ALEGATA

DO

SPRAWOZDAŃ STENOGRAFICZNYCH

z czwartej sesyi szóstego peryodu

SEJMU KRAJOWEGO

Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Tom drugi

z roku 1892/3

przytem

INDEKS TYCH ALEGATÓW

od 55 do 283.

418423
III 1892/3
55-99

Indeks alegatów.

Treść alegatów do stenogramów z 4. sesyi VI. peryodu.

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania
55.	Przedłożenie rządowe z projektem ustawy łowieckiej	344
56.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. ustawy budowniczej dla pomniejszych miejscowości i zmiany art. 1. i §§. 73 i 74. ustawy budowniczej z 4. kwietnia 1889 Nr. 31. dz. u. kr.**)	344
57.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. prośby gminy Chełm o zapłacenie z funduszów kraj. gminie Tarnów kwoty 115 zł. 19 ct. tytułem kosztów żywienia 3-ga dzieci Stefana i Józefy Rusków	334
58.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. pożyczki zaciągniętej przez spółkę wodną Jasielską z funduszu kraj.	344
59.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. prośby gminy Czarnołośce powiat Tłumacz o przyjęcie na fundusz kraj. kwoty 130 zł. 16 ct. a. w. uiszczonej gminie miasta Stanisławowa tytułem zwrotu kosztów utrzymania sierót po ś. p. Włodzimierzu Raczyńskim	344
60.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. petycyi gminy Falkenberg o odpisanie tejże gminie zaległości pożyczki z r. 1873 i o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania wdowy i dzieci po Janie Majerze	344
61.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. zamknięć rachunków funduszów indemnizacyjnych za rok 1891	345
62.	Spr. Wydz. kraj. o zamknięciu rachunkowem funduszów kraj. za rok 1891 wraz ze sprawozdaniem dodatkowem	345
63	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie zmiany roku budżetowego	345
64.	Spr. Wydz. kraj. z czynności jego urzędowych za czas od 1. października 1891 po koniec grudnia 1892	345
65.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. fundacyi Jana Michała dw. im. Włochowicza	345
66.	Spr. Wydz. kraj. o pet. Reprezent. pow. Sanockiego i Nowotarskiego w przedm. datku ofiarowanego w r. 1880 na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną	345
67.	Spr. Wydz. kraj. w przedm. subwencyonowania z funduszu kraj. ważniejszych dróg powiatu Kossowskiego	346
68.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie reformy ustawy drogowej	346
69.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie zrekonstruowania kanału przy krajowym szpitalu powszechnym we Lwowie	346

*) Liczba bieżąca tego alegatu w tekście sprawozdania stenograficznego opuszczona.

**) „ „ „ „ „ „ „ „

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania.
70.	Spr. Wydz. kraj. w sprawie separatek i ogrodu spacerowego dla oddziału obłąkanych w szpitalu św. Łazarza w Krakowie	346
71.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie przyjęcia dla szpitala św. Łazarza w Krakowie jeszcze jednej Siostry Miłosierdzia i posługaczki oraz pomocnika prowizora .	346
72.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie wewnętrznego urządzenia w nowo wybudowanych pawilonach zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie — tudzież rozszerzenia i ogrodzenia cmentarza przy tym zakładzie	346
73.	Spr. Wydz. kraj. o petycyi gminy Nowoszyn w sprawie przeniesienia jej z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Bursztynie i c. k. Starostwa w Rohatynie do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Żurawnie i c. k. Starostwa w Żydaczowie . . .	347
74.	Spr. Wydz. kraj. o petycyi gminy, obszaru dworskiego i innych osób zbiorowych i prywatnych w Zakopanem o utworzenie dla okolicy tej nowego c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w Zakopanem	347
75.	Spr. Wydz. kraj. o petycyi obszarów dworskich i gmin Przecław, Podole, Wyłów i ośmiu innych w sprawie wyłączenia ich z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Radomyślu, a przydzielenia do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Mielcu . .	347
76.	Spr. Wydz. kraj. z wnioskiem o uchwalenie rezolucyi do c. k. Rządu w sprawie ustanowienia c. k. Trybunału I. instancyi z siedzibą w Czortkowie i ośmiu c. k. Sądów powiatowych, co do których Wysoki Sejm już poprzednio udzielił c. k. Rządowi swoją opinię	347
77.	Spr. Wydz. kraj. z projektem ustawy o policyi ogniowej dla gmin wiejskich i obszarów dworskich	347
78.	Spr. Wydz. kraj. o petycyi gminy i obszaru dworskiego w Pstrągowy w sprawie przeniesienia jej z okręgu c. k. Sądu powiatowego i c. k. Starostwa w Ropczycach do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Strzyżowie c. k. Starostwa rzeszowskiego .	347
79.	Wniosek posła Okuniewskiego i towarzyszy w przedmiocie zmiany §. 9. ustawy o konkurencyi kościelnej z 15. sierpnia 1866, Nr. 28. Dz. u. kr. . .	348
80.	Wniosek posła Kramarczyka i towarzyszy w przedmiocie zmiany ustawy o konkurencyi kościelnej z 15. sierpnia 1866. Nr 28. Dz. u. kr. . . .	351
81.	Spr. komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego w sprawie przeniesienia gminy i obszaru dworskiego Zalesie z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Złotym Potoku do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Monasterzyskach	356
82.	Spr. komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego w sprawie udzielenia c. k. Rządowi opinii względem przeniesienia gminy i obszaru dworskiego Piwoda z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Sieniawie, do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Jarosławiu	356
83.	Spr. kom. pet. o petycyi Wydziału powiatowego w Sokalu w przedmiocie zmiany §. 17. ustawy z 2. lutego 1891, Nr. 17. Dz. u. kr.	358
84.	Spr. kom. pet. o petycyi gminy Suchorzów powiatu Tarnobrzeg w przedmiocie przyjęcia na fundusz krajowy kosztów utrzymania Józefy Piękoś w kwocie 172 zł. należących się gminie miasta Biały	360
85.	Spr. kom. pet. o petycyi Wydziału powiatowego w Nisku, w przedmiocie przyjęcia na fundusz krajowy kwotę 909 zł. 73 ct. nałożonej na gminę Rudnik tytułem kosztów utrzymania trojga małoletnich dzieci Frymety Sieblich przez Magistrat miasta Wiednia	361
86.	Spr. Wydz. kraj. z czynności w zakresie budowli wodnych i melioracyi .	369

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania
87.	Spr. Wydz. kraj. o zarządzie krajowych składów publicznych dla zboża i spirytusu we Lwowie i Krakowie za rok 1892	369
88.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie prośby gminy Liszna powiatu Sanockiego o zezwolenie na pobór w r. 1893 i 1894 dodatku gminnego do podatków bezpośrednich powyżej granicy zakreślonej ustawą z 18. marca 1888 Nr. 36 dz. u. kr.	370
89.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie użycia funduszu domestykalnego na fundusz pożyczkowy dla przemysłu rolniczego	370
90.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie spraw górniczych	370
91.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie reformy opłat od spadków pobieranych na rzecz funduszu szkolnego krajowego	370
92.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie popierania kolei lokalnych przez kraj.	371
93.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie rozmieszczenia oddziałów i Sióstr Miłosierdzia w szpitalu św. Łazarza w Krakowie, po przeniesieniu oddziału chirurgicznego do nowego pawilonu	371
94.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie urządzenia kursu nauki pielęgnowania chorych przy szpitalu powszechnym we Lwowie	371
95.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie utworzenia dalszej seryi okręgów sanitarnych na zasadzie postanowień ustawy z dnia 2. lutego 1891 Nr. 17. o urządzeniu służby zdrowia w gminach i obszarach dworskich	371
96.	Spr. Wydz. kraj. o petycyi gmin i obszarów dworskich Kozłów i innych okolicznych, w sprawie przeniesienia siedziby c. k. Sądu powiatowego z Kozowej do Kozłowa, lub utworzenia w tej ostatniej miejscowości nowego c. k. Sądu powiatowego	371
97.	Wniosek posła Skałkowskiego i towarzyszy w sprawie przestrzegania przy egzekucyach podatkowych postanowień prawnych o przedmiotach z pod egzekucyi wyjętych	378
98.	Wniosek posła Niedzielskiego w przedmiocie zniżenia taryf przewozowych na kolejach dla materyałów budowlanych	382
99.	Spr. komisyi szkolnej względem przeistoczenia siedmioklasowej szkoły żeńskiej w Brodach na szkołę wydziałową	382
100.	Spr. Wydz. kraj. o regulacyi górnego Dniestru	448
101.	Spr. Wydz. kraj. o krajowym kursie praktycznym dozorców melioracyjnych	448
102.	Spr. Wydz. kraj o administracyi krajowego funduszu pożyczkowego na budowę koszar dla wojska za rok 1892	448
103.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie petycyi gminy miasta Przemyśla o zezwolenie na pobór opłat policyjnych na rzecz funduszu miejscowych ubogich	449
104.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie petycyi gminy Przedmieście o przyjęcie na fundusz krajowy kwoty 395 zł. 20 ct. należącej się gminie miasta Budapesztu za utrzymanie małoletnich Tomasza i Józefa Sajczuków	449
105.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie opieki prawnej nad zabytkami przeszłości	449
106.	Spr. Wydz. kraj. z przedłożeniem sprawozdania Rady szkolnej krajowej o stanie szkół średnich w Galicyi w roku szkolnym 1891/92	449
107.	Spr. Wydz. kraj. o Banku krajowym	449
108.	Spr. Wydz. kraj. z czynności w sprawie konwersyi długu indemnizacyjnego	449
109.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie ulg podatkowych dla Wielkiego Księstwa Krakowskiego z powodu konwersyi długu indemnizacyjnego	449
110.	Wniosek posła Pilata i towarzyszy w przedmiocie zmiany ustawy gminnej z 12. sierpnia 1866 w celu utworzenia zbiorowej organizacyi autonomicznej	451

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania.
111.	Wniosek posła Rutowskiego i towarzyszy z projektem ustawy zaprowadzającej gminy okręgowe	456
112.	Wniosek posła Teliszewskiego i towarzyszy w przedmiocie zmiany sejmowej ordynacyi wyborczej	466
113.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie ordynacyi wyborczej dla 30 miast podlegających ustawie miejskiej z dnia 13. marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 24	480
114.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie projektu ustawy, uzupełniającej postanowienie ustawy krajowej z dnia 20. marca 1874 Nr. 29. Dz. u. kr. o założeniu i wewnętrznem urządzeniu ksiąg hipotecznych	480
115.	Spr. Wydz. kraj. o szkołach rolniczych, szkole gorzelniczej, gorzelń, folwarku i torfiarni w Dublanach	481
116.	Spr. Wydz. kraj. o krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie za rok 1892	481
117.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie zmiany §. 50. statutu Banku krajowego i podwyższeniu gwarancyi kraju za wkładki oszczędności w Banku krajowym lokowane do wysokości 2,000.000 zł. w. a.	481
118.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie uwolnienia dochodów Banku krajowego od wszystkich dodatków do podatków, z wyjątkiem państwowych	481
119.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie utworzenia osobnego oddziału melioracyjnego w Banku krajowym	481
120.	Spr. Wydz. kraj w przedmiocie utworzenia osobnego oddziału parcelacyjnego w Banku krajowym	481
121.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie zaprowadzenia szkoły konduktorów drogowych przy Wydziale krajowym	482
122.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie budowy nowego domu na szpital powszechny w Wadowicach	482
123.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie naprawy i rozszerzenia urządzeń mechanicznych szpitala św. Łazarza w Krakowie	482
124.	Wniosek posła Fruchtmanna i towarzyszy z projektem ustawy dla miast nieobjętych ustawą z dnia 13. marca 1889 Nr. 24 Dz. u. kr. i dla miasteczek	482
125.	Wniosek posła Skałkowskiego i towarzyszy, z projektem ustawy o uwolnieniu właścicieli tabularnych od opłat na rzecz funduszu propinacyjnego od zakładania nowych gorzelń, browarów i miodosytni	484
126.	Wniosek posłów Paszkowskiego i Stanisława Jędrzejowicza z projektem ustawy zmieniającej §. 12., 13., 16., 19., 26., 27. i 28. ustawy drogowej z 7. lipca 1885	486
127.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie zasiłku na pokrycie kosztów urządzenia wystawy szkół ludowych jako oddziału powszechnej wystawy krajowej w roku 1894	497
128.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie przyznania dodatkowego kredytu na r. 1893, z powodu pomnożenia stanu żandarmeryi w Galicyi	497
129.	Wniosek posła Viviena i towarzyszy w sprawie zapobieżenia niszczeniu lasów, obniżenia taryf przewozowych dla węgla kamiennego, popierania exploatacyi torfu i obsadzania dróg drzewami	497
130.	Wniosek posła Emila Torosiewicza w sprawie udzielenia subwencyi dla misyj katolickich	501
131.	Wniosek p. Rayskiego z projektem ustawy zaprowadzającej język polski w gimnazyum II. we Lwowie i w gimnazyum Brodzkiem	508
132.	Wniosek posła Okuniewskiego w przedmiocie utworzenia w Galicyi gimnazyów żeńskich	509

Liczba alegatu		Stronica sten sprawozdania
133.	Spr. kom. budż. z petycyi Zwierzchności gminnej, w Powitnie o udzielenie zasiłku pieniężnego dla pogorzelców w Powitnie	514
134.	Spr. Wydz. kraj. z czynności odnoszących się do średniej szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie	527
135.	Spr. Wydz. kraj. o czynnościach nauczycieli wędrownych gospodarstwa wiejskiego, tudzież instruktora mleczarstwa, za rok 1892	527
136.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie czasowego uwolnienia od dodatku do podatków dla funduszu krajowego, tudzież od wszelkich podatków i dodatków gminnych tych budynków we Lwowie, które będą nowo wybudowane w miejsce 180, a względnie 181 domów, przeznaczonych na zburzenie w celu regulacyi miasta dla poprawy stosunków zdrowotnych	527
137.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie budowy skrzydła gmachu sejmowego na pomieszczenie biur Banku krajowego i Wydziału krajowego	528
138.	Spr. Wydz. kraj. o petycyach kilku gmin w przedmiocie zniżenia prestacyj na płace nauczycieli	528
139.	Wniosek posła Antoniewicza o uchylenie zakazu moczenia lnu i konopi i o wolność podatkową dla przemysłu domowego	528
140.	Wniosek posła Żardeckiego w sprawie reformy ustawy drogowej	535
141.	Spr. kom. gosp. kraj. o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie odpisania reszty pożyczki zaciągniętej przez spółkę wodną Jasielską	537
142.	Spr. kom. gm. o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi gminy miasta Przemyśla o zezwolenie na pobór opłat policyjnych na rzecz funduszu miejscowych ubogich	537
143.	Spr. komisyi petycyjnej w sprawie przyjęcia kosztów utrzymania w kwocie 182 zł. w. a. Stefana Misińskiego, przynależnego do gminy Nowosiółki dydyńskie na fundusz krajowy	538
144.	Spr. komisyi szkolnej o sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego Departamentu III.	538
145.	Spr. Wydz. kraj. w sprawie ustalenia terminu zwoływania Sejmów krajowych	544
146.	Spr. Wydz. kraj. o fundacyi śp. Stanisława hr. Skarbka	544
147.	Spr. komisyi szkolnej o sprawozdaniu c. k. Rady szkolnej krajowej o stanie szkół średnich galicyjskich w roku szkolnym 1891/92	546
148.	Spr. komisyi administracyjnej o czynnościach V. Departamentu Wydziału krajowego za czas od 1. października 1891 do końca grudnia 1892	568
149.	Spr. komisyi prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego względem petycyi gmin i obszarów dworskich: Przecław, Podole, Wydów i ośmiu innych w sprawie wyłączenia ich z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Radomyślu, a przydzielenia do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Mielcu	568
150.	Spr. komisyi prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego o petycyi gminy Jabłonowa i innych gmin okolicznych w sprawie ustanowienia nowego c. k. Sądu powiatowego w obrębie c. k. Starostwa kołomyjskiego z siedzibą w Jabłonowie	569
151.	Spr. komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego o petycyi gmin i obszarów dworskich Kozłów i innych okolicznych, w sprawie przeniesienia siedziby c. k. Sądu powiatowego z Kozowej do Kozłowa, lub utworzenia w tej ostatniej miejscowości nowego c. k. Sądu powiatowego	569
152.	Spr. komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi gminy Nowoszyn o przeniesienie jej z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Bursztyn-	

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania.
	nie i c. k. Starostwa w Rohatynie do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Żurawnie i c. k. Starostwa w Żydaczowie	569
153.	Spr. komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi gminy, obszaru dworskiego i innych osób zbiorowych i prywatnych w Zakopanem o utworzenie dla okolicy tej nowego c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w Zakopanem	570
154.	Spr. komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego w sprawie petycyi gminy i obszaru dworskiego w Pstrągowy względem przeniesienia jej z okręgu c. k. Sądu powiatowego i c. k. Starostwa w Ropczycach do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Strzyżowie i c. k. Starostwa w Rzeszowie	570
155.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie udzielenia gminie miasta Brodów prawa do poboru myta kopytkowego	581
156.	Spr. Wydz. kraj. w sprawie urządzenia krajowej osady poprawczej dla nieletnich wychowańców i krajowego zakładu przymusowej pracy i poprawy dla dorosłych mężczyzn	585
157.	Wniosek posła Weigla w sprawie sporu o granice kraju nad Morskiem Okiem*)	585
158.	Wniosek posła Olpińskiego w sprawie podniesienia sadownictwa . . .	588
159.	Wniosek posła Merunowicza w sprawie przymusowego ubezpieczenia budynków od szkód ogniowych	589
160.	Spr. komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków funduszu krajowego, funduszów ze skarbu krajowego dotowanych i funduszów budżetem objętych za r. 1891	591
161.	Spr. komisyi budżetowej o przedłożeniach Wydziału krajowego co do sposobu użycia pozostałości kasowej z roku 1891 tudzież w przedmiocie zmiany roku budżetowego	592
162.	Spr. komisyi prawniczej o żądaniu c. k. Sądu powiatowego w Skoczowie na Szlązku względem zezwolenia na sądowe ściganie posła sejmowego Franciszka Strzygowskiego z Biały, z powodu grożącego rzekomo niebezpieczeństwa stanu piwnicy w Świętoszkowej — (przynależności Grodźca, jako majątku tegoż na Szlązku) .	595
163.	Spr. komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego, względem rezolucyi do c. k. Rządu w sprawie ustanowienia c. k. trybunału I. instancyi z siedzibą w Czortkowie i ośmiu c. k. Sądów powiatowych, co do których już poprzednio Wysoki Sejm udzielił c. k. Rządowi swoją opinię	597
164.	Spr. komisyi gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego o jego czynnościach w zakresie budowli wodnych i melioracyj	598
165.	Spr. komisyi gospodarstwa krajowego z petycyi miejscowości Czekaj pniowski, powiatu tarnobrzeskiego, o posunięcie trasy prawego wału Sanu	598
166.	Spr. komisyi drogowej o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie subwencyonowania z funduszu krajowego ważniejszych dróg powiatu kossowskiego . .	599
167.	Spr. komisyi drogowej o petycyach Rad powiatowych w Sanoku i w Nowym Targu o uwolnienie z opłaty datku na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną	599
168.	Spr. komisyi gospodarstwa krajowego ze sprawozdania Wydziału krajowego o krajowym kursie praktycznym dozorców melioracyjnych	600
169.	Wniosek posła Szczepanowskiego o wyznaczenie z funduszu krajowego kwoty 2000 zł. na koszta złożenia zwłok ś. p. Teofila Lenartowicza w grobie zasłużonych na Skałce w Krakowie	615

*) Liczba bieżąca tego alegatu w tekście sprawozdania stenograficznego opuszczona.

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania.
170.	Wniosek posła Potoczka w przedmiocie podniesienia średnich i mniejszych gospodarstw wiejskich	617
171.	Wniosek posła Borkowskiego w sprawie budowy kolei w wschodniej części kraju	621
172.	Spr. komisyi budżetowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie czasowego uwolnienia od dodatku do podatków dla funduszu krajowego, tudzież od wszelkich podatków i dodatków gminnych tych budynków we Lwowie, które będą nowo wybudowane w miejsce 180 a względnie 181 domów, przeznaczonych na zburzenie w celu regulacyi miasta dla poprawy stosunków zdrowotnych	624
173.	Spr. komisyi budżetowej o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie użycia funduszu domestykalnego na fundusz pożyczkowy dla przemysłu rolniczego	624
174.	Spr. komisyi budżetowej odnośnie do wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia dalszej seryi okręgów sanitarnych na zasadzie postanowień ustawy z dnia 2. lutego 1891 Nr. 17. o urządzeniu służby zdrowia w gminach i obszarach dworskich	625
175.	Spr. komisyi budżetowej odnośnie do wniosku Wydziału krajowego w sprawie utworzenia okręgu sanitarnego w Narajowie pow. brzeżański	630
176.	Spr. komisyi budżetowej odnośnie do wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie prośby gminy Chełm o zapłacenie z funduszów krajowych gminie Tarnów 115 zł. 19 ct. tytułem kosztów żywienia 3-ga dzieci Stefana i Józefy Rusków	630
177.	Spr. komisyi budżetowej w sprawie petycyi Waleryi Schmidt, wdowy po rządcy szpitala powszechnego w Przemyślu o dar z łaski	631
178.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie utworzenia przy szkołach rolniczych w Dublanach i Czernichowie stałych posad kasyerów, rachmistrzów i pisarzów	641
179.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie założenia stacyi doświadczalnych przy szkołach rolniczych w Dublanach i Czernichowie	641
180.	Spr. Wydz. kraj. o Banku krajowym	642
181.	Spr. komisyi administracyjnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w sprawie ustalenia terminu zwoływania Sejmów krajowych	642
182.	Spr. komisyi administracyjnej ze sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie fundacyi Jana Michała dw. im. Włochowicza	649
183.	Spr. komisyi gminnej o wniosku p. Fruchtmana w przedmiocie uchwalenia ustawy gminnej dla miast nie objętych ustawą gminną z dnia 13. marca 1889 Nr. 24 dz. u. kr. i dla miasteczek	650
184.	Spr. komisyi budżetowej odnośnie do wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie budowy nowego domu na szpital powszechny w Wadowicach	653
185.	Spr. komisyi budżetowej odnośnie do wniosku Wydziału krajowego o mechanicznych urządzeniach w szpitalu św. Łazarza w Krakowie	653
186.	Spr. komisyi budżetowej odnośnie do wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie rozmieszczenia oddziałów i sióstr Miłosierdzia w szpitalu św. Łazarza w Krakowie po przeniesieniu oddziału chirurgicznego do nowego pawilonu	654
187.	Spr. komisyi budżetowej odnośnie do wniosku Wydziału krajowego w sprawie seperatek i ogrodu spacerowego dla oddziału obłąkanych w szpitalu św. Łazarza w Krakowie	662
188.	Spr. komisyi drogowej o wniosku posła Niedzielskiego w przedmiocie zniżenia taryf kolejowych dla materyałów budowlanych na cele drogowe	662
189.	Spr. Wydz. kraj. o krajowej szkole ogrodniczej w Tarnowie za r. 1892	675
190.	Wniosek posła Rutowskiego w sprawie budowy dróg wodnych	675

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania
191.	Spr. komisyi gospodarstwa krajowego o sprawie regulacyi górnego Dniestru .	680
192.	Spr. komisyi administracyjnej o administracyi krajowego funduszu pożyczkowego na budowę koszar w r. 1892	680
193.	Spr. komisyi kolejowej w przedmiocie ustawy o kolejach lokalnych . .	682
194.	Spr. komisyi prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z dnia 21. kwietnia 1893 l. 16028 w przedmiocie projektu ustawy uzupełniającej postanowienia ustawy krajowej z dnia 20. marca 1874 Nr. 29 dz. u. kr. o założeniu i wewnętrznem urządzeniu ksiąg hipotecznych	699
195.	Spr. komisyi budżetowej ze sprawozdania Wydziału krajowego z wnioskiem na odpisanie gminie m. Bohorodczany zaległości z tytułu prestacyi na płace nauczycieli w kwocie 1609 zł. 35½ ct. w. a.	703
196.	Spr. komisyi budżetowej ze sprawozdań Wydziału krajowego w sprawie urządzenia w nowo wybudowanych pawilonach zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie, tudzież rozszerzenia cmentarza przy tym zakładzie	703
197.	Spr. komisyi budżetowej z wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie zrekonstruowania kanału przy krajowym szpitalu powszechnym we Lwowie . . .	704
198.	Spr. komisyi budżetowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie pomocy udzielonej ludności dotkniętej nieurodzajem w r. 1891, z wyznaczonego na ten cel przez Wysoki Sejm kredytu z funduszu krajowego w kwocie 100.000 zł.	704
199.	Spr. komisyi budżetowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi Wydziału powiatowego cieszanowskiego, o przyjęcie na fundusz krajowy kwoty 86 zł. 85 ct. jako kosztów utrzymania dla Marcina Stupczyńskiego z Horyńca w miejskim zakładzie dla nieuleczalnych we Lwowie	704
200.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie petycyi gminy Kryczka, w powiecie Bohorodczany o przyjęcie na fundusz krajowy kwoty 705 zł. 80 ct. względnie 724 zł. 96 ct. należącej się gminie miasta Budapeszt za utrzymanie czworga małoletnich sierót po ś. p. Jerzym Daszkiewiczu	713
201.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie projektu do zmian statutu Banku krajowego w celu utworzenia osobnego oddziału dla pożyczek i obligacyj kolejowych . .	714
202.	Wniosek posła Fruchtmana w sprawie utworzenia Sądu obwodowego w Stryju .	720
203.	Wniosek posła Huryka o zbadaniu przyczyn ekonomicznego upadku włościan .	722
204.	Wniosek posła Merunowicza o przeistoczenie wyznaniowej szkoły izraelickiej w Brodach, subwencyonowanej z funduszu krajowego na szkołę publiczną etatową	725
205.	Spr. komisyi budżetowej o petycyi komitetu wykonawczego powszechnej wystawy krajowej o udzielenie subwencyi	727
206.	Spr. komisyi podatkowej o wniosku posła Skałkowskiego względem postępowania c. k. władz skarbowych przy egzekwowaniu podatków i innych należytości rządowych	736
207.	Spr. Wydz. kraj. o czynnościach odnoszących się do podniesienia hodowli bydła	762
208.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie wzięcia udziału w powszechnej wystawie krajowej we Lwowie w r. 1894, tudzież przedstawieniem potrzeby przyznania kredytu na pokrycie kosztów udziału w tej wystawie	763
209.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie materyalnej pomocy kraju na rzecz budowy kolei lokalnej, którąby połączyła Brzeżany i Podhajce z kolejami Czerniowiecką i Karola Ludwika	763

Liczba alegatu		Stronica stenogr. sprawozdania
210.	Wniosek posła Męcińskiego o przedłużenie mocy obowiązującej §. 2. i 3. ustawy z 9. marca 1889 Nr. 30 Dz. u. p. na dalsze lata	786
211.	Spr. komisyi drogowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia gminie miasta Brodów prawa poboru myta kopytkowego . . .	787
212.	Spr. komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie	792
213.	Spr. komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie składów publicznych w Krakowie i we Lwowie . . .	793
214.	Spr. komisyi budżetowej o petycyach: a) grecko kat. komitetu parafialnego w Haliczu o zapomogę 200 zł. na naprawę uszkodzeń wskutek badań archeologicznych w cerkwi zarządzonych; b) Wydziału Towarzystwa wzajemnej pomocy dyaków cerkiewnych dyecezyi Stanisławowskiej o zapomogę na pomnożenie majątku zakładowego Towarzystwa; c) grecko kat. komitetu parafialnego w Niemirowie o zapomogę na dokończenie restauracyi cerkwi	796
215.	Spr. komisyi budżetowej w przedmiocie petycyi gminy Przedmieście o przyjęcie na fundusz krajowy kwoty 395 zł. 20 ct. należącej się gminie miasta Budapeszt za utrzymanie małoletnich Tomasza i Józefa Sajczuków . . .	796
216.	Spr. komisyi budżetowej ze sprawozdania Wydziału krajowego z petycyi gmin Wołczatycze, Chudyjowice, Szyszkowce i Drohiczówka o zniżenie prestacyi szkolnych	797
217.	Spr. komisyi budżetowej ze sprawozdania Wydziału krajowego o petycyach kilku gmin w sprawie zniżenia prestacyi na płace nauczycieli	797
218.	Spr. komisyi górniczej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych	798
219.	Spr. komisyi budżetowej o petycyach do rubr. VII. budżetu krajowego . .	798
220.	Spr. komisyi budżetowej o petycyach: a) Komitetu Przytuliska sierót im. św. Józefa we Lwowie o stały roczny datek; b) Siostry Miłosierdzia św. Karola Boromeusza w Wielkich Oczach o zapomogę na ukończenie budowy domu przytułu tamże; c) Towarzystwa ochronek chrześcijańskich we Lwowie o subwencyę; d) Stowarzyszenia ochronki dziewcząt sierót w Stanisławowie o zapomogę; e) Juliana Zachariewicza, c. k. konserwatora, o subwencyę 6.000 zł. na ochronę zamku Żółkiewskiego	799
221.	Spr. Wydz. kraj. w przedmiocie petycyi gminy Falkenberg w pow. Dobromil o przyjęcie na fundusz krajowy kwoty 564 zł. 33 ct. w. a. należącej się gminie miasta Budapeszt za utrzymanie Anny i Karola Majerów	809
222.	Wniosek posła Langiego w sprawie organizacyi praktycznych szkół rolniczych dla włościan	809
223.	Spr. komisyi bankowej o Banku krajowym tudzież o sprawozdaniach Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany statutu tejże instytucyi	811
224.	Spr. komisyi prawniczej o reformie postępowania sądowego w sprawach niespornych	821
225.	Spr. komisyi prawniczej o wniosku posła Weigla i towarzyszy dotyczącym zmiany statutu krajowego i krajowej ordynacyi wyborczej w kierunku pomnożenia liczby posłów z miast Lwowa i Krakowa	829
226.	Spr. komisyi budżetowej odnośnie do wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie przyjęcia dla szpitala św. Łazarza w Krakowie jeszcze jednej Siostry Miłosierdzia i posługaczki oraz pomocnika prowizora	839

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania.
227.	Spr. komisyi administracyjnej o projekcie rządowym ustawy łowieckiej dla Galicyi	839
228.	Spr. komisyi gospodarstwa krajowego z petycyi gminy Borzęcin, powiatu Brzeskiego, o zapomogę na odbudowanie szluz w wałach rzeki Uszwicy	842
229.	Spr. komisyi prawniczej o wniosku posła Fruchtmanna w sprawie przyspieszenia wprowadzenia w życie Trybunału I. instancyi w Stryju	842
230.	Spr. komisyi prawniczej o wniosku posła Skałkowskiego w przedmiocie autentycznego interpretowania §. 23. ustawy krajowej z dnia 30. grudnia 1875 Nr. 55. Dz. u. kr. z roku 1877	842
231.	Spr. komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków funduszów indemnizacyjnych za rok 1891	843
232.	Spr. komisyi gminnej o wnioskach posłów Pilata i Rutowskiego w sprawie reformy gmin wiejskich	843
233.	Spr. Wydz. kraj. o zamknięciach rachunkowych galicyjskiego funduszu propinacyjnego za rok 1892	850
234.	Spr. komisyi administracyjnej o petycyi Towarzystwa łyżwiarskiego we Lwowie w przedmiocie odstąpienia temuż towarzystwu w drodze sprzedaży części gruntu „Szumanówka“ zwanego	850
235.	Spr. Komisyi kolejowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie materyalnej pomocy kraju na rzecz budowy kolei lokalnej, któraby połączyła Brzeżany i Podhajce z kolejami Czerniowiecką i Karola Ludwika	902
236.	Spr. komisyi kolejowej nad wnioskiem posła Borkowskiego i towarzyszy o udzielenie dodatkowej subwencyi w kwocie 100.000 zł. na rzecz kolei podolskich.	906
237.	Spr. komisyi konkurencyjnej o wniosku posła Okuniewskiego w przedmiocie zmiany §. 9. ustawy krajowej o konkurencyi kościelnej i parafialnej z dnia 15. sierpnia 1866 Dz. u. kr. Nr. 28.	912
238.	Spr. komisyi administracyjnej o wniosku posła Weigla względem przedsięwzięcia odpowiednich kroków przez Reprezentacyę krajową, dla ochrony granic kraju nad Morskiem Okiem, tudzież o petycyi sołtysów nowobialskich w tym samym przedmiocie	914
239.	Spr. komisyi budżetowej o petycyi Akademii umiejętności w Krakowie żądającej nadzwyczajnej jednorazowej subwencyi 5.000 zł. w. a. dla pokrycia nadzwyczajnych w r. b. wydatków	917
240.	Spr. komisyi budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie kredytu na pokrycie kosztów udziału w wystawie krajowej w r. 1894 odbyć się mającej.	942
241.	Spr. komisyi budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie zasiłku na urządzenie wystawy specyalnej szkół ludowych na powszechnej wystawie krajowej w r. 1894	943
242.	Spr. komisyi budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie ulg podatkowych dla Wielkiego Księstwa Krakowskiego z powodu konwersyi długu indemnizacyjnego	953
243.	Spr. komisyi budżetowej z petycyi odnoszących się do funduszu szkolnego.	954
244.	Spr. komisyi budżetowej z wniosku posła Szczepanowskiego o przeznaczenie 2.000 zł. na sprowadzenie zwłok Teofila Lenartowicza do kraju, i złożenie ich w grobie zasłużonych na Skałce	958

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania.
245	Spr. komisyi gospodarstwa krajowego w przedmiocie założenia stacyi doświadczalnych przy szkołach rolniczych w Dublanach i Czernichowie . .	959
246.	Spr. komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności nauczycieli wędrownych gospodarstwa wiejskiego i instruktora mleczarstwa za rok 1892	961
247.	Spr. komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego dotyczącem szkół niższych rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach, oraz założyć się mających szkołach w Uhersku i Krośnie	961
248.	Spr. komisyi szkolnej o petycyi kuratoryi Tarnowskiego internatu dla uczniów seminaryum nauczycielskiego i komitetu opiekującego się takimże internatem w Krakowie o przyznanie subwencyi	962
249.	Spr. komisyi szkolnej o petycyi przełożonej SS. Nazaretanek w Krakowie o subwencyę jednorazową w kwocie 5.000 zł. na wybudowanie drugiego piątra celem rozszerzenia internatu dla kandydatek seminaryum nauczycielskiego . . .	962
250.	Spr. komisyi administraryjnej o wniosku posła Merunowicza i towarzyszy w sprawie wezwania c. k. Rządu o przyspieszenie zaprowadzenia przymusu ubezpieczenia budynków od szkód ogniowych	962
251.	Spr. komisyi budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności w sprawie konwersyi długu indemnizacyjnego	963
252.	Spr. komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków funduszu propinacyjnego z miast za rok 1891 przedłożonem przez Wydział krajowy	964
253.	Spr. komisyi petycyjnej o petycyi Reprezentatyi k. miasta Leżajska w sprawie przyjęcia na fundusz krajowy kosztów utrzymania w kwocie 575 zł. w. a. w klasztorze Sióstr miłosierdzia w Krakowie nieletnich Heleny i Maryi Bąkowskich . .	964
254.	Spr. komisyi przemysłowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności w zakresie przemysłu krajowego, część I. komisya dla spraw przemysłowych, stypendya, zasiłki, fundusz przemysłowy	964
255.	Spr. komisyi przemysłowej o przedłożeniu Wydziału krajowego odnoszącem się do czynności w zakresie przemysłu krajowego, część II. Szkoły zawodowe i warsztaty wzorowe	964
256.	Spr. komisyi przemysłowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego o czynnościach w sprawach przemysłowych: 1) o szkołach przemysłowych uzupełniających, 2) o sprawach podatkowych	965
257.	Spr. komisyi przemysłowej o wniosku posła Antoniewicza i towarzyszy w sprawie zakazu moczenia lnu i konopi oraz opodatkowania przemysłu domowego .	967
258.	Spr. komisyi budżetowej z petycyi odnoszących się do Rubryki XVII. Rozmaite .	968
259.	Dodatkowe sprawozdanie komisyi budżetowej z petycyi odnoszących się do funduszu szkolnego	970
260.	Dodatkowe sprawozdanie komisyi budżetowej z petycyi odnoszących się do Rubryki XVII. Rozmaite	971
261.	Spr. komisyi budżetowej z petycyi o zasiłku na kształcenie się w rozmaitych gałęziach rolnictwa i przemysłu	971
262.	Spr. komisyi budżetowej z petycyi gminy Wieprz o przyjęcie na koszt funduszu krajowego kosztów utrzymania Adolfa i Maurycego Teichmanów, gminy Szkła, w powiecie Jaworowskim; o przyjęcie na koszt funduszu krajowego kosztów leczenia	

Liczba alegatu | Stronica sten. sprawozdania

Katarzyny Kozakowej; wreszcie gminy miasta Zaleszczyk, o przyjęcie na koszt funduszu krajowego kosztów utrzymania nieuleczalnej Pauliny Słońskiej . . 972

263. Spr. komisyi gospodarstwa krajowego nad sprawozdaniem Wydziału krajowego z czynności, odnoszącej się do średniej szkoły rolniczej i folwarku w Czerniohowie 972

264. Spr. komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła . 973

Nie przyszły pod obrady Sejmu:

265. Spr. komisyi administracyjnej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie ustawy budowniczej dla pomniejszych miejscowości . . . . . .

266. Spr. komisyi budżetowej z petycyi odnoszących się do rubryki VII. (wydatki na cele wykształcenia i oświaty) . . . . . .

267. Spr. komisyi administracyjnej o petycyi mieszkańców Pawłowy, Krzywego i Copłapy w przedmiocie wyłączenia osady Pawłowa, Krzywe i Copłapy w powiecie Jarosławskim ze związku gminy Majdan, i utworzenia z nich samoistnej gminy .

268. Spr. komisyi budżetowej o petycyach odnoszących się do rubryki XV. na cele rolnictwa i górnictwa . . . . . .

269. Spr. komisyi budżetowej o petycyach urzędników i sług zakładu obłąkanych w Kulparkowie . . . . . .

270. Spr. komisyi budżetowej o petycyach Rady gminnej w Mszańcu powiatu Staremiasto, Zwierzchności gminnej w Prydłowcach, gminy Hajworonka w powiecie podhajeckim, Mikołaja Nowaka, nauczyciela ludowego w Zrotowicach powiatu Perehińsko, Wydziału Towarzystwa „Szkilna pomicz“ w Stanisławowie, Matwija Kozaka z Romanowa i komitetu cerkiewnego w Drohobyczu do Wysokiego Sejmu wniesionych . . . . . .

271. Spr. komisyi budżetowej odnośnie do wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie urządzenia kursu nauki pielęgnowania chorych przy szpitalu powszechnym we Lwowie

272. Spr. komisyi budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z petycyi gminy Falkenberg o odpisanie tejże gminie zaległości pożyczki z r. 1873 i przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania wdowy po Janie Majerze . . . .

273. Spr. komisyi budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie prośby gminy Czarnołośce powiat Tłumacz o przyjęcie na fundusz krajowy kwoty 230 zł. 16 ct. uiszczonej gminie miasta Stanisławów tytułem zwrotu kosztów utrzymania sierot po śp. Włodzimierzu Raczyńskim . . . . . .

274. Spr. komisyi budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie fundacyi ś. p. Stanisława hr. Skarbka . . . . . .

275. Spr. komisyi drogowej o czynnościach Departamentu IV. za czas od 1. listopada 1891 do końca roku 1892 . . . . . .

276. Spr. komisyi drogowej o wniosku posła Viviena w przedmiocie, by na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył Wydział krajowy, projekt ustawy, mającej na celu obsadzenie drzewami dróg wszelkich kategoryi, że szczególnem uwzględnieniem potrzebnej dla drzew przydrożnych ochrony przed szkodnikami . . . . .

277. Spr. komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia osobnego oddziału melioracyjnego w Banku krajowym . .

278. Spr. komisyi gospodarstwa krajowego o wnioskach posła Viviena i towarzyszy, dotyczących korczunków, obniżenia taryfy przewozowej dla węgla kamiennego oraz funduszów, celem poparcia przemysłu torfowego. . . . . .

Liczba alegatu		Stronica sten. sprawozdania.
279.	Spr. komisyi gminnej z petycyi Wydziału powiatowego w Mielcu o uchwalenie ustawy regulującej użytkowanie wspólnych pastwisk gminnych	
280.	Spr. komisyi prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności Departamentu VI. za czas od 1. października 1891 do końca roku 1892	
281.	Spr. komisyi prawniczej o petycyi gminy miasta Podgórza w przedmiocie zaliczenia tego miasta do kuryi wyborczej miast i nadania mu prawa wybierania posła na Sejm krajowy	
282.	Spr. komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego względem reaktywowania zniesionego w r. 1880 c. k. Sądu powiatowego w Jazłowcu	
283.	Spr. komisyi szkolnej o petycyi Teodora Dumy, nauczyciela w Rudnikach w powiecie żydaczowskim: 1. o zmianę artykułu 49 ustawy z dnia 1. stycznia 1889 (Dz. u. kr. Nr. 16 i 2). o zwrot reszty kosztów pogrzebu nauczycielki Józefy Kozub w kwocie 60 zł.	

L. s. 405 1893.

Aleg. 55.

C. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie.

L. pr. 4.078.

Do

Jego Ekscelencyi

Jaśnie Oświeconego Księcia

Eustachego Sanguszki

c. i k. tajnego Radcy, Marszałka krajowego, właściciela dóbr etc. etc.

Na mocy Najwyższego postanowienia z 10. kwietnia b. r. i wskutek reskryptu Jego Ekscelencyi Pana Ministra rolnictwa z 11. kwietnia b. r. L. 6456/779 mam zaszczyt złożyć do łaski Marszałkowskiej jako przedłożenie rządowe dołączony w polskim tekscie i ruskim tłumaczeniu projekt ustawy łowieckiej wraz z uwagami objaśniającemi, który był już wniesiony na sesyi wiosennej 1892 r. do Wysokiego Sejmu, jednak nie był przedmiotem obrad w pełnej Izbie i upraszam Waszą Ekscelencyę, aby zechciał to przedłożenie rządowe wnieść na jednem z pierwszych posiedzeń obecnie zebrać się mającego Sejmu krajowego.

Przy tej sposobności raczy Wasza Ekscelencya przyjąć zapewnienie mego wysokiego poważania.

Lwów dnia 14. kwietnia 1893.

Badeni w. r.

LW. 9.536/93.

Aleg. 50.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie ustawy budowniczej dla pomniejszych miejscowości i zmiany Art. I. i §§. 73 i 74 ustawy budowniczej z 4. Kwietnia 1889 Nr. 31. dz. u. kr.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdaniem z 11. Listopada 1887 LW. 50.840 (aleg. 19. stenograficznego sprawozdania z r. 1887/8) przedłożył Wydział krajowy obok projektu ustawy budowniczej zwanej obecnie „dla znaczniejszych miejscowości“ w kraju, także projekt ustawy budowniczej „dla wsi“.

Sprawozdanie komisyi administracyjnej Wysokiego Sejmu o tym ostatnim projekcie (aleg. 133. stenograficznego sprawozdania z r. 1887/8) weszło pod obrady Wysokiego Sejmu w dniu 14 Stycznia 1888, na wniosek wszakże ówczesnego posła Starowiejskiego, powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Odsyła się Wydziałowi krajowemu przedłożenie komisyi administracyjnej co do ustawy budowniczej dla wsi z poleceniem „rozesłania jej Wydziałom Rad powiatowych a po wysłuchaniu ich zdań, przedstawienia ponownie Sejmowi krajowemu dotyczącej ustawy, wyłączając z niej przepisy należące do rozporządzeń wykonawczych i administracyjnych“.

W łączności ze sprawą niniejszą pozostaje także uchwała Wysokiego Sejmu z 26. Listopada 1889, którą odstąpiono Wydziałowi krajowemu niezałatwioną przez Wysoki Sejm petycyę Towarzystwa tatrzańskiego i gości Zakopańskich, iżby przy uchwaleniu ustawy budowlanej dla wsi zamieszczono w niej dla wszystkich miejsc leczniczych w kraju także przepisy, któreby specyalnie określały warunki budowania domów ze względu leczniczego.

W wykonaniu przytoczonej wyżej uchwały Wysokiego Sejmu z 14. Stycznia 1888 Wydział krajowy zakomunikował ją w dosłownem brzmieniu okólnikiem z 31. Stycznia 1888. L. 3.591 wszystkim Wydziałom powiatowym i przesłał im zarazem tak ówczesny projekt Wydziału krajowego jak i komisyi administracyjnej z wezwaniem „aby zechciały starannie zbadać czy i o ile projekty rzeczone odpowiadają stosunkom społecznym po wsiach, zamożności włościan i potrzebie zmiany dotychczasowych przepisów, czyli skala żądań projektu stosuje się do miary potrzeb i wymogów ludności na wsi, wreszcie czyli i które postanowienia rzeczonego projektu należałoby usunąć zmienić lub uzupełnić“.

Na powyższy okólnik otrzymał Wydział krajowy odpowiedzi 69 Wydziałów powiatowych, nie otrzymał zaś żadnej odpowiedzi z Dobromila, Gródka, Jaworowa i Stryja, Wydział powiatowy w Pilźnie zaś oznajmił, że uwagi osobnej do tego wyznaczonej komisyi nie mogły być odszukane.

Z powyższych 69 Wydziałów powiatowych oświadczyły się w ogóle i stanowczo przeciw projektowanej ustawie budowniczej: Bóbrka, Borszczów, Brzesko, Kałusz, Kossów, Krosno, Łańcut i Sokal, oświadczają się również przeciw, przyczem jednak stawiają pewne wnioski do ustawy (uwidocznione w 1 załączniku niniejszego sprawozdania) powiaty: Drohobycz, Jasło, Mielec, Mościska, Ropczyce, Rudki i Złoczów.

Za projektem ustawy bez żadnych poprawek oświadczyły się powiaty: Brzeżany, Brzozów, Dąbrowa, Gorlice, Podhajce, Stanisławów, Staremiasto, Tłumacz, Zbaraż i Żółkiew a nadto Kamionka Strumiłowa z tem ograniczeniem „ażeby Wydział powiatowy upoważniony był we wszystkich wypadkach, w których to ze względów na stosunki miejscowe lub osobiste niezbędnem się okaże, dozwalać interesowanym wszelkich ulg co do warunków budowy".

Zapatrywania reszty Wydziałów powiatowych i ich wnioski uwidocznione zostały, o ile to tylko było możebne, przy każdym paragrafie projektu komisyi z osobna w dołączonym załączniku, na którego prawej stronie podano tekst projektu komisyi administracyjnej, po lewej zaś tekst projektu Wydziału krajowego z r. 1887/8.

Obszerny materyał jaki w ten sposób zebrany został, zużytkował Wydział krajowy przy ponownem ścisłem zbadaniu projektu, w którym starał się usunąć wszelkie niejasne określenia oraz postanowienia mogące być podstawą nadużyć i w którym starał się wprowadzić jak najdalej idące ulgi dla budynków włościańskich.

Wskutek tego musiały być wprowadzone zarówno zmiany przedstawionych już Wysokiemu Sejmowi postanowień, jak i nowe postanowienia niezbędne dla całości.

Zmiana odnosi się przedewszystkiem do samego tytułu ustawy, mianowicie:

Podług powołanego na wstępie sprawozdania z 11. Listopada 1887 przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi projekt ustawy budowniczej „dla miast i miasteczek" w tem przekonaniu, że ustawa ta obowiązywać będzie wszystkie istniejące w kraju, przez c. k. Rząd uznane miasta i miasteczka z wyjątkiem Lwowa i Krakowa, oraz gmin objętych ustawą budowniczą z 28. Kwietnia 1882 Nr. 77 dz. u. kr., temsamem zaś przedłożony wówczas równocześnie projekt ustawy budowniczej „dla wsi" odnosić się będzie wyłącznie do gmin wiejskich.

Stało się jednak inaczej: Wysoki Sejm bowiem ograniczył ustawę budowlaną „dla miast i miasteczek" tylko do 131 znaczniejszych miejscowości poszczególnionych w Art. I. ustawy z 4. Kwietnia 1889 Nr. 31. Dz. u. kr. pozostało zatem jeszcze 16. miast i 121 miasteczek, które miałyby podlegać postanowieniom ustawy budowniczej „dla wsi", rozumie się obok wszystkich gmin wiejskich.

Podobny tutuł wszakże rzeczonej ustawy pozbawiałby zdaniem Wydziału krajowego, wspomniane wyżej a żadną ustawą krajową nieobojęte miejscowości, prawa używania nazwy miasta lub miasteczka, w każdym jednak razie spowodowałby bez żadnej wątpliwości poważne spory o prawo istnienia miasta lub miasteczka jako takiego.

Dowodem tego jest toczący się obecnie spór o Buczacz, który w ustawach krajowych z 28. Kwietnia 1882. Nr. 77 dz. u. kr. i z 13 marca 1889 Nr. 24 dz. u. kr. nazwane zostało miastem, podczas gdy c. k. Namiestnictwo jest zdania, że mimo tego stanu rzeczy miejscowość ta jest miasteczkiem, nie uzyskała bowiem osobnego przywileju Cesarskiego.

Temu przeciwstawić należałoby jednak ustawę krajową z 30. Grudnia 1880 Nr 41 dz. u. kr. z roku 1881, którą to ustawą wyłączono z gminy Zadnieszówka osadę Zagrobela Za-

dnieszowiecka a z obszaru dworskiego Staromiejszczyzna osadę Podwołoczyska i „utworzono jedną gminę miejską („miasteczko“) pod nazwą Podwołoczyska.

Z tych powodów zdaniem Wydziału krajowego wskazanem jest nadać projektowanej ustawie tytuł ustawy budowniczej „dla pomniejszych miejscowości“.

Przy dalszych zmianach projektu rzeczonej ustawy miał Wydział krajowy stosownie do przytoczonej na wstępie uchwały Wysokiego Sejmu z 14. Stycznia 1888, wyłączyć z tego projektu przepisy należące do rozporządzeń wykonawczych i administracyjnych.

Wykonaniu jednak tej uchwały stają na przeszkodzie następujące bardzo ważne trudności:

Przedewszystkiem nie może ulegać wątpliwości, że wszelkie rozporządzenia administracyjne lub instrukcye nie mogą mieć i nie mają tego znaczenia co ustawa i że mogą one obowiązywać jedynie władze podporządkowane, nigdy zaś strony prywatne.

Dalej sądzi Wydział krajowy, że korzystniejszą i o wiele bezpieczniejszą jest rzeczą zwłaszcza w obec gmin wiejskich, aby wspomniane rozporządzenia wykonawcze i administracyjne objęte zostały ustawą w jedną całość dla uniknięcia właśnie potrzeby wydawania (ewentualnie w porozumieniu z c. k. Rządem) czy to osobnych rozporządzeń czy też instrukcyi, które z natury rzeczy musiałyby być obszerniejsze, zatem bardziej obarczałyby zarządy gminne.

Zresztą zarówno ustawy budownicze dla miasta Lwowa i Krakowa, jak ustawa z 28. kwietnia 1882 dla 29 miast, jak wreszcie i ustawa z 4. kwietnia 1889 dla 131 znaczniejszych miejscowości, zawiera podobne postanowienia wykonawcze i administracyjne, mimo że wszystkie powyższe miejscowości wyżej stoją pod względem inteligencyi i poczucia obowiązków od gmin wiejskich.

Skoro zatem Wysoki Sejm przy wspomnianych wyżej miastach i znaczniejszych miejscowościach przyjął owe potanowienia wykonawcze i administracyjne ujęte w formę postanowień ustawowych, to zdaniem Wydziału krajowego tem potrzebniejszemi są one w ustawie, która obowiązywać ma gminy wiejskie, pominąwszy już okoliczność, że ona obowiązywać ma także resztę miast i miasteczek.

Niemniej ważną w tym względzie jest okoliczność, że znaczniejsza część postanowień wykonawczych i administracyjnych, obowiązujących dotąd resztę miast i miasteczek oraz gminy wiejskie, opiera się na całym szeregu dekretow kancelaryi nadwornej i rozporządzeń gubernialnych mających moc ustawy dla braku właśnie ustawy krajowej.

Zwykłe zatem rozporządzenia lub zwykła instrukcya Wydziału krajowego nie mogłaby zmienić lub unieważnić pomienionych dekretów i rozporządzeń.

Wreszcie poważna większość Reprezentacyi powiatowych podnosi właśnie jako zaletę projektu, że liczne i rozrzucone dotychczasowe postanowienia łączy w jedną całość systematyczną.

Z tych powodów zniewolony był Wydział krajowy odnośne postanowienia w projekcie pozostawić a nawet niektóre z nich dla ułatwienia urzędowania władz miejscowych uzupełnić.

Ważniejsze zmiany lub uzupełnienia wprowadzone przez Wydział krajowy do obecnego projektu są następujące:

I. Postanowienia budownicze dla miejscowości, w których znajdują się lub powstaną zdrojowiska lub uzdrowiska (stacye klimatyczne).

Uznana powszechnie i z natury rzeczy wynikająca potrzeba wprowadzenia w pomienionych wyżej miejscowościach pewnego ładu niezbędnego ze względów zdrowotnych, bezpieczeństwa od ognia i dla zapewnienia rozwoju tych miejscowości, liczne podpisy znanych w kraju poważnych osobistości, zamieszczone na przytoczonej u wstępu petycyi Towarzystwa tatrzańskiego i gości Zakopańskich, wreszcie obowiązek ułatwienia celu ustawy z 4. listo-

pada 1891 Nr. 80 dz. u. kr. o zdrojowiskach i uzdrowiskach w kraju, zniewoliły Wydział krajowy do zaprojektowania postanowień, mających na celu usunięcie złego przynajmniej w najważniejszym kierunku, to jest w pomieszczeniu przybywających do leczenia.

Projekt stawia pod tym względem nieco uciążliwsze warunki dla gminy i budujących, liczyć się tu jednak należy z zadaniem miejscowości kąpielowej i ze znanym faktem wyzyskiwania gości zwłaszcza za mieszkanie, które zwykle jest niskie, ciemne, wilgotne a dotego niejednokrotnie w bezpośredniem sąsiedztwie stajen i nieodłączonych gnojowisk.

Mając na względzie powyższe okoliczności, proponuje Wydział krajowy w §. 14. obecnego projektu postanowienie o obowiązku Wydziału powiatowego sporządzenia przez swoją komisyę kosztem funduszu powiatowego planu regulacyjnego odnośnej miejscowości, brak bowiem takiego planu jest najpierwszą i najważniejszą przeszkodą doprowadzenia rzeczonej miejscowości do porządku i zapewnienia jej rozwoju.

Plan taki musi być poddany uchwale Rady gminnej a to ze względu przedewszystkiem na ewentualną potrzebę przeprowadzenia kosztem gminy wywłaszczenia; następnie zaś ma być zatwierdzony przez Wydział powiatowy, poczem tylko na podstawie tego planu konsensy budowlane mogłyby być wydawane.

Szczególniejsze warunki konsensów zamieszczone są tak w pomienionym §. 14. jak i §. 22. obecnego projektu.

Nadto w §§. 4. i 37. projektu zamieszczono postanowienia, mocą których Zwierzchność gminna w tych wszyskich miejscowościach, w których znajdują się zdrojowiska lub uzdrowiska (stacye klimatyczne), zorganizowane w myśl powołanej wyżej ustawy z 4. listopada 1891. Nr. 80. dz. u. kr., obowiązaną jest zawiadamiać ustanowioną statutem komisyę zdrojową lub klimatyczną zarówno o termnie komisyi wyznaczonej do zbadania planów, jak i o terminie komisyi do zbadania prośby o pozwolenie na zamieszkanie.

II. Postanowienia nowe, które odnoszą się albo do wypadków łatwych do przewidzenia, które zatem unormowane być winny, albo są wynikiem postanowień samego projektu komisyi, albo mają na celu jednolitość w postępowaniu i ułatwienie urzędowania władzy powołanej do wydawania konsensu:

1. Postanowienia w jakiej skali mają być plany sporządzane (§. 3. obecnego projektu).

2. Sposób postępowania przy regulacyi zniszczonych klęską elementarną części miejscowości (§. 13).

3. Postanowienia o wywłaszczeniu łatwem do przewidzenia zarówno przy regulacyi zniszczonych części miejscowości, jak i zdrojowisk i stacyi klimatycznych (§. 16.)

4. Postanowienie w §. 18., że Rada gminna może ze względów policyjnych uchwalić ostrzejsze przepisy co do budowli, które podług projektu mogą być budowane z materyału nieogniotrwałego.

Są bowiem gminy, które już uchwaliły pod tym względem odmienne przepisy, jak n. p. Rozwadów w powiecie Tarnobrzeskim, gdzie już od kilku lat w śródmieściu można stawiać tylko domy murowane.

5. W §. 20. postanowienia o murach.

6. W §. 21. postanowienia o schodach i klatce schodowej.

7. W §. 29. postanowienia o wychodkach i zbiornikach na nawóz.

8. W §. 38. postanowienia o terminie zamieszkania budynków murowanych. Wreszcie

9. Analogiczne z §. 84. ustawy z 4. kwietnia 1889 Nr. 31. dz. u. kr. postanowienie w §. 52. obecnego projektu co do zabudowań obszaru dworskiego, które leżą pośród zabudowań gminy. Postanowienie to uważa Wydział krajowy za konieczne na podstawie doświadczenia nabytego przy sprawowaniu judykatury a nadto z powodu przewidzianych projektem wypadków regulacyi zniszczonych klęskami części miejscowości, tudzież zdrojowisk i stacyi klimatycznych.

III. Postanowienia zaniechane:

1. §. 18. dawnego projektu o odpowiedzialności kierownika za jakość materyału.

2. Z §. 23. dawnego projektu — ustęp ostatni, dozwalający mniej zamożnym budowania kominów z cegły surowej, gdyż z takiego materyału kominy są niebezpieczne a nad dach wyciągnięte rozlatują się.

3. W §. 40. postanowienie o kontroli jakości materyału.

4. Cały §. 51. dawnego projektu o kontroli Wydziału powiatowego na obszarze dworskim co do kierownika budowy i jakości materyału, oraz atrybucyi Wydziału powiatowego zagrażania i nakładania grzywien na właściciela obszaru dworskiego w wypadku, w którym budynek obszaru dworskiego na jego własnem terytoryum grozi zawaleniem; w myśl bowiem obowiązującej ustawy o obszarach dworskich, Wydział powiatowy może w ostatnim wypadku jedynie odnieść się do przełożonego obszaru z wezwaniem usunięcia złego, względnie odnieść się o to do c. k. Starostwa. Wreszcie,

5. Cały §. 52. dawnego projektu o zakresie działania c. k. Starostwa, postanowienie takie bowiem jest zbyteczne.

IV. Zmiany z powodu sk ócenia całego toku postępowania:

Podług dawniejszego projektu ustanowione były terminy:

1. do wyznaczenia komisyi celem zbadania planów (§. 4.)	8 dni
2. do załatwienia podania o konsens	10 dni
3. do wniesienia rekursu przeciw konsesowi do Rady gminnej (§. 8. i 39.) .	14 dni
4. do rekursu przeciw uchwale Rady gminnej do Wydziału powiatowego (§. 40.)	14 dni
Razem więc . . .	46 dni

prócz terminu 4 tygodni dla Rady gminnej do załatwienia rekursu przeciw konsensowi wydanemu przez Zwierzchność gminną i prócz zwłoki w dwukrotnem doręczaniu rezolucyi.

Czas ten wypadało koniecznie skrócić i z tego powodu wyznacza obecny projekt:

1. dla komisyi do zbadania planów w wypadkach zwykłych (§. 4) . .	3 dni
2. do załatwienia podania o konsens (§. 5.)	3 dni
3. do wniesienia rekursu przeciw konsensowi do Wydziału powiatowego (§. 7. i 41.)	8 dni
Razem więc . . .	14 dni

Prejekt opuszcza zatem w zupełności instancyę Rady gminnej w zwykłych sprawach budowniczych (§. 42. obecnego projektu) jak tego zresztą domaga się punkt pierwszy uchwały Wysokiego Sejmu z 29. listopada 1890, tudzież większość Reprezentacyi powiatowych w swych opiniach o projekcie ustawy.

V. Inne ważniejsze zmiany lub dalsze ulgi dla budujących:

1. Ponieważ rozpatrywanie i badanie planów oraz wydawanie konsensów na budowę i ewentualne użytkowanie budynków przeznaczonych na cele przemysłowe natrafiałoby w wielu wypadkach na trudności u władz miejscowych z powodu braku osób do tego uzdolnionych, przeto projekt obecny (§. 9. i 37.) wkłada na Wydziały powiatowe obowiązek przeprowadzania czynności połączonych z wydaniem konsensu na budowę i zamieszkanie względnie użytkowanie podobnych budowli.

2. Projekt niniejszy uwalnia budującego (§. 2.) od obowiązku zawiadamiania Zwierzchności gminnej i o każdej przedsięwziętej pomniejszej a w §. 1. niewymienionej zmianie, mającej na celu utrzymanie budynku w dobrym stanie, temsamem usuwa atrybucyę Zwierzchności gmiunej nieodwołalnego wzbronienia takiej zmiany.

3. W §. 3. dozwala projekt, aby w wypadkach, jeśli rozchodzi się o zwykłe budowle włościańskie, budujący — zamiast jak tego żądał dawniejszy projekt, przedkładać szkice lub

plany — ustnie przed Zwierzchnością gminną opisał zamierzone roboty. Zwierzchność gminna zaś obowiązaną jest wciągnąć ten opis do protokołu.

4. §. 16. dawniejszego projektu postanawiał w zasadzie, że „budujący winni przy prowadzeniu budowy posługiwać się tylko osobami do tego prawnie upoważnionemi“ a zwłaszcza „przy budowach na cele publiczne, przemysłowe i przy wszelkich znaczniejszych budowlach prywatnych“, dalej że „do wykonywania mniejszych budowli parterowych o pojedynczych konstrukcyach, bez sklepień i urządzeń podziemnych (suterenów) wolno używać osób posiadających dla wykonywania przemysłu budowlanego koncesyę najniższej kategoryi“, wreszcie że „o ile w miejscu budowy nie znajdują się tacy przemysłowcy, może władza udzielająca konsensu przy budowlach nieznacznych (chaty, budynki włościańskie), niewymagać prawnie upoważnionego kierownika budowy“.

Wobec wątpliwości, jakie zwłaszcza Zwierzchnościom gmin wiejskich nasuwaćby się musiały, co rozumieć należy pod wyrazami „wszelkie znaczniejsze budowle prywatne“, „mniejsze budowle parterowe“, „pojedyncze konstrukcye“ i „budowle nieznaczne“, oraz czy pod tymi ostatnymi wyrazami rozumieć należy wyłącznie oraz wszelkie chaty i budynki włościańskie, skoro dość często wcale znaczne a stosunkowo nawet okazałe budowle włościańskie stawiane bywają, wobec dalej okoliczności, że pozostawienie ocenieniu Zwierzchności gminnej, w których wypadkach „może niewymagać ustanowienia prawnie upoważnionego kierownika budowy“, mogłoby budującego narazić niekiedy na zwłokę w budowie, względnie na przykrości ze strony pomienionej Zwierzchności gminnej, wreszcie polegając na opinii Wydziałów powiatowych, wyrażonej przy tym paragrafie, Wydział krajowy w §. 17. obecnego projektu ograniczył obowiązek poruczania kierownictwa budowy koncesyonowanemu budowniczemu tylko do wypadków stawiania budynków piątrowych, budowli ze sklepieniami i urządzeniami podziemnemi (suterenami), oraz budynków na cele publiczne i przemysłowe.

Przy stawianiu innych budynków wolno używać koncesyonowanych majstrów murarskich i ciesielskich, a budowle włościańskie mogą być wykonywane także przez samego budującego lub jego zastępcę z tem jedynie ograniczeniem, że do budowy kominów użyty być winien majster murarski, kominy bowiem wadliwie zbudowane, grożą wielkiem niebezpieczeństwem pożaru.

5. O materyale do budowy postanawiał §. 17. dawniejszego projektu, że materyał ogniotrwały w w zasadzie ma być używany:

a) przy budowlach na cele publiczne, przemysłowe i przy wszelkich znaczniejszych budowlach prywatnych, oraz

b) przy mniejszych budowlach parterowych o pojedynczych konstrukcyach bez sklepień i urządzeń podziemnych.

Jaki zaś materyał miałby być używany do stawiania wszelkich innych budynków, decydowałyby stosunki i zwyczaje miejscowe, oraz zamożność budującego.

W wypadkach dalej ad a) dopuszczał projekt dwa rodzaje wyjątków. Pierwszy był wyjątek, że budującemu wolno używać muru pruskiego lub drzewa do budowy domu, jeśli dom ten oddzielony jest od innych zabudowań obszernemi dziedzińcami, ogrodami lub innemi niezabudowanemi przestrzeniami; drugi wyjątek zaś nadawał prawo Wydziałowi powiatowemu, ażeby „w miejscach kąpielowych, jakoteż w okolicach, w których trudno o kamień, cegłę lub inny materyał ogniotrwały“, dozwalał w poszczególnych wypadkach na używanie powyższego materyału nieogniotrwałego nawet wówczas, gdy nie będzie wspomnianego wyżej znaczniejszego oddalenia od innych zabudowań.

W wypadkach ad b) dopuszczał projekt również dwa rodzaje wyjątków, mianowicie pierwszy, w którym budujący może użyć materyału nieogniotrwałego przy budowie oddalonej o 10 m. od sąsiednich budynków, a jeśli budynek miał być kryty słomą, trzciną lub szu-

warem — 15 m. (§. 31. dawniejszego projektu); drugi zaś wyjątek nadawał prawo Radzie gminnej zezwalania na taką budowę i w mniejszej odległosci.

Różnorodność powyższych postanowień, te same wątpliwości co do zrozumienia pojedynczych wyrazów z paragrafu poprzedniego, niebezpieczna atrybucya Rady gminnej przyznawania ulg wyjątkowych, które bardzo łatwo stać się mogą regułą, niejasność, jaką rozumieć należy odległość pod wyrazami „obszerne dziedzińce, ogrody i niezabudowane przestrzenie“, zwłaszcza, że o tem decydować mają Zwierzchności gmin wiejskich i że dziedzińce wspomniane jak niemniej ogrody i niezabudowane przestrzenie z czasem zabudowane być mogą, — szystkie te powody skłoniły Wydział krajowy do zupełnej zmiany rzeczonego paragrafu.

W §. 18. bowiem obecnego projektu ogranicza Wydział krajowy obowiązek używania ogniotrwałego materyału jedynie do wypadków stawiania domów piątrowych, budowli ze sklepieniami i urządzeniami podziemnemi (suterenami), oraz budynków na cele publiczne i przemysłowe, zatem do takich kategoryi budynków, które stawiane będą albo przez zamożnych, albo przez władze od których już dla samego przykładu więcej wymagać należy, albo wreszcie budynków, które ze względu na cel swój ogniotrwale budowane być winny.

Wszystkie zaś inne budynki mogą być stawiane z materyału nieogniotrwałego pod tymi wszakże warunkami, że ściany do komina lub ogniska przyległe będą chociaż ze surówki, że komin będzie murowany z cegły palonej lub kamienia i że budynki takie oddalone będą od sąsiednich (to jest własnych i sąsiada) o 10 m., a jeśliby miały być kryte słomą, trzciną lub szuwarem o 15 m. (Ustanowiona patentem cesarskim z r. 1786 minimalna odległość 3 sążni okazała się w praktyce stanowczo za małą.)

6) Stosownie do tych ostatnich warunków wstawił też Wydział krajowy w §. 4 c. nowego projektu obowiązek Zwierzchności gminnej, aby do udziału w komisyi wzywała właścicieli gruntów sąsiednich, położonych bezpośrednio lub pośrednio w odległości 10 względnie 15 m. od zamierzonej budowy.

Zdarzają się bowiem wypadki, w których grunta bezpośrednio przylegające, położone są w węższych pasach równolegle do zamierznej budowy, a wówczas sąsiad dalszy pozbawiony byłby (jak obecnie) sposobności obrony swoich interesów.

7) Przestrzeń między ścianą i kominem zmniejsza obecny projekt w §. 18. z jednego na pół metra, a między ścianą i piecem lub ogniskiem z dwóch na 1 metr, wreszcie,

8) Zmiejsza projekt w §. 22, minimum wymiaru izb, okien i drzwi, mianowicie wysokość izby z 2·50 m. na 2·20 m., wysokość okna z 80 cm. na 60 cm. a szerokość z 50 na 40 cm., wysokość drzwi zaś z 2 m. na 1·80 m.

Przyznanie ulg dalej idących, zwłaszcza w kierunku zmniejszenia odległości budynku stawianego z nieogniotrwałego materyału lub uwolnienia od obowiązku stawiania kominów murowanych równałoby się zdaniem Wydziału krajowego, usankcyonowaniu stosunków, które jak dotąd były, tak i nadal pozostałyby jedną z głównych przyczyn klęsk pożaru i ustalenia gniazd chorób epidemicznych.

Jak zastraszające pod względem bezpieczeństwa od ognia panują stosunki w kraju dowodem dołączony do sprawozdania Wydziału krajowego z 2. grudnia 1892 L. 55540 wykaz statystyczny pożarów od r. 1870 do 1889 włącznie.

Podług tego wykazu wynosi przeciętna ilość budynków pożarem uszkodzonych 5.978 rocznie a niczem niepowetowana strata 2,480.876 zł. rocznie.

Aż nadto więc liczne i ciągłe dotąd się powtarzające wypadki klęsk tego rodzaju i wynikające ztąd niepowetowane szkody sięgające milionów w wartości bezpowrotnie traconego dobytku, skutki jakie z tego powodu odbić się muszą na stosunkach ekonomicznych kraju, którego Reprezentacya tak olbrzymie czyni wysiłki i przechodzące własne środki ofiary przedewszystkiem dla podniesienia tych ekonomicznych stosunków przemawiają zbyt dobitnie za po-

trzebą ustawy, któraby istniejące złe chociaż w części usuwała, któraby zatem była pomocną i wspierała usiłowania i ofiary kraju a nie była w tym względzie zaporą, czyniącą wszelkie wysiłki w większej części bezskutecznymi.

Zważyć bowiem należy, że idzie tu nie o kilkadziesiąt ani nawet o kilkaset, lecz o 6.000 gmin, które na stosunki kraju główny wpływ wywierały i wywierać muszą i które wzmacniać stara się Wysoki Sejm wszelkimi środkami.

Skutki dozwolonej parcelacyi gruntów nietylko nie mogą zdaniem Wydziału krajowego, uzasadniać wniosku wprowadzenia do projektu niniejszej ustawy ulg dalszych, ale przeciwnie uważane być winny za poważną przestrogę, iż ulg tych dopuszczać nie można, jeśli wskutek gęstszego stawiania budynków z materyału nieogniotrwałego na gruntach małych, nie mogących żadną miarą zabezpieczyć utrzymania rodziny, nie ma dalej wzrastać zastęp ubogich, jeśli nie mają dalej ustalać się siedliska chorób epidemicznych i jeśli niema ciągle wzrastać niebezpieczeństwo pożogi i powstawać nawet tam, gdzie przed takiem gęstszem zabudowaniem podobne niebezpieczeństwo nie istniało.

Wszakże ani c. k. Rząd, który w roku 1868 przedstawił projekt do ustawy o wolności dzielenia gruntów włościańskich, ani Wysoki Sejm, który tę ustawę uchwalił nie mógł mieć i nie miał zamiaru rzeczoną ustawą wytworzyć stosunków, któreby wręcz uniemożliwiały wprowadzenie i wykonywanie policyi miejscowej i ktoreby tem samem iluzorycznem uczyniły publiczne bezpieczeństwo.

Wydział krajowy nie może również proponować Wysokiemu Sejmowi przyznania Wydziałom powiatowym atrybucyi czy to stopniowego wprowadzenia projektowanej ustawy w powiatach czy też przyznawania w poszczególnych wypadkach ulg w ustawie nieprzewidzianych.

Podobne bowiem atrybucye zwichnęłyby cel ustawy i obniżyły jej znaczenie, stworzyłyby w każdym powiecie odmienne stosunki a co niemniej ważne, byłyby zdaniem Wydziału krajowego zbyt uciążliwe dla samych Wydziałów powiatowych tak z powodu odpowiedzialności jakaby na Reprezentacye powiatowe spadła za skutki przyznania ulg wyjątkowych, jak i z powodu rozgoryczenia przeciwko Reprezentacyi powiatowej za przyznanie tych ulg jednemu a konieczną lub możliwą odmowę drugiemu interesowanemu.

Z powyższych powodów przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi dołączony ·/. $^1/_2$ projekt ustawy budowniczej dla pomniejszych miejscowości.

Już wyżej nadmienił Wydział krajowy, że prócz 131 miast i miasteczek poszczególnionych w Art. I. ustawy z 4. kwietnia 1889 N. 31 Dz. ust. kr. pozostało jeszcze 16 miast i 121 miasteczek (przez c. k. Rząd jako takie uznanych), w których dotąd obowiązuje patent cesarski z 28. lipca 1786.

·/. Spis tych miast i miasteczek podajemy w dołączonym $^1/_3$ wykazie, w którym zarazem uwidoczniono opłacane przez te miasta i miasteczka podatki gruntowe, domowe, zarobkowe i dochodowe, oraz ilość mieszkańców podług spisu ludności z r. 1890.

Miejscowości oznaczone zwykłym drukiem podlegać mają w myśl sprawozdania komisyi gminnej Wysokiego Sejmu z 17. listopada 1890 L. s. 1121 (aleg. 231 sten. spr. z r. 1890) postanowieniom projektowanej odrębnie ustawy gminnej.

Projektowana ta ustawa obowiązywać ma przedewszystkiem miasta i miasteczka poszczególnione w Art. I. ustawy z 4. kwietnia 1889 N. 31. Dz. u. kr. (z wyjątkiem Jaworowa i Trembowli, które poddane zostały ustawie gminnej z 13. marce 1889 N. 24. Dz. u. kr. a z dodaniem gminy Zaleszczyki podlegającej ustawie budowniczej z 28. kwietnia 1882 N. 77. Dz.

u. kr.) oraz miasta i miasteczka, które jak to wyżej nadmieniono uwidocznione zostały w wykazie pod $^1/_3$ zwykłym drukiem.

Słuszną jest przeto i konieczną rzeczą już dla jednolitości, ażeby i powołana wyżej ustawa budownicza z 4. kwietnia 1889 rozszerzoną została na objęte projektowaną ustawą gminną miejscowości.

Wydział krajowy sądzi jednak, ze wobec wysokości kategoryi podatków opłacanych przez pomienione miasta i miasteczka w stosunku do ich ludności, należałoby poddać postanowieniom nowej ustawy miasta i miasteczka poszczególnione w dołączonym $^1/_4$ projekcie do zmiany Art. I. ustawy z 4. kwietnia 1889 N. 31. Dz. u. kr.

Uchwałą z 29. Listopada 1890 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu przedstawić projekt do ustawy zmieniającej tok instancyi w sprawach przez naczelnika gminy we własnym zakresie działania załatwianych.

W myśl tej uchwały wnosi Wydział krajowy zmianę §. 73 i 74 powołanej wyżej ustawy budowniczej z 4. Kwietnia 1889 w tym mianowicie kierunku. ażeby w zwykłych sprawach budowniczych rekurs od rozporządzeń Zwierzchności gminnej wnoszony był w przeciągu 14 dni na ręce naczelnika gminy do Wydziału powiatowego a nie jak dotąd do Rady gminnej.

Przy tej sposobności wstawia Wydział krajowy do §. 74 powyższej ustawy, jeszcze postanowienia wynikające z §. 25. o atrybucyi Rady gminnej oznaczania, przy których ulicach i placach publicznych budynki z materyału nieogniotrwałego, mają być stawiane na fundamentach murowanych i na podmurowaniu 50 cm. wysokości, oraz z §. 59 o atrybucyi Rady gminnej oznaczenia materyału, jaki ma być użyty do ułożenia chodnika.

Zmiany te ujęte są dołączonym wyżej pod $^1/_4$ projektem.

Na podstawie niniejszego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić dołączony wyżej:

I. Projekt ustawy budowniczej dla pomniejszych miejscowości z ustawą wprowadczą.

II. Projekt ustawy zmieniającej Art. I. oraz §§. 73. i 74. ustawy z 4. Kwietnia 1889 Nr. 31. dz. u kr.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 28. Lutego 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Aleg. 1. do L. W. 9536/93.

Ustawa budownicza dla wsi.

ROZDZIAŁ I.

O pozwoleniu na budowę (konsensie).

§. 1.

Budowy wymagające konsensu.

Do budowy nowego lub przekształcenia starego budynku, do zaprowadzenia w istniejącym budynku zmian, które wpłynąć mogą na jego trwałość, bezpieczeństwo od ognia, warunki sanitarne, lub na prawa sąsiadów, potrzebnem jest zezwolenie Zwierzchności gminnej (konsens).

Wyjęte są z pod tego obowiązku budowle wykonywane na cele publiczne przez państwo, kraj lub powiat, niemniej budowle kolei żelaznych i obok kolei żelaznych (§§. 12 i 13).

Odrębne postanowienia co do wydzielonych obszarów dworskich zawarte są w rozdziale VI.

ROZDZIAŁ I.

O pozwoleniu na budowę (konsensie).

§. 1.

Budowy wymagające konsensu.

Do budowy nowego przybudowania lub przekształcenia starego budynku, do zaprowadzenia w istniejącym budynku zmian, które wpłynąć mogą na jego trwałość, bezpieczeństwo od ognia, warunki sanitarne, lub na prawa sąsiadów, potrzebnem jest zezwolenie Zwierzchności gminnej (konsens).

Zezwolenie takie (konsens) potrzebnem jest także do urządzenia nowych odgrodzeń od dróg publicznych lub placów gminnych.

Wyjęte są z pod tego obowiązku budowle wykonywane na cele publiczne przez państwo, kraj lub powiat, niemniej budowle kolei żelaznych i obok kolei żelaznych (§§. 12 i 13).

Odrębne postanowienia co do wydzielonych obszarów dworskich zawarte są w rozdziale VI.

Biała: O konsens podawać należy ustnie lub pisemnie.
Przy ustnem podaniu winien Naczelnik gminy spisać protokół z dokładnem wyjaśnieniem czego proszący żądą.
Zezwolenie na budowę wydaje Wydział powiatowy.

Bohorodczany: Utrzymać tekst Komisyi administr.

Borszczów: Chłopi musieliby się opłacać wójtom. Płoty stawia chłop zwykle po kawałku i w tym samym miejscu.

Brody: Prośby o konsens mają być pisemne.

Drohobycz: Pozwolenie wydawać winien Wydział powiatowy przez 10—15 lat.

Husiatyn: Pierwszy ustęp uzupełnić: „Do budowy nowego domu mieszkalnego, nowego innego budynku, do budowy nowego przybudowania“ i t. d.

Kraków: W ustępie drugim opuścić słowo „nowych“ celem udzielenia władzy sposobności sprawdzenia, czy ogrodzenie nie stoi już na placu gminnym.

Lwów: Do stawiania budynków gospodarskich na wsi niewymagać żadnego zezwolenia.

Mościska: „Niewolno prowadzić żadnej budowy bez poprzedniego zezwolenia Zwierzchności gminnej“.

Rawa: „Do budowy nowego, przybudowania lub przekształcenia starego budynku, potrzebne jest bezwarunkowo zezwolenie Zwierzchności gminnej“. (Reszta ustępów zostaje). Wykreślone postanowienia przenieść do §. 4., gdyż nie strona ale Zwierzchność gminna powinna pod tym względem rzecz zbadać i ocenić. Strony nie mają wyobrażenia, które zmiany wpływają na trwałość, bezpieczeństwo od ognia, warunki sanitarne i prawa sąsiadów, zatem nie będą też wiedziały, czy mają wnosić o konsens lub nie — i najczęściej nie będą z tego powodu wnosić podania o konsens.

Ropczyce: Konsensu wymagać tylko co do miejsca zastrzegając pewną bliżej oznaczyć się mającą odległość między budynkami z ogniskami, a innymi bez ognisk i między budynkami a drogą publiczną, przyczem odległość budynków między rozmaitymi właścicielami winna być znaczniejszą, aniżeli między budynkami tego samego właściciela.

Rudki: „Konsens na budowę w miejscu od osady nad pół kilometra odległem, musi być zatwierdzony przez Wydział powiatowy.“ Odległe chaty podobne bowiem, stają się zwykle składami rzeczy skradzionych, stacyami końskich złodziei, tam odbywa się niedozwolony wyszynk napojów, tudzież sprzedaż padliny pod firmą rzeźni.

Tarnopol: Przemawia za wnioskiem Komisyi.

Żydaczów: „Do budowy nowego lub przekształcenia starego budynku, do zaprowadzenia w istniejącym budynku zmian lub przybudowań, które“ itd.

§. 2.

Mniejsze zmiany, utrzymanie budynku.

Mniejsze zmiany w budynku istniejącym, które nie wpływają na jego trwałość, bezpieczeństwo od ognia, ani warunki sanitarne, ani dotykają praw sąsiadów, mogą być wykonane bez konsensu, jeżeli Zwierzchność gminna do trzech dni po uwiadomieniu, chociażby ustnem, o zamiarze przedsięwzięcia zmiany nie oznajmi, że potrzebnym jest konsens do wykonania zamierzonej zmiany. Przeciw takiemu orzeczeniu Zwierzchności gminnej rekurs nie ma miejsca.

Bez uwiadomienia Zwierzchności gminnej można tylko takie roboty wykonywać, które odnoszą się do utrzymania budynku w dobrym stanie, a wszczególności: zewnętrzne oczyszczenie lub odświeżenie, ułożenie nowej podłogi, naprawa komina bez zmiany jego konstrukcyi wewnętrznej lub zewnętrznej, wreszcie przestawienie pieców i ognisk na dotychczasowem miejscu.

§. 2.

Mniejsze zmiany, utrzymanie budynku.

Mniejsze zmiany w budynku istniejącym, które nie wpływają na jego trwałość, bezpieczeństwo od ognia, ani warunki sanitarne, ani dotykają praw sąsiadów, mogą być wykonane bez konsensu, jeżeli Zwierzchność gminna do trzech dni po uwiadomieniu, chociażby ustnem, o zamiarze przedsięwzięcia zmiany nie oznajmi, że potrzebnym jest konsens do wykonania zamierzonej zmiany. Przeciw takiemu orzeczeniu Zwierzchności gminnej rekurs nie ma miejsca.

Bez uwiadomienia Zwierzchności gminnej można tylko takie roboty wykonywać, które odnoszą się do utrzymania budynku w dobrym stanie, a w szczególności: naprawę dachu takim samym lub trwalszym materyałem, zewnętrzne oczyszczenie lub odświeżenie, ułożenie nowej podłogi, naprawa komina bez zmiany jego konstrukcyi wewnętrznej lub zewnętrznej, przestawienie pieców i ognisk na dotychczasowem miejscu i t. p.

Biała: Zastrzega orzeczenia i decyzye na uwiadomienia Wydziałom powiatowym.

Borszczów: Z tego postanowienia korzystaliby tylko naczelnicy gmin i pisarze.

Chrzanów: Przykładowo wyliczyć zmiany które mogą być wykonane bez konsensu.

Cieszanów: Opuścić pierwszy ustęp jako zbyteczny.

Czortków: Opuścić postanowienie, że „przeciw takiemu orzeczeniu Zwierzchności gminnej rekurs nie ma miejsca“, jako sprzeczne z postanowieniem § 39. projektu i §. 37. ustawy gminnej i mogące dać powód do nadużyć ze strony Zwierzchności gminnej oraz sposobność do wymuszania pewnych zysków, korzyści, zapewnienia sobie głosów itd.

Dolina: W pierwszym ustępie opuścić od słów: „jeżeli Zwierzchność gminna“ itd. aż do końca ustępu.

Lwów: Jak przy §. 1.

Rawa: Cały pierwszy ustęp opuścić, dozwala bowiem także na ustne zgłoszenia, co byłoby powodem dowolnej interpretacyi §. 1. w teraźniejszej jego stylizacyi. Ujęcie w wyraźny przepis tych warunków budowniczych, do wykonania których niezbędnym jest konsens z planami, czyni zbędnem wymienienie tych, które konsensu nie potrzebują, zwłaszcza że ocenienie mniejszej lub większej ważności tychże a zatem i decyzya, czyli dane zmiany mają być ściśle ustawowo traktowane, pozostawia się Zwierzchnościom reprezentowanym wyłącznie przez włościan. Od energii zatem i inteligencyi wójta zawisłem by było ocenienie w bardzo wielu wypadkach, czyli konsens jest potrzebny lub zbędny i to co jeden wójt uważałby za nieodzownie konieczne, by było traktowane w myśl przepisów ustawy, drugi pomijałby to zupełnie i dałby powód stronie interesowanej, iż ta po bezowocnem wyczekiwaniu trzechdniowem na odpowiedź ze strony Zwierzchności gminnej, weszłaby legalnie w takie prawa, które chociażby stały w jawnej sprzeczności z ustawą, niemożnaby przeciw tej stronie wystąpić.

Tarnopol: Opuścić ostatni wiersz drugiego ustępu, „stawianie bowiem i urządzanie ognisk należałoby bezwarunkowo poddać kontroli zwłaszcza, że nie miejsce samo, lecz konstrukcya materyał itp okoliczności decydują, czy budowa odpowiada przepisom policyi“.

Turka: Zwierzchność gminna winna wydać zawiadamiającemu ją o zmianach — pisemne poświadczenie dla zapobieżenia szykanom.

§. 3.

Plan budowy.

Równocześnie z ustną lub pisemną prośbą o konsens przedłożyć należy Zwierzchności gminnej podwójnie sporządzony plan budowy.

Jeżeli się rozchodzi o budowę zwykłego włościańskiego domu mieszkalnego dla jednej rodziny, o jednem ognisku, albo też o zwykłe budynki gospodarskie bez ognisk, a nie dłuższe jak 16 m., wystarczy przedłożenie prostego planu budowy i planu sytuacyjnego, oznaczającego położenie budynku, tudzież położenie i odległość najbliższych sąsiednich budynków.

We wszystkich innych wypadkach ma być plan sporządzony według miary metrycznej z oznaczeniem zastósowanej skali i mają być uwidocznione także plany poziome wszystkich piąter, piwnic i poddasza, przekrój podłużny i przekrój poprzeczny i fasady budynku. Na planie piwnic powinny być uwidocznione doły kloaczne kanały, z przekrojem poprzecznym i spadkiem, ścieki i studnie. Na planie poddasza mury strychowe, kominowe i ogniowe.

§. 3.

Plan budowy.

Równocześnie z ustną lub pisemną prośbą o konsens przedłożyć należy Zwierzchności gminnej podwójnie sporządzony plan budowy.

Jeżeli się rozchodzi o budowę zwykłego włościańskiego domu mieszkalnego albo też o zwykłe budynki gospodarskie bez ognisk, wystarczy przedłożenie prostego szkicu budowy i planu sytuacyjnego, oznaczającego położenie budynku, tudzież położenie i odległość najbliższych sąsiednich budynków.

We wszystkich innych wypadkach ma być plan sporządzony według miary metrycznej z oznaczeniem zastósowanej skali i mają być uwidocznione także plany poziome wszystkich piąter, piwnic i poddasza, przekrój podłużny i przekrój poprzeczny i fasady budynku. Na planie piwnic powinny być uwidocznione doły kloaczne, kanały z przekrojem poprzecznym i spadkiem, ścieki i studnie. Na planie poddasza mury strychowe, kominowe i ogniowe.

Bohorodczany: Utrzymać tekst projektu komisyi administracyjnej.

Borszczów: Trzeci ustęp dla włościańskich budowli niewykonalny dla braku możności utrzymywania inżyniera budowniczego.

Brody: Prośby o konsens mają być pisemne.

Brzesko: Nie żądać szkicu i planu przy budowach włościańskich i ograniczyć się tylko na oględzinach miejscowych i przesłuchaniu sąsiadów.

Chrzanów: Planu budowy domu włościańskiego domagać się tylko wówczas, jeśli ma być dom mieszkalny o więcej ubikacyach, n. p. 4, albo jeśli ma być stawiany budynek gospodarczy o pewnych większych rozmiarach. W przeciwnym razie wymagać tylko zgłoszenia i podania Zwierzchności gminnej na miejscu, rozmiarów budowy, materyału i przeznaczenia.

Cieszanów: Opuścić trzeci ustęp jako przy prostych budynkach niewykonalny, a jeśli miałby być stosowany do obszarów dworskich, natenczas wyraźnie to w ustawie wymienić.

Dolina: Dodać wyraz „odręczny“ szkic.

Horodenka: Proponuje utrzymywanie powiatowych techników-budowniczych, którzyby sporządzali plany za taksę i dozorowali budowę za wynagrodzeniem od gminy.

Jarosław: Żądanie planu lub szkicu budowy i planu sytuacyjnego przy chatach włościańskich jest niemożebne, gdyż na wsi prawie nigdzie nie ma osób, które byłyby w stanie sporządzać je lub badać. Wymogi te ograniczyć tylko na budowle z §. 12 i 13 oraz na niezwykłe włościańskie, przy których postanowić, że komisya ma te plany i szkice sporządzić przy badaniu sprawy.

Jasło: Wobec niskiej inteligencyi Zwierzchności gminnej, braku ludzi fachowych i braku materyału twardego po wsiach, nie można żądać planów i kosztorysów, ani wymagać od gmin rozpoznania i spostrzeżenia w nich wadliwości na miejscu.

Kołomyja: Tylko w miasteczkach należy stanowczo żądać planu umiejętnego, po wsiach zaś szkicu ile możności najprostszego, by nie powiększać kosztów budowy.

Kossów: Uwolnić gminy wiejskie od wszelkich wymogów technicznych, badania planów i spisywania protokołów.

Kraków: Określić dokładniej budowle, przy których niepotrzebnem jest przedłożenie planów sporządzonych według miary metrycznej, pojęcie bowiem „zwykłego domu włościańskiego“ jest nader elastyczne i zależne od miejscowości. Zresztą powołuje się na uwagi swoje do §. 16. W drugim ustępie opuścić wyraz „sąsiednich“ dla zapobieżenia mylnej interpretacyi, natomiast dodać na końcu tego ustępu „jakoteż placów i dróg publicznych“.

Lwów: (Jak przy §. 1.) Przy większych budowlach jak n. p. domy piątrowe i o sklepionych piwnicach, oraz parterowych nad 30 metrów kwadratowych powierzchni, stósować ustawę dla znaczniejszych miejscowości. Przy budowach mniejszych do 30 m. kw. powierzchni nie wymagać pisemnej prośby o konsens, ani planów lub szkiców. Zwierzchność gminna ma jedynie zaprotokołować zgłoszenie i w ciągu 24 godzin udać się na miejsce.

Mielec: Nie żądać planów sytuacyjnych.

Rawa: Opuścić wyrazy „z ustawą lub“. W ustępie drugim po słowach: „Jeżeli się rozchodzi o budowę“, dodać: „przybudowę lub przeistoczenie“, a to z powodów przy §. 1 i 2 przytoczonych. Po drugim ustępie dodać: „Do próśb o zezwolenie na urządzenie nowych ogrodzeń, przedłożenie planu lub szkicu nie jest wymagane“.

Ropczyce: Planu ani szkicu nikt z włościan nie jest w stanie przedłożyć, a jeśliby przy znaczniejszym budynku plan przedłożono, to go urząd gminny nie potrafi ani przestudyować i przekonać się, czy odpowiada przepisom, ani też skonstatować, czy budowa według planu jest przeprowadzoną.

Rzeszów: Oświadcza się przeciw żądaniu planów lub szkiców dla budowli włościańskich z powodu braku ludzi fachowych i kosztownej potrzeby sprowadzania ich do tego. Należy po

poprzedniem zbadaniu stosunków, sposobu budowy i zwyczajów w powiecie, sporządzić typowe plany, ustanowić powiatowego budowniczego dla kontroli budowy, jak niemniej w każdej gminie upoważnionego do budowania cieślę, tak, aby chcący budować potrzebował tylko zgłosić rozmiary, oddalenie i t. d.

Trembowla: Na zwykłe budynki gospodarskie bez ognisk nie potrzeba konsensu.

Turka: Sporządzanie planów lub szkiców dla przeważnej uboższej ludności niemożliwe z powodu braku osób fachowych i kosztu. Wymaganie to zastąpić „uwidocznieniem miejsca pod budynek i oznaczeniem rozmiarów małymi kopcami lub rowkami, jeżeli inne przeszkody nie zachodzą, a głównie zbytnia bliskość budynków sąsiednich".

Wadowice: Zamiast planów, żądać tylko opisania pisemnego lub ustnego. W każdej gminie winna Rada gminna zamianować przynajmniej dwóch znawców (ciesli lub murarzy) i z góry oznaczyć dla nich taksę, ogłosić ich nazwiska w gminie, wreszcie w ustawie podać wyraźnie, że urząd gminny urzęduje bezpłatnie.

Zaleszczyki: „Trzeci ustęp długo czekać będzie, zanim nadejdzie potrzeba zastosowania. Po naszych włościach takie budynki jeszcze się nie zjawiają".

Żydaczów: „Jeżeli rozchodzi się o budowę zwykłego włościańskiego domu mieszkalnego albo też o zwykłe budynki gospodarskie bez ognisk, wystarczy przedłożenie prostego opisu słowami budowy i sytuacyi, w którym ma być oznaczone położenie budynku i jego rozmiary, dalej podane, czy dom ma być murowany lub drewniany, jakim materyałem będzie dach pokryty, wreszcie ma być wymienioną ilość i jakość ognisk, tudzież położenie i odległość najbliższych sąsiednich budynków Przedkładanie w tym razie rysunku jest zbyteczne". Na wsi bowiem niema nikogo, któryby rozumiał, jak zrobić rysunek, lub czy jest dobrze zrobiony. W każdym razie byłaby to rzecz kosztowna i uciążliwa, podczas gdy opis sporządzić łatwiej mogą choćby piśmienni synowie włościan.

§. 4.

Badanie planu.

W przeciągu dni ośmiu po otrzymaniu planu budowy, odpowiadającego przepisanym wymaganiom, Zwierzchność gminna zarządza zbadanie planów. W obecności budującego lub jego pełnomocnika, sąsiadów i znawcy biegłego w sprawach budowniczych, tudzież kierownika budowy, jeżeli ustanowionym został. Znawca do Komisyi przywołany winien być nieinteresowanym w tej sprawie. Koszta z jego powołaniem połączone, ponosi podający o konsens.

Komisya bada pod kierownictwem naczelnika gminy lub członka Zwierzchności gminnej przez niego delegowanego, przedłożony plan na miejscu budowy, wyświeca zachodzące może wątpliwości i spisuje z całej czynności protokół.

Następnie przystępuje Komisya do przesłuchania sąsiadów, zapytując ich, czy i jakie zarzuty czynią przeciw zamierzonej budowie. W razie podniesienia zarzutów ze strony sąsiadów, zawezwie Komisya zamierzającego budować do oświadczenia się na nie, starać się będzie o usunięcie ich w drodze ugody, a podniesione

§. 4.

Badanie planu.

W przeciągu dni ośmiu po otrzymaniu planu budowy, odpowiadającego przepisanym wymaganiom, Zwierzchność gminna zarządzi zbadanie planów w obecności budującego lub jego pełnomocnika, sąsiadów a w razie potrzeby i znawcy biegłego w sprawach budowniczych, tudzież kierownika budowy, jeżeli ustanowionym został. Znawca do Komisyi przywołany winien być nieinteresowanym w zamierzonej budowie. Koszta z jego powołaniem, połączone ponosi podający o konsens.

Przed rozpoznaniem planu i podania o konsens zarządzi Zwierzchność gminna odczytanie odnośnych postanowień niniejszej ustawy, poczem Komisya bada pod kierownictwem naczelnika gminy lub członka Zwierzchności gminnej, przez niego delegowanego, przedłożony plan na miejscu budowy, wyświeca zachodzące może wątpliwości i spisuje z całej czynności protokół.

Następnie przystępuje Komisya do przesłuchania sąsiadów, zapytując ich, czy i jakie zarzuty czynią przeciw zamierzonej budowie,

zarzuty i wynik rokowań zapisze do protokołu. Protokół ten podpisany przez wszystkich uczestników Komisyi, lub zawierający wymienienie podpisane przez członków Komisyi, którzy z uczestniczących i z jakich powodów odmówili podpisu, służyć będzie za podstawę ostatecznego załatwienia podania o konsens ze strony Zwierzchności gminnej, która w przeciągu dni dziesięciu po odbyciu Komisyi wydać ma orzeczenie pisemne, pozwalające na zamierzoną budowę, lub odmawiające pozwolenia.

Odosobnione położenie nowego budynku na ustroniu, względy bezpieczeństwa ogniowego, sanitarne i inne publiczne, są dostatecznymi powodami do odmówienia konsensu.

W razie podniesienia zarzutów ze strony sąsiadów zawezwie Komisya zamierzającego budować do oświadczenia się na nie, starać się będzie o usunięcie ich w drodze ugody, a podniesione zarzuty i wynik rokowań zapisze do protokołu. Protokół ten podpisany przez wszystkich uczestników komisyi a w danym razie zawierający uwagę podpisaną przez członków komisyi, którzy z uczestniczących i z jakich powodów odmówili podpisu, służyć będzie za podstawę ostatecznego załatwienia podania o konsens ze strony Zwierzchności gminnej, która w przeciągu dni dziesięciu po odbyciu komisyi wydać ma orzeczenie pisemne, pozwalające na zamierzoną budowę lub odmawiające pozwolenia.

Względy bezpieczeństwa ogniowego, względy sanitarne i inne publiczne, są dostatecznymi powodami do odmówienia konsensu.

Biała: W przeciągu czterech dni ma komisya zbadać plany na miejscu, protokół zaś tej czynności winna Zwierzchność gminna ze swą opinią i planem natychmiast przesłać Wydziałowi powiatowemu, który w 14 dniach wyda orzeczenie.

Bochnia: Większa część Zwierzchności gminnych nie zdoła rozpoznać planów.

Bohorodczany: Ustęp pierwszy pozostawić podług Komisyi administr., a dalsze ustępy podług projektu Wydziału krajowego.

Borszczów: Postanowienia niewykonalne z powodu niemożności utrzymywania budowniczych i kierowników.

Brzesko: Nie żądać szkiców budowy ani planu sytuacyjnego, lecz ograniczyć się tylko na oględziny miejscowe i przesłuchanie sąsiadów.

Cieszanów: Termin do wydania konsensu skrócić do trzech dni. Wymienić szczegółowo, z których członków składać ma się komisya.

Czortków: Po słowach: „Zwierzchność gminna zarządzi“ dodać: „komisyjne“.

Drohobycz: Inżynier powiatowy ma badać plany na miejscu.

Husiatyn: Do wyrazu „plan“ dodać wszędzie „szkic“ i skrócić załatwienie podania do dni ośmiu.

Horodenka: Jak §. 3.

Jarosław: Jak §. 3.

Jasło: Jak przy §. 3.

Kołomyja: Należy zapobiedz, aby przy nieumiejących pisać Naczelnikach gmin, pisarze gminni nie wyzyskiwali włościan.

Kossów: Jak przy §. 3.

Kraków: „Do zbadania planów możeby wystarczył wójt lub jego zastępca i asesor zamiast całej Zwierzchności gminnej, która najczęściej niestawi się w komplecie“.

Limanowa: W pierwszym ustępie opuścić ostatnie zdanie, a natomiast wstawić: „Czynności te wykonuje Zwierzchność gminna bezpłatnie“.

W ustępie trzecim dodać na końcu „z podaniem powodów“.

Pierwsze zdanie ustępu czwartego opuścić.

Lwów: Jak przy §. 1., 3., nadto jeśli na miejscu okaże się, że ze względów publicznych, ściśle oznaczonych nie zachodzą przeszkody, zaraz zezwolić na budowę (przy budowach mniejszych).

Myślenice: „O każdej prośbie o konsens winna Zwierzchność gminna przed jej załatwieniem uwiadomić Wydział powiatowy.“

Rawa: W ustępie drugim po słowach: „plan na miejscu budowy“, dodać: „ze względów bezpieczeństwa ogniowego, warunków sanitarnych i publicznych, wyświeca zachodzące wątpliwości“ i t. d. (słowo „może“ opuścić), a to z powodu przy §. 1. i 2. podanych.

Nadto koszta komisyi zwłaszcza znawców nie są ustawą unormowane.

Rohatyn: Na końcu dodać, że odosobnienie nowego budynku — na ustroniu — może być powodem odmówienia konsensu.

Jeżeli Zwierzchność gminna w oznaczonym terminie nie wyda orzeczenia, może strona uważać jako odmowę i przysługuje jej prawo rekursu“. Zwierzchności gminne bowiem mimo upomnień i nakładanych grzywien, latami przewlekają orzeczenia.

Rudki: Wydział powiatowy domaga się w petycyi L. S. 1336, z r. 1892, aby Wysoki Sejm w ustawie budowniczej dla wsi, która ma być uchwaloną, wstawił postanowienie, że budowy na pół kilometra poza wsią, wymagają zezwolenia Wydziału powiatowego.

Ropczyce: Parz §. 3.

Rzeszów: Patrz §. 3.

Tarnopol: Opuścić postanowienie o obowiązku Zwierzchności gm. odczytywania odnośnych postanowień ustawy, każdy bowiem winien znać ustawę.

Po słowie: „znawcy“ dodać: „t. j. przez rząd uprawnionego technika cywilnego, albo koncesyonowanego budowniczego“.

Ustęp czwarty pozostawić podług wniosku Wydziału krajowego.

Budynki odosobnione bowiem są zwykle przytułkiem włóczęgów, złodziei przemytników, służą do przechowywania rzeczy skradzionych i t. p.

Tarnów: Skrócić wszystkie termina do dni trzech.

Trembowla: Wszystkie termina z tego paragrafu skrócić do dni trzech.

Żydaczów: Do ustępu trzeciego dodać: „Jeżeli się rozchodzi o budowę zwykłego włościańskiego domu mieszkalnego, albo też o zwykłe budynki gospodarskie bez ognisk, obowiązaną jest Zwierzchność gminna w przeciągu dni 8 wniesioną prośbę o konsens budowlany merytorycznie załatwić“.

Lisko: Obecnie nie można jeszcze wymagać planów wobec braku ludzi piśmiennych, ani też wymagać, aby Zwierzchność gminna umiała zbadać i ocenić plany. Należy jasno określić, które względy publiczne mogą być przeszkodą do wydania konsensu.

§. 5.

Konsens budowlany.

Konsens budowlany winien zawierać:

a) dokładne oznaczenie miejsca budowy;

b) wymienienie rodzaju budynku (np. dom mieszkalny, stajnia i t. p.);

c) oznaczenie materyału, z którego ściany i dach na nich mają być stawiane;

d) długość szerokość i wysokość budynku oznaczone miarą metryczną;

e) ilość i wymiar okien i drzwi;

f) ilość i rodzaj ognisk;

§. 5.

Konsens budowlany.

Konsens budowlany winien zawierać;

a) dokładne oznaczenie miejsca budowy;

b) wymienienie rodzaju budynku (np. dom mieszkalny, stajnia i t. p.);

c) oznaczenie materyału, z którego ściany i dach na nich mają być stawiane;

d) długość, szerokość i wysokość budynku oznaczone miarą metryczną;

e) ilość i wymiar okien i drzwi;

f) ilość i rodzaj ognisk;

g) oznaczenie materyału, z którego w budynkach drewnianych komin i ściana do komina przyległa ma być budowaną (kamień lub cegła).

Warunki lub zmiany przez Zwierzchność gminną zastrzeżone, winny być nietylko w konsensie dokładnie wymienione, ale nadto ile możności w planach oznaczone.

Jeden egzemplarz planu zwróci Zwierzchność gminna podającemu, a drugi zachowa w aktach.

g) oznaczenie materyału, z którego w budynkach drewnianych komin i ściana do komina przyległa ma być budowaną.

Warunki lub zmiany przez Zwierzchność gminną zastrzeżone, winny być nietylko w konsensie dokładnie wymienione, ale nadto ile możności w planach oznaczone.

Jeden egzemplarz planu zwróci Zwierzchność gminna podającemu, a drugi zachowa w aktach.

Biała: Decyzyę o warunkach lub zmianach w planach budowy zastrzega Wydziałom powiatowym.

Bohorodczany: Utrzymać tekst projektu Wydziału krajowego.

Borszczów: Postanowienia niewykonalne z powodu niemożności utrzymywania inżynierów.

Husiatyn: Do wyrazu „plan“ dodać „szkic“.

Kraków: Ze względu na postanowienia §. 16 dodać po literze *g)* jeszcze *h)* postanowienie czy budowę prowadzić ma koncesyonowany budowniczy, majster, lub czy może odpaść ustanowienie prawnie upoważnionego kierownika budowy (§. 16), aby budujący wiedział komu może poruczyć prowadzenie budowy.

Lwów: Jak przy §. 3 i 4.

Tarnów: Postanowić że plany mają być przez Naczelnika gminy podpisane i pieczęcią zaopatrzone a zmiany zastrzeżone wyraźnie na planie słowami wypisane.

Turka: Pod literą *d)* dodać: „Jeżeli jednak lokal mieszkalny niema przynajmniej 4 m. długości i 4 m. szerokości, albo 3 m. szerokości a przynajmniej 6 m. długości i sionki przed drzwiami wchodowemi co najmniej 1 m. szerokości, konsens budowlany ma być odmówiony“ jako bezwarunkowe postanowienie.

§. 6.

Prawa prywatne.

Jeżeli przeciw zamierzonej budowie podniesiono zarzuty z tytułu prawa prywatnego, i jeżeli zarzutów tych przy komisyjnem badaniu planów przez ugodę nie zdołano usunąć, wówczas ma władza, udzielająca konsensa (Baubehörde), przypuściwszy, że przeciw zamierzonej budowie nie przemawiają względy publiczne ograniczyć się do oświadczenia, że przeciw budowie nie zachodzi ze względów publicznych żadna przeszkoda, a wszelkie podniesione zarzuty z tytułu prawa prywatnego odesłać do drogi sądowej. W rozporządzeniu tem ma władza, dająca konsens wszystkie podniesione a do drogi sądowej odesłane zarzuty z tytułu prawa prywatnego wyraźnie wymienić.

Sąd rozstrzyga, czy budowa dopuszczona ze względów publicznych, przeciw której podniesiono zarzuty z tytułu prawa prywatnego, ma

§. 6.

Prawa prywatne.

Jeżeli przeciw zamierzonej budowie podniesiono zarzuty, pochodzące z tytułu prawa prywatnego i takowe przy komisyjnem zbadaniu planów nie mogły być w drodze ugody usunięte, może być udzielony konsens na budowę której względy publiczne nie stoją na przeszkodzie. Co do zarzutów z tytułu prawa prywatnego podniesionych, ma Zwierzchność gminna odesłać strony do drogi prawa. W uchwale, konsens na budowę udzielającej, należy wyraźnie wymienić zarzuty z tytułu prywatnego podniesione i do drogi prawa odesłane.

Sąd rozstrzyga, czy budowa dopuszczona ze względów publicznych, przeciw której podniesiono zarzuty z tytułu prawa prywatnego, ma być wstrzymaną aż do roztrzygnienia sporu, czy też i pod jakimi warunkami tymczasem prowadzoną być może (§. 340, 341 i 342 ust. cyw.)

być wstrzymaną aż do rozstrzygnienia sporu, czy też i pod jakimi warunkami tymczasem prowadzoną być może (§. 340, 341 i 342 ust. cyw.)

O innych warunkach rozstrzyga Zwierzchność gminna.

O innych warunkach rozstrzyga Zwierzchność gminna.

Biała: Zastrzega kompetencyę tylko Wydziałom powiatowym.

Bohorodczany: Utrzymać tekst projektu Komisyi administracyjnej.

Borszczów: Każdy właściciel pilnuje sam swojej własności.

Brody: Przed drugim ustępem dodać, że właściciel budowy lub zamierzający ją prowadzić winien rozpocząć kroki sądowe przeciw stronie opierającej się budowie. Na końcu zaś dodać, że dopóki sąd nie wyda swego orzeczenia, niepowinna Zwierzchność gminna pozwolić na rozpoczęcie budowy.

Kraków: Ostatni ustęp opuścić w obec poprzednich paragrafów i całej ustawy. Konpetencya Zwierzchności gminnej jest jasną, a w przypadkach budowli w rajonie fortyfikacyjnym przepis ten częściowo nie jest zgodny z prawdą.

§. 7.

Uwiadomienie o konsensie.

Jeżeli względy publiczne budowie się nie sprzeciwiają, ani nie podniesiono przeciw tejże żadnych zarzutów z tytułu prawa prywatnego, lub zarzuty nie dotykające praw prywatnych odrzucono, należy wydać (konsens) pozwolenie do budowy.

§. 7.

Załatwienie podania o konsens.

Zwierzchność gminna zawiadomi pisemnie budującego i te strony interesowane, które w terminie właściwym poczyniły zarzuty, o załatwieniu podania o konsens (§§. 4 i 6) a dowód doręczenia tych pisemnych zawiadomień przechowa w aktach.

Biała: Zastrzega kompetencyę Wydziałom powiatowym.

Bohorodczany: Utrzymać tekst Komisyi administracyjnej.

Borszczów: Trudne do wykonania dla braku pieniędzy na ludzi, którzyby tem się zajęli.

Dolina: Oznaczyć ściśle termin do załatwienia podania o konsens.

Husiatyn: Skrócić załatwienie podania do dni ośmiu.

Lwów: Jak przy §. 3. i 4. Nadto: Odmowa konsensu przy budowlach mniejszych nastąpić może tylko w wypadku oczywistego niebezpieczeństwa ognia, zamierzonej budowy na gruncie moczarowatym lub pod budowę nieprzydatnym.

Mielec: Dom nie może być stawiany na miejscu podmokłem jeśli budujący ma inny grunt suchszy.

Myślenice: „Odpis konsensu winna Zwierzchność gminna równocześnie przesłać Wydziałowi powiatowemu“.

Przemyślany: Patrz §. 23.

Rohatyn: Patrz §. 4.

§. 8.

Rozpoczęcie budowy.

Budowa może być dopiero wtedy rozpoczętą, gdy konsens stanie się prawomocnym, to jest, gdy od dnia doręczenia go wszystkim stronom interesowanym upłynęło dni czternaście, a żadna z nich nie wniosła rekursu przeciw odnośnemu rozporządzeniu.

§. 8.

Rozpoczęcie budowy.

Budowa może być dopiero wtedy rozpoczętą, gdy konsens stanie się prawomocnym, to jest, gdy od dnia doręczenia go wszystkim stronom interesowanym upłynęło dni czternaście, a żadna z nich nie wniosła rekursu przeciw odnośnemu rozporządzeniu.

Cieszanów: Do prawomocnośoi konsensu oznaczyć tylko ośmio dniowy termin.
Husiatyn: Skrócić termin do dni ośmiu.
Jarosław: Skrócić termin do dni ośmiu, dozwalając przytem, aby budowa mogła być zaraz rozpoczętą, jeśli wszystkie strony i Zwierzchność gminna na nią się zgadzają, wszakże z zastrzeżeniem, że w wypadku przekonania się władzy przełożonej o niedopuszczalności budowy, budowa ta może być każdej chwili wstrzymaną lub usuniętą.
Lwów: Jak przy §. 3. 4. i 7. nadto, jeśli Zwierzchność gminna odmawiając konsensu, nie przedłoży sprawy do trzech dni Radzie gminnej, można mniejszą budowę rozpocząć bez żadnych przeszkód z upływem dnia ósmego od zgłoszenia.
Rawa: Po słowie „Budowa", dodać: „przybudowa lub przeistoczenie".
Skałat: Termin do prawomocności konsensu za długi, ustanowić 8 dni.
Tarnobrzeg: Skrócić termin do dni 8.
Trembowla: Termin prawomocności skrócić do dni trzech.
Zaleszczyki: Termin prawomocności za długi, skoro chłop zwykle 14 dni potrzebuje do postawienia chaty.

§ 9.

Gaśnięcie i odnawianie konsensu.

Konsens na bugowę gaśnie, jeżeli budowa dozwolona nie została rozpoczętą w ciągu trzech lat od prawomocności konsensu.

W razie przerwania przez przeciąg trzech lat budowy rozpoczętej przed upływem powyższego terminu, należy naprzód uwiadomić Zwierzchność gminną o zamierzonem dalszem prowadzeniu budowy i oczekiwać rozstrzygnięcia przez nią, czy budowa może być dokończoną na podstawie pierwotnego planu, czyli też ze względu na zmienione stosunki zachodzi potrzeba rewizyi planów i odnowienia konsensu.

Postępowanie przy odnawianiu konsensu należy przeprowadzać podług postanowień §§. 4. 5. 6. i 7.

§. 9.

Gaśnięcie i odnawianie konsensu.

Konsens na budowę gaśnie, jeżeli budowa dozwolona nie została rozpoczętą w ciągu trzech lat od prawomocności konsensu.

W razie przerwania przez przeciąg trzech lat budowy rozpoczętej, należy przed upływem powyższego terminu naprzód uwiadomić Zwierzchność gminną o zamierzonem dalszem prowadzeniu budowy i oczekiwać rozstrzygnięcia przez nią, czy budowa może być dokończoną na podstawie pierwotnego planu, czyli też ze względu na zmienione stosunki zachodzi potrzeba rewizyi planów i odnowienia konsensu.

Postępowanie przy odnawianiu konsensu należy przeprowadzać podług postanowień §§. 4. 5. 6. i 7.

Biała: Zastrzega decyzyę Wydziałom powiatowym.
Borszczów: Trudne do wykonania, gdyż brak pieniędzy u ludzi, którzyby tem się zajęli.
Kraków: Termin trzech lat za długi; oznaczyć jeden a najwyżej dwa lata, inaczej mogą zajść takie zmiany, któreby stały z ustawą w sprzeczności.
Rawa: Jak przy §. 8.
Rohatyn: Skrócić termin prawomocności konsensu do $1^1/_2$ roku.

§. 10.

Budowy na cele przemysłowe.

Przy budowach na przedsiębiorstwa przemysłowe, które w myśl ustawy przemysłowej wymagają zezwolenia władzy politycznej, należy ile możności łączyć rozprawę budowniczą z rozprawą przemysłowo-policyjną.

§. 10.

Budowy na cele przemysłowe.

Przy budowach na cele przedsiębiorstw przemysłowych, które w myśl ustawy przemysłowej wymagają zezwolenia władzy politycznej, należy ile możności łączyć rozprawę budowniczą z rozprawą przemysłowo-policyjną.

W każdym razie konsens na taką budowę udzielonym być może dopiero po prawomocnem zezwoleniu na prowadzenie przedsiębiorstwa

W każdym razie konsens na taką budowę udzielonym być może dopiero po prawomocnem zezwoleniu na prowadzenie przedsiębiorstwa

Biała: Jak §. 1.

Bohorodczany: Do pierwszego ustępu dodać: „Wtym celu zawiadomi Władza polityczna kompetentny Wydział powiatowy o dniu rozprawy z zaproszeniem wydelegowania do niej autonomicznych funkcyonaryuszy".

Dotychczasowy bowiem proceder, że przy tego rodzaju budowlach załatwiała sama Władza polityczna obie sprawy i przemysłową i budowlaną uwłaczał powadze i uszczuplał niesłusznie atrybucye autonomicznej Władzy budowlanej.

Żydaczów: Zmienić na: „Przy budowach na cele przedsiębiorstw przemysłowych, które w myśl ustawy przemysłowej wymagają zezwolenia władzy politycznej, powołany jest do przeprowadzenia czynności przepisanych w §§. 4. do 9 włącznie, Wydział powiatowy, a należy ilemożności łączyć rozprawę budowniczą z rozprawą przemysłowo-policyjną.

Żadna bowiem Zwierzchność gminna nie zrozumie planów podobnej budowy ani też niebędzie umiała ich zbadać tem mniej poprawić i przekonać się czy odpowiadają względom sanitarnym i budowniczo - ogniowym.

§. 11.

Inne wyjątkowe postanowienia.

Przy budowach w rajonie fortyfikacyjnym, tudzież obok dróg państwowych, mają być zastosowane przepisy w tej mierze obowiązujące.

Odległość budynku od drogi krajowej i powiatowej ma wynosić przynajmniej trzy metry, a od drogi gminnej dwa metry. O rozprawie zarządzonej względem udzielenia konsensu na budowę przy drogach krajowych, względnie powiatowych, należy uwiadomić władzę zarządzającą temi drogami, pozostawiając jej wybór bądź to wzięcia udziału w rozprawie komisyjnej przez delegata, bądź też nadesłania pisemnego wniosku.

W razie zamierzonej budowy na nadanem polu górniczem lub naftowem, albo też w jego sąsiedztwie, należy do rozprawy przepisanej §. 4. zawezwać także przedsiębiorcę górniczego, względnie naftowego.

Jeżeli nowy budynek stawianym ma być na ustroniu w niewiększem oddaleniu, jak dwu kilometrów od granicy państwa, należy o wniesieniu podania o konsens uwiadomić c. k. Starostwo. Starostwo może do rozprawy delegować zastępcę, albo też pisemnie przesłać swe uwagi w tej mierze.

§. 11.

Inne wyjątkowe postanowienia.

Przy budowach w rajonie fortyfikacyjnym, tudzież obok dróg państwowych, mają być zastosowane przepisy w tej mierze obowiązujące.

Odległość budynku od drogi krajowej i powiatowej ma wynosić przynajmniej trzy metry a od drogi gminnej dwa metry. Wyjątek stanowią ulice i placy posiadające ustalone linie regulacyjne. O rozprawie zarządzonej względem udzielenia konsensu na budowę przy drogach krajowych, względnie powiatowych, należy przynajmniej na trzy dni przed terminem badania planu uwiadomić władzę zarządzającą temi drogami, pozostawiając jej wybór bądź też wzięcia udziału w rozprawie komisyjnej przez delegata, bądź też nadesłania pisemnego wniosku.

W razie zamierzonej budowy na nadanem polu górniczem lub naftowem, albo też w jego sąsiedztwie, należy do rozprawy przepisanej §. 4. zawezwać także przedsiębiorcę górniczego, względnie naftowego.

Jeżeli nowy budynek stawianym być ma na ustroniu w niewiększem oddaleniu, jak dwu kilometrów od granicy państwa, należy o wniesieniu podania o konsens uwiadomić c. k. Starostwo. Starostwo może do rozprawy delegować zastępcę, albo też pisemnie przesłać swe uwagi w tej mierze.

Bohorodczany: Utrzymać tekst projektu Komisyi administracyjnej.

Czortków: Oznaczyć odległość budynków „od drogi publicznej“ w ogóle na „trzy metry“, projekt bowiem niewymienia także publicznych dojazdów kolejowych.
Odległość ta ma być stosowaną do głównych traktów a nie do dróg bocznych. Wydziałowi krajowemu i powiatowemu oznaczyć nie 3 ale 8 dniowy termin do oświadczenia się.

Dolina: Patrz §. 34.

Husiatyn: Po wyrazach: „odległość budynku“ dodać „tudzież ogrodzeń“. Odległość tę oznaczyć „od rowu drogi“, i dodać, że „Zwierzchność gminna ma obowiązek zawiadomić władzę zarządzającą drogą o nastąpić mającej rozprawie.

Jarosław: Patrz §. 34.

Kraków: Patrz §. 34.

Nadwórna: Patrz §. 34.

Nisko: Oznaczyć jaśniej, czy odległość budynku lub płotu od drogi ma się liczyć od brzegu rowu, czy drogi.

Nowy Sącz: Należy dokładniej oznaczyć linię od której ma się liczyć odległość budynku od drogi dodaniem słów: „licząc od zewnętrznego kraju rowu tam, gdzie rów ten jest widoczny, inaczej odległość ta wynosić powinna conajmniej $8^1/_2$ m. od osi drogi krajowej i powiatowej, a 7 m. od osi drogi gminnej“. Postanowienie to potrzebne jest zwłaszcza dla dróg gminnych, przy których bądź niema rowu, bądź jak zwykle zasunięty, gdzie zatem rowy nie mogą dać ścisłego pojęcia o szerokości drogi, a tem samem brak granicy dla miary, która dokładnie sprecyzyonowaną być winna.

Rawa: Patrz §. 34.

Rudki: Patrz §. 34.

Tarnopol: Po słowach: „linie regulacyjne“ dodać: „w którym to wypadku budynki tylko bezpośrednio w linii frontowej stawiane być mogą“. Zamiast: „Odległość budynku od drogi“ wstawić: „Odległość budynku i ogrodzenia od zewnętrznej krawędzi rowu przydrożnego“.

Złoczów: Uznaje potrzebę ustanowienia odległości budynków od sąsiadów i dróg publicznych.

Żywiec: Odległość budynków od dróg jest za mała zwłaszcza że przeważna część dróg gminnych jest wąska i musi być rozszerzoną.

§. 12.

Budowy kolejowe i obok kolei żelaznych.

Przy budowach na gruntach kolei żelaznych (w myśl §. 2. ustawy o budowie kolei żelaznych z dnia 19. Maja 1874. Nr. 70 Dz. u. p.) i przy nowych budowach, dobudowaniach i przebudowaniach obok kolei żelaznych już istniejących, lub w budowie będących, względnie w ich rajonie pożarnym, należy się stosować do osobnych przepisów w tej mierze istniejących.

Do przedsiębrania czynności urzędowych przy budowach w rajonie pożarnym kolei powołanem jest stosownie do ustawy z dnia 26. Grudnia 1882 Nr. 3. Dz. u. kr. z r. 1883 c. k. Starostwo, przyczem zastosowane być mają prócz szczegółowych w tej mierze przepisów także postanowienia niniejszej ustawy.

§. 12.

Budowy kolejowe i obok kolei żelaznych.

Przy budowach na gruntach kolei żelaznych (w myśl §. 2. ustawy o budowie kolei żelaznych z dnia 19. Maja 1874. Nr. 70 Dz. u. p.) i przy nowych budowach, dobudowaniach i przebudowaniach obok kolei żelaznych już istniejących, lub w budowie będących, względnie w ich rajonie pożarnym, należy się stosować do osobnych przepisów w tej mierze istniejących.

Do przedsiębrania czynności urzędowych przy budowach w rajonie pożarnym kolei powołanem jest stosownie do ustawy z dnia 26. Grudnia 1882 Nr. 3. Dz. u. kr. z r. 1883 c. k. Starostwo, przyczem zastosowane być mają prócz szczegółowych w tej mierze przepisów także postanowienia niniejszej ustawy.

§. 13.

Budowy publiczne wykonywane przez państwo, kraj lub powiat.

Przy budowach na cele publiczne przedsiębranych przez państwo, kraj lub powiat, powołanem jest do przeprowadzenia czynności przepisanych w §. 4. c. k. Starostwo.

Jeżeli przeciw zamierzonej budowie nie wniesiono zarzutów, lub wniesione w toku rozprawy usuniętymi zostały, uwiadomi o tem c. k. Starostwo władzę budującą.

Zarzuty nieusunięte, nie pochodzące z tytułu prawa prywatnego, rozstrzyga c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z władzą, która budowę wykonuje. Co do zarzutów opartych na tytule prawa prywatnego postąpi c. k. Namiestnictwo według §. 6. ustawy.

§. 14.

Odbudowanie zniszczonych części wsi.

W razie zniszczenia całej wsi lub znaczniejszej części jej przez pożar, wylew, lub inne wypadki elementarne, winna Zwierzchność gminna donieść o tem Wydziałowi powiatowemu.

Wydział powiatowy wyznaczy delegata, który wspólnie ze Zwierzchnością gminną zarządzi oględziny przestrzeni zniszczonej. W skład komisyi wchodzi delegat Wydziału powiatowego i naczelnik gminy lub jego zastępca, wreszcie przyzwani znawcy. Strony interesowane winny otrzymać zaproszenie do udziału z oznaczeniem terminu oględzin.

Na podstawie protokołu oględzin sporządzonym zostanie plan regulacyjny, który przedłożonym zostanie Radzie gminnej do uchwalenia a następnie Wydziałowi powiatowemu do zatwierdzenia.

Dopiero na podstawie uchwalonego i zatwierdzonego planu regulacyjnego mogą być wydawane konsensy do budowy, na zniszczonej przestrzeni.

§. 13.

Budowy publiczne wykonywane przez państwo, kraj lub powiat.

Przy budowach na cele publiczne przedsiębranych przez państwo, kraj lub powiat, powołanem jest do przeprowadzenia czynności przepisanych w §. 4. c. k. Starostwo.

Jeżeli przeciw zamierzonej budowie nie wniesiono zarzutów, lub wniesione w toku rozprawy usuniętymi zostały, uwiadomi o tem c. k. Starostwo władzę budującą.

Zarzuty nieusunięte, nie pochodzące z tytułu prawa prywatnego, rozstrzyga c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z władzą, która budowę wykonuje. Co do zarzutów opartych na tytule prawa prywatnego postąpi c. k. Namiestnictwo według § 6. ustawy.

§. 14.

Odbudowanie zniszczonych części miejscowości.

W razie zniszczenia całej miejscowości lub znaczniejszej części jej przez pożar, wylew, lub inne wypadki elementarne, winna Zwierzchność gminna donieść o tem Wydziałowi powiatowemu.

Wydział powiatowy zarządzi w przeciągu ośmiu dni od chwili zawiadomienia komisyonalne oględziny przestrzeni zniszczonej. W skład komisyi wchodzi delegat Wydziału powiatowego i naczelnik gminy lub jego zastępca, wreszcie przyzwani znawcy. Strony interesowane winny otrzymać zaproszenie do udziału z oznaczeniem terminu oględzin.

Na podstawie protokołu oględzin sporządzonym zostanie plan regulacyjny, który przedłożonym zostanie Radzie gminnej do uchwalenia a następnie Wydziałowi powiatowemu do zatwierdzenia.

Dopiero na podstawie uchwalonego i zatwierdzonego planu regulacyjnego mogą być dawane konsensy do budowy na zniszczonej przestrzeni.

Bóbrka: Przeprowadzenie tych postanowień, nasuwa znaczne trudności, które niełatwo zwalczyć by się dały.

Bohorodczany: Utrzymać tekst projektu Wydziału krajowego.

Borszczów: Wykonaniu stoi na przeszkodzie „ogromne rozparcelowanie gruntów chłopskich“. Włościanin niemógłby się przeto pobudować na tym samym gruncie swoim.

Cieszanów: Paragraf ten jako zbyteczny opuścić.

Czortków: Zamiast trzeciego ustępu proponuje: „Na podstawie protokołu oględzin sporządzi komisya plan regulacyjny i przedłoży go do uchwalenia Radzie gminnej, która do 4. tygodni uchwałę powziąć i Wydziałowi powiatowemu do zatwierdzenia przedłożyć ma. Jeżeli Rada gmina w przepisanym terminie uchwały nie poweźmie albo poweźmie uchwałę odmowną, Wydział powiatowy zażąda przedłożenia sobie projektu regulacyjnego do ostatecznej decyzyi".

Kraków: W ustępie drugim należałoby postanowić, kto ponosić ma koszta oględzin miejscowości, czy Wydział powiatowy, gmina, lub pojedynczy jej członkowie.

Mielec: Plan regulacyjny ma mieć na celu li tylko oznaczenie odległości nowych budynków od siebie.

Ropczyce: Na wypadek, gdyby Rada gminna nie uchwaliła planu regulacyjnego, albo Wydział powiatowy nie mógł go zatwierdzić, ma być w celu oznaczenia tegoż planu zwołane posiedzenie Wydziału powiatowego, wzmocnione 3 delegatami gminy z głosem decydującym i obowiązkiem c. k. Starosty brania udziału w posiedzeniu z prawem zawieszania uchwały do dni trzech, poczem uchwała stałaby się prawomocną. Nieobecność delegatów gminy nie powstrzymywałaby prawomocności.

Tarnopol: „Gdy z powodu takiej regulacyi nastąpi prawdopodobnie zmiana własności, należałoby określić szczegółowo sposób uregulowania księgi gruntowej, sprawę kosztów tego postępowania tudzież orzec, czy i komu przysłuża prawo ekspropriacyi".

Turka: Sporządzenie planów regulacyjnych winno tylko tam nastąpić gdzie to możliwe; w górach skupiają się zwykle domy w pobliżu gór i potoków, a wywłaszczanie rzadkich ogrodów niemożliwe, komasacya gruntów mogłaby w takim razie zaradzić.

Żydaczów: Po 3. ustępie dodać: „Plan regulacyjny ma być od dnia oględzin w nieprzekraczalnym 8 dniowym terminie przez Radę gminną uchwalony a następnie w tymże terminie przez Wydział powiatowy zatwierdzony ewentualnie zmieniony".

Pożądanem jest bowiem, aby pogorzelcy, którzy zwykle nie mają się gdzie pomieścić mogli jak najrychlej się pobudować.

§. 15.	§. 15.
Plan regulacyjny.	**Plan regulacyjny.**
Przy sporządzaniu tego planu regulacyjnego należy przestrzegać głównie:	Przy sporządzeniu tego planu regulacyjnego należy przestrzegać głównie:
a) aby na przestrzeni odbudować się mającej usunięto ile możności wszystko, coby w przyszłości mogło grozić wznowieniem klęski;	*a)* aby na przestrzeni odbudować się mającej usunięto ile możności wszystko, coby w przyszłości mogło grozić wznowieniem klęski;
b) aby rozkład i położenie budynków odpowiadały wymaganiom sanitarnym;	*b)* aby rozkład i położenie budynków odpowiadały wymaganiom sanitarnym i ogniowo-policyjnym;
c) aby ścieki i odprowadzenia nieczystości zostały ułatwione;	*c)* aby ścieki i odprowadzenia nieczystości zostały ułatwione;
d) aby drogi i ulice były szerokie, proste i równe.	*d)* aby drogi i ulice były szerokie, proste i równe.

Bóbrka: Przeprowadzenie tych postanowień nasuwa znaczne trudności, które niełatwo zwalczyćby się dały.

Bohorodczany: Utrzymać tekst projektu Wydziału krajowego.

Borszczów: Postanowienia te nie są nawet w miasteczkach przestrzegane cóż dopiero na wsi, które są biedniejsze od miasteczek.
Cieszanów: Paragraf ten jako zbyteczny opuścić.
Mielec: Jak przy §. 14.
Turka: Patrz §. 14.

ROZDZIAŁ II.

Szczegółowe przepisy o budowlach.

§. 16.

Kierownictwo budowy.

Właściciele budowy (Bauherren) winni przy prowadzeniu budowy posługiwać się tylko osobami do tego legalnie upoważnionemi.

Nazwisko kierownika budowy należy zawsze podać do wiadomości Zwierzchności gminnej, i uwiadamiać ją o wszelkich zmianach w tej mierze zachodzących.

Za wszelkie naruszenia warunków konsensu, za odstąpienie od zatwierdzonego planu, bez poprzedniego uzyskania przyzwolenia Zwierzchności gminnej, i w ogóle za wszelkie uchybienia przeciw przepisowi tej ustawy odpowiadają niepodzielnie kierownik budowy i budujący.

Nie wyklucza to jednak odpowiedzialności innych w budowie udział biorących osób, o ile na nich cięży wina.

ROZDZIAŁ II.

Szczegółowe przepisy o budowlach.

§. 16.

Kierownictwo budowy.

Budujący winni przy prowadzeniu budowy posługiwać się tylko osobami do tego prawnie upoważnionemi.

Postanowienie to obowiązuje zwłaszcza przy budowlach na cele publiczne, przemysłowe i wszelkich znaczniejszych budowlach prywatnych.

Do wykonywania mniejszych budowli parterowych, o pojedynczych konstrukcyach, bez sklepień i urządzeń podziemnych (suterenów), wolno używać osób, posiadających dla wykonywania przemysłu budowlanego koncesyę najniższej kategoryi.

Wreszcie, o ile w miejscu budowy nie znajdują się tacy przemysłowcy, może władza udzielająca konsens przy budowlach nieznacznych (chaty, budynki włościańskie) nie wymagać ustanowienia prawnie upoważnionego kierownika budowy.

Nazwisko kierownika budowy należy zawsze podać do wiadomości Zwierzchności gminnej i uwiadamiać ją o wszelkich zmianach w tej mierze zachodzących.

Za wszelkie naruszenia warunków konsensu za odstąpienie od zatwierdzonego planu bez poprzedniego uzyskania przyzwolenia Zwierzchności gminnej, i w ogóle za wszelkie uchybienia przeciw przepisowi tej ustawy odpowiadają niepodzielnie kierownik budowy i budujący.

Nie wyklucza to jednak odpowiedzialności innych w budowie udział biorących osób, o ile na nich cięży wina.

Bohorodczany: Utrzymać tekst projektu Komisyi administracyjnej.
Borszczów: Po wsiach nie ma ludzi ani z wyższą ani z niższą kwalifikacyą, tylko cieśli.
Brody: Przy pierwszym ustępie dodać, że zwykłe budowle (§. 3. ustęp 2) mogą prowadzić „domorośli rzemieślnicy miejscowi“ wymaganie bowiem do tego osób legalnie upoważnionych byłoby przy budowlach wiejskich wręcz niewykonalne.

Brzesko: Niepozostawiać uznaniu Zwierzchności gminnej, lecz z ustawy pozwolić na budowę bez kierownika, najczęściej bowiem włościanin sam sobie stawia chatę, w przeciwnym razie byłoby tylko „pole do szykan na największą skalę".

Dolina: Uzwględnić należy okoliczność, że po wsiach nie ma koncesyonowanych budowniczych choćby najniższej kategoryi.

Horodenka: Proponuje utrzymanie powiatowego technika-budowniczego, któryby wszelkie budowy dozorował i pobierał za to od gmin wynagrodzenie.

Husiatyn: W piątym ustępie po słowie: „Nazwisko" dodać „każdej". Obok słowa „planu" dodać „szkicu".

Kolbuszowa: Ustęp pierwszy zmienić na: „Budujący winni przy prowadzeniu budowy posługiwać się w zasadzie (zamiast — tylko, osobami do tego prawnie upoważnionemi".

Ustęp piąty nie będzie wykonywany, powszechnie bowiem budują swoje chałupy włościanie sami przy pomocy sąsiadów i cieśli często się zmieniających. Ustęp 6. winienby przeto brzmieć: „Za wszelkie i t. d odpowiada przy budowach w §. 3. ustęp 2. wymienionych jedynie właściciel budowy, przy budowach zaś w § 3 ustęp 3 wymienionych odpowiadają niepodzielnie kierownik budowy i jej właściciel".

Kołomyja: Postanowienia te na wsi niewykonalne, chaty bowiem stawiają pierwsi lepsi siekiernicy niemający żadnych technicznych wiadomości.

Kraków: „Przy budowie budynków piątrowych, oraz wszelkich budynków ze sklepieniami i urządzeniami podziemnemi (suterenami) dalej przy budowlach na cele publiczne i przemysłowe, wreszcie wszelkich budynków prywatnych mających więcej niż cztery ubikacye mieszkalne, musi prowadzić budowę koncesyonowany budowniczy.

Do prowadzenia budowy innych budynków wolno używać koncesyonowanych majstrów murarskich i ciesielskich.

Przy budowaniu zabudowań gospodarczych jak stajni, chlewów, stodół, szop i t. p. może władza udzielająca konsensu nie wymagać ustanowienia prawnie upoważnionego kierownika budowy, jeżeli w miejscu budowy nie znajdują się koncesyonowani majstrowie".

Ustęp 5 i 6 pozostawić, natomiast ostatni ustęp zbyteczny.

Limanowa: W ustępie pierwszym opuścić słowo „tylko" a dodać: „osobami odpowiednio uzdolnionemi".

Ropczyce: Wymaganie przy budowach nie włościańskich koncesyonowanych majstrów niewykonalne dla ich braku.

Sokal: Włościanie używają do budowy chat zwykłych cieśli a nie budowniczych.

Trembowla: W trzecim ustępie na końcu dodać: „lub biegłego cieśli".

Zaleszczyki: „Pierwszy ustęp niepraktyczny". Wieśniak stawia sam chatę z pomocą miejscowych cieśli.

Lisko: Po wsiach nie ma osób z koncesyą i najniższej kategoryi, do budowy używani bywają zwykli siekiernicy.

§. 17.

Materyał do budowy.

Do budowy budynków, dla których ma być przedłożonym dokładniejszy plan (§. 3 ust. 3.) wolno używać tylko materyału ogniotrwałego.

Wyjątkowo wolno używać do budowy domów takich, oddzielonych obszerniejszymi dziedzińcami, ogrodami lub innymi pustymi placami od innych zabudowań, muru pruskiego lub drzewa.

§. 17.

Materyał do budowy.

Do budowy budynków określonych w ustępie 2. §. 16. wolno używać tylko materyału ogniotrwałego. Wyjątkowo wolno używać do budowy takich domów muru pruskiego lub drzewa, jeśli są oddzielone od innych zabudowań obszernemi dziedzińcami, ogrodami lub innemi niezabudowanemi przestrzeniami.

Budynki wymienione w ustępie 2. §. 3. należy stawiać bądź to z materyału ogniotrwałego, bądź z pruskiego, albo też w glinie maczanymi wałkami wyplatanego muru albo z drzewa.

W okolicach w których trudno o kamień, cegłę lub inny materyał ogniotrwały, może Rada gminna uchwalić, że nawet budynki takie, do których plany według §. 3. sporządzać winien fachowy budowniczy, stawiane być mogą z muru pruskiego lub drzewa. Taka uchwała potrzebuje do swej ważności zatwierdzenia przez Radę powiatową. Wyjątek od ogólnej zasady w ten sposób postanowiony, nie może na dłuższy przeciąg czasu mieć mocy obowiązującej jak na lat dziesięć, a w razie dalszego trwania stosunków uzsadniających go od lat dziesięciu do lat dziesięciu, odnawiane być winne uchwały Rady gminnej i Rady powiatowej, ustanawiające taki wyjątek.

Jednak nawet w budynkach z pruskiego muru, drewnianych lub wałkowanych ściany, przy których znajdują się kominy, piece i ogniska, winny być w przestrzeni metra od komina, a dwu metrów od pieca lub ogniska zupełnie murowane z cegieł lub kamienia.

W miejscach kąpielowych jakoteż w okolicach, w których trudno o kamień, cegłę lub inny materyał ogniotrwały, może Wydział powiatowy w poszczególnych wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, dozwalać budowania takich budynków z muru pruskiego lub drzewa nawet wówczas, gdy budynki te nie są znaczniej oddalone od innych zabudowań.

Również i do budowy budynków określonych w ustępie 3. §. 16. używać należy z reguły materyału ogniotrwałego, zaś muru pruskiego lub drzewa tylko wówczas, jeśli odległość budynku od sąsiednich wynosi przynajmniej 10 metrów. W wyjątkowych okolicznościach służyć będzie Radzie gminnej prawo zwolnienia od tego warunku.

Jaki materyał dozwolony być może do budowy wszystkich innych budynków, zastosować się należy do stosunków i zwyczajów miejscowych, oraz zamożności budującego.

Jednak nawet w budynkach z materyału nieogniotrwałego ściany, przy których znajdują się kominy, piece i ogniska, winny być w przestrzeni metra od komina — a dwu metrów od pieca lub ogniska zupełnie murowane z cegieł, lub kamienia, lub cegły surowej na powietrzu suszonej (surówki).

Bohorodczany: Utrzymać tekst komisyi administr.

Borszczów: Chłop nie ma pieniędzy na materyał ogniotrwały. Zadowala się zbieraniną na budowę chałupy. Parcelacya stoi na przeszkodzie postanowieniom co do odległości.

Brody: Patrz §. 31.

Brzesko: Budowę z ogniotrwałego materyału ograniczyć tylko do zakładów przemysłowych, a nie pozostawiać uznaniu Zwierzchności gminnych: Dozwolić na krycie słomą, jeśli dom będzie o 9 m. oddalony od sąsiednich.

Cieszanów: Odległość ściany od kominów oznaczyć na pół metra, od pieca zaś lub ogniska na jeden metr.

Dolina: W 5-tym ustępie dozwolić przy budowie domów włościańskich używania do ścian przyległych do kominów, pieców i ognisk — cegły surowej, lub urządzać ściany z bitej gliny i piasku albo tak zwanych ścian wałkowanych.

Husiatyn: Zmienić cały paragraf tak, iżby „uwydatnić zrozumiale i głównie przepisy co do chat i budynków włościańskich i dachów słomianych oraz przepisy co do innych domów konstrukcyi okazalszej względnie dworków i przynależnych do nich budynków.

Odległość muru od kominów, kuchni i ognisk zmniejszyć do jednego metra.

Jarosław: Odległość murów od kominów, kuchni i ognisk za wielka i w powiecie po największej części nie do zastosowania.

Kołomyja: Należy bezwzględnie stosować w miasteczkach — po wsiach niewykonalne zwłaszcza odległość muru od kominów, których po większej części nie ma i od ognisk.

Zresztą cegła na wsi kosztowałaby przynajmniej 20 zł. za 1000, a surówkę niełatwiej byłoby dostać (patrz §. 31.)

Kraków: Ponieważ §. 17. i 31. najczęściej stosowane będą przy zatwierdzeniu materyału, przeto należałoby je albo złączyć albo jeden po drugim umieścić.

§. 17. należałoby również rozdzielić w dwa osobne: dla znaczniejszych i dla zwykłych budowli.

W ustępie 3 cim tego paragrafu, jak niemniej §, 31. należałoby jasno przedstawić wyraz „sąsiedzi“ t. j. czy ma się rozumieć obcy czy też własny budynek.

Projekt uwzględnia za mało albo niewyraźnie prawa sąsiada co do odległości budynków obcych. Jeśli właściciel dla swej dogodności lub z potrzeby stawia swoje budynki gęsto i przez to samowolnie naraża się na większe niebezpieczeństwo zupełnego pogorzenia, to władza mniej ma powodów do ograniczenia go w swobodnem rozrządzaniu jego własnością, natomiast ma doniosły obowiązek czuwania, ażeby jeden gospodarz niezbliżał swych zabudowań nadto do drugiego, bo przez to ten ostatni bez własnej winy zostaje więcej zagrożony, dlatego też winna władza ściślej przestrzegać odległości bndynków jednego sąsiada od drugiego.

Prawo rekursu sąsiada przeciw stawianiu zbyt blisko obcych budynków jest w projekcie niewyraźnie postanowione, a nadto uniemożliwione atrybucyą Rady gminnej „w wyjątkowych okolicznościach“ które staną się regułą, uwalniania sąsiadów od obowiązku odsunięcia swej budowy od obcego budynku. Przepis §. 31. ustęp 3. temu nie zapobieży, żadna bowiem Zwierzchność gminna niezechce się narażać lub robić komu trudności.

Z obydwu więc paragrafów wypadnie ta niekorzyść. że w gminach podług ulic zregulowanych, względnie skomasowanych, gdzie zatem grunta do frontu wąskie ciągną się długimi pasami w pole, staną budynki mieszkalne do ulicy należycie oddalone, a za nimi w odległości 15 metrów budynki gospodarcze w jednej zbitej masie — z oczywistą szkodą każdego sąsiada a za swobodnem zezwoleniem Rady gminnej.

Zastosowanie §. 28. zamiast §. 31. do budynków gospodarskich będzie miało tylko ten skutek, że odległość od domów będzie zamiast 15—10 metrów.

Ze względu na treść 1. i 2. ustępu §. 17. w związku z proponowaną zmianą §. 16. należałoby zdaniem Wydziału pow. zastosować ustęp 4. §. 17. tylko do budynków gospodarskich.

Limanowa: Pozostawia wolność Radzie gminnej przyznania wyjątków — za zatwierdzeniem przez Radę powiatową.

Mielec: Niewprowadzać kontroli materyałów. Przy nowych budynkach ma być pewna odległość od istniejących zachowaną.

Mościska: Budynek mieszkalny ma być od innych o 10 m. oddalonym.

Myślenice: Dodać postanowienie o obowiązku stawiania z ogniotrwałego materyału domów na wsi sąsiadującej z miastem na przestrzeni drogi mniejszej od 100 metrów, tudzież domów, które mają stanąć między murowanymi.

Nadwórna: Opuścić w trzecim ustępie wyjątkową atrybucyę Rady gminnej, inaczej wyjątek ten stanie się regułą.

Nowy Targ: Domaga się jak największego izolowania każdego budynku i poddania uchwały Rady gminnej pod zatwierdzenie Wydziału powiatowego

Przemyśl: Zamiast ustępu 3. i 4. wstawić: „Jaki materyał może być dozwolony do budowy wszystkich innych budynków, uchwala Rada gminna z uwzględnieniem stosunków i zwyczajów miejscowych i zamożności budującego“.

Rohatyn: „Zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego, z odwołaniem się w pierwszym ustępie na §. 16. ustęp 2. projektu komisyi adm., dalej, z odwołaniem się w ustępie trzecim na §. 16. ustęp 3, projektu komisyi“.

Ropczyce: Patrz §. 1. Nadto wymaganie z reguły materyału ogniotrwałego niewykonalne, wobec faktu, że włościanie prawie bez wyjątku budują z drzewa. Dozwolona zaś Radzie gminnej atrybucya wyjątkowego uwolnienia stron od tego obowiązku, musi z konieczności stać się regułą.

Rudki: Żądanie stawiania budynków z materyału ogniotrwałego przedwczesne. Zezwolić wyraźnie na stawianie ich z drzewa.

Sambor: Budynki mieszkalne winny być conajmniej na 15 metrów oddalone między sobą, a na 20 metrów od budynków gospodarskich.

Sanok: Oddalenie od sąsiednich budynków winno wynosić 20 metrów, a gdzieby to niebyło możliwe, conajmniej 10 metrów.

Sokal: Chaty włościańskie stawiane bywają prawie wyłącznie z drzewa, piece zaś z cegły surowej.

Tarnopol: Dodać przy końcu trzeciego ustępu: „Pozwolenie takie potrzebuje jednak zatwierdzenia Wydziału powiatowego“ inaczej wyjątek ten stałby się regułą.
Określić dokładnie, co ma się rozumieć pod murem pruskim.

Tarnów: Dodać: „Budynki w pobliżu a względnie w bezpośredniem sąsiedztwie gmachu publicznego stawiane, muszą być murowane i nie wolno ich kryć słomą“.
„Budynki drewniane wolno stawiać tylko parterowe na podmurowaniu“ co rozciągnąć wypada i do zdrojowisk oraz miejsc kąpielowych. Piątrowe bowiem budynki drewniane zagrażają w niezwykły sposob życiu ludzkiemu w czasie pożaru.

Trembowla: Odległość w ustępie 3. zmniejszyć z 10 na 5 m. W ostatnim ustępie po słowach: „winny być“ wstawić: „całkowicie murowane z cegły, kamienia lub surówki“, a opuścić słowa projektu.

Zaleszczyki: W powiecie są wsie nie mające kamienia, o cegle wypalonej i mowy być nie może. Należy zamieścić surówkę w szeregu materyałów.

Złoczów: Uznaje potrzebę oznaczenia odległości budynków od sąsiadów i dróg publicznych.

Żydaczów: Drugie zdanie trzeciego ustępu zmienić: „W wyjątkowych okolicznościach służyć będzie Wydziałowi powiatowemu prawo zwolnienia od tego warunku“. Rady gminne bowiem zwykle pomijają względy publiczne.

Żywiec: Oznaczyć minimum odległości budynku z materyału nieogniotrwałego na sześć metrów. Odległość zaś ściany od pieca lub ogniska zmniejszyć na jeden metr.

Lisko: Jeśli projekt niema zamiaru zapobiegania zbytniej i dowolnej parcelacyi gruntów, należałoby zmniejszyć odległość budynku z materyału nieogniotrwałego do 6 m.

§. 18.	§. 18.
Odpowiedzialność za gatunek materyału budowlanego.	**Odpowiedzialność za gatunek materyału budowlanego.**
Właściciel i kierownik budowy są wspólnie odpowiedzialnymi za użycie tylko dobrego i trwałego materyału, odpowiadającego wymaganiom konstrukcyi.	Kierownik budowy jest odpowiedzialny za użycie tylko dobrego i trwałego materyału, odpowiadającego wymaganiom konstrukcyi.

Cieszanów: Za jakość materyału uczynić odpowiedzialnym nietylko kierownika budowy, ale i właściciela budynku.

Czortków: „Kierownik budowy i jej właściciel są odpowiedzialni za jakość i trwałość materyału, który ma być zastosowanym do konstrukcyi.

Dolina: Wyraz: „tylko dobrego“ zamienić „na zdrowego“.

Mościska: „W razie zaniedbania lub przekroczenia przepisów budowniczych, podpadają stosownej karze tak członkowie Zwierzchności gminnej, jakoteż i prowadzący budowę a nadto ten ostatni pod zagrożeniem rozebrania postawionego budynku, winien jest dodatkowo i przed zaużywaniem budynku przepisom budowniczym w zupełności zadość uczynić".

Nowy Sącz: Patrz §. 39.

Rawa: „Paragraf ten całkiem opuścić jako niemożliwy i bezcelowy. Włościanin bowiem zbiera dłuższy czas fundusze na budowę, a zebrawszy je zakupuje materyał, stara się ostatecznie o konsens, płaci koszta komisyjne znawców, aby nareszcie dowiedział się, że jego materyał jest nieodpowiedni, że zatem jest zrujnowany. Zresztą „wątpliwa trwałość materyału nie uwłacza prawu policyi ogniowej, sanitarnej, lub względom publicznym a nawet bezpieczeństwu życia lub mienia, dotyczy tylko osoby budującego, czyniąc budowę mniej trwałą, ale niepozbawia go możności wykonania budowy. Mogłoby to odnosić się do domów piątrowych, budowy w przedsiębiorstwie, sklepień, różnorodnych pieców, warstatów, budowli na cele publiczne i przemysłowe. Konstrukcye domów włościanskich są najprostsze i dlatego też, dla możliwych wyjątków trudno robić z przepisu tego regułę ogólną.

Tarnopol: Utrzymać wniosek Wydziału krajowego. „Podług §. 16. bowiem nie zawsze jest kierownik budowy, w takim więc wypadku nie ciężyłaby odpowiedzialność na nikim. Zresztą zachodziłaby tu sprzeczność z §. 16. ustęp 5, gdzie wyraźnie powiedziano, iż za wszelkie uchybienie przeciw przepisom tej ustawy odpowiada tak kierujący budową jak i sam budujący."

§. 19.

Wysokość izb, wysokość i szerokość drzwi i okien.

Budynki mieszkalne winny być suche i posiadać dostateczny przystęp powietrza i światła. Wysokość izby winna wynosić przynajmniej 2·50 m., wysokość okna najmniej 80 cm., szerokość najmniej 50 cm., wysokość drzwi najmniej 2 m., szerokość najmniej 1 m.

W każdej izbie przynajmniej jedno okno winno być urządzone do otwierania.

§. 19.

Wysokość izb, wysokość i szerokość drzwi i okien.

Budynki mieszkalne winny być suche i posiadać dostateczny przystęp powietrza i światła. Wysokość izby winna wynosić przynajmniej 2·50 m., wysokość okna najmniej 80 cm., szerokość najmniej 50 cm., wysokość drzwi najmniej 2. m., szerokość najmniej 1 m.

W każdej izbie przynajmniej jedno okno winno być urządzone do otwierania.

Brody: Wysokość izb zredukować na 2·25 m., wysokość drzwi na 1·80 m., a szerokość tychże na 0·90 m.

Cieszanów: Wysokość izby oznaczyć na dwa metry, okna na 0·50 m. lub co najwyżej na 0·80 m., drzwi zaś na 1·50 m.

Końcowy ustęp co do przymusowego urządzenia okna opuścić dla zapobieżenia szykanom ze strony Zwierzchności gminnej lub żandarmeryi.

Husiatyn: Wysokość izby zmniejszyć do 2·10 m.

Jasło: Domaga się postanowienia, aby okna były do otwierania.

Kraków: Dodać, że podane rozmiary okien i drzwi są koniecznym warunkiem udzielenia konsensu.

Lwów: Jako warunek konsensu przy budowlach mniejszych na wsi żądać wysokości izb najmniej 2·20 m., drzwi 1·40 m., a 90 cm. szerokości, okna do otwierania 75 cm. wysokie a 50 cm. szerokie.

Mielec: Żąda okien do otwierania bez podawania ich rozmiarów i bez podawania rozmiarów drzwi.

Mościska: „Izba mieszkalna musi być przynajmniej na 2·50 m. wysoką, zaopatrzoną przynajmniej w jedno okno do otwierania na 80 cm. wysokie a 50 cm. szerokie“.

Nowy Sącz: Dodać ustęp trzeci: „Drzwi stajen i obór winny być urządzone do otwierania na zewnątrz“. Znaną bowiem jest trudność jakiej podlega wyprowadzenie bydła podczas pożaru. Drzwi na wewnątrz otwierane — często paszą lub innymi zawalone przedmiotami, stanowią bardzo ważną w tym razie przeszkodę, która sposób otwierania drzwi na zewnątrz stanowczo usuwa.

Ropczyce: Postanowienia niewykonalne w obec zwyczaju, niemożności ekonomicznej włościan i warunków klimatu.

Sambor: Przemawia za utrzymaniem projektu komisyi.

Sokal: Wysokość izb i drzwi chat wiejskich „nieco za wielka“.

Złoczów: Uznaje konieczność potrzeby większego światła i powietrza w mieszkaniach.

§. 20.

Podłoga izb parterowych.

Podłoga izb parterowych w budynkach mieszkalnych, winna leżeć przynajmniej 30 cm. ponad powierzchnią terenu budowlanego, a w miejscu wystawionem na wylew wód, najmniej 32 cm. wzniesioną nad najwyższy, a gdyby to niemożliwem było, nad stan wody powtarzający się w krótkich odstępach czasu.

Do tego przepisu stosować się należy według możności także przy przebudowaniu budynków mieszkalnych.

§. 20.

Podłoga izb parterowych.

Podłoga izb parterowych w budynkach mieszkalnych winna leżeć przynajmniej 30 cm. ponad powierzchnią terenu budowlanego, a w miejscu wystawionem na wylew wód, najmniej 32 cm. wzniesioną nad najwyższy a gdyby to niemożliwem było, nad stan wody powtarzający się w krótkich odstępach czasu.

Do tego przepisu stosować się należy według możności także przy przebudowaniu budynków mieszkalnych.

Brody: Po słowach: „podłoga izb parterowych w budynkach mieszkalnych“ dodać: „ułożona bądź z tarcic, cegieł lub płyt kamiennych, bądź nareszcie ubita z gliny“.

Dolina: W drugim ustępie opuścić albo wyrazy „według możności“, albo cały ten ustęp.

Husiatyn: Należy dozwolić budowę chat włościańskich bez podłóg, zalecić jednak przytem „podmurowanie pod ściany lepianek choćby 15—20 cm.

Jarosław: Wymaganie podłogi i umieszczenie jej 32 cm. nad najwyższy stan wody, w powiecie nie da się ogólnie zastosować. W bardzo wielu wsiach bowiem ziemia zastępuje podłogę, a najwyższy stan wody sięga wyżej połowy izb mieszkalnych.

Lwów: Odstąpić od żądania podłóg w mniejszych chatach włościańskich (§. 3. 4.)

Sokal: Podłogi z desek należą do wyjątków, przeważnie są gliną wylepiane.

Żydaczów: Dodać: „W budynkach położonych w terytoryum narażonem na wylewy wód mają być ustawione trwałe i wygodne schody na strych“.

Warunek ten jest konieczny aby w razie powodzi umożebnić mieszkańcom rychłe schronienie się na strych.

§. 21.

Piwnice.

Piwnice pod budynkami mieszkalnymi winny być sklepione. Nie wolno urządzać drzwi leżących do piwnic.

§. 21.

Piwnice.

Piwnice pod budynkami mieszkalnymi winny być sklepione.

Bohorodczany: Utrzymać tekst projektu Wydziału krajowego.
Cieszanów: Zmienić w ten sposób, że piwnice mają być ile możności sklepione.
Rohatyn: Zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego.
Zaleszczyki: Kto zna nasze chaty wiejskie przyzna, że takie urządzenie w nich piwnicy jest wprost niemożliwe".

§. 22.

Powała.

Powała strychowa w budynkach mieszkalnych winna być ogniotrwale urządzona z cegły albo polepy z gliny 8 cm. grubej.

§. 22.

Powała.

Powała strychowa w budynkach mieszkalnych winna być ogniotrwale urządzona z cegły surówki, albo polepy z gliny 8 cm. grubej.

Husiatyn: „Powały w chatach bywają stawiane z pręci lub ze strychulców, wylepionych gliną i nalepionych taksamo od strychu".
Nowy Sącz: Po wyrazach „w budynkach mieszkalnych" dodać „i stajniach".
Rohatyn: Zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego.
Ropczyce: Postanowić koniecznie, by w istniejących budynkach z ogniskami w pewnym oznaczyć się mającym terminie urządzono powały z desek z polepą ceglaną chociażby z surówki, a to w całym budynku nietylko nad izbą mieszkalną.
Sambor: Powała winna być urządzoną nad całym zrębem i cegłami lub polepą z gliny na 8 cm. grubo wylepioną, nadto wszystkie krajne płatwie zrębowe owinięte wałkami słomianymi w glinie maczanymi.

§. 23.

Kominy.

Kominy winny być murowane, ściany kominów najmniej 15 cm. grube i 80 cm. nad dach wyprowadzone, wnętrze komina gładko wytynkowane, a część zewnętrzna w obrębie strychu wyprawiona.

Kominów na belkach lub pokładach drewnianych zakładać nie wolno.

Wszelkie drzewo winno być najmniej o 15 cm. oddalone od wewnętrznego obwodu komina. Drzewa w ściany kominowe wpuszczać nie wolno.

Otwór wewnętrzny kominów przełazowych wynosić ma najmniej 48 cm. w kwadrat, a otwór kominów wąskich (cylindrowych) najmniej 15 cm. średnicy. Jeżeli zaś do jednego przewodu wchodzi dym z dwóch lub więcej ognisk ma wynosić najmniej 20 cm.

Wszystkie kominy, a szczególniej wąskie (cylindrowe), winny być ile możności w pionowym kierunku stawiane.

Nad podłogą, gdzie kominy wąskie się poczynają, również na strychu winny być zaopa-

§. 23.

Kominy.

Budowania domów i chat mieszkalnych bez kominów zabrania się bezwarunkowo.

Kominny winny być z reguły murowane z cegły palonej lub kamienia, ściany kominów najmniej 15 cm. grube i 80 cm. nad dach wyprowadzone, wnętrze komina gładko wytynkowane, a część zewnętrzna w obrębie strychu wyprawiona.

Kominów na belkach lub pokładach drewnianych zakładać nie wolno.

Wszelkie drzewo winno być najmniej o 15 cm. oddalone od wewnętrznego obwodu komina. Drzewa w ściany kominowe wpuszczać nie wolno.

Otwór wewnętrzny kominów przełazowych wynosić ma najmniej 48 cm. w kwadrat, a otwór kominów wąskich (cylindrowych) najmniej 15 cm. średnicy. Jeżeli zaś do jednego przewodu wchodzi dym z dwóch lub więcej ognisk ma wynosić najmniej 20 cm.

Wszystkie kominy, a szczególniej wąskie

trzone 1·50 m. nad posadzką lub polepą w podwójne żelazne drzwiczki do czyszczenia, dające się szczelnie na klucz zamykać. Materyał drewniany znajdujący się w pobliżu tych drzwiczek powinien być ogniochronnie osłonięty.

(cylindrowe), winny być ile możności w pionowym kierunku stawiane.

Nad podłogą, gdzie kominy wąskie się poczynają, również na strychu winny być zaopatrzone 1·50 m. nad posadzką lub polepą w podwójne żelazne drzwiczki do czyszczenia, dające się szczelnie na klucz zamykać. Materyał drewniany, znajdujący się w pobliżu tych drzwiczek, powinien być ogniochronnie osłonięty.

Wyjątkowo można mniej zamożnym dozwalać budowania kominów z cegły surowej pod warunkiem, że kominy takie do wysokości 30 cm. nad poziom budowlany będą podmurowane z kamienia lub cegły palonej.

Bohorodczany: Utrzymać tekst projektu komisyi administracyjnej.

Cieszanów: Zamiast podwójnych drzwiczek żelaznych w kominach budynków włościańskich zastąpić je dwoma cegłami do wyjmowania. Dozwolić mniej zamożnym także budowania kominów plecionych czyli wałkowanych, które niemniej są dobre i celowi odpowiadają.

Czortków: „Kominy muszą być murowane z cegły palonej lub kamienia etc“. Ustęp 8 opuścić zupełnie. Bardzo wielka ilość pożarów powstaje rok rocznie z wadliwości kominów. Niechby proponowana ustawa choć tyle zdziałała, żeby wszystkie kominy były porządnie murowane. Z surówki źle wyrobionej i niewyschniętej żaden pożytek, a oszczędność nieznaczna. Nadto wyjątek co do surówki stałby się regułą.

Dolina: Dodać koniecznie zezwolenie przy budowie chat włościańskich na stawianie kominów wałkowanych należycie zewnątrz i wewnątrz gładko gliną maszczonych.

Grybów: Oświadcza się przeciw obowiązkowi stawiania kominów, gdyż jak doświadczenie uczy, wskutek niedbałości włościan i kominiarzy wędrownych ogień częściej powstaje w chatach z kominami.

Husiatyn: „Kominy wystarczą do teraz używane, byle dobrze wylepione i pół metra ponad dach wyprowadzone.

Jasło: Domaga się stanowczego postanowienia aby kominy murowano i wyciągano po nad dach na jeden metr.

Kołomyja: Wykonanie natrafi na opór włościan z powodu znacznych kosztów materyału, trudności dostania rzemieślnika i braku zdolnego mularza. Po miasteczkach należy z całą surowością przestrzegać.

Kraków: Ustęp 7 nakazujący robienie otworu w kominie na strychu z żelaznemi drzwiczkami, jest niebezpiecznem postanowieniem a niekoniecznie potrzebnem, z góry można przypuścić że nigdzie drzwiczki te na klucz nie będą zamykane, a rzadko gdzie będą podwójne i żelazne.

Lwów: Jak przy §. 3. 4. 7. 8. Przy budowlach mniejszych na wsi żądać jako warunek konsensu wyprowadzenia komina z cegieł o jeden metr nad dach.

Mielec: Oświadcza się za konieczną potrzebą kominów w każdym domu.

Mościska: „Budynek mieszkalny musi być zaopatrzony w odpowiednio murowany, na jeden metr ponad dach wystający komin“.

Myślenice: Zakazać budowy domów i chat bez kominów bezwarunkowo i dodać „nawet na letnie mieszkanie przeznaczonych“. Domy bowiem te ostatnie przechodzą w drodze spadku na dzieci, które je potem stale zamieszkują.

Przemyślany: Dodać koniecznie: „Budowanie chat mieszkalnych bez murowanego z kamienia i cegieł komina dla ubogiej ludności po wsiach wyjątkowo dozwolone być może tylko wtedy, jeżeli zamierzający budować chatę mieszkalną nie posiada żadnego majątku i wyłącznie z zarobku się utrzymuje a dotyczący konsens na budowę przez Wydział powiatowy po poprzedniem dochodzeniu delegata tegoż Wydziału zatwierdzony zostanie".

Rohatyn: Pierwsze zdanie 7. ustępu zmienić: „Kominy mają być w stosownych miejscach zaopatrzone w otwory o podwójnych żelaznych drzwiczkach szczelnie na klucz zamykających się, a to celem umożliwienia czyszczenia tychże".

Ropczyce: Postanowić aby w istniejących budynkach w przeciągu dwóch lat wszystkie budynki mieszkalne lub z ogniskami zaopatrzone zostały w kominy murowane od gruntu.

Rudki: Żądać z całą bezwzględnością kominów ogniotrwałych.

Sambor: Dozwolić budowę kominów tylko nad powałę, jako łatwiejszych do czyszczenia od kominów nad dach wyciągniętych zwykle nieczyszczonych lub źle zbudowanych.

Sokal: Kominy w chatach są plecione z chrustu lub słomy i grubo gliną wylepiane; kominy murowane uważać należy za niedostępne dla biednych chałupników.

Tarnopol: Dodać w ustępie 8 po słowie: „kominów" słowa: tak zwanych polskich t. j. z dołu czyszczonych". Komin bowiem przełazowy ze surówki zetrzy się w górnej części i strupieszeje.

Turka: Ustanowić termin przejściowy 2 lat do zupełnego wykonania ustawy dla ubóstwa, braku murarzy, cegły, kosztu. Tymczasem zaś pozwolić na wyprowadzenie kominów nad powałę lub z kapy nad ogniskiem lub piecem piekarskim dać wylot dla dymu do sieni.

Wadowice: Każdy budynek mieszkalny winien mieć komin.

Złoczów: Uznaje konieczność murowanych kominów w każdej chacie wiejskiej.

Żydaczów: Proponuje następujące zmiany:

1. Budowy kominów z kamienia nie można dozwalać; kamień bowiem zwłaszcza wapienny pod wpływem gorąca psuje się i pęka tworząc w ten sposób szpary.
2. Podwójne drzwiczki żelazne mają być szczelnie zamykane ale nie na klucz, który łatwo może się zatrącić, w skutek czego trudnoby dostać się do komina.
3. W razie budowy komina z surówki, musi być część wystająca nad dach, murowaną z cegły palonej, surówka bowiem na powietrzu rychło się psuje.

§. 24.

Piece piekarskie. Wędzarnie.

Piece piekarskie i w ogóle piece do celów przemysłowych należy umieszczać w lokalu sklepionym. Podłoga przed ogniskiem winna być ogniotrwale urządzoną.

Ściany w wędzarniach muszą być sporządzone z materyału ogniotrwałego i zaopatrzone w drzwi żelazne lub przynajmniej blachą od środka obite. Wędliny tylko na hakach lub prętach żelaznych zawieszać wolno.

§. 24.

Piece piekarskie. Wędzarnie.

Piece piekarskie do celów przemysłowych, należy umieszczać w lokalu sklepionym. Podłoga przed ogniskiem winna być ogniotrwale urządzoną.

Ściany w wędzarniach muszą być sporządzone z materyału ogniotrwałego i zaopatrzone w drzwi żelazne lub przynajmniej blachą od środka obite Wędliny tylko na hakach lub prętach żelaznych zawieszać wolno.

Jasło: Żąda, aby piece i piekarniki były murowane.

Limanowa: Opuścić wyraz „piekarskie".

Zaleszczyki; Nieda się w powiecie zastósować.

§. 25.

Stawianie kotłów parowych.

Kotły parowe należy stawiać, jeżeli tylko można, w odrębnem zabudowaniu. Stanowczo wzbronionem jest jednak ustawianie kotłów parowych pod lokalem mieszkalnym lub roboczym równie jak urządzanie sklepień lub pował nad nimi.

Tylko w razie udowodnionej konieczności dopuszczoną być może lekka powała.

§. 26.

Piece w izbach.

Piece w izbach, stojące bezpośrednio na podłodze nieogniotrwałej, winny być podmurowane na 30 cm., a piece na nóżkach stojące na 15 cm. Przed drzwiczkami pieców należy podłogę zabezpieczyć od ognia.

Pieców żelaznych nie wolno tam używać, gdzie się wyrabia lub gromadzi materyał łatwo zapaleniu podlegający. Nie wolno także zastępywać kominów murowanych rurami blaszanemi wewnątrz budynku, ani też przeprowadzać takich rur przez ściany drewniane lub dachy nieogniotrwałe.

Rury do odprowadzania dymu nie mogą wychodzić na dziedziniec lub na inne miejsce otwarte.

§. 25.

Stawianie kotłów parowych.

Kotły parowe należy stawiać, jeżeli tylko można, w odrębnem zabudowaniu. Stanowczo wzbronionem jest jednak ustawianie kotłów parowych pod lokalem mieszkalnym lub roboczym, równie jak urządzanie sklepień lub pował nad nimi.

Tylko w razie udowodnionej konieczności dopuszczoną być może lekka powała.

§. 26.

Piece w izbach.

Piece w izbach, stojące bezpośrednio na podłodze nieogniotrwałej, winny być podmurowane na 30 cm., Przed drzwiczkami pieców należy podłogę zabezpieczyć od ognia

Pieców żelaznych nie wolno tam używać gdzie się wyrabia lub gromadzi materyał łatwo zapaleniu podlegający. Nie wolno także zastępywać kominów murowanych rurami blaszanemi wewnątrz budynku, ani też przeprowadzać takich rur przez ściany drewniane lub dachy nieogniotrwałe.

Rury do odprowadzania dymu nie mogą wychodzić na dziedziniec lub na ulicę.

Bohorodczany: Utrzymać tekst projektu Wydziału kraj.

Cieszanów: Uzupełnić: „przed drzwiczkami pieców należy podłogę wyłożyć cegłami.

Czortków: Ustęp trzeci uzupełnić: „Rury do odprowadzenia dymu muszą być wyciągnięte o 0·80 m. ponad dach.

Jasło: Piece mają być murowane.

Nadwórna: Dodać: „W wyjątkowych wypadkach może Rada gminna zezwolić, by w izbach mieszkalnych mogły być urządzane kuchnie, (które wraz z piecem piekarskim stanowią piec ogrzewalny) bite z dobrze wymieszonej gliny do grubości 15—20 cm.“ — takowe bowiem po wypaleniu są również ogniotrwałe jak z cegły i takie piecy są w powiecie powszechne.

Rohatyn: Pierwszy ustęp zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego, drugi zgodnie z wnioskiem Komisyi administr., (zgodny z Wydz. krajowym), trzeci opuścić zupełnie.

Sokal: Włościanie stawiają piecy z cegły surowej.

§. 27.

Kuchnie.

Podłoga kuchni powinna być dokoła ogniska kamieniem lub cegłą wyłożona.

§. 27.

Kuchnie.

Pod ogniskiem i na 80 cm. w około ogniska nie wolno urządzać podłogi z desek.

Nad ogniskiem otwartem należy tak umieścić kapę murowaną lub blaszaną, by po wszystkich stronach o 30 cm. wystawała nad krawędź kuchni. Dym z otwartych ognisk tylko przełazowymi kominami odprowadzać wolno.

W kuchniach angielskiemi zwanych należy dla odprowadzania pary urządzać otwory wentylacyjne z drzwiczkami żelaznemi.

Nad ogniskiem otwartem należy tak umieścić kapę, by po wszystkich stronach o 30 cm. wystawała nad krawędź kuchni. Dym z otwartych ognisk tylko przełazowymi kominami odprowadzać wolno.

W kuchniach angielskiemi zwanych należy dla odprowadzania pary urządzać otwory wentylacyjne z drzwiczkami żelaznemi.

Bohorodczany: Utrzymać tekst projektu Komisyi administracyjnej.
Sokal: Kuchnie angielskie stawiane są litylko przez zamożnych i inteligentniejszych włościan.
Limanowa: W pierwszym ustępie żąda oznaczenia odległości na 60 cm.

§. 28.

Stodoły, szopy, drewutnie i t. p.

Stodoły, szopy drewutnie i inne tego rodzaju budynki muszą być od budynków mieszkalnych i kuchni przynajmniej przestrzenią 15 m. oddzielone. Tylko wówczas, jeżeli zarówno budynek mieszkalny lub kuchnia jak stodoła, szopa, drewutnia lub inny tego rodzaju budynek wystawiony jest z materyału ogniotrwałego i ogniochronnie krytym, można przestrzeń tę zmniejszyć do 6 m. lub nawet budynek bezpośrednio przybudować. W tym ostatnim wypadku winien być taki budynek trwałym murem ogniochronnym, wystającym przynajmniej 35 cm. nad szczyt dachu, oddzielonym od budynku mieszkalnego lub kuchni.

§. 28.

Stodoły, szopy i t. p.

Stodoły, szopy i inne tego rodzaju budynki przeznaczone do przechowywania łatwo zapalnych przedmiotów, muszą być od budynków mieszkalnych i kuchni przynajniej przestrzenią 10 m. oddzielone. Takie budynki tylko wówczas przybudować można do domu mieszkalnego lub kuchni, jeżeli przyległe izby mieszkalne, względnie kuchnia oddzielone zostaną trwałym murem ogniochronnym wystającym przynajmniej 35 cm. nad szczyt dachu.

Bohorodczany: Utrzymać tekst projektu Komisyi administr.
Brody: Dodać także „brogi“, które niemniej grożą pożarem.
Chrzanów: Dla zrozumiałości określić, że mur przedziałowy (ogniochronny) ma być najmniej 45 cm. gruby, z obu stron otynkowany i ponad dach przynajmniej 30 cm. wyciągnięty.
Jarosław: Postanowienie co do odległości jest niewykonalne, ubożsi bowiem posiadają bardzo mało przestrzeni pod place budowlane.
Należałoby nadać prawo Zwierzchności gminnej, względnie Wydziałowi powiatowemu, aby w wypadkach wyjątkowych odległość tę zmniejszyć lub uwolnić od obowiązku stawiania muru ogniochronnego.
Jasło: Stajnie, chlewy i gnojownie mają być oddalone od domów mieszkalnych.
Kolbuszowa: Oddzielanie domu mieszkalnego murem ogniochronnym od szopy. stajni i t. d. jakkolwiek bardzo pożądane, mogłoby być wykonywane tylko przez bogatszych. Z powodu wolności bowiem dzielenia gruntów, posiadłości są bardzo małe i ubogie, nie ma więc za co stawiać muru, ani nie można też budynków odsunąć.
Kraków: Patrz §. 17.
Nadto domaga się postanowienia zakazującego łączenia stajen i chlewów pod tym samym

dachem z domem mieszkalnym, a przynajmniej zabronienia urządzania jednego wejścia do mieszkania i stajen.

Limanowa: Dodać: „gdzie na to przestrzeń dozwala (po 15 m. długości).

Lwów: Jak przy §. 1., 3. i 4. Budynki gospodarskie przy mniejszych budowlach włościańskich nie powinny podlegać i przepisom choćby ograniczonym.

Myślenice: Dodać: „Stajnie mają być przynajmniej sienią oddzielone od mieszkania".

Nowy Sącz: (Patrz §. 19. i 22.) Dodać na końcu: „Przepis ten ostatni jednak nie stosuje się do wąskich, pod przedłużeniem krokiew głównego dachu jedynie leżących przystawek, które służąc do pomieszczenia ziemiopłodów (paszy) mniej zamożnym zagrodnikom, dają zarazem ochronę od wiatru. Szerokość tych przystawek nie może przenosić trzech metrów". Dodatek ten, względnie to ułatwienie jest potrzebne:

1) Rolnik mało zamożny nie mający ani potrzeby, ani środków do postawienia osobnej lub murem oddzielonej stodoły czy szopy, nie mógłby pomieścić zbiorów lub sprzętu inaczej, jak na poddaszu przestrzeni mieszkalnej, a więc w bezpośredniem zetknięciu z kominem, co niebezpieczeństwo pożaru stanowczo zwiększa.

2) Wyprowadzenie muru ogniochronnego ponad dach zabudowania stanowczo nie da się pogodzić z konstrukcyą naszych chat wiejskich.

3) Mur taki w miejscowościach gdzie trudno o cegłę z kamienia wzniesiony, czyniłby tak mieszkanie jak szopę wilgotnemi, a przeto dla zdrowia mieszkańców i przechowania paszy szkodliwemi.

4) Jak doświadczenie uczy, wypadków pożaru wznieconego w przestrzeniach takich o jakich we wniosku mowa, a zwykle przez uboższych włościan używanych, jest bardzo mało, w przestrzeniach tych bowiem wystarczających zaledwie na pomieszczenie niezbędnej paszy lub sprzętu, brak miejsca na wykonywanie robót ze światłem lub przebywanie z fajką, które zazwyczaj jedyną są przyczyną przypadkowego wzniecenia pożaru u naszych włościan.

Ropczyce: Patrz §. 1.

Rudki: Patrz §. 31.

Sambor: Przemawia przeciw obowiązkowi wyciągania muru ohniochronnego i przeciw dozwoleniu przybudowywania stajen, szop etc. które winny być stawiane co najmniej na 20 m. od budynku mieszkalnngo i co najmniej na 20 m. między innymi budynkami.

Sanok: Patrz §. 17.

Tarnopol: Niewiadomo od którego budynku mieszkalnego, własnego czy sąsiada. Postanowić że budynków gospodarczych nie wolno stawiać w linii frontowej z budynkami mieszkalnymi lecz za nimi w głębi gruntu najmniej na 10 m. odległości.

Trembowla: Zmniejszyć przestrzeń z 10 na 5 m.

Turka: Bezwarunkowo zabronić tworzenia mieszkania ze stajni, lub mieszkania razem z bydłem, nierogacizną i t. d.

Zaleszczyki: Całe obejście wieśniaka za szczupłe na podobne odległości.

Złoczów: Patrz §. 17.

Żywiec: „Stajnie na bydło i składy na nawozy winny być w pewnej odległości od domu mieszkalnego umieszczone, a od drogi publicznej co najmniej na 20 m. oddalone".

§. 29.

Suszarnie cegielnie i piece do wypalania wapna.

Suszarnie na owoce, len lub konopie winny być od innych budynków przynajmniej 30 m oddalone.

§. 29.

Suszarnie, cegielnie i piece do wypalania wapna.

Suszarnie na owoce, len lub konopie winny być od innych budynków przynajmniej 30 m. oddalone.

Cegielnie i piece do wypalania wapna mogą stać jedynie poza obrębem zabudowań.	Piece do wypalania wapna lub cegły mogą stać jedynie poza obrębem zabudowań.

Bohorodczany: Odległość 30 metrów jest zanadto bliską, doświadczenie bowiem poucza, że w gminach wiejskich co najmniej 50% pożarów sprowadzają suszarnie, kuźnie, i tego rodzaju zakłady, dlatego odległość ta winna być oznaczoną na 50 m.
Jako 3. ustęp zaś dodać: „Równie i składy wszelkiego rodzaju drzewa i gontów, mogą być urządzone litylko poza obrębem zabudowań“
Czortków: Ustęp 2. ma brzmieć: „Piece do wypalania wapna lub cegły mogą stać jedynie poza obrębem osady w odległości co najmniej 30 m. od najbliższego budynku“.
Dolina: Pociągnąć pod rygor ustawy i suszarnie istniejące.
Tarnopol: Dodać w drugim ustępie: „również w odległości najmniej w 30 m. od tychże“ a to z tych samych względów, co i w pierwszym ustępie.
Żywiec: Odległość wapienników oznaczyć co najmniej na 50 m. od zabudowań.

§. 30.

Kuźnie.

Kuźnie winny być oddalone od innych budynków przynajmniej o 30 m. lub urządzane w budynkach ogniotrwale zbudowanych.

Bohorodczany: „Kuźnie kowalskie, jeśli nie są urządzone z ogniotrwałego materyału, muszą być oddalone od zabudowań przynajmniej na 50 metrów i mieć ściany wewnątrz i zewnątrz dobrze wytynkowane lub wylepione gliną a ognisko i ściany obok niego muszą być murowane“.
„Kuźnie zaś stawiane w bliższej odległości od budynków muszą być bezwarunkowo całe murowane, sklepione, z dachem metalowym, a komin wymurowany do 80 cm. po nad dach musi mieć od ujścia blaszaną rurę do wysokości 1 m. b. z blaszaną kapą na wierzchu“.
„Pod jednym dachem z budynkami mieszkalnymi lub gospodarczymi nie wolno kuźni urządzać“.
Cieszanów: Postanowienie to usunąć całkiem jako po wsiach niewykonalne. Kuźnie bowiem zwykle są w ten sposób budowane, że część budynku jest zarazem mieszkaniem kowala, lub też graniczą bezpośrednio z jego lub sąsiadów zagrodą. Zresztą iskry wylatujące są słabe, gasną zaraz i niebyło w powiecie z tego powodu wypadku pożaru.
Myślenice: Postanowienie o kuźniach koniecznie wstawić do ustawy — tak jak Komisya admin. proponuje.

§. 30.	§. 31.
Pokrywanie dachów.	**Pokrywanie dachów.**
Budynki, które stosownie do postanowień §. 17. z materyału ogniotrwałego stawiane być mają, winny być ogniotrwale krytymi.	Budynki, które stosownie do postanowień §. 17. z materyału ogniotrwałego stawiane być mają, winny być ogniotrwale krytymi.
Używanie nieogniotrwałego materyału do pokrycia dachu — z wyjątkiem słomy, trzciny i szuwaru — jest tylko tam dozwolone, gdzie podług §. 17. tej ustawy wolno używać nieogniotrwałego materyału do budowy gmachu.	Używanie nieogniotrwałego materyału do pokrycia dachu — z wyjątkiem słomy, trzciny i szuwaru — jest tylko w tych wypadkach dozwolone, w których podług §. 17. tej ustawy wolno używać nieogniotrwałego materyału do budowy.

Dachów nawet na zabudowaniach gospodarskich słomą, trzciną ani szuwarem pokrywać nie wolno. Tylko, jeżeli odległość budynku od sąsiednich wynosi przynajmniej 15 m. i budynek, o którego pokrycie rozchodzi się szeregiem drzew oddzielnym jest od sąsiednich, może Zwierzchność gminna wyjątkowo zezwolić na pokrycie dachu słomą, trzciną lub szuwarem.

Pokrywania dachów chat włościańskich i zabudowań gospodarskich słomą, trzciną, szuwarem i t. p. może Zwierzchność gminna dozwalać tylko wówczas, jeśli zamierzona budowa od budynków zawierających ogniska — względnie zaś zamierzona budowa chaty z ogniskiem oddaloną będzie od innych budynków o 15 m. a nadto od budynków sąsiednich oddzieloną zostanie szeregiem drzew liściastych.

Biała: Domaga się ustanowienia minimalnej odległości budynków jednego od drugiego.

Bohorodczany: Utrzymać tekst projektu Wydziału krajowego.

Borszczów: Wskutek parcelacyi gruntów postanowienia co do odległości niewykonalne.

Brody: Odległość budynków słomą krytych, które zachowają się u nas jeszcze wiekami, zmniejszyć co najmniej do 7 50 m., zwłaszcza że wprowadzony w większej części patent z 18. lipca 1786. wymaga tylko 3 sążni.

Brzesko: Dozwolić już z ustawy na krycie słomą budynków drewnianych, jeśli będą o 9 m. oddalone od sąsiednich budynków.

Chrzanów: Zabronić bezwarunkowo krycia dachów słomą, trzciną, szuwarem etc., lub ostatecznie dozwolić tylko w miejscach gdzie istniejące już drzewa zasłaniają sąsiednie budynki.

Cieszanów: Skrócić ustęp drugi w ten sposób, że „co do innych budynków, o których ustęp pierwszy nie wspomina, pozostawia się właścicielowi wybór materyału do pokrycia dachu. Wskutek parcelacyi gruntów postanowienia co do odległości domów niewykonalne.

Czortków: Zmienić ustęp 3: „Pokrywanie dachów chat włościańskich i zabudowań gospodarskich słomą, trzciną, szuwarem i t. p. jest zabronione, wyjątkowo może Zwierzchność gminna dozwalać użycia tych materyałów, jeśli“ i t. d. W ustępie 2-im opuścić słowo: „z wyjątkiem słomy, trzciny i szuwaru“.

Drohobycz: Zaznacza trudność z powodu rozparcelowania gruntów.

Grybów: Oświadcza się przeciw obowiązkowi pokrywania dachów gontem zamiast słomy (w uboższych lub w pewnych okolicach).

Husiatyn: Zwraca uwagę na trudność z powodu wolności dzielenia gruntów.

Kałusz: „ „ „ „ „ „ „

Kolbuszowa: „ „ „ „ „ „ „

Kołomyja: „Przy naszych stosunkach głównie powinna ustawa wymagać, by po wsiach odległość pojedynczych budynków wynosiła conajmniej 12 metrów i aby budynki były odgraniczone drzewami. Zwierzchność gminna winna po wsiach z całą stanowczością czuwać nad tem oddaleniem.

Kraków: Patrz § 17.

Limanowa: Opuścić drugi i trzeci ustęp projektu Wydziału krajowego.

Mielec: Przy nowych budynkach ma być pewna odległość od istniejących zachowaną. Nieżądać dachów ogniotrwałych.

Mościska: „Budynek mieszkalny ma być oddalony przynajmniej na 10 metrów od wszelkich innych obok niego stojących budynkow mieszkalnych i gospodarczych“.

Myślenice: Jak przy §. 17.

Nowy Targ: Jak przy §. 17.

Ropczyce: Patrz § 1. Postanowienie zabraniające używania do pokrycia dachu słomą niewykonalne w obec zwyczaju, niemożności ekonomicznej włościan i klimatu kraju.

Rudki: Dozwolić krycia dachów słomą, trzciną, szuwarem etc. a dbać tylko o należytą odległość podobnych budynków

Rzeszów: Postanowienie co do odległości domów nieogniotrwale krytych, niewykonalne w obec rozparcelowanych — wąskich gruntów, oświadcza się także przeciw ogniotrwałemu pokrywaniu dachów, w obec niemożności włościan i własnej produkcyi słomy.

Sambor: Patrz §. 17. i 28.

Sanok: Patrz §. 17.

Skałat: Wskutek dozwolonej parcelacyi grunta są tak rozdrobnione, że odległość 15 metrów stanowczo za wielka — zniżyć do 10 metrów.

Sokal: „Dachy chat włościańskich i budynków gospodarczych są obecnie wyłącznie słomą kryte, gdyż pokrycie to wyprodukowane z ich własnej roli nic włościan nie kosztuje. Gdyby jednak poszywanie słomą dozwolone było tylko co do tych budynków, które o 15 m. oddalone są od budynków sąsiednich, natenczas wielu włościan dla braku funduszów na zakupno gontów niemogłoby wcale stawiać chat, stodół i innych budynków".

Tarnopol: Zezwolenia wyjątkowe z tego paragrafu winny zależeć od zatwierdzenia Wydziału krajowego.

Tarnów: Patrz §. 17.

Trembowla: Na Podolu niewykonalne dla braku materyału.

Zaleszczyki: „Stylizacya tego paragrafu jest dla nas niezrozumiałą i nam się zdaje, że w nadmienieniu o słomie, trzcinie i szuwarze ustęp drugi jest sprzeczny z trzecim. Potrzebę szeregu drzew oddzielających budynek słomą kryty od budynków sąsiednich uznajemy konieczną.

Złoczów: Patrz §. 17.

§. 31.

Wychodki.

Przy każdym budynku mieszkalnym winny być wybudowane wychodki z łatwym i trwałym odpływem dla nieczystości.

Rada gminna wyda dla każdej miejscowości przepisy, gdzie i jak mają być urządzone zbiorniki na nieczystości kloaczne.

Każdy zbiornik taki winien być oddalony przynajmniej o 2 m. od granicy sąsiedniej, a o 10 m. od najbliższej studni.

Biała: Domaga się postanowień o wychodkach.

Bohorodczany: Utrzymać projekt Wydziału krajowego.

Kraków: Domaga się postanowień co do urządzenia dołów kloacznych gnojników i t. p. Nawozy mają być odsunięte przynajmniej na 3 metry od domów mieszkalnych i dróg publicznych, od których mają być parkanem osłonięte. (Patrz §. 32.).

Lwów: Domaganie się zbiorników na nieczystości uważa za szkodliwe z powodu, że zbiorników tych nikt czyścić nie będzie.

Myślenice: Domaga się pozostawienia postanowień o wychodkach, któreby miały odpływ do gnojowisk.

Żydaczów: Wstawić paragraf: „Przy każdym nowym budynku mieszkalnym, mają być albo wybudowane wychodki z łatwym i trwałym odpływem dla nieczystości, albo przynajmniej urządzony zbiornik na nieczystości kloaczne. Każdy zbiornik taki winien być oddalony przynajmniej o 2 m. od mieszkań a o 10 m. od studni". Jeśli bowiem przy sposobności wydania ustawy budowniczej nie skorzysta się, by i pod względem sanitarnym coś zdziałać wówczas szkoda wszelkich wysiłków dla zapobieżenia epidemiom i t. p., gdyż nie da się zapobiedz, by kał i nieczystości niedostawały się do studni lub niezawilgocały mieszkań.

§. 32.

Odprowadzanie nieczystości od budynków.

Odprowadzanie nieczystości z budynków na ulice lub place publiczne jest bezwarunkowo zabronione, nawet przy budynkach już istniejących.

§. 32.

Odprowadzanie nieczystości od budynków.

Odprowadzanie nieczystości z budynków na ulice lub place publiczne jest bezwarunkowo zabronione, nawet przy budynkach już istniejących.

Kraków: Domaga się wyraźnych postanowień co do urządzenia gnojowisk, dołów kloacznych itp. oraz zakazu łączenia stajen i chlewów z mieszkaniem, a przynajmniej zakazu urządzania jednego wejścia do stajen i mieszkania.

Lwów: Urządzanie zbiorników na nieczystości uważa za szkodliwe z powodu, że nikt zbiorników tych czyścić nie będzie.

Myślenice: Patrz §. 31.

Sambor: Domaga się oddalenia gnojowisk od mieszkań.

Tarnopol: Postanowienie to jako dla wsi niepraktyczne a nawet szkodliwe, opuścić.

Turka: Postanowienie to nie wszędzie możliwe do wykonania chyba kopiąc doły i wywożąc z nich nieczystości w pewnych terminach krótkich.

Żydaczów: Patrz §. 31/b.

Żywiec: Patrz §. 28.

§. 33.

Studnie.

Gdzie miejscowe stosunki tego wymagają, a nie zachodzą nadzwyczajne trudności, budujący jest obowiązanym urządzić na gruncie budowlanym studnię w odległości przynajmniej 10 m. od jam kloacznych, kanałów i gnojowisk.

§. 33.

Studnie.

Studnie mogą być urządzane tylko w odległości przynajmniej 15 m. od jam kloacznych, kanałów i gnojowisk.

Bohorodczany: Utrzymać tekst projektu komisyi administr.

Cieszanów: Zmniejszyć odległość studzien od jam kloacznych, kanałów i gnojowisk z 15 na 10 m. i nakazać ocembrowanie studzien przynajmniej na 1 metr nad poziom ziemi.

Czortków: Dodać: „Studnie winny być ocembrowane na 0·80 m. ponad poziom terenu“.

Tarnopol: Odległość ustanowić co najmniej na 15 m. jeśliby utrzymał się wniosek Wydziału krajowego co do obowiązku urządzania wychodków, w przeciwnym razie dość 8. m.

Żydaczów: Patrz §. 31/b.

§. 34.

Ogrodzenia, płoty.

Jaki materyał dozwalany być może do urządzanie ogrodzeń, zastosować się należy do zwyczajów miejscowych.

Odległość ogrodzeń od dróg krajowych, powiatowych i gminnych ma wynosić najmniej 30 ctm.

Na ogrodzeniach wzdłuż dróg publicznych wszystkich kategoryj i takich, które dotykają zabudowań lub ogrodzeń sąsiednich, nie wolno

urządzać ostrzeszków ze słomy, trzciny, szuwaru, perzu, odpadków łodyg konopnych i t. p. łatwo zapalnych przedmiotów:

Bohorodczany: Opuścić ten paragraf, gdyż odgrodzenia z czegokolwiek są urządzone, przyczyniają się zawsze do ubezpieczenia własności i do zapobieżenia procesom; a ponieważ nie wszędzie mogą być podług jednego urządzone prawidła, więc ich też ograniczeniami utrudniać nie można.

Czortków: patrz §. 11.

Dolina: Odległość podana ogrodzenia ma być liczoną „od rowu“ drogi, włościanie bowiem ciągle posuwają płoty i zwężają drogę.

Husiatyn: Patrz §. 11.

Jarosław: Oldegłość ogrodzeń od dróg wszelkich, winna wynosić co najmniej 50 cm.

Kraków: „Pierwszy ustęp jako właściwie nic nie mówiący możnaby opuścić. W drugim ustępie odległość 30 cm. ogrodzeń od dróg jest za mała, możnaby zastrzedz 50 cm. którą liczyć należy od kontrszkarpy drogi, a w jej braku od zewnętrznego brzegu rowu lub rynsztoku. Najstosowniej byłoby: „Ogrodzenia obok dróg kraj. powiat. lub gminnych mają być oddalone od kontrszkarpy drogi odnośnej najmniej na 30 do 50 cm. gdzie zaś kontrszkarpy niema na 50 cm. względnie na metr od zewnętrznego brzegu rowu lub rynsztoku“.

Nadwórna: Odległość odgrodzeń od dróg oznaczyć najmniej na 50 cm. od zewnętrznej krawędzi rowu — do płotów używane są bowiem koły wierzbowe, które się przyjmują i następnie zacieniają drogę.

Nisko: Oznaczyć jasno czyli odległość budynku lub płotu ma być rozumianą od drogi samej, czy też brzegu rowu.

Nowy Sącz: Do drugiego ustępu dodać należy: „od zewnętrznego rowu drogi tam gdzie rów ten jest widoczny, inaczej o 5·70 m. od osi drogi krajowej lub powiatowej, a o 5·30 m. od osi drogi gminnej“.

Rawa: Odległość ogrodzeń (30 cm.) jest za małą — powstałą chyba z pomyłki — winna wynosić co najmniej 1 do 1½ łokcia.

Rudki: Wyraźnie postanowić, iż stawianie płotów z trzciny zabronione.

Skałat: Oznaczyć dokładnie punkt, od którego ma być liczoną odległość płotu.

Tarnopol: Odległość oznaczyć na 3 metry a nie 30 cm.

Trembowla: Zakaz niewykonalny dla braku materyału na Podolu.

Wadowice: Postanowienie co do odległości sprzeciwa się obowiązującym przepisom drogowym, wymagającym znaczniejszej odległości.

§. 34.

Sadzenie drzew między budynkami.

Przy stawianiu budynku słomą, trzciną lub szuwarem pokrytym być mającego, cięży na budującym obowiązek, oddzielenia go szeregiem drzew od innych budynków tak swoich, jak sąsiednich.

§. 35.

Sadzenie drzew między budynkami.

Przy stawianiu budynku słomą, trzciną lub szuwarem pokrytym być mającego, cięży na budującym obowiązek, oddzielenia go szeregiem drzew od budynków sąsiednich.

Bohorodczany: Utrzymać tekst projektu Wydziału krajowego.

Chrzanów: Jak przy §. 31.

Kołomyja: Zwierzchności po wsiach winny z całą stanowczością przestrzegać i czuwać.

Kraków: Dla usunięcia wątpliwości, czy przepis ten podpada pod sankcyę karną z §. 45. i 48.

może byłoby stosownem dodać na końcu „pod zagrożeniem skutków z §. 45. i 48.“, a na końcu wyraz „sąsiednich“ dokładniej oznaczyć, względnie zastąpić wyrazem „sąsiadów“.

Sambor: Domaga się utrzymania tego postanowienia.

Zaleszczyki: Patrz §. 31.

ROZDZIAŁ III.

Zamieszkanie nowych budynków i utrzymanie istniejących.

§. 35.

Pozwolenie na zamieszkanie.

Budynki nowo wystawione lub przekształcone nie mogą być ani zamieszkane ani na inny cel użyte przed uzyskaniem pozwolenia Zwierzchności gminnej.

Przed daniem takiego pozwolenia musi się odbyć na miejscu komisyjne zbadanie stanu budynku pod względem sanitarnym i bezpieczeństwa publicznego.

Według wyniku tych oględzin załatwi Zwierzchność gminna prośbę budującego.

ROZDZIAŁ III.

Zamieszkanie nowych budynków i utrzymanie istniejących.

§. 36.

Pozwolenie na zamieszkanie.

Budynki nowo wystawione lub przekształcone nie mogą być ani zamieszkane ani na inny cel użyte przed uzyskaniem pozwolenia Zwierzchności gminnej.

Przed daniem takiego pozwolenia musi odbyć się na miejscu komisyjne zbadanie stanu budynku pod względem sanitarnym i bezpieczeństwa publicznego.

Według wyniku tych oględzin załatwi Zwierzchność gminna prośbę budującego.

Czortków: W ustępie 2. dodać: „bezpłatne“ zbadanie etc., a dalej dodać: „tylko dla znawców nie będących urzędnikami gminnymi uiścić ma budujący do rąk Naczelnika gminy taksę, której wysokość ustanowi Rada gminna“.

Dolina: Ustanowić koniecznie stały termin dla zapobieżenia szykanom Zwierzchności gmin.

Jarosław: Konsensu na zamieszkanie wymagać tylko przy budynkach murowanych.

Kraków: Dla usunięcia wątpliwości co do składu komisyi, postanowić „ . . . . przed daniem takiego pozwolenia musi Naczelnik gminy lub jego zastępca z jednym asesorem w obecności budującego, a w razie potrzeby z przybraniem rzeczoznawcy zbadać na miejscu stan budynku pod względem sanitarnym“ itd.

Sokal: Zachowanie tej formalności narażałoby strony na wydatki i zwłokę w zamieszkaniu, zwłaszcza że w wielu gminach niema pisarza gminnego na miejscu, któryby pozwolenie napisał.

§. 36.

Utrzymanie istniejących budynków.

Każdy właściciel budynku jest obowiązanym utrzymywać go w dobrym stanie, czysto i porządnie. Winien mianowicie zapobiegać wszelkim uszkodzeniom, które mogłyby niekorzystnie oddziaływać na bezpieczeństwo publiczne lub na zdrowie mieszkańców.

§. 37.

Utrzymanie istniejących budynków.

Każdy właściciel budynku jest obowiązanym utrzymywać go w dobrym stanie, czysto i porządnie Winien mianowicie zapobiegać wszelkim uszkodzeniom, które mogłyby zagrażać bezpieczeństwu publicznemu lub zdrowiu mieszkańców.

Biała: Jak przy §. 31 b.

Bohorodczany: Utrzymać tekst projektu Wydziału krajowego.

Jasło: Jak przy §. 28.

Kraków: Jak przy §. 28 i 31 b. i 32.
Lwów: Jak przy §. 28 i 32.
Myślenice: Jak przy §. 28 i 31 b. Ponadto: Nawozy mają być na odległość przynajmniej trzech metrów od budynków mieszkalnych i drogi publicznej odsunięte i od drogi tej parkanem osłonięte.
Utrzymywania w izbach mieszkalnych koni, bydła, nierogacizny, drobiu i t. d. bezwarunkowo zabronić.
Sambor: Patrz §. 32.
Turka: Patrz § 28.
Żydaczów: Patrz §. 31 b.
Żywiec: Patrz §. 28.

§. 37.

Budynki grożące zawaleniem.

Jeżeli budynek zamieszkały lub na inny cel używany grozi niebezpirczeństwem zawalenia, zarządzi Zwierzchność gminna komisyjne zbadanie stanu rzeczy i poleci właścicielowi z wyznaczeniem stosownego terminu i zagrożeniem następstw prawnych (§. 47) podług stopnia sprawdzonego niebezpieczeństwa, bądź to opróżnienie i zabezpieczenie budynku starego aż do wykonania potrzebnych napraw, bądź też częściowe albo nawet całkowite rozebranie budynku.

§. 38.

Budynki grożące zawaleniem.

Jeżeli budynek grozi niebezpieczeństwem zawalenia, zarządzi Zwierzchność gminna komisyjne zbadanie stanu rzeczy i poleci właścicielowi z wyznaczeniem stosownego terminu i zagrożeniem następstw prawnych (§. 48) podług stopnia sprawdzonego niebezpieczeństwa, bądź to opróżnienie i zabezpieczenie budynku starego aż do wykonania potrzebnych napraw, bądź też częściowe albo nawet całkowite rozebranie budynku.

Bohorodczany: Utrzymać tekst projektu Wydziału krajowego.
Kolbuszowa: Upoważnić Zwierzchność gminną, aby w wypadkach, w których z powodu grożącego niebezpieczeństwa terminu do zniesienia budynku wyznaczać nie można, budynki takie niezwłocznie opróżniła i zamykała, przeto aby utrzymać w mocy dotąd obowiązujące rozp. ministr. z 2. września 1856 N. 164 Dz. pr. p. §. 6.
Kraków: Odnośnie do wyrażeń: „Komisyjne zbadanie“ wyrazić kto ma wejść w skład komisyi.

ROZDZIAŁ IV.

Organy wykonawcze.

§. 38.

Zwierzchność gminna.

Zwierzchność gminna czuwa nad przestrzeganiem przepisów tej ustawy.

Zwierzchność gminna daje pozwolenie na budowę (konsens) i przestrzega, ażeby:

a) nie budowano bez uzyskania prawomocnego konsensu;

b) ściśle stosowano się do zatwierdzonego planu budowy;

c) do wykonywania budowy używano jedynie tylko upoważnionych osób;

d) tylko dobrego trwałego materyału.

ROZDZIAŁ IV.

Władze wykonawcze.

§. 39.

Zwierzchność gminna.

Zwierzchność gminna czuwa nad przestrzeganiem przepisów tej ustawy.

Zwierzchność gminna daje pozwolenie na budowę (konsens) i przestrzega, ażeby:

a) nie budowano bez uzyskania prawomocnego konsensu;

b) ściśle stosowano się do zatwierdzonego planu budowy;

c) do wykonywania budowy używano osób upoważnionych w myśl § 16. — i

d) tylko dobrego trwałego materyału.

Przy spostrzeżeniu uchybień winna Zwierzchność gminna w wypadkach pod *a)* i *b)* wymienionych, wstrzymać dalszą budowę, w wypadku pod *c)* usunąć nieupoważnionego wykonawcę od dalszej budowy, a w wypadku pod *d)* zarządzić usunięcie z placu budowy materyału za nieodpowiedni uznanego.

Od rozporządzeń Zwierzchności gminnej można na ręce naczelnika gminy wnosić rekurs do Rady gminnej w nieprzekraczalnym terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu rozporządzenia.

Przy spostrzeżeniu uchybień winna Zwierzchność gminna, w wypadkach pod *a)* i *b)* wymienionych, wstrzymać dalszą budowę, w wypadku pod *c)* usunąć nieupoważnionego wykonawcę od dalszej budowy, a w wypadku pod *d)* zarządzić usunięcie z placu budowy materyału za nieodpowiedni uznanego.

Od rozporządzeń Zwierzchności gminnej można na ręce naczelnika gminy wnosić rekurs do Rady gminnej w nieprzekraczalnym terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu rozporządzenia.

Rekurs od zarządzenia wstrzymującego budowę rozpoczętą nie ma mocy odraczającej.

Biała: Zastrzega udzielanie konsensów i rozstrzyganie rekursów Wydziałom powiatowym a to z pominięciem Rad gminnych jako drugiej instancyi.

Bochnia: Większa część Zwierzchności gmin. nie zdoła należycie nadzorować budowli.

Bohorodczany: Utrzymać tekst projektu Komisyi administracyjnej.

Brody: Przeciw rozporz. Zwierzchności gmin. nieodnoszącym się do zarządu majątkiem lub do związku gminy, służy rekurs do Wydziału powiatowego a nie do Rady gminnej.

Brzesko: Ustawa pozostawia wogóle zanadto wielką władzę Zwierzchności gminnej umożliwiającą szykanowanie nieprzyjaźnych osobistości.
Do przedostatniego ustępu należałoby dodać 14-dniowy termin dla Naczelnika gminy do przedłożenia rekursu Radzie gminnej.

Chrzanów: Znieść instancyę Rad gminnych a przekazać orzeczenia na rekursa przeciw rozp Zwierzchności gminn. Wydziałom powiatowym.

Cieszanów: Termin do wniesienia rekursu skrócić z 14 na 8 dni.

Drohobycz: Czynności z tego paragrafu poruczyć Wydziałom powiatowym na lat 10—15, zatem i wydawanie konsensów, a gminom poruczyć tylko dozór.

Jarosław: Skrócić termin rekursu do dni ośmiu.

Kolbuszowa: Znieść drugą instancyę (Rad gminnych) w sprawach budowniczych i oznaczyć jako taką Wydział powiatowy.

Kołomyja: Niezbędną jest rzeczą, aby dla zapewnienia wykonania ustawy, zagrozić Zwierzchności gminnej surowemi karami i również niezbędną jest rzeczą ustanowić kontrolę, czy Zwierzchności gminne obowiązkowi swemu zadość czynią. Rady gminne niejednokrotnie paraliżują energiczniejsze wystąpienie Zwierzchności gminnych. Wydział powiatowy sił na to nie ma.

Limanowa: Opuścić punkt c. projekt Wydziału krajowego i wykreślić w ustępie trzecim zdanie: „w wypadku pod c. usunąć nieupoważnionego wykonawcę od dalszej budowy".

Lwów: Zwierzchność gminna ma w razie odmowy konsensu przy mniejszych budowlach na wsi (do 30 m kw.) w przeciągu trzech dni sama przedłożyć sprawę Radzie gminnej do decyzyi, a gdyby Rada po przesłuchaniu interesowanego odmowę tę zatwierdziła, w ciągu następnych trzech dni przedłożyć sprawę Wydziałowi powiatowemu.

Nowy Sącz: Albo zupełnie opuścić postanowienie żądające od Zwierzchności gminnej usunięcia z placu budowy materyału za nieodpowiedni uznanego, albo przynajmniej ograniczyć je do budynków na cele publiczne lub prowadzonych w drodze przedsiębiorstwa. Mało bowiem kompetentne do ocenienia dobroci materyału organa gmin naszych wiejskich

nie dają żadnej rękojmii, by postanowienie to skutecznie i sprawiedliwie wykonane było; następnie elastystyczność tego postanowienia otwarłaby pole do licznych nadużyć i sekatur nieskończonych, które budującego narażićby mogły na dotkliwe i niepowetowane straty; wreszcie, budujący w dobrej wierze, własnym interesem powodowany, zazwyczaj sam najlepszym jest stróżem dobroci materyału, a dla nielicznych z niedbalstwa lub nieznajomości rzeczy pochodzących, w każdym razie jedynie właścicielowi szkodzić mogących wyjątków, nie należy tworzyć postanowienia, które bądź co bądź byłoby w ręku Zwierzchności gminnej bronią obosieczną a tem łatwiejszą do użycia, że zupełnie bezkarnie dosięgnąć by nie mogła każdego budującego się przeciwnika".

Nowy Targ: Domaga się skrócenia terminu rekursu i zniesienia instancyi Rady gminnej.

Przemyślany: Patrz §. 23. Znieść 2. instancyę Rady gminnej.

Rawa: Zgodnie z Nowym Sączem patrz §. 18), wykreślić ustęp d) i postanowienie co do prawa Zwierzchności gminnej usunięcia materyału.

Sanok: Znieść instancyę Rady gminnej.

Wieliczka: Skrócić tok instancyi.

Żydaczów: „Zwierzchność gminna wydaje pozwolenie na budowę rozpoczętą, z wyjątkiem wypadków w §§. 10. 12 i 13".

Żywiec: Rekurs od zarządzenia wstrzymującego budowę rozpoczętą, powinien mieć moc odraczającą, gdyż w razie nieuwzględnienia rekursu, budujący będąc zmuszonym pierwotny stan przywrócić, na znaczne straty zostałby narażony.

§. 39.

Rada gminna.

Rada gminna załatwia następujące sprawy:

a) rozstrzyga rekursy wniesione od rozporządzeń Zwierzchności gminnej;

b) zatwierdza plany budynków przeznaczonych na cele gminne lub zakładów gminnych;

c) uchwala z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez Wydział powiatowy plan regulacyjny przy odbudowaniu zniszczonych części wsi (§. 14)

d) postanawia z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez Radę powiatową, że w przeciągu następujących lat 10 nawet budynki, do których dokładniejszy plan (§. 3. ust. 3.) budowy ma być przedłożony, stawiane być mogą z pruskiego muru lub drzewa (§. 17.);

e) wydaje obowiązujące przepisy, gdzie i jak mają być urządzone zbiorniki na nieczystości kloaczne.

Od uchwał Rady gminnej można wnosić rekursy do Wydziału powiatowego; rekursy te wnoszone być winny na ręce Zwierzchności gminnej w nieprzekraczalnym terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu uchwały.

§. 40.

Rada gminna.

Rada gminna załatwia następujące sprawy:

a) rozstrzyga rekursy, wniesione od rozporządzeń Zwierzchności gminnej;

b) zatwierdza plany budynków przeznaczonych na cele gminne lub zakładów gminnych;

c) uchwala z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez Wydział powiatowy plan regulacyjny przy odbudowaniu zniszczonych części miejscowości (§. 14.).

Rekurs w sprawach budowlanych, wniesiony do Rady gminnej, winna Rada gminna załatwić metorycznie najdalej do czterech tygodni od dnia podania. Po upływie tego czasu i po bezskutecznym upływie terminu naznaczonego Radzie gminnej przez Wydział powiatowy do roztrzygnięcia rekursu, ma Zwierzchność gminna przedłożyć akta Wydziałowi powiatowemu, który wyda orzeczenie tak, jak gdyby po przystąpieniu Rady gminnej do orzeczenia Zwierzchności do niego rekurs został wniesiony.

Od uchwał Rady gminnej można wnosić rekursy do Wydziału powiatowego, rekursy te wnoszone być winny na ręce Zwierzchności gminnej w nieprzekraczalnym terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu uchały.

Biała: „Wydział powiatowy udziela na podstawie przedstawienia Zwierzchności gminnej pozwolenia na budowę (konsensu) i roztrzyga rekursa przeciw uchwałom Rady gminnej“

Bohorodczany: Utrzymać tekst projektu Wydziału krajowego.

Brody: Opuścić ustęp a) co do rozstrzygania rekursów budowlanych przeciw rozp. Zwierzchnośc gminnych, rozstrzyganie ich zastrzedz Wydziałom powiat.

Brzesko: Do ostatniego ustępu dodać dla Naczelnika gminy 14-dniowy termin przedłożenia Wydziałowi powiat. wniesionego rekursu.

Chrzanów: jak przy §. 39

Cieszanów: Opuścić ustęp c) i postanowić, że Rada gminna ma załatwić rekurs w dniach 14 nie w 4 tygodniach, a Wydział powiatowy w ciągu dni 8 a nie 14.

Czortków: Dodać: „d) Oznacza wysokość taksy dla znawców“.

Drohobycz: jak przy §. 39.

Jarosław: Radzie gminnej oznaczyć termin załatwienia rekursu na dni 10, skrócić termin rekursu do Wydziału pow. na dni 8.

Kolbuszowa: jak przy §. 39.

Kołomyja: Rada gminna paraliżuje niejednokrotnie energiczniejsze wystąpienie Zwierzchności gminnej. Wydział pow. niema sił do kontroli.

Kraków: Terminy są za długie. Termin Rady gminnej skrócić do dwóch tygodni, albo opuścić postanowienie, aby Wydział powiat. oznaczał jej jeszcze dalszy termin sięgający poza 4 tygodni.

Lwów: jak przy §. 39.

Limanowa: Opuścić punkt d) projektu Wydz. kraj.

Nowy Targ: Domaga się zniesienia instancyi Rady gminnej i skrócenia terminu rekursu.

Przemyślany: Patrz §. 39.

Sanok: Patrz. §. 39.

Tarnobrzeg: Oznaczyć dla Rady gminnej termin załatwienia rekursu na dwa tygodni, a do wniesienia rekursu przeciw jej uchwale — ośm dni.

Wieliczka: Skrócić tok instancyi.

Żywiec: Ustanowiony dla Rady gminnej termin 4 tygodni do załatwienia rekursu, jest za długi.

§. 40.

Wydział powiatowy i Rada powiatowa.

Wydział powiatowy:

a) rozstrzyga rekursy przeciw uchwałom Rady gminnej;

b) współdziała przez swego delegata przy sporządzaniu planu regulacyjnego zniszczonej części wsi i zatwierdza plan regulacyjny przez Radę gminną uchwalony (§. 14.);

c) czuwa nad tem, ażeby Zwierzchność gminna nie zaniedbywała obowiązków niniejszą ustawą na nią włożonych.

Rada powiatowa powołaną jest do zatwierdzenia uchwały Rady gminnej, że w przeciągu następujących lat 10 nawet budynki, do których dokładniejszy plan (§. 3 ust. 3.) budowy ma być przedłożony, stawiane być mogą z pruskiego muru lub drzewa (§. 17.)

§. 41.

Wydział powiatowy.

Wydział powiatowy:

a) rozstrzyga rekursy przeciw uchwałom Rady gminnej;

b) współdziała przez swego delegata przy sporządzaniu planu regulacyjnego zniszczonej części wsi i zatwierdza plan regulacyjny przez Radę gminną uchwalony (§. 14.);

c) orzeka o dopuszczalności ulg określonych w §. 17. ustęp 2;

d) czuwa nad tem, ażeby Zwierzchność gminna nie zaniedbywała obowiązków niniejszą ustawą na nią włożonych.

Biała: Zastrzedz Wydziałom powiat. wydawanie konsensów budowlanych
Bohorodczany: Utrzymać tekst projektu Wydziału krajowego.
Brody: Zastrzedz Wydziałom powiatowym rozstrzyganie rekursów budowniczych z pominięciem Rad gminnych.
Brzesko: Przeciw równobrzmiącym orzeczeniom Wydziału powiatowego i Rady gminnej niedopuścić dalszego rekursu.
Chrzanów: jak przy §. 39.
Cieszanów: Postanowić, że Wydział powiat. załatwić ma rekurs do dni ośmiu. Radę powiatową uwolnić od rozstrzygania w sprawach budowniczych, zbiera się bowiem tylko 4—5 razy do roku.
Drohobycz: jak przy §. 39.
Kolbuszowa: jak przy §. 39.
Limanowa: Opuścić ostatni ustęp projektu Wydziału krajowego.
Nowy Targ: jak przy §. 39 i 40
Przemyślany: jak przy §. 39.
Sanok: Patrz §. 39.
Tarnów: Proponuje, aby Wydział powiatowy rozstrzygał rekursa budowlane w ostatniej instancyi, wskutek czego odpadłoby postanowienie §. 42.
Wieliczka: Skrócić tok instancyi.
Żydaczów: Dodać na wstępie: „Wydział powiatowy: a) udziela pozwolenia na budowę w wypadkach w §. 10. wymienionych".

§. 41.
Wydział krajowy.

Wydział krajowy załatwia jako ostateczna instancya rekursy przeciw orzeczeniom Wydziału powiatowego i Rady ppwiatowej,

Rekurs ma być wniesiony za pośrednictwem Wydziału powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni 14 od doręczenia orzeczenia.

§. 42.
Wydział krajowy.

Wydział krajowy załatwia jako ostateczna instancya rekursy przeciw orzeczeniom Wydziału powiatowego i Rady powiatowej.

Rekurs ma być wniesiony za pośrednictwem Wydziału powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni 14. od doręczenia orzeczenia.

Brzesko: Przeciw równobrzmiącym orzeczeniom Wydziału powiatowego i Rady gminnej niedopuścić dalszego rekursu.
Cieszanów: Opuścić i „Rady powiatowej" i zwolnić ją od obowiązku rozstrzygania w sprawach budowniczych. Rada powiatowa zbiera się bowiem tylko 4—5 razy.
Jarosław: Skrócić termin rekursu do Wydz. kraj. na dni ośm.
Kraków: Opuścić: „i Rady powiatowej", która w projekcie jako władza nie występuje i do działania nawet przyść nie może.
Nowy Targ: dto. dto. dto.
Tarnów: Patrz §. 41.
Wieliczka: dto.

§. 42.
Władze polityczne.

Prawa zastrzeżone władzom politycznym postanowieniami §. 104, 105, 106 i 107 ustawy gminnej z dnia 12. sierpnia 1866 Nr. 19. Dz. u. kr. pozostają nienaruszone.

§. 43.
Władze polityczne.

Prawa zastrzeżone władzom politycznym postanowieniami §§. 104, 105, 106 i 107 ustawy gminnej z dnia 12. sierpnia 1866 Nr. 19 Dz. u. kr. pozostają nienaruszone.

ROZDZIAŁ V.

Postanowienia karne.

§. 43.

Przekroczenia objęte ustawą karną.

Przekroczenia przepisów budowniczych, objęte ustawą karną, będą dochodzone i karane przez właściwe Sądy.

ROZDZIAŁ V.

Postanowienia karne.

§. 44.

Przekroczenia objęte ustawą karną.

Przekroczenia przepisów budowniczych, objęte ustawą karną, będą dochodzone i karane przez właściwe Sądy.

§. 44.

Inne przekroczenia.

Co do innych przekroczeń przepisów zawartych w tej ustawie, służy prawo karania naczelnikowi gminy z dwoma przysiężnymi. Przekroczenia te karane będą stosownie do stopnia winy i do wynikającego z niej niebezpieczeństwa publicznego grzywną od 1 do 50 zł. w. a., a w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej, aresztem od 24 godzin do dni 14.

§. 45.

Inne przekroczenia.

Co do innych przekroczeń przepisów zawartych w tej ustawie, służy prawo karania naczelnikowi gminy z dwoma przysiężnymi. Przekroczenia te karane będą stosownie do stopnia winy i do wynikającego z niej niebezpieczeństwa publicznego grzywną od 1 do 50 zł. w. a., a w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej, aresztem od 24 godzin do dni 14.

Rohatyn: Wysokość kary ustanowić od 1 zł. do 15 zł. względnie areszt od 24 godzin do dni 5, oraz dodać: „Orzeczenie karne ma być stronie udzielone pisemnie z oznaczeniem 14-dniowego terminu wniesienia rekursu do c. k. Starostwa“.

Ropczyce: Tak przekraczającego ustawę jak i Naczelnika gminy za niedopilnowanie pociągnąć do kary.

§. 45

Rekursy przeciw orzeczeniom karnym.

Rekursy przeciw orzeczeniom karnym (§. 44) mają być w terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu wnoszone do c. k. Starostwa za pośrednictwem Zwierzchności gminnej.

§. 46.

Rekursy przeciw orzeczeniom karnym.

Rekursy przeciw orzeczeniom karnym (§. 45.) mają być w terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu wnoszone do c. k. Starostwa za pośrednictwem Zwierzchności gminnej.

Rohatyn: Opuścić słowa: „lub ogłoszeniu“ i dodać: „C. k. Starostwo przed wydaniem orzeczenia zasięgnie opinii Wydziału powiatowego“, a to z tego powodu, by ingerencya tegoż Wydziału niebyła wykluczoną“.

§. 46.

Budowy wykonane bez konsensu lub wbrew konsensowi.

W razie rozpoczęcia budowy bez konsensu lub wbrew zatwierdzonemu planowi, może Zwierzchność gminna bez względu na równoczesny tok i możliwy wynik postępowania karnego (§ 43 i 44), zarządzić wstrzymanie lub zniesienie budowy nieprawnie wykonanej (§. 38), albo wskazać dodatkowo warunki, do których budujący winien się zastosować.

§. 47.

Budowy wykonane bez konsensu lub wbrew konsensowi.

Jeżeli budowa została całkiem lub częściowo wykonaną bez konsensu lub wbrew zatwierdzonemu planowi, winna Zwierzchność gminna niezależnie od natychmiastowego wstrzymania budowy (§. 39) wydać orzeczenie czyli i o ile wykonana budowa może być pozostawioną czyli też ma być zmienioną lub zniesioną. Przeciw orzeczeniu zwierzchności gminnej służy zwykła

droga rekursu wszystkim stronom interesowanym.

Niezależnie od tego może nastąpić ukaranie winnego w myśl §§. 44 i 45.

Bohorodczany: Pozostawić tekst §. 47. projektu Komisyi administr.

§. 47.

Wykonanie prawomocnych poleceń.

Jeżeli właściciel budynku, pomimo nałożenia kary za niedotrzymanie pierwszego terminu, nie dopełni w drugim przez Zwierzchność gminną oznaczonym terminie prawomocnego polecenia organów powołanych do wykonania tej ustawy, Zwierzchność gminna wykona to polecenie na jego koszt i stratę.

§. 48.

Wykonanie prawomocnych poleceń.

Jeżeli właściciel budynku, pomimo nałożenia kary za niedotrzymanie pierwszego terminu, nie dopełni w drugim przez Zwierzchność gminną oznaczonym terminie prawomocnego polecenia władz powołanych do wykonania tej ustawy, Zwierzchność gminna wykona to polecenie na jego koszt i stratę.

Dolina: Dodać koniecznie: „z uwzględnieniem stosunków majątkowych właściciela".

ROZDZIAŁ VI.

Postanowienia co do obszarów dworskich

§. 48.

Zasadnicze postanowienia.

Co do budowli na obszarach dworskich, obowiązują te same postanowienia, jakie w niniejszej ustawie postanowione są dla budowli wiejskich. O ile następujące paragrafy nie stanowią w tej mierze wyjątku, wypełnia przełożony obszaru dworskiego zakres działania Zwierzchności gminnej i Rady gminnej.

ROZDZIAŁ VI.

Postanowienia co do obszarów dworskich.

§. 49.

Zasadnicze postanowienia.

Co do budowli na obszarach dworskich obowiązują te same postanowienia, jakie w niniejszej ustawie postanowione są dla budowli wiejskich. O ile następujące paragrafy nie stanowią w tej mierze wyjątku, wypełnia przełożony obszaru dworskiego zakres działania Zwierzchności gminnej i Rady gminnej.

Biała: Udzielenie konsensu należeć powinno do Wydziału powiatowego, gdyż właściciel najczęściej jest przełożonym obszaru dworskiego, wydawałby zatem sam sobie konsens.

Husiatyn: Zaznacza, że staraniem jest samych właścicieli stawiać odpowiednie budynki a to bądź z muru, bądź z lampasów, albo ze zrębem o ścianach wylepionych gliną na strychulcach — stosownie do potrzeby i znajdującego się materyału, dachy zaś gontowe, a na budynkach najpowszechniej słomiane.

Kraków: Patrz §. 50. i 51.

Lwów: Sposób i budowę na obszarach dworskich pozostawić dotychczasowym zwyczajom.

§. 49.

Zwierzchność gminna i Rada gminna.

Co do karczem i szynkowni, w których stosownie do postanowienia §. 7. ustawy o obszarach dworskich z dnia 12. Maja 1886 Nr. 20. Dz. u. kr. sprawowanie policyi miejscowej należy do gminy, tudzież co do stajni, szop i tym podobnych zabudowań należących do karczem

§. 50.

Zwierzchność gminna i Rada gminna.

Co do karczem i szynkowni, w których stosownie do postanowienia §. 7. ustawy o obszarach dworskich z dnia 12. maja 1866 Nr. 20. dz. u. kr. sprawowanie policyi miejscowej należy do gminy, tudzież co do stajni, szop i tym podobnych zabudowań należących do karczem

lub szynkowni tego rodzaju, należy wykonanie przepisów niniejszej ustawy w całej pełni do Zwierzchności, względnie do Rady gminnej.

Nadto, jeżeli budynek na obszarze dworskim stawiany, lub już istniejący mniej aniżeli o 30 m. oddalonym jest od zabudowanega terytoryum gminy, a Zwierzchność gminy mniema, że budynek ten stawianym jest lub istnieje wbrew przepisom niniejszej ustawy i ztąd zagraża niebezpieczeństwo, może Zwierzchność gminna o tem donieść Wydziałowi powiatowemu, który powołanym jest na tej podstawie zbadać rzecz i wydać orzeczenie, tak jak gdyby w tej sprawie do niego rekurs wniesionym został przeciw orzeczeniu w pierwszej instancyi wydanemu.

lub szynkowni tego rodzaju, należy wykonanie przepisów niniejszej ustawy w całej pełni do Zwierzności, względnie do Rady gminnej.

Nadto, jeżeli budynek na obszarze dworskim stawiany, lub już istniejący mniej aniżeli o 30 m, oddalonym jest od zabudowanego terytoryum gminy, a Zwierzchność gminy mniema, że budynek ten stawianym jest lub istnieje wbrew przepisom niniejszej ustawy i ztąd zagraża niebezpieczeństwo, może Zwierzchność gminna o tem donieść Wydziałowi powiatowemu, który powołanym jest na tej podstawie zbadać rzecz i wydać orzeczenie, tak jak gdyby w tej sprawie do niego rekurs wniesionym został przeciw orzeczeniu w pierwszej instancyi wydanemu.

Biała: Wydanie konsensu winno tu również należeć do Wydziału powiatowego.

Czortków: W ustępie 2. opuścić słowa: „lub już istniejący“ i „lub istnieje“.

Dolina: W ustępie 2. opuścić wyrazy: „lub już istniejący“, względnie nie obejmować istniejących budynków.

Kraków: Do ustępu 2. dodać: „Takie same prawo służy nawzajem przełożonemu obszaru dworskiego“. Obszar dworski bowiem daleko częściej żalić się może na niewłaściwe i niezgodne z ustawami budowanie domów na gruncie gminnym pod bokiem jego zabudowań, aniżeli gmina na obszar dworski. Przełożony więc obszaru dworskiego winien mieć prawo rekurenta i niepowinien być zostawiony dobrej woli Wydziału powiatowego.

Limanowa: W drugim ustępie opuścić: „lub już istniejący“.

Rohatyn: W drugim ustępie opuścić: „lub już istniejący“ i „lub istnieje“, — zamiast: „od zabudowanego terytoryum gminy, a“ wstawić: „od zabudowań na terytoryum gminy, obowiązany jest Zastępca obszaru dworskiego donieść o zamierzonej budowie Zwierzchności gminnej, a gdy“, dalej wstawić po słowach: „może Zwierzchność gminna“ słowa: „do dni ośmiu“. Wreszcie dodać ustęp ostatni: „Zwierzchność gminna zawiadomi równocześnie obszar dworski o sprzeciwieniu się budowie.“

Rudki: Opuścić słowa: „lub już istniejący,“ żadna ustawa wstecz nie działa. Postanowienie nie jasne.

Turka: Przyznać te same prawa i obszarom dworskim co do budynków stawianych przez członków gminy.

§. 50.

Wydział powiatowy.

Prócz zakresu działania wymienionego w §. 40. powołanym jest Wydział powiatowy przy budowlach na obszarze dworskim wykonywanych a nie podlegających policyjnemu nadzorowi Zwierzchności gminnej, do pełnienia czynności w ustępach *c* i *d* §. 38., tudzież w § 37. Zwierzchności gminej przekazanych, z tym jedynie wyjątkiem, że o wykonanie przymusowe

§. 51.

Wydział powiatowy.

Prócz zakresu działania wymienionego w §. 41 powołanym jest Wydział powiatowy przy budowlach na obszarze dworskim przez właściciela obszaru dworskiego wykonywanych a nie podlegających policyjnemu nadzorowi Zwierzchności gminnej, do pełnienia czynności w ustępach *c* i *d* §. 39, tudzież w §. 38. Zwierzchności gminnej przekazanych, z tym jedynie

zarządzonego przez się wstrzymania, względnie zniesienia budowy na koszt i stratę właściciela udać się ma do c. k. Starostwa.

wyjątkiem, że o wykonanie przymusowe swych zarządzeń udać się ma do c. k. Starostwa.

Biała: Domaga się aby Wydziałom powiatowym nadać moc egzekucyjną a nie udawać się o przymusowe wykonanie do władz politycznych.

Kraków: Przydzielić Wydziałowi powiat. wszelkie czynności z §. 39. i zapobiedz w ten sposób anomalii, że przełożony obszaru dworskiego przy własnej budowie występuje jako strona i jako władza.

Odpowiednio do tego należałoby zmienić zasadnicze postanowienia §. 49.

Tarnopol: Utrzymać tekst wniosku Wydziału krajowego.

§. 51.

Starostwo.

Co do budowli na obszarach dworskich powołanem jest c. k. Starostwo do wykonywania władzy karnej w §. 44 określonej, tudzież do wykonywania wstrzymania, względnie zniesienia budowy przez Wydział powiatowy zarządzonego na koszt i stratę właściciela budynku.

§. 52.

Starostwo.

Co do budowli na obszarach dworskich powołanem jest c. k. Starostwo do wykonywania władzy karnej w. §. 45. określonej, tudzież do wykonywania wstrzymania, względnie zniesienia budowy przez Wydział powiatowy zarządzonego na koszt i stratę właściciela budynku.

Biała: Domaga się jak przy §. 51 nadania egzekutywy Wydziałom powiatowym, aby nieodnosić się o przymusowe wykonanie do władz politycznych.

Kraków: „Możeby należało włożyć na przełożonego obszaru dworskiego obowiązek donoszenia c. k. Storostwu o wszystkich przypadkach na obszarze dworskim zaszłych, — naturalnie z wyjątkiem przez niego samego popełnionych, które podpadają skutkom §, 45. Bez tego c. k. Starostwo rzadko kiedy dowie się o przekroczeniu ustawy budowniczej na obszarach dworskich.

Alegat 2. do LW. 9.536/1893.

USTAWA

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wydaję załączoną ustawę budowniczą dla pomniejszych miejscowości i rozporządzam co następuje:

Art I

Przepisom niniejszej ustawy podlegają wszystkie miejscowości kraju z wyjątkiem miast Lwowa i Krakowa, gmin miejskich, dla których wydaną została ustawa budownicza z 28. kwietnia 1882 Nr. 77. dz. u. kr., oraz znaczniejszych miejscowości podlegających ustawie budowniczej z 4. kwietnia 1889 Nr. 31. dz. u. kr.

Art. II.

Miejscowości podlegające przepisom niniejszej ustawy, mogą być w drodze osobnej ustawy krajowej poddane postanowieniom którejkolwiek z poszczególnych w Art. I ustaw budowniczych,

Art. III

Postanowienia §§. 2. do 15. ustawy ogniowej dla miast i miasteczek, wydanej na mocy Ces. patentu z dnia 28. Lipca 1786 oraz postanowienia §§. 1. do 10. ustawy ogniowej dla gmin wiejskich, wydanej również na mocy Ces. patentu z d. 28. Lipca 1786, zostają uchylone.

Art. IV.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie dnia dziewięćdziesiątego po jej ogłoszeniu.

Art. V.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Ustawa budownicza dla pomniejszych miejscowości.

ROZDZIAŁ I.

O pozwoleniu na budowę (konsensie).

§. 1.

Budowy lub roboty wymagające konsensu.

Następujące budowy lub roboty budowlane wymagają zezwolenia Zwierzchności gminnej:

a) budowa nowego, przebudowanie lub przekształcenie starego budynku, dobudowanie nowej części do istniejącego budynku lub dobudowanie nowej części nad nim (nadbudowanie);

b) budowa studni i piwnic;

c) budowa nowego lub zmiana istniejącego kanału, ścieku, jamy kloacznej, wychodków, zbiorników na wodę lub nawóz;

d) budowa nowych lub zmiana istniejących ognisk i kominów;

e) przeistoczenie niezamieszkałych budynków lub ich części na mieszkania, oraz pomieszkań na sklepy, warstaty, budynki gospodarskie lub łazienki;

f) wyprowadzenie lub zniesienie murów ogniowych, wyprowadzenie lub zniesienie wszelkich ścian;

g) wybicie drzwi lub okien ku ulicy lub ku domom sąsiednim;

h) przeistoczenie lub podwyższenie dachu;

i) zmiana sklepień;

k) stawianie słupów przy ulicy lub placu publicznym, oraz ustawianie ciężkich przedmiotów (posągów, kopuł i t. p.) nad gzymsami okapowymi;

l) odgraniczanie i odgradzanie gruntów prywatnych od ulic i placów publicznych

Wyjątek stanowią budowle wykonywane na cele publiczne przez państwo, kraj lub powiat, budowle kolei żelaznych i obok kolei żelaznych, oraz budowy na cele przemysłowe. (§§. 9 10. 11.).

Odrębne postanowienia co do obszarów dworskich zawarte są w rozdziale VI.

§. 2.

Pomniejsze zmiany.

Wszystkie inne, w §. 1. nie wymienione pomniejsze zmiany w budynku istniejącym dla utrzymania go w dobrym stanie, mogą być wykonane bez pozwolenia Zwierzchności gminnej.

§. 3.

Podania o konsens i plan budowy.

O pozwolenie na wykonanie budowy lub robót poszczególnionych w §. 1., należy wnieść do Zwierzchności gminnej pisemne podanie i dołączyć doń plan w dwu równobrzmiących egzemplarzach podpisanych przez sporządzającego plan i przez budującego.

Jeżeli rozchodzi się o zwykłe budowle włościańskie, względnie o którąkolwiek z poszczególnionych w §. 1. robót przy zwykłych budowlach włościańskich, może budujący także ustnie u Zwierzchności gminnej wnieść prośbę o pozwolenie na wykonanie budowy lub robót zamierzonych i jeżeli nie przedkłada planu, obowiązany jest opisać zamierzone roboty, położenie i miejsce na którem mają być wykonane, oraz odległość od najbliższych zabudowań własnych i sąsiadów i od przylegającej drogi lub od przylegającego placu publicznego. Prośbę tę i opisanie wciągnąć ma Zwierzchność gminna do protokołu bezpłatnie.

Przedłożony plan ma obejmować:

a) plan sytuacyjny uwidoczniający położenie i granice gruntu zabudować się mającego jakoteż przyszłego budynku, położenie i odległość starych zabudowań istniejących na gruncie budowlanym, położenie i odległość sąsiednich realności z wymienieniem ich właścicieli, jakoteż odległość i kierunek przylegającej ulicy lub placu publicznego;

b) plan niwelacyjny, wykazujący poziom gruntu budowlanego;

c) plany poziome wszystkich piąter, piwnic i poddasza, przekrój podłużny i poprzeczny i fasadę budynku.

Na planie piwnic winny być uwidocznione doły kloaczne, kanały domowe, ich połączenie z kanałem głównym, przekrój poprzeczny i spadek, wreszcie ścieki i studnie.

Na planie poddasza przedstawić należy wszystkie mury strychowe, kominowe i ogniowe.

Niezwykłe konstrukcye, mianowicie żelazne, przedstawić należy rysunkami szczegółowymi.

Wszystkie plany winny być rysowane według miary metrycznej a mianowicie:

a) plany sytuacyjne, obejmujące większą przestrzeń, według skali 1:500 albo 10 cm.=50 m. naturalnej wielkości, przy mniejszych przestrzeniach według skali 1:250 albo 10 cm.=25 m. naturalnej wielkości;

b) plany poziome mają być rysowane w wymiarach długości według skali planu sytuacyjnego, w wymiarach wysokości zaś według dziesięć razy większej skali;

c) plany budowli mają być sporządzane według skali 1:100 albo 10 cm.=10 m. naturalnej wielkości.

Rysunki szczegółowe i konstrukcyjne mają być wykonywane według skali, któraby ich dokładne zbadanie umożliwiła, a mianowicie w stosunku jak 1 : 10, 1 : 20, 1 : 50.

§. 4.

Badanie planu.

Zwierzchność gminna obowiązaną jest w przeciągu trzech dni, w wypadkach zaś przewidzianych w §. 12. w przeciągu 14. dni po otrzymaniu pisemnego podania względnie ustnej prośby (§. 3.), powołać komisyę na miejsce zamierzonych robót.

W komisyi tej mają wziąć udział:

a) Naczelnik gminy lub jego zastępca jako przewodniczący komisyi;

b) budujący lub jego pełnomocnik;

c) sąsiedzi budującego, t. j. właściciele gruntów położonych bezpośrednio lub pośrednio w odległości 10 m. względnie 15 m. (§. 18.) a w wypadkach przewidzianych w §§ 33. i 52. w odległości 30 m. od zamierzonej budowy lub roboty;

d) kierownik budowy jeśli ustanowiony został (§. 17.);

e) jeżeli zachodzi rzeczywista potrzeba, także nie interesowany w zamierzonych robotach znawca biegły w sprawach budowniczych; wreszcie

f) delegat komisyi zdrojowej lub klimatycznej, względnie rządowy inspektor zdrojowy w tych miejscowościach, w których znajdują się zorganizowane w myśl ustawy z 4. listopada 1891. Nr. 80 dz. u. kr. zdrojowiska lub uzdrojowiska (stacye klimatyczne).

Komisya zbada na miejscu plan budowy lub protokolarnie podany opis zamierzonych robót, przesłucha znawcę jeśli został powołany, dalej sąsiadów czy i jakie czynią zarzuty przeciw zamierzonej budowie, zawezwie budującego do oświadczenia się na odnośne zarzuty i starać się będzie strony pogodzić

Zdanie znawcy, jeśli był do komisyi wzywany, zgłoszone przeciw budowie zarzuty, tudzież wynik rokowań co do ugodowego ich załatwienia, zapisze komisya do protokołu, który przez wszystkich uczestników komisyi podpisany być winien.

Czynności biorących udział w tej komisyi są bezpłatne, z wyjątkiem znawcy, którego budujący wynagrodzić winien podług taksy uchwalonej przez Radę gminną (§ 42), jeśli znawca ten nie jest płatnym za to funkcyonaryuszem gminy.

§. 5.

Załatwienie podania o konsens.

Na podstawie protokołu przeprowadzonej rozprawy (§. 4.) ma Zwierzchność gminna do trzech dni po odbyciu komisyi wydać i doręczyć za rewersami budującemu i stronom, które przeciw budowie wniosły zarzuty, pisemne orzeczenie zezwalające na zamierzoną budowę lub odmawiające pozwolenia, rozstrzygając tak w jednym jak i drugim wypadku podniesione przeciw budowie zarzuty o ile one odnoszą się do policyi miejscowej lub w ogóle do względów publicznych.

Wrazie odmowy należy podać przyczyny, to jest uzasadnić ją postanowieniami ustawy.

Zezwolenie na budowę winno zawierać:

a) wymienienie rodzaju zamierzonej budowy lub roboty (§. 1.);

b) dokładne oznaczenie miejsca budowy lub roboty i odległości od sąsiednich budynków i gruntów;

c) oznaczenie materyału z którego ściany, dach, kominy a w budynkach drewnianych i ściany do komina lub ogniska przyległe mają być stawiane;

d) długość, szerokość i wysokość budynku w miarze metrycznej;

e) ilość i wymiar okien i drzwi;

f) ilość i rodzaj ognisk;

g) postanowienie, czy budowę prowadzić ma koncesyonowany budowniczy, majster, podmajstrzy, cieśla i t. p.

Wszelkie zmiany przez Zwierzchność gminną w konsensie zastrzeżone, winny być ilemożności oznaczone także w przedłożonych planach, z których jeden egzemplarz zaopatrzony podpisem i pieczęcią Zwierzchności gminnej, zwrócony być winien budującemu a drugi przechowany w aktach.

§. 6.

Prawa prywatne.

Jeżeli przeciw zamierzonej budowie podniesiono zarzuty, pochodzące z tytułu prawa prywatnego i zarzuty te przy komisyjnem zbadaniu planów nie mogły być w drodze ugody usunięte, może być udzielony konsens na budowę, której względy publiczne nie stoją na przeszkodzie. Co do zarzutów z tytułu prawa prywatnego podniesionych, ma Zwierzchność gminna odesłać strony do drogi prawa. W rozporządzeniu, którem konsens na budowę udzielono, należy wyraźnie wymienić zarzuty z tytułu prawa prywatnego podniesione i do drogi prawa odesłane.

Sąd rozstrzyga, czy budowa dopuszczona ze względów publicznych, przeciw której podniesiono zarzuty z tytułu prawa prywatnego, ma być wstrzymaną aż do rozstrzygnięcia sporu, czy też i pod jakimi warunkami tymczasem prowadzoną być może (§§. 340, 341 i 342 ust. cyw.).

§. 7.

Rozpoczęcie budowy.

Budowa może być dopiero wtedy rozpoczętą, gdy konsens stał się prawomocnym, to jest, gdy od dnia doręczenia go wszystkim stronom interesowanym upłynęło dni ośm a żadna z nich nie wniosła rekursu przeciw temu konsensowi.

§. 8.

Gaśnięcie i odnawianie konsensu.

Konsens na budowę gaśnie, jeżeli budowa dozwolona, nie została wykonaną w ciągu dwóch lat od prawomocności konsensu.

W razie rozpoczęcia budowy i niemożebności wykończenia jej w ciągu powyższych dwóch lat, należy przed upływem rzeczonego terminu naprzód

uwiadomić Zwierzchność gminną o zamierzonem dalszem prowadzeniu budowy i oczekiwać postanowienia jej, czy budowa może być dokończoną na podstawie pierwotnego planu, czyli też ze względu na zmienione stosunki zachodzi potrzeba rewizyi planów i odnowienia konsensu.

Postępowanie przy odnawianiu konsensu należy przeprowadzić podług postanowień §§. 4. 5. i 6.

§. 9.

Budowy na cele przemysłowe.

Przy budowach na cele przedsiębiorstw przemysłowych, które w myśl ustawy przemysłowej wymagają zezwolenia władzy politycznej, powołany jest Wydział powiatowy do przeprowadzenia czynności przepisanych w §§. 4. 5. 6. 8. i 12.

Do udziału w komisyi (§. 4.) i objawienia swego zdania zawezwie Wydział powiatowy także odnośnego naczelnika gminy lub jego zastępcę a jeśli budowa wykonaną ma być na obszarze dworskim (§. 51.), przełożonego tegoż obszaru.

Rozprawę budowniczą łączyć należy ile możności z rozprawą przemysłowo-policyjną i w tym celu ma Wydział powiatowy porozumieć się z władzą polityczną co do terminu rozprawy.

W każdym razie konsens na taką budowę udzielony być może po prawomocnem zezwoleniu na prowadzenie przedsiębiorstwa.

Koszta komisyi Wydziału powiatowego poza miejscem siedziby tegoż Wydziału, ponosi strona podająca o konsens.

§. 10

Budowy kolejowe i obok kolei żelaznych.

Przy budowach na gruntach kolei żelaznych (w myśl §. 2. ustawy o budowie kolei żelaznych z dnia 19. Maja 1874. Nr. 70 Dz. u. p.) i przy nowych budowach, dobudowaniach i przebudowaniach obok kolei żelaznych już istniejących, lub w budowie będących, względnie w ich rajonie pożarnym, należy się stosować do osobnych przepisów w tej mierze istniejących.

Do przedsiębrania czynności urzędowych przy budowach w rajonie pożarnym kolei powołanym jest stosownie do ustawy z dnia 26. Grudnia 1882 Nr, 3 Dz. u, kr. z r. 1883 c. k Starostwo, przyczem zastosowane być mają prócz szczegółowych w tej mierze obowiązujących przepisów, także postanowienia niniejszej ustawy.

§. 11.

Budowy publiczne wykonane przez państwo, kraj lub powiat.

Przy budowach na cele publiczne przedsiębranych przez państwo, kraj lub powiat, powołane jest c. k. Starostwo do przeprowadzenia czynności przepisanych w §. 4.

Jeżeli przeciw zamierzonej budowie nie wniesiono zarzutów, lub wniesione w toku rozprawy zostały usunięte, uwiadomi o tem c. k. Starostwo władzę budującą.

Zarzuty nieusunięte a nie pochodzące z tytułu prawa prywatnego, rozstrzyga c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z władzą, która budowę wykonuje. Co do zarzutów opartych na tytule prawa prywatnego postąpi c. k. Namiestnictwo według §. 6. ustawy.

§. 12.

Budowy obok dróg i placów, na polu górniczem, na granicy państwa i w rajonie fortyfikacyjnym.

Odległość budynku od drogi krajowej, powiatowej lub publicznego dojazdu kolejowego, wynosić ma przynajmniej trzy metry a od drogi gminnej dwa metry, licząc od zewnętrznej krawędzi rowu drogowego.

Odległość ogrodzeń od powyższych dróg publicznych wynosić ma conajmniej 30 cm., licząc od zewnętrznej krawędzi rowu drogowego.

Wyjątek stanowią ulice i place posiadające ustalone linie regulacyjne (§. 13 i 14.)

O rozprawie zarządzonej względem udzielenia konsensu na budowę, lub roboty przy drogach krajowych, powiatowych, publicznych dojazdach kolejowych, lub też przy drogach gminnych, których administracya na podstawie §. 28. ustawy drogowej z 7. lipca 1885 Nr. 39. dz. u kr. miejscowemu zarządowi drogowemu odjętą została, należy przynajmniej na ośm dni przed terminem badania planu uwiadomić władzę zarządzającą temi drogami, pozostawiając jej wybór bądź to wzięcia udziału w rozprawie komisyjnej przez delegata, bądź też nadesłania pisemnego wniosku

W razie zamierzonej budowy na nadanem polu górniczem lub naftowem, albo też w jego sąsiedztwie, należy do rozprawy przepisanej §. 4. zawezwać także przedsiębiorcę górniczego, względnie naftowego.

Jeżeli nowy budynek stawiany być ma na ustroniu w pasie dwu kilometrów od granicy państwa, należy o wniesieniu podania o konsens uwiadomić c. k. Starostwo. Starostwo może do rozprawy delegować zastępcę, albo też pisemnie przesłać swe uwagi w tej mierze.

Przy budowach w rajonie fortyfikacyjnym, tudzież obok dróg państwowych, mają być zastosowane przepisy w tej mierze obowiązujące.

§. 13.

Odbudowanie zniszczonych części miejscowości.

W razie zniszczenia całej miejscowości lub znaczniejszej części jej przez pożar, wylew, lub inne wypadki elementarne, winna Zwierzchność gminna bezzwłocznie donieść o tem Wydziałowi powiatowemu.

Wydział powiatowy zarządzi w przeciągu ośmiu dni od chwili zawiadomienia komisyonalne oględziny przestrzeni zniszczonej, celem przeprowadzenia jej regulacyi.

W komisyi mają wziąć udział:

a) Delegat Wydziału powiatowego jako przewodniczący.

b) Naczelnik gminy lub jego zastępca.

c) Znawcy przez Wydział powiatowy powołani.

d) Strony interesowane, które o terminie komisyi należycie zawiadomione być winny.

Komisya sporządzi plan regulacyjny, spisze protokolarnie i szczegółowo numera parcel, imię i nazwisko właściciela, przestrzeń i wartość szacunkową gruntów, które winny być zajęte lub odstąpione, dalej wynik rokowań ze stronami interesowanemi tak co do odstąpienia w drodze dobrowolnej ugody gruntów potrzebnych jak i przypadającej za nie ceny, wreszcie wciągnie do tego protokołu zgłoszone przeciw zamierzonej regulacyi zarzuty, opinię swoją co do tych zarzutów i wynik rokowań co do ugodowego ich załatwienia. Plan regulacyjny z pomienionym protokołem przedłoży komisya Radzie gminnej.

Rada gminna obowiązaną jest w przeciągu 14 dni od dnia doręczenia planu powziąć uchwałę tak co do tego planu jak i co do zarzutów podniesionych przeciw rzeczonemu planowi przez strony interesowane.

O powziętej uchwale przyjmującej plan regulacyjny bez zmiany lub ze zmianami, obowiązaną jest Zwierzchność gminna w przeciągu trzech dni zawiadomić strony interesowane za dowodami doręczenia, albo też uchwałę rzeczoną ogłosić w gminie w sposób należyty.

Po upływie ośmiu dni od dnia doręczenia względnie ogłoszenia stronom interesowanym zapadłej uchwały Rady gminnej, ma Zwierzchność gminna bezzwłocznie przesłać plan regulacyjny z powyższym protokołem, uchwałą Rady gminnej i dowodami jej doręczenia lub ogłoszenia, jakoteż z rekursami jeśli wniesione zostały, Wydziałowi powiatowemu do zatwierdzenia planu względnie rozstrzygnięcia rekursów.

Gdyby Rada gminna w powyższym terminie uchwały niepowzięła, albo odmowną powzięła uchwałę, zażąda Wydział powiatowy przedłożenia sobie planu regulacyjnego z protokołem oględzin do powzięcia stosownej decyzyi.

Tylko na podstawie zatwierdzonego planu regulacyjnego mogą być wydawane konsensa na budowy lub roboty poszczególnione w §. 1.

Koszta komisyi i sporządzenia planu regulacyjnego ponosi fundusz powiatowy. Za udział w komisyi rzeczonej stron interesowanych i miejscowej władzy policyjnej, nie mogą być żadne koszta przyznane.

§. 14.

Regulacya zdrojowisk lub stacyi klimatycznych.

W miejscowościach, w których znajdują się zdrojowiska lub uzdrowiska (stacye klimatyczne), obowiązany jest Wydział powiatowy najdalej w przeciągu dwóch lat od wejścia w życie niniejszej ustawy, zesłać na miejsce komisyę mającą na celu sporządzenie planu regulacyjnego odnośnej miejscowości.

W komisyi tej mają wziąć udział:

a) Delegat Wydziału powiatowego jako przewodniczący.

b) Naczelnik gminy lub jego zastępca.

c) Właściciel obszaru dworskiego.

d) Znawcy przez Wydział powiatowy powołani.

e) Właściciel zakładu, jeśli zaś zakładowi nadany został statut, także

f) komisya zdrojowa lub klimatyczna względnie jej delegat, ewentualnie zaś rządowy inspektor zdrojowy.

g) Wszystkie inne strony interesowane, które o terminie komisyi należycie zawiadomione być winny.

Dalsze czynności mają być wykonane ściśle podług postanowień §. 13.

Po zatwierdzeniu planu regulacyjnego, mogą być tylko na podstawie tego planu wydawane konsensa na budowy lub roboty poszczególnione w §. 1., przyczem ściśle przestrzegać należy:

1. Ażeby przy drogach, ulicach i placach stawiano tylko główne budynki (mieszkalne) i tylko frontem do tych dróg, ulic i placów, oraz na podmurowaniu 50 cm. wysokiem;

2. Ażeby wszelkiego rodzaju budynki główne (mieszkalne) przy drodze lub ulicy stawiano w odległości przynajmniej 10 m. względnie 15 m. (§. 18.) od sąsiednich budynków głównych i obsadzano je drzewami;

3. Wszelkie zaś inne budynki stawiano tylko w podwórzu po za budynkiem głównym i w odległości przynajmniej 10 m. względnie 15 m. (§. 18.) od własnego i od zabudowań sąsiedniego budynku głównego.

Koszta komisyi i sporządzenia planu regulacyjnego ponosi fundusz powiatowy. Za udział w tej komisyi stron interesowanych i miejscowej władzy policyjnej nie mogą być przyznane żadne koszta.

Postanowienia niniejsze odnoszą się i do tych zdrojowisk lub uzdrowisk (stacyi klimatycznych), dla których sporządzono już częściowy lub całkowity plan regulacyjny, jakoteż do tych miejscowości, w których na przyszłość zdrojowiska lub uzdrowiska (stacye klimatyczne) powstaną.

W tym ostatnim wypadku obowiązany jest Wydział powiatowy zarządzić sporządzenie planu regulacyjnego w przeciągu sześciu miesięcy od chwili, w której stwierdzi istnienie zdrojowiska lub uzdrowiska (stacyi klimatycznej).

§. 15.

Plan regulacyjny.

Przy sporządzeniu planu regulacyjnego (§§. 13. i 14.) należy przestrzegać głównie:

a) Ażeby rozkład i położenie budynków odpowiadały wymaganiom sanitarnym, ogniowo-policyjnym i w ogóle względom bezpieczeństwa.

b) Ażeby drogi i ulice były szerokie, proste i równe.

c) Ażeby opady atmosferyczne miały zabezpieczony należyty odpływ a sposób odprowadzania nieczystości został należycie ustanowiony.

§. 16.

Wywłaszczenie.

Jeżeli na podstawie zatwierdzonego planu regulacyjnego okaże się potrzeba utworzenia nowej drogi lub ulicy przez grunta prywatne albo sprostowania lub rozszerzenia istniejącej drogi lub ulicy, winien będzie właściciel gruntu odstąpić gminie na własność, potrzebną na to przestrzeń za wynagrodzeniem.

Jeśli zaś wskutek tej regulacyi okaże się potrzeba wysunięcia budowy do nowej linii regulacyjnej, wówczas budujący tak długo nie będzie miał prawa przystąpić do wykonania projektowanej budowy, pokąd nie nabędzie na własność od dotychczasowego właściciela za wynagrodzeniem części gruntu

między dawniejszą linią frontową a nową linią regulacyjną, którą to część gruntu właściciel jemu odstąpić winien.

Orzeczenie o wywłaszczeniu (§. 365 ust. cyw.) należy do władzy politycznej.

Gdyby w tych przypadkach co do wysokości wynagrodzenia ugoda do skutku nie doszła, oznaczy ją orzeczenie sądowe. Niedojście ugody nie wstrzymuje ostatecznego ustanowienia planu regulacyjnego względnie linii regulacyjnej i dalszej rozprawy budowniczej.

W sprawach ustanowienia planu regulacyjnego lub linii regulacyjnej oraz w sprawach oznaczenia przestrzeni, która ma być zajętą lub odstąpioną z powodu ustanowienia planu regulacyjnego lub linii regulacyjnej, wykluczoną jest droga sądowa.

ROZDZIAŁ II.

Szczegółowe przepisy o budowlach

§. 17.

Kierownictwo budowy.

Przy stawianiu budynków piątrowych, budowli ze sklepieniami i urządzeniami podziemnemi (suterenami), oraz budynków na cele publiczne i przemysłowe, kierować winien budową koncesyonowany budowniczy.

Przy stawianiu innych budowli wolno używać koncesyonowanych majstrów murarskich i ciesielskich.

Budowle wszakże włościańskie mogą być stawiane także przez samego budującego lub jego zastępcę z tem ograniczeniem, że do budowy kominów użyty być winien majster murarski.

Nazwisko kierownika budowy należy w każdym wypadku podać do wiadomości Zwierzchności gminnej i uwiadamiać ją o wszelkich zmianach w tej mierze zachodzących.

Za wszelkie naruszenia warunków konsensu, za odstąpienie od zatwierdzonego planu bez poprzedniego uzyskania przyzwolenia Zwierzchności gminnej, i w ogóle za wszelkie uchybienia przepisom tej ustawy, odpowiadają niepodzielnie kierownik budowy i budujący.

Nie wyklucza to jednak odpowiedzialności innych w budowie udział biorących osób, o ile na nich ciąży wina.

§. 18.

Materyał do budowy.

Do stawiania budynków piątrowych, budowli ze sklepieniami i urządzeniami podziemnemi (suterenami), oraz budynków na cele publiczne i przemysłowe, używany ma być tylko materyał ogniotrwały.

Inne budowle mogą być stawiane z materyału nieogniotrwałego, jeśli odległość budynku od sąsiednich wynosić będzie przynajmniej 10 metrów a w razie zamierzonego pokrycia dachu słomą, trzciną lub szuwarem 15 m. i jeśli Rada gminna ze względów policyjnych nie wyda odmiennych pod tym względem dalej idących przepisów.

W każdym jednak razie wszelkie ściany, przy których znajdują się kominy, piece i ogniska, winny być w przestrzeni pół metra od komina a jednego metra od pieca lub ogniska zupełnie murowane z cegieł, lub kamienia, lub cegły surowej na powietrzu suszonej (surówki).

§. 19.

Pokrywanie dachów.

Budynki, które stosownie do postanowień §. 18. z materyału ogniotrwałego stawiane być mają, winny być materyałem ogniotrwałym kryte.

Używanie nieogniotrwałego materyału do pokrycia dachu — z wyjątkiem słomy, trzciny i szuwaru — jest tylko w tych wypadkach dozwolone, w których podług §. 18. tej ustawy wolno używać nieogniotrwałego materyału do budowy.

Pokrywania dachów chat włościańskich i zabudowań gospodarskich słomą, trzciną, szuwarem i t. p. może Zwierzchność gminna dozwalać tylko wówczas, jeśli zamierzona budowa od budynków zawierających ogniska — względnie zaś zamierzona budowa chaty z ogniskiem, oddaloną będzie od innych budynków o 15 m. a nadto od budynków sąsiednich oddzieloną zostanie szeregiem drzew liściastych.

§. 20.

Mury.

Grubość murów powinna być dokładnie oznaczoną w planach budowy. Komisya badająca plany orzeka, czy projektowana grubość murów odpowiada bezpieczeństwu publicznemu, czy też winna uledz zmianie. Grubość murów ceglanych w budynkach mieszkalnych parterowych i jednopiątrowych, powinna wynosić przy ścianach zewnętrznych co najmniej 45 cm., a 30 cm. przy ścianach wewnętrznych, na których pułapy spoczywają.

Przy budynkach mieszkalnych, mających więcej piąter, mury dwu piąter najwyżej położonych winny mieć grubość najmniej 45 cm. względnie 30 cm, w każdych zaś następujących dwóch niżej położonych piątrach grubość murów o 15 cm. powiększoną być musi.

Mury fundamentów winny być o 15 cm. grubsze od ściany na nich spoczywającej.

Rozmiary powyższe odnoszą się do murów niewyprawionych w stanie surowym.

§. 21.

Schody i klatka schodowa.

W domach piątrowych powinna istnieć za pomocą schodów komunikacya do wszystkich mieszkań, na strych i do piwnicy. Schody mają być przynajmniej na 1 m. szerokie. Wysokość stopnia na schodach nie powinna wynosić więcej jak 16 cm., szerokość zaś nie mniej jak 29 cm. w linii podziałowej. Linia podziałowa przyjmuje się w obrębie 45 cm. od ściany. Poręcze muszą być tak urządzone, ażeby zesuwanie się po nich było niemożliwem.

Władza może stosownie do przeznaczenia i rozmiarów budynku zarządzić wybudowanie także schodów bocznych.

Pod schodami jakoteż w klatce schodowej, nie wolno urządzać ognisk i otworów kominowych.

Klatkę schodową oddzielać ma od strychu powała u dołu wyprawiona, a na strychu wyłożona cegłą albo polepą z gliny 8 cm. grubą. Drzwi na strych prowadzące w domach murowanych powinny być pobite żelazną blachą od strony strychu.

§. 22.

Wymiary izb, okien i drzwi.

Budynki mieszkalne winny być suche i posiadać dostateczny przystęp powietrza i światła. Wysokość izby wynosić winna przynajmniej 2·20 m., wysokość okna najmniej 60 cm., szerokość najmniej 40 cm., wysokość drzwi najmniej 1·80 m. a szerokość 1 m.

W każdej izbie winno być przynajmniej jedno okno urządzone do otwierania.

W miejscowościach, w których znajdują się zdrojowiska lub uzdrowiska (stacye klimatyczne), wysokość izb przeznaczonych na mieszkanie dla gości wynosić winna conajmniej 3 m., wysokość okna najmniej 1 m., a szerokość najmniej 60 cm, wysokość drzwi najmniej 2 m. a szerokość 1 m.

§. 23.

Podłoga i powała.

Powierzchnia podłogi w budynkach mieszkalnych z wyjątkiem wypadków przewidzianych w § 14. winna być przynajmniej o 30 cm. wyższą od powierzchni gruntu, na którym budynek stoi.

Podłoga na piętrze winna zawierać warstwę suchego nasypu.

Powała strychowa w budynkach mieszkalnych ma być pokryta cegłą lub polepą glinianą 8 cm. grubą.

§. 24.

K o m i n y.

Budowa domów i chat mieszkalnych bez kominów zabronioną jest bezwarunkowo.

Kominy winny być murowane z cegły palonej lub kamienia, ściany kominów najmniej 15 cm. grube i 80 cm. nad dach wyprowadzone, wnętrze komina gładko wytynkowane, a część zewnętrzna w obrębie strychu wyprawiona.

Kominów na belkach lub pokładach drewnianych zakładać nie wolno.

Wszelkie drzewo winno być najmniej o 15 cm. oddalone od wewnętrznego obwodu komina. Drzewa w ściany kominowe wpuszczać nie wolno.

Otwór wewnętrzny kominów przełazowych wynosić ma najmniej 48 cm. w kwadrat Otwór kominów wąskich (cylindrowych) wynosić ma najmniej 15 cm. średnicy. Jeżeli zaś do tego wąskiego komina wchodzi dym z dwóch lub więcej ognisk, wówczas otwór jego ma wynosić najmniej 20 cm.

Wszystkie kominy, a szczególniej wąskie (cylindrowe), winny być ile możności w pionowym kierunku stawiane.

Na 1·50 m. nad podłogą, gdzie kominy wąskie się zaczynają, jak niemniej na 1·50 m. nad polepą na strychu, winny być kominy zaopatrzone w otwory do czyszczenia szczelnie zamykane. Materyał drewniany, znajdujący się w pobliżu tych otworów, powinien być ogniochronnie osłonięty.

Kominów murowanych nie wolno zastępować rurami blaszanemi wewnątrz budynku, ani też przeprowadzać takich rur przez ściany drewniane lub dachy nieogniotrwałe.

Kominy fabryczne i w ogóle kominy dla wielkich ognisk należy tak urządzać, aby dym i sadza nie zanieczyszczały powietrza w sposób dla zdrowia szkodliwy, albo dla sąsiadów dokuczliwy.

§. 25.

Piece w izbach.

Piece w izbach, stojące bezpośrednio na podłodze nieogniotrwałej, winny być podmurowane na 30 cm. Przed drzwiczkami pieców należy podłogę zabezpieczyć od ognia.

Pieców żelaznych nie wolno tam używać, gdzie bywa wyrabiany lub gromadzony materyał łatwo zapaleniu podlegający.

§. 26.

K u c h n i e.

Pod ogniskiem i na 80 cm. w około ogniska nie wolno urządzać podłogi z desek.

Nad ogniskiem otwartem należy tak umieścić kapę, by po wszystkich stronach o 30 cm. wystawała nad krawędź kuchni.

Dym z otwartych ognisk tylko przełazowymi kominami odprowadzać wolno.

W kuchniach angielskiemi zwanych należy dla odprowadzenia pary urządzić otwory wentylacyjne z drzwiczkami żelaznemi.

§. 27.

P i w n i c e.

Piwnice pod budynkami mieszkalnymi winny być sklepione.

§. 28.

Stajnie, stodoły, szopy i t. p.

Stajnie, stodoły, szopy i inne budynki, jeżeli są zbudowane z materyału nieogniotrwałego lub nieogniotrwale pokryte (z wyjątkiem słomy, trzciny lub szuwaru), muszą być oddzielone od budynku mieszkalnego, równie jak od kuchni, przestrzenią 10 m., jeśli zaś pokryte są słomą, trzciną lub szuwarem, przestrzenią 15 m.

Takie budynki tylko wówczas przybudować można do domu mieszkalnego lub do kuchni, jeżeli przyległe izby mieszkalne, względnie kuchnie od nich oddzielone zostaną trwałym murem ogniochronnym 45 cm. grubym, wystającym przynajmniej 35 cm. nad szczyt dachu.

Stajnie mają być zaopatrzone w drzwi na zewnątrz budynku otwierane.

§. 29.

Wychodki i zbiorniki na nawóz.

W każdym budynku mieszkalnym lub obok takiego budynku winny być urządzone wychodki z łatwym i trwałym odpływem dla nieczystości.

Rada gminna wyda w przeciągu sześciu miesięcy od wejścia w życie niniejszej ustawy przepisy, gdzie i jak mają być urządzone zbiorniki na nieczystości kloaczne.

Każdy zbiornik taki winien być oddalony przynajmniej o 2 m. od granicy sąsiedniej, a 10 m. od najbliższej studni.

Wychodki nie mogą być widoczne z ulicy lub placu publicznego.

W tych samych odległościach mogą być urządzane zbiorniki na nawóz, które od domów mieszkalnych oddalone być mają conajmniej na 10 m.

§. 30.

Odprowadzanie nieczystości.

Odprowadzanie nieczystości na ulice lub place publiczne albo do rowów tychże ulic i placów jest bezwarunkowo zabronione, nawet z budynków już istniejących.

§. 31.

Piece piekarskie przemysłowe, wędzarnie.

Piece dla przemysłu piekarskiego i w ogóle piece dla celów przemysłowych należy umieszczać w lokalu sklepionym. Podłoga przed ogniskiem winna być ogniotrwale urządzona.

Ściany w wędzarniach muszą być sporządzone z materyału ogniotrwałego i zaopatrzone w drzwi żelazne lub przynajmniej blachą od środka pobite. Wędliny tylko na hakach lub prętach żelaznych zawieszać wolno.

§ 32.

Stawianie kotłów parowych.

Kotły parowe należy stawiać, jeżeli tylko można, w odrębnem zabudowaniu

Stanowczo wzbronionem jest jednak ustawianie kotłów parowych pod lokalem mieszkalnym lub roboczym, równie jak urządzanie sklepień lub pował nad nimi.

Tylko w razie udowodnionej konieczności dopuszczona być może lekka powała.

§. 33.

Suszarnie, cegielnie, piece do wypalania wapna i kuźnie.

Suszarnie na owoce, len lub konopie winny być od innych budynków przynajmniej o 30 m. oddalone.

Cegielnie i piece do wypalania wapna mogą stać jedynie poza obrębem zabudowanego obszaru miejscowości

Kuźnie winny być od innych budynków oddalone przynajmniej o 30 m. lub urządzone w budynkach ogniotrwale zbudowanych i ogniotrwale krytych.

§. 34.

Ogrodzenia, płoty i t. p.

Jaki materyał dozwalany być może do urządzania ogrodzeń, zastosować się należy do zwyczajów miejscowych.

Na ogrodzeniach wzdłuż dróg publicznych, jakoteż na ogrodzeniach takich, które dotykają zabudowań lub ogrodzeń sąsiednich, nie wolno urządzać ostrzeszków ze słomy, trzciny, szuwaru, pezu, odpadków łodyg konopnych i t. p. łatwo zapalnych przedmiotów.

§. 35.

Studnie.

Studnie mogą być urządzane tylko w odległości przynajmniej 10 m. od jam kloacznych, kanałów i gnojowisk, mają być ocembrowane, a ocembrowanie ma się wznosić przynajmniej na 80 cm. ponad poziom gruntu otaczającego studnię.

§. 36.

Sadzenie drzew między budynkami.

Przy stawianiu budynku, który ma być pokryty słomą, trzciną lub szuwarem cięży na budującym obowiązek, oddzielenia go szeregiem drzew od budynków sąsiednich.

ROZDZIAŁ III.

Zamieszkanie nowych budynków i utrzymanie istniejących.

§. 37.

Pozwolenie na zamieszkanie.

Budynki nowo wystawione lub przekształcone nie mogą być ani zamieszkane ani na inny cel użyte przed uzyskaniem pozwolenia Zwierzchności gminnej, a w wypadkach przewidzianych w §. 9. przed uzyskaniem zezwolenia Wydziału powiatowego.

Przed daniem takiego pozwolenia musi osobna komisya zbadać na miejscu, czy budowa wykonana jest zgodną z planem zatwierdzonym, czy odpowiada wymaganiom sanitarnym i warunkom bezpieczeństwa publicznego.

Komisyę przeprowadzić winien naczelnik gminy lub jego zastępca w przeciągu trzech dni po ustnem lub pisemnem wniesieniu prośby a w wypadkach przewidzianych §. 9. delegat Wydziału powiatowego przy współudziale naczelnika gminy lub jego zastępcy, względnie przełożonego obszaru dworskiego, przybierając w razie niezbędnej potrzeby także fachowego znawcę.

W miejscowościach zaś, w których znajdują się zdrojowiska lub uzdrowiska (stacye klimatyczne) o nadanym statucie, winien wziąć udział w komisyi także delegat komisyi zdrojowej lub klimatycznej.

Stosownie do wyniku tych oględzin nastąpić ma załatwienie prośby budującego.

Budujący obowiązany jest zapłacić dyety i koszta podróży delegata Wydziału powiatowego i znawcy, względnie także wynagrodzić znawcę za jego czynność, jeśli tenże nie jest płatnym funkcyonaryuszem gminy lub Wydziału powiatowego.

§. 38

Termin zamieszkania.

Budynek murowany, podczas wiosny pod dach doprowadzony, a w jesieni narzucony, może być dopiero w następnej wiośnie zamieszkany. Budynek zaś w jesieni pod dach doprowadzony, a w następnej wiośnie narzucony, może dopiero w jesieni do zamieszkania być oddany.

Gdyby w powyższych okresach czasu tylko niektóre części domu zostały wykończone, może być wydane pozwolenie na częściowe zamieszkanie budynku, jeżeli zachodzą warunki określone w drugim ustępie §. 37.

§. 39.

Utrzymanie budynków.

Każdy właściciel budynku obowiązany jest utrzymywać go w dobrym stanie, czysto i porządnie. Winien mianowicie zapobiegać takim uszkodzeniom, które mogłyby zagrażać bezpieczeństwu publicznemu lub zdrowiu mieszkańców.

W izbach mieszkalnych niewolno utrzymywać koni, bydła, nierogacizny, owiec, kóz i drobiu.

§. 40.

Budynki grożące zawaleniem.

Jeżeli budynek grozi niebezpieczenstwem zawalenia, zarządzi Zwierzchność gminna komisyjne zbadanie stanu rzeczy i podług stopnia sprawdzonego niebezpieczeństwa poleci właścicielowi przy równoczesnem wyznaczeniu stosownego terminu i zagrożeniu następstwami prawnemi (§. 50.), bądź to opróżnienie i zabezpieczenie budynku starego aż do wykonania potrzebnych napraw, bądź też częściowe albo nawet całkowite rozebranie budynku.

Komisyę przeprowadzić winien naczelnik gminy lub jego zastępca bezpłatnie protokolarnie w obecności stron interesowanych i z przybraniem znawcy, którego wynagrodzić należy z funduszów gminy, jeśli znawca ten nie jest płatnym za swe urzędowanie funkcyonaryuszem gminy.

ROZDZIAŁ IV.

Władze wykonawcze.

§ 41.

Zwierzchność gminna.

Zwierzchność gminna obowiązaną jest ściśle czuwać nad przestrzeganiem przepisów tej ustawy, przedewszystkiem zaś, ażeby:

a) nie budowano bez uzyskania prawomocnego konsensu;

b) ściśle stosowano się do zatwierdzonego planu budowy;

c) zachowano linię regulacyjną (§§. 13. 14.).

W razie spostrzeżenia uchybień winna Zwierzchność gminy, w wypadkach pod a) b) i c) wymienionych, wstrzymać dalszę budowę (§. 49).

Od rozporządzeń Zwierzchności gminnej można wnieść na ręce naczelnika gminy rekurs do Wydziału powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni 8 po doręczeniu lub ogłoszeniu rozporządzenia.

§. 42.

Rada gminna.

Rada gminna:

a) Zatwierdza plany budynków przeznaczonych na cele gminne lub zakładów gminnych:

b) uchwala z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez Wydział powiatowy plan regulacyjny przy odbudowaniu zniszczonych części miejscowości (§. 13.), a w miejscowościach, gdzie znajdują się lub powstaną zdrojowiska lub uzdrowiska (stacye klimatyczne), plan regulacyjny odnośnej miejscowości (§. 14.), oraz postanawia o podniesionych zarzutach przeciw regulacyi;

c) uchwala ze względów policyjnych odmienne przepisy co do budowli, które podług postanowień niniejszej ustawy mogą być stawiane z materyału nieogniotrwałego (§. 18.);

d) wydaje obowiązujące przepisy, gdzie i jak mają być urządzone zbiorniki na nieczystości kloaczne. (§. 29.);

e) ustanawia taksę dla znawców biegłych, jeśli znawcy ci nie są płatnymi funkcyonaryuszami gminy.

Od uchwały Rady gminnej można wnieść na ręce Zwierzchności gminnej rekurs do Wydziału powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni 8 po doręczeniu lub ogłoszeniu uchwały.

§. 43.

Wydział powiatowy.

Wydział powiatowy:

a) rozstrzyga rekursy przeciw rozporządzeniom Zwierzchności gminnej (§. 41) i uchwałom Rady gminnej (§. 42);

b) czuwa nad tem, ażeby Zwierzchność gminna nie zaniedbywała obowiązków niniejszą ustawą na nią włożonych;

c) wykonuje czynności wskazane §§. 9., 13., 14, 37. i 52. niniejszej ustawy.

Od rozporządzenia Wydziału powiatowego można wnieść na ręce tegoż Wydziału rekurs do Wydziału krajowego w nieprzekraczalnym terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu rozporządzenia.

§. 44.

Wydział krajowy.

Wydział krajowy załatwia jako ostateczna instancya rekursy przeciw orzeczeniom Wydziału powiatowego i Rady powiatowej.

§. 45.

Władze polityczne.

Prawa zastrzeżone władzom politycznym postanowieniami §§. 104., 105., 106. i 107. ustawy gminnej z dnia 12. sierpnia 1866 Nr. 19. Dz. u. kr. pozostają nienaruszone.

ROZDZIAŁ V.

Postanowienia karne.

§. 46.

Przekroczenia objęte ustawą karną.

Przekroczenia przepisów budowniczych, objęte ustawą karną, będą dochodzone i karane przez właściwe Sądy.

§. 47.

Inne przekroczenia.

Co do innych przekroczeń przepisów zawartych w tej ustawie, służy prawo karania naczelnikowi gminy z dwoma przysiężnymi. Przekroczenia te karane będą stosownie do stopnia winy i do wynikającego z niej niebezpieczeństwa publicznego grzywną od 1 do 50 zł. w. a., a wrazie niemożności uiszczenia kary pieniężnej, aresztem od 24 godzin do dni 14.

§. 48.

Rekursy przeciw orzeczeniom karnym.

Rekursy przeciw orzeczeniom karnym (§. 47) mają być w terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu wnoszone do c. k. Starostwa za pośrednictwem Zwierzchności gminnej.

§ 49.

Budowy wykonane bez konsensu lub wbrew konsensowi.

Jeśli budowa została całkiem lub częściowo wykonaną bez konsensu lub wbrew temuż konsensowi, winna Zwierzchność gminny natychmiast wstrzymać budowę (§. 41). Władza powołana do wydawania konsensu przeprowadzi następnie czynności wskazane w §. 4. względnie §. 9. i wyda orzeczenie czy i o ile wykonana budowa może być pozostawioną, czyli też ma być zmienioną lub zniesioną.

Niezależnie od tego orzeczenia może nastąpić ukaranie winnego w myśl §§. 46. i 47.

§ 50.

Wykonanie prawomocnych poleceń.

Jeżeli właściciel budynku, pomimo nałożenia kary za niedotrzymanie pierwszego terminu, nie dopełni w drugim przez Zwierzchność gminną oznaczonym terminie prawomocnego polecenia władz powołanych do wykonania tej ustawy, Zwierzchność gminna wykona to polecenie na jego koszt i stratę.

ROZDZIAŁ VI.

Postanowienia co do obszarów dworskich.

§. 51.

Zasadnicze postanowienie.

Obszary dworskie miejscowości, w których niniejsza ustawa obowiązuje, podlegają również postanowieniom tejże ustawy.

Zakres działania przyznany niniejszą ustawą Zwierzchności i Radzie gminnej, przechodzi na obszarze dworskim na przełożonego tegoż obszaru z wyjątkiem prawa karania (§. 47.), które przysługuje c. k. Starostwu i z wyjątkiem wypadków przewidzianych w §. 52. ustęp 1. i 2.

§. 52.

Budowle pośród zabudowań gminy, oraz karczmy, szynkownie itd.

Wykonywanie wszystkich czynności policyi budowniczej, jak niemniej prawo karania za przekroczenie przepisów tej ustawy na tych częściach obszaru dworskiego, które leżą pośród zabudowań gminy, należy do zakresu działania gminy.

To samo odnosi się do karczem, szynkowni i należących do nich stajni, szop, i t. p. zabudowań, co do których w myśl §. 7 ustawy o obszarach dworskich z dnia 12. sierpnia 1866 Nr. 20 dz u. kr. sprawowanie policyi miejscowej należy do gminy.

Nadto, jeżeli budynek, który na obszarze dworskim ma być stawiany, mniej a niżeli o 30 m. oddalony będzie od zabudowanego terytoryum gminy, winien przełożony obszaru dworskiego zawiadomić o zamierzonej budowie Zwierzchność gminy. Jeśli zaś Zwierzchność gminna mniema, że budynek ten stawiany jest wbrew przepisom niniejszej ustawy i ztąd zagraża niebezpieczeństwo, może o tem donieść Wydziałowi powiatowemu, który winien na tej podstawie zbadać rzecz i wydać orzeczenie, tak, jak gdyby w tej sprawie do niego rekurs wniesiony został przeciw wydanemu w pierwszej instancyi orzeczeniu.

USTAWA

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zmieniająca Art. I. tudzież §§. 73. i 74. ustawy krajowej z 4. kwietnia 1889. Nr. 31. dz. u. kr.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, rozporządzam jak następuje:

Art. A.

Postanowienia Art. I. oraz §§ 73. i 74. ustawy krajowej z dnia 4. kwietnia 1889. Nr. 31. dz. u. kr. w dotychczasowem brzmieniu zostają uchylone i mają opiewać jak następuje:

Art. I.

Przepisom niniejszej ustawy podlegają następujące miejscowości (miasta i miasteczka): Andrychów, Baranów, Bełz, Biecz, Bircza, Błażowa, Bóbrka, Bohorodczany, Bolechów, Bołszowce, Borszczów, Brzesko, Brzostek, Brzozów, Budzanów, Bukaczowce, Bukowsko, Bursztyn, Busk, Chodorów, Chorostków, Chrzanów, Chyrów, Cieszanów, Ciężkowice, Czortków, Dąbrowa, Delatyn, Dębica, Dobczyce, Dobromil, Dolina, Dubiecko, Dukla, Dynów, Frysztak, Gliniany, Głogów, Grybów, Grzymałów, Halicz, Horodenka, Husiatyn, Jagielnica, Janów (pow. Gródek), Janów (pow. Trembowla), Jaryczów nowy, Jaworów, Jazłowiec, Jezierna, Jezierzany, Jezupol, Jordanów, Kalwarya, Kałusz, Kamionka strumiłowa, Kańczuga, Kęty, Kolbuszowa, Komarno, Kopeczyńce, Korolówka (pow. Borszczów), Kossów, Kozowa, Krakowiec, Krościenko (pow. Nowytarg), Krystynopol, Kulików, Kuty, Leżajsk, Limanowa, Lisko, Lubaczów, Lutowiska, Łańcut, Łopatyn, Łysiec, Magierów, Maków, Mielec, Mielnica, Mikołajów (pow. Żydaczów), Mikulińce, Monasterzyska, Mościska, Mosty wielkie, Muszyna, Myślenice, Nadwórna, Nawarya, Niemirów, Niepołomice, Niżniów, Niżankowice, Nowytarg, Obertyn, Olesko, Oświęcim, Ottynia, Peczeniżyn, Pilzno, Pistyń, Piwniczna, Podhajce, Podkamień (pow. Brody), Podwołoczyska, Pomorzany, Potok złoty, Probóżna, Przemyślany, Przeworsk, Radomyśl (pow. Mielec), Radymno, Radziechów, Rawa ruska, Rohatyn, Ropczyce, Rozdół, Rozwadów, Rożniatów, Rudki, Rudnik, Rymanów, Sassów, Sieniawa, Skała, Skałat, Skawina, Skole, Sokołów, Sołotwina, Starasól, Staremiasto, Stary Sącz, Strusów, Strzyżów, Sucha, Szczerzec, Szczucin, Tarnobrzeg, Tłumacz, Tłuste (pow. Zaleszczycki), Toporów, Trembowla, Trzebinia,

Tuchów, Turka, Tyczyn, Tyśmienica, Uhnów, Ulanów, Ułaszkowce, Uście biskupie, Ustrzyki dolne, Wilamowice, Wiśnia Sądowa, Wiśnicz nowy, Wojnicz, Wojniłów, Zabłotów, Zakliczyn, Założce, Zator, Zbaraż, Zborów, Żabno, Żmigród, Żołynia, Żurawno, Żydaczów, Żywiec.

§. 73.

Zwierzchność gminna.

Zwierzchność gminna czuwa nad przestrzeganiem przepisów tej ustawy.

Zwierzchność gminna daje pozwolenie na budowę (konsens) i przestrzega ażeby:

a) nie budowano bez uzyskania prawomocnego konsensu,

b) zachowano linię regulacyjną i poziom,

c) ściśle stosowano się do zatwierdzonego planu budowy,

d) do wykonania budowy używano osób upoważnionych w myśl §. 21. i

e) tylko dobrego trwałego materyału.

Przy spostrzeżeniu uchybień winna Zwierzchność gminna w wypadkach pod *a) b)* i *c)* wymienionych, wstrzymać dalszą budowę, w wypadku pod *d)* usunąć nieupoważnionego wykonawcę od dalszej budowy, a w wypadku pod *e)* zarządzić uprzątnięcie z placu budowy materyału za nieodpowiedni uznanego.

Od rozporządzeń Zwierzchności gminnej można na ręce naczelnika gminy wnieść rekurs do Wydziału powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu rozporządzenia, z wyjątkiem wypadków przewidzianych w §. 3. niniejszej ustawy.

Rekurs od zarządzenia, wstrzymującego budowę rozpoczętą, nie ma mocy odraczającej.

§. 74.

Rada gminna.

Rada gminna załatwia następujące sprawy:

a) zarządza sporządzenie ogólnego planu miasta, zatwierdza go i czuwa nad jego peryodycznem uzupełnieniem przez Zwierzchność gminną;

b) zatwierdza plany budynków, przeznaczonych na cele gminy lub zakładów gminnych;

c) zatwierdza plany podziału znaczniejszych obszarów na parcele budowlane (§. 18.);

d) uchwala plan regulacyjny przy odbudowaniu zniszczonych części miasta (§. 19.);

e) oznacza części obszaru miejskiego, w których tylko materyał ogniotrwały do budowy użytym być może (§. 24.);

f) w gminach, w których materyał ogniotrwały jest nader kosztowny lub ludność ubogą, postanawia z zatwierdzeniem Rady powiatowej, że w następującym przeciągu lat 10, z wyjątkiem

mieszkalnych domów piątrowych, wszystkie inne budynki na całym obszarze miejskim z muru pruskiego lub drzewa stawiane być mogą (§. 24. lit. c.);

g) oznacza, przy których ulicach i placach publicznych budynki z materyału nieogniotrwałego mają być stawiane na fundamentach murowanych i na podmurowaniu 50 cm. wysokości (§. 25.);

h) uchwala w sprawie wyjątkowego uwolnienia gminy miejskiej od obowiązku pokrywania dachów ogniotrwałym materyałem (§. 47);

i) wydaje obowiązujące przepisy o systemie kanalizacyi (§. 52.);

k) oznacza okręg miasta, w którym tylko piątrowe domy stawiać wolno i daje wyjątkowe pozwolenie na stawianie domu parterowego w tym okręgu (§. 57.);

l) oznacza materyał, jaki ma być użyty do ułożenia chodnika przed nowym budynkiem w pewnej ulicy lub części miasta (§. 59.);

m) oznacza wysokość taksy dla znawców za oględziny nowo wybudowanych domów (§. 68.).

Uchwały Rady gminnej w sprawach tu pod *a)*, *b)*, *c)*, *d)*, *e)*, *g)*, *i)*, *k)* określonych, winny być w obrębie gminy ogłoszone. Od tych uchwał wolno stronom interesowanym wnieść za pośrednictwem Zwierzchności gminnej rekurs do Wydziału powiatowego w ciągu dni 30 od ich ogłoszenia.

Art. B.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Z I. Związkowej drukarni we Lwowie.

Alegat III. do sprawozdania Wydziału krajowego L. W. 9536/93.

Wykaz

miast i miasteczek nieobjętych ustawami krajowemi z 28. kwietnia 1882 Nr. 77. Dz. u. kr. i z 4. kwietnia 1889 Nr. 31 dz. u. kr.

Liczba porz.	Powiat i miejscowość	Podatek z roku 1892.												Ludność z r. 1890.
		gruntowy		domowo- klasowy		domowo- czynsz.		zarobkowy		dochodowy		Razem		
		zł.	ct.					zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
1	**Biała:** Wilamowice	1.062	60	503	40	183	78	232	96	106	72½	2.089	46½	1.744
2	**Bóbrka:** Brzozdowce	2.439	97	519	50	103	04	314	27½	259	60½	3.636	39	2.320
3	Strzeliska nowe	1.018	60	662	50	107	82	660	32½	161	46	2.610	70½	2.652
4	**Bochnia:** Lipnica murowana	251	16	270	70	33	18	162	43½	63	99	781	46½	1.102
5	Uście solne	1.920	60	496	30	106	24	129	40½	60	31½	2.712	86	1.498
6	**Borszczów:** Bilcze z Dobrokutem	4.858	—	1.287	90	50	12	118	70	333	01	6.647	73	3.237
7	Dźwinogród	558	65	213	40	—	—	49	98	11	90	833	93	368
8	Korolówka	2.530	62	878	65	281	08	775	73	170	54½	4.636	62½	3.630
9	Krzywcze	3.724	99	964	15	20	58	267	75½	117	52½	5.095	—	2.257
10	Kudryńce	3.129	92	687	20	107	34	278	09½	216	64½	4.419	20	2.462
11	Uście biskupie	1.743	08	928	—	106	70	508	04½	400	83	3.686	65½	2.491
12	**Brody:** Leśniów	599	34	492	70	65	56	174	12	18	03	1.349	75	2.060
13	Łopatyn	1.064	39	648	97½	100	28	349	13	59	15	2.221	92½	2.724
14	Markopol	1.158	82	305	95	25	06	35	71	25	17½	1.550	71½	1.139
15	Stanisławczyk	197	52	415	50	6	68	117	41	12	95	750	06	1.619
16	Szczurowice	313	16	394	80	28	28	209	83½	18	27½	964	35	1.646
17	**Brzesko:** Czchów	555	93	368	—	94	10	157	16½	7	65	1.182	84½	1.703
18	Zakliczyn	437	27	249	60	307	96	313	11	96	55	1 404	49	1.276
19	**Brzeżany:** Narajów	1.481	37	732	90	99	90	525	80½	148	53½	2.988	51	2.676
20	**Brzozów:** Jasienica	579	33	575	50	112	39	384	96	85	48½	1.737	66½	2.215
21	**Buczacz:** Barysz	3.962	91	1.213	—	6	72	232	05	165	91½	5.580	59½	3.908
22	Uście zielone	3.428	47	1.444	50	123	06	316	10½	49	17½	5.361	31	2.407
23	**Chrzanów:** Nowa góra	472	29	303	10	70	—	147	78½	49	10	1.042	27½	1.122
24	Trzebinia	221	30	—	—	842	80	821	05	202	42½	2.087	57½	975
25	**Cieszanów:** Lipsko	459	39	207	10	21	28	150	66	51	01	889	44	990
26	Narol	222	16	487	10	98	90	602	50	130	77½	1 541	43½	1.878
27	Oleszyce	552	16	1.198	40	363	47	640	—	154	83½	2.908	86½	2.280
28	**Cieszanów:** Płazów	217	62	212	90	8	40	53	55	19	98	512	45	705
29	**Czortków:** Jagielnica	1.229	19	758	60	155	14	640	20	444	25	3.227	38	3.201
30	Ułaszkowce	1.325	29	431	20	912	62	213	22	132	39	3.014	72	2.260
31	**Dąbrowa:** Szczucin	901	09	341	30	302	86½	413	05½	164	17½	2.122	48½	1.301
32	Żabno	1 128	31	337	40	374	99½	429	49½	151	78	2.421	98	1.420
33	**Dobromil:** Nowemiasto	314	59	235	80	128	30	457	67	121	27	1 257	63	896
34	Rybotycze	442	99	393	60	39	34	417	87	23	40	1.317	20	1.486
35	**Dolina:** Rożniatów	972	80	722	80	337	84	760	41	331	04	3.124	89	3.263
36	**Gorlice:** Rzepiennik biskupi	589	09	385	—	7	56	31	26	2	97½	1.015	88½	1.337

Uwaga. Cyfry porządkowe tłusto drukowane wskazują miejscowości, które mają być podciągnięte pod ustawę budowniczą z 4. kwietnia 1889 Nr. 31 Dz. u. kr.

Liczba porz.	Powiat i miejscowość	Podatek z roku 1892.												Ludność z r. 1890.
		gruntowy		dochodowo-				zarobkowy		dochodowy		Razem		
		zł.	ct.	klasowy		czynsz.		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
37	Uście ruskie	539	90	280	75	29	26	71	38	39	02½	960	31½	749
38	**Gródek**: Janów	227	11	526	30	351	98	766	54½	99	47	1.971	40	2.013
39	**Grybów**: Bobowa	459	39	312	50	73	80	388	24	174	62	1.408	55	1.326
40	Ciężkowice	544	18	507	80	172	25	342	72	130	98	1.697	93	2.006
41	**Horodenka**: Chocimierz	3.099	50	868	30	21	90	144	63	174	73½	4.309	06½	2.712
42	Czernelica	3.918	59	991	15	49	70	321	30	164	69	5.445	43	3.222
43	**Husiatyn**: Probużna	2 897	46	542	15	175	76	531	57	306	07½	4.453	01	2.698
44	**Jarosław**: Pruchnik	122	32	320	50	359	66	808	82	119	50½	1.730	80½	1.683
45	**Jasło**: Dębowiec	1 191	40	511	85	65	50	90	14	28	33½	1.887	22½	1.611
46	Frysztak	1.003	23	535	90	569	74	431	13	167	88½	2.707	88½	1.398
47	Kołaczyce	610	77	359	50	192	16	533	71½	67	56	1.763	70½	1.692
48	Osiek	514	80	303	35	7	10	78	33	89	11½	992	69½	911
49	**Jaworów**: Krakowiec	1.143	38	491	—	484	08	780	04½	588	58	3.487	08½	1.789
50	Wielkie oczy	1.094	14	559	60	141	—	649	59	172	22	2.616	55	1.952
51	**Kałusz**: Wojniłów	1.667	29	953	55	294	34	469	52	152	27	3 536	97	2.373
52	**Kamionka**: Chołojów	2.892	93	903	30	42	14	282	56	47	52	4 168	45	3.822
53	Dobrotwór	2.171	38	801	20	36	12	124	95½	16	75	3.150	40½	3.131
54	Stojanów	3.485	18	712	30	95	48	236	58½	183	38	4.712	92½	2.690
55	Witków nowy	538	12	409	60	61	48	267	34½	32	10	1.308	64½	2.088
56	**Kolbuszowa**: Majdan	666	08	388	—	236	78	438	22½	42	25½	1.771	34	1.924
57	**Kołomyja**: Gwoździec	1.212	49	556	20	377	42	566	79	246	36	2.959	26	2.142
58	Jabłonów	198	68	488	50	88	68	536	38½	91	76	1.404	00½	1.759
59	Kamionka wielka	3 357	24	641	90	30	66	49	08½	12	50	4 091	38½	2.218
60	Kułaczkowce	2.803	52	801	95	—	—	132	54	59	38	3 797	39	2.355
61	**Krosno**: Jedlicze	481	56	165	20	22	47	82	11	50	28	801	62	435
62	**Limanowa**: Tymbark	131	22	173	50	120	72	192	78	54	87	673	09	793
63	**Lisko**: Baligród	298	16	243	—	213	50	221	27½	29	11	1.005	04½	1.274
64	Lutowiska	452	32	659	40	419	16	767	16	128	78	2.426	81	2.175
65	**Lwów**: Jaryczów now.	1 043	75	681	10	257	46	1.071	—	512	84	3.566	15	2.895
66	Kukizów	1.141	67	242	40	9	10	32	13	104	21	1.529	51	654
67	Nawarya	483	62	224	40	120	82	429	97	128	55	1.387	36	899
68	**Łańcut**: Żołynia	49	29	365	80	430	80	580	12½	143	15	1.569	16½	1.800 miast. 4.428 wieś
69	**Mielec**: Przecław	2.447	19	375	10	171	90	388	47	21	23	3.403	89	951
70	Rzochów	341	04	235	70	55	22	146	37	50	75	829	08	711
71	**Mościska**: Krukienice	1.439	—	447	50	74	72	178	31½	51	62½	2.191	16	1.489
72	Husaków	463	28	388	50	100	46	227	70	26	92½	1.206	86½	1.340
73	**Myślenice**: Jordanów	370	28	325	50	438	98	312	37½	296	98	1.744	11½	1.262
74	**Nowy Sącz**: Tylicz	483	85	420	—	13	32	124	95	23	63	1.065	75	1.372
75	Zbyszyce	493	41	108	90	8	96	42	84	8	24	662	35	342
76	**Nowy Targ**: Krościenko	704	50	485	70	432	16	353	18½	153	23½	2.128	78	1.843
77	**Pilzno**: Brzostek	698	72	309	80	452	82	290	42	176	55	1 928	31	1.239
78	Jodłowa	2.683	59	861	35	32	76	194	04	93	47½	3.865	21½	3.715
79	**Przemyśl**: Babice	271	53	254	15	68	34	49	98	4	76	648	76	838
80	Fredropol	156	80	78	85	—	—	10	71	1	19	247	55	282
81	Krasiczyn	989	39	327	20	135	82	313	53	874	99	2 640	93	720
82	Krzywcza	509	68	317	70	75	98	257	03	23	02	1.183	41	965
83	**Przemyślany**: Dunajów	1.898	34	572	85	25	20	120	45	195	94	2.812	78	2.110

Liczba porz.	Powiat i miejscowość	Podatek z roku 1892.												Ludność z r. 1890.
		gruntowy		domowo-				zarobkowy		dochodowy		Razem		
		zł.	ct	klasowy		czynsz.		zł.	ct.	zł.	ct.	zł	ct.	
84	Firlejów	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.135
85	Świerz	1.078	65	657	90	3	10	124	89½	31	02½	1.895	57	2.066
86	**Rawa:** Lubycza król. kameralna	1.119	37	179	40	81	86	258	48½	13	81	1.652	92½	813
87	Magierów	646	32	809	60	151	20	411	26½	—	—	2.018	38½	3.138
88	Mosty małe	424	38	176	90	—	—	74	97	78	60	754	85	527
89	Niemirów	512	48	764	80	336	70	544	42½	38	70	2.197	10½	2.910
90	Potylicz	1.270	24	945	80	47	90	216	20	—	—	2.480	14	2.922
91	**Rohatyn:** Bołszowce	2.011	08	998	38	570	52	903	91	282	76	4.766	65	3.481
92	Bukaczowce	2.165	92	554	60	276	95	637	77	179	29	3 814	53	2.162
93	Knihynicze	865	97	424	40	38	56	179	38	97	52	1 605	83	1.670
94	Konkolniki	1.111	56	146	80	28	—	24	99	105	40	1.416	75	538
95	Podgrodzie	1.250	14	349	—	9	66	42	84	82	22	1.733	86	1.038
96	Podkamien	1.129	06	364	30	48	30	112	08	24	06	1.677	80	1.265
97	Stratyn st.	368	70	219	60	2	80	93	72	161	37	846	19	1.162
98	**Ropczyce:** Wielopole	439	80	277	35	91	62	329	44½	110	86½	1.249	08	922
99	**Rzeszów:** Błażowa	2.142	62	1.297	10	374	02	655	10	199	01½	4.667	85½	4.760
100	Czudec	642	06	220	90	222	66	517	06	346	07½	1 948	85½	1.162
101	Jawornik	314	07	248	50	52	44	105	31½	39	95	760	27½	1.021
102	Niebylec	167	83	202	75	62	84	140	83½	30	33½	604	59	693
103	**Sambor:** Rajtarowice	1.644	39	303	70	19	04	50	86½	12	18½	2.030	18	1.012
104	**Sanok:** Bukowsko	1 289	—	184	90	443	76	460	55	72	99½	2.451	20½	1.006
105	Jaćmierz	1.253	96	234	70	12	04	64	26	—	04	1.565	—	716
106	Jaśliska	259	83	247	80	59	36	178	50	49	95	795	44	971
107	Mrzygłód	414	54	206	60	13	02	45	53	67	04½	746	73½	692
108	Nowotaniec	271	89	144	50	—	—	59	61	6	87	482	87	634
109	Tyrawa wołoska	463	56	318	90	119	52	177	75½	21	08	1.100	81½	1.266
110	Zarszyn	1.374	02	296	40	21	20	271	50	111	94	2 075	06	1.050
111	**Skałat:** Tarnoruda	179	64	215	70	92	30	135	66	119	78	743	08	736
112	Touste	1.934	75	762	80	191	88	321	94	201	84½	3.413	21½	2.300
113	**Sokal:** Tartaków	1.759	66	388	10	112	26	456	23	188	22	2.904	47	1.164
114	Waręż	149	99	281	40	107	70	534	73	218	61	1.292	43	1.491
115	**Stanisławów:** Jezupol	2.894	90	913	45	143	64	231	64	31	48	4.215	11	3 448
116	Maryampol	2.600	45	916	10	171	52	418	50	53	15	4.159	72	1.316
117	**Staremiasto:** Felsztyn	323	12	309	40	70	18	268	63½	66	08½	1.037	42	1.257
118	Laszki murowane	847	15	260	10	4	83	35	70	6	95	1.154	73	821
119	**Tarnobrzeg:** Baranów	263	55	549	40	310	34	419	47½	93	07½	1.635	84	2.371
120	Radomyśl	164	96	325	90	190	84	307	91	120	55½	1.110	16½	1.432
121	Rozwadów	127	78	439	20	973	72	1.099	72	571	43½	3.211	85½	2.614
122	**Tarnów:** Ryglice	1.436	05	737	95	160	40	272	62	74	50½	2 681	52½	2 516
123	**Trembowla:** Janów	2.299	97	626	70	101	48	479	27	287	67½	3.795	09½	2.563
124	**Wadowice:** Andrychów m.	903	98	861	10	1.809	62	1.698	21	522	16	5.79[illegible]	07	1.472 miast. 2.581 wieś
125	Kalwarya	165	08	181	—	988	86	727	82½	204	34	2.267	10½	1.477
126	Lanckorona	662	03	502	90	3	36	113	79	6	37½	1.288	45½	1.662
127	**Wieliczka:** Skawina	1.287	54	309	70	555	60	361	56½	429	30	2.943	70½	1.542
128	**Zaleszczyki:** Gródek	1.460	46	341	70	14	56	44	62½	124	95	1.986	29½	929
129	Tłuste	2.576	49	846	10	648	96	1.039	76	462	66	5.573	97	3.579
130	Uścieczko	2.264	81	671	20	81	30	262	41	121	—	3.400	72	2.550

Liczba porz.	Powiat i miejscowość	Podatek z roku 1892.										Ludność z r. 1890.
		gruntowy		domowo-				zarobkowy		dochodowy		Razem		
		zł.	ct.	klasowy		czynsz.		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
131	**Złoczow:** Biały-Kamień	581	02	817	30	27	—	528	05	112	67	2.066	04	3.724
132	Gołogóry	1.435	20	682	—	90	46	467	88	59	51	2.735	05	2.959
133	Jezierna	6.520	53	1.270	35	370	31	392	08	132	79½	8.686	06	5.275
134	Sokołówka	974	61	545	30	43	20	204	48	18	54½	1.786	13½	2.522
135	Zarudzie	849	04	167	—	9	15	21	42	16	32	1.062	93	501
136	**Żółkiew:** Mosty wielkie	1.655	54	1.110	–	592	74	1.051	08	1.035	60	5.444	96	4.414
137	**Żywiec:** Milówka	884	25	459	65	201	—	201	10	184	24	2.231	24	2.421

Departament rachunkowy c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu.

Lwów dnia 22. marca 1893.

Tyszkowski m.p.

LW. 8.080/93.

Aleg. 57.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie prośby gminy Chełm o zapłacenie z funduszów krajowych gminie Tarnów kwoty 115 zł. 19 ct. tytułem kosztów żywienia 3-ga dzieci Stefana i Józefy Rusków.

Wysoki Sejmie!

Rozporządzeniem z dnia 1. czerwca 1889 L. 8.161 orzekło c. k. Starostwo w Myślenicach, że Józefa Ruskowa tudzież dzieci Wiktorya, Helena i Jadwiga przynależne są przez głowę męża względnie ojca Stefana Rusko vel Rusek do gminy Chełm pow. myślenickiego i oznajmiło, że gmina ta obowiązaną będzie zwrócić gminie m. Tarnowa koszta utrzymania tej rodziny za czas od dnia 3. marca 1889 do dnia jej odebrania. Przeciw powyższemu orzeczeniu wniosła wprawdzie gmina Chełm rekurs do c. k. Namiestnictwa, rekurs ten jednak nie odniósł pożądanego skutku, gdyż c. k. Namiestnictwo orzeczeniem z dnia 20. maja 1890 L. 27.781 zatwierdziło zarekurowane orzeczenie c. k. Starostwa myślenickiego, co do uznanej przynależności powyższej rodziny do gminy Chełm.

Na podstawie wykazu przesłanego przez c. k. Starostwo w Tarnowie, wykazującego płynność i wysokość pretensyi gminy m. Tarnowa, wezwało następnie c. k. Starostwo w Myślenicach rozporządzeniem z dnia 11. grudnia 1890 L. 19.801. Zwierzchność gminną w Chełmie do zapłacenia kwoty 131 zł. 19 ct. tytułem kosztów utrzymania trojga nieletnich dzieci Stefana Józefy Rusków w czasie od 3. marca 1889 do 14. lipca 1890. Nie posiadając żadnych funduszów do pokrycia żądanej pretensyi, zwróciła się Zwierzchność przedewszystkiem do Wydziału krajowego i Wydziału powiatowego z prośbą o zapomogę a następnie do Magistratu i Rady miejskiej w Tarnowie za pośrednictwem Wydziału powiatowego z prośbą o odpisanie powyższej należytości.

W częściowem uwzględnieniu prośby gminy, zapłacił Wydział powiatowy z fundnszów powiatowych kwotę 16 zł. gminie miasta Tarnowa. Rada jednak miejska w Tarnowie nie przychyliła się do prośby gminy, lecz tylko zezwoliła na spłatę wykazanej należytości w 4 ratach rocznych od r. 1892 począwszy.

Gmina Chełm nie będąc w stanie pozostałych kosztów w kwocie 115 zł. 19 ct. zapłacić, udaje się obecnie z prośbą do Wysokiego Sejmu o przyjęcie rzeczonych kosztów na fundusz krajowy. Przedłożony przez Wydział powiatowy inwentarz gminy Chełm za rok 1892, jakoteż budżety jej z trzech lat ostatnich, tudzież zamknięcia rachunków za lata 1890 i 1891 wykazują, iż gmina ta bez nadmiernego przeciążenia mieszkańców swoich nie byłaby istotnie w stanie żądanej należytości uiścić.

Wedle przedłożonego inwentarza, gmina Chełm nie posiada żadnego nieruchomego majątku, a cały majątek zakładowy tejże gminy w uprawnieniach, efektach, pożyczkach i ruchomościach, wynosi razem kwotę 296 zł. 04 ct. w. a.

Własne dochody gminy wynoszą przeciętnie rocznie 24 zł. 22 ct., podczas gdy wydatki gminne wedle zamknięć rachunkowych wynoszą przeciętnie 60 zł., na pokrycie zatem niedoboru musi gmina corocznie nakładać dodatki do podatków bezpośrednich w wysokości około 20%. Gdy zaś gmina Chełm opłaca rocznie około 140 zł. w. a. podatków bezpośrednich, należałoby na pokrycie należytości gminy Tarnowa nałożyć dodatki w wysokości przeszło 80% nie wliczając w to zwyczajnych dodatków corocznych na pokrycie niedoboru gminnego, dodatków krajowych i powiatowych, co razem wyniosłoby około 150%. W razie zaś ratalnej spłaty wypadałoby nakładać przez 4 lata przeszło 25% dodatku co łącznie z dodatkiem na potrzeby gminy wyniosłoby przeszło 45% dodatku do podatków bezpośrednich. Zdaniem jednak Wydziału powiatowego dodatek taki nawet w drodze egzekucyi nie dałby się ściągnąć, gdyż mieszkańcy rzeczonej gminy są bardzo ubodzy, posiadają grunta liche i nieurodzajne, a główne ich utrzymanie stanowi dochód ze sprzedaży drzewa, przynoszonego w małych wiązkach na codzienne targi do Myślenic.

Z powyżej przedstawionego stanu rzeczy okazuje się, że nawet dozwolona spłata powyższej należytości w czterech rocznych ratach przechodzi siły tej ubogiej gminy i że ściągnienie w drodze przymusowej, mogłoby rzeczywiście doprowadzić ją do ruiny.

Z tych powodów Wydział krajowy zgodnie z wnioskiem Wydziału powiatowego popiera prośbę gminy Chełm i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Koszta utrzymania dzieci Stefana i Józefy Rusków, Wiktoryi, Heleny i Jadwigi w kwocie 115 zł 19 ct. należące się gminie m. Tarnowa od gminy Chełm powiatu myślenickiego, przyjmuje się na fundusz krajowy.

Celem pokrycia tych kosztów otwiera się Wydziałowi krajowemu dodatkowy kredyt na rok 1893 w kwocie 115 zł. 19 ct. w. a.

We Lwowie dnia 17. marca 1893.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
Eustachy Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

LW. 18.066.

Aleg. 58.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie pożyczki zaciągniętej przez spółkę wodną Jasielską z funduszu krajowego.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego z petycyi spółki wodnej Jasielskiej o odpisanie reszty należytości z pożyczki krajowej zaciągniętej na regulacyą Wisłoki powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 15. stycznia 1889 następujące uchwały:

I. Upoważnia się Wydział krajowy, aby Spółce Jasielskiej za zaległości pożyczki spółce udzielonej w sumie 1.500 zł. wraz z procentami, udzielił moratoryum na lat trzy tj. po koniec roku 1892.

II. Wzywa się Wydział krajowy aby w ciągu tego czasu stosunki spółki jasielskiej dokładnie zbadał i ewentualnie przedstawił Wysokiemu Sejmowi odpowiedni wnioski.

Odnośnie do powyższego polecenia Wydział krajowy ma zaszczyt przedstawić Wysokiemu Sejmowi następujące sprawozdanie.

W celu ochrony około 200 morgów ornych gruntów, położonych pod Jasłem przy zejściu się rzeki Dębówki czyli Wisłoki z rzeką Ropą od zniszczenia oraz w celu uzyskania około 30 morgów szutrowisk dla uprawy przez namulenie, zawiązała się w Jaśle w 1880 roku spółka wodna. Projekt robót ochronnych wypracowany przez tamtejszego c. k. inżyniera p. Wasilewskiego i obliczony na kwotę . . . . . 4.373 zł. 34 ct. został zatwierdzony orzeczeniem c. k. Starostwa z 1. sierpnia 1880 l. 4.976.

Część tych robót na kwotę 1.414 zł. 54 ct. spółka zaraz wykonała wydatek rzeczywisty jednak wynosił tylko . . . . . 919 zł. 11 ct.
tj. że wykonano taniej o . . . . . 495 „ 43 „

Nie mając dostatecznych środków na ukończenie własnemi siłami rozpoczętej roboty, spółka wodna udała się do Wydziału krajowego z prośbą o subwencyą.

Wydział krajowy polecił zbadać rzecz na miejscu sp. inżynierowi Klugerowi, który potwierdził istniejący groźny stan rzeczy i obliczył koszta robót, które należało wykonać dla osiągnięcia zamierzonego celu na kwotę . . . . . 4.296 zł. 20 ct.
a po odjęciu robót już wykonanych 919 zł. 11 ct. na kwotę . . . 3.377 „ 09 „

Uwzględniając zapobiegliwość spółki wodnej Jasielskiej i pragnąc zarazem zachęcić ogół mniej dbały o swe dobro do wykonywania robót melioracyjnych, Wydział krajowy oświadczył gotowość poparcia ze swej strony ewentualnej petycyi do Wysokiego Sejmu o subwencyę do wysokości 2.000 zł. z warunkiem:

1. że roboty zostaną ukończone w 1882 roku według wniosku inżyniera Klugera pod kontrolą Wydziału krajowego.

2. że resztę kosztów projektowanej regulacyi opędzi Spółka wodna z własnych funduszów — i

3. że statut swój uzupełni w sposób odpowiadający powyższym warunkom.

Wskutek wniesionej petycyi do Wysokiego Sejmu, komisya kultury krajowej w sprawozdaniu z 13. października 1881 proponowała subwencyę . . . . . 1.000 zł.
i pożyczkę bezprocentową . . . . . 1.000 „
Wysoki Sejm jednak uchwałą z 15. października 1881 udzielił subwencyę w kwocie. 500 „
i bezprocentową pożyczkę . . . . . 1.500 „

Dla zapewnienia zwrotu tej pożyczki funduszowi krajowemu została zawartą (LW. 18.690/92) notaryalna umowa według której, spółka wodna zobowiązała się zwrócić tę pożyczkę w 10 ratach po 150 zł. począwszy od 1. stycznia 1883 r. z tem zastrzeżeniem, że w razie uchybienia spłaty którejkolwiek raty utraci dobrodziejstwo spłat ratalnych i Wydział krajowy mocen będzie zażądać odrazu zapłaty całej niespłaconej jeszcze reszty długu, a nadto Spółka obowiązaną będzie zapłacić funduszowi krajowemu prawne odsetki po 6% od zapadłej a nieuiszczonej raty.

Punkt 4. umowy gwarantuje zwrot tej sumy Wydziałowi krajowemu niepodzielnie całym majątkiem członków spółki tak ruchomym, jakoteż nieruchomym a punkt 8. przyznaje prawo natychmiastowej egzekucyi.

Po wykonaniu projektowanych robót w ciągu 1882 roku, Wydział krajowy zarządził kolaudacyę rozporządzeniem z 18. listopada 1882 LW. 55.085 która została przeprowadzoną przez inżyniera Jankowskiego 17. kwietnia 1883 roku.

Okazało się że jakkolwiek roboty nie zostały wykonane dokładnie według pierwotnych planów, jednakże zmiany wprowadzone były odpowiednie i ilość robót wykonanych nie została przez to zmniejszoną. Wskutek tego komisya kolaudacyjna uznała, że spółka wodna wywiązała się należycie z przyjętych zobowiązań.

Rachunki przesłane Wydziałowi krajowemu (do LW. 16.703/83) wykazują następujące wydatki.

1. Odsetki od wypożyczonych kapitałów	134	zł.	18 ct.
2. Wypłaty robotników	1.822	„	88 „
3. Zakupno i zwiezienie materyałów	1.398	„	27 „
4. Administracya	321	„	57 „
razem . . .	3.686	zł.	90 ct.

Dochody spółki wodnej w tym czasie były następujące:

1. Z kasy oszczędności pożyczka	1.100	zł.	— ct.
2. Z Wydziału krajowego	1.500	„	— „
3. Od członków Spółki	247	„	93 „
4. Subwencya Wydziału krajowego	500	„	— „
razem . . .	3.347	zł.	93 ct.

Chociaż rachunki z wydatków, powyżej wykazane nie były należycie udokumentowane, Wydział krajowy uznał je wyjątkowo za wystarczające, opierając się na akcie kolaudacyjnym, który potwierdził, że roboty zostały odpowiednio wykonane.

Gdy powódź z roku 1883 zrządziła w wykonanych robotach znaczne szkody, Wydział krajowy po zbadaniu sprawy na miejscu przez swego inżyniera, udzielił ze względu na ubóstwo członków spółki wodnej dodatkowej pomocy z funduszu krajowego w kwocie . . 300 zł. z warunkiem, że spółka pokryje resztę kosztów projektowanych robót uzupełniających w kwocie (LW. 32.373/83) . . . . . 260 zł.

Ze względu na nagłość sprawy, Wydział powiatowy w Jaśle przeprowadził najpotrzebniejsze roboty ochronne, kosztem subwencyi krajowej 300 zł. chociaż spółka wodna żądanej kwoty 260 zł. nie złożyła — a kolaudacya tych robót dodatkowych z roku 1885 LW. 35.602/85 wykazała, że przekop wykonany przez spółkę wodną znacznie się wykształcił i że niebezpieczeństwo zniszczenia wykonanych przez Spółkę wodną budowli wodnych zupełnie odpada.

Z powyższego okazuje się, że cel zamierzony, został całkowicie osiągnięty, a subwencya udzielona z funduszu krajowego nie została zmarnowaną.

Z pożyczki, udzielonej spółce wodnej z funduszu krajowego w kwocie 1.500 zł., spółka spłaciła:

w 1883 roku	150 zł.	—	ct.
„ 1886 „	92 „	76	„
„ 1887 „	57 „	24	„
„ 1889 „	154 „	93	„
razem	354 zł.	93	ct.

czyli, że nie rachując procentów pozostałaby dłużną funduszowi kraj. kwotę 1.145 zł. 07 ct.

Gdy zatem spłóka wodna jasielska otrzymała:

jako subwencyę: od Wydziału krajowego	500 zł.	—	ct.
„ „ „	300 „	—	„
od gminy miasta Jasła	50 „	—	„
jako pożyczkę od Wydziału krajowego	1.500 „	—	„
razem	2.350 zł.	—	ct.
mniej zwrócono funduszowi krajowemu jak wyżej	354 zł.	93	ct.
otrzymała zatem okrągło około	2.000 „	—	„
a wydała na roboty	3.686 „	90	ct.
i dodatkowo	300 „	—	„
razem	3.986 zł.	90	ct.
okazuje się, że spółka wydała z własnych funduszów na budowę kwotę .	1.936 zł.	90	ct.

oprócz 919 zł. 11 ct., które wydała w roku 1880.

Według sprawozdania Wydziału powiatowego. (LW. 32777/89) do spółki należało 52 właścicieli gruntów lub realności w Jaśle, a wartość gruntów, korzystających z wykonanej regulacyi obejmujących około 100 morgów może być ocenioną na 30.000 zł. Dziewięciu członków spółki należy do ludzi majętnych, inni zaś są to ubodzy rzemieślnicy.

Dla lepszego wyjaśnienia stosunków ekonomicznych spółki jasielskiej, Wydział krajowy wezwał ponownie Wydział pow. ażeby uzupełnił swe sprawozdanie imiennym wykazem wszystkich członków spółki z wymienieniem, ile kiedy i komu zapłacił datku konkurencyjnego każdy członek spółki. oraz ile jeszcze datku każdy ma zapłacić?

Protokół przesłany przez Wydział pow. (LW. 18066/92) wykazuje tylko 27 członków spółki z których 5 umarło a reszta miała wyemigrować do Ameryki, a co do datków konkurencyjnych, żadnych dat nie podaje z tą uwagą, że Magistrat miasta Jasła odbierał pieniądze i prowadził rachunki.

Na podstawie tego, co powyżej przedstawiono, Wydział krajowy sądzi, że chociaż ściągnięcie zaległej reszty pożyczki byłoby możebne, pomimo tego, że znaczna część członków

spółki ma być ubogą, jednak z uwagi: 1. że spółka wodna dopełniła swoich zobowiązań co do wykonania robót projektowanych w oznaczonym czasie; 2. że przymusowe ściąganie należytości od teraźniejszych właścicieli gruntów konkurujących byłoby bardzo utrudnione, ponieważ wypadałoby założyć nowy kataster konkurencyjny a nie skonstatowano dokładnie, ile kto dotychczas zapłacił; 3. że roboty wykonane w teraźniejszych warunkach ze względu na uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 6. października 1882 byłyby niewątpliwie subwencyonowane przez państwo i kraj tak, że z całej kwoty wydanej . . . . . 3.986 zł. 90 ct. tylko $^1/_3$ część czyli . . . . . 1.329 „ — „ przypadałoby na konkurencyę, a w rzeczywistości spółka wodna wydała gotówką lub prestacyami kwotę 1.936 zł. 90 ct. t. j. 49% kosztów robót wykonanych, oprócz tych 919 zł. 11 ct., które wydała na te roboty bez subwencyi; 4. z uwagi nareszcie na opinię komisyi gospodarstwa kraj. LW. 2804/89 wedle której „po dokładnem zbadaniu i sprawdzeniu okoliczności i dat przedłożonych w petycyi (spółki wodnej jasielskiej) przez referenta na miejscu okazało się, że w tym wypadku zachodzą istotnie wyjątkowe stosunki“.

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Upoważnia się Wydział krajowy do odpisania spółce wodnej jasielskiej reszty należytości z pożyczki krajowej w kwocie 1.500 zł. zaciągniętej przez tę spółkę z funduszu krajowego r. 1882.

Z Rady Wydziału kraj. Król. Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem.

Lwów dnia 25. listopada 1892.

Marszałek krajowy
Sanguszko w. r.

Członek Wydziału krajowego
Wereszczyński w. r.

L. 60.905/1892.

Aleg. 59.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie prośby gminy Czarnołośce (powiat Tłumacz) o przyjęcie na fundusz krajowy kwoty 230 zł. 16 ct. a. w. uiszczonej gminie miasta Stanisławowa tytułem wzrostu kosztów utrzymania sierot po ś. p. Włodzimierzu Raczyńskim.

Wysoki Sejmie!

Orzeczeniem c. k. Starostwa w Tłumaczu z dnia 25. kwietnia 1890 L. 3.772, które w drodze instancyi zatwierdzone zostało przez c. k. Namiestnictwo orzeczeniem z dnia 23. września 1890 L. 65.966 przyznano ś. p. Włodzimierzowi Raczyńskiemu i jego dzieciom legitymowanym, Teodorowi Stefanowi 2 im. Włodzimierzowi; Klemensowi Aleksandrowi 2 im. i Ludwice Karolinie 2 im., tudzież żonie jego Filipinie prawo przynależności do gminy Czarnołośce. Na podstawie tego orzeczenia wezwało toż c. k. Starostwo reskryptem z 13. marca 1891 L. 1203 gminę Czarnołośce do zwrotu gminie miasta Stanisławów kosztów utrzymania wspomnianych wyżej małoletnich Teodora Stefana 2 im., Włodzimierza i Klemensa Aleksandra 2 im. w czasie od d. 3. stycznia 1889 do 15. czerwca 1890, narosłych w kwocie 230 zł. 16 ct.

Prócz tego gmina Czarnołośce zmuszoną została do odebrania tych małoletnich ze Stanisławowa i obecnie utrzymywać je musi własnym kosztem.

Orzeczenie powyższe c. k. Starostwa, jakkolwiek najzupełniej zgodne z obowiązującemi ustawami jest jednak wysoko krzywdzącem gminę Czarnołośce. Dochodzenie przez c. k. Starostwo przeprowadzone wykazało, że tak ś. p. Włodzimierz Raczyński jak i wyżej wspomnieni małoletni, nigdy do gminy Czarnołośce jako takiej nie należeli i nigdy do ponoszenia jej ciężarów w niczem się nie przyczyniali.

Ś. p. Włodzimierz Raczyński urodził się w Petryłowie i tamże zamieszkiwał przy ojcu Stefanie do roku 1846, w którym to roku Stefan Raczyński nabył obszar dworski w Czarnołoścach, a tem samem w myśl §. 24 pat. konskryp. z r. 1804 uzyskał prawo przynależności do tej gminy.

Za ojcem poszedł i małoletni syn Włodzimierz, który jak wykazało dochodzenie, w Czarnołoścach zupełnie nie zamieszkiwał. Stefan Raczyński sprzedał wprawdzie w roku 1847 dobra Czarnołośce, ponieważ jednak nie udowodniono, jakoby nabył przynależność do innej gminy, ponieważ także i ś. p. Włodzimierz nie nabył w żadnem miejscu przynależności, przeto w myśl obowiązujących ustaw uznano gminę Czarnołośce za gminę przynależności Stefana Raczyńskiego i Włodzimierza Raczyńskiego, a przez tegoż głowę także jego małoletnich dzieci.

Dodac należy, że wspomniane dzieci pochodziły ze związku nieślubnego z Filipiną Andrusiewicz i że dopiero dnia 9. lipca 1888 zostały przez nastąpione małżeństwo rodziców legitymowanemi.

W 4 miesiące po zawarciu wspomnianego małżeństwa t. j. dnia 8. listopada 1888 Włodzimierz Raczyński został przyjęty do szpitala obłąkanych w Kulparkowie, gdzie też jak świadczą odnośne akta umarł dnia 19. października 1890.

Jak się z przedstawionego stanu rzeczy okazuje, tak dzieci małoletnie jak i ich ojca Włodzimierza nie łączyły w rzeczywistości żadne stosunki z gminą Czarnołośce, a jedynie przypadek

że dziadek ich posiadał przez jeden rok tamtejszy obszar dworski, naklada na tę gminę obowiązek tak utrzymywania sierót, jakoteż zwrotu kosztów ich utrzymania przez gminę Stanisławów wyłożonych.

To też Wydział krajowy sądzi, że jeżeli kiedy to w niniejszym wypadku przyjęcie tych kosztów na fundusz krajowy jest najzupełniej usprawiedliwionem, zwłaszcza że ciężar ten trafia gminę nie tylko nie sprawiedliwie, ale co więcej gminę bardzo ubogą.

Inwentarz gminy za rok 1891, tudzież budżety z trzech lat ostatnich, dowodnie stwierdzają że gmina nie posiada żadnego takiego majątku, z którego powinnościom na nią nałożonym mogła zadosyć uczynić.

Według inwentarza przez Wydział powiatowy zatwierdzonego gmina prócz kilku morgów, pastwiska, które jako dobro gminne nie przynosi żadnego dochodu, prócz budynku szkolnego i funduszu zapomogi kasy gminnej pożyczkowej w kwocie 1.566 zł. 86 ct., posiada jedynie tylko kilka obligacyi długu państwa, na ogólną kwotę 1.200 zł. Dochód z tych obligacyi 50 zł. 40 ct. tudzież czynsz za najem polowania 5 zł. 60 ct. i dochód z oględzin bydła 20 zł. stanowią jedyne dochody własne gminy.

Dochody te nie wystarczają jednak na pokrycie potrzeb gminnych i szkolnych, tudzież rat amortyzacyjnych od pożyczki na budowę szkoły zaciągniętej, w skutku czego gmina nakładać musi dodatki do podatków bezpośrednich.

Wysokość tych dodatków wzrasta stale, i tak na rok 1890 rozpisano dodatków na potrzeby gminne 21%, na szkolne 20% razem 41% na rok 1891, na potrzeby gminne 31%, szkolne 18%, razem 49%, wreszcie na rok 1892 na potrzeby gminne 40%, szkolne 17% razem więc 57%.

W obec tego tak bardzo znacznego obciążenia kontrybuentów, nałożenie dalszych dodatków byłoby rzeczywiście nadmiernym dla nich ciężarem. Sprzedaży zaś obligacyi stanowiących majątek zakładowy gminy i niemal jedyny jej dochód własny, także doradzać nie podobna.

Nie mając żadnego funduszu na pokrycie w mowie będących kosztów, udała się gmina do Rady powiatowej w Tłumaczu z prośbą o zezwolenie na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 115 zł. z kasy pożyczkowej gminnej, tudzież o zapomogę z funduszów powiatowych w kwocie 115 złr.

Rada powiatowa na posiedzeniu z 19. października 1891 przychyliła się do żądania gminy i zaliczyła gminie ze swoich funduszów drugą połowę kosztów utrzymania pod warunkiem, że gmina wniesie do Wys. Sejmu prośbę o przyjęcie tych kosztów, na fundusz krajowy i w razie pomyślnego skutku petycyi, zwróci powiatowi udzielony jej zasiłek. Wskutek tego wniosła Zwierzchność gminna prośbę do Wys. Sejmu, którą nam Wys. Sejm uchwałą z 5. kwietnia 1892 do załatwienia przekazał. Wydział krajowy, zbadawszy dokładnie powyżej przedstawiony stan rzeczy, popiera prośbę gminy i przedkłada Wys. Sejmowi następujący wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Koszta utrzymania małoletnich dzieci po śp. Włodzimierzu Raczyńskim w kwocie 230 zł. 16 ct. narosłe, a gminie m. Stanisławów przez gminę Czarnołośce zwrócone przyjmuje się na fundusz krajowy. W tym celu otwiera się Wydziałowi krajowemu osobny kredyt w kwocie 230 zł. 16 kr.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 10. lutego 1893.

Marszałek krajowy:

Eustachy Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:

Dr. J. Wereszczyński *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

LW. 28499.

Aleg. 60.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi gminy Falkenberg o odpisanie tejże gminie zaległości pożyczki z roku 1873 i o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania wdowy i dzieci po Janie Majerze.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 8. kwietnia 1892 r. przekazał Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy na najbliższej sesyi sejmowej petycyę gminy Falkenberg o odpisanie reszty pożyczki z r. 1873 w kwocie 102 zł. 2 ct. aw. i zaległości w kwocie 564 zł. 33 ct., o którą upomina się gmina Budapeszt tytułem zwrotu kosztów utrzymania wdowy i dzieci po Janie Majerze rzekomo do gminy Falkenberg przynależnych.

W wykonaniu tego polecenia Wydział krajowy podaje do wiadomości Wys. Sejmu, że co się tyczy kosztów utrzymania w kwocie 564 zł. 33 ct., o którą gmina Budapeszt się upomina, zarządził Wydział krajowy dochodzenie, które jeszcze jest w toku. O wyniku tego dochodzenia złożymy Wys. Sejmowi w swoim czasie osobne sprawozdanie.

Co się zaś tyczy pożyczki zaległej w kwocie 102 zł. 2 ct. — to nie była ona gminie Falkenberg z funduszu krajowego bezpośrednio przez Wydział krajowy udzielona, lecz jak w ogóle wszystkie Wydziały powiatowe, otrzymał w r. 1873 także Wydział powiatowy dobromilski na mocy ustawy krajowej z 12. lutego 1873 (Dz. u. kr. Nr. 86) dla zapobieżenia niedostatkowi z powodu nieurodzaju i klęsk elementarnych pożyczkę z funduszu krajowego w kwocie 8000 zł., oprocentowaną po 6 od sta i zwrotną do lat ośmiu.

Z pożyczki tej, którą Wydział pow. już w roku 1885 w zupełności spłacił, udzielił tenże między innemi także gminie Falkenberg, a względnie członkom tejże pożyczkę częściową, z której właśnie powyższa zaległość na gminę wykazana pochodzi. Pożyczka ta nie stała zatem i nie stoi na przypisie w księgach funduszu krajowego jako zaległość gminy Falkenberg, lecz stanowi ona zwrot należny od gminy Wydziałowi, względnie funduszowi powiatowemu dobromilskiemu.

Gmina Falkenberg w tej samej sprawie wnosiła już prośbę do Wys. Sejmu w r. 1886 i prośba ta przekazaną była Wydziałowi krajowemu uchwałą z 20. grudnia 1886 do urzędowania, wskutek czego Wydział krajowy już wówczas zapytywał dobromilski Wydział powiatowy,

czy i o ile gotów byłby odpisać tę należytość w całości lub w części, lub rozłożyć gminie dług w mowie będący na raty o ile być może dogodne.

Na to otrzymaliśmy odpowiedź Wydziału pow. z 18. sierpnia 1888 L. 1178, że w ogóle zaległości tej odpisać nie może, gdyż nie ściąga tejże od gminy, lecz od poszczególnych jej członków, którzy pożyczki otrzymali, i że dopiero po przeprowadzonej egzekucyi i likwidacyi nastąpiłby mogło odpisanie specyalnych kwot z tej pożyczki, które nie mogłyby być ściągnięte.

Gdy według tego stanu rzeczy zwolnienie gminy, a względnie członków jej od spłaty powyższej zaległości na rzecz Wydziału pow. dobromilskiego, nie leży w kompetencyi Wydziału krajowego, a uwzględnienie prośby tej przez Wysoki Sejm pociągnęłoby za sobą zwrot Wydziałowi powiatowemu z funduszu krajowego spłaconej już przezeń kwoty 102 zł. 2 ct., przeto Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy:

Nad petycyą gminy Falkenberg o odpisanie zaległości pożyczki krajowej z r. 1873 w kwocie 102 zł. 2 ct., przejść do porządku dziennego.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 29. listopada 1892.

Marszałek krajowy:

Eustachy Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:

Romanowicz *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

Z drukarni Ludowej we Lwowie.

LW. 48.429/92.

Aleg. 61.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zamknięć rachunkowych funduszów indemnizacyjnych za rok budżetowy 1891.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy przedkłada niniejszem Wysokiemu Sejmowi pierwsze z czasu swojego zarządu zamknięcia rachunkowe funduszów indemnizacyjnych, a mianowicie zamknięcia za rok 1891.

W wyjaśnieniach, dodanych do poszczególnych rubryk i pozycyj zamknięcia, usprawiedliwione są różnice między preliminarzem a wynikami, tutaj zaś zwracamy uwagę na niektóre wydatki a względnie dochody, które jeszcze bliższego wymagają objaśnienia.

Należy do nich przedewszystkiem nadzwyczajny wydatek, połączony z przeniesieniem funduszów indemnizacyjnych w zarząd Wydziału krajowego. Koszta tego przeniesienia, mieszczące w sobie nieodzowne wydatki na adaptacye kasy i biór, na urządzenie registratury, na zakupno kasy i odpowiednio ubezpieczonych szaf, na rozmaite sprzęty, dalej na przeniesienie i przewiezienie ksiąg i aktów z c. k. Namiestnictwa i Dyrekcyi skarbu we Wiedniu i t. p. wynoszą razem kwotę 4.901 zł. 55 ct., którą według przyjętego dzielnika rozłożono na wszystkie trzy fundusze. Tutaj pozwalamy sobie nadmienić, że oprócz urn do losowania i bardzo nielicznej ilości sprzętów, nie otrzymaliśmy więcej nic z c. k. Namiestnictwa; fundusze indemnizacyjne bowiem nie miały własnych sprzętów, kas i t. d., które dopiero Wydział krajowy przy odbiorze zmuszony był zakupywać.

Dalszym wydatkiem funduszu Galicyi wschodniej i zachodniej, nieprzewidzianym w budżecie, a wynoszącym znaczną kwotę 85.800 zł. jest wydatek na spłacenie zaliczki oprocentowanej ze Skarbu Państwa, którą to należytość przejęliśmy przy odbiorze funduszów indemnizacyjnych i uważali za korzystne ze względu na stosunkowo wysoką stopę procentu (5%) opłacić zaraz z pierwszych wpływów. — Należytość ta stąd powstała, iż na rok 1890, nie zaprelimiowano kwoty 200.000 zł. o którą skutkiem ugody kwota na kraj przypadająca zwiększoną została, skutkiem czego musiano w roku 1890 pobrać 5% zaliczkę ze Skarbu Państwa. Wydatek roku 1891 na spłatę reszty tej zaliczki wynosi:

w funduszu Galicyi wschodniej kwotę . . . . 46.936 zł. 95 ct.
„ „ zachodniej „ . . . . 38.863 „ 95 „

W pozycyi 7*a*) względnie 5. wykazujemy wydatek również nie objęty budżetem a wynoszący w funduszu Galicyi wschodniej kwotę 2.241 zł. 33 ct. w funduszu Galicyi zachodniej kwotę 972 zł. 05 ct., w funduszu Wielkiego Księstwa Krakowskiego (poz. 5) kwotę 855 zł. 12 ct. przeznaczony na spłatę odsetek tak od wyżej wymienionej zaliczki oprocentowanej ze Skarbu państwa, jako też od pożyczek chwilowych, zaciągniętych na pokrycie chwilowego niedoboru.

Wydatek na ten cel wynosi zatem we wszystkich funduszach razem kwotę 4.068 zł. 50 ct.

Korelatywny jednak dochód, a mianowicie dochód z odsetek od lokowanych chwilowych nadwyżek przewyższa znacznie wyżej wymienioną sumę, wydaną na opłatę odsetek od zaliczek i pożyczek. A mianowicie wynosi on:

w funduszu Galicyi wschodniej	9.176 zł. 96 ct.
„ „ zachodniej.	7.317 „ 31 „
„ w Wielkiem Księstwie Krakowskiem . .	128 „ 50 „
razem sumę . .	16.622 zł. 77 ct.

Budżet na rok 1892, preliminuje te dochody:

dla funduszu Galicyi wschodniej na	6.000 zł.
„ „ zachodniej „	1.150 „
„ Wielkiego Księstwa Krakowskiego na .	582 zł.
razem zatem na . .	7.732 zł.

Różnica między kwotą budżetową a wynikłością wynosi 8.890 zł. 77 ct. Jeżeli zaś od tego odciągniemy nieuwzględnioną budżetem wyżej podaną kwotę wydatku na opłacenie odsetek 4.068 zł. 50 ct. pozostaje nadwyżka zysku z lokacyi kapitału nieprzewidziana budżetem w kwocie 4.822 zł. 27 ct.

Dochody w rubryce III. pochodzące z dodatków do podatków są mniejsze:

w funduszu Galicyi wschodniej o . . .	110.477 zł. $75^1/_2$ ct.
„ „ zachodniej o . . .	44.988 „ $09^1/_2$ „
„ zaś Wielkiego Księstwa Krakowskiego większe o . . .	373 zł. 19 ct.

Różnice te polegają na różnicy, jaka zaszła między rzeczywistą wynikłością podatków, od których pobiera się dodatki indemnizacyjne, a kwotą tych podatków, przyjętą przypuszczalnie przy układaniu budżetu.

Załączając dodatkowo wykaz depozytów wszystkich trzech funduszów indemnizacyjnych z końcem r. 1891, Wydział krajowy wnosi.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Z zamknięć rachunków funduszów indemnizacyjnych Galicyi wschodniej, zachodniej i Wielkiego Księstwa krakowskiego za r. 1891, udziela Sejm Wydziałowi krajowemu absolutoryum.

Z Rady Wydziału krajowego Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 11. października 1892.

Marszałek krajowy:

Sanguszko *m. p.*

Sprawozdawca:

Tadeusz Romanowicz *m. p.*

Członek Wydziału krajowego.

FUNDUSZ INDEMNIZACYJNY

dla Galicyi wschodniej.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKÓW

za rok

1891.

Fundusz indemnizacyjny.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłości z roku 1891 zwyczajne		nadzwyczajne		razem	
		Wydatki.						
		A. Rzeczywiste wydatki.						
I.	1	Koszta zarządu	12.641	04	3.080	89	15.721	93
II.	2	Spłata kapitałów przez losowanie . . .	2,448.957	—	—	—	2,448.957	—
III.	3	Renty dla uprawnionych (kupon) . . .	1,042.150	84½	—	—	1,042.150	84½
IV.	4	Na zakupno obligacyj indemnizacyjnych . .	—		—	—	—	—
V.	5	Rozmaite wydatki	298	23½	—	—	298	23½
	6	Zwroty zaliczek ze Skarbu Państwa . .	46.936	95	—	—	46.936	95
	7	Odsetki zapłacone od zaliczek oprocentowanych	2.241	33	—	—	2.241	33
		B. Przebieżne wydatki.						
VI.	8	Zaliczki wydane na poczet płac etatowych i wydatków przez c. k. Urzędy podatkowe myłnie zarachowanych	614	98	—	—	614	98
		Suma wydatków . .	3,553.840	38	3.080	89	3,556.921	27
		Zapas z końcem roku 1891 . .	—	—	—	—	329.836	54
		Razem . .	—	—	—	—	3,886.757	81
		Dochody.						
		A. Rzeczywiste dochody.						
I.	1—3	Od obowiązanych, wpłata kapitałów, rent i odsetki za zwłokę i inne dochody . .	20.562	03½	—	—	20.562	03½
II.	4–7	Własne dochody	42.146	96	—	—	42.146	96
III.	8	Od kraju dodatki	2,195.196	24½	—	—	2,195.196	24½
IV.	9—10	Od c. k. Skarbu Państwa	1,225.848	—	—	—	1,225.848	—
	11	Zwrot kaucyi	200	—	—	—	200	—
		B. Przebieżne dochody.						
V.	12	Zaliczki zwrócone	414	49	—	—	414	49
		Suma dochodów . .	3,484.367	73	—	—	3,484.367	73
		Zapas początkowy w roku 1891 .	—	—	—	—	402.390	08
		Razem . .	—	—	—	—	3,886.757	81

Galicya wschodnia.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890			Wynikłości są zatem:						Należytości			
			mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z końcem roku 1891.			
12.571	—	12.571	—	—	70	3.081	—	3.151	—	—	—	—
2,478.000	—	2,478.000	29.043	—	—	—	29 043	—	—	—	19,381.876	50
1,073.205	—	1,073.205	31.054	—	—	—	31.048	—	—	—	479.098	17
2.048	—	2.048	2.048	—	—	—	2.054	—	—	—	—	—
477	—	477	179	—	—	—	179	—	—	—	11.076	41½
—	—	—	—	—	46.937	—	—	46.937	—	—	2,357.325	01
—	—	—	—	—	2.241	—	—	2.241	—	—	—	—
1.169	—	1.169	554	—	—	—	554	—	—	—	—	—
3,567.470	—	3,567.470	62.878	—	49.248	3.081	62.878	52.329	—	—	22,229.376	09½
							10.549					
13.226	—	13.226	—	—	7.336	—	—	7.336	25.405	24½	25.405	24½
21.083	—	21.083	—	—	21.064	—	—	21.064	—	—	—	—
2,305.674	—	2,305.674	110.478	—	—	—	110.478	—	842.129	42	842.129	42
1,225.848	—	1,225.848	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	200	—	—	200	—	—	—	—
1.639	—	1.639	1.225	—	—	—	1.225	—	986	10½	986	10½
3,567.470	—	3,567.470	111.703	—	28.600	—	111.703	28·600	868.520	77	868.520	77
							83.103					

Wydatki. Fundusz indemnizacyjny.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. listop. 1890. zł.
		Wydatki.			
		A. Rzeczywiste wydatki.			
I.	1	**Koszta zarządu.**			
		a) Płace urzędników	3.564	46½	
		b) Dodatki służbowe i osobiste	919	47	
		c) „ aktywalne	260	83½	
		d) Płace sług	332	20	12.571
		e) Dyurna	1.910	77½	
		f) Remuneracye i zapomogi	2.105	69	
		g) Koszta podróży	14	64	
		h) Potrzeby kancelaryjne	1.175	81	
		i) Wydatki na judykaturę	2.357	15½	
		Suma	12.641	04	12 571
		k) Koszta urządzenia biór i wydatki z powodu odebrania funduszów indemnizacyjnych w zarząd kraju (nadzwyczajne)	3.080	89	—
		Suma rubryki I.	15.721	93	12.571
II.	2	**Spłata kapitałów przez losowanie**	2,448.957	—	2,478.000
III.	3	**Renty dla uprawnionych** (kupon)	1,042.150	84½	1,073.205
IV.	4	**Na zakupno obligacyj indemnizacyjnych**	—	—	2.048
V.	5	**Rozmaite wydatki**	298	23½	477

Galicya wschodnia — Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości bierne z końcem r. 1891.	
mniejsze	większe			
zł.	zł.		zł.	ct.
		Do rubryki I. poz. 1, a—i. Wydatek większy ogółem o 70 zł. 14 ct. ponieważ przez c. k. Namiestnictwo preliminowana kwota ukazała się niewystarczającą na pokrycie kosztów administracyi.		
—	70	*Do rubryki I. p. 1. k.* Z objęciem w zarząd kraju administracyi funduszów indemnizacyjnych okazała się potrzeba przekształcenia niektórych ubikacyj w gmachu sejmowym na umieszczenie kasy filialnej, bióra rachunkowego i archiwum tychże funduszów, tudzież przeistoczenia innych ubikacyj na umieszczenie tych biór, które ustąpiły miejsca biórom indemnizacyjnym, nadto musiano sprawić wiele brakujących sprzętów, ksiąg i t. d., jakoteż sprowadzono księgi i akta z Wiednia i c. k. Namiestnictwa, co spowodowało wydatek jednorazowy, nadzwyczajny budżetem nieobjęty w ogólnej sumie 4.901 zł. 55 ct. Z tej kwoty wydano:		
—	70		—	—
		a) Na sprawienie sprzętów i na adaptacyę kasy i biór . . . . . 3.535 zł. 49 ct.		
—	3.081	*b)* Na sprowadzenie książek i aktów z Wiednia i c. k. Namiestnictwa . . . . . 521 „ — „	—	—
—	3.151	*c)* Na sprawienie kasy wertheimowskiej . . 335 „ — „		
		d) „ papier, druki i oprawę książek . . 216 „ 94 „		
		e) „ inseraty . . . . . 115 „ 06 „		
		f) „ maszynę do dziurawienia kuponów . . 105 „ — „		
		g) „ roboty lakiernicze . . . . . 43 „ 91 „		
		h) „ sprawienie pieczęci . . . . . 29 „ 15 „		
		razem j. w. 4.901 zł. 55 ct.		
		który to wydatek według obowiązującego dzielnika ($^{22}/_{35}$, $^{12}/_{35}$, $^{1}/_{35}$) przypadło:		
		Na Galicyę wschodnią . . . . . 3.080 zł. 89 ct.		
		„ „ zachodnią . . . . . 1.680 „ 62 „		
		„ Wielkie ks. Krakowskie . . . . 140 „ 04 „		
29.043	—	*Do rubryki II.* Wydatek mniejszy o 29.043 zł., ponieważ nie zgłoszono do spłaty wszystkich wylosowanych obligacyj indemnizacyjnych.	19,381.876	50
31.054	—	*Do rubryki III.* Wydatek mniejszy o 31.054 zł. $15^{1}/_{2}$ ct., ponieważ nie wszystkie zapadłe odsetki (między tymi od własnych obligacyj 15.083 zł.) zostały podjęte.	479.098	17
2.048	—	*Do rubryki IV.* Wydatek mniejszy o 2.048, ponieważ w roku przedmiotowym spłacono c. k. Rządowi budżetem nieobjętą, oprocentowaną zaliczkę z lat dawniejszych, skutkiem czego nie można było uczynić wydatku na zakupno obligacyj.	—	—
179	—	*Do rubryki V.* Wydatek mniejszy o 178 zł. $76^{1}/_{2}$ ct., z powodu zmienności tej rubryki.	11.076	$41^{1}/_{2}$

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1891 zł.	Wynikłości w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. listop. 1890. zł.
	6	**Zwroty zaliczek ze skarbu Państwa**			
		a) nieoprocentowane	—	—	—
		b) oprocentowane	46.936	95	—
		Suma . . .	46.936	95	—
	7	**Odsetki zapłacone od zaliczek oprocentowanych** . . .	2.241	33	—
		B. Przebieżne wydatki.			
VI.		**Zaliczki zwrotne.**			
	8	Zaliczki wydane na poczet płac etatowych i wydatków przez c. k. Urzędy podatkowe mylnie zarachowanych	614	98	1.169
		Dochody.			
		A. Rzeczywiste dochody.			
I.		**Od obowiązanych.**			
	1	Wpłata kapitałów	2.737	63½	2.788
	2	„ rent	471	45½	377
	3	Odsetki za zwłokę i inne dochody.			
		a) Odsetki za zwłokę od rent w terminie niespłaconych . .	609	39	772
		b) Zwroty kosztów podróży	312	91	1.256
		c) Taksy za blankiety do przepisywania obligacyj indemnizacyjnych	23	30	79
		d) Zwroty za nadpłacone kupony przy wylosowanych obligacyach indemnizacyjnych	15.958	46	7.444
		e) Zwroty rachunkowe i rozmaite inne	448	88½	510
		Suma rubryki I. . .	20.562	03½	13.226

Galicya wschodnia. Wydatki. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości bierne (czynne) z końcem r. 1891.	
mniejsze	większe			
zł.	zł.		zł.	ct.
—	—	*Do poz. 6. b).* Wydatek większy, ponieważ z dochodów bieżących zapłacono w roku przedmiotowym zaległość z roku ubiegłego w kwocie . . . . . 46.936 zł. 95 ct.	2,357.325	01
—	46.937		—	—
—	46.937		2,357.325	01
—	2.241	*Do poz. 7.* Wydatek większy o 2.241 zł. 33 ct. budżetem nieobjęty z powodu, iż w roku przedmiotowym zapłacono 5% odsetki od zaliczki ze Skarbu Państwa pod poz. 6 b) wymienionej kwocie . . . . . 906 zł. 14 ct. tudzież odsetki od chwilowych pożyczek zaciągniętych w Banku austr. węg. w funduszach kraj. lub we własnych funduszach na pokrycie chwilowego niedoboru w sumie . . . . . 1.335 „ 19 „ razem j. w. 2.241 zł. 33 ct. (Porównaj rubrykę II. pozycyę 7. dochodów).	—	—
554	—	*Do rubryki VI.* Wydatek mniejszy o 554 zł. 02 ct., ponieważ nie było potrzeby udzielania więcej zaliczek, tudzież z powodu podanego przy rubryce V. dochodów.	—	—
50	—	*Do rubryki I. poz. 1.* Dochód mniejszy o 50 zł. 36½ ct., ponieważ pomimo użycia środków przymusowych nie wszystkie należytości ściągnięto.	17.221	07½
—	94	*Do poz. 2.* Dochód większy o 94 zł. 45½ ct., ponieważ spłacono część zaległości z lat poprzednich.	1.020	59½
163	—	*Do poz. 3.* Ogółem dochód większy o 7.292 zł. z powodu zmienności tego rodzaju dochodów.	5.345	18½
943	—		906	91
56	—		—	—
—	8.515		—	—
61	—		911	48
1.273	8.609		25.405	24½
	7.336			

Dochody. Fundusz indemnizacyjny.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891 zł.	Dochody w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. listop. 1890. zł.
II.		**Własne dochody.**			
	4	Odsetki od obligacyj, będących własnością funduszu . . .	—	—	15.083
	5	Dochód ze sprzedaży obligacyj indemnizacyjnych, będących własnością funduszu	—	—	—
	6	Dochód za wylosowane i zrealizowane własne obligacye indemnizacyjne	32.970	—	—
	7	Odsetki od chwilowych lokacyi nadwyżek	9.176	96	6.000
		Suma rubryki II. . .	42.146	96	21.083
III.		**Od kraju.**			
	8	**Dodatki indemnizacyjne do podatków.**			
		a) od kontrybuentów	2,122.106	89	2,305.674
		b) „ Towarzystw kolejowych	73.089	35½	
		Suma rubryki III. . .	2.195.196	24½	2,305.674
IV.		**Od c. k. Rządu.**			
	9	Zasiłek bezzwrotny	1,061.560	—	
	10	Pożyczka bezprocentowa	164.288	—	
		Suma rubryki IV. . .	1,225.848	—	1,225.848
	11	**Zwrot kaucyi przy rachunku bieżącym w Banku krajowym** .	200	—	—
		B. Przebieżne dochody.			
V.		**Zaliczki zwrócone.**			
	12	Zwrot zaliczek, danych na płace i mylne zarachowania c. k. Urzędów podatkowych	414	49	1.639

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z końcem r. 1891.	
mniejsze	większe			
zł.	zł.		zł.	ct.
15.083	—	*Do rubryki II. poz. 4.* Dochód mniejszy, ponieważ kupony od obligacyj indemnizacyjnych, należących do majątku funduszu, nie zostały w roku przedmiotowym zrealizowane, zrównoważony mniejszym wydatkiem, (patrz rubr. III. poz. 3 wydatków).		
—	—			
—	32.970	*Do poz. 6.* Dochód większy o 32.970 zł., ponieważ gotówki za wylosowane obligacye indemnizacyjne użyto na pokrycie potrzeb bieżących.		
—	3.177	*Do poz. 7.* Dochód większy o . . . . . 3.176 zł. 96 ct.		
		Odsetki czynne wynoszą . . . . . 9.176 „ 96 „		
15.083	36.147	a po odtrąceniu odsetek biernych (R. V. p. 7). 2.241 „ 33 „	—	—
	21.064	pozostaje właściwy dochód tej rubryki . . 6.935 zł. 63 cti a zatem dochód większy od preliminowanej sumy właściwie tylko o 935 zł. 63 ct. z powodu iż wszelkie nadwyżki chwilowe dochodów bezzwłocznie na 3% w funduszu krajowym lokowano.		
110.478	—	*Do rubryki III.* Dochód mniejszy o 110.477 zł. 75½ ct., ponieważ należytość w podatkach, od których dodatki indemnizacyjne opłacane bywają, okazała się mniejszą, aniżeli przyjęto przy układzie budżetu na podstawie przypisanych podatków na r. 1889.	842.102 27	01 41
110.478	—		842.129	42
—	—		—	—
—	200	*Do poz. 11.* Dochód większy o 200 zł., ponieważ przy zawieraniu stosunku z bankiem krajowym, podniesiono zarazem i kaucyę, co się stało z tej przyczyny, iż rozp. z dnia 4. kwietnia 1891 do LW. 12.382 zarządzono lokacyę chwilowych nadwyżek w funduszu krajowym.	—	—
		Do rubryki V. Dochód mniejszy z powodu zmienności tego rodzaju wpływów.		
1.122	—		986	10½

Do l. 48.429|92.

Wykazy pomocnicze

do

ZAMKNIĘCIA RACHUNKÓW

funduszu indemnizacyjnego

Galicyi wschodniej

za rok budżetowy

1891.

1. Wykaz

należytości czynnych i biernych z końcem roku budżetowego 1891.

Liczba porząd.	Poszczególnienie	Kwota zł.	Kwota ct.
	A. Należytości czynne.		
1	Wpłata na kapitały	17.221	07½
2	„ „ renty	1.020	59½
3	Odsetki za zwłokę i inne dochody	7.163	57½
4	Zapas własnych obligacyj indemnizacyjnych (fund. rezerwowy)	244.545	—
5	Książeczka Kasy oszczędności	3	19
6	Dodatki indemnizacyjne do podatków:		
	a) od towarzyst kolejowych	27	41
	b) od kontrybuentów	842.102	01
7	Zwrócone zaliczki	986	10½
8	Pozostałość z rachunków z końcem roku budżetowego 1891	329.836	54
	Razem	1,442.905	50
	B. Należotości bierne.		
9	Spłata kapitałów przez losowanie	19,381.876	50
10	Renty dla uprawnionych	479.098	17
11	Rozmaite wydatki	11.076	41½
12	Zwroty zaliczek ze Skarbu Państwa { nieoprocentowane	2,357.325	01
	{ oprocentowane	—	—
	Razem	22,229.376	09½
	W porównaniu należytości biernych z należytościami czynnymi	1,442.905	50
	Pozostaje należytość bierna	20,786.470	59½

2. Wykaz

stanu obligacyj indemnizacyjnych będących własnością funduszu indemnizacyjnego Galicyi wschodniej tudzież pozostałej gotówki do dyspozycyi z końcem roku budżetowego 1891.

Liczba porząd.	Poszczególnienie	Nominalna wartość wal. austr. zł.	ct.
	***A.* Dochód**		
1	Zapas z końcem roku budżetowego 1890:		
	a) w obligacyach indemnizacyjnych 264.300 zł. m. k. czyli . .	277.515	—
	b) w książeczce Kasy oszczędności w. a.	3	19
2	Zakupione obligacye indemnizacyjne	—	—
3	Wymienione „ „	—	—
4	Książeczka Kasy oszczędności na	—	—
	Suma dochodów . .	277.518	19
	***B.* Wydatek**		
5	Z powodu wymiany obligacyj indemnizacyjnych	—	—
6	„ wylosowania „ „ 31.400 zł. m. k. czyli .	32.970	—
7	„ sprzedania „ „	—	—
8	Wydana książeczka Kasy oszczędności na	—	—
	Suma wydatków . .	32.970	—
	W porównaniu dochodu z wydatkiem pozostaje według dziennika głównego ostateczny zapas z końcem roku budżetowego 1891 a to:		
	w obligacyach indemnizacyjnych 232.900 zł. m. k. czyli w. a. 244.545 zł. —, ct.		
	książeczka Kasy oszczędności . . . . . 3 zł. 19 ct.	244.548	19

3. Wykaz

obrotu obligacyj indemnizacyjnych.

Liczba porząd.	Poszczególnienie	Nominalna wartość wal. austr. zł.	ct.
	Dochód.		
1	Zapas z roku zeszłego	—	—
2	Nowo wystawione obligacye indemnizacyjne	-	—
3	„ „ „ „ zamiast złożonych i zniszczonych obligacyj indemnizacyjnych z kaucyi wojskowych	—	—
4	Przepisanie obligacyi indemnizacyjnych	70.810	—
5	Obligacye indemnizacyjne { wykupione . . . . . zniszczone	— 2,448.957	-- —
	Suma dochodów . .	2,519.767	—
	Wydatek.		
6	Zaspokojenie uprawnionych w kapitale	—	—
7	„ „ w rentach zaległych	—	—
8	Wypłata dewinkulowanych oblig. indem. z kaucyi wojskowych . .	—	—
9	Przepisane obligacye indemnizacyjne	70.810	--
10	Do zniszczenia wydano obligacye indemnizacyjne	2,448.957	—
	Suma wydatków . .	2,519.767	—
	W porównaniu dochodu z wydatkiem według dziennika głównego z końcem roku budżetowego 1891 pozostaje ostateczny zapas . . .	—	—

4. Uwidocznienie

wpłat kapitałów, rent i odsetek ze strony obowiązanych.

	Przed rozpoczęciem wpłat podług planu umorzenia				Podług planu umorzenia					
	kapitały		renty		20-roczne raty kapitału		5% odsetki		anuitety	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Zaległość z końcem r. budżetowego 1890.	171	19½	322	26	10.050	09½	840	44	8.810	25½
Przybyło w roku 1891:										
a) wskutek przypisów nowych . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) „ sprostowania . . .	—	—	—	—	106	36½	333	01½	820	80½
Bieżąca należytość rent i odsetek . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem . .	171	19½	322	26	10.156	46	1.173	45½	9.631	06
Z tego odpada:										
a) w skutek konpenzacyi . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) „ sprostowania przypisanych należytości . .	—	—	2	66½	—	—	—	—	—	—
Rzeczywista należytość . .	171	19½	319	59½	10 156	46	1.173	45½	9.631	06
Na to wpłynęło w gotówce . .	13	10	23	23	1.554	86	448	22½	1.169	67½
Zaległość z końcem r. budżetowego 1891.	158	09½	296	36½	8.601	60	725	23	8.461	38½

5. Wykaz

z likwidowanych należytości uprawnionych, pokrycie i wyplata tychże.

	Kapitały wynagrodzenia zł.	ct.	Renty zaległe ct.	ct.	Razem ct.	ct.
Stan wydanych obligacyj indemnizacyjnych uprawnionym z końcem roku budżetowego 1890	9,693.337	50	12,137.496	—	21,830.833	50
Do tego przybyło w roku bieżącym	—	—	—	—	—	—
Razem . .	9,693 337	50	12,137.496	—	21,830.833	50
Odpada przez wypłatę wylosowanych obligacyj . . .	2,448.957	—	—	—	2,448.957	—
„ „ „ annulowanie	—	—	—	—	—	—
Stan z końcem roku budżetowego 1891	7,244.380	50	12,137.496	—	19,381.876	50

6. Sprawdzenie

obrotu kapitałów czynnych i biernych jakoteż okrotu przebieżnych rubryk.

	Kapitały czynne zł.	ct	Kapitały bierne zł.	ct.	Zaliczki zł.	ct.	Obce pieniądze zł.	ct.	Uwaga
Pozostałość z początkiem roku .	277.518	19	2,239.973	96	785	1/2 61	—	—	Wykaz depozytów wszystkich trzech funduszów znajduje się na końcu zamknięcia rachunków
Przybyło w roku bieżącym budżetowym	—	—	164.288	—	614	98	—	—	
Razem . .	277.518	19	2,404.261	96	1.400	1/2 59	—	—	
Odpada w roku bieżącym . .	32.970	—	46.936	95	414	49	—	—	
„ „ „ wskutek odpisania	—	—	—	—	—	—	—		
Pozostaje z końcem roku budżetowego 1891 . . .	244.548	19	2,357.325	01	986	1/2 10	—	—	

7. Poszczególnienie

nadwyżek ulokowanych i wyjętych z tutejszego Banku krajowego względnie fund. krajowego za rok 1891.

	Kwota zł.	Kwota ct.
Pozostałość z końcem roku budzetowego 1890	200	—
Z nadwyżek za rok 1891 ulokowano w tutetszym Banku krajowym . . .	611.910	—
„ „ „ „ „ w funduszu krajowym	1,529.225	08
Razem . .	2,141.335	08
„ „ „ „ wyjęto z Banku krajowego	612.110	—
„ „ „ „ „ z funduszu krajowego	1,529.225	08
Razem . .	2,141.335	08
Pozostaje na lokacyi z końcem roku budżetowego 1891	—	—

FUNDUSZ INDEMNIZACYJNY

dla Galicyi zachodniej.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKÓW

za rok

1891.

Fundusz indemnizacyjny.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłości z roku 1891 zwyczajne		nadzwyczajne		razem	
		Wydatki.						
		A. Rzeczywiste wydatki.						
I.	1	Koszta zarządu	6.888	39	1.680	62	8.569	01
II.	2	Spłata kapitałów przez losowanie	1,392.825	—	—	—	1,392.825	—
III.	3	Renty dla uprawnionych (kupon)	621.772	22	—	—	621.772	22
IV.	4	Na zakupno obligacyj indemnizacyjnych	—		—	—	—	—
V.	5	Rozmaite wydatki		30	—	—		30
	6	Zwroty zaliczek ze Skarbu Państwa	38.863	05	—	—	38.863	05
	7	Odsetki zapłacone od zaliczek oprocentowanych	972	05	—	—	972	05
		B. Przebieżne wydatki.						
VI.	8	Zaliczki zwrotne	162	38	—	—	162	38
		Suma wydatków	2,061.483	39	1.680	62	2,063.164	01
		Zapas z końcem roku 1891	—	—	—	—	83.553	84
		Razem	—	—	—	—	2,146.717	85
		Dochody.						
		A. Rzeczywiste dochody.						
I.	1—3	Od obowiązanych	18.645	99½	—	—	18.645	99½
II.	4—7	Własne dochody	91.422	31	—	—	91.422	31
III.	8	Od kraju	776.378	90½	—	—	776.378	90½
IV.	9—10	Od c. k. Rządu	1,199.152	—	—	—	1,199.152	—
	11	Zwrot kancyi przy rachunku bieżącym w Banku krajowym	200	—	—	—	200	—
		B. Przebieżne dochody.						
	12	Zaliczki zwrócone	266	52½	—	—	266	52½
		Suma dochodów	2,086.065	73½	—	—	2,086.065	73½
		Zapas początkowy w roku 1891	—	—	—	—	60.652	11½
		Razem	—	—	—	—	2,146.717	85

Galicya zachodnia.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890			Wynikłości są zatem:						Należytości			
			mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z końcem roku 1891.			
6.857	—	6.857	—	—	31	1.681	—	1.712	—	—	—	—
1,392.300	—	1,392.300	—	—	525	—	—	525	—	—	11,723.334	—
652.890	—	652.890	31.118	—	—	—	31.118	—	—	—	238.968	86
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
45	—	45	45	—	—	—	45	—	—	—	4.684	45
—	—	—	—	—	38.863	—	—	38.863	—	—	1,967.674	99
—	—	—	—	—	972	—	—	972	—	—	—	—
391	—	391	228	—	—	—	228	—	—	—	—	—
2,052.483	—	2,052.483	31.391	—	40.391	1.681	31.391	42.072	—	—	13,934.662	30
								10.681				
6.398	—	6.398	—	—	12.248	—	—	12.248	3.728	43½	—	—
25.457	—	25.457	—	—	65.965	—	—	65 965	—	—	—	—
821.367	—	821.367	44.988	—	—	—	44.988	—	174.193	25	—	—
1,199.152	—	1,199.152	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	200	—	—	200	—	—	—	—
351	—	351	84	—	—	—	84	—	328	13	—	—
2,052.725	—	2,052.725	45.072	—	78.413	—	45.072	78.413	178.249	81½	—	—
								33.341				

Liczba rubryki	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. listop. 1890. zł.
		Wydatki.			
		A. Rzeczywiste wydatki.			
I.	1	**Koszta zarządu.**			
		a) Płace urzędników	1.944	28	
		b) Dodatki służbowe i osobiste	501	51	
		c) „ aktywalne	142	30½	
		d) Płace sług	181	20	6 857
		e) Dyurna	1.042	15	
		f) Remuneracye i zapomogi	1.148	58	
		g) Koszta podróży	1	44	
		h) Potrzeby kancelaryjne	641	22	
		i) Wydatki na judykaturę	1.285	70½	
		Suma	6.888	39	6.857
		k) Koszta urządzenia biór i wydatki z powodu odebrania funduszów indemnizacyjnych w zarząd kraju (nadzwyczajne)	1.680	62	—
		Suma rubryki I.	8.569	01	6.857
II.	2	**Spłata kapitałów przez losowanie**	1,392.825	—	1,392.300
III.	3	**Renty dla uprawnionych** (kupon)	621.772	22	652 890
IV.	4	**Na zakupno obligacyj indemnizacyjnych**	—	—	—
V.	5	**Rozmaite wydatki**	—	30	45

Galicya zachodnia — Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości bierne z końcem r. 1891.	
mniejsze	większe			
zł.	zł.		zł.	ct.
		Do rubr. I. Ogólny wydatek tej rubryki, większy o 1712 zł. 01 ct. uzasadniono w zamknięciu rachunkowem przy tejże samej rubryce funduszu indemnizacyjnego dla Galicyi wschodniej.		
—	31			
—	31		—	—
—	1.681		—	—
—	1.712			
—	525	*Do rubr. II.* Wydatek większy o 525 zł., ponieważ w roku przedmiotowym wypłacono także większą należytość za obligacye wylosowane w latach dawniejszych.	11,723.334	—
31.118	—	*Do rubr. III.* Wydatek mniejszy o 31.117 zł. 78 ct., ponieważ nie wypłacono odsetek od własnych obligacyj indemnizacyjnych 24.307 zł. Nadto wypłacono stronom *mniej* odsetek z lat ubiegłych.	238.968	86
—	—		—	—
45	—	*Do rubr. V.* Wydatek mniejszy o 44 zł. 70 ct., z powodu niestałości wydatków tej rubryki.	4.684	45

Wydatki. Fundusz indmnizacyjny.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. listop. 1890. zł.
	6	**Zwroty zaliczek ze skarbu Państwa**			
		a) nieoprocentowane	—	—	—
		b) oprocentowane	38.863	05	—
		Suma . . .	38.863	05	—
	7	**Odsetki zapłacone od zaliczek oprocentowanych . . .**	972	05	—
		B. Przebieżne wydatki.			
VI.		**Zaliczki zwrotne.**			
	8	Zaliczki wydane na poczet płac etatowych i wydatków przez c. k. Urzędy podatkowe mylnie zarachowanych	162	38	391

Galicya zachodnia. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości bierne z końcem r. 1891.	
mniejsze	większe			
zł.	zł.		zł.	ct.
—	—	*Do poz. 6 b).* Wydatek większy o 38.863 zł. 05 ct., ponieważ w roku przedmiotowym zapłacono zaległość z lat dawniejszych.	1,967.674	99
—	38.863		—	—
—	38.863		1.967.674	99
—	972	*Do poz. 7.* Wydatek większy o 972 zł. 05 ct. budżetem nieobjęty, ponieważ w roku przedmiotowym zapłacono 5% odsetki od zaliczki ze skarbu Państwa, pod poz. 6 b) wymienionej w kwocie . . . . . 750 zł. 27 ct. tudzież odsetki od chwilowych pożyczek zaciągniętych u filii Banku austr. węg. i we własnych funduszach na pokrycie chwilowego niedoboru w kwocie . . . . . 221 „ 78 „ razem j. w. . . 972 zł. 05 ct.	—	—
228	—	*Do rubr. VI.* Wydatek mniejszy o 228 zł. 62 ct., ponieważ nie było potrzeby udzielania więcej zaliczek, tudzież z powodu kompensaty zwrotów w kwocie 291 zł. 35½ ct., jakoteż z powodu niestałości wydatków tej rubryki.	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891 zł.	Dochody w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. listop. 1890. zł.
		Dochody.			
		A. Rzeczywiste dochody.			
I.		**Od obowiązanych.**			
	1	Wpłata kapitałów	2.209	80½	647
	2	„ rent	753	24½	84
	3	Odsetki za zwłokę i inne dochody.			
		a) Odsetki za zwłokę od rent w terminie niespłaconych . .	2.779	62	371
		b) Zwroty kosztów podróży	2	92	617
		c) Taksy za blankiety do przepisywania obligacyj indemnizacyjnych	13	30	39
		d) Zwroty za nadpłacone kupony przy wylosowanych obligacyach indemnizacyjnych	12.845	66½	4.579
		e) Zwroty rachunkowe i rozmaite inne	41	44	61
		Suma rubryki I. . .	18.645	99½	6.398
II.		**Własne dochody.**			
	4	Odsetki od obligacyj, będących własnością funduszu . . .	—	—	24.307
	5	Dochód ze sprzedaży obligacyj indemnizacyjnych, będących własnością funduszu	—	—	—
	6	Dochód za wylosowane i zrealizowane własne obligacye indemnizacyjne	84.105	—	—
	7	Odsetki od chwilowych lokacyi nadwyżek	7.317	31	1.150
		Suma rubryki II. .	91.422	31	25.457

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z końcem r. 1891.	
mniejsze	większe			
zł.	zł.		zł.	ct.
—	1.563	*Do rubr. poz. 1 i 2.* Dochód większy przy pozycyi 1 o 1562 zł. 80½ ct., przy pozycyi 2 o 669 zł. 24½ ct., ponieważ znaczną część należytości z lat dawniejszych spłacono.	2.479	31
—	669		219	47½
—	2.409	*Do poz. 3.* Dochód większy ogółem w tej pozycyi o 10.016 zł. z powodu zmienności tego rodzaju dochodów.	971	66
614	—		57	69
26	—		—	—
—	8.267		—	—
20	—		—	30
660	12.908		3.728	43½
	12.248			
24.307	—	*Do rubr. II. poz. 4.* Dochód mniejszy, ponieważ w roku przedmiotowym nie zrealizowano kuponów od obligacyj iudemnizacyjnych, będących własnością funduszu. (Zrównoważone niniejszym wydatkiem patrz rubr. III. poz. 3 wyd).		
—	—			
—	84.105	*Do poz. 6.* Dochód większy o 84.105 zł., ponieważ gotówkę za wylosowane i zrealizowane obligacye przeniesiono z funduszu rezerwowego do majątku obrotowego na pokrycie potrzeb bieżących.		
—	6.167	*Do poz. 7.* Dochód większy o . . . . 6.167 zł. 31 ct.		
24 307	90.272	Odsetki czynne wynoszą . 7.317 zł. 31 ct. a po strąceniu odsetek biernych (poz. 7 wyd. w kwocie . 972 „ — „ pozostaje właściwy dochód tej rubryki w kwocie 6.345 zł. 31 ct.	—	—
	65.965			

Dochody. Fundusz indemnizacyjny.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w r. 1891. zł.	Dochody w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27 listop. 1890. zł.
III.		**Od kraju.**			
	8	**Dodatki indemnizacyjne do podatków.**			
		a) od kontrybuentów	711.235	95	821.367
		b) „ Towarzystw kolejowych	65.142	95½	
		Suma rubryki III. . .	776.378	90½	821.367
IV.		**Od c. k. Rządu.**			
	9	Zasiłek bezzwrotny	1,038.440	—	
	10	Pożyczka bezprocentowa	160.712	—	
		Suma rubryki IV. . .	1,199.152	—	1,199.152
	11	**Zwrot kaucyi przy rachunku bieżącym w Banku krajowym .**	200	—	—
		B. Przebieżne dochody.			
V.		**Zaliczki zwrócone.**			
	12	Zwrot zaliczek, danych na płace i mylne zarachowania c. k. Urzędów podatkowych	266	52½	351

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z końcem r. 1891.	
mniejsze	większe			
zł.	zł.		zł.	ct.
		Do rubr. III. Dochód mniejszy o . . . 44.988 zł. 09½ ct. ponieważ pozostała zaległość z końcem roku budżetowego 1891 wynosząca . . . 174.193 „ 25 „ w porównaniu z zaległością pozostałą z końcem roku 1890 w kwocie . . . 156.588 „ 86½ „ zwiększyło się o . . . . . 17.604 zł. 38½ ct. jakoteż z powodu, iż rzeczywista należytość w dodatkach na rok 1991 okazała się mniejszą od dochodu preliminowanego tego tytułu.		
44.988	—		174.193	25
44.988	—		174.193	25
—	—		—	—
—	200	*Do poz. 11.* Wyjaśnienie, jak przy rachunku Galicyi wschodniej.	—	—
84	—	*Do poz. 12.* Dochód mniejszy z powodu zmienności tego rodzaju wpływów.	328	13

Wykazy pomocnicze

do

ZAMKNIĘCIA RACHUNKÓW

funduszu indemnizacyjnego

Galicyi zachodniej

za rok budżetowy

1891.

1. Wykaz

należytości czynnych i biernych z końcem roku budżetowego 1891.

Liczba porząd.	Poszczególnienie	Kwota zł.	ct.
	A. Należytości czynne.		
1	Wypłata na kapitały	2.479	31
2	„ „ renty	219	47½
3	Odsetki za zwłokę i inne dochody	1.029	65
4	Zapas własnych obligacyj indemnizacyjnych (fund. rozerwowy) . .	370.545	—
5	Książeczka Kasy oszczędności	18	07
6	Dodatki indemnizacyjne do podatków:		
	a) od towarzystw kolejowych . . . . . :	1.435	74
	b) od kontrybuentów	172.757	51
7	Zwrócone zaliczki	328	13
8	Pozostałość z rachunków z końcem roku budżetowego 1891 . . .	83.553	84
	Razem . .	632.366	72½
	B. Należytości bierne.		
9	Spłata kapitałów przez losowanie	11,723.334	—
10	Renty dla uprawnionych	238.968	86
11	Rozmaite wydatki	4.684	45
12	Zwroty zaliczek ze Skarbu Państwa { nieoprocentowane . . .	1,967.674	99
	{ oprocentowane . . .	—	—
	Razem . .	13,934.662	30
	W porównaniu należytości biernych z należytościami czynnymi . .	632.366	72½
	Pozostaje należytość bierna . .	13,302.295	57½

2. Wykaz

stanu obligacyj indemnizacyjnych będących własnością funduszu indemnizacyjnego Galicyi zachodniej tudzież pozostałej gotówki do dyspozycyi z końcem roku budżetowego 1891.

Liczba porząd.	Poszczególnienie	Nominalna wartość wal. austr. zł.	ct.
	A. Dochód		
1	Zapas z końcem roku budżetowego 1890:		
	a) w obligacyach indemnizacyjnych 433.000 zł. m. k. czyli . .	454.650	—
	b) w książeczce Kasy oszczędności w. a.	18	07
2	Zakupione obligacye indemnizacyjne	—	—
3	Wymienione „ „	—	—
	Suma dochodów . .	454.668	07
	B. Wydatek		
4	Z powodu wymiany obligacyj indemnizacyjnych	—	—
5	„ wylosowania „ „ 80.100 zł. m. k. czyli .	84.105	—
6	„ sprzedania „ „	—	—
	Suma wydatków . .	84.105	—
	W porównaniu dochodu z wydatkiem pozostaje według dziennika głównego ostateczny zapas z końcem roku budżetowego 1891 a to:		
	w obligacyach indemnizacyjnych 352.900 zł. m. k. czyli w. a. 379.545 zł. — ct.	370.545	—
	książeczka Kasy oszczędności . . . . . 18 zł. 07 ct.	18	07
	Razem . . .	370.563	07

3. Wykaz

obrotu obligacyj indemnizacyjnych.

Liczba porząd.	Poszczególnienie	Nominalna wartość wal. austr. zł.	ct.
	Dochód.		
1	Zapas z roku zeszłego	—	—
2	Nowo wystawione obligacye indemnizacyjne	-	—
3	„ „ „ „ zamiast złożonych i zniszczonych obligacyj indemnizacyjnych z kaucyi wojskowych	—	—
4	Przepisanie obligacyi indemnizacyjnych	8.310	—
5	Obligacye indemnizacyjne { wykupione	—	--
	{ zniszczone	1,392.825	—
	Suma dochodów . .	1,401.135	—
	Wydatek.		
6	Zaspokojenie uprawnionych w kapitale	—	—
7	„ „ w rentach zaległych	—	—
8	Wypłata dewinkulowanych oblig. indem. z kaucyi wojskowych . .	—	—
9	Przepisane obligacye indemnizacyjne	8.310	--
10	Do zniszczenia wydano obligacye indemnizacyjne	1,392.825	—
	Suma wydatków . .	1,401.135	—
	W porównaniu dochodu z wydatkiem według dziennika głównego z końcem roku budżetowego 1891 pozostaje ostateczny zapas . . .	—	—

4. Uwidocznienie

wpłat kapitałów, rent i odsetek ze strony obowiązanych.

	Przed rozpoczęciem wpłat podług planu umorzenia				Podług planu umorzenia					
	kapitały		renty		20-roczne raty kapitału		5% odsetki		anuitety	
	zł.	ct.	zł	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct
Zaległość z końcem r. budżetowego 1890.	5	60	423	40	4.234	09½	413	73	276	92
Przybyło w roku 1891:										
a) wskutek przypisów nowych . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) „ sprostowania . . .	—	—	—	—	178	10	558	99	—	—
Bieżąca należytość rent i odsetek . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem . .	5	60	423	40	4.412	19½	972	72	276	92
Z tego odpada:										
a) w skutek konpenzacyi . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) „ sprostowania przypisanych należytości . .	5	60	423	40	—	—	—	—		—
Rzeczywista należytość . .	—	—	—	—	4 412	19½	972	72	276	92
Na to wpłynęło w gotówce . .	—	—	—	—	2.209	80½	753	24½	—	—
Zaległość z końcem r. budżetowego 1891.	—	—	—	—	2.202	39	219	47½	276	92

5. Wykaz

zlikwidowanych należytości uprawnionych, pokrycie i wypłata tychże.

	Kapitały wynagrodzenia zł.	ct.	Renty zaległe ct.	ct.	Razem ct.	ct.
Stan wydanych obligacyj indemnizacyjnych uprawnionym z końcem roku budżetowego 1891	6,580.801	50	6,535.357	50	13,116.159	—
Do tego przybyło w roku bieżącym	—	—	—	—	—	—
Razem . .	6,580.801	50	6,535.357	50	13.116.159	—
Odpada przez wypłatę wylosowanych obligacyj . . .	1,392.825	—	—	—	1,392.825	—
„ „ „ anulowanie	—	—	—		—	—
Stan z końcem roku budżetowego 1891	5,187.976	50	6,535.357	50	11,723.334	—

6. Sprawdzenie

obrotu kapitałów czynnych i biernych jakoteż obrotu przebieżnych rubryk.

	Kapitały. czynne zł.	ct	Kapitały bierne zł.	ct.	Zaliczki zł.	ct.	Obce pieniądze zł.	ct.	Uwaga
Pozostałość z początkiem roku budżetowego	454.668	07	1,845.826	04	438	18	—	—	Wykaz depozytów wszystkich trzech funduszów znajduje się na końcu zamknięcia rachunków
Przybyło w roku bieżącym .	—	—	160.712	—	162	38	—	—	
Razem . .	454.668	07	2,006.538	04	600	56	—	—	
Odpada w roku bieżącym . .	84.105	—	38.863	05	266	52½	—	—	
„ „ „ wskutek odpisania	—	—	—	—	5	90½	—		
Pozostaje z końcem roku budżetowego 1891 . . .	370.563	07	1,967.674	99	328	13½	—	—	

7. Poszczególnienie

nadwyżek ulokowanych i wyjętych z tutejszego Banku krajowego względnie fund. krajowego za rok 1891.

	Kwota zł.	Kwota ct.
Pozostałość z końcem roku budżetowego 1890	200	—
Z nadwyżek za rok 1891 ulokowano w tutetszym Banku krajowym . . .	350.000	—
„ „ „ „ „ w funduszu krajowym	1,239 574	—
Razem . .	1,589.774	—
„ „ „ „ wyjęto z Banku krajowego	350.200	—
„ „ „ „ „ z funduszu krajowego	1,239 574	—
Razem . .	1.589.774	—
Pozostaje na lokacyi z końcem roku budżetowego 1891	—	—

FUNDUSZ INDEMNIZACYJNY

dla Wielkiego Ks. Krakowskiego.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKÓW

za rok

1891.

Fundusz indemnizacyjny.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłości z roku 1891 zwyczajne		nadzwyczajne		razem	
		Wydatki.						
		A. Rzeczywiste wydatki.						
I.	1	Koszta zarządu	574	03½	140	04	714	07½
II.	2	Spłata kapitałów przez losowanie . . .	137.770	50	—	—	137.770	50
III.	3	Renty dla uprawnionych (kupon) . . .	42.625	29	—	—	42.625	29
IV.	4	Rozmaite wydatki	—	—	—	—	—	—
	5	Odsetki zapłacone od zaliczek oprocentowanych	855	12	—	—	855	12
		B. Przebieżne wydatki.						
V.	6	Zaliczki zwrotne	7	63	—	—	7	63
		Suma wydatków . .	181.832	57½	140	04	181.972	61½
		Zapas z końcem roku 1891 . .	—	—	—	—	2.186	27
		Razem . .	—	—	—	—	184.158	88½
		Dochody.						
		A. Rzeczywiste dochody.						
I.	1—3	Od obowiązanych	3.144	65	—	—	3.144	65
II.	4—8	Własne dochody	27.391	99½	—	—	27.391	99½
III.	9	Od kraju	152.387	19	—	—	152.387	19
	10	Zwrot kaucyi przy rachunku bieżącym w Banku krajowym	200	—	—	—	200	—
		B. Przebieżne dochody.						
IV.	11	Zaliczki zwrócone	1.035	05	—	—	1.035	05
		Suma dochodów . .	184.158	88½	—	—	184.158	88½

Wielkie Księstwo Krakowskie.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890			Wynikłości są zatem:						Należytości			
			mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z końcem roku 1891.			
572	—	572	—	—	2	140	—	142	—	—	—	—
140.700	—	140.700	2.930	—	—	—	2.930	—	—	—	717.759	—
40.883	—	40.883	—	—	1.742	—	—	1.742	—	—	122.313	50
4	—	4	4	—	—	—	4	—	—	—	269	09
—	—	—	—	—	855	—	—	855	—	—	—	—
30	—	30	22	—	—	—	22	—	—	—	—	—
182.189	—	182.189	2.956	—	2.599	140	2.956	2.739	—	—	840.341	59
							217					
960	—	960	—	—	2.184	—	—	2.184	231	09	—	—
32.879	—	32.879	5.487	—	—	—	5.487	—	—	—	—	—
152.014	—	152.014	—	—	373	—	—	373	71.062	72½	—	—
—	—	—	—	—	200	—	—	200	—	—	—	—
12	—	12	—	—	1.023	—	—	1.023	7	63	—	—
185.865	—	185.865	5.487	—	3.780	—	5.487	3.780	71.301	44½	—	—
								1.707				

Wydatki. Fundusz indemnizacyjny.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. listop. 1890. zł.
		Wydatki.			
		A. Rzeczywiste wydatki.			
I.	1	**Koszta zarządu.**			
		a) Płace urzędników	162	02½	
		b) Dodatki służbowe i osobiste	41	78	
		c) „ aktywalne	11	83½	
		d) Płace sług	15	10	
		e) Dyurna	86	87	
		f) Remuneracye i zapomogi	95	73	
		g) Koszta podróży	—	12	
		h) Potrzeby kancelaryjne	53	43½	
		i) Wydatki na judykaturę	107	14	
		Suma	574	03½	572
		k) Koszta urządzenia biór i wydatki z powodu odebrania funduszów indemnizacyjnych w zarząd kraju (nadzwyczajne)	140	04	
		Suma rubryki I.	714	07½	572
II.	2	**Spłata kapitałów przez losowanie**	137.770	50	140.700
III.	3	**Renty dla uprawnionych** (kupon)	42.625	29	40.883
IV.	4	**Rozmaite wydatki**	—	—	4

Wielkie Księstwo Krakowskie. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości bierne z końcem r. 1891.	
mniejsze	większe			
zł.	zł.		zł.	ct.
		Do rubr. I. Ogólny wydatek większy o 142 zł. 07½ ct. znajduje uzasadnienie w zamknięciu rachunkowem przy tejże rubryce funduszu indemnizacyjnego dla Galicyi wschodniej.		
—	2		—	—
—	140		—	—
—	142			
2.930	—	*Do rubr. II.* Wydatek mniejszy o 2.929 zł. 50 ct., ponieważ nie zgłoszono do spłaty wszystkich wylosowanych obligacyj indemnizacyjnych.	717.759	—
—	1.742	*Do rubr. III.* Wydatek większy o 1.742 zł. 29 ct., ponieważ w roku przedmiotowym wypłacono więcej odsetek z lat ubiegłych.	122.313	50
4	—	*Do rubr. IV.* Wydatek mniejszy o 4 zł., z powodu zmienności tej rubryki wydatków.	269	09

Wydatki. Fundusz indmnizacyjny.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. listop. 1890. zł.
	5	**Odsetki zapłacone od zaliczek oprocentowanych . . .**	855	12	—
		B. Przebieżne wydatki.			
V.		**Zaliczki zwrotne.**			
	6	Zaliczki wydane na poczet płac etatowych i wydatków przez c. k. Urzędy podatkowe mylnie zarachowanych	7	63	30

Wielkie Księstwo Krakowskie. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości bierne z końcem r. 1891.	
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.
—	855	*Do poz. 5.* Wydatek większy o 855 zł. 12 ct., ponieważ zapłacono odsetki od chwilowych pożyczek, zaciągniętych na pokrycie potrzeb bieżących. Odsetki bierne wynoszą . . . . . 855 zł. 12 ct. „ czynne zaś (R. II. p. 7 doch.) . . 128 „ 50 „ a zatem właściwy wydatek tej rubryki wynosi . 726 zł. 62 ct.	—	—
22	—	*Do rubr. V.* Wydatek mniejszy o 22 zł., z powodu zmienności wydatków tej rubryki.	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891 zł.	Dochody w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. listop. 1890. zł.
		Dochody.			
		A. Rzeczywiste dochody.			
I.		Od obowiązanych.			
	1	Wpłata kapitałów	63	29	—
	2	„ rent	—	—	—
	3	Odsetki za zwłokę i inne dochody.			
		a) Odsetki za zwłokę od rent w terminie niespłaconych . .	130	70	13
		b) Zwroty kosztów podróży	—	—	2
		c) Taksy za blankiety do przepisywania obligacyj indemnizacyjnych	2	30	2
		d) Zwroty za nadpłacone kupony przy wylosowanych obligacyach indemnizacyjnych	2.948	36	931
		e) Zwroty rachunkowe i rozmaite inne	—	—	12
		Suma rubryki I. . .	3.144	65	960
II.		**Własne dochody.**			
	4	Odsetki od obligacyj, będących własnością funduszu . . .	—	—	5.049
	5	Dochód ze sprzedaży obligacyj indemnizacyjnych, będących własnością funduszu	—	—	—
	6	Dochód za wylosowane i zrealizowane własne obligacye indemnizacyjne	714	—	—
	7	Odsetki od chwilowych lokacyi nadwyżek	128	50	582
	8	Dochód zapasu kasowego w gotówce	26.549	49½	27.248
		Suma rubryki II. . .	27.391	99½	32.879

Wielkie Księstwo Krakowskie. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z końcem r. 1891.	
mniejsze	większe			
zł.	zł.		zł.	ct.

Dochody. Fundusz indemnizacyjny.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w r. 1891. zł.	Dochody w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27 listop. 1890. zł.
III.		**Od kraju.**			
	9	**Dodatki indemnizacyjne do podatków.**			
		a) od kontrybuentów	143.715	65½	
		b) „ Towarzystw kolejowych	8.671	53½	
		Suma rubryki III. . .	152.387	19	152.014
	10	**Zwrot kaucyi przy rachunku bieżącym w Banku krajowym**	200	—	—
		B. Przebieżne dochody.			
IV.		**Zaliczki zwrócone.**			
	11	Zwrot zaliczek, danych na płace i mylne zarachowania e. k. Urzędów podatkowych	1.035	05	12

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z końcem r. 1891.	
mniejsze	większe			
zł.	zł.		zł.	ct.
		Do poz. 3. Dochód większy o . . . . 373 zł. 19 ct. a to z następującego powodu: Rzeczywista należytość bieżąca za r. 1891 wynosi . . . . . 232.049 „ 16 „ a po strąceniu nadpłaconych dodatków . 9.460 „ 76½ „ pozostaje kwota . . 222.588 „ 39½ „ która to należytość w porównaniu z preliminowaną kwotą . . . . 152.014 „ — „ jest większą o . . . . . 70.574 „ 39½ „ Strąciwszy z tej kwoty różnicę między zaległością ostateczną, a sprostowaną początkową roku 1891 (to jest: 71.062·72½—861·52) w kwocie . . 70.201 „ 20½ „ pozostaje kwota . . 373 zł. 19 ct. stanowiąca dochód wyższy od preliminarza.	—	—
—	373		71.062	72½
—	200	*Do poz. 10.* Wyjaśnienie podano w rachunku Galicyi wschodniej.	—	—
—	1.023	*Do poz. 11.* Dochód mniejszy z powodu zmienności tego rodzaju dochodów.	—	—

Wykazy pomocnicze

do

ZAMKNIĘCIA RACHUNKÓW

funduszu indemnizacyjnego

Wielkiego Ks. Krakowskiego

za rok budżetowy

1891.

1. Wykaz

należytości czynnych i biernych z końcem roku budżetowego 1891.

Liczba porząd.	Poszczególnienie	Kwota zł.	Kwota ct.
	A. Należytosci czynne.		
1	Wpłata na kapitały	108	11
2	„ „ renty	4	04½
3	Odsetki za zwłokę i inne dochody	118	93½
4	Własne obligacye indemnizacyjne z końcem r. 1891 (fund. rezerwowy) .	89.670	—
5	Dodatki indemnizacyjne:		
	a) od towarzystw kolejowych	1.492	32
	b) od kontrybuentów	69.570	40½
6	Zwrócone zaliczki	7	63
7	Pozostałość z rachunków z końcem roku budżetowego 1891 . . .	2.186	27
	Razem . .	163.157	71½
	B. Należytości bierne.		
8	Spłata kapitałów przez losowanie	717.759	—
9	Renty dla uprawnionych	122.313	50
10	Rozmaite wydatki	269	09
	Razem . .	840.341	59
	W porównanin należytości biernych z należytościami czynnymi . .	163.157	71½
	Pozostaje należytość bierna . .	677.183	87½

2. Wykaz

stanu obligacyj indemnizacyjnych będących własnością funduszu indemnizacyjnego Wielkiego Księstwa Krakowskiego tudzież pozostałej gotówki do dyspozycyi z końcem roku budżetowego 1891.

Liczba porząd.	Poszczególnienie	Nominalna wartość wal. austr. zł.	ct.
	***A.* Dochód**		
1	Zapas z końcem roku budżetowego 1890:		
	a) w obligacyach indemnizacyjnych 86.080 zł. m. k. czyli . .	90.384	—
	b) w książeczce Kasy oszczędności w. a.	—	—
2	Zakupione obligacye indemnizacyjne	—	—
3	Wymienione „ „	—	—
4	Książeczka Kasy oszczędności	—	—
	Suma dochodów . .	90.384	—
	***B.* Wydatek**		
5	Z powodu wymiany obligacyj indemnizacyjnych	—	—
6	„ wylosowania „ „ 680 zł. m. k. czyli .	714	—
7	„ sprzedania „ „	—	—
8	Wydana książeczka Kasy oszczędności na	—	—
	Suma wydatków . .	714	—
	W porównaniu dochodu z wydatkiem pozostaje według dziennika głównego ostateczny zapas z końcem roku budżetowego 1891 a to:		
	w obligacyach indemnizacyjnych 85.400 zł. m. k. czyli w. a. . . .	89.670	—
	książeczka Kasy oszczędności	—	—

3. Wykaz

obrotu obligacyj indemnizacyjnych.

Liczba porząd.	Poszczególnienie	Nominalna wartość wal. austr. zł.	ct.
	Dochód.		
1	Zapas z roku zeszłego	—	—
2	Nowo wystawione obligacye indemnizacyjne	-	—
3	„ „ „ „ zamiast złożonych i zniszczonych obligacyj indemnizacyjnych z kaucyi wojskowych	—	—
4	Przepisanie obligacyi indemnizacyjnych	28.840	—
5	Obligacye indemnizacyjne { wykupione . . . . . / zniszczone	— / 137.770	-- / 50
6	Suma dochodów . .	166.610	50
	Wydatek.		
7	Zaspokojenie uprawnionych w kapitale	—	—
8	„ „ w rentach zaległych	—	—
9	Wypłata dewinkulowanych oblig. indem. z kaucyi wojskowych . .	—	—
10	Przepisane obligacye indemnizacyjne	28.840	--
11	Do zniszczenia wydano obligacye indemnizacyjne	137.770	50
12	Suma wydatków . .	166.610	50
13	W porównaniu dochodu z wydatkiem według dziennika głównego z końcem roku budżetowego 1891 pozostaje ostateczny zapas . . .	—	—

4. Uwidocznienie

wpłat kapitałów, rent i odsetek ze strony obowiązanych.

	Przed rozpoczęciem wpłat podług planu umorzenia				Podług planu umorzenia					
	kapitały		renty		20-roczne raty kapitału		5% odsetki		anuitety	
	zł.	ct.	zł	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct
Zaległość z końcem r. budżetowego 1890.	—	—	—	—	19	79½	3	91½	151	49½
Przybyło w roku 1891:										
a) wskutek przypisów nowych . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) „ sprostowania . . .	—	—	—	—	—	11	—	13	—	—
Bieżąca należytość rent i odsetek . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Razem . .	—		—	—	19	90½	4	04½	151	49½
Z tego odpada:										
a) w skutek kompenzacyi . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) „ sprostowania przypisanych należytości . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Rzeczywista należytość . .	—	—	—	—	19	90½	4	04½	151	49½
Na to wpłynęło w gotówce . .	—	—	—	—		65	—	—	62	64
Zaległość z końcem r. budżetowego 1891.	—	—	—	—	19	25½	4	04½	88	85½

5. Wykaz

zlikwidowanych należytości uprawnionych, pokrycie i wypłata tychże.

	Kapitały wynagrodzenia zł.	ct.	Renty zaległe ct.	ct.	Razem ct.	ct.
Stan wydanych obligacyj indemnizacyjnych uprawnionym z końcem roku budżetowego 1891	296.383	50	559.146	—	855.529	50
Do tego przybyło w roku bieżącym	—	—	—	—	—	—
Razem . .	296.383	50	559.146	—	855.529	50
Odpada przez wypłatę wylosowanych obligacyj . . .	137.770	50	—	—	137.770	50
„ „ „ anulowanie	—	—	—	—	—	—
Stan z końcem roku budżetowego 1891	158.613	—	559.146	—	717.759	—

6. Sprawdzenie

obrotu kapitałów czynnych i biernych jakoteż obrotu przebieżnych rubryk.

	Kapitały czynne zł.	ct.	Kapitały bierne zł.	ct.	Zaliczki zł.	ct.	Obce pieniądze zł.	ct.	Uwaga
Pozostałość z początkiem roku budżetowego	90.384	—	—	—	1.035	05	—	—	Wykaz depozytów wszystkich trzech funduszów znajduje się na końcu zamknięcia rachunków
Przybyło w roku bieżącym .	—	—	—	—	7	63	—	—	
Razem . .	90.384	—	—	—	1.042	68	—	—	
Odpada w roku bieżącym . .	714	—	—	—	1.035	05	—	—	
„ „ „ wskutek odpisania	—	—	—	—	—	—	—	—	
Pozostaje z końcem roku budżetowego 1891 . . .	89.670	—	—	—	7	63	—	—	

7. Poszczególnienie

nadwyżek ulokowanych i wyjętych z tutejszego Bauku krajowego względnie fund. krajowego za rok 1891.

	Kwota zł.	Kwota ct.
Pozostałość z końcem roku budżetowego 1890	200	—
Złożono w roku budżetowym w Banku krajowym	33.090	—
„ „ „ „ „ w funduszu krajowym	—	—
Razem . .	23.290	—
Wyjęto z Banku krajowego	23.290	—
„ z funduszu krajowego	—	—
Razem . .	23.290	—
Pozostaje na lokacyi z końcem roku budżetowego 1891	—	—

Wykaz depozytów

wszystkich trzech funduszów indemnizacyjnych z końcem r. 1891.

Liczba porząd.	Przedmiot	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
1	Zapas depozytów odebrany od c. k. Rządu dnia 30. Marca 1891.				
	a) Galicya wschodnia	37	93½	52.980	51
	b) „ zachodnia	—	10	4.474	41
	Suma . . .	38	03½	57.454	92
2	Dochody depozytów we wszystkich trzech funduszach wynosiły od $^{1}/_{1}$—$^{31}/_{12}$ 1891	7.010	83½	1,386.932	09
	Razem . . .	7.048	87	1,444.387	01
3	Wydatki depozytów we wszystkich trzech funduszach wynosiły w czasie od 1. kwietnia do 31. grudnia 1891	6.918	59½	1,328.977	01
	Zapas depozytów z końcem r. 1891 wynosi	130	27½	115.410	—

LW. 54821/1892.

Aleg. 62.

Sprawozdanie Wydziału krajowego

o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1891.

Wysoki Sejmie!

Wykonując postanowienia §. 18. statutu krajowego i §. 6. instrukcyi dla Wydziału krajowego, przedkładamy zamknięcia rachunkowe wszystkich pod zarządem Reprezentacyi kraju zostających funduszów za rok 1891 — a mianowicie:

Pod lit. *A.* funduszów budżetem objętych,
„ „ *B.* „ „ nieobjętych,
„ „ *C.* funduszu propinacyjnego miast,
„ „ *D.* „ pożyczkowego dla gmin na budowę koszar,
„ „ *E.* „ „ dla spółek wodnych,
„ „ *F.* sumaryczne zestawienie obrotu *brutto* i stanu majątkowego wszystkich funduszów krajowych.

Dział *A.* zawiera fundusze budżetem objęte:

1. Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu, wraz z szczegółowymi rachunkami:
   a) Szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie,
   b) Szkół rolniczych, folwarku i kursu gorzelnictwa w Dublanach,
   c) Szkoły rolniczej tudzież folwarku w Czernichowie,
   d) Szkół niższych rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach,
   e) Szkoły ogrodniczej w Tarnowie,
   f) „ uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku,
   g) Składów publicznych krajow. we Lwowie,
   h) Składów publicznych krajowych w Krakowie,
2. Fundusz szkolny krajowy z dołączeniem krajowego funduszu szkolnego emerytalnego,
3—4. Krajowy szpital powszechny we Lwowie (2 oddziały),
5. Fundusz podrzutków we Lwowie,
6. Zakład dla obłąkanych na Kulparkowie,
7—10. Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie (4 oddziały),
11. Fundusz policyi krajowej,
12. „ pożyczki krajowej z roku 1883,

13. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1884,
14. „ „ „ „ 1885,
15. „ „ „ „ 1888,
16. „ „ „ „ 1891,
17. „ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne,
18. Fundusz regulacyi rzeki Gniłej Lipy,
19. „ „ potoku Kisieliny,
20. „ „ rzeki Łęgu,
21. „ „ „ Trześniówki,
22. Fundusz regulacyi potoku Krzemienicy, z Babulówką i Trześni,
23. Fundusz regulacyi rzeki Brnia Nowego z dopływami,
24. Fundusz domestykalny,
25. „ kultury krajowej,
26. „ stanowy sierociński,
27. „ Aleksandra hr. Stadnickiego,
28. „ pożyczki krajowej z r. 1873,
29. „ podrzutków w Krakowie.

Dział *B*. zawiera fundusze budżetem nieobjęte:

1. Fundusz pomnika Kościuszki
2—173. Fundusze stypendyjne.
174. Administracya dóbr Winniki.
175. Fundusz galic. inwalidów wojskowych.
176. „ niżank. „ „
177. „ posagowy Jana i Filipiny Komarnickich.
178. Zakład narodowy im. Ossolińskich.
179. Fundusz zapomogi b. obw. tarnowskiego.
180. „ „ z r. 1868.
181. „ budowy domu podrzutków we Lwowie.
182. „ ś. p. Pelagii Russanowskiej.
183. „ szkół ludowych z r. 1872.
184. „ Wincentego Łodzia Ponińskiego.
185. „ Franc. Kochmana dla literatów.
186. „ „ „ dla dziewcząt służących.
187. „ śp. Maryi Jędrzejowiczowej.
188. „ pomnika hr. Gołuchowskiego.
189. Fundacyę sandecką „Dom roboczy“.
190. Fundusz hr. Weissenwolfowej.
191. „ ś. p. Piotra hr. Wodzickiego.
192—197. Fundusz Dra. Józefa H. Malinowskiego.
198. Fundusz Karola Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej.
199. „ im. A. Schiffnera.
200. „ Maryi Mochnackiej dla ciemnych.
201. „ Edwarda Lewińskiego dla włościan.
202. Fundacyę śp. Anny Helclowej.
203. Fundusz „Macierzy polskiej“.
204. Fundusz Feliksy z hr. Golejewskich Czarkowskiej.
205—206. Fundusz z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego.
207. Fundusz ku podniesieniu rybactwa.
208. „ Abrahama Oranża.
209. „ Teofili i Malwiny Łukowskiej.
210. Fundacyę posagową ś. p. Siemianowskich dla dziewcząt.
211. Fundacyę ś. p. Siemianowskich dla wdów po nauczycielach.
212. Fundacyę hr. Weissenwolfowej dla dotkniętych wielką chorobą.
213. Fundacyę ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie.
214. Fundacyę bursy ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych.
215. Fundacyę Franciszka Steczkowskiego z Jasła.
216. Fundacyę posagową ś. p. Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich.
217. Fundacyę posagową ś. p. Zaręby Skrzyńskiego dla dziewcząt wiejskich.
218. Fundacyę domu ubogich w Strzeliskach nowych.
219. Fundacyę Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych chorych i rekonwalescentów.
220—222. Fundusze im. Józefa Kosvitzkie'go.
223. Fundusz im. Hernyka Straszewskiego.
224. Depozyta gminne i serwitutowe.
225. Depozyta ogólne.

Ogółem działy *A.* i *B.* obejmują 254, zaś razem z funduszami działów *C*, *D* i *E.* 257 funduszów.

Za rok 1890 wykazano w tych działach . . . . 246 funduszów
w porównaniu z obecnie wykazaną ilością . . . . . 257 „
okazuje się przybytek . . 11 funduszów,

oprócz wymienionych w dziale funduszu krajowego pod 1*f*, 1*g*, 1*h* nowoprzybyłych trzech zakładów krajowych.

Mianowicie przybyły:

1. Fundusz regulacyi rzeki Brnia Nowego z dopływami.
2. „ stypendyjny Bohdanowicza Dominika.
3. „ „ Schlesingerów Jana i Tekli.
4. „ „ Teodorowiczównej Klementyny.
5. „ „ Saromy Tomasza.
6. „ „ Skibińskiego Karola.
7. „ im. Józefa Kosvitzkie'go (pierwszy).
8. „ „ „ „ (drugi).
9. „ „ „ „ (trzeci).
10. „ „ Henryka Straszewskiego.
11. „ pożyczki krajowej z r. 1891.

Wreszcie przybyły wzmiankowane trzy zakłady krajowe mianowicie: Szkoła uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku, Składy publiczne we Lwowie, i Składy publiczne w Krakowie.

W formie zamknięć nie nastąpiła żadna zmiana zasadnicza, ściśle bowiem zastosowano się do uchwał Wysokiego Sejmu z dnia 14. października 1878 i z dnia 21. grudnia 1885.

Wedle sumarycznego wykazu wydatków i dochodów wszystkich budżetem objętych funduszów wynik jest następujący:

	W funduszach: krajowym i z tegoż dotowanych:	W funduszach: samoistnych niedotowanych:
Wydatki w porównaniu z budżetem większe o . .	106.988 zł.	—
„ „ „ mniejsze o . .	—	3.907 zł.
Dochody od budżetu większe o	364.019 „	253 „
Wynik *korzystniejszy* od budżetu o	257.031 zł.	4.160 zł.

Ogółem wynik *korzystniejszy* od budżetu . 261.191 zł.

Wynik *korzystniejszy* funduszów: krajowego i z tegoż dotowanych objaśniony jest szczegółowo poniżej; *korzystniejszy* zaś wynik funduszów samoistnych i niedotowanych głównie znajduje powód w wykazanych różnicach budżetowych, w funduszu stanowym sierocińskim i w funduszu pożyczki krajowej z r. 1873, które w odnośnych zamknięciach bliżej są objaśnione.

W funduszu pożyczkowym na drogi powiatowe i gminne, dla którego osobny budżet nie został uchwalony, wydatki wynoszą:

a) na bezprocentowe pożyczki Wydziałom powiatowym . . 63.000 zł. — ct.
b) na lokacye w funduszu krajowym . . . . 48 734 „ 68 „
razem . 111.734 zł. 68 ct.

Z przeniesienia		111.734 zł. 68 ct.
Wydatki te pokryto własnemi zasobami funduszu w kwocie	92.134 zł. 68 ct.	
oraz dotacyą z Rubr. X. lit. *D)* poz. 133. wydatków funduszu krajowego	20.000 „ — „	112.134 „ 68 „
pozostała tedy przewyżka dochodów na potrzeby roku następnego w kwocie		400 zł. — ct.
W aktywach posiada ten fundusz oprócz powyższej pozostałości nadto:		
a) w zwrotach pożyczek od Wydziałów pow.	190.005 zł. 58 ct.	
b) na lokacyi w funduszu krajowym .	3.631 „ 92 „	193.637 „ 50 „
razem . .		194.037 zł. 50 ct.

Do działu tego należą jeszcze następujące fundusze:

1. fundusz regulacyi rzeki Gniłej Lipy,
2. „ „ potoku Kisieliny,
3. „ „ rzeki Łęgu,
4. „ „ „ Trześniówki,
5. „ „ potoku Krzemienicy z Babulówką i Trześni,
6. „ „ rzeki Brnia Nowego z dopływami,
7. „ pożyczki krajowej z r. 1891,
8. „ szkolny krajowy emerytalny.

Specyalne zamknięcia rachunków tych funduszów wykazują:

	Dochody wraz z pozostałością kasową z ubiegłego roku:	Wydatki:	Pozostałość kasowa z końcem r. 1891:
1. Fundusz regulacyi rzeki Gniłej Lipy: *a)* fund. regulacyjny:	35.482 zł. 43½ ct.	19.107 zł. 74½ ct.	16.374 zł. 69 ct
b) „ konserwacyjny	725 „ 33 „	— „ — „	725 „ 33 „
2. Fundusz regulacyi potoku Kisieliny: *a)* regulacyjny .	55.890 „ 24 „	46.313 „ 19 „	9.577 „ 05 „
b) konserwacyjny .	193 „ — „	— „ — „	193 „ — „
3. Fundusz regulacyi rzeki Łęgu: *a)* regulacyjny .	107.171 „ 59½ „	86.138 „ 20 „	21.033 „ 39½ „
b) konserwacyjny .	519 „ 06 „	— „ — „	519 „ 06 „
4. Fundusz regulacyi rzeki Trześniówki: *a)* regulacyjny .	45.199 „ 20 „	45.199 „ 20 „	— „ — „
b) konserwacyjny.	1.800 „ 36 „	— „ — „	1.800 „ 36 „
5. Fundusz regulacyi potoku Krzemienicy z Babulówką oraz Trześni: *a)* regulacyjny .	49.141 „ 58 „	47.808 „ 12 „	1.333 „ 46 „
b) konserwacyjny	76 „ 48 „	— „ — „	76 „ 48 „
6. Fundusz regulacyi rzeki Nowego Brnia z dopływami: *a)* regulacyjny . . .	93 671 „ 35 „	68.631 „ 86 „	25.039 „ 49 „
b) konserwacyjny . . .	191 „ 36 „	4 „ 20 „	187 „ 16 „
7. Fundusz pożyczki kraj. z r. 1891	1,350.750 „ — „	1,341.652 „ — „	9.098 „ — „
8. Fundusz szkolny krajowy emerytalny *a)* obrotowy . .	220.062 „ 96½ „	214.917 „ 25½ „	5.145 „ 71 „
b) zarodowy . .	32.548 „ 28 „	— „ — „	32.548 „ 28 „

Oprócz wykazanych pozostałości kasowych, posiadają te fundusze z końcem r. 1891:

a) w aktywach: (po strąceniu stanu biernego):

ad 1.	19.771 zł.	24 ct.
„ *2.*	3.946 „	65 „
„ *3.*	23.459 „	32 „
„ *4.*	15.506 „	22½ ct.
„ *5.*	4.586 „	26 ct.
„ *6.*	3.196 „	35 „

b) w passywach (po strąceniu stanu czynnego):

ad 7.	1,501.698 zł.	— ct.
„ *8.*	19.012 „	45 „

Zamknięcie rachunku funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu przedstawa wynik ostateczny jak następuje:

	Wynik rzeczywisty:	Budżetem uchwalony:	Z porównania wynik: większy	mniejszy
Wydatki budżetowe	5,179.895 zł.	5,096.648 zł.	83.247 zł.	—
Dochody „	5,417.381 „	5,077.103 „	340.278 „	—
Przewyżka dochodów	237.486 zł.		257.031 zł.	
Kredyty dodatkowe wynosiły:				
w wydatkach . . 22.545 zł.				
w dochodach . . 3.000 „				
nieudzielono tedy pokrycia dla wydatków w kwocie	19.545 zł.			
Doliczywszy tę kwotę do powyżej wykazanej przewyżki dochodów, wynik rzeczywisty w ogóle przedstawi się korzystniejszym od budżetu j. w. o			257.031 zł.	—
Gdy jednak uwzględni się, że na budowę gorzelni w Dublanach niezaciągnięto pożyczki hipotecznej w kwocie			24.500 „	—
lecz użyto na tę budowę własnych zasobów funduszu krajowego — to wynik powyższy przedstawi się jeszcze korzystniej, bo wyniesie kwotę			281.531 zł.	—

Wynik ten korzystniejszy powstał wskutek następujących różnic między wynikłościami rzeczywistemi, a kwotami uchwalonemi w budżecie, mianowicie:

A) **W wydatkach:**

W rubr. I.	Koszta reprezentacyi kraju wydano mniej o z powodu krótszego trwania sesyi sejmowej.			10.083 zł.
„ II.	Koszta zarządu wydano więcej o		23.201 zł.	
	W tem mieszczą się przekroczenia:			
	a) w płacach urzędników i woźnych o	3.111 zł.		
	z powodu pomnożenia się czynności urzędowych			
	b) w dyurnach (poz. 24.) o	3.659 „		
	z powodu jak wyżej			
	Do przeniesienia	6.770 zł.	23.201 zł.	10.083 zł.

	Z przeniesienia	6.770 zł.	23.201 zł.	10.083 zł.
	c) w zasługach (poz. 25.) o drobną kwotę	81 „		
	d) w kosztach podróży i dyet (poz. 28.) o z powodu wzmocnionego na żądanie Wys. Sejmu nadzoru nad gospodarką gmin, tudzież większej kontroli nad zakładami i szkołami, pozostającemi w zarządzie Wydziału krajowego;	5.427 „		
	e) w pensyach i zaopatrzeniach (poz. 29.) o z powodu przyznania nowych pensyj na podstawie statutu emerytalnego;	1.142 „		
	f) w darach z łaski (poz. 30) o drobną kwotę	23 „		
	g) w potrzebach kancelaryjnych (poz. 31.) o kwotę . . . . . głównie z powodu większego wydatku o 1.554 zł. na wydawnictwo rozporządzeń krajowych, poniesionego na podstawie rachunków złożonych przez c. k. Namiestnictwo;	1 645 „		
	h) w zaliczkach na płace urzędników (poz. 33.) o . . . . . Wydatek ten większy w części usprawiedliwia większa spłata dawniejszych zaliczek, z których ściągnięto nad budżet 3.561 zł. (Rub. V. poz. 11. doch.), — a wskutek czego przekroczenie redukuje się do kwoty 6.381 zł. i znajduje zupełne pokrycie w przypisanych zwrotach zaliczek.	9.942 „		
	Razem przekroczenia wynoszą .	25.030 zł.		
	a po strąceniu mniejszych wydatków drobnych (poz. 26, 27, 32)	1.829 „		
	wynosi ogólne przekroczenie jak wyżej .	23.201 zł.		
W rubr.	III. Koszta leczenia ubogich chorych wydano więcej o . . z powodu zwiększonej ilości chorych.		81.239 zł.	
„	IV. Koszta szczepienia wydano więcej o . . . . głównie z powodu większego wydatku na koszta podróży i dyety lekarzy, poniesionego na podstawie rachunków rachunków złożonych przez c. k. Namiestnictwo.		4.790 zł.	
„	V. Wydatki sanitarne wydano mniej o . . . . wedle rachunków złożonych przez c. k. Namiestnictwo.			543 zł.
„	VI. Zasiłki dla zakładów dobroczynnych więcej o . . z powodu większych kosztów podróży w sprawie zakupna dóbr ziemskich dla zakładów pracy przymusowej i rolniczych kolonij poprawczych dla małoletnich przestępców.		185 zł.	
„	VII. Wydatki na cele wykształcenia i oświaty mniej o . . głównie z powodu mniejszego o 70.638 zł. niedoboru funduszu szkolnego krajowego (poz. 51.)			71.980 zł.
„	VIII. Utrzymanie pomników historycznych mniej o . . . z powodu interkalaryów w płacach personalu archiwum aktów grodzkich.			1.333 zł.
	Do przeniesienia		109.415 zł.	83.939 zł.

	Z przeniesienia	109.415 zł.	83.939 zł.
W rubr. IX.	Kwaterunkowe żandarmeryi więcej o . . . . z powodu pomnożenia korpusu żandarmeryi o 20 ludzi i utworzenia nowych 7 i wzmocnienia niektórych dawniejszych posterunków.	4.180 zł.	
„ X.	Drogi krajowe więcej o drobną kwotę	484 zł.	
„ XI.	Dotacye dla zakładów krajowych więcej o . . . według specyalnych rachunków tych zakładów.	12.586 zł.	
„ XII.	Wydatki na szupaśnictwo mniej o . . . . . z powodu dostarczania odzieży na głównych stacyach (Lwów, Kraków, Przemyśl) we własnym zarządzie, zniżenia cen odzieży na innych stacyach i zarządzenia, że szupaśnicy transportowani są na kolejach wprost od pierwszej do ostatniej stacyi szupasowej położonej przy kolei a wreszcie z powodu zaprowadzenia opłat strefowych na kolejach państwowych.		6.326 zł.
„ XIII.	Budowy wodne i melioracye więcej o . . . . przeważnie z powodu przekroczenia poz. 161, na przeprowadzenie zdjęć niwelacyjnych i studyów dla powiatów, spółek wodnych i gmin o 7.822 zł, które w części zwrócone zostaną w swoim czasie z funduszów regulacyjnych po wejściu tychże w życie.	7.858 zł.	
„ XIV.	Odsetki od pożyczek i umarzanie tychże wydano więcej o głównie z powodu większego wydatku na odsetki bierne od chwilowych pożyczek poz. 183 o kwotę 19.225 zł. Natomiast wydano mniej na umorzenie pożyczki z r. 1883 (poz. 171.), o 11.654 zł. i pożyczki z r. 1873 (poz. 177) o kwotę 3.464 zł. wskutek niezgłoszenia do wypłaty obligacyj i kuponów tych pożyczek.	3.564 zł.	
„ XV.	Na cele rolnictwa i górnictwa wydano więcej o . . głównie z powodu większego wydatku na wyższą szkołę rolniczą w Dublanach (poz. 190) o kwotę 5.554 zł. na budowę gmachu szkolnego w Dublanach (poz. 190 a.) o 2.901 zł., na folwark w Dublanach (poz. 192) 8.264 zł., na kurs gorzelnictwa (poz. 194) o 1.593 zł., na szkołę średnią w Czernichowie (poz. 195) o kwotę 10.884 zł., na folwark w Czernichowie (poz. 196.) o 7.252 zł., na koszta utrzymania składów publicznych w Krakowie (poz. 222.) o 12.355 zł. — Natomiast wydano mniej na szkołę uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku (poz. 201) o 3.821 zł. na wydanie atlasu geologicznego (poz. 204.) o 1.000 zł., na stypendya dla górników (poz. 216) 1.316 zł., na koszta strzeżenia granic kraju (poz. 219) o 1.000 zł. i na utrzymanie nauczycieli wędrownych rolnictwa (poz. 224 a) o 1.083 zł.	39.897 zł.	
„ XVI.	Na cele przemysłowe wydano mniej o . . .		2.236 zł.
	Do przeniesienia	177.984 zł.	92.501 zł.

	Z przeniesienia	177.984 zł.	92.501 zł.
	głównie z powodu mniejszego wydatku na kraj. warsztat w Żywcu (poz. 248 a.) o . . . . 900 zł.		
	na kraj. warsztat w Rychwałdzie (poz. 259) o 330 „		
	„ „ w Wilamowicach (poz. 260) o 400 „		
	na dyety i koszta podróży inspektorów przemysłowych (poz. 277) o . . . . 566 „		
W rubr. XVII.	Rozmaite wydatki wydano mniej o		2.236 zł.
	z powodu niewypłacenia subwencyi na budowę szkoły kadetów we Lwowie (poz. 287) w kwocie 5.000 zł. — Natomiast poniesiono wydatki zwrotne niebudżetowe w kwocie 2 744 zł.		
	Razem wydano więcej o . .	177.984 zł.	
	mniej o . .		94.737 zł.
	W ogóle wydatek większy j. w. o . .	83.247 zł.	

B) W dochodach:

W rubr. II.	Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych mniej o .			653 zł.
	według stanu funduszów rozporządzalnych, od których procenta wpływały do funduszu krajowego.			
„ III.	Dochody z dróg krajowych mniej o			1.735 „
	z powodu mniejszego wpływu datków dobrowolnych od stron prywatnych na budowę dróg krajowych (poz. 6.) o kwotę 3.627 zł. Natomiast zaś wpłynęło w innych pozycyach więcej o 2.013 zł.			
„ IV.	Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych mniej o .			2.093 „
	według specyalnych zamknięć rachunków.			
„ V.	Zwroty zaliczek z lat ubiegłych więcej o	4 623 zł.		
	głównie z powodu większego wpływu ze zwrotu zaliczek na płace urzędników i od szpitali powszechnych.			
„ VI.	Zwroty pożyczek więcej o	917 „		
	z powodu wpływów na poczet zaległości.			
„ VII.	Dochody szkoły gospodarstwa lasowego więcej o . .	2.493 „		
„ VIII.	Dochody szkół i folwarku, kursu gorzelnictwa i torfiarni w Dublanach mniej o			22.612 „
„ IX.	Dochody szkół i folwarku w Czernichowie więcej o .	2.062 „		
„ X.	Dochody innych szkół rolniczych i ogrodniczej w Tarnowie więcej o	681 „		
	według specyalnych zamknięć rachunków tychże szkół.			
„ XI.	Zwroty za sprawdzanie rachunków aptekarskich więcej o drobną różnicę	16 „		
„ XII.	Dochód z przelania do skarbu krajowego pozostałości z funduszu zapomogi z r. 1866 więcej o	1.244 „		
	z powodu wpływu na poczet zaległości.			
„ XIII.	Dochody z kwaterunkowego żandarmeryi więcej o . .	643 „		
	Do przeniesienia	12.679 zł.		27.093 zł.

	Z przeniesienia	12.679 zł.	27.093 zł.
	według rachunków złożonych przez c. k. komendę żandarmeryi.		
„ XIV.	Dochody ze zwrotu wydatków szupasowych więcej o . z powodu wpływów na poczet zaległości.	1.528 „	
„ XV.	Dochody z krajowych składów zbożowych i spirytusowych we Lwowie i Krakowie mniej o		10.952 „
	według specyalnych zamknięć rachunków tych składów.		
„ XVIa.	Rozmaite dochody mniej o drobną kwotę . . .		231 „
„ XVIb	Dochód z krajowych opłat konsumcyjnych więcej o . stanowi to dochód pobrany ponad budżet od 1. lipca 1891 na mocy ustawy kraj. z 20. marca 1891.	160.892 „	
„ XVIII.	Dodatki do podatków po 36 ct. od 1 zł. podatku z dodatkami więcej o . . . . . wskutek większego wpływu zaległości z lat ubiegłych (przez co też i wydatność jednego centa dodatku krajowego podwyższyła się, wynosiła bowiem rzeczywiście 109.651 zł. gdy budżetem uchwalono tylko 104.000 zł.).	203.455 „	
	Razem wpłynęło dochodów więcej o . .	378.554 zł.	—
	„ „ „ mniej o . .	—	38.276 zł.
	Wogóle dochody były większe o .	340.278 zł.	
	gdy zaś wydatki były większe o . .	83.247 „	
	okazuje się w ogóle ostateczny wynik odnośnych zamknięć rachunków korzystniejszy od budżetu o kwotę . .	257.031 zł.	
	a po uwzględnieniu pożyczki przyzwolonej na budowę gorzelni w Dublanach (rubr. VIII. dochod. fund. krajow.) w kwocie	24.500 „	
	która nie została zaciągniętą, korzystniejszy ten wynik przedstawia się jak to wyżej wykazano w kwocie . .	281.531 zł.	

Nadto wykazuje zamknięcie rachunku funduszu krajowego stan funduszu uposażenia kasy krajowej wynoszący z końcem roku 1891 jak następuje:

a) w gotowiźnie . . . . . 142.512 zł. 41½ ct.

b) w należytościach czynnych u funduszu krajowego z tytułu udzielonych temuż pożyczek:

α)	w r. 1889 . . .	213.910 zł. 54½ ct.	
β)	„ 1890 . . .	84.153 „ 53½ „	
γ)	„ 1891 do składów publicznych . . .	953 „ 60 „	299.017 „ 68 „
c)	na lokacyi na 3% rachunku bieżącym		482.663 „ 51½ „
		Razem .	924.193 zł. 61 ct.

W funduszu propinacyjnym miast są następujące wynikłości:

Dochody (z wyłączeniem pozycyj przebieżnych wraz z pozostałością roku ubiegłego)	903.014 zł. 81 ct.
Wydatki (z wyłączeniem pozycyj przebieżnych) . .	2.436 „ 26 „
Pozostałość w efektach	900.578 zł. 55 ct.

Stan czynny majątku . .	972.290 zł. 44½ ct.	
Stan bierny	7 „ — „	
Czysty stan czynny . .	972.283 zł. 44½ ct.	

W funduszu pożyczkowym dla gmin na budowę koszar są następujące wynikłości:

Dochody rzeczywiste wraz pozostałością kasową z r. ubiegłego wynoszą	264.256 zł. 69½ ct.	
Wydatki rzeczywiste wynoszą	220.000 „ — „	
Pozostałość w gotówce	44.256 zł. 69½ ct.	
Nadto posiada ten fundusz w innych aktywach . .	996.199 „ 03 „	
Razem stan czynny .	1,040.455 zł. 72½ ct.	
Stan bierny . .	— „ — „	
Czysty stan czynny .	1,040.455 zł. 72½ ct.	

Fundusz pożyczkowy dla spółek wodnych utworzony na podstawie uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 17. stycznia 1888 przez emisyę 4½% obligów pożyczki krajowej z r. 1889 imiennej wartości 700.000 zł.

Zamknięcie tego funduszu przedstawia następujące wyniki:

Dochody wraz z pozostałością z roku ubiegłego . .			218.860 zł. 50 ct.
Wydatki			218.860 „ 49½ „
Pozostałość w gotówce do przeniesienia			— zł. —½ ct.
Należytości czynne:			
a) na lokacyi w funduszu krajowym .	503.565 zł. 81 ct		
b) inne aktywa	136.872 „ 02 „		640.437 zł. 83 ct.
Stan czynny majątku . . .			640.437 zł. 83½ ct.
Stan bierny			681.708 „ 75 „
Czysty stan bierny . . .			41.270 zł. 91½ ct.

Według **sumarycznego zestawienia** lit. **F.**, stan wszystkich funduszów krajowych z końcem roku 1891 jest następujący:

a) w majątkach zarodowych:			
1. Gotowizna w kasach . .	53.079 zł. 68 ct.		
2. Efekta imiennej wartości .	6,009.429 „ 34 „		
3. Dobra i realności . . .	5,502.741 „ 36 „		
4. Kapitały hipotekowane . .	368.456 „ 32½ „		
5. Przewyżka należytości czynnych	274.831 „ 65½ „		12,208 538 zł. 36 ct.
b) w majątkach obrotowych:			
1. Gotowizna w kasach . .	593.886 zł. 73½ ct.		
2. Efekta imiennej wartości .	1,380.334 „ 52 „		
3. Kapitały lokowane w bankach .	523.848 „ 83 „		
razem . .	2,498.070 zł. 08½ ct.		
4. Przewyżka należytości biernych.	4,825.383 „ 37 „		
Przewyżka stanu biernego .			2,327.313 „ 28½ „
Pozostaje . . .			9,881.225 zł. 07½ ct.
Do przeniesienia . .			9,881.225 zł. 07½ ct.

Z przeniesienia . . 9,881.225 zł. 07½ ct.

Z końcem roku 1890 stan był następujący:

a) w majątkach zarodowych stan czynny 12,033.705 zł. 81 ct.

b) „ „ obrotowych przewyżka stanu biernego . . 2.541.070 „ 08½ „ 9,492.635 „ 72½ „

Z porównania okazuje się z końcem r. 1891 przyrost: 388.589 zł. 35 ct.

mianowicie:

a) w majątkach zarodowych przyrost 174.832 zł. 55 ct.

b) „ obrotowych „ 213.756 „ 80 „

Wogóle przyrost jak wyżej 388.589 zł. 35 ct. głównie z powodu przybytku funduszów stypendyjnych i zwiększenia się majątku funduszu propinacyi miast wpływem do tegoż funduszu przypadającego zasiłku od c. k. Skarbu państwa.

Należytości czynne nie wliczając kapitałów w banku lokowanych wynoszą z końcem roku 1891:

a) w majątkach zarodowych . 328.276 zł. 05½ ct.

b) „ obrotowych . 5,377.469 „ 73½ „ 5,705.745 zł. 79 ct.

Z końcem roku 1890 wynosiły te należytości:

a) w majątkach zarodowych . 436.937 zł. 88 ct.

b) „ obrotowych . 5,054.872 „ 97½ „ 5,491.810 „ 85½ „

a zatem *a)* w majątkach zarodowych ubyło . 108.661 zł. 82½ ct.

b) „ obrotowych przybyło 322.596 „ 76 „

Ogółem powiększyły się o . . . . . 213.934 zł. 93½ ct.

głównie z powodu przybytku należytości czynnych w funduszu krajowym z tytułu zalegających dodatków do podatków.

Zamknięcie rachunków funduszu krajowego w ściślejszem tego słowa znaczeniu wykazuje przewyżkę dochodów nad wydatkami w kwocie 237.486 zł. Jeżelibyśmy się mieli trzymać dotychczasowej praktyki, iż zarówno kredyt na pokrycie niedoboru roku rachunkowego jak i ewentualnie zwyżkę dochodów wstawiano w budżet, którego uchwalenie następowało po zatwierdzeniu przez Wys. Sejm zamknięcia rachunkowego, w takim razie wobec faktu, iż budżet na rok 1893 jest już uchwalony, wykazana powyżej zwyżka mogłaby być dopiero wstawiona w budżet roku 1894 jako rubryka I. dochodów „pozostałość z rachunków z lat ubiegłych“. Wydział krajowy jednak odstępuje tym razem od tego zwyczaju i wnosi, ażeby Wysoki Sejm zwyżkę z r. 1891 zechciał przenieść na rachunek r. 1892 — a to z następujących powodów:

Sprawozdaniem z dnia dzisiejszego do L. W. kr. 25.250 — ponawia Wydział krajowy wniosek swój z r. 1890 o zmianę roku budżetowego — opierając ten wniosek między innemi także i na wyraźnem w tym kierunku wezwaniu, zawartem w sprawozdaniu Komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków z r. 1890. Gdy zaś zamierzona zmiana roku budżetowego polega na jego skróceniu o 3 miesiące (t. j. o miesiące: kwiecień, maj i czerwiec roku następnego) przeto zmiana ta w tym roku, w którym będzie wykonana, spowoduje zmniejszenie dochodu z dodatków do podatków o całą tę kwotę, jakaby na rachunek tego roku wpłynęła w tych trzech miesiącach roku następnego. W ten sposób, gdyby już w roku 1892 przeprowadzono tę zmianę a nie uchwalono żadnego na to pokrycia, rok ten zamkniętoby niepotrzebnie dość poważnym niedoborem. Wstawienie w dochód tegoż roku zwyżki z rachunków r. 1891 będzie takiem pokryciem, które umożliwi bezzwłoczne wykonanie zmiany roku budżetowego.

Ze zmianą tą łączy się jeszcze i ta okoliczność, że zamknięcie rachunków za r. 1892 będzie już mogło być wcześnie ukończone, tak, że jeżeli tylko sesya Wys. Sejmu będzie we

właściwej porze zwołana, do budżetu na rok 1894 będzie można wstawić wynik zamknięcia rachunków za r. 1892 — czy tym wynikiem będzie niedobór, czy też jak można przypuszczać — nadwyżka. Że zaś rok 1893 i tak już skutkiem konwersyi długu indemnizacyjnego będzie miał własne, znaczne zwyżki, przeto wydaje się najwłaściwszem, żeby zwyżkę z roku 1891 przekazać na rachunek roku 1892 — ostatniego z szeregu tych lat, których budżety kończyły się niedoborem.

Wydział krajowy przeto wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Z rachunków funduszów budżetem objętych za rok 1891 — wydaje Sejm Wydziałowi krajowemu absolutoryum.

2. Rachunki funduszów samoistnych, budżetem nieobjętych, funduszu propinacyjnego miast, funduszu pożyczkowego dla gmin na budowę koszar i funduszu pożyczkowego dla spółek wodnych — za rok 1891, przyjmuje Sejm do wiadomości.

3. Nadwyżkę z rachunków r. 1891 w kwocie 237.486 zł. — przenosi się na rachunek roku 1892 i wstawia się ją dodatkowo w budżet tegoż roku jako rubrykę I. poz. 1. dochodów.

Z Rady Wydziału kraj. Król. Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem.

Lwów dnia 9. grudnia 1892.

Marszałek krajowy
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca
Romanowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Sumaryczny wykaz

wydatków i dochodów krajowych

za rok

1891.

Sumaryczny wykaz wydatków i

i porównanie tychże z uchwalonemi przez

A. Fundusze i zakłady dotowane z funduszu krajowego.

Suma ogólna wydatków w roku 1891. wynosiła	7,378.056 zł.
Uchwałami Wysokiego Sejmu z dnia 22., 24., 26., 27. i 29. Listopada 1890., oraz z dnia 2. i 4. Kwietnia 1892. preliminowano na potrzeby krajowe	7,271.068 „
W porównaniu zatem z budżetem, suma wydatków jest większą o . .	106.988 zł.

B. Fundusze niedotowane (samoistne).

Suma ogólna wydatków wynosiła	61.137 zł.
Budżetem z dnia 27. listopada 1890 uchwalono	65 044 „
W porównaniu zatem z budżetem, suma wydatków jest mniejszą o . .	3 907 zł.

A. Fundusze dotowane.

Rzeczywiste wydatki wynosiły w roku 1891.	7,378.056 zł
„ dochody „ „ „ „	7,615.542 „
Z porównania wydatków z dochodami okazuje się przewyżka dochodów .	237.486 zł.
Kredyty dodatkowe na rok 1891. w wydatkach, dla których nie uchwalono pokrycia, wynoszą	19.545 „
Okazuje się tedy wynik korzystniejszy o	257.031 zł.

C. Fundusze inne.

Suma wydatków funduszu pożyczkowego na drogi powiatowe i gminne, funduszów krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych i funduszu pożyczki krajowej z roku 1891. (dla którego budżet nie został uchwalony) tudzież kraj. funduszu szkolnego emerytalnego, wynosi . . . 1,981.506 zł. 45 ct.
Z porównania ze sumą dochodów, jak obok . . . . . 2,073.010 „ 50½ „

okazuje się pozostałość kasowa z końcem r. 1891. { w gotówce 91.265 zł. 62½ ct. / w efektach 238 „ 43 „ } 91.504 zł. 05½ ct.

zgodnie z zamknięciami rachunków tych funduszów, mianowicie:

Fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i	Gotówka		Efekta		
gminne	400 zł. — ct.		— zł. — ct.		
„ regulacyi Gniłej Lipy (sekcya górna) { fundusz regulacyjny .	16.374 „ 69 „		— „ — „		
„ konserwacyjny .	725 „ 33 „		— „ — „		
„ regulacyi Kisieliny { fund. regulac.	9.577 „ 05 „		— „ — „		
„ konserw.	193 „ 87 „		— „ — „		
„ „ Łęgu { „ regulac.	20.794 „ 96½ „		238 „ 43 „		
„ konserw.	519 „ 06 „		— „ — „		
„ „ Trześniówki { „ regulac.	— „ — „		— „ — „		
„ konserw.	1.800 „ 36 „		— „ — „		
„ „ Krzemienicy i Babulówki, oraz Trześni { fund. regulac.	1.333 „ 46 „		— „ — „		
„ konserw.	76 „ 48 „		— „ — „		
„ „ Brnia Nowego z dopływami . { fund. regulac.	25.039 „ 49 „		— „ — „		
„ konserw.	187 „ 16 „		— „ — „		
„ pożyczki krajowej z roku 1891. .	9.098 „ — „		— „ — „		
„ szkolny krajowy emerytalny .	5.145 „ 71 „		— „ — „		
Ogółem zgodnie jak powyżej .	91.265 zł. 62½ ct.		238 zł. 43 ct.		91.504 zł. 05½ ct.

dochodów krajowych za rok 1891

Wysoki Sejm krajowy kwotami potrzeb i pokrycia.

A. Fundusze i zakłady dotowane z funduszu krajowego.

Suma ogólna dochodów w roku 1891. wynosiła . . . . . 7,615.542 zł.
Uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 27. i 29. Listopada 1890. preliminowano dochody w sumie . . . . . 7,251 523 „
W porównaniu zatem z budżetem suma dochodów jest większą o . . 364.019 zł.

B. Fundusze niedotowane (samoistne).

Suma ogólna dochodów wynosiła . . . . . 20.596 zł.
Budżetem z dnia 27. listopada 1890 uchwalono . . . . . 20.343 „
W porównaniu zatem z budżetem, suma dochodów jest większą o . . 253 zł.

B. Fundusze niedotowane.

Z porównania rzeczywistych wydatków w roku 1891. w sumie . . . . 61.137 zł.
z takimiż dochodami w sumie . . . . . 20.596 „
okazuje się przewyżka wydatków w kwocie . . . . . 40.541 zł.
Budżetem na rok 1891. uchwalono: wydatki . . . . 65.044 zł.
dochody . . . . 20.343 „
czyli przewyżkę wydatków w kwocie . . . . . 44.701 „
Z porównania okazuje się tedy wynik korzystniejszy od budżetu o . . 4.160 zł.
mianowicie: wydatki od budżetu mniejsze o . . . . . 3.907 zł.
dochody „ „ większe o . . . . . 253 „
Ogółem wynik korzystniejszy j. w. . . . 4.160 zł.

C. Fundusze inne.

Suma dochodów funduszu pożyczkowego na drogi powiatowe i gminne, oraz funduszów krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych i funduszu pożyczki krajowej z roku 1891. (dla którego budżet nie został uchwalony) tudzież krajowego funduszu szkolnego emerytalnego wynosi . 2,073.010 zł. 50½ ct.

INDEKS OGÓLNY.

Str

Lit. *A.* Fundusze dotowane i samoistne, budżetem objęte 17

„ *B.* „ samoistne niedotowane, budżetem nieobjęte 505

„ *C.* Fundusz propinacyjny 603

„ *D.* „ pożyczkowy dla gmin na budowę koszar dla c. k. wojska 619

„ *E.* „ „ „ Spółek wodnych 625

„ *F.* Sumaryczne zestawienie obrotu *brutto* wszystkich funduszów krajowych w majątkach obrotowych i zarodowych 631

LW. 54.821/1892.
Alegat **A.** do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1891.

Lit. A.

Zamknięcie rachunków

funduszów dotowanych i samoistnych,

budżetem objętych

za rok

1891.

Indeks:

		Str.	
	Sumaryusz	18	
I.	Fundusz krajowy	23	
II.	„ szkolny krajowy	291	
III.	Krajowy szpital powszechny we Lwowie	365	
IV.	Fundusz podrzutków we Lwowie	385	
V.	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	389	
VI	„ szpital św Łazarza w Krakowie	407	
VII.	Fundusz policyi krajowej	434	
VIII.	„ pożyczki krajowej z roku 1883.	440	
IX.	„ „ „ „ „ 1884.	444	
X.	„ „ „ „ „ 1885.	448	
XI.	„ „ „ „ „ 1888.	452	
XII.	„ domestykalny	464	
XIII.	„ kultury krajowej	468	
XIV.	„ stanowy sierociński	470	
XV.	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	474	
XVI.	„ pożyczki krajowej z roku 1873.	478	
XVII.	„ podrzutków w Krakowie	483	
XVIII.	„ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	489	
XIX.	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy (sekcya górna)	494	
XX.	„ „ potoku Kisieliny	499	
XXI.	„ „ rzeki Łęgu	502	
XXII.	„ „ „ Trześniówki	504	III
XXIII.	„ „ potoku Krzemienicy i Babulówki, oraz Trześni	504	VII
XXIV.	„ „ rzeki Brnia Nowego z dopływami	504	XII
XXV.	„ pożyczki krajowej z roku 1891.	456	
XXVI.	Krajowy fundusz szkolny emerytalny	333	

Suma-

zamknięć rachunkowych funduszów

Liczba porządkowa	Poszczególnienie funduszów	Wynikłości z roku 1891. zwyczajne zł.	ct.	nadzwyczajne zł.	ct.	razem zł.	ct.
	A. Wydatki.						
	Dział I.						
	Fundusz krajowy i fundusze z tegoż dotowane.						
I.	Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu, oraz zakłady krajowe szkolne w Dublanach, Czernichowie, Horodence, Jagielnicy, Kobiernicach, Tarnowie, Gródku, jakoteż Składy publiczne we Lwowie i w Krakowie	5,046.775	61½	133.119	16½	5,179.894	78
II.	Fundusz szkolny krajowy	1,140.906	65½	50.125	19	1,191.031	84½
III.	Krajowy szpital powszechny we Lwowie	229.704	33	450	19	230.154	52
IV.	Fundusz podrzutków we Lwowie	5.248	07	—	—	5.248	07
V.	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	178.339	53½	10.997	23	189.336	76½
VI.	„ szpital św. Łazarza w Krakowie	189.079	23½	66.459	32	255.538	55½
VII.	Fundusz policyi krajowej	6.028	94	—	—	6.028	94
VIII.	„ pożyczki krajowej z roku 1883.	213 860	94	—	—	213.860	94
IX.	„ „ „ „ „ 1884.	59.369	52½	—	—	59.369	52½
X.	„ „ „ „ „ 1885.	21.225	57	—	—	21.225	57
XI.	„ „ „ „ „ 1888.	26.366	05	—	—	26.366	05
	Suma wydatków funduszów dotowanych	7,116.904	46½	261.151	09½	7,378 055	56
	Dział II.						
	Fundusze samoistne niedotowane.						
XII.	Fundusz domestykalny	2	85	—	—	2	85
XIII.	„ kultury krajowej	3.795	84	—	—	3.795	84
XIV.	„ stanowy sierociński	1.050	50	—	—	1.050	50
XV.	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	2 583	75	—	—	2.583	75
XVI.	„ pożyczki krajowej z roku 1873.	48.645	23½	—	—	48.645	23½
XVII.	„ podrzutków w Krakowie	5.058	01	—	—	5.058	01
	Suma wydatków funduszów samoistnych	61.136	18½	—	—	61.136	18½
	Dział III.						
	Fundusze inne.						
XVIII.	Fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	111.734	68	—	—	111 734	68
XIX.	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy (sekcya górna)	19.107	74½	—	—	19.107	74½
XX.	„ „ potoku Kisieliny	46.313	19	—	—	46.313	19
XXI.	„ „ rzeki Łęgu	86.138	20	—	—	86.138	20
XXII.	„ „ „ Trześniówki	45.199	20	—	—	45.199	20
XXIII.	„ „ potoku Krzemienicy i Babulówki, oraz Trześni	47.808	12	—	—	47.808	12
XXIV.	„ „ rzeki Brnia nowego z dopływami	68.636	06	—	—	68 636	06
XXV.	„ pożyczki krajowej z roku 1891.	1,341.652	—	—	—	1,341.652	—
XXVI.	„ szkolny krajowy emerytalny	214.917	25½	—	—	214.917	25½
	Suma wydatków funduszów innych	1,981.506	45	—	—	1,981.506	45

xyusz

budżetem objętych za rok 1891.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 29. Listopada 1890.				Wynikłości są zatem:						Należytości			
				mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	kredyt dodatkowy z dnia $^{18}/_{11}$ 1889 i $^{4}/_{3}$ 1892	razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
4,940.432	133.671	22.545	5,096.648	94.597	1.427	178.396	875	—	83.247	48.717	95½	19.436	86½
1,128.373	46 567	19.545	1,194.485	110.149	—	103.138	3.558	3.453	—	—	—	7.716	15
222.365	2.300	—	224.665	10.223	1.850	17.563	—	—	5.490	1.370	16	—	—
4.062	—	—	4 062	—	—	1.186	—	—	1.186	—	—	—	—
157.422	11.000	—	168.422	1.455	3	22.373	—	—	20.915	2.163	68	—	—
177.423	66.461	—	243.884	—	2	11.656	—	—	11.654	400	—	—	—
6.070	—	—	6 070	41	—	—	—	41	—	202	—	—	—
225 515	—	—	225.515	11 654	—	—	—	11.654	—	—	—	8.630	18
59.565	—	—	59.565	196	—	—	—	196	—	—	—	1.106	50
21.349	—	—	21.349	123	—	—	—	123	—	—	—	920	25
26 403	—	—	26.403	37	—	—	—	37	—	—	—	42	75
6,968.979	259.999	42 090	7,271.068	228.475	3.282	334.312	4.433	15 504	122.492	52.853	79½	37.852	69½
									106.988				
5	—	—	5	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—
3.448	—	—	3.448	—	—	348	—	—	348	—	—	—	—
1 692	—	—	1.692	641	—	—	—	641	—	—	—	—	—
2 455	—	—	2.455	—	—	129	—	—	129	—	—	—	—
53.114	—	—	53.114	4.469	—	—	—	4.469	—	—	—	1.386	—
4 330	—	—	4 330	—	—	728	—	—	728	—	—	—	—
65 044	—	—	65.044	5.112	—	1.205	—	5.112	1.205	—	—	1.386	—
								3.907					
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	80	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	238	43
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.257	94½
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,501.698	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35.821	75½
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,542.096	31

Suma-

zamknięć rachunkowych funduszów

Liczba porządkowa	Poszczególnienie funduszów	Wynikłości z roku 1891. zwyczajne zł.	ct.	nadzwyczajne zł.	ct.	razem zł.	ct.
	B. Dochody.						
	Dział I.						
	Fundusz krajowy i fundusze z tegoż dotowane.						
I.	Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu, oraz zakłady krajowe szkolne w Dublanach, Czernichowie, Horodence, Jagielnicy, Kobiernicach, Tarnowie, Gródku, jakoteż składy publiczne we Lwowie i w Krakowie	4,663.681	92	753.699	—	5 417 380	92
II.	Fundusz szkolny krajowy	1,191.031	84½	—	—	1,191.031	84½
III.	Krajowy szpital powszechny we Lwowie . .	230.154	52	—	—	230 154	52
IV.	Fundusz podrzutków we Lwowie . . .	5.248	07	—	—	5 248	07
V.	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie .	189.336	76½	—	—	189.336	76½
VI.	„ szpital św. Łazarza w Krakowie . .	255 538	55½	—	—	255 538	55½
VII.	Fundusz policyi krajowej	6.028	94	—	—	6.028	94
VIII.	„ pożyczki krajowej z roku 1883. .	213 860	94	—	—	213.860	94
IX.	„ „ „ „ „ 1884. . .	59.369	52½	—	—	59 369	52½
X.	„ „ „ „ „ 1885. . .	21.225	57	—	—	21.225	57
XI.	„ „ „ „ „ 1888. . .	26.366	05	—	—	26 366	05
	Suma dochodów funduszów dotowanych	6,861.842	70	753.699	—	7,615 541	70
	Dział II.						
	Fundusze samoistne niedotowane.						
XII.	Fundusz domestykalny	5.303	69	—	—	5.303	69
XIII.	„ kultury krajowej	3.795	84	—	—	3.795	84
XIV.	„ stanowy sierociński	1.780	79	—	—	1.780	79
XV.	„ Aleksandra hr. Stadnickiego . . .	1.661	89½	—	—	1.661	89½
XVI.	„ pożyczki krajowej z roku 1873. . .	2 995	70	—	—	2.995	70
XVII.	„ podrzutków w Krakowie	5 058	01	—	—	5.058	01
	Suma dochodów funduszów samoistnych .	20.595	92½	—	—	20.595	92½
	Dział III.						
	Fundusze inne.						
XVIII.	Fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	112 134	68	—	—	112.134	68
XIX.	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy (sekcya górna)	36.207	76½	—	—	36 207	76½
XX.	„ „ potoku Kisieliny .	56.084	11	—	—	56.084	11
XXI.	„ „ rzeki Łęgu . .	107.690	65½	—	—	107.690	65½
XXII.	„ „ „ Trześniówki . . .	46.999	56	—	—	46.999	56
XXIII	„ „ potoku Krzemienicy i Babulówki, oraz Trześni . . .	49.218	06	—	—	49.218	06
XXIV.	„ „ rzeki Brnia Nowego z dopływami	93.862	71	—	—	93.862	71
XXV.	„ pożyczki krajowej z roku 1891. . .	1,350.750	—	—	—	1 350.750	—
XXVI.	„ szkolny krajowy emerytalny . .	220.062	96½	—	—	220.062	96½
	Suma dochodów funduszów innych .	2,073 010	50½	—	—	2,073 010	50½

ryusz

budżetem objętych za rok 1891.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 29. Listopada 1890.				Wynikłości są zatem:						Należytości			
				mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	kredyt dodatkowy z dnia 18. Lis opada 1889.	razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
4,320.404	753.699	3 000	5,077.103	38.276	—	378 554	—	—	340.278	743 888	29	—	—
1,174 940	—	19.545	1,194.485	73.708	—	70.255	—	3.453	—	123.723	69	—	—
224.665	—	—	224.665	—	—	5.490	—	—	5 490	160.792	88½	—	—
4.062	—	—	4 062	—	—	1.186	—	—	1.186	—	—	—	—
168.422	—	—	168.422	—	—	20 915	—	—	20.915	16.446	03	—	—
243.884	—	—	243.884	—	—	11.654	—	—	11.654	109.228	60½	—	—
6.070	—	—	6.070	41	—	—	—	41	—	—	—	—	—
225.515	—	—	225.515	11.654	—	—	—	11.654	—	—	—	—	—
59.565	—	—	59.565	196	—	—	—	196	—	—	—	—	—
21 349	—	—	21 349	123	—	—	—	123	—	—	—	—	—
26 403	—	—	26 403	37	—	—	—	37	—	—	—	—	—
6.475.279	753 699	22.545	7 251.523	124.035	—	488.054	—	15.504	379.523	1,154.079	50	—	—
									364 019				
5.506	—	—	5.506	202	—	—	—	202	—	—	—	—	—
3.448	—	—	3.448	—	—	348	—	—	348	—	—	—	—
1.755	—	—	1.755	—	—	25	—	—	25	—	—	—	—
1.304	—	—	1.304	—	—	358	—	—	358	—	—	—	—
4.000	—	—	4.000	1.004	—	—	—	1.004	—	760	61	—	—
4.330	—	—	4.330	—	—	728	—	—	728	—	—	—	—
20.343	—	—	20.343	1.206	—	1 459	—	1.206	1.459	760	61	—	—
									253				
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	193.637	50	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12.989	71½	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	679	03	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	20	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.537	01	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16 809	30½	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	226 656	76	—	—

I.

Fundusz krajowy

w ściślejszem znaczeniu.

Zamknięcie rachunku

za rok

1891.

Do tego rachunku dołącza się:

		Str.
1.	Zamknięcie rachunku szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie	186
2.	„ „ krajowych szkół rolniczych w Dublanach	192
3.	„ „ folwarku w Dublanach	
4.	„ „ kursu gorzelnictwa w Dublanach	
5.	„ „ szkoły rolniczej, oraz folwarku w Czernichowie	
6.	„ „ „ niższej rolniczej w Horodence	
7.	„ „ „ „ „ w Jagielnicy	256
8.	„ „ „ „ „ w Kobiernicach	262
9.	„ „ krajowej szkoły ogrodniczej w Tarnowie	268
10.	„ „ „ „ uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku	274
11.	„ „ krajowego składu publicznego dla zboża i spirytusu we Lwowie	278
12.	„ „ „ „ „ „ „ w Krakowie	
13.	„ „ podatków państwowych	
14.	Wykaz należytości czynnych i biernych z lat ubiegłych	

LW. 54.821/1892.

Fundusz krajowy

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłości z roku 1891. zwyczajne zł.	zwyczajne ct.	nadzwyczajne zł.	nadzwyczajne ct.	razem zł.	razem ct.
		Wydatki.						
		A. Rzeczywiste.						
I.	1—16	Koszta reprezentacyi kraju	98.343	44	—	—	98.343	44
II.	17—33*c)*	„ zarządu	285.760	46	—	—	285.760	46
III.	34	„ leczenia	851 239	31	—	—	851.239	31
IV.	35—36	„ szczepienia	70.289	61	—	—	70.289	61
V.	37	Wydatki sanitarne	3.957	18	—	—	3.957	18
VI.	38—49	Zasiłki dla zakładów dobroczynności	18.559	34	—	—	18.559	34
VII.	50—97*b)*	Na cele wykształcenia i oświaty	1,202.010	84½	1.000	—	1,203 010	84½
VIII.	98—102	Utrzymanie pomników historyczzych	17.426	66	—	—	17.426	66
IX.	103—120	Kwaterunkowe żandarmeryi	152 049	43½	—	—	152 049	43½
X.	121—149*b)*	Drogi krajowe	783.583	52½	75.480	97	859 064	49½
XI.	150—154*b)*	Dotacye dla zakładów krajowych	81 506	52	22.875	—	104.381	52
XII.	155	Wydatki na szupaśnictwo	21.674	30	—	—	21.674	30
XIII.	156—165	Budowy wodne i melioracye	242.644	18½	—	—	242.644	18½
XIV.	166—187	Umarzanie pożyczek	618.227	05½	—	—	618.227	05½
XV.	188—224*g)*	Na cele rolnictwa i górnictwa	386.730	45	—	—	386.730	45
XVI.	225—282	Na cele przemysłu	131 067	97	21.019	95	152.087	92
XVII.	283—317	Rozmaite wydatki	81.705	33	12.743	24½	94.448	57½
		Suma wydatków rzeczywistych budżetem objętych	5,046.775	61½	133.119	16½	5,179.894	78
		B. Przenośne.						
		Lokacya w Banku krajowym na 3% rachunek bieżący					2,897.136	55
		Zwrot pożyczek Bankowi krajowemu na 4, 5 i 6%					1,971.649	82
		„ „ „ austro-węgierskiemu na 6%					120.000	—
		„ lokacyi funduszu propinacyjnego miast					357.203	27½
		„ „ „ pożyczkowego dla Spółek wodnych					21.343	98
		„ „ „ „ na budowę koszar dla c. k. wojska					266.256	69
		„ „ „ „ dla dróg powiat. i gminnych					63.000	—
		„ „ „ obwałowania Wisły i Sanu					47.157	59
		„ „ „ indemnizacyjnego Galicyi wschodniej					1,529.225	08
		„ „ „ „ „ zachodniej					1,239.574	—
		Zaliczki zwrócone depozytom					41.000	—
		Rachunek przenośny krajowego Składu publicznego we Lwowie					95.883	53
		„ „ „ „ „ w Krakowie					154.389	99
		Zwrot zaliczek Towarzystwu wzajemnego kredytu w Krakowie (Skład publiczny w Krakowie)					59.651	92
		Fundusz uposażenia Kasy krajowej, na chwilowe pokrycie rachunku przebieżnego Składów publicznych					953	60
		Suma wszystkich wydatków					14,044.320	80½
		C. Pozostałość kasowa z rachunku z końcem roku 1891:						
		W gotówce					379.998	55½ *)
		Ogółem zgodnie ze sumą dochodów					14,424.319	36

w ściślejszem znaczeniu.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 29. Listopada 1890.				Wynikłości są zatem:						Należytości			
				mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	kredyt dodatkowy z dnia 18/11 1889 i 3/4 1892	razem	zwyczajne	nad zwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
108.426	—	—	108.426	10.083	—	—	—	10.083	—	—	—	—	—
262.560	—	—	262 560	—	—	23 201	—	—	23.201	20.591	17	69	54
770.000	—	—	770.000	—	—	81.239	—	—	81.239	19.998	05	—	—
65.500	—	—	65.500	—	—	4.790	—	—	4.790	—	—	85	16
4.500	—	—	4.500	543	—	—	—	543	—	—	—	532	68
18.374	—	—	18.374	—	—	185	—	—	185	—	—	—	—
1,254.446	1.000	19 545	1,274.991	71.980	—	—	—	71.980	—	—	—	—	—
18.760	—	—	18.760	1.333	—	—	—	1.333	—	—	—	—	—
147.869	—	—	147.869	—	—	4.180	—	—	4 180	—	—	—	—
781.812	76 768	—	858.580	—	1.287	1.771	—	—	484	2.104	39	13.666	59
69.796	22.000	—	91.796	—	—	11.711	875	—	12.586	—	—	—	—
28.000	—	—	28.000	6 326	—	—	—	6.326	—	—	—	520	94½
234 786	—	—	234.786	—	—	7.858	—	—	7.858	1.261	52	—	—
614.663	—	—	614.663	—	—	3.564	—	—	3.564	—	—	—	—
343.834	—	3.000	346.834	—	—	39.897	—	—	39.897	705	—	4.469	45
133.164	21.160	—	154.324	2.096	140	—	—	2.236	—	1.167	28	92	50
83 942	12.743	—	96.685	2 236	—	—	—	2.236	—	2.890	54½	—	—
4,940.432	133.671	22 545	5.096.648	94.597	1.427	178 396	875	94 737	177.984	48 717	95½	19.436	86½
									83.247				

*) **Uwaga.** Wykazana z końcem r. 1891. pozostałość w gotowiźnie jest własnością:

1. Funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu (nadwyżka budżetowa)	237.486 zł.	14	ct.
2. Funduszu uposażenia Kasy krajowej	142.512 „	41½	„
Ogółem, jak wykazano . .	379.998 zł.	55½	ct.

Fundusz uposażenia Kasy krajowej wynosi z końcem roku 1891:

a) w gotowiźnie			142 512 zł.	41½	ct.
b) w należytościach czynnych u funduszu krajowego z tytułu udzielonych pożyczek:					
α) w roku 1889.	213.910 zł.	54½ ct.			
β) „ „ 1890.	84.153 „	53½ „			
γ) „ „ 1891. (dla Składów publicznych)	953 „	60 „	299.017 „	68	„
c) na lokacyi na 3% rachunku bieżącym w Banku krajowym			482.663 „	51½	„
Stan funduszu z końcem roku 1891.			924.193 zł.	61	ct.

Mianowicie:

Stan wykazany z końcem roku 1890.	376.262 zł.	82	ct.
Do tego:			
Dotacya z funduszu pożyczki krajowej z roku 1891. (obacz ostatnią pozycyę dochodów przenośnych): . . .	547.930 „	79	„
Razem, jak wyżej . .	924.193 zł.	61	ct.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłości z roku 1891. zwyczajne zł.	zwyczajne ct.	nadzwyczajne zł.	nadzwyczajne ct.	razem zł.	razem ct.
		Dochody.						
		A. Rzeczywiste.						
I.	1	Pozostałość z rachunków z lat ubiegłych	—	—	—	—	—	—
II.	2	Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych	4.347	19	—	—	4.347	19
III.	3—6	Dochody z dróg krajowych .	214.292	17	—	—	214.292	17
IV.	7 10	Nadwyżki dochodów od zakładów dotowan.	15.463	79	—	—	15.463	79
V.	11—15	Zwroty zaliczek z lat ubiegłych . .	39.023	10½	—	—	39.023	10½
VI.	16—27	Zwroty pożyczek	6.225	—	—	—	6.225	—
VII.	28—30	Dochody szkoły gospod. las. we Lwowie	7.953	—	—	—	7.953	—
VIII.	31—35	„ szkół i folwarku w Dublanach .	51.963	82	—	—	51.963	82
IX.	36—37	„ „ „ w Czernichowie	37.433	88	—	—	37.433	88
X.	38—42	„ „ innych szkół rolnicz. kraj.	16.910	88	—	—	16.910	88
XI.	43	Zwroty za sprawdzanie rachunków aptek.	615	88	—	—	615	88
XII.	44	Dochody z przelania do skarbu krajowego pozostałości z fund. zapom. z r. 1866.	12.537	22	—	—	12.537	22
XIII.	45—48	Dochody z kwaterunku żandarmeryi .	52.653	36½	—	—	52.653	36½
XIV.	49	„ ze zwrotu wydat. szupasowych	9.527	56½	—	—	9.527	56½
XV.	50 - 51	„ z krajowych składów zbożowych i spirytusowych . .	35.697	74	—	—	35.697	74
XVI.	52—58	*a)* Rozmaite dochody . . .	50.689	86	—	—	50.689	86
		b) Dochód z kraj. opłat konsumcyjnych	160.892	12	—	—	160.892	12
		Suma dochodów własnych .	716.226	58½	—	—	716.226	58½
XVII.	59	Z pożyczki uchwalonej do zaciągnięcia im. wart. 1,500 000 zł. część przeznaczona na pokrycie niedoboru . . .	—	—	753.699	—	753.699	—
XVIII.	60	Dodatki do podatków . . .	3,947.455	33½	—	—	3.947.455	33½
		Suma dochodów rzeczywistych budżet. objętych	4,663.681	92	753.699	—	5,417.380	92
		B. Przenośne.						
		Lokacya w Banku krajowym: ściągnięto z 3% rachunku bieżącego . . .					2,377.954	55
		Pożyczki z Banku krajowego na 4, 5 i 6 %					797.056	15
		„ „ „ austro-węgierskiego na 6%					120.000	—
		Lokacya funduszu propinacyjnego miast					357.203	27½
		„ „ pożyczkowego dla Spółek wodnych					20.217	82
		„ „ „ na budowę koszar dla c. k. wojska . . .					266.256	69
		„ „ „ dla dróg powiatowych i gminnych . . .					48.734	68
		„ „ obwałowania Wisły i Sanu					47.157	59
		„ „ indemnizacyjnego Galicyi wschodniej					1,529.225	08
		„ „ „ „ „ zachodniej					1,239.574	—
		Zaliczki pobrane od depozytów					41.000	—
		Rachunek przenośny krajowego Składu publicznego we Lwowie					91.711	28
		„ „ „ „ „ w Krakowie					127.474	58
		Zaliczka otrzymana od Tow. wzajem. kred. w Krakowie (Skład publiczny w Krakowie)					75.219	—
		Składy publiczne od funduszu upozażenia Kasy krajowej na chwilowe pokrycie rachunku przebieżnego					953	60*)
		Fundusz uposażenia Kasy krajowej: *a)* zwrot pożyczki danej na pokrycie niedoboru funduszu kraj. za r. 1888. 57.313 zł. 11 ct.						
		b) od fund. poż. kraj. z r. 1891. na pomnożenie tego fund. 547.930 „ 79 „					605.243	90
		Suma wszystkich dochodów . . .					13,162.363	11½
		C. Pozostałość kasowa z roku 1890:						
		W gotówce					1,261.956	24½
		Ogółem zgodnie ze sumą wydatków .					14,424.319	36

w ściślejszem znaczeniu.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 29. Listopada 1890.				Wynikłości są zatem:						Należytości			
				mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	kredyt dodatkowy z dnia 18. Listopada 1889.	razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5.000	—	—	5.000	653	—	—	—	653	—	—	—	—	—
216.027	—	—	216.027	1 735	—	—	—	1.735	—	2.285	22½	—	—
17.557	—	—	17 557	2.093	—	—	—	2.093	—	—	—	—	—
34 400	—	—	34 400	—	—	4.623	—	—	4.623	29	19	—	—
5.308	—	—	5.308	—	—	917	—	—	917	2 738	60	—	—
5 460	—	—	5.460	—	—	2.493	—	—	2.493	—	—	—	—
71.576	—	3.000	74.576	22.612	—	—	—	22.612	—	67	75½	—	—
35 372	—	—	35 372	—	—	2.062	—	—	2.062	—	—	—	—
16.230	—	—	16 230	—	—	681	—	—	681	—	—	—	—
600	—	—	600	—	—	16	—	—	16	—	—	—	—
11.293	—	—	11 293	—	—	1.244	—	—	1.244	353	89	—	—
52 010	—	—	52.010	—	—	643	—	—	643	—	—	—	—
8.000	—	—	8.000	—	—	1 528	—	—	1.528	3.670	46½	—	—
46.650	—	—	46.650	10.952	—	—	—	10.952	—	9.289	89	—	—
50.921	—	—	50.921	231	—	—	—	231	—	3.183	24½	—	—
—	—	—	—	—	—	160.892	—	—	160.892	4.385	96½	—	—
576.404	—	3.000	579.404	38.276	—	175.099	—	38 276	175.099	26.004	22½	—	—
—	753.699	—	753.699	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3,744.000	—	—	3 744.000	—	—	203 455	—	—	203.455	717.884	06½	—	—
4,320.404	753.699	3.000	5,077.103	38.276	—	378.554	—	38.276	378 554	743.888	29	—	—
									340 278				
										519.182	—	—	—
										—	—	—	—
										—	—	—	—
										—	—	—	—
										—	—	—	—
										—	—	—	—
										—	—	—	—
										—	—	—	—
										—	—	—	—
										—	—	—	—
										7.905	54	—	—
										32.905	26	—	—
										—	—	—	—
										—	—	953	60
										—	—	—	—
										1,303.881	09	953	60
										—	—	—	—
										1,303.881	09	953	60

*) **Uwaga.** Suma wydatków przenośnych Składów publicznych wyniosła w roku 1891. (obacz rachunek wydatków przenośnych na stronie poprzedniej) . . . . . 309 925 zł. 44 ct
Suma dochodów przenośnych tychże Składów (jak obok) . . . . 294 404 „ 86 „
przewyżka przeto wydatków . 15.520 zł. 58 ct.
gdy jednak w zamknięciu rachunku za rok 1890. na str. 25. wykazano z końcem tegoż roku przewyżkę dochodów przenośnych Składów publicznych w sumie . . . . . 14.566 „ 98 „
okazała się przeto z końcem roku 1891. faktyczna przewyżka wydatków przenośnych tychże Składów w wysokości . . . . . 953 zł. 60 ct.
która przy zamknięciu rachunku pokrytą została z funduszu uposażenia Kasy krajowej, przy równoczesnym zwrocie tej kwoty na rachunek roku 1892.

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny:		Szczegół.	Ogół.
1. Pozostałość kasowa z rachunku z końcem roku 1891. w gotówce		379.998 zł. 55½ ct.	
2. Należytości czynne z roku bieżącego:			
a) w rubrykach wydatków .	49.671 zł. 55½ ct.		
b) „ „ dochodów .	1,303.881 „ 09 „		
3. Należytości czynne z lat ubiegłych (jak alegat **11.**) .	1,525.931 „ 04 „	2,879.483 „ 68½ „	3,259.482 zł. 24 ct.
Z końcem roku 1890. wynosiła suma stanu czynnego .	3,412.623 zł. 66 ct.		
z porównania tedy z takimże stanem z końcem r. 1891. .	3,259.482 „ 24 „		
okazuje się w stanie czynnym z końcem roku 1891 *ubytek* o . .	153.141 zł. 42 ct.		

Stan bierny:			
4. Należytości bierne z roku bieżącego:			
a) w rubrykach wydatków .	81.935 zł. 02½ ct.		
b) „ „ dochodów .	953 „ 60 „		
5. Należytości bierne z lat ubiegłych (jak alegat **11.**) .	2,268.289 „ 95½ „		2,351.178 „ 58 „
Przewyżka tedy stanu czynnego			908 303 zł. 66 zł.
Z końcem roku 1890. wynosiła przewyżka stanu biernego . . .			283.561 „ 40 „
Stan przeto majątku z końcem roku 1891. (nie uwzględniając długów pożyczek krajowych, wykazanych w osobnych zamknięciach rachunkowych) przedstawia się *korzystniej* o sumę			1,191.865 zł. 06 ct.
mianowicie:			
stan czynny obniżył się o		153.141 zł. 42 ct.	
„ bierny „ „ „		1,345 006 „ 48 „	
stan tedy majątku *zwiększył* się jak wyżej o .		1,191.865 zł. 06 ct.	

przeważnie z powodu spłacenia chwilowej pożyczki w Banku kraj. wynoszącej z początkiem roku 1,174.593 zł. 67 ct.

Wyjaśnienia.

1. Wydatki budżetem uchwalone, wynosiły wraz z kredytami dodatkowymi	5,096.648 zł.	
2. Suma wydatków rzeczywistych wynosi	5,179.895 „	
3. Wydatki zatem *większe* są od budżetu o		83.247 zł.
(Uzasadnienie przekroczeń znajduje się przy poszczególnych pozycyach).		
4. Dochody budżetem uchwalone wynosiły wraz z kredytami dodatkowymi	5,077.103 zł.	
5. Suma dochodów rzeczywistych wynosi	5,417.381 „	
6. Dochody zatem *większe* są od budżetu o		340.278 „
7. Ogółem tedy okazuje się *wynik obrotu korzystniejszy* od budżetu o . . .		257.031 zł.

Udowadnia to również następujące zestawienie:

Pozostałość kasowa z końcem roku 1891. (z wyłączeniem części funduszu uposażenia kasy kraj. w gotowiźnie 142 512 zł. 41½ ct.) wynosi		237.486 zł 14 ct.
Kredyty dodatkowe w rubrykach wydatków wynosiły	22 545 zł.	
„ „ „ dochodów „	3 000 „	
nie udzielono tedy pokrycia dla	19.545 „ — „	
Wynik od budżetu korzystniejszy j. w. (w zaokrągleniu) . .	257 031 zł.	

z powodów wyjaśnionych przy poszczególnych pozycyach niniejszego zamknięcia rachunku.

Część I.

WYDATKI.

Fundusz krajowy. **Część I.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1890. zł.
I.		**Koszta reprezentacyi kraju.**			
		Sumaryczne zestawienie rubryki I.			
	1-12	*A)* Sejm krajowy	62.819	25	71.426
	13-16	*B)* Wydział krajowy	35.524	19	37.000
		Suma ogólna rubryki I. . .	98.343	44	108.426
		Poszczególnienie.			
		***A)* Sejm krajowy.**			
	1	Koszta podróży pp. Posłów	4.285	80	4.486
	2	Dyety pp. Posłów	24.775	—	36.000
	3	Koszta druków	23.936	13	20.000
	4	Spisywanie sprawozdań	4.492	73	5.000
	5	Pisarze dzienni	663	10	650
	6	Remuneracye urzędników Wydziału krajowego za dodatkowe zatrudnienie podczas Sejmu	1.200	—	1.200
	7	Służba	1.200	—	1 200
	8	Opał	946	44	1.300
	9	Oświetlenie	574	59	950
	10	Zapuszczanie i mycie podłóg	43	05	120
	11*a)*	Potrzeby kancelaryjne	342	04	160
	11*b)*	Na uzupełnienie biblioteki sejmowej	100	—	100
	12	Rozmaite drobne wydatki	260	37	260
		Razem . . .	62.819	25	71.426
		***B)* Wydział krajowy.**			
	13	Marszałek krajowy, wraz z dodatkiem na reprezentacyę . .	10.000	—	10.000
	14	Sześciu Członków Wydziału krajowego	24.000	—	24.000
	15	Zastępcy Członków Wydziału krajowego	524	19	2.000
	16	Dodatek dla Członka Wydziału krajowego, mianowanego przez Marszałka Zastępcą do kierownictwa w Wydziale krajowym	1.000	—	1.000
		Razem . .	35.524	19	37.000

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
8.607	—					
1.476	—					
10.083	—					
200	—	*Wydatek mniejszy* według istotnej potrzeby.				
11.225	—	*Wydatek mniejszy* w skutek krótszego trwania sesyi sejmowej.				
—	3.936	*Wydatek większy* z powodu większej ilości druków.				
507	—	*Wydatek mniejszy* z powodu jak pod poz. 2.				
—	13	Różnica drobna, według potrzeby.				
—	—					
—	—					
354	—	*Wydatki mniejsze* z powodu jak pod poz. 2.				
375	—					
77	—	*Wydatek mniejszy* } według istotnej potrzeby.				
—	182	*Wydatek większy* }				
—	—					
—	—					
12.738	4.131		—	—	—	—
8.607						
—	—					
—	—					
1.476	—	*Wydatek mniejszy* według rzeczywistej potrzeby.				
—	—					
1.476	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1890. zł.
II.		**Koszta zarządu.** *Sumaryczne zestawienie rubryki II.*			
	17-23	Płace urzędników i woźnych	135.370	77	132.260
	24	Dyurniści	46.574	73	42.916
	25	Zasługi	4.345	80	4.265
	26	Emolumenta	17.652	62	18.392
	27	Remuneracye	3.703	70	4.450
	28	Koszta podróży i dyety	10.826	96	5.400
	29	Pensye i zaopatrzenia	18.979	77	17.838
	30	Dary z łaski	2.273	33	2.250
	31	Potrzeby kancelaryjne	19.844	92	18.200
	32	Gmach krajowy i jego utrzymanie	6.345	52	6.689
	33	Zaliczki na płace urzędników	19 842	34	9.900
		Suma ogólna rubryki II.	285.760	46	262.560
		Płace urzędników i woźnych. *Sumaryczne zestawienie płac wraz z dodatkami aktywalnymi.*			
	17	Oddział konceptowy	41.320	03	38.780
	18	„ rachunkowy	46.891	60	47.350
	19	„ kasowy	10.669	99	10.670
	20	„ techniczny	10.960	—	10.960
	21	„ sanitarny	2.300	—	2.300
	22	„ statystyczny	3.540	—	3.540
	23	„ manipulacyjny	19.689	15	18.660
		Suma płac	135.370	77	132.260
		Poszczególnienie. *Oddział konceptowy.*			
	17	*a)* 3 radców, płaca po 2.800 zł., dodatek aktywalny po 480 zł.	9.226	60	9.840
		b) 6 sekretarzy, „ „ 2.000 „ „ „ „ 360 „	12.081	88	14.160
		c) 7 koncepistów „ „ 1.300 „ „ „ „ 240 „	11.401	55	10.780
		Do przeniesienia	32.710	03	34.780

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	3.111		—	—	—	—
—	3.659		—	—	—	—
—	81		—	—	—	—
739	—		—	—	—	—
747	—		13	71	—	—
—	5.427		917	34	69	54
—	1.142		—	—	—	—
—	23		—	—	—	—
—	1.645		85	58	—	—
343	—		—	—	—	—
—	9.942		19.574	54	—	—
1.829	25.030		20.591	17	69	54
	23.201					
—	2.540					
458	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	1.029					
458	3.569		—	—	—	—
	3.111					
613	—	*Wydatek mniejszy* ponieważ radca mianowany do spraw kodyfikacyjnych ustąpił, z pobraniem płacy do końca października 1891. a mianowanie radcy w jego miejsce nastąpiło dopiero w r. 1892.				
2.078	—	*Wydatek mniejszy* ponieważ jeden z sekretarzy mianowany został dopiero od 18. Listopada 1891.				
—	621	*Wydatek większy* ponieważ ósmy (nadetatowy) koncepista, mianowany j. w. sekretarzem, pobrał płacę do końca Listopada 1891., czem etat 7 koncepistów został wyrównany; natomiast etatowy koncepista Dr. Lewicki przez czas pobytu w Radzie państwa jako poseł nie pobierał żadnej płacy, ztąd przekroczenie wyniosło tylko 621 zł, pokryte zaoszczędzeniem poz. 17. *a)*.				
2.691	621					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1890. zł.
II.	17	Z przeniesienia . .	32.710	03	34.780
		d) 3 adjunktów, płaca po 1.000 zł., dodatek aktywalny po 200 zł.	3.600	—	2.400
		e) 6 asystentów, „ „ 700 „ „ „ „ 100 „	4.800	—	1.600
		f) 1 aplikant, „ „ 360 „	210	—	—
		Razem . . .	41.320	03	38 780
	18	*Oddział rachunkowy.*			
		a) Dyrektor, płaca 2.600 zł., dodatek aktywalny 400 zł.	3.000	—	3.000
		b) Zastępca dyrektora, „ 2.000 „ „ „ 360 „	2.360	—	2.360
		c) 6 rewidentów, „ po 1.500 „ „ „ po 300 „	10.800	—	10.800
		d) 10 adjunktów, „ „ 1.200 „ „ „ „ 240 „	13.854	92	15.840
		e) 1 archiwista, „ „ 1.000 „ „ „ „ 200 „	1.200	—	1.200
		f) 1 protokolista, „ „ 1.000 „ „ „ „ 200 „	1.200	—	1.200
		g) 10 asystentów, „ „ 700 „ „ „ „ 100 „	7.926	68	6.400
		h) 10 praktykantów, „ „ 600 „	6.000	—	6.000
		i) Woźny, płaca 500 zł., dodatek aktywalny 50 zł. . .	550	—	550
		Razem „ . .	46.891	60	47.350
	19	*Oddział kasowy.*			
		a) Kasyer, płaca 2.000 zł., dodatek aktywalny 360 zł.	2.360	—	2.360
		b) Kontrolor, „ 1.600 „ „ „ 300 „	1.900	—	1.900
		c) 4 adjunktów, „ po 1.200 „ „ „ po 240 „	5.760	—	5.760
		d) Woźny, płaca 600 zł., dodatek aktywalny 50 zł. . .	649	99	650
		Razem . . .	10.669	99	10.670

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
2.691	621					
—	1.200	*Wydatek większy* o jednego nadetatowego adjunkta.				
—	3.200	*Wydatek większy* o 4 nadetatowych asystentów.				
—	210	*Wydatek większy* o 1 nadetatowego aplikanta od 1. Czerwca 1891; przekroczenia ad *d)*, *e)* i *f)* razem w sumie 4.610 zł. w części pokryte zostały zaoszczędzeniem pozycyi 17. *b)* w kwocie 2.078 zł. w ogóle wynosi przekroczenie tej pozycyi 2.540 zł. (Obacz wyjaśnienie co do potrzeby zamianowania nadetatowych urzędników na str. 35., zamknięcie rachunku tej rubryki i pozycyi za rok 1890. Etat urzędników unormowany budżetem roku 1892)				
2.691	5 231		—	—	—	—
	2.540					
—	—					
—	—					
—	—					
1.985	—	*Wydatek mniejszy* z powodu bezpłatnego całorocznego urlopu jednego adjunkta, oraz z powodu śmierci jednego i spensyonowania jednego adjunkta, (którym zamknięto płace: pierwszemu z końcem września, drugiemu z końcem października), natomiast zaś zamianowano dwu adjunktów dopiero od 15. grudnia 1891.				
—	—					
—	—					
—	1.527	*Wydatek większy* o dwu nadetatowych asystentów do 15. grudnia 1891, pokryty z nadwyżką zaoszczędzeniem ad *d)*. W ogóle zaoszczędzenie tej pozycyi wynosi 458 zł.				
—	—					
—	—					
1.985	1.527		—	—	—	—
458						
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1890. zł.
II.	20	*Oddział techniczny.*			
		a) Nadinżynier, płaca 3.000 zł, dodatek aktywalny 1.000 zł.	4.000	—	4.000
		b) 2 inżynierów, „ po 2.000 „ „ „ po 360 „	4.720	—	4 720
		c) 2 asystentów, „ „ 1.000 „ „ „ „ 120 „	2.240	—	2 240
		Razem . .	10.960	—	10.960
	21	*Oddział sanitarny.*			
		Inspektor szpitali, płaca 2.000 zł., dodatek na mieszkanie 300 zł.	2.300	—	2.300
	22	*Oddział statystyczny.*			
		a) Naczelnik oddziału, płaca	2.000	—	2.000
		b) Koncepista, płaca 1.300 zł., dodatek aktywalny 240 zł. .	1.540	—	1.540
		Razem . .	3.540	—	3.540
	23	*Oddział manipulacyjny.*			
		a) Dyrektor kancelaryi, płaca	2.000	—	2.000
		b) Archiwista, płaca 1.500 zł., dodatek aktywalny 300 zł.	1.800	—	1.800
		c) Ekspedytor, „ 1.300 „ „ „ 270 „	1.570	—	1.570
		d) Protokolista, „ 1.200 „ „ „ 240 „	1.440	—	1.440
		e) 4 kancelistów, „ po 1.000 „ „ „ po 200 „	4.800	—	4.800
		f) 5 asystentów, „ „ 700 „ „ „ „ 100 „	4.000	—	3.200
		g) Odźwierny, płaca	600	—	600
		h) Portyer, płaca	500	—	500
		i) 6 woźnych, płaca po 500 zł., dodatek aktywalny po 50 zł.	2.979	15	2.750
		Razem . .	19.689	15	18.660
		Dyurniści.			
	24	*a)* Dla oddziału konceptowego	9.680	24	8.786
		b) „ „ rachunkowego	15.953	10	14.053
		c) „ „ technicznego	6.098	—	6.098
		d) „ „ statystycznego	3.544	15	2.847
		e) „ „ manipulacyjnego	11.299	24	11.132
		Razem . .	46.574	73	42.916

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą prleiminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	—					
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—					
—	—					
—	—		—	—	—	—
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	800	*Wydatek większy* o jednego nadetatowego asystenta (Obacz wyjaśnienia przy zamknięciu rachunku tej pozycyi za rok 1890. na str. 37.) Etat unormowany budżetem na rok 1892.				
—	—					
—	—					
—	229	*Wydatek większy* o jednego nadliczbowego woźnego przez przeciąg pięciu miesięcy. (Obacz wyjaśnienie przy zamknięciu rachunku tej pozycyi za rok 1890. na str. 37).				
—	1.029		—	—	—	—
—	894	*Wydatki większe*, gdyż (jak to już z zamknięcia rachunku za rok 1890. wykazano na str. 37) z powodu wzrostu czynności urzędowych, pomnożyć musiano siły pomocnicze poszczególnych oddziałów, nadto zaś Wys. Sejm uchwałą z dnia 26. listopada 1890. skreślił kredyt corocznie uchwalany na zastępstwo urzędników.				
—	1.900					
—	—					
—	697					
—	168					
—	3.659		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1890. zł.
II.	25	**Zasługi.**			
		13 stróżów po 300 zł. i 1 zastępca woźnego 365 zł. . .	4.345	80	4.265
	26	**Emolumenta.**			
		a) Dyrektor kancelaryi na fiakra	50	—	50
		b) „ „ 48 mtr. sześć. drzewa . . .	156	—	156
		c) Ubranie dla odźwiernego, i 7 woźnych po 50 zł., tudzież dla zastępcy woźnego 30 zł.	430	—	430
		d) Ubranie dla portyera	91	—	100
		e) Opał dla odźwiernego i portyera po 7·2 metr. sześć. drzewa	47	—	47
		f) Dodatki pięcioletnie dla urzędników i służby, oraz dla inspektora szpitali Dra Jana Stelli-Sawickiego . . .	13.188	12	13.955
		g) Dodatki osobiste	3.690	50	3.654
		Razem . .	17.652	62	18.392
	27	**Remuneracye.**			
		a) Rzecznik prawny za zastępstwo	2.071	25	2.500
		b) Tłumacz języka ruskiego	530	—	800
		c) Tłumaczenie z z języków obcych	102	45	150
		d) Urzędnicy, dyurniści i słudzy Wydziału krajowego . .	1.000	—	1.000
		Razem . .	3 703	70	4.450
	28	**Koszta podróży i dyety.**			
		a) W ogóle	10.426	96	5.000
		b) Dla inspektora szpitali	400	—	400
		c) Na pokrycie kosztów przejazdów i dyet członków opieki nad obłąkanymi, do dyspozycyi Wydziału krajowego .	—	—	—
		Razem . .	10.826	96	5.400

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	81	*Wydatek większy* z powodu potrzeby czasowego przyjęcia pomocnika woźnego.	—	—	—	—
—	—					
—	—					
—	—					
9	—	*Wydatek mniejszy* według istotnego kosztu.				
—	—					
767	—	*Wydatek mniejszy* w skutek zmian w personalu w ciągu roku.				
—	37	*Wydatek* nieco *większy* z powodu, jak pod *f.)*				
776	37		—	—	—	—
739						
429	—	*Wydatek mniejszy* z powodu mniejszych w tym roku wydatków kancelaryjnych syndyka, oraz z powodu wywalczenia zwrotu kosztów spornych.	13	71	—	—
270	—	*Wydatki mniejsze* według potrzeby w tym roku.	—	—	—	—
48	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
747	—		13	71	—	—
—	5.427		917	34	69	54
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	5 427		917	34	69	54

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1890. zł.
II.	29	**Pensye i zaopatrzenia.**			
		a) Jankowska Karolina	333	30	400
		b) Madeyski Wojciech	1.200	—	1 200
		c) Tarczyńska Marcyanna	350	—	350
		d) Łopuszańska Walerya	349	92	350
		e) Łopuszański Tadeusz, Jan, Paweł (3. imion)	49	92	50
		f) Placer Marya	314	04	314
		g) Stroiński Sylwery	200	—	200
		h) Olewińska Julia	350	—	350
		i) Gorczycowa Eudoksya	196	66	197
		k) Bulikowska Izabela	349	92	350
		l) Chrzanowska Joanna	350	—	350
		m) Niewiadomskiego sierota, syn Jerzy Włodzimierz	262	50	263
		n) „ „ zaopatrzenie dla syna Włodzimierza aż do skończenia 18. roku życia	90	—	90
		o) Krzeczkowska Eugenia Zofia	175	—	175
		p) Czaderska Eugenia	350	—	350
		r) Ożwad Maryan Benedykt	39	36	39
		s) Kalicka Jadwiga	350	—	350
		t) Kuźniar Jan	465	—	465
		u) Sternalowa Emilia	350	—	350
		v) Zienkowiczowa Wanda	350	—	350
		w) Orzechowska Józefa	350	—	350
		x) Orzechowskiego sieroty: Stanisław, i Tadeusz	116	—	116
		y) Mrozowicka Emilia	350	—	350
		z) Mrozowickiego sieroty: Adam Kazimierz, Ignacy Filip, Regina Anastazya, Wanda Laurencya	172	—	172
		aa) Łuniewska Natalia	350	—	350
		bb) Terlecka Marya	216	66	217
		cc) Karpuszkowa Marya	350	—	350
		dd) Karpuszki sieroty: Aniela Filipina, Adam Olgierd i Helena Janina	150	—	150
		ee) Kukawska Julianna	166	66	167
		ff) Kukawskiego sieroty: Maryan Tadeusz, Edward, Rajmund Henryk i Maryan Julian	75	—	75
		gg) Mochnacki Edmund, radca-emeryt	3.616	—	3.616
		hh) Kalita Józefa	62	—	62
		ii) Kraczyło Julianna	600	—	600
		kk) Taż, dodatek na wychowanie 5 dzieci: Zygmunta, Heleny, Juliana, Władysławy i Joanny	300	—	300
		ll) Pierożyńska Sydonia	800	—	800
		mm) Strnadowa Kornelia	350	—	350
		nn) Taż, dodatek na wychowanie 2 dzieci: Heleny i Stanisława Jana Adama	70	—	70
		Do przeniesienia	14.569	94	14.638

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
67	—	*Wydatek mniejszy* z powodu śmierci pensyonistki. (LW. 13.319/1892).				
—	—					
—	—					
—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy. z dnia 26. Listopada 1890. zł.
II.	29	Z przeniesienia . .	14.569	94	14.638
		oo) Marek Józef, sekretarz-emeryt	2.600	—	2.600
		pp) Janikowska Julia	600	—	600
		— Chermiński Walenty, emerytowany woźny, z rocznych 705 zł. 60 ct., od 1. Marca 1891	588	—	—
		— Birgfellner Julia, wdowa po inżynierze, z rocznych 500 zł., od 1. Maja 1891.	333	33	—
		— Taż, dodatek na wychowanie 3 dzieci: Wiktoryi Julii, Karola Jana i Jana Pawła po 50 zł. rocznie, od 1. Maja 1891	100	—	—
		— Niedziałkowski Karol, pensyonowany adjunkt rachunkowy, z rocznych 891 zł. od 1. Listopada 1891 . .	148	50	—
		— Sidorowicz Władysław Franciszek, sierota po adjunkcie rachunkowym, z rocznych 120 zł., od 1. września 1991 .	40	—	—
		Razem .	18.979	77	17 838
	30	**Dary z łaski.**			
		a) Bojarskie: Walerya, Józefa i Adolfina . . .	300	—	300
		b) Kiss Stanisław	50	—	50
		c) Jeziorańska Natalia, wsparcie aż do pełnoletności córki .	300	—	300
		d) Kopertyńska Teresa	8	33	100
		e) Kopertyńska Krystyna	100	—	100
		f) Kopertyńska z Repiechowskich Malwina . . .	100	—	100
		g) Chrzanowska Dezyderya, dożywotnie zaopatrzenie .	415	—	300
		h) Dziubińska Wanda	200	—	200
		i) Piotrowska Rozalia	200	—	200
		k) Sternalowa Emilia	150	—	150
		l) Łagodzic Jan jednorazowo	150	—	150
		m) Ploder Karolina	150	—	150
		n) Kraczyłowa Julia	100	—	100
		o) Kalita Stefan	50	—	50
		Razem .	2.273	33	2.250
	31	**Potrzeby kancelaryjne.**			
		a) Wydawnictwo rozporządzeń krajowych . . .	6.554	22	5.000
		b) Sprawienie i odnowienie sprzętów	881	09	1.000
		c) Potrzeby do pisania i rysowania	2.665	10	2.200
		Do przeniesienia . .	10.100	41	8.200

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	złł	ct.
67	—					
—	—					
—	—					
—	588	*Wydatki większe* w skutek przyznania w ciągu roku, w myśl statutu emerytalnego, nowej pensyi wdowie po inżynierze Birgfellnerze wraz z dodatkiem na wychowanie 3. dzieci, oraz przyznania sierocie po adjunkcie rachunkowym Sidorowiczu zaopatrzenia, nareszcie wskutek przeniesienia w stały stan spoczynku adjunkta rachunkowego Niedziałkowskiego i woźnego Chermińskiego.				
—	333					
—	100					
—	148					
—	40					
67	1.209		—	—	—	—
	1.142					
—	—					
—	—					
—	—					
92	—	*Wydatek mniejszy* z powodu śmierci pensyonistki. (LW. 10.061/1891).				
—	—					
—	—					
—	115	*Wydatek większy* z powodu przyznania dożywotniego zaopatrzenia od dnia 13. sierpnia 1890. (LW. 51.607/1890).				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
92	115		—	—	—	—
	23					
—	1.554	*Wydatek większy*, według rachunków przedłożonych przez c. k. Namiestnictwo.				
119	—	*Wydatek mniejszy*, według potrzeby w tym roku.				
—	465	Z powodu wzmagających się czynności, potrzeby do pisania i rysowania zwiększają się a wskutek tego i wydatek jest większy.				
119	2.019					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1890. zł.
II.	31	Z przeniesienia . .	10.100	41	8.200
		d) Papier do druków, druk ksiąg i wzorów . . .	1.876	21	2.500
		e) Oprawa ksiąg i druków	432	96	500
		f) Oświetlenie	1.455	28	1 500
		g) Opał	3.376	96	3.000
		h) Uzupełnienie biblioteki	906	63½	1.000
		i) Rozmaite pomniejsze	1.696	46½	1.500
		Razem . .	19.844	92	18 200
	32	**Gmach krajowy i jego utrzymanie.**			
		a) Inspicyent techniczny gmachu krajowego . . .	300	—	300
		b) Maszynista, płaca i emolumenta	631	—	651
		c) Kominiarz	320	—	320
		d) Froterowanie i zapuszczanie podłóg	630	85	700
		e) Mycie podłóg	84	70	100
		f) Pompowanie wody	606	66	350
		g) Zgartywanie i wywóz śniegu	69	50	100
		h) Czyszczenie kloak i wywóz nieczystości . . .	267	20	320
		i) Zabezpieczenie od ognia	192	11	260
		k) Podatek dochodowy i miejski czynszowy . . .	93	50	438
		l) Utrzymanie skwerów około gmachu krajowego . 100 zł. wynagrodzenie ogrodnika . . . 50 „	150	—	150
		m) Konserwacya i adaptacya budynku i obejścia, koszta przekształcenia i urządzenia w gmachu, tudzież inne nieprzewidziane	3.000	—	3.000
		Razem . .	6.345	52	6.689

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
119	2.019		—	—	—	—
624	—	*Wydatek mniejszy*, z powodu mniejszego nakładu wzorów i ksiąg z uwzględnieniem pozostałych z roku ubiegłego zapasów.	—	—	—	—
67	—	*Wydatki mniejsze*, według potrzeby w tym roku.	—	—	—	—
45	—		—	—	—	—
—	377	*Wydatek większy* z powodu opalania ubikacyj sejmowych, zajętych przez bióro melioracyjne, szkołę dozorców i t d.	—	—	—	—
93	—	*Wydatek mniejszy* według potrzeby w tym roku.	—	—	—	—
—	197	*Wydatek większy* z powodu, iż wynikłości tego rodzaju nie dadzą się obliczyć z góry. Znaczna część przekroczenia znajduje pokrycie w przypisanych obok do zwrotu należytościach czynnych.	85	58	—	—
948	2.593		85	58	—	—
	1.645					
—	—					
20	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, iż po zamknięciu płacy o rocznych 600 zł. b. maszyniście z końcem sierpnia, następcy jego przyznano od 1. września pobory tylko po 45 zł. miesięcznie.				
—	—					
69	—	*Wydatki mniejsze* według potrzeby w tym roku.				
15	—					
—	256	*Wydatek większy* przeważnie w skutek sprawienia nowego pasu i kurków do wodociągów.				
30	—	*Wydatki mniejsze*, według potrzeby w tym roku. W ogóle wydatki od poz. *a)* do *i)* równoważą się prawie zupełnie.				
53	—					
68	—					
344	—	*Wydatek mniejszy*, według przypisu właściwych władz. (LW. 22.870/1891).				
—	—					
—	—					
599	256		—	—	—	—
343						

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Pószczególnienie			Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1890. zł
II.	33	**Zaliczki na płace urzędników.**					
		a) Dla urzędników w ogóle i dla służby .	24.439 zł.	— ct.			
		b) Dla Wolskiego Mieczysława, asystenta oddziału rachunkowego . .	1.500 „	— „			
		c) Dla Wronowskiego Mieczysława, praktykanta oddziału rachunkowego .	1.000 „	— „			
		d) Dla Kunischa Leona, protokolisty Wydziału krajowego . .	400 „	— „			
		e) Dla Topolnickiego Jana, asystenta oddziału rachunkowego . .	1.000 „	— „			
		Razem . .	28.339 zł.	— ct.			
		a po strąceniu ściągniętych rat bieżących	8.496 „	66 „	19.842	34	9.900
		Razem . .			19.842	34	9.900

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	9.942		19 574	54	—	—
—	9.942	Przekroczenie tej pozycyi znajduje częściowe pokrycie w wyższym o 3.561 zł. od budżetu poborze rubryki V. poz. 11 dochodów (zwroty zaliczek z lat ubiegłych) Wydatek ten jest prawie zupełnie pokryty wykazaną obok należytością czynną, przypisaną do zwrotu. Zaliczek wydano netto . . . 19.842 zł. 34 ct. odpisano zaś zwroty bieżące z powodu śmierci (w myśl §. 36. ustanowy dla służby krajowej) . . . . . 267 „ 80 „ pozostała tedy należytość zaległa zwrotna, jak obok . . 19.574 zł. 54 ct.	19 574	54	—	—

*

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Stale z rubr. III. zł.	Stale z rubr. III. ct.	Zaliczkowo za zwrotem od gmin zł.	Zaliczkowo za zwrotem od gmin ct.	Razem zł.	Razem ct.	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. listopada 1890. zł.
III.	34	**Koszta leczenia ubogich chorych**									
		A) W szpitalach prowincyonalnych w kraju.									
		Biała	7.305	70	—	—	7.305	70			
		Bochnia	7.170	62	—	—	7.170	62			
		Brody	8.413	97	—	—	8.413	97			
		Brzeżany	8.506	12	—	—	8.506	12			
		Drohobycz	9.551	58	1 000	—	10.551	58			
		Jasło	12.103	62	—	—	12.103	62			
		Kołomyja	11.781	27	—	—	11.781	27			
		Podhajce	9.522	97	—	—	9.522	97			
		Przemyśl	23.768	43	—	—	23.768	43			
		Rzeszów	15.078	52	1.500	—	16.578	52			
		Sambor	10.638	96	—	—	10.638	96			
		Sanok	10.289	55	3.350	—	13.639	55			
		Sącz nowy	5.975	28	—	—	5.975	28			
		Śniatyn	1.916	30	—	—	1.916	30			
		Sokal	12.079	90	—	—	12.079	90			
		Stanisławów	16.203	48	—	—	16.203	48			
		Stryj	12.701	57	500	—	13.201	57			
		Tarnopol	14.238	19	—	—	14.238	19			
		Tarnów	21 984	19	—	—	21.984	19			
		Wadowice	5.621	18	—	—	5.621	18			
		Zaleszczyki	9 568	19	—	—	9,568	19			
		Złoczów	10.378	32	10	50	10.388	82			
		Żółkiew	12.854	83	2.000	—	14.854	83			
		Żywiec	4.611	30	—	—	4.611	30			
		Suma	262.264	04	8.360	50	270.624	54			
		Do tego:									
		Zakłady krajowe:									
		Kraków-klinika	23.661	50	10.000	—	33.661	50			
		Kraków szpital św. Łazarza:									
		Oddział chorych	73.773	85							
		„ położnic	12.167	19							
		„ syfilitycznych	29.718	40	.....	....	136.739	08			
		„ obłąkanych	21.079	64							
		Kulparków - zakład obłąkanych	153.215	78	—	—	153.215	78			
		Lwów - szpital powszechny:									
		Oddział chorych	166.218	05	146	71	166.364	76			
		„ położnic	13.151	08	—	—	13.151	08			
		Razem w szpitalach galicyjskich	755.249	53	18.507	21	773.756	74	773.756	74	
		Do przeniesienia							773.756	74	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

Rachunek zaliczek zwrotnych od gmin za koszta leczenia według powiatów.

Nazwa powiatu	Należytość zł	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Zaległość zł.	Zaległość ct.
A. Zwroty zaliczek od gmin.						
Biała	486	06	—	—	486	06
Bochnia	67	58½	52	33	15	25½
Brody	115	84	—	—	115	84
Chrzanów	20	62½	13	—	7	62½
Cieszanów	44	73	44	73	—	—
Gródek	34	35	22	95	11	40
Kołomyja	67	80	21	—	46	80
Krosno	49	14	—	—	49	14
Lwów	921	67	225	38	696	29
Mościska	273	75	—	—	273	75
Nowytarg	26	45	26	45	—	—
Przemyśl	123	58	—	—	123	58
Przemyślany	5	85	5	—	—	85
Rawa	56	06	—	—	56	06
Ropczyce	52	65	—	—	52	65
Rudki	56	74	—	—	56	74
Sambor	5	25	—	—	5	25
Sanok	160	00½	10	18	149	82½
Stryj	49	95	—	—	49	95
Złoczów	508	81½	44	20	464	61½
Żółkiew	4	95	4	95	—	—
Żydaczów	135	73	—	—	135	73
Suma zaliczek	3.267	58	470	17	2.797	41
Zwroty rozmaite	100.681	47	62.262	59	38.418	88
Razem	103.949	05	62.732	76	41.216	29

Suma zaliczek	114	22		
Zwroty rozmaite	19.883	83		
Razem	19.998	05		
Do przeniesienia	19.998	05		

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Stale z rubr. III. zł.	Stale z rubr. III. ct.	Zaliczkowo za zwrotem od gmin zł.	Zaliczkowo za zwrotem od gmin ct.	Razem zł.	Razem ct.	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. listopada 1890 zł
III.	34	Z przeniesienia .	755.249	53	18.507	21	773 756	74	773.756	74	
		B. Szpitale zagraniczne.									
		Austrya niższa . .	57.001	98	—	—	57.001	98			
		„ wyższa . .	87	90	—	—	87	90			
		Bośnia	527	40	—	—	527	40			
		Bukowina	16.358	70	—	—	16.358	70			
		Czechy	1.921	02	—	—	1.921	02			
		Dalmacya	12	18	—	—	12	18			
		Egipt	87	12	—	—	87	12			
		Karyntya	11	20	—	—	11	20			
		Kraina	9	10	—	—	9	10			
		Kroacya i Slawonia .	519	—	—	—	519	—			
		Morawa	1.881	98	—	—	1.881	98			
		Pogranicze wojskowe	153	75	—	—	153	75			
		Salzburg	64	32	—	—	64	32			
		Serbia	14	08	—	—	14	08			
		Styrya	584	29	—	—	584	29			
		Szląsk	1.165	74	—	—	1.165	74			
		Tryest	617	10	—	—	617	10			
		Turcya	1 757	31	—	—	1.757	31			
		Tyrol	98	03	—	—	98	03			
		Węgry	28.281	75	—	—	28.281	75			
		Razem w szpit. zagran.	111.153	95	—	—	111.153	95	111.153	95	
		C. Szpitale wojskowe .	706	82	—	—	706	82	706	82	
		Suma we wszystkich szpitalach	867.110	30	18.507	21	885.617	51	885 617	51	
		Do tego:									
		a) Wynagrodzenie za sprawdzanie rachunków aptekarskich i recept, w zastępstwie szpitali 600 zł. — ct.									
		b) Wynagrodzenie w zastępstwie gmin . 27 „ 52 „									
		c) Zwroty rozmaite . . . 11.267 „ 37½ „							11.894	89½	
		Suma wydatków . .							897.512	40½	
		Do przeniesienia . .							897.512	40½	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Z przeniesienia . .	19.998	05	—	—
		Do przeniesienia . .	19.998	05	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie			Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1890. zł.
III.	34		Z przeniesienia . .		897.512	40½	—
		Od tego zwroty:					
		a) Zaliczki od gmin . po potrąceniu przeniesionych na rubr. V. poz. 13. dochodów ze zwrotu zaliczek z lat ubiegłych . .	470 zł. 17 ct.				
			427 „ 18 „	42 zł. 99 ct.			
		b) Zwroty rozmaite . po strąceniu przeniesionych na rubr. V. poz. 12. dochodów zwrotów z lat ubiegłych . . .	62.262 zł. 59 ct.				
			16.032 „ 48½ „	46.230 „ 10½ „	46.273	09½	
		Czysty wydatek rubryki III. . . .			851.239	31	770.000

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Z przeniesienia . .	19.998	05	—	—
—	81.239	*Wydatki większe* z powodu wzrastającej corocznie ilości dni leczenia która wynosiła:	19 998	05	—	—
		w roku 1889. . . . 1,293.228				
		„ „ 1890. . . . 1,330.744				
		„ „ 1891. . . . 1,400.450				
		Taksy leczenia zmienione zostały w następujących szpitalach:				
		a) Podwyższono:				
		w zagranicznych: w Ybs o 6 ct.; w Zwettel o 27 ct.; w Graupen o 3 ct.; w Jungbunzlau o 5 ct.; w Pilgram o 2 ct.; w Počatek o 3 ct.; w Reichenberg o 2 ct.; w Starkenbach o 1 ct.; w Schlau o 2 ct.; w Raguzie o 1 ct.; w Zarze o 3 ct.; w Pakrac o 5 ct.; w Weisskirchen o 8 ct.; w Judenburg o 5 ct.; w Leoben o 5 ct.; w Opawie o 5 ct.; w Innichen o 1 ct.; w Lincu o 1 ct.; w Strada o 1 ct.; w Preszburgu o 3 ct.; w Arad o 1 ct.; w Beregszasz o 2 ct.; w Beszterce o 5 ct.; w Brasso (Kronstadt) o 1 ct.; w Csik-Szereda o 1 ct.; w Fogaras o 7 ct.; w Gyöngyos o 6 ct.; w Gyos (Raab) o 3 ct.; w Homonnie o 3 ct.; w Koszycach o 1 ct.; w Macso o 9 ct.; w Munkaczu o 2 ct.; w Nagy-Kallo o 1 ct.; w Nagy-Michaly o 1 ct.; w Nagy-Szeben (Hermansztadt) o 3 ct.; w Pocs (Pięć kościołów) o 4 ct.; w krajowych: w Wadowicach o 4 ct.				
		b) Zniżono:				
		w zagranicznych: w Aussig o 2 ct.; w Budweiss o 4 ct.; w Königrätz o 1 ct.; w Neuchaus o 4 ct.; w Spalato o 3 ct.; w Sebenico o 1 ct.; w Tryjeście o 2 ct.; w Bruck nad Murem o 5 ct.; w Hartbergn o 5 ct.; w Radkersburgu o 5 ct.; w Zams o 2 ct.; w Maros-Vásárhely				

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1890. zł.
IV.		**Koszta szczepienia.**			
	35	Utrzymanie i odświeżanie krowianki	9.600	56	10.000
	36	Koszta podróży i dyety lekarzy z powodu szczepienia ospy .	60.689	05	55.500
		Suma rubryki IV .	70.289	61	65.500
V.		**Wydatki sanitarne.**			
	37	$^1/_3$ część za lekarstwa dla epidemicznie chorych . . .	3.957	18	4.500
VI.		**Zasiłki dla zakładów dobroczynności.**			
	38	Szpitale Sióstr Miłosierdzia w Czerwonogrodzie, Rozdole i Bursztynie	900	—	900
	39	Szpital Sióstr Miłosierdzia w Nowosiółkach . . .	300	—	300
	40	Dom ubogich i sierót w Krakowie	5.424	—	5.424
	41	Zakład św. Józefa dla osieroconych chłopców w Krakowie .	1.000	—	1.000
	42	Komitet ochronek w Krakowie	550	—	550
	43*a)*	Towarzystwo ochronek chrześciańskich we Lwowie . .	500	—	500
		Do przeniesienia . .	8.674	—	8.674

Wydatki.

Fundusz krajowy

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		o 2 ct.; w Budapeszcie przy ulicy „Ullo“ o 8 ct.; w Budapeszcie Śgo Jana o 3 ct.; w Debreczynie o 3 ct.; w Esztergam (Gran) o 2 ct.; w Tchertomplom o 5 ct.; w Fiumie o 2 ct.; w Gyula o 2 ct.; w Lewa ó 3 ct.; w Miszkolcu o 1 ct.; w Nagy-Eniged o 3 ct.; w Nagy-Szant-Miklos o 3 ct.; w Nagy-Topolczany o 4 ct.; w Neutra o 1 ct; w Panczowie o 3 ct.; w Rimaszombat o 1 ct.; w Satoraliga Uyhely o 7 ct.; w Szegzard o 2 ct. i w Trenczynie o 2 ct.				
		w krajowych: w Brodach o 6 ct.; w Brzeżanach o 5 ct.; w Drohobyczu o 2 ct.; w Jaśle o 1 ct.; we Lwowie o 4 ct.; w Podhajcach o 2 ct.; w Przemyślu o 3 ct.; w Rzeszowie o 2 ct.; w Samborze o 4 ct.; w Stanisławowie o 2 ct.; w Stryju o 2 ct.; w Tarnopolu o 4 ct.; w Tarnowie o 2 ct.; w Zaleszczykach o 3 ct.; w Złoczowie o 1 ct. i w Żółkwi o 2 ct.				
399	—	*Wydatek mniejszy* z powodu ściągniętego zwrotu za nieprzyjęcie się zaszczepionej krowianki.	—	—	—	—
—	5.189	Różnica z powodu niestałosci wydatków tego rodzaju.	—	—	85	16
399	5.189		—	—	85	16
	4.790					
543	—	*Wydatek mniejszy* z powodu iż należytość w kwocie 532 zł. 68 ct. pozostaje w zaległości.	—	—	532	68
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					

*

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 23., 24., 26. i 27. Listopada 1890 zł.	Kredyt dodatkowy wedle uchwały z dnia 4. Kwietnia 1892. zł.	Razem zł.
VI.		Z przeniesienia . .	8.674	—	8.674	—	8.674
	43b)	Towarzystwo miłosierdzia pod godłem „Opatrzności“ we Lwowie . .	1.200	—	1.200	—	1.200
	43c)	Wydziałowi krajowemu na przygotowawcze czynności w sprawie założenia domów pracy przymusowej (w myśl uchwały sejmowej z dnia 21. listopada 1890)	685	34	500	—	500
	44	Zarząd Zakładu osieroconych dziewcząt im. księdza Józefa Ziemiańskiego w Przemyślu	500	—	500	—	500
	45	Zarząd Towarzystwa opieki weteranów z r. 1831 w Krakowie . .	2.700	—	2.700	—	2.700
	46	Komitet wykonawczy opieki weteranów z r. 1831 we Lwowie . .	1.800	—	1.800	—	1.800
	47	Zakład dla chorych nieuleczalnych i wyzdrowieńców we Lwowie pod nazwą: „Przytulisko św. Józefa“ . .	1.000	—	1.000	—	1.000
	48	Lecznice lwowskie, do rozporządzalności Wydziału krajowego . . .	1.000	—	1.000	—	1.000
	49	Kolonii leczniczej w Rymanowie, subwencya na budowę własnego domu; II. rata (ostatnia) . . .	1.000	—	1.000	—	1.000
		Suma rubryki VI. .	18.559	34	18.374	—	18.374
VII.		**Wydatki na cele wykształcenia i oświaty.**					
	50	Akademia umiejętności w Krakowie .	25.000	—	25.000	—	25.000
	51	Rada szkolna krajowa, na pokrycie niedoboru funduszu szkolnego krajowego .	940.757	84½	991.851	19.545	1,011.396
	52	Rada szkolna krajowa na pokrycie niedoboru krajowego funduszu szkolnego emerytalnego	79.145	—	79.145	—	79.145
	53	Sześciu członków Rady szkolnej krajowej po 1.200 zł.	7.200	—	7.200	—	7.200
	54	Szkoła żeńska w Jaworowie pp. Bazylianek	500	—	500	—	500
	55	„ „ „ Krakowie . .	2.500	—	2.500	—	2.500
	56	„ „ „ „ św. Tomasza .	500	—	500	—	500
	57	„ „ „ „ pp. Augustynek	500	—	500	—	500
	58	„ „ we Lwowie pp. Benedyktynek ormiańskich . .	1.000	—	1.000	—	1.000
		Do przeniesienia .	1,057.102	84½	1,108.196	19.545	1,127.741

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	185	*Wydatek większy* z powodu znaczniejszych kosztów podróży w sprawie zakupna dóbr ziemskich dla zakładów przymusowej pracy i kolonii rolniczej poprawczej dla małoletnich przestępców.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	185		—	—	—	—
—	—					
70.638	—	*Wydatek mniejszy*, według specyalnego zamknięcia rachunków funduszu szkolnego krajowego.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
70.638	—					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24., 26. i 27. Listopada 1890. zł.	Kredyt dodatkowy wedle uchwały z dnia 4. Kwietnia 1892. zł.	Razem zł.
VII.		Z przeniesienia	1,057.102	84½	1,108.196	19.545	1,127.741
	59	Szkoła żeńska w Starym Sączu pp. Klarysek	750	—	750	—	750
	60	„ „ „ Stryju	500	—	500	—	500
	61	„ „ „ Jaśle	—	—	300	—	300
	62	Szkoła wyznaniowa izraelicka w Brodach	6 000	—	6.000	—	6.000
	63	Zakład głuchoniemych we Lwowie: *a)* na stypendya dla 70 wychowanków . . . 8.400 zł *b)* na utrzymanie zakładu 500 „	8.900	—	8.900	—	8.900
	64	Szkoła głuchoniemych Bardacha Izaaka we Lwowie	300	—	300	—	300
	65	Zakład ciemnych we Lwowie	2.000	—	2 000	—	2.000
	66*a)*	Szkoła gimnastyczna „Sokoł“ we Lwowie	1 000	—	1.000	—	1.000
	66*b)*	Towarzystwo gimnastyczne „Sokoł“ w Krakowie	500	—	500	—	500
	66*c)*	Towarzystwo gimnastyczne „Sokoł“ w Wadowicach i Tarnopolu, do dyspozycyi Wydziału krajowego . . .	300	—	300	—	300
	67	Szkoła sztuk pięknych w Krakowie, XIII. rata umorzenia pożyczki 100.000 zł. na budowę gmachu . .	7.000	—	7.000	—	7.000
	68	Teatr polski w Krakowie, do rozporządzalności Wydziału krajowego .	8.000	—	8.000	—	8.000
	69	Teatr polski we Lwowie, zasiłek stały .	4 200	—	4.200	—	4.200
	70	Teatr polski i opera polska we Lwowie, do rozporządzalności Wydziału krajowego: *a)* dramat i komedya . 10.000 zł. *b)* opera polska . . 10.000 „	20.000	—	20.000	—	20.000
	70*a)*	Na nagrody za najlepsze utwory sceniczne	750	—	750	—	750
	71*a)*	Teatr ruski pod zarządem Towarzystwa „Besida“ . . .	7.250	—	7.250	—	7.250
	71*b)*	Na dwie nagrody dla najlepszych utworów ruskich	750	—	750	—	750
	72	Towarzystwo muzyczne w Krakowie .	800	—	800	—	800
	73	Konserwatoryum Towarzystwa muzycznego w Krakowie . .	2.000	—	2.000	—	2.000
	74	Towarzystwo muzyczne we Lwowie	3.000	—	3.000	—	3.000
	75	Towarzystwo muzyczne „Harmonia„ we Lwowie . . .	300	—	300	—	300
	76*a)*	Towarzystwo śpiewackie „Lutnia“ we Lwowie	500	—	500	—	500
	76*b)*	Towarzystwo Moniuszki w Stanisławowie	100	—	100	—	100
		Do przeniesienia .	1,132.002	84½	1,183.396	19.545	1,202.941

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł	ct.
70.638	—					
—	—					
—	—					
300	—	Wydatku nie było, ponieważ w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 22. listopada 1890 szkoła ta przekształconą została z początkiem roku 1891/2 na wydziałową, wskutek czego gmina m. Jasła obowiązana jest ponosić wszystkie potrzeby tej szkoły.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—	Z powodu ujemnego wyniku konkursu z dnia 24. lutego 1891. przedłużono tenże po dzień 30. września 1892., przeznaczoną zaś na nagrody kwotę 750 zł. ulokowano na książeczkę wkładkową Banku krajowego, którą wydano do depozytu na cel powyższy (LW. 53.656/1891.)				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
70.938	—					

Fundusz krajowy. Część I.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891 zł.	Wydatki w r. 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24., 26. i 27. Listopada 1890. zł.	Kredyt dodatkowy wedle uchwały z dnia 4. Kwietnia 1892. zł	Razem zł.
VII.		Z przeniesienia	1,132.002	84½	1,183.396	19.545	1,202.941
	77	Stypendya dla uczniów i uczenic seminaryów nauczycielskich i kursów przygotowawczych	29.608	—	30.000	—	30.000
	78	Na internat nauczycielski Sióstr Nazaretanek w Krakowie	500	—	1.000	—	1.000
	79	Dla uczniów internatu przy seminaryum nauczycielskiem w Krakowie	3.000	—	3.000	—	3.000
	80	Internat św. Jozafata we Lwowie, na utrzymanie 15. uczniów seminaryum nauczycielskiego w bursie	2.250	—	2.250	—	2.250
	81	Komitet internatu św. Jozafata we Lwowie, II. (ostatnia) rata subwencyi na wykończenie budynku dla internatu	1.650	—	1.650	—	1.650
	82	Internat ks. Zmartychwstańców we Lwowie	4.500	—	4.500	—	4.500
	83	Na ks. Siemiaszki Kazimierza dom schronienia i dobrowolnej pracy dla opuszczonych i moralnie zaniedbanych chłopców w Krakowie	500	—	500	—	500
	84	Jedno stypendyum im. Matejki dla uczniów szkoły sztuk pięknych w Krakowie	1.000	—	1.000	—	1.000
	85	*a)* Na wydawnictwo polskich podręczników dla szkół średnich 2.000 zł. *b)* Na wydawnictwo ruskich książek szkolnych 2.000 „ (do rozporządzalności c. k. Rady szkolnej krajowej, a względnie komisyi książek szkolnych przez tęż Radę ustanowionej).	4.000	—	4.000	—	4.000
	86	Zasiłek dla czasopisma „Szkoła“	500	—	500	—	500
	87	„ „ „ „Muzeum“	1.000	—	1.000	—	1.000
	88	„ „ „ „Kosmos“	400	—	400	—	400
	89	„ „ ruskiej gazety szkolnej „Uczytel“, do rozporządzalności Wydziału krajowego	500	—	500	—	500
	90	Zasiłek na utrzymanie wyprawy naukowej, pracującej w archiwum watykańskiem pod kierunkiem profesora Uniwersytetu Jagiellońskiego Dra Stanisława Smolki (II. rata z trzechlecia 1890 — 1892)	1.500	—	1.500	—	1.500
	91	Dla młodzieży kształcącej się w naukach i sztukach, do dyspozycyi Wydziału krajowego	3 000	—	3 000	—	3 000
		Do przeniesienia	1,185.910	84½	1,238.196	19.545	1,257.741

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
70.938	—					
392	—	*Wydatek mniejszy* z powodu interkalaryów.				
500	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ zakład nie mógł dla braku miejsca dopełnić warunku, nałożonego przez Wys. Sejm uchwałą z dnia 27. Listopada 1890. i zamiast 20 pomieścił tylko 10 internistek. (LW. 5.738/1891).				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
71.830	—					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24., 26. i 27. Listopada 1890. zł.	Kredyt dodatkowy wedle uchwały z dnia 4. Kwietnia 1892. zł.	Razem zł.
VII.		Z przeniesienia .	1,185.910	84½	1,238.196	19.545	1,257.741
	92	Dla fundacyi „Macierz Polska“, na wydawnictwo dzieł i peryodycznych pism ludowych	5.000	—	5.000	—	5 000
	93	Dla Towarzystwa „Proświta“, na wydawnictwo pism ludowych, jednorazowo	1.000	—	1.000	—	1.000
	93*a)*	Barwiński Aleksander, c. k. profesor seminaryum nauczycielskiego w Tarnopolu, na dalsze wydawnictwo ruskiej historycznej biblioteki, jednorazowo	500	—	500	—	500
	93*b)*	Ks. Dżułyńskiemu grec. kat. parochowi w Łapszynie: α) na wydawnictwo „posłannyka“ 200 zł. β) „ książki misyjne . . 100 „ γ) „ przekład „Naśladowania Chrystusa“ Tomasza à Kempis 100 „	400	—	400	—	400
	93*c)*	Redakcyi dwutygodnika dla dzieci: „Dzwinok“	100	—	100	—	100
	94	Na stypendyum dla ucznia Wydziału lekarskiego w Krakowie, oddającego się studyom w szkole operacyjnej .	500	—	500	—	500
	95	Wydawnictwu dziełek ludowych we Lwowie, jednorazowo . .	1 000	—	1.000	—	1.000
	96*a)*	Towarzystwu „przymierze braci“ (Agudas Achim), jednorazowo . . .	300	—	300	—	300
	96*b)*	Towarzystwu „Oświaty ludowej“ we Lwowie	1.000	—	1.000	—	1.000
	96*c)*	Towarzystwu „Oświaty ludowej“ w Krakowie	1.000	—	1.000	—	1.000
	96*d)*	Towarzystwu historycznemu we Lwowie, na jego wydawnictwa, jednorazowo	700	—	700	—	700
	96*e)*	Wydziałowi Towarz. „Szkolna Pomicz“ we Lwowie, jednorazowo . .	200	—	200	—	200
	96*f)*	Na zasiłki dla burs mieszczących ubogą młodzież polską i ruską, jednorazowo, do dyspozycyi Wydziału krajowego, po zaciągnięciu opinii c. k. Rady szkolnej krajowej . . .	1.850	—	2 000	—	2.000
	96*g)*	Wydziałowi Towarzystwa ruskiego pedagogicznego we Lwowie, dla internatu pod opieką św. Mikołaja . 300 zł. i na przybory . . . 200 „	500	—	500	—	500
		Do przeniesienia .	1,199.960	84½	1,252.396	19.545	1,271.941

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
71.830	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
150	—	*Wydatek mniejszy* według propozycyj c. k. Rady szkolnej krajowej.				
—	—					
71.980	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24., 26. i 27. Listopada 1890. zł.	Kredyt dodatkowy wedle uchwały z dnia 4. Kwietnia 1892. zł.	Razem zł.
VII.		Z przeniesienia .	1,199.960	84½	1,252.396	19.545	1,271.941
	96*h*)	Wydziałowi Towarzystwa bratniej pomocy słuchaczy wszechnicy lwowskiej, do dyspozycyi Wydziału krajowego, jednorazowo	200	—	200	—	200
	96*i*)	Towarzystwu „Akad. bractwo“ („Drużnyj Łychwiar“) we Lwowie, jednorazowo	200	—	200	—	200
	96*k*)	Wydziałowi Towarzystwa czytelni akademickiej we Lwowie, na cele biblioteki, jednorazowo . . .	200	—	200	—	200
	96*l*	Towarzystwu im. Adama Mickiewicza, na wydawnictwo pamiętnika, jednorazowo	200	—	200	—	200
	96*m*)	Stowarzyszeniom rzemieślniczym we Lwowie i na prowincyi, *ryczałt* do dyspozycyi Wydziału krajowego.	900	—	900	—	900
	96*n*)	Stowarzyszeniu „Gwiazda“ w Tarnowie, jednorazowy zasiłek nadzwyczajny na wykończenie budynku dla inwalidów i sierót po rękodzielnikach *(nadzwyczajne)* . . .	*1.000*	—	*1.000*	—	*1.000*
	97	Zarząd główny Towarzystwa pedagogicznego, na lwowską kolonię wakacyjną	200	—	200	—	200
	97*a*)	Armhaus Antoni, nauczyciel szkoły pospolitej na Dajworze w Krakowie, dodatek osobisty aż do osiągnięcia płacy 900 zł. . . .	100	—	100	—	100
	97*b*)	Stowarzyszenie dla pielęgnowania chorych studentów w Wiedniu, zostające pod protektoratem Jego Ces. i Król. Apost. Mości Franciszka Józefa I. .	50	—	50	—	50
		Ogółem zwyczajne .	1,202.010	84½	1,254.446	19.545	1,273.991
		Ogółem *nadzwyczajne* .	*1.000*	—	*1.000*	—	*1.000*
		Suma rubryki VII. . .	1,203.010	84½	1,255.446	19.545	1,274 991

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct	zł.	ct.
71.980	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
71.980	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
71.980	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
VIII.		**Utrzymanie pomników historycznych.**			
	98	Restauracya pomników w ogóle, sporządzanie i publikacya naukowych i urzędowych spisów pomników znachodzących się w naszym kraju	3.000	—	3.000
	99	Subwencya na malowanie presbiteryum kościoła Najświętszej Panny Maryi w Krakowie, II. rata (ostatnia) . .	2.000	—	2.000
	99*a)*	Na restauracyę kościoła parafialnego w Bieczu, 1. połowa z przyznanych 5 000 zł.	2.500	—	2.500
	99*b)*	Na restauracyę pomników Ostrogskich i Tarnowskich w katedrze tarnowskiej, 1. połowa z przyznanych 2.400 zł. .	1.200	—	1.200
	100	Badanie i ocalanie zabytków starożytnych, piśmiennych i archeologicznych, dla Zakładu narodowego im. Ossolińskich we Lwowie	500	—	500
	101	Stała subwencya roczna dla Muzeum narodowego w Krakowie	500	—	500
	102	Krajowe archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i w Krakowie:			
		a) Dyrektor we Lwowie	700	—	1.200
		b) Dyrektor w Krakowie	166	66	1.000
		c) Adjunkt we Lwowie, płaca wraz z dodatkami . .	1.560	—	1.560
		d) Adjunkt w Krakowie, płaca wraz z dodatkami . .	1.560	—	1.560
		e) 4 aplikantów we Lwowie, adjuta	1.200	—	1.200
		f) 2 aplikantów w Krakowie, adjuta	600	—	600
		g) Czynsz za najem lokalu we Lwowie . . .	600	—	600
		h) Stróże	840	—	840
		i) Opał, potrzeby kancelaryjne i różne inne wydatki .	500	—	500
		Suma rubryki VIII. . .	17.426	66	18.760
IX.		**Kwaterunkowe żandarmeryi.**			
	103-117 i 119	Na koszta kwaterunkowe	149.218	30½	146.219
	118	Na urządzenie nowych koszar otworzyć się mających . .	1.281	54	650
	120	Na koszta administracyi gmachu żandarmeryi . . .	1.549	59	1.000
		Suma rubryki IX. . .	152.049	43½	147.869

Wydatki.

Fundusz krajowy

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
500	—	*Wydatek mniejszy* z powodu śmierci Dr. Liskego i zamknięcia mu wynagrodzenia z końcem Lutego, mianowania zaś Dr. Balzera z wynagrodzeniem od 1. Sierpnia 1891 (LW. 9.282/1891 i 33.895/1891).				
833	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ po ustąpieniu Dra Bobrzyńskiego, w roku 1890. zamianowano dyrektorem archiwum Dr. Piekosińskiego z wynagrodzeniem 1.000 zł. dopiero od 1. Listopada 1891. (LW. 49.528/1891).				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
1.333	—		—	—	—	—
—	2.999	*Wydatki większe* wedle rachunków złożonych przez c. k. komendę żandarmeryi. Zwiększenie to nastąpiło z powodu pomnożenia korpusu żandarmeryi o 20 ludzi od 1. Września 1891. oraz utworzenia nowych 7 i wzmocnienia niektórych dawniejszych posterunków. (LW. 41.580/91.)				
—	631					
—	550	Potrzeby administracyi tego nowozbudowanego gmachu nie były znane, gdy preliminarz na rok 1891. układano; z powodu tego wstawiony kredyt okazał się niewystarczający i już w roku 1892. podwyższono go z kwoty 1000 zł. na 1474 zł.				
—	4.180		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1890 zł.
X.		**Drogi krajowe.**			
		Sumaryczne zestawienie rubryki X.			
	A)	Koszta zarządu (zwyczajne)	127.993	51	124.028
		„ „ *(nadzwyczajne)*	*3.568*	—	*3.568*
	B)	Nowe budowy *(nadzwyczajne)*	*50.000*	—	*50.000*
	C)	Utrzymanie (zwyczajne)	398.932	16½	401.610
	D)	Zasiłki (zwyczajne)	250.000	—	250.000
		(nadzwyczajne)	*20.000*	—	*20.000*
	E)	Wydatki na myta (zwyczajne)	2.421	08	2.400
		„ „ „ *(nadzwyczajne)*.	*1.712*	*97*	*3.000*
	F)	Zaopatrzenia (zwyczajne)	4.236	77	3.774
		(nadzwyczajne)	*200*	—	*200*
		Ogółem zwyczajne . .	783.583	52½	781 812
		nadzwyczajne . .	*75.480*	*97*	*76.768*
		Suma rubryki X. . .	859.064	49½	858.580
		Poszczególnienie.			
		A. Koszta zarządu.			
121		*Płace urzędników i sług.*			
	a)	4 inżynierów I. klasy na prowincyi po . . 1.500 zł.	6.000	—	6.000
	b)	3 „ II. „ „ „ „ . . 1.200 „	3.600	—	3.600
	c)	22 konduktorów I. klasy po . . . . 500 „	11.416	46	12.000
	d)	20 „ II. „ „ . . . . 400 „	7.899	78	9.200
		Pełniący obowiązki inżyniera na drodze krajowej:			
	e)	Gorlice-Konieczna	840	—	840
	f)	Słotwina-Brzesko-Sącz	900	—	900
	g)	Tarnopol-Zbaraż i Tarnopol-Podwołoczyska . . .	1.200	—	1.200
	h)	Lwów-Stojanów	1.200	—	1.200
	i)	Buczacz-Tłuste, Monasterzyska-Czortków i Strussów-Buczacz	1.400	—	1.400
	k)	Rzeszów-Nadbrzezie, Dembica-Nadbrzezie i Tarnów-Szczucin	1.500	—	1.500
		Do przeniesienia . .	35.956	24	37.840

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
3.164	7.129		2.075	04	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	*895*	*62*
2 678	—		29	35	12.764	68
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	21		—	—	6	29
1,287	—		—	—	—	—
—	463		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
5.842	7.613		2.104	39	12.770	97
1 287	—		—	—	*895*	*62*
7.129	7.613		2.104	39	13.666	59
	484					
—	—					
—	—					
584	—	*Wydatki mniejsze* z powodu przydzielenia konduktora Barzykowskiego do budowy drogi Dynów-Kańczuga z dniem 1. Kwietnia 1891, oraz przeniesienia konduktora Reichera w stan spoczynku z dniem 1. Maja 1891.				
1.300	—	*Wydatki mniejsze* z powodu nieobsadzenia posad konduktorskich. (Przy płacach konduktorów przypada na nadzwyczajne wydatki kwota 1.400 zł.)				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
1.884	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. listopada 1890 zł
X.		Z przeniesienia .	35.956	24	37.840
		l) Czorsztyn-Zabornia i Nowytarg-Zakopane	1.200	—	1.200
		m) 337 drożników po 150 zł.	50 509	18	50 550
		n) 6 pomocników (dyurnistów) po 2 zł. dziennie . . .	7.360	83	4.380
		Do tego udzielone zaliczki na płace . 2.977 zł. 50 ct. po potrąceniu ściągniętych rat bieżących . 907 „ 26 „	2.070	24	—
	122	*Pięciolecia.*			
		a) dla 7 inżynierów	2.888	33	2.168
		b) „ 6 pełniących obowiązki inżyniera	820	—	1.540
		c) „ 26 konduktorów	1.924	93	2.160
		Ryczałty.			
	123	Koszta podróży na obowiązkowe zwiedzanie dróg . . .	11.178	16	11.180
	124	Koszta kancelaryjne	1.191	95	1.128
	125	Na umieszczenie biur	597	64	640
	126	*Remuneracye i zapomogi.*			
		a) Remuneracye dla urzędników i służby drogowej . .	3.347	—	3.000
		b) Zapomoga stała ryczałtowa, przyzwolona przez Wysoki Sejm dla konduktorów po 100 zł.	2.569	76	2.810
	127	Sprawienie, uzupełnienie i naprawa wzorów i naczyń dla Oddziału technicznego, inżynierów okręgowych i konduktorów	3.004	80	3.000
	128	Koszta podróży dla inżynierów Wydziału krajowego, delegatów, inspektorów i komisyj nadzwyczajnych	6.942	45	6.000
		Suma kosztów zarządu { *a)* zwyczajne . .	127.993	51	124.028
		{ *b) nadzwyczajne* . .	*3.568*	—	*3.568*
		Razem . .	131.561	51	127.596

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1.884	—					
—	—					
41	—	*Wydatki mniejsze* z powodu interkalaryów.				
—	2 981	*Wydatki większe* z powodu powołania dwóch inżynierów okręgowych z prowincyi do oddziału technicznego, celem wykonywania ściślejszej kontroli nad drogami powiatowemi, gminnemi i dojazdami kolejowymi.				
—	2.070	*Wydatki większe* z powodu zaliczek, udzielonych na płace inżynierom i konduktorom, pokryte w zupełności przypisaną obok należytością czynną za rok bieżący.	2 070	24	—	—
720	—	*Wydatki* w ogóle *mniejsze* z powodu przeniesienia w stan spoczynku konduktora Reichera — oraz oddalenia ze służby konduktora Kopystyńskiego.				
—	720					
235	—					
2	—	*Wydatki* nieznacznie *większe* według rzeczywistej potrzeby.				
—	64					
42	—					
—	347	*Wydatki większe* znajdują częściowe pokrycie w następującej pozycyi a właściwe przekroczenie wynosi jedynie 107 zł.				
240	—	*Wydatki mniejsze* z powodu nieobsadzenia posad konduktorskich.				
—	5	*Wydatki* nieznacznie *większe* znajdują pokrycie w przypisanej obok należytości czynnej.	4	80	—	—
—	942	*Wydatki większe* z powodu rzeczywistej potrzeby, spowodowanej ściślejszą kontrolą nad drogami w całym kraju.				
3.164	7.129		2.075	04	—	—
—	—		—	—	—	—
3.164	7.129		2.075	04	—	—
	3.965					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie			Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1890. zł.
X.		**B. Nowe budowy dróg krajowych.**					
		Wydatki nadzwyczajne.					
	129*a)*	Na budowę nowego mostu pod Kurowem na rzece Dunajcu przy drodze krajowej Słotwina-Brzesko-Sącz			*24.895*	*27*	*30.000*
	129*b)*	Na rekonstrukcye dróg			*5.325*	*03*	*20.000*
	—	Na budowę drogi Dynów-Kańczuga . . 44.779 zł. 70 ct.					
		Po odtrąceniu subwencyi od Skarbu Państwa 25 000 „ — „			*19.779*	*70*	—
		Razem budowa . .			*50 000*	—	*50.000*
		C. Utrzymanie dróg krajowych.					
	130	Borszczów-Okopy	kilometrów	53·265	5.286	90½	
		Borszczów-Kolędziany	„	21·550	5.041	70	
		Brzeżany-Złoczów	„	38·000	9.829	34	
		Buczacz Tłuste	„	38 045	2 988	75	
		Czorsztyn-Zabornia	„	40·540	8.748	98	
		Czortków Skała	„	36·000	5.824	81	
		Czyżyny-Cło	„	12 966	2.782	67	
		Dembica-Nadbrzezie	„	83·266	12.936	69½	
		Dynów-Przeworsk	„	11·200	1.910	37	
		Dynów-Sanok	„	45·355	6 549	79	
		Gorlice-Konieczna	„	30·580	4.000	51	
		Horodenka-Załucze	„	30 695	7.078	89	
		Husiatyn-Kopeczyńce	„	24 550	9.123	08	
		Jarosław Bełzec	„	73·218	26.712	60	
		Iwanie-Mosorówka	„	10 617	2.362	62	
		Kraków-Baran	„	14·640	5.965	81	
		Kraków-Chełmek	„	54·620	9.168	54	
		Krasne-Busk	„	6.257	10.338	96	
		Krościenko-Szczawnica	„	5·810	334	—	
		Do przeniesienia klm		631·174	136.985	02	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct	zł.	ct.
5.105	—		—	—	—	—
14.675	—		—	—	895	62
—	*19.780*	Na budowę drogi Dynów-Przeworsk w przestrzeni z Dynowa do Kańczugi nieuchwalił Wysoki Sejm na rok 1891. żadnej dotacyi, z powodu, że niewiadomy był jeszcze rezultat rokowań z c. k. Władzami państwowemi, gdy jednak Wydział krajowy otrzymał bezzwrotny zasiłek w kwocie 25.000 zł., przeto musiał rozpocząć w tym roku budowę.	—	—	—	—
19.780	*19 780*		—	—	895	62
		Wydatki wynosiły ogółem kwotę 47.168 zł. 77 ct. potrącając dochody korelatywne 2 389 „ 07 „ rzeczywiste wydatki na budowę w roku 1891. wynoszą . . . 44.779 zł. 70 ct. które pokryto: zasiłkiem c. k. Rządu . . . 25.000 zł. — ct. oszczędnością z mostu pod Kurowem 5.104 „ 73 „ z rekonstrukcyi dróg 14.674 „ 97 „ Razem jak wyżej 44.779 zł. 70 ct. Wydatki powyższe są usprawiedliwione, gdyż nie można było zaprzestać rozpoczętej budowy bez oczywistej straty dla funduszu krajowego, któryby ponosił znaczniejsze koszta administracyi, zatem odłożono rekonstrukcye dróg do następnych lat, a przyzwolone fundusze użyto na budowę tej drogi.	—	—	—	—
			—	—	1.219	50
			—	—	504	88
			—	—	230	19
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	1.165	75
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			17	96	170	20
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	474	02
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			17	96	3.764	54

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie			Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1890. zł.
X.		Z przeniesienia klm.		631.174	136.985	02	
		Lwów-Rohatyn	„	66 925	19.318	30	
		Lwów-Stojanów	„	75 800	24 451	03	
		Monasterzyska-Czortków	„	48·379	14.756	47	
		Nowy Targ-Zakopane	„	24·800	3.044	86	
		Przemyśl-Sanok	„	68·420	12.422	46	
		Rohatyn-Tarnopol	„	83·900	16.748	91	
		Rzeszów-Nadbrzezie	„	93·000	18 197	13	
		Sędziszowska	„	0 569	172	85	
		Sielec-Tłumacz	„	29 500	1.937	57	
		Tłumacz-Zaleszczyki	„	61 800	16.020	72½	
		Słotwina-Brzesko-Sącz	„	45·157	15.168	58	
		Smykowce-Suchostaw	„	60 080	15.177	38	
		Stanisławów-Bursztyn	„	39 256	4 652	21	
		Strussów-Buczacz	„	42 666	6.069	27	
		Tarnopol-Podwołoczyska	„	43·237	8.947	32	
		Tarnopol-Zbaraż	„	19·650	3.590	21	
		Tarnów-Szczucin	„	36·570	6.162	87	
		Tyśmienica-Kołomyja	„	46·506	8.481	77	
		Zakliczyn-Sącz Niedzica	„	94·000	17.573	90	
		Zaleszczyki-Skała	„	53·100	9.780	65	
		Zator-Sucha	„	35·075	8.019	86	
		Zborów Założce	„	28·351	6.182	36	
		Zimnawoda-Hoszany	„	31 520	1.084	39	
		Żółkiew-Krystynopol	„	41·510	23.986	07	
		Suma kosztów utrzymania dróg	kilometrów	1,800.945	398.932	16½	401.610
	131	**D. Zasiłki.**					
		a) Dla dróg powiatowych.					
		W powiatach:					
		1. Wydane w roku 1890 na budowę dróg powiatowych z rachunku roku 1891, a potrącone w zamknięciu rachunku za rok 1890		28.800 zł. — ct.			
		Do przeniesienia		28.800 zł. — ct.			

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł	ct.
zł.	zł.					
			17	96	3.764	54
			—	—	1.776	64
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	40	—
			—	—	—	—
			—	—	929	96
			—	—	376	39
			—	—	—	—
			—	—	190	74
			—	—	1.644	50
			—	—	—	—
			11	39	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	129	24
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	22	20
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	—	—
			—	—	3.890	47
			—	—	—	—
2.678	—	Oszczędność ta nie jest rzeczywistą, jak dowodzi obok wykazana należytość bierna, gdyż przedsiębiorcy nie wykończyli w terminie robót, za ktore wypłata należytości nastąpiła po 30. Czerwca 1892.	29	35	12.764	68

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie			Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1890. zł.
X.		Z przeniesienia 28.800 zł.					
		2. Biała, na budowę drogi Biała-Jawiszowice	4.000 „				
		3. Brody, na budowę drogi Brody Załośce-Tarnopol	6.000 „				
		4. Czortków na budowę drogi Jagielnica-Ułaszkowce	4.000 „				
		5. Horodenka, na budowę drogi Kamionka-Obertyn-Nieźwiska	3.000 „				
		6. Jarosław, na budowę dróg: Jarosław-Rokietnica i Pruchnik-Kańczuga	3.000 „				
		7. Kolbuszowa, na budowę drogi Kolbuszowa Sokołów	5.000 „				
		8. Kołomyja, na budowę drogi Kołomyja-Obertyn	5.500 „				
		9. Przemyślany, na budowę drogi Gliniany-Zadwórze	1.000 „				
		10. Rudki, na budowę drogi Rudki-Sądowa-Wisznia	2.500 „				
		11. Rzeszów, na budowę drogi Tyczyn-Jawornik	4.000 „				
		12. Tarnobrzeg, na budowę drogi Majdan-Tarnobrzeg i Tarnobrzeg-Skole	2.900 „				
		13. Tarnopol, na budowę drogi Tarnopol-Brody	4.476 „	10 ct.			
		14. Trembowla, na budowę drogi Trembowla-Sorocko-Skałat	3.000 „	— „			
		15. Złoczów, no budowę drogi Złoczów-Ożydów i Krasne-Rusiłów	3.523 „	15 „			
			80.699 zł.	25 ct.			
		Po odtrąceniu: *a)* zaliczonych na rachunek roku 1892 zasiłków Wydziałom powiatowym na drogi powiatowe 16.080 zł. — ct. *b)* Od Wydziału powiatowego w Cieszanowie zwrot kosztów projektu budowy drogi z Dachnowa do Lubaczowa	79 „ 43 „	16.159 zł	43 ct.	64 539	82
		Do przeniesienia				64.539	82

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r 1891. zł.	Wydatki w r 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1890. zł.
X.	131	Z przeniesienia . .	64.539	82	
		b) Dla dróg gminnych.			
		W powiatach:			
		1. Wydane w roku 1890. na budowę dróg gminnych z rachunku r. 1891. a potrącone w zamknięciu rachunku za r. 1890. 35.632 zł. 21 ct.			
		2. Bóbrka, na budowę drogi z Wodnik do Kurowic, z Bortnik do Holeszowa i z Bóbrki do Romanowa . 11.000 „ — „			
		3. Bochnia, na budowę drogi Marszowice-Podłęże . . . . . 1.000 „ — „			
		4. Brody, na budowę drogi Podkamień-Pieniaki-Łukowiec . . . . 2.000 „ — „			
		5. Brzeżany, na budowę drogi Litatyn-Kozowa . . . . . 3.000 „ — „			
		6. Buczacz, na budowę drogi Korościatyn-Zadorów-Uście zielone . . . 2.000 „ — „			
		7. Czortków, na budowę drogi Dżuryn-Połowce-Bozar . . . . 2.000 „ — „			
		8. Dąbrowa, na budowę drogi Nadwiślańskiej . . . . . 2.000 „ — „			
		9. Dobromil, na budowę drogi Krościenko-Kuźmina i rekonstrukcyę drogi Hubice-Bircza . . . . . 3.400 „ — „			
		10. Gorlice, na budowę drogi Ropa-Wysowa 1.000 „ — „			
		11. Jaworów, na budowę drogi Jaworów-Sądowa Wisznia . . . . 3.000 „ — „			
		12. Krosno, na budowę drogi od gościnca rządowego do zakładu zdrojowego w Iwoniczu . . . . . 5.550 „ — „			
		13. Limanowa, na budowę drogi Krasne-Tymbark . . . . . 3.000 „ — „			
		14. Lwów, na budowę drogi Lwów-Krzywczyce-Żórawniki do Glinian i Jaryczów nowy-Podliski małe . . . . 5.000 „ — „			
		15. Łańcut, na budowę drogi Łańcut-Kańczuga i Urzejowice-Krzeczowice . 2.500 „ — „			
		16. Myślenice, na budowę drogi Pcim-Jordanów i Zembrzyce-Biertowice . . 2.000 „ — „			
		17. Nadwórna, na budowę drogi Nadwórna-Markowice . . . . . 1.000 „ — „			
		18. Nisko, na budowę drogi Nisko-Zarzecze-Ulanów . . . . . 2.000 „ — „			
		Do przeniesienia . 87.082 zł. 21 ct.	64.539	82	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł	ct.	zł	ct.
zł.	zł.					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Wydatki w roku 1891. zł	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1890. zł.
X.	131	Z przeniesienia .	87.082 zł. 21 ct.	64.539	82	
		19. Nowy Targ, na budowę dróg gminnych w Zakopanem z Chabówki do Nowego Targu i na lokalną regulacyę Czarnego Dunajca pod Ludzimierzem .	8.637 „ 09 „			
		20. Przemyśl, na budowę drogi Przemyśl-Husaków	3.000 „ — „			
		21. Przemyślany, na budowę drogi Kurowice-Bóbrka	1.500 „ — „			
		22. Rawa, na budowę drogi Żurawce-Lubycza	750 „ — „			
		23. Rohatyn, na budowę drogi Chodorów-Rohatyn	60.000 „ — „			
		24. Rzeszów, na budowę drogi Miłocin-Bratkowice	1.000 „ — „			
		25. Nowy Sącz, na budowę drogi Krynica-Tylicz i Nowy Sącz-Bobowa .	11.500 „ — „			
		26. Sanok, na budowę drogi Sanok-Bukowsko	3.000 „ — „			
		27. Skałat, na budowę drogi Grzymałów-Sorocko-Trembowla	8.000 „ — „			
		28. Śniatyn, na budowę trzech mostów: *a)* na Rybnicy, *b)* na Bełełujce, *c)* na Turce	300 „ — „			
		29. Tarnów, na budowę drogi Tarnów-Wałki i Jodłówka Dąbrówka . .	6 000 „ — „			
		30. Tarnopol, na budowę drogi Tarnopol-Kozówka-Grzymałów i Iwaczów-Oborzaniec	5.000 „ — „			
		31 Wadowice, na budowę drogi Zembrzyce-Biertowice	500 „ — „			
		32. Wieliczka, na budowę drogi Świątniki-Mogilany, Krasne-Zerosławice-Kępanów i Świątniki górne-Gorzków .	7.300 „ — „			
		33. Zbaraż, na budowę drogi ze Zbaraża ku Podwołoczyskom i ze Zbaraża do Berezowicy	8.000 „ — „			
			211.569 zł. 30 ct.			
		Po odtrąceniu:				
		a) zaliczonych na rachunek roku 1892. zasiłków udzielonych Wydziałom powiatowym	30.278 zł. 49 ct.			
		Do przeniesienia	30.278 zł. 49 ct. 211.569 zł. 30 ct.	64.539	82	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie			Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1890. zł.
X.	131	Z przeniesienia	30.278 zł. 49 ct.	211.569 zł. 30 ct.	64.539	82	
		b) od c. k. Dyrekcyi lasów i domen na budowę drogi z Krynicy do Tylicza . .	5.500 „ — „				
		c) od Wydziału powiat. w Borszczowie za odstąpiony prowizoryczny most na Dźwiniaczce . . .	180 „ — „				
		d) od c. k. głównej kasy krajowej IV. rata subwencyi rządowej na budowę drogi Chodorów-Rohatyn .	14.000 „ — „				
		e) od Wydziału powiatowego w Bóbrce datek na budowę drogi Chodorów-Rohatyn .	1.000 „ — „				
		f) od Szyszkowskiego Władysława, inżyniera, zwrot z kredytu do LW. 10 988/1891.	83 „ 75 „	51.042 „ 24 „	160.527	06	
		c) Datki konkurencyjne na budowę i utrzymanie publicznych dojazdów kolejowych.					
		W powiatach:					
		1. Wydane w roku 1890. na budowę i utrzymanie dojazdów kolejowych na rachunek roku 1891. a potrącone w zamknięciu rachunku za rok 1890. .		4.335 zł. 60 ct.			
		2. Biała, na utrzymanie dojazdów kolejowych do stacyi w Białej, Jawiszowicach, Kozach i Kętach . .		186 „ 14 „			
		3. Bóbrka, na budowę dojazdów kolejowych do stacyi w Bóbrce i Chlebowicach .		600 „ — „			
		4. Brody, na budowę dojazdu kolejowego do stacyi w Zabłotcach . . .		4.000 „ — „			
		5. Cieszanów, na utrzymanie dojazdu kolejowego do stacyi w Oleszycach i na budowę dojazdu kolejowego do stacyi w Lubaczowie		306 „ 13 „			
		6. Husiatyn, na utrzymanie dojazdu kolejowego do stacyi w Kopeczyńcach .		322 „ 44 „			
		Do przeniesienia		9.750 zł. 31 ct.	225.066	88	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie				Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1890. zł.
X.	131	Z przeniesienia .	9.750 zł.	31	ct.	225.066	88	
		7. Jarosław, na utrzymanie dojazdu kolejowego w Jarosławiu . . .	16 „	47	„			
		8. Jasło, na budowę dojazdów kolejowych w Jaśle, Skołyszynie, Wiśniowej, Frysztaku i Moderówce .	393 „	58	„			
		9. Krosno, na utrzymanie dojazdu kolejowego w Iwoniczu	3 „	55	„			
		10. Limanowa, na utrzymanie dojazdu kolejowego w Dobrej	23 „	82	„			
		11. Mielec, na budowę i utrzymanie dojazdów kolejowych w Dąbiu, Bróchowie i Mielcu	323 „	—	„			
		12. Nowy Targ, na utrzymanie dojazdu kolejowego w Chabówce . . .	300 „	—	„			
		13. Przemyśl, na utrzymanie dojazdu kolejowego w Żurawicy . . .	139 „	49	„			
		14. Przemyślany, na utrzymanie dojazdu kolejowego w Zadwórzu . . .	155 „	02	„			
		15. Rawa, na utrzymanie dojazdów kolejowych w Rawie i Uhnowie . .	102 „	17½	„			
		16. Rzeszów, na budowę dojazdów kolejowych do stacyi w Staroniwie, Boguchwale, Czudcu i Strzyżowie . .	1.600 „	—	„			
		17. Sanok, na utrzymanie dojazdu kolejowego w Sanoku	3 „	96	„			
		18. Sokal, na opłacenie gminie miasta Sokal ceny kupna mostu do stacyi w Sokalu, oraz na utrzymanie dojazdów kolejowych w Bełzie, Krystynopolu i Sokalu	3.374 „	92	„			
		19. Stryj, na utrzymanie dojazdów kolejowych w Skolem, Synowódzku, Lubieńcach i Uhersku	40 „	82	„			
		20. Tarnobrzeg, na utrzymanie dojazdów kolejowych w Baranowie, Chmielowie, Tarnobrzegu, Rozwadowie i Zbydniowie	287 „	10	„			
		21. Tłumacz, na utrzymanie dojazdów kolejowych w Niźniowie . . .	4 „	76	„			
		22. Wadowic, na utrzymanie dojazdów kolejowych w Zatorze, Przeciszowie, Ryczowie, Brzeźnicy, Wielkich drogach, Skawcach i Wadowicach . . .	589 „	18	„			
		Do przeniesienia .	17.108 zł.	15½	ct.	225.066	88	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct	zł.	ct.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1890. zł.
X.	132	Z przeniesienia .	17.108 zł. 15½ ct.	225.066	88	
		23. Wieliczka, na utrzymanie dojazdów kolejowych w Bierzanowie, Podgórzu, Skawinie i Swoszowicach . . .	739 „ 32 „			
		24. Złoczów, na budowę i utrzymanie dojazdu kolejowego do stacyi Ożydów-Olesko	2.700 „ — „			
			20.547 zł. 47½ ct.			
		Po odtrąceniu:				
		a) zaliczonych na rachunek roku 1892. datków Wydziałom powiatowym na budowę i utrzymanie dojazdów kolejowych .	416 zł. 94½ ct.			
		b) od Wydziału powiat. w Nowym Targu zwrot reszty z kredytu na budowę dojazdu kolejowego w Chabówce, oraz datek konkurencyjny na utrzymanie powyższeszego dojazdu . .	104 „ 32 „			
		c) od obszaru dworskiego, datek konkurencyjny na utrzymanie dojazdu kol. w Chabówce . . .	21 „ 21 „			
		d) od N. Diamanta ściągnięta grzywna za uszkodzenie dojazdu kolejowego . .	5 „ — „	547 „ 47½ „	20.000	—
		d) Wydatki na kontrolę i pomoc techniczną.				
		1. Porębski Gustaw, pomocnik techniczny, ryczałt na koszta podróży ze Lwowa do Horodenki		30 zł. — ct.		
		Do przeniesienia .		30 zł. — ct.	245.066	88

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł	zł.					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. listopada 1890 zł
X.	132	Z przeniesienia .	30 zł. — ct.	245.066	88	
		2. Czaplicki Henryk, inżynier, reszta kosztów podróży w sprawie drogi powiat. z Turki do Lutowisk . . .	3 „ 69 „			
		3. Tenże, koszta podróży i dyety w sprawie trasy drogi gminnej z Borysławia do Schodnicy	200 „ — „			
		4. Tenże, koszta podróży oraz na wypłatę robotników przy trasie dróg gminnych w powiecie Turczańskim . . .	200 „ — „			
		5. Engel Kazimierz, pomocnik techniczny, dyety i koszta podróży z powodu budowy drogi gminnej z Borysławia do Schodnicy	153 „ 24 „			
		6. Jawornik Kazimierz, pomocnik techniczny, na koszta trasowania drogi gminnej z Zakopanego do Łysej Polany i budowy dróg gminnych w Zakopanem	623 „ 55 „			
		7. Christa Gustaw, konduktor, płaca i ryczałt na objazdy z powodu rekonstrukcyi drogi gminnej od gościńca rządowego do zakładu zdrojowego w Iwoniczu	820 „ — „			
		8. Szyszkowski Władysław, inżynier, koszta podróży i dyety w sprawie wypracowania projektu drogi gminnej do zakładu zdrojowego w Iwoniczu oraz z powodu budowy drogi gminnej Jaworów-Sądowa Wisznia . . .	449 „ 10 „			
		9. O'Byrn Tytus, inżynier, dodatek z powodu zwiększonych czynności przy budowie dróg w Zakopanem . . .	275 „ 92 „			
		10. Switkowski Mieczysław, inżynier, na koszta trasowania drogi z Krynicy do Tylicza	370 „ 03 „			
		11. Biernacki Konstanty, pomocnik techniczny na koszta trasowania drogi z Krynicy do Tylicza	276 „ 75 „			
		12. Bauman Stanisław, konduktor, koszta podróży z powodu trasowania drogi w Zakopanem	10 „ 84 „			
		Do przeniesienia .	3.413 zł. 12 ct.	245.066	88	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł	ct.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. Listopada 1890. zł.
X.	132	Z przeniesienia . 3.413 zł. 12 ct.	245.066	88	—
		13 Kurniewicz Ignacy, inżynier, delegowany do budowy drogi Chodorów-Rohatyn, ryczałt na objazdy i dodatek budowlany . . . . . 1.520 „ — „	4.933	12	—
		Razem . . .	250.000	—	250.000
	133	Na utworzenie zakładowego funduszu pożyczkowego w sumie 300.000 zł., 9 rata	20.000	—	20.000
		Suma zasiłków { zwyczajnych .	250.000	—	250.000
		{ *nadzwyczajnych* .	*20.000*	—	*20.000*
		Razem . .	270.000	—	270.000
		E. Wydatki na myta.			
	134	Budowa i utrzymanie domków mytniczych *(nadzwyczajne)* .	*1.712*	*97*	*3.000*
	135	Koszta komisyjne, ogłoszenia, licytacye i inne drobne . .	2.421	08	2.000
	136	Przerwy z powodu wypadków elementarnych . . .	—	—	400
		Suma wydatków na myto { *a)* zwyczajne .	2.421	08	2.400
		{ *b) nadzwyczajne* .	*1.712*	*97*	*3.000*
		Razem . .	4.134	05	5.400
		F. Zaopatrzenia.			
	137	Zienkowicz Wincenty, emerytowany inżynier II. klasy z rocznych 480 zł.	—	—	480
	138	Borzęcki Leonard, emerytowany konduktor, rocznie . .	312	50	312
	139	Hlawaty Alojzy „ „ „ . .	300	—	300
	140	Hryniewicz Wincenty „ „ „ . .	243	75	244
	141	Ulanowski Rafał „ „ „ . .	180	—	180
	142	Niewiadomska z Hoszowskich Sabina, wdowa po inżynierze okręgowym rocznie . . . . . 350 zł. i dla dwojga dzieci po 58 zł. . . . 116 „	466	10	466
	143	Pohowska Ewelina, wdowa po pełniącym obowiązki inżyniera rocznie . . . . . 200 zł. i dla czworga dzieci po 50 zł. . . . 200 „	399	84	400
	144	Szeliska Laura, wdowa po konduktorze, rocznie . . .	166	66	167
	145	Chodorowska Leokadya, j. w.	100	—	100
		Do przeniesienia . .	2.168	85	2.649

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—		—	—	—	—
1.287	—	*Wydatki mniejsze*, według rzeczywistej potrzeby.	—	—	—	—
—	421	*Wydatki większe* znajdują pokrycie w powyższej pozycyi.	—	—	6	29
400	—	*Wydatki mniejsze*, według rzeczywistej potrzeby.	—	—	—	—
400	421		—	—	6	29
1.287	—		—	—	—	—
1.687	421		—	—	6	29
1.266						
480	—	*Wydatki mniejsze* z powodu śmierci śp. Zienkowicza.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
480	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. i 27. Listopada 1890. zł.
X.		Z przeniesienia . .	2 168	85	2.649
	146	Zarembiny Franciszki, wdowy po konduktorze, 3-ga dzieciom po 13 zł. rocznie	38	88	39
	147	Darowski Stanisław, emerytowany konduktor . . .	229	92	230
	148	Skwarczyński Jan „ „	480	96	481
	149	Grzymałowa Melania, wdowa po konduktorze, z roczn. 250 zł. oraz dla 5-ga dzieci po 25 zł . . . 125 „	354	16	375
	149*a)*	Łuniewska Natalia, wdowa po inżynierze-asystencie, jednorazowo	150	—	150
	149*b)*	Rondewald Eleonora, wdowa po konduktorze, jednorazowo .	50	—	50
	—	Zienkowiczowa Aleksandra, wdowa po inżynierze okręgowym, rocznie	600	—	—
	—	Reicher Stanisław, emerytowany konduktor z rocznych 546 zł.	364	—	—
		Razem . .	4.436	77	3.974
XI		**Dotacye dla zakładów krajowych.**			
	150	Krajowy szpital powszechny we Lwowie	6.062	75	—
	151	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie . . .	—	—	—
	152	Fundusz podrzutków we Lwowie	5.248	07	4.062
	153	Krajowy szpital powszechny św. Łazarza w Krakowie . .	7.701	72½	
	153*a)*	Dotacya dana funduszowi krajowego szpitala powszechnego św. Łazarza w Krakowie na budowę pawilonu chirurgicznego i wewnętrzne urządzenie tegoż (w myśl uchwały sejmowej z dnia 19. Listopada 1890, z przeznaczonych na ten cel 125.000 zł.)	59.055	97½	63.034
	154	Fundusz podrzutków w Krakowie	3.438	—	2.700
	154*a)*	Dotacya dana funduszowi krajowego szpitala powszechnego we Lwowie na zakupno gruntu pod budowę Zakładu położnic we Lwowie (w myśl uchwały sejmowej z dnia 17. Listopada 1890) . . . . . *nadzwyczajne*	*20.875*	—	*20.000*
	154*b)*	Dotacya, (jak poz. 154 *a)*, na roboty przygotowawcze w sprawie powyższej budowy (w myśl uchwały sejmowej z dnia 17. Listopada 1890) . . . . . *nadzwyczajne*	*2.000*	—	*2.000*
		Ogółem { zwyczajne	81.506	52	69.796
		Ogółem { *nadzwyczajne*	*22.875*	—	*22.000*
		Suma rubryki XI. . .	104.381	52	91.796

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
480	—					
—	—					
—	—					
—	—					
21	—	Rozporządzeniem z dnia 15. Marca 1891 LW. 8152. zamknięto datek dla córki Melanii Józefy z końcem Lutego 1891 z powodu śmierci.				
—	—					
—	—					
—	600	Rozporządzeniem z dnia 11. Listopada 1890 LW. 46.696 pensya wdowia o rocznych 600 zł. od 1. Listopada 1890.				
—	364	Rozporządzeniem z dnia 3. Lipca 1891 LW. 28.281 przeniesiony w stan spoczynku od 1. Maja o rocznych 546 zł.				
501	964		—	—	—	—
	463					
—	6.063					
—	—					
—	1.186					
—	3.724	Uzasadnienia przekroczeń obacz w szczegółowych zamknięciach rachunków tych zakładów.				
—	738					
—	*875*	*Wydatek większy* o należytość rządową od kontraktu kupna gruntu „Wulka kampianowska“, wypłaconą c. k. skarbowi Państwa do LW. 39 641/1891. w kwocie 875 zł.				
—	—					
—	11.711		—	—	—	—
—	*875*		—	—	—	—
—	12.586		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
XII.	155	**Wydatki na szupaśnictwo.**			
		a) Koszta szupasowe w kraju	18.896	31	
		b) „ „ „ Austryi niższej . 26 zł. 49 ct.			
		c) „ „ „ „ wyższej 100 „ 13 „			
		d) „ „ „ Bukowinie . 4 „ 74½ „			
		e) „ „ „ Dalmacyi . 1 „ 58 „			
		f) „ „ „ Gorycyi . . 7 „ 18 „			
		g) „ „ „ Istryi . . 5 „ 75 „			
		h) „ „ „ Karyntyi . . 17 „ 29½ „			
		i) „ „ „ Krainie . . 69 „ 58 „			
		k) „ „ „ Morawie . . 1.368 „ 01½ „			
		l) „ „ „ Solnogrodzie . 1 „ 35 „			
		m) „ „ „ Styryi . . 192 „ 83 „			
		n) „ „ „ Szląsku . . 676 „ 65½ „			
		o) „ „ „ Tryeście . . 23 „ 50 „			
		p) „ „ „ Tyrolu . . 160 „ 54½ „	2.655	64½	—
		r) Zwroty i inne rozmaite	122	34½	—
		Suma wydatków . .	21.674	30	28.000
XIII.	156	**Budowy wodne i melioracye.**			
		A Biuro melioracyjne.			
		a) Inżynierowie:			
		płace 4 inżynierów po 1.500 zł. . .	6.000 zł.	— ct.	
		„ 2 „ „ 1.200 „ . .	2.399 „	92 „	
		„ 1 „ „ 1.000 „ . .	1.000 „	— „	
		dodatki za plany dla 7 inżynierów po 300 zł.	2 100 „	— „	
		dwa dodatki pięcioletnie dla 1 inżyniera po 150 zł.	300 „	— „	
		dodatek osobisty dla 1 inżyniera . .	200 „	— „	
		Razem .	11.999 zł.	92 ct.	
		Do tego: α) remuneracya dana jednemu inżynierowi w kwocie .	200 „	— „	
		β) zaliczki udzielone na płace . . . 950 zł. po strąceniu ściągniętych rat bież. 110 „	840 „		
			13 039	92	12.000
		Do przeniesienia .	13.039	92	12.000

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł	zł.					
			—	—	519	99½
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	95
6.326	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, że znaczną część kosztów pokryto z pieniędzy odebranych szupaśnikom przytrzymanym na emigracyi do Ameryki, dalej że na stacyach Lwów, Przemyśl i Kraków uzyskano znaczne korzyści przez objęcie dostawy odzieży szupasowej we własny zarząd, a innym stacyom szupasowym zniżono cenę za odzież, a wreszcie że wskutek zarządzenia do LW. 13.314/1886 szupaśnicy transportowani koleją, byli odstawiani wprost aż do ostatniej stacyi szupasowej położonej przy kolei i że z powodu zaprowadzenia na kolejach państwowych opłat strefowych, koszta transportu koleją znacznie się obniżyły.	—	—	520	94½
—	1.040	*Wydatek większy* o nieprelimiowane zaliczki na płace w kwocie 840 zł., pokryte w zupełności przypisaną obok do zwrotu należytością czynną, oraz o remuneracyę 200 zł., daną jednemu z inżynierów za nadobowiązkowe czynności.	840	—	—	—
—	1.040		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
XIII.	156	Z przeniesienia . .	13.039	92	12 000
		b) Inżynierowie-asystenci:			
		płace 2 inżynierów-asystentów po 1.000 zł.	2.083 zł. 35 ct.		
		„ 6 „ „ „ 800 „	4.560 „ — „		
		„ 5 „ „ „ 600 „	2.700 „ — „		
		dodatki za plany dla 13 inżynierów asystentów po 200 zł. . . .	2.333 „ 18 „		
		dodatek osobisty dla 2 z nich . .	216 „ 64 „		
		Razem .	11.893 zł. 17 ct.		
		Do tego: zaliczka udzielona na płacę . . . 250 zł. — ct.			
		po strąceniu ściągniętych rat bież. 112 „ 50 „	137 „ 50 „		
		Ogółem .	12.030 zł. 67 ct.		
		Od tego, od funduszów regulacyi Kisieliny, Łęgu, Krzemienicy, Gniłej Lipy, Trześniówki, Nowego Brnia, obwałowania Wisły i Sanu, oraz od Spółki wodnej dla osuszenia bagien rudnickich . .	4.361 „ 01 „		
		tytułem zwrotu płac inżynierów-asystentów, jako kierowników, za spędzony przy budowie czas; wydatek tedy czysty *ad b)*	7.669 zł. 66 ct.		
		Do tego: dodatkowe wynagrodzenie za plany w myśl §§. 6 i 12 instrukcyi dla biura melioracyjnego, oraz koszta podróży i przesiedlenia	783 „ 36½ „	8.453	02½	7 800
		c) Pomocnicy techniczni płatni dziennie:			
		1 po 2 zł., zaś od 1. maja 1891 po 2 zł. 30 ct.	803 zł. 50 ct.		
		1 „ 2 zł., ...	730 „ — „		
		1 „ 1 zł. 50 ct. zaś od 16. Lipca 1891 po 2 zł.	632 „ — „		
		1 „ 1 zł. (od 7. Stycznia do 30. Kwietnia 1891)	114 „ — „		
		Razem . .	2 279 zł. 50 ct.		
		Do tego: wynagrodzenie za plany, itp.	250 „ — „		
		Suma .	2.529 zł. 50 ct.		
		Od tego: zwroty od stron prywatnych za uskutecznione dla nich plany . .	354 „ 25 „	2.175	25	2.008
		Do przeniesienia . .		23.668	19½	21.808

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	1.040		840	—	—	—
—	—	*Wydatek większy*, niepreliminowany, z tytułu zaliczki na płacę, pokryty w zupełności przypisaną obok do zwrotu należytością czynną.	137	50	—	—
—	653	*Wydatek większy*, według koniecznej potrzeby.	—	—	—	—
—	167	*Wydatek większy*, według koniecznej potrzeby.	242	68	—	—
—	1.860		1.220	18	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
XIII.	156	Z przeniesienia . .	23.668	19½	21.808
		d) Pomoc techniczna dla Ekspozytur: w Krakowie 1 inżynier-asystent, płaca z dodatkiem, z opłatą rysownika i remuneracya . . . . . 1.166 zł. 66 ct. w Tarnowie 1 praktykant po 2 zł. i za plany, oraz zapomoga . . . . 980 „ — „ w Sanoku . . . . . — „ — „	2.146	66	2.810
		e) Utrzymanie Ekspozytur: w Krakowie . . . . . 300 zł. w Tarnowie i Sanoku po 200 zł. . . . 400 „	700	—	700
	157	Sprawienie, uzupełnienie i naprawa narzędzi, oraz zakupno potrzeb rysunkowych	948	61	500
	158	Na dozorców drenarskich	310	—	720
	159	Na urządzenie i utrzymanie kursu praktycznego dla dozorców melioracyjnych (w myśl uchwały sejmowej z dnia 21. Listopada 1890)	2.500	—	2.500
		Do przeniesienia . . .	30 273	46½	29.038

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	1.860		1.220	18	—	—
663	—	*Wydatek mniejszy*, pomimo że pomoc techniczna przy ekspozyturze w Tarnowie kosztowała w tym roku *więcej o* 180 zł., zaoszczędzono bowiem przy ekspozyturze w Krakowie z ryczałtu na rysownika 113 zł., a na pomoc techniczną przy ekspozyturze w Sanoku nic nie wydano, czem zaoszczędzono 730 zł., ogółem wydano *mniej o* 663 zł. W pozycyi 156 wydano: *ad a) więcej* od budżetu o 1.040 zł. „ *b) więcej* „ „ „ 653 „ „ *c) więcej* „ „ „ 167 „ „ *d) mniej* „ „ „ . . . 663 zł. Razem *więcej* o . 1.860 zł *mniej* 663 zł. Ogółem *więcej o* . . . 1.197 zł. uwzględniwszy jednak dane zaliczki na płace, przypisane do zwrotu w sumie . . . 977 zł 50 ct. okaże się właściwe przekroczenie budżetu jeno o . . . 219 zł.				
—	—		—	—	—	—
—	449	*Wydatek większy* wedle potrzeby w tym roku.	—	—	—	—
410	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nie okazała się w tym roku potrzeba opłacania dozorców drenarskich przy Ekspozyturze krakowskiej i sanockiej, czem zaoszczędzono 480 zł., natomiast zaś udzielono z tego zaoszczędzenia stypendyum dla drenarza Sokólskiego w kwocie 40 zł., oraz dano jednemu z dozorców drenarskich przy Ekspozyturze tarnowskiej zapomogę 30 zł., — ogółem zaoszczędzono 410 zł.	—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
1.073	2.309		1.220	18	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
XIII.		Z przeniesienia . .	30.273	46½	29.038
	160	Na obserwacye ombrometryczne i wodoskazowe, tudzież na odnośne publikacye	2.750	—	2.750
	161	Na przeprowadzenie zdjęć niwelacyjnych i studyów dla powiatów, Spółek wodnych i gmin, w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 27. Września 1882	10.822	27	3.000
		B. Wykonanie budowli wodnych.			
	162	Na regulacye systematyczną rzek karpackich: Na regulacyę rzeki Biały z dopływami i uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Dunajca, I. rata . . .	30.000	—	30.000
		Do przeniesienia . .	73.845	73½	64.788

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1.073	2.309		1.220	18	—	—
—	—	Według zamknięcia rachunku tej rubryki za rok 1890. (str. 88/89. poz. 153.) przeniesiono do rachunku roku 1891. niezużyty w poprzednim roku kredyt . . . . . 770 zł. 97 ct. Do tego: kredyt uchwalony na rok 1891. 2.750 „ — „ Razem do rozporządzalności 3.520 zł. 97 ct. Wydano w ciągu roku *netto* . . 2.975 „ 54 „ resztę zaś niezużytą w kwocie . 545 zł. 43 ct. przeniesiono do rachunku roku 1892 w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 15. Listopada 1890., przedłużającej termin wydatkowania kwot preliminowanych w tej rubryce na rok 1891. do końca marca 1893 roku. Przeniesiony ten kredyt zużyty być ma: 1) na dalsze wydawnictwo: „Stan wody na rzekach galicyjskich oraz opad atmosferyczny w. r. 1891“ zestawione przez Dra Karlińskiego; 2) na wydawnictwo: „Opad atmosferyczny w Galicyi w r. 1891, zestawiony przez zarząd obserwatoryum Towarzystwa politechnicznego we Lwowie;“ 3) na założenie wodoskazu w Ujściu solnem na Rabie, 4) „ „ „ na Wiśle pod Czernichowem; 5) na odnowienie wodoskazu w Kutach na Czeremoszu.	—	—	—	—
—	7.822	*Wydatek większy* w miarę zgłoszeń, z którego część w swoim czasie zwróconą zostanie z właściwych funduszów regulacyjnych, po wejściu tychże w życie.	22	06	—	—
—	—	Z kredytu uchwalonego na rok 1891 w wysokości . . . . . 30.000 zł. — ct. wydano w ciągu roku . . 5.803 „ 45 „ resztę zaś niezużytą w kwocie 24.196 zł. 55 ct. przeniesiono do rachunku roku 1892, w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 15. Listopada 1890, mocą której upoważniono Wydział krajowy do wydatkowania kwot w tej rubryce preliminowanych na rok 1891, aż do końca Marca 1893 roku.	—	—	—	—
1.073	10.131	Wynik tedy roku 1891, j. o. 30.000 zł. — ct.	1.242	24	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Listopada 1890. zł.
XIII.		Z przeniesienia . . .	73.845	73½	64.788
	163	Zasiłki 33⅓% na lokalną regulacyę rzek niespławnych, w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 6. Października 1882:			
		a) Na regulacyę Raby pod Winiarami, Stadnikami i Gdowem, I. rata	2.000	—	2.000
		b) Na regulacyę Raby pod Stanisławicami i Cichowicami, II. rata	2.000	—	2.000
		c) Na regulacyę Dunajca między Gołkowicami a Nowym Sączem, IV. rata	1.000	—	1.000
		d) Na regulacyę Dunajca między Nowym Sączem a Marcinkowicami, II. rata	1.500	—	1.500
		Do przeniesienia . .	80.345	73½	71.288

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą prleiminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1.073	10.131		1.242	24	—	—
—	—	Kredyty w roku 1891 niezużyte, przeniesiono do rachunku roku 1892, w myśl wyżej powołanej uchwały Wysokiego Sejmu.				
—	—					
—	—	Według zamknięcia rachunku tej rubryki z roku 1890. (str. 91. poz. 154 *c*) przeniesiono na rachunek roku 1891, niezużyty w poprzednim roku kredyt . . . . . 2.000 zł. — ct. Do tego: uchwalona na rok 1891, IV. rata . . . . 1.000 „ — ct. razem do rozporządzalności . . 3.000 zł. — ct. W roku 1891 wydano na regulacyą 2.190 „ 39 „ resztę zaś kredytu w kwocie . 809 zł. 61 ct. (w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 15. Listopada 1890) przeniesiono do rachunku r. 1892. Po potrąceniu tedy od ogólnej sumy wynikłości . . . 3.000 zł pobranego z roku 1890. kredytu 2.000 „ okazuje się *czysty wydatek*, jak wykazano . . . . . 1.000 zł.				
—	—	Według zamknięcia rachunku tej rubryki z roku 1890, (str. 91. poz. 154. *d*) przeniesiono na rachunek roku 1891. niezużyty w poprzednim roku kredyt . . . . . 2.000 zł. — ct. Do tego: uchwalona na rok 1891, II. rata . . . . 1.500 „ — „ razem do rozporządzalności . . 3.500 zł. — ct. W roku 1891 wydano na regulacyą 3.309 „ 61 „ resztę zaś kredytu . . . . 190 zł. 39 ct. (w myśl wyżej powołanej uchwały Wysokiego Sejmu) przeniesiono do rachunku r. 1892. po potrąceniu tedy od ogólnej sumy wynikłości . . . 3.500 zł. pobranego z roku 1890. kredytu 2.000 „ okazuje się *czysty wydatek*, jak wykazano; . . . . . 1.500 zł.				
1.073	10.131		1.242	24	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Listopada 1890. zł.
XIII.		Z przeniesienia . . .	80.345	73½	71.288
		e) Na regulacyę Dunajca pod Dąbrową, Marcinkowicami i Kurowem	1.500	—	1.500
		f) Na regulacyę Dunajca pod Zbyszycami	1.473	—	1.473
		g) Na regulacyę Dunajca pod Gródkiem, II. rata (ostatnia)	1.217	—	1.217
		h) Na regulacyę Dunajca między Czchowem a Biskupicami, II. rata (ostatnia)	1 500	—	1.500
		Do przeniesienia . . .	86.035	73½	76.978

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1.073	10.131		1.242	24	—	—
—	—					
—	—	Z kredytu uchwalonego na rok 1891. w wysokości . . . . . 1.473 zł. — ct. wydano w ciągu roku . . 549 „ 61 „ resztę zaś niezużytą w kwocie 923 zł. 39 ct. przeniesiono do rachunku roku 1892, w myśl wyżej powołanej uchwały Wysokiego Sejmu. Wynik tedy roku 1891, j. o . 1.473 zł.				
—	—	Według zamknięcia rachunku tej rubryki z roku 1890, (str. 90/91 poz. 154 *f*) przeniesiono do rachunku roku 1891, niezużyty a na rok 1890 uchwalony kredyt . . . 900 zł. Do tego: rata II. uchwalona na rok 1891 . . . . 1.217 „ Razem do rozporządzalności . . 2.117 zł. Wydano w ciągu r. kredyt z r. 1890 900 „ kredyt zaś z roku 1891 . . 1.217 zł. w myśl powołanej zwyż uchwały Wysokiego Sejmu przeniesiono do rachunku roku 1892., po potrąceniu tedy od ogólnej sumy wynikłości . . . . . 2.117 zł. kredytu pobranego z roku 1890 900 „ okazuje się *czysty wydatek*, jak wykazano; . . . . . 1.217 zł.				
—	—	Według zamknięcia rachunku tej rubryki z r. 1890. (str. 91. poz. 154. *g*) przeniesiono do rachunku roku 1891, niezużyty a na rok 1890 uchwalony kredyt . . . . . 2 500 zł. — ct. Do tego: rata II. uchwalona na rok 1891. . . . . 1.500 „ — „ Razem do rozporządzalności . . 4.000 zł. — ct. Wydano w ciągu roku 1891 . . 2.447 „ 52 „ resztę zaś kredytu w kwocie . 1.552 zł. 48 ct. przeniesiono do rachunku roku 1892, w myśl wyżej powołanej uchwały Wysokiego Sejmu. Po potrąceniu tedy od ogólnej sumy wynikłości . . . 4.000 zł kredytu pobranego z roku 1890. 2.500 „ okazuje się *czysty wydatek*, jak wykazano: . . . . . 1.500 zł.				
1.073	10.131		1.242	24	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. Listopada 1890. zł.
XIII.	163	Z przeniesienia . . .	86.035	73½	76.978
		i) Na regulacyę Dunajca między Melsztynem a Wróblowicami, III. rata	2.000	—	2.000
		k) Na regulacyę Dunajca pod Olszynami (jednorazowo) .	469	45	469
		l) „ „ „ „ Gierową Janowicką (jednoraz.)	1.000	—	1.000
		m) „ „ „ „ Dąbrówką Szczepanowską .	2.500	—	2.500
		n) „ „ „ „ Błoniem i Zgłobicami . .	1.500	—	1.500
		o) „ „ Wisłoki pod Kleciem, Błaszkową i Skurową	4.276	—	4.276
		p) „ „ „ „ Pustynią (jednorazowo) .	2.000	—	2.000
		q) „ „ „ „ Mokrzcem i Parkoszem, II. rata	1.000	—	1.000
		Do przeniesienia . . .	100.781	18½	91.723

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1.073	10.131		1.242	24	—	—
—	—					
—	—					
—	—	Kredyt w roku 1891 niezużyty, przeniesiony do rachunku roku 1892, w myśl wyżej powołanej uchwały Wysokiego Sejmu.				
—	—	Z kredytu uchwalonego na rok 1891. w wysokości . . . . . 2.500 zł. — ct. wydano w ciągu roku . . 1.307 „ 09 „ resztę zaś niezużytą w kwocie 1.192 zł. 91 ct. przeniesiono do rachunku roku 1892, w myśl wyżej powołanej uchwały Wysokiego Sejmu. Wynik tedy roku 1891, j. o . 2.500 zł.				
—	—					
—	—	Z kredytu uchwalonego na rok 1891, w wysokości . . . . . 4.276 zł. — ct. wydano w ciągu roku . . 4.243 „ 93 „ resztę zaś niezużytą w kwocie 32 zł. 07 ct. przeniesiono do rachunku roku 1892, w myśl wyżej powołanej uchwały Wysokiego Sejmu. Wynik tedy roku 1891, j. o. . 4.276 zł.				
—	—	Z kredytu uchwalonego na rok 1891, w wysokości . . . . . 2.000 zł. — ct. wydano w ciągu roku . . 771 „ 62 „ resztę zaś niezużytą w kwocie 1.228 zł. 38 ct. przeniesiono do rachunku roku 1892, w myśl wyżej powołanej uchwały Wysokiego Sejmu. Wynik tedy roku 1891, j. o. . 2.000 zł.				
—	—	Według zamknięcia rachunku tej rubryki za r. 1890, (str. 92/93 poz. 154 *m.*) przeniesiono do rachunku roku 1891, niezużyty kredyt . 1.998 zł. 40 ct. Do tego: rata II. uchwalona na rok 1891. . . . . 1 000 „ — „ razem do rozporządzalności 2.998 zł. 40 ct. w roku 1891 wydano z tegoż 1.998 „ 40 „ resztę zaś kredytu w kwocie . 1.000 zł. przeniesiono do rachunku roku 1892, w myśl wyżej powołanej uchwały Wysokiego Sejmu. Po potrąceniu tedy od ogólnej sumy wynikłości . . . 2.998 zł. 40 ct. pobrany z roku 1890, kredyt . 1.998 „ 40 „				
1.073	10.131	okazuje się *czysty wydatek*, jak wykazano . . . . . 1.000 zł.	1.242	24	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 26. i 27. Listopada 1890. zł.
XIII.	163	Z przeniesienia . .	100.781	18½	91.723
		r) Na regulacyę Wisłoki pod Przyborowem i Podegrodziem	2.000	—	2.000
		s) „ „ „ między Przecławiem a Wolą Mielecką, II. rata	2000	—	2.000
		t) „ „ Wisłoka pod Dobrzechowem . . .	1.278	—	1.278
		Do przeniesienia . .	106.059	18½	97.001

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1.073	10.131		1.242	24	—	—
—	—	Z kredytu uchwalonego na rok 1891, w wysokości . . . . . 2.000 zł. — ct. wydano w ciągu roku . . 1.202 „ 86 „ resztę zaś niezużytą w kwocie 797 zł. 14 ct. przeniesiono do rachunku roku 1892, w myśl wyżej powołanej uchwały Wysokiego Sejmu. Wynik tedy roku 1891 j. o. . 2.000 zł.				
—	—	Według zamknięcia rachunku tej rubryki za r. 1890, (str. 92/93 poz. 154. *n.*) przeniesiono do rachunku roku 1891, niezużyty kredyt . 2.000 zł. Do tego: rata II. uchwalona na rok 1891. . . . . 2.000 „ razem do dyspozycyi . 4.000 zł. Wydano c. k. Namiestnictwu kredyt z roku 1890 . . . 2.000 „ kredyt zaś niezuży z r. 1891 . 2.000 zł. przeniesiono do rachunku roku 1892, w myśl wyżej powołanej uchwały Wysokiego Sejmu. Po potrąceniu tedy od ogólnej sumy wynikłości . . . 4.000 zł. pobrany z roku 1890, kredyt . 2.000 „ okazuje się *czysty wydatek*, jak wykazano . . . . . 2.000 zł.				
—	—	Z kredytu uchwalonego na rok 1891, w wysokości . . . . . 1.278 zł. — ct. wydano w ciągu roku . . 818 „ 45 „ resztę zaś niezużytą w kwocie 459 zł. 55 ct. przeniesiono do rachunku roku 1892, w myśl wyżej powołanej uchwały Wysokiego Sejmu. Wynik tedy roku 1891, j. o. . 1.278 zł.				
1.073	10.131		1.242	24	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. i 27. listopada 1890 zł
XIII.	163	Z przeniesienia . .	106.059	18½	97.001
		u) Na regulacyę Sanu pod Bartkówką, II. rata . . .	700	—	700
		v) „ „ „ „ Bachorzem i Chodorówką (budowle uzupełniające)	2.000	—	2.000
		w) „ „ „ „ Bachorcem i Pawłokomą II. rata (ostatnia)	650	—	650
		Do przeniesienia . . .	109.409	18½	100.351

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1.073	10.131		1.242	24	—	—
—	—	Według zamknięcia rachunku tej rubryki za r. 1890, (str. 92/93 poz. 154. *s.*) przeniesiono do rachunku roku 1891, kredyt na rok 1890, uchwalony, (I. ratę). . . . . 800 zł. Do tego: II. rata uchwalona na rok 1891, ... 700 „ razem do rozporządzalności 1.500 zł. Z kredytów tych, przeznaczonych ostatecznie (LW. 15821/892) na dalszą regulacyę Sanu pod Pawłokomą i Bachorzem, wydano c. k. Namiestnictwu . . 800 zł. niezużyty zaś kredyt z r. 1891 przeniesiono do rachunku r. 1892. 700 „ Po potrąceniu tody od ogólnej sumy wynikłości . . . 1.500 zł. pobranego z roku 1890, kredytu 800 „ okazuje się *czysty wydatek*, jak wykazano, ... 700 zł.				
—	—	Według zamknięcia rachunku tej rubryki za r, 1890, (str. 92/93 poz. 154 *r)* i *t)* przeniesiono na rok 1891, niewyczerpany kredyt . 1.559 zł. 34 ct. oraz niezużyty „ . 1.081 „ — „ Do tego: uchwalony na r. 1891 kredyt . . . . . 2.000 „ — „ Razem do rozporządzalności 4.640 zł. 34 ct. W roku 1891 wydano . . 3 154 „ 49 „ resztę zaś kredytu . . . 1.485 zł. 85 ct. przeniesiono do rachunku r. 1892. w myśl wyżej powołanej uchwały Wysokiego Sejmu. Po potrąceniu tedy od ogólnej sumy wynikłości . . . 4.640 zł. 34 ct. pobranych z r. 1890 kredytów 2.640 „ 34 „ okazuje się *czysty wydatek*, jak wykazano . . . . . 2.000 zł. — ct.				
—	—					
1.073	10.131		1.242	24	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15. i 27. Listopada 1890. zł.
XIII.	163	Z przeniesienia . . .	109.409	18½	100.351
		x) na regulacyę Sanu pod Ruską Wsią i Iskaniem . .	1.500	—	1.500
		y) „ „ „ „ Ostrowem i Prałkowcami . .	4.701	—	4.701
		z) „ „ Świey pod Kniaziołuką i Tiapczem . .	918	—	918
		aa) „ „ „ „ Lachowicami podróżnemi . .	1.567	—	1.567
		bb) „ „ „ „ Lachowicami zarzecznemi .	1.433	—	1.433
		cc) „ „ Łomnicy pod Perchińskiem, I. rata .	1.000	—	1.000
		dd) „ „ „ „ Chocinem i Podmichalem, I. rata	1.500	—	1.500
		ee) „ „ Bystrzycy nadwórniańskiej pod Nazawizowem	1.186	—	1.186
		ff) „ „ Czeremosza pod Załuczem, III. rata .	—	—	1.200
		gg) Do dyspozycyi Wydziału krajowego	5.000	—	5.000
	164	Na popieranie przedsiębiorstw melioracyjnych, na zasadzie ustawy państwowej z dnia 30. Czerwca 1884. (Dz. ust. państw. Nr. 116):			
		a) Na regulacyę nowego Brnia, II. rata z przyznanych 92.825 zł.	15.471	—	15.471
		Do przeniesienia . . .	143.685	18½	135.827

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1.073	10.131		1.242	24	—	—
—	—	Z kredytu uchwalonego na rok 1891, w wysokości . . . . . 1.500 zł. — ct. wydano w ciągu roku . . 1.154 „ 94 „ resztę zaś niezużytego kredytu w kwocie . . . . . 345 zł. 06 ct. przeniesiono do rachunku r. 1892 w myśl uchwały Wys. Sejmu. Wynik tedy roku 1891, j. o. . 1.500 zł.				
—	—	Z kredytu uchwalonego na rok 1891, w wysokości . . . . . 4.701 zł. — ct. wydano w ciągu roku . . 1.835 „ 52 „ resztę zaś niezużytego kredytu w kwocie . . . . . 2.865 zł. 48 ct. przeniesiono do rachunku r. 1892 w myśl uchwały Wys. Sejmu. Wynik tedy roku 1891, j. o.. 4.701 zł.				
—	—	Z kredytu uchwalonego na rok 1891, w wysokości . . . . . 918 zł. — ct. wydano w ciągu roku . . 584 „ 67 „ resztę zaś niezużytego kredytu w kwocie . . . . . 333 zł. 33 ct. przeniesiono do rachunku r. 1892 w myśl uchwały Wys. Sejmu. Wynik tedy roku 1891, j. o. . 918 zł.				
—	—	Kredyty w roku 1891 niezużyte, przeniesione do rachunku roku 1892 w myśl wyżej powołanej uchwały Wysokiego Sejmu.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
1.200	—	Kredyt zaoszczędzony z powodu zaniechania regulacyi (LW. 15.482/1891.				
—	—					
—	—					
2.273	10.131		1.242	24	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890. zł.
XIII.	164	Z przeniesienia . .	143.685	18½	135.827
		b) Na regulacyę Łęgu, VI. rata	14.000	—	14 000
		c) „ „ Kisieliny, VI. rata, (ostatnia) . . .	11.666	—	11.666
		d) „ „ Krzemienicy, IV. rata	12.400	—	12.400
		e) „ obwałowanie Wisły i Sanu w powiecie tarnobrzeskim, III. rata	45.373	—	45.373
		f) Dodatkowy zasiłek krajowy na osuszenie bagien rudnickich	10.520	—	10.520
	165	Dotacya na popieranie mniejszych robót melioracyjnych, w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 26. Listopada 1889. .	5.000	—	5.000
		Suma rubryki XIII. . .	242.644	18½	234.786
XIV.		**Odsetki od pożyczek i umarzanie tychże.**			
	166	Umorzenie reszty pożyczki 27.000 zł., z pierwotnej sumy 66.000 zł., zaciągniętej z funduszu domestykalnego na budowę kulparkowską:			
		a) V. rata kapitału . . . . . 321 zł. 98 ct.			
		b) 4½% odsetki . . . . . 1.163 „ 02 „	1.485	—	1.485
	167	Umorzenie pożyczki 40.400 zł., zaciągniętej w galic. Kasie oszczędności na budowę kulparkowską:			
		a) XXIV. i XXV. rata kapitału . . . 848 zł. 79 ct.			
		b) 5% odsetki . . . . . 1.648 „ 02 „	2.496	81	2.497
	168	Umorzenie pożyczki 10.000 zł., zaciągniętej przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego a Paulo we Lwowie w galic. Kasie oszczędności:			
		a) XX. i XXI. rata kapitału . . . . 149 zł. 39 ct.			
		b) 5% odsetki . . . . . 442 „ 19 „			
		c) podatek dochodowy od odsetek . . . 82 „ 85 „	674	43	672
	169	Zwrot pożyczki w pierwotnej sumie 415.625 zł., zaciągniętej od funduszu pożyczkowego dla Spółek wodnych na spłatę długu Bankowi dla krajów koronnych:			
		a) II. rata kapitału . . . . . 15.000 zł. — ct.			
		b) 4½% odsetki . . . . . 17.848 „ 12 „	32.848	12	33.000
		Do przeniesienia . . .	37.504	36	37.654

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
2.273	10.131		1.242	24	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—	Z kredytu uchwalonego na rok 1891 5.000 zł. — ct. wydano w ciągu roku . . 3.978 „ 61 „ resztę zaś niezużytą w kwocie 1.201 zł. 39 ct. przeniesiono do rachunku roku 1892. na pokrycie dalszych przyrzeczonych dotacyj, w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 15. Listopada 1891. (jak wyjaśnienia powyżej). Wynik przeto roku 1891. jak obok . . . . . 5.000 zł.	19	28	—	—
2.273	10.131		1.261	52	—	—
	7.858					
—	—					
—	—					
—	2	*Wydatek* o drobną różnicę *większy* z tytułu podatku dochodowego od odsetek.				
152	—	*Wydatek mniejszy* ponieważ odsetki zarachowano w miarę wcześniejszej spłaty raty kapitałowej.				
152	2					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł
XIV.		Z przeniesienia . . .	37.504	36	37.654
	170	Umorzenie pożyczki 5.000 zł., zaciągniętej przez Zbór izraelicki w Krakowie w tamtejszej Kasie oszczędności: *a)* IX. rata kapitału . . . . . 174 zł. 51 ct. *b)* 5¼% odsetki . . . . . 197 „ 30 „ *c)* Koszta stemplowe . . . . . 1 „ 25 „	373	06	382
	171	Umorzenie 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883., wydanych w imiennej wartości 3,800.000 zł. . . .	213.860	94	225.515
	172	Funduszowi szpitala św. Łazarza w Krakowie, oddziałowi chorych i położnic, jakoteż funduszowi podrzutków krakowskich, zwrot reszty z kapitałów 346.796 zł. 34 ct., użytych na budowę tegoż szpitala: *a)* I. rata kapitału (wedle nowego planu) . 5.462 zł. 61 ct. *b)* 4½% odsetki . . . . . 14.115 „ 62 „	19.578	23	19.578
	173	Umorzenie pożyczki krajowej 1,000.000 zł. zaciągniętej w roku 1884. na pokrycie niedoborów z lat 1882., 1883 i 1884., tudzież na uposażenie kasy krajowej . . .	59.353	66½	59 565
	174	Umorzenie pożyczki 22.500 zł., zaciągniętej w galic. Kasie oszczędności na budowę i urządzenie pralni w szpitalu lwowskim: *a)* XIII. i XIV. rata kapitału . . . 1.266 zł. 81 ct. *b)* 5% odsetki . . . . . 758 „ 19 „	2.025	—	2.025
	175	Umorzenie pożyczki 70.000 zł., zaciągniętej w Banku krajowym na wybudowanie prawego skrzydła w szpitalu lwowskim: *a)* XIII. i XIV. rata kapitału . . 5.234 zł. 95 ct. *b)* 4½% odsetki . . . . . 1.765 „ 05 „ *c)* ⅛% dodatek na administracyę . . 98 „ 07 „ *d)* należytość stemplowa od kwitów . . 25 „ — „	7.123	07	7.123
	176	Umorzenie pożyczki w sumie 200.000 zł. i 120.000 zł., względnie 354 800 zł., zaciągniętej w roku 1885. na pożyczki dla powodzian i na pożyczki dla miast budujących koszary	21.170	96	21.349
	177	Na pokrycie niedoboru funduszu pożyczki krajowej z roku 1873	45.649	53½	49 114
		Do przeniesienia . . .	406.638	82	422.305

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
152	2					
9	—	*Wydatek mniejszy* ponieważ krakowska kasa oszczędności obniżyła $5^1/_2\,\%$ na $5^1/_4\,\%$.				
11.654	—	Obacz specyalne zamknięcie rachunku tego funduszu.				
—	—					
211	—	Obacz specyalne zamknięcie rachunku tego funduszu				
—	—					
—	—					
178	—	Obacz specyalne zamknięcie rachunku tego funduszu.				
3.464	—	Obacz specyalne zamknięcie rachunku tego funduszu. Z końcem roku 1890. wynosił dług z tytułu pożyczki zaciągniętej swego czasu na budowę kulparkowską w pozostałej reszcie 222.095 zł. $41^1/_2$ ct. W roku 1891. spłacono, jak obok poszczególniono 45.649 „ $53^1/_2$ „ pozostało przeto w zaległości z końcem roku 1891 . 176.445 zł. 88 ct.				
15.668	2					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
XIV.		Z przeniesienia . . .	406.638	82	422.305
	178	Umorzenie pożyczki krajowej z roku 1888., zaciągniętej w sumie 443.800 zł. na uzupełnienie funduszu, przeznaczonego na pożyczki dla miast budujących koszary dla c. k. wojska	26 366	05	26.403
	179	Umorzenie pożyczki kraj. z r. 1889., zaciągniętej w sumie 700.000 zł. na utworzenie funduszu pożyczk. dla Spółek wodnych	38.451	—	38.481
	180	Umorzenie połowy kapitału 27.500 zł. i odsetek od długu, zaciągniętego w Banku krajowym na odbudowanie północnej części frontowego budynku w szpitalu tarnowskim: *a)* VI. i VII. rata kapitału (połowa) . 876 zł. 87 ct. *b)* 4½% odsetki „ . 498 „ 13 „ *c)* ⅛% dodatku na administracyę (połowa) 27 „ 67½ „ *d)* należytość stemplowa od kwitów „ 5 „ — „	1.407	67½	1.408
	181	Umorzenie pożyczki pierwotnie 3.000 zł., ciężącej na rzecz gal. Kasy oszczędności na hipotece realności pod L. 70. I. cz. we Lwowie, zakupionej przez fundusz krajowy na budowę domu dla c. k. żandarmeryi: *a)* XIX. i XX. rata kapitału . . . 216 zł. 28 ct. *b)* 5% odsetki . . . . . 65 „ 72 „	282	—	282
	182	Umorzenie pożyczki, zaciągniętej od zarodowego majątku funduszu szkolnego krajowego, na pokrycie niedoboru tegoż funduszu z roku 1889., w 4½% listach zastawnych gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego im. wartości 94.700 zł. i gotówką 33 zł. 74 ct.: *a)* II. rata w kapitale, w listach zastawnych j. w. im. wartości 9.500 zł. po kursie *al pari* (mniej za kupon 14 zł. 25 ct.) . . . . . 9.485 zł. 75 ct. *b)* 4½% odsetki od reszty kapitału 85.500 zł. 3.847 „ 50 „	13.333	25	13.253
	183	Odsetki bierne od chwilowych pożyczek	39.225	26	20.000
	184	Spłata bezprocentowej pożyczki, zaciągniętej od funduszu uposażenia Kasy krajowej, na pokrycie niedoboru roku 1888	57.313	11	57.313
	185	Umorzenie pożyczki 300 000 zł. dla dotkniętych w roku 1889. klęską nieurodzaju, zaciągniętej w Banku krajowym: *a)* III. i IV. rata kapitału . . . . 17.000 zł. — ct. *b)* 4¾% odsetki . . . . . 12.239 „ 06 „	29 239	06	29.239
	186	4½% odsetki od pożyczki 132.859 zł., zaciągniętej od funduszu policyi krajowej na częściowe pokrycie niedoboru z r. 1890	5.970	83	5.979
	187	4½% od pożyczki 19 000 zł., zaciągnąć się mającej na wybudowanie dwupiątrowego domu dla c. k. żandarmeryi we Lwowie	—	—	—
		Suma rubryki XIV. . .	618.227	05½	614.663

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
15.668	2					
37	—	Obacz specyalne zamknięcie rachunku tego funduszu.				
30	—	Obacz specyalne zamknięcie rachunku tego funduszu oraz rubrykę XVI. poz. 57. dochodów.				
—	—					
—	—					
—	80	*Wydatek* nieco *większy*, z powodu różnicy kursu na targu pieniężnym przy zakupnie listów zastawnych kredytowych.				
—	19.225	*Wydatek większy* z powodu wysokiej kwoty chwilowych pożyczek, których stan z początkiem roku 1891. wynosił 1,886.787 zł.				
—	—					
—	—					
8	—	*Wydatek* nieco *mniejszy*, w miarę terminów zaciągnięcia pożyczek. (Obacz wyjaśnienie przy analogicznej pozycyi dochodów w zamknięciu rachunku funduszu policyi krajowej za tenże rok).				
—	—	Pożyczka nie zrealizowana w roku 1891. oraz budżetem nie objęta.	—	—	—	—
15.743	19 307					
	3.564					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891 zł.	Wydatki w r. 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15., 22., 24, 27 i 29. Listopada 1890. zł.	Kredyt dodatkowy z dnia 18. Listopada 1889. zł.	Razem zł.
XV.		**Na cele rolnictwa i górnictwa.**					
	188	Inżynier-górnik przy Wydziale krajowym	2.160	—	2.160	—	2.160
	188*a)*	Urzędnik fachowy dla spraw rolniczych .	1.800	—	1.800	—	1.800
	—	Zaliczka tegoż na płacę . 300 zł. Po ściągnięciu rat bieżących 135 „	165	—	—	—	—
	189	Szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie	17.346	75	16.600	—	16.600
		Do przeniesienia .	21.471	75	20.560	—	20.560

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—		—	—	—	—
—	—	W myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 29. Listopada 1890.	—	—	—	—
—	165	*Wydatek nieprelimiowany*, który zupełne znajduje pokrycie w przypisanej obok należytości czynnej do zwrotu.	165	—	—	—
—	747	Specyalne zamknięcie rachunku tej szkoły wykazuje: wydatki w sumie . . . 17.346 zł. 75 ct. po strąceniu zaś gotówki wydanej do rachunku roku 1892. na lokacyę na rzecz ogrodu botanicznego przy tej szkole 1.000 „ — „ (jako zasiłku specyalnie na ten cel przez c. k. Skarb Państwa przeznaczonego) wydatki rzeczywiste wynoszą . . . 16.346 zł. 75 ct. Dochody własne (obacz rubr. VII. doch.) przyniosły 7.953 zł. a po potrąceniu zasiłku z c. k. Skarbu Państwa na ogród botanicz. j. w. 1.000 „ 6.953 „ — „ *niedobór* tedy, pokryty z funduszu krajowego . . . 9.393 zł. 75 ct. W porównaniu z budżetem rzeczywiste wydatki wynosiły *mniej* o . . . . . 253 „ — „ Dochody (z potrąceniem wymienionego zasiłku) były *większe* o . . . . . 1.493 „ — „ wynik przeto kasowy *korzystniejszy* od budżetu o . . 1.746 zł. — ct uwzględniwszy zaś, że w wydatkach mieszczą się dane a niepreliminowane zaliczki na płace, wynoszące z tytułu zaległych rat bieżących z końcem roku 1891. kwotę . . 390 „ — „ okazuje się wynik *korzystniejszy* od budżetu o . . . 2.136 zł. — ct.	540	—	—	—
—	912	pominąwszy zwrot zaliczki 150 zł., udzielonej dyrekcyi na wydawnictwo skryptów litograficznych, który to zwrot nastąpić ma z rozsprzedaży tychże. — Szczegółowe uzasadnienia, odnoszące się do wydatków, obacz w poszczególnem zamknięciu rachunku tej szkoły.	705	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15., 22., 24., 27. i 29. Listopada 1890. zł.	Kredyt dodatkowy z dnia 18. Listopada 1889. zł.	Razem zł.
XV.		Z przeniesienia . .	21.471	75	20.560	—	20.560
	190	Szkoła wyższa rolnicza w Dublanach .	85.122	38	76.568	3.000	79.568
	190*a)*	Budowa gmachu szkolnego w Dublanach (reszta)	2.901	04	—	—	—
	191	Szkoła parobków w Dublanach . . .	12.570	63	12.819	—	12.819
	192	Folwark w Dublanach	23.576	06½	15.312	—	15.312
	193	Torfiarnia w Dublanach	—	—	—	—	—
	194	Kurs gorzelnictwa w Dublanach . .	4.352	66½	2.760	—	2.760
		Do przeniesienia .	149.994	53	128.019	3.000	131.019

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	912		705	—	—	—
—	5.554	*a*) Według szczegółowego zamknięcia rachunku tej szkoły: wydatki wynosiły *netto* . 85.122 zł. 38 ct. Dochody własne (obacz rubr. VIII. poz. 31. dochodów) . 21.131 „ 39 „ *Niedobór* tedy pokryty z funduszu krajowego . . . 63.990 zł. 99 ct.				
—	2.901	Wydatek ten niepreliminowany stanowi resztę spornego wynagrodzenia, przyznanego architektom Ramułtowi i Cybulskiemu za budowę gmachu szkolnego w Dublanach. (LW. 9793/91).				
248	—	*b*) Według szczegółowego zamknięcia rachunku tej szkoły: Wydatki wyniosły *netto* . 12.570 zł. 63 ct. Dochody własne (obacz rubr. VIII. poz. 32. dochodów) . 2.553 „ 73 „ *Niedobór* tedy pokryty z funduszu krajowego . . . 10.016 zł. 90 ct.				
—	8.264	*c*) Według szczegółowego zamknięcia rachunku administracyi tego folwarku: Wydatki wyniosły *netto* 23.576 zł. 06½ ct. Dochody własne (obacz rubr. VIII. poz. 33. dochodów) . 24.421 „ 45½ „ *Nadwyżka* tedy *dochodów* przyniosła . . . . 845 zł. 39 ct.				
—	—					
—	1.593	*d*) Według szczegółowego zamknięcia rachunku tego kursu: Wydatki wyniosły *netto* . 4.352 zł. 66½ ct. Dochody własne (obacz rubrykę VIII. poz. 35. dochodów) 1.495 „ 80 „ *Niedobór* przeto pokryty z funduszu krajowego . . 2.856 zł. 86½ ct.				
		Zestawienie rachunku szkół i folwarku w Dublanach.				
		Niedobór ad a) szkoły wyższej rolniczej 63.990 zł. 99 ct. *ad b*) „ parobków 10.016 „ 90 „ *ad d*) kursu gorzelnictwa 2.856 „ 86½ „ Suma *niedoborów* pokrytych z funduszu krajowego . 76.864 zł. 75½ ct.				
248	19.224	Do przeniesienia 76.864 zł. 75½ ct.	705	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15., 22. 24., 27. i 29. Listopada 1890. zł.	Kredyt dodatkowy wedle uchwały z dnia 18. Listopada 1889. zł.	Razem zł.
XV.		Z przeniesienia . .	149.994	53	128.019	3 000	131.019
		Do przeniesienia . .	149.994	53	128.019	3.000	131.019

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
248	19.224	Z przeniesienia 76.864 zł. 75½ ct.	705	—	—	—
		Od tego *nadwyżka dochodów* uzyskana *ad c)* z administracyi folwarku . . 845 „ 39 „				
		Ogółem *niedobór* pokryty z funduszu krajowego . . 76.019 zł. 36½ ct.				
		W porównaniu z budżetem wydano: *więcej:* *mniej:*				
		ad a) na szkołę wyższą 5.554 zł.				
		„ *b)* „ „ parobków — 248 zł.				
		„ *c)* „ folwark 8.264 „ —				
		„ *d)* „ kurs gorzelnictwa 1.593 „				
		Razem 15.411 zł. 248 zł.				
		Ogółem wydano *więcej* 15.163 zł.				
		Dochody (z wyłączeniem dotacyj) były: *większe:* *mniejsze:*				
		ad a) szkoła wyższa . . — 26.982 zł.				
		„ *b)* „ parobków . . — 434 „				
		„ *c)* folwark 7.926				
		„ *d)* kurs gorzelnictwa . — 484 „				
		Razem 7.926 zł. 27.900 zł.				
		Ogółem dochody były *mniejsze* o . . . 19.974 zł.				
		Z porównania okazuje się tedy *wynik* od budżetu *niekorzystniejszy* o . . . . . 35.137 zł.				
		a po uwzględnieniu danych *ad a)* i *b)* zwrotnych zaliczek na płacę . . . . . 1.649 „				
		niekorzystniejszy od budżetu o . . . . 33.488 „				
		dodawszy do tego (dla ogólnego poglądu na administracyę Dublan) dochód z torfiarni, wykazany w rubryce VIII. poz. 34. dochodów jako *mniejszy* od preliminowanego o . . . . 2.638 „				
		okaże się wynik ogólny *niekorzystniejszy* kasowo od budżetu o . . . . . 36.126 zł.				
		Uwzględniwszy jednak, że:				
		1. nie zaciągnięto na pokrycie kosztów budowy gorzelni pożyczki hipotecznej 24.500 zł. który to dochód objęty był budżetem wyższej szkoły rolniczej (w rubr. VI. poz. 10 *b)* dochodów,				
		2. wydano na koszta urządzenia i na ruch gorzelni nieprelimowaną w budżecie kursu gorzeln. sumę 1.419 „ 25.919 „				
		okaże się ogólny ten wynik *niekorzystniejszym* właściwie tylko o . . . . 10.207 zł. przeważnie wskutek znaczniejszych robót adaptacyjnych przy wyższej szkole rolniczej, oraz większych kosztów budowy gorzelni i wykończenia domu mieszkalnego dla profesorów, nareszcie z powodu znacznie niższego dochodu z torfiarni.				
248	19.224		705	—	—	—

Fundusz krajowy. Część I.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15., 22., 24., 27. i 29. Listopada 1890. zł.	Kredyt dodatkowy z dnia 18. Listopada 1889. zł.	Razem zł.
XV.		Z przeniesienia . .	149.994	53	128.019	3 000	131.019
	195	Szkoła średnia rolnicza w Czernichowie .	51.609	44½	40.725	—	40.725
	196	Folwark w Czernichowie	19.192	13½	11.940	—	11.940
		Do przeniesienia . .	220.796	11	180.684	3.000	183.684

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
248	19.224		705	—	—	—
—	10.884	*a*) Szczegółowe zamknięcie rachunku tej szkoły wykazuje: Wydatki *netto* . . . . . 51.609 zł. 44½ ct. Dochody własne (obacz rubr. IX. poz. 36. dochodów) . . . . 26.958 „ 22 „ przeto *niedobór* pokryty z funduszu krajowego . . . . . 24.651 zł. 22½ ct.				
—	7.252	*b*) Szczegółowe zamknięcie rachunku tej szkoły wykazuje: Wydatki *netto* . . . . . 19.192 zł. 13½ ct. Dochody własne (obacz rubr. IX. poz. 37. dochodów) . . . . 10.475 „ 66 „ *niedobór* zatem, pokryty z funduszu krajowego . . . . . 8.716 zł. 47½ ct.				
		Zestawienie rachunku szkoły i folwarku w Czernichowie. *Niedobór ad a*) szkoły średniej . . 24.651 zł. 22½ ct. „ *b*) folwarku . . . . 8 716 „ 47½ „ Ogółem *niedobór* pokryty z funduszu krajowego . . . . . 33.367 zł. 70 ct. W porównaniu z budżetem wydano: *ad a*) na szkołę *więcej* o . . . 10 884 zł. *ad b*) na folwark *więcej* o . . 7.252 „ Ogółem wydano *więcej* o 18.136 zł. Dochody (z wyłączeniem dotacyj) były: *ad a*) *większe* o . . 3.958 zł. *ad b*) *mniejsze* o . . 1.896 „ zatem *większe* razem o 2.062 zł. okazuje się tedy wynik od budżetu *niekorzystniejszy* o . . . . 16.074 zł. po uwzględnieniu zaś zaliczki na płacę danej z funduszu szkoły a zwrotnej w pozostałej wysokości . 20 zł. oraz zwrotu nadpłaconego poboru nauczyciela (obacz zamknięcie rachunku funduszu szkoły rubrykę I. poz. 3. i rubr. V. poz. 38. wydatków) . . . . 142 „ 50 ct. 162 zł. 50 ct. właściwie *niekorzystniejszy* o 15.911 zł				
248	37.360		705	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15., 22. 24., 27. i 29. Listopada 1890. zł.	Kredyt dodatkowy wedle uchwały z dnia 18. Listopada 1889. zł.	Razem zł.
XV.		Z przeniesienia . .	220.796	11	180.684	3.000	183.684
	197	Szkoła niższa rolnicza w Horodence . .	12.002	10½	11.256	—	11.256
	198	„ „ „ „ Jagielnicy . .	9.948	07	10.547	—	10.547
	199	„ „ „ „ Kobiernicach .	10.340	07	10.630	—	10.630
		Do przeniesienia . .	253.086	35½	213.117	3.000	216.117

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct	zł.	ct.
248	37.360		705	—	—	—
		który to jednak wynik znacznie obniży się, jeśli uwzględnioną zostanie niezarachowana wartość nieodebranego z końcem roku a wyrobionego zapasu cegły na folwarku.				
		Obacz wyjaśnienia przy poszczególnych zamknięciach rachunku szkoły i folwarku.				
—	746	Wydatki *netto* tej szkoły wyniosły 12.002 zł. 10½ ct.				
		Dochody własne (obacz rubr. X. poz. 38. dochodów) . . . . . 2.708 „ 53 „				
		Niedobór zatem, pokryty z funduszu krajowego wyniósł . . . 9.293 zł. 57½ ct.				
		ponieważ zaś tenże preliminowany był w wysokości . . . 7.836 „ — „				
		okazuje się wynik od budżetu *niekorzystniejszy* o . . . . 1.458 zł.				
		z powodów wyłuszczonych w specyalnem zamknięciu rachunku tej szkoły.				
599	—	Wydatki *netto* tej szkoły wyniosły 9.948 zł. 07 ct.				
		Dochody własne (obacz rubr. X. poz. 39. dochodów) . . . . . 4.477 „ 10 „				
		Niedobór zatem, pokryty z funduszu krajowego wyniósł . . . . . 5.470 zł. 97 ct.				
		gdy zaś tenże preliminowany był w wysokości . . . . . 7.497 „ — „				
		okazuje się wynik od budżetu *korzystniejszy* o . . . . . 2 026 zł.				
		według poszczególnych wyjaśnień w specyalnem zamknięciu rachunku tej szkoły.				
290	—	Wydatki *netto* tej szkoły wyniosły . 10.340 zł 07 ct.				
		Dochody własne (obacz rubr. X. poz. 40 dochodów) . . . . . 4.064 „ 28 „				
		Niedobór zatem, pokryty z funduszu krajowego, wyniósł . . . . . 6.275 zł. 79 ct.				
		tenże preliminowany był w wysokości . . . . . 6.740 zł.				
		wynik zatem od budżetu *korzystniejszy* o . . . . . 464 zł.				
		a po uwzględnieniu zaliczki na płacę, zwrotną z końcem roku 1891. w kwocie . . . . . 105 „				
		właściwie *korzystniejszym* o . . 569 zł.				
		według poszczególnych wyjaśnień w specyalnem zamknięciu rachunku tej szkoły.				
1.137	38.106		705	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 15., 22., 24, 27. i 29. Listopada 1890. zł.	Kredyt dodatkowy z dnia 18. Listopada 1889. zł.	Razem zł.
XV.		Z przeniesienia . .	253.086	35½	213.117	3.000	216.117
	200	Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie .	9.301	93	9.760	—	9.760
	201	Krajowa szkoła uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku	3.749	13	7.570	—	7.570
	202	Szkoła weterynaryi we Lwowie: *a)* Subwencya c. k. Rządowi 2.000 zł. — ct. *b)* Asekuracya budynków (Szumanówka) . . 38 „ 74 „ *c)* Spłata Bankowi krajowemu 4½% pożyczki 12.400 zł. z pierwotnej 5% na 16.000 zł., zaciągniętej swego czasu w gal. Kasie oszczędności na realność nr. 466¼ we Lwowie: *α)* V. i VI. rata kapitału 210 zł. 82 ct. *β)* 4½% odsetki 533 „ 18 „ *γ)* ⅛% dodatek na administracyę 29 „ 63 „ *δ)* koszta stempl. 2 „ 50 „ 776 „ 13 „	2.814	87	2.815	—	2.815
	203	Na 4. stypendya dla uczniów szkoły kucia koni we Lwowie	350	—	300	—	300
	204	Na wydanie atlasu geologicznego wraz z tekstem	1.500	—	2.500	—	2.500
	205	Towarzystwo rolnicze we Lwowie . .	3.000	—	3.000	—	3.000
	206	„ „ w Krakowie . .	3.000	—	3.000	—	3.000
	207*a)*	„ tatrzańskie „ „ .	400	—	400	—	400
	207*b)*	Oddziałowi Czarnohorskiemu Towarzystwa tatrzańskiego, na dokończenie budowy dworku czarnohorskiego w Żabiu . .	100	—	100	—	100
		Do przeniesienia . .	277.302	28½	242.562	3.000	245.562

Wydatki. Fundusz krajowy

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1.137	38.106		705	—	—	—
458	—	Wydatki czyste tej szkoły wynosiły 9.301 zł. 93 ct. Dochody własne (obacz rubr. X. poz. 41 doch.) . . . . . 3.303 „ 07 „ *Niedobór* zatem, pokryty z fund. krajowego wyniósł . . . . . 5.998 zł. 86 ct. Tenże preliminowany był w wysokości 6.420 „ — „ Wynik tedy od budżetu *korzystniejszy* o 421 zł. — ct. wedle poszczególnych wyjaśnień w specyalnem zamknięciu rachunku tej szkoły.				
3.821	—	Wydatki czyste tej szkoły wynosiły 3.749 zł. 13 ct. Dochody własne (obacz rubr. X. poz. 42. dochodów) . . . . . 2.357 „ 90 „ *Niedobór* zatem, pokryty z funduszu krajowego, wyniósł . . . . . 1.391 zł. 23 ct. gdy zaś tenże preliminowany był w wysokości . . . . . 5.040 „ — „ wynik tedy od budżetu *korzystniejszy* o . . . . . 3.649 zł. według poszczególnych wyjaśnień w specyalnem zamknięciu rachunku tej szkoły.				
—	—					
—	50	*Wydatek większy* z powodu przyznania jednemu więcej uczniowi stypendyum 50 zł. (LW. 37.553/91).				
1.000	—	*Wydatek mniejszy* w miarę postępu wydawnictwa. (LW. 21.769/1892).				
—	—					
—	—					
-	—					
—	—					
6.416	38.156		705	—	—	—

Fundusz krajowy. Część I.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 21. i 27. Listopada 1890. zł.	Kredyt dodatkowy wedle uchwały z dnia 18. Listopada 1892. zł.	Razem zł.
XV.		Z przeniesienia . .	277.302	28½	242.562	3.000	245.562
	208	Na badanie kraju celem zestawienia użytecznych kopalin i popularnego opisu ich występowania	1.273	12	1.500	—	1.500
	209	Na chemiczno-technologiczne studya przeróbki nafty i wosku ziemnego .	800	—	800	—	800
	210	Subwencye praktycznym szkołom wiercenia i górnictwa naftowego .	2.689	59	3.200	—	3.200
	211	Na stacyę doświadczalną produktów naftowych	900	—	900	—	900
	212	Na zalesienie wydm piaszczystych:					
		a) w okręgu roboczym tarnobrzeskim .	305	—	305	—	305
		b) „ „ „ jarosławsko-cieszan. .	400	—	400	—	400
		c) „ „ „ jaworowsko-mościskim	400	—	400	—	400
		d) „ „ „ niskim . .	700	—	700	—	700
		e) na zalesienie góry kossowskiej, jednorazowo	—	—	800	—	800
	213	Stypendya dla dwóch uczniów, którzy ukończyli wyższą szkołę rolniczą w Dublanach, na kształcenie się na nauczycieli szkół średnich	1.400	—	800	—	800
	214	Na zasiłki dla ubogich uczniów wyższej szkoły rolniczej w Dublanach, do dyspozycyi Wydziału krajowego . .	137	—	200	—	200
	215	Stypendya dla uczniów krajowej szkoły leśnictwa we Lwowie	2.466	—	2.300	—	2.300
	215*a)*	Na stypendya po 150—200 zł. rocznie dla abituryentów szkoły lasowej, wysłać się mających przez Wydział krajowy na jednoroczną praktykę, tudzież na zasiłki dla uczniów, udających się na kilkotygodniowe kursa praktyki w ciągu trzechletniego kursu nauk urządzić się mające	650	—	800	—	800
		Do przeniesienia . .	289.422	99½	255.667	3.000	258.667

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
6.416	38.156		705	—	—	—
227	—	*Wydatek mniejszy* według rzeczywistej w tym roku potrzeby.				
—	—					
510	—	*Wydatek mniejszy* w miarę zgłoszeń i uznania potrzeby.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
800	—					
—	600	*Wydatek większy* wedle koniecznej potrzeby.				
63	—	*Wydatek mniejszy* według potrzeby w tym roku.				
—	166	*Wydatek większy* w miarę uznanej potrzeby, a znajdującej prawie zupełne pokrycie przy poz 215*a*.				
150	—	Obacz wyjaśnienie przy poprzedniej pozycyi.				
8.166	38.922		705	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.	Kredyt dodatkowy wedle uchwały z dnia 18. Listopada 1892. zł.	Razem zł.
XV.		Z przeniesienia . .	289.422	99½	255.667	3.000	258.667
	216	Stypendya dla górników i uczniów praktycznych szkół wiertniczych i akademij górniczych	1.684	16	3.000	—	3.000
	217	Dla Kółek rolniczych	3.000	—	3.000	—	3.000
	218	Na utworzenie funduszu pożyczkowego dla Kółek rolniczych, I. rata z uchwalonych 15.000 zł.	5.000	—	5.000	—	5.000
	219	Na koszta strzeżenia granic kraju w czasie zarazy na bydło i zamknięcia miejsc zarazy za pomocą wojska i żandarmeryi	—	—	1.000	—	1.000
	220	Umorzenie pożyczki 400.000 zł., zaciągniętej w Towarzystwie wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, na założenie składów publicznych we Lwowie i w Krakowie: *a)* V. i VI. rata kapitału 9.624 zł. 89 ct. *b)* 4½% odsetki z góry 16.867 „ 11 „	26.492	—	26.492	—	26.492
	—	Dalsze koszta urządzenia składów publicznych we Lwowie i w Krakowie .	821	12	—	—	—
	221	Na utrzymanie krajowych składów publicznych we Lwowie	15.607	49	15.875	—	15.875
	222	Na utrzymanie krajowych składów publicznych w Krakowie	29.855	18	17.500	—	17.500
		Do przeniesienia . .	371.882	94½	327.534	3.000	330.534

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł		zł.	ct.	zł.	ct.
8.166	38.922		705	—	—	—
1.316	—	*Wydatek mniejszy* w miarę zgłoszeń.				
—	—					
—	—					
1.000	—	C. k. Namiestnictwo nie zażądało w roku 1891. zwrotu z tego tytułu.				
—	—					
—	821	Według wyjaśnienia przy rubryce XV. poz. 206. zamknięcia rachunku funduszu krajowego za rok 1890. (na str. 115) przeniesiono na rachunek roku 1891. na ukończenie urządzeń przy tych składach niewyczerpany kredyt 453 zł. 58 ct. W ciągu roku 1891. poniesiono na ten cel wydatki: *a*) dla składu we Lwowie, na postawienie zasieków w magazynie zbożowym, montowanie zwrotnicy i rozmaite inne . . . . 958 zł. 20 ct. *b*) dla składu w Krakowie dodatkowe roboty mechaniczne i koszta w sprawie nabycia realności L. 140 . . . . . 316 „ 50 „ 1.274 „ 70 „ *Czysty* przeto *wydatek* na rachunek roku 1891. wyniósł, jak obok wykazano . . . . . 821 zł. 12 ct.				
267	—	Według specyalnych zamknięć rachunków.	—	—	2.624	19
—	12.355		—	—	1.845	26
10.749	52.098		705	—	4.469	45

*

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.	Kredyt dodatkowy wedle uchwały z dnia 18. Listopada 1892. zł.	Razem zł.
XV.		Z przeniesienia . .	371.882	94½	327.534	3.000	330.534
	223	Krakowskiemu Towarzystwu gospodarskiemu, na wydawnictwo „Tygodnika rolniczego“	500	—	500	—	500
	224	Galicyjskiemu Towarzystwu leśnemu, na wydawnictwo organu Towarzystwa „Sylwan“	100	—	100	—	100
	224*a)*	Na utrzymanie 4. nauczycieli wędrownych rolnictwa dla włościan	6.916	66	8.000	—	8.000
	224*b)*	Na zakupno środków demonstracyjnych do nauki dla nauczycieli wędrownych .	50	—	250	—	250
	224*c)*	Zarządowi centralnemu zjednoczonego galic. Towarzystwa dla ogrodnictwa i pszczelnictwa we Lwowie, bezprocentowa pożyczka	500	—	500	—	500
	224*d)*	Towarzystwu rybackiemu w Krakowie .	250	—	250	—	250
	224*e)*	Dzieciom śp Dra Maksymiliana Nowickiego, jednorazowa zapomoga . . .	1.000	—	1.000	—	1.000
	224*f)*	Towarzystwu dla podniesienia uprawy tytoniu w Galicyi	2.000	—	2.000	—	2.000
	224*g)*	Na podniesienie gospodarstwa nabiałowego w Galicyi	3.530	84½	3.700	—	3 700
		Suma rubryki XV. .	386.730	45	343.834	3.000	346.834

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
10.749	52.098		705	—	4.469	45
—	—					
—	—					
1.083	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ dwu nauczycieli mianowanych zostało dopiero z dniem 1. maja 1891.				
200	—	*Wydatek mniejszy* według potrzeby w tym roku.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
169	—	*Wydatek mniejszy* według potrzeby w tym roku.				
12.201	52.098		705	—	4.469	45
	39.897					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
XVI.		**Na cele przemysłu.**			
		I. Szkoły przemysłowe uzupełniające.			
		(Wieczorne szkoły dla terminatorów).			
	225	W Bochni	388	—	388
	226	„ Brzeżanach	348	—	348
	227	„ Drohobyczu	440	—	440
	228	„ Jarosławiu	600	—	600
	229	„ Jaśle	418	—	418
	230	„ Kołomyi	464	—	464
	231	„ Krakowie (cztery szkoły)	1.600	—	1.600
	232	„ Lwowie (izraelicka im. Marka Bernsteina)	285	—	285
	233	„ Nowym Sączu	580	—	580
	234	„ Przemyślu	575	—	575
	235	„ Rzeszowie	405	—	405
	236	„ Stanisławowie	590	—	590
	237	„ Starym Sączu	470	—	470
	238	„ Tarnowie	585	—	585
	239	„ Wadowicach	232	50	310
	240	„ Żółkwi	340	—	340
	241	Na nowe szkoły przemysłowe uzupełniające, które weszły w życie w roku 1891	2.400	—	2.400
		Razem	10.720	50	10.798
		II. Szkoły przemysłowe zawodowe, połączone z warsztatami wzorcowymi.			
		A. Dla wyrobów z drzewa i łoziny.			
	242	Warsztat wzorowy kołodziejski w Grybowie . zwyczajne	1.420	—	1.420
		nadzwyczajne	*730*	—	*730*
	243	Szkoła koszykarska w Jarosławiu	1.000	—	1.000
	244	„ „ „ Jaśle	350	—	350
	245	Krajowa szkoła kołodziejska i bednarska w połączeniu z kuźnią do kucia wozów w Kamionce Strumiłowej: zwyczajne	2.946	—	2.946
		nadzwyczajne	*380*	—	*380*
		Do przeniesienia { zwyczajne	5.716	—	5.716
		nadzwyczajne	*1.110*	—	*1.110*
		Do przeniesienia { zwyczajne	10.720	50	10.798
		nadzwyczajne	—	—	—

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
77	—	*Wydatek mniejszy* z powodu niezarachowania przez c. k. Urząd podatkowy czwartej kwartalnej raty subwencyi za rok 1891., jak należytość bierna w kwocie 77 zł. 50 ct.	—	—	77	50
—	—					
—	—					
77	—		—	—	77	50
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
77	—		—	—	77	50
—	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890 zł
		Z przeniesiena { zwyczajne	10.720	50	10.798
		Z przeniesiena { *nadzwyczajne*	—	—	—
XVI.		Z przeniesienia { zwyczajne	5.716	—	5.716
		Z przeniesienia { *nadzwyczajne*	*1.110*	—	*1.110*
	246	Warsztat wzorowy stolarstwa i tokarstwa w Stanisławowie, zwyczajne	920	01	920
		nadzwyczajne	*350*	—	*350*
	247	Warsztat wzorowy kołodziejski w Toustem	1.320	—	1.320
	248*a)*	Krajowy warsztat wzorowy stolarski i wyrobu zabawek dziecinnych w Żywcu	1.335	—	2.235
	248*b)*	Zasiłek dla warsztatu wyrobów drewnianych, utrzymywanego przez Spółkę huculską w Kołomyi (w myśl uchwały sejmowej z dnia 18. Listopada 1890) . *nadzwyczajne*	*1.300*	—	*1.300*
		Razem { zwyczajne	9.291	01	10.191
		Razem { *nadzwyczajne*	*2.760*	—	*2.760*
		B. dla wyrobów garncarskich.			
	249*a)*	Krajowa szkoła garncarska w Kołomyi	3.100	—	2 500
	249*b)*	Zasiłek na rozszerzenie budynku szkolnego tejże szkoły, rata I. (w myśl uchwały sejmowej z dnia 18. Listopada 1890), *nadzwyczajne*	*1.000*	—	*1.000*
	250	Warsztat wzorowy garncarski w Porembie	2.347	92	2.400
	251	„ „ „ „ Toustem	899	40	900
		Razem { zwyczajne	6.347	32	5.800
		Razem { *nadzwyczajne*	*1.000*	—	*1.000*
		C. Dla wyrobów ze skóry.			
	252	Na przygotowania w celu założenia warsztatu szewskiego w Uhnowie, ... *nadzwyczajne*	*399*	*35*	*400*
		Do przeniesienia { zwyczajne	26.358	83	26.789
		Do przeniesienia { *nadzwyczajne*	*4.159*	*35*	*4.160*

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
77	—		—	—	77	50
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
900	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, iż wpłynęła zaległa subwencya od zwierzchności gminy Żywca doraźnie za lata 1888—1890, oraz z powodu, że w ciągu roku 1891 kierownik nie został zamianowany (LW. 15.764/1892), a zakładem kierował instruktor.				
—	—					
900	—					
—	—					
—	600	*Wydatek większy*, ze znaczną przewyżką pokryty wykazaną obok należytością czynną, którą stanowi zaliczka dana magistratowi miasta Kołomyi na rozszerzenie budynku szkoły (LW. 5.726/1892).	1.000	—	—	—
—	—					
52	—	*Wydatek mniejszy* mimo asygnowania znacznej zaliczki na cele warstatu (LW. 15.768/1892), wpłynęła bowiem większa subwencya z c. k. Skarbu państwa (LW. 39.005/1891).				
1	—					
53	600					
—	—					
	547					
1	—					
977	547		1.000	—	77	50
1	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
XVI.		Z przeniesienia { zwyczajne	26.358	83	26.789
		{ *nadzwyczajne*	*4.159*	*35*	*4.160*
		D. Dla wyrobów tkackich.			
	253*a)*	Krajowa szkoła tkacka, połączona z warsztatem wzorowym, oraz pracownią do wyrabiania wzorów i wybijania kartonów, tudzież warsztaty do wyrabiania krosen tkackich w Krośnie: . . . . . zwyczajne	3.738	60	3 740
		nadzwyczajne	*600*	—	*600*
	253*b)*	Zasiłek na budowę nowego budynku dla tej szkoły, rata I. (w myśl uchwały sejmowej z dnia 12. Listopada 1890), *nadzwyczajne*	*1 000*	—	*1.000*
	254	Wzorowy warsztat tkacki w Błażowej, . zwyczajne	1.090	—	1.150
		nadzwyczajne	*100*	—	*100*
	255	„ „ „ „ Glinianach	900	—	900
	256	„ „ „ „ Korczynie	970	—	970
	257	Wzorowy warsztat tkacki w Kossowie	960	—	960
	258	„ „ „ im. Franciszka Józefa w Łańcucie .	776	—	776
	259	„ „ „ w Rychwałdzie, . zwyczajne	570	—	900
		nadzwyczajne	*300*	—	*300*
	260	„ „ „ „ Willamowicach	480	—	880
		Razem { zwyczajne	9.484	60	10.276
		{ *nadzwyczajne*	*2.000*	—	*2 000*
		E. Dla wyrobów koronkarskich.			
	261	Szkoła koronkarska w Kańczudze	1.162	65	1.163
	262	Krajowa szkoła koronkarska w Muszynie	763	—	860
	263	„ „ „ „ Zakopanem	2.391	—	2.356
	264	Jednorazowy zasiłek dla szkółki koronkarskiej w klasztorze SS. Miłosierdzia w Przeworsku, . . *nadzwyczajne*	*300*	—	*300*
		Razem { zwyczajne	4.316	65	4 379
		{ *nadzwyczajne*	*300*	—	*300*
		Do przeniesienia ogółem { zwyczajne	40.160	08	41.444
		{ *nadzwyczajne*	*6.459*	*35*	*6.460*

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
977	547		1.000	—	77	50
1	—		—	—	—	—
2	—					
—	—					
—	—					
60	—	*Wydatek mniejszy* z powodu wpłaty przez Wydział powiatowy niepreliminowanego zasiłku rocznego 60 zł. (LW. 40.343/1891).				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
330	—	*Wydatek mniejszy* z powodu iż wpłynął niepreliminowany zasiłek od Wydziału powiatowego w Żywcu (LW. 45.480/1891) i z powodu niższej płacy nauczyciela.				
—	—					
400	—	*Wydatek mniejszy* z powodu poboru zaległej i bieżącej subwencyi od gminy, oraz niepreliminowanego zasiłku od Wydziału powiatowego w Biale, niemniej z powodu niższej płacy pomocnika.				
792	—					
—	—					
—	—		159	96	—	—
97	—	*Wydatek mniejszy* z powodu niższych płac nauczycielskich.				
—	35	*Wydatek większy* na koszt sporządzenia planów na budynek szkolny (LW. 7.271/1891).				
—	—					
97	35					
—	—					
62						
1.831	547		1.159	96	77	50
1	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
XVI.		Z przeniesienia { zwyczajne . / *nadzwyczajne* .	40.160 / *6.459*	08 / *35*	41.444 / *6 460*
		F. Subwencyonowane zakłady dla nauki robót kobiecych.			
	265	Szkoła wydziałowa im. św. Scholastyki w Krakowie . .	500	—	500
	266	Szkoła robót utrzymywana przez Towarzystwo „Pracy kobiet“ we Lwowie	700	—	700
	267	Szkoła specyalna robót kobiecych u PP. Benedyktynek w Przemyślu, ... zwyczajne / *nadzwyczajne*	300 / *200*	— / —	300 / *200*
		Razem { zwyczajne / *nadzwyczajne*	1.500 / *200*	— / —	1.500 / *200*
		G. C. k. szkoły przemysłowe zawodowe, subwencyonowane ze skarbu krajowego.			
	268	C. k. Szkoła zawodowa dla wyrobów z drzewa w Zakopanem	1.500	—	1.500
	269*a)*	Zasiłek na zapomogi dla kształcących się w c. k. zawodowej szkole ślusarstwa w Świątnikach górnych	1.138	22	1 400
	269*b)*	Na wzniesienie nowego budynku na pomieszczenie tejże szkoły, rata I., (w myśl uchwały sejmowej z dnia 18. Listopada 1890), ... *nadzwyczajne*	*10.000*	—	*10.000*
		Razem { zwyczajne / *nadzwyczajne*	2.638 / *10.000*	22 / —	2.900 / *10.000*
		III. Wydatki ogólne na cele szkolnictwa przemysłowego.			
	270	Krajowa keramiczna stacya doświadczalna przy c. k. szzkole politechnicznej we Lwowie	3.260	—	3.260
	271	Na założenie stacyi doświadczalnej mechaniczno-technologicznej przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie, II. rata .	—	—	—
	272	Muzeum przemysłowe w Krakowie	2.000	—	2.000
	273	„ „ we Lwowie	2.000	—	2.000
		Do przeniesienia { zwyczajne / *nadzwyczajne*	7.260 / —	— / —	7.260 / —
		Do przeniesienia { zwyczajne . / *nadzwyczajne* .	44.298 / *16.659*	30 / *35*	45.844 / *16.660*

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1.831	547		1.159	96	77	50
1	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
262	—	*Wydatek mniejszy* według potrzeby w tym roku.				
—	—	Na przygotowawcze roboty do budowy wydano w ciągu roku . . . . . 411 zł. 60 ct. resztę zaś kredytu . . . . 9.588 „ 40 „ przeniesiono na cele budowy na rachunek roku 1892., razem j. o. 10.000 zł. — ct. (LW. 30.850/1892.)				
262	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
2.093	547		1 159	96	77	50
1	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
XVI.		Z przeniesienia { zwyczajne	44 298	30	45.844
		Z przeniesienia { *nadzwyczajne*	*16.659*	*35*	*16.660*
		Z przeniesienia { zwyczajne	7.260	—	7.260
		Z przeniesienia { *nadzwyczajne*	—	—	—
	274	Na wydawnictwo wzorów rysunkowych, dalsza rata	1.500	—	1.500
	275	Stypendya przemysłowe:			
		a) na zasiłki dla kandydatów kształcących się na nauczycieli szkół przemysłowych uzupełniających, *nadzwyczajne*	*2.000*	—	*2.000*
		b) na inne stypendya przemysłowe	6.000	—	6.000
	276	Na nowe warsztaty wzorowe, powstałe w roku 1891., *nadzwyczajne*	*2.360*	*60*	*2.500*
	277	Dyety i koszta podróży inspektorów szkół przemysłowych	1.033	92	1.600
		Razem { zwyczajne	15.793	92	16.360
		Razem { *nadzwyczajne*	*4.360*	*60*	*4.500*
		IV. Wydatki krajowej komisyi dla spraw przemysłowych.			
	278	Prenumerata czasopism i zakupno dzieł fachowych dla biura komisyi	200	—	200
	279	Biuro komisyi krajowej dla spraw przemysłowych:			
		a) koszta podróży i dyety 1.416 zł. 24 ct.			
		b) płaca sekretarza 999 „ 97 „			
		c) płaca pomocnika biurowego 360 „ — „	2.776	21	2.760
		Razem	2.976	21	2.960
		V. Zasiłki i pożyczki na cele przemysłowe.			
	280	Na zasiłki bezzwrotne na cele przemysłowe	6.999	54	7.000
	281	Dotacya krajowego funduszu przemysłowego (rata V. i VI.)	60 000	—	60.000
		Razem	66 999	54	67.000
		VI. Szkoły handlowe.			
	282	Szkoła handlowa w Krakowie	1.000	—	1.000
		Ogółem { zwyczajne	131.067	97	133.164
		Ogółem { *nadzwyczajne*	*21.079*	*95*	*21.160*
		Suma rubryki XVI.	152 087	92	154.324

Wydatki. Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
2.093	547		1.159	96	77	50
1	—		—	—	—	—
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—		—	—	15	—
139	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nie wszystkie nowo projektowane warsztaty weszły w życie.				
566	—	*Wydatek mniejszy* w miarę potrzeby.				
566	—					
139	—					
—	—					
			7	32	—	—
—	16	*Wydatki* nieco *większe* na koszta podróży poniesione, z którego to jednak nieznacznego przekroczenia odbić jeszcze należy przypisaną obok do zwrotu należytość czynną, tak że właściwe przekroczenie wyniesie tylko 9 zł.				
—	16					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
2.659	563		1.167	28	92	50
140	—		—	—	—	—
2.799	563		1.167	28	92	50
2.236						

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
XVII		**Rozmaite wydatki.**			
		Sumaryczne zestawienie rubryki XVII.			
		Wydatki w budżecie wyszczególnione { zwyczajne . .	78.874	35	83.942
		{ *nadzwyczajne* . .	*12 743*	*24½*	*12.743*
		„ „ niewyszczególnione	2.830	68	—
		Razem { zwyczajne .	81.705	33	83.942
		{ *nadzwyczajne* .	*12 743*	*24½*	*12.743*
		Suma rubryki XVII .	94 448	57½	96.685
		Wydatki w budżecie wyszczególnione.			
		Poszczególnienie.			
	283*a*)	**Do rozporządzalności Wydziału krajowego.**			
		1. Zapomogi i wsparcia udzielone urzędnikom, dyurnistom i sługom.			
		Babiński, dyetaryusz rachunkowy . . . 30 zł. — ct.			
		Baczyński, dyetaryusz manipulacyjny . . 55 „ — „			
		Balzer, dyetaryusz konceptowy . . . . 50 „ — „			
		Barbarowski, stróż . . . . . 10 „ — „			
		Barycki, dyetaryusz rachunkowy . . . 75 „ — „			
		Bojkowski, portyer . . . . . 15 „ — „			
		Brzyski, asystent rachunkowy . . . 25 „ — „			
		Bubes, stróż . . . . . 20 „ — „			
		Burczak, dyetaryusz manipulacyjny . . 45 „ — „			
		Buynowski, adjunkt kasowy . . . . 80 „ — „			
		Chermiński, woźny . . . . . 25 „ — „			
		Chmielewski, dyetaryusz manipulacyjny . . 65 „ — „			
		Dauksza Jan, dyetaryusz manipulacyjny . . 45 „ — „			
		Dauksza Kornel, praktykant rachunkowy . . 50 „ — „			
		Dąbrowski, dyetaryusz rachunkowy . . . 50 „ — „			
		Drwęski, dyetaryusz rachunkowy . . . 30 „ — „			
		Durkalec, stróż . . . . . 20 „ — „			
		Dzierzyński, dyetaryusz manipulacyjny . . 30 „ — „			
		Gierasieński, dyetaryusz manipulacyjny . . 65 „ — „			
		Giziński, adjunkt konceptowy . . . . 50 „ — „			
		Gołębski, adjunkt rachunkowy . . . . 30 „ — „			
		Grabowski, stróż . . . . . 40 „ — „			
		Holuka, adjunkt rachunkowy . . . . 50 „ — „			
		Hupczyc, protokolista rachunkowy . . . 70 „ — „			
		Hupert, dyetaryusz rachunkowy . . . . 20 „ — „			
		Do przeniesienia . 1.045 zł. — ct.			

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
5.067	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	2.831		2.743	67	—	—
5.067	2.831		2.743	67	—	—
—	—		—	—	—	—
5.067	2.831		2.743	67	—	—
2.236						

Fundusz krajowy. Część I.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
XVII	283*a*)	Z przeniesienia . 1.045 zł. — ct.			
		Jakubowski, dyetaryusz manipulacyjny . . 25 „ — „			
		Jamiński, dyetaryusz rachunkowy . . . 45 „ — „			
		Janikowski, praktykant rachunkowy . . . 40 „ — „			
		Jaremowicz, kancelista . . . . . 30 „ — „			
		Jasiński Jan, praktykant rachunkowy . . 50 „ — „			
		Jasiński Klemens, kancelista . . . 50 „ — „			
		Kiszelka, kancelista . . . . . 40 „ — „			
		Kociatkiewicz, dyetaryusz rachunkowy . . 50 „ — „			
		Komaniewski, dyetaryusz manipulacyjny . . 70 „ — „			
		Kowalski Erazm, dyetaryusz statystyczny . 80 „ — „			
		Kowalski Józef, woźny . . . . . 15 „ — „			
		Kratochwil, dyetaryusz manipulacyjny . . 25 „ — „			
		Krupa, dyetaryusz manipulacyjny . . . 40 „ — „			
		Kunisch, protokolista manipulacyjny . . . 80 „ — „			
		Lewicki, woźny . . . . . 20 „ — „			
		Lisiewicz, dyetaryusz rachunkowy . . 55 „ — „			
		Majewski Jan, dyetaryusz manipulacyjny . 25 „ — „			
		Marcinkowski, asystent rachunkowy . . . 40 „ — „			
		Matecki, dyetaryusz rachunkowy . . . 25 „ — „			
		Mąkowski, dyetaryusz manipulacyjny . . 30 „ — „			
		Michalczewski, dyetaryusz rachunkowy . . 45 „ — „			
		Michalewicz, dyetaryusz statystyczny . . 25 „ — „			
		Mortko, woźny . . . . . 20 „ — „			
		Natalli, praktykant rachunkowy . . . . 40 „ — „			
		Narzymski, dyetaryusz rachunkowy . . 25 „ — „			
		Niedźwiecki, dyetaryusz manipulacyjny . . 30 „ — „			
		Niewiadomski, odźwierny . . . . . 75 „ — „			
		Nowosad, stróż . . . . . 20 „ — „			
		Olpiński, rewident rachunkowy . . . . 50 „ — „			
		Orłowicz, stróż . . . . . 35 „ — „			
		Paklerski, adjunkt rachunkowy . . . . 80 „ — „			
		Paszkowski, dyetaryusz manipulacyjny . . 60 „ — „			
		Pini, dyetaryusz manipulacyjny . . . . 80 „ — „			
		Piotrowski, asystent manipulacyjny . . . 50 „ — „			
		Pogorzelski, stróż . . . . . 45 „ — „			
		Polak, dyetaryusz rachunkowy . . . . 40 „ — „			
		Policz, stróż . . . . . 50 „ — „			
		Pröckl, dyetaryusz statystyczny . . . 80 „ — „			
		Rożanowski, kancelista . . . . . 30 „ — „			
		Rzeczycki, dyetaryusz manipulacyjny . . 50 „ — „			
		Rudzki Bolesław, dyetaryusz rachunkowy . 20 „ — „			
		Sałamaszyński, stróż . . . . . 20 „ — „			
		Sawicki, dyetaryusz manipulacyjny . . 20 „ — „			
		Schmid Stanisław, dyetaryusz manipulacyjny . 65 „ — „			
		Do przeniesienia . . 2.935 zł. — ct.			

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

*

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
		Z przeniesienia . 2.935 zł. — ct.			
XVII	283a)	Schworm, adjunkt konceptowy . . . . 60 „ — „			
		Senczyszyn, stróż . . . . . 20 „ — „			
		Sidorowicz, adjunkt rachunkowy . . . . 180 „ — „			
		Skwirczyński, dyetaryusz rachunkowy . . 50 „ — „			
		Sobolewski, dyetaryusz rachunkowy . . . 30 „ — „			
		Stelmachów, asystent manipulacyjny . . . 30 „ — „			
		Sternal, dyetaryusz konceptowy . . . . 60 „ — „			
		Stocki, woźny . . . . . 60 „ — „			
		Stroynowski, dyetaryusz manipulacyjny . . 50 „ — „			
		Strnad, dyetaryusz statystyczny . . . . 25 „ — „			
		Szczerban, dyetaryusz statystyczny . . . 70 „ — „			
		Szczęsnowicz, dyetaryusz manipulacyjny . . 30 „ — „			
		Szim, dyetaryusz manipulacyjny . . . 50 „ — „			
		Szymański, dyetaryusz manipulacyjny . . 55 „ — „			
		Szukatka, dyetaryusz rachunkowy . . . 20 „ — „			
		Tarnawiecki, dyetaryusz rachunkowy . . . 20 „ — „			
		Tranda, adjunkt rachunkowy . . . . 80 „ — „			
		Turczyński, stróż . . . . . 20 „ — „			
		Tyblewicz, dyetaryusz konceptowy . . . 30 „ — „			
		Uderski, dyetaryusz rachunkowy . . . 25 „ — „			
		Walter, praktykant rachunkowy . . . . 30 „ — „			
		Waydowski, dyetaryusz manipulacyjny . . 65 „ — „			
		Wąsowicz, dyetaryusz manipulacyjny . . 40 „ — „			
		Wojciechowski, stróż . . . . . 20 „ — „			
		Wojtowicz, woźny . . . . . 30 „ — „			
		Wojtyna, stróż . . . . . 20 „ — „			
		Wolski Jan, dyetaryusz statystyczny . . . 25 „ — „			
		Zajączkowski, dyetaryusz konceptowy . . 80 „ — „			
		Zglinnicki, dyetaryusz manipulacyjny . . 70 „ — „			
		Zieliński, dyetaryusz konceptowy . . . 60 „ — „			
		Ziembicki, adjunkt rachunkowy . . . 50 „ — „			
		Zych, dyetaryusz rachunkowy . . . . 50 „ — „			
		2. Zapomogi udzielone gminom.			
		Baranówka . . . . . 200 „ — „			
		Berezowica wielka, Krasówka i Dyczków . . 200 „ — „			
		Białykamień . . . . . 80 „ — „			
		Chotyłub . . . . . 70 „ — „			
		Czechy gmina . . . . . 100 „ — „			
		Gródek (Przedmieście Czerlańskie) . . . 85 „ — „			
		Grobla i Trawniki gm. powodzią dotknięte . 300 „ — „			
		Leszniów . . . . . 50 „ — „			
		Do przeniesienia . . 5.525 zł. — ct.			

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
XVII	283*a)*	Z przeniesienia .	5.525	—	
		Łąka	150	—	
		Olszanica	60	—	
		Padwa narodowa	40	—	
		Poluchów	100	—	
		Ponikwa	300	—	
		Potok złoty	150	—	
		Potutory	40	—	
		Ruska wieś	50	—	
		Ryków	100	—	
		Stanisławczyk	33	—	
		Sznyrów	200	—	
		Tarnobrzeskiego powiatu gm. powodzią dotknięte	300	—	
		Wołczków	220	—	
		3. Zasiłki dla rozmaitych stowarzyszeń, zakładów, czasopism, tudzież dla osób kształcących się na prace naukowe, podróże itp.			
		Bartosiński, uczeń gimnazyalny	60	—	
		Chrź Wilhelm, słuchacz akademii roln. leśnej	50	10	
		Dublany, szkoła ludowa	73	—	
		Hajdukiewicz, słuchacz weterynaryi	90	—	
		Hamerman, słuchacz weterynaryi	57	—	
		I. izraelickie Stowarzyszenie Pań we Lwowie, dla udzielania bezpłat. obiadów dla uczniów	100	—	
		Janeczko, słuchacz akademii rolu. leśnej	150	—	
		Dr. Jentys, na podróż w sprawie zbadania nawozów sztucznych	100	—	
		Kałkowski, słuchacz weterynaryi	57	—	
		Kesselring, słuchacz akademii roln. leśnej	40	—	
		Komitet gospodarczy VI. zjazdu lekarzy i przyrodników polskich, na koszta zjazdu w Krakowie	1.000	—	
		Komitet kolonii leczniczej w Rymanowie	300	—	
		Komitet izraelickiej kolonii wakacyjnej	25	—	
		Koszta podróży członków konferencyi naucz. szkół rolniczych	334	53	
		Kurnik, uczeń akademii roln. leśnej	115	—	
		Lipiński, adjunkt szkoły lasowej, na podróż naukową	200	—	
		Mach, uczeń akademii roln. leśnej	75	—	
		Maciaszek, kierownik szkoły ogrodniczej w Tarnowie, na podróż naukową	100	—	
		Do przeniesienia .	10.194 zł.	63 ct.	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890 zł
XVII	283*a)*	Z przeniesienia	10.194	63	
		Małecki, uczeń akademii roln. leśnej	30	—	
		Mazurkiewicz, uczeń akademii roln. leśnej	40	—	
		Miziura, słuchacz weterynaryi	117	—	
		Nowak Wojciech, ogrodnik w Berlinie	25	—	
		Ochrona św. Elżbiety w Krakowie	50	—	
		Owsiak, uczeń szkoły lasowej	15	—	
		Dr. Pawlik, na zwiedzenie wzorowych gospodarstw wschodniej Galicyi	150	—	
		Peczek, słuchacz akad. roln. leśnej	60	—	
		Dr. Prażmowski, profesor w Czernichowie, na podróż naukową	800	—	
		Staszkiewicz, uczeń akademii roln. leśnej	50	—	
		Strusiewicz, na koszta zwiedzenia wystawy w Pradze	200	—	
		Syroczyński, na podróż celem zapoznania się z fabrykacyą soli nawozowych	153	51	
		Szczygielski, uczeń szkoły lasowej	15	—	
		Tatara, na naukę ogrodnictwa i sadownictwa	25	—	
		Towarzystwo głuchoniemych „Nadzieja“	100	—	
		Towarzystwo pszczelniczo-ogrodnicze w Bochni	100	—	
		Towarzystwo przyjaciół uczącej się młodzieży, na udzielanie obiadów dziatwie szkolnej	100	—	
		Towarzystwo gospod. galic.:			
		a) na stypendya dla uczniów szkoły chmielarskiej w Starem Siole	240	—	
		b) na urządzenie kursu popul. weterynaryi	100	—	
		Towarzystwo Kółek rolniczych, na koszta zjazdu	200	—	
		„ św. Wincentego à Paulo w Tarnopolu, na założenie internatu dla uczniów seminaryum nauczyciel.	500	—	
		„ pedagogiczne na XXV. walne zgromadzenie w Drohobyczu	200	—	
		„ dla ogrodnictwa i pszczelnictwa, na urządzenie wystawy we Lwowie	200	—	
		„ gorzelników polskich, dla 2 delegatów na zwiedzenie wystawy w Pradze	150	—	
		„ ku wspieraniu słuchaczy akad. rolniczej w Wiedniu	50	—	
		„ Przytulisko polskie w Wiedniu	100	—	
		„ ku wspieraniu uczniów akademii sztuk pięknych w Wiedniu	100	—	
		Trochanowski, nauczyciel szkoły czernichowskiej, na podróż naukową	100	—	
		Do przeniesienia	14.165	14	

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890. zł.
XVII	283*a*)	Z przeniesienia . . 14.165 zł. 14 ct.			
		Wydawnictwo „Gorzelnika“ . . . . 100 „ — „			
		„ „Przeglądu weterynarskiego“ . 100 „ — „			
		„ „Podręcznika dla dozorców chorych w szpitalach“ . . 150 „ — „			
		„ Związku na 150 egzempl. XV. i XVI. rocznika . . . 300 „ — „			
		Zarański, słuchacz akademii roln.-leśnej . . 60 „ — „			
		Związek kraj. ochotn. straży pożarnych, na koszta V. walnego zjazdu w Przemyślu . 100 „ — „			
		Zgromadzenie ŚŚ. Opatrzności z zakładu św. Teresy we Lwowie . . . . . 300 „ — „			
		4. Rozmaite inne.			
		Barta, nauczyciel w Dublanach . . . 130 „ — „			
		Bastgen, kierownik szkoły roln. w Horodence 100 „ — „			
		Bielecki, nauczyciel „ „ w Kobiernicach . . . . . 50 „ — „			
		Błońki, adjunkt szkoły lasowej . . . 60 „ — „			
		Błoński, żołnierz wojsk polskich . . . 15 „ — „			
		Datek na zakupno obrazu dla Jej Ces. Wys. Arcyksiężniczki Maryi Waleryi . . 207 „ — „			
		Datek na zakupno obrazu „Polonii“ Styki 500 „ — „			
		Dublany, szkoła parobków, część płacy kapelana ks. Bańkowskiego . . . 91 „ 66 „			
		Dziubińska, wdowa po prakt. rach. . . 40 „ — „			
		Emmot, b. oficer wojsk polskich . . . 40 „ — „			
		Grodzki, nauczyciel szkoły roln. w Horodence 60 „ — „			
		Hanka Julia, wdowa po podporuczniku . . 20 „ — „			
		Heudel, sługa zakładu czernichowskiego . . 60 „ — „			
		Hupczycowa, żona protokolisty rachunkowego 30 „ — „			
		Kalita, sierota po woźnym . . . . 15 „ — „			
		Kantor Jan, starzec . . . . . 50 „ — „			
		Kasprzycki, ogrodnik w Dublanach . . 130 „ — „			
		Kocmań, urząd paraf. obrz. łać. na dokończenie budowy kościoła w Kuczurniku . 100 „ — „			
		Koszta utrzymania Michalczyk Maryi w Krakowie, przynależnej do gminy Prądnik 128 „ 80 „			
		„ utrzymania Kality Heleny w Tarnowie przynależnej do gm. Zdziarzec . . 376 „ 22 „			
		„ utrzymania Anny Ciuła w Bernie, przynależnej do gm. Cieklin . . . 70 „ 98 „			
		„ zastępstwa przed Trybunałem administr. 50 „ — „			
		„ udziału w pogrzebie śp. biskupa Stupnickiego 75 „ 92 „			
		Do przeniesienia 17.675 zł. 72 ct.			

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

*

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
XVII	283a)	Z przeniesienia . 17.675 zł. 72 ct.			
		Koszta utrzymania dzieci aresztantek . . — „ 23 „			
		„ leczenia i pogrzebu:			
		śp. Drwęskiego Bronisława . . 200 „ — „			
		„ Baryckiego Michała . . . 50 „ — „			
		„ Haruna Michała . . . . 50 „ — „			
		„ Rewakowicza Narcyza . . . 50 „ — „			
		„ Sidorowicza Władysława . . 100 „ — „			
		„ Szczęsnowicza Szczęsnego . . 170 „ — „			
		Koszta podróży prof. Tynieckiego i Lipińskiego w sprawie zalesień . . 82 „ 78 „			
		Kowalewski, b. laborant szpital. . . . 25 „ — „			
		Kurecka Antonina z Gorlic . . . . 50 „ — „			
		Kurkowski, stróż szkoły leśnej . . . 20 „ — „			
		Łuniewska, wdowa po inżynierze asyst. . 30 „ — „			
		Macherowa, wdowa po instruktorze kursu melioracyjnego w Dublanach . . . 100 „ — „			
		Manasterski, adjunkt szkoły dublańskiej . 180 „ — „			
		Moroz, sługa szkoły lasowej . . . 20 „ — „			
		Obchód 100-letniej rocznicy 3. maja 1791 . 290 „ 80 „			
		Olewińska, wdowa po protokoliście . . 40 „ — „			
		Orzechowska, wdowa po rewidencie . . 130 „ — „			
		Ożwad, sierota po koncepiście . . . 139 „ 50 „			
		Piasecka, dyrektorka teatru prowincyonalnego 50 „ — „			
		Piczakowa Zofia, wdowa po naczelniku gminy Ostryni . . . . . 50 „ — „			
		Podarki noworoczne . . . . . 52 „ — „			
		Polniak, stróż archiwum aktów grodzkich i ziemskich . . . . . 25 „ — „			
		Przygodzka, wdowa po inżynierze . . 200 „ — „			
		Remuneracye dla urzędników, dyurnistów i służby . . . . . 5.735 „ — „			
		Rozmaite drobne . . . . . 86 „ 75½ „			
		Sapałaczyńskie, siostry śp. rewidenta rachunk. 50 „ — „			
		Sierpiński, dziadek kościelny w Jarosławiu . 10 „ — „			
		Skrzynecka Zofia . . . . . 600 „ — „			
		Sternalowa, wdowa po adjunkcie kasowym . 100 „ — „			
		Starcy zasłużeni, cele dobroczynne . 2.000 „ — „			
		Strnadowa, wdowa po asystencie rachun. . 75 „ — „			
		Szechowiczowa, wdowa po ruskim literacie . 50 „ — „			
		Szeliski, weteran wojsk polskich . . . 50 „ — „			
		Szpital Lwów, zwrot kosztów zakupna sztucznej nogi dla inżyniera Ogonka . . 90 „ 20 „			
		Do przeniesienia . 28.627 zł. 98½ ct.			

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					

Fundusz krajowy. **Część 1.**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
XVII	283*a)*	Z przeniesienia . 28.627 zł. 98½ ct.			
		Taryfy kolejowe:			
		a) Hebda Franc., koszta podróży i remuneracya za urządzenie ewidencyi taryf przy oddziale statystycznym 143 zł. — ct.			
		b) Zakupno taryf . . 5 „ 48½ „ 148 „ 48½ „			
		Trochanowski, prof. w Czernichowie za nadobowiązkowe ćwiczenia w laboratoryum chemicznem z uczniami . . . . 180 „ — „			
		Tuchlinowiczowa, wdowa po woźnym składu publicznego we Lwowie . . . . 40 „ — „			
		Uzupełnienie katalogu biblioteki Wydziału krajowego . . . . . 45 „ — „			
		Wadyum Tomasz, b. dozorca obłąkanych . 10 „ — „			
		Waliszewski, weteran z r. 1831 . . . 50 „ — „			
		Wieniec na trumnę:			
		śp. Czaykowskiego Hipolita . . . 60 „ — „			
		„ Liskego Ksawerego . . . 47 „ 30 „			
		„ Wolańskiego Władysława . . 50 „ 50 „			
		Wojciechowski, kierownik szkoły rolniczej w Kobiernicach . . . . . 100 „ — „			
		Zakrzewska, wdowa po sekretarzu . . 150 „ — „			
		Zakupno fotografii PT. Posłów sejmowych . 150 „ — „			
		„ podręcznika dla ochotniczych straży pożarnych . . . . . 250 „ — „			
		Zalesienie wydmy „Borze“, przysiołka gminy Rusocice w pow. krakowskim . . 82 „ 80 „			
			29.992	07	30.000
	283*b)*	Na pokrycie niedoboru z lat dawniejszych, spowodowanego rozmaitymi nieprzewidzianymi wydatkami, jednorazowo, *nadzwyczajne*	*12.743*	*24½*	*12.743*
	284	Na fundacyę wieczystą imienia Jego Cesarskiej i Królewskiej Mości Cesarza Franciszka Józefa I., corocznie . .	12.000	—	12.000
	285	Dotacya dożywotnia JE. Dr. Franciszka Smolki . . .	4 000	—	4.000
	286	Dotacya dożywotnia J. W. Oktawa Pietruskiego . . .	5.000	—	5.000
	287	Gminie m. Lwowa, I. rata subwencyi na budowę gmachu szkoły kadetów	—	—	5.000
	288	Dla księży Unitów chełmskich, ich wdów i sierót . . .	1.500	—	1.500
	289	Korosteńskiej Felicyi, b. nauczycielce szkoły u pp. Klarysek w Starym Sączu, stały dar roczny z łaski . . .	80	—	80
		Do przeniesienia { zwyczajne . .	52.572	07	57.580
		{ *nadzwyczajne* . .	*12.743*	*24½*	*12.743*

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct	zł.	ct.
8	—	Różnica drobna na korzyść budżetu.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
5.000	—	*Wydatku nie było*, ponieważ budowa gmachu szkoły kadetów nie przyszła do skutku, a rokowania w tej sprawie z gminą miasta Lwowa nie zostały ukończone.				
—	—					
—	—					
5.008	—					
—	—					

Fundusz krajowy. Część I.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
XVII		Z przeniesienia { zwyczajne .	52.572	07	57.580
		{ *nadzwyczajne* .	*12.743*	*24½*	*12.743*
	290	Na koszta restauracyi zamku w Olesku	17.945	27	18.000
	291	Pogorzelcom gminy Mikołajów	500	—	500
	292	„ „ Ożomla	300	—	300
	293	„ „ Dobrosin	200	—	200
	294	„ „ Zarzecze	150	—	150
	295	„ „ Koniuchy	75	—	75
	296	„ „ Zakomarze	25	—	25
	297	Gminie Buda-Peszt za gminę Klikuszowa, koszta utrzymania 3 nieletnich Knurowskich	512	65	517
	298	Gminie Buda-Peszt za gminę Krościenko, koszta utrzymania Antoniego Ulechli	141	91	142
	299	Gminie Lwów, za gminę Basznia, koszta utrzymania nieletnich Michała i Maksymiliana Tuchajów	302	75	303
	300	Związkowi ochotniczych straży pożarnych	2.000	—	2.000
	301	Stowarzyszeniu opieki nad uwolnionymi więźniami . .	300	—	300
	302	Komitetowi ratunkowemu dla dotkniętych gradem kilkudziesięciu gmin powiatu rohatyńskiego	1.000	—	1.000
	303	Pogorzelcom gminy Wola raniżowska	100	—	100
	304	„ „ Kadobne	30	—	30
	305	„ „ Wólka sokołowska	60	—	60
	306	„ „ Nienadówka	40	—	40
	307	„ „ Porzecze	100	—	100
	308	„ „ Kijowce	100	—	100
	309	„ „ Brzostek	200	—	200
	310	„ „ Łazy	60	—	60
	311	„ „ Przedmieście leżajskie w Jarosławiu . .	100	—	100
	312	„ „ Głogów	300	—	300
	313	Szaszkiewiczowej Julii, wdowie po ruskim poecie . . .	100	—	100
	314	Komitetowi parafialnemu przy cerkwi katedralnej w Sanoku, pożyczka bezprocentowa, spłacalna w 10. latach . .	1.200	—	1.200
	315	Komitetowi kościelnemu w Nisku	300	—	300
	316	Pogorzelcom gminy Podrzecze	60	—	60
	317	„ „ Obertyn	100	—	100
		Razem { zwyczajne .	78.874	65	83.942
		{ *nadzwyczajne* .	*12.743*	*24½*	*12 743*
		Suma wydatków w budżecie poszczególnionych .	91.617	89½	96.685

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
5.008	—					
—	—					
55	—	*Wydatek mniejszy*, z powodu poboru czynszu z dzierżawy gruntów, należących do zamku, który to czynsz przyniósł 55 zł. 73 ct				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
4	—	*Wydatek* nieco *mniejszy*, gdyż gmina Klikuszowa pokryła część obok wymienionych kosztów z funduszu ubogich. (LW. 18.314/1891).				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
5.067	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
5.067	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
XVII		**Wydatki w budżecie niewyszczególnione.**				
		A. Zwrotne.				
		a) Fundusze stypendyjne, na pokrycie chwilowych niedoborów	2 228 zł. 20 ct.			
		b) Fundusz Pelagii Russanowskiej, na pokrycie niedoboru w roku 1891. . .	507 „ 64 „			
		c) Gminy: Mikołajów i Myślenice (szpital ubogich) dopłacona gotówka przy zakupnie efektów	6 „ 23 „			
		d) Na uzupełnienie kaucyi dzierżawcy gruntów przy zamku w Olesku . . .	1 „ 60 „	2.743	67	—
		B. Bezzwrotne.				
		e) Reszta kosztów sprowadzenia i złożenia w katedrze na Wawelu zwłok śp. Adama Mickiewicza		84	—	—
		f) C. k. Skarb państwa, zwrot mylnie w c. k. urzędzie podatkowym w Krościenku w roku 1889. zarachowanego poboru		3	—	—
		g) Na wyrównanie pensyi wdowiej J. Koestlichowej . .		—	01	—
		Suma wydatków budżetem nieprzewidzianych .		2.830	68	—

Wydatki.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
		Wydatek ten znajduje zupełne pokrycie w przypisanych obok do zwrotu należytościach czynnych.	2.743	67	—	—
		Obacz zamknięcie rachunku tej rubryki za rok 1890. (na str. 149—162) należytość bierną 84 zł., wykazaną z tego tytułu do zapłaty w roku 1891.				
—	2831		2.743	67	—	—

Część II.

DOCHODY.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

Fundusz krajowy. Część II.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
		Dochody.			
I.	1	**Pozostałość z rachunków z lat ubiegłych.**	—	—	—
II		**Odsetki od pieniędzy chwilowo lokowanych.**			
	2	Z kapitału uposażenia kasy krajowej w sumie 376.263 zł.	4 347	19	5.000
III.		**Dochody z dróg krajowych.**			
	3	*Myta.*			
		1. Annopol, 2. Dąbie, 3. Rzyszki, 4. Tuszów — 1 800 zł. 50 ct.			
		5. Babice, 6. Chełmek, 7. Podzagórnia — 985 „ — „			
		8. Babińce, 9. Białokiernica, 10. Borszczów, 11. Iwanków, 12. Iwanie puste, 13. Korolówka, 14. Kozaczówka, 15. Krzywcze dolne, 16. Perejmy, 17. Uście biskupie — 8.288 „ — „			
		18. Bagiennica — 2.966 „ — „			
		19. Bedrykowce, 20. Kasperowce, 21 Tłuste — 2.806 „ — „			
		22. Bełzec, 23. Cieszanów, 24. Jarosław, 25. Oleszyce, 26. Płaszów, 27. Wulka zapałowska — 14.650 „ — „			
		28. Białakarczma, 29. Buczacz, 30. Demianów, 31. Krzywe, 32. Monasterzyska, 33. Podkamień, 34. Panasówka, 35. Podwołoczyska, 36. Zaleszczyki, 37. Zalipie — 18.000 „ — „			
		38. Bieńczyce, 39. Mogiła, 40. Przegorzały — 6.250 „ — „			
		41. Bieśnik, 42. Pomianowa, 43. Gnojnik, 44. Iwkowa, 45. Just — 5.185 „ — „			
		46. Bircza, 47. Grabownica, 48. Tyrawa wołoska — 2.514 „ 09 „			
		49. Błotnia — 1.014 „ 63 „			
		50. Bohutyn, 51. Rozhadów — 1.957 „ 08½ „			
		52. Branice, 53. Kaszów, 54. Przeginia — 2.150 „ — „			
		Do przeniesienia . 68 566 zł. 30½ ct.			

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—		—	—	—	—
653	—	*Dochód mniejszy* odpowiedno do rozporządzalnych kapitałów lokacyjnych.	—	—	—	—
		ad 46, 47, 48	415	91	—	—
		ad 50 i 51	618	62½	—	—
			1 034	53½	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
III	3	Z przeniesienia . 68.566 zł. 30½ ct.			
		55. Brzeżany, 56. Horodyszcze, 57. Kozowa	8.717	72	
		58. Brzeźnica	751	60	
		59. Busk	1.200	—	
		60. Chołojów	1.650	—	
		61. Czortków, 62. Dżuryn, 63. Koszyłowce	1.813	29	
		64. Dawidów, 65. Repechów, 66. Spiczyn	3.019	29	
		67. Dawidkowce	900	—	
		68. Darachów, 69. Dobropol, 70. Kurzany, 71. Kułce, 72. Szlachcińce, 73. Strusów, 74. Zbaraż	6.972	—	
		75. Dębno, 76. Nowy Targ (czarny Dunajec) 77. Nowy Targ (biały Dunajec), 78 Obidowa	8.520	—	
		79. Dynów, 80. Newistka	3.150	—	
		81. Gładyszów, 82. Konieczna, 83. Ropica ruska, 84. Siary	5.410	—	
		85. Gródek, 86. Zabełcze	2.725	—	
		87. Goryczkowce, 88. Graboszyce, 89. Skawce	3.950	—	
		90. Gołkowice	3.500	—	
		91. Gorzyce	800	—	
		92. Halicz, 93. Jamnica, 94. Jezupol, 95. Pobereże	6.500	—	
		96. Husiatyn	2.299	92	
		97. Jasionka, 98. Sokołów, 99. Staromieście	5.175	—	
		100. Jasienów	1.425	—	
		101. Jeżowe, 102. Piorunka	2.029	—	
		103. Jezierzany, 104. Kozaczyzna, 105. Łanowce	3.507	50	
		106. Kluwińce	1.110	—	
		107. Kodubińce, 108. Młynowce, 109. Założce	2 800	—	
		110. Krogulec	250	—	
		111. Kurów	454	15	
		112. Krzyż	2.304	—	
		113. Łącko, 114. Łękica, 115, Stary Sącz, 116. Szczawnica	9.150	—	
		117. Miechocin, 118. Wielowieś	2.700	—	
		119. Miłowanie, 120. Tłumacz	3 081	20	
		121. Mosty drogowe, 122. Mosty mostowe	1.300	—	
		123. Mikulińce (most pod Śniatynem)	5.000	—	
		124. Nieźwiska	1 120	—	
		125. Nowy dwór	1.800	—	
		126. Niedzica	2 135	32	
		127. Olszany, 128. Przemyśl	4.328	—	
		Do przeniesienia . 180.114 zł. 29½ ct.			

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
			1 034	53½	—	—
		ad 61, 62, 63	88	71	—	—
		ad 64, 65, 66	5	71	—	—
			1.128	95½	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie			Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
III.	3	Z przeniesienia .		180.114 zł. 29½ ct.			
		129. Ottynia	2.015 „ — „				
		130. Podliski małe	5.000 „ — „				
		131. Porzecze, 132. Stawczany . .	2 020 „ — „				
		133. Pieczychwosty	1.608 „ — „				
		134. Puchary	675 „ — „				
		135. Przeworsk	1.613 „ 33 „				
		136. Raszków, 137. Serafińce . .	2.316 „ — „				
		138. Radwan	1.800 „ — „				
		139. Ruda	1.870 „ — „				
		140. Rozwadów	1.105 „ — „				
		141. Stecowa	1.338 „ — „				
		142. Smykowce, 143. Zagrobella . .	8.600 „ — „				
		144. Suchostaw	383 „ 73 „				
		145. Szaflary, 146. Poronin . .	2.595 „ — „				
		147. Stojanów	615 „ — „				
		148. Tyśmienica	1.702 „ — „				
		149. Załuż	465 „ — „				
		150. Żółkiew	3.105 „ — „				
				218.940 zł. 35½ ct.			
		Po odtrąceniu wydatku na budowę mostu granicznego pod Niedzicą w kwocie .		7.442 zł. 60 ct.	211.497	75½	210.000
	4	Odsetki zwłoki i kary konwencyonalne			1.015	34½	500
	5	Grzywny za przestępstwa drogowe			19	30	140
	6	Datki dobrowolne na budowę dróg krajowych od stron prywatnych:					
		1. Na drogę Lwów-Stojanów:					
		Rada powiatowa w Kamionce Strumiłowej .	650 zł. — ct.				
		Gmina Kamionka Strumiłowa	510 „ 06 „	1.160 zł. 06 ct.			
		2. Na drogę Rzeszów-Nadbrzezie:					
		Horodyński Bogusław .	200 zł. — ct.				
		Gmina Majdan zbydniowski	25 „ — „				
		„ Zaleszany . .	25 „ — „				
		Ekstein Mendl . .	285 „ 71 „				
		Gmina zalesie gorzyckie	14 „ — „				
		„ Wrzawy . .	50 „ — „	599 „ 71 „	1.759	77	5.387
		Subwencye z funduszów państwowych uwidocznia się jedynie dla ewidencyi przed kolumną, gdyż odnośne dochody przeznaczone na specyalne cele, zaraz po otrzymaniu ich z c. k. głównej kasy krajowej, zostały asygnowane					
		Do przeniesienia .			214.292	17	216 027

Dochody.

Funhusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
			1.128	95½		
		ad 144	1.151	27	—	—
—	1.498		2 280	22½	—	—
—	515		—	—	—	—
121	—		5	—	—	—
		Należytość w datkach dobrowolnych wynosiła z końcem roku 1890. . . . . 33.124 zł 01½ ct. Wpłacono w roku 1891. . . 1.759 „ 77 „ Pozostaje z końcem roku 1891. . 31.364 zł. 24½ ct.				
3.627	—					
3.748	2 013		2.285	22½	—	—

Fundusz krajowy. **Część II.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
III.		Z przeniesienia .	214.292	17	216.027
		do wypłat. W zamknięciu rachunków funduszu krajowego rubr. X. wydatki na drogi, wypłacono:			
		1. Od c. k. Dyrekcyi lasów i domen na budowę drogi gminnej z Krynicy do Tylicza . . . . . 5.500 zł. — ct.			
		2. Od Skarbu państwa na budowę drogi powiatowej Chodorów-Rohatyn . . 14.000 „ — „			
		3. Od Skarbu państwa na budowę drogi krajowej Dynów-Kańczuga I. rata . 25.000 „ — „			
		Razem . 44.500 zł. — ct.			
		Suma rubryki III. .	214.292	17	216.027
IV.		**Nadwyżki dochodów od zakładów dotowanych.**			
	7	Od funduszu policyi krajowej	4.072	80	5.265
	8	„ „ szpitala św. Łazarza w Krakowie . . .	—	—	—
	9	„ „ „ lwowskiego	—	—	9.394
	10	„ „ zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie .	11.390	99	2.898
		Suma rubryki IV. .	15.463	79	17.557
V.		**Zwroty zaliczek z lat ubiegłych.**			
	11	Od urzędników krajowych z płac	20.561	07	17.000
	12	„ szpitali powszechnych z rachunków kwartalnych . .	16.032	48½	12.000
	13	„ gmin za dawniejsze koszta leczenia . . .	427	18	1.600
	14	„ stron rozmaitych ze spraw drogowych . . .	216	31	1.800
	15	Rozmaite:			
		a) Fundusze stypendyjne, zwroty na poczet zaliczek danych na pokrycie chwilowych niedoborów . . . . 860 zł. 02 ct.			
		b) Fundacya Pelagii Russanowskiej, zwrot zaliczki na wsparcie inwalidów . . 387 „ 18 „			
		c) Fundusz zapomogi z r. 1868, częściowy zwrot na poczet udzielonej swego czasu z funduszu krajowego zaliczki . . 203 „ 65 „			
		d) Fundusz rybactwa, zwrot zaliczki udzielonej w roku 1890. . . . . 35 „ 01 „			
		e) Fundacya Dominika Bohdanowicza zwrot zaliczki z lat dawniejszych . . 108 „ 87 „			
		f) C. k. Skarb Państwa, zwrot nadpłaconego z fund. kraj. datku na regulacyę Wisłoki pod Mokrzcem . . . 162 „ 88 „			
		g) Zwroty zaliczek do zakupna obligacyi indemniz. dla gmin i Wydziałów powiatowych i inne drobne zwroty . 28 „ 45 „	1.786	06	2.000
		Suma rubryki V. .	39.023	10½	34.400

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
3.748	2.013		2.285	22½	—	—
3.748	2.013		2.285	22½	—	—
1.735						
1.192	—	Obacz specyalne zamknięcia rachunków odnośnych funduszów.				
—	—					
9 394	—					
—	8.493					
10.586	8.493		—	—	—	—
2.093						
—	3.561	Różnice z powodu niestałości dochodów tego rodzaju.				
—	4.033					
1.173	—					
1.584	—					
		Do poz. 15a) Zwroty z funduszów stypendyjnych:				
		Ajwas . . . . . 4 zł. 50 ct.				
		Boznański . . . . . 272 „ 76 „				
		Cieszewski i Zawadzki . . 8 „ 71 „				
		Dolliner . . . . . — „ 80 „				
		Egierscy dla Siedleckich . . 7 „ — „				
		Englowa . . . . . 79 „ 79½ „				
		Horecki . . . . . 2 „ 49½ „				
		Janowski . . . . . 4 „ — „				
		Kulczycki . . . . . — „ 45 „				
		Łoś . . . . . 95 „ 99 „				
		Obniski . . . . . 7 „ 21 „				
		Rapaport . . . . . 63 „ — „				
		Reifer . . . . . 1 „ 50 „				
		Skibiński IV. . . . . 3 „ 23 „				
		Torosiewicz . . . . . 99 „ 23 „				
		Wilczyński . . . . . — „ 46 „				
		Zawadzki Franciszek . . . 208 „ 89 „				
214	—	Razem jak wykazano . 860 zł. 02 ct.	29	19	—	—
2.971	7.594	*ad 15)* Różnica z powodu niestałości dochodów tego rodzaju.	29	19	—	—
	4.623					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
VI.		**Zwroty pożyczek.**			
	16	PP. Kanoniczki w Krakowie, 10. (ostatnia) rata bezprocentowej pożyczki 1 750 zł.	175	—	175
	17-18	Sanok, gmina, 28. i 29. rata pożyczki 10.000 zł.: *a*) w kapitale . . . . . 867 zł. 28 ct. *b*) w 6% odsetkach . . . . 96 „ 72 „	964	—	964
	19	Jasielska Spółka wodna, reszta z pożyczki bezprocentowej 1.500 zł. na regulacyę Wisłoka	—	—	—
	20	Łańcut, Wydział powiatowy, 9. rata bezprocentowej pożyczki 4 500 zł. na budowę mostu na Wisłoku . . .	450	—	450
	21-22	Chorzelowska Spółka wodna dla odpływu wód w powiecie Mieleckim między Wisłoką a drogą krajową, Dębicko-Tarnobrzeską, od pożyczki 6.300 zł.	1.560	91½	769
	23	Zakopane, szkoła koronkarska, z pożyczki bezprocentowej 300 zł., 6 rata (ostatnia)	50	—	50
	24	Fibich Władysław, zwrot reszty z zaliczki 6.490 zł., udzielonej na pogłębienie szybu w Ropiance, 4. i 5. rata .	—	—	2 000
	25	Chrzanów, Wydział powiatowy, 2. rata bezprocentowej pożyczki 3.000 zł. dla ludności dotkniętej gradobiciem .	300	-	300
	26	Myślenice, Wydział powiatowy, 3. rata bezprocentowej pożyczki 3.000 zł. dla ludności dotkniętej gradobiciem .	300	—	300
	27	Wieliczka, Wydział powiatowy, 3. i 4. rata bezprocentowej pożyczki 3.000 zł. dla ludności dotkniętej gradobiciem .	300	—	300
	—	Sanok, komitet parafialny obrz. łać. spłata reszty długu 4.000 zł., z pożyczki pierwotnej 8.000 zł. *a*) w kapitale . . . . . 500 zł. — ct. *b*) w 5% odsetkach . . . . 19 „ 30 „	519	30	—
	—	Tarnów, Wydział powiatowy, spłata reszty pożyczki z pierwotnej 5.000 zł. na regulacyę Żabnicy . . .	155	78½	—
	—	Michniewicz Mieczysław, nabywca pretensyi funduszu krajowego do K. Moraczewskiego & E. Brudzewskiego, na poczet reszty należytości 1.150 zł.	200	—	—
		Z przeniesienia .	4.975	—	5.308

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—	Wierzytelność w roku 1891. spłacona zupełnie.				
—	—	Reszta wierzytelności w kapitale z końcem roku 1891. wynosi 1.391 zł. 93 ct.				
—	—	Uchwałą Wys. Sejmu z d. 15. Stycznia 1889. udzielono Spółce moratoryum do końca roku 1892. Reszta wierzytelności wynosi 1.165 zł. 82 ct.				
—	—	Reszta wierzytelności w kapitale z końcem roku 1891. wynosi 450 zł.				
—	792	*Dochód większy* z powodu wpływu na poczet restancyj od stron konkurencyjnych za pośrednictwem c. k. urzędów podatkowych.	138	60	—	—
—	—	Wierzytelność w roku 1891. spłacona zupełnie.				
2.000	—	*Dochodu nie było* z powodu nieuiszczenia rat przez dłużnika. Urgensy do LW. 12 609/1891., 22 117/1892., 23.259/1892.				
—	—	Reszta wierzytelności z końcem roku 1891. wynosi 2.400 zł.				
—	—	Reszta wierzytelności z końcem roku 1891. wynosi 2.100 zł.				
—	—	Reszta wierzytelności z końcem roku 1891. wynosi 2.400 zł.				
—	519	*Dochód większy* niepreliminowany, z zaległości od pożyczki, której ostatnia rata preliminowaną była na rok 1888. Wierzytelność spłacona zupełnie w roku 1891.				
—	156	*Dochód większy*, niepreliminowany z zaległości od pożyczki, której ostatnia rata preliminowaną była na rok 1890. Wierzytelność spłacona zupełnie w roku 1891.				
—	200	*Dochód większy* niepreliminowany od pożyczki pierwotnej 4.500 zł., od której zaprzestano w roku 1889. preliminować stałe raty zwrotu, jako od sprawy dochodzonej na drodze sądowej. Z końcem roku 1891. pozostaje jeszcze reszta wierzytelności w sumie 950 zł.				
2.000	1.667		138	60	—	—

Fundusz krajowy. Część II.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
VI.		Z przeniesienia .	4.975	—	5.308
	—	Marconi Leonard, spłata reszty bezprocentowej pożyczki 5.000 zł., udzielonej swego czasu na założenie szkoły wyrobów alabastrowych w Brzozdowcach . . .	1.250	—	—
	—	Muszyna, komitet zarządzający szkołą koronkarską, zwrot zaliczki 200 zł., udzielonej na zakupno materyału . .	—	—	—
	—	Kańczuga, szkoła koronkarska, zwrot pożyczki bezprocentowej 200 zł., udzielonej na fundusz obrotowy . .	—	—	—
	—	Zarząd centralny zjednoczonego gal. Towarzystwa dla ogrodnictwa i pszczelnictwa we Lwowie, zwrot bezprocentowej pożyczki 500 zł.	—	—	—
	—	Sanok, komitet parafialny gr. kat., zwrot pożyczki bezprocentowej 1.200 zł. na restauracyę cerkwi	—	—	—
	—	Uhnów, zarząd wzorowego warsztatu szewskiego, zwrot pożyczek 200 zł. i 300 zł. na zakupno materyałów . .	—	—	—
		Suma rubryki VI. .	6.225	—	5.308

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
2.000	1.667		138	60	—	—
—	1.250	*Dochód większy* niepreliminowany, ponieważ z powodu niewypłacalności dłużnika i wdrożenia kroków sądowych przestano od roku 1888. preliminować stałe raty zwrotu. W roku 1891. ściągnięto na poczet zaległej wierzytelności w sumie 4 375 zł. dwie raty po 625 zł., w skutek czego reszta dłużna funduszowi krajowemu z końcem roku 1891. wynosi 3.125 zł. Do LW. 53.344/1892. wezwano syndyka Dra Bielińskiego do wdrożenia dalszych kroków celem ściągnięcia reszty pretensyi, na pokrycie której nabyto (LW. 23.489/1887., 30.595/1887) na licytacyi realność dłużnika. (Obacz wyjaśnienie do preliminarza funduszu krajowego rubr. VI. dochodów, poz. 35. na rok 1888., str. 85).				
—	—	Nowa pożyczka dana w roku 1891. z rubryki XVI. poz. 260 wydatków, zwrotna w 10. równych ratach półrocznych od 1. Lipca 1892. po 20 zł. (LW. 45.276/1891).	200	—	—	—
—	—	Nowa pożyczka dana w roku 1891. z rubryki XVI. poz. 261. wydatków, zwrotna w 10. ratach półrocznych od 1. Stycznia 1892. po 20 zł. (LW. 11.440/1891).	200	—	—	—
—	—	Nowa pożyczka, udzielona w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 27. Listopada 1890. w roku 1891. z rubryki XV. poz. 224*c*) wydatków, zwrotna w 10. ratach rocznych po 50 zł. od 1. Stycznia 1892. (LW. 6.090/1891).	500	—	—	—
—	—	Nowa pożyczka dana w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 27. Listopada 1890. w roku 1891. z rubryki XVII. poz. 314. wydatków, zwrotna w 10. ratach rocznych po 120 zł. od 1. Lipca 1892. (LW. 25.964/1891).	1.200	—	—	—
—	—	Nowe pożyczki, dane w roku 1891. z rubryki XVI. poz. 280. wydatków; obie zwrotne w 10 ratach półrocznych od 1. Stycznia 1892. (LW. 36.356/1891. i 42.437/1891.)	500	—	—	—
2.000	2.917		2.738	60	—	—
	917					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 22. i 24. Listopada 1890. zł.	Kredyt dodatkowy z d. 18. Listopada 1889. zł.
VII.		**Dochody szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie.**				
	28	Subwencya od c. k. Skarbu Państwa	6 000	—	5.000	—
	—	C. k. Skarb Państwa, datek dla ogrodu botanicznego przy tej szkole	1.000	—	—	—
	29	Opłaty od uczniów: *a*) wpisowe 58 zł. *b*) czesne 160 „	218	—	360	—
	30	Czynsz dzierżawny z ogrodu na Szumanówce	15	—	100	—
	—	Zwrot zaliczek udzielonych w latach ubiegłych	720	—	—	—
		Suma rubryki VII.	7.953	—	5.460	—
VIII.		**Dochody krajowych szkół rolniczych i folwarku w Dublanach.**				
	31	Wyższa szkoła rolnicza w Dublanach	21.131	39	45.113	3.000
	32	Szkoła parobków w Dublanach	2 553	73	2 988	—
	33	Folwark w Dublanach	24.421	45½	16.495	—
	34	Torfiarnia w Dublanach	2.361	44½	5 000	—
	35	Kurs gorzelnictwa w Dublanach	1.495	80	1.980	—
		Suma rubryki VIII.	51.963	82	71.576	3.000
IX.		**Dochody krajowej szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie.**				
	36	Szkoła średnia rolnicza w Czernichowie	26.958	22	23.000	—
	37	Folwark w Czernichowie	10.475	66	12.372	—
		Suma rubryki IX.	37.433	88	35.372	—
X.		**Dochody innych szkół krajowych.**				
	38	Niższa szkoła rolnicza w Horodence	2.708	53	3.420	—
	39	„ „ „ „ Jagielnicy	4.477	10	3.050	—
	40	„ „ „ „ Kobiernicach	4.064	28	3.890	—
	41	Szkoła ogrodnicza w Tarnowie	3 303	07	3 340	—
	42	Szkoła uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku	2.357	90	2.530	—
		Suma rubryki X.	16.910	88	16.230	—

Dochody.

Fundusz krajowy.

Razem	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czyne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
5.000	—	1.000					
—	—	1.000	Obacz specyalne zamknięcie rachunków tej szkoły, oraz wyjaśnienia przy rubryce XV. poz. 189. wydatków.				
360	142	—					
100	85	—					
—	—	720					
5.460	227	2.720		—	—	—	—
		2.493					
48.113	26.982	—		—	—	—	—
2.988	434	—	Obacz specyalne zamknięcia rachunków tych szkół, oraz wyjaśnienia przy rubryce XV. poz. 190—192 wydatków.	—	—	—	—
16.495	—	7.926		—	—	—	—
5.000	2.638	—		67	75½	—	—
1.980	484	—	Obacz specyalne zamknięcie rachunków tego kursu, oraz wyjaśnienia przy rubryce XV. poz. 194. wydatków.	—	—	—	—
74.576	30.538	7.926		67	75½	—	—
	22.612						
23.000	—	3.958	Obacz specyalne zamknięcia rachunków, oraz wyjaśnienia przy rubryce XV. poz. 195.—196. wydatków.				
12.372	1.896	—					
35.372	1.896	3.958		—	—	—	—
		2.062					
3.420	711	—					
3.050	—	1.427	Obacz specyalne zamknięcia rachunków tych szkół, oraz wyjaśnienia przy rubryce XV. poz 197—201. wydatków.				
3.890	—	174					
3.340	37	—					
2.530	172	—					
16.230	920	1.601		—	—	—	—
		681					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. Listopada 1890. zł.
XI.		**Zwroty za sprawdzanie rachunków aptekarskich.**			
	43	Od szpitali powszechnych	615	88	600
XII.		**Dochód z przelania do skarbu krajowego pozostałości z funduszu zapomogi z roku 1866.**			
	44	Wpływy ze zwrotu pożyczek udzielonych Wydziałom powiatowym.	12.537	22	11.293
XIII.		**Dochody z kwaterunku żandarmeryi.**			
	45	Kwaterunkowe	10.599	36½	10 017
	46	Noclegowe	16.450	—	16.389
	47	Udział administracyi politycznej	12.668	—	12.668
	48	Dochód z gmachu lwowskiego	12.936	—	12.936
		Suma rubryki XIII. .	52.653	36½	52.010
XIV.	49	**Dochód ze zwrotu wydatków szupasowych.**			
		a) Od samopłacących . . . . 596 zł. 44 ct.			
		b) „ gmin . . . . . 6 808 „ 69½ „			
		c) „ obcych krajów . . . . 1.564 „ 61½ „			
		d) Rozmaite . . . . . 557 „ 81½ „	9.527	56½	8.000
XV.		**Dochody z krajowych składów zbożowych i spirytusowych.**			
	50	We Lwowie	12.349	26	22.804
	51	W Krakowie	23.348	48	23.846
		Suma rubryki XV .	35.697	74	46.650

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	16	*Dochód większy*, ponieważ wpłynęła zaległa z roku 1890. należytość od szpitala gminnego w Kołomyi w kwocie 15 zł. 88 ct., wykazana w zamknięciu rachunkowem tej rubryki za rok 1890. jako zaległość czynna na str. 181.	—	—	—	—
—	1.224	*Dochód większy* z powodu spłat na poczet zaległości.	353	89	—	—
—	582	*Dochody większe* wedle złożonych rachunków przez c. k. komendę żandarmeryi.				
—	61					
—	—					
—	—					
—	643		—	—	—	—
			420	74½		
			3.197	64		
			28	09½		
—	1 528	*Dochód większy* z powodu wpływu zaległości z lat dawnych.	23	98½		
			3.670	46½	—	—
10.455	—	Obacz specyalne zamknięcia rachunków tych składów.	1.976	33	—	—
497	—		7.313	56	—	—
10.952	—		9.289	89	—	—

Fundusz krajowy. Część II.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
XVI. a		**Rozmaite dochody.**			
		Sumaryczne zestawienie rubryki XVI.			
		A) Dochody w budżecie poszczególnione	50 247	77	50.921
		B) „ „ „ nieposzczególnione	442	09	-
		Suma rubryki XVI. .	50 689	86	50 921
		Poszczególnienie.			
		A) Dochody w budżecie poszczególnione.			
	52	Taksy krajowego archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i w Krakowie	490	—	300
	53	Od c. k. Skarbu państwa zasiłek dla biura melioracyjnego przy Wydziale krajowym	1.000	—	1.000
	54	Przypadkowe:			
		a) Sprzedaż książek i druków	2.395	09	1.500
		b) „ papierów wyszkartowanych i wzorów drukowych	216	61	100
		c) Różne drobne	—	85	90
	55	Datki deklarowane przez Wydziały powiatowe na wykupienie gruntów pod kolej transwersalną (c. k. państwową):			
		a) Buczacz, Wydział powiatowy . . 1.000 zł. — ct.			
		b) Czortków, „ „ . . 529 „ — „			
		c) Krosno, „ „ . . 631 „ 62 „			
		d) Limanowa, „ „ . . — „ — „			
		e) Nowy Targ, „ „ . . — „ — „			
		f) Sanok, „ „ . . — „ — „			
		g) Stanisławów „ „ . . 944 „ 22 „			
		h) Tłumacz, „ „ . . 1.135 „ 38 „	4.240	22	5.350
	56	Za analizy wykonane dla stron przez stacyę doświadczalną produktów naftowych	120	—	100
		Do przeniesienia .	8.462	77	8.440

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
673	—		3 123	24½	—	—
—	442		60	—	—	—
673	442		3.183	24½	—	—
231						
—	190	Różnica na korzyść budżetu z powodu niestałości dochodów tego rodzaju.	—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	895	Różnice na korzyść budżetu w ogólnej sumie 923 zł. z powodu niestałości dochodów tego rodzaju.	3.123	24½	—	—
—	117		—	—	—	—
89	—		—	—	—	—
1.110	—	*Dochód mniejszy*, ponieważ Wydział powiatowy w Buczaczu nadesłał o 370 zł. mniej od preliminowanej raty (urgens LW. 31.224/1891) — dalej, ponieważ Wydziały powiatowe w Nowym Targu i w Sanoku nic nie uiściły, wystąpiwszy z prośbami do Wys. Sejmu o prolongatę. (Patrz sprawozdanie Wydziału krajowego LW. 56.482/1890. do Wys. Sejmu, które nie zostało załatwionem, oraz ponowienie tej sprawy do LW. 25.333/1891). Natomiast Wydział powiatowy w Tłumaczu uiścił z tytułu zaległości więcej od preliminowanej raty o 417 zł.	—	—	—	—
—	20	*Dochód większy* z powodu, iż wpływy tego rodzaju z góry ściśle oznaczyć się nie dadzą.	—	—	—	—
1.199	1.222		3.123	24½	—	—

Fundusz krajowy. Część II.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
XVI. a		Z przeniesienia .	8.462	77	8.440
	57	Fundusz pożyczkowy Spółek wodnych, na umorzenie rat kapitału i odsetek od pożyczki 700.000 zł. . . .	38.451	—	38.481
	58	Od c. k. Skarbu państwa zasiłek na utrzymanie 4 nauczycieli wędrownych	3.334	—	4.000
		Suma dochodów w budżecie poszczególnionych .	50.247	77	50.921
		B) Dochody w budżecie nieposzczególnione.			
		Bezzwrotne.			
		a) Dochody byłego funduszu gmachu sejmowego: Od S. Brykczyńskiego czynsz za używanie w latach 1890—1891 kanału należącego do tegoż gmachu, wraz z odsetkami zwłoki	23	—	—
		b) Fundusz kultury krajowej, pozostałość gotówki z r. 1891.	362	84	—
		c) Ze sprzedaży odsypiska na Dunajcu pod Wróblowicami	41	25	—
		d) Zwrot z pożyczek na zasiewy udzielonych w roku 1880.	15	—	—
		Suma dochodów budżetem nieposzczególnionych .	442	09	—
		Krajowe opłaty konsumcyjne.			
XVI. b	58*a*	Dochód z krajowych opłat konsumcyjnych	*160.892*	*12*	—

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1.199	1.222		3.123	24½	—	—
30	—	Obacz rubrykę XIV. poz. 179. wydatków, oraz specyalne zamknięcie rachunku tego funduszu.	—	—	—	—
666	—	*Dochód mniejszy*, ponieważ dla dwu nauczycieli wypłacono subwencyę dopiero od 1. maja t. j. od czasu zamianowania.	—	—	—	—
1.895	1.222		3.123	24½	—	—
673						
—	23		—	—	—	—
—	363	Według specyalnego zamknięcia rachunku tego funduszu.	—	—	—	—
—	41		60	—	—	—
—	15		—	—	—	—
—	442		60	—	—	—
—	*160.892*	Opłaty te weszły w życie od 1. lipca 1891. na podstawie ustawy krajowej z dnia 20. marca 1891. Wpływy z tego tytułu wynosiły: 1. Czynsze dzierżawne opłat konsumcyjnych w kraju (z wyłączeniem miasta Lwowa i Krakowa i bez opłat od wina) . . . 118.165·08 2. Opłaty konsumcyjne z miasta Lwowa wraz z 30% dodatkiem konsumcyjnym od wina wedle umowy do LW. 41.020/1891. 18.000·— 3. Opłaty konsumcyjne z miasta Krakowa z takim samym dodatkiem od wina, mianowicie: *a)* administrowane przez tęż gminę na mocy ugody (LW. 27.198/1891.) . 14.616·70 *b)* wydzierżawione opłaty od wyrabianych trunków w m. Krakowie (LW. 27.198/1891.) . 2.325·— 16.941·70				
		Do przeniesienia 153.106·78	1.270	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. Listopada 1890. zł.
XVII.	59	**Dochód z zaciągniętej pożyczki im. wartości 1,500.000 zł.,** częścią na pokrycie niedoboru roku 1891., częścią na koszta konfekcyi i na ratę umorzenia — w pozostałej zaś reszcie na dalsze uposażenie kasy krajowej, *(nadzwyczajne)*	*753.699*	—	*753.699*
XVIII.	60	**Dodatki do podatków po 36 ct. od 1 zł. w. a. podatku z dodatkami.**			
		W c. k. urzędach podatkowych:			
		1. Bełz	21.668 zł.	29½ ct.	
		2. Biała	45.631 „	66 „	
		3. Biecz	963 „	59½ „	
		4. Bircza	6.910 „	45½ „	
		5. Bóbrka	28.792 „	33½ „	
		6. Bochnia	35.936 „	61½ „	
		7. Bohorodczany	15.487 „	83 „	
		8. Bolechów	8.697 „	26 „	
		9. Borszczów	30.260 „	14 „	
		10. Brody	38.128 „	96 „	
		11. Brzesko	26.944 „	81 „	
		12. Brzeżany	27.143 „	72½ „	
		13. Brzozów	27.421 „	75 „	
		14. Buczacz	34 423 „	26 „	
		15. Bukowsko	2 332 „	37 „	
		16. Busk	5 018 „	45 „	
		17. Chodorów	3.576 „	16 „	
		18. Chrzanów	32.325 „	85½ „	
		19. Cieszanów	31.596 „	68 „	
		20. Czortków	37.147 „	06½ „	
		21. Dąbrowa	33.296 „	52½ „	
		22. Dębica	15.744 „	06 „	
		23. Dobczyce	2.318 „	40 „	
		24. Dobromil	11.493 „	57½ „	
		Do przeniesienia	523.259 zł.	83 ct.	

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody większe zł.	Uzasadnienie różnic		Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	ct.
		Z przeniesienia .	153.106·78	1.270	—	—	—
		4. Dochód z 30% dodatku krajowego do rządowego podatku konsumcyjnego w powiatach pobieranego	9.142·72	3.091	65½	—	—
		5. Prowizya zwłoki	118·61	5	36	—	—
		6. Grzywny i kary	110·30	18	95	—	—
		7. Przepadłe kaucye i wadya . . .	1.550·—	—	—	—	—
		Razem .	164.028·41	4.385	96½	—	—
		a po strąceniu poniesionych wydatków na inseraty, druki, koszta komisyjne, licytacye, honorarya za czynności i inne . . .	3.136·29				
		pozostaje *czysty dochód* .	160.892·12				
—	—			—	—	—	—

Rachunek sumaryczny dodatków krajowych za rok budżetowy 1891. przedstawia się jak następuje:

Dodatki krajowe	Zaległe po koniec r. 1890. zł.	ct.	Bieżące na r. 1891. zł.	ct.	Razem zł.	ct.
a) Należytość . . .	1,209.288	55	4,211.662	50½	5,420.951	05½
b) Uiszczenie	475.639	08½	3,493.778	44	3,969.417	52½
c) Zwroty opodatkowanym	13.939	81	8.022	38	21.962	19
d) Czysty dochód . .	461.699	27½	3,485.756	06	3,947.455	33½
e) Zaległość z końcem roku 1891. . . .	733.649	46½	717.884	06½	1,451.533	53

Wydatność 1 centa dodatku krajowego wedle budżetu wynosić miała . . . . 104.000 zł.
przyniosła zaś istotnie . . . 109.651 „
w skutek czego i *ogólny dochód* z dodatków krajowych jest *większy*.

Fundusz krajowy. **Część II.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
XVIII.		Z przeniesienia	523.259 zł. 83 ct.		
	25.	Dolina	17.283 „ 11 „		
	26.	Drohobycz	72.111 „ 98½ „		
	27.	Dubiecko	6.631 „ 38 „		
	28.	Dukla	12.573 „ 01½ „		
	29.	Frysztak	1.151 „ 58½ „		
	30.	Gliniany	4.496 „ 12 „		
	31.	Gorlice	27.610 „ 46 „		
	32.	Gródek	25.240 „ 35½ „		
	33.	Grybów	13.752 „ 17½ „		
	34.	Grzymałów	11.347 „ 53 „		
	35.	Gwoździec	14.213 „ 95 „		
	36.	Halicz	16.485 „ 50½ „		
	37.	Horodenka	28.707 „ 08½ „		
	38.	Husiatyn	24.381 „ 04 „		
	39.	Janów	12.742 „ 72½ „		
	40.	Jarosław	58.475 „ 65½ „		
	41.	Jasło	32.288 „ 06½ „		
	42.	Jaworów	31.096 „ 92 „		
	43.	Jordanów	7.380 „ 90½ „		
	44.	Kalwarya	12.931 „ 95 „		
	45.	Kałusz	25.260 „ 66½ „		
	46.	Kamionka	27.328 „ 33 „		
	47.	Kolbuszowa	15.479 „ 81½ „		
	48.	Kołomyja	47.208 „ 13 „		
	49.	Kopyczyńce	29.686 „ 71 „		
	50.	Kossów	23.589 „ 89 „		
	51.	Kozowa	24.121 „ 39½ „		
	52.	Kraków	217.358 „ 61 „		
	53.	Krosno	24.839 „ 23 „		
	54.	Krościenko	7.361 „ 30 „		
	55.	Krzeszowice	11.772 „ 16 „		
	56.	Leżajsk	15.907 „ 26½ „		
	57.	Limanowa	13.418 „ 24 „		
	58.	Lisko	17.984 „ 48 „		
	59.	Lubaczów	3.570 „ 86½ „		
	60.	Lwów	711.382 „ 93½ „		
	61.	Łańcut	43.840 „ 57½ „		
	62.	Mielec	32.797 „ 19 „		
	63.	Mielnica	21.874 „ 32½ „		
	64.	Mikulińce	16.418 „ 79½ „		
	65.	Monasterzyska	13.890 „ 47 „		
	66.	Mościska	27 439 „ 81 „		
	67.	Mosty wielkie	10.294 „ 69 „		
	68.	Mszana	5.743 „ 49 „		
		Do przeniesienia	2,342.730 zł. 71 ct.		

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe					
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
XVIII.		Z przeniesienia	2,342.730	71	
	69.	Muszyna	8.371	69½	
	70.	Myślenice	15.852	58½	
	71.	Nadwórna	20.872	73½	
	72.	Nisko	23.511	44	
	73.	Niżankowice	13.122	36½	
	74.	Nowy Sącz	27.305	04	
	75.	Nowytarg	22.864	06½	
	76.	Obertyn	18.477	49½	
	77.	Olesko	10.135	73½	
	78.	Oświęcim	17.756	03	
	79.	Peczeniżyn	14.609	80½	
	80.	Pilzno	20.663	67	
	81.	Podhajce	14.426	21	
	82.	Podhorce	46.250	56	
	83.	Porohy	6.638	65½	
	84.	Przemyśl	65.205	92	
	85.	Przemyślany	34.186	13	
	86.	Radomyśl	5.083	37½	
	87.	Radziechów	17.737	35	
	88.	Rawa	23.550	12½	
	89.	Rohatyn	43.412	97½	
	90.	Ropczyce	22.284	00½	
	91.	Rozwadów	3.650	22½	
	92.	Rudki	29.685	88	
	93.	Rymanów	9.149	26½	
	94.	Rzeszów	44.260	96½	
	95.	Sambor	50.233	11	
	96.	Sanok	27.755	71	
	97.	Sieniawa	13.949	28	
	98.	Skałat	47.378	65	
	99.	Skole	15.035	98½	
	100.	Śniatyn	41.194	31	
	101.	Sokal	42 649	63	
	102.	Sokołów	7.597	94	
	103.	Stanisławów	40 367	31½	
	104.	Stare miasto	15.037	75	
	105.	Stary Sącz	14 543	02	
	106.	Stryj	37.146	81	
	107.	Strzyżów	9.744	55	
	108.	Szczerzec	17.788	45	
	109.	Tarnobrzeg	25.940	67	
	110.	Tarnopol	69.678	83½	
	111.	Tarnów	54.409	78½	
	112.	Tłumacz	21 329	89	
		Do przeniesienia	3,473.576	70	

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					

Fundusz krajowy. **Część II.**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
XVIII.		Z przeniesienia 3,473.576 zł. 70 ct.			
	113.	Tłuste . . . . . 7.227 „ 02½ „			
	114.	Trembowla . . . . . 40.177 „ 74 „			
	115.	Tuchów . . . . . 10.441 „ 73 „			
	116.	Turka . . . . . 16.110 „ 09 „			
	117.	Tyczyn . . . . . 16.239 „ 64 „			
	118.	Tyśmienica . . . . . 13.872 „ 99½ „			
	119.	Uhnów . . . . . 19.010 „ 80 „			
	120.	Ustrzyki . . . . . 10.888 „ 79½ „			
	121.	Wadowice . . . . . 34.432 „ 41½ „			
	122.	Wieliczka . . . . . 22.110 „ 21½ „			
	123.	Wiśnicz . . . . . 12.220 „ 23½ „			
	124.	Wojnicz . . . . . 14.469 „ 44½ „			
	125.	Zaleszczyki . . . . . 29.028 „ 07½ „			
	126.	Załośce . . . . . 14.465 „ 82½ „			
	127.	Zbaraż . . . . . 40.635 „ 96 „			
	128.	Zborów . . . . . 24.098 „ 67 „			
	129.	Złoczów . . . . . 37 157 „ 29½ „			
	130.	Żmigród . . . . . 9.179 „ 72 „			
	131.	Żółkiew . . . . . 27.273 „ 61 „			
	132.	Żurawno . . . . . 11.458 „ 51½ „			
	133.	Żydaczów . . . . . 24.646 „ 54½ „			
	134.	Żywiec . . . . . 38.733 „ 29½ „			
		Suma rubryki XVIII.	3 947.455	33½	3,744.000

Dochody.

Fundusz krajowy.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	203 455		717.884	06½	—	—

LW. 54.821/1892.

ALEGATY

1—12.

do zamknięcia rachunku funduszu krajowego za rok 1891.

(Rubr. XV. wydatków, — Rubr. VII., VIII., IX., X. i XV. dochodów).

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1891

1.	aleg.	Szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie	str. 186
2.	„ a)	„ rolnicza w Dublanach	„ 192
3.	„ b)	„ parobków „	„ 208
4	„	Folwark „	„ 214
5.	„	Kurs gorzelnictwa „	„ 222
	a)	Szkoła rolnicza w Czernichowie	„ 230
	„ b)	Folwark „	„ 244
6.	„	Szkoła rolnicza w Horodence	„ 250
7.	„	„ „ „ Jagielnicy	„ 256
8.	„	„ „ „ Kobiernicach	„ 262
9.	„	„ ogrodnicza w Tarnowie	„ 268
10.	„	„ uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku . . .	„ 274
11.	„	Krajowy skład publiczny we Lwowie	„ 278
12.	„	„ „ „ w Krakowie	„ 282

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

Wydatki. **1. Krajowa szkoła gospodarstwa**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. Listopada 1890. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Profesor fachowy, zarazem dyrektor, płaca z dodatkami	2.309	94	2.960
	2	Drugi profesor fachowy „ „	2.140	—	2.140
	3	Trzeci „ „ „ „	1.240	—	1.240
	4	Dwóch nauczycieli-adjunktów do nauk podstawowych i zawodowych, płace z dodatkami	1.920	—	1.920
	5	Docenci (nauczyciele-pomocnicy):			
		a) języka polskiego i niemieckiego	750	50	480
		b) geografii fizycznej i politycznej			240
		c) fizyki eksperymentalnej, meteorologii i klimatologii	397	—	420
		d) chemii ogólnej	300	—	300
		e) chemii technologicznej	285	—	300
		f) geometryi wykreślnej i mechaniki zastosowanej	468	75	450
		g) ekonomii społecznej i zastosowanej do leśnictwa			200
		h) ustaw ogólnych i leśnych	725	—	200
		i) encyklopedyi rolnictwa			300
		k) matematyki	135	—	120
		Razem	10.671	19	11.270
	—	Do tego: zaliczki udzielone na płace 600 zł. po strąceniu ściągniętych rat bieżących 210 „	390	—	—
		Suma rubryki I.	11.061	19	11.270
II.		**Koszta administracyi.**			
	6	Druki, inseraty, portorya i inne wydatki kancelaryjne	242	11	200
	7	Podatki	7	47	20
	8	Ubezpieczenie budynków i zbiorów	25	77	60
	9	Opał i oświetlenie	308	20	400
	10	Utrzymanie budynków	99	—	150
	11	Wewnętrzne urządzenie, zwyczajne	34	55	50
		nadzwyczajne	*49*	*90*	*150*
	12	*a*) Dozorca domu i pomocnik dozorcy	540	—	540
		b) Na postawienie szopy w ogrodzie przy szkole lasowej, domku dla dozorcy i małej szklarni na Szumanówce, oraz na reperacye ogrodzenia tegoż ogrodu, *nadzwyczajne*	*1.000*	—	*1.000*
		Razem { zwyczajne	1.257	10	1.420
		Razem { *nadzwyczajne*	*1.049*	*90*	*1.150*
		Suma rubryki II.	2.307	—	2.570
		Do przeniesienia	12.318 *1.049*	29 *90*	12.690 *1.150*

lasowego we Lwowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
650	—	*Wydatek mniejszy* z powodu przeniesienia dyrektora szkoły z dniem 30. września 1891. w stały stan spoczynku. Od 1. października 1891. pobierał drugi profesor fachowy za pełnienie obowiązków dyrektora po 30 zł. miesięcznie.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	30					
23	—					
—	—					
15	—	*Wydatki* poniesione w miarę wykładów, w ogóle *większe* tylko o 51 zł., a znajdujące zupełne pokrycie w zaoszczędzeniu pod poz. 1.				
—	19					
—	25					
—	15					
688	89					
—	390	*Wydatek większy* z powodu udzielenia zaliczek na płace (w części w ciągu roku spłaconych), których pozostała niespłacona reszta zupełne znajduje pokrycie w wykazanej obok należytości czynnej. W ogóle, mimo tego wydatku na zaliczki, okazuje się jeszcze zaoszczędzenie w tej rubryce w kwocie 209 zł.	390	—	—	—
688	479					
209						
—	42	*Wydatek większy* z powodu znaczniejszych kosztów insercyjnych.				
13	—	*Wydatki mniejsze* według urzędowego wezwania płatniczego i obliczenia asekuracyi.				
34	—					
92	—					
51	—	*Wydatki mniejsze* według istotnej potrzeby w tym roku.				
15	—					
100	—					
—	—					
—	—	Nieznżyty w roku 1891. kredyt j. o. przeniesiono na rachunek roku 1892. na cel wykazany.				
205	42					
100	—					
305	42					
263						
414	42		390	—	—	—
100	—					

Wydatki. # 1. Krajowa szkoła gospodarstwa

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. Listopada 1890. zł.
		Z przeniesienia . .	12.318 *1.049*	29 *90*	12.690 *1.150*
III.		**Środki naukowe.**			
	13	Biblioteka i czytelnia	427	10	300
	14	Laboratorya:			
		a) chemii ogólnej i technologicznej	60	—	90
		b) botaniczno-fizyologiczne	34	98	60
	15	Muzea, zbiory i środki do demonstracyi i ćwiczeń:			
		a) do geografii fizycznej i politycznej, . zwyczajne .	10	—	10
		nadzwyczajne .	*78*	*80*	*50*
		b) „ fizyki	22	40	20
		c) „ meteorologii i klimatologii, . . zwyczajne .	20	—	20
		nadzwyczajne .	*53*	*25*	*50*
		d) „ geometryi wykreślnej i mechaniki zwyczajne .	50	—	50
		nadzwyczajne .	*73*	*60*	*150*
		e) „ inżynieryi leśnej, . . . zwyczajne .	49	—	50
		nadzwyczajne .	*100*	—	*100*
		f) „ botaniki, fizyologii, geognozyi, mineralogii i zoologii	55	99	60
		g) „ technologii chemicznej, . . . zwyczajne .	50	—	50
		nadzwyczajne .	*39*	—	*50*
		h) „ leśnictwa w ogóle	159	90	150
	16	Wycieczki naukowe z uczniami	785	28	800
	17	Utrzymanie ogrodu:			
		a) przy szkole . . . . . 94 zł. 19 ct.			
		b) na Szumanówce . . . . 294 „ 27 „	388	46	300
		Razem { zwyczajne .	2.113	11	1.960
		{ *nadzwyczajne* .	*344*	*65*	*400*
		Suma rubryki III. .	2.457	76	2.360
IV.		**Spłata pożyczki.**			
	18	Gal. Kasie oszczędności we Lwowie, spłata kapitału i odsetek XXXIII i XXXIV. rata:			
		a) w kapitale . . . . . 213 zł. 03 ct.			
		b) w 5% odsetkach . . . . 307 „ 77 „	520	80	400
		Razem rubryki I.—IV. { zwyczajne .	14.952	20	15.050
		{ *nadzwyczajne* .	*1.394*	*55*	*1.550*
		Suma wydatków rzeczywistych .	16.346	75	16.600
—	—	Do tego gotowizna wydana do rachunku roku 1892. na lokacyę na rzecz ogrodu botanicznego przy tej szkole .	1.000	—	—
		Ogółem suma wydatków .	**17.346**	**75**	**16.600**

lasowego we Lwowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
414	42		390	—	—	—
100	—					
—	127	*Wydatek większy* z powodu, że z tej rubryki udzielono dyrekcyi zaliczki 150 zł. na wydawnictwo skryptów litografowanych, zwrotnej z rozprzedaży tychże. Wydatek ten znajduje zupełne pokrycie w przypisanej obok należytości czynnej.	150	—	—	—
30	—					
25	—					
—	—					
—	*29*					
—	2	W ogóle wydano na laboratorya i muzea *mniej* zwyczajnych . . . . . 48 zł.				
—	—					
—	*3*	*mniej* nadzwyczajnych . . . . 55 „				
—	—	razem wydano *mniej* o . . . 103 zł.				
76	—					
1	—	według istotnej potrzeby w tym roku.				
—	—					
4	—					
—	—					
11	—					
—	10					
15	—	*Wydatek mniejszy* według potrzeby.				
—	89	*Wydatek większy* z powodu dalszego urządzenia ogrodu szkolnego na Szumanówce.				
75	228					
87	*32*					
162	260					
	98					
—	121	*Wydatek większy* według pierwotnego planu umorzenia, z powodu niewykonania konwersyi reszty długu na $4^1/_2\%$ pożyczkę w Banku krajowym. Reszta dłużnego z końcem roku 1891. kapitału wynosi 6.101 zł. 41 ct.				
489	391					
187	*32*					
676	423					
253						
—	1.000	Obacz wyjaśnienie przy rubryce I. poz. 1. *b)* dochodów.				
253	1.000		540	—	—	—
	747					

Dochody. 1. Krajowa szkoła gospodarstwa

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. Listopada 1890. zł.
		Dochody.			
I.	1	*a)* **Zasiłek z c. k. Skarbu Państwa**	6.000	—	5.000
	—	*b)* **Zasiłek z c. k. Skarbu Państwa** dla ogrodu botanicznego przy tejże szkole	1.000	—	—
II.	2	**Opłaty od uczniów:** *a)* wpisowe . . . . . 58 zł. *b)* czesne . . . . . 160 „	218	—	360
III.	3	**Czynsz dzierżawny** z ogrodu doświadczalnego na Szumanówce	15	—	100
—	—	**Zwrot zaliczek** na płace, udzielonych w latach ubiegłych .	720	—	—
		Suma dochodów .	7.953	—	5.460
—	—	**Niedobór** pokryty z funduszu krajowego	9.393	75	11.140
		Razem . .	17.346	75	16.600

Uwaga. Stan majątku funduszu szkoły wykazano przy funduszu krajowym.

LW. 56.782/1892.

lasowego we Lwowie. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	1.000	*Dochód większy* ponieważ w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 21. Listopada 1890. Wydział krajowy uzyskał u c. k. Rządu podwyższenie subwencyi z funduszów państwowych z dotychczasowych 5.000 zł. na 6.000 zł. rocznie.				
—	1.000	*Dochód* nie preliminowany, uiszczony przez c. k. Skarb państwa na cel obok wskazany: (LW. 47.158/1890.) ponieważ w ciągu roku 1891. zużycie tego zasiłku nie nastąpiło, wydano tęż kwotę z rachunku roku 1891. i ulokowano na rachunek roku 1892. na książeczkę wkładkową Banku krajowego. (LW. 56.585/92.) Odnośny wydatek obacz w ostatniej pozycyi wydatków.				
142	—	Różnica z powodu niestałości dochodów tego rodzaju.				
85	—	Według wyjaśnienia przy zamknięciu rachunku tej szkoły za rok 1890. na str. 207. dzierżawa skończyła się z końcem roku 1889. z powodu odebrania ogrodu na własne cele naukowe. Wykazany dochód pochodzi ze sprzedaży trawy z tego ogrodu.				
—	720					
227	2.720					
1.746	—	Dotacya *mniejsza* w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.				
1.973	2.720	Wynik ten od budżetu *korzystniejszy* jest skutkiem *większych* dochodów . . . . . 2.493 zł.	—	—	—	—
	747	po potrąceniu zaś zasiłku z c. k. Skarbu przy rubryce I. poz. 1. *b)* . . . 1.000 „				
		który z rachunku tego roku na następny przeniesiony i na cel specyalny ulokowany został, okazują się dochody *większe* o . . . . . 1.493 zł.				
		Wydatki rzeczywiste były *mniejsze* od budżetu o . . . . . 253 „				
		wynik przeto *korzystniejszy* o . . . 1.746 zł.				
		uwzględniwszy zaś zaliczki dane na płace, których zwrot przypisany w kwocie 390 „				
		wynik okazuje się jeszcze *korzystniejszy* o 2.136 zł.				
		pominąwszy nadto należytość czynną, wykazaną przy poz. 13. wydatków.				

2. Krajowa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Sumaryusz	Wynikłości w roku 1891. zwyczajne zł.	zwyczajne ct.	nadzwyczajne zł.	nadzwyczajne ct.	Razem zł.	Razem ct.
		a) Wyższa szkoła rolnicza.						
		Wydatki.						
I.	1-12	Płace profesorów i docentów	22.624	12	—		22.624	12
II.	13 20	Inne płace	2.956	41	—		2.956	41
III.	21-25	Zasługi	2.140	30	50		2.190	30
IV.	26 38	Koszta administracyjne	6.702	65	6.434	11½	13 136	76½
V.	39-47	Potrzeby naukowe	6 772	20	783	—	7 555	20
VI.	48	Podatki i opłaty	512	70	—	—	512	70
VII.	49	Budowa internatu	—	—	10 000	—	10.000	—
VIII.	50	Budowa gorzelni	—	—	26 045	32½	26.045	32½
—	—	Rozmaite	101	56	—	—	101	56
		Suma wydatków rzeczywistych, budżetem objętych	41 809	94	43.312	44	85.122	38
		Dochody.						
I.	1	Subwencya z c. k. Skarbu Państwa	7.500	—	—	—	7.500	—
II.	2	Subwencya z funduszu kultury krajowej	3.433	—	—	—	3.433	—
III.	3-7	Opłaty od uczniów	2.678	50	—	—	2.678	50
IV.	8	Dochody z pasieki	—	—	—	—	—	—
V.	9	Sprzedaż płodów z pola doświadczalnego i ogrodu	84	19	—	—	84	19
VI.	10*a*)	Ze sprzedaży obl. indemn. propinacyjnych	—	—	5.750	—	5.750	—
	10*b*)	Zaciągnąć się mająca pożyczka hipoteczna na budowę gorzelni	—	—	—	—	—	—
—	—	Rozmaite dochody	1.685	70	—	—	1.685	70
—	—	Dotacya z funduszu krajowego	63.990	99	—	—	63.990	99
		Suma dochodów rzeczywistych budżetem objętych	79.372	38	5.750	—	85.122	38
		b) Szkoła dozorców i parobków gospodarskich.						
		Wydatki.						
I.	1-5	Płace nauczycieli	2.443	—	1 500	—	3.943	—
II.	6-9	Koszta administracyjne	1.054	06	—	—	1.054	06
III.	10-11	Utrzymanie uczniów	7.243	91	—	—	7.243	91
IV.	12-15	Potrzeby naukowe	289	66	—	—	289	66
V.	16	Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej	40	—	—	—	40	—
		Suma wydatków rzeczywistych, budżetem objętych	11.070	63	1.500	—	12.570	63
		Dochody.						
I.	1	Subwencya z c. k. Skarbu Państwa	1.500	—	—	—	1.500	—
II.	2 3	Opłaty i datki	254	—	—	—	254	—
III.	4	Zarobek uczniów	750	73	—	—	750	73
—	—	Rozmaite dochody	49	—	—	—	49	—
—	—	Dotacya z funduszu krajowego	10.016	90	—	—	10.016	90
		Suma dochodów rzeczywistych budżetem objętych	12.570	63	—	—	12.570	63

Stan majątku

a) Wyższa szkoła rolnicza.

Stan czynny:

Należytości czynne: a) z roku bieżącego: w rubrykach wydatków . 1.575 zł. 50 ct.
„ dochodów . 1.309 „ 50 „ — 2.885 zł. — ct

b) z lat ubiegłych: w rubrykach wydatków:
1) zaliczki na płace (rubr. I. poz. 1—12) . 25 zł. — ct.
2) rozmaite . . . . . 72 „ 40 „ — 97 zł. 40 ct.

w rubrykach dochodów:
1) opłaty od uczniów (rubr. III. poz. 3—7) . 932 zł. 16 ct.
2) za warzywa (rubr. V. poz. 9) . . 8 „ 73 „
3) romaite . . . . 984 „ 25 „ — 1.925 „ 14 „ — 2.022 „ 54 „

Razem . 4.907 zł. 54 ct.

Stan bierny:

Należytości bierne . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . 4.907 zł. 54 ct.

LW. 58.653/1892.

rolnicza w Dublanach.

Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 22. i 27. listopada 1890.				Wynikłości są zatem:						Należytości			
				mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	Kredyt dodatkowy nadzwyczajny z dnia 19/11 1890.	Razem	zwyczajne	nad zwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
20.580	—	—	20.580	—	—	2.044	—	—	2.044	1.462	50	—	—
2.980	—	—	2.980	24	—	—	—	24	—	—	—	—	—
2.140	50	—	2.190	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5.592	3.370	3.000	11.962	—	—	1.111	64	—	1.175	—	—	—	—
6.490	800	—	7.290	—	17	282	—	—	265	113	—	—	—
66	—	—	66	—	—	447	—	—	447	—	—	—	—
—	10.000	—	10.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	24.500	—	24.500	—	—	—	1.545	—	1.545	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	102	—	—	102	—	—	—	—
37.848	38.720	3.000	79.568	24	17	3.986	1.609	24	5.578	1.575	50	—	—
									5.554				
5.500	—	—	5.500	—	—	2.000	—	—	2.000	—	—	—	—
3.433	—	—	3.433	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8.910	—	—	8.910	6.232	—	—	—	6.232	—	1.291	50	—	—
230	—	—	230	230	—	—	—	230	—	—	—	—	—
250	—	—	250	166	—	—	—	166	—	—	—	—	—
—	2.290	3.000	5.290	—	—	—	460	—	460	—	—	—	—
—	24.500	—	24.500	—	24.500	—	—	24.500	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	1.686	—	—	1.686	18	—	—	—
31.455	—	—	31.455	—	—	32.536	—	—	32.536	—	—	—	—
49.778	26.790	3.000	79.568	6.628	24.500	36.222	460	31.128	36.632	1.309	50	—	—
									5.554				
2.290	1.375	—	3.665	—	—	153	125	—	278	73	—	—	—
1.340	—	—	1.340	286	—	—	—	283	—	—	—	—	—
7.344	—	—	7.344	100	—	—	—	100	—	—	—	—	—
430	—	—	430	140	—	—	—	140	—	—	—	—	—
40	—	—	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11.444	1.375		12.819	526	—	153	125	526	278	73	—	—	—
								248					
1.500	—	—	1.500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
840	—	—	840	586	—	—	—	586	—	—	—	—	—
648	—	—	648	—	—	103	—	—	103	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	49	—	—	49	—	—	—	—
9.831	—	—	9.831	—	—	186	—	—	186	—	—	—	—
12.819	—	—	12.819	596	—	328	—	58[illegible]	338	—	—	—	—
								248					

z końcem roku 1891.

b) Szkoła parobków i dozorców gospodarskich.

Stan czynny.

Należytości czynne: a) z roku bieżącego: w rubrykach wydatków: zaliczki na płace (rubr. I. poz. 1—5) , 73 zł. — ct.
b) z lat ubiegłych: w rubr. wydatków: zaliczki na płace (rubr. I. poz 1—5) 30 zł. — ct.
w rubrykach dochodów: opłaty od uczniów i datki (rubr. II. poz. 2—3) . . . . . , 25 „ — „ 55 „ — „
Razem . 128 zł. — ct.

Stan bierny.

Należytości bierne . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . 128 zł — ct.

Wydatki

2. a) Wyższa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. i 27. listopada 1890. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace profesorów i docentów.**			
	1	Profesor fachowy, zarazem dyrektor, płaca z dodatkami	2.760	—	2.760
	2	Sześciu profesorów fachowych, płace z dodatkami	10.779	96	10.940
	3	Dwóch adjunktów	2.077	72	1.800
	4	Trzech asystentów	2.634	—	1.800
	5	Docent fizyki	800	—	800
	6	„ weterynaryi	480	—	480
	7	„ leśnictwa	180	—	240
	8	„ nstaw rolnych	360	—	360
	9	„ ogrodnictwa	149	94	200
	10	„ melioracyi	240	—	240
	11	„ zoologii	—	—	360
	12	„ historyi i literatury polskiej	600	—	600
	—	„ rybactwa	100	—	—
		Razem	21.161	62	20.580
	—	Do tego zaliczki udzielone na płace 2 030 zł. — ct po strąceniu ściągniętych rat bieżących 567 „ 50 „	1.462	50	—
		Suma rubryki I.	22.624	12	20.580
II.		**Inne płace.**			
	13	Lekarz zakładowy	353	29	400
	14	Dr. Skałkowski Władysław, emerytowany lekarz zakładowy	200	—	200
	15	Anowa Berta, wdowa po profesorze	300	—	300
	16	Kahane Aleksandra, wdowa po profesorze	600	—	600
	17	Kapelan	300	—	300
	18	Kasyer, zarazem rachmistrz	623	12	600
	19	Pisarz dyrekcyi	480	—	480
	20	Remuneracya dla pomocnika w bibliotece	100	—	100
		Suma rubryki II.	2 956	41	2.980

rolnicza w Dublanach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
160	—					
—	278					
—	834					
—	—					
—	—	*Wydatki większe*, ogółem o 582 zł. z powodu zarządzonych zastępstw za osobnem wynagrodzeniem, oraz za nadobowiązkowe wykłady (LW. 42.109/1891, 48.209/1891, 16.254/1891, 11.121/1891, 23.165/1891).				
60	—					
—	—					
50	—					
—	—					
360	—					
—	—					
—	100					
630	1.212					
	582					
—	1.462	*Wydatek* niepreliminowany zarachowuje się na stałą rubrykę w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 14 października 1874. Tenże znajduje zupełne pokrycie w wykazanej obok należytości czynnej.	1.462	50	—	—
—	2.044		1.462	50	—	—
47	—	*Wydatek mniejszy*, z powodu *intercalare*.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	23	*Wydatek większy*, z powodu przyznania kasyerowi dodatku pięcioletniego o rocznych 50 zł. od 13. lipca 1891. (LW. 25.980/1891). Dodatek ten zamieszczony już został w budżecie roku 1892.				
—	—					
—	—					
47	23		—	—	—	—
24						

Wydatki. 2. a) Wyższa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. i 27. listopada 1891. zł.	Kredyt nadzwyczajny wedle uchwały z dnia 18. listopada 1889. zł.	Razem zł.
III.		**Zasługi.**					
	21	Sługa szkolny oraz ubranie dla tegoż	294	—	290		
	22	Dwóch stróżów domowych	440	30	420		
	23	Preparator i usługa dla uczniów w laboratoryach:					
		a) zwyczajne	1.152	—	1.200		
		b) *nadzwyczajne*	*50*	—	*50*		
	24	Pasiecznik i dozorca pola doświadczalnego	204	—	180		
	25	Mudryk Wiktorya wdowa po dozorcy	50	—	50		
		Razem zwyczajne	2.140	30	2.140		
		Razem *nadzwyczajne*	*50*	—	*50*		
		Suma rubryki III.	2.190	30	2 190		
IV.		**Koszta administracyjne.**					
	26	Zarząd:					
		a) potrzeby kancelaryjne 119 zł. 15 ct.					
		b) druki i inseraty 138 „ 50 „					
		c) portorya i posyłki 91 „ 24 „					
		d) koszta podróży dyrekcyi 193 „ — „	541	89	470	—	470
	27	Opał	1.007	76	1.050	—	1.050
	28	Oświetlenie	190	94	300	—	300
	29	*a)* Utrzymanie budynków i ogrodzeń	1.982	76	1.000	—	1.000
		b) Na wykończenie domu mieszkalnego dla profesorów, *nadzwyczajne*	*6.344*	*80½*	*3.100*	*3.000*	*6.100*
		Do przeniesienia zwyczajne	3.723	35	2.820	—	2.820
		Do przeniesienia *nadzwyczajne*	*6.344*	*80½*	*3.100*	*3.000*	*6.100*

rolnicza w Dublanach. Wydatki

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	4	Różnice równoważące się zupełnie w granicach budżetu.				
—	20					
48	—					
—	—					
—	24					
—	—					
48	48					
—	—					
—	—		—	—	—	—
—	72	*Wydatek większy*, nie dający się naprzód dokładnie obliczyć, natomiast okazał się tenże *mniejszy* o 40 zł. w szkole parobków. (Obacz tamże rubrykę II. poz. 6 wydatków.				
42	—	*Wydatek nieco mniejszy* wedle potrzeby w tym roku.				
109	—	*Wydatek mniejszy* z powodu zaprowadzonych oszczędności.				
—	983	*Wydatek większy* z powodu znaczniejszych robót konserwacyjnych (LW. 32 922/1891). Natomiast zamknięcie rachunku szkoły parobków wykazuje w tej pozycyi zaoszczędzenie, wspólne bowiem koszta rekonstrukcyi dachu na tejże szkole pokryto z niniejszego kredytu.				
—	*245*	Na cel obok wykazany wydano:				
		a) na materyały budowlane . . 1.634 zł. 35 ct.				
		b) na roboty ziemne, murarskie, ciesielskie, stolarskie i t. d. . . . 4.417 „ 30½ „				
		c) na administracyę budowy . . 300 „ — „				
		d) na koszta komisyjne . . . 8 „ 15 „				
		Razem . . 6.359 zł. 80½ ct.				
		ponieważ zaś uzyskano ze sprzedaży mazi . . . . . 15 „ — „				
		przeto *netto* wydano, jak obok wykazano 6.344 zł. 80½ ct.				
151	1.055	Co do pokrycia tego wydatku (obacz rubr. VI. poz. 10*a* dochodów). Przekroczenie kredytu 6.100 zł. o kwotę 244 zł. 80½ ct. czyli w zaokrągleniu o 245 zł., znachodzi uzasadnienie w nagłej podwyżce cen żelaza i blachy w potrzebie podwyższenia cokułu i zrobienia nowych dwu okien w ścianie. (Obacz LW. 24.162/1890, oraz LW. 53.621/1892).				
—	*245*					

Wydatki. 2. a) Wyższa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. i 27. listopada 1891. zł.	Kredyt nadzwyczajny wedle uchwały z dnia 18. listopada 1891. zł.	Razem zł.
IV.		Z przeniesienia { zwyczajne	3.723	35	2.820	—	2.82[illegible]
		Z przeniesienia { *nadzwyczajne*	*6.344*	*80½*	*3.100*	*3.000*	*6.10[illegible]*
	30	Utrzymanie dziedzińca	52	89	100	—	100
	31	Ubezpieczenie budynków	277	66	400	—	400
	32	Najem pomieszkań:					
		a) dla kasyera . . . . 180 zł. — ct.					
		b) dla dwóch asystentów . . . 110 „ — „					
		c) dla sługi szkolnego . . . . 40 „ — „	330	—	412	—	41[illegible]
	33	Płaca kominiarza	80	30	90	—	90
	34	Sprzęty i ruchomości:					
		a) utrzymanie	294	34	120	—	19[illegible]
		b) uzupełnienie nowych, *nadzwyczajne*	*89*	*31*	*270*	—	*27[illegible]*
	35	Koszta przewozu prelegentów	1.646	56	1.400	—	1.400
	36	Koszta lustracyi zakładu	98	51	100	—	100
	37	Koszta nabożeństwa	46	91	50	—	50
	38	Apteka i rozmaite inne	152	13	100	—	100
		Razem { zwyczajne	6.702	65	5 592	—	5.69[illegible]
		Razem { *nadzwyczajne*	*6.434*	*11½*	*3.370*	*3.000*	*6.37[illegible]*
		Suma rubryki IV.	13.136	76½	8.962	3.000	11.96[illegible]
V.		**Potrzeby naukowe.**					
	39	Eksperymenta przy wykładach	84	32	300	—	—
	40	Zbiory i muzea, utrzymanie i uzupełnienie { zwyczajne	1 048	22	1.010	—	—
		Zbiory i muzea, utrzymanie i uzupełnienie { *nadzwyczajne*	*600*	—	*600*	—	—
	41	Laboratorya:					
		zwycz. / nadzwycz.					
		a) laboratoryum rolnicze . 490 zł. 80 ct. / 50 zł. — ct.					
		b) „ chemiczne . 619 „ 05 „ / — „ — „					
		c) „ roślinno-fizyologiczne . 236 „ 78 „ / 133 „ — „					
		d) „ zootomiczne . 175 „ 06 „ / — „ — „					
		Suma pozycyi 41. { zwyczajne	1.521	69	1.275	—	—
		Suma pozycyi 41. { *nadzwyczajne*	*183*	—	*200*	—	
	42	Biblioteka i czytelnia:					
		a) na przykupno dzieł . . . . 652 zł. 55 ct.					
		b) na oprawę książek . . . . 62 „ 20 „					
		c) na czasopisma . . . . . 389 „ 01 „	1.103	76	1.000	—	—
	43	Utrzymanie pola doświadczalnego	344	16	350	—	—
	44	Wycieczki naukowe z uczniami	485	92	500	—	—
		Do przeniesienia { zwyczajne	4.588	07	4.435	—	—
		Do przeniesienia { *nadzwyczajne*	*783*	—	*800*	—	

rolnicza w Dublanach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
151	1.055					
—	*245*					
47	—	*Wydatek mniejszy* z powodu przestrzeganej oszczędności.				
122	—	*Wydatek mniejszy* z powodu znaczniejszego zwrotu premii asekuracyjnej.				
82	—	*Wydatki mniejsze* wedle rzeczywistej potrzeby.				
10	—					
—	174	*Wydatki ogółem mniejsze* o 7 zł. wedle istotnej potrzeby.				
181	—					
—	246	*Wydatek większy* w obec zwiększonego przyjazdu zamiejscowych docentów i najmu dorożek.				
1	—	Różnice drobne na korzyść budżetu.				
3	—					
—	52	*Wydatek większy* z powodu większego zapotrzebowania leków.				
416	1.527					
181	*245*					
597	1.772		—	—	—	—
	1.175					
216	—	*Wydatek mniejszy* wedle ścisłej potrzeby.				
—	38	*Wydatek większy* z powodu znaczniejszych kosztów aparatów mleczarskich.				
—	247	*Wydatek w ogóle większy* o 230 zł. W szczególności wymagało laboratoryum rolnicze i chemiczne znaczniejszych nakładów. Wydatek ten zmniejsza się o 40 zł. uwzględniwszy zwrot uskuteczniony przez kurs gorzelniczy za używanie laboratoryum a zarachowany w rubryce dochodów rozmaitych. (Obacz tamże).				
17	—					
—	104	*Wydatek większy*, z powodu większego przykupna dzieł niezbędnie zażądanych przez profesorów do wykładów.				
6	—	Różnice drobne na korzyść budżetu wedle istotnej potrzeby.				
14	—					
236	389					
17	—					

Wydatki. 2. a) Wyższa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 22. i 27. listopada 1891. zł.
V.		Z przeniesienia { zwyczajne .	4.588	07	4.435
		{ *nadzwyczajne* .	*783*	—	*800*
	45	Utrzymanie pasieki	37	77	30
	46	Ogród:			
		a) Płaca ogrodnika . . 600 zł.			
		Do tego:			
		Zaliczka na płacę . . 120 zł.			
		po zapłaceniu rat bieżących 7 „ 113 „ 713 zł. — ct.			
		b) utrzymanie ogrodu . . . . 433 „ 36 „			
		c) druk katalogu . . . . . — „ — „	1.146	36	1.025
	47	Wynagrodzenie dla folwarku Dublańskiego za straty ponoszone, w skutek zastosowania stanu inwentarza do potrzeb szkoły	1.000	—	1.000
		Razem { zwyczajne .	6.772	20	6.490
		{ *nadzwyczajne* .	*783*	—	*800*
		Suma rubryki V. .	7.555	20	7.290
VI.		**Podatki i opłaty.**			
	48	Podatek gruntowy i domowy	512	70	66
VII.		**Budowa internatu.**			
	49	Na przygotowanie materyału do budować się mającego internatu *nadzwyczajne*	*10.000*	—	*10.000*
VIII.		**Budowa gorzelni.**			
	50	Na budowę gorzelni, *nadzwyczajne*	*26.045*	*32½*	*24.500*

rolnicza w Dublanach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
236 17	389 —					
—	8	*Wydatek większy* nie dający się naprzód dokładnie obliczyć				
			113	—	—	—
—	121	*Wydatek* jest właściwie tylko o 8 zł. *większy* z powodu koniecznych wydatków nieprzewidzianych na utrzymanie ogrodu, zaś kwota 113 zł. jest tylko pozornym wydatkiem powstałym przez udzielenie zaliczki ogrodnikowi, zwrotnej z płacy jego w miesięcznych ratach. (patrz obok należytość czynną).				
—	—					
236 17	518 —					
253	518		113	—	—	—
	265					
—	447	*Wydatek większy* z powodu wymierzenia większego podatku domowo klasowego.	—	—	—	—
—	—	Z kredytu na budowę internatu . 10.000 zł. — ct. wydano w ciągu roku na wykończenie planów . . . . 1 034 „ 25 „ resztę zaś niespotrzebowaną . . 8.965 zł 75 ct. w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 2. kwietnia 1892. przeniesiono na cel budowy do rachunku roku 1892. Wynik przeto roku 1891. wynosi j. o. 1.0000 zł	—	—	—	—
—	1.545	Koszta budowy gorzelni wyniosły, jak następuje:	—	—	—	—
		A) Roboty kosztorysowe budowlane:				
		a) materyał w kamieniu, cegłach, szutrze, wapnie itd. 3.627 zł. 47 ct.				
		b) roboty ziemne, murarskie, ciesielskie, stolarskie itd. . . . . 10.628 „ 16 „				
		c) roboty dodatkowe, jak: podłogi betonowe i kamienne, wyprawa ścian, roboty lakiernicze, itd. 794 „ 71 „				
		d) administracya budowy, kosztorysy i inne pomniejsze . . . . . 784 „ 44 „				
		Roboty nadkosztorysowe budowlane . . . 795 „ 88 „				
		Razem do przeniesienia . 16.630 zł. 66 ct.				

Wydatki. 2. a) Wyższa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. i 27. listopada 1891. zł.
VIII					
		Rozmaite			
—	—	Koszta przyjazdu egzaminatora, wywóz śniegu, obchód rocznicy 3. Maja	101	56	—

rolnicza w Dublanach. Wydatki

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Z przeniesienia 16.730 zł. 66 ct.				
		B) Wewnętrzne urządzenie, roboty kosztorysowe, (mechaniczne urządzenie wraz z montowaniem i dostawą) . . 17.654 zł. 81½ ct.				
		roboty nadkosztorysowe . 791 „ 33 „ 18.446 „ 14½ „				
		C) Urządzenie wodociągu, roboty kosztorysowe . . . 2.597 zł. 50 ct.				
		roboty nadkosztorysowe . 697 „ 52 „ 3.295 „ 02 „				
		Ogółem koszta wynosiły *brutto* . . 38.371 zł. 82½ ct.				
		Ponieważ jednak na pokrycie tych kosztów wpłynęło:				
		1) z tytułu subwencyi na ten cel od c. k. Skarbu Państwa . 12.000 zł. — ct.				
		2) z tytułu narosłych odsetek od chwilowej lokacyi tejże . 289 „ 20 „				
		3) z tytułu przebieżnych dochodów . . . 37 „ 30 „ 12.326 „ 50 „				
		Wydatek przeto *netto* wyniósł, jak wykazano 26.045 zł. 32½ ct.				
		W porównaniu uchwalonego na ten cel kredytu . . 24.500 zł. — ct.				
		z wynikiem istotnym w sumie . 26.045 „ 32½ „				
		okazuje się *przekroczenie* kredytu o kwotę . . . . 1.545 zł. 32½ ct.				
		uzasadnione potrzebą wydatków *nadzwyczajnych*, jak:				
		a) na zakupno torfu do opału 203 zł. 40 ct.				
		b) na roboty rekonstrukcyjne w w gorzelni . 462 „ 95 „				
		c) na wynagrodzenie za plan gorzelni . . . 300 „ — „				
		d) na urządzenie studni próbnej . . . 524 „ 49 „				
		e) na rozmaite drobne nadkosztorysowe wydatki . 54 „ 48½ „				
		razem przekroczono j. w. 1.545 zł. 32½ ct.				
		(LW. 53.621/1892).				
—	102	*Wydatki większe* nieprelimiowane, gdyż potrzeby tego rodzaju z góry obliczone być nie mogą. Natomiast obacz znaczne nieprelimiowane „dochody rozmaite“.	—	—	—	—

Dochody. 2. a) Wyższa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 22. i 27. listopada 1891. zł.	Kredyt nadzwyczajny w myśl uchwały z dnia 1888. zł.
		Dochody.				
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	7.500	—	5.500	—
II.	2	**Subwencya z funduszu kultury krajowej** . . .	3.433	—	3.433	—
III		**Opłaty od uczniów:**				
	3	Wpisowe	75	—	350	—
	4	Czesne	2.228	—	7.000	—
	5	Opłaty za ćwiczenia w laboratoryach	102	50	500	—
	6	Na bibliotekę	78	—	280	—
	7	Na usługę	195	—	780	—
		Suma rubryki III. .	2.678	50	8.910	—
IV.	8	**Dochód z pasieki**	—	—	230	—
V.	9	**Sprzedaż płodów z pola doświadczalnego i ogrodu** . .	84	19	250	—
VI	10.	**Ze sprzedaży obligów indemnizacyi propinacyi** *nadzwyczajne*	*5.750*	—	*2.290*	*3.00*
		Do przeniesienia *nadzwyczajne* .	*5.750*	—	*2.290*	*3.00*

rolnicza w Dublanach.

Dochody.

Razem zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	ct.
5.500	—	2.000	*Dochód większy* z powodu przyznanej wyższej subwencyi z c. k. Skarbu państwa Lw. 29.486/1891).	—	—	—	—
3.433	—	—		—	—	—	—
350	275	—		—	—	—	—
7.000	4.772	—	*Dochód* z opłat *mniejszy* z powodu znacznych, obok wykazanych zaległości, oraz z powodu opuszczenia	1 002	—	—	—
500	398	—		107	50	—	—
280	202	—	szkoły przez większą liczbę uczni	52	—	—	—
780	585	—		130	—	—	—
8.910	6 232	—		1.291	50	—	—
230	230	—	Dochodu z zaliczki w roku 1891. nie było żadnego; tenże w roku 1890. wyniósł zaledwie nie spełna 14 zł. z powodu niekorzystnych warunków klimatycznych, oraz używania ogrodu na kolekcye roślin do nauki.	—	—	—	—
250	166	—	*Dochód mniejszy*, ponieważ po osunięciu wielu starych drzew i zastosowaniu ogrodu do kultur botanicznych, tenże przynosi tylko bardzo nieznaczny dochód; zaś z pola doświadczalnego także były bardzo małe i obrócono je w części do dalszych prób.	—	—	—	—
5.290	—	*460*	1) Uchwałą Wys. Sejmu z dnia 18. listopada 1889. przyznano kredyt na budowę domu mieszkalnego dla profesorów w Dublanach w sumie . 3.000 zł.	—	—	—	—
			2) Z funduszu uzyskanego za zniesienie propinacyi wstawiony został (jak obok) w budżecie roku 1862. na ten cel kredyt 2.290 „				
			Razem 5.290 zł.				
			3) Nadto uchwałą Wys. Sejmu z dnia 27. listopada 1890. otworzono dodatkowo na ten cel kredyt . . . . 810 „				
			Ogółem przyzwolono 6.100 zł.				
			(Obacz rubrykę IV. poz. 29. b.) wydatków).				
			Ponieważ sprzedaż obligacyj propinacyjnych nie mogła przyjść do skutku, przeto w zamian za przyzwolone kredyty *ad 1—2* wstawił Wys. Sejm do budżetu 1892 na pokrycie kosztów tej budowy z roku 1891 kwotę . . . . . 5.750 zł., stanowiącą nominalną wartość sprzedać się mających w swoim czasie efektów i tę też kwotę pobiera się obok do dochodu na rachunek roku 1891 (LW. 52.709/1891)				

Dochody. **2. a) Wyższa szkoła**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycy budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. i 27. listopada 1891. zł.	Kredyt nadzwyczajny w myśl uchwały z dnia 1889. zł.
		Z przeniesienia *nadzwyczajne* .	*5.750*	—	*2.290*	*3.000*
	10	Zaciągnąć się mająca pożyczka hipoteczna na pokrycie kosztów budowy gorzelni *nadzwyczajne*	—	—	*24.500*	—
		Razem { zwyczajne . / *nadzwyczajne* .	— / *5.750*	— / —	— / *26.790*	— / *3.000*
		Suma rubryki VI. .	5 750	—	26.790	3.000
—	—	**Rozmaite dochody.**				
		Anna Swjejkowska na umorzenie legatu ś. p. Skibińskiego. . . . . 1.248 zł. 43 ct				
		Procent od legatu ś. p. Skibińskiego . . 50 „ 37 „				
		Za odstąpiony dla gorzelni szuter . . 84 „ 90 „				
		Kupony od 5% obligacyj bukowińskich propinacyjnych . . . . . 47 „ 50 „				
		Laborant, grzywna . . . . . 1 „ — „				
		Kurs gorzelniczy za użycie laboratoryum . 40 „ — „				
		Zwrot zaliczek na płace udzielonych w latach dawniejszych . . . . . 213 „ 50 „	1 685	70	—	—
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	63.990	99	31 455	—

rolnicza w Dublanach.

Dochody.

Razem	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
				czyne		bierne	
	mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—		—					
—		—					
24.500	24.500	—	Pożyczki tej nie zrealizowano, ztąd też i nie było preliminowanego dochodu.				
—	—	—					
29.790	24.500	460					
29.790	24.040	—		—	—	—	—
—	—	1.686	*Dochody większe*, nieprzeliminowane, jako przypadkowe.	18	—	—	—
31.455	—	32 536	Dotacya większa w miarę potrzeby pokrycia niedoboru. Głównym powodem niekorzystnego tego wyniku jest mianowicie: niezaciągnięcie pożyczki hipotecznej, preliminowanej w dochodach w sumie 24 500 zł. oraz znacznie mniejszy od preliminowanego dochód z opłat od uczniów — nareszcie znaczniejszy od preliminowanego wydatek na budowę gorzelni. (Obacz wyjaśnienia przy rubryce XV. wydatków p. t. zamknięcie rachunku szkół i folwarku w Dublanach).	—	—	—	—

Wydatki.

2. b) Szkoła parobców i dozorców

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. i 27. listopada 1891. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	*a)* Nauczyciel fachowy	—	—	—
		b) Zastępstwo nauczyciela fachowego	*1.500*	—	*1.375*
	2	Dwóch nauczycieli pomocniczych, płace z dodatkami . .	1.480	—	1.400
	3	Docent weterynaryi	150	—	150
	4	Katecheta	200	—	200
	5	Instruktor robót ręcznych	540	—	540
		Razem { zwyczajne .	2 370	—	2.299
		Razem { *nadzwyczajne* .	*1.500*	—	*1.375*
		Do tego zaliczki na płacę . . . . 120 zł.			
		Po strąceniu rat bieżących . . . . 47 „	73	—	—
		Ogółem { zwyczajne .	2.443	—	2.290
		Ogółem { *nadzwyczajne* .	*1.500*	—	*1.375*
		Suma rubryki I. .	3.943	—	3.665
II.		**Koszta administracyjne.**			
	6	Zarząd:			
		a) remuneracya dyrektora . . . 400 zł. — ct.			
		b) potrzeby kancelaryjne, inseraty, druki i portorya . . . . . 60 „ 02 „	460	02	500
	7	Opał i oświetlenie	243	94	240
	8	Utrzymanie budynku szkolnego i ruchomości, ubezpieczenie i kominiarz	75	10	300
	9	Koszta nabożeństwa obrządku gr. kat.	275	—	300
		Suma rubryki II. .	1.054	06	1.340
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	10	Stołowanie uczniów	5.195	74	5.184
	11	Odzież, pościel i pranie	2.048	17	2.160
		Suma rubryki III. .	7.243	91	7.344

gospodarskich w Dublanach. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	*125*	*Wydatek większy* z powodu większej ilości godzin wykładowych.				
—	80	*Wydatek większy* ponieważ z powodu choroby jednego z nauczycieli wydano nieco więcej na tegoż zastępstwo. (LW. 48.716/1891).				
—	—					
—	—					
—	—					
—	80					
—	*125*					
—	73	*Wydatek większy* z powodu udzielonej zaliczki na płacę. Wydatek ten znajduje zupełne pokrycie w wykazanej obok należytości czynnnej.	73	—	—	—
—	153					
—	*125*					
—	278		73	—	—	—
40	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby w tym roku.				
—	4	Różnica drobna.				
225	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby. Koszta rekonstrukcyi dachu wspólnie z adaptacyami przy szkole wyższej przedsięwziętej zarachowane tamże w rubryce IV. poz. 29. *a*) wydatków.				
25	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistej potrzeby w tym roku.				
290	4					
286						
—	12	*Wydatek* ogółem *mniejszy* o 100 zł. na podstawie rzeczywiście poniesionych kosztów.				
112	—					
112	12					
100						

Wydatki i Dochody. **2. b) Szkoła parobków i dozorców**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1891. zł.	Wynikłości w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 22. i 27. listopada 1891. zł.
IV.		**Potrzeby naukowe.**			
	12	Zaprzęgi do demonstracyi	15	04	80
	13	Przybory do pisania i nauki uczniów	79	35	120
	14	Przykupno zwierząt do sekcyi	3	50	30
	15	Przykupno modeli machin i narzędzi	191	77	200
		Suma rubryki IV.	289	66	430
V.	16	**Kurs ćwiczeń** dla szkolnej straży pożarnej	40	—	40
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	1.500	—	1.500
II.		**Opłaty i datki.**			
	2	Opłaty na utrzymanie uczniów	254	—	480
	3	Datki rad powiatowych, Towarzystw gospodarczych i innych	—	—	360
		Suma rubryki II.	254	—	840
III.	4	**Zarobek uczniów**	750	73	648
—	—	**Rozmaite dochody**	49	—	—
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	10.016	90	9.831

gospodarskich w Dublanach.

Wydatki i Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
65	—	*Wydatki mniejsze* z powodu ograniczenia się do najkonieczniejszych potrzeb.				
41	—					
26	—					
8	—					
140	—					
...	—					
—	—					
226	—	*Dochód mniejszy* ponieważ jeden z uczniów uiścił jedynie należytość, za rok drugi zaś z powodu choroby tylko za pół roku.				
360	—	Datków dobrowolnych w tym roku nie było.				
586	...					
—	103	*Dochód większy* z powodu częstszego wysyłania uczniów do robót.				
—	49	*Dochód* nie objęty budżetem, ze zwrotu zaliczki na płacę z lat ubiegłych.				
—	186	*Dotacya większa* w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.				

3. Folwark

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłości w roku 1891. zwyczajne zł.	zwyczajne ct.	nadzwyczajne zł.	nadzwyczajne ct.	Razem zł.	Razem ct.
		Wydatki.						
I.	1-18	Wydatki na gospodarstwo	10.483	77½	1.429	75	11.913	52½
II.	19	Cegielnia	7.099	52	—	—	7.099	52
III.	20-22	Podatki i opłaty	948	57	783	25	1.731	82
IV.	23-24	Spłata kapitałów i odsetków dłużnych	2.596	—	—	—	2.596	—
V.	25	Rozmaite nieprzewidziane	235	20	—	—	235	20
—	—	Nadwyżka dochodów	845	39	—	—	845	39
		Suma wydatków rzeczywistych, budżetem objętych	22.208	45½	2.213	—	24.421	45½
		Dochody.						
I.	1-4	Dochody z gospodarstwa	14 205	20½	—	—	14.205	20½
II	5	Z cegielni	9.784	13	—	—	9.784	13
III.	6-8	Dochody z propinacyi i polowania	375	—	—	—	375	—
IV.	9	Rozmaite nieprzewidziane	57	12	—	—	57	12
		Suma dochodów rzeczywistych. budżetem objętych	24.421	45½	—	—	24.421	45½

Stan majątku

Stan czynny.

	Szczegół	Ogół
Należytości czynne w rubrykach dochodów:		
1. z roku bieżącego	3.123 złr. 45 ct.	
2. z lat ubiegłych:		
a) za ziemiopłody (rubr. I. poz. 1. a)	51 złr. 15 ct.	
b) z wynajętych ról, łąk i pastwisk (rub. 1. poz. 2)	1.198 „ 68 „	
c) za mleko (rubr. I. poz. 3 a. d.)	242 „ 18 „	
d) za ryby (rubr. I poz. 4.)	12 „ 25 „	
e) za cegły (rubr. II. poz. 5.)	496 „ 58 „	
f) z polowania (rubr. III. poz. 8)	25 „ — „	
g) wartość materyałów budowlanych (rub. IV. p. 9)	1.137 „ 80 „	3.163 „ 64 „ 6.287 złr. 09 ct.
Czysty stan bierny		48.795 „ 07 „
	Zgodnie ze sumą stanu biernego	55.082 złr. 16 ct.

LW. 58.181/92.

w Dublanach.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. listopada 1890.			Wynikłości są zatem:						Należytości			
			mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	Razem	zwyczajne	nad zwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
9.335	1.400	10.735	1.223	—	2.371	30	—	1.178	—	—	192	22
500	—	500	—	—	6.600	—	—	6.600	—	—	—	—
818	784	1.602	—	1	131	—	—	130	—	—	—	—
2.425	—	2.425	—	—	171	—	—	171	—	—	—	—
50	—	50	—	—	185	—	—	185	—	—	—	—
1.183	—	1.183	338	—	—	—	338	—	—	—	—	—
14.311	2.184	16.495	1.561	1	9.458	30	338	8.264	—	—	192	22
								7.926				
15.440	—	15.440	1.342	—	107	—	1.235	—	2.835	45	—	—
600	—	600	—	—	9.184	—	—	9.184	288	—	—	—
405	—	405	30	—	—	—	30	—	—	—	—	—
50	—	50	—	—	7	—	—	7	—	—	—	—
16.495	—	16.495	1.372	—	9.298	—	1.265	9.191	3.123	45	—	—
								7.926				

z końcem roku 1891.

Stan bierny.

	Szczegół	Ogół
Należytości bierne w rubrykach wydatków:		
1. z robu bieżącego	192 złr. 22 ct.	
2. z lat ubiegłych:		
a) należytość rządowa od przeniesienia własności folwarku (rubr. III. poz. 21.)	267 złr. 75 ct.	
b) kapitały dłużne gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiemu (rubr. IV. poz. 23.) . .	14.622 „ 19 „	
c) kapitał dłużny gal. Towarzystwu gospodarczemu (rubr. IV. poz. 24.)	40.000 „ — „	54.889 „ 94 „ 55.082 zł. 16 ct.
Suma stanu biernego . .		55.082 zł. 16 ct.

Wydatki

3. Folwark

Liczba rubryki budżetu	Liczba porządkowa	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. listopada 1891. zł.
		Wydatki.			
I.		**Wydatki na gospodarstwo.**			
	1	Płace i zasługi wraz z wynagrodzeniem administratora i częścią płacy kasyera	2.523	50	1.600
	2	Najem robotnika	4.106	18½	3.000
	3	Dokupno i zmiana nasienia	111	45	300
	4	„ nawozów dopełniających	408	75	400
	5	„ karmy (owsa, grysu, makuchów i t. d.) . . .	1.775	20	2 500
	6	Zastąpienie zużytych koni i uprzęży	321	53	300
	7	Utrzymanie budynków i ogrodzeń	113	07	150
	8	„ i naprawa maszyn i narzędzi, oraz kucie koni .	546	64	260
	9	„ rowów i dróg	—	—	50
	10	Wywóz stawarki i urządzenie stawów, *nadzwyczajne* . .	*300*	—	*300*
	11	Melioracye łąk, *nadzwyczajne*	*530*	*18*	*500*
	12	Drenowanie pól, *nadzwyczajne*	*599*	*57*	*600*
	13	Zabezpieczenie od pożaru i zarazy	231	03	300
	14	Kuchnia folwarczna	223	96½	200
	15	Koszta kancelaryjne	8	40	25
	16	Światło i smarowidło	20	68	50
	17	Kultura lasu i plantacye nieużytków	—	—	100
	18	Rogatki, posełki i jazdy w interesach folwarku . . .	93	37½	100
		Razem } zwyczajne .	10.483	77½	9.335
		} *nadzwyczajne* .	*1.429*	*75*	*1.400*
		Suma rubryki I. .	11.913	52½	10.735

w Dublanach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	923	*Wydatki* w ogóle *większe* o 2.029 złr., niedające się naprzód ściśle obliczyć, które jednak konieczną potrzebą spowodowane zostały. Mianowicie podwyższenie płac służby folwarcznej; koszta utrzymania maszynisty, ponoszone przedtem z funduszu torfiarni; wzięcie w kulturę własną (ze względu na gorzelnię) części nieużytków i pól dotąd wydzierzawionych; tudzież wysokie ceny najmu robotników dziennych — wpłynęły na zwiększenie kosztu w tych pozycyach. Nadto uwzględnić należy, że powyżej wykazane większe wydatki pokryte są w znacznej części znacznemi należytościami czynnemi przy rubryce I. poz. a) i b) dochodów, które po potrąceniu niższej wynikłości kasowej, przewyższają preliminowane dochody jeszcze o 1.223 złr.				
—	1.106					
189	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż nie było większej potrzeby zakupywania nasienia, które w przeszłym roku znaczniejszym kosztem zmienione zostało.				
—	9	Różnica nieznaczna.				
725	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, iż zbiór siana łąk meliorowanych wypadł korzystniej.	—	—	192	22
—	22	*Wydatek większy* wedle potrzeby.				
37	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby.				
—	287	*Wydatek większy*, spowodowany niepreliminowanymi kosztami zakupna 1 buraczarki i 2 pługów Sacka.				
50	—	Nic nie wydano z powodu dobrego stanu rowów i dróg.				
—	—					
—	*30*	*Wydatek* nieco *większy* wedle potrzeby i wykonanych robót.				
69	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż poniesiono koszta ubezpieczenia tylko od pożaru.				
—	24					
17	—	*Wydatki* w ogóle *mniejsze* o 22 złr. na podstawie rzeczywistych kosztów.				
29	—					
100	—	Z powodu drogiego robotnika nie przedsięwzięto kultur w lesie, lecz zastąpiono je własnemi sadzonkami.				
7	—	*Wydatek mniejszy* wskutek zmienności tego rodzaju wydatków.				
1.223	2.371		—	—	192	22
—	*30*		—	—	—	—
1.223	2.401		—	—	192	22
	1.178					

Wydatki 3. Folwark

Liczba rubryki budżetu	Liczba porządkowa	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. listopada 1891. zł.
II.	19	**Cegielnia**	7.099	52	500
III.		**Podatki i opłaty.**			
	20	Podatek gruntowy i domowy	680	82	550
	21	Należytość od przeniesienia własności folwarku, siódma rata .	267	75	268
	22	„ konkurencyjna na budowę cerkwi w Malechowie, *nadzwyczajne*	*783*	*25*	*784*
		Razem { zwyczajne .	948	57	818
		Razem { *nadzwyczajne* .	*783*	*25*	*784*
		Suma rubryki III. .	1.731	82	1.602
IV.		**Spłata kapitałów i odsetków dłużnych.**			
	23	Towarzystwu kredytowemu ziemskiemu we Lwowie: *a*) 24. i 25. rata kapitału od pożyczki 5.000 zł. . . . 89 zł. 32 ct. 5% odsetki . . . . 210 „ 68 „ 300 zł. — ct. *b*) 15. i 16. rata kapitału od pożyczki 11.600 zł. . . . 165 zł. 95 ct. 5% odsetki . . . . 530 „ 05 „ 696 „ — „	996	—	825
	24	Renta c. k. galic. Towarzystwu gospodarczemu . . .	1.600	—	1.600
		Suma rubryki IV. .	2.596	—	2.425
V.	25	**Rozmaite nieprzewidziane**	235	20	50
—	—	**Nadwyżka dochodów** (pozostałość z rachunku) . . .	845	39	1.183

w Dublanach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	6.600	*Wydatek większy* wskutek zwiększonej produkcyi cegły do budowy spichrza i internatu, pokryty ze znaczną nadwyżką większym dochodem ze sprzedaży cegły. (Obacz wyjaśnienie do rubr. II. dochodów).				
—	131	*Wydatek większy* wedle obliczenia, dokonanego przez c. k. Urząd podatkowy.				
—	—					
1	—					
—	131					
1	—					
1	131					
	130					
		Uchwalona przez Wys. Sejm konwersya tych 5%-wych pożyczek, zaciągniętych swego czasu w Towarzystwie kred. ziemskiem, na $4^1/_2$%-we pożyczki w Banku krajowym nie została przeprowadzoną. Raty więc anunitowe, wyższe od preliminowanych o 171 zł. uiszczono wedle pierwotnych planów umorzenia				
—	171	*ad a)* Pożyczka zaciągnięta wynosiła . 5.000 zł. — ct.				
		po koniec r. 1891. spłacono . 853 „ 81 „				
		pozostaje dług . . . . 4 146 zł. 19 ct.				
—	—	*ad b)* Pożyczka zaciągnięta wynosiła . 11.600 zł. — ct.				
—	171	po koniec r. 1891. spłacono . 1.124 „ — „				
		pozostaje dług . . . . 10.476 zł. — ct				
—	185	Przekroczenie to spowodowane zostało następującymi, nieprzewidzianymi wydatkami:				
		a) Subwencya dla straży ogniowej . 30 zł. — ct				
		b) Kupno 2 świń do chowu . . 50 „ — „				
		c) Wartość cegły darowanej Kółku rolniczemu . . . . 48 „ — „				
		d) Prestacye szkolne i drogowe . 65 „ 42 „				
		Razem . 193 zł. 42 ct.				
338	—	*Wynikłość mniejsza*, ponieważ wydatki (po strąceniu nadwyżki) były *większe* od preliminowanych o . . . . . 8.264 zł.				
		gdy zaś dochody własne były *większe* od preliminowanych o . . . 7.926 „				
		przeto z porównania okazuje się *mniejsza* nadwyżka dochodów, jak obok, o . . . . . 338 złr.				

Dochody. **3. Folwark**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. listopada 1891. zł.
		Dochody.				
I.		**Dochody z gospodarstwa.**				
	1	*a*) Ze sprzedaży ziemiopłodów . . .	6.630 zł. 44 ct.			
		b) Za owies i siano dostarczone szkołom .	715 „ 82 „	7.346	26	8.100
	2	Z wynajętych ról, łąk i pastwisk		1.007	29	900
	3	Ze sprzedaży płodów zwierzęcych:				
		a) Krowiarnia: *α*) mleko . 3.538 zł. 69 ct.				
		β) przychowek 240 „ 04 „				
		γ) braki i opasy 902 „ 59½ „	4.631 zł. 32½ ct.			
		b) Nierogacizna	127 „ 58 „			
		c) Owce	21 „ 75 „			
		d) Ryczałt od szkół rolniczych za straty, wynikające z zastosowania inwentarza do potrzeb szkół	1.000 „ — „	5.830	65½	6.160
	4	Z lasu i stawów		21	—	280
		Suma rubryki I. .		14.205	20½	15.440
II.	5	**Z cegielni**		9.784	13	600

w Dublanach.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
			1.977	24	—	—
754	—	Z uwzględnieniem obok wykazanej należytości czynnej *dochody* w tej pozycyi były właściwie *większe* od preliminowanych o 1.223 zł. z powodu zwiększonej produkcyi ziemiopłodów dla gorzelni. Wykazaną należytość czynną stanowi przeważnie wartość zapasu kartofli, zatrzymanych na potrzeby kampanii gorzelnianej w roku 1891/2.				
—	107	*Dochód większy* wedle zawartych umów, tudzież z powodu, iż ściągnięto część zaległych należytości.	738	03	—	—
		Dochód mniejszy, a mianowicie:				
		ad a) w pozycyach *α)* i *β)* uzyskano *mniej* o 621 zł.	120	18	—	—
		z powodu niskich cen mleka i pozostawienia na chów większej ilości cieląt; w pozycyi zaś *γ)* z powodu korzystnej sprzedaży opasów *więcej* o . . 303 „				
		różnice *mniej* o 318 zł.				
329	—	*ad b)* i *c)* również mniej o . . . 11 „ ponieważ przychody tego rodzaju zależne są od liczby młodych; razem więc *dochód mniejszy*, jak obok o . 329 zł. który po strąceniu przypisanego przy pozycyi *a)* zwrotu w zaokrągleniu . 120 „				
		redukuje się do kwoty 209 zł.				
259	—	Z lasu w tym roku nic nie sprzedano.				
1.342	107		2.835	45	—	—
1.235						
—	9.184	*Dochód większy* wskutek zwiększonej produkcyi.	288	—	—	—
		Ze sprzedaży cegły uzyskano w tym roku, jak obok . . . . 9.784 zł. 13 ct.				
		do tego przypisana do zwrotu należytość . . . . . 288 „ — „				
		razem 10.072 zł. 13 ct.				
		W porównaniu z przekroczeniem wydatków na cegielnię (obacz rubrykę II. wydatków) . . . 6.600 „ — „				
		okazuje się w tym dziale gospodarstwa czysta *nadwyżka dochodów* w sumie . . . . . 3 472 zł. 13 ct.				
		wyższą jest zatem od nadwyżki preliminowanej w kwocie . . . 100 „ — „				
		o . . . . . 3.372 zł. 13 ct.				

Dochody. **3. Folwark**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. listopada 1891. zł.
III.		**Dochody z propinacyi i polowania.**			
	6	Z obligów propinacyjnych	230	—	230
	7	Czynsz z karczmy i dodanych gruntów	120	—	150
	8	Z polowania	25	—	25
		Suma rubryki II. .	375	—	405
IV.	9	**Rozmaite nieprzewidziane**	57	12	50

w Dublanach.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
30	—	*Dochód mniejszy* na podstawie zawartej umowy.				
—	—					
30	—					
—	7	*Dochód większy* w obec niestałości tej rubryki.				

4. Kurs gorzelnictwa

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Summaryusz	Wynikłości w roku 1891. zwyczajne zł.	zwyczajne ct.	nadzwyczajne zł.	nadzwyczajne ct.	Razem zł.	Razem ct.
		Wydatki.						
I.	1-2	Płace nauczycieli	1.315	—	1.000	—	2.315	—
II.	4-5	Koszta administracyjne	80	98	—	—	80	98
III.	6-7	Potrzeby naukowe	85	—	—	—	85	—
IV.	8	Zapomogi dla uczniów	450	—	—	—	450	—
V.	9	Rozmaite drobne	2	70	—	—	2	70
—	—	Wydatki ruchu gorzelni i koszta urządzenia tejże	1.418	98½	—	—	1.418	98½
		Suma wydatków	3.352	66½	1 000	—	4.352	66½
		Dochody.						
I.	1	Subwencya z c. k. Skarbu Państwa	1.300	—	—	—	1.300	—
II.	2	Opłaty od uczniów	44	—	—	—	44	—
—	—	Rozmaite	151	80	—	—	151	80
—	—	Dotacya z funduszu krajowego	2.856	86½	—	—	2.856	86½
		Suma dochodów	4.352	66½	—	—	4.352	66½

Stan majątku

Stan czynny.

Należytości czynne:

1) *z roku bieżącego*, w rubryce „Wydatków ruchu gorzelni“ wartość pozostałych 2·35 hlt. prc. spirytusu żytniego rozcieńczonego na 70° na starkę . . . . . 119 zł. — ct.

2) *z lat ubiegłych* w rubryce „Rozmaite dochody“ należytość za niesprzedane egzemplarze dziełka „Poradnik dla obsługi i nadzoru kotłów parowych“ . . . . . 66 „ 50 „ 185 zł. 50 ct.

Od tego stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . 185 zł. 50 ct.

LW. 58.850/1892.

w Dublanach.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. listopada 1890.			Wynikłości są zatem:						Należytości			
			mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	Razem	zwyczajne	nad zwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
1.375	1.000	2.375	60	—	—	—	60	—	—	—	—	—
45	—	45	—	—	36	—	—	36	—	—	—	—
85	—	85	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
250	—	250	—	—	200	—	—	200	—	—	—	—
5	—	5	2	—	—	—	2	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	1.419	—	—	1 419	119	—	—	—
1.760	1 000	2.760	62	—	1.655	—	62	1.655	119	—	—	—
								1.593				
1.500	—	1.500	200	—		—	200	—	—	—	—	—
480	—	480	436	—		—	436	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	152	—	—	152	—	—	—	—
780	—	780	—	—	2 077	—	—	2.077	—	—	—	—
2 760	—	2.760	636	—	2.229	—	636	2 229	—	—	—	—
								1.593				

z końcem roku 1891.

Stan bierny.

Wydatki

4. Kurs gorzelnictwa

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. listopada 1891. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Kierownik kursu	250	—	250
	2	Prelegenci za wykłady:			
		a) arytmetyki, geometryi i stereometryi	115	—	115
		b) fizyki	75	—	75
		c) chemii	100	—	100
		d) gorzelnictwa	375	—	375
		e) o maszynach i kotłach	150	—	150
		f) o opodatkowaniu	100	—	100
		g) o rachunkowości	—	—	60
		h) za ćwiczenia w laboratoryum	150	—	150
	3	Kurs październikowy *nadzwyczajne*	*1.000*	—	*1.000*
		Razem { zwyczajne .	1.315	—	1.375
		Razem { *nadzwyczajne* .	*1.000*	—	*1.000*
		Suma rubryki I. .	2.315	—	2.375
II.		**Koszta administracyjne.**			
	4	Druki, inseraty, portorya i t. p.	18	98	15
	5	Koszta przewozu prelegentów	62	—	30
		Suma rubryki II. .	80	98	45
III.		**Potrzeby naukowe.**			
	6	Szkole rolniczej w Dublanach za użycie laboratoryum . .	40	—	40
	7	Książki i czasopisma	45	—	45
		Suma rubryki III. .	85	—	85
IV.	8	**Zapomogi dla uczniów**	450	—	250
V.	9	**Rozmaite drobne**	2	70	5

w Dublanach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
60	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, że wykładów o rachunkowości w tym roku nie było.				
—	—					
—	—					
60	—					
—	—					
60	—					
—	4	*Wydatki nieco większe* wedle istotnej potrzeby.				
—	32					
—	36					
—	—					
—	—					
—	—					
—	200	*Wydatek większy*, gdyż okazała się potrzeba udzielenia większej ilości wsparć.				
2	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby.				

Wydatki.

4. Kurs gorzelnictwa

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. listopada 1891. zł.
—	—	**Wydatki ruchu gorzelni i koszta urządzenia tejże . .**	1.418	98½	—

w Dublanach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	1.419	*Wydatek nieprelimiuowany,* a który z powodu otwarcia gorzelni na cele szkolne tu zarachowany został, zwłaszcza, że dopiero w budżecie na rok 1893. normalny rozdział między gorzelnią a szkołą gorzelniczą nastąpił (LW. 25.518/1892).	119	—	—	—
		Wedle rachunku do LW. 27.342/1892 przedstawia się koszt ruchu gorzelni i urządzenia tejże, jak następuje:				
		I. Wydatki a) zwyczajne:				
		1) Płace gorzelnika, maszynisty i robotników . . . . 997 zł. 20 ct.				
		2) Za produkta do przeróbki (kartofle, żyto, jęczmień, słód i dostawa) 2.699 „ 96 „				
		3) Opał . . . . . 800 „ 84 „				
		4) Oświetlenie . . . . 10 „ 95 „				
		5) Potrzeby kancelaryjne . . 18 „ 47 „				
		6) Utrzymanie maszyn . . . 30 „ 93 „				
		7) Opłaty c. k. Rządowi za rozlany i ulotniony spirytus . . . 43 „ 96½ „				
		Suma wydatków zwyczajnych 4.602 zł. 31½ ct.				
		II. Wydatki b) nadzwyczajne:				
		1) Opłata c. k. Rządowi za spirytus zapasowy i kupno beczek na tenże . . . 83 zł. 70 ct.				
		2) Narzędzia i przyrządy . . . 133 „ 77 „				
		3) Asfaltowanie 2 podłóg, naprawa budynku i opał . 146 „ 07 „				
		4) Transport zegaru kontrolnego . . 21 „ 17 „ 384 zł. 71 ct.				
		Ogółem suma wydatków 4.987 zł. 02½ ct.				
		III. Dochody:				
		1) Zwrot c. k. Rządu *a)* za wywiezione 141·30 hlt. pro. spirytusu . 702 zł. 40 ct.				
		b) tytułem bonifikacyi . . . 695 „ 32 „				
		2) Ze sprzedaży 139·05 hl. spirytusu 2.016 „ 45 „				
		3) Ze sprzedaży 1.582 hl. brahy . 136 „ 50 „				
		4) Ze sprzedaży 14·75 klg. kartofli . 7 „ 37 „				
		5) Ze sprzedaży 500 kg. słodu . 10 „ — „ 3.568 „ 04 „				
		Z porównania czysty wydatek jak obok 1.418 zł. 98½ ct.				

Dochody. 4. Kurs gorzelnictwa

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. listopada 1890. zł.
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	1.300	-	1.500
II.	2	**Opłaty od uczniów**	44	—	480
—	—	**Rozmaite**	151	80	—
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	2.856	86½	780

w Dublanach.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Znaczniejszy ten wydatek spowodowały koszta nadzwyczajne a niezbędne wykazane ad II., znajdujące częściowe pokrycie w wykazanej obok należytości czynnej, oraz i ta okoliczność, że słód droższy musiano kupować we Lwowie, transport zaś tegoż nie mniej wpłynął na wyższą jego cenę, nareszcie, że część brahy musiała być zużytą na nawóz i z tego powodu taniej sprzedaną z powodu zbyt krótkiej kampanii dla opasów.				
200	—	*Dochód mniejszy* o 200 zł., w czasie bowiem kiedy Wydział krajowy zgłosił się o podwyszenie subwencyi, c. k. Ministerstwo oświaty tylko kwotą 300 zł. na ten cel rozporządzać mogło. Za to udzieliło c. k. Ministerstwo równocześnie kwotę500 zł. na zasiłki dla uczniów szkoły gorzelniczej na r. 1892.				
436	—	*Dochód mniejszy*, gdyż Wydział krajowy zniewolony był uwolnić uczniów od opłat jako ubogich a godnych tego uwolnienia.				
—	152	*Dochód nieprelimnowany*, uzyskany ze sprzedaży dziełka „Poradnik dla obsługi i nadzoru kotłów parowych“.				
—	2.077	*Dotacya większa* w miarę pokrycia niedoboru, przeważnie w skutek nakładów na koszta urządzenia gorzelni, oraz wydatków na ruch tejże.				

5. a) Krajowa średnia szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłości w roku 1891. zwyczajne zł.	zwyczajne ct.	nadzwyczajne zł.	nadzwyczajne ct.	Razem zł.	Razem ct.
		Wydatki.						
I.	1-10	Płace nauczycieli	16.447	47	—	—	16.447	47
II.	11-13	Inne płace i zasługi	2.229	13	—	—	2.229	13
III.	14-26	Koszta administracyjne	7.148	03	1.751	87½	8.899	90½
IV.	27-33	Utrzymanie uczniów	19.423	65	155	—	19.578	65
V.	34-41	Potrzeby naukowe	3.988	29	466	—	4.454	29
		Suma wydatków rzeczywistych budżetem objętych	49 236	57	2.372	87½	51.609	44½
		Dochody.						
I.	1	Subwencya z c. k. Skarbu Państwa	6 000	—	—	—	6.000	—
II.	2-4	Opłaty od uczniów	19.829	70	—	—	19.829	70
III.	5	Dochód z gospodarstwa i spiżarni	—	—	—	—	—	—
IV.	6	Sprzedaż płodów z ogrodu i pola doświadczalnego	739	67	—	—	739	67
—	—	Rozmaite dochody	388	85	—	—	388	85
—	—	Dotacya z funduszu krajowego	24.651	22½	—	—	24.651	22½
		Suma dochodów rzeczywistych, budżetem objętych	51.609	44½	—	—	51.609	44½

Stan majątku z koń-

Stan czynny.

Należytości czynne:		Szczegół	Ogół
1. **z roku bieżącego:** *a)* w rubr. wydatków	394 zł. 97 ct.		
b) w rubr. dochodów	230 „ — „	624 zł. 97 ct.	
2. **z lat ubiegłych:** *a) w rubryk. wydatków:*			
rubr. III. poz. 15 (za opał od funkcyonaryuszy)	51 zł. 13 ct.		
rubr. III. poz. 26 *b)* (zaliczki uczniów	420 „ 56 „		
rubr. IV. poz. 27. (za wiktuały od funkcyonaryuszy)	58 „ 29 „		
rubr. IV. poz. 31. (za odzież)	12 „ 07 „	542 „ 05 „	
b) w rubrykach dochodów:			
rubr. II. poz. 2. (opłaty na utrzymanie uczniów	671 zł. 25 ct.		
rubr. „Rozmaite dochody“ (należytości z różnych tytułów od Dra Saturnina Jakubowskiego, b. dyrektora szkoły)	3.370 „ 90 „	4.042 „ 15 „	4.584 „ 20 „
W porównaniu ze stanem biernym			— „ — „
Okazuje się czysty stan czynny			5.209 zł. 17 ct.

rolnicza w Czernichowie.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24. listopada 1890.			Wynikłości są zatem:						Należytości			
			mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	Razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
15.480	—	15 480	—	—	967	—	—	967	142	50	—	—
2.220	—	2.220	—	—	9	—	—	9	—	—	—	—
4.250	500	4.750	—	—	2 898	1.252	—	4.150	232	47	—	—
14.155	100	14.255	—	—	5 269	55	—	5 324	—	—	—	—
3.570	450	4 020	—	—	418	16	—	434	20	—	—	—
39.675	1 050	40.725	—	—	9.561	1 323	—	10.884	394	97	—	—
5.000	—	5.000	—	—	1.000	—	—	1.000	—	—	—	—
17.000	—	17.000	—	—	2.830	—	—	2.830	230	—	—	—
150	—	150	150	—	—	—	150	—	—	—	—	—
850	—	850	111	—	—	—	111	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	389	—	—	389	—	—	—	—
17.725	—	17 725	—	—	6.926	—	—	6 926	—	—	—	—
40.725	—	40 725	261	—	11.145	—	261	11.145	230	—	—	—
								10.884				

cem roku 1891.

Stan bierny.

Wydatki. 5. a) Krajowa średnia szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24. listopada 1890. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Nauczyciel fachowy, zarazem dyrektor: płaca . . . . . 1 700 zł. dodatek aktywalny . . . . . 360 „ „ osobisty . . . . . 500 „	2.560	—	2.560
	2	5 nauczycieli fachowych do nauk zawodowych: *a)* 3 z płacą po 1.300 zł.; dodatki aktywalne dla dwóch po 140 zł.; dla jednego 240 zł. (od 1. listopada 1891): dla jednego dodatek pięcioletni 200 zł. (od 1 listopada 1891); dodatek zaś osobisty dla jednego 200 zł. *b)* jeden z płacą 1.100 zł., dodatek aktywalny 140 zł. (od 1 lipca 1891). *c)* jeden z płacą roczną 1.200 zł. (od 1. czerwca 1891). .	6.170	—	5.320
	3	2 nauczycieli fachowych do nauk zasadniczych po 1.240 zł. i dodatek pięcioletni dla jednego 200 zł. . . .	2.680	—	2.680
	4	Nauczyciel do nauk ogólnie kształcących	1.382	50	1.240
	5	Kapelan i katecheta	800	—	800
	6	Docent weterynaryi i anatomii z fizyologią zwierząt . .	1.200	—	1.200
	7	Docent leśnictwa	300	—	300
	8	Instruktor do robót praktycznych	74	97	100
	9	Prefekt internatu i nauczyciel gimnastyki: *a)* płaca rocznie . . . . 800 zł. *b)* wikt . . . . . 200 „ *c)* światło i opał . . . . 50 „	1.050	—	
	10	Opał dla kapelana i jednego nauczyciela	230	—	230
		Suma rubryki I. .	16.447	47	15.480

rolnicza w Czernichowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
—	850	*Wydatek większy*, z powodu mianowań w ciągu roku profesorów jak LW. 20.821/1891, 25.356/1891 i 34.151/1891. Preliminowano płacę dla 4 nauczycieli (trzech z płacą po 1.440 zł., jeden 800 zł. i dodatek osobisty dla jednego 200 zł.), gdy tymczasem dla nauk zawodowych w ciągu roku 1891. było nauczycieli pięciu, z poborami i od terminów, jak w tekście wykazano.				
—	—					
—	142	*Wydatek większy*, z powodu nadpłaty przez dyrekcyę płacy, która to nadpłata obok w należytościach czynnych wykazana, ma być zwróconą w roku 1892. (Obacz LW. 45.859/1892).	142	50	—	—
—	—					
—	—					
—	—					
25	—	*Wydatek mniejszy* z powodu intercalare.				
	—					
	—					
25	992		142	50	—	—
	967					

Wydatki. 5. a) Krajowa średnia szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24. listopada 1890. zł.
II.		**Inne płace i zasługi.**			
	11	Kasyer, zarazem magazynier	800	—	800
	12	Pisarz dyrekcyi	500	—	500
	13	Służba zakładowa:			
		a) sługa szkolny, płaca 137 zł. 50 ct.			
		wikt tegoż 100 „ — „	237	50	250
		b) sługa przy laboratoryum, płaca 102 zł. 46 ct.			
		wikt tegoż 100 „ — „	202	46	180
		c) sługa przy muzeach, płaca 50 zł. — ct.			
		wikt tegoż 100 „ — „	150	—	150
		d) stróż domowy, płaca 82 zł. 24 „			
		wikt tegoż 100 „ — „	182	24	180
		e) stróż nocny i podwórzowy, płaca 56 zł. 93 ct.			
		wikt tegoż 100 „ — „	156	93	160
		Suma rubryki II.	2.229	13	2 220
III.		**Koszta administracyjne.**			
	14	Zarząd:			
		a) pomoc kancelaryjna dla Kuratoryi szkoły	400	—	400
		b) potrzeby kancelaryjne szkoły	129	30	100
		c) druki i inseraty	108	44	100
		d) portorya i przesyłki	123	21	80
		e) koszta podróży w interesach zakładu	316	02	300
		f) „ przewozu docentów zamiejscowych	189	—	200
	15	Opał	689	75	400
	16	Oświetlenie	283	05½	300
	17	*a*) Utrzymanie budynków i ogrodzeń,	836	77½	500
		b) Postawienie lodowni. *nadzwyczajne*	—	—	*400*
		Do przeniesienia { zwyczajne	3.075	55	2.380
		nadzwyczajne	—	—	*400*

rolnicza w Czernichowie. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki mniejsze zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	Należytości czynne z roku bieżącego ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	Należytości bierne z roku bieżącego ct.
—	—					
—	—					
12	—					
—	22					
—	—	Drobne różnice spowodowane interkalaryami.				
—	2					
3	—					
15	24		—	—	—	—
	9					
—	—					
—	30					
—	8	*Wydatki większe*, z powodu wzrastających potrzeb,				
—	43	w skutek zwiększonej ilości uczniów.				
—	16					
11	—	*Wydatek mniejszy*, wedle rzeczywistego kosztu.				
—	290	*Wydatek większy*, spowodowany opaleniem większej ilości ubikacyj, przeznaczonych na sypialnie dla uczniów, których we właściwych sypialniach nie można było pomieścić.	175	39	—	—
17	—	*Wydatek mniejszy* z powodu zarządzonych możliwych zaoszczędzeń.				
—	337	*Wydatek większy* Obecnie istniejący stary budynek wymagał zawsze koniecznych a znacznych reparacyi. Wysoki Sejm uznawszy dotychczasowy kredyt za niewystarczający, podniósł w budżecie na r. 1893. kredyt w tej pozycyi do kwoty 800 zł.				
400	—	*Wydatek mniejszy*, z powodu jak uzasadnienie przy pozycyi *c*).				
28	724		175	39	—	—
400	—		—	—	—	—

Wydatki

5. a) Krajowa średnia szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24. listopada 1890. zł.
III.		Z przeniesienia { zwyczajne . / *nadzwyczajne* .	3.075 / —	55 / —	2.380 / *400*
	17	*c)* Koszta budowy magazynu na narzędzia rolnicze, *nadzwyczajne*	*1.614*	*72½*	—
	18	Zabezpieczenie budynków i zbiorów	183	14	200
	19	Najem pomieszkań dla funkcyonaryuszów szkoły . . .	644	24	400
	20	Płaca kominiarza	91	20	75
	21	Sprzęty i ruchomości: *a)* zwyczajne	150	—	100
		b) nadzwyczajne	*137*	*15*	*100*
	22	Koszta lustracyi zakładu	348	24	200
	23	Koszta nabożeństwa	70	07	70
	24	*a)* Lekarz, płaca	400	—	400
		b) Apteka	147	68	100
	25	Dowóz wody dla zakładu	462	10	125
	26	*a)* Utrzymanie dziedzińca	260	52	200
		b) Rozmaite nieprzewidziane	1.310	29	
		Razem { zwyczajne . / *nadzwyczajne* .	7.148 / *1.751*	03 / *87½*	4.250 / *500*
		Suma rubryki III. .	8.899	90½	4.750

rolnicza w Czernichowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
28	724		175	39	—	—
400	—					
—	*1.615*	*Wydatek większy*, znajdujący częściowe pokrycie w niewydanym a preliminowanym kredycie pod poz. 17 *b*). Budowa magazynu na narzędzia rolnicze okazała się niezbędną, którą też uskuteczniono na mocy rozp. Wydziału krajowego do LW. 3.014/1891, po zbadaniu potrzeby na miejscu przez Szefa Departamentu.				
12	—	*Wydatek mniejszy*, wedle rzeczywistej opłaty.				
—	244	*Wydatek większy*, spowodowany nieprelimowanym wydatkiem najmu pomieszkania dla nowo mianowanego nauczyciela. (Obacz rubrykę I. poz. 2. wydatków). (LW. 43.669/1890).				
—	16	*Wydatek większy* z powodu większej ilości ubikacyj, (jak poz. 19.)				
—	50	*Wydatek większy* z powodu większej ilości uczniów.				
—	*37*					
—	148	*Wydatek większy* z powodu częstszych lustracyj.				
—	—					
—	—					
—	48	*Wydatek większy*, spowodowany jak poz. 26 *b*).				
—	337	*Wydatek większy* z powodu wstawienia do budżetu kredytu tylko na 1. półrocze, dowóz zaś wody trwał przez rok cały, w skutek czego koszt utrzymania osobnego parobka, konia i naprawa beczkowozu spowodował przekroczenie tej pozycyi. (Korelatywny dochód znajduje się w rubryce I. poz. 5. dochodów zamknięcia rachunku folwarku).				
—	1.371	*Wydatek większy*, spowodowany *a*) kosztami dwukrotnego desinfekcyonowania zakładu po epidemii dyfteryi (LW. 52.765/1890 i LW. 8.948/1891) wskutek polecenia c. k. Starostwa; *b*) kosztami pogrzebu ucznia Ciszkiewicza (LW. 33.761/1891); *c*) zasiłkiem udzielonym (LW. 8.948/1891) uczniom na wyjazd w czasie epidemii dyfteryi.	57	08	—	—
40	2.938		232	47	—	—
400	*1652*		—	—	—	—
440	4.590		232	47	—	—
	4.150					

Wydatki. **5. a) Krajowa średnia szkoła**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24. listopada 1890. zł.
IV.		**Utrzymanie uczniów.**			
	27	Żywność uczniów	12.685	92½	10.000
	28	Opał do kuchni	400	—	400
	29	Służba: *a)* dwóch chłopców do usługi uczniów płaca . .	50	—	50
		wikt tychże po 90 zł.	180	—	180
		b) usługa uczniów w ogóle	679	80	300
		c) służba kuchenna, płaca i wikt	1.052	38	655
	30	Sprzęty: *a)* do sal sypialnych, infirmeryi i jadalni *α)* zwyczajne	338	15	100
		β) nadzwyczajne	*155*	—	*100*
		b) do kuchni i naczynia stołowe	395	12½	60
	31	Odzież dla uczniów	3.022	03	2.000
	32	Pościel	342	15	160
	33	Pranie pościeli i bielizny	278	09	250
		Razem { zwyczajne .	19.423	65	14.155
		Razem { *nadzwyczajne* .	*155*	—	*100*
		Suma rubryki IV. .	19.578	65	14.255
V.		**Potrzeby naukowe.**			
	34	Eksperymenta przy wykładach:			
		a) dla nauczyciela rolnictwa	29	27	25
		b) „ „ hodowli zwierząt	10	85	10
		c) „ „ zootomii	27	68	20
		d) „ „ weterynaryi	55	64	25
		e) „ „ botaniki	20	—	20
		f) „ „ fizyki	46	11	25
		g) „ „ miernictwa	15	—	15
	35	Zbiory i muzea: zwyczajne nadzwyczajne			
		a) zbiór rolniczy . . 107 zł. 29 ct. — zł. — ct.			
		b) „ hodowlany . . 100 „ — „ 53 „ 42 „			
		c) „ fizykalny . . 100 „ — „ 35 „ 21 „			
		d) „ geograficzny . 50 „ — „ — „ — „			
		e) „ botaniczny . . 50 „ — „ — „ — „			
		f) „ zoologiczny . . 50 „ — „ — „ — „			
		g) „ mechaniczny . 52 „ — „ 30 „ — „			
		h) „ mineralogiczny . 20 „ — „ — „ — „			
		Do przeniesienia . 529 zł. 29 ct. 118 zł. 63 ct.	204	55	140

rolnicza w Czernichowie

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	2.686	*Wydatek większy* z powodu zwiększonej liczby uczniów i nadzwyczajnej drożyzny artykułów żywności. Kredyt 10.000 zł. uchwalony był dla 50 uczniów po 200 zł., w ciągu zaś roku stołowano w zakładzie uczniów przecięciowo 65; stosunkowo więc do preliminowanego kosztu żywienia jednego ucznia okazuje się jeszcze zaoszczędzenie.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	380	*Wydatki większe*, spowodowane większą ilością uczniów; przekroczenie to znajduje częściowe pokrycie w przewyżce dochodów rubryki II. poz. 4.				
—	398					
—	238	*Wydatki większe*, spowodowane również zwiększoną liczbą uczniów, jak relacya dyrekcyi do LW. 47.246/1891.				
—	*55*					
—	335					
—	1.022					
—	182					
—	28					
—	5 269		—	—	—	—
—	*55*		—	—	—	—
—	5.324		—	—	—	—
—	4	*Przekroczenie ad a) b) c) nieznaczne*, niedające się naprzód ściśle obliczyć. Co do poz. 34 *d)* przekroczenie spowodowała większa ilość doprowadzonego do leczenia bydła i koni. Pod poz. 34 *f)* wydatek większy z powodu potrzeby dokupna chionometra				
—	1					
—	8					
—	31					
—	—					
—	21					
—	—					
	65		—	—	—	—

Wydatki. 5. a) Krajowa średnia szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24. listopada 1890. zł.
V.		Z przeniesienia . 529 zł. 29 ct. 118 zł. 63 ct.	204	55	140
		i) „ technologiczny . 50 „ 05 „ 6 „ 60 „			
		k) „ okazów leśnych . 12 „ 69 „ — „ — „			
		l) „ „ weterynaryjn. 30 „ — „ 31 „ 71 „			
		m) „ narzędzi rolniczych 100 „ — „ 177 „ 22 „			
		n) „ przyrządów miern. 50 „ — „ — „ — „			
		o) „ modeli do budownict. 20 „ 36 „ — „ — „			
		p) „ stacyi meteorologicz. 20 „ — „ 81 „ 84 „			
		Razem { zwyczajne .	812	39	800
		Razem { *nadzwyczajne* .	*416*	—	*400*
	36	Laboratorya: 1) zwyczajne	556	14	550
		2) *nadzwyczajne*	*50*	—	*50*
	37	Biblioteka i czytelnia:			
		a) przykupno dzieł	295	65	300
		b) oprawa książek	50	—	50
		c) czasopisma	73	57	100
	38	Ogród pomologiczny i warzywny:			
		a) ogrodnik płaca . . . . 500 zł.			
		do tego: zaliczka dana temuż 100 zł.			
		po strąceniu ściągniętych rat			
		bieżących . . . . 80 „ 20 „	520	—	500
		b) pomocnik ogrodnika, płaca	150	—	150
		wikt tegoż	80	—	80
		c) utrzymanie i uzupełnienie ogrodów	605	16	400
	39	Ogród botaniczny	99	59	100
	40	Utrzymanie pola doświadczalnego	106	71	100
	41	Wycieczki naukowe	434	53	300
		Razem { zwyczajne .	3.988	29	3.570
		Razem { *nadzwyczajne* .	*466*	—	*450*
		Suma rubryki V. .	4.454	29	4.020

rolnicza w Czernichowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
	65		—	—	—	—
—	12					
—	*16*	*Wydatki nieco większe*, wedle potrzeby w tym roku.				
—	6					
—	—					
5	—					
—	—	*Wydatki mniejsze*, wedle potrzeby w tym roku.				
27	—					
—	20	*Wydatek* nieprelimiowany, *większy* o resztę niespłaconej zaliczki, udzielonej do LW. 32.696/1891 na zwidzenie wystawy w Pradze, a znajdujący zupełne pokrycie w przypisanej obok należytości czynnej.	20	—	—	—
—	—					
—	—					
—	205	*Wydatek większy*, spowodowany kosztem rozszerzenia ogrodu na gruntach wykupionych od właścian. (Obacz zamknięcie rachunku folwarku, poz. 29 wydatków).				
—	—					
—	7	Różnica drobna.				
—	135	*Wydatek większy*, spowodowany zasiłkiem udzielonym do LW. 22.684/1891 profesorowi Kuhlowi na zwidzenie wystawy w Pradze.				
32	450		20	—	—	—
—	*16*		—	—	—	—
32	466		20	—	—	—
	434					

Dochody. 5. a) Krajowa średnia szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	ct.	Kwota preliminowana według ustawy z d. 24. listopada 1890. zł.
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	6.000	—	5.000
II.		**Opłaty od uczniów**			
	2	Opłaty na utrzymanie	17.258	20	14.000
	3	Czesne	1 962	50	2.500
	4	Na usługę uczniów	609	—	500
		Suma rubryki II. .	19.829	70	17.000
III.	5	**Dochód z gospodarstwa i spiżarni**	—	—	150
IV.	6	**Sprzedaż płodów z ogrodu i pola doświadczalnego** . .	739	67	850
—	—	**Rozmaite:** Uiszczone należytości z lat ubiegłych . .	388	85	—
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	24.651	92½	17.725

rolnicza w Czernichowie.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	1.000	*Dochód większy* z powodu przyznanej przez c. k. Ministeryum rolnictwa wyższej subwencyi. (LW. 15.220/92).	—	—	—	—
—	3.258	*Dochód większy* z powodu większej ilości uczniów.	225	—	—	—
537	—	*Dochód mniejszy* z powodu uwolnień ubogich uczniów od czesnego na podstawie rozporządzeń Wydziału krajowego.				
—	109	*Dochód większy* z powodu jak przy poz. 2.	5	—	—	—
537	3.367		230	—	—	—
	2.830					
150	—	*Dochodu nic było.*	—	—	—	—
111	—	*Dochód mniejszy*, wykazany bowiem przychód dotyczy tylko ogrodu, pole zaś doświadczalne nie dało żadnego dochodu.	—	—	—	—
—	389	*Dochód większy*, niepreliminowany: *a*) z tytułu zwrotu zaliczek na płace z lat ubiegłych . . . . 172 zł. 50 ct. *b*) z tytułu rozmaitych innych zwrotów . . . . . 216 „ 35 „ Razem jak obok . 388 zł. 85 ct.	—	—	—	—
—	6.926	*Wynik wyższy* w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.	—	—	—	—

5. b) Folwark

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłości w roku 1891. zwyczajne zł.	zwyczajne ct.	nadzwyczajne zł.	nadzwyczajne ct.	Razem zł.	Razem ct.
		Wydatki.						
I.	1-13	Wydatki na gospodarstwo	6.840	86	6.643	07	13.483	93
II.	14-15	Las i plantacya wikla	1 578	13	481	—	2.059	13
III.	16	Wydatki na piec wapienny	496	95	—	—	496	95
IV.	17	Wydatki na cegielnię	853	40	—	—	853	40
V.	18-19	Wydatki na przewóz	14	20	133	75	147	95
VI.	20	Utrzymanie brzegów Wisły	300	03	—	—	300	03
VII.	21-26	Podatki i opłaty	645	77	—	—	645	77
VIII	27	Spłata kapitałów i odsetek dłużnych	—	—	—	—	—	—
IX.	28	Fundusz dyspozycyjny dla Dyrektora	132	47	—	—	132	47
—	29	Na wykupno dwóch zagród włościańskich	—	—	737	04½	737	04½
—	—	Rozmaite nieprzewidziane	335	46	—	—	335	46
—	—	Nadwyżka dochodów	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych, budżetem objętych	11.197	27	7.994	86½	19 192	13½
		Dochody.						
I.	1-6	Z gospodarstwa	4.535	76	—	—	4.535	76
II.	7-8	Z lasu i wikla	3.396	27	—	—	3.396	27
III.	9	Z rybołowstwa	100	—	—	—	100	—
IV.	10	Z pieca wapiennego	708	34	—	—	708	34
V.	11	Z cegielni	447	30	—	—	447	30
VI.	12	Z dzierżaw	250	—	—	—	250	—
VII.	13	Odsetki od kapitałów	925	13	—	—	925	13
VIII.	14-15	Lądowe i olborne	83	50	—	—	83	50
IX.	16	Rozmaite nieprzewidziane	29	36	—	—	29	36
—	—	Dotacya z funduszu krajowego	8.716	47½	—	—	8.716	47½
		Suma dochodów rzeczywistych, budżetem objętych	19.192	13½	—	—	19.192	13½

Stan majątku

Stan czynny.

			Szczegół	Ogół
Należytości czynne:				
I. *z roku bieżącego* w rubrykach dochodów			228 zł. 63 ct.	
II. *z lat ubiegłych*: 1) w rubrykach wydatków:				
a) rubr. „Rozmaite nieprzewidziane“ (zaliczka Dra Abłamowicza			100 zł. — ct.	
2) w rubrykach dochodów:				
a) rubr. I. poz. 1. (za zboże)			37 zł. 69 ct.	
„ I. „ 9. (za wynajęte konie	9 „ — „		46 zł. 69 ct.	
b) rubr. IV. poz. 10. (za wapno)	49 „ — „			
c) „ IX. „ 16. (od Dra Jakubowskiego, b. dyrektora szkoły	3.597 „ 95 „	3.693 „ 64 „	3.793 „ 64 „	4.022 zł. 27 ct.
W porównaniu ze stanem biernym				— „ — „
Okazuje się czysty stan czynny				4.022 zł. 27 ct.

w Czernichowie.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24. listopada 1890.			Wynikłości są zatem:						Należytości			
			mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	Razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
4.361	3.000	7.361	—	—	2.480	3.643	—	6.123	—	—	—	—
900	450	1.350	—	—	679	31	—	710	—	—	—	—
50	—	50	—	—	447	—	—	447	—	—	—	—
550	—	550	—	—	303	—	—	303	—	—	—	—
30	450	480	16	316	—	—	332	—	—	—	—	—
170	—	170	—	—	130	—	—	130	—	—	—	—
529	—	529	—	—	117	—	—	117	—	—	—	—
600	—	600	600	—	—	—	600	—	—	—	—	—
250	—	250	118	—	—	—	118	—	—	—	—	—
—	600	600	—	—	—	137	—	137	—	—	—	—
—	—	—	—	—	335	—	—	335	—		—	—
432	—	432	432	—	—	—	432	—	—	—	—	—
7.872	4.500	12.372	1.166	316	4.491	3.811	1.482	8.302	—	—	—	—
								6.820				
5.365	—	5.365	829	—	—	—	829	—	228	63	—	—
2.970	—	2.970	—	—	427	—	—	427	—		—	—
100	—	100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
850	—	850	142	—	—	—	142	—	—	—	—	—
1.500	—	1.500	1.053	—	—	—	1.053	—	—	—	—	—
300	—	300	50	—	—	—	50	—	—	—	—	—
932	—	932	7	—	—	—	7	—	—	—	—	—
330	—	330	246	—	—	—	246	—	—	—	—	—
25	—	25	—	—	4	—	—	4	—	—	—	—
—	—	—	—	—	8.716	—	—	8.716	—	—	—	—
12.372	—	12.372	2.327	—	9.147	—	2.327	9.147	228	63	—	—
								6.820				

Z końcem r. 1891.

Stan bierny.

Wydatki. **5. b) Folwark**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24. listopada 1890. zł.
		Wydatki.			
I.		**Wydatki na gospodarstwo.**			
	1	Płace i zasługi: *a*) ekonom, płaca . . . 199 zł. 92 ct. wikt . . . 199 „ 95 „ mieszkanie . . 60 „ — „ opał . . . 36 „ 13 „	496	—	496
		a) służba folwarczna	1.078	66	1.100
	2	Najem robotnika: *a*) do gospodarstwa folwarcznego . .	1.062	79	600
		b) do chmielarni: *α*) dodatek zawiadującemu chmielarnią . *β*) utrzymanie i roboty przy chmielarni	50 225	— 37	50 150
	3	Dokupno i zmiana nasienia	565	43	250
	4	Dokupno nawozów dopełniających, *nadzwyczajne* . . .	*192*	*99*	*300*
	5	Dokupno słomy i karmy	1.822	86	500
	6	Dokupno inwentarza i uprzęży: *a*) zwyczajne . . . *b*) *nadzwyczajne* . . .	146 *158*	— *36*	150 *250*
		Do przeniesienia { zwyczajne . *nadzwyczajne* .	5.447 *351*	11 *35*	3.296 *550*

w Czernichowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
21	—	*Wydatek mniejszy* z powodu zarządzonej możliwej oszczędności.				
—	463	*Wydatek większy*, na przekroczenie to złożyła się przedewszystkiem: 1) zmiana płodozmianu, która na razie nie przynosi dochodu, atoli w przyszłości zmniejszy wydatki a podniesie dochody, — 2) wadliwe urządzenie w stodole, które powoduje większe wydatki przy wielu robotach, jak cięcie „końskiego zęba“, młocka i t. p. Wadliwości te, zwiększające koszta robocizny będą usunięte w latach 1892/1893 przez odnośne adaptacye w budynkach, w skutek czego koszt robocizny się zmniejszy. Powyższe przekroczenie znachodzi pokrycie w nadwyżce rubryki I. poz. 1. dochodów.				
—	—					
—	75	*Wydatek większy*, spowodowany konieczną potrzebą, a znajdujący wraz z poprzedniem przekroczeniem zupełne pokrycie w nadwyżce rubryki I. poz. 1. dochodów.				
—	315	*Wydatek większy*, z powodu koniecznej a zupełnej zmiany nasienia (jak raport Dyrekcyi do LW. 54.712/1891).				
107	—	*Wydatek mniejszy* z powodu lepszego konserwowania i większej produkcyi nawozu własnego.				
—	1.323	*Wydatek większy* z powodu braku karmy i jej wysokich cen.				
4	—	*Wydatki mniejsze* z powodu niewykończenia robót rymarskich, które dopiero w roku 1892. uskutecznione zostały.				
92	—					
25	2.176					
199	—					

Wydatki. **5. b) Folwark**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 24. listopada 1890. zł.
I.		Z przeniesienia { zwyczajne .	5.447	11	3.296
		{ *nadzwyczajne* .	*351*	*35*	*550*
	7	*a)* Utrzymanie budynków	754	—	700
		b) Rekonstrukcya i przeistoczenie budynków:			
		α) Budowa stajen *nadzwyczajne*	*4.942*	*93*	*2.300*
		β) Budowa dołu Goffarda	*945*	*67*	
	8	Naprawa narzędzi i sprzętów	518	04	200
	9	Dokupno maszyn i narzędzi, *nadzwyczajne*	*403*	*12*	*150*
	10	Utrzymanie rowów	27	75	50
	11	Zabezpieczenie od pożaru i gradobicia	36	95	65
	12	Koszta kancelaryjne	20	—	20
	13	Światło i smarowidło	37	01	30
		Razem { zwyczajne .	6.840	86	4.361
		{ *nadzwyczajne* .	*6.643*	*07*	*3.000*
		Suma rubryki I. .	13.483	93	7.361
II.		**Las i plantacya wikla.**			
	14	Las: *a)* służba . . . . . 537 zł. 78 ct			
		b) roboty i zalesienie . . . . 627 „ 80 „	1.165	58	500
	15	Wikle: *a)* ogrodnik za prowadzenie kultury . 250 zł. — ct.			
		b) utrzymanie i uzupełnienie plantacyi:			
		α) zwyczajne . . . . . 162 „ 55 „	412	55	400
		β) *nadzwyczajne*	*481*	—	*450*
		Razem { zwyczajne .	1.578	13	900
		{ *nadzwyczajne* .	*481*	—	*450*
		Suma rubryki II. .	2.059	13	1.350

w Czernichowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
25	2.176					
199	—					
—	54	*Wydatki większe* z powodu, że przy budowie samej okazało się, iż wszystkie części budynków istniejących				
—	*3.589*	były tak zniszczone, że niepodobnem było przeprowadzić częściowej rekonstrukcyi, lecz należało w miarę postępowania robót przystępować do innych, jeżeli rozpoczęte miały być skuteczne. I tak musiano zmienić całe wiązanie dachu zupełnie zniszczone, całe belkowanie również zniszczone, z powodu przeniesienia gnojarni musieno zmienić spadki i kanały w oborze. Ściany były tak słabe, że musiano ich przeważną część zastąpić nowemi. — W następstwie tak znacznych zmian w budowie okazała się konieczność sprawienia nowego urządzenia wewnętrznego, jak żłobów, drabin, podłóg, tem bardziej, że dawniejsze prawie zupełnie zniszczone, stały się z powodu ruszenia ich z miejsca wprost nieprzydatnemi do użytku.				
—	318	*Wydatki większe*, spowodowane zakupnem sortownika i				
—	*253*	sieczkarni do „końskiego zęba“.				
22	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby.				
28	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistej opłaty.				
—	—					
—	7	Różnica drobna wedle potrzeby.				
75	2.555					
199	*3.842*					
274	6.397		—	—	—	—
	6.123					
—	666	*Wydatek większy* z powodu wprowadzenia w życie nowo wypracowanego planu gospodarstwa leśnego. Przekroczenie to w znacznej części znajduje pokrycie w nadwyżce rubryki II. poz. 7. dochodów. (Obacz tamże).				
—	13	*Wydatek większy*, spowodowany przeprowadzeniem upra-				
—	*31*	wy plantacyj na znaczniejszej przestrzeni nad brzegami Wisły dla zabezpieczenia ich od ciągłego				
—	679	obmywania.				
—	*31*					
—	710		—	—	—	—

Wydatki. **5. b) Folwark**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24. listopada 1890. zł.
III.	16	**Wydatki na piec wapienny**	496	95	50
IV.	17	**Wydatki na cegielnię**	853	40	550
V.		**Wydatki na przewóz.**			
	18	Naprawa dwóch łodzi	14	20	30
	19	Sprawienie nowego promu, *nadzwyczajne*	*133*	*75*	*450*
		Suma rubryki V. .	147	95	480
VI.	20	**Utrzymanie brzegów Wisły**	300	03	170
VII.		**Podatki i opłaty.**			
	21	Podatek gruntowy i domowy	326	04	275
	22	„ dochodowy z promu	9	10	32
	23	„ „ i zarobkowy od palenia wapna . .	112	76	86
	24	„ „ „ od wyrobu cegły . .	31	69	11
	25	Opłata na utrzymanie dróg powiatowych i gminnych . .	107	70	75
	26	Opłata na szkołę ludową	58	48	50
		Suma rubryki VII. .	645	77	529
VIII.	27	**Spłata kapitałów i odsetek dłużnych**	—	—	600
IX.	28	**Fundusz dyspozycyjny dla Dyrektora szkoły** . . .	132	47	250
	29	Na wykupno dwóch zagród włościańskich, *nadzwyczajne* .	*737*	*04½*	*600*
		Suma rubryki IX. .	869	51½	850
—	—	**Rozmaite nieprzewidziane**	335	46	—
—	-	**Nadwyżka dochodów**	—	—	432

w Czernichowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	447	*Wydatek większy* z powodu zmiany w osobie dzierżawcy, któremu po ekspiracyi kontraktu z końcem roku 1891. wypłacono należytość za remanenta.	—	—	—	—
—	303	*Wydatek większy* z powodu większej ilości wyrobionej cegły do budowy gmachu szkolnego.	—	—	—	—
16	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistej potrzeby.	—	—	—	—
316	—	*Wydatek mniejszy* z powodu oddania przewozu dzierżawcy z warunkiem sprawienia promów własnym kosztem.	—	—	—	—
332	—		—	—	—	—
—	130	*Wydatek większy* z powodu koniecznej potrzeby lepszego zabezpieczenia brzegów.	—	—	—	—
—	51	*Wydatek większy* wedle nakazów płatniczych c. k. Urzędu podatkowego.				
23	—					
—	27					
—	21					
—	33					
—	8					
23	140		—	—	—	—
	117					
600	—	*Wydatku nie było*, ponieważ pożyczki w tym roku nie zaciągnięto.	—	—	—	—
118	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby w tym roku.				
—	*137*	*Wydatek większy* z powodu uiszczenia należytości prawnej od kontraktu.				
118	137		—	—	—	—
	19					
—	335	*Wydatek większy* niepreliminowany, spowodowany głównie konieczną potrzebą wybudowania mostu za zakładem do pól folwarcznych (LW. 3054/1891).	—	—	—	—
432		*Nadwyżki dochodów nie było*, gdyż zamiast niej okazała się przewyżka wydatków, a zatem niedobór, pokryty z funduszu krajowego, a wykazany przy pozycyi dochodów: „Dotacya z funduszu krajowego“.	—	—	—	—

Dochody. 5. b) Folwark

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24. listopada 1890. zł.
		Dochody.			
		Z gospodarstwa.			
I.	1	Ze sprzedaży płodów rolnych i chmielarni	1.968	08	1·400
	2	Ze sprzedaży płodów zwierzęcych:			
		a) krowiarnia	1.024	73	2 400
		b) nierogacizna	217	85	600
		c) owczarnia	54	80	50
	3	Z wynajętych ról i pastwisk	328	50	315
	4	Czynsz z kuźni	40	—	40
	5	Za wynajęte konie	841	80	500
	6	Za nawóz stajenny do ogrodów	60	-	60
		Suma rubryki I.	4.535	76	5.365
		Z lasu i wikla.			
II.	7	Ze sprzedaży drzewa opałowego i budulcowego	1.415	68	900
	8	Z wikla i trawy wśród wiklu	1.980	59	2.070
		Suma rubryki II.	3.396	27	2.970
III.	9	**Z rybołowstwa**	100	—	100
IV.	10	**Z pieca wapiennego**	708	34	850

w Czernichowie. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czyne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	568	*Dochód większy* z powodu znaczniejszej sprzedaży i znaczniejszego remanentu ziemiopłodów.	228	63	—	—
1.375	—	*Dochód mniejszy* z powodu braku stadnika przez lata 1889 i 1890; natomiast dochody roku 1892. znacznie będą większe. Dochody uzyskane w roku 1891. dotyczą tylko samego mleka, oddanego zakładowi.				
382	—	*Dochód mniejszy* z powodu, że nie utrzymywano z braku miejsca większej ilości świń. Chlewy wybudowano dopiero w roku 1891., chów więc świń na większą skalę rozpoczęto dopiero w tym roku.				
—	5	*Dochody nieco większe* wedle istotnych wyników.				
—	13					
—	—					
—	342	*Dochód większy*, spowodowany zwrotem z funduszu szkoły (z rubryki III. poz. 25. wydatków) za dowóz wody do zakładu.				
—	—					
1.757	928		228	63	—	—
829						
—	516	*Dochód większy*, uzyskany w skutek zaprowadzonej racyonalnej gospodarki lasowej (obacz rubrykę II. poz. 14. wydatków), oraz w skutek dostarczonego drzewa budolcowego do budowli (jak rubryka I. poz. 7. *b)* wydatków folwarku i rubryka III. poz. 17. wydatków szkoły).				
89	—	*Dochód mniejszy* z powodu, iż wykazany został *netto*, po potrąceniu opłaconej należytości prawnej od kontraktu dzierżawy.				
89	516		—	—	—	—
	427					
—	—		—	—	—	—
142	—	*Dochód mniejszy* z powodu, że kontrakt dzierżawy skończył się z dniem 5. listopada 1891.	—	—	—	—

Dochody. **5. b) Folwark**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24. listopada 1890. zł.
V.	11	**Z cegielni**	447	30	1.500
VI.	12	**Z dzierżaw:**			
		a) z bud jarmarcznych	50	—	50
		b) z promu na Wiśle	50	—	100
		c) z budynków propinacyjnych	150	—	150
		Suma rubryki VI.	250	—	300
VII.		**Odsetki od kapitałów.**			
	13	Z obligów propinacyjnych	925	13	932
VIII.		**Lądowe i olborne.**			
	14	Z lądowego	15	—	30
	15	Olborne za łamanie kamienia	68	50	300
		Suma rubryki VIII	83	50	330
IX.	16	**Rozmaite nieprzewidziane**	29	36	25
—	—	Dotacya z funduszu krajowego	8.716	47½	—

w Czernichowie.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1.053	—	*Dochód mniejszy* z powodu, że większa ilość cegły wyrobionej (jak rubryka IV. poz. 17. wydatków) pozostała w remanencie do przyszłej budowy gmachu szkolnego, który to remanent nie został jeszcze odebrany i obliczony, a zatem i rachunkowo nie mógł być przeprowadzony.	—	—	—	—
—	—					
50	—	*Dochód mniejszy*, gdyż od II. półrocza 1891. r. oddano dzierżawcy prawo przewozu z warunkiem budowania promów własnym kosztem, natomiast zaś za zniżoną cenę czynszu dzierżawnego. (Obacz rubrykę V. poz. 19. wydatków.	—	—	—	—
—	—					
50	—		—	—	—	—
7	—	*Dochód mniejszy* z powodu uiszczenia za kupon *pro rata temporis* przy zakupnie $4^1/_2\%$ listu zastawnego gal. Banku krajowego w miejsce wylosowanej obligacyi propinacyjnej.	—	—	—	—
15	—	*Dochody mniejsze* wedle rzeczywistych wyników, które z góry obliczyć się nie dadzą.	—	—	—	—
231	—					
246	—		—	—	—	—
—	4	Różnica drobna korzyść budżetu.	—	—	—	—
—	8.716	*Dotacya nieprelimiowana*, pobrana na pokrycie niedoboru, w budżecie bowiem na rok 1891. preliminowano nadwyżkę dochodów. Na niedobór ten złożyły się głównie wydatki *nadzwyczajne* a *niezbędne* na rekonstrukcyę i przeistoczenie budynków, jak niemniej na dokupno karmy dla bydła z powodu posuchy, — oraz mniejsze dochody ze sprzedaży płodów zwierzęcych i z cegielni. Uwzględnić jednak należy, że (jak w wyjaśnieniu przy rubryce V. poz. 11. dochodów wyłuszczono) pozostał znaczny a niezarachowany remanent w wyrobionych cegłach, którego to remanentu wartość znacznie obniża wykazaną cyfrę niedoboru.	—	—	—	—

Wydatki. **6. Krajowa niższa szkoła**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. Listopada 1890. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Nauczyciel do nauk fachowych i kierownik, płaca z dodatkami	1.539	97	1.540
	2	Nauczyciel pomocniczy do nauk fachowych, płaca z dodatkami	880	—	880
	3	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów, płaca z dodatkami	600	—	600
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca z dodatkami . .	467	46	550
	5	Nauczyciel pomocniczy do nauki weterynaryi . . .	150	—	150
	6	Katecheta obrz. łac. i gr. kat.	199	92	200
		Suma rubryki I. .	3.837	35	3.920
II.		**Koszta administracyi.**			
	7	Zarząd:			
		a) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya . .	61	74	100
		b) sługa szkolny	240	—	240
	8	Opał	497	50	500
	9	Oświetlenie	99	38	100
	10	Utrzymanie budynków (naprawy, ubezpieczenie, kominiarz) zwyczajne .	200	—	200
		nadzwyczajne .	*530*	*82*	*380*
	11	Sprzęty i ruchomości . . . zwyczajne .	100	—	100
		nadzwyczajne .	*179*	*66*	*180*
	12	Utrzymanie koni do posług administracyjnych . . .	444	11	400
		a) Należytość rządowa od przeniesienia własności gruntów szkolnych z wymierzonych 463 zł. 75 ct., spłacalnych w 10 latach, 6 rata	46	37½	46
		b) Podatek rządowy	89	57	—
		Razem { zwyczajne .	1.778	67½	1.686
		{ *nadzwyczajne* .	*710*	*48*	*560*
		Suma rubryki II. .	2.489	15½	2.246
		Do przeniesienia { zwyczajne .	5.616	02½	5.606
		{ *nadzwyczajne* .	*710*	*48*	*560*

rolnicza w Horodence. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
—	—					
—	—					
83	—	*Wydatek mniejszy* ponieważ nauczyciela etatowego zamianowano dopiero z płacą od 1. Lipca 1891. (LW. 12.108/1891.), zastępstwo zaś tegoż po koniec Czerwca kosztowało mniej od płacy etatowej.				
—	—					
—	—					
83	—					
38	—	*Wydatek mniejszy* z powodu ściągniętego zwrotu należytości z lat dawniejszych (LW. 52.078 1891).				
—	—					
3	—	Różnica dowolna.				
—	—					
—	—					
—	*151*	*Wydatek nadzwyczajny większy* z powodu znaczniejszych a koniecznych robót adaptacyjnych, malarskich i blacharskich, tak przy budynku szkolnym, jak i w skutek dokończenia rozpoczętych w roku 1890. napraw pomieszkania dla nowo przyjętego nauczyciela, nareszcie przy adaptacyi jednego pokoju na mleczarnię i przy przerobieniu jadalni.				
—	—					
—	—					
—	44	*Wydatek większy* z powodu dokupna zaprzęgu.				
—	—					
—	90	*Wydatek większy* z powodu spłaty podatku gruntowego za lata ubiegłe 1887.—1890.				
41	134					
—	*151*					
41	285					
	244					
83	93					
—	*151*					

Wydatki. **6 Krajowa niższa szkoła**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. Listopada 1890. zł.
		Z przeniesienia { zwyczajne . .	5.616	02½	5.606
		Z przeniesienia { *nadzwyczajne* .	*710*	*48*	*560*
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	14	Stołowanie	3.854	32	4.500
	15	Odzież, pościel i pranie	1.032	92	
	16	Lekarz, apteka i różne inne	155	44	100
		Suma rubryki III. .	5.042	68	4.600
IV.		**Potrzeby naukowe.**			
	17	Przybory do nauki i pisania dla uczniów	130	14	120
	18	Środki naukowe:			
		a) modele, maszyny, narzędzia, i inne przyrządy do demonstracyj i ćwiczeń praktycznych . . .	200	50	150
		b) biblioteka i czytelnia	80	—	80
	19	Ogródki doświadczalne do uprawy tytoniu (w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 11. listopada 1890.) . .	44	12	100
		Suma rubryki IV. .	454	76	450
V.	20	**Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej** . . .	178	16	40
		Ogółem { zwyczajne .	11.291	62½	10.696
		Ogółem { *nadzwyczajne* .	*710*	*48*	*560*
		Suma wydatków .	**12.002**	**10½**	**11.256**

rolnicza w Horodence.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe					
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
83	93					
—	*151*					
—	387	*Wydatek większy* z powodu większej ilości uczniów, w preliminarzu bowiem przyjęto za podstawę obliczenia 30 uczniów, rzeczywiście zaś było ich 35 a przeciętna miesięczna liczba wynosi prawie 33.				
—	55	*Wydatek większy* z powodu znacznych w tym roku kosztów leczenia uczniów, które same wyniosły około 130 zł.				
—	442					
—	10	*Wydatek* nieco *większy* z powodu większej ilości uczniów.				
—	51	*Wydatek większy* z powodu znaczniejszego kosztu zakupna przyrządów demonstracyjnych do nauki rolnictwa, nareszcie z powodu kosztów sprowadzenia przyrządów mleczarskich zakupionych ze specyalnego funduszu. (Rubryka XV. poz. 224. *g)* funduszu krajowego).				
56	—	*Wydatek* na te ogródki wynosił *brutto* 84 zł. 12 ct. ponieważ jednak z rubryki XV. poz. 224. *f*) funduszu krajowego na założenie tychże otrzymała dyrekcya szkoły (LW. 2.426/1891.) . . . . 40 „ — „ czysty przeto wydatek tej pozycyi wynosi . . . . . 44 zł. 12 ct.				
56	61					
	5					
—	138	*Wydatek* na kurs ćwiczeń pożarniczych wyniósł . . . . . 36 zł. 04 ct. atoli na rozmaite a koniecznie potrzebne przyrządy dla straży pożarnej i ich naprawy wydano . . 142 „ 12 „ Razem j. o, . 178 zł. 16 ct.				
83	678					
-	*151*					
83	829					
	746					

Dochody. 6. Krajowa niższa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 22. Listopada 1890. zł.
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	2.000	—	2.000
II.	2	**Opłaty na utrzymanie uczniów**	650	—	1.000
III.	3	**Czysty dochód** z trzech morgów pola doświadczalnego .	58	53	60
IV.	4	**Zarobek uczniów**	—	—	360
		Suma dochodów .	**2.708**	53	**3.420**
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	9.293	$57^1/_2$	7.836
		Razem . .	**12.002**	$10^1/_2$	**11 256**

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny: Należytości czynne (opłaty na utrzymanie uczniów):
z lat ubiegłych . . . . . 400 zł.
z roku bieżącego . . . . . 100 „ 500 zł. — ct.

Stan bierny: Należytości bierne (c. k. Skarbowi Państwa reszta od przeniesienia własności) . . . . . 185 „ 50 „

Czysty stan czynny . . . **314 zł. 50 ct.**

Wartość realności zarachowano przy funduszu krajowym.

LW. 48.819/1892.

rolnicza w Horodence.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
350	—	*Dochód mniejszy* przeważnie, ponieważ Oddział horodeński c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego przestał istnieć, nie uiściwszy przez cały szereg lat żadnej opłaty, które i tak były *warunkowe.*	100	—	—	—
2	—	*Dochód* ze sprzedaży ziemiopłodów wyniósł *brutto* . . . . . 125 zł. 09 ct. ponieważ jednak wydano na pole . 66 „ 56 „ *czysty* przeto dochód z pola szkolnego wyniósł, jak obok wykazano . . 58 zł. 53 ct.				
360	—	Zarobku faktycznego uczniów nie było żadnego, ponieważ robocizna ich na folwarku miejscowym o który szkoła jest oparta, nie przynosi żadnych korzyści właścicielowi tegoż. (LW. 994/1892).				
712	—					
—	1.458	*Wynik korzystniejszy* w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.				
712	1.458		100	—	—	—
	746					

Wydatki. **7. Krajowa niższa szkoła**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. Listopada 1890. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Nauczyciel do nauk fachowych i kierownik, płaca z dodatkiem	1 340	—	1.340
	2	„ pomocniczy do nauk fachowych, „ z dodatkami	880	—	880
	3	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów, płaca z dodatkami	575	83	580
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca z dodatkami .	600	—	550
	5	„ pomocniczy do nauki weterynaryi . . .	250	—	250
	6	Katecheta obrz. łać. i gr.-kat.	183	33	200
		Suma rubryki I. .	3.829	16	3.800
II.		**Koszta administracyi.**			
	7	Zarząd: *a)* koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya . .	44	$27^1/_2$	100
		b) sługa szkolny	120	—	240
	8	Opał	400	07	400
	9	Oświetlenie	52	22	100
	10	Utrzymanie budynków	340	15	250
	11	Sprzęty i ruchomości . . . . . zwyczajne .	100	—	100
		nadzwyczajne .	*150*	—	*150*
	12	Utrzymanie koni do posług administracyjnych . . .	279	$29^1/_2$	200
	13	Czynsz dzierżawny za grunta	50	19	67
		Razem { zwyczajne .	1.386	20	1.457
		{ *nadzwyczajne* .	*150*	—	*150*
		Suma rubryki II. .	1.536	20	1.607
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	14	Stołowanie	2.461	11	4.500
	15	Odzież, pościel i pranie	1.385	13	
	16	Lekarz, apteka i rozmaite inne	306	$77^1/_2$	100
		Suma rubryki III. .	4.153	$01^1/_2$	4.600
		Do przeniesienia { zwyczajne .	9.368	$37^1/_2$	9.857
		{ *nadzwyczajne* .	*150*	—	*150*

rolnicza w Jagielnicy.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
4	—	*Wydatek* nieco *mniejszy*, ponieważ instruktor dodatek na wikt pobrał od 15. Stycznia 1891. (LW. 1.181/91).				
—	50	*Wydatek większy* z powodu przyznania temuż nauczycielowi relutum za mieszkanie o rocznych 100 zł. od 1. Lipca 1891. (LW. 19.304/1891).				
—	—					
17	—	*Wydatek mniejszy* na katechetę gr. kat. i za ekshorty obrz. rzym. kat. wedle potrzeby w tym roku.				
21	50					
	29					
55	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby w tym roku, spowodowany zapasem materyałów pozostałych z roku poprzedniego.				
120	—	*Wydatek mniejszy* z powodu nieprzyjęcia stałego sługi.				
—	—					
48	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby w tym roku.				
—	90	*Wydatek większy* z powodu znaczniejszych robót adaptacyjnych.				
—	—					
—	—					
	79	*Wydatek większy* przeważnie z powodu, iż w zamian za sprzedanego dychawicznego konia kupiono nowego.				
17	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, iż odpadł czynsz dzierżawny od gruntu zakupionego na rzecz szkoły od p. Irsy.				
240	169					
—	—					
240	169					
71						
654	—	*Wydatek mniejszy* w skutek skrzętnej gospodarki przy dostarczaniu wiktuału we własnym zarządzie.				
—	207	*Wydatek większy* z powodu znacznych kosztów leczenia uczniów na epidemiczną chorobę oczu.				
654	207					
447						
489	—					
—	—					

Wydatki. 7. Krajowa niższa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. Listopada 1890. zł.
		Z przeniesienia zwyczajne	9.368	37½	9.857
		Z przeniesienia *nadzwyczajne*	*150*	—	*150*
		Potrzeby naukowe.			
V.	17	Przybory do nauki i pisania dla uczniów	83	63½	120
	18	Środki naukowe:			
		a) modele, maszyny, narzędzia i inne przyrządy do demonstracyj i ćwiczeń praktycznych	94	91	150
		b) biblioteka i czytelnia	96	61	80
	19	Wycieczki z uczniami	—	70	50
	20	Ogródki doświadczalne do uprawy tytoniu w myśl uchwały Wys. Sejmu z dnia 11. Listopada 1890.	114	82	100
		Suma rubryki IV	390	67½	500
		Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej.			
IV.	21	Wynagrodzenie instruktora	39	02	40
		Razem zwyczajne	9.798	07	10 397
		Razem *nadzwyczajne*	*150*	—	*150*
		Suma wydatków	9.948	07	10.547

rolnicza w Jagielnicy. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
489	—					
—	—					
36	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, iż firmy u których różne przybory do nauki zamówiono, nie nadesłały tychże przed zamknięciem rachunków za rok 1891.				
55	—	Na modele itp. wydano mniej, natomiast nieco więcej na zakupno dzieł i czasopism, wedle potrzeby w tym w tym roku. W ogóle wydano z pozycyi 18. *mniej* o 39 zł.				
—	16					
49	—	Oprócz drobnego, obok wykazanego wydatku, nie poniesiono w tym roku na wycieczki uczniów żadnego kosztu.				
—	15	Na ogródek do uprawy tytoniu poniesiono wydatki w sumie . . . . . 74 zł. 82 ct.				
140	31	do tego: niepreliminowany wydatek na naukę uprawę tytoniu . 200 „ — „				
109	—	Ogółem . . 274 zł. 82 ct				
		gdy jednak c. k. Skarb Państwa (LW. 47.879/1891.) uiścił częściowy zwrot za naukę uprawy w kwocie . . . 100 zł.				
1	—					
599	—	z rubryki zaś XV. poz. 224. *f)* wydatków funduszu krajowego przyznano (LW. 17.216/91.) zasiłek na założenie tego ogródka w kwocie . 60 „				
—	—					
599	—	*czysty* przeto *wydatek* wyniósł, j. o. 160 „ — „ 114 zł. 82 ct.	—	—	—	—

Dochody. Krajowa niższa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. Listopada 1890. zł.
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	2.000	—	2.000
II.	2	**Opłaty na utrzymanie uczniów** *(nadzwyczajne)* . . .	*775*	—	*450*
III.	3	**Czysty dochód z gospodarstwa**	1.340	39½	240
IV.	4	**Zarobek uczniów**	361	70½	360
		Ogółem zwyczajne .	3.702	10	2.600
		Ogółem *nadzwyczajne* .	775	—	*450*
		Suma dochodów .	4.477	10	3.050
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	5.470	97	7.497
		Razem . .	**9 948**	**07**	**10.547**

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny . . . . . —
Stan bierny . . . . . —

Wartość gruntów, własności szkoły, wykazano przy funduszu krajowym.
LW. 52.038/1892.

rolnicza w Jagielnicy. **Dochody.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	*325*	*Dochód większy* z powodu wpłaty złożonej przez Oddział podolski Towarzystwa gospodarskiego, oraz przez księżnę Czartoryską za dwu uczniów.				
—	1.100	Znacznie *korzystniejszy* wynik w skutek wprowadzenia nowego planu gospodarstwa szkolnego, opartego na produkcyi zwierzęcej (mleko, hodowla i wypas świń), oraz oszczędności w kosztach utrzymania zaprzęgów, przez użycie krów i starszych jałówek do lżejszej pracy pociągowej a w końcu w skutek powiększenia obszaru produkcyjnego, przykupnem 9 morgów roli. W ogóle dochód z gospodarstwa *brutto* przyniósł . . . 3.672 zł. 21 ct. że zaś poniesiono na ten cel wydatki w sumie . . . . 2.331 „ 81½ „ przeto *czysty dochód* jak wykazano 1.340 zł. 39½ ct.				
—	2	Wedle obliczenia przez Dyrekcyę wartości robocizny uczniów użytych przy gospodarstwie szkolnem. Wydatek na tę robociznę zarachowany w tejże samej kwocie w kosztach gospodarskich (jak wyjaśnienie przy poprzedniej pozycyi).				
—	—					
—	1.427					
2.026	—					
2.026	1.427	Wynik *korzystniejszy* w miarę potrzeby pokrycia niedoboru; mianowicie dochody własne *większe* od budżetu o . . . . . 1.427 zł. wydatki zaś *mniejsze* o . . . . 599 „ zatem dotacya *mniejsza*, czyli wynik *korzystniejszy*, o . . . . . 2.026 zł.	—	—	—	—
599						

Wydatki. 8. Krajowa niższa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. Listopada 1890 zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Nauczyciel do nauk fachowych i kierownik, płaca z dodatkami	1.633	32	1.673
	2	„ pomocniczy do nauk fachowych, „ „	827	22	827
	3	Instruktor do robót ręcznych i dozorca uczniów, płaca z dodatkiem na wikt	600	—	600
	4	Nauczyciel do nauk elementarnych, płaca z dodatkiem aktywalnym	518	92	550
	5	Nauczyciel pomocniczy do nauki weterynaryi . . .	200	—	250
	6	Katecheta obrz. łać.	150	—	150
		Razem . .	3.929	46	4.050
		Do tego: Zaliczka na płacę nauczyciela do poz. 2. w kwocie 150 zł. po strąceniu spłaconych rat bieżących . . 45 „	105	—	—
		Suma rubryki I .	4.034	46	4.050
II.		**Koszta administracyi.**			
	7	Zarząd:			
		a) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya . .	156	93	100
		b) sługa szkolny	240	—	240
	8	Opał	347	33	400
	9	Oświetlenie	148	92	100
	10	Utrzymanie budynków	348	24	200
	11	Sprzęty i ruchomości	153	64	100
	12	Utrzymanie koni do posług administracyjnych . . .	336	13	400
		Suma rubryki II. .	1.731	19	1.540
		Do przeniesienia .	5.765	65	5 595

rolnicza w Kobiernicach

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
39	—	*Wydatek mniejszy* z powodu zamknięcia płacy kierownikowi z końcem października 1891., a niższych poborów pełniącego obowiązki kierownika za dwa ostatnie miesiące. (LW. 34.151/1891).				
—	—					
—	—					
31	—	*Wydatek mniejszy* ponieważ mianowanie etatowego nauczyciela o poborze 550 zł. nastąpiło dopiero z dniem 1. Lipca 1891., poprzedni zaś funkcyonaryusz pobierał niższą płacę (LW. 9.041/1891.)				
50	—	Koszta wykładów nauki weterynaryi wraz z wydatkiem na pomoc kancelaryjną przy administracyi (wypłaconym z tej zaoszczędzonej pozycyi) wynosiły w ciągu roku 1891. ogółem . . 300 zł.				
—	—					
120	—	ponieważ jednak (jak to wyjaśniono na str. 273 zamknięcia rachunku tej Szkoły za rok 1890.) z kredytu roku 1890. przeniesiono na rachunek roku 1891. zaoszczędzoną kwotę . . . . . 100 „				
		przeto *czysty* wydatek roku 1891. wyniósł 200 zł. a zatem o 50 zł. mniej od budżetu.				
—	105	*Wydatek* niepreliminowany, pokryty w zupełności przypisaną obok należytością czynną.	105	—	—	—
120	105					
15						
—	57	*Wydatek większy* z powodu znacznych kosztów insercyjnych.				
—	—					
53	—	W ogóle wydatek *mniejszy* o 4 zł. Wynikłości wedle				
—	49	istotnych potrzeb w tym roku.	3	—	—	—
—	148	*Wydatek większy* z powodu restauracyi mieszkania dla instruktora.				
—	54	*Wydatek większy* z powodu sprawienia sprzętów do sal naukowych i szafek na zbiory koniecznie potrzebnych.				
64	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż resztę kosztów utrzymania poniósł folwark (obacz ostatnią, niepreliminowaną pozycyę wydatków).				
117	308					
	191					
15	191		108	—	—	—

Wydatki. 8. Krajowa niższa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. Listopada 1890. zł.
		Z przeniesienia .	5.765	65	5.590
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	13	Stołowanie uczniów	2 712	58	4.500
	14	Odzież, pościel i pranie	259	05	
	15	Lekarz, apteka i rozmaite inne	181	95	100
		Suma rubryki III. .	3.155	58	4 600
IV.		**Potrzeby do nauki.**			
	16	Przybory do nauki i pisania dla uczniów	120	—	120
	17	Środki naukowe:			
		a) modele, maszyny, narzędzia i inne przyrządy do demonstracyi i ćwiczeń praktycznych	195	42	150
		b) biblioteka i czytelnia	34	55	80
	18	Wycieczki z uczniami	—	—	50
		Suma rubryki IV. .	349	97	400
V.		**Kurs ćwiczeń dla szkolnej straży pożarnej.**			
		Wynagrodzenie instruktora	43	78	40
—	19	**Wydatki poniesione z powodu dzierżawy folwarku** . .	1.027	09	—
		Suma wydatków .	**10.340**	**07**	**10 630**

rolnicza w Kobiernicach.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
15	191		108	—	—	—
1.528	—	*Wydatek mniejszy* z powodu mniejszej liczby uczniów (przecięciowo 25).				
—	82	*Wydatek większy*, ponieważ same koszta leczenia uczniów wyniosły około 112 zł.				
1.528	82					
1.446						
—	—					
—	45	*Wydatki ad a)* i *b)* równoważące się w granicach budżetu.				
45	—					
50	—	Na wycieczki z uczniami w tym roku nie poniesiono żadnych kosztów.				
95	45					
50						
—	3	Różnica drobna.				
—	1.027	Uchwałą Wys. Sejmu z d. 11. Listopada 1890. upoważniono Wydział krajowy do wydzierżawienia dla tej szkoły folwarku tamże położonego z odpowiednimi budynkami gospodarskimi, tudzież inwentarzem żywym i martwym na lat 14, tj. do końca roku 1904. Uchwała ta wykonaną została kontraktem do LW. 34.377/1891, mocą którego czas dzierżawy rozpoczął się z dniem 4. Kwietnia 1891.				
1.511	1.221		108	—	—	—
290						

Wydatki ogółem poniesione *brutto* na gospodarstwo były:

a)	Czynsz dzierżawny za folwark i inwentarz żywy	854 zł. 84 ct.
b)	Rozmaite adaptacye i uporządkowanie obejścia	161 „ 36 „
c)	Ubezpieczenie budynków . .	38 „ 76 „
d)	Pasza i utrzymanie bydła i koni, oraz rozmaite stajenne . . .	317 „ 48 „
e)	Robocizna	343 „ 58 „
f)	Nasiona, nawóz i szkółka drzewek	114 „ 90 „
g)	Narzędzia gospodarskie, naprawa tychże itp.	49 „ 61 „
h)	Służba folwarczna	77 „ 94 „
i)	Rozmaite wydatki gospodar. i kancel.	44 „ 95 „
	Ogółem .	2.003 zł. 42 ct.
	ponieważ zaś dochód ze sprzedaży ziemiopłodów i płodów zwierzęcych, oraz remanenta, jakoteż wartość ordynaryi sługi szkolnego (zarachowana pod poz. 7. *b)* wynoszą razem .	976 „ 33 „
	przeto gospodarka folwarczna w tym roku okazuje wynik ujemny w niepreliminowanych wydatkach . .	1.027 zł. 09 ct.

Dochody. 8. Krajowa niższa szkoła

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. Listopada 1890. zł.
		Dochody.			
I.	1	**Subwencya z c. k. Skarbu Państwa**	3.000	—	3.000
II.	2	**Opłaty na utrzymanie uczniów**	820	—	690
III.	3	**Czysty dochód** z pola doświadczalnego	13	05	20
IV.	4	**Zarobek uczniów**	231	23	180
		Suma dochodów .	4.064	28	3.890
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	6.275	79	6 740
		Razem . .	10.340	07	10 630

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny: Należytości czynne:

a) opłaty na utrzymanie uczniów z roku bieżącego (w dziale dochodów)	290 zł.		
b) zwrot reszty dłużnej zaliczki (w dziale wydatków)	105 „		
c) zwrot wydatku w pozycyi „oświetlenie“ (w dziale wydatków)	3 „	398 zł.	
Stan bierny		— „	
Czysty stan czynny		**398 zł.**	

(LW. 53 996/1892).

rolnicza w Kobiernicach.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	130	*Dochód większy* z powodu wpływu zaległości i opłat od 2 uczniów samopłacących. Wykazaną należytość czynną stanowią zaległe za rok 1891. wpłaty od Wydziałów powiatowych w Biale i Bochni.	290	—	—	—
7	—	*Dochód brutto* z tego pola przyniósł . . 28 zł. — ct. ponieważ zaś wydano na sadzonki, nasiona i roboty . . . . . 14 „ 95 „ *czysty* przeto *dochód* przyniósł, jak wykazano . . . . . 13 „ 05 „				
—	51	*Dochód większy* wedle obliczenia przez dyrekcyę wartości robót dokonanych przez uczniów na dzierżawionym folwarku i polu doświadczalnem. Wydatki z tego tytułu zarachowane w rachunkach *brutto* odnośnych rubryk.				
7	181					
464	—	Dotacya *mniejsza* w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.				
471	181	Wynik *korzystniejszy*, ponieważ (mimo nieprelimino-wanych kosztów gospodarskich, poniesionych z powodu wydzierżawienia folwarku w sumie 1.174 zł. 11 ct.) wydatki okazały się ogółem *mniejsze* o 290 zł.	290	—	—	—
290		dochody zaś były *większe* o . . . 174 „				
		wynik zatem na *korzyść* budżetu, j. o . 464 zł.				
		jeśli się zaś uwzględni zaliczkę daną na płacę, którą przypisano do zwrotu w kwocie 105 „				
		wynik okaże się jeszcze *korzystniejszy* o . 569 zł.				
		pominąwszy inne należytości czynne				

Wydatki. **9. Krajowa szkoła ogrodnicza**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. Listopada 1890. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Nauczyciel kierownik, płaca z dodatkiem	1.340	—	1.340
	2	„ fachowy pomocniczy, płaca z dodatkiem	400	—	780
	3	Kapelan i katecheta	99	—	100
	4	Nauczyciele pomocniczy	706	50	600
	5	Ochmistrz	220	—	100
		Suma rubryki I.	2.765	50	2.920
II.		**Koszta administracyjne.**			
	6	Zarząd:			
		a) koszta kancelaryjne, inseraty, druki i portorya 103 zł. 79 ct.			
		b) sługa szkolny 179 „ — „	282	79	280
	7	Opał	115	—	120
	8	Oświetlenie	43	56	50
	9	Utrzymanie budynków	151	75	100
	10	Sprzęty i ruchomości:			
		a) zwyczajne	29	05	50
		b) nadzwyczajne	*99*	—	*100*
	11	Najem pomieszkań dla nauczycieli:			
		a) zwyczajne	200	—	200
		b) nadzwyczajne	—	—	*250*
		Suma rubryki II. { zwyczajne	822	15	800
		nadzwyczajne	*99*	—	*350*
		Razem	921	15	1.150
III.		**Utrzymanie uczniów.**			
	12	Stołowanie	3.299	07	3 300
	13	Odzież, pościel i pranie			
	14	Lekarz, apteka i różne inne wydatki	48	74	60
		Suma rubryki III.	3 347	81	3.360
		Do przeniesienia { zwyczajne	6.935	46	7.080
		nadzwyczajne	*99*	—	*350*

w Tarnowie. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
380	—	*Wydatek mniejszy*, z powodu że posada ta pozostała w roku 1890 prowizoryczną z płacą niższą od preliminowanej.				
1	—					
—	107	*Wydatek większy*, zależny od liczby godzin wykładanych przedmiotów.				
—	120	*Wydatek większy*, gdyż posada ochmistrza nadaną została stale od dnia 1. lutego 1891. z płacą roczną 240 złr. (Lw. 2.560/1891.) W ogóle wynik tej rubryki *korzystniejszy* od budżetu o 154 złr.				
381	227					
154						
—	3	Różnice nieznaczne wedle istotnej potrzeby w tym roku; w ogóle wynik korzystniejszy od budżetu o 9 złr.				
5	—					
7	—					
—	52	*Wydatek większy*, przeważnie z powodu pobicia gontami dachu.				
21	—	*Wydatki mniejsze*, wedle potrzeby w tym roku.				
1	—					
—	—					
250	—	Kredyt *nadzwyczajny*, wstawiony do budżetu przez W. komisyę budżetową na najem pomieszkania nie został zużyty, ponieważ posada drugiego nauczyciela fachowego, dla którego ten nadzwyczajny dodatek był przeznaczony, nie została w roku 1891. obsadzoną.				
33	55					
251	—					
284	55					
229						
		Wydatki mniejsze, wedle potrzeby.				
12	—					
144	—					
251	—					

Wydatki.

9. Krajowa szkoła ogrdnicza

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. Listopada 1890. zł.
		Z przeniesienia { zwyczajne .	6.935	46	7.080
		Z przeniesienia { *nadzwyczajne* .	*99*	—	*350*
IV.		**Potrzeby do nauki.**			
	15	Przybory do nauki	48	13	80
	16	Zbiory środków do demonstracyi	75	60	100
	17	Biblioteka i czytelnia	99	86	100
	18	Wycieczki naukowe	140	24	50
	19	Na dalsze melioracye i urządzenie ogrodu szkolnego . .	1.903	64	2.000
		Suma rubryki IV. .	2.267	47	2.330
		Razem { zwyczajne .	9.202	93	9.410
		Razem { *nadzwyczajne* .	*99*	—	*350*
		Suma wydatków .	**9.301**	**93**	**9.760**

w Tarnowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
144	—					
251						
32	—	*Wydatki mniejsze*, o 57 zł., wedle istotnej potrzeby w tym roku.				
25	—					
—	—					
—	90	*Wydatek większy*, z powodu wzięcia przez szkołę udziału w Wystawie lwowskiej ogrodniczej (Lw. 40.762/1891)				
96	—	*Wydatek mniejszy*, wedle istotnie w roku 1891. poniesionych kosztów.				
153	90					
63						
207	—					
251	—					
458	—		—	—	—	—

Dochody. **9. Krajowa szkoła ogrodnicza**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. Listopada 1890. zł.
		Dochody.			
I.		**Subwencye.**			
	1	Z c. k. Skarbu Państwa	2 300	—	2.300
	2	Od gminy miasta Tarnowa	250	—	250
	3	„ Rady powiatowej w Tarnowie	300	—	300
		Suma rubryki I.	2.850	—	2.850
II.	4	**Opłaty na utrzymanie**	136	—	250
III.	5	**Zarobek uczniów**	51	—	240
—	—	**Rozmaite**	266	07	—
		Suma dochodów	3.303	07	3.340
—	—	**Dotacya z funduszu krajowego**	5.998	86	6.420
		Razem	9.301	93	9.760

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny . . . . . — zł.
Stan bierny . . . . . — „
Czysty stan czynny . . — zł.

Wartość nieruchomości zarachowano przy funduszu krajowym.

LW. 53.100/1892.

w Tarnowie.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
114	—	*Dochód mniejszy*, zależny od stanu zamożności uczniów.				
189	—	*Dochód mniejszy*, wedle istotnego wyniku.				
—	266	*Dochód nieprelimiowany*, uzyskany ze sprzedaży płodów ogrodowych.				
303	266					
421	—	*Wynik niższy*, a zatem *korzystniejszy*, od budżetu w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.				
724	266		—	—	—	—
458						

Wydatki.

10. Krajowa szkoła uprawy i wyprawy

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 22. Listopada 1890. zł.
		Wydatki			
I.		**Płace nauczycieli.**			
	1	Kierownik, zarazem nauczyciel rolnictwa	800	—	800
	2	Nauczyciel zawodowy do uprawy i wyprawy roślin włóknistych	660	—	660
	3	Nauczyciel do nauk elementarnych	162	64	200
	4	Katecheta	60	—	60
	5	Relutum na pomieszkanie dla nauczycieli	200		200
		Suma rubryki I. .	1.882	64	1.920
II		**Koszta administracyi.**			
	6	Inspekcya zakładu	114	10	120
	7	Potrzeby kancelaryjne, druki itd.	25	53	50
	8	Opał i oświetlenie	81	16	120
	9	Utrzymanie i asekuracya budynków	114	71	100
	10	„ inwentarza szkolnego	32	13	60
		Suma rubryki II. .	367	63	450
III.		**Potrzeby do nauki.**			
	11	*a*) Na dokupno maszyn i narzędzi do uprawy roślin włóknistych (*nadzwyczajne*)	—	—	*360*
		b) Na dokupno narzędzi do uprawy roli (*nadzwyczajne*) .	*279*	*59*	*440*
		c) na wymurowanie dołów i postawienie budynków do suszenia, tudzież na dokupno drugiej pary koni roboczych (*nadzwyczajne*)	—	—	*2.900*
	12	Potrzeby do pisania i książki do nauki uczniów . . .	14	41	60
		Razem { zwyczajne .	14	41	60
		Razem { *nadzwyczajne* .	*279*	*59*	*3.700*
		Suma rubryki III. .	294	—	3.760
IV.		**Utrzymanie uczniów.**			
	13	Stołowanie uczniów	1.001	20	1.440
	14	Odzież i pościel	203	66	
		Suma rubryki IV. .	1.204	86	1.440
		Razem { zwyczajne .	3.469	54	3.870
		Razem { *nadzwyczajne* .	*279*	*59*	*3.700*
		Suma wydatków .	**3.749**	**13**	**7.570**

lnu i konopi w Gródku

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
37	—	*Wydatek mniejszy* ponieważ nauczyciel ten dopiero od 1. września 1891. otrzymał etatową płacę 200 zł. przedtem zaś pobierał po 12 zł. miesięcznie (LW. 39.917/1891.)				
—	—					
—	—					
37	—					
6	—	W ogóle koszta administracyjne *mniejsze* o 82 zł. wedle istotnej potrzeby w tym roku.				
25	—					
39	—					
—	15					
28	—					
98	15					
83						
360	—	Z *nadzwyczajnych* kredytów ad *a) b)* i *c)* wydano jedynie z pozycyi ad *b)* na zakupno pary koni, uprzęży itp. . . . . 246 zł. 47 ct.				
160	—	na zakupno narzędzi do uprawy roli 33 „ 12 „				
		razem j. o. . 279 zł 59 ct.				
2.900	—	Co do zaoszczędzeń obacz osobne sprawozdanie Wydziału krajowego.				
46	—	*Wydatek mniejszy*, wedle potrzeby w tym roku.				
46	—					
3.420	—					
3.466	—					
235	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, iż uczniów było ośmiu, miasto preliminowanych dziewięciu.				
235	—					
401	—					
3.420	—					
3.821	—		—	—	—	—

Dochody.

10. Krajowa szkoła uprawy i wyprawy

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
		Dochody			
I.	1	Subwencya z c. k. Skarbu Państwa	2.200	—	2.200
II.	2	Dochód z gospodarstwa szkolnego	157	90	60
III.	3	Dochód od uczniów	—	—	270
		Suma dochodów .	2.357	90	2.530
—	—	Dotacya z funduszu krajowego	1.391	23	5 040
		Razem . .	3.749	13	7.570

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny . . . . . — zł.
Stan bierny . . . . . — „

Czysty stan czynny — zł.

LW. 53099/1892.

lnu i konopi w Gródku.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	98	Wynik gospodarstwa szkolnego przedstawia się, jak następuje:				
		Ze sprzedaży ziemiopłodów uzyskano *brutto* . . . . . 442 zł. 53 ct.				
		wydano zaś na gospodarkę . . 284 „ 63 „				
		czysty przeto *dochód* wyniósł, jak wykazano . . . . . 157 zł. 90 ct.				
270	—	*Dochodu* od uczniów nie było.				
270	98					
3.649	—	*Wynik niższy*, a zatem *korzystniejszy* od budżetu, w miarę potrzeby pokrycia niedoboru.				
3.919	98		—	—	—	—
3.821						

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
		Wydatki.			
I.		**Koszta zarządu.**			
	1	Dyrektor, płaca . . . . . 2.500 zł.			
		dodatek na fiakry . . . . . 500 „	3.000	—	3.000
	2	Buchalter, płaca	1.500	—	1.500
	3	Likwidator, „	1.200	—	1.200
	4	Kasyer, „	800	—	600
	5	2 magazynierów, płaca	1.600	—	1.600
	6	Maszynista, płaca	600	—	600
	7	Pomocnik biurowy	486	—	720
	8	Woźny, płaca	330	—	360
	9	Stróż nocny	216	—	600
	—	Remuneracye dla personalu składów	280	—	—
	—	Liberya dla woźnego, podróże, zapomoga dla wdowy po wonym, noworoczne dla służby kolejowej, pocztowej etc. .	232	32	—
		Suma rubryki I. .	10 244	32	10.180
II.		**Koszta administracyi.**			
	10 11 15	Gaz do motoru, opał, oliwa, światło, etc.	470	26	800
	12	Księgi i druki	104	57	100
	13	Dzienniki i inseraty	144	59	300
	14	Potrzeby kancelaryjne	145	97	120
	16	Robocizna w obu magazynach	2.644	38	2.100
		Rachunek z kolejami:			
	17	Zwrotnica, tory, konserwacya, kasa chorych . . .	302	28	775
	18 19	Zabezpieczenie od ognia, podatki (opłaty i należytości stałe) .	696	50	300
		Suma rubryki II. .	4.508	55	4.495
III.		**Ekspozytura cłowa.**			
	20	Płace c. k. asystenta i nadstrażnika	854	62	1.200
—	—	**Nadwyżka dochodów** oddana funduszowi krajowemu . .	—	—	6.929
		Suma wydatków .	15.607	49	22.804

dla zboża i spirytusu we Lwowie.

Wydatki

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—	Ogólne przekroczenie w kosztach zarządu, spowodowane zostało głównie wydatkami noworocznymi dla służby kolejowej i pocztowej, które w tego rodzaju instytucyi jak składy publiczne są nieuniknione, tudzież nadzwyczajnymi wydatkami dla wdowy po zmarłym woźnym i kosztami podróży w sprawie składów, nieuwzględnionemi w preliminarzu.				
—	—					
—	—					
—	200					
—	—					
—	—					
234	—					
30	—					
384	—					
—	280					
—	232		—	—	267	—
648	712					
	64					
330	—	Wobec obok wykazanej należytości biernej, zaoszczędzenie o 330 zł. jest tylko nieznaczne.	—	—	249	91
—	5	*Wydatek* nieco *większy* wedle rzeczywistej potrzeby.	—	—	28	48
155	—	*Mniej* o 155 zł. a po uwzględnieniu obok wykazanej należytości biernej, właściwie tylko o 75 zł. wedle istotnej w tym roku potrzeby.	—	—	80	04
—	26	*Wydatek większy* wedle koniecznej potrzeby.				
—	544	Przekroczenie w tych pozycyach uzasadnia się znacznymi wydatkami na ubezpieczenie robotników od wypadków, należytości kolejowe za dostawę wagonów, abonament telefonowy, wynagrodzenie kominiarza i inne wydatki nieprzewidziane w budżecie.	—	—	224	50
473	—				396	01
—	396					
958	971					
	13					
345	—	*Wydatek* pozornie *mniejszy*, gdyż zapłacono tylko należytość zaległą z roku 1890. Obok wykazaną należytość bierną stanowią nieuiszczone płace za rok 1891.	—	—	1.378	25
6.929	—		—	—	2.624	19
7.274	77					
7.197						

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
		Dochody.			
I.		**Rachunek składowego od spirytusu.**			
	1-6	Składowe za spirytus	7.862	54	9.880
II		**Rachunek manipulacyi spirytusowej.**			
	7 8	Różne manipulacye	616	39	480
III.		**Rachunek składowego od zboża.**			
	9	Składowe za zboże	994	82	9.600
IV.		**Rachunek manipulacyi zbożowej.**			
	10-17	Różne manipulacye	2 875	51	2.844
		Suma dochodów .	**12.349**	**26**	**22.804**
—	—	**Niedobór** pokryty z funduszu krajowego	3.258	23	—
		Razem . .	**15.607**	**49**	**22.804**

Stan majątku wykazany jest przy funduszu krajowym.

LW. 56.623/1892.

dla zboża i spirytusu we Lwowie.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
2.017	—		600	—	—	—
—	136	*Dochody w ogóle* znacznie *mniejsze*, pokryte w części wykazanemi obok należytościami czynnemi, uważane być mogą wobec skromnej pojemności magazynów jako dość pomyślne, a różnice wynikły głównie z powodu za wysoko preliminowanych cyfr na rok 1891., w skutek czego do budżetu na rok 1892. wstawiono już kwoty, bardziej zbliżone do rzeczywistości.	99	96	—	—
8.605	—		678	83	—	—
—	31		597	54	—	—
10.622	167					
—	3.258					
10.622	3.425		1 976	33	—	—
7.197						

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. Listopada 1890. zł.
		Wydatki.			
I.		**Koszta zarządu i służby.**			
	1	Dyrektor, płaca	2.000	15	2.000
	2	Kontrolor magazynów, płaca	1.160	—	1.500
	3	Buchalter, „	1.500	—	1.500
	4	Magazynier, „	1.200	—	1.200
	5	Cenzor rzeczoznawca „	240	20	1.200
	6	Kasyer, „	953	33	1.200
	7	Maszynista „	600	—	600
	8	Kancelista, „	600	—	600
	9	*a)* Woźny, płaca 300 zł., mundur 87 zł.	387	—	1.000
		b) 2 stróżów	538	—	
		c) Pomoc kancelaryjna	290	—	
		Suma rubryki I.	9.468	68	10.800
II.		**Koszta administracyi.**			
	10	*a)* Utrzymanie budynków	1.049	38	700
		b) „ magazynów zbożowych	739	68	—
		c) „ „ spirytusowych	27	90	—
		d) Urządzenie „ zbożowych	1.614	69	—
		e) „ „ spirytusowych	290	18	—
	11	Potrzeby kancelaryjne:			
		a) Opał i oświetlenie w kancelaryach	200	70	750
		b) Druki, przybory piśmienne, stemple	501	39	—
		c) Prenumerata dzienników, ogłoszenia, etc.	221	37	—
		d) Meble i sprzęty	69	40	—
		e) Rozmaite 106 zł. 39 ct., kolendy 361 zł.	467	39	—
	12	Zabezpieczenie od ognia i robotników:			
		a) Domu i magazynów	267	67	200
		b) Robotników	44	58	—
	13	Podatki	1.064	01	1.000
		Suma rubryki II.	6.558	34	2.650
		Do przeniesienia	16.027	02	13.450

dla zboża i spirytusu w Krakowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
340	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ kontrolor pobierał płacę ustanowioną rozporządzeniem Wydziału krajowego z dnia 14. czerwca 1889. do LW. 24.592 w kwocie 1.200 zł.				
—	—					
—	—					
960	—	Rzeczoznawca pobierał wynagrodzenie w miarę użytej jego czynności.				
246	—	*Wydatek mniejszy* z powodu ustąpienia kasyera z posady w ciągu roku.				
—	—					
—	—					
—	215	*Wydatek większy* z powodu przyjęcia dyetaryusza do pomocy kancelaryjnej.				
1.546	215					
1.331						
—	349					
—	740					
—	28					
—	1.615					
—	290					
549	—	*Wydatek* w ogóle *większy*, ponieważ okazała się potrzeba uzupełnień w urządzeniach magazynowych, niemniej poniesienia niezbędnych wydatków, których przy układaniu budżetu nie przewidziano.				
—	501					
—	221					
—	69					
—	467					
—	68					
—	45					
—	64		—	—	76	01
549	4.457					
	3.908					
1.331	3.908		—	—	76	01

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. Listopada 1890. zł.
		Z przeniesienia .	16.027	02	13 450
III.		**Ekspozytura cłowa.**			
	14	Inspekcya rządowa	1.314	23	1.550
	15	„ miejska	—	—	500
		Suma rubryki III. .	1.314	23	2.050
IV.	16	**Fundusz dyspozycyjny dla Dyrekcyi.**			
		a) Podróż buchaltera do Wiednia i Lwowa 277 zł. 11 ct.			
		b) Remuneracya tegoż za założenie ksiąg 300 „ — „			
		c) Dodatek drożyźniany urzędnikom . 320 „ — „			
		d) Pauszal . . . . . 25 „ — „	922	11	2 000
V.		**Koszta manipulacyi magazynowej.**			
	17	Najem robotników dziennych	8.837	81	—
	18	Szpagat	433	60	—
	19	Asekuracya zboża i spirytusu	767	13	—
	20	Konsumcyjny podatek	90	82	—
	21	Stemple i porto	298	19	—
	22	Manipulacya	45	77	—
		Suma rubryki V. .	10.473	32	—
VI.	23	**Procenta z rachunku Towarzystwa wzajemnego kredytu w Krakowie**	1.118	50	—
—	—	**Nadwyżka dochodów** oddana funduszowi krajowemu . .	—	—	6.346
		Suma wydatków .	**29.855**	**18**	**23.846**

dla zboża i spirytusu w Krakowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1.331	3.908		—	—	76	01
236	—	*Wydatek* pozornie *mniejszy* ze względu na wykazaną obok zaległość bierną.	—	—	1.769	25
500	—	*Wydatku nie było*, ponieważ Skład krajowy w skutek odrębnego urządzenia (przestawieniem bramy) nie potrzebuje opłacać inspekcyi akcyzowej.				
736	—					
1.078	—	*Wydatek mniejszy* z powodu zaliczenia niektórych wydatków do właściwych kosztów administracyjnych.				
—	8.838	*Wydatki* tej rubryki, budżetem nieobjęte, pokryte są nadwyżkami dochodów z manipulacyi magazynowej, wykazanemi w Rubryce II. i IV. dochodów.				
—	433					
—	767					
—	91					
—	298					
—	46					
—	10.473					
—	1.119	Procenta zapłacono w myśl ugody Wydziału krajowego z Towarzystwem wzajemnego kredytu od podniesionych zaliczkowo kwot na potrzeby składu.				
6.346	—					
9.491	15.500		—	—	1.845	26
	6.009					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
		Dochody.			
I.		**Rachunek składowego od spirytusu.**			
	1-6	Składowe	3.120	48	4.940
II.		**Rachunek manipulacyi magazynowej za spirytus.**			
	7	Wyładowanie i załadowanie	458	60	180
	8	Oznaczenie stopnia	385	29	60
	—	Dostawienie wagonów	129	—	—
	—	Asekuracya	252	53	—
	—	Stemple i porto	13	86	—
	—	Poświadczenie składowe	13	50	—
	—	Formalności cłowe	180	20	—
	—	Manipulacya	75	90	—
		Suma rubryki II. .	1.508	88	240
III.		**Rachunek składowego od zboża.**			
	9	Składowe	5.183	57	14.400
IV.		**Rachunek manipulacyi magazynowej za zboże.**			
	10	Dostawa wagonów	1.068	30	600
	11	Wyładowanie	3.073	87	1.200
	12	Naładowanie	2.464	26	900
	13	Ekspedycya	209	05	600
	14-16	Manipulacya magazynowa	2.699	05	675
	17	Poświadczenia składowe (warranty)	68	—	135
	18	Asekuracya	640	14	—
	19	Najem worów	164	50	—
	20	Szpagat i płótno	398	47	—
	21	Stemple i porto	318	47	—
	22	Przepisanie na innego właściciela	26	58	—
	23	Formalności cłowe	687	61	—
	24	Przyjęcie i wydanie partyi	511	—	156
		Do przeniesienia . {	12.329 9.812	30 93	4.266 19.580

dla zboża i spirytusu w Krakowie.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
1.820	—					
—	279					
—	325					
—	129					
—	253					
—	14					
—	13					
—	180					
—	76					
—	1.269	Dochody preliminowane były tylko wedle przypuszczalnego prawdopodobieństwa, gdyż nie było jeszcze żadnej faktycznej podstawy do obliczenia tychże. Ztąd też między rzeczywistemi wynikłościami a budżetem zachodzą znaczne różnice. Mianowicie zaś: Dochód z rachunku składowego od spirytusu preliminowane od 6.000 hl., było jednak na składzie tylko				
9.216	—	4.600 hl. Dochód z rachunku składowego od zboża preliminowano od 60.000 ctr. metr. całoroczeego obrotu, obrót ten wynosił jednak w stosunku do całego roku 21.600 ctr. metr.	2.763	68	—	—
—	468		207	90	—	—
—	1.874		948	57	—	—
—	1.564		21	21	—	—
391	—		5	93	—	—
—	2.024		552	29	—	—
67	—		63	90	—	—
—	640		353	11	—	—
—	165		14	91	—	—
—	398		58	97	—	—
—	318		92	03	—	—
—	27		12	—	—	—
—	688		15	14	—	—
—	355		47	80	—	—
458	8.521		2.393	76	—	—
11.036	1.269		2.763	68	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
IV.		Z przeniesienia	9.812	93	19.580
			12 329	30	4.266
	25	Procent od frachtów	448	95	—
	26	Akcyza	93	30	—
	27	Niezaliczone w roku 1890. należytości wejścia i wyjścia, pobrane za zaliczką od W. Gallii	278	10	—
		Suma rubryki IV.	13.149	65	4.266
V.	28	**Prowizye.**			
		a) z inkassa	104	82	—
		b) z zaliczki buchaltera Długołęckiego	2	39	—
		c) z kapitału dyspozycyjnego	121	61	—
		Suma rubryki V.	228	82	—
VI.	29	**Zwroty**			
		a) z asekuracyi	3	15	—
		b) zaliczki udzielonej buchalterowi w r. 1890. z funduszu dyspozycyjnego dla Dyrekcyi	150	03	—
		c) za kalendarze	3	90	—
		Suma rubryki VI.	157	08	—
		Suma dochodów	23.348	48	23 846
—	—	**Niedobór** pokryty z funduszu krajowego	6.506	70	—
		Razem	29.855	18	23 846

Stan majątku wykazany przy funduszu krajowym.

LW. 64.289/1892.

dla zboża i spirytusu w Krakowie.

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czyne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
11.036	1.269		2.763	68	—	—
458	8.521		2.393	76	—	—
—	449		302	17	—	—
—	93					
—	278					
458	9.341		2.695	93	—	—
	8.883					
—	105					
—	2					
—	122					
	229					
		Patrz wyjaśnienie na str. 297.				
—	3		3	98	—	—
—	150		1.849	97	—	—
—	4		—	—	—	—
	157		1.853	95	—	—
11.036	10.538					
498						
—	6 507					
	6.009		7.313	56	—	—

LW. 54.821/1892.

Alegat 10. do zamknięcia rachunku funduszu krajowego za rok 1891.

Wyciąg

z zamknięcia rachunkowego

podatków stałych

za rok

1891.

t. j za czas od l. stycznia 1891 po koniec marca 1892.

udzielony przez c. k. krajową Dyrekcyę Skarbu we Lwowie do L. 40.380 (LW. 30 615/92).

Z drukarni Pillera i Sp. we Lwowie.

Pozycya	Dział	Tytuł	Oznaczenie rubryk i przedmiotu wedle porządku preliminarza	Wynik od 1. stycznia po koniec marca 1892. za lata ubiegłe zł.	ct.	za rok bieżący 1891. zł.	ct.	Razem za rok 1891. zł.	ct.	Preliminarz na rok 1891. zł.	ct.
			Przychód.								
			A. Zwyczajne.								
1	12	—	Podatek gruntowy	863.148	76½	4,286.236	19½	5,149.384	96	4.841.000	—
2	13	—	Podatek domowy { czynszowy	392.462	82½	1,278.921	49	1,671.384	31½	1,572.000	—
			klasowy	222.298	79½	1,352.004	81½	1,574.303	61	1,500.000	—
3	14	—	5% podatek od dochodu z domów zwolnionych od podatku czynszowego	30.337	29	90.863	70½	121.200	99½	92.000	—
4	15	—	Podatek zarobkowy	118.280	22	703.973	95½	822.254	17½	780.000	—
5	16	—	Podatek dochodowy { *a*) dochodu fasyonowanego .	317.913	23	1,400.009	27½	1,717 922	50½	1,557.299	—
			b) od płac stałych . .	11	04	53.655	73	53.666	77	127.968	—
			c) od odsetek obligów . .	—	—	118.507	40	118.507	40	194 733	—
			Razem .	1,944.452	16½	9,284 172	56½	11.228.624	73	10 665.000	—

Wykaz

zwrotów podatkowych strąconych z przychodu za czas od 1. stycznia po koniec grudnia 1891.

Pozycya	Rodzaj podatku	Rok bieżący zł.	Rok bieżący ct.	Lata ubiegłe zł.	Lata ubiegłe ct.
1	Podatek gruntowy	30 531	48½	5.956	01
2	„ czynszowy	13.418	10	3.848	95
3	„ klasowy	8.952	91	1.021	05½
4	5% podatek od dochodu z domów zwolnionych od podatku czynszow.	502	42	109	72½
5	Podatek zarobkowy	8.632	88	1.188	04
6	Podatek dochodowy *a*) wedle fasyi	18.475	88	2.590	42
7	Podatek dochodowy *b*) od płac stałych	323	94	—	—
8	Podatek dochodowy *c*) od odsetek od obligów	—	—	—	—
	Razem . .	80.837	61½	14.714	20

Wykaz

zwrotów podatkowych strąconych z przychodu za czas od 1. stycznia po koniec marca 1892.

Pozycya	Rodzaj podatku	Rok bieżący zł.	Rok bieżący ct.	Lata ubiegłe zł.	Lata ubiegłe ct.
1	Podatek gruntowy	115	85	4.711	68
2	„ czynszowy	—	—	4.062	85½
3	„ klasowy	1	73	1.705	84½
4	5% podatek od dochodu z domów zwolnionych od podatku czynszow.	—	—	262	13
5	Podatek zarobkowy	4	01½	1.868	46½
6	Podatek dochodowy *a*) wedle fasyi	4	06	4.092	17
7	Podatek dochodowy *b*) od płac stałych	62	93	—	—
8	Podatek dochodowy *c*) od odsetek od obligów	—	—	—	—
	Razem . .	188	58½	16.703	14½

LW 54.821/1892.

11. Alegat do zamknięcia rachunku funduszu krajowego za rok 1891.

Wykaz

należytości czynnych i biernych z lat ubiegłych.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Zaległości czynne zł.	ct.	bierne zł.	ct.
		Wydatki.				
II.	27*a)*	Rzecznik prawny za zastępstwo	300	91	—	—
	28*a)*	Koszta podróży i dyety w ogóle	1.188	79	—	—
	31*b)*	Rozmaite pomniejsze kancelaryjne	115	73	—	—
III.	33	Zaliczki na płace urzędników	10.415	75	—	—
	34	„ od gmin na koszta leczenia	2.683	19	—	—
	„	„ „ szpitali „ „	3.174		—	—
	„	Od samopłacących „ „	14.276	54	—	—
	„	Za sprawdzanie recept	10	88	—	—
IV.	-	Zwroty rozmaite na koszta leczenia	1.073	63	—	—
IX.	36	Koszta szczepienia	83	79	—	—
X.	103—117 i 119	Kwaterunkowe żandarmeryi	180	—	—	—
	121—128	Koszta zarządu dróg krajowych	250	84	—	—
	130	Utrzymanie „ „	1.420	05½	—	
XIII.	134—136	Wydatki na myta	15	50	—	-
	156	Biuro melioracyjne, zwroty za plany	401	83	—	—
	„	Zaliczki na płace inżyn. meliorac.	165	—	—	—
	161	Przeprowadzenie zdjęć niwelacyjnych i studyów dla powiatów, spółek wodnych i gmin	414	69	—	—
XIV.	164	Popieranie przedsiębiorstw melioracyjnych	197	42	—	—
	166	Pożyczka z funduszu domestykalnego na budowę kulparkowską	—	—	25.522	91
	167	„ z kasy oszczędności na budowę kulparkowską	—	—	32.744	72
	168	„ „ „ zaciągnięta przez Zgromadzenie Sióstr Miłosierdzia św. Wincentego à Paulo	—	—	8.805	59
	169	„ od funduszu pożyczkowego Spółek wodnych na spłatę reszty długu do Banku dla krajów koronnych	—	—	416.316	—
	170	„ zaciągnięta przez Zbór izraelicki w Krakowie	—	—	3.758	04
	172	Funduszowi szpitala św. Łazarza i funduszowi podrzutków w Krakowie	—	—	308.217	75
	174	Pożyczka z galic. kasy oszczędności na budowę pralni w szpitalu lwowskim	—	—	14.842	92
	175	Pożyczka z Banku krajowego na budowę skrzydła w szpitalu lwowskim	—	—	37.899	72
	177	Funduszowi pożyczki krajowej z roku 1873	—	—	176.445	88
		Do przeniesienia	36.368	54½	1,024.553	53

II.

Fundusz szkolny krajowy.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1891.

Uwaga ogólna. Rachunek wydatków sporządziła c. k. Rada szkolna krajowa.

Do tego rachunku dołącza się:

a) Wykaz należytości czynnych i biernych z lat ubiegłych, pozostałych z końcem roku 1891.

b) Wykaz należytości, uiszczeń i zaległości zaliczek, udzielonych c. k. Radom szkolnym okręgowym po koniec roku 1891.

c) Wykaz zaoszczędzeń w zasiłkach dla funduszów szkolnych okręgowych, za czas od roku 1874 do końca roku 1891.

d) Wykaz zaległych z końcem roku 1891. zaliczek, udzielonych gminom na budynki szkolne.

LW. 53.325 | 92.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłości z roku 1891 zwyczajne zł.	zwyczajne ct.	nadzwyczajne zł.	nadzwyczajne ct.	razem zł.	razem ct.
		Wydatki.						
		DZIAŁ I.						
		Zasiłki dla funduszów szkolnych okręgowych						
I.	1—3	Na pokrycie niedoboru z powodu płac dla nauczycieli i nauczycielek etatowych, tudzież z powodu remuneracyi dla katechetów na rok 1890/91 według preliminarzy Rad szkolnych okręgowych	428.470	06	—	—	428.470	06
II.	4	Na mniejsze potrzeby szkolne	40.760	75	—	—	40.760	75
III.	5	Na przybory naukowe	16.683	—	—	—	16.683	—
IV.	6	Na konferencye okręgowe	18.963	—	—	—	18.963	—
V.	7	Na biblioteki okręgowe	4.068	18	—	—	4.068	18
VI.	8	Na rozmaite wydatki	11.628	75	—	—	11.628	75
VII.	9—10	Na utrzymanie szkół nowych	4.532	57	—	—	4.532	57
VIII.	11—11 a.	Na płace nauczycieli i nauczycielek nadetatowych na rok 1890/91	265.238	25	—	—	265.238	25
IX.	12	Zaliczki zwrotne dla funduszów szkolnych okręgowych	—	—	23.399	31½	23.399	31½
		Suma działu I. .	790.344	56	23.399	31½	813.743	87½
		DZIAŁ II.						
		Wydatki własne krajowego funduszu szkolnego.						
X.	13—14	Substytucye	64.959	43½	—	—	64.959	43½
XI.	15—18	Zasiłki czasowe dla szkół utrzymywanych przez korporacye	—	—	3.810	—	3.810	—
XII.	19	Adjuta	—	—	—		—	—
XIII.	20—21	Remuneracye i zapomogi	34.061	32	—	—	34.061	32
XIV.	22	Remuneracye zmienne dla inspektorów okręgowych	2.000	—	—	—	2.000	—
XV.	23—24	Podatki i daniny	172	92½	—	—	172	92½
XVI.	25	Koszta podróży i dyety	998	64	—	—	998	64
XVII.	26—28	Datki pięcioletnie	165.904	95½	—	—	165.904	95½
XVIII.	29	Dodatek do funduszu emerytalnego . . .	12.800	—	—	—	12.800	—
XIX.	30	Emerytury	—	—	5.123	87½	5.123	87½
XX.	31—58	Dary z łaski	4.989	40½	—	—	4.989	40½
XXI.	59—62	Potrzeby szkół ogólnej natury	3.099	99	2.792	—	5.891	99
XXII.	63—64 a.	Rozmaite wydatki	61.575	42½	—	—	61.575	42½
XXIII.	65—66	Zasiłki na budowę szkół	—	—	15.000	—	15.000	—
		Suma działu II. .	350.562	09½	26.725	87½	377.287	97
		Do tego suma działu I. .	790.344	56	23.399	31½	813.743	87½
		Suma wydatków rzeczywistych, budżetem objętych	1,140.906	65½	50.125	19	191.031	84½

szkolny krajowy.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24. i 27. listopada 1890.				Wynikłości są zatem:						Należytości			
				mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	kredyt dodatkowy z dnia 4. kwietnia 1892	razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
451.196	—	17.256	468.452	39.982	—	—	—	39.982	—	—	—	—	—
41.272	—	—	41.272	511	—	—	—	511	—	—	—	—	—
16.683	—	—	16.683	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18.963	—	—	18.963	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4.125	—	—	4.125	57	—	—	—	57	—	—	—	—	—
11.696	—	—	11.696	67	—	—	—	67	—	—	—	—	—
22.613	—	—	22.613	18.080	—	—	—	18.080	—	—	—	—	—
265.898	—	2.289	268.187	2.949	—	—	—	2.949	—	—	—	—	—
—	20.000	—	20.000	—	—	—	3.399	—	3.399	—	—	—	—
832.446	20.000	19.545	871.991	61.646	—	—	3.399	61.646	3.399	—	—	—	
23.146	—	—	23.146	—	—	41.813	—	—	41.813	—	—	2.922	44
—	3.775	—	3.775	—	—	—	35	—	35	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34.321	—	—	34.321	260	—	—	—	260	—	—	—	259	10
2.000	—	—	2.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
650	—	—	650	477	—	—	—	477	—	—	—	—	—
1.000	—	—	1.000	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—
213.222	—	—	213.222	47.317	—	—	—	47.317	—	—	—	3.994	56
12.800	—	—	12.800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	5.000	—	5.000	—	—	—	124	—	124	—	—	188	66
5.438	—	—	5.438	448	—	—	—	448	—	—	—	302	27
3.100	2.792	—	5.892	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
250	—	—	250	—	—	61.325	—	—	61.325	—	—	49	12
—	15.000	—	15.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
295.927	26.567	—	322.494	48.503	—	103.138	159	48.503	103.297	—		7.716	15
832.446	20.000	19.545	871.991	61.646	—	—	3.399	61.646	3.399	—	—	—	—
1,128.373	46.567	19.545	1,194.485	110.149	—	103.138	3.558	110.149	106.696	—	—	7.716	15
								3.453					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Sumaryusz	Wynikłości z roku 1891. zwyczajne zł.	zwyczajne ct.	nadzwyczajne zł.	nadzwyczajne ct.	razem zł.	razem ct.
		Dochody.						
I.	1—11	Odsetki od kapitałów	13.490	83	—	—	13.490	83
II.	12—16	Dochody z dóbr, realności i innych praw .	168	35	—	—	168	35
III.	17—18	Dodatki	52	50	—	—	52	50
IV.	20	Zysk ze sprzedaży książek szkolnych . .	2.835	—	—	—	2.835	—
V.	21	Zapisy i darowizny	—	—	—	—	—	—
VI.	22	Taksy od spadków	8.078	63½	—	—	8.078	63½
VII.	23-27	Rozmaite wpływy	159 466	73	—	—	159.466	73
VIII.	28	Dodatek z c. k. Skarbu państwa . . .	54.943	—	—	—	54.943	—
IX.	29	Zwroty zaliczek, gminom na budynki szkolne udzielonych	11 238	95½	—	—	11.238	95½
—	—	Dodatek z funduszu krajowego . . .	940 757	84½	—	—	940.757	84½
		Suma dochodów rzeczywistych, budżetem objętych	1,191.031	84½	—	—	1,191.031	84½

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1891.

Stan czynny.

Należytości czynne: *a*) z lat ubiegłych (patrz alegat a) str. 322) 291.536 zł. 05½ ct.
b) z roku 1891 . . . . . 123.723 „ 69— „ 415 259 zł. 74½ ct.

Stan bierny.

Należytości bierne: *a*) z lat ubiegłych (patrz alegat a) str. 322) . — zł. — ct.
b) z roku 1891 . . . . . 7716 „ 15 „ 7.716 zł. 15— ct.

Czysty stan czynny 407.543 zł. 59½ ct.

szkolny krajowy.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 24. i 27. listopada 1890.				Wynikłości są zatem:						Należytości			
				mniejsze		większe		w ogóle		czynne		bierne	
zwyczajne	nadzwyczajne	kredyt dodatkowy z dnia 4. kwietnia 1892	razem	zwyczajne	nadzwyczajne	zwyczajne	nadzwyczajne	mniejsze	większe	z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.
14.098	—	—	14.098	607	—	—	—	607	—	788	06½	—	—
171	—	—	171	3	—	—	—	3	—	3	46½	—	—
530	—	—	530	478	—	—	—	478	—	530	25	—	—
2.835	—	—	2.835	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9.300	—	—	9.300	1.221	—	—	—	1.221	—	4.167	47	—	—
89.212	—	—	89.212	—	—	70.255	—	—	70.255	108.234	44	—	—
54.943	—	—	54.943	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12.000	—	—	12.000	761	—	—	—	761	—	10.000	—	—	—
991.851	—	19.545	1,011.396	70.638	—	—	—	70.638	—	—	—	—	—
1,174.940	—	19.545	1,194.485	73.708	—	70.255	—	73.708	70.255	123.723	69	—	—

Uwaga: Wydatki mniejsze od budżetu o . . . . . 3.453 zł.
Dochody (nieuwzględniając dotacyi z funduszu krajowego) większe o . . . 67.185 „
Wynik zatem wogóle jest od budżetu korzystniejszy o . . . . . 70.638 zł.

Wydatki. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 24. i 27. listopada 1890. zł.
		Wydatki.			
		Dział I.			
I.		**Zasiłki dla funduszów szkolnych okręgowych.**			
	1	Na pokrycie niedoboru z powodu płac i dodatków na pomieszkanie dla nauczycieli i nauczycielek etatowych, według preliminarzy Rad szkolnych okręgowych	369.104	89	371.134
	1a.	*Kredyt dodatkowy* przyznany uchwałą sejmową z dnia 4. kwietnia 1892 na pokrycie wydatków z roku 1891. z powodu podwyższenia płac na podstawie spisu ludności	—	—	17.256
	2	Na pokrycie niedoboru na płace stałych nauczycieli religii . .	42.218	02	50.000
		i na remuneracye za udzielanie nauki religii	17.085	15	30.000
	3	Na częściowe pokrycie płac nauczycieli szkół w Tyczynie, Jaśliskach, Brzozowie i Radymnie, odsetki od kapitału legowanego przez ś. p. biskupa Betańskiego, a wcielonego do majątku zarodowego krajowego funduszu szkolnego po 15 zł. 60 ct. . .	62	—	62
		Suma rubryki I. . .	428.470	06	468.452
II.	4	**Na mniejsze potrzeby szkolne i urzędowe**	40.760	75	41.272
III.	5	**Na przybory naukowe**	16.683	—	16.683
IV.	6	**Na konferencye okręgowe**	18.963	—	18.963
V.	7	**Na biblioteki okręgowe**	4.068	18	4.125
VI.	8	**Na rozmaite wydatki**	11.628	75	11.696

szkolny krajowy. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
2.029	—	*Do rubryki I. poz. 1.* Wydatek mniejszy o 2.029 zł. 11 ct. z powodu niepobrania należytości roku 1891.	—		—	—
17.256	—	*Do poz. 1. a)* Wydatek mniejszy o 17.256 zł., gdyż zasiłek ten dodatkowy nie został użyty, ponieważ przed przyzwoleniem tego kredytu nie asygnowano dotyczących wydatków i pokryto je dopiero w roku 1892 zaoszczędzeniami roku 1892.	—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
20.697	—	*Do poz. 2.* Wydatek mniejszy o 20.696 zł. 83 ct. ponieważ w wielu szkołach nieustanowiono jeszcze dla braku kandydatów stałych nauczycieli religii, lecz poruczono udzielanie nauki religii tymczasowo zastępcom, za wynagrodzeniem 60% płacy stałego nauczyciela.	—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
39.982	—		—	—	—	—
511	—	*Do rubryki II.* Wydatek mniejszy o 511 zł. 25 ct. z powodu nie pobrania należytości.	—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
57	—	*Do rubryki V.* Wydatek mniejszy z powodu podanego przy rubr. II.	—	—	—	—
67	—	*Do rubryki VI.* Wydatek mniejszy o 67 zł. 25 ct. z powodu podanego przy rubr. II.	—	—	—	—

Wydatki. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 24. i 27. listopada 1890. zł.
VII.		**Na utrzymanie szkół nowych.**			
	9	Na utrzymanie 96 szkół nowych, dnia 1. września 1890 w życie wejść mających, a w preliminarzach okręgowych nieuwzględnionych	2.458	05	14.613
	10	Na utrzymanie 150 szkół, które mają być zorganizowane i wejść w życie od dnia 1. września 1891	2.074	52	8.000
		Suma rubryki VII. .	4.532	57	22.613
VIII.	11	**Na płace i dodatki na pomieszkanie dla nauczycieli i nauczycielek nadetatowych za rok 1890/91.**	265.238	25	265.898
	11a.	*Kredyt dodatkowy* przyzwolony uchwałą sejmową z dnia 4. kwietnia 1892. na pokrycie wydatków roku 1891	—	—	2.289
		Suma rubryki VIII. .	265.238	25	268.187
IX.	12	**Zaliczki zwrotne dla funduszów szkolnych okręgowych** (*Nadzwyczajne*)	*23.399*	*31½*	*20.000*
		Dział II.			
X.		**Wydatki własne krajowego funduszu szkolnego.**			
		Substytucye.			
	13	Na wynagrodzenie dla nauczycieli i nauczycielek za godziny nadobowiązkowe	57.055	45	18.587
	14	Na zastępstwo nauczycieli lub nauczycielek z powodu przeszkód w urzędowaniu w skutek choroby lub innej przyczyny . .	7.903	98½	4.559
		Suma rubryki X. . .	64.959	43½	23.146

szkolny krajowy. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
12.155	—	*Do rubryki VII. poz. 9.* Wydatek mniejszy o 12.154 zł. 95 ct. z powodu, że dla niektórych nowo powstałych szkół nie żądały Rady szkolne okręgowe zasiłku z funduszu szkolnego krajowego, pokrywając odnośne wydatki nadwyżkami dochodów miejscowych funduszów szkolnych.	—	—	—	—
5.925	—	*Do poz. 10.* Wydatek mniejszy o 5.925 zł. 48 ct. ponieważ niektóre z nowozorganizowanych szkół nie weszły w życie z dniem 1. września 1891. bądź to dla braku nauczycieli, bądź też dla braku budynku szkolnego.	—	—	—	—
18.080	—		—	—	—	—
660	—	*Do rubryki VIII. poz. 11.* Wydatek mniejszy o 659 zł. 75 ct. z powodu niepobrania należytości 1891.	—	—	—	—
2.289	—	*Do poz. 11 a)* Wydatek mniejszy o 2.289 zł. z powodu podanych przy rubr. I. p. 1. a 1.	—	—	—	—
2.949			—	—	—	—
—	*3.399*	*Do rubryki IX. poz. 12.* Wydatek większy o 3.399 zł. $31^1/_2$ ct. z powodu, że dla braku gotówki na pokrycie płac nauczycieli udzielono Radom szkolnym okręgowym o tęż kwotę więcej zaliczek, które równocześnie przypisane są do zwrotu w rubr. VII. poz. 23. dochodów.	—	—	—	—
—	38.468	*Do rubryki X. poz. 13.* Wydatek większy o 38.468 zł. 45 ct. ponieważ w wielu szkołach zaprowadzono z powodu wzmagającej się frekwencyi naukę półdzienną, w skutek czego kwota budżetem przyzwolona okazała się niedostateczną na remuneracye dla nauczycieli, przypadające w myśl obowiązującej ustawy za godziny nadobowiązkowe.	—	—	2 576	39
—	3.345	*Do poz. 14.* Wydatek większy o 3.344 zł. $98^1/_2$ ct. musiano zarządzić liczniejsze zastępstwa w skutek choroby nauczycieli niż to przewidziano budżetem.	—	—	346	05
—	41.813		—	—	2.922	44

Wydatki. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 24. i 27. listopada 1890. zł.
XI.		**Zasiłki czasowe dla szkół utrzymywanych przez korporacye.** (*Nadzwyczajne*).			
	15	Dla szkoły klasztornej PP. Benedyktynek obrządkn orm. we Lwowie	*2.000*	—	*2.000*
	16	„ „ „ PP. Klarysek w Starym Sączu . . .	*250*	—	*250*
	17	„ „ „ PP. Benedyktynek obrz łać. w Przemyślu .	*1.560*	—	*1.440*
	18	„ konwentu OO. Bazylianów w Ławrowie, za udzielanie nauki w dwuklasowej szkole klasztornej	—	—	*85*
		Suma rubryki XI. . .	*3.810*	—	*3.775*
XII.		**Adjuta.**			
	19	**Dla kandydatów i kandydatek stanu nauczycielskiego** . .	—	—	—
XIII.		**Remuneracye i zapomogi.**			
	20	Remuneracye zmienne i zapomogi dla nauczycieli	13.924	42	14.000
	21	„ za naukę robót ręcznych	20.136	90	20.321
		Suma rubryki XIII. .	34.061	32	34.321
XIV.	22	**Remuneracye dla inspektorów okręgowych**	2.000	—	2.000
XV.		**Podatki i daniny.**			
	23	Na podatki i ekwiwalenta z gruntów i realności szkolnych . .	8	25	500
	24	Na utrzymanie budynku szkolnego w Tarnowie, będącego w części własnością krajowego funduszu szkolnego	164	67½	150
		Suma rubr. XV. . .	172	92½	650
XVI.		**Koszta podróży i dyety.**			
	25	Na koszta podróży i dyety dla nauczycieli przeniesionych ze względów służbowych	998	64	1.000

szkolny krajowy. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł	ct.
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	120	*Do rubryki XI. poz. 17.* Wydatek większy o 120 zł. z powodu wypłacenia w roku 1891 zaległych należytości za rok 1890.	—	—	—	—
85	—	*Do poz. 18.* Wydatek mniejszy o 85 zł. z powodu niezaasygnowania tego zasiłku, albowiem szkoła utrzymywana przez konwent OO. Bazylianów w Ławrowie została zwiniętą.	—	—	—	—
85	120		—	—	—	—
	35					
—	—		—	—	—	—
76	—	*Do rubryki XIII. poz 20. i 21.* Wydatek mniejszy o 259 zł. 68 ct. z powodu niepobrania należytości.	—	—	259	10
184						
260	—		—	—	259	10
—	—		—	—	—	—
492	—	*Do rubryki XV. poz. 23.* Wydatek mniejszy o 491 zł. 75 ct. z powodu, że przypadający podatek od gruntów szkolnych, tylko w części w tym roku uiszczony został.	—	—	—	—
—	15	*Do rubryki XV. poz. 24.* Wydatek większy o 14 zł. $67^1/_2$ ct. z powodu uskutecznionych większych wydatków na adaptacye, aniżeli były preliminowane.	—	—	—	—
492	15		—	—	—	—
477						
1	—	*Do rubryki XVI. poz. 25.* Wydatek mniejszy o 1 zł. 36 ct. z powodu, że rzeczywiste zapotrzebowanie było mniejsze o powyższą kwotę.	—	—	—	—

Wydatki. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 24. i 27. listopada 1890. zł.
XVII.		**Dodatki pięcioletnie.**			
	26	Dodatki dla nauczycieli do tego czasu już asygnowane . . .	143.690	79	134.050
	27	Drugie i trzecie dodatki w roku 1891 asygnować się mające . .	13.448	46½	49.894
	28	Pierwsze dodatki w roku 1891 przypadające	8.765	70	29.278
		Suma rubryki XVII. .	165.904	95½	213.222
XVIII		**Dodatki do funduszu emerytalnego.**			
	29	Dodatek stale systemizowany dla nauczycieli etatowych i na zaopatrzenie wdów i sierot po nauczycielach	12.800	—	12.800
XIX.		**Emerytury.**			
	30	Na emerytury dla nauczycieli, którzy utracą posadę w skutek reorganizacyi szkół	*5.133*	*87½*	*5.000*
XX.		**Dary z łaski.**			
	31	Klos Franciszka.	35	—	35
	32	Hołubowicz Petronela	73	50	63
	33	Klesiewicz Julia.	42	—	36
	34	Dubiel Amalia	63	—	63
	35	Prokopowicz Emilia	30	—	30
	36	Mikiewicz Eleonora	20	—	20
	37	Horakowska Marya	38	63	39
	38	Konopnicka Katarzyna	—	—	105
	39	Praszalowicz Marya	40	—	40
	40	Koldrasińska Zofia	100	01	80
	41	Januszewska Wiktorya	166	66	167
	42	Elsner Karolina	73	26	80
	43	Rogozińska Józefa	40	—	40
	44	Seniów Agata	51	13½	38
	45	Nowomiejska Karolina	46	90	51
	46	Oleksinowa Julia	39	96	80
		Do przeniesienia . .	860	05½	967

szkolny krajowy. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	9.641	*Do rubryki VII. poz. 26.* Wydatek większy o 9.640 zł. 79 ct. z powodu wypłacenia zaległości z r. 1890. i przyznania dodatków należących się dawniej.	—	—	3.994	26
36.446	—	*Do poz. 27. i 28.* Wydatek mniejszy ogółem o 56.967 zł.	—	—	—	—
20.512	—	$83^1/_2$ ct. z powodu niepobrania przez nauczycieli należytości do końca grudnia 1891, tudzież dla	—	—	—	—
56.958	9.641	tego, że przypadających dodatków pięcioletnich	—	—	3.994	56
47.317		odmówiono, lub że sprawa przyznania jeszcze merytorycznie załatwioną być nie mogła.				
—	—		—	—	—	—
—	*124*	*Do rubryki XIX. poz. 30.* Wydatek większy o 123 zł. $87^1/_2$ ct. z powodu wypłacenia zaległości r. 1890.	—	—	188	66
		Do rubryki XX.:				
—	11	*poz. 32.* Wydatek większy o 10 zł. 50 ct. z powodu wypłacenia zaległości z roku 1890.	—	—	10	50
—	6	*poz. 33.* Wydatek większy o 6 zł. z powodu jak przy	—	—	—	—
—	—	poz. 32.	—	—	—	—
—	—		—	—	7	50
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	3	$25^1/_2$
105	—	*poz. 38.* Wydatek mniejszy o 105 zł ponieważ wy-	—	—	—	—
—	—	płatę z powodu śmierci zamknięto.	—	—	10	—
—	20	*poz. 40.* Wydatek większy o 20 zł. 01 z powodu jak	—	—	6	66
—	—	przy poz. 32.	—	—	—	—
7	—	*poz. 42.* Wydatek mniejszy o 6 zł. 74 ct. z powodu	—	—	—	—
—	—	jak przy poz. 38.	—	—	10	—
—	13	*poz. 44.* Wydatek większy o 13 zł. $13^1/_2$ ct. z powodu	—	—	—	—
		jak przy poz. 32.				
4	—	*poz. 45.* Wydatek mniejszy o 4 zł. 10 ct. z powodu	—	—	4	20
		niepobrania należytości.				
40	—	*poz. 46.* Wydatek mniejszy z powodu jak przy poz. 38.	—	—	—	—
156	50				52	$11^1/_2$

Wydatki. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 24. i 27. listopada 1890. zł.
XX.		Z przeniesienia . .	860	05½	967
	47	Ferencewiczowa Agata i 2 sieroty	125	—	125
	48	Rogoszewski Jan	22	50	90
	49	Jankowska Julia	50	—	100
	50	Lang Magdalena	—	—	51
	51	Witkowska Julia	42	56	51
	52	Zaczkiewicz Helena	51	—	123
	53	Czaporowska Tekla	51	10	51
	54	Kamińska Tekla	28	66	39
	55	Łepko Eulampia	51	10	51
	56	Kruczkowski Leopold	17	50	30
	57	Gromadka Jan	40	01	40
	57a	Martusiewicz Marya	80	—	80
	57b.	Mliko Anna	60	—	60
	57c.	Gurkiewicz Aniela	159	92	160
	57d.	Strojkowa Julia	110	—	120
		Razem . .	1.749	40½	2.138
	58	*b) Dary jednorazowe*	3.240	—	3.300
		Suma rubryki XX. . .	4.989	40½	5.438
XXI.		**Potrzeby szkół ogólnej natury.**			
	59	Ogólne potrzeby szkół	1.000	—	1.000
	60	Zasiłki na naukę zręczności	499	99	500
	61	Na kurs wakacyjny nauki zręczności dla nauczycieli szkół ludowych:			
		a) w Sokalu	800	—	800
		b) w Krakowie	800	—	800
	62	Na zakupno po jednym egzemplarzu książki do nauki dopełniającej (*nadzwyczajne*)	*2.792*	—	*2.792*
		Suma rubryki XXI. .	5.891	99	5.892

szkolny krajowy. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
156	50		—	—	52	11½
—	—		—	—	—	—
68	—	*Poz. 48.* Wydatek mniejszy o 67 zł. 50 ct. z powodu niepobrania należytości.	—	—	67	50
50	—	*Poz. 49.* Wydatek mniejszy o 50 zł. z powodu jak przy poz. 47.	—	—	58	33
51	—	*Poz. 50.* Wydatek mniejszy o 51 zł. z powodu jak przy poz. 38.	—	—	—	—
8	—	*Poz. 51.* Wydatek mniejszy o 8 zł. 44 ct z powodu jak przy poz. 47.	—	—	12	88
72	—	*Poz. 52.* Wydatek mniejszy o 72 zł. z powodu jak przy poz. 38.	—	—	—	—
-	—		—	—	12	88
10	—	*Poz. 54.* Wydatek mniejszy o 10 zł. 34 ct. z powodu jak przy poz. 47.	—	—	16	06½
—	—		—	—	—	—
13	—	*Poz. 56.* Wydatek mniejszy o 12 zł. 50 ct. z powodu jak przy poz. 47.	—	—	12	50
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
10	—	*Poz. 57.* Wydatek mniejszy o 10 zł. z powodu jak przy poz. 47.	—	—	10	—
438	50		—	—	242	27
60	—	*Poz. 58.* Wydatek mniejszy o 60 zł. z powodu jak przy poz. 47.	—	—	60	—
498	50		—	—	302	27
448						
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—

Wydatki. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d 24. i 27. listopada 1890. zł.
XXII.		**Rozmaite wydatki.**			
	63	Dodatek służbowy dla Antoniego Gotlieba, dyrektora szkoły wydziałowej w Krakowie	200	—	200
	64	Dodatek osobisty dla Jana Zlepki, nauczyciela szkoły ludowej w Jasionowie górnym	—	—	50
	64a.	Mylne zarachowania c. k. Urzędów podatkowych	61.375	42½	—
		Suma rubr. XXII. . .	61 575	42½	250
XXIII.		**Zasiłki na budowę szkół.**			
	65	Zasiłki bezzwrotne	*5.000*	—	*5.000*
	66	Zaliczki zwrotne	*10.000*		*10 000*
		Suma rubryki XXIII. .	*15.000*	-	*15.000*

szkolny krajowy. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—		—	—	—	—
50	—	*Do poz. 64.* Wydatek mniejszy o 50 zł. z powodu niepobrania należytości.	—	—	—	—
—	61.375	*Do rubryki XXII. poz. 64 a)* Wydatek większy o 61.375 zł. 42 ct. w skutek mylnych zarachowań wydatków dotyczących innych funduszów. Wydatki te zostały przypisane do zwrotu na rzecz krajowego funduszu szkolnego przy rubr. VII. poz. 24 dochodów.	—	—	49	12
50	61.375		—	—	49	12
	61.325					
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—

Dochody. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891 zł.	Dochody w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 24 i 27. listopada 1890. zł.
		Dochody.			
I.		**Odsetki od kapitałów.**			

W porównaniu z kwotą prelimiuowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Zestawienie ogólne.				
		Z początkiem roku 1891. stan efektów wynosił . . . . . 204.441 zł. 08 ct.				
		W roku 1891 spieniężono:				
		a) 4% list. zast. gal. Tow. kred. ziem. im. wartości . 100 zł.				
		b) 4½% oblig. poż. kraj. z roku 1883 im. wartości 10.000 „				
		c) 4½% oblig. poż. kraj. z r. 1884 im. wartości 5.000 „				
		d) 4½% list. zast. Banku kraj. im. wart. 100 „				
		e) 6% list zast. Zakł. kred. ziem. w Krakow. im. wart. 1.000 „				
		f) 4% książeczkę Banku krajowego 18 „ 33 „ 16.218 zł. 33 ct.				
		Natomiast kupiono:				
		a) 4½% list. zast. gal. Tow. kred. ziem. im. wart. 100 zł. — ct.				
		b) 4½% oblig. poż. kraj z r. 1883 im. wartości 10.100 „ — „				
		Do przeniesienia 10.200 zł. — ct. 16.218 zł. 33 ct. 204.441 zł 08 ct.				

Dochody. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891 zł.	Dochody w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 24 i 27. listopada 1890. zł.
	1	Od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883 . . .	1.819	97	1.687
		Do przeniesienia . .	1.819	97	1.687

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Z przeniesienia 10.200 zł. — ct. 16.218 zł. 33 ct. 204.441 zł. 08 ct.				
		c) 4½% oblig. poż. kraj. z r. 1888 im. wartości 600 „ — „				
		d) 4½% listy zast. Banku kr. im. wart. 6.100 „ — „				
		e) Dolokowano na 4% książ. Banku kraj. 118 „ 30 „				
		f) Zwrot 2-ej raty od funduszu kraj. w 4½% list. zast. gal. Tow. kred. ziem. im wart. 9.500 „ — „ 26.518 zł. 30 ct.				
		Z porównania przybyło efektów im. wartości 10.299 zł. 97 ct.				
		Zatem stan efektów z końcem roku 1891 wynosi im. wart. . . 214.741 zł. 05 ct.				
—	133	*Do poz. 1.* Dochód większy o 132 zł. 97 ct. ponieważ przez zamianę (uskutecznioną w roku 1890 po ułożeniu preliminarza) obligacyj pożyczki krajowej z r. 1888. na obligacye pożyczki kraj. z r. 1883, w sumie 2.500 zł. tudzież przez kupno nowych obligacyj w roku 1890, (również po ułożeniu preliminarza) im. wart. 500 zł. uzyskano większe odsetki w kwocie . . . . . 135 zł. — ct. od których strącić należy zapłacone kupony bieżące w kwocie . 2 zł. 53 ct. od tych zaś znowu strącić należy do preliminarza niewstawionych dla zaokrąglenia sumy . . . . — 50 „ 2 „ 30 „ a okaże się w ogóle dochód większy j. w. 132 zł. 97 ct.	—	—	—	—
—	133	czyli w zaokrągleniu 133 zł.	—	—	—	—

Dochody. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891 zł.	Dochody w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 24. i 27. listopada 1890. zł.
I.		Z przeniesienia . .	1.819	97	1.687
	2	Od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1884	3.312	—	3.537
	3	Od 6% listów zastawnych Zakładu kredytowego ziemskiego w Krakowie	635	—	684
	4	Od 4% listów zastawnych galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego	24	—	28
	5	Od 4½% listów zastawnych galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego	3.343	35	3.339
	6	Od 4½% listów zastawnych Banku krajowego	259	64	85
		Do przeniesienia . .	9 393	96	9.360

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	133		—	—	—	—
225	—	*Do poz. 2.* Dochód mniejszy o 225 zł. ponieważ z powodu zamiany obligacyi pożyczki krajowej z roku 1884 (w roku 1890 po ułożeniu preliminarza) na takież obligacye z r. 1883, im. wartości 2.500 zł. nbyło procentu za cały rok w kwocie 112 zł. 50 ct. a od wylosowanych i spieniężonych obligacyj im. wartości 5.000 zł. ubyły procenta za pół roku . . . . 112 „ 50 „ Razem jak obok . . 225 zł. — —	—	—	—	—
49	—	*Do poz. 3.* Dochód mniejszy o 49 zł. ponieważ przez sprzedaż obligacyi (w r. 1890 po ułożeniu preliminarza) imiennej wartości 400 zł. przyniosły odsetki za cały rok mniej o 24 zł. zaś przez sprzedaż jednej obligacyi im. wart. na 1.000 zł. zmniejszyły się odsetki o . 30 zł. a po odtrąceniu odsetek wyrównawczych w kwocie . 5 „ 25 „ Razem dochód mniejszy o . . 49 zł.	—	—	—	—
4	—	*Do poz. 4.* Dochód mniejszy o całoroczne odsetki jednego listu zastawnego na 100 zł. który jako wylosowany został spieniężony, a za uzyskany ekwiwalent, kupiono $4^1/_2$ % list zastawny tegoż Towarzystwa.	—	—	—	—
—	4	*Do poz. 5.* Dochód większy z powodu przykupna jednego listu zastawnego na 100 imiennej wartości od którego całoroczne odsetki, po zapłaceniu kuponu pro rata w kwocie 15 ct. wyniosły 4 zł. 35 ct.	—	—	—	—
—	175	*Do poz. 6.* Z powodu przykupna nowych listów im. wartości 6.000 zł. otrzymano coroczne odsetki w kwocie . . . . . 270 zł — ct. tndzież od jednego listu im. wartości na 100 zł. otrzymano odsetki za pół roku w kwocie . . 2 „ 25 „ Suma do przeniesienia . 272 zł. 25 ct.	—	—	—	—
278	312		—	—	—	—

Dochody. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891 zł.	Dochody w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 24. i 27. listopada 1890. zł.
I.		Z przeniesienia . .	9.393	96	9.360
	7	Od 4% książeczki Banku krajowego	—	—	4
	8	$4^1/_2$% od kapitału wypożyczonego funduszowi krajowemu . .	3.847	50	3 847
	—	Od $4^1/_2$% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1888. . . .	15	15	—
	9	5% od kapitałów, hipotekowanych w walucie wiedeńskiej . .	23	50	23
	10	5% od kapitałów, hipotekowanych w walucie polskiej . . .	—	—	639
	11	5% od kapitałów, hipotekowanych na roalnościach w Krakowie .	210	72	225
		Suma rubryki I. . .	13.490	83	14.098

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
278	312	Z przeniesienia . 272 zł. 25 ct.	—	—	—	—
		Po strąceniu zaś:				
		a) odsetków wyrównawczych . . . . 95 zł. 86 ct.				
		b) półrocznego kuponu od jednego listu dnia 1. kwietnia 1891. wylosowanego, w kwocie . 2 „ 25 „ 98 „ 11 „				
		pozostaje . . 174 zł. 14 ct.				
		po dodaniu zaś nieprelimiuowanych dla zaokrąglenia . . . . 50 ct.				
		okazuje się dochód większy jak obok w kwocie . . . . . 174 zł. 64 ct.				
		czyli w zaokrągleniu . . . 175 „ — „				
4	—	*Do poz. 7.* Dochód mniejszy o 4 zł. albowiem w r. 1891, nie podniesiono narosłych procentów na książeczce bankowej, lecz je skapitalizowano.	—	—	—	—
—	—	*Do poz. 8.* Kapitał wypożyczony funduszowi krajowynosił:	—	—	—	—
		a) efektami . . . . . 94.700 zł. — ct.				
		b) gotówką . . . . . 33 „ 74 „				
		Razem . . 94.733 zł. 74 ct.				
		Na to uiszczono:				
		w roku 1890 . 9.233 zł. 74 ct.				
		„ 1891 . 9.500 „ — „ 18.733 „ 74 „				
		Zaległy kapitał z końcem r. 1891, wynosił zatem . . . . . 76.000 zł.				
—	15		16	51	—	—
	1	*Do poz. 9.* Dochód większy z powodu zakupna obligacyj im. wart. 600 zł. od których odsetki przyniosły dochodu. . . . . 27 zł. — ct.				
		a po strąceniu odsetków wyrównawczych . . . . . 11 „ 85 „				
		dochód właściwy wynosi . . . 15 zł. 15 ct.				
639	—	*Do poz. 10.* Dochód mniejszy o 639 zł. 16 ct. z powodu nieściągnięcia odsetków zaległych i bieżących.	639	16	—	—
14	—	*Do poz. 11.* Dochód mniejszy o 14 zł. 28 ct. z powodu jak przy poz. 10.	132	39½	—	—
935	328		788	06½	—	—
607						

Dochody. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891 zł.	Dochody w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 24. i 27. listopada 1890. zł.
II.		**Dochody z dóbr, realności i innych praw.**			
	12	Czynsz z ogrodu w Dunajowie	1	42	1
	13	„ „ „ Krukienicach	—	—	2
	14	„ „ „ Bieczu	—	—	1
	15	„ z wydzierżawionych gruntów w Zagórzu	5	—	5
	16	„ od gminy miasta Tarnowa za wynajęcie budynku, będącego w części własnością krajowego fundnszu szkolnego . .	161	93	162
		Suma rubryki II. . .	168	35	171
III.		**Dodatki.**			
	17	Od c. k. Skarbu salin zwrot $^1/_3$ części pensyj emerytalnych nauczycieli i nauczycielek szkoły głównej panieńskiej w Wieliczce .	—	—	940
	18	Od gminy Zaleszczyki, dodatek na wydatki kancelaryjne . .	—	—	14
	19	Od żydowskiej gminy tarnowskiej, dodatek na utrzymanie IV. klasy przy szkole głównej	52	50	26
		Suma rubryki III. . .	52	50	530
IV.	20	**Zysk ze sprzedaży książek szkolnych**	2.835	—	2.835
V.	21	**Zapisy i darowizny**	—	—	—
VI.	22	**Taksy od spadków**	8.078	$63^1/_2$	9.300
VII.		**Rozmaite wpływy.**			
	23	Zwrot zaliczek funduszom szkolnym okręgowym udzielonych . .	30.527	$87^1/_2$	34.000
		Do przeniesienia . .	30.527	$87^1/_2$	34.000

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—		—	—	—	—
2	—	*Dopoz. 13. i 14.* Dochody mniejsze z powodu, iż zaległości nie wpłynęły.	1	89	—	—
1	—		1	57½	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
3	—		3	46½	—	—
490	—	*Do poz. 17.* Należytość zaległa z lat dawniejszych tej pozycyi wynosi . . . . 4.589 zł. 67 ct. bieżąca za rok 1891 . . . 490 „ — „ Razem . . 5.079 zł. 67 ct. Sprawa w toku, lecz dotychczas ostatecznie nie została załatwioną (LW. 26.908/92).	490	—	—	—
14	—	*Do poz. 18.* Dochód mniejszy, albowiem w r. 1891. na poczet należytości nic nie uiszczono.	14	—	—	—
—	26	*Do poz. 19.* Dochód większy o 26 zł. 50 ct. z powodu nieuiszczenia zaległej należytości.	26	25	—	—
504	26		530	25	—	—
478						
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
1.221	—	*Do rubr. VI.* Dochód mniejszy o 1.221 zł. 36½ ct. Z powodu zmienności tej rubryki. Sciągnięcie zaległości nrgowano do (LW. 33.721 i 39554/91).	4.167	47	—	—
3.472	—	*Do poz. 23.* Według alegatu pod *b*) dołączonego, zaległość zaliczek Rad szkolnych okręgowych wynosiła z końcem roku 1890 90.329 zł. 58½ ct. W r. 1891 udzielono nowych zaliczek . . . . . 23.399 „ 31½ „ Razem . . 113.728 zł. 90 — ct. Na poczet tej należytości uiszczono w roku 1891 . . . . 30.527 „ 87½ „ Zaległość zatem z końcem r. 1891 wynosi . . . . . 83.201 zł. 02½ ct. z której przypada: *a*) za lata dawniejsze po koniec roku 1890. . . . . 71.072 zł. 04½ ct. *b*) z roku bieżącego . . . 12.128 „ 98— „ Sciągnięcie powyższej należytości urgowano odezwami do (LW. 3.846/91, 21.954/91, 31.877/91, 51.879/91, wystosowanemi zbiorowo do c. k. Rady szkolnej krajowej i do odnośnych c. k. Starostw.	12.128	98	—	—
3.472	—		12.128	98	—	—

*

Dochody. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891 zł.	Dochody w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 24 i 27. listopada 1890. zł.
VII.		Z przeniesienia . .	30.527	87½	34.000
	24	Zwroty wydatków innych rubryk budżetowych	61.939	54	14.000
	25	Zwroty zaliczek z lat dawniejszych miasta Krakowa, Sanoka i Tarnopola	1.143	—	1.200
	26	Różne nieprzewidziane	1	36	12
	27	Zwroty zaoszczędzeń w zasiłkach, danych funduszom szkolnym okręgowym za czas od roku 1874 do końca roku 1891 . . .	65.854	95½	40.000
		Suma rubryki VII. . .	159.466	73	89.212

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
3.472	—		12.128	98	—	—
—	47.940	*Do poz. 24.* Dochód większy o . 47.939 zł. 54 ct. z powodu, że dochodów tego rodzaju nigdy z góry dokładnie obliczyć niemożna. W zarachowanej sumie dochodów mieści się z tytułu zwrotu mylnych wydatków z lat ubiegłych i z roku bieżącego kwota . . . 61.012 zł. 43½ ct. a zwroty korelatywne wynosiły 927 „ 10½ „ Razem jak obok . . 61.939 zł. 54 — ct.	23.231	73	—	—
57	—	*Do poz. 25.* Dochód mniejszy z powodu ściągnięcia mniejszej kwoty na poczet należytości zaległej.	—	—	—	—
11	—	*Do poz. 26.* Dochód mniejszy o 10 zł. 64 ct. z powodu niestałości dochodów tego rodzaju.	—	—	—	—
—	25.855	*Do poz. 27.* Według alegatu *e*) należytość zaległa nadebranych zasiłków wynosiła:	72.873	73	—	—
3 540	73.795	z końcem roku 1890 . . 209.055 zł. 11½ ct.	108.234	44	—	—
		z tego odpisano w roku . 3.119 „ 20— „				
		Pozostaje . . . 205.935 zł. 91½ ct.				
		W roku 1891 udzielono zawiele zasiłków w kwocie . . . 72.873 „ 73— „				
		Razem . . 278.809 zł. 64½ ct.				
		Na poczet tej należytości uiszczono w roku 1891 . . . . 65.854 „ 95½ „				
		Zaległość zatem z końcem r. 1891 wynosi . . . . . 212.954 zł. 69— ct.				
		z których przypada na zaległość:				
		a) z lat dawniejszych . . 140.080 zł. 96— ct.				
		b) z roku 1891 . . . 72.873 „ 73— „				
		O przyspieszenie zwrotu tej zaległości urgowano tak c. k. Radę szkolną krajową, jako też c. k. Rady szkolne okręgowe odezwami do (LW. 51.880/91 36.594/91 i 3.842/92).				

Dochody. Fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891 zł.	Dochody w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 24. i 27. listopada 1890. zł.
VIII.	28	**Dodatek z c. k. Skarbu Państwa**	54.943	—	54.943
IX.	29	**Zwrot zaliczek gminom na budynki szkolne udzielonych** . .	11.238	95½	12.000
—	—	**Dodatek z funduszu krajowego**	940.757	84½	1,011.396

szkolny krajowy. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—		—	—	—	—
761		*Do rubryki IX.* Dochód mniejszy o 761 zł. 04½ ct. z powodu nie ściągnięcia zaległości mimo urgensów do (LW. 14 264/91 9.187/91 i 24.301/92. Zaległość tych zaliczek wynosiła z końcem roku 1890 . . 58.936 zł. 97½ ct. W roku 1891 udzielono nowych zaliczek w kwocie . . . 10.000 „ —— „ Razem . . 68.963 zł. 97½ ct. Na to niszczono w roku 1891 . . 11.238 „ 95½ „ Zaległość z końcem roku 1891 wynosi . . . . . 57.725 zł. 02—ct. z której przypada zaległość: *a*) z lat dawniejszych . . . 47.725 zł. 02 ct. *b*) „ roku 1891 . . . . 10.000 „ — „ (Patrz alegat dołączony pod d)	10.000	—	—	—
70.638	—	*Dochód mniejszy* o 70.638 zł. 15½ ct., albowiem pobrano z funduszu krajowego tylko taką kwotę, jaka okazała się potrzebną na pokrycie niedoboru. Na rok 1891 na pokrycie niedoboru preliminowano uchwałą sejmową z dnia 24. i 27. listopada 1890 kwotą . . . . . 991.851 zł. a uchwałą z d. 4. kwietnia 1892, przyznano dodatkowy kredyt w kwocie . . . . . 19.545 „ Razem preliminowano zasiłek z funduszu krajowego w kwocie . 1,011,396 zł.	—	—	—	—

Alegat *a*) do zamknięcia rachunku krajowego funduszu szkolnego za rok 1891.

Wykaz należytości

czynnych i biernych z lat ubiegłych pozostałych z końcem roku 1891.

Rubryka	Poszczególnienie	Należytości czynne zł.	ct.	bierne zł.	ct.
	Wydatki.	—	—	—	—
	Dochody.				
I.	Odsetki od kapitałów	1.528	07	—	—
II.	Dochody z dóbr, realności i innych praw	2 647	66½	—	—
III.	Dodatki	4.605	44	—	—
VI.	Taksy od spadków	3.114	12½	—	—
VII.	Rozmaite wpływy	231.915	73½	—	—
IX.	Zwroty zaliczek danych gminom na budynki szkolne . . .	47.725	02	—	—
	Suma . .	291.536	05½	—	—

Uwaga. Oprócz powyżej wykazanej należytości czynnej prowadzi się w ewidencyi naszych ksiąg rachunkowych pretensya do skarbu Królestwa polskiego, a względnie Rządu rosyjskiego, w sumie 232.265 złp. 22 gr, czyli 58 066 zł. 43½ ct., o której wywalczenie prowadzą się od lat wielu z wymienionym rządem płonne dotychczas układy.

Alegat *b*) do zamknięcia rachunku krajowego funduszu szkolnego za rok 1891.

WYKAZ

należytości, uiszczeń i zaległości zaliczek, udzielonych c. k. Radom szkolnym okręgowym po koniec roku 1891, na pokryce potrzeb bieżących.

Liczba porz.	Nazwa c. k. Rady szkolnej okręgowej	Należytość zaległa zł.	ct.	bieżąca zł.	ct.	razem zł.	ct.	Uiszczono w ciągu roku 1891. zł.	ct.	Zaległość z końcem grudnia 1891. zł.	ct.	Uwagi
1	Bóbrka . . .	709	09½	1.505	37	2.214	46½	709	09½	1.505	37	
2	Bohorodczany.	—	—	1.196	43	1.196	43	—	—	1.196	43	
3	Brody . . .	—	—	1.257	79	1.257	79	—	—	1.257	79	
4	Dolina . . .	315	45½	—	—	315	45½	37	91	277	54½	
5	Drohobycz .	—	—	4.690	36	4.690	36	2.969	29	1.721	07	
6	Gródek . . .	6.203	14½	—	—	6.203	14½	1.376	20½	4.826	94	
7	Husiatyn . .	707	44½	221	08½	928	53	752	27	176	26	
8	Jarosław . .	4.556	41½	—	—	4.556	41½	324	77	4.231	64½	
9	Jaworów . .	4.609	78½	—	—	4.609	78½	—	—	4.609	78½	
10	Kałusz . . .	1.400	—	—	—	1.400	—	1.400	—	—	—	
11	Kamionka . .	1.218	23½	—	—	1.218	23½	1.218	23½	—	—	
12	Kołomyja . .	581	29	—	—	581	29	581	29	—	—	
13	Kraków (zamiej.)	5.999	58	—	—	5.999	58	2.000	—	3.999	58	
14	Kraków (miejski)	16.625	54	—	—	16.625	54	—	—	16.625	54	
15	Mielec . . .	7.011	13½	—	—	7.011	13½	—	—	7.011	13½	
16	Myślenice . .	155	64½	—	—	155	64½	155	64½	—	—	
17	Pilzno . . .	2.167	92	—	—	2.167	92	—	—	2.167	92	
18	Przemyśl . .	4.766	83½	—	—	4.766	83½	—	—	4 766	83½	
19	Przemyślany .	441	44½	—	—	441	44½	194	07	247	37½	
20	Rawa . . .	158	08½	50	40	208	48½	208	48½	—	—	
21	Rohatyn . .	3.868	98½	—	—	3.868	98½	917	76	2.951	22½	
22	Rzeszów . .	9.314	39½	231	84½	9.546	24	1.500	—	8.046	24	
23	Sanok . . .	1.000	—	203	82	1.203	82	452	93	750	89	
24	Skalat . . .	2.429	25½	—	—	2.429	25½	2.111	75½	317	50	
25	Stanisławów .	453	84½	—	—	453	84½	—	—	453	84½	
26	Tarnobrzeg .	1.485	93	237	59	1.723	52	500	—	1.223	52	
27	Tarnopol . .	4 130	43	13.124	19½	17.254	62½	8.006	—	9.248	62½	
28	Turka . . .	313	80½	—	—	313	80½	313	80½	—	—	
29	Trembowla .	814	80	—	—	814	80	814	80	—	—	
30	Wadowice . .	1.500	—	—		1.500	—	—	—	1.500	—	
31	Zaleszczyki .	2.704	92	—	—	2.704	92	1.677	51	1.027	41	
32	Żółkiew . .	—	—	680	43	680	43	—		680	43	
33	Żydaczów . .	3.484	42½	—	—	3.484	42½	2.067	63½	1.416	79	
34	Żywiec . . .	1.201	74½	—	—	1.201	74½	238	41½	963	33	
	Razem	90.329	58½	23.399	31½	113.728	90	30.527	87½	83.201	02½	

Z kwoty zaległej z końcem roku 1891 . . .	83.201 zł.	02½ ct.
przypada: na zaległość z lat dawniejszych . .	71.072 „	04½ „
„ „ „ z roku 1891	12.128 „	98 „
Razem, jak wyżej . .	83.201 zł.	02½ ct.

Alegat *c*) do zamknięcia rachunku krajowego funduszn szkolnego za rok 1891.

WYKAZ

zaoszczędzeń w zasiłakach dla funduszów szkolnych okręgowych za czas od roku 1874, do końca roku 1891, ułożony na podstawie zamknięć rachunkowych 74. Rad szkolnych okręgowych, sporządzonych przez Radę szkolną krajową.

Liczba porz.	Nazwa c. k. Rady szkolnej okręgowej	Należytość						Odpisano w r. 1891.		Uiszczono w r. 1891.		Pozostała zaległość z końcem roku 1891.		Uwagi
		zaległa z końcem roku 1890.		bieżąca za rok 1891.		razem								
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
1	Biała . . .	427	04	1.114	23½	1.541	27½	—	—	427	04	1.114	23½	
2	Bóbrka . . .	456	76	—	—	456	76	—	—	456	76	—	—	
3	Bochnia . .	18.763	91½	—	—	18.763	91½	786	30	334	64	17.642	97½	
4	Bohorodczany	588	89	206	55	795	44	—	—	588	89	206	55	
5	Borszczów . .	2.043	99½	1.176	32	3.220	31½	—	—	1.894	24½	1.326	07	
6	Brody . . .	410	99½	437	96	848	95½	—	—	410	99½	437	96	
7	Brzesko . .	12	69	1	34	14	03	—	—	12	69	1	34	
8	Brzeżany . .	1.187	75	21	66	1.209	41	—	—	1.187	75	21	66	
9	Brzozów . .	21	01	1.143	23	164	24	—	—	21	01	1.143	23	
10	Buczacz . .	8	21½	8	30	16	51½	—	—	8	21½	8	30	
11	Chrzanów . .	221	34	2.523	54½	2 744	88½	—	—	221	34	2.523	54½	
12	Cieszanów . .	1.394	04	533	04½	1.927	08½	—	—	1.394	04	533	04½	
13	Czortków . .	164	43	77	45	241	88	—	—	164	43	77	45	
14	Dąbrowa . .	48	69	524	63	573	32	—	—	48	69	524	63	
15	Dobromil . .	—	—	1	49	1	49	—	—	—	—	1	49	
16	Dolina . . .	608	43	74	84	683	27	—	—	600	—	83	27	
17	Drohobycz . .	15.457	31½	1 505	56	16.962	87½	—	—	—	—	16.962	87½	
18	Gorlice . . .	139	87	637	07½	776	94½	—	—	139	87	637	07½	
19	Gródek . . .	3.526	50	1.727	92	5.254	42	—	—	—	—	5.254	42	
20	Grybów . .	950	14½	1.029	45	1.979	59½	—	—	950	14½	1.029	45	
21	Horodenka .	1.015	64	2.721	68½	3.740	32½	—	—	1.015	64	2.724	68½	
22	Husiatyn . .	490	00½	1.168	67	1.658	67½	—	—	274	89½	1.383	78½	
23	Jarosław . .	6.799	06	—	—	6.799	06	1.391	79	—	—	5.407	27	
24	Jasło . . .	1.787	05½	226	05½	2.013	11	756	23½	1.030	82	226	05½	
25	Jaworów . .	13.313	70	—	—	13.313	70	—	—	—	—	13.313	70	
26	Kałusz . . .	1.295	44	29	59	1.325	03	—	—	7	61	1.317	42	
27	Kamionka . .	290	61	14	16½	304	77½	—	—	290	61	14	16½	
28	Kolbuszowa .	315	54	350	01	665	55	—	—	315	54	350	01	
29	Kołomyja . .	1.918	10	1.246	19½	3.164	29½	—	—	778	42	2.385	87½	
30	Kosów . . .	8	76	5	02	13	78	—	—	8	76	5	02	
31	Kraków (zamiej.)	7	91	1.205	15½	1.213	06½	—	—	7	91	1.205	15½	
32	Krosno . . .	848	32	1.170	59	2.018	91	—	—	848	32	1.170	59	
33	Limanowa . .	871	62½	386	85	1.258	47½	—	—	871	62½	386	85	
34	Lisko . . .	206	48	1.281	87	1.488	35	—	—	206	48	1.281	87	
35	Lwów (zamiej.) .	14	46	—	—	14	46	—	—	14	46	—	—	
36	Łańcut . . .	27	—	458	28	485	28	—	—	27	—	458	28	
37	Mielec . . .	435	04	937	91	1.372	95	—	—	—	—	1.372	95	
38	Mościska . .	71	50½	139	63	211	13½	48	59	22	91½	139	63	
39	Myślenice . .	673	39	830	08	1.503	47	—	—	673	39	830	08	
40	Nadwórna . .	477	15	774	18	1.251	33	—	—	477	15	774	18	
41	Nisko . . .	462	05½	528	66½	990	72	—	—	462	05½	528	66½	
42	Nowy Sącz .	2.229	14	971	80	3.200	94	—	—	2.229	14	971	80	
43	Nowy Targ .	1.026	31	3.091	26	4.117	57	—	—	1.026	31	3.091	26	
44	Pilzno . . .	2.840	72½	2	13	2.842	85½	—	—	1.254	59	1.588	26½	
	Do przeniesienia	83.857	04	30.287	39	114.144	43	2.982	91½	20.704	39	90.457	12½	

Liczba porz.	Nazwa c. k. Rady szkolnej okręgowej	Należytość: zaległa z końcem roku 1890. zł.	ct.	bieżąca za rok 1891. zł.	ct.	razem zł.	ct.	Odpisano w r. 1891. zł.	ct.	Uiszczono w r. 1891. zł.	ct.	Pozostała zaległość z końcem roku 1891. zł.	ct.	Uwagi
	Z przeniesienia	83.857	04	30.287	39	114.144	43	2.982	91½	20.704	39	90.457	12½	
45	Podhajce	3	12	—	—	3	12	—	—	3	12	—	—	
46	Przemyśl	2.675	62	726	33	3.401	95	—	—	2.419	70	982	25	
47	Przemyślany	559	68½	1	31	560	99½	—	—	559	68½	1	31	
48	Rawa	191	79½	71	21	263	00½	—	—	191	79½	71	21	
49	Rohatyn	2.631	31½	—	—	2.631	31½	—	—	8	66	2.622	65½	
50	Ropczyce	2.153	58	1.942	79	4.096	37	—	—	2.153	58	1.942	79	
51	Rudki	—	—	1	25	1	25	—	—	—	—	1	25	
52	Rzeszów	313	15½	70	77	383	92½	—	—	4	04	379	88½	
53	Sambor	2.977	30½	1.897	79½	4.875	10	—	—	782	58	4.092	52	
54	Sanok	1.474	16½	2.663	42½	4.137	59	—	—	—	—	4.137	59	
55	Skałat	14	59	286	94½	301	53½	—	—	14	59	286	94½	
56	Śniatyn	5.786	98½	2.001	26	7.788	24½	—	—	5.786	98½	2.001	26	
57	Sokal	140	34½	7	55	147	89½	—	—	140	34½	7	55	
58	Stanisławów	464	01	450	25	914	26	—	—	383	31	530	95	
59	Staremiasto	3.373	80½	1.863	27	5.237	07½	—	—	3.373	80½	1.863	27	
60	Stryj	31.305	77½	16.439	46	47.745	23½	—	—	8.837	79	38.907	44½	
61	Tarnopol	30.801	03	7.176	72	37.977	75	—	—	12.332	35	25.645	40	
62	Tarnów	8.295	11	17	23	8.312	34	—	—	3	54	8.308	80	
63	Tłumacz	1.199	83½	969	49	2.169	32½	—	—	1.199	83½	969	49	
64	Trembowla	127	29	1.092	86	1.220	15	—	—	127	29	1.092	86	
65	Turka	4	34	6	24	10	58	—	—	4	34	6	24	
66	Wieliczka	9.948	10½	—	—	9.948	10½	—	—	902	85	9.045	25½	
67	Wadowice	1.096	46½	364	11	1.460	57½	—	—	1.096	46½	364	11	
68	Zaleszczyki	3.422	82	203	99	3.626	81	—	—	2.442	75½	1.184	05½	
69	Zbaraż	402	52	33	37	435	89	—	—	402	52	33	37	
70	Złoczów	13.252	90	2.171	69	15.424	59	—	—	1.281	49	14.143	10	
71	Żółkiew	1.738	37	—	—	1.738	37	136	28½	—	—	1.602	08½	
72	Żydaczów	835	13	761	89	1.597	02	—	—	688	23½	908	78½	
73	Żywiec	8	91	1.365	13½	1.374	04½	—	—	8	91	1.365	13½	
	Suma	209.055	11½	72.873	73	281.928	84½	3.119	20	65.854	95½	212.954	69	

Z kwoty zaległej z końcem roku 1891 . . .	212.954	zł	69 ct.
przypada: na zaległość z lat dawniejszych . . .	140.080	„	96 „
„ „ „ z roku 1891	72.873	„	73 „
Razem jak wyżej . .	212 954	zł.	69 ct.

Alegat *d*) do zamknięcia rachunku krajowego funduszu szkolnego za rok 1891.

WYKAZ

zaległych z końcem roku 1891. zaliczek, udzielonych gminom na budynki szkolne.

Powiat	Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Należytość do spłaty zł.	ct.	Spłacono w r. 1891. zł.	ct.	Należytość pozostała z końcem r. 1891 zł.	ct.
Rohatyn	1	Babuchów	gmina	200	—	200	—	—	—
Sambor	2	Baranczyce	„	240	—	40	—	200	—
Nowy Sącz	3	Bartków i Posadowa	„	100	—	20	—	80	—
Brzozów	4	Bartkówka	„	270	—	30	—	240	—
Sanok	5	Bazanówka	„	200	—	20	—	180	—
Sambor	6	Bereźnica szl. i rust.	„	300	—	30	—	270	—
Cieszanów	7	Bihale	„	250	—	50	—	200	—
Rudki	8	Błożew dolna	„	90	—	10	—	80	—
Stanisławów	9	Błudniki	„	160	—	20	—	140	—
Brody	10	Boratyn	„	150	—	—	—	150	—
Bóbrka	11	Bóbrka	miasto	200	—	150	—	50	—
Bóbrka	12	Bóbrka	gmina	50	—	50	—	—	—
Ropczyce	13	Brzezina	„	200	—	—	—	200	—
Kolbuszowa	14	Brzostowa góra	„	160	—	20	—	140	—
Łańcut	15	Brzoza królewska	„	175	—	35	—	140	—
Łańcut	16	Brzoza królewska	„	200	—	20	—	180	—
Bóbrka	17	Bukowina	„	240	—	40	—	200	—
Rudki	18	Burcze	„	200	—	—	—	200	—
Sambor	19	Burczyce	„	90	—	20	—	70	—
Kamionka	20	Busk	„	200	—	—	—	200	—
Staremiasto	21	Busowisko	„	200	—	20	—	180	—
Przemyśl	22	Buszkowice	„	160	—	20	—	140	—
Jaworów	23	Cetula	„	180	—	20	—	160	—
Jarosław	24	Chropice	„	200	—	—	—	200	—
Horodenka	25	Chocimierz	„	250	—	—	—	250	—
Przemyśl	26	Chodnowice	„	200	—	20	—	180	—
Nisko	27	Cholewiana góra	„	280	—	40	—	240	—
Mościska	28	Chorośnica	„	350	—	—	—	350	—
Borszczów	29	Chudyjowce	„	200	—	—	—	200	—
Jarosław	30	Cieszacin wielki	„	160	—	—	—	160	—
Bochnia	31	Cikowice	„	400	—	—	—	400	—
Kolbuszowa	32	Cmolas	„	200	—	—	—	200	—
Przemyśl	33	Cyków	„	40	—	40	—	—	—
Sambor	34	Czaple	„	160	—	40	—	120	—
Skałat	35	Czerniszówka	„	80	—	10	—	70	—
Lwów	36	Czerepin	„	120	—	—	—	120	—
Rzeszów	37	Czudec	miasto	50	—	50	—	—	—
Sambor	38	Czukiew	gmina	1.000	—	—	—	1.000	—
Stryj	39	Daszawa	„	300	—	—	—	300	—
Dąbrowa	40	Dąbrowa	„	1.246	05	415	39½	830	65½
Sanok	41	Dąbrówka	„	400	—	50	—	350	—
Łańcut	42	Dembno	„	180	—	60	—	120	—
Brzesko	43	Dembno	„	160	—	20	—	140	—
Łańcut	44	Dębina	„	280	—	240	—	40	—
Zbaraż	45	Dobromirka	„	320	—	80	—	240	—
Nadwórna	46	Dora	„	180	—	30	—	150	—
Żółkiew	47	Doroszów wielki	„	240	—	40	—	200	—
Brody	48	Dubie	„	180	—	30	—	150	—
		Do przeniesienia .		11.391	05	1.980	39½	9.410	65½

Powiat	Liczba porządkowa	Nazwa gminy	Należytość do spłaty zł	ct.	Spłacono w r. 1891. zł.	ct.	Należytość pozostała z końcem r. 1891 zł.	ct.
		Z przeniesienia .	11.391	05	1.980	39½	9.410	65½
Brzozów	49	Dubiecko gmina	150	—	150	—	—	—
Stanisławów	50	Dubowa z Dechową „	200	—	40	—	160	—
Sanok	51	Dudyńce „	160	—	20	—	140	—
Krosno	52	Dukla „	400	—	400	—	—	—
Borszczów	53	Dzwiniaczka „	600	—	—	—	600	—
Sanok	54	Falejówka z Raczkową „	200	—	—	—	200	—
Skałat	55	Faszczówka „	150	—	50	—	100	—
Lwów	56	Ganczary „	150	—	50	—	100	—
Łańcut	57	Gedlarowa „	150	—	30	—	120	—
Sanok	58	Głębokie „	160	—	40	—	120	—
Bochnia	59	Gerczyce „	270	—	30	—	240	—
Lwów	60	Głuchowice ad Gaje „	210	—	—	—	210	—
Ropczyce	61	Góra ropczycka „	200	—	20	—	180	—
Brzozów	62	Górki „	200	—	20	—	180	—
Bochnia	63	Grabie „	200	—	—	—	200	—
Przemyśl	64	Grochowce „	350	—	50	—	300	—
Zaleszczyki	65	Gródek „	500	—	—	—	500	—
Przemyśl	66	Hermanowice „	125	—	25	—	100	—
Zbaraż	67	Hnilice wielkie „	1.500	—	—	—	1.500	—
Zbaraż	68	Hniliczki „	360	—	60	—	300	—
Złoczów	69	Hodów „	240	—	60	—	180	—
Zaleszczyki	70	Hołowczyńce „	135	—	—	—	135	—
Zaleszczyki	71	Hołowczyńce „	85	—	15	—	70	—
Staremiasto	72	Hołowecko „	300	—	30	—	270	—
Husiatyn	73	Husiatyn „	320	—	—	—	320	—
Kolbuszowa	74	Huta przedborska „	90	—	10	—	80	—
Rzeszów	75	Hyżne „	40	—	40	—	—	—
Stanisławów	76	Jamnica „	120	—	15	—	105	—
Nisko	77	Jorocin „	150	—	30	—	120	—
Brzozów	78	Jasienica „	200	—	20	—	180	—
Brzesko	79	Jasień „	200	—	100	—	100	—
Krosno	80	Jaszczew „	280	—	40	—	240	—
Jaworów	81	Jazów nowy „	180	—	—	—	180	—
Sanok	82	Jędruszkowce „	200	—	—	—	200	—
Sanok	83	Jurowce „	200	—	—	—	200	—
Trembowla	84	Iławcze „	50	—	50	—	—	—
Wadowice	85	Izdebnik „	100	—	—	—	100	—
Zborów	86	Kalne „	150	—	15	—	135	—
Nadwórna	87	Kamienne „	200	—	—	—	200	—
Lwów	88	Kamieniopol „	210	—	60	—	150	—
Tarnów	89	Klikowa „	50	—	—	—	50	—
Sanok	90	Klimkówka „	50	—	50	—	—	—
Bochnia	91	Kłaj „	270	—	30	—	240	—
Żółkiew	92	Kłodno „	100	—	100	—	—	—
Cieszanów	93	Kobielnica ruska „	84	46	—	—	84	46
Wieliczka	94	Kobierzyn „	280	—	40	—	240	—
Staremiasto	95	Kobło stare „	180	—	20	—	160	—
Kolbuszowa	96	Kolbuszowa „	490	—	70	—	420	—
Strzyżów	97	Konieczkowa „	300	—	50	—	250	—
Sanok	98	Kostarowce „	240	—	60	—	180	—
Zbaraż	99	Korszyłówka „	200	—	50	—	150	—
Przemyśl	100	Kosienice „	210	—	30	—	180	—
Tarnów	101	Kowalowa „	250	—	—	—	250	—
		Do przeniesienia .	23.780	51	3.950	39½	19.830	11½

Powiat	Liczba porządkowa	Nazwa gminy	Należytość do spłaty zł.	ct.	Spłacono w r. 1891. zł.	ct.	Należytość pozostała z końcem r. 1892 zł.	ct.
		Z przeniesienia .	23.780	51	3.950	39½	19.830	11½
Lwów	102	Kozielniki gmina	160	—	20	—	140	—
Jaworów	103	Krakowiec miasto	210	—	30	—	180	—
Rzeszów	104	Krasne gmina	90	—	10	—	80	—
Rzeszów	105	Krasne „	180	—	20	—	160	—
Lwów	106	Krasów „	100	—	40	—	60	—
Dobromil	107	Kreców „	180	—	20	—	160	—
Złoczów	108	Kropiwna i Uhorce „	270	—	30	—	240	—
Rzeszów	109	Krzaczkowa „	320	—	—	—	320	—
Sambor	110	Krużyki „	200	—	20	—	180	—
Krosno	111	Krościenko „	100	—	100	—	—	—
Lwów	112	Krotoszyn „	290	—	58	—	232	—
Myślenice	113	Krzyszkowice „	300	—	—	—	300	—
Bochnia	114	Książnice „	200	—	—	—	200	—
Lwów	115	Kulparków „	495	—	135	—	360	—
Bochnia	116	Kierlikówka z Ujazdem i Rdzawa „	200	—	20	—	180	—
Mościska	117	Laćka wola „	150	—	—	—	150	—
Dobromil	118	Lacko „	80	—	10	—	70	—
Gródek	119	Leśniowice „	200	—	—	—	200	—
Lisko	120	Leszczowate „	600	—	—	—	600	—
Łańcut	121	Leżajsk „	1.750	—	250	—	1.500	—
Grybów	122	Lipnica wielka „	180	—	30	—	150	—
Lwów	123	Lubiana „	400	—	400	—	—	—
Łańcut	124	Łańcut miasto	800	—	400	—	400	—
Brzesko	125	Łęki gmina	200	—	20	—	180	—
Nadwórna	126	Łojowa „	135	—	15	—	120	—
Jarosław	127	Łowce „	180	—	60	—	120	—
Tarnopol	128	Magdalówka „	360	—	—	—	360	—
Nadwórna	129	Majdan górny „	200	—	—	—	200	—
Złoczów	130	Majdan gołogórski „	100	—	20	—	80	—
Przemyślany	131	Majdan lipowiecki „	300	—	30	—	270	—
Jarosław	132	Makowisko „	200	—	—	—	200	—
Rzeszów	133	Malawa „	1.000	—	—	—	1.000	—
Lisko	134	Monasterzec z Łukawicą „	240	—	40	—	200	—
Nowy Sącz	135	Marcinkowice „	100	—	20	—	80	—
Borszczów	136	Michałków „	120	—	15	—	105	—
Borszczów	137	Mielnica „	270	—	30	—	240	—
Bóbrka	138	Mołotów z Demidowem „	120	—	—	—	120	—
Mościska	139	Mościska „	500	—	250	—	250	—
Lwów	140	Mostki „	180	—	—	—	180	—
Staremiasto	141	Mszaniec „	200	—	20	—	180	—
Mościska	142	Myślatycze „	300	—	50	—	250	—
Skałat	143	Mysłowa „	120	—	60	—	60	—
Tarnopol	144	Myszkowice „	240	—	40	—	200	—
Nadwórna	145	Nadwórna „	960	—	92	60	867	40
Zaleszczyki	146	Nagórzany „	280	—	—	—	280	—
Lwów	147	Nawarya „	200	—	—	—	200	—
Bochnia	148	Nieszkowice „	300	—	60	—	240	—
Sambor	149	Nowoszyce „	200	—	40	—	160	—
Tłumacz	150	Okniany „	190	—	20	—	170	—
Tłumacz	151	Okniany „	90	—	10	—	80	—
Bochnia	152	Olchowa „	200	—	20	—	180	—
Horodenka	153	Olchow ec „	300	—	30	—	270	—
Cieszanów	154	Oleszyce „	400	—	—	—	400	—
		Do przeniesienia .	39.420	51	6.485	99½	32.934	51½

Powiat	Liczba porządkowa	Nazwa gminy		Należytości do spłaty zł.	ct.	Spłacono w r. 1891. zł.	ct.	Należytość pozostała z końcem r. 1891 zł.	ct.
		Z przeniesienia .		39.420	51	6.485	99½	32.934	51½
Cieszanów	155	Oleszyce stare	gmina	400	—	200	—	200	—
Sambor	156	Ortyniec	„	180	—	30	—	150	—
Myślenice	157	Osielec	„	250	—	50	—	200	—
Ropczyce	158	Ostrów	„	240	—	60	—	180	—
Łańcut	159	Ostrów	„	180	—	20	—	160	—
Brzozów	160	Pawłokoma	„	200	—	25	—	175	—
Kołomyja	161	Peczeniżyn	miasto	180	—	20	—	160	—
Złoczów	162	Pietrzyce	gmina	100	—	20	—	80	—
Bochnia	163	Pierzchów	„	200	—	—	—	200	—
Borszczów	164	Piłatkowce	„	90	—	10	—	80	—
Sanok	165	Pisarowice	„	270	—	30	—	240	—
Zborów	166	Pleśniany	„	150	—	15	—	135	—
Przemyśl	167	Pleszowice	„	120	—	20	—	100	—
Nadwórna	168	Pniów	„	180	—	20	—	160	—
Stanisławów	169	Pobereże	„	500	—	100	—	400	—
Kamionka	170	Poburzany	„	200	—	40	—	160	—
Lwów	171	Podborce	„	150	—	—	—	150	—
Lwów	172	Polanka	„	210	—	30	—	180	—
Złoczów	173	Pomorzany	„	240	—	60	—	180	—
Buczacz	174	Porchowa	„	180	—	—	—	180	—
Lisko	175	Poraż	„	200	—	20	—	180	—
Krosno	176	Potok	„	240	—	80	—	160	—
Kolbuszowa	177	Przedbórz	„	180	—	20	—	160	—
Brzozów	178	Przedmieście Dynowskie	„	200	—	20	—	180	—
Złoczów	179	Przewłoczna	„	210	—	30	—	180	—
Rzeszów	180	Przybyszówka	„	270	—	60	—	210	—
Brzozów	181	Przysietnica	„	200	—	20	—	180	—
Brzozów	182	Przysietnica	„	300	—	—	—	300	—
Nisko	183	Przyszów kameralny	„	120	—	40	—	80	—
Rzeszów	184	Przewrotne	„	80	—	80	—	—	—
Ropczyce	185	Pstrągowa	„	500	—	—	—	500	—
Lwów	186	Pustomyty	„	80	—	20	—	60	—
Myślenice	187	Raba	„	135	—	30	—	105	—
Mościska	188	Radenice	„	240	—	30	—	210	—
Jarosław	189	Radymno	„	500	—	—	—	500	—
Kamionka	190	Radziechów	„	470	10	376	72	93	38
Sambor	191	Rajtarowice	„	150	—	—	—	150	—
Łańcut	192	Rakszawa	„	200	—	—	—	200	—
Dolina	193	Reszniate	„	200	—	—	—	200	—
Skałat	194	Rosochowaciee	„	200	—	20	—	180	—
Lisko	195	Równia	„	200	—	—	—	200	—
Dolina	196	Roźniatów	„	300	—	—	—	300	—
Mielec	197	Ruda	„	140	—	20	—	120	—
Rudki	198	Ryczychów	„	180	—	20	—	160	—
Gorlice	199	Rzepiennik stary	„	300	—	50	—	250	—
Wieliczka	200	Rzeszotary	„	1.200	—	—	—	1.200	—
Jaworów	201	Semerówka	„	200	—	20	—	180	—
Nadwórna	202	Sadzawka	„	200	—	20	—	180	—
Lwów	203	Siedliska ad Tołszczów	„	210	—	—	—	210	—
Sanok	204	Siemuszowa	„	200	—	—	—	200	—
Łańcut	205	Siennów	„	100	—	—	—	100	—
Jarosław	206	Sieniawa v. Dybków i Wylewa		1.262	96	—	—	1.262	96
Przemyśl	207	Sierakośce	„	150	—	30	—	120	—
		Do przeniesienia .		52.958	57	8.242	71½	44.715	85½

Powiat	Liczba porządkowa	Nazwa gminy	Należytość do spłaty zł.	ct.	Spłacono w r. 1891. zł.	ct.	Należytość pozostała z końcem r. 1891 zł.	ct.
		Z przeniesienia .	52.958	57	8.242	71½	44.715	85½
Myślenice	208	Skawa gmina	100	—	20	—	80	—
Lwów	209	Skniłów „	150	—	—	—	150	—
Złoczów	210	Skniłów „	210	—	—	—	210	—
Zbaraż	211	Skoryki „	200	—	—	—	200	—
Zalcszczyki	212	Słobudka koszyłowiecka „	400	—	—	—	400	—
Lwów	213	Sokolniki „	500	—	500	—	—	—
Lwów	214	Sołonka wielka „	240	—	30	—	210	—
Złoczow	215	Snowicz „	180	—	30	—	150	—
Kamionka	216	Spas „	210	—	60	—	150	—
Lwów	217	Stroniatyn „	300	—	200	—	100	—
Przemyśl	218	Średnia „	180	—	20	—	160	—
Przemyśl	219	Stubienko „	400	—	50	—	350	—
Gorlice	220	Strzeszyn „	200	—	—	—	200	—
Bóbrka	221	Suchodół „	240	—	40	—	200	—
Staremiasto	222	Suszyca rykowa „	200	—	20	—	180	—
Kamionka	223	Suszno „	240	—	30	—	210	—
Limanowa	224	Szczawa „	210	—	30	—	180	—
Lisko	225	Tarnawa górna i dolna „	200	—	20	—	180	—
Nadwórna	226	Tarnowica leśna „	210	—	30	24	179	76
Sokal	227	Tartaków miasteczko	480	—	80	—	400	—
Staremiasto	228	Terło szlacheckie i rustykalne	120	—	20	—	100	—
Staremiasto	229	Terszów gmina	200	—	20	—	180	—
Złoczów	230	Trościaniec mały „	300	—	120	—	180	—
Bochnia	231	Trzciana „	350	—	100	—	250	—
Kossów	232	Tuoliów „	160		20	—	140	—
Turka	233	Turka „	300	36½	75	—	225	36½
Rzeszów	234	Trzebowiska „	180	—	20	—	160	—
Rzeszów	235	Tyczyn „	200	—	200	—	—	—
Tłumacz	236	Tyśmienica „	40	—	40	—	—	—
Żółkiew	237	Udnów „	160	—	20	—	140	—
Łańcut	238	Urzejowice „	200	—	—	—	200	—
Lisko	239	Ustyanowa „	200	—	—	—	200	—
Sambor	240	Waniowice „	300	—	30	—	270	—
Brzesko	241	Wesołów „	60	04	—	—	60	04
Kamionka	242	Wierzblany „	180	—	60	—	120	—
Lwów	243	Winniki „	500	—	200	—	300	—
Kamionka	244	Witków nowy „	360	—	60	—	300	—
Kraków	245	Witkowice „	300	—	31	—	269	—
Przemyśl	246	Witoszyńce „	200	—	—	—	200	—
Brzozów	247	Witryłów „	200	—	20	—	180	—
Husiatyn	248	Wola czaruokoniecka „	400	—	80	—	320	—
Staremiasto	249	Wola koblańska „	160	—	—	—	160	—
Mielec	250	Wola pławska „	180	—	20	—	160	—
Sanok	251	Wola senkowa „	270	—	30	—	240	—
Kolbuszowa	252	Wola sokołowska „	200	—	40	—	160	—
Kamionka	253	Wolica derewlańska „	180	—	—	—	180	—
Żydaczów	254	Wolczniów „	100	—	100	—	—	—
Nadwórna	255	Wołosów „	210	—	30	—	180	—
Rzeszów	256	Wysoka „	135	—	30	—	105	—
Rzeszów	257	Wysoka „	200	—	—	—	200	—
Przemyślany	258	Wyżniany „	140	—	—	—	140	—
Ropczyce	259	Zagorzyce „	1 000	—	—	—	1.000	—
Lwów	260	Zamarstynów „	200	—	40	—	160	—
		Do przeniesienia .	65.893	97½	10.808	95½	55.085	02

Powiat	Liczba porządkowa	Nazwa gminy	Należytość do spłaty zł.	ct.	Spłacono w r. 1891. zł.	ct.	Należytość pozostała z końcem r. 1891 zł.	ct.
		Z przeniesienia .	65.893	97½	10.808	95½	55.085	02
Lwów	261	Zarudce gmina	160	—	20	—	140	—
Grodek	262	Zawidowice „	280	—	80	—	200	—
Bochnia	263	Zbydniów część I. „	200	—	—		200	—
Nbowy Sącz	264	Zbyszyce i Wilkonosza „	240	—	60	—	180	—
Zworów	265	Żabin „	150	—	30	—	120	—
Lwów	266	Żurawniki „	240	—	40	—	200	—
Żydaczów	267	Żurawno „	1.600	—	200	—	1 400	—
Sambor	268	Zwór „	200	—	—	—	200	—
		Suma .	68.963	97½	11.238	95½	57.725	02

Uwaga.

Zaległość w kwocie 57.725 zł. 02 ct. rozpada się:

a) na zaległość z lat dawniejszych w kwocie 47.725 zł. 02 ct.

b) „ „ z roku 1891 w kwocie . . 10.000 „ — „

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

LW. 34.551/1892.

Odpis

odezwy c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 13. lipca 1892 do Wydziału krajowego w sprawie zamknięcia rachunków krajowego funduszu szkolnego emerytalnego za rok 1891.

C. k. krajowa Rada szkolna ma zaszczyt przesłać Świetnemu Wydziałowi krajowemu zamknięcie rachunków krajowego funduszu emerytalnego szkolnego za rok 1891 wraz z uzasadnieniem różnic między preliminarzem a wynikłością zamknięcia rachunków, z którego się okazuje, że dochody tego funduszu, dotyczące wyłącznie należytości roku 1891 bez dodatku funduszu krajowego wynosiły . . . . . 82.552 zł. 81½ ct.
a wydatki . . . . . 174.224 „ 09 „
wynika przeto niedobór . . . . . 91.671 zł. 27½ ct.

Na pokrycie tego niedoboru otrzymano na mocy uchwały Wysokiego Sejmu krajowego z dnia 24. listopada 1890 zasiłek z funduszu krajowego 79.145 zł. — ct.
a zatem mniej o kwotę . . . . . 12.526 zł. 27½ ct.
którą wstawiono w zamknięciu rachunków pod pozycyą dochodów 14 jako dodatkowy zasiłek na rok 1891 należący się jeszcze krajowemu funduszowi emerytalnemu szkolnemu od funduszu krajowego.

Według bilansu majątku obrotowego za rok 1890 wynosił niedobór
z końcem roku 1890 . . . . . 37.112 zł. 65½ ct.
a ponieważ z zaległości czynnych odpisano w r. 1891 . 1.811 zł. 68 ct.
z zaległości zaś biernych tylko . . . . . 1.268 „ 85 „
przeto powiększył się ten niedobór o . . . . . 542 „ 83 „
i wynosi . . . . . 37.655 zł. 48½ ct.

Stosownie do odezwy tutejszej z dnia 5. marca 1891 l. 2.040 sprzedano na pokrycie tego niedoboru efekta w wartości 38.050 zł. i uzyskano gotówkę . . . 36.315 zł. 02 ct.
pozostaje przeto niepokryta jeszcze reszta niedoboru z r 1890 w kwocie . 1.340 zł. 46½ ct.
którą wstawiono w zamknięciu rachunków pod pozycyą dochodów 15 jako dodatkowy zasiłek za rok 1890 należący się krajowemu funduszowi emerytalnemu szkolnemu od funduszu krajowego.

Wykazany pod pozycyą dochodów 14 dodatkowy zasiłek za rok 1891
w kwocie . . . . . 12.526 zł. 27½ ct.
jakoteż pod pozycyą dochodów 15 dodatkowy zasiłek za r. 1890 w kwocie 1.340 „ 46½ „
stanowią ogólny niedobór z końcem roku 1891 . . . . . 13.866 zł. 74 ct.
(poycya 6), który prawdopodobnie będzie pokrytym zaoszczędzeniami w roku 1892.

Lwów, dnia 13. lipca 1892.

W zastępstwie
Hild w. r.

Do L. N. 13.538 ex 1892.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKÓW

krajowego funduszu emerytalnego szkolnego

za rok 1891.

Sporządzono w Departamencie rachunkowym c. k. Namiestnictwa.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Liczba porząd.	Rubryka	Odpisano zł.	Odpisano ct.	Dopisano zł.	Dopisano ct.
	Majątek obrotowy.				
	I. Przychody.				
1	Odsetki od kapitałów	1.737	50	—	—
2	Datek stały z krajowego funduszu szkolnego	—	—	—	—
3	Zapisy i darowizny	—	—	—	—
4	Interkalarya od opróżnionych posad	—	—	—	—
5	Stałe wkładki nauczycieli i nauczycielek	71	86	—	—
6	Wkładki dwuprocentowe za czas służby przedetatowej	2	32	—	—
7	Rozmaite przychody	—	—	—	—
8	Dochód ze spieniężenia reszty efektów obrotowego kapitału lokowanego	—	—	36.315	02
9	Zwroty z emerytur	—	—	—	—
10	„ „ pensyj wdów	—	—	—	—
11	„ „ dodatków na wychowanie dzieci	—	—	—	—
12	Razem dochody własne	1.811	68	36.315	02
13	Zasiłek otrzymany z funduszu krajowego	—	—	—	—
14	Dodatkowy zasiłek z funduszu krajowego za rok 1891	—	—	—	—
15	„ „ „ „ „ „ 1890	—	—	1.340	46½
16	Razem	1.811	68	37.655	48½
17	Do tego zapas kasowy z początkiem roku 1891	—	—	—	—
	Ogółem				

Uwaga:

Ad 1. Zaległości wykazane z końcem roku 1891 z powodu, że odsetki od listów zastawnych galic. Towarzystwa kredyt. ziemsk. za czas od 1. lipca do końca grudnia 1891 c. k. główna Kasa krajowa pobrała dopiero w styczniu 1892 i zarachowała w dziennikn krajowego funduszu szkolnego.

Ad 4 do 10. Wykazane z końcem grudnia 1892 zaległości pochodzą ztąd, że dzienniki posiłkowe z c. k. Urzędów podatkowych za listopad i grudzień 1891 dla braku dostatecznej gotówki w krajowym funduszu emerytalnym szkolnym w r. 1891 po uskutecznionym obrachunku przez Departament rachunkowy c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu, c. k. głowna Kasa krajowa dopiero w roku 1892 zarachować mogła.

Należytość						Uiszczenie		Budżet na rok 1891.	W porównaniu z kwotą budżetową okazuje się wynikłość				Czynne lub bierne zaległości			
zaległa		bieżąca		łącznie					pomyślniejsza		niepomyślniejsza		z początkiem roku 1891.		z końcem roku 1891.	
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
1.527	40	1.984	14	3.511	54	2.780	79	1.793	987	79	—	—	3.264	90	730	75
—	—	12.800	—	12.800	—	12.800	—	12.800	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7.189	93½	12.490	21	19.680	14½	14.343	66	9.710	4 633	66	—	—	7.189	93½	5.336	48½
20.223	78½	43.371	57	63.595	35½	56.125	39	35.000	21.125	39	—	—	20.295	64½	7.469	96½
5.816	81½	10.469	98½	16.286	80	13.205	39½	7.774	5.431	39½	—	—	5.819	13½	3.081	40½
327	29	1.111	73	1.439	02	1.316	09	—	1.316	09	—	—	327	29	122	93
36.315	02	—	—	36.315	02	36.315	02	7.550	28.765	02	—	—	—	—	—	—
4	38	99	53	103	91	92	03	—	92	03	—	—	4	38	11	88
4	45	58	32	62	77	58	32	—	58	32	—	—	4	45	4	45
21	15	167	33	188	48	137	04	—	137	04	—	—	21	15	51	44
71.430	22½	82.552	81½	153.983	04	137.173	73½	74.627	62.546	73½	—	—	36.926	88½	16.809	30½
—	—	79.145	—	79.145	—	79.145	—	79.145	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	12.526	27½	12.526	27½	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12.526	27½
1.340	46½	—	—	1.340	46½	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.340	46½
72.770	69	174.224	09	246.994	78	216.318	73½	153.772	62.546	73¼	—	—	36.926	88½	30.676	04½
						3.744	23									
						220.062	96½									

Liczba począ.	Rubryka	Odpisano zł.	Odpisano ct.	Dopisano zł.	Dopisano ct.
	Majątek obrotowy.				
	II. Wydatki.				
1	Emerytury czasowe	24	94	—	—
2	„ dożywotnie	630	27½	—	—
3	Pensye dla wdów po nauczycielach	380	05	—	—
4	Dodatki na wychowanie sierót po nauczycielach . . .	233	30½	—	—
5	Odprawy i kwartaty pośmiertne	—	—	—	—
6	Zwroty z uiszczonych interkalaryów	—	—	—	—
7	„ „ wkładek emerytalnych	—	28	—	—
8	Koszta zarządu	—	—	—	—
9	Rozmaite wydatki	—	—	—	—
10	Razem . .	1.268	85		
11	Do tego zapas kasowy z końcem roku 1891				
12	Ogółem . .				

Uwaga.

Zaległości wykazane z końcem roku 1891 pochodzą z tąd, że dzienniki posiłkowe c. k. Urzędów podatkowych za listopad i grudzień 1891, dla braku dostatecznej gotówki w krajowym funduszu emerytalnym szkolnym w roku 1891. po uskutecznionym obrachunku przez Departament rachunkowy c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu, c. k. główna Kasa krajowa dopiero w roku 1892 zarachować mogła.

Należytość						Uiszczenie		Budżet na rok 1891.	W porównaniu z kwotą budżetową okazuje się wynikłość				Czynne lub bierne zaległości			
zaległa		bieżąca		łączna					pomyślniejsza		niepomyślniejsza		z początkiem roku 1891.		z końcem roku 1891.	
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
2.170	63	4.988	06	7.158	69	6.139	78	4.513	—	—	1.626	78	2.195	57	1.018	91
43.497	41	101.540	38½	145.037	79½	124.806	66	90.392	—	—	34.414	66	44.127	68½	20.231	13½
18.850	62	42.091	15½	60.941	77½	52.631	50	38.175	—	—	14.456	50	19.230	67	8.310	27½
6.864	03	14.442	71	21.306	74	18.095	29½	13.006	—	-	5.089	29½	7.097	33½	3.211	44½
4.149	91	9.231	88	13.381	79	10.624	72	6.715	—	—	3.909	72	4.149	91	2.757	07
1	—	—	—	1	—	—	--	—	—	—	—	—	1	—	1	—
857	—	698	94½	1.555	94½	1.381	42½	948	—	—	433	42½	857	28	174	52
—	—	3	80	3	80	3	80	23	19	20	—	—	—	—	—	—
124	32	1.227	15½	1.351	47½	1.234	07½	—	—	—	1.234	07½	124	32	117	40
76.514	92	174.224	09	250.739	01	214.917	25½	153.772	19	20	61.164	45½	77.783	77	35 821	75½
						5.145	71				61.145	25½				
						220.062	96½									

Bilans majątku obrotowego.

Licz. porz.	Przedmiot	Kwota zł.	Kwota ct.
	Stan czynny.		
1	Zapas kasowy z końcem roku 1890.	3.744	23
2	Dochody wynosiły według liczby porządkowej 16 wykazu szczegółowego ogółem . . . . . 216.318 zł. 73½ ct. a doliczywszy do tego zaległości czynne l. poz. 12 . 16.809 „ 30½ „	233.128	04
	Łącznie przeto	236.872	27
	Stan bierny.		
3	Wydatki wynosiły według liczby porządkowej 10 wykazu szczegółowego ogółem . . . . . 214.917 zł. 25½ ct. a doliczywszy do tego zaległości bierne . . . 35.821 „ 75½ „ Razem	250.739	01
4	W porównaniu stanu czynnego ze stanem biernym okazuje się niedobór .	13.866	74

MAJĄTEK

krajowego funduszu emerytalnego szkolnego.

A) Zakładowy.

B) Powstały z nadwyżek dochodów, umieszczonych chwilowo w papierach wartościowych.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Liczba porząd.	Bliższe oznaczenie rubryk	Należytość						Uiszczenie		Zaległości czynne	
		zaległa		bieżąca		łącznie					
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	A. Majątek zakładowy.										
	Przychody.										
	I. W efektach wartościowych.										
1	Zakupione obligacye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Przepisane „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Zakupione listy zast. gal. Tow. kred. ziemsk.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Przepisane listy zast. gal. Tow. kred. ziemsk.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Książeczki Kasy oszczędn.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Rozmaite przychody	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Łącznie							—	—		
8	Do tego początkowy zapas kasowy							32.548	20		
9	Ogólna suma . .							32.548	20		
	II. W gotówce.										
10	Zapisy i darowizny	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Wartość sprzedanych obligacyj	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	„ wylosowanych listów zastawnych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	„ sprzedanych list. zastawnych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Rozmaite przychody	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Razem . .							—	—		
16	Do tego zapas kasowy z początkiem r. 1891							—	—		
17	Ogółem . .							—	—		

Liczba porząd.	Bliższe oznaczenie rubryk	Należytość						Uiszczenie		Zaległości bierne	
		zaległa		bieżąca		łącznie					
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Rozchody.										
	I. W efektach wartościowych.										
1	Sprzedane obligacye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Obligacye wydane do przepisania	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Wylosowane listy zastawne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Sprzedane „ „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Listy zastawne wydane do przepisania	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Zrealizowane książeczki Kasy oszczędności	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Rozmaite wydatki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8	Łącznie							—	—		
9	Do tego zapas kasy z końcem r. 1891							32.548	20		
10	Ogółem . .							32.548	20		
	II. W gotówce.										
11	Na zakupno obligacyj	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	„ „ listów zast.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Na rzecz majątku obrotowego	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Umieszczono w Kasie oszczędności	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Rozmaite wydatki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Razem . .							—	—		
17	Do tego zapas kasowy z końcem r. 1891							—	—		
	Ogółem . .							—	—		

Bilans majątku zakładowego.

Liczba porząd.	Przedmiot	Kwota zł.	Kwota ct.
	I. W efektach wartościowych.		
1	Stan pokryty wynosił z końcem roku 1890	32.548	28
	A. Przybyło w r. 1891		
2	Według liczby porządkowej 7 wykazu szczegółowego, . . — zł. — ct. a doliczyszy do tego zaległości czynne . . . . — „ — „	—	—
	Łącznie	32.548	28
	B. Ubyło w r. 1891.		
3	Według liczby porządkowej 8 wykazu szczegółowego, . . — zł. — ct. a doliczywszy do tego zaległości bierne . . . . — „ — „	—	—
	Łącznie		
4	W porównaniu wynosi stan z końcem roku 1891 . . . . . składający się z efektów wartościowych, uwidocznionych w wykazie szczegółowym lit. A.	32.548	28
	II. W gotówce.		
5	Zapas kasowy wynosił z końcem roku 1890.	—	—
6	Przychody wynosiły według liczby porządkowej 15 wykazu szczególnego,	—	—
	a doliczywsy do tego zaległości czynne	—	—
7	Łącznie	—	—
8	Wydatki wynosiły według liczby porządkowej 16 wykazu szczegółowego . . . . . — zł. ct.		
9	a doliczywszy do tego zaległości bierne . . . — „ — „		
10	Łącznie	—	—
	W porównaniu okazuje się	—	—

Wykaz Lit. A.

majątku zakładowego w efektach wartościowych powstałych z kwoty 20.000 zł. przyzwolonej z funduszów państwowych w r. 1870 na utworzenie majątku zakładowego krajowego funduszu emerytalnego szkolnego

Licz. porz.	Bliższe oznaczenie efektów	Datum	Serya	Liczba	Stopa %	Na kwotę pojedyńczo zł.	ct.	razem zł.	ct.
1	List zast. galic. Tow. kred. ziemsk.	1/1 1890	I.	382	4 1/2	10 000	—		
2	„ „ „ „ „ „	„ „	II.	2.017	„	5.000	—		
3	„ „ „ „ „ „	1/7 1890	II.	3.360	„	5.000	—		
4	„ „ „ „ „ „	„ „	II.	3.361	„	5.000	—		
5	„ „ „ „ „ „	„ „	II.	3.362	„	5.000	—		
6	„ „ „ „ „ „	„ „	III.	7.805	„	1.000	—		
7	„ „ „ „ „ „	„ „	III.	15.264	„	1.000	—		
8	„ „ „ „ „ „	„ „	V.	7.849	„	100	—		
9	„ „ „ „ „ „	„ „	V.	15.583	„	100	—		
10	„ „ „ „ „ „	„ „	V.	15.584	„	100	—		
11	„ „ „ „ „ „	1/1 1882	V.	154	4	100	—		
12	„ „ „ „ „ „	„ „	V.	155	„	100	—	32.500	—
13	Książeczka galic. Kasy oszczędności	18/12 1890		33.944	„	48	28	48	28
	Ogółem . .							32.548	28

Liez. porz.	Bliższe oznaczenie rubryk	Należytość						Uiszczenie		Zaległości bierne	
		zaległa		bieżąca		łącznie					
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct.
	B. Majątek powstały z nadwyżek dochodów umieszczonych chwilowo w papierach wartościowych.										
	Przychody.										
	I. W efektach wartościowych.										
1	Zakupione obligacye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	Przepisane „ . .	—	—	12.650	—	12.650	—	12.650	—	—	—
3	Zakupione listy zastawne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Przepisane „ „ . .	—	—	10.100	—	10.100	—	10.100	—	—	—
5	Książeczki Kasy oszczęd.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	Rozmaite przychody	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Razem . .			22.750	—	22.750	—	22.750	—	—	—
8	Do tego zapasy z początkiem r. 1891* . . .					38.308	37				
9	Łącznie . .					61.058	37				
	*Ogólny początkowy zapas kasowy 70.856 zł. 65 ct. od tego zapas kasowy majątku zakładowego pod *A.* 32.548 „ 28 „ pozostaje zapas kasowy dla majątku wykazanego pod *B.* 38.308 zł. 37 ct.										
	II. W gotówce										
10	Nadwyżka majątku obrotowego	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
11	Zapisy i darowizny	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	Wartość sprzedanych obligacyj	—	—	11.656	92	11.656	92	11.656	92	—	—
13	Wartość sprzedanych listów zastawnych . . .	—	—	24.658	10	24.658	10	24.658	10	—	—
14	Wartość wylosowanych listów zastawnych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Podjęto z Kasy oszczędności	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16	Rozmaite przychody	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17	Razem . .			36.315	02	36.315	02	36.315	02		
18	Do tego zapas kasowy z początkiem r. 1891							—	—		
19	Ogółem . .							36.315	02		

Licz. porz.	Bliższe oznaczenie rubryk	Należytość: zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	łącznie zł.	łącznie ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Zaległości bierne zł.	Zaległości bierne ct.
	Rozchody.										
	I. W efektach wartościowych.										
1	Sprzedane obligacye . .	—	—	12.650	—	12.650	—	12.650	—	—	—
2	Obligacye wydane do przepisania	—	—	12.650	—	12.650	—	12.650	—	—	—
3	Wylosowane listy zastawne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	Listy zastawne wydane do przepisania . . .	—	—	10.100	—	10.100	—	10.100	—	—	—
5	Sprzedane listy zastawne .	—	—	25.400	—	25.400	—	25.400	—	—	—
6	Rozmaite wydatki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Zrealizowane książki Kasy oszczędności	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Razem .	—	—	60.800	—	60.800	—	60.800	—	—	—
8	Do tego zapas kasowy z końcem roku 1891* . .					258	37				
9	Łącznie . .					61.058	37				
10	*Ogólny zapas kasowy z końcem roku 1891 32.806 zł. 65 ct. Od tego zapas kasowy majątku zakładowego wykazanego pod *A.* 32.548 „ 28 „ Pozostaje zapas kasowy dla majątku wykazanego pod *B.* . . 258 zł. 37 ct.										
	II. W gotówce.										
11	Na zakupno obligacyj	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
12	„ „ listów zastawnych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13	Umieszczono w Kasie oszcz.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14	Rozmaite wydatki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15	Do majątku obrotowego na pokrycie niedoboru . .	—	—	36.315	02	36.315	02	36.315	02	—	—
16	Razem . .	—	—	36.315	02	36.315	02	36.315	02	—	—
17	Do tego zapas kasowy z końcem roku 1891							—	—		
18	Ogółem . .							36.315	02		

Bilans

majątku, powstałego z nadwyżek dochodów krajowego funduszu emerytalnego szkolnego, umieszczonych chwilowo w papierach wartościowych.

Licz. porz.	Przedmiot	Kwota zł.	Kwota ct.
	I. W efektach wartościowych.		
1	Stan pokryty wynosił z końcem r. 1890	38.308	37
	A. Przybyło w r. 1891.		
2	Według liczby porządkowej 7 wykazu szczegółowego . . 22.750 zł. a doliczywszy do tego zaległości czynne . . . . . — „ Łącznie . . . 22.750 zł.		
	B. Ubyło w r. 1891.		
3	Według liczby porządkowej 8 wykazu szczegółowego 60.800 zł. a doliczywszy do tego zaległości bierne . . — „ Łącznie . . 60.800 „		
4	W porównaniu więc pomniejszył się o	38.050	—
5	i wynosi z końcem roku 1891	258	37
	składający się z efektów wartościowych, uwidocznionych w wykazie szczegółowym lit. B.		
	II. W gotówce.		
6	Zapas kasowy z końcem r. 1891 wynosił.	—	—
7	Przychody wynosiły według liczby porządkowej 17 wykazu szczegółowego	36.315	02
	a doliczywszy do tego zaległości czynne	—	—
	Ogółem	36.315	02
8	Wydatki wynosiły według liczby porządkowej 16 wykazu szczegółowego . . . . . 36.315 zł. 02 ct. a doliczywszy do tego zaległości bierne . — „ — „ Łącznie	36.315	02
9	W porównaniu okazują się	—	—

Wykaz lit. B.

efektów wartościowych krajowego funduszu emerytalnego szkolnego z nadwyżek dochodów umieszczonych chwilowo w papierach wartościowych.

Licz. porz.	Bliższe oznaczenie efektów	Datum	Serya	Liczba	Stopa %	Na kwotę pojedynczo zł.	ct.	razem zł.	ct.
1	Książeczka Kasy oszczędności . .	$^{13}/_{7}$ 1887		49.938	4	17	76		
2	„ „ „	$^{11}/_{6}$ „		1.155	4	75	59		
3	„ „ „	$^{29}/_{1}$ „		41.424	4	49	62		
4	„ „ „	$^{2}/_{3}$ „		55.153	4	16	25		
5	„ „ „	$^{15}/_{1}$ „		72.052	4	89	95		
6	„ „ „	$^{18}/_{12}$ 1890		33.945	4	9	20	258	37

*

Wykaz

dochodów i wydatków krajowego funduszu emerytalnego szkolnego na rok 1891 według dzienników c. k. głównej Kasy krajowej we Lwowie.

Licz. porz.	W miesiącu	Dochody				Wydatki			
		w gotówce		w papierach wartościowych		w gotówce		w papierach wartościowych	
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
1	styczniu 1891	2.912	26	—	—	1.241	44½	—	—
2	lutym „	1.456	67	—	—	1.194	46	—	—
3	marcu „	64.994	04	10.100	—	48.789	82	48.150	—
4	kwietniu „	8.039	36	—	—	1.634	78	—	—
5	maju „	43.385	36	12.650	—	63.027	17	12.650	—
6	czerwcu „	5.866	95½	—	—	13.269	08½	—	—
7	lipcu „	1.470	02	—	—	1.184	91	—	—
8	sierpniu „	35.320	83	—	—	26.205	23½	—	—
9	wrześniu „	20.228	54½	—	—	27.760	58½	—	—
10	październiku „	7.707	10	—	—	1.455	32	—	—
11	listopadzie „	12.328	07	—	—	14.289	93½	—	—
12	grudniu „	12.609	52½	—	—	14.864	51	—	—
	Razem	216.318	73½	22.750	—	214.917	25½	60.800	—
	Zapas kasowy z początkiem i końcem roku 1891	3.744	23	70.856	65	5.145	71	32.806	65
	Ogółem	220.062	96½	93.606	65	220.062	96½	93.606	65

Do l. 13.538 ex 1892.
K. R. S.

UZASADNIENIE RÓŻNIC

do zamknięcia rachunku kraj. funduszu emerytalnego szkolnego

za rok

1891

Sporządzono w Departamencie rachunkowym c. k. Namiestnictwa.

Dochody. Fundusz krajowy

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891 zł.	Dochody w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 24. listopada 1890. zł.
		Dochody.			
I.	1—5	Odsetki od kapitałów	2.780	79	1.793
II.	6	Datek stały z krajowego funduszu szkolnego	12.800	—	12.800
IV.	8	Interkalarya od opróżnionych posad	14.343	66	9.710
V.	9	Stałe wkładki nauczycieli i nauczycielek	56.125	89	35.000
VI.	10	Wkładki dwuprocentowe za czas służby przedetatowej . . .	13.205	39½	7.774
VII.	11	Rozmaite przychody	1.316	09	—
VIII.	12	Dochód ze spieniężenia reszty efektów wartościowych obrotowego kapitału lokowanego	36.315	02	7.550
IX.		Zwroty z emerytur	92	03	—
X.		Zwroty z pensyj wdów	58	32	—
XI.		Zwroty z dodatków na wychowanie sierót	137	04	—

szkolny emerytalny. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody				Uzasadnienie różnic	Należytości			
					czynne		bierne	
mniejsze		większe			z roku bieżącego			
zł.	ct.	zł.	ct.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—	987	79	*ad I.* Wynikłość pomyślniejsza o . . 987 zł. 79 ct. z powodu, że celem pokrycia niedoboru z r. 1890 sprzedano papiery wartościowe imiennej wartości 38.050 zł. dopiero w marcu 1891 i w maju 1891 skutkiem czego pobrano jeszcze w roku 1891 odsetki, które nie były preliminowane.	730	75	—	—
—	—	—	—		—	—	—	—
—	—	4.633	66	*ad IV.* Wynikłość pomyślniejsza o 4.633 zł. 66 ct. z powodu częściowego zapłacenia zaległości z roku 1890 i interkalaryów.	5.336	48½	—	—
—	—	21.125	39	*ad V.* Wynikłość pomyślniejsza o 21.125 zł. 39 ct. z powodu częściowego zapłacenia zaległości z roku 1890 i z powodu znaczniejszych wpływów wkładek emerytalnych.	7.469	96½	—	—
—	—	5.431	39½	*ad VI.* Wynikłość pomyślniejsza o 5.431 zł. 39½ ct. z powodu jak rubryka V.	3.081	40½	—	—
—	—	1.316	09	*ad VII.* Wynikłość pomyślniejsza o 1.316 zł. 09 ct z powodu mylnych zarachowań c. k. urzędów podatkowych.	122	93	—	—
—	—	28.765	02	*ad VIII.* Wynikłość pomyślniejsza o 28.765 zł. 02 ct. z powodu, że celem pokrycia niedoboru z roku 1890. sprzedano papiery wartościowe imiennej wartości 38.050 zł. dopiero w marcu 1891 i maju 1891 i za sprzedane papiery wartościowe gotówka, która nie była preliminowaną.	—	—	—	—
—	—	92	03	*ad IX.* Wynik pomyślniejszy o 92 zł. 03 ct. z powodu ściągnięcia nadebranych emerytur.	11	88	—	—
—	—	58	32	*ad X.* Wynikłość pomyślniejsza o 58 zł. 32 ct. jak IX.	4	45	—	—
—	—	137	04	*ad XI.* Wynikłość pomyślniejsza o 137 zł. 04 ct. jak IX	51	44	—	—

Wydatki. Krajowy fundusz

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 24 listopada 1890. zł.
		Wydatki.			
I.	1	Emerytury czasowe	6.139	78	4.513
II.	2	Emerytury dożywotnie	124.806	66	90.392
III.	3	Pensye dla wdów	52.631	50	38.175
IV.	4	Dodatki na wychowanie sierót po nauczycielach	18.095	29½	13.006
V.	5	Odprawy i kwartaty pozgonne	10.624	72	6.715
VI.	6	Zwroty z uiszczonych wkładek	1.381	42½	948
VII.	7	Koszta zarządu	3	80	23
VIII.	8	Rozmaite wydatki	1.234	07½	—

szkolny emerytalny. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki				Uzasadnienie różnic	Należytości			
mniejsze		większe			czynne		bierne	
					z roku bieżącego			
zł.	ct.	zł.	ct.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—	1.626	78	*ad I.* Wynikłość niepomyślniejsza o 1.626 zł. 87 ct. z powodu częściowego wypłacenia zaległości z r. 1890, tudzież z powodu zaasygnowauia w r. 1891 więcej emerytur czasowych.	—	—	1.018	91
—	—	34.414	66	*ad II.* Wynikłość niepomyślniejsza o 34.414 zł. 66 ct. jak rubryka I.	—	—	20.231	13½
—	—	14.456	50½	*ad III.* Wynikłość niepomyślniejsza o 14.456 zł. 50 ct. jak rubryka I.	—	—	8.310	27½
—	—	5.089	29	*ad IV.* Wynikłość niepomyślniejsza o 5.089 zł. 29½ ct. jak rubryka I.	—	—	3.211	44½
—	—	3.909	72	*ad V.* Wynikłość niepomyślniejsza o 3.909 zł. 72 ct. jak rubryka I.	—	—	2.757	07
—	—	433	42	*ad VI.* Wynikłość niepomyślniejsza o 433 zł. 42 ct. z powodu wypłacenia zaległości z roku 1890.	—	—	174	52
19	20	—	—	*ad VII.* Wynikłość pomyślniejszą o 19 zł. 20 ct. ponieważ spodziewane wydatki nie nastąpiły.	—	—	—	—
—	—	1.234	07½	*ad VIII.* Wynikłość niepomyślniejsza o 1234 zł. 07½ ct. z powodu mylnych zarachowań c. k. urzędów podatkowych.	—	—	117	40

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

III.

Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

ODDZIAŁ CHORYCH I POŁOŻNIC.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1891.

W załączeniu wykaz należytości czynnych i biernych z lat ubiegłych.

LW. 55.835/1892.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	SUMARYUSZ	Oddział chorych — Wynikłości w roku 1891. zł.	ct.	Oddział położnic — Wynikłości w roku 1891. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. Listopada 1890. zł.
		A. Wydatki.							
I.	1-14	Płace i emolumenta etatowe . .	31.614	70	2.789	—	34.403	70	33.755
II.	15-20	Koszta utrzymania osób nieetatowych .	24.289	77	2.580	43	26.880	20	27.389
III.	21-32	Pensye i emerytury	5.068	02	597	—	5.665	02	5.385
IV.	33 36	Zaopatrzenia i dary z łaski . . .	176	—	62	75	238	75	239
V.	37	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych	—	—	—	—	—	—	100
VI.	38-39	Remuneracye i zapomogi . . .	1.221	60	277	46	1.499	06	930
VII.	40-49	Koszta gospodarcze	89.676	13	6.207	75	95.883	88	83.977
VIII.	50 56	„ sanitarne	18.347	54	800	21	19.147	75	16 200
IX.	57	„ kancelaryjne	953	55	73	—	1.026	55	850
X.	58	„ kapliczne	178	59	13	—	191	59	240
XI.	59-61	Utrzymanie budynków { 1. zwyczajne .	3.489	15	262	50	3.751	65	3.630
		{ *2. nadzwyczajne*	*419*	*19*	*31*	—	*450*	*19*	*2.300*
XII.	62 63	Odsetki od kapitałów dłużnych . .	1.408	06	352	02	1.760	08	1.760
XIII.	64	Podatki i daniny	7	70	—	—	7	70	20
XIV.	65-66	Rozmaite	336	75	26	—	362	75	325
XV.	67	Zapomogi dla położnic . . .	—	—	—	—	—	—	—
XVI.	68	Koszta utrzymania dzieci zrodzonych na bezpłatnym oddziale położnic . .	—	—	10	65	10	65	30
XVII.	69	Ryczałt za utrzymanie dzieci w szpitalu św. Zofii	16.000	—	—	—	16.000	—	16.000
		Suma wydatków { 1. zwyczajnych .	192.777	56	14.051	77	206.829	33	190.830
		{ *2. nadzwyczajnych*	*419*	*19*	*31*	—	*450*	*19*	*2.300*
			193.196	75	14.082	77	207.279	52	193.130
		Nadwyżka dochodów	—	—	—	—	—	—	9.535
		Razem . .	193.196	75	14.082	77	207.279	52	202.665
	70	Do tego: Nowe budowy:							
		a) Kupno gruntu pod budowę zakładu położnic . . 20.875 zł.							
		b) Roboty przygotowawcze . . . 2.000 „	—	—	22.875	—	22.875	—	22 000
		Suma wydatków .	193.196	75	36.957	77	230.154	52	224.665
		B. Dochody.							
I.	1-3	Dodatki	27.280	38	157	80	27.438	18	25.684
II.	4	Opłaty pośmiertne	10.907	01	—	—	10.907	01	7.500
III.	5—7	Zwroty kosztów leczenia . . .	147.242	51	13.394	90	160.637	41	169.190
IV.	8	Rozmaite	2.054	67	179	50	2.234	17	150
		Suma dochodów .	187.484	57	13.732	20	201.216	77	202.524
—	9	Dotacya pobrana z funduszu krajowego .	5.712	18	350	57	6.062	75	141
		Razem .	193.196	75	14.082	77	207.279	52	202.665
—	10	Do tego: Dotacya na kupno gruntu pod budowę zakładu położnic i na roboty przygotowawcze . . .	—	—	22.875	—	22.875	—	22.000
		Razem zgodnie z wydatkami .	193.196	75	36.957	77	230.154	52	224.665

powszechny we Lwowie.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości mniejsze zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	Należytości czynne z roku bieżącego ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	Należytości bierne z roku bieżącego ct.
—	649	**Porównanie sumaryczne** kwot preliminowanych z rzeczywistemi wynikłościami, bez względu na pobraną dotacyę przedstawia wyniki następujące:	1.306	41	—	—
509	—		63	75	—	—
—	280					
—	—					
100	—	**I. W oddziale chorych:**				
—	569	**Wydatki** prelimin. wynosiły 177.520 zł.				
—	11.907	„ rzeczywiste . . . 193.197 „				
—	2.948	Wydatki *większe* o . . . 15.677 zł.				
—	176	**Dochody** prelimin. wynosiły 187.055 zł.				
48	—	„ rzeczywiste bez dotacyi . . . . . 187.485 „				
—	121					
1.850	—	Dochody *większe* o . . . 430 „				
—	—	**Wynik** mniej *korzystny* o *różnicę* w kwocie . . 15.247 zł.				
12	—					
—	38	**II. W oddziale położnic:**				
—	—	**Wydatki** prelimin. z wyłączeniem kosztów budowy wynosiły 15 610 zł.				
15	—	„ rzeczywiste . . . 14.083 „				
—	—	Wydatki *mniejsze* o . . . . 1.527 zł.				
688	16.688	**Dochody** prelimin. wynosiły 15.469 zł.				
1.850	—	„ rzeczywiste . . . 13.732 „				
2.538	16 688	Dochody *mniejsze* o . . . . 1 737 „	1.370	16	—	—
9 535	—	**Wynik** *mniej korzystny* o *różnicę* w kwocie . 210 zł.				
12.073	16.688	Ogółem *wynik mniej korzystny* o . *15.457 zł.*				
—	4.615	zgodny: *a)* z mniej oddaną nadwyżką . 9.535 zł.				
—	—	*b)* więcej pobraną dotacyą . . 5.922 „				
—	—	czyli jak wyżej wykazano o . . . . 15.457 zł.				
—	875					
—	—					
—	5.490	**Stan majątku z końcem roku 1891.**				
		Należytości czynne: **Stan czynny.**				
—	—	1) W rubryce wydatków:				
—	1.755	*a)* bieżące . . . . . 1.370 zł. 16 ct.				
—	3.407	*b)* z lat ubiegłych (str. 383) 778 „ 17 „ 2.148 zł. 33 ct.	2.749	83	—	—
8.553	—	2) W rubryce dochodów:				
—	2.084	*a)* bieżące . . . . . 160.792 zł. 88½ ct.	158.043	05½	—	—
8.553	7 246	*b)* z lat ubiegłych (str. 383) 72.402 „ 92½ „ 233.195 zł. 81 ct.				
—	5.922	Razem . . 235.344 zł. 14 ct.				
8 553	13.168	**Stan bierny:**				
—	4.615	*Należytosci bierne*: . . . . . — „ — „	160.792	88½	—	-
—	875	Czysty stan czynny . . . 235.344 zł. 14 ct.				
—	5.490					

Wydatki. **Krajowy szpital**

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Oddział chorych zł.	Oddział chorych ct.	Oddział położnic zł.	Oddział położnic ct.	Razem zł.	Razem ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. Listopada 1890. zł.
budżetu			Wydatki w roku 1891.						
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**							
	1	Dyrektor:							
		a) płaca	1.488	—	112	—	1.600	—	1.600
		b) 3 dodatki pięcioletnie po 300 zł.	837	—	63	—	900	—	900
		c) dodatek na pomieszkanie	372	—	28	—	400	—	400
		d) opał 47.736 metr. drzewa po 3 zł. 60 ct.	163	20	12	—	175	20	172
	2	7 prymaryuszów:							
		a) płaca po 1.200 zł.	8.300	—	—	—	8.300	—	8.400
		b) dodatki pięcioletnie po 200 zł.	3.150	—	—	—	3.150	—	3.200
	3	Profesor położnictwa, płaca	—	—	650	—	650	—	650
	4	8 sekundaryuszów płaca po 600 zł.	4.200	—	600	—	4.800	—	4.800
	5	4 asystentów płaca po 500 zł.	1.999	92	—	—	1.999	92	2.000
	6	Akuszerka I-sza, płaca	—	—	400	—	400	—	400
	7	Prosektor:							
		a) płaca	1.116	—	84	—	1.200	—	1.200
		b) 3 dodatki pięcioletnie po 200 zł.	558	—	42	—	600	—	600
	8	Chemik patologii: płaca	930	—	70	—	1.000	—	1.000
	9	2 kapelanów:							
		a) płaca	838	25	63	—	901	25	1.200
		b) dodatki na pomieszkanie po 200 zł.	186	—	14	—	200	—	400
	10	Rządca:							
		a) płaca	1.116	—	84	—	1.200	—	1.200
		b) 3 dodatki pięcioletnie po 200 zł.	558	—	42	—	600	—	600
		c) opał 47.736 metr. drzewa po 3 zł. 60 ct.	163	20	12		175	20	172
		d) oświetlenie 120 kilo nafty i 12 kilo świec	33	—	3	—	36	—	41
	11	2 oficyałów:							
		a) płaca po 1.000 zł.	1.860	—	140	—	2.000	—	2.000
		b) dodatki pięcioletnie	140	—	10	—	150	—	150
	12	2 pisarzy:							
		a) płaca po 600 zł.	1.116	—	84	—	1.200	—	1.200
		b) dodatki pięcioletnie po 100 zł.	279	—	21	—	300	—	300
		c) „ na pomieszkanie po 100 zł..	186	—	14	—	200	—	200
	13	Woźny:							
		a) płaca	372	—	28	—	400	—	400
		b) dodatek pięcioletni	28	—	2	—	30	—	30
		c) „ na ubiór	47	—	3	—	50	—	50
	14	Odźwierny:							
		a) płaca	318	22	24	—	342	22	350
		b) dodatki pięcioletnie po 30 zł.	34	50	3	—	37	50	90
		c) dodatek na ubiór	94	—	6	—	100	—	50
		Razem	30.483	29	2.614	—	33 097	29	33.755
		Do tego:							
	14a	Zaliczki udzielone na płace 1.582 zł. 50 ct. po strąceniu ściągniętych rat bieżących 276 „ 09 „	1.131	41	175	—	1.306	41	—
		Suma rubryki I.	31.614	70	2.789	—	34.403	70	33.755

powszechny we Lwowie. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	—					
—	3	Z powodu nieco wyższych cen drzewa.				
100	—					
50	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
		Z powodu interkalaryów.				
—	—					
—	—					
—	—					
299	—					
200	—					
—	—					
—	—					
—	—					
	3	Jak przy poz. 1 d.				
5	—	Z powodu niższych cen.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
8	—					
52	—	Z powodu interkalaryów.				
—	50	*Wydatek większy* z powodu przyznania nowo mianowanemu odźwiernemu (LW. 23.006 92.) dodatku na sprawienie munduru, preliminowaną bowiem kwotę 50 zł. pobrał przed spensyonowaniem b. odźwierny dnia 1. marca 1861. r.				
714	56					
—	1.307	*Wydatek większy* znajduje pokrycie w zwrotach ściągniętych z płac (Vide rubr. IV. poz. 8 b. doch.).	1.306	41	—	—
714	1.363		1.306	41	—	—
	649					

Wydatki. **Krajowy szpital**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Oddział chorych zł.	ct.	Oddział położnic zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. Listopada 1890. zł.
			Wydatki w roku 1891.						
II.		**Koszta utrzymania osób nieetatowych.**							
	15	19 Sióstr Miłosierdzia:							
		a) płaca tychże rocznie po 80 zł.	1.440	—	80	—	1.520	—	1.520
		b) wikt z pieczywem i dodatkami	3.323	45	184	64	3.508	09	3.420
		c) ryczałt za pranie bielizny	391	50	21	75	413	25	413
	16	8 dyetaryuszów płaca	3.388	30	256	—	3.644	30	3.394
	17	2 dyetaryuszów wikt z pieczywem	432	11	33	—	465	11	420
	18	2 akuszerki płaca	—	—	600	—	600	—	600
	19	Służba oddziałowa:							
		a) płaca: 4.496 zł. 62 ct.							
		b) wikt z pieczywem 6.883 „ 50 „							
		c) gratyfikacye 80 „ — „	10.483	83	976	29	11.460	12	11.448
	20	Służba wspólna:							
		a) płaca 2.728 zł. 52 ct.							
		b) wikt z pieczywem 2.397 „ 06 „							
		c) gratyfikacye 80 „ — „	4.840	58	365	—	5.205	58	6.174
		Razem	24.299	77	2.516	68	26.816	45	27.389
		Do tego: Zaliczki udzielone na płace po strąceniu ściągniętych rat bieżących	—	—	63	75	63	75	—
		Suma rubryki II.	24.299	77	2.580	43	26.880	20	27.389
II.		**Pensye i emerytury.**							
	21	Grund Ludwika, wdowa po rządcy z rocznych 245 zł.	204	—	15	—	219	—	219
	22	Burkhardt Franciszka, wdowa po kontrolorze, z rocznych 175 zł.	145	—	11	—	156	—	156
	23	Dr. Berthleff, były dyrektor z rocznych 1.400 zł.	1.163	—	88	—	1 251	—	1.251
	24	Dr. Finger, były profesor kliniki	315	—	—	—	315	—	315
	25	Neuhauser Karolina, wdowa po prymaryuszu	600	—	—	—	600	—	600
	26	Jaroszyńska Eugenia, wdowa po oficyale	310	20	23	—	333	20	333
		Do przeniesienia	2.737	20	137	—	2.874	20	2.874

powszechny we Lwowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	88	Z powodu wyższych cen artykułów żywności.				
—	—					
—	250	*Wydatek większy* spowodowany pomnożeniem czynności kancelaryjnych w skutek większej ilości chorych a wreszcie z powodu nadzwyczajnych czynności mianowicie sporządzenia wykazów zaległ. kosztów lecz. dla Starostwa lwowskiego (LW. 6.358, 25.381 i 31.215 ex 91.)				
—	45	Z powodu wyższych cen artykułów żywności.	63	75	—	—
—	—					
—	12					
968	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, że laborant, łaziebny, kapliczny i dozorca trupiarni nie pobierali wiktu z kuchni szpitalnej, nadto, że nowo przyjętej służbie płacono mniejsze wynagrodzenie jak w budżecie uchwalono, tudzież z powodu zaprowadzenia nieco oszczędniejszej normy żywienia (LW. 21.326/90).				
968	395	*Wydatek* ten znajduje pokrycie w zwrotach ściągniętych z płac (Vid. rubr. IV. poz. 8 b. dochod.)	63	75	—	—
—	64					
968	459					
509						
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Oddział chorych		Oddział położnic		Razem		Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. Listopada 1890.
			Wydatki w roku 1891.						
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.
III.		Z przeniesienia .	2.737	20	137	—	2.874	20	2.874
	27	Koestlich Józefa, wdowa po oficyale .							
	28	„ „ dodatek na wychowanie dzieci	403	20	30	—	433	20	433
	29	Marczak Helena, wdowa po pisarzu .							
	30	„ „ dodatek na wychowanie dzieci	423	—	32	—	455	—	455
	31	Dr. Chądzyński Jan, były prymaryusz .	1.238	40	—	—	1.238	40	1.238
	32	Grochalska Marya, była akuszerka .	—	—	385	—	385	—	385
	32*a*	Piro Karol, były odźwierny . .	166	62	13	—	179	62	—
	32*b*	Dr. Kilarski Józef, były prymaryusz .	99	60	—	—	99	60	—
		Suma rubryki III. .	5.068	02	597	—	5.665	02	5.385
IV.		**Zaopatrzenia i dary z łaski.**							
	33	Czarnecka Wiktorya, była dozorczyni .	72	—	—	—	72	—	72
	34	Christl Laura, sierota po kontrolorze z rocznych 63 zł.	52	—	4	—	56	—	56
	35	Hammer Joanna sierota po pisarzu z rocznych 63 zł.	52	—	4	—	56	—	56
	36	Swoboda Marya, była akuszerka . .	—	—	54	75	54	75	55
		Suma rubryki IV. .	176	—	62	75	238	75	239
V.	37	**Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych . . . . . .**	—	—	—	—	—	—	100
VI.		**Remuneracye i zapomogi.**							
	38	Za sprawdzanie recept . . .	133	60	10	46	144	06	130
	39	Remuneracye i zapomogi . . .	1.088	—	267	—	1.355	—	800
		Suma rubryki VI. .	1.221	60	277	46	1.499	06	930
VII.		**Koszta gospodarcze.**							
	40	Żywienie chorych: *a*) Zwykła strawa i dodatki 54 277 zł. 64 ct. *α*) Utrzymanie rekonwalescentów w zakładzie św. Józefa . . 1.239 „ — „	51.938	22	3 578	42	55.516	64	45.500
		Do przeniesienia .	51.938	22	3.578	42	55.516	64	45.500

powszechny we Lwowie. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	180	Nowo przyznana emerytura od 1. czerwca 1891. z rocznych 308 zł. (LW. 15574/91).				
—	100	Nowo przyznana emerytura od 1. grudnia 1891. z rocznych 1.195 zł. 20 ct. (LW. 52 541/91).				
—	280					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
100	—					
		Z powodu że nie było wypadków śmierci.				
—	14	*Wydatek większy* na podstawie obrachunku z funduszem krajowym.				
—	555	*Wydatek większy* ponieważ udzielić musiano więcej zapomóg dyetaryuszom i służbie wskutek panującej drożyzny, a nadto udzielono także 4 bezpłatnym praktykantom lekarskim remuneracye po 50 zł. za gorliwe pełnienie czynności lekarskich, które znacznie zwiększyły się (LW. 55.352/91.) Wysoki Sejm uznając że preliminowana dotychczas kwota była niewystarczającą podwyższył w budżecie roku 1892 kredyt na ten cel do kwoty 1.200 zł.				
—	569					
—	10.017	Na przekroczenie tej pozycyi wpłynęły przedewszystkiem wyższe ceny artykułów żywienia. W roku bieżącym płacono za kilogram mięsa 50 ct. czyli w porówna-				
—	10.017					

Wydatki. **Krajowy szpital**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Oddział chorych zł.	Oddział chorych ct.	Oddział położnic zł.	Oddział położnic ct.	Razem zł.	Razem ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. Listopada 1890. zł.
			Wydatki w roku 1891.						
VII.		Z przeniesienia .	51.938	22	3.578	42	55 516	64	45.500
		b) 4 Siostry Miłosierdzia:							
		α) płaca . . . 320 zł. — ct.							
		β) wikt z pieczywem i dodatki . . . . 738 „ 56 „							
		γ) ryczałt za pranie bielizny 87 „ — „	1.065	86	79	70	1.145	56	1.127
		c) Koszta utrzymania służby kuchennej:							
		α) płaca 12 sług rocznie 683 zł. 99 ct.							
		β) wikt tychże z pieczywem . . . 1 323 „ 47 „							
		γ) gratyfikacye . . 40 „ — „	1.903	46	144	—	2.047	46	2.320
		d) Drzewo i węgle do kuchni . .	1.628	60	123	—	1.751	60	1.700
		e) Naczynia i sprzęty kuchenne . .	239	43	18	—	257	43	350
		f) Pieczywo dla chorych . . .	7.405	21	411	38	7.816	59	5.800
		g) Wino dla chorych . . .	1.126	26	—	05	1.126	31	1.200
	41	Lekarz dyżurny wikt z pieczywem i winem	307	80	23	—	330	80	348
	42	Opał sal, łazienek i innych ubikacyj .	3 844	80	289	—	4.133	80	4.200
	43	Oświetlenie naftą z lampiarzem . .	1.545	86	116	-	1.661	86	1.800
	44	Sprzęty, zakupno i naprawa . .	1.874	61	149	—	2.023	61	2.000
	45	Fiakrowe dla rządcy	186	—	14	-	200	—	200
	46	Utrzymanie ogrodu spacerowego . .	7	—	—	—	7	-	100
	47	Pralnia	6.688	78	503	—	7.191	78	6.400
	48	Bielizna, pościel i odzież:							
		a) Zakupno i naprawa . . .	9.242	63	708	10	9.950	73	10.000
		b) 1 Siostra Miłosierdzia w magazynie bielizny:							
		α) płaca . . . . . 80 zł. — ct.							
		β) wikt z pieczywem i dodatkami . . . 184 „ 64 „							
		γ) ryczałt za pranie bielizny 21 „ 75 „	266	29	20	10	286	39	282
	49	Słoma do sienników	405	32	31	—	436	32	650
		Suma rubryki VII. .	89.676	13	6.207	75	95.883	88	83 977

powszechny we Lwowie. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	10.017	niu z rokiem ubiegłym więcej o 8 ct. a nadto z powodu wzrostu ilości dni leczenia, która wynosiła w r. 1890. . . 235.656 dni a „ 1891. . . 253.610 „ wzrosła zatem o . 17.954 dni. Dalszym powodem zwiększonego wydatku jest także utrzymywanie rekouwalescentów w szpitalu św. Józefa kosztem 1.239 zł. (LW. 5.714/91).				
—	18	Z powodu jak przy rubr. II. poz. 15 b).				
273	—	*Wydatek mniejszy* z powodu zaprowadzenia nieco oszczędniejszej normy żywienia (LW. 21.326/90).				
—	52	Z powodu wyższych cen drzewa.				
93	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby.				
—	2.017	*Wydatek większy* z powodu jak przy Rubr. VII. poz. 40a.				
74	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, że koszt wina na polewki winne używany wedle normy nie jako napój, lecz jako potrawę zarachowano w Rubr. VII. poz. 40a.				
17	—	Uzasadnienie przy Rubr. VII. poz. 40c).				
66	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby.				
138	—	*Wydatek mniejszy* ponieważ używano przeważnie nafty niższego numeru.				
—	24	*Wydatek* nieznacznie *większy* zastósowany do potrzeby.				
—	—					
93	—	*Wydatek mniejszy* gdyż w roku tym nie było koniecznej potrzeby, zakupienia krzewów i nasion.				
—	792	*Wydatek większy* gdyż z powodu zwiększonego stanu chorych prano więcej bielizny, i że drzewo było droższe.				
49	—	*Wydatek* nieznacznie *mniejszy* ponieważ za zagubione lub zniszczone rzeczy przez służbę wpłynęły zwroty.				
—	4	Uzasadnienie przy Rubr. II. poz. 15b).				
214	—	*Wydatek mniejszy* z powodu zatwierdzenia korzystniejszej oferty.				
1.017	12.924					
	11.907					

Wydatki. **Krajowy szpital**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Foszczególnienie	Oddział chorych — Wydatki w roku 1891. zł.	ct.	Oddział położnic — Wydatki w roku 1891. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. Listopada 1890. zł.
VIII.		**Koszta sanitarne.**							
	50	Lekarstwa	8.080	78	434	52	8.515	30	6.800
	51	Potrzeby sanitarne	8.393	12	293	96	8.687	08	6.900
	52	Szczudła, buty, opaski przepuklinowe itd.	705	—	—	—	705	—	1.050
	53	Laboratoryum chemiczno-patologiczne	58	44	4	—	62	44	150
	54	Prosektoryum	149	22	11	—	160	22	100
	55	Instrumenta chirurgiczne	495	98	21	73	517	71	700
	56	Koszta pogrzebowe	465	—	35	—	500	—	500
		Suma rubryki VIII.	18.347	54	800	21	19.147	75	16 200
IX.		**Koszta kancelaryjne.**							
	57	Druki, litografie, potrzeby do pisania, koszta insercyjne itp.	953	55	73	—	1.026	55	850
X.	58	**Koszta kapliczne**	178	59	13	—	191	59	240
XI.		**Utrzymanie budynków.**							
	59	Konserwacye i reparacye gmachu: *a*) zwyczajne	2.926	17	220	—	3.146	17	3.000
		b) *nadzwyczajne*:							
		a) pogłębienie studni	—	—	—	—	—	—	*1.800*
		β) zmiana rur spustowych przy gmachu głównym	*419*	*19*	*31*	—	*450*	*19*	*500*
	60	Asekuracya budynków	144	48	11	—	155	48	180
	61	Kominiarze i straż ogniowa	418	50	31	50	450	—	450
		Suma wydatków 1) zwyczajnych	3.489	15	262	50	3.751	65	3.650
		Suma wydatków 2) *nadzwyczajnych*	*419*	*19*	*31*	—	*450*	*19*	*2.300*
		Ogólna suma rubr. XI.	3.908	34	293	50	4.201	84	5.930
XII.		**Odsetki od kapitałów dłużnych.**							
	62	Funduszowi stypend. Głowińskiego: 5% od kwoty 6.705 zł. 3 kr. m. k. za część budynku użytego dla oddziału położnic	—	—	352	02	352	02	352
		Do przeniesienia	—	—	352	02	352	02	352

powszechny we Lwowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	1.715	*Wydatki większe* z powodu wykazanego przy poz. 40., wzrostu ilości dni leczenia tudzież zwiększenia się w skutek tego wydatków na desinfekcyę.				
—	1 787					
345	—	*Wydatki mniejsze* wedle potrzeby.				
87	—					
—	60	*Wydatek większy* z powodu większego przykupna potrzebnych instrumentów i szkiełek do badań oraz reparacyj niektórych narzędzi.				
182	—	*Wydatek mniejszy* zastósowany do potrzeby.				
—	—					
614	3.562					
	2.948					
—	176	Od lat trzech wydatki tego rodzaju wynoszą przeciętnie po 1.015 zł. rocznie, przyzwolona więc przez W. Sejm na ten cel kwota 850 zł. okazała się niewystarczającą.				
48	—	*Wydatek mniejszy* zastósowany do rzeczywistej potrzeby.				
—	146	*Wydatek większy* z powodu nadzwyczajnych wydatków na adaptacye nowo utworzonego oddziału obserwacyjnego (LW. 41.609/91).				
1.800	—	Zaniechano na razie pogłębienia istniejącej studni, ponieważ obok budującego się zakładu połżnic otworzona będzie nowa studnia.				
50	—	*Wydatek mniejszy* z powodu zawarcia korzystniejszej umowy.				
25	—	*Wydatek mniejszy* z powodu wymiaru niższej premi asekuracyjnej.				
—	—					
25	146					
1.850	—					
1.875	146					
1.729						
—	—					
—	—					

Wydatki. **Krajowy szpital**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych zł.	Oddział chorych ct.	Oddział położnic zł.	Oddział położnic ct.	Razem zł.	Razem ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. Listopada 1890. zł.
			Wydatki w roku 1891.						
XII.		Z przeniesienia .	—	—	352	02	352	02	352
	63	5% od kwoty 26.820 zł. 11 kr. m. k. za część budynku, użytego dla oddziału chorych	1.408	06	—	—	1.408	06	1.408
		Suma rubryki XII. .	1.408	06	352	02	1.760	08	1.760
XIII.	64	**Podatki i daniny**	7	70	—	—	7	70	20
XIV.		**Rozmaite.**							
	65	Utrzymanie biblioteki	101	61	8	—	109	61	125
	66	Przypadkowe:							
		a) rozmaite drobne nieprzewidziane . . . 88 zł. 99 ct							
		b) podwody dla chorych i rekonwalescentów . 164 „ 15 „	235	14	18	—	253	14	200
		Suma rubryki XIV. .	336	75	26	—	362	75	325
XV.		**Zapomogi dla położnic.**							
	67	Dla położnic opuszczających zakład z dzieckiem po 6 zł.	—	—	—	—	—	—	—
XVI.		**Koszta utrzymania dzieci, zrodzonych na bezpłatnym oddziale położnic.**							
	68	Wynagrodzenie mamek za karmienie dzieci, których matki na oddział chorych przeniesiono . . .	—	—	10	65	10	65	30
XVII	69	**Ryczałt za utrzymanie dzieci w szpitalu św. Zofii**	16.000	—	—	—	16.000	—	16.000
—	—	**Nadwyżka dochodów oddana funduszowi krajowemu**	—	—	—	—	—	—	9.535
—		**Nowe budowy.**							
	70a	Kupno gruntu pod budowę zakładu położnic	—	—	20.875	—	20.875	—	20.000
	70b	Roboty przygotowawcze powyższej budowy	—	—	2.000	—	2.000	—	2.000
		Suma wydatku .	—	—	22.875	—	22.875	—	22.000

powszechny we Lwowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	—					
12	—	Wedle wymiaru c. k. Urzędu podatkowego.				
15	—	*Wydatki* niestałe poniesione wedle potrzeby.				
—	53					
15	53					
	38					
—	—					
19	—	*Wydatek mniejszy* zastósowany do potrzeby.				
—	—					
9 535	—	Nadwyżki dochodów nie oddano żadnej, gdyż rzeczywiste wydatki były większe od preliminowanych o 14.150 zł. gdy zaś rzeczywiste dochody byływiększe o 4.615 „ pozostaje mniejszy wydatek jak obok 9 535 zł.				
—	875	Przekroczenie to ma powód w zapłaceniu nieprelimino-				
—	—	wanej należytości rządowej od kontraktu kupna				
—	875	gruntu pod budowę „Wulka kampianowska“ zwa- nego.				

Dochody. **Krajowy szpital**

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych zł.	Oddział chorych ct.	Oddział położnic zł.	Oddział położnic ct.	Razem zł.	Razem ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. Listopada 1890. zł.
			Dochody w roku 1891.						
I.		**Dodatki.**							
	1	Od c. k. Skarbu za 681·58 metrów drzewa opałowego, część przypadająca na te oddziały	1.354	98	151	77	1.506	75	1.400
	2	Od kasy miejskiej $^1/_5$ część dochodu z rogatek	25.847	43	—	—	25.847	43	24.200
	3	Od kasy miejskiej na utrzymanie trupiarni	77	97	6	03	84	—	84
		Suma rubryki I. .	27.280	38	157	80	27.438	18	25.684
II.	4	**Opłaty pośmiertne**	10.907	01	—	—	10.907	01	7.500
III.		**Zwroty kosztów leczenia.**							
	5	Od funduszu krajowego galicyjskiego .	131 714	84	13.151	08	144.865	92	155.000
	6	Od samopłacących	10.416	23	83	98	10.500	21	9.540
	7	Od funduszów obcokrajowych i innych publicznych	5.111	44	159	84	5.271	28	4.650
		Suma rubryki III. .	147.242	51	13.394	90	160.637	41	169.190

powszechny we Lwowie

Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	ct.
—	107	*Dochód większy* zależny od cen drzewa przyznanych przez c. k. Rząd.				
—	1.648	Wpływy te jako niestałe, naprzód dokładnie obliczone być nie mogą.				
—	—					
—	1.755					
—	3.407	*Dochód większy* zależny od ilości znaczniejszych spadków.	2.749	83	—	—
10.134	—	*Dochód mniejszy* gdyż z powodu zarządzenia do LW. 6.212/91. badania stosunków majątkowych nietylko w gminie zamieszkania, ale także w gminie przynależności, wiele kosztów zostaje w toku dochodzenia, wreszcie z powodu zniżenia taksy począwszy od 1. lipca 1891. z 84 ct. na 80 ct.	157.429	61½	—	—
—	960	*Dochody* w ogóle *większe*, z powodu większego ruchu chorych samopłacących a nadto z powodu zaprowadzenia kas chorych.	185	44	—	—
—	621		428	—	—	—
10.134	1.581	Z wykazanych obok zaległości czynnych z roku bieżącego w kwocie 158.043 zł. 05½ ct.	158.043	05½	—	—
8.553		i takichże zaległości z lat ubiegłych w kwocie . . . 71.867 „ 10½ „				
		zatem w ogólnej kwocie . . 229.910 zł. 16 ct.				
		przypada:				
		a) na oddział chorych:				
		z roku bieżącego 157.236·09½				
		z lat ubiegłych 71.445·42½ 228.681 zł. 52 ct.				
		b) na oddział położnic:				
		z roku bieżącego 806 zł. 96 ct.				
		z lat ubiegłych 421 „ 68 „ 1.228 zł. 64 ct.				
		Strąciwszy z powyższych zaległości zarachowane należytości do zwrotu w rachunkach za III. i IV. kwartał 1891. a pobrane na rachunek roku 1892. w łącznej sumie . . . . 95.136 zł. 94 ct.				
		okazuje się ostateczna zaległość w kwocie . . 133.544 zł. 58 ct. 1.228 zł. 64 ct.				
		Ogółem w obu oddziałach 134.773 zł. 22 ct.				
		a zgodna z odnośnymi protokołami stanu chorych za rok 1891.				

Dochody. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział chorych zł.	Oddział chorych ct.	Oddział położnic zł.	Oddział położnic ct.	Razem zł.	Razem ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. Listopada 1890. zł.
			Dochody w roku 1891.						
IV.	8	**Rozmaite.**							
		a) Rozmaite drobne	56	94	—	—	56	94	150
		b) Zwroty dawnych zaliczek udzielonych na płacę z rubr. I. wydatków	1.997	73	167	50	2.165	23	—
		c) Zwroty z rubr. VII. wydatków .	—	—	12	—	12	—	—
		Suma rubr. IV. .	2.054	67	179	50	2.234	17	150
—	9	**Dotacya pobrana z funduszu krajowego**	5.712	18	350	57	6.062	75	141
—	10	**Dotacya z funduszu krajowego na zakupno gruntu pod dom położnic i na przygotowawcze roboty w sprawie budowy**	—	—	22.875	—	22.875	—	22.000

powszechny we Lwowie. **Dochody.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
93	—	*Dochód mniejszy* z powodu że rzeczy po zmarłych niesprzedawano lecz rozdawano ubogim rekonwalescentom.				
—	2.165	*Dochód większy* budżetem nieobjęty stanowi zwrot zaliczek wydanych a zarachowanych na rubryki stałe w myśl uchwały Wys. Sejmu z d. 14. października 1874.				
—	12	*Dochód* ten stanowi zwot za zagubioną bieliznę przez b. akuszerkę M. Grochalską.				
93	2.177					
	2.084					
—	5.922	*Dochód większy* wskutek niekorzystnych wynikłości Rubr. III. „Zwroty kosztów leczenia“.				
—	875	Wyjaśnienie przy poz. 70a) i b).				

WYKAZ NALEŻYTOŚCI

czynnych i biernych z lat ubiegłych z końcem roku 1891.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Należytości czynne zł.	ct.	bierne zł.	ct.
		A. Wydatki.				
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**				
	14a	Zaliczki na płace	775	57	—	—
		Koszta gospodarcze.				
	48a	Bielizna, pościel i odzież	2	60	—	—
		Suma A. . .	778	17	—	—
		B. Dochody.				
II.		**Opłaty pośmiertne.**				
	4.	Zaległe należytości od stron uprawnionych	535	82	—	—
III.	5-7.	**Zwroty kosztów leczenia.**				
		a) od samopłacących	2.389	28	—	—
		b) od funduszów obcokrajowych i innych	859	86	—	—
		c) od stron rozmaitych niewyśledzonych	68 617	96½	—	—
		Suma B. . .	72.402	92½	—	—
		Do tego suma A. .	778	17	—	—
		Ogółem . .	73.181	09½	—	—

IV.

Fundusz podrzutków we Lwowie.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1891.

LW. 45.094/1892.

Fundusz podrzutków

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1891. zł.	Wynikłości w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.
		Wydatki.			
I.	1	Potrzeby kancelaryjne na druki i t. p.	—	—	10
II.		**Remuneracye i zapomogi.**			
	2	Akuszerce zakładu położnic za stręczenie żywicielek, tudzież pieluszkowe	—	—	10
	3	Żywicielkom za gorliwe pielęgnowanie dzieci w pierwszym roku życia	—	—	10
	4	Tymże za gorliwe dozorowanie dorosłych dzieci i na potrzeby szkolne	20	—	50
		Suma rubryki II. .	20	—	70
III.	5	**Koszta utrzymania dzieci**	188	07	312
IV.	6	**Koszta leczenia dzieci**	—	—	10
V.	7	**Zapomogi dla położnic**	5.040	—	3.600
VI.		**Rozmaite wydatki.**			
	8	Żywicielkom na koszta pogrzebowe ryczałt	—	—	10
	9	Zwrot kosztów utrzymania dzieci do gminy miasta Lwowa przynależnych	—	—	50
		Suma rubryki V.	—	—	60
		Suma wydatków .	5.248	07	4.062
		Dochody.			
	1	**Dotacya z funduszu krajowego**	5.248	07	4.062

we Lwowie.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
10	—		—		—	—
		Nie było żadnego wydatku.				
10	—		—	—	—	—
10	—		—	—	—	—
30	—	*Wydatek mniejszy*, z powodu niestałości tej pozycyi budżetu.	—	—	—	—
50	—		—	—	—	—
124	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ żadne dziecię w roku przedmiotowym z zakładu położnic nie przybyło.	—	—	—	—
10	—	Nie było żadnego wydatku.	—	—	—	—
—	1.440	*Wydatek większy*, z powodu większej ilości położnic które się poddały praktyce lekarskiej.	—	—	—	—
10	—		—	—	—	—
		Nie było żadnego wydatku.				
50	—		—	—	—	—
60	—		—	—	—	—
254	1.440		—	—	—	—
	1.186					
—	1.186	*Dochód większy*, ponieważ w takiej wysokości pobrano dotacyę jaka okazała się potrzebną do pokrycia wydatków.	—	—	—	—

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny:

	Szczegół	Ogół
Należytości czynne z lat ubiegłych:		
a) taksy od przyjęcia dzieci tutejszo- i obcokrajowych . .	369 zł. 50 ct.	
b) zwrot kosztów utrzymania dzieci	72 „ 96 „	442 zł. 46 ct.
Stan bierny:	— zł. — ct.	— „ — „
Czysty stan czynny . .		**442 zł. 46 ct.**

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

V.

Krajowy zakład dla obłąkanych

na Kulparkowie.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1891.

W załączeniu wykaz należytości czynnych i biernych z lat ubiegłych.

LW. 56.027/1892.

Lwów.
1892.
I. ZWIĄZKOWA DRUKARNIA WE LWOWIE.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	SUMARYUSZ	Wynikłości w roku 1891. zł.	Wynikłości w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890 r. zł.
		Wydatki.			
I.	1-10	Płace i emolumenta etatowe	21.651	12	20.603
II.	11-16	Koszta utrzymania osób nieetatowych	32.530	98	32 559
III.	17-25	Pensye i emerytury	1 763	98	1.967
IV.	26-27	Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski	14	—	14
V.	28	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych	—	—	40
VI.	29-30	Remuneracye i zapomogi	1.190	37	776
VII.	31-41	Koszta gospodarcze { 1. zwyczajne	90.263	09	79.165
		{ 2. *nadzwyczajne*	*6.497*	*23*	*6.500*
VIII.	42-46	„ sanitarne	6.117	82½	6.260
IX.	47	„ kancelaryjne	416	46	450
X.	48	„ kapliczne	217	67	200
XI.	49-53	„ utrzymania budynków, dróg i urządzeń { 1. zwyczajne	8.055	90	8.050
		{ 2. *nadzwyczajne*	*4.500*	—	*4.500*
XII.	54	Podatki i daniny	181	10	290
XIII.	55-58	Rozmaite	3.081	94	1.800
XIV.	59	Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe	63	85	50
XV.	60	Koszta ankiety w celu zbadania stosunków zakładu	1.259	48	2.000
XVI	61	„ podróży i dyety członków komisyi opieki nad obłąkanymi	140	78	300
		Suma wydatków rzeczywistych { 1. zwyczajnych	166.948	54½	154.524
		{ 2. *nadzwyczajnych*	*10.997*	*23*	*11.000*
		Do tego: Razem	177.945	77½	165.524
—	62	Nadwyżka dochodów oddana funduszowi krajowemu	11.390	99	2.898
		Ogólna suma wydatków	**189.336**	**76½**	**168.422**
		Dochody.			
I.	1—2	Dodatki	707	10	660
II.	3—5	Dochody z dóbr	3.686	30	4.362
III.	6—8	Zwroty kosztów leczenia	182.057	67	162.500
IV.	9-11	Rozmaite	2.885	69½	900
		Ogólna suma dochodów	**189.336**	**76½**	**168.422**

obłąkanych na Kulparkowie.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Porównanie sumaryczne				
—	1.048	kwot preliminowanych z rzeczywistemi wynikłościami bez względu na nadwyżkę dochodów, przedstawia się jak następuje:	1.330	30	—	—
27	—					
203	—					
—	—					
40	—	**Wydatki** preliminowane wynosiły 165.524 zł.				
—	414	rzeczywiste bez nadwyżki 177.946 „				
—	11.098	zatem były *większe* o kwotę . . 12.422 zł.	69	71	—	—
3	—	**Dochody** preliminowane wynosiły 168.422 zł.				
142	—	rzeczywiste zaś . . 189.337 „				
34	—	były zatem *większe* o kwotę . . 20.915 „				
—	18					
—	6	**Wynik** w ogóle jest *korzystniejszym* od budżetu o różnicę w kwocie . . . 8.493 zł.				
—	—					
109	—	zgodnie z większym wynikiem oddanej nadwyżki dochodów pod poz. 62 wydatków.	763	67	—	—
—	1.282					
—	14					
741	—					
159	—					
1.455	13.880		2.163	68	—	—
3	—					
1.458	13.880					
—	8.493					
1.458	22.373					
	20.915					
		Stan majątku z końcem roku 1891.				
		Stan czynny:				
—	47	Należytości czynne: Szczegół. Ogół.				
676	—	1. W rubrykach wydatków:				
—	19.558	a) Bieżące . . . 2.163 zł. 68 ct.				
—	1.986	b) Z lat ub. (str. 406) 1.380 „ 96½ „ 3.544 zł. 64½ ct.	16.431	03	—	—
			15	—	—	—
		W rubrykach dochodów.				
676	21.591	a) Bieżące . . . 16.446 zł. 03 ct.				
		b) Z lat ub. (str. 406) 23.141 „ 19 „ 39.587 „ 22 „ 43.131 zł. 86½ ct.	16.446	03	—	—
	20.915					
		Stan bierny:				
		Należytości bierne:				
		Z końcem r. 1891 nie było żadnych — „ — „				
		zatem czysty stan czynny 43.131 zł. 86½ ct.				

Wydatki. Krajowy zakład dla

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890 r. zł.
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**			
	1	Dyrektor: *a)* płaca	2.200	—	2.200
		b) dodatek osobisty	800	—	800
		c) dodatki pięcioletnie	600	—	600
	2	2 prymaryuszów: *a)* płaca	3.000	—	3.000
		b) relutum za wikt	816	—	816
		c) dodatki pięcioletnie	400	—	400
	3	2 sekundaryuszów: *a)* płaca	2.000	—	2.000
		b) relutum za wikt	816	—	816
	4	2 kapelanów: *a)* płaca	800	—	800
		b) wikt i relutum za wikt	591	89	600
		c) dodatki pięcioletnie	183	32	183
	5	Rządca: *a)* płaca	1.200	—	1.200
		b) relutum za wikt	408	—	408
		c) dodatki pięcioletnie	400	—	400
	6	2 oficyałów: *a)* płaca	2.120	—	2 120
		b) dodatki pięcioletnie	600	—	600
		c) „ osobiste	600	—	600
	7	I. pisarz: *a)* płaca	599	99	600
		b) relutum za wikt	360	—	360
		c) dodatki pięcioletnie	49	34	240
	8	II. pisarz: *a)* płaca	400	—	400
		b) relutum za wikt	360	—	360
		c) dodatki pięcioletnie	100	—	100
	9	Woźny: *a)* płaca	150	—	150
		b) wikt	243	14	240
		c) dodatek na ubior	50	—	50
		d) dodatek pięcioletni	30	—	30
	10	Odźwierny: *a)* płaca	150	—	150
		b) wikt	243	14	240
		c) dodatek na ubior	50	—	50
		d) dodatki pięcioletnie	—	—	90
		Razem	20.320	82	20.603
		Do tego zaliczki udzielone na płace w kwocie 2.134 zł — ct. po strąceniu rat bieżących 803 „ 70 „	1.330	30	—
		Suma rubryki I.	21.651	12	20.603

obłąkanych na Kulparkowie.

Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
8	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistego kosztu wiktu.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
191	—	*Wydatek mniejszy* wskutek ustąpienia z d. 15. marca 1891 pisarza pobierającego dodatki pięcioletnie.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	3	*Wydatek większy* wedle rzeczywistego kosztu wiktu.				
—	—					
—	—					
—	—					
—	3	*Wydatek większy* z powodu jak przy poz. 9 lit b.				
—	—					
90	—	*Wydatek mniejszy* gdyż odpadły dodatki pięcioletnie z powodu zamianowania nowego odźwiernego.				
289	6					
—	1.331	*Wydatek nieprelimiowany* zarachowany tu w myśl uchwały Wys. Sejmu z d. 14. października 1874 znajdzie pokrycie w ściąganych zwrotach z płac.				
289	1.337		1.330	30	—	—
	1.048					

Wydatki. Krajowy zakład dla

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890 r. zł.
II.		**Koszta utrzymania osób nieetatowych.**			
	11	17 Sióstr Miłosierdzia oddziałowych:			
		a) płaca	1.360	—	1.360
		b) wikt z pieczywem i dodatkami	3.381	80	3.485
	12	Dyetaryusz: *a)* płaca	433	75	456
		b) relutum za wikt	342	—	360
	13	Służba wyższa:			
		a) płaca: Maszynista . . . . . 600 zł. — ct.			
		Ślusarz . . . . . 288 „ — „			
		Stolarz . . . . . 240 „ — „			
		Krawiec . . . . . 180 „ — „			
		Szewc . . . . . 180 „ — „			
		5 dozorców starszych . . 865 „ 50 „			
		2 palaczy do maszyny parowej . 336 „ — „	2.689	50	2 736
		b) relutum za wikt z pieczywem maszynisty 360 zł. — ct.			
		Wikt z pieczywem 8 osób służby wyższej 1.637 zł. 14 ct.			
		Wikt z pieczywem 3 osób służby wyższej 370 „ 69 „	2.007 „ 83 „	2.367	83	2.270
	14	Służba oddziałowa:			
		a) płaca	8.431	40	8.436
		b) wikt z pieczywem	10.555	77	10.400
		c) gratyfikacye z końcem roku	250	—	250
	15	Premia dla dozorcy Badzyńskiego Stanisława 10 dukatów w złocie	56	95	60
	16	Służba domowa:			
		a) płaca 13 sług	1.170	56	1.188
		b) wikt z pieczywem	1.441	42	1.508
		c) gratyfikacye z końcem roku	50	—	50
		Suma rubryki II.	32.530	98	32.559
III.		**Pensye i emerytury.**			
	17	Grund Ludwika, wdowa po rządcy	26	—	26
	18	Burkhart Franciszka, wdowa po kontrolorze	19	—	19
	19	Dr. Berthleff Karol, były dyrektor	149	—	149
	20	Kłosowski Jan, były dozorca	48	—	48
	21	Kłosowska Teresa, była dozorczyni	48	—	48
	22	Dr. Dobiński Włodzimierz, były prymaryusz	567	—	567
	23	Dr. Hankiewicz Józef, były sekundaryusz	437	98	676
	24	Wojtowiczowa Karolina, była akuszerka	184	—	184
	25	Sterniuk Jan, były odźwierny	250	—	250
	—	Węgrzyn Jan, były dozorca	35	—	—
		Suma rubryki III.	1.763	98	1.967

obłąkanych na Kulparkowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
103	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistego kosztu.				
22	—	*Wydatki mniejsze* wskutek interkalaryów.				
18	—					
		Wydatek mniejszy wskutek zmiany ślusarza, którego ugodzono rocznie mniej o . . . . 12 zł. tudzież wskutek interkalaryów w płacy dozorców starszych w kwocie . . . . 35 „				
47	—	razem różnica jak obok o . . . . . 47 zł.				
—	98	*Wydatek większy* z powodu podrożenia niektórych artykułów żywności.				
5	—	*Wydatek mniejszy* wskutek interkalaryów.				
—	156	*Wydatek większy* z powodu podrożenia artykułów żywności.				
—	—					
3	—	*Wydatek mniejszy* wedle kursu dukatów.				
17	—					
66	—	*Wydatki mniejsze* wskutek interkalaryów.				
—	—					
281	254					
27						
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
—	—					
238	—					
—	—	*Wydatek mniejszy* wskutek śmierci emeryta w czerwcu 1891 r.				
—	—					
—	—					
	35	*Wydatek większy* poniesiony na mocy uchwały Wys. Sejmu z d. 5. października 1878 r. (LW. 18.894/91).				
238	35					
203						

Wydatki. Krajowy zakład dla

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. r. zł.
IV.		**Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski.**			
	26	Christl Laura, sierota po kontrolorze	7	—	7
	27	Hammer Joanna „ „ pisarzu	7	—	7
		Suma rubryki IV.	14	—	14
V.	28	**Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych.**	—	—	40
VI.		**Remuneracye i zapomogi.**			
	29	Za sprawdzanie recept	130	37	126
	30	Remuneracye i zapomogi	860	—	450
	30 a	Jednorazowa zapomoga dla emeryt. sekund. Dra Hankiewicza	150	—	150
	30 b	„ „ „ był. dozorcy Kamińskiego Jana	50	—	50
		Suma rubryki VI.	1 190	37	776
VII.		**Koszta gospodarcze.**			
	31	Żywienie chorych:			
		a) zwykła strawa i dodatki	45.264	46	39.600
		b) 5 Sióstr Miłosier. *a)* płaca rocznie po 80 zł. 400 zł. — ct.			
		b) wikt z dodatkami 994 „ 64 „	1.394	64	1.425
		c) Służba kuchenna i magazynowa:			
		a) płaca 825 zł. 99 ct.			
		b) wikt z pieczywem 1.237 „ 58 „			2.100
		c) gratyfikacye 32 „ — „	2.095	57	2.800
		d) Drzewo i węgle do kuchni	3.197	58	600
		e) Naczynia i sprzęty kuchenne	549	96	5.900
		f) Pieczywo z piekarzem	9.549	28	
		Do przeniesienia	62.051	49	52.425

obłąkanych na Kulparkowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	—					
40	—	Nic nie wydano, gdyż nie było wypadków śmierci.				
—	4	*Wydatek większy* przypadający wedle repartycyi na ten fundusz.				
—	410	*Wydatek większy* gdyż wskutek wzrostu ilości chorych i zwiększonej przez to czynności zaszła potrzeba udzielenia więcej remuneracyj.				
—	—					
—	—					
—	414					
—	5.664	*Wydatek większy* wskutek wzrostu ilości dni leczenia która wynosiła w r. 1889 197.901 dni 1890 215.149 „ 1891 218.180 „ gdy za podstawę do prelim. na r. 1891 wzięto 189.083 dni leczenia, a rzeczywista ilość dni w tymże roku była wyższą o 29.097 dni. Nadto wpłynęło na podwyższenie kosztu podrożenie niektórych artykułów żywności jak mięsa, kartofli, mąki pszennej, krup itp — Wydatek na żywienie byłby jeszcze wyższym, gdyby nieosiągnięto zysków z gospodarstwa zakładowego, które strącone zostały od wydatków. — Zyski te wynosiły: 1. z utrzymania krów i produkcyi mleka 1.934 zł. 48 ct. 2. z chowu trzody chlewnej . . 1.125 „ 96 „ 3. z kupna i bicia wołów . . . 91 „ 62 „ 4. z „ „ baranów . . 83 „ 13 „ razem . 3.235 zł. 19 ct (LW. 31.564/1892).	69	71	—	—
30	—	*Wydatek mniejszy* jak w Rubr. II. poz. 11 lit. *b)*.				
4	—	*Wydatek mniejszy* wskutek interkalare.				
—	398	*Wydatek większy* z powodu wzrostu ilości dni leczenia tudzież wyższych cen drzewa i węgla kamiennego.				
50	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby.				
—	3 649	*Wydatek większy* z powodu znacznego wzrostu ilości dni leczenia (jak to przy poz. 31 lit. *a)* wykazano) i wskutek znacznego podrożenia cen mąki i zboża, pomimo, iż dla oszczędności wypiekano bułki i chleb z pośledniejszych gatunków mąki, i więcej z mielonego na raz zboża.				
84	9.711		69	71	—	—

Wydatki. Krajowy zakład dla

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł.	ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890 r. zł.
VII.		Z przeniesienia . .	62.051	49	52.425
		g) Wino dla chorych	336	30	450
	32	Opał sal, łazienek i innych ubikacyj	6.505	96	6.000
	33	Oświetlenie naftą	1.732	15	1.550
	34	Sprzęty gospodarcze: *a)* zakupno i naprawa	1.858	—	1.800
		b) 1 Siostra Miłosierdzia, płaca . . . 80 zł. — ct. wikt z dodatkami . . 198 „ 93 „	278	93	285
	35	Utrzymanie 2 par koni z 2ma furmanami, reparacyą wozów, uprzęży i t. p.	1.387	85	1.350
	36	Uprawa pól z połową kosztów ntrzymania ogrodnika i innemi potrzebami	2.199	18	2.200
	37	Utrzymanie ogrodów warzywnych z połową kosztów utrzymania ogrodnika	724	19	600
	38	Utrzymanie parku i ogrodów spacerowych dla chorych .	171	64	200
	39	Utrzymanie pralni: *a)* Drzewo i inne potrzeby	4.911	43	4.000
		b) 2 Siostry Miłosierdzia, płaca . . 160 zł. — ct. wikt z dodatkami 397 „ 86 „	557	86	570
	40	Bielizna, pościel i odzież: *a)* zakupno i naprawa 1. zwyczajne . .	6.500	—	6.500
		2. *nadzwyczajne* . . .	*6 497*	*23*	*6.500*
		b) 1. Siostra Miłosierdzia, płaca . . 80 zł. — ct wikt z dodatkami 198 „ 93 „	278	93	285
	41	Słoma do sienników	769	18	950
		Suma wydatków { 1. zwyczajnych .	90.263	09	79.165
		{ 2. *nadzwyczajnych* .	*6.497*	*23*	*6.500*
		Ogólna suma rubryki VII.	96.760	32	85.665

obłąkanych na Kulparkowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
84	9.711		69	71	—	—
114	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż zarachowano pod tę pozycyą tylko wino na napój dla chorych przepisywane; wino zaś na polewki policzone pod poz. 31 lit. *a)*.				
—	506	*Wydatek większy* z powodu nieco wyższych cen drzewa bukowego i węgla kamiennego oraz wskutek opalania więcej ubikacyj dla wzrastającej liczby chorych jak to już w zamknięciu za rok 1890 w Rubr. VII. wydatków pod poz. 30 przedstawiono.				
—	182	*Wydatek większy* wskutek wzrostu ilości chorych a stąd zaszłej potrzeby oświetlania więcej ubikacyj.				
—	58	*Wydatek nieznacznie większy* z powodu zakupna sprzętów dla zwiększonego stanu chorych.				
6	—	*Wydatek mniejszy* jak w Rubr. II. poz. 11 lit. *b)*.				
—	38	*Wydatek większy* przeważnie z powodu, iż nieco więcej kosztowało pieczywo dla służby stajennej.				
1	—					
—	124	*Wydatek większy* z powodu staranniejszej a zatem i kosztowniejszej uprawy.				
28	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż roboty wykonywano przeważnie przez chorych po niższych cenach.				
—	911	*Wydatek większy* wskutek wzrostu ilości dni leczenia do 218.180 t. j o 29.097 dni więcej niż przyjęto za podstawę do preliminarza na r. 1891 (189.083 dni), wreszcie z powodu, że koszt wiktu praczek był droższy.				
12	—	*Wydatek mniejszy*, jak w Rubr. II. poz. 11 lit. *b)*.				
—	—					
3	—					
6	—					
181	—	*Wydatek mniejszy*, jak w Rubr. II. poz. 11 lit. *b)*.				
432	11.530	*Wydatek mniejszy* wskutek niższej ceny słomy.				
3						
	11.095		69	71	—	—

Wydatki. Krajowy zakład dla

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891. zł	Wydatki w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. r. zł.
VIII.		**Koszta sanitarne.**			
	42	Lekarstwa	736	73	900
	43	Potrzeby sanitarne	5.034	94½	5.000
	44	Instrumenta chirurgiczne	93	83	100
	45	Utrzymanie prosektoryum	43	37	60
	46	Koszta pogrzebowe i utrzymanie cmentarza	208	95	200
		Suma rubryki VIII.	6.117	82½	6 260
IX.		**Koszta kancelaryjne.**			
	47	Druki, litografie i inne	416	46	450
X.	48	**Koszta kapliczne**	217	67	200
XI.		**Koszta utrzymania budynków, dróg i urządzeń.**			
	49	Konserwacye i reparacye z pokostowaniem podłóg: 1. zwyczajne	5.566	96	5.500
		2. *nadzwyczajne*	*4.500*	—	*4.500*
	50	Utrzymanie urządzeń mechanicznych	582	76	600
	51	Asekuracya budynków i ruchomości	565	66	600
	52	Kominiarze i straż ogniowa	550	—	550
	53	Utrzymanie dróg dojazdowych	790	52	800
		Suma wydatków { 1. zwyczajnych	8.055	90	8 050
		Suma wydatków { 2. *nadzwyczajnych*	*4 500*	—	*4.500*
		Ogólna suma rubryki XI.	12.555	90	12.550
XII.	54	**Podatki i daniny**	181	10	290
XIII.		**Rozmaite.**			
	55	Utrzymanie biblioteki lekarskiej	147	99	150
	56	Książki i czasopisma dla chorych	266	94	250
	57	Myto drogowe	225	92	200
		Do przeniesienia	640	85	600

obłąkanych na Kulparkowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
163	—	*Wydatek mniejszy* zastosowany do rzeczywistej potrzeby.				
—	35	*Wydatek większy* znajduje pokrycie w zaoszczędzeniu poz. 42. zwłaszcza iż w takowym mieszczą się zakupna materyałów aptecznych, służących również na lekarstwa dla chorych.				
6	—	*Wydatki mniejsze* wedle potrzeby.				
17	—					
—	9	*Wydatek większy* ponieważ było więcej wypadków śmierci.				
186	44					
142						
34	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż pozostał większy zapas druków kancelaryjnych z r. 1890.				
—	18	*Wydatek większy*, gdyż prócz zwykłych potrzeb musiano odnowić ornat i kupiono parę dwuramiennych świeczników.				
—	67	*Wydatek nieznacznie większy* wedle potrzeby.				
—	—					
17	—	*Wydatek mniejszy* zastosowany do rzeczywistego wymogu.				
34	—	*Wydatek mniejszy* wskutek większych zwrotów dywidendy.				
—	—					
10	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby.				
61	67					
—	—					
61	67					
	6					
109	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ należytość ekwiwalentowa za V. dziesięciolecie, rozpoczynające się od 1. stycznia 1891. wymierzoną została dopiero w r. 1892.				
2	—	*Wydatek mniejszy* tylko o drobną różnicę.				
—	17	*Wydatki większe* wedle potrzeby.				
—	26					
2	43					

Wydatki. Krajowy zakład dla

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890 r. zł.
XIII.		Z przeniesienia . .	640	85	600
	58	Przypadkowe:			
		a) Ubezpieczenie służby od wypadku choroby . . .	50	96	70
		b) „ „ i robotników od wypadku .	118	80	130
		c) Zabawy z tańcami urządzane dla chorych . . .	220	50	100
		d) Zastępstwa chorych i urlopowanych funkcyonaryuszów	958	21	500
		e) Koszta przyjęcia komisyj i różne poczesne . . .	18	36	60
		f) „ uroczystości rozdania premii dozorcom . .	87	47	80
		g) Ryczałt na wydatki przełożonego obszaru dworskiego	20	—	20
		h) Fiakry dla Sióstr Miłosierdzia, ich spowiednika, inżyniera Wydz. kraj. nadzorującego roboty konserwacyjne, pastora i t. p.	39	95	30
		i) Koszta przewozu i odstawiania chorych do zwrotu od gmin przynależności	773	58	60
		k) Inne nieprzewidziane	153	26	150
		Suma rubryki XIII. .	3.081	94	1 800
XIV.	59	**Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe** .	63	85	50
XV.	60	**Koszta ankiety w celu zbadania stosunków zakładu** . .	1.259	48	2.000
XVI.	61	**Koszta podróży i dyety członków komisyi opieki nad obłąkanymi**	140	78	300
—	62	Nadwyżka dochodów oddana funduszowi krajowemu . . .	11.390	99	2.898

obłąkanych na Kulparkowie. **Wydatki.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
2	43					
19	—	*Wydatki mniejsze* stosowne do ilości służby i kosztów				
11	—	ich utrzymania.				
—	121	*Wydatek większy* wskutek urządzania częstszych zabaw, dających doniosłe wyniki, jako środek leczniczy, co Wys. Sejm uznał, uchwalając na ten cel na r. 1893. podwyższoną kwotę 220 zł.				
—	458	*Wydatek większy* wskutek ciężkiej i długotrwałej choroby prymaryusza.				
42	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby.				
—	7					
—	—	*Wydatek większy* wedle potrzeby.				
—	10					
—	714	*Wydatek większy* zwrotny od gmin przynależności, co Wys. Sejm uznał uchwalając na ten cel na r. 1893. kwotę 800 zł.	763	67	—	—
—	3	*Wydatek większy* niedający się naprzód obliczyć.				
74	1.356		763	67	—	—
	1.282					
—	14	*Wydatek większy* wskutek większych potrzeb szkolnych poniesiony wedle repartycyi dokonanej przez miejscową radę szkolną.				
741	—	*Wydatek mniejszy* wskutek krótszych obrad ankiety.				
159	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ lustracya zakładu w ciągu r. 1891. gremialnie tylko raz miała miejsce.				
—	8.493	*Wydatek większy* z powodu że rzeczywiste dochody były większe od preliminowanych o kwotę 20.915 zł. gdy zaś rzeczywiste wydatki po strąceniu oddanej nadwyżki były większe tylko o kwotę . . . . . 12.422 „ z porównania zatem okazuje się wynik korzystniejszy jak obok w kwocie . 8.493 zł.				

Dochody. Krajowy zakład dla

Liczba rubryki	Liczba po zycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891. zł.	Dochody w roku 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890 r. zł.
I.		**Dodatki.**			
	1	Od c. k. Skarbu relutum za drzewo opałowe	607	10	560
	2	Od kasy miejskiej na utrzymanie drogi publicznej z Kulparkowa do Lwowa	100	—	100
		Suma rubryki I. . .	707	10	660
II.		**Dochody z dóbr.**			
	3	Odsetki od kapitału za zniesione prawo propinacyi . . .	230	—	262
	4	Dochód z pól i pastwisk	2.667	29	3.200
	5	Dochód z ogrodów	789	01	900
		Suma rubryki II. . .	3.686	30	4.362
III.		**Zwroty kosztów leczenia.**			
	6	Od funduszu krajowego galicyjskiego	153.215	78	130 000
	7	Od samopłacących	24.758	86	30.000
	8	Od funduszów obcokrajowych i innych publicznych . . .	4.083	03	2.500
		Suma rubryki III. . .	182.057	67	162.500
IV.		**Rozmaite.**			
	9	Zwroty z zarobków chorych w myśl §. 22 statutu . . .	381	33	400
	10	„ zaległych kosztów przewozu	51	75	100
	11	Przypadkowe: *a)* czynsz z baraku propinacyjnego . . .	48	—	48
		b) ze sprzedaży z użytku wydzielonych rzeczy	105	32	100
		c) depozyta po zmarłych	26	41	40
		d) inne drobne nieprzewidziane	133	80	212
		Zwroty zaliczek na płace z lat ubiegłych przeniesione z rubr. I. wydatków w kwocie	1.593	80	—
		Zwroty kosztów odstawienia rekonwalescentów z lat ubiegłych przeniesione z rubr. XIII wydatków	545	28½	—
		Suma rubryki IV. . .	2.885	69½	900

obłąkanych na Kulparkowie. **Dochody.**

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł	ct.
—	47	*Dochód większy* z powodu wyższej ceny drzewa.				
—	—					
—	47					
32	—	*Dochód mniejszy* wskutek przyznania przez c. k. rząd niższego wynagrodzenia w kwocie 5.750 zł. w 4%-ch obligacyach propinacyjnych.				
533	—	*Dochody mniejsze*, gdyż mimo starannej uprawy i doborowych nasion zbiór zboża i jarzyn wskutek gorszego urodzaju był mniejszy.				
111	—					
676	—					
—	23.216	*Dochód większy* od preliminowanego z powodu większej ilości dni leczenia, jak to przy poz. 31 lit. *a*) wydatków wykazano.				
5.241	—	*Dochód mniejszy* z powodu mniejszej ilości chorych samopłacących na I i II klasie.				
—	1.583	*Dochód większy*, gdyż leczono w r. 1891. dwóch oficerów podług I. klasy kosztem przeszło 1.000 zł. na rachunek c. k. Skarbu wojskowego.	16 431	03	—	—
5.241	24.799	*Z wykazanych obok należytości czynnych z roku bieżącego w kwocie . . . . . 16.431 zł. 03 ct. przypada:	16.431	03*	—	—
	19 558	*a*) od samopłacących 1.218 zł. — ct. *b*) od funduszów obcokrajowych i innych publicznych . . 304 „ 43 „ *c*) od stron rozmaitych niewyśledzonych 14.908 „ 60 „ razem jak wyżej 16.431 zł. 03 ct.				
19	—	*Dochód mniejszy* pomimo użycia spokojnych chorych do robót we wszystkich działach gospodarczych.				
48	—	*Dochód mniejszy*, gdyż mimo licznych przypomnień władze polityczne zwolna te koszta ściągają.	15	—	—	—
—	—					
—	6	*Dochody w ogóle mniejsze* niedające się naprzód dokładnie oznaczyć, z natury swej zmienne.				
14	—					
78	—					
—	1.594	*Dochody większe* budżetem nieobjęte, są zwrotami kwot zaliczkowo wydanych, które w myśl uchwały wys. Sejmu z d. 14. października 1874 r. zarachowano na rubryki stałe.				
—	545					
159	2.145		15	—	—	—
	1.986					

Wykaz należytości

czynnych i biernych z lat ubiegłych.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie		Należytości czynne zł.	Należytości czynne ct.	Należytości bierne zł.	Należytości bierne ct.
		A. Wydatki.					
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**					
	1-10	Zaliczki na płace		303	60	—	—
IX.		**Koszta kancelaryjne.**					
	47	Zaliczki na stemple udzielone c. k. Prokuratoryi Skarbu do procesów o koszta leczenia		39	28	—	—
XIII.		**Rozmaite.**					
	56	Różne zwroty oraz koszta odstawienia rekonwalescentów ze zakładu do gmin przynależności		1.038	08½	—	—
		Suma A. . .		1.380	96½	—	—
		B. Dochody.					
III.		**Zwroty kosztów leczenia.**					
	7	Od samopłacących	5.020 zł. 12 ct.				
	8	„ funduszów obcokrajowych i innych publicznych	555 „ 28 „				
	—	„ stron rozmaitych niewyśledzonych .	17.395 „ 99 „	22.971	39	—	—
IV.		**Rozmaite.**					
	9	Koszta przywozu umysłowo-chorych z kraj. szpitala powszechnego we Lwowie, do zakładu, zwrotne od gmin przynależności	69 zł. 80 ct.				
		Należytość u c. k. pocztowej kasy oszczędności	100 „ — „	169	80	—	—
		Suma B. .		23.141	19	—	—
		Do tego suma A. .		1.380	96½	—	—
		Ogółem . .		24.522	15½	—	—

VI.

Krajowy szpital św. Łazarza

w Krakowie.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1891.

Wykaz należytości czynnych i biernych z lat ubiegłych na str. 428.

LW. 56.026/1892.

Lwów.
1892.
I. ZWIĄZKOWA DRUKARNIA WE LWOWIE.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	SUMARYUSZ	Oddział I. chorych zł.	ct.	II. położnic zł.	ct.	III. syfilitycznych zł.	ct.	IV. obłąkanych zł.	ct.	Wynikłość ogólna zł.	ct.
			Wynikłość z roku 1891.									
		A. Wydatki.										
I.	1-16	Płace i emolumenta etatowe	17.174	60	2.693	36	5.567	53	5.275	85	30 711	34
II.	17-21	Koszta utrzymania osób nieetatowych	12.346	46	1.724	01	4.765	98	5 602	97	24.439	42
III.	22	Pensye i emerytury	250	—	—	—	—	—	—	—	250	—
IV.	23-25	Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski	107	10	14	70	183	40	37	80	343	—
V.	26	Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
VI.	27-28	Remuneracye i zapomogi	357	—	49	—	168	—	126	—	700	—
VII.	29-38	Koszta gospodarcze 1. zwyczajne	46.428	82	6 516	08	20 780	51	19 960	64	93.686	05
		2. *nadzwyczajne*	—	—	*331*	—	—	—	*1.128*	*32*	*1.459*	*32*
VIII.	39-45	„ sanitarne	8 394	88½	512	72	2 019	04	930	16	11.856	80½
IX.	46	„ kancelaryjne	696	90½	95	65	327	95	245	97	1.366	47½
X.	47	„ kapliczne	127	50	17	50	60	—	45	—	250	—
XI.	48-52	Utrzymanie budynków 1. zwyczajne	3.472	22	487	15	1.634	—	1.225	49	6.818	86
		2. *nadzwyczajne*	*65.000*	—	—	—	—	—	—	—	*65.000*	—
XII.	53	Odsetki od kapitałów dłużnych	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XIII.	54	Podatki i daniny	690	50½	—	—	—	—	—	—	690	50½
XIV.	55-56	Rozmaite	182	99	65	12	86	11	261	18	595	40
XV.	57	Zapomogi dla położnic	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XVI.	58	Koszta utrzymania dzieci, zrodzonych na bezpłatnym oddziale położnic	—	—	545	10	—	—	—	—	545	10
XVII.	59-60	Koszta utrzymania mamek i dzieci w szpitalu św. Ludwika	12 000	—	4.663	89	—	—	—	—	16 663	89
XVIII.	61-63	Zapisy	109	50	—	—	—	—	—	—	109	50
XIX.	64	Wydatki z prawa patronatu wynikłe	7	91	—	—	—	—	—	—	7	91
XX.	65	Dyety i koszta podróży w sprawach funduszu	44	98	—	—	—	—	—	—	44	98
		Suma wydatków 1. zwyczajnych	102.391	37½	17.384	28	35.592	52	33.711	06	189.079	23½
		2. *nadzwyczajnych*	*65.000*	—	*331*	—	—	—	*1.128*	*32*	*66.459*	*32*
		Razem	167.391	37½	17 715	28	35.592	52	34 839	38	255.538	55½
		Do tego:										
—	—	Nadwyżka dochodów oddana fund. kraj.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		Ogólna suma wydatków	167.391	37½	17.715	28	35 592	52	34.839	38	255 538	55½
		B. Dochody.										
I	1—3	Odsetki od kapitałów	17.378	45	1.352	90	223	50	163	64	19.119	49
II.	4—9	Dochody z realności i dóbr	9.393	72	248	86	—	—	—	—	9.642	58
III.	10-12	Zwroty kosztów leczenia	81 372	97	12.920	53	34.505	74	30.892	28½	159.691	52½
IV.	13	Dochody rozmaite	190	26	78	—	—	—	60	—	328	26
		Suma dochodów	108.335	40	14.600	29	34.729	24	31.115	92½	188,780	55½
		Do tego:										
—	—	Dotacya pobrana z funduszu krajowego	59 055	97½	3.114	99	863	28	3.723	45½	66 757	70
		Ogólna suma dochodów	167.391	37½	17.715	28	35 592	52	34.839	38	255 538	55½

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny:

			Szczegół:	Ogół:
A) Należytości czynne: 1. W rubr. wydatków:	*a)* bieżące	400 zł. — ct.		
	b) z lat ubiegłych (str. 428).	900 „ 82 „	1.300 zł. 82 ct.	
2. „ „ dochodów	*a)* bieżące	109.228 „ 60½ „		
	b) z lat ubiegłych (str. 428)	44.426 „ 57½ „	153 655 „ 18 „	154.956 zł. — ct.

Stan bierny:

B) Należytości bierne w rubr. wydatków z lat ubiegłych (str. 428)	4.880 „ 22 „
Czysty stan czynny	**150.075 zł. 78 ct.**

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości mniejsze zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości większe zf.	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	Należytości czynne z roku bieżącego ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	Należytości bierne z roku bieżącego ct.
			Porównanie sumaryczne				
30 518	—	193	kwot budżetem uchwalonych z rzeczywistymi wynikłościami	400	—	—	—
23.044	—	1.395	poszczególnych oddziałów bez względu na pobraną z fun-				
250	—	—	duszu krajowego dotacyę przedstawia wyniki następujące:				
283	—	60					
50	50	—	**I. W oddziale chorych:**				
			Wydatki prelim. wynosiły 164.214 zł.				
700	—	—	rzeczywiste „ 167.391 „				
83.028	—	10.658	wydano *więcej* o . . . 3.177 zł.				
1.461	*2*	—	*Dochody* prelim wynosiły 105.344 zł.				
11.338	—	519	rzeczywiste „ 108 335 „				
870	—	497	otrzymano *więcej* o . . 2.991 „				
250	—	—	**Wynik mniej korzystny** o różnicę . . . . 186 zł				
6 448	—	371					
65.000	—	—	**II. W oddziale położnic:**				
—	—	—	*Wydatki* prelim. wynosiły 16.049 zł.				
1.027	336	—	rzeczywiste „ 17.715 „				
600	5	—	wydano *więcej* o . . 1.666 zł.				
—	—	—	*Dochody* prelim. wynosiły 11.476 zł.				
350	—	195	rzeczywiste „ 14.600 „				
15 650	—	1 014	otrzymano *więcej* o . . 3.124 „				
			Wynik korzystniejszy o różnicę . . . . 1.458 „				
109	—	—					
150	142	—	**III. W oddziale syfilitycznych:**				
			Wydatki prelim. wynosiły 34.535 zł.				
150	105	—	rzeczywiste „ 35.593 „				
174.815	638	14 902	wydano *więcej* o . . 1.058 zł.				
66 461	*2*	—	*Dochody* prelim. wynosiły 37.143 zł.				
241.276	640	14.902	rzeczywiste „ 34.729 „				
			otrzymano *mniej* o . . 2.414 „				
2.608	2.608	—	**Wynik mniej korzystny** o sumę . . . 3.472 „				
243.884	3.248	14.902					
			IV. W oddziale obłąkanych:				
		11.654		400	—	—	—
19.070	—	48	*Wydatki* prelim. wynosiły 26.478 zł.				
9.472	—	170	rzeczywiste „ 34.839 „				
149 600	—	10.092	wydano *więcej* o . . . 8.361 zł.	21	51½	—	—
100	—	228	*Dochody* prelim. wynosiły 24.279 zł.	—	—	—	—
178.242	—	10.538	rzeczywiste „ 31.116 „	109.207	09	—	—
			otrzymano *więcej* o . . 6.837 „	—	—	—	—
65.642	—	1.116	**Wynik mniej korzystny** o różnicę . . . 1.524 „				
243.884	—	11.654	Z porównania zaś mniej korzystnych wyników oddziału I., III. i IV. w łącznej kwocie . . 5.182 zł.				
			z wynikiem korzystniejszym oddziału II. w kwocie 1.458 „	109.228	60½	—	—
			okazuje się *ogólny wynik mniej korzystny* o różnicę w kwocie . . . . . **3.724 zł.**				
			a zgodny z różnicą między:				
			a) mniejszą nadwyżką dochodów w kwocie 2.608 zł.				
			b) większą dotacyą w kwocie . . 1.116 „				
			czyli jak wyżej wykazano o . . . 3.724 zł.				

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna	
			Wynikłość z roku 1891.									
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**										
	1	Dyrektor, płaca . . . 1.600 zł. trzy dodatki pięcioletnie po 300 zł. . . . . 900 „	1.275	—	175	—	600	—	450	—	2.500	—
	2	5 prymaryuszów, płaca po 1.200 zł. . . 6.000 zł. — ct. dodatki pięciol po 200 zł 2.433 „ 89 „	5.200	—	—	—	1.800	—	1.433	89	8.433	89
	3	2 profesorów prymaryuszów dla okulistyki i położnictwa po 650 zł. . .	650	—	650	—	—	—	—	—	1.300	—
	4	7 sekundaryuszów I. klasy po 600 zł.	2.264	16	600	—	600	—	505	83	3.969	99
	5	4 „ II. „ „ 500 „	1.928	92	—	—	—	—	—	—	1.928	92
	6	Akuszerka, płaca . . . . 400 „ 3 dodatki pięcioletnie . 120 „	—	—	520	—	—	—	—	—	520	—
	7	Aptekarz, płaca . . . . 800 zł. 2 podatki pięcioletnie . . 200 „ dodatek na mieszkanie . 200 „	612	—	84	—	288	—	216	—	1.200	—
	8	Prosektor, płaca	396	66	54	44	186	66	140	—	777	76
	9	Chemik patologii, płaca	357	—	49	—	168	—	126	—	700	—
	10	Kapelan, płaca . . . . 600 zł. dodatek na mieszkanie . 200 „	408	—	56	—	192	—	144	—	800	—
	11	Rządca, płaca . . . . 1.200 zł. 3 dodatki pięcioletnie . . 600 „	918	—	126	—	432	—	324	—	1.800	—
	12	2 oficyałów, płaca po 1.000 zł. 2.000 zł. dodatki pięciolet. po 150 „ 750 „	1.403	—	192	—	660	—	495	—	2.750	—
	13	2 pisarzy, płaca po 600 zł. 1.200 zł. — ct. dodatki pięciolet. po 100 zł. 242 „ 76 „ „ na mieszkanie 100 „ 200 „ — „	837	81	114	99	394	26	295	70	1.642	76
	14	Dozorca domu, płaca 400 zł. — ct. wikt II kl. (wzmocniony) 280 „ 47 „ relutum na mieszkanie 280 „ — „	—	—	—	—	—	—	960	47	960	47
	15	Woźny, płaca . . . 300 zł. — ct. dodatki pięcioletnie . 150 „ 28 „ dodatek na ubior . 50 „ — „	255	14	35	02	120	07	90	05	500	28
	16	Odźwierny, płaca . . 150 zł. — ct. 3 dodatki pięcioletnie 90 „ — „ dodatek na ubiór . . 50 „ — „ wikt II. klasy . . . 237 „ 27 „	268	91	36	91	126	54	94	91	527	27
		Razem . . .	16.774	60	2.693	36	5.567	53	5 275	85	30.311	34
		Do tego: Zaliczki udzielone na płace 475 zł. po strąceniu spłaconych rat 75 „	400	—	—	—	—	—	—	—	400	—
		Suma rubryki I. .	17.174	60	2.693	36	5.567	53	5 275	85	30.711	34

św. Łazarza w Krakowie. **Wydatki.**

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27 Listopada 1890	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
2.500	—	—					
8.434	—	—					
1.300	—	—					
4.200	230	—					
2.000	71	—					
520	—	—	*Wydatek mniejszy* z powodu interkalaryów.				
1.200	—	—					
800		—					
700	22	—					
	—	—					
800	—	—					
1.800	—	—					
2.750	—	—					
1.643	—	—					
880	—	80					
501	1	—	*Wydatki większe* wedle rzeczywistego kosztu wiktu obliczonego do LW. 25.077/1892.				
490	—	37					
30.518	324	117					
—	—	400	*Wydatek nieprelimiowany* znajduje pokrycie w przypisanych obok do zwrotu należytościach, ściąganych z płac (vide rubr. IV. poz. 13. *b.* dochodów).	400	—	—	—
30.518	324	517		400	—	—	—
		193					

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych zł.	ct.	Oddział II. położnic zł.	ct.	Oddział III. syfilitycznych zł.	ct.	Oddział IV. obłąkanych zł	ct.	Wynikłość ogólna zł.	ct.
			Wynikłość z roku 1891.									
II.		**Koszta utrzymania osób nieetatowych.**										
	17	17 Sióstr Miłosierdzia:										
		a) Płaca:										
		α) 15 Sióstr oddziałowych po 80 zł.	640	—	160	—	240	—	160	—	1.200	—
		β) 2 „ wspólnych „ 80 „	81	60	11	20	38	40	28	80	160	—
		b) Wikt 17 Sióstr po 196 zł. 32 ct. 3.337 zł. 44 ct.										
		5 Sióstr emerytek i postulant . . . 941 „ 15 „	2.250	79	486	—	909	07	632	73	4.278	59
	18	8 dyetaryuszów, płaca	1.869	66	256	62	879	84	659	88	3.666	—
	19	Służba wyższa:										—
		a) Płaca:										
		Maszynista	383	—	52	—	180	—	135	—	750	—
		Odźwierny . . . . . 240 zł.										
		Stolarz . . . . . 150 „										
		2 palaczy do maszyny . . 240 „										
		Piekarz . . . . . 150 „										
		2 starszych dozorców dla I. i III. oddziału . . . . 231 „	517	80	54	60	298	20	140	40	1.011	—
		b) Wikt z pieczywem dla 7 osób po 162 zł. 15 ct.	575	63	56	75	344	76	145	94	1.123	08
	20	Służba oddziałowa:										99
		a) Płaca	1.582	34	144	—	433	05	1.374	60	3.533	53
		b) Wikt z pieczywem po 112 zł. 52 ct.	3.237	34	337	56	874	28	1.899	34	6.348	—
		c) Gratyfikacye	102	—	14	—	48	—	36	—	200	—
	21	Służba wspólna:										
		a) Płaca dla 12 parobków po 64 zł. 768 zł. — ct.										
		b) Wikt dla 12 parobków po 112 zł. 52 ct. 1.350 „ 24 „										
		c) Gratyfikac. z końcem r. 50 „ — „	1.106	30	151	28	520	38	390	28	2 168	24
		Suma rubryki II.	12.346	46	1.724	01	4.765	98	5.602	97	24439	42
III.		**Pensye i emerytury.**										
	22	Bobrzyńska Zofia, wdowa po prymaryuszu	250	—	—	—	—	—	—	—	250	—
IV.		**Zaopatrzenia, odstawne i dary z łaski.**										
	22	Kudas Regina, była nadzorczyni . .	—	—	—	—	73	—	—	—	73	—
	24	Flasińska Felicya, wdowa po pisarzu	76	50	10	50	36	—	27	—	150	—
	25	Dudek Marya, „ „ gazowniku	30	60	4	20	14	40	10	80	60	—
	25 a	Tekielska Julia, była dozorczyni . .	—	—	—	—	60	—	—	—	60	—
		Suma rubryki IV. .	107	10	14	70	183	40	37	80	343	—
V.	26	**Odprawy i spłaty kwartałów pośmiertnych.**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

św. Łazarza w Krakowie.

Wydatki.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości: mniejsze zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości: większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości: czynne z roku bieżącego zł.	ct.	bierne z roku bieżącego zł.	ct.
1.200	—	—					
160	—	—					
3.864	—	415	*Wydatek większy*, gdyż na skutek droższych artykułów żywności wynosił wikt Sióstr rocznie więcej od preliminowanego po 28 zł. 32 ct.				
3.460	—	206	*Wydatek większy* ponieważ dla zwiększonych czynności kancelaryjnych, wykazanych w sprawozdaniu komitetu administracyjnego do LW. 14.400/1891 przyjąć musiano od czerwca 1891. 8-go dyetaryusza.				
750	—	—					
1.020	9	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż przez krótki czas nie było starszego dozorcy na oddziale III.				
1.120	—	3	*Wydatek* nieznacznie *większy* wedle rzeczywistego kosztu.				
3.136	—	398	*Wydatki większe* spowodowało utrzymywanie większej ilości posługi o 6 osób dla zwiększonego stanu chorych.				
5.900	—	448					
200	—	—					
2.234	66	—	*Wydatek mniejszy* w kosztach wiktu, który wynosił dla 1 osoby mniej o kwotę 5 zł 48 ct. od preliminowanego.				
23 044	75	1.470		—	—	—	—
		1.395					
250	—	—		—	—	—	—
73	—	—					
150	—	—					
60	—	—					
—	—	—					
283	—	60	*Wydstek niepreliminowany*, przyznany do LW. 6 417/1891 i uchwalony następnie budżetem na r. 1892.				
	—	60		—	—	—	—
50	50	—	Z tego tytułu nic nie wydano, gdyż nie było potrzeby.	—	—	—	—

Wydatki.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna	
			Wynikłość z roku 1891.									
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
VI.		**Remuneracye i zapomogi.**										
	27	Urzędnicy c. k. kasy krakowskiej za prowadzenie czynności kasowych .	102	—	14	—	48	—	36	—	200	—
	28	Funkcyonaryusze szpitalni	255	—	35	—	120	—	90	—	500	—
		Suma rubryki VI. .	357	—	49	—	168	—	126	—	700	—
VII.		**Koszta gospodarcze.**										
	29	Żywienie chorych:										
		a) Zwykła strawa i dodatki . . .	25.152	40	3.553	26	10.878	46	11.231	70	50.815	82
		b) 5 Sióstr Miłosierdzia zatrudnionych w kuchni:										
		a) Płaca po 80 zł. 400 zł. — ct.										
		β) Wikt „ 196 „ 32 ct. 981 „ 60 „	704	62	96	71	331	58	248	69	1.381	60
		c) Służba kuchenna i magazynowa:										
		a) Płaca 9 sług po 48 zł. 432 zł.										
		1 parobka 60 „										
		492 zł. — ct.										
		β) Wikt 10 osób po 112 zł. 52 ct. 1.125 „ 20 „										
		γ) Gratyfikacye 50 „ — „	850	77	116	20	400	13	300	10	1.667	20
		d) Opał do kuchni	730	08	100	21	343	56	257	67	1.431	52
		e) Naczynia i sprzęty kuchenne . .	72	15	9	90	33	95	25	47	141	47
		f) Pieczywo (mąka i drożdże) . .	2.480	49	400	86	1.464	66	1.434	84	5.780	86
		g) Wino dla chorych	319	79	61	26	150	92	384	06	916	03
	30	Lekarz dyżurny, wikt z pieczywem i winem	196	89	27	02	92	66	69	49	386	06
		do przeniesienia . .	30.507	19	4 365	42	13.695	92	13.952	02	62.520	55

św. Łazarza w Krakowie. **Wydatki.**

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27 Listopada 1890. zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości mniejsze zł	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	ct.
200	—	—					
500	—	—					
700	—	—		—	—	—	—
41.000	—	9.816	*Wydatek większy* z powodu że w preliminarzu na r. 1891. wstawiono koszta tylko dla 205.000 dni po 20 ct. dziennie, podczas gdy z powodu wyższych cen artykułów żywności koszt dzienny wynosił po 23·6 ct. zaś ilość dni była większą o 10.540 a nadto, że w pozycyi tej mieści się koszt wina użytego na polewki i do potraw w kwocie 1.095 zł. zarachowywanego dawniej w pozycyi 29. *g.* Ilość dni leczenia wynosiła w roku 1888. — 185.871 „ 1889. — 201.635 „ 1890. — 196.901 „ 1891. — 215.540				
1.240	—	142	*Wydatek większy* w kosztach wiktu z powodu podanego przy poz 17. *b.*				
1.722	55	—	*Wydatek mniejszy* z powodu pedanego przy poz. 21.				
1.050	—	382	*Wydatek większy* wynikł z rozdziału rzeczywistego kosztu wykazanego rachunkiem do LW. 14.770/1892.				
200	59	—	*Wydatek mniejszy* wedle potrzeby.				
5.700	—	81	*Wydatek większy* z powodu większej ilości chorych.				
2.900	1.984	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż koszt wina użytego do potraw i na polewki, zarachowano przy poz. 29. *a.*				
320	—	66	*Wydatek większy* wedle rzeczywistego kosztu wiktu, obliczonego do LW. 25.077/1892.				
54.132	2.098	10.487		—	—	—	—

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		II. położnic		III. syfilitycznych		IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna	
			Wynikłość z roku 1891.									
			zł	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
VII.		Z przeniesienia . .	30.507	19	4.365	42	13.695	92	13.952	02	62.520	55
	31	Opał sal, łazienek i innych ubikacyj .	4.422	68	607	03	2.081	26	1.560	95	8.671	92
	32	Oświetlenie: a) Koszt użytego gazu 23.526 m^3 po 8·5 ct. . . . . 1.999 zł. 71 ct. b) Tantiema . . . 45 „ 38 „ c) Nafta, świece i t. p. 1.470 „ 22 „ d) 4-ta rata amortyzac. 813 „ 37 „ e) Lampiarz: a) płaca 64 zł. — ct. b) wikt 112 „ 52 „ 176 „ 52 „	2.297	66	315	37	1.081	24	810	93	4.505	20
	33	Sprzęty gospodarcze: 1. zwyczajne .	1.023	86	140	53	481	82	361	36	2.007	57
		2. *nadzwyczajne* .	—	—	*331*	—	—	—	*221*	*32*	*552*	*32*
	34	Utrzymanie jednej pary koni: a) Reparacya wozów, uprzęży i karma 487 zł. 61 ct. b) Furman: α) płaca 64 zł. — ct. β) wikt 112 „ 52 „ 176 „ 52 „	338	71	46	49	159	39	119	54	664	15
	35	Utrzymanie ogrodów: a) warzywnego	575	54	79	58	—	—	—	—	655	12
		b) spacerowego	76	50	10	50	36	—	27	—	150	—
		c) ogrodnik, płaca	183	60	25	20	86	40	64	80	360	—
	36	Utrzymanie pralni: a) Opał . . . . . 1.736 zł. 99 ct. b) Mydło, farbka, krochmal i t. p. . 1.555 „ 42 „ c) 2 Siostry Miłosierdzia: α) Płaca po 80·— 160 — β) Wikt po 196·32 392 64 552 zł 64 ct. d) Utrzymanie służby: α) Płaca 11 osób 540 — β) Wikt 11 osób po 112·52 1.237·72 1.777 „ 72 „	2.867	61	393	59	1.349	46	1.012	11	5.622	77
	37	Bielizna, pościel i odzież: a) Zakupno i naprawa: 1. zwyczajne . . 7.026 zł. 60 ct. 2. *nadzwyczajne* . — „ — „ b) 2 Siostry Miłosierdzia: α) Płaca po 80·— 160·— β) Wikt „ 196·32 392·64 552 zł. 64 ct.	—	—	—	—	—	—	*907*	—	*907*	—
		do przeniesienia zwycz. 7.579 zł. 24 ct.	42.293	35	5.983	71	18.971	49	17.908	71	85.157	26
		nadzwyczajne	—	—	*331*	—	—	—	*1.128*	*32*	*1.459*	*32*

św. Łazarza w Krakowie.

Wydatki.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości mniejsze zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	ct.
54.132	2.098	10.487					
6.600	—	2.072	*Wydatek większy* z powodu wyższej przeciętnej ceny węgli grubych na cetnarze cłowym o 4 133 ct., zwiększonego rozchodu węgli z powodu ostrej i przewlekłej zimy, oraz większej ilości opalanych ubikacyj dla oddziału chorób zakaźnych LW. 14.770/1892.				
4.600	95	—	*Wydatek mniejszy* przeważnie z powodu redukcyi płomieni i palników gazowych.				
2.000	—	7	*Wydatek* nieznacznie *większy* wedle rzeczywistej potrzeby.				
552	—	—					
700	36	—					
750	95	—	*Wydatki mniejsze*, gdyż nie było potrzeby wyczerpania kwot preliminowanych.				
150	—	—					
360	—	—					
5.234	—	389	*Wydatek większy* z powodu zwiększonego stanu chorych i większej ilości opieranej bielizny, pościeli i odzieży.				
909	2	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistej wynikłości.				
74.526	2.324	12.955		—	—	—	—
1.461	2	—		—	—	—	—

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna	
			Wynikłość z roku 1891.									
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
VII.	37	Z przeniesienia zwycz. 7.579 zł. 24 ct.	42.293	35	5.983	71	18.971	49	17.908	71	85.157	26
		nadzwyczajne	—		*331*	—	—	—	*1.128*	*32*	*1.459*	*32*
		c) 2 szwaczki:										
		α) płaca 137 zł. 40 ct.										
		β) wikt 112 „ 52 „ 249 zł. 92 ct.	3.778	66	483	39	1.641	11	1.926	—	7.829	16
	38	Słoma do sienników	356	81	48	98	167	91	125	93	699	63
		Suma wydatków { zwyczajnych . .	46.428	82	6.516	08	20.780	51	19.960	64	93.686	05
		{ *nadzwyczajnych* .	—	—	*331*	—	—	—	*1.128*	*32*	*1.459*	*32*
		Ogólna suma rubryki VII. .	46.428	82	6.847	08	20.780	51	21.088	96	95.145	37
VIII.		**Koszta sanitarne.**										
	39	Lekarstwa	2.280	95	230	43	803	66	501	44	3.816	48
	40	Utrzymanie apteki:										
		a) Opał . . . . . 149 zł. 82 ct.										
		b) 2 Siostry Miłosierdzia:										
		α) płaca po 80.— 160·—										
		β) wikt „ 196·32 392·64 552 zł. 64 ct.										
		c) 2 laborantki:										
		α) płaca po 48 — 96·—										
		β) wikt „ 112 52 225·04 321 zł. 04 ct.										
			521	99	71	64	245	63	184	24	1.023	50
											100	—
	41	Laboratoryum chemiczno-patologiczne .	50	—	—	—	50	—	—	—	5.902	80½
	42	Potrzeby sanitarne	4.794	89½	114	62	793	—	200	29		
	43	Potrzeby opatrunkowe, jak szczudła, buty i t. p.	249	64	—	—	—	—	—	—	249	64
	44	Instrumenta chirurgiczne	413	16	84	47	87	10	14	45	599	18
	45	Koszta pogrzebowe	84	25	11	56	39	65	29	74	165	20
		Suma rubryki VIII. .	8.394	88½	512	72	2.019	04	930	16	11.856	80½
IX.		**Koszta kancelaryjne.**										
	46	Druki, litografie, potrzeby do pisania, koszta insercyjne i t. p.	696	90½	95	65	327	95	245	97	1.366	47½
X.		**Koszta kapliczne.**									250	—
	47	Utrzymanie kościoła	127	50	17	50	60	—	45	—		

św. Łazarza w Krakowie.

Wydatki.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości: mniejsze zł.	większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct	bierne zł.	ct.
74.526	2.324	12.955					
1.461	2	—					
7.752	—	77	*Wydatek większy* spowodował przeważnie droższy wikt Sióstr Miłosierdzia, jak podano przy poz. 17. *b.*				
750	50	—	*Wydatek mniejszy* zastosowany do potrzeby.				
83.028	2.374	13.032					
1.461	2	—					
84.489	2.376	13.032		—	—	—	—
		10.656					
3.000	—	816	*Wydatek większy* z powodu zwiększonej ilości chorych i dni leczenia wykazanych przy poz. 29. *a.* Przekroczenie tego wydatku znajduje częściowe pokrycie w zaoszczędzeniu przy poz. 42.				
888	—	136	*Wydatek większy* spowodowały koszta pod *a.* wykazane z powodu podanego przy poz 31. tudzież wykazane pod *b.* β. z powodu jak przy poz. 17. *b.*				
100	—	—					
6.200	297	—					
300							
600	50	—	*Wydatki mniejsze* zastosowane tylko do koniecznej potrzeby.				
250	1	—					
11.338	85	—					
	433	952		—	—	—	—
		519					
870	—	497	*Wydatek większy* spowodował konieczny nakład druków na nowe protokoły stanu chorych, oraz księgi magazynowe.	—	—	—	—
250	—	—		—	—	—	—

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna	
			Wynikłość z roku 1891.									
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
XI.		**Utrzymanie budynków.**										
	48	Konserwacye i reparacye: 1. zwyczajne	2.403	75	329	93	1.131	18	848	38	4.713	24
		2. *nadzwyczajne*: budowa pawilonu .	*65.000*	—	—	—	—	—	—	—	*65.000*	—
	49	Utrzymanie wodociągów i maszyny parowej	443	68	60	91	208	79	156	59	869	97
	50	Asekuracya budynków i ruchomości .	116	59	26	56	54	87	41	15	239	17
	51	Czyszczenie kominów.	202	20	27	75	95	16	71	37	396	48
	52	Wynagrodzenie za czynności techniczne	306	—	42	—	144	—	108	—	600	—
		Suma wydatków { zwyczajnych .	3.472	22	487	15	1.634	—	1.225	49	6 818	86
		Suma wydatków { *nadzwyczajnych*	*65.000*	—	—	—	—	—	—	—	*65.000*	—
		Ogólna suma rubryki XI.	68.472	22	487	15	1.634	—	1.225	49	71.818	86
XII.	53	**Odsetki od kapitałów**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XIII.		**Podatki i daniny.**										
	54	*a*) Z gruntów i realności szpitalnych . . . . . 96 zł. 85 ct. *b*) Z dóbr w Prądniku czerwonym . . . 593 „ 65½ „ *c*) Z dóbr w Tropiszowie — „ „	690	50½	—	—	—	—	—	—	690	50½
XIV.		**Rozmaite.**										
	55	Utrzymanie biblioteki lekarskiej . . .	16	37	2	25	7	70	5	78	32	10
	56	Rozmaite nieprzewidziane: *a*) Koszta sądowe, portorya i inne drobne 131 zł. 30 ct *b*) Czynsz dzierżawny domu przedpogrzebowego na cmentarzu . . . . . 150 „ — „ *c*) Ubezpieczenie robotników od wypadków . . . . . 45 „ 40 „										
		Do przeniesienia 326 zł. 70 ct.	16	37	2	25	7	70	5	78	32	10

św. Łazarza w Krakowie.

Wydatki.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości: mniejsze zł.	większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	ct.	bierne z roku bieżącego zł.	ct.
3.900	—	814	*Wydatek większy* wynikł na skutek nieprzewidzianego budżetem przerobienia stropów w pawilonach kosztem 921 zł. 82 ct LW. 27.260 i 42.326 z r. 1891.				
65.000	—	—	Z kredytu na rok 1891. uchwalonego w kwocie 65.000 zł. wydano w ciągu roku na przedwstępne roboty kwotę . . . . 2.817 zł. 17 ct. resztę zaś niezużytego kredytu . . . . . 62.182 „ 83 „ przeniesiono na rachunek roku 1892. w myśl uchwały wys. Sejmu z d. 2. kwietnia 1892. razem jak wyżej . . . . 65.000 zł. — ct.				
1.300	430	—	*Wydatek mniejszy* z powodu, że w roku tym nie było znaczniejszych reparacyj części składowych maszyny parowej.				
250	11	—	*Wydatek mniejszy* zależny od wysokości i wymiaru premii asekuracyjnej.				
398	2	—					
600	—	—	*Wydatek mniejszy* wedle rzeczywistej potrzeby.				
6 448	443	814					
65 000	—	—					
71.448	443	814		—	—	—	—
—	—	371		—	—	—	—
1.027	336	—	*Wydatek mniejszy* zależny od wymiaru a nadto z powodu, że dzierżawca Tropiszowa nie żądał zwrotu przypadającej należytości.	—	—	—	—
100	68	—	*Wydatek mniejszy* zastosowany do rzeczywistej potrzeby.				
100	68	—		—	—	—	—

Wydatki. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II. położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna	
			Wynikłość z roku 1891.									
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
XIV.	56	Z przeniesienia 326 zł. 70 ct. *d*) Zastępstwo akuszerki 40 „ — „ *e*) Koszta podróży i dyety członków komisyi opieki dla obłąkanych . . . . . 196 „ 60 „	16	37	2	25	7	70	5	78	32	10
			166	62	62	87	78	41	255	40	563	30
		Suma rubryki XIV. .	182	99	65	12	86	11	261	18	595	40
XV.	57	**Zapomogi dla położnic**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
XVI.		**Koszta utrzymania dzieci zrodzonych na oddziale położnic.**										
	58	Wynagrodzenie mamek za karmienie dzieci	—	—	545	10	—	—	—	—	545	10
XVII.		**Koszta utrzymania mamek i dzieci w szpitalu św. Ludwika.**										
	59	Ryczałt za utrzymanie mamek i dzieci	—	—	4.663	89	—	—	—	—	4.663	89
	60	Ryczałt za leczenie i utrzymanie chorych dzieci	12.000	—	—	—	—	—	—	—	12 000	—
		Suma rubryki XVII. .	12.000	—	4.663	89	—	—	—	—	16 663	89
XVIII.		**Zapisy.**										
	61	Szembeka na odprawianie Mszy św. .	37	50	—	—	—	—	—	—	37	50
	62	Wencla na obdzielanie rekonwalescentów	31	50	—	—	—	—	—	—	31	50
	63	Gałeckiego i Klozowej na odprawianie Mszy św.	40	50	—	—	—	—	—	—	40	50
		Suma rubryki XVIII. .	109	50	—	—	—	—	—	—	109	50
XIX.	64	**Wydatki z prawa patronatu i konkurencyi wynikłe**	7	91	—	—	—	—	—	—	7	91
XX.	65	**Dyety, koszta podróży i inne w sprawach funduszu jako właściciela dóbr** . . .	44	98	—	—	—	—	—	—	44	98
—	66	**Nadwyżka dochodów oddana funduszowi krajowemu**	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

św. Łazarza w Krakowie.

Wydatki.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890. zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości: mniejsze zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości: większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości: czynne z roku bieżącego zł.	czynne ct.	bierne zł.	bierne ct.
100	68	—		—	—	—	—
500	—	63	*Wydatek większy* dla zmienności obok poszczególnionych wydatków tej rubryki.				
600	68	63		—	—	—	—
	5						
—	—	—		—	—	—	—
350	—	195		—	—	—	—
3 650	—	1.014	*Wydatki większe* z powodu większej ilości dzieci do karmienia oddanych jak i utrzymywanych mamek z oseskami.				
12.000	—	—					
15.650	—	1.014		—	—	—	—
38	—	—					
31	—	—					
40	—	—					
109	—	—		—	—	—	—
150	142	—		—	—	—	—
150	105	—	*Wydatki mniejsze* gdyż nie było potrzeby wyczerpania kwot preliminowanych.	—	—	—	—
2.608	2.608	—	Nadwyżki dochodów nie oddano żadnej, gdyż rzeczywiste wydatki 4-ch oddziałów były większe od preliminowanych o kwotę . . . . . 14.262 zł. Gdy zaś rzeczywiste dychody oddziału I., II i IV były większe tylko o kwotę 12 952 zł. a natomiast oddziału III. były mniejsze o . . . . . 2.414 „ czyli z porównania większe tylko o . . 10.538 „ okazuje się zatem wynik mniej korzystny o różnicę . . . . . 3.724 „ a po strąceniu niekorzystnego wyniku, wykazanego przy pozycyi 14. dochodów w kwocie . . . . . 1.116 „ pozostaje jak obok . . . . . 2.608 „	—	—	—	—

Dochody. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Oddział I. chorych		Oddział II położnic		Oddział III. syfilitycznych		Oddział IV. obłąkanych		Wynikłość ogólna	
			Wynikłość z roku 1891.									
			zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
I.		**Odsetki od efektów, kapitałów i fundacyj.**										
	1	Od efektów	3.534	17	641	13	72	—	—	—	4.247	30
	2	Od kapitałów:										
		a) $4^1/_2$% od kapitału spłacanego przez fundusz krajowy	12 692	08	711	77	—	—	—	—	13.403	85
		b) 4% od kapitału należącego się od kahału żydowskiego w Olkusku .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	3	Od fundacyj	1.152	20	—	—	151	50	163	64	1.467	34
		Suma rubryki I . .	17.378	45	1.352	90	223	50	163	64	19.118	49
II.		**Dochody z realności i dóbr.**										
	4	Czynsz dzierżawny z Tropiszowa . .	4.067	28	—	—	—	—	—	—	4.067	28
	5	Czynsz dzierżawny z Prądnika czerwonego	3.400	—	—	—	—	—	—	—	3 400	—
	6	Czynsz emfiteutyczny z folwarku Przeginia duchowna	50	—	—	—	—	—	—	—	50	
	7	Czynsz za salę wykładową kliniki od c. k. Rządu	150	—	—	—	—	—	—	—	150	—
	8	Dochód z ogrodu szpitalnego	1.726	44	241	86	—	—	—	—	1.968	30
	9	Czynsz dzierżawny z domu w Krowodrzy	—	—	7	—	—	—	—	—	7	—
		Suma rubryki II. .	9.393	72	248	86	—	—	—	—	9.642	58
III.		**Zwroty kosztów leczenia.**										
	10	Od funduszu krajowego galicyjskiego .	73.773	85	12.167	19	29.718	40	21.079	64	136.739	08
	11	Od samopłacących	5.452	08	554	26	2.687	92	9.000	22	17.694	48
	12	Od funduszów obcokrajowych i innych	2.147	04	199	08	2.099	42	812	$42^1/_2$	5.257	$96^1/_2$
		Suma rubryki III. .	81.372	97	12.920	53	34.505	74	30.892	$28^1/_2$	159.691	$52^1/_2$

św. Łazarza w Krakowie. **Dochody.**

Kwota preliminowedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
4.230	—	17	*Dochód większy* wedle rzeczywistego stanu efektów.				
13.404	—	—					
9	9	—	Z tego tytułu dotąd nic nie otrzymano na poczet łącznej zaległości w kwocie 254 zł. 74½ ct. mimo corocznych urgensów, ponawianych za pośrednictwem tutejszego c. k. Namiestnictwa.	9	43½	—	—
1.427	—	40	*Dochód większy* z powodu przyrostu kapitałów w fundacyach Dąbkowskiego i Mszalnej po 100 zł. a nadto ściągnięcia zaległości w fundacyi Małeckiego.	12	08	—	—
19.070	9	57		21	51½	—	—
	—	48					
4.052	—	15	*Dochód większy* zależny od kursu rubli, którymi czynsz bywa opłacany.				
3.400	—	—					
50	—	—					
150	—	—					
1.800	—	168	*Dochód większy* z powodu obfitszego zbioru jarzyn.				
20	13	—	*Dochód mniejszy* gdyż z tego tytułu otrzymano za I. półrocze 1891 tylko 14 zł. z których połowa w kwocie 7 zł. przypadła na rzecz funduszu podrzutków. Przytem zauważa się, że dom ten sprzedano gminie Krowodrza za 1.710 zł. 50 ct. płatne w 4-ch rocznych ratach od r. 1891. po 427 zł. 62 ct., za które zakupywane bywają na rzecz tych funduszów efekta, a uzyskane odsetki pobierane do rubr. I. poz. 1. dochodów.	—	—	—	—
9.472	13	183					
	—	170					
131.000	—	5.739	*Dochód większy* z powodu większej ilości chorych i dni leczenia.	107.654	18	—	—
15.000							
3.600	—	2.695	*Dochody większe* zależne od ilości leczonych samopłacących i na koszt funduszów obcokrajowych.	—	—	—	—
	—	1.658		1.552	91	—	—
149.600	—	10.092	* Strąciwszy z wykazanych obok zaległości czynnych w kwocie . . . . . 109.207 zł. 09 ct. i takichże zaległości z lat ubiegłych w kwocie . . . . . 44 181 „ 25½ „ zatem od ogólnej kwoty . . . 153.388 zł. 35½ ct. zarachowane należytości rachun-	109.207	09*	—	—
			do przeniesienia 153.388 zł. 35½ ct.				

Dochody. Krajowy szpital

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Oddział I. chorych Wynikłość z roku 1891. zł.	ct.	Oddział II. położnic zł.	ct.	Oddział III. syfilitycznych zł.	ct.	Oddział IV. obłąkanych zł	ct.	Wynikłość ogólna zł.	ct.
IV.		**Dochody rozmaite.**										
	13	*a*) Ze sprzedaży zużytych sprzętów i inne drobne	46	81	—	—	—	—	—	—	46	81
		b) Zwroty zaliczek na płace z lat ubiegłych	143	45	78	—	—	—	60	—	281	45
		Suma rubryki IV. .	190	26	78	—	—	—	60	—	328	26
—	14	Dotacya pobrana z funduszu krajowego	59.055	97½	3.114	99	863	28	3 723	45½	66.757	70

św. Łazarza w Krakowie.

Dochody.

Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. Listopada 1890	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wynikłości		Uzasadnienie różnic	Należytości			
	mniejsze	większe		czynne		bierne	
				z roku bieżącego			
zł.	zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
			Z przeniesienia 153.388 zł. 35½ ct.				
			kami za III i IV. kwartał 1891. oddziałów I., II. i III. tudzież za IV. kwartał 1891. oddziału IV. w łącznej kwocie . . . . . 71.586 „ 61 „ które pobrano na rachunek roku 1892. pozostaje właściwa zaległość z końcem roku 1891. w kwocie . . 81.801 zł. 74½ ct. zgodna z odnośnymi protokołami stanu chorych, przedłożonymi za rok 1891.				
100	53	—	*Dochód mniejszy* dla zmienności wpływów tej pozycyi.				
—	—	281	*Dochód ten* budżetem nie objęty stanowi zwrot zaliczek wydanych, a zarachowanych na rubryki stałe w myśl uchwały wys. Sejmu z dnia 14. Października 1874.	—	—	—	—
100	53	281					
	—	228					
65.642	—	1.116	*Dochód większy* z powodu, że rzeczywiste wynikłości były mniej korzystne od preliminowanych, jak to wykazano przy poz 66. wydatków, co spowodowało do pobrania dla pokrycia niedoborów większej dotacyi.	—	—	—	—

Wykaz należytości

czynnych i biernych z lat ubiegłych z końcem roku 1891.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Należytości czynne zł.	ct.	bierne zł.	ct.
		A. Wydatki.				
I.		**Płace i emolumenta etatowe.**				
	1-16	Zwrot zaliczek na płace	84	30	—	—
VII.		**Koszta gospodarcze.**				
	32	Zarząd gazowni miejskiej w Krakowie reszta za urządzenia gazowe .	—	—	4.880	22
XIII.		**Podatki i daniny.**				
	54	Zwrot podatków z dóbr Rączna	350	17	—	—
XIV.	56	**Rozmaite**	466	35	—	—
		Suma A. . .	900	82	4.880	22
		B. Dochody.				
I.	1-3	**Odsetki od kapitałów i fundacyj**	245	31	—	—
III.	10-12	**Zwroty kosztów leczenia.**				
		a) Od samopłacących . . . . . 214 zł. 15 ct.				
		b) „ funduszów obcokrajowych . . . 4.959 „ 41 „				
		c) „ stron rozmaitych niewyśledzonych . 39.007 „ 70½ „	44.181	26½	—	—
		Suma B. . .	44.426	57½	—	—
		Do tego „ A. . .	900	82	4.880	22
		Razem . .	45.327	39½	4.880	22

VII.

FUNDUSZ POLICYI KRAJOWEJ.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1891.

LW. 36.814|1892.

Wydatki. Fundusz policyi krajowej.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w r. 1891. zł.	Wydatki w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27 listop. 1890. zł.
		Wydatki.			
I.	1.	**Utrzymanie więźniów** w domach przymusowej pracy i poprawy .	1 956	14	800
II.	2.	**Rozmaite**	—	—	5
		Suma wydatków rzeczywistych, budżetem objętych . .	1.956	14	805
	3	**Nadwyżka dochodów** przeniesiona do funduszu krajowego . .	4.072	80	5.265
		Suma wszystkich wydatków . .	**6 028**	**94**	**6.070**

Zamknięcie rachunku za rok 1891. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	1.156	*Do pozycyi 1. Wydatek większy,* albowiem z zaprowadzeniem w innych prowincyach państwa domów przymusowej pracy i poprawy w myśl ustawy z dnia 24. Maja 1885, Dz. ust. p. Nr. 90. zwiększa się też corocznie liczba utrzymywanych w tych zakładach corrigendów przynależnych do Galicyi; w skutek czego i kosztów tej rubryki nie można z wszelką ścisłością preliminować — co jednak na podstawie doświadczeń z lat kilku w przyszłości uskuteczniać będzie można.	202	—	—	—
5	—	*Do pozycyi 2. Wydatek mniejszy,* ponieważ nie okazała się potrzeba wyczerpania tej rubryki.				
5	1.156		202	—	—	—
	1.151					
1.192	—					
1.192	1.151					
41						

Dochody. Fundusz policyi krajowej.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891 zł.	Dochody w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890. zł.
		Dochody.			
I.	1	5% od kapitału na realności w Krakowie zahipotekowanego, w kwocie . . . . 109 złp. 1 gr. należytość zaległa . . . . . 2 zł. 74 ct. „ bieżąca . . . . . 1 „ 37 „	4	11	1
	2	$4^1/_2$% od kapitału 132.859 zł. wypożyczonego funduszowi krajowemu (patrz budżet tegoż funduszu rubr. XVI. poz. 186 wydatków)	5.970	83	5.979
	3	$4^1/_2$% od obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1884.	54	—	90
		Suma rubryki I. . .	6.028	94	6.070
II.	4	**Rozmaite**	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych, *zgodna z ogólną sumą wydatków*	6.028	94	6.070

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1891.

Stan czynny. Należytość czynna: Zwrot kosztów utrzymania w Zakładzie przymusowej pracy i poprawy w Korneuburgu, za jednego niewolenca (sprawa ściągnięcia tych kosztów jest w toku) . . . . . 202 zł.

Stan bierny . . . . . — —

Czysty stan czynny . . . 202 zł.

Zamknięcie rachunku za rok 1891. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	3	*Do pozycyi 1. Dochód większy*, ponieważ w roku bieżącym uiszczono odsetki zaległe z dwóch lat poprzednich.				
8	—	*Do pozycyi 2. Dochód mniejszy*, albowiem odsetki od pożyczki udzielonej funduszowi krajowemu, pobierano od dnia rzeczywistych wypłat tej pożyczki uskutecznionej w kilku terminach, preliminowano zaś od całej pożyczki naraz.				
36	—	*Do pozycyi 3. Dochód mniejszy*, według rzeczywistego stanu efektów, których mniejsza ilość pozostała, niż w preliminarzu przewidziane było.				
44	3					
—	—					
44	3		—	—	—	—

Wydatki *większe* od budżetu o . . 1.151 zł.
Dochody *mniejsze* „ „ . . . 41 „
Wynik w ogóle *niekorzystniejszy* o . . 1.192 zł.

VIII. — XII.

Fundusz pożyczki krajowej
z roku 1883.

(Str. 440).

Fundusz pożyczki krajowej
z roku 1884.

(Str. 444 .

Fundusz pożyczki krajowej
z roku 1885.

Str. 448).

Fundusz pożyczki krajowej
z roku 1888.

(Str. 452).

Fundusz pożyczki krajowej
z roku 1891.

(Str. 456).

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU
za r. 1891.

Wydatki. VIII. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1883.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. listop. 1890. zł.
		Wydatki.			
		a) **Rzeczywiste.**			
I.	1	**Umorzenie pożyczki** przez losowanie obligacyj	40.900	—	52.400
II.	2	**Wypłata kuponów** od obligacyj w obiegu będących . . .	156.354	75	156.527
III.		**Koszta administracyjne.**			
	3	C. k. Skarbowi Państwa 10% podatek dochodowy od kuponów . .	15.635	47½	15.653
	4	„ „ „ należytość stemplowa od „	831	13	835
	5	Potrzeby kancelaryjne, koszta inseracyjne ⅛ Bankom za pośrednictwo w wypłacie kuponów i inne pomniejsze	139	58½	100
		Suma rubryki III. . .	16.606	19	16.588
		Suma wydatków rzeczywistych budżetem objętych . .	213.860	94	225.515
		b) **Zapas kasowy** z końcem roku 1891	—	—	
		Razem zgodnie ze sumą dochodów . . .	213.860	94	

Zamknięcie rachunku za rok 1891. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
11.500	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nie wszystkie wylosowane obligacye zgłoszono do wypłaty, a w preliminarzu na rok 1891 obliczono ściśle wedle planu umorzenia. Z emitowanych obligacyj na . . . 3,800.000 zł. wylosowano zgodnie z planem umorzenia po koniec r. 1891 361.100 zł. spłacono zaś i ściągnięto z obiegu po koniec roku 1891 . . . 326.300 „ pozostaje do spłacenia z końcem roku 1891 . . . . . 3,473.700 zł.	—	—	—	—
172	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nie wszystkie zapadłe kupony zgłoszono do wypłaty. Należytość kuponowa w roku 1881 wynosiła: *a*) zaległa z lat ubiegłych . 8.973 zł. 18 ct. *b*) bieżąca dnia 1. maja i 1. listopada 1891 . . . 156.527 „ — „ razem . . 165.500 zł. 18 ct. od tego nadpłacone kupony . 515 „ 25 „ należytość . . . . 164.984 zł. 93 „ spłacone w roku 1891 . . 156.354 „ 75 „ pozostało do spłaty w zaległości 8.630 zł. 18 ct.	—	—	8.630	18
18	—	*Wydatek mniejszy* odpowiednio do wypłacanych kuponów.				
4	—					
—	40	*Wydatki* te nie mogą być naprzód ściśle obliczone.				
22	40		—	—	—	—
11.694	40		—	—	8.630	18
11.654						

Dochody. VIII. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1883.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891 zł.	Dochody w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890. zł.
		Dochody.			
		a) **Rzeczywisty.**			
I.	1	**Uposażenie** z funduszu krajowego (rubr. XIV. poz. 171) na umorzenie obligacyj przez losowanie, na wypłatę kuponów, podatku dochodowego od tychże, i pokrycie wydatków administracyjnych	213.860	94	225.515
		Suma dochodów rzeczywistych budżetem objętych . .	213.860	94	225.515
		b **Zapas kasowy** z początkiem roku 1891.	—	—	
		Razem . .	**213.860**	**94**	

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny . . . . . — zł. — ct.

Stan bierny.

Należytości bierne: *a*) w rubrykach z lat ubiegłych . 3,473.700 zł. — ct.
b) „ z roku 1891 . 8.630 „ 18 „ 3,482.330 „ 18 „

Czysty stan bierny . . . . 3,482 330 zł. 18 ct.

LW. 42.939/92.

Zamknięcie rachunku za rok 1891. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
11.654	—	*Dochód mniejszy*, wedle potrzeby wykazanej przy pozycyach 1—5 wydatków.	—	—	—	—
11.654	—		—	—	—	—

Wydatki. IX. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1884.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890. zł.
		Wydatki.			
I.	1	**Umorzenie** pożyczki przez losowanie obligacyj	13.500	—	13.200
II.	2	**Wypłata kuponów** od obligacyj w obiegu będących . . .	41.350	50	41.794
III.		**Koszta administracyjne.**			
	3	C. k. Skarbowi Państwa 10% podatek dochodowy od kuponów . .	4.135	05	4.179
	4	„ „ „ należytość stemplowa „ „ . .	335	37	337
	5	Potrzeby kancelaryjne i $^1/_8$% prowizyi Bankom za pośrednictwo w wypłacie kuponów i obligacyj	48	$60^1/_2$	55
		Suma rubryki III. . .	4.519	$02^1/_2$	4.571
		Suma wydatków budżetem objętych . .	59.369	$52^1/_2$	59.565

Zamknięcie rachunku za rok 1891. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	300	*Wydatek większy*, ponieważ spłacono część zaległych obligacyj, dawniej wylosowanych.	—	—	—	—
		Z emitowanych obligacyj na . . 1,000.000 zł. wylosowano zgodnie z planem umorzenia po koniec r. 1891 81.200 zł. spłacono i ściągnięto z obiegu po koniec roku 1891 . . . 78.100 zł. pozostaje do spłacenia z końcem roku 1891 . . . . . 921.900 zł.				
443	—	*Wydatek mniejszy*, ponieważ nie wszystkie kupony do wypłaty zgłoszono.	—	—	1.106	50
		Należytość kuponowa wynosiła w roku 1891. *a*) zaległość z roku 1890 . . 774 zł. 50 ct. *b*) bieżąca z dnia 1. maja i 1. listopada . . . . . 41.794 „ — „ Razem . . 42.568 zł. 50 ct. od tego nadpłacone kupony od wylosowanych obligacyj . . 211 „ 50 „ pozostaje . . 42.357 zł. — „ wypłacono . . 41.350 „ 50 „ pozostaje w zaległości . . 1.006 zł. 50 ct.				
44	—	*Wydatek mniejszy*, odpowiadający zrealizowanym kuponom.				
2	—					
6	—	*Wydatki* te nie mogą być naprzód ściśle obliczone.				
52	—		—	—		—
495	300					
195						

Dochody. IX. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1884.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891 zł.	Dochody w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. listop. 1890. zł.
		Dochody.			
I.	1	**Uposażenie** z funduszu krajowego (rubr. XIV poz. 173 na umorzenie obligacyj przez losowanie, na wypłatę kuponów, podatku dochodowego, należytości stemplowej i kosztów administracyjnych	59 353	66½	59.565
	2	Odsetki z chwilowej lokacyi	15	86	—
		Suma dochodów budżetem objętych . . .	59.369	52½	59.565

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny. . . . . . — zł. — ct.

Stan bierny:

Należytości bierne: w rubrykach wydatków:

a) z lat ubiegłych	921.900 zł. — ct.	
b) z roku 1891	1.006 „ 50 ct.	922.906 „ 50 „
Czysty stan bierny		**922.906 zł. 50 ct.**

LW. 42.940/92.

Zamknięcie rachunku za rok 1891. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł		zł.	ct.	zł.	ct.
211	—	Różnica odpowiadająca wynikłościom poz. 1—5 wydatków.				
—	16	*Dochód większy*, albowiem wpływy te są niestałe.				
211	16		—	—	—	—
195						

Wydatki. X. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1885.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890. zł.
		Wydatki.			
I.	1	**Umorzenie pożyczki** przez losowanie obligacyj	4 900	—	4.900
II.	2	**Wypłata kuponów** od obligacyj w obiegu będących . . .	14.766	75	14.868
III.		**Koszta administracyjne.**			
	3	C. k. Skarbowi Państwa 10% podatek dochodowy od kuponów .	1.476	67½	1.487
	4	„ „ „ należytość stemplowa od „ . .	45	06	44
	5	Potrzeby kancelaryjne i inne pomniejsze	37	08½	50
		Suma rubryki III.	1.558	82	1.581
		Suma wydatków budżetem objętych . .	21.225	57	21.349

Zamknięcie rachunku za rok 1891. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—	Z emitowanych obligacyj na . . . 354.800 zł. wylosowano zgodnie z planem umorzenia po koniec r. 1891 28.100 zł. spłacono zaś po koniec roku 1891 . 25.600 „ pozostaje tedy do spłacenia z końcem roku 1891 . . . 329.200 „	—	—	—	—
101	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż nie wszystkie kupony przedłożono do wypłaty. Należytość kuponowa w roku 1891 wynosiła: *a*) zaległość z roku 1890 . . 828 zł. — ct. *b*) bieżąca na dniu 1. maja i 1. listopada . . . . 14.868 „ — „ razem . . 15.696 zł. — ct. od tego nadpłacono kupony od wylosowanych obligacyj . . 9 „ — „ pozostaje . . 15.687 zł. — ct. wypłacono . 14.766 „ 75 „ pozostaje w zaległości . . 920 zł. 25 ct.	—	—	920	25
10	—	*Wydatek mniejszy*, odpowiadający zrealizowanym kuponom.				
—	1	*Wydatek większy*, odpowiednio do wypłaconych kuponów.				
13	—	*Wydatki* te nie mogą być naprzód ściśle obliczone.				
23	1		—	—	920	25
22						
123	—					

Dochody. X. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1885.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891 zł.	Dochody w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890. zł.
		Dochody.			
I.	1	Uposażenie z funduszu krajowego (rubr. XIV. poz. 176) na umorzenie obligacyj przez losowanie, na wypłatę kuponów, podatku dochodowego od tychże i kosztów administracyjnych . . .	21.170	96	21.349
	2	Odsetki z chwilowej lokacyi	54	61	—
		Suma dochodów budżetem objętych . .	21.225	57	21.349

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny . . . . . — zł. — ct.

Stan bierny:

a) w rubryce I. wydatków z lat ubiegłych . 329.200 zł. — ct.
II. „ z roku 1891 . 920 „ 25 „ 330.120 „ 25 „

Czysty stan bierny . . . . **330.120 zł. 25 ct.**

Zamknięcie rachunku za rok 1891. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
178	—	Odnośnie do poz. 1—5 wydatków.	—	—	—	—
—	55					
178	55		—	—	—	—
123						

Wydatki. XI. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1888.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890. zł.
		Wydatki.			
		A) **Rzeczywiste.**			
I.	1	**Umożenie pożyczki** przez losowanie obligacyj	4.900	—	4.900
II.	2	**Wypłata kuponów** od obligacyj w obiegu będących . . .	19.460	25	19.503
III.		**Koszta administracyjne.**			
	3	C. k. Skarbowi Państwa 10% podatek dochodowy od kuponów .	1.946	02½	1.950
	4	Potrzeby kancelaryjne i ⅛% prowizyi Bankom za pośrednictwo w wypłacie kuponów i obligacyj	59	77½	50
		Suma rubryki III. . .	2.005	80	2.000
		Suma wydatków rzeczywistych budżetem objętych .	**26.366**	**05**	**26.403**

Zamknięcie rachunku za rok 1891. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct
—	—	Z emitowanych obligacyj na . . . 443.800 zł. wylosowano zgodnie z planem umorzenia po koniec roku 1891 - . 14.100 „ pozostaje tedy do spłacenia z końcem roku 1891 . . . . . 429.700 zł.	—	—	—	—
43	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż nie wszystkie kupony przedstawiono do wypłaty. Należytość kuponowa w roku 1891 wynosiła na dnin 1. maja i 1. listopada . . 19.503 zł. — ct. wypłacono . 19.460 „ 25 „ pozostaje w zaległości . 42 „ 75 „	—	—	42	75
4	—	*Wydatek mniejszy*, odpowiednio do wypłaconych kuponów.				
—	10	*Wydatki* te nie mogą być naprzód ściśle obliczone.				
4	10		—	—	—	—
47	10		—	—	42	75
37						

Dochody. XI. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1888.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891 zł.	Dochody w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890. zł.
		Dochody.			
		A) **Rzeczywiste.**			
I.	1	**Uposażenie** z funduszu krajowego (rubr. XIV. poz. 178) na umorzenie obligacyj przez losowanie, na wypłatę kuponów, podatku dochodowego od tychże i pokrycie wydatków administracyjnych .	26.366	05	26.403
		Suma dochodów rzeczywistych budżetem objętych .	**26.366**	**05**	**26.403**

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny . . . . . — zł. — ct.

Stan bierny:

Należytości bierne: z lat ubiegłych . . 429.700 zł. — ct.
z roku bieżącego . . 42 „ 75 „ 429.742 „ 75 „

Czysty stan bierny . . . 429.742 zł. 75 ct.

LW. 42.964/92.

Zamknięcie rachunku za rok 1891. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe					
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
37	—	Odnośnie do poz. 1—4 wypatków.	—	—	—	—
37	—		—	—	—	—

Wydatki. XII. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1891.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890. zł.
		W y d a t k i.			
		a) **Rzeczywiste.**			
I.	1	**Umorzenie pożyczki** przez losowanie obligacyj	1.400	—	—
		Do przeniesienia . .	*1.400*		

Zamknięcie rachunku za rok 1891. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Wydatki i dochody tego funduszu, którego zamknięcie po raz pierwszy się przedkłada — nie były preliminowane w pewnej stałej cyfrze; uchwalono bowiem z gotówki uzyskać się mającej z emisyi obligacyj — pokryć koszta konfekcyi i pierwszej raty amortyzacyjnej, zaś resztą dotować fundusz krojowy. — (Uchwała wysokiego Sejmu z 29. listopada 1890).				
		W myśl powyższej uchwały, spotrzebowano więc gotówkę uzyskaną z emisyi, w kwocie 1,350.750 zł. jak następuje:				
		1) na pokrycie pierwszej raty amortyzacyjnej i kosztów konfekcyi wydano, jak poz. 1—7 wydatków . . . . . 40.022 zł. 21 ct.				
		2) pozostawiono na pokrycie niezrealizowanych:				
		a) obligacyj, jak wyjaśnienie przy poz. 1. . . 6.000 zł.				
		b) kuponów, jak dtto poz 2 3.098 „ 9.098 zł. — ct.				
		3) oddano funduszowi krajowemu na pokrycie niedoboru w roku 1891, jak poz. 8 wydatków . . 753.699 „ — „				
		4) Przeniesiono jako upasażenie do funduszu dotacyi Kasy krajowej, jak poz. 9 wydatków 547.930 „ 79 „				
		Razem jak wyżej . . 1,350.750 zł. — —				
—	—	Z emitowanych obligacyj na . . 1,500.000 zł.	—	—	—	—
		wylosowano w roku 1891 zgodnie z planem umorzenia . . 7.400 „				
		pozostaje tedy z końcem roku 1891 . . . . . 1,492.600 zł				
		Z wylosowanych zaś jak wyżej, w imiennej wartości na . . 7.400 „				
		zrealizowano po koniec roku 1891 obligacye w imiennej wartości na . . . . . 1.400 „				
		nie zostały więc przedstawione do wypłaty wylosowane obligacye z roku bieżącego, w imiennej wartości na . . . 6.000 zł.				

Wydatki. XII. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1891.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1891 zł.	Wynikłości w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890. zł.
		Z przeniesienia . .	*1.400*		
II.	2	**Wypłata kuponów** od obligacyj w obiegu będących . . .	24.568	67	
III.		**Koszta administracyjne.**			
	3	C. k. Skarbowi Państwa 10% podatek dochodowy od kuponów . .	2.690	20	
	4	Temuż należytość stemplowa od obligacyj	9.692	50	
	5	Temuż „ „ „ kuponów	182	50	
	6	$^1/_8\,^0/_0$ prowizyi bankom za pośrednictwo w wypłacie kuponów i obligacyj	22	48	
	7	Koszta konfekcyi, potrzeby kancelaryjne i inne pomniejsze . .	1.465	86	
		Suma rubryki III. .	14 053	54	
IV.	8	Funduszowi krajowemu na pokrycie niedoboru z roku 1891 wydano do rubr. XVII. poz. 59 wydatków	753.699	—	
V.	9	Temuż wydano na uposażenie funduszu dotacyi Kasy krajowej .	547.930	79	
		Suma wydatków rzeczywistych . .	1,341.652	—	
		b) **Przenośne.**			
	1	Obligacye własne, sprzedane Bankowi krajowemu w imiennej wartości	1,500 000	—	
	2	Zaliczki udzielone Bankom na wypłatę kuponów i obligacyj . .	2.239	—	
		Suma wydatków przenośnych . :	1,502.239	—	
		Suma wszystkich wydatków . .	2,843.891	—	
		c) **Zapas kasowy** z końcem roku 1891 w gotówce . .	9.098	—	
		Razem zgodnie ze sumą dochodów . .	2,852.989	—	

Zamknięcie rachunku za rok 1891. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł	ct.
		Należytość za kupony w roku 1891 wynosiła, a to	—	—	3.098	—
		1. listopada 1891 . . . 30.000 zł. — ct.				
		od tego zwrot za kupony czynne *pro rata temporis*, z powodu odebrania obligacyj przez Bank krajowy z kuponami bieżącymi od 1. maja 1891 dopiero dnia 15. maja 1891 . . . 2.333 „ 33 „				
		pozostaje należytość . . 27.666 zł. 67 ct.				
		wypłacono . . . . 24.568 „ 67 „				
		pozostaje w zaległości . . 3.098 zł. —				
		Podatek dochodowy zapłacono, w myśl §. 19. patentu z roku 1849 i rozporządzenia z dnia 28. kwietnia 1859.				
		Należytość stemplowa wedle skali III. i II.				
		Wedle istotnej potrzeby.				
		W myśl uchwały finansowej Wysokiego Sejmu z dnia 29. listopada 1890 punkt III.				
		Z obok wykazaniego zapasu. pokryte zostaną następujące należytości bierne:				
		1) Wylosowane, a niezrealizowane obligacye jak poz. 1. wydatków, w im. wart. . 6.000 zł.				
		2) Zapadłe, a do wypłaty nieprzedstawione kupony, jak poz. 2 wydatków . . . . . 3.098 „				
		Razem jak obok . . 9.098 zł.				

Dochody. XII. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1891.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891 zł.	Dochody w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890. zł.
		Dochody.			
		a) **Rzeczywiste.**			
	1	Kapitał uzyskany z emisyi 4% obligacyj własnych w imiennej wartości na . . . . . 1,500.000 zł.	1,350.750	—	
		b) **Przenośne.**			
	1	Obligacye własne, pobrane z konfekcyi w imiennej wartości na .	1,500.000	—	
	2	Zwrot zaliczek udzielonych Bankom na wypłatę kuponów i obligacyj	2.239	—	
		Suma dochodów przenośnych . .	1.502 239	—	
		Suma wszystkich dochodów . .	2,852.989	—	
		c) **Zapas kasowy** z początkiem roku 1891	—	—	
		Suma wszystkich dochodów . .	2,852.989	—	

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny.

Zapas kasowy w gotówce	— zł.	9.098 zł.

Stan bierny.

Obligacye w obiegu będące	1,498.600 „	
Kupony zapadłe, a niezrealizowane	3.098 „	
Suma stanu biernego		1,501.698 zł.
Czysty stan bierny		1,492.600 zł.

LW. 42.797/92.

Zamknięcie rachunku za rok 1891. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Obligacye imiennej wartości na . . 1,500.000 zł. spieniężono Bankowi krajowemu, po kursie 90 zł. 05 ct. za sztukę na 100 zł. w. a. . . . . 1,350 750 zł.				

XIII. — XVI.

Fundusze samoistne niedatowane.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1891.

Wydatki. XIII. Fundusz domestykalny.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890. zł.
		Wydatki.			
I.	1	**Rozmaite** — odsetki bierne wypłacone przy zakupnie efektów .	2	85	5
		Suma wydatków rzeczywistych, budżetem objętych .	2	85	5
		Przeniesiono do majątku zawodowego	5.074	72½	
		Suma wszystkich wydatków .	5.077	57½	
		Zapas z końcem roku 1891 w gotówce	5.300	84	
		Razem zgodnie ze sumą dochodów .	10 378	41½	

Zamknięcie rachunku za rok 1891. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
2	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż nie okazała się potrzeb a wyczerpania tej rubryki.	—	—	—	—
2	—		—	—	—	—

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1891 zł.	Wynikłości w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890. zł.
		Dochody.			
I.		**Odsetki.**			
	1	$4^1/_2$% od kapitału wypożyczonego na budowę Zakładu kulparkowskiego, według umorzenia	1.163	02	1.163
	2	$4^1/_2$% od listów zastawnych galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego	2.362	50	2.362
	3	$4^1/_2$% od obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1883 .	4	50	—
	4	$4^1/_2$% „ „ „ „ „ 1884 .	558	—	558
	5	$4^1/_2$% „ „ „ „ „ 1885 .	9	—	—
	6	$4^1/_2$% od listów zastawnych Banku krajowego. 1.287 zł. — ct. od tego odsetki bierne . . . . . 80 „ 33 „	1.206	67	1.420
	7	4% od książeczki wkładkowej Banku krajowego	—	—	1
		Suma rubryki I. . .	5 303	69	5.504
II.	8	**Sprzedaż dzieła** p. t. „Poczet szlachty galicyjskiej i bukowińskiej“	—	—	2
III.	9	**Rozmaite**	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych budżetem objętych .	5.303	69	5:506
		Zapas z początkiem roku 1891 w gotówce	5.074	$72^1/_2$	
		Suma wszystkich dochodów .	**10.378**	**$41^1/_2$**	
		Stan majątku obrotowego z końcem roku 1891.			
		Stan czynny:			
		Zapas gotówki z końcem roku 1891 . . . 5.300 zł. 84 ct.			
		Stan bierny: . . . . . — „ — .			
		Czysty stan czynny . 5.300 zł. 84 ct.			

LW. 36.813/92.

Zamknięcie rachunku za rok 1891. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—					
—	—					
—	5	*Do poz. 3. Dochód większy* z powodu jak wyjaśnienie do poz. 6.				
—	—					
—	9	*Do poz. 5. Dochód większy* z powodu, jak wyjaśnienie do poz. 6.				
213	—	*Do poz. 6. Dochód mniejszy* z powodu, iż w ciągu roku oprócz listów zastawnych Banku krajowego, zakupiono obligacye galic. pożyczki krajowej. Powstały ztąd ubytek znachodzi częściowe pokrycie, jak wyżej poz. 3 i 5 — i z powodu, że dochody funduszu nie wystarczyły na zakupno preliminowanej ilości efektów.				
1	—	*Do poz. 7. Dochód mniejszy*, ponieważ odsetki narosłe na książeczce, zostały skapitalizowane.				
214	14					
2	—	*Do poz. 8. Dochód mniejszy*, albowiem w ciągu roku 1891 żadnego egzemplarza nie sprzedano.				
—	—					
216	14		—	—	—	—
202						

Wydatki *mniejsze* od budżetu o . . . 2 zł.
Dochody . . . . . 202 „
Wynik w ogóle *niekorzystniejszy* o . 200 „

Uwaga. Wykazany z końcem roku 1891 zapas ostateczny w kwocie 5.300 zł. 84 ct., użyty został w roku 1892 na pomnożenie majątku zawodowego.

Wydatki. XIV. Fundusz kultury krajowej.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1891 zł.	Wynikłości w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890. zł.
		Wydatki.			
I.	1	**Zwroty kar**	—	—	15
II.		**Rozmaite.**			
	2	Zasiłek dla szkoły rolniczej w Dublanach	3.433	—	3.433
	3	Nieprzewidziane	—	—	—
	4	Nadwyżka dochodów przeniesiona do funduszu krajowego . .	362	84	—
		Suma rubryki II. . .	3.795	84	3.433
		Suma wszystkich wydatków . .	3.795	84	3.448
		Dochody.			
I.	1	Odsetki od obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883 i 1884 . .	1.948	50	1.948
II.	2	Kary za przestępstwa lasowe i wodne	1.847	34	1.500
III.	3	**Rozmaite**	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów . .	3.795	84	3.448

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny.

Należytości czynne *a*) z roku bieżącego . . .	686 zł. 69 ct.		
b) z lat ubiegłych . . .	2.615 „ 43 „	3.302 zł.	12 ct.

Stan bierny.

Zwrot kar z lat ubiegłych	— — — —	
Czysty stan czynny	**3.302 zł.**	**12 ct.**

LW. 50.597|92.

Zamknięcie rachunku za rok 1891. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
15	—	*Wydatku* nie było, ponieważ zwroty są przypadkowe.				
—	363	*Wydatek większy* odpowiedni niespotrzebowanym dochodom tegoż funduszu.				
15	363		—	—	—	—
—	348					
—	—					
—	348	*Dochód większy* z powodu ściągnięcia zaległych grzywiem.				
—	348		—	—	—	—

Wydatki bez wliczenia nadwyżki dochodów przeniesionej do funduszu krajowego (poz. 4) mniejsze od budżetu o . . . . . 15 zł.
Dochody większe od budżetu o . . . 348 „
Wynik w ogóle korzystniejszy o . . . 363 łz.

Wydatki. XV. Fundusz stanowy sierociński.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890. zł.
		Wydatki.			
I.		**Utrzymanie sierót.**			
	1	Siedm miejsc w zakładzie św. Antoniego we Lwowie . . .	830	—	840
	2	Cztery miejsca w szkole ogrodniczej przy ogrodzie botanicznym we Lwowie	220	50	252
	3	Cztery miejsca w zakładzie św. Józefa w Krakowie . . .	—	—	480
	4	Jedno miejsce w zakładzie św. Wincentego we Lwowie . . .	—	—	115
		Suma rubryki I. .	1.050	50	1.687
II.	5	**Rozmaite**	—	—	5
		Suma wydatków rzeczywistych, budżetem objętych . .	1.050	50	1.692
	—	Przeniesiono do majątku zarodowego	657	63	
		Suma wszystkich wydatków . .	1.708	13	
		Zapas z końcem roku 1891 w gotówce	730	29	
		Razem zgodnie ze sumą dochodów . .	2.438	42	

Zamknięcie rachunku za rok 1891. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
10	—	*Do poz. 1. Wydatek mniejszy*, albowiem po opróżnieniu jednego miejsca a przed nadaniem drugiego upłynął jeden miesiąc.	—	—	—	—
31	—	*Do poz. 2. Wydatek mniejszy*, albowiem jednego opróżnionego miejsca, nienadano przez jedno półrocze nikomu.	—	—	—	—
480	—	*Do poz. 3. i 4. Wydatki mniejsze*, albowiem czterech miejsc w zakładzie św. Józefa w Krakowie i jednego miejsca w zakładzie św. Wincentego we Lwowie nieobsadzono w roku 1991.	—	—	—	—
115	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
5	—	*Do poz. 5. Wydatek mniejszy*, albowiem nie poniesiono żadnych kosztów z tej rubryki.	—	—	—	—
641	—		—	—	—	—

Dochody. XV. Fundusz stanowy sierociński.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w r. 1891. zł.	Dochody w r. 1891. ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27 listop. 1890. zł.
		Dochody.			
I.		**Odsetki.**			
	1	4% od listów zastawnych galic. Towarzystwa kredytow. ziemsk. .	44	—	44
	2	4½% „ „ „ „ „ „ „	1.170	—	1.170
	3	4½% od obligacyj galic. pożyczki krajowej z roku 1883 . .	382	50	382
	4	4½% „ „ „ „ „ „ 1884 . .	58	50	59
	5	4½% „ „ „ „ „ „ 1885 . .	13	50	13
	6	4½% „ listów zastawnych Banku krajowego . 123 zł. 75 ct.			
		od tego odsetki bierne . . . . 11 „ 46 „	112	29	86
	7	4% od książeczek Banku krajowego	—	—	1
		Suma rubryki I. . .	1.780	79	1.755
II.	8	**Rozmaite**	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych, budżetem objętych . .	1.780	79	1.755
		Zapas z początkiem roku 1891 w gotówce	657	63	
		Suma wszystkich dochodów .	2.438	42	

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas gotówki z końcem roku 1891 .	730 zł. 29 ct.	
Stan bierny:	— „ — „	730 zł. 29 ct.
Czysty stan czynny		730 zł. 29 ct.

LW. 36.967/92.

Zamknięcie rachunku za rok 1891. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
—	—		—	—	—	—
		Do poz. 6. Dochód większy z powodu przykupna listów				
—	26	Banku krajowego, preliminarzem nie objętych.	—	—	—	—
1	—	*Do poz. 7. Dochód mniejszy*, ponieważ odsetki narosłe	—	—	—	—
1	26	na książeczce zostały skapitalizowane.	—	—	—	—
	25					

Wydatki *mniejsze* od budżetu o . . . 641 zł.
Dochody *większe* „ „ „ . . . 25 „
Wynik w ogóle *korzystniejszy* o . . . 666 zł.

Uwaga: Wykazany z końcem roku 1891 zapas ostateczny w gotówce 730 zł. 29 ct. użyty został w roku 1892 na pomnożenie majątku zarodowego.

Wydatki. XVI. Fundusz Aleksandra hr. Stadnickiego.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wynikłości w roku 1891 zł.	Wynikłości w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890. zł.
		Wydatki.			
I.	1	**Wynagrodzenie** za czynności około wydawnictwa aktów grodzkich i ziemskich z rocznych . . . . . 800 zł. — ct.			
		a) płaca ś. p. Dra Liskego Ksawerego za styczeń i luty 1891 r. . . . . 133 „ 32 „			
		b) płaca Dra Prohaski Antoniego od 1 sierpnia 1891 do 31. grudnia 1891 . . . . 333 „ 30 „			
		c) wynagrodzenie dla Liske Jadwigi, wdowy po ś. p. Dr. Liskem Ksawerym, należące się spadkobiercom za nadobowiązkowe prace zmarłego około wydawnictwa aktów grodzkich i ziemskich 333 zł. 33 ct.	799	95	800
II.	2	**30% rabat księgarski** za sprzedaż aktów grodzkich . . .	183	84	90
III.	3	**Koszta druku i oprawy** aktów grodzkich	1.587	36	1.560
IV.	4	**Rozmaite**	12	60	5
		Suma wydatków rzeczywistych budżetem objętych .	2.583	75	2.455
		Zapas z końcem roku 1891: *a*) w gotówce . . 13 zł. 88 ct.			
		b) w efektach . . 844 „ 27 „	858	15	
		Razem zgodnie ze sumą dochodów .	3.441	90	

Zamknięcie rachunku za rok 1891. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—						
—	94	*Wydatek większy*, gdyż wskutek sprzedaży większej ilości egzemplarzy „aktów grodzkich i ziemskich (odnośnie do większego dochodu w rubryce I. dochodów) wypłacono stosownie większy rabat.				
—	27	*Wydatek większy* z powodu większego kosztu wyłożonego na wydanie XV. tomu „aktów grodzkich i ziemskich“.				
—	8	*Wydatek większy* z powodu znaczniejszych kosztów na portorya — wskutek wysyłki większej ilości egzemplarzy.				
—	129		—	—	—	—

Dochody. XVI. Fundusz Aleksandra hr. Stadnickiego.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891 zł.	Dochody w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z d. 27. listop. 1890. zł.
		Dochody.			
I.	1	**Sprzedaż aktów grodzkich**	612	80	300
II.		**Odsetki.**			
	2	5% od austryackiej renty państwowej papierowej 546 zł. — ct.			
	3	5% od obligacyj indemnizacyjnych . . . . 359 „ 09½ „			
	4	4½% od listów zastawnych Banku krajowego . 99 „ — „			
	5	4½% od obligacyj galic pożyczki kraj. z r. 1883 22 „ 50 „			
	6	4½% „ „ „ „ „ „ 1884 22 „ 50 „			
	7	4% od książeczek Banku krajowego . . — „ — „	1.049	09½	1.004
III.	8	**Rozmaite**	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych budżetem objętych .	1.661	89½	1.304
	9	Gotówka otrzymana za spieniężone efekta	844	27	
		Suma wszystkich dochodów .	2.506	16½	
		Zapas z początkiem roku 1891: *a*) w gotówce . 91 zł. 46½ ct.			
		b) w efektach . 844 „ 27 „	935	73½	
		Razem zgodnie ze sumą wydatków .	3.441	90	

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy *a*) w gotówce . . . . 13 zł. 88 ct.		
b) w 4% książeczkach Banku krajowego . . . . 844 „ 27 „	858 zł.	15 ct.
Stan bierny; . . . . . — „ — „	— „	— „
Czysty stan czynny	**858 zł.**	**15 ct.**

LW. 36.996/92

Zamknięcie rachunku za rok 1891. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
mniejsze	większe		z roku bieżącego			
zł.	zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
—	313	*Dochód większy*, gdyż zdołano rozsprzedać znaczniejszą ilość egzemplarzy „aktów grodzkich i ziemskich.				
—	45	*Dockód większy*, albowiem tymczasowe lokacye majątku obrotowego przyniosły odsetki, które preliminarzem nie były objęte.				
—	—					
	358		—	—	—	—

Wydatki *większe* od budżetu o . . . 129 zł.
Dochody „ „ „ o . . . 358 „
Wynik w ogóle *korzystniejszy* o . . 229 zł.

Wydatki. XVII. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1873.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890. zł.
		Wydatki.			
		a) **Rzeczywiste.**			
I.		**Umożenie pożyczki przez losowanie obligacyj.**			
	1	Spłata obligacyj wylosowanych	23.000	—	27.600
II.		**Wypłata kuponów.**			
	2	Od obligacyj w obiegu będących	23.100	—	22.950
III.		**Koszta administracyjne.**			
	3	C. k. Skarbowi Państwa 10% podatek dochodowy od kuponów .	2.310	—	2.295
	4	„ „ „ należytość stemplowa od „ .	168	68	169
	5	Potrzeby kancelaryjne i inne pomniejsze	66	55½	100
		Suma rubryki III.	2.545	23½	2.564
		Suma wydatków rzeczywistych budżetem objętych .	48.645	23½	53.114
					53.114
		Zapas kasowy z końcem roku 1891	—	—	
		Razem zgodnie ze sumą dochodów . . .	48.645	23½	

Zamknięcie rachunku za rok 1891. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
4.600	—	*Wydatek mniejszy*, gdyż nie zgłoszono wszystkich wylosowanych obligacyj do wypłaty.	—		—	—
		Z emitowanych obligacyj na . . 1,600.000 zł.				
		wylosowano zgodnie z planem umorzenia od roku 1874 po koniec roku 1891 . . . 314.800 zł				
		Z tego spłacono i ściągnięto z obiegu:				
		a) od roku 1874 do końca roku 1891 . . . 298.900 zł.				
		b) fundusz pożyczki kraj. z r. 1883 po koniec r. 1891 wykupił z obiegu 772.000 „				
		c) własne obligacye przedziurawione . . 154.800 zł.				
		Razem . . 1,225.700 zł.				
		pozostaje do spłacenia z końcem r. 1891 374.300 zł.				
—	150	*Wydatek większy*, z powodu spłacenia zaległych kuponów z lat ubiegłych.	—	—	1.386	—
		Należytość kuponowa wynosiła w roku 1891.				
		a) Zaległość z roku 1890 . . . . 1.536 zł.				
		b) na dniu 1. maja 1891 . . . . 11.679 „				
		c) „ „ 1. listopada 1891 . . . 11.271 „				
		Razem . . 24.486 „				
		Uiszczono . . 23.100 „				
		Pozostała zaległość . 1.386 zł.				
—	15	*Wydatek większy* odpowiednio do wypłaconych kuponów.				
1	—	*Wydatki* te nie mogą być naprzód ściśle obliczone.				
33	—					
34	15		—	—	—	—
4.634	165					
4.469			—	—	1.386	—

Dochody. XVII. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1873.

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891 zł.	Dochody w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890. zł.
		Dochody.			
		a) **Rzeczywiste.**			
I.		**Zwrot kapitału wypożyczonego.**			
	1	Od Wydziałów powiatowych	1.850	79½	
II.		**Odsetki.**			
	2	6% od kapitałów wypożyczonych Wydziałom powiatowym . .	720	49½	4.000
	3	10% i 6% od Wydziałów powiatowych za niedotrzymanie terminów	418	41	
	4	Odsetki z chwilowej lokacyi	6	—	
		Suma dochodów rzeczywistych budżetem objętych .	2.995	70	4.000
		b) **Przenośne.**			
	5	Zwrot zasiłku danego na budowę „Kulparkowską“	45.649	53½	
		Razem . .	48.645	23½	
		c) **Zapas kasowy** z początkiem roku 1891	—	—	
		Suma wszystkich dochodów .	48.645	23½	

Zamknięcie rachunku za rok 1891. Dochody.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze zł.	większe zł.		zł.	ct.	zł.	ct.
		Suma udzielonych pożyczek wynosiła w kapitale . . 1,166.300 zł. — ct. na to uiszczono po koniec r. 1891 1,162.213 „ 10 „ pozostaje do ściągnięcia . 4.086 zł. 90 ct.				
1.010	—	Zaległość z tytułu odsetek anuitetowych wynosiła z końcem roku 1890 . . 5.246 zł. 25½ ct. należytość bieżąca . . 760 „ 61 „ razem . 6.006 „ 86½ „ ściągnięto w roku 1891 . 720 „ 49½ „ pozostaje w zaległości . 5.286 „ 37 „	760	61	—	—
—	6	Zaległość z roku 1890 wynosiła 2.083 zł. 11 ct. ściągnięto w roku 1891 . 418 „ 41 „ pozostało w zaległości . 1.664 zł. 70 ct. *Dochód większy*, gdyż wpływy te są niestałe.				
1.010	6		760	61	—	—
1.004						

XVII. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1873.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Pozycya		Szczegół zł	Szczegół ct.	Ogół zł.	Ogół ct.
	Stan majątku z końcem roku 1891.				
	Stan czynny.				
1	Należytości czynne:				
	a) w rubrykach dochodów z lat ubiegłych	186.723	24		
	b) „ „ z roku 1891	760	61	187.483	85
	Stan bierny.				
2	Należytości bierne:				
	a) w rubrykach wydatków z lat ubiegłych	374.300	—		
	b) „ „ z roku 1891	1.386	—	375.686	—
	Czysty stan bierny . .			188.202	15

Rubryka budżetu		Należytości czynne zł.	Należytości czynne ct.	Należytości bierne zł.	Należytości bierne ct.
	Wykaz należytości *czynnych i biernych z lat ubiegłych i z roku bieżącego.*				
	D o c h o d y.				
I.	Zwrot kapitału wypożyczonego Wydziałom powiatowym . .	4.086	90		
II.	Odsetki:				
	a) od wypożyczonego Wydziałom powiatowym kapitału . .	5.286	37		
	b) za zwłokę	1.664	70		
	Zwrot zasiłku na budowę kulparkowską	176.445	88		
	W y d a t k i.				
I.	Umorzenie pożyczki przez losowanie			374.300	—
II.	Wypłata kuponów			1.386	—
	Razem . .	187.483	85	375.686	—

LW. 42.938 | 92.

XVIII.

FUNDUSZ PODRZUTKÓW W KRAKOWIE.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1891.

LW. 52.560/92.

Wydatki. Fundusz podrzutków

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Wydatki w roku 1891 zł.	Wydatki w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana wedle ustawy z dnia 27. listopada 1890. zł.
		Wydatki.			
I.		**Płace urzędników i sług.**			
	1	Funkcyonaryusze szpitalni za czynności przy tym funduszu . .	50	—	50
II.		**Potrzeby kancelaryjne.**			
	2	Druki, potrzeby do pisania i t. p.	—	—	20
III.		**Remuneracye.**			
	3	Za stręczenie żywicielek i pieluszkowe . . . . — —			
	4	Za gorliwe pielęgnowanie dzieci . . . . . 6 zł.	6	—	20
IV.		**Koszta utrzymania podrzutków.**			
	5	Za utrzymanie dzieci, przyjętych w miarę własnych zasobów funduszu	1.339	41	1.500
V.	6	**Koszta leczenia**	—	—	10
VI.	7	**Podatki i daniny**	—	—	—
VII.		**Zapomogi dla położnic**			
	8	Dla położnic opuszczających z dziećmi bezpłatny oddział położnic .	3.438	—	2.700
VIII		**Rozmaite.**			
	9	Koszta pogrzebowe, podróże i inne	45	33½	30
	10	Nadwyżka dochodów oddana do majątku zarodowego tego funduszu	178	33½	—
		Ogólna suma wydatków . .	5 068	07	4.330

w Krakowie. Wydatki.

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się wydatki		Uzasadnienie różnic	Należytości			
			czynne		bierne	
			z roku bieżącego			
mniejsze	większe		zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	zł.					
—	—					
20	—	*Wydatki mniejsze*, wedle potrzeby.				
14	—					
161	—	*Wydatek mniejszy*, wedle rzeczywistej potrzeby zastosowany do wysokości własnych funduszów.				
10	—					
—	—	Nic nie wydano, gdyż nie było potrzeby.				
—	738	*Wydatek większy*, spowodowany zwiększonym stanem położnic, które się poddały praktyce lekarskiej. Ilość tych położnic wynosiła w roku 1889 . . 459 „ 1890 . . 485 „ 1891 . . 573				
—	1	*Wydatek większy*, z powodu większej śmiertelności dzieci.				
—	179	Wydatek nie preliminowany wynikł z korzystniejszej różnicy rzeczywistych wynikłości w porównaniu z preliminowanymi.				
20	928		—	—	—	—
	728					

Liczba rubryki budżetu	Liczba pozycyi budżetu	Poszczególnienie	Dochody w roku 1891 zł.	Dochody w roku 1891 ct.	Kwota preliminowana według ustawy z dnia 27. listop. dla 1890. zł.
		Dochody.			
I.		**Odsetki od efektów, kapitałów i fundacyj.**			
	1	Od efektów	819	17	811
	2	$4^1/_2$% od kapitału spłaconego przez fundusz krajowy . . .	711	77	712
	3	5% od kapitału z fundacyi Tarły	82	07	82
II.		**Dochody z realności.**			
	4	Połowa czynszu z domu w Krowodrzy	7	—	20
III.	5	**Dochody rozmaite**	—	—	5
IV.	6	Dotacya z funduszu krajowego na zapomogi dla położnic . .	3.438	—	2.700
		Ogólna suma dochodów . .	5.058	01	4.330

W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody mniejsze zł.	W porównaniu z kwotą preliminowaną okazują się dochody większe zł.	Uzasadnienie różnic	Należytości czynne z roku bieżącego zł.	Należytości czynne z roku bieżącego ct.	Należytości bierne z roku bieżącego zł.	Należytości bierne z roku bieżącego ct.
—	8	*Dochód większy*, uzyskany z przykupna efektów.				
—	—					
—	—					
13	—	*Dochód mniejszy*, gdyż z tego tytułu otrzymano za I. półrocze tylko 14 zł., z których połowa przypadła na rzecz oddziału II. położnic funduszu szpitala św. Łazarza (vide rubr. II. poz. 9. dochodów tego funduszu).				
5	—	Z tego tytułu nic nie wpłynęło.				
—	738	*Dochód większy*, zależny od wymogów rubr. VII. poz. 8.				
18	746		—	—	—	—
	728					

XIX.

Fundusz pożyczkowy

na drogi powiatowe i gminne.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1891.

LW. 48.922/92.

Dochody. Fundusz pożyczkowy na drogi

Zamknięcie

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
		A) **Rzeczywiste.**						
	1	Dotacya z funduszu krajowego (rubr. X. lit. D. poz 133)	20.000	—	20.000	—		
	2	Zwroty pożyczek udzielonych Wydziałom powiatowym	218.077	79	28.072	21	190.005	58
	3	Odsetki od lokacyi w funduszu krajowym . .	536	72	536	72		
	4	Odsetki zwłoki od Wydziałów powiatowych . .	125	75	125	75		
		Suma dochodów rzeczywistych . .	238.740	26	48.734	68	190.005	58
		B) **Przenośne.**						
	5	Loakcya na 3% rachunku bieżącym w funduszu kraj. za rok 1890 . . . 17.897 zł. 24 ct. „ „ 1891 . . . 48.734 „ 68 „	66.631	92	63 000	—	3.631	92
		Suma dochodów . .	305.372	18	111.734	68	193.637	50
	6	Zapas z początkiem roku 1891 w gotówce . .			400	—		
		Razem . .			112.134	68		

powiatowe i gminne. Wydatki.
rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Wydatki.						
		A) **Rzeczywiste.**						
	1	Pożyczki bezprocentowe udzielone Wydziałom powiatowym:						
		α) Buczackiemu . . . . 5000 zł.						
		β) Czortkowskiemu . . . . 8000 „						
		γ) Kamioneckiemu . . . . 4000 „						
		δ) Lwowskiemu . . . . 6000 „						
		ε) Mieleckiemu . . . . 3000 „						
		ϛ) Sokalskiemu . . . . 2000 „						
		ι) Tarnowskiemu . . . . 4000 „						
		κ) Tarnobrzeskiemu . . . . 5000 „						
		λ) Trembowelskiemu . . . 6000 „						
		μ) Wielickiemu . . . . 10.000 „						
		ν) Żółkiewskiemu . . . . 10.000 „	63.000	—	63.000	—		
		B) **Przenośne.**						
	2	Lokacya na 3% rachunku bieżącym w funduszu krajowym	48.734	68	48.734	68		
		Suma wydatków . .	111 734	68	111.734	68		
	3	Zapas z końcem roku 1891 w gotówce . .			400	—		
		Razem . .			112.134	68		

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny.

α) Zapas w kasie krajowej gotówką	400 zł.	— —	
β) Zwroty pożyczek od Wydziałów	190.005 „	58 ct.	
γ) Gotówka na lokacyi w funduszu krajowym . .	3.631 „	92 „	194.037 zł. 50 ct.
Suma stanu czynnego . . .			**194.037 zł. 50 ct.**

Stan bierny.

		— „	— „
Czysty stan czynny			194.037 zł. 50 ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1890			173.375 „ 03 „
okazuje się przyrost majątku o			20.662 zł. 47 ct.

XX. — XXV.

Fundusze krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1891.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

XX. Fundusz regulacyi rzeki Gniłej Lipy (sekcya górna).

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		A. Fundusz regulacyjny.						
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste:**						
	1	Datek z funduszu krajowego	—	—	—	—		
	2	Datek z państwowego funduszu melioracyjnego .	—	—	—	—		
	3	Datki konkurencyjne	—	—	—	—		
	4	Odsetki od kapitałów lokowanych . . .	701	34	701	34		
		Suma dochodów rzeczywistych .	701	34	701	34		
		b) **Przenośne:**						
	5	Lokacya na 3% rachunku bieżącym . . .	11 989	71½	—	—	11.989	71½
	6	Zaliczki zwrócone i wyrachowane . . .	9.212	11	9.212	11½	—	—
	7	Zwrot pożyczek, udzielonych Spółce wodnej:						
		z roku 1889. . . . . 500 zł.						
		z roku 1891. . . . . 500 „	1.000	—	—	—	1.000	—
		Suma wszystkich dochodów .	22.903	16½	9.913	45½	12.989	71½
		c) **Zapas kasowy z początkiem roku 1891.** . .	—	—	25.568	98	—	—
		Razem . .	—	—	35.482	43½	12.989	71½
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste:**						
I.		*Wykupno młynów:*						
	1—3	Wykupno trzech młynów	—	—	—	—		
	3a	Koszta komisyjne	213	88	213	88		
		Suma rubryki I. . .	213	88	213	88		
II.		*Wykupno gruntów:*						
	4	Koszta komisyjne	11	69	11	69		
	5	Wykupno gruntów	40	78	40	78		
	6	Odszkodowanie za czasowo zajęte grunta . .	1.029	24	1.029	29		
	7	Koszta intabulacyi	—	—	—	—		
		Suma rubryki II. . .	1.081	71	1.081	71		
III.		*Roboty ziemne:*						
	8-13	Trasowanie, wykop ziemi i wykonanie nasypu .	—	—	—	—		
	14	Narzędzia i materyały	27	73	27	73		
	15	Dozór budowy	589	—	589	—		
		Suma rubryki III. . .	616	73	616	73		
IV.	16-22	*Mosty:*	—	—	—	—		
V.		*Konserwacya w czasie budowy:*						
	23-25	Płotki, opaski faszynowe i narzut kamienny .	—	—	—	—		
	26	Obsiew szkarp: Nasienie	387	78	387	78		
		Robocizna	110	65	110	65		
	27	Czyszczenie łożyska i naprawa szkarp . .	358	66	358	66		
	28	Straż rzeczna	275	—	275	—		
		Suma rubryki V. . .	1.132	09	1.132	09		
		Do przeniesienia .	*3.044*	*41*	*3.044*	*41*		

XX. Fundusz regulacyi rzeki Gniłej Lipy (sekcya górna).

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia .	*3.044*	*41*	*3.044*	*41*		
VI.		*Koszta zarządu*:						
	29	Najem lokalu	24	50	24	50		
	30	Sprzęty i potrzeby kancelaryjne	2	19	2	19		
	31	Przybory miernicze	75	70	75	70		
	32	Delegat, dyety i koszta podróży. . : . .	—	—	—	—		
	33	Kierownik budowy: płaca, dodatek budowlany i koszta podróży	729	61	729	61		
	34	Koszta komisyi kolaudacyjnej	104	83	104	83		
	34a	Inne drobne	2	60	2	60		
		Suma rubryki VI. . .	939	43	939	43		
VII.		*Nieprzewidziane*:						
	35	Mostek Nr. 6a. Materyały	55	10	55	10		
		Robocizna	28	60	28	60		
	36	Przepust w Wołkowie	38	16	38	16		
	37	Progi u ujść potoków	12	—	12	—		
	38	Rowy osuszające	209	65	209	65		
	39	Zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Gniłej Lipy	4.886	96	4.886	96		
	40	Regulacya potoku Uszkowickiego. . . .	176	23	176	23		
	41	Znaki kilo- i hektometrowe	3	49	3	49		
	42	Rozmaite drobne	1	60	1	60		
		Suma rubryki VII. . .	5.411	79	5.411	79		
		Suma wydatków rzeczywistych .	9.395	63	9.395	63		
		b) **Przenośne**:						
	43	Zaliczki dane na regulacyę rzeki i zabudowanie potoków górskich	9.212	11½	9.212	11½	—	—
	44	Raty kolaudacyjne przedsiębiorcy do budowy mostów i przepustów Fl. Dostala z roku 1890 .	80	18	—	—	80	18
	45	Pożyczka udzielona Spółce wodnej	500	—	500	—	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	19.187	92½	19.107	74½	80	18
		c) **Zapas kasowy z końcem roku 1891.** . .	—	—	16.374	69	—	—
		Razem . .	—	—	**35.482**	**43½**	**80**	**18**
		B. Fundusz konserwacyjny.						
		Dochody.						
	1	Ze sprzedaży trawy ze szkarp	428	65	428	65	—	—
	2	Grzywny za szkody w szkarpach. . . .	4	20	4	20	—	—
	3	Odsetki od kapitału	11	31	11	31	—	—
		Suma dochodów . .	444	16	444	16	—	—
	4	**Zapas kasowy z początkiem roku 1891.** . .	—	—	281	17	—	—
		Razem . .	—	—	**725**	**33**	—	—
		Wydatki.						
		Zapas kasowy z końcem roku 1891.	—	—	**725**	**33**	—	—

XX. Fundusz regulacyi rzeki Gniłej Lipy (sekcya górna).

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Stan funduszów z końcem roku 1891.

A) Funduszu regulacyjnego:

Stan czynny.

a) Zapas kasowy w gotówce	16.374	zł. 69	ct.
b) Na lokacyi na 3% rachunku bieżącym	11.989	„ 71½	„
c) Wartość wykupionych gruntów	6.382	„ 10	„
d) Wartość pozostałych materyałów, narzędzi i sprzętów	479	„ 61	„
e) Należytość czynna (pożyczki udzielone Spółce wodnej)	1.00	„ —	„
Suma stanu czynnego	36 226	zł. 11½	ct.

Stan bierny.

Należytości bierne	80	zł. 18	ct.
Czysty stan czynny	**36.145**	**zł. 93½**	**ct.**

B) Funduszu konserwacyjnego:

Stan czynny. Zapas kasowy w gotówce	725	zł. 33	ct.
Stan bierny.	—	„ —	„
Czysty stan czynny	**725**	**zł. 33**	**ct.**

Uwaga. Datki z funduszu krajowego i z państwowego funduszu melioracyjnego, oznaczone ustawą z d. 1. lipca 1886., wpłacono już w całości. Zaległa należytość datków konkurencyjnych od członków Spółki wodnej wynosi 3.105 zł. 83 ct.

Oprócz wykazanych wydatków: w rubr. III. poz. 14., w rubr. V. poz. 26., w rubr. VI. poz. 30. i w rubr. VII. poz. 40., zużyto nadto materyały i narzędzia, pozostałe z r. 1887. łącznej wartości: w rubr. III. poz. 14. — 67 zł. 84 ct., w rubr. V. poz. 26. — 6 zł. 26 ct., w rubr. VI. poz. 30. — 2 zł. 43 ct., w rubr. VII. poz. 40. — 60 ct., których koszt zakupna zarachowano już w zamknięciu rachunku za r. 1887. Doliczywszy rzeczone zużycie łącznej wartości 77 zł. 13 ct. do odnośnych wydatków, wyniesie suma ogólna rzeczywistych kosztów budowy 9.472 zł. 76 ct.

Zapasy kasowe w gotówce ulokowano, łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego, na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

XXI. Fundusz regulacyi potoku Kisieliny.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Fundusz regulacyjny.						
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste:**						
	1	Datek z funduszu krajowego	11.666	—	11.666	—		
	2	Datek z państwowego funduszu melioracyjnego	8.750	—	8.750	—		
	3	Datki konkurencyjne	16.035	12	16.035	12		
	4	Rozmaite	3	28	3	28		
		Suma dochodów rzeczywistych	36.454	40	36.454	40		
		b) **Przenośne:**						
	5	Zaliczki zwrócone i wyrachowane	19 435	84	19.435	84		
		Suma wszystkich dochodów	55.890	24	55.890	24		
		c) **Zapas** kasowy z końcem roku 1891.	—	—	—	—		
		Razem	—	—	55.890	24		
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
		A) Kisielina.						
I.		*Wykupno gruntów:*						
	1	Grunta pod nowe koryto rzeki	86	84	86	84		
	2—4	Grunta pod rowy do- i odpływowe, pod wał prawy i lewy	—	—	—	—		
	5	Odszkodowanie za grunta pod rowy materyałowe	110	35	110	35		
	6	Odszkodowanie za zniszczone plony	1.813	55	1.813	55		
	7	Koszta komisyjne	46	01	46	01		
	8	Koszta intabulacyi	—	—	—	—		
		Suma rubryki I.	2.056	75	2.056	75		
II.		*Roboty ziemne:*						
	1	Trasowanie i profilowanie	22	79	22	79		
	2	Wykop z koryta rzeki z odwozem na wał prawy	3.593	82	3.593	82		
	3	Wykop z koryta rzeki z odwozem na wał lewy	1.993	09	1.993	09		
	4	Wykop z koryta rzeki z odwozem na odkład	2 667	98	2.667	98		
	4a	Wykop dla przejazdu Nr 7. z odwozem na wał prawy	14	34	14	34		
	4b	Wykop dla przejazdu Nr. 8. z odwozem na wał lewy	22	77	22	77		
	5	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał prawy	154	36	154	36		
	6	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał lewy	445	84	445	84		
		Do przeniesienia	8.914	99	8.914	99		

XXI. Fundusz regulacyi potoku Kisieliny.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia .	8.914	99	8.914	99		
	7	Wykonanie nasypu prawego	555	94	555	94		
	8	Wykonanie nasypu lewego	442	47	442	47		
	9	Obsiew szkarp koryta	27	34	27	34		
	10	Dozór budowy	682	59	682	59		
	11	Materyały i narzędzia	427	64	427	64		
		Suma rubryki II. . .	11.050	97	11.050	97		
III.		*Roboty ochronne*:						
	1	Darniowanie	364	95	364	95		
	2	Płotki i faszynada: Materyały	73	43	73	43		
		Robocizna	106	21	106	21		
		Suma rubryki III. .	544	59	544	59		
IV.		*Budowa objektów*:						
	1—3	Szluza Nr. 1., 2. i 3.	—	—	—	—		
	4	Most Nr. 2. w Jadownikach mokrych:						
		Roboty ziemne	260	42	260	42		
		Roboty ciesielskie . . .	1.336	68	1.336	68		
		Roboty kowalskie . . .	56	18	56	18		
		Razem . .	1.653	28	1.653	28		
	5	Przepust Nr. 2. Roboty ziemne	40	18	40	18		
		Roboty ciesielskie . . .	178	67	178	67		
		Roboty kowalskie . . .	1	87	1	87		
		Razem . .	220	72	220	72		
	6	Przepust Nr. 3. Roboty ziemne	23	40	23	40		
		Roboty ciesielskie . . .	177	94	177	94		
		Roboty kowalskie . . .	1	88	1	88		
		Roboty ochronne (darniowanie) .	—	50	—	50		
		Razem . .	203	72	203	72		
	7	Przepust Nr. 4. Roboty ziemne	28	11	28	11		
		Roboty ciesielskie . . .	174	11	174	11		
		Roboty kowalskie . . .	3	17	3	17		
		Razem . .	205	39	205	39		
		Suma rubryki IV. . .	2.283	11	2.283	11		
		Suma działu A) . .	15.935	42	15.935	42		
		B) Kanały osuszające . .	—	—	—	—		
		C) Obwałowanie Dunajca i Wisły .	—	—	—	—		

XXI. Fundusz regulacyi potoku Kisieliny.

Zamknięcie rachunku za rok 1891

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		D) Wydatki wspólne:						
I.		*Koszta zarządu:*						
	1	Koszta kancelaryjne	241	65	241	65		
	2	Kierownik budowy: płaca, dodatek budowalny i koszta podróży	1.289	12	1.289	12		
	3	Zastępca delegata: dyety i koszta podróży	15	81	15	81		
	4	Płatnik: wynagrodzenie i koszta podróży	309	27	3 9	27		
	5	Dozór poza okresem budowy	220	—	20	—		
	6	Rozmaite inne	129	17	129	17		
	7	Koszta inspekcyi robót	87	33	87	33		
	8	Koszta komisyi kolaudacyjnej	88	16	88	16		
		Suma rubryki I.	2.380	51	2.380	51		
II.		*Koszta utrzymania w czasie budowy:*						
	1	Czyszczenie koryta Kisieliny i kanałów osuszających	164	70	164	70		
	2	Naprawa wałów Dunajca i Kisieliny	76	39	76	39		
	3	Naprawa mostu w Demblinie: Roboty ciesielskie	53	82	53	82		
		Roboty kowalskie	10	3	10	30		
	4	Naprawa szluzy w Sikorzycach: wymiana klapy żelaznej	27	50	17	50		
	5	Naprawa ramp i drogi równoległej wzdłuż wału pod Zofiowem	53	2	53	27		
	6	Dozór rzeki, wałów i kanałów	415	—	415	—		
		Suma rubryki II.	800	98	800	98		
III.		*Nieprzewidziane:*						
	1	Przepust pod Lipiem: Roboty ziemne	69	73	69	73		
		Roboty ciesielskie	206	82	206	82		
		Roboty kowalskie	3	49	3	49		
		Razem	280	04	280	04		
	2	Przepust na błoniu w Miechowicach wielkich:						
		Roboty ziemne	129	13	129	13		
		Roboty ciesielskie	160	01	160	01		
		Roboty kowalskie	2	48	2	48		
		Razem	291	62	291	62		
	3	Przepust w Jadownikach mokrych:						
		Roboty ziemne	4	70	4	70		
		Roboty ciesielskie	86	65	86	65		
		Roboty kowalskie	1	30	1	30		
		Razem	92	65	92	65		
		Do przeniesienia	664	31	664	31		
			3.181	*49*	*3.181*	*49*		

XXI. Fundusz regulacyi potoku Kisieliny.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia .	*3.181*	*49*	*3.181*	*49*		
			664	31	664	31		
	4	Przejazd Nr. 2. Zwirowanie ramp . . .	102	75	102	75		
	5	Przejazd Nr. 4. Roboty ziemne	17	60	17	60		
		Roboty brukarskie . . .	25	81	25	81		
	6	Przejazd Nr. 5. Roboty ziemne	14	—	14	—		
		Roboty ciesielskie . . .	67	02	67	02		
		Zwirowanie ramp . . .	102	75	102	75		
	7	Przejazd Nr. 7. Roboty ziemne	4	40	4	40		
		Roboty ciesielskie . . .	55	73	55	73		
	8	Przejazd Nr 8. Roboty ciesielskie . . .	55	20	55	20		
	9	Rampy mostu Nr. 1. Zwirowanie . . .	106	70	106	70		
	10	Mostek na kanale w Woli Rogowskiej . . .	14	25	14	25		
	11	Rów osuszający pod Zofiowem z mostkiem:						
		Roboty ziemne . . .	97	63	97	63		
		Roboty ciesielskie . .	17	70	17	70		
	12	Rów dla osuszenia starego łożyska . . .	25	63	25	63		
	13	Rów dla odgraniczenia posiadłości funduszu regulacyi	53	25	53	25		
	14	Znaki kilometrowe i punkta stałe . . .	28	81	28	81		
	15	Obsiew wałów Dunajca i Kisieliny . . .	153	19	153	19		
		Suma rubryki III. . .	1.606	73	1.606	73		
		Suma działu D) . .	4.788	22	4.788	22		
		Suma kosztów budowy . .	20.723	64	20.723	64		
		Odsetki od zaliczek z funduszu krajowego . .	166	02	166	02		
		Suma wydatków rzeczywistych .	20.889	66	20.889	66		
		b) **Przenośne:**						
	1	Zaliczki dane delegatowi Wydziału krajowego .	19.435	84	19.435	84		
	2	Zwrot funduszowi krajowemu zaliczki, udzielonej w r. 1890	5.987	69	5.987	69		
		Suma wszystkich wydatków .	46.313	19	46.313	19		
		c) **Zapas** kasowy z końcem roku 1891. . .	—	—	9.577	05		
		Razem . .	—	—	**55.890**	**24**		
		B) Fundusz konserwacyjny.						
		Dochody.						
	1	Ze sprzedaży trawy ze szkarp rzeki i wałów .	122	50	122	50		
	2	Odsetki od kapitału	1	37	1	37		
		Suma dochodów . .	123	87	123	87		
	3	**Zapas** kasowy z początkiem roku 1891. . .	—	—	70	—		
		Razem . .	—	—	**193**	**87**		
		Wydatki.						
		Zapas kasowy z końcem roku 1891. . . .	—	—	**193**	**87**		

XXI. Fundusz regulacyi rzeki Kisieliny.

Zamknięcie rachunków za rok 1891.

Stan funduszów z końcem roku 1891.

A) Funduszu regulacyjnego.

Stan czynny.

a) Zapas kasowy w gotówce	9.577 zł.	05 ct.
b) Wartość wykupionych gruntów	1.708 „	51 „
c) Wartość pozostałych materyałów, narzędzi, sprzętów i przyborów mierniczych	2.238 „	14 „
Suma stanu czynnego	13.523 „	70 „
Stan bierny	— „	— „
Czysty stan czynny	**13.523 zł.**	**70 ct.**

B) Funduszu konserwacyjnego.

Stan czynny.

Zapas kasowy w gotówce	193 zł.	87 ct.
Stan bierny	— „	— „
Czysty stan czynny	**193 zł.**	**87 ct.**

Uwaga. Oprócz wykazanych wydatków: w dziale A) w rubr. II. poz. 11., w rubr. III. poz. 1., w rubr. IV. poz. 4. i 6., oraz w dziale D) w rubr. I. poz. 1, zużyto nadto pozostałe z r. 1887 w dziale A): *a*) narzędzia wartości: w rubr. II. poz. 11. 96 zł. 83 ct., w rubr. III. poz. 1. — 14 ct., w rubr. IV. poz. 6 — 19 ct. *b*) materyały w rubr. IV. poz. 4. — 75 zł. 10 ct., tudzież w dziale D) w rubr. I. poz. 1. sprzęty i przybory miernicze wartości 2 zł. 20 ct., których koszt zakupna policzono już w zamknięciu rachunku za rok 1887. Doliczywszy rzeczone zużycie łącznej wartości 174 zł. 46 ct. do odnośnych wydatków, wyniesie ogólna suma kosztów budowy 20.898 zł. 10 ct.

Zapasy kasowe w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 22.227/1892.

XXII. Fundusz regulacyi rzeki Łęgu.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		A) Fundusz regulacyjny.						
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Datek z funduszu krajowego	14.000	—	14.000	—		
	2	Datek z państwowego funduszu melioracyjnego	10.500	—	10.500	—		
	3	Datki konkurencyjne	7.900	—	7.900	—		
	4	Odsetki od kapitałów lokowanych	772	45	772	45		
	5	Rozmaite	107	55	107	55		
		Suma dochodów rzeczywistych	33.280	—	33.280	—		
		b) **Przenośne.**						
	6	Lokacya na 3% rachunku bieżącym	679	03	—	—	679	03
	7	Zaliczki zwrócone i wyrachowane	43.118	90	43.118	90	—	—
		Suma wszystkich dochodów	77 077	93	76.398	90	679	03
		c) **Zapas** kasowy z początkiem roku 1891: *a)* w gotówce 30.534 zł. 26½ ct. *b)* w efektach 238 „ 43 „	—	—	30.772	69½	—	—
		Razem	—	—	107 171	59½	679	03
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
I.		*Wykupno gruntów:*						
	1	Koszta komisyjne	113	87	113	87		
	2	Grunta pod nowe łożysko rzeki	2.234	28	2.234	28		
	3	Grunta pod wał prawy	1.793	17	1.793	17		
	4	Grunta pod wał lewy	2.098	59	2.098	59		
	5	Odszkodowanie	193	17	193	17		
	6	Koszta intabulacyi	3	—	3	—		
		Suma rubryki I.	6.436	08	6.436	08		
II.		*Roboty ziemne:*						
	7	Trasowanie i profilowanie	403	50	403	50		
	8	Zdzieranie darni	584	63	584	63		
	9	Wykop z koryta rzeki z odwozem na wał prawy	6.140	40	6.140	40		
	10	Wykop z koryta rzeki z odwozem na wał lewy	3.024	77	3.024	77		
	11	Wykop z koryta rzeki z odwozem do starego łożyska	—	—	—	—		
	11a	Wykop z koryta rzeki z odwozem na odkład	371	14	371	14		
		Do przeniesienia	10.524 *6.436*	44 *08*	10.524 *6.436*	44 *08*		

XXII. Fundusz regulacyi rzeki Łęgu.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia .	*6.436* 10.524	*08* 44	*6.436* 10 524	*08* 44		
	12	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał prawy	3.279	04	3.279	04		
	13	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał lewy	4.615	85	4.615	85		
	14	Wykonanie nasypu na wale prawym . . .	852	68	852	68		
	15	Wykonanie nasypu na wale lewym . . .	777	16	777	16		
	16	Darniowanie szkarp rzeki	—	—	—	—		
	17a	Darniowanie szkarp wału prawego . . .	372	41	372	41		
	17b	Darniowanie szkarp wału lewego	123	33	123	33		
	18	Obsiew szkarp wałów	97	35	97	35		
	19	Materyały i narzędzia	693	42	693	42		
	20	Dozór budowy	969	14	969	14		
		Suma rubryki II. . .	22.304	82	22.304	82		
III.		*Ubezpieczenie brzegów:*						
	21a	Płotki. — Materyały	1.082	73	1.082	73		
	21b	Robocizna	737	96	737	96		
	21c	Obitki i kiszki faszynowe. — Materyały . .	356	98	356	98		
	21d	Robocizna . .	324	52	324	52		
		Suma rubryki III. . .	2.502	19	2.502	19		
IV.		*Szluzy murowane:*						
	22-27	Szluza Nr. 1, 2, 3, 4, 5 i 6	—	—	—	—		
	28	Szluza Nr. 7. Roboty ziemne	108	08	108	08		
		Roboty ciesielkie	512	50	512	50		
		Roboty murarskie	1.326	60	1.326	60		
		Roboty kowalskie	75	25	75	25		
		Suma rubryki IV. . .	2.022	43	2.022	43		
V.		*Przepusty:*						
	29-36	Przepust Nr. 1 do 8	—	—	—	—		
	37	Przepust Nr. 9. Roboty ziemne	7	17	7	17		
		Roboty ciesielkie. . . .	42	32	42	32		
		Roboty murarskie . . .	262	93	262	93		
		Roboty kowalskie . .	15	10	15	10		
		Razem . .	327	52	327	52		
	38	Przepust Nr. 10. Roboty ziemne	13	93	13	93		
		Roboty ciesielskie . . .	42	32	42	32		
		Roboty murarskie . . .	288	19	288	19		
		Roboty kowalskie . . .	15	10	15	10		
		Razem . .	359	54	359	54		
	39-42	Przepust Nr. 11 do 14	—	—	—	—		
		Suma rubryki V. . .	687	06	687	06		
		Do przeniesienia .	*33.952*	*58*	*33.952*	*58*		

XXII. Fundusz regulacyi rzeki Łęgu.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia	*33.952*	*58*	*33.952*	*58*		
VI.		*Koszta utrzymania w czasie budowy:*						
	43	Czyszczeuie łożyska rzeki	200	76	200	76		
	44a	Naprawa szkarp rzeki. Materyały	152	49	152	49		
		Robocizna	559	32	559	32		
	44b	Naprawa szkarp wału prawego	775	10	775	10		
	$44b_1$	Naprawa szkarp wału lewego	563	85	563	85		
	44c	Sadzenie wikliny w rowach materyałowych	47	71	47	71		
	44d	Utrzymanie szluz i przepustów. Materyały	53	23	53	23		
		Robocizna	11	33	11	33		
	45	Straż rzeczna i wałowa	177	31	177	31		
		Suma rubryki VI.	2.541	10	2.541	10		
VII.		*Koszta zarządu:*						
	46	Najem lokalu na biuro	—	—	—	—		
	47	Sprzęty i potrzeby kaucelaryjne	39	78	39	78		
	48	Przyrządy geodetyczne	2	—	2	—		
	49	Delegat, dyety i koszta podróży	—	—	—	—		
	50	Kierownik budowy: *a*) płaca, dodatek budowlany i koszta podróży 1.770 zł. 83 ct.						
		b) nadzwyczajna remuneracya 400 „ — „	2.170	83	2.170	83		
	51	Wynagrodzenie płatnika	255	—	255	—		
	52	Rozmaite drobne	111	87	111	87		
	52a	Koszta inspekcyi robót	45	08	45	08		
	52b	Koszta komisyi kolaudacyjnej	105	57	105	57		
		Suma rubryki VII.	2 730	13	2.730	13		
VIII.		*Nieprzewidziane:*						
	53	Szluza upustowa Nr. 8. Roboty ziemne	17	98	17	98		
		Robyty ciesielskie	449	96	449	96		
		Roboty murarskie	770	83	770	83		
		Roboty kowalskie	23	24	23	24		
		Razem	1.262	01	1.262	01		
	54	Szluza nawodniająca. Roboty ziemne	33	98	33	98		
		Roboty ciesielskie	1.539	98	1.539	98		
		Roboty kowalskie	15	30	15	30		
		Razem	1.589	26	1.589	26		
	55	Budowa ramp i przełazdów. Materyały	126	52	126	52		
		Robocizna	432	37	432	37		
	56	Znaki hektometrowe i kilometrowe	281	07	281	07		
	57	Koszta komisyi dla wyboru Wydziału Spółki wodnej. (Reszta kosztów do zaliczki 100 zł. z r. 1889	4	26	4	26		
		Suma rubryki VIII.	3.695	49	3.695	49		
		Suma wydatków rzeczywistych do przeniesienia	42.919	30	42.919	30		

XXII. Fundusz regulacyi rzeki Łęgu.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia .	*42.919*	*30*	*42.919*	*30*		
		b) **Przenośne.**						
	58	Zaliczki dane delegatowi Wydziału krajowego .	43.118	90	43.118	90	—	—
	59	Rata kolaudacyjna przedsiębiorcy R. Kanarka (z r. 1887)	238	43	—	—	238	43
	60	Poręczne Kirschenbauma i Grünbauma, dostawców materyałów (z r. 1890)	100	—	100	—	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	86.376	63	86.138	20	238	43
		c) **Zapas** kasowy z końcem roku 1891:						
		a) w gotówce 20.794 zł. 96½ ct.						
		b) w efektach 238 „ 43 „	—	—	21.033	39½	—	—
		Razem . .	—	—	107.171	59½	238	43
		B) Fundusz konserwacyjny.						
		Dochody.						
	1	Ze sprzedaży trawy z wałów	323	75	323	75		
	2	Odsetki od kapitału	5	31	5	31		
		Suma dochodów .	329	06	329	06		
		Zapas kasowy z początkiem roku 1891 . .	—	—	190	—		
		Razem . .	—	—	519	06		
		Wydatki.						
		Zapas kasowy z końcem roku 1891 . . .	—	—	519	06		

XXII. Fundusz regulacyi rzeki Łęgu.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Stan funduszów z końcem roku 1891.

A) Funduszu regulacyjnego.

Stan czynny.

a) **Zapas kasowy**: *α*) w gotówce	20.794 zł. 96½ ct.		
β) w książeczce wkładkowej Banku kraj.	238 „ 43 „	21.033 zł. 39½ ct.	
b) Na lokacyi na 3% rachunku bieżącym		679 „ 03 „	
c) Wartość wykupionych gruntów		21.477 „ 34 „	
d) Wartość pozostałych materyałów, narzędzi, sprzętów i przyrządów geodetycznych		1 541 „ 38 „	
Suma stanu czynnego . .		44.731 zł. 14½ ct.	

Stan bierny.

Należytość bierna	238 zł. 43 ct.
Czysty stan czynny . .	**44.492 zł. 71½ ct.**

B) Funduszu konserwacyjnego.

Stan czynny: Zapas kasowy w gotówce	519 zł. 06 ct.
Stan bierny	— „ — „
Czysty stan czynny . .	**519 zł. 06 ct.**

Uwaga. Zapasy kasowe w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

XXIII. Fundusz regulacyi rzeki Trześniówki.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		A) Fundusz regulacyjny.						
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste:**						
	1	Datek z funduszu krajowego	—	—	—	—		
	2	Datek z państwowego funduszu melioracyjnego	—	—	—	—		
	3	Datki konkurencyjne	7 504	24	7.504	24		
	4	Odsetki od kapitałów lokowanych	159	64	159	64		
	5	Rozmaite	66	99	66	99		
		Suma dochodów rzeczywistych	7.730	87	7.730	87		
		b) **Przenośne:**						
	6	Zaliczki zwrócone i wyrachowane	22 054	74	22.054	74		
	7	Zaliczka od funduszu krajowego na pokrycie niedoboru	4.257	94½	4 257	94½		
		Suma wszystkich dochodów	34.043	55½	34 043	55½		
		c) **Zapas** kasowy z początkiem roku 1891	—	—	11.155	64½		
		Razem	—	—	**45.199**	**20**		
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste:**						
I.		*Wykupno gruntów:*						
	1	Koszta komisyjne	29	08	29	08		
	2	Grunta pod nowe łożysko rzeki	1.381	64	1.381	64		
	3	Grunta pod wał prawy	164	18	164	18		
	4	Grunta pod wał lewy	43	80	43	80		
	5	Odszkodowanie	1.164	93	1.164	93		
	6	Koszta intabulacyi	20	75	20	75		
		Suma rubryki I.	2.804	38	2.804	38		
II.		*Roboty ziemne:*						
	7	Trasowanie i profilowanie	98	16	98	16		
	8	Zdzieranie darni	132	08	132	08		
	9	Wykop z koryta z odwozem na wał prawy	224	64	224	64		
	10	Wykop z koryta z odwozem na wał lewy	—	—	—	—		
	11	Wykop z koryta z odwozem do starego łożyska	5.167	54	5 167	54		
	12-13	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wały	—	—	—	—		
	14	Wykonanie nasypu prawego	91	96	91	96		
	15	Wykonanie nasypu lewego	—	—	—	—		
	16	Materyały i narzędzia	244	81	244	81		
	17	Dozór budowy	670	67	670	67		
		Suma rubryki II.	6.629	86	6.629	86		
		Do przeniesienia	*9.434*	*24*	*9.434*	*24*		

XXIII. Fundusz regulacyi rzeki Trześniówki.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia .	*9 434*	*24*	*9.434*	*24*		
III.		*Ubezpieczenie brzegów*:						
	18	Materyały	808	39	808	39		
	19	Robocizna	1.743	76	1.743	76		
		Suma rubryki III. . .	2.552	15	2.552	15		
IV.	20-21	*Szluza murowana*:	—	—	—	—		
V.	22-39	*Dziewięć przepustów betonowych*:	—	—	—	—		
VI.		*Koszta utrzymania w czasie budowy*:						
	40	Obsiew szkarp i zasadzenie rowów materyałowych	864	13	864	13		
	41	Czyszczenie łożyska rzeki	1.978	75	1.978	75		
	42	Naprawa wałów	627	85	627	85		
	43	Dozór rzeki	463	92	463	92		
		Suma rubryki VI. .	3.934	65	3.934	65		
VII.		*Koszta zarządu*:	—	—	—	—		
	44	Najem lokalu	31	16	31	16		
	45	Potrzeby i sprzęty kancelaryjne	61	26	61	26		
	46	Przybory miernicze	83	66	83	66		
	47	Zastępca delegata, dyety i koszta podróży . .						
	48	Kierownik budowy: płaca, dodatek budowlany i koszta podróży	1.344	95	1.344	95		
			200	—	200	—		
	49	Płatnik, wynagrodzenie	48	07	48	07		
	50a	Koszta inspekcyi robót	105	77	105	77		
	50b	Koszta komisyi kolaudacyjnej	61	—	61	—		
	50c	Inne pomniejsze	1.935	87	1.935	87		
		Suma rubryki VII. .						
VIII.		*Nieprzewidziane:*						
	51	Most na Trześniówce w Wielowsi:						
		Roboty ciesielskie: Materyały . .	293	24	293	24		
		Robocizna . .	174	40	174	40		
		Roboty kowalskie	49	90	49	90		
		Razem . .	517	54	517	54		
	52	Szluza drewniana Nr. 3:						
		Roboty ziemne	87	20	87	20		
		Roboty ciesielskie: Materyały . .	425	27	425	27		
		Robocizna . .	369	93	369	93		
		Roboty kowalskie	129	81	129	81		
		Roboty brukarskie	69	20	69	20		
		Wyściółka u odpływu i oskałowanie .	41	30	41	30		
		Razem . .	1.122	71	1.122	71		
			1.640	25	1.640	25		
		Do przeniesienia .	*17.856*	*91*	*17.856*	*91*		

XXIII. Fundusz regulacyi rzeki Trześniówki.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia .	*17.856*	*91*	*17.856*	*91*		
			1.640	25	1.640	25		
	53	Szluza drewniana Nr 4. Roboty ciesielskie . .	7	—	7	—		
	54	Kilometrowanie i hektometrowanie . . .	58	27	58	27		
	55	Przepędy i rampy	641	48	641	48		
	56	Droga dojazdowa do szluzy	46	70	46	70		
	57	Regulacya potoku Podrzecza	57	52	57	52		
	58	Przekop Trześniówki w odsypisku Wisły . .	50	75	50	75		
	59	Naprawa i czyszczenie Trześniówki . . .	1.356	36	1.356	36		
	60	Równanie ziemi w starych łożyskach . . .	682	28	682	28		
	61	Naprawa i czyszczenie Zupawy	91	51	91	51		
	62	Czyszczenie Zupawy powyżej zregulowanej części	50	04	50	04		
	63	Stawek na pastwisku gminnem w Zupawie . .	56	—	56	—		
	64	Rów nawodniający dla gminy Sobowa . . .	44	50	44	50		
	65	Odszkodowanie za grunta na rozszerzenie przekopu Trześniówki w Wielowsi	315	89	315	89		
	66	Różne inne	189	—	189	—		
		Suma rubryki VIII. .	5.287	55	5.287	55		
		Suma wydatków rzeczywistych .	23.144	46	23.144	46		
		b) **Przenośne**:						
	67	Zaliczki dane delegatowi Wydziału krajowego .	22.054	74	22.054	74		
	68	Zwrot funduszowi krajowewu udzielonej zaliczki .	4.257	94½			4.257	94½
		Suma wszystkich wydatków .	49.457	14½	45.199	20	4.257	94½
		c) **Zapas** kasowy z końcem roku 1891 . .	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	**45.199**	**20**	**4.257**	**94½**
		B) Fundusz konserwacyjny.						
		Dochody.						
	1	Ze sprzedaży trawy z wałów: *a*) zaległość z r. 1890 10 zł. 25 ct. *b*) należytość bieżąca 455 „ 74 „	465	99	461	79	4	20
	2	Odsetki od kapitałów lokowanych . . .	38	74	38	74	—	—
		Suma dochodów .	504	73	500	53	4	20
	3	**Zapas** kasowy z początkiem roku 1891 . .	—	—	1.299	83	—	—
		Razem . .	—	—	**1.800**	**36**	**4**	**20**
		Wydatki.						
	1	**Zapas** kasowy z końcem roku 1891 . . .	—	—	**1.800**	**36**	—	—

XXIII. Fundusz regulacyi rzeki Trześniówki.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Stan funduszów z końcem roku 1891

A) Funduszu regulacyjnego

Stan czynny.

a) Wartość wykupionych gruntów	19 081	zł. 96	ct.
b) Wartość pozostałych materyałów, narzędzi, sprzętów i przyborów mierniczych	678	„ 01	„
Suma stanu czynnego . .	19.759	zł. 97	ct.

Stan bierny.

Należytość bierna	4.257	„ 94½	„
Czysty stan czynny . .	**15.502**	**zł 02½**	ct.

B) Funduszu konserwacyjnego.

Stan czynny: *a*) Zapas kasowy w gotówce	1.800	zł. 36	ct.
b) Należytość czynna	4	„ 20	„
Suma stanu czynnego . .	1.804	zł. 56	ct.
Stan bierny	—	„ —	„
Czysty stan czynny . .	**1.804**	**zł. 56**	ct.

Uwaga. Datki z funduszu krajowego i z państwowego funduszu melioracyjnego, oznaczone ustawą z dnia 11. czerwca 1887, wpłacono już w całości. Zaległa należytość datków konkurencyjnych od członków Spółki wodnej wynosi 13.000 zł.

Oprócz wykazanych wydatków w rubr. II. poz. 16. i w rubr. VII. poz. 45., zużyto nadto pozostałe z r. 1887: w rubr. poz. 16. narzędzia wartości 5 zł. 59 ct. i w rubr. VII. poz. 45. sprzęty wartości 75 ct., których koszt zakupna zarachowano już w zamknięciu rachunku za rok 1887.

Doliczywszy rzeczone zużycie łącznej wartości 6 zł. 34 ct. do odnośnych wydatków, wyniesie suma ogólna rzeczywistych kosztów budowy 23.150 zł. 80 ct.

XXIV. Fundusz regulacyi potoku Krzemienicy i Babulówki oraz Trześni.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		A) Fundusz regulacyjny.						
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Datek z funduszu krajowego	12 400	—	12.400	—		
	2	Datek z państwowego funduszu melioracyjnego .	9.300	—	9 300	—		
	3	Datki konkurencyjne	—	—	—	—		
	4	Rozmaite	127	36	127	36		
		Suma dochodów rzeczywistych .	21.827	36	21.827	36		
		b) **Przenośne.**						
	5	Zaliczki zwrócone i wyrachowane . . .	24.581	66	24.539	66	42	—
	6	Zaliczki pozostałe w ręku byłego delegata p. Stanisława Dolańskiego w Baranowie . .	2.495	01	—	—	2.495	01
		Suma wszystkich dochodów .	48.904	03	46 367	02	2 537	01
		c) **Zapas** kasowy z początkiem roku 1891 . .	—	—	2.774	56	—	—
		Razem . .	—	—	49 141	58	2.537	01
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
		A) Krzemienica.						
I.		*Wykupno gruntów*:						
	1a—2	Grunta pod nowe łożysko rzeki, pod wały i odszkodowanie	—	—	—	—		
	3	Koszta komisyjne	4	32	4	32		
	4	Koszta intabulacyi	50	35	50	35		
		Suma rubryki I. . .	54	67	54	67		
II.		*Roboty ziemne*:						
	5	Trasowanie i profilowanie	293	18	293	18		
	6	Zdzieranie darni	90	15	90	15		
	7	Wykop z koryta rzeki z odrzuceniem na bok lub odwozem do starego łożyska . . .	691	05	691	05		
	8	Wykop z koryta rzeki z odwozem na wał prawy	2.347	90	2.347	90		
	9	Wykop z koryta rzeki z odwozem na wał lewy .	6.985	72	6.985	72		
	10	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał prawy	92	48	92	48		
	11	Wykop z rowów materyałowych z odwozem na wał lewy	196	84	196	84		
	12	Wykonanie nasypu prawego	634	22	634	22		
		Do przeniesienia .	11.331	54	11.331	54		
			54	*67*	*54*	*67*		

XXIV. Fundusz regulacyi potoku Krzemienicy i Babulówki oraz Trześni.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia .	*54*	*67*	*54*	*67*		
			11.331	54	11.331	54		
	13	Wykonanie nasypu lewego	1.473	34	1.473	34		
	14	Materyały i narzędzia	441	64	441	64		
	15	Dozór budowy	747	89	747	89		
		Suma rubryki II. . .	13.994	41	13 994	41		
III.		*Szluzy* :						
	16	Szluza Nr. 1. Materyały	108	82	108	82		
		Robocizna	91	20	91	20		
	17	Szluza Nr. 2. Materyały	757	13	757	13		
		Robocizna	178	77	178	77		
		Suma rubryki III. . .	1.135	92	1.135	92		
IV.		*Przepusty*:						
	13-19b	Przepust Nr. 1., 2. i 3.	—	—	—	—		
	19c	Przepust Nr. 4. Materyały	10	74	10	74		
		Robocizna	—	50	—	50		
	19d	Przepust Nr. 5. Materyały	3	75	3	75		
		Robocizna	5	33	5	33		
	19e	Przepust Nr. 6. Materyały	18	16	18	16		
		Robocizna	6	46	6	46		
		Suma rubryki IV. . .	44	94	44	94		
V.		*Koszta utrzymania w czasie budowy*:						
	20	Obsiew szkarp i zasadzenie rowów materyałowych	231	77	231	77		
	21	Czyszczenie łożyska	54	19	54	19		
	22	Naprawa wałów	76	56	76	56		
	23	Straż rzeczna i wałowa	124	—	124	—		
		Suma rubryki V. . .	486	52	486	52		
VI.		*Koszta zarządu*:						
	24	Najem lokalu na biuro	54	70	54	70		
	25	Sprzęty i potrzeby kancelaryjne	119	85	119	85		
	26	Przybory geodetyczne	31	35	31	35		
	27	Delegat, dyety i koszta podróży	—	—	—	—		
	28	Kierownik budowy: płaca, dodatek budowlany i koszta podróży	1.692	06	1.692	06		
	28a	Były kierownik budowy, nadzwyczajna remuneracya	200	—	200	—		
	29	Wynagrodzenie płatnika	212	50	212	50		
	30	Inne drobne	89	12	89	12		
	30a	Koszta inspekcyi robót	51	92	51	92		
	30b	Koszta komisyi kolaudacyjnej	113	20	113	20		
		Suma rubryki VI. . .	2.564	70	2.564	70		
		Do przeniesienia .	*18.281*	*16*	*18.281*	*16*		

XXIV. Fundusz regulacyi potoku Krzemienicy i Babulówki oraz Trześni.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia .	*18.281*	*16*	*18.281*	*16*		
VII.		*Nieprzewidziane*:						
	31	Ubezpieczenie szkarp płotkami: Materyały . .	221	87	221	87		
		Robocizna . .	96	44	96	44		
	32	Darniowanie	291	69	291	69		
	33	Koszta komisyi dla oznaczenia okręgu konkurencyjnego	285	22	285	22		
	34	Znaki kilometrowe	1	08	1	08		
	35	Budowa ramp i przejazdów	323	68	323	68		
	36	Most w Dymitrowie wielkim Roboty ziemne .	7	—	7	—		
		Roboty ciesielskie: Materyały .	174	51	174	51		
		Robocizna .	89	58	89	58		
		Roboty kowalskie z materyałem	10	15	10	15		
		Razem . .	1.501	22	1.501	22		
	37	Most w Wojkowie: Roboty ziemne . . .	5	—	5	—		
		Roboty ciesielskie: Materyały .	112	50	12	50		
		Robocizna .	68	94	68	94		
		Roboty kowalskie z materyałem	8	51	8	51		
		Razem . .	194	95	194	95		
	38	Przepust żelazny w Dymitrowie: Roboty ziemne	54	02	54	02		
		Roboty ciesielskie: Materyały .	38	60	38	60		
		Robocizna .	24	64	24	64		
		Roboty murarskie: Materyały .	85	42	85	42		
		Robocizna .	30	08	30	08		
		Roboty kowalskie z materyałem	85	63	85	63		
		Razem . .	318	39	318	39		
	39	Obsuszenie niwy Łowicz duży w Baranowie .	49	11	49	11		
		Suma rubryki VII. .	2.063	67	2.063	67		
		Suma działu A) . .	20.344	83	20.344	83		
		B) Trześń.						
		Koszta utrzymania w czasie budowy:						
	1	Założenie podłogi u kaskady: Materyał dębowy .	16	34	16	34		
		Robocizna . .	11	06	11	06		
	2	Ubezpieczenie szkap płotkami: Materyały . .	67	59	67	59		
		Robocizna . .	20	66	20	66		
	3	Darniowanie	39	91	39	91		
	4	Obsiew szkarp	27	56	27	56		
	5	Czyszczenie łożyska	61	08	61	08		
	6	Straż rzeczna i wałowa	108	40	108	40		
		Do przeniesienia . .	352	60	352	60		

XXIV. Fundusz regulacyi potoku Krzemienicy i Babulówki oraz Trześni.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia .	352	60	352	60		
	7	Kierownik budowy, koszta podróży . . .	27	04	27	04		
	8	Rozmaite drobne	10	65	10	65		
		Suma działu B) . .	390	29	390	29		
		Suma kosztów budowy	20.735	12	20.735	12		
		Odsetki od zaliczek z funduszu krajowego . .	38	33	38	33		
		Suma wydatków rzeczywistych	20.773	45	20.773	45		
		b) **Przenośne:**						
	1	Zaliczki dane delegatom Wydziału krajowego .	27.034	67	27.034	67		
		Suma wszystkich wydatków .	47.808	12	47.808	12		
		c) **Zapas kasowy z końcem roku 1891** . .	—	—	1 333	46		
		Razem . .	—	—	**49.141**	**58**		
		B) Fuduszu konserwacyjnego.						
		a) Krzemienica.						
		Dochody.						
	1	Ze sprzedaży szuwaru ze stawiska . . .	5	—	5	—	—	—
	2	**Zapas** kasowy z początkiem roku 1891 . .	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	5	—	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** kasowy z końcem roku 1891 . . .	—	—	5	—	—	—
		b) Trześń.						
		Dochody.						
	1	Ze sprzedaży trawy ze szkarp	46	70	46	70	—	—
	2	Odsetki od kapitału	—	72	—	72	—	—
		Suma dochodów . .	47	42	47	42	—	—
	3	**Zapas** kasowy z początkiem roku 1891 . .	—	—	24	06	—	—
		Razem . .	—	—	71	48	—	—
		Wydatki.						
	1	**Zapas** kasowy z końcem roku 1891 . . .	—	—	71	48	—	—

XXIV. Fundusz regulacyi potoku Krzemienicy i Babulówki oraz Trześni.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Stan funduszów z końcem roku 1891.

A) Funduszu regulacyjnego.

S t a n c z y n n y.

a) Zapas kasowy w gotówce	1.333	zł. 46	ct.
b) Wartość pozostałych materyałów, narzędzi, sprzętów i przyborów geodetycznych	2.049	„ 25	„
c) Należytości czynne: zaliczki pozostałe w ręku b. deleg. p. S. Dolańskiego	2.495	„ 01	„
Zwrot od b. kierownika budowy pobranego nienależnie dodatku budowlanego za 14 dni	42	„ —	„
Suma stanu czynnego .	5.919	zł. 72	ct.
Stan bierny	—	„ —	„
Czysty stan czynny	**5.919**	**zł. 72**	**ct.**

B) Funduszu konserwacyjnego.

a) **Krzemienica.**

Stan czynny. Zapas kasowy w gotówce	5	zł. —	ct.
Stan bierny	—	„ —	„
Czysty stan czynny . . .	**5**	**zł. —**	**ct.**

b) **T r z e ś ń.**

Stan czynny. Zapas kasowy w gotówce	71	zł. 48	ct.
Stan bierny	—	„ —	„
Czysty stan czynny	**71**	**zł. 48**	**ct.**

Uwaga. Dochodu z tytułu datków konkurencyjnych niebyło, gdyż Spółka wodna zawiązała się dopiero w styczniu 1892.

Zapasy kasowe w gotówce ulokowano łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego, na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

Były delegat Wydziału krajowego do regulacyi Krzemienicy p. Stanisław Dołański, w Baranowie, z asygnowanych do rąk jego zaliczek na koszta budowy pobrał sobie tytułem należytości za grunta, zajęte pod budowę, kwotę 4.347 zł. 42 ct., wbrew postanowieniom instrukcyi techniczno-administracyjnej o przyjętym na się zobowiązaniom obywatelskim Na bezwłoczny i stanowczy sprzeciw Wydziału krajowego komisya polityczna oceniła wartość rzeczonych gruntów na sumę 2.039 zł. 66 ct. Nadebranej należytości w kwocie 2.307 zł. 76 ct., wzbrania się p. Stanisław Dolański zwrócić, pomimo licznych upomnień. Nadto zatrzymał p. Stanisław Dolański zaliczkę w kwocie 187 zł. 25 ct., przeznaczoną na wypłatę, w czasie zimy, zasług dozorców robót oraz straży rzecznej i wałowej. Sprawa przejdzie niebawem na drogę sądową.

LW. 27.360/1892.

XXV. Fundusz regulacyi rzeki Brnia Nowego z dopływami.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		A. Fundusz regulacyjny.						
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Dodatek z funduszu krajowego . . .	31.177	—	31.177	—		
	2	Datek z państwowego funduszu melioracyjnego .	23 843	40	23.843	40		
	3	Datki konkurencyjne	2.745	14	2.745	14		
	4	Odsetki od kapitałów lokowanych . . .	540	05	540	05		
	5	Rozmaite	11	15	11	15		
		Suma dochodów rzeczywistych .	58.316	74	58.316	74		
		b) **Przenośne.**						
	6	Zaliczki zwrócone i wyrachowane . . .	35.354	61	35.354	61		
		Suma wszystkich dochodów .	93.671	35	93.671	35		
		c) Zapas kasowy z początkiem roku 1891. .	—	—	—			
		Razem .	—	—	93 671	35		
		Wydatki.						
		a) **Rzeczywiste.**						
		A. Breń Nowy.						
I.		*Wykupno gruntów*:						
	1	Grunta pod nowe koryto rzeki . . .	200	—	200	—		
	2—7	Grunta pod rowy szluz i odszkodowania . .	—	—	—	—		
	8	Koszta komisyjne	—	—	—	—		
	9	Koszta intabulacyi	21	—	21	—		
		Suma rubryki I. .	221	—	221	—		
II.		*Roboty ziemne*:						
	1	Trasowanie i profilowanie	134	89	134	89		
	2	Wykop z wielkiego koryta	998	99	998	99		
	3	Wykop z małego koryta	219	26	219	26		
	4	Wykop z rowów materyałowych . . .	—	—	—	—		
	5	Odwóz ziemi z koryta na wały i odkład . .	949	67	949	67		
	6	Odwóz ziemi z rowów materyałowych na wały .	—	—	—	—		
		Do przeniesienia .	2.302	81	2 302	81		
			221	—	221	—		

XXV. Fundusz regulacyi rzeki Brnia Nowego z dopływami.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia . {	221	—	221	—		
			2 302	81	2.302	81		
	7	Przygotowanie pod nasypy	54	94	54	94		
	8	Wykonanie nasypów	210	02	210	02		
	9	Dozór budowy	733	31	733	31		
	10	Materyały i narzędzia	494	53	494	53		
		Suma rubryki II. .	3.795	61	3.795	61		
III.		*Roboty ochronne:*						
	1	Ubezpieczenie małego koryta: *a)* Materyały .	238	58	238	58		
		b) Robocizna .	106	98	106	98		
	2	Ubezpieczenie wielkiego koryta *a)* Materyały .	100	95	100	95		
		b) Robocizna .	56	82	56	82		
	3	Obsiew wałów	26	54	26	54		
		Suma rubryki III. .	529	87	529	87		
IV.		Budowa objektów	—	—	—	—		
V.		*Koszta utrzymania w czasie budowy:*						
	1	Czyszczenie koryta rzeki	2.708	89	2.708	89		
	2	Naprawa koryta rzeki	2.917	65	2 917	65		
	3	Naprawa wałów	273	72	273	72		
	4	Naprawa objektów	24	82	24	82		
	5	Dozór rzeki	259	64	259	64		
		Suma rubryki V. .	6.184	72	6.184	72		
VI.		*Koszta zarządu;*						
	1	Najem lokalu	56	—	56	—		
	2	Potrzeby i sprzęty kancelaryjne . . .	68	36	68	36		
	3	Przybory miernicze	45	16	45	16		
	4	Delegat, dyety i koszta podróży . . .	43	01	43	01		
	5	Kierownik budowy: płaca, dodatek budowlany i koszta podróży	1 613	46	1.613	46		
	6	Płatnik, wynagrodzenie	122	98	122	98		
	7	Koszta inspekcyi robót	108	20	108	20		
	8	Koszta komisyi kolaudacyjnej	—	—	—	—		
	9	Inne pomniejsze	183	61	183	61		
		Suma rubryki VI. .	2.240	78	2.240	78		
		Do przeniesienia .	12.971	98	12 971	98		

XXV. Fundusz regulacyi rzeki Brnia Nowego z dopływami.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia .	12.971	98	12.971	98		
VII.		*Nieprzewidziane:*						
	1	Odszkodowanie za wycięte drzewa . . .	118	—	118	—		
	2	Most tymczasowy pod Kosówką . . .	21	30	21	30		
	3	Koszta prac przygotowawczych do projektu .	111	16	111	16		
	4	Koszta zdjęć do projektu alternatywy . .	44	19	44	19		
	5	Różne inne	101	65	101	65		
		Suma rubryki VII. .	396	30	396	30		
		Suma działu A) .	13 368	28	13.368	28		
		B) Rybnica.						
I.		*Wykupno gruntów*	—	—	—	—		
II.		*Roboty ziemne:*						
	1	Wykop z wielkiego koryta	136	55	136	55		
	2	Dozór budowy	11	—	11	—		
		Suma rubryki II. .	147	55	147	55		
III-VII		Roboty ochronne, budowa objektów, koszta utrzymania w czasie budowy, koszta zarządu, nieprzewidziane	—	—	—	—		
		Suma działu B) .	147	55	147	55		
		C) Upust.						
I.		*Wykupno gruntów:*						
	1—6	Grunta pod nowe koryto rzeki i odszkodowania .	—	—	—	—		
	7	Odszkodowanie za budynki	100	—	100	—		
	8—9	Koszta komisyjne i intabulacyi . . .	—	—	—	—		
		Suma rubryki I. .	100	—	100	—		
		Do przeniesienia .	100 / 13 515	— / 83	100 / 13 515	— / 83		

XXV. Fundusz regulacyi rzeki Brnia Nowego z dopływami.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia .	13 515	83	15.515	83		
			100	—	100	—		
II.		*Roboty ziemne:*						
	1	Trasowanie i profilowanie	81	11	81	11		
	2	Wykop z wielkiego koryta	1.176	71	1.176	71		
	3	Wykop z małego koryta	114	90	114	90		
	4	Wykop z rowów materyałowych	—	—	—	—		
	5	Odwóz ziemi z koryta na wały i odkład	504	66	504	66		
	6	Odwóz ziemi z rowów materyałowych na wały	—	—	—	—		
	7	Przygotowanie pod nasypy	37	10	37	10		
	8	Wykonanie nasypów	173	40	173	40		
	9	Dozór budowy	203	48	203	48		
	10	Materyały i narzędzia	402	80	402	80		
		Suma rubryki II	2.694	16	2.694	16		
III.		*Roboty ochronne:*						
	1	Ubezpieczenie małego koryta: *a)* Materyały	159	02	159	02		
		b) Robocizna	58	54	58	54		
	2	Ubezpieczenie wielkiego koryta: *a)* Materyały	220	32	220	32		
		b) Robocizna	100	24	100	24		
	3	Obsiew wałów	—	—	—	—		
		Suma rubryki III.	538	12	538	12		
IV.		*Budowa objektów.*	—	—	—	—		
V.		*Koszta utrzymania w czasie budowy:*						
	1	Czyszczenie koryta rzeki	15	65	15	65		
	2	Naprawa koryta rzeki	14	40	14	40		
	3—5	Naprawa wałów, objektów i dozór rzeki	—	—	—	—		
		Suma rubryki V.	30	05	30	05		
VI.		*Koszta zarządu:*						
	1	Najem lokalu	18	—	18	—		
	2	Potrzeby i sprzęty kancelaryjne	18	89	18	89		
	3	Przybory miernicze	14	51	14	51		
	4	Delegat, dyety i koszta podróży	13	82	13	82		
	5	Kierownik budowy: płaca, dodatek budowlany. i koszta podróży	518	49	518	49		
	6	Płatnik, wynagrodzenie	39	52	39	52		
	7—8	Koszta inspekcyi robót i komisyi kolandacyjnej	—	—	—	—		
	9	Inne pomniejsze	68	87	68	87		
		Suma rubryki VI.	692	10	692	10		
		Z przeniesienia .	4.054	43	4.054	43		
			13.515	83	13.515	83		

XXV. Fundusz regulacyi rzeki Brnia Nowego z dopływami.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia .	13 515	83	13.515	83		
VII.			4.054	43	4.054	43		
		Nieprzewidziane:						
	1	Odszkodowanie za wycięte drzewa . . .	60	45	60	45		
	2	Most tymczasowy	76	32	76	32		
	3	Różne inne	87	47	87	47		
		Suma zubryki VII. .	224	24	224	24		
		Suma działu C) .	4 278	67	4.278	67		
		D) Jamnica.						
I.		*Wykupno gruntów:*						
	1	Grunta pod nowe koryto rzeki . . .	130	—	130	—		
	2	Grunta pod rowy szluz		—	—	—		
	3	Odszkodowanie za grunta pod wał prawy .	136	72	136	72		
	4	Odszkodowanie za grunta pod wał lewy . .	50	—	50	—		
	5	Odszkodowanie za grunta pod rowy materyałowe .	58	51	58	51		
	6	Odszkodowanie za grunta pod odkłady . .	73	33	73	33		
	7	Odszkodowanie za budynki	40	—	40	—		
	8	Koszta komisyjne	—	—	—	—		
	9	Koszta intabulacyi	12	—	12	—		
		Suma rubryki I. .	500	56	500	56		
II.		*Roboty ziemne:*						
	1	Trasowanie i profilowanie	180	49	180	49		
	2	Wykop z wielkiego koryta	1.416	19	1.416	19		
	3	Wykop z małego koryta . , . . .	116	44	116	44		
	4	Wykop z rowów materyałowych . . .	115	84	115	84		
	5	Odwóz ziemi z koryta na wały i odkład . .	261	13	261	13		
	6	Odwóz ziemi z rowów materyałowych na wały .	22	04	22	04		
	7	Przygotowanie pod nasypy	—	—	—	—		
	8	Wykonanie nasypów	91	78	91	78		
	9	Dozór budowy	359	76	359	76		
	10	Materyały i narzędzia	453	—	453	—		
		Suma rubryki II. .	3.016	67	3.016	67		
III.		*Roboty ochronne:*						
	1	Ubezpieczenie małego koryta: *a*) Materyały .	697	85	697	85		
		b) Robocizna .	291	71	291	71		
		Do przeniesienia .	989	56	989	56		
			3.517	23	3.517	23		
			17.794	50	17.794	50		

XXV. Fundusz regulacyi rzeki Brnia Nowego z dopływami.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia .	17.794	50	17.794	50		
			3.517	23	3.517	23		
			989	56	989	56		
	2	Ubezpieczenie wielkiego koryta:						
		a) Materyały: zaległość z r. 1890. 62 zł. 85 ct. Należytość bieżąca 160 „ 92 „	223	77	223	77		
		b) Robocizna	114	27	114	27		
	3	Obsiew wałów: *a)* Nasiona	87	81	87	81		
		b) Robocizna	6	75	6	75		
		Suma rubryki III. .	1.422	16	1.422	16		
IV.		*Budowa objektów:*						
	1—4	Przepust Nr. 1. do Nr. 4.	—	—	—	—		
	5	Przepust Nr. 5. Roboty ochronne . . .	9	51	9	51		
	6	Przepust Nr. 6. Roboty ochronne . . .	5	15	5	15		
	7	Przepust Nr. 7. Roboty ochronne . . .	24	69	24	69		
	8	Przepust Nr. 8. Roboty ziemne . . .	15	86	15	86		
		Roboty ciesielskie .	4	96	4	96		
		Roboty ochronne . .	4	65	4	65		
		Suma rubryki IV. .	64	82	64	82		
V.		*Koszta utrzymania w czasie budowy:*						
	1	Czyszczenie koryta rzeki	314	94	314	94		
	2	Naprawa koryta rzeki . . . . ,	751	89	751	89		
	3	Naprawa wałów	18	30	18	30		
	4	Naprawa objektów	1	50	1	50		
	5	Dozór rzeki	90	30	90	30		
		Suma rubryki V. .	1.176	93	1.176	93		
VI.		*Koszta zarządu:*						
	1	Najem lokalu . , ...	24	—	24	—		
	2	Potrzeby i sprzęty kancelaryjne . . .	58	57	58	57		
	3	Przybory miernicze	17	66	17	66		
	4	Delegat, koszta podróży	9	20	9	20		
	5	Kierownik budowy: płaca dodatek, budowlany i koszta podróży	821	85	821	85		
	6	Płatnik, wynagrodzenie	60	—	60	—		
	7	Koszta inspekcyi robót	49	15	49	15		
	8	Koszta komisyi kolaudacyjnej	—	—	—	—		
	9	Inne pomniejsze	90	12	90	12		
		Suma rubryki VI. .	1.130	55	1.130	55		
		Do przeniesienia .	7.311	69	7.311	69		
			17.794	50	17.794	50		

XXV. Fundusz regulacyi rzeki Brnia Nowego z dopływami.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia .	17.794	50	17.794	50		
VII.			7.311	69	7.311	69		
		Nieprzewidziane:						
	1	Przepust Nr. 10. Roboty ziemne . . .	17	14	17	14		
		Roboty ciesielskie . . .	69	85	69	85		
		Roboty kowalskie . . .	2	01	2	01		
		Roboty ochronne . . .	4	52	4	52		
		Razem .	93	52	93	52		
	2	Przepust Nr. 11. Roboty ziemne . . .	9	73	9	73		
		Roboty ciesielskie . . .	56	44	56	44		
		Roboty kowalskie . . .	2	13	2	13		
		Roboty ochronne . . .	2	90	2	90		
		Razem .	71	20	71	20		
	3	Przejazdy: Nr. 4. do Nr. 13. i Nr. 15.:						
		Roboty ziemne	213	97	213	97		
		Roboty ciesielskie	101	36	101	36		
		Roboty ochronne	32	79	32	79		
		Razem .	348	12	348	12		
	4	Wyściółka faszynowa w korycie . . .	86	46	86	46		
	5	Różne inne	32	50	32	50		
		Suma rubryki VII. .	631	80	631	80		
		Suma działu D) .	7.943	49	7.943	49		
		E) Zgórsko.						
I-IV		Wykupno gruntów, roboty ziemne, roboty ochronne i budowa objektów	—	—	—	—		
V.		*Koszta utrzymania w czasie budowy*:						
	1	Czyszczenie koryta rzeki	503	87	503	87		
	2	Naprawa koryta rzeki	2.105	63	2.105	63		
	3	Naprawa wałów	374	02	374	02		
	4	Naprawa objektów	7	78	7	78		
	5	Dozór rzeki	70	—	70	—		
		Suma rubryki V. .	3.061	30	3.061	30		
		Do przeniesienia .	3.061	30	3.061	30		
			25.737	99	25 737	99		

XXV. Fundusz regulacyi rzeki Brnia Nowego z dopływami.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia	25.737	99	25.737	99		
		Z przeniesienia	3.061	30	3.061	30		
VI		*Koszta zarządu:*						
	1	Najem lokalu	32	—	32	—		
	2—3	Potrzeby kancelaryjne i przybory miernicze	—	—	—	—		
	4	Delegat, koszta podróży	6	80	6	80		
	5	Kierownik budowy: płaca, dodatek budowlany i koszta podróży	628	62	628	62		
	6	Płatnik, wynagrodzenie	60	—	60	—		
	7	Koszta inspekcyi robót	50	13	50	13		
	8	Koszta komisyi kolaudacyjnej	—	—	—	—		
	9	Inne pomniejsze	71	64	71	64		
		Suma rubryki VI.	849	19	849	19		
		Nieprzewidziane:						
	1	Przepust Nr. 9. Roboty ziemne	46	—	46	—		
		Roboty ciesielskie	91	30	91	30		
		Roboty kowalskie	2	20	2	20		
		Roboty ochronne	5	42	5	42		
		Razem	144	92	144	92		
	2	Przepust Nr. 10. Roboty ziemne	24	95	24	95		
		Roboty ciesielskie	92	66	92	66		
		Roboty kowalskie	2	19	2	19		
		Roboty ochronne	3	17	3	17		
		Razem	122	97	122	97		
	4	Rekonstrukcya prawego wału:						
		Odszkodowanie za grunta pod rowy materyałowe	93	23	93	23		
		Odszkodowanie za zniszczone plony i wycięte drzewa	8	43	8	43		
		Trasowanie i profilowanie	63	67	63	67		
		Wykop z rowów materyałowych i wykonanie nasypów	444	42	444	42		
		Odwóz ziemi z rowów materyałowych na wały	107	02	107	02		
		Dozór budowy	214	66	214	66		
		Materyały i narzędzia	175	21	175	21		
		Razem	1.106	64	1.106	64		
	5	*Nadzwyczajne roboty ochronne:*						
		Płotki: *a)* Materyały	820	85	820	85		
		b) Robocizna	251	12	251	12		
		Z przeniesienia	1 071	97	1.071	97		
		Z przeniesienia	1.374	53	1.374	53		
		Z przeniesienia	3 910	49	3.910	49		
		Z przeniesienia	25 737	99	25.737	99		

XXV. Fundusz regulacyi rzeki Brnia Nowego z dopływami.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia .	25.737	99	25.737	99		
			3.910	49	3.910	49		
			1.374	53	1.374	53		
			1.071	97	1.071	97		
		Darniowanie	223	16	223	16		
		Wyściółka faszynowa: *a)* Materyały . .	813	21	813	21		
		b) Robocizna . .	145	90	145	90		
		Razem .	2.254	24	2.254	24		
		Suma rubryki VI. .	3.628	77	3.628	77		
		Suma działu E) .	7.539	26	7.539	26		
		Suma wydatków rzeczywistych .	33.277	25	33.277	25		
		b) **Przenośne:**						
	5	Zaliczki dane delegatom Wydziału krajowego .	35.354	61	35.354	61		
		Suma wszystkich wydatków .	68.631	86	68.631	86		
		a) **Zapas** kasowy z końcem roku 1891. . .	—	—	25.039	49		
		Razem .	—	—	93.671	35		
		B) Fundusz konserwacyjny.						
		Dochody.						
	1	Ze sprzedaży trawy z wałów	127	20	127	20		
	2	Za 48·5 kg. nasienia traw, uzbieranego na wałach	24	—	24	—		
	3	Za 290 wiązek faszyny, wyciętej na szkarpach .	40	16	40	16		
		Suma dochodów .	191	36	191	36		
	4	**Zapas** kasowy z początkiem roku 1891.	—	—	—	—		
		Razem .	—	—	191	36		
		Wydatki.						
	1	Zbiórka nasienia traw na wałach . . .	4	20	4	20		
	2	**Zapas** kasowy z końcem roku 1891. . , .	—	—	187	16		
		Razem .	—		191	36		

XXV. Fundusz regulacyi rzeki Brnia Nowego z dopływami.

Zamknięcie rachunku za rok 1891

Stan funduszów z końcem roku 1891.

A) Funduszu regulacyjnego.

Stan czynny.

a) Zapas kasowy w gotówce	25.039 zł.	49 ct.
b) Wartość pozostałych materyałów, narzędzi sprzętów i przyborów mierniczych	3.196 „	35 „
Suma stanu czynnego	28.235 zł.	84 ct.
Stan bierny	— „	— „
Czysty stan czynny . .	**28.235 zł.**	**84 ct.**

B) Funduszu konserwacyjnego.

Stan czynny. Zapas kasowy w gotówce	187 zł.	16 ct.
Stan bierny.	— „	— „
Czysty stan czynny . .	**187 zł.**	**16 ct.**

Uwaga Z funduszu krajowego wpłacono: na uzupełnienie należytości datków z mocy ustawy z d. 13 maja 1885 kwotę 235 zł. oraz 2 raty za lata 1890 i 1891 po 15.471 zł. na mocy ustawy z d. 29. sierpnia 1890. Z państwowgo funduszu melioracyjnego wpłynęła ostatnia rata datków z mocy ustawy z d. 13 maja 1885 w kwocie 8.234 zł. 90 ct. tudzież dwie raty za lata 1890 i 1891 po 7.804 zł. 25 ct., z mocy ustawy z d. 29. sierpnia 1890.

Na rachunek datków konkurencyjnych uiszczono w roku 1892. 122.000 zł. Wydatek wykazany w dziale D) Rubr. III. poz. 2. na zakupno faszyny w kwocie 62 zł. 85 ct. w technicznem zestawieniu kosztów budowy został już wliczony w roku 1890.

Zapasy kasowe w gotówce ulokowano, łącznie z zapasami gotówki funduszu krajowego, na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym.

LW. 54.821/1892.
Alegat lit. B. do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1891.

Lit. B.

Zamknięcie rachunku

FUNDUSZÓW SAMOISTNYCH

(niedotowanych)

budżetem nieobjętych

za rok

1891.

Z Związkowa Drukarnia we Lwowie.

Indeks.

I. Fundusz pomnika Kościuszki 507
II. Fundusze stypendyjne 508
III. Administracya dóbr Winniki 524
IV. Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych 526
V. „ niżankowicki „ „ 528
VI. „ posagowy Jana i Filipiny Komarnickich 530
VII. Zakład narodowy imienia Ossolińskich 532
VIII. Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego 533
IX. „ zapomogi z roku 1868. 534
X. „ budowy domu podrzutków we Lwowie 535
XI. „ ś. p. Pelagii Russanowskiej dla inwalidów polskich 537
XII. „ szkół ludowych z roku 1872. 539
XIII. „ Wincentego Łodzia Ponińskiego dla czeladników rzemieślniczych . . 543
XIV. „ Franciszka Kochmana dla literatów polskich 545
XV. „ „ „ „ dziewcząt służących 547
XVI. „ ś. p. Maryi de Prez Jędrzejowiczowej 548
XVII. „ pomnika Agenora hr. Gołuchowskiego 550
XVIII. Fundacya Sandecka „Dom roboczy“ 551
XIX. „ Teresy z hr. Stadnickich hr. Weissenwolff dla obłąkanych ozdrowieńców 553
XX. „ ś. p. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan gmin Hołhocze, Dobrowody, Wierzbów, Wolica i Zastawce 555
„ ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego im. „Najjaśniejszego Pana“:
XXI. Fundusz 1. „ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach“ . 557
XXII. „ 2. „ku wspieraniu artystów i literatów“ 559
XXIII. „ 3. „ku popieraniu celów galic. Towarzystwa muzycznego we Lwowie“ . 561
XXIV. „ 4. „ku wspieraniu ubogich sług prywatnych“ 563
XXV. „ 5. „posagowy dla ubogich dziewcząt służących“ 565
XXVI. „ 6. „ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła“ . . 567
XXVII. Fundacya Karola Belina Brzozowskiego dla bursy stanisławow. im. J. I. Kraszewskiego 569
XXVIII. „ imienia Antoniego Schiffnera 570
XXIX. „ Maryi Mochnackiej dla czterech ubogich ciemnych 572
XXX. „ Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan w Galicyi . . . 574
XXXI. „ „Domu ubogich“ im. Ludwika i Anny Helclów w Krakowie . . 575
XXXII. Fundusz „Macierzy polskiej“ 577
XXXIII. Fundacya Feliksy Maryi z hr. Golejewskich Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców pochodzenia polskiego 579
XXXIV. Fundusz z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego 580
XXXV. „ ku podniesieniu rybactwa 581
XXXVI. Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu . . . 582
XXXVII. „ Malwiny z Łukowskich Wirth i Teofili Łukowskiej dla osieroconych dziewcząt 584
XXXVIII. „ posagowa ś. p. Maksymiliana i Franciszka Ksawerego Siemianowskich dla biednych moralnie prowadzących się dziewcząt 586
XXXIX. „ ś. p. Maksymiliana i Franciszka Ksawerego Siemianowskich dla ubogich wdów po nauczycielach ludowych 588
XL. „ ś. p. Teresy z hr. Stadnickich hr. Weissenwolff „na rzecz przytułku dla dotkniętych wielką chorobą“ 590
XLI. „ ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie . 591
XLII. „ bursy imienia księcia Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych 592
XLIII. „ Franciszka Steczkowskiego z Jasła 593
XLIV. „ posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich 595
XLV. „ „ „ „ „ „ dla dziewcząt wiejskich 596
XLVI. „ „Domu ubogich“ w Strzeliskach nowych 597
XLVII. „ ś. p. Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych chorych i rekonwalescentów imienia Józefa Kosvitzky'ego: 598
XLVIII. Fundusz 1. „dla ślepych w Krakowie“ 600
XLIX. „ 2. „dla wychowanków zakładu sierót pod wezwaniem św. Józefa w Krakowie“ 601
L. „ 3. „dla poprawionych zbrodniarzy w Krakowie“ 602
LI. „ zapom. im. Henryka Straszewskiego dla ubogich wyrobników w Boguchwale 602 I.
LII. Depozyta gminne serwitutowe . . . . . 602 II.
LIII. „ ogólne . . . . . 602 IV.

I. Fundusz pomnika Kościuszki. — Zamknięcie rachunków za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . 100 zł. — ct.						
		od tego spieniężone . . 99 „ 40 „						
		rzeczywiste przykupno	—	60	—	60		
	2	**Zapas z początkiem roku 1891.:**						
		a) w gotówce . . . — zł. —½ ct.						
		b) w efektach . . . 15.209 „ 42 „	—	—	15 209	42½		
		Razem . . .	—	—	**15.210**	**02½**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zukupno efektów 99 zł 40 ct.						
		od tego za spieniężone efekta 99 „ 40 „						
		czysty wydatek .	—	—	—	—		
	2	**Zapas z końcem roku 1891.:**						
		a) w gotówce . . . — zł. —½ ct						
		b) w efektach . . . 15.210 „ 02 „	—	—	15.210	02½		
		Razem . . .	—	—	**15.210**	**02½**	—	—
		Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.						
		Stan czynny. Zapas kasowy:						
		a) w gotówce	—	—	—	—	—	00½
		b) w efektach:						
		1. 5% obligacye indemnizacyjne	—	—	1.000	—		
		2. 4% listy zastawne gal. Tow. kredyt. ziemsk. .	—	—	5.300	—		
		3. 4½ % „ „ „ „ „ „	—	—	2.700	—		
		4. 4½ % listy zast. gal. Banku krajowego . .	—	—	6 200	—		
		5. 4% książeczka Banku krajowego . . .	—	—	10	02	15.210	02
		Suma stanu czynnego . .	—	—	—	—	15.210	02½
		Stan bierny					—	—
		Czysty stan czynny	—	—	—	—	**15.210**	**02½**
		Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890					15.209	42½
		okazuje się **przyrost** majątku w efektach o .	—	—	—	—	—	**60**
		B. Majątek obrotowy.						
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 5% obligacyj indemnizac. 47 zł. 25 ct.						
		b) „ 4% listów zast. gal. Tow. kredytowego ziemskiego 212 „ — „						
		c) „ 4½ % listów zast. gal. Tow. kredytowego ziemskiego 121 „ 50 „						
		d) „ 4½ % listów zastaw. gal. Banku krajowego . . . 277 „ 87 „						
		razem . 658 zł. 62 ct.						
		od tego odsetki bierne . — „ 10 „						
		czysty dochód	658	52	658	52		
	2	**Zapas z początkiem roku 1891. w gotówce** . .	—	—	328	75½		
		Razem . . .	—	—	**987**	**27½**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka odesłana Komitetowi zarządzającemu .	987	27½	987	27½		
	2	**Zapas z końcem roku 1891.**	—	—	—	—		
		Razem . . .	—	—	**987**	**27½**	—	—

Uwaga. Majątkiem tej fundacyi zarządza samoistnie Komitet istniejący w Krakowie i przedkłada Wydziałowi krajowemu corocznie sprawozdanie ze swych czynności (za rok 1891. patrz LW. 7 387/92).

II. Fundusze stypendyjne.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
I.		**Fundacye nowoprzybyłe:**						
	1	*Bohdanowicza Dominika:*						
		a) w 4½% listach zast. gal. Tow. kredytowego ziemskiego . 10.200 zł. — ct.						
		b) w 4% książeczce gal. Kasy oszczędności . . . . . 52 „ 10 „						
	2	*Schlesingerów Jana i Tekli:*						
		a) w 4½% listach zast. gal. Tow. kredytowego ziemskiego . . 1.000 „ — „						
		b) w 4% książeczce gal. Kasy oszczędności . . . . . 14 „ 23 „						
	3	*Teodorowiczówney Klementyny:*						
		a) w 4½% listach zast. gal. Tow. kredytowego ziemskiego . . 1.500 „ — „						
		b) w 4% książeczce gal. Kasy oszczędności . . . . . 24 „ 47 „						
		c) w gotówce . . . . . 33 „ 75 „						
	4	*Saramy Tomasza:*						
		a) w 4½% listach zast. gal. Tow. kredytowego ziemskiego . . 3.000 „ — „						
		b) w 4% książeczce gal. Kasy oszczędności . . . . . 149 „ 84 „						
	5	*Skibińskiego Karola:*						
		a) w 5% rencie państw. papierow. 5.600 „ — „						
		b) w 4% książeczce gal. Kasy oszczędności . . . . . 73 „ 66 „						
		c) w gotówce . . . . . 50 „ — „	21.698	05	21.698	05	—	—
II.	6	Wpływy na rzecz istniejących już fundacyj:						
		a) w gotówce . . . . . 268 zł. 89½ ct.						
		b) w efektach . . . . . 27.725 „ 37 „	27.994	26½	6.294	26½	21.700	—
III.	7	Kapitały hipotekowane spłacone:						
		należytość zaległa 85.062 zł. 96½ ct.						
		odpisano . . . . 42 416 „ 01 „	42.646	95½	21.000	—	21.646	95½
IV.	8	Gotówka otrzymana ze sprzedaży realności . . .	57.201	49½	22.000	—	35.201	49½
V.	9	*a)* Gotówka przeniesiona z majątku obrotowego . . . 36.122 zł. 13½ ct.						
		od tego gotówka przeniesiona do majątku obrotowego . 869 „ 49½ „						
		czysty dochód . .	35.252	64	35.252	64	—	—
		b) Efekta przeniesione do majątku zarodowego . . . . 313 zł. 11 ct.						
		od tego efekta przeniesione z majątku zarodowego do rezerwowego . . . . . 313 „ 11 „	—	—	—	—	—	—
		Do przeniesienia . .	*184.793*	*40½*	*106.244*	*95½*	*78.548*	*45*

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia . .	*184.793*	*40½*	*106.244*	*95½*	*78.548*	*45*
VI.	10	Efekta zakupione . . . . . 141.952 zł. 62 ct. od tego efekta spieniężone 60 291 „ 45 „						
		rzeczywiste przykupno . .	81.661	17	81.661	17	—	—
		Suma dochodów . .	266.454	57½	187.906	12½	78.548	45
		Do tego: *a)* **Zapas** kasowy z początkiem roku 1891.: *α)* w gotówce . . . 56 zł. 90½ ct. *β)* w efektach . . . 3,320.948 „ 45 „ *b)* **Wartość** dóbr i realności 149.147 „ 83 „	—	—	3,470.153	18½	—	—
		Razem	—	—	**3,658.059**	**31**	—	—
		W y d a t k i.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . . 139 044 zł. 89 ct. od tego za spieniężone efekta 60.416 „ 45 „						
		czysty wydatek	78.628	44	78.628	44	—	—
	2	Efekta wydane do winkulacyi 56.149 zł. 75 ct. od tego odebrane z winkulacyi 56.149 „ 75 „	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków . .	78.628	44	78.628	44	—	—
	3	Do tego: *a)* **Zapas** kasowy z końcem roku 1891.: *α)* w gotówce . . . . . 33 zł. 75 ct. *β)* w efektach . . . . 3,430.249 „ 29 „ *b)* **Wartość** dóbr i realności 149.147 „ 83 „	—	—	3,579.430	87	—	—
		Razem zgodnie ze sumą dochodów . .	—	—	**3,658.059**	**31**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

		Szczegół zł.	Szczegół ct.	O g ó ł zł.	O g ó ł ct.
	Stan czynny.				
1	Zapas kasowy: 1. w gotówce	—	—	33	75
	2. w efektach:				
	a) 5% obligacye indemnizacyjne	56.510	—		
	b) 6% „ galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1873. . . .	6.200	—		
	c) 4½% „ „ „ „ „ 1883. . . .	228.500	—		
	d) 4½% „ „ „ „ „ 1884. . . .	130.600	—		
	e) 4½% „ „ „ „ „ 1885. . . .	44.300	—		
	f) 4½% „ „ „ „ „ 1888. . . .	28.700	—		
	g) 4½% „ „ „ „ „ 1889. . . .	373.000	—		
	h) 4% „ „ „ „ „ 1891. . . .	24.000	—		
	Do przeniesienia . .	891.810	—	33	75

II. Fundusze stypendyjne.

Rubryka	Pozycya	Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.	Szczegół zł.	Szczegół ct.	Ogół zł.	Ogół ct.
		Z przeniesienia . .	891.810	—	33	75
		i) 4% obligacye galicyjskiego funduszu propinacyjnego	137 350	—		
		k) 6% listy zastawne Zakładu kredytowego w Krakowie	106.000	—		
		l) 4% „ „ galic. Towarzystwa kredyt. ziemskiego we Lwowie.	141.600	—		
		m) 4½% „ „ „ „ „ „ „ „	1,456.100	—		
		n) 4½% „ „ „ Banku krajowego we Lwowie . . .	464 600	—		
		o) 5% „ „ „ „ hipotecznego we Lwowie . . .	104.800	—		
		p) 3% „ „ austr. Zakładu kredytowego ziemskiego w Wiedniu	400	—		
		r) 5% renta państwowa austryacka	71.400	—		
		s) 5% akcye galic. Banku dla handlu i przemysłu w Krakowie . .	400	—		
		t) 5% „ kolei węgierskiej północno-wschodniej	1 200	—		
		u) 5% „ „ Karola Ludwika	36.400	—		
		w) 4% losy państwowe z roku 1854	500	—		
		x) 4% „ „ „ 1860	4.100	—		
		y) bez% „ miasta Krakowa	60	—		
		z) 4% książeczki gal. Banku krajowego we Lwowie	10.313	46		
		α) 4% „ „ Kasy oszczędności we Lwowie	2.965	83		
		β) 4% „ „ „ miasta Krakowa	250	—		
		γ) bez % akcye użytkowania kolei Karola Ludwika (bezwartościowe) 10 sztuk	—	—	3,430.249	29
	2	Należytości czynne	—	—	78.548	45
		Wartość dóbr i realności:				
		a) dobra Godowa z przyległościami własność fundacyi śp. Dydyńskiego	39 972	—		
		b) realność w Strzyżowie Nr. 97. „ „ „ „	3.527	—		
		c) dobra Winniki z przyległościami „ „ „ Głowińskiego	67.875	03		
		d) realność w Rzeszowie Nr. 7 i 9 „ „ śp. Dr. Towarnickiego	37.773	80	149.147	83
		Suma stanu czynnego . .	—	—	3,657.979	32
		Stan bierny	—	—	—	—
		Czysty stan czynny	—	—	3,657.979	32

Uwagi do zamknięcia rachunku majątku zarodowego.

1. Czysty stan czynny tego majątku wynosi z końcem roku 1891. jak wykazano 3,657.979 zł. 32 ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890 w kwocie . . . 3,634.117 „ 64½ „
okazuje się przyrost majątku o kwotę . . 23.861 zł. 67½ ct.
głównie z powodu przybycia nowych fundacyj i fruktyfikowania zapasów gotówki majątku obrotowego na rzecz majątku zarodowego.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

A mianowicie:

Stan gotówki z końcem roku 1891. wynosi	33 zł. 75 ct.				
„ „ 1890. wynosił	56 „ 90½ „	ubytek o	23 zł. 15½ ct.		
Stan efektów „ „ 1891. wynosi	3,430.249 „ 29 „				
„ „ 1990. wynosił	3,320.948 „ 45 „	przyrost o	109.300 „ 84 „		
z porównania okazuje się w ogóle przyrost o kwotę . .				109.277 „	68½ „
Stan należytości czynnych:					
z końcem roku 1891 wynosi . . .	78.548 zł. 45 ct.				
„ „ 1890 wynosił . . .	163.964 „ 46 „				
w należytościach czynnych jest ubytek natomiast o kwotę				85.416 „	01 „
(wskutek spłaty kapitału zahipotekowanego na dobrach „Żurawno“ na rzecz fundacyi stypendyjnej Żebrowskiego w kwocie 21.000 zł. Rubr. III. poz. 7., tudzież przez c. k. Rząd ostatniej raty za gmach od St. Nicolaum jak Rubr. IV. poz. 8 dochodów; nareszcie wskutek odpisania należytości czynnych w kwocie 42.416 zł. 01 ct. w fundacyi Dr. Jana Towarnickiego (LW. 33.248/91 z powodu niewłaściwego zarachowania tejże należytości na podstawie dokumentów bezwartościowych przy odbiorze fundacyi w zarząd kraju) z porównania zaś okazuje się **czysty przyrost majątku** jak wyżej wykazano o kwotę					23.861 zł.	67½ „

2. Należytości czynne z tytułu wierzytelności hipotecznych wykazane z końcem roku 1891. pod poz. 7 dochodów, składają się z następujących poszczególnych kapitałów:

a) we fundacyi Łosia	w sumie	6.363 zł.	64½ ct.
b) „ „ Olszewskiego . . .	„	4.200 „	— „
c) „ „ Torosiewicza . . .	„	5.000 „	— „
d) „ „ Dr. Towarnickiego .	„	6.083 „	31 „
Razem jak wykazano . . .		21.646 zł.	95½ ct.

3. Wierzytelność z tytułu sprzedanych realności, wykazana pod poz. 8 dochodów, z końcem roku 1891. stanowi dług funduszów obłąkanych i położnic, za nabytą w swoim czasie od funduszu Głowińskiego realność Popijarską w sumie . . . . . 35.201 zł. 49½ ct.

4. Oprócz wykazanych w stanie czynnym majątku pod poz. 1. *u)* akcyj kolei Karola Ludwika na 36.400 zł., posiadają fundusze Konieckiego i Dr. Towarnickiego obecnie 10 sztuk akcyj „użytkowania“ tej kolei; akcye te z powodu wylosowania nie przynoszą rocznych odsetków, zaś w roku 1891. nie przyniosły zwykłej na nie przypadającej dywidendy.

II. Fundusze stypendyjne.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
I.		**Odsetki.**						
	1	Od papierów publicznych 149.033 zł. 21 ct. od tego: odsetki bierne przy zakupnie efektów . . . . . 806 „ 25 „	148.226	96	148.226	96	—	—
	2	Od książeczek Kasy oszczędn. i Banku krajowego	118	31	118	31	—	—
	3	Od kapitałów hipotekowanych	5.650	03	5.001	04	648	99
		Suma rubryki I. .	*153.995*	*30*	*153.346*	*31*	*648*	*99*
II.		**Dochody z dóbr i realności.**						
	4	Nadwyżka z administracyi dóbr „Winniki“ (fundusz Głowińskiego)	5.573	27	5.573	27	—	—
	5	Czynsz z parochii św. „Mikołaja“ (za lata ubiegłe)	2.670	03	—	—	2.670	03
	6	Nadwyżka z administracyi dóbr „Godowa“ (fnndusz Dydyńskiego)	1.400	—	1 400	—	—	—
	7	Czynsz dzierżawny z dóbr „Jacowce“ (fundusz Strzałkowskiego)	4.297	88	4.297	88	—	—
	8	Nadwyżka z administracyi dóbr „Szypowce“ (fundacya Stupnickiego Marcelego)	3.000	—	3.000	—	—	—
	9	Nadwyżka z administracyi dóbr „Kochanówka“ (fundacya Dr. Lachowicza)	1.000	—	1.000	—	—	—
	10	Nadwyżka z administracyi realności w Rzeszowie (fundacya Dr. Towarnickiego)	1.056	14½	1.056	14½	—	—
	11	Nadwyżka z administracyi realności w Tarnopolu (fundacya Strzałkowskiego)	4.461	—	4.461	—	—	—
		Suma rubryki II. .	*23.458*	*32½*	*20.788*	*29½*	*2.670*	*03*
III.		**Dochody z innych funduszów.**						
	12	Fundacya Cesarza Franciszka Józefa I. jubileuszowa, dotacya z funduszu krajowego	12 000	—	12.000	—	—	—
		Suma rubryki III. .	*12.000*	—	*12.000*	—	—	—
IV.		**Dochody i zwroty rozmaite.**						
	13	Odsetki zwłoki i prowizye	820	63½	50	73½	769	90
	14	Wpływy i zwroty rozmaite: należ. zaległa 2.680 zł. 99½ ct. odpisano 2.540 „ 52½ „ pozostało 140 „ 47 „ należ. bież. 3.697 „ 38½ „ 3.837 zł. 85½ ct.						
		od tego: zwroty mylnych poborów 1.089 „ 93½ „	2.747	92	2.418	—	329	92
		Suma rubryki IV. .	*3.568*	*55½*	*2.468*	*73½*	*1.099*	*82*
		Suma wszystkich rubryk . . .	**193.022**	**18**	**188.603**	**34**	**4.418**	**84**
	15	Do tego: **Zapas** kasowy z początkiem roku 1891 w gotówce	—	—	36.355	60½	—	—
		Razem . . .	—	—	**224.958**	**94½**	—	—

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		W y d a t k i.						
I.		**Stypendya.**						
	1	Wypłacone stypendya: należytość zaległa 5.458 zł. 63 ct. odpisano . . . . 3 255 „ 30 „ pozostało . . . . 2.203 zł. 33 ct. należytość bieżąca 120 469 „ 60 „ 122.672 zł. 93 ct. od tego: zwroty nadpłaconych stypendyów 843 „ 75 „	121.829	18	115.719	93	6.109	25
	2	Opłaty za uczniów wychowanych w c. k. zakładach wojskowych	9.702	—	9.702	—	—	—
		Suma rubryki I. .	*131.531*	*18*	*125.421*	*93*	*6.109*	*25*
II.		**Cele naukowe i dobroczynne.**						
	3	Subwencya szkole więźniów	50	—	50	—	—	—
	4	„ bursom i innym zakładom naukowym .	1.074	40	1.074	40	—	—
	5	Zapomogi uczniom i uczenicom, oraz na dalsze kształcenie młodzieży . . . . 1.430 zł. od tego: zwrot wypłaconej zapomogi . 25 „	1.405	—	1.345	—	60	—
	6	Zapomogi na kształcenie młodzieży w specyalnych zawodach	300	—	300	—	—	—
	7	Remuneracye i zapomogi nauczycielom i nauczycielkom	380	—	380	—	—	—
	8	Wsparcia wdowom, sierotom i innym potrzebującym	565	—	565	—	—	—
		Suma rubryki II. .	*3.774*	*40*	*3.714*	*40*	*60*	—
III.		**Wsparcia jednorazowe.**						
	9	Piętnastu uczniom i uczenicom	400	—	400	—	—	—
	10	Z fundacyi Dr. Lachowicza dla krewnych . .	1.104	—	1.104	—	—	—
		Suma rubryki III. .	*1.504*	—	*1.504*	—	—	—
IV.		**Subwencye stałe innym fundacyom.**						
	11	Kapitule katedralnej obrz. łać. we Lwowie . .	446	46	446	46	—	—
	12	Zakładowi ubogich we Lwowie	12	60	12	60	—	—
	13	Domowi kalek u św. Łazarza we Lwowie . .	8	40	8	40	—	—
	14	Galicyjskiemu funduszowi religijnemu . . .	57	54	57	54	—	—
	15	Kościołowi OO. Jezuitów we Lwowie . . .	21	—	21	—	—	—
		Suma rubryki IV. .	*546*	—	*546*	—	—	—
V.	16	**Legata i pensye:** należytość zaległa 83 zł. 41 ct. odpisano . . . 83 „ 41 „ pozost. — zł. — ct. należytość bieżąca . . . 2.816 „ 62 „	*2.816*	*62*	*2.783*	*29*	*33*	*33*
VI.	17	**Alimentacye**	*148*	*09*	*72*	*85*	*75*	*24*
VII.	18	**Dodatki do funduszów**	—	—	—	—	—	—
		Do przeniesienia . .	*140.320*	*29*	*134.042*	*47*	*6.277*	*82*

II. Fundusze stypendyjne.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia .	*140.320*	*29*	*134.042*	*47*	*6.277*	*82*
VIII.		**Podatki i należytości rządowe.**						
	19	Podatki gruntowe, domowo-klasowe, dochodowe i t. p. z dodatkami	959	79	959	79	—	—
	20	Należytość rządowa od przeniesienia własności od fundacyj nowych, w zarząd Wydziału krajowego odebranych	4.872	—	4.872	—	—	—
		Suma rubryki VIII.	*5.831*	*79*	*5.831*	*79*	—	—
IX.		**Wydatki administracyjne.**						
	21	Płace nadkuratora i kuratorów fundacyi Dr. Jana Towarnickiego, tudzież administratora fundacyi Dr. Antoniego Lachowicza	4.540	66½	4.200	—	340	66½
	22	Remuneracye stałe	460	—	460	—	—	—
	23	Konserwacye i budowy	980	40	980	40	—	—
		Suma rubryki IX. .	*5.981*	*06½*	*5.640*	*40*	*340*	*66½*
X.	24	**Gotówka przeniesiona** do majątku zarodowego . . . . . 36.122 zł. 13½ ct. od tego: przeniesiona z majątku zarodowego . . . . . 869 „ 49½ „	*35.252*	*64*	*35.252*	*64*	—	—
XI.		**Wydatki i zwroty rozmaite.**						
	25	Koszta insercyjne	670	35	670	35	—	—
	26	Utrzymanie ogródka na grobie śp. fundatorów Laskowskich	5	27	5	27	—	—
	27	Koszta stemplowe, portorya i inne 4.646 zł. 70 ct. od tego zwrot kosztów stemplowych od funduszów konwiktowych . 16 „ 88 „	4.629	82	4.629	82	—	—
	28	Zwroty rozmaite	5.098	03½	1.673	72½	3.424	31
		Suma rubryki XI. .	*10.403*	*47½*	*6.979*	*16½*	*3.424*	*31*
		Suma wszystkich wydatków .	**197.789**	**26**	**187.746**	**46½**	**10.042**	**79½**
		Do tego:						
	29	**Zapas kasowy** z końcem roku 1891. w gotówce .	—	—	37.212	48	—	—
		Razem zgodnie ze sumą dochodów . .	—	—	**224.958**	**94½**	—	—

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Stan majątku obrotowego z końcem roku 1891.	Szczegół zł.	Szczegół ct.	Ogół zł.	Ogół ct.
		Stan czynny.				
	1	Zapas kasowy w gotówce	37.212	48	—	—
	2	Należytości czynne	4.418	84	41.631	32
		Stan bierny.				
	3	Należytości bierne	—	—	10.042	79½
		Czysty stan czynny	—	—	31.588	52½

Uwagi do zamknięcia rachunku majątku obrotowego.

1. Czysty stan czynny tego majątku wynosi z końcem roku 1891 jak wyżej wykazano . . . . . 31.588 zł. 52½ ct.
   zaś w roku 1890 wynosił kwotę . . . . . 30.827 „ 15½ „
   Z porównania okazuje się **przyrost** czystego stanu czynnego w roku 1891 o 761 zł. 37 ct.
   wskutek przybycia kilku nowych fundacyj; — pomimo iż z należytości czynnych rubr. IV. dochodów odpisano kwotę 2.104 zł. 10½ ct. wskutek rekompensaty wydatków, poniesionych zastępczo od roku 1882. po sprzedaniu gmachu u św. Mikołaja c. k. Rządowi.
2. Zapas ostateczny w gotówce, wykazany jak wyżej pod poz. 29. w kwocie 37.212 zł. 48 ct. został po strąceniu należytości biernych odnośnych funduszów, sfruktyfikowany w roku 1892. na rzecz majątku zarodowego, przez przykupno papierów wartościowych, z pupilarnem bezpieczeństwem i lokacyą pozostałych po tem zakupnie nadwyżek gotówki na książeczki wkładkowe Banku krajowego.

LW. 37.828/92.

Alegat A. do zamknięcia rachunku funduszów stypendyjnych za rok 1891.

Wykaz wynikłości wedle poszczególnych

Majatek

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1891. zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1891. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct.	Stan z końcem roku 1891. zł.	ct.
1	Aywas Grzegorz	11.434	02	998	—	12.432	02	496	50	11.935	52
2	„ Mikołaj	1.139	17	—	—	1.139	17	—	—	1.139	17
3	Artymowicz Jan	2.318	58	12	88	2.331	46	6	44	2 325	02
4	Barczewski I.	111.852	79	2.006	—	113.858	79	2.000	—	111.858	79
5	„ II.	111.850	19	—	—	111.850	19	—	—	111.850	19
6	„ III.	11.428	70	—	—	11.428	70	—	—	11.428	70
7	„ IV.	32.852	71	200	60	33.053	31	200	—	32.853	31
8	Bier Joel	8.841	07	242	60	9.083	67	284	—	8 799	67
9	Bohdanowicz Dominik . .	—	—	10.252	10	10.252	10	—	—	10.252	10
10	Boznański Leon	16.663	31	11.778	18	28.441	49	7.024	88	21.416	61
11	Broniewska Klementyna .	1.946	66	57	72	2.004	38	28	86	1.975	52
12	Brześciańska Kunegunda .	4.876	82	6	—	4.882	82	3	—	4.879	82
13	Brześciański Aleksander .	5.495	87	597	—	6.092	87	343	92	5.748	95
14	Brzeski Damian	4.445	90	16	—	4.461	90	8	—	4.453	90
15	Brzeżany	1.728	—	6	—	1 734	—	3	—	1 731	—
16	Chełmecki Jan	1.464	70	199	50	1.664	20	149	60	1.514	60
17	Chlebowski Stanisław . .	1.328	47	17	—	1.345	47	8	50	1.336	97
18	Cesarz Franciszek Józef I.	55.480	66	30.043	34	85.524	—	30.026	67	55.497	33
19	„ „ „ jubil.	3.974	57	13.764	08	17.738	65	6.861	34	10.877	31
20	Cieszewski i Zawadzki .	8.518	04½	—	—	8.518	04½	—	—½	8.518	04
21	Czaykowski Hipolit . .	20.632	31	798	—	21.430	31	503	87	20.926	44
22	„ Waleryan a) zarodowy	100.110	41	2.497	30	102.607	71	2 607	71	100.000	—
	b) rezerwowy	—	—	4.090	79	4.090	79	1.880	35	2.210	44
23	Czerkawski Józef . . .	5.000	07	398	—	5.398	07	280	13	5.117	94
24	Czuczawa Krzysztof . .	4.756	95	234	70	4.991	65	216	50	4.775	15
25	Dolliner Karolina . . .	2.434	32	—	—	2.434	32	—	—	2.434	32
26	Br. Dulska Teodozya . .	4.775	48	330	54	5.106	02	309	90	4 796	12
27	Dydyński Antoni . . .	81.485	83	2.084	76	83.570	59	2.033	88	81 536	71
28	Egierski dla Egierskich I.	7.151	43	31	14	7.182	57	15	57	7 167	—
29	„ „ „ II.	4.726	48	46	—	4.772	48	23	—	4.749	48
30	„ „ Siedleckich I.	6.950	46	11	—	6.961	46	5	50	6.955	96
31	„ „ „ II.	5.106	83	—	—	5.106	83	—	—	5.106	83
32	Englowa Teofila	5.700	—	—	—	5.700	—	—	—	5.700	—
33	Falkenfels Dyonizy . . .	123	—	—	—	123	—	—	—	123	—
34	Gizella arcyksiężniczka .	3.337	44	14	—	3.351	44	7	—	3.344	44
35	Głowiński Roch Samuel .	552.340	74	62.620	—	614.960	74	44.157	62	570 803	12
36	Gołuchowski hr. Agenor .	32.393	49	398	20	32.791	69	199	19	32.592	50
37	Ks. Harbut Jan	2.533	33	225	60	2.758	93	212	50	2 546	43
38	Br. Hauer Franciszek . .	2.377	44	8	66	2.386	10	4	33	2.381	77
39	Dr. Hoffman Kornel . .	20 049	75	20.049	75	40.099	50	20.049	75	20.049	75
40	Ks. Horecki Eliasz . . .	5.625	14	2.010	—	7.635	14	2.000	—	5.635	14
41	Ks. Janowski Flor. Amand	2.469	69	—	—	2.469	69	—	—	2.469	69
42	Jankowscy Wład. i Marya	1 046	25	10	—	1.056	25	5	—	1 051	25
43	Jarosław	12.615	18	59	70	12.674	88	29	85	12.645	03
44	Jarosch Leonard	2.153	72	2	32	2.156	04	1	16	2.154	88
45	Jeleński Napoleon I. dla szkoły w Czernichowie	10.800	16	995	—	11.795	16	545	70	11.249	46
46	Jeleński Napoleon II. dla szkoły w Łuczycach .	10.800	16	995	—	11.795	16	545	70	11.249	46
	Do przeniesienia . .	1,305.136	29½	168.107	46	1,473.243	75½	123.078	92½	1,350.164	83

funduszów stypendyjnych.

zarodowy.

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1891 zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1891. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct.	Stan z końcem roku 1891. zł.	ct.
	Z przeniesienia .	1,305.136	29½	168.107	46	1,473.243	75½	123.078	92½	1,350.164	83
47	Jezienickich	6.405	44	558	20	6.963	64	278	10	6 685	54
48	Jurgas Magdalena . . .	10.974	36	199	10	11.173	46	159	15	11.014	31
49	Dr. Kaczkowski Antoni .	6.453	—	142	78	6.595	78	71	39	6.524	39
50	Kallir Majer	7.287	33	199	10	7.486	43	159	09	7.327	34
51	Karol Ludwik arcyksiążę .	9.089	31	3	46	9.092	77	1	73	9 091	04
52	Kiślicki Mikołaj . . .	8.079	59	398	—	8.477	59	220	80	8 256	79
53	Koniecki Aleksander . .	69.177	97	2.817	46	71.995	43	1.701	83	70 293	60
54	Kopernik Mikołaj . . .	1.530	64	2	40	1.533	04	1	20	1.531	84
55	Kopiński Adam	2 641	22	—	—	2.641	22	—	—	2.641	22
56	Korzelińska Sabina . . .	7.775	90	203	24	7 979	14	200	77	7.778	37
57	Krakowska zakordonowa .	85 579	53	6.673	56	92.253	09	4.320	58	87.932	51
58	Krakowiec	2.946	11	34	40	2.980	51	17	20	2.963	31
59	Dr. Krausnecker Piotr .	26.450	52	2 041	96	28.492	48	2.017	98	26.474	50
60	Ks. Kretowicz Paweł . .	1.377	12	300	10	1.677	22	253	51	1 423	71
61	Krościenko	1 963	39	199	10	2.162	49	112	70	2.049	79
62	Kruszewska Marya . . .	7.892	19	1.000	—	8.892	19	697	60	8.194	59
63	Krzeczunowicz Ignacy .	14.024	67	537	—	14.561	67	267	60	14.294	07
64	„ Walery. .	7.816	71	135	40	7 952	11	67	70	7.884	41
65	Ks. Kucharski Jan . . .	6.926	97	21	—	6.947	97	10	50	6.937	47
66	Kulczycki Jakób . . .	10.253	44	—	—	10.253	44	—	—	10.253	44
67	Kurdwanowska Marya . .	6.396	47	797	60	7.194	07	534	72	6 659	35
68	Dr. Lachowicz A. I stypendyjna	23.301	98	2.008	76	25 310	74	1.274	76	24 035	98
69	„ „ II. zapomogowa	23 326	53	757	18	24 083	71	28	59	24.055	12
70	Laskowskich	89.952	55	1.395	20	91.347	75	810	89	90.536	86
71	Lewicki hr. Kajetan . .	26.139	41	1,727	04	27.866	45	1.210	37	26 656	08
72	„ Bazyli	3.971	93	199	—	4.170	93	125	80	4.045	13
73	Loewensteinowa Rozalia .	3.135	13	220	70	3 355	83	209	50	3.146	33
74	Ładuński Stanisław . .	2 510	96	285	88	2.796	84	142	49	2.654	35
75	Łazowski Adolf	21.887	42	597	—	22.484	42	370	84	22.113	58
76	Łoś hr. Feliks Antoni .	24.038	17	201	70	24.239	87	200	—	24.039	87
77	Małecki Antoni	1.330	05	17	—	1.347	05	8	50	1.338	55
78	Matczyński	19 421	03	2 953	38	22.374	41	2.472	39	19.902	02
79	Mieroszewski Jan . . .	18.992	31	2.023	60	21.015	91	1.850	11	19.165	80
80	Mickiewicz Adam I. . .	1 741	95	4	—	1.745	95	2	—	1.743	95
81	„ „ II. . .	420	—	260	—	680	—	130	—	550	—
82	Mikiewicz Jędrzej . . .	1 554	60	3	—	1.557	60	1	50	1.556	10
83	Mikołajów	9.512	36	549	40	10 061	76	424	40	9.637	36
84	Miller Maksymilian . .	1.077	97	2	50	1.080	47	1	25	1.079	22
85	Monasterzyska	3.436	31	298	56	3.734	87	148	83	3.586	04
86	Dr. Morawski Adam I. .	1.475	99	199	10	1.675	09	135	20	1.539	89
87	„ „ II. .	5.840	57	42	—	5.882	57	21	—	5.861	57
88	Dr. Moysa-Rosochacki Michał	6.200	—	343	56	6.543	56	221	83	6 321	73
89	Moszczeńska hr. Ludwika .	1.007	32	—	—	1.007	32	—	—	1.007	32
90	Nahaczów	1.330	84	318	—	1.648	84	258	50	1.390	34
91	Nawratil Jakób	1.455	36	199	—	1.654	36	132	30	1.522	06
92	Nielepiec Jędrzej . . .	1.346	93	5	12	1.352	05	2	56	1.349	49
93	Niezabitowska Ludwika .	29.110	26	1.021	58	30.131	84	708	49	29.423	35
	Do przeniesienia .	1,929.696	10½	200.003	58	2,129.699	68½	145 065	17½	1,984.634	51

Wykaz wynikłości wedle poszczególnych

Majątek

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1891. zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1891. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki zł	ct.	Stan z końcem roku 1891. zł.	ct.
	Z przeniesienia .	1,929.696	10½	200.003	58	2,129.699	68½	145.065	17½	1,984.634	51
94	Ks. Nowakowski Józef .	2.217	66	215	26	2.432	92	115	74	2.317	18
95	Obniski Filip	9.253	02	—	—	9.253	02	—	—	9.253	02
96	Ks. Olszewski Michał . .	1.857	62	45	46	1.903	08	22	73	1.880	35
97	Oranż Abraham	2.460	05	300	10	2.760	15	237	20	2.522	95
98	Ks. Otowski Henryk . .	760	64	3	—	763	64	1	50	762	14
99	Ożańska	3.786	80	398	—	4.184	80	233	68	3.951	12
100	Paprocki	12.454	17	199	—	12.653	17	108	57	12.544	60
101	Parzelski	5.268	83	199	—	5.467	83	117	30	5.350	53
102	Ks. Pawłowski Franciszek .	6.416	63	97	40	6.514	03	48	70	6.465	33
103	Petryczyn Prus Kazimierz .	114.099	79	1.228	04	115.327	83	915	55	114.412	28
104	Pineles Jakób	5.973	—	433	—	6.406	—	215	50	6.190	50
105	Ks. Pitoń Jan	3.248	03	7	60	3.255	63	3	80	3.251	83
106	Ks. Pniewski Feliks . .	2.539	40	5	—	2.544	40	2	50	2.541	90
107	Ks. Popkiewicz Antoni .	12.049	19	220	98	12.270	17	210	19	12.059	98
108	Potocki	31.437	43	2.588	60	34.026	03	1.519	70	32.506	33
109	Ks. Pukalski Alojzy . .	45.141	81	10.870	12	56.011	93	8.544	72	47.467	21
110	Przemyśl	3 157	37	14	70	3.172	07	7	35	3.164	72
111	Radymno I.	1.798	77	199	—	1.997	77	191	50	1.806	27
112	„ II.	4.380	88	400	—	4.780	88	324	50	4.456	38
113	Dr. Rappaport Jakób . .	1.625	90	—	—	1.625	90	—	—	1.625	90
114	Dr. Reifer Adolf . . .	460	50	—	—	460	50	—	—	460	50
115	Rostocki Piotr Jakób . .	8.408	10	343	80	8.751	90	171	40	8.580	50
116	Rudolf arcyksiążę . . .	3.106	44	22	40	3.128	84	11	20	3.117	64
117	Russyan	20.732	95	1.487	74	22.220	69	1.040	97	21.179	72
118	Ks. Ryżnerski Walenty .	3.323	69	33	—	3.356	69	16	50	3.340	19
119	Rzeszów	3.587	97	14	84	3.602	81	7	42	3.595	39
120	Sapieha ks. Leon a) zarodowy	19.913	83	2.472	14	22.385	97	2.427	72	19.958	25
	b) rezerwowy	4.472	94	398	20	4.871	14	215	57	4.655	57
121	Sarama Tomasz	—	—	3.149	84	3.149	84	—	—	3.149	84
122	Sącz	6.590	84	199	—	6.789	84	105	50	6.684	34
123	Schlesingerowie Jan i Tom.	—	—	1.014	23	1.014	23	—	—	1.014	23
124	Schnell Franciszek . . .	1.843	34	12	—	1·855	34	6	—	1.849	34
125	Seidler Chrystyan . . .	2 268	09	199	10	2.467	19	149	23	2.317	96
126	Seeling-Saulenfels Ferdyn..	821	14	200	60	1.021	74	200	—	821	74
127	Sielecka Aniela	10.788	13	400	—	11.188	13	340	30	10.847	83
128	Siemianowscy I.. . . .	22 564	—	670	80	23.234	80	333	90	22.900	90
129	„ II.. . . .	22.624	83	199	—	22 823	83	120	37	22.703	46
130	Siemiradzki Henryk . .	2.519	58	206	—	2.725	58	202	50	2.523	08
131	Sołowijowie Jan i Wanda I.	1.149	64	200	—	1.349	64	100	—	1.249	64
132	„ „ „ II.	574	53	50	—	624	53	25	—	599	53
133	Sozański	11.528	48	1.194	—	12.722	48	668	80	12.053	68
134	Skibiński Karol	—	—	5.922	98	5.922	98	197	32	5.725	66
135	Ks. Skibiński Szczęsny I..	2.090	91	199	—	2.289	91	188	50	2.101	41
136	„ „ II..	2.016	02	19	—	2.035	02	9	50	2.025	52
137	„ „ III..	2.050	13	19	—	2.069	13	9	50	2.059	63
138	„ „ IV..	2.116	35	—	—	2.116	35	—	—	2.116	35
139	„ „ V..	2.035	81	19	—	2.054	81	9	50	2.045	31
	Do przeniesienia .	2,357.210	33½	236.073	51	2,593.284	84½	164.442	60½	2,428 842	54

funduszów stypendyjnych.

z a r o d o w y.

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1891 zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1891. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct.	Stan z końcem roku 1891. zł.	ct.
	Z przeniesienia . . .	2,357.210	33½	236.073	51	2,593.284	84½	164 442	60½	2,428.842	54
140	Ks. Skibiński Sz. ogólna .	1.745	26	—	—	1.745	26	—	—	1.745	26
141	Słapowie Rozalia i Karol .	8 714	24	941	84	9.656	08	569	12	9.086	96
142	Słowacki	8.002	31	32	54	8.034	85	16	27	8.018	58
143	Spadwiński Antoni . . .	12.451	78	24	90	12.476	68	12	45	12.464	23
144	Stanisławów	1.171	27	199	—	1.370	27	148	50	1.221	77
145	Stankiewicz Mogiła Szczep.	21 795	07	832	32	22.627	39	531	64	20.095	75
146	Staszewski i Bielak . . .	5.555	74	2.993	70	8.549	44	2.742	71	5.806	73
147	Stawek Jędrzej	3.889	73	26	06	3.915	79	13	03	3.902	76
148	Stowarzyszenie urzędn. i sług kolei Karola Ludwika .	1.225	—	2.157	—	3.382	—	2.075	—	1.307	—
149	Strissower Adolf	3.079	57	274	22	3.353	79	136	61	3.217	18
150	Strzałkowski Stanisław .	6.495	94	11.120	11	17.616	05	11.840	22	5.775	83
151	Stupnicki Marceli	18.821	94	10.462	86	29.284	80	5.213	45	24.071	35
152	„ Hipolit	2.146	25	101	76	2.248	01	50	88	2.197	13
153	Szachłacki de Barachta W.	33.719	82	300	10	34.019	92	217	58	33.802	34
154	Szmoniewski Józef	2.034	53	4	90	2.039	43	2	45	2.036	98
155	Tarnów	1.831	88	203	—	2.034	88	201	—	1.833	88
156	Tarnowski Franciszek .	8.244	97	796	—	9.040	97	436	20	8.604	77
157	Tchórznicka Honorata . .	2.049	53	—	—	2.049	53	—	—	2.049	53
158	Teodorowiczówna Klement.	—	—	1.558	22	1.558	22	—	—	1 558	22
159	Torosiewicz Emil	468	43	—	—	468	43	—	—	468	43
160	Dr. Towarnicki Jan . .	409.317	46	6.353	40	415.670	86	3.793	86	411.877	—
161	Towarnicki Bazylewicz . .	27.438	64	858	18	28.296	82	427	09	27.869	73
162	Unia Lubelska	1.269	01	199	—	1.468	01	144	—	1 324	01
163	Uścieński Jędrzej . . .	4.428	22	180	—	4.608	22	90	—	4.518	22
164	Dr. Warteresiewicz Maryan	21.558	99	30.209	—	51.767	99	30.157	10	21.610	89
165	Wierzbicki Nieczuja Julian	33.716	75	66	40	33.783	15	33	20	33.749	95
166	Wilczyński Konrad . . .	3.220	20	—	—	3.220	20	—	—	3.220	20
167	Wystawa krajowa z r. 1877	19.445	05	1.395	70	20.840	75	822	92	20.017	83
168	Zawadzki Korwin Franc. .	58.359	96	4.586	80	62.946	76	3.396	20	59.550	56
169	Zawadzki Rogalia Antoni .	7.874	44	506	34	8.380	78	402	82	7.977	96
170	Ziętkiewicz Wincenty . .	1.687	22	500	20	2.187	42	426	64	1.760	78
171	Żalchowski Andrzej . . .	75.260	35	1.600	40	76.860	75	1.009	33	75.851	42
172	Żebrowski Adam	25.924	03	44.597	92	70.521	95	21.400	31	49.121	64
173	Żurakowski Jan	130.850	44	6.791	—	137.641	44	5.915	51	131.725	93
	Razem . .	3,321.005	35½	365.946	38	3,686.951	73½	256.668	69½	3,430.283	04

Uwaga. Zapas ostateczny w ogólnej sumie 3,430.283 zł. 04 ct. stanowią:

a) efekta	3,430.249 zł.	29 ct.
b) gotówka (Teodorowiczówna Klementyna) . . .	33 „	75 „
Suma .	**3,430.283 zł.**	**04** ct.

Alegat B. do zamknięcia rachunku funduszów stypendyjnych za rok 1891.

Wykaz wynikłości wedle poszczególnych

Majątek

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1891. zł	ct.	Dochody w ciągu roku 1891 zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct.	Stan z końcem roku 1891. zł.	ct.
1	Aywas Grzegorz	496	50½	524	25	1.020	75½	502	—	518	75
2	Aywas Mikołaj	—	—	49	50	49	50	49	50	—	—
3	Artymowicz Jan	6	44½	103	50	109	94½	96	44	13	50½
4	Barczewski I.	1.798	57½	5.031	—	6 829	57½	5.201	—	1.628	57½
5	„ II.	899	51	5.031	—	5.930	51	5.400	—	530	51
6	„ III.	183	47	513	—	696	47	450	—	246	47
7	„ IV.	—	—	1.800	10	1.800	10	1.800	10	—	—
8	Bier Joel	23	51	508	20	531	71	516	10	15	61
9	Bohdanowicz Dominik	—	—	459	—	459	—	113	42	345	58
10	Boznański Leon	—	—	1.002	28	1.002	28	995	11	7	17
11	Broniewska Klementyna	28	86½	85	50	114	36½	78	86	35	50½
12	Brześciańska Kunegunda	3	—	216	—	219	—	216	—	3	—
13	Brześciański Aleksander	244	86	266	44½	511	30½	256	23	255	07½
14	Brzeski Damian	8	—	198	—	206	—	8	—	198	—
15	Brzeżany	3	—½	76	50	79	50½	76	50	3	—½
16	Chełmecki Jan	49	40	102	25	151	65	151	65	—	—
17	Chlebowski Stanisław	8	50	58	50	67	—	58	50	8	50
18	Cesarz Franciszek Józef I.	—	—	2.519	67	2.519	67	2.036	67	483	—
19	„ „ „ jubil.	6.861	34	12.330	75	19.192	09	16.647	93	2.544	16
20	Cieciszewski i Zawadzki	—	—	17	71½	17	71½	17	71	—	½
21	Czaykowski Hipolit	290	13	933	75	1.223	88	891	14	332	74
22	Czaykowski Waleryan	—	—	2.539	78	2.539	78	2.423	78	116	—
23	Czerkawski Józef	115	87½	225	—	340	87½	118	07	222	80½
24	Czuczawa Krzysztof	16	50½	211	50	288	—½	211	52	16	48½
25	Dolliner Karolina	—	—	100	80	100	80	100	80	—	—
26	Br. Dulska Teodozya	19	74	213	78	233	52	109	84	123	68
27	Dydyński Antoni	33	88	4.947	—	4.980	88	4.111	94	868	94
28	Egierski A. dla Egierskich I.	98	27	318	33	416	60	416	60	—	—
29	„ „ „ „ II.	11	50	304	—	315	50	315	50	—	—
30	„ „ „ Siedleckich I.	5	50	305	50	311	—	305	50	5	50
31	„ „ „ „ II.	—	—	222	—	222	—	222		—	—
32	Englowa Teofila	100	—	256	50	356	50	187	68½	168	81½
33	Falkenfels Dyonizy	4	50	4	50	9	—	4	50	4	50
34	Gizela arcyksiężniczka	3	50	148	50	152	—	152	—	—	—
35	Głowiński Roch Samuel	1.464	08½	32.962	78	34.426	86½	29.490	31½	4.936	55
36	Gołuchowski hr. Agenor	197	21	1.423	—	1.620	21	1.406	14	214	07
37	Ks. Harbut Jan	12	50½	112	50	125	—½	112	60	12	40½
38	Br. Hauer Franciszek	4	33	103	50	107	83	99	33	8	50
39	Hoffman Kornel	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
40	Ks. Horecki Eliasz	—	—	241	—	241	—	223	49½	17	50½
41	Ks. Janowski Fl. Am. biskup	—	—	108	—	108	—	108	—	—	—
42	Jankowscy Wład. i Marya	5	—	45	—	50	—	45	—	5	—
43	Jarosław	29	85	567	—	596	85	449	85	147	—
44	Jarosz Leonard	1	16	94	50	95	66	91	16	4	50
45	Jeleński Napoleon I. dla szkoły w Czernichowie	444	30	471	75	916	05	453	55	462	50
46	Jeleński Napoleon II. dla szkoły w Łuczycach	444	30	459	75	904	05	453	55	450	50
	Do przeniesienia	13.917	12½	78.212	88	92.130	—½	77.175	58½	14 954	42

funduszów stypendyjnych.

o b r o t o w y.

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1891. zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1891. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct.	Stan z końcem roku 1891. zł.	ct.
	Z przeniesienia . . .	13.917	12½	78 212	88	92.130	—½	77.175	58½	14.954	42
47	Jezieniccy	278	10	292	50	570	60	280	30	290	30
48	Jurgas Magdalena . . .	37	20½	569	60	606	80½	354	30	252	50½
49	Dr. Kaczkowski Antoni .	71	39	247	50	318	89	283	96	34	93
50	Kallir Majer	39	11	308	25	347	36	39	36	308	—
51	Karol Ludwik	1	73½	405	—	406	73½	404	79	1	94½
52	Kislicki Mikołaj	175	20	363	—	538	20	355	65	182	55
53	Koniecki Aleksander . .	1.091	83	3.601	—	4 692	83	3.972	67	720	16
54	Kopernik Mikołaj . . .	1	20	67	50	68	70	64	20	4	50
55	Kopiński Adam	117	—½	117	—	234	—½	117	—	117	—½
56	Korzelińska Sabina . . .	—	77	346	50	347	27	346	34	—	93
57	Krakowska zakordonowa .	818	13	3.939	75	4.757	88	4 074	83	683	05
58	Krakowiec	17	20	130	50	147	70	127	20	20	50
59	Dr. Krausnecker Piotr . .	17	98½	1.223	—	1.240	98½	921	86	319	12½
60	Ks. Kretowicz Paweł . . .	46	69½	67	65½	114	35	114	35	—	—
61	Krościenko	85	50½	87	75	173	25½	169	75	3	50½
62	Kruszewska Marya . . .	297	—	357	75	654	75	392	88	261	87
63	Krzeczunowicz Ignacy . .	367	60	582	—	949	60	668	10	281	50
64	Krzeczunowicz Walery . .	67	70½	351	—	418	70½	347	70	71	—½
65	Ks. Kucharski Jan	10	50	310	50	321	—	310	50	10	50
66	Ks. Kulczycki Jakób . . .	—	—	444	—	444	—	252	45	191	55
67	Kurdwanowska Marya . .	259	28	273	75	533	03	531	11	1	92
68	Dr. Lachowicz Antoni I.	22	32	1.577	76	1.600	08	1.489	79½	110	28½
69	„ „ II.	20	29½	1.570	63	1.590	92½	1.486	98½	103	94
70	Laskowscy Zygmunt i Marya	678	31	5.049	—	5.727	31	4.869	69	857	62
71	Lewicki hr. Kajetan . . .	610	17	1.133	75	1.743	92	1.519	79	224	13
72	Lewicki Bazyli	72	20	177	75	249	95	173	30	76	65
73	Loewensteinowa Rozalia .	9	50½	139	50	149	—½	139	53	9	47½
74	Ładuński Stanisław . . .	257	29	1.107	75	1.365	04	1.173	02	192	02
75	Łazowski Adolf	223	16	1.003	44	1.226	60	1.226	60	—	—
76	Łoś hr. Feliks Antoni . .	—	—	1.779	87	1.779	87	1.466	01	313	86
77	Małecki Antoni	8	50½	58	50	67	—½	8	50	58	50½
78	Matczyński	271	79	886	50	1.158	29	956	—	202	29
79	Mieroszewski Jan	382	09½	900	12	1.282	21½	885	01	397	20½
80	Mickiewicz Adam I. . . .	2	—	76	50	78	50	76	—	2	50
81	„ „ II. . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
82	Mikiewicz Jędrzej	1	50	67	50	69	—	67	50	1	50
83	Mikołajów	124	20½	429	75	553	95½	434	06	119	89½
84	Miller Maksymilian	1	25½	47	25	48	50½	47	25	1	25½
85	Monasterzyska	148	83	155	25	304	08	255	92	48	16
86	Dr. Morawski Adam I. . .	63	—	65	25	128	25	63	25	65	—
87	„ „ II. . .	21	—½	261	—	282	—½	171	—	111	—½
88	Dr. Moysa-Rosochacki Mich.	121	83	281	25	403	08	261	87	141	21
89	Moszczeńska hr. Ludwika .	—	—½	45	—	45	—½	45	—	—	—½
90	Nahaczów	58	50½	58	50	117	—½	108	60	8	40½
91	Nawratil Jakób	65	70	71	25	136	95	66	80	70	15
	Do przeniesienia . . .	20.881	74½	109.241	45½	130.123	20	108.296	36½	21.826	83½

Wykaz wynikłości wedle poszczególnych

Majątek

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1891. zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1891. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct.	Stan z końcem roku 1891. zł.	ct.
	Z przeniesienia . . .	20.881	74½	109.241	45½	130.123	20	108.296	36½	21.826	83½
92	Nielepiec Jędrzej	2	56½	58	50	61	06½	52	56	8	50½
93	Niezabitowska Ludwika . .	308	49½	1.526	25	1.834	74½	1.368	71	466	03½
94	Ks. Nowakowski Józef . .	98	62½	102	66	201	28½	192	04	9	24½
95	Obniski Filip	—	—	414	—	414	—	413	30	—	70
96	Ks. Olszewski Michał . . .	22	73	291	—	313	73	285	28	28	45
97	Oranż Abraham	63	—½	110	25	173	25½	70	52	102	73½
98	Ks. Otowski Henryk . . .	1	50	31	50	33	—	1	50	31	50
99	Ożańska	162	32½	321	22½	483	55	314	52	169	03
100	Paprocki	89	43½	560	25	649	68½	541	53	108	15½
101	Parzelski	80	70	236	25	316	95	231	80	85	15
102	Ks. Pawłowski Franciszek	48	70½	288	—	336	70½	284	70	52	—½
103	Petryczyn Prus Kazimierz	587	13½	5.305	42	5.892	55½	5.196	82	695	73½
104	Pineles Jakób	215	50	270	—	485	50	417	70	67	80
105	Ks. Pitoń Jan	3	80½	144	—	147	80½	137	80	10	—½
106	Ks Pniewski Feliks . .	2	50	112	50	115	—	2	50	112	50
107	Ks. Popkiewicz Antoni . .	10	19½	523	—	533	19½	510	29	22	90½
108	Potocki	185	20½	1.459	12	1.644	32½	1.323	50	320	82½
109	Ks. Pukalski Alojzy biskup	1.949	12½	2.123	58½	4.072	71	2.265	31	1.807	40
110	Przemyśl	7	35½	139	50	146	85½	137	35	9	50½
111	Radymno I.	41	50	78	75	120	25	7	60	112	65
112	„ II.	73	50½	195	75	269	25½	202	41	66	84½
113	Dr. Rappaport Jakób . . .	—	—½	67	50	67	50½	63	—	4	50½
114	Dr. Reifer Adolf	—	—	18	90	18	90	18	90	—	—
115	Rostocki Piotr Jakób . . .	271	40	380	25	651	65	172	50	479	15
116	Rudolf arcyksiąże	73	70	139	50	213	20	149	27	63	93
117	Russyan	35	17	949	50	984	67	951	87	32	80
118	Ks. Ryznerski Walenty . .	16	50	148	50	165	—	16	50	148	50
119	Rzeszów	7	42	157	50	164	92	157	42	7	50
120	Sapieha książę Leon . . .	212	55½	1 199	25	1.411	80½	978	07	433	73½
121	Sarama Tomasz	—	—	67	50	67	50	1	—	66	50
122	Sącz	92	50½	294	75	387	25½	298	79	88	46½
123	Schlesingerowie Jan i Tom.	—	—	67	50	67	50	—	—	67	50
124	Schnell Franciszek	6	—½	81	—	87	—½	81	—	6	—½
125	Seidler Chrystyan	48	97	101	25	150	22	140	17	10	05
126	Seeling-Saulenfels Ferd. . .	12	74	36	—	48	74	—	10	48	64
127	Sielecka Aniela	57	70	483	25	540	95	478	90	62	05
128	Siemianowscy I.	467	24½	953	85	1.421	09½	870	54	550	55½
129	„ II.	73	05	957	13	1.030	18	974	26	55	92
130	Siemiradzki Henryk . . .	2	50	112	50	115	—	112	54	2	46
131	Sołowijowie Jan i Wanda I.	50	—	50	—	100	—	100	—	—	—
132	„ „ „ II.	25	—	25	—	50	—	25	—	25	—
133	Sozański	515	95	529	75	1.045	70	527	30	518	40
134	Skibiński Karol	—	—	1	22	1	22	—	34	—	88
135	Ks. Skibiński Szczęsny I. .	9	50½	96	75	106	25½	95	60	10	65½
136	„ „ II.	9	50	94	50	104	—	94	50	9	50
	Do przeniesienia . . .	26.823	07½	130.545	81½	157.368	89	128.561	67½	28.807	21½

funduszów stypendyjnych.

obrotowy.

Nr. porz.	Nazwa fundacyi	Stan z początkiem roku 1891. zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1891. zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Wydatki zł.	ct.	Stan z końcem roku 1891. zł.	ct.
	Z przeniesienia . .	26 823	07½	130.545	81½	157.368	89	128.561	67½	28.807	21½
137	Ks. Skibiński Szczęsny III.	9	50	94	50	104	—	94	50	9	50
138	„ „ IV.	—	—	99	—	99	—	88	23	10	77
139	„ „ V.	9	50	94	50½	104	—½	94	50	9	50½
140	„ „ ogólna .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
141	Słapowie Rozalia i Karol .	369	12	398	25	767	37	380	95	386	42
142	Słowacki	16	27½	360	—	376	27½	356	27	20	—½
143	Spadwiński Antoni	59	13½	558	—	617	13½	558	18	58	95½
144	Stanisławów	49	50½	51	75	101	25½	50	60	50	65½
145	Stankiewicz Mogiła Szczepan	331	64½	983	25	1.314	89½	1.011	21	303	68½
146	Staszewski i Bielak	231	88	256	66	488	54	350	89	137	65
147	Stawek Jędrzej	13	03	173	83	186	86	144	28	42	58
148	Stow. urzędn. i sług kolei K. L.	50	—	70	—	120	—	87	50	32	50
149	Strissower Adolf	136	61	145	45½	282	06½	137	71	144	35½
150	Strzałkowski Stanisław .	—	—	9.758	59	9.758	59	7.925	86½	1.832	72½
151	Stupnicki Marceli	2.328	41½	5 719	20½	8.047	62	8.047	62	—	—
152	„ Hipolit	50	88	94	50	145	38	130	88	14	50
153	Szachłacki de Barachta Winc.	191	91	1.450	46	1.642	37	1.232	97	409	40
154	Szmoniewski Józef . . .	2	45½	90	—	92	45½	78	45	14	—½
155	Tarnów	81	—	81	—	162	—	161	54	—	46
156	Tarnowski Franciszek . . .	355	80	378	—	733	80	715	91	17	89
157	Tchórznicka Honorata . . .	—	—	90	—	90	—	—	—	90	—
158	Teodorowiczówna Klement.	—	—	67	50	67	50	1	50	66	—
159	Torosiewicz Emil	—	—	268	—	268	—	101	08	166	92
160	Dr. Towarnicki Jan . . .	1.609	60½	19.545	39½	21.155	—	18.901	30	2.253	70
161	Towarnicki Bazylewicz . .	493	77½	1.242	—	1.735	77½	1.703	72	32	05½
162	Unia lubelska	54	00½	56	25	110	25½	55	10	55	15½
163	Uścieński Jędrzej	90	—	180	—	270	—	190	—	80	—
164	Dr. Warteresiewicz Maryan	60	90	969	75	1.030	65	972	—	58	65
165	Wierzbicki Nieczuja Julan	33	20	1.516	50	1.549	70	1.513	20	36	50
166	Wilczyński Konrad	—	—	146	16	146	16	73	31	72	85
167	Wystawa krajowa z r. 1877	565	08	894	—	1 459	08	1.371	70	87	38
168	Zawadzki Korwin Franciszek	—	—	3.136	50	3.136	50	3.136	50	—	—
169	„ Rogala Antoni . .	102	62½	324	50	427	12½	316	60	110	52½
170	Ziętkiewicz Wincenty . . .	65	50	75	91	141	41	77	21	64	20
171	Zalchocki Andrzej	694	37	3.310	08	4.004	45	3.523	32	481	13
172	Zebrowski Adam	610	31½	3.183	08½	3.793	40	3.620	40½	172	99½
173	Żurakowski Jan	866	49½	5.846	25	6.712	74½	5.631	10	1.081	64½
	Suma . .	36.355	60½	192.254	65	228.610	25½	191.397	77½	37.212	48

III. Administracya dóbr Winniki.

Rubryka	Pozycya	Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
		A) Gospodarstwo gruntowe.						
I.	1	Czynsze dzierżawne z gruntów, łąk i ogrodów .	*387*	*95*	*387*	*95*	—	—
II.	2	Czynsze z budynków wydzierżawionych propinatorowi i zaległy z lat dawnych czynsz dzierżawny z propinacyi	*12.009*	*63*	*648*	—	*11.361*	*63*
III.	3	Zwroty kosztów zarządu	—	—	—	—	—	—
IV.		**Dochody rozmaite.**						
	4	Odsetki zwłoki	4.475	85½	7	62	4 468	23½
	5	Rozmaite wierzytelności i zwroty	2 901	85	—	—	2.901	85
		Suma rubryki IV. .	*7.377*	*70⅓*	*7*	*62*	*7.370*	*08½*
V.		**B) Gospodarstwo lasowe.**						
	6	Dochód ze sprzedaży drzewa opałowego . . .	10.264	10	10.264	10	—	—
	7	„ „ „ „ materyałowego . .	2.023	45	2.023	45	—	—
	8	„ z grzywien lasowych	91	85	50	75	41	10
	9	Zwroty kosztów rąbania	41	60	41	60	—	—
	10	Rozmaite dochody z ubocznych użytków lasowych .	547	40	547	40	—	—
		Suma rubryki V.	*12.968*	*40*	*12 927*	*30*	*41*	*10*
		Suma wszystkich dochodów .	**32.743**	**68½**	**13.970**	**87**	**18.772**	**81½**
		Wydatki.						
I.		**A) Gospodarstwo gruntowe.**						
	1	Utrzymanie i adaptacya budynków gospodarskich .	—	—	—	—	—	—
	2	Asekuracya tychże budynków . . 126 zł. 72 ct. od tego zwroty 97 „ 87 „ czysty wydatek . . .	28	85	28	85	—	—
		Suma rubryki I.	*28*	*85*	*28*	*85*	—	—
II.		**B) Gospodarstwo lasowe.**						
	3	Utrzymanie budynków leśnych	96	82	96	82	—	—
	4	Koszta wyrębu drzewa opałowego	1.288	85	1.288	85	—	—
	5	„ „ „ materyałowego . . .	162	73	162	73	—	—
	6	Rozmaite wydatki:						
		a) tantyema i pniowe zarządcy lasów . . .	449	06½	449	06½	—	—
		b) koszta kopania rowów granicznych . . .	21	30	21	30	—	—
		c) „ korowania osiczyny	3	50	3	50	—	—
		d) „ uprawy lasu	148	75	148	75	—	—
		e) „ utrzymania dróg lasowych . . .	41	10	41	10	—	—
		f) wartość drzewa materyałowego z tytułu prestacyi drogowej i wykupu szarwarku . . .	99	75	99	75	—	—
		Suma rubryki II. .	*2.311*	*86½*	*2.311*	*86½*	—	—
		Do przeniesienia .	*2.340*	*71½*	*2 340*	*71½*	—	

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia . .	*2.340*	*71½*	*2.340*	*71½*	—	—
III.		**C) Koszta zarządu.**						
	7	Płaca zarządcy lasów, gajowych i kominiarza . .	1.458	—	1.458	—	—	—
	8	Pensye i dary z łaski	116	—	98	—	18	—
	9	Emolumenta drzewem i gotówką . . .	643	10	643	10	—	—
	10	Rozmaite:						
		a) koszta podróży i dyet	17	48	17	48	—	—
		b) koszta poniesione w sprawie przeciwko Salomonowi Tandowi o propinacyę Winnicką .	297	51	297	51	—	—
		c) datek na premie szkolne	10	—	10	—	—	—
		d) papier, druki i rozmaite drobne wydatki administracyjne	70	98	70	98	—	—
		e) koszta stemplowe	21	22	—	—	21	22
		Suma rubryki III.	*2.634*	*29*	*2.595*	*07*	*39*	*22*
IV.	11	**Podatki rządowe**	*2.320*	*65½*	*2.320*	*65½*	—	—
V.		**Wydatki z prawa patronatu.**						
	12	Płaca księży i nauczycieli	598	50	598	50	—	—
	13	Emolumenta tychże drzewem	460	—	460	—	—	—
	14	Rozmaite: prestacya na rzecz szkoły Winnickiej .	82	66	82	66	—	—
		Suma rubryki V.	*1.141*	*16*	*1.141*	*16*	—	—
VI.	15	**Nadwyżka dochodów, przeniesiona do fundacyi Głowińskiego**	*5.573*	*27*	*5.573*	*27*	—	—
		Suma wszystkich wydatków	**14.010**	**09**	**13.970**	**87**	**39**	**22**

Stan funduszu z końcem roku 1891.

Stan czynny:	Należytości czynne	18.772 zł.	81½ ct.
Stan bierny:	„ bierne	39 „	22 „
Czysty stan czynny		**18.733 zł.**	**59½ ct.**
Z porównania z takimże stanem, wykazanym z końcem roku 1890		17.090 „	69 „
okazuje się **przyrost** majątku o		**1.642 zł.**	**90½ ct.**

Uwagi. Wartość dóbr Winniki zarachowano w ogólnem zamknięciu rachunkowem kompleksu funduszów stypendyjnych.

Zaległości czynne rubr. II. dochodów w kwocie 11 361 zł. 63 ct., tudzież część rubr. IV. dochodów w kwocie 7.370 zł. 08½ ct stanowią restancye byłego propinatora Salomona Tanda, z którym proces cywilno-sądowy jest jeszcze w toku.

IV. Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . . 327 zł. 07 ct. od tego spieniężone . . . 266 „ 29 „						
		rzeczywiste przykupno . . .	60	78	60	78		
	2	Gotówka przeniesiona z majątku obrotowego . .	32	71	32	71		
	3	Legat śp Karola Humborga z Hałcnowa 25 zł. — ct. i odsetki od tego legatu . . — „ 47 „	25	47	25	47		
		Suma dochodów . . .	118	96	118	96		
	4	**Zapas** z początkiem roku 1891.: *a)* w gotówce . . . — zł. 00½ zł. *b)* w efektach . . . 35.287 „ 28 „	—	—	35.287	28½		
		Razem . . .	—	—	**35.406**	**24½**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 324 zł. 47 ct. od tego za spieniężone efekta 266 „ 29 „						
		czysty wydatek . .	58	18	58	18		
	2	**Zapas** z końcem roku 1891.: *a)* w gotówce . . . — zł. 00½ ct. *b)* w efektach . . . 35.348 „ 06 „	—	—	35.348	06½		
		Razem . . .	—	—	**35.406**	**24½**	—	—

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . — zł. 00½ ct.

b) w efektach:

1. 5% nieprem. listy zast. gal. Banku hipotecz.	100 zł. — ct.		
2. 4% listy zast. gal. Towarzysztwa kred. ziemsk.	23.800 „ — „		
3. 4½ % „ „ „ „ „ „	1.100 „ — „		
4. 4½ % listy zastawne Banku krajowego .	10.300 „ — „		
5. 4% książeczka galic. Kasy oszczędności .	48 „ 06 „	35.348 „ 06 „	
Suma stanu czynnego		35.348 zł. 06½ ct.	
Stan bierny:		— „ — „	
Czysty stan czynny		**35.348 zł. 06½ ct.**	
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890		35.287 „ 28½ „	
okazuje się **przyrost majątku** o		**60 zł. 78 ct.**	

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majatek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% listów zast. gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego . . 952 zł. — ct.						
		b) od 4½% listów zast. gal. Towarzystwa kred. ziemsk. 49 „ 50 „						
		c) od 4½% listów zast. galic. Banku krajowego . . 459 „ — „						
		d) od 5% nieprem. listów zast. galic. Banku hipotecznego 12 „ 50 „						
		e) od 4% książeczki gal. Kasy oszczędności . . . . 3 „ 89 „						
		Razem . . 1.476 zł. 89 ct.						
		od tego odsetki bierne . 4 „ 73 „						
		czysty dochód	1.472	16	1.472	16		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1891 w gotówce . .	—	—	32	71		
		Razem . . .	—	—	**1.504**	**87**	—	—
		Wydatki.						
	1	Dożywocia inwalidów (54 po 25 zł. a 3 po 20 zł.):	1.410	—	1.410	—		
	2	Koszta stemplowe	—	14	—	14		
	3	Gotówka wydana do majątku zarodowego . .	32	71	32	71		
		Suma wydatków . .	1.442	85	1.442	85		
	4	**Zapas** z końcem roku 1891 w gotówce . . .	—	—	62	02		
		Razem . . .	—	—	**1.504**	**87**	—	—

Uwaga. Wykazany z końcem roku 1891 zapas w gotówce **62 zł. 02** ct. sfruktyfikowano z początkiem roku 1892 na rzecz majątku zarodowego.

V. Fundusz niżankowicki inwalidów wojskowych.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
		Efekta zakupione . . . . 100 zł. — ct.						
		od tego spieniężone . . . 71 „ 36 „						
		rzeczywiste przykupno	28	64	28	64	—	—
		Gotówka przeniesiona z majątku obrotowego .	33	54	33	54	—	—
		Suma dochodów . . .	62	18	62	18	—	—
		Zapas z początkiem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . — zł. —½ ct.						
		b) w efektach . . . 2.540 „ 17 „	—	—	2.540	17½	—	—
		Razem . . .	—	—	2.602	35½	—	—
		Wydatki.						
		Gotówka wydana na zakupno efektów 104 zł. 90 ct.						
		od tego pobrano za spieniężone efekta 71 „ 36 „						
		czysty wydatek . . .	33	54	33	54	—	—
		Efekta wydane do winkulacyi . 100 zł. — ct.						
		od tego odebrane z winkulacyi 100 „ — „						
		czysty wydatek . . .	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków . .	33	54	33	54	—	—
		Zapas z końcem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . — zł. —½ ct.						
		b) w efektach . . . 2568 „ 81 „	—	—	2.568	81½	—	—
		Razem . . .	—	—	2.602	35½	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . — zł. —½ ct.

b) w efektach:

1. 5% obligacye indemnizacyjne . . . 2.550 zł. — ct.
2. 4% książeczka galic. Kasy oszczędności . 18 „ 81 „ 2.568 zł. 81 „

Suma stanu czynnego . . . . . 2.568 zł. 81½ ct.

Stan bierny: . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . 2.568 zł. 81½ ct.

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890 . . . . 2.540 „ 17½ „

okazuje się **przyrost majątku** o . . 28 zł. 64 ct.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki: *a)* od 5% oblig. indemniz. 145 zł. 75½ ct. *b)* od 4% książeczki gal. Kasy oszczędności . 14 „ 67 „ razem . . . 130 zł. 42½ ct. od tego odsetki bierne . . . — „ 57 „ czysty dochód	129	85½	129	85½	—	—
	2	Zapas z początkiem roku 1891 w gotówce . . .	—	—	15	54	—	—
		Razem . . .	—	—	145	39½	—	—
		Wydatki.						
	1	Dożywocia trzech inwalidów po 36 zł. należytość . . . . . 108 zł. — ct. z tego odpisano z powodu śmierci 18 „ — „ czysty wydatek	90	—	90	—	—	—
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego . . .	33	54	33	54	—	—
		Suma wydatków . . .	123	54	123	54	—	—
	3	Zapas z końcem roku 1891 w gotówce	—	—	21	85½	—	—
		Razem . . .	—	—	145	39½	—	—

Uwaga. Intercalare w kwocie 18 zł., powstałe w skutek odpisania półrocznej raty jednego dożywocia z powodu śmierci inwalidy, sfruktyfikowano już w ciągu roku 1891 na rzecz majątku zarodowego; zaś wykazany z końcem roku 1891 zapas w gotówce 21 zł. 85½ ct. przeniesiono do majątku zarodowego w roku 1892 i na rzecz tegoż majątku sfruktyfikowano.

VI. Fundusz posagowy Jana i Filipiny Komarnickich.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody						
	1	Efekta zakupione . . . 100 zł. — ct. od tego spieniężone . . 63 „ — „						
		rzeczywiste przykupno .	37	—	37	—	—	—
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego . .	35	—	35	—	—	—
		Suma dochodów .	72	—	72	—	—	—
	3	Zapas z początkiem roku 1891: *a)* w gotówce . . — zł. 1/2 ct. *b)* „ efektach . . 1.587 „ 26 „	—	—	1.587	26 1/2	—	—
		Razem . .	—	—	1.659	26 1/2	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 98 zł. — ct. od tego za spieniężone ofekta 63 „ — „						
		czysty wydatek .	35	—	35	—	—	—
	2	Zapas z końcem roku 1891: *a)* w gotówce . . . — zł. — 1/2 ct. *b)* „ efektach . . 1 624 „ 26 „	—	—	1.624	26 1/2	—	—
		Razem . .	—	—	1.659	26 1/2	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . zł. — 1/2 ct.
b) „ efektach:

1.	4 1/2 %	listy zast. galic. Towarz. kredyt. ziemskiego	400 zł.	— ct.
2.	4 1/2 %	obligacye galic. pożyczki krajowej z roku 1883	1.000 „	— „
3.	4 1/2 %	„ „ „ „ „ 1884	100 „	— „
4.	4 1/2 %	„ „ „ „ „ 1889	100 „	— „
5.	4 %	książeczka Banku krajowego . . .	24 „ 26 „	1.624 „ 26 „

Suma stanu czynnego . . 1.624 zł. 26 1/2 ct.

Stan bierny: . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . 1.624 zł. 26 1/2 ct
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890 . . . . 1.587 „ 26 1/2 „

okazuje się **przyrost majątku w efektach** . . . **37 zł. — ct.**

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% listów zastawn. galic. Towarzystwa kredyt. ziemskiego . 18 zł. — ct.						
		b) od 4½% obligacyj galic. pożyczki krajowej z roku 1883 45 „ — „						
		c) od 4½% obligacyj galic. pożyczki krajowej z roku 1884 4 „ 50 „						
		razem . . 67 zł. 50 ct.						
		od tego odsetki bierne . — „ 34 „						
		czysty dochód . . .	67	16	67	16	—	—
	2	Zapas z początkiem roku 1891. w gotówce . .	—	—	35	—	—	—
		Razem . . .	—	—	**102**	**16**	—	—
		Wydatki.						
	1	Wyposażenie Kostewiczówny Barbary z Magierowa	50	—	50	—	—	—
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego . . .	35	—	35	—	—	—
		Suma wydatków .	85	—	85	—	—	—
	3	Zapas z końcem roku 1891. w gotówce . . .	—	—	17	16	—	—
		Razem . . .	—	—	**102**	**16**	—	—

Uwaga. Wykazany z końcem roku zapas gotówki 17 zł. 16 ct. sfruktyfikowano w roku 1892 na rzecz majątku zarodowego fundacyi.

LW. 36.974/1892.

VII. Zakład narodowy imienia Ossolińskich.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

L. porz.	Dochody.	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
1	W Styczniu	24.900	—	24.700	—
2	„ Lutym	97	70	1.000	—
3	„ Marcu	2.204	43	—	—
4	„ Kwietniu	75	20	—	—
5	„ Maju	1.790	75	200	—
6	„ Czerwcu	5.385	—	1.000	—
7	„ Lipcu	1.400	30	1.000	—
8	„ Sierpniu	3.735	59	67	50
9	„ Wrześniu	50	—	5.100	—
10	„ Październiku	12.218	30	11.100	—
11	„ Listopadzie	—	—	—	—
12	„ Grudniu	11.713	13	7.251	92
	Suma dochodów	63.570	40	51.419	42
	Zapas z początkiem roku 1891	1.721	27½	208 589	—
	Razem	**65.291**	**67½**	**260.008**	42

Wydatki.

1	W Styczniu	25.793	83	24.900	—
2	„ Lutym	1.129	57	—	—
3	„ Marcu	2.000	—	—	—
4	„ Kwietniu	1.000	—	—	—
5	„ Maju	1.195	49	200	—
6	„ Czerwcu	2.609	43	1.000	—
7	„ Lipcu	4.070	31	1.000	—
8	„ Sierpniu	3.803	09	3.704	74
9	„ Wrześniu	106	49	5.000	—
10	„ Październiku	10.778	10	10.114	72
11	„ Listopadzie	—	—	—	—
12	„ Grudniu	11.608	60	3.167	92
	Suma wydatków	64.094	91	49.087	38
	Zapas z końcem roku 1891 *a)* w gotówce	1.196	76½	—	—
	b) w efektach:				
	Listy zastawne gal. Tow. kredyt ziemskiego	121.600 zł.	— ct.		
	Obligacye indemnizacyjne	56.810 „	— „		
	Obligacye pożyczki papieskiej (franków)	300 „	— „		
	Renty państwowe	2.500 „	— „		
	Pryorytety I. węgiers. galic. kolei żelaznej	2.000 „	— „		
	Książeczki Banku kraj. i gal. Kasy oszczęd.	1.888 „	54 „		
	Obligacye propinacyjne	22.350 „	— „		
	Razem	207.448 zł.	54 ct.		
	Do tego kaucye:				
	Ostrowskiego dzierż. dóbr 4½% listy zast. gal. Towarz. kredyt. ziemsk.	3.000 zł.	— ct.		
	książeczka Banku krajowego	472 „	50 „	210.921	04
	Razem	**65.291**	**67½**	**260.008**	42

Uwagi: W sumie wydatków w gotówce 64.094 zł 91 ct. mieści się ulokowana w Banku krajowym na rachunku bieżącym kwota 1.043 zł. 91 ct. w. a.

Kaucye w efektach imiennej wartości 3.472 zł. 50 ct. stanowią należytość bierną funduszu.

Funduszem tym zarządza kuratorya ustanowiona przez założyciela i składa Wydziałowi krajowemu corocznie rachunek do sprawdzenia — Kasa zaś krajowa w moc §. 41. listu fundacyjnego — pobiera sumarycznie dochody i uskutecznia wydatki za asygnacyami kuratora — oraz przechowuje zapasy majątku zarodowego i nadwyżki majątku obrotowego.

VIII. Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Zwrot od zapomożonych:						
		a) w kapitale	487	73	—	—	487	73
		b) w odsetkach anuitetowych	29	22½	—	—	29	22½
	2	4% odsetki od książeczki wkładkowej Banku kraj.	210	86	210	86	—	—
	3	Efekta zakupione	210	86	210	86	—	—
		Suma dochodów . . .	938	67½	421	72	516	95½
	4	**Zapas** z początkiem roku 1891 w efektach .	—	—	5.219	70	—	—
		Razem . . .	—	—	**5.641**	**42**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . .	210	86	210	86	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1891 w efaktach . .	—	—	5.430	56	—	—
		Razem .	—	—	**5.641**	**42**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny:	Zapas kasowy w efektach, 4% książeczka wkładkowa Banku kraj.	5.430 zł.	56 ct.
	Należytości czynne	516 „	95½ „
	Suma stanu czynnego .	5.947 zł.	51½ ct.
Stan bierny:		— „	— „
Czysty stan czynny		5.947 zł.	51½ ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890 .		5.736 „	65½ „
okazuje się **przyrost** . .		**210** zł.	**86** ct.

IX. Fundusz zapomogi z roku 1868.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Zwrot od zapomożonych:						
		a) w kapitale	173	90	44	99	128	91
		b) w odsetkach zaległych 148 zł. 93 ct.						
		c) w „ bieżących . 48 „ 82 „	197	75	158	66	39	09
		Suma dochodów . . .	371	65	203	65	168	—
	2	**Zapas** z początkiem roku 1891	—	—	—	—	—	—
		Razem . . .	—	—	203	65	—	—
		Wydatki.						
	1	Zwrot częściowy bezprocentowej zaliczki funduszowi krajowemu	5.251	23	203	65	5.047	58
	2	**Zapas** z końcem roku 1891	—	—	—	—	—	—
		Razem . . .	—	—	203	65	—	—

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny: Wierzytelności u zapomożonych	168 zł.	— ct.
Stan bierny: Reszta długu do funduszu krajowego	5.047 „	58 „
Czysty stan bierny	4.879 zł.	58 ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890	4 928 „	40 „
okazuje się **stan bierny majątku mniejszy o**	48 zł.	82 ct.

Uwaga. Wierzytelności z końcem roku 1891 zaległe u zapomożonych stanowią:

a) Należytości w kapitale w powiecie **Grybowskim** . . .	128 zł.	91 ct.
b) „ w odsetkach „ „ . . .	39 „	09 „
Ogółem jak wyżej wykazano . .	168 zł.	— ct.

X. Fundusz budowy domu podrzutków we Lwowie.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.		Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.							
	1	Odsetki od efektów:							
		a) od 5% obligacyi indemnizacyjnych	174 zł. 82 ct.						
		b) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883. .	31 „ 50 „						
		c) od 4½% listów zastawn. gal. Towarz. kred. ziemsk. . .	108 „ — „						
		d) od 5% list. zast. gal. Banku hipotecznego . . .	15 „ — „						
		e) od 4½% list. zast. gal. Banku krajowego	158 „ 62 „	487	94	487	94		
	2	Efekta zakupione	1.050 zł. 66 ct.						
		od tego spieniężone . . .	561 „ 68 „						
		rzeczywiste przykupno . . .		488	98	488	98		
		Suma dochodów . .		976	92	976	92		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1891:							
		a) w gotówce	— zł. — ct.						
		b) w efektach	10.543 „ 85 „	—	—	10.543	85		
		Razem . .		—	—	**11.520**	77		

X. Fundusz budowy domu podrzutków we Lwowie.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 1.049 zł. 62 ct. od tego za spieniężone efekta . 561 „ 68 „						
		Czysty wydatek . .	487	94	487	94		
	2	Zapas z końcem roku 1891: *a)* w gotówce . . . . — zł. — ct. *b)* w efektach . . . . 11.032 „ 83 „	—	—	11.032	83		
		Razem . .	—	—	**11.520**	**77**		

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce			— zł. — ct.
b) w efektach			
1. 5% obligacye indemnizacyjne	3.700 zł. — ct.		
2. 4½% „ pożyczki krajowej z roku 1883. .	700 „ — „		
3. 4½% listy zast. gal. Towarz. kredyt. ziemsk. .	2.400 „ — „		
4. 5% „ „ Banku hipotecznego . . .	200 „ — „		
5. 4½% „ „ Banku krajowego . . .	3.950 „ — „		
6. 4% książeczka Banku krajowego	82 „ 83 „	11.032 „	83 „
Suma stanu czynnego . . .		11.032 zł	83 ct.
Stan bierny		— „	— „
Czysty stan czynny		**11.032** „	**83** „
Z porównania z takimże stanem czynnym z końcem roku 1890		10.543 „	85 „
okazuje się **przyrost** majątku w efektach		**488 zł.**	**98 ct.**

XI. Fundusz ś. p. Pelagii Russanowskiej dla inwalidów polskich.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . 11.193 zł. 08 ct. od tego spieniężone . . 11.039 „ — „ rzeczywiste przykupno .	154	08	154	08		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego . .	8	08	8	08		
		Suma dochodów .	162	16	162	16		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1891: *a)* w gotówce . . . — zł. —½ ct. *b)* „ efektach . . . 64.257 „ 22 „	—	—	64.257	22½		
		Razem . .	—	—	**64.419**	**38½**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 11.047 zł. 08 ct. od tego za spieniężone efekta 11.039 „ — „ czysty wydatek . .	8	08	8	08		
	2	**Zapas** z końcem roku 1891: *a)* w gotówce . . . — zł. —½ ct. *b)* „ efektach . . . 64.411 „ 30 „	—	—	64.411	30½		
		Razem . .	—	—	**64.419**	**38½**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . — zł. —½ ct.

b) „ efektach:

1.	6% listy zast. krak. Zakładu kredytowego ziemskiego	12.000 zł.	— ct.	
2.	5% nieprem. listy galic. Banku hipotecznego .	1.700 „	— „	
3.	4½% obligacye galic. pożyczki krajowej z roku 1883	21.000 „	— „	
4.	4½% „ „ „ „ „ 1888	6.100 „	— „	
5.	4½% listy zast. galic. Towarzystwa kred. ziemskiego	20.200 „	— „	
6.	4½% „ „ „ Banku krajowego . .	3.300 „	— „	
7.	4% książeczka Banku krajowego . . .	111 „	30 „	64.411 „ 30 „
	Suma stanu czynnego .			64.411 zł. 30½ ct

Stan bierny: . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **64.411 zł. 30½ ct.**

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890 . . . . . 64 257 „ 22½ „

okazuje się **przyrost majątku w efektach o** . . . **154 zł. 08 ct.**

XI. Fundusz ś. p. Pelagii Russanowskiej dla inwalidów polskich.

Zamknięcie rachunków za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 6% listów zast. krak. Zakładu kredytowego ziemskiego . . 975 zł — ct.						
		b) od 5% nieprem. listów Banku hipotecznego . . 335 „ — „						
		c) od 4½% listów zast. galic. Towarzystwa kred. ziemskiego 909 „ — „						
		d) od 4½% listów zast. Banku krajowego . . . 148 „ 50 „						
		e od 4½% obligacyj galic. pożyczki kraj. z roku 1883 . 720 „ — „						
		f) od 4½% obligacyj galic. pożyczkl krajowej z roku 1888 137 „ 25 „						
		razem . . 3.224 zł. 75 ct.						
		od tego odsetki bierne . 24 „ 89 „						
		czysty dochód . .	3 199	86	3.199	86		
	2	Zaliczka zwrotna pobrana z funduszu krajowego .	507	64	507	64		
		Suma dochodów .	3.707	50	3.707	50		
	3	Zapas z początkiem roku 1891 w gotówce . .	—	—	8	08		
		Razem . .	—	—	3.715	58	—	—
		Wydatki.						
	1	Dożywocia inwalidów polskich (patrz wykazy niżej) . . . . 4.200 zł. — ct.						
		od tego zwroty . . 900 „ — „						
		czysty wydatek . .	3.300	—	3.300	—	—	—
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego . .	8	08	8	08	—	—
	3	Razmaite wydatki	20	32	20	32	—	—
	4	Zwrot zaliczki funduszowi krajowemu:						
		z roku 1890 . 387 zł. 18 ct.						
		„ bieżącego 507 „ 64 „						
		razem . .	894	82	387	18	507	64
		Suma wydatków . .	4.223	22	3.715	58	507	64
	5	Zapas z końcem roku 1891	—	—	—	—	—	—
		Razem . .	—	—	3.715	58	—	—

Wykaz szczegółowy wsparć dożywotnich w roku 1891:

1. Borysewicz Szymon	300 zł.	Z przeniesienia	1.800 zł.
2. Brzosko Stanisław Eugeniusz Szymon	300 „	8. Odynecki Tomasz	150 „
3. Dobrzański Władysław Józef .	300 „	9. Przetocki Franciszek	300 „
4. Dudziński Paweł	150 „	10. Ręczyński Jerzy	300 „
5. Jarmiński Stanisław	300 „	11. Rostkowska Józefa	300 „
6. Malczewski Józef	150 „	12. Wścieklica Feliks	150 „
7. Michałowski Henryk	300 „	13. Zaleski Michał	300 „
Do przeniesienia	1.800 zł.	Razem jak wyżej	3.300 zł.

LW. 36 976/1892.

XII. Fundusz szkół ludowych z roku 1872.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione	11	—	11	—		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego . .	11	—	11	—		
		Suma dochodów .	22	—	22	—		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach . . . 99.984 „ 70 „	—	—	99.984	70½		
		Razem . . .	—	—	100.006	70½	—	—
		Wydatki.						
		Gotówka wydana na zakupno efektów . . .	11	—	11	—		
		Suma wydatków . .	11	—	11	—		
		Zapas z końcem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . — zł. 00½ ct.						
		b) w efektach . . . 99.995 „ 70 „	—	—	99.995	70½		
		Razem . . .	—	—	100.006	70½	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . — zł. 00½ ct.

b) w efektach:

1.	4½ % obligacye galic. pożyczki kraj. z roku 1883.	10.500	zł.	—	ct.	
2.	4½ % „ „ „ „ „ 1884.	200	„	—	„	
3.	4½ % listy zast. gal. Towarzystwa kred. ziemsk.	89.100	„	—	„	
4.	4½ % „ „ „ Banku krajowego . .	100	„	—	„	
5.	4 % książeczka wkładkowa Banku krajowego .	95	„	70	„	99.995 „ 70 „

Suma stanu czynnego . . . 99.995 zł. 70½ „

Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **99.995 zł. 70½ ct.**

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890. . . . . 99.984 „ 70½ „

okazuje się **przyrost majątku w efektach** o . . . . **11 zł. — ct.**

XII. Fundusz szkół ludowych z roku 1872.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct	Uiszczenie zł	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% listów zastaw. galic. Tow. kredyt. ziem. we Lwowie 4.009 zł. 50 ct.						
		b) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1883 . . . 472 „ 50 „						
		c) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1884 . . . 9 „ — „						
		d) od 4½% listów zastawn. Banku krajowego . . . . 4 „ 50 „	4.495	50	4.495	50	—	—
	2	Zwrot od depozytów zasiłku tamże przechowanego na rzecz gminy Sędziszów, wydanego w r. 1888.	200	—	—	—	200	—
		Suma dochodów	4.695	50	4.495	50	200	—
	3	**Zapas** z początkiem roku 1891. w gotówce .	—	—	1.646	—	—	—
		Razem . . .	—	—	**6.141**	**50**	**200**	—
		Wydatki.						
	1	Zasiłki dla gmin na cele szkolne . . .	5.765	—	4.680	—	1.085	—
	2	Spłata należytości rządowej (XVI. rata) . .	1.772	50	354	50	1.418	—
	3	Gotówka wydana do majątku zarodowego . .	11	—	11	—	—	—
		Suma wydatków .	7.548	50	5.045	50	2.503	—
		Zapas z końcem roku 1891. w gotówce . .	—	—	1.096	—	—	—
		Razem . . .	—	—	**6.141**	**50**	**2.503**	—

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: *a)* zapas kasowy w gotówce	1.096 zł. — ct.		
b) należytości czynne	200 „ — „	1.296 zł. — ct.	
Stan bierny: należytości bierne		2.503 „ — „	
Czysty stan bierny		**1.207 zł. — ct.**	

Uwaga. Dołącza się wykaz gmin, obdzielonych zasiłkami.

Z wykazanego wyżej zapasu gotówki z końcem roku 1891. w kwocie .	1.096 zł. — ct.
zatrzymano część na pokrycie zasiłków gminom przyznanych a nie wypłaconych	1.085 „ — „
resztę zaś w kwocie	**11 zł. — ct.**

ulokowano w roku 1892. na rzecz majątku zarodowego fundacyi.

LW. 22.018/1892.

Fundusz szkół ludowych z roku 1872. Alegat do zamknięcia rachunku za rok 1891.

Wykaz

zasiłków bezzwrotnych, udzielonych gminom na budynki szkolne i podniesionych w r. 1891.

Liczba porząd.	Asygnowano do L. W.	Nazwa gminy	Należytość zaległa	Należytość bieżąca	Uiszczono	Należytość pozostała z końcem r. 1891.
			złote austryackie			
			50	80	130	—
1	$\frac{23.762}{32.798}\frac{90}{91}$	Bażanówka	50	—	50	—
2	23.762/90	Bystra	—	100	100	—
3	32.798/91	Bohorodczany stare	—	100	100	—
4	„	Bojanów	—	100	—	100
5	„	Butelka niżna	—	100	100	—
6	„	Chomiakówka	—	100	100	—
7	„	Czyżyków	50	—	50	—
8	23.762/90	Czartorya	50	—	—	50
9	23.570/89	Dobrostany	—	100	100	—
10	32.798/91	Dąbrowica	—	100	100	—
11	„	Dobrowódka i Gody	—	100	100	—
12	„	Dominikowice	50	—	—	50
13	23.570/89	Góra motyczna	50	—	—	50
14	23.570/89	Haliczanów	50	—	50	—
15	23.762/90	Hnilcze	—	100	100	—
16	32.798/91	Jagonia	—	100	100	—
17	„	Jakimów	—	100	100	—
18	„	Krowodrza	—	100	100	—
19	„	Krzywe	50	—	50	—
20	23.762/90	Kondratów	50	—	—	50
21	23.570/89	Łomnica	45	—	—	45
22	23.570/89	Lubomierz	—	100	100	—
23	32.798/91	Lalin	—	100	100	—
24	„	Leszczyna	—	100	100	—
25	„	Mrzygłód	—	100	100	—
26	„	Mykietyńce	50	—	50	—
27	23.762/90	Neudorf	100	—	100	—
28	$\frac{23.570}{23.762}\frac{89}{90}$	Nackowa	45	—	—	45
29	„	Niedźwieć				
		Do przeniesienia	690	1.680	1.980	390

Liczba porząd.	Asygnowano do L. W.	Nazwa gminy	Należytość		Uiszczenie	Należytość pozostała z końcem r. 1891.
			zaległa	bieżąca		
			złote austryackie			
		Z przeniesienia	690	1.680	1.980	390
30	32.798/91	Nawojowa	—	100	—	100
31	„	Niedzieliska	—	100	100	—
32	„	Nowoszyny	—	100	100	—
33	23.570/89	Olszówka	45	—	—	45
34	23.762/90	Olchowa	50	—	50	—
35	32.798/91	Orzana	—	100	100	—
36	23.570/89	Paszyn	50	—	—	50
37	23.762/90	Polanka	50	—	50	—
38	„	Przewłoka	50	—	—	50
39	32.798/91	Pomorzany	—	100	—	100
40	„	Przybyłów	—	100	100	—
41	„	Ptaszkowa	—	100	100	—
42	23.762/90	Remizowce	50	—	—	50
43	32.798/90	Rajtarowice	—	100	100	—
44	23.762/90	Sieniawa	50	—	50	—
45	„	Szczepanowice	100	—	100	—
46	32.798/90	Słoboda niebyłowska	—	100	100	—
47	„	Slochynie	—	100	100	—
48	„	Strepków	—	100	100	—
49	„	Szufnarowa	—	100	100	—
50	„	Szerszeniowce	—	100	100	—
51	„	Szypowce	—	100	100	—
52	23.762/90	Trzęsówka	50	—	50	—
53	„	Turady	50	—	50	—
54	32.798/91	Tustanowice	—	100	100	—
55	23.762/90	Uwsie	50	—	50	—
56	32.798/91	Uścieczko	—	250	250	—
57	„	Ustrzyki dolne	—	100	100	—
58	23.570/89	Wolica ługawa	50	—	50	—
59	23.762/90	Wierczany	50	—	50	—
60	32.798/91	Wesoła	—	100	100	—
61	„	Wetlin	—	100	100	—
62	„	Wola wyżna	—	100	100	—
63	„	Wróblowice	—	100	100	—
64	33.468/86	Zagórzyce stare	150	—	—	150
65	23.570/89	Żyndranowa	50	—	—	50
66	23.762/90	Żurów	50	—	50	—
67	32.798/91	Zaleszany	—	100	—	100
68	„	Zarzecze	—	100	100	—
		Suma	1.635	4.130	4.680	1.085

XIII. Fundusz Wincentego Łodzia Ponińskiego dla czeladników rzemieślniczych.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Zapas z początkiem roku 1891. w efektach	—	—	59.633	51	—	—
		Razem . . .	—	—	**59.633**	**51**	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapas z końcem roku 1891. w efektach	—	—	59.633	51	—	—
		Razem .	—	—	**59.633**	**51**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. $4\frac{1}{2}\%$ listy zastawne Banku krajowego . .	59.600 zł. — ct.	
2. 4% książeczka Banku krajowego . . .	33 „ 51 „	59.633 zł. 51 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny		**59.633 zł. 51 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890. . . .		59.633 „ 51 „
okazuje się **iż stan majątku został niezmieniony** . . .		— „ — „

XIII. Fundusz Wincentego Łodzia Ponińskiego dla czeladników rzemieślniczych.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od 4½% listów zast. Banku krajowego . .	2.682	—	2 682	—		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1891. w gotówce	—	—	1.339	12½		
		Razem .	—	—	**4.021**	12½		
		Wydatki.						
	1	Premie dla czeladników	2.592	—	2.592	—		
	2	Koszta losowania . . . . . 88 zł. 12 ct.	—	—	—	—		
		od tego zwroty . . . . . 7 „ 10 „	—	—	—	—		
		czysty wydatek . . .	81	02	81	02		
	3	Koszta insercyjne	5	65	5	65		
		Suma wydatków . . .	2.678	67	2.678	67		
	4	**Zapas** z końcem roku 1891. w gotówce	—	—	1.342	45½		
		Razem . . .	—	—	**4.021**	12½		

Uwaga. Wykazany wyżej zapas ostateczny 1.342 zł. 45½ ct. przeznaczony jest na cele losowania w roku 1892.

XIV. Fundusz Franciszka Kochmana dla literatów polskich.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione	270	56	270	56		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego . . .	270	76	270	76		
		Suma dochodów . .	541	32	541	32		
	3	Zapas z początkiem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . . . — zł. — ct.						
		b) w efektach . . . . . 25.502 „ 36 „	—	—	25.502	36		
		Razem . . .	—	—	**26.043**	**68**		
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów	270	76	270	76		
	2	Efekta wydane do winkulacyi . . 200 zł. — ct.						
		od tego odebrane z winkulacyi . 200 „ — „						
		czysty wydatek . . .	—	—	—	—		
		Suma wydatków . . .	270	76	270	76		
	3	Zapas z końcem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . . . — zł. — ct.						
		b) w efektach . . . . . 25.772 „ 92 „	—	—	25.772	92		
		Razem . . .	—	—	**26.043**	**68**		

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . — zł. — ct.
b) w efektach:
1. 4% listy zast. gal. Towarzystwa kredyt. ziemskiego 10.900 zł. — ct.
2. 4½% „ „ „ „ „ „ 14.800 „ — „
3. 4% książeczka gal. Banku krajowego . . . . 72 „ 92 „ 25.772 „ 92 „

Suma stanu czynnego . . . 25.772 zł. 92 ct.

Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **25.772 zł. 92** ct.

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890 . . . . . 25.502 „ 36 „

okazuje się **przyrost** majątku w efektach o . . . . . **270 zł. 56** ct.

XIV. Fundusz Franciszka Kochmana dla literatów polskich.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% listów zast. gal. Tow. kredytowego ziemskiego . . . 436 zł. — ct.						
		b) od 4½% listów zast. gal. Tow. kredytowego ziemskiego . . . 661 „ 50 „						
		Razem . . 1.097 zł. 50 ct.						
		od tego odsetki bierne . . . 3 „ 20 „						
		czysty dochód . . .	1.094	30	1.094	30		
	2	Efekta zakupione	812	28	812	28		
		Suma dochodów . . .	1.906	58	1.906	58		
	3	Zapas z początkiem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . . . 1.083 zł. 04½ ct.						
		b) w efektach . . . . . 959 „ 22 „	—	—	2.042	26½		
		Razem . . .	—	—	3.948	84½	—	—
		Wydatki.						
	1	Premie dla literatów	—	—	—	—		
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego . . .	270	76	270	76		
	3	Gotówka wydana na zakupno efektów	812	28	812	28		
	4	Rozmaite drobne (portorya)	4	70	4	70		
		Suma wydatków . . .	1.087	74	1.087	74		
	5	Zapas z końcem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . . . 1.089 zł. 60½ ct.						
		b) w efektach . . . . . 1.771 „ 50 „	—	—	2 861	10½		
		Razem . . .	—	—	3.948	84½	—	—

Uwaga. W myśl §. 23. aktu fundacyjnego ¼ część czystych dochodów fundacyi przypada na pomnożenie majątku zarodowego, zaś ¾ części na premie dla literatów polskich; pozostałe tedy w majątku obrotowym ¾ części czystego dochodu lokuje się corocznie tymczasowo na książeczkę wkładkową galicyjskiego Banku krajowego, zanim użyte zostaną na premie, których najbliższe rozdanie nastąpi (w myśl ogłoszonego konkursu do LW. 44.121/1890) w roku 1892. — Z wykazanego tedy zapasu ostatecznego w gotówce 1.089 zł. 60½ ct. ulokowano w roku 1892. ¾ części na książeczkę galicyjskiego Banku krajowego dla majątku obrotowego, zaś ¼ część użyto na pomnożenie majątku zarodowego fundacyi.

LW. 36.977/1892.

XV. Fundusz Franciszka Kochmana dla dziewcząt służących.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . . 1.651 zł. — ct.						
		od tego spieniężono . . 1.054 „ — „						
		rzeczywiste przykupno .	596	70	596	70		
	2	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½ % listów zast. gal. Tow. kredyt. złemskiego . 460 zł. — ct.						
		b) od 4 % listów zast. gal. Tow. kredytowego ziemskiego . 110 „ 40 „						
		razem . 570 zł. 40 ct.						
		od tego odsetki bierne . 9 „ 60 „						
		czysty dochód . . .	560	80	560	80		
		Suma dochodów .	1.157	50	1.157	50		
	3	Zapas z początkiem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . . 277 zł. 95 ct.						
		b) w efektach . . . . 12.694 „ 93 „	—	—	12.972	88		
		Razem . .	—	—	14.130	38		
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 1.650 zł. 60 ct.						
		od tego za spieniężone efekta 1.104 „ 30 „						
		czysty wydatek .	546	30	546	30		
	2	Efekta wydane do winkulacyi . 600 zł. — ct.						
		od tego odebrane z winkulacyi 600 „ — „						
		czysty wydatek .	—	—	—	—		
		Suma wydatków .	546	30	546	30		
	3	Zapas z końcem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . . 292 zł. 45 ct.						
		b) w efektach . . . . 13.291. „ 63 „	—	—	13.584	08		
		Razem . .	—	—	14.130	38		

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a*) w gotówce . . . . . 292 zł. 45 ct.

b) w efektach:

1.	4 % listy zast. galic. Tow. kredyt. ziemsk. w mon. konw.	200 zł. — ct	
2.	4 % „ „ „ „ „ „ w wal. aust.	1.500 „ — „	
3.	4½ % „ „ „ „ „ „ „ „ „	11.500 „ — „	
4.	4 % książeczka gal. Banku krajowego . . .	91 „ 63 „	13.291 „ 63 „
	Suma stanu czynnego . . .		13.584 zł. 08 ct.
Stan bierny			— „ — „
Czysty stan czynny			13.584 zł. 08 ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890			12.972 „ 88 „
okazuje się **przyrost** majątku o			**611 zł. 20** ct.
a mianowicie przybyło w efektach		596 zł. 70 ct.	
„ „ gotówce		14 „ 50 „	
czysty przyrost jak wyżej			611 zł. 20 ct.

Uwaga. Dopóki fundacya nie wejdzie w życie, fruktyfikuje się wszelkie dochody na rzecz majątku zarodowego. Wykazany wyżej zapas w gotówce 292 zł. 45 ct. sfruktyfikowano też w roku 1892 na rzecz tegoż majątku.

XVI. Fundusz ś. p. Maryi de Prez Jędrzejowiczowej.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione	163	09	163	09		
		Gotówka pobrana z majątku obrotowego . .	161	09	161	09		
		Suma dochodów . .	324	18	324	18		
	2	**Zapas z początkiem roku 1891.:**						
		a) w gotówce . . . — zł. —½ zł.						
		b) w efektach . . . 7.623 „ 72 „	—	—	7.623	72½		
		Razem . . .	—	—	7.947	90½	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . .	161	09	161	09		
	2	**Zapas z końcem roku 1891.:**						
		a) w gotówce . . . — zł. —½ ct.						
		b) w efektach . . . 7.786 „ 81 „	—	—	7.786	81½		
		Razem . . .	—	—	7.947	90½	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . — zł. —½ ct.

b) w efektach:

1. 4½% listy zast. gal. Towarz. kred. ziemsk. .		2.300 zł.	— ct.	
2. 4½% obligacye gal. pożycz. kraj. z roku	1883	4.000 „	— „	
3. 4½% „ „ „ „ „	1884	1.000 „	— „	
4. 4½% „ „ „ „ „	1885	300 „	— „	
5. 4½% „ „ „ „ „	1889	100 „	— „	
6. 4% książeczki galic. Banku krajowego .		86 „	81 „	7.786 „ 81 „
Suma stanu czynnego				7.786 zł. 81½ ct.
Stan bierny:				— „ — „
Czysty stan czynny				7.786 zł. 81½ ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890				7.623 „ 72½ „
okazuje się przyrost majątku w efektach				163 zł. 09 ct.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majatek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% listów zast. gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego . . 103 zł. 50 ct.						
		b) od 4½% obligacyj galic. pożyczki krajowej z r. 1883 180 „ — „						
		c) od 4½% obligacyj galic. pożyczki krajowej z r. 1884 45 „ — „						
		d) od 4½% obligacyj galic. pożyczki krajowej z r. 1885 13 „ 50 „						
		Razem . . 342 zł. — ct.						
		od tego odsetki bierne . — „ 34 „						
		czysty dochód	341	66	341	66		
	2	Zapas z początkiem roku 1891 w gotówce . .	—	—	161	09		
		Razem . . .	—	—	502	75	—	—
		Wydatki.						
	1	Dożywocia trzech wiekowych kobiet	260	—	260	—		
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego . .	161	09	161	09		
		Suma wydatków . .	421	09	421	09		
	4	Zapas z końcem roku 1891 w gotówce . . .	—	—	81	66		
		Razem . . .	—	—	502	75	—	—

Uwaga. Zapas ostateczny majątku obrotowego w gotówce 81 zł. 66 sfruktyfiowano w roku 1892 na rzecz majątku zarodowego fundacyi.

XVII. Fundusz pomnika Agenora hr. Gołuchowskiego.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody						
	1	Efekta zakupione	1.614	90	1.614	90		
	2	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% obligacyj pożycz. kraj. 927 zł. — ct.						
		b) od 4½% listów zast. Banku kraj. 733 „ 50 „						
		Razem . 1.660 zł. 50 ct.						
		od tego odsetki bierne . . 25 „ 60 „						
		czysty dochód .	1.634	90	1.634	90		
		Suma dochodów .	3.249	80	3.249	80		
	3	Zapas z początkiem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . 812 zł. 25 ct.						
		b) w efektach . . . 36.134 „ 85 „	—	—	36.947	10		
		Razem . .	—	—	40.196	90	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . .	1.598	90	1.598	90		
	2	Zapas z końcem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . 848 zł. 25 ct.						
		b) w efektach . . . 37.749 „ 75 „	—	—	38 598	—		
		Razem . . .	—	—	40.196	90	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . 848 zł. 25 ct.

b) „ efektach:

1. 4½% obligacye galic. pożyczki kraj. z roku 1883. 20.600 zł. — ct.
2. 4½% listy zast. galic. Banku krajowego . . 17.100 „ — „
3. 4% książeczki „ „ „ . . . 49 „ 75 „ 37.749 „ 75 „

Suma stanu czynnego . . 38.598 zł. — ct.

Stan bierny: . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **38.598** zł. — ct.

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890 . . . . . 36.947 „ 10 „

okazuje się **przyrost majątku o** . . . . . **1.650 zł. 90 ct.**

a mianowicie: przybyło w efektach . . . . 1.614 zł. 90 ct.

„ w gotówce . . . . 36 „ — „

Czysty przyrost jak wyżej . . . **1.650 zł. 90 ct.**

Uwaga. Za wykazaną jako zapas ostateczny gotówkę 848 zł. 25 ct. zakupiono w roku 1892 efekta.

LW. 36.979/1892.

XVIII. Fundacya Sandecka „Dom roboczy“.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% listów zastaw. galic. Towarzystwa kiedytowego ziemskiego . 220 zł. 50 ct.						
		b) od 4½% obligacyj galic. pożyczki kraj. z roku 1883. . 513 „ — „						
		c) od 4½% obligacyj galic. pożyczki kraj. z roku 1885. . 229 „ 50 „						
		d) od 4½% listów zast. Banku krajowego . . . . 83 „ 25 „						
		Razem 1.046 zł. 25 ct.						
		od tego odsetki bierne . 8 „ — „						
		czysty dochód .	1.038	25	1.038	25		
	2	Efekta zakupione	514	50	514	50		
		Suma dochodów . .	1.552	75	1.552	75		
	3	Zapas z początkiem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . 517 zł. 50½ ct						
		b) w efektach . . . 23.068 „ 09 „	—	—	23.585	59½	—	
		Razem . .	—	—	25.138	34½	—	—

XVIII. Fundacya Sandecka „Dom roboczy“.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . .	509	50	509	50		
	2	**Zapas** z końcem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . 1.046 zł. 25½ ct.						
		b) w efektach . . . 23.582 „ 59 „	—	—	24.628	84½		
		Razem . . .	—	—	**25.138**	**34½**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce			1.046 zł. 25½ ct.
b) w efektach:			
1. 4½% listy zast. galic. Towarzystwa kred. ziemsk.	4.900 zł.	— ct.	
2. 4½% obligacye galic. pożyczki kraj. z roku 1883.	11.400 „	— „	
3. 4½% „ „ „ „ „ 1885.	5.100 „	— „	
4. 4½% listy zastawne Banku krajowego . .	2.100 „	— „	
5. 4% książeczka Banku krajowego . . .	82 „	59 „	23.582 „ 59 „
Suma stanu czynnego . . .			24.628 zł. 84½ ct.
Stan bierny:			— „ — „
Czysty stan czynny			**24.628 zł. 84½ ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890.			23.585 „ 59½ „
okazuje się **przyrost** majątku o			**1.043 zł. 25 ct.**
a mianowicie: przybyło w gotówce . .	528 zł.	75 ct.	
„ w efektach . .	514 „	50 „	
Czysty przyrost jak wyżej . .			**1.043 zł. 25 ct.**

Uwaga. Dopóki fundacya na założenie „Domu roboczego“ w Sączu nie będzie mogła wejść w życie, powiększa się majątek zarodowy kapitalizowaniem wszelkiej rozporządzalnej gotówki, więc też i wykazany wyżej zapas ostateczny w gotówce 1.046 zł. 25½ ct. użyty został w roku 1892. na zakupno efektów.

LW. 36 817/1892.

XIX. Fundacya Teresy z hr. Stadnickich hr. Weissenwolff dla obłąkanych ozdrowieńców.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Zapas z początkiem roku 1891 w efektach . .	—	—	1.806	01		
		Razem . .	—	—	**1.806**	**01**	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapas z końcem roku 1891 w efaktach . . .	—	—	1.806	01		
		Razem . . .	—	—	**1.806**	**01**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. 5% obligacye indemnizacyjne	1.350 zł. — ct.		
2. 4½% listy zastawne Banku krajowego . . .	400 „ — „		
3. 4% książeczka Banku krajowego . . .	56 „ 01 „	1 806 zł.	01 ct.
Stan bierny:	. . . .	— „	— „
Czysty stan czynny	. . .	**1.806 zł.**	**01** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890.	. . . .	1.806 „	01 „
okazuje się **iż stan majątku został niezmieniony**		— zł.	— ct.

XIX. Fundacya Teresy z hr. Stadnickich hr. Weissenwolff dla obłąkanych ozdrowieńców.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 5% obligacyj indemnizacyjnych . . . . . 63 zł. 78 ct.						
		b) od 4½% listów zastawn. Banku krajowego . . . . . 18 „ — „	81	78	81	78		
	2	Gotówka za spieniężone efekta . 68 zł. 92 ct.						
		od tego na zakupno efektów . 47 „ 25 „						
		czysty dochód . .	21	67	21	67		
		Suma dochodów . . .	103	45	103	45		
	3	**Zapas z końcem roku 1891 w efektach . .**	—	—	79	14		
		Razem . . .	—	—	**182**	**59**	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcia dla ozdrowieńca za rok 1890 i 1891. .	94	50	47	25	47	25
	2	Efekta spieniężone. . . . 68 zł. 92 ct.						
		od tego zakupione . . . 47 „ 25 „						
		czysty wydatek . .	21	67	21	67		
	3	Zaliczka zwrócona fund. hr. Weissenwolffowej „dla dotkniętych wielką chorobą“	21	67	21	67	—	—
		Suma wydatków . . .	137	84	90	59	47	25
	4	Zapas z końcem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . . 34 zł. 53 ct.						
		b) w efektach . . . . 57 „ 47 „	—	—	92	—	—	—
		Razem . .	—	—	**182**	**59**	—	—

Uwaga. Wykazany wyżej zapas ostateczny w gotówce 34 zł. 53 ct. przeniesiono w roku 1892. do majątku zarodowego i na rzecz tegoż majątku sfruktyfikowano; zaś z wykazanego zapasu w efektach 54 zł. 47 ct. ulokowanego na książeczce Banku krajowego, część w kwocie 47 zł. 25 ct. (wysokość nadanego za rok 1891. wsparcia) przeznaczoną jest na wypłatę wsparcia za rok 1891.

XX. Fundacya śp. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan gmin Hołhocze, Dobrowody, Wierzbów, Wolica i Zastawce.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . 1.761 zł. 60 ct.						
		od tego spieniężone . . 1.500 „ — „						
		rzeczywiste przykupno	261	60	261	60		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego . .	208	45	208	45		
		Suma dochodów	470	05	470	05		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1891. w efektach .	—	—	23.666	13		
		Razem . . .	—	—	**24 136**	**18**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . 1.758 zł. 45 ct.						
		od tego za spieniężone efekta 1.550 „ — „						
		czysty wydatek	208	45	208	45		
	2	Efekta wydane do winkulacyi . 1.000 zł. — ct.						
		od tego pobrane z winkulacyi 1.000 „ — „						
		czysty wydatek .	—	—	—	—		
		Suma wydatków .	208	45	208	45		
	3	**Zapas** z końcem roku 1891. w efektach .	—	—	23 927	73		
		Razem . .	—	—	**24.136**	**18**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1.	4½% listy zast. galic. Towarzystwa kred. ziemsk.	10 100 zł. — ct.	
2.	4½% obligacye galic. pożyczki kraj. z roku 1883.	1.200 „ — „	
3.	4½% listy zastawne Banku krajowego . .	12.500 „ — „	
4.	4% książeczki Banku krajowego . . .	127 „ 73 „	23.927 zł. 73 ct.
Stan bierny:			— „ — „
Czysty stan czynny			**23.927 zł. 73 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890.			23.666 „ 13 „
okazuje się **przyrost** majątku w efektach o			**261 zł. 60 ct.**

XX. Fundacya śp. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan gmin Hołhocze, Dobrowody, Wierzbów, Wolica i Zastawce.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% listów zastawn. galic Towarzystwa kredyt. ziemsk. 21 zł — ct.						
		b) od 4½% listów zastaw. galic. Towarzystwa kredyt. ziemsk. 432 „ — „						
		c) od 4½% obligacyj galic. pożyczki krajowej z roku 1883. 54 „ — „						
		d) od 4½% listów zastaw. Banku krajowego . . . . 558 „ — „						
		e) od 4% książeczek Banku kraj. 19 „ 44 „						
		razem . 1.084 zł. 44 ct.						
		od tego odsetki bierne . . 1 „ 50 „						
		czysty dochód . .	1.082	94	1.082	94		
	2	Gotówka otrzymana za spieniężone efekta . . . . 933 zł. 28 ct.						
		od tego wydana na zakupno efektów . . . . 556 „ 50 „						
		czysty dochód . .	376	78	376	78		
		Suma dochodów . . .	1.459	72	1.459	72		
	3	Zapas z początkiem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . 135 zł. 95½ ct.						
		b) w efektach . . . 906 „ 28 „	—	—	1.042	23½		
		Razem . . .	—	—	2.501	95½	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcia włościanom gmin Hołhocze itd. . .	833	78	833	78		
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego . .	208	45	208	45		
	3	Efekta wydane do spieniężenia . 933 zł. 28 ct.						
		od tego zakupione . . 556 „ 50 „						
		czysty wydatek . .	376	78	376	78		
		Suma wydatków . . .	1.419	01	1.419	01		
	4	Zapas z końcem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . 553 zł. 44½ ct.						
		b) w efektach . . . 529 „ 50 „	—	—	1.082	94½		
		Razem . . .	—	—	2.501	95½	—	—

Uwaga. Przypadające od efektów majątku zarodowego odsetki, lokuje się tymczasowo aż do miesiąca marca roku następnego, poczem z uzyskanej gotowizny ⅘ części rozdaje się tytułem zapomóg pomiędzy zubożałych włościan gmin Hołhocze, Dobrowody, Wierzbów, Wolica i Zastawce, zaś ⅕ część fruktyfikuje się na rzecz majątku obrotowego. Rozdawnictwem zapomóg zajmuje się osobna Komisya w myśl statutu utworzona pod nadzorem Wydziału powiatowego w Podhajcach.

Wykazany wyżej zapas ostateczny w gotówce 553 zł. 44½ ct. i w efektach 556 zł. 50 ct. użyto w roku 1892. na cele fundacyi (patrz LW. 16.002/1892).

LW. 36.963/1892.

XXI. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz I. „ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach“.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Kubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . . . 600 zł. — ct. od tego spieniężone . . . . 7 „ 80 „						
		rzeczywiste przykapno . .	592	20	592	20		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego . . .	588	—	588	—		
		Suma dochodów . .	1.180	20	1.180	20		
	3	Zapas z początkiem roku 1891 w efektach . .	—	—	20 317	10		
		Razem	—	—	**21.497**	**30**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 595 zł. 80 ct. od tego za spieniężone efekta . 7 „ 80 „						
		czysty wydatek . .	588	—	588	—		
	2	Zapas z końcem roku 1891 w efektach . . .	—	—	20.909	30		
		Razem	—	—	**21.497**	**30**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. $4^1/_2\%$ obligacye galic. pożyczki kraj. z roku 1884	1 000 zł. — ct.		
2. $4^1/_2\%$ listy zastawne Banku krajowego . .	19.900 „ — „		
3. 4% książeczka Banku krajowego . . .	9 „ 30 „	20.909 zł.	30 ct.
Stan bierny		— „	— „
Czysty stan czynny		**20.909 zł.**	**30** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890.		20.317 „	10 „
okazuje się **przyrost majątku w efektach** o		**592 zł.**	**20** ct.

XXI. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz I. „ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach“.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% obligacyj pożyczki krajowej z roku 1884 . . . 45 zł. — ct.						
		b) 4½% listów zastawnych Banku krajowego . . . . 895 „ 50 „						
		razem . 940 zł. 50 ct						
		od tego odsetki bierne . 6 „ 98 „						
		czysty dochód . .	933	52	933	52		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1891. w gotówce . .	—	—	588	—		
		Razem . .	—	—	**1.521**	**52**	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcia dla dwóch wdów po adwokatach po 360 zł	720	—	720	—		
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego . .	588	—	588	—		
		Suma wydatków . .	1.308	—	1.308	—		
	3	**Zapas** z końcem roku 1891 w gotówce . .	—	—	213	52		
		Razem . .	—	—	**1.521**	**52**	—	—

Uwaga. Wykazany zapas ostateczny w gotówce 213 zł. 52 ct., sfruktyfikowano w roku 1892. na rzecz majątku zarodowego w myśl listu fundacyjnego.

XXII. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz II. „ku wspieraniu artystów i literatów“.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Kapitał hipotekowany do zwrotu od Kasyna miejskiego	20.000	—	—	—	20.000	—
	2	Efekta zakupione	271	40	271	40	—	—
	3	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	270	—	270	—	—	—
		Suma dochodów	20.541	40	541	40	20.000	—
	4	**Zapas** z początkiem roku 1891	—	—	—	—	—	—
		Razem	—	—	541	40	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów	270	—	270	—	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1891 w efektach	—	—	271	40	—	—
		Razem	—	—	541	40	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w efektach:

1. 4½% listy zastawne Banku krajowego	200 zł. — ct.	
2. 4% książeczka Banku krajowego	71 „ 40 „	271 zł. 40 ct.
b) Należytość czynna: kapitał hipotekowany do zwrotu od Kasyna miejskiego we Lwowie		20.000 „ — „
Suma stanu czynnego		20.271 zł. 40 ct.
Stan bierny:		— „ — „
Czysty stan czynny		**20.271 zł. 40 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890		20.000 „ — „
okazuje się **przyrost** majątku w efektach o		**271 zł. 40 ct.**

Uwaga. W myśl życzenia ś. p. fundatora spieniężono w roku 1885 efekta imiennej wartości 20.000 zł. i wypożyczono Reprezentacyi Kasyna miejskiego we Lwowie; kapitał w gotówce takiejże wysokości, zabezpieczony aktem notaryalnym na realności Nr. 962 Dz. I. we Lwowie.

XXII. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz II. „ku wspieraniu artystów i literatów“.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki:						
		a) 6% od wypożyczonego kapitału Kasyna miejskiemu we Lwowie . 1.200 zł. — ct.						
		b) od 4½% listów zastawnych Banku krajowego . . . 9 „ — „						
		razem . . 1.209 zł. — ct.						
		od tego odsetki bierne . . 2 „ 32 „						
		czysty dochód	1.206	68	1.206	68		
	2	Zapas z początkiem roku 1891 w gotówce . .	—	—	375	—		
		Razem	—	—	**1.581**	**68**	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcia dla jednego literata i jednego artysty po 280 zł	560	—	560	—		
	2	Stypendya dla dwóch artystek:						
		a) należytość zaległa . . . . 105 zł.						
		b) „ bieżąca . . . . 420 „	525	—	525	—		
	3	Rozmaite wydatki	—	67	—	67		
	4	Gotówka wydana do majątku zarodowego . .	270	—	270	—		
		Suma wydatków . .	1.355	67	1.355	67		
	5	Zapas z końcem roku 1891 w gotówce . . .	—	—	226	01		
		Razem . . .	—	—	**1.581**	**68**	—	

Uwaga. Wykazany wyżej zapas ostateczny w gotówce 226 zł. 01 ct., sfruktyfikowano w r. 1892 na rzecz majątku zarodowego, w myśl aktu fundacyjnego.

LW. 36.981/1892.

XXIII. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz III. „ku popieraniu celów galic. Towarzystwa muzycznego we Lwowie“.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione	47	40	47	40		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego . .	47	40	47	40		
		Suma dochodów . .	94	80	94	80		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1891 w efektach . .	—	—	20.317	10		
		Razem . . .	—	—	**20.411**	**90**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . .	47	40	47	40		
	2	**Zapas** z końcem roku 1891 w efektach . . .	—	—	20.364	50		
		Razem . . .	—	—	**20.411**	**90**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. $4^1/_2$% obligacye galic. pożyczki kraj. z r. 1883	1.000 zł	— ct.		
2. $4^1/_2$% listy zastawne Banku krajowego . .	19.300 „	— „		
3. 4% książeczka Banku krajowego . . .	64 „	50 „	20.364 zł.	50 ct.
Stan bierny:			— „	— „
Czysty stan czynny			**20.364 zł.**	**50** ct.
W porównaniu z takimże stanem z końcem roku 1890			20.317 „	10 „
okazuje się **przyrost** majątku w efektach o			**47 zł**	**40** ct.

XXIII. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz III. „ku popieraniu celów galic. Towarzystwa muzycznego we Lwowie“.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów: *a)* od 4½% obligacyj galic. pożyczki krajowej z roku 1883 . . . 45 zł. — ct. *b)* 4½% listów zast. Banku kraj. 868 „ 50 „	913	50	913	50		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1891 w gotówce . .	—	—	473	—		
		Razem . .		—	**1.386**	**50**	—	—
		Wydatki.						
	1	Subwencya dla galicyjskiego Towarzystwa muzycznego we Lwowie	859	52	859	52		
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego . .	47	40	47	40		
		Suma wydatków . .	906	92	906	92		
	3	**Zapas** z końcem roku 1891 w gotówce . . .	—	—	479	58		
		Razem . .	—	—	**1.386**	**50**	—	—

Uwaga. Wykazany wyżej zapas ostateczny w gotówce 479 zł. 58 ct., użytym został w roku 1892 częściowo na wypłatę subwencyi galic. Towarzystwa muzycznego we Lwowie; częściowo zaś przeniesiony do majątku zarodowego w myśl listu fundacyjnego i na rzecz tegoż majątku sfruktyfikowany.

XXIV. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz IV. „ku wspieraniu ubogich sług prywatnych“.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . 1.561 zł. 61 ct. od tego spieniężone . . 1.100 „ — „						
		rzeczywiste przykupno . .	461	61	461	61		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego .	444	31	444	31		
		Suma dochodów .	905	92	905	92		
	3	Zapas z początkiem roku 1891. w efektach . .	—	—	20.226	35		
		Razem . . .	—	—	**21.132**	**27**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . . 1.544 zł. 31 ct. od tego za spieniężone efekta 1.100 „ — „						
		czysty wydatek . . .	444	31	444	31		
	2	Zapas z końcem roku 1891. w efektach . .	—	—	20.687	96		
		Razem . . .	—	—	**21.132**	**27**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1.	6% obligacye galic. pożyczki krajowej z roku	1873.	14 100 zł.	— ct.	
2.	4½% „ „ „ „ „	1883.	1.300 „	— „	
3.	4½% „ „ „ „ „	1885.	200 „	— „	
4.	4½% „ „ „ „ „	1888.	1.100 „	— „	
5.	4½% listy zastawne Banku krajowego . .		500 „	— „	
6.	5% węgierska Renta państwowa papierowa .		3.400 „	— „	
7.	4% książeczka Banku krajowego . . .		87 „	96 „	20 687 zł. 96 ct.
Stan bierny					— „ — „
Czysty stan czynny					**20.687 zł. 96 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890.					20.226 „ 35 „
okazuje się **przyrost** majątku w efektach o					**461 zł. 61 ct.**

XXIV. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz IV. „ku wspieraniu ubogich sług prywatnych“.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 6% obligacyj galic. pożyczki krajowej z roku 1873. 894 zł. — ct.						
		b) od 4½% obligacyj galic. pożyczki krajowej z roku 1883. 58 „ 50 „						
		c od 4½% obligacyj galic. pożyczki krajowej z roku 1885. 9 „ — „						
		d) od 4½% obligacyj galic. pożyczki krajowej z roku 1888. 13 „ 50 „						
		e) 4½% listów zast. Banku krajowego . . . . 22 „ 50 „						
		f) od 5% węgierskiej Renty państwowej papierowej . 170 „ — „						
		razem . 1.167 zł. 50 ct.						
		od tego odsetki bierne . 5 „ 01 „						
		czysty dochód . .	1.162	49	1.162	49		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1891. w gotówce . .	—	—	444	31		
		Razem . . .	—	—	**1.606**	**80**	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcia	1.090	—	1.090	—		
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego . .	444	31	444	31		
		Suma wydatków .	1.534	31	1.534	31		
	3.	**Zapas** z końcem roku 1891. w gotówce . .	—	—	72	49		
		Razem . . .	—	—	**1.606**	**80**	—	—

Uwaga. Wykazany wyżej zapas ostateczny w gotówce 72 zł. 49 ct. przeniesiono w roku 1892. do majątku zarodowego i na rzecz tegoż majątku sfruktyfikowano w myśl aktu fundacyjnego.

XXV. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz V. „posagowy dla ubogich dziewcząt służących“.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . 334 zł. 10 ct. od tego spieniężone . . 300 „ — „						
		rzeczywiste przykupno	34	10	34	10		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego . .	29	—	29	—		
		Suma dochodów . .	63	10	63	10		
	3	Zapas z początkiem roku 1891 w efektach . .	—	—	10.201	65		
		Razem . . .	—	—	**10.264**	**75**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . 329 zł. od tego za spieniężone efekta . . 300 „						
		czysty wydatek . .	29	—	29	—		
	2	Zapas z końcem roku 1891 w efektach . .	—	—	10.235	75		
		Razem . . .	—	—	**10.264**	**75**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1.	6% obligacye galic. pożyczki kraj. z roku 1873.	6.500 zł. — ct.	
2.	4½% „ „ „ „ „ 1883.	400 „ — „	
3.	5% węgierska renta papierowa . . .	3.300 „ — „	
4.	4% książeczka wkładkowa Banku krajowego .	35 „ 75 „	10.235 zł. 75 ct.
Stan bierny			— „ — „
Czysty stan czynny			**10.235 zł. 75 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890.			10.201 „ 65 „
okazuje się **przyrost** majątku w efektach o			**34 zł. 10 ct.**

XXV. Fundacya ś. p. Dr. Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz V. „posagowy dla ubogich dziewcząt służących“.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 6% obligacyj galic. pożyczki krajowej z roku 1873. . . . 408 zł. — ct.						
		b) od 4½% obligacyj galic. pożyczki krajowej z roku 1883 4 „ 50 „						
		c) od 5% węg. renty papierowej 165 „ — „						
		razem . . 577 zł. 50 ct.						
		od tego odsetki bierne . . — „ 07 „						
		czysty dochód . . .	577	43	577	43	—	—
	2	Efekta zakupione: ulokowano na odrębne książeczki gal. Kasy oszczędności posagi dla dwóch dziewcząt wylosowane w roku 1891 523 zł. 50 ct.						
		od tego zwrot . . 26 „ 16 „						
		czysty dochód . .	497	34	497	34	—	—
		Suma dochodów . . .	1.074	77	1.074	77	—	—
	3	Zapas z początkiem roku 1891:						
		a) w gotówce . . 29 zł. — ct.						
		b) w efektach . . 261 „ 25 „	—	—	290	25	—	—
		Razem . .	—	—	**1.365**	**02**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana jako dwa posagi przyznane dziewczętom — ulokowana tymczasowo na osobne książeczki gal. Kasy oszczęd. we Lwowie 497 zł. 34 ct.						
		5% odsetki od tychże posagów wypłacono uprawnionym dziewczętom przy losowaniu na rękę . . . 26 „ 16 „	523	50	523	50	—	—
	2	Trzy posagi ulokowane na osobne książeczki galic. Kasy oszczędności we Lwowie — do wydania uprawnionym, należytość zaległa . 261 zł. 25 ct.						
		należyt. bieżąca — dwa po 261·75 zł. 523 „ 50 „						
		razem . 784 zł. 75 ct.						
		od tego zwroty . . . . 26 „ 16 „						
		czysty wydatek . . .	758	59	248	67	509	92
	3	Gotówka wydana do majątku zarodowego . .	29	—	29	—	—	—
		Suma wydatków . . .	1.311	09	801	17	509	92
	4	Zapas z końcem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . . 53 zł. 93 ct.						
		b) w efektach . . . . 509 „ 92 „	—	—	563	85	—	—
		Razem . . .	—	—	**1.365**	**02**	—	—

Uwaga. Potrąciwszy od wykazanego zapasu ostatecznego w kwocie . . . . . 563 zł. 85 ct.
niepodniesione dotąd posagi:
a) posag Pauliny Kuźmiaciewicz, ulokowany na książeczkę gal. Kasy oszcz. Nr. 24.824/90 261 zł. 25 ct.
b) „ Antoniny Bochenek, „ „ „ „ „ „ Nr. 1.529/91 248 „ 67 „ 509 „ 92 „
pozostaje reszta zapasu ostatecznego w gotówce . . . . . 53 zł. 93 ct.
którą w myśl listu fundacyjnego przeniesiono w r. 1892 do majątku zarodowego i na rzecz tego majątku sfruktyfikowano.

LW. 36.984/1892.

XXVI. Fundacya ś. p. Dra Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“.

Fundusz VI. „ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła“.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . . . 204 zł. 59 ct. od tego efekta spieniężone 3 „ 48 „						
		rzeczywiste przykupno . .	201	11	201	11		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego	195	12	195	12		
		Suma dochodów . .	396	23	396	23		
	3	Zapas z początkiem roku 1891 w efektach . . .	—	—	13.033	93		
		Razem	—	—	**13.430**	**16**		
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . . 203 zł. 19 ct. od tego za spieniężone efekta . . 8 „ 07 „						
		czysty wydatek	195	12	195	12		
	2	Zapas z końcem roku 1891 w efektach	—	—	13.235	04		
		Razem	—	—	**13.430**	**16**		

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. 4% węgierska renta złota	7 900	zł.	—	ct.
2. 5% „ „ papierowa	100	„	—	„
3. 5% austryacka „ „	5.000	„	—	„
4. 4½% listy zast. Banku krajowego . . .	200	„	—	„
5. 4% książeczka galic. Kasy oszczędności .	35	„	04	„
			13.235 zł.	04 ct.
Stan bierny			— „	— „
Czysty stan czynny			**13.235** zł.	**04** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890			13.033 „	93 „
okazuje się **przyrost** majątku w efektach			**201** zł.	**11** ct.

XXVI. Fundacya ś. p. Dra Józefa Kazimierza dw. im. Malinowskiego imienia „Najjaśniejszego Pana“,

Fundusz VI. „ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła“.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% węgierskiej renty złotej 364 zł. 98 ct.						
		b) od 5% „ renty papierowej 5 „ — „						
		c) od 5% austryac. „ „ 250 „ — „						
		a) od 4½% listów zast. Banku kraj. 9 „ — „						
		razem 628 zł. 98 ct.						
		od tego odsetki bierne 2 „ 32 „						
		czysty dochód . . .	626	66	626	66		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1891 w gotówce . .	—	—	285	12		
		Razem . . .	—	—	**911**	**78**	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcia dla dziewięciu chłopców uczących się rzemiosła:						
		a) należytość zaległa . . . 90 zł. — ct.						
		b) „ bieżąca . . . 540 „ — „	630	—	600	—	30	—
	2	Gotówka wydana do majątku obrotowego . . .	195	12	195	12	—	—
	3	Rozmaite wydatki . . . . 179 zł. 32 ct.						
		od tego rozmaite dochody . . 178 „ 54 „						
		czysty wydatek	—	78	—	78	—	—
		Suma wydatków .	825	90	795	90	30	—
	4	**Zapas** z końcem roku 1891 w gotówce . . .	—	—	115	88	—	—
		Razem . . .	—	—	**911**	**78**	—	—

Uwaga. Potrąciwszy od wykazanego wyżej zapasu ostatecznego w gotówce 115 zł. 88 ct.
zaległość bierną (niepodniesioną w roku 1891 jedną półroczną ratę wsparcia) w kwocie . . . . . 30 „ — „
okazuje się **czysty zapas** majątku obrotowego w gotówce . . **85** zł. 88 ct.
który w myśl listu fundacyjnego przeniesiono w roku 1892 do majątku zarodowego i na rzecz tegoż majątku sfruktyfikowano.

LW. 36.985/1892.

XXVII. Fundacya Karola Beliny Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej imienia J. I. Kraszewskiego.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% listów zast. galic. Tow. kredytowego ziemskiego . 90 zł. — ct.						
		b) od 4½% listów zast. galic. Banku krajowego . . . . . 45 „ — „	135	—	135	—		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . . . 60 zł. — ct.						
		b) w efektach . . . . . 3.081 „ 42 „	—	—	3.141	42		
		Razem . . .	—	—	**3.276**	**42**	—	—
		Wydatki.						
	1	Dożywocie Klementyny z Kobrów Starzewskiej . . . . . 142 zł. 50 ct.						
		od tego nadpłacona rata dożywocia za I. półrocze 1891 . 7 „ 50 „						
		czysty wydatek .	135	—	135	—		
	2	**Zapas** z końcem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . . . 60 zł. — ct.						
		b) w efektach . . . . . 3.081 „ 42 „	—	—	3.141	42		
		Razem . . .	—	—	**3.276**	**42**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . 60 zł. — ct.

b) w efektach:

1. 4½% listy zast. gal. Towarzystwa kred. ziemsk.	1.000 zł. — ct.		
2. 4½% listy zastawne galic. Banku krajowego	2.000 „ — „		
3. 4% książeczka galicyjskiego Banku krajowego	81 „ 42 „	3.081 „ 42 „	
Suma stanu czynnego . . .		3.141 zł. 42 ct.	
Stan bierny		— „ — „	
Czysty stan czynny		**3.141 zł. 42 ct.**	
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890		3.141 „ 42 „	
okazuje stan majątku **niezmieniony**		— zł. — ct.	

Uwaga. Pozostały z końcem roku 1891 zapas gotówki przeznaczony jest na wypłatę dożywocia w I-szem półroczu 1892; dożywocie to zmniejszono w roku 1891 z kwoty 150 zł. na kwotę 135 zł., a to z powodu mniejszych dochodów fundacyi wskutek konwersyi 5% listów zast. kredytowych na 4½%-owe. (Patrz LW. 26.926/1891). **Fundacya wejdzie w życie dopiero po śmierci dożywotniczki.**

LW. 36.986/1892.

XXVIII. Fundacya imienia Antoniego Schiffnera.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	ct.	Uiszczenie zł	ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione	24	—	24	—		
	2	A. Schiffner złożył niespotrzebowaną gotówkę na rzecz fundacyi	24	—	24	—		
		Suma dochodów .	48	—	48	—		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1891. w efektach . .	—	—	1.681	85		
		Razem . . .	—	—	1.729	85	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . .	24	—	24	—		
	2	**Zapas** z końcem roku 1891. w efektach . .	—	—	1.705	85		
		Razem . . .	—	—	1.729	85	—	—

Stan majątku obrotowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: a) zapas kasowy w efektach:

1. $4^1/_2$ % listy zastawne gal. Towarzystwa kredyt. ziemsk.	1.600 zł. — ct.		
2. los miasta Krakowa	20 „ — „		
3. 4% książeczka Banku krajowego	85 „ 85 „	1.705 zł.	85 ct.
Stan bierny		— „	— „
Czysty stan czynny		1.705 zł.	85 ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890.		1.681 „	85 „
okazuje się **przyrost** majątku w efektach		24 zł.	— ct.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
		Zapas z początkiem roku 1891.	—	—	—	—		
		Razem . . .	—	—	—	—	—	—
		Wydatki.						
		Zapas z końcem roku 1891.	—	—	—	—		
		Razem . .	—	—	—	—	—	—

Uwaga. Kupony od efektów pobiera wprost A. Schiffner na cele fundacyi.

LW. 36.987/1892.

XXIX. Fundacya Maryi Mochnackiej dla czterech ubogich ciemnych.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
		Zapas z początkiem roku 1891. w efektach . .	—	—	4.494	35	—	—
		Wydatki.						
		Zapas z końcem roku 1891. w efektach . .	—	—	4.494	35	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. $4^1/_2$% listy zastaw. galic. Towarzystwa kredyt. ziemsk.	4.400 zł. — ct.		
2. 4% książeczka galic. Kasy oszczędności . . .	61 „ 35 „		
3. 4% „ Banku krajowego	33 „ — „	4.494 zł.	35 ct.
Stan bierny:		— „	— „
Czysty stan czynny		4.494 zł.	35 ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890.		4.494 „	35 „
okazuje się że stan majątku pozostał niezmieniony		— zł.	— ct.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od 4½% listów zastawnych galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego . . .	198	—	198	—	—	—
	2	Zapas z początkiem roku 1891.	—	—	102	—	—	—
		Razem . . .	—	—	**300**	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcia dla czterech ubogich ciemnych po 50 zł.	200	—	125	—	75	—
	2	Zapas z końcem roku 1891. w gotówce . .	—	—	175	—	—	—
		Razem . . .	—	—	**300**	—	—	—

Uwaga. Potrąciwszy od wykazanego wyżej zapasu ostatecznego w gotówce . . 175 zł. — ct.
zaległą należytość bierną (jedno wsparcie w kwocie 50 zł. i część drugiego
w kwocie 25 zł.) . . . . . 75 „ — „
okazuje się **reszta pozostałego zapasu** w kwocie . . . . . **100** zł. — ct.
która przeznaczoną jest na wypłatę półrocznych rat wsparć, zapadłych dnia 1. stycznia 1892. roku.

XXX. Fundacya Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan w Galicyi.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	**Stan** od roku 1884 **niezmieniony**, mianowicie: *a)* 5% renta papierowa jednolitego skonsolidowanego długu państwa, opiewająca na walutę austryacką . . . 32.900 zł. — ct. *b)* 4% książeczka galicyjskiej Kasy oszczędności na . . 68 „ 73 „						
		Ogółem w efektach imiennej wartości .	—	—	**32.968**	**73**	—	—
		B. Majątek obrotowy.						
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów: *a)* od 5% obligacyj jednolitego długu państwa . . . 1.381 zł. 80 ct. *b)* od 4% książeczek galic. Banku krajowego . . . 18 „ 56 „	1.400	36	1.400	36		
	2	Gotówka za spieniężone efekta . 1.392 zł. 67 ct. od tego wydano na zakupno efektów . . . 1.066 „ 80 „						
		czysty dochód . .	325	87	325	87		
		Suma dochodów .	1.726	23	1.726	23		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1891 w efektach . .	—	—	1.392	67		
		Razem . .	—	—	**3.118**	**90**		—
		Wydatki.						
	1	Zapomogi zubożałym włościanom powiatu Rohatyńskiego	1.411	23	1.411	23		
	2	Efekta spieniężone . . . 1.392 zł. 67 ct. od tego zakupione . . 1.066 „ 80 „						
		czysty wydatek .	325	87	325	87		
		Suma wydatków .	1.737	10	1.737	10		
	3	**Zapas** z końcem roku 1891: *a)* w gotówce . . . 315 zł. — ct. *b)* „ efektach w 4% książeczkach Banku krajowego . . 1.066 „ 80 „	—	—	1.381	80		
		Razem . . .	—	—	**3.118**	**90**	—	—

Uwaga. Odsetki od wyżej wykazanych obligacyj, lokuje się w ciągu roku aż do terminu rozdawnictwa zapomóg w roku następnym. — Powstały tym sposobem zapas ostateczny majątku obrotowego w książeczkach Banku krajowego na 1.066 zł. 80 ct. wraz z wykazaną gotówką zapasową w kwocie 315 zł. użyty został na cele fundacyi w roku 1892.

LW. 36.964/1892.

XXXI. Fundacya „Domu ubogich“ im. Ludwika i Anny Helclów w Krakowie.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Kapitał hipotekowany na dobrach „Radłów“ w resztującej kwocie	77.106	31½	77.106	31½		
	2	Odsetki: *a)* 5% od dłużnego za dobra „Radłów“ kapitału 5.702 zł. 37½ ct.						
		b) 4½% od listów zast. gal. Tow. kredytowego ziemskiego 32 850 „ — „						
		c) 4½% od listów zast. galic. Banku krajowego 6.477 „ 50 „						
		d) 4% od galic oblig. propinac. 1.652 „ — „						
		razem 46.681 zł. 87½ ct.						
		od tego odsetki bierne 137 zł. 76 ct.						
		czysty dochód	46.544	11½	46.544	11½		
	3	Efekta zakupione 61.687 zł. 78 ct.						
		od tego spieniężone 40.100 „ — „						
		czysty dochód	21.587	78	21.587	78		
	4	Zwrot nadpłaconej należytości skarbowej od przeniesienia własności za realność l. k. 52 Dz. V w Krakowie	287	50	287	50		
		Suma dochodów	145.525	71	145.525	71		
	5	**Zapas** z początkiem roku 1891:						
		a) w gotówce 26.182 zł. 66 ct.						
		b) „ efektach 883.500 „ — „	—	—	909 682	66		
		Razem	—	—	**1,055.208**	**37**	—	—
		Wydatki.						
		A. Koszta budowy.						
	1	Wydatki na koszta dalszej budowy zakładu	46.433	15	46.433	15		
	2	Koszta wewnętrznego urządzenia zakładu	7.638	40	7.638	40		
		Suma wydatków na koszta budowy	54.071	55	54.071	55		
		B. Koszta zarządu.						
	3	Koszta utrzymania ubogich nieuleczalnych i kalek, tudzież koszta czasowego utrzymania rekonwalescentów, w czasie od 1. stycznia do 31. grudnia 1891 roku	30.000	—	30.000	—		
	4	Na zakupno arkuszów posiadłości gruntowej	1	34	1	34		
		Suma wydatków na koszta zarządu	30·001	34	30.001	34		
	5	Gotówka wydana na zakupno efektów 58 616 zł 83 ct.						
		od tego otrzymana za spieniężone efekta 40.100 „ — „						
		czysty wydatek	18 516	83	18.516	83		
	6	Efekta wydane do winkulacyi 41.300 zł. — ct.						
		od tego odebrane z winkulacyi 41.300 „ — „						
		czysty wydatek	—	—	—	—		
		Ogólna suma wydatków	102.589	72	102.589	72		
	7	**Zapas** z końcem roku 1891:						
		a) w gotówce 47.530 zł. 87 ct.						
		b) „ efektach 905.087 „ 78 „	—	—	952.618	65		
		Razem	—	—	**1,055.208**	**37**	—	—

XXXI. Fundacya „Domu ubogich“ im. Ludwika i Anny Helclów w Krakowie.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce				47.530 zł. 87 ct.
b) „ efektach:				
1. 4½ % listy zastawne galic. Towarz. kredyt. ziem.	700.000 zł.	— ct.		
2. 4½ % „ „ „ Banku krajowego .	163.500 „	— „		
3. 4% galicyjskie obligacye propinacyjne . .	41.300 „	— „		
4. 4% książeczki galic. Banku krajowego . .	287 „	78 „	905.087 „	78 „
c) Wartość dóbr i realności. — Wartość zakładu „Domu ubogich“, wedle poszczególnienia jak niżej .			729.667 „	55 „
Suma stanu czynnego			1,682.286 zł.	20 ct.
Stan bierny:			— „	— „
Czysty stan czynny			**1,682.286 zł.**	**20** ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890			1,662.384 „	97½
okazuje się czysty **przyrost** majątku o . .			**19.901 zł.**	**22½**

W wykazanym powyżej czystym stanie czynnym z końcem roku 1891 mieści się także wartość realności zakupionych w Krakowie pod budowę „Domu ubogich“, tudzież wkłady poczynione już celem zrealizowania celów fundacyi:

Mianowicie wydano: na zakupno realności w roku 1883	11.000 zł.	— ct.
„ „ „ „ „ 1885	20 000 „	— „
„ rozpoczęcie budowy i inne z tem połączone wydatki w r. 1885	18.100 „	— „
„ budowę w roku 1886	120 900 „	— „
„ „ „ „ 1887	133.000 „	— „
„ „ „ „ 1888	118.740 „	— „
„ „ „ „ 1889	139.760 „	— „
„ sprawienie bielizny w roku 1889	10.000 „	— „
„ budowę w roku 1890	54.096 „	— „
„ wewnętrzne urządzenie w roku 1890	50.000 „	— „
„ budowę w roku 1891	46.433 „	15 „
„ wewnętrzne urządzenie w roku 1891	7.638 „	40 „
Razem do końca roku 1891 . .	729.667 zł.	55 ct.

Uwaga. 1. Oprócz wykazanych w stanie majątku efektów w imiennej wartości 905.087 zł. 78 ct. posiada jeszcze ta fundacya 9 sztuk akcyj użytkowania Towarzystwa c. k. austryackiej kolei państwowej, od których (jako swego czasu wylosowanych, a zatem w stan efektów niewchodzących) pobiera się jedynie przypadającą czasami na nie dywidendę, której w tym roku akcye te nie przyniosły.

2. Zamknięcie niniejsze obejmuje oba majątki fundacyi, która z dniem 1. lipca 1890 roku weszła w życie; wskutek czego wykazano osobno koszta budowy od kosztów zarządu; gdy zaś w roku 1891 budowa w zupełności ukończoną została i przeprowadzono tak kollaudacyę jak rekollaudacyę całego gmachu (jak L. W. 45.291/1891), przeto począwszy od roku 1892 oddzielono majątek zarodowy od obrotowego, odkąd też rachunki obu tych majątków oddzielnie prowadzone są, od którego to czasu również wydzielono na fundusz rezerwowy w myśl punktu 7. artykułu 7. aktu fundacyjnego 10% od czystych dochodów.

LW. 36.988/1892.

XXXII. Fundusz „Macierzy polskiej“.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Datek na kapitał żelazny funduszu „Macierzy polskiej“ z legatu ś. p. Tomasza Bodziocha .	2.613	81	2.613	81		
	2	Efekta zakupione . . . . 100 zł. — ct. od tego spieniężone . . 71 „ 99 „						
		rzeczywiste przykupno . .	28	01	28	01		
		Suma dochodów . .	2.641	82	2.641	82		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1891.: *a)* w gotówce . . . . 25 zł. — ct. *b)* w efektach . . . 34.109 „ 70 „	—	—	34.134	70		
		Razem . . .	—	—	**36.776**	**52**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 99 zł. 25 ct. od tego za spieniężone efekta . 74 „ 25 „						
		czysty wydatek . .	25	—	25	—		
	2	**Zapas** z końcem roku 1891. w efektach . .	—	—	36.751	52		
		Razem . . .	—	—	**36.776**	**52**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1.	4½ % listy zast. galic. Towarz. kredyt. ziemsk. .	22.600 zł. — ct.	
2.	4½ % obligacye galic. pożyczki kraj. z roku 1883.	500 „ — „	
3.	4½ % listy zastawne Banku krajowego . .	11.000 „ — „	
4.	4 % książeczka Banku krajowego . . .	37 „ 71 „	
5.	4 % „ Tarnowskiej Kasy oszczędności .	2.613 „ 81 „	
Stan bierny			— „ — „
Czysty stan czynny			**36.751 zł. 52 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890.			34.134 „ 70 „
okazuje się **przyrost** majątku o			**2.616 zł. 82 ct.**
a mianowicie: przybyło w efektach . . .		2.641 zł. 82 ct.	
ubyło w gotówce		25 „ — „	
czysty przyrost j. w. . . .			**2.616 zł. 82 ct.**

XXXII. Fundusz „Macierzy polskiej“.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Subwencye i datki dobrowolne:						
		a) subwencya z funduszu krajow. 5.000 zł. — ct.						
		b) „ od gminy m. Lwowa 200 „ — „						
		c) datki od rozmaitych osób. . 35 „ — „	5.235	—	5.235	—		
	2	Dochody se sprzedaży wydawnictw własnych .	3.601	43	3.601	43		
	3	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% listów zast gal. Towarzystwa kredyt. ziemsk. . 1.017 zł. — ct.						
		b) od 4½% obligacyj galic. pożyczki kraj. z roku 1883. . 22 „ 50 „						
		c) 4½% listów zast. Banku kraj. 495 „ — „						
		razem . 1.534 zł. 50 ct.						
		od tego odsetki bierne . . — „ 59 „						
		czysty dochód	1.533	91	1.533	91		
	4	Zaliczka zwrotna z funduszu krajowego . . .	1.907	13	1.907	13		
		Suma dochodów . .	12.277	47	12.277	47		
	5	**Zapas** z początkiem roku 1891. w gotówce . .	—	—	1.178	84		
		Razem . . .	—	—	**13.456**	**31**	—	—
		Wydatki.						
	1	Koszta wydawnictw własnych:						
		a) honorarya autorskie i ryciny 1 872 zł. 50 ct.						
		b) druk wydawnictw i rycin . 5.433 „ 33 „						
		c) wydawn. kalend „Macierzy“. 150 „ — „						
		d) „ czasopisma „Niedziela“ 2.500 „ — „						
		e) „ „ „Gospodarz“ 200 „ — „						
		f) oprawa wydawnictw . . 1.121 „ 91 „	11.277	74	11.277	74		
	2	Zasiłki naukowe dla niezamożnych rodziców . . . . . 650 zł. — ct.						
		od tego zwroty . . . 150 „ — „						
		czysty wydatek . .	500	—	500	—		
	3	Koszta administracyi	1.043	57	1.043	57		
	4	Wynagrodzenie sekretarza „Macierzy“ . . .	300	—	300	—		
		„ redaktora czasopisma „Gospodarz“.	300	—	300	—		
		„ sług za nadzór lokalu i sprzątanie.	35	—	35	—		
		Suma wydatków .	13.456	31	13.456	31		
	5	Zapas z końcem roku 1891.	—	—	—	—		
		Razem . . .	—	—	**13.456**	**31**	—	—

Uwaga. Wydatkami tej fundacyi zarządza Rada wykonawcza, na której żądanie asygnuje się wypłaty w miarę potrzeby. Czyste nadwyżki dochodów ze sprzedaży wydawnictw własnych składa taż Rada na rzecz fundacyi do Kasy krajowej, w której przechowany jest majątek funduszu „Macierzy“.

Powyższy rachunek obejmuje tedy jedynie wynikłości, wypływające z obrotu kasowego w Wydziale krajowym.

LW. 36.989/1892.

XXXIII. Fundacya Feliksy Maryi z hr. Golejewskich Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców pochodzenia polskiego, w kraju zawód rękodzielniczy lub przemysłowy podejmujących.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	**Zapas** z początkiem roku 1891. w efektach . .	—	—	100.001	28		
		Razem . . .	—	—	**100.001**	**28**	—	—
		Wydatki.						
	1	Efekta wydane do zamiany . 43.000 zł. — ct. od tego pobrane z wymiany 43.000 „ — „						
		czysty wydatek . .	—	—	—	—		
	2	**Zapas** z końcem roku 1891. w efektach . .	—	—	100.001	28		
		Razem . .	—	—	**100.001**	**28**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. 5% nieprem. listy galic. Banku hipotecznego .	100.000 zł. — ct.		
2. 4% książeczka galic. Banku krajowego . .	1 „ 28 „	100.001 zł.	28 ct.
Stan bierny		— „	— „
Czysty stan czynny		**100.001 zł.**	**28 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890.		100.001 „	28 „
okazuje się stan majątku **niezmieniony**		— zł.	— ct.

Uwaga. Dochody z kuponów aż do czasu wejścia w życie fundacyi pobiera fundatorka.

LW. 36.968/1892.

XXXIV. Fundusz z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
		Zapas z początkiem roku 1891 w efektach . .	—	—	574	16		
		Razem . . .	—	—	574	16	—	—
		Wydatki.						
		Zapas z końcem roku 1891. w efektach . . .	—	—	574	16		
		Razem . . .	—	—	574	16	—	—

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. 4% książeczka Banku krajowego Nr. 682 (dla szkoły agronomicznej w Dublanach) . . . . . 287 zł. 08 ct.
2. 4% książeczka Banku krajowego Nr. 683 (na cele oświaty ludowej) . . . . . 287 „ 08 „

574 zł. 16 ct.

Stan bierny: . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . 574 zł. 16 ct.

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890. . . . . 574 „ 16 „

okazuje się iż stan pozostał niezmieniony . . . . — zł. — ct.

LW. 36.970/1892.

XXXV. Fundusz ku podniesieniu rybactwa.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Ściągnięte grzywny za przekroczenie ustawy rybackiej i uzyskane kwoty ze sprzedaży skonfiskowanych ryb i przyrządów rybackich . .	335	04	332	54	2	50
	2	Ze sprzedaży chromolitografowanej mapy obrazowej ryb krajowych	92	40	16	80	75	60
	3	Efekta zekupione	256	08	256	08	—	—
		Suma dochodów .	683	52	605	42	78	10
	4	**Zapas** z początkiem roku 1891 w efektach . .	—	—	995	46	—	—
		Razem . . .	—	—	**1.600**	**88**	—	—
		Wydatki.						
	1	Funduszowi krajowemu (zwrot zaliczki z roku 1890)	35	01	35	01	—	—
	2	Gotówka wydana na zakupno efektów . . .	256	08	256	08	—	—
		Suma wydatków .	291	09	291	09	—	—
	3	**Zapas** z końcem roku 1891 w efektach 1.251 zł. 54 ct. w gotówce 58 „ 25 „	—	—	1.309	79	—	—
		Razem . . .	—	—	**1.600**	**88**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: 1. Zapas kasowy *a)* w gotówce . . . 58 zł. 25 ct.
b) w efektach (książeczka wkładkowa Banku kraj. 1.251 „ 54 „ — 1.309 zł. 79 ct.
2. Należytości czynne . . . . . 78 „ 10 „
Suma stanu czynnego . . 1.387 zł. 89 ct.
Stan bierny: Należytości bierne . . . . . — „ — „
Czysty stan czynny . . . . . **1.387 zł. 89 ct.**
W porównaniu z czystym stanem czynnym, wykazanym z końcem roku 1890 1.031 „ 10 „
okazuje się **przyrost** majątku . . **356 zł. 79 ct.**

a mianowicie: przyrost *a)* w gotówce . . . . 58 zł. 25 ct.
b) w efektach . . . . . 256 „ 08 „
c) w należytościach czynnych . . 7 zł. 45 ct.
do tego spłacone należytości bierne z roku 1890 35 „ 01 „ 42 „ 46 „
zatem **przyrost** jak wyżej o **356 zł. 79 ct.**

Uwaga. Zapas gotówki z końcem roku 1891 w kwocie 58 zł. 25 ct., ulokowany został z początkiem roku 1892 na książeczkę wkładkową Banku krajowego.

XXXVI. Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
		Zapas z początkiem roku 1891 w efektach . .	—	—	9.103	66		
		Wydatki.						
		Zapas z końcem roku 1891 w efaktach . . .	—	—	9.103	66		

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. $4^1/_2$% listy zast. galic. Towarzystwa kred. ziemsk. 9.100 zł. — ct.
2. 4% książeczka galic. Banku krajowego . . . 3 „ 66 „ — 9.103 zł 66 ct.

Stan bierny: . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **9.103 zł. 66 ct.**

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890. . . . . 9.103 „ 66 „

okazuje się iż **stan majątku został niezmieniony** . . . . — zł. — ct.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.			Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.								
	1	Odsetki od efektów:								
		a) od 4½% listów zastaw. galic. Towarzystwa kredyt. ziemsk.	409 zł.	50 ct.						
		b) od 4% spieniężonej książeczki galic. Banku krajowego .	3 „	82 „	413	32	413	32		
	2	Gotówka za spieniężone efekta			204	75	204	75		
		Suma dochodów . . .			618	07	618	07		
	3	Zapas z początkiem roku 1891:								
		a) w gotówce	209 zł.	01 ct.						
		b) w efektach	204 „	75 „	—	—	413	76		
		Razem . . .			—	—	**1.031**	**83**		
		Wydatki.								
	1	Jałmużny rozdane ubogim izraelitom w Krakowcu			413	76	413	76		
	2	Efekta spieniężone			204	75	204	75		
		Suma wydatków . . .			618	51	618	51		
	3	Zapas z końcem roku 1891 w gotówce. . .			—	—	413	32		
		Razem . . .			—	—	**1.031**	**83**		

Uwaga. Wykazany wyżej zapas ostateczny w gotówce 413 zł 32 ct użyty został z początkiem roku 1892 na cele fundacyi.

XXXVII. Fundacya Malwiny z Łukowskich Wirth

Zamknięcie rachunku

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . 100 zł. 60 ct. od tego spieniężone . 100 „ — „						
		rzeczywiste przykupno . .	—	60	—	60		
	2	Zapas z początkiem roku 1891. w efektach . .	—	—	8.404	—		
		Razem . . .	—	—	**8.404**	**60**		
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . 100 zł. — ct. od tego za spieniężone efekta 100 „ — „						
		czysty wydatek .		—	—	—		
	2	Zapas z końcem roku 1891. w efektach . .	—	—	8.404	60		
		Razem . .	—	—	**8.404**	**60**		

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. $4^1/_2$% listy zastawne Banku krajowego . .	8.400 zł. — ct.	
2. 4% książeczki Banku krajowego . . .	4 „ 60 „	8.404 zł. 60 ct.
Stan bierny:		— „ — „
Czysty stan czynny		8.404 zł. 60 ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890.		8.404 „ — „
okazuje się **przyrost** majątku w efektach o		— zł. 60 ct.

i Teofili Łukowskiej dla osieroconych dziewcząt.

za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od 4½% listów Banku kraj. 378 zł. — ct. od tego odsetki bierne — „ 10 „ czysty dochód . .	377	90	377	90		
	2	Zapas z początkiem roku 1891 w gotówce . .	—	—	337	80		
		Razem . . .	—	—	715	70	—	—
		Wydatki.						
	1	Łukowskiej Teofili wydano na wsparcia za rok 1891 . . 635 zł. 30 ct. od tego zwroty . . 297 „ 50 „ czysty wydatek . .	337	80	337	80		
	2	Należytość rządowa wymierzona fundacyi od przeniesienia własności	482	40	80	40	402	—
		Suma wydatków . .	820	20	418	20	402	—
	3	Zapas z końcem roku 1891 w gotówce . . .	—	—	297	50	—	—
		Razem . . .	—	—	715	70	—	—

Uwaga. Wykazany zapas ostateczny w gotówce 297 zł. 50 ct. zużyty został w roku 1892 na wsparcia dla osieroconych dziewcząt.

XXXVIII. Fundacya posagowa ś. p. Maksymiliana dla biednych moralnie

Zamknięcie rachunku

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody						
		Zapas z początkiem roku 1891. w efektach . .	—	—	21.239	82		
		Razem . . .	—	—	**21.239**	**82**	—	—
		Wydatki.						
		Zapas z końcem roku 1891. w efektach . . .	—	—	21.239	82		
		Razem . . .	—	—	**21.239**	**82**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. 4% los państwowy z roku 1860.	500 zł. — ct.	
2. 5% austryacka renta srebrna	20.650 „ — „	
3. 4% książeczka galic. Kasy oszczędności . .	89 „ 82 „	21.239 zł. 82 ct.
Stan bierny		— „ — „
Czysty stan czynny		**21.239 zł. 82 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890.		21.239 „ 82 „
okazuje się iż **stan pozostał niezmieniony**		— zł. — ct.

i Franciszka Ksawerego Siemianowskich prowadzących się dziewcząt.

za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% losu państw. z r. 1860. 20 zł. — ct.						
		b) od 5% austryac. renty srebrnej 867 „ 30 „	887	30	887	30		
	2	Efekta zakupione . . . . 1.316 zł. 75 ct.						
		od tego wydane . . . 870 „ — „						
		czysty dochód . .	446	75	446	75		
		Suma dochodów . .	1.334	05	1.334	05		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1891. w gotówce . .	—	—	867	19		
		Razem . . .	—	—	**2.201**	**24**	—	—
		Wydatki.						
	1	Posagi dla trzech dziewcząt po 290 zł. ulokowane na osobne książeczki gal. Kasy oszczędności .	870	—	870	—		
	2	Koszta insercyjne	21	69	21	69		
	3	Gotówka wydana na zakupno efektów . . .	446	75	446	75		
		Suma wydatków . .	1.338	44	1.338	44		
	4	**Zapas** z końcem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . . . 416 zł. 05 ct.						
		b) w efektach . . . . . 446 „ 75 „	—	—	862	80		
		Razem . . .	—	—	**2.201**	**24**	—	—

Uwaga. Wykazany wyżej zapas ostateczny w gotówce 416 zł. 05 ct. i w efektach (książeczka Banku krajowego) 446 zł. 75 ct. użyty został na wypłatę posagów w roku 1892. (LW. 17.173/1892).

LW. 36.992/1892.

XXXIX Fundacya ś. p. Maksymiliana i Franciszka Ksawerego

Zamknięcie rachunku

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
		Zapas z początkiem roku 1891. w efektach . .	—	—	21.849	08		
		Razem . . .	—	—	**21.849**	**08**	—	—
		Wydatki.						
		Zapas z końcem roku 1891. w efektach . . .	—	—	21.849	08		
		Razem . . .	—	—	**21.849**	**08**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:

1. 4% losy państwowe z roku 1854. . . .	500 zł. — ct.		
2. 5% austryacka renta srebrna	20.650 „ — „		
3. 4½% listy zastawne Banku krajowego . .	600 „ — „		
4. 4% książeczka galic. Banku krajowego . .	99 „ 08 „	21.849 zł.	08 ct.
Stan bierny		— „	— „
Czysty stan czynny		**21.849 zł.**	**08 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890.		21.849 „	08 „
okazuje się iż stan majątku został niezmieniony		— zł.	— ct.

Siemianowskich dla ubogich wdów po nauczycielach ludowych.

za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% losów państwowych loteryjnych z r. 1854. . . . 16 zł. 80 ct.						
		b) od 5% austryac. renty srebrnej 867 „ 30 „						
		c) od 4½% listów zast. Banku kraj. 27 „ — „	911	10	911	10		
	2	Zapas z początkiem roku 1891. w gotówce . .	—	—	16	43		
		Razem . . .	—	—	927	53	—	—
		Wydatki.						
	1	Wsparcia dożywotnie dziewięciu wdowom po 100 zł.						
		należytość bieżąca . . . 900 zł. — ct.						
		od tejże odpisano . . . — „ 07 „						
		czysty wydatek .	899	93	899	93		
	2	Zapas z końcem roku 1891. w gotówce . . .	—	—	27	60		
		Razem	—	—	927	53	—	—

Uwaga. Wykazany wyżej zapas ostateczny w gotówce 27 zł. 60 ct. przeniesiono w roku 1892. do majątku zarodowego i na rzecz tegoż majątku sfruktyfikowano.

XL. Fundacya ś. p. Teresy z hr. Stadnickich hr. Weissenwolff „na rzecz przytułku dla dotkniętych wielką chorobą“.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 5% obligacyj indemnizac. 96 zł. 86 ct.						
		b) „ 4½% listów zast. Banku kraj. 108 „ — „						
		razem 204 zł. 86 ct.						
		od tego odsetki bierne . — „ 15 „						
		czysty dochód . .	204	71	204	71		
	2	Efekta zakupiene . . . 300 zł. — ct.						
		od tego spieniężone . 44 „ 25 „						
		rzeczywiste przykupno .	255	75	255	75		
	3	Zwrot zaliczki z fund. hr. Weissenwolffowej „dla obłąkanych ozdrowieńców“	21	67	21	67		
		Suma dochodów .	482	13	482	13		
	4	**Zapas** z początkiem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . . 80 zł. 76½ ct.						
		b) w efektach . . . 4.516 „ 51 „	—	—	4.597	27½		
		Razem . .	—	—	**5.079**	**40½**		
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 297 zł. 30 ct.						
		od tego za spieniężone efekta 44 „ 25 „						
		czysty wydatek . .	253	05	253	05		
	2	**Zapas** z końcem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . . 54 zł. 09½ ct.						
		b) w efektach . . . 4.772 „ 26 „	—	—	4.826	35½		
		Razem . .	—	—	**5.079**	**40½**		

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . 54 zł. 09½ ct.

b) w efektach:

1. 5% obligacye indemnizacyjne . . . 2.050 zł. — ct.
2. 4½% listy zastawne Banku krajowego . 2.700 „ — „
3. 4% książeczka Banku krajowego . . 22 „ 26 „ 4.772 „ 26 ct.

Suma stanu czynnego . . 4.826 zł. 35½ ct.

Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **4.826 zł. 35½ ct.**

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890 . . . . 4.618 „ 94½ „

okazuje się **przyrost majątku** . . . . . **207 zł. 41 ct.**

a mianowicie: przybyło w efektach . . . 255 zł. 75 ct.

ubyło: *a)* w gotówce . . 26 zł. 67 ct.

b) w należytościach czynnych 21 „ 67 „

razem . . . 48 „ 34 „

Czysty przyrost jak wyżej . . **207 zł. 41 ct.**

Uwaga. Fundacya ta nie weszła jeszcze w życie. — Wykazany wyżej zapas ostateczny w gotówce 54 zł. 09½ ct. sfruktyfikowano w roku 1892 na rzecz majątku żelaznego fundacyi.

LW. 37.018/1892.

XLI. Fundacya ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% obligacyj galicyjskiej pożyczki krajowej z roku 1885 . . . . 94 zł. 50 ct.						
		od tego odsetki bierne . — „ 33 „						
		czysty dochód	94	17	94	17		
	2	Efekta zakupione „ . . . . . 100 zł. — ct.						
		od tego spieniężone . . 3 „ 83 „						
		rzeczywiste przykupno . .	96	17	96	17		
		Suma dochodów	190	34	190	34		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . . 47 zł. 25 ct.						
		b) w efektach . . . 2.184 „ 05 „	—	—	2.231	30		
		Razem . .	—	—	2 421	64	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 98 zł. — ct.						
		od tego za spieniężone efekta 3 „ 83 „						
		czysty wydatek	94	17	94	17		
	2	**Zapas** z końcem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . 47 zł. 25 ct.						
		b) w efektach . . . 2.280 „ 22 „	—	—	2.327	47		
		Razem . .	—	—	2.421	64	—	—

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny:	Zapas kasowy: *a)* w gotówce		47 zł.	25 ct.
	b) „ efektach:			
	1. 4½% obligacye galic. pożyczki kraj. z r. 1885	2.100 zł — ct.		
	2. 4½% „ „ „ „ „ 1889	100 „ — „		
	3. 4% książeczka Banku krajowego . . .	80 „ 22 „	2.280 „	22 „
	Suma stanu czynnego		2.327 zł.	47 ct.
Stan bierny:	. . . . .		— „	— „
Czysty stan czynny			2.327 zł.	47 ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890			2.231 „	30 „
okazuje się **przyrost majątku w efektach** o			96 zł.	17 ct.

Uwaga. Fundacya ta nie weszła jeszcze w życie. — Wykazany wyżej zapas ostateczny w gotówce 47 zł. 25 ct. sfruktyfikowano w roku 1892 na rzecz majątku żelaznego.

LW. 36.966/1892.

XLII. Fundacya bursy imienia księcia Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Kapitał fundacyjny złożony do Kasy krajowej przez galicyjski Bank kredytowy w imieniu komitetu bursy ks. Leona Sapiehy pochodzący ze składek:						
		a) w gotówce . . . 19 zł. 50 ct.						
		b) w efektach (4½% listy zast. gal. Tow. kred. ziemsk.) 1.100 „ — „	1.119	50	1.119	50		
	2	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% listów zast. galic. Towarzystwa kred. ziemsk. 474 zł. 75 ct.						
		b) od 4½% list. zast Banku kraj. 78 „ 75 „						
		razem . 553 zł. 50 ct.						
		od tego odsetki bierne . 10 „ — „						
		czysty dochód .	543	50	543	50		
	3	Efekta zakupione . . . 10 319 zł. 50 ct.						
		od tego spieniężone . . 10.047 „ 28 „						
		rzeczywiste przykupno .	272	22	272	22		
		Suma dochodów .	1.935	22	1.935	22		
	4	Zapas z początkiem roku 1891.:						
		a) w gotówce . . . 261 zł. — ct.						
		b) w efektach . . . 11.687 „ 80 „	—	—	11.948	80		
		Razem . . .	—	—	**13.884**	**02**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów . . . . 10.327 zł. 78 ct.						
		od tego za spieniężone efekta 10.047 „ 28 „						
		czysty wydatek .	280	50	280	50		
	2	Efekta wydane do winkulacyi . 11.100 zł. — ct.						
		od tego pobrane z winkulacyi 11.100 „ — „						
		czysty wydatek .	—	—	—	—		
		Suma wydatków .	280	50	280	50		
	3	Zapas z końcem roku 1891.:						
		a) w gotówce . . . 543 zł. 50 ct.						
		b) w efektach . . . 13.060 „ 02 „	—	—	13.603	52		
		Razem . . .	—	—	**13.884**	**02**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . 543 zł. 50 ct.

b) w efektach:

1. 4½% listy zastawne galic. Towarzystwa kredyt. ziemsk. . 11.100 zł. — ct.
2. 4½% „ „ „ Banku krajowego . . . 1.900 „ — „
3. 4% książeczka Banku krajowego . . . . 60 „ 02 „ 13.060 „ 02 „

Suma stanu czynnego . . . . 13.603 zł. 52 ct.

Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **13.603 zł. 52 ct.**

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1891. . . . . 11.948 „ 80 „

okazuje się **przyrost** majątku o . . . . . **1.654 zł. 72 ct.**

a mianowicie: przybyło w gotówce . . . . . 1.372 zł. 22 ct.

„ w efektach . . . . . 282 „ 50 „

Czysty przyrost jak wyżej . **1.654 zł. 72 ct.**

Uwaga. Fundacya ta wejdzie wówczas w życie, gdy dochody majątku żelaznego wystarczą na założenie bursy, opłacenie należytości rządowej i utrzymanie przynajmniej 10. uczniów. Zanim to nastąpi, wszelkie dochody majątku żelaznego kapitalizuje się na rzecz tegoż majątku. Wykazany też wyżej zapas **ostateczny w gotówce 543 zł. 50 ct.** sfruktyfikowane w roku 1892. na rzecz majątku żelaznego fundacyi.

LW. 36.993/1892.

XLIII. Fundacya Franciszka Steczkowskiego z Jasła.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Efekta zakupione . . . 108 zł. 80 ct. od tego spieniężone . 100 „ — „						
		rzeczywiste przykupno .	8	80	8	80		
	2	Gotówka pobrana z majątku obrotowego . .	8	20	8	20		
		Suma dochodów .	17	—	17	—		
	3	Zapas z początkiem roku 1891. w efektach . .	—	—	2.765	55		
		Razem . . .	—	—	**2.782**	**55**	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 108 zł. 20 ct. od tego za spieniężone efekta 100 „ — „						
		czysty wydatek .	8	20	8	20		
	2	Efekta wydane do winkulacyi . 1.200 zł. — ct. od tego pobrane z winkulacyi 1.200 „ — „						
		czysty wydatek .	—	—	—	—		
		Suma wydatków . .	8	20	8	20		
	3	Zapas z końcem roku 1891. w efektach . .	—	—	2.774	35		
		Razem . . .	—	—	**2.782**	**55**	—	—

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: *a)* zapas kasowy w efektach:

1.	4½% listy zastawne gal. Towarzystwa kredyt. ziemsk.	1.300 zł. — ct.		
2.	4½% „ „ Banku krajowego . . .	1.200 „ — „		
3.	4% książeczki gal. Kasy oszczędności . . .	232 „ 67 „		
4.	4% „ „ Banku krajowego . . .	41 „ 68 „	2.774 zł.	35 ct.
Stan bierny			— „	— „
Czysty stan czynny			**2.774 zł.**	**35 ct.**
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890.			2.765 „	55 „
okazuje się **przyrost majątku w efektach o**			**8 zł.**	**80 ct.**

XLIII. Fundacya Franciszka Steczkowskiego z Jasła.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 4½% listów zast. gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego . 58 zł. 50 ct.						
		b) od 4½% listów zastawn. Banku krajowego . . . 54 „ — „						
		razem 112 zł. 50 ct.						
		od tego odsetki bierne . — „ 10 „						
		czysty dochód . .	112	40	112	40		
	2	**Zapas** z początkiem roku 1891. w gotówce .	—	—	8	20		
		Razem . . .	—	—	**120**	**60**	—	—
		Wydatki.						
	1	Stypendyum dla jednego ucznia krajowej szkoły zawodowej dla nauki tkactwa w Krośnie .	100	—	91	65	8	35
	2	Gotówka wydana do majątku zarodowego . .	8	20	8	20	—	—
		Suma wydatków . .	108	20	99	85	8	35
	3	**Zapas** z końcem roku 1891. w gotówce . .	—	—	20	75	—	—
		Razem . . .	—	—	**120**	**60**	—	—

Uwaga. Potrąciwszy od wykazanego wyżej zapasu ostatecznego w gotówce . 20 zł. 75 ct.
zaległą należytość bierną (niepobraną w grudniu 1891. miesięczną ratę stypendyum) w kwocie . . . . . 8 „ 35 „
pozostaje **czysty zapas** majątku obrotowego w gotówce . . **12 zł. 40 ct.**
który w roku 1892. sfruktyfikowano na rzecz majątku zarodowego fundacyi.

XLIV. Fundacya posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Kapitał hipotekowany na dobrach Łużna z przyległościami . . 100.000 zł. polskich	7.954	55	—	—	7.954	55
	2	Odsetki: *a)* 5% od kapitału hipot. 397 zł. 72½ ct.						
		b) od 4½% listów zast. gal. Tow. kred. ziem. 58 „ 50 „						
		c) od 4½% listów zast. galic. Banku krajow. 639 „ 64 „						
		razem 1.095 zł. 86½ ct.						
		od tego odsetki bierne — „ 10 „						
		czysty dochód .	1.095	76½	1.095	76½		
	3	Efekta zakupione . . . 425 zł. 75 ct.						
		od tego spieniężone . . 100 „ — „						
		rzeczywiste przykupno .	325	75	325	75		
		Suma dochodów . .	9 376	06½	1.421	51½	7.954	55
	4	**Zapas** z początkiem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . . 321 zł. 75 ct.						
		b) w efektach . . . . 15.572 „ 88 „	—	—	15.894	63		
		Razem . .	—	—	17.316	14½	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 421 zł. 75 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . 100 „ — „						
		czysty wydatek .	321	75	321	75		
	2	Rozmaite wydatki	14	42	14	42		
		Suma wydatków . .	336	17	336	17		
	3	**Zapas** z końcem roku 1891.:						
		a) w gotówce . . 1.081 zł. 34½ ct.						
		b) w efektach . . . 15.898 „ 63 „	—	—	16 979	97½		
		Razem . . .	—	—	17.316	14½	—	—

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny: *a)* Zapas kasowy: α) w gotówce . . . . . 1.081 zł. 34½ ct.

β) w efektach:

1. 4½% listy zastawne galic. Towarsystwa kred. ziemsk. . . 1.300 zł. — ct.
2. 4½% „ „ „ Banku krajowego . . . . 14.500 „ — „
3. 4% książeczka galic. Kasy oszczędności . . . . 6 „ 59 „
4. 4% „ „ Banku krajowego . . . . 92 „ 04 „ 15.898 „ 63 „

b) Należytość czynna: kapitał hipotek. na dobrach Łużna z przyległościami 100.000 złp. = 7.954 „ 55 „

Suma stanu czynnego . . . . . 24.934 zł. 52½ ct.

Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . 24.934 zł. 52½ ct.

Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890. . . . . 23.849 „ 18 „

okazuje się **przyrost** majątku o . . . . . 1.085 zł. 34½ ct.

a mianowicie, przybyło w gotówce . . . . . 759 zł. 59½ ct.

„ w efektach . . . . . 325 „ 75 „

Czysty przyrost jak wyżej . . . 1.085 zł. 34½ ct.

Uwaga. Fundacya ta weszła w życie z końcem r. 1891. Z wykazanego wyżej zapasu ostatecznego w gotówce 1.081 zł. 34½ ct potrącono na rzecz majątku obrot. (służyć mającą na wypłatę 5 posagów za r. 1891 po 200 zł.) kwotę 1.000 „ — „ resztę zaś zapasu w kwocie . . . . . 81 zł 34½ ct. pozostawiono w majątku zarodowym i na rzecz tegoż majątku w roku 1892. sfruktyfikowano.

Od wykazanego pod *b)* kapitału **100.000 złp.** czyli **7.954 zł. 55 ct. w. a.** obowiązani są właściciele dóbr Łużna z przyległościami, począwszy od dnia 25. Maja 1890 roku, płacić 5% odsetki r o c z n i e z dołu do Kasy Wydziału krajowego (patrz LW, 23.702/1890.)

LW. 36.994/1892.

XLV. Fundacya posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla dziewcząt wiejskich.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct	Uiszczenie zł	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Kapitał hipotekowany na dobrach Łużna z przyległościami . . 20.000 zł. polskich	1.590	91	—	—	1.590	91
	2	Odsetki: *a)* od kapitału hipot. . 79 zł. 54½ ct.						
		b) od 4½% listów zast. gal. Tow. kred. ziemsk. 9 „ — „						
		c) od 4½% obligacyj gal. pożyczki kraj. z r. 1883. 4 „ 50 „						
		d) od 4½% listów zast. Banku krajowego . 121 „ 71 „	214	75½	214	75½	—	—
	3	Efekta zakupione . . . 100 zł. — ct.						
		od tego spieniężone . . 36 „ — „						
		rzeczywiste przykupno .	64	—	64	—	—	—
		Suma dochodów . .	1.869	66½	278	75½	1.590	91
	4	**Zapas** z początkiem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . 63 zł. —½ ct.						
		b) w efektach . . . 3.111 „ 58 „	—	—	3.174	58½	—	—
		Razem .	—	—	3 453	34	—	—
		Wydatki.						
	1	Gotówka wydana na zakupno efektów 99 zł. — ct.						
		od tego za spieniężone efekta . 36 „ — „						
		czysty wydatek .	63	—	63	—		
	2	Rozmaite wydatki	1	50	1	50		
		Suma wydatków . .	64	50	64	50		
	3	**Zapas** z końcem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . 213 zł. 26 ct.						
		d) w efektach . . . 3.175 „ 58 „	—	—	3.388	84		
		Razem . . .	—	—	3.453	34	—	—

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny: *a)* Zapas kasowy: α) w gotówce . . . . . 213 zł. 26 ct.

β) w efektach:

1.	4½% listy zastawne galic. Towarzystwa kzedyt. ziemsk. . .	200 zł. — ct.	
2.	4½% „ „ „ Banku krajowego . . .	2.800 „ — „	
3.	4½% obligacye galic. pożyczki krajowej z roku 1883. . .	100 „ — „	
4.	% książeczka gal. Kasy oszczędności . . .	41 „ 54 „	
5.	4% „ „ Banku krajowego	34 „ 04 „	3.175 „ 58 „
	b) Należytość czynna: kapitał hipotek. na dobrach Łużna z przyległościami 20.000 złp. =		1.590 „ 91 „
	Suma stanu czynnego		4.979 „ 75 „
Stan bierny			— „ — „
Czysty stan czynny			4.979 zł. 75 ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890.			4.765 „ 49½ „
okazuje się **przyrost** majątku o			214 zł. 25½ ct.
a mianowicie: przybyło w gotówce		150 zł. 25½ ct.	
„ w efektach		64 „ — „	
Czysty przyrost jak wyżej . .			214 zł. 25½ ct.
			213 zł. 26 ct.
			200 „ — „
resztę zaś zapasu w kwocie			13 zł. 26 ct.

Uwaga. Fundacya ta weszła w życie z końcem r. 1891. Z wykazanego wyżej zapasu ostatecznego w gotówce potrącono na rzecz majątku obrotowego (służyć mającą na wypłatę 10. posagów po 20 zł.) kwotę

pozostawiono w majątku zarodowym i na rzecz tegoż majątku sfrukryfikowano w roku 1892.

Od wykazanego pod *b)* kapitału **20.000 złp.** czyli **1.590 zł. 91 ct. w. a.**, obowiązani są właściciele dóbr Łużna z przyległościami, począwszy od dnia 25. Maja 1890. roku, płacić 5% odsetki rocznie z dołu do Kasy Wydziału krajowego (patrz LW. 23.702/1890)

LW. 36.995/1892.

XLVI. Fundacya „Domu ubogich“ w Strzeliskach nowych.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Odsetki od efektów:						
		a) od 5% obligacyj indemnizac. . 30 zł. 71 ct.						
		b) od 5% „ jedn. długu państ. 33 „ 60 „						
		c) od 4½% list. zast. Banku kraj. 355 „ 50 „						
		razem 419 zł. 81 ct.						
		od tego odsetki bierne . . 1 „ 22 „						
		czysty dochód . .	418	59	418	59		
	2	Efekta zakupione . . . . . 100 zł. — ct.						
		od tego spieniężone . . . 29 „ 35 „						
		rzeczywiste przykupno .	70	65	70	65		
		Suma dochodów . .	489	24	489	24		
	3	**Zapas** z początkiem roku 1891.:						
		a) w gotówce . . . . . 722 zł. 72 ct.						
		b) w efektach . . . . . 9.290 „ 21 „	—	—	10.012	93		
		Razem . . .	—	—	**10.502**	**17**	—	—
		Wydatki.						
	1	Wydziałowi powiatowemu w Bóbrce odesłano odsetki na potrzeby domu ubogich . . .	651	55	651	55		
	2	Gotówka wydana na zakupno efektów 99 zł. 30 ct.						
		od tego za spieniężone efekta . 29 „ 35 „						
		czysty wydatek .	69	95	69	95		
		Suma wydatków . .	721	50	721	50		
	3	**Zapas** z końcem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . . . 419 zł. 81 ct.						
		b) w efektach . . . . . 9.360 „ 86 „	—	—	9.780	67		
		Razem . . .	—	—	**10.502**	**17**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . 419 zł. 81 ct.

b) w efektach:

1. 5% obligacye indemnizacyjne	650 zł. — ct.		
2. 5% renta państwowa	800 „ — „		
3. 4½% listy zastawne Banku krajowego . .	7.900 „ — „		
4. 4% książeczka Banku krajowego	10 „ 86 „	9.360 „ 86 „	
Suma stanu czynnego		9.780 zł. 67 ct.	
Stan bierny:		— „ — „	
Czysty stan czynny		**9.780 zł. 67 ct.**	
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890.		10.012 „ 93 „	
okazuje się **ubytek majątku** o		**232 zł. 26 ct.**	
a mianowicie: ubyło w gotówce . . .	302 zł. 91 ct.		

z powodu, iż pozostałe w zapasie z roku 1890. narosłe odsetki od papierów wartościowych odesłano Wydziałowi powiatowemu na cele fundacyi dopiero w roku 1891.

przybyło zaś w efektach . 70 „ 65 „

Czysty ubytek w gotówce jak wyżej . . 532 zł. 26 ct.

Uwaga. Wykazany wyżej zapas ostateczny w gotówce 419 zł. 81 ct. odesłano w myśl statutu fundacyjnego w roku 1892. Wydziałowi powiatowemu w Bóbrce, po potrąceniu 10% na pomnożenie majątku zarodowego.
LW. 36.962/1892.

XLVII. Fundacya ś. p. Piotra Krzeczunowicza

Zamknięcie rachunku

Rubryka	Pozycya	A. Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
		Zapas z początkiem roku 1891. w efektach . .	—	—	38.000	—		
		Wydatki.						
		Zapas z końcem roku 1891. w efektach . .	—	—	38.000	—		

Stan majątku zarodowego z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy w efektach:
$4^1/_2\,\%$ listy zastawne galic. Towarzystwa kredyt. ziemskiego . . 38.000 zł. — ct.
Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **38.000** zł. — ct.
Z porównania z takimże stanem z końcem roku 1890. . . . . 38.000 „ — „

okazuje się, iż stan **pozostał niezmieniony.**

dla nieuleczalnych chorych i rekonwalescentów.
za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	B. Majątek obrotowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
		Odsetki od 4½% listów zastawnych galic. Towarzystwa kredytowego ziemskiego . . .	1.710	—	1.710	—		
		Wydatki.						
		Odsetki pobrała dożywotniczka p. Anna z Lundów Krzeczunowiczowa	1.710	—	1.710	—		

Uwaga. Odsetki pobiera dożywotniczka p. Anna z Lundów Krzeczunowiczowa.

XLVIII. Fundacya im. Józefa Kosvitzky'ego.

Fundusz I. „dla ślepych w Krakowie".

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody						
	1	Efekta podniesione z c. k. głównej Kasy krajowej we Lwowie, przy odbiorze funduszu w zarząd Wydziału krajowego:						
		a) 4% obligacye galic. pożyczki krajowej z r. 1891, w imiennej wartości na . 1.200 zł. — ct.						
		b) 5% obligacye państwowej renty srebrnej na . . . 100 „ — „						
		c) 4% książeczka galic. Kasy oszczędności . . 190 „ 22 „	1.490	22	1.490	22	—	—
	2	Odsetki pobrane od efektów:						
		a) od 4% obligacyj galic. pożyczki krajowej . . 24 „ — „						
		b) od 5% obligacyj renty srebrn. 2 „ 10 „	26	10	24	—	2	10
		Suma dochodów . .	1.516	32	1.514	22	2	10
	3	Zapas z początkiem roku 1891.	—	—	—	—	—	—
		Razem . . .	—	—	**1.514**	**22**	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapas z końcem roku 1891.:						
		a) w gotówce . . . . 24 zł. — ct.						
		b) w efektach . . . . 1.490 „ 22 „	—	—	1.514	22	—	—
		Razem . .	—	—	**1.514**	**22**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny: *a)* Zapas kasowy: α) w gotówce . . . . . 24 zł. — ct.

β) w efektach:

1. 4% obligacye gal. pożyczki krajowej z roku 1891. 1.200 zł. — ct.
2. 5% obligacye państwowej renty srebrnej . . 100 „ — „
3. 4% książeczka gal. Kasy oszczędności . . . 190 „ 22 „ — 1.490 „ 22 „

b) Należytość czynna: odsetki od obligacyi renty srebrnej . . 2 „ 10 „

Suma stanu czynnego . 1.516 zł. 32 ct.

Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **1.516 zł. 32 ct.**

Uwaga. 1. Niniejsza fundacya, której kapitały odebrano od c. k. Rządu w roku 1891., jak LW. 52.863/1891. nie weszła jeszcze w życie.

2. Wykazany wyżej zapas ostateczny w gotówce 24 zł. sfruktyfikowany został w r. 1892. na rzecz majątku zarodowego tej fundacyi.

LW. 42.123/1892.

XLIX. Fundacya im. Józefa Kosvitzky'ego.

Fundusz II. „dla wychowanków zakładu sierót pod wezwaniem św. Józefa w Krakowie".

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Kapitał podniesiony z c. k. głównej Kasy krajowej we Lwowie, przy odbiorze funduszu w zarząd Wydziału krajowego:						
		1. Efekta:						
		a) 4% obligacye galic. pożyczki krajowej z r. 1891. w imiennej wartości na . 2 400 zł. — ct.						
		b) 5% obligacye państwowej renty srebrnej . . . . 250 „ — „						
		c) 4% książ. gal. Kasy oszczęd. 336 „ 78 „						
		2. Gotówka . . . . 6 „ 30 „	2 993	08	2 993	08	—	—
	2	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% obligacyj galic. pożyczki krajowej . . . 48 zł. — ct.						
		b) od 5% obligacyj renty srebr. 5 „ 25 „	53	25	48	—	5	25
	3	Gotówka otrzymana za spieniężone efekta . . . . 100 zł. — ct.						
		od tego wydana na zakupno efektów . . . . 92 „ 40 „	7	60	7	60	—	—
		Suma dochodów . .	3.053	93	3 048	68	5	25
	4	**Zapas** z początkiem roku 1891. . . .	—	—	—	—	—	—
		Razem . . .	—	—	**3.048**	**68**	—	—
		Wydatki.						
	1	Efekta spieniężone . . . 100 zł. — ct.						
		od tego zakupione . . 100 „ — „	—	—	—	—	—	—
	2	**Zapas** z końcem roku 1891.:						
		a) w gotówce . . . 61 zł. 90 ct.						
		b) w efektach . . 2.986 „ 78 „	—	—	3.048	68	—	—
		Razem . . .	—	—	**3.048**	**68**	—	—

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny: *a)* Zapas kasowy: α) w gotówce . . . . . 61 zł 90 ct.

β) w efektach:

1. 4% obligacye galic. pożyczki krajowej z roku 1891. 2.400 zł. — ct.
2. 5% „ państwowej renty srebrnej . . 250 „ — „
3. 4% książeczka galic. Kasy oszczędności . . 336 „ 78 „ 2.986 „ 78 „

b) Należytość czynna: odsetki od obligacyj renty srebrnej . . 5 „ 25 „

Suma stanu czynnego . . 3.053 zł. 93 ct.

Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **3.053 zł. 93 ct.**

Uwaga. 1. Niniejsza fundacya, której kapitały odebrane od c. k. Rządu w roku 1891. jak LW. 52.863/1891. nie weszła jeszcze w życie.

2. Wykazany wyżej zapas ostateczny w gotówce 61 zł. 90 ct. sfruktyfikowany został w roku 1892. na rzecz majątku zarodowego tej fundacyi.

LW. 42.124/1892.

L. Fundacya im. Józefa Kosvitzky'ego.

Fundusz III. „dla poprawionych zbrodniarzy w Krakowie".

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Kapitał podniesiony z c. k. głównej Kasy krajowej we Lwowie, przy odbiorze funduszu w zarząd Wydziału krajowego:						
		1. Efekta:						
		a) 4% obligacye galic. pożyczki krajowej z r. 1891. w imiennej wartości na . 1.200 zł. — ct.						
		b) 5% obligacye państwowej renty srebrnej . . . 100 „ — „						
		c) 4% książ. gal. Kasy oszczęd. 188 „ 90 „						
		2. Gotówką . . . 2 „ 10 „	1.491	—	1.491	—	—	—
	2	Odsetki od efektów:						
		a) od 4% obligacyj galic. pożyczki krajowej . . . 24 zł. — ct.						
		b) od 5% obligacyj renty srebrnej 2 „ 10 „	26	10	24	—	2	10
		Suma dochodów .	1.517	10	1.515	—	2	10
	3	Zapas z początkiem roku 1891.	—	—	—	—	—	—
		Razem .	—	—	**1.515**	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapas z końcem roku 1891.:						
		a) w gotówce . . . 26 zł. 10 ct.						
		b) w efektach . . . 1.488 „ 90 „	—	—	1 515	—	—	—
		Razem .	—	—	**1.515**	—	—	—

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny: *a)* Zapas kasowy: α) w gotówce . . . . . 26 zł. 10 ct.

β) w efektach:

1. 4% obligacye galic. pożyczki krajowej z roku 1891. 1.200 zł — ct.
2. 5% „ państwowej renty srebrnej . . 100 „ — „
3. 4% książeczka galic. Kasy oszczędności . . 188 „ 90 „ 1.488 „ 90 „

b) Należytość czynna: odsetki od obligacyi renty srebrnej . . 2 „ 10 „

Suma stanu czynnego . 1.517 zł. 10 ct.

Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . **1.517 zł. 10 ct.**

Uwaga. 1. Niniejsza fundacya, której kapitały odebrano od c. k. Rządu w roku 1891. jak LW. 52.863/1891. nie weszła jeszcze w życie.

2. Wykazany wyżej zapas ostateczny w gotówce 26 zł. 10 ct. sfruktyfikowany został w roku 1892. na rzecz majątku zarodowego tej fundacyi.

LW. 42 125/1892.

LI. Fundusz zapomogowy im. Henryka Straszewskiego dla ubogich wyrobników w Boguchwale.

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Majątek zarodowy.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
	1	Kapitał podniesiony z c. k. głównej Kasy krajowej we Lwowie, przy odbiorze funduszu w zarząd Wydziału krajowego:						
		a) 4% listy zast. galic. Towarzystwa kredyt ziemskiego na . 2.000 zł. — ct.						
		b) 4% książeczki Kasy oszczęd.:						
		1. Rzeszowskiej na 96 zł. — ct.						
		2. Lwowskiej „ 80 „ — „ 176 „ — „	2.176	—	2.176	—		
	2	Odsetki od efektów:						
		od 4% listów zast. gal. Towarz. kred. ziemsk.	80	—	80	—		
		Suma dochodów .	2.256	—	2.256	—		
	3	Zapas z początkiem roku 1891. . . .	—	—	—	—		
		Razem . . .	—	—	2.256	—	—	—
		Wydatki.						
	1	Zapas z końcem roku 1891.:						
		a) w gotówce . . . 80 zł. — ct.						
		b) w efektach . . . 2.176 „ — „	—	—	2.256	—		
		Razem . . .	—	—	2.256	—	—	—

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny: Zapas kasowy: *a)* w gotówce . . . . . 80 zł. — ct.

b) w efektach:

1. 4% listy zast. galic. Towarzystwa kredyt. ziemsk. 2.000 zł. — ct.
2. 4% książeczki Kas oszczędności . . . . 176 „ — „ 2.176 „ — „

Suma stanu czynnego . 2.256 zł. — ct.

Stan bierny . . . . . — „ — „

Czysty stan czynny . . . . . 2.256 zł. — ct.

Uwaga. 1. Niniejsza fundacya, której kapitały odebrane od c. k. Rządu w roku 1891. jak LW. 48.906/1891., nie weszła jeszcze w życie.

2. Wykazany wyżej zapas ostateczny w gotówce 80 zł. sfruktyfikowany został w r. 1892., na rzecz majątku zarodowego tej fundacyi.

LW. 42.135/1892.

LII. Depozyta gminne serwitutowe.

Rubryka	Pozycya	Dochody.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
	1	Odsetki: *a)* od obligacyj indemnizacyjnych . .	9.154	25	9.154	25		
		b) „ liztów zastawnych Banku krajowego	16.296	47	16.296	47		
	2	Efekta zakupione: *a)* listy zastawne „ „	61.200	—	61.200	—		
		b) książeczki „ „	70	83	70	83		
	3	Gotówka za sprzedane obligacye indemnizacyjne .	12.564	51	12.564	51		
	4	„ „ „ „ „ wylosowane	30.030	—	30.030	—		
	5	„ „ „ listy zastawne Banku kraj.	6.532	47	6.532	47		
	6	„ „ „ „ „ „ „ wylosowane	6.250	—	6.250	—		
	7	Zamiana:						
		a) obligacyj indemnizacyjnych . . .	12.550	—	12.550	—		
		b) listów zastawnych Banku krajowego . .	11.500	—	11.500	—		
	8	Zwrot obligacyj indemnizacyjnych winkulowanych	6.650	—	6.650	—		
	9	„ „ „ opatrzonych żyrem	1.300	—	1.300	—		
	10	Zaliczki zwrócone	379	97½	379	97½	—	—
		Suma dochodów .	174.478	50½	174.478	50½	—	—
	11	**Zapas** z początkiem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . 4.243 zł 75½ ct.						
		b) w obligacyach indemnizacyjnych . . . 209.550 „ — „						
		c) w listach zastawnych Banku krajowego . 238.600 „ — „	—	—	452.393	75½		
		Razem . .	—	—	626.872	26	—	—

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Pozycya	Wydatki.	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
	1	Kapitały wydane:						
		a) w gotówce	20.089	75	20.089	70		
		b) w obligacyach indemnizacyjnych . .	7.850		7.850	—		
		c) w listach zastawnych Banku krajowego .	15.500		15.500	—		
		d) w w książeczkach Banku krajowego . .	70	83	70	83		
	2	Gotówka wydana na zakupno listów Banku kraj. .	60.688	42	60.688	42		
		„ „ „ „ książeczki „ „ .	70	83	70	83		
	3	Efekta: sprzedane obligacye indemnizacyjne . .	12.000	—	12.000	—		
	4	„ „ „ „ wylosowane	28 600	—	28.600	—		
	5	„ „ listy zast. Banku kraj. . . .	6 600	—	6.600	—		
	6	„ „ „ „ „ „ wylosowane	6.250	—	6.250	—		
	7	Zamiana: *a)* obligacyj indemnizacyjnych . . .	12.550	—	12.550	—		
		„ *b)* listów zastawnych Banku krajowego .	11.500	—	11.500	—		
	8	Obligacye indemnizacyjne do winkulowania . .	6.650	—	6.650	—		
	9	„ „ „ zaopatrzenia żyrem .	1.300	—	1.300	—		
	10	Zaliczki dane	379	97½	379	97½		
		Suma wydatków .	190.099	80½	190,099	80½		
	11	Zapas z końcem roku 1891:						
		a) w gotówce . . . 4 222 zł. 45½ ct.						
		b) w obligac. indemnizac. 161.100 „ — „						
		c) w listach zast. Banku kraj. 271.450 „ — „	436.772	45½	436 772	45½		
		Razem . . .	—	—	626.872	26		

Stan depozytów serwitutowych z końcem roku 1891.

Stan czynny.	Zapas kasowy w gotówce	4.222 zł.	45½ ct.
	„ „ „ obligacyach indemnizacyjnych . . .	161.100 „	— „
	„ „ „ listach zastawnych Banku krajowego . .	271.450 „	— „
	Należytość czynna	— „	— „
	Suma stanu czynnego .	436.772 zł.	45½ ct.
Stan bierny		— „	— „
	Czysty stan czynny	**436.772 zł.**	**45½ ct.**
W porównaniu z takimże stanem z końcem r. 1890 . . .		452.393 „	75½ „
	okazuje się **ubytek** w depozytach serwitutowych . .	15.621 zł.	30 ct.

Uwaga. Depozyta te stanowią własność obcą, wykazuje się zatem wszelkie wynikłości w pełnym obrocie kasowym.

LIII. Depozyta ogólne.

Rubryka	Poszczególnienie.	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
	Dochody.				
	A) **W kasie krajowej:**				
I.	Kaucye służb. urzędn. i sług, tudzież kaucye i wadya przedsiębiorców	6 624	75	7.634	38
II.	Kaucye i wadya przedsiębiorców przy drogach krajowych	20 332	68	44.500	44
III.	Kaucye i wadya przedsiębiorców dzierżawy opłat konsumcyjnych	52.030	65½	89.467	93
IV.	Taksy od dekretów nominacyjnych urzędników i sług	381	29	—	—
V.	Podatek od płac urzędników	8.253	36	—	—
VI.	Mylne pobory c. k. kas rządowych	491	12	—	—
VII.	Depozyta rozmaite	276.267	11	1,071.078	57
VIII.	Opłaty pośmiertne na rzecz szpitala powszechnego we Lwowie	10.857	92	—	—
IX.	Depozyta funduszów stypendyjnych	2.977	87	2.361	48
X.	Depozyta administracyi dóbr „Winniki“	—	—	—	—
XI.	Depozyta szpitali krakowskich	118	50	127	75
XII.	Zwroty zasiłków udzielanych dziennikom funduszowym	51.600	—	44.000	—
XIII.	Kondykta na płace urzędników	6.895	08	—	—
XIV.	Depozyta ściągane od urzędników i sług na rzecz asekuracyi krak.	632	80	—	—
	Razem	437.463	13½	1,259 170	55
	B) **W c. k. kasach rządowych:**				
I.	Kaucye i wadya przedsiębiorców przy drogach krajowych	—	—	—	—
	C) **W kasie szpitala powszechnego we Lwowie**	10.950	11	7.462	58
	D) „ **zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie**	3.090	82	794	19
	E) „ **szpitali krakowskich**	8.345	23½	8.195	60
	F) „ **krajowej szkoły rolniczej w Dublanach**	513	88½	—	—
	G) „ **funduszu folwarku w Dublanach**	—	—	—	—
	H) „ **krajowej szkoły rolniczej w Dublanach**	3.898	78	—	—
	I) „ „ **niższej szkoły rolniczej w Horodence**	159	42	—	—
	K) „ „ „ „ „ **w Jagielnicy**	42	67	—	—
	L) „ „ „ „ „ **w Kobiernicy**	145	88	50	—
	M) „ „ „ „ **ogrodniczej w Tarnowie**	—	—	—	—
	Suma dochodów	464.609	93½	1,275.672	92

Zapas z początkiem roku 1891.:

	Gotówka		Efekta	
a) W kasie krajowej	5.399 zł. 57 ct.		210.338 zł. 43 ct.	
b) w c. k kasach rządowych	— „ — „		2.950 „ — „	
c) w kasie szpitala powszechnego we Lwowie	632 „ 03 „		8.205 „ — „	
d) w kasie zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie	1.136 „ 36 „		6.068 „ 88 „	
e) w kasach szpitali krakowskich	961 „ 90 „		14.330 „ 51 „	
f) w kasie krajowej szkoły rolniczej w Dublanach	1.136 „ 36 „		8.220 „ — „	
g) w kasie funduszu folwarku w Dublanach	50 „ — „		— „ — „	
h) w kasie krajowej szkoły rolczej w Czernichowie	448 „ 61 „		575 „ — „	
i) w kasie krajowej niższej szkoły rolniczej w Horodence	10 „ 37 „		— „ — „	
k) w kasie krajowej niższej szkoły rolniczej w Jagielnicy	5 „ 33½ „		— „ — „	
l) w kasie krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicy	7 „ — „		— „ — „	
m) w kasie krajowej szkoły ogrodniczej w Tarnowie	24 „ 22 „		— „ — „	
Razem			474.421 57	1,526360 74

Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Rubryka	Poszczególnienie.	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
	Dochody.				
	A) **W kasie krajowej:**				
I.	Kaucye i wadya urzędników i sług, tudzież kaucye i wadya przedsiębiorców	6.890	75	11.222	75
II.	Kaucye i wadya przedsiębiorców przy drogach krajowych	19.023	56½	39.012	10
III.	Kaucye i wadya przedsiębiorców dzierżawy opłat konsumcyjnych	48.617	19½	32.785	55
IV.	Taksy od dekretów nominacyjnych urzędników i sług	375	66	—	—
V.	Podatek od płac urzędników	7.525	88	—	—
VI.	Mylne pobory c. k. kas rządowych	493	73	—	—
VII.	Depozyta rozmaite	273.031	50	1,020.954	76
VIII.	Opłaty pośmiertne na rzecz szpitala powszechnego we Lwowie	8.545	07	—	—
IX.	Depozyta funduszów stypendyjnych	2.977	87	2.661	48
X.	Depozyta dóbr administracyi dóbr „Winniki“	—	—	—	—
XI.	Depozyta szpitali krakowskich	118	50	146	60
XII.	Zwroty zasiłków udzielanych dziennikom funduszowym	51.600	—	44 000	—
XIII.	Kondykta na płace urzędników	6.914	82	—	—
XIV.	Depozyta ściągane od urzędników i sług na rzecz asekuracyi krak.	590	50	—	—
	Razem	426.705	04	1,150.783	24
I.	*B)* **W c. k. kasach rządowych:**				
	Kaucye i wadya przedsiębiorców przy drogach krajowych	—	—	100	—
	C) **W kasie szpitala powszechnego we Lwowie**	10.907	97	8.225	08
	D) „ **zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie**	3.260	69½	1.238	15
	E) „ **szpitali krakowskich**	8.817	92½	5.440	68
	F) „ **krajowej szkoły rolniczej w Dublanach**	513	88½	1.510	—
	G) „ **funduszu folwarku w Dublanach**	—	—	—	—
	H) „ **krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie**	4.028	68½	50	—
	I) „ „ **niższej szkoły rolniczej w Horodence**	167	95	—	—
	K) „ „ „ „ „ **w Jagielnicy**	48	00½	—	—
	L) „ „ „ „ „ **w Kobiernicy**	64	—	—	—
	M) „ „ „ „ **ogrodniczej w Tarnowie**	1	70	—	—
	Suma wydatków	454.515	85½	1,167.347	15

Zapas z końcem roku 1891.

	Gotówka				Efekta			
a) W kasie krajowej	16.157	zł.	66½	ct.	318.725	zł. 74		ct.
b) w c. k. kasach rządowych	—	„	—	„	2.850	„ —		„
c) w kasie szpitala powszechnego we Lwowie	674	„	17	„	7.442	„ 50		„
d) w kasie zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie	966	„	48½	„	5.624	„ 92		„
e) w kasach szpitali krakowskich	489	„	21	„	17.085	„ 43		„
f) w kasie krajowej szkoły rolniczej w Dublanach	1.136	„	24	„	6.710	„ —		„
g) w kasie funduszu folwarku w Dublanach	50	„	—	„	—	„ —		„
h) w kasie krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie	318	„	70½	„	525	„ —		„
i) w kasie krajowej niższej szkoły rolniczej w Horodence	1	„	84	„	—	„ —		„
k) w kasie krajowej niższej szkoły rolniczej w Jagielnicy	—	„	—	„	—	„ —		„
l) w kasie krajowej niższej szkoły rolniczej w Kobiernicy	88	„	88	„	50	„ —		„
m) w kasie krajowej szkoły ogrodniczej w Tarnowie	22	„	52	„	—	„ —		„
					Razem		19.905 71½	359.013 59
							474.421 57	1,526.360 74

Uwaga. Zapas kasowy z końcem roku 1891. stanowi zarazem należytość bierną tegoż rachunku.

LW. 48.430/1992.

LW. 54.821/92.
Allegat C do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1891.

Lit. C

FUNDUSZ PROPINACYJNY.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1 8 9 1.

LW. 43 616/1892.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

Dochody. Fundusz

Rubryka	Pozycya	Sumaryusz	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
		Rzeczywiste.						
I.	1	Opłaty od szynkarzy	39.687	46½	29.594	97½	10.092	49
II.	2	Jednorazowe opłaty od zakładania browarów, gorzelń i miodosytni	2.000	—	—	—	2.000	—
III.	3	Grzywny za przestępstwa w sprawach propinacyjnych	888	57	152	72	735	85
IV.	4	Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych	2	40	2	40	—	—
V.	5	Odsetki zwłoki	426	35½	426	35½	—	—
Va.	5a	Zasiłek ze skarbu państwa	325.603	61	325.603	61	—	—
VI.	6	Odsetki od kapitałów lokowanych	43.672	25	43.672	25	—	—
VII	7	Rozmaite dochody	21	50	12	50	9	
		Suma dochodów rzeczywistych	412.302	15	399.461	81	12.837	34
	8	Kupno i sprzedaż efektów:						
		a) w gotówce	60.646	39	60.646	39	—	—
		b) w efektach	499.585	71	499.585	71	—	—
	9	Gotówka za wylosowane efekta	5.600	—	5.600	—	—	—
	10	Winkulacya efektów	—	—	—	—	—	—
	11	Wymiana efektów	30.000	—	30.000	—	—	—
	12	Zwrot pożyczek udzielonych z funduszu krajowego	357.203	27½	357.203	27½	—	—
		Suma wszystkich dochodów	1,365.337	52½	1,352.500	18½	12.837	34
		Zapas kasowy z początkiem roku 1891.:						
		a) w gotówce			—	—		
		b) w efektach			503.550	—		
		Ogółem			1,856.050	18½		

propinacyjny. Wydatki.

Rubryka	Pozycya	Sumaryusz	Należytość złr.	Należytość ct.	Uiszczenie złr.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. złr.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Wydatki.						
		Rzeczywiste.						
I	1—2	Płace urzędników i dyetaryuszy rachunkowych Wydziału krajowego	2.168	66	2.168	66		
II.	3	Druki, oprawa ksiąg	7	60	7	60		
III.	4	Remuneracye urzędników i dyetaryuszy Wydziału krajowego	260	—	260	—		
IV.	5	Rozmaite nieprzewidziane	7	—	—	—	7	—
		Suma wydatków rzeczywistych	2.443	26	2.436	26	7	—
	6	Kupno i sprzedaż efektów:						
		a) w gotówce	496.323	86	496.323	86		
		b) w efektach	60.646	39	60.646	39		
	7	Efekta wylosowane	5.600	—	5.600	—		
	8	Winkulacya efektów	—	—	—	—		
	9	Wymiana efektów	30.000	—	30.000	—		
	10	Pożyczki udzielone funduszowi krajowemu .	301.590	57	301 590	57		
		Suma wszystkich wydatków	896.604	08	896.597	08	7	—
		Zapas kasowy z końcem roku 1891.:						
		a) w gotówce*) . . 22.563 zł. 78½ ct.						
		b) w efektach . . . 936.889 „ 32 „			959.453	10½		
		Ogółem . .			1.856.050	18½		

*) Za pozostałą gotówkę 22.563 zł. 78½ ct. zakupiono z początkiem roku 1892. listy zastawne Banku krajowego; za używanie zaś tej sumy w ciągu roku 1891. zapłacił fundusz krajowy 4% odsetki do LW. 25672/92.

Rubryka	Pozycya	Stan czynny	Szczegół zł.	Szczegół ct.	Ogół zł.	Ogół ct.
		Stan majątku				
	1	**Zapas kasowy:**				
		w gotówce	22.563	78½		
		w efektach:				
		a) 4½% listy zastawne Banku krajowego 634.250 zł. — ct.				
		b) 4½% „ „ Tow. kred. ziem. 300.700 „ — „				
		c) 4% książeczka wkładkowa Banku kraj. 1.939 „ 32 „	936.889	32	959.453	10½
	2	**Należytości czynne**	—	—	12.837	34
		Suma stanu czynnego . .	—	—	972.290	44½

propinacyjny.

Rubryka	Pozycya	Stan bierny	Szczegół zł.	Szczegół ct.	Ogół zł.	Ogół ct.
		z końcem roku 1891.				
	1	Należytości bierne	—	—	7	—
	2	Czysty stan czynny	—	—	971.283	44½
		Zgodnie ze sumą stanu czynnego	—	—	972.290	44½

Dochody. Fundusz

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
I.	1	**Opłaty od szynkarzy.**						
		W miastach:						
		1. Bełz	553	—	480	72	72	28
		2. Bochnia	645	—	635	—	10	—
		3. Brody	1.152	85	998	—	154	85
		4. Dobromil	416	25	374	75	41	50
		5. Drohobycz	1.644	30	1.142	—	502	30
		6. Gródek	1.053	32½	681	33	371	99½
		7. Grybów	280	—	280	—	—	—
		8. Jarosław	1.665	68½	1.290	01	375	67½
		9. Jaryczów nowy	285	—	285	—	—	—
		10. Jasło	402	78	354	20	48	58
		11. Kołomyja	1.868	71	1.378	92	489	79
		12. Krosno	281	04	279	46	1	58
		13. Lubaczów	517	50	438	15	79	35
		14. Mrzygłód	25	—	25	—	—	—
		15. Myślenice	245	—	245	—	—	—
		16. Nowytarg	490	—	490	—	—	—
		17. Pilzno	232	50	232	50	—	—
		18 Podgórze	1.021	67	740	—	281	67
		19. Przemyśl	5.267	27	2 439	93	2.827	34
		20. Rzeszów	901	66	883	56	18	10
		21. Sambor	1.056	18	1.026	18	30	—
		22. Sanok	530	—	522	50	7	50
		23. Sącz nowy	1.010	83½	1.010	83½	—	—
		24. Sącz stary	202	50	202	50	—	—
		25. Skawina	255	—	247	50	7	50
		26. Śniatyn	1.072	76	950	29	122	47
		27. Sokal	820	—	610	—	210	—
		28. Stanisławów	5.823	79½	2.532	28½	3.291	51
		29. Staremiasto	187	50	135	—	52	50
		30. Starasól	157	41	149	84	7	57
		31. Stryj	1.403	50	1.235	91	167	59
		32. Tarnopol	2 404	18½	2.157	53½	246	65
		33. Tarnów	2.692	51	2.683	62	8	89
		34. Trembowla	648	73	378	55	270	18
		35. Wieliczka	660	—	410		250	—
		36. Złoczów	794	02	668	90	125	12
		37. Żółkiew	1.020	—	1.000	—	20	—
		Suma rubryki I.	39.687	46½	29.594	97½	10.092	49
II.	2	**Jednorazowe opłaty od zakładania gorzelń, browarów i miodosytni:**						
		1. Skawina	2.000	—	—	—	2.000	—
		Suma rubryki II.	2.000	—	—	—	2.000	—

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
III.	3	**Grzywny za przestępstwa w sprawach propinacyjnych:**						
		1. Bełz	15	—	1	80	13	20
		2. Jarosław	20	—	—	—	30	—
		3 Kołomyja	140	33	28	79	111	54
		4. Przemyśl	112	63	27	63	85	—
		5. Śniatyn	70	—	1	—	69	—
		6. Sokal	66	50	28	50	38	—
		7. Stanisławów	90	—	65	—	25	—
		8. Stryj	25	—	—	—	25	—
		9. Tarnopol	249	11	—	—	249	11
		10. Trembowla	90	—	—	—	90	—
		Suma rubryki III.	888	57	152	72	735	85
IV.	4	**Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych:**						
		1. Jarosław	2	40	2	40	—	—
		Suma rubryki IV.	2	40	2	40	—	—
V.	5	**Odsetki zwłoki:**						
		1. Bełz	13	71	13	71	—	—
		2. Bochnia	5	48	5	48	—	—
		3. Brody	10	47	10	47	—	—
		4. Dobromil	3	75	3	75	—	—
		5. Drohobycz	11	32	11	32	—	—
		6. Gródek	21	44	21	44	—	—
		7. Grybów	1	75	1	75	—	—
		8. Jarosław	8	89	8	89	—	—
		9. Jaryczów nowy	1	26	1	26	—	—
		10. Jasło	5	29	5	29	—	—
		11. Kołomyja	16	86	16	86	—	—
		12. Krosno	1	95	1	95	—	—
		13. Lubaczów	2	94	2	94	—	—
		14. Mrzygłód	—	01	—	01	—	—
		15. Mysłenice	2	38	2	38	—	—
		16. Nowytarg	2	34	2	34	—	—
		17. Pilzno	2	51	2	51	—	—
		18. Podgórze	2	77	2	77	—	—
		19. Przemyśl	82	14	82	14	—	—
		20. Rzeszów	2	44	2	44	—	—
		Do przeniesienia	199	70	199	70	—	—

Dochody. Fundusz

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia .	199	70	199	70	—	—
		21. Sambor	18	88	18	88	—	—
		22. Sanok	2	99	2	99	—	—
		23. Sącz nowy	5	47½	5	47½	—	—
		24. Sącz stary	1	84	1	84	—	—
		25. Skawina	5	13	5	13	—	—
		26 Śniatyn	17	10	17	10	—	—
		27. Sokal	24	12	24	12	—	—
		28. Stanisławów	50	16½	50	16½	—	—
		29. Staremiasto	3	11	3	11	—	—
		30. Starasól	3	18	3	18	—	—
		31. Stryj	17	78	17	78	—	—
		32. Tarnopol	21	18½	21	18½	—	—
		33. Tarnów	19	73	19	73	—	—
		34. Trembowla	9	17	9	17	—	—
		35. Wieliczka	2	95	2	95	—	—
		36. Złoczów	12	08	12	08	—	—
		37. Żółkiew	11	77	11	77	—	—
		Suma rubryki V. .	426	35½	426	35½	—	—
Va	5a	**Zasiłek ze skarbu państwa** za czas od ⅛ 1888. do ⅑ 1891.:						
		1. Bełz	3.349	33	3.349	33	—	—
		2. Bochnia	10.666	30	10.666	30	—	—
		3. Brody	6.641	68	6.641	68	—	—
		4. Dobromil	2.976	87	2.976	87	—	—
		5. Drohobycz	34.331	09	34.331	09	—	—
		6. Gródek	9.318	34½	9.318	34½	—	—
		7. Grybów	1.873	26	1.873	26	—	—
		8. Jarosław	12.897	08	12.897	08	—	—
		9. Jaryczów nowy	1.064	02	1.064	02	—	—
		10. Jasło	3.486	22	3.486	22	—	—
		11. Kołomyja	16 313	33	16.313	33		
		12. Krosno	2.925	31	2.925	31	—	—
		13. Lubaczów	1.819	97	1 819	97	—	—
		14. Mrzygłód	178	32½	178	32½	—	—
		15. Myślenice	3.049	06	3.049	06	—	—
		16. Nowytarg	2.134	76	2.134	76	—	—
		17. Pilzno	1.725	57	1.725	57	—	—
		18. Podgórze	7 058	68	7.058	68	—	—
		19. Przemyśl	24.577	04	24.577	04	—	—
		20. Rzeszów	16.723	42	16 723	42	—	—
		21. Sambor	13.428	53	13.428	53	—	—
		22. Sanok	5.222	89	5.222	89	—	—
		Do przeniesienia .	181.761	08	181 761	08	—	—

propinacyjny, Dochody.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Z przeniesienia .	181.761	08	181.761	08	—	—
		23. Sącz nowy	7.326	90	7.326	90	—	—
		24. Sącz stary	3.626	18	3.626	18	—	—
		25. Skawina	1.592	39	1.592	39	—	—
		26. Śniatyn	7.159	01	7.159	01	—	—
		27. Sokal	8.689	68	8.689	68	—	—
		28. Stanisławów	6.796	31	6.796	31	—	—
		29. Staremiasto	3.515	24	3 515	24	—	—
		30. Starasól	2.076	21	2.076	21	—	—
		31. Stryj	15.098	54	15.098	54	—	—
		32. Tarnopol	25.219	05	25 219	05	—	—
		33. Tarnów	37.913	37	37.913	37	—	—
		34. Trembowla	4.426	58	4.426	58	—	—
		35. Wieliczka	6 385	39	6.385	39	—	—
		36. Złoczów	13.254	67	13 254	67	—	—
		37. Żółkiew	763	01	763	01	—	—
		Suma rubryki Va 5a .	325.603	61	325.603	61	—	—
VI.	6	**Odsetki od kapitałów lokowanych:**						
		1) od 4½% list. zast. Tow. kred. ziemsk. .	13.548	50	13.558	50	—	—
		2) „ 4½% „ „ Banku krajowego .	18.540	85	18.540	85	—	—
		3) „ 4½% lokacyi w fund. kraj. . .	1.495	08	1.495	08	—	—
		4) „ 4% „ „ „ . .	232	63	232	63	—	—
		5) „ 4% książ. wkł. Banku kraj. . .	349	29	349	29	—	—
		6) „ 3½% subwencyi rządowej . . .	9.495	90	9.495	90	—	—
		Suma . . .	43.672	25	43.672	25	—	—
VII.	7	**Rozmaite dochody**	21	50	12	50	9	—
	8	**Kupno i sprzedaż efektów:**						
		1. Efekta zakupione.						
		a) 4½% listy zast. Banku krajowego po kursie przeciętnym 99 zł. 25 ct. .	437.000	—	437.000	—	—	—
		b) 4% książ. wkład. Banku kraj. . .	62.585	71	62.585	71	—	—
		2. Gotówka za sprzedane 4% książ. wkładk. Banku krajowego	60.646	39	60.646	39	—	—
		Suma gotówką .	60.646	39	60.646	39	—	—
		Suma efektami .	499.585	71	499.585	71	—	—

Dochody. Fundusz

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
	9	**Gotówka za wylosowane efekta:**						
		a) 4½% list. zast. Tow. kred. ziemsk.	600	—	600	—	—	—
		b) 4½% „ „ Banku kraj.	5.000	—	5.000	—	—	—
		Suma	5.600	—	5.600	—	—	—
	10	**Winkulacya**	—	—	—	—	—	—
	11	**Wymiana:**						
		4½% listy zast. **Banku kraj.**	30.000	—	30.000	—	—	—
	12	**Zwrot udzielonych pożyczek:**						
		Fundusz krajowy z 4% i 4½% rachunku bieżącego	357.203	27½	357.203	27½	—	—

propinacyjny. Wydatki.

Rubryka	Pozycya	Sumaryusz	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Wydatki.						
I.		**Koszta administracyjne:**						
		Płace urzędników i dyetaryuszy Wydziału krajowego:						
	1	Adjunkt rach. płaca roczna . 1.200 zł. — ct. dodatek aktyw. . . 240 „ — „ dodatek pięcioletni za czas od $^{9}/_{7}$ do $^{31}/_{12}$ 1891. 71 „ 66 „	1.511	66	1.511	66	—	—
	2	Dyurnum od 1. Stycznia do 31. Grudnia 1891. po 1 zł. 80 ct.	657	—	657	—	—	—
		Suma rubryki I. .	2.168	66	2.168	66	—	—
II.		**Potrzeby kancelaryjne:**						
	3	Oprawa ksiąg	7	60	7	60	—	—
III.		**Remuneracye**						
	4	Urzędników i dyetaryuszy Wydziału krajowego	260	—	260	—	—	—
IV.	5	**Rozmaite nieprzewidziane**	7	—	—	—	7	—
	6	**Kupno i sprzedaż efektów.**						
		1. Gotówka wydana na kupno: *a)* $4^{1}/_{2}\%$ listy zast. Banku krajowego: *α)* 249.700 zł. po 99 zł. 35 ct. 248.076 zł. 95 ct. *β)* 67.300 „ „ 99 „ 40 „ 66.896 „ 20 „ *γ)* 4.400 „ „ 99 „ 50 „ 4.378 „ — „ *δ)* 57.000 „ „ 98 „ 90 „ 56.373 „ — „ *ε)* 600 „ „ 98 „ 90 „ 593 „ 40 „ *η)* 600 „ „ 99 „ 10 „ 594 „ 60 „ *ϰ)* 57.400 „ „ 99 „ — „ 56.826 „ — „ 437.000 zł. 433.738 zł. 15 ct.	433.738	15	433.738	15	—	—
		b) 4% książ. Banku krajow. . . .	62.585	71	62.585	71	—	—
		2 Efekta sprzedane: 4% książ. Banku kraj. . . .	60.646	39	60.646	39	—	—
		Suma gotówką .	496.323	86	496.323	86	—	—
		Suma efektami .	60.646	39	60.646	39	—	—

Wydatki.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
	7	**Efekta wylosowane:**						
		$4^1/_2$% listy zast. Tow. kred. ziemsk. . .	600	—	600	—	—	—
		$4^1/_2$% „ „ Banku krajow. . . .	5.000	—	5.000	—	—	—
		Suma .	5.600	—	5.600	—	—	—
	8	**Winkulacya**	—	—	—	—	—	—
	9	**Wymiana efektów**	30.000	—	30.000	—	—	—
	10	**Pożyczki udzielone**						
		Funduszowi krajowemu na 4% i $4^1/_2$% rachunek bieżący	301.590	57	301.590	57	—	—

Stan majątku funduszów propinacyjnych miast

z końcem roku 1891.

Pozycya	Nazwa miast	4½% Listy zastawne Tow. kred. ziemsk. zł.	4½% Listy zastawne Banku krajow. zł.	4% Książka wkładkowa Banku krajowego zł.	ct.	Gotówka zł.	ct.	Razem zł.	ct	Serye i numera 4½% Listów zastawnych Tow. kredyt. ziemskiego Ser. I. 10.000 zł. Ser. II. 5.000 zł. Ser. III. 1.000 zł. Ser. IV. 500 zł. Ser. V. 100 zł.	Serye i numera 4½% Listów zastawnych Banku krajowego Ser. I. 50 zł. Ser II. 100 zł. Ser. III. 500 zl. Ser. IV. 1.000 zł. Ser. V. 5.000 zł.
1	Bełz . . .	2.900	6.700	77	06	324	92	10.001	98	Serya III. Nr. 2079, 2133 „ IV. „ 829 „ V. „ 1249 do 1251, 2343.	Serya II Nr. 157, 7691. „ III. „ 1397. „ IV. „ 2851, 3697, 5910, 5911, 6300, 6301.
2	Bochnia . .	8.000	17.900	33	11	495	04	26.428	15	Serya II. Nr. 105. „ III. „ 2154, 3520. „ IV. „ 522. „ V. „ 1148, 1149, 1188, 1189, 2344.	Serya II. Nr. 691, 8476 do „ III „ 1743. [8478. „ IV. „ 226, 2153, 3049, 3789, 4812, 5912 do 5914, 6307, 6561 do 6563. „ V Nr. 2380.
3	Brody . .	12.100	17.400	57	09	751	22	30.308	31	Serya II. Nr. 306, 307. „ III „ 3521. „ IV. „ 831. „ V. „ 1190, 1203, 2345 do 2348.	Serya II. Nr. 8479 do 8482. „ IV. „ 1886, 2757, 3784, 5289, 6044, 6241, 6556 „ V. „ 2053, 2379.
4	Dobromil .	4.200	6.650	21	54	293	04	11.164	58	Serya III. Nr. 2158 do 2160. „ IV. „ 832 „ V. „ 1211 do 1214, 2359 do 2361.	Serya I. Nr. 289. „ II. „ 159. „ III. „ 2495. „ IV. „ 1657, 3139, 3162, 5915, 5916, 6547.
5	Drohobycz .	18.200	51.850	56	47	671	44	70.777	91	Serya I. Nr. 97. „ II. „ 374. „ III. „ 3522, 3523. „ IV. „ 309, 833. „ V. „ 2362, 2363.	Serya I. Nr. 325. „ II. „ 3773, 3774, 5432, 7086, 8483 do 8486. „ III. „ 1398, 2738 „ IV. „ 2432, 2950, 3144, 3535, 4364, 4895, 5278, 5856. 5917, 6209. „ V. Nr. 1898, 2367 do 2371, 2564, 2692.
6	Gródek . .	9.200	17.500	22	35	475	77	27.198	12	Serya II. Nr. 375. „ III. „ 1556, 1557, 3524. „ IV. „ 310. „ V. „ 207, 347, 348, 2364 do 2367.	Serya II. Nr. 168, 174, 6242, 6253, 6771. „ III „ 1766, 2293. „ IV. „ 2433, 2676, 3166, 3167. 3178, 3337, 3884, 4386, 5918, 5919, 6327. „ V. Nr 2366.
7	Grybów . .	700	6.400	45	55	218	19	7.363	74	Serya V. Nr. 326, 349, 350, 2368 do 2371.	Serya II. Nr. 176, 198, 210, 211. „ III. „ 2681. 3452. „ IV. „ 217, 218, 3179, 3180, 5920.
8	Jarosław . .	13.500	27.350	64	32	500	62	41.414	94	Serya I. Nr. 98. „ II. „ 1558, 3525, 3526 „ III. „ 327 do 330, 2372.	Serya I. Nr. 444. „ II. „ 7087, 8165 do 8168, 8487 do 8489 „ III. „ 2733, 3445, 3448 do 3451, 3470 „ IV. „ 1656, 2951, 3525, 3539, 4229, 4803, 4804, 4807, 5857, 5950 do 5953. „ V Nr 1143, 1899.
	do przeniesienia	68.800	151.750	377	49	3.730	24	224.657	73		

Pozycya	Nazwa miast	4½% Listy zastawne Tow. kred. ziemsk. zł.	4½% Listy zastawne Banku krajow. zł.	4% Książka wkładkowa Banku krajowego zł.	ct.	Gotówka zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Serye i numera 4½% Listów zastawnych Tow. kredyt. ziemskiego Ser. I. 10.000 zł. Ser. II. 5.000 zł. Ser. III. 1.000 zł. Ser. IV. 500 zł. Ser. V. 100 zł.	Serye i numera 4½% Listów zastawnych Banku krajowego Ser. I 50 zł. Ser. II. 100 zł. Ser. III. 500 zł. Ser. IV. 1.000 zł. Ser. V. 5.000 zł.
	z przeniesienia .	68.800	151.750	377	49	3.730	24	224.657	73		
9	Jaryczów n. .	2.500	3.450	18	78	177	54	6.146	32	Serya III. Nr. 1559, 1560. „ V. „ 331, 332, 2373, 2374, 2376.	Serya I. Nr. 459. Ser. II. Nr. 227, 258. 266, 3448, 3477, 3776, 6213, 6635, 6932. Ser. III. Nr. 107, 3454, 3468. „ IV. „ 2949.
10	Jasło . . .	3.000	7.500	27	11	292	97	10.820	08	Serya III. Nr. 1561, 1562. „ IV. „ 834 „ V. „ 333, 491 do 493, 2377.	Ser. II. Nr. 310, 4002, 6214, 6215, 6298, 6299, 7202, 7276 do 7278 S. III. Nr. 2256, 2637, 3131, 3440, 3464, 3469, 3808 S. IV. Nr. 3567, 5921, 5922.
11	Kołomyja . .	19.900	33.500	87	62	1.147	43	54.635	05	Serya I. Nr. 15. „ II. „ 371. „ III. „ 1565, 1566, 3528, 3529. „ IV. „ 837. „ V. „ 229, 230, 361, 2.388.	Ser. III. N. 640 2636, 3467, 3526 do 3529, 3564, 3819. Ser. IV. N. 3229, 3700, 3787, 3788, 3931, 4126, 5159, 5515, 5948, 5949, 5961, 6143, 6316, 6317. Ser. V. N. 865, 2069, 2241.
12	Krosno. . .	2.600	5.550	82	78	191	½ 29	8.424	½ 07	Serya III. Nr. 977, 978. „ V. „ 231, 232, 2389 do 2392.	Serya I. Nr. 645. Ser. III. N. 3289, 3462, 3822. Serya IV. Nr. 3091, 3999, 5954, 5955.
13	Lubaczów. .	4.500	6.150	96	13	310	96	11.057	09	Serya III. Nr. 979 do 981. „ IV. „ 109, 836. „ V. „ 254, 266, 2385 do 2387.	Serya I. Nr. 348. Ser. II. N. 690, 1202, 1918, 2396, 2416, 3775, 4809, 5945, 6891, 6999, 7015, 7039, 8155 do 8158. Serya III. Nr. 1600, 2056, 2198, 3524, 3525. „ IV. Nr. 4000, 5956.
14	Mrzygłód . .	200	400	65	02	13	14	678	16	Serya V. Nr. 209, 210.	Serya II. Nr. 1205, 5944, 7040, 8202.
15	Myślenice. .	2.200	5.300	86	41	149	47	7.735	88	Serya III. Nr. 985. „ IV. „ 111. „ V. „ 208, 256, 257, 2396 do 2399.	S. II. Nr. 4942, 5938, 5942, 5943, 7096, 7183, 7184, 7467. Serya III. Mr. 1853, 2287, 3565, 3569, 3821. Serya IV. Nr. 5957, 5958.
16	Nowytarg. .	2.500	6.050	58	68	313	27	8.921	95	Serya III. Nr. 986, 987. „ V. „ 211, 2400 do 2403.	Serya I. Nr. 696. „ II. „ 5539, 6109, 6216, 6217, 6240. „ III. Nr. 2167, 2222, 3465, 3466, 3818. S. IV. Nr. 3524, 5859, 6206.
17	Pilzno . . .	2.200	3.950	18	11	205	58	6.373	69	Serya II. Nr. 2161. „ IV. „ 526. „ V. „ 1215 do 1218, 2407 do 2409.	Serya I. Nr. 747. S. II. Nr. 638, 1049, 5923, 5924, 6241, 6896 do 6898, 7148 do 7150, 8152 do 8154. Ser. III. N. 1854, 2183, 3754. Serya IV. Nr. 5861.
18	Podgórze . .	6.500	14 450	48	40	488	61	21.487	01	Serya II. Nr. 468. „ III. „ 3530. „ V. „ 1219 do 1221, 2410, 2411.	Serya I. Nr. 1259. S. II. N. 254, 256, 6970, 7027, 7085, 7156 do 7158, 7220, 7478 do 7480, 8187, 8190. Ser. III. N. 1855, 2209, 2679, 3547, 3748, 3749 Ser. IV. N. 3526, 3708, 3932, 5067, 6397. Serya V. Nr. 2227.
	do przeniesienia	114.900	238.050	966	53	7.020	½ 50	360.937	½ 03		

Pozycya	Nazwa miast	4½% Listy zastawne Tow.kred. ziemsk. zł.	4½% Listy zastawne Banku krajow. zł.	4% Książka wkładkowa Banku krajowego zł.	ct.	Gotówka zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Serye i numera 4½% Listów zastawnych Tow. kredyt. ziemskiego Ser. I. 10.000 zł. Ser. II. 5.000 zł. Ser. III 1.000 zł. Ser. IV. 500 zł. Ser. V. 100 zł.	Serye i numera 4½% Listów zastawnych Banku krajowego Ser. I. 50 zł. Ser. II 100 zł. Ser. III. 500 zł. Ser. IV. 1.000 zł. Ser. V. 5.000 zł.
	z przeniesienia	114.900	238.050	966	53	7.020	50½	360.937	03½		Ser. II. Nr. 7140, 7203, 8172 S. III. N. 3500, 3537 do 3544. S. IV. Nr. 3547. 3568, 3569, 3620, 3685, 5826, 5829, 5862, 6205, 6318, 6324, do 6326, 6448, 6492, 6493, 6526. Ser. V. Nr. 868, 2052, 2407 do 2409.
19	Przemyśl .	18.800	46.800	82	98	2.165	24	67.848	22	Serya II. Nr. 469 do 471. „ III. „ 3531 do 3533. „ IV. „ 627. „ V. „ 2412 do 2414.	
20	Rzeszów . .	8.900	27.850	47	44	480	21	37.277	65	Serya II. Nr. 472. „ III. „ 2075, 2076, 3534. „ IV. „ 528. „ V. „ 2415 do 2418.	Sorya I. Nr. 762. Ser. II. Nr. 7250, 7251, 8206. Ser. III. Nr. 2407, 2713, 3522. 3533 do 3536, 3800, 3858. Ser. IV. Nr. 2712, 5892, 5893, 6156, 6315. 6338, 6530. 6531. Ser. V. Nr. 1505, 2046, 2222.
21	Sambor . .	11.900	24 300	68	62	917	80	37.186	42	Serya II. Nr. 473, 474. „ III. „ 3535. „ IV. „ 840. „ V. „ 2419 do 2422.	Ser. II. Nr. 5925, 5926, 6753, 6754, 7119, 7392, 7393, 7598, 7957, 8052, 8163. 8164, 8207. Ser. III. Nr. 2535, 2730 3443, 3444, 3545, 3546. Ser. IV. Nr. 914, 3558, 3786, 3881, 3926, 3930, 3936, 6337, 6532, 6533. Ser. V. 2389, 2406.
22	Sanok . . .	3.600	10.250	58	68	328	60	14.237	28	Serya III. Nr. 2077, 2274. „ IV. „ 529, 841. „ V. „ 1222 do 1225, 2423, 2424.	Ser. I. Nr. 819. Ser. II. Nr. 212, 1369, 1989, 7468, 8148 do 8151, 8490 do 8493. Ser. III. Nr. 2073, 2504, 3582, 3583, 3816, 3817. Ser. IV. Nr. 2585, 3094, 8863 do 5865.
23	Sącz nowy .	11.400	18.200	50	40	801	51	30 451	91	Serya II. Nr. 475, 476. „ III. „ 3536. „ V. „ 1226, 1227, 2425, 2426.	Ser. II. Nr. 112, 1844, 5747, 6755, 7449 do 7451. S, III. Nr. 2219, 3489, 3570, 8571, 3824, 2862, 3887. Ser. IV. Nr. 2252, 4108, 6335, 6534. Ser. V. Nr. 2047. 2405.
24	Sącz stary .	2.400	6.200	10	82	137	77	8.748	59	Serya III. Nr. 2275, 2276. „ V. „ 2427 do 2430.	Ser. II. Nr. 255, 1031, 1440, 1441, 5927. 5928, 6756, 6758, 7469, 8079, 8146, 8147. Ser. III Nr. 3488, 3532, 3825, 3880. Ser. IV Nr. 6867, 5868, 6096.
25	Skawina . .	200	2 750	25	01	192	82	3.167	83	Serya V. Nr. 1319, 2434.	Ser. I. Nr. 827. Ser. II. Nr. 6759, 6760. 8080. 8081, 8144, 8145, 8159. Ser. IV. Nr. 5869, 6212.
26	Śniatyn . .	7.100	14.700	65	54	843	61	22.709	15	Serya II. Nr. 477. „ III. „ 2278, 3537. „ V. „ 1320.	Ser. II. Nr. 7443, 8141 do 8143, 8160 do 8162. Ser. III. Nr. 1619, 3487, 3580, 3581. Ser. IV. Nr. 346, 1457, 2433, 3827, 6305, 6334, 6535. Ser. V. Nr. 2404.
27	Sokal . . .	5.000	13.250	35	75	550	85	18.836	60	Serya III. Nr. 2279 do 2282. „ IV. „ 843 „ V. „ 1321, 1322 2435 do 2437.	Ser. I. Nr. 870. Ser. II. Nr. 8138 do 8140, 8494 do 8497. S. III. Nr. 2340, 3486, 3758. Ser. IV. Nr. 3684, 3703, 5851, 6306, 6333, 6543. Ser. V. Nr. 2403.
28	Stanisławów	31.000	34.550	33	99	2.314	40	67.898	39	Sarya II. Nr. 478 do 482. „ III. „ 2283, 3538 do 3541. „ IV. „ 530. „ V. „ 1323, 2438 do 2441.	Ser. I. Nr. 898. Ser II. Nr. 8136, 8137, 8169, 8170, 8208. Ser. III. Nr. 2341, 3579. Ser. IV. Nr. 3424, 3436, 3548, 3584, 3698, 3889, 5610, 6060, 6308, 6322, 6323, 6544, 6545. Ser. V. Nr. 1804, 1916, 2402, 2413.
	do przeniesienia	215.200	436.900	1.445	76	15.753	31½	669.299	07½		

Pozycya	Nazwa miast	4½% Listy zastawne Tow.kred. ziemsk. zł.	4½% Listy zastawne Banku krajow. zł.	4% Książka wkładkowa Banku krajowego zł.	ct.	Gotówka zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Serye i numera 4½% Listow zastawnych Tow. kredyt. ziemskiego Ser. I. 10.000 zł. Ser. II. 5.000 zł. Ser. III 1,000 zł. Ser. IV. 500 zł. Ser. V. 100 zł.	Serye i numera 4½% Listów zastawnych Banku krajowego Ser. I. 50 zł. Ser. II. 100 zł. Ser. III. 500 zł. Ser. IV. 1.000 zł. Ser. V. 5.000 zł.
	z przeniesienia	215.200	436.900	1.445	76	15 753	31½	669.299	07½	Serya III. Nr. 2284. „ IV. „ 531. „ V. „ 1324 do 1326, 2444 do 2447,	Ser. II. Nr. 94, 1085, 1163, 1194, 5939, 6949, 7120, 7512 do 7515, 8209. Serya III. Nr. 2249, 2729, 3480, 3826, 3905. Serya IV. Nr. 5940, 5941.
29	Staremiasto.	2.200	5.700	18	49	120	79	8.039	28		
30	Starasól . .	600	4.800	67	45	137	82	5.605	27	Serya V. Nr. 1327 do 1330. 2442, 2443.	S. II. Nr. 222, 533, 686, 694, 833, 1098, 5937, 6808, 7404 do 7406, 8132 do 8135, 8215, 8237, 8297 Ser. III. Nr. 2250, 3485. Ser. IV. Nr. 226[illegible], 5943.
31	Stryj . . .	8.300	27.800	89	02	1.038	06	37.227	08	Serya II. Nr. 483. „ III. „ 2285, 3542. „ IV. „ 532, 844. „ V. „ 1331, 2448, 2449.	S. II. N. 163, 375, 398, 446, 5940, 5941, 6807, 7407, 7408, 8409, 8410, 8498. 8499. Ser. III. N. 3484, 3578, 3811. Ser. IV. N. 3559. 3748, 3929, 5405, 5944 ,5983, 6320 6321, 6546, 6554. S. V. N. 2048. 2400, 2401.
32	Tarnopol. .	29.600	49.950	30	02	1.689	26	81.269	28	Serya II. Nr. 484 do 488. „ III. „ 3543 do 3546. „ IV. „ 457 „ V. „ 1064.	Ser. I. Nr. 918 S. II. N. 109, 267, 1090, 3205, 6826 do 6829, 8500. S. III. Nr 1247, 2728, 2735, 3576, 3834, 3906. Ser. IV N. 966, 3702, 4009, 4073, 5925 do 5928, 6313, 6314, 6319, 6331, 6555, 6564, 6570, 6571. Ser. V. Nr 1805, 2049, 2397 do 2399, 2414.
33	Tarnów . .	27.700	63.900	15	77	1.803	19	93.418	96	Serya II. Nr: 489 do 492 „ III. „ 2286 do 2289, 3547 do 3549. „ IV. „ 845. „ V. „ 1065, 1066.	Ser. II. N. 2245, 3204, 6820, 6981, 6982, 7516, 8515 do 8517. S. IV. N. 2714. 5886, 5929 do 5932, 9329, 6572. Ser. V. Nr. 1415, 2050, 2051, 2392 do 2396, 2415, 2563, 2693.
34	Trembowla .	6.300	9.250	71	17	354	14	15.975	31	Serya II. Nr. 493. „ IV „ 458, 846. „ V. „ 2450 do 2452.	Ser. I Nr. 926. S. II. Nr. 111, 165, 228, 262, 400, 447, 530, 1279, 4257, 4577, 6983 do 6986, 8501, 8518, 8519. Serya III. Nr. 2411, 2502 2746, 3828, 3908. Serya IV. Nr. 3331, 5887, 5933 do 5935.
35	Wieliczka .	3.700	10 250	90	03	337	52	14.377	55	Serya III. Nr. 2294 do 2296. „ IV. „ 848. „ V. „ 1067, 2454.	Serya I. Nr. 928. S. II. N. 167, 378, 2370, 6630, 6708, 6948, 7074. Ser. III. Nr. 225, 2097, 3483. S. IV. Nr. 2085, 5877, 5936 do 5939, 6332, 6592
36	Złoczów . .	7.100	19.900	27	60	444	55	27.472	15	Serya II. Nr. 494. „ III. „ 2298, 3550. „ V. „ 1068.	S II. N. 304, 695, 5812, 5951, 6639, 6899, 6987, 7511, 8532. Serya III. Nr. 2499, 3575. S. IV. Nr. 3686, 3723, 5890, 6134, 6328, 6330, 6593, 6596. Ser. V. Nr. 2390, 2391.
37	Żółkiew . .	—	5.800	84	01	885	14	6.769	15	—	Ser. II. Nr. 5813, 5814, 5952, 7012, 7117, 7319, 8533, 8536. Ser. III. Nr. 2719, 3482. Ser. IV. Nr. 897, 2426, 5984, 5991.
	Razem .	300.700	634.250	1.939	32	22 563	78½	959 453	10½		

I. Związkowa Drukarnia.

LW. 54.821/92.
Alegat D. do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1891.

Lit. D.

FUNDUSZ POŻYCZKOWY DLA GMIN

na budowę koszar dla c. i k. wojska.

Zamknięcie rachunku

za rok

1891.

LW. 42.275/92.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Dochody, Fundusz pożyczkowy dla gmin na

Rubryka	Pozycya	Sumaryusz	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
		A. Rzeczywiste.						
1.	1	Dotacya funduszu koszarowego . . .	—	—	—	—	—	—
II.	2	Zwroty pożyczek udzielonych gminom na budowę koszar	1,096.078	02	99.878	99	996.199	03
III.	3	Odsetki od kapitałów chwilowo lokowanych .	3.768	51	3.768	51	—	—
IV.	4	Odsetki od rat na terminie niewpłaconych .	1.469	81	1.469	81	—	—
V.	5	Rozmaite dochody	—	—	—	—	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych .	1,101.316	34	105.117	31	996.199	03
		B. Przenośne.						
	6	Gotówka odebrana z lokacyi rachunku bieżącego w Banku krajowym . . .	—	—	—	—	—	—
	7	Gotówka odebrana z lokacyi rachunku bieżącego w funduszu krajowym . . .	266.256	69	266.256	69	—	—
		Suma dochodów z lokacyi .	266.256	69	266.256	69	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	1,367.573	03	371.374	00	996.199	03
		C. Zapas z początkiem roku 1891. w gotówce	—	—	159.139	38½	—	—
		Ogółem .	—	—	530.513	38½	—	—

budowę koszar dla c. i k. wojska. Wydatki.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Wydatki.						
		A. Rzeczywiste.						
I.	1	Pożyczki bezprocentowe udzielone gminom na budowę koszar dla c. i k. wojska . .	220.000	—	220.000	—	—	—
II.	2	Koszta kancelaryjne i rozmaite wydatki .	—	—	—	—	—	—
		Suma wydatków rzeczywistych .	220 000	—	220.000	—	—	—
		B. Przenośne.						
	3	Gotówka ulokowana na 3% rachunek bieżący w Banku krajowym	—	—	—	—	—	—
	4	Gotówka ulokowana na 3% rachunek bieżący w funduszu krajowym	266.256	69	266.256	69	—	—
		Suma wydatków z lokacyi . .	266.256	69	266.256	69	—	—
		Suma wszystkich wydatków .	486.256	69	486.256	69	—	—
		C. Zapas z końcem roku 1891. w gotówce .	—	—	44.256	69½	—	—
		Ogółem .	—	—	530.513	38½	—	—

Wykazany z końcem roku zapas gotówki został ulokowany z dniem 1. stycznia 1892. na 3% rachunek bieżący w funduszu krajowym. LW. 10.291/92).

Dochody. Fundusz pożyczkowy dla gmin na

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość złr.	Należytość ct.	Uiszczenie złr.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. złr.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
I.	1	**Dotacya funduszu koszarowego** . . .	—	—	—	—	—	—
II.		**Zwroty pożyczek bezprocentowych udzielonych gminom na budowę koszar.**						
	2	*a)* od gminy: Brzeżany	9.100	—	2 100	—	7.000	—
		b) „ „ Przemyśl	139.176	—	2.915	—	136.261	—
		c) „ „ Rzeszów	91.050	02	7.081	32	83.968	70
		d) „ „ Sanok	58.957	—	890	—	58.067	—
		e) „ „ Trembowla	140.040	42	7.108	36	132.932	06
		f) „ „ Złoczów	11.750	—	500	—	11.250	—
		g) „ „ Gródek	8.333	30	1.666	66	6.666	—
		h) „ „ Kołomyja	18.750	—	2 500	—	16 250	64
		i) „ „ Czortków	17.083	66	2.499	—	14.584	—
		k) „ „ Stanisławów	76.668	—	8.332	—	68.336	66
		l) „ „ Jarosław	181.498	—	28 498	—	153.000	—
		m) „ „ Lwów	40.000	—	5.000	—	35.000	—
		n) „ „ Nowy Sącz	28.961	66	2 915	34	26.046	—
		o) „ „ Stryj	44.250	01	916	66	43.333	32
		p) „ „ Bochnia	27.124	95	1.291	65	25.833	35
		q) „ „ Tarnopol	72.918	—	2.082	—	70 836	30
		r) „ „ Sambor	18.417	—	18.417	—	—	—
		s) „ „ Kraków	60.000	—	5.000	—	55.000	—
		t) „ „ Jaworów	20.000	—	—	—	20.000	—
		u) „ „ Łańcut	2.000	—	166	—	1.834	—
		w) „ „ Żółkiew	30.000	—	—	—	30.000	—
		Suma rubryki II. .	1,096.078	02	99 878	99	996.199	03
III.		**Odsetki od kapitałów chwilowo lokowanych.**						
	3	*a)* 3% odsetki od gotówki lokowanej na rachunek bieżący w funduszu krajowym .	3.768	51	3.768	51	—	—
		Suma rubryki III. .	3.768	51	3.768	51	—	—
IV.		**Odsetki zwłoki od rat na terminie nie wpłaconych.**						
	4	*a)* 6% odsetki zwłoki od gminy Jarosław .	1.255	15	1.255	15	—	—
		b) „ „ „ „ „ Rzeszów .	70	21	70	21	—	—
		c) „ „ „ „ „ Sanok . .	1	73	1	73	—	—
		d) „ „ „ „ „ Trembowla .	142	72	142	72	—	—
		Suma zubryki IV.	1.469	81	1.469	81	—	—
V.		**Rozmaite dochody.**						
	5	Jarosław, rata nienależycie nadesłana 2 000 zł.	—	—	—	—	—	—
		Od tego zwrot . . . . 2.000 „	—	—	—	—	—	—
		Suma rubryki V. .	—	—	—	—	—	—

budowę koszar dla c. i k. wojska. Wydatki.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Wydatki.						
I.		**Pożyczki bezprocentowe udzielone gminom na budowę koszar.**						
	1	*a*) gminie Przemyśl	90.000	—	90.000	—	—	—
		b) „ Rzeszów	30.000	—	30.000	—	—	—
		c) „ Sanok	45.000	—	45.000	—	—	—
		d) „ Stryj	25.000	—	25.000	—	—	—
		e) „ Złoczów	10.000	—	10.000	—	—	—
		f) „ Żółkiew	20.000	—	20.000	—	—	—
		Suma rubryki I. .	220.000	—	220.000	—	—	—
II.		**Koszta kancelaryjne i rozmaite wydatki.** .	—	—	—	—	—	—

LW. 54.821/92.
Alegat lit. E. do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1891.

Lit. E.

Fundusz pożyczki krajowej z roku 1889. dla „Spółek wodnych.“

ZAMKNIĘCIE RACHUNKU

za rok

1 8 9 1.

LW. 42.936/92.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Dochody. Fundusz pożyczki krajowej z roku 1889. dla

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Dochody.						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Zwroty pożyczek, udzielonych Spółkom wodnym . . 82.100 zł. — ct. Do tego: *a)* przeniesiona należytość bieżąca ze skapitalizowanych odsetek . . . . 350 zł. *b)* przeniesiona należytość zalegla ze skapitalizowanych odsetek . . . 2.310 „ 2.660 „ — „ *c)* przeniesiona należytość zaległa ze skapitalizowanych zaliczek . . . . . 40.000 „ — „ razem należytość czynna udzielonych pożyczek	124.760	—	5.088	65	119.671	35
	2	$5^1/_4$% odsetki od pożyczek i zaliczek, udzielonych Spółkom wodnym: *a)* należytość zalegla . . . 14.057 zł. 77 ct. *od tego*: przeniesiono skapitalizowane odsetki na rubrykę zwroty pożyczek (pozycya 1.) . . 2.310 „ — „ 11.747 zł. 77 ct. *b)* należytość bieżąca . . 11.439 z.ł 40 ct. *od tego*: przeniesiono skapitalizowane odsetki na rubrykę zwroty pożyczek (pozycya 1.) . . 350 „ — „ 11.089 „ 40 „ razem należytość odsetek . .	22.837	17	5.636	50	17.200	67
	3	$4^1/_2$% odsetki od kapitałów lokowanych chwilowo w funduszu krajowym	20.217	82	20.217	82	—	—
		Suma dochodów rzeczywistych *Do przeniesienia*	167.814	99	30.942	97	136.872	02

„Spółek wodnych.“ Dochody

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Suma dochodów rzeczywistych *Z przeniesienia*	167.814	99	30 942	97	136.872	02
		***b)* Przenośne.**						
	4	Zwrot gotówki, ulokowanej na $4^1/_2$% w funduszu krajowym: *a)* należytość zaległa . . . 452.659 zł. 98 ct. *b)* „ bieżąca . . . 20.217 „ 82 „ Razem należytość gotówki ulokowanej na $4^1/_2$%	472.877	80	148.218	65	324.659	15*
	5	Zwroty zaliczek, udzielonych Spółkom wodnym na rachunek pożyczek: *a)* należytość zaległa . . . . 179.300 zł. *od tego:* przeniesiono skapitalizowane zaliczki na rubrykę zwroty pożyczek (pozycya 1.) . . . 40.000 „ 139.300 zł. — ct. *b)* należytość bieżąca . . . 39.606 „ 66 „ razem należytość zaliczek	178.906	66	—	—	178.906	66
	6	Zaliczka otrzymana z funduszu krajowego (Rub. XIV. p. 179) na wypłatę obligacyj, kuponów i kosztów administracyjnych . . .	38.451	—	38.451	—	—	—
		Suma wszystkich dochodów .	858.050	45	217 612	62	640.437	83
	7	*c)* **Zapas kasowy** z początkiem roku 1891 w gotówce	—	—	1.247	88	—	—
		Razem .	—	—	218.860	50	—	—

*) Wedle zamknięcia rach funduszu krajowego za rok 1891, stan tego długu wynosi:
w rubr. XIV. poz. 169 . 416.316 zł. — ct.
w wydatkach przenośnych 20.217 „ 82 „
razem . 436.533 zł. 82 ct
Porównując stan ten z powyżej wykazaną sumą . . 324.659 „ 15 „
okazuje się różnica . 111.874 zł 67 ct.
która wypłaconą została z funduszu krajowego na rachunek roku 1892 z powodu, iż budżet na rok 1891 nie miał na ten cel kredytu.

Fundusz pożyczki krajowej z roku 1889 dla „Spółek wodnych“.
Zamknięcie rachunku za rok 1891.

Wydatki.

Rubryka	Pozycya	Poszczególnienie	Należytość zł.	Należytość ct.	Uiszczenie zł.	Uiszczenie ct.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. zł.	Należytość pozostała z końcem roku 1891. ct.
		Wydatki						
		a) **Rzeczywiste.**						
	1	Umorzenie pożyczki przez losowanie obligacyj	689.200	—	7.500	-	681.700	—
	2	Wypłata kuponów od obligacyj, w obiegu będących	30.959	75	30.951	—	8	75
	3	Koszta administracyjne	34	01½	34	01½	—	—
	4	Pożyczki udzielone Spółkom wodnym	82.100	—	82.100		—	—
		Suma wydatków rzeczywistych	802.293	76½	120.585	01½	681.708	75
		b) **Przenośne.**						
	5	Gotówka ulokowana na 4½% w funduszu krajowym	20.217	82	20.217	82	—	—
	6	Zaliczki udzielone Spółkom wodnym na rachunek przyrzeczonych pożyczek	39.606	66	39.606	66	—	—
	7	Zwrot zaliczki funduszowi krajowemu, (Rubr. XVI. p. 57 doch.) pobranej na wypłaty obligacyj, kuponów i kosztów administracyjnych	38.451	—	38.451	—	—	—
		Suma wszystkich wydatków	900.569	24½	218.860	49½	681.708	75
	8	*c*) **Zapas kasowy** z końcem roku 1891 w gotówce	—	—	—	½	—	—
		Razem	—	—	218.860	50	—	—

UWAGA.

1) Z emitowanych obligacyj w imiennej wartości na . . . . 700.000 zł. — ct.
wylosowano i spłaconopo koniec roku 1891 . . . . . 18.300 „ — „
pozostaje tedy do spłacenia z końcem roku 1891. jak przy poz 1. wypatków wykazano . . . . . 681.700 zł. — ct.

2) Należytość kuponów, przypadająca do wypłaty w r. 1891. wynosiła a to:
a) zaległa z r. 1890. . . . . 28 zł. 75 ct.
b) bieżąca za r. 1891. . . . . 30 931 „ — „ 30.959 zł. 75 ct.
wypłacono w ciągu roku 1891. . . . . 30.951 „ — „
pozostaje więc w zaległości jak pod poz. 2. wydatków wykazano . . . . . 8 zł. 75 ct.

Stan majątku z końcem roku 1891.

Stan czynny:

1.	Zapas kasowy w gotówce	—	złr.	—½	ct.	
2.	Zwroty pożyczek udzielonych Spółkom wodnym .	119.671	„	35	„	
3.	5¼% odsetki od Spółek wodnych przypadające po koniec roku 1891.	17.200	„	67	„	
4.	Zwroty zaliczek udzielonych Spółkom wodnym .	178.906	„	66	„	
5.	Lokacya na 4½% rachunku bieżącym w funduszu krajowym	324.659	„	15	„	640.437 złr. 83½ ct.

Stan bierny:

1.	Obligacye w obiegu będące z końcem roku 1981. .	681.700	złr.	—	ct.	
2.	Kupony należne do wypłaty z końcem roku 1891. a nie zgłoszone	8	„	75	„	681.708 złr. 75 ct.
	Czysty stan bierny					41.270 złr. 91½ ct.

LW. 54.821/1892.
Alegat F. do sprawozdania Wydziału krajowego o zamknięciu rachunkowem funduszów krajowych za rok 1891.

Lit. F.

Sumaryczne zestawienie

obrotu *brutto*

Wszystkich funduszów krajowych

za rok

1891

a) Rachunek majątku obrotowego . . . . . str. 632—637
b) „ „ zarodowego . . . . . „ 638—647
c) „ depozytów . . . . . „ 648—649
d) Zestawienie ogólnego stanu majątku z końcem roku 1891. . . . . „ 650—651
e) Wykaz zapasów kasowych . . . . . „ 652—653
f) Poszczególnienie papierów wartościowych według ich rodzaju . . . . . „ 654—657
g) Wykaz dóbr i realności . . . . . „ 658

Z drukarni Pillera i Spółki.

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1891. w kasie gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1891. gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	Razem gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.
	Fundusze dotowane ze środków kraju.														
I.	a) Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu	1,261.956	24½	.	.	.	.	14,367.642	28½	16.855	84	15,629.598	53	16.855	84
	b) Krajowe szkoły rolnicze w Dublanach	.	.	.	.	.	.	171.759	68½	.	.	171.759	68½	.	.
	c) Folwark w Dublanach	.	.	.	.	.	.	47.424	99½	.	.	47.424	99½	.	.
	d) Kurs gorzelnictwa w Dublanach	.	.	.	.	.	.	9.713	50	.	.	9.713	50	.	.
	e) Krajowa szkoła rolnicza i folwark w Czernichowie	.	.	.	.	.	.	115.269	35½	.	.	115.269	35½	.	.
	f) Krajowa szkoła roln. w Horodence	.	.	.	.	.	.	14.762	50	.	.	14.762	50	.	.
	g) „ „ „ w Jagielnicy	.	.	.	.	.	.	16.770	46½	.	.	16.770	46½	.	.
	h) „ „ „ w Kobiernicach	.	.	.	.	.	.	17.227	86	.	.	17.227	86	.	.
	i) „ „ ogrodn. w Tarnowie	.	.	.	.	.	.	12.249	51	.	.	12.249	51	.	.
II.	Fundnsz szkolny krajowy	.	.	.	.	.	.	1,191.142	23½	.	.	1,191.142	23½	.	.
	Krajowy szpital powszechny we Lwowie.														
III.	Oddział chorych	.	.	.	.	.	.	476.964	34	.	.	476.964	34	.	.
IV.	„ położnic	.	.	.	.	.	.	62.099	67	.	.	62.099	67	.	.
V.	Fundusz podrzutków we Lwowie	.	.	.	.	.	.	5.248	07	.	.	5.248	07	.	.
VI.	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	.	.	.	.	.	.	481.017	15	.	.	481.017	15	.	.
	Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.														
VII.	Oddział chorych	.	.	.	.	.	.	440.026	30	.	.	440.026	30	.	.
VIII.	„ położnic	.	.	.	.	.	.	21.940	26	.	.	21.940	26	.	.
IX.	„ syfilitycznych	.	.	.	.	.	.	35.659	08	.	.	35.659	08	.	.
X.	„ obłąkanych	.	.	.	.	.	.	34.917	16	.	.	34.917	16	.	.
XI.	Fundusz policyi krajowej	.	.	.	.	.	.	6.028	94	.	.	6.028	94	.	.
XII.	„ pożyczki „ z r. 1883	.	.	.	.	.	.	283.912	10	.	.	283.912	10	.	.
XIII.	„ „ „ „ 1884	.	.	.	.	.	.	76.940	91½	.	.	76.940	91½	.	.
XIV.	„ „ „ „ 1885	.	.	.	.	.	.	29.011	27	.	.	29.011	27	.	.
XV.	„ „ „ „ 1888	.	.	.	.	.	.	29.391	97½	.	.	29.391	97½	.	.
XVI.	„ „ „ „ 1891	.	.	.	.	.	.	1,397.769	53	1,500.000	.	1,397.769	53	1,500.000	.
XVII.	„ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	400	.	.	.	.	.	111.734	68	.	.	112.134	68	.	.
XVIII.	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy	25,850	15	.	.	.	.	29.671	93½	.	.	55.522	08½	.	.
XIX.	„ „ potoku Kisieliny	70	.	.	.	.	.	60.687	75	.	.	60.757	75	.	.
XX.	„ „ rzeki Łęgu	30.724	26½	238	43	.	.	85.610	14	.	.	116.334	40½	238	43
XXI.	„ „ „ Trześniówki	12.455	47½	.	.	.	.	37.484	29½	.	.	49.939	77	.	.
XXII.	„ „ potoku Krzemienicy i Babulówki oraz Trześni	2.798	62	.	.	.	.	50.575	76	.	.	53.374	38	.	.
XXIII.	„ „ rzeki Nowego Brnia z dopływami	.	.	.	.	.	.	103.343	33	.	.	103.343	33	.	.
XXIV.	Krajowy fundusz emerytalny szkolny	.	.	.	.	.	.	220.062	96½	.	.	220.062	96½	.	.
	Suma funduszów dotowanych	1,334.254	75½	238	43	.	.	20,044.060	½	1,516.855	84	21,378.314	76	1,517.094	27
	Fundusze samoistne (niedotowane) budżetem objęte.														
XXV.	Fundusz domestykalny	5.074	72½	.	.	.	.	5.384	02	.	.	10.458	74½	.	.
XXVI.	„ kultury krajowej	.	.	.	.	.	.	3.795	84	.	.	3.795	84	.	.
XXVII.	„ stanowy sierociński	657	63	.	.	.	.	1.792	25	.	.	2.449	88	.	.
XXVIII.	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	91	46½	844	27	.	.	2.506	16	.	.	2.597	63	844	27
XXIX.	„ pożyczki krajowej z r. 1873	.	.	.	.	.	.	61.277	11½	.	.	61.277	11½	.	.
XXX.	„ podrzutków w Krakowie	.	.	.	.	.	.	5.354	43	.	.	5.357	43	.	.
	Suma funduszów samoistnych, budżetem objętych	5.823	82	844	27	.	.	80.109	82	.	.	85.933	64	844	27
XXXI.	Fundusz propinacyjny	.	.	503.550	.	.	.	830 224	20½	529.585	71	830.224	20½	1,033.135	71
XXXII.	Fundusz pożyczkowy dla gmin na budowę koszar dla c. k. wojska	159.139	38½	.	.	.	.	373.374	.	.	.	532.513	38½	.	.
XXXIII.	Fundusz pożyczkowy z roku 1889 dla Spółek wodnych	1.247	88	.	.	.	.	218.448	23	.	.	219.696	11	.	.

jątku obrotowego.

Wydatki w ciągu roku 1891.		Stan z końcem roku 1891.													
		w kasie				należytości						czysty stan			
						czynne				bierne		czynny		bierny	
						w bankach		inne							
gotówka		efekta		gotówka		efekta		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.								
15,249.599	97½	16.855	84	379.998	55½	.	.	519.182	.	2,360 301	68½	2,351.178	58	908 303	66	.	.
171.759	68½	.	.	.	.	.	.	.	.	5.035	54	.	.	5.035	54	.	.
47 424	99½	.	.	.	.	.	.	.	.	6.287	09	55.082	16	.	.	48.795	07
9.713	50	.	.	.	.	.	.	.	.	185	50	.	.	185	50	.	.
115.269	35½	.	.	.	.	.	.	.	.	9.231	44	.	.	9.231	44	.	.
14.762	50	.	.	.	.	.	.	.	.	500	.	185	50	314	50	.	.
16.770	46½	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
17.227	86	.	.	.	.	.	.	.	.	398	.	.	.	398	.	.	.
12.249	51	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
1.191.142	23½	.	.	.	.	.	.	.	.	415.259	74½	7.716	15	407.543	59½	.	.
476.964	34	.	.	.	.	.	.	.	.	233.874	15	.	.	233.874	15	.	.
62.099	67	.	.	.	.	.	.	.	.	1.469	99	.	.	1.469	99	.	.
5.248	07	.	.	.	.	.	.	.	.	442	46	.	.	442	46	.	.
481.017	15	.	.	.	.	.	.	.	.	43.131	86½	.	.	43.131	86½	.	.
440.026	30	.	.	.	.	.	.	.	.	78.716	16	4.880	22	73.835	94	.	.
21.940	26	.	.	.	.	.	.	.	.	13.491	23	.	.	13.491	23	.	.
35.659	08	.	.	.	.	.	.	.	.	39.869	65	.	.	39.869	65	.	.
34.917	16	.	.	.	.	.	.	.	.	22.878	96	.	.	22.878	96	.	.
6.028	94	.	.	.	.	.	.	.	.	202	.	.	.	202	.	.	.
283.912	10	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3,482.330	18	.	.	3,482.330	18
76.940	91½	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	922.906	50	.	.	922.906	50
29.011	27	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	330.120	25	.	.	330.120	25
29.391	97½	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	429.742	75	.	.	429.742	75
1,388.671	53	1,500.000	.	9.098	.	.	.	.	.	.	.	1,501.698	.	.	.	1,492.600	.
111.734	68	.	.	400	.	.	.	3.631	92	190.005	58	.	.	194.037	50	.	.
38.422	06½	.	.	17.100	02	.	.	.	.	19.851	42½	80	18	36.871	26½	.	.
50.986	83	.	.	9.770	92	.	.	.	.	3.946	65	.	.	13.717	57	.	.
95.020	38	.	.	21.314	02½	238	43	.	.	23.697	75	238	43	45.011	77½	.	.
48.139	41	.	.	1.800	36	.	.	.	.	19.764	17	4.257	94½	17.306	58½	.	.
51.964	44	.	.	1.409	94	.	.	.	.	4.586	26	.	.	5.996	20	.	.
78.116	68	.	.	25.226	65	.	.	.	.	3.196	35	.	.	28.423	.	.	.
214.917	25½	.	.	5.145	71	.	.	.	.	16.809	30½	35.821	75½	.	.	13.866	74
20,907.050	58	1,516.855	84	471.264	18	238	43	522.813	92	3,513.132	95½	9,126 238	60	2,101.572	37½	6,720.361	49
5.157	90½	.	.	5.300	84	.	.	.	.	.	.	.	.	5.300	84	.	.
3.795	84	.	.	.	.	.	.	.	.	3.302	12	.	.	3.302	12	.	.
1.719	59	.	.	730	29	.	.	.	.	.	.	.	.	730	29	.	.
2.583	75	.	.	13	88	844	27	.	.	.	.	.	.	858	15	.	.
61.277	11½	.	.	.	.	.	.	.	.	187.485	85	375.686	.	.	.	188.202	15
5.354	43	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
79.888	63	.	.	6.045	01	844	27	.	.	190.785	97	375.686	.	10.191	40	188.202	15
807.660	42	96.246	39	22.563	78½	936.889	32	.	.	12.837	34	7	.	972.283	44½	.	.
488.256	69	.	.	44.256	69½	.	.	.	.	996 199	03	.	.	1,040.455	72½	.	.
219.696	10½	.	.	.	½	.	.	.	.	640.437	83	681.708	75	.	.	41.270	91½

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1891. w kasie gotówka zł.	ct.	w kasie efekta zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1891. gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	Razem gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.
	Fundusze samoistne (niedotowane) budżetem nieobjęte.														
I.	Fundusz pomnika Tadeusza Kościuszki .	328	75½	.	.	.	.	658	62	.	.	987	37½	.	.
II.	Fundusze stypendyjne	36.355	60½	.	.	.	.	192.254	65	.	.	228.610	25½	.	.
III.	Administracya dóbr Winniki	.	.	.	.	.	.	14.068	74	.	.	14.068	74	.	.
IV.	Fundusz galic. inwalidów wojskowych .	32	71	.	.	.	.	1.476	89	.	.	1.509	60	.	.
V.	„ niżankowicki inwalidów wojskowych	15	54	.	.	.	.	130	42½	.	.	145	96½	.	.
VI.	„ posagowy Jana i Filipiny Komarnickich	35	.	.	.	.	.	67	50	.	.	102	50	.	.
VII.	Zakład narodowy im. Ossolińskich . . .	1.721	27½	.	.	3.138	19	63.570	40	.	.	65.291	67½	.	.
VIII.	Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego	.	.	5.219	70	.	.	210	86	210	86	210	86	5.430	56
IX.	„ „ z roku 1868	.	.	.	.	.	.	203	65	.	.	203	65	.	.
X.	„ budowy domu podrzutków we Lwowie	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XI.	„ Pelagii Russanowskiej dla inwalidów polskich	8	08	.	.	.	.	4.632	39	.	.	4.640	47	.	.
XII.	„ szkół ludowych z roku 1872 .	1.646	.	.	.	.	.	4.495	50	.	.	6.141	50	.	.
XIII.	„ Wincentego Łodzia Ponińskiego	1.339	12½	.	.	.	.	2.689	10	.	.	4.028	22½	.	.
XIV.	„ Franciszka Kochmana dla literatów polskich	1.083	04½	959	22	.	.	1.097	50	812	28	2.180	54½	1.771	50
XV.	„ Franciszka Kochmana dla dziewcząt służących	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XVI.	„ Maryi de Prez Jędrzejowiczowej	161	09	.	.	.	.	342	.	.	.	503	09	.	.
XVII.	„ pomnika ś. p. Agenora hr. Gołuchowskiego	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XVIII.	Fundacya sandecka „Dom roboczy“ . .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XIX.	„ Teresy hr. Weissenwolffowej dla obłąk. ozdrowieńców . .	.	.	79	14	.	.	150	70	47	25	150	70	126	39
XX	„ śp. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan gmin: Hołhocze, Dobrowody, Wierzbów, Wolica i Zastawce . .	135	95½	906	28	.	.	2.017	72	556	50	2.153	67½	1.462	78
	„ Dra Józefa Kazimierza Malinowskiego imienia Najjaśn. Pana:														
XXI.	1) ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach	588	.	.	.	.	.	940	50	.	.	1.528	50	.	.
XXII.	2) ku wspieraniu artystów i literatów	375	.	.	.	.	.	1.209	.	.	.	1.584	.	.	.
XXIII.	3) ku popieraniu celów galic. Towarzystwa muzycznego we Lwowie	473	.	.	.	.	.	913	50	.	.	1.386	50	.	.
XXIV.	4) ku wspieraniu ubogich sług prywatnych	444	31	.	.	.	.	1.167	50	.	.	1.611	81	.	.
XXV.	5) posagowa dla ubogich dziewcząt służących	29	.	261	25	.	.	603	66	523	50	632	66	784	75
XXVI.	6) ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła	285	12	.	.	.	.	807	52	.	.	1.092	64	.	.
XXVII.	„ Karola Belina Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XXVIII.	„ imienia Antoniego Schiffnera .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XXIX.	„ Maryi Mochnackiej dla czterech ubogich ciemnych . .	102	.	.	.	.	.	198	.	.	.	300	.	.	.
XXX.	Fundusz ś. p. Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan	.	.	1.392	67	.	.	2.793	03	1.066	80	2.793	03	2.459	47
XXXI.	Fundacya „Domu ubogich“ imienia Ludwika i Anny Helclów w Krakowie	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XXXII.	Fundusz „Macierzy polskiej“	1.178	84	.	.	.	.	12.428	06	.	.	13.606	90	.	.
	Do przeniesienia . .	46.337	45	8.818	26	3.138	19	309.127	41½	3.217	19	355.464	86½	12.035	45

jątku obrotowego.

Wydatki w ciągu roku 1891.				Stan z końcem roku 1891.													
				w kasie				należytości						czysty stan			
								czynne									
								w bankach		inne		bierne		czynny		bierny	
gotówka		efekta		gotówka		efekta											
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
987	37½	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
191.397	77½	.	.	37.212	48	.	.	.	.	4.418	81	10.042	79½	31.588	52½	.	.
14.068	74	.	.	.	.	.	.	.	.	18.772	81½	39	22	18.733	59½	.	.
1.447	58	.	.	62	02	.	.	.	.	.	.	.	.	62	02	.	.
124	11	.	.	21	85½	.	.	.	.	.	.	.	.	21	85½	.	.
85	34	.	.	17	16	.	.	.	.	.	.	.	.	17	16	.	.
64.094	91	.	.	1.196	76½	.	.	1.034	91	.	.	.	.	2.231	67½	.	.
210	86	.	.	.	.	5.430	56	.	.	516	95½	.	.	5.947	51½	.	.
208	65	.	.	.	.	.	.	.	.	168	.	5.047	58½	.	.	4.879	58
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
4.640	47	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	507	64	.	.	507	64
5.045	50	.	.	1.096	.	.	.	.	.	200	.	2.503	.	.	.	1.207	.
2.685	77	.	.	1.342	45½	.	.	.	.	.	.	.	.	1.342	45½	.	.
1.090	94	.	.	1.089	60½	1.771	50	.	.	.	.	.	.	2.861	10½	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
421	43	.	.	81	66	.	.	.	.	.	.	.	.	81	66	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
116	17	68	92	34	53	57	47	.	.	.	.	47	25	44	75	.	.
1.600	23	933	28	553	44½	529	50	.	.	.	.	.	.	1.082	94½	.	.
1.314	98	.	.	213	52	.	.	.	.	.	.	.	.	213	52	.	.
1.357	99	.	.	226	01	.	.	.	.	.	.	.	.	226	01	.	.
906	92	.	.	479	58	.	.	.	.	.	.	.	.	479	58	.	.
1.539	32	.	.	72	49	.	.	.	.	.	.	.	.	72	49	.	.
578	73	274	83	53	93	509	92	.	.	.	.	509	92	53	93	.	.
976	76	.	.	115	88	.	.	.	.	.	.	30	.	85	88	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
125	.	.	.	175	.	.	.	.	.	.	.	75	.	100	.	.	.
2.478	03	1.392	67	315	.	1.066	80	.	.	.	.	.	.	1.381	80	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
13.606	90	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
311.105	48	2.669	70	44.359	38½	9.365	75	1.034	91	24.076	61	18.802	40½	66.628	47	6.594	22

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1891. w kasie gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1891. gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	Razem gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.
	Z przeniesienia . .	46.337	45	8.818	26	3.138	19	309.127	41½	3.217	19	355.464	86½	12.035	45
XXXIII.	Fundusz Feliksy Maryi Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XXXIV.	„ z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XXXV.	„ ku podniesieniu rybactwa . .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XXXVI.	Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu . .	209	01	204	75	.	.	618	07	.	.	827	08	204	75
XXXVII.	„ Teofili i Malwiny Lukowskiej dla osieroconych dziewcząt .	337	80	.	.	.	.	675	50	.	.	1.013	30	.	.
XXXVIII.	„ Siemianowskich dla biednych dziewcząt	867	19	.	.	.	.	887	30	1.316	75	1.754	49	1.316	75
XXXIX.	„ Siemianowskich dla wdów po nauczycielach szkół ludowych	16	43	.	.	.	.	911	10	.	.	927	53	.	.
XL.	„ hr. Weissenwolffowej dla dotkniętych wielką chorobą .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XLI.	„ ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XLII.	„ bursy imienia ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XLIII.	„ Franciszka Steczkowskiego z Jasła	8	20	.	.	.	.	112	50	.	.	120	70	.	.
XLIV.	„ posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XLV.	„ posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla dziewcząt wiejskich	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XLVI.	„ „Dom ubogich“ w Strzeliskach nowych	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XLVII.	„ Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych chorych i rekonwalescentów	.	.	.	.	.	.	1.710	.	.	.	1.710	.	.	.
XLVIII.	Fundacya im. Józefa Kosvitzky'ego: 1) dla ślepych w Krakowie . .	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
XLIX.	2) „ wychowanków zakł. sierót pod wezw. św. Józefa w Krakowie	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
L.	3) dla poprawionych zbrodniarzy w Krakowie	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
LI.	Fundusz zapomogowy im. Henryka Straszewskiego dla ubogich wyrobników w Boguchwale	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
LII.	Depozyta gminne serwitutowe	4.243	75½	448.150	.	.	.	81.832	92½	93.270	83	86.076	68	541.420	83
	Suma funduszów samoistnych, budżetem nieobjętych . . .	52.019	83½	457.173	01	3.138	19	395.874	81	97.804	77	447.894	64½	554.977	78

Rekapitulacya.

	Suma funduszów dotowanych	1,334.254	75½	238	43	.	.	20,044.060	½	1,516.855	81	21,378.314	76	1,517.094	27
	„ „ samoistnych, budżetem objętych	5.823	82	844	27	.	.	80.109	82	.	.	85.933	64	844	27
	„ „ samoistnych, budżetem nieobjętych .	52.019	83½	457.173	01	3.138	19	395.874	81	97.804	77	447.894	64½	554.977	78
	„ funduszu propinacyjnego	.	.	503.550	.	.	.	830.224	20½	529.585	71	830.224	20½	1,033.135	71
	„ „ pożyczkowego dla gmin na budowę koszar dla c. k. wojska	159.139	38½	.	.	.	.	373.374	.	.	.	532.513	38½	.	.
	„ „ pożyczkowego z r. 1889. dla Spółek wodnych .	1.247	88	.	.	.	.	218.448	23	.	.	219.696	11	.	.
	Ogólna suma majątku obrotowego	1,552.485	67½	961.805	71	3.138	19	21,942.091	07	2,144 246	32	23,494.576	74½	3,106.052	03

jątku obrotowego.

Wydatki w ciągu roku 1891.				Stan z końcem roku 1891.											
				w kasie				należytości						czysty stan	
								czynne							
gotówka		efekta		gotówka		efekta		w bankach		inne		bierne		czynny	bierny
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł	ct.	zł.	ct.	zł. ct.	zł. ct.
311.105	48	2.669	70	44.359	38½	9.365	75	1.034	91	24.076	61	18.802	46½	66.628 47	6.594 22
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
413	76	204	75	413	32	.	.	.	.	.	.	.	.	413 32	. .
715	80	.	.	297	50	.	.	.	.	.	.	482	.	. .	104 50
1.338	44	870	.	416	05	446	75	.	.	.	.	.	.	862 80	. .
899	93	.	.	27	60	.	.	.	.	.	.	.	.	27 60	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
99	95	.	.	20	75	.	.	.	.	.	.	8	35	12 40	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
1.710	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .
81.854	22½	108.870	83	4.222	45½	432.550	.	.	.	.	.	.	.	436.772 45½	. .
398.137	58½	112.615	28	49.757	06	442.362	50	1.034	91	24.076	61	19.212	75½	504.717 04½	6.698 72
20,907.050	58	1.516.855	84	471.264	18	238	43	522.813	92	3,513.132	95½	9,126.238	60	2,101.572 37½	6,720.361 49
79.888	63	.	.	6.045	01	844	27	.	.	190.785	97	375.686	.	10.191 40	188.202 15
398.137	58½	112.615	28	49.757	06	442.362	50	1.034	91	24.076	61	19.212	75½	504.717 04½	6.698 72
807.660	42	96.246	39	22.563	78½	936.889	32	.	.	12.837	34	7	.	972.283 44½	. .
488.256	69	.	.	44.256	69½	.	.	.	.	996.199	03	.	.	1,040.455 72½	. .
219.696	10½	.	.	.	½	.	.	.	.	640.437	83	681.708	75	. .	41.270 91½
22,900.690	01	1,725.717	51	593,886	73½	1,380.334	52	523.848	83	5,377.469	73½	10,202.853	10½	4,629.219 99	6,956.533 27½

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1891. w kasie gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1891. gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	Ra gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.
	Fundusze dotowane ze środków kraju.																						
1	A. Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu:																						
	a) Gmach sejmowy . .	.	.	.	.	1 318.154	64	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	b) Szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie	.	.	.	.	39.848	36	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	c) Szkoły rolnicze i folwark w Dublanach .	38	25	896	.	184.427	½ 73	.	.	.	.	971	77	2.366	90	48.132	67	.	.	1.010	02	3.262	90
	d) Zakład w Czernichowie	.	.	23.300	.	148.172	½ 08	.	.	.	.	2.001	.	45.619	.	7.503	½ 32	.	.	2.001	.	68.919	.
	e) Szpital św. Łazarza w Krakowie	.	.	.	.	381.761	½ 30	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	f) Krajowa szkoła rolnicza w Horodence .	.	.	.	.	24.275	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	g) Krajowa szkoła rolnicza w Jagielnicy .	.	.	.	.	2.020	½ 25	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	h) Krajowa szkoła rolnicza w Kobiernicach	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	i) Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie .	.	.	.	.	5.600	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	k) Gmach dla c. k. żandarmeryi we Lwowie	.	.	.	.	154.886	73	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	l) Krajowy skład publiczny dla zboża i spirytusu wraz z urządzeniem we Lwowie . .	.	.	.	.	204.242	½ 52	.	.	.	.	.	.	.	.	510	48	.	.	.	.	.	.
	m) Krajowy skład publiczny dla zboża i spirytusu w Krakowie wraz z urządzeniem	.	.	.	.	193.803	½ 89	.	.	.	.	.	.	.	.	316	50	.	.	.	.	.	.
	B) Była szkoła ogrodnicza w Czernichowie .	.	½ 00	370	67	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	½ 00	370	67
2	Fundusz szkolny krajowy	575	93	204.441	08	6.117	½ 94	18.149	43	.	.	16.679	07	35.718	30	.	.	.	.	17 255	.	240.159	38
	Krajowy szpital powszechny we Lwowie.																						
3	Oddział chorych	.	¼ 01	1.451	08	354.291	½ 58	.	.	.	.	677	48	673	70	.	.	.	.	677	49	2.124	78
4	„ położnic . . .	.	00	991	57	15.747	½ 78	.	.	.	.	145	69	145	59	.	.	.	.	145	½ 69	1.137	16
5	Fundusz podrzutków we Lwowie	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
6	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	.	.	5.750	.	1,077.608	39	.	.	.	.	.	.	.	.	4.500	.	.	.	.	.	5.750	.
	Krajowy szpital św. Łazarza w Krakowie.																						
7	Oddział chorych	.	.	83.430	22	413.950	07	300.726	24	.	.	8.502	62	37 505	01	.	.	.	.	8.502	62	120.935	23
8	„ położnic . . .	.	.	15.227	88	27.752	50	.	.	.	.	1.573	52	24.582	39	.	.	.	.	1.573	52	39.810	27
9	„ syfilitycznych .	.	.	4.006	31	5.699	19	.	.	.	.	100	01	3·800	76	.	.	.	.	100	01	7.807	07
10	„ obłąkanych . .	.	.	.	.	4.603	01	3.272	72	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
11	Fundusz policyi krajowej	.	.	1.371	02	.	.	27	25	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1.371	02
12	Fundusz pożyczki krajowej z r. 1883	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
13	Fundusz pożyczki krajowej z r. 1884	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
14	Fundusz pożyczki krajowej z r. 1885	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
15	Fundusz pożyczki krajowej z r. 1888	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Do przeniesienia .	614	20	341.235	83	4,562.963	½ 00	322.175	64	.	.	30.651	16	150.411	65	60.962	½ 97	.	.	31.265	36	491.647	48

jątk.u zarodowego.

zem		Wydatki w ciągu roku 1891.						Stan z końcem roku 1891.													
								w kasie						należytości						czysty stan	
														czynne							
wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	gotówka		efekta		wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	gotówka		efekta		wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	w bankach		inne		bierne		czynny	bierny
zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.		zł. ct.		zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.		zł. ct.		zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.		zł. ct.		zł. ct.		zł. ct.	zł. ct.
1,318.154 64	. .	. .		. .		. .	. .	. .		. .		1,318.154 64	. .	. .		. .		. .		1,318.154 64	. .
39.848 36	. .	. .		. .		. .	. .	. .		. .		39.848 36	. .	. .		. .		. .		39.848 36	. .
232.560 40½	. .	990 90		950 .		. .	. .	19 12		2.312 90		232.560 40½	. .	. .		. .		. .		234.892 42½	. .
155.675 41	. .	2.001 .		45.600 .		. .	. .	. .		23.319 .		155.675 41	. .	. .		. .		. .		178.994 41	. .
381.761 30½	. .	. .		. .		. .	. .	. .		. .		381.761 30½	. .	. .		. .		. .		381.761 30½	. .
24.275 .	. .	. .		. .		. .	. .	. .		. .		24.275 .	. .	. .		. .		. .		24.275 .	. .
2.020 25½	. .	. .		. .		. .	. .	. .		. .		2.020 25½	. .	. .		. .		. .		2.020 25½	. .
. .	. .	. .		. .		. .	. .	. .		. .		. .	. .	. .		. .		. .		. .	. .
5.600 .	. .	. .		. .		. .	. .	. .		. .		5.600 .	. .	. .		. .		. .		5.600 .	. .
154.886 73	. .	. .		. .		. .	. .	. .		. .		154.886 73	. .	. .		. .		. .		154.886 73	. .
204.753 1/00	. .	. .		. .		. .	. .	. .		. .		204.753 ½00	. .	. .		. .		. .		204.753 ½00	. .
194.120 39½	. .	. .		. .		. .	. .	. .		. .		194.120 39½	. .	. .		. .		. .		194.120 39½	. .
. .	. .	. .		. .		. .	. .	. .	1/2 00	370 67		. .	. .	. .		. .		. .		370 67½	. .
6.117 94½	18.149 43	16.794 25		25.418 33		. .	. .	460 75		214.741 05		6.117 94½	18.149 43	. .		76.017 75		18.242 92		297.244 00½	. .
354.291 1/58	. .	677 48		600 10		. .	. .	. .	01	1.524 68		354.291 ½58	. .	. .		2.000 .		28.161 18		329.655 ½09	. .
15.747 78½	. .	145 69		100 10		. .	. .	. .	1/4 00	1.037 06		15.747 78½	. .	. .		. .		7.040 30		9.744 55	. .
. .	. .	. .		. .		. .	. .	. .		. .		. .	. .	. .		. .		. .		. .	. .
1,082.108 39	. .	. .		. .		. .	. .	. .		5.750 .		1,082.108 39	. .	. .		. .		. .		1,087.858 39	. .
413.950 07	300.726 24	8.502 62		31.951 98		. .	4.911 73	. .		88.983 25		413.950 07	295.814 51	. .		. .		. .		798.747 83	. .
27.752 50	. .	1.573 52		24.049 63		. .	. .	. .		15.760 64		27.752 50	. .	. .		16.183 01		. .		59.696 15	. .
5.699 19	. .	100 01		3.799 25		. .	. .	. .		4.007 82		5.699 19	. .	. .		880 .		. .		10.587 01	. .
4.603 01	3.272 72	. .		. .		. .	. .	. .		. .		4.603 01	3.272 72	. .		. .		. .		7.875 73	. .
. .	27 25	. .		. .		. .	. .	. .		1.371 02		. .	27 25	. .		132 859		. .		134.257 27	. .
. .	. .	. .		. .		. .	. .	. .		. .		. .	. .	. .		. .		. .		. .	. .
. .	. .	. .		. .		. .	. .	. .		. .		. .	. .	. .		. .		. .		. .	. .
. .	. .	. .		. .		. .	. .	. .		. .		. .	. .	. .		. .		. .		. .	. .
. .	. .	. .		. .		. .	. .	. .		. .		. .	. .	. .		. .		. .		. .	. .
4,623.925 98	322.175 64	30.785 47		132.469 39		. .	4.911 73	479 89		359.178 09		4,623.925 98	317.263 91	. .		227.939 76		53.414 40		5,475.343 23	. .

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1891.						Dochody w ciągu roku 1891.						Ra	
		w kasie		wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	w bankach		gotówka	efekta	wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane			gotówka	efekta
		gotówka	efekta												
		zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.		zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.			zł. ct.	zł. ct.
	Z przeniesienia . .	614 20	341.235 83	4,562.963 00	322.175 64	. .		30.651 16	150.411 65	60.962 97	. .			31.265 36	491.647 48
16	Fundusz pożyczki krajowej z r. 1891	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .	. .	. .			. .	. .
17	„ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .	. .	. .			. .	. .
18	Fundusz regulacyi rzeki Gniłej Lipy . . .	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .	. .	. .			. .	. .
19	Fundusz regulacyi potoku Kisieliny . . .	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .	. .	. .			. .	. .
20	Fundusz regulacyi rzeki Łęgu	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .	. .	. .			. .	. .
21	Fundusz regulacyi rzeki Trześniówki	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .	. .	. .			. .	. .
22	Fundusz regulacyi potoku Krzemienicy z Babulówką oraz Trześnią	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .	. .	. .			. .	. .
23	Fundusz regulacyi rzeki Brnia Nowego z dopł.	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .	. .	. .			. .	. .
24	Krajowy fundusz szkolny emerytalny	. .	. .	. .	. .	. .		. .	32.548 28	. .	. .			. .	32.548 28
	Suma funduszów dotowanych	614 20	341.235 83	4,562.963 00	322.175 64	. .		30.651 16	182.959 93	60.962 97	. .			31.265 36	524.195 76
	Fundusze samoistne (niedotowane), budżetem objęte.														
25	Fundusz domestykalny .	. 00	91.316 93	. .	. .	. .		5.467 12	5.525 72	. .	. .			5.467 13	96.842 65
26	„ kultury krajowej	. .	43.371 19	. .	. .	. .		. .	. .	. .	. .			. .	43.371 19
27	„ stanowy sierociński	. 00	39.651 05	. .	. .	. .		693 .	700 .	. .	. .			693 00	40.351 05
28	„ Aleksandra hr. Stadnickiego .	. .	22.853 84	. .	. .	. .		. .	. .	. .	. .			. .	22.853 84
29	„ pożyczki krajowej z r. 1873 .	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .	. .	. .			. .	. .
30	„ podrzutków w Krakowie . .	181 95	19.069 23	. .	. .	. .		1.726 74	23.244 03	. .	. .			1.908 68	42.313 26
	Suma funduszów samoistnych, budżetem objętych	181 95	216 262 24	. .	. .	. .		7.886 86	29.469 75	. .	. .			8.068 82	245.731 95
31	Fundusz propinacyjny .	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .	. .	. .			. .	. .
32	„ pożyczkowy dla gmin na budowę koszar dla c. i k. wojska .	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .	. .	. .			. .	. .
33	„ pożyczkowy z r. 1889. dla Spółek wodnych .	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .	. .	. .			. .	. .

jątku zarodowego.

z em				Wydatki w ciągu roku 1891.								S t a n z k o ń c e m r o k u 1891.													
wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		gotówka		efekta		wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		w k a s i e				wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		n a l e ż y t o ś c i				czysty stan			
												gotówka		efekta						czynne				bierne		czynny		bierny	
																				w bankach		inne							
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct	zł.	ct	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł	ct	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
4.623.925	98	322.175	64	30.785	47	132.469	39	.	.	4.911	73	479	89	359.178	09	4,623.925	98	317.263	91	.	.	227.939	76	53.444	40	5,475.343	23	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	32.548	28	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	32.548	28	.	.
4,623.925	98	322.175	64	30.785	47	132.469	39	.	.	4.911	73	479	89	391 726	37	4.623.925	98	317 263	91	.	.	227.939	76	53.444	40	5.507.891	51	.	.
.	.	.	.	5.467	12	70	42	.	.	.	.	.	01	96.772	23	.	.	.	.	.	.	25.522	91	.	.	122.295	15	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	43.371	19	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	43.371	19	.	.
.	.	.	.	693	.	35	37	.	.	.	.	.	00	40.315	68	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	40.315	68	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	22.853	84	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	22.853	84	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	1.730	03	22.517	05	.	.	.	.	178	65	19.796	21	.	.	.	.	.	.	17.824	34	.	.	37.799	20	.	.
.	.	.	.	7.890	15	22.622	84	.	.	.	.	178	67	223 109	15	.	.	.	.	.	.	43.347	25	.	.	266.635	07	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1891.								Dochody w ciągu roku 1891.						Ra	
		w kasie				wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		w bankach		gotówka		efekta		wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		gotówka		efekta	
		gotówka		efekta																			
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Fundusze samoistne (niedotowane), budżetem nieobjęte.																						
1	Fundusz pomnika Tadeusza Kościuszki	.	.	15.209	42	.	.	.	.	.	.	99	40	100	.	.	.	.	.	99	40	15.309	42
								85.062	96														
								42.416	01														
2	Fundusze stypendyjne	56	90	3,320.948	45	149.147	83	42.646	95	.	.	139.891	23	226.055	15	.	.	.	.	139.948	13	3,547.003	60
3	Administracya dóbr Winniki	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
4	Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych	.	.	35.287	28	.	.	.	.	.	.	324	47	327	07	.	.	.	.	324	47	35.614	35
5	Fundusz niżankowicki inwalidów wojskowych	.	.	2.540	17	.	.	.	.	.	.	104	90	200	.	.	.	.	.	104	90	2.740	17
6	Fundusz posagowy Jana i Filipiny Komarnickich	.	.	1.587	26	.	.	.	.	.	.	98	.	100	.	.	.	.	.	98	.	1.687	26
7	Zakład narodowy imienia Ossolińskich	.	.	208.589	.	.	.	.	.	.	.	.	.	51.419	42	.	.	.	.	.	.	260.008	42
8	Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
9	Fundusz zapomogi z r. 1868	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
10	Fundusz budowy domu podrzutków we Lwowie	.	.	10.543	85	.	.	.	.	.	.	1.049	62	1.050	66	.	.	.	.	1.049	62	11.594	51
11	Fundusz Pelagii Russanowskiej dla inwalidów polskich	.	.	64.257	22	.	.	.	.	.	.	11.047	08	11.193	08	.	.	.	.	11.047	08	75.450	30
12	Fundusz dla szkół ludowych z r. 1872	.	.	99.984	70	.	.	.	.	.	.	11	.	11	.	.	.	.	.	11	.	99.995	70
13	Fundusz Wincentego Łodzia Ponińskiego	.	.	59.633	51	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	59.633	51
14	Fundusz Franciszka Kochmana dla literatów polskich	.	.	25.502	36	.	.	.	.	.	.	270	76	470	56	.	.	.	.	270	76	25.972	92
15	Fundusz Franciszka Kochmana dla dziewcząt służących	277	95	12.694	93	.	.	.	.	.	.	1.674	70	2.251	.	.	.	.	.	1.952	65	14.945	93
16	Fundusz Maryi de Prez Jędrzejowiczowej	.	.	7.623	72	.	.	.	.	.	.	161	09	163	09	.	.	.	.	161	09	7.786	81
17	Fundusz budowy pomnika Agenora hr. Gołuchowskiego	812	25	36.134	85	.	.	.	.	.	.	1.660	50	1.614	90	.	.	.	.	2.472	75	37.749	75
18	Fundacya saudecka „Dom roboczy“	517	50	23.068	09	.	.	.	.	.	.	1.046	25	514	50	.	.	.	.	1.563	75	23.582	59
19	Fundacya Teresy hr. Weissenwolffowej dla obłąkanych wyzdrowieńców	.	.	1.806	01	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1.806	01
20	Fundacya ś. p. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan gmin Hołhocze, Dobrowody, Wierzbów, Wolica i Zastawce	.	.	23.666	13	.	.	.	.	.	.	1.758	45	2.761	60	.	.	.	.	1.758	45	26.427	73
21	Fundacya Dr. Józefa Kazimierza Malinowskiego, imienia Najjaśn. Pana: 1) ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach	.	.	20.317	10	.	.	.	.	.	.	595	80	600	.	.	.	.	.	595	80	20.917	10
	Do przeniesienia	1.664	64	3,969.394	05	149.147	83	42.646	95	.	.	159.793	25	298.832	03	.	.	.	.	161.457	89	4,268.226	08

jątku zarodowego.

zem				Wydatki w ciągu roku 1891.						Stan z końcem roku 1891.											
wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		gotówka		efekta		wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		w kasie				wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		należytości						czysty stan			
												gotówka		efekta						czynne				bierne		czynny		bierny	
																				w bankach		inne							
zł.	ct.	zł	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
.	.	.	.	99	40	99	40	.	.	.	.	.	½ 00	15.210	02	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	15.210	½ 02	.	.
149.147	83	42.646	½ 95	139.914	½ 38	116.754	31	.	.	.	.	33	75	3.430.249	29	149.147	83	21.646	½ 95	.	.	56.901	½ 49	.	.	3.657.979	32	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	324	47	266	29	.	.	.	.	.	½ 00	35.348	06	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	35.348	½ 06	.	.
.	.	.	.	104	90	171	36	.	.	.	.	.	½ 00	2.568	81	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2.568	½ 81	.	.
.	.	.	.	98	.	63	.	.	.	.	.	.	½ 00	1.624	26	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1.624	½ 26	.	.
.	.	.	.	.	.	49.087	38	.	.	.	.	.	.	210.921	04	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	210.921	04	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	1.049	62	561	68	.	.	.	.	.	.	11.032	83	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	11.032	83	.	.
.	.	.	.	11.047	08	11.039	.	.	.	.	.	.	½ 00	64.411	30	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	64.411	½ 30	.	.
.	.	.	.	11	.	.	.	.	.	.	.	.	½ 00	99.995	70	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	99.995	½ 70	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	59.633	51	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	59.633	51	.	.
.	.	.	.	270	76	200	.	.	.	.	.	.	.	25.772	92	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	25.772	92	.	.
.	.	.	.	1.660	20	1.654	30	.	.	.	.	292	45	13.291	63	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	13.584	08	.	.
.	.	.	.	161	09	.	.	.	.	.	.	.	½ 00	7.786	81	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	7.786	½ 81	.	.
.	.	.	.	1.624	50	.	.	.	.	.	.	848	25	37.749	75	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	38.598	.	.	.
.	.	.	.	517	50	.	.	.	.	.	.	1.046	½ 25	23.582	59	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	24 628	½ 84	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1.806	01	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1.806	01	.	.
.	.	.	.	1.758	45	2.500	.	.	.	.	.	.	.	23.927	73	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	23.927	73	.	.
.	.	.	.	595	80	7	80	.	.	.	.	.	.	20.909	30	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	20.909	30	.	.
149.147	83	42.646	½ 95	159.237	½ 15	182.404	52	.	.	.	.	2.220	½ 74	4,085.821	56	149.147	83	21.646	½ 95	.	.	56.901	½ 49	.	.	4,315.788	58	.	.

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1891. w kasie gotówka zł.	ct.	w kasie efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1891. gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	Ra gotówka zł	ct.	efekta zł.	ct.
	Z przeniesienia . .	1 664	64½	3,969.394	05	149.147	83	42.646	95½	.	.	159.793	25	298.832	03	.	.	.	.	161.457	89½	4,268.226	08
	Fundacya Dra Józefa Kazimierza Malinowskiego imienia Najjaśn. Pana:																						
22	2) ku wspieraniu artystów i literatów . .	.	.	.	.	.	.	20.000	.	.	.	270	.	271	40	.	.	.	.	270	.	271	40
23	3) ku popieraniu celów Towarzystwa muzycznego we Lwowie .	.	.	20.317	10	.	.	.	.	.	.	47	40	47	40	.	.	.	.	47	40	20.364	50
24	4) ku wspieraniu ubogich sług prywatnych	.	.	20.226	35	.	.	.	.	.	.	1.544	31	1.561	61	.	.	.	.	1.544	31	21.787	96
25	5) posagowa dla ubogich dziewcząt służących .	.	.	10.201	65	.	.	.	.	.	.	329	.	334	10	.	.	.	.	329	.	10.535	75
26	6) ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła .	.	.	13.033	93	.	.	.	.	.	.	203	19	204	59	.	.	.	.	203	19	13.238	52
27	Fundacya Karola Belina Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej	60	.	3.081	42	.	.	.	.	.	.	142	50	.	.	.	.	.	.	202	50	3.081	42
28	Fundacya imienia Antoniego Schiffnera .	.	.	1.681	85	.	.	.	.	.	.	24	.	24	.	.	.	.	.	24	.	1.705	85
29	Fundacya Maryi Mochnackiej dla 4 ubogich ciemnych . . .	.	.	4.494	35	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4.494	35
30	Fundusz ś. p. Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan .	.	.	32.968	73	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	32.968	73
31	Fundacya „Dom ubogich“ imienia Ludwika i Anny Helclów w Krakowie	26.182	66	883.500	.	675.596	.	.	.	.	.	164.175	69	102.987	78	54.071	55	.	.	190.358	35	986.487	78
32	Fundusz „Macierzy polskiej“	25	.	34.109	70	.	.	.	.	.	.	74	25	2.713	81	.	.	.	.	99	25	36.823	51
33	Fundusz Feliksy Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców	.	.	100.001	28	.	.	.	.	.	.	.	.	43.000	.	.	.	.	.	.	.	143.001	28
34	Fundusz z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego	.	.	574	16	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	574	16
35	Fundusz ku podniesieniu rybactwa . . .	.	.	995	46	.	.	.	.	.	.	349	34	256	08	.	.	.	.	349	34	1.251	54
36	Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu	.	.	9.103	66	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	9.103	66
37	Fundacya Teofili i Malwiny Łukowskiej dla osieroconych dziewcząt	.	.	8.404	.	.	.	.	.	.	.	100	.	100	60	.	.	.	.	100	.	8.504	60
38	Fundacya Siemianowskich dla biednych dziewcząt	.	.	21.239	82	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	21.239	82
39	Fundacya Siemianowskich dla wdów po nauczycielach szkół ludowych	.	.	21.849	08	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	21.849	08
40	Fundacya hr. Weissenwolffowej dla dotkniętych wielką chorobą	80	76½	4.516	51	.	.	.	.	.	.	270	78	300	.	.	.	.	.	351	54½	4.816	51
41	Fundacya ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie	47	25	2.184	05	.	.	.	.	.	.	98	33	100	.	.	.	.	.	145	58	2.284	05
	Do przeniesienia .	28.060	32	5,161.877	15	824.743	83	62.646	95½	.	.	327.422	04	450.733	40	54.071	55	.	.	355.482	36	5,612.610	55

jątku zarodowego.

zem		Wydatki w ciągu roku 1891.				Stan z końcem roku 1891.											
						w kasie				należytości				czysty stan			
										czynne		bierne					
wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	gotówka	efekta	wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	gotówka	efekta	wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	w bankach	inne			czynny	bierny		
zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.		zł. ct.	zł. ct.		
149.147 83	42.646 95½	159.237 15½	182.404 52	. .	. .	2.220 74	4,085.821 56	149 147 83	21.646 95½	. .	56.901 49½	. .		4,315.738 58	. .		
. .	20.000 .	270 .	. .	. .	. .	. .	271 40	. .	20.000 .	. .	. .	. .		20.271 40	. .		
. .	. .	47 40	. .	. .	. .	. .	20.364 50	. .	. .	. .	. .	. .		20.364 50	. .		
. .	. .	1.544 31	1.100 .	. .	. .	. .	20.687 96	. .	. .	. .	. .	. .		20.687 96	. .		
. .	. .	329 .	300 .	. .	. .	. .	10.235 75	. .	. .	. .	. .	. .		10 235 75	. .		
. .	. .	203 19	3 48	. .	. .	. .	13.235 04	. .	. .	. .	. .	. .		13.235 04	. .		
. .	. .	142 50	. .	. .	. .	60 .	3.081 42	. .	. .	. .	. .	. .		3.141 42	. .		
. .	. .	24 .	. .	. .	. .	. .	1.705 85	. .	. .	. .	. .	. .		1.705 85	. .		
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	4.494 35	. .	. .	. .	. .	. .		4.494 35	. .		
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	32.968 73	. .	. .	. .	. .	. .		32.968 73	. .		
729.667 55	. .	142.827 48	81.400 .	. .	. .	47. 30 87	905.087 78	729.667 55	. .	. .	. .	. .		1,682.286 20	. .		
. .	. .	99 25	71 99	. .	. .	. .	36.751 52	. .	. .	. .	. .	. .		36.751 52	. .		
. .	. .	. .	43.000 .	. .	. .	. .	100.001 28	. .	. .	. .	. .	. .		100.001 28	. .		
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	574 16	. .	. .	. .	. .	. .		574 16	. .		
. .	. .	291 09	. .	. .	. .	58 25	1.251 54	. .	. .	. .	78 10	. .		1.387 89	. .		
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	9.103 66	. .	. .	. .	. .	. .		9.103 66	. .		
. .	. .	100 .	100 .	. .	. .	. .	8.404 60	. .	. .	. .	. .	. .		8.404 60	. .		
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	21.239 82	. .	. .	. .	. .	. .		21.239 82	. .		
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	21 849 08	. .	. .	. .	. .	. .		21 849 08	. .		
. .	. .	297 45	44 25	. .	. .	54 09⅓	4.772 26	. .	. .	. .	. .	. .		4.826 35⅓	. .		
. .	. .	98 33	3 83	. .	. .	47 25	2.280 22	. .	. .	. .	. .	. .		2.327 47	. .		
878.815 38	62.646 95½	305.511 15½	308.428 07	. .	. .	49.071 20½	5,304.182 48	878.815 38	41.646 95½	. .	56.979 59½	. .		6,331.595 61⅓	. .		

Rachunek ma

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1891.								Dochody w ciągu roku 1891.								Ra			
		w kasie				wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		w bankach		gotówka		efekta		wartość dóbr i realności		kapitały hipotekowane		gotówka		efekta	
		gotówka		efekta																			
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Z przeniesienia . .	28.060	32	5,161.877	15	824.743	83	62.646	½ 95	.	.	327.422	04	450.733	40	54.071	55	.	.	355.482	36	5,612.610	55
42	Fundacya bursy imienia ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych	261	.	11.687	80	.	.	.	.	.	.	10.620	28	22.519	50	.	.	.	.	10.881	28	34.207	30
43	Fundacya Franc. Steczkowskiego z Jasła .	.	.	2.765	55	.	.	.	.	.	.	108	20	1.308	80	.	.	.	.	108	20	4.074	35
44	Fundacya posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich . .	321	75	15.572	88	.	.	7.954	55	.	.	1.195	½ 86	425	75	.	.	.	.	1.517	½ 61	15.998	63
45	Fundacya posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla dziewcząt wiejskich .	63	½ 00	3.111	58	.	.	1.590	91	.	.	250	½ 75	100	.	.	.	.	.	313	76	3.211	58
46	Fundacya „Domu ubogich“ w Strzeliskach nowych	722	72	9.290	21	.	.	.	.	.	.	449	16	100	.	.	.	.	.	1.171	88	9.390	21
47	Fundacya Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych chorych i rekonwalescentów .	.	.	38.000	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	38.000	.
	Fundacya imienia Józefa Kosvitzky'ego:																						
48	1) dla ślepych w Krakowie	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	24	.	1.490	22	.	.	.	.	24	.	1.490	22
49	2) dla wychowanków zakładu sierót pod wezwaniem św. Józefa w Krakowie	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	154	30	3.086	78	.	.	.	.	154	30	3.086	78
50	3) dla poprawionych zbrodniarzy w Krakowie	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	26	10	1.488	90	.	.	.	.	26	10	1.488	90
51	Fundusz zapomogowy im. Henryka Straszewskiego dla ubogich wyrobników w Boguchwale	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	80	.	2.176	.	.	.	.	.	80	.	2.176	.
52	Depozyta gminne serwitutowe	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Suma funduszów samoistnych budżetem nieobjętych	29.428	½ 79	5,242.305	17	824.743	83	72.192	½ 41	.	.	340.330	70	483.429	35	54.071	55	.	.	369.759	½ 49	5,725.734	52

jątku zarodowego.

zem		Wydatki w ciągu roku 1891.				Stan z końcem roku 1891.									
						w kasie				należytości				czysty stan	
										czynne					
wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	gotówka	efekta	wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	gotówka	efekta	wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	w bankach	inne	bierne		czynny	bierny
zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.		zł. ct.	zł. ct.
878.815 38	62.646 95½	305.511 15½	308.428 07	. .	. .	49.971 20½	5,304.182 48	878.815 38	41.646 95	. .	56.979 59½	. .		6.581.595 61½	. .
. .	. .	10.337 78	21.147 28	. .	. .	543 50	13.060 02	. .	. .	. .	. .	. .		13.603 52	. .
. .	. .	108 20	1.300 .	. .	. .	. .	2.774 35	. .	. .	. .	. .	. .		2.774 35	. .
. .	7.954 55	436 27	100 .	. .	. .	1.081 34½	15.898 63	. .	7.954 55	. .	. .	. .		24.934 52½	. .
. .	1.590 91	100 50	36 .	. .	. .	213 26	3.175 58	. .	1.590 91	. .	. .	. .		4.979 75	. .
. .	. .	752 07	29 35	. .	. .	419 81	9.360 86	. .	. .	. .	. .	. .		9.780 67	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	38.000 .	. .	. .	. .	. .	. .		38.000 .	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	24 .	1.490 22	. .	. .	. .	2 10	. .		1.516 32	. .
. .	. .	92 40	100 .	. .	. .	61 90	2.986 78	. .	. .	. .	5 25	. .		3.053 93	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	26 10	1.488 90	. .	. .	. .	2 10	. .		1.517 10	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	80 .	2.176 .	. .	. .	. .	. .	. .		2.256 .	. .
. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .		. .	. .
878.815 38	72.192 41½	317.338 87½	331.140 70	. .	. .	52.421 12½	5,394.593 82	878.815 38	51.192 41½	. .	56.989 04½	. .		6,434.011 78	. .

Rekapitulacya

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Stan z początkiem roku 1891. w kasie gotówka zł.	ct.	w kasie efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	kapitały hipotekowane zł.	ct.	w bankach zł.	ct.	Dochody w ciągu roku 1891. gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.	Kapitały hipotekowane zł.	ct.	R a gotówka zł.	ct.	efekta zł.	ct.	wartość dóbr i realności zł.	ct.
	Rekapitulacya.																								
	Suma funduszów dotowanych . .	614	20	341.283	83	4.562.963	00½	322.175	61	.	.	30.651	19	182.939	88	6.982	97	.		31.265	39	521.195	77	4.629.278	98
	Suma funduszów samoistnych, budżetem objętych	181	95½	216.272	21	.	.	.	.	.	.	7.886	80½	29.462	75	.	.	.	.	8.068	82	245.734	96	.	
	Suma funduszów samoistnych, budżetem nieobjętych	29.428	79½	5.242.305	17	824.748	83	72.192	41½	.	.	340.330	70	483.423	35	54.071	55	.	.	369.759	49½	5.725.734	52	878.815	96
	Suma majątku narodowego . . .	30.224	95½	5,799.803	24	5,387.706	83½	394.368	05½	.	.	378.868	72½	695.859	06	115.034	52	.	.	409.093	67½	6.495.632	27	5,502.741	94
	Suma majątku obrotowego . . .	1,552.485	67½	961.805	71	.	.	.	.	3.138	19	21,942.091	07½	2.144.246	32	.	.	.	.	23.494.576	74½	3.106.052	68	.	
	Razem . .	1,582.710	62½	6,761.608	95	5,387.706	83	394.368	05½	3.138	19	22.320.959	79½	2.840.105	35	115.034	52	.	.	23.903.670	42½	9.601.714	30	5,502.741	94
	Depozyta.																								
1	Depozyta w ogólności	5.399	57	213.288	43	.	.	.	.	.	.	437.463	15½	1,259.170	75	.	.	.	.	442.862	70½	1.472.458	98	.	
2	Depozyta szpitala powszechnego we Lwowie	632	08	8.205	.	.	.	.	.	.	.	10.950	11	7.462	58	.	.	.	.	11.582	14	15.667	58	.	
3	Depozyta zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie	1.136	36	6.068	88	.	.	.	.	.	.	3.090	82	794	19	.	.	.	.	4.227	18	6.863	07	.	
4	Depozyta szpitala św. Łazarza w Krakowie . . .	961	90	14.330	51	.	.	.	.	.	.	8.345	29½	8.195	60	.	.	.	.	9.307	19½	22.526	11	.	
5	Depozyta szkoły rolniczej w Dublanach	1.136	24	8.220	.	.	.	.	.	.	.	513	88½	.	.	.	.	.	.	1.650	12½	8.220	.	.	
6	Depozyta folwarku w Dublanach	50	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	50	.	.	.	.	
7	Depozyta szkoły rolniczej w Czernichowie	448	61	575	.	.	.	.	.	.	.	3.898	78	.	.	.	.	.	.	4.347	39	575	.	.	
8	Depozyta szkoły rolniczej w Horodence	10	37	.	.	.	.	.	.	.	.	159	42	.	.	.	.	.	.	169	79	.	.	.	
9	Depozyta szkoły rolniczej w Jagielnicy	5	33	.	.	.	.	.	.	.	.	42	67	.	.	.	.	.	.	48	00½	.	.	.	
10	Depozyta szkoły rolniczej w Kobiernicach . . .	7	.	.	.	.	.	.	.	.	.	145	88	50	.	.	.	.	.	152	88	50	.	.	
11	Depozyta szkoły ogrodniczej w Tarnowie	24	22	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	24	22	.	.	.	
	Suma depozytów.	9.811	68½	250.687	82	.	.	.	.	.	.	464.609	93½	1,275.672	92	.	.	.	.	474.421	57½	1,526.360	74	.	
	Do tego suma funduszów krajowych	1,582.710	62½	6,761.608	95	5,387.706	83½	394.368	05½	3.138	19	22.320.959	79½	2,840.105	35	115.034	52	.	.	23.903.670	42½	9.601.714	30	5,502.741	94
	Ogółem . .	1,592.522	26	7,012.296	77	5,387.706	83½	394.368	05½	3.138	19	22,785.569	73½	4,115.778	27	115.034	52	.	.	24.378.091	99½	11.128.075	04	5,502.741	94

i depozyta.

z c m	Wydatki w ciągu roku 1891.				Stan z końcem roku 1891.							
					w kasie			należytości			czysty stan	
								czynne				
kapitały hipotekowane	gotówka	efekta	wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	gotówka	efekta	wartość dóbr i realności	kapitały hipotekowane	w bankach	inne	bierne	czynny	bierny
zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.	zł. ct.
322.175 51	30.785 47	132.469 39	. .	4.911 73	479 89	391.726 37	4,623.925 98	317.263 91	. .	227.939 76	53.444 40	5,507.891 51	. .
. .	7.890 15	22.622 84	. .	. .	178 67	223.109 15	. .	. .	. .	43.347 25	. .	266.635 07	. .
72.192 41	317.938 37	331.140 70	. .	. .	52.421 12	5.394.593 82	878.815 38	51.192 41	. .	56.989 04	. .	6.434.011 78	. .
394.368 05	356.013 99	486.232 93	. .	4.911 73	53 079 68	6,009.429 34	5,502.741 36	368.456 32	. .	328.276 05	53.444 40	12,208.538 36	. .
. .	22,900.680 01	1.725.717 51	. .	. .	593.886 73	1,380.334 52	. .	. .	523 848 83	5,377.469 73	10.202.853 10	4.629.219 99	6,956.533 27
394.368 05	23,256.704 00	2.211.950 41	. .	4 911 73	646.966 41	7,389.763 86	5,502.741 36	368.456 32	523.848 83	5,705.745 79	10,256.297 50	16,837.758 35	6,956 533 27
												9,881.225 07	
. .	426.705 04	1,150.883 24	. .	. .	16.157 60	321.575 74	. .	. .	. .	. .	337.733 10	. .	. .
. .	10.907 97	8.225 08	. .	. .	674 17	7.442 50	. .	. .	. .	. .	8.116 67	. .	. .
. .	3.260 69	1.238 15	. .	. .	966 48	5.321 92	. .	. .	. .	. .	6.591 40	. .	. .
. .	8.817 92	5.440 68	. .	. .	489 21	17.085 43	. .	. .	. .	. .	17.574 64	. .	. .
. .	513 88	1.510 .	. .	. .	1.136 24	6.710 .	. .	. .	. .	. .	7.846 24	. .	. .
. .	. .	. .	. .	. .	50 .	. .	. .	. .	. .	. .	50 .	. .	. .
. .	4.028 68	50 .	. .	. .	318 70	525 .	. .	. .	. .	. .	843 70	. .	. .
. .	167 95	. .	. .	. .	1 84	. .	. .	. .	. .	. .	1 84	. .	. .
. .	48 00	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .	. .
.	64 .	. .	. .	. .	88 88	50 .	. .	. .	. .	. .	138 88	. .	. .
. .	1 70	. .	. .	. .	22 52	. .	. .	. .	. .	. .	22 52	. .	. .
. .	454.515 89	1,167.347 15	. .	. .	19.905 71	359.013 59	. .	. .	. .	. .	378.919 30	. .	. .
394.368 05	23,256.704 00	2.211.950 44	. .	4.911 73	646.966 41	7.389.763 86	5,502.741 36	368.456 32	523.848 83	5,705.745 79	10.256.297 50	16,837.758 35	6,956.533 27
394.368 05	23,711.219 89	3.379 297 59	. .	4.911 73	666.872 13	7.748.777 45	5,502.741 36	368.456 32	523.848 83	5.705.745 79	10,635.216 81	16.837.758 35	6,956.533 27

Zestawienie

ogólnego stanu majątku obrotowego wraz z majątkiem zarodowym z końcem r 1891.

(po wyłączeniu skryptów, kart dłużnych i t. p. efektów bez wartości).

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Czysty majątek czynny				Razem			
		obrotowy		zarodowy		czynny		bierny	
		zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
1	*a)* Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu	908.303	66	1,871.914	77	2,780.218	43	.	.
	b) Szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie	.	.	39.848	36	39.848	36	.	.
	c) Szkoła rolnicza i folwark w Dublanach — w majątku obrotowym stan bierny 43.574 zł. 03 ct.								
	„ „ zarodowym „ czynny 234.892 „ 42½ „	.	.	191.318	39½	191.318	39½	.	.
	d) Zakład w Czernichowie	9.231	44	179.365	08½	188.596	52½	.	.
	e) Szpital św. Łazarza w Krakowie	.	.	381.761	30½	381.761	30½	.	.
	f) Szkoła rolnicza w Horodence	314	50	24.275	.	24.589	50	.	.
	g) „ „ w Jagielnicy	.	.	2.020	25½	2.020	25½	.	.
	h) „ „ w Kobiernicach	398	.	.	.	398	.	.	.
	i) Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie	.	.	5.600	.	5.600	.	.	.
2	Fundusz szkolny krajowy	107.543	59½	297.244	00½	704.787	60	.	.
2a	Krajowy fundusz szkolny emerytalny — w majątku obrotowym stan bierny 15.866 zł. 74 ct.								
	„ „ zarodowym „ czynny 32.548 „ 28 „	.	.	18.681	54	18.681	54	.	.
3	Krajowy szpital powszechny we Lwowie — Oddział chorych	233.874	15	329.655	09	563.529	24½	.	.
4	„ „ „ „ „ — „ położnic	1.469	99	9.744	55	11.214	54	.	.
5	Fundusz podrzutków we Lwowie	442	46	.	.	442	46	.	.
6	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	43.131	86½	1,087.858	39	1,130.990	25½	.	.
7	Szpital św. Łazarza w Krakowie — Oddział chorych	73.835	94	798.747	83	872.583	77	.	.
8	„ „ „ — „ położnic	13.491	23	59.696	15	73.187	38	.	.
9	„ „ „ — „ syfilitycznych	39.869	65	10.587	01	50.456	66	.	.
10	„ „ „ — „ obłąkanych	22.878	96	7.875	73	30.754	69	.	.
11	Fundusz policyi krajowej	202	.	134.257	27	134.459	27	.	.
12	„ pożyczki krajowej z roku 1883.	.	.	.	.	.	.	3,482.330	18
13	„ „ „ „ 1884.	.	.	.	.	.	.	922.906	50
14	„ „ „ „ 1885.	.	.	.	.	.	.	330.120	25
15	„ „ „ „ 1888.	.	.	.	.	.	.	429.742	75
16	„ „ „ „ 1891	.	.	.	.	.	.	1,492.600	.
17	„ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	194.037	50	.	.	194.037	50	.	.
18	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy	36.871	26½	.	.	36.871	26½	.	.
19	„ „ potoku Kisieliny	13.717	57	.	.	13.717	57	.	.
20	„ „ rzeki Łęgu	45.011	77½	.	.	45.011	77½	.	.
21	„ „ „ Trześniówki	17.306	58½	.	.	17.306	58½	.	.
22	„ „ potoku Krzemienicy z Babulówką i Trześnią	5.996	20	.	.	5.996	20	.	.
23	„ regulacyi rzeki Brnia Nowego z dopływami	28.423	.	.	.	28.423	.	.	.
24	„ domestykalny	5.300	84	122.295	15	127.595	99	.	.
25	„ kultury krajowej	3.302	12	43.371	19	46.673	31	.	.
26	„ stanowy sierociński	730	29	40.315	68½	41.045	97½	.	.
27	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	858	15	22.853	84	23.711	99	.	.
28	„ pożyczki krajowej z roku 1873.	.	.	.	.	.	.	188.202	15
29	„ podrzutków w Krakowie	.	.	37.799	20½	37.799	20½	.	.
30	„ pomnika Tadeusza Kościuszki	.	.	15.210	02½	15.210	02½	.	.
31	Fundusze stypendyjne	31.588	52½	3,657.979	32	3,689.567	84½	.	.
32	Administracya dóbr Winniki	18.733	59½	.	.	18.733	59½	.	.
33	Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych	62	02	35.348	06½	35.410	08½	.	.
34	„ niżankowicki „ „	21	85½	2.568	81½	2.590	67	.	.
35	„ posagowy Jana i Filipiny Komarnickich	17	16	1.624	26½	1.641	42½	.	.
36	Zakład narodowy imienia Ossolińskich	2.231	67½	210.921	04	213.152	71½	.	.
37	Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego	5.947	51½	.	.	5.947	51½	.	.
38	„ „ z roku 1868.	.	.	.	.	.	.	4.879	58
39	„ budowy domu podrzutków we Lwowie	.	.	11.032	83	11.032	83	.	.
40	„ Pelagii Russanowskiej — w majątku zarodowym stan czynny 64.411 zł. 30½ ct. „ obrotowym „ bierny 507 „ 64 „	.	.	63.903	66½	63.903	66½	.	.
41	„ szkół ludowych z roku 1872. — w majątku obrotowym stan bierny 1.207 zł. — ct. „ zarodowym „ czynny 99.995 „ 70½ „	.	.	98.788	70½	98.788	70½	.	.
42	„ Wincentego Łodzia Ponińskiego	1.342	45½	59.633	51	60.975	96½	.	.
43	„ Franciszka Kochmana dla literatów polskich	2.861	10½	25.772	92	28.634	02½	.	.
44	„ „ „ „ dziewcząt służących	.	.	13.584	08	13.584	08	.	.
45	„ Maryi de Prez Jędrzejowiczowej	81	66	7.786	81	7.868	47½	.	.
46	„ pomnika Agenora hr. Gołuchowskiego	.	.	38.598	.	38.598	.	.	.
47	Fundacya Sandecka „Dom roboczy“	.	.	24.628	84½	24.628	84½	.	.
48	„ Teresy hr. Weissenwolffowej dla obłąkanych ozdrowieńców	44	75	1.806	01	1.850	76	.	.
	Do przeniesienia	2,169.475	05	9,986.272	72	12,155.747	77	6.850.781	.

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Czysty majątek czynny obrotowy zł.	ct.	zarodowy zł.	ct.	Razem czynny zł.	ct.	bierny zł.	ct.
	Z przeniesienia . .	2,169.475	05	9,986.272	72	12,155.747	77	6,850.781	41
49	Fundacya ś. p. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan	1.082	94½	23,927	73	25.010	67½	.	.
	„ Dra Józefa Malinowskiego:								
50	1) ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach	213	52	20.909	30	21.122	82	.	.
51	2) ku wspieraniu artystów i literatów	226	01	20.271	40	20.497	41	.	.
52	3) ku popieraniu celów galic. Towarzystwa muzycznego we Lwowie . . .	479	58	20.364	50	20.844	08	.	.
53	4) ku wspieraniu ubogich sług prywatnych	72	49	20.687	96	20.760	45	.	.
54	5) posagowy dla ubogich dziewcząt służących	53	93	10.235	75	10.289	68	.	.
55	6) ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła	85	88	13.235	04	13.320	92	.	.
56	Fundacya Karola Belina Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej	.	.	3.141	42	3.141	42	.	.
57	„ imienia Antoniego Schiffnera	.	.	1.705	85	1.705	85	.	.
58	„ Maryi Mochnackiej dla 4 ubogich ciemnych	100	.	4.494	35	4.594	35	.	.
59	„ ś. p Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan	1.381	80	32.968	73	34.350	53	.	.
60	„ Anny Helzlowej na rzecz „Domu ubogich“	.	.	1,682.286	20	1,682.286	20	.	.
61	Fundusz „Macierzy polskiej“	.	.	36.751	52	36.751	52	.	.
62	„ Feliksy Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców	.	.	100.001	28	100.001	28	.	.
63	„ z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego	.	.	574	16	574	16	.	.
64	„ ku podniesieniu rybactwa	.	.	1.387	89	1.387	89	.	.
65	Fundacya Abrahama Oranza dla ubogich izraelitów	413	32	9.103	66	9.516	98	.	.
66	„ Teofili i Malwiny Łukowskiej dla osieroconych dziewcząt } w majątku obrotowym stan bierny 104 zł. 50 ct. „ zarodowym „ czynny 8.404 „ 10 „	.	.	8.300	10	8.300	10	.	.
67	„ Siemianowskich dla biednych dziewcząt	862	80	21.239	82	22.102	62	.	.
68	„ „ „ wdów po nauczycielach ludowych	27	60	21.849	08	21.876	68	.	.
69	„ hr. Weissenwolffowej dla dotkniętych wielką chorobą	.	.	4.826	35½	4.826	35½	.	.
70	„ ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie . .	.	.	2.327	47	2.327	47	.	.
71	„ bursy im. ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych	.	.	13.603	52	13.603	52	.	.
72	„ Franciszka Steczkowskiego z Jasła	12	40	2.774	35	2.786	75	.	.
73	„ posagowa ś. p Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich	.	.	24.934	52½	24.934	52½	.	.
74	„ „ „ „ „ „ „ dziewcząt wiejskich	.	.	4.979	75	4.979	75	.	.
75	„ „Domu ubogich“ w Strzeliskach nowych	.	.	9.780	67	9.780	67	.	.
76	„ Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych chorych i rekonwalescentów	.	.	38.000	.	38.000	.	.	.
	„ im. Józefa Kosvitzky'ego:								
77	1) dla ślepych w Krakowie	.	.	1.516	32	1.516	32	.	.
78	2) „ wychowanków zakładu sierót pod wezw. św. Józefa w Krakowie .	.	.	3.053	93	3.053	93	.	.
79	3) „ poprawionych zbrodniarzy w Krakowie	.	.	1.517	10	1.517	10	.	.
80	Fundusz zapomogowy im. Henryka Straszewskiego dla ubogich wyrobników w Boguchwale	.	.	2 256	.	2.256	.	.	.
81	Depozyta gminne serwitutowe	436.772	45½	.	.	436.772	45½	.	.
82	Fundusz propinacyjny	972.283	44½	.	.	972.283	44½	.	.
83	„ pożyczkowy dla gmin na budowę koszar dla c. k. wojska	1,040.455	72½	.	.	1,040.455	72½	.	.
84	„ „ z roku 1889. dla Spółek wodnych	.	.	.	.	.	.	41.270	91½
	Suma	4.623.998	95	12,149.278	45	16,773.277	40	6,892.052	32½
						9.881.225	07½		

Objaśnienie.

Oprócz wyżej wykazanego majątku utrzymują się w ewidencyi pretensye niepewne (illiquida), to jest takie, co do których zachodzi wątpliwość, czy kiedykolwiek odebrane zostaną.

a) Przy funduszu szpitala św. Łazarza — Oddział chorych. . . . . 90.000 złp. — gr., czyli 22.500 zł. — ct. w a.

b) „ „ szkolnym krajowym . . . . . 232.256 „ 22 „ „ 58.066 „ 43½ „ „

c) „ funduszach stypendyjnych 10 sztuk akcyj użytkowania kolei Karola Ludwika, które z powodu wylosowania tychże akcyj nie przynoszą rocznych odsetków, lecz czasami przypadającą na nie dywidendę.

d) „ funduszu ś. p. Anny Helzlowej 9 sztuk akcyj użytkowania Towarzystwa c. k. austr. kolei państwowej, które przynoszą jak wyżej czasami dywidendę.

Wykaz zapasów kasowych

Liczba porządk.	Poszczególnienie	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
	A. W kasie krajowej.				
1	*a)* Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu	379 998	55½	.	.
	b) Szkoła rolnicza i była szkoła ogrodnicza w Czerniachowie	.	00½	23.689	67
	c) „ „ w Dublanach	19	12	2 312	90
2	Fundusz szkolny krajowy	460	75	214.741	05
3	Krajowy szpital powszechny we Lwowie — Oddział chorych	.	01	1.524	63
4	„ „ „ „ „ — „ położnic	.	00½	1.037	06
5	Fundusz podrzutków we Lwowie	.	.	.	.
6	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	.	.	5.750	.
7	Szpital św. Łazarza w Krakowie — Oddział chorych	.	.	88.983	25
8	„ „ „ „ — „ położnic	.	.	15.760	64
9	„ „ „ „ — „ syfilitycznych	.	.	4.007	82
10	„ „ „ „ — „ obłąkanych	.	.	.	.
11	Fundusz policyi krajowej	.	.	1.371	02
12	„ pożyczki z roku 1883.	.	.	.	.
13	„ „ „ 1884.	.	.	.	.
14	„ „ „ 1885.	.	.	.	.
15	„ „ „ 1888.	.	.	.	.
16	„ „ „ 1891.	9.098	.	.	.
17	„ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	400	.	.	.
18	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy	17.100	02	.	.
19	„ „ potoku Kisielny	9.770	92	.	.
20	„ „ rzeki Łęgu	21.314	02½	238	43
21	„ „ „ Trześniówki	1.800	36	.	.
22	„ „ potoku Krzemienicy z Babulówką i Trześnią	1.409	94	.	.
23	„ „ rzeki Brnia Nowego z dopływami	25.226	65	.	.
24	„ domestykalny	5.300	85	96.772	23
25	„ kultury krajowej	.	.	43 371	19
26	„ stanowy sierociński	730	29½	40 315	63
27	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	13	88	23 698	11
28	„ pożyczki krajowej z roku 1873.	.	.	.	.
29	„ podrzutków w Krakowie	178	65½	19 796	21
30	„ pomnika Tadeusza Kościuszki	.	00½	15.210	02
31	Fundusze stypendyjne	37.246	23	3,430 249	29
32	Administracya dóbr Winniki	.	.	.	.
33	Fundusz galicyjski inwalidów wojskowych	62	02½	35.348	06
34	„ niżankowicki „ „	21	86	2.568	81
35	„ posagowy Jana i Filipiny Komarnickich	17	16½	1.624	26
36	Zakład narodowy imienia Ossolińskich	1.196	76½	210.921	04
37	Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego	.	.	5.430	56
38	„ „ z roku 1868.	.	.	.	.
39	„ budowy domu podrzutków we Lwowie	.	.	11.032	83
40	„ Pelagii Russanowskiej	.	00½	64 411	30
41	„ szkół ludowych z roku 1872	1.096	00½	99.995	70
42	„ Wincentego Łodzia Ponińskiego	1 342	45½	59 633	51
43	„ Franciszka Kochmana dla literatów polskich	1.089	60½	27.541	42
44	„ „ „ „ dziewcząt służących	292	45	13.291	63
45	„ Maryi de Prez Jędrzejowiczowej	81	66½	7.786	81
46	„ pomnika Agenora hr. Gołuchowskiego	848	25	37.749	75
47	Fundacya Sandecka	1.046	25½	23.582	59
48	„ Teresy hr. Weissenwolffowej dla obłąkanych wyzdrowieńców	34	53	1.363	48
49	„ Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan	553	44½	24.457	23
	„ Dra Józefa Malinowskiego:				
50	1) ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach	213	52	20.909	30
51	2) ku wspieraniu artystów i literatów	226	01	271	40
52	3) ku popieraniu celów galic. Towarzystwa muzycznego we Lwowie	479	58	20.364	50
	Do przeniesienia	518.669	86½	4,697.616	43

z końcem roku budżetowego 1891.

Liczba porządk.	Poszczególnienie	Gotówka zł.	Gotówka ct.	Efekta zł.	Efekta ct.
	Z przeniesienia . .	518.669	86½	4,697.616	43
53	Fundacya Dra Józefa Malinowskiego:				
54	4) ku wspieraniu ubogich sług prywatnych	72	49	20 687	96
55	5) posagowy dla dziewcząt służących	53	93	10.745	67
56	6) ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła . . .	115	88	13.235	04
57	„ Karola Belina Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej . . .	60	.	3 081	42
58	„ imienia Antoniego Schiffnera	.	.	1.705	85
59	„ Maryi Mochnackiej dla 4 ubogich ciemnych	175	.	4.494	35
60	„ ś. p. Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan	315	.	34.035	53
61	„ „ Anny Helclowej na rzecz „Domu ubogich“ w Krakowie . .	47 530	87	905.087	78
62	Fundusz Macierzy polskiej	.	.	36.751	52
63	„ Feliksy Maryi Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców .	.	.	100.001	28
64	„ z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego	.	.	574	16
65	„ ku podniesieniu rybactwa	58	25	1.251	54
66	Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowie . . .	413	32	9.103	66
67	„ Teofili i Malwiny Łukowskiej dla osieroconych dziewcząt . .	297	50	8.404	60
68	„ Siemianowskich dla biednych dziewcząt	416	05	21.686	57
69	„ „ „ wdów po nauczycielach ludowych . . .	27	60	21.849	08
70	„ hr. Weisenwolffowej dla dotkniętych wielką chorobą	54	09½	4.772	26
71	„ ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie .	47	25	2.280	22
72	„ bursy im. ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych	543	50	13.060	02
73	„ Franciszka Steczkowskiego z Jasła	20	75	2.774	35
74	„ posagowa śp. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich	1.081	34½	15.898	63
75	„ „ „ „ „ „ „ dziewcząt wiejskich	213	26	3.175	58
76	„ „Dom ubogich“ w Strzeliskach nowych	419	81	9.360	86
77	„ Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych chorych i rekonwalescentów	.	.	38.000	.
78	„ im. Józefa Kosvitzky'ego: 1) dla ślepych w Krakowie	24	.	1.490	22
79	2) dla wychowanków zakładu sierót pod wezw. św. Józefa w Krakowie	61	90	2.986	78
80	3) „ poprawionych zbrodniarzy w Krakowie	26	10	1.488	80
81	Fundusz zapomogowy im. Henryka Straszewskiego dla ubogich wyrobników w Boguchwale	80	.	2 176	.
82	Depozyta gminne serwitutowe	4 222	45½	432.550	.
83	Fundusz propinacyjny	22.563	78½	936.889	32
84	„ pożyczkowy dla gmin na budowę koszar dla c. k. wojska . .	44.256	69½	.	.
85	„ „ z roku 1889. dla Spółek wodnych	.	00½	.	.
	Depozyta	16.157	66½	318.725	74
	Razem . . .	657.978	37	7,675.941	32
	B. W innych kasach.				
	W c. k. kasach rządowych	5.145	71	35 398	28
	„ kasie krajowego szpitala powszechnego we Lwowie, depozyta . .	674	17	7.442	50
	„ „ „ zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie, depozyta . .	966	48½	5.624	92
	„ „ szpitali krakowskich „ . .	489	21	17.085	43
	„ „ krajowej szkoły rolniczej w Dublanach „ . .	1.136	24	6.710	.
	„ „ funduszu folwarku w Dublanach „ . .	50	.	.	.
	„ „ krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie „ . .	318	70½	525	.
	„ „ „ niższej szkoły rolniczej w Horodence „ . .	1	84	.	.
	„ „ „ „ „ „ w Jagielnicy „ . .	.	.	.	.
	„ „ „ „ „ „ w Kobiernicach „ . .	88	88	50	.
	„ „ „ szkoły ogrodniczej w Tarnowie „ . .	22	52	.	.
	Razem . . .	8.893	76	72.836	13
	Zestawienie sumaryczne.				
	A) W kasie krajowej	657.978	37	7.675.941	32
	B) „ innych kasach	8.893	76	72.836	13
	Suma . . .	666 872	13	7,748.777	45

Poszczegól

papierów wartościowych według ich

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Priorytety		Listy zastawne						Obligacye indemnizacyjne
		I. węgiersko-galicyjskiej kolei żelaznej	Kolei Arlbergskiej-Innsbruckiej	Galic. Towarzystwa kredytowego ziemsk.	Banku kijowskiego	Galicyjskiego Banku hipot.	Zakładu kredyt. ziemsk. w Krakowie	Banku krajowego	austr. Zakładu kred. ziemskiego	
		Wartość								
1	a) Fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	b) Krajowe szkoły rolnicze w Dublanach	.	.	.	.	.	.	2.000	.	.
	c) Folwark w Dublanach	.	.	.	.	.	.	100	.	.
2	Fundusz szkolny krajowy	.	.	84.400	.	.	10.000	7.900	.	.
2a	Krajowy fundusz emerytalny szkolny	.	.	32.500	.	.	.	.	.	.
3	„ szpital powszechny we Lwowie — Oddział chorych	.	.	100	.	.	.	1.300	.	.
4	„ „ „ „ — „ położnic	.	.	500	.	.	.	400	.	.
5	Fundusz podrzutków we Lwowie	.	.	.	.	.	.	.	.	.
6	Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie	.	.	.	.	.	.	.	.	.
7	Szpital św. Łazarza w Krakowie — Oddział chorych	.	.	26.400	.	400	.	35.000	.	.
8	„ „ „ „ — „ położnic	.	.	.	.	.	.	5.700	.	.
9	„ „ „ „ — „ syfilitycznych	.	.	.	.	.	.	4.000	.	.
10	„ „ „ „ — „ obłąkanych	.	.	.	.	.	.	.	.	.
11	Fundusz policyi krajowej	.	.	.	.	.	.	.	.	.
12	„ pożyczki „ z r. 1883	.	.	.	.	.	.	.	.	.
13	„ „ „ „ 1884	.	.	.	.	.	.	.	.	.
14	„ „ „ „ 1885	.	.	.	.	.	.	.	.	.
15	„ „ „ „ 1888	.	.	.	.	.	.	.	.	.
16	„ „ „ „ 1891	.	.	.	.	.	.	.	.	.
17	„ pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne	.	.	.	.	.	.	.	.	.
18	„ regulacyi rzeki Gniłej Lipy	.	.	.	.	.	.	.	.	.
19	„ „ potoku Kisieliny	.	.	.	.	.	.	.	.	.
20	„ „ rzeki Łęgu	.	.	.	.	.	.	.	.	.
21	„ „ „ Trześniówki	.	.	.	.	.	.	.	.	.
22	„ „ potoku Krzemienicy i Babulówki oraz Trześni	.	.	.	.	.	.	.	.	.
23	„ „ rzeki Nowego Brnia z dopływami	.	.	.	.	.	.	.	.	.
24	Fundusz domestykalny	.	.	52.500	.	.	.	31.150	.	.
25	„ kultury krajowej	.	.	.	.	.	.	.	.	.
26	„ stanowy sierociński	.	.	27.100	.	.	.	3.100	.	7.600
27	„ Aleksandra hr. Stadnickiego	.	.	.	.	.	.	2.200	.	.
28	„ pożyczki krajowej z r. 1873	.	.	.	.	.	.	.	.	.
29	„ podrzutków w Krakowie	.	.	.	.	.	.	9.700	.	.
30	Fundusz pomnika Tadeusza Kościuszki	.	.	8.000	.	.	.	6.200	.	1.000
31	Fundusze stypendyjne	.	.	1,597.700	.	101.800	106.000	464.600	400	56.510
32	Administracya dóbr Winniki	.	.	.	.	.	.	.	.	.
33	Fundusz galic. inwalidów wojskowych	.	.	24.900	.	100	.	10.300	.	.
34	„ niżankowicki inwalidów wojskowych	.	.	.	.	.	.	.	.	2.500
35	„ posagowy Jana i Filipiny Komarnickich	.	.	400	.	.	.	.	.	.
36	Zakład narodowy im. Ossolińskich	2.000	.	124.600	.	.	.	.	.	66.810
37	Fundusz zapomogi byłego obwodu tarnowskiego	.	.	.	.	.	.	.	.	.
38	„ „ z roku 1868	.	.	.	.	.	.	.	.	3.700
39	„ budowy domu podrzutków we Lwowie	.	.	2.400	.	200	.	3.950	.	.
40	„ Pelagii Russanowskiej dla inwalidów polskich	.	.	20.200	.	1.700	12.000	3.300	.	.
41	„ szkół ludowych z roku 1872	.	.	89.100	.	.	.	100	.	.
42	„ Wincentego Łodzia Ponińskiego	.	.	.	.	.	.	59.650	.	.
43	„ Franciszka Kochmana dla literatów polskich	.	.	25.700	.	.	.	.	.	.
44	„ „ „ dla dziewcząt służących	.	.	13.200	.	.	.	.	.	.
45	„ Maryi de Prez Jędrzejowiczowej	.	.	2.300	.	.	.	.	.	.
46	„ pomnika ś. p. Agenora hr. Gołuchowskiego	.	.	.	.	.	.	17.100	.	.
47	Fundacya sandecka „Dom roboczy“	.	.	4.900	.	.	.	2.100	.	1.95
48	„ Teresy hr. Weissenwolffowej dla obłąk. ozdrowieńców	.	.	.	.	.	.	400	.	.
49	„ śp. Piotra hr. Wodzickiego dla zubożałych włościan	.	.	10.000	.	.	.	12.500	.	.
	„ Dra Józefa Kazimierza Malinowskiego imienia Najjaśn. Pana:									
50	1) ku wspieraniu zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach	.	.	.	.	.	.	19.900	.	.
51	2) ku wspieraniu artystów i literatów	.	.	.	.	.	.	200	.	.
52	3) ku popieraniu celów galic. Towarzystwa muzyczn. we Lwowie	.	.	.	.	.	.	19.900	.	.
53	4) ku wspieraniu ubogich sług prywatnych	.	.	.	.	.	.	500	.	.
54	5) posagowa dla ubogich dziewcząt służących	.	.	.	.	.	.	.	.	.
55	6) ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła	.	.	.	.	.	.	200	.	.
56	„ Karola Belina Brzozowskiego dla bursy stanisławowskiej	.	.	1.000	.	.	.	2.000	.	.
57	„ imienia Antoniego Schiffnera	.	.	1.000	.	.	.	.	.	.
58	„ Maryi Mochnackiej dla czterech ubogich ciemnych żebrać się wstydzących	.	.	4.400	.	.	.	.	.	.
	Do przeniesienia	2.000	.	2.154.000	.	107.200	128.000	724.800	400	129.55

nienie

rodzaju z końcem roku 1891.

| Obligacye | | |

Poszczególi papierów wartościowych według ich

Liczba porządkowa	Nazwa funduszu	Priorytety		Listy zastawne						Obligacya indemnizacyjne
		1. węgiersko-galicyjskiej kolei żelaznej	kolei Alföldzko-Fiumskiej	Galic. Towarzystwa kredytowego ziemsk.	Banku kijowskiego	Galicyjskiego Banku hipot.	Zakładu kredyt. ziemsk. w Krakowie	Banku krajowego	austr. Zakładu kred. ziemskiego	
		Wartość								
	Z przeniesienia . .	2.000	.	2,154.000	.	107.200	128.000	724.800	400	129.520
59	Fundusz ś. p. Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan . . .	.	.	.	.	.	.	.	.	.
60	Fundacya „Domu ubogich“ imienia Ludwika i Anny Helzlów w Krakowie	.	.	700.000	.	.	.	168.500	.	.
61	Fundusz „Macierzy polskiej“	.	.	22.600	.	.	.	11.000	.	.
62	Fundusz Feliksy Maryi Czarkowskiej dla rękodzielników i przemysłowców	.	.	.	.	100.000	.	.	.	.
63	„ z legatu ś. p. Józefa Ciemierzyńskiego	.	.	.	.	.	.	.	.	.
64	„ ku podniesieniu rybactwa	.	.	.	.	.	.	.	.	.
65	Fundacya Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowcu . . .	.	.	9.100	.	.	.	.	.	.
66	„ Teofili i Malwiny Lukowskiej dla osieroconych dziewcząt . .	.	.	.	.	.	.	8.400	.	.
67	„ Siemianowskich dla biednych dziewcząt	.	.	.	.	.	.	.	.	.
68	„ Siemianowskich dla wdów po nauczycielach szkół ludowych . .	.	.	.	.	.	.	600	.	.
69	„ hr. Weissenwolffowej dla dotkniętych wielką chorobą . . .	.	.	.	.	.	.	2.700	.	2.050
70	„ ś. p. Leonarda Wężyka na rzecz szkoły rolniczej w Czernichowie .	.	.	.	.	.	.	.	.	.
71	„ bursy imienia ks. Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych	.	.	11.100	.	.	.	1.900	.	.
72	„ Franciszka Steczkowskiego z Jasła	.	.	1.300	.	.	.	1.200	.	.
73	„ posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla panien szlacheckich	.	.	1.300	.	.	.	14.500	.	.
74	„ posagowa ś. p. Szczepana Zaręby Skrzyńskiego dla dziewcząt wiejskich	.	.	200	.	.	.	2.800	.	.
75	„ „Dom ubogich“ w Strzeliskach nowych	.	.	.	.	.	.	7.900	.	650
76	„ Piotra Krzeczunowicza dla nieuleczalnych chorych i rekonwalesc. .	.	.	38.000	.	.	.	.	.	.
	Fundacya im. Józefa Kosvitzky'ego:									
77	1) dla ślepych w Krakowie	.	.	.	.	.	.	.	.	.
78	2) „ wychowanków zakł. sierót pod wezw. św. Józefa w Krakowie	.	.	.	.	.	.	.	.	.
79	3) dla poprawionych zbrodniarzy w Krakowie	.	.	.	.	.	.	.	.	.
80	Fundusz zapomogowy im. Henryka Straszewskiego dla ubogich wyrobników w Boguchwale	.	.	2.000	.	.	.	.	.	.
81	Depozyta gminne serwitutowe	.	.	.	.	.	.	271.450	.	161.100
82	Fundusz propinacyjny	.	.	300.700	.	.	.	634.250	.	.
83	Fundusz pożyczkowy dla gmin na budowę koszar dla c. k. wojska .	.	.	.	.	.	.	.	.	.
84	Fundusz pożyczkowy z roku 1889 dla Spółek wodnych	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Suma papierów funduszowych . .	2.000	.	3,240.300	.	207.200	128.000	1,845.000	400	293.320
85	Do tego: Depozyta	.	.	.	.	.	.	.	.	.
	Razem . .	2.000	.	3,240.300	.	207.200	128.000	1,845.000	400	293.320

nienie

rodzaju z końcem roku 1891.

Obligacye: pożyczki krajowej z roku 1873.	1883.	1884.	1885.	1888.	1889	1891.	komunalne Banku krajowego	pożyczki papierskiej	galic. funduszu propinacyjnego	Renty państwowe	Losy państwowe i inne	Akcye kolei: Karola Ludwika	węgiersko-północno-wschod. i inne	Akcye Banku dla handlu i przemysłu w Krakowie	Asygnaty bankowe	Książeczki Kasy oszczędności, Banku kred. i Banku kraj.	Razem	Zapisy dłużne, weksle i inne dokumenta
imienna																		
26.800	362.000	266.400	50.400	36.500	373.600	24.000	.	300	220.100	106.600	4.680	36.400	1.200	400	.	28.815 .	4,656.115 .	1,201.282 33½
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	32.900	.	.	.	.	.	1.135 53	34.035 53	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	41.300	.	.	.	.	.	.	287 78	905.087 78	. .
.	500	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2.651 52	36.751 52	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1 28	100.001 28	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	574 16	574 16	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1.251 54	1.251 54	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3 66	9.103 66	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4 60	8.404 60	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	20.650	500	.	.	.	.	536 57	21.686 57	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	20.650	500	.	.	.	.	99 08	21.849 08	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	22 26	4.772 26	. .
.	.	.	2.100	.	100	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	80 22	2.280 22	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	60 02	13.060 02	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	274 35	2.774 35	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	98 63	15.898 63	. .
.	100	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	75 58	3.175 58	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	800	.	.	.	.	.	10 86	9.360 86	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	38.000 .	. .
.	.	.	.	.	.	1.200	.	.	.	100	.	.	.	.	.	190 22	1.490 22	. .
.	.	.	.	.	.	2.400	.	.	.	250	.	.	.	.	.	336 78	2.986 78	. .
.	.	.	.	.	.	1.200	.	.	.	100	.	.	.	.	.	188 90	1.488 90	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	176 .	2.176 .	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	432.550 .	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1.939 32	936.889 32	. .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .	1.285.700 .
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	. .	239.880 .
26.800	362.600	266.400	52.500	36.500	373.700	28.800	.	300	261 400	182.050	5.680	36.400	1 200	400	.	38.813 86	7,389.763 86	2,726.862 33½
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	. .	359.013 59	. .
26.800	362·600	266.400	52.500	36.500	373.700	28.800	.	300	261.400	182.050	5.680	36.400	1.200	400	.	38 813 86	7,748.777 45	2,726.862 33½

Wykaz dóbr i realności

stanowiących własność funduszów krajowych z końcem roku 1891.

Liczba porządk.	Poszczególnienie	Wartość Szczegół zł.	ct.	Ogół zł.	ct.
I.	**Fundusz krajowy** w ściślejszem znaczeniu:				
	1. Realność pod Nr. 717 $^2/_4$ (gmach sejmowy)	1,318.154	64		
	2. „ „ „ 319, 320 i 336 $^1/_4$ na umieszczenie szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie	232.560	40½		
	3. Szkoły rolnicze i folwark w Dublanach	155.675	41		
	4. Zakład w Czernichowie	381.761	30½		
	5. Szpital św. Łazarza w Krakowie (część wartości nowego gmachu szpitalnego Nr. 48 i 49/222 dzieln. II.)	24.275	.		
	6. Szkoła rolnicza w Horodence	2.020	25½		
	7. „ „ w Jagielnicy	5.600	.		
	8. Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie	154 886	73		*)
	9. Gmach dla c. k. żandarmeryi we Lwowie	204.753	00½		
	10. Krajowy skład publiczny dla zboża i spirytusu we Lwowie	194 120	39½	2,713.655	50½
	11. „ „ „ „ „ w Krakowie	6.117	94½	6.117	94½
II.	**Fundusz szkolny krajowy:**				
	1. Budynek szkolny w Tarnowie				
III.	**Krajowy szpital powszechny** we Lwowie:				
	1. Gmach popijarski we Lwowie Nr. 349 $^4/_4$				
	a) Oddział chorych . . . 354.291 zł. 58½ ct.				
	b) „ położnic . . . 10.103 „ 52 „	364.395	10½		
	2. Grunt zakupiony pod dom położnic pod nazwą „Wulka szpitalna“ należący do oddziału położnic	5.644	26½	370.039	37
IV.	**Krajowy zakład dla obłąkanych** na Kulparkowie:				
	1. Gmach nowo wybudowany Nr. 38 i 39 wraz z zabudowaniami folwarcznemi, gruntami i cegielniami	1,080.288	39		
	2. Realność z gruntem pod l. k. 768A $^2/_4$ we Lwowie	1.820	.	1,082.108	39
V.	**Szpital św. Łazarza** w Krakowie:				
	Gmach szpitalny w Krakowie Nr. 50/222 i 48/222, 49/222, dzieln. VI. na Wesołej z wszystkiemi przynależytościami i zabudowaniami				
	1. Oddział chorych:				
	a) Część wartości starego wspólnego gmachu Nr. 50/221 . . . 132.032 zł. 70 ct.				
	b) Wartość kościoła szpitalnego doń należącego . . . 85.000 „ — „				
	c) Część wartości nowego gmachu szpitalnego Nr. 48 i 49/222 dz. VI. w Krakowie, łącznie z folwarkiem Blich . . . 59.567 „ 37 „				
	d) Dobra Tropiszów (w Królestwie polskiem) . . . 110.250 „ — „				
	e) „ Prądnik czerwony (w Galicyi) . . . 27.100 „ — „	413.950	07		
	2. Oddział położnic wspólnie z funduszem podrzutków w Krakowie:				
	a) Część wartości starego gmachu 50/221	27.752	50		
	3. Oddział syfilitycznych (dawniej szpital św. Ducha) część wartości nowego gmachu szpitalnego Nr. 48 i 49/222	5.699	19		
	4. Oddział obłąkanych (dawniej szpital św. Ducha) część wartości nowego gmachu szpitalnego Nr. 48 i 49/222	4.603	01	452 004	77
VI.	**Fundusze stypendyjne:**				
	1. Fundusz Dydyńskiego:				
	a) Dobra Godowa z przyległościami . . . 39.972 zł. — ct.				
	b) Realność w Strzyżowie Nr. 97 . . . . 3.527 „ — „	43.499	.		
	2. Fundusz Głowińskiego:				
	Dobra Winniki z przyległościami	67.875	03		
	3 Fundusz Dra Jana Towarnickiego realność w Rzeszowie Nr. 7 i 9	37 773	80	149.147	83
VII.	**Fundacya „Domu ubogich im. Ludwika i Anny Helzlów“ w Krakowie:**				
	Budynek zakładowy z kaplicą i gruntami w Krakowie	729.667	55	729.667	55
	Razem . . .	5,502.741	36	5,502.741	36

*) Oprócz wyżej wykazanych nieruchomości, posiada fundusz krajowy realność Marconich Nr. 976 $^1/_4$ we Lwowie i realność w Gródku na szkołę uprawy lnu, tudzież Zamek w Olesku, których wartość dopiero później będzie mogła być oznaczoną.

L. W. kr. 9440/93.

Sprawozdanie dodatkowe

Wydziału krajowego do sprawozdania z dnia 9. grudnia 1892. l. 54.821 o sposobie użycia zwyżki z roku 1891, tudzież do sprawozdania z tejże daty l. 25.250 o zmianie roku budżetowego.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdaniem z dnia 9. grudnia 1892. l. 54.821 o zamknięciu rachunków funduszów krajowych za rok 1891. Wydział krajowy przedłożył Wysokiemu Sejmowi wniosek, ażeby zwyżkę rachunków z tegoż roku budżetowego w kwocie 237.486 zł. przenieść na rachunek roku 1892. W związku z tem wniósł Wydział krajowy sprawozdaniem z 9. grudnia 1892. l. 25.250/92, ażeby Wysoki Sejm uchwalić zechciał, iż zmiana roku budżetowego t. j. skrócenie go o trzy miesiące ma wejść w życie już z rokiem budżetowym 1892. Oba sprawozdania i zawarte w nich wnioski były przez Wydział krajowy uchwalone w czasie, kiedy zwołanie Wysokiego Sejmu na dokończenie sesyi rozpoczętej we wrześniu 1892. było zapowiadane na miesiąc styczeń a najpóźniej luty, kiedy zatem oba wnioski były mogły być wykonane przed zamknięciem asygnat na rok budżetowy 1892. Skoro jednak zwołanie sesyi Wysokiego Sejmu przeciągnęło się poza termin marcowy, uchwały zapadłe według powyższych wniosków byłyby już niewykonalne. Asygnowanie wszelkich wydatków funduszu krajowego kończy się według obowiązującej instrukcyi z dniem 31. marca.

Wydział krajowy nie ma prawa bez uchwały Wysokiego Sejmu od postanowień instrukcyi odstępować. Skrócenie zatem roku budżetowego 1892. jest już obecnie niemożliwem, że zaś zwyżka rachunków za rok 1891. najsnadniej w ten sposób użytą być może, ażeby nią pokryć rachunkowy ubytek dochodów z dodatków do podatków w tym roku, w którym po raz pierwszy nastąpi zmiana roku budżetowego, przeto termin wykonania obu powyżej przytoczonych wniosków Wydziału krajowego przenieść należy na rok budżetowy 1893.

Z tych zatem powodów Wydział krajowy, zmieniając wnioski swoje zawarte w sprawozdaniach z dnia 9 grudnia 1892. l. 54.821 i 25.250, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Nadwyżkę rachunków roku 1891. w kwocie 237.486 zł. przenosi się na rachunek roku 1893. i wstawia się ją dodatkowo w budżet tegoż roku jako rubrykę I. poz. 1 dochodów.

2. Od roku budżetowego 1893. począwszy asygnacye na rachunek każdego roku budżetowego mogą być wydawane po koniec lutego a realizowane po koniec marca roku następnego.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 24 lutego 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Romanowicz *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

L. 25250/92.

Aleg. 65.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany roku budżetowego.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdaniem z d. 12. sierpnia 1890 L. W. kr. 34801 przedłożył Wydział krajowy Wys. Sejmowi wniosek o taką zmianę roku budżetowego, iżby asygnacye na rachunek każdego roku mogły być wydawane po koniec lutego a realizowane po koniec marca roku następnego, podczas gdy obecnie asygnuje się po koniec marca a realizuje po koniec czerwca. Rok budżetowy zatem zamiast dzisiejszych 18 obejmowałby 15 miesięcy.

Wniosek ten uzasadnił Wydział krajowy tem, że zbyt długie przeciąganie roku budżetowego nie wpływa korzystnie na sprężystość podwładnych organów Wydziału krajowego i zakładów krajowych; że uniemożebnia wczesne przedkładanie Wys. Sejmowi zamknięć rachunkowych; że wreszcie pożądaną jest zgodność roku budżetowego funduszu krajowego z rokiem budżetowym administracyi państwa.

Komisya budżetowa, której Wysoki Sejm wniosek Wydziału krajowego do sprawozdania przekazał, uznała wprawdzie, „że proponowana przez Wydział krajowy reforma zdołałaby przyspieszyć zamknięcia rachunków, pobudzić energią organów podwładnych Wydziału krajowego i ułatwić obrachunki ze skarbem państwa“. Ze względu jednak, że zmiana roku budżetowego pociąga za sobą nie faktyczny wprawdzie ale rachunkowy ubytek dochodów w jednym roku, nie doradziła komisya przyjęcia „już teraz“ tej reformy, a zalecała odroczenie jej do czasu, kiedy finanse kraju zniosą łatwiej jednorazowy ubytek.

Do zdania tego Wysoki Sejm się przychylił.

W sprawozdaniu zaś z d. 26. marca 1892 o zamknięciu rachunków za r. 1890, zwracając uwagę na konieczną potrzebę przyspieszenia zamknięć rachunkowych, oświadcza komisya budżetowa, że jeżeli temu stoi na przeszkodzie dotyczasowa praktyka zamykania roku budżetowego z końcem czerwca następnego roku, to będzie rzeczą Wydziału krajowego zbadać zachodzące okoliczności i wnioski swoje w tej sprawie Sejmowi przedłożyć.

Na tem oświadczeniu komisyi budżetowej opiera Wydział krajowy nadzieję, że tak komisya jak i Wysoki Sejm chętnie przyjmie obecnie wniosek w r. 1890 odroczony, a to tem bardziej, iż właśnie rok bieżący najlepiej nadaje się do tego, ażeby przeprowadzić reformę wnioskiem tym zamierzoną. Jeżeli bowiem Wys. Sejm przychyli się do wniosku zawartego w sprawozdaniu Wydziału krajowego z daty dzisiejszej o zamknięciu rachunków funduszów krajowych za rok 1891 (L. W. kr. 53821 z r. 1892), ażeby pozostałość rachunków z r. 1891 w kwocie 237486 zł. przenieść na rachunek roku 1892 i wstawić ją dotatkowo w rubrykę I. dochodów, w takim razie budżet roku 1892 nie ucierpi nic i nie będzie narażony na niedobór skutkiem tego, że przez skrócenie roku rachunkowego będzie miał rachunkowo mniejszy dochód z dodatków do podatków.

Według zestawienia uskutecznionego w oddziale rachunkowym wpłynęły w tych trzech miesiącach, o które rok budżetowy ma być skróconym, następujące kwoty na rachunek roku poprzedniego:

w roku 1890 na rachunek roku 1889 . . . . . 252.689 zł.
„ 1891 „ „ „ 1890 . . . . . 309.547 „
„ 1892 „ „ „ 1891 . . . . . 295.052 „
zaś w cyfrze przeciętnej . . . . . 285.763 zł.

Tyle też wynosiłby najwyższy ubytek, jakiby się okazał w tym roku, w którym zmiana roku budżetowego wykonaną została. Ubytek ten jednak powinien być znacznie mniejszy.

Jeżeli bowiem od ogółu dochodu z dodatków do podatków w budżetowym roku 1891 w kwocie . . . . . 3,947.455 zł.
potrącimy powyżej wykazane wpływy podatkowe z miesięcy kwietnia, maja i czerwca 1892 na rachunek r. 1891 w kwocie 295.052 „
otrzymamy . . . 3,652.403 „

jako dochód z dodatków do podatków w skróconym roku budżetowym. Na r. 1891 rozpisane były dodatki w wysokości 36 ct. przeto wydatność centa dodatków w tym skróconym roku budżetowym 1891 wyniesie: 3,652.403 : 36 = 101.456 zł. Że zaś nie ma żadnego powodu do przypuszczenia, iżby wydatność centa dodatków miała się w r. 1892. zmniejszyć, przeto możemy przyjąć, że w roku 1892 już po skróceniu roku budżetowego wpłynie z dodatków do podatków 101.456 × 39 = 3,956.784 zł. A skoro w budżet wstawiono jako przypuszczalny dochód z dodatków 4,095.000 zł. przeto ubytek wynosiłby tylko 138.216 zł. i byłby ze znaczną jeszcze bo blisko 100.000 zł. wynoszącą przewyżką pokryty kwotą 237.486 zł. przeniesioną z r. 1891 na rok 1892 jako zwyżka rachunkowa.

Że zaś w roku 1893 będzie przeprowadzoną konwersya długu indemnizacyjnego a z nią i reforma naszego budżetu, przeto dla ścisłego ile możności wykonania planu finansowego, z konwersyą połączonego, jest rzeczą bardzo pożądaną, ażeby rok 1893. był już rokiem normalnym i w dochodach swych nie był ukróconym przez to, żeby musiał w miesiącach kwietniu, maju i czerwcu oddać znaczną część dochodów na rachunek roku poprzedniego, nie pobierając za to w tych samych miesiącach roku następnego tych kwot, które na jego rachunek wpłyną. Pod względem administracyjnym zaś przeprowadzenie zmiany roku budżetowego już obecnie nie sprawi żadnej trudności, Wydział krajowy bowiem w nadziei przyjęcia tego wniosku przez Wys. Sejm przygotował już wszytko, co do wykonania tej reformy jest potrzebnem. Dodajemy wreszcie, że tak samo jak w sprawozdaniu z d. 12 sierpnia 1890 i w uczynionym wtedy wniosku, tak też i obecnie pozostawiamy nietknięty rok budżetowy funduszu szkolnego krajowego, który w wykonaniu uchwały Wys. Sejmu z d. 11 stycznia 1888 w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową ostatecznie uregulowany został.

Wydział krajowy przeto wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Uchwałę z d. 6 Grudnia 1872, mocą której ustanowiono rok budżetowy funduszu krajowego po koniec czerwca każdego roku, znosi się.

2) Od roku budżetowego 1892 począwszy, asygnacye na rachunek każdego roku budżetowego mogą być wydawane po koniec lutego a realizowane po koniec marca roku następnego.

3) Rok budżetowy funduszu szkolnego krajowego pozostaje niezmieniony.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie d. 9 grudnia 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Romanowicz *w. r.*
Członek Wydziału krajowego:

Drukiem Pillera i Spółki we Lwowie.

L. W. 18.981 1893.

Aleg. 64.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z czynności jego urzędowych za czas od 1. października 1891 po koniec grudnia 1892.

Wysoki Sejmie!

Stosownie do postanowienia §. 26. statutu krajowego przedkłada Wydział krajowy sprawozdanie z czynności swoich urzędowych za czas od 1. października 1891 po koniec grudnia 1892 ułożone oddzielnie według departamentów — i uprasza

Wysoki Sejm raczy to sprawozdanie przyjąć do swej wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 18 kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Chamiec w. r.

Członek Wydziału krajowego.

SPRAWOZDANIE

z czynności Departamentu I. Wydziału krajowego

za rok 1892.

Z 10. alegatami.

Departament I.

Szef Departamentu: Dr. Józef Wereszczyński, Członek Wydziału krajowego.

Departament I. przydzielone ma do załatwiania następujące sprawy:

1. Sprawy powiatowe i gminne.
2. Sprawy krajowych składów publicznych dla zboża i spirytusu we Lwowie i Krakowie.
3. Sprawy administracyi krajowego funduszu pożyczkowego na budowę koszar dla wojska.
4. Sprawy melioracyjne.
5. Sprawy szkół rolniczych w Dublanach i Czernichowie z folwarkami.

Sprawozdanie niniejsze obejmuje tylko dział pierwszy, to jest sprawy powiatowe i gminne, reszta zaś spraw jest przedmiotem osobnych sprawozdań.

Sprawy powiatowe i gminne.

A) Ustawy i uchwały podlegające Najwyższej sankcyi.

a) Ustawy sankcyonowane.

Poręka kraju dla pożyczki miasta Krakowa w kwocie 1,500.000 zł.

Najwyższem postanowieniem z 20. maja 1892 sankcyonowany został projekt ustawy, uchwalony przez Wysoki Sejm 5. kwietnia 1892, mocą której to ustawy przyznano poręką kraju dla pożyczki miasta Krakowa w kwocie 1,500.000 zł. na rozmaite inwestycye.

Pożyczka Reprezentacyi powiatu Wieliczka w kwocie 80.000 zł.

Uchwalony przez Wysoki Sejm dnia 7. kwietnia 1892 projekt ustawy zezwalającej Reprezentacyi powiatowej w Wieliczce na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 80.000 zł. celem konwersyi długów istniejących i wykonania rozmaitych inwestycyi, uzyskał sankcyę Najwyższem postanowieniem z 23. maja 1892.

Pożyczka Reprezentacyi powiatowej Przemyślany w kwocie 10.000 zł.

Na posiedzeniu z 28. września 1892 uchwalił Wysoki Sejm projekt ustawy zezwalającej Reprezentacyi powiatowej Przemyślany na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 10.000 zł. na zakupno domu dla tejże Reprezentacyi.

Projekt powyższy został sankcyonowany Najwyższem postanowieniem z 21. grudnia 1892.

Wyłączenie przysiółka Bendiuchy ze związku gminy Poturzycy i utworzenie gminy samoistnej.

Najwyższem postanowieniem z 4. września 1892 sankcyonowany został uchwalony przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z 28. listopada 1890 projekt ustawy o wydzieleniu przysiółka Bendiuchy ze związku gminy Poturzycy i utworzeniu z tego przysiółka gminy samoistnej.

Wyłączenie przysiółka Konstancyi ze związku gminy Jezierzan i ustanowienie gminy samoistnej.

Najwyższem postanowieniem z 3. listopada 1891 sankcyonowany został uchwalony przez Wysoki Sejm dnia 28. listopada 1890 projekt ustawy o wyłączeniu przysiółka Konstancyi ze związku gminy Jezierzany powiatu Borszczów i utworzeniu z tego przysiółka gminy samoistnej.

Wyłączenie osady Wulka Turebska ze związku gminy Turbia i utworzenie samoistnej gminy.

Uchwalony przez Wysoki Sejm dnia 21. marca 1892 projekt ustawy o wyłączeniu osady Wulka turebska ze związku gminy Turbia powiatu Tarnobrzeg i utworzeniu z tej osady samoistnej gminy, został sankcyonowany Najwyższem postanowieniem z 21. lipca 1892.

Wyłączenie przysiółka Dobrucowa ze związku gminy Zimnowoda i przyłączenie do gminy Tarnowiec.

Uchwalony przez Wysoki Sejm dnia 2. kwietnia 1892 projekt ustawy o wyłączeniu przysiółka Dobrucowa ze związku gminy Zimnowoda powiatu Jasło i przyłączeniu go do gminy Tarnowiec tegoż samego powiatu, — uzyskał Sankcyę Najwyższem postanowieniem z 10. października 1892.

Opłaty gminne od napojów spirytusowych i od piwa dla gminy Kalwarya Zebrzydowska.

Najwyższem postanowieniem z 25. lipca 1892 sankcyonowany został uchwalony przez Wysoki Sejm dnia 5. kwietnia 1892 projekt ustawy nadający gminie Kalwarya Zebrzydowska prawo poboru opłat komunalnych od napojów spirytusowych i od piwa do końca roku 1896.

Opłaty gminne od napojów spirytusowych oraz od piwa i miodu dla gminy Jordanów.

Uchwalony przez Wysoki Sejm dnia 27. września 1892 projekt ustawy nadającej gminie Jordanów prawo poboru opłat gminnych od napojów spirytusowych oraz od piwa i miodu do końca roku 1895, uzyskał sankcyę Najwyższem postanowieniem z 28. listopada 1892.

Opłata gminna od czynszów najmu w gminie m. Przemyśla.

Na posiedzeniu z 4. kwietnia 1892 uchwalił Wysoki Sejm projekt ustawy nadającej gminie miasta Przemyśla prawo poboru opłaty gminnej po cztery centy od każdego zeznanego złotego jako czynszu najmu począwszy od 60 zł. czynszu w górę na lat dziesięć.

Projekt powyższy uzyskał sankcyę Najwyższem postanowieniem z 26. maja 1892.

Opłata od psów w Andrychowie.

Uchwalony przez Wysoki Sejm dnia 16. marca 1892 projekt ustawy nadającej gminie Andrychowa prawo poboru przez 10 lat opłaty od psów po 2 zł. rocznie, uzyskał Sankcyę Najwyższem postanowieniem z 12. maja 1892.

b) Ustawy jeszcze niesankcyonowane:

Opłaty od przedstawień i widowisk na rzecz teatru miasta Krakowa.

Na posiedzeniu z 14. marca 1892 uchwalił Wysoki Sejm projekt ustawy nadającej gminie miasta Krakowa prawo poboru 5 i 10% dochodu od przedstawień i widowisk dawanych za opłatą wstępu poza gmachem teatru miejskiego na rzecz utrzymania tegoż teatru.

Powyższy projekt ustawy niezostał dotąd sankcyonowany.

Utworzenie z osady powstałej wskutek rozparcelowania majętności tabularnej Golce, nowej gminy pod nazwą „Majdan“.

Na posiedzeniu z 5. kwietnia 1892 uchwalił Wysoki Sejm projekt ustawy o utworzeniu z osady powstałej wskutek rozparcelowania majętności tabularnej „Golce“, nowej gminy pod nazwą „Majdan“ w powiecie Niskim.

Przedłożenie powyższego projektu do Najwyższej sankcyi uległo zwłoce z powodu trudności technicznej natury, podniesionych przez c. k. krajową Dyrekcyę skarbu w odezwie z 20. września 1892 L. 49246 wystosowanej do c. k. Prezydyum Namiestnictwa, które je nam zakomunikowało odezwą z 7. października 1892 L. 10831/pr.

W skutek tego cała sprawa zwróconą została tutejszem rozporządzeniem z 25 października rb. L. 49719 Wydziałowi powiatowemu w Nisku do należytego zbadania i usunięcia trudności.

Wyłączenie osad Trościanka z Pilipami i Wołową ze związku gminy Pererowa i utworzenie z nich gminy samoistnej pod nazwą Trościanka.

Uchwalony przez Wysoki Sejm projekt ustawy o wydzieleniu osad Trościanka z Pilipami i Wołową ze związku gminy Pererowa i utworzeniu z nich samoistnej gminy pod nazwą Trościanka, nie jest jeszcze sankcyonowany z powodu wątpliwości podniesionych przez c. k. kraj. Dyrekcyę skarbu i c. k. Sąd krajowy wyższy we Lwowie a to ze stanowiska administracyi podatkowej i sądowej.

Wskutek tego okazała się potrzeba przeprowadzenia dodatkowych dochodzeń.

c) Odmowa Sankcyi.

Opłaty od przedstawień teatralnych i innych widowisk publicznych w Przemyślu.

Na posiedzeniu z 26 marca 1892 uchwalił Wysoki Sejm projekt ustawy nadającej gminie miasta Przemyśla prawo nakładania i pobierania opłat od przedstawień teatralnych i innych widowisk publicznych, w celu uposażenia domu przytułku i pracy ufundowanego ku uczczeniu 40-letniej rocznicy wstąpienia na tron Jego Ces. i Król. Apost. Mości Franciszka Józefa I.

Odezwą z 6. lipca 1892 L. 7.150/pr. zawiadomiło nas c. k. Prezydyum Namiestnictwa, że Jego Ces. i Król. Apost. Mość Najwyższem postanowieniem z 9. czerwca 1892 odmówił Najwyższej sankcyi powyższemu projektowi i upoważnił JE. pana Ministra spraw wewnętrznych do zawiadomienia Reprezentacyi kraju o powodach tej odmowy sankcyi.

Powody te podane w reskrypcie JE. pana Ministra spraw wewnętrznych z 24. czerwca 1892 L. 12.688 są następujące:

„Jakkolwiek przeciw pobieraniu opłat powyższego rodzaju na rzecz przytułku ubogich jako instytucyi ułatwiającej gminie spełnianie ciążącego na niej obowiązku zaopatrywania ubogich, nie zachodzą zasadnicze przeszkody, to jednak nastręcza powyższy projekt ustawy w brzmieniu przez Sejm krajowy uchwalonem pewne wątpliwości.

Polegają one w szczególności na braku bliższego cyfrowego określenia wysokości opłat (§. 1.), co do wymiaru których, przyznano gminie zakres w zbyt szerokich granicach, wykluczając zupełnie wszelką ingerencyę władz rządowych przy ustanowieniu w myśl §. 4. bliższych szczegółów odnoszących się do sposobu pobierania opłat, jak niemniej uwolnienia od takowych.

Oznaczenie wysokości opłaty na podstawie procentu od dochodu z przedstawień teatralnych lub innych widowisk, jest wogóle nieodpowiednie, gdyż wymiar i pobór opłaty, które z natury rzeczy później uskuteczniane być muszą, wymagają nieodzownie dokładnej kontroli kwot tytułem wstępu i należytości za loże lub inne miejsca rzeczywiście pobranych, która w praktyce jest bardzo utrudnioną i łatwo może spowodować spory.

Wymiar opłat według dochodu surowego nieodpowiada dalej zasadzie jednolitego obciążenia dotyczących przedsiębiorstw, które stosownie do swego rodzaju, albo ponosić muszą wysokie koszta urządzania przedstawień, jak teatry, cyrki i t. p., albo też nieznacznego tylko wymagają wkładu, jak koncerta, panoramy i t. p.

W końcu jest opłata wynosząca 5% dochodu surowego za nadto wysoką i mogłaby w Przemyślu, liczącym do 35.000 ludności, przy urządzanych codziennie przedstawieniach teatralnych lub cyrkowych dosięgnąć w miesiącu kwoty kilkuset zł. przez co przedsiębiorstwa podobne nad miarę zostałyby obciążone.

Pięć procent od surowego dochodu stanowi wprawdzie według brzmienia projektu ustawy maksymalną granicę wymiaru opłaty, nadto przypuszczać należy, że gmina miasta Przemyśla przy nakładaniu opłaty uwzględniać będzie w każdym poszczególnym wypadku stosunki i rentowność dotyczącego przedsiębiorstwa.

Okoliczności te nie dają jednak zupełnej rękojmi dla równie właściwego wymiaru i nie są w stanie zabezpieczyć zupełnie dotyczące przedsiębiorstwa od możliwych szykan zwłaszcza, że projekt ustawy nie zawiera postanowień o możności odwołania się od zarządzeń dotyczących poboru opłaty, lecz pozostawia określenie bliższych szczegółów co do sposobu pobierania opłat oraz uwolnienia od takowych (prawdopodobnie w razie, jeśli przedstawienie odbywać się ma na cele dobroczynne), jak to już wyżej nadmieniono, uchwale organów autonomicznych, wykluczając władze rządowe od wszelkiego wpływu w tej mierze, co tem mniej jest dopuszczalnem, ile że w danym wypadku nie rozchodzi się jedynie o należącą do własnego zakresu działania sprawę zaopatrzenia ubogich, lecz także o prawo żądania opłat, zostające w związku z zwierzchniczemi prawami państwa".

Ze swej zaś strony zaznacza c. k. Prezydyum Namiestnictwa, „że gdy gmina miasta Przemyśla zapewne ponowi starania o uzyskanie prawa poboru opłat powyższych, byłoby wskazanem przy wniesieniu nowego projektu ustawy, za przykładem istniejącej już ustawy krajowej z 17. listopada 1884 Nr. 57. dz. u. kr. o opłatach policyjnych w mieście Lwowie, określić cyfrowo pobierać się mające opłaty w kwotach według klas ustanowionych. Przydzielenie przedsiębiorstw, przybywających do Przemyśla z zamiarem urządzania produkcyi i widowisk, do rozmaitych klas ustanowić się mającej taryfy opłat, mogłoby być pozostawione gminie pod warunkiem, że zostanie unormowane prawo odwołania się od wymiaru opłaty, tak jak to ma miejsce w art. IV. powołanej ustawy krajowej dla Lwowa wydanej, oraz w ustawie o taksach gminnych wydanej dla Krainy z dnia 3. grudnia 1868 (§. 6).

Również nie jest wskazanem, czynić zawisłem prawo poboru opłat w mowie będących od istnienia domu przytułku i pracy (§. 3 projektu), lecz należałoby raczej zastrzedz, że opłaty te przeznaczone są na rzecz funduszu ubogich miejscowych, gdyż gminie w takim razie zawsze służyć będzie prawo przeznaczenia względnie użycia opłat w całości lub częściowo na specyalne cele opieki ubogich".

O powyższem postanowieniu zawiadomioną została gmina miasta Przemyśla za pośrednictwem Wydziału powiatowego reskryptem tutejszym z 13. lipca 1892 L. 32.782.

B) Uchwały niepodlegające sankcyi.

Ordynacya wyborcza dla 30 miast objętych ustawą z 13. marca 1889 Nr. 24 dz. u. kr.

W zeszłorocznem sprawozdaniu z czynności podaliśmy do wiadomości Wysokiego Sejmu, że wypracowany przez Wydział krajowy projekt ordynacyi wyborczej dla 30 miast objętych ustawą z 13. marca 1889 Nr. 24. dz. u. kr., poddany został pod rozbiór i ocenienie osobnej ankiecie złożonej z reprezentantów Wydziału krajowego i c. k. Namiestnictwa, oraz pp. posłów ze sprawami tego rodzaju dokładnie obznajomionych i że ankieta ta zażądała opracowania obok udzielonego jej przez krajowe biuro statystyczne materyału z aktów wyborczych 10 miast, jeszcze dalszego zebrania takiegoż materyału z aktów wyborczych reszty 20 miast.

W grudniu 1892 przedstawiło też krajowe biuro statystyczne żądany materyał Departamentowi gminnemu Wydziału krajowego, z wyjątkiem wszakże materyału co do miast Gródek, Jarosław, Nowy Sącz i Tarnopol, a to z powodu, że w czasie układania materyału o którym mowa, nie były jeszcze załatwione protesty przeciw wyborom do Rad miejskich.

Gdy wszakże w między czasie z ankiety do tej sprawy powołanej ustąpili c. k. radcy Namiestnictwa Teofil Mandyczewski i Kazimierz Laskowski, przeto postanowił Wydział krajowy odnieść się do c. k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą o wskazanie dwóch innych członków ankiety, dalej rozesłać wszystkim członkom ankiety zebrany materyał do rozpatrzenia i następnie dopiero wyznaczyć posiedzenie do ostatecznego załatwienia tej tak ważnej sprawy.

Odnośna powziąć się mająca uchwała ankiety będzie podstawą przyszłego odrębnego przedłożenia Wydziału krajowego.

Wniosek p. Potoczka o wcielenie obszarów dworskich do związku gminnego.

Uchwałą z 24. marca 1892 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu „wniosek p. Potoczka o wcielenie obszarów dworskich do związku gminnego z poleceniem, aby wniosek ten w kierunku w sprawozdaniu wskazanym, wszechstronnie zbadał i wyniki tych badań zużytkował przy poleconem mu dawniejszemi uchwałami Sejmu wypracowaniu projektu reformy ustawodawstwa gminnego dla wsi".

Uchwałę powyższą przydzielił Wydział krajowy do rozpatrzenia osobnej ankiecie, a wynik obrad tej ankiety zużytkowany zostanie przy przedłożeniu Wysokiemu Sejmowi projektu do zmiany ustawy gminnej dla wsi.

Ustawa gminna dla znaczniejszych miast i miasteczek.

Na posiedzeniu z 4. kwietnia 1892 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu aby przeprowadził rokowania z c. k. Rządem w celu umożliwienia w drodze konstytucyjnej wprowadzenia w życie ustawy gminnej dla miast i miasteczek nie objętych ustawą z dnia 13. marca 1889 Nr. 24 dz. u. kr. w myśl uchwalonego przez Sejm w r. 1890 projektu do ustawy i uzupełnienia tego projektu w kierunku w niniejszem sprawozdaniu wskazanym i aby na przyszłej sesyi sejmowej nowy projekt do ustawy przedłożył".

W wykonaniu powyższej uchwały wystosował Wydział krajowy do c. k. Prezydyum Namiestnictwa memoryał LW. 19.467/92 a po przeprowadzeniu na podstawie tego memoryału rokowań z c. k. Rządem zostanie odnośny projekt przedłożony Wysokiemu Sejmowi osobnem sprawozdaniem.

Sposób pobierania nakładanych przez gminy dodatków do podatku konsumcyjnego.

Na posiedzeniu z 9. kwietnia 1892 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby sprawę tyczącą się pobierania dodatków do podatku konsumcyjnego, przez gminy nakładanych, wszechstronnie zbadał, rokowania w tej mierze z c. k. Rządem przeprowadził i wnioski swoje dążące do zabezpieczenia dochodu z tych dodatków, ewentualnie projekt do ustawy zmieniającej §. 87 ust. gm. na przyszłej sesyi sejmowej przedłożył".

W wykonaniu powyższej uchwały Wydział krajowy rozp. z 1. czerwca 1892 L. 19.985, powołując się na swe okólniki w tej sprawie z 20. kwietnia 1888 L. 16561 i z 21. lutego 1890 L. 7724, wezwał Wydziały powiatowe, ażeby od gmin swego powiatu zebrały i Wydziałowi krajowemu przedłożyły jeszcze wyjaśnienia na następujące pytania:

1. Czyli naczelnicy gmin z przyznanego im reskryptem c. k. Ministerstwa skarbu z 15. lipca 1882 L. 2974 (dz. rozp. Nr. 44) prawa kontrolowania dzierżawców państwowego podatku konsumcyjnego korzystają w całej pełni;

2. czyli wykonywanie tej kontroli zapewnia gminom w całości przypadający im z dodatków dochód, a jeżeli nie, jakie są tego przyczyny;

3. czyli możliwe są konflikta między organami gminy a organami rządu przy sprawdzaniu przedmiotów podatkowi konsumcyjnemu podlegających, n. p. przy sprawdzaniu zapasów wina i t. p. a jeżeli tak, jakie byłyby sposoby ku zapobieżeniu takim konfliktom.

Na powyższe rozporządzenie nasze nie nadesłało do 31. grudnia 1892 odpowiedzi jeszcze 13 Wydziałów powiatowych mimo następnego naszego przypomnienia z 30. września i 15. listopada 1892.

Zalecone zaś przez Wysoki Sejm powołaną na wstępie uchwałą rokowania z c. k. Rządem w sprawie niniejszej, wdrożone zostały wspomnianym wyżej memoryałem LW. 19467/92 w przedmiocie ustawy gminnej dla znaczniejszych miejscowości kraju i stosownie do odpowiedzi c. k. Rządu na odnośny ustęp memoryału, przedłożoną zostanie Wysokiemu Sejmowi sprawa niniejsza bądź równocześnie z projektem

ustawy gminnej dla znaczniejszych miejscowości, bądź też osobnem sprawozdaniem.

Ustawa budownicza dla wsi i zmiana ustawy budowniczej z 4. kwietnia 1889.

Osobnem sprawozdaniem przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi projekt ustawy budowniczej dla wsi — nazwany podług projektu, ustawą budowniczą dla pomniejszych miejscowości, oraz projekt zmiany ustawy budowniczej z 4. kwietnia 1889 Nr. 31. dz. u. kr., która to zmiana, odnosi się do rozszerzenia ostatniej ustawy na dalsze miasta i miasteczka oraz do skrócenia toku instancyi w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 29. listopada 1890.

Szpichlerze gminne.

Na posiedzeniu z 29. marca 1892 powziął Wysoki Sejm na wniosek komisyi budżetowej następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu zbadanie i rozpoznanie, jakie istnieją szpichlerze zbożowe w gminach wiejskich i małomiejskich, oraz jak są zaopatrywane i zarządzane; dalej czy nienależałoby spowodować zakładania nowych w miejscach gdzie szpichlerzy nie ma; jakie byłyby wreszcie kroki do przedsięwzięcia i wprowadzenia, ażeby te instytucye należycie funkcyonowały i odpowiadały miejscowym potrzebom mogącym zapobiegać w przyszłości objawom głodowym i takowe łagodzić.

Odnośne sprawozdanie przedłoży Wydział krajowy Sejmowi na następnej sesyi".

Uchwałę powyższą zakomunikował Wydział krajowy okólnikiem z 25. maja 1892 l. 18.681 wszystkim Wydziałom powiatowym wskutek czego do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania nadesłało odpowiedzi 71 Wydziałów powiatowych, nieodpowiedziały zaś Wydziały powiatowe, Gorlice, Lisko i Żółkiew.

Zanim Wydział krajowy poda w streszczeniu odpowiedzi Wydziałów powiatowych, zaznaczyć musi przedewszystkiem, że sprawa zakładania szpichlerzy zwanych gromadzkimi, sięga jeszcze wieku zeszłego i podnoszoną była każdego razu po latach nieurodzaju lub klęsk rozmaitych, kiedy z powodu tych klęsk odnoszono się do Rządu o pomoc. Początkowo, mianowicie dekretami kancelaryi nadwornej z 22. lipca 1788 l. 985, z 26. września 1806 l. 19.103 i z 21. listopada 1817, l. 27.781 projektował Rząd przymusowe wprowadzenie szpichlerzy gromadzkich na wzór wprowadzonych patentem cesarskim z 9. czerwca 1788 szpichlerzy gromadzkich w Czechach i Morawii.

Ówczesne Stany krajowe oświadczyły się wprawdzie zasadniczo za wprowadzeniem takiej instytucyi, wszakże polityczna władza krajowa sprzeciwiła się temu z powodów następujących:

„Ponieważ Stany obliczyły koszt założenia szpichlerzy na 18 milionów fl.

„Ciężar to wielki dla włościan, którym często od potrzeb nic nie pozostaje (włościanie mieliby podług projektu przymusowo zsypać w trzech latach jednoroczny zasiew).

„Szpichlerze wymagają ciągłych wydatków na utrzymanie budowli, dozór, czyszczenie zboża, podlegają przypadkom ognia i kradzieży.

Niezdatność i nierzetelność funkcyonaryuszów nie obiecuje dobrego zarządu. Wieleby zboża u poddanych przepadało a w szpichlerzu się psuło. Składaliby poddani złe zboże, ktore do zasiewu nie zdatne, kto pożyczył a nieurodziło mu się, nie ma ani co jeść, ani z czego oddać.

„Szpichlerze są zresztą i niepotrzebne, przy powszechnej bowiem znacznej uprawie zboża, nieurodzaj powszechny jest niepodobny.

„Przypadki dotykają tylko powiaty lub gminy, lecz przy ilości produkcyi tak naszego kraju jak sąsiednich, może się zrodzić tylko drożyzna ale nie głód. Drożyzna zaś jest pobudką do oszczędności i pracy, a w razach nadzwyczajnych skarb pomocy udziela".

Z tych powodów rozporządzeniem cesarskiem z 23. lipca 1821 ponowionem 2. kwietnia 1832 zakazano przymusowego wprowadzania szpichlerzy gminnych a natomiast polecono wprowadzenie tych szpichlerzy pozostawić dobrowolnej umowie między dominiami i gromadami jak niemniej polecono użyć wszelkich wpływów, aby dominia i gromady do tego zachęcić.

Wszelkie te usiłowania jednak pozostały bez skutku; z wyjątkiem bowiem szpichlerzy założonych w dobrach kameralnych, gdzie stosunkowo najlepiej się rozwijały, szpichlerze zakładane przez gromady lub dominia, zwykle w krótkim czasie po rozpożyczeniu pierwszego zapasu upadały, tak, że przy oddaniu pozostałych szpichlerzy Reprezentacyom gminnym, nieznaczna tylko ilość ich i najczęściej z zapasem rozpożyczonym od lat niepamiętnych, przeszła w administracyę autonomiczną. — To też na podstawie tradycyi o zarządzie rzeczonych szpichlerzy i problematycznych z nich korzyści, jakoteż na podstawie doświadczeń nabytych już z czasu własnego urzędowania Wydziałów powiatowych, oświadczyła się poważna ich większość przeciw zakładaniu rzeczonych szpichlerzy po gminach. Na 71 bowiem powiatów, które nadesłały odpowiedzi na powołany wyżej okólnik Wydziału krajowego, oświadczyło się 56 powiatów przeciw zakładaniu szpichlerzy w gminach, mianowicie powiaty: Bochnia, Bohorodczany, Borszczów, Brzesko, Brzeżany, Brzozów, Buczacz, Chrzanów, Cieszanów, Dąbrowa. Dobromil, Dolina, Drohobycz, Gródek, Grybów, Horodenka, Husiatyn, Jarosław, Jasło, Kałusz, Kolbuszowa, Kossów, Kraków, Krosno, Limanowa, Lwów, Łańcut, Mielec, Mościska, Myślenice, Nadwórna, Nisko, Nowy Sącz, Nowy Targ, Pilzno, Przemyśl, Rohatyn, Ropczyce, Rudki, Rzeszów, Sambor, Sanok, Sokal, Stanisławów, Tarnobrzeg, Tarnopol, Tarnów, Tłumacz, Trembowla Wadowice, Wieliczka, Zaleszczyki, Zbaraż, Złoczów, Żydaczów i Żywiec.

Do powyższych 55 powiatów doliczyć jeszcze należy zdaniem Wydziału krajowego, jeszcze dalszych 10 powiatów, mianowicie: Biała, Bóbrka, Brody, Czortków, Kamionka strumiłowa, Przemyślany, Rawa, Śniatyn, Staremiasto i Turka, zdaniem bowiem tych powiatów, instytucya szpichlerzy gminnych jakkolwiek potrzebna, mogłaby wówczas być wprowadzoną i spełnić swe zadanie, gdyby (jak n. p. Biała) fundusz krajowy udzielał gminom bezprocentowych pożyczek na założenie szpichlerzy, gdyby (jak n. p. Czortkow, Przemyślany, Śniatyn, Staremiasto i Turka), do zarządu szpichlerzami ustanowiono osobnych do tego ukwalifikowanych i płatnych funkcyonaryuszy, dalej gdyby wierzytelności szpichlerzy ściągane

być mogły w drodze politycznej egzekucyi wreszcie gdyby wprowadzono dział zapasowy.

Gdy wszystkie powyższe warunki są albo zbyt obciążające czy to fundusz krajowy, czy też fundusz szpichlerzy względnie gminę, albo w obecnym stanie rzeczy niemożliwe do spełnienia, przeto opinia powiatów rzeczonych uważaną być może tylko za negatywną.

Jedynie 5 powiatów oświadczyło się bez żadnych ważniejszych zastrzeżeń za szpichlerzami po gminach, mianowicie Jaworów, Kołomyja, Podhajce, Skałat, i Stryj.

Powody przytoczone przez Wydziały powiatowe przeciw zakładaniu spichlerzy po gminach są przeważnie te same, które już polityczna władza krajowa jeszcze w r. 1820 podała w odpowiedzi na pytanie co do przymusowego wprowadzenia tej instytucyi, w części zaś nowe, powstałe już w czasach późniejszych.

Powody te są następujące:

1) Znakomity i ciągle wzmagający się rozwój komunikacyi w kraju, ułatwiający szybki dowóz zboża, a czyniący zbytecznem ustanawianie szpichlerzy w każdej gminie.

2) Niemożliwość zakładania szpichlerzy po gminach, w których brak pola ornego.

3) Szkodliwe ze względów handlowo-ekonomicznych wycofanie zboża z obiegu i stworzenie w ten sposób znacznego kapitału martwego.

4) Bezużyteczność szpichlerzy gminnych właśnie w czasie, kiedy zadanie swoje spełnić winny. Jeśli bowiem gmina nawiedzoną zostanie nieurodzajem lub inną klęską, której przewidzieć nie można z wiosną to jest w czasie zwykłego rozpożyczania zboża, wówczas zboże to albo w zupełności albo w większej części nie zostanie zwrócone, nie będzie więc i czem zapomódz potrzebujących. W razie ponownej zaś klęski w roku następnym, szpichlerz taki tem mniej mógłby potrzebie zadość uczynić.

Z drugiej strony uboższy członek gminy tylko z trudnością może uzyskać pożyczkę, albowiem jeśli nie ma gruntu, nie daje też gwarancyi oddania pożyczki, a jak z natury rzeczy wynika, uboższy trudno też znajdzie ręczycieli.

5) Poważne obciążenie gmin kosztem budowy względnie zakupna i adaptacyi budynków na szpichlerze, jak niemniej kosztem asekuracyi i utrzymywania tych budynków w dobrym stanie.

6) Obciążenie członków gminy obowiązkiem zsypu zboża na utworzenie kapitału zarodowego, oraz trudność uzyskania w ten sposób zboża jednakowego gatunku i tej samej jakości.

7) Znaczne koszta czyszczenia, wietrzenia, szuflowania i wogóle utrzymywania zboża w szpichlerzach przez czas, kiedy ono leżeć będzie nierozpożyczone, to jest przez część jesieni, całą zimę i część wiosny, zatem w porach największych zmian temperatury i powietrza.

Jeśliby zaś zboże miało być trzymane jedynie tylko na czas klęski, wówczas przedewszystkiem budynki szpichlerzowe musiałyby być obszerniejsze, a tem samem i kosztowniejsze, musiałoby być kosztowniejsze utrzymywanie zboża, nadto zaś z uwagi, że zboże latami leżeć nie może, mu-

siałoby ono być wymieniane czy to w drodze kupna i sprzedaży, czy też zamiany, które to manipulacye jednak gminom nie mogłyby być pozostawione.

8) Nieuniknione dalsze straty (obok leżenia zboża bez oprocentowania) wskutek zeschnięcia zboża, zepsucia się z wilgoci i zagrzania lub zniszczenia przez myszy, szczury, wołczki i t. p., jak niemniej straty wskutek praktykowanego oddawania zboża w lichym gatunku i nieczyszczonego, którego następnie nikt brać nie chce, wreszcie wskutek oddawania zboża w czasie tanim, a pożyczania w czasie, kiedy zboże było droższe, pomijając już fakta łatwej kradzieży.

9) Brak dobrej woli i chęci do należytego sprawowania zarządu i kontroli ze strony zwierzchności gminnych, brak po gminach odpowiednio uzdolnionych ludzi do prowadzenia rachunkow magazynowych i ksiąg kasowych, względnie potrzeba dobrze płatnych funkcyonaryuszów jeśli administracya ma być dobrą, wreszcie

10) Bez porównania więcej utrudniona kontrola Wydziałów powiatowych od kontroli sprawowanej nad gminnemi kasami pożyczkowemi.

Z tych to przyczyn zostały szpichlerze gminne w znacznej części pozwijane lub mają być pozwijane i to przeważnie na żądanie samych rad gminnych a przemienione zwykle na gminne kasy pożyczkowe.

I tak pomijając powiaty, w których ilość szpichlerzy wynosiła niżej 20 zwiniętych, lub zwinąć się mających, oraz nie liozące powiatów w których szpichlerze bez śladu poznikały, zwinięto n. p. w powiatach:

Brzeskim, Dąbrowskim, Jasielskim, Kolbuszowskim wszystkie szpichlerze, Kosowskim 41 szp. Limanowskim 86 szp. Mieleckim 73 szp. Myślenickim 22 szp. z zamiarem zniesienia i reszty 37 szp., Niskim wszystkie Nowotargskim 22 szp. (owsianych) z dążnością zwinięcia reszty, Pilzneńskim wszystkie, Przemyskim 34 szp., Ropczyckim 47 szp., Rzeszowskim 106 szp., Sanockim 36 szp. z zamiarem zwinięcia i reszty 53 szp., Sądeckim wszystkie z wyjątkiem 7 szp., Tarnobrzeskim 44 szp. Tarnowskim wszystkie z wyjątkiem 3 szp., Turczańkim 43 szp., Wielickim 60 szp.

Istnieją zaś szpichlerze gminne jeszcze w powiatach:

Biała	3	
Bóbrka	14	
Brody	27	
Brzeżany	7	
Buczacz	4	
Cieszanów	5	
Chrzanów	1	
Dolina	1	
Drohobycz	4	
Gródek	1	
Grybów	8	mają być zwinięte
Husiatyn	kilka	
Jarosław	35	
Jaworów	8	
Kałusz	4	
Kamionka	58	

Kołomyja . . .	4	
Krosno . . .	7	
Limanowa . . .	1	
Łańcut . . .	9	
Mielec . . .	3	
Mościska . . .	5	
Myślenice . . .	37	mają być zwinięte
Nowytarg . . .	37	mają być zwinięte
Przemyśl . . .	21	
Przemyślany . . .	11	
Rawa . . .	16	
Rudki . . .	1	
Sambor . . .	20	
Sanok . . .	53	mają być zwinięte
Nowy Sącz . . .	7	
Skałat . . .	21	
Śniatyn . . .	12	
Sokal . . .	79	
Staremiasto . . .	7	
Tarnobrzeg . . .	8	
Tarnopol . . .	31	
Tarnów . . .	3	
Tłumacz . . .	15	
Zaleszczyki . . .	1	
Zbaraż . . .	35	
Złoczów . . .	50	
Żydaczów . . .	5	

Zaznaczyć należy, że zboże powyższych szpichlerzy z nieznacznym wyjątkiem, jest w zupełności rozpożyczone.

Ilość zwiniętych szpichlerzy w stosunku do istniejących, fakt, że zwinięcie to nastąpiło w przeważnej części na żądanie samych Rad gminnych oraz fakt, że gdzie takie zwinięcie szpichlerzy nastąpiło z inicyatywy Reprezentacyi powiatowej, przeciw temu zwinięciu żadne zażalenia nie doszły do Wydziału krajowego do rozstrzygnięcia, są niemniej wymownym dowodem, że szpichlerze gminne swemu zadaniu nie odpowiadają i wobec rozlicznych trudności zarówno administracyjnych jak i pieniężnych zadaniu swemu odpowiadać nie mogą.

Wydział krajowy podziela też w zupełności zapatrywania dotyczących Wydziałów powiatowych przemawiających przeciw obowiązkowemu zakładaniu szpichlerzy gminnych i jest zdania, że sprawę tę pozostawić należy dobrej woli Reprezentacyi gminnych i opiece Reprezentacyi powiatowych.

Zapatrywanie to a raczej przekonanie miał Wydział krajowy sposobność wyrazić już w swem sprawozdaniu z 18. września 1869 Lw. 11.545 którem przedłożył Wyskiemu Sejmowi petycyę Wydziału powiatowego w Śniatynie o przymusowe zaprowadzenie szpichlerzy gminnych w tymże powiecie, a nad którą to petycyą Wysoki Sejm uchwałą z 25. września 1869 L. 119/s. przeszedł do porządku dziennego.

Natomiast przestrzegał Wydział krajowy, aby sprawa zakładania szpichlerzy gminnych pozostawianą była wolnej woli Rad gminnych i z tego powodu odmówił n. p. w r. 1876 Wydziałowi powiatowemu w Brzesku przedłożenia Wysokiemu Sejmowi petycyi tegoż Wydziału popartej przez Wydziały powiatowe w Kolbuszowie, Gorlicach, Jaśle, Pilźnie, Staremmieście o zniesienie wszystkich szpichlerzy gminnych w kraju.

Pożyczka m. Krakowa w kwocie 1,500.000 zł.

Na posiedzeniu z 5. kwietnia 1892 uchwalił Wysoki Sejm następujące rezolucye:

I. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zeznania dokumentu poręki dla pożyczki 1½ milionowej przez gminę miasta Krakowa w myśl ustawy zaciągnąć się mającej.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby przy zeznaniu dokumentu poręki zastrzegł w drodze właściwej, że z pożyczki 1½ milionowej na razie tylko kwota 1,100.000 zł. może być podjęta.

Na zrealizowanie reszty tej pożyczki 400.000 zł. zezwoli Wydział krajowy, skoro sprawa budowy nowego gimnazyum i szkoły realnej w Krakowie będzie stanowczo załatwioną i odnośny układ między c. k. Skarbem państwa a gminą względem opłacania czynszu od tego gmachu będzie zawarty.

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu aby przed wydaniem dokumentu poręki zobowiązał gminę miasta Krakowa do układania w budżetach gminnych dla funduszu rzeczonej pożyczki osobnych preliminarzy, w których na pokrycie rat od tej 1½ milionowej pożyczki ma być przeznaczony:

1. dochód z Sukiennic,
2. dochód z gazowni,
3. dochód z targowicy bydła,
4. czynsz za gmach nowego gimnazyum i szkoły realnej.

Ewentualny niedobór pokryć ma gmina miasta Krakowa z innych dochodów gminnych, nadwyżka z wymienionych tu pozycyi dochodów wpływa do dochodu ogólnego budżetu gminy.

Gmina miasta Krakowa przyjąć ma nadto zobowiązanie, że wykazywać będzie Wydziałowi krajowemu co pół roku zapłacenie każdoczesnej raty amortyzacyjnej.

IV. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w wykonaniu ciążącego na nim obowiązku nadzoru nad gospodarstwem gmin, czuwał nad gospodarką gminy miasta Krakowa i Sejmowi krajowemu w corocznych sprawozdaniach ze swych czynności, o umorzaniu poręczonej przez kraj 1½ milionowej pożyczki donosił."

Uchwały te zostały zakomunikowane Magistratowi miasta Krakowa rozp. z 15. kwietnia b. r. L. 17.573 do ścisłego zastosowania się.

Gdy zaś dotyczący projekt ustawy o poręce kraju dla powyższej pożyczki, jak to wyżej podaliśmy, uzyskał sankcyę Najwyższem postanowieniem z 20. maja 1892 i gdy gmina miasta Krakowa podług relacyi Magistratu z 3. czerwca 1892 L. 13.371/pr. w zupełności przyjęła obowiązek włożony na nią punktem III. powołanej wyżej uchwały Wysokiego Sejmu,

przeto w dniu 11. czerwca 1892 podpisał Wydział krajowy skrypt dłużny gminy miasta Krakowa z 9. czerwca 1892 opiewający na 1,500.000 zł. i oznajmił rozporz. z 11. czerwca r. b. L. 28.412 Magistratowi miasta Krakowa, że z powyższej pożyczki na razie zrealizować może tylko 1,100 000 zł., zrealizowanie zaś reszty w kwocie 400.000 zł. nastąpić może za osobnem zezwoleniem Wydziału krajowego. O tem postanowieniu zawiadomiliśmy równocześnie Dyrekcyę czeskiej kasy oszczędności w Pradze.

W dalszym ciągu załatwienia sprawy wezwał Wydział krajowy reskryptem z 5. grudnia 1892 L. 59.497 Magistrat miasta Krakowa do wyjaśnienia w jakiem stadyum znajduje się pertraktacya z c. k. Rządem co do budowy rzeczonego gimnazyum i szkoły realnej, oraz w jakiem stadyum znajduje się w ogóle cała sprawa zrealizowania, użycia i pokrycia poręczonej przez kraj pożyczki.

Wskutek tego relacyą z 17. grudnia 1892 L. 43.334 zawiadomił nas Magistrat, że do daty relacyi podniesioną została z czeskiej kasy oszczędności kwota 970.000 zł., pozostaje zatem jeszcze do zrealizowania 530.000 zł. które podług warunków ugody z pomienioną kasą oszczędności muszą być podjęte do końca roku 1892.

Z kwoty 970.000 zł. wydał Magistrat miasta Krakowa podług przedłożonego Wydziałowi krajowemu wykazu:

1.	Na budowę mostu w ulicy Zwierzynieckiej . .	22.138 zł. 36	ct.
2.	„ „ „ „ Smoleńskiej . . .	3.311 „ 63	„
3.	„ „ kramów przy ulicy mostowej . . .	1.846 „ 87	„
4.	„ „ podsieni w jatkach pod Dominik. .	2.292 „ 86	„
5.	„ „ szkoły barakowej w ulicy Miodowej .	14.155 „ 02	„
6.	„ „ teatru miejskiego	330.735 „ 83½	„
7.	„ „ szkoły barakowej w ul. Biskupiej .	14 280 „ 54	„
8.	„ „ „ „ w ogrodzie Angielsk.	12.155 „ 69	„
9.	„ „ „ „ w ul. Dietlowsk. .	89.460 „ 69	„
10.	„ „ „ „ w ul. Studenckiej .	28.421 „ 44½	„
11.	„ „ targowiska na bydło i na budowę zakładu kontumacyjnego	227.181 „ 37	„
12.	Na zakupno gruntu pod szkołę realną . . .	52.002 „ —	„
13.	Opłaty i odsetki rządowe	14.343 „ 25	„
14.	Drobne wydatki	605 „ 34	„
	Pozostałość kasowa z dniem 15. grudnia 1892 . .	157.069 „ 10	„
	Razem . .	970.000 zł. —	ct.

Część powyższych wydatków zrealizowaną została jeszcze przed zaciągnięciem pożyczki 1,500.000 zł. a to chwilowemi pożyczkami we własnych samoistnych funduszach i w Banku Austro-Węgierskim, pożyczki te jednak zwrócone zostały podług relacyi Magistratu z powyższej kwoty 970.000 zł.

Tytułem procentu od tych chwilowych pożyczek zapłaciła gmina podług relacyi Magistratu kwotę 12.187 zł., czeskiej zaś kasie oszczędności od kwoty 970.000 zł. 4½% w kwocie 16.053 zł. 75 ct., razem więc 28.240 zł. 75 ct., z których część w kwocie 15 000 zł. pokrytą została z preliminowanego na ten cel funduszu miejskiego a reszta w kwocie

13.240 zł. 75 ct. ma być doliczoną do wydatków z 1½ milionowej pożyczki.

Dalej zawiadomił nas Magistrat, że między gminą i c. k. Rządem nastąpiło już porozumienie co do budowy gimnazyum i szkoły realnej, że jednak kontrakt dotąd spisany nie został z powodu niewykończenia planów i kosztorysów, a budowa tego gimnazyum i szkoły realnej ma się rozpocząć na wiosnę roku 1893. Dalej, że amortyzacya całej 1½ milionowej pożyczki rozpocznie się z końcem czerwca 1893 i że preliminarz dla tej pożyczki przedłożony został sekcyi skarbowej Magistratu, a po uchwaleniu go przez Radę miasta przedłożony zostanie Wydziałowi krajowemu.

Wreszcie upraszał Magistrat z uwagi na postanowienie punktu 9. warunków promesy czeskiej kasy oszczędności z 26. marca 1892 L. 1249, podług którego to puntu zrealizowanie waluty pożyczki nastąpić ma najdalej do końca grudnia 1892, oraz z uwagi, że według oznajmienia czeskiej kasy oszczędności z 12. grudnia 1892 L. 5.365 kasa rzeczona liczyć będzie po 4½% od całej reszty niepodjętej pożyczki w kwocie 530.000 zł. już od 31. grudnia 1892. chociażby w tym dniu kwota ta nie była jeszcze podjętą, — aby Wydział krajowy zezwolił gminie przed upływem powyższego terminu na zrealizowanie i owych 400.000 zł. przeznaczonych na budowę gimnazyum i szkoły realnej, a gmina ulokuje całą tę kwotę 400.000 zł. w kasie oszczędności miasta Krakowa, czyniąc dalsze użycie tej kwoty zawisłem od zezwolenia Wydziału krajowego.

Czyniąc zadość tej prośbie zezwolił Wydział krajowy reskr. z 23. grudnia 1892 L. 64.018 na podjęcie kwoty 400 000 zł. z czeskiej kasy oszczędności pod warunkiem bezzwłocznego ulokowania jej w kasie oszczędności miasta Krakowa i z tem wyraźnem zastrzeżeniem, że zezwolenie powyższe nie mieści w sobie jeszcze zezwolenia na użycie pomienionej kwoty na budowę gimnazyum i szkoły realnej. Przeciwnie użycie tej kwoty na cel zamierzony uczynił Wydział krajowy zawisłem od rozpatrzenia warunków umowy z c. k. Rządem, względnie od zatwierdzenia wspomnianej umowy przez Wydział krajowy.

Wydatek 52.002 zł. na zakupno gruntu pod szkołę realną uznał Wydział krajowy za przedwczesny, a nawet wobec dotyczącej uchwały Sejmowej za nieusprawiedliwiony i zwrócił uwagę Magistratu, że przedewszystkiem należało i należy refundować zaliczki pobrane z funduszu loteryjnego, na co komisya budżetowa Wys. Sejmu szczególniejszą zwróciła była uwagę.

Pismem nareszcie z 2 stycznia 1893 L. 17 zawiadomiła nas Dyrekcya kasy oszczędności miasta Krakowa, że w dniu 2. stycznia 1893 ulokowała gmina miasta Krakowa w tejże kasie kwotę 400.000 zł. na książeczkę Nr. 136.968 pod nomenklaturą „Gmina m. Krakowa (Fundusz budowy szkół średnich w Krakowie)“ i że zastrzeżenie Wydziału kraj. z 23. grudnia 1892 LW. 64018 co do zezwolenia na użycie tej kwoty w całości lub części uwidocznione zostało zarówno na powyższej książeczce jak i w odnośnych księgach Kasy oszczędności.

Warunków ugody z c. k. Rządem co do budowy gimnazyum i szkoły realnej Wydział krajowy jeszcze nie otrzymał.

Petycya gminy Brzozów o zezwolenie na pobór opłaty konsumcyjnej od piwa.

Uchwałą z 29. marca 1892 przeszedł Wysoki Sejm do porządku dziennego nad petycyą gminy Brzozów o zezwolenie na pobór opłaty konsumcyjnej od piwa w wysokości 1 zł. od hektolitra na lat 10.

O tej uchwale poleciliśmy Wydziałowi powiatowemu w Brzozowie zawiadomić gminę.

Rozdział ekwiwalentu serwitutowego między członków gminy Lanckorona.

Uchwałą z 19. marca 1892 zatwierdził Wysoki Sejm „uchwałę Rady gminnej miasta Lanckorony z 9. października 1887, mocą której podzielone zostały grunta nabyte przez gminę Lanckorona od dworu państwa Lanckorony tytułem ekwiwalentu za zniesienie służebności leśnej na podstawie ugody z 15. czerwca 1872, między członków tejże gminy".

O tej uchwale zawiadomił Wydział krajowy Wydział powiatowy w Wadowicach do dalszego zarządzenia, tudzież c. k. Prokuratoryę skarbu we Lwowie.

Petycya Jana Łopuszańskiego i ks. Grzegorza Wacyka w sprawie administracyi gminnej kasy pożyczkowej w Podhajczykach.

Uchwałą z 26 marca 1892 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do urzędowania w myśl końcowych postanowień §. 98. ust. gm. petycyę Jana Łopuszańskiego i ks. Grzegorza Wacyka w sprawie wadliwej administracyi gminnej kasy pożyczkowej w Podhajczykach.

Ponieważ sprawa powyższa była już poprzednio przedmiotem rozporządzeń Wydziału krajowego i wskutek tych właśnie rozporządzeń Wydział powiatowy w Złoczowie relacyą z 14. marca 1892 l. 141 doniósł, że w roku 1891 przeprowadził lustracyę tejże kasy a na podstawie wyniku poruczył ściągnięcie znacznych zaległości adwokatowi pod kontrolą Wydziału powiatowego, przeto Wydział krajowy, zalecił rozporządzeniem z 26. kwietnia 1892 l. 14.487, ażeby Wydział powiatowy rozważył, czyli nienależałoby kasę powyższą objąć w myśl ustawy z 18. czerwca 1887 Nr. 44. dz. ust. kr. we własną tymczasową administracyę, co też Rada powiatowa na swem posiedzeniu z 24. sierpnia 1892 rzeczywiście uchwaliła.

Petycya Franciszka Barańskiego i towarzyszy o przyłączenie ich posiadłości w Przedmieściu dynowskim do Dynowa.

Uchwałą z 26. marca r. b. przydzielił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu jako komisyi do załatwienia petycyę Franciszka Barańskiego i towarzyszy o przyłączenie ich posiadłości w Przedmieściu dynowskiem do gminy Dynowa.

Z tego powodu zażądał Wydział krajowy rozporządzeniem z 13. kwietnia 1892 l. 16 016 od Wydziału powiatowego w Brzozowie szczegółowych wyjaśnień i opinii władz kompetentnych, dotąd jednak nieotrzymał odpowiedzi.

Wydzielenie ze związku gmin Hołosków i Mołodyłów osad powstałych z rozparcelowania dóbr tabularnych tychże nazw i utworzenie z tych osad gminy „Dobrowola Hołoskowska".

Przedłożone Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie Wydziału krajowego (aleg. 7. sten. spr. z 1892) w przedmiocie wydzielenia ze związku gmin Hołosków i Mołodyłów powiatu Nadwórna, osad powstałych z rozparcelowania dóbr tabularnych tychże nazw, oraz utworzenia z tych osad samoistnej gminy pod nazwą Dobrowola Hołoskowska, niezostało przez Wysoki Sejm załatwione i wskutek tego zwrócone zostało Wydziałowi krajowemu wraz ze sprawozdaniem komisyi administracyjnej.

Gdy zaś komisya rzeczona w swem sprawozdaniu podniosła niektóre wątpliwości zwłaszcza pod względem fizycznego rozgraniczenia

nowej gminy od dotychczasowych, przeto Wydział krajowy zarządził ponowne dochodzenie, z którego okazało się, że trudność terytoryalnego rozdziału nieda się usunąć, wskutek czego też postanowił Wydział krajowy sprawy niniejszej u Wysokiego Sejmu dalej niepopierać, o czem zawiadomiliśmy Wydział powiatowy w Nadwórnie.

Petycya członków przedmieść samborskich Dolnia średnia i Dawidówka z powodu ćwiczeń konnych wojskowych na pastwisku w Dolni.

Uchwałą z 4. kwietnia 1892 odstąpił Wysoki Sejm c. k. Rządowi do zbadania i stosownego załatwienia petycyę członków przedmieść samborskish Dolnia średnia i Dawidówka z powodu odbywających się ćwiczeń konnych wojskowych na pastwisku w Dolni. Uchwałę tę zakomunikowaliśmy Wydziałowi powiatowemu w Samborze celem powiadomienia o niej stron interesowanych, następnie zaś odnieśliśmy się do c. k. Namiestnictwa z prośbą o zawiadomienie nas o powziętej w tej sprawie decyzyi, dotąd jednak nieotrzymaliśmy jeszcze odpowiedzi.

Koszta utrzymania: Łużańskich w Budapeszcie, Wilków w Budapeszcie, Garbaczewskiego w Wiedniu i Wołoszynowej w Tarnopolu.

W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 8. kwietnia 1892 wypłacił Wydział krajowy Magistratowi w Buda-Peszcie koszta utrzymania Józefy i Michała Łużańskich w kwocie 504 zł. Maryi, Amalii, Aleksandra i Teodora Wilków w kwocie 855 zł. 60 ct. c. k. Starostwu w Tłumaczu koszta utrzymania i przewozu Ignacego Garbaczewskiego z Wiednia do Knininina w kwocie 82 zł. 99 ct. Wreszcie w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 24. września 1892 zawiadomiliśmy Wydział powiatowy w Złoczowie, że koszta utrzymania Anny Wołoszyn w Tarnopolu w kwocie 202 zł. 75 ct. zapłacone zostaną w styczniu 1893 roku.

Petycye gmin Frysztak, Przedmieście i Falkenberg oraz Wydziału powiatowego w Cieszanowie o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania Fr. Kostki w Wiedniu, Sajczuków w Budapeszcie, Majerowej w Budapeszcie i Stupczyńskiego we Lwowie.

Uchwałą Wysokiego Sejmu z 8. kwietnia 1892 przekazane zostały Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy na następnej sesyi petycye:

1. Gminy Frysztak o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania Franciszka Kostki w Wiedniu w kwocie 318 zł. 50½ ct.

2. Wydziału powiatowego w Cieszanowie o takież same przyjęcie na fundusz krajowy reszty kosztów utrzymania Marcina Stupczyńskiego — przynależnego do gminy Horyniec — w szpitalu SS. Miłosierdzia we Lwowie w kwocie 86 zł. 55 ct.

3. Gminy Przedmieście o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania w Budapeszcie Tomasza i Józefa Sajczuków w kwocie 395 zł 20 ct., wreszcie

4. Gminy Falkenberg o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania w Budapeszcie wdowy po Janie Majerze w kwocie 564 zł. 33 ct.

Na petycyę gminy Frysztak Wydział krajowy po zbadaniu stanu rzeczy oświadczył tejże gminie przez Wydział powiatowy w Jaśle, że petycyi rzeczonej u Wysokiego Sejmu popierać nie może, albowiem koszta utrzymania Franciszka Kostki we Wiedniu wynoszą już tylko 248 zł. 96 ct. i mają być spłacone w ratach kwartalnych po 31 zł. 12 ct., gmina ma swoje własne znaczniejsze dochody, nienależy do uboższych w kraju i może bez naruszenia majątku swego wspomniane koszta zapłacić.

Na petycyę Wydziału powiatowego w Cieszanowie co do kosztów utrzymania Stupczyńskiego złożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi

osobne sprawozdanie z 10. września 1892 L. 34.833 z wnioskiem odmownym, które to sprawozdanie na ostatniej sesyi jeszcze załatwione niezostało.

Petycye zaś gmin Przedmieście i Falkenberg znajdują się w toku dochodzenia i skoro takowe ukończone zostaną, nie omieszka Wydział krajowy zdać o wyniku sprawę Wysokiemu Sejmowi.

Petycya Bazylego Watiuchy z Hoszowa w sprawie jego długu w gminnej kasie pożyczkowej zaciągniętego.

Uchwałą z 16. marca 1892 przeszedł Wysoki Sejm do porządku dziennego nad petycyą Bazylego Watiuchy z Hoszowa o darowanie mu procentu od pożyczki 200 zł. zaciągniętej w gminnej kasie pożyczkowej i uwolnienie go od zwrotu tejże kwoty za przekazaniem do spłaty jego spadkobiercom.

O powyższej uchwale poleciliśmy Wydziałowi powiatowemu w Dolinie zawiadomić petenta.

Pokątne pisarstwo.

C) Rezolucye do c. k. Rządu.

Na posiedzeniu z 4. kwietnia 1892 powziął Wysoki Sejm następujące uchwały:

1. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby przestrzegał jak najściślejszego wykonywania rozp. minist. z 8 czerwca 1857 Nr. 114 dz. pp. wydanego w celu zapobiegania pokątnemu pisarstwu.

2. Wzywa się c. k. Rząd, aby na właściwej drodze przeprowadził uznanie samego zajmowania się pokątnem pisarstwem za przestępstwo, któreby objęte było ustawą karną i skutkiem tego ścigane według przepisów procedury karnej".

Rezolucye powyższe udzieliło c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z 23. kwietnia 1892 L. 4.259/pr. c. k. Sądom krajowym wyższym we Lwowie i Krakowie, w skutek czego Prezydyum c. k. wyższego Sądu krajowego w Krakowie wydało dołączony ·/. w odpisie okólnik z 28. kwietnia 1892 L. 3187/pr., zaś Prezydyum c. k. wyższego Sądu krajowego we Lwowie dołączony ·/. w odpisie okólnik z 10. maja 1892 L. 3.657/pr. z równoczesnem oznajmieniem, że najnowszy projekt ustawy karnej uznaje w §. 436 pokątne pisarstwo za przekroczenie zagrożone karą aresztu lub grzywną do 300 zł.

Aleg. 2.

Aleg. 3.

Obydwa powyższe okólniki c. k. wyższych Sądów krajowych udzielone zostały Wydziałom powiatowym do wiadomości tutejszem rozp. z 8. czerwca 1892 L. 19.408.

Petycya Jurka Ditkuna i tow. z Koszlak w sprawie upadłego Towarzystwa kredytowego miejskiego we Lwowie.

Uchwałą z 23. września 1892 odstąpił Wysoki Sejm c. k. Rządowi do załatwienia petycyę Jurka Ditkuna i towarz. z Koszlak z powodu rozłożonej na nich repartycyi na pokrycie pretensyi wierzycieli upadłego Towarzystwa kredytowego miejskiego we Lwowie.

O tej uchwale poleciliśmy Wydziałowi powiatowemu w Zbarażu zawiadomić petentów.

Preliminarze na rok 1892 i zamknięcia rachunków za rok 1891 funduszów powiatowych i 30 miast.

D) Inne ważniejsze sprawy.

Okólnikiem z 13. lipca 1892 LW. 33.587 rozesłał Wydział krajowy wszystkim powiatom i 30 miastom podlegającym ustawie z 13. marca 1889 Nr. 24 dz. u. kr. drukowany formularz obejmujący pojedyncze działy

wszystkich dochodów i wydatków powiatowych względnie miejskich z poleceniem wypełnienia tego wykazu cyframi preliminarza na rok 1892 i zamknięcia rachuków za rok 1891, przedkładania na przyszłość takich wykazów Wydziałowi krajowemu co roku obok szczegółowych preliminarzy i zamknięć rachunkowych, oraz corocznego przedkładania takich wykazów wszystkich reszty gmin powiatu w cyfrach sumarycznych.

Nadesłane ze strony 72 Wydziałów powiatowych (brak z Brzeska i Żółkwi, z Żółkwi nadesłano w czasie druku) i 30 miast wykazy preliminarzy na rok 1892 i zamknięć rachunkowych za rok 1891, zostały przez Oddział rachunkowy Wydziału krajowego ściągnięte w pojedyncze wykazy główne, które jednak dla swej obszerności tem samem i kosztownego druku, nie zostały jako załączniki do niniejszego sprawozdania dołączone, lecz przechowane są w aktach Wydziału krajowego do wolnego wglądnięcia ze strony pp. posłów.

Podług tych wykazów przedstawiają się wyniki jak następuje:

A) Preliminarze powiatowe na rok 1892.

Dochody.

1.	Czynsze z domów i gruntów	14.829 zł.
2.	Odsetki od papierów wartościowych pożyczek itp.	2.267 „
3.	Dodatki na cele administracyjne	611.075 „
4.	Zaliczki zwrotne	29.333 „
5.	Na powiat. fundusz dróg gminnych dotacye.	91.370 „
6.	Myta i przewozy	174.073 „
7.	Niezużyte prestacye drogowe	67.795 „
8.	Dodatki na cele drogowe	654.839 „
9.	Subwencye, zwroty i rozm. drogowe	215.156 „
10.	Pożyczki zaliczki i t. p.	163.289 „
11.	Zaległe należytości czynne	28 634 „
12.	Rozmaite nieprzewidziane	53.439 „
13.	Zapas kasowy	118 436 „
	Razem na 72 powiatów	2,224 535 zł.

Wydatki.

1.	Płace i emerytury	246.960 zł.
2.	Koszta kancelaryjne	23.918 „
3.	Utrzymanie budynków, czynsze i t. p.	24.723 „
4.	Podatki	3.019 „
5.	Koszta komisyi	31.887 „
6.	Na cele oświaty, policyę zdrowia i inne publiczne	47.288 „
7.	Zaliczki	13 075 „
8.	Zarząd drogowy	170.711 „
9.	Budowa i utrzymanie dróg powiatowych, gminnych i publicznych dojazdów kolejowych	1,231 908 „
10.	Spłata długów, zaliczek i t. p.	270.360 „
11.	Kupno gruntów i papierów wartościowych	11.933 „

12. Zaległe należytości bierne	27.988	zł.
13. Wydatki rozmaite	82.365	„
Razem na 72 powiatów . .	2,186.135	zł.
Suma preliminowanych dochodów	2,224.535	„
Nadwyżka dochodów . .	38.400	zł.

B) Zamknięcie rachunków funduszów powiatowych za rok 1891.

Dochody.

1. Czynsze z domów i gruntów	13.251	zł.
2. Odsetki od papierów wartościowych, pożyczek . .	4.260	„
3. Dodatki na cele administracyjne	506.824	„
4. Zaliczki zwrotne i do wyrachowania . . .	87.409	„
5. Dotacye na powiat. fund. dróg gminnych . .	137.849	„
6. Myta i przewozy	170 893	„
7. Niezużyte prestacye drogowe	46.867	„
8. Dodatki na cele drogowe	620.218	„
9. Subwencye, zwroty i rozm. drogowe . . .	282.980	„
10. Pożyczki, zaliczki itp.	290.252	„
11. Sprzedaż realności, papierów wartościowych itp. .	84.099	„
12. Rozmaite	70.900	„
13. Zapas kasowy	193.759	„
Razem na 72 powiatów .	2,509.561	zł.

Wydatki.

1. Płace i emerytury	222.639	zł.
2. Koszta kancelaryjne	24.116	„
3. Utrzymanie budynków, czynsze itp. . . .	24.745	„
4. Podatki	2.764	„
5. Koszta komisyi	27.946	„
6. Na cele oświaty, policyę zdrowia, i inne publiczne .	51.009	.
7. Zaliczki zwrotne i do wyrachowania . . .	96 131	„
8. Zarząd drogowy	153.479	„
9. Budowa i utrzywanie dróg powiatowych, gminnych i publicznych dojazdów kolejowych . . .	1,167.993	„
10. Spłata długów, zasiłków itp.	210.980	„
11. Kupno gruntów i papierów wartościowych . .	138.835	„
12. Wydatki rozmaite	112.951	„
13. Zapas kasowy wykazany	45.827	„
Razem	2,279.415	zł.
Nadwyżka dochodów (zatem reszta kasowa*) .	230.146	„
Razem na 72 powiatów .	2,509.561	zł.

*) Niektóre powiaty przedłożyły niezbilansowane wykazy dochodów i wydatków, to jest nie potrąciły wydatków od dochodów a wynikającej nadwyżki dochodów niewstawiły do wydatków jako końcową resztę kasową.

C) Preliminarze miejskie na rok 1892.

Dochody.

1.	Dobra, grunta, lasy	133 981	zł.
2.	Domy, rzeźnie, koszary, kwaterunki	402.992	„
3.	Cegielnie, wapienniki i przedsiębiostwa	102.650	„
4.	Odsetki od papierów wartościowych, skryptów	80.209	„
5.	Propinacya i opłaty komunalne	1,180.744	„
6.	Placowe, targowe, straganowe, śmiecie itp.	47.419	„
7.	Taksy, miary i wagi, opłaty czynszowe	59.422	„
8.	Dodatki do podatków bezpośrednich	180.315	„
9.	Dodatki kosumcyjne od mięsa i wina	188.981	„
10.	Ze sprzedaży gruntów i papierów wartościowych	100.615	„
11.	Pożyczki, zaliczki itp.	184.355	„
12.	Myta, kopytkowe, prestacye drogowe	127.538	„
13.	Zaliczki	32.715	„
14.	Zapas kasowy i rozmaite	236.469	„
	Razem w 30 miastach	3,058.405	zł.

Wydatki.

1.	Płace i emerytury	337.614	zł.
2.	Koszta kancelaryjne	46.595	„
3.	Utrzymanie dóbr, realności, budynki itp.	126 942	„
4.	Dzierżawa propinacyi. kraj. dodatk. konsum.	157.049	„
5.	Podatki, ekwiwalent itp.	171.752	„
6.	Cele dobroczynne	37.938	„
7.	Policya miejscowa, straż, umundorowanie itp.	163.818	„
8.	Aresztanci i szupaśnicy	9.844	„
9.	Straż pożarna	87.231	„
10.	Straż polowa i lasowa	2 862	„
11.	Sanitarne	53 927	„
12.	Oświetlenie	62.603	„
13.	Przedsiębiorstwa i fabryki	16.357	„
14.	Wojskowe	119.234	„
15.	Szkolne	396 038	„
16.	Parafialne	21 613	„
17.	Drogowe	217.044	„
18.	Place, chodniki itp.	138.885	„
19.	Zaliczki	16.788	„
20.	Spłata długów	480.530	„
21.	Kupno gruntów, domów, budowy nowe	672.067	„
22.	Rozmaite	193.232	„
	Razem	3,529 963	zł.
	Z porównania z dochodami	3,058 405	„
	Okazuje się różnica	471.558	zł.

na której pokrycie dotyczące Rady miejsce postanowiły bądź zaciągnąć pożyczki (n. p. Przemyśl 200.000 zł i t. p.), bądź uzyskać podwyższenie opłat, bądź wprowadzić oszczędności w pojedynczych rubrykach wydatków, bądź wreszcie sprzedać grunta lub papiery wartościowe.

D) Zamknięcie rachunkowe 30 miast za rok 1891.

Dochody.

1.	Dobra, grunta, lasy,	135.813 zł.
2.	Domy, rzeźnie, koszary, kwaterunki,	373.638 „
3.	Cegielnie, wapienniki, przedsiębiorstwa	69.255 „
4.	Odsetki od papierów wartościowych, skryptów	84.849 „
5.	Propinacya, opłaty komunalne	1,168.254 „
6.	Placowe, targowe, straganowe, śmiecie itp.	46.408 „
7.	Taksy, miary i wagi, opłaty czynszowe	58.195 „
8.	Dodatki do podatków bezpośrednich	113.404 „
9.	Dodatki konsumcyjne od mięsa i wina	170.452 „
10.	Sprzedaż gruntów, realn. i papierów wart.	366.378 „
11.	Pożyczki, zaliczki itp.	1,075.683 „
12.	Myta, kopytkowe, prestacye, drogowe	113.404 „
13.	Zaliczki	199.767 „
14.	Zapas kasowy i rozmaite	367.393 „
	Razem	4,343.343 zł

Wydatki.

1.	Płace i emerytury	318.291 zł
2.	Koszta kancelaryjne	45.026 „
3.	Utrzymanie dóbr, realności, budynków itp.	162.058 „
4.	Dzierżawa propinacyi i kraj. dodatek konsumc.	130 631 „
5.	Podatki, ekwiwalent itp.	157.709 „
6.	Cele dobroczynne	34.361 „
7.	Policya, straż, umundurowanie itp.	154.764 „
8.	Aresztanci i szupaśnicy	8.199 „
9.	Straż pożarna	67.148 „
10.	Straż polowa i lasowa	2.813 „
11.	Sanitarne	43.813 „
12.	Oświetlenie	57.375 „
13.	Przedsiębiorstwa i fabryki	197.716 „
14.	Wojskowe	115.017 „
15.	Szkolne	335.843 „
16.	Parafialne	23.943 „
17.	Drogowe	165.628 „
18.	Place, chodniki itp.	124.198 „
19.	Zaliczki	146.059 „
20.	Spłata długów	746.745 „
	Do przeniesienia	2,756.337 zł.

Z przeniesienia . .	2,756.337 zł.
21. Kupno gruntów, domów, nowe budowy . . .	788 243 „
22. Kupno papierów wartościowych	206.478 „
23. Rozmaite	268 443 „
Razem	4,300.501 zł.
Nadwyżka dochodów (zatem zapas kasowy) .	42.842 „
Razem	4,343.343 zł.

Daty powyższe podane przez Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi poraz pierwszy, zawierają w niektórych szczegółach różnice pochodzące z tej przyczyny, że zarówno Wydziały powiatowe jak i Magistraty sporządzając wykazy, powciągały pojedyncze szczegóły w rubryki niewłaściwe, czemu na przyszłość zapobiegnie się wydaniem odpowiednich wskazówek. Zwracać zaś materyału zebranego do przerobienia wobec spóźnionego i tak nadesłania, nie można było, w przeciwnym bowiem razie materyał ten nie mógłby już być zużytkowany do niniejszego sprawozdania.

W każdym jednak wypadku wyniki ogólne dają pogląd na całość, na dochody własne, obciążenie i potrzeby tak powiatów jak i gmin miejskich, oraz wskazują, jak nieodzowną jest potrzeba wprowadzenia wykonywania stałego nadzoru i stałej kontroli nad administracyą zwłaszcza funduszów miejskich.

Przy tej sposobności podaje Wydział krajowy do wiadomości Wysokiego Sejmu, że z powodu powołanego na wstępie wezwania Wydziału krajowego z 13. lipca 1892 L. 33.587, Magistrat miasta Biały relacyą z 5. września 1892 L. 5.198 wystosowaną w języku niemieckim, przedłożył Wydziałowi krajowemu wykaz preliminarza miejskiego na r. 1892 i zamknięcia rachunków miejskich za rok 1891 podług przesłanego mu drukowanego formularza, którego treść jednak przetłumaczył z polskiego na język niemiecki.

Z tego powodu Wydział krajowy na podstawie uchwały swej z 25. października 1892 l. 52.221, zwrócił Magistratowi bialskiemu zarówno jego relacyę jak i wykaz z poleceniem przedłożenia tak rzeczonej relacyi, jak i wykazu w języku polskim.

Magistrat bowiem wykonując tutejsze rozporządzenie z 13. lipca 1892 występuje na zasadzie postanowień §. 101 ust. z 13. marca 1889 Nr. 24 d. u. kr. jako urząd poddany co do administracyi majątkiem gminy i jej zakładów, kontroli Wydziału krajowego, którego językiem urzędowym jest język polski.

Do tego rozporządzenia polecił Wydział krajowy Magistratowi zastosować się i na przyszłość.

Przeciw temu rozporządzeniu wniósł Magistrat bialski przedstawienie z 9. listopada 1892 l. 7.691, którego jednak Wydział krajowy uchwałą z 29. listopada 1892 l. 55 694 nie uwzględnił.

Z tego powodu wniósł Magistrat zażalenie do c. k. Trybunału państwowego i administracyjnego, których wyroki podane zostaną w swoim czasie Wysokiemu Sejmowi do wiadomości.

Autonomiczne instytucye kredytowe.

W zeszłorocznem sprawozdaniu z czynności podaliśmy do wiadomości Wysokiego Sejmu, że w wykonaniu uchwały z dnia 28. listopada 1890 w przedmiocie zachęcenia Reprezentacyi powiatowych do zakładania względnie uzupełnienia brakujących po powiatach autonomicznych instytucyi kredytowych dla ludności rolniczej, wystosował Wydział krajowy do wszystkich Wydziałów powiatowych okólnik z d. 2. stycznia 1892 l. 50.515/891, odpis którego dołączony został jako alegat 49. do powyższego sprawozdania.

Na okólnik ten oświadczyło 23 Wydziałów powiatowych, że istniejące w ich powiatach instytucye kredytowe są wystarczające i czynią w zupełności zadość potrzebom kredytu dla ludności rolniczej, wobec czego uważają dalsze zakładanie tychże instytucyi za zbyteczne.

Są to powiaty: Brody, Brzesko, Brzeżany, Brzozów, Czortków, Dąbrowa, Drohobycz, Grybów, Jasło, Kałusz, Kamionka, Kołomyja, Pilzno, Podhajce, Przemyśl, Rohatyn, Ropczyce, Rzeszów, Sokal, Tarnopol, Tarnów, Tłumacz i Trembowla.

Wszystkie te powiaty posiadają znaczną ilość gminnych kas pożyczkowych tudzież znaczniejszych zakładów kredytowych.

I tak n. p. w powiecie czortkowskim funkcyonuje w każdej gminie kasa pożyczkowa, w pow. tarnowskim jest ich 82 na 85 gmin, w pow. dąbrowskim 96 na 105 gmin, w pow. kałuskim 62 na 69 gmin, w pow. jasielskim 147 na 155 gmin, w pow. brzeskim 106, w pow. kamioneckim 66 itd., nadto znajduje się w tych powiatach 11 kas oszczędnosci, 2 powiatowe kasy pożyczkowe, 1 bank powiatowy i wiele Towarzystw zaliczkowych.

Wszystkie w powyżej wymienionych powiatach znajdujące się autonomiczne instytucye kredytowe, rozwijają się podług relacyi Wydziałów powiatowych wcale pomyślnie, a co do kas pożyczkowych gminnych tylko w rzadkich wypadkach przychodziło do ich obejmowania w zarząd Reprezentacyi powiatowej w myśl ustawy krajowej z dnia 19. czerwca 1887 dz. u. kr. Nr. 44.

Zaznaczyć tu jednak należy, że Wydział powiatowy w Drohobyczu przedstawić ma Radzie powiatowej wniosek przeistoczenia powiatowej kasy pożyczkowej na pow. kasę oszczędności, Rada powiatowa zaś w Przemyślu poleciła Wydziałowi powiatowemu zwołać ankietę, któraby poruszoną okólnikiem Wydziału krajowego sprawę założenia pow. kasy pożyczkowej lub kasy oszczędności zbadała i odpowiednie wnioski Radzie przedłożyła.

Następnie 25 Wydziałów powiatowych, a mianowicie: Buczacz, Chrzanów, Dobromil, Dolina, Gródek, Horodenka, Jarosław, Kolbuszowa, Krosno, Lisko, Mielec, Nowytarg, Sanok, Sambor, Skałat, Śniatyn, Stanisławów, Stryj, Tarnobrzeg, Turka, Zbaraż, Złoczów, Żółkiew, Żydaczów i Żywiec uznało potrzebę uzupełnienia istniejących w powiecie instytucyi kredytowych. Z tego powodu bądź wydane zostały odpowiednie zarządzenia do gmin powiatu, bądź wydanie ich zapowiedziane zostało, bądź wreszcie przedstawione zostały odpowiednie wnioski dotyczącym Radom powiatowym.

Uchwały, któremi postanowiono założyć kasy oszczędności, powzięły Rady powiatowe w Buczaczu, Kolbuszowy, Krośnie, Mielcu,

Nowymtargu, Skałacie i Śniatynie, tudzież Rady miejskie w Jarosławiu i Zbarażu. W Żywcu powstała już w międzyczasie miejska kasa oszczędności a nadto Rada powiatowa w Stryju uchwaliła założenie powiatowe instytucyi kredytowej.

Oprócz tego oświadczyły Wydziały powiatowe w Gródku i Staremmieście, że dążyć będą do założenia kasy oszczędności a w Stanisławowie do założenia powiatowej kasy pożyczkowej.

Rada powiatowa w Horodence wreszcie postanowiła starać się o uzyskanie filii Banku krajowego.

Z reszty 26 Wydziałów powiatowych oświadczyły się przeciw dalszemu zakładaniu gminnych kas pożyczkowych tylko powiaty: Cieszanów, Kraków, Lwów, Łańcut, Mościska, Nadwórna, Nisko, Nowy Sącz, Rudki i Wieliczka, przytaczając jako główną przyczynę, że nie ma na miejscu odpowiednich sił do zarządu, wskutek czego istniejące w ich powiatach gminne kasy pożyczkowe nie rozwijają się należycie i nie wypełniają swego zadania. Fundusze bowiem tych kas dla złej administracyi i braku energii w ściąganiu wypożyczonego kapitału i przypadających odsetek są w jednych rękach uwięzione a lud nie doszedł jeszcze do tego stopnia oświaty, iżby mógł poznać cel i znaczenie tych instytucyi. Zdaniem powyższych Wydziałów powiatowych, gminne kasy pożyczkowe możnaby tylko tam zakładać, gdzie znajdują się na miejscu odpowiednie osobistości do ich prowadzenia.

Inne Wydziały powiatowe bądź stawiają jako warunek zakładania kas pożyczkowych przyznanie prawa ściągania wierzytelności w drodze politycznej egzekucyi, co jednak jest niemożliwe już z powodu wadliwego prowadzenia ksiąg kasowych, bądź też ograniczyły się tylko na przedłożeniu wykazu istniejących w powiecie gminnych kas pożyczkowych.

Co do kas oszczędności, których założenie Reprezentacye powiatowe i miejskie już uchwaliły, podnieść należy, że wprowadzenie w życie tych instytucyi natrafiło niespodzianie na bardzo ważną przeszkodę.

C. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych bowiem wydało reskryptem z nia 19. maja 1892 l. 1.139 nowy statut wzorowy dla powiatowych i miejskich kas oszczędności, który Wydziałowi krajowemu udzielony został odezwą c. k. Namiestnictwa z d. 16. września 1892 l. 71.385.

Zmiany zasadnicze, jakie zaprowadza nowy statut, zniewoliły Wydział krajowy do wniesienia na ręce c. k. Namiestnictwa przedstawienia z dnia 2. listopada 1892 l. 46.580 domagającego się zmiany względnie cofnięcia przynajmniej następujących postanowień:

W §. 2gim nowego statutu zamieszczono kategoryczne postanowienie, że kasa oszczędności nie jest zakładem gminnym względnie powiatowym, lecz instytucyą samodzielnie założoną i urządzoną a stojącą pod nadzorem państwa.

Nie wchodząc w motywa, jakie c. Rząd skłonić mogły do zamieszczenia takiego postanowienia, Wydział krajowy oświadczył przedewszystkiem, że nie może podzielać zapatrywania, iż założona przez gminę lub powiat kasa oszczędności uważaną być ma za instytucyę samodzielną.

Instytucya ta bowiem nie mogłaby sama powstać, gdyby jej nie zasilił fundusz gminy, względnie powiatu i nie mogłaby się rozwijać, gdyby się nie opierała na gwarancyi gminy lub powiatu. A mimo ustanowienia tego kapitału zarodowego, który przez gminy i powiaty po największej części w drodze pożyczki zostaje uzyskany, oraz mimo poręki swojej, miałyby obecnie Rady gminne, względnie Rady powiatowe pozbawione być prawa dyspozycyi i prawa wykonywania kontroli i nadzoru nad stanem majątkowym kasy.

Reprezentacya powiatowa bowiem, która zatwierdzać ma uchwałę Rady gminnej, poręczającej za kasę gminną, pozbawioną zostaje wszelkiej ingerencyi i wszelkiego wpływu na sprawy majątkowe kasy i na takie same stanowisko skazuje wydany w zwykłej drodze nowy statut, także Wydział krajowy wobec kas zakładanych zarówno przez gminę, jak i powiat, co oczywiście sprzeczne jest z przepisami §§. 98 i 99 ust. gm. z r. 1866, §§. 101 i 102 ust. z 13. marca 1889 dz. u. kr. Nr. 24, oraz §§. 25 i 48 ust. o Repr. pow.

Wydział krajowy oznajmił przytem, że nie może mieć nic do zarzucenia przeciw kontroli ze strony c. k. Rządu, owszem w interesie powodzenia samejże instytucyi jest za utrzymaniem jak najobszerniejszej kontroli, wszakże nietylko ze strony c. k. Rządu ale także i władz autonomicznych.

Dalszą ważną zmianą jest, iż z §. 43 dawnego statutu wyeliminowano możliwy do umieszczenia ustęp, według którego ważność uchwał zapadłych na posiedzeniach wydziału kasy oszczędności, ocenianą być miała według przepisów ustawy gminnej a względnie ustawy o Reprezentacyi powiatowej.

Braku tego postanowienia szczególnie co do postępowania członków dyrekcyi w wypadkach przewidzianych w §. 44 ust. gm. z r. 1866, względnie §. 40 ust. miej. z r. 1889, nie może Wydział krajowy ze względu na interesa zakładu uważać za wskazane.

Wprawdzie urzędowanie członków dyrekcyi w podobnych wypadkach mogłoby być regulaminem unormowane, gdy jednak kasy oszczędności uważane być winny za zakłady gminne względnie powiatowe przeto winny być do nich stosowane i przepisy ustawy gminnej względnie ustawy o Reprezentacyi powiatowej.

Wydział krajowy zwrócił dalej uwagę c. k. Namiestnictwa, że zastrzeżenie dodane do § 25. statutu, podług ktorego pożyczki krajowa, powiatowa i gminna udzielane być mogą tylko za uzyskaniem zezwolenia władzy politycznej, jest nieuzasadnione.

Skoro bowiem gminy lub powiaty ręczą całym swym majątkiem za zakład, nie może zachodzić najmniejsza obawa ażeby one nadużywały kredytu w swoich własnych instytucyach. Nadużycie takie odbiłoby się musiało na ich własnym majątku.

Dostateczną gwarancyą, że kredyt tylko na właściwe cele i tylko do granic możliwości czerpanym być może, powinien być ten ustawowy przepis, na mocy którego do zaciągnięcia pożyczek potrzebnem jest przyzwolenie autonomicznej władzy nadzorczej a w pewnych wypadkach nawet przyzwolenie w drodze osobnej ustawy. Zresztą obecność komisarza rządo-

wego przy powzięciu takich uchwał przez dyrekcyę kasy, powinna być dostateczną rękojmią dla ochrony interesów zakładu, jak jest nią wówczas kiedy Dyrekcya zezwala na większe pożyczki dla stron prywatnych.

Przepis ten utrudnia nadto w wysokim stopniu gminom i powiatom szybkie uzyskanie potrzebnego im kredytu i to w ich własnych instytucyach.

W końcu podniósł Wydział krajowy te postanowienia nowego statutu, na mocy których minimum wkładek oznaczono na 1 zł. zamiast 25 ct. i ustanowiono stopę procentową dla wkładek w ten sposób, iż procent tem niższym być powinien, im większy kapitał złożony został.

Postanowienia rzeczone nie mogą leżeć w interesie instytucyi, zamykają bowiem przystęp oszczędnościom drobnym, a zmuszają do wycofania oszczędności znaczniejszych, wogóle zatem przyczynią się do znacznego zmniejszenia kapitału obrotowego.

Wszystkie zmiany powyższe a zwłaszcza pierwsza, pozbawiająca kasy oszczędności cechy instytucyi gminnych względnie powiatowych i usuwająca je z pod kontroli autonomicznych władz nadzorczych, mogłyby zdaniem Wydziału krajowego zwichnąć intencye tak c. k. Rządu jak i kraju, mające na celu rozwój i powiększenie liczby kas oszczędności. Wątpić bowiem nzleży, aby w podobnych warunkach gminy i powiaty były skłonne do zakładania kas oszczędności. W danym zaś wypadku Wydział krajowy sam byłby zniewolony odmawiać swego zezwolenia przynajmniej powiatom na porękę dla kas rzeczonych.

Przedstawienie powyższe Wydziału krajowego przedłożyło c. k. Namiestnictwo do decyzyi c. k. Ministerstwu spr. wewn. relacyą z dnia 2. grudnia 1892 L. 92.264 zkąd jednak do chwili wygotowania niniejszego sprawozdania odpowiedź nie nadeszła.

Zaznaczamy przytem, że Wydział powiatowy w Krośnie postanowił już nie przystępować do założenia kasy oszczędności na podstawie nowego statutu, że Wydział powiatowy w Nowym Targu wniósł rekurs do c. k. Ministerstwa od decyzyi c. k. Namiestnictwa z dnia 12. sierpnia 1892 L. 56.473 domagającej się zmiany uchwalonego statutu podług wzoru nowego oraz że Wydział krajowy zniewolony był odmówić zezwolenia na porękę dla założyć się mającej powiatowej kasy oszczędności w Śniatynie, albowiem Rada powiatowa Śniatyńska uchwaliła założenie tej instytucyi na podstawie nowego wzorowego statutu.

Aleg. 3. Dla poglądu na istniejące w naszym kraju autonomiczne instytucye kredytowe, przedkłada Wydział krajowy w załączeniu ⁄. Wysokiemu Sejmowi:

1. Wykaz sumaryczny istniejących w poszczególnych powiatach gminnych kas pożyczkowych z ich stanem funduszów po koniec roku 1891

Na 6.230 gmin (podług zestawienia kraj. biura statystycznego, zeszyt I. r. 1892) istnieje w kraju 3.339 kas pożyczkowych z kapitałem przeszło 5,114.587 zł., oprócz kapitału w gminnych kasach pożyczkowych

w powiecie Żółkiew, zkąd Wydział krajowy wykazu stanu funduszów nie otrzymał.

Aleg. 4. 5. 2. Wykaz imienny istniejących kas oszczędności tak powiatowych jakoteż miejskich.

Aleg. 6. 3 Wykaz powiatowych kas pożyczkowych.

Podług powyższych wykazów wynosi stan funduszów z końcem roku 1891:

A) W gminnych kasach pożyczkowych . .	5,114.584 zł.	—	ct.
B) W miejskich kasach oszczędności . .	17,876.342 „	80	„
C) W powiatowych kasach oszczędności . .	4,876.013 „	59	„
D) W powiatowych kasach pożyczkowych .	504.581 „	97½	„
Razem . .	28,371.522 zł.	36½	ct.

Wykonanie nadzoru nad Reprezentacyami powiatowemi w myśl. §. 48. ust. o Repr. pow i ustawy z d. 7. kwietnia 1886 Nr. 48. dz. ust. kraj. tudzież nad działalnością Zwierzchności gminnych i zakładowym majątkiem gmin i zakładów gminnych.

Wykonując nadzór nad Reprezentacyami powiatowemi w myśl §. 48. ust. o Repr. powiatowej i ustawy z dnia 7. kwietnia 1886 postępował Wydział krajowy ściśle według zakreślonego programu, Wysokiemu Sejmowi w sprawozdaniach z lat ubiegłych wyłuszczonego, o ile mu jego siły urzędowe starczyły.

W roku 1892 przeprowadził Wydział krajowy lustracyę następnych Wydziałów powiatowych: w Brzeżanach, Czortkowie, Dolinie, Drohobyczu, Gorlicach, Horodence, Jaśle, Krośnie, Pilźnie, Podhajcach, Rohatynie, Śniatynie, Zaleszczykach.

W ogólności uważają Wydziały powiatowe te lustracye i to całkiem słusznie, jako pomoc fachową udzieloną im przez Wydział krajowy i biorąc czynny udział w takowych starają się bezzwłocznie uchwałami usunąć wszelkie wadliwości, jeżeli takowe sprawdzone zostały i to zazwyczaj jeszcze przed tem, zanim Wydział krajowy o wyniku lustracyi sprawozdanie otrzymał.

Działalność przeto Wydziału krajowego w tym kierunku przynosi powiatom w każdym razie korzyść.

Jeżeli bowiem nie zawsze udaje się Wydziałowi krajowemu zachęcić poszczególne Wydziały powiatowe do energiczniejszej i skuteczniejszej działalności we wszystkich gałęziach gospodarstwa powiatowego, bo w systemie autonomicznym zawisło to od większej lub mniejszej gorliwości a i od uzdolnienia osób, biorących udział w pracach Reprezentacyi powiatowych, to w każdym razie osiągamy poprawę administracyi w trzech kierunkach, a mianowicie: przez uporządkowanie rachunkowości i kasowości, względnie zaprowadzenia ulepszeń w rachunkowości i kasowości, powtóre przez usunięcie ze służby autonomicznej funkcyonaryuszy, którzy się nadużyć dopuszczają a które to nadużycia zazwyczaj dopiero przy fachowej lustracyi na jaw wychodzą, i w końcu przez organizowanie lepszego nadzoru nad gminami szczególniej wiejskiemi.

I w ubiegłym roku wiele lustracyi miało ten skutek, że Wydziały powiatowe pooddalały bezzwłocznie funkcyonaryuszów powiatowych, którym udowodniono, że się nadużyć dopuszczają.

W kilku wypadkach odesłano akt lustracyi c. k. Prokuratoryi państwa.

Nadto, jeżeli o wyniku lustracyi lub też z wyniku sprawdzenia zamknięć rachunkowych i inwentarzy powiatowych dokonywanych w Wydziale krajowym, okazała się potrzeba, czy to ściślejszego zbadania rachunków powiatowych, czy założenia nowych ksiąg rachunkowych stosownie do wymogów rachunkowości udzielał Wydział krajowy Wydziałom powiatowym na ich prośbę i na koszt funduszu powiatowego, o ile jego siły wystarczyły, pomocy fachowej przez wysyłanie urzędnika rachunkowego. W ten sposób udzielono pomocy Wydziałom powiatowym w Cieszanowie, Dąbrowie, Horodence, Rawie, Rohatynie, Śniatynie, Tarnobrzegu, Turce, Zaleszczykach, Złoczowie.

Przy wykonywaniu naczelnego nadzoru w myśl ustaw nad działalnością Magistratów i Zwierzchności gminnych, tudzież nad zakładowym majątkiem gmin i zakładów gminnych, zarządzał Wydział krajowy zbadanie gospodarki gminnej przez swe organa z małymi wyjątkami tylko w takich wypadkach, gdzie o to Wydziały powiatowe, lub gminy same upraszały i to najczęściej na koszt powiatów lub gmin.

W ten sposób rozpatrzył Wydział krajowy przez komisyę delegowaną ze swego ramienia gospodarkę miasta Krakowa z powodu zaciągnięcia przez tę gminę pożyczki w kwocie 1,500.000 zł. i poręki kraju.

Na podstawie zbadania gospodarki gminy w Podgórzu, Brzeżanach, Sanoku i Podhajcach poczynił Wydział krajowy zarządzenia, celem usunięcia niektórych wadliwości sprawdzonych w toku lustracyi.

Na prośbę i na koszt Wydziału powiatowego w Husiatynie sprawdziła komisya rachunkowa Wydziału krajowega rachunki gminne w 8-miu gminach powiatu i na tej podstawie wydał Wydział powiatowy stosowne polecenia.

Na prośbę i na koszt gminy Kęt przeprowadził Wydział krajowy likwidacyę majątku tej gminy i poczynił stosowne zarządzenia celem pokrycia wykazanych braków.

Na prośbę i na koszt gminy Dobromila, przeprowadził Wydział krajowy likwidacyę majątku tej gminy i poczynił zarządzenia celem powetowania braków wykazanych likwidacyą

Ponieważ przy zbadaniu gospodarki gminy Bursztyna okazały się nieporządki we wielkich rozmiarach, przeto wydał Wydział krajowy orzeczenie dyscyplinarne.

Przychylając się do prośby Wydziału powiatowego w Rohatynie udzielił Wydział krajowy Wydziałowi powiatowemu rachunkowej pomocy celem przeprowadzenia likwidacyi gminy Bukaczowce. Sprawa załatwiona dyscyplinarnie.

Na prośbę i na koszt Wydziału powiatowego w Gorlicach przeprowadził Wydział krajowy lustracyę gospodarki gminy Biecza, i wydał polecenie celem usunięcia bardzo licznych nieporządków i zaniedbań. Jeżeliby i te zarządzenia nie pomogły musiałyby być zastosowane najsurowsze środki wskazane w ustawie gminnej.

Ponieważ z lustracyi gospodarki gminy Huczko, powiatu dobromilskiego okazały się wielkie nieporządki przeto załatwiono sprawę dyscyplinarne.

Ponieważ z lustracyi gospodarki gminy Borysławia okazało się, że chrześciańska Rada gminna zaniedbuje w rażący sposób swe obowiązki i toleruje nadużycia przeto poczyniono stosowne kroki, ażeby ten stan uchylić.

Na podstawie likwidacyi przeprowadzonej przez urzędnika rachunkowego Wydziału krajowego w gminie Kałuszu na prośbę i koszt Wydziału powiatowego postawił Wydział powiatowy wniosek na rozwiązanie rady gminnej.

Z powodu sprawdzonych nieprawidłowości w zarządzie gminy Rzeszowa została Rada gminna rozwiązaną.

Ponieważ kilkakrotne lustracye gospodarstwa gminy Doliny i liczne reskrypta Wydziału krajowego wzywające do uporządkowania gospodarki we wskazanych kierunkach najmniejszego skutku nie odniosły, przeto na wniosek Wydziału krajowego została Rada gminna rozwiązaną.

Z powodu licznych nieporządków w zarządzie gminy zaniedbań Rady miejskiej i nadużyć, jakich się dopuszczali funkcyonaryusze Magistratu, została Rada miejska w Tarnopolu na wniosek Wydziału krajowego rozwiązaną. Likwidacya zarządu propinacyjnego w toku.

Ponieważ wykonanie policyi miejscowej w Zakopanem było przedmiotem ustawicznych zażaleń szczególniej ze strony gości, którzy w tej stacyi klimatycznej i w lecie i w zimie przebywają, ponieważ nadto zarządzenia wyższych Władz skutku nie odniosły, gdyż górale wartości zarządzeń policyjnych należycie ocenić nie potrafili, przeto została Rada gminna rozwiązaną.

Funkcye komisarza rządowego spełnia urzędnik Wydziału krajowego. Wydział krajowy spodziewa się dobrych skutków z tego zarządzenia.

Podnosząc ujemne strony w gospodarce poszczególnych gmin, tudzież wyjątkowo zastosowywane ostrzejsze środki zaradcze, które nawiasowo powiedziawszy na 6.000 gmin w ogólności a przeszło 300 miast i miasteczek w szczególności nader mały procent przedstawiają, Wydział krajowy podnieść musi z drugiej strony na podstawie spostrzeżeń, że stosunki szczególniej w miastach większych, ustawą z dnia 13. marca objętych konsolidują się stanowczo, i dodatnia działalność Rad miejskich i Magistratów z małymi wyjątkami staje się widoczną.

Tylko jedna okoliczność wzniecać może na przyszłość pewną obawę, a mianowicie, że gminy miejskie mają przeważnie zbyt wielką pochopność do zaciągania długów, której Reprezentacye powiatowe, zatwierdzające pożyczki, nie zawsze i nie wszędzie skuteczną tamę kładą przez dokładne zbadanie potrzeb gminy, strutynowanie planów i kosztorysów inwestycyjnych i czuwanie nad tem, ażeby pożyczki używane były tylko na cele, na które zaciągnięte zostały.

Wydział krajowy nie omieszka w tym kierunku poczynić odpowiednie zarządzenia.

Ordynacya wyborcza miasta Lwowa i Krakowa.

Ustawą krajową z 30. stycznia 1890 Nr. 21 dz. u. kr. nadane zostało technikom i kandydatom notaryalnym z tytułu osobistej kwalifikacyi prawo wyborcze do Rad gminnych, przyczem jednak pominięto Rady miejskie we Lwowie i Krakowie.

Nadto Rada miasta Lwowa urzęduje na podstawie dotychczasowej ordynacyi wyborczej tylko trzy lata, podczas gdy wszystkie inne Reprezentacye miejskie, powiatowe i gminne wybieralne są na lat sześć.

Z tego powodu Wydział krajowy, niechcąc dawać w tym przedmiocie inicyatywy prawodawczej bez poprzedniego porozumienia się z Reprezentacyami miast Lwowa i Krakowa, wezwał rozporządzeniem z 25. maja 1892 L. 10.272 Magistraty miast rzeczonych do przedłożenia sprawy Radom miejskim dla powzięcia stosownej uchwały.

W odpowiedzi na powyższe wezwanie Magistrat miasta Krakowa zawiadomił Wydział krajowy, że Sekcya III. powzięła w tej sprawie przychylną uchwałę do zmiany §. 22. prowizorycznego statutu miasta i że wniosek odpowiedni był przedmiotem obrad Rady miasta na posiedzeniu z 7. lipca 1892 jednak do stanowczej uchwały nie przyszło.

Magistrat zaś miasta Lwowa oznajmił, że Prezydyum Magistratu wygotowało już odpowiednie wnioski, które jednak przedłożone być mogą dopiero nowej Reprezentacyi miejskiej.

Gdy zaś wybory nowej Reprezentacyi miasta Lwowa dopiero są w toku, a główny przedmiot sprawy niniejszej jest wspólny dla Lwowa i Krakowa, przeto wnioski Wydziału krajowego przedłożone zostaną Wysokiemu Sejmowi, dopiero po powzięciu uchwały przez przyszłą Radę miasta Lwowa.

Ustanowienie minimum wynagrodzenia dla burmistrza, jego zastępcy i płatnego asesora w miastach objętych ustawą z 13. marca 1889 Nr. 24. dz. u. kr.

W myśl drugiego ustępu §. 15. ustawy z 13. marca 1889 Nr. 24 dz. u. kr., ustanowił Wydział krajowy po wysłuchaniu Rad miejskich i Wydziałów powiatowych następujące minimum wynagrodzenia dla burmistrza, jego zastępcy i płatnego asesora w miastach:

1. Biała	1.000 zł.	200 zł.	200 zł.
2. Bochnia	1.000 „	200 „	200 „
3. Brody	1.200 „	250 „	250 „
4. Brzeżany	1.000 „	200 „	200 „
5. Buczacz	800 „	200 „	200 „
6. Drohobycz	1.400 „	250 „	250 „
7. Gorlice	800 „	200 „	200 „
8. Gródek	1.000 „	200 „	200 „
9. Jarosław	1.400 „	250 „	250 „
10. Jasło	800 „	200 „	200 „
11. Jaworów	800 „	200 „	200 „
12. Kołomyja	1.400 „	250 „	250 „
13. Krosno	600 „	150 „	150 „
14. Podgórze	1.400 „	250 „	250 „
15. Przemyśl	2.000 „	800 „	600 „
16. Rzeszów	1 400 „	250 „	250 „
17. Sambor	1.400 „	250 „	250 „
18. Sanok	800 „	200 „	200 „

19. Sącz Nowy	1.400 zł.	250 zł.	250 zł.
20. Śniatyn	800 „	200 „	200 „
21. Sokal	800 „	200 „	200 „
22. Stanisławów	2 000 „	800 „	400 „
23 Stryj	1.200 „	250 „	250 „
24. Tarnów	2.000 „	750 „	325 „
25. Trembowla	1.400 „	250 „	250 „
26. Wadowice	800 „	200 „	200 „
27. Wieliczka	1 000 „	200 „	200 „
28. Złoczów	1.000 „	200 „	200 „
29. Żółkiew	800 „	200 „	200 „

Dla Tarnopola niemogło dotąd jeszcze być oznaczone powyższe minimum z powodu, że stara Rada gminna została rozwiązaną i w miejsce jej urzęduje komisarz rządowy.

Kwalifikacye urzędników miejskich w miastach objętych ustawą z 18. marca 1889 Nr. 24. dz. u. kr.

W wykonaniu postanowienia §. 51. ustęp trzeci ustawy miejskiej z 13. marca 1889 Nr. 24. dz. u. kr., wydał Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem rozporządzenie z 29. maja 1891 ustanawiające kwalifikacye urzędników Magistratów miast objętych powołaną wyżej ustawą.

Rozporządzenie to ogłoszone zostało pod Nr. 67 dziennika ustaw i rozporz. krajowych z r. 1891 i postanawia, że bliższe warunki co do egzaminów kwalifikacyjnych na sekretarza w miastach Buczacz, Gorlice, Gródek, Jasło, Jaworów, Krosno, Śniatyn, Sokal, Trembowla, Wadowice, Wieliczka i Żółkiew, jak niemniej bliższe warunki co do egzaminów na inspektora policyi miejskiej, ustanowione zostaną przez Wydział krajowy w porozumieniu z c. k Namiestnictwem.

Aleg. 7.

Na tej podstawie wypracował Wydział krajowy szczegółową w odpisie ℣. dołączoną instrukcyę, którą przesłał c. k. Namiestnictwu do zaopiniowania odezwą swą z 4. października 1892 LW. 933, lecz dotąd nieotrzymał jeszcze odpowiedzi.

Zmiana ustawy o stowarzyszeniach w kierunku unormowania kontroli i zapewnienia skutecznej pomocy sądowej dla ściągnięcia dopłat konkursowych.

W zeszłorocznem sprawozdaniu z czynności przedstawiliśmy Wysokiemu Sejmowi, że w wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z 28 listopada 1890, wniósł Wydział krajowy memoryał do c. k. Rządu w przedmiocie zmiany ustawy o stowarzyszeniach w kierunku unormowania fachowej kontroli i zapewnienia skutecznej pomocy sądowej dla ściągnięcia dopłat konkursowych.

Na zapytanie nasze z 28. listopada 1892 o decyzyę c. k. Rządu w tym przedmiocie, otrzymaliśmy odpowiedź c. k Prezydyum Namiestnictwa z 5. grudnia 1892 L 13.744/pr., że dotąd decyzya ta nie nadeszła i że rownocześnie powyższe zapytanie Wydziału krajowego przedłożone zostało c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych do dalszego postanowienia.

Dodatki gminne do podatków.

Z mocy ustawy krajowej z 18. marca 1888 Nr. 36 dz. u. kr. zezwolił Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem na pobór wyższych dodatków gminnych:

W powiecie Biała gminom:

Bystra	w roku 1892	61%
Bór łodygowski	w roku 1892	62%
Bór wilkowski	„ „	99%
Buczkowice	„ „	71%
Hałcnów	„ „	74%
Janowice	„ „	69%
Kruki	„ „	60%

W powiecie Grybów gminom:

Jankowa	w roku 1892	80%
Tursko	„ „	95%

W powiecie Rawa gminie:

Parypsy	w roku 1892	80%

W powiecie Sambor gminie:

Kornice	w roku 1892	58%

W powiecie Stryj gminom:

Felizienthal ze Smorzem górnem	w r. 1892	83%
Grabowiec Skolski	„ „	68%
Karlsdorf	„ „	64%

W powiecie Tłumacz gminie:

Bohorodyczyn	w r. 1892 i 1893	75%

W powiecie Wieliczka gminom:

Ruda	w roku 1892	100%
Miejsce	„ „	68%

Dodatki gminne do podatku konsumcyjnego.

Z mocy ustawy krajowej z 18. marca 1888 Nr. 36 dz. u. kr. względnie §. 86. ust. z 13. marca 1889 Nr. 24 dz. u. kr. zezwolił Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem poniższym gminom na pobór wyższych dodatków do podatku konsumcyjnego:

W powiecie Brody:

Brody 73½% od mięsa i 100% od wina na rok 1892.

W powiecie Czortków:

Czortków 100% od mięsa na lat pięć od roku 1893.

W powiecie Dąbrowa:

Dąbrowa 80% od mięsa i wina na lat pięć od roku 1893.

W powiecie Kałusz:

Kałusz 100% od mięsa i wina na rok 1892.

W powiecie Kołomyja:

Kołomyja 100% od mięsa, wina i moszczu na lat pięć od r. 1893.

W powiecie Łańcut:

Leżajsk 75% od mięsa na lat pięć od roku 1892.

W powiecie Sanok:

Sanok 80% od mięsa i wina na lat pięć od roku 1893.

W powiecie Stanisławów:

Stanisławów 100% od mięsa i wina na lat pięć od roku 1892.

W powiecie Tarnopol:

Mikulińce 100% od mięsa i wina na lat pięć od roku 1892.

Opłaty komunalne od napojów propinacyjnych i opłaty czynszowe.

Z mocy ustawy krajowej z 18. marca 1888 Nr. 36. dz. u. kr. względnie §. 87. ustawy z 13. marca 1889 Nr. 24. dz. u. kr. zezwolił Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem na dalszy pobór opłat niżej poszczególnionych gminom:

Peczeniżyn powiatu Kołomyja po 1 zł. 20 ct. od hektolitra piwa na sześć lat od roku 1892.

Mościska od trunków spirytusowych słodzonych i niesłodzonych od 2. marca 1893 do końca 1895 po ośm centów od litra.

Czudec powiatu Rzeszów po 23 ct. od litra słodzonych napojów spirytusowych na lat sześć od roku 1892.

Tyczyn powiatu Rzeszów po 10 ct. od jednego litra słodzonych napojów spirytusowych na lat sześć od r. 1892.

Stanisławów po trzy centy od każdego sprawdzonego 1 zł. czynszu najmu na lat dziesięć od r. 1892.

Opłaty gminne od psów.

Z mocy ustawy krajowej z 19. stycznia 1891 Nr. 9 dz. u. kr. zezwolił Wydział krajowy na pobór opłat od psów gminom Kołomyja, Podgórze, Sambor i Sącz Nowy.

Podatek dochodowy od prawa propinacyi.

W zeszłorocznem sprawozdaniu z czynności podaliśmy do wiadomości Wysokiego Sejmu, że c. k. Rząd nie przychylił się do rezolucyi Wysokiego Sejmu o przypisywanie podatku dochodowego od prawa propinacyi w sposób praktykowany do 31. grudnia 1889.

Obecnie zaś zawiadomiło nas c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z 8. października 1892 L. 11.233/pr. że c. k. Ministerstwo skarbu reskryptami z 16. lutego 1892 L. 38.624/91 i z 10. września L. 31.456 zmieniło swe postanowienie i poleciło, aby począwszy od roku 1893 c. k. Starostwa przypisywały galicyjskiemu funduszowi propinacyjnemu podatek dochodowy w taki sam sposób, w jaki podatek ten przypisywany był przed objęciem zarządu prawa propinacyi przez c. k. Dyrekcyę tegoż funduszu.

O tej decyzyi zawiadomiło Prezydyum c. k. kraj. Dyrekcyi skarbu wszystkie c. k. Starostwa okólnikiem z 22. września 1892 L. 3570/92, Wy-

dział krajowy zaś powiadomił o tem Wydziały powiatowe okólnikiem z 25. października 1892 L. 49.645.

Koszta ponoszone przez gminy w sprawach wojskowych.

W zeszłorocznem sprawozdaniu z czynności podał Wydział krajowy do wiadomości Wysokiego Sejmu, że wskutek zażalenia Wydziału powiatowego w Myślenicach, popartego przez 30 Wydziałów powiatowych, z powodu przeciążenia gmin kosztami spowodowanymi sprawami wojskowemi, wezwał Wydział krajowy wszystkie Wydziały powiatowe, aby przedłożyły szczegółowe wykazy poniesionych przez gminy odnośnych kosztów.

Po otrzymaniu dat żądanych wykazał Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu powiatami, ile kosztów na każdą gminę przeciętnie wypada, a tem samem, o ile c. k. Starostwa zastosowały się do wydanego jeszcze poprzednio okólnika c. k. Namiestnictwa z 1. czerwca 1888 L. 29 523, zarazem upraszał Wydział krajowy c. k. Namiestnictwo, aby zechciało sprawę niniejszą ponownie wziąć pod rozwagę, oraz wydać zarządzenie, które chroniłoby gminy od niepomiernego obciążenia.

Odpowiedź c. k. Namiestnictwa spodziewana jest w najbliższym czasie.

Zawieszenie przez c. k. Komisarza rządowego uchwały Rady nadzorczej Banku krajowego, którą przyznano gminie Kamienna pożyczkę komunalną 8.000 zł. za poręką pow. Nadwórna.

Gmina Kamienna powiatu Nadwórniańskiego wniosła do Banku krajowego prośbę o udzielenie pożyczki komunalnej 8.000 zł. dla przyjścia z pomocą podupadłym członkom gminy na zakupno bydła.

Ponieważ jednak przypadające raty amortyzacyjne od tej pożyczki nie znajdowały pokrycia w sile podatkowej rzeczonej gminy, przeto przyjęła Rada powiatowa Nadwórniańska uchwałą z 12. sierpnia 1891 solidarną poręką tej pożyczki.

Według urzędowego wykazu wynosiły wówczas podatki powiatu Nadwórna kwotę 60.837 zł. 96 ct., zaś według inwentarza wynosiły ówczesne długi powiatu 29.943 zł. 46 ct. a z doliczeniem powyższych 8000 zł., na które powiat przyjął poręką kwotę 37.943 zł.

W powyższym wszakże stanie długów znajdowała się pozycya 28.313 zł. jako reszta pożyczki zaciągniętej w Banku krajowym na wykupno włościan z byłego Banku włościańskiego, którego wierzytelności wskutek faktycznego wykupna włościan, przeszły w całości na rzecz Reprezentacyi powiatowej w Nadwórnie i z tego powodu zamieszczono w stanie czynnym inwentarza powiatu pretensyę na realnościach włościan zabezpieczoną w kwocie 30.141 zł.

Wobec tego stanu rzeczy wartość długów i zobowiązań powiatu łącznie z poręką dla pożyczki gminy Kamienny nieprzekraczała 50% podatków w powiecie opłacanych i Wydział krajowy uchwałą swą z 3. kwietnia 1892 L. 12.665 oświadczył, że nie zachodzi potrzeba zezwolenia na poręką rzeczoną w drodze osobnej ustawy krajowej, lecz wystarczy zwykłe zatwierdzenie przez Wydział krajowy uchwały Rady powiatowej z 12. sierpnia 1891, co też i nastąpiło.

Na tej podstawie Rada nadzorcza Banku krajowego uchwałą swą z 9. kwietnia 1892 przyznała gminie Kamienna pożyczkę w kwocie 8.000 zł. za poręką powiatu Nadwórna, c. k. komisarz rządowy poczuwał się jednak

do obowiązku wykonanie tej uchwały zawiesić. Zdaniem bowiem tegoż c. k. komisarza, §. 24. ustawy o Reprezentacyi powiatowej nie dopuszcza bilansowania stanu czynnego ze stanem biernym, wobec czego długi powiatu łącznie z poręką dla pożyczki gminy Kamienny przenoszą 50% podatków powiatu, poręka zatem Reprezentacyi powiatowej wymaga osobnej ustawy krajowej.

Z tego powodu przedłożył tenże c. k. komisarz akta sprawy c. k. Namiestnictwu do decyzyi.

C. k. Namiestnictwo odezwą z 15. kwietnia 1892 L. 29.481 udzieliło Wydziałowi krajowemu rzeczone akta celem uzupełnienia ich skryptem dłużnym Reprezentacyi powiatowej na pożyczkę zaciągniętą w Banku krajowym a przeznaczoną na wykupno włościan powiatu z byłego Banku włościańskiego, oraz celem wyjaśnienia „jakie zapatrywanie służyło Wydziałowi krajowemu za podstawę przy wydaniu reskryptu z 3. kwietnia 1892 L. 12665 wobec brzmienia §. 24. ustawy o Reprezentacyi powiatowej".

W odpowiedzi swej z 20. kwietnia 1892 L. 19.270 oświadczył Wydział krajowy przedewszystkiem, że zdaniem Wydziału krajowego, c. k. komisarzowi rządowemu nie przysługuje prawo zawieszania uchwał Rady nadzorczej Banku krajowego co do przyznawania pożyczek komunalnych w ogóle, a w niniejszym wypadku co do pożyczki komunalnej dla gminy Kamienny w kwocie 8.000 zł. za przyzwoloną reskryptem tutejszym z 3. kwietnia 1892 L. 12665 poręką Reprezentacyi powiatowej w Nadwórnie.

W myśl bowiem §. 73 ustęp ostatni statutu Banku krajowego, z trzech §. 3. tegoż statatu objętych działów Banku krajowego, jedynie oddział bankowy zostaje pod nadzorem c. k. Rządu, względnie c. k. komisarza rządowego; w myśl dalej §. 3. lit. B. tegoż statutu potrzebnem jest zezwolenie c. k. Rządu na emisyę obligacyi komunalnych ponad ogólną sumę 5,000.000 zł. imiennej wartości, wreszcie w myśl §. 76. podlegają zmiany statutu zatwierdzeniu c. k. Rządu.

We wszystkich innych wypadkach wykonuje zwierzchniczy nadzór nad Bankiem krajowym jedynie Reprezentacya kraju t. j. Sejm, a w jego zastępstwie Wydział krajowy, jak to wyraźnie postanawia §. 73 ustęp pierwszy statutu i punkt 1 do 13 włącznie tegoż samego paragrafu.

W szczególności co do pożyczek komunalnych zastrzeżone zostało powołanym wyżej §. 73 punkt 13. statutu zatwierdzenie odnośnej uchwały Rady nadzorczej wyraźnie i wyłącznie Wydziałowi krajowemu, co zresztą jest naturalnem wobec gwarancyi kraju dla obligów komunalnych.

Na żądane zaś przez c. k. Namiestnictwo wyjaśnienie, jakie zapatrywanie służyło Wydziałowi krajowemu za podstawę. przy wydaniu powołanego wyżej reskryptu z 3. kwietnia 1892, Wydział krajowy oświadczył że wobec postanowień ostatniego ustępu §. 42. statutu krajowego, uważać może żądanie powyższe tylko jako taką informacyę, której wynik nie może wywrzeć wpływu na tok sprawy niniejszej, uchwałą Rady Wydziału krajowego ostatecznie załatwionej.

Wychodząc z tego stanowiska powołał się Wydział krajowy w swej odpowiedzi na przytoczone wyżej w reskrypcie z 3. kwietnia 1892 zamieszczone motywa oświadczając przytem, że zapatrywanie Wydziału krajowego polega zarazem na przeświadczeniu, iż §. 24. ust. o Repr. pow. nie

może być stosowany tylko dla dopełnienia formalności, skoro paragraf ten zwraca uwagę także na „wartość“ ciężaru wynikającego z zobowiązania“.

Wartość zaś ciężaru może być otrzymaną tylko przez ocenienie go, to jest uwzględnienie tego wszystkiego, co wpłynąć może na rzeczywiste zmniejszenie pomienionego ciężaru.

Skoro zatem Reprezentacya powiatowa w Nadwórnie udziela swej poręki dla pożyczki gminy Kamienny, która znów zwrot tej pożyczki zabezpiecza sobie skryptami dłużnymi pojedynczych gospodarzy, to wartość ciężaru powiatu w tym wypadku jest żadną, zostaje bowiem zrównoważoną już samem zobowiązaniem gminy, a w drugim rzędzie skryptami dłużników.

Taki sam wypadek zachodziłby n. p. przy innych pożyczkach powiatowych dla samoistnych zakładów powiatu lub na kupno realności zwiększającej majątek powiatu.

Natomiast gdyby chodziło o ocenienie ciężaru, którego pokrycie nie byłoby zapewnione zwrotem od osób trzecich (moralnych czy fizycznych) albo który nie przysparzałby w równej mierze majątku powiatowi, jak n. p. przy zobowiązaniach powiatu, zaciągniętych na budowę dróg powiatowych, na stałe dotacye, wykupno gruntów pod koleje i t. p. wówczas wartość tego ciężaru musi być przyjętą w pełnej cyfrze bez żadnego potrącenia.

W niniejszym wypadku nadto mogłaby Reprezentacya powiatowa w Nadwórnie wstawić do budżetu swego w jednym roku całą potrzebną kwotę 8.000 zł. i na pokrycie tego wydatku nałożyć 13½% dodatek. Gdy zaś dodatek ten łącznie z istniejącym wówczas 13% dodatkiem nie przekracza ustanowionej w §. 23. ust. o Repr pow. granicy 40%, przeto do takiego obciążenia powiatu wystarczyłoby proste zezwolenie Wydziału krajowego, podczas gdy sama poręka powiatu dla kwoty powyższej, miałaby wymagać już ustawy krajowej.

Na powyższe oświadczenie nie otrzymał Wydział krajowy żadnej odpowiedzi do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania.

Fundacya śp. Edwarda Lewińskiego dla zubożałych włościan.

W roku 1891 rozdzielił Wydział krajowy w myśl §. 5. aktu fundacyjnego śp. Edwarda Lewińskiego odsetki z majątku zakładowego tej fundacyi – w kwocie 1.411 zł. 23 ct. między 28 włościan powiatu rohatyńskiego.

W roku 1892 natomiast rozdzielił Wydział krajowy odsetki powyższej fundacyi w kwocie 1.439 zł. 74 ct. między 28 włościan powiatu wielickiego.

Sprawa wydzierżawiania opłat komunalnych od trunków propinacyjnych i innych dochodów z wolnej ręki oraz stosowania §. 36 ust. o Repr. pow.

Z powodu specyalnego wypadku zatwierdzenia bez uzasadnionej potrzeby przez pewien Wydział powiatowy z mocy §. 36 ust. o Repr. powiat. — uchwały Rady gminnej, postanawiającej wydzierżawić z wolnej ręki prawo poboru opłat gminnych od trunków propinacyjnych, została c. k. Dyrekcya galic. funduszu propinacyjnego zniewoloną, oddać temu samemu dzierżawcy i dzierżawę prawa propinacyi jednak ze stratą zwyż 1.000 zł. rocznie.

Dla zapobieżenia na przyszłość zarówno niewłaściwemu zastosowaniu §. 36. ust. o Repr. pow. jak i szkodom w dochodach funduszu propinacyjnego, które gdyby nie wystarczały na pokrycie wylosowanych obligów i przypadających odsetek, musiałyby być uzupełnione z funduszu krajowego, wreszcie dla uregulowania wogóle postępowania przy wydzierżawianiu dochodów gminnych, zniewolony został Wydział krajowy do wydania dołączonego w odpisie ⁄. okólnika z 22. stycznia 1892 lW. 55.034/91.

Aleg. 8.
Zaopatrzenia gmin w lepszą wodę do picia i zakupno świdrów do wiercenia studzien.
Aleg. 9. i 10.

Z powodu odezwy c. k. Namiestnictwa z15. grudnia 1891 l. 94.512 i z 15. października 1892 l. 80.067, odniósł się Wydział krajowy dołączonymi ⁄. ⁄. okólnikami z 22. stycznia 1892 lW. 59.030/91 i z 28. października 1892 lW. 51.284 do wszystkich Wydziałów powiatowych z wezwaniem, do gorliwego zajęcia się sprawą zaopatrzenia gmin w lepszą wodę do picia, proponując przynaglenie gmin rzeczonych, aby w miarę środków i stopniowo co roku zakładały u siebie studnie aż do odpowiadającej miejscowym potrzebom ilości tych studzien.

Dla ulżenia zaś gminom w kosztach poszukiwania za wodą, poddał Wydział krajowy pod rozwagę Reprezentacyi powiatowych, czyliby nie należało, idąc za przykładem Reprezentacyi pow. w Wadowicach, zakupić ze środków powiatowych czterdziestometrowy świder do wiercenia studzien i świder ten oddać do użytku gmin powiatu.

Orzeczenia c. k. Trybunału administracyjnego.

Przeciwko orzeczeniom Wydziału krajowego w sprawach ściśle gminnych, wniesiono w 20 wypadkach zażalenia do c. k. Trybunału administracyjnego.

Z tych 20 wypadków utrzymał c. k. Trybunał administracyjny w pełnej mocy prawnej orzeczenia Wydziału krajowego w sprawach budowniczych: Mordka i Sary Sperberów w Kamionce wołoskiej, Izaka Bergera (o parkan) we Lwowie, Dawida Brilla w Chrzanowie, Eleonory Filipowskiej w Bochni, Herscha Leizora Sternbacha w Turce i Jacentego Rzepeckiego w Chrzanowie; jedno orzeczenie w sprawie użytkowania pastwiska gminnego w Niagrynie (Lw. 21.719/91) i orzeczenia w sprawie wciągnięcia do ksiąg gruntowych majątku będącego własnością chrześciańskich członków gminy Jarosławia i w sprawie ustanowienia zastępcy dla gminy Jarosław z powodu sporu o tę własność.

Jedno orzeczenie Wydziału krajowego w spawie budowniczej Feigi Horowitz we Lwowie zostało w części zmienione a w części zatwierdzone, wreszcie jedno orzeczenie w sprawie również budowniczej Izaka Bergera we Lwowie (LW. 7.753/91) zniesione jedynie z powodu, że Magistrat lwowski zaintymował to orzeczenie w formie dowolnie przez siebie zmienionej.

Natomiat zmienił c. k. Trybunał administracyjny orzeczenie Wydziału krajowego w przedmiocie użytkowania dobra gminnego w Niagrynie (LW. 20.599/88) w gminie Dział i w Bazarzyńcach, zmiany wodociągów w Tarnowie, sporządzania odrębnych preliminarzy dla gminy politycznej i chrześciańskiej w Jarosławiu, oraz w sprawach budowniczych Beera i Ettingera w Bohorodczanach, Schulima Beera w Bruchnalu, Samuela Gernera w Zarzeczu i gminy Dębicy.

E) Petycye nie załatwione.

Petycye:

1. Bazylego Sulatyckiego i towarzyszy o oddzielenie osady Berezów średni od gminy Berezów wyżny, powiat Kołomyja i utworzenie samoistnej gminy,

2. Osady Wolica ad Ostrów powiat Łańcut o odłączenie od gminy Ostrów i utworzenie samoistnej gminy,

3. Przysiółka Podbrykula o odłączenie od gminy Burkanów powiat Podhajce a przyłączenie do gminy Chmielówka powiat Trembowla,

4. Przysiółka Prybyń ad Łuczne o odłączenie od gminy Tuczne powiat Przemyślany i utworzenie gminy samoistnej,

5. Osady Babińce o wydzielenie ze związku gminy Rohatyn i utworzenie gminy samoistnej,

6. Przysiółka Herawiec o wyłączenie ze związku gminy Dalnicz powiat Żółkiew i utworzenie gminy samoistnej, wreszcie

7. mieszkańców osady Winniki o wydzielenie ze związku gminy Żółkiew i utworzenie samoistnej gminy, załatwił Wydział krajowy odmownie.

Natomiast petycye:

1. Przysiółka Podgrabie o odłączenie od gminy Niepołomice, powiat Bochnia i utworzenie samoitnej gminy.

2. Osady Bretheim o wydzielenie ze związku gminy Majdan średni powiat Nadwórna i utworzenie samoistnej gminy

3. Członków polskiej gminy Stadła o odłączenie od gminy niemieckiej tejże nazwy powiat Nowy Sącz i utworzenie gminy samoistnej.

4. Przysiółka Zielencze o odłączenie od gminy Semenowa powiat Trembowla a przyłączenie do gminy Podgórzan

5. Przysiółka Nestiuki o odłączenie od gminy Pomorzany powiat Złoczów i utworzenie gminy samoistnej

6. Kolonii Ehrenfeld o wydzielenie ze związku gminy Błyszczywoda powiat Żółkiew i utworzenie gminy samoistnej, wreszcie

7. Kolonii Rudolfshof o odłączenie od gminy Kupiczwola powiat Żółkiew i utworzenie samoitnej gminy, — przesłał Wydział krajowy dotyczącym Wydziałom powiatowym do należytego zbadania i zdania sprawy, wskutek czego petycye rzeczone znajdują się w toku załatwienia.

Z dawniejszych petycyi o wydzielenie z jednej a przyłączenie do drugiej lub utworzenie samoistnej gminy, znajdują się jeszcze w toku dochodzenia u dotyczących Wydziałów powiatowych następujące:

1. Przysiółka Podliski o wyłączenie z gminy tejże nazwy i przyłączenie do gminy Wiszenka powiatu Mościska.

2. Przysiółka Pogranicze o wydzielenie z gminy Biłka szlachecka i wcielenie do gminy Zuchoszyce powiatu Lwów.

3. Kolonii „Rudolfina“ o wyłączenie z gminy Borynia i utworzenie samoistnej gminy powiatu Turka.

4. Zagrodników gminy Zalesie o wydzielenie ze związku gminy Szczawa i przyłączenie do gminy Zalesie powiatu Limanowa.

Odmownie zaś załatwione zostały petycye:

1. Osady Wiszenka mała o wyłączenie z gminy Wiszenka wielka i utworzenie gminy samoistnej powiatu Gródek i

2 Osady Nowy Tyczyn o wydzielenie z gminy Zazdrość i utworzenie gminy samoistnej.

Petycyę gminy Krzyczka o przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania w Budapeszcie czworga dzieci po Jerzym Daszkowiczu w kwocie 705 zł. 80 ct. w. a. tudzież petycyę gminy Czarnołożce o zapomogę na pokrycie kosztów utrzymania w Stanisławowie sierót po Włodzimierzu Raczyńskim w kwocie 270 zł. w. a. przesłaliśmy Wydziałowi powiatowemu w Bohorodczanach i Tłumaczu do zbadania i przedłożenia aktów, poczem gdy sprawa zostanie należycie rozpatrzoną, nie omieszkamy ewentualnie przedstawić Wysokiemu Sejmowi wnioski na przyjęcie rzeczonych kosztów na fundusz krajowy.

Petycyę gminy Ułyczno o uregulowanie dzierżawy prawa polowania udzieliliśmy Wydziałowi powiatowemu w Drohobyczu z poleceniem wszechstronnego zbadania i wyjaśnienia oraz do przedstawienia wniosków, poczem odnieśliśmy się do c. k. Namiestnictwa z przedstawieniem przeciw wydzierżawieniu tego prawa przez c. k. Starostwo z wolnej ręki.

Petycya mieszkańców Monasterzysk o usunięcie naczelnika tejże gminy Chuny Nechelesa i utworzenie chrześcijańskiej rady gminnej dla spraw wyłącznie chrześciańskich, udzieloną została Wydziałowi powiatowemu w Buczaczu do ścisłego dochodzenia, poczynienia stosownych zarządzeń i zawiadomienia Wydziału krajowego o wyniku

Petycya gminy Szczyrzyc-Abramowice o przywrócenie jej własności placu targowego, przywilejów na jarmarki, prawa poboru targowego i innych praw i przywilejów, zwróconą została za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Limanowy, bez skutku z powodu braku jakichkolwiek dowodów, któreby pretensye rzeczone chociaż w części popierały.

Petycya Wawrzyńca Hyjek w Jaślanach o pomoc w spłacie jego długu w Banku włościańskim zaciągniętego, odstąpiono Wydziałowi powiatowemu w Mielcu do właściwego zarządzenia w myśl tutejszego okólnika z dnia 7. kwietnia 1891 L. 10.479.

Petycya Józefa Boberskiego emeryt. nauczyciela ludowego osiadłego stale we Lwowie o przyznanie mu prawa wyborcy, załatwioną została wskutek osobnego wezwania Magistratu miasta Lwowa i Krakowa do przedstawienia wniosków o zmianę statutu miejskiego w kierunku dopuszczenia wyborców o kwalifikacyi osobistej a we Lwowie nadto w kierunku czasu trwania mandatów do Rady miejskiej

Petycya Wydziału powiatowego w Rudkach o zamieszczenie w projekcie ustawy budowniczej dla wsi postanowienia, iż na budowę odległą od wsi na pół kilometra, potrzeba zezwo-

lenia Wydziału powiatowego, załatwioną została osobnem przedłożeniem Wydziału krajowego w tym przedmiocie

Petycye Wydziałów powiatowych Biała, Buczacz i Śniatyn o zmianę §. 18. ust. o Repr. powiat. w ten sposób, aby członkom Rady powiatowej i Wydziału powiatowego przysługiwało prawo pobierania dyet i kosztów podróży za uczęszczanie na posiedzenia, załatwione zostały oznajmieniem, że Sejmowa komisya gminna oświadczyła się za przejściem do porządku dziennego nad rzeczonemi petycyami.

Petycye Wydziałów powiatowych w Buczaczu i Śniatynie o zmianę §. 7. ust. o Repr. powiat. w tym kierunku, by w skład Rady powiatowej wchodziło 13 zastępców, załatwiono zawiadomieniem, że petycye rzeczone nie zostały przez Wysoki Sejm załatwione.

Petycye mieszkańców gmin Staromiejszczyzna, Kujdańce, Łysiec i Jaworów kossowski o zmianę ordynacyi wyborczych, ustawy gminnej, szkolnej, drogowej, kościelnej, łowieckiej etc. oraz z protestem przeciw tworzeniu gmin okręgowych i naczelników okręgowych, dalej petycya wieców ludowych w Kołomyi i Śniatynie o zmianę ustawy gminnej i z protestem przeciw tworzeniu gmin i naczelników okręgowych, służyć mogą tylko jako materyał do ewentualnej zmiany odnośnych działów ustawodawstwa krajowego.

Aleg. 1. do sprawozdania z czynności Dep. I. Wydziału krajowego.

Odpis

okólnika Prezydyum c. k. Sądu krajowego wyższego w Krakowie z 28. kwietnia 1892 l. 3187 do wszystkich c. k. Sądów powiatowych.

Już po raz wtóry (pierwszy raz w dniu 24 września 1874) Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem na posiedzeniu dnia 4. kwietnia 1892 powziął uchwałę mocą której wezwał c. k. Rząd, żeby przestrzegał jak najściślejszego wykonywania rozporządzenia ministeryalnego z dnia 8. czerwca 1857 Nr. 114 Dz. p. p. wydanego w celu zapobiegania pokątnemu pisarstwu.

Uchwała ta zapadła na wniosek sejmowej komisyi prawniczej, która w dotyczącem sprawozdaniu swojem wypowiedziała smutne, poniekąd może prawdziwe zdanie, że pokątni pisarze nietylko rekrutują się z najgorszej klasy społeczeństwa, ale że w samych sądach powiatowych dyurniści dosyć często zajmują się pokątnem pisarstwem, wyzyskując stanowisko jakie w urzędzie zajmują aby tem łatwiej nakłonić włościanina do korzystania z ich pomocy, a co gorsza że niestety niejeden adwokat, zapominając o tem, jak ciężkiej winy dopuszcza się wobec zaszczytnej korporacyi, do której należy, podpisuje za małe wynagrodzenie podania pokątnym pisarzom.

Nie przypuszczam aby stosunki odnoszące się do pokątnego pisarstwa w zachodniej części kraju były tak przerażająco smutne, jak je sejmowa komisya prawnicza określiła, atoli zdaje się być wogóle niewątpliwem, że złe musi być rzeczywiście bardzo zakorzenione, skoro Sejm krajowy po 13-letniej przerwie widział się spowodowanym, ponownie w tej sprawie głos zabrać.

Liczne w tym przeciągu czasu wydane rozporządzenia wyższych władz sądowych widocznie nie odniosły pożądanego skutku, i zdaje się, że energia c. k. Sądów w ściganiu i karaniu pokątnego pisarstwa osłabła — że mianowicie wydane przeciw szerzeniu się tej plagi ustawy, jako to: dekrety nadworne z dnia 16. lutego 1792 Nr. 253 i 3. lutego 1824 Nr. 1985 zb. u. s. §. 9., postępowania sumarycznego z dnia 24. października 1845 Nr. 906 zb. u. s. i rozporządzenie ministeryalne z dnia 8 czerwca 1857 Nr. 114 Dz. p. p. wreszcie przepisy o przymusie adwokackim, jako to: dekret nadworny z dnia 6. grudnia 1782 Nr. 105 zb. u. s., rozp. minist. z 25. grudnia 1860 Nr. 276 Dz. p p. dekret nadworny z 30. marca 1842 Nr. 603 zb. u. s., dekret nadworny z 4. października 1818 Nr. 1494 zb. u. s., dekret nadw. z 1. lutego 1836 Nr. 120 zb. u. s., rozporz. minist. z 5. lipca 1859 Nr. 122 Dz. p. p. §§. 79. i 84., ustawy o postępowaniu drobiazgowem z 27. kwietnia 1873 Nr. 66 Dz. p. p. nie zawsze z całą ścisłością i surowością bywają przestrzegane.

Polecenia c. k. Sądu wyż. kraj. w Krakowie z d. 7. czerwca 1873 L. 9849 na skutek odezwy c. k. Namiestnictwa we Lwowie z 7. czerwca 1873 L. 24806 wystosowane do wszystkich Sądów tutejszego okręgu, by o każdem orzeczeniu wydanem przeciw pokątnemu pisarzowi także dotyczące władze polityczne zawiadamiały, jak równie w razie, gdyby w toku dochodzenia sądowego się wykazało, że się ktoś trudni pokątnem pisarstwem tylko wobec władz nie sądowych, akta dochodzenia przynależnej władzy politycznej do dalszego urzędowego użytku

odstępowały, poszło zupełnie w zapomnienie, a przecież to polecenie miało na celu wspólne działanie władz sądowych i politycznych w stłumieniu rozgałęzionego i do wszystkich dykasteryi cisnącego się pokątnego pisarstwa.

Również mój reskrypt z d 30 kwietnia 1891 L. 3141/pr. zalecający Prezydyum c. k. Sądów kolegialnych, aby przy sposobności wizytacyi sądów szczególniejszą na to zwracały uwagę, czy obowiązujące co do pokątnego pisarstwa przepisy ściśle są stosowane, bardzo zdaje się mały, albo może żadnego nie odniósł skutku.

Wzywając przeto Prezydyum c. k sądów kolegialnych i wszystkie sądy pierwszej instancyi okręgu krakowskiego Sądu krajowego wyższego, do rozwinięcia energiczniejszego i skuteczniejszego działania w celu poskramiania pokątnego pisarstwa polecam c. k. Sądom pierwszej instancyi tak kolegialnym jak i powiatowym i miejsko delegowanym, najściślejsze wykonywanie powołanych wyżej przepisów ustawowych, oraz surowe przestrzeganie, by dyurniści sądowi żadnych pod tym względem nadużyć się nie dopuszczali, a przeciw temu działający, bezzwłocznie ze służby wydaleni zostali.

Na świetne Prezydyum c. k. Trybunałów kolegialnych zaś nakładam obowiązek i spodziewam się po nich, że sprawę opanowania pokątnego pisarstwa zawsze będą miały na oku, że szczególniejszą baczność i najściślejszą kontrolę zwrócą na te powiaty i sądy swojego okręgu, gdzie pokątne pisarstwo więcej jak gdzie indziej się rozwielmożniło, że przy peryodycznych wizytacyach Sądów, rozciągną swoją czynność urzędową, także w kierunku zbadania stanu pokątnego pisarstwa w dotyczącym okręgu sądowym, — oraz działalność tychże sądów, czy ona jest dodatnią lub ujemną, a w razie spostrzeżenia jakich niewłaściwości, lub braku dostatecznej energii w działaniu pojedyńczych sądów, zarządzą co za odpowiednie celowi uznają i wykonania tych zarządzeń swoich dopilnują.

W szczególności polecam wszystkim Sądom pierwszej instancyi, aby do końca stycznia każdego roku przedkładały swoim przełożonym Prezydyum sprawozdania o stanie pokątnego pisarstwa w dotyczącym okręgu sądowym i o środkach użytych celem opanowania tego pisarstwa oraz wykazywały liczbę tych przypadków, w których wdrożyły dochodzenia przeciwko pokątnym pisarzom i ich karały.

Z tych sprawozdań pojedyńczych Sądów, które do prowadzonego przy każdym sądzie, „kalendarzowego przeglądu peryodycznych wykazów“ mają być wciągnięte, ułożą c. k. Prezydya Sądów kolegialnych ogólne sprawozdania przedstawiające obszar stanu pokątnego pisarstwa i środków do jego zwalczania użytych, oraz liczbę ukaranych w roku poprzednim za pokątne pisarstwo indywiduów przy dodaniu swoich spostrzeżeń i postawieniu ewentualnych wniosków.

Takie ogólne sprawozdania przedkładać mi będą rzeczone c. k. Prezydya przed upływem miesiąca lutego każdego roku, — pierwszego podobnego sprawozdania oczekuję zatem do końca lutego 1893.

Alegat 2. do sprawozdania z czynności Dep. I. Wydziału krajowego.

Odpis

okólnika c. k. wyższego Sądu krajowego we Lwowie z dnia 10.maja 1892 l. 3.657 do wszystkich c. k. Sądów powiatowych.

W skutek petycyi Wydziałów powiatowych w Buczaczu, Czortkowie, Stanisławowie i Zbarażu względem wydania ustawy zapobiegania pokątnemu pisarstwu powziął Sejm krajowy na posiedzeniu z dnia 4. kwietnia 1892 następujące uchwały:

1. Wzywa się c. k. Rząd, żeby przestrzegał jak najściślejszego wykonywania rozporządzenia ministeryalnego z dnia 8. czerwca 1857 dz. u. p. Nr. 114 wydanego w celu zapobiegania pokątnemu pisarstwu.

2. Wzywa się c. k. Rząd, aby na właściwej drodze przeprowadził uznanie samego zajmowania się pokątnem pisarstwem za przestępstwo, któreby objęte było ustawą karną i skutkiem tego ścigane według przepisów procedury karnej.

W sprawozdaniu Komisyi prawniczej sejmowej podniesiono, że w samych sądach powiatowych dyurniści dosyć często zajmują się pokątnem pisarstwem, wyzyskując stanowisko, jakie w urzędzie zajmują, aby tem łatwiej nakłonić włościanina do korzystania z ich pomocy. Wskutek tego przypominając wszystkim c k. Sądom kolegialnym, powiatowym, tudzież powiatowym miejsko delegowanym okólniki tutejszego Prezydyum z dnia 5. grudnia 1871 l. 9.477, 10. października 1874 l. 8.650 i 12. lutego 1890 l. 1.065 wzywa się wszystkie c. k. Sądy, ażeby jak najściślej przestrzegały wykonywania rozporządzenia ministeryalnego z dnia 8. czerwca 1857 Nr. 114 dz. u. p. wydanego w celu zapobiegania pokątnemu pisarstwu, ażeby bezwarunkowo zabroniły dyetaryuszom sądowym trudnienia się układaniem podań dla stron i natychmiast wydaliły ze sądu dyetaryusza, gdyby się okazało, że tenże pokątnem pisarstwem się trudni.

Aleg. 3. do sprawozdania z czynności Dep. I. Wydz. kraj.

Wykaz

kas pożyczkowych gminnych.

L. p.	Nazwa powiatu	Ilość gmin	Ilość kas poż.	Stan kasy z końcem r. 1891 zł.	Uwaga
1	Biała	69	—	—	W powiecie nie ma żadnych kas pożyczkowych.
2	Bóbrka	90	52	92.508	
3	Bochnia. . . .	141	89	43.292	
4	Bohorodczany .	37	16	36 082	
5	Borszczów . . .	74	55	63 426	
6	Brody	103	53	58 533	
7	Brzesko. . . .	111	106	215 231	
8	Brzeżany . . .	75	46	51.908	
9	Brzozów . . .	56	32	28 797	
10	Buczacz . . .	86	66	91.735	
11	Chrzanów . . .	84	4	4.424	
12	Cieszanów . . .	69	8	9 349	
13	Czortków . . .	44	44	97.810	
14	Dąbrowa . . .	105	92	73.879	Nadto 4 Banki włość. z funduszu śp. bar. Feliksa Konopki z kapitałem 6.872 zł.
15	Dobromil . . .	96	8	6.903	
16	Dolina	87	47	51.467	
17	Drohobycz. . .	79	38	66.701	
18	Gorlice	89	78	70.340	
19	Gródek	70	4	17.865	
20	Grybów. . . .	72	56	54 177	
21	Horodenka . .	50	47	132.192	
22	Husiatyn . . .	51	49	115.858	
23	Jarosław . . .	108	79	126.120	
24	Jasło	155	147	104.807	
25	Jaworów . . .	67	20	9.194	
26	Kałusz	69	62	101.914	
27	Kamionka . . .	92	66	116.637	
28	Kolbuszowa . .	62	57	105 828	
29	Kołomyja . . .	75	55	75.095	
30	Kossów . . .	45	13	54.052	
31	Kraków . . .	107	—	—	Niema kas pożyczkowych.

L. p.	Nazwa powiatu	Ilość gmin	Ilość kas poż.	Stan kasy z końcem r. 1891 zł.	Uwaga
32	Krosno	84	80	100.185	
33	Limanowa . . .	90	88	92.809	
34	Lisko	154	4	2.047	
35	Lwów	130	74	129.730	
36	Łańcut	108	76	159.787	
37	Mielec	96	96	93.089	
38	Mościska . . .	78	12	39.733	
39	Myślenice . . .	67	62	63 593	
40	Nadwórna . . .	38	6	14.882	
41	Nisko	60	26	51.116	
42	Nowytarg . . .	75	59	65.938	
43	Pilzno	61	48	52 215	
44	Podhajce . . .	65	55	107 045	
45	Przemyśl . . .	123	76	86 131	Oprócz wykazanych 3 kasy w likwidacyi.
46	Przemyślany . .	69	10	21.192	
47	Rawa	72	11	51.137	
48	Rohatyn . . .	100	55	89 427	
49	Ropczyce . . .	79	44	27.124	
50	Rudki	73	9	32.279	
51	Rzeszów . . .	116	103	114 592	
52	Sambor	86	14	14 830	
53	Sanok	130	36	43.216	
54	Sącz nowy . .	167	52	66 651	
55	Skałat	62	60	220.740	
56	Śniatyn . . .	41	12	28.877	
57	Sokal	99	63	94.075	
58	Stanisławów . .	75	32	63.846	
59	Staremiasto . .	56	18	18 341	
60	Stryj	102	21	54 024	
61	Tarnobrzeg . .	70	51	104.434	
62	Tarnopol . . .	81	78	214.244	
63	Tarnów . . .	85	82	91.267	
64	Tłumacz . . .	59	37	54.290	
65	Trembowla . .	43	25	79.604	
66	Turka	74	1	2.921	
67	Wadowice . . .	111	2	4.088	
68	Wieliczka . . .	156	44	18.037	
69	Zaleszczyki . .	57	32	64.340	
70	Zbaraż	62	50	99.333	
71	Złoczów . . .	141	85	142.843	
72	Żółkiew . . .	74	9	—	Wydział pow. nie podał stanu tych kas.
73	Żydaczów . . .	73	50	142.038	Oprócz tego kasa poż. fundacyi śp. Żebrowskiego dla 11 gmin z kapitałem 17.797 zł.
74	Żywiec	70	2	22.370	Kasy te założono w Kamieniu i Suchej z ofiarności br. Brunickiej dobrze prosperują.
	Suma .	6.230	3.339	5,114.584	

Aleg. 4. do spraw. z czynności Dep. I. Wydz kr.

WYKAZ

miejskich kas oszczędności za rok 1891.

L. p.	LW.	Powiat	Wysokość wkładek oszczędn. zł.	ct.	Wysokość wydanych pożyczek zł.	ct	Fundusz rezerwowy zł	ct	Stan z końcem r. 1891 zł	ct.	Uwaga
1	34.115/92	Biała	2.312.990	18½	2.076 319	96	36.821	60	2,356 102	14½	
2	55 562/92	Bochnia . . .	614.126	83½	589.236	75½	57.773	97	702 470	37½	
3	26.453/92	Drohobycz . .	340.142	93	263 488	42	33 284	41	347 471	98½	
4	16.221/93	Jasło	728.022	97	680 429	35	44 910	82	789 963	36½	
5	46.851/92	Kołomyja . .	1,410 177	65	960 576	22	124.729	21	1.444 830	54	
6	15.623/93	Przemyśl . .	2,323 843	50½	1,934 827	95	173 396	35	2,576 021	76	
7	63 014/92	Rzeszów . .	848.527	09½	748.471	66	137.797	77	1,024 470	40½	
8	16.125/93	Sącz nowy . .	1,202 587	41	1,031.079	41	100.898	02½	1,329 812	15	
9	40.699/92	Sambor . . .	1,559 143	15	1,504 686	11	91.970	45	1,591.188	24	
10	15 684 93	Stryj	284.522	34	192.194	22	28.571	08	315.976	78	
11	16.317/93	Stanisławów .	1,741.156	66	1,263 457	94	241.633	52	1,793.558	31	Przy kasie oszczędności istnieje oddział zaliczkowy i oddział zastawniczy — stan tegoż ostatniego wynosił z końcem roku 1891 kwotę 69.433 zł. 45 ct.
12	15 687/93	Tarnopol . .	1,849.483	63	1,038 506	75	214 555	11	1,904.914	62	
13	16.222/93	Tarnów . . .	3,150.887	02	2.770.550	92	227.123	67	3,493.120	43½	Przy kasie oszczędności istnieje zakład pożyczkowy na zastawy ruchome; — stan z końcem roku 1891 wynosił 44.782 zł. 22 ct.
14	11.896/92	Żywiec . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	Kasa oszczędności założona w r. 1892.
		Razem . .	18,365.611	38	15,053.825	66½	1,513.465	98½	17,876.342	80	

Aleg. 5. do sprawozd. z czynności.

WYKAZ

powiatowych kas oszczędności za rok 1891.

L. p.	LW.	Powiat	Wysokość wkładek oszczędn. zł.	ct	Wysokość wydanych pożyczek zł.	ct.	Fundusz rezerwowy zł.	ct.	Stan z końcem r. 1891 zł.	ct.	Uwaga
1	55.562/92	Bochnia . . .	349.310	07½	351.561	80	9.146	47½	376.937	24½	
2	55.252/92	Brody	—	—	—	—	—	—	—	—	Weszła w życie 6. października 1891.
3	15 792/93	Dolina . . .	90 569	27	93.647	06	1.772	85	100 857	98	
4	54.375/92	Kałusz . . .	211.504	98	209.713	09	1 352	29	220.108	92	
5	25.355/92	Kraków . . .	1,907.802	78	1,471.088	03	61.884	05	2,013 551	27	
6	40.041/92	Myślenice . .	—	—	—	—	—	—	204 517	—	
7	62.204/92	Ropczyce . .	183.413	07	185.320	44	5.582	14	188 764	80	
8	16 018/93	Sambor . . .	52.662	82	54.159	27	1 097	67	55.213	42	
9	62 670/92	Trembowla .	163.907	07½	166 322	19	9.907	86	197.997	38	
10	16.015/93	Wadowice . .	849.289	48½	796.714	95	73.782	05½	940.866	05	
11	15.686/93	Wieliczka .	545.391	92	407.020	50	24 683	65	577.199	52½	
		Razem . .							4,876 013	59	

Alegat 6. do sprawozdania z czynności Dep. I. Wydz kraj.

Wykaz

powiatowych kas pożyczkowych za r. 1891.

L. p.	L. W.	Powiat	Stan z końcem r. 1891 zł.	ct.	Uwaga
1	26.453/92	Drohobycz	62.241	47	
2	48.705/92	Horodenka	2 915	73	
3	55.897/92	Kossów	45 107	—	
4	37.973/92	Nadwórna	17 393	79	
5	38.629/92	Pilzno	20.000	—	
6	15.830/92	Sambor	142 735	18	
7	1 302/93	Turka	56.103	21½	
8	17.370/93	Wieliczka	106 364	39	
9	58.179/92	Złoczów	10.634	—	W r. 1892 rozwiązaną została dawniejsza kasa pow. pożycz., a natomiast założono nową z kapitałem 5.000 zł.
10	54.234/92	Żydaczów	25.671	48	
11	8.490/93	Dobromil	26 049	72	
		Razem .	504.581	97½	

Alegat 7. do sprawozdania z czynności Dep I. Wydziału krajowego.

Odpis

alegatu odezwy Wydziału krajowego z 4. października 1892 LW. 933 do c. k. Namiestnictwa.

Rozporządzenie Wydziału krajowego w przedmiocie egzaminów kwalifikacyjnych na sekretarzy i inspektorów policyi przy Magistratach miast, objętych ustawą z dnia 13. marca 1889 (Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 24 z r. 1889).

Wykonując postanowienie §. 51 ustawy z 30. marca 1889 (Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 24) nośnie do §. 28 tejże samej ustawy, Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem wydaje w myśl rozporządzenia swego z dnia 29. maja 1891 (Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 67 z r. 1891) następujące przepisy co do egzaminów kwalifikacyjnych na sekretarzy i inspektorów policyi.

§. 1.

Rozporządzenie Wydziału krajowego z dnia 29. maja 1891 (Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 67) wydane w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem określa, którzy sekretarze i inspektorowie policyi względnie kandydaci na te posady, poddać się muszą egzaminowi kwalifikacyjnemu

§. 2.

Przy egzaminie kwalifikacyjnym na posadę sekretarza miejskiego ma kandydat udowodnić znajomość administracyjnych ustaw, rozporządzeń i przepisów dotyczących tak własnego jak i poruczonego zakresu działania gminy a przedewszystkiem tych, które się do miast odnoszą.

Przy egzaminie kwalifikacyjnym na posadę inspetora policyi ma kandydat udowodnić dokładną znajomość ustaw, rozporządzeń i przepisów dotyczących wykonywania policyi miejscowej.

§. 3.

Prośby o przypuszczenie do egzaminu kwalifikacyjnego wnoszone być mają do Wydziału krajowego, który je załatwia po rozpatrzeniu przedłożonych dokumentów i wyznacza dzień egzaminu.

Jeżeli kandydat w służbie publicznej pozostaje, winien przedkładać prośbę za pośrednictwem urzędu, przy którym pełni służbę.

§. 4.

Kandydat do egzaminu kwalifikacyjnego na sekretara dołączyć winien do podania o przypuszczenie do egzaminu poszczególnione niżej dokumenta:

a) metrykę urodzenia,
b) świadectwo ze złożonego egzaminu dojrzałości,
c) świadectwo praktyki konceptowej w dziale administracyjnym przy jednym z urzędów państwowych lub autonomicznych,
d) świadectwo moralności a w końcu
e) jeżeli kandydat w chwili podania się o przypuszczenie do egzaminu nie pozostaje w służbie państwowej lub autonomicznej, udowodnienie czem się trudnił i trudni.

§. 5.

Kandydat na posadę inspektora policyi winien dołączyć do podania:

a) metrykę urodzenia,
b) świadectwo moralności,
c) udowodnienie, czem się zajmował i zajmuje,
d) świadectwo odbytych nauk.

§. 6.

Komisya egzaminacyjna składać się ma z trzech członków, a mianowicie członka Wydziału krajowego, jako przewodniczącego i dwóch egzaminatorów, z których jednego oznacza c. k. Namiestnictwo a drugiego Wydział krajowy.

§. 7.

Egzamin kwalifikacyjny odbywać się będzie pisemnie i ustnie, a mianowicie najpierw pisemnie, a następnie ustnie.

§. 8.

Egzamin pisemny, który może być przedsięwzięty także z kilkoma kandydatami równocześnie, odbywać się będzie w lokalnościach urzędowych Wydziału krajowego pod dozorem jednego z komisarzy egzaminacyjnych, lub przeznaczonego do tej czynności urzędnika Wydziału krajowego i w sposób następujący: kandydatowi dostarczone będą odpowiednie księgi praw, zbiory ustaw i normaliów, wszelka zaś inna pomoc, jakoteż wszelkie rozmawianie kandydatów między sobą, lub z innemi osobami dopuszczone nie będzie. Przedmiotem pisemnych wypracowań, stosownie do postanowień komisyi egzaminacyjnej, będzie ułożenie relacyi do wyższej Władzy albo wydanie orzeczenia albo rozwiązanie kilku pytań z kilku gałęzi administracyi, a względnie policyi miejscowej.

Przy wyborze przedmiotów powinna komisya egzaminacyjna uważać na to, żeby zadania najdalej w przeciągu 8 godzin rozwiązane być mogły. Egzamin pisemny nie powinien trwać dłużej niż jeden dzień, a wypracowanie musi jeszcze tego samego dnia, zanim kandydat opuści lokalność urzędową, oddane być komisarzowi do dozoru ustanowionemu, który je niezwłocznie opieczętuje i odda przewodniczącemu komisyi. Przewodniczący udzieli je do przejrzenia komisarzom egzaminacyjnym przed ustnym egzaminem.

§. 9.

Egzaminowanie ustne każdego kandydata z osobna trwać będzie około dwóch godzin i obejmować winno zbadanie wiadomości kandydata co do urządzeń publicznych ustaw i rozporządzeń (§. 2). Komisya egzaminacyjna przekonać się oraz powinna czyli i w jakim stopniu kandydat posiada jasne pojęcie, dar osądzenia, bystrość i praktyczną wprawę.

Kandydat będzie nadto szczegółowo egzaminowany z pisemnego wypracowania, które wykonał, ażeby z odpowiedzi nabrać przekonania o gruntowności i trafności, z jaką ten przedmiot ocenia.

§. 10.

Każdy komisarz egzaminacyjny powinien zadawać pytania. Przewodniczącemu zostawia się do woli, czyli zechce wziąć udział w zadawaniu pytań.

Zadane pytania mają być umieszczone w protokole prowadzonym przy egzaminie. Po ukończonym egzaminie należy przy każdem zapytaniu uczynić wzmiankę, czyli dana odpowiedź zadowoliła komisarza, który to pytanie zadał, przy końcu zaś protokołu należy zamieścić zdanie komisyi co do wyniku egzaminu ustnego w całości.

Komisarze egzaminacyjni winni objawić na piśmie swoje zdanie co do wypracowań pisemnych, które im do rozpatrzenia udzielone zostały, a przy końcu protokołu dotyczącego pisemnych wypracowań należy zamieścić zdanie komisyi co do wyniku egzaminu pisemnego. Wrazie różnicy zdań co do wyniku egzaminu pisemnego lub ustnego, rozstrzyga większość głosów komisyi.

§. 11.

Wypracowania pisemne wraz z protokołami egzaminacyjnymi przedłożone być mają Radzie Wydziału krajowego. Na podstawie tego przedłożenia orzeknie Wydział krajowy, czyli kandydat złożył egzamin „z wyszczególnieniem“ „bardzo dobrze“ lub „dobrze“. W razie niepomyślnego wyniku egzaminu, orzeknie Wydział krajowy, czyli i w jakim terminie kandydat może być przypuszczony do powtórzenia egzaminu.

§. 12.

Wydział krajowy wydaje kandydatowi świadectwo stwierdzające złożenie egzaminu „z wyszczególnieniem“, bardzo dobrym lub dobrym skutkiem.

§. 13.

Jeżeli kandydat przystępował dwa razy do egzaminu kwalifikacyjnego bądź na posadę sekretarza, bądź też na posadę inspektora policyi, nie może być już więcej przypuszczony do egzaminu z tego działu, z którego egzamin dwukrotnie składał.

O odmowie przypuszczenia do egzaminu należy zawiadomić urząd, przy którym kandydat w służbie pozostaje.

Aleg. 8. do sprawozdania z czynności Dep. I. Wydziału krajowego

L. W. 55.034/91.

Z powodu specyalnego wypadku zatwierdzenia bez uzasadnionej potrzeby przez pewien Wydział powiatowy z mocy § 36. ustawy o Reprezentacyi powiatowej, uchwały Rady gminnej, postanawiającej zabezpieczyć z wolnej ręki dzierżawę prawa poboru opłat komunalnych od trunków w obręb gminy wprowadzanych, a zarazem przyznać tę dzierżawę upatrzonej już osobie, została c. k. Dyrekcya galic funduszu propinacyjnego zniewoloną, oddać temuż samemu dzierżawcy i dzierżawę prawa propinacyi, ale ze stratą zwyż 1.000 zł. rocznie.

Dla zapobieżenia na przyszłość podobnym kolizyom i ewentualnej szkodzie funduszu propinacyjnego, a pośrednio funduszu krajowego, oraz w załatwieniu w tej sprawie odezwy powyższej c. k. Dyrekcyi z 1. grudnia 1891. L 9.043, poczuwamy się do obowiązku zwrócić uwagę Wydziału powiatowego, iż z nadanego § 36. ustawy o Reprezentacyi powiatowej prawa korzystać może Wydział powiatowy tylko wówczas gdy faktycznie sprawa w ogóle tak jest naglącą, że jej załatwienie bez szkody dla gminy lub obszaru dworskiego nie może być odroczone aż do zebrania się Rady powiatowej. Zarazem wzywamy Wydział powiatowy, ażeby polecił dotyczącym gminom tamtejszego powiatu co następuje:

1. Na dzierżawę opłat komunalnych od trunków w obręb gminy wprowadzanych jak niemniej na dzierżawę innych dochodów gminy ma być w zasadzie zawsze rozpisywaną publiczna licytacya i to na sześć miesięcy przed upływem dzierżawy istniejącej.

2. Uchwała Rady gminnej względnie miejskiej, postanawiająca dochody swoje puścić w dzierżawę z wolnej ręki, winna być również w powyższym czasie powziętą, należycie uzasadnioną i bezzwłocznie przedłożoną Wydziałowi powiatowemu wraz z warunkami przyszłego kontraktu. Obowiązkiem zaś Wydziału powiatowego będzie motywa takiej wyjątkowej uchwały w jaknajkrótszym czasie zbadać ściśle i na podstawie wyniku tego dochodzenia, przedstawić odpowiedni wniosek na najbliższem posiedzeniu Rady powiatowej.

3. Jeden egzemplarz obwieszczenia licytacyjnego na dzierżawę opłat komunalnych od trunków w obręb gminy wprowadzanych, względnie wierzytelny odpis odnośnej uchwały Rady gminnej, postanawiającej prawo rzeczone puścić w dzierżawę z wolnej ręki, winna dotycząca Zwierzchność gminna równocześnie przesłać c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego we Lwowie do wiadomości

Od tego obowiązku, wskazanego względami na pośredni interes funduszu krajowego wolne są tylko te gminy, które dotąd są właścicielkami prawa propinacyi, względnie wykonują to prawo samoistnie.

Lwów dnia 22. stycznia 1892.

Aleg. 9. do sprawozdania z czynności Dep. I. Wydziału krajowego

LW. 59030/91.

Odezwą z 15. grudnia 1891 L. 94512 odniosło się c. k. Namiestnictwo do Wydziału krajowego z prośbą o zwrócenie uwagi Wydziałów powiatowych na konieczną potrzebę energicznego zajęcia się sprawą zaopatrzenia gmin w lepszą wodę do picia, skoro gminy te mimo dotychczasowych usiłowań władz do tego powołanych i mimo ciągłych klęsk epidemicznych, jak cholery, tyfusu brzusznego, dysenteryi i t. p., mających główne swe źródło w braku odpowiedniej wody do picia, niepoczuwają się do obowiązku złemu zaradzić i istniejące braki usunąć.

W szczególności uprasza c. k. Namiestnictwo, ażeby Wydziały powiatowe w porozumieniu z c. k. polityczną władzą powiatową, na podstawie postanowień §. 3. lit. *a.* ust. sanitarnej z 30. kwietnia 1870 Nr. 68 dz. p. p., §. 35. ust. wodnej z 14. marca 1875 Nr. 38 dz. u. kr., wreszcie § 27. lit. *f.* ust. gm. z r. 1866 względnie §. 23. lit *f.* ustawy z 13. marca 1889 Nr. 24. dz. u. kr., w drodze przymusowej zniewalały te gminy, gdzie brak jest dostatecznej ilości dobrej wody do picia, do wykopania w obrębie gminy co roku przynajmniej jednej, a jeśli środki materyalne na to zezwalają, dwu studzien publicznych aż do czasu, kiedy ilość tychże okaże się dostateczną.

Równocześnie wydało c. k. Namiestnictwo odpowiedni okólnik do c. k. Starostwa z poleceniem, aby c. k. lekarz powiatowy na podstawie spostrzeżeń zebranych w czasie podróży peryodycznych wykazał, w których gminach okazuje się nagła i konieczna potrzeba ewentualnie przymusowego zniewolenia gmin rzeczonych do kopania studzien publicznych, jak niemniej, żeby tenże c. k. lekarz miał także na względzie należyte ocembrowanie studzien w ogóle (do czego tylko kadłuby używane być nie mogą) i oczyszczenie lub odnowienie istniejących studzien.

Wydział krajowy uznając całą ważność sprawy niniejszej, która niestety w kraju naszym jest jeszcze ciągle piekącą, zaleca Wydziałowi powiatowemu jak najusilniej, ażeby zechciał szczerze zająć się tak urządzeniem po gminach w miarę ich środków, w sposób przez c. k. Namiestnictwo proponowany, potrzebnej ilości nowych, jakoteż bezwarunkowem należytem uporządkowaniem istniejących studzien.

W tym celu należy wysłać za dowodem doręczenia do gmin tamtejszego powiatu opowiedni okólnik i w nim wyraźnie zapowiedzieć, że w razie zaniedbania lub uporu gmin, skorzysta Wydział powiatowy z postanowień §. 70. ust. gm. z r. 1866 w brzmieniu ustawy z 17. czerwca 1874 Nr. 52. dz. u. kr., względnie §. 76. ustawy z 13. marca 1889 Nr. 24. dz. ust. kr. i wstawi z urzędu do preliminarza gminy odpowiednią na cel powyższy potrzebną kwotę.

Rozumie się, że następnie wypadnie także ściśle dopilnować, ażeby gminy zamierzone roboty w ciągu roku faktycznie wykonały, a tem bardziej w wypadkach przymusowego przez Wydział powiatowy wstawienia do preliminarzy gminnych potrzebnej kwoty.

W tym właśnie kierunku liczyć może Wydział powiatowy na każdorazową skuteczną pomoc politycznej władzy powiatowej.

W sprawie niniejszej powołujemy się zresztą na udzielony również c. k. Starostwom przez c. k. Namiestnictwo rozporządzeniem z 28. lutego 1876 L. 9698 okólnik nasz z 11. lutego 1876 LW. 2400, przy którem podaliśmy Wydziałowi powiatowemu także sposób, w jaki studnie zwłaszcza po gminach wiejskich urządzone być winny, oraz na okólnik nasz z 30. grudnia 1887

LW. 63306 wydany na podstawie wystowanego do c. k. Starostw okólnika c. k. Namiestnictwa z 13. grudnia 1887 L. 69581, w którym c. k. Namiestnictwo zapewniło nas, że zarządzenia Wydziału powiatowego w kwestyi zaopatrzenia gmin w lepszą wodę do picia, znajdą wszelkie możliwe poparcie ze strony politycznych władz powiatowych.

Lwów dnia 22. stycznia 1892.

Alegat 10. do sprawozdania z czynności Dep. I. Wydziału krajowego.

Odpis

okólnika Wydziału krajowego z d. 28. października 1892 L. 51.284 do wszystkich Wydziałów powiatowych.

C. k. Namiestnictwo we Lwowie L. 80.067. Odezwa, ażeby przyjść w pomoc gminom cierpiącym na brak wody, uchwalił Wydział Rady powiatowej w Wadowicach, na posiedzeniu 27. września 1892 zakupić świder czterdziestometrowy do wiercenia studzien i oddać go użytku takim gminom.

Ponieważ sposób ten wydaje się c. k. Namiestnictwu bardzo odpowiednim, przeto uprasza się Świetny Wydział krajowy o wezwanie innych Wydziałów powiatowych, aby tam, gdzie rzeczywiście zachodzą trudności w wykopaniu studzien i wodę tylko z głębszych warstw wydobyć można, z funduszu powiatowego zakupywano świdry do wiercenia studzien.

O swem w tym względzie zarządzeniu zechce świetny Wydział krajowy c. k. Namiestnictwo zawiadomić. Lwów d. 15. października 1892. Za c. k. Namiestnika Lidl m. p. Do Świetnego Wydziału krajowego we Lwowie.

L. W. 51.284.

Udzielamy w ślad okólnika tutejszego z 22. stycznia r. b. L. 59.030'91 do wiadomości z wezwaniem, ażeby Wydział powiatowy z uwagi, na niewątpliwą korzyść wynikającą z podobnego ułatwienia i zmniejszenia kosztów poszukiwania wody, zechciał na najbliższem posiedzeniu Rady powiatowej przedstawić sprawę niniejszą z przychylnym wnioskiem celem uzyskania odpowiedniego kredytu na zakupno świdra.

O zapadłej uchwale Rady powiatowej zawiadomi nas Wydział pow. w swoim czasie.

D. j. w.

SPRAWOZDANIE

z czynności Departamentu II. Wydziału krajowego

za czas od końca Października 1891. do końca roku 1892.

z 6. alegatami.

Departament II.

Szef Departamentu: Tadeusz Romanowicz, Członek Wydziału krajowego.

Sprawy finansowe, sprawy rolnicze, niższe szkoły rolnicze, sprawy przemysłowe, górnicze, cłowo-handlowe. Biuro statystyczne.

I. Ustawy i uchwały podlegające Najwyższej sankcyi.

Ustawa o uwolnieniu budynków nowych na pomieszkania dla robotników przeznaczonych od wszelkich dodatków krajowych powiatowych i gminnych do podatków państwowych.

Według oznajmienia c. k. Prezydyum Namiestnictwa z 17. sierpnia 1892 l. 9078 raczył Jego Ces. i Król. Apostolska Mość Najwyższem postanowieniem z dnia 31. lipca 1892 użyczyć Najwyższej sankcyi uchwalonemu przez Wys. Sejm projektowi ustawy o uwolnieniu budynków nowych, na pomieszkania dla robotników przeznaczonych od wszelkich dodatków krajowych, powiatowych i gminnych do podatków państwowych od których z mocy ustawy państwowej z dnia 9. lutego 1892 dz. ust. p. cz. XVI. Nr. 37/1892 rzeczone budynki uwolnione będą.

Uchwała finansowa na rok 1892.

Według oznajmienia c. k. Prezydyum Namiestnictwa z 5. lipca 1892 l. 7288 raczył Jego Ces. i Król. Apostolska Mość Najwyższem postanowieniem z dnia 20. czerwca 1892 zatwierdzić Najmiłościwiej uchwałę Wys. Sejmu z dnia 9. kwietnia 1892 którą postanowiono na częściowe pokrycie niedoboru funduszu krajowego pobierać w roku 1892 dodatek krajowy w wysokości 39 ct. od każdego złotego całej należytości podatków bezpośrednich, oraz dalszą uchwałę Wys. Sejmu o zaciągnięciu pożyczki w kwocie 1,650.000 zł. w gotówce.

Uchwały ustanawiające wysokość dodatku do podatków bezpośrednich dla pokrycia wydatków galic. funduszów indemnizacyjnych tudzież funduszu indemn. W. Ks. Krakowskiego w roku 1892.

Według oznajmienia c. k. Prezydyum Namiestnictwa z 20. czerwca 1892 l. 6479 raczył Jego Ces. i Król. Apostolska Mość Najwyższem postanowieniem z dnia 8. czerwca 1892 Najmiłościwiej zatwierdzić uchwały Wys. Sejmu z dnia 7. kwietnia 1892, wedle których pobierany być ma w roku 1892 dodatek dla funduszów indemnizacyjnych Galicyi wschodniej i zachodniej w wysokości 29 ct., zaś dla funduszu indemn. W. Ks. krakowskiego w wysokości 16 ct. od każdego złotego całej należytości podatków bezpośrednich.

Uchwała względem pobierania w roku 1893 dodatku krajowego w wysokości 39 ct. od każdego złotego podatków bezpośrednich.

Według oznajmienia c. k. Prezydyum Namiestnictwa z 7. lutego 1893 l. 1287 raczył Jego Ces. i Król. Apostolska Mość Najwyższem postanowieniem z 23. stycznia 1893 Najmiłościwiej zatwierdzić uchwałę W. Sejmu z 27. września 1892 wedle której na pokrycie wydatków funduszu krajowego pozostałych po potrąceniu dochodów własnych, pobierane być mają w roku 1893 dodatki do podatków rządowych bezpośrednich w wysokości 39 ct. od każdego złotego całej należytości tych podatków.

Uchwały, ustanawiające wysokość dodatku do podatków bezpośrednich dla pokrycia wydatków funduszów indemnizacyjnych w roku 1893.

Według oznajmienia Prezydyum c. k. Namiestnictwa z dnia 25. stycznia 1893 l. 666 raczył Najjaśniejszy Pan postanowieniem z dnia 9. stycznia 1893 zatwierdzić uchwały Wys. Sejmu z 28. września 1892 na podstawie których dodatki indemnizacyjne mają być w roku 1893 pobierane w Galicyi wschodniej i zachodniej po 29 ct., w Wielkiem Księstwie krakowskiem po 16 ct. od każdego złotego całej należytości podatków bezpośrednich.

Ustawa o zaciągnięciu pożyczki celem skonwertowania długu indemnizacyjnego.

Najwyższem postanowieniem z dnia 6. grudnia 1892 raczył Najjaśniejszy Pan sankcyonować uchwaloną przez Wys. Sejm ustawę o zaciągnięciu pożyczki celem przeprowadzenia konwersyi długu wszystkich trzech funduszów indemnizacyjnych. (Patrz osobne sprawozdanie.)

Ustawa o warunkach zatwierdzenia i zaprzysiężenia straży dla ochrony kultury krajowej.

Ustawa o warunkach zatwierdzenia i zaprzysiążeniu publicznej straży dla ochrony kultury krajowej, uchwaloną przez Wysoki Sejm na posiedzeniu dnia 5. kwietnia 1892, otrzymała Najwyższą sankcyę postanowieniem z dnia 4. września 1892. oczem Wydział krajowy zawiadomiony został odezwą c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 11. października 1892 Nr. 11249/pr. (LW. 50119/1892).

Ustawa o licencyonowaniu buhajów rozpłodowych i utrzymywaniu buhajów gminnych.

Najwyższem postanowieniem z dnia 20. lipca 1892 raczył Jego Ces. i Król. Apostolska Mość użyczyć Swej sankcyi uchwalonej przez Wysoki Sejm ustawie o licencyonowaniu buhajów rozpłodowych i utrzymywaniu buhajów gminnych. C. k. Prezydyum Namiestnictwa zawiadamiając o tem Wydział krajowy do l. 8488/pr. (LW. 38647/1892), ogłosiło zarazem ustawę tę w Dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych Nr. 51 z r. 1892.

II. Sprawy finansowe.

Uchwały o udzieleniu Wydziałowi krajowemu absolutoryum z rachunków funduszu krajowego i innych funduszów w zarządzie Wydziału krajowego pozostających — za rok 1889 i za rok 1890.

Na posiedzeniu z dnia 19. marca a następnie z dnia 5. kwietnia 1892 Wysoki Sejm udzielił Wydziałowi krajowemu absolutoryum z rachunków funduszu krajowego, funduszów dotowanych ze skarbu krajowego i funduszów samoistnych budżetem objętych, złożonych za rok budżetowy 1889 — i za rok 1890.

Uchwały te podał Wydział krajowy do wiadomości interesowanych.

Uchwały z dnia 28. września 1892 w sprawie stałego uregulowania stosunków skarbu krajowego.

W przedmiocie tym przedkłada Wydział krajowy osobne sprawozdanie.

Uchwała o pokryciu niedoboru funduszu krajowego za rok 1892.

Uchwałą z dnia 9. kwietnia 1892 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby na pokrycie niedoboru funduszu krajowego w r. 1892 zaciągnął pożyczkę w gotówce najwyżej po 4% oprocentowaną, w kwocie 1,650.000 zł. W wykonaniu tej uchwały zwrócił się Wydział krajowy do c. k. Dyrekcyi funduszu propinacyjnego z zapytaniem, czy nie byłaby skłonną do lokacyi zbędnej gotówki funduszu tego w funduszu krajowym, na 4% do wymienionej wyżej wysokości — na co też Dyrekcya z całą gotowością się zgodziła. Lokacya ta została w ciągu roku 1892 w miarę potrzeby stopniowo zrealizowana. Dług w ten sposób przez fundusz krajowy w funduszu propinacyjnym zaciągnięty, nie ma charakteru długu stałego, przeciwnie już przy uskutecznieniu tej lokacyi zastrzegła sobie c. k. Dyrekcya funduszu propinacyjnego, iż ulokowany w funduszu krajowym kapitał przy pierwszej nowej emisyi krajowej zwrócony zostanie. Skutkiem tego też zwrot tego kapitału nastąpi w ciągu lat 1893 i 1894 ze zwyżek dochodów, jakie przez operacyę konwersyjną uzyskane zostaną.

Uchwała o uwolnieniu budynków, które mają być zbudowane we Lwowie w miejsce, 180 a względnie 181 domów na zburzenie przeznaczonych od dodatku do podatku dla funduszu krajowego i dodatku do podatku dla funduszu indemnizacyjnego Galicyi wschodniej.

Reskryptem z 23. kwietnia 1892 l. 16 328 zawiadomił Wydział krajowy Reprezentacyę miasta Lwowa o uchwale Wysokiego Sejmu z 2. kwietnia 1892 z mocy której budowle, które w celu poprawy stosunków zdrowotnych miasta Lwowa będą nowo zbudowane w miejsce 180 a względnie 181 domów wykazanych osobną przez Magistrat miasta Lwowa sporządzoną konsygnacyą jako na zburzenie przeznaczone, wolne będą od dodatku do podatku dla funduszu krajowego i dodatku do podatku dla funduszu indemnizacyjnego Galicyi wschodniej na taki przeciąg czasu, na jaki budowle te odnośną ustawą państwową pod warunkiem zbudowania ich w terminie tą ustawą oznaczonym uwolnione będą od państwowego podatku domowo-czynszowego, tudzież od wszelkich podatków i dodatków gminnych.

III. Sprawy gospodarstwa rolnego i leśnego.

Krajowa komisya dla spraw rolniczych.

W składzie krajowej komisyi dla spraw rolniczych nastąpił bardzo dotkliwy ubytek przez śmierć śp. Emila Hołowkiewicza, którego Wydział krajowy powołał w skład komisyi głównie ze względu na fachową znajomość spraw gospodarstwa lasowego. Wydział krajowy zamianował w miejsce śp. Hołowkiewicza — członkiem komisyi p. Juliusza Sieglera v. Eberswald.

Komisya pełna odbyła od ostatniego sprawozdania 3 posiedzenia,— sekcya stała 12 posiedzeń, zaś sekcya naukowa 2 posiedzenia. W dalszym toku niniejszego sprawozdania przy wszystkich czynnościach Wydziału krajowego wspominamy również o opinii uchwalonej Wydziałowi krajowemu przez komisyę rolniczą, tak, że sprawozdanie to jest zarazem sprawozdaniem z czynności komisyi. W następujących latach wszakże Wydział krajowy zastosuje się do wyrażonego życzenia, ażeby przedkładał osobne sprawozdanie z czynności Komisyi, na wzór sprawozdań komisyi przemysłowej — co obecnie było jeszcze niemożliwem.

Ustanowienie rządowego Inspektora kultury krajowej dla Galicyi.

Odezwą z dnia 5. sierpnia 1892 l. 8105/pr. (L. W. 38.148/92.), zawiadomiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa Wydział krajowy, że JE. pan Minister rolnictwa zamianował inspektorem kultury krajowej dla Galicyi

pana Władysława Struszkiewicza, właściciela dóbr i posła na Sejm krajowy, z siedzibą urzędową w Wiedniu i przeznaczeniem do służby przy c. k. Ministerstwie rolnictwa. — Zarazem poruczył mu pan Minister funkcye fachowego doradcy c. k. Ministerstwa rolnictwa, we wszystkich sprawach kultury krajowej w Galicyi.

Z powodu tej nominacyi otrzymał pan Stuszkiewicz, Najwyższem postanowieniem z dnia 11. lipca 1892 tytuł i charakter Radcy rządowego.

Uchwała Wysokiego Sejmu z dnia 1. i 4. kwietnia 1892 w sprawie wypracowania przepisów wykonawczych do ustawy hodowlanej (ustawy o licencyonowaniu buhajów rozpłodowych i utrzymywaniu buhajów gminnych.

W sprawie wykonania uchwał Wysokiego Sejmu z dnia 1. i 4. kwietnia 1892, odnoszących się do podniesienia hodowli bydła w Galicyi, przedłoży Wydział krajowy osobne sprawozdanie.

Tutaj nadmienia tylko, że celem wydania przepisów wykonawczych do ustawy hodowlanej (pod dniem 20. lipca 1892 sankcyonowanej) tudzież instrukcyi dla komisyj licencyonujących buhaje rozpłodowe (§. 6. ustawy hodowlanej) wezwał Wydział krajowy pod d. 15. maja 1892 l. 21.222 (w myśl powyż powołanej uchwały Wysokiego Sejmu) komitety obu kraj. Towarzystw rolniczych we Lwowie i Krakowie, do przedłożenia odnośnych wniosków a względnie projektów.

Na podstawie tych projektów, jak niemniej w uwzględnieniu uwag kraj. komisyi rolniczej (jej sekcyi stałej) i konferencyj praktycznych hodowców, przez Wydział krajowy na wniosek sekcyi stałej kraj. komisyi rolniczej zwołanej, Wydział krajowy:

1. Wypracował przepisy wykonawcze do ustawy o licencyonowaniu buhajów rozpłodowych i utrzymywaniu buhajów gminnych (z dnia 20. lipca 1892, D. u. i r. k Nr. 51) tudzież iustrukcyę dla komisyj licencyonujących buhaje rozpłodowe.

2. Odniósł się do c. k. Rządu (L. W. 21.222/92.) o udzieleniu ze skarbu państwa subwencyi, w kwocie 30.000 zł. w. a. na lat 10 zapewnionej, na cele podniesienia hodowli bydła w Galicyi.

3. Przedsięwziął stosowne kroki celem wykonania innych poleceń uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 1. i 4. kwietnia 1892 Wydziałowi kraj. udzielonych.

Sprawa wydania ustawy o komasacyi gruntów.

Komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego wniósł do c. k. Prezydyum Namiestnictwa podanie, w którem upraszał, ażeby c. k. Rząd wniósł na najbliższej sesyi sejmowej projekt ustawy o komasacyi gruntów, odrębnie i niezależnie od projektu ustawy o zniesieniu lub uregulowaniu wspólnego użytkowania gruntów.

Prośbę tę motywował komitet c. k. Towarzystwa gosp. galic. tem, że ułożenie zasad drugiej z powyż wspomnianych ustaw wymaga poprzedniego zbadania stosunków faktycznych, co z natury rzeczy nie może być w krótkim czasie zrobione, a stosunki naszego kraju, wymagają jak najrychlejszego przeprowadzenia komasacyi, która korzystnie wpłynie nietylko na podniesienie gospodarstw gruntowych ale także na uchylenie znacznej części sporów granicznych.

Celem przedstawienia c. k. Ministerstwu rolnictwa odpowiedniego wniosku w tej sprawie, zażądało c. k. Prezydyum Namiestnictwa opinii Wydziału krajowego. C. k. Prezydyum Namiestnictwa zwróciło wszakże uwagę

Wydziału krajowego, że gdyby nawet ustawa o komasacyi gruntów przez Wysoki Sejm uchwaloną i sankcyonowaną została, to jednakże wprowadzenie jej w wykonanie — mianowicie w gminach w których się grunta wspólnie używane znajdują — mogłoby nastąpić dopiero po wydaniu ustawy o zniesieniu lub uregulowaniu wspólnego użytkowania tych gruntów, gdyż w razie przeciwnym, komasacya już uskuteczniona musiałaby być w wielu wypadkach na nowo przeprowadzoną, gdyby dopiero później — a nie równocześnie—miał być przeprowadzony podział gruntów wspólnych. Zarazem zauważyło c. k. Prezydyum Namiestnictwa, że gdyby nawet niezachodziły powyż przytoczone wątpliwości co do pożytku, jakiby przynieść mogło wydanie ustawy o komasacyi, bez równoczesnego wydania ustawy o zniesieniu lub uregulowania użytkowania wspólnego gruntów, to ostateczne zredagowanie pierwszej z wymienionych ustaw i jej wygotowanie w języku polskim i ruskim dłuższego wymaga czasu i nie mogłoby być na najbliższą sesyę prawdopodobnie wykończone.

Wydział krajowy — po zasięgnięciu opinii krajowej komisyi dla spraw rolniczych (a względnie jej sekcyi stałej) — oświadczył (do L. W. 54.556/92), że jakkolwiek przyspieszenie wydania ustawy komasacyjnej jest bardzo pożądane, to jednakże ze względów przez c. k. Prezydyum Namiestnictwa przytoczonych, Wydział krajowy nie nalega na wniesienie projektu tejże na najbliższej sesyi sejmowej, a to w przekonaniu, że c. k. Prezydyum Namiestnictwa dołoży starań, ażeby tak ustawa komasacyjna, jak i ustawa o zniesieniu, a względnie uregulowaniu, wspólnego użytkowania gruntów, mogła być jak najrychlej dla Galicyi wydaną.

Zebranie i opracowanie materyału statystycznego, odnoszącego się do wspólnie użytkowanych gruntów (porównaj: Sprawodzanie z czynności Wydziału krajowego za rok 1891 — str. 67), jest już bliskiem ukończenia — poczem dalsze rokowania co do wspomnianych ustaw zaraz będą mogły być podjęte.

Sprawa podniesienia uprawy tytoniu w kraju naszym.

Użycie subwencyi przez Wysoki Sejm do rozporządzenia Towarzystwa dla podniesienia uprawy tytoniu w Galicyi przyznanej. Na posiedzeniu z dnia 8. kwietnia 1892 w rozprawie nad Rubryką XV. wydatków funduszu krajowego na rok 1892 uchwalił Wysoki Sejm Towarzystwu dla podniesienia uprawy tytoniu w Galicyi subwencyę na rok 1892 w kwocie 2.000 zł. Wydział krajowy zawiadamiając o powyższej uchwale Komitet Towarzystwa uprawy tytoniu, równocześnie zażądał przedłożenia planu użycia subwencyi. Otrzymany plan, udzielił Wydział krajowy do zaopiniowania kraj. komisyi rolniczej, a na podstawie opinii tejże doradził zarządowi Towarzystwa tytoniowego następujący rozdział subwencyi temuż Towarzystwu na rok 1892 przyznanej:

1. Płaca instruktora wraz z ryczałtem na koszta podróży 1.200 zł.

2 Na suszarnie w ogóle — a przedewszystkiem na suszarnie gminne w jednej z tych gmin, które mają najwięcej plantatorów 500 zł.

3. Na zakładanie rozsadników i inspektów (na rok 1893) 300 zł. — Razem 2.000 zł.

4. Na subwencyę dla stacyi doświadczalnej w Zabłotowie a ewentualnie w innej miejscowości (z wyjątkiem Horodenki i Jagielnicy) tudzież

na inne wydatki bieżące, pozostałość kasowa w kwocie 669 zł. 69 ct. z subwencyi na rok 1891 udzielonej.

Na ogródki doświadczalne uprawy tytoniu w Horodence i Jagielnicy uchwalił Sejm w budżecie tych szkół odpowiednie kwoty, wskutek czego proponowane przez Towarzystwo wyznaczenie na ich utrzymanie w roku 1892 osobnych kwot w subwencyi dla Towarzystwa uprawy tytoniu przeznaczonej, jest niepotrzebnem.

Jak w roku poprzednim, tak też i za rok 1892 przedłożył zarząd Towarzystwa Wydziałowi krajowemu (LW. 8116/93) udokumentowany rachunek z udzielonej mu subwencyi. Rachunek ten w sumarycznem zestawieniu wydatków za czas od 1. stycznia 1892 do końca grudnia tegoż roku przedstawia się następująco:

1. Pensya i zaliczki instruktora	1.050 zł.	— ct.
2. Subwencyonowanie rozsadników . . .	280 „	80 „
3. Stacya doświadczalna w Zabłotowie . .	100 „	— „
4. Wydatki różne	15 „	12 „
5. Lepienie suszarni w Wierzbowie . . .	5 „	— „
Razem	1.450 zł.	92 ct.

Preliminarz przeto powyższego rozdziału subwencyi na r. 1892 nie został wyczerpany, — w skutek czego też pozostała w kasie Towarzystwa z dniem ostatniego grudnia 1892 reszta w kwocie . . . . 1.218 zł. 77 ct.

Zauważyć tu wszakże należy, że z reszty tej wypłaconą być ma jeszcze znaczna kwota na nowo zbudowaną suszarnię w Głęboczku z której rachunek przedstawić ma komitet Towarzystwu w najbliższym czasie.

Instruktor uprawy tytoniu. Wydział krajowy asygnując subwencyę przyznaną przez Wysoki Sejm do rozporządzenia Towarzystwu dla podniesienia uprawy tytoniu w Galicyi (LW. 20.284/92) zastrzegł sobie, aby Komitet uprawy tytoniu komunikował mu sprawozdanie nowo zamianowanego instruktora tytoniu, jakie tenże pisemnie składać winien z czynności swoich Komitetowi. Ze sprawozdań tych, nadsyłanych Wydziałowi krajowemu dosyć regularnie, a znajdujących się w aktach, powziąć można dokładne wyobrażenie o całem działaniu instruktora, jak również o stosunkach uprawy tytoniu we wschodniej części kraju naszego.

Między innymi postulatami wymaganymi od nowo mianowanego instruktora a przez Wydział krajowy zatwierdzonymi było i to, aby instruktor a względnie przygotowujący się na instruktora kandydat zwiedził przynajmniej Węgry a także i kraje nadreńskie, zbadał tamże sposoby poprawnej kultury i takowe sobie przyswoił, a nabyte wiadomości w formie sprawozdania Komitetowi przedłożył i wiadomości te po myśli zarządzeń tegoż Komitetu przy objazdach swych zużytkował. W myśl powyższych wymogów przedłożył Komitet Towarzystwa uprawy tytoniu (LW. 51.906) sprawozdania instruktora z podróży naukowej do Węgier.

Tak to sprawozdanie, jak i następne sprawozdanie instruktora odstąpił Wydział krajowy, komisyi krajowej dla spraw rolniczych do zbadania i przedstawienia swych wniosków. Komisya przeprowadziła ścisłą krytykę tych sprawozdań i wytknęła ich braki, które były nieuniknione wobec faktu, że ludzi fachowych w kraju nie było, i że instruktor przez To-

warzystwo mianowany, po odbyciu instrukcyjnej podróży do Węgier, musi swoje wiadomości jeszcze zawsze doświadczeniem uzupełniać. W każdym razie widoczne już są owoce działalności Towarzystwa i jego instruktora w sumie, wykazanej przez plantatorów ze sprzedaży liści tytoniowych w r. 1892, znacznie wyższej niż w latach poprzednich. Widocznem też jest skuteczne usiłowanie Towarzystwa i instruktora, ażeby korzystać ze wskazówek przez komisyę rolniczą i Wydział krajowy udzielanych. Że zaś bez wątpienia jeden instruktor na całą tę przestrzeń kraju, gdzie się tytoń uprawia, bezwarunkowo wystarczyć nie może — przeto Towarzystwo uprawy tytoniu postanowiło poczynić starania, aby przysposobić sobie jeszcze dwóch kandydatów na instruktora z młodzieży kształcącej się w krajowych szkołach rolniczych. Kandydatów takich zamierza komitet wysłać na naukę do Węgier a obznajomiwszy ich dokładnie z uprawą tytoniu u nas i za granicą użyć jako instruktorów w kraju.

Utrzymanie instruktora i wysyłka tegoż za granicę wymagają znacznych kosztów. Wydział krajowy przeto zwrócił się do c. k. Rządu z prośbą o odpowiednią subwencyę w razie ustanowienia stałej posady instruktora do uprawy tytoniu i na częściowe pokrycie kosztów utrzymania żądał 1000 zł. (LW. 9041/92). C. k. Rząd nie uwzględnił jednak prośby i nie przyczynił się niczem do tego wydatku. Wydział krajowy jednak opierając się na dotychczasowem doświadczeniu, iż w sprawach takich byle nie ustawać w staraniach, w końcu uzyska się uwzględnienie słusznych wymagań — czyni dalsze w tym kierunku kroki, których pomyślnego skutku tem bardziej oczekiwać należy, że idzie tu o bardzo poważną gałęź zarobkowości ludu w tych stronach, w których brak dostatecznego zarobku bardzo dotkliwie czuć się daje.

Inne sposoby podniesienia uprawy tytoniu w kraju. Ustanowienie instruktora, który w sposób w instrukcyi dla niego ułożonej wskazany (LW. 45.374/91) plantatorów na miejscu poucza o uprawie tytoniu, nie był jedynym środkiem podźwignięcia upadającej produkcyi tytoniu w kraju. Jakkolwiek na małe może jeszcze rozmiary, bądź to z powodu ograniczonych funduszów bądź z braku na razie sił dostatecznych, gdyż jeden instruktor nie wystarczy, starało się Towarzystwo rozszerzyć swoją działalność, aby podtrzymać bardzo słabo rozwiniętą produkcyę tytoniu. Idąc za radą Wydziału krajowego założyło w kilku miejscach kosztem funduszu subwencyjnego inspekta i rozsadniki wzorowe gminne, które zostając pod bezpośrednim dozorem instruktora dostarczały dobrze wychowanej rozsady plantatorom i w ten sposób przykładowo oddziaływały na ogół.

Następnie postawienie suszarń liścia tytoniowego, jako wzorów suszarni wspólnych gminnych w takich miejscowościach, gdzie jest więcej starannych plantatorów, którzy dobrodziejstwo takiej suszarni łatwiej ocenić potrafią — nie mało przyczyniło się do pouczenia plantatorów, w jaki sposób należy się obchodzić z liściem tytoniowym po jego zbiorze.

Nakoniec stacye doświadczalne przez Towarzystwo uprawy tytoniu założone i z funduszów subwencyjnych utrzymywane, mogą podawać dokładne wskazówki jakich gatunków tytoniu w danej okolicy trzymać się należy i w jaki sposób z nimi postępować aby nie być narażonym na nie-

uniknione straty wynikłe z uprawiania bądź nieodpowiednich gatunków, udzielanych mu często bez znajomości gleby przez zarządy fabryczne bądź też z niewłaściwego tym gatunkom sposobu uprawy. O czynnościach swoich w powyższych trzech kierunkach zdawał komitet sprawozdania Wydziałowi krajowemu. I tak przedstawiając przedewszystkiem sprawozdania o rozsadnikach wzorowych, założonych w gminach Kniaże, Toporowie i Wierzbowie (LW. 47.471) dołączył komitet obszerne sprawozdanie kierowników tych czynności, jakoteż i imienne spisy wszystkich tych plantatorów którzy z dobrodziejstwa tego korzystali. Komitet wyrażając swoją opinię w tej sprawie zaznaczył, że jakkolwiek w pierwszych początkach, nie osiągnie może wielkich rezultatów, to jednak w przyszłości rokuje sobie wiele z tego korzyści.

Wzorowe suszarnie, a przedewszystkiem tak zwane dragi urządził komitet Towarzystwa w Kniażu (powiat śniatyński), w Nazurnej (pow. Kołomyjski), w Toporowcach (pow. Horodeński) zaś szopę postawił w Wierzbowie (pow. Podhajecki, LW. 58.100/91), prócz tego postawił nową suszurnię w Głęboczku.

Towarzystwo uprawy tytoniu uchwaliło utworzyć stacyę doświadczalną w Zabłotowie, w celu czynienia prób tak z tytoniem zagranicznym jak i krajowym i aby udoskonalić uprawę tegoż. Próby z tytoniem krajowym przedsiębrane wypadły dodatnio (LW. 36,330/92) natomiast z sortami zagranicznemi zupełnie się nie udały, albowiem późne zasianie rozsadników i późne wysadzenie rozsadek nie dozwoliły roślinom dojrzeć. Powodem tego było, iż Towarzystwo uprawy tytoniu daremnie czekało na nasiona, które jeneralna c. k. Dyrekcya Zarządu tytoniowego przesłać miała — czego jednak nie uczyniła, tłumacząc się później, iż urzędownie nie była powiadomioną o utworzeniu stacyi doświadczalnej w Zabłotowie, tylko wiedziała o założeniu ogrodów do uprawy tytoniu w Jagielnicy i Horodence. Komitet był zniewolonym swoim kosztem sprowadzić nasiona z Pesztu próba ta jednak nie udała się dla spóźnionej pory.

O kursach uprawy tytoniu w szkołach niższych rolniczych w Horodence i Jagielnicy, urządzonych staraniem Wydziału krajowego, zdaliśmy sprawę w sprawozdaniu o szkołach niższych rolniczych.

Mężowie zaufania do odbioru liści tytoniowych. Jak wiadomo do odbioru tytoniu w magazynach odbiorczych w Manasterzyskach, Jagielnicy i Zabłotowie delegowani bywają przez Wydziały pow. mężowie zaufania, którzy mają czuwać nad sprawiedliwem uwzględnieniem interesu plantatorów tak przy klasyfikacyi jak i całej manipulacyi odbioru liścia tytoniowego. Od rzetelnego i taktownego postępowania c. k. organów odbiorczych zależy w znacznej części wysokość dochodu z uprawy tytoniu a w dalszem następstwie powiększenie liczby plantatorów i większe zamiłowanie do nakładów i produkcyi lepszej jakości liścia tytoniowego. Jakkolwiek mężowie zaufania tylko ograniczony wpływ wywierać mogą, to jednak ich relacye są cenną wskazówką, jak usunąć nie jedno złe popełnione bądź przez organa odbiorcze bądź przez plantatorów.

Mężowie zaufania, których relacye na polecenie Wydziału krajowego są nam przez Rady powiatowe przedkładane, w r. 1891 nie podnosili żadnych zarzutów, owszem z całem uznaniem wyrażali się o zaprowadzonych przez władze ulepszeniach i o względnem i łagodnem trakto-

waniu producentów podczas całej kampanii odbioru w ogóle, jakoteż o prawidłowym przebiegu całej akcyi wykupu liścia tytoniowego.

W roku 1892 nadesłał Wydział powiatowy w Buczaczu sprawozdanie z odbioru tytoniu dokonanego w r. 1891/92 w fabryce w Manasterzyskach. Co do samego odbioru zauważył delegat w ogóle tak ze strony p. dyrektora fabryki jak i pauów przysłanych do odbioru dosyć względności i sprawiedliwości. Zachowanie się plantatorów było bardzo bierne, nie podniesiono z ich strony żadnych zarzutów ani zażaleń. Uwagi delegata opisującego cały przebieg czynności wykupu liścia tytoniowego kończą się jednak przedstawieniem, że ceny teraźniejsze, płacone przez Rząd za tytoń, są stosunkowo zbyt niskie, a usilnem staraniem powinno być, aby delegat Wydziału powiatowego miał na przyszłość głos bardziej stanowczy przy odbiorze tytoniu, bo przy dzisiejszym składzie rzeczy tylko dobra wola pp. urzędników pomódz coś może, — jeżeli zaś delegat spotka się z niechętnie usposobionymi odbiorcami, to bezwarunkowo plantatorom nic pomódz nie może (LW. 6.474/92).

Sprawozdanie delegata do odbioru tytoniu w Zabłotowie oprócz uwag o powiększeniu się ilości dostarczonego do wykupu liścia i zestawień porównawczych z rokiem poprzednim, zawiera wzmiankę o postępowaniu urzędników przy odbiorze, zaznaczając, iż było ono staranne, sumienne i względne, co w szczególności przypisuje wpływowi c. k. inspektora (LW. 15.020/92).

Zaostrzenie instrukcyi dla plantatorów tytoniu w Galicyi i na Bukowinie wydanej w r. 1869. Odezwą z d. 30. marca 1892 zawiadomiła c. k. Dyrekcya skarbu Wydział krajowy, iż z całą ścisłością i bezwzględnością przystąpi od r. 1895 począwszy do przeprowadzenia postanowień §. 13, instrukcyi dla plantatorów. Paragraf ten przepisuje minimum obszaru jaki gmina a względnie pojedynczy plantator zgłosić pod uprawę jest obowiązany. C. k. Dyrekcya skarbu postanawia w wyż powołanej odezwie nieodwołalnie, że te gminy i ci plantatorowie, którzy w latach 1892 i 1893 a przynajmniej w r. 1894 nie obsadzą roślinami tytoniowemi gruntów o przestrzeni tym paragrafem oznaczonej, zostaną od r. 1895 począwszy, raz na zawsze bezwzględnie od sadzenia tytoniu wykluczonymi.

Zbyt ważna sprawa, a przez zwyczaj i odmienne wytworzone stosunki w praktyce wręcz przeciw przepisom instrukcyi traktowana, nie mogła też być dorywczo bez należytego zbadania i przestudyowania załatwioną. Wydział krajowy przydzielił tę sprawę przedewszystkiem krajowej komisyi dla spraw rolniczych, która uchwaliła prosić Wydział krajowy, aby ogłoszenie c. k. Dyrekcyi Skarbu przesłać komitetowi gal. Towarzystwa uprawy tytoniu do zaopiniowania. Opinię komitetu w tej sprawie nadesłaną z odpowiedzią na pytania wystosowane przez Wydział krajowy (LW. 40271/92) badała komisya kraj. dla spraw rolniczych i przyjęła wnioski referenta, hr. St. Stadnickiego, w których wyraziła żądania:

1. zmniejszenia minimalnej przestrzeni uprawy potrzebnej do uzyskania licencyi;

2. zmiany kary zagrożonej plantatorom nieuprawiającym zgłoszonej powierzchni na karę odebrania licencyi na rok jeden;

3. rozciągnięcia czasu przejściowego w odezwie c. k. Dyrekcyi skarbu tylko po koniec r. 1894 oznaczonego na czas dłuższy.

Wydział krajowy dołoży wszelkich starań aby wnioski te w całej rozciągłości przeprowadzić.

Sprawa doświadczeń ze środkiem mającym zapobiegać szerzeniu się zarazy pyska i racic.

Zaraza pyska i racic u bydła rogatego i nierogacizny, występując corocznie z większą intenzywnością i zajmując coraz większe koła, wyrządza niezmierne szkody w hodowli, tamuje handel wewnętrzy, i rujnuje gospodarzy, mianowicie gospodarzy - włościan.

Dotychczas praktykowany sposób mniej lub więcej ścisłego zamknięcia i odosobnienia nawiedzonych tą chorobą miejscowości i okręgów, okazał się wszędzie nietylko nie prowadzącym do celu, ale nawet w wielu wypadkach w wyższym stopniu szkodliwym niż sama zaraza, a to wskutek ograniczeń swobodnego ruchu handlowego, z czego tylko przekupnie korzystają.

Z powyższego nie wypływa, ażeby ścisłe odosobnienie bydła chorobą pyskowo - racicową nawiedzonego, lub nawet zamknięcie policyjno-sanitarne całych miejscowości i okręgów, nie było pożyteczne, a często nawet konieczne, — ale doświadczenia lat ostatnich, poczynione tak u nas, jak i w sąsiednich krajach, wykazały najdowodniej, że **samo tylko** zamknięcie miejscowości i okręgów zarazą nawiedzonych, bez systematycznego równocześnie zastosowania odpowiednich (t. j. rzeczywiście skutecznie działających) środków, celem desinfenkcyi zwierząt zakażonych i zakaźnie podejrzanych, jak niemniej stajen, w których zwierzęta takie stały, ściółki, nawozu i t. d. nie prowadzi do celu, ale tylko drugi powyżej wspomniany — ujemny — dla gospodarstwa krajowego i prywatnego wywiera skutek.

Ale przekonano się także, że dotychczas używane środki desinfekcyjne stajen, wagonów kolejowych i t. d. (jak n. p. surowy kwas karbolowy, wapno karbolowe, wapno i t. p.) są prawie zupełnie bezskuteczne mianowicie przy zwykle praktykowanym sposobie użycia tych środków.

Powziąwszy więc wiadomość, że według świeżo ogłoszonych wyników prac ces. niemieckiego urzędu sanitarnego (Arbeiten aus dem kais. Gesundheitsamt) w Berlinie, z pomiędzy różnych środków desinfekcyjnych, jakie kolejno urząd ten badał (kwas karbolowy surowy, wapno karbolowe, Cresol, Lysol, Kreolin i t. p.), jedynie „Solutol“ może być najskuteczniej do wspomnianego celu użyty, postanowił Wydział krajowy, po zasięgnięciu opinii krajowej komisyi dla spraw rolniczych, przeprowadzić u nas w kraju próby co do skuteczności tego środka.

W tym celu przeznaczył Wydział krajowy 200 zł. w. a. na zakupno odpowiedniej ilości wspomnianego środka desinfekcyjnego i na koszta z doświadczeniami połączone i poruczył przeprowadzenie prób decentowi szkoły Dublańskiej i weterynarzowi miejskiemu p. Józefowi Kubickiemu, w porozumieniu z weterynarzem krajowym p. Adolfem Littichem. Równocześnie podał Wydział krajowy (LW. 49361/92) powyższe zarządzenie do wiadomości Prezydyum c. k. Namiestnictwa, z prośbą, ażeby zechciało ze swej strony popierać usiłowania nasze w doprowadzeniu do skutku do-

świadczeń mających zarówno dla kraju jak i dla Państwa wielką doniosłość.

Doświadczenia są w toku — i o ile z dotychczasowych relacyi p. Kubickiego wnosić można — wynik tych doświadczeń, chociaż one ograniczone być musiały na razie na samo miasto Lwów, zapowiada się dosyć pomyślnie.

O ostatecznym wyniku nie omieszka Wydział krajowy zdać w czasie właściwym sprawę Wysokiemu Sejmowi.

Sprawa wydania ustawy krajowej a względnie rozporządzenia rządowego o przymusowem tępieniu myszy polnych

W załatwieniu sprawozdania sejmowej komisyi gospodarstwa krajowego o petycyi oddziału pokuckiego c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego, tyczącego się wydania ustawy o przymusowem tępieniu myszy polnych, polecił Wysoki Sejm na posiedzeniu dnia 4. kwietnia 1892 Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesyi przedłożył Sejmowi odpowiedni projekt do ustawy o przymusowem tępieniu myszy polnych — i aby niezwłocznie postarał się o pouczenie ludności, za pośrednictwem rozmaitych ku temu celowi służyć mogących środków, w myśl uwag w powołanym sprawozdaniu zawartych. Równocześnie wezwał Wysoki Sejm c. k. Rząd, ażeby przed przyjściem do skutku ustawy o przymusowem tępieniu myszy, w drodze rozporządzenia tępienia ich zarządził.

Przed tem jednakże, bo pod d. 15. stycznia 1892 l. 781 przesłało c. k. Namiestnictwo projekt rozporządzenia o tępieniu myszy polnych, wypracowane przez c. k. Ministerstwo rolnictwa w porozumieniu z innymi Ministerstwami, z zapytaniem, czy byłoby pożądane wydanie podobnego rozporządzenia dla Galicyi, i czy Wydział krajowy zgadza się z treścią projektu tego rozporządzenia, dołączonego tu ℣. sub A., przyczem oznajmiło, że równocześnie z tem rozporządzeniem ma być ogłoszone i odpowiednie pouczenie.

Alegat A.

Projekt tego rozporządzenia przesłał Wydział krajowy (LW.3754/92) komitetom obu krajowych Towarzystw rolniczych, tudzież Wydziałom Rad powiatowych z wezwaniem, aby jak najrychlej udzieliły odpowiedzi na powyższe dwa pytania a zarazem wypowiedziały zdanie swoje co do treści wypracowanego przez c. k. Ministerstwo rozporządzenia.

Zebrane odpowiedzi udzielił Wydział krajowy, komisyi krajowej dla spraw rolniczych do zaopiniowania, i na podstawie wniosków przez tęż komisyę przedłożonych oświadczył c. k. Namiestnictwu (LW. 15600/92) co następuje:

Zapatrując się ze stanowiska teoretycznego, nie ulega najmniejszej wątpliwości, że wydanie ustawy, a przynajmniej rozporządzenia nakazującego przymusowe tępienie myszy polnych, (które w ostatnich latach takie nieobliczalnie olbrzymie szkody wyrządzają) i normującego czas i sposób tego tępienia, byłoby nietylko pożądane, ale nawet koniecznie potrzebne.

Niestety jednakże, najlepiej pomyślane rozporządzenie — gdyby nawet mogło być w naszych stosunkach ściśle wykonywane — nie doprowadzi do pożądanego celu, dla tej prostej przyczyny, że dotychczas nie znamy środka, któryby niezawodnie działał, był dla ludzi i zwierząt pożytecznych nieszkodliwy, a nie powodował nieopłacająco się wysokiego kosztu.

Już w sprawozdaniu z czynności za rok 1889/90 Sejmowi przedłożonym wypowiedział Wydział krajowy przekonanie, nabyte na podstawie materyału zebranego za pośrednictwem c. k. Rządu w całej prawie Europie, że o zastosowaniu środków mechanicznych nie może być mowy — zaś z pomiędzy środków trujących: fosfor jest środkiem bardzo zawodnym, a tylko strichnina odpowiednio i z należną ostrożnością użyta, uważaną być może jako jedynie pewnie skuteczna.

Strychnina wszakże (a mianowicie zalecona przez król. saskie kolegium medykalne przenica strychninowa, albo też teraz zalecany owies strychninowy) musi być pod zamknięciem przechowaną i tak rozmieszczaną po polach, aby była niedostępną dla zwierząt pożytecznych, — co jest prawie niewykonalne w naszych stosunkach, w obec niskiego jeszcze stopnia oświaty ludu naszego.

Świeżo zaś wynaleziony i zalecany środek dr. Löfflera (zarażania myszy lasecznikiem tyfoidowym), którym rząd grecki świetne otrzymał rezultaty, nie jest jeszcze dostatecznie wypróbowany w Europie środkowej (gdzie inna odmiana myszy polnych, aniżeli w Grecyi gospodaruje). Na każdy wypadek próby z tym środkiem w Niemczech podjęte, dowodzą najlepiej, że dotychczas nie było takiego środka tępienia, któregoby skutecznie zalecić można było; lasecznik zaś Löfflera jest, jak powyżej powiedziano, jeszcze niedostacznie wybróbowany, jakkolwiek dotyczasowe doświadczenia do najlepszych nadziei uprawniają.

W obec tego stanu rzeczy, zdaje się być najracyonalniej, powstrzymać się z wydaniem w mowie będącego rozporządzenia — a natomiast dołożyć wszelkich starań i nie szczędzić kosztów, ażeby jak najrozleglejsze doświadczenia (o ile być może porównawcze) tak ze strychniną jak i z zarazkiem Löfflera poczynione były.

Nie mając bowiem dostatecznie wypróbowanego środka skutecznego tępienia myszy polnych, nie byłby Wydział krajowy w możności (w myśl §. 2. projektowanego rozporządzenia) zaproponować c. k. Rządowi krajowemu środki, jakie zalecić, a tem samem i zaprojektować pouczenia, jakie w myśl powołanego §. 2. wydać należy. Wskutek tego zaś, albo też przez zalecenie środków tępienia nieodpowiednich lub nieskutecznych, musiałoby projektowane rozporządzenie pozostać niewykonalnem.

Wiele Wydziałów powiatowych z pomiędzy tych, które za potrzebą wydania wspomnianego rozporządzenia się oświadczyły (44 Wydziałów powiatowych oświadczyło się za potrzebą, a 19 przeciw), złożyło swoje oświadczenie z zastrzeżeniem, że projektowane rozporządzenie będzie mogło być i rzeczywiście będzie ściśle wykonywane; wypowiedziało jednakże wątpliwość, ażali to jest możliwe, tak ze względu na organizacyę gmin naszych, jak i dla braku sił, jakiemi władze powiatowe przy wykonywaniu podobnych ustaw i przepisów rozporządzać mogą. Podobne obawy wypowiedział także komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego, który oświadczając, że „z radością powitał myśl wydania rozporządzenia rządowego w celu tępienia myszy“ równocześnie wypowiada przekonanie, że „polecenie tępienia myszy urzędom gminnym, a nadzorowanie tegoż przez c. k. Starostwa, nie będzie wystarczające“, i że w naszych stosunkach krajowych „stanie się to, co do-

tychczas się dzieje z ustawą o niszczeniu kanianki i z innemi podobnego rodzaju ustawami i przepisami, które istnieją tylko na papierze". Komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego jest zdania, że wykonanie projektowanego rozporządzenia byłoby łatwiejsze i pewniejsze, gdyby utworzoną została pomiędzy gminami a c. k. Starostwami pośrednia instytucya delegatów, mianowanych przez c. k. Starostwo w porozumieniu z Wydziałem powiatowym z pośród ludzi inteligentnych i chętnych. Delegat taki miałby przydzielonych sobie kilka gmin, które miałby pilnować, aby zarządzenia dążące do tępienia szkodnika były ściśle wykonywane.

Na każdy wypadek, gdyby c. k. Rząd zamierzał projektowane rozporządzenie wydać, musiałby być według zdania naszego zmieniony §. 1. zakomunikowanego nam projektu, ze względu na odrębne stosunki kraju naszego a mianowicie na obszary dworskie jak i jednostki administracyjne, co do których musiałyby w zamierzonem rozporządzeniu osobne postanowienia być wydane. Wszelkie środki tępienia myszy zastosowane na polach gminnych, byłyby bezskuteczne, gdyby sąsiedni obszar dworski zaniechał ze swej strony obrony od tej plagi. Musianoby przeto w rozporządzeniu orzec, kto ma co do obszarów dworskich orzekać o potrzebie użycia środków tępienia myszy i kto ma przestrzegać, aby to było wykonane.

Przedstawiwszy opinię Wydziału krajowego w tej sprawie nader ważnej, cały kraj żywo obchodzącej i kilkakrotnie już w Sejmie krajowym poruszonej, upraszał w końcu Wydział krajowy c. k. Namiestnictwo, ażeby zechciało postarać się u c. k. Rządu centralnego, iżby ten — niezależnie od postanowienia, jakie w sprawie wydania dla Galicyi rozporządzenia nakazującego obowiązkowe tępienie myszy polnych poweźmie — przeznaczył ze skarbu państwa odpowiedni fundusz na systematyczne doświadczenia tępienia wspomnianego szkodnika środkami zalecanymi.

Przeprowadzenie tych doświadczeń, a względnie fachowe kierownictwo i nadzór nad wykonaniem, poruczone być może c. k. weterynarzom powiatowym, jako ludziom, którzy z zawodu swego powinni umieć obchodzić się należycie tak ze substancyami trującemi, a więc nietylko dla myszy ale i ludzi szkodliwemi, jak niemniej z racyonalnem użyciem środka Löfflera (zarazkiem tyfusu mysiego) o którym powyżej była mowa. Fundusz przez c. k. Rząd udzielony, mógłby być przeznaczony na opłatę kosztów podróży i dyet przypadających c. k. weterynarzom, doświadczeniami z tępieniem myszy zajętym; na zakupno zaś środków do wspomnianego tępienia zalecanych (pigułek fosforowych, pszenicy i owsa strychniną nabajcowanych, i zarazka Löfflera) postarałby się Wydział krajowy o odpowiedni fundusz.

Sprawa doświadczeń niszczenia chrząszcza majowego i jego gąsienicy (pędraka) za pomocą „Muskardyny" (Botritis tenella).

Jak już w sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego za rok 1890/91 Wysokiemu Sejmowi przedłożonem podanem było, przydzielił Wydział krajowy komisyi rolniczej uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 29. listopada 1890, którą otrzymał Wydział krajowy polecenie, aby w chwili stosownej przedłożył „projekt do ustawy o ochronie ziemiopłodów od gąsienic i innych owadów, głównie zaś od chrząszczy majowych" i przygotował „zarys projektu" do wspomnianej ustawy.

Komisya rolnicza zbadawszy dokładnie tę sprawę, przyszła do przekonania, że wydanie podobnej ustawy nie doprowadzi do celu pożądanego, gdyż wobec braku środków, jakichby do tępienia wspomnianych szkodników skutecznie użyć można było, pozostanie nowo wydana ustawa martwą literą i pomnoży tylko liczbę ustaw niewykonalnych lub niewykonywanych, a tem samem zamiast skutków dodatnich, tylko demoralizujący wpływ, osobliwie na ludność mniej wykształconą, wywierających.

Komisya rolnicza — w opinii swej — opierała się na fakcie, że nawet we Francyi, gdzie — jak wiadomo — wszelkie ustawy agrarne i przepisy policyi polowej z nadzwyczajną ścisłością wykonywane bywają i gdzie Rząd znaczne sumy corocznie na to poświęca, ażeby spustoszeniom wyrządzanym przez chrząszcza majowego i jego gąsienicę (pędraka) tamę położyć, nie zdołano jeszcze przeszkodzić szerzeniu się i potęgowaniu tej klęski (w skutek której, według obliczeń prof. Grandeau, straty coroczne przeszło 300 milionów franków wynosić mają!)

Podczas omawiania tej sprawy w komisyi rolniczej, zwrócono uwagę na tę okoliczność, że w ogóle dopiero wtedy będziemy mogli być pewni skutku walki naszej z owadami szkodliwymi, kiedy poznamy ich naturalnych nieprzyjaciół, przedewszystkiem zaś nieprzyjaciół ze świata organizmów niższego rzędu — i kiedy poznamy w jaki sposób skierować ich można przeciw owadom wspomnianym. — Zarazem zwrócono uwagę, że prawdopodobnie będziemy mogli wkrótce korzystać z doświadczeń pp Le Moult, Giard, Prilleux i innych, robionych od lat kilku we Francyi, a zainicyowanych przez odkrycie p. J. Krasilczyka na Bessarabii, iż grzybek zwany „Muskardyną“ (Botritis tenella), jest tym naturalnym niszczycielem chrząszcza majowego, w pewnych warunkach.

Rzeczywiście, z podań zawartych w różnych fachowych czasopismach niemieckich i francuzkich dowiadujemy się, że dokładnie i z wszelką stanowczością zbadano, iż przy pomocy grzybka „Muskardyna“ (Botritis tenella) możnaby podjąć skuteczniejszą, niżeli dotychczas, walkę z wspomnianymi szkodnikami. A nawet doświadczenia w praktyce przeprowadzone postąpiły we Francyi tak daleko, że założono w Paryżu dwa zakłady produkujące „Muskardynę“ w wielkich ilościach („Fribourg & Hesse“ tudzież: „Societé centrale des produits chimique“) i rozsełające ją w rurkach szklanych do dalszych doświadczeń rolnikom praktycznym, tudzież towarzystwom i szkołom.

Wprawdzie p. Krasilczyk oświadczył w najnowszych swych publikacyach, że odkrył drugiego nieprzyjaciela chrząszcza majowego, w mikrobie, którego nazwał „Bacillus tracheitis sive graphitoris“, (a to dlatego, że w skutek choroby jaką powoduje, przybiera ciało gąsienicy barwę grafitu) a który bardzo szybko, kilkadziesiąt razy szybciej niż „Muskardyna“ ma działać, jednakże komisya rolnicza, a z nią i Wydział krajowy jest zdania, że nie wyczekując wyniku dalszych badań, jakie p. Krasilczyk z mikrobami grafityzmu przeprowadza, należy u nas jak najrychlej przeprowadzić jak najliczniejsze doświadczenia najpierw z „Muskardyną“, co nie przeszkadza wcale wykonać później doświadczenia z „Grafitowcem“, skoro już o sposobie jego użycia coś więcej dokładnego i pewnego wiedzieć będziemy. Instytucyami, które

w pierwszym rzędzie mogą i powinny podobne doświadczenia przeprowadzić, są: krajowa szkoła leśnicza i krajowe szkoły rolnicze.

Wydział krajowy wezwał przeto Dyrekcye szkół wspomnianych (LW. 57.164/92), ażeby sprawę przeprowadzenia doświadczeń z „Muskardyną“, wzięły pod rozwagę na jednej ze swoich konferencyi nauczycielskich, przedłożyły Wydziałowi krajowemu ewentualne wnioski swoje i wskazały tego z pp. nauczycieli, który miałby się doświadczeniami temi bezpośrednio zająć. Zarazem wezwał Wydział krajowy komitety obu kraj. Towarzystw rolniczych we Lwowie i Krakowie, i Zarząd gal. Towarzystwa leśniczego, do oświadczenia się, czyli nie zechciałyby w swoim zakresie działania przeprowadzić z wiosną r. 1893 także podobnych doświadczeń, do których Wydział krajowy dostarczy potrzebnej ilości materyału.

Krajowe szkoły leśnicza i rolnicze uczyniły zadość wezwaniu Wydziału krajowego; szkoły: leśnicza we Lwowie, rolnicza wyższa w Dublanach i rolnicza niższa w Horodence, przedłożyły dokładnie opracowane plany przeprowadzenia doświadczeń tak pod względem celu jak i sposobu postępowania — i jest nawet nadzieja, uzasadniona próbami przez profesora Dra Szyszyłowicza w laboratoryum fizyologicznem roślinnem w Dublanach wykonywanymi, że będzie można potrzebny do doświadczeń zarazek w temże laboratoryum wytwarzać. Gdyby się nadzieja ta urzeczywistniła, uniknęlibyśmy zawodów, jakich doznają liczni eksperymentatorowie praktyczni z tego powodu, że sprowadzany z Francyi zarazek jest często zepsuty w skutek dłuższego transportu i wpływów na jakie w czasie tego transportu jest wystawiony.

Towarzystwa rolnicze i leśnicze, tudzież Towarzystwo ogrodnicze, oświadczyły się z gotowością podjęcia wspomnianych doświadczeń, — które też z nadchodzącą wiosną rozpoczęte zostaną. Na koszta sprowadzenia „Muskardyny“ wyznaczył Wydział krajowy odpowiednią kwotę z Rubr. XV. poz. 222 budżetu wydatków kraj. na r. 1893.

Sprawa pojawienia się „Mniszki brudnicy“ (Prilura monacha) w lasach galicyjskich.

O pojawieniu się szkodnika niszczącego lasy szpilkowe, zwanego „Mniszką brudnicą“ (Psilura monacha) w lasach galicyjskich i przedsiębranych środkach mających na celu zapobieżenie jej szerzeniu się, zdał Wydział krajowy sprawę Wysokiemu Sejmowi w poprzedniem sprawozdaniu swojem, w którem zaznaczył, że odezwą do LW. 36.260/91 upraszał c. k. Namiestnictwo, ażeby w drodze właściwej postarało się u c. k. Rządu centralnego o fundusz zapomogowy na koszta niszczenia tego owadu w lasach mniejszych a niezamożnych właścicieli, niemogących z własnych funduszów ponosić dość znacznych kosztów, jakie niszczenie — sposobami dotychczas znanymi i zalecanymi — za sobą pociąga. C. k. Namiestnictwo przyrzekło wziąć sprawę tę pod rozwagę, skoro c. k. krajowy inspektor lasów z oględzin lasów szkodnikiem tym nawiedzonych złoży sprawozdanie. Lecz już pod d. 9. kwietnia 1892 l. 25.140 (LW. 18.819) oznajmiło c. k. Namiestnictwo Wydziałowi kraj. że c. k. Ministerstwo rolnictwa załatwiło odmownie wniosek o udzielenie wspomnianego zasiłku z funduszów państwowych, „albowiem „według postanowień §. 51 ustawy lasowej, właściciele zagrożonych lasów

winni dostarczyć pomocy przy robotach mających na celu zapobieżenie pojawieniu się wspomnianego owadu lub jego tępienie, — względnie obowiązani są przyczynić się stosownie do rozległości ochronionych lasów do pokrycia urosłych ztąd kosztów". Dalej oznajmiło c. k. Namiestnictwo, że „wobec tego — przynajmniej na razie — jak długo klęska nie przybrała znaczniejszych rozmiarów i małym kosztem zwalczoną być może, nie ma Państwo powodu do udzielania zasiłku z funduszów państwowych". Równocześnie jednakże zapytało c. k. Namiestnictwo Wydział krajowy, czy nie byłby skłonny udzielić z funduszów krajowych stosownej kwoty do dyspozycyi c. k. Namiestnictwa, a to w tym celu, aby uboższym właścicielom lasów przyjść w pomoc udzielaniem pieniężnych zasiłków. Wydział krajowy — po zasięgnięciu opinii krajowej komisyi rolniczej — odpowiedział (do LW. 18.819/92), że nie trafia do przekonania zarówno kraj. komisyi rolniczej jak i Wydziału krajowego zdanie, iż Państwo nie ma powodu do udzielania zasiłku ze skarbu państwa, „jak długo klęska nie przybrała znaczniejszych rozmiarów i małym kosztem zwalczoną być może" — i że z treści §. 51 patentu cesarskiego z dnia 3. grudnia 1852 (Nr. 250 R. G. B.) nie można wyprowadzać wniosku, ażeby państwo w interesie gospodarstwa krajowego, od którego stanu i rozwoju siła podatkowa kraju, a więc i dochody państwa zależą, nie miało interesu udzielać odpowiednich zasiłków z funduszów państwa, czy to na podniesienie gospodarstwa rolnego i leśnego, czy też na zapobieżenie klęskom, mogącym kraj zubożyć a dochody państwa zmniejszyć. Zarazem ponowił Wydział krajowy prośbę o wyjednanie u c. k. Rządu centralnego odpowiedniej subwencyi ze skarbu Państwa na udzielanie uboższym właścicielom lasów, mianowicie zaś gminom, zasiłków, mających na celu energiczne zastosowanie środków tępienia „Mniszki brudnicy" przez władze państwowe wskazanych.

Przychylając się do wniosku krajowej komisyi rolniczej (jej sekcyi stałej) której Wydział krajowy przydzielił do zaopiniowania petycyę galicyjskiego Towarzystwa leśniczego o wyznaczenie funduszu na niszczenie i tępienie mniszki brudnicy do Wysokiego Sejmu wniesionej a przez Wysoki Sejm uchwałą z dnia 9. kwietnia 1892 Wydziałowi krajowemu do załatwiena przekazanej, — odstąpił Wydział krajowy petycyę tę c. k. Namiestnictwu, z przedstawieniem, że w interesie c. k. Rządu leży, ażeby użył odpowiednich i dostatecznych środków tępiących i zapobiegających szerzeniu się szkodnika, który lasom rządowym w pierwszym rzędzie zagraża — i ponowił przedstawienia swoje dawniejsze w tej samej sprawie.

C. k. Namiestnictwo oznajmiło odezwą z dnia 16. lutego 1893 l. 12.941, — przy której przesłało Wydziałowi krajowemu zestawiony przez c. k. inspektora krajowego lasów, Wykaz pojawienia się „Mniszki brudnicy" w roku 1892 w lasach galicyjskich, — że równocześnie odnosi się do c. k. Ministerstwa rolnictwa o udzielenie odpowiedniego funduszu ze skarbu Państwa na zwalczanie „mniszki" w lasach niezamożnych właścicieli i gmin wiejskich. Mamy przeto nadzieję, że starania c. k. Namiestnictwa odniosą nareszcie pożądany skutek.

Według wspomnianego wykazu pojawienia się „mniszki brudnicy“ zestawionego przez c. k. Inspektora krajowego lasów, rozmiary szkód wyrządzonych przez tego szkodnika w roku 1892 są następujące:

1. W powiecie Bialskim (w gminach kat. Bertrina, Kenty, Pisarzowa, Dwory, Bielany i Kruków): „silniejsze obżarcie ogranicza się na odosobnione grupy drzew i drzewa pojedyncze. Śladów żerowiska w koronach drzew nie da się jeszcze dostrzedz“.

2. W powiecie Bocheńskim (w gminach kat.: Niepołomice, Wola batowska, Staniątki, Dąbrowa, Kłaj, Podborze, Gawłowek, Stanisławice i Grotkowice): „Żerowanie w koronach jest niedostrzegalne“.

3. W powiecie Chrzanowskim (w gminach kat.: Ciężkowice, Dąbrowa, Jaworzno, Jeziorki, Byczyna, Myslachowice, Bobrek) pojawiła się „mniszka“ na całej równinie piasczystej, jednakże w drzewostanach już poprzednio w roku 1889—1890 przez Sowkę sosnówkę (Trachea piniperda) nawiedzonych. Zupełne obżarcie pojedynczo stojących drzew i mniejszych grup, da się z trudnością dostrzegać. W częściach lasu przez „Sówkę“ uszkodzonych, żerowanie w koronach drzew jest zaledwie dostrzegalne.

4. W powiecie Jarosławskim (w gminach kat. Marczuga, Rudawa, Pełkinie i Sieniawa) pojawiła się Mniszka „w pojedynczem rozprószeniu na całej powierzchni. Żerowania w koronach drzew nie zauważano“.

5. W powiecie Kolbuszowskim (w gminach kat. Cmolas, Kupnie, Leszcze, Niwiska, Przedbórz, Przyłęk, Poręby kupińskie, Werynia, Widełka, Kossowy, Poręby dymarskie, Kopcie, Hadykówka, Jasienie, Rzepiska, Poteraki, Trzesówka, Jagodnik, Hucisko, Poręby, Zapole, Wola domatkowska, Huta przedborska): „Pojawienie motyla mniszki przypisać można gwałtownym prądom wiatru, w skutek czego rójkę motyla za sporadyczną uważać należy. Żarłoczności żadnej nie dostrzeżono“.

6. W powiecie Krakowskim (w gminach kat. Kamień, Wołowica, Prądnik): „Tylko w lesie w gminie Kamieniu położonym, znaleziono i zniszczono 10 gąsienic Mniszki“.

7. W powiecie Łańcuckim (w gminach kat. Borki, Jegieła, Głogowiec, Tryncza, Ubieczyn, Gorzyce, Wulka mat., Wulka gryz., Sieniawa i Gniewczyna): „Ślady żerowania w koronach drzew nie są dostrzegalne“; — gąsienice pojedyńczo rozprószone na całej przestrzeni“.

8. W powiecie Myślenickim (w gminach kat. Rudnik, Dalin): wystąpienie Mniszki sporadycznej — żarłoczność „wcale niedostrzegalna“.

9. W powiecie Rzeszowskim (w gminach kat. Budy, Bratkowice, Zaczenie, Głogów, Styków las i Przewrotne): Przy przedsięwziętych rewizyach „dopiero w miesiącu sierpniu spostrzeżono kilka motyli Mniszki“.

10. W powiecie Ropczyckim (w gminach kat. Kamionka, Ruda, Wolica pań., Krzyżowa, Ociecha i Czarna): „spostrzeżono tylko sporadyczne pojawienie się motyla. Uszkodzenia lasu nie ma“.

11. W powiecie Wielickim (w gminie kat: Szawina): „sporadyczne pojawienie się bez wyrządzenia szkody“.

12. W powiecie Żywieckim (w gminach kat. Rycerka górna, Ujsol, Szare nistelnia, Sol kamesznica, Cięcina, Żabnica, Milówka, Lipowa, Korbielów, Przyborów, Sopotnia, Sporysz, Kamesznica): pojawiła się Mniszka

sporadycznie na przestrzeni około 4000 h. — „w rozprószeniu na całej powierzchni. Żer w koronach drzew nie jest dostrzegalny".

Ze sprawozdania powyższego c. k. kraj. inspektora lasów wynika zatem, że „Mniszka brudnica" prawie wszędzie tylko sporadycznie się pojawiła, często zaniesiona wiatrami, wyjątkowo też tylko obżarła odosobnione grupy drzew, a w ogóle znaczniejszej nie wyrządziła szkody. W wielu miejscach żer tego szkodnika był tak nieznaczny, że tylko połapane ćmy „Mniszki" służą za dowód jej pojawienia się.

Spodziewać się też należy, że mroźna zima i późna wiosna, tudzież liczniejsze pojawienie się naturalnych nieprzyjaciół „Mniszki" tj. „Ichneumonów", przyczynią się znacznie do wygubienia tego szkodnika i że przeto wystąpienie jego w roku 1893 będzie mniej groźne.

Sprawa wprowadzenia w wykonanie ustawy o rybołostwie z d. 31 października 1887 (Nr. 37 Dz. ust. kr. z r. 1890.)

W skutek ponawiających się zapytań czyli i kiedy wprowadzone zostaną rewiry rybackie w myśl ustawy o rybołostwie z dnia 31. października 1887, odnosił się Wydział krajowy (do LW. 38750/91 i 46958/91) do c. k. Namiestnictwa o jak najrychlejsze oznaczenie tychże rewirów i wydanie stosownych zarządzeń, ażeby przepisy policyi rybackiej odnoszące się do połowu i sprzedaży ryb przestrzegane były. Odezwą z dnia 23. lutego 1892 l. 11907 (LW. 11045/1892) zawiadomiło c. k. Namiestnictwo Wydział krajowy, że w sprawie tymczasowego oznaczenia rewirów rybackich na wodach rzek: Soły, Skawy, Raby i Bugu, odbędzie się dnia 12. marca 1892 narada w c. k. Namiectnictwie przy udziale znawców, że na naradzie tej poruszane będą kwestye, tyczące się przyszłego gospodarstwa rybnego na znacznej części wód krajowych i że pozostawia się uznaniu Wydziału krajowego, czy w naradzie tej zechce ewentualnie wziąć udział przez wysłanie delegata swego.

Na propozycyę sekcyi stałej kraj. komisyi rolniczej, wydelegował Wydział krajowy do wspomnianej narady członka komisyi rolniczej Wgo Stanisława Polanowskiego.

Odezwą z dnia 24. lipca 1892 l. 55916 (LW. 37766/1892) zawiadomiło c. k. Namiestnictwo, że w myśl uchwał powziętych na tej naradzie, c. k. Namiestnictwo wyznaczyło tymczasowo (w myśl postanowień §§. 2 i 3. rozporządzenia z dnia 21. sierpnia 1890 Dz. u. i r. kr. Nr. 39) rewiry dla rzek i dorzeczy: Soły, Skawy i Raby, wydało odnośne edykty (z dnia 10. czerwca 1892 l. 45723), i zamierza przystąpić do dalszego tworzenia rewirów rybackich na rzekach galicyjskich w następującym porządku: Dunajec, Stryj, Wisła i Bug.

Przy tymczasowem podziale rzek Soły i Raby na rewiry rybackie, zastosowano się do projektu śp. profesora Nowickiego (który w tej pracy subwencyonowany był z funduszu krajowego), zaś rzekę Skawę podzielono według projektu pp. A. Gostkowskiego i E Drapelli.

Zarazem zażądało c. k. Namiestnictwo zdania Wydziału krajowego, czy nie należy zaniechać tworzenia rewirów rybackich na rzece Bugu, za czem przemawiają odnośni c. k. Starostowie, a to ze względu, iż według relacyi tychże c. k. Starostów, rybołostwo na tej rzece bardzo podupadło, a gospodarstwo rybołowcze na razie żadnych nie obiecuje korzyści.

Wydział krajowy, zasięgnąwszy opinii sekcyi stałej krajowej komisyi rolniczej, oświadczył, zgodnie z opinią znawców na ankiecie w c. k. Namiestnictwie wypowiedzianej, że właśnie w obec wyrybienia tak rybnej niegdyś rzeki (karpie dochodziły 12 kilogramów wagi, obok karpia, lin, szczupak, sandacz, sum, miętus i marena — były do niedawna w znacznych ilościach, pojawiał się także łosoś, a węgorza krociami bez trudu łowiono!) nie tylko nie należy tworzenia rewirów rybackich na Bugu zaniechać, lecz przeciwnie należy dołożyć starań, ażeby rewiry te jak najrychlej zaprowadzonymi zostały.

Krajowe niższe szkoły rolnicze, tudzież szkoła uprawy i wyprawy lnu w Gródku.

O krajowych niższych szkołach rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach, tudzież o założyć się mających niższych szkołach rolniczych w Uhersku i Krośnie, jak niemniej o krajowej szkole uprawy i wyprawy lnu w Gródku przedłożył Wydział krajowy osobne sprawozdanie.

Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie.

O krajowej szkole ogrodniczej w Tarnowie przedkłada Wydział krajowy osobne sprawozdanie.

Krajowa szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie.

O krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie przedkłada Wydział krajowy osobne sprawozdanie.

Sprawa założenia szkoły gospodyń w Iwoniczu.

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego o petycyi Wydziału powiatowego w Krośnie, w sprawie założenia szkoły gospodyń wiejskich w Iwoniczu, w realności na ten cel przez Zgromadzenie sióstr Św. Feliksa ofiarowanej, polecił Wys. Sejm krajowy, uchwałą w dniu 22. września 1892 powziętą:

1. przeprowadzić z Siostrami Felicyankami w Iwoniczu rokowania, celem utworzenia — na podstawie statutu organizacyjnego wydanego przez Wydział krajowy — szkoły gospodyń wiejskich pod ich kierownictwem i złożenia Wys. Sejmowi odnośnego sprawozdania na najbliższej sesyi.

Zarazem uchwalił Wysoki Sejm:

2. otworzyć Wydziałowi krajowemu kredyt na r. 1893 do wysokości 3000 zł., na wykończenie budynku i urządzenie szkoły, w razie pomyślnego załatwienie tych rokowań — i

3. polecił Wydziałowi krajowemu wyjednanie u c. k. Rządu odpowiedniej subwencyi na wykończenie budynków i utrzymanie szkoły.

Już w skutek relacyi Wydziału powiatowego krośniańskiego z dnia 2. sierpnia 1892 l. 1306, że Matka przełożona filii klasztoru Felicyanek w Iwoniczu prosiła o wyjednanie subwencyi na dokończenie budowy i otwarcie zakładu wychowawczego gospodyń wiejskich w Iwoniczu, oznajmił Wydział krajowy wspomnianemu Wydziałowi powiatowemu pod d. 9. sierpnia 1792 l. 37363, że z życzliwością wita propozycyę Sióstr Felicyanek i gotów jest na najbliższej sesyi sejmowej wnieść do Wysokiego Sejmu wniosek o udzielenie funduszu na utworzenie wspomnianego zakładu wychowawczego, byleby przedtem zgromadzenie Sióstr Felicyanek przedłożyło Wydziałowi krajowemu program założyć się mającej szkoły i wymienił wysokość potrzebnego na ten cel zasiłku.

W odpowiedzi na powyższe wezwanie oświadczyła przełożona Zgromadzenia Sióstr Felicyanek pod dniem 6. września 1892, że na zakupno 8-miu morgów gruntu, inwentarza, urządzenie domu i ogrodu żądają jednorazowo 12.000 zł. a na utrzymanie zakładu corocznej subwencyi w kwocie 5000 zł.

Równocześnie jednakże, bo pod dniem 7. września 1892 wniósł Wydział Rady powiatowej krośniańskiej w tej samej sprawie petycyę do Wysokiego Sejmu, która spowodowała powyż przytoczoną uchwałę z dnia 22. września 1892.

Zakomunikowawszy uchwałę tę przełożonej ŚŚ. Felicyanek (Lw. 44.302/92) z oznajmieniem, że na wypadek pomyślnego wyniku rokowań przeznaczył Wpsoki Sejm na rok 1893 kredyt w wysokości 3000 Złr. na wykończenie budynku szkolnego i urządzenie szkoły, zażądał Wydział krajowy pewnych wyjaśnień niezbędnie potrzebnych, ażeby można statut organizacyjny szkoły wypracować i na jego podstawie wyjednać u c. k. Rządu subwencyę ze skarbu państwa, w myśl uchwały 3-ciej na początku przytoczonej.

Przedewszystkiem zażądał Wydział krajowy decyzyi przełożonej ŚŚ. Felicyanek co do celu, do jakiego założyć się mająca szkoła gospodyń wiejskich w Iwoniczu ma dążyć, — zwracając uwagę przełożonej, że Wydział krajowy nie mógłby się zgodzić na utworzenie dwóch oddziałów wspomnianej szkoły, każdy z innym celem (to jest kurs wyższy i niższy), jak ŚŚ. Felicyanki w podaniu swoim z d. 6. września 1892 projektowały, i że 8-morgowe gospodarstwo zakładowe może się bardzo dobrze nadawać dla szkoły gospodyń gruntowych (włościanek), podczas kiedy dla szkoły gospodyń wiejskich na większych obszarach (klucznic dla większych majątków) byłoby tak małe gospodarstwo nieodpowiednie.

Dalej zażądał Wydział krajowy przedłożenia planu sytuacyjnego pól, ogrodów i budynków, tudzież planu i kosztorysu wykończyć się mających budynków szkolnych.

Z przedłożonego planu i kosztorysu budynku szkolnego (planu sytuacyjnego budynków gospodarskich, ogrodów i pól, SS. Felicyanki nie przedłożyły), wynika że na wykończenie budynku szkolnego nie 3000 zł., ale co najmniej 10000 zł. w. a. potrzeba, nie licząc w to wewnętrznego urządzenia, które około 5000 zł. kosztować będzie.

Pragnąc ile możności dopomódz S. S. Felicyankom do wykonania projektowanego założenia tak potrzebnej dla kraju szkoły, a widząc że drogą korespondencyi sprawa nie dość szybko postępuje, oznajmił Wydział krajowy (LW. 61.691/92) że celem przyspieszenia sprawy, byłoby rzeczą pożądaną, ażeby ktoś ze sprawą tą i ze stosunkami zakładu w Iwoniczu i Zgromadzenia Sióstr św. Feliksa dokładnie obznajomiony, porozumiał się ustnie z referentem tej sprawy w Wydziale krajowym, który udzieli wszelkich rad i wskazówek potrzebnych.

Dotychczas nie zgłosił się nikt z ramienia S. S. Felicyanek w Wydziale krajowym, - Wydział krajowy zamierza wszakże jeszcze w miesiącu kwietniu b. r. wysłać referenta swego do Iwonicza dla przyspieszenia sprawy.

W obec tego stanu sprawy, nie mógł też Wydział krajowy przystąpić do wykonania powyż przytoczonej uchwały 3 ciej Wysokiego Sejmu.

Sprawa nauczycieli wędrownych do nauki gospodarstwa wiejskiego.

W sprawie instytucyi nauczycieli wędrownych do nauki gospodarstwa wiejskiego, zaprowadzonej w r. 1889, przedkłada Wydział krajowy osobne sprawozdanie Wysokiemu Sejmowi. Na tem miejscu nadmienia się tylko, że krajowy nauczyciel wędrowny p. Edmund Bielski powołany został do pełnienia obowiązków kierownika kraj. niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach w zastępstwie chorego kierownika p. Wojciechowskiego i dotychczas obowiązki te pełni. W miejscu zaś p. Bielskiego powołany został na nauczyciela wędrownego p. Stanisław Szalay, pełniący przez lat trzy, to jest do września 1891 r. obowiązki nauczyciela przy krajowej średniej szkole rolniczej w Czernichowie.

Po koniec więc roku 1892 pełnili obowiązki nauczycieli wędrownych gosdodarstwa wiejskiego pp. Seweryn Wiszniewski, Stanisław Szalay i Tadeusz Stamirowski, czwarta posada nauczyciela wędrownego, którą zajmować miał, w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 8. kwietnia 1892 weterynarz, nie mogła być obsadzoną, z powodów w szczegółowem sprawozdaniu podanych.

Sprawa podniesienia gospodarstwa nabiałowego.

O czynnościach Wydziału krajowego odnoszących się do podniesienia gospodarstwa nabiałowego w kraju, przedkłada Wydział krajowy osobne sprawozdanie. Tutaj nadmienia tylko Wydział krajowy że instruktorem mleczarstwa jest p. Dr. Urban Wareg Massalski, rozporządzeniem Wydziału krajowego z d. 1. maja 1891 na posadę tę powołany na propozycyę krajowej komisyi rolniczej, i że dwaj stypendyści Wydziału krajowego na naukę mleczarstwa do Niemiec wysłani, powrócili zaopatrzeni w chlubne świadectwa z odbytych nauk w szkole praktycznej mleczarskiej w Nortrupi w stacyi doświadczalnej w Kleinhof-Tapian. Jeden z nich (Jan Biedroń) założył spółkę mleczarską włościańską w Haczowie i używany jest przez komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie do wykładów popularnych o mleczarstwie, — drugi zaś (Przemysław Cholewa) powrócił na swą dawniejszą posadę instruktora szkoły rolniczej w Kobiernicach i uczy w tej szkole mleczarstwa.

W końcu podajemy do wiadomości Wysokiego Sejmu, że starania Wydziału krajowego o uzyskanie subwencyi na naukę mleczarstwa i środki naukowe uwieńczone zostały pomyślnym skutkiem. C. k. Ministerstwo przeznaczyło bowiem na cele wspomniane 1.500 zł. na rok 1892 i jest nadzieja, że takiego samego zasiłku i na rok 1893 ze skarbu państwa udzieli.

Sprawa fakultatywnych egzaminów kwalifikacyjnych dla oficyalistów prywatnych rolniczych.

Wskutek zapytania c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 2. lipca 1891 l. 9902/1055 (L. W. 31507/91):

a) czy byłyby odpowiednie i pożądane państwowe egzamina praktyczne, mające wykazać kwalifikacyę kandydatów do służby administracyjnej przy gospodarstwach rolnych, proponowane przez sekcyę VII. międzynarodowego kongresu rolniczego i leśnego w r. 1890 w Wiedniu ze-

branego, a względnie według wniosku stowarzyszenia urzędników ekonomicznych w Wiedniu?

b) jakiej miary wiedzy podstawowej teoretycznej wymagaćby należało przy wspomnianych egzaminach kwalifikacyjnych?

zażądał Wydział krajowy najpierw zdania kół interesowanych (komitetów obu krajowych Towarzystw rolniczych i towarzystwa oficyalistów prywatnych, właścicieli i zarządów większych gospodarstw w kraju, Dyrekcyi krajowych szkół rolniczych), poczem przydzielił sprawę do zaopiniowania krajowej komisyi rolniczej, której też udzielił odpowiedzi powyż wspomnianych kół interesowanych.

Na podstawie opinii krajowej komisyi rolniczej oświadczył się Wydział krajowy (L. W. 56069/92) w zasadzie za zaprowadzeniem wspomnianych egzaminów dla urzędników rolniczych, z zastrzeżeniem wszakże, że egzamina te nie będą państwowe, ale jako publiczne przez Wydział krajowy przeprowadzane przy współudziale Towarzystw rolniczych i komisyi rolniczej.

Zarazem podał Wydział krajowy projekt w jaki sposób komisye egzaminacyjne złożoneby być miały, i czego przy egzaminie takim — który nie może być obowiązkowym — wymagać należy od kandydatów na urzędników wyższej i niższej kategoryi.

Sprawa sprzedaży kainitu mielonego w salinach kałuskich z gwarancyą zawartości czystego potasu.

Wskutek starań Wydziału krajowego zarządziło c. k. Ministerstwo skarbu, reskryptem z dnia 21. sierpnia 1892 l. 28740, sprzedaż kainitu mielonego z gwarancyą zawartości 10% czystego potasu, (względnie 18½% siarkanu potasowego) w salinie kałuskiej, począwszy od 15. września 1892, a to po cenie 1 (jednego) zł. za 100 klg. bez opakowania loco magazyn saliny.

Według zaś reskryptu tegoż Ministerstwa skarbu z dnia 13. maja 1892 l. 12539, nie ulega przeszkodzie, ażeby kainit wydawany był także Towarzystwom rolniczym, na wspólne zamówienie członków tych towarzystw, z zastrzeżeniem, że każdy gospodarz musi dołączyć do podania o wydanie kainitu certyfikaty, wystawione przez przynależne c. k. Starostwa, bez względu na to czy jest członkiem towarzystwa kainit sprowadzającego, czy też sam bezpośrednio o kainit się stara.

Sprawa zapobieżenia wyzyskiwaniu włościan przez fabrykę bezwartościowych nawozów mineralnych Nawratila w Żywcu.

Wydział krajowy powziąwszy wiadomość, iż powstała fabryka nawozów sztucznych w Żywcu, która używając tytułu c. k. uprzywilejowanej wyrabia i dostarcza rolnikom produktu bezwartościowego, za który drogo sobie każe płacić, a widząc ze sprawozdań swoich nauczycieli wędrownych, że w zachodniej części kraju rolnicy włościanie w wielkiej mierze nawozów sztucznych używać zaczynają i są przez niesumiennych fabrykantów i handlarzy wyzyskiwani, przydzielił sprawę do zaopiniowania kraj. komisyi rolniczej.

Na podstawie opinii tejże komisyi odniósł się Wydział krajowy (L. W. 49362/92) do c. k. Namiestnictwa z prośbą, ażeby użyło wszelkich środków, jakie za stosowne uzna, ażeby jaknajrychlej zapobiedz dalszemu wyzyskiwaniu łatwowiernych rolników przez wspomnianą fabrykę i nadużywaniu ku temu c. k. przywileju.

Dzięki energii c. k. Namiestnictwa została wspomniana fabryka p. Nawratila w Żywcu w grudniu 1892 zamkniętą, jako nieodpowiadająca postanowieniom ustawy przemysłowej, a właściciel tejże został za nieprawne używanie firmy: „Pierwsza c. k. wyłącznie uprzyw. fabryka nawozów sztucznych z substancyi mineralnych“ do odpowiedzialności pociągnięty (odezwa c. k. Namiestnictwa z 20. grudnia 1892 l. 101904 L. W. 64965/92).

Sprawa zalesień wydm piaskowych i nieużytków.

Wskutek przedstawienia Wydziału krajowego, opartego na wnioskach profesorów kraj. szkoły gospodarstwa lasowego, wysłanych do zlustrowania zalesień wydm piaskowych, jak niemniej i na opinnii krajowej komisyi rolniczej (sekcyi stałej), wystosowanego do c. k. Namiestnictwa (L. W. 13923/91), zarządziło c. k. Ministerstwo rolnictwa (odezwa c. k. Namiestnictwa z d 9. sierpnia 1892 l. 59858, L. W. 39997/92), że nadzór nad robotami około ustalenia i zalesienia wydm piaskowych, wykonywać będą pod kierownictwem c. k. krajowego inspektora lasów, poszczególni technicy-leśniczowie w powiatach przydzielonych do ich okręgów leśniczych. Mianowicie technik inspekcyi leśnej, przydzielony do c. k. Starostwa w Rzeszowie, nadzorować ma zalesienia wydm położonych w powiatach Niskim i Tarnobrzeskim, a technik inspekcyi lasowej, przydzielony do c. k. Starostwa w Przemyślu, zalesienia wydm w powiatach: Cieszanowskim, Jarosławskim, Jaworowskim i Mościskim.

Równocześnie zawiadamiło c. k. Namiestnictwo Wydział krajowy, że na mocy rozporządzenia ck. Ministerstwa rolnictwa z d. 8. stycznia 1892 l. 192, którym zwolnieni zostali leśno-techniczni urzędnicy zarządu dóbr państwowych od pełnienia obowiązku techników leśnych administracyi rządowej, zniesione zostały dotychczasowe okręgi leśne, a w ich miejsce ustanowiono (na mocy upoważnienia c. k. Ministerstwa rolnictwa z d. 16. marca 1892 l. 4225) 8 osobnych okręgów, w których obowiązki techników inspekcyi leśnej pełnić będą wyłącznie technicy leśni dla administracyi politycznej stale przeznaczeni. Siedziby tych ośmiu okręgów są: we Lwowie, Krakowie, Nowym Sączu, Rzeszowie, Przemyślu, Stryju, Stanisławowie i Złoczowie.

Założenie katastru zalesien uskutecznionych i uskutecznić się mających, o który się Wydział krajowy upominał, zarządzone przez c. k. Namiestnictwo (a względnie c. k. inspektorat lasowy) jest (według zawiadomienia c. k. Namiestnictwa) w toku, — postępuje jednakże wolno. Po wykończeniu katastru dopiero będzie można dokładnie wiedzieć, jaką przestrzeń piasków rzeczywiście zalesiono, jaki był koszt i stan obecny tychże.

Jak już w sprawozdaniu Wydziału krajowego za rok 1890/91 podnieśliśmy, znaczne spusztoszenia w młodych plantacyach (zalesieniach wydm) sporządziły w ostatnich latach 1890 i 1891 pędraki. Posucha przyczyniła się też nie mało do uszkodzenia a nawet częściowego zniszczenia najświeższych plantacyi. Rok przeto 1892 poświęcony był w pierwszym rzędzie na uzupełnienie zalesień uszkodzonych, nie zaprzestano wszakże usilnej pracy około nowych zalesień, w miarę funduszów na ten cel przeznaczonych.

Sprawozdanie c. k. inspektoratu lasów, jak nie mniej sprawozdania pp. prof. Tynieckiego i Lipińskiego (pierwszy lustrował zalesienia w powiatach

Mościskim i Jaworowskim, — drugi zaś w powiatach Jarosławskim i Cieszanowskim, a następnie Niskim i Tarnobrzeskim) dają dokładny obraz stanu teraźniejszego zalesień wspomnianych i złożone będą w biórze sejmowem do użytku Wysokiego Sejmu.

Sprawa wydania nowej ustawy lasowej dla Galicyi.

C. k. Ministerstwo rolnictwa wypracowało w porozumieniu z innymi kompetentnemi Ministerstwami: „Zarys projektu nowej ustawy lasowej dla Galicyi“, który jako przedłożenie rządowe wniesiony być ma do konstytucyjnego traktowania w Sejmie krajowym.

Ażeby jednakże w ustawie tej uwzględnione zostały ile możności specyalne stosunki i potrzeby kraju naszego, zarządziło c. k. Ministerstwo rolnictwa zwołanie ankiety, złożonej z reprezentantów: Wydziału krajowego, obu krajowych towarzystw rolniczych, towarzystwa leśniczego i innych osobistości fachowych, celem uzupełnienia Zarysu owego odpowiednio do zdania i wniosków tejże ankiety.

W ankiecie wspomnianej, która się odbyła w dniach 20. i 21. grudnia 1889 w c. k. Namiestnictwie, wzięli udział:

1. Stefan hr. Zamoyski, jako delegat Wydziału krajowego.
2. Tadeusz Langie, jako delegat c. k. Towarz. gospod. galic.
3. Juliusz Siegler de Eberswald, delegat c. k. Tow. roln. krak.
4. Dr. Godzimir Małachowski, delegat Towarzystwa leśnego.
5. Józef Glanz, Dyrektor lasów i domen rządowych w Galicyi.
6. Dr. Bronisław Łoziński, jako reprezentant c. k. rządu i
7. Otto Loebl, c. k. komisarz lasowy, w zastępstwie c. k. inspektora kraj. lasów.

'/. Alegat B.

W myśl uwag i uchwał ankiety, spisanych w dołączonym tu '/. protokole, przesłanym Wydziałowi krajowemu przy odezwie c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 29. kwietnia 1892 L. 4354/pr., został pierwotny zarys projektu przez c. k. Namiestnictwo uzupełniony i c. k. Ministerstwu przesłany.

Między innymi umieszczono w nim, na wniosek delegata c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego, następujący dodatek: „Dla wszystkich spraw, podlegających orzeczeniu w myśl niniejszej ustawy, ustanowioną będzie przy politycznej władzy krajowej, **krajowa komisya lasowa**, a z reguły przy każdej politycznej władzy powiatowej, **powiatowa komisya lasowa**“.

Członkami krajowej komisyi lasowej mieliby być według projektu tego:

1. Referent dla spraw kultury krajowej przy politycznej władzy krajowej.
2. Krajowy inspektor lasowy.
3. Powołany przez c. k. Namiestnictwo, z grona kraj. oficyalistów prywatnych, egzaminowany gospodarz lasowy.
4. i 5. Dwaj delegaci Wydziału krajowego.
6. i 7. Jeden delegat każdego z krajowych Towarzystw rolniczych we Lwowie i Krakowie.

Powiatowa zaś komisya lasowa miałaby się składać w następujących członków:

1. Z powołanego przez c. k. Namiestnictwo, w powiecie zamieszkałego egzaminowanego gospodarza lasowego.

2. Z delegata Wydziału powiatowego.

3. Z delegata tego krajowego Towarzystwa rolniczego (Lwów — Kraków) w którego obrębie leży dotyczący powiat polityczny.

„Instrukcyę i zakres działania komisyi krajowej i komisyi powiatowych ustanowi polityczna władza krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym".

JE. p. Minister rolnictwa, oznajmił jednakże pismem z dnia 3. marca 1892 L. 3634, że proponowane ustanowienie wyżej wspomnianych ciał kolegialnych, powołanych do orzekania w sprawach lasowych, uważa stanowczo za nieodpowiednie. Motywa tego znajdują się w dołączonym */. odpisie odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 10. kwietnia 1892 l. 2420/pr.

*/. Alegat C.

W skutek powyższego odmownego załatwienia c. k. Ministerstwa rolnictwa, zażądało c. k. Namiestnictwo, ażeby wniosek ankiety, tyczący się utworzenia wspomnianych ciał kolegialnych (a dążący do zmiany zakresu kompetencyi władz do orzekania w sprawach lasowych, obecnie powołanych) Wydział krajowy „wziął ponownie pod rozwagę i w światłem ocenianiu podniesionych przeciw temu wnioskowi trudności powziął decyzyę" — i udzielił ją c. k. Namiestnictwu.

Wydział krajowy przekazał tę sprawę do zbadania i zaopiniowania krajowej komisyi rolniczej — i zgodnie z jej opinią przyszedł do przekonania, że różnym niedogodnościom, jakie według zdania c. k. Namiestnictwa (a względnie c. k. Ministerstwa rolnictwa) wyniknąćby mogły z przyjęcia wniosku dążącego do ustanowienia fachowych komisyi leśniczych przy krajowej władzy politycznej i władzach powiatowych, da się bardzo łatwo zapobiedz przez ułożenie odpowiedniego regulaminu czynności, normującego dokładnie tak zakres czynności projektowanych komisyi fachowych jak i tok instancyi. Wydział krajowy oświadczył przeto (LW. 28238/92), że — nie wchodząc w całość projektu i wszelkie szczegółowe jego postanowienia (co do których nie był Wydział krajowy ani przed ani po ułożeniu tegoż projektu zapytywany), — uważa zażądane przez ankietę utworzenie wspomnianych fachowych komisyi jako potrzebne.

Wnioski posła do Rady państwa Dra. Władysł. Kraińskiego zmierzające ku podniesieniu uprawy lnu w Galicyi.

C. k. Namiestnictwo pod dniem 12. stycznia 1892. LW. 2322 nadesłało nam w odpisie wnioski postawione w Radzie państwa przez posła Dra Władysława Kraińskiego a odnoszące się do podniesienia uprawy lnu w Galicyi. Przy tej sposobności wyraził poseł Dr. Kraiński życzenie, aby wnioski te poparto ze strony Państwa, przez dostarczenie na koszt Rządu potrzebnego nasienia, ustanowienie instruktorów z uprawą lnu praktycznie obeznanych, jako też przez urządzenie budynków do tarcia i klepania lnu opartych na systemie spółek gospodarczych.

C. k. Namiestnictwo upraszało o wydanie opinii w tym przedmiocie, a w szczególności zapytywało, czy Wydział krajowy byłby skłonnym poprzeć tę sprawę udzieleniem zasiłku z funduszu krajowego.

Na wniosek krajowej komisyi dla spraw rolniczych, zwrócił Wydział krajowy uwagę c. k. Rządu, że podniesieniem uprawy i wprowadze-

niem racyonalnej wyprawy lnu w Galicyi zajmuje się od wielu lat z powodzeniem komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego, — że jednak wskazanem jest, aby c. k. Rząd z funduszów państwowych udzielił subwencyi na urządzenie zakładu wyprawy włókna, jeżeli zawiąże się spółka do utworzenia takiego zakładu.

Z uwagi zaś, że Wydział krajowy ponosi znaczne koszta na utrzymanie szkoły uprawy i wyprawy lnu w Gródku, a zarazem kraj swoim kosztem utrzymuje instruktora (nauczyciela fachowego) do uprawy i wyprawy lnu metodą poprawną, który na żądanie stron interesowanych, wysyłanym bywa dla udzielania rad i pouczeń na miejscu, nie widzi Wydział krajowy potrzeby przedstawienia Wysokiemu Sejmowi wniosku o wyznaczenie kwoty z funduszu krajowego na intenzywniejsze popieranie uprawy lnu w Galicyi.

Subwencye na cele kultury krajowej udzielone przez Wydział krajowy.

Wydział krajowy wykonał wszystkie uchwały budżetowe Wysokiego Sejmu, tyczące się różnych subwencyi na cele kultury krajowej, a nadto udzielił z fuduszów przeznaczonych na cele podniesienia rolnictwa i przemysłu rolniczego, tudzież wiedzy rolniczej następujących zasiłków w peryodzie objętym niniejszym sprawozdaniem:

1. C. k. Towarzystwu gospodarkiemu galicyjskiemu we Lwowie na cztery stypendya po 100 zł. każde, dla uczniów szkoły chmielarskiej w Starem Siole 400 zł. (Lw. 56.287/92.)

2 Galicyjskiemu Towarzystwu weterynarskiemu na wydawnictwo „Przeglądu weterynaryjnego“ 100 zł. (Lw. 29.595/92).

3. Dr. Teofilowi Ciesielskiemu na wydawnictwo „Bartnika postępowego“ 100 zł. (Lw. 10586/92).

4) Towarzystwu gorzelników polskich na wydawnictwo „Gorzelnika“ 100 zł. (Lw. 23.419/92).

5. Na wniosek komisyi krajowej dla spraw rolniczych wyznaczył Wydział krajowy 300 zł. Towarzystwu gorzelników polskich tytułem subwencyi na koszta podróży dla gorzelników udających się za granicę, celem studyowania wyrobu drożdży prasowanych w gorzelniach gospodarskich (Lw. 34.653/92).

6. Stowarzyszeniu ku wspieraniu potrzebnych a godnych słuchaczy akademii rolniczej w Wiedniu zasiłek 50 zł. (Lw. 7.569/92).

7. Zarządowi „Towarzystwa wzajemnej pomocy słuchaczów kraj. szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie 50 zł. (Lw. 23.622/92).

8. Rygorozantom c. k. szkoły weterynaryi we Lwowie na opłatę taks egzaminu ścisłego na przedstawienie Dyrekcyi tej szkoły a mianowicie: Henrykowi Langowi (Lw. 37.979/92), Ludwikowi Niewolkiewiczowi (Lw. 38.543/92), Tadeuszowi Skwirczyńskiemu (Lw. 43.585/92) każdemu po 57 zł.

9. Zasiłku na utrzymanie uczniów c. k. szkoły weterynaryi we Lwowie na przedstawienie Dyrekcyi tej szkoły: Henrykowi Langowi, Ludwikowi Niewolkiewiczowi, Józefowi Serwie każdemu po 40 zł. (Lw. 10.587/92).

10. Uczniom akademii rolniczo leśnej w Wiedniu zasiłek na dokończenie studyów i utrzymanie: Janowi Staszkiewiczowi 100 zł.

(Lw. 53.399/91 i 11.075/92), Wojciechowi Kurnikowi 100 zł. (Lw. 58.957/91 i 10.642/92), Julianowi Kruppie 100 zł. (Lw. 10.301/92), Janowi Małeckiemu 100 zł. (Lw. 10.772/92), Wincentemu Mazurkiewiczowi 100 zł., Lw. 6.641/92) Michałowi Janence 100 zł. (Lw. 7.410/92), Janowi Balko 100 zł. (Lw. 7546/92), Michałowi Janence 100 (Lw. 37.476/92 i 27.649/92), Stanisławowi Górskiemu 40 zł. i Józefowi Owsiakowi 40 zł. (Lw. 19.583/92), Janowi Kalicie 25 zł. i Kazimierzowi Bostańskiemu 25 zł. (Lw. 26.810/92).

Nauczycielowi ludowemu Janowi Tatarze na obznajomienie się z wykładami rolnictwa 150 zł. (Lw. 12.076/92).

12. Dr. Stefanowi Pawlikowi, adjunktowi szkoły Dublańskiej zasiłek na zwiedzenie gospodarstw środkowej Galicyi 150 zł. (Lw. 16.156/92).

Stypendya dla uczniów szkoły kucia koni we Lwowie.

Uchwałą z dnia 8. kwietnia 1892 powziętą przy rozprawie nad R. XV. poz 293 d. budżetu wydatków z funduszu krajowego na r. 1892 przeznaczył Wysoki Sejm na stypendya dla kowali uczęszczających na kurs kucia koni przy c. k. szkole weterynaryi we Lwowie kwotę 300 zł.

Na przedstawienie Dyrekcyi c. k. szkoły weterynaryi we Lwowie udzielił Wydział krajowy stypendya po 75 zł. następującym uczniom wspomnianego kursu: Michałowi Syroczyńskiemu (Lw. 7.232/92 i 13.582/92, Janowi Białowąs (Lw. 18673/92) i Józefowi Fukowi (Lw. 46.811/92).

Fundusz pożyczkowy Kółek rolniczych.

Na mocy uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 27. listopada 1890 r. ustanawiającej fundusz pożyczkowy Kółek rolniczych w kwocie 15.000 zł. wypłacono Bankowi krajowemu 1. ratę w kwocie 5.000 zł. w dniu 17. grudnia 1891 (Lw. 52.951) a drugą ratę pomienionej pożyczki w dniu 19. maja 1892 (Lw. 21.810).

Alegat D. i E.

Pismem z dnia 25. listopada 1891 l. 17317 oświadczył się Bank krajowy z gotowością objęcia zarządu funduszu pożyczkowego dla Kółek rolniczych i przedłożył załączony pod †. Projekt przepisów w sprawie administracyi powyższym funduszem, jakoteż wzór skryptu dłużnego na udzielane pożyczki. Wydział krajowy na tę relacyę Banku krajowego uchwalił w dniu 11 grudnia 1891 Lw. 52.951 zatwierdzić przedłożony projekt administracyi funduszu pożyczkowego dla kółek rolniczych jakoteż wzór skryptu dłużnego.

Pismem z dnia 13. kwietnia 1892 (Lw. 17.308 zawiadomił Wydział krajowy Bank krajowy o uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 9. kwietnia 1892 (Lw 31.810) zmieniającej przepisy tyczące się administracyi funduszu pożyczkowego dla Kółek rolniczych w ten sposób, iż §. 4. zostaje w zupełności usunięty t. j. iż odsetki i jakakolwiek prowizya jakoteż odsetki zwłoki od tych pożyczek zupełnie popierane nie będą.

Na przedstawienie Zarządu głównego względem udzielania pożyczek Wydział krajowy przyznał:

Kółkom rolniczym:

w Dublanach	. . . .	kwotę 500 zł.
w Czernichowie	. . . .	„ 600 „
w Brzezowej	. . . .	„ 150 „
w Chorzelowie	. . . .	„ 200 „
w Szynwałdzie	. . . .	„ 300 „

w Mikluszowicach	kwotę	360 zł.
w Woznikach	„	200 „
w Dziewinie	„	250 „
w Wołczyszczowicach . . .	„	100 „
w Czukwi	„	200 „
w Bogucicach	„	200 „
w Brzezince	„	300 „
w Dobrej szlacheckiej . . .	„	300 „
w Gilowicach	„	300 „
w Slemieniu	„	500 „
w Pnikucie	„	100 „
w Czudcu	„	500 „
i Zarządowi powiatowemu Kółek rolniczych w Czortkowie . .	„	600 „
w Bogucicach (Lw. 51.879/92) . .	„	200 „

Odmówił zaś Wydział krajowy żądanej pożyczki:

Zarządowi powiatowemu Kółek rolniczych w Krakowie, odpowiadając, iż prośbie zarządu o pożyczkę w kwocie 1.000 zł. skłonnym jest zadość uczynić tylko pod tym warunkiem, jeżeli mające się zawiązać stowarzyszenie z ograniczoną poręką pod firmą: Związek handlowy kółek rolniczych w Krakowie wykaże przed zrealizowaniem tejże pożyczki nie tylko wprowadzenie w życie składu towarów, ale i wysokość włożonych w niego ze strony stowarzyszenia kapitałów. (Uchw. Wydz. kraj. z 19. grudnia 1892 LW. 57.089).

Zarządowi powiatowemu w Tarnobrzegu pożyczki w kwocie 600 zł. ponieważ paragraf 67 statutu składu towarów Towarzystwa kółek rolniczych w Tarnobrzegu postanawia, iż Zarząd może rozpocząć działalność dopiero wtedy, gdy kapitał zakładowy wzrośnie do sumy 2.000 zł. a nie wiadomo czy ten warunek jest dopełniony. Ostateczna decyzya będzie zależeć od wyjaśnień których udzieli Zarząd główny Towarzystwa kółek rolniczych.

Kółkom rolniczym: w Stobiernie, Wiśniowej, Szynwałdzie i Zwierzchności gminnej w Uhercach.

Subwencya uchwalona przez Wys. Sejam w d. 8. kwietnia 1892 dla kółek rolniczych.

Wysoki Sejm na posiedzeniu dnia 8. kwietnia 1892 uchwalił dla Kółek rolniczych na koszta zakładania i lustracyi subwencyę w kwocie 5.000 zł. polecając Wydziałowi krajowemu, by pierwszą połowę asygnowano natychmiast, drugą zaś połowę po przeprowadzeniu takiej zmiany w składzie wydziału wykonawczego tegoż towarzystwa w drodze porozumienia z centralnym Zarządem kółek rolniczych, aby dwaj delegaci Wydziału krajowego i dwaj delegaci obu krajowych towarzystw rolniczych zasiadali w rzeczonym wydziale wykonawczym. Wydział krajowy wezwał 7. lipca 1892 LW. 21.809 Zarząd główny do wykonania tego warunku, czemu Zarząd uczynił zadość zapraszając do wydziału wykonawczego obu delegatów Wydziału krajowego pp. Tadeusza Romanowicza i Teofila Merunowicza. Zarazem uchwalił Zarząd główny projekt zmiany statutu w tym duchu, aby delegaci Wydziału krajowego i obu Towarzystw rolniczych z mocy statutu stale w wydziale wykonawczym zasiadali. Projekt ten wniesiony

będzie na najbliższe Walne Zgromadzenie Towarzystwa. Gdy w ten sposób warunkowi, przez W. Sejm uchwalonemu o tyle stało się zadość, o ile to było w mocy zarządu głównego, przeto Wydział krajowy wypłacił drugą połowę subwencyi w kwocie 2 500 zł.

Sprawa zbierania wykazu cen produktów rolnych i robocizny celem rewizyi katastru.

Na prośbę Wydziału powiatowego Dobromilskiego o poparcie przedstawienia jego wniesionego do Ministerstwa skarbu przeciw tegoż zarządzeniu z 2. lipca 1892, wskutek którego w celu rewizyi katastru gruntowego zażądano w październiku 1892 od wszystkich gmin w kraju sporządzenia w terminie do 15. listopada 1892 wykazów cen produktów rolnych i robocizny z okresu lat 21 — od roku 1870 do 1891 — odniósł się Wydział krajowy do c. k Prezydyum Namiestnictwa o poparcie u c. k. Rządu tego przedstawienia.

W przedstawieniu tem Wydział powiatowy wykazał niepodobieństwo, ażeby zwierzchności gminne kraju naszego bez bliższej informacyi w tak krótkim terminie z pamięci tylko podać mogły ceny powyższe z okresu lat 21 z tą dokładnością i ścisłością jakich ta sprawa wymaga.

Przyłączając się do powyższego przedstawienia, Wydział krajowy ze swej strony wyraził życzenie, iżby c k. Prezydyum Namiestnictwa poleciło c. k. Starostwom, ażeby potrzebnych w powyższym celu dat zażądały także od Wydziałów powiatowych i od Towarzystw rolniczych a względnie oddziałów Towarzystwa gospodarskiego.

Również przesłał Wydział krajowy c k. Prezydyum Namiestnictwa podobne przddstawienie Wydziału powiatowego tarnowskiego.

W sprawie środków zaradczych z powodu nieurodzajów w r. 1891.

W załatwieniu sprawozdania komisyi budżetowej o wniosku posła Kramarczyka z wezwaniem do c. k. Rządu o wydanie zarządzeń w celu zapobieżenia niedostatkowi wskutek nieurodzaju w r. 1891 — uchwalił Wys. Sejm na posiedzeniu z dnia 5. kwietnia 1892 rezolucyę wzywającą c k. Rząd, ażeby ze względu na niedostatek spowodowany nieurodzajem w r. 1891 wstrzymał ściąganie podatków zalegających i nie zarządzał egzekucyi u dotkniętych aż do późnej jesieni r. 1892.

Na skutek tego wezwania oznajmiło nam c. k. Prezydyum Namiestnictwa pismem z d. 21. września 1892 l. 10.313 co następuje:

Według odezwy Prezydyum c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu z d. 5 b. m. L. 1674/pr. odpisano z powodu klęsk elementarnych i nieurodzaju, które w roku 1891 kraj nawiedziły dotychczas w podatku gruntowym za rok 1891 kontrybuentom w 2.284 gminach klęskami dotkniętych ogólną sumę 341.702 zł. 62 ct. oprócz dodatków autonomicznych; zaś co do 72 gmin, względnie obszarów dworskich, co do których operaty likwidacyi musiały być uzupełnione, jest przyznanie należnych opustów podatkowych na ukończeniu.

Nadto przyznano z upoważnienia Wys. c. k. Minisłerstwa skarbu, okólnikiem c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu z dnia 19, czerwca b. r. L. 48.947 którego odpis się dołącza, kontrybuentom, których całoroczna należytość podatkowa bez dodatków autonomicznych rocznej kwoty 20 zł. nie przenosi poszczególnione w powołanym okólniku znaczne ulgi w opłatach kosztów egzekucyjnych, a mobilarną egzekucyę ograniczono tak, że

Alegat F.

tylko raz w całym roku, a mianowicie w porze jesiennej od września do końca grudnia ma być przeprowadzoną.

Wreszcie odroczono w bardzo licznych wypadkach wskutek wnoszonych próśb pojedynczych kontrybuentów oraz wszystkim gminom klęskami elementarnymi lub nieurodzajem dotkniętym, zapłatę zaległych podatków do jesieni.

Petycya Reprezentacyi powiatu Husiatyńskiego w sprawie grożącej tamże na rok 1893 klęski głodowej.

Uchwałą z 28. września 1892 przekazał Wys. Sejm Wydziałowi krajowemu petycyę Reprezentacyi powiatu Husiatyńskiego, w której Reprezentacya ta z powodu zagrażającej w r. 1893 ludności powiatu tamtejszego klęski głodowej, na podstawie zebranych dat, wykazujących niemożliwość wyżywienia w r. 1893 tak ludności jakoteż i inwentarza żywego i zupełny brak zboża na zasiewy, upraszała o zapomogę z funduszu krajowego, a w szczególności o subwencyę na dostarczenie ludności zarobku przy budowie dróg w tym powiecie, a tem samem na powstrzymanie tejże od praktykowanej tamże tłumnej emigracyi do Rosyi.

Gdy wyznaczona przez W. Sejm w r. 1892 suma 100.000 wyczerpaną została na zasiłki dla ludności dotkniętej klęską nieurodzaju w zachodniej części kraju, przeto udzieliwszy powiatowi Husiatyńskiemu rozporządzeniem z 18. października 1892 zasiłku na budowę dróg w kwocie 4.000 zł., odstąpił Wydział krajowy petycyę powyższą pismem z 13. stycznia 1893 l. 48818 c. k. Prezydyum Namiestnictwa ze względu na przyzwoloną ustawą państwową z 29. grudnia 1892 subwencyę z funduszów państwowych w sumie 150.000 zł. dla dotkniętych klęską nieurodzaju krajów koronnych z prośbą o wyjednanie z tych funduszów odpowiedniej subwencyi dla powiatu Husiatyńskiego, a zarazem o uwzględnienie dalszej prośby Reprezentacyi powyższej co do ulg dla ludności w opłacie podatków. O czem Wydział pow. Husiatyński równocześnie zawiadomiono.

W odpowiedzi na to pismo oznajmiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z 2. lutego 1893 l. 2425, iż celem dostarczenia z wiosną zarobku ludności wiejskiej powiatów Husiatyńskiego, Skałackiego, i Zbaraskiego przeznaczył JE. p. Namiestnik z funduszów zapomogowych dozwolonych ustawą państwową z 29. grudnia 1892 na wykonanie robót dla powiatu Husiatyńskiego 12.000 zł., dla Skałackiego 14.600 zł. i dla Zbaraskiego 13.400 zł. w ogólności na budowę dróg powiatowych i naprawę gminnych t. j. na roboty ziemne i o ile można na szutrowanie, dalej na naprawy lokalne dróg i grobli po wsiach nie leżących przy drodze powiatowej a wymagających pomocy ze względu na ubóstwo ich mieszkańców, wreszcie na budowę studzien po wsiach gdzie ich brak lub gdzie są niedostateczne

W szczególności ustanowiło c. k. Prezyd. Namiestnictwa sposób użycia i rozdziału tych kwot na roboty lokalne w Husiatynie, w Tudorowie w Żabińcach i Czarnokońcach, wyznaczając specyalne kwoty na drogę Krzywenkie-Kociubińczyki, na drogę od Sidorowa ku drodze Husiatyn-Hadyńkowce, na drogę Husiatyn-Postołówka-Grzymałów koło Horodnicy i na drogę Mszaniec-Chłapówka; — i podobnież na pojedyncze drogi w powiatach Skałackim i Zbaraskim.

Udzielając zarazem szczegółową instrukcyę co do prowadzenia tych robót poleciło c. k. Prezydyum Starostom, ażeby wykonanie robót pozostawili Wydziałom powiatowym.

Wreszcie oznajmiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa, iż już poprzednio wyasygnowało c. k. Starostom reskryptem z 15. lutego 1893 l. 1675 dla powiatu Husiatyńskiego 2.000 zł. i dla Borszczowskiego 3.000 zł. celem dostarczenia ludności zarobku na wykonanie robót drogowych oraz asanacyjnych w porozumieniu z Wydziałami powiatowymi, a nadto upoważniło c. k. Starostów, ażeby w wypadkach istotnej koniecznej potrzeby udzielali z przyzwolonego funduszu także jednorazowych zapomóg pieniężnych dla ulżenia rzeczywistej nędzy.

Petycya gminy Utoropy pow. Kosowskiego o ponowne zaprowadzenie tam produkcyi soli warzonki.

Stosownie do uchwały W. Sejmu z 22. września 1892 l. s. 103, którą odstąpiona została Wydziałowi krajowemu petycya gminy Utoropy w powiecie Kosowskim o ponowne zaprowadzenie tam produkcyi soli warzonki, polecono Wydziałowi pow. Kosowskiemu zbadanie istoty podniesionych w tej petycyi zażaleń, co do szkód, jakie ponosić mają gospodarze gminy Utoropy wskutek zepsucia wody przez nadmierne przesycenie jej solą z zaniechanych szybów, tudzież co do ilości pozostałych tam szybow otwartych i obfitości wydobywającej się z nich ropy solnej, a wreszcie co do istotnych powodów zaniechania tamże produkcyi soli.

Przedłożony przez Wydział powiatowy protokół dochodzenia przeprowadzonego w powyższym kierunku, stwierdza w zupełności fakt ciągłego wydobywania się z zaniechanych a otwartych szybów ropy solnej w takiej ilości, że woda we wszystkich strumykach i potokach miejscowych w Utoropach przesyca się solą i wskutek tego, głównie bydło, dla braku wody niesłonej choruje i ginie.

Z tego powodu Wydział krajowy ze względu na wynikające stąd dla gospodarzy tamtejszych straty, przesłał powyższy protokół pismem z 16. stycznia 1893 l. 64.624/92 c. k. Prezydyum Namiestnictwa, celem poczynienia odpowiednich kroków, iżby mieszkańcy Utorop od dalszych szkód zabezpieczeni a wedle okoliczności za rzeczywiście dotychczas poniesione odszkodowani byli.

IV. Sprawy przemysłowe.

Sprawy przemysłowe.

Z czynności w zakresie przemysłu krajowego a w szczególności o: 1. wykonaniu uchwał Wysokiego Sejmu w sprawach przemysłowych z dnia 24. marca, 1. kwietnia i 5. kwietnia 1892, 2. ustawie o uwolnieniu zakładów i spółek przemysłowych tudzież towarzystw akcyjnych od niepaństwowych dodatków do podatków, 3. szkolnictwie przemysłowem, 4. stypendyach i zasiłkach przemysłowych, 5. funduszu przemysłowym, 6. petycyach przemysłowych przekazanych Wydziałowi krajowemu do załatwienia, i 7. o funduszach stypendyjnych na cele przemysłowe Wydział krajowy zdał Wysokiemu Sejmowi sprawę w przedłożeniu z dnia 12. września 1892. L. 44.661.

V. Sprawy handlowe i cłowe.

Sprawa przyznania ulg taryfowych dla transportów trzody przeznaczonych dla targowicy krakowskiej.

C. k. Namiestnictwo odezwą swą z dnia 13. kwietnia 1892 l. 28.315 odpowiadając na pismo nasze wystosowane do c. k. Namiestnictwa przy którem przesłaliśmy do J. E. Pana ministra handlu popartą prośbę gminy miasta Krakowa o uzyskanie u zarządów kolejowych przyznanie prawa reexpedycyi dla świń nadsyłanych na targi w Krakowie, powiadomiło Wydział krajowy, iż J. E. Pan minister handlu w reskrypcie z dnia 1. kwietnia b. r. l. 3395 zauważył przedewszystkiem, że wobec doświadczeń poczynionych przez kolej północną na targu nierogacizny w Białej ziszczenie życzeń gminy Krakowa o przyznanie prawa reexpedycyi napotyka na ważne przeszkody i prawie niemożebne do usunięcia trudności. Istota reexpedycyi polega bowiem na tem, aby posyłki ze stacyi reexpedycyjnej były zupełnie identyczne z posyłkami w swoim czasie do tejże stacyi nadesłanymi. Tymczasem, jakto praktyka wykazuje, w bardzo niewielu razach znajduje zastosowanie ścisłe przestrzeganie tego warunku przez strony interesowane. Najczęściej zdarza się, że w małych partyach nadsyłane spędy nierogacizny oddawane bywają pośrednim handlarzom (meklerom), którzy segregują zwierzęta i rozdzieliwszy według uznania na pojedyńcze spędy wysyłają je w różnych kierunkach. Nie rzadko się też trafia, że pewna ilość sztuk pozostawioną bywa z przeznaczeniem na rzeź na miejscowe potrzeby. W podobnych więc wypadkach ściśle oznaczone transporta, które przybędą do Krakowa, w niewielu tylko razach będą tam ponownie nadawane. Podobne postępowanie odpowiadające wprawdzie interesom handlu nierogacizną niezgodne jest jednak z istotą reekspedycyi i dlatego właściwszem i korzystniejszem byłoby dla gminy Krakowa postarać się o bezpośrednie taryfy dla posyłek do Krakowa i z Krakowa.

W myśl powyższego żądania uwiadomiła też c. k. generalna Dyrekcya austryackich kolei państwowych pod dniem 19. lutego 1892 l. 16.728 Magistrat miasta Krakowa, że pomijając sprawę zezwolenia na reexpedycyę wprowadzenie taryf bezpośrednich do zakładu obserwacyjnego w Krakowie i z tegoż zakładu, zależnem czyni od przyjścia do skutku urządzeń, które na mocy ugody z koleją północną cesarza Ferdynanda gmina miasta Krakowa zaprowadzić będzie obowiązaną. Zależeć będzie zatem od tego, czy poprowadzonym będzie łączny tor kolejowy z Krakowa do samego zakładu obserwacyjnego a względnie czy w ogóle w zakładzie obserwacyjnym urządzoną zostanie stacya expedycyi towarów lub nie.

J. E. Pan minister handlu polecił równocześnie c. k. generalnej Dyrekcyi austryackich kolei państwowych dążyć do tego, aby ustanowione zostały bezpośrednie taryfy dla transportów nierogacizny wysyłanych z zakładu obserwacyjnego w Krakowie i nadsyłanych do tegoż zakładu.

O wynikach starań swoich w tej sprawie zawiadomił Wydział krajowy magistrat miasta Krakowa.

Sprawa założyć się mającej instytucyi handlowej pod nazwą „Izba dla handlu zbożem i produktami w Krakowie“.

Projekt statutu instytucyi handlowej pod nazwą „Izba dla handlu zbożem i produktami w Krakowie“ przesłało c. k. Namiestnictwo pod dniem 13. lutego 1892 l. 7586 Wydziałowi krajowemu celem zasięgnięcia opinii komisyi krajowej dla spraw rolniczych.

Na wniosek komisyi krajowej dla spraw rolniczych zaprosił Wydział krajowy p. Dra Włodzimierza Kozłowskiego na specyalnego referenta tej sprawy w komisyi, tembardziej, iż tenże w Radzie państwa poruszył w pewnym związku ze sprawą giełdy zbożowej w Krakowie pozostającą sprawę reformy giełdy zbożowej we Wiedniu. (LW. 12.612/92). Opinię Wydziału krajowego wraz z opinią krajowej komisyi rolniczej przesłaliśmy c. k. Namiestnictwu (lW. 20.297/92) a wyraża ona zgodne przekonanie, że jakkolwiek odpowiednio zorganizowana giełda zbożowa mogłaby się rzeczywiście przyczynić do uzdrowienia wadliwych stosunków handlu zbożem w kraju naszym, to jednakże giełda zbożowa w takiej organizacyi, jaka projektowaną jest w statucie stowarzyszenia „Izby dla handlu zbożem i produktami w Krakowie“ nam do zaopiniowania udzielonym, pogorszyłaby tylko te i tak już dla produkcyi rolnej i gospodarstwa krajowego niekorzystne u nas stosunki handlowe. Motywem, który głównie wpłynął na powyższą opinię, było, że przepisy statutu nie dozwalają, aby członkiem stowarzyszenia był kto inny jak tylko kupiec lub zastępca firm zaprotokołowanych. Rolnik — producent zatem, nie tylko że nie może wejść w skład zarządu, czy to w skład Wydziału lub stałego sądu polubownego ale nawet nie może zostać członkiem nadzwyczajnym tej Izby. Stowarzyszenie więc takie nie dając rolnikowi-producentowi żadnych wpływów ani korzyści, może się raczej przyczynić do jego wyzyskania.

Petycya handlarzy świń w Zaleszczykach o wyjednanie uchylenia zakazu przepustu świń z Galicyi do Bukowiny.

W skutek petycyi handlarzy świń w Zaleszczykach, uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 9. kwietnia 1892 Wydziałowi krajowemu do załatwienia odstąpionej, odniósł się Wydział krajowy (LW. 24.346/92) najpierw do c. k. Namiestnictwa z prośbą o wyjaśnienie przyczyn, dla jakich zakaz przepędu nierogacizny z Galicyi do Bukowiny w r. 1889 wydany, dotychczas w mocy obowiązującej jest utrzymany.

W skutek wyjaśnień ze strony c. k. Namiestnictwa udzielonych i po zasięgnięciu opinii krajowej komisyi rolniczej, odniósł się Wydział krajowy ponownie (LW. 36.339/92) do c. k. Namiestnictwa z przedstawieniem, ażeby c. k. Namiestnictwo zechciało wziąć pod ścisłą rozwagę sprawę przez handlarzy świń z Zaleszczyk poruszoną i wywóz świń do Bukowiny w podobny sposób uregulowało jak wywóz do innych z Galicyą sąsiadujących krajów.

Przedstawienie swoje motywował Wydział krajowy tem, że rozporządzenie c. k. Ministerstwa z dnia 10. grudnia 1889 L. 23.021 (które według odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 25. lipca 1892 L. 51.280 dotychczas zasadniczo obowiązuje), zakazuje tylko p ę d z e n i a świń z miejsca na miejsce i z domu do domu w obrębie okręgu rewizyjnego ustanowionego ustawą o księgosuszu, a o w y p r o w a d z a n i u nierogacizny z Galicyi do Bukowiny nie mówi; — a na każdy zaś wypadek zmieniły się stosunki sanitarno-weterynaryjne w Galicyi i Bukowinie tak dalece

w ostatnich latach, że obecnie więcej obawiaćby się należało zawleczenia zarazy pyskowo-racicowej z Bukowiny do Galicyi, aniżeli nacdwrót.

Do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania nie nadeszła jeszcze odpowiedź c. k. rządu.

Petycya c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego w sprawie usunięcia zarządzeń policyjno-weterynaryjnych tamujących rozwój chowu i handlu nierogacizną.

W załatwieniu tej petycyi odstąpionej przez Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu uchwałą z dnia 5. kwietnia 1892, odniósł się Wydział krajowy — po zasięgnięciu opinii krajowej komisyi rolniczej — do c. k. Namiestnictwa (LW. 21233/92) z przedstawieniem, iż zarządzenia weterynacyjno-policyjne, wydawane przez c. k. władze, w wielu wypadkach do celu nie prowadzą a na produkcyę nierogacizny i jej opasów tak niekorzystnie oddziałują, że już teraz producenci węgierscy opasowe swoje świnie, z korzyścią dla produkcyi węgierskiej a z ujmą dla produkcyi naszej, na targi galicyjskie naprowadzać mogą — i naprowadzają.

Równocześnie odniósł się Wydział krajowy do prezesa Koła polskiego w Radzie państwa z prośbą, by przedstawienie powyższe zechciał u c. k. Rządu usilnie poprzeć.

Do chwili zamknięcia niniejszego sprawozdania nie otrzymał Wydział krajowy w tej sprawie odpowiedzi.

Uchwała Sejmu z dnia 27. września 1892 w sprawie utrzymania w mocy zarządzeń weterynaryjno-policyjnych ustanowionych dla ochrony przed zawleczeniem zarazy bydlęcej z Rumunii i Rosyi.

W skutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 27. września 1892, powziętej w załatwieniu sprawozdania komisyi administracyjnej o wniosku posła Włodzimierza Kozłowskiego, a wzywającej c. k Rząd, ażeby obecne zarządzenia weterynaryjno-policyjne , ustanowione dla ochrony przed zawleczeniem zarazy bydlęcej z Rumunii i Rosyi, bezwarunkowo w mocy obowiązującej utrzymał, odniósł się Wydział krajowy pod d. 7. październ. 1892 (LW. 47713/92 do c. k. Prezydyum Namiestnictwa, upraszając zarazem o zawiadomienie o wyniku odezwy z d. 22. stycznia 1892 w sprawie utrzymania z mocy zakazu wprowadzenia bydła rogatego z Rumunii do c. k. Prezydyum Namiestnictwa wniesionej.

Odezwą z dnia 25. października 1892 L. 83651 (LW. 52871/92) oznajmiło c. k. Namiestnictwo, że sprawę tę przedłożyło w swoim czasie c. k. Ministertwu rolnictwa, handlu i spraw wewnętrrznych, lecz nie otrzymało jeszcze odpowiedzi.

Petycya Piotra Zańki w Strzemilczu o własność jego przepadłą w magazynach urzędu cłowego w Stojanowie.

Petycya Piotra Zańki właściciela gruntu w Strzemilczu o pomoc w odzyskaniu jego sprowadzonych z Rosyi a w magazynach Urzędu cłowego w Stojanowie zatrzymanych rzeczy, odstąpił Wydział krajowy pismem z dnia 15. lipca 1892 c, k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą, o zarządzenie dochodzenia i załatwienia tej sprawy, — nie otrzymał jednak żadnej wiadomości o rezultacie.

Petycya członków gminy Waręż o przeniesienie urzędu cłowego z Uhrynowa do Waręża.

W ślad sprawozdania z roku zeszłego o odstąpieniu c. k. Prezydyum Namiestnictwa petycyi członków gminy Waręża, o przeniesienie Urzędu cłowego z Uhrynowa do Waręża, donosi Wydział krajowy że według oznajmienia c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 2. listopada 1892 l. 12443 c. k. Ministerstwo skarbu reskryptem z dnia 21. lipca 1892

l. 6236 nie uwzględniło prośby tej i że o tem zawiadomioną została pomieniona gmina.

VI. Sprawy górnicze.

Sprawy górnicze.

W przedmiocie spraw górniczych, obejmujących zarówno przemysł kopalniany i fabryczny nafty i wosku ziemnego, jak i przemysł innych minerałów górniczych, jak i naukowe badania, któremi Wydział krajowy do rozwoju tego przemysłu się przyczynia, przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi do LW. 1644 r. b. osobne sprawozdanie.

VII. Sprawy podatkowe.

Opodatkowanie Towarzystw zarobkowych.

W załatwieniu sprawozdania sejmowej komisyi przemysłowej o przedłożeniu Wydziału krajowego z dnia 19. lutego 1892 l. 9300 w przedmiocie opodatkowania towarzystw zarobkowych (str. 43 do 52) Wysoki Sejm powziął na posiedzeniu z d. 9. kwietnia 1892 następujące uchwały:

Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w drodze rozporządzenia należycie ogłoszonego:

1. określił pojęcie zarobkowych towarzystw magazynowych zarejestrowanych w myśl ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 (Nr. 70. dz. u. p.);

2. podał szczegółowe znamiona tych zarobkowych towarzystw magazynowych, które w myśl ustawy ograniczają swą działalność do własnych członków;

3. określił wyczerpująco warunki prawne, od których dopełnienia zależy zastosowanie ustaw z dnia 27. grudnia 1880 (Nr. 151. dz. u. p.) i z dnia 14. kwietnia 1885 (Nr. 43. dz. u. p.) do zarobkowych towarzystw magazynowych, zarejestrowanych w myśl ustawy z dnia 9. kwietnia 1873. Gdyby zaś osiągnięcie tego celu w drodze rozporządzenia było niemożliwe;

4. ażeby c. k. Rząd przedłożył co rychlej odnośną reformę usławy do konstytucyjnego zatwierdzenia.

O tych uchwałach Wysokiego Sejmu zawiadomiono c. k. Prezydyum Namiestnictwa pismem z dnia 9. kwietnia 1892 l. s. 2.034. Wydział krajowy zaś pismem z dnia 6. maja 1892 l. 20.099 podał powyższe uchwały do wiadomości poselskiego Koła polskiego w Wiedniu i c. k. Ministra J. E. Filipa Zaleskiego z gorącą prośbą o skuteczne poparcie, ażeby c. k. Rząd w jak najkrótszym czasie uczynił zadość tym uchwałom. Nadto odezwą z powyższej daty Wydział krajowy przesłał c. k. Prezydyum Namiestnictwa wspomiane wyżej sprawozdanie Wydziału krajowego, jako dodatkowe uzasadnienia uchwał Wysokiego Sejmu i upraszał o jak najrychlejsze zaopiekowanie się sprawą.

O decyzyi c. k. Rządu, c. k. Prezydyum Namiestnictwa zawiadomiło Wydział krajowy odezwą z dnia 17. sierpnia 1892 l. 9066/pr., która opiewa jak następuje:

„Według odezwy c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu z d. 4. sierpnia 1892 l. 56.225 oznajmiło Wysokie c. k. Ministerstwo skarbu reskryptem z dnia 4. lipca 1892 l. 22.119, że niemoże zadość uczynić wypowiedzianemu dnia 9. kwietnia 1892 życzeniu galicyjskiego Sejmu krajowego, ażeby w drodze rozporządzenia określić warunki zastosowania ustaw z dnia 27. grudnia 1880 (Nr. 151. dz. u. p.) i z dnia 17. kwietnia 1885 (Nr. 43. dz. u. p.) do zarobkowych towarzystw magazynowych, które sprzedają niecłonkom.

W podobnym duchu wypowiedział c. k. Trybunał administracyjny orzeczeniem z dnia 29. listopada 1881 l. 2946 swe zapatrywanie prawne, że wymienione ustawy tylko wtedy mają zastosowanie, jeżeli niecłonkowie wykluczeni są od każdego ze strony towarzystwa zawrzeć się mającego interesu, z jedynem wyjątkiem interesów poszczególnie (taxativ) wyliczonych w §. 1. ustawy z dnia 14. kwietnia 1885.

W pewnym poszczególnym wypadku wypowiedział dalej c. k. Trybunał administracyjny orzeczeniem z dnia 18. kwietnia 1885 l. 922, że ustawa z dnia 27. grudnia 1880 nie da się zastosować do przędsiębiorstwa Spółki pospodarzy celem sprzedaży rolnych produktów na wspólny rachunek, jeżeli podług statutów produkta także niecłonkom sprzedawane być mogą.

Ewentualnej prośbie o jak najrychlejsze przedłożenie odnośnej reformy ustawy do konstytucyjnego traktowania uczynił Rząd już zadość wniesieniem projektu ustawy o bezpośrednich podatkach osobistych, który w §. 93. właśnie żądane postanowienie zawiera.

O tem mam zaszczyt zawiadomić Świetny Wydział krajowy odnośnie do pisma J. E. księcia Marszałka krajowego z dnia 9. kwietnia 1892 l. s. 2034 do dalszego zarządzenia“.

Odpowiedź ta zupełnie odbiega od właściwego przedmiotu i w niczem nie osłabia motywów uchwały Wysokiego Sejmu. Uchwały te (pod 1 do 3) zgodne są z wnioskami Wydziału krajowego przedstawionymi w jego sprawozdaniu z dnia 19. lutego 1892 l. 9300, które (str. 43 do 52) zawiera szczegółowe uzasadnienie i wykazuje tem samem bezpodstawność odpowiedzi rządowej. Odpowiedź ta nie podaje ani jednego nowego szczegółu, któryby mógł służyć jako motyw przeciw uchwałom Wysokiego Sejmu lub był skierowany wsprost przeciw uzasadnieniu tych uchwał.

W myśl ust. 1. §. 1. (art. I.) ustawy o ulgach podatkowych z dnia 14. kwietnia 1885 (Nr. 43. dz. u. p.) ustawa ta ma być stosowana między innemi także do zarejestrowanych w myśl ustawy z dnia 9. kwietnia 1873 (Nr. 70. dz. u. p.) zarobkowych towarzystw magazynowych. Ponieważ pojęcie takich towarzystw magazynowych nie zostało wcale określone ani w drodze ustawy ani rozporządzenia, co nastręczało sposobność dla władz fiskalnych do dowolnej interpretacyi, niezgodnej ani z duchem ustawodawstwa, ani z nauką, ponieważ c. k. Rząd wykluczał systematycznie nasze zarobkowe towarzystwa magazynowe od korzystania z dobrodziejstw przytoczonej ustawy podatkowej, w skutek czego ustawa ta była dla nich martwą literą prawa bez najmniejszej doniosłości praktycznej, ponieważ nareszcie należało wyjść z tego błędnego koła i doprowadzić do tego,

ażeby ustawa przysparzająca doniosłych ulg towarzystwom zarobkowym przestała być martwą literą prawa i została wykonana; — Wysoki Sejm zażądał od c. k. Rządu określenia pojęcia zarobkowych towarzystw magazynowych ograniczających w myśl ustawy działalność do własnych członków i określił szczegółowo warunki prawne, od których dopełnienia zależy zastosowanie ustaw z dnia 27. grudnia 1880 i z dnia 14. kwietnia 1885 do zarobkowych towarzystw magazynowych. Na to odpowiedziało c. k. Ministerstwo skarbu, że nie może uczynić zadość życzeniu Wysokiego Sejmu, żeby Rząd określił warunki zastosowania przytoczonych wyżej ustaw do zarobkowych towarzystw magazynowych, które sprzedają nieczłonkom. Takiego żądania jednak nie zawierają uchwały Wysokiego Sejmu tak, że Ministerstwo skarbu właściwie odpowiedziało nie na to, z czem się do niego Wydział krajowy z polecenia Wysokiego Sejmu zwrócił. Gdy jednak jest obecnie w toku akcya ustawodawcza, dająca nadzieję pomyślnego załatwienia tej sprawy — przeto Wydział krajowy na razie wstrzymał dalsze kroki ku uzyskaniu pomyślniejszego załatwienia w drodze administracyjnej.

Petycya 29 włościan z gminy Bilicza o uchylenie niesłusznie nałożonego na nich przez staromiejskie c. k. Starostwo podatku zarobkowego od rzekomego handlu owcami.

Uchwałą z dnia 9. kwietnia 1892 Wysoki Sejm przekazał Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyę 29 włościan z gminy Bilicza o uchylenie niesłusznie nałożonego na nich przez staromiejskie c. k. Starostwo podatku zarobkowego od rzekomego handlu owcami.

Petycyę tę Wydział krajowy odezwą z dnia 15. lipca 1892 l. 23418 przesłał Prezydyum c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu z prośbą o wzięcie jej pod ścisłą rozwagę i o uwzględnienie przedstawień oraz zawiadomienie Wydziału krajowego o wyniku.

Wydział krajowy mniemał, że to jest najprostsza droga prowadząca do celu i oczekiwał rychłego zawiadomienia o pomyślnem dla petentów załatwieniu rekursów przez nich wniesionych. Tymczasem wbrew oczekiwaniu na odezwę wystosowaną do c. k. Prezydyum Wydział krajowy otrzymał odpowiedź c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu, która w odezwie z dnia 26. lipca 1892 l. 60874 oznajmiła, jak następuje:

Zwracając załączniki szacownej odezwy z dnia 14. lipca 1892 l. 23418 dotyczącej petycyi, którą 29 mieszkańców Bilicza w przedmiocie opodatkowania ich od handlu owcami do Sejmu wniosło, c. k. krajowa Dyrekcya skarbu ma zaszczyt oznajmić Świetnemu Wydziałowi krajowemu, że skoro c. k. Starostwo w Starem mieście przedłoży tu do rozstrzygnięcia wniesione tam przez dotyczące strony rekursy przeciw podatkowi zarobkowemu, krajowa Dyrekcya skarbu nie omieszka rekursa te jak najdokładniej zbadać i ściśle w myśl obowiązujących ustaw podatkowych załatwić. Do wyrażonego w szacownej odezwie żądania, aby krajowa Dyrekcya skarbu zawiadomiła Świetny Wydział krajowy o powziętej na wspomniane rekursy decyzyi c. k. krajowa Dyrekcya skarbu przychylić się nie może, albowiem według obowiązujących ustaw, których ścisłe przestrzeganie Wysokie c. k. Ministerstwo skarbu ostatniemi laty kilkakrotnie władzom państwowym Galicyi przypomniało, władzom autonomicznym nie przysłu-

guje prawo ingerencyi w sprawach podatkowych, a organa rządowe tylko władzy przełożonej, zdawać mają sprawę ze swych czynności".

Oświadczenie c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu, że skoro c. k. Starostwo w Starem mieście przedłoży jej do rozstrzygnienia wniesione rekursa nie omieszka ich zbadać i załatwić, nie mogło wcale zadowolić Wydziału krajowego i równało się odmowie. Dyrekcya zajęła bowiem w tej sprawie całkiem biernie wyczekujące stanowisko, chociaż miała prawo nakazać c. k. Starostwu, ażeby rekursy natychmiast jej przedłożyło i o całym przedmiocie zdało sprawę. Takie wyczekiwanie Dyrekcyi na rekursy mogło łatwo narazić petentów na znaczne koszta i przykrości. Petycya, uchwała Wysokiego Sejmu i odezwa Wydziału krajowego powinny były być dla c. k krajowej Dyrekcyi skarbu dostatecznym bodźcem do energicznego i życzliwego zajęcia się sprawą nawet w takim razie, gdyby interesowani nie byli wnieśli rekursów. Wobec tego Wydział krajowy pismem z dnia 29. grudnia 1892 l. 39.485 upraszał c. k. Namiestnika i Prezydenta krajowej Dyrekcyi skarbu JE. Kazimierza hr. Badeniego o zarządzenie zbadania sprawy przyczem ze stanowiska interesów rolnictwa krajowego poczynił następujące uwagi: Ziemia, użyta czyto jako rola, łąka, pastwisko, czy jako las lub t. p., z której opłacany bywa bardzo wysoki podatek gruntowy, oznaczony na podstawie oszacowanego przez kataster dochodu czystego, dawać może ten dochód a względnie wogóle dochód czysty tylko w ten sposób, że odpowiednio do stosunków miejscowych, klimatycznych, agronomicznych i ekonomicznych: 1. albo płody z ziemi wydobyte bezpośrednio się spieniężą (zboże, kartofle, buraki cukrowe, siano a nawet trawę i pastwisko), 2. albo też płody te częściowo lub nawet w całości zwierzętami domowemi (bydłem rogatem, końmi, owcami i t. d.) skarmiamy i w ten sposób na płody zwierzęce większej wartości lub łatwiejsze do zbycia (przychowek, mięso, mleko, wełnę) przerabiamy. W jednym jak drugim wypadku musimy część ziemiopłodów (paszy: siana, trawy zielonej, pastwisk i t. p.) poświęcić na produkcyę nawozu, bez którego nie dałaby się utrzymać płodność ziemi tak, że ziemia nie mogłaby wydawać zadowalniających plonów, a tem samem dochodów, z których gospodarz rolny nie tylko podatek gruntowy ale także i rodzinę swoją utrzymywać musi. Zwierząt potrzebnych gospodarzowi do przeróbki jego ziemiopłodów na produkta zwierzęce na miejscu zużytkowane (siłę pociągową i nawóz) jak nie mniej do przeróbki tych ziemiopłodów na produkta zwierzęce łatwiejszego zbytu i lepiej się opłacające, aniżeli gdyby ziemiopłody były bezpośrednio sprzedawane, — zwierząt, bez których w wielu wypadkach nie dałyby się pewne ziemiopłody wcale zużytkować, nie może każde gospodarstwo zawsze dla siebie produkować a to dla tej prostej przyczyny, że albo warunków do takiej produkcyi (hodowli) wcale nie ma, albo też ma warunki nieopowiednie, wskutek czego produkcya potrzebnych mu zwierząt na miejscu opłacić się nie może. I to jest przyczyną, dla czego jedni gospodarze produkują konie, aby je sprzedawać do tych okolic, w których produkcya koni opłacić się nie może, jedni wychowują wołki robocze a drudzy je kupują, używają do pracy, niekiedy podpasają i dalej sprzedają na rzeź lub na wypas — jedni wychowują krowy na mleko i sprzedają tym, którzy krów wycho-

wywać nie mogą, ale je na mleko utrzymują. Tak samo ma się rzecz z owcami. Jedni wychowują owce i sprzedają do dalszego użytku innym, ci inni kupują owce, których sami wychowywać nie mogą, a których niezbędnie potrzebują nie tylko do wyzyskania i spieniężenia paszy, jaką posiadane przez nich grunta pastwiskowe dają (a które w wielu wypadkach zwierzętami większemi zużytkowane być nie mogą), ale także do utrzymania żyzności roli. Jak więc pod kategoryę handlarzy-przemysłowców nie można podciągnąć tych rolników, którzy potrzebne im do gospodarstwa konie robocze kupują i sprzedają, jak nie można podciągnąć pod tę kategoryę rolników, którzy młode wołki zakupują, ażeby podchowaszy i podpasłszy z korzyścią sprzedać, tak też nie można zaliczać do rzędu handlarzy tych gospodarzy rolnych, którzy na to owce zakupują, ażeby przez nie szczupłą paszę z pastwisk swoich zebrać i potrzebny im do sterkoryzacyi pól nawóz otrzymać. Owce, zakupione czy na miejscu wyprodukowane, są dla wielu gospodarstw włościańskich a więc i dla gospodarstw w Biliczu konieczną składową częścią ich gospodarstwa tak samo jak koń, wół i krowa, jak bez tych tak też i bez owiec nie mogliby wydobyć z roli i pastwisk opłacanego podatku, jak nie można od nich wymagać, ażeby od sprzedanego mleka, cieląt, wełny, wołów i t. p. opłacali jakiś osobny podatek zarobkowy, tak też opłacanie podobnego podatku od wyprodukowanego na zakupionych owcach mięsa wymagać nie można.

Ze względu więc na powyższe przedstawienie, oraz ze względu, że ów mniemany „handel owcami“, który został obłożony podatkiem zarobkowym, jest jedynym sposobem wyzyskania opodatkowanych już gruntów położonych w górach, który w razie zaniechania tego sposobu gospodarowania musiałby leżeć odłogiem, a wtedy nie przyniosłyby także i gruntowego podatku, z uwagi wreszcie, że gdyby takie opodatkowanie, jakie w tym wypadku było zarządzone, znalazło szersze zastosowanie, gospodarstwo połoninowe naszych włościan z gór stałoby się niemożliwem z powodu podwójnego opodatkowania, Wydział krajowy upraszał zarazem JE. c. k. Namiestnika o jak najżyczliwsze zaopiekowanie się sprawą, ażeby przedstawienie petentów zostało uwzględnione.

W dalszym ciągu odezwy wyżej przytoczonej c. k. krajowa Dyrekcya skarbu odmówiła wprost żądaniu Wydziału krajowego domagającemu się zawiadomienia go o decyzyi powziętej w sprawie przedstawionej w petycyi, motywując tę odmowę ustawami, których nie wskazała i tą okolicznością, że organa rządowe tylko władzy przełożonej mają zdawać sprawę ze swych czynności.

Odpowiedź ta — zdaniem Wydziału krajowego — miała na celu ograniczenie praw Reprezentacyi kraju zastrzeżonych konstytucyą i jest z prawami temi niezgodna. Tajemniczość, którą Dyrekcya skarbu się otoczyła, nie da się pogodzić z całym konstytucyjnym ustrojem Monarchii, nie wzmocni zaufania do władz skarbowych, a nie leży też w interesie Państwa.

Motywa przytoczone przez Dyrekcyę skarbu nie usprawiedliwiają wcale odmowy. W niniejszym wypadku bowiem nie chodziło bynajmniej o jakąkolwiek ingerencyę władz autonomicznych w sprawach podatkowych, odezwa Wydziału krajowego nie nasuwała najmniejszej podstawy

do podobnego przypuszczenia. Wydział krajowy nie mógł też mieć nawet zamiaru wymagania od Dyrekcyi skarbu jakiegokolwiek sprawozdania z jej czynności upraszał tylko o wymierzenie sprawiedliwości i informacyę. Informacyi tej Wydział krajowy wymagał w tym celu, ażeby mógł dopełnić obowiązku włożonego nań uchwałą sejmową i zdać Wysokiemu Sejmowi sprawę o załatwieniu przez władze skarbowe kwestyi, która ma zasadnicze znaczenie dla rolnictwa pewnych okolic naszego kraju. Prawo zaś informowania się u organów rządowych — zwłaszcza w sprawach przez Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu przekazanych — nie może być Wydziałowi krajowemu odjęte.

Również nie może być zakwestyonowane prawo Wysokiego Sejmu wymagania wyjaśnień o załatwieniu wszystkich spraw, które się o Wysoki Sejm oparły. Wydział krajowy działał tu nie w charakterze władzy wykonawczej, ale jako reprezentant i mandataryusz Wysokiego Sejmu, więc ciała ustawodawczego, które zresztą z mocy postanowień §. 24. statutu krajowego ma zastrzeżony wpływ na sprawy podatkowe.

Ustawy, któreby usprawiedliwiały odmowę Dyrekcyi są nieznane. Dyrekcya ich nie przytoczyła, wspomniała tylko, że c. k. Ministerstwo skarbu ostatnimi laty kilkakrotnie przypomniało władzom państwowym w Galicyi ich ścisłe przestrzeganie a trudno zrozumieć, dlaczego takie przypomnienia wystosowano tylko do tutejszych władz państwowych.

Odmowna odpowiedź Dyrekcyi skarbu sprzeciwia się nadto dotychczasowej praktyce i mogłaby stworzyć niepomyślny precedens na przyszłość. Od szeregu lat Wydział krajowy przesyła na ręce c. k. Prezydyum Namiestnictwa zażalenia trudniących się przemysłem domowym na niesłuszne opodatkowanie z prośbą o zarządzenie zbadania sprawy i o zawiadomienie Wydziału krajowego o wyniku. Zażalenia te w licznych wypadkach bywały uwzględniane, pomimo, że żalący się nie wnosili nawet osobnych właściwych rekursów do władz podatkowych. O załatwieniu tych zażaleń Wydział krajowy otrzymywał zazwyczaj zawiadomienia. Zdarzało się wprawdzie, że odezwy Wydziału krajowego w powyższych sprawach pozostawały bez odpowiedzi, lecz nie było ani jednego wypadku, w którymby prośba Wydziału krajowego doznawała podobnej — jak obecnie — odprawy. Aż dotąd c. k. krajowa Dyrekcya skarbu nie wahała się udzielać informacyi o decyzyach w sprawach podatkowych i — co jest całkiem naturalne — nie upatrywała w tej praktyce ani naruszenia ustaw lub jakiejś innej niewłaściwości, ani też nie poczytywała sobie tego za ubliżenie.

Na podstawie tych szczegółów Wydział krajowy w przytoczonem wyżej piśmie do JE. c. k. Namiestnika upraszał także, ażeby JE. c. k. Namiestnik zechciał w swoim czasie zawiadomić Wydział krajowy o skutku petycyi względnie rekursów, przyczem nadmienił, że byłoby nader pożądanem, ażeby wskazano Wydziałowi krajowemu te ustawy i przepisy, które zdaniem c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu uniemożliwiają jej udzielenia wyjaśnień i informacyi w sprawach podatkowych na żądanie Wydziału krajowego.

W załatwieniu tej sprawy c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 28. lutego 1893 l. 2275/pr. oznajmiło, że według odezwy c. k. kra-

jowej Dyrekcyi skarbu z dnia 23. lutego 1893 l. 17·402 odpisano podatek zarobkowy nałożony włościanom z Bilicza od handlu owcami od czasu przypisania, ponieważ przeprowadzone dochodzenie wykazało, że opodatkowani nie trudnią się handlem owiec w sposób zwykłego zarobkowania, zaczem w duchu patentu o podatku zarobkowym nie są obowiązani do opłaty tego podatku.

Reskryptami z dnia 8. marca 1893 l. 10915 Wydział krajowy podał tę odezwę do wiadomości podpisanych na petycyi i Wydziału powiatowego w Staremmieście.

VIII. Biuro statystyczne.

W ciągu r. 1892 wydało krajowe biuro statystyczne dwa zeszyty XIII. tomu wiadomości statystycznych, z których pierwszy obejmuje najważniejsze wyniki spisu ludności 31. grudnia 1890 o ile odnoszą się do Galicyi, drugi wyniki równoczesnego spisu bydła rogatego w naszym kraju. Obie te prace przedłożone były Wysokiemu Sejmowi na wiosennej jego sesyi w r. 1892.

Obecnie biuro ogłosiło trzeci zeszyt tomu XIII., który obejmuje następujące prace:

1. Statystykę wyborów do rad miejskich w 30 większych miastach, która to praca posłużyła do przygotowania projektu ordynacyi wyborczej dla tych miast.

2. Handel Galicyi i Bukowiny tudzież innych krajów austryackich z Cesarstwem Niemieckiem w latach 1887—90.

3. Wychodźtwo z powiatów podolskich do Rosyi w r. 1892 Pierwszą pracę opracował p. Zdzisław Gaszyński, dwie dalsze prof. Pilat.

Przygotowane do druku są dalsze prace:

4. Pogląd na gospodarstwo funduszu krajowego w latach 1886—90— praca p. Stefana Komornickiego.

5. Uprawa tytoniu w Galicyi — przez p. Z. Gaszyńskiego.

Biuro zajęte jest obecnie zestawieniem dat co do gruntów wspólnie używanych, która to praca, dla trzydziestu kilku powiatów już dokonana, ma posłużyć do opracowania ustawy krajowej o podziale lub regulacyi użytku wspólnych gruntów, następnie zaś zachowaniem dat co do dzierżaw posiadłości tabularnych w Galicyi.

Biuro statystyki przemysłu i handlu.

Biuro statystyki przemysłu i handlu zostające pod kierownictwem Dra Tadeusza Rutowskiego zatrudniało w ubiegłym roku stale dwóch pracowników.

W czasie od ostatniego sprawozdania z czynności zajmowało się Biuro następującemi pracami:

1. Ukończyło i przedłożyło Wysokiemu Sejmowi drugą część Rocznika III. Statystyki Galicyi za lata 1889—1891;

2. Dla użytku Departamentu VI. opracowało statystykę pożarów w Galicyi;

3. Rocznik IV. Statystyki Galicyi za rok 1892 przygotowało do druku. Część jest już wydrukowaną, całość zaś nieomylnie w b. r. opuści prasę i zostanie przedłożoną Wysokiemu Sejmowi.

W ostatnich latach zapowiedziało Biuro kilka prac historyczno-statystycznych i zupełną Statystykę Galicyi.

4. „Stystyka Galicyi“, zamierzona jako źródłowe, metodą historyczno-statystyczą i porównawczą opracowane dzieło, postępuje powolniej, zwłaszcza że należało wyzyskać rezultaty ostatniego spisu ludności; jest jednak wszelka nadzieja, że praca ta, przed otwarciem Wystawy krajowej w r. 1894 opuści prasę.

5. „Galicya w budżecie państwa od r. 1772“, praca archiwalna, postąpiła znacznie, tak że część pierwsza od r. 1772 po erę autonomiczną, jest bliską ukończenia.

6. Podjęta przed rokiem praca z dziedziny statystyki przemysłu postępuje w miarę nadsyłanych odpowiedzi na kwestyonaryusze. Odpowiedzi te nadchodzą jednak niezmiernie powolnie i luki są ogromne. W miarę uzupełnień, pragnie biuro ogłosić przed Wystawą w r. 1894 ile możności dokładny obraz stanu przemysłu fabrycznego, rękodzielniczego i domowego w całym kraju.

7. Dawno zamierzona ale w danych warunkach niewykonalna statystyka handlu Galicyi, statystyczne obliczenie bilansu handlowego całego kraju daje się obecnie urzeczywistnić w wysokiej mierze na podstawie statystyki kolejowej. Dzięki uprzejmości J. E. Prezydenta kolei państwowych Dra Leona Bilińskiego, mógł kierownik biura statystyki przemysłu Dr. Rutowski zbadać na miejscu stan materyałów statystycznych w generalnej Dyrekcyi kolei państwowych w Wiedniu w porozumieniu z kierownikami oddziałów statystycznych ułożyć plan pracy, szematy, plan i środki wykonania. Gdy praca taka, obejmująca lata 1889 do 1892, a dająca obraz zupełny całego ruchu towarowego Galicyi wewnątrz kraju, oraz całego wywozu i przywozu kraju wedle poszczególnych stacyj kolei galicyjskich w stosunku do innych prowincyj austryackich, Węgier i głównych krajów i państw zagranicznych, niemogłaby być wykonaną siłami biura, a ważność jej niepodpada wątpliwości, Wydział krajowy wniesie w tej sprawie do Wysokiej Izby osobne sprawozdanie z wnioskiem.

8. Tablice wydane w r. 1887 p. t. Pożary i ubezpieczenia zostały na podstawie źródeł urzędowych uzupełnione po koniec roku 1890, opatrzone tekstem i przygotowane do druku;

9. Celem dokładnego przedstawienia naszych stosunków narodowościowych i wyznaniowych przystąpi biuro, na podstawie ostatniego obliczenia ludności, do opracowania obrazu, jak ludność polska, ruska, niemiecka, żydowska i inna rozsiedla się w mieście, miasteczku, na obszarze dworskim, w gminie wiejskiej, we wsi w ogóle. Praca ta będzie analogiczna z wydaną w roku 1888 p. t. „Ludność miast, miasteczek, gmin wiejskich i obszarów dworskich podług wyznania i narodowości“.

Jedynie zapowiedziana w zeszłorocznem sprawozdaniu praca p. t.: „Targowica wiedeńska i dowóz z Galicyi“ na razie nie postąpiła, a to z powodu że Magistrat miasta Wiednia, pomimo pisma Wydziału krajowego z dnia 31. lipca 1892 l. 36.761 dotychczas żądanych dat nie nadesłał, jednakże wobec aktualności sprawy Biuro dołoży starań, aby przezwyciężyć trudności w uzyskaniu odnośnych wykazów.

Projekt

rozporządzenia o tępieniu myszy polnych wypracowany przez c. k. Ministerstwo rolnictwa w porozumieniu z innemi Ministerstwami.

Verordnung

der k. k. Landesregierung vom . . . . Z. . . betreffend die Bekämpfung die Feldmäuse.

Auf grund des im Einvernehmen mit dem k. k. Ministerium des Innern und dem k. k. Handelsministerium ergangenen Erlasses des k. k. Ackerbau-Ministeriums vom 30. Dezember 1891. Z. 18781 wird nach Einvernehmung des Landesausschusses im Hinblicke auf das vesheerende Auftreten der Felmäuse und die bevorstehende Gefahr der gänzlichen Vernichtung der Wintersaaten durch dieselben, verordnet, wie folgt:

§. 1.

Der Gemeindevorsteher hat, wenn in dem Gemeindegebiete die Feldmäuse in verheerender Weise auftreten, oder deren verheerendes Auftreten zu befürchten steht, auf Grund eines einzuholendenden Beschlusses des Gemeindeausschusses mittels einer in ortsüblicher Weise zu verlautbarenden Kundmachung die Besitzer, Fruchtnieser und Pächter von Grundstücken zu beauftragen, auf denselben binnen einer festzusetzenden Frist, welche jedoch 8 Tage nicht überschreiten darf, die in der Kundmachung bezeichneten Massregeln zur Bekämpfung der Feldmäuse anzuwenden, widrigenfalls nach Ablauf dieser Frist, die angeordneten Massregeln auf Kosten der Säumigen durch den Gemeindevorsteher angewendet und die Säumigen mit einer Geldstrafe von 10 fl. ö. W., im Falle der Zahlungsunfähigkeit aber mit einer Arreststrafe von 48 Stunden belegt werden.

Eine gegen diesen Auftrag des Gemeindevorstehers gerichtete Berufung hat keine aufchiebende Wirkung.

§. 2.

In der gemäss §. 1. dieser Verordnung zu erlassenden Kundmachung können nur solche Massregeln behufs Bekämpfung der Feldmäuse angeordnet werden, welche in der von der Landesregierung nach Einvernehmung des Landesausschusses zu erlassenden Belehrung als zu diesem Zwecke geeignet bezeichnet werden.

§. 3.

Hinsichtlich jener Grundstücke, welche zum Gemeindegute, oder zum Gemeindevermögen gehören, hat der Gemeindevorsteher unmittelbar die Durchführung der angeordneten Massregeln zu veranlassen.

Bezüglich jener Grundstücke, welche öffentliches Gut sind, obliegt die Vornahme der angeordneten Massregeln den zur Verwaltung des öffentlichen Gutes berufenen Organen.

§. 4.

Insoweit die Vornahme der angeordneten Massregeln innerhalb der festgesetzten Frist von den Verpflichteten unterlassen, oder unzweckmässig bewerkstelligt wird, hat der Gemeindevorsteher ohne jeden Verzug das Erforderliche zur Durchführung der Massregeln auf Kosten der Säumigen zu veranlassen und gegen die Schuldtragenden nach Massgabe der Bestimmungen der Gemeindeordnung das Strafverfahren einzuleiten.

§. 5.

Wenn ein Gemeindeausschuss trotz des bereits erfolgten, oder zu befürchtenden verheerenden Auftretens der Feldmäuse auch dann, nachdem er über Verlangen der politischen Bezirksbehörde im Grunde des §. 40 der Gemeindeordnung zur Beschlussfassung im Sinne dieser Verordnung einberufen worden war, es unterlässt, oder verweigert, een im §. 1. dieser Verordnung bezeichneten Beschluss zu fassen, oder der Gemeindevorsteher die Erfüllung der ihm mit Rücksicht auf diesen Beschluss im Sinne dieser Verordnung obliegenden Verpflichtungen verabsäumt, so hat die politische Behörde im Sinne der Gemeindeordnung auf Kosten und Gefahr der Gemeinde die erforderliche Abhilfe zu treffen.

§. 6.

Im Falle auf Grund der im §. 2. dieser Verordnung bezeichneten Belehrung die Anwendung von Giftstoffen behufs Bekämpfung der Feldmäuse angeordnet werden soll, hat der Gemeindevorsteher auf Grund der gemäss der Ministerial-Verordnung vom 21. April 1876 R. G. Bl. Nr. 60 einzuholenden Bezugsbewilligung auf Kosten der Gemeinde die betreffenden Giftstoffe in der für das Gemeindegebiet voraussichtlich erforderlichen Menge zu beschaffen.

Der Gemeindevorsteher ist berechtigt denjenigen, welchen die Vornahme der zur Bekämpfung der Feldmäuse angeordneten Massregeln obliegt, die für ihre Grundstücke erforderliche Menge von Giftstoffen gegen Erstattung der Kosten abzugeben. Im Grunde der Bestimmungen der §. §. 4. und 10 der Ministerialverordnung vom 21. April 1876 R. G. Bl. Nr. 60 ist der Gemeindevorsteher für die unschädliche Aufbewahrung der von ihm bezogenen Giftstoffe und für die Hintanhaltung jedes Missbrauches mit denselben, sowie für die Verlässlichkeit jener Personen verantwortlich, denen er Gift zur Vertilgung der Feldmäuse verabfolgt.

Der Gemeindevorsteher hat eine Vormerkung zu führen, aus welcher ersichtlich ist, an welche Personen und in welcher Menge Giftstoffe abgegeben wurden.

Odpis alegatu ekshib. LW. 22179/92.

PROTOCOLL

über die Verhandlungen der von der galizischen k. k. Statthalterei für die Vorberathungen über das ministerielle Projekt eines neuen Forstgesetzes für Galizien eingesetzten Enquette.

Lemberg am 20. und 21. Dezember 1889.

Vorsitzender:

Stefan Graf Zamoyski,

als Delegirter des galizischen Landesausschusses.

Mitglieder:

Siegler de Eberswald als Delegirter der Landwirtschafts-Gesellschaft in Krakau, Thaddäus Langie als Delegirter der k. k. Landwirtschafts-Gesellschaft in Lemberg, Dr. Godzimir Malachowski als Vertreter des Forstvereines in Lemberg, Josef Glanz, Vorstand der k. k. Forst- und Domänen-Direction in Lemberg, Dr. Bronislaus Ritter von Łoziński, k. k. Statthaltereirath, Otto Loebl, k. k. Forst-Commissär in Vertretung des galizischen Landesforst-Inspectors.

Schriftführer: Valerian Spalke k. k. Statthalterei-Conceptspraktikant.

In der Generaldebatte haben sich die Enquette-Mitglieder im Hinblicke auf den der Regierungsvorlage beigeschlossenen erschöpfenden Motiven-Bericht blos auf die Anmeldung der im Laufe der Specielldebatte zu den einzelnen Paragrafen zustellenden Amendements beziehungsweise Ergänzungen beschränkt und dabei geeinigt, das jene Paragrafe, zu welchen keine Amendements beziehungsweise Ergänzungen angemeldet wurden, als en bloc angenommen zu gelten haben.

In der hierauf durchgeführten Speciel-Debatte wurden nachstehende Amendements beziehungsweise Ergänzungen als Beschlüsse der Enquette der hohen Regierung zur Annahme empfohlen.

Zu §. 1 (Zusatzbestimmung.) In Fällen, wo ein im Kataster als Wald eingetragenes Grundstück zur Zeit des Inslebenstretens dieses Gesetzes zu anderen Zwecken benützt wird, hat der Besitzer dieses Grundstückes hievon der politischen Behörde innerhalb eines Jahres vom Tage des Inslebenstretens dieses Gesetzes an, Anzeige zu erstatten und sich gleichzeitig zu äussern, ob er die gegenwärtige Benützungsweise beibehalten will. Diese Aeusserung ist entscheidend für die Durchführung der bezüglichen Aenderung im Kataster.

Nur in jenen Ausnahmsfällen, wo die politische Behörde Bedenken tragen würde ob etwa diese Aenderung nicht eine Gefährdung öffentlicher Interessen involviren würde, hat die besagte Behörde mit Zuhilfenahme von Sachverständigen, die nöthigen Erhebungen durchzuführen und auf Grund derselben zu entscheiden. Gegen die Entscheidung der politischen Bezirksbehörde steht das Recht des Rekurses an die höhere Behörde zu. Ein dem Forstzwange unterliegendes Grundstück, kann aus dem Forstzwange unter den im §. 24 specifirten Bedingungen entlassen werden.

Zu §. 2 (Antwort auf Frage I.) Die Kahlschläge müssen innnerhalb fünf Jahren wieder in Bestamt gebracht sein.

Plenter (Besammungs-)Schläge, auf welchen eine für die Besammung unzureichende Anzahl von Samenbäumen oder zur Samenproduction ungeeignete Bäume belassen wurden, oder Besammungsschläge mit derart verwildertem Boden, dass eine natürliche Besammung nicht mehr möglich ist sind den Kahlschlägen gleich zu halten und in der obigen Frist künstlich aufzuforsten.

Wenn jedoch der Waldbesitzer ohne sein Verschulden die Schlagflächen in der obigen Frist aufzuforsten ausser Stande ist, so hat die politische Behörde über sein Ansuchen, nach Durchführung des im §. 59 vorgesehenen Verfahrens eine angemessene Verlängerung dieser Frist einzuräumen.

Zu §. 3. (Antwort auf Frage II.) Folgende Handlungen sind als die Walderhaltung beeinträchtigend verbothen:

1. Die Ausübung der Waldweide in den zur Verjüngung bestimmten Waldtheilen, ferner in Jungwäldern, wo das Weidevieh den bereits vorhandenen oder erst anzuziehenden Holzpflanzen verderblich wäre.

(Schonungsflächen.) Ferner der Eintrieb von mehr Vieh in die übrigen Waldtheile als es die daselbst vorhandene Nahrung gestattet.

2. Die Gewinnung von Laub und Nadelstreu in Beständen unter 30 Jahren und in Verjüngungsorten. Auch darf das Streusammeln in Laubholzwäldern nicht vor Ablauf von 3 Jahren, in Nadelholzwäldern nicht vor Ablauf von fünf Jahren auf derselben Fläche wiederholt werden.

3. Die Gewinnung der Aststrau von stehenden Bäumen, das Anlegen von freiem Feuer im Walde überhaupt und zu schneeloser Zeit auch ausserhalb desselben bis zu 100 Meter Entfernung von der Waldgrenze ohne Beobachtung der nöthigen Vorsicht und ohne Bewilligung des Forstpersonales.

4. Eine solche Schlagführung, durch welche die zurückbleibenden Bestände offenbar der Gefahr einer Windbeschädigung ausgesetzt werden.

§. 4. (Antwort auf Frage III.) wurde mit der Aenderuug beziehungsweise Ergänzung angenommen, dass statt des Wortes: „Kahlabtrieb" das Wort „Abtrieb" und statt „thunlichen Massregeln" — „nothwendige Massregeln" zu setzen, ferner nach dem letzten Worte der Zusatz „und etwaige Entschädigung einzuschalten sei.

Zu §. 5. wurde als Antwort auf Frage IV. folgende Zusatzbestimmung angenommen: Diese Wälder und die bei deren Behandlung einzuhaltenden besonderen Vorsichten sind:

1. Wälder auf Sandböden, die bei Blosslegung in breiten Flächen leicht fliegend werden sollen derart bewirtschaftet werden, dass die Gefahr der Flugsandbildung ausgeschlossen werde. Kahl abgetriebene Flächen sollen sogleich wieder in Bestand gebracht werden.

2. Wälder auf sehr steilen Bahnen, dann auf Gehängen mit sehr verarmten Böden dürfen nur im Femel oder Femelschlagbetrieb bewirtschaftet werden.

Dagegen sind

3. Wälder am oberen Rande der Waldvegetation nur im Femelbetriebe zu bewirtschaften.

4. In den unter 1. und 3 genannten Waldkategorien darf das Stockroden und Wurzelausgraben nur dann vorgenommen werden, wenn der hiedurch verursachte Bodenaufriss gegen jede weitere Ausdehnung sogleich versichert wird. Dagegen ist in den unter 2 genanten Wäldern das Stockroden und Wurzelausgraben nicht gestattet.

5. Die Waldweide ist unbeschadet der früher erworbenen Rechte in den unter 1. und 3 genannten Waldkategorien verboten und kann die politische Behörde und in besonders rücksichtswürdigen Fällen dem Waldbesitzer die Ausübung der Waldweide gestatten. Seitens des Delegaten der Landwirtschafts-Gesellschaft in Krakau wurde die obige Zusatzbestimmung in folgender Fassung projektirt:

„Diese Wälder und die bei deren Behandlung einzuhaltenden besonderen Vorsichten sind:

A. Wälder auf zur Flugsandbildung geneigten Boden:

In diesen Wäldern ist das Beweiden, das Stock- und Wurzelroden, der Zwischenfruchtbau sowie die Gewinnung von Bodenstreu überhaupt, also nicht nur des abgefallenen Laubes und der Nadelu, sondern insbesondere auch des sonstigen Bodenüberzuges verboten, die Holznützung darf überdies nur in schmalen nach Thunlichkeit senkrecht auf die herrschende Windrichtung geführten Kahlschlägen oder mittelst allmäliger Durchschauung bei gleichzeitiger Verjüngung stattfinden.

B. Wälder auf sehr steilen Lehnen überhaupt, ferner auf Hängen, wenn bei erfolgter Blosslegung des Bodens das Abschwemmen oder Rutschungen zu besorgen sind:

In Wäldern dieser Kategorie darf das Stock- und Wurzelroden nicht vorgenommen werden und kann die Abholzung nur im Fomel (Plenter) Betriebe oder in schmalen, senkrecht auf die Gefällsrichtung angelegten Kahlschlägen stattfinden.

C. Wälder am oberen Rande der Waldvegetation:

Dieselben sind von der Beweidung ausgeschlossen und müssen im Femel (Plenter) Betriebe bewirtschaftet werden.

D. Wälder an nicht felsigen Ufern grösserer Gewässer.

In Wäldern dieser Kategorie darf auf einem Streifen von 100 Meter Breite entlang der beiderseitigen Ufer das Stock- und Wurzelroden nicht vorgenommen werden.

Im §. 6. ist im Alinea 1 nach dem Worte „von Amtswegen" der Zusatz „die Verhandlungen wegen Ausscheidung der Schonwälder einzuleiten", einzustellen, und zum Schlusse dieses Alinea folgender Zusatz aufzunehmen: „und diese Thätigkeit innerhalb eines Zeitraumes von fünf Jahren nach Inslebenstreten des Gesetzes durchzuführen, was jedoch das Recht der politischen Behörde auch später ein Erkenntniss über die Einbeziehung eines Waldes in die Kategorie der „Schonwälder zu fällen nicht berührt".

Im §. 11 ist im Alinea 1. nach dem Worte „Behörde" der Zusatz „nach gepflogenen Erhebungen" und im Alinea 2. nach dem Worte „Berufenen" der Zusatz nach Einvernehmung der anderen Betheiligten einzuschalten.

Zu §. 14. (Antwort auf Frage V.)

Insbesondere sind von Seite der Waldbesitzer, beziehungsweise der Eingeforsteten ausser den Vorschriften des §. 3 Zusatz 1, 2, und 4 nach die Regulirungsurkunden etwa enthaltenen weiter gehenden Specialbestimmungen und die Vorschriften der nachfolgenden Absätze *a—f* zu beobachten:

a) Die Schonungsflächen §. 3. al. 1 sollen in der Regel bei dem Hochwaldbetriebe mindestens ein Fünftel und bei dem Nieder- und Mittelwaldbetriebe mindestens ein Viertel der gesammten Waldfläche betragen.

Die Weideberechtigten haben das Weidevieh, welches soweit als thunlich nicht vereinzelt, sondern gemeinschaftlich geweidet werden soll, durch Aufstellung von Hirten oder in anderer angemessenen Weise von den Schonungsflächen abzuhalten.

Der Viehtrieb hat im Falle, als es die Rücksicht auf die nöthige Waldschonung erfordert auch auf Unwegen zu geschehen.

b) Bodenstreu (abgefallenes Laub und Nadeln) darf nur mit hölzernen Rechen derart gesammelt werden, dass hiedurch der Boden (Erde) nicht aufgerüttelt und mitgenommen werde.

c) Die Waldbesitzer haben den Berechtigten das ihnen gebührende Holz oder Streu nach vorausgegangener Anmeldung zur angemessenen Zeit anzuweisen und die ausgeschiedenen Schonungsflächen durch entsprechende Zeichen ersichtlich zu machen. Tag und Ort der Anweisung sowie der Ausscheidung der Schonungsflächen sind den Berechtigten von den Waldbesitzern durch die Gemeindevorsteher gehörig bekannt zu geben.

Zu nachträglichen Anweisungen sind innerhalb des Umfanges des betreffenden Nutzungsrechtes die Waldbesitzer nur dann verpflichtet, wenn unvorhergesehene Ereignnisse solche nothwendig machen.

d) Die Anweisung des Holzes hat bei stehenden Stämmen auf eine vorher zu vereinbarende, jedes Missverständniss ausschliessende Weise zu erfolgen, ferner bei aufgearbeitetem Holze, dann bei Lager und Abrahmsholz in der Vorweisung desselben an Ort und Stelle, und bei Stock- und Wurzelholz in der Bezeichnung der Orte, wo das Holz zu gewinnen sei, zu bestehen.

e) Wo es die Schonung des vorhandenen Unterwuchses erheischt, muss die Fällung, Aufbereitung und Bringung des Holzes im Herbste oder im Winter bei Schnee erfolgen. Sonst darf das Holz auch im Frühjahre und Sommer gefällt werden, es ist jedoch spätestens vor Beginn des nächsten Frühjahres aus dem Walde zu schaffen.

Die zu fallenden Stämme sind derart vom Stocke zu trennen, dass die Höhe des zurückgebliebenen Stockes ein Drittel des Durchmessers des gefällten Stammes nicht überschreitet. Jede Beschädigung des zurückbleibenden Bestandes muss bei der Fällung, Aufbereitung und Bringung des Holzes sorgfältig vermieden werden.

Dasselbe gilt für das Ausbringen von Streu, welche spätestens binnen einem Monate nach ihrer Bevorräthigung aus dem Walde fortzuschaffen ist.

f) Alle Forstprodukte müssen auf den vorhandenen, bleibenden oder auf angemessenen, vom Waldbesitzer zu bezeichnenden Wegen oder Bringungsmitteln aus dem Walde geschafft werden.

Der Waldbesitzer kann ferner verlangen, dass das bevorräthige Holz vor der Bringung aus dem Wald von ihm oder seinem Forstpersonale bezeichnet werde, ferner dass sich die Berechtigten über die ihnen zu verabfolgenden Forstprodukte Anweisungen ausstellen lassen, welche bei dem Bezuge dieser Produkte vorzuweisen sind, und dass deren richtiger Empfang von den Berechtigten bestätigt werde.

Ueber Forstprodukte, welche die Berechtigten nach Ablauf der festgesetzten Frist und ungeachtet einer von dem Waldbesitzer mit Festsetzung einer Frist von längstens vierzehn Tagen an sie zu richtenden Mahnung nicht aus dem Walde geschafft haben, hat der Waldbesitzer zu verfügen:

Im §. 22 ist als Antwort auf Frage VI. folgender Schlussatz aufzunehmen:

Für die Bewirtschaftung von Waldern, welche unter staats- oder landesbehördlicher Verwaltung stehen (Gemeinde — Kirchen — Waldungen) hat die politische Behörde je nach der Lage, Grösse und Beschaffenheit dieser Waldungen für jeden politischen Bezirk einen oder mehrere geprüfte Forstwirthe (Bezirksförster) von amtswegen zu bestellen, davon Entlohnung von den betreffenden Nutzmissern zu bestreiten ist.

Was die im §. 22 enthaltenen sonstigen Bestimmungen namentlich die Grundsätze anbelangt, nach welchen die Besatzung von geprüften Forstwirthen zur Wirthschaftsführung

Platz zu greifen hätte, wurde vom Vertreter des Lemberger Forstvereines folgende Aenderung empfohlen.

Damit die in Ansehung der Bewirthschaftung der Wälder und Forste vorgezeichneten gesetzlichen Bestimmungen in allen Beziehungen genau befolgt werden, sind von den Eigenthümern für Wälder von mindestens 1500 Hektar sachkundige Wirthschaftsführer (Forstwirthe), welche von der Regierung als hiezu befähigt anerkannt sind, aufzustellen. Ob für Wälder von geringerer Ausdehnung ein eigener Forstwirth zu bestellen sei, oder die Wirthschaftsführung oder deren Oberleitung einem geprüften Forstwirthe übertragen werde sollte, hat die politische Behörde insbesondere mit Berücksichtigung der Kosten und des gegenüberstehenden Waldertrages zu entscheiden".

Dem Grundsatze der obligatorischen Aufstellung von geprüften und von der Behörde als befähigt erkannten Forstwirthen für Waldkomplexe von mindestens 1.500 Hektaren haben die übrigen Mitglieder der Enquette nich zugestimmt, vielmehr die Bestimmungen der Absätze 1. und 2. des §. 22 als zweckmässig erkannt.

Der Delegirte der Krakauer Landwirthschafts-Gosellschaft Siegler von Eberswald hat in seinem eigenen Namen folgenden Separatantrag als §. 22 eingebracht. Rücksichtlich der Wirthschaftsführung haben je nach der Besitzkategorie verschiedene Grundsätze zu gelten und zwar sind in erster Hinsicht zu unterscheiden:

a) Reichsforste, nämlich Staats- und solche Wälder, welche unmittelbar von den Staatsbehörden verwaltet werden und deren Einnahmen in die k. k. Staatskassen einfliessen.

b) Gemeinde und Gemeinschaftswälder, d. h. solche Forste, welche Gemeinden gehören, die ein eigenes Statut nicht besitzen, ferner jene Genossenschaftswälder, welche an berechtigte Insassen einer oder mehrerer Gemeinden ungetheilt als Aequivalent für abgelösste Grundlasten (Servitute) abgegeben wurden und von denselben ungetheilt benützt werden.

c) Stadtforste, nämlich Wälder, welche Gemeinden gehören, die ein eigenes Statut besitzen.

d) Kirchen, Schul- und Stiftungswälder d. h. die Pfarr- oder Schulgemeinden, geistlichen Orden oder Korporationen, öffentlichen Unterrichts- oder Erziehungsanstalten, endlich den in öffentlicher Verwaltung stehenden frommen und milden Stiftungen eigenthümlichen Forste.

e) Dotationsforste, nämlich Wälder, welche im Nutzgenusse bestimmter (geistlicher oder weltlicher) Würdenträger verbleiben, wie auch jene, deren Ertrag ausschliesslich den Zwecken solcher frommen und milden Stiftungen oder Wohlthätigkeitsanstalten gewidmet ist, die nicht in öffentlicher Verwaltung stehen.

f) Industrie-Forste d. h. Wälder, welche einem auf Aktion gegründeten geselschaftlichen Unternehmen angehören.

g) Fideicomiss-Forste.

h) Privatforste, nämlich alle jene Wälder, die zu keiner sub *a)* bis inclusive *g)* aufgezählten Besitzkategorien gehören. In den Reichsforsten *a)* hat das hohe k. k. Ackerbau-Ministerium über die gesammte Organisation des Dienstes, somit auch über das Qualifikationserforderniss des Verwaltungspersonals zu bestimmen die Wirthschaftsführer müssen jedoch die Staatsprüfung als Forstwirthe oder eine derselben gleichgestellte Prüfung für den Forstverwaltungsdienst zurückgelegt haben.

Für die Bewirthschaftung der Gemeide und Gemeinschaftswälder *b)* wie auch der Kirchen und Stiftungswälder *d)* hat die politische Landesstelle die entsprechende Anzahl staatlich geprüfter Forstwirthe über Vorschlag der betreffenden politischen Bezirksbehörde zu bestellen.

Die Dienstesgenüsse dieser Wirthschaftsführer sind von den Eigenthümern resp. Nutznüssern der betreffenden Forste zu bestreiten, beziehungsweise die baaren Bezüge an jene k. k. Kassen zu refundiren, welche mit deren Auszahlung beauftragt werden.

Die Anzahl der für jeden einzelnen politischen Bezirk zu bestellenden Wirthschaftsführer in Gemeinde-Gemeinschafts-Kirchen und Stiftung Wäldern, welche von der zuständigen politischen Bezirksbehörde in Eid und Pflicht zu nehmen und derselben unmittelbar zu unterordnen sind, ferner die Höhe ihrer Dienstesbezüge und die Dienstesvorschriften hat die politische Landesstelle im Einvernehmen mit dem Landesausschusse festzusetzen.

In Stadt *c)*, Dotations *e)* Industrie *f)* und Fideikommis *g)* = Forsten dürfen nur staatlich geprüfte Forstwirthe mit der Wirthschaftführung betraut werden.

In Priwatforsten *h)* bleibt die etwaige Bestellung eines staatlich geprüften Forstwirthes zur Wirthschaftsführung zu nächst dem Ermässen des Waldbesitzers überlassen etc. (wie im Ministerial „Entwurfe").

Im §. 24. Absatz 1. und als Antwort auf die Frage VII. nach dem Worte: „Waldbesitzers" die Worte „nach gepflogener Erhebung" einzuschalten.

Der §. 25. wird in folgender geänderter Fassung empfohlen:

Von einem Grundstücke, auf welchem Finforstungen lasten (§. 14.) kann über Ansuchen des Waldbesitzers eine gewisse Fläche nur dan aus dem Forstzwange entlassen werden, wenn die nachhaltige Deckung der Bezüge der Eingeforsteten aus dem zurückbleibenden belasteten Grunstücke vollkommen gesichert und über dies die Entlassung aus dem Forstzwange im Sinne des § 24 zulässig ist.

Zum §. 27. wird als Abs. 3. (Antwort auf Frage VIII.) folgende Zusatzbestimmung empfohlen:

Auf Grundstücken welche in der Region des Krumholzes liegen und weder gemäss §. 1. dem Forstzwange in seinem wollen Umfange unterworfen sind nach gemäss §. 26. oder 27. in diesen Zwang einbezogen werden sind alle Handlungen verboten, welche erfahrungsmässig gemeigefährliche Folgen nach sich ziehen insbesonders ist verboten:

a) das Abrennen und

b) der kahle Abtrieb in einer anderen Weise als in horisontalen auf die Gefällsrichtung senkrechten Streifen.

In §. 29. sind nach dem Worte „in Betreff" (als Antwort auf Frage IX.) die Worte „der Windgefahr (§. 4.)" einzuschalten.

Im §. 30 Abs. 1. ist nach dem Worte „Regressansprüche" der Zusatz „sowohl gegen den Käufer der Forstproducte als auch (um wie in der Regierungsvorlage) einzuschalten.

Zwischen Absatz 2. und 3. ist folgende Alinea einzuschalten:

„Stellt sich der Grundbesitzer mit den vorläufig ermittelter Schadenersatzbetrage nicht zufrieden, so kann er seine Ersatzansprüche im ordentlichen Rechtswege geltend machen. Sobald aber der vorläufig ermittelte Schaden Ersatzbetrag erlegt ist, darf die Bringung des Holzes nicht aufgehalten werden".

§. 33. (Antwort auf Frage X.) hätte zu lauten wie folgt: das Bocken, Ablassen und Schleissen der Hölzer von steilen Lehnen in schneeloser Zeit ist falls hiedurch der Boden aufgewählt wird und in Folge dessen Erdabschwemmungen und reichliche Abfurh von Gewölle unvermeidlich sind, dann gegen öffentliche Wege und Gewässer, ferner gegen Eisenbahnen, fremde Gebäude und Ortschaften untersagt; Waldbahnen, Rieswegen, Holz und Drahtseiriessen und sonstige Holzbringungswerke dürfen über öffentliche Wege und Gewässer, durch Ortschaften, dann an — beziehungsweise — über fremde Gebäude nur mit Bewilligung der politischen Behörde nach vorhergegangener Erhebung und Einvernehmung aller Betheiligten, geführt werden.

§. 36. (Antwort auf Frage XI.) hätte zu lauten wie folgt.

Die Bewerbung um eine Trichtbefugniss nnd um die Bewilligung zur Errichtung der zur Trift erforderlichen Bauten steht Jedermann frei.

Die Gesuche um neue Triftbewilligungen oder um Ernauerung von ablaufenden Triftberächtigungen haben die Zeit der Trift, den Ort, an welchem sie beginnen und bis wohin dieselbe reichen soll, sowie die Sortimente und Menge der Trifthölzer möglichst genau anzugeben. Die Gesuche und Bewilligung zur Errichtung oder Aenderung von Triftbauten müssen den Ort und den Zweck der Errichtung beziehungsweise Aenderung angeben und in beigefügten Zeichnungen und Beschreibungen die beabsichtigte Einrichtung der Bauten, deren Verhältniss zur Umgebung so wie zu den am Triftwasser etwa schon bestehenden anderweitigen Bauten und Wasserwerken ersichtich machen. Sowohl die Gesuche um neue Triftbewilligungen oder um die Erneuerung von ablandfenden Trifberechtigungen als auch jene um Errichtung von Triftbauten sind von den politischen Behörden ohne Verzug in jenen Gemeinden und Gutsgebieten über deren Gebiet die Triftgeführt werden soll, oder auf welche die Wirkung der Triftbauten sich erstrecken würde zur Kenntniss zu bringen.

Abfällige Mitbewerbungen sind, wenn es sich um Triftbewilligungen für das laufende Jahr handelt, binnen 14. Tagen, sonst aber binnen sechs Wochen bei den politischen Behörden einzubringen.

Nach Ablauf dieser Frist, hat die politische Behörde die nöthigen kommissionellen Erhebungen an Ort und Stelle unter Zuziehung der betrefienden Gemeinden, Gutsgebiete aller Anrainer, der sonst dabei betheiligten und der Sachverständiger vorzunehmen und auf Grundlage dieser Erhebungen oder der ohne Sie bekommten Verhältnisse zu entscheiden.

Im §. 44 Abs. 2 ist statt der Worte „28. August 1870 L. G. Bl. Nr. 71“ richtig „13. März 1875 Nr. 38 L. G. Bl.“ zu setzen.

Im. §. 48 ist nach dem Worte „bestehenden“ der Zusatz „beziehungsweise von der politischen Behörde zu erlassenden besonderen Vorschriften (Flussfahrtordnungen)“ einzuschalten.

Dem §. 49. sind als Antwort auf Frage XII. folgende ergänzende Bestimmungen beizufügen:

Wer im Walde oder an dessen Rande ein verlassenes, unausgelöschtes Feuer wahrnimmt, ist verpflichtet dasselbe zu löschen, und wenn dies unthunlich erscheint, hievon die Bewohner der nächst befindlichen Behausung zu verständigen, welchen in dem Falle obliegt, hievon dem Gemeindevorstande, dem Waldbesitzer oder seinem Forstpersonale ungesäumt die Anzeige zu erstatten.

In derselben Weise ist auch bei Wahrnemung eines Waldbrandes vorzugehen.

Sämmtliche umliegende Ortschaften können von dem Waldbesitzer, dem Forstpersonale oder den Ortsvorständen zur Löschung des Waldbrandes aufgeboten werden. Die aufgebotene Mannschaft hat mit den erforderlichen Löschgerräthen als: Krampen, Hauen, Schaufeln Hacken, Wassereimern u. dgl. sich unverzüglich am Brandorte einzufinden und daselbst thunlichst die Hilfe zu leisten.

Die Ortsvorstände und das Forstpersonale haben die Löschmannschaft zu begleiten, die Leitung der Feuerlöschung obliegt dem am Platze befindlichen rangältesten Forstbediensteten, und falls kein solcher zugegen sein sollte, dem Vorstehen jener Gemeinde in deren Gebiet der Waldbrand ausgebrochen ist, oder dem Stellvertreter des betreffenden Gemeinde-Vorstehers. Den Anordnungen des Leiters der Feuerlöschung ist unbedingt Folge zu leisten.

Die übrigen Gemeindevorsteher und Forstbediensteten haben die Ordnung zu überwachen und auf Ausführung der angeordneten Löschmassregeln hinzuwirken.

Nach gelöschtem Brande ist die Brandstätte je nach Erforderniss durch entsprechende Zeit zu bewachen, und ist die hiezu erforderliche Mannschaft auf Kosten des Waldbesitzers zu bestellen.

Die Uibertretung der vorstehenden Vorschiften ist nach §§. 66 zu bestraffen.

Das überlandbrennen von Gestripp trockener Quecke u. d. gl. in der Nähe von Waldungen darf nur mit Bewilligung des Gemeindevorstandes und der nachbarlichen Waldbesitzer vorgenommen werden.

Dem §. 50 sind als Antwort auf Frage XIII. folgende Zusatz bestimmungen beizufügen:

In solchen Fällen hat die politische Behörde unverzüglich die nothvendigen Erhebungen zu veranlassen, hiebei die betheiligten Waldbesitzer beziehungsweise deren Forstpersonale enizuvernehmen und auf Grund des Ergebnisses der Erhebungen die geeigneten Verfügungen zu treffen.

Hat aber das Auftreten von schädlichen Insekten trotz der getroffenen Massregeln einen derartigen Umfang angenommen, dass auch die Waldungen der benachbahrten Waldbesitzer der Gefahr ausgesetzt sind, so sind über Aufforderung der politischen Behörde diese Waldbesitzer, sowie die Bewohner der umliegenden Gemeinden, Letztere jedoch gegen entsprechende Entlosung zur Mitwirkung beziehungsweise zur Beihilfe verpflichtet.

Die aufgelaufenen Kosten sind von den betheiligten Waldeigenthümern nach Massgabe des Werthes der von Insektengefahr betroffenen Waldfläche zu tragen".

Im §. 52 Absatz 2. sind die Worte: „zu sehen", anzuregen" durch die Worte „zudringen" zu ersetzen.

Als Nachtrag zu §. 52 wurden über Antrag des Vertreters der Krakauer Landwirthschafts-Gesellschaft, folgende Bestimmungen über die Bestellung von besonderen Organen für die Handhabung des Forstgesetzes dringend empfohlen:

„Für alle der Entscheidung nach dem gegenwärtigen Gesetze unterliegenden Angelegenheiten wird bei der politischen Landesstelle eine Landesforstkomission und in der Regel bei jeder politischen Bezirksbehörde eine Bezirks-Forstkommission bestellt.

Nur für jene politischen Bezirke in welchen die dem Forstzwange unterliegenden Grundstücken einen so geringen Umfang haben, dass nach dem einvernehmlich mit der Lands-Forstkommission geschöpten Beschlüsse der politischen Landesstelle die betreffenden Agenden unbeschadet der stricten Durchführung dieses Gesetzes, der benachbahrten politischen Bezirksbehörde, bei welcher eine Bezirksforstkommission fungirt, überwiesen werden können, kann die Bestellung einer besonderen Bezirksforstkommission unterbleiben.

Die Landesforstkommision berathet und beschliesst unter Vorsitz des k. k. Statthalters oder seines Stellvertreters, die Bezirksforstkommission unter Vorsitz des Amtsvorstandes der betreffenden politischen Bezirksbehörde.

Mitglieder der Landesforstkommission sind:

a) der Referent für Landeskulturangelegenheiten bei der politischen Landesstelle;

b) der Landesforst-Inspector;

c) ein von dem k. k. Statthalter aus der Mitte der inländischen Privatbeamten berufener geprüfter Forstwirth:

d) zwei Delegirte der k. k. Landwirthschafts Gesellschaften in Krakau und Lemberg.

Die Bezirksforst-Commission besteht aus folgenden Mitgliedern:

Einem vom k. k. Statthalter berufenen im Bezirke ansässigen geprüften Forstwirthe;

Einem Delegirten des Bezirksausschusses;

Einem Delegirten der k. k. Landwirthschafts-Gesellschaft (Krakau oder Lemberg), im deren Gebiete der betreffende politische Bezirk liegt.

Die zur Wahl der Mitglieder sub *c) d) e)* in die Landesforst-Commission beziehungsweise der Mitglieder in die Bezirksforst-Commission berufenen Faktoren, ernennen gleichzeitig deren Stellvertreter, welche im Verhinderungsfalle der betreffenden Mitglieder an den Sitzungen der Landes- respective Bezirksforst-Commission theilzunehmen haben.

Die Instruktion und der Wirkungskreis der Landes- und Bezirksforst-Commission sind von der politischen Landesstelle im Einvernehmen mit dem Landesausschusse festzusetzen.

Die Landesforst-Commission hat alljährlich die Liste einer entsprechenden Anzahl geprüfter, im Lande ansässiger Forstwirthe im geeigneten Wege zu veröffentlichen, aus deren Mitte ausschliesslich die Sachverständigen für alle im Grunde dieses Gesetzes über forsttechnische Fragen zu pflegenden Erhebungen, Gutachten u. dgl. zu berufen sind.

Die Vertreter des Lemberger Forstvereines und Lemberger Landwirthschafts-Gesellschaft haben die Organisirung der obgedachten Organe in folgender Weise in Antrag gebracht.

„Behufs Durchführung des Forstgesetzes vom . . . . ist das Land Galizien in 24 durch die Landesforst-Commission zu bestimmenden Forstbezirke einzutheilen, für welche je ein Forstbezirksrath zu bestellen ist.

Den Vorsitz im Forstbezirksrathe hat der Bezirkshauptmann zu führen, die Mitglieder aber werden ernannt und zwar drei Mitglieder von den betreffenden Bezirksausschüssen und drei weitere Mitglieder je Eines aus jedem politischen Bezirke vom k. k. Statthalter. Letztere Mitglieder müssen in den betreffenden Bezirken ansässig und fachmännisch geprüfte Forstwirthe sein, und ein Mitglied muss nebst dem von der Landwirthschafts Gesellschaft in Vorschlag gebracht werden.

Für jeden Forstbezirk ernennt der Landesforstrath eine entsprechende Anzahl von Sachverständigen, welche über Aufforderung der politischen Behörde an den Verhandlungen und Erhebungen in Forstangelegenheiten Theil zu nehmen, und forstwirthschaftliches Gutachten abzugeben haben.

Für jedes Mitglied des Forstbezirksrathes sind Stellvertreter bestellt

Die Funktionsdauer der Mitglieder und der Stellvertreter beträgt 3 Jahre. Der Forstbezirksrath hat am ersten Montag jedes Monates Sitzungen zu halten. Ausserdem werden Sitzungen auf jeweitiges Verlangen des Bezirkshauptmannes oder dreier Mitglieder des Forstrathes anberaumt.

Von der Anberaumung einer ausserordentlichen Sitzung müssen alle Mitglieder des Forstbezirksrathes vorher verständigt werden,

Die Mitglieder erhalten für jede Sitzung 10 Gulden Diäten und als Reisekosten bei komissionellen Erhebungen täglich 5 Gulden.

Diese Kosten bestreitet der Landes-Kultur-Fond aus den für Forstvergehen zufliessenden Strafgeldern.

Die Mitglieder des Forstbezirksrathes wählen aus ihrer Mitte ihren ständigen Referenten.

Der Wirkungskreis des Forstbezirksrathes (oder auch Forstbezirks-Commission) ist folgender:

1. Bilden diese Forstbezirksräthe diese erste Instanz in den, im Gestetze den politischen Behörden zur Entscheidung zugewiesenen Forstangelegenheiten mit Ausnahme der Angelegenheiten der Forstpolizei.

Die Entscheidungen erfolgen auf Grundlage der Erhebungen, welche von der zuständigen politischen Behörde unter Zuziehung der obgenannten Sachverständigen zu pflegen sind.

2. Bezeichnen dieselben die Schutzwälder in ihren Bezirken; die Durchführung der Beschlüsse des Bezirksforstrathes obliegt den betreffenden politischen Behörden.

In Angelegenheiten, welche keinen Aufschub leiden, erlässt die politische Behörde vorläufige Anordnungen ist jedoch verpflichtet in solchen Fällen dem Bezirksforstrathe stets sogleich die entsprechende Mittheilung zu machen.

Ausser den Forstbezirks-Commissionen hat am Sitze der Statthalterei zu Lemberg eine Landesforst-Commission zu bestehen und zwar unter Vorsitz des Statthalters oder seines Stellvertreters.

Diese Landesforst-Commission bildet die zweite Instanz und entscheidet in allen Forstangelegenheiten, in denen nach dem Forstgesetze die Entscheidung der k. k. Statthalterei zusteht.

Die Landesforst-Commission hat zu bestehen aus dem Landesforst-Inspektor, zwei vom k. k. Statthalter zu ernennenden Mitgliedern inclusive der Referenten für Landeskulturangelegenheiten bei der k. k. Statthalterei, zwei Delegirten des Landesausschusses, einem Delegirten der galizischen Landwirthschafts-Gesellschaft, einem Delegirten der Krakauer Landwirthschafts-Gesellschaft, einem Delegirten des galiz. Forstvereines, endlich einem vom Curatorium der Lemberger Forstschule zu wählenden Mitgliede.

Bei §. 53 wurde die Antwort auf die Frage XIV. in der, in dem Ministerial-Entwurfe enthaltenen Fassung acceptirt.

Vom Delegirten der Krakauer Landwirthschafts Gesellschaft wurde folgende Fassung des Absatzes 1 des §. 53 als Separatantrag eingebracht:

„Die den im §. 22 dieses Gesetzes sub *b)* bis incl. *g)* angeführten Besitzkategorien angehörenden Wälder, sind nach einem von der polit. Landesstelle genehmigten, regelmässigen wirthschaftlichen Betriebsplan zu verwalten, welcher die Instandhaltung und die Dauerhaftigkeit der Nutzbarkeit sicher zu stellen, und neben der Holzzucht auch und Nützung der forstlichen Nebenprodukte zu regeln hat.

Die speciellen bei Anfertigung des Wirthschaftsplanes zu beobachtenden Regeln, wie auch die Frist, innerhalb welcher derselbe zur Genehmigung vorzulegen ist, wird die politische Landesstelle im Einvernehmen mit dem Landesausschusse festsetzen und bekannt geben.

Mit der Ausarbeitung dieser Wirthschaftspläne dürfen nur staatlich geprüfte Forstwirthe betraut werden, welche mindestens fünf Jahre als selbständige Wirthschaftsführer thätig waren.

Die politische Bezirksbehörde ist übrigens auch berechtigt, in Betreff der dem Forstzwange unterliegenden Wäldern, der Privatförste §. 22 *h)* die Vorlage des Wirthschaftsplanes u. s. w. — wie im Absatze 1 des §. 53 des Ministerial-Entwurfes.

Beim §. 66 wurde folgende Zusatzbestimmung als Answort auf Frage XV. acceptirt.

Alle Geldstrafen und die Erlöse für verfallene Forstprodukte haben dem Landes-Kultur-Fonde zu zufliessen.

Odpis

odezwy c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie z dnia 10. kwietnia 1892. l. 2420 pr. do Wydziału krajowego we Lwowie.

W zarysie projektu nowej ustawy lasowej, który jako przedłożenie rządowe ma być wniesiony w Sejmie krajowym a który w dniach 20. i 21. grudnia 1889 był przedmiotem obrad zwołanej w tym celu ankiety umieszczono na wniosek delegata krakowskiego Towarzystwa gospodarczego dodatek następującej treści:

„Dla wszystkich spraw podlegających orzeczeniu w myśl niniejszej ustawy, ustanowioną będzie przy politycznej władzy krajowej, krajowa komisya lasowa, a z reguły przy każdej politycznej władzy powiatowej powiatowa komisya lasowa.

Tylko dla tych politycznych powiatów może być ustanowienie osobnej komisyi lasowej zaniechane, w których podlegające przymusowi leśnemu grunta tak mały zajmują obszar, że według zgodnego z krajową komisyą lasową postanowienia politycznej władzy krajowej, czynności tych lasów dotyczące, mogą być sprawowane bez ujmy dla ścisłego wykonania tej ustawy, przez sąsiednią polityczną władzę powiatową, przy której jest ustanowioną powiatowa komisya lasowa.

Krajowa komisya lasowa obraduje i uchwala pod przewodnictwem c. k. Namiestnika albo jego zastępcy a powiatowa komisya lasowa pod przewodnictwem Naczelnika właściwej c. k. władzy powiatowej. Członkami krajowej komisyi lasowej są:

a) Referent dla spraw kultury krajowej przy politycznej władzy krajowej.

b) Krajowy inspektor lasowy.

c) Powołany przez c. k. Namiestnika z grona krajowych oficyalistów prywatnych egzaminowany gospodarz lasowy.

d) Dwaj delegaci Wydziału krajowego.

e) Jeden delegat każdego z Towarzystw gospodarczych we Lwowie i Krakowie.

Powiatowa komisya lasowa składa się z następujących członków:

a) z powołanego przez c. k. Namiestnika w powiecie zamieszkałego egzaminowanego gospodarza lasowego.

b) z delegata Wydziału powiatowego.

c) z delegata tego Towarzystwa gospodarczego (Lwów-Kraków) w którego obrębie leży dotyczący powiat polityczny.

Czynniki powołane do wyboru członków komisyi krajowej pod c, d, e, wymienionych i członków komisyi powiatowych, mianują zarazem ich zastępców, którzy w razie przeszkody, zastępować mają członków komisyi krajowej, względnie powiatowej. Instrukcyę i zakres działania komisyi krajowej i komisyj powiatowych ustanowi polityczna władza krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym“.

Równy co do istoty, lecz odmienny co do organizacyi i zakresu działania komisyi wniosek, przedstawili w ankiecie delegaci Towarzystwa leśnego i Towarzystwa gospodarczego

we Lwowie. Przeciw tym co do zasady zgodnym, a tylko w szczegółach ubocznych różniącym się wnioskom, podniósł już w czasie obrad ankiety zastępca c. k. Namiestnictwa te wątpliwości i obawy, które nasuwają względy na ujemną stronę wniosków ze stanowiska praktycznego i na trudności załatwienia tej kwestyi w drodze ustawodawczej.

Wskazał on mianowicie na te niekorzyści, jakieby z takiej innowacyi w ukształtowaniu kompetencyi Władz w sprawach lasowych, dla szybkości postępowania w załatwianiu tych spraw wyniknąć musiały, a które jako tkwiące w naturze rzeczy, bo już w składzie komisyi i nieodłącznej od tegoż rozwlekłej procedurze, żadną miarą usunąć by się nie dały i wystąpiłyby na pierwszy plan nawet i w takim razie, jeźliby żadnej nie ulegało wątpliwości, że projektowane komisye, będą mogły orzekać w sprawach lasowych z większą znajomością rzeczy, jak to po władzach politycznych przy pomocy organów fachowych spodziewać się można.

Jeżeliby zaś chciano nadać rzeczonym komisyom taki skład, któryby odpowiadał wszelkim wymaganiom szybkiego toku spraw lasowych, to kwestya kosztów organizacyi i utrzymania tych komisyj wywołać by musiała poważne trudności finansowe w obec faktu, że koszta te w drobnej tylko części mogłyby by być pokryte z dochodów funduszów kultury krajowej.

Wreszcie przedstawił zastępca c. k. Namiestnictwa ankiecie tą, głębszego zastanowienia godną trudność, jakaby stanęła w drodze legislacyjnemu przeprowadzeniu zastrzeżonego krajowemu ustawodawstwu projektu ustawy, któryby ustanowieniem komisyj lasowych przy c. k. Namiestnictwie i władzach powiatowych zasadniczo zmieniał i ścieśniał granice kompetencyi w sprawach lasowych, zakreślone Władzam politycznym istniejącemu ustawami. Jego Excelencya Pan Minister rolnictwa, któremu przyjęty, względnie uzupełniony przez ankietę zarys projektu nowej ustawy lasowej przedłożyłem, oznajmił pismem z dnia 3. marca r. b. L. 3634 że proponowane ustanowienie wyżej wspomnianych ciał kolegialnych, dla orzekania w sprawach lasowych, uważa stanowczo za nieodpowiednie celowi. W szczególności wskazał Pan Minister na potrzebę szybkiego postępowania przy wykonywaniu ustawy lasowej, które z jednej strony polegać musi na dokładnej znajomości ustaw i przepisów, a z drugiej strony na trafnem i fachowem ocenieniu nie tylko stosunków leśnych, będących w poszczególnych wypadkach przedmiotem orzeczenia ale często i spornych praw poszczególnych osób.

Nawet instytucya tak zwanych delegowanych komisarzy inspekcyi leśnej którymi byli, urzędnicy państwowych zarządów lasowych a więc leśnicy z zawodu, nie odpowiedziała oczekiwaniom, wskutek czego musiano pomyśleć o pomnożeniu właściwych techników leśnych administracyi politycznej, z czego samo przez się wynika uzasadnione przypuszczenie, że ciała kolegialne, które może nawet z lasowych znawców składać się nie będą o wiele gorzej spełnią swe zadanie.

Nie ulega żadnej wątpliwości i na to zgodziły się wszystkie przy opiniowaniu projektu nowej ustawy lasowej do udziału powołane czynniki, że orzekanie w sprawach karnych z powodu przekroczeń ustawy lasowej ze względu na istniejące przepisy o kompetencyi Władz i postępowań w sprawach policyjno-karnych pozostać musi, jak dotąd w zakresie działania władz politycznych.

Gdy zarządzenia leśno-gospodarcze z nielicznymi wyjątkami wydawane bywają z powodu przekroczeń ustawy lasowej i jako następstwa tych przekroczeń ściśle z nich wynikają to jasnem jest, że zarządzenia te muszą być wydawane w związku z orzeczeniami karnemi i że, wydawać je musi ta władza która wydaje orzeczenie karne, t. j. władza polityczna.

Gdyby było inaczej orzekałyby z powodu jednej i tej samej sprawy, dwie władze na podstawie odrębnie przeprowadzanych a przecież ze sobą w ścisłym związku zostających dochodzeń, co pociągnęłoby za sobą pomnożenie czynności władz politycznych, a co do istoty rzeczy miałoby niezawodnie ten skutek, że zarządzenia leśno-gospodarcze nie odpowiadałyby często postanowieniom orzeczenia karnego i odwrotnie. Wykonanie takich orzeczeń napotyka-

łoby na zasadnicze przeszkody, a potrzeba reasumowania rozpraw przewlekałaby w wielu wypadkach w nieskończoność stanowcze załatwienie spraw lasowych.

W praktyce pojawiałyby się nie rzadko także wypadki przy przekroczeniach przepisów: o obowiązku utrzymania gruntów leśnych w uprawie lasowej i obowiązku ponownego zalesienia tych gruntów (§. 2.) o sposobie użytkowania lasów (§. 3.), o obowiązku właściwego zagospodarowywania lasów ochronnych (§. 5—6.) lasów zamkniętych (§. 7—13.) i lasów obciążonych służebnictwami (§. 14—19.) o ograniczeniach w dzieleniu lasów (§. 20.) o wywozie produktów leśnych (§. 30—48.) o przyczynach pożarów leśnych (§. 49.) i o szkodach przez owady wyrządzanych (§. 50. projektu ustawy lasowej).

Wypadki zarządzenia w sprawach lasowych które nie są następstwem orzeczenia karnego, zachodzić będą: w razie potrzeby uznania lasów za takie, dla których w myśl §. 7. ma być przepisany wyjątkowy sposób zagospodarowania, w razie podziału lasów §. 20. w razie próśb o uwolnienie gruntów od przymusu leśnego §. 24. w razie podań o udzielenie pozwolenia na spław drzewa §. 34. w razie potrzeby orzeczenia o poniesieniu kosztów urosłych z powodu tępienia owadów §. 55. a nadto w takich wypadkach zastósowania innych postanowień ustawy lasowej w których niezachodzi istota czynu przekroczenia tej ustawy, które przeto wymagają tylko wydania zarządzeń leśno-gospodarczych. Lecz i w tych wszystkich wypadkach chodzi o możliwy pospiech w postępywaniu, który przy załatwianiu spraw w kolegiach już z natury rzeczy nie jest możliwy, tudzież o zastósowanie do ustaw i oparte na fachowej wiedzy orzeczenia, których w obec proponowanego składu komisyi bezwarunkowo obiecywać sobie nie można.

Zresztą i tego względu pominąć nie należy że przy podziale kompetencyi w sprawach lasowych między władze polityczne a wspomniane ciała autonomiczne nie rzadko powetowałyby kwestye, czy w danym wypadku sprawę uważać należy za policyjno-karną, a więc do władz politycznych należącą, czy też za sprawę czysto-leśno-gospodarczą, której roztrzygnięcie służy komisyom lasowym, które to kwestye w żadnym razie nie wychodziłyby na korzyść spraw samych i połączonych z niemi interesów publicznych. Być może że wniosek ustanowienia wzmiankowanych komisyi powstał ze znanej okoliczności, iż w kilku krajach koronnych (Krainie, Istryi, Gorycyi) istnieją osobne komisye kultury leśnej.

Ale komisye te nie mają nic wspólnego z wykonaniem ustawy lasowej, lecz ustanowione są dla specyalnych agend zalesienia Karstu według ustaw w tej mierze obowiązujących. Są to komisye które w analogiczny sposób temi ustawami krajowemi do życia powołane by być mogły, a jakich traktuje §. 28. projektu nowej ustawy lasowej dla Galicyi.

Co do warunków finansowych powstania i dalszego istnienia rzeczonych komisyi zaznaczyć muszę stanowczo, że w obec zwiększonego zapotrzebowania na pokrycie kosztów zawodowych inspekcyi leśnej administracyi politycznej, skarb państwa nie będzie w możności udzielenia dotacyi, chociażby tylko na częściowe pokrycie kosztów organizacyi i utrzymania w mowie będących komisyi.

C. k. Rząd przywiązuje wielką wagę do załatwienia kwestyi ustanowienia rzeczonych komisyi w duchu wyżej przedstawionych zapatrywań a uważając usunięcie tej kwestyi za okoliczność pierwszorzędnego wpływu na całą reformę ustawy lasowej, nie będzie mógł przystąpić do tej reformy przed stanowczem załatwieniem kwestyi powyższej. Zechce przeto Świetny Wydział krajowy przytoczony na wstępie wniosek ankiety co do umieszczenia w przyszłej ustawie lasowej dla Galicyi, odmiennych norm pod względem kompetencyi Wł[illegible] orzekania w sprawach lasowych wziąść ponownie pod rozwagę i w światłem ocenieniu podniesionych przeciw temu wnioskowi trudności, powziąść decyzyą o której ile możności rychłe udzielenie najuprzejmiej proszę.

Przepisy

tyczące administracyi pożyczek dla Kółek rolniczych 15.000 zł. przez Sejm dla celów Kółek rolniczych przeznaczonego.

§. 1.

Bank krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem obejmuje administracyę funduszu 15.000 zł. uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 27. listopada 1890 na popieranie działalności handlowej i przemysłowej kółek rolniczych przeznaczonego.

§. 2.

W wykonaniu §. 1. niniejszych przepisów złoży Wydział krajowy przedewszystkiem wstawioną przez Wysoki Sejm w budżet r. 1891 kwotę 5.000 zł. jako pierwszą ratę funduszu pożyczkowego dla kółek rolniczych do kasy Banku krajowego i składać będzie tamże przez następnych lat dwa dalsze dwie raty po 5.000 zł.

Cokolwiek wpływać będzie z oprocentowania tegoż funduszu czy to z odsetek, opłacanych przez Bank od lokacyi tegoż funduszu, czyli też od dłużników mających pożyczki z tego funduszu, służyć będzie na jego powiększenie.

§. 3.

Z funduszu tego udzielane będą pożyczki:

a) na cele zarządów powiatowych Towarzystwa kółek rolniczych, osobom w skład tychże zarządów wchodzącym;

b) na cele pojedynczych kółek rolniczych, tymże kółkom rolniczym osobom w skład zarządu tychże wchodzącym lub przez takowe wskazanym. Przyznawanie tych pożyczek należy do Wydziału krajowego po wysłuchaniu i na wniosek zarządu głównego Towarzystwa kółek rolniczych;

W ogólności udzielane będą pożyczki na cele pod a) wymienione do wysokości 600 zł. na cele pod b) wymienione do wysokości 300 zł. W wyjątkowych przypadkach uwzględnienia godnych Wydział krajowy może się skłonić do udzielenia wyższej pożyczki.

Wydział krajowy zastrzega sobie odmówić pożyczki bez podania powodów.

§. 4.

Pożyczki z tego funduszu udzielane będą za oprocentowaniem po 2 od sta rocznie.

§. 5.

Dłużnicy tegoż funduszu otrzymywać będą pożyczki z kasy Banku krajowego i w tejże kasie uiszczane będą odsetki i spłaty na kapitał zpn.

§. 6.

Odpisanie przepadłych wierzytelności z tego funduszu nastąpić może tylko na mocy uchwały Wydziału krajowego.

§. 7.

Bank krajowy jako administrator tego funduszu obowiązany jest:

a) wypłacać wszystkie przez Wydział krajowy uchwalone pożyczki na rachunek tegoż funduszu;

b) przyjmować wszelkie wpływy na rzecz tego funduszu i oprocentowywać je w wysokości o 1% niższej, aniżeli każdoczesna stopa dyskontowa obowiązująca w Austro-węgierskim Banku.

c) ściągać należytości w odsetkach i kapitale od dłużników tegoż funduszu; kroki sądowe wdrażać będzie Bank krajowy z upływem miesiąca licząc od dnia w którym należytość zapadła, o ile wskutek nagłości nie jest wskazaną wcześniejsza egzekucya, lub o ile szczególne względy przemawiać nie będą za dłuższem odroczeniem tychże kroków sądowych;

d) przechowywać zapisy dłużne, zeznane przez dłużników;

e) prowadzić całą rachunkowość tegoż funduszu.

§. 8.

Bank krajowy obowiązany jest prowadzić następujące księgi dla tego tunduszu.

a) Dziennik czynności.

b) Terminarz przypadających od dłużników spłat.

c) Księgę główną.

d) Księgę bilansów

a nadto otworzy w swoich księgach osobny rachunek w conto, corrente dla tegoż funduszu i osobną kartę w ewidencyi depozytów pozostających w przechowaniu Banku, dla walorów tegoż funduszu.

§. 9.

Bank krajowy obowiązany jest przedkładać Wydziałowi krajowemu półroczne wyciągi z rachunku bieżącego dla tegoż funduszu Banku otwartego i sporządzać roczne zamknięcia rachunkowe funduszu, które jako załącznik bilansu bankowego Wydziałowi krajowemu corocznie wraz z zamknięciem rachunkowem Banku przedkładane będą.

§. 10.

Wydział krajowy ma prawo we wszelkie rachunki tego funduszu wglądać księgi badać, jakoteż wszelkie do aktywów funduszu należące weksle skrypta lub wogóle walory sprawdzać.

§. 11.

Za administracyę tym funduszem Bank krajowy obliczać sobie będzie tytułem prowizyi $^1/_{10}\%$ od obrotu półrocznego po większej stronie rachunku bieżącego.

Alegat E. do sprawozdania z czynności Wydz. kraj. Dep. II-go.

I. Niżej podpisani . . . . . zeznajemy, iż pragnąc przyjść w pomoc działalności handlowej i przemysłowej . . . . . wyjednaliśmy sobie i otrzymaliśmy w tym celu od Wysokiego Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem z funduszów na takie cele przez Wysoki Sejm przeznaczonych, za pośrednictwem Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem krakowskiem jako temi funduszami z ramienia Wydziału krajowego zarządzającego, pożyczkę w kwocie . . . . . wyraźnie . . . . . złr. w. a., którą to pożyczkę osobiście i między sobą solidarnie obowiązujemy się zwrócić temuż Wydziałowi Krajowemu wraz z procentem po dwa od sta rocznie w . . . . . równych bezpośrednio po sobie następujących ratach . . . . . po . . . . . złr. wyraźnie . . . . . z których pierwsza dnia . . . . . 18 . . płatną się staje, a zatem dnia . . . . . każdego roku aż do zupełnego uiszczenia dłużnej sumy z przynależytościami i opłacać przez cały czas procent obliczony w stosunku dwóch od sta aż do zupełnego umorzenia pożyczki w ten sposób, iż zapłaciwszy przy wyliczeniu nam pożyczki procent za czas od dnia zaliczenia aż do dnia płatności najbliższej raty na kapitał, t. j. do dnia . . . . . 18 . . . obowiązani będziemy solidarnie w dniach płatności rat kapitałowych opłacać z góry procent, przypadający od należącego się jeszcze kapitału za czas aż do dnia płatności każdoczesnej najbliższej raty na kapitał.

II. W razie dopuszczenia zwłoki czy to w spłacie kapitału czy też procentów obowiązujemy się solidarnie opłacać odsetki zwłoki w wysokości . . . . . od sta rocznie od całej zaległości tak w kapitale jak i procentach i wszelkich innych przynależytościach. Nadto nadajemy Wysokiemu Wydziałowi krajowemu prawo w razie dopuszczenia z naszej strony zwłoki w kapitale czy procentach i wszelkich innych przynależytościach ściągnięcia całego a względnie jeszcze resztującego kapitału wraz z procentami zwłoki bez względu na ustanowione jak wyżej raty w drodze doraźnej egzekucyi niniejszego aktu notaryalnego.

Wszakże i w tym razie Wysoki Wydział krajowy będzie miał prawo niezależnie od egzekucyi o zapłatę całego kapitału ściągnąć raty kwartalne przypadające w biegu egzekucyi do zapłaty z wszelkiemi przynależytościami.

III. Dla uniknięcia wszelkich wątpliwości oświadczamy niniejszem niepodzielnie, że jakkolwiek pożyczkę niniejszą zaciągnęliśmy w celu popierania działalności handlowej i przemysłowej . . . . . to jednakże uznajemy wyraźnie niniejszą pożyczkę jako nam samym udzieloną i jesteśmy za nią osobiście majątkiem naszym i solidarnie w obec Wysokiego Wydziału krajowego odpowiedzialni.

IV. Nadajemy niniejszem aktowi notaryalnemu moc natychmiastowej egzekucyi z §. 3. ust. not. z 25. lipca 1871 L. 75 Dz. u. p. dla wszystkich obowiązków płatniczych tymże

skryptem objętych. W przypadku gdyby egzekucya przez wierzyciela zarządzoną została przez sekwestracyę, nadajemy wierzycielowi prawo zamianowania i wprowadzenia sekwestrów według własnego wyboru bez wykazywania niebezpieczeństwa i składania kaucyi, zrzekając się wszelkich przeciw temu zarzutów.

V. Wszelkie spłaty kapitału i procentów jak niemniej wszelkich przynależytości obowiązujemy się solidarnie uiszczać na rachunek Wysokiego Wydziału krajowego w kasie Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem we Lwowie, tak iż tylko kwit tegoż Banku lub osoby przez tenże Bank krajowy wyraźnie do tego upoważnionej będzie stanowił dowód uiszczonej zapłaty.

Uznając tenże Bank krajowy jako pełnomocnika Wysokiego Wydziału krajowego, przyznajemy również księgom rachunkowym tegoż Banku zupełną przeciwko nam wiarogodność, zrzekając się wszelkich przeciw tejże wiarygodności zarzutów.

VI. Obowiązujemy się nadto solidarnie postarać się o to, ażeby:

1. . . . . zaprowadził dla składu towaru (sklepiku w . . . . . .) rachunkowość wedle wskazówek Wysokiego Wydziału i poddał takowe jak niemniej prowadzenie przedsiębiorstwa kontroli Wysokiego Wydziału krajowego;
2. ażeby towary w krajowem Towarzystwie ubezpieczeń były asekurowane;
3. ażeby co roku najdalej do 30. stycznia przedłożone zostały Wysokiemu Wydziałowi krajowemu za pośrednictwem głównego zarządu Towarzystwa kółek rolniczych inwentarz i zamknięcie rachunków przedsiębiorstwa;
4. ażeby zwinięcie lub odstąpienie składu (sklepiku) przed spłaceniem pożyczki nie nastąpiło bez zezwolenia Zarządu głównego Towarzystwa kółek rolniczych.

Wszystkie tu wymienione pod 1—4 obowiązki przyjmujemy jako swoje i niepodzielne i oświadczamy, że gdyby Wysoki Wydział krajowy uznał, iż powyższe obowiązki nie są należycie wykonywane, będzie miał prawo bez dalszego dowodu rozwinąć przeciw nam kroki egzekucyjne o całą należną jemu sumę wraz ze wszystkiemi przynależytościami bez względu na ustanowione powyżej raty.

VII. W przypadkach egzekucyi sądowej poddajemy się jurysdykcyi c. k. Sądu krajowego we Lwowie, co wszakże nie ma pozbawiać wierzyciela możności zapozwania nas przed Sąd, którego jurysdykcyi wedle ogólnych ustaw podlegamy.

VIII. Wszelkie koszta i opłaty rządowe z zeznaniem niniejszego skryptu lub zabezpieczeniem dłużnej sumy połączone, jak niemniej wszelkie koszta sądowe i egzekucyjne, tudzież koszta ewentualnego kwitu obowiązujemy się solidarnie ponieść z własnych funduszów bez regresu do Wysokiego Wydziału krajowego, względnie zwrócić temuż wyłożone w tym celu kwoty bezzwłocznie.

Odpis

rozporządzenia c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu we Lwowie z dnia 19. czerwca 1892 l. 48.947 do wszystkich c. k. Starostw i urzędów podatkowych.

Reskryptem z dnia 7. czerwca b. r. l. 13.826 zezwoliło wysokie c. k. Ministerstwo Skarbu, aby dotychczasowe ulgi w postępowaniu egzekucyjnem co do zaległości podatków, taks wojskowych innych opłat publicznych, które wysokie c. k. Ministerstwo reskryptami z dnia 19. lutego 1886 l. 39.959, 30. lipca 1886 l. 9.806 i 3. czerwca 1887 l. 9.404 dla kontrybuentów z drobnemi należytościami przyznało, a które do wiadomości wszystkich Starostw i urzędów podatkowych okólnikami tutejszymi z dnia 20. marca 1886 l. 258/pr., 14. sierpnia 1886 l. 1.015/pr. i 18. czerwca 1887 l. 797/pr. podano, także i w roku 1892 zastosowane zostały.

Stosownie więc do powołanych okólników mają być w roku 1892 następujące ulgi w postępowaniu egzekucyjnem zastosowane.

A. Zniżone należytości egzekucyjne za doręczenie kart upominających mają być pobierane od restantów.

1. których roczna należytość podatków stałych (bez dodatków funduszowych) kwoty 20 zł. nie przekracza;

2. których niespłacona reszta kwartalnej należytości podatkowej wraz z wszystkimi dodatkami kwoty 5 złotych nie przewyższa;

3. których zaległości w taksach wojskowych i wszelkich innych opłatach publicznych ogólnej kwoty 20 zł. nie przekraczają, a mianowicie za trzy pierwsze dnie od doręczenia karty upominającej dziennie po 3 centy, a dopiero po bezskutecznym upływie czwartego dnia ryczałtowa należytość w kwocie 10 centów.

B. Za egzekucyjne zajęcie i licytacyę ruchomości tych kontrybuentów, których restancye podatkowe, bez względu na ich wysokość nie dłużej jak jeden rok zalegają, pobierane być mają koszta taryfowe w połowie należytości taryfowej.

C. U kontrybuentów, którzy się utrzymują z uprawy roli, a których roczna należytość podatku gruntowego i domowo-klasowego bez dodatków funduszowych kwoty 20 zł. nie przenosi ma być w razie zachodzącej potrzeby fantowania ruchomości tylko raz do roku po żniwach, w czasie od 1. września do końca roku przeprowadzone, w trzech innych kwartałach zaś ograniczyć się tylko na doręczenie kart upominających.

D. U kontrybuentów utrzymujących się z przemysłu lub czynszów domowych, których roczna należytość podatku zarobkowego dochodowego i czynszowego bez dodatków kwoty 20 zł. nie przewyższa, przeprowadzić należy fantowanie ruchomości 2 razy do roku to jest w pierwszym i trzecim kwartale, a w innych kwartałach ograniczać się tylko na doręczeniu kart upominających.

Nadto zezwoliło wysokie c. k. Ministerstwo Skarbu powołanym na wstępie reskryptem na rozciągnięcie ulg przyznanych przy egzekucyi dla zaległości podatkowych także na należytości prawne i stemplowe w ten sposób, że począwszy od 1. lipca 1892 mają

być przy egzekwowaniu należytości prawnych i stemplowych, jeżeli te zaległości łącznej kwoty 20 zł. nie przeniosą, pobierane należytości egzekucyjne za doręczenie kart upominających za trzy pierwsze dnie po 3 centy dziennie. a po upływie 4 dnia, należytość ryczałtowa w kwocie 10 centów. Za fantowanie i licytacyę ruchomości celem ściągnięcia należytości prawnych i stemplowych, pobierane być mają należytości egzekucyjne bez względu na wysokość zaległości, jeżeli te nie dłużej jak jeden rok zalegają, tylko w połowie należytości taryfowych.

Powyższe rozporządzenie wysokiego c. k. Ministerstwa Skarbu podaje się wszystkim Starostwom i urzędom podatkowym do wiadomości i ścisłego zastosowania się, przyczem wzywa się c. k. urzęda podatkowe, aby ściśle przestrzegały postanowienia §. 2. instr. IV. (zestaw. przep. egzek.) według którego koszta egzekucyjne za doręczenie kart, upominających pobierać należy tylko od restantów, którym karta upominająca rzeczywiście doręczoną została.

C. k. Starostwom poleca się, aby o niniejszem rozporządzeniu natychmiast zawiadomiły wszystkie Zwierzchności gminne i obszary dworskie i wezwały je do ogłoszenia powyższych ulg wszystkim kontrybuentom. Na c. k. Starostwa, względnie na przydzielonych im referentów podatkowych, wkłada się obowiązek ścisłego czuwania nad należytem wykonaniem powyższych przepisów ze strony urzędów podatkowych.

D. u. s.

SPRAWOZDANIE

z czynności Departamentu III. Wydziału krajowego

za czas od 1. października 1891 po koniec grudnia 1892

z 1 alegatem.

Departament III.

Szef Departamentu: Antoni Jaxa Chamiec, członek Wydziału krajowego i zastępca Marszałka krajowego w Wydziale krajowym.

Sankcya ustawy zmieniającej niektóre artykuły ustawy krajowej o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego.

Jego ces. i król. Apostolska Mość raczył Najwyższem postanowieniem z dnia 15. czerwca 1892 użyczyć Najwyższej sankcyi uchwalonemu przez Wysoki Sejm krajowy projektowi ustawy zmieniającej postanowienia artykułów 4, 8, 11, 12, 13, 14, 15 i 16 ustawy z dnia 1. stycznia 1889 Nr. 16 dz. u. kr. o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych.

Przy uchwaleniu powyższej ustawy, Wysoki Sejm uchwalił zarazem następujące rezolucye:

a) Wzywa się c. k. Rząd a względnie Radę szkolną krajową, aby istniejące szkoły filialne zamienił na szkoły etatowe.

b) Wzywa się c. k. Rząd, a względnie Radę szkolną krajową, aby we wszystkich szkołach o dwóch do pięciu posadach nauczycielskich etatowych jedna z nich ustanowioną była jako posada młodszego nauczyciela, zaś w szkołach o więcej jak pięciu posadach nauczycielskich etatowych, dwie z nich ustanowione były jako posady młodszych nauczycieli.

W załatwieniu powyższych rezolucyj, Rada szkolna krajowa zawiadomiła Wydział krajowy odezwą z dnia 6. października 1892 l. 15.078, iż wszystkie szkoły filialne od dnia 1. lipca 1892 przekształciła na etatowe, a we wszystkich szkołach ludowych cztero- i pięcioklasowych, w których było dwie posady nauczycieli młodszych przemieniła jedną posadę nauczyciela młodszego na posadę nauczyciela starszego.

Organizując zaś nowe, lub przekształcając dawne szkoły ludowe o kilku klasach trzyma się Rada szkolna krajowa przy ustanawianiu etatu nauczycieli zasady przyjętej w rezolucyi pod *b)* wymienionej

Sankcya ustawy, zmieniającej postanowienia art. 22 ustawy krajowej z dnia 2. maja 1873 dz. u. kr. nr. 250 o kosztach zakładania i utrzymywania publicznych szkół ludowych.

Najwyższem postanowieniem z dnia 9. czerwca 1892 otrzymała sankcyę uchwalona przez Sejm ustawa w przedmiocie przeznaczenia kar pieniężnych za nieposyłanie dzieci do szkoły.

Na podstawie nowej ustawy wydała Rada szkolna krajowa instrukcyę co do użycia dochodów z kar pieniężnych ściąganych od rodziców za opieszałość w posyłaniu dzieci do szkoły na zaopatrzenie ubogich uczniów w odzież i przybory szkolne. Instrukcya ta została ogłoszoną w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych.

Zmiany w składzie Wys. Sejmu.

Pan Antoni hr. Wodzicki złożył mandat poselski z mniejszych posiadłości powiatu krakowskiego, a na jego miejsce wybranym został w dn. 4. lutego 1892 posłem z tego okręgu p. Dr. Franciszek Paszkowski.

Zmarli posłowie: Alfons Czajkowski, Władysław hr. Koziebrodzki i Konstanty Bobczyński.

Wybrany w miejsce ś. p. Alfonsa Czajkowskiego z kuryi większej własności b. obwodu brzeżańskiego p. Mieczysław Onyszkiewicz.

W składzie członków Wysokiego Sejmu, zasiadających na mocy §. 3 lit. *a)* i *b)* statutu krajowego zaszły następujące zmiany:

Rektorem uniwersytetu lwowskiego na r. sz. 1892/3 wybranym został ks. Dr. Marceli Paliwoda, zaś rektorem uniwersytetu krakowskiego Dr. Stanisław Madeyski.

Zmiany w składzie urzędników i sług Wydziału krajowego.

Od ostatniego sprawozdania zaszły następujące zmiany w składzie urzędników i sług krajowych:

a) W oddziale konceptowym:

1. Uchwałą z dnia 31. marca 1892 zamianował Wydział krajowy: sekretarza p. Dr. Wacława Niedzielskiego, radcą; tytularnego sekretarza p. Wilhelma Stadnickiego, sekretarzem.

2. Uchwałą z dnia 20. kwietnia 1892 zamianował Wydział krajowy: koncepistów pp. Konstantego Jędrzejowskiego i Adama Daniela Starzeckiego, oraz dyetaryusza konceptowego p. Leopolda Brąglewicza, adjunktami konceptowymi; aplikanta konceptowego p. Zdzisława Kajetana 2ga im. Gaszyńskiego, koncypistą.

Aplikantowi konceptowemu p. Feliksowi Słotwińskiemu przyznano adjutum o rocznych 600 zł.

3. Uchwałą z dnia 21. czerwca 1892 przypuścił Wydział krajowy do praktyki konceptowej w charakterze bezpłatnego aplikanta konceptowego p. Bronisława Schaeffera.

Wydział krajowy zamianował: Uchwałą z dnia 12. lipca 1892 p. Mikołaja Latoszyńskiego, aplikantem konceptowym, przyznając mu adjutum o rocznych 360 zł.; uchwałą z dnia 30. sierpnia p. Wiktora Tyblewicza, prowizorycznym aplikantem konceptowym z adjutum o rocznych 600 zł.; uchwałą z dnia 4. października 1892 p. Tytusa Romańczuka, bezpłatnym aplikantem konceptowym.

Reskryptem z dnia 20. lutego 1892 L. 9197 został p. Zdzisław Nanowski, aplikant konceptowy Wydziału krajowego zwolniony na własne żądanie od dalszego pełnienia obowiązków.

Reskryptem z dnia 1. lipca 1892 L. 31.497 udzielił Wydział krajowy aplikantowi konceptowemu p. Zygmuntowi Pawłowskiemu sześciomiesięcznego urlopu, celem tymczasowego objęcia urzędu sekretarza Rady powiatowej w Zaleszczykach.

b) W oddziale rachunkowym:

Uchwałą z dnia 22. kwietnia zamianował Wydział krajowy: asystentów rachunkowych: Władysława Marcinkowskiego, Wincentego Brzyskiego, Zygmunta Kossowskiego, Mieczysława

Wolskiego, Bolesława Papeégo, Józefa Schmidta, oraz oficyała rachunkowego c. k. Namiestnictwa p. Edmunda Kopaczyńskiego, oficyałami rachunkowymi;

praktykantów rachunkowych pp.: Mieczysława Wronowskiego, Jana Olszańskego, Maryana Krasuskiego, Maryana Natallego, Maryana Majewskiego i Jana Jasińskiego, asystentami rachunkowymi;

dyetaryuszów rachunkowych pp.: Teofila Bolesława Rudzkiego, Władysława Januszkiewicza, Józefa Huperta, Adama Mamczyńskiego, br. Aleksandra Lewartowskiego, Stanisława Nowakowskiego, Andrzeja Kociatkiewicza i Achilesa Kubalę, praktykantami rachunkowymi;

dyetaryuszów rachunkowych pp.: Jana Zycha, Karola Frydmana, i Edmunda Uderskiego aplikantami rachunkowymi.

Dnia 7. maja 1892 zmarł Artur Zimmermann, adjunkt rachunkowy Wydziału krajowego.

Reskryptem z dnia 30. sierpnia 1892 L. 25.487, przedłużył Wydział krajowy adjunktowi rachunkowemu p. Mieczysławowi Schmittowi urlop bez pensyi w celu prowadzenia dyrekcyi teatru polskiego we Lwowie do Wielkiej Nocy 1893 r.

c) W oddziale kasowym:

Uchwałą z dnia 22. kwietnia 1892 zamianował Wydział krajowy: pisarza krajowego zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie, p. Antoniego Aleksandra Czajkowskiego, oficyałem kasowym;

dyetaryusza p. Władysława Rudzkiego, asystentem kasowym; praktykanta p. Adama Jabłońskiego, asystentem kasowym extra statum;

dyetaryuszy pp.: Stanisława Sobolewskiego i Ludwika Kubego, praktykantami kasowymi.

Zmiany w stanie emerytów i pensyonistek.

W dniu 23. października 1891 r. zmarła Karolina Jankowska wdowa po protokoliście wydziału byłych stanów galicyjskich.

Uchwała w sprawie corocznego zwoływania Sejmu.

Uchwałą z dnia 14. marca 1892 r. polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, aby czuwał nad ścisłem przestrzeganiem praw kraju w sprawie corocznego zwoływania sesyi sejmowej.

Z powołaniem się na powyższą uchwałę i z powodu niezwołania sesyi sejmowej w r. 1891, Wydział krajowy odniósł się w maju 1892 r. do JE. p. Namiestnika z prośbą o wyjednanie w drodze właściwej, aby sesya sejmowa za rok 1892 zwołaną została w ciągu tegoż roku w porze odpowiedniej i na czas dostateczny do wykonania wszelkich czynności, do których Sejm jest konstytucyjnie powołany.

Wydział krajowy upraszał zarazem JE. p. Namiestnika, aby termin zebrania się Sejmu w r. 1892 był ile możności wcześnie oznaczony i do wiadomości Wydziału krajowego podany.

Dar mistrza Matejki.

Na posiedzeniu z dnia 8. kwietnia 1892. uchwalił Wysoki Sejm przyjąć imieniem kraju ofiarowany przez Mistrza Matejkę obraz, przedsta-

wiający pochód do kościoła św. Jana w Warszawie po uchwaleniu konstytucyi 3. Maja i wyraził Mistrzowi Matejce wdzięczność za ten wspaniały dar.

Powyższą uchwałę zakomunikował Wydział krajowy Mistrzowi w formie dyplomu w ozdobnej tece.

Obraz został już nadesłany i umieszczony jest na razie w apartamentach marszałka krajowego.

Petycya Towarzystwa prawniczego we Lwowie o uznanie prawa polskiego, przedmiotem egzaminacyjnym przy egzaminach ścisłych na wydziale prawa i administracyi w uniwesytetach naszego kraju.

W marcu 1892 r. wniosło lwowskie Towarzystwo prawnicze petycyę do Wysokiego Sejmu o wyjednanie u Rządu, aby prawo polskie uznane zostało za przedmiot egzaminacyjny przy egzaminach ścisłych na wydziale prawa i administracyi w uniwersytetach we Lwowie i w Krakowie.

Komisya prawnicza, której petycya ta przydzieloną została, uchwaliła przedstawić Wysokiemu Sejmowi do uchwały następujące rezolucye:

1) Wzywa się Rząd, aby w razie, gdyby nowa ustawa, mająca być wydaną w sprawie reformy studyów prawniczych, zaprowadziła austryacką historyę państwa, jako nowy przedmiot obowiązkowy, prawo polskie przy wykładach tego przedmiotu i przy egzaminie rządowym w Uniwersytetach krakowskim i lwowskim było uwzględnione.

2) Wzywa się się Rząd, aby w jak najkrótszym czasie prawo polskie zaprowadził jako przedmiot egzaminów ścisłych w obydwóch naszych uniwersytetach krajowych.

Z powodu wczesnego zamknięcia wiosennej sesyi sejmowej, powyższe wnioski komisyi nie mogły już przyjść pod obrady w pełnej Izbie, tylko przekazane zostały Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Wydział krajowy powołując się na uchwały powzięte w tym przedmiocie przez Wysoki Sejm w latach poprzednich, jako też na oświadczenie złożone przez JE. p. Ministra wyznań i oświaty w dn 26. stycznia 1892 r. w Izbie deputowanych Rady państwa, odniósł się z prośbą do Prezydyum Namiestnictwa, aby sprawę uznania prawa polskiego za przedmiot egzaminacyjny przy państwowych i ścisłych egzaminach prawniczych, w duchu uchwalonych przez komisyę prawniczą rezolucyi, poparł swym wpływem u Rządu centralnego. Wydział krajowy wyraził zarazem nadzieję, że przy gorącem poparciu Namiestnictwa, powyższemu życzeniu, niejednokrotnie już przez oba uniwersytety krajowe i Towarzystwo prawnicze wyrażonemu, stanie się rychło zadość, a cały kraj przychylną decyzyę przyjmie z wielką radością.

W sprawie zmiany instrukcyi dla Rad szkolnych miejscowych i okręgowych.

Uchwałą z dnia 30. marca 1892 r. Wysoki Sejm wezwał c. k. Rząd do zmiany a względnie uzupełnienia instrukcyi dla Rad szkolnych miejscowych i okręgowych w tym kierunku, aby miejscowe Rady szkolne były obowiązane przedkładać Radom szkolnym okręgowym preliminarze szkolne najdalej do 15. października poprzedzającego roku i aby rozkładadanie na kontrybuentów w gminach i na obszarach dworskich dodatków do podatków na cele szkolne przekazane zostało c. k. urzędom podatkowym. Uchwałą z 9. kwietnia 1892 zaś zawezwał Wysoki Sejm c. k. Rząd, aby zmienił, a względnie uzupełnił instrukcyę dla Rad szkolnych miejscowych w tym kierunku, iżby gminom i obszarom dworskim ułatwiony był odpo-

wiedni wpływ na układanie preliminarzy szkolnych oraz kontrola nad użyciem funduszów.

Na zapytanie Wydziału krajowego czyli powyższym rezolucyom stało się zadość, oznajmiło c. k. Prezydyum Rady szkolnej krajowej, że obie te sprawy będące w pewnym związku z sobą, są przedmiotem badań i rokowań, których rezultat podany zostanie w swoim czasie do wiadomości Wydziału krajowego.

Sprawa pomnożenia internatów dla stypendystów seminaróyw nauczycielskich i kursów przygotowawczych.

Od czasu ostatniego sprawozdania, kwestya pomnożenia internatów postąpiła o tyle naprzód, iż w ciągu roku 1892 zaprowadzone zostały za staraniem Towarzystwa św. Wincentego a Paulo dwa nowe internaty, mianowicie w Stanisławowie i Tarnowie. Obu tym internatom udzielił Wydział krajowy subwencyi każdemu po 500 zł. z funduszu dyspozycyjnego.

Równocześnie zamianował Wydział krajowy swym delegatem do Komitetu, w którego ręku spoczywać ma kierownictwo internatu w Stanisławowie, posła Stanisława Brykczyńskiego.

W sprawie zaprowadzenia obu tych internatów pospieszyły z życzliwą radą konsystorze biskupi, zaproszone przez Wydział krajowy do wzięcia inicyatywy w tej sprawie.

W sprawie założenia internatu w Rzeszowie, konsystorz biskupi obrz. łac. w Przemyślu odpowiadając na zaproszenie Wydziału krajowego, zaznaczył, iż myśl ta, zasługuje na gorące poparcie ze strony wszystkich przyjaciół rzetelnej narodowej oświaty. Dla urzeczywistnienia tej myśli przedstawił konsystorz biskupi następujący projekt:

W Rzeszowie istnieje dla młodzieży gimnazyalnej bursa imienia ks. Dymnickiego, której przełożonym jest ks. Stanisław Gryziecki, kapłan znany z poświęcenia, ze zdolności i doświadczenia, zebranego kilkoletnią pracą nad wychowaniem młodzieży.

Konsystorz zaproponował tedy, aby Wydział krajowy odniósł się do ks. Gryzieckiego z zapytaniem, czy nie chciałby zająć się sprawą wprowadzenia internatu w życie a zarazem przyjąć kierownictwo przynajmniej w początkach, dokąd byt internatu się nie ustali.

W sprawie tej odniósł się Wydział krajowy do ks. Gryzieckiego, który oświadczył gotowość zajęcia się zaprowadzeniem internatu, a nawet wniósł w tym względzie w marcu 1893 do Wysokiego Sejmu petycyę, która jednakowoż jako niezałatwiona w Izbie, przekazaną została Wydziałowi krajowemu.

Ponieważ jednak petycyonujący komitet żądał subwencyi w kwocie 5.000 zł. oraz bezprocentowej pożyczki w kwocie 10.000 do 12.000 zł. na wystawienie budynku dla przyszłego internatu, Wydział krajowy oświadczył, że petycyi tej we własnym zakresie działania uwzględnić nie może, gdyż decyzyę o tak znacznych wydatkach pozostawić musi Wysokiemu Sejmowi.

Obecnie zatem z wyjątkiem seminaryum męskiego w Rzeszowie, oraz założonego dopiero w b. r. seminaryum w Samborze, istnieją przy wszystkich innych seminaryach internaty.

W końcu wypada nam jeszcze nadmienić, że w r. 1892 udzielił Wydział krajowy z funduszu dyspozycyjnego zasiłek w kwocie 500 zł. na urządzenie internatu dla uczennic seminaryum żeńskiego we Lwowie.

Rewersy stypendystów pedagogicznych.

Rada szkolna krajowa, rozporządzająca funduszem przeznaczonym na stypendya pedagogiczne, wydała pod dniem 13. czerwca 1892 do l. 302/pr. okólnik do wszystkich dyrekcyi seminaryów, w którym między innemi postanowiono, że każdy stypendysta winien wystawić rewers zobowiązujący go do poświęcenia się zaraz po ukończonej nauce zawodowi nauczycielskiemu przez lat 6 (z wykluczeniem bezpłatnego praktykowania), względnie do zwrócenia pobranego stypendyum, gdyby zobowiązania tego nie dotrzymał.

To postanowienie odnosi się również do rozdawnictwa stypendyów uczenicom seminaryów nauczycielskich, z tą różnicą, że stypendya mogą być przyznane tylko uczenicom zamiejscowym, które się zobowiążą, iż po ukończeniu seminaryum przyjmą posady nauczycielskie także i w szkołach wiejskich.

Rada szkolna oświadczyła zarazem Wydziałowi krajowemu, iż prowadzić będzie ewidencyę stypendystów w tym kierunku, aby przyjęty na siebie obowiązek objęcia posady przy szkołach publicznych wypełniali.

Wezwanie do rządu o podwyższenie subwencyi państwowej na stypendya dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych.

Na rezolucyę tę uchwaloną przez Wysoki Sejm w dniu 8. kwietnia 1892 a ponowioną uchwałą z dnia 23. września 1892, nie powziął Rząd dotąd żadnej decyzyi.

Zasiłki dla burs, mieszczących ubogą młodzież szkolną narodowości polskiej i ruskiej.

Z ryczałtu wyznaczonego przez Wys. Sejm w budżecie roku 1892 w kwocie 3.100 zł. na zasiłki dla burs mieszczących młodzież szkolną narodowości polskiej i ruskiej, udzielił Wydział krajowy na wniosek Rady szkolnej krajowej następujące subwencye:

Ruskiej bursie św. Mikołaja we Lwowie 400 zł., wydziałowi Towarz. „szkolna pomicz.“ we Lwowie 100 zł., bursie im. „Kraszewskiego“ w Stanisławowie 400 zł., Bursie „Stefana Batorego“ w Wadowicach 350 zł., Bursie Towarzystwa nauczycielskiego w Tarnopolu 500 zł., Towarz. bursy polskiej w Przemyślu 350 zł., Tow. Bursy ruskiej w Przemyślu 350 zł., Bursie ruskiej im. „św. Mikołaja“ w Stanisławowie 200 zł., Bursie ruskiej w Brzeżanach 200 zł., Bursie chrześciańskiej w Brodach 250 zł.

Zasiłki dla młodzieży kształczącej się w naukach i sztukach.

Uchwałą z dnia 8. kwietnia przeznaczył Wysoki Sejm w budżecie krajowym na rok 1892 kwotę 3.000 zł. do dyspozycyi Wydziału krajowego na zasiłki dla młodzieży kształcącej się w naukach i sztukach:

Z powyższego ryczałtu udzielił Wydział krajowy następujące zasiłki:

a) Na kształcenie się w malarstwie: Maryi Młodnickiej 400 zł., Romanowi Bratkowskiemu 200 zł., Janowi Truszowi 100 zł., Marcinowi Gużkowskiemu 200 zł., Oldze Modzelewskiej 200 zł., Sylwerjuszowi Saskiemu 200 zł., Aleksandrowi Skrutkowi 200 zł., Stefanii Dzidowskiej 100 zł.

b) Na kształcenie się w rysunkach: Leonardowi Podhorodeckiemu 100 zł., Feliksowi Wygrzywalskiemu 100 zł., Kazimierzowi Olpińskiemu 100 zł., Karolowi Ziembickiemu 100 zł., Wacławowi Heppenowi 100 zł.

c) Na kształcenie się w śpiewie: Irenie Bohuss 100 zł., Salomei Kruszelnickiej 100 zł., Helenie Mateckiej 100 zł., Edmundowi Kowalskiemu 100 zł, Wandzie Noskiewicz 100 zł., Gabryelowi Górskiemu 50 zł., Herminie Patkiewicz 50 zł., Wandzie Radkiewicz 50 zł.

d) Na kształcenie się w muzyce: Karolowi Wierzuchowskiemu 100 zł., Władysławowi Henochowi 100 zł., Helenie Gostkowskiej 50 zł.

Tym petentom, kształcącym się w malarstwie i rysunkach, którzy otrzymali zasiłki po 200 zł. i wyżej, udzielone zostały subwencye pod warunkiem nadesłania Wydziałowi krajowemu przed upływem roku 1892 własnej pracy, a przynajmniej kopii dowolnie wybranego obrazu, na dowód zrobionych postępów.

Prace te staną się własnością kraju, gdyby wszakże zostały sprzedane a uzyskana ztąd kwota przewyższała sumę otrzymanego zasiłku, wówczas nadwyżka zostanie zwróconą odnośnemu malarzowi.

Resztę, uzyskaną z ewentualnej sprzedaży obrazów, zamierza Wydział krajowy użyć na zasiłki dla młodzieży kształcącej się w naukach i sztukach.

Zasiłki dla stowarzyszeń rzemieślniczych.

Z ryczałtu w kwocie 1.100 zł. przeznaczonego przez Wysoki Sejm w budżecie r. 1892 na zasiłki dla stowarzyszeń rzemieślniczych we Lwowie i na prowincyi, udzielił Wydział krajowy następujące subwencye:

Stowarz. kat. młodzieży rękodzielniczej „Skała“ we Lwowie 200 zł., Stowarz. rękodzielników „Gwiazda“ we Lwowie 200 zł., Stowarz. ruskich rzemieślników „Zorja“ we Lwowie 100 zł., Stowarz. młodzieży rękodzielniczej „Praca“ w Krakowie 100 zł., Stow. młodzieży rękodz. „Gwiazda“ w Krakowie 100 zł., Stowarz. rzemieślniczemu „Gwiazda“ w Przemyślu 100 zł., Stow. „Gwiazda“ w Brodach 100 zł., Stow. „Gwiazda“ w Zaleszczykach 100 zł., Stow. „Gwiazda“ w Jarosławiu 100 zł.

Nadto udzielił Wydział krajowy z funduszu dyspozycyjnego Stowarzyszeniu rzemieślników izraelickich „Jud Charuzim“ we Lwowie zasiłek w kwocie 100 zł.

Wezwanie do Rządu o założenie w Kołomyi gimnazyum z wykładowym językiem ruskim.

Uchwałą z dnia 30. marca 1892 wezwał Wys. Sejm Rząd, aby obok istniejącego już w Kołomyi gimnazyum z wykładowym językiem polskim, założył stopniowo w temże mieście nowe gimnazyum z wykładowym językiem ruskim.

Po myśli powyższej uchwały Najjaśniejszy Pan Najwyższem postanowieniem z dnia 4. września 1892 zezwolił na stopniowe utworzenie gimnazyum z wykładowym językiem ruskim w Kołomyi. Na razie mają być przy gimnazyum w Kołomyi utworzone równorzędne klasy z wykładowym językiem ruskim. W roku szkolnym 1892/3 powstał równorzędny oddział I. klasy.

Uchwały sejmowe w sprawie reformy szkół średnich.

W załatwieniu całego szeregu rezolucyj uchwalonych przez Wys. Sejm w dniu 4. kwietnia 1892 r. przy załatwieniu sprawozdania Rady szkolnej krajowej o stanie szkół średnich w r. sz. 1890/1, Prezydyum Rady szkolnej krajowej zawiadomiło Wydział krajowy, że Ministerstwo wyznań i oświaty reskryptem z dnia 12. listopada 1892 l. 11.165 zatwierdziło nowy

plan nauki w galicyjskich szkołach realnych, normujący ustrój tych szkół podług zasad zawartych w planie normalnym z r. 1879 i oznajmiło, że przyznawanie dodatków zasługi nauczycielom szkół średnich, tudzież podwyższenie ich poborów będzie przedmiotem dalszej rozwagi z uwzględnieniem finansowego położenia państwa, zaś rozstrzygnięcie w sprawie zaprowadzenia uniformu dla uczniów galicyjskich szkół średnich wkrótce nastąpi.

Sprawą reorganizacyi niższej szkoły realnej w Tarnopolu na wyższą szkołę realną, zajmuje się Rada szkolna krajowa i rozpoczęła już potrzebne rokowania.

Sprawa ustanowienia lekarzy szkolnych przy szkołach średnich w Galicyi.

Na wezwanie Wysokiego Sejmu w sprawie ustanowienia lekarzy szkolnych przy szkołach średnich w naszym kraju, nie powziął Rząd dotąd żadnej decyzyi.

Wydawnictwo polskich podręczników dla szkół średnich.

W budżecie na rok 1891 przeznaczył Wys. Sejm kwotę 2000 zł. na wydawnictwo polskich podręczników dla szkół średnich, którą to subwencyę wypłacił Wydział krajowy w myśl życzenia Rady szkolnej kraj. na ręce p. Dr. Władysława Zajączkowskiego, członka Rady szkolnej kraj.

Powyższą subwencyę zużytkowała Rada szkolna kraj. w sposób następujący:

I. Wypłacono za rewizye rękopisów nowych podręczników:

a) do nauki języka polskiego: prof. Bolesławowi Szomkowi 50 zł., Józefowi Wójcikowi 40 zł. i Piotrowi Parylakowi 25 zł. — razem 115 zł.

b) do nauki filologii klasycznej: Dr. Maksymilianowi Iskrzyckiemu 50 zł., Dr. Franciszkowi Majchrowiczowi 30 zł. — razem 80 zł.

c) do nauki historyi powszechnej i geografii: Dr. Hugonowi Zatheyowi 100 zł., Dr Ludwikowi Kubali 50 zł., Alojzemu Szarłowskiemu 30 zł., Karolowi Rawerowi 25 zł. i Waleremu Heckowi 20 zł. — razem 225 zł.;

d) do nauki matematyki: Janowi Frankemu 50 zł., Dr. Emilowi Sawickiemu 50 zł. i Józefowi Soleskiemu 25 zł. — razem 125 zł.;

e) do nauki chemii: Dr. Br. Radziszewskiemu 60 zł.;

f) do nauki historyi naturalnej: Dr. Antoniemu Jaworowskiemu 30 zł.;

g) do nauki propedeutyki filozoficznej: Dr. Leonowi Kulczyckiemu 30 zł.

II. Za druk wykazu książek szkolnych aprobowanych do użytku w gimnazyach i szkołach realnych wypłacono drukarni 16 zł. 55 ct.

III. Udzielono subwencyi: Dr. Ignacemu Petelenzowi na wydrukowanie zoologii na klasy wyższe 300 zł.; Towarz. nauczycieli szkół wyższych na wydrukowanie tomu II. wypisów polskich na klasy wyższe (1. ratę) 500 zł.; Dr. Ryszardowi Wernerowi i Dr. Karolowi Petelenzowi na koszta przepisania materyałów do wypisów niemieckich na V. i VI. klasę 80 zł.

IV. Wypłacono tytułem dyet i zwrotów kosztów podróży za współudział w ankiecie nad ułożeniem instrukcyi i książek:

a) do historyi naturalnej: Dr. Feliksowi Kreutzowi i Dr. Józefow Rostafińskiemu po 55 zł., Dr. Antoniemu Wierzejskiemu 45 zł., Dr. Stani-

sławowi Zaręcznemu 40 zł., Dr. Ignacemu Petelenzowi 35 zł. i Dr. Józefowi Limbachowi 30 zł. — razem 260 zł.;

b) do filologii klasycznej: Ks. Dr. Stefanowi Pawlickiemu 40 zł., Dr. Kazimierzowi Morawskiemu 50 zł., Dr. Wincentemu Zakrzewskiemu 40 zł., Janowi Czubkowi 30 zł. i Józefowi Baranowi 20 zł. — razem 180 zł.;

c) do historyi powszechnej: Bronisławowi Lachowiczowi 33 zł., Czesławowi Rozmuskiemu 25 zł., Teodorowi Wasylewskiemu 23 zł. i Dr. Wincentemu Zakrzewskiemu 40 zł. — razem 121 zł.

Ogółem wydano 2122 zł. 55 ct.

Ponieważ dochód z subwencyi krajowej wraz z pozostałością z r. 1890 wynosił kwotę 2125 zł. 25 ct., przeto pozostała reszta na rok 1892 w kwocie 2 zł. 70 ct.

Subwencyę uchwaloną przez Wys. Sejm na powyższy cel na rok 1892 wyasygnował Wydział krajowy, stosownie do życzenia Rady szkolnej krajowej, do rąk jej wiceprezydenta dra Michała Bobrzyńskiego.

Wydawnictwo ruskich książek szkolnych.

W wydawnictwie ruskich książek szkolnych, subwencyonowanem z funduszu krajowego coroczną dotacyą w kwocie 2.000 zł., pozostało z końcem roku 1890 książek w wartości . . . 19.594 zł. 53 ct.
w r. 1891 przybyło (brutto) . . . . . 2.530 „ 30 „
razem . . . 22.124 zł. 83 ct.

Z tego zwrócono drukarni za .	32 zł. 90 ct.	
sprzedano (brutto)	2.430 „ 24 „	2.463 „ 14 „
pozostało przeto na rok 1892 za		19.661 „ 69 „
Po strąceniu z uzyskanej ze sprzedaży sumy 2.430 zł. 24 ct. przyznanego księgarni 22% rabatu, przypada dla fund. kraj. . . .		1.895 „ 60 „

Według uchwały Wys. Sejmu z dnia 8. kwietnia 1892, począwszy od roku 1893, dochód uzyskany ze sprzedaży ruskich książek szkolnych obracany będzie na podwyższenie subwencyi wyznaczonej przez Wys. Sejm na cele wydawnicze.

Ponieważ otwarcie ruskiej paralelki klasy I. gimnazyum w Kołomyi nastąpiło dopiero z początkiem roku szkolnego 1892/3 w takim czasie, w którym wszyscy uczniowie byli już zaopatrzeni w książki przeznaczone do nauki z językiem wykładowym polskim, a tem samem ci uczniowie, którzy chcieli przejść do paralelki z językiem wykładowym ruskim, byliby musieli poraz drugi ponieść wydatek na książki, co dla wielu z nich z powodu ich ubóstwa byłoby niemożliwem, — uznał Wydział krajowy za stosowne przyjść im w tym względzie z pomocą i przesłał na ręce Dyrekcyi gimnazyum, jako dar dla biblioteki ubogich uczniów po 10 egzemplarzy sześciu książek wydanych dotąd dla klasy I.

Teatr polski we Lwowie.

W okresie czasu objętym niniejszem sprawozdaniem, komitet artystyczny i Wydział krajowy zdwoiły usiłowania zmierzające do podniesienia artystycznego poziomu sceny lwowskiej. Impuls w tym względzie dała rezolucya uchwalona na posiedzeniu Wys. Sejmu z dnia 8. kwietnia 1892, a polecająca Wydziałowi krajowemu „aby po wygaśnięciu przywileju fundacyi hr. Skarbka wypłacał uchwalone subwencye tylko temu dyrektorowi

teatru polskiego we Lwowie, ktory za wiedzą i zgodą Wydziału krajowego teatr obejmie a nadto, który będzie zadość czynił wskazówkom komisyi artystycznej ustanowionej przez Wydział krajowy".

Komitet artystyczny, zawezwany z powodu tej rezolucyi do przedstawienia obecnego stanu sceny polskiej i sformułowania warunków, od których dalszą wypłatę subwencyi teraźniejszemu przedsiębiorcy należałoby uczynić zawisłą, — w wyczerpującem sprawozdaniu, datowanem 25. maja 1892, wykazał ważniejsze niedostatki w składzie personalu, doborze sztuk i w reżyszeryi, a wywód swój zakończył szeregiem żądań, których spełnienia domagaćby się należało od przedsiębiorcy teatru pod zagrożeniem wstrzymania wypłaty subwencyi. Warunki te po wysłuchaniu drugiej strony interesowanej nieco zmodyfikowane, ujęte zostały w formę deklaracyi, którą przedsiębiorca teatru p. Mieczysław Schmitt podpisał dnia 21. lipca 1892. Oto dosłowne brzmienie deklaracyi:

„Deklaracya, mocą której podpisana Dyrekcya teatru polskiego we Lwowie przyjmuje i zobowiązuje się wykonać następujące, na podstawie wniosków komitetu dla artystycznego nadzoru sceny polskiej we Lwowie postawione warunki dalszego subwencyonowania teatru:

1. Teatr Lwowski z całym personalem tak dramatu i komedyi jak operetki pozostawać będzie przez cały rok, a zatem także w miesiącach letnich na miejscu we Lwowie. Wyjątkowo tylko może, za zezwoleniem Wydziału krajowego udzielonem po wysłuchaniu komitetu artystycznego, nastąpić czasowy wyjazd operetki albo urlopowanie całego personalu teatru na krótkie ferye letnie.

2. Dyrekcya uzupełni w jak najkrótszym czasie a najpóźniej na sezon jesienny roku 1892 braki obecnego personalu w dziale dramatu i komedyi i postara się o dobór sił artystycznych odpowiadający stanowisku teatru w stołecznem mieście.

3. Dyrekcya przedkładać będzie komitetowi dwa razy do roku, przed sezonem jesienno-zimowym (t. j. z początkiem października) i przed sezonem wiosenno-letnim (t. j. przed Wielkanocą) ogólny szkic repertoaru na zbliżający się sezon tak w zakresie dramatu i komedyi jak opery i operetki i zastosuje się do wskazówek przez komitet jej udzielonych. Nadto dwa razy na miesiąc, 1. i 15. każdego miesiąca podawać będzie do wiadomości komitetu repertoar następujących dni piętnastu.

4. Dyrekcya postara się w najbliższym czasie o uzdolnionego fachowego reżysera i poruczy mu artystyczne kierownictwo dramatu i komedyi wyznaczając mu odpowiedni zakres działania. O osobistości na to stanowisko wybranej, zawiadomi Wydział krajowy za pośrednictwem komitetu.

5. Przed najbliższym sezonem operowym (1892/93) nabędzie dyrekcya całkowity komplet nowych instrumentów dla orkiestry. Co do pomnożenia sił orkiestry i chóru dyrekcya uznając w zasadzie potrzebę uzupełnienia tego, pozostawia za zgodą Wydziału krajowego i komitetu artystycznego tę sprawę do dalszych rokowań w ciągu roku 1893".

Nad dopełnieniem tych warunków czuwa z całą ścisłością komitet artystyczny i stwierdzić należy, że w ciągu roku 1892 akcya podjęta wydała już wcale znaczne rezultaty. W szczególności co do uzupełnienia perso-

nalu dramatu, sukcesem prawdziwym nazwać można pozyskanie dla sceny lwowskiej p. Romana Żelazowskiego, jak niemniej stałe zaangażowanie p. Gustawa Fiszera. Kilka innych akwizycyj trzeba również nazwać dodatniemi, a lubo one nie zdołały jeszcze zapełnić wszystkich szczerb powstałych w personalu w ciągu paru lat ostatnich, to jednak dały teatrowi przynajmniej możność rozwinięcia normalnej działalności. Nie wynika z tego, iżby dalsze skompletowanie personalu nie było potrzebnem a nawet koniecznem i Wydział krajowy ani na chwilę nie spuści z oka tej ważnej sprawy, dopóki ona w sposób zgodny z intencyami komisyi artystycznej załatwioną nie zostanie.

Także w kwestyi repertoaru zaznaczyć można zwrot ku lepszemu. Dotychczasowa dorywczość w układaniu repertoarn musiała ustąpić, odkąd dyrekcya teatru czyniąc zadość żądaniu komisyi artystycznej przedkłada jej przed rozpoczęciem sezonu zimowego i letniego ogólny program repertoaru na sezon najbliższy, a nadto w stałych odstępach czasu repertoar na dni 14 naprzód, który ulega krytyce komisyi i ewentualnym zmianom przez nią wymaganym. Pozostaje natomiast jeszcze do spełnienia żądanie komisyi, aby repertoar przedstawień popołudniowych i świątecznych składał się przeważnie ze sztuk poważnych i narodowych, — żądanie zupełnie uprawnione i mające głębsze znaczenie społeczne i cywilizacyjne, — któremu dyrekcya uczynić powinna zadość tem snadniej, że nie wymaga ono żadnych ofiar z jej strony i raczej korzyść materyalną przynieść jej może.

Do rzędu ulepszeń zaprowadzonych z początkiem sezonu zimowego 1892 r. zaliczyć wypada także oddanie reżyseryi w ręce doświadczonego i fachowego człowieka, i określenie praw i obowiązków reżyszera osobną instrukcyą, która do wiadomości komisyi artystycznej podaną została. Spodziewać się można, że zarządzenie to przyczyni się do usunięcia wielu wadliwości, na które często i słusznie narzekano.

W dziale operowym uczyniła dyrekcya nareszcie zadość od wielu lat ponawianemu żądaniu sprawienia nowych instrumentów dla orkiestry. Wzmocnienie stałe sił orkiestry i chóru dotychczas nie nastąpiło, ale jest to jeden z postulatów, który bezwarunkowo i to w niedługim już czasie spełnionym być musi.

Reasumując, może Wydział krajowy stwierdzić, że stan sceny i opery lwowskiej od czasu ostatniego sprawozdania wykazuje dość znaczny postęp Uznając też usiłowania dyrekcyi i licząc się z trudnemi okolicznościami, z jakiemi niejednokrotnie walczyć jej przychodzi — nie mógł Wydział kraj. odmówić jej wypłaty subwencyi przez Wys. Sejm uchwalonej.

Nadmieniamy w końcu, że do komitetu dla artystycznego nadzoru wszedł w charakterze członka-przewodniczącego Dr. Józef Wereszczyński w miejsce p. Tadeusza Romanowicza, który z powodu licznych innych zajęć z funkcyi tej w listopadzie 1892 zrezygnował.

W sprawie budowy nowego teatru we Lwowie.

W zeszłorocznem sprawozdaniu podaliśmy warunki, jakie Wydział krajowy postawił Reprezentacyi miasta Lwowa w sprawie budowy nowego teatru.

Na to pismo odpowiedział Magistrat, że Rada miejska przyjmując do wiadomości przedłożone jej do uchwały wnioski, odnoszące się tak do

wyboru miejsca pod budowę nowego teatru we Lwowie, jak i do warunków i zastrzeżeń poczynionych przez Wydział krajowy, przekazała uchwałę z dnia 31. marca 1892 do załatwienia nowej Radzie miejskiej.

Unieważnienie nowych wyborów do Rady miejskiej, odroczyło budowę nowego teatru znowu na czas dłuższy.

Ponieważ Namiestnictwo udzielając obecnemu dyrektorowi dalszej koncesyi na prowadzenie teatru polskiego we Lwowie, uczyniło zawisłem zezwolenie dawania przedstawień w gmachu skarbkowskim od wykonania niezbędnej restauracyi tego gmachu w terminie do końca września 1892, przeto Wydział krajowy pismem z dnia 14. lipca 1892 L. 31.421 odniósł się do prezydenta miasta, zwracając jego uwagę, iż jeśli roboty rekonstrukcyjne nie będą w terminie wykonane, zostanie gmach skarbkowski zamknięty, stolica kraju pozbawioną będzie teatru polskiego a liczny personal teatralny znaleść się może bez utrzymania.

Wydział krajowy zawiadomił zarazem p. prezydenta, iż komitet do artystycznego nadzoru sceny polskiej we Lwowie, odniósł się do Wydziału krajowego z przedstawieniem, że gmach teatru skarbkowskiego znajduje się obecnie w takiem zaniedbaniu i opuszczeniu pod względem wewnętrznego urządzenia sali, porządku, czystości, wentylacyi, stosownego opalania w porze zimowej, iż jako teatr stołeczny jest chyba unikatem w swoim rodzaju. Głośne są też skargi publiczności, która coraz więcej odstręcza się od uczęszczania na przedstawienia, oczywiście ze znaczną stratą finansową dla teatralnego przedsiębiorstwa.

Komitet artystyczny uważał opłakany stan budynku teatralnego jako jeden z głównych powodów, które utrudniają działanie dyrekcyi i tamują pomyślny rozwój sceny polskiej we Lwowie.

Wydział krajowy podzielając w zupełności powyższą opinię i wychodząc z tej słuszej zasady, iż jeżeli się żąda od przedsiębiorcy pewnych ulepszeń i zmian w prowadzeniu teatru, należy mu w zamian ułatwić i dostarczyć warunków prowadzących w pierwszej linii do rozwoju sceny polskiej, przedstawił p. prezydentowi potrzebę użycia z jego strony całego wpływu w tym kierunku, ażeby reprezentacya miasta zarządziła restauracyę budynku teatralnego i przeprowadziła ją w terminie przez władzę polityczną wskazanym.

Wskutek starań dyrektora teatru i interwencyi Wydziału krajowego Rada miejska przeznaczyła na restauracyę budynku teatralnego kwotę 12.500 zł. a następnie przeprowadziła we własnym zarządzie roboty rekonstrukcyjne, które usunęły dotychczasowe wadliwości. O ile Wydziałowi krajowemu wiadomo, w ciągu b. r. mają być jeszcze urządzone kaloryfery.

Świeżo odnowiony gmach teatralny został z początkiem października 1892 oddany do użytku publicznego.

Kwestya budowy nowego gmachu teatralnego może być wziętą pod rozwagę dopiero po ukonstytuowaniu się nowej Rady miasta Lwowa. Sprawy tej Wydział krajowy nie spuści z oka.

Teatr polski w Krakowie. Subwencya dla teatru krakowskiego na r. 1892 uchwalona, wyasygnowaną została do rąk przedsiębiorcy teatru w dwóch ratach półrocznych po 4 000 zł., a to na podstawie sprawozdania komisyi artystycznej stwierdzającego, że przedsiębiorca na wypłatę subwencyi zasługuje.

Teatr ruski.

Teatr ruski w okresie objętym niniejszem sprawozdaniem dawał pod dyrekcyą J. Biberowicza przedstawienia w miastach i miasteczkach wschodniej Galicyi i Bukowiny. I tak w drugiem półroczu 1891 dał 114 przedstawień bawiąc po kolei w Skałacie, Grzymałowie, Chorostkowie, Kopyczyńcach, Husiatynie, Czortkowie, Zaleszczykach, Horodence, Kołomyi i Stanisławowie; w pierwszem półroczu 1892. przebywał w Stryju, we Lwowie (od 13. marca do 10. kwietnia 1892) Kałuszu, Tłumaczu, Buczaczu i Monasterzyskach, i dał w tym czasie ogółem 107 przedstawień; w drugiem półroczu 1892 bawił w Bohorodczanach, Nadwórnie, Kossowie, Kutach, Śniatynie, Wyżnicy, Kocmaniu, Serecie, Radowcach, Suczawie, a wreszcie w Kołomyi, a liczba przedstawień w tem półroczu urządzonych wynosi 120.

Na wniosek Wydziału Towarzystwa Ruskiej Besidy i po wysłuchaniu opinii komisyi artystycznej, wypłacił Wydział krajowy całą dla teatru ruskiego przeznaczoną subwencyę.

Gdy kontrakt z p. Biberowiczem z końcem r. 1892 upłynął a na konkurs rozpisany nie weszła żadna odpowiednia oferta, zdecydował się Wydział Ruskiej Besidy objąć teatr od 1. stycznia 1893 r. w swój własny zarząd.

Kraj. Archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i Krakowie.

Archiwum we Lwowie. Reskryptem z dnia 15. stycznia 1892, zamianował Wydział krajowy p. Mieczysława Szeligę, słuchacza wydziału filozoficznego na uniwersytecie lwowskim, aplikantem archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie.

Z końcem czerwca 1892 r. został p. Joachim S. Fraenkel uwolniony od dalszego pełnienia obowiązków aplikanta przy archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie.

W miejsce p. J. Fraenkla zamianował Wydział krajowy p. Erazma Semkowicza, słuchacza II. roku wydziału filozoficznego w uniwersytecie lwowskim, aplikantem archiwum aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie.

Archiwum w Krakowie. Z dniem 1. października 1892 opróżnione zostały dwie posady aplikantów w kraj. archiwum krakowskiem po Kazimierzu Fedorowiczu i Aleksandrze Czuczyńskim, którzy ukończywszy uniwersytet, przestali być aplikantami.

Wydział krajowy na propozycyę Akademii Umiejętności mianował w ich miejsce aplikantami: Juliusza Makarewicza, ucznia IV. roku wydziału prawniczego i Marcelego Maternowskiego, ucznia V. roku wydziału filozoficznego, w uniwersytecie Jagiellońskim.

Sprawa połączenia aktów i ksiąg, znajdujących się w archiwach gminnych z archiwami aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i Krakowie.

Wskutek ponownych poleceń, wydanych przez Wydział krajowy w roku zeszłym i w roku bieżącym w sprawie połączenia aktów i ksiąg, znajdujących się w archiwach gminnych w kraju, z archiwami aktów grodzkich i ziemskich we Lwowie i w Krakowie, a względnie rozciągnięcia nad niemi ściślejszej kontroli, przedłożyły inwentarze swych archiwaliów gminy Jaworów, Rzochów i Przesław, a gmina Firlejów przesłała swe archiwalia Wydziałowi krajowemu.

Na wniosek lwowskiej i krakowskiej dyrekcyi archiwum aktów grodzkich i ziemskich przydzielił Wydział krajowy archiwalia gminy

Potylicz i inwentarze archiwaliów gmin Podgrodzie i Jaworów do archiwum lwowskiego, a inwentarz archiwaliów gminy Rzochów do archiwum krakowskiego. Sprawa przydzielenia archiwaliów gminy Firlejów i inwentarza archiwaliów gminy Przecław jest w toku.

Restauracya grobów zasłużonych w katakombach Kościoła św. Stanisława na Skałce w Krakowie.

Wyznaczoną przez Wys. Sejm w budżecie kraj. funduszu na rok 1892 kwotę 2.000 zł. na restauracyę kościoła i grobów zasłużonych na Skałce, asygnował Wydział krajowy na wniosek Grona konserwatorów Galicyi zachodniej do rąk skarbnika tegoż grona W-go Dr. Sławomira Odrzywolskiego. Wydział krajowy zawiadomił zarazem ks. Ambrożego Fedorowicza, przeora OO. Paulinów na Skałce, iż powyższa subwencya służyć będzie do jego dyspozycyi w porozumieniu z Gronem konserwatorów, które powołane jest do czuwania nad zachowaniem zabytków historycznych w naszym kraju.

Restauracya Kościoła i Klasztoru w Tyńcu.

Namiestnictwo zawiadomiło Wydział krajowy, że przedłożone sprawozdaniem starostwa wielickiego akta tyczące się restauracyi kościoła i budynku poklasztornego w Tyńcu zwróciło Ministerstwo wyznań i oświaty w celu wydania orzeczenia w II. instancyi na rekursy przewodniczącego komitetu parafialnego, wreszcie Dyrekcyi lasów i domen państwowych we Lwowie w zastępstwie funduszu religijnego wniesione przeciw orzeczeniu starostwa.

Namiestnictwo poleciło Starostwu w Wieliczce, zbadanie, czy i o ile zamierzona według przedłożonych planów i kosztorysów restauracya kościoła pobenedyktyńskiego i części zabudowań poklasztornych w Tyńcu na pomieszczenie tamtejszego wikarego i organisty jest niezbędnie konieczną do utrzymania tych zabudowań w stanie umożebniającym ich używanie na cele parafialne, o ile zaś zmierza jedynie do utrzymania zawartych w tych zabudowaniach zabytków sztuki i pomników dziejowych, bez których potrzeby parafii Tynieckiej zaspokojone i zabudowania te na cele parafialne użyte być mogą.

Starostwo otrzymało zarazem polecenie, aby przy dołączeniu aktów byłej władzy obwodowej w Wadowicach, odnoszących się do dawniejszego udziału stron konkurencyjnych w restauracyi kościoła i budynku pobenedyktyńskiego w Tyńcu, objawiło zdanie, czy i w jakiej kwocie w obec zachodzących okoliczności byłoby wskazanem udzielenie nadzwyczajnego daru z łaski z funduszu religijnego oprócz przypadającego datku patronalnego na pokrycie kosztów restauracyi.

Restauracya kościoła w Bieczu i dzieł sztuki znajdujących się w tym kościele.

Odezwą z dnia 5. października 1892. Namiestnictwo zawiadomiło Wydział krajowy, iż Ministerstwo wyznań i oświaty udzieliło na restauracyę łac. kościoła w Bieczu datek konkurencyjny w kwocie 3.324 zł. 33½ ct., która to suma wyasygnowaną została ks. Stanisławowi Ziemiańskiemu, jako przewodniczącemu komitetu parafialnego w Bieczu.

Ponieważ jednak Ministerstwo oświaty zrobiło nadzieję udzielenia na restauracyę zabytków starożytności w tym kościele, subwencyi z funduszów państwowych, przeto Wydział krajowy pismem z dnia 5. listopada 1892. l. 49.610 odniósł się z zapytaniem do Namiestnictwa, czy i jakie

kroki poczyniło lub poczynić zamierza celem uzyskania subwencyi państwowej.

Grobowiec ś. p. Marszałka krajowego Zyblikiewicza.

Według protokołu odbioru przedłożonego przez prezydenta m. Krakowa, został pomnik ś. p. Zyblikiewicza w dniu 27. stycznia 1892 przez osobną komisyę odebrany. Pomnik został wykonany ściśle według zatwierdzonego planu.

W sprawie pomnika dla ś. p. hr. Agenora Gołuchowskiego.

Mimo urgensów Reprezentacya miasta Lwowa dotychczas nie wyznaczyła miejsca pod pomnik ś. p. hr. Agenora Gołuchowskiego.

W sprawie ścisłego przestrzegania przepisów o spoczynku niedzielnym.

Na posiedzeniu dnia 9. kwietnia 1892 uchwalił Wysoki Sejm rezolucyę, wzywającą Rząd, ażeby podwładnym organom ścisłe wykonywanie wydanego na podstawie §. 75. ustawy państw. z dnia 8. marca 1885 ministeryalnego rozp. z dnia 27. maja 1885, o spoczynku niedzielnym surowo polecił.

W skutek powyższej rezolucyi wystosowało Namiestnictwo do wszystkich starostw okólnik, którym wezwało je, ażeby czuwały nad ścisłem przestrzeganiem przepisów o spoczynku niedzielnym, oraz ażeby tych, którzy dopuszczają się przekroczenia powyższych przepisów, pociągały do surowej odpowiedzialności.

Starostwa otrzymały nadto polecenie przypomnienia Zwierzchnościom gminnym, iż należy czuwać nad ścisłem przestrzeganiem obowiązujących o odpoczynku niedzielnym przepisów. Stósowne zarządzenie wydano również do posterunków żandarmeryi.

Petycye o zmianę statutu emerytalnego dla urzędników i sług kraju i zakładów krajowych.

Pismami z dnia 28. października 1890 l. 43.462 i z dnia 5. listopada 1890 l. 46.649 przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi z przychylnym wnioskiem dwie petycye zmierzające do zmiany uchwalonego przez Wysoki Sejm dnia 21. stycznia 1889 statutu emerytalnego dla urzędników i sług kraju i zakładów krajowych. Były to petycye urzędników oddziału rachunkowego, kasowego i manipulacyjnego Wydziału krajowego i urzędników i sług etatowych krajowego szpitala powszechnego; w jednej i drugiej prosili petenci o zniżenie dla nich czasu służby potrzebnego do uzyskania pełnej emerytury, z czterdziestu na trzydzieści pięć lat.

Pierwszą z tych petycyi przedstawiła komisya administracyjna Wysokiemu Sejmowi do uwzględnienia, Wysoki Sejm jednak postanowił na posiedzeniu z dnia 21. listopada 1890 przekazać odnośne sprawozdanie Wydziałowi krajowemu do szczegółowego zbadania, ocenienia i przedłożenia sprawozdania na następnej sesyi sejmowej. Druga petycya nie została załatwioną w Wysokim Sejmie i została przekazaną wskutek ogólnej uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 29. listopada 1890 Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Przedkładając Wysokiemu Sejmowi rzeczone petycye z poparciem ze swej strony uczynił to Wydział krajowy na podstawie dokładnego zbadania sprawy, przyczem rozporządzał obfitym materyałem, zebranym w celu ułożenia statutu emerytalnego.

Polecenie Wysokiego Sejmu względem dalszego badania tej sprawy może być zatem dopiero wówczas spełnione, gdy materyał ten uzupełnią rezultaty doświadczeń, zrobionych przez cały szereg lat zastosowania statutu w teraźniejszem jego brzmieniu, poczem dopiero będzie można z całą trafnością ocenić, czyli zachodzi potrzeba zmiany statutu, żądanej w powyższych petycyach, a może także i zmiany innych postanowień statutu Zmiany takie mogą być potrzebne wskutek zamierzonej reformy ustanowy służby krajowej, która w szczególności właśnie dla ocenienia pytania w powyższych petycyach poruszonego stworzyć może nowe podstawy.

Z powyższych powodów jak nie mniej ze względu, że w obec tego stanu rzeczy dorywcze zmienianie poszczególnych postanowień statutu nie jest wskazanem, uchwalił Wydział krajowy nie przedkładać Wysokiemu Sejmowi na teraz żadnego wniosku zmiany statutu i podać to do wiadomości Wysokiego Sejmu w niniejszem ogólnem sprawozdaniu.

Petycya nauczycielki Emeryki Małachowskiej o czwarty dodatek pięcioletni.

Uchwałą z dnia 24. marca 1892 przekazał Wysoki Sejm petycyę Emeryki Małachowskiej, kierowniczki szkoły żeńskiej o przyznanie jej czwartego dodatku pięcioletniego, — Wydziałowi krajowemu do zbadania w porozumieniu z Radą szkolną krajową i przedstawienia odpowiedniego wniosku na najbliższej sesyi sejmowej.

W załatwieniu powyższej uchwały, Rada szkolna krajowa oznajmiła odezwą z dnia 30 września 1892 L. 20.877, że petycyę Emeryki Małachowskiej załatwiła we własnym zakresie działania, przyznając jej na mocy art. 13. ustawy z d. 15. czerwca 1892 dz. u. kr. nr. 40, czwarty dodatek pięcioletni za czas od 1. września 1890 w rocznej kwocie 50 złr., płynny od d. 1. lipca 1892, jako dnia wejścia w życie powołanej ustawy.

Petycye przekazane Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Wszystkie petycye wniesione do Wysokiego Sejmu tak podczas sesyi wiosennej jak i jesiennej roku 1892, a przekazane Wydziałowi krajowemu do urzędowania, zostały przez Wydział krajowy załatwione.

Co do niektórych petycyj gmin o zniżenie im dotychczas uiszczanych prestacyj na płace nauczycieli, jako też co do niektórych petycyj emer. nauczycieli i wdów po nauczycielach szkół ludowych o podwyższenie emerytur lub dary z łaski, przedłożone zostaną Wysokiemu Sejmowi oddzielne sprawozdania.

Szkoła izraelicka w Brodach.

Według sprawozdania dyrekcyi szkoły izraelickiej w Brodach, subwencyonowanej z funduszu krajowego, frekwencya w r. szk. 1891/92 w porównaniu z poprzednim rokiem zmniejszyła się o 15 uczniów. Mianowicie zapisanych było:

do I. klasy	112	chłopców,	240	dziewcząt
do II. „	99	„	179	„
do III. „	91	„	127	„
do IV. „	51	„	55	„
Razem .	353	chłopców,	601	dziewcząt

Ogółem 954 dzieci.

Stosunek nauki pod względem języka wykładowego przedstawia się jak następuje:

a) w szkole chłopców:

w 2	oddziałach	I. klasy	22	godz.	polskiego,	14	godz.	niemieckiego
w 2	„	II. „	22	„	„	20	„	„
w 2	„	III. „	28	„	„	21	„	„
w 1	oddziele	IV. „	15	„	„	12	„	„
		Razem .	87	godz.	polskiego,	67	godz.	niemieckiego

b) w szkole dziewcząt:

w 3	oddziałach	I. klasy	33	godz.	polskiego	21	godz.	niemieckiego
w 2	„	II. „	44	„	„	16	„	„
w 2	„	III. „	38	„	„	20	„	„
w 1	oddziele	IV. „	25	„	„	9	„	„
		Razem .	140	godz.	polskiego,	66	godz	niemieckiego
		Ogółem było .	227	godz.	polskiego,	133	godz.	niemieckiego.

W porównaniu z r. szk. 1890/91 ubyła w ostatnim roku szkolnym 1 godz. wykładu polskiego a 2 godz. wykładu niemieckiego.

Delegat Wydziału krajowego dla nadzoru tej szkoły poseł Oktaw Sala w sprawozdaniu swem podniósł, że pod względem zachowania się nauczycieli w szkole i poza szkołą, kierownictwa szkoły przez dra Herzla metody nauczania i postępów dzieci, — może tylko ponowić swą pomyślną opinię z lat poprzednich.

Stosunki finansowe zakładu bynajmniej się nie polepszyły, a odbijają się one także na nauczycielach, którzy z powodu zubożenia ludności miejskiej i emigracyi rodzin zamożniejszych, pozbawieni są dochodów ubocznych, jakiemi były przedtem lekcye prywatne. Smutne położenie nauczycieli zniewoliło nawet inspekcyę do asygnowania im. z fund. emerytalnego 10% zapomogi. Budynki szkolne utrzymywane są starannie; toż samo da się powiedzieć o zarządzie i użytkowaniu biblioteki szkolnej.

Sprawa egzekucyjna przeciw Salomonowi Tandowi.

Sprawa fundacyi stypendyjnej ś. p. Samuela Głowińskiego przeciw Salomonowi Tandowi byłemu dzierżawcy prawa propinacyi w Winnikach, o ściągnięcie zaległego czynszu dzierżawnego w sumie 11.361 zł. 60 ct. zpn.

W czasie od 1. października 1891 do końca września 1892 prowadziliśmy dalej egzekucyą przeciw Salomonowi Tandowi w celu zaspokojenia powyższej pretensyi, a to w sposób następujący:

1. Z hipoteki 3/4 części dóbr Wierzchnia polna, niegdyś Salomona Tanda własnych, pozostawała według naszego poprzedniego sprawozdania z licytacyjnej ceny kupna tych dóbr do rozdziału między uprawnionych jeszcze reszta w kwocie 1.344 zł. 79½ ct., z której Sąd obwodowy w Stanisławowie uchwałą z dnia 20 czerwca 1891 l 8.273 przyzwolił był na wydanie dla fundacyi stypendyjnej Samuela Głowińskiego tylko kwoty 954 zł. 54 ct. Wskutek naszego rekursu od tej uchwały zezwolił c. k. Sąd krajowy wyższy we Lwowie orzeczeniem z dnia 3. lutego 1892 l. 1.500 na wydanie z powyższej resztującej ceny kupna na rzecz fundacyi stypendyjnej Samuela Głowińskiego zgodnie z naszem obliczeniem kwoty 1.008 zł. 59½ ct., — i gdy orzeczenie to stało się prawomocne, podjęliśmy po

potrąceniu taksy depozytowej 10 zł. 9 ct., resztę w kwocie 998 zł. 50½ ct. w gotówce, którą pobraliśmy w przychód majątku fundacyi stypendyjnej Samuela Głowińskiego.

2. Co do egzekucyi na hipotekę ³/₈ części majętności „Propinacya wierzchniańska A“ i ³/₈ części majętności „Propinacya wierzchniańska B“ do Salomona Tanda należących, mieliśmy przy zamknięciu naszego poprzedniego sprawozdania dozwoloną relicytacyę tych części dóbr, którą Sąd krajowy wyższy we Lwowie orzeczeniem z dnia 6. maja 1891 l. 10.595 wskutek naszego rekursu od uchwały Sądu obwodowego w Stanisławowie z dnia 4. kwietnia 1891 l. 4191 z powodu niedotrzymania warunków licytacyjnych przez nabywcę Daniela Tanda dopuścił. Relicytacya ta została wstrzymaną aż do rozstrzygnięcia rekursu rewizyjnego Daniela Tanda przeciw wspomnianemu orzeczeniu c. k. Sądu krajowego wyższego — i dopiero, gdy rekurs ten orzeczeniem c. k. Najwyższego Trybunału z dnia 9. września 1891 l. 9.038, intymowanem uchwałą c. k. Sądu obwodowego w Stanisławowie z dnia 24. października 1891 l. 14.735, odrzucony został, rozpisał Sąd obwodowy w Stanisławowie relicytacyę powyższych części obu majętności i wyznaczył termin do sprzedaży na dzień 21. stycznia 1892. Na terminie tym nabył Gerszon Tand, jako najwięcej ofiarujący, ³/₈ części dóbr Propinacya wierzchniańska A. za cenę 684 zł. 11 ct. ³/₈ częeci dóbr Propinacya wierzchniańska B. za ceną 1.150 zł 8 ct. Ten akt relicytacyi zatwierdził c. k. Sąd obwodowy w Stanisławowie uchwałami z dnia 23. stycznia 1892 l. 1.181 i l 1.183, a następnie także mimo rekursów Daniela Tanda i Gerszona Tanda, c. k. wyższy Sąd krajowy decyzyą z dnia 27. maja 1892 l. 10 893. Lecz przeciw tej ostatniej decyzyi wnieśli obaj rekurenci do Najwyższego Trybunału nadzwyczajny rekurs rewizyjny, który dotychczas załatwionym nie został.

3. Kapitał wynagrodzenia za odjęte prawo propinacyi co do ³/₈ części Propinacyi wierzchniańskiej A. w sumie 3.411 zł. 55¼ ct. w gotówce wymierzony, został uchwałą c. k. Sądu obwodowego w Stanisławowie z dnia 5. grudnia 1891 l. 16.797 stosownie do naszego żądania przekazany na rzecz fundacyi stypendyjnej Samuela Głowińskiego. Lecz w uchwale tej Sąd obwodowy w Stanisławowie przekazał do wypłaty z kapitału propinacyjnego odsetki zwłoki od egzekwowanej pretensyi 11.361 zł. 60 ct zpn. tylko za ostatnie trzechlecie, tudzież ograniczył te odsetki zwłoki na 6% rocznie. Z tego powodu wnieśliśmy od tej uchwały Sądu obwodowego w Stanisławowie rekurs do c. k. Sądu krajowego wyższego — osobno zaś podał także Salomon Tand rekurs w tym kierunku, że kapitał wynagrodzenia za odjęte prawo propinacyi winien być przekazany do wypłaty na rzecz licytacyjnego nabywcy ³/₈ części dóbr Propinacya wierzchniańska A. C. k. Sąd krajowy wyższy we Lwowie, uwzględniając nasz rekurs a natomiast oddalając rekurs Salomona Tanda, postanowił orzeczeniem z dnia 16. lutego 1892 l. 3.170, że przekazuje się na kapitał propinacyjny z powyższych ³/₈ części majętności Propinacya wierzchniańska A. w sumie 3.411 zł. 55½ ct. w. a. egzekwowaną pretensyą fundacyi stypendyjnej Samuela Głowińskiego w kwotach 1.361 zł. 63 ct., 2.500 zł., 2.500 zł. i 2 500 zł., tudzież odsetki zwłoki po 6% za pierwsze dni 14 po zapadłości każdej odnośnej raty czynszu dzierzawnego, a po 12% za dal-

szy czas po upływie owych dni 14 aż do całkowitego umorzenia długu z pierwszeństwem równem samemu kapitałowi. Po prawomocności tego orzeczenia podjęliśmy kapitał w sumie 3.411 zł. 55½ ct. wraz z narosłemi odsetkami w kwocie 263 zł. 50 ct. czyli razem sumę 3.675 zł. 5½ ct., którą w przychodach fundacyi stypendyjnej Samuela Głowińskiego wykazaliśmy.

4. Prowadziliśmy także dalej egzekucyą na hipotekę $^{31}/_{72}$ części realności pod lk. 439¾ we Lwowie, Salomona Tanda własnych, lecz dozwolona przez c. k. Sąd krajowy we Lwowie egzekucyjna sprzedaż tych części rzeczonej realności została udaremnioną, gdyż ani na pierwszym ani na drugim terminie licytacyjnym nikt z chęcią kupna nie zgłosił się. Ogólny rezultat dotychczasowych kroków egzekucyjnych przeciw Salomonowi Tandowi jest następujący:

1. dnia 30. maja 1883 z kaucyi dzierzawnej Salomona Tanda otrzymaliśmy kwotę	391	zł. 27	ct.
2. dnia 11. grudnia 1884 przez atrybucyę czynszu dzierzawnego z ¾ części dóbr Wierzchnia polna otrzymaliśmy kwotę	2.002	„ 65	„
3. dnia 22. października 1886 ze sprzedaży ruchomości dłużnika kwotę	547	„ 88	„
4. dnia 15. listopada 1887 z licytacyjnej ceny kupna realności pod lk. 426¾ we Lwowie kwotę	3.461	„ 80	„
5. dnia 20. grudnia 1888 z sekwestracyi dochodów ¾ części dóbr Wierzchnia polna	459	„ 90	„
6. dnia 11. czerwca 1889 z licytacyjnej ceny kupna ¾ części Wierzchni polnej	3.133	„ 56	„
7. dnia 3. października 1889 również z licytacyjnej ceny kupna ¾ części Wierzchni polnej kwotę	967	„ 17	„
8. dnia 14. października 1889 z sekwestracyi dochodów ⅜ części majętności Propinacya wierzchniańska A. i B. kwotę	990	„ 67½	„
9. dnia 25 kwietnia 1892 resztę z licytacyjnej ceny kupna ¾ części Wierzchni polnej	1.008	„ 59½	„
10. dnia 27. września 1892 z kapitału wynagrodzenia propinacyjnego z ⅜ części dóbr „Propinacya wierzchniańska A.“ sumę	3.675	„ 5½	„
ogółem tedy sumę	16.638	zł. 55½	ct.

Budżet gospodarstwa lasowego w Winnikach.

Stosownie do uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 28. listopada 1890 przedkłada Wydział krajowy w załączeniu preliminarz gospodarstwa lasowego w Winnikach na r. 1893, który razem z załączonem jako alegat 23. oszacowaniem cięć, daje budżet surowy normalny, gdyż cięcia zamierzone w r. 1893 wypadają z przyjętego planu gospodarczego, zabezpieczającego trwałość użytków z lasu.

Preliminarz wykazuje:

dochody w kwocie	11.577	zł. 78	ct.
wydatki w kwocie	2.340	„ —	„
nadwyżkę dochodów w kwocie	9.237	zł. 78	ct.

która jednak nie przedstawia czystego dochodu z gospodarstwa lasowego, ponieważ w wydatkach nie są objęte koszta zarządu lasu i podatki z lasu opłacane. Tak jedne jak i drugie nie dadzą się jednak ściśle obliczyć, a to z tego powodu, że w Winnikach oprócz lasu posiada fundacya także inne grunta i budynki, należące do propinacyi, których koszta zarządu, sprawowanego przez personal lasowy, nie są osobno rozrepartowane i od których podatki opłacane są razem z podatkami z lasu. Ograniczyć się więc musimy na podaniu ogólnych cyfr, odnoszących się do całej majętności Winnik I tak wynoszą:

koszta zarządu ogółem . . . . 2.613 zł. 07 ct.
podatki wraz z ekwiwalentem . . . 1.699 „ 82 „

Obszar majętności Winnik pozostaje niezmieniony.

Macierz Polska.

Stosownie do przepisu art. 26. statutu fundacyi „Macierz polska“ przedkłada Wydział krajowy z zarządu majątku zakładowego tej fundacyi następujące sprawozdanie:

Sprawozdanie

z zarządu majątku „Macierzy polskiej“ za rok 1891.

A. Dochody:

	Gotówka:	Efekta:
1. Subwencye i datki dobrowolne:		
a) subwencya z fund. kraj. za r. 1891	5.000 zł. — ct.	— zł. — ct.
b) „ od gminy m. Lwowa za rok 1891	200 „ — „	— „ — „
c) datki od rozmaitych osób .	35 „ — „	2.613 „ 81 „
2. Dochody ze sprzedaży wydawnictw własnych	3.601 „ 43 „	— „ — „
3. Odsetki od efektów	1.534 „ 50 „	— „ — „
4. Gotówka za spieniężone efekta , .	74 „ 25 „	— „ — „
5. Efekta zakupione	— „ — „	100 „ — „
6. Zwrot nadpłaconego zasiłku dla jednego ucznia	150 „ — „	— „ — „
7. Zaliczka zwrotna z funduszu kraj. .	1.907 „ 13 „	— „ — „
razem .	12.502 zł. 31 ct.	2.713 zł. 81 ct.
8. Do tego: zapas z początkiem r. 1891	1.203 „ 84 „	34.109 „ 70 „
Suma dochodów .	13.706 zł. 15 ct.	36.823 zł. 51 ct.

B. Wydatki:

	Gotówka:	Efekta:
1. Koszta wydawnictw własnych . .	11.277 zł. 74 ct.	— zł. — ct.
2. Zasiłki naukowe dla dzieci niezamożnych rodziców	650 „ — „	— „ — „
3. Koszta administracyi	1.043 „ 57 „	— „ — „
4. Wynagrodzenie sekretarza „Macierzy“	300 „ — „	— „ — „
5. „ redaktora „Gospodarza“	300 „ — „	— „ — „

	Gotówka:	Efekta:
6. Wynagrodzenie sług za nadzór lokalu i sprzątanie	35 zł. — ct.	— zł. — ct.
7. Gotówka na zakupno efektów . .	99 „ 25 „	— „ — „
8. Efekta spieniężone	— „ — „	71 „ 99 „
9. Odsetki bierne.	— „ 59 „	— „ — „
razem .	13.706 zł. 15 ct.	71 zł. 99 ct.
10. Do tego: zapas z końcem roku 1891 w efektach	— „ — „	36.751 „ 52 „
Suma wydatków .	13 706 zł. 15 ct.	36.823 zł. 51 ct.

Wykazany wyżej pod poz. 10. wydatków zapas z końcem r. 1891 w efektach 36.751 zł 52 ct. — jest zapasem majątku zarodowego fundacyi; — wykazana zaś pod poz. 7. dochodów zaliczka zwrotna z funduszu krajowego w kwocie 1.907 zł. 13 ct. zwróconą została temuż funduszowi w r. 1892 z ogólnych dochodów majątku obrotowego fundacyi „Macierzy polskiej".

Zarząd majątku zarodowego Zakładu im. Ossolińskich.

W myśl §. 41 i 58 ustawy fundacyjnej zakładu im. Ossolińskich kasa krajowa Wydziału krajowego przechowuje majątek zarodowy Zakładu w efektach, pobiera dochody działu bibliotecznego, z których wedle asygnacyi kuratora literackiego daje w miarę potrzeby zasiłki kasie podręcznej, będącej pod zarządem kuratora literackiego.

Kontrolę rachunkową wykonuje Wydział krajowy.

Obrót pieniężny w r. 1891 był następujący:

A. Stan ogólny majątku z końcem r. 1890 wynosił:

a) w papierach wartościowych . . 208.589 zł. — ct.

a po potrąceniu:

1. wydzielonego kapitału po myśli statutu na rzecz funduszu rezerwowego 29.177 zł. 09 ct.
2. dedozytu kuratora ekonomicznego . 2.949 „ 77 „
3. kaucyi dzierżawców . . . . . 3 337 „ 50 „ 35.464 „ 36 „

pozostaje majątek zakładowy . 173.124 zł. 64 ct.

b) w kapitałach hipotekowanych:

Zapis Chołoniewskiego 3.150 zł. — ct.
„ Neronowicza . 525 „ — „
„ Pawlikowskiego 2 362 „ 50 „ 6.037 „ 50 „

c) w funduszach bibliotecznych (wartość inwentarza) . 504.592 „ 58 „

d) w gotówce i należytościach czynnych . . . 31.324 „ 97½ „

Majątek ten wynosi z końcem roku 1891:

a) w papierach wartościowych . . 210.921 zł. 04 ct.

a po strąceniu:

1. wydzielonego kapitału po myśli statutu na rzecz funduszu rezerwowego 31.401 zł. 36 ct.
2. depozytu kuratora ekonomicznego . 892 „ 82 „
3. kaucyi dzierżawców . . . . . 3.472 „ 50 „ 35.766 zł. 68 ct.

pozostaje jako majątek zakładowy . 175.154 zł. 36 ct.

W porównaniu z rokiem 1890 przybyło w efektach 2.029 zł. 72 ct. mianowicie:

a) do funduszu Kłodzińskiego . . . . . 1.035 zł. 33 ct.
b) do funduszu ks. Sanguszkowej . . . 43 „ 22 „
c) do funduszu kuratoryi ekonomicznej . 974 „ 31 „
d) za prawo propinacyi 3.700 „ — „ 5.752 zł. 86 ct.

ubyło zaś w efektach:

α) we funduszu Stadnickiego . . . . . 10 zł. — ct.
β) we fund. Kopystyńskiego . . . . , 8 „ 40 „
γ) we fund. zapasowym . 3.704 „ 74 „ 3.723 zł. 14 ct.

z powodu zapłacenia pretensyi gminie Strzelce wielkie w zastępstwie kuratoryi ekonomicznej.

b) w kapitałach hipotekowanych:

Zapis Chołoniewskiego . . . 3.150 zł. — ct.
„ Neronowicza . . . 525 „ — „
„ Pawlikowskiego . . . 2.362 „ 50 „ 6.037 zł. 50 ct.

bez zmiany jak w r. 1890.

c) w funduszach bibliotecznych:

1. dobra i realności . . . 342 943 zł. 66½ ct.
2. zbiory . . . . . 133.838 „ 94½ „

mianowicie:

przyrosła wartość zakupionych książek, dzieł i zbiorów mineralogicznych . 2.648 zł. 43 ct.
ubyło: za sprzedany medal Ossolińskich — „ 50 „
przyrosło zatem 2.647 zł. 93 ct.

3. nakłady . . . . . 25.999 zł. 23 ct.

przybyło w r. 1891 według szczegółowego inwentarza wartość za . . . 270 zł. — ct.

ubyło sprzedanych, zamienionych i gratis wydanych nakładów za . . . 782 zł. 92 ct.
zmniejszyła się wartość o 512 zł. 92 ct.

4. sprzęty . . . . . 4.401 zł. 52 ct.
przybyło zakupionych, a to: 3 biórka, 1 stół, 1 kanapka, 6 foteli, 12 krzeseł, 1 umywalnia, 9 spluwaczek i szafy biblioteczne do książnicy 653 zł. 05 ct.
ubyło z powodu odpisania 5% wartości na zużycie od 3.945 zł. 75 ct . 197 „ 28 „
przeto zwiększyła się wartość o . . 455 zł. 77 ct.

razem w funduszach bibliotecznych . 507.183 zł. 36 ct.

d) w gotówce i należytościach czynnych . . . 26.865 „ 75½ „
ubyło 4.459 zł. 22 ct.

W całym majątku zakładowym przybyło:
α) w efektach . . . . 2.029 zł. 72 ct.
β) w wartości inwentarza . . . . . 3.571 zł. 48 ct.
a po strąceniu ubytku 980 „ 70 „ 2.590 „ 78 „
ubyło:
γ) w gotówce i należytościach czynnych . . 4.459 zł. 22 ct.
Ogółem przybyło w efekt. i inwent. 4.620 zł. 50 ct.
„ ubyło w gotówce . . . . 4.459 zł. 22 ct.

B. Obrót kasowy w majątku bieżącym wynosił w r. 1891:

I. Dochody.

a) Dochody w gotówce:

Rata od kuratora ekonomicznego		6.300 zł. — ct.
Czynsz z gmachu		1.277 „ 50 „
Dochody z ogrodu		678 „ — „
Dochód z dóbr Rakowca i lasu		8.090 „ 48 „
Drukarnia i wydawnictwo książek szkolnych . .		7.000 „ — „
Za sprzedane nakłady	39 zł. 43 ct.	
„ „ medale	— „ 50 „	39 „ 93 „
Odsetki		3.446 „ 45 „
Dotacya na odrestaurowanie gmachu od wydawnictwa książek szkolnych		24.000 „ — „
Subwencya sejmowa na ochronę zabytków historycznych na r. 1891 . . .	500 zł. — ct.	
Odsetki od lokowanej gotówki za r. 1891 .	39 „ 45 „	539 „ 45 „
Rata pożyczki od wydawnictwa książek szkolnych za rok 1891		2.600 „ — „

Za spieniężone książeczki banku kraj.	3.704 zł. 74 ct.
Z gotówki ulokowanej w banku krajowym	2.103 „ 28 „
Rozmaite	2 „ 60 „
Razem	59.782 zł. 43 ct.
Zapas kasowy z dniem 31. grudnia 1890	5.074 „ 95½ „
Suma	64.857 zł. 38½ ct.

b) Dochody w efektach:

Kupione efekta dla funduszu Kłodzińskiego	1.035 zł. 33 ct.
„ „ „ „ ks. Sanguszkowej	43 „ 22 „
„ „ „ „ rezerwowego	2.224 „ 27 „
„ „ „ depozytu kuratoryi ekonomicznej	974 „ 31 „
„ „ „ „ Ostrowskiego	135 „ — „
Efekta otrzymane za wykupno propinacyi na rzecz kuratora ekonomicznego	3.700 „ — „
Razem	8.112 zł. 13 ct.
Zapas efektów z dniem 31. grudnia 1890	208.589 „ — „
Suma	216.701 zł. 13 ct.

II. Wydatki.

a) wydatki w gotówce.

Zakupno i oprawa dzieł	3.079 zł. 47 ct.
Muzeum i zbiory mineralogiczne	226 „ 46 „
Wydawnictwa (nakłady)	44 „ 48 „
Podatki	2.267 „ 65 „
Płace urzędników, sług, pensye, remuneracye, zapomogi i zaliczki na płace	12.199 „ 89 „
Stypendya	2.195 „ — „
Odrestaurowanie gmachu zakładowego	32.994 „ 85 „
Koszta administracyjne i asekuracya gmachu	1.131 „ 83 „
Koszta kancelaryjne, opał, światło i porta	3.110 „ 49 „
Koszta komisyjne, asekuracya leśniczówki w Rakowcu	87 „ 87 „
Ruchomości biurowe i biblioteczne	653 „ 05 „
Zakupno starożytnych zabytków z zaliczki sejmowej	872 „ 93 „
Odsetki od lokacyi zaliczki sejmowej	39 „ 45 „
Zakupno efektów dla fund. Kłodzińskiego	1.000 „ — „
Z funduszu zapasowego zaliczka kuratoryi ekonomicznej na zapłacenie pretensyj gm. Strzelce	3.704 „ 74 „
Razem	63.608 zł. 16 ct.
Zapas kasowy z dniem 31. grudnia 1891	1 249 „ 22½ „
Suma	64.857 zł. 38½ ct.

b) wydatki w efektach.

Spieniężono efekta z funduszu Kopystyńskiego	8 zł. 40 ct.
„ „ „ Stadnickiego	10 „ — „
„ „ „ zapasowego	3.704 „ 74 „
„ „ z tyczasowego depozytu kuratora ekonomicznego	2 056 „ 95 „
Razem	5.780 zł. 09 ct.
Zapas efektów z dniem 31. grudnia 1891	210.921 „ 04 „
Suma	216.701 zł. 13 ct.

III. Zaległości czynne wynoszą:

1. na rachunku bieżącym banku krajowego . .	1.034 zł. 91 ct.
2. funduszu zapasowego 4½% pożyczka na koszta urządzenia drukarni i na wydawnictwo książek szkolnych	20.800 „ — „
3. funduszu zapasowego 4½% pożyczka kuratoryi ekonomicznej na zapłacenie pretensyi gminie Strzelce wielkie	3.704 „ 74 „
4. funduszu zapasowego zaliczka fund. bibliotecznym .	2.600 „ — „
5. rozmaite	1.492 „ 21 „
Razem .	29.631 zł. 86 ct.
Zaległości bierne .	4.015 „ 33 „
Nadwyżka należytości czynnych z końcem r. 1891 .	25.616 zł. 53 ct.

Co do rachunku r. 1892 możemy wykazać tylko obrót kasy krajowej po koniec października 1892, zaś obrotu kasy podręcznej nie wykazujemy, ponieważ przedkłada go kuratorya dopiero po upływie roku.

Obrot kasy krajowej od 1. stycznia do 31. października 1892 wynosi:

	w gotówce	w efektach
a) dochody z zapasem początkowym . .	20.334 zł. 35½ ct.	244.263 zł. 35 ct.
b) wydatki . . .	17.948 „ 65 „	17.215 „ 15 „
Pozostałość .	2.385 zł. 70½ ct.	227.048 zł. 20 ct.

Fundusz szkół ludowych z roku 1872.

Majątek zarodowy tego funduszu wynosił z końcem roku 1891:

w gotówce	— zł. —½ ct.
w efektach	99.995 „ 70 „
Razem .	99.995 zł. 70½ ct.
Odsetki od efektów przyniosły w roku 1891 dochód w kwocie	4.495 zł. 50 ct.

W roku 1892 asygnowano z tego funduszu:

a) na spłacenie 17 raty należytości rządowej . .	354 zł. 50 ct.
b) na zasiłki bezzwrotne na budowę szkół, lub przeistoczenie istniejących budynków:	
130 zł. gminie: Barwałd średni	130 zł. — ct.
po 100 zł. gminom: Podjarków, Królówka, Żurak, Kapuścińce, Buszcze, Niewistka, Słobudka drożyńska, Polany, Adamówka, Konty, Czołhynie, Niegowce, Derewlany, Dzikowiec, Łososina górna, Łobazew, Toporzysko, Zielona, Zalesie, Dębno (w pow. Nowotarskim), Błuszkowa, Buszkowice, Połonice, Pustynia, Podolec, Matysówka, Monasterzec, Dębno, (w pow. Sanockim), Tarnoruda, Szarpańce, Wołoszynowa, Skowierzyn, Pleśna, Targowica, Dolhe, Inik, Drohiczówka, Pleśniany, Błyszczywody, Pokrowiec	4.000 zł. — ct.
Ogółem wypłacono od *a* i *b* w roku 1892 kwotę	4.484 zł. 50 ct.
z czego przypada na same zasiłki kwota . .	4.130 zł. — ct.

Nadto w należytościach czynnych znajduje się kwota 200 zł. ulokowana na 4% książeczce Banku krajowego i przeniesiona do depozytów funduszu krajowego na rzecz gminy Sędziszów.

Fundacye stypendyjne.

Fundacye stypendyjne aktywowane z początkiem roku szkolnego 1892/3.

Z początkiem roku szkolnego 1892/3 wprowadziliśmy w życie ośm fundacyi a mianowicie:

1) Fundacyę Tomasza Bodziocha, w której systemizowano sześć stypendyów po 100 zł rocznie dla zwyczajnych uczniów krajowej średniej szkoły rolniczej w Czernichowie.

2) Fundacyę imienia Jezienickich, w której systemizowano jedno stypendyum o rocznych 300 zł., albo też dwa po 150 zł rocznie, przeznaczone na teraz wyłącznie dla uczniów szkół publicznych średnich lub wyższych, krewnych ś p. fundatora ks. Marka Jezienickiego, rz. kat. proboszcza w Chorostkowie. Jeżeliby przez trzy po sobie następujące lata nie zgłosił się nikt z rodziny, będą mogli korzystać z niniejszej fundacyi także uczniowie nie będący krewnymi ś. p. fundatora.

3) Fundacyę ś. p. Karola Skibińskiego w której systemizowano dwa stypendya po 100 zł. rocznie, przeznaczone dla uczniów, uczęszczających do jakichkolwiek szkół publicznych w kraju, a wyznających religię katolicką.

4) Fundacyę ś. p. Stanisława Strzałkowskiego, w której systemizowano trzy, a ewentualnie więcej stypendyów po 250 zł. rocznie dla młodzieży płci męskiej, narodowości polskiej, obrządku rzymsko-katolickiego, prawego lub nieprawego rodu, pochodzącej z rodziców rz. k. obrządku pochodzenia polskiego i wykazującej dobry postęp w naukach, dobre obyczaje, i potrzebę materyalnej pomocy do ukończenia nauk, a to w pierwszym rzędzie dla młodzieży posiadającej te warunki, spokrewnionej z ś. p. fundatorem lub tegoż żoną aż do trzeciego stopnia, uczęszczającej do jakichkolwiek choćby najniższych szkół publicznych w kraju, w drugim rzędzie zaś w braku kandydatów pierwszej kategoryi, dla młodzieży posiadającej powyższe ogólne warunki, urodzonej w Tarnopolu, Zbarażu, Jacowcach lub Korszyłówce, uczęszczającej do c. k. szkoły politechnicznej we Lwowie, albo też na wydział filozoficzny, prawniczy lub lekarski jednego z krajowych uniwersytetów, albo też wreszcie do krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach, lub na wydział rolniczy uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

5) Fundacyę Jana i Tekli małżonków Szlezingerów, w której systemizowano jedno stypendyum o rocznych 40 zł., dla ubogich uczniów wyznania chrześciańskiego uczęszczających do jakichkolwiek szkół publicznych w Kałuszu, a urodzonych z rodziców stale w Kałuszu osiadłych z pierwszeństwem dla sierot. Pobór stypendyum trwa aż do zupełnego ukończenia studyów.

6) Fundacyę ś. p Klementyny Teodorowiczównej, w której systemizowano jedno stypendyum o rocznych 60 zł. dla ubogich uczennic jakichkolwiek szkół publicznych w kraju z pierwszeństwem dla krewnych ś. p. fundatorki.

7) Fundacyę p. n. „Stypendyum Wincentego Trojanowskiego“, w której systemizowano jedno stypendyum o rocznych 130 zł., przeznaczone dla ubogich dobrze się uczących uczniów szkół publicznych niższych średnich lub wyższych, którzy są spokrewnieni z ś. p. fundatorem lub

z jego siostrami. W braku krewnych mogą to stypendyum otrzymać synowie górników przy kopalniach soli w Bochni, urodzeni w Bochni i posiadający resztę powyższych warunków.

8) Fundacyę Dra Franciszka Urbańskiego, w której systemizowano dwa stypendya, wynoszące na teraz po 600 zł. rocznie, przeznaczone dla artystów polskiego pochodzenia, bez różnicy wyznania, kształcących się w c. k. szkole sztuk pięknych w Krakowie, a odznaczających się zdolnościami. Pobór stypendyów trwa z reguły cztery, najwyżej zaś ośm lat, po warunkiem kształcenia się w rzeczonej szkole.

Fundacye ukonstytuowane w r. 1891/2.

W ciągu roku 1891/2 zostały ukonstytuowane cztery fundacye, które zaraz z początkiem roku szkolnego 1892/3 wprowadzono w życie, a mianowicie fundacye Tomasza Bodziocha, Karola Skibińskiego, Wincentego Trojanowskiego i Dra Franciszka Urbańskiego. Nadto należą tu faktycznie fundacye ś. p. Stanisława Strzałkowskiego i Jana i Tekli Szlezingerów, co do których czynności w sprawie ich ukonstytuowania zostały w ciągu r. 1891/2 ukończone, a tylko formalne wygotowanie aktu fundacyjnego przypadnie już na rok 1892/3, z którym też obie te fundacye w życie wprowadzono.

Sprawozdanie o dawniejszych fundacyach dotąd nieaktywowanych.

Nawiązując do naszego sprawozdania z czynności za czas od 1. lipca 1890 do 31. października 1891 podajemy w dalszym tegoż ciągu co następuje:

Fundacya ś. p. Grzegorza Aywasa.

Dochody tej fundacyi wynoszą na teraz 548 zł. 32 ct. ukonstytuowanie jej nastąpi dopiero wówczas, gdy dochody te wystarczą na wypłatę dwóch stypendyów po 300 zł. rocznie.

Fundacya ś. p. Józefa Blicharskiego na utrzymanie nauczyciela przy szkole we wsi Jamnicy.

Stan rzeczy nie uległ zmianie. Nie otrzymawszy do końca r. 1892 od c. k. Prokuratoryi skarbu zawiadomienia o rezultacie przedsięwziętych kroków odnieśliśmy się do tej władzy z odpowiedniem zapytaniem.

Fundacya familijna ś. p. Waleryana Czajkowskiego.

Fundacya ta, już ukonstytuowana, wejdzie w życie w myśl woli ś. p. fundatora w 5 lat po tegoż śmierci t. j. z dn. 24. października 1893.

Fundacya im. Kazimierza Czarniakowskiego.

Stan rzeczy nie uległ żadnej zmianie.

Fundacya ś. p. Izabelli Duszyńskiej.

Majątek tej fundacyi nie jest jeszcze zrealizowany, gdyż ani spadkobiercy ani kurator masy spadkowej nie oświadczyli się jeszcze co do zaspokojenia, a względnie należytego zabezpieczenia legatu stypendyjnego.

Fundacya ś. p. Michała Gątkiewicza.

Stan rzeczy nie uległ żadnej zmianie.

Fundacya ś. p. Józefa Grossa de Rosenburg.

Prawdopodobieństwo zrealizowania majątku fundacyi zwiększyło się, gdyż spór wytoczony przez Karola Grossa o przyznanie jego wierzytelności (22 akcyi kolei Karola Ludwika z kuponami), któraby całą cenę

kupna wyczerpała, pierwszeństwa przed kapitałem fundacyjnym, rozstrzygnięty został na korzyść fundacyi. Wydobycie kapitału fundacyjnego jest wszelakoż na teraz jeszcze niemożliwem, gdyż kapitał ten poprzedza jeszcze pretensya z tytułu najmu lokalności, kollokowana jako niepłynna w nieoznaczonej kwocie. C. k. Prokuratorya skarbu wytoczyła już spór o uznanie tej pretensyi za zgasłą i wyeliminowanie jej z tabeli płatniczej, rezultat tego sporu powinienby się okazać pomyślnym dla fundacyi, gdyż pretensyi tej nie dochodzono wcale w postępowaniu utrykacyjnem.

Fundacya ś. p. Dra Kornelego Hoffmana. — Stan rzeczy nie uległ żadnej zmianie.

Fundacya ś. p. Ludwika Jankowskiego. — Stan rzeczy nie uległ żadnej zmianie.

Fundacya Teofila i Hersylii Januszewskich. — Stan rzeczy nie uległ żadnej zmianie.

Fundacya ś. p. ks. Tomasza Kiełbusiewicza. — Sprawa zwrotów należących się z masy spadkowej ś. p. fundatora z powodu ubytku w majątku kościelnym i plebańskim rz. k. probostwa w Dzikowcu, którego ś. p. fundator był beneficyentem, została już załatwioną. Wskutek tego ma c. k. Prokuratorya Skarbu poczynić kroki w celu wydania majątku fundacyi z depozytu sądowego i przedstawić c. k. Namiestnictwu wnioski względem ukonstytuowania fundacyi.

Fundacya ś. p. Franciszka Kochmana dla dziewcząt służących. — Aktywowanie tej fundacyi nastąpi w myśl art. 21 aktu fundacyjnego dopiero wtedy, gdy z jej dochodów można będzie po odtrąceniu 10% na pomnożenie majątku zakładowego wypłacać corocznie trzy posagi o kwotach 500 zł., 400 zł., i 300 zł. lecz do tej chwili muszą dochody, wynoszące na teraz 599 zł. 40 ct. być kapitalizowane.

Fundacya kopca Unii Lubelskiej. — Fundacya ta nie została dotąd ukonstytuowaną, ponieważ aktywowanie jej ma nastąpić dopiero wtedy, gdy dochody wystarczą na wypłatę stypendyum, przynajmniej w kwocie 120 zł. rocznie. Do tej kwoty dojdą dochody dopiero za lat kilkanaście, na teraz bowiem wynoszą 58 zł. 50 ct.

Trzy fundacye ś. p. Józefa Kośvitzkiego. — Majątek tych fundacyi został już wydany Wydziałowi krajowemu. Wygotowanie i zatwierdzenie aktów fundacyjnych nastąpiło już w ciągu roku 1892/3, w którym też prawdopodobnie wszystkie te fundacye w życie wprowadzone zostaną.

Fundacya ś. p. Wojciecha Kucharskiego. — Ostateczne zrealizowanie majątku tej fundacyi składającego się przeważnie z wierzytelności, jest dotąd w toku. Wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z d. 18. maja 1892 L. 33.358 poczyniono kroki w celu skłonienia dłużników za pośrednictwem właściwych starostw do dobrowolnej ratalnej spłaty, w razie zaś bezskuteczności tych usiłowań lub niedotrzymania warunków ratalnej spłaty, nastąpi przymusowe ściągnięcie w drodze sądowej, którąto czynnością zajmie się c. k. Prokuratorya skarbu.

Fundacya ś. p. Leona Jana Kantego dw. im. Kuczyńskiego.

Spór wytoczony przez ustawowych spadkobierców o unieważnienie rozporządzenia ostatniej woli zostanie najprawdopodobniej załatwiony ugodą sądową, której warunki już są ułożone. Zrealizowanie majątku fundacyi nastąpi dopiero po sprzedaży dóbr spadkowych. Sprawa ta jest już w toku, szybkiemu jej zakończeniu stoi jednak na przeszkodzie różnica zdań, zachodząca między Wydziałem krajowym i egzekutorem rozporządzenia ostatniej woli co do sposobu przeprowadzenia sprzedaży. Ostateczną decyzyę wyda c. k. Namiestnictwo, któremu Wydział krajowy rzecz całą już przedłożył.

Fundacya śp. Ignacego Marynowskiego

Uchwałą z dnia 21 czerwca 1892 l. 179 zamianował Wydział krajowy administratorem fundacyi Wgo Mieczysława Jana dw. im. Marynowskiego, wkładając na niego w myśl woli ś. p. fundatora obowiązek wyszukania odpowiedniego majątku nieruchomego, któryby należało zakupić na rzecz fundacyi.

Według sprawozdania, przedłożonego dnia 10. października 1892 nie zdołał administrator wyszukać takiego majątku, gdyż wysokie ceny majątków ziemskich i nieznaczność kapitału, jakim fundusz rozporządza, stały temu na przeszkodzie. Administrator nie ustaje jednak w swych usiłowaniach i zda sprawę Wydziałowi krajowemu skoro tylko wyszuka odpowiedni majątek. Pospiech nie jest tu wskazany, gdyż wolą śp. fundatora było, ażeby majątek był znaczniejszy, na co przy teraźniejszych cenach zasoby fundacyi nie wystarczą.

Fundacya śp. Antoniego Monsona.

Stan rzeczy nie uległ żadnej zmianie, gdyż dożywotniczka pozostaje jeszcze przy życiu.

Fundacya śp. księżnej Agusty Montléart.

Pytanie, czy zarząd i rozdawnictwo tej fundacyi zostaną oddane Wydziałowi krajowemu będzie rostrzynięte wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 15. maja 1892 l. 37.117 dopiero po zupełnem zrealizowaniu majątku fundacyjnego. Zrealizowanie to nie może nastąpić w najbliższej przyszłości, ponieważ rozdział spadku odroczony został przez sąd pertraktacyjny aż do ukończenia rozprawy amortyzacyjnej, która musi się przeciągnąć do 1. listopada 1895, z którym to dniem upływa dopiero wymagany trzyletni okres od terminu płatności ostatniego kuponu, znajdującego się przy zaginionych obligach.

Fundacya familijna śp. Dr. Adama Morawskiego.

Fundacya ta nie może być jeszcze reaktywowaną, ponieważ dochody fundacyi wynoszą dopiero 69 zł. 75 ct. w. a., a mają być kapitalizowane tak długo, dokąd nie wystarczą na wypłatę stypendyum w kwocie 105 zł. w. a. (§. 5. aktu fundacyjnego).

Fundacya śp. Adama Jelity Neronowicza.

Stan rzeczy nie uległ żadnej zmianie.

Fundacya śp. Ludwiki z hr. Duninów Borkowskich Niezabitowskiej.

Wydanie majątku tej fundacyi Wydziałowi krajowemu nastąpi w najbliższej przyszłości, a ponieważ przydadająca od niej należytość rządowa została już zapłaconą, przeto ukonstytuowanie fundacyi nastąpi

prawdopodobnie w ciągu roku szkolnego 1892/3, a z początkiem roku szkolnego 1893/4 będzie można wprowadzić ją w życie.

Fundacya śp. ks. Jana Nowaka.

Ukonstytuowanie tej fundacyi przypada już na rok 1892/3. Wprowadzenie jej w życie nastąpi najpóźniej z początkiem roku szkolnego 1893/4.

Fundacya śp. Ignacego Ohanowicza.

Stan rzeczy nie uległ żadnej zmianie.

Fundacya śp. Bolesława Paszyca.

Majątek fundacyi został już o tyle zrealizowany, iż ruchomości i kosztowności spieniężono a uzyskaną cenę kupna jak również pozostałe w spadku papiery wartościowe złożono do depozytu sądowego. Ściągnięcie wierzytelności spadkowych jest w toku i postępuje dość szybko, jest zatem nadzieja, że za parę lat będzie można przystąpić do ukonstytuowania fundacyi.

Fundacya imienia Ryszarda Pieściorowskiego.

Wedle ostatniej odezwy c. k. Namiestnictwa (z dnia 1. września 1892 l. 67.614) upoważnioną została c. k. Prokuratorya Skarbu do wniesienia imieniem fundacyi oświadczenia się do spadku śp. fundatora z dobrodziejstwem inwentarza. Pertraktacya spadku nie została jeszcze zakończoną, ponieważ siostry śp. fundatora zgłosiły do spadku swe pretensye i wniosły do c. k. Namiestnictwa prośbę o uznanie tych pretensyi, co spowodowało potrzebę odpowiednich dochodzeń.

Fundacya imienia Pietruskich.

Dotąd nie otrzymaliśmy zawiadomienia, o ile postąpiła sprawa zrealizowania majątku tej fundacyi, a w szczególności czy spór o własność zapisanych na fundacyę dóbr został już zakończony.

Fundacya Bursy imienia księcia Leona Sapiehy.

Gdy zażądana przez Wydział krajowy pismem z dnia 31. maja 1891 l. 11.110 uchwała b. komitetu względem proponowanych przez Wydział krajowy zmian w urządzeniu fundacyi nie mogła przyjść do skutku, ponieważ sekretarz b. komitetu nie czuł się uprawnionym do zwołania posiedzenia, postanowił Wydział krajowy idąc za radą sekretarza b. komitetu zaprosić członków b. komitetu na wspólne posiedzenie w Wydziale krajowym i uzyskać ich przyzwolenie na zamierzone zmiany.

Posiedzenie to odbyło się dnia 3. września 1892 w obecności sześciu tylko członków, którzy wychodząc z założenia, iż komitet jako taki już nie istnieje zezwolili jedynie w swoim imieniu na urządzenie fundacyi jako fundacyi stypendyjnej, przyczem stypendya miałyby być nadawane ile możności na utrzymanie w jednej z lwowskich burs, z zastrzeżeniem wstąpienia do niej.

Ponieważ ogólna liczba członków komitetu jest znacznie wyższą, a zezwolenie mniejszości nie wystarczałoby do przeprowadzenia zamierzonej zmiany przeto Wydział krajowy będzie się starał o uzyskanie przystąpienia reszty członków do powyższego oświadczenia. Dotąd przystąpiło dodatkowo do tego oświadczenia czterech członków b. komitetu. Po uzyskaniu przyzwolenia wszystkich członków b. komitetu, a przynajmniej

poważnej ich większości poczyni Wydział krajowy odpowiednie kroki w celu uzyskania zezwolenia c. k. Namiestnictwa.

Fundacya Kazimierza Skwirczyńskiego dla katolickich ubogich m. Sanoka.

Projekt aktu fundacyjnego uzyskał już aprobatę c. k. Namiestnictwa wskutek czego Wydział krajowy przesłał c. k. Namiestnictwu odezwą z dnia 15. listopada 1892 wygotowany akt fundacyjny do zatwierdzenia. Zatwierdzenie to nie nastąpiło dotychczas.

Rozdział dotychczasowych odsetek między ubogich odbywał się wedle sprawozdań Magistratu Sanockiego z dnia 2. lutego 1892 l 339 (przedłożonego c. k. Namiestnictwu) pomimo braku aktu fundacyjnego. Fundacya niniejsza jest zatem faktycznie już aktywowaną.

Fundacya śp. ks. Aleksandra Słotwińskiego.

Majątek fundacyi nie jest jeszcze zrealizowany, gdyż ściągnięcie wierzytelności spadkowych, po którem dopiero w myśl woli śp. fundatora ma nastąpić wypłata przeznaczonego na fundacyę kapitału 2000 zł., nie zostało jeszcze ukończone. Również nie została jeszcze rozstrzygniętą kwestya oddania tej fundacyi w zarząd Wydziału krajowego.

Fundacya im. Eligiusza i Karoliny małżonków Sobolewskich.

Majątek spadkowy nie został jeszcze zrealizowany, gdyż dobrowolna licytacya należącego do masy ogródka, nie doprowadziła w r. 1892 do rezultatu dla braku licytantów, a ściągnięcie wierzytelności masy jeszcze nie nastąpiło.

Kapitał 3000 zł., przeznaczony na fundacyę, został już zabezpieczony, a płatny jest wedle woli śp. fundatorki Karoliny Sobolewskiej dopiero po zupełnem zrealizowaniu majątku spadkowego.

Fundacye ś. p. Karola Soboty.

Majątek wszystkich trzech fundacyi został już zrealizowany i wydany Wydziałowi krajowemu przyczem c. k. Namiestnictwo przelało na Wydział krajowy także prawo zarządu i rozdawnictwa trzeciej fundacyi, dla chłopca w Kałuszu urodzonego i uczęszczającego tamże do szkoły ludowej. Wskutek tego wypracował Wydział krajowy projekty aktów wszystkich trzech fundacyi i przesłał je c. k. Namiestnictwu do zbadania odezwą z dnia 25. listopada 1892 l. 51709. Ukonstytuowanie fundacyi powinnoby zatem nastąpić w niedalekiej przyszłości, aktywowanie jej jednak wypadnie odroczyć ze względu, iż teraźniejsze dochody nie wystarczają na wypłatę stypendyów w ustanowionej przez śp. fundatora wysokości.

Fundacye śp. Franciszka Stachiewicza.

Majątek tej fundacyi nie został jeszcze zrealizowany. Wedle ostatniej informacyi, udzielonej odezwą c. k. Namiestnictwa z d. 2. października 1892 l. 76.634 wyznaczył był sąd pertraktacyjny na żądanie c. k. Prokuratoryi skarbu termin w celu porozumienia się z egzekutorem rozporządzenia ostatniej woli względem zrealizowania legatów, a w szczególności także zapisu na fundacyę, c. k. Prokuratorya Skarbu nie miała jednak jeszcze wiadomości o rezultacie tego przesłuchania.

Fundacye im. Edwarda Adama hr. Stadnickiego.

Majątek tej fundacyi w sumie 10.000 zł. w. a. jest już zabezpieczony w ten sposób, iż kapitał ten zaprenotowano w stanie biernym dóbr spadkowych Nawojowa z przyległościami z klauzulą §. 822 u. cyw.;

usprawiedliwienie tej prenotacyi nastąpi na podstawie dekretu dziedzictwa, o którego wydanie c. k. Prokuratorya Skarbu poczyniła już kroki.

Faktyczne złożenie kapitału fundacyjnego ma wedle woli śp. fundatora nastąpić dopiero wówczas, gdy w dobrach spadkowych przyjdzie do skutku większa sprzedaż lasu. Dotąd nie zrobiono takiej sprzedaży, gdy jednak wedle otrzymanej przez c. k. Namiestnictwo informacyi przeznaczone są do niej lasy, już od lat kilkunastu zupełnie nieexploatowane, przeto zrealizowanie fundacyi nie powinnoby się długo jeszcze odwlekać.

Fundacya im. Magdaleny i Bonifacego Stillerów.

Realizacya majątku spadkowego, którą zajmuje się Prokuratorya Skarbu i syndyk Wydziału krajowego, będący oraz kuratorem masy spadkowej, postąpiła o tyle naprzód, iż obecnie jest w toku sprzedaż niektórych nieruchomości spadkowych. Dotąd jednak nie da się ocenić, czy po spłaceniu długów spadkowych i poprzedzających legatów pozostanie dla fundacyi jaka nadwyżka.

Fundacya Adolfa Juliusza Strisowera p. n. „Stypendya Strisowerowskie".

Rokowania z rodziną śp. fundatora względem wyraźnego określenia komu służyć ma prawo rozdawnictwa (przekazane przez fundatora najbliższym krewnym i przełożeństwu zboru izraelickiego w Jarosławiu), tudzież w jaki sposób to prawo ma być wykonywane, zostały ukończone i c. k. Namiestnictwo zakomunikowało ich rezultat Wydziałowi krajowemu. Gdy jednak urządzenie fundacyi wedle wskazówek rodziny mogłoby wywołać rozliczne zawikłania, a w każdym razie obarczyłoby władze rozmaitemi trudnemi czynnościami, niestojącemi w żadnym słusznym stosunku z niewielkiem znaczeniem tej fundacyi uposażonej bardzo skromnie, a nadto ograniczonej specyalnymi warunkami, przeto Wydział krajowy wypracował wprawdzie projekt aktu fundacyjnego, zastosowany do woli rodziny fundatora, ale przesyłając ten projekt c. k. Namiestnictwu odezwą z dnia 7. lipca 1892 l. 10.797 zwrócił oraz tegoż uwagę na powyższy stan rzeczy, zaproponował ze swej strony odmiennne urządzenie fundacyi i oświadczył gotowość odpowiedniego przerobienia projektu. Na pismo to nie otrzymał Wydział krajowy dotąd żadnej odpowiedzi.

Majątek fundacyi jest już zrealizowany i znajduje się w przechowaniu Wydziału krajowego.

Fundacya Stupnickich i Jankowskich, utworzona przez ś. p. Marcelego Stupnickiego.

Fundacya ta jest już prowizorycznie aktywowaną. Ukonstytuowanie jej nie nastąpiło w ciągu roku szkolnego $189^1/_2$ z powodu, że kwestya remuneracyi administratora i kuratora fundacyi nie była jeszcze ostatecznie rozstrzygniętą, a nadto majątek fundacyi nie był jeszcze zupełnie zrealizowany. Pierwsza z tych przeszkód ustała już z początkiem roku szkolnego $189^2/_3$, druga nie została jeszcze usuniętą. Wobec tego będzie można przystąpić do wygotowania projektu aktu fundacyjnego już w najbliższej przyszłości, z zeznaniem zaś aktu fundacyjnego wypadnie zapewne wstrzymać się aż do zupełnego zrealizowania majątku fundacyjnego, które prawdopodobnie przed końcem bieżącego roku nastąpi.

Fundacya im. Konrada Wilczyńskiego.

Fundacya ta ukonstytuowana jeszcze w r. 1880 była obciążona dożywociem na rzecz fundatorki, które z dniem 6. września 1891 wskutek

śmierci tejże zgasło. Po zapłaceniu z bieżących dochodów należytości rządowej, która dotąd nie została jeszcze wymierzoną, nastąpi wprowadzenie fundacyi w życie.

Fundacya Jana Michała Włochowicza.

W sprawie tej fundacyi przedkładamy osobne sprawozdanie.

Fundacye nowo powstałe i nowo przybyłe.

Fundacya stypendyjna imienia Bereźnickich.

Kontraktem darowizny z daty Sambor 12. sierpnia 1891 darował ś. p. Józef Bereźnicki Abrahamowicz swojej żonie Paulinie 1go śl. Matkowskiej 2go śl. Bereźnickiej Abrahamowiczowej trzy posiadłości tabularne wkładając na nią obowiązek złożenia w przeciągu roku od dnia jego śmierci kwoty 1.000 zł. w. a. na fundacyę stypendyjną dla ubogiego ucznia obrządku gr. kat. pochodzącego z drobnej ruskiej szlachty zagonowej z pierwszeństwem w równych zresztą okolicznościach dla uczniów z rodu Bereźnickich lub wykazujących pokrewieństwo z rodziną fundatora.

Majątek fundacyi został na razie przez żonę ś. p. fundatora hipotecznie ubezpieczony.

Wydział krajowy przyjął uchwałą z d. 25. stycznia 1892 l. 3.771 przekazane mu przez ś. p. fundatora prawo zarządu i rozdawnictwa powyższej fundacyi i zawiadomił o tem c. k. Namiestnictwo.

Ś. p. Józef Bereźnicki Abrahamowicz zmarł d. 19. listopada 1891, a w dniu 11. listopada 1892, a zatem jeszcze przed upływem wyznaczonego terminu złożyła Paulina Bereźnicka sumę 1.000 zł. w, a., stanowiącą majątek fundacyi, do depozytu c. k Sądu obwodowego w Samborze.

Wskutek tego odniósł się Wydział krajowy do c. k. Namiestnictwa z prośbą o wyjednanie wydania powyższej sumy, zarządzenie jej ulokowania i wydanie jej Wydziałowi krajowemu.

Po dokonaniu tych czynności przystąpi Wydział krajowy do ukonstytuowania fundacyi, poczem będzie można bezzwłocznie wprowadzić ją w życie, gdyż wszystkie koszta połączone z ustanowieniem tej fundacyi ponieść ma Paulina Bereźnicka.

Fundacya śp. Dyonizego Bertolego.

Zmarły dnia 23. kwietnia 1892 w Rodatyczach ś. p. Dyonizy Bertoli legował testamentem z daty Rodatycze 11. kwietnia 1892 skrzypce pochodzące rzekomo od mistrza Antoniego Straduari na własność kraju, na ręce Wydziału krajowego, który ma te skrzypce sprzedać, a z powziętej ceny utworzyć fundacyę na wspieranie młodzieży polskiej, kształcącej się w muzyce.

Ponieważ zapis powyższy przedstawia się nie jako legat na rzecz kraju, tylko jako ustanowienie fundacyi, a zarząd nieukonstytuowanych fundacyi należy do c. k. Namiestnictwa, przeto Wydział krajowy odniósł się w tej sprawie do c. k. Namiestnictwa, które odezwą z dnia 4. listopada 1892 l. 87563 pozostawiło przeprowadzenie sprzedaży skrzypiec Wydziałowi krajowemu, znajdujących się już w tegoż przechowaniu. Czynność ta jest obecnie w toku.

Fundacya śp. Tomasza Bodziocha.

Fundacya ta przybyła w r. $189^1/_2$, została w ciągu tegoż roku ukonstytuowaną, a z początkiem roku $189^2/_3$ aktywowaną, o czem zdaliśmy sprawę już powyżej.

Fundacya śp. Edwarda Chrzanowskiego.

Zmarły w Pradze dnia 18. marca 1892 były urzędnik kasy oszczędności m. Tarnopola ś p. Edward Chrzanowski zapisał kodycylarnem rozporządzeniem ostatniej woli z daty Tarnopol 20. kwietnia 1890 listy zastawne im. wartości 7.500 zł. na fundusz stypendyjny, dalsze zaś efekta im. wartości 300 zł. w. a. na opłacenie należytości rządowej od tej fundacyi. Fundacya ma nosić imię ś. p. fundatora. Brat fundatora Władysław jest upoważniony do odbierania rocznych odsetek od kapitału fundacyjnego i użycia ich na cele nabożne i dobroczynne bez zdawania rachunków, dopiero po śmierci tegoż obrócone będą dochody na stypendyum. Stypendyum ma być tylko jedno, a przeznaczone jest w pierwszym rzędzie dla krewnych fundatora, w braku tychże mogą je otrzymać także imienniey fundatora, narodowości polskiej obrz. łac. Wykonawcą warunków rozporządzenia ostatniej woli oraz egzekutorem onegoż zamianował fundator Wydział krajowy galicyjski, który po śmierci fundatora objąć ma zarząd fundacyi. Uchwałą z dnia 16. listopada 1892 l. 53.914 przyjął Wydział krajowy zarząd i rozdawnictwo powyższej fundacyi, nie przyjął zaś funkcyi egzekutora ostatniej woli, ponieważ zastępstwo fundacyi pozostałoby w każdym razie w rękach c. k. Namiestnictwa, a względnie c. k. Prokuratoryi skarbu, a zatem równoczesna interwencya ze strony Wydziału krajowego jest zbędną i mogłaby tylko opóźnić tok postępowania spadkowego.

Zrealizowaniem majątku fundacyjnego zajmuje się c. k. Prokuratorya skarbu. Majątek ten nie da się w całości zrealizować, ponieważ ś. p. fundator przeważną część legowanych efektów za życia swego zastawił.

Fundacya Karola i Reginy Lipińskich.

Ś. p. Dr. Gustaw Lipiński zapisał rozporządzeniem ostatniej woli z dnia 16. stycznia 1872 $^3/_4$ części swych dóbr Urlowa na fundacyę stypendyjną dla uczniów konserwatoryów muzycznych we Lwowie, Wiedniu i Neapolu, z tem zastrzeżeniem, iż stypendyści mają przy produkcyach egzaminowych jako skrzypkowie grywać kompozycye ojca fundatora ś. p. Karola Lipińskiego. Zarazem postanowił ś. p. fundator, iż na wypadek, jeżeliby jaka krajowa instytucya do zarządu podobnemi fundacyami powołana, np. Wydział krajowy, pozwoliła sobie tę fundacyę przeistoczyć lub ją sprzedaniem Urlowa zniweczyć, odwołuje zapis, a Urlów przechodzi na dzieci płci męskiej jego brata Konstantego, albo też na siostrę ś. p. fundatora Bronisławę.

Zrealizowanie fundacyi przeciągło się, ponieważ spadkobiercy ś. p. fundatora nie chcieli zgodnym sposobem oddać dóbr Urlowa w posiadanie fundacyi i wskutek tego zaszła potrzeba przeprowadzenia procesu. Po ukończeniu sporu i zaintabulowaniu fundacyi za właścicielkę $^3/_4$ części Urlowa oddało c. k. Namiestnictwo Wydziałowi krajowemu zarząd fundacyi. Uchwałą z dnia 7. lipca 1892 l. 17.168 przyjął Wydział krajowy to prawo jak niemniej prawo rozdawnictwa i przesłał c. k. Namiestnictwu projekt aktu fundacyjnego, który uzyskał tegoż aprobatę. Wygotowanie aktu fundacyjnego i odebranie zarządu dóbr przypada na r. 1892/3, a aktywowanie fundacyi nastąpi prawdopodobnie już z początkiem roku szkolnego 1893/4, gdyż należytość rządowa od fundacyi jest już zapłaconą.

Fundacya Magdaleny Pasieczańskiej.

Zmarła dnia 12. listopada 1891 ś. p. Magdalena z Łazarowiczów Pasieczańska ustanowiła testamentem z dnia 25. września 1891 uniwersalną dziedziczką fundacyę stypendyjną p. n.: „fundacya Magdaleny Pasieczańskiej“, przeznaczoną na stypendya dla biednej uczącej się młodzieży szkolnej religii chrześciańsko-katolickiej bez różnicy obrządku, uczęszczającej do szkół niższych, średnich lub wyższych, a urodzonej w Galicyi. Pierwszeństwo służy krewnym ś. p. fundatorki i jej męża, a w braku tychże uczniom urodzonym w Horodence.

Zarząd i rozdawnictwo tej fundacyi, która ma wejść w życie dopiero po zgaśnięciu dożywocia, zapisanego przez ś. p. fundatorkę Maryi Mokłowskiej, Joannie Nowak, Malwinie Kulczyckiej i Karolinie Łukasiewicz, przekazała ś. p. fundatorka Wydziałowi krajowemu.

Odezwą z dnia 31. maja 1892 l. 23.674 oświadczył Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu, że przyjmuje prawo zarządu i rozdawnictwa powyższej fundacyi i prosił o zarządzenie zrealizowania jej majątku.

Fundacya ś. p. Ignacego Pierzchały.

Zmarły dnia 24. maja 1891 ś. p. Ignacy Pierzchała, właściciel dóbr, zapisał testamentem sumę 1.000 zł. w. a. na fundacyę stypendyjną dla ucznia pochodzenia polskiego, wyznania katolickiego, z pierszeństwem dla potomków dzieci ś. p. fundatora, a w drugim rzędzie dla potomków swych najbliższych krewnych.

Majątek fundacyi został już zrealizowany, poczem c. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 3. czerwca 1892 l. 28.917 ofiarowało Wydziałowi krajowemu jej zarząd i rozdawnictwo. Wydział krajowy przyjął te prawa i przesłał c. k. Namiestnictwu odezwą z dnia 22. listopada 1892 l. 28 917 projekt aktu fundacyjnego. Projekt ten uzyskał już aprobatę c. k. Namiestnictwa, a zatem ukonstytuowanie fundacyi nastąpi w ciągu roku szk. 1892/3. Wprowadzenie fundacyi w życie musi być odroczone, gdyż wedle woli ś. p. fundatora ma ono nastąpić dopiero po dziesięcioletniej kapitalizacyi dochodów.

Fundacya ś. p. Karola Skibińskiego.

Fundacya ta, objęta w r. 1891/2 została wciągu tegoż roku ukonstytuowaną, a z początkiem roku 1892/3 aktywowaną, o czem zdaliśmy sprawę już powyżej.

Fundacya ś. p. Antoniego Brzezińskiego.

Na posiedzeniu z d. 24 stycznia 1889 uchwalił Wysoki Sejm co następuje:

„Petycyę Dyrekcyi gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego w sprawie przechowania walorów, należących do fundacyi Antoniego Brzezińskiego przekazuje się Wydziałowi krajowemu z poleceniem, aby w celu objęcia majątku fundacyjnego w swój zarząd przeprowadził rokowania z organami do tego przez wolę fundatora lub też przez akt fundacyjny powołanymi i c. k. Namiestnictwem, a w razie pomyślnego rezultatu tych rokowań objął w swój zarząd i przechowanie majątek tej fundacyi“.

Wskutek tego nawiązał Wydział krajowy, zapewniwszy sobie już z góry zezwolenie c. k. Namiestnictwa, rokowania z Kuratoryą fundacyi. Rokowania te przeciągnęły się wskutek zmian w składzie kuratoryi aż do połowy roku 1892 i odniosły ostatecznie pomyślny skutek, gdyż Kuratorya zgodziła się na oddanie majątku fundacyi Antoniego Brzezińskiego

w przechowanie i zarząd Wydziału krajowego pod tymi samymi warunkami, pod jakimi czynności te sprawowała dotąd Dyrekcya gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego. Reskryptem z d. 12. grudnia 1892 l. 98.677 przyjęło c. k. Namiestnictwo tę uchwałę zatwierdzająco do wiadomości i zezwoliło na wprowadzenie jej w życie, wzywając oraz Dyrekcyę gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego, ażeby wydała Wydziałowi krajowemu majątek fundacyi. Wydanie to nastąpiło już w ciągu r. 1893.

Stan majątku zarodowego w funduszach stypendyjnych z dniem 30. czerwca 1892.

A. W efektach.

1. Zapas z dniem 1. stycznia 1892 z wyłączeniem fundacyi „Wystawy krajowej z roku 1877“ która należy do Dep. II.		3,410 265 zł. 21 ct.
2. Zakupiono do dnia 30. czerwca 1892		60.800 „ 31 „
3. Przybyło na rzecz już istniejących fundacyj do 30. czerwca 1892		2.627 „ 50 „
4. Nowoprzybyłe fundacye do dnia 30. czerwca 1892		3.580 „ 51 „
razem		3,477.273 zł. 53 ct.
Spieniężone do dnia 30. czerwca 1892		39.048 „ 20 „
pozostaje		3,438.225 zł. 33 ct.
Osobno prowadzone fundacye.		
a) Schiffnera	1.705 zł. 85 ct.	
b) Kochmana I.	25 672 „ 92 „	
c) „ II.	13 291 „ 63 „	
razem		40,670 „ 40 „
ogółem w efektach		3,478.895 zł. 73 ct.

B. W dobrach i realnościach

Winniki	67.875 zł. 03 ct.
Godowa	39.972 „ — „
Strzyżów	3.527 „ — „
Realności w Rzeszowie	37.773 „ 80 „
razem	149.147 zł. 83 ct.

C. W należytościach czynnych.

Łoś	6.363 zł. 64½ ct.
Olszewski	4.200 „ — „
Torosiewicz	5.000 „ „
Dr. Towarnicki	6.083 „ 31 „
Głowiński od obłąkanych	28.161 „ 19½ „
Głowiński od położnic	7 040 „ 30 „
razem	56.848 zł. 45 ct.
Ogółem wynosi stan majątków zarodowych funduszów stypendyjnych	3,684.892 zł. 01 ct.
Z końcem czerwca 1891, wynosił stan majątków zarodowych funduszów stypendyjnych	3,656.540 „ 38 „

W porównaniu z rokiem ubiegłym pomnożył się stan

majątków zarodowych funduszów stypendyjnych w tym okresie czasu, o . . . . . 28.351 zł. 63 ct.

Zauważa się, iż z należytości czynnych fundacyi Dr. Jana Towarnickiego, z powodu niewłaściwego zarachowania należytości na podstawie dokumentów bezwartościowych przy odbiorze fundacyi w zarząd kraju, odpisano do LW. 33.248/91 kwotę . . . . . 42.416 zł. 01 ct.
zaś w fundacyi Żebrowskiego spłacono kapitał zahipotekowany na dobrach „Żurawno“ w kwocie . 21,000 „ — „
za którą to kwotę zakupiono 4% obligacye gal. pożyczki krajowej z r. 1891 (LW. 26 501/91).

Oprócz tego przydzielone są do tego departamentu niektóre fundacye naukowe, dobroczynne i pomnikowe, posiadające majątku zarodowego z końcem czerwca 1892.

A) W efektach:

Fundusz:	„Macierzy polskiej“.	36.774	zł. 92	ct.
„	Beliny Brzozowskiego dla bursy stanisł. .	3.081	„ 42	„
„	Maryi Mochnackiej dla czterech ubogich ciemnych, żebrać się wstydzących . .	4.494	„ 35	„
„	Dra Malinowskiego. Dział I. (dla zubożałych adwokatów i wdów po adwokatach) .	20.909	„ 30	„
„	Dra Malinowskiego. Dział II. (ku wspieraniu artystów i literatów)	271	„ 40	„
„	Dra Malinowskiego. Dział III. (ku popieraniu celów galic. Towarz. muzycznego) .	20.364	„ 50	„
„	Dra Malinowskiego. Dział IV. (ku wspieraniu ubogich sług prywatnych) . .	20.697	„ 71	„
„	Dra Malinowskiego. Dział V. (posagowa dla ubogich dziewcząt służących) . . .	10.235	„ 75	„
	Dra Malinowskiego. Dział VI. (ku wspieraniu ubogich chłopców uczących się rzemiosła)	13.235	„ 04	„
„	pomnika hr. Gołuchowskiego . . .	37.749	„ 75	„
„	Aleksandra hr. Stadnickiego . . .	23 389	„ 84	„
„	pomnika Kościuszki	15.209	„ 42	„
„	Komarnickich	1.624	„ 26	„
„	Jędrzejowiczowej	7.786	„ 81	„
„	Russanowskiej	64.475	„ 20	„
„	stanowy sierociński	40.315	„ 68	„
„	Ludwika i Anny Helclów. . . .	905.290	„ 58	„
„	Łukowskich	8.404	„ 60	„
„	Siemianowskich III (dla wdów po nauczycielach szkół ludowych)	21.849	„ 08	„

Fundusz:	Siemianowskich IV. (posagowa dla biednych dziewcząt)	21.239 zł.	82 ct.
„	Bursy imienia księcia Leona Sapiehy dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych	13.060 „	02 „
„	Skrzyńskiego (dla panien szlacheckich) .	15.898 „	63 „
„	Skrzyńskiego (dla dziewcząt wiejskich) .	3.175 „	58 „
„	Abrahama Oranża dla ubogich izraelitów w Krakowie	9.103 „	66 „
„	Kośvitzky'ego Józefa I. „Dla ślepych w Krakowie“	1.490 „	22 „
„	Kośvitzkyego Józefa II. „Dla wychowańców zakładu sierot pod wezwaniem św. Józefa w Krakowie“	2.986 „	78 „
„	Kośvitzky'ego Józefa III. „Dla poprawionych złoczyńców w Krakowie“	1.488 „	90 „
	Razem w efektach	1,324.603 zł.	22 ct.

B) W należytościach czynnych.

Fundusz:	Dra Malinowskiego Dział II.			
„	(ku wspieraniu artystów i literatów) pożyczka udzielona Kasynu miejskiemu we Lwowie	20.000 zł.	— ct.	
„	Skrzyńskiego (dla panien szlacheckich). Kapitał zahipotekowany na dobrach „Łużna“ z przyległościami . . .	7954 „	55 „	
„	Skrzyńskiego (dla dziewcząt wiejskich) Kapitał zahipotekowany na dobrach „Łużna“ z przyległościami . . .	1.590 „	91 „	
	Razem w należytościach czynnych			29.545 zł. 46 ct.

C) W realnosciach.

Fundusz:	Ludwika i Anny Helclów — kapitały wyłożone na budowę „domu ubogich“ w Krakowie	729.667 „	55 „
Ogółem	wynosi majątek zarodowy z końcem czerwca 1892 funduszów naukowych, dobroczynnych i pomnikowych w efektach, należytościach czynnych i realnościach .	2,083.816 zł.	23 ct.
Z końcem	czerwca 1891 wynosił majątek zarodowy tych funduszów w efektach, należytościach i wartości budowli	2,050.270 „	99½ „
Z porównania	z rokiem poprzednim okazuje się zwiększenie majątku zarodowego tych funduszów o	33.545 „	23½ „
Do wyżej	wykazanego stanu fundacyi dobroczynnych i pomnikowych	2,083.816 zł.	23 ct.

doliczywszy stan majątków zarodowych funduszów stypendyjnych . . . . . 3,684.892 zł. 01 ct.
okazuje się, że w tym Departamencie wynoszą kapitały, efekta, wartości dóbr, temuż Departamentowi przydzielone ogółem . 5,768.708 zł. 24 ct.
a gdy w roku 1891 ogół tych majątków wynosił 5,706 811 „ 37½ „
przeto w porównaniu z r. ubiegłym pomnożył się o 61.896 zł. 86½ ct.
Doliczywszy do wykazanego wyżej stanu majątków zarodowych funduszów przydzielonych Departamentowi III-mu w sumie . . . 5,768.708 zł. 24 ct.
stan majątków zarodowych z końcem roku 1891 siedmnastu funduszów dobroczynnych przydzielonych innym Departamentom a pozostających w zarządzie Wydziału krajowego w łącznej sumie . . . . . 372.472 „ 65 „
okazuje się ogólny stan majątków zarodowych funduszów stypendyjnych, dobroczynnych i pomnikowych w sumie . . . . 6,141.180 zł. 89 ct.

Fundusze szkolne.

Zaliczki Rad szkolnych okręgowych.

Pretensya krajowego funduszu szkolnego do funduszów szkolnych okręgowych z tytułu zaliczek udzielonych na pokrycie niedoborów, wynosiła z końcem roku 1890 . . . . 90.329 zł. 58½ ct.
W roku 1891 udzielono nowych zaliczek w sumie . 23.399 „ 31½ „
Razem . . . 113.728 zł. 90 ct.
Na to uiszczono w roku 1891 . . . . 30.527 „ 87½ „
Pozostała zatem zaległość z końcem r. 1891 wynosi . 83.201 „ 02½ ct.
Następnie w czasie od 1. stycznia do końca września 1892 udzielono nowych zaliczek w kwocie . 11.978 „ 38½ „
Razem . . . 95.179 zł. 41 ct.
Na poczet tej należytości uiszczono w czasie od 1. stycznia do końca września 1892 . . . 3.397 zł. 13 ct.
Zaległość zatem z końcem września 1892 r. wynosi . 91.782 zł. 28 ct.

Celem przyspieszenia zwrotu tej należytości Wydział krajowy wystosował do c. k. Rady szkolnej krajowej i do c. k. Rad szkolnych okręgowych następujące odezwy:

Z dnia 9. lutgo 1891 do L. 3.846.
„ 6. czerwca „ „ L. 21.959.
„ 21. lipca „ „ L. 31 877.
„ 30. listopada „ „ L. 51-879.
„ 31. stycznia 1892 „ L. 4 483.
„ 12. kwietnia „ „ L. 16.326.
„ 24. czerwca „ „ L. 30.104.

W odpowiedzi na te odezwy c. k. Rada szkolna krajowa rozporządzeniem z dnia 9. stycznia 1892. do L. 25.058 poleciła c. k. urzędom

podatkowym, ażeby w miarę zapasów kasowych przeprowadzały z funduszów szkolnych okręgowych do krajowego funduszu szkolnego odpowiednie kwoty na umorzenie zaliczek.

Zamknięcia rachunków Rad szkolnych okręgowych.

Według sumaryusza zamknięć rachunkowych 74 Rad szkolnych okręgowych, dołączonego jako alegat D) preliminarza krajowego funduszu szkolnego na rok 1893, zapas w gotówce z początkiem roku 1891 wynosił . . . . . 54 728 zł. 30 ct.

Dochody w r. 1891 . . . . . 2,017.703 „ 38½ „

Razem . . 2,072.431 zł. 68½ ct.

Wydatki w r. 1891 wynosiły . . . 2,015.437 „ 09 „

Z porównania więc obu tych sum wynika zapas w gotówce z końcem r. 1891 w kwocie . 56.954 zł. 59½ ct.

Należytości czynne z końcem r. 1891 wynoszą 529.677 „ 09½ „

Razem stan czynny 586.671 zł. 69 ct.

Należytości bierne, z wyłączeniem zaległości, przypadających krajowemu funduszowi szkolnemu, wynoszą z końcem r. 1891 . 373.717 „ — „

Z porównania obu tych należytości okazuje się nadwyżka stanu czynnego, w kwocie . 212.954 zł. 69 ct.

która jest pretensyą krajowego funduszu szkolnego z końcem r. 1891 do funduszów szkolnych okręgowych, tytułem zwrotu zaoszczędzeń w zasiłkach, udzielonych okręgowym funduszom szkolnym.

Z kwoty tej przypada:

a) na zaległości z lat dawniejszych po koniec roku 1890 . . . . . 140.080 zł. 96 ct.

b) należytości bieżące z r. 1891 . . 72.873 „ 73 ct.

Razem j. w. . 212.954 zł. 69 ct.

Do końca września 1892 r. z tej sumy odpisano 8.069 „ 01½ „

Pozostało . 204.885 zł. 67½ ct.

Po uiszczeniu na poczet tej należytości do końca września 1892 r. kwoty . . . 21.324 „ 15½ ct.

Zaległość z końcem września 1892 wynosi sumę 183.561 zł. 52 ct.

O przyspieszenie zwrotu tej należytości wystosowano do c. k. Rady szkolnej krajowej i c. k. Rad szkolnych okręgowych odezwy:

z dnia 30. listopada 1891 do L. 51.880 i

„ 15. stycznia 1892 do L. 3.842.

Wskutek tych urgensów, c. k. Rada szkolna krajowa, rozporządzeniem z dnia 11. grudnia 1891. do L. 23.367 zarządziła zwrot tych zaległości z funduszów szkolnych okręgowych do krajowego funduszu szkolnego w miarę zapasów kasowych.

Zaległe prestacye szkolne.

Według alegatu D) dołączonego do preliminarza krajowego funduszu szkolnego na rok 1893 zaległe prestacye szkolne wynosiły z końcem września 1891 roku sumę . . . . 349.631 zł. 66½ ct.

C. k. Rada szkolna krajowa przy każdej sposobności przynagla c. k. Rady szkolne okręgowe do energicznego ściągania prestacyj zaległych i bieżących, a c. k. Prezydyum Namiestnictwa odbiera co miesiąca od c. k. Starostw raporty o stanie tych prestacyj i wpływa przy sposobności również energicznie na ściąganie zaległości z tego tytułu.

Wykazy takie nadesłane zostały Wydziałowi krajowemu przy odezwach do LW. 8.343, 10.790, 20.727, 27.739, 32.174. 42.742 i 49.366/92.

Głównym powodem tak wielkich zaległości jest ta okoliczność, że wielu gminom pozwolono znaczne zaległości spłacać ratami, jakoteż, że należytości za IV. kwartał każdego roku ściągalne są dopiero w I. kwartale roku następnego.

Taksy spadkowe.

Aleg. 1.

Według alegatu 1. należytości taks spadkowych przypadające na rzecz krajowego funduszu szkolnego, wynosiły

z początkiem r. 1891	6.723 zł.	30 ct.
Należytość za r. 1891 . . .	8.829 „	08 „
Razem . .	15.552 zł.	38 ct.
Z tego odpisano	192 „	15 „
Pozostało . . .	15.360 zł.	23 ct.
W r. 1891 uiszczono . . .	8.078 „	63½ „
Zaległość zatem z końcem r. 1891 wynosi .	7.281 zł.	59½ ct.

z której to kwoty przypada:

a) na zaległość z lat ubiegłych . . .	3.114 zł.	12½ ct.
b) „ „ z r. 1891 . . .	4.167 „	47 „
Razem j. w. .	7.281 zł.	59 ct.

O spieszne i energiczne ściąganie zaległych taks spadkowych, urgowano wszystkie c. k. urzędy podatkowe tudzież proszono c. k. Prezydyum Namiestnictwa, ażeby ze swej strony przynagliło do tej czynności c. k. Starostwa, — odezwami z dnia 31. lipca 1891 do LW. 33.722, 22. lutego 1892 LW. 9.188, 13. lipca 1892 LW. 31.920.

C. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 28. sierpnia 1891 do l. 8787 zawiadomiło Wydział krajowy, iż poleciło wszystkim c. k. Starostwom energiczne ściąganie zaległych taks.

O nadesłanie wykazów wymierzonych taks na fundusz szkolny krajowy urgowano dotyczące c. k. Sądy odezwami:

z dnia 11. grudnia 1891 do LW. 54.822
i „ 14. kwietnia 1892 „ „ 24.120.

Taksy, o których jest mowa, stanowią stałą rubrykę dochodów krajowego funduszu szkolnego i pobierane bywają na mocy dekretu kancelaryi nadwornej z dnia 7. listopada 1808 r. we wszystkich powiatach z wyjątkiem obwodu byłego wolnego miasta Krakowa, gdzie wcale nie były ustanowione.

Zaliczki na budynki szkolne.

Według alegatu *E.* dołączonego do preliminarza krajowego funduszu szkolnego na rok 1893, rozdano — począwszy od r. 1876 do końca r. 1891 — zaliczek gminom na budynki szkolne ogółem 297.577 zł. 26 ct.

Z tego odpisano niezrealizowane zaliczki w kwocie	2.879 „	— „
Pozostało . . .	294.698 zł.	26 ct.

Na poczet tej należytości uiszczono w powyższym okresie . . . . . 236.973 zł. 24 ct.

Niespłacona należytość ogólna z powyższego okresu wynosi . . . . . 57.725 zł. 02 ct.

W r. 1892 do końca września udzielono nowych zaliczek, w kwocie . . . . 6.900 „ — „

Razem . . 64.625 zł. 02 ct.

A gdy do końca września 1892 r. uiszczono ratami na poczet tej należytości kwotę . . 4.779 „ 66 „

Zaległość zatem z końcem września 1892 r. wynosi sumę . . . . . 59.845 zł. 36 ct.

Zaległe raty wykazywano w należytych terminach c. k. Starostwom, a nadto proszono c. k. Prezydyum Namiestnictwa o zarządzenie rychłego ściągania tych zaległości.

Odezwy wystosowane w tym przedmiocie są następujące:

z dnia 18. kwietnia 1891 do l. 14.264
„ 22. lutego 1892 „ „ 9.187,
„ 19. maja „ „ „ 24.301,

na skutek których c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwami z dnia 20. czerwca 1891 do l. 6.241 i z 1 czerwca 1892 do l. 6762, zawiadomiło Wydział krajowy o wydaniu do wszystkich c. k. Starostw zarządzeń celem ściągania zaległych rat.

Zaległe odsetki od kapitałów hipotekowanych, dodatki, zwroty rubryk korelatywnych i mylnych przeprowadzeń c. k. urzędów podatkowych, urgowano odezwami z dnia 4. czerwca 1892 do l. 26.908,

„ 7. „ „ „ „ 26 907,
„ 4. „ „ „ „ 27.078,
„ 9. „ „ „ „ 26.909.

Pretensye do Skarbu królestwa Polskiego.

Sprawa rewindykacyi kapitałów od rządu rosyjskiego mimo urgensu z dnia 22. września 1891 do LW. 41.158, wniesionego do c. k. Namiestnictwa dotychczas załatwioną nie została.

Alegat 1. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za rok 1891/2.

WYKAZ

należytości, uiszczeń i odpisów taks wymierzonych na fundusz szkolny krajowy w roku 1891.

Liczba porządk.	Poszczególnienie powiatów	Należytość zaległa zł.	ct.	bieżąca zł.	ct.	razem zł.	ct.	Odpisano zł.	ct.	Uiszczono zł.	ct.	Zaległość z końcem r. 1891 zł.	ct.	Uwaga
1	Biała	66	15	201	60	267	75	—	—	196	35	71	40	
2	Bóbrka	53	02½	61	95	114	97½	—	—	39	37½	75	60	
3	Bochnia	107	10	121	80	228	90	—	—	150	15	78	75	
4	Bohorodczany	30	45	38	85	69	30	2	10	57	05	10	15	
5	Borszczów	50	40	94	50	144	90	4	20	72	45	68	25	
6	Brody	178	50	213	15	391	65	—	—	177	45	214	20	
7	Brzesko	80	85	182	70	263	55	3	15	144	90	115	50	
8	Brzeżany	133	45	116	55	250	—	3	15	139	65	107	20	
9	Brzozów	63	—	105	—	168	—	—	—	101	85	66	15	
10	Buczacz	157	50	184	80	342	30	1	05	180	60	160	65	
11	Chrzanów	9	45	38	85	48	30	2	10	34	65	11	55	
12	Cieszanów	127	05	105	—	232	05	—	—	77	70	154	35	
13	Czortków	84	—	45	15	129	15	—	—	65	10	64	05	
14	Dąbrowa	120	75	79	80	200	55	1	05	106	05	93	45	
15	Dobromil	31	50	50	40	81	90	—	—	35	70	46	20	
16	Dolina	78	75	97	65	176	40	—	—	50	40	126	—	
17	Drohobycz	72	45	165	90	238	35	2	10	112	35	123	90	
18	Gorlice	13	65	91	35	105	—	1	05	61	95	42	—	
19	Gródek	87	15	94	50	181	65	—	—	72	45	109	20	
20	Grzybów	22	05	47	25	69	30	—	—	40	95	28	35	
21	Horodenka	119	70	211	05	330	75	3	15	97	65	229	95	
22	Husiatyn	187	42	127	05	314	47	—	—	219	58	94	89	
23	Jarosław	186	90	205	80	392	70	1	05	125	10	266	55	
24	Jasło	24	15	139	65	163	80	1	05	122	75	40	—	
25	Jaworów	38	85	52	50	91	35	4	20	32	55	54	60	
26	Kałusz	55	65	53	08	108	73	—	—	38	38	70	35	
27	Kamionka	114	45	99	75	214	20	—	—	90	30	123	90	
28	Kolbuszowa	94	50	175	35	269	85	18	90	160	05	81	90	
29	Kołomyja	85	05	127	05	212	10	—	—	132	30	79	80	
30	Kossów	72	79	70	35	143	14	—	—	55	82	87	32	
31	Kraków	15	75	9	45	25	20	2	10	2	10	21	—	
32	Krosno	72	45	89	35	161	80	10	50	109	30	42	—	
33	Limanowa	53	55	131	25	184	80	4	20	144	90	35	70	
34	Lisko	49	40	100	80	150	20	—	—	60	90	89	30	
35	Lwów	467	25	231	—	698	25	27	30	327	60	343	35	
	Do przeniesienia	3.205	08½	3.960	23	7.165	31½	92	40	3.645	40½	3.427	51	

Liczba porządk.	Poszczególnienie powiatów	Należytość zaległa zł.	ct.	bieżąca zł.	ct.	razem zł.	ct.	Odpisano zł.	ct.	Uiszczono zł.	ct.	Zaległość z końcem r. 1891 zł.	ct.	Uwaga
	Z przeniesienia .	3.205	08½	3.960	23	7.165	31½	92	40	3.645	40½	3.427	51	
36	Łańcut	42	—	136	50	178	50	9	45	88	20	80	85	
37	Mielec	34	65	64	05	98	70	5	25	58	80	34	65	
38	Mościska . . .	46	72½	81	90	128	62½	—	—	90	30	38	32½	
39	Myślenice . . .	178	50	124	95	303	45	1	05	116	55	185	85	
40	Nadwórna . . .	26	25	106	05	132	30	4	20	109	19	18	91	
41	Nisko	43	05	85	05	128	10	—	—	65	10	63	—	
42	Nowysącz . . .	31	50	142	80	174	30	2	10	126	—	46	20	
43	Nowytarg . . .	65	10	168	—	233	10	11	55	201	25	20	30	
44	Pilzno	42	—	49	35	91	35	—	—	66	15	25	20	
45	Podhajce . . .	54	60	67	20	121	80	—	—	42	—	79	80	
46	Przemyśl . . .	145	95	228	90	374	85	1	05	176	40	197	40	
47	Przemyślany . .	21	—	59	85	80	85	—	—	60	90	19	95	
48	Rawa	177	45	97	65	275	10	18	90	89	77	166	43	
49	Rohatyn . . .	31	50	143	85	175	35	—	—	110	25	65	10	
50	Ropczyce . . .	91	35	141	75	233	10	—	—	130	20	102	90	
51	Rudki	49	35	101	85	151	20	—	—	84	—	67	20	
52	Rzeszów . . .	121	35	138	60	259	95	2	10	118	65	139	20	
53	Sambor	150	15	133	35	283	50	—	—	143	85	139	65	
54	Sanok	57	75	132	30	190	05	—	—	113	40	76	65	
55	Skałat	40	95	123	90	164	85	2	10	96	60	66	15	
56	Śniatyn . . .	78	75	57	75	136	50	—	—	75	08	61	42	
57	Sokal	125	—	172	20	297	20	1	05	152	30	143	85	
58	Stanisławów . .	50	40	109	20	159	60	—	—	86	10	73	50	
59	Staremiasto . .	7	35	9	45	16	80	1	05	6	30	9	45	
60	Stryj	113	40	87	15	200	55	—	—	137	55	63	—	
61	Tarnobrzeg . . .	40	95	49	35	90	30	1	05	37	80	51	45	
62	Tarnopol . . .	67	20	144	90	212	10	—	—	95	55	116	55	
63	Tarnów	120	75	180	60	301	35	—	—	131	25	170	10	
64	Tłumacz . . .	69	30	111	30	180	60	2	10	106	05	72	45	
65	Trembowla . . .	243	04	192	15	435	19	11	55	133	84	289	80	
66	Turka	36	75	28	35	65	10	—	—	10	50	54	60	
67	Wadowice . . .	103	95	219	45	323	40	7	35	202	65	113	40	
68	Wieliczka . . .	48	30	163	80	212	10	1	05	109	20	101	85	
69	Zaleszczyki . .	179	55	52	50	232	05	—	—	79	80	152	25	
70	Zbaraż	64	05	96	60	160	65	—	—	123	90	36	75	
71	Złoczów	174	30	117	60	291	90	—	—	156	40	135	50	
72	Żółkiew . . .	134	40	162	75	297	15	—	—	100	80	196	35	
73	Żydaczów . . .	117	60	85	05	202	65	—	—	138	60	64	05	
74	Żywiec	138	60	194	25	332	85	—	—	185	85	147	—	
	Razem .	6.569	90	8.522	48	15.092	38	175	35	7.802	48⅛	7.114	54½	
75	Kasa krajowa . .	153	40	306	60	460	—	16	80	276	15	167	05	
	Suma ogólna .	6.723	30	8.829	08	15.552	38	192	15	8.078	06½	7.281	59½	

Z zaległości wykazanej z końcem r. 1891 w sumie 7.281 zł. 59½ ct.
przypada: *a)* na zaległość z lat ubiegłych 3.144 „ 12½ „
b) „ „ z roku 1891 4.167 „ 47 „

SPRAWOZDANIE

z czynności Departamentu IV. Wydziału krajowego

za czas od 1. listopada 1891. po koniec roku 1892.

Departament IV.

Szef departamentu: Edward Jędrzejowicz, Członek Wydziału krajowego.

A.

Ustawy i uchwały podlegające Najwyższej sankcyi.

Najwyższem postanowieniem z dnia 28. kwietnia 1892 otrzymały Najwyższą sankcyę uchwały Sejmu krajowego, przyznające prawo do poboru myta:

Radzie powiatowej w Białej na drodze powiatowej Biała—Jawiszowice.

Obszarowi dworskiemu w Stanisławczyku od mostu na rzece Styrze.

Radzie powiatowej w Chrzanowie od przewozu przez rzekę Wisłę pod Jankowicami.

Obszarowi dworskiemu w Podłężu od przewozu przez rzekę Wisłę.

Obszarowi dworskiemu w Pałuszycach od przewozu przez rzekę Dunajec.

Obszarowi dworskiemu w Uściu jezuickiem od przewozu przez rzekę Wisłę.

Radzie powiatowej w Jarosławiu od mostu powiatowego na rzece Lubaczówce.

Wydziałowi powiatowemu w Jarosławiu na drogach gminnych Jarosław—Sieniawa i Przemyśl—Pruchnik.

Obszarowi dworskiemu w Dobrotworzu od mostu na rzece Bugu.

Radzie powiatowej w Przemyślu od mostu powiatowego na rzece Wiarze.

Gminie Tyrawa solna od przewozu przez rzekę San pod Mrzygłodem.

Radzie powiatowej w Stanisławowie na drodze powiatowej Podhajecko—Halickiej.

Radzie powiatowej w Tarnobrzegu na drodze powiatowej Tarnobrzeg—Stale.

Obszarowi dworskiemu wspólnie z gminą w Burzynie od mostu na rzece Biale.

Mojżeszowi Steinerowi od przewozu przez rzekę Dunajec pod Szczepanowicami.

Radzie powiatowej w Trembowli na drodze powiatowej Trembowla—Budzanów.

Radzie powiatowej w Żydaczowie na drodze powiatowej Żydaczów—Żurawno.

Obszarowi dworskiemu w Bereźnicy królewskiej od mostu na rzece Dniestrze w Żurawkowie.

Najwyższem postanowieniem z dnia 30. maja 1892 otrzymały Najwyższą sankcyę uchwały Sejmu krajowego przyznające prawo do poboru myta:

Radzie powiatowej w Brzozowie na drogach powiatowych Brzozowsko—Rymanowskiej z odnogą do Krościenka i Brzozowsko—Domaradzkiej.

Gminie wspólnie z obszarem dworskim w Łuhach od mostu na rzece Ilemce.

Radzie powiatowej w Dolinie od mostu powiatowego na rzece Siwce przy drodze dojazdowej do dworca kolejowego w Krechowicach.

Radzie powiatowej w Gorlicach na drogach komunikacyjnych Ropa—Wysowa, Biecz—Golanka i Libusza—Lipinki.

Radzie powiatowej w Kamionce Strumiłowej od mostu powiatowego na rzece Pełtwi w Busku.

Wydziałom powiatowym w Złoczowie i Kamionce Strumiłowej na rzecz utrzymania drogi bitej Krasne—Glinniany.

Radzie powiatowej w Mielcu od mostu nad Nowym Brniem w Ziempinowie.

Radzie powiatowej w Mościskach na drodze powiatowej Hodyńsko—Samborskiej i od mostów powiatowych na rzece Wiszni w Podgaci i Słomiance.

Radzie powiatowej w Podhajcach na drodze powiatowej Podhajecko-Halickiej.

Radzie powiatowej w Ropczycach od mostu powiatowego na rzece Wielopolce.

Wydziałowi powiatowemu w Skałacie na rzecz utrzymania drogi gminnej Grzymałów—Sorocko—Trembowla.

Obszarowi dworskiemu w Maryampolu od przewozu przez rzekę Dniestr.

Obszarowi dworskiemu w Wołczyńcu od mostu na rzece Bystrzycy.

Radzie powiatowej w Staremmieście od mostów na drogach powiatowych Topolnica—Turze i Terszów—Ławrów.

Radzie powiatowej w Wadowicach od mostu na rzece Skawie przy drodze powiatowej Wadowicko—Czernichowskiej i od mostu na rzece Skawie w Zembrzycach.

Radzie powiatowej w Wieliczce na drodze powiatowej Wielicko—Gdowskiej i od mostu powiatowego na rzece Stradomce pod Zegartowicami.

Radzie powiatowej w Żółkwi od mostu powiatowego na rzece Racie w Mostach wielkich.

Najwyższem postanowieniem z dnia 23. czerwca 1892 otrzymały Najwyższą sankcyę uchwały Sejmu krajowego przyznające prawo do poboru myta:

Radzie powiatowej w Czortkowie na drodze powiatowej Jagielnica—Ułaszkowce.

Radzie powiatowej w Drohobyczu na drodze powiatowej Rychoice—Dobrowlany.

Wydziałowi powiatowemu w Drohobyczu na rzecz utrzymania mostu na rzece Bystrzycy i mostów w Podbużu.

Radzie powiatowej w Kolbuszowej na drodze powiatowej Kolbuszowa—Sokołów.

Radzie powiatowej w Kołomyi na drodze powiatowej Kołomyja—Obertyn.

Radzie powiatowej w Lisku na drodze powiatowej Ustrzyki—Lutowiska.

Radzie powiatowej w Żółkwi na drodze powiatowej Żółkiew—Krechów.

Najwyższem postanowieniem z dnia 25. czerwca 1892 otrzymał Najwyższą sankcyę projekt ustawy, którym udzielone zostało prawo do pobierania myta kopytkowego gminie miasta Jarosławia.

Najwyższem postanowieniem z dnia 14. lipca 1892 otrzymały Najwyższą sankcyę uchwały Sejmu krajowego przyznające prawo do poboru myta:

Wydziałowi powiatowemu w Czortkowie na rzecz utrzymania drogi gminnej Wygnanka—Probużna.

Obszarowi dworskiemu w Nowejgrobli od mostów na rzece Lubaczówce.

Obszarowi dworskiemu w Nielepkowicach od przewozu przez rzekę San.

Wydziałowi powiatowemu we Lwowie na rzecz utrzymania dwóch mostów na drogach gminnych prowadzących do Piasków i Łanów.

Gminie w Gniewczynie tryneckiej od przewozu przez rzekę Wisłok.

Obszarowi dworskiemu w Sądowej Wiszni od dwóch mostów na rzece Wiszni.

Wydziałowi powiatowemu w Mościskach na rzecz utrzymania dwóch mostów na rzece Wiszni w Małnowie.

Radzie powiatowej w Rzeszowie od przewozu przez rzekę Wisłok pod Strzyżowem i na drodze powiatowej Domaradzko-Strzyżowskiej.

Obszarowi dworskiemu w Czaplach od mostu na rzece Strwiążu w Czaplach.

Gminie Babińce od mostu na rzece Strwiążu w Babińcach.

Wydziałowi powiatowemu w Sanoku na rzecz utrzymania drogi gminnej Sanok—Mrzygłód.

Gminom i obszarom dworskim w Denysowie i Kupczyńcach od mostu na rzece Strypie.

Obszarowi dworskiemu w Gumniskach od przewozu przez rzekę Dunajec pomiędzy Niedomicami a Głowem.

Obszarowi dworskiemu w Brzeżnicy radwańskiej wspólnie z obszarem dworskim w Czernichowie od przewozu przez rzekę Wisłę w przysiołku Pasieka.

Radzie powiatowej w Krośnie na drodze powiatowej Kombornia—Żmigród.

Najwyższem postanowieniem z dnia 10. września 1892 otrzymał Najwyższą sankcyę projekt ustawy, którym udzielono Radzie powiatowej w Wieliczce prawo do pobierania myta na drodze powiatowej Dębniki—Kobierzyn z odnogami Kapelanka—Podgórze i Dębniki—Podgórze i od mostu gościńcowego żelaznego na rzece Wiśle pod Krakowem pomiędzy Zwierzyńcem a Dębnikami.

B.

Uchwały sejmowe niepodlegające Najwyższej sankcyi.

Uchwała w sprawie interpretacyi §. 1. ustawy o dojazdach kolejowych z 15. kwietnia 1881, względnie noweli z 9. marca 1888 Dz. u. kr. Nr. 38.

Na posiedzeniu dnia 18. marca 1892 powziął Wysoki Sejm w załatwieniu sprawozdania komisyi drogowej o petycyi Wydziału Rady powiatowej w Cieszanowie i innych względem zmiany ustawy o dojazdach kolejowych następującą uchwałę:

„Sejm wyraża przekonanie, że przy uznaniu dojazdu kolejowego jedynie potrzeba takiego dojazdu jest rozstrzygającą, o której potrzebie orzekają ustawą ku temu powołane władze państwowe i autonomiczne, że przeto ustawą z 15. kwietnia 1881 §. 1. nie jest wykluczona możliwość, by do pewnej stacyi więcej, jak jeden dojazd kolejowy postanowiony został".

Wydział krajowy, powyższą uchwałę, zawierającą interpretacyę §. 1. ustawy o dojazdach kolejowych ze strony Wysokiego Sejmu; jako jednego z czynników ustawodawstwa krajowego, udzielił do wiadomości c. k. Prezydyum Namiestnictwa, z prośbą o spowodowanie c. k. Rządu do powzięcia w tym przedmiocie decyzyi.

C. k/ Namiestnictwo odezwą z 20. października 1892 do L. 80.938 oznajmiło Wydziałowi krajowemu odnośnie do reskryptu Ministerstwa spraw wewnętrznych z 7. października 1892 L. 12491 wydanego po porozumieniu się z c k. Ministerstwem handlu, że Ministerstwa nie są powołane do interpretowania w sposób powszechnie obowiązujący postanowień ustaw krajowych i że rozwiązanie pytania, czy według postanowień §. 1. ustawy krajowej z 9. marca 1888 można do jednej i tej samej stacyi kolejowej uznać tylko jedną drogę, czy też więcej dróg dojazdowych za potrzebne należy w każdym szczegółowym wypadku pozostawić decyzyi władz, które do wydania orzeczenia w tej sprawie są powołane w ustawie.

Nadto c. k. Prezydyum Namiestnictwa zawiadomiło odezwą z dnia 25. Listopada 1892 l. 13044/pr. Wydział krajowy, że c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem handlu przyjęło do wiadomości uchwałę Wys. Sejmu z 18. marca 1892 w sprawie dojazdów kolejowych zaznaczając jednak, zgodnie z treścią powyżej powołanego reskryptu z dnia 7. października 1892 l. 12491, że Ministerstwa nie są powołane do wydania w tej sprawie merytorycznego oświadczenia.

Uchwała w sprawie obsadzenia dróg krajowych drzewkami owocowemi.

W załatwieniu sprawozdania komisyi drogowej z dnia 23. marca 1892 l. 1456/92 o wniosku posła Huryka, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 26. marca 1892 następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby i nadal czynił usiłowania, by drogi krajowe drzewkami owocowemi bez łożenia na ten cel znacznych kosztów były obsadzone".

Do tej pory obsadzonych jest około 800 klm. dróg krajowych drzewkami owocowemi w ilości 9.200 sztuk i drzewkami dzikiemi w ilości 76.338 sztuk z uwagi jednak, że obsadzenie dróg krajowych drzewkami owocowemi bez znacznego obciążania budżetu drogowego uskutecznić się nie da, Wysoki Sejm zaś w uchwale powyżej wspomnianej polecił zarazem by na ten cel nie łożyć znacznych kosztów, dalej z uwagi, że w obecnych stosunkach korzyści stąd wynikające byłyby bardzo wątpliwe, Wydział krajowy nie sądzi aby systematyczne obsadzanie dróg krajowych drzewkami owocowemi było na czasie, natomiast według sprzyjających okoliczności obsadza drogi drzewkami dzikiemi dążąc jedynie do wprowadzenia w życie postanowień §. 10. przepisów o policyi drogowej co do obowiązku obsadzania dróg drzewami przez właścicieli gruntów, przytykających do gościńców ich własnym kosztem.

W wykonaniu przeto polecenia Wysokiego Sejmu, Wydział krajowy okólnikiem z dnia 2. grudnia 1893 l, 47036 polecił Wydziałom powiatowym zająć się gorliwie sprawą sadzenia i pielęgnowania drzew przy drogach publicznych w ogólności, a przedewszystkiem starać się o wprowadzenie w życie pomienionego postanowienia § 10 przepisów o policyi drogowej, ewentualnie przy pomocy i interwencyi Władz politycznych. Również polecił Wydział krajowy służbie przy drogach krajowych popierać akcyę Wydziałów powiatowych na tem polu.

Uchwała w sprawie subwencyonowania budowy dróg w Zakopanem i podjęcia budowy drogi z Zakopanego do Chochołowa.

W załatwieniu sprawozdania komisyi drogowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie budowy dróg ważnych dla stacyi klimatycznej w Zakopanem, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 26. marca 1892 następujące uchwały:

I. „Upoważnia się Wydział krajowy, aby na dalszą rekonstrukcyę dróg wewnętrznych w gminie Zakopane, łącznie z drogą wiodącą do doliny Kościeliskiej, tudzież na budowę drogi z Zakopanego do Łysej Polany, przy użyciu rozporządzalnych prestacyi drogowych i za stosownem przyczynieniem się funduszu powiatowego, udzielił z subwencyjnego funduszu krajowego zasiłków przekraczających granicę oznaczoną w okólniku Wydziału krajowego z dnia 22. grudnia 1882, a to w miarę potrzeby aż do wysokości 70% ogólnych kosztów budowy".

II. „Upoważnia się Wydział krajowy, aby po wykończeniu budowy dróg, w ustępie pierwszym wyszczególnionych, przystąpił do rekonstrukcyi dróg do Chochołowa, pod warunkiem w okólniku Wydziału krajowego z dnia 22. grudnia 1882 wymienionymi".

O powyższych uchwałach Wysokiego Sejmu Wydział krajowy zawiadomił Wydział powiatowy w Nowymtargu i zawezwał go, aby z uwagi na powyższe granice subwencyi krajowej, których Wydział krajowy przekroczyć nie może, postarał się o środki potrzebne dla uzupełnienia kosztów budowy dróg Zakopańskich, a w szczególności udzielił na ten cel odpowiedniego zasiłku z powiatowego funduszu dróg gminnych, o ileby prestacye przepisane §. 12 noweli drogowej z 1885 r., oraz ofiary dobro-

wolne stron bezpośrednio interesowanych nie wystarczały na pokrycie niedoboru.

Sprawozdaniem z dnia 4. sierpnia 1892 LW. 38087 przedłożył Wydział powiatowy w Nowymtargu wykaz datków dobrowolnych i prestacyi uiszczonych w 1892 r. na rzecz budowy dróg Zakopańskich, sporządzony przez p. o. inżyniera okręgowego, z którego się okazuje, że uzyskane fundusze miejscowe wynoszą w 1892 r. 3.573 zł. 90 ct., że przeto udział funduszu krajowego, w myśl uchwały Wysokiego Sejmu może w 1892 r. dosięgnąć kwoty 8.339 zł. 10 ct.

Na rachunek tej subwencyi wyasygnował Wydział krajowy do dnia zamknięcia niniejszego sprawozdania kwotę 5.000 zł. w. a.

Uchwała w sprawie Wydziału Rady powiatowej w Kossowie o udzielenie subwencyi na rekonstrukcyę ważniejszych dróg w powiecie.

W tym przedmiocie przedkładamy Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdanie. (LW. 38 973/92)

Uchwała o reorganizacyi oddziału technicznego Wydziału krajowego i służby technicznej dróg krajowych.

Na posiedzeniu dnia 1. kwietnia 1892 uchwalił Wysoki Sejm nowy etat osób i płac technicznej służby drogowej w następującym składzie:

a) dyrektor, *b)* zastępca dyrektora, *c)* czterej inżynierowie starsi, *d)* dziewięciu inżynierów I. klasy, *e)* siedmiu inżynierów II. klasy, *f)* dwaj inżynierowie adjunkci I. kl., *g)* trzej asystenci techniczni, *h)* trzej elewi techniczni I. kl., trzej elewi techniczni II. kl. i trzej elewi techniczni III. klasy, nadto oprócz odpowiedniej ilości rysowników *i)* sześciu konduktorów I. klasy, szesnatu II. klasy i szesnastu III. klasy.

Wprowadzając w życie powyższy etat stosownie do decyzyi Wys. Sejmu z dniem 1. stycznia 1893 r. zamianował Wydział krajowy:

Dyrektorem oddziału technicznego Gustawa Reutta; zastępca dyrektora Władysława Szyszkowskiego;

starszymi inżynierami: Feliksa Bieńkowskiego, Henryka Czaplickiego i Kazimierza Jankowskiego (jednej posady starszego inżyniera na razie nie obsadzono);

inżynierami I. klasy: Teofila Baranowskiego, Felicyana Pintowskiego, Ignacego Kurniewicza, Aleksandra Brochockiego, Antoniego Barancewicza, Stanisława Grzegorzewskiego, Ignacego Kinela, Stanisława Jodłowskiego, Kajetana Strońskiego i Mieczysława Świtkowskiego extra statum;

inżynierami II. klasy: Władysława Turskiego, Eugeniusza Kesslera, Władysława Stojowskiego i Tytusa O'Byrna (trzech posad inżynierów II. klasy nie obsadzono);

inżynierami adjunktami; Szczęsnego Barzykowskiego, Franciszka Barańskiego, Kazimierza Jawornika prowiz. extra statum i Aleksandra Zielińskiego extra statum;

asystentami techn.: Szymona Katylla, Józefa Oksińskiego, Konstantego Biernackiego i Aleksandra Bogdanowicza prowizorycznie extra statum;

elewami technicznymi I. klasy: Mikołaja Czajkowskiego, Kazimierza Engla i Stanisława Latkowskiego;

elewami technicznymi II. klasy: Juliana Orzelskiego, Tadeusza Rozwadowskiego i Edmunda Libańskiego;

elewami technicznymi III. klasy: Władysława Ziemińskiego i Jana Boguckiego (jednego elewa III. kl. nieobsadzono).

Dalej zamianował Wydział krajowy konduktorami I. klasy:

Józefa Brzezińskiego, Eustachego Holinkowskiego, Mieczysława Koryckiego, Łukasza Podbielskiego, Władysława Brandta i Juljana Lesiewioza,

konduktorami II. klasy: Teodora Barkowa, Ryszarda Rząśnickiego, Bronisława Dziakiewicza, Karola Riegera, Stanisława Przyjemskiego, Ludwika Przetockiego, Tadeusza Dybowskiego, Zygmunta Stronczaka, Hieronima Laskowskiego, Antoniego Żukowskiego, Witalisa Chamca, Stanisława Komorowskiego, Józefa Jańskiego, Alfreda Ottona Van Roy; Antoniego Kordzika i Gustawa Christa;

konduktorami III. klasy: Gustawa Tworowskiego, Feliksa Jana Bilińskiego, Aleksandra Dawidowicza, Juljana Olchowskiego, Piotra Schönthalera, Włodzimierza Dąbrowskiego, Józefa Górskiego, Józefa Kottasa, Franciszka Geringa, Aleksandra Cywińskiego, Jana Mikusińskiego, Feliksa Widego, Stanisława Gackiego, Karola Hausnera, Karola Feigla i Stanisława Baumana.

Równocześnie przeniósł Wydział krajowy w stały stan spoczynku konduktorów Ferdynanda Baczyńskiego i Henryka Helfera.

Uchwała w przedmiocie zaprowadzenia szkoły konduktorów drogowych.

W sprawie zaprowadzenia kursów dla konduktorów drogowych przedkłada się osobne sprawozdanie.

Uchwała w przedmiocie subwencyi w kwocie 500.000 zł. na rzecz budowy sieci kolei wschodnio-galicyjskich z Tarnopola do Zaleszczyk, Skały i Iwania pustego (Mielnicy).

W tym przedmiocie przedłożymy Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdanie.

Uchwała w sprawie petycyj Wydziału powiatowego w Nadwórnej o zasiłki na budowę mostu na Prucie i na rekonstrukcyę drogi z Nadwórnej do Markowiec.

W załatwieniu sprawozdania Komisyi drogowej o petycyach Wydziału powiatowego w Nadwórnej w przedmiocie przyznania znaczniejszych zasiłków na pokrycie kosztów budowy mostu na Prucie między Delatynem a Zarzeczem i na rekonstrukcyę drogi gminnej z Nadwórnej do Markowiec powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 4. kwietnia 1892 następujące uchwały:

1. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby na częściowe pokrycie kosztów budowy mostu na Prucie między Delatynem a Zarzeczem udzielił Wydziałowi powiatowemu w Nadwórnej z krajowego funduszu subwencyjnego dla dróg powiatowych i gminnych zasiłku w kwocie 3.000 zł.

2. Petycye Wydziału powiatowego w Nadwórnej o przyznanie znaczniejszego zasiłku na rekonstrukcyę drogi gminnej Nadwórna-Markowce, odstępuje się Wydziałowi krajowemu z poleceniem subwencyonowania budowy tej drogi w myśl okólnika Wydziału krajowego z dnia 22. grudnia 1882 i pod warunkami dla powiatu nadwórniańskiego możliwie najkorzystniejszemi.

Stosując się do powyższych uchwał Wysokiego Sejmu wyasygnował Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 6. kwietnia 1892 l. 16962 Wydziałowi powiatowemu w Nadwórnej 3000 zł. na częściowe pokrycie kosztów budowy mostu na Prucie między Delatynem a Zarzeczem, jako też 5.000 zł. na rachunek dalszej subwencyi na budowę drogi Nadwórna-Markowce, przyznanej rozporządzeniem z dnia 22. grudnia 1891 l. 43342 w wysokości 50% rzeczywistych kosztów budowy.

Ponadto udzielił Wydział krajowy powiatowi nadwórniańskiemu swej technicznej pomocy dla wypracowania częściowego szczegółowego projektu tej drogi, który też wykończony został na długości 4 klm., 350 m. między Cucyłowem a Kamienną, to jest na przestrzeni, na której droga znajduje się w najgorszym stanie.

Uchwała w sprawie wniosku posła Antoniewicza co do budowy kolei lokalnej do salin w Kałuszu i petycyi o poparcie budowy kolei ze Stryja na Brzeżany do Tarnopola, z Kołomyi do Zaleszczyk z Przybówki na Duklę do granicy węgierskiej.

Uchwałą z dnia 5. kwietnia 1892 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do właściwego użytku przy konferencyi w Ministerstwie handlu odbyć się mającej: a) wniosek posła Antoniewicza względem budowy kolei lokalnej od dworca do saliny w Kałuszu, b) petycye reprezentacyi miast: Rohatyna, Kozowy, Kołomyi i Krosna o poparcie budowy kolei ze Stryja na Chodorów, Rohatyn, Brzeżany do Tarnopola, — z Kołomyi na Horodenkę do Zaleszczyk, i z Przybówki na Duklę do granicy węgierskiej — z poleceniem zdania sprawy Sejmowi, ewentualnie poczynienia odnośnych wniosków do najbliższej sesyi.

Wykonując powyższe polecenie, odniósł się Wydział krajowy do c. k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą o spowodowanie jak najrychlejszego udzielenia Wydziałowi krajowemu elaboratu sporządzonego przez c. k. generalną dyrekcyę kolei państwowych, obejmującego badania wstępne, co do projektu kolei od dworca kolejowego do salin w Kałuszu, nie mniej o udzielenie Wydziałowi krajowemu dat co do trasy kosztów i rentowności linii kolejowej Chodorów-Brzeżany-Tarnopol, które to daty przyrzekło c. k. Ministerstwo handlu reskryptem z 31. sierpnia 1891 l. 29.994 udzielić Wydziałowi krajowemu.

Równocześnie odniósł się Wydział krajowy, za pośrednictwem odnośnych Wydziałów powiatowych do konsorcyów kolejowych, które podjęły inicyatywę w sprawie budowy kolei: „Kołomyja-Horodenka-Zaleszczyki i Przybówka-Krosno-Dukla-granica węgierska“ o przedłożenie Wydziałowi krajowemu operatów technicznych, komercyalnych, planów całego przedsiębiorstwa, projektów sfinansowania i obliczeń rentowności projektowanych linij, które są nieodzowne dla Wydziału krajowego celem uzyskania dostatecznej podstawy do przedłożenia Wysokiemu Sejmowi uzasadnionego sprawozdania w przedmiocie poparcia budowy tych kolei.

Ponieważ do czasu zamknięcia niniejszego sprawozdania żadne z żądanych materyałów nie zostały Wydziałowi krajowemu nadesłane, przeto Wydział krajowy nie może obecnie przedłożyć Wysokiemu Sejmowi odpowiednich wniosków względem pomienionych linii.

Z tych samych powodów, jak również z uwagi na charakter konferencyi odbytej w c. k. Ministerstwie handlu, w której rozchodziło się o wymianę zapatrywań zasadniczych w przedmiocie organizacyi przyszłej

akcyi kraju, Wydział krajowy uważał za przedwczesne poruszać przy tej konferencyi sprawę pomienionych linii, zwłaszcza, że leży w ogólnym interesie kraju, aby do poparcia budowy poszczególnych linii przystąpił kraj dopiero po ustanowieniu zasad ogólnych i po uchwaleniu przez Wysoki Sejm stałych norm ustawowych.

Uchwała w sprawie petycyi o subwencyę na budowę kolei lokalnej Kołomyja-Szeparowce-Delatyn.

W załatwieniu sprawozdania Komisyi drogowej o petycyach w przedmiocie budowy kolei lokalnej „Kołomyja-Szeparowce-Delatyn“ powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 5. kwietnia 1892 następującą uchwałę:

„Petycye miasta Kołomyi, Wydziału powiatowego w Kołomyi, Stowarzyszenia kupców i przemysłowców w Kołomyi i Towarzystwa budowy kolei „Szeparowce-Delatyn przekazuje się Wydziałowi krajowemu z poleceniem bliższego zbadania i przedstawienia Sejmowi sprawozdania na najbliższej sesyi“.

Wykonując niniejsze polecenie Wysokiego Sejmu, zbadał Wydział krajowy podanie „Towarzystwa budowy kolei żelaznej Delatyn-Szeparowce“ a nie mogąc w podaniu tem znaleźć bliższych szczegółów, tak co do Towarzystwa samego, jak i co do projektu, kosztorysu kolei, i jej rentowności, zażądał za pośrednictwem Wydziału powiatowego przedłożenia zupełnych operatów technicznych i komercyalnych kolei, wraz ze szczegółowemi obliczeniami kosztu zakładowego i rentowności linii, jakoteż wyczerpującego sprawozdania o dotychczasowej działalności Towarzystwa, jego staraniach czynionych u c. k. Rządu i kół interesowanych, popartego oryginałami odnośnych aktów.

W załatwieniu powyższego żądania nadesłał dr. Leon Goldfarb, adwokat w Kołomyi, a zarazem pełnomocnik spółki zamierzającej przyprowadzić do skutku budowę kolei „Szeparowce Delatyn, pewną liczbę załączników, ktorych nie można żadną miarą uważać za elaborat żądany przez Wydział krajowy. Z pomienionych załączników można wnosić, że spółka otrzymała wstępną koncesyę na imię dra Goldfarba i zajęła się wypracowaniem projektu jeneralnego, że jednak c. k. Ministerstwo handlu jeszcze dotychczas nie zarządziło rewizyi trasy jej projektu. Nadesłane załączniki nie dają jasnego wyobrażenia o samym projekcie i właściwościach kosztorysu, a zamierzony sposób sfinansowania kapitału zakładowego przedstawia niekorzyści, jakich właśnie w interesie rozwoju kolei lokalnych unikać należy.

Zbadanie, ewentualnie sprawdzenie warunków projektowanej linii odracza przeto Wydział krajowy do chwili, w której po przeprowadzeniu rewizyi trasy przez odnośną Komisyą, spółka przedłoży mu — oprócz żądanych dat i dowodów — taki elaborat, jaki według rozporządzeń c. k. Ministerstwa handlu służyć ma do zarządzenia rewizyi trasy, oraz do odnośnych czynności komisyjnych.

Polecenie Wydziałowi krajowemu by poczynił stosowne kroki u c. k. Rządu, celem wydobycia

Na posiedzeniu z dnia 5. kwietnia 1892 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby stosowne kroki poczynił

dla gminy Podhajczyki-Wybranówka. sumy 1.568 zł. 97 1/2 ct.

u Wysokiego c. k. Rządu, celem wydobycia kwoty 1.568 zł. 97 1/2 ct. w. a. dla gminy Podhajczyki-Wybranówka".

Gmina Podhajczyki-Wybranówka wniosła petycyę do Wysokiego Sejmu L. 1.456 o wypłatę należytości za przerobne z funduszu pro praeterito budowy drogi krajowej Strusów-Buczacz.

Według sprawdzonych rachunków tej drogi po koniec roku 1889 Lw. 39.709/90 gmina Podhajczyki-Wybranówka ma do żądania przepisaną należytość za przerobne w kwocie 1.567 zł. 71 1/2 ct., do której niewłaściwie doliczono kwotę 1 zł. 26 ct., przypisaną w funduszu pro praeterito drogi krajowej Strusów-Buczacz, jako resztę należytości czynnej, przypającej do ściągnięcia od izraelitów w Wybranówce

W wykonaniu na wstępie powołanej uchwały Wysokiego Sejmu, Wydział krajowy odstąpił petycyę gminy Podhajczyki-Wybranówka c. k. Prezydyum Namiestnictwa z należytem poparciem odezwą z dnia 29. kwietnia 1892 Lw. 19.372.

Odezwą z dnia 10 września 1892 L. 65.318 do Lw. 45.160/92 oznajmia c. k. Namiestnictwo, że gmina Podhajczyki-Wybranówka otrzyma należytość za przerobne w kwocie 1.567 zł. 71 1/2 ct. w przyszłym roku, skoro tylko zapasy tego funduszu wzmogą się do potrzebnej wysokości.

Według sprawozdania c. k. Starosty w Tarnopolu, dołączonego do powyższej odezwy, z dnia 23. czerwca 1892 L. 15.638 zapas funduszu pro praeterito budowy drogi krajowej Strusów-Buczacz wynosi w c. k. głównym urzędzie podatkowym tarnopolskim łączną kwotę 1.191 zł. 90 ct.

Uchwała w sprawie petycyi Rady powiatowej w Buczaczu o zwolnienie od opłaty 1% datku na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną.

Na posiedzeniu dnia 5. kwietnia 1892 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę: „Sejm przechodzi do porządku dziennego nad petycyą „Rady powiatowej buczackiej o zupełne zwolnienie jej od obowiązku opła„cania funduszowi krajowemu 1% dodatku do podatków bezpośrednich na „wywłaszczenie gruntów pod kolej transwersalną, Sejm zezwala atoli, by „reszta z ogólnej kwoty 27.406 zł. po strąceniu rat dotąd zapłaconych „została do kasy krajowej wpłacona w rocznych ratach po 1.000 zł.".

O tej uchwale zawiadomiliśmy Wydział powiatowy w Buczaczu, który też w dalszem następstwie jako ratę przypadającą na rok 1892 nadesłał do kasy krajowej kwotę 1.000 zł.

Uchwały w sprawie petycyi:
1. Natalii Łuniewskiej,
2. Eleonory Rondewald
o udzielenie zapomogi

Na posiedzeniu z dnia 8. kwietnia 1892 przy budżecie funduszu krajowego rubr. X. wydatki na drogi uchwalił Wysoki Sejm:

„W załatwieniu petycyi do L. 703 i 1015 Natalii Łuniewskiej „wdowy po Janie Łuniewskim inżynierze asystencie Wydziału krajowego „jednej z prośbą o przyznanie w drodze łaski pensyi wdowiej, drugiej „o udzielenie zapomogi, Sejm przeznacza jako jednorazowy dar z łaski dla „tejże Natalii Łuniewskiej 50 zł.", którą pozycyę wstawiono pod 149 a. nadto wstawił Wysoki Sejm pod pozycyą 149 b, dla Eleonory Rondewald 50 zł.

Po myśli powyższych uchwał asygnowano dnia 6. maja 1892 r. L. W. 21005.

1. w kasie krajowej Natalii Łuniewskiej kwotę 50 zł.

2. w c. k. urzędzie podatkowym skałackim Eleonorze Rondewald kwotę 50 zł.

Petycye przez Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia przekazane.

C.

Petycya dłużników dróg krajowych powiatu Nowotarskiego o przyznanie dodatku drożyźnianego.

Odstąpioną Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyę drożników dróg krajowych w powiecie Nowotarskim o przyznanie dodatku do płacy z powodu drożyzny, przesłaliśmy Wydziałowi powiatowemu w Nowym Targu dla oznajmienia petentom, że Wysoki Sejm petycyę ich przekazał Wydziałowi krajowemu, że Wydział krajowy jednak nie mając na ten cel przez Wysoki Sejm przeznanego funduszu, nie mógł żądania petentów uwzględnić.

Petycya Wydziału powiatowego w Tarnobrzegu poparta przez 22 Rad powiatowych o powiększenie dotacyi na bezzwrotne zasiłki dla dróg powiatowych i gminnych do wysokości 300.000 zł.

Na posiedzeniu z dnia 8. kwietnia 1892 powziął Wysoki Sejm przy budżecie funduszu krajowego rubr. X. „wydatki na drogi“ następującą uchwałę:

„Petycyę do L. s. 181. Wydziału powiatowego w Tarnobrzegu o powiększenie dotacyi na bezzwrotne zasiłki dla dróg powiatowych i gminnych do wysokości 300.000 zł. jak niemniej tej samej treści petycye:

do L. 182 Wydziału Rady powiatowej w Złoczowie,
„ „ 300 „ „ „ „ Wieliczce,
„ „ 430 „ „ „ „ Samborze.
„ „ 431 „ „ „ „ Jaworowie,
„ „ 578 „ „ „ „ Zaleszczykach,
„ „ 855 „ „ „ „ Nadwórnej,
„ „ 975 „ „ „ „ Czortkowie,
„ „ 1017 „ „ „ „ Limanowej,
„ „ 1072 „ „ „ „ Stanisławowie,
„ „ 1073 „ „ „ „ Kołomyi,
„ „ 1395 „ „ „ „ Bóbrce,
„ „ 1396 „ „ „ „ Rudkach,
„ „ 1442 „ „ „ „ Drohobyczu,
„ „ 1457 „ „ „ „ Nowym Targu,
„ „ 1458 „ „ „ „ Brzesku,
„ „ 1540 „ „ „ „ Brzozowie,
„ „ 1600 „ „ „ „ Myślenicach,
„ „ 1645 „ „ „ „ Nisku,
„ „ 1672 „ „ „ „ Mielcu,

i przekazane petycye Wydziałowi krajowemu:

do L. 1222 Wydziału Rady powiatowej w Śniatynie,
„ „ 1338 „ „ „ „ Kołomyi,
„ „ 1340 „ „ „ „ Lisku,

„Wysoki Sejm uznaje za załatwione przez wstawienie do budżetu „krajowego na rok 1892 na bezzwrotne zasiłki dla dróg powiatowych „i gminnych 250.000 zł. tudzież na budowę i utrzymanie dojazdów kole„jowych 20.000 zł.“

W uwzględnieniu powyższych petycyi Rad powiatowych, jakoteż z powodu, że w najnowszych czasach rzeczywiście się wzmógł ruch bu-

dowlany na drogach powiatowych i gminnych w całym kraju, Wydział krajowy na rok 1883 wstawił do preliminarza funduszu krajowego rubr. X. „wydatki na drogi“ na zasiłki dla dróg powiatowych i gminnych kwotę 300.000 zł. jak to usprawiedliwiono w wyjaśnieniach odnośnych.

Petycya gmin i obszarów dworskich Koniuchy, Dryszczów, Augustówka i Cecowa o subwencyę na budowę drogi z Dryszczowa do Zborowa.

Uchwałą z dnia 5 kwietnia 1892 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyę gmin i obszarów dworskich Koniuchy, Dryszczów, Augustówka, Horobów i Cecowa o subwencyę na budowę drogi murowanej z Dryszczowa, przez Koniuchy do Zborowa.

Załatwiając tę petycyę, oznajmił Wydział krajowy petentom, że prośba ta dopiero w przyszłości będzie mogła być wziętą pod rozwagę, gdy inne w powiecie brzeżańskim w budowie będące drogi zostaną wykończone, co zaś do drogi, o którą petentom chodzi, dopełnione zostaną w swoim czasie wymogi przepisane okólnikiem Wydziału krajowego z dnia 22. grudnia 1882 r. L. 51432 i dodatkową instrukcyą z dnia 20. lipca 1890 r. L. 3326.

Petycya gminy Żydaczów w sprawie budowy kolei ze Stryja do Chodorowa.

Przekazaną Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyę gminy miasta Żydaczowa, dotycząca pominięcia tego miasta przy układaniu trasy projektowanej kolei ze Stryja do Chodorowa, odstąpił Wydział krajowy c. k. Prezydyum Namiestnictwa do możliwego uwzględnienia życzeń w petycyi zawartych.

Petycye gmin Brzostka i Kołaczyc o budowę kolei żelaznej z Jasła, na Brzostek, Pilzno do Czarnej lub Dębicy.

Petycye gmin miasta Brzostka i Kołaczyc o wyjednanie budowy kolei żelaznej z Jasła, przez Kołaczyce, Brzostek, Pilzno do Czarnej lub Dębicy odstąpił Wydział krajowy ck. Namiestnictwu z poparciem i prośbą aby wzięło pod rozwagę żądanie petycyonujących gmin i przyczyniło się do pomyślnego dla nich załatwienia sprawy.

Petycya gmin i obszarów dworskich w Bratkowicach, Mrowli i Rudnie wielkiej o subwencyę w wysokości 50% kosztów na budowę drogi gminnej Miłocin-Bratkowice.

Załatwiając petycyę gmin i obszarów dworskich w Bratkowicach, Mrowli i Rudnie wielkiej, przekazaną przez Wysoki Sejm, uchwałą z dnia 8. kwietnia 1992, Wydziałowi krajowemu do zbadania i odpowiedniego załatwienia, podwyższył Wydział krajowy przyznaną pierwotnie subwencyę z funduszu krajowego na rzecz budowy drogi gminnej Miłocin, Bratkowice z 25% do 35% rzeczywistych kosztów budowy. Przyznanie subwencyi w wysokości 50% nie było wskazane, gdyż droga pomieniona ma tylko znaczenie komunikacyi lokalnej.

Petycya Wydziału powiatowego w Wieliczce o subwencyę na budowę drogi gminnej Krasne-Żerosławice-Kępanów.

Uchwałą z dnia 8. kwietnia 1892 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i odpowiedniego załatwienia petycyę Wydziału powiatowego w Wieliczce o subwencyę w kwocie 600 zł. na dokończenie budowy drogi gminnej Krasne-Żerosławice-Kępanów.

Z uwagi, że pomieniona droga ma wielkie znaczenie dla powiatów: wielickiego, limanowskiego i bocheńskiego, przychylił się Wydział krajowy do tej prośby i wyasygnował 600 zł. Wydziałowi powiatowemu w Wieliczce, z zastrzeżeniem, żeby droga Krasne-Kępanów wykończoną została w całości w roku bieżącym i oddaną do użytku publicznego.

Petycya przedsiębiorców konserwacyi drogi krajowej Strussów-Buczacz, o podwyższenie wynagrodzenia.

W załatwieniu przekazanej Wydziałowi krajowemu uchwałą Wysokiego Sejmu z 30 marca 1892 petycyi przedsiębiorców dostawy szutru dla drogi krajowej Strussów-Buczacz: Józefa Sytnika, Józefa Konrada, Franciszka Sytnika i Piotra Ogrodnika, o podwyższenie ceny szutru — przyznaliśmy petentom dodatek po 5% nad ceny kosztorysowe szutru na lata 1892 i 1893.

Petycya gmin Lesiówka i Hryniówka, o usunięcie przeszkód komunikacyjnych na drodze z Lesiówki do Grabówki.

Petycyę tę, przekazaną Wydziałowi krajowemu do załatwienia uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 30 marca 1892, przesłaliśmy Wydziałowi powiatowemu w Bohorodczanach do wyjaśnienia przez zbadanie stanu rzeczy na miejscu. Z dochodzenia okazało się atoli, że zakwestyonowana droga, nie jest publiczną drogą gminną, lecz prywatną własnością, wobec czego żądanie petentów nie mogło być uwzględnione.

Petycya Wydziału powiatowego w Kolbuszowej o przyznanie subwencyi na budowę drogi powiatowej Ranizowsko-Sokołowskiej.

Petycya ta, przekazana Wydziałowi krajowemu do zbadania i odpowiedniego załatwienia uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 8. kwietnia 1892, pośrednio została załatwioną rozporządzeniami Wydziału krajowego z 15. stycznia 1892 L. 1426 z 26. kwietnia 1892 L. 9076, któremi udzielono na ten cel subwencyi w ogólnej kwocie 5.000 zł.

Petycya Wydziału powiatowego w Cieszanowie o udzielenie subwencyi na budowę drogi powiatowej Uhnowsko-Lubaczowskiej.

W załatwieniu tej petycyi, przekazanej Wydziałowi krajowemu uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 8 kwietnia 1892, podwyższyliśmy przyznaną już przedtem subwencyę na budowę tej drogi, w kwocie 9.000 zł. do 40% ogólnych kosztów budowy z zastrzeżeniem, że reszta przypadającej subwencyi ponad kwotę 9.000 zł. wypłaconą będzie w roku 1893.

Petycya Wydziału powiatowego w Brzesku o pożyczkę na pokrycie niedoboru funduszu dróg powiatowych z r. 1891.

Uchwałą z dnia 8. kwietnia 1892 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i odpowiedniego załatwienia petycyę Wydziału powiatowego w Brzesku o pożyczkę na pokrycie niedoboru funduszu dróg powiatowych z r. 1891, która atoli dla braku funduszów odmownie została załatwioną.

Petycya Wydziału powiatowego w Przemyślanach o uzupełnienie zasiłków z funduszów krajowych na budowę dróg powiatowych.

Petycya ta została odmownie załatwioną do L. W. 22046/1892 z powodu, że udział funduszu krajowego w kosztach budowy dróg tegoż powiatu wynosił już 46% tych kosztów, był zatem w porównaniu z wysokością zasiłków, udzielonych innym powiatom w kraju bardzo znaczny.

Petycya gminy Jeleśnia i 29. gmin powiatu żywieckiego, o udzielenie bezprocentowej pożyczki i zasiłku na rekonstrukcyę dróg gminnych.

Petycyi tej, przekazanej nam uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 8 kwietnia 1892, do zbadania i odpowiedniego załatwienia, nieuwzględniliśmy ze względu na przyznaną powiatowi do LW. 15 588/92 pożyczkę w kwocie 3.000 zł. i zapomogę państwową w kwocie 2.000 zł. jak LW. 18 557/92.

Petycya Wydziału powiatowego w Grybowie o podwyższenie subwencyi na budowę drogi Korzenna-Wojnarowa do 75%.

W petycyi tej żądał Wydział powiatowy podwyższenia subwencyi krajowej powyżej 50%; ze względu na brak wyraźnege upoważnienia ze strony Wysokiego Sejmu do odstąpienia od norm, przyjętych w tej mierze uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 13. października 1882 odmówiliśmy prośbie Wydziału powiatowego.

Petycya gmin Dubryniów, Stratyn wieś i Stratyn miasteczko o subwencyę na budowę drogi ze Stratyna do Rohatyna.

W załatwieniu tej petycyi, przekazanej nam uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 8. kwietnia 1892, oznajmiliśmy gminom za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Rohatynie, że sprawa subwencyonowania budowy drogi ze Stratyna do Rohatyna, może być wziętą pod rozwagę dopiero po ukończeniu innych dróg subwencyonowanych, będących obecnie w budowie.

Petycya mieszkańców powiatu Nowosądeckiego o subwencyę na drogę z Łososina do Zbikowiec.

Petenci zostali zawiadomieni za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Nowym Sączu, że prośba ich będzie mogła być wziętą pod rozwagę przez Wydział krajowy dopiero po ukończeniu budowy innych dróg w powiecie, skoro dopełnione zostaną warunki, ustanowione uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 13. października 1882.

Petycya zwierzchności gminnej w Sienkowie o subwencyę na naprawy dróg miejscowych.

Petycya ta została przez Wydział krajowy odmownie załatwioną, z powodu że naprawa dróg gminnych uskutecznioną być winna prestacyami miejscowemi a ewentualnie zasiłkiem z powiatowego funduszu dróg gminnych.

Petycya zarządu drogowego Huty gogolewskiej, powiatu Jasielskiego o subwencyę na dwa murowane mosty na drodze z Gogolowa do Kamienicy górnej.

Wydział krajowy załatwił tę petycyę odmownie z powodu, że droga na której mosty wybudowane być miały, ma lokalne tylko znaczenie, zatem roboty odnośne wykonane być winny prestacyami miejscowemi, ewentualnie przy pomocy zasiłku z powiatowego funduszu dróg gminnych.

Petycya gmin i obszarów dworskich z okolicy Mrzygłodu o subwencyę na drogę, łączącą Sanok z Mrzygłodem.

W załatwieniu tej petycyi oznajmiliśmy petentom za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Sanoku, że Wydział krajowy, nie mogąc na razie pomyślnie załatwić ich prośby, weźmie ją pod rozwagę później po wybudowaniu innych ważniejszych dróg w powiecie, subwencyonowanych z funduszu krajowego.

Petycya Wydziału powiatowego w Nowym Targu o wyznaczenie znaczniejszych funduszów na przełożenie drogi krajowej z Chabówki do Nowego Targu.

Załatwienie merytoryczne tej petycyi odroczyliśmy do wypracowania projektu budowy całej drogi i usunięcia przeszkód z powodu wywłaszczeń gruntów pod drogę pomienioną.

Petycya Ferdynanda Gamskiego przedsiębiorcy o przyznanie odszkodowania w kwocie 2.000 zł.

Na posiedzeniu z dnia 8. kwietnia 1892 powziął Wysoki Sejm uchwałę, że petycya przedsiębiorcy budowy mostu pod Jezupolem, Ferdynanda Gamskiego, nie może być przedmiotem obrad Sejmu, ponieważ nie jest zaopatrzoną podpisem. Wskutek tej uchwały petycya powyższa nie została merytorycznie załatwioną.

Petycya inżyniera Kinela o przyznanie lat służby spędzonych przed objęciem posady inżyniera.

W załatwieniu tej petycyi, przekazanej Wydziałowi krajowemu uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 8. kwietnia 1892 zawiadomiliśmy petenta, że w myśl postanowień statutu emerytalnego, mogą być policzone przy przeniesieniu w stan spoczynku tylko lata spędzone nieprzerwanie w służbie krajowej.

Petycya: 1. Parańki Kucharskiej o dar z łaski, 2. Stanisława Darowskiego, o podwyższenie emerytary, 3. Sabiny Niewiadomskiej o zapomogę, 4. drożników okręgu Rzeszowskiego o dodatek drożyźniany, 5. Wiktora Nowosielskiego o odprawę, 6. Teodora Bockowa, o zapomogę, 7. inżynierów i konduktorów o dodatek drożyźniany, 8. Julii Birgfellnerowej, o dar z łaski.

Uchwałą z 8. kwietnia 1892 przeszedł Wysoki Sejm nad temi petycyami do porządku dziennego, o czem zawiadoliśmy petentów do LW. 22.058/92 bądź bezpośrednio, bądź też za pośrednictwem odnośnych Wydziałów powiatowych.

Petycya Wydziału powiatowego w Śniatynie o subwencyę na rekonstrukcyę drogi Zabłotów-Załucze.

W załatwieniu tej petycyi przekazanej Wydziałowi krajowemu uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 8. kwietnia 1892, asygnowaliśmy Wydziałowi powiatowemu w Śniatynie na budowę drogi gminnej Zabłotów-Załucze subwencyę w kwocie 2 000 zł., przyrzeczoną w roku 1891 do LW. 10 545, odmawiając równocześnie udzielenia dalszego zasiłku, z powodu nieprawidłowego prowadzenia tej budowy, niezgodnego z obowiązującymi w tej mierze przepisami.

Petycya Wydziału powiatowego w Bohorodczanach o subwencyę na budowę mostów na Bystrzycy.

Przed stanowczem załatwieniem tej petycyi, przekazanej Wydziałowi krajowemu uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 8. kwietnia 1892, postanowiliśmy zbadać przedewszystkiem na miejscu, o ile odnośne plany i kosztorysy są odpowiednie; czynność tę poruczyliśmy jednemu z naszych inżynierów do LW. 22.060/92.

Petycya Wydziału powiatowego w Nowym Targu o przyspieszenie budowy dworca w Chabówce.

Petycya ta, przekazana Wydziałowi krajowemu uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 9. kwietnia 1892 do załatwienia wraz z innemi niezałatwionemi petycyami, została pomyślnie załatwioną, sprawa bowiem w niej poruszona była przedmiotem, jak LW. 36.941/92, komisyonalnego dochodzenia, przeprowadzonego z inicyatywy c. k. Rządu na dniu 28. sierpnia 1892 przy współudziale reprezentantów Rządu, zarządu kolejowego i Wydziałów powiatowych w Nowym Targu i Myślenicach.

Petycya drożnika dróg krajowych Piotra Witrykusa o emeryturę.

W załatwieniu wniesionej do Wysokiego Sejmu i odstąpionej Wydziałowi krajowemu petycyi Piotra Witrykusa, byłego drożnika dróg krajowych, o udzielenie mu dożywotniego wsparcia, oznajmiliśmy petentowi za pośrednictwem Wydziału powiatowego Stanisławowskiego, że Wydział krajowy, nie będąc w myśl obowiązujących norm, upoważnionych do wymierzania drożnikom stałego zaopatrzenia, może mu tylko przyznać jednorazowe wsparcie.

Tytułem jednorazowego wsparcia udzielił Wydział krajowy Witrykusowi reskryptem z 23. kwietnia 1892 LW. 14.073 kwotę dwudziestu pięciu zł.

Petycya Pauliny Goljanowej wdowy po konduktorze dróg krajowych o zapomogę.

Odstąpioną Wydziałowi krajowemu do załatwienia potycyę Pauliny Goljanowej, wdowy po konduktorze dróg krajowych o zapomogę, zwróciliśmy petentce bez skutku.

Petycya Wydziału powiatowego w Chrzanowie o uzupełnienie przepisów o policyi drogowej.

Petycya Wydziału powiatowego w Chrzanowie o uzupełnienie i zebranie przepisów o policyi drogowej stała się bezprzedmiotową wobec dokonanej przez Wydział krajowy rewizyi tychże przepisów i publikowania ich wraz z instrukcyą normującą ich wykonanie, o czem zdajemy sprawę na innem miejscu, w rozdziale zatytułowanym i „inne ważniejsze czynności departament. IV.“

Petycya Wydziału powiatowego w Sokalu o subwencye na budowę siedmiu dróg w powiecie.

Przekazaną przez Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyę Wydziału powiatowego w Sokalu o przyznanie subwencyi w wysokości 50% kosztów na budowę siedmiu dróg gminnych najważniejszych w powiecie, załatwił Wydział krajowy odmownie, z uwagi, że w powiecie Sokalskim jest już obecnie kilka robót drogowych w toku, że nadto w roku bieżącym rozpoczęto budowę drogi powiatowej Krystynopol-Sokal, na rzecz której przyznaną została subwencya z funduszu krajowego, a Wydział krajowy kieruje się w subwencyonowaniu budowy dróg powiatowych zasadą nie rozpraszania czynności Wydziału powiatowego na zbyt liczne przedsięwzięcia, może to bowiem utrudnić należyte wykonanie robót i przeprowadzenia nad niemi kontroli administracyjnej i technicznej.

Petycya Wydziału powiatowego w Wieliczce o subwencyę na budowę dróg Świątniki-Mogilany i Gorzków Wieliczka.

W myśl niezałatwionego przez Wysoki Sejm sprawozdania komisyi drogowej o petycyi Wydziału powiatowego w Wieliczce, zawierającej prośbę o udzielenie subwencyi na budowę dróg gminnych: Świątniki-Mogilany i Świątniki-Gorzków-Wieliczka, przyznał Wydział krajowy na budowę drogi Świątniki-Gorzków-Wieliczka zasiłek w wysokości 50% rzeczywistych kosztów budowy i wyasygnował Wydziałowi powiatowemu na ten cel 3.000 zł. pod warunkiem, że budowa drogi Świątniki-Mogilany ukończoną zostanie w roku bieżącym.

Petycya Wydziału powiatowego w Brodach o subwencyę na budowę drogi gminnej z Brodów do Oleska.

Petycyi Wydziału powiatowego w Brodach, odstąpionej Wydziałowi krajowemu do załatwienia, a żądającej subwencyi na budowę drogi gminnej z Brodów do Oleska, Wydział krajowy nie uwzględnił, oznajmiając Wydziałowi powiatowemu, że sprawę subwencyonowania pomienio-

nej drogi weźmie pod rozwagę dopiero wtedy, gdy po ukończeniu budowy drogi powiatowej Brody—Tarnopol i Podkamień—Pieniaki, będzie mógł przystąpić do dalszego subwencyonowania dróg w powiecie brodzkim.

Wniosek posła Teliszewskiego o uznanie dróg gminnych Turka-Lutowiska i Borynia-Tucholka za drogi krajowe.

Wniosek posła Teliszewskiego o uznanie dróg gminnych prowadzących z Turki do Lutowisk i z Boryni do Tucholki za drogi krajowe nie został przez Wysoki Sejm załatwiony.

Dalsza akcya na polu rozwoju komunikacyi w powiecie turczańskim.

Wobec objawionej przez Wysoki Sejm woli nieuznawania nowych dróg krajowych lecz popierania budowy dróg ważniejszych subwencyami z funduszu krajowego, Wydział krajowy nie miał potrzeby powzięcia decyzyi co do tego wniosku, zwłaszcza, że cel jego, t. j. ułatwienie rozwoju komunikacyi w powiecie turczańskim, przygotowany został uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 29. listopada 1890 r., powziętą na skutek petycyi Wydziału powiatowego w Turce o uznanie trzech dróg tamtejszego powiatu za drogi krajowe. Uchwałą tą postanowił Wysoki Sejm przyznać w zasadzie na budowę dróg z Turki do Lutowisk, z Jawory do granicy powiatu drohobyckiego i z Boryni do Smorzego subwencyę, której wysokość ma wychodzić po za granice norm wskazanych okólnikiem z 22. grudnia 1882 L. 51.432.

Uchwałą z dnia 15. stycznia 1891 postanowiła Rada powiatowa w Turce podjąć najpierw budowę drogi z Turki do Lutowisk; do sporządzenia operatu budowy tej drogi udzielił Wydział krajowy technicznej pomocy swego oddziału technicznego, w którym wypracowany został projekt wstępny całej drogi, oraz projekt szczegółowy pierwszych trzech kilometrów. Według przybliżonych obliczeń, koszta budowy całej drogi w powiecie turczańskim, na długości 27·5 klm. wynoszą około 116.700 zł., zatem przeciętnie 4.243 zł. za 1 klm.

Budowa drogi rozpoczętą zostanie z wiosną 1893 r., w bieżącym roku przysposobiono materyały potrzebne do budowy i postanowiono przystąpić do wykupna gruntów. Na ten cel udzieliła Rada powiatowa z powiatowego funduszu dróg gminnych 2.400 zł., zaś Wydział krajowy wyasygnował 2.000 zł. na rachunek subwencyi, która ma być przyznaną z funduszu krajowego, a której wysokość oznaczoną zostanie dopiero wtedy, skoro Wydział powiatowy w Turce przedłoży wykaz funduszów i zasobów, jakimi powiat na rzecz budowy tej drogi będzie mógł rozporządzać.

Wniosek posła Teliszewskiego o przełożenie duktu drogi rządowej dobromilsko-węgierskiej i przeniesienie rogatki mytniczej w Turce.

Niezałatwiony przez Wysoki Sejm wniosek posła Teliszewskiego, zawierający wezwanie do c. k. Rządu, aby:

1. przełożył dukt drogi rządowej dobromilsko-węgierskiej, począwszy od setnego do 111 klm. i dukt ten poprowadził doliną ponad rzeką Stryjem do miasteczka Turki;

2. przeniósł rogatkę mytniczą ustawioną na 110 klm. w miasteczku Turce do 108 klm., gdzie wedle obowiązujących przepisów stać powinna, odstąpił Wydział krajowy z usilnem poparciem c. k. Namiestnictwu do uwzględnienia, upraszając o zawiadomienie Wydziału krajowego o skutku odezwy.

Odezwą z dnia 7. października 1892 L. 75.886 oznajmiło c. k. Namiestnictwo Wydziałowi krajowemu, że wedle odezwy c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu z dnia 19. września 1892 L. 77.572, zapora mytnicza w Turce przeniesioną zostanie od dnia 1. stycznia 1893 do 106 klm. drogi rządowej, przez co otwarty zostanie co do opłaty myta dla mieszkańców gmin Łośnica, Ilnika, Kundratowa, Hołoska i Zubrzyc główny dojazd drogą powiatową do Turki przy 109 kilometrze.

Zarazem oznajmia c. k. Namiestnictwo, że sprawa przełożenia duktu gościńca dobromilsko-węgierskiego jest ze względu na techniczną swą naturę przedmiotem osobnej pertraktacyi.

Wnioski posłów Bobczyńskiego i Barabasza w sprawie reformy ustawy drogowej, tudzież petycye komitetów wieców ludowych w Kołomyi i Śniatynie, powiatowego wiecu ludowego ruskiego w Brodach i petycye gminy Ostrów i okolicznych gmin powiatu łańcuckiego, oraz członków gminy Podlesia, powiatu skałackiego w sprawie reformy ustawy drogowej.

W sprawie tej przedkładamy Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdanie.

Petycya gmin Brzostek i Kołaczyce o ulepszenie komunikacyi pocztowej Jasło-Kołaczyce-Brzostek.

W myśl uchwały Komisyi petycyjnej odstąpił Wydział krajowy c. k. Dyrekcyi poczt i telegrafów z poparciem petycyę gmin Brzostka i Kołaczyc o ulepszenie komunikacyi pocztowej Jasło—Kołaczyce—Brzostek.

Odezwą z dnia 21. sierpnia 1892 L. 35.849 oznajmiła Wydziałowi krajowemu c. k. Dyrekcya poczt i telegrafów, że połączenie pocztowe Brzostka z Kołaczycami i na odwrót, jakoteż połączenie pocztowe Brzostka z Jasłem nie pozostawiają nic do życzenia, gdyż przesyłki nadane jednego dnia przed wieczorem przychodzą na miejsce przeznaczenia nazajutrz rano. Co się zaś tyczy połączenia pocztowego Kołaczyc z Jasłem, to obrót pocztowy Kołaczyc nie jest jeszcze tak znaczny, by już teraz usprawiedliwiał zaprowadzenie dziennie dwurazowego związku pocztowego z Jasłem. C. k. Dyrekcya poczt i telegrafów nie zaprzecza jednak w zasadzie potrzeby takiego dwukrotnego związku pocztowego i nie omieszka w swoim czasie nad tą sprawą się zastanowić.

Petycya Wydziału powiatowego w Myślenicach o subwencyę na drogę z Lubnia do Mszany dolnej i drogi Pcim-Jordanów.

Wydział krajowy dla braku rozporządzalnych funduszów nie przychylił się do prośby Wydziału powiatowego w Myślenicach.

D.

Wezwania do c. k. Rządu i sprawy temuż do załatwienia odstąpione.

W sprawie petycyi gminy Mikołajowa o zaprowadzenie urzędu pocztowego tamże.

W załatwieniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 26. marca 1892, którą Wysoki Sejm odstąpił c. k. Rządowi do załatwienia i możliwego uwzględnienia petycyę gminy Mikołajowa i innych gmin powiatu bobreckiego o zaprowadzenie c. k. Urzędu pocztowego w Mikołajowie oznajmiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 25. listopada 1892 L. 13.297, że c. k. Ministerstwo handlu zezwoliło na otwarcie c. k. Urzędu pocztowego w Mikołajowie w powiecie bobreckim.

W sprawie budowy kolei z Rozwadowa do Rzeszowa.

Uchwałą z dnia 28. listopada 1890 uznał Wysoki Sejm budowę kolei z Rozwadowa do Rzeszowa za pożądaną i użyteczną i wezwał c. k. Rząd, aby bezzwłocznie przystąpił do budowy tej linii kolejowej i wstawił odpowiednie sumy do budżetu państwowego na rok 1891.

W wykonaniu tych uchwał Wysokiego Sejmu odniósł się Wydział krajowy odezwą z dnia 9. stycznia 1891 L. 53.136 do c. k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą o poparcie tej sprawy a następnie odezwą z dnia 4. grudnia 1891 L. 47.629 upraszał o przyspieszenie decyzyi c. k. Rządu centralnego.

Odezwą z dnia 2. stycznia 1892 L. 12.342/pr. oznajmiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa Wydziałowi krajowemu, że odnośny wniosek przedłożyło c. k. Ministerstwu handlu, które dotąd żadnej nie powzięło decyzyi.

E.

Drogi krajowe.

a) Utrzymanie dróg krajowych.

Oprócz zwykłych robót w celu utrzymania dróg krajowych wykonano i zarządzono następujące roboby ważniejsze:

1. na drodze Kraków-Baran.

Zastąpiono dawniej używany do konserwacyi drogi kamień tłuczony porfirowy szutrem rzecznym z Wisły. Szuter rzeczny po próbach przeprowadzonych okazał się odpowiedni a znacznie tańszy.

2. na drodze Czorsztyn-Chabówka.

Zarządzona częściowa regulacya rzeki Biały-Dunajec pod Nowym Targiem została ukończoną.

Dalsza budowa drogi z Chabówki przez Sieniawę do Nowego Targu w celu obejścia góry Obidowskiej była prowadzoną.

3. na drodze Słotwina - Sącz.

Ukończono budowę mostu na Dunajcu pod Kurowem. Most ten składa się z pięciu przęseł kratowych po 37 m. długości system inżyniera Ibiańskiego, na przyczołku i filarach murowanych z kamienia ciosowego, betonu na cemencie, oraz z mostu powodziowego na palach dębowych długości 44 m. o trzech przęsłach.

4. na drodze Zakliczyn - Niedzica.

Ukończono przebudowanie drogi w 86 klm. celem uregulowania drogi i skasowania dwóch mostów.

Przeprowadzono radykalną naprawę zespołu kratowego mostu granicznego na Dunajcu pod Niedzicą.

5. Na drodze Przemyśl - Sanok.

Most drewniany w 10 klm. 8 m. dług. zastąpiono kanałem sklepionym 4 m. światła.

6. na drodze Jarosław - Bełzec.

Przebudowano most powodziowy na Sanie pod Jarosławiem (jarzmowy na palach dębowych o 4 przęsłach długości 50 m.).

7. na drodze Lwów - Stojanów.

Częściowo w 60 i 71 klm. zamieniono pokład szutrowy na bruk z cegły, dla zmniejszenia kosztów utrzymania. Wykonano znaczniejszą naprawę mostu na Bugu.

8. na drodze Krasne - Busk.

Wybudowano nowy most z drzewa dębowego na lewym ramieniu Bugu.

9. na drodze Stanisławów - Bursztyn.

Zarządzono częściowe przebudowanie drogi pod Demianowem dla zmniejszenia spadku z 8% na 5%.

10. na drodze Złoczów - Brzeżany.

Wykonano a w części przerobiono projekt rekonstrukcyi drogi.

11. na drodze Rohatyn - Tarnopol.

Wykonano częściowe wzmocnienie pokładu szutrowego w 26—30 klm. Zarządzono dalsze wzmocnienie pokładu w 29—30, 1—2 i 31—35 klm.

Cztery mosty drewniane zastąpiono mostami o przyczołkach murowanych (jeden z betonu).

12. na drodze Tłumacz-Zaleszczyki.

Przebudowano drogę w 11 klm. na długości 450 m. dla zmniejszenia spadku z 10% na 5%.

13. na drodze Monasterzyska - Czortków.

Dawny most drewniany w Dżurynie zastąpiono mostem o przyczołkach murowanych, zmniejszając przytem światło z 15 na 10 m.

14. na drodze Buczacz - Tłuste.

Wykonano znaczniejszą naprawę mostu w Koszyłowcach.

15. na drodze Tarnopol - Podwołoczyska.

Przebudowano most w Smykowcach o dwóch przęsłach, zmniejszając długość z 26 na 20 m., oraz most w Kamionkach zmniejszając światło z 16 m. na 12 m. Oba mosty nowe z drzewa dębowego.

16. na drodze Kopyczyńce - Husiatyn.

Wykończono przebudowanie drogi w Kopyczyńcach przy współudziale subwencyi państwowej. Przy kolaudacyi delegat c. k. Namiestnictwa stwierdził wzorowe wykonanie robót.

17. na drodze Skała - Zaleszczyki.

Dawny most drewniany pod Borszczowem zamieniono na most o przyczołkach murowanych, kierunek drogi przy moście uregulowano.

b) Nowe budowy.

Na drodze Kańczuga - Dynów obecnie stan robót jest następujący:

wywłaszczenia przeprowadzono na długości 19 klm. pozostaje 8 klm.
roboty ziemne wykonano na długości 13 klm. pozostaje 14 klm.
szutrowanie wykonano na długości 8.4 klm pozostaje 18.5 klm.
przygotowano kamień na długości 2.5 klm. pozostaje 16 klm.
mostów zbudowano 28 sztuk pozostaje 60 sztuk.

c) Dalsze rekonstrukcye na drogach krajowych.

Z powodu znacznych spadków i gwałtownych skrętów w wielu miejscowościach tak c. k. Rząd jakoteż i strony interesowane objawiły życzenia rekonstrukcyi pewnych przestrzeni dróg krajowych pod tym względem, jeżeli jednak na ten cel nie otrzymamy znaczniejszych ofiar, uważamy za stosowne podjąć jedynie następujące roboty:

1. Dalszą budowę drogi z Chabówki przez Sieniawę (doliną rzeki Raby) do Nowego Targu dla obejścia góry Obidowskiej, którą obecna droga przechodzi ze spadkami dochodzącymi do 15% i gdzie Wydział powiatowy i strony interesowane pokrywają $^1/_3$ kosztów budowy.

2. Przebudowanie drogi Zakliczyn-Niedzica między Zbyszycami a Dąbrową dla obejścia góry zbyszyckiej, którą obecna droga przechodzi w ostrych skrętach ze spadkami dochodzącymi do niesłychanej stromości 19% między 25 a 30 klm. Odnośnie do uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 28. listopada 1890 został wypracowany projekt przełożenia drogi pomie-

nionej. Nowoprojektowana droga prowadzi w jedynym racyonalnym kierunku dołem wzdłuż rzeki Dunajca długości 4427 m. b. o skrętach łagodnych prawie w poziomie.

Koszt budowy przedstawia się następująco:

1. Wywłaszczenie gruntów i budynków			56.476 m²	4.688 zł. 40 ct.
2. Roboty ziemne . . .			30.383 m²	13.086 „ 80 „
3. Roboty budowlane:				
a) Naszut . .	5.275 m³	.	15.825 zł.	
b) Mury oporowe	6.574 „	.	26.296 „	
c) Bruki i ścieki	1.400 m²	.	1.450 „	
d) Przepusty .	sztuk 15	.	3.750 „	
e) Poręcze .	2.300 m. b.	.	2.070 „	49.591 „ — „
4. Roboty pokładowe: szuter, piasek, korytowanie i walcowanie na długości .	4.427 m. b.	.	. .	8.327 zł. 20 ct.
5. Roboty dodatkowe: częściowa regulacya Dunajca i osuszenie osuwiska				500 „ — „
6. Administracya				3 809 „ 60 „
			Razem . .	80.000 zł. — ct.

Zmiany w etacie służby dróg krajowych.

Uchwałą z 11. września 1891 r. L. 39178 powołał Wydział krajowy napowrót do pełnienia obowiązków stałego konduktora dróg krajowych I. klasy p. Bronisława Dziakiewicza i przydzielił go do pełnienia obowiązków pomocnika technicznego przy inżynierze dróg krajowych w okręgu lwowskim.

W styczniu 1892 r. zmarł emerytowany konduktor dróg krajowych, Wincenty Hryniewicz. Pozostałej po nim wdowie wyznaczyliśmy w myśl obowiązującego statutu emerytalnego pensyę wdowią.

W maju 1892 r. zmarł konduktor dróg krajowych oddziału Chorostkowskiego, Hilary Hrankowski. Nadzorowany przez niego oddział złączyliśmy z oddziałem Skałackim w jeden oddział konduktorski, poruczając nadzór nad całą drogą krajową Smykowce-Suchostaw konduktorowi p. Stanisławowi Komorowskiemu. Pozostałej wdowie po ś. p. Hilarym Hrankowskim, wyznaczył Wydział krajowy pensyę wdowią.

W lipcu 1892 r. zmarł konduktor dróg krajowych w Krościenku, Jakób Kamiński. Nadzorowany przez tegoż oddział konduktorski zwinięto i przyłączono do dwóch innych oddziałów okręgu Sądeckiego.

Konduktor I. klasy p. Henryk Dulęba na własne żądanie został uwolniony ze służby.

Nadzorowany przez p. Dulębę oddział konduktorski obejmujący drogę krajową od Lwowa do Bóbrki oddano w nadzór konduktorowi sąsiedniego oddziału p. Geringowi, któremu polecono nadzorować całą drogę ze Lwowa do Rohatyna.

Rezultat licytacyi wydzierżawienia stacyi mytniczych na drogach krajowych.

Z dniem 31. grudnia 1891 r. upłynął zwyczajny termin dzierzawy dla 88 stacyi mytniczych na drogach krajowych. Stacye te, po przeprowadzeniu rozpraw licytacyjnych zostały wydzierzawione.

Cena wywołania i wysokości czynszu dotychczasowego dla wspomnianych stacyi mytniczych wynosiła łącznie kwotę 138.614 zł. — ct.

Rezultat licytacyi częściowych wykazał łączną kwotę . . . . . 149.939 „ 99 „

zatem w porównaniu z ceną wywołania wypadł wyżej o . . . . . 11.325 „ 99 „

Rezultat ogólny administracyi myt krajowych.

Dochód z myt na drogach krajowych w r. 1890, wedle zamknięć rachunkowych z tego roku w rzeczywistości uczynił kwotę . . . . . 214.511 zł. 58½ ct.

że zaś dochód ten w r. 1889 przyniósł . 213.473 „ 65 „

zwiększył się w r. 1890 o kwotę . . 1.037 „ 93½ „

Dochód mytniczy na r. 1891 preliminowano w kwocie . . . . . 210.000 „ — „

wedle ostatecznego obrachunku za ten rok uczynił w rzeczywistości kwotę . . . . 218.340 „ 03½ „

zatem w porównaniu z r. 1890 zwiększył się o 3.828 „ 45 „

Podług kontraktów dzierżawnych na r. 1892 ogólna cyfra wydzierżawionych myt na drogach krajowych wynosi kwotę . . . . . 149.939 „ 99 „

Kosztem funduszu krajowego przedsięwzięto budowę nowych domków mytniczych w Łapajówce, Niewistce pod Nowym Stawem, w Repechowie i Żółkwi. Zarządzono naprawę domków mytniczych w Gołkowicach, Jarosławiu, Stecowy i Zagrobelli.

Zaległości w dochodach mytniczych.

Zaległości w dochodach mytniczych z końcem roku 1890 wynosiły . . . . . 2.936 zł. 68 ct.

z których ściągnięto kwotę . . . . 481 „ 70 „

zaś z powodu niemożności ściągnięcia odpisano . 497 „ 29 „

Pozostała zatem w rzeczywistości zaległość w kwocie. . . . . 1.957 „ 69 „

cięży na zawodnych dzierzawcach stacyi mytniczych w Kluwińcach . . . . . 533 „ 49 „

w Raszkowie i Serafińcach . . . . 1.424 „ 20 „

Przeciw tym zawodnym dzierzawcom wdrożono sądowe kroki prawne.

F.

Drogi powiatowe i gminne.

Wykaz ważniejszych dróg powiatowych i gminnych w budowie.

Powiat bialski: budowa drogi powiatowej Biała-Jawiszowice prowadzi się w dalszym ciągu pod kontrolą inżyniera okręgu krakowskiego.

Powiat chrzanowski: rozpoczęto budowę drogi Chrzanów-Zator; projekt został sprawdzony przez inż. okręgowego.

Powiat wadowicki: dalsza budowa drogi Biertowice-Zembrzyce: podług projektu sprawdzonego i zatwierdzonego przez oddział techn.

Powiat myślenicki: dalsza budowa drogi Pcim-Jordanów podług projektu sprawdzonego i zatwierdzonego przez oddział techn.

Powiat nowotarski: w Zakopanem 1) ukończono budowę ulic Chałubińskiego i Krupówki, rozpoczęto budowę drogi do Kuźnic, ukończono drogę do Jaszczurówki; w roku bieżącym wybudowano dróg przeszło 3 klm. a wogóle ukończono budowę dróg i ulic w Zakopanem na długości 10 klm.

2) Zarządzono wypracowanie projektów ulic i dróg uznanych za drogi gminne pierwszorzędne.

3) Rozpoczęto budowę drogi z Jaszczurówki do Łysej Polany.

Wszystkie czynności techniczne przeprowadza służba krajowa.

Powiat wielicki: budowa drogi w dalszym ciągu Krasne-Żerosławice, Dąbie-Kępanów, Wieliczka-Mogilany.

Powiat limanowski: Dalsza budowa drogi gminnej Krasne-Tymbark.

Powiat sądecki: Dalsza budowa drogi gminnej Sącz-Bobowa podług projektu oddziału technicznego.

Dalsza budowa drogi gminnej Krynica-Tylicz pod technicznym zarządem służby krajowej.

Powiat dąbrowski: Dalsza budowa drogi gminnej Nadwiślańskiej.

Powiat tarnowski: Na ukończeniu budowa drogi gminnej Tarnów-Wałki.

Dalsza budowa drogi Tuchów-Siepietnica.

Powiat grybowski: Dalsza budowa drogi gminnej Florynka-Krzyżówka podług projektu wypracowanego przez służbę krajową.

Powiat gorlicki: Dalsza budowa drogi gminnej Ropa-Wysowa.

Powiat mielecki: Rozpoczęto budowę drogi gminnej Radomyśl-Czarna.

Powiat jasielski: Rozpoczęto budowę drogi gminnej Twierdza-Kobyle.

Powiat tarnobrzeski: Dalsza budowa drogi Zaleszany-Radomyśl.

Powiat kolbuszowski: Dalsza budowa drogi Kolbuszowa-Sokołów.

Powiat krośnieński: Dalsza budowa drogi do zakładu zdrojowego w Iwoniczu.

W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z d. 11. listopada 1890 r. którą przekazaną została Wydziałowi krajowemu petycya gminy i obszaru dworskiego w Iwoniczu do załatwienia z poleceniem, aby na rekonstrukcyę drogi, prowadzącej od gościńca rządowego do zakładu zdrojowego w Iwoniczu, w miarę rozporządzalnych funduszów, udzielił bezzwrotnej subwencyi do wysokości 75% kosztów pod warunkami, przepisanymi okólni-

kiem Wydziału krajowego z d. 22. grudnia 1892, a mianowicie pod warunkiem, że wiejscowe czynniki pokryją resztę kosztów rekonstrukcyi i zabezpieczą nadal utrzymanie drogi w dobrym stanie.

Wypracowano w maju r. 1891 szczegółowy projekt na budowę 1 kim od zakładu zdrojowego w Iwoniczu, na podstawie którego w tymże roku wykonano budowę drogi na długości 808 mb. w administracyi Wydziału powiatowego przy pomocy technicznej Wydziału krajowego; w roku zaś bieżącym — na żądanie Wydziału powiatowego wykończono w zupełności budowę 1 kilometra podczas sezonu kąpielowego.

Przy przeprowadzonej w r. 1891 i 1892 rekonstrukcyi 1 kilometra zbudowano 8 nowych mostów murowanych i 1 most naprawiono, wykonano około 150 m^3 skarp murowanych, przeszło 30 przepustów murowawych z kamienia przy domostwach i na dojazdach i postawiono około 350 mb. poręczy, oprócz innych pomniejszych robót dodatkowych, wynikłych wskutek zarządzenia komisyi wywłaszczającej.

Znaczna ilość wykonanych robót budowlanych, wysoka cena gruntów wywłaszczonych, roboty dodatkowe wskutek wywłaszczeń zarządzone jakoteż bardzo ożywiony ruch podczas sezonu przy braku objazdu i wskutek sąsiednich kopalń nafty łatwość zarobku powodują znaczne stosunkowo koszta budowy tej drogi.

Powiat niski: Dalsza budowa dróg gminnych: Zarzecze-Ulanów, Jeżów-Nart, Nisko-Stany przy udziale subwencyi krajowych.

2) C. k. Rząd rozpoczął budowę mostu na Sanie pod Zarzeczem na drodze gminnej.

3) Rozpoczęto budowę drogi gminnej Zarzecze-Domosława subwencyonowaną z funduszów państwowych.

4) Oprócz tego Wydział powiatowy prowadzi budowę kilku dróg innych środkami miejscowemi.

5) Wypracowano w oddziale technicznym projekt drogi Majdan-Rozwadów 25 klm. długości.

Powiat łańcucki: Dalsza budowa dróg powiatowych Łańcut-Kańczuga i gminej Urzejowice-Krzeczowice. Również dalsza budowa drogi Leżajsk-Tarnogóra, subwencyonowanej z funduszów państwowych. Projekty dwóch ostatnich dróg sporządzono w oddziale technicznym.

Powiat rzeszowski: Dalsza budowa drogi powiatowej Tyczyn-Jawornik i gminnej Miłocin-Bratkowice. Projekty wypracowane przez inżyniera okręgowego.

Powiat sanocki: Budowa drogi gminnej Sanok-Bukowsko na ukończeniu.

Powiat jarosławski: Dalsza budowa dróg gminnych Jarosław-Sieniawa, Jarosław-Rokietnica, Pruchnik-Kańczuga i Węgierka-Krzywcza.

Powiat przemyski: Dalsza budowa drogi gminnej Przemyśl-Husaków.

Powiat dobromilski: Ukończono budowę drogi gminnej Posada Rybotycka-Trójca (część drogi Hubice-Bircza), rozpoczęto budowę drogi Trójca-Łodzinka.

Powiat turczański: Rozpoczęto budowę drogi gminnej Turka-Lutowiska podług projektu sporządzonego w oddziale technicznym.

Powiat cieszanowski: Ukończono budowę drogi powiatowej Lubaczów-Dachnów podług projektu oddziału technicznego.

Powiat jaworowski: Dalsza budowa drogi gminnej Jaworów-Sądowa Wisznia podług projektu i przy pomocy oddziału technicznego.

Powiat mościski: Dalsza budowa drogi Sądowa Wisznia-Sambor projekt sporządzony w oddziale technicznym.

Powiat drohobycki: Rozpoczęto budowę drogi gminnej Borysław Schodnica pod zarządem technicznym służby krajowej.

Powiat samborski. Dalsza budowa drogi gminnej Sambor-Mościska i rozpoczęto budowę drogi gminnej Ciżki-Burczyce.

Powiat stryjski: Dalsza budowa drogi powiatowej Stryj-Żórawno i gminnych Stryj-Sokołów i Medynice-Żydaczów.

Powiat lwowski: Dalsza budowa dróg gminnych Jaryczów-Podliski i Lwów-Gliniany. Dla ostatniej częściowy projekt sporządzono w oddziale technicznym.

Powiat rudecki: Dalsza budowa drogi gminnej Rudki-Sądowa Wisznia.

Powiat kałuski: Dalsza budowa drogi gminnej Kałusz-Dołhe. Projekt sporządzony w oddziale technicznym.

Powiat nadwórniański. Rozpoczęto budowę drogi gminnej Nadwórna-Markowce podług projektu wypracowanego w oddziale technicznym.

Powiat rawski: Dalsza budowa drogi powiatowej Rawa-Uhnów i gminnej Lubycza-Józefówka.

Z powodu nakazanych manewrów przebudowano 240 mostów na drogach gminnych przy pomocy technicznej służby krajowej,

Powiat sokalski: Rozpoczęto budowę drogi powiatowej Sokal-Krystynopol.

Powiat żółkiewski: Ukończono budowę drogi powiatowej Żółkiew-Krechów. Podług projektu oddziału technicznego.

Powiat bobrecki: Ukończono budowę drogi gminnej Bortniki-Holeszów. Ukończono budowę drogi gminnej Bóbrka-Romanów.

Powiat bobrecki i rohatyński: Ukończono budowę drogi gminnej Chodorów-Rohatyn.

Powiat kamionecki: Rozpoczęto budowę drogi Jabłonka-Chołojów. Dalsza budowa drogi Zadwórze-Lisko. Wybudowano most na Bugu pod Kamionką Strumiłową. Wszystkie budowy wykonują się podług projektu i przy pomocy inżyniera okręgowego.

Powiat złoczowski: Ukończono budowę drogi powiatowej Krasne-Gliniany. Dalsza budowa drogi powiatowej Złoczów-Ożydów.

Powiat brzeżański: Budowa drogi Litatyn-Kozowa 9 klm. na ukończeniu podług projektu i pod nadzorem inżyniera okręgowego.

Powiat podhajecki: Dalsza budowa dróg gminnych Podhajce-Bożyków i Podhajce-Bohatkowce.

Powiat buczacki: Dalsza budowa drogi gminnej Korościatyn-Ujście Zielone.

Powiat horodeński: Dalsza budowa drogi powiatowej Obertyn-Niezwiska.

Powiat brodzki: Dalsza budowa drogi powiatowej Brody-Tarnopol i gminnej Podkamień-Pieniaki.

Powiat zbarazki: Dalsza budowa dróg powiatowych Zbaraż Podwołoczyska i Zbaraż-Berezowica podług projektu inżyniera okręgowego.

Powiat tarnopolski: Dalsza budowa dróg gminnych Iwaczów-Obarzańce i Tarnopol-Grzymałów.

Powiat trembowelski: Dalsza budowa drogi powiatowej Trembowla-Grzymałów. Most na Serecie pod Trembowlą ukończono.

Powiat Śniatyński: Zarządzono w oddziale technicznym wypracowanie szczegółowego projektu drogi powiatowej Zabłotów-Rożnów wraz z mostem na Prucie.

Powiat Czortkowski: Dalsza budowa dróg: powiatowej Jagielnica-Jezierzany i gminnej Dżuryn-Bazar. Ukończono budowę drogi gminnej Wygnanka-Probużna.

Powiat zaleszczycki: Dalsza budowa drogi gminnej Uścieczko-Jazłowiec.

Powiat skałacki: Dalsza budowa dróg gminnych: Grzymałów-Trembowla, Iławcze-Poznanka, Turówka-Krasne, Turówka-Łuka, Skałat-Mołczanówka i Grzymałów-Podwołoczyska.

Powiat husiatyński: Dalsza budowa dróg powiatowych Husiatyn-Grzymałów i Husiatyn-Probużna oraz drogi gminnej Chorostków-Mszaniec.

Powiat borszczowski: Dalsza budowa dróg powiatowych Jezierzany-Bilcze-Ujście biskupie, i gminnych Mielnica-Kudryńce i Borszczów-Wierzchniakowce. Zbudowano most na Serecie w Bilczu.

Powiat kosowski: Zarządzono wypracowanie w oddziale technicznym szczegółowego projektu 6 klm. rekonstrukcyi drogi powiatowej Kosów-Żabie.

W ogóle w budowie jest ważniejszych dróg 91 w 56 powiatach. Z tych dla 26 dróg projekty wypracowane zostały przez krajową służbę drogową, a budowa 7 dróg wykonuje się pod technicznym zarządem krajowej służby drogowej.

Budowę drogi gminnej Chodorów-Rohatyn rozpoczęto w r. 1890 a ukończono w r. 1892.

Długość drogi wynosi 23.430 km., z czego w powiecie Bobreckim 6 km., a 17.438 km. w powiecie Rohatyńskim.

Szerokość drogi w koronie 7 m., szerokość pokładu szutrowego 4 m., maximum spadku 5%.

Na całej drodze zbudowano 35 mostów i przepustów, a mianowicie: *a)* murowanych 11, *b)* betonowych 18 i *c)* 6 drewnianych na śluzach i upustach przy stawach w Chodorowie i Knihiniozach.

Ogólny koszt budowy całej drogi wynosi: 141.544·05 zł. a. w. wobec czego koszt budowy jednego kilometra wynosi średnio 6.039 zł.

Powyższe koszta budowy zostały pokryte:

Subwencyę państwową w kwocie 64.000 zł., datkami dobrowolnymi powiatów i stron interesowanych w kwocie 6 848 zł. 25 ct., reszta zaś została pokryta z funduszów krajowych, przeznaczonych na subwencyonowanie dróg powiatowych i gminnych.

Budowę przeprowadzono — na życzenie c. k. Namiestnictwa — pod zarządem Wydziału krajowego, przez specyalny Komitet do tego ustanowiony.

Kolaudacya odbyła odbyła się w d. 20. i 21. września 1892 r,, przy której c. k. Namiestnictwo po skonstatowaniu robót uznało, że wszystkie warunki postawione przez c k. rząd zostały ściśle dopełnione, a roboty wzorowo wykonane; wobec czego zbudowaną drogę odebrał ostatecznie bez najmniejszego zarzutu.

Na żądanie jednak c. k. Namiestnictwa konserwacyę tej drogi prowadzi na razie Wydział krajowy na rachunek c. k. Rządu — jednocześnie zaś są w toku rokowania c. k. Namiestnictwa, celem stałego objęcia konserwacyi tej drogi w administracyę Wydziału krajowego.

Subwencye udzielone na budowę i rekonstrukcyę dróg powiatowych i gminnych w ciągu roku 1891.

L. p.	W powiecie:	zł. ct.	zł. ct.
1.	Bialskim na budowę drogi powiatowej biała Jawiszowice		4.000 —
2.	Bobreckim na budowę drogi gminnej:		
	1) Bortniki-Holeszów	3 000 —	
	2) Bóbrka-Romanów	3.000 —	
	3) Wodniki-Kurowice	5 000 —	11.000 —
3.	Bocheńskim na budowę drogi gminnej Marszowice-Podłęże		1.000 —
4.	Brodzkim na budowę drogi:		
	1) powiatowej Brody-Załoźce-Tarnopol	6.000 —	
	2) gminnej Podkamień-Pieniaki-Łukawiec	2.000 —	8.000 —

L. p.	W powiecie:	zł.	ct.	zł.	ct.
5.	Brzeżańskim na budowę drogi gminnej Litatyn-Kozowa			3.000	—
6.	Buczackim na budowę drogi gminnej Korościatyn-Zadarów-Uście zielone .			2.000	—
7.	Czortkowskim na budowę drogi:				
	1) gminnej Dżuryn-Połowce . .	2 000	—		
	2) powiatowej Jagielnica-Ułaszkowce	4 000	—	6.000	—
8.	Dąbrowskim na budowę drogi gminnej Nadwiślańskiej			2.000	—
9.	Dobromilskim na budowę drogi gminnej				
	1) Krościenko-Kuźmina . . .	2.000	—		
	2) Hubice-Bircza	1.400	—	3.400	—
10.	Gorlickim na budowę drogi gminnej Ropa Wysowa			1.000	—
11.	Horodeńskim na budowę drogi powiatowej Kamionka-Obertyn-Niezwiska .			3.000	—
12.	Jarosławskim na budowę drogi gminnej				
	1) Jarosław-Rokietnica . .	1.500	—		
	2) Pruchnik-Kańczuga . . .	1 500	—	3.000	—
13.	Jaworowskim na budowę drogi gminnej Jaworów-Sądowa Wisznia . .			3.000	—
14.	Kolbuszowskim na budowę drogi powiatowej Kolbuszowa-Sokołów . .			5.000	—
15.	Kołomyjskim na budowę drogi powiatowej Kołomyja-Obertyn . . .			5.500	—
16.	Krośnieńskim na budowę drogi gminnej z Zakładu zdrojowego w Iwoniczu do gościńca rządowego			5.500	—
17.	Limanowskim na budowę drogi gminnej Krasne-Tymbark			3.000	—
18.	Lwowskim na budowę drogi gminnej z Jaryczowa do Podlisek małych .			5.000	—
19.	Łańcuckim na budowę drogi:				
	1) powiatowej Łańcut-Kańczuga .	2.000	—		
	2) gminnej Urzejowice-Krzeczowice .	500	—	2.500	—
20.	Myślenickim na budowę drogi gminnej				
	1) Pcim-Jordanów	1.500	—		
	2) Zembrzyce-Biertowice . . .	500	—	2.000	—
21.	Nadwórniańskim na budowę drogi gminnej Nadwórna-Markowa . . .			1.000	—
22.	Niżańskim na budowę drogi gminnej Nisko-Zarzecze-Ulanów			2.000	—
23.	Nowosądeckim na budowę drogi gminnej				
	1) Nowy Sącz-Bobowa . . .	3.000	—		
	2) Krynica-Tylicz:				

L. p.	W powiecie:	zł.	ct.	zł.	ct.
	a) c. k. Dyrekcya domen i lasów . . . . 5.500 zł.				
	b) Fundusz krajowy. . 3.000 zł.	8.500	—	11.500	—
24.	Nowotargskim na lokalną regulacyę Czarnego Dunajca pod Ludzimierzem	400	—		
	na budowę dróg gminnych:				
	1) w Zakopanem	3.557	09		
	2) Jaszczurówka-Zakopane . . .	4.000	—		
	3) Chabówka-Nowy Targ . . .	680	—	8.637	09
25.	Przemyskim na budowę drogi gminnej Przemyśl-Husaków			3.000	—
26.	Przemyślańskim na budowę drogi:				
	1) gminnej Kurowice-Bóbrka . .	1.500	—		
	2) powiatowej Gliniany-Zadwórze .	1.000	—	2.500	—
27.	Rawskim na budowę drogi gminnej Żurawce-Lubycza			750	—
28.	Rohatyńskim na budowę drogi powiatowej Chodorów-Rohatyn:				
	a) c. k. Skarb państwa . 14.000 zł.				
	b) Wydział pow. Bóbrka. 1.000 „				
	c) fundusz krajowy . . 46.520 „			61.520	—
29.	Rzeszowskim na budowę drogi:				
	1) powiatowej Tyczyn-Jawornik .	4.000	—		
	2) gminnej Miłocin Bratkowice . .	1.000	—	5.000	—
30.	Sanockim na budowę drogi gminnej Sanok Bukowsko			3.000	—
31.	Skałackim na budowę drogi gminnej Grzymałów-Sorocko-Trembowla . .			8.000	—
32.	Śniatyńskim na budowę trzech mostów na drogach gminnych na rzekach Rybnicy, Bełełujce i Turce . .			300	—
33.	Tarnbrzeskim na rekonstrukcyę drogi powiatowej Tarnobrzeg-Stale . .	400	—		
	na budowę drogi powiatowej Tarnobrzeg-Majdan	2.500	—	2.900	—
34.	Tarnopolskim na budowę grogi:				
	1) gminnej Tarnopol-Grzymałów .	3.000	—		
	2) gminnej Iwaczów-Obarzańce . .	2.000	—		
	3) powiatowej Tarnopol-Brody . .	4.476	10	9.476	10
35.	Tarnowskim na budowę drogi gminnej				
	1) Tarnów-Wałki	1.500	—		
	2) Jodłówka-Dąbrówka . . .	4.500	—	6.000	—
36.	Trembowelskim na budowę drogi powiatowej Trembowla-Sorocko-Skałat .			3.000	—
37.	Wadowickim na budowę drogi gminnej Zembrzyce-Biertowice . . .			500	—
38.	Wielickim na budowę drogi gminnej;				

L. p.	W powiecie:	zł. ct.	zł. ct.
	1) Świątniki-Mogilany . . .	5.000 —	
	2) Świątniki-Gorzków . . .	2.000 —	
	3) Krasne-Żerosławice-Kępanów .	300 —	7.300 —
39.	Zbarazkim na budowę dróg gminnych Zbaraż-Nowesioło i Zbaraż-Berezowica		8.000 —
40.	Złoczowkim na budowę drogi powiatowej 1) Złoczów-Ożydów . . .	3.000 —	
	2) Krasne-Rusiłów . . .	523 15	3.523 15
	Razem . .		226.856 34
Od tego	1) subwencya c. k. Rządu na *a)* drogę powiatową Chodorów-Rohatyn . . . . 14.000 zł. *b)* drogę gminną Krynica-Tylicz . . . 5.500 „	19.500 —	
	2) część datku dobrowolnego od Wydziału powiatowego w Bóbrce na drogę powiatową Chodorów-Rohatyn .	1.000 —	20.500 —
Rzeczywiste wydatki z funduszu krajowego .			206.356 34

Zakładowy fundusz pożyczkowy na poprawę dróg powiatowych i gminnych.

Według sprawozdania z czynności Dep. IV. po dzień 31. października 1891 (str. 206) wykazano dotacye otrzymane z funduszu krajowego rubr. X. lit D. począwszy od roku 1883 po koniec roku 1890 w łącznej kwocie . . . . . 170 000 zł.
Za rok 1891 przyzwolono dotacyę. . . . . 20.000 „
Razem . . 190 000 zł.

Fundusz rezerwowy udzielił Wydziałom powiatowym bezprocentowych pożyczek na poprawę dróg powiatowych i gminnych po koniec roku 1890 w kwocie 245 050 zł. zaś w roku 1891 Wydziałowi powiatowemu

1.	Kamionce strumiłowej .	4.000 zł.	
2.	Sokalu	2.000 „	
3.	Tarnowie	4.000 „	
4.	Wieliczce	10.000 „	
5.	Lwowie	6.000 „	
6.	Mielcu	3.000 „	
7.	Żółkwi.	10.000 „	
8.	Buczaczu	5.000 „	
9.	Czortkowie	8.000 „	
10.	Tarnobrzegu . . .	5.000 „	
11.	Trembowli	6.000 „	63.0000 zł.
	Razem 31 powiatów z kwotą .		308.050 zł.

Na rachunek tych pożyczek spłacono po koniec roku 1890 kwotę . . . . . 89.972 zł. 21 ct.
i w roku 1891 . . . 28.072 „ 21 „ 118.044 zł. 42 ct.
Pozostaje do zwrotu w następnych latach . 190 005 zł. 58 ct.

Od lokowanej rozporządzalnej gotówki na 3% rachunku bieżącym otrzymano odsetki po koniec roku 1890 w kwocie . . 2.922 zł. 25 ct.
i w roku 1891 kwotę . . . . . 536 „ 72 „
Razem . 3.458 zł. 97 ct.

Od Wydziałów powiatowych otrzymano tytułem 6% odsetków zwłoki z powodu niedotrzymania terminu spłaty rat pożyczkowych po koniec roku 1890 kwotę . . . . . 452 zł. 78 ct.
i w roku 1891 kwotę . 125 „ 75 „
Razem . 578 zł. 53 ct.

Bilans z końcem roku 1891.

Należytości czynne: od Wydziałów powiatowych . . 190.005 zł. 58 ct.
na 3% rachunku bieżącym . . 3.631 „ 92 „
zapas w kasie krajowej . . . 400 „ — „
Razem . 194.037 zł. 50 ct.

Należytości biernych nie ma
a gdy w roku 1890 wykazano majątek . . . . 173.375 „ 03 „
przeto okazuje się przyrost o . . . . . 20.662 zł. 47 ct.
a w szczególności z dotacyi . . . 20.000 zł. — ct.
i odsetki z lokacyi i za zwłokę . . 662 „ 47 „
Razem j. w. 20.662 zł. 47 ct.

Ewidencya miejscowych i powiatowych funduszów dróg gminnych.

W sprawozdaniu z czynności Dep. IV. za czas od 1. lipca 1890 po dzień 31. października 1891 (str. 207) zaznaczono, że nie wszystkie Wydziały powiatowe przedkładały wykazy dochodów i wydatków miejscowych funduszów dróg gminnych, jakoteż zamknięcia rachunków powiatowych funduszów dróg gminnych.

Obecnie Wydział krajowy jest przymuszony również zaznaczyć, że pomimo licznych urgensów, nie wszystkie Wydziały powiatowe nie przedłożyły dotąd tych rachunków za rok 1890.

I. Wynikłości w całym kraju za rok 1890 nie mogą zatem być ściśle wypośrodkowane, gdyż oprócz powyższych powiatów, które nie nadesłały tych wykazów, nadto 27 powiatów nienadesłało żądanych wykazów za rok 1890, lecz tylko za rok 1888 lub 1889, zaś stosunkowe obliczenie wynikłości w całym kraju, przedstawia z nieznacznemi różnicami te same cyfry, jak podano za rok 1889.

Niechcąc powtarzać wyprowadzonych wynikłości, w stosunku obliczonych, dla całego kraju zaznacza się jedynie, że ostateczny rezultat okazuje, iż w całym kraju użyto prestacyi na poprawę dróg gminnych wartości pieniężnej przeszło 1,500.000 zł.

II. Również rachunki powiatowych funduszów dróg gminnych przedstawiają znaczne braki za rok 1890, liczne urgensy nie przyniosły dotąd pożądanych rezultatów, gdyż dotąd nieprzedłożyły tych rachunków powiaty: 1. buczacki, 2. gorlicki, 3. kałuski, 4. kolbuszowski, 5. nowotarski, 6. przemyski, 7. skałacki, 8. tarnobrzeski i 9. żółkiewski.

Według dołączonego wykazu, w 65 powiatach, które przedłożyły rachunki funduszu powiatowego dróg gminnych wyprowadzono następujące wynikłości.

Dochody w łącznej kwocie. . . . . 918.447 zł. 83½ ct.
Wydatki „ „ 801.015 zł. 60— ct.
a potrącając niedobory w powiecie
1. jarosławskim 573 zł. 95— ct.
2. myślenickim 300 „ 62½ „ 874 „ 57½ „ 800.141 „ 02½ „
okazuje się pozostałość kasowa w 63 powiatach . . 118.306 zł. 81— ct.
zaś niedobór w 2 powiatach . . . . . 874 „ 57½ „

Wykazane znaczne pozostałości kasowe w niektórych powiatach są usprawiedliwione, gdyż w roku 1890 niezostały wykończone wszystkie budowy tych dróg, które były objęte odnośnemi preliminarzami; w razie oddania robót przedsiębiorcom za kontraktami, nie zdołano sporządzić aktu kolaudacyjnego wybudowanej w roku 1890 części drogi, zatem niemogło nastąpić ostateczne obliczenie i wypłata należytości przedsiębiorcy.

Po zupełnem wykończeniu robót przez przedsiębiorcę, nastąpi dopiero w przyszłych latach obliczenie i wypłata należytości, ztąd też powstały znaczniejsze pozostałości kasowe, które gdy się uwzględni należytości bierne przypadających wypłat przedsiębiorcom, znacznie się zmniejszą, a w rachunkach te należytości bierne, niemogą być jeszcze wstawione, gdyż nieznaną jest wysokość wykonanych przez przedsiębiorcę robót.

Wobec powyższego wyjaśnienia, nie ma uzasadnionej podstawy do wstrzymania wypłaty przyznanych na budowę dróg powiatowych i gminnych zasiłków, tym powiatom, które wykazują w funduszu powiatowym dróg gminnych znaczniejsze zapasy kasowe.

Wykaz wynikłości zamknięć rachunków powiatowego funduszu dróg gminnych za rok 1890.

L. porządkowa	Powiat	Dochody zł.	Dochody ct.	Wydatki zł.	Wydatki ct.	Pozostałość kasowa z końcem roku zł.	Pozostałość kasowa z końcem roku ct.	Uwaga
1	Biała	9.191	87½	8.301	33	890	54½	
2	Bóbrka	17.360	83	10.705	61	6.652	22	
3	Bochnia	21.089	15½	21.089	15½	—	—	
4	Bohorodczany	3.429	05	2.728	93	700	12	
5	Borszczów	5.598	02	3.944	09½	1 653	92½	
6	Brody	12.119	75½	8 070	20	4.049	55½	
7	Brzesko	27.017	94	23.369	88½	3.648	05½	
8	Brzeżany	8.901	15	7.992	57	908	58	
9	Brzozów	7.775	42½	5.251	68	2 253	74½	Pomimo licznych urgensów nie przedłożono dotychczas zamknięcia za rok 1890.
10	Buczacz	—	—	—	—	—	—	
11	Chrzanów	8.986	04	8.271	91	714	13	
12	Cieszanów	11.722	79	9.058	20	2.664	59	
13	Czortków	3.758	64	3 006	42	752	22	
14	Dąbrowa	19.197	66	19.197	66	—	—	
15	Dobromil	11 401	17	7.982	66	3.418	51	
16	Dolina	17.065	72½	12.159	54	4 906	18½	
17	Drohobycz	10.094	95½	9.717	50½	377	45	Zamknięcie zwrócono do przerobienia.
18	Gorlice	—	—	—	—	—	—	
19	Gródek	20 628	91	20.628	91	—	—	
20	Grybów	8 556	55	8 317	81½	238	73½	
21	Horodenka	7.029	72½	4.568	16	2.461	56½	
22	Husiatyn	11.750	55½	5.731	66	6 018	89½	

L. porządkowa	Powiat	Dochody zł.	Dochody ct.	Wydatki zł.	Wydatki ct.	Pozostałość kasowa z końcem roku zł.	Pozostałość kasowa z końcem roku ct.	Uwaga
23	Jarosław	8.249	44	8.823	39	—	—	Niedobór w kwocie 573 zł. 95 ct.
24	Jasło	11.302	64	9.089	21	2.213	43	
25	Jaworów	6.057	50	5.305	97½	751	52½	
26	Kałusz	—	—	—	—	—	—	Zamknięcie zwrócono do przerobienia.
27	Kamionka	36.709	22	36.705	43	3	79	
28	Kolbuszowa	—	—	—	—	—	—	Pomimo licznych urgensów nie nadesłano dotychczas zamknięcia za rok 1890.
29	Kołomyja	28.029	56	26.271	74	1.757	82	
30	Kossów	4 149	38½	3.122	51½	1.026	87	
31	Kraków	22.889	68	22.889	68	—	—	
32	Krosno	4.451	27	1 323	96	3.127	31	
33	Limanowa	14.045	85½	11.509	08	2.536	77½	
34	Lisko	4.286	50½	3.590	14	696	36½	
35	Lwów	23.847	72½	20.958	22	2.889	50½	
36	Łańcut	20 221	05	20 221	05	—	—	
37	Mielec	22.280	76	22 175	01½	105	74½	
38	Mościska	8 446	85½	7.807	09	639	76½	
39	Myślenice	4 035	23½	4.335	86	—	—	Niedobór w kwocie 300 zł. 62½ ct.
40	Nadwórna	9 265	77½	7.025	04	2.240	73½	
41	Nisko	36.789	67	36.789	67	—	—	Kilkakrotnie urgowano Wydz. pow. o przedłożenie zamknięcia za rok 1890.
42	Nowytarg	—	—	—	—	—	—	
43	Pilzno	3.888	87	3.119	44	769	43	
44	Podhajce	4.789	53	4.608	38½	181	14½	
45	Przemyśl	—	—	—	—	—	—	Wydz. pow. dotychczas nie przedłożył zamknięcia za rok 1890.
46	Przemyślany	46.375	50½	46.174	29	201	21½	
47	Rawa	6.294	08	6 294	08	—	—	
48	Rohatyn	9.708	22	7.176	13	2.532	09	
49	Ropczyce	16.212	63	16.212	63	—	—	
50	Rudki	4.801	60	4.558	32	243	28	
51	Rzeszów	14 589	10½	12 407	53	2.181	57½	
52	Sambor	20.807	74	20 394	36½	413	37½	
53	Sanok	11.009	02½	10.371	06	637	96½	
54	Sącz nowy	25.542	77	24.530	17½	1.012	59½	Kilkakrotnie wzywano Wydz. pow. do przedłożenia zamknięcia za rok 1890.
55	Skałat	—	—	—	—	—	—	
56	Śniatyn	7.131	87	3.240	55½	3.891	31½	
57	Sokal	7.854	86½	7.595	60	259	26½	
58	Stanisławów	16.331	97½	6.410	02	9.921	95½	
59	Staremiasto	3.727	93	2.394	58	1 333	35	
60	Stryj	28.929	34	12 809	77	16.119	57	Pomimo licznych urgensów nie przedłożono dotychczas zamknięcia za rok 1890.
61	Tarnobrzeg	—	—	—	—	—	—	
62	Tarnopol	24 721	64	24 686	15½	35	48½	
63	Tarnów	27.424	86	27.357	80	67	06	
64	Tłumacz	10 516	62½	10.501	27½	15	35	
65	Trembowla	6 094	56	5.959	61	134	95	
66	Turka	1.686	24	1.668	58	17	66	
67	Wadowice	15.852	98	13.198	11	2.654	87	

L. porządkowa	Powiat	Dochody zł.	Dochody ct.	Wydatki zł.	Wydatki ct	Pozostałość kasowa z końcem roku zł.	Pozostałość kasowa z końcem roku ct.	Uwaga
68	Wieliczka . . .	44.696	51½	44.695	62	—	89½	
69	Zaleszczyki . .	4.880	86½	2.438	22	2.442	64½	
70	Zbaraż	5.775	58½	5.722	01	43	57½	
71	Złoczów . . .	26.278	96	16.726	01	9.552	95	Wydz. pow. nie przedłożył dotychczas zamknięcia za rok 1891 pomimo kilkakrotnych urgensów.
72	Żółkiew . . .	—	—	—	—	—	—	
73	Żydaczów . . .	9.939	28½	6.929	94	3.009	34½	
74	Żywiec	4.850	62	4.788	38	62	24	
	Razem . . .	918.447	83½	801.015	60	118.306	81	

W 63 powiatach pozostałość kasowa w kwocie . 118.306 zł. 81 ct.
W 2 „ niedobór . . . . . 874 „ 57½ „

G.

Publiczne dojazdy kolejowe.

G. Publiczne dojazdy kolejowe.

W uzupełnieniu zeszłorocznego sprawozdania podajemy do wiadomości Wysokiego Sejmu, że w ciągu roku bieżącego przybyły trzy nowe dojazdy kolejowe a mianowicie:

Na linii Lwów-Czerniowce 1. Dojazd Bóbrka-Chlebowice od miasta Bóbrki został ukończony i do użytku publicznego oddany.

2. Dojazd Chodorów od stacyi do miasta dług. 1.730 m. b. koszt preliminowany na 10.550 zł. Dojazd ten jest w budowie.

Na linii Stróże-Jasło-Nowy Zagórz. Do stacyi w Jaśle budowa drugiego dojazdu została postanowioną.

Program sieci dojazdów kolejowych.

W sprawie programu sieci dojazdów kolejowych wezwał Wydział krajowy wskutek rezolucyi Wysokiego Sejmu, jak o tem oznajmiono w zeszłorocznem sprawozdaniu, wszystkie Wydziały powiatowe by zechciały Wydziałowi krajowemu po poprzedniem porozumieniu się z c. k. Starostwami i zarządem kolejowym, przedłożyć swe wnioski co do zachodzącej w powiecie potrzeby uznania nowych, dotąd za publiczne nie uznanych dojazdów kolejowych. Wskutek tego okólnika Wydziału krajowego nadesłane wnioski Wydziałów powiatowych przedstawiają się następująco:

I. Wydziały powiatowe: 1. Bialski. 2. Bocheński. 3. Borszczowski. 4. Brzeżański. 5. Brzozowski. 6. Buczacki. 7. Doliński. 8. Grodecki. 9. Grybowski. 10. Jasielski. 11. Kamionecki. 12. Krakowski. 13. Kolbuszowski. 14. Kossowski. 15. Łańcucki. 16. Mielecki. 17. Nadworniański, 18. Niski. 19. Nowotarski. 20. Pilzneński. 21. Podhajecki. 22. Przemyślański. 23. Raw-

ski, 24. Ropczycki. 25. Rzeszowski. 26. Sokalski· 27. Stanisławowski. 28. Staromiejski. 29. Tarnobrzeski. 30. Tarnopolski. 31. Trembowelski. 32. Zaleszczycki. i 33. Żywiecki oznajmiły iż w tych powiatach nie ma potrzeby utworzenia nowych publicznych dojazdów kolejowych.

II. Uznają potrzebę budowy bądź jednego, bądź kilku dojazdów następujące Wydziały powiatowe:

1. Brody uznaje potrzebę 3 dojazdów.

a) od stacyi w Brodach do miasteczka Leszniowa;

b) od stacyi w Zabłotcach do miasteczka Stanisławczyka;

c) od stacyi w Ożydowie do miasteczka Toporowa;

2. Brzesko przedkłada projekt jednego dojazdu od drogi rządowej w Dębnie do Biadolin;

3. Chrzanów proponuje pięć dojazdów:

a) od drogi powiatowej z Jaworzna do stacyi w Szczakowej;

b) od drogi powiatowej Oświęcimskiej do stacyi kolei w Libiążu;

c) od drogi powiatowej Alwerniańskiej z Bolęcina do kolei w Trzebini;

d) od drogi powiatowej z Rudawy do stacyi kolei Rudawa;

e) od stacyi towarowej w Chrzanowie do miasta Chrzanowa;

4. Cieszanów proponuje jeden dojazd od stacyi kolei w Horyńcu do Płazowa względnie do Narola;

5. Dobromil uznaje potrzebę czterech dojazdów:

a) od stacyi do miasta w Dobromilu.

b) „ „ „ w Starzawie.

c) od stacyi do miasta w Nowem mieście.

d) „ „ „ w Krościenku.

6. Krosno proponował dojazd od stacyi kolei w Jedliczu do gościńca rządowego w Jaszczwi (uznanie tego dojazdu na razie jest niedopuszczalne);

7. Limanowa uznaje potrzebę dwóch dojazdów: do stacyi w Tymbarku i w Kosinie wielkiej, zarazem wszakże oświadcza, że dla braku środków musi się wstrzymać od dalszych kroków;

8. Mościska proponuje dojazd od stacyi w Sądowej Wiszni do Jaworowa:

9. Myślenice uznaję potrzebę trzech dojazdów:

a) od drogi rządowej w Zaborni do stacyi w Rabce;

b) od drogi rządowej w Lubniu do Mszany dolnej w powiecie Limanowskim;

c) od stacyi w Radziszowie do gościńca rządowego w Krzywaczce;

10. Przemyśl projektuje jeden dojazd od gościńca rządowego do stacyi kolei w Medyce;

11. Rohatyn proponuje cztery dojazdy:

a) od stacyi kolei do miasta w Nowosielcach.

b) od stacyi kolei do miasta w Bukaczowcach;

c) od stacyi kolei do miasta w Bursztynie;

d) od stacyi kolei do miasta w Bołszowcach;

12. Sanok projektuje trzy dojazdy:

a) od drogi krajowej w Załużu do stacyi w Załużu;

b) od miasteczka Bukowsko do stacyi w Szczawnem;

c) od miasteczka Jaćmierza do stacyi w Zarszynie;

13. Sącz nowy projektuje jeden dojazd od stacyi w Marcinkowicach do mostu pod Kurowem;

14. Skałat projektuje jeden dojazd od drogi krajowej w Kamionkach do stacyi Kamionka-Bogdanówka;

15. Śniatyn proponuje jeden dojazd od miasta w Gwoździcu do stacyi kolei w Zabłotowie;

16. Tarnów uznaje potrzebę dwu dojazdów:

a) od drogi powiatowej w Rzuchowej do stacyi w Pleśnej;

b) rozszerzenie dojazdu w Tarnowie;

17. Wadowice uznaje potrzebę jednego dojazdu od drogi rządowej w Barwałdzie do stacyi kolei w Strzyszowie;

18. Zbaraż projektuje dwa dojazdy:

a) z Nowego Sioła do Bogdanówki;

b) ze Zbaraża do stacyi w Maksymówce;

19. Złoczów uznaje potrzebę sześciu dojazdów:

a) od stacyi Skwarzawa do drogi powiatowej w Poczapach;

b) od stacyi w Płuchowie do drogi rządowej Złoczów-Tarnopol;

c) od stacyi w Ożydowie do miasteczka Sokołówka;

d) od stacyi w Jeziernie do miasteczka w Jeziernie;

e) od stacyi w Kniażem do drogi rządowej w Lackiem;

f) od stacyi w Krasnem do drogi rządowej w Olszanicy;

20. Żółkiew projektuje jeden dojazd z miasteczka Kulikowa do stacyi Mierzwica;

21. Żydaczów projektuje jeden dojazd od drogi powiatowej w Młyniskach do stacyi w Bortnikach;

Gdy z powyżej poszczególnionych projektowanych dojazdów w żadnym wypadku przedwstępne czynności nie zostały dotąd przez odnośne Wydziały powiatowe przeprowadzone, przeto też Wydział krajowy nie mógł jeszcze przystąpić do porozumienia się z c. k. Namiestnictwem względem ułożenia programu sieci dojazdów.

Nadmieniamy wreszcie, że Wydziały powiatowe w Bóbrce, Bohorodczanach, Czortkowie, Dąbrowej, Drohobyczu, Gorlicach, Horodence, Husiatynie, Jarosławiu, Jaworowie, Kałuszu, Kołomyi, Lisku, Lwowie Rudkach, Samborze, Stryju, Tłumaczu, Turce i Wieliczce nie nadesłały swych odpowiedzi na powyżej wspomniany okólnik Wydziału krajowego w sprawie potrzeby utworzenia w ich powiatach publicznych dojazdów kolejowych.

H.

Inne ważniejsze sprawy.

Sprawozdanie komisyi drogowej z czynności Dep. IV. Wydziału krajowego.

Sprawozdanie Komisyi drogowej o czynnościach dep. IV. Wydziału krajowego za czas od 18. lipca 1890 r. do 31. października 1891 r. spadło z porządku dziennego obrad Wysokiego Sejmu.

W sprawozdaniu tem poruszone zostały następujące sprawy:

1. Wskazówka, że w obec trudnego położenia skarbu krajowego należy odłożyć projektowane rekonstrukcye na sześciu drogach krajowych do chwili, w której budowa dróg krajowych ostatecznie skończoną zostanie.

2. Polecenie departamentowi IV., aby starał się o ile możności jaknajściślej i najdokładniej przeprowadzić środki proponowane celem obniżenia kosztów utrzymania dróg krajowych.

3. Wskazówka działania w kierunku zebrania dokładnych dat statystycznych dla dróg krajowych, ale w granicach nieobciążających funduszu krajowego nowemi wydatkami.

4. Polecenie bacznej pieczy Wydziału krajowego sprawy rewizyi myt prywatnych opartych na dawnych koncesyach, lub osobnych przywilejach,

5. Polecenie opiece Wydziału krajowego sprawy ułożenia programu sieci dojazdów kolejowych w kraju.

6. Zapatrywania, iż w powiatach, w których znajdują się znaczniejsze pozostałości kasowe powiatowego funduszu dróg gminnych, należy z wielką oględnością udzielać subwencyj z funduszu krajowego na ten cel przeznaczonego.

7. Wskazówka dla Wydziału krajowego, aby zawezwał Wydziały powiatowe, iżby nie dopuszczały do zaległości w odrabianiu prestacyj.

8. Wskazówka, iż jest niezbędnem jak najściślejsze porozumienie między władzami rządowemi a Wydziałem krajowym co do zapewniania w przyszłości stałej konserwy każdej przez organa rządowe budować się mającej drogi.

Wszystkie powyższe sprawy były przedmiotem zarządzeń Wydziału krajowego, a wynik, względnie stadyum czynności co do każdej sprawy podajemy do wiadomości Wysokiego Sejmu w osobnych tym przedmiotom poświęconych ustępach niniejszego sprawozdania z czynności Wydziału krajowego.

W sprawie obniżenia kosztów utrzymania dróg krajowych, bez szkody dla ich stanu.

W sprawozdaniu z czynności Departamentu IV., złożonem przez Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi na wiosennem posiedzeniu 1892, wskazaliśmy środki i wymieniliśmy zarządzenia, mające na celu zniżenie kosztów utrzymania dróg krajowych, sądzimy, że byłoby rzeczą zbyteczną powtarzać je w niniejszem przedłożeniu — tem bardziej, że w przeciągu jednego roku ani nie zaszło pod tym względem nic nowego, ani też spodziewać się można. aby w tak krótkim peryodzie usiłowania te mogły przynieść jakiś uderzający rezultat.

Na rok 1893 preliminowaliśmy jako wydatek na utrzymanie dróg krajowych według przyjętej zasady wynik przeciętny z kwot wydanych w ciągu ostatnich trzech lat co czyni 220 zł. na klm., to jest kwotę o 2 zł. niższą od preliminowanej na rok 1892, czy jednak ta pozycya na przyszłość jeszcze znacznie zniżyć się da, powiedzieć trudno, — zależy to bowiem od wielu okoliczności, a mianowicie od tak zmiennych i nieuchwytnych stosunków klimatycznych; uważamy też za obowiązek powtórzyć na tem miejscu to, cośmy już w zeszłorocznem sprawozdaniu podnieśli, że byłoby rzeczą wielce niebezpieczną iść za śmiało i nieoględnie w tym kie-

runku, że możnaby się narazić na przykre rozczarowanie, że gospodarstwo powierzchownie badane, ponętnie przez rok lub dwa wyglądające, srogo zemściłoby się mogło koniecznością znacznych bardzo w przyszłości wydatków.

Nowowprowadzona organizacya służby technicznej a zarazem pewne jej harmonijne usystemizowanie, ułatwi Wydziałowi krajowemu nadzór nad gospodarstwem drogowem i mamy nadzieję, że wszystkie środki zdążające do oszczędności, któreśmy zaznaczyli w ostatnim sprawozdaniu, a których zarządzenia tak grrąco nam w sprawozdaniu komisyi drogowej zalecone zostały, stopniowo wejdą w życie i racyonalność swoją udowodnią.

W sprawie rewizyi i regulacyi myt na drogach krajowych.

Podejmując rewizyę myt na drogach krajowych, mającą na celu podwyższenie dochodów mytniczych, w roku 1892 przeprowadziliśmy już w części pożądaną dla funduszu krajowego regulacyę, w części jest w toku w tej sprawie wdrożona pertraktacya. W niejednym zaś wypadku, w uwzględnieniu trudności wynikających z stosunków lokalnych zaniechaliśmy zamierzonej regulacyi a mianowicie tam, gdzie przez zmianę w warunkach omycenia, ludność miejscowa byłaby pociągnięta do zbyt uciążliwej opłaty mytniczej.

Po myśli §. 10. ustawy z dnia 25. grudnia 1871 (Dz u. k. N. 18. z r. 1872) w porozumieniu z c. k. Nomiestnictwem, przeprowadzoną została regulacya myt na drogach krajowych a mianowicie:

a) na drodze krajowej Zaleszczyki-Skała przeniesiono myto w Bedrykowcach pod Dobrowlany.

b) na drodze krajowej Kraków-Baran przeniesione myto w Bieńczycach z $VII^{6}/_{100}$ klm. do $VII^{4}/_{100}$ klm.

c) na drodze krajowej Kraków-Chełmek przeniesiono myto w Przegorzałach do Zwierzyńca i w Babicach z 37 do 38 klm, tudzież zwinięto stacyę mytniczą w Podzagórniu i połączono pobieranie tamże myto drogowe z mytem mostowem w Chełmku.

d) na drodze krajowej Dębica-Nadbrzezie przeniesiono myto w Gorzycach na granicę Trześni i Zalesia gorzyckiego.

e) na drodze krajowej Tarnopol-Podwołoczyska przeniesiono myto w Podwołoczyskach z 43 klm. 7 setki do 44 klm. przy końcu 3 setki w obrębie tej samej gminy nad granicą rossyjską, tudzież ustawiono zaporę ochronną w 40 klm. przy końcu osady Zadniszówki, z zastrzeżeniem, że przejeżdżający przez obydwie zapory opłacać będą należytość mytniczą tylko przy jednej z nich.

W toku jest zarządzone dochodzenie w sprawie zamierzonej dalszej regulacyi myt na drogach krajowych, jako to:

1. na drodze krajowej Sielec-Kłubowce, z uwzględnieniem uzupełnionego rozkładu stacyi mytniczych przez zniesienie myta w Poberężu i jednocześnie wyłączenie ze stacyi drogowo-mostowej w Jezupolu myta drogowego natomiast zaprowadzenie nowej stacyi drogowej pod Sielcem;

2. na drodze krajowej Śniatyn-Załucze w Jasienowie;

3. na drodze krajowej Żółkiew-Krystynopol w Błotni;

4. na drodze krajowej Zimnawoda-Hoszany celem zaprowadzenia nowej stacyi mytniczej w 24 klm.;

5. na drodze krajowej Jarosław-Bełzec w Bełzcu i Wulce zapałowskiej;

6. na drodze krajowej Dębica-Nadbrzezie w Brzeźnicy i Wielowsi, tudzież celem zaprowadzenia nowej stacyi mytniczej w Zaleszanach;

7. na drodze krajowej Tarnów-Szczucin w Radwanie;

8. na drodze krajowej Zakliczyn-Sącz-Niedzica pod Krościenkiem;

9. Na drodze krajowej Lwów-Stojanów w Podliskach małych;

10. na drodze krajowej Kopyczyńce-Husiatyn w Krogulcu i Husiatynie;

11. na drodze krajowej Buczacz Tłuste w Zaleszczykach małych;

12. na drodze krajowej Zborów-Załośce w Kudobińcach.

W sprawie datków dobrowolnych deklarowanych na budowę drogi krajowej Rzeszów-Nadbrzezie.

W dalszym ciągu zeszłorocznego sprawozdania podajemy do wiadomości Wysokiego Sejmu, że na umorzenie swoich zalegających zobowiązań z tytułu datków deklarowanych na budowę drogi krajowej Rzeszów Nadbrzezie, uiścili w ciągu roku bieżącego:

1. Adam br. Horoch całą zaległość w kwocie 500 zł. zpn.

2. Spadkobiercy Mendla Ecksteina a mianowicie Sara z Eckstein-nów Jollesowa, Jakób Eckstein, Markus Eckstein i Rachela z Ecksteinów Goldberg część zaległości w kwocie 283 zł. 71 ct.

3. Wreszcie inni dłużnicy spłacają dalsze swoje zobowiązanis ratami. — Przeciwko Hieronimowi ks. Lubomirskiemu i trzem spadkobiercom po Mendlu Ecksteinie, mianowicie: Leibie i Mojżeszowi Ecksteinom Abrahamowi Berischowi i Szaji Landauowi wdrożył Wydział krajowy kroki sądowe.

W sprawie rewizyi myt prywatnych opartych na dawnych koncesyach rządowych i uzyskanych w drodze ustawodawstwa krajowego.

Podjęte dochodzenie, dotyczące myt prywatnych, opartych na dawnych koncesyach rządowych, (o którem wspomnieliśmy w zeszłorocznem sprawozdaniu z czynności Departamentu drogowego na str. 229), doprowadziło do następujących wyników.

Wedle wykazów od 74 Wydziałów powiatowych po koniec października b. r. przedłożonych tudzież wedle dat od 62 c. k. Starostw otrzymanych, znajduje się w kraju myt prywatnych opartych na dawnych koncesych rządowych lub osobnych przywilejach ogółem 91.

a mianowicie: drogowych 11,
mostowych 25,
drogowych i mostowych 5,
przewozowych 50.

Myta te, co do tytułu uprawnienia, rozdzielają się na następujące kategorye:

A. Myta w liczbie 46 których tytuł uprawnienia opiera się na dawniejszych koncesyach udzielonych na czas nieograniczony. Co do tych myt w dwóch wypadkach nie wykazano dowodu uprawnienia.

B. Myta w liczbie 32 u których czas trwania nadanych koncesyi jest nieoznaczony lub niewiadomy. Co do tych myt w szesnastu wypadkach niewykazano dowodu uprawnienia.

C. Myta w liczbie 13 w których prawomocne koncesye już zgasły.

Co do wszystkich tych myt opartych na dawnych koncesyach, dotąd obowiązuje, w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem wydana zasadnicza norma postępowania, wedle której tam, gdzie prawo mytnicze nie

jest do pewnego czasu ograniczone, takowe nienaruszalne istnieć powinno nawet dla dawnych przywilejów aż do zmiany dotychczasowego systemu mytniczego, natomiast myta bezprawnie istniejące lub ktorych termin trwania upłynął, mają być usunięte w drodze administracyjnej.

O ile więc w wyniku ostatecznego dochodzenia stwierdzonem zostanie, że istnieją jeszcze myta pozbawione prawnej koncesyi powołane będą odnośne Władze do ich usunięcia.

W tym względzie wydał Wydział krajowy odpowiednie polecenie do odnośnych Wydziałów powiatowych i o skutku tych poleceń w swoim czasie zda sprawę Wysokiemu Sejmowi.

Niezależnie od tego zebraliśmy daty tyczące się myt na drogach gminnych i powiatowych, w drodze ustawodawstwa krajowego uzyskanych. Takich myt istnieje w kraju ogółem 284.

Myta te, wedle sprawozdań z pojedynczych powiatów przedłożonych przynoszą dochodu rocznego w sumie 182.391 zł. a mianowicie:

a) 106 myt drogowych 120.307 zł.
b) 198 myt mostowych 53.360 „
c) 60 myt przewozowych 8.624 „

W sprawie wykonywania kontroli nad miastami pobierającemi kopytkowe.

Z wykonanej w roku 1892 kontroli nad miastami pobierającem kopytkowe, poszczególnie co do każdego z tych miast, zdajemy sprawę:

1. Brody. Zatwierdzając sprawdzone rachunki drogowe z roku 1891 i preliminarz drogowy na rok 1892, żądaliśmy, aby gmina, dla wprowadzenia należytej czystości w mieście, obróciła znaczniejszą kwotę w tym celu dodatkowo przez nas wstawioną do budżetu.

2. Brzeżany. Załatwiając preliminarz drogowy na rok 1892 poleciliśmy przerobienie jego z uwzględnieniem rzeczywistych potrzeb miasta i wykonanie w pierwszym rzędzie przez nas do preliminarza podanych robót. Celem ocenienia przez gminę w roku 1891 wykonanych robót zawezwaliśmy Wydział powiatowy do ich skolaudowania i przedłożenia nam aktu kolaudacyjnego, co dotąd jeszcze nie nastąpiło.

3. Buczacz. Zarządziliśmy przez inżyniera Wydziału krajowego w porozumieniu z Wydziałem powiatowym, zbadanie administracyi drogowej od czasu nadania miastu koncesyi kopytkowej. Z sprawozdania komisyjnego przekonawszy się o nieprawidłowej i dowolnej, bezprogramowej gospodarce Zwierzchności gminnej, wydaliśmy szczegółowe pouczenie, w jaki sposób ma gmina przy pomocy doradczego komitetu uregulować i należycie prowadzić administracyę drogową. Zarazem zażądaliśmy, aby gmina z zastoswaniem się do przepisów ustawy budowniczej, zajęła się potrzebnem dla miasta uporządkowaniem tamtejszych ulic i w tym celu sporządziła plan regulacyi miasta. Mimo następnie udzielonej pomocy umyślnie delegowanego inżyniera Wydziału krajowego dla sporządzenia rachunków drogowych z roku 1891 i preliminarza na rok 1892, dotąd nie otrzymaliśmy ani rachunków ani preliminarza. Z tego powodu Wydział krajowy przedsięweźmie przeciwko gminie środki przymusowe ustawą koncesyjną zagrożone.

4. Kołomyja. Poruczyliśmy umyślnie delegowanej komisyi rewizyę rachunków drogowych miasta i rozpatrzenia jej administracyi. Na

podstawie sprawozdania komisyjnego wykazującego bardzo zaniedbaną gospodarkę miejską, zarządziliśmy kolaudacyę w r. 1891 wykonanych robót, oraz zastanowienie się przy udziale delegatów miasta w jaki sposób winna gmina przystąpić do gruntownego uporządkowania administracyi drogowej. Wyznaczając gminie po koniec roku bieżącego ostateczny termin do przeprowadzenia potrzebnej poprawy administracyi drogowej, zagroziliśmy, iż w razie nie spełnienia wydanych zarządzeń, Wydział krajowy przystąpi do wprowadzenia w art. IX. ustawy z dnia 9. lutego 1891 (Dz. u. k. N. 21) zastrzeżonych środków przymusowych. Niezależnie od tego załatwiając preliminarz drogowy na rok 1892, poleciliśmy wykonanie w preliminarzu przyjętych robót pod systematyczną kontrolę inżyniera okręgowego dróg krajowych.

5. Nowy Sącz. Badając rachunki z robót drogowych w roku 1891 wykonanych tudzież preliminarz tychże robót na rok 1892, zażądaliśmy, aby gmina zajęła się ulepszeniem środków komunikacyjnych miasta i z uwagi, że to się nie da uskutecznić z zwyczajnych dochodów funduszu drogowego, przyczyniła się w miarę potrzeby dotacyą z funduszu miejskiego. Polecając zarazem przeprowadzenie wielce pożądanej regulacyi ulic i placow miejskich oznajmiliśmy, iż na wypadek gdyby gmina nie zastosowała się do wydanych zarządzeń, Wydział krajowy zaproponuje Wysokiemu Sejmowi rewizyę nadanej gminie ustawą z 7. marca 1873 r. (Dz. u. k. N. 238) koncesyi kopytkowego na zasadach dla innych gmin pobierających kopytkowe, przez Wysoki Sejm w roku 1890 określonych.

6. Przemyśl. Po myśli wskazówek Wydziału krajowego przerobiliśmy preliminarz drogowy na rok 1892 przyjęliśmy z zastrzeżeniem, aby Zarząd drogowy przy wykonywaniu robót ściśle się trzymał przyjętego preliminarza. Załatwiając rachunki z utrzymania ulic, placów i dróg miejskich za rok 1891, przez komisyę kolaudacyjną sprawdzone, zażądaliśmy, aby Zarząd drogowy skierował swe usiłowania w celu uzyskania do konserwacyi trwalszego i lepszego niźli dotąd materyału kamiennego i baczył na to, aby materyał ten zawsze był odpowiednio przysposobiony, na czas użyty i niezwłocznie ustalony przez staranne zwalcowanie

7. Rzeszów. Udzieliliśmy szczegółowe wskazówki, mające na celu należyte wykonanie na rok 1892 preliminowanych robót drogowych, oraz zażądaliśmy opracowania planu, służyć mającego za podstawę do przeprzewadzenia regulacyi miasta z uwzględnieniem postanowień zawartych w ustawie z 28. kwietnia 1882 (Dz. u. kr. N. 77). Sprawdzone rachunki z robót drogowych w roku 1891 wykonanych, zgodnie z opinią komisyi kolaudacyjnej poleciliśmy sprostować.

8. Stanisławów. Przyjmując przez komisyę kolaudacyjną sprawdzone rachunki dotyczące robót drogowych miasta w roku 1891 wykonanych, zażądaliśmy, aby Magistrat w przyszłości zaprowadził ścisły dozór nad dostawą materyłów i wykonywaniem robót i zestawiał następne rachunki wedle wzoru przez Wydział krajowy udzielonego. Przedłożony przez Magistrat preliminarz drogowy na rok 1892 poleciliśmy przerobić zgodnie z uzasadnioną opinią komisyi kolaudacyjnej. Wstrzymując dowolne wykonanie preliminarzem objętych kanałów, zażądaliśmy, aby Magistrat

wprzód dopełnił dawniejszych zarządzeń, mających na celu jednolite przeprowadzenie kanalizacyi miasta, wedle projektu z góry obmyślanego.

9. Tarnopol. Badając preliminarz drogowy na rok 1892 poleciliśmy, aby gmina, celem racyonalnego ulepszenia środków komunikacyjnych miasta, już w roku bieżącym rozszerzyła program wykonać się mających robót i obróciła na ten cel większy fundusz w pierwszym rzędzie przez należyte ściąganie przepisanego dodatku prestacyjnego jak również wyznaczeniem potrzebnej dotacyi z funduszu miejskiego. Z utrzymania dróg, ulic i placów w roku 1891 przedłożone przez Magistrat rachunki zatwierdziliśmy na podstawie przedłożenia komisyi kolandacyjnej.

10. Tarnów. Przyjmując do wiadomości znacznie po terminie wniesiony a przez Komisyę kolaudacyjną zbadany preliminarz drogowy na rok 1892, wytknęliśmy nieprawidłowe to opóźnienie się, i zażądaliśmy aby w przyszłości tak preliminarz jak i rachunki przedkładane były ściśle w terminach przepisanych. Załatwiając następnie rachunki tyczące się wykonanych w roku 1891 robót drogowych, poleciliśmy ich sprostowanie wedle udzielonych wskazówek. Nadto przypomnieliśmy sporządzenie planu dla przeprowadzenia potrzebnej regulacyi ulic miejskich.

11. Jarosław. Gmina ta, która po raz pierwszy na mocy ustawy z 25. czerwca 1892 (Dz. u. k. N. 50) uprawnioną została do poboru opłaty kopytkowej, otrzymała od Wydziału krajowego pouczenie, w jaki sposób spełniać ma warunki nadanej jej koncesyi.

Rachunki funduszów pro praeterito budowy dróg krajowych i powiatowych.

Budowę dróg krajowych i powiatowych prowadziły c. k. władze rządowe na podstawie prowizorycznej instrukcyi, którą wydało c. k. Gubernium pod dniem 13. marca 1855 L. 9.001, a roboty rozpoczęto od roku 1855 przez obowiązane do konkurencyi strony, przy udziale zasiłków z funduszu krajowego i państwowego, nadto koszta administracyi pokrywał fundusz krajowy.

Protokołem z dnia 16. stycznia 1868 sporządzonym przez delegatów c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego przeszły na podstawie ustawy drogowej z dnia 18. sierpnia 1866 zbudowane drogi krajowe pod zarząd Wydziału krajowego, zaś drogi powiatowe pod zarząd Wydziałów powiatowych.

Budowę wszystkich dróg wykonały c k. władze rządowe tylko w części odpowiednio do wymogów technicznych a składane rachunki przedstawiają wiele trudności w uporządkowaniu i dotąd nie są jeszcze zakończone z 17 dróg w 15 powiatach, jak to uwidoczniono w dołączonym wykazie funduszów pro praeterito budowy dróg krajowych i powiatowych.

Alegat

Rachunki przedstawiają następujące wynikłości:

Należytości czynne od stron konkurencyjnych . .	139 929 zł.	61— ct.
Zapasy kasowe gotówką i efektami	19.108 „	01½ „
Razem .	159.037 zł.	62½ ct.
Należytości bierne stronom konkurencyjnym do wypłaty za przerobne	145.792 „	62— „
Z porównania okazuje się zwyżka	13.245 zł.	—½ ct.

która ulegnie jeszcze znacznym zmianom, gdyż należytości czynne, przypadające do wpłaty od stron konkurencyjnych, muszą być w części odpisane, a to z powodu, że pierwotne przypisy w księgach likwidacyjnych były niejasne, bez wyszczególnienia nazwisk, lecz ogólnikowo jak n. p. „chrześciańscy przemysłowcy“ „izraelici“.

Energiczne ściąganie przypisanych w księgach likwidacyjnych należytości od stron konkurencyjnych, mogło dać w pierwszych latach pomyślne rezultaty, a obecnie po 37 latach stosunki się zmieniły, we wszystkich gminach, trudno dojść kto był zrozumiany pod powyższą nomenklaturą, część obowiązanych do wpłacania datków konkurencyjnych zmarła, wielu przesiedliło się w inne, nieznane strony, i dzisiaj nie mogą być odszukani, zatem datki konkurencyjne nie są ściągalne, nawet w drodze przymusowej muszą być wykreślone z dalszej ewidencyi.

W roku 1892 odpisano z należytości czynnych wszystkich dróg krajowych przeszło 3.000 zł. a jeżeli odpisywanie datków konkurencyjnych z należytości czynnych postępować będzie w dotychczasowem stosunku, to nietylko fundusz krajowy nieotrzyma po obrachunku ostatecznym żadnej zwyżki, lecz przeciwnie dopłaci jeszcze prawdopodobnie kwotę 6.000 zł. do 8.000 zł. przy zakończeniu wszelkich rachunków.

Rachunki budowy drogi krajowej:

1. Czortków—Skała.
2. Lwów—Rohatyn.
3. Brzeżany—Tarnopol.
4. Brzeżany—Złoczów.
5. Sielec—Zaleszczyki są na ukończeniu, gdyż w bieżącym roku zarządzono wypłatę należytości biernych stronom konkurencyjnym za przerobne z zapasów kasowych, znajdujących się w c. k. urzędach podatkowych.

Rachunki budowy drogi krajowej:

6. Tyśmienica—Kołomyja.
7. Sanok—Rzeszów.
8. Sanok—Przemyśl.
9. Wrocławskiej.
10. Czortków—Monasterzyska.
11. Dróg obwodowych, byłego obwodu Nowo Sądeckiego.
12. Drogi powiatowej Tarnawa—Radoszyce są również na ukończeniu.

Rachunki budowy drogi krajowej:

13. Brzeżany—Podwołoczyska.
14. Strusów—Buczacz i drogi powiatowej.
15. Tarnopol—Brody.
16. Grzymałów—Skałat—Smykowce administrowane przez c. k. Starostwo w Tarnopolu. wymagają do ukończenia jeszcze dłuższego czasu, gdyż przypadają do ściągnięcia w drodze przymusowej znaczne należytości czynne od stron konkurencyjnych.

Po uregulowaniu rachunków wyż wyszczególnionych dróg nastąpi wypłata stronom konkurencyjnym należytości za przerobne z budowy drogi krajowej Jarosław—Bełzec w kwocie 4.420 zł. 95 ct, odnośne rachunki zaginęły, pomimo licznych korespondencyi nie zdołano odszukać ich śladu. Według LW. 53.977/89 należytości czynne, przypadające do wpłaty od stron konkurencyjnych wynosiły 34.181 zł. 58½ ct.

Fundusz krajowy miał otrzymać tytułem zwrotu zaliczek wydanych na budowę drogi krajowej Jarosław—Bełzec 27.548 zł. 02 ct., którą to kwotę dla braku rachunków do LW. 13.403/90 odpisano w księgach.

Wykaz stanu funduszów przy praeterito budowy dróg krajowych i powiatowych z końcem r. 1891 względnie 1890.

L. p.	Fundusz pro praeterito budowy drogi	Administruje c. k. Starostwo w	Aktywa: Należytości czynne od stron konkurencyj. zł.	ct.	Zapas kasowy gotówką i efekta zł.	ct.	Razem zł.	ct.	Pasywa: Należytyści bierne stron konkurencyjn. zł.	ct	Z porównania okazuje się: zwyżka zł.	ct.	niedobór zł.	ct.	Uwagi
1	Drogi obwodowe byłego obwodu	Nowym Sączu			127	58½	127	58½			127	58½			
2	„ nowosądeckiego	Limanowej	66	53	—	—	66	53			66	53			
3	Droga krajowa Czortków-Skała	Czortkowie	—		450	81	450	81	465	03½	--	--	14	22½	
4	„ kraj. Lwów-Rohatyn	Bóbrce	9.445	39	2.349	65	11.795	04	7.895	64½	3.899	39½			Zarządzono wypłatę należytości biernych.
5	„ kraj Brzeżany-Tarnop.	Brzeżanach	5 310	72	8.426	97	14.971	08	11.500	95½	3.470	12½			
6	„ kraj. Brzeżany Złoczów	„	1.233	39											
7	„ „ „ „	Złoczowie	179	37½	1.674	58½	1.853	96	429	29	1.424	67			
8	„ kraj. Sielec-Zaleszczyki	Horodence	842	09	7.606	03½	2.448	12½	1.919	49	528	64½			
9	„ krajowa Czortków-Manasterzyska	Czortkowie	475	02	463	84½	938	86½	846	57	92	29½			
10	„ „ „ „	Buczaczu	2.813	05	30	03½	2.843	08½	2 115	09½	727	99			
11	„ kraj. Strusów-Buczacz														
12	„ „ „ „	Tarnopolu	27.542	92	50	57	27.593	49	29.145	38	—	--	1.551	89	Brak rachunków za rok 1891 wpisano wynikłości z końcem roku 1890.
13	„ pow. Tarnopol-Brody	„	13.849	17½	206	84	14.056	01½	13.922	23⅓	133	78			
14	„ kraj. Brzeżany-Podwołoczyska	„	29 906	44½	812	10	30 718	54½	32.902	83½	—	—	2.184	29	
15	„ powiatowa Grzymałów-Skałat-Smykowce	„	34.246	46½	569	71	34 816	17½	34.713	00½	103	17			
16	„ kraj. Tyśmienica-Kołomyja	Kołomyja	1.484	89	463	93½	1 948	82½	1.234	91	713	91½			
17	„ kraj. Sanok-Rzeszów	Sanok	4 733	05½	1.714	40	6.447	45½	992	28	5 455	17½			
18	„ kraj. Sanok-Przemyśl	„	7.485	82½	88	73	7.574	55½	3.288	95½	4.285	60			
19	„ pow. Tarnawa-Radoszyce	„	315	27	53	72	368	99	—	—	368	99			
20	„ krajowa Wrocławska	Krakowie i Chrzanowie	—	—	18	49½	18	49½	—	—	18	49½			
21	„ Jarosław-Bełzec	Jarosławiu	—	—	—	—	—	—	4 420	95	—	—	4 420	95	
		Razem	139.929	61	19.108	01½	159.037	62½	145.792	62	21.416	36	8.171	35½	

Ubezpieczenie robotników od wypadków.

Po myśli ustawy z dnia 28. grudnia 1887 (Dz. u p. Nr. 1 z roku 1888) ubezpieczając od wypadków drożników i robotników zatrudnionych na drogach krajowych, Wydział krajowy wypłacił z tego tytułu Zakładowi ubezpieczenia robotników od wypadków dla Galicyi i Bukowiny we Lwowie przypadającą na rok 1891 należytość w kwocie 556 zł. 37 ct.

Wypłacona należytość rozdziela się jako wynagrodzenie:

a) przy wykonywaniu robót zwyczajnych na drogach krajowych we własnym zarządzie w kwocie . . . . . 175 zł. 68 ct.

b) przy wykonywaniu robót nadzwyczajnych a mianowicie przy budowie mostu na Dunajcu pod Kurowem, na Strypie pod Buczaczem, w Jezierzanach, Gorlicach i Busku, tudzież przy budowie drogi w Iwoniczu, nadto na drogach krajowych Przemyśl-Sanok i Lwów Stojanów. w kwocie . . . . . 380 zł. 69 ct.

Prócz tego wypłacił Wydział krajowy wspomnianą należytość, zgodnie z powołaną ustawą za pierwsze półrocze 1892, ktora łącznie wykazana zostanie z zamknięciem rachunków z tego roku.

W sprawie datku Reprezentacyi powiatu Sanok i Nowy Targ deklarowanego w roku 1880. na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną.

W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z d. 16. listopada 1889, którą polecono Wydziałowi krajowemu zbadać petycyę Wydziałów powiatowych w Sanoku i w Nowym Targu o uwolnienie wspomnianych Reprezentacyi od datku ofiarowanego w roku 1880 na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalna, przedłożyliśmy Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdanie w r. 1890. Wobec tego, iż sprawozdanie to ani w 1890, ani pomimo ponowienia w r. 1891 (aleg. 30 spraw. sten. z r. 1891) nie mogło być przez Wys. Izbę załatwionem, wnosimy je obecnie w formie oddzielnego przedłożenia.

Sprawy drogowe wytoczone przed trybunał administracyjny.

Wytoczone przed c. k Trybunał administracyjny sprawy drogowe, rozstrzygnął tenże, jak następuje:

W załatwieniu zażalenia obszaru dworskiego w Wysokiej powiatu Jasielskiego, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 10. grudnia 1890 Lw. 43.160, którem uchylono orzeczenie Wydziału powiatowego z 26 września 1890 L. 2.779 uznając drogę parc. kat. 1537 za publiczną drogę gminną, zniósł c. k. Trybunał administracyjny zaczepione orzeczenie Wydziału krajowego.

Po przeprowadzonej publicznej ustnej rozprawie, odrzucił c. k. Trybunał administracyjny:

a) zażalenie Wydziału krajowego przeciw orzeczeniu c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 29. listopada 1891 L. 31.939 w sprawie opodatkowania pobocznych rowów odpływowych przy drodze krajowej w gminie Mostki, powiatu Nowo-Sądeckiego.

b) zażalenie obszaru dworskiego w Kipiaczce przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 6. marca 1891 l. 831, którem skazano tenże obszar dworski na uiszczenie do powiatowego funduszu dróg gminnych należytości w kwocie 42 zł. 26 ct. za zaległy materyał drewniany wydać się mający w r. 1889 i 1890 dla dróg gminnych w Kipiaczce.

c) zażalenie obszaru dworskiego w Draganówce przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 10. grudnia 1890 Lw. 41.623, którem uznano

drogę prowadzącą przez parcelę Nr. 57 w Draganówce za publiczną drogę gminną.

Bez rozprawy odrzucił c. k. Trybunał administracyjny zażalenie gminy Boguchwała przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 13. października 1891 w sprawie datku konkurencyjnego do budowy dojazdu kolejowego, z powodu przekroczenia terminu prekluzyjnego.

Następujące sprawy wytoczono przed trybunał administracyjny dotychczas nierozstrzygnięte:

1. zażalenie Adolfa Kitzlera w Zakopanem przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 13. Kwietnia 1892 L. W. 15.982 i 10. Maja 1892 LW. 22.105 w sprawie budowy domu w Zakopanem.

2. zażalenie zwierzchności gminnej i przełożonego obszaru dworskiego w Glinianach, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 7. stycznia 1892 LW. 57.143, którem uznano drogę wiodącą przez Zapust gliniański do Żeniowa za publiczną drogę gminną.

3. zażalenie obszaru dworskiego w Baranowie, przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z 23. października 1891 LW. 42 007 co do zwrotu nadwyżki za materyał drzewny, dostarczony dla dróg gminnych w latach 1887 do 1890.

4. zażalenie Dawida Rothhirsza w Krakowie przeciw orzeczeniu Wydziału krajowego z dnia 6. października 1891 LW. 23.452 w sprawie datku za niezwykłe zużywanie drogi Podgórsko-Kobierzyńskiej.

Nowo utworzone urzędy pocztowe i stacye telegraficzne.

C k. Dyrekcya poczt i telegrafów dla Galicyi zawiadomiła nas o utworzeniu nowych urzędów pocztowych i stacyj telegraficznych w następujących powiatach i miejscowościach:

w powiecie:	Brzesko	w Szczepanowie,	urząd	pocztowy
„	Buczacz	w Pyszkowcach,	„	„
„	Cieszanów	w Dolinie	„	„ i telegraficzny
„	Czortków	w Białobożnicy	„	„
„	Krosno	w Moderówce	„	„
„	Limanowa	w Łukowicy	„	„
„	Lwów	w Brzuchowicach	„	„ na stacyi kolejowej
„	Myślenice	w Zarytem	„	„ „ „ „
„	Nadwórna	w Pasiecznej	„	„
„	Nisko	w Pyszni	„	„
„	Pilzno	w Machowej	„	„
„	Przemyślany	w Stowicie	„	„
„	Rawa	w Werchracie	„	„
„	Rzeszów	w Strażowie	„	„
„	Skałat	w Ostapiu	„	„
„	Stryj	w Demni	„	„ i telegraficzny
„	Wadowice	w Ryczowie	„	„ na stacyi kolejowej
„	Zaleszczyki	w Lataczu	„	„
„	Złoczów	w Nuszczzu	„	„

Rokowania z c. k Rządem w celu uzyskania ze Skarbu państwa funduszów na rekonstrukcye niektórych dróg.

W uzupełnieniu zeszłorocznego sprawozdania z czynności (str. 226) podajemy do wiadomości Wysokiego Sejmu, iż z wiosną bieżącego roku organa techniczne Wydziału krajowego zajęły się sporządzeniem projektu rekonstrukcyi drogi Przemysko-Sanockiej między Birczą a Olszanami ograniczając rekonstrukcyę w myśl żądań c. k. Namiestnictwa, do małych tylko przełożeń drogi w Birczy i w klm. 15 i 16 dla zmniejszenia silnych spadków, przy zachowaniu obecnego kierunku drogi. Sporządzenie pomienionego projektu jest jeszcze w toku. Ewentualne wykonanie nastąpićby mogło dopiero po ukończeniu robót około przełożenia drogi w Zbyszycach i z Chabówki do Nowego Targu.

Subwencye państwowe na budowę dróg i mostów w roku 1891.

Odezwą z dnia 3. sierpnia 1891 L. 7.578/pr. oznajmiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa Wydziałowi krajowemu, że według zatwierdzonego preliminarza drogowego na r. 1891 zezwolono na budowę nieeraryalnych komunikacyi następujące kwoty:

A. Subwencye.

Na budowę drogi krajowej Dynów-Kańczuga I. rata . .	25.000 zł.
Na budowę drogi powiatowej Rohatyn-Chodorów, II. rata .	14.000 „
Na budowę drogi Lwów-Gliniany-Uciszków, I. rata . .	24.940 „
Na budowę drogi Leżajsk-Tarnogóra, I. rata	10.000 „
Na budowę drogi Gródek-Stradez-Dąbrowica, II. rata . .	5.000 „
Razem . . .	78.940 zł.

B. Dotacye na komunikacye wykonywane przez organa c. k. Rządu.

Na budowę drogi Olszyny Melsztyn, I. rata	12.000 zł.
Na budowę mostu na Sanie pod Zarzeczem, I. rata . .	15.000 „
Na budowę mostu na Sanie pod Iskaniem, I. rata . . .	40.000 „
Na budowę drogi Gorzyce-Tryncza, I. rata	10.000 „
Na budowę drogi Siwka-Mielnicz i mostu na Świcy pod Żurawnem, II. rata	20.000 „
Na budowę drogi Błażowa Łańcut, II. rata	35.000 „
Na budowę drogi Tryncza Leżajsk, II. rata	25.000 „
Razem . . .	157.000 zł.
Ogółem . . .	235.940 zł.

Objęcie nadzoru dróg gminnych i administracyi dróg powiatowych powiatu drohobyckiego przez Wydział krajowy.

Z powodu nieodpowiedniej administracyi dróg a w szczególności drogi borysławskiej i braku należytego nadzoru nad drogami gminnymi powiatu drohobyckiego, Wydział krajowy po porozumieniu się z c. k. Namiestnictwem objął wspomniane drogi powiatu rzeczonego we własną administracyę i ustanowił w tym celu organ dla zastępywania Wydziału powiatowego w myśl §. 25. ustawy drogowej.

Objęcie dróg gminnych w zarząd Wydziałów powiatowych.

Z powodu nieodpowiednej administracyi dróg gminnych przez niektóre zarządy drogowe lub też z powodu niestosowania się tychże zarządów do rozporządzeń odnośnych Wydziałów powiatowych te ostatnie korzystając z postanowień §. 28. noweli do ustawy drogowej z r. 1885 po

porozumieniu się z właściwymi c. k. starostwami, objęły drogi wspomniane w swą bezpośrednią administracyę, a mianowicie: Wydział powiatowy lwowski drogi gminne w Szczercu wraz z dochodami mytniczymi z 2 mostów przy tych drogach;

Wydział powiatowy mielecki drogi gminne w Wojsławiu, Trzcianie, Kliszowie, Jamach i Dulczy wielkiej;

Wydział powiatowy kołomyjski drogę gminną od potoku Łuczka w Rungurach do kopalni nafty w Słobodzie rungurskiej, tudzież drogę od dworca kolei lokalnej w Słobodzie rungurskiej do Czarnego potoku;

Wydział powiatowy nowotarski drogi gminne w Zakopanem;

Wydział powiatowy brodzki drogi gminne w terytorym gminy Założce.

Co do dróg w Rungurach i Słobodzie rungurskiej podajemy do wiadomości Wysokiego Sejmu następujące szczegóły:

Stan dróg gminnych: „od potoku Łuczka w Rungurach do kopalni nafty w Słobodzie rungurskiej“ i „od dworca kolei żelaznej w Słobodzie rungurskiej do Czarnego Potoka“ pogorszył się w ostatnim czasie tak dalece, że komunikacya dla tych dróg stała się niebezpieczną. Obowiązek utrzymania w należytym stanie pierwszej z poszczególnionych dróg ciąży na właścicielach kopalni nafty w Słobodzie rungurskiej, którzy aktem notaryalnym z 1883 r. obowiązek ten aż do czasu trwania eksploatacyi kopalni przyjęli na siebie. Gdy jednak z biegiem czasu właściciele kopalń niedopełniają przyjętego na siebie obowiązku ponoszenia kosztów naprawy drogi i gdy wszelkie usiłowania Wydziału powiatowego w Kołomyi podjęte w celu zabezpieczenia należytego utrzymania pomienionej drogi pozostały bez skutku, zarządził Wydział krajowy, po zbadaniu stanu dróg przez swego inżyniera, objęcie obu dróg wyżej poszczególnionych w bezpośredni zarząd Wydziału powiatowego, co na dniu 9. czerwca 1892 zostało dokonanem.

Ponieważ rokowania ponowne przez Wydział powiatowy z właścicielami kopalń w Słobodzie rungurskiej podjęte nie odniosły pożądanego skutku, przeto Wydział krajowy upoważnił Wydział powiatowy w Kołomyi do poczynienia stosownych kroków sądowych celem ściągnięcia obowiązkowych datków od właścicieli kopalń w Słobodzie rungurskiej, na rzecz utrzymania drogi od potoku Łuczka do kopalni w Słobodzie rungurskiej, a zarazem polecił Wydziałowi powiatowemu, aby w myśl §. 19. noweli do ustawy drogowej z 1885 r. zajął się bezzwłocznie zebraniem dat, które posłużyć mają Wydziałowi krajowemu do wydania orzeczenia w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem co do osobnych datków, do jakich mogliby być pociągnięci właściciele kopalń i inni przedsiębiorcy fabryczni, zużywający niezwykłym sposobem drogę pomienioną.

Rekonstrukcya drogi ze Słobody rungurskiej do Czarnego Potoka dokonaną będzie przy użyciu powiatowego funduszu dróg gminnych, i ewentualnego zasiłku z funduszu krajowego.

Rewizya przepisów o policyi drogowej.

W dalszym ciągu przeszłego sprawozdania z czynności Wydziału krajowego (str. 216) podajemy do wiadomości Wysokiego Sejmu, że Wydział krajowy, porozumiawszy się z c. k. Namiestnictwem co do formy, w jakiej ma być wydane zestawienie przepisów o policyi drogowej wraz z instrukcyą normującą wykonywanie tych przepisów, wydał takowe jako

osobną broszurę zatytułowaną: „Przepisy o policyi drogowej z instrukcyą normującą ich wykonywanie. Lwów 1892“ i okólnikiem z dnia 1. marca 1892 udzielił te przepisy wszystkim Wydziałom powiatowym, inżynierom okręgowym i inspektorom dróg.

Nader niska cena egzemplarza tych przepisów (3 ct.) umożebniła władzom autonomicznym, jakoteż politycznym, nabycie znacznej ilości tych przepisów, które już w dwóch nakładach rozeszły się po kraju.

Reambulacya nowych linij kolejowych.

Następujące komisye reambulacyjne odbyły się przy udziale delegatów Wydziału krajowego lub też upoważnionych przez nas Wydziałów powiatowych:

1. Dnia 6. listopada 1891 w sprawie budowy odnogi dowozowej od stacyi w Kołomyi do domów składowych firmy Józef Weinschel i Sp. w Kołomyi;

2. Dnia 16. listopada 1891 w sprawie projektowanej budowy wązkiego toru dla kolei konnej od kopalni węgla w Muszynie do stacyi kolejowej w Sopowie;

3. Dnia 23. listopada 1891 w sprawie projektowanej budowy kolei dowozowej do Prądnika białego;

4. Dnia 18. grudnia 1891 w sprawie projektowanej budowy kolei Stanisławów-Woronianka.

5. Dnia 31. maja 1892 w sprawie tej samej kolei;

6. Dnia 11 czerwca 1892 w sprawie projektowanej budowy kolei lokalnej o torze normalnym ze stacyi Przybówki do Dukli;

7. Dnia 17. czerwca 1892 w sprawie projektowanej budowy toru przewozowego i miejsca ładunkowego firmy Groedel w Demnie;

8. Dnia 12. sierpnia 1892 w sprawie projektowanej budowy wąskotorowej kolei ze stacyi Słotwina do browaru w Okocimie;

9. Dnia 22. sierpnia 1892 w sprawie projektowanej budowy kolei lokalnej o torze normalnym ze stacyi Trzebinia do stacyi Skawce;

10. Dnia 26 sierpnia 1892 w sprawie projektowanej budowy kolei dowozowej od stacyi Tłumacz-Pałahicze do fabryki cukru w Tłumaczu;

11. Dnia 27. września 1892 w sprawie projektowanej budowy wąskotorowej kolei konnej z kopalni węgla „Stanisław“ w Nowosielicy-Dzurowie do stacyi Widynów.

W sprawie utworzenia przy Banku krajowym oddziału melioracyjnego i parcelacyjnego.

W przedmiocie tym przedłożymy osobne sprawozdanie.

Sprawozdanie o Banku krajowym.

Sprawozdanie o czynnościach Banku krajowego przedkłada Wydział krajowy oddzielnie wraz ze sprawozdaniem Rady nadzorczej tegoż Banku.

SPRAWOZDANIE

z czynności Departamentu V. Wydziału krajowego

za rok 1891 i 1892.

SPRAWOZDANIE

z czynności Departamentu V. Wydziału Krajowego

za rok 1891 i 1892.

Departament V.

Szef departamentu: Dr. Franciszek Hoszard, członek Wydziału krajowego.

Wydatki na cele zdrowia publicznego.
Alegat 1.

W 1891 r. wydał fundusz krajowy na cele zdrowia publicznego w rzeczywistości kwotę 979.289 zł. w. a. Kwota ta jest od kwoty budżetem preliminowanej większą o 94.885 zł., od kwoty wydanej w r. 1890 większa o 141.642 zł., i większa od kwoty wydanej w r. 1878 o 172.339 zł.

W szczególności wypłacił fundusz krajowy:

z Rubr. III.	za koszta leczenia ubogich	851.239 zł.
„ „ IV.	za szczepienie ochronne .	70.290 „
„ „ V.	za leki podczas epidemii .	3.957 „
„ „ VI.	na zasiłki dla zakł. leczn.	4 200 „
„ „ IX.	na dotacye zakładów .	78.069 „
	Razem .	1,007.755 „

Na to wpłynęło do dochodów:

z Rubr. IV.	nadwyżka od zakł. w Kulparkowie	11.391 zł.
„ „ V.	zwroty od szpitali prowincyonalnych	16.032 „
„ „	„ „ gmin	427 „
„ „ IX.	za rachunki aptekarskie . . .	616 „
	Razem	28.466 zł.

Po potrąceniu tej kwoty która weszła do dochodów od wypłaconych 1,007.755 zł. pozostaje czysty wydatek 979.289 zł.

Wydatek ten znajduje usprawiedliwienie w większej ilości dni leczenia ubogich, za których koszta z funduszu krajowego zapłacono. Podczas bowiem gdy w 1890 r. zapłacono z tego kapitału za 1,330.744 dni, w r. 1891 zapłacono za 1,400.450 dni, co daje różnicę 69.706 dni leczenia.

W porównaniu z rokiem 1890 wypłacono w r. 1891 z Rubryki III. budżetu krajowego za koszta leczenia ubogich o 4.104 zł. więcej, z Rubryki IV za koszta szczepienia o 3.225 zł. więcej, z Rubryki V. za koszta sanitarne podczas epidemii o 311 zł. więcej, nareszcie z Rubryki XI. na dotacye zakładów o 68 039 zł. więcej; wogóle zaś o 75.679 zł. więcej.

W dochodach wpłynęło do funduszu krajowego nadwyżek dochodów jedynie od zakładu kulparkowskiego o 8.493 zł. więcej niż preliminowano. Szpitale św. Łazarza w Krakowie i szpital lwowski nie tylko nie dały preliminowanej nadwyżki w pierwszym w kwocie 2.608 zł., a w drugim 9.535 zł., ale pobrały z funduszu krajowego na pokrycie niedoboru dotacyę pierwszy w kwocie 66.758 zł, a drugi 6 063 zł.

Zwroty zaliczek od szpitali prowincyonalnych wypadły większe o 4.032 zł. od preliminowanych i o 1.062 większe niż w 1890 r. Zwroty od gmin za zaległe koszta leczenia z lat przed rokiem 1874, kiedy jeszcze gminy ponosiły połowę kosztów leczenia za swoich ubogich, wynosiły o 1.573 zł. mniej niż były preliminowane, o 197 zł. mniej, aniżeli w r. 1890.

W porównaniu z r. 1878 wynik wydatków rzeczywistych był w roku ubiegłym większy o 172.339 zł., a to dlatego, że nasze zakłady lecznicze liczyły o 13.656 chorych więcej niż w r. 1878, a dni leczenia było o 368.234 także więcej.

Ruch chorych i wydatki. Alegat 2.

Wszystkie szpitale publiczne w kraju rozporządzały w r. 1891. 3.919 łóżkami, t. j. 15 łóżkami więcej, aniżeli w r. 1890, przybyło bowiem 15 łóżek na oddziale chorób umysłowych szpitala św. Łazarza, gwałtownie potrzebującym rozszerzenia.

Chorych pielęgnowano we wszystkich naszych zakładach leczniczych 48.570 to jest o 2.987 więcej aniżeli w roku poprzednim, a 18.295 więcej, niż w r. 1878. Dni leczenia było 1,323.034 t. j. o 53.026 więcej, aniżeli w r. 1890, a o 309.877 więcej, aniżeli w r. 1878. Uzdrowionych zostało wogóle 34.769, zmarło zaś 3.932. W szczególności zaś wynosił odsetek uzdrowionych w szpitalach 71·4, a zmarłych 7·4; u położnic uzdrowionych 83·1 a 1·4 zmarłych, w zakładach dla obłąkanych 17·7 uzdrowionych a 10·8 zmarłych; nareszcie w szpitalach dla dzieci 61·0 uzdrowionych i 24·1 zmarłych.

Cała kuracya chorego trwała średnio w szpitalach powszechnych 22·8 dni, w zakładach położnic 17·2 dni, w zakładach dla obłąkanych 158 a u dzieci 24·5 dni.

Wydatki wynosiły z pominięciem szpitali dla dzieci 833.180 zł. Z tych przypada na szpitale powszechne 593.260 zł., na zakłady położnic 27.134 zł., a na zakłady obłąkanych 212.785 zł. Oprócz tego subwencyonował fundusz krajowy szpitale dla dzieci kwotą 32.664 zł.

Cała kuracya chorego kosztowała w szpitalach powszechnych w przecięciu 14 zł. 14 ct., położnic 14 zł. 60 ct., obłąkanych 130 zł. 54 ct.

Koszt dnia wynosił: chorego 63·1 ct., położnicy 84·6 ct., obłąkanego 82·6 ct. Żywność kosztowała za dzień i za osobę w szpitalach chorych 23·7 ct., u położnic 27·1 ct. i u obłąkanych 31·9 ct.

W r. 1891 wypłacił fundusz krajowy za utrzymanie 305 podrzutków kwotę 21.484 a mianowicie:

za	7	dzieci we Lwowie . .	208 zł.	07 ct.	
„	35	„ w Krakowie . .	1.339 „	41 „	
„	257	„ we Wiedniu . .	19.583 „	67 „	(za trzy półrocza)
„	6	„ w Pradze . .	352 „	41 „	

Wydatki naszych zakładów krajowych. Alegat 3.

Wykaz wydatków w trzech naszych zakładach krajowych w r. 1891 porównuje te wydatki, które wpływają na koszta właściwego utrzymania chorego i dają dokładny obraz gospodarności zarządu. Okazuje się z niego że utrzymanie chorego było w roku ubiegłym najtańsze w lwowskim szpitalu, wynosiło bowiem 70·94 ct. dziennie, kiedy w kulparkowskim zakładzie kosztowało 75·36 ct., a w Krakowie 79·05 ct. Żywienie we Lwowie

kosztowało 27·47 ct, w Kulparkowie 28·59 ct., a w szpitalu św. Łazarza 28·83 ct. W porównaniu z r. 1890 żywienie w szpitalu lwowskim kosztowało dziennie drożej o 3·56 ct., w Kulparkowie o 3·17 ct., a w Krakowie o 0·38 ct. taniej, co należy przypisać zmianie normy żywienia.

Alegat 4. Alegat 4. wykazuje o ile ceny produktów zużytych w naszych zakładach krajowych wpłynęły na różnicę kosztów żywienia w tych zakładach.

Zdrojowiska

Wysoki Sejm dnia 4. listopada 1890 uchwalił ustawę zdrojową, tudzież dwie rezolucye dotyczące tworzenia osobnych okręgów ze zdrojowisk dla poboru podatku konsumcyjnego od mięsa i osobnych okręgów ze zdrojowisk i uzdrowisk dla dzierżawy prawa propinacyi. W myśl tych uchwał odnieśliśmy się do c. k. Dyrekcyi galicyjskiego funduszu propinacyjnego i do c. k. Namiestnictwa (L. W. 54.483 /92). Pierwsza z nich przyrzekła przed wydzierżawieniem prawa propinacyi na czas dalszy zasięgnąć poprzednio opinii i życzeń właścicieli odnośnych zakładów kąpielowych a względnie komisyj zdrojowych i wydzieli na ich żądanie z obszernej grupy uprawnień propinacyjnych te miejscowości, w których istnieją koncesyonowane zdrojowiska i uzdrowiska i utworzy z nich w myśl rezolucyi Wys. Sejmu osobne okręgi dzierżawne. C. k. Namiestnictwo w odezwie d. 30 listopada 1891 L. 7.480 uwiadomiło nas, że c. k. krajowa Dyrekcya skarbu, po zbadaniu sprawy i przeprowadzeniu dochodzeń, oznajmiła, iż ze stanowiska administracyi skarbowej nie uważa za wskazane, aby ze zdrojowisk i uzdrowisk krajowych utworzone zostały osobne okręgi dla poboru podatku konsumcyjnego od mięsa; c. k. krajowa Dyrekcya skarbu zauważyła przytem, że jej zdaniem cel zamierzony to jest możność zaopatrywania zdrojowisk i uzdrowisk krajowych w doborowe mięso mógłby być z łatwością w ten sposób osiągnięty, że odnośny zakład postara się o to, aby doborowe bydło było sprowadzone i rzeź tegoż uskuteczniono za uiszczeniem dzierżawcy poboru rządowego podatku konsumcyjnego od mięsa według taryfy lub też według ugody, którą z tym dzierżawcą pod warunkami dla siebie najprzystępniejszymi zawrzeć by należało.

Odezwą z dnia 30. listopada 1891 r. L. 11.664 Prezydyum c. k. Namiestnictwa uwiadomiło nas, że Jego Ces. i Król. Apostolska Mość raczył Najwyższym postanowieniem z dnia 4. listopada 1891 udzielić najmiłościwszej sankcyi uchwalonemu przez Sejm krajowy projektowi ustawy, urządzającej stosunki zdrojowisk i uzdrowisk w Galicyi.

Po myśli §. 1. ustawy zdrojowej przejrzeliśmy przysłane nam przez c. k. Namiestnictwo projekta statutów dla uzdrowisk: Zakopane, Truskawiec, Lubień i Iwonicz i zaproponowaliśmy niektóre zmiany koniecznie potrzebne w uwzględnieniu miejscowych stosunków i w interesie tak zakładów jak i gości bawiących w tych zdrojowiskach i uzdrowiskach.

W spawie fakultetu lekarskiego we Lwowie.

Uchwałą z dnia 24. marca b. r. Wysoki Sejm upoważnił nas do zawarcia umowy z c. k. Administracyą państwa w sprawie fakultetu lekarskiego na c. k. Uniwersytecie we Lwowie.

C. k. Namiestnik w odezwie z dnia 20. lipca b. r. do L. 56065 uwiadamiając, że Jego Eksc. p. Minister wyznań i oświecenia upoważnił

go do podpisania umowy imieniem administracyi państwowej, zwrócił uwagę, że p. Minister artykuł IX. umowy rozumie tak, że koszta utrzymania wewnętrznego urządzenia w dobrym stanie ponosić będzie fundusz krajowy. Przesyłając podpisaną 9. sierpnia b. r. przez Wydział krajowy umowę oświadczyliśmy, że koszta utrzymania wewnętrznego urządzenia na oddziałach klinicznych w dobrym stanie ponosić będzie fundusz krajowy o tyle tylko, o ile tego wymagają potrzeby szpitalne, nadwyżkę zaś na potrzeby kliniczne ma pokrywać fundusz edukacyjny. (L.W. 35992/92) Na to odpowiedzi nie otrzymaliśmy.

Kierownik budowy zakładu dla położnic przedstawił nam projekt utworzenia jak najbliższej komunikacyi między zakładami dla nauk teoretycznych przyszłego fakultetu lekarskiego, a zakładami klinicznemi za pomocą drogi poprzecznej, łączącej ulicę Piekarską z ulicą Pijarów w długości 65 metrów. Ponieważ droga ta ma przechodzić przez grunt pozostający w posiadaniu c. k. wojskowości i zajęty przez baraki wojskowe, przedłożyliśmy projekt do c. k. Namiestnictwa z prośbą, aby podjęło rokowanie z władzami wojskowemi celem uzyskania pasma gruntu dla projektowanej drogi. (L. W.55537/92.)

W sprawie podwyższenia ze skarbu państwa wydatków na cele sanitarne w Galicyi.

Przy uchwalaniu ustawy sanitarnej d. 19. listopada 1890 r. Wysoki Sejm powziął następującą uchwałę: „Wzywa się c. k. Rząd, ażeby ze względu na geograficzne położenie kraju podwyższył wydatki ze skarbu państwa na cele sanitarne w Galicyi.

C. k. Namiestnictwo odezwą z d. 16. września 1891 do L. 5495 zakomunikowało nam, iż stosując się do rezolucyi Wys. Sejmu, przedkładając najbliższy preliminarz budżetowy Wysokiemu Ministerstwu, będzie się starało o to, aby w ośmiu powiatach politycznych, w których dotychczas urzędują tylko asystenci sanitarni, byli ustanowieni c. k. lekarze powiatowi, a nadto, aby przez podwyższenie dotacyi c. k. Rady zdrowia umożebnić dalsze istnienie i należyty rozwój pracowni hygieniczno-bakteryologicznej. (L. W. 40.986/91)

O odstąpieniu części gruntu szpitala św. Łazarza na umieszczenie budynku dla anatomii patolog.

C. k. Namiestnictwo odezwą d. 18 Grudnia 1891 do L 91244 uwiadomiło, że gdy odpadły najważniejsze przeszkody, które spowodowały Namiestnictwo do oświadczenia się przeciwko budowie pawilonu chirurgicznego w Krakowie na obranym przez nas gruncie, przeto znikły powody, które nas skłoniły do wstrzymania się z zawarciem kontraktu co do bezpłatnego odstąpienia części gruntu szpitala św. Łazarza pod budowę gmachu przeznaczonego na umieszczenie katedr anatomii patologicznej. patologii ogólnej i doświadczalnej, medycyny sądowej i t. d. w Krakowie. W skutek tego c. k. Namiestnictwo prosiło o rychły zwrot zarysu kontraktu zawrzeć się mającego o bezpłatne odstąpienie skarbowi państwa wspomnianego gruntu z oświadczeniem, czy się zgadzamy ze stylizacyą tego zarysu i o wymienienie osób, które są upoważnione do podpisu kontraktu. Oświadczyliśmy na to d. 21. grudnia 1891 iż się zgadzamy ze stylizacyą zarysu i że kontrakt darowizny będzie podpisany przez JE. Marszałka krajowego lub jego zastępcę i dwóch członków Wydziału krajowego. (L. W. 57841/91.)

Ustanowienie akuszerki szkolnej.

Odezwą d. 4. listopada 1891 L. 86.932 c. k. Namiestnictwo zakomunikowało, że JE. p. Minister wyznań i oświecenia, zezwolił, aby przy szkole akuszerek we Lwowie, począwszy od 1. stycznia 1892 ustanowioną była prowizorycznie akuszerka szkolna, która pobierać będzie ze skarbu państwa remuneracyą roczną w kwocie trzy stu zł. i otrzyma bezpłatne pomieszkanie w oddziale położnych lwowskiego krajowego szpitala powszechnego. (L. W. 51.684/91.)

Zarządzenia co do dwóch stypendyj dla akuszerek

Uchwałą d. 24. Marca 1892 Wysoki Sejm ustanowił na oddziale położnic krajowego szpitala powszechnego we Lwowie dwa stałe stypendya po 120 zł. rocznie, które nadawane będą na przeciąg jednego roku tym akuszerkom, które ukończyły kurs w c. k. szkole położnic z najlepszym postępem, a to celem nabycia praktycznych wiadomości. W skutek rozpisanego konkursu jedną posadę już nadaliśmy, drugą zaś nadamy po egzaminie.

Zmiana instrukcyi dla lekarzy szczepiących.

Zgodziliśmy się na zmianę niektórych paragrafów instrukcyi dla lekarzy szczepiących według brzmienia projektu, przedstawionego nam przez. c. k. Namiestnictwo d. 18. września 1891 do L. 5495.

Budowa krajowego zakładu dla położnic we Lwowie.

Uchwałą z d. 4. kwietnia 1892 Wysoki Sejm upoważnił nas do rozpoczęcia budowy krajowego zakładu położnic wraz z kliniką położniczo-ginekologiczną we Lwowie według planu na podstawie uchwał ankiety specyalnie w tym celu zwołanej, w porozumieniu z c. k. Rządem wykonanego i kosztorysu na kwotę 245.000 zł. obliczonego, z tem, aby budowa była wykonaną w ciągu lat trzech.

Pragnąc zapewnić budowie tej odpowiednie jej przeznaczeniu wykonanie, powierzyliśmy kierownictwo budowy radcy c. k. Namiestnictwa budowniczemu p. Józefowi Branseisowi, a po zatwierdzeniu planu przez Ministerstwo utworzyliśmy komitet budowy, wydaliśmy dlań regulamin, wezwaliśmy oferentów, a budowę powierzyliśmy budowniczemu p. Janowi Lewińskiemu. (L. W. 18.687/92.)

O sprawozdaniu c. k. Rady zdrowia.

C. k. Namiestnictwo odezwą d. 21. lipca l. 47.656 przesyłając drukowane sprawozdanie c. k. krajowej Rady zdrowia o stosunkach zdrowotnych w Galicyi w r. 1890, upraszało, abyśmy wzięli pod rozwagę wnioski c. k. krajowej Rady zdrowia, których wykonanie wchodzi w zakres ustawodawstwa krajowego i władz autonomicznych i zarządzili co uznamy za stosowne. Na odezwę tę odpowiedzieliśmy, że Wysoki Sejm we wszystkich gałęziach gospodarki krajowej stara się o poprawienie dobrobytu ludności i stosunków sanitarnych w kraju, czego dowodem z roku na rok zwiększający się budżet krajowy, a przedewszystkiem część przeznaczona na szpitale i inne sprawy sanitarne. Samo wprowadzenie instytucyi lekarzy gminnych w roku bieżącym włoży na kraj bardzo znaczne wydatki. Aparata desinfekcyjne wspomniane w odezwie już zostały sprawione w 13 szpitalach, a co do reszty polecamy gminom w miarę ich możności staranie się o nabycie tych aparatów, aby stawić czoło chorobom zaraźliwym.

Co do innych wniosków c. k. Rady zdrowia, a mianowicie co do „ustawy o chorobach zakaźnych“, oczekujemy inicyatywy c. k. Rządu,

część ta bowiem rzeczywiście wymaga szczerego i umiejętnego zajęcia się przy wielkich środkach jakie Rząd posiada, ze względu na szerzącą się w kraju bezmiernie zarazę kiłową, świerzb atakujący ludność prawie wsiami całemi, częste epidemie ospy i tyfusu, egipskie zapalenie oczu i inne choroby zakaźne, dziesiątkujące ludność naszego kraju w sposób rzeczywiście alarmujący, gdyż żadna prowincya Monarchii pod tym względem nie przedstawia takich smutnych dat statystycznych, jak Galicya.

O serwitucie wodnym na gruncie kupionym na kliniki.

Na gruncie zakupionym od spadkobierców ś. p. Höfflicha na budowę zakładu dla położnic i przyszłych klinik ciężył serwitut wodny na rzecz gminy miasta Lwowa co do prawa własności i użytkowania źródeł, i wody w zbiornikach miejskich, znajdujących się na parcelach gruntowych do rzeczonej realności należących. Ponieważ Magistrat w zamian za zezwolenie na ekstabulacyą pomienionego serwitutu zażądał wydania ze strony Wydziału krajowego deklaracyi dozwalającej na wykreślenie prawa utrzymania stawu w realności funduszu krajowego, zwanej Szumanówką, daliśmy oświadczenie, iż zgadzamy się na spuszczenie stawu na Szumanówce w czasie, kiedy to okaże się możliwem, ze względu na kontrakt zawarty przez c. k. Rząd z Towarzystwem łyżwiarskiem, przyrzekając zarazem, że w realności tej nigdy stawu urządzać nie będziemy (L. W. 43.923/91.)

C. k. Namiestnictwo odezwą z d. 23. paźdz. L. 72.173/92 oświadczyło, że kontrakt zawarty z Lwowskiem Towarzystwem łyżwiarskiem o dzierżawę stawu na Szumanówce ekspiruje 31. paźdz. 1894 r. przeto do osuszenia stawu tego dopiero po upływie tego terminu możnaby przystąpić i że ze swojej strony nie sprzeciwia się spuszczeniu i osuszeniu stawu „na Szumanówce“, byleby z tego powodu skarb państwa nie był narażony na jakiekolwiek koszta i tok nauki w c. k. szkole weterynaryi nie doznał uszczerbku. (L. W. 53.160/92.)

Zarządzenia z powodu cholery.

Z powodu groźnego wystąpienia cholery azyatyckiej w Rosyi wschodniej i niebezpieczeństwa zawleczenia jej za granicę zachodnią, 14. lipca c. k. Namiestnictwo wydało okólnik do wszystkich starostw, tudzież prezydentów miast Lwowa i Krakowa zawierający wskazówki co do przedsiębrania środków ostrożności i tych zarządzeń administracyjno-sanitarnych, które zawleczeniu tej choroby do kraju naszego zapobiedz mogą.

W skutek tego poleciliśmy 3. sierpnia L. 36.820 wszystkim szpitalom zdwoić gorliwość w stosowaniu wszelkich środków ostrożności, a szczególnie przepisów odnoszących się do chorób zakaźnych, o utrzymaniu porządku i czystości w budynkach szpitalnych i aby wypróżnienia osób dotkniętych chorobami zakaźnemi przewodu pokarmowego przed dokładną a natychmiastową desinfekcyą nie były usuwane, nie mniej, aby przestrzegano należytego funkcyonowania aparatów desinfekcyjnych. Wszystkie zaś Rady powiatowe wezwaliśmy, do energicznego zajęcia się sprawą zaopatrzenia gmin w dobrą wodę do picia, stosownie do okólnika z dnia 22. stycznia 1892 l. 59.030, i czuwania nad najściślejszem wykonywaniem przepisów policyi targowej.

Zarazem rozesłaliśmy d. 16 lipca (L. W. 34.268/92) do wszystkich wydziałów Rad powiatowych w kraju dla rozdania w gminach 15 tysięcy

egzemplarzy broszury: „Rady i wskazówki wobec zbliżającej się epidemii“, napisanej przez naszego inspektora szpitali, którą uznaliśmy jako na czasie jasno, zwięźle i praktycznie ułożoną.

Dnia 1. sierpnia otrzymaliśmy odezwę c. k. Namiestnictwa do l. 59.661 komunikującą nam okólnik, w którym c. k. Namiestnictwo wzywa c. k. Starostwa do przeprowadzenia asanacyi gmin i obszarów dworskich, z powodu niebezpieczeństwa cholery i poleca, aby starostwa działały w porozumieniu z władzami autonomicznemi, zawiązując w każdym powiecie jedną lub więcej komisyi mięszanych, składających się z urzędników c. k. Starostwa i delegata Wydziału powiatowego. Zadaniem tej komisyi z przybraniem lekarza, przedewszystkiem stwierdzić wady i usterki sanitarne w poszczególnych gminach i obszarach dworskich i wydać potem imieniem naczelników władzy autonomicznej i rządowej wspólne zarządzenia dla przeprowadzenia asanacyi.

Uznając pożytek takich komisyj mięszanych, któreby oparte na znajomości stosunków lokalnych z całą energią przedsięwzięły wszelkie środki do asanacyi gmin, jakoteż zarządzenia w razie wybuchu epidemii, wezwaliśmy Wydziały Rad powiatowych, (L. W. 36820/92) aby wobec ważności sprawy, na wezwanie c. k. Starostw bezzwłocznie przystąpili do ścisłego porozumienia i wybrali odpowiednie osobistości na stanowisko delegatów, a o swoich zarządzeniach aby nam donieśli do dni trzech. Uwiadamiając c. k. Namiestnictwo o tych zarządzeniach naszych zastrzegliśmy się, żeby koszta ztąd wynikłe w każdym razie poniesione były przez skarb państwa i żeby środki desinfekcyjne były dostarczone bezzwłocznie przez władze rządowe na koszt państwa.

Oprócz tego, ponieważ uchwalenie środków zaradczych nie mogło być zostawione wyłącznie uznaniu każdej komisyi, uważaliśmy za pożyteczne wezwać c. k. Namiestnictwo w celu wspólnego ułożenia i wydania zwięzłej, a przedewszystkiem jasnej instrukcyi dla tych mięszanych komisyi, „Instrukcya — bowiem — o cholerze“, ułożona przez Najwyższą Radę zdrowia i polecona do zastosowania się reskryptem ministeryalnym z dnia 5. sierpnia 1886 l. 14.067, jest zbyt obszerna i nadto teoretyczna. Skutkiem tego porozumienia wydane zostały: „Wskazówki dla komisyi mięszanych“. (L. W. 37.840/92.)

W dalszym rozwoju akcyi przeciwko cholerze, przesłaliśmy c. k. Namiestnictwu sprawozdania otrzymane od 48 wydziałów rad powiatowych w sprawie wspólnego przeprowadzenia asanacyi gmin i obszarów dworskich przez powiatowe władze autonomiczne i rządowe. Przy tem zwróciliśmy uwagę, że Wydziały powiatowe w Gorlicach, Chrzanowie, Rzeszowie, Kołomyi, Tłumaczu, Mielcu, Nisku, Sanoku, Husiatynie, Bóbrce, Krośnie, Żydaczowie i Buczaczu oprócz rozmaitych zarządzeń asanizacyjnych uchwaliły dość znaczne stosunkowo kredyta na koszta przeprowadzenia tych zarządzeń celem przyjścia z pomocą gminom uboższym, których położenie materyalne skutkiem przebytych klęsk elementarnych wprost nie pozwalały na nałożenie jakichkolwiekbądź ciężarów nadzwyczajnych. Inne znów Wydziały jako to, w Skałacie, Zaleszczykach, Tarnopolu i Dąbrowej przewidując znaczniejsze koszta połączone z zarządzeniami asanizacyi, domagają się zasiłków ze skarbu państwa. Ceniąc dowody ofiarności powiatów idących z pomocą gminom, byliśmy jednak zmuszeni oświadczyć c. k. Namiest-

nictwu, że w zasadzie, koszta połączone z przeprowadzeniem asanacyi i środków ochronnych celem zapobieżenia grożącemu niebezpieczeństwu epidemii pokryte być winny z c. k. skarbu państwa i na gminach zaciężać nie mogą, zwłaszcza, że i ustawa z 30. kwietnia 1870 D. u. p. Nr. 68 obowiązku takiego na gminy nie wkłada.

Dnia 14. sierpnia l. 64.166 c. k. Namiestnictwo uwiadomiło nas, iż udało się do c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych względem wydania postanowienia iż koszta powołania lekarzy do komisyi mięszanych mają być pokryte ze skarbu Państwa.

C. k. Ministerstwo na to się zgodziło.

Odezwą z d. 13. sierpnia do l. 63363 c. k. Namiestnictwo uwiadomiło że c k. Ministerstwo spraw wewn. d. 10. sierpnia l. 17.610 poleciło, aby gminy i obszary dworskie kraju naszego, zagrożonego w pierwszym rzędzie niebezpieczeństwem cholery, zaopatrzyły się, w minimalny zapas środków desinfekcyjnych. Ze względu, że gminy i obszary dworskie mają po myśli §. 41. c. ustawy z 30. kwietnia 1870 wykonywać środki miejscowe dla zapobieżenia chorobom zaraźliwym i ich rozszerzeniu się, dlatego uchwaliliśmy, aby Wydziały powiatowe wydały stosowne w tej mierze zarządzenia, a zarazem, ażeby zakupiły bezzwłocznie z funduszów powiatowych dla wszystkich gmin i obszarów dworskich w ich zastępstwie i z prawem regresu zapas krystalicznego kwasu karbolowego, przeciętnie dwa kilogramy na gminę, uwiadamiając, że w razie pojawienia się cholery c. k. Ministerstwo urządzi przy c. k. Starostwach składy środków desinfekcyjnych dla użytku gmin epidemią nawiedzonych. Uwiadomiliśmy przytem, gdzie najtaniej można kupić kwas karbolowy, a zarazem, że w gminach mniejszych i uboższym dobrym środkiem do desinfekcyonowania wypróżnień cholerycznych, według wskazówki c. k. Ministerstwa spraw wewn. jest świeżo gaszone wapno w stosunku 1 litra rozrobionego wapna na 4 litry wody. (L. W. 39.852/92)

Oznajmiając c. k. Namiestnictwu o naszem zarządzeniu dodaliśmy iż pozostawiamy na razie w zawieszeniu kwestyę, kto ma koszta desinfekcyi ponosić, gdyż sądzimy, że wydatek ten ponieść powinien skarb państwa. (L. W. 36.820.)

C. k. Namiestnictwo, wychodząc z założenia, że przyczyną uchylania się gmin od urządzania szpitali epidemicznych leży nietylko w braku środków pieniężnych ale też i z powodu, że koszta za leczenie i żywienie chorych w tych szpitalach mogą być ściągane nie w sposób kosztów leczenia w szpitalach publicznych, lecz jedynie na zasadzie ustawy o swojszczyźnie, wezwało nas odezwą dnia 7. września 1892 l. 70.183, abyśmy w najbliższej sesyi sejmowej postawili naglący wniosek do ustawy krajowej, mocą której szpitale epidemiczne, na czas trwania epidemii miałyby zyskać prawo szpitali publicznych.

Na tę odezwę odpowiedzieliśmy (L. W. 44.271/92) że Wysoki Sejm na wniosek Wydziału krajowego uchwałą 22. września przeznaczył kwotę 50.000 zł. na zapomogi dla niezamożnych gmin w celu urządzenia szpitali cholerycznych i że taką doraźną pomoc uważamy za odpowiedniejszą, aniżeli uznawanie szpitali cholerycznych za powszechne na czas trwania epidemii, ten bowiem proceder nie dałby gminom na razie środków do urządzenia szpitali, gdyż narosłe koszta leczenia dopiero później mogłyby być wykazanymi do zwrotu. Przy tem zwróciliśmy uwagę c. k. Namiest-

nictwa iż Wysoki Sejm nie powziął jeszcze decyzyi w sprawie ponoszenia kosztów budowy i urządzenia szpitali powszechnych.

Wydział krajowy z kredytu udzielonego przez Wysoki Sejm na bezzwrotne zapomogi dla gmin niezamożnych w celu umożliwienia im zakładania i urządzenia szpitali dla cholerą dotkniętych do 31. paźdz. b. r. udzielił zasiłki następującym gminom: Świątnikom pod Krakowem 200 zł. Husiatynowi 300 zł., Jasłu 500 zł., Pilznu 500 zł., dla Szczakowy 500 zł.; Rudek 200 zł., Bóbrki 200 zł., Sędziszowa 200 zł, Zakopanego 500 zł., Kosowa 200 zł., Tartakowa 100 zł., Krystynopola 100 zł., Waręża 200 zł., Liska 200 zł., Zborowa 200 zł., Radomyśla 300 zł., Mielca 300 zł., Podhajec 300 zł, Skolego 200 zł., Rawy Ruskiej 300 zł., Bohorodczan 200 zł. Kańczugi 50 zł. Bielan 100 zł, Łąki 100 zł., Nowej wsi 100 zł., Słomnemu 100 zł., Połchowu 100 zł., Podbukowiny 100 zł., Birczy 200 zł., Frysztaku 200 zł., Janowca 200 zł., Woli krzywieckiej 100 zł., Niewistki 100 zł. Dąbrowy 300 zł., Dzikowu 200 zł., Klucznikowicom 100 zł., Dulczówce 100 zł., Miechocinowi 100 zł., Trzebinii 200 zł., Czortkowowi 300 zł., Dembicy 200 zł., Szydłowcom 150 zł., Skali 200 zł., Borszczowowi 200 zł., Mielnicy 200 zł., Jezierzanom 200 zł. Wogóle do końca roku — 9.600 zł. Gminom które żądały pomocy na asanizacyę odmówiliśmy zasiłku, — z powodu, iż z końcem października cholera zaczęła wygasać w kraju, subwencyj na budowę szpitali cholerycznych już nie wydawaliśmy.

Dnia 27. listopada l. 59.008 wydaliśmy do Rad powiatowych następujący okólnik: „Jakkolwiek w kraju naszym nigdzie obecnie nie ma cholery, jednak ze względu że zaraza ta sroży się w południowo wschodnich guberniach carstwa rosyjskiego, a mianowicie na Podolu, Wołyniu, i Ukrainie, a w Lubelskiem jeszcze nie wygasła, niebezpieczeństwo zawleczenia jej jest jeszcze wielkie, jeżeli nie na teraz, gdy nastały mrozy, to w pierwszych dniach wiosny przyszłej.

„W roku bieżącym, dzięki ofiarności kraju, powiatów i gmin bardzo wiele zrobiono, dla asanizacyi miast, miasteczek i wsi i temu bezspornie zawdzięczyć musimy, że epidemia, która już przekroczyła w niektórych miejscach granice naszego kraju zagnieździć się i rozszerzyć nie mogła. Lecz jeszcze dotychczas nieprzyjaciel jest u progu domu naszego, należy więc zachować ciągle jak największe ostrożności, a dbałością o zachowanie czystości i porządku w domach, obejściach, na targach, a gotowością do odparcia epidemii, możliwe niebezpieczeństwo zrobić najmniejszem.

C. k. Namiestnictwo okólnikiem d. 24. listopada l. 89.486 nakazało c. k. Starostwom czujność i baczność, aby rezultaty prac asanizacyjnych dokonanych w roku bieżącym, nie zostały zmarnowane, Wydział krajowy zaś wzywa Radę powiatową do jak największej baczności, aby zastosowanemi były przepisy czystości, nakazane różnemi okólnikami naszemi i wskazówkami, ażeby środki desinfekcyjne, zakupione dla gmin były przechowane należycie aż do chwili gdy potrzeba zmusi uciec się do nich i ażeby mieszkańcom gmin nieustannie przypominano, że czystość największa jest najważniejszym środkiem ochronnym przeciwko epidemii i że od niej zależy bezpieczeństwo życia ich samych i ich dzieci. Jeżeli w jakiej gminie dotychczas nie upatrzono domu na prowizoryczny szpital dla cholerycznych, to zwierzchności gminne powinny dokonać tego w czasie zimy, aby nie być zaskoczonym znienacka i mieć możność pierwszych już chorych oddzielić od zdrowych i dać im pomoc jak najskuteczniejszą.“

Otrzymawszy wiadomość że w Oświęcimie niema lekarza eksponowanego dla rewizyi przejezdnych i ich rzeczy i że przez ten punkt przejeżdżają wychodźcy z Hamburga, zwróciliśmy uwagę c. k. Namiestnictwa, że na nic się nie zdadzą wszelkie wysiłki gmin, kraju i państwa, jeżeli na granicy nie będą zachowywane ostrożności należyte (LW. 44.061/92).

C. k. Namiestnictwo dnia 14. września L. 71.102 uwiadomiło, że telegraficznie dnia 3. września delegowało osobnego lekarza do rewizyi sanitarnej podróżnych i ich pakunków w Oświęcimie.

W skutek wybuchu azyatyckiej cholery w Krakowie, wezwaliśmy magistraty wszystkich miast, w których znajdują się szpitale powszechne do urządzenia szpitali cholerycznych, gdyż chorzy na cholerę nie mogą być przyjmowani do szpitali powszechnych. Wskazaliśmy, że szpitale te winny być urządzone za miastem i tak, żeby do nich dostęp mieli tylko chorzy i ratujący ich (LW. 44.782/92).

Wobec urzędowego skonstatowania wybuchu epidemii cholery w Budapeszcie, która coraz szersze przybierała rozmiary w Królestwie Węgierskiem, tak iż uzasadniona zachodziła obawa, że krajowi naszemu zagrażałoby poważne niebezpieczeństwo z tej strony, gdyby nie zostały przedsięwzięte bezzwłocznie stosowne środki ostrożności, zapobiegające zawleczeniu zarazy, odezwą z dnia 19. października b. r. udaliśmy się do c. k. Namiestnictwa o poczynienie odpowiednich zarządzeń, ażeby kraj nasz, który tak znaczne i ciężkie ofiary poniósł i ponosi na przeprowadzenie asanacyi nie został pomimo to klęską epidemii nawiedzonym z powodu niedostatecznego zabezpieczenia granic naszych ze strony Węgier (LW. 51.362/92).

Ze strony rządu, wezwanego przez Wydział krajowy, na polecenie Wysokiego Sejmu, do wyznaczenia z funduszów państwowych kwoty przynajmniej 100.000 zł. na urządzenie w gminach niezamożnych szpitali cholerycznych, do końca roku 1892 nie nadeszła żadna odpowiedź.

Okręgi sanitarne.

Na mocy postanowień §§. 4. i 5. ustawy z dnia 2. lutego b. r. N. 17, tudzież uchwały sejmowej z dnia 30. marca 1892, uchwaliliśmy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem (LW. 47.858/91) ustanowienie w roku bieżącym następujących czternastu okręgów sanitarnych: 1. W powiecie zaleszczyckim z siedzibą w Czerwonogrodzie; 2. w powiecie samborskim z siedzibą w Łące; 3. w powiecie Bohorodczańskim z siedzibą w Bohorodczanach; 4. w powiecie husiatyńskim z siedzibą w Probużnie; 5. w powiecie niskim z siedzibą w Rudniku; 6. w powiecie turczańskim z siedzibą w Boryni; 7. w pow. nadwórniańskim z siedzibą w Majdanie średnim; 8. w pow. kołomyjskim z siedzibą w Jabłonowie; 9. w powiecie podhajeckim z siedzibą w Wiśniowczyku; 10 w pow. czortkowskim z siedzibą w Ułaszkowcach; 11. w pow. Cieszanowskim z siedzibą w Narolu; 12 w pow. stanisławowskim z siedzibą w Maryampolu; 13. w pow. tłumackim, z siedzibą w Niżniowie, nareszcie w powiecie Kosowskim z siedzibą w Żabiem.

Komunikując o tem wydziałom odnośnych rad powiatowych i załączając uwiadomienie, jakie po myśli §. 11. ustawy ustanowiliśmy ryczałty na koszta podróży służbowych w każdym okręgu, poleciliśmy na podstawie §§. 7. i 8. rozporządzenia wykonawczego do wyżpomienionej ustawy

rozpisanie konkursów z terminem 30-dniowym, w którym obok wysokości płacy ustanowionej §. 11 ustawy, jako minimum na kwotę 500 zł. nakazaliśmy pomieścić szczegóły przewidziane §. 8. rozporządzenia wykonawczego, tudzież o obowiązku utrzymywania apteki domowej, tam gdzie apteki publicznej niema. Nominacyę lekarza okręgowego poleciliśmy przedstawić nam do zatwierdzenia, jednocześnie z wykazem podatków bezpośrednich, przypisanych do poboru w całym powiecie za rok 1890 dla obrachowania, czy i w jakiej wysokości przypadnie powiatowi subwencya z funduszów krajowych przewidziana w §. 12.

Przyjęliśmy do wiadomości o zamianowaniu lekarzy okręgowych w okręgach: Niźniów w pow. tłumackim, Narol w pow. cieszanowskim, Rudnik w pow. niskim, Ułaszkowce w pow. czortkowskim, Jabłonów w pow. kołomyjskim, Żabie w pow. kosowskim i w Wiśniowczyku w pow. podhajeckim (LW. 52.659, 51 995, 5.999, 51.988, 59.911, 64.697).

Ponieważ c. k. Namiestnictwo wyraziło życzenie, ażebyśmy już teraz wezwali wszystkie powiaty w kraju do oświadczenia się czy życzą sobie na r. 1893 ustanowić jeden lub więcej okręgów sanitarnych, odpowiedzieliśmy, iż nie omieszkamy przystąpić do zrealizowania tego życzenia; przedtem atoli prosimy o przysłanie podstawy do zaprojektowania Wys. Sejmowi nowej seryi okręgów sanitarnych i przydzielenia do nich poszczególnych miejscowości, a zarazem podatków bezpośrednich przypisanych do poboru w powiatach, abyśmy przy wnioskach przedstawić mogli Wys. Sejmowi dokładne cyfry co do wysokości subwencyi do jakich ewentualnie fundusz krajowy będzie w przyszłości, przy tworzeniu dalszych okręgów zobowiązany. Na wezwanie to c. k. Namiestnictwo w odezwie z dnia 20. września 1892 L. 69.712 przedstawiło projekt ustanowienia lekarzy okręgowych w 23 powiatach obejmujących 31 okręgów. Wezwaliśmy przeto Wydz. powiatowe, aby zasięgnąwszy zdania wymienionych gmin i obszarów dworskich przedstawiły nam w porozumieniu ze Starostwami czy te gminy i obszary dworskie, ze względów na oddalenie poszczególnych miejscowości, na ich zaludnienie, stosunki komunikacyjne, obecne siedziby lekarzy i inne ważne stosunki miejscowe mają być złączone w proponowany okręg, aby przedstawić Wys. Sejmowi na najbliższej sesyi stosowne wnioski w tym przedmiocie (LW. 46.516/92).

Zarządzenia brzozowskiej rady powiatowej względem akuszerek gminnych.

Wydział brzozowskiej rady powiatowej doniósł nam, że dla zabezpieczenia pomocy położniczej ubogim rodzącym podzielono powiat na 20 okręgów akuszeryjnych i rada powiatowa corocznie posyła jedną lub dwie kandydatki na kursa akuszeryjne swoim kosztem. Już obecnie tylko 7 okręgów zostaje bez egzaminowanych akuszerek, które w kilku latach temiż obsadzone zostaną (LW. 20.443/92).

Mianowanie członków c. k. Rady zdrowia.

Wskutek odezwy c. k. Namiestnictwa, że z ostatnim dniem kwietnia b. r. kończy się trzechlecie dla członków c. k. krajowej rady zdrowia przez Wydział krajowy delegowanych, na posiedzeniu dnia 22. marca delegowaliśmy do wyżwspomnianej rady zdrowia na czas od 1. maja 1892 do końca kwietnia 1895 Dra Emila Merczyńskiego i Dra Grzegorza Ziembickiego (LW. 13.819/92).

O szpitalach epidemicznych.

Odezwą z dnia 21. października 1892 L. 78.572 c. k. Namiestnictwo zakomunikowało nam, że przywiązując wielkie znaczenie do istnienia stałych szpitalików epidemicznych w gminach, zwłaszcza miejskich będzie wywierać ciągły nacisk na gminy aby się postarały o stały lokal izolacyjny nawet gdy niebezpieczeństwo cholery ustąpi, gdyż każdą epidemię przez odosobnienie pierwszych przypadków zaraz na początku można stłumić. A gdy Wysoki Sejm uchwalił przeznaczyć 50.000 zł. na zapomogi dla uboższych gmin w celu urządzenia szpitali cholerycznych, c. k. Namiestnictwo zwróciło uwagę naszą, że byłoby wskazanem przy rozdawnictwie tych zapomóg nałożyć na gminy pobierające zapomogę obowiązek utrzymania stale budynku przeznaczonego obecnie na szpital choleryczny później jako szpitala epidemicznego.

Ze względu, iż zarządzenie podobne wkładałoby nowy ciężar na gminy, czego bez zezwolenia Wysokiego Sejmu zrobić nie można i że urządzenie szpitali epidemicznych tam, gdzie lekarzy gminnych niema jest zupełnie bez celu, zostawiliśmy odezwę tę na razie bez odpowiedzi, oczekując uchwały Wysokiego Sejmu co do sprawy ponoszenia kosztów budowy i utrzymania nowych budynków szpitalnych.

Badania w sprawie oszczędności żywienia chorych.

Dla zbadania, czy nie dadzą się zaprowadzić jakie zarządzenia w żywieniu chorych poleciliśmy Inspektorowi szpitali wspólnie z Dyrektorem szpitala krajowego we Lwowie udać się do wojskowego szpitala i przekonać się jaki jest tam sposób żywienia chorych i koszt wiktu dla nich. Badanie to wykazało, że żywienie chorych odbywa się nie we własnym zarządzie a oddaje się w przedsiębiorstwo na trzy lata. Doświadczenie zaś tyloletnie wykazało, że sposób ten, dogodny dla administracyi jest kosztowniejszy, a mniej korzystny dla chorych, przedsiębiorca bowiem musi mieć swój procent od włożonego kapitału, który to procent przy żywieniu we własnym zarządzie obraca się na polepszenie wiktu chorych. Co do kosztu żywienia jednego chorego w przecięciu dziennie, dowiedzieć się o tem nie mogli, bo wyrachowania tego tam nie robią, jednak można śmiało powiedzieć, że koszt żywienia nie jest tańszym, bo cała porcya, którą dają rekonwalescentom tylko w dniu wypuszczenia ich ze szpitala kosztuje 19 ct, z chlebem, ale bez wina i bez wieczerzy, dodawszy więc 6·8 ct. na wieczerzę i wino koszt dzienny wypadnie od 25—27 ct., a zważyć należy, że porcye dla chorych, mianowicie chleba są znacznie mniejsze, wtedy bowiem gdy na całą porcyę w naszych szpitalach norma przeznacza 250 gr. chleba, w wojskowym szpitalu dają tylko 175 gr. Ekstraporcya także droższa, bo naprzykład potrawka z $^1/_2$ kury kosztuje 45 ct. wtedy gdy w szpitalu lwowskim około 33 ct., pieczeń cielęca 16, wtedy gdy w szpitalu lwowskim 12 ct. Mięso w kuchni nie należało do najlepszych gatunków, bo tłuszczu na nim prawie żadnego nie było. Wino jest tejże samej dobroci co i w naszych szpitalach. W ogóle z gospodarstwa wojskowego szpitala niepodobna było nic praktycznego i korzystnego dla naszych szpitali poczerpnąć (L. W. 59.761/92).

Względem obieralności lekarzy szpitali prow. do Rad miejskich.

Starosta stanisławowski komunikując nam, że rada miejska w Stanisławowie obrała zastępcą burmistrza Dra Jerzego Konkolniaka prymaryu-

sza szpitalnego, prosił o orzeczenie, czy ze względu na jego stosunek służbowy prymaryusz może być obrany na członka magistratu miejskiego.

Nie wdając się w kwestyę, czy Dr. Konkolniak wedle §. 35. ordynacyi wyborczej może być obranym zastępcą burmistrza, oznajmiliśmy, że szpital stanisławowski, jako powszechny, jest zakładem samoistnym, publicznym, zostającym tylko pod zarządem gminy i nadzorem Wydziału krajowego.

Co zaś do stanowiska, które Wydział krajowy w obec tej sprawy, jako władza nadzorcza nad szpitalami dotychczas zajmował, zwróciliśmy uwagę, że ilekroć rozchodziło się o wybór lekarzy szpitalnych do reprezentacyi gminnej, nie stawił Wydział krajowy ze swej strony żadnych przeszkód w tym względzie i istotnie też wielu lekarzy szpitalnych było członkami Rad i Zwierzchności gminnych. I tak, żeby analogiczny przytoczyć wypadek Dr. Mroczkowski, prymaryusz szpitala właśnie w Stanisławowie, był członkiem zwierzchności gminnej pomimo, iż początkowo została zakwestyonowaną nawet obieralność jego (LW. 54.964/92).

Szpital krajowy we Lwowie.

Ruch chorych.

Ruch chorych w r. 1891 w szpitalu lwowskim:

I. W zakładzie chorych:

Pozostało z końcem r. 1890 .	311 mężcz.	281 kob.	razem	592
Przybyło w r. 1891 . . .	5.928 „	4.924 „	„	10.852
Ogółem leczono w 1891	6.239 „	5.205 „	„	11.444

W ciągu roku 1891 wydalono:

wyzdrowiałych	7.760
z polepszeniem zdrowia . .	1.425
nieuleczonych	851
zmarło	764
Razem . .	10.800
w dalszem leczeniu na rok 1892 pozostało . .	644

Stosunek procentowy:

Wyzdrowiałych	względnie do leczonych	67·81%	względnie do ubyłych	71·85%
Z polepszeniem ubyłych		12·45 „		13·17 „
Nieuleczonych		7·43 „		7·87 „
Zmarłych		6·67 „		7·07 „

Ilość łóżek dla chorych 700, dla posługi 41.

Ilość dni leczenia 236.915.

Średni czas leczenia jednego chorego 20·70 dni.

Najwyższy stan chorych w roku dnia 10. listopada 829

Najniższy „ „ „ „ 2. sierpnia 575

Najwyższy przeciętny stan chorych w Lutym 777.

Najniższy „ „ „ w Sierpniu 603.

W ciągu roku 1891 odmówiono przyjęcia do zakładu chorych ogółem 426 osobom, już to dla braku objawów chorobowych, już to dla nieuleczalności choroby, a tem samem braku kwalifikacyi do leczenia szpitalnego, a mianowicie w styczniu 52, w lutym 17, w marcu 34, w kwietniu 27, w maju 14, w czerwcu 67, w lipcu 51, w sierpniu 42, we wrześniu 23, w październiku 35, w listopadzie 41, w grudniu 23.

Liczbowo było najwięcej leczonych: z chorobami skóry 1.785, na choroby weneryczne 1,589, ogólne i krwi 1.421, narządu oddechania 1.141, oka 937, narządu trawienia 935, z zołzami i gruźlicą 705, z ranami 635, z nowotworami 429, chorobami narządu płciowego 397, układu nerwowego 380, narządu krążenia krwi 223, organów moczowych 210, stawów 186, kości 175. Najmniej wykazują choroby ucha 23, zatrucia 22, zamiar samobójstwa 9, pasożyty 2, potwory i zrośnięcia 2.

W okresie konania przybyło do szpitala 25 osób, które zaraz po przyjęciu zmarły.

Z liczby 764 zmarłych przypada na gruźlicę 30·88%, na zapalenio płuc 9·29%, uwiąd starczy 8·24%, choroby serca 6·67%, chorobę Brighta 2·87%, choroby mózgu i opon 3·53%, na raka 5·23%, na czerwonkę 0·52%, na dur brzuszny i osutkowy 3·40%, na resztę chorób 29·85%, w czem się mieści 3·26% przyjętych w stanie konania.

Leczono na zakaźne choroby: dur brzuszny i wysypkowy 235 (zmarło 26), na gruźlicę 700 (zmarło 236), na influenzę 700 (zmarło 44), na błonicę 4 (zmarł 1), na ospę 30 (zmarło 9), na płonicę 8 (zmarł 1), na różę 84, na odrę 4, na świerzb 358, na zimnicę 100.

II. Ruch chorych w zakładzie położnic:

Pozostało z końcem roku 1890	kobiet	51	dzieci	30
Przybyło w ciągu roku 1891	„	1.044	„	887
Leczono przeto ogółem	kobiet	1.095	dzieci	317
Wydalono w ciągu roku 1891:				
Po odbyciu porodu	kobiet	1.004	dzieci	846
Przed odbytym porodem	„	27	„	—
Zmarło	„	14	„	41
Razem	kobiet	1.045	dzieci	887

Pozostało w leczeniu na r. 1892 kobiet 50, dzieci 30.

Stosunek wyzdrowienia u położnic wynosił względnie do ubyłych 96·08%. Stosunek śmiertelności u położnic względnie do ubyłych wynosił 1·28% w stosunku do pielęgnowanych 1·27%, śmiertelność dzieci 4·61%.

Ilość łóżek 61 (wedle potrzeby więcej).

Ilość dni leczenia 16.695.

Średni czas pielęgnowania jednej położnicy 15 dni.

Najwyższy średni stan pielęgnowanych przypada na miesiące zimowe: grudzień, styczeń; luty i marzec, najniższy na miesiące letnie i jesienne.

Pielęgnowano ogółem więcej aniżeli w r. 1890 kobiet 152, dzieci 122, zmarło kobiet więcej o 6 dzieci więcej o 14.

Służba lekarska szpitala lwowskiego oprócz Dyrektora składa się z 8 prymaryuszów, 8 sekundaryuszów I. kl., 4 sekundaryuszów II. klasy, prosektora, chemika patologicznego, tudzież z 10 lekarzy pomocniczych bezpłatnych.

Dozór nad służbą oddziałową na oddziałach I., II. i III., chorób wewnętrznych, chirurgicznym i ocznym sprawowały Siostry Miłosierdzia, na oddziale kiłowo-skórnym męskim nadzorcy; na oddziale kiłowo-skórnym kobiet nadzorczyni, na oddziale położnic 3 akuszerki. Dozór nad służbą, żywnością i bielizną tego ostatniego oddziału oddano Siostrom Miłosierdzia.

Sióstr Miłosierdzia było do pielęgnowania chorych i do gospodarstwa 24; niższej służby oddziałowej 45.

Zarząd składał się z rządcy, dwóch oficyałów, dwóch pisarzy, ośmiu pisarzy dziennych, woźnego i odźwiernego.

Służba domu składała się z lampiarza, łaziennego, kaplicznego, dozorcy trupiarni, stróża nocnego i parobków — razem 24.

W pralni pracowały: Nadzorczyni, 3 parobków i 22 praczek przeciętnie.

Kapelanów było dwóch: obrządku rzymsko-katolickiego i obrządku grecko-katolickiego.

Ruch chorych według oddziałów był następujący:

Oddziały szpitalne	Ilość łóżek	Leczono chorych	Dni leczenia	Średni pobyt	Łóżko było zajęte dni	Śmiertelność		Leczono dziennie
						Liczbowa	% względnie do leczonych	
Oddział I. chor. wewnętrzn.	102	2.521	33.383	13.2	323	328	13·0	91
„ II. „ „	94	1.582	24.257	15.3	258	190	12.6	66
„ III. „ „	76	1.276	16.802	13.1	221	128	10.0	46
Oddział chirurgiczny . .	160	2.228	60.011	26.9	375	100	4.4	164
„ kiłowo-skórny męski	104	1.709	36.761	21.5	353	6	0.3	100
„ „ „ kobiecy	80	1.166	36.464	31.2	458	12	1.0	99
„ oczny	84	962	29.227	30.3	348	—	—	80
„ położniczy . . .	61	1.095	16.695	15.2	273	14	1 2	45
Ogółem . . .	761	12.539	253 610	20 2	333	778	6.2	694
W r. 1890 było . .	761	11.456	235.656	20.5	309	702	6.1	646
		+1.083	+17.954	−0.3	+24	+76	+0.1	+48

Na oddziale chirurgicznym wykonano operacyj większych 905, to jest 2 4 codziennie w ciągu całego roku, bez wyjątku niedzieli i dni świątecznych, a oprócz tego znaczną ilość rękoczynów mniejszych, naprzykład przecięcia ropni, wyrywania zębów, wycięcia mniejszych nowotworów itp. Liczba większych opatrunków przenosiła liczbę 5 tysięcy, to jest 13·7 dziennie. Z większych operacyj dokonano: amputacyj 70, arthrotomij 3, arthropunkcyj 61, colporrhafij 8, wyłuszczenia woli 4, wycięć nowotworów 81, enterostomij 6, gastrostomij 2, herniotomij 24, laparotomij 20, ovariotomij 11, resekcyj 29, tracheotomij 18, trepanacyj czaszki 6, urethrotomij 11 i t. d.

Na oddziale ocznym dokonano 337 operacyj. a w liczbie tej zdjęć katarakty 106, iridechomij 67, punkcyj rogówki 17, operacyj garbiaków 14, przecięć worka łzowego 20, całkowitych wyjęć oka 17 i t. d. W roku ubiegłym zaprowadzono antiseptykę i zachowano ją przy operacyach;— tej to ścisłej antiseptyce zawdzięczamy bardzo pomyślne wyniki operacyj, gdyż w wielu operowanych wypadkach wzrok został przywróconym do połowy bystrości, a nawet w wielu wypadkach do normalnej bystrości.

Oba oddziały skórne cierpią na nieustanny brak miejsca, a wskutek tego przepełnienie, sprowadzające bardzo niepożądane następstwa pod względem leczniczym i przyczyniające się do dłuższego pobytu chorych w szpitalu, to jest do większych wydatków na ich leczenie.

Na oddziale położniczym w r. 1891 wykonano 150 rękoczynów, w tej liczbie zakładanie kleszczy 19, pomoc ręczna przy położeniu miednicowem 41, obrót 15, trepanacyj 2 i t. d. Porodów w r. 1891 było 979, a zatem o 121 porodów więcej aniżeli w roku poprzednim. Dzieci urodziło się 887, umarło 41. Porodów bliźniaczych było 15.

Sprawę utworzenia drugiej posady etatowej akuszerki w tym oddziale Wys. Sejm załatwił przychylnie.

W r, 1891 wykonano w prosektorium szpitala lwowskiego 821 sekcyj naukowych, a nadto 52 sekcyj sądowo-lekarskich i 26 sekcyj policyjno-lekarskich. W pracowni mikroskopowej prosektorium wykonano 182 rozbiorów mikroskopowych rozmaitych utworów, tkanin i wydzielin, nadesłanych z różnych oddziałów szpitala w celu dyagnostycznym.

W pracowni chemiczno-lekarskiej dokonano w ogóle 1.448 rozbiorów chemiczno-mikroskopowych. Jak w latach poprzednich w laboratoryum pod kierukiem chemika patologicznego pracowali młodsi lekarze szpitalni i uczniowie medycyny, bawiący we Lwowie w czasie wakacyj.

Uwolnienie od służby Dra Kilarskiego i mianowanie Dra Macheka.

Prymaryusz oddziału ocznego Dr. Józef Kilarski, wskutek choroby i niemożności dalszego pełnienia służby został przeniesiony w stały stan spoczynku; na jego miejsce został mianowany Dr. Emanuel Machek prowizorycznie, aby mieć ręce wolne, gdy będzie otwarty fakultet medyczny przy uniwersytecie lwowskim i klinika okulistyczna, której profesor, według przyjętego zwyczaju, ma być równocześnie prymaryuszem szpitala.

Wynajęcie pawilonu dla zakaźnych od szpitala św. Zofii.

Z powodu wzrastającego przepełnienia szpitala lwowskiego chorymi, z uwagi, iż ponowne urządzenie stacyi obserwacyjnej przy szpitalu przyczyniło się do uszczuplenia ubikacyj, nareszcie z powodu niemożności należytego izolowania chorych ospowych i gdy na tę chorobę dwóch lekarzy szpitalnych i dozorczyni zachorowali, z obawy aby w gmachu szpitalnym nie utworzyła się endemja ospy, zezwoliliśmy na odnajęcie na czas rzeczywistej i koniecznej potrzeby pawilonu dla zakaźnych szpitala św. Zofii. Odnajęła nam dyrekcya tego szpitala pawilon bezpłatnie, pod warunkiem, że dzieci dotknięte ospą, szkarlatyną i dyfteryą będą umieszczone w tymże pawilonie, wraz z zakaźnymi szpitala lwowskiego, leczone i żywione kosztem funduszu szpitalnego, szpital zaś dla dzieci będzie dostarczał leżącym w tym pawilonie łóżek i bielizny, opieranej kosztem szpitala głównego. Na warunek ten zgodziliśmy się, znajdując, iż mniej to będzie kosztować aniżeli płacenie czynszu najmu, gdyż ilość dni leczenia dzieci na te trzy choroby, wynosiła w ciągu trzech ostatnich lat zaledwie 500.

Ulokowanie oddziału obserwacyjnego.

W listopadzie r. z. poleciliśmy przeniesienie oddziału obserwacyjnego dla chorych podejrzanych o zboczenie umysłowe z zakładu obłąkanych w Kulparkowie do lwowskiego szpitala. Oddział ten pod nazwą „Stacyi obserwacyjnej dla umysłowo chorych“ został przydzielony do oddziału wewnętrznego III., do którego przyłączono choroby nerwowe i mózgowe tak mężczyzn, jak i kobiet i gynekologiczne, jeżeli nie wymagają operacyi chirurgicznej. Do stacyi obserwacyjnej poleciliśmy nie przyjmować tych, którzy już byli umieszczeni w zakładzie kulparkowskim lub posiadają przepisane

świadectwo lekarskie, stwierdzające, że kwalifikuje się do umieszczenia w zakładzie dla obłąkanych. Kierownictwo tego oddziału oddaliśmy lekarzowi obeznanemu z psychiatrią.

Zezwoliliśmy na przedłużenie umowy z zakładem św, Józefa dla nieuleczalnych i ozdrowieńców na rok jeden, z zastrzeżeniem, aby chorzy tam oddani nie pozostawali dłużej nad dni czternaście.

Szkoła dozorców przy szpitalu lwowskim.

Przy rozprawie nad Rubr. XI. preliminarza budżetu na rok 1892 powziął Wysoki Sejm uchwałę polecającą Wydziałowi krajowemu wzięcie ponownie pod rozwagę sprawy urządzenia szkoły dozorców przy szpitalu lwowskim. Rzecz tę przedstawiamy w osobnem sprawozdaniu.

Prośba Dyrekcyi o rozszerzenie szpitala.

Niezmierne przepełnienie szpitala na wszystkich oddziałach jego spowodowało Dyrekcyę, popartą przez całe kolegium lekarskie do przedstawienia sprawozdania o konieczności wyniesienia jednego z oddziałów szpitalnych do wynajętego domu i wybudowania pawilonu dla chorób zakaźnych. Ze względu jednak na ogromne wydatki, które kraj poniósł w ostatnim czasie na budynki szpitalne i kliniczne, jakkolwiek jesteśmy przekonani, że do tego wcześniej czy później przyjść musi, odpowiedzieliśmy Dyrekcyi, iż sprawę rozszerzenia szpitala przedstawimy Wysokiemu Sejmowi po wybudowaniu klinik, sądzimy bowiem, że kliniki te do pewnego stopnia jeżeli nie zaradzą to przynamniej zmniejszą niebezpieczeństwo istniejącego przepełnienia. LW. 62760/1892.

Wydatki.

Sześcioletni wykaz porównawczy wydatków w szpitalu lwowskim przedstawia się tak:

Rok	Leczono	Dni leczenia	Wydatek roczny	Cała kuracya chorego kosztowała	Dzień leczenia kosztow.	Dzień żywienia z pieczywem i winem koszt.
1886	10.436	215.775	167.781	16 zł. 7 ct.	77·7 ct.	26·5 ct.
1887	10.256	217.594	166.448	16 „ 22 „	76·4 „	25·2 „
1888	10.624	231.715	173.821	16 „ 36 „	75·0 „	24·2 „
1889	10.767	240.348	188.632	17 „ 52 „	78·4 „	25·4 „
1890	11.456	235.656	181.285	15 „ 82 „	76·9 „	23·9 „
1891	12.539	253.610	190.830	15 „ 21 „	75·2 „	27·4 „

Większy roczny wydatek aniżeli w r. 1890 usprawiedliwia się większą o 1083 ilością chorych leczonych, większą o 17.954 ilością dni leczenia, a nareszcie wielką drożyną wszystkich produktów żywienia, które odbiło się na koszcie dnia leczenia i dnia żywienia.

Z poszczególnych pozycyj wydatki nadzwyczajnie urosły w dziale leki i sanitarne potrzeby, które były o 2926 zł. wyższe aniżeli w roku poprzednim pomimo nieustannych nawoływań pp. lekarzy do oszczędności pod względem przepisywania leków i do zastosowywania jak najtańszych opatrunków. Coraz to większe wymagania nauki pod względem antiseptyki i aseptyki, a także dezynfekcyi wpływają na zwiększenie się wydatków w tych pozycyach.

Pranie w lwowskim szpitalu kosztowało 7.192, wyprano 443.783 sztuk, koszt prania jednej sztuki wynosił 1·61 ct.

Dochody szpitala lwowskiego w 1891 wynosiły wraz z dotacyą kwotę 207.280. Z tego fundusz krajowy dostarczył 150.929 płacący za siebie 10.500; obce fundusze 5.271, własne dochody 40.580. Razem 207.280. Z tego na oddział chorych przypada 193.197 zł. na oddział położnic 14.083 zł.

Potrzeba przerobienia kanałów.

Rewizya kanału pod gmachem szpitalnym, dokonana przez komisyę Magistratu lwowskiego, wykazała konieczność dokładnej reperacyi tego kanału, który w wielu miejscach jest uszkodzony przez zgnicie i wypadanie kamieni z boków i z sklepień, a w ogóle cały będąc zbudowany z kamienia jest nieszczelny i nigdy nie może być dobrze oczyszczony. Niebezpieczeństwo zawalenia się kanału zmusiło nas do polecenia zbadania stanu jego przez nasz oddział techniczny, a ponieważ potrzeba przerobienia okazała się naglącą, osobnem sprawozdaniem robimy przedstawienie względem naprawy kanału kosztem około 3.400 zł. spodziewając się, że przy robocie dokonanej we własnym zarządzie dadzą się uzyskać pewne oszczędności. LW. 65.567/1892.

Szpital św. Łazarza w Krakowie.

Ruch chorych.

Ruch chorych w szpitalu św. Łazarza w Krakowie w r. 1891 był następujący:

Z końcem 1890 r. pozostało	mężczyzn	255,	kobiet	272	razem	527
Wstąpiło do szpitala w ciągu r. 1891	„	3616,	„	4142	„	7759
Ogółem leczono w r. 1891	mężczyzn	3871,	kobiet	4414,	razem	8.285
Opuściło zakład wylecz.	5900%	wzg. do lecz.	71·2	do ubyłych	76·3	
Z polepszeniem .	426	„ „	5·1	„	5.5	
Niewyleczonych .	614	„ „	7·4	„	7·9	
Umarło . .	785	„ „	9·4	„	10·1	
Ogółem ubyło .	7725	„ „	—	„	—	
Pozostało z końcem 1891 r.	263	„ „	2·97	„	5·60	

Łóżek dla chorych było 572, dla posługi 90.
Ilość dni leczenia 215.543.
Średni czas leczenia chorego 26 dni.
Leczono w szpitalu przeciętnie dziennie 590.
Najwyższy stan chorych 617 dnia 21. Listopada 1891.
Najniższy stan chorych 527 w dniu 9. Kwietnia 1891.

Ruch chorych według oddziałów był następujący:

Nazwa oddziałów	Ilość łóżek dla chorych	Leczono	Dni leczenia	Średni pobyt	Jedno łóżko było zajęte dni	Śmiertelność liczbowa	Śmiertelność %	Lecz. dzien.
Od. chorych wewn. i zakaźnych	208	3.491	73.631	2·1	354	664	1·9	201
Od. chorych chirurgicznych.	80	1.291	30.127	2·3	376	61	4·7	88
Od. chorób ocznych	14	164	5.891	3·5	420	.	.	16

Od. położniczo-ginekologiczny	40	763	15.377	20·1	384	12	1·5	42
Od. chor. syfilitycznych	130	2.220	51.024	22·9	392	8	0·3	139
Od. chorych umysłowych	100	356	39.493	11·0	394	40	11·2	108
Razem	572	8.285	215.543	26·0	376	785	9·4	590
W szp. św. Ludwika dla dzieci	108	1.150	26.978	23·4	249	300	26·0	739
Oseski w tymże szpitalu	12	192	4.030	26	335	68	35·4	10

Na 1 oddziale chorób wewnętrznych leczono najwięcej: chorób dróg oddechowych 569 z nich umarło 180, chorób nerwowych leczono 63, umarło 6, chorób przewodu pokarmowego 178 umarło 24, chorób serca 82 umarło 14, chorób dróg moczowych 95 umarło 25, chorób ostrych, zakaźnych i innych leczono 435 umarło 42.

Na 2 oddziale chorób wewnętrznych leczono chorób narządu oddechowego 615, z tych suchot płucnych 198, zapaleń płuc 151, zapaleń opłucny 54 i t. d. Chorób zakaźnych leczono na oddziale ogółem 310. W zimowych miesiącach na tym oddziale było niemal ciągłe przepełnienie które doszło do maximum 107 chorych na 90 łóżkach.

Na oddziale chorób zakaźnych leczono wogóle 295 chorych, w tej liczbie na dur osutkowy i brzuszny 89, na odrę 21, ospę 9, skarlatynę 18, dyfteryę 22, czerwonkę 12, różę 82 i t. d. Zmarło 25. Na oddziale tym jest tylko 4 sal, odosobnienie więc poszczególnych chorób jest niemożebne

Na oddziale chirurgicznym w 1891 r. leczono ogółem 1217 chorych: zmarło 61 czyli 5% ogólnej liczby chorych; jeden chory przebywał przeciętnie na oddziale 24·7 dni. Dziennie było średnio na oddziale 82·5 chorych; ponieważ zaś oddział liczy 80 łóżek dla chorych a 8 dla służby więc prawie zawsze oddział był przepełniony. Chorzy należeli przeważnie do stanu włościańskiego, do klasy wyrobników i rzemieślników. Operacyj dokonano 903 t. j. 2·4 dziennie. Ważniejsze z nich: amputacyj 75, artrotomij 8, wyjęcie woli 17, wyjęcie oka 3, exarticulatio 19, wyjęcia nowotworów 114, herniotomij 23, hernioraphij 24, laparotomij 25, laryngofisury 10, necrotomij 42, ovarjotomij 4, plastica 61, resekcyj 84, tenotomij 10, trepanacyj 9, uretrotomij 5 i t. d.

Na oddziale ocznym leczono 164, z tej liczby wyszło uleczonych 92, nieuleczonych 61. Ilość łóżek przeznaczonych dla chorych jest za mała (14), z tego powodu zwykle jest kilka chorych nadliczbowych dla których brak łóżek i którzy muszą leżeć na siennikach umieszczonych na posadzce, trudno bowiem nie przyjąć chorego, któremu grozi utrata wzroku, chociaż wielu chorych nie przyjmuje się z powodu braku miejsca na przepełnionym oddziale. Pomieszczenie oddziału tego jest nieodpowiednie, gdyż oddział się mieści w dwóch salkach suterenowych, niskich, ciemnych, wilgotnych i źle odwietrzanych i słabo oświetlonych, tak, że na oddziale z powodu złego światła operacyj odbywać nie można a i badanie jest bardzo utrudnione. Z tych też powodów leczenie chorych na tym oddziale musi się przedłużać.

Oddział położniczy urządzony na 20 łóżek w dziesięciu ubikacyach (dawnych celach klasztornych), każda o jednem oknie, obok znajduje się mała sala porodowa o dwóch oknach z dwoma łóżkami zwykłemi i jednem

łóżkiem składanem dla porodów. Kancelarya jest umieszczona w celi o jednem oknie. Do posługi położnic i posługi przy porodach są przeznaczone dwie posługaczki. Przeciętnie ilość położnic wynosi dziennie 28·5, a ponieważ oddział posiada tylko 20 łóżek przeto potrzeba kłaść sienniki na ziemi, z powodu takiego przepełnienia wytwarzają się bardzo niekorzystne warunki hygieniczne, które źle wpływają na przebieg połogu. Dodać należy, iż z powodu ciągłego ruchu chorych o systematycznie przeprowadzonem przewietrzaniu salek i oczyszczaniu ich należytem mowy być nie może. Na oddziale położniczym i ginekologicznym pełni obowiązki jedna akuszerka, mieszkająca obok oddziału w dwu małych ubikacyach. Wobec znacznej liczby chorych na obu oddziałach (która przeciętnie dziennie wynosi przeszło 40, jedna akuszerka ma zbyt ciężkie zadanie, zwłaszcza przy większej liczbie porodów w dniu jednym, co także na wyniki leczenia dodatnio wpłynąć nie może. Z liczby 582 pielęgnowanych umarło w 1891 roku 8 t. j. 1·3%. Położnic było najwięcej w miesiącu lipcu i marcu a najmniej w miesiącach czerwcu i listopadzie. Dzieci było 556, z nich nieżywo urodzonych 38, zmarło zaś 20. Porodów ulicznych było 7, porodów bliźniaczych 3. Najwyższa liczba porodów w jednym dniu była 9, przeciętna 1·6. Przeciętny czas pielęgnowania 18·1 dni. Ilość dni leczenia 10.421, nieprawidłowo przebiegających porodów było 50. Kleszcze zakładano 21 razy, trepanacyę dokonano 3 razy, obrót na nóżki 7 razy; wydobycie ręczne popłodu 5 razy.

Oddział ginekologiczny, umieszczony w jednej dużej sali o 3 oknach i drugiej małej o jednem oknie rozporządza również 20 łóżkami. Obok znajduje się odpowiednio urządzona salka operacyjna o kamienej posadzce, w której umieszczone są stołek do badania i operacyj ginekologicznych, zwykły stół operacyjny i szafka z narzędziami. Z powodu bezpośredniego sąsiedztwa z kościołem św. Łazarza i wadliwej budowy kominów obie sale w zimowej porze nie dają się należycie opalić. Na oddziale tym leczy się dość znaczna liczba z odleglejszych okolic Krakowa, które przybywają po długich i bezskutecznych zabiegach domowych, wskutek czego zaniedbanych i wymagających długiego czasu do wyleczenia, stąd też ruch chorych na tym oddziale nie jest zbyt ożywiony. Leczono na tym oddziale 188, z tego 174 wypuszczono, 4 umarło, pozostało w zakładzie 10 chorych. Uleczonych zupełnie wyszło 145, z polepszeniem 8, a nieuleczonych 10 (rak, przetoki), najwięcej chorych leczono z powodu endometritis i perimetritis. Większych operacyj dokonano na oddziale w 1891 roku 38. Wiele cierpień kociecych leczono sposobem Thure Brandta i prądem stałym z dobrym wynikiem.

Na oddziale chorób skórnych i wenerycznych leczono 1409 chorych, w tej liczbie skórnych 397 (samych świerzbowatych 232); syfilitycznych 432, wenerycznych 475, niewenerycznych 105.

Prostytutek leczono 160 te były przyjęte do szpitala w ciągu 1891 roku 270 razy, w tej liczbie recydywa syfilit. chorób obserwowana była u prostytutek 88 a u innych 106 razy.

Wskutek zwiększającej się liczby mieszkańców miasta Krakowa licznej załogi wojskowej i coraz większego zaufania chorych do zakładu napływ jest tak wielki, że nie tylko brak miejsca, ale i zapasowej bielizny

i pościeli czuć się daje w wysokim stopniu, ilość chorych bywała nieraz 160 na 128 łóżkach jakiemi oddział wraz z kliniką rozporządza. Że takie przypełnienie musi oddziaływać na leczenie o tem wspominać jest rzeczą zbyteczną, przy takim napływie chorych, dotknięci chorobami skórnemi, niezaraźliwemi wcale nie są przyjmowani, z wyjątkiem tych, którym ze względu na ich stan chorobowy, żadną miarą przyjęcia odmówić nie można. Gdy zaś chory ubogi dotknięty chorobą skórną, choć nie zaraźliwą do szpitalu przyjętym nie zostanie pozbawionym jest wszelkiej pomocy lekarskiej najczęściej ze względu na kosztowne leczenie choroby skórnej z jednej strony, a powtóre ze względu na wstręt i obawę, chociaż często niesłuszną, jaką w otoczeniu wywołuje, pozbawiony jest równocześnie możności wszelkiego zarobkowania. Brak miejsca oprócz tego nie pozwala oddzielić leczonych rtęcią od innych chorych, a wskutek tego oprócz zanieczyszczania powietrza wyziewami rtęci, przeniesienie kiły na innego chorego jest bardzo ułatwionem. Chore prostytutki nie są oddzielone od nieprostytutek i niekorzystnie oddziaływają na te ostatnie pod względem moralnym.

Na oddziale obłąkanych leczono 356 osób, a mianowicie 198 mężczyzn i 158 kobiet, w tej liczbie na szaleństwo 82, na zadumę 99, na pomieszanie umysłu 35, niedołęstwo umysłowe 72, chorobę umysłową z podrażnieniami 43, chorobę umysłową z padaczką 25. Zakład opuściło uleczonych: z pierwszej kategoryi 31, z drugiej 34, nie wyleczonych 150, zmarło 40 t. j. 11·2%; pozostało na 1892 rok 101.

Ilość łóżek była 85, średni pobyt chorych wynosił od 2—5 miesięcy. Jako przyczyną chorobową wykazać zdołano: skłonność rodową, czyli dziedziczność w 59 przypadkach, wzruszenia przygnębiające w 50 przypadkach, chorobę mózgu długotrwałą w 43 przypadkach, nadużycie napojów wyskokowych w 40 przypadkach, epilepsyą w 29, wzruszenia pobudzające w 18, kiła w 13 przypadkach. Najwięcej było sług i wyrobników bo 119, rękodzielników i ich pomocników 41, bez stałego zajęcia 71, pracujących przy gospodarstwie wiejskiem 30, urzędników publicznych i prywatnych 27, właścicieli domow i realności 18, ze stanu kupieckiego 16. 67% chorych przypada na wiek od 25—50 lat. Oprócz spaceru po ogrodzie dostarczono chorym dla zabawy warcabów, szachów, kart, domino a także książek i gazet.

Według księgi, prowadzonej w zarządzie szpitala św. Łazarza, na oddziale obłąkanych w 1891 były trzy wypadki: 1. J. K. umysłowo-chory wyskoczył oberlichtem z 1 piętra poniósł lekką kontuzyę w okolicy kości krzyżowej i ranę na podudziu prawem. 2. Dr. C. K. chory umysłowo zbiegł w czasie spaceru z ogrodu dla obłąkanych, brama bowiem z powodu zwożenia węgla była otwartą. 3. A. K. umysłowo-chora powiesiła się dnia 26. grudnia 1891 na poręczy żelaznego łóżka podczas nieobecności posługaczki, która do kościoła wyszła.

Podanie się Dyrektora szpitali do dymisyi.

Dnia 24. Października b. r. Dr. Jan Harajewicz, długoletni dyrektor szpitala św. Łazarza z powodu osłabienia sił wskutek wieku, wysłużywszy zwyż czterdziestu lat i oddawszy zakładowi bardzo wiele cennych usług podał prośbę o przeniesienie go w stały stan spoczynku. Wydział krajowy

za pośrednictwem Prezydyum c. k. Namiestnictwa przedstawił prośbę tę Najjaśniejszemu Panu z przychylnym wnioskiem. (LW. 52.700).

Rządca szpitala św. Łazarza p. Karol Nycz wskutek podeszłego wieku i osłabienia wzroku i oficyał Wiktor Wojciechowski z powodu zrujnowanego zdrowia, skonstatowanego przez lekarzy zostali przeniesieni w stały stan spoczynku pierwszy z końcem Maja (LW. 25.750), drugi z końcem Października (LW. 39.394).

Na posadę rządcy szpitala św. Łazarza, na podstawie konkursu mianowaliśmy 7. Lipca (LW. 31.499) byłego oficyała-kontrolora zakładu kulparkowskiego p. Arkadyusza Bieńkowskiego. Na posadę zaś oficyała został rozpisany konkurs.

Umowa z uniwersytetem w sprawie odwożenia zwłok.

C. k. Namiestnictwo odezwą z dnia 13. Lutego (LW.7.690) uwiadomiło nas, że reskryptem z dnia 12. Grudnia 1891 r. do L. 26.073 JE. Pan Minister wyznań i oświecenia upoważnił Namiestnictwo do zawarcia prawnie obowiązującej umowy, według której fundusz szpitala św. Łazarza w Krakowie ma przyjąć na lat 10, począwszy od 1. Stycznia 1891 obowiązek odwożenia zwłok osób zmarłych w wymienionym szpitalu, a sekcyonowanych w zakładach wydziału lekarskiego c. k. uniwersytetu w Krakowie, a mianowicie w zakładzie anatomii patologicznej, medycyny sądowej i anatomii opisowej, z tychże zakładów na cmentarz krakowski za rocznem ryczałtowem wynagrodzeniem w 50 zł. jak tego żądaliśmy.

Drenowanie w Tropiszowie.

Poleciliśmy inżynierowi naszemu, kierownikowi ekspozytury krajowej biura melioracyjnego w Tarnowie, aby zbadał czy drenowanie części zwanej „górki“ w Tropiszowie nie byłoby wskazanem, mając zamiar prosić Wysokiego Sejmu o dodatkowy kredyt ponad sumę 6.000, lecz tylko pod tym warunkiem, jeżeli dzierzawca Tropiszowa oświadczy gotowość amortyzowania i tej nadwyżki w sposób ustanowiony co do sumy głównej 6.000 zł. Dzierzawca oświadczył, że na ten nowy wydatek przystać nie może, wskutek tego drenowania „górek“ zaniechano.

Odnowienie umowy z Towarzystwem opieki dla dzieci.

Z powodu, iż okres trzechletni, zawarowany umową z Towarzystwem opieki dla dzieci w sprawie utrzymania w szpitalu św. Ludwika w Krakowie osesków i mamek, nadsyłanych przez szpital św. Łazarza d. 1. Marca 1892 skończył się, poleciliśmy komitetowi administracyjnemu szpitala św. Łazarza prolongować umowę na drugi okres trzechletni. na tych samych warunkach.

Zarządzenia w sprawie oświetlenia.

Znaczne wydatki na oświetlenie szpitala św. Łazarza zmusiły nas do zaprowadzenia w r. 1890 regulatorów do gazometrów systemu Sohawa, do redukcyi płomieni i palników, a nareszcie do udzielenia tantjemy funkcyonaryuszowi nadzorującemu urządzenie gazowe. Zarządzenia te bardzo znacznie zmniejszyły zużycie gazu. I tak w r. 1889 gazu wypalono 45.260m^3 w 1890 r. 30.346m^3, a w 1891 r. tylko 23.526. W porównaniu więc z r. 1889 wynikłość ogólna roku 1890 była korzystniejsza o 621 zł. 93 ct., czyli 10·71% a w r. 1891 o 1.305 zł. 89 ct. czyli 22·48%. Wydatek ogólny na oświetlenie wynosił 4.505 zł.

Urządzenie drogi do gospodarskich budynków.

Że względu, że budujące się na gruncie szpitala św. Łazarza budynki gospodarcze, a mianowicie stajnia dla koni, wozownia i słomiarnia, jakoteż projektowane budynki (trupiarnia, szopa na węgle i lodownia) staną na drodze prowadzącej ze szpitala przez ogród warzywny ku zakładom ; atologicznym, kosztem państwa budować się mającym, przeto na założenie nowej drogi przez ogród zezwoliliśmy kwotę 193 zł. 30 ct.

Zakupno mikroskopu.

Zezwoliliśmy na zakupno mikroskopu i mikrotomu dla oddziału chirurgicznego szpitala św. Łazarza na kwotę 300 zł. ze względu, iż badanie tkanek, wydobytych podczas operacyj, decyduje nieraz o dalszym przebiegu jej i rozległości, czego bez mikroskopu dokładnego dokonać nie można.

Zezwoliliśmy na uzupełnienie wewnętrznego urządzenia sali operacyjnej oddziału położniczego na kwotę 331 zł.

Próby wypiekania bułek i chleba z tańszej mąki.

Stosownie do zarządzenia naszego jeszcze w październiku roku ubiegłego przeprowadzoną została w szpitalu św. Łazarza próba wypiekania bułek i chleba według odmiennego stosunku gatunków mąki aniżeli dotąd istniejącego. Dawniej bułki wypiekano w połowie z mąki pszennej z N. 2 i w połowie z N. 3. Chleb zaś mąki żytniej dla chorych i zakonnic tylko z N. 2; dla służby do 100 kil. mąki N. 2. dodawano 20 kilogramów żytniej N. 3. Wykonane w tym względzie próby wykazały, że użycie w połowie mąki pszennej N. 2, a w połowie tańszej mąki N. 4. wydawało bułki równie smaczne i o różnicy w białości zaledwo dostrzegalnej. Co do chleba użycie mąki żytniej w stosunku $^3/_4$ części mąki N. 2 i $^1/_4$ N. 3 dla służby, zaś mąki N. 2 $^1/_3$ a N. 3 $^1/_3$ otrzymano chleb smaczny i dobry lecz nieco ciemniejszy, aniżeli był dawniej. Siostry Miłosierdzia oświadczyły życzenie pozostawienia im chleba tylko z N. 2 wypieczonego. Od 1. Listopada 1891 używa się pieczywa dla chorych i służby według powyższego stosunku gatunków mąki i jak dotąd nie zaszedł żaden wypadek użalenia się ani ze strony chorych ani też służby na obecnie wypiekane pieczywo, z czego wynika, że chorym i służbie chleb smakuje. Wskutek tego zarządzenia przy cenach 1892 roku otrzyma się oszczędność 86 zł. przy wypiekaniu bułek, a 360 zł. przy wypiekaniu chleba.

Załączamy w streszczeniu relacyę inspektora szpitali z lustracyi szpitala św. Łazarza dokonanej w d. 20. 21. i 22. czerwca b. r.

Relacya Inspektora z lustracyi szpitala.

„Po szczegółowem obejrzeniu gospodarstwa szpitalnego prosiłem p. dyrektora, aby zebrał pp. lekarzy ordynujących, aby z niemi omówić niektóre sprawy szpitalne, mające wpływ na wysokość kosztów leczenia i dla usunięcia tych niewłaściwości, które zostały wytknięte przez komisyę wysłaną z ramienia Wydziału krajowego. Na posiedzenie to zebrali się wszyscy p. prymaryusze z wyjątkiem profesorów Madurowicza i Rydla d. 21. czerwca w kancelaryi p. dyrektora i przedmiotem obrad były następujące sprawy:

1. Przedstawiłem potrzebę rozpatrzenia się już dzisiaj jak mają być rozmieszczeni chorzy po przeniesieniu oddziału chirurgicznego do nowego pawilonu, jakie restauracye i przekształcenia mają być wykonane

dla przedstawienia planu i kosztorysu tych robót Wydziałowi krajowemu. Po długiej debacie grono pp. lekarzy szpitalnych powzięło następującą rezolucyę: „Wobec koniecznej potrzeby budowania w niedalekiej przyszłości gmachu dla oddziału chorób umysłowych, wobec naglącej potrzeby rozszerzenia oddziałów dla syfilitycznych, położniczego i ocznego, collegium lekarskie szpitala św. Łazarza wyraża się, że pozostałe po oddziale chirurgicznym ubikacye należy rozdzielić, uwzględniając kolejno potrzeby oddziału wenerycznego i skórnego, potem położniczego i ocznego". Jakkolwiek szczegóły rozmieszczenia nie były bliżej omówione, jednak projekt profesora Obalińskiego, proponującego pomieszczenie Sióstr Miłosierdzia w obecnych kancelaryach, a przeniesienie kancelaryj, izb przyjęcia, oddziału ocznego i urządzenia oddziału laryngologicznego tam, gdzie obecnie mieszkają Siostry Miłosierdzia wszystkim się bardzo podobał.

2. Przedstawiwszy, jakie jest ogromne marnowanie wody w szpitalu, gdzie na dobę wychodzi zwyż 320m³ t. j. 438 litrów na chorego, a wskutek tego i wielki wydatek opału (wynoszący 10.063 cent. metrycznych na rok czyli 27·35 cetn. na dobę), zapytałem czy obecny system nieustannego spłukiwania latryn wodą jest ze względów hygienicznych koniecznie potrzebnym. Po rozpatrzeniu tej sprawy z różnych stron collegium lekarskie na wniosek prof. Roznera powzięło następującą rezolucyę: „Przy odpowiedniej zmianie systemu wychodków i należytej kontroli ich dla utrzymania ciągłej czystości, nieustanne spłukiwanie ich nie jest potrzebne i konieczne".

3. Ponieważ koszta oświetlenia trzech zakładów krajowych różnią się zbyt jaskrawo, a mianowicie w Kulparkowie w 1890 r. oświetlenie kosztowało 1.518 zł., w lwowskim szpitalu 1.719 zł. a w Krakowie 5.189 zł. prosiłem o wspólne zastanowienie się jakim sposobem przyjść do większej oszczędności w Krakowie. Uchwalono: zamiast wielkich lamp na oddziałach zaprowadzić lampki z małymi płomieniami a gaz znieść gdzie tylko można, zastępując go naftowem oświetleniem, uwzględnić jednak potrzebę oświetlenia gazem sali operacyjnej oddziału chirurgicznego.

4. Przedstawiłem różnicę w kosztach żywienia w Krakowie, Kulparkowie i Lwowie (29 ct. na dzień i chorego, 25 i 23 ct.(i jako przyczynę wskazałem przypisywanie znacznej ilości potraw mięsnych dla ludu naszego, który najmniej się tym żywi, a szczególnie na oddziale obłąkanych. Collegium lekarskie przyjęło uwagi moje do wiadomości, jakkolwiek skarzyło się na mały wymiar porcyj w obecnej normie.

5. Ze względu, iż prof. Zarewicz podniósł niedostateczność obsługi lekarskiej na oddziale wenerycznym prof. Obaliński postawił wniosek, który wszystkim się bardzo podobał, iżby stypendyści Wydziału krajowego, otrzymujący stypendya na kształcenie się za granicą byli obowiązani kształcić się w szpitalach krajowych, gdzie sztuka lekarska nie stoi niżej, aniżeli za granicą i gdzie wskutek przepełnienia szpitali potrzebną jest większa pomoc lekarska.

6. Podniesiono potrzebę zwiększenia ilości posługaczy, sprawienia do sali lekarzy dyżurnych wszystkiego co jest potrzebne do pierwszej pomocy przybywającym chorym i przedzielenia sali przyjęcia chorych drewnianą przegrodą, umożebniającą należyte badanie chorego przez lekarzy dyżurnych.

7. Wskutek zażalenia prymaryusza oddziału obłąkanych, że oddział nie posiada prawie nic co jest potrzebnem dla rozrywki chorych podniosłem potrzebę używania chorych umysłowo do robót w ogrodzie szpitalnym, czego dotychczas nigdy nie robiono.

Z ważniejszych spraw szpitalnych podnoszę jeszcze następujące:

Na zakupno łóżek w szpitalu św. Łazarza Wysoki Sejm przeznaczył na 1892 rok 2.000 zł. Ponieważ na wewnętrzne urządzenie oddziału chirurgicznego przeznaczono tylko 8.000 zł. profesor Obaliński potrzebujący specyalnie zbudowanych łóżek, uprasza czy nie możnaby łóżka oddziału jego zostawić dla chorych innych oddziałów, a sumę 2.000 zł. obrócić na zakupno łóżek do pawilonu chirurgicznego. Prośba ta zasługuje na uwzględnienie.

Wizytatorka Sióstr Miłosierdzia nie zgadza się na przyłączenie magazynu sanitarnego do apteki i oddania go pod zarząd Sióstr Miłosierdzia, żądając do tego osobnej siostry miłosierdzia. Oświadczyłem, że prawdopodobnie Wydział krajowy nie odstąpi od swego zamiaru i poleci prowadzenie tego magazynu nowemu prowizorowi, jeżeli na przyjęcie jego Wysoki Sejm zezwoli.

Przełożona Sióstr Miłosierdzia prosiła o wybielenie kościoła św. Łazarza, który potrzebuje odnowy. Poleciłem, aby postarała się o kosztorys i prośbę tę przedstawiła przez Dyrekcyę do Wydziału krajowego.

Opatrzyliśmy z p. Dyrektorem i z zastępcą przewodniczącego komitetu administracyjnego i wybraliśmy miejsce na budowę nowej lodowni.

Ogrzewanie zimowej suszni jest wadliwe i zużywające bardzo wiele paliwa; prosiłem Dyrekcyę aby nakazała należytą naprawę.

Poleciłem p. Rządcy usunięcia paki z kośćmi i śmieciarki z pod okien pomieszkania Sióstr Miłosierdzia.

Opatrzyłem jeszcze raz budynek na Blichu i przekonałem się, że może być przekształcony na pomieszczenie dla zakaźnych na sumę przez Wysoki Sejm asygnowaną.

Budowa pawilonu chirurgicznego postępuje raźno, budowa doprowadzoną została pod dach. Budynki gospodarskie, t. j. stajnia, wozownia i słomiarnia są już na ukończeniu. Polecenie wykonania innych robót budowlanych przyszło wczoraj.

Wczoraj też przyszła prośba miasta o wyznaczenie miejsca na budowę domu dla zakaźnych na gruncie należącym do szpitala św. Łazarza. Dyrektor chce zaproponować grunt na Grzegórzkach i jest przeciwnym łączeniu tej sprawy ze sprawą pomieszczenia zakaźnych szpitalnych.

Z największym uznaniem podnoszę niezmordowaną pracę, wielki takt i znajomość rzeczy zastępującego rządcę p. Jasińskiego. Pomimo młodości, pracowitością swoją, zastanowieniem się, bystrym rozgarnieniem i energią uzyskał on uznane nie tylko p. Dyrektora ale także Sióstr Miłosierdzia i lekarzy, od których słyszałem bardzo wiele pochwał dla niego. Rygor został wprowadzony do szpitala i wszędzie czuć rękę człowieka energicznego i znającego rzecz swoją.

Na radzie 7. Lipca raport ten przyjęto do wiadomości i uchwalono: 1. Wezwać komitet administracyjny, ażeby w porozumieniu się z pp. lekarzami ordynującemi przedstawił do 1. Września plan rozmieszczenia

oddziałów i Sióstr Miłosierdzia po przeniesieniu oddziału chirurgicznego do nowego pawilonu, oraz dokładny kosztorys restauracyj i przekształceń, które w tym celu mają być wykonane. 2. Polecono sprawienie do sali lekarzy dyżurnych wszystkiego co jest potrzebne do pierwszej pomocy przybywającym chorym i przedzielenie sali przyjęcia przegrodą, umożebniającą należyte badanie chorych przez lekarzy dyżurnych. 3. Polecono również użycie kwoty 2.000 zł. na zakupno nowych łóżek dla pawilonu chirurgicznego; stare zaś łóżka tego oddziału mają być zostawione dla chorych innych oddziałów.

O budowie baraku dla chorób zakaźnych i o przeniesienie trupiarni i lodowni.

Komitet administracyjny szpitala św. Łazarza, przedstawiając propozycyę miasta Krakowa co do budowy baraku dla chorób zakaźnych wspólnym kosztem miasta Krakowa i kraju, upraszał abyśmy w zasadzie zgodzili się na rokowania z gminą krakowską o budowę baraku na gruncie szpitala św. Łazarza. Odpowiadając komitetowi zawiadomiliśmy, iż nie możemy zgodzić się na tę propozycyę z powodu, że założenie i utrzymywanie szpitala epidemicznego jest obowiązkiem li tylko gminy, szpital bowiem obowiązany jest przyjmować chorych na zakaźne choroby, pojawiające się sporadycznie a nie epidemicznie. Zwróciliśmy też uwagę, że i względy sanitarne nie dozwalają na wybudowanie baraku epidemicznego na gruncie szpitalnym, sąsiedztwo bowiem takie wywarłoby bezsprzecznie niepomyślny wpływ na chorych i mieszkających w samym szpitalu. W końcu i ta okoliczność przemawiała przeciwko wybudowaniu baraku na tym gruncie, że miejsca stosownego pod budowę takiego baraku po odstąpieniu części gruntu od ul. Grzegórzek i na Blichu c. k. Rządowi trudnoby było znaleść.

Uchwałą dnia 29. Marca Wysoki Sejm przyzwolił dodatkowy kredyt w kwocie 13.200 zł. w celu usunięcia budynków gospodarskich znajdujących się na placu budowy pawilonu chirurgicznego, przeniesienia oddziału chorób zakaźnych, trupiarni i lodowni na inne miejsce. Roboty te są już w części wykonane, a częścią w toku budowy.

Badanie mechanicznych urządzeń i gospodarstwa szpitalnego.

Przy załatwianiu budżetu szpitala św. Łazarza w Krakowie na rok 1892 Wysoki Sejm powziął następujące uchwały:

1. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby nakazał zbadać maszynę parową i urządzenie pomp w szpitalu św. Łazarza w Krakowie odnośnie do jej siły, wydatności pracy, oraz ilości potrzebnego materyału opałowego. Do przeprowadzenia tego zbadania należy postarać się o współudział fachowego profesora c. k. Politechniki. Wynik badania, wraz z ewentualnymi wnioskami ma być przedłożony na następnej sesyi sejmowej.

2. Wzywa się Wydział krajowy, aby zbadał dokładnie przyczyny nadmiernych kosztów utrzymania szpitala św. Łazarza w Krakowie i na podstawie specyalnych badań i dochodzeń postawił wnioski, ewentaalnie wydał zarządzenia, dążące do stanowczego obniżenia kosztów administracyjnych i gospodarczych szpitala św. Łazarza w Krakowie, tak aby o ile możności takowe zrównane były z kosztami administracyjnemi i gospodarczemi szpitala powszechnego we Lwowie.

Dla zbadania urządzeń mechanicznych szpitala św. Łazarza w Krakowie, dokonania pomiarów pracy maszyny parowej, wydatności pompy,

tudzież potrzebnej ilości węgli do opalenia kotłów, wezwaliśmy profesora politechniki p. J. Frankego, który 11. Maja b. r. przedstawił nam sprawozdanie techniczne i podał szereg wniosków, zdążających do naprawy stosunków, a przedewszystkiem do zmiejszenia konsumcyi węgla.

Na podstawie tego fachowego sprawozdania musieliśmy przedewszystkiem wytknąć komitetowi administracyjnemu brak nadzoru nad urządzeniem mechanicznem, które prawie całe potrzebuje naprawy i powoduje ciągłe marnowanie paliwa. Komunikując uwagi i wnioski profesora Frankego, poleciliśmy natychmiastową zmianę w porządku i ruchu maszyny i czynności maszyny i palaczy. Czas używania jednego kotła ograniczyliśmy 4—6 tygodniami, nakazaliśmy wypokostowanie zardzewiałych zbiorników wody, a ścisłą kontrolę rurociągów i maszyn w pralni i w łazienkach przez maszynistę. Następnie poleciliśmy budowniczemu szpitalnemu przejrzeć dokładnie uwagi p. Frankiego i rozpatrzyć to co profesor tylko zaznaczył, nie mogąc sprawdzić należycie dla braku czasu i żeby sporządził dokładny kosztorys robót, proponowanych przez prof. Frankego, a w sprawozdaniu swem oświadczył czy na czas naprawy maszyny parowej potrzebna będzie pompa ręczna, obsługiwana przez robotników, lub sprowadzenia lokomobili.

Dla uregulowania konsumcyi wody w szpitalu, nakazaliśmy na podstawie opinii lekarzy ordynujących, zaniechać ciągłego przepłukiwania wychodków, zastępując je przepłukiwaniem kilkakrotnem w ciągu dnia. Poleciliśmy dalej ponowne, przy współudziale prymaryuszy, zbadanie pod względem technicznym i finansowym sprawy zmiany systemu wychodków, wymaganej przez lekarzy i przedłożenia nam rezultatu tych badań. Następnie nakazaliśmy zbadać czy zamiast kołtów służących do grzania wody do wanien w pawilonach dla chorób wewnętrznych nie byłoby wskazanem dla oszczędności doprowadzić tam parę za pomocą rur żelaznych, otwieranych w miarę potrzeby. W końcu wezwaliśmy do zarządzenia, ażeby odtąd aż do expiracyi kontraktu dostarczał przedsiębiorca węgiel gruby, tylko z kopalni Brzączkowskiej, a węgle drobne z kopalni „Königsgrube“. Od roku zaś 1893 zacząwszy, ma być sprowadzony węgiel wprost z Jaworzna, bez pośrednictwa przedsiębiorców i w tym celu nakazaliśmy przeprowadzić zawczasu korespondencyę z zarządem kopalni.

Ponieważ niektóre z tych zarządzeń pociągnie za sobą dość znaczne wydatki, przeto po otrzymaniu kosztorysu przedstawimy osobne sprawozdanie w tym względzie.

Wypełniając drugie polecenie Wysokiego Sejmu wysłaliśmy p. Malinowskiego rządcę szpitala lwowskiego, aby dokładnie wglądnął we wszystkie gałęzie gospodarstwa szpitala św. Łazarza i przedstawił nam uwagi swe i wnioski, co należy zrobić, aby zmniejszyć koszta utrzymania tego szpitala. P. Malinowski wyjechał d. 23. Kwietnia do Krakowa z p. Jasińskim urzędnikiem oddziału rachunkowego i pozostawał tam do 11. Maja to jest 18 dni. Rezultatem badań jego był elaborat po którego zbadaniu na osobnej konferencyi zarządziliśmy co następuje:

Przedewszystkiem ze sprawozdania tego przekonawszy się, że w szpitalu św. Łazarza panował pod wielu względami nieład, nieporządek i niewykonywanie instrukcyi, wytknęliśmy Dyrektorowi szpitala, iż nie czuwał nad gorliwem pełnieniem obowiązków organów administracyjnych szpitala

jak tego wymaga §. 10. statutu i nie wykonywał należycie nadzoru w sprawach administracyjnych i gospodarskich szpitala, którego bezpośredni zarząd został mu powierzony (§. 1. Instrukcyi). Musieliśmy także wytknąć komitetowi administracyjnemu, iż nie wykonywał w całej rozciągłości przysługującego mu prawa naczelnej kontroli, tem więcej, że punkt drugi atrybucyi komitetu, daje obszerne prawa wglądania w gospodarkę szpitala, zarządzania rewizyi celem przekonania się o porządku, czystości, należytym prowadzeniu ksiąg rachunkowych i manipulacyjnych, w których to działach odkryto największe braki i nieprawidłowości.

Celem uproszczenia rachunkowości kasowej uchwalił Wydział krajowy zaprowadzić w szpitalu św. Łazarza kasę własną, która sama będzie dokonywać wszelkich wypłat bez udziału c. k. urzędu podatkowego podobnie jak kasy lwowskiego szpitala i zakładu Kulparkowskiego. Instrukcya dla kasy będzie ta sama, która obowiązuje w tych zakładach.

Magazyn przedmiotów sanitarnych ma być prowadzony przez Siostry Miłosierdzia, aż do czasu, gdy Wysoki Sejm wyznaczy kredyt na utrzymanie pomocnika prowizora apteki szpitalnej, (o czem będzie sprawozdanie osobne) wówczas magazyn przedmiotów sanitarnych zostanie przyłączony do apteki.

Poleciliśmy bezzwłoczne zaprowadzenie księgi przychodu i rozchodu wina w magazynie głównym, oraz asygnat drukowanych z jukstami z nakazem, aby wsszystkie asygnacye na potrzeby zwykłe, sanitarne, na wodę sodową, węgiel i kąpiele były podpisywane przez Dyrektora szpitala.

Przypomnieliśmy p. Dyrektorowi obowiązek jego czuwania, ażeby norma żywienia nie była przekraczaną.

Zabroniliśmy przechowywania w magazynie kuchennym artykułów niedebranych jeszcze formalnie i robienia zbyt wielkich zapasów tych artykułów, które jak n. p. krupy ulegają łatwo i prędko zepsuciu.

Poleciliśmy naprawę maszyn w pralni i wprowadzenie chemicznego prania bielizny, zarówno zaprowadzenie oświetlenia naftowego przy użyciu lamp o mniejszych palnikach, zostawiając oświetlenie gazowe tylko w miejscach wymienionych w sprawozdaniu i w sali operacyjnej oddziału chirurgicznego.

Dla wprowadzenia oszczędności w opale nakazano rządcy szpitala aby zarządził prawidłowe palenie w piecach i wydał w tym względzie palaczom stosowne instrukcye i żeby węgiel odtąd wydawano na oddziały na wagę i miarę dozorującym Siostrom Miłosierdzia i pod ich kluczem był przechowywanym.

Na drobny zaś węgiel do maszyny parowej nakazano wybudować szopę drewnianą.

Poleciliśmy zarządzić bezzwłoczną sprzedaż powozu, jeżeli się cena stosowna da uzyskać, a utrzymywać w szpitalu tylko konie robocze.

Nareszcie wezwaliśmy do poczynienia jeszcze raz starań, dla wyjednania zezwolenia, ażeby szpital mógł trzymać nierogaciznę, zwracając uwagę Magistratu na tę okoliczność, że szpital mając ogród 12 morgowy może urządzić chlewy w takiem miejscu i w taki sposób, aby względy sanitarne były zupełnie zachowane; dla szpitala bowiem trzymanie nierogacizny jest rzeczą bardzo ważną, przysparza mu około 800 zł. i daje możność zużycia odpadków w sposób produkcyjny.

W czasie badań gospodarki szpitalnej 7. maja, podał się do dymisyi z powodu podeszłego wieku i choroby rządca szpitala św. Łazarza. Przyjąwszy dymisyą rządcy, i nakazawszy rozpisanie konkursu na tę posadę, zastępcą jego do chwili mianowania nowego wyznaczyliśmy asystenta rachunkowego p. Jasińskiego. Prowadząc gospodarkę szpitalną kilka miesięcy i zakupując osobiście różne przedmioty dla zakładu, ten nasz delegat był uderzony różnicą wydatków w porównaniu z przeszłością, o czem doniósł nam natychmiast. Otrzymawszy doniesienie, poleciliśmy dalej badać tę sprawę i podać nam fakta konkretne. Po dwumiesięcznem badaniu przedstawił dowody pewnych nieprawidłowości, które mogły być odkryte jedynie przez dłuższe porównywanie dawnych wydatków z teraźniejszymi. Przekonawszy się, że istniały tam nieprawidłowości, wytoczyliśmy śledztwo dyscypl.narne urzędnikom szpitalnym. Prowadzenie śledztwa powierzyliśmy szefowi departamentu szpitalnego przy współudziale przewodniczącego komitetu administracyjnego w Krakowie i jego zastępcy.

Śledztwo wykazało rzeczywiście wiele zaniedbań, lecz nie były one tego rodzaju, iżby kwalifikowały się do oddania sprawy do sądu lub ukarania usunięciem ze służby, a ponieważ winni tych zaniedbań rządca i oficyał sami podali się do pensyonowania, przyjęliśmy ich prośbę i na miejsce ich rozpisaliśmy konkursa. Jednak emerytowanemu rządcy szpitala odjęliśmy z emerytury nadwyżkę, przyznaną mu wskutek chorobliwego stanu jego w kwocie 300 zł. Nadzorcę domu Sołgę, cofnęliśmy na niższą płacę o 100 zł., odjęliśmy mu kwinkwenium 50 zł. i zagroziliśmy natychmiastową dymisyą, skoroby się dopuścił jakiejkolwiek nieprawidłowości.

Na przyszłość ma on wypełniać tylko te czynności, które instrukcyą będą dlań przepisane. Pisarzowi zaś Wernerowi zamknięto wypłatę obu kwinkweniów na zabezpieczenie strat jego zaniedbaniem służby spowodowodcwanych z zagrożeniem dymisyą, gdyby się nie poprawił.

Na miejsce uwolnionego ze służby oficyała Wojciechowskiego mianowaliśmy oficyałem pisarza tegoż szpitala Jana Zielińskiego, na miejsce zaś tego ostatniego pisarzem dyetaryusza Karola Engelmana (L. W. 60.450/92)

Instrukcya dla szpitala św. Łazarza została przejrzana na nowo, poprawiona i zmieniona, stósownie do potrzeb które wskazywała praktyka administracyjna.

Separatki na oddziale obłąkanych.

Ankieta, zwołana w r. 1890 w celu zbadania urządzeń lekarskich i administracyjnych w krajowych zakładach dla obłąkanych, orzekła, że w Krakowie należy znieść bezzwłocznie separatki umieszczone w suterenach, a ponieważ p. prymaryusz oświadczył, iż jest możność zbudowania pawilonu dla niespokojnych i szałowych kosztem nie przekraczającym 15.000 zł przystąpić do tego planu.

Na tej podstawie wezwaliśmy Dyrektora, aby polecił architekcie szpitalnemu jak najrychlej wykonać plan budowy pawilonu dla pomieszczenia niespokojnych i szałowych, a zarazem do przeniesienia separatek na pierwsze piętro. Dyrektor szpitala na polecenie to zdał relacyę, iż przeniesienie separatek z suteren na parter nie da się inaczej uskutecznić jak tylko kosztem spokoju chorych, którzyby byli dniem i nocą niepokojeni przez szałowych, a wskutek tego prosił o pozostawienie separatek w suterenach do chwili wystawienia budynku dla szałowych.

Otrzymawszy plany i kosztorysy na pawilon dla niespokojnych i szałowych i znajdując je za kosztowne (31.300 zł.), a miejsce obrane za nieodpowiednie, posłaliśmy Inspektora szpitali, aby w porozumieniu z Dyrektorem i prymaryuszem zarządził sporządzenie nowego szkicu i przybliżonego kosztorysu na ten budynek.

Inspektor szpitali przedstawił nam dwa projekta: 1. szkic do budowy pomieszczenia niespokojnych i szałowych w południowej stronie pawilonu dla obłąkanych, którego budowa kosztowałaby nie więcej nad 18.000 zł. i 2. Projekt lepszego urządzenia separatek w suterenach pawilonu.

Ze względu na uchwałę ankiety, która uznała za konieczne wybudować w przyszłości drugi zakład dla obłąkanych w zachodniej części kraju, a więc na możliwość przeniesienia chorych na umyśle z teraźniejszego pawilonu do innego zakładu, przyjęliśmy projekt drugi, tem więcej że sutereny te są bardzo piękne, wysokie i że tanim kosztem dadzą się przekształcić w taki sposób, że separatki nie pozostawią nic do życzenia, a nareszcie i dlatego, że tak dyrektor szpitala jak i prymaryusz uznali że przekształcenie tych separatek będzie najlepszą i najtańszą kombinacyą. Wezwaliśmy więc Dyrektora, ażeby dał ponownie polecenie budowniczemu sporządzenia kosztorysu urządzenia w suterenach separatek w taki sposób, aby w zupełności odpowiadały wymogom hygieny i pielęgnowaniu chorych i żeby kosztorys ten przedstawił nam z opinią komitetu administracyjnego.

Fundacya Dra Warszauera.

Zmarły w Krakowie dnia 10. listopada 1888. Dr. Jonatan Warszauer dla ubogich rekonwalescentów przynależnych do gminy krakowskiej a opuszczających szpital św. Łazarza testamentem zapisał kwotę 4.000 zł. polecając aby każdy półroczny procent tej sumy przez Dyrektora szpitala św. Łazarza był pomiędzy nich rozdzielany. Zarząd tej fundacyi ofiarowany Wydziałowi krajowemu przez c. k. Namiestnictwo przyjęliśmy i wspólnie z egzekutorem uchwaliliśmy, iż przy rozdawaniu wsparć mają być uwzględniani przedewszystkiem niezdolni do pracy, kaleki i osoby w podeszłym wieku. (L. W. 31 983/92.)

Sprawa zwrotu gruntu „na Blichu".

Ze względu, iż budowa pawilonu izolacyjnego dla chorób zakaźnych w ogrodzie szpitala św. Łazarza na gruncie mefitycznym i malarycznym jest rzeczą niemożliwą z powodów sanitarnych; dalej, że obecne pomieszczenie chorych zakaźnych niedaleko od nowobudującego się oddziału chirurgicznego jest zbyt małe i z powodu ciasnoty nieodpowiednie, urządzenie zaś oddziału w budynku zwanym „na Blichu" spotyka na silny protest ze strony sąsiadki hr. Platerowej, protest który niewątpliwie będzie poparty przez miasto, nie mamy innego środka jak prosić Wysokiego Sejmu w osobnem sprawozdaniu, aby zażądał od c. k. Rządu albo natychmiastowej budowy klinik, albo zwrotu gruntu, który ustąpiliśmy na budowę. Ustępując ten grunt, Wysoki Sejm miał nadzieję, iż rząd postawiwszy na nim kliniki, choć w małym stopniu zaradzi przepełnieniu szpitala św. Łazarza. Tym razem dwanaście lat przeszło od tej chwili, a rząd ani myśli o budowie klinik, szpital zaś jest pozbawiony najlepszego na budowę kawałka gruntu i nie ma żadnej możności rozszerzyć się.

Sprawozdanie komisyi opieki nad obłąkanemi.

Członkowie komisyi opieki nad obłąkanymi d. 12. listopada 1891 przedstawili następujące sprawozdanie. (L. W. 50.862/91.)

Wysoki Wydziale krajowy! W dniu 25. października b. r. odbyli podpisani członkowie komisyi nad obłąkanymi wizytacyę oddziału dla chorób umysłowych w szpitalu św. Łazarza w Krakowie i stosownie do artykułu b) instrukcyi dla tejże komisyi z dnia 14. września 1888 mają zaszczyt Wysokiemu Wydziałowi krajowemu przedłożyć następujące sprawozdanie:

Zastaliśmy 53 mężczyzn i 56 kobiet chorych, razem 109, co w obu 80 ustanowionych łóżek stanowi znaczne przypełnienie, tem gorsze że nie jest chwilowem lecz prawie nieustającem. Na klasie II. było 7 kobiet i 8 mężczyzn, na klasie I. jedna kobieta, reszta na klasie III. Bardzo niespokojnych mężczyzn było około 10, kobiet około 15, (cyfry dlatego nie są ścisłe, gdyż stan chorych pod tym względem ulega częstym i nagłym zmianom). W kaftanie zastaliśmy dwie kobiety chodzące; w mokre prześcieradła bywa obecnie zawijanych trzech mężczyzn i 6 kobiet. W separatkach suterenowych zastaliśmy czterech mężczyzn, jednego w ciemnej izdebce, przeznaczonej do zamknięcia. Przypatrzyliśmy wszystkie historye chorób, zwłaszcza na oddziale kobiet, badając równocześnie stan każdej chorej i przekonaliśmy się że przyjęcie każdego chorego było należycie usprawiedliwione, że żaden chory bez słusznego powodu nie był przetrzymywany w szpitalu po nad rzeczywistą potrzebę.

Skarg uzasadnionych nie słyszeliśmy żadnych, ani ze strony chorych, ani ze strony służby.

Zaznaczyć winniśmy że o ile w miesiącu czerwcu i lipcu bieżącego roku historye chorób odznaczały się dostateczną dokładnością, tak od pierwszych dni sierpnia b. r. tylko wyjątkowo spostrzedz było można jaką taką notatkę w historyach choroby, jakkolwiek tak pod względem przebiegu jak i leczenia nie jeden ważny moment zasługiwał na zanotowanie.

Służby zastaliśmy po 5 na każdym oddziale niespokojnych t. j. u mężczyzn i u kobiet, ogółem jest 8 dozorców męskich i tyleż kobiecych, czyli nieco więcej jak po jednym posługaczu na siedmiu chorych. Stosunek ten w dzień jest zupełnie odpowiednim, lecz w nocy pełni służbę na każdym oddziale tylko jedna osoba, a gdy i Siostry Miłosierdzia nie nocują w pawilonie dla obłąkanych, oddanych jest przeszło 50 osób, z tych co najmniej połowa niespokojnych, na opiekę jednej tylko osoby.

Zarówno lekarze jak i siostry użalały się, że obowiązująca w szpitalu norma żywienia dla oddziału obłąkanych jest niewystarczającą. Lekarzom wolno bowiem na każdym oddziale w przecięciu dla jednego chorego przypisywać po sześć porcyj; otóż na odziałach takich na których pewna ilość chorych z powodu gorączki lub z innych przyczyn dostaje skromniejszą dyetę tam norma istniejąca jest zupełnie wystarczającą, lecz na oddziale obłąkanych gdzie u bardzo wielu chorych zachodzi potrzeba energiczniejszego odżywienia lub gdzie wielu chorych odznacza cię zwiększonym apetytem, tam nie wystarcza w przecięciu sześć porcyj na jednego chorego.

Podpisani pozwalają sobie w myśl art. 4. lit. f) powołanej na wstępie instrukcyi przedstawić do światłej rozwagi Wysokiego Wydziału krajowego następujące wnioski:

1. Zaprowadzić na każdym oddziale to jest u mężczyzn i u kobiet po jednym zegarze kontralnym, aby w godzinach nocnych posługa

co ćwierć lub pół godziny obowiązaną była przez pociśnięcie na gwoździ w tym zegarze dać dwód swej czynności.

2. Poleció lekarzom zakładowym dokładniejsze wciąganie do historyi chorób najważniejszych momentów z przebiegu choroby, jakoteż wszelkich zmian w leczeniu.

3. Do przedkładania raportu dziennego Sióstr oddziałowych wprowadzić formularz podobny jak dołączony wzór z nadreńskich zakładów dla obłąkanych w którym w formie tabelarycznej, łatwo przeglądnąć się dającej w dzień wpisuje się imiennie wszystkich chorych niespokojnych, zanieczyszczających się, którzy mieli drgawki, kobiety odbywające regularność i t. d. Do takiej książki, która zostaje w ręku starszego dozorcy, w krakowskim szpitalu zostawałaby ona w ręku siostry oddziałowej, wpisuje lekarz codziennie swą ordynacyę i swoje uwagi dla pamięci dozorczyni. Podpisani usilnie zalecają wprowadzenie takiej księgi (dla każdego oddziału osobnej), która pod wielu względami może oddać wielkie usługi, a prowadzenie jej nie jest połączone z wielkiem obarczeniem służby.

4. Dozwolić lekarzom przepisywanie większej ilości porcyj dla obłąkanych którzy po największej części są somatycznie zdrowi.

5. Zabezpieczyć górne części okien kratami na co ponownie komisya zwraca uwagę Wysokiego Wydziału krajowego aby zapobiedz takim zdarzeniom jak to, że chory Kaczorowski przez okno pierwszego piątra w październiku b. r. zeskoczył na dół. Na szczeście tym razem prócz potłuczenia nie odniósł ten chory żadnych ważniejszych obrażeń, lecz zaręczyć trudno że i inni chorzy na tej drodze nie odniosą większej szkody na zdrowiu.

6. Wprowadzić do obu krajowych zakładów obłąkanych jeden systematyczny podział chorób umysłowych, gdyż pod tym względem panuje bardzo wielka różnica. W szpitalu krakowskim przeważnie rozpoznają panowie lekarze „pomięszanie“. I tak na oddziale kobiet niespokojnych na 28 chorych znaleźliśmy 15 z rozpoznaniem „pomięszanie umysłu ostre“, z tą różnicą że albo nazwano je manjakalnem, albo melancholicznem. W Kulparkowie natomiast zbyt często spotykamy się z rozpoznaniem „ogłupienie“, lub „niedołęstwo“, podczas gdy ta ostatnia forma, z wyjątkiem bardzo rzadkich przypadków tak zwanego niedołęstwa pierwotnego słusznie uchodzi za formę końcową, nieuleczalną. Mimo to spotykamy w wykazach liczne przypadki niedołęstwa wyleczonego. Wobec zaś faktu że w nowszych dziełach prawie każdy autor popisuje się własnym podziałem chorób umysłowych przez co taki powstaje zamęt, uważamy za wskazane, aby w obydwu zakładach krajowych lekarze trzymali się jednego i tego samego podziału a jako najodpowiedniejszy, bo najracyonalniejszy polecamy podział przyjęty przez profesora Krafft Ebinga w Wiedniu. Wyniknie stąd ta korzyść, że Wysoki Wydział krajowy będzie miał należyty pogląd na ruch chorych na umyśle w obu zakładach krajowych, oraz na osiągnięte rezultaty leczenia i traktowania chorych.

7. Należy postarać się o inne, odpowiedniejsze odosobnienie chorych szałowych.

Lwów dnia 12. listopada 1891.

Dr. Blumenstock. Dr. Józef Merunowicz.

Otrzymawszy ten raport i wnioski w nim poczynione oddaliśmy pod rozpatrzenie ankiety złożonej z dyrektora zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie Dr. Neissera, prymaryuszy szpitala lwowskiego Dra Opolskiego i Dra Edwarda Sawickiego i inspektora szpitali Dra Stelli Sawickiego pod przewodnictwem Szefa biura sanitarnego. Na podstawie orzeczeń tej konferencyi uchwaliliśmy:

1. Zegarów kontrolujących nie zaprowadzać, lecz za to polecić wprowadzenie straży nocnej przez Siostrę Miłosierdzia.

2. Polecić lekarzom dokładniejsze spisywanie kart wizytowych.

3. Nie wprowadzać nowych formularzy na raporta dzienne, jako mnożące pisaninę, bez rzeczywistego pożytku.

4. Stosownie do opinii lekarzy psychiatrów nie wprowadzać żadnych zmian do normy żywienia, która uznaną została za zupełnie odpowiednią i dostateczną.

5. Wezwano budowniczego aby przedłożył wniosek w jaki sposób możnaby najtańszym kosztem zabezpieczyć okna czy to za pomocą krat, sztab poprzecznych lub w inny sposób.

6. Nie wprowadzać nowego podziału chorób umysłowych lecz pozostać przy dotychczasowym jako przyjętym przez c. k. Rząd i prawie przez wszystkie państwa Europy. Polecono jednak lekarzom postarać się na przyszłość; aby znikły te różnice w wykazach które dotychczas istniały pod względem pomieszczenia chorych w różnych kategoryach.

7. Co się zaś tyczy odosobnienia chorych szałowych to na razie nie było możliwe.

Drugie sprawozdanie z dnia 11. Maja 1892 opiewało:

„Chorych zastaliśmy 114 (mężczyzn 56, kobiet 58), a zatem zakład obecnie więcej jeszcze przepełniony jak w maju 1891. Ponieważ naszem zdaniem oddział krakowski dla swej szczupłości w stosunku do ludności zachodniej części kraju, powinien przyjmować jedynie tylko przypadki chorobowe świeże uleczalne, przeto zbadaliśmy dokładnie wszystkich chorych w zakładzie pomieszczonych, tak co do formy chorobowej jak i co do trwania pomieszczenia w krakowskim zakładzie.

Z dołączonego spisu chorych przekonać się można że znaczna część chorych na oddziale chorób umysłowych należy do nieuleczalnych z których znowu dość znaczna część jest spokojnych, nie wymagających niezbędnie pomieszczenia w zakładzie. Bez względu na to czy to są chorzy płacący, lub na koszt funduszu krajowego pomieszczeni, powinni chorzy nieuleczalni, a niebezpieczni dla siebie lub drugich być pomieszczeni w nierównie większym zakładzie kulparkowskim, a szpital krakowski powinien pozostać jedynie dla chorych świeżych lub uleczalnych. Rychłe usunięcie chronicznego przepełnienia krakowskiego zakładu uważamy w interesie chorych jako niezbędne, poczem należy wydać zarządzenie takie, aby ponownie nie dopuszczać do przyjmowania chorych nieuleczalnych, a spokojnych i nieszkodliwych.

2. W poprzedniem sprawozdaniu naszem zwróciliśmy uwagę Wysokiego Wydziału krajowego na potrzebę kontroli służby niższej w porze nocnej i proponowaliśmy wprowadzenie zegarów kontrolnych, które niemal we wszystkich niemieckich zakładach dla obłąkanych okazały się bardzo

pożytecznemi. Na ten wniosek, o ile nam wiadomo zarządził Wysoki Wydział krajowy, aby jedna Siostra Miłosierdzia każdej nocy wykonywała kontrolę nad posługą, coby rzeczywiście było lepszem jak kontrola zegarowa. Lecz dotychczas to zarządzenie pozostało niewykonanem.

3. Po oddaniu niemal całego ogrodu, przeznaczonego na miejsce sprawione dla kobiet pod budowę, pawilonu chirurgicznego, obecnie kobiety nie mają osobnego ogrodu, mimo sprzyjającej pory roku, muszą się chorzy zadowolnić jednym wspólnym ogrodem dla mężczyzn i kobiet, tak iż o innych godzinach wychodzą na spacer kobiety, w innych mężczyzni. Jest to niewystarczającem, zwłaszcza wobec tak znacznego przepełnienia zakładu. Potrzeba więc co rychlej rozdzielić ogród, ale nietylko według płci chorych, lecz także według rodzaju choroby, aby spokojniejsi i rekonwalescenci nie potrzebowali być razem z hałaśliwymi i niespokojnymi. Jeżeli się to dotąd nie stało, należałoby ogród dla chorych znacznie rozszerzyć na koszt ogrodu warzywnego.

4. Lekarz kierujący uskarza się iż niema wpływu na wybór materyału na odzież i bieliznę dla chorych, jakoteż na formę kroju tej odzieży i domaga się, aby i on należał do komisyi mundurowej dla chorych. Żądanie to uznają podpisani jako słuszne.

Również uskarza się lekarz na brak odzieży i bielizny, mianowicie iż podarta przez chorych odzież nie bywa dość często uzupełnianą.

Stosownie do naszego wniosku wyrażonego w sprawozdaniu ostatnim obecnie już są górne części okien (oberlichty) zakratowane. Toż samo historye chorób bywają już nieco dokładeiej sporządzone.

Dr. Blumenstock. Dr. Merunowicz.

Wskutek tego sprawozdania poleciliśmy p. dyrektorowi szpitala św. Łazarza aby:

1. Ściśle przestrzegał rozporządzenia naszego z dnia 31. Maja 1892 l. 26.541 co do wydalania i nieprzyjmowania nieuleczalnych a spokojnych umysłowo-chorych.

2. Ze względu że Siostry Miłosierdzia odmówiły przyjęcia na siebie obowiązku odbywania nocnych dyżurów na oddziałach umysłowo-chorych polecił wprowadzenie zegarów kontrolnych dla posługi odbywającej nocne dyżury. Zegary te są wprowadzone od 1. Sierpnia 1892.

3. Polecił rozszerzyć i rozdzielić ogrody spacerowe dla chorych umysłowo.

4. Zasięgać opinii prymaryusza przy sprawianiu odzieży dla chorych.

Wydatki.

Zestawienie wydatków w ciągu ostatnich sześciu lat w szpitalu św. Łazarza w Krakowie przedstawia się jak następuje:

Rok	Ilość chorych	Ilość dni leczenia	Wydatek roczny	Cała kuracya chor. kosztowała		Dzień leczenia kosztował	Żywienie z pieczywem i winem kosztowało
				zł.	ct.		
1886	7 110	179.655	154.680	21	78	86.0	27.58
1887	7.101	182.903	160 955	22	64	87.9	28.01
1888	6.989	185.871	163 198	23	35	87.8	27 77
1889	7.641	201.635	185.396	25	83	97.89	29.34
1890	7.575	196.901	175.169	23	12	88.9	29.2
1891	8.285	215.543	173.875	20	98	80.6	28.83

Powiększenie się wydatku rocznego pochodzi ze zwiększenia o 710 ilości chorych leczonych w szpitalu w ciągu 18.642 dni leczenia, nadto z powodu zakupna większej za 1.316 zł. ilości bielizny, aniżeli w roku poprzednim, nareszcie większego wydatku na słomę do sienników i na utrzymanie budynków:

Koszt bielizny dla zakładu w 1891 roku wynosił 8.736 zł. Pranie kosztowało 5.623. Wyprano sztuk 483.026. Koszt prania jednej sztuki 1.2635 centa.

Inspektor szpitali zwiedzając zakład św. Łazarza we wrześniu b. r. z powodu potrzeby zarządzeń stosownych, odnoszących się do wybuchłej epidemii cholery azyatyckiej, zbadał co zostało już dokonanem z poprzednich poleceń naszych i doniósł:

1. Że już zaprowadzono magazyn główny, magazyn sanitarny i podręczny z odpowiedniemi książkami.

2. Zaprowadzono drukowane asygnataryusze na wszystkich oddziałach szpitalnych i wszelkie potrzeby załatwiają się tylko po podpisaniu przez dyrektora odpowiednich asygnacyj.

3. Zaprowadzono księgi przychodu i rozchodu wina.

4. Norma żywienia jest codziennie badana, czy niema rozrzutności.

5. Do magazynów już się nie dopuszcza materyałów nieprzyjętych.

6. Węgiel wszędzie jest zamknięty i wydaje się na wagę i miarę a rezultatem jest oszczędność o 30 - 40% w porównaniu z dawnymi wydatkami.

7. Oświetlenie naftą zostaje także pod nieustanną kontrolą, a stąd oszczędność również dochodzi 30 - 40%. Zniesiono już 70 gazowych płomieni; zostało jeszcze 47 a mianowicie w salach operacyjnych, w pawilonie obłąkanych i w latarniach polowych;

8. Zniesiono wydawanie wiktu i pieczywa z kuchni i piekarni szpitalnej dla funkcyonaryuszów.

9. Naprawiono studnię, piec pod kotłami, odnowiono pralnię i wycementowano, a łazienki pomalowano farbą olejną.

10. Sprzedano powóz.

11. Obecnie maszyna parowa pracuje tylko 12 godzin dziennie. Latryny spłukują się tylko trzy razy dziennie.

W dalszym ciągu relacyi inspektor szpitali przedstawił co jeszcze nie zostało wykonanem.

Na radzie 4. października przyjmując raport ten do wiadomości Wydział krajowy uchwalił:

1. Zarządzić aby w szpitalu św. Łazarza odbywało się pranie sposobem chemicznym.

2. Zezwolić na zakupno za cenę najwyżej 200 zł. kasy Wertheimowskiej ze skarbcem i na przerobienie jednego pokoju na pomieszczenie kasy. Kosztowało to ogółem 298 zł.

3. Wezwać Komitet administracyjny do przedłożenia fachowej opinii i kosztorysów rekonstrukcyj mechanicznych urządzeń szpitalu, przeistoczenia wychodków i t. d.

4. Polecić przeprowadzenie budowy lodowni według planu lodowni zakładu kulparkowskiego, który Komitetowi został przesłany.

5. Polecić ażeby obok starej ślusarni wybudowano bezzwłocznie niewielkich rozmiarów szopę na węgle.

6. Upoważnić rządcę p. Bienkowskiego, ażeby we własnym zarządzie przeprowadził zmianę obecnego zbyt kosztownego sposobu ogrzewania wody do wanien umieszczonych w suterenach oddziałów chorób wewnętrznych.

Oprócz tego, ze względu że wszystkie oferty na wiktuały dla szpitala św. Łazarza były zbyt wysokie, na przedstawianie dyrekcyi zezwoliliśmy, aby zarząd szpitala wszystkie potrzebne artykuły żywności z wyjątkiem mięsa i nabiału zakupował z wolnej ręki.

Dochody szpitala św. Łazarza w 1891 r. wynosiły na oddziale chorych 108. 335, położnic 14.600, syfilitycznych 34,729, obłąkanych 31.116 razem zaś 188.781 a z dotacyą 255.538 zł.

Z tego fundusz krajowy udzielił:

a) dotacyi	66.758	zł.
b) Za koszta leczenia . .	136.739	„
	203.497	zł.
Samopłacący zwrócili	17.694	zł.
Obce fundusze	5.258	„
Własne źródła	29.089	„
Razem . . .	255.538	zł.

Budowa pawilonu dla oddziału chirurgicznego w szpitalu św. Łazarza postępuje raźnie; pawilon będzie ukończony najdalej w pierwszych dniach lata roku przyszłego.

Wskutek sprawozdania Komitetu budowy tego pawilonu i przedstawienia kosztorysów na wewnętrzne jego urządzenie zwołaliśmy konferencyę znawców i po zbadaniu przez nich kosztorysu, poleciliśmy Komitetowi administracyjnemu, aby zarząd szpitala św. Łazarza na podstawie wskazówek prymaryusza oddziału chirurgicznego prof. Dra Obalińskiego wezwał firmy, o ile może być krajowe do wniesienia ofert na dostawę poszczególnych grup kosztorysowych, zestawionych w protokole konferencyi, a następnie aby oferty z opinią Komitetu budowy były przedłożone nam do zatwierdzenia.

Według otrzymanego doniesienia, lodownia dla szpitala św. Łazarza już jest wybudowaną i napełnioną, szopa na węgle także. Zniesiono kocioł dla grzania wody do wanien w pawilonie mężczyzn gorączkujących a przeprowadzono rurociąg z parowego kotła, który bardzo prędko wannę ogrzewa nie wymagając większej ilości paliwa; oszczędza się przez to dziennie 1½ centnara węgla; sprawiono oprócz tego destylator dla apteki za kwotę 200 zł.; wydatek ten pokryto z kredytu asygnowanego na większe potrzeby administracyjne. LW. 49.118/90.

Ponieważ przy rewizyi wodociągów w krakowskim szpitalu św. Łazarza przekonano się że sufit nad górnym rezerwoarem w wieży budynku ekonomicznego przegnił zupełnie i groził zawaleniem pozwoliliśmy zrobić nowy sufit wraz z nowemi belkami za kwotę 81 zł. 84 ct. LW. 51.512/92.

Na przedstawienie dyrekcyi z powodu wielkiego nawału pracy w aptece szpitalnej zezwoliśmy na przyjęcie pomocnika aptekarza na 3 miesiące za opłatą po 1½ zł. dziennie. LW. 59.145/92.

Zakład dla obłąkanych w Kulparkowie.

Zmiana w personalu.

W personalu zakładu kulparkowskiego zaszły zmiany następujące: Oficyał-kontrolor p. Arkadiusz Bieńkowski został mianowany wskutek konkursu rządcą szpitala św. Łazarza w Krakowie, miejsce jego zajął, także wskutek konkursu, były pisarz zakładu Emil Wierzbiański, pisarzem zaś zamianowaliśmy p. Franciszka Gorczycę, dyetaryusza Wydziału krajowego.

Ruch chorych.

W 1891 ruch chorych w zakładzie kulparkowskim był następujący:

	Szaleństwo gwałtowne	Zaduma	Pomięszanie	Ogłupienie	Choroba umysłowa z porażeniem	Choroba umysłowa z padaczką	Razem
Pozostało z r. 1890	137	67	151	112	50	70	587
Przybyło w r. 1891	238	141	45	99	102	62	687
Razem	375	208	196	211	152	132	1274
Zakład opuściło:							
Wyleczonych	153	71	—	—	—	—	224
Niewyleczonych	9	17	23	81	29	44	203
Za rewersem na żądanie rodziny	31	29	14	8	12	4	98
Przewiezionych do innych zakładów	1	3	1	3	1	1	10
Zbiegło	1	—	—	1	—	—	2
Zmarło	24	13	15	23	53	9	137
Razem	219	133	53	116	95	58	674
Z końcem roku 1891 pozostało	156	75	143	95	57	74	600

W 1891 roku leczono w zakładzie o 78 osób więcej aniżeli w r. 1890. Mężczyzn było 706 kobiet 568. Najniższy stan chorych, dnia 29. marca był 556, najwyższy zaś 14. sierpnia 649; przeciętnie leczono chorych 598 chociaż zakład był urządzony tylko na 572 łóżka. Oddział obserwacyjny, który tu był przeniesiony z lwowskiego szpitala jedynie dla braku miejsca, napowrót wrócił do tegoż szpitala.

Dni leczenia w r. 1891 było 218.180, w tej liczbie chorych I. klasy 1.716 II. klasy 12.512 dni. Każden chory przeciętnie przebywał w zakładzie 170 dni. Zmarłych w stosunku do leczonych było 10·7%; wyzdrowiało 17·5%. Chorób epidemicznych w zakładzie nie było. Według form chorobowych szałowi stanowili najwyższy odsetek, było ich bowiem 29·4% następnie z osłabieniem umysłowem, z zadumą, z pomięszaniem, z porażeniem i z padaczką. Największa śmiertelność była jak zwykle wśród dotkniętych porażeniem. Największa ilość obłąkanych (634) należała do stanu swobodnego, żonatych lub zamężnych było 532; wdowców i wdów 108.

Według stanów najwięcej obłąkanych było pomiędzy służącemi i wyrobnikami (407), rzemieślników (209), urzędników (129) to jest ludzi najmniej zabezpieczonych materyalnie, a ciężko pracujących na swoje utrzymanie, następnie kupców (92), ludzi pracujących umysłowo (86), a najmniej wojskowych, zabezpieczonych materyalnie i używających dużo ruchu.

Najbliższą przyczyną choroby umysłowej było: nadużycie napojów

wyskokowych (145), padaczka (132), nadużycia płciowe (105), wrażenia umysłowe (106), dziedziczność (104), uwiąd schyłkowy, przewlekłe i ostre cierpienia mózgu, natężenie umysłu i t. d.

Z ogólnej liczby 1.274 pielęgnowanych 1.251 należało do Galicyi, a tylko 23 było obcokrajowców, przeważnie z sąsiedniej Rosyi. Największa ilość obłąkanych to jest 30% przypada na wiek od 20—50 lat. Najbliższą przyczyną śmierci były suchoty płucne. Kaftanu użyto tylko cztery razy i to jedynie u chorych którzy zanieczyszczali rany swoje, zrywali opatrunki, lub chcieli uszkodzić sobie.

Chorzy pracowali w ciągu 1891 roku na oddziale mężczyzn, w kancelaryi zarządu, w warsztacie szewców, krawców i stolarskim, przy robieniu słomianek i kapeluszy, zajęci byli introligatorstwem, w piekarni, pralni, przy robotach w polu, w ogrodzie i krowiarni. Na oddziale kobiet, przy robotach w polu, w kuchni, pralni, robotą koronek haftowaniem, szyciem nowej i reparacyą starej bielizny. Przy tych różnych robotach pracowano w przeciągu 16 627 dni; zatem pracujących dziennie przeciętnie było 45. Bielizny uszyto sztuk 13.082. Zarobek chorych wynosił 1.163 zł. 98 ct., a po strąceniu części zarobku do funduszu zakładowego, w myśl §. 22. statutu, czysty zarobek chorych wynosił 782 zł. 65 ct. to jest o 163 zł. 8 ct. więcej aniżeli w roku poprzednim. Połowa zarobku ulokowaną została na książeczkach kasy oszczędności, druga zaś połowa została użyta na potrzeby chorych i polepszenie wiktu.

Jeden chory w każdą niedzielę i święto grywał na organach w kaplicy. Porządkowanie domu, to jest froterowanie podłóg, ścielenie łóżek, noszenie drzewa i jedzenia na oddziały z kuchni dokonywali sami chorzy; oni też brali czynny udział w zbiorze siana, owsa, buraków, ziemniaków, szatkowaniu kapusty i składaniu jej do beczek.

Wypadki w zakładzie.

Z księgi zakładowej wypadków za r. 1891 widać iż w ciągu roku wstąpiło do zakładu 28 chorych z różnemi obrażeniami ciała, ze zdarciami naskórka, pochodzącymi od krępowania powrozami, sincami pochodzącymi od pobicia i skaleczeniami skóry i kości. O wypadkach ważniejszych, grożących zdrowiu lub życiu chorych donoszono do Prokuratoryi, o wszystkich zaś w ogóle dyrekcya składała raporta Wydziałowi krajowemu. Z liczby tych 28 chorych, siedmiu zmarło wkrótce po przybyciu do zakładu.

Z wypadków, zapisanych w księdze, a które się stały w samym zakładzie notujemy tylko to, że dwanaście razy zachodziły bójki między chorymi, a siedem razy chorzy wybili dozorców; bójki te jednak nie spowodowały żadnych fatalnych następstw. Sześć razy dozorcy ośmielili się uderzyć chorych, za co winni zostali ukarani pieniężnie i wydaleni ze służby, jeden zaś został oddany sądowi do ukarania.

Z innych wypadków notujemy:

1. Chory K. P. uderzył w głowę dozorującą Siostrę Miłosierdzia, bez żadnego powodu.

2. Dwaj chorzy A. B. i F. P. jeden 4. lipca, drugi 22. t. m. zajęci pracą w ogrodzie zbiegli z zakładu.

3. Dnia 17. października, gdy chorzy po obiedzie wyszli do ogrodu, obłąkany J. H. wspiął się po rynwie z nadzwyczajną szybkością, tak że

dozorcy dopędzić go nie mogli na wysokość drugiego piętra i stanął na gzymsie zamurowanego okna, skąd go dozorca Baranowski z narażeniem własnego życia, przy po mocy innych, wyciągnął liną na dach i wyratował od bardzo groźnego niebezpieczeństwa. Chory oprócz lekkiego zdarcia naskórka na dłoni prawej i prawem pododziu nie odniósł żadnego uszkodzenia. Dozorcę Baranowskiego za niezwykle śmiały czyn i przytomność umysłu nagrodziliśmy kwotą 35 zł.

4 Dnia 25. października chory F. F. będący w odosobnieniu z powodu silnego zaniepokojenia, zapałką niewiadomo skąd wziętą zapalił słomę, którą wyjął ze sienika i spowodował mały pożar, który jednakże natychmiast został przez dozorców stłumiony.

5. Dnia 21. maja chory J. N. cierpiący na padaczkę z gwałtownym szałem przemijającym nagle zaniepokoił się, a idąc z innymi chorymi przez korytarz prowadzący na schody nie poszedł na piątro, lecz rzucił się ku drzwiom prowadzącym na korytarz ku kuchni i na podwórze. Silnie szarpnąwszy drzwiami nadwerężył zamek i otworzywszy drzwi wpadł na główne schody, po których dostał się na drugie piątro do warsztatu szewsko-krawieckiego, gdzie pracował zwykle. W warsztacie pochwycił nóż szewski i z tym nożem zbiegł napowrót na dół dostał się na podwórze i zamierzał uciec, rzucając się z nożem na każdego, kto go chciał przytrzymać. Przy tej sposobności dozorca Wojciech Rachel, który na czele innych usiłował przytrzywać chorego, został przez tegoż przewróconym na ziemię i zranionym w linii pachowej tylnej w okolicy czwartego międzyżebrza lewego. Rana miała 10 centymetrów długości, sięgała 3 centymetry w głąb aż do opłócnej żebrowej, która została skaleczoną. Dozorcy podwyższono płacę i udzielono 20 zł. nagrody.

W roku 1891 wydalono ze służby jako niekwalifikujących się dozorców 28, dozorczyń 8. Odstawiono do sądu dozorcę jednego. Na własne żądanie opuściło służbę 23 dozorców i 12 dozorczyń.

Dnia 8. czerwca 1892 szef departamentu V. udał się do zakładu i tam w obecności dozorców i dozorczyń zebranych dla podniesienia znaczenia tej uroczystości, wręczył dozorczyni Apolonii Długosz za przeszło 10 letnią nienaganną służbę w zakładzie dziesięć dukatów w portmonetce.

W 1891 roku szef biura sanitarnego zwiedził zakład 11 razy, inspektor szpitali 14 razy.

Gospodarstwo folwarczne.

Gospodarstwo folwarczne składało się z następujących działów: 1. Gospodarstwo polne. 2. Gospodarstwo ogrodowe. 3. Gospodarstwo mleczne. 4. Gospodarstwo trzody chlewnej. 5. Zakupno i bicie wołów. 6. Zakupno i bicie baranów.

W roku 1891 były następujące wyniki:

1. Gospodarstwo polne. Folwark posiada 39 H. 77.87 uprawnego pola, które było zużytkowane tak: 15 H. 91·14 traw z koniczyną, z której zebrano 38.400 kg. 7 H. 95 57 owsa z trawami na rok następny, z których zebrano po omłoceniu 6.156 klg. ziarna, 13.187 kil. owsianki, 7 H. 95·57 zielonej paszy dla bydła, z których zebrano 220.841 klg.

3 H. 97·78 buraków pastewnych i rzepy, z których zebrano 100.000 klg. 3 H. 97·78 kartofli, z których zebrano 33.189 kg.

Czysty dochód z pola, pomimo mokrego roku i ogólnie nieurodzajnego wynosił 468 zł. 11 ct.

2. Gospodarstwo ogrodowe prowadzone na przestrzeni 3 H. 45·27; w roku 1891 wyprodukowano w ogrodach i sadzie 1.410 kl. pietruszki, 954 kl. cebuli, 2.010 buraków, 1.204 kl. marchwi, 9 kl. groszku zielonego, 288 kl. fasoli, 346 kl. selerów, 113 kl. porów, 146 kl. pomidorów, 2.045 kl. jabłek, 5 kl. orzechów włoskich, 355 kl. kalarepy, 20 kl. kartofli młodych, 35 kl. gruszek, 4.352 szt. kapusty włoskiej, 12.076 szt. kapusty zwykłej, 333 szt. kapusty czerwonej, 66 szt. kalafiorów, 4.298 szt. ogórków, 4.466 szt. sałaty, 376 wiązek rzodkiewki.

Czysty zysk w r. 1891 z gospodarstwa ogrodowego, pomimo mokrego roku i bardzo nieurodzajnego wynosił 64 zł. 82 ct.

3. Gospodarstwo mleczne. W roku 1891 dział tego gospodarstwa przechodził ciężkie koleje, albowiem panująca w powiecie lwowskim zaraza pyskowa i raciczna obory tutejszego zakładu nie ominęła. W tej epidemii padła jedna krowa i dwoje cieląt.

Przeciętnie utrzymywano w r. 1891 krów 34, z których wyprodudukowano 89.956 litrów mleka, obliczanego po 4.85 ct. za litr niezbieranego. Ogólny dochód wraz z wartością cieląt równa się wydatkowi, a korzyść, że zakład miał tanie i dobre mleko. Obliczając jednak według ceny dostawy dla szpitala lwowskiego, po 7 ct. za litr, czysty dochód wynosiłby 1.934 zł. 06 ct.

4. Trzoda chlewna. W roku 1891 trzody chlewnej było 117 sztuk. Z tego przedano prosiąt 27 i jedną lochę, zabito zaś 54; zostało więc na 1892 r. 35 sztuk. Dochód z tych 54 sztuk zabitych był następujący: 2.601 kil. mięsa, 889 kil. głowizny, 16.815 kil. słoniny, 458 kil. smalcu, 85 kil. skwarków, 330 kil. kiełbas, 9 kil. salcesonów, 697 sztuk kiszek. Czysty zysk z tego gospodarstwa wynosił 1.125 zł. 96 ct.

5. Zakupno i bicie wołów. W roku 1891 kupiono 24 woły; z tych zabito 12, sprzedano 4, zostało na 1892 rok 8 sztuk.

Dochód z zabitych 12 sztuk był następujący: 2.385 kil. mięsa 99 kil. flaków, 84 kil. łoju i 12 sztuk skór. Czysty zysk wynosi 91 zł. 62 ct.

6. Zakupno i bicie baranów. W roku 1891 zakupiono 381 sztuk baranów. Dochód rzeźny był następujący: 5.674 kg. mięsa, 108 kil, łoju, 381 sztuk skórek. Oprócz dostarczenia taniego mięsa dla zakładu przez co wikt chorych wypadł taniej otrzymano jeszcze czysty zysk 83 zł. 13 ct. Całe więc gospodarstwo folwarczne przyniosło w 1891 r. dochodu 1.833 zł. 64 ct., a wliczając dochód z mleka, 3.767 zł. 70 ct.

Wydatki.

Wykaz porównawczy za ostatnie sześć lat tak ruchu chorych jak i wydatków na utrzymanie zakładu przedstawia się jak następuje:

Rok	Ilość chorych	Dni leczenia	Wydatek roczny	Cała kuracya chorego kosztowała		Dzień leczenia kosztował ct.	Żywność z pieczywem i winem ct.
				zł.	ct.		
1886	1.041	174.740	139.353	133	86	79.7	27.58
1887	1.061	181.155	141.473	133	34	78.0	27.15
1888	1.045	188.190	149.160	142	74	79.3	28.43
1889	1.073	197.901	162.150	151	11	81.9	27.14
1890	1.196	215.149	155.109	129	68	72.1	25.42
1891	1.274	218.180	173.445	136	77	79.5	28.59

Powiększenie wydatków w r. 1891 pochodziło: 1. Z powodu większej o 2.931 ilości dni leczenia; 2. Z powodu drożyzny wiktuałów, która spowodowała o 7.699 zł. droższe żywienie chorych; 3. Z powodu zakupna większej (aniżeli w r. 1890 za całe 7.915 zł.) ilości bielizny; 4. Z powodu nadzwyczajnych wydatków budowlanych (dom dla pisarza zakładowego) które wynosiły w 1891 r. 4.500 zł.

Dochody zakładu wynosiły w 1891 r. 189.337 zł., z tego fundusz krajowy dostarczył 153.216, samopłacący 24.759, obcokrajowcy 4.083 własne zaś źródła 8.535 zł.

Wysoki Sejm zatwierdzając budżet zakładu dla umysłowo chorych w Kulparkowie na r. 1892 zezwolił na oparkanienie parku kulparkowskiego i postawienie domku dla odźwiernego przy bramie kosztem 2.250 zł. Roboty te zostały dokonane; portyer został mianowany. Obecnie więc zakład jest tak odosobniony, że obce osoby nie mogą już chodzić do parku zakładowego i niepokoić przechadzających się chorych lub naruszać porządek domowy.

Dwa pawilony, mające mieścić niespokojnych, zaczęte w tym roku, już są pod dachem i w początku roku przyszłego zostaną ukończone i oddane do użytku.

Tak samo został już rozszerzony budynek gospodarski przez przybudowanie po obu stronach piątrowych ubikacyj w celu pomieszczenia warsztatów szewskiego, krawieckiego, stolarskiego i szwalni.

Ze względu, iż płynne odchody z latryn, pralni i kuchni zakładu, prowadzone rowem otwartym od granicy ogrodu zakładu przez wsie Kulparków, Sokolniki, Sygniówka, Skniłówek i Skniłów wpadały do potoku Zimnawoda, a potem do Wereszczycy, zatruwając miazmałami powietrze w tych wioskach, c. k. Starostwo lwowskie z powodu zbliżającej się epidemii cholery, wezwało Dyrekcyę zakładu do natychmiastowego odprowadzenia odchodów tych w sposób nieszkodliwy dla zdrowia. Wskutek doniesienia o tem Dyrekcyi dla zbadania stanu rzeczy i przedstawienia co robić należy dla uchylenia istniejących wadliwości, wydelegowaliśmy inżyniera biura melioracyjnego, który doniósł, że dałoby się to osiągnąć zapomocą przedłużenia kanału krytego już istniejącego do granicy Sokolnik i założenia tam zbiornika, któryby utrzymywał części stałe nieczystości, dające się zużytkować jako nawóz, tak żeby na obce terytoryum spływała tylko woda oczyszczona przez filtrowanie. Niwelacyjne zdjęcia dla tych robót i projekt cysterny i filtru dokonał inżynier Blauth, któremu też po za-

siągnięciu zdania pp. Hochbergera i Kędziora poleciliśmy wykonanie tego projektu we własnym zarządzie. Koszta w przybliżeniu zostały obrachowane na kwotę 2.800 zł. Roboty są na ukończeniu.

Szpitale prowincyonalne.

Ruch chorych.

Ruch chorych w szpitalach prowincyonalnych i wydatki na ich utrzymanie w ciągu ostatnich sześciu lat był następujący:

Rok	Łóżek	Chorych	Dni leczenia	Średni pobyt	Jedno łóżko było zajęte przez dni	Wyzdrowiało		Umarło		Ilość leczonych dziennie	Wydatek roczny na wszystkie szpitale	Jeden chory kosztował		Koszt dnia leczenia	Koszta żywienia
						Liczb.	%	Liczb.	%			zł.	ct.		
1886	1 718	19.226	463.608	21.3	269	14.377	74.5	1.689	8.7	1.270	226.131	14	06	61.7	21 0
1887	1 718	19.834	466 034	23.5	271	14.877	75.0	1.593	8 0	1.276	229.371	14	09	61 9	20.8
1888	1.738	20.494	493.176	24.1	283	15.408	75 4	1.631	7.9	1.347	237.866	11	64	48.2	19.4
1889	1.768	21.765	543.334	24.9	307	16 030	75.6	1.552	7.1	1.488	252.416	11	56	46.4	18.3
1890	1.784	22.856	564.402	24.6	316	17.153	75.0	1.535	6 7	1.546	290.507	12	71	51.4	18.6
1891	1.782	24.182	579.400	23.9	324	17.878	73.9	1.677	6 9	1.587	290.080	11	99	50.0	20.0

Z wykazu tego widać, że w r. 1891 ilość chorych i ilość dni leczenia zwiększyły się, a mianowicie pierwsza o 1.326, a ostatnia o 14.998.

Dla dania pełniejszego poglądu na stan naszych szpitali prowincyonalnych pod względem administracyjnym i leczniczym przedstawiamy w streszczeniu raporta inspektora szpitali z r. 1892 z nadmienieniem, co zarządziliśmy wskutek doniesień jego.

1. Biała. W czerwcu b. r. radca ministeryalny Dr. Kusy będąc zaproszony na poświęcenie szpitala w Cieszynie odwiedził szpital bialski. Uwagi jego pod względem sanitarnym wykazały, że część szpitalna znaną mu jest tylko z teoryi i że stosunki kraju naszego są mu zupełnie obce. Za to część lecznicza zachwyciła Dra Kusego, unosił się nad rezultatem wielu operacyj, a przed wyjazdem prosił starostę, aby jeszcze raz wyraził prymaryuszowi uznanie. Rzeczywiście muszę oddać sprawiedliwość, że jest to jeden z najpracowitszych lekarzy prowincyonalnych, nietylko bowiem leczy starannie, umiejętnie, sumiennie i szczęśliwie, ale utrzymuje historye choroby wszystkich leczonych, pisze artykuły do dzienników lekarskich o swoich doświadczeniach, zbiera kolekcyę fotografij ważniejszych operacyj dokonanych w szpitalu i preparaty anatomiczne ciekawszych patologicznych zboczeń.

W szpitalu są już zakonnice Boromeuszki; jest ich pięć, z których cztery dobrze mówią po polsku, przełożona zaś jest niemką, ale obiecała, że do roku nauczy się języka krajowego. Od wstąpienia zakonnic fizyonomia szpitala zmieniła się zupełnie na lepsze pod względem czystości porządku, pielęgnowania i żywienia. Pierwszy raz od lat dwudziestu szpital przedstawił się mi w takim porządnym stanie. O rezultacie pieniężnym gospodarstwa zakonnic nie mogłem się jeszcze przekonać dla braku zamknięć rachunkowych.

Wskutek uwagi, że średni pobyt chorych w tym szpitalu jest zbyt długi, dowiedziałem się, że to pochodzi ztąd, iż szpital koresponduje po niemiecku z małemi gminami polskiemi, które nie rozumiejąc czego od nich żądają nie zabierają chorych i ci ostatni pozostają w szpitalu po miesiącu i dłużej jakby należało. Nakazałem pisarzowi szpitalnemu, żeby do gmin niemieckich pisał po niemiecku, a do polskich po polsku.

W roku przeszłym urządzono osobny pokój na wanny, które poprzednio stały w pralni, naprawiono pralnię, do której doprowadzono wodę rurami, kupiono maszynę do prania, magiel i urządzono dobre pomieszczenie na słomę.

Chorych w szpitalu znalazłem 81, od początku roku było 632; procent śmiertelności wynosił 7.5%. Ambulatoryjnie leczono w szpitalu 141. Szpital zakupił wspólnie z miastem desynfektor z Wiednia za 350 zł., ale aparat ten pozostaje prawie bez użytku dla szpitala, który go nie potrzebuje, desinfekcyonując bieliznę chorych i odzież zapomocą wrzącej wody. Dla prowadzenia korespondencyi Siostry chcą przyjąć jeszcze jedną zakonnicę na miejsce pisarza dziennego, którego utrzymanie drożej kosztuje aniżeli utrzymanie zakonnicy. Oświadczyłem, iż nic nie mam przeciwko temu, tem więcej, że taka pisarka w chwilach swobodnych będzie pełniła obowiązki szpitalne przy chorych.

Bielizny szpital posiada ilość dostateczną, w magazynach i spiżarniach czystość wzorowa. Ordynacya leków bardzo oszczędna. Sala operacyjna urządzona bardzo dobrze. Wiele instrumentów chirurgicznych brakuje jeszcze.

Wskutek tej relacyi Wydział krajowy uchwalił polecić, aby szpital z gminami polskimi korespondował po polsku, oprócz tego zezwoliliśmy przyjąć zakonnicę na miejsce dyetaryusza dla prowadzenia korespondencyj.

2. Bochnia. C. k. Namiestnictwo zakomunikowało, że jeden z rekonwalescentów na egipskie zapalenie oczu zaraził się w szpitalu bocheńskim ospą i przeniósł ją do wsi, gdzie kilku osobom udzielił tej choroby. Lekarz ordynujący przedstawił tę sprawę w zupełnie odmienny sposób: Do szpitala wstąpiła matka z dzieckiem dotkniętem ospą i została pomieszczoną na dole budynku głównego, w izbie zupełnie oddzielnej od reszty chorych z poleceniem, aby ztamtąd nigdzie nie wychodziła, aż do wyzdrowienia dziecka. W tym samym czasie wychodził ze szpitala chory na egipskie zapalenie oczu, udając się do miejsca zamieszkania i przechodził przez wsie, w których panowała ospa endemicznie (Wiśnicz i inne). Twierdzić więc stanowczo, że zaraza została przewieziona przez chorego ze szpitala niepodobna, bo tak samo mógł jej dostać na noclegach w miejscach, gdzie ta panowała.

Ilość chorych w szpitalu bocheńskim powoli, ale corocznie się wzmaga, tak iż bardzo rzadko jest niższą, aniżeli zakład posiada łóżek. W dniu inspekcyi znalazłem w szpitalu 32 chorych, a w tej liczbie dotkniętych gruźlicą płuc było 10, to jest trzecia część chorych. Ten stosunek utrzymuje się prawie stale w ciągu całego roku, dlatego też i śmiertelność w tym szpitalu jest dość znaczna, (9,0%), tem więcej, że i tu jak w Tarnowie ludność okoliczna odsyła swych chorych do szpitala po

większej części w stanie agonii, kiedy już żadna pomoc lekarska nic nie pomoże.

W szpitalu, w magazynach, składach i w spiżarni znalazłem czystość i porządek należyte, wiktuały dobre, chorzy z wiktu zadowoleni, książki prowadzą się należycie, posługa dobra i chętna, bielizna wyprana dobrze, naczynia kuchenne utrzymane schludnie.

Studnia położona poza szpitalem, z której zakład czerpał wodę, zepsuła się i teraz szpital musi wozić wodę w beczkach z dość znacznego oddalenia i trzymać do tego jedynie dwóch stróżów, bo zakład potrzebuje do prania bielizny, do gotowania pożywienia i do kąpieli dość znacznej ilości wody. Należałoby wykopać studnię w ogrodzie szpitalnym, konfiguracya miejscowości jest tego rodzaju, że prawie wątpliwości nie ma, że się tam woda znajdzie, a szpital posiada rezerwowy kapitał w sumie około 1.600 zł.

Szpital nie posiada należycie urządzonego kanału odpływowego na nieczystości, dlatego też latryny w nim są bardzo cuchnące. Po zakupieniu dla miasta przyrządu Tallarda burmistrz zamyśla kazać wymurować obszerny dół kloaczny na cemencie na gruncie szpitalnym, z którego nieczystości będą się wypompowywać kilka razy do roku.

Raport ten przyjęliśmy do wiadomości, a Magistratowi bocheńskiemu poleciliśmy lepsze urządzenie kloak.

3. Brody. W szpitalu brodzkim od początku bieżącego roku wprowadzono żywienie chorych we własnym zarządzie; nie ma wątpliwości, że pomimo obecnej drożyzny, rezultat będzie dobry. Napływ chorych do szpitala ustawicznie bardzo wielki, chociaż ambulatoryjnie daje się pomoc lekarska około 600 chorym miesięcznie. W szpitalu łóżek jest 53, chorych zaś znalazłem 80, a między niemi nie było ani jednego, któryby nie kwalifikował się do szpitalnego leczenia. Samych kiłowych było 21.

W roku ubiegłym naprawiono parkany, uporządkowano ogród, zasadzono dość znaczną ilość drzew, urządzono płytowe chodniki i podłogi we wszystkich salach i korytarzach pomalowano, wypokostowano i pokryto dywanikami; powiększono arsenał chirurgiczny, zaprowadzono apteczkę podręczną dla zmniejszenia kosztów na leki, sprawiono pięć parawanów dla ciężko chorych, a lekarz ordynujący darował szpitalowi piękne krzesło do wożenia chorych po ogrodzie. Wszędzie czystość i porządek wzorowy tak w salach jak i w magazynach; tylko oczyszczanie jam latrynowych potrzebuje ulepszenia.

Bielizny w magazynie znalazłem mało, a rządca uskarzał się, że płótno korczyńskie jest bardzo słabe i nie wytrzymuje porównania z szyrtyngiem. Narzędzia chirurgiczne utrzymane są w porządku i należytej czystości. Oczyszczenie odzieży z pasożytów dokonywa się zapomocą nalewki benzynowej. Desinfektora szpital nie posiada.

Zwiedzający Galicyę z powodu cholery Radca ministeryalny Dr. Kusy, oglądał szpital Brodzki i w księdze wizytacyjnej zapisał: „Habe das Spital inspicirt und betrachte es als ein Segen für die Stadt".

Raport ten przyjęliśmy do wiadomości.

4. Brzeżany. Od chwili objęcia szpitala w zarząd Sióstr Miłosierdzia we wrześniu 1891 fizyonomia szpitala zupełnie się odmieniła:

czystość, ład i porządek zapanowały wszędzie, żywienie chorych doskonałe, a pielęgnowanie umiejętne i sumienne. Nietylko chorzy, ale całe miasto jest zadowolone z tej zmiany. Utrzymanie czterech Sióstr będzie tańsze, aniżeli utrzymanie rządcy, mającego wikt w szpitalu, już nie mówiąc nic o skrzętności kobiecej, znajomości dobroci wiktuałów i oszczędności przy kupnie tak bielizny jak i produktów żywienia. Zresztą Siostry same szyją bieliznę dla chorych, więc i w tym względzie przyczyniają się do oszczędności. Że zmiana ta zarządu, pomimo dość znacznego wydatku na instalacyą zakonnic, wyjdzie na korzyść szpitala, nie podlega najmniejszej wątpliwości. Dotychczas prawie całą pisemną część zarządu gospodarskiego wziął na siebie prymaryusz i całe ośm miesięcy po kilka godzin przesiadywał w kancelaryi szpitalnej, aby załatwić co należy i przyuczyć Siostry Mił. do kancelaryjnych czynności. Z tych powodów gmina przedstawiła Dra Zauderera do podwyższenia płacy, bo rzeczywiście jest to człowiek całą duszą oddany zakładowi i swoim obowiązkom i zasługuje na wszelkie uznanie.

Pracą podzieliły się Siostry w sposób następujący: Przełożona zajmuje się kancelaryą, szyciem bielizny, dopatruje uprawy ogrodu i porządku w domu, druga Siostra dopatruje kuchni i pralni, trzecia pielęgnuje chore kobiety, a czwarta chorych mężczyzn. Wpływ Sióstr jest zbawienny nietylko pod względem pielęgnowania chorych, ale zarówno jako czynnik moralny i cywilizacyjny, lud bowiem nasz szanuje zakonną sukienkę i wobec niej nie dopuszcza się żadnych wybryków nieprzyzwoitych. Po objęciu zarządu dla oszczędności, Siostry oddaliły jedną sługę, przezco koszta dozoru chorych zmiejssyły się o 180 zł. Pranie bielizny odbywa się sposobem chemicznym, tak jak w szpitalu lwowskim, według przezemnie zakomunikowanego przepisu.

W pomieszczeniu chorych nie ma możności wprowadzenia najmniejszego ulepszenia; wszystkie choroby z braku miejsca są pomięszane. a wśród chorych chirurgicznych leżą tyfusowi; pomimo to śmiertelność w szpitalu nie wielka (5.3%) i z wyjątkiem influency, na którą w 1892 r. leczono 40 chorych, nie było żadnej zakaźnej choroby w większej ilości. Oprócz chorych w szpitalu codziennie jest kilku ambulantów szukających porady lekarskiej. Narzędzi chirurgicznych jest mało, tak że lekarz ordynujący niejednokrotnie musi używać swoich własnych narzędzi do operacyi. Ordynacya leków w tym szpitalu bardzo oszczędna, wynosi bowiem 2·6 na dzień i na chorego.

Zaległości kosztów leczenia wynosiły z końcem ubiegłego roku 2.582 zł. Chorych w dzień inspekcyi było 38. Poleciłem Siostrom sprawienie kufra do niszczenia pasożytów, którego zakład nie posiadał. W przewidywaniu, że kiedyś przyjdzie do budowy nowego szpitala, burmistrz miasta kilkakrotnie urządzał różne składki, a dochody z zabaw połączył w jedną kwotę, ulokowaną w kasie oszczędności na potrzeby przyszłego urządzenia nowego zakładu i na zakupno gruntu. Do obecnej chwili kapitał ten z narosłymi procentami wynosi 2.285 zł. Burmistrz miasta obiecał mi, że pieniądze, które wpłyną jako czynsz najmu domu, użyje na możliwe ulepszenia różnych szpitalnych ubikacyj, do chwili kiedy chorzy przejdą do nowego szpitala.

Pełnomocnik właścicielki Brzeżan hr. Potockiej odzywał się, że ta pani nosi się z myślą wybudowania szpitala swoim kosztem i darowania go gminie. Oby to było prawdą tylko.

Sprawozdanie to przyjęliśmy do wiadomości.

5. Drohobycz. Od roku przeszłego w szpitalu Drohobyckim zmieniło się nie wiele: została naprawioną podłoga w przedsionku latryn, postawiono 8 pieców kaflowych, a cztery kamyczkowe, kupiono szafę na narządzia chirurgiczne, a drugą na książki kancelaryjne. Do zrobienia kanału dla odprowadzenia nieczystości jeszcze nie przystąpiono dla braku pieniędzy; nie naprawiono też cokołów, które rozpadły się w gruzy ze strony południowej budynku.

Książki zarządowe i lekarskie prowadzą się dobrze; bielizny w magazynach ilość dostateczna, wiktuały w spiżarni średniej dobroci, chorzy pytani we wszystkich salach oświadczyli, że wikt jest dobry i smacznie przyrządzony, jedno mięso, jak w mieście całem tak i w szpitalu jest pośledniego gatunku.

Pielęgnowanie chorych bardzo staranne. Przy wielkim napływie chorych w ostatnim czasie położenie lekarza ordynującego bywa niekiedy bardzo trudne z powodu, iż lekarz pomocniczy Dr. Jurkiewicz jest prawie nieustannie chory, tym czasem nie rzadkie wypadki chirurgiczne wymagają umiejętnej fachowej pomocy.

W szpitalu znalazłem 42 chorych, w tej liczbie trzech ospowych. Jedna z sal na dole może być odosobniona zupełnie, lecz na górze, na oddziale kobiet odosobnienie jest względne, bo tylko korytarz dzieli ich od sal gdzie leżą inni chorzy. W ogóle prawie wszystkie nasze szpitale mają tę wadę, że odosobnienie chorych zakaźnych jest bardzo niedostateczne. Byłoby więc bardzo do życzenia aby Namiestnictwo wypełniło obietnicę daną w r. 1888 L. 38.977, „iż będzie się starało, aby chorych ospowych o ile możności zostawiano w miejscu, a nie dostarczano do publicznych szpitali, bo chorzy ci przy przewożeniu z miejsca na miejsce roznoszą chorobę".

W ubiegłym roku żadnej epidemii w okolicy nie było, tylko w bieżącym roku komisye asenterunkowe przysłały do 200 chorych ze świerzbem. Śmiertelność wynosiła 7·7%, zaliczając w to i przywiezionych w stanie konania. Lekarstwa kosztują zaledwo 3 ct. na dzień i na chorego. Prymaryusz zakupił sterylizator Brodberga za pomocą którego otrzymuje aseptyczne opatrunki i sterylizuje watę, tak, że odpada potrzeba antiseptycznych, drogich opatrunków. Arsenał chirurgiczny utrzymany w wielkim porządku i czystości. Rzeczy chorych dotkniętych chorobami zakaźnemi desinfekcyonują się za pomocą chloru w osobnej do tego przyrządzonej skrzyni. Zaległości kosztów leczenia wynosiły z końcem 1891 r. do 1.500 zł.

Relacyę tę przyjęliśmy do wiadomości.

6. Jasło. Wydział krajowy zezwolił na sprowadzenie Sióstr Miłosierdzia w zarząd szpitala jasielskiego, pod warunkiem, żeby zmiana ta nie wpłynęła na konieczność podwyższenia taksy leczenia, uchwalonej dla tego szpitala. P. burmistrz wraz z prymaryuszem obrachowali, że wpro-

wadzenie 4 Sióstr Miłosierdzia będzie kosztowało do 1.120 zł. Pomieszczenie zakonnice mogą znaleść na I. piętrze w dwóch pokojach, których przerobienie będzie kosztować najwięcej 30 zł. Cały więc koszt wprowadzenia Sióstr Miłosierdzia wyniesie 1.150 zł. Wikt chorych w 1890 r. w przedsiębiorstwie kosztował 25·7 ct. na dzień i chorego. Jeżeli oszczędność w tym dziale będzie posunięta do tej cyfry, którą wykazują szpitale okoliczne, to jest jeżeli wydatek będzie o 5 ct. dziennie mniejszy, to na 27.000 dni leczenia zaoszczędzi się rocznie 1.359 zł. Jest więc pokrycie wydatku na wprowadzenie Sióstr Miłosierdzia, rządca zaś pozostając przy dawnej płacy może załatwiać pisemne czynności, które dotychczas załatwiał wzorowo. Chorzy uzyszczą lepsze pielęgnowanie, lepszy wikt, zakład będzie utrzymywany jeszcze czyściej aniżeli obecnie i budżet nie będzie przekroczony, chociaż szpital posiada dość niską taksę (49 ct.). Na tej podstawie p. burmistrz zrobi wkrótce przedstawienie o zezwolenie wprowadzenia Sióstr Miłosierdzia do szpitala od 1. stycznia 1893 r. do którego to czasu będą załatwione wszystkie formalności z wizytatorką stowarzyszenia Sióstr Miłosierdzia. Jakkolwiek więc nie będzie oszczędności w tym roku w ogólnych wydatkach, lecz te ostatnie nie będą większe jak zwykle, bo za pieniądze, które zyskuje przedsiębiorca, żywienia chorych będą utrzymane Siostry Miłosierdzia, które wpłyną dodatnio na pielęgnowanie chorych.

W roku przeszłym sprawiono w szpitalu stół operacyjny za 120 zł. marmurowy blat dla składania narzędzi chirurgicznych i przerobiono jeden pokój na salkę operacyjną; oprócz tego kupiono aparat desinfekcyjny który stoi prawie bez żadnego użytku, bo desinfekcya przeważnie odbywa się za pomocą wygotowywania koców i bielizny w gorącej wodzie z kwasem karbolowym.

W szpitalu znalazłem 60 chorych. Chirurgicznych wypadków wiele. Rezultaty leczenia dobre, śmiertelność bowiem wynosiła w 1891 r. 5%. Syfilityczni przybywają przeważnie z powiatów krośnieńskiego i gorlickiego, gdzie choroba ta szerzy się szczególnie pomiędzy górnikami. Wikt dobry, chorzy z niego zadowoleni; wiktuały średniej dobroci. Narzędzi chirurgicznych potrzeba będzie dokupić. Lekarze skarzyli się na krowiankę pana Freisingera, która zawodziła bardzo często, a procent przyjęcia się nie przenosił 50%.

Relacyę tę przyjęliśmy do wiadomości.

7. Kołomyja. W szpitalu kołomyjskim nic się nie zmieniło od roku przeszłego, nawet ilość chorych i dni leczenia pozostały prawie te same, jeden tylko średni pobyt chorych w szpitalu zmniejszył się o 2·4 dni Tak samo i pod względem rodzajów chorób leczonych w zakładzie nie zaszły prawie żadne zmiany. Chorych na kiłę było 333 to jest 36%. Z chorób zakaźnych najwyższą cyfrę dały tuberkuły (27) i tyfus (24); obłąkanych pielęgnowano 56, większa połowa tych ostatnich wróciła ze szpitala uzdrowionych lub ze znacznem polepszeniem. W szpitalu i w magazynach znalazłem porządek należyty. Latryny naprawione w roku ubiegłym są utrzymane schludnie, jednak odor nieznośny z jamy odchodowej czuć się daje w całym zakładzie. Wikt dobry i smacznie przyrządzony. Książki kancelaryjne utrzymane w porządku. Zaległości kosztów leczenia wynosiły z koń-

ćem roku 1891 2.200 zł. Samopłacący przynoszą szpitalowi przeciętnie około 1000 zł. rocznie. Ponieważ szpital ma 1.900 zł. zapasowego kapitału, prosiłem p. burmistrza o zakupno partyami łóżek żelaznych, których zakład dotychczas nie posiada i przynajmiej 20 nowych koców.

I tu jak w innych szpitalach skarzono mi się na jakość płócien krajowych, które okazują się za słabe do użytku szpitali.

Relacyę inspektora przyjęliśmy do wiadomości.

8. Podhajce. Dawną kancelaryę zarządu i dwa pokoje obok zajęły Siostry Miłosierdzia. Jeden z tych pokojów został obrócony na pokój sypialny, drugi na jadalny, a zarazem na kancelaryą, w trzecim zaś Siostry szyją na maszynie bieliznę dla chorych, jest to więc skład na bieliznę, a zarazem pokój do odwiedzania. Całe urządzenie tej części, stosownie do uchwały Wydziału krajowego dokonanem zostało z funduszów powiatowych. Siostry miłosierdzia podzieliły między sobą zajęcia w następujący sposób: dwie znajdują się przy chorych, jedna przy pomocy kuchennej kieruje kuchnią, a przełożona zajmuje się kancelaryjną czynnością gospodarstwa całego i dozoruje prania. Posługa składa się z dozorczyni, dozorcy, podkuchennej i stróża.

Byłem bardzo niespokojny, czy wskutek wprowadzenia Sióstr Miłosierdzia z pozostawieniem dawnego rządcy w czasie tak drogiego roku, nie będzie zrujnowana gospodarka szpitalna. Zrobiłem więc na miejscu projekt preliminarza na r. 1893 i okazało się, że obawa moja była płonną, bo oddalenie trzech sług i oszczędności, których należy się spodziewać pokryją nadwyżkę spowodowaną oddaniem zarządu szpitala zakonnicom. Zwróciłem uwagę Rady powiatowej na potrzebę uproszczenia manipulacyi kancelaryjnej, dotyczącej gospodarstwa szpitalnego, gdyż trudno od kobiet wymagać zbyt szczegółowej rachunkowości, a zresztą bardzo ostra kontrola nie prowadzi do żadnego celu, utrudniając zadanie Sióstr Miłosierdzia i bez tego nie łatwe. W całym zakładzie, który zwidziłem do najmniejszych zakamarków znalazłem czystość wzorową. Pielęgnowanie chorych bardzo staranne. Po przybyciu Sióstr Miłosierdzia dawni dozorcy i dozorczynie wypowiedzieli służbę, w skutek tego przyjęto nowych, którzy są zupełnie zadowoleni z nowych porządków.

Budynek szpitalny fatalnie zbudowany, coraz więcej potrzebuje wydatków na naprawę. Wszystkie okna, drzwi i podłogi potrzebują odnowienia, a dach jest tak podziurawiony, że w czasie zimy śnieg kupami leżał na całym strychu. Naprawa dachu prawdopodobnie pochłonie do 1.000 zł. lecz jest to rzecz bardzo pilna, bo wilgoć tworząca się na strychu popsuje sufity.

W roku przeszłym urządzono w studni pompę, doprowadzającą wodę do kuchni, wanien i na korytarz pierwszego piątra, a także do pralni, którą przeniesiono do małego budynku na podwórzu szpitalnem, gdyż dawne pranie w głównym budynku zanieczyszczało powietrze w wysokim stopniu. Pompa jest tak urządzona, że można w razie pożaru przytwierdzić do niej kauczukowego węża i mieć wody podostatkiem dla gaszenia ognia. Szpital trzyma dwie świnki, radziłem Siostrom miłosierdzia kupić

krowę której utrzymanie nie wiele będzie kosztować, wielka bowiem łąka przed budynkiem da siana tyle ile potrzeba na jej wyżywienie.

Chorych w zakładzie w dniu inspekcyi znalazłem 57, ścieśnienie było tak wielkie, że kilku leżało na ziemi, a ilość sześcienna powietrza wypadająca na każdego chorego, według obliczenia wynosi zaledwo połowę tego co przyjęto jako minimum w zakładach leczniczych. Odosobnienie zakaźnych od innych jest w wysokim stopniu utrudnione. W roku ubiegłym leczono tu na tyfus 21, na suchoty 24, na dyzenteryę 11, na influenzę 8, a 138 na choroby weneryczne. Śmiertelność wynosiła 4·6%. Lekarz ordynujący nadzwyczajnie nieregularnie pełni swą służbę, w roku ubiegłym 110 dni nie był w szpitalu, to jest trzecią część roku, a w trzech miesiącach bieżącego roku przez 29 dni, oprócz tego obowiązki swe lekarskie spełnia niesumiennie i zasługuje na pociągnięcie go do surowej odpowiedzialności.

Uchwalono polecić Wydziałowi powiatowemu wytoczyć śledztwo dyscyplinarne Drowi Galusińskiemu z powodu zaniedbywania obowiązków służbowych, w przypadku przytoczonym przez inspektora szpitali i zdania nam sprawy.

Ponieważ w ciągu śledztwa p Dr. Galusiński podał się do dymisyi, nakazaliśmy rozpisanie konkursu na posadę prymaryusza szpitala podhajeckiego i przedstawienie nam rezultatu wraz z uchwałą Rady powiatowej.

9. Przemyśl. W roku ubiegłym śmierć zabrała pełnego zasług prymaryusza Dra Józefa Orłowskiego, który siedemnaście lat pracował nad rozwojem szpitala, a wiedzą, sumiennem i ludzkiem spełnianiem obowiązków podniósł zakład tak wysoko, iż tenże stał się wkrótce największym ze wszystkich szpitali prowincyonalnych pod względem ilości leczonych, a wiele tysięcy ludności okolicznej zawdzięcza mu zdrowie swoje i życie. Na miejsce jego mianowanym został prowizorycznie na rok jeden Dr. Kiebuziński, któremu Wys. Sejm udzielił veniam aetatis w tym roku. W dniu inspekcyi znalazłem w szpitalu 162 chorych na 160 łóżkach. W tej liczbie były trzy chore: Ewa Topolnicka, Teresa Świdzińska i Helena Maciołek, które z powodu nieuleczalnej choroby nie kwalifikowały się do szpitalnego pielęgnowania, a gminy wzbraniają się odebrać te chore pomimo kilkakrotnych wezwań. Prosiłem p. burmistrza aby kazał je odesłać na miejsce przynależności, jak zarówno i chorego leżącego na sali chirurgicznej, który niechce zgodzić się na operacyę, jedynie wskazaną obecnie.

Szpital przemyski jest nieustannie przepełniony syfilitycznymi; w r. 1891 tych ostatnich leczono 661; większa część dotkniętych zakażeniem kobiet przybywa z Jarosławia i okolic jego, to jest z miejsc gdzie kwaterują wojska. Z innych chorób zakaźnych leczono najwiecej na świerzb (86), na ospę (84), na różę (66) i tyfus 27. Jakkolwiek obecne pomieszczenie dla zakaźnych nie jest świetne, jednak stanowczo przeczę aby z tego budynku mogła przenieść się ospa do miasta, jak to twierdzi fizyk powiatowy, chyba, że zarazek przeszedł przez mur mający 65 cm. grubości czego przypuścić nie można. Dla tego też oparłem się projektowi lekarza ordynującego, aby przenieść zakaźnych do głównego budynku, gdyż to byłoby połączone z daleko większem niebezpieczeństwem, aniżeli pozostawienie

ich na dawnem miejscu. Lekarz ordynujący mówił mi, że miasto ma zamiar kupić budynek szpitalny i obrócić go na szkołę, a wybudować nowy zakład dla chorych za miastem i że on właśnie, jako radny, ma referat ten w ręku. Byłoby to bardzo szczęśliwie, bo obecne położenie wśród miasta, przy nieustannem przepełnieniu obudza pewne obawy, jakkolwiek jestem tego przekonania, że każdy dom niechlujnie utrzymany jest daleko niebezpieczniejszy, aniżeli szpital zachowujący wszelkie przepisy sanitarne. Asystowałem przy porannej wizycie lekarskiej, po której musiałem zrobić uwagę prymaryuszowi, że wizyta była zbyt pobieżnie zrobiona i żeby w stosunku do chorych zachowywał nieco więcej uprzejmości i względności dla cierpienia, gdyż to jest koniecznem dla wzbudzenia większego zaufania chorych do lekarza.

Miasto posiada dwa desinfektory, z których szpital korzysta od czasu do czasu. Rządcy poleciłem sprawić skrzynię dla niszczenia pasożytów za pomocą nalewki benzoesowej.

W szpitalu znalazłem wszędzie czystość i porządek wzorowy. Chorzy z wiktu zadowoleni, pomimo, że ilość chleba wydawanego na porcyę jest mniejsza nieco aniżeli ustanowiła ostatnia norma (275 gr. zamiast 400). Jeden dzień żywienia chorych kosztował w 1891 r. 14 73 ct., czyli prawie o jeden cent więcej, aniżeli w r. 1890. Podrożenie to nastąpiło z dwóch przyczyn, raz wskutek ordynacyi bardzo znacznej ilości całych porcyj i dodatkowych potraw. a powtóre z powodu podrożenia wiktuałów na schyłku 1891 r. Z uwagi jednak na anormalne stosunki drożyźniane, koszt żywienia uważać należy jako bardzo niski, jeżeli zważymy, iż samego mięsa wołowego szpital zużył 9.101 kilogramów, a cielęcego 1.920 kg. W innych działach gospodarstwa, pomimo postawienia drugiego ogniska w kuchni szpitalnej sprawienia bardzo znacznej ilości bielizny i zakupna centryfugi dla pralni zakładowej (za 140 zł.) równowaga w budżecie nie została naruszona. Wszystkie te wydatki uskuteczniono za zezwoleniem Wys. Wydziału krajowego. Największym bogactwem każdego szpitala jest dostatek bielizny, otóż po sprawieniu bielizny, przyznanej budżetem na rok bieżący, można będzie powiedzieć, iż szpital jest bogaty, bo posiada dostateczną ilość bielizny. Majątek zakładu, oprócz gotówki ulokowanej w kasie oszczędności (5.000 zł.) zwiększył się z 6.876 na 8.678 zł., to jest o 1.802 zł. według inwentarza ruchomości. Rok bieżący jednak nie będzie tak pomyślnym dla zakładu jak rok ubiegły, drożyzna bowiem mięsa, chleba i jarzyn zwiększy znacznie koszt żywienia chorych, a wobec zniżonej z 48 na 45 ct. taksy dziennej równowaga w budżecie nieda się utrzymać.

Poleciłem rządcy na placu przed pawilonem zakaźnych chorób zasadzić drzewka świerkowe, aby jeszcze więcej oddzielić ten pawilon od budynku, gdzie są pomieszczeni inni chorzy.

Na radzie dnia 1. lipca uchwalono: 1. Polecić burmistrzowi wydalenie chorych niekwalifikujących się do trzymania w szpitalu; 2. wytknąć prymaryuszowi pobieżne odbywania wizyt i szorstkie obchodzenie się z chorymi.

10. Rzeszów. Ilość chorych szukających opieki szpitalnej w Rzeszowie wzmaga się corocznie, tak iż przeciętnie leczono tu w 1891 r. 107

chorych na 100 łóżkach, nie wliczając chorych ambulatoryjnych, którym bezpłatnie udziela się porady codzień w godzinach przedpołudniowych. Świadczy to z jednej strony o rozwoju szpitala, z drugiej zaś o zaufaniu jakie wzbudza szpital w coraz większej warstwie ludności. I nie sami tylko ubodzy stanowią główny kontyngens szpitala, samopłacących jest tu bowiem corocznie tyle, iż przynoszą szpitalowi zwyż 1.500 zł. dochodu. Wielkiem też dobrodziejstwem dla okolicy jest oddział oczny Dra Zagórskiego, w którym leczyło się w roku przeszłym 202 chorych stale, a oprócz tego szukało pomocy 644 chorych ambulatoryjnych. Chirurgia w tym szpitalu kwitnie w r. 1891 bowiem na oddziale chirurgicznym było 337 chorych, co stanowi prawie czwartą część wszystkich leczonych w szpitalu. Operacyj większych w 1891 r. dokonano 78 z nader szczęśliwym skutkiem, śmiertelność bowiem wynosiła zaledwie 5% wtedy, gdy w całym szpitalu procent śmiertelności wynosił 6·0%. Z chorób zakaźnych było tu 20 wypadków influenzy, 13 wypadków duru brzusznego, z których jeden tylko skończył się niepomyślnie, ospy było tylko dwa wypadki, wenerycznych zaś leczono 292. Wielką wadą tego szpitala jest brak pomieszczenia odosobnionego dla chorób zakaźnych. Magistrat miasta Rzeszowa był wezwany do wynajęcia dla zakaźnych osobnego lokalu, gdyby zaś to było niemożliwem, aby zakupił przenośny barak systemu Dökera, rekomendowany przez Ministerstwo. Tymczasem informacye zasięgnięte u wojskowych którzy baraki te wypróbowali, okazały, iż budynki te są zupełnie nieodpowiedne dla naszego klimatu. Dla tego też miasto ma zamiar wybudować barak na gruncie szpitalnym, w którym możnaby umieszczać chorych w czasie epidemii i gdzieby szpital mógł trzymać swoich zakaźnych. W obecnej chwili toczą się tam narady nad sposobem pokrycia tego wydatku z sum miejskich.

Drugą wadą zakładu jest brak dobrej wody do picia i prania, studnia bowiem zakładowa zawiera wodę żelazistą i wapienną, dla tego też bielizna nigdy nie może być tak czysta jak w innych zakładach. Brakowi temu trudno zapobiedz, gdyż w całym Rzeszowie wszędzie woda jest żelazista i niesmaczna.

Gospodarstwo znalazłem w porządku; wiktuały w spiżarni średniej dobroci; chorzy pytani we wszystkich salach, oświadczyli iż są zadowoleni z żywienia; czystość wszędzie należyta; posługa niezła; książki w kancelaryi utrzymane w porządku, a zaległości kosztów leczenia wynosiły z końcem roku 1891 2.173 zł. Bielizny w magazynach znalazłem ilość dostateczną. Arsenał chirurgiczny utrzymany w wzorowym porządku. W roku przeszłym przekształcono jedną mniejszą salę na pokój operacyjny i dla przechowywania opatrunków chirurgicznych. Plac z tyłu szpitala został ogrodzony nowym parkanem. Wskutek podrożenia wszystkich wiktuałów, żywienie chorych w roku 1891 kosztowało do 20 ct. dziennie.

Relacyą tę przyjęliśmy do wiadomości.

11. S a m b o r. Szpital samborski, wskutek oszczędności zarządu i energicznego ściągania kosztów leczenia, przyszedł do niewielkiego rezerwowego kapitału, wynoszącego obecnie 3.100 zł. Korzystając z tego zwierzchność gminna prosiła Wydział krajowy o pozwolenie zabrania tego kapitaliku, gdyż szpi-

tal jest dłużny gminie 3.150 zł. z tytułu zakupna realności w której są pomieszczeni chorzy, za co corocznie płaci gminie od lat niepamiętnych po 180 zł. procentu. Ze względu, iż taki kapitalik rezerwowy jest nadzwyczajnie pożyteczny w gospodarstwie zakładów prowincyonalnych, pozwalając im stawić czoło nagłym potrzebom, nie uciekając się do próśb o zaliczkę ściągalną z kwartalnych kosztów leczenia, upraszam o odmówienie prośbie gminy, która samymi odsetkami z pewnością już dwukrotnie wybrała pożyczoną sumę. Niema wątpliwości, iż w niedalekiej przyszłości przyjdzie do budowy odpowiedniejszego pod względem sanitarnym i obszerniejszego zakładu, stary więc budynek potrzeba będzie sprzedać, a wtedy z otrzymanej przy sprzedaży sumy, można będzie zaspokoić pretensyę gminy, tem więcej, że cena wszystkich realności idzie w górę.

W roku ubiegłym, korzystając z zapasowego kapitału szpital zakupił dość znaczną ilość płótna krajowego na bieliznę dla chorych, a stare spróchniałe i zepsute łóżka zamienił na bardzo dobre żelazne, sprawiwszy 60 łóżek. Łóżek tych dostarczyli miejscowi rzemieślnicy po 14 zł. za sztukę. W tym roku potrzeba będzie poprawić podłogę w kilku miejscach zgniłą, a szczególnie w łazience i przekształcić szopę przylegającą do kuchni na magazyn wiktuałów, gdyż obecne pomieszczenie jest nad wyraz liche.

W szpitalu znalazłem 46 chorych, szczupłość budynku nie pozwala na stosowniejszy podział chorych, a szczególnie zakaźnych, z tego więc powodu ospowi, których znalazłem pięciu, są pomieszczeni razem z dotkniętymi tyfusem i odrą. Zresztą te choroby zdają się wykluczać jedna drugą, gdyż praktykuje się to już od lat wielu, a jeszcze nie było przykładu aby dotknięty tyfusem w czasie choroby i rekonwalescencyi, zaraził się ospą. W samym jednak zakładzie było kilka przypadków zakażenia się ospą, szczęściem lekką. Desinfektora szpital nie posiada. Niszczenie pasożytów bardzo skutecznie odbywa się w skrzyniach za pomocą nalewki benzoesowej. W szpitalu chirurgia jest uprawiana na obszerną skalę i były bardzo piękne wypadki zakończone szczęśliwem uleczeniem chorych. Śmiertelność w 1891 roku pomimo tak niekorzystnych warunków pomieszczenia wynosiła tylko 7·2%. Syfilitycznych było 162 na 702 leczonych w ogóle, dla tego też przeciętny pobyt chorych w tym szpitalu był nieco dłuższy, aniżeli w innych (28·5). Pielęgnowanie chorych bardzo staranne. Pp. lekarzy zachęciłem do przedstawienia sprawozdania naukowego z rezultatów leczenia w 1891 roku. W kancelaryi wszystkie książki w porządku, w magazynie bielizny czystość należyta, wikłuały średniej dobroci, mięso lepsze aniżeli w Drohobyczu, chorzy pytani we wszystkich salach oświadczyli, że są zupełnie zadowoleni z wiktu. Zaległości kosztów leczenia wynosiły z końcem 1891 roku 3.713 zł. Posługa staranna. Rada szpitalna interesuje się szpitalem i p. Marszałek powiatowy kilkakrotnie zwiedzał zakład i badał szczegółowo wszystkie potrzeby jego.

Doniesienie to przyjęliśmy do wiadomości. Magistratowi żądającemu pozwolenia na zabranie zapasowego kapitału szpitala na spłatę długu, na teraz odmówiono.

12. Sanok. Wydział krajowy polecił szpitalom powszechnym, przy zakupywaniu płótna na bieliznę dla chorych, uwzględniać przedewszystkiem

wyroby krajowe. Ponieważ w ostatnim czasie było dość wiele skarg ze strony zarządów szpitalnych na małą trwałość płócien wyrobu fabryki krośnieńskiej „Prządka“, uważałem za mój obowiązek wstąpić do Krosna, aby pomówić z dyrektorami fabryki jakiego rodzaju płótna są potrzebne szpitalom i żądać od nich, aby zwrócili większą uwagę na trwałość ich. Dotychczas płótna te wyrabiały się z nici blichowanych, a wskutek tego mocno przepalonych, ztąd powstawała mała trwałość płócien przy nieco częstszem praniu. Obecnie fabryka urządza własną blicharnię płótna, więc na przyszłość będą wyrabiane z nici surowych; a potem już będą blicho wane, co bez wątpienia bardzo wiele wpłynie na moc ich i dłuższą trwałość w noszeniu. Szpitale chętniej będą wówczas nabywać płótna wyrobów krajowych, a i sam rozwój przemysłu tkackiego, poparty takim ważnym konsumentem jakim są nasze szpitale, z pewnością rozwinie się silniej.

Ze względu, że szpital sanocki w ostatnich kilku latach musiał wybudować dom administracyjny, pokryć zakład dachem cynkowym, przerobić dom, gdzie dawniej była spiżarnia na pomieszczenie dla zakaźnych i nareszcie ciągle przynaglany przez Starostwo, kupić aparat desinfekcyjny popadł więc w znaczne kłopoty pieniężne. Jednak nie są one takiego rodzaju, aby zagrażały gospodarstwu szpitalnemu. Długi jego obecnie są następujące: 1. Z pożyczki 10 tysięcy na budowę szpitala pozostało spłacić 1.434 zł. 17 ct. 2. Z pożyczki 6 tysięcy z kasy oszczędności także na budowę zostało do spłaty 1.920 zł. 3. Odsetki kasie oszczędności 179 zł. 21 ct. 4. Z pożyczki 3 tysiące na budowę domu administracyjnego pozostało spłacić 2.600 zł, razem zaś 6.133 zł. 38 ct. Oprócz tego dla uporządkowania gospodarstwa szpitalnego i pozbycia się wszelkich rachunków z dawnym przedsiębiorcą żywienia chorych, otrzymano z Wydziału krajowego 4.500 zł. a z Magistratu sanockiego 500 zł. Z tego pozostało do spłacenia tylko 3.750 zł. Cały więc dług szpitala wynosi obecnie 9.883 zł Dług ten przy normalnem gospodarstwie spłacić się da w kilka lat, jeżeli tylko nie będą potrzebne jakie nowe inwestycye. Dług ten jeszcze niedawno wynosił zwyż 12 tysięcy, zmniejszył się jednak wskutek zrealizowania legatu ś. p. Karola Skibińskiego, który umierając legował na rzecz szpitala aktem 9. kwietnia 1864 r. datek roczny po 50 zł. z dóbr Uherce płacić się mający. Ponieważ spadkobiercy zmarłego rat nie płacili, przeto w r. 1891 zaległość wraz z procentami i kosztami wynosiła 1.970 zł. W roku bieżącym spadkobiercy spłacili dług 1.970 zł. i złożyli celem ubezpieczenia dochodu po 50 zł. rocznie 5% obligacye banku hipotecznego na sumę 1000 zł.

W szpitalu znalazłem czystość i porządek wzorowy. Dom administracyjny już skończony i zawiera: 1. pomieszkanie rządcy składające się z trzech pokojów i kuchni, 2. spiżarnię na wiktuały, 3. pralnię, gdzie się pierze bielizna sposobem chemicznym i nareszcie strych do suszenia bielizny. Ogród szpitalny jest już uporządkowany i wygląda bardzo dobrze. Urządzenie baraku dla zakaźnych będzie ukończone jeszcze w ciągu bieżącego lata. Łazienki zostały naprawione, zmieniono bowiem w nich całą zgniłą powałę. Wstawiono nowe cztery okna i polepszono wentylacyą sal przez urządzenie otwieranych górnych kwater. Latryny będą także wkrótce przerobione na system włoski, który okazał się bardzo praktycznym w szpitalach. Wiktuały w spiżarni średniej dobroci; mięso niezłe; chorzy z wiktu

zadowoleni. Żywienie jednak w przeszłym roku, wskutek nieurodzajów podrożało z 18·8 ct. na 22·6. Chorych znalazłem 45. W tym roku w Sanoku i w Zagórzu panował tyfus brzuszny i plamisty. Dwóch posługaczy zachorowało w szpitalu, reszta zaś przerażona śmiercią jednego z nich, uciekła z zakładu, tak że potrzeba było przyjąć całą nową posługę; w szpitalu leczono także 4 na ospę. Śmiertelność jednak wynosiła tylko 4·5%; średni pobyt 23·4 dni. Narzędzi chirurgicznych ilość dostateczna. Rządca jest czynny, pracowity i zapobiegliwy.

Relacyę tę przyjęliśmy do wiadomości.

13. Nowy Sącz. Śmiertelność chorych w tym szpitalu była najwyższą ze wszystkich szpitali prowincyonalnych, wynosiła bowiem 11.2%. Ponieważ z wykazów rocznych przekonałem się iż tu nie było wielu dotkniętych chorobami zakaźnemi, gdyż w ciągu roku leczono na tyfus brzuszny tylko 29, na ospę 5 i na tuberkuły 16, zająłem się więc badaniem zapisków lekarskich, jak długo zmarli pozostawali w leczeniu szpitalnem i okazało się iż na 62 wypadków śmierci: 11 umarło w pierwszym dniu po przybyciu do szpitala, 11 przed piątym dniem, 12 przed ósmym dniem, 3 przed dziesiątym, a tylko 25 po dłuższem leczeniu w szpitalu. Widocznie więc że tak wielka śmiertelność pochodziła ztąd iż prawie połowa tych zmarłych przybywała do szpitala z chorobą tak rozwiniętą, że sztuka lekarska pomocną już być nie mogła, lub przywożono chorego już w stanie agonii.

Książki kancelaryjne znalazłem w porządku. Rządca uskarzał się iż Kasa chorych jest dłużną szpitalowi około 400 zł., których odebrać nie można, bo w kasie pieniędzy niema, a starostwo nie ściąga tych należytości, upraszał więc o interwencyę Wydziału krajowego w tym względzie.

Okólnikiem 10. kwietnia 1891 polecono poszukiwanie majątku leczonych w szpitalu nietylko w gminie zamieszkania, ale i w gminie przynależności. Poszukiwania takie prowadzą do bardzo długiej korespondencyi i nadzwyczajnie powiększyły pisemną robotę zarządów. Z ksiąg zarządu przekonałem się że o jednym chorym bywa czasem po dwadzieścia kilka korespondencyj, bo gminy przynależności, obawiające się aby na nie nie spadły jakie ciężary, nie przyznają się nawet do takich chorych, o których stanowczo wiadomo, z poprzednich poszukiwań, że oni tam należą. Ztąd pochodzi bardzo wielka zwłoka w zarachowaniu kosztów leczenia na fundusz krajowy i kłopoty pieniężne w gospodarstwie. Zdaniem mojem byłoby w zupełności wystarczającem zadowolnić się świadectwem, wydanem przez gminę zamieszkania, zwłaszcza jeżeli chory stale i od czasu dłuższego w pewnej gminie zamieszkuje, a do gminy przynależności odnosić się tylko wtedy, gdy jest uzasadnione podejrzenie że osoba leczona sama lub jej krewni, obowiązani do ponoszenia kosztów leczenia w gminie przynależności majątek jaki posiadają, lub tam mieszkają.

W szpitalu znalazłem 32 chorych; obecnie odbywa się w zakładzie doroczne bielenie, naprawy i przeróbki, szpital więc nie wyglądał tak czysto i schludnie jak się tego wymaga, tym więcej że w roku przeszłym ze względów oszczędności p. burmistrz żadnych naprawek robić nie pozwolił.

Szpital zewnętrznie bardzo źle wygląda, zwłaszcza dach łatany w różnych latach gontami i w wielu miejscach przeciekający. Nie mam nadziei aby gmina zechciała zrobić cokolwiek dla szpitala i dlatego sądzę iż byłoby wskazanem nie wyczekiwać dłużej, a korzystając z rezerwowego kapitału, który szpital posiada (4 tysięcy zł.) przystąpić już teraz do radykalnej naprawy szpitala, odnowienia dachu, poprawienia latryn, pralni, zakupna żelaznych łóżek i t. p. Gdyby z czasem przyszło do sprzedaży tego domu, koszt wyłożony na te naprawy nie przepadnie, a zwiększy wartość budynków.

Wiktuały w spiżarni znalazłem średnej dobroci, a chorzy z wiktu są zadowoleni. Rezultat żywienia w tym roku nie będzie tak korzystnym jak w r. 1890 z powodu podrożenia wszystkich wiktuałów, a szczególnie mięsa. Desinfektor znajduje się w zakładzie, lecz oddaje zasługi bardzo ograniczone.

Na to sprawozdanie Wydział krajowy odniósł się do starosty w Nowym Sączu o wydanie zarządzenia, aby Kasa chorych zapłaciła w jak najkrótszym czasie kwotę którą winna zarządowi tamtejszego szpitala, i wyjaśnić polecił okólnik dotyczący uzyskiwania świadectw ubóstwa i przynależności, który to okólnik widocznie źle był zrozumiany.

14. Śniatyn. Szpitale prowincyonalne wtedy tylko posiadają warunki istnienia i należytego rozwoju, jeżeli dochód z taksy leczenia może pokryć wszelkie wydatki do tego rozwoju potrzebne. Doświadczenie pouczyło że dla normalnego rozwoju szpitala na prowincyi potrzeba rozporządzać kwotą co najmniej 7.000 zł. rocznie, czyli że szpital przy taksie 50 ct. dziennie powinien mieć stałe 40 łóżek obłożonych chorymi. W poprzednich raportach moich przedstawiłem dlaczego osiągnięcie tej cyfry chorych w Śniatynie jest niemożliwe i nigdy możliwem nie będzie, pomimo wysiłków Wydziału krajowego, a nawet gminy miejskiej. Szpital śniatyński posiada wysoką taksę, a oprócz tego gmina jeszcze dokłada ze swoich funduszów po 10—12 ct. na dzień i chorego, pomimo to jest to zakład najuboższy ze wszystkich szpitali prowincyonalnych, ma bowiem do swego rozporządzenia zaledwo 3.000 zł. z których musi pokryć koszta żywienia i leczenia chorych, a nadto koszta całej administracyi i gospodarstwa.

Do niedawna szpital ten miał zaledwo 2 tysiące dni leczenia, w roku zaś przeszłym cyfra ta wzrosła do 4 tysięcy i według zdania lekarza ordynującego nie może wzrosnąć wyżej nad 5—6 tysięcy, to jest nad 3 tysiące dochodu rocznego, chybaby taksę podwyższono na 1·50 ct. dziennie. Zresztą obecne podwyższenie dni leczenia w tym szpitalu zostało osiągnięte w sposób, ktory jest zabroniony przez Wydział krajowy: od dwóch lat w szpitalu prowadzą się dwie kuchnie: dla chrześcian i dla żydów, a wskutek tego szpital ten bardzo licznie stosunkowo jest uczęszczany przez ubogą ludność izraelicką W dniu inspekcyi na 16 chorych, których znalazłem w szpitalu było tylko 3 chrześcian. W roku przeszłym pytałem dozorcę, który gotuje pożywienie dla chorych czy się żydzi żywią z jednego kotła, lecz ten uprzedzony przez swoich przełożonych nie powiedział mi prawdy, o której dowiedziałem się przypadkowo w tym roku. Mówiłem p. burmistrzowi iż jest to proceder zabroniony przez Wydział krajowy,

ale p. burmistrz odpowiedział mi że gdyby tego nie zrobiono potrzebaby szpital zamknąć dla braku chorych. Rzeczywiście w szpitalu leczyło się zwyż 50% żydów, jak przekonałem się z księgi lekarskiej.

W roku ubiegłym w szpitalu tym leczono 294 chorych w ciągu 4.004 dni; przeciętny pobyt chorego wynosił 13.4 dni; śmiertelność 6.1%. Żywienie chorych oddano starszemu dozorcy za co mu płaci fundusz szpitalny po 24 ct. za dzień i chorego. Sposób ten istnieje od lat kilkunastu i ani razu nie słyszałem skargi chorych na niedostateczne lub niesmaczne pożywienie, pomimo braku ścisłej kontroli, bo do szpitala nikt prawie nie zagląda ani ze strony zwierzchności gminnej, ani z Rady szpitalnej, która w roku przeszłym raz tylko odwiedziła szpital. Po śmierci rządcy Schmidta gmina na rządcę szpitala obrała p. Lewatego, inspektora policyi, który ma spełniać jednocześnie oba te obowiązki, bo rządca w szpitalu nie mieszka. Budynek szpitalny, jakkolwiek stary jest utrzymany czysto i porządnie, parter jednak budynku, nie obłożony chorymi nie opala się, a wskutek tego wilgotnieje i niszczy się. W roku ubiegłym kupiono nieco bielizny (sto koszul i tyleż prześcieradeł) za kwotę 200 zł. Lekarzem ordynującym jest doktor Mehrer, fizyk miejski, nie pobierający od szpitala za pracę swoją żadnej płacy. Oto jest obraz szpitala i stosunków miejscowych. Według zdania mego istnienie podobnego szpitala powszechnego, pod kontrolą i opieką Wydziału krajowego jest czystą anomalją, szkoda bowiem wydatku nawet tych parę tysięcy na podtrzymanie istnienia podobnie nędznego zakładu.

Uchwalono wezwać Radę szpitalną do zaopiekowania się szpitalem i polecono Magistratowi znieść podwójny wikt, gdyż ta nieprawidłość nie jest tolerowaną w żadnym z naszych szpitali powszechnych.

15. Sokal. Sokalski fizyk powiatowy doniósł c. k. Namiestnictwu że cztery osoby zaraziły się ospą w szpitalu z braku należytego odosobnienia. Według relacyi lekarzy szpitalnych sprawa ta przedstawia się nieco inaczej: pierwszy bowiem chory przybył z miasta do szpitala i jakkolwiek pomieszczono go oddzielnie zupełnie, przecież jeden chory, nieszczepiony w sali mężczyzn zachorował na ospę; trzeci chory zachorował nie w szpitalu lecz w mieście i był odstawiony do szpitala; czwarty zaś zachorował w domu sąsiednim z tym z którego przybył trzeci chory; ten nie wstąpił nawet do szpitala a leczył się prywatnie. W dniu inspekcyi znalazłem w szpitalu jednego ospowego, leżącego w osobnym pokoju i mającego osobnego posługacza. Nie można więc zrobić żadnego zarzutu lekarzom co do niestosownego pomieszczenia chorych ospowych; jednak dla jeszcze lepszego odosobnienia prosiłem Wydział Rady powiatowej przekształcić teraźniejszą wozownię na kancelaryą zarządu, a tę ostatnią, znajdującą się zupełnie na uboczu oddać dla dotkniętych chorobami zakaźnemi. Da się to zrobić bardzo niewielkim nakładem. Jednocześnie poleciłem pp. lekarzom aby wszyscy chorzy, przybywający do szpitala, przy przyjęciu byli badani czy mieli szczepioną ospę i żeby nieszczepieni byli natychmiast poddawani tej małej operacyi, ma się rozumieć jeżeli stan chorego na to zezwala. Szpital obecnie posiada desinfektor Rychnowskiego i w nim sterylizuje bieliznę i tę odzież chorych, która nie niszczy się od wysokiego ciepła. Za desinfek-

cyonowanie rzeczy przysyłanych z miasta, szpital pobiera pewną małą zapłatę.

W dniu inspekcyi znalazłem 81 chorych na 61 łóżkach. Takie przepełnienie nawet latem świadczy o potrzebie rozszerzenia tego szpitala, tem więcej że najprzód ani jednego chorego nie było któryby nie kwalifikował się do leczenia szpitalnego, a powtóre że średni pobyt chorych w tym szpitalu jest bardzo krótki (13 dni), co świadczy iż prymaryusz nie przetrzymuje chorych w zakładzie bez potrzeby.

Pielęgnowanie chorych bardzo staranne, rezultaty zaś leczenia można nazwać nawet świetnymi, śmiertelność bowiem w r. 1891 wynosiła 38 na tysiąc, to jest równała się prawie przeciętnej rocznej śmiertelności ludzi w całym kraju, pomimo iż w szpitalu leczono 48 na tyfus, 2 na ospę, 36 na tuberkuły i 15 na dysenteryę. Śmiertelność w powiecie sokalskim, według ostatniego sprawozdania rady zdrowia wynosi 35 na tysiąc. W szpitalu odbywa się wiele operacyj chirurgicznych z wynikami bardzo szczęśliwymi. Syfilitycznych tu zawsze nie wiele, wtedy bowiem gdy w niektórych szpitalach leżących w południowych powiatach Galicyi ilość wenerycznych dochodzi do 30% wszystkich leczonych w sokalskim zakładzie w r 1891 było tylko 4%. Chirurgiczne narzędzia są utrzymane w należytym porządku. Jednem słowem muszę oddać sprawiedliwość obu lekarzom szpitalnym iż pełnią obowiązki swe z bardzo wielką gorliwością i sumiennością zasługującą na wszelkie uznanie. Obecna posługa chorych, według świadectwa lekarzy i rządcy jest także bardzo dobra i staranna.

W szpitalu znalazłem wszędzie ład i porządek bez zarzutu. Wiktuały w spiżarni w dobrym gatunku; chorzy pytani we wszystkich salach oświadczyli iż są zadowoleni z wiktu. Bielizny szpital posiada nie wiele, bo zaledwo na trzy zmiany na normalną ilość łóżek, tymczasem przeciętna ilość chorych w ubiegłym roku wynosiła 67. Pranie bielizny jest chemiczne, które zarząd i lekarze bardzo chwalą bo nietylko jest prędsze ale desinfekcyonuje bieliznę i mniej ją zużywa. W kancelaryi książki zarządu znalazłem w porządku. Zaległości kosztów leczenia z końcem 1891 roku wynosiły kwotę 2.143 zł. Szpital ma bardzo wiele kłopotu z miejscową Kasą chorych, która nawet nie odpowiada na wezwania zarządu o uiszczenie zapłaty za chorych. Poleciłem zarządowi aby się udał do pośrednictwa starostwa.

Brak kanalizacyi w mieście jest przyczyną iż wywóz nieczystości ze szpitala jest bardzo kosztowny, wynosi bowiem do 300 zł. rocznie. Rada szpitalna dość często odwiedza szpital przez swoich członków. Szpital posiada następujące kapitały: 1. Gotówka 4 000 zł., ulokowana w banku krajowym w 5% obligacyach komunalnych. 2. Zaległych kosztów leczenia z dawnych lat 2 160 zł. 3. Fundusz dla zakupna trumien dla ubogich zmarłych w szpitalu 953 zł. 4. Fundacya Izaaka Marguliesa na zapomogi dla ubogich rekonwalescentów opuszczających zakład w kwocie 700 zł.

Ponieważ wywóz nieczystości ze szpitala rocznie kosztuje do 300 zł. prosiłem Wydział Rady powiatowej aby przeprowadził kanał betonowy od szpitala do kanału miejskiego (80 metrów), koszt bowiem tej budowy opłaci się w jednym roku.

Na radzie Wydziału krajowego 25. maja uchwalono zakomunikować c. k Namiestnictwu wstępną część raportu tego, a Wydział powiatowy wezwać aby się zastanowił czy wybudowanie kanału nie byłoby korzystnem dla szpitala.

16. Stanisławów. Na polecone w roku przeszłym naprawę latryn i zbudowanie kanału odpływowego została rozpisana licytacya. Kosztorys na te roboty nadzwyczajne wynosi 1.025 zł. i w początku maja roboty te zaczną się. W roku zaś przyszłym zarząd przystąpi do częściowej zmiany zbutwiałych ze starości okien i drzwi.

Wielka ilość chorych dotkniętych zakaźnemi chorobami wymaga przybudowy osobnego dla nich pomieszczenia. W r. 1891 leczono 62 na tyfus, 9 na dysenteryę, 2 na skarlatynę, 24 na influenzę, 11 na różę, a 79 na suchoty; syfilitycznych było 318. W ogóle ilość chorych w tym szpitalu wzmaga się corocznie, zręczność bowiem lekarza ordynującego w operowaniu i szczęśliwe wyniki tych operacyj, nieraz bardzo trudnych, wzbudza coraz większe zaufanie do zakładu w okolicznej ludności. W roku przeszłym operowano zwyż 100 osób, co jest nie małem dla szpitala prowincyonalnego. Ilość dni leczenia w porównaniu z r. 1890 wzmogła się o 4.014 dni. W roku 1891 pielęgnowano dziennie w przecięciu 98 chorych na 120 łóżkach, a najwyższy stan chorych dziennie dochodził do 150 dziennie. Lekarz ordynujący ma pracy bardzo wiele, bo lekarz pomocniczy jest wiekowym, dotkniętym słabością wzroku i nie może być mu wielką pomocą. Śmiertelność w tym szpitalu wynosiła w 1891 roku 6.3% średni zaś pobyt 25.8 dni.

Książki w kancelaryi znalazłem w zupełnym porządku. Zaległości z końcem ubiegłego roku kosztów leczenia wynosiły 8.994 zł. W spiżarni produkta średniej dobroci. Komitet szpitalny, który pod przewodnictwem p. burmistrza lub jego zastępcy zbiera się co dwa tygodnie, a nieraz i co tydzień, bada bardzo starannie wszelkie wydatki gospodarskie, dobroć kupionych materyałów i decyduje co należy sprawić dla zakładu. Wyniki obrad wpisują się do osobnej księgi znajdującej się w kancelaryi. Magazyn bielizny w porządku. Koce sprowadzone z Morawy są bardzo dobre i ładne. Desinfektor pomieszczony został w korytarzu zakładowym; szopy na osobne pomieszczenie przyrządu nie budowano ze względu oszczędności. Łóżek żelaznych zakład posiada 120; niektóre już potrzebują naprawy. Z wiktu chorzy zadowoleni, posługa szpitalna dobra.

Relacyę tę przyjęliśmy do wiadomości.

17. Stryj. W roku ubiegłym, w czasie wizytacyi szpitala przez Wgo szefa V. Departamentu, okazało się że w relewie, to jest w wykazie wiktuałów, przepisanych na dzienną potrzebę, było o cztery porcye mniej, aniżeli wykaz wskazywał. P. burmistrz miasta oświadczył że z jego rozkazu czterem osobom (dozorcy starszemu, dozorczyni i dwie porcye rządcy) zamiast wiktuałów w naturze wydawano relutum i że polecił aby wydatek ten wpisywano w codzienny rozchód wiktuałów, jak gdyby wiktuały te wydawane były w naturze. Wysoki Wydział krajowy oświadczenie to przyjął do wiadomości, lecz polecił aby zaniechano tego wadliwego prowadzenia książek na przyszłość. Przy tegorocznej wizytacyi, pierwszą rzeczą moją było zbadanie czy polecenie to zostało spełnione i przekonałem się

że ilość wydanych do kuchni wiktuałów odpowiada w zupełności wykazowi dziennemu.

Już w przeszłym roku zwrócono uwagę, że podłoga betonowa w pralni popsuta w wielu miejscach i potrzebuje naprawy; wskutek tego zatrzymano z kaucyi przedsiębiorcy 100 zł. ale naprawy dotychczas nie wykonano z powodu, iż jak mi rządca mówił, przedsiębiorca zajęty innemi robotami, nie miał czasu tego zrobić. Upraszam Wys. Wydział krajowy o polecenie, aby podłoga była natychmiast naprawiona tak w pralni jak w latrynach na parterze, bo wilgoć może przeniknąć w ściany i zepsuć budynek.

Według ostatecznego obrachunku, postawienie budynku gospodarczego kosztowało 7.000 zł. Zmiana dachu gontowego na pokrycie blachą żelazną, pokostowaną, już została dokonana, ale przekształcenia dawnych latryn na pokoje kąpielowe dla chorych i urządzenie drugiej komunikacyi na zewnątrz jeszcze nie zrobiono z braku środków pieniężnych. Książki zarządowe w kancelaryi znalazłem w porządku; zaległości kosztów leczenia wynoszą zwyż 2.000 zł. Na pierwszem miejscu tego wykazu znalazłem pozycyę: „zdefraudowane przez rządcę Stegmana 1.322 zł. w r. 1872.“ Chciałem sprawę tę przejrzeć szczegółowo, ale wszystkie dokumenta zostały spalone w ostatnim pożarze w r. 1886. Mogłem się tylko dowiedzieć, że na pokrycie tej sumy jest winkulowana książeczka lwowskiej kasy oszczędności i że sprawozdanie o tem przedstawiono przy tegorocznych zamknięciach rachunkowych. Upraszam więc o polecenie Oddziałowi rachunkowemu, aby sprawę wyjaśnił i zbadał, czy choć część zdefraudowanej sumy nie da się zwrócić szpitalowi. W całym budynku i w składach znalazłem czystość i porządek należyte. Bielizny ilość dostateczna. Pranie odbywa się sposobem chemicznym, przezco bielizna desinfekcyonuje się jednocześnie. Wiktuały średniej dobroci; przyrządzanie potraw smaczne chorzy pytani w każdej sali oświadczyli, że są żywieni dobrze. Ogród zakładowy dostarcza kuchni jarzyn potrzebnych przez rok cały. Naprawiona w roku przeszłym lodownia przechowuje lód, bardzo dobrze; napełnienie jej kosztuje rocznie 45 zł.

Pielęgnowanie chorych ludzkie i staranne, chociaż rygor w zakładzie wielki. Na 840 chorych leczonych w szpitalu w roku przeszłym było 223 kiłowych. Na zakaźne choroby leczono w r. przeszłym 47. Poleciłem lekarzowi, aby pokój, w którym dawniej mieszkał rządca na parterze, tuż u wejścia do szpitala został obrócony na pomieszczenie dla zakaźnych, jest bowiem na uboczu i nie ma komunikacyi z innymi.

Pomiędzy chorymi znalazłem jednego sparaliżowanego z zachodniej Galicyi, którego szpital żadną miarą pozbyć się nie może, bo nikt go wziąść nie chce. Poleciłem przeto ponownie napisać do Starostwa, aby zmusiło gminę, do której chory należy, do zabrania go ze szpitala. Śmiertelność w 1891 roku wynosiła 7%. Leki kosztują około 3 ct. dziennie na chorego. Posługa dobra. Rada szpitalna bardzo rzadko zagląda do zakładu, a wszystkie sprawy, które do niej postępują w toku instancyi leżą miesiącami. Desinfektora szpital nie posiada. Niszczenie pasożytów odbywa się w skrzyniach zapomocą nalewki benzoesowej.

Na radzie 20. maja uchwalono: 1. polecić natychmiast naprawienie podłogi w pralni i latrynach 2. aby chorego sparaliżowanego wydalono ze szpitala, oprócz tego aby wyjaśniono sprawę defraudacyi.

18 Tarnopol. Przy inspekcyi nasamprzód zbadałem kuchnię i spiżarnię dla przekonania się o dobroci wiktuałów ze względu na niedawne doniesienia przeszłorocznych dostawców i przekonałem się, że dostawa krup, mąki, grochu, mięsa i masła nic nie pozostawia do życzenia. Chorzy zadowoleni z wiktu. Magazyn bielizny, pomimo przepełnienia szpitala chorymi zawierał jeszcze bielizny na całą zmianę; lecz i tu skarzono się na niedostateczną moc płótna z Korczyna. W kancelaryi książki zarządowe znalazłem w porządku. W zakładzie było czysto, pomimo iż na 75 łóżkach leżało 87 chorych, t. j. na 12 łóżkach było po dwóch chorych. W ciągu całego ubiegłego roku chorych było 81 w przecięciu dziennie, t. j. o 6 więcej aniżeli jest łóżek, a były dnie, kiedy liczba chorych dochodziła do 100 i więcej. Pomimo to śmiertelność w r. 1891 była 7.7%. Z zakaźnych chorób leczono 40 na tyfus brzuszny i wysepkowy, 41 na gruźlicę, 14 na dysenteryę, 21 na szkarlatynę, 3 na dyfteryę, 6 na odrę, 23 na różę, 47 na influenzę i 270 na choroby weneryczne. Pomiędzy chorymi nie znalazłem takich, którzyby kwalifikowali się do natychmiastowego wydalenia. Leczenie i pielęgnowanie chorych bardzo staranne, a ilość leczonych ambulatoryjnie zawsze wielka, gdyż tym sposobem zmniejsza prymaryusz napływ chorych do szpitala. Narzędzia chirurgiczne są utrzymane czysto i porządnie. Latryny szpitalne cuchną haniebnie, ale przerobienie kosztowałoby drogo i z powodu ciasnoty nie zaradziłoby wiele. Ubodzy miejscy jak dawniej zajmują sutereny wśród ciasnoty i strasznej zaduchy. Pranie w szpitalu odbywa się sposobem chemicznym, t. j. bielizna jednocześnie desinfekcyenuje się.

O wyszukaniu placu na budowę nowego szpitala i o budowie, nawet mowy obecnie być nie może, z powodu iż wybory do rady miejskiej dokonane w 1889 r. jeszcze dotychczas nie są zatwierdzone, wszyscy więc uważają funkcyonowanie swoje za prowizoryczne i nikt nie chce brać na siebie obowiązku i odpowiedzialności za przystąpienie do tak ważnej sprawy, jaką jest budowa szpitala. Dezinfektor zakupiony wspólnie z miastem używa się bardzo rzadko z powodu niemożności zastosowania go do oczyszczenia kożuchów, czapek i rzeczy skórzanych.

Na radzie d. 23. lutego relacyę tę przyjęto do wiadomości.

19. Tarnów. Z powodu iż śmiertelność w tym szpitalu jest bardzo znaczną (10.9%) starałem się zbadać na miejscu przyczynę tego faktu obawiałem się bowiem, czy powód wielkiej śmiertelności nie tkwi w samym budynku, zwłaszcza w jego najstarszej części, w której leżą chorzy gorączkujący, gdzie grzyb nie był nigdy dokładnie zniszczony, tak że w powietrzu zawsze czuć woń nozokomialną. Otóż na szczęście tak nie jest, bo po zbadaniu wykazów lekarskich i notatek przekonałem się, że wielka ilość zgonów w szpitalu pochodzi stąd, że ludność okoliczna udaje się do szpitala najczęściej wtedy tylko, gdy już żadnej nadziei ratunku nie ma. Rzeczywiście z małymi wyjątkami prawie wszyscy zmarli tu byli przywiezieni do szpitala w agonii, lub przybyli zaledwie chorzy, cztery lub pięć dni, przed rozstaniem się ze światem, kiedy wiedza lekarska nie

mogła już wstrzymać fatalnego przebiegu choroby. W każdym razie bardzo pochwaliłem zamiar lekarza ordynującego, który chce przenieść oddział syfilistycznych chorych kobiet z nowego skrzydła do starego gmachu a z tego ostatniego gorączkujących przenieść na ich miejsce po oskrobaniu ścian, desinfekcyi, wybieleniu i starannem oczyszczeniu. Ma to dwie strony dobre: że chorzy gorączkujący będą lepiej pomieszczeni na słonecznej stronie, a powtóre, że kobiety syfilistyczne, tak skore do zbytków wszelkiego rodzaju i nieraz wywołujące publiczne zgorszenie, będą usunięte do sal, w których okna wychodzą na ogród i na podwórze gospodarskie.

W szpitalu tarnowskim w dniu inspekcyi znalazłem 116 chorych, w ciągu ubiegłego roku leczono 252 dotkniętych weneryczną chorobą; największa część chorych według słów p. prymaryusza przybywała z powiatu mieleckiego. Jakie są przyczyny tego faktu nie wiem, ale sądzę, iż należałoby zwrócić na to uwagę c. k. Namiestnictwa. Na tyfus leczono 63, przybywających przeważnie z przedmieść Tarnowa, a mianowicie z Pogwizdowa i Grabówka, w których stosunki sanitarne widocznie są bardzo nieodpowiedne.

W szpitalu w r. 1891 było 44 porodów.

Pomiędzy chorymi znalazłem dziecko imieniem Roman Baba, z Żarówki, mieleckiego powiatu, o którym szpital pisze już od 23. kwietnia b. r., aby go zabrano — bezskutecznie, przezco wyzdrowiałe dziecko jest narażone na zakażenie chorobami panującemi w szpitalu.

Gmina tarnowska zarządziła zbudowanie kanału odpływowego ze szpitala kosztem 4.000 zł. mając nadzieję, że Wysoki Sejm zgodzi się na zwrot tego wydatku gminie, która poniosła już znaczne ofiary przy budowie skrzydła nowego w zakładzie. Sejm jednak odesłał tę sprawę do Wydziału krajowego z poleceniem zbadania, czy rzeczywiście kanał ten służy wyłącznie do potrzeb szpitala. Ile mogłem dowiedzieć się w czasie pobytu mego w Tarnowie, do kanału tego miało otrzymać prawo wpustu paru właścicieli domów nad tym kanałem położonych, którzy — jeżeli tak jest — powinniby przyczynić się do ponoszenia kosztów tej budowy. Potrzebaby więc dać polecenie naszemu inżynierowi, aby zbadał szczegółowo tę sprawę i rezultat przedstawił Wys. Wydziałowi krajowemu.

W zakładzie znalazłem porządek należyty, tak w kancelaryach jak w magazynach i składach. Wiktuały w spiżarni dobrego gatunku, a chorzy pytani we wszystkich salach oświadczyli, że z wiktu są zadowoleni. Bielizny ilość dostateczna; łóżek żelaznych szpital posiada 86. Pranie bielizny chemiczne. Płótno sprowadza się z Krosna. Dług szpitala funduszowi podupadłych mieszczan wynosi tylko 1.000 zł., a 9.000 już zostało spłaconych. Desinfektor kupiony wspólnie z miastem wskutek nieumiejętnego obchodzenia się i po zniszczeniu znacznej ilości rzeczy, oddanych do desinfekcyi — odesłano do szpitala z policyi miejskiej zepsuty; naprawa z pewnością nie mało będzie kosztować.

Lekarze bardzo się skarzyli, iż nie mogą dostać dobrej posługi do chorych, pomimo częstych zmian. Lekarska służba bardzo staranna i sumienna; w szpitalu mnóstwo ludzi leczy się ambulatoryjnie.

Na radzie 1. lipca uchwalił Wydział krajowy przynaglić Radę szpitalną do zbadania sprawy budowy kanału; następnie dać do zaopinio-

wania inżynierowi Wydz. krajowego. Wezwać Magistrat do zabrania chorego Romana Baby ze szpitala i zwrócić uwagę Namiestnictwa na szerzenie się syfilistycznych chorób w mieleckim powiecie.

20. Wadowice. O nieodpowiedności budynku szpitalnego tylekrotnie pisałem, że powtarzać tego nie widzę potrzeby. Z biegiem czasu dom najęty na szpital staje się coraz wilgotniejszym, części drewniane pruchnieją i gniją, a z podłogi wyłażą żaby i spacerują po szpitalu. Piwnica szpitalna zalana wodą wyżej jak na metr wysokości, pozbawia możności robienia jakichkolwiek zapasów gospodarskich. Dodać należy, że na wschód od tego budynku w niewielkiem oddaleniu znajdują się mnogie rybne stawy barona Gostkowskiego, który na żer rybom każe wrzucać od czasu do czasu ścierwo końskie; stąd pochodzi, że wiatry wschodnio-północne i południowe są nietylko malaryczne, ale napełniają okolicę wonią zgnilizny. Stan ten trwa już od lat wielu; było już nie mało skarg i ankiet a jednak wszystko zostaje po staremu. Może wstawienie się Wys. Wydziału kraj. u c. k. Namiestnictwa zmieni ten stan rzeczy szkodliwy dla zdrowia mieszkańców szpitala cywilnego i wojskowego, położonych obok, i dla okolicznych domów.

Znając te wady tutejszego szpitala burmistrz wadowicki p. Iwański, pełniący zarazem obowiązki wiceprezesa rady powiatowej i dyrektora powiatowej kasy oszczędności, wystarał się o fundusz na zakupno ładnej realności przy drodze wiodącej do Andrychowa. Plany budynku z przychylną relacyą miejscowego fizyka powiatowego są posłane do c. k. Rady zdrowia przed paru miesiącami, ale pomimo kilkakrotnych urgensów jak ze strony miasta tak też i ze strony tamtejszego starostwa odpowiedzi jak nie ma tak nie ma, a burmistrz miasta oświadczył mi, że jeżeli przychylna odpowiedź c. k. Namiestnictwa nie nadejdzie do końca czerwca, aby nie tylko wypowiedzieć stronom mieszkanie, ale i mieć czas do potrzebnych restauracyj i przekształceń, to sprawa przeniesienia szpitala do odpowiedniejszego pomieszczenia nie tylko w tym roku załatwioną nie będzie, ale należy ją uważać za przepadłą na zawsze, p. burmistrz jest przekonany bowiem, iż Rada miejska obróci zebrany kapitał na budowę koszar, która to sprawa stanie na porządku dziennym w przyszłym miesiącu. O tym stanie rzeczy napisałem list do p. protomedyka, prosząc go o przyspieszenie odpowiedzi, a jednocześnie upraszam o interwencyę Wys. Wydziału kraj. do Namiestnictwa w tym względzie, bo takie szczęśliwe konstelacya dla szpitala mogą się nie powtórzyć, a nie wianomo jeszcze w jaki sposób będzie załatwiona przez Wysoki Sejm sprawa nowych budowli w szpitalach prowincyonalnych.

W szpitalu znalazłem 17 chorych. Skarzono mi się na zły i jednostajny wikt. Rzeczywiście po przybyciu do kuchni znalazłem nie mięso lecz ochłapy, z których nie można było przygotować ani dobrego rosołu ani pieczeni. Odesłałem przeto natychmiast mięso do przedsiębiorcy, żądając zamiany, a p. burmistrza prosiłem, aby wezwał do siebie przedsiębiorcę i zagroził mu zerwaniem kontraktu i karami, p. prymaryuszowi zaś poleciłem codziennie zaglądać do kuchni i nie dopuszczać aby chorzy byli krzywdzeni przez przedsiębiorcę, a także żeby ułożył kartę żywienia chorych na cały tydzień dla uniknienia nużącej jednostajności wiktu.

Obecny prymaryusz Dr. Bukowski ma bardzo trudne zadanie w szpitalu, nie posiada bowiem pomocnika, a robiąc dość wiele i ważnych operacyj musi często przeto zaglądać do szpitala oddalonego od miasta prawie o dwa kilometry, tem więcej, iż zarządca nie mieszka w szpitalu, a tylko przychodzi w południe i wieczorem przy rozdawaniu jedzenia chorym, dla tego też większa część zajęć kancelaryjnych spada na lekarza. W roku ubiegłym w szpitalu dokonano 31 większych operacyj, a w bieżącym 22 z bardzo szczęśliwymi wynikami; ilość dni leczenia urosła więcej jak w dwoje. Wenerycznych w zakładzie w 1891 r. leczono 126 t. j. 38%. Lekarz operuje własnemi narzędziami, bo szpital chirurgicznych narzędzi nie posiada. Bielizny jest mało; wszystkie łóżka drewniane, stare i spróchniałe; sienniki po większej części za krótkie, a poduszki zbyt małe i tylko z lekka sianem napełnione. W ogóle wskutek powiększenia się ilości chorych, zgłaszających się do szpitala, a małych dochodów szpital pod względem materyalnym przedstawia się bardzo smutnie, a przyszłość jego będzie bardzo smutna, jeżeli szpital powstanie na tym samym miejscu. W Wadowicach bardzo się skarzono na złą krowiankę z zakładu p. Freissingera w Lisku.

Na radzie 28. czerwca uchwalono napisać do c. k. Namiestnictwa o przyspieszenie odpowiedzi na pismo Magistratu w sprawie adaptacyi budynku, który miasto na szpital kupić zamierza. Wezwano też Magistrat, Radę szpitalną i prymaryusza do czuwania nad wiktem chorych.

21. Zaleszczyki. Zniżenie taksy w szpitalu zaleszczyckim, jak przewidywałem, ciężko odbiło się na gospodarstwie tego zakładu, szczególnie w obec podrożenia wszystkich produktów żywienia. Szpital ten tak dobrze zawsze zagospodarowany, że miał w każdym czasie pewną sumę w zapasie na nieprzewidziane potrzeby, dziś jest bez grosza i nie jest wstanie pokryć najmniejszego nadzwyczajnego wydatku, a jeżeli drożyzna potrwa nieco dłużej popadnie w długi przedsiębiorcom dostaw, pomimo ciągłego bardzo wielkiego napływu chorych. Dla tego też gmina ma zamiar prosić o podwyższenie taksy.

Przybyłem do Zaleszczyk w nocy i natychmiast udałem się do szpitala, aby się przekonać jaki tam panuje porządek w tej porze dnia. Wszystkie sale znalazłem nadzwyczajnie przepełnione, łóżka bowiem stoją bez przedziałów prawie. Chorych było 69 t. j. o 17 więcej, aniżeli jest łóżek. Pomimo takiego przepełnienia, powietrze w salach było czyste, bo wszystkie oberlichty były otworzone, sale były oświetlone słabem światełkiem przyćmionej lampki. Porządek i czystość znalazłem wszędzie i wszyscy posługacze byli na swoich miejscach. W dniu następnym byłem przy wizycie porannej lekarskiej i obejrzałem zakład we wszystkich szczegółach. Ilość chorych szukających opieki szpitalnej tak się tu wzmaga, że gdyby szpital posiadał 150 łóżek a nie tylko 52, wszystkie byłyby obłożone, bo Dr. Sołowski ma reputacyą bardzo zdolnego i szczęśliwego w leczeniu lekarza. Ilość chorych w porównaniu z r. 1890 zwiększyła się, ilość zaś dni leczenia jest mniejszą, gdyż ze względu na przepełnienie, rekonwalescenci nie przetrzymują się długo w szpitalu. Dlatego też przeciętny pobyt chorych w zakładzie spadł z 30.9 na 24·6 dni. Śmiertelność wynosiła w 1891 r. 5.9% operacyj chirurgicznych dokonano około 200. Lekarz ordynujący przygo-

towuje sprawozdanie naukowe z ruchu chorych w ubiegłym roku. Pielęgnowanie chorych bardzo staranne.

W roku przeszłym uporządkowano zupełnie ogród i obsadzono go drzewkami, mogącemi udzielić cienia rekonwalescentom; zbudowano kanał kosztem 300 zł., sprowadzono z sąsiedniej realności wodę do zakładu kosztem 150 zł., kupiono kasę ogniotrwałą i sprawiono dość dużo bielizny. Ta ostatnia nie zadowalnia ani lekarza ani rządcę trwałością swoją; widać że apretura nie jest dobra, a nici przepalone przy bieleniu, bo jak tylko bielizna jest nieco znoszona, to się drze tak jak zużyta perkalowa, nie dając się naprawić. Narzędzi chirurgicznych jest ilość dostateczna do wszelkich operacyj; są one utrzymane w wielkim porządku. Książki zarządu prowadzą się wzorowo. Zaległości kosztów leczenia z końcem 1891 r. wynosiły 1.992 zł.; od samopłacących ściągnięto w ciągu ostatnich lat trzech w przecięciu 1.439 zł.; świadczy to jaka jest reputacya szpitala wśród bogatszych mieszkańców okolicy. W spiżarni znalazłem produkta średniej dobroci, mięso dobre, chorzy z wiktu zadowoleni i nikt z chorych nie uskarzał się na mały wymiar porcyi. Desynfekcyjnego przyrządu szpital nie posiada i nie ma za co go kupić. Zakład potrzebuje zbudowania trupiarni, nie mając jej bowiem, musi odsyłać zmarłych do trupiarni miejskiej bardzo oddalonej, tak, że żadnej sekcyi naukowej lekarz zrobić nie może; na to jednak żadnych środków nie ma.

Na radzie 3. maja przyjęto relacyę tę do wiadomości.

22. Złoczów. I tu jak w Brodach podrożenie wiktuałów zrobiło znaczną różnicę w gospodarstwie szpitalnem. Żywienie chorych, które w roku przeszłym kosztowało 17 ct. na dzień i chorego, teraz kosztuje 22 ct., a ponieważ każdy cent w tym szpitalu w ciągu roku wynosi 235 zł., wikt więc w tym roku będzie droższy niemal o 1.200 zł., pomimo wszelkich możliwych oszczędności. Wiktuały w spiżarni znalazłem w dobrym gatunku. Chorzy oświadczyli, że są zadowoleni z żywienia.

W roku przeszłym został zrobiony kanał murowany, łączący szpital z kanałem miejskim, w tych dniach inżynier Wydziału krajowego będzie przeprowadzać kolaudacyę jego. W szpitalu zakupiono za 188 zł. szafy na domową aptekę, stół dla przyrządzania leków, potrzebne słoje i szklanne naczynia na lekarstwa; sprawiono umywalnię dla kancelaryi lekarskiej, kupiono trochę narzędzi chirurgicznych.

Kanału, mającego odprowadzić wody gospodarskie nie zrobiono jeszcze, wskutek czego woda w pralni przenika przez zepsuty odpływ do studni i zanieczyszcza wodę. W magazynie bielizny znalazłem kilka sztuk płótna korczyńskiego po 12 zł. za sztukę; jak rządca tak i lekarz bardzo się uskarzają na dobroć płótna, z którego koszule tylko dwadzieścia cztery razy prane rozpadają się w strzępy. Książki w kancelaryi rządcy są prowadzone wzorowo. Chorych w szpitalu znalazłem 87 na 80 łóżkach, a było w styczniu i po 100 chorych dziennie. Przeciętny pobyt chorych 23.2 dni. Śmiertelność bardzo wielka, wynosi bowiem 3.9% w r. 1891. Zmarłych na gruźlicę było najwięcej. Oprócz influenzy nie panowała żadna epidemia w okolicy. Pomiędzy chorymi znalazłem Maryę Koliszczak, która tu leży od 14. czerwca 1891, jest nieuleczalną, ale dotychczas nie można było

zmusić gminy do jej odebrania, chociaż już cztery razy pisano o tem do Starostwa. Ponieważ rzeczy po zmarłych, przy sprzedaży licytacyjnej przynosiły zaledwie kilka złotych zakładowi, poleciłem rządcy, aby na przyszłość nie sprzedawał, a zachował dla tych, którzy wychodząc w zimie ze szpitala nie mają ciepłego ubrania, będzie to dla nich wielkiem dobrodziejstwem i uchroni od przeziębienia i powrotu choroby, a szpital uwolni od potrzeby dłuższego przetrzymywania chorych, aniżeli stan ich wymaga. Pielęgnowanie i leczenie chorych bardzo staranne i sumienne. Desynfektora szpital nie posiada; prawdopodobnie kupi wspólnie z miastem. Niszczenie pasożytów odbywa się zapomocą nalewki benzoesowej. W urządzeniu wychodków wskazałem jakie zmiany zrobić należy, aby miejsca te nie cuchnęły. Szpital trzyma dwie sztuki trzody chlewnej, które karmi odpadkami szpitalnemi.

Na radzie 23. lutego przyjęto raport ten do wiadomości. Polecono Maryę Koliszczak natychmiast wydalić ze szpitala.

23. Żółkiew. W roku przeszłym, korzystając z oszczędności zrobionych w gospodarstwie ogólnem, lekarz ordynujący urządził w szpitalu salę operacyjną, zastosowaną do wymogów obecnych chirurgii, tak że najdelikatniejsze operacye, wymagające największych ostrożności, pod względem aseptyki, mogą być dokonywane w szpitalu. Urządzenie sali, odpływów, składów na narzędzia lekarskie, na różne płyny i przyrządy, wypokostowanie ścian, posadzka betonowa, szklanne półki i t. d. kosztowały około 400 zł. wraz ze stołem operacyjnym. To też chirurgia tu kwitnie i szpital może się pochwalić bardzo pięknymi wynikami, szczególnie na polu chirurgii konserwacyjnej najkorzystniejszej dla nieszczęśliwych chorych. Oprócz tego w przeszłym roku została przerobiona kuchnia i pralnia, gdzie dano podłogę betonową, otoczono ogród sztachetami, poprawiono latryny, kupiono dwie wanny miedziane i dość znaczną ilość bielizny. Ogród uporządkowano i ułożono chodnik z płyt kamiennych, a na miejscu starej, zniszczonej lodowni obecnie znajduje się ładny trawnik, zasadzony drzewkami.

Przepełnienie szpitala chorymi nieustannie jest bardzo wielkie, tak że na 60 łóżkach, które szpital posiada, przeciętnie w ciągu roku pielęgnowano po 77 chorych dziennie, a czasem ilość ich dochodziła do podwójnej liczby, wskutek tego burmistrz miasta i rada szpitalna mają zamiar prosić o zezwolenie zakupna 15—20 łóżek.

W dniu inspekcyi w szpitalu było 86 chorych; między nimi nie znalazłem ani jednego, któryby się nie kwalifikował do pielęgnowania szpitalnego. Pomiędzy chorymi znajdowało się dość wiele tyfusowych i ze świerzbem. Pierwsi przybywają przeważnie z Krechowa, i okolic tego miejsca, w którym choroba ta panuje endemicznie, prawdopodobnie wskutek zakażenia wody potoków sąsiednich przez papiernię. Lekarz ordynujący mówił mi, że 80% chorych na tyfus brzuszny przychodzi z tej miejscowości. Czy nie należałoby zwrócić uwagę c. k. Namiestnictwa na potrzebę zbadania fabryki i zarządzenia tam większych ostrożności pod względem desinfekcyi szmat, tak samo i ustrzeżenia ludności od szerzenia się świerzbu. W drohobyckim szpitalu leczono parę set ludzi na świerzb, a i w żółkiewskiem bardzo wiele.

Pielęgnowanie chorych bardzo staranne, a śmiertelność wynosiła 6·2% pomimo bardzo wielkiej ilości suchotników i dotkniętych krwawą biegunką. Średni pobyt chorych wynosił 19·3 dni. Desinfektora szpital nie posiada, pasożyty niszczone są za pomocą nalewki benzoesowej, a bielizna zakaźnych pierze się chemicznie środkami, niszczącymi zarazki. Czystość i porządek w całym szpitalu, w magazynach i składach wzorowe, książki zarządu prowadzone są porządnie; zaległości kosztów leczenia z końcem ubiegłego roku wynosiły 2.500 zł. Wiktuały w spiżarni w dobrym gatunku. Chorzy chwalili wikt zakładowy. Ordynacya dyet i leków oszczędne. Koszt żywienia chorych w 1891 roku wynosił 17·6 ct. dziennie.

Na radzie 31. maja uchwalono zwrócić uwagę c. k. Namiestnictwa na papiernię w Krechowie, jako źródło tyfusu. Na to c. k. Namiestnictwo odezwą d. 20. czerwca l. 48 031 uwiadomiło, że poleconem zostało c. k. Staroście żółkiewskiemu, aby zarządził dochodzenie, czy tyfus panuje w Krechowie i ewentualnie o zarządzonych środkach ochronnych przedłożył wyczerpujące sprawozdanie; oprócz tego polecono starostom żółkiewskiemu i drohobyckiemu zbadać przyczynę szerzenia się świerzbu i wydać stosowne zarządzenia w celu skutecznego działania przeciw tej chorobie.

24. Żywiec. Żywiecka rada powiatowa, mając kilka tysięcy zł., złożonych z kar powzięła uchwałę rozszerzyć nieco szpital, aby mieć więcej miejsca na magazyny i składy, a także na pomieszczenie chorych w coraz większej liczbie zgłaszających się do szpitala po pomoc lekarską, jeżeli Wysoki Sejm zezwoli na powiększenie ilości łóżek. Postanowiono przybudować dwa skrzydła do piąterka, istniejącego z początku założenia szpitala. Każde skrzydło zawierać będzie jedną większą salę i dwie mniejsze, a także schody i latryny. Ponieważ dobudowa daje możność oddzielenia po jednym pokoju na każdym piętrze dla chorych zakaźnych, prosiłem więc lekarza ordynującego, i siostrę miłosierdzia przełożoną, aby teraz jeszcze porozumieli się z budowniczym i urządzili taki odosobniony pokój na każdym skrzydle dla chorych zakaźnych. Cała nowa budowa, która została uchwalona przez Radę powiatową będzie kosztować 8 tysięcy zł. i jest konieczną jeszcze z tego powodu, że osuszenie piwnic z braku należytego odpływu okazało się niemożebnem, wszystko więc co się miało tam mieścić musi znaleść inne pomieszczenie.

W szpitalu znalazłem czystość, porządek i ład wzorowy. Siostry Miłosierdzia już się oswoiły zupełnie z administracyą i gospodarstwsm szpitalnem, wywierają najlepszy wpływ moralny na chorych, należących do najgorszych kategoryj, a ściśle spełniając polecenia i wskazówki lekarzy są im bardzo użyteczne. Gdym powiedział przełożonej, że w Białej zamiast dyurnisty zakonnice chcą powołać jeszcze jedną siostrę na sekretarkę, myśl ta podobała jej się bardzo i ma zamiar prosić o toż samo, bo taka sekretarka, spełniwszy obowiązki kancelaryjne, będzie pomocną w gospodarstwie, a przy tem kosztuje zakład mniej.

Szpital spełniając dane mu polecenie urządził bardzo tanim kosztem skrzynię desinfekcyjną, do której wchodzi para z kotła przez dno podwójne. Skrzynia ta wystarcza zupełnie na potrzeby szpitalne. Mianowanie Dra Podgórskiego prymaryuszem szpitala jest wielkim nabytkiem dla zakładu,

gdyż rozwój jego jest zapewniony. Poprzednik jego nie był chirurgiem wskutek czego ta część tak ważna leżała odłogiem, a gdy się zdarzała potrzeba większej operacyi chorego odsyłano do Białej lub do Krakowa. Obecny prymaryusz jest bardzo dobrym chirurgiem, a kilka prawdziwie świetnych operacyi, dokonanych w szpitalu, a mianowicie ovariotomii i kastracyi kobiety dotkniętej osteomalacyą miały wielki rozgłos w okolicy i ściągnęły do szpitala wiele chorych, potrzebujących pomocy chirurgicznej. Oprócz tego Dr. Podgórski jest bardzo sumiennym, ludzkim i łagodnym w obejściu się z chorymi, co także jest rzeczą bardzo pożądaną, gdyż szpitale nasze muszą spełniać nietylko zadanie lecznicze ale i cywilizacyjne. Operacyj większych dokonano w 1891 roku 12, a w 1892 niespełna w pół roku 35. Prymaryusz obecny jest zamiłowany w obowiązku swoim i tak jak prymaryusz bialski pisze historye choroby wszystkich leczonych przez niego od dnia przybycia. W operacyach pomagają mu fizyk powiatowy i lekarz miejscowy, ale przy dalszym rozwoju szpitala potrzebny będzie sekundaryusz dla stałej pomocy przy operacyach, gdyż asysta lekarzy pozazakładowych także kosztuje, a jest bardzo nieregularną z powodu częstego wyjazdu tych ostatnich na praktykę. Wysoki średni pobyt chorych w szpitalu (34·1) pochodził wskutek przetrzymywania chorych chirurgicznych przez poprzedniego prymaryusza; obecnie średni pobyt chorych już się zrównał z innymi szpitalami. Śmiertelność w 1891 r. była wysoka (9·9%) z powodu bardzo wielkiej ilości chorych przywiezionych do zakładu w stanie agonii.

Na radzie d. 1. lipca 1892 raport ten przyjęto do wiadomości.

25. Szpital fundacyjny gminny w Krakowcu, na prośbę jaworowskiej Rady powiatowej, został przez Wydział krajowy oddany pod kontrolę i lustracyę Inspektora szpitali, który o nim złożył następujące sprawozdanie:

Szpital krakowiecki jest to dom parterowy, położony na piaszczystem wzgórzu wśród miasteczka, otoczony z trzech stron ulicami, a z czwartej sąsiednimi domami. Przestrzeń otoczona sztachetami i należąca do szpitala, wynosi zaledwo 1.700 m². Sam szpital zajmuje 150 m². przestrzeni, jest dość nizki, (2·86 m.) i posiada 7 ubikacyj z których jedna obrócona na kancelaryę lekarską, druga na kuchenkę, a trzecia na przedpokój. Cztery zaś pokoje, mieszczące 15 żelaznych łóżek, są oddane chorym. W jednym z nich stoi szafa, służąca za magazyn bielizny, której szpital posiada w bardzo skromnej ilości, nie ma bowiem na dwie pełne zmiany na całą ilość łóżek. Za budynkiem szpitalnym znajduje się lodownia, latryny o trzech sedesach i trupiarnia. W szpitalu jest jeden posługacz, pobierający 15 zł. miesięcznie bez wiktu; żona mu dopomaga, lecz nie otrzymuje za to żadnej płacy. Wiktu dostarcza chorym przedsiębiorca. Za całą poroyę szpital płaci 26 ct., za pół 20 ct. a za dyetę 16 ct., tak, że przeciętne leczenie jednego chorego kosztuje 20 ct. Potrawy gotowe przynoszone od przedsiębiorcy w zimie rozgrzewają się w szpitalnej kuchence. Wikt jest dobry i dostateczny jak świadczy lekarz ordynujący i chorzy. Pieców jest pięć, na których opał w r. 1891 wyszło 7 sążni drzewa. Protokół stanu i karty przyjęcia, wydalenia lub śmierci prowadzi lekarz; koszta leczenia od pła-

cących za siebie i od chlebodawców ściąga Rada powiatowa (po 60 ct. za dzień).

Chorych w 1891 r. było 96, a ponieważ średni pobyt chorych wynosił 15.4 dnia przeto ilość dni leczenia była 1478. Nie podaję dokładnych zyfr, gdyż wszystkie wykazy były odesłane do Rady powiatowej w Jaworowie, oddalonym o 2 mile drogi. Jest to wielka niedogodność pod względem kontroli i dozoru; dlatego też rada powiatowa delegowała ze swego ramienia na kierownika zakładu hr. Łubieńskiego, właściciela Krakowca, — zastępcą zaś jego jest miejscowy proboszcz ks. Szczepek. Na przyszłość prosiłem lekarza, aby miał w szpitalu odpis wszystkich wykazów ruchu chorych, inwentarza, budżetu i zamknięć rachunkowych.

Jak wiadomo szpital posiada kapitału około 54 tysięcy, z których procenta wynoszą około 2.500 zł. idą na utrzymanie szpitala i opłatę pensyi lekarza, który pobiera 400 zł. za szpital, a 120 zł. za leczenie ambulantów. Z kapitału tego opłacają się także leki, wydawane z miejscowej apteki ubogim chorym dawnego państwa krakowieckiego bezpłatnie. Leki w 1891 r. kosztowały prawie po 9 ct. za dzień i chorego wraz z sanitarnymi wydatkami. Apteka ustępuje 6% od ceny. Niszczenie pasożytów odbywa się w szczelnie zamkniętej skrzyni nalewką benzoesową według przepisu, który zostawiłem szpitalowi w r. 1889. Pranie kosztuje od 1·50—2 zł. miesięcznie. Narzędzi lekarskich bardzo mało; lekarz po większej części operuje narzędziami własnemi. Oddzielenia chorych dotkniętych chorobami zakaźnemi nie ma, nawet oddzielenie według płci jest bardzo niedostateczne, gdyż sale chorych kobiet znajdują się tuż obok sal chorych mężczyzn. W roku ubiegłym w szpitalu leczono 5 na ospę, 2 na tyfus i na dysenteryę. Doły latrynowe oczyszczają się dwa razy rocznie. Chorych w szpitalu w dniu inspekcyi znalazłem 7, w liczbie ich był jeden dotknięty tyfusem wysypkowym, a drugi ciężkiem skaleczeniem.

Upraszam o polecenie Radzie powiatowej, aby przedstawiła Wydziałowi krajowemu: 1. Odpis wykazu ruchu chorych w 1891. 2. Odpis budżetu szpitala na r. 1892 i preliminarz na r. 1893. 3. Odpis inwentarza szpitalnego.

Co do zarządu szpitala nie robię żadnych uwag i wniosków, zarząd bowiem jest taki jakim być może w danych okolicznościach. Jedno tylko byłoby do życzenia, aby delegat Rady powiatowej miał w swojem rozporządzeniu 50—100 zł. na pokrycie nagłych potrzeb szpitala, gdyż oddalenie Wydziału Rady powiatowej od Krakowca wymaga tego.

Okolice na północ położone od Przemyśla gwałtownie potrzebują szpitala powszechnego. Trzy miejscowości ubiegają się o szpital powszechny: Jarosław, Krakowiec i Lubaczów. Ze zwzględu, że Krakowiec posiada budynek, na którym można przybudować piętro i 54.000 zł. kapitału, miejscowość ta najlepiej kwalifikowałaby się na otwarcie szpitala powszechnego w przyszłości, tem więcej, że znajdują się tu ludzie bardzo chętni dla szpitala i gotowi nawet do znacznych ofiar aby go podnieść i rozszerzyć.

Na radzie 31. Maja raport ten przyjęto do wiadomości, polecono Wydziałowi powiatowemu przedstawić żądane przez inspektora wykazy.

Szpital w Przemyślu.

Przy sposobności śledztwa dyscyplinarnego, które w moc uchwały Wydziału krajowego z dnia 29. Lipca do L. 37.620 w d. 9. i 10. Sierpnia

1892 Szef dep. sanitarnego przeprowadzał w Przemyślu, zwiedzał też zakład ten publiczny i znalazł co następuje:

„Szpital jest położony wśród miasta, przy ulicy „Władycze", we własnym budynku, otoczony ogródkiem i podwórkiem. Area szpitalna odgraniczoną jest od ulicy murem, w którym znajduje się furtka wchodowa, a przy niej loża dla odźwiernego. Z innych trzech stron przytykają do niej zabudowania sąsiadów. Budynek jest piątrowy z obszernemi suterenami pod nowszą połową. W suterenach mieszczą się mieszkania rządcy i kontrolora, łazienka i pralnia. W parterze kancelarya zarządu i lekarzy, kuchnia, spiżarnia, magazyn bielizny i sprzętów, tudzież sale dla chorych; na piątrze wyłącznie sale dla chorych. W tylnej stronie budynku znajdują się w dziedzińcu, w osobnej przybudowie wychodki asfaltowane, komunikujące z gmachem, a urządzone systemem włoskim; dalej zaś trupiarnia, drewutnia, składy na słomę czystą i zużytą, lodownia i pawilon izolacyjny dla zakaźnych. Z frontowej strony budynku jest ogródek kwiatowy i warzywny schludnie utrzymany, tudzież studnia z pompą i wodociągiem, rosprowadzającym wodę po całym budynku szpitalnym. Jest tu także przybudówka niska i mała, o jednej izdebce, w której zaledwie na dwie osoby wystarczy powietrza i miejsca, a w której sypia czterech parobków.

W kancelaryi podzielonej na trzy części mieści się w pierwszej izba przyjęcia chorych, w niej urzędują kontrolor i dyetaryusz. Za szafami z aktami sypia tu starszy posługacz. W drugim pokoju jest kancelarya rządcy, a w trzecim kancelarya lekarzy.

Księgi wszystkie, prowadzone przez rządcę, kontrolora i pisarza jako to protokół stanu chorych, dziennik kasowy, rachunki kuchenne, księgę wiktuałów i wyciąg z tejże, czyli rachunek miesięczny żywienia chorych i służby, nie mniej asygnataryusz i indeks znalazłem we wzorowym porządku. Dziennik lekarski, który wedle §. 22. instrukcyi prowadzić powinien lekarz ordynujący, spisuje tu kontrolor. Księgi normaljów zastałem niekompletną.

W kuchni, aczkolwiek nie zbyt obszernej, znalazłem o godzinie 6. zrana czystość wzorową.

W spiżarni dobrze wentylowanej jest 12 przegród; w każdej z nich inny gatunek czy to mąki, czy kaszy, ryżu, krup i jagieł, czy też grochu i fasoli, a wszystkie w dobrym gatunku i w wystarczającej ilości.

W magazynie bielizny zastałem znaczne zapasy nowouszytej bielizny tudzież kilka postaw płótna krajowego grubszego i cieńszego, na prześcieradła, sienniki, kalesony i koszule.

Łazienka, znajdująca się w suterenach, mieści w sobie 4 wanny (2 miedziane, 2 cynkowe), tudzież 5 wanienek do kąpiel nasiadowych (2 miedz. i 3 cynk). Pralnia jest za niska, wilgotna, parą przepełniona, w niej podłoga nadpsuta. Lodownia, składy na słomę, drewutnia i trupiarnia nie pozostawiają nic do życzenia.

Sale dla chorych są widne dobrze wentylowane, przeważnie obszerne, (o 4 oknach w rzędzie). Cztery pokoiki mniejsze są przeznaczone dla odosobnienia chorych. Dwa z nich o jednem łóżku, a dwa o dwóch łóżkach. W pawilonie izolacyjnym dla chorób zakaźnych są cztery salki, każda o 7 łóżkach, dwie z nich znajdują się na dole, a dwie na piętrze, są jednak

jedna od drugiej odgraniczone sionką i schodami, tak, że segregacya chorych dosyć dobrze przeprowadzoną być może. I tak zastałem w pierwszej salce jednego chorego na tyfus, w drugiej dwóch chorych na czerwonkę, w trzeciej jedną chorę na ospę a w czwartej 5 chorych kobiet na tyfus. Ten pawilon izolacyjny przybudowany jest tyłem do kamienicy sąsiada, w dostatecznem oddaleniu od gmachu szpitalnego głównego. Wogóle jest w szpitalu 28 sal z 210 łóżkami. Łóżka wszystkie żelazne; pościel jak sienniki, prześcieradła, poduszki i koce czyste i całe. Sprzętów w każdej sali dostateczna ilość, wszędzie czystość i porządek. Nagłówki jednak nad łóżkami chorych nie wszędzie wypełnione i tak w salach 16. i 17. na żadnej tabliczce dyagnoza napisaną nie była. W sali operacyjnej armamentarjum nie zbyt obfite lecz wystarczające do zwykłych operacyj utrzymane we wzorowym porządku. Historyi chorób tu się nie pisze, a karty ordynacyjne są tak niedokładne i lakoniczne, że z nich, w niektórych wypadkach o właściwej terapii nie można bez komentarza powziąć dokładnego wyobrażenia, bo na nich bywają zapisywane tylko te leki, które mają być wydane z apteki, zaś o lekach podawanych (wbrew §. 3 instrukcyi) przez posługacza, jak morfina, antipyryna żadnej nie ma wzmianki. Chorzy pytani we wszystkich salach wyrażali zadowolenie z wiktu tak co do ilości jako też jakości.

„Wrażenie jakie w lustracyi tego szpitala odniosłem jest dodatnie. Budynkowi nic nie można zarzucić, chyba to że jest położony wśród miasta. W tym względzie zapewnił mnie pan burmistrz, że jest zamiarem Rady miejskiej zakupić teraźniejszy budynek na inny cel, a wystawić nowy w odpowiedniejszem miejscu, skoro tylko stosunki finansowe na to zezwolą. Drobniejsze usterki jak naprawa podłogi w pralni i stosowniejsze umieszczenie parobków będą niebawem usunięte. Dodatnią stroną szpitala jest, że posiada pawilon izolacyjny zupełnie wystarczający. Zaprowadzenie Sióstr Miłosierdzia, aczkolwiek zawsze pożądane, nie jest naglące wobec sprężystości, gorliwości i uczciwości teraźniejszego rządcy. Personal szpitala składa się z rządcy p. Wejrycha, kontrolora p. Wscisłowskiego i z dyetaryusza, z nadzorcy służby Dzierżaka, 8 posługaczy i 8 posługaczek z prymaryusza Dr. Kiebuzińskiego przeciwko któremu przeprowadzono śledztwo dyscyplinarne i z sekundaryuszów chirurga Bibera i Dr. Kellera. Opieka p. burmistrza i komitetu nie pozostawia nic do życzenia. Dr. Hoszard.

Szpital w Sokalu.

C. k. Starosta w Sokalu d. 6. Czerwca 1892 zażądał od Wydziału Sokalskiej Rady Powiatowej, aby przystąpiła do budowy baraków drewnianych dla chorób zakaźnych, grożąc, iż w razie niezgodzenia się Wydziału na budowę takich baraków zmuszony będzie postawić wniosek do c. k. Namiestnictwa o zamknięcie szpitala powszechnego jako zagrażającego bezpieczeństwu publicznemu. Wydział Rady powiatowej przedstawił nam tę odezwę, prosząc o poczynienie stosownych kroków. Wskutek tego udaliśmy się d. 7. Lipca do c. k. Namiestnictwa, upraszając o wydanie polecenia p. c. k. Staroście, aby się stosował do reskryptu c. k. Namiestnictwa z r. 1889 do L. 78.987, nakazującego, aby sprawozdania swe o szpitalach powszechnych przedstawiał Namiestnictwu a nie miejscowej władzy nadzorczej, tudzież do ustawy o nadzorze nad szpitalami Art. II. 3. c. (Dz. ust. kr. N. 8. z r. 1870).

C. k. Namiestnictwo zakomunikowało nam odezwę z dnia 15. Czerwca 1892 do L. 45.751 sprawozdanie c. k. Starosty sokalskiego tej treści:

„Ponieważ ospa ze szpitala tutejszego w trzy miejsca w powiecie przewleczoną została, a z pomiędzy chorych sześciu się nią w samym szpitalu zaraziło, gdy choroba ta ciągle w szpitalu tkwi i z niego nie ustępuje, przeto upraszam, by Wysokie c. k. Namiestnictwo raczyło poczynić kroki do Wydziału krajowego celem urządzenia baraków dla chorób zakaźnych.

„Nadmienić muszę, iż c. k. lekarz powiatowy zbadał znów obecnie z powodu ostatniego wypadku ospy szpital tutejszy i przekonał się, że środki ochronne zupełnie nie są przestrzegane. Chora ospowa leży wspólnie z dwiema innemi choremi, a od niej zaraziło się dziecko, będące w tej samej sali. Drzwi prowadzące do sali ospowej są na oścież otwarte, każdemu wolno tam wchodzić a o osobnej służbie ani mowy nie ma.

„Wogóle zastał c. k. lekarz powiatowy stan ogólnej niedbałości tak o chorych jak i o bezpieczeństwo zdrowych, jak i wreszcie lekceważenie wszelkich rozporządzeń c. k. Starostwa i zdaniem moim jest niezbędna częsta i niespodziewana fachowa kontrola nad czynnościami obu lekarzy ordynujących, którzy zajęci przeważnie praktyką w mieście i powiecie zbyt mało czasu i staranności poświęcają szpitalowi.

„Stan taki trwać nie może, to też donosząc o nim nie wątpię, że c. k. Namiestnictwo w porozumieniem z Wydziałem krajowym zarządzi radykalną reformę szpitala w Sokalu". C. k. starosta Zawadzki.

Otrzymawszy tę relacyę o stanie szpitala sokalskiego tak sprzeczną z doniesieniami inspektora szpitali, a tak alarmującą, polecilśmy Wydziałowi powiatowemu zażądać od pp. lekarzy jak najdokładniejszego sprawozdania co do wszystkich punktów, poruczonych w relacyi c. k. Starosty.

Sprawozdanie lekarzy w przedmiocie nieprzestrzegania policyi sanitarnej w szpitalu i zaniedbywania obowiązków służbowych załączamy z nadmienieniem, że Rada powiatowa przesyłając go nam oświadcza, że sprawozdanie to zgadza się z rzeczywistym stanem rzeczy.

Sprawozdanie lekarzy brzmi: „Od chwili pojawienia się pierwszego przypadku ospy w szpitalu sokalskim uczyniono zadość wszystkim przepisom obowiązującym zarówno w kierunku ubezpieczenia służby i chorych od epidemi domowej, przez odpowiednie zarządzenia, jak i w kierunku bezpieczeństwa publicznego zgodnie z przepisami, przez zawiadomienie c. k. Starostwa powiatowego w Sokalu o przebiegu choroby. Przypadków ospy od dnia 19. Lutego 1892 aż po dzień dzisiejszy, zatem w ciągu pięciu miesięcy było dziewięć. Cztery przypadki przybyły do szpitala z ospą, pięć zaś zachorowało na ospę w szpitalu, przybywszy z innemi chorobami; były to dzieci lub młodzież nie szczepiona, przeważnie z sokalskiego powiatu pochodzące. Jeden wypadek zakończył się śmiercią, reszta to jest ośm została wyleczona. Ze służby szpitalnej nikt na ospę nie zachorował. Od pięciu tygodni ospy w szpitalu nie ma, bo ostatni został wypuszczony 28. Czerwca. W ciągu tego czasu dwa przypadki przyprowadzone do szpitala uznano jako podejrzane o ospę i pod opieką i obserwacyę gminy Sokala odesłano.

Środki, jakie szpital z powodu ospy zastosował były następujące: Dla chorych mężczyzn odosobnioną salę z czterema łóżkami, t. z. pokoik,

przydzielając opiekę dozorcy Jakóbowi, człowiekowi starszemu, doświadczonemu, który sam ospę dawno przebył. Sala była na klucz zamknięta, wyjście zostawiono tylko jedno do przedpokoju, komunikującego z sienią. Wyjście to stale było zamknięte. Wizyty lekarskie pełnił u ospowych jeden tylko lekarz, który wchodził do sali w płaszczu płóciennym, skropionym 5% wodą karbolową za pomocą rospylacza. Po dokonaniu wizyty lekarz odrażał się w płaszczu powtórnie i mył potem ręce w rozczynie sublimatu. Bieliznę chorych skrapiano obficie karbolem i składano osobno, a skoro się parę sztuk zabrało poddawano je działaniu pary w przyrządzie desinfekcyjnym. Toż samo robiono z odzieżą, chorych szpital opuszczających, zarówno jak i z odzieżą świeżych chorych podejrzanych. Chorych ospowych kąpano w osobnych wannach metalowych, po użyciu odrażanych. Słoma z sienników i poduszek była kwasem karbolowym odrażana i do nawozu składana, gdyż brak szpitalowi stosownego miejsca do spalenia słomy w obrębie swego terytoryum. Służba została bez wyjątku zaszczepiona, chorzy szpitalni surowo upomnieni, by wystrzegali się wszelkiej styczności z ospowemi i ich dozorcą

U kobiet, na górze, też same ostrożności zostały zarządzone. Dwom chorym na ospę oddano salę rezerwową w ganku, zdala od innych sal położoną a dozór objęła Ludwika, najstarsza ze służby szpitalnej. Żaden z chorych ospowych nie opuścił szpitala przed zupełnem wyleczeniem i dokładnem zabliźnieniem znaków. Po wyjściu ostatniego rekonwalescenta przeprowadzono staranną dezynfekcyę sal i łóżek ospowych, poczem wyszorowano podłogi gorącym ługiem a ściany pobielono wapnem z dodatkiem karbolu.

Oto środki wobec ospy zastosowane, były one najlepsze na jakie szpital mógł się zdobyć przy swej ograniczonej przestrzeni i przy braku służby.

Że pomimo to zaszło pięć przypadków zakażenia ospą w szpitalu nie może być żadną miarą poczytaczane za winę lub niedbałość opieki lekarskiej. Zjawisko takie, jak każdy nieuprzedzony znawca wie, powtarza się wszędzie, w razie pojawienia się w zakładzie odosobnionych przypadków choroby zakaźnej i to w szpitalach o wiele zamożniejszych i rozporządzających znaczniejszą możnością odosobnienia Najświetniejszy szpital w państwie „Rudolfsstiftung“ w Wiedniu pomimo urządzenia przeprowadzonego z drobiazgową przezornością, wręcz nie przyjmuje chorych dotkniętych chorobami gorączkowemi zakaźnemi, lecz odsyła ich do osobnego szpitala dla chorób infekcyjnych, gdyż nauczony jest doświadczeniem, że największa nawet ostrożność nie może zapobiedz stanowczo pojedynczym przypadkom szpitalnego zakażenia. Szpitale wielkomiejskie mogą pozbywać się chorych zakaźnych, bo mają gotowe zakłady na podobne cele urządzone. Szpital mały, prowincyonalny, takiej ucieczki nie ma, zatem chorych bez zastrzeżenia przyjmować musi, a tem samem domowa infekcya jest złem przewidzanem i zaprawdę nie gorszem od pozostawienia chorego w mieście, a względnie odesłania go stante pede na wieś, pod urzędową opieką ośmiodniowych dojazdów lekarza powiatowego i codzienną styczność z rodziną i sąsiadami.

„Oczywiście szpital barakowy, jako zarządzenie wyjątkowe, tylko w razie niebezpieczeństwa epidemii przeprowadzone, żadnych zgoła usług szpitalowi oddać nie może, w codziennym ruchu sporadycznych przypadków chorób zakaźnych jak płonicy, dławca, ospy i t. d. Uderzanie więc w dzwon alarmowy i wołanie o baraki nie powinno być w sporadycznych przypadkach podejmowane, lecz winno być z największą rozwagą naukowo i ustawowo uzasadnione, by bez potrzeby nie stwarzać wielkiego zaniepokojenia ludności i nie narażać kraju na ogromne koszta. Wobec tego żądanie baraków przez c. k. Starostwo jest trudne do zrozumienia. Najlepszy sąd w tym kierunku wydała ta niedająca się zaprzeczyć rzeczywistość, że ospa sporadycznie się pokazująca, sama, wyłącznie przy zarządzeniach szpitalnych, zupełnie ustała, pomimo, że baraki nie zostały zbudowane. W świetle tej rzeczywistości upadają argumenta, jakie c. k. lekarz powiatowy w szpitalu rzekomo zaczerpnął, by uzasadnić potrzebę baraków, argumenty tej miary, jak niezgodne z prawdą doniesienie, że „sześciu chorych w szpitalu się zaraziło“, jak zdanie, że „choroba ta ciągle w szpitalu tkwi i z niego nie ustępuje“ jak wreszcie oświadczenie ogólnikowe w doniosłym zarzucie, iż „ospa ze szpitala w trzy miejsca zawleczoną została“. Szczegółowe objaśnienie, jakie w jednym przypadku c. k. Starostwo osobno podało, będzie przedmiotem odrębnego sprawozdania.

Wreszcie pisze c. k. Starostwo, ze lekarz powiatowy badając szpital przekonał się, że „środki ochronne zupełnie nie są przestrzegane: chora ospowa leży wspólnie z dwiema innemi choremi, a od niej zaraziło się dziecko, będące w tej samej sali. Drzwi prowadzące do sali ospowej są na oścież otwarte każdemu wolno tam wchodzić, a o osobnej służbie ani mowy nie ma“.

Na to oświadczamy: Nie jest prawdą, jakoby dziecko zaraziło się od chorej, gdyż jak o tem księgi przekonują zapadło na ospę przed przybyciem chorej. Co do dwóch chorych wspólnie z ospowemi leżących oświadczamy: jedna z tych chorych dotknięta była rakiem twarzy i charłactwem nowotworowem, druga z porażeniem kończyn dolnych i rozległemi odleżynami. Obie chore konające. Przeniesiono je do sali ospowej, ponieważ zanieczyszczały się silnie i pobyt ichna innychsalach, przepełnionych choremi, był niemożliwy. Przeniesienie niczem szkodzić nie mogło obu chorym, a zdawało się nam, że lepiej by w dużej sali, na uboczu trzymać je z dwiema tylko ospowemi niż na wspólnych salach w bardzo gęstem sąsiedztwie łóżek. Zarządzenie to zrobiliśmy po dokładnem namyśle i uznając je za konieczne ze względu na stosunki szpitalne. Sprawa ta jasna, w której postąpiliśmy rozważnie i uczciwie stała się dla nas w świetle opinii c. k. lekarza powiatowego zarzutem niedbałości o chorych i braku bezpieczeństwa dla zdrowych, zarzutem nieusprawiedliwionym niczem, chyba tem, że lekarz powiatowy nie zadał sobie trudu zbadania sprawy dokładnie. Reszta zarzutów nie zawiera zgoła prawdy, jak to wykazaliśmy zdając sprawę z zarządzeń domowych przeciw ospie. Uwaga zaś że do sal ospowych każdemu można wchodzić odnosić się może wyłącznie tylko do c. k. lekarza powiatowego, który wbrew przepisom i wbrew grzeczności nie zapytawszy się o lekarzy szpitalnych, sam, bez ich wiedzy po salach ospowych krążył.

Taki to materyał, zebrany przez c. k. lekarza powiatowego, posłużył c. k. Starostwu do orzeczenia: iż „niezbędna jest częstsza i niespodzie-„wana fachowa wyższa kontrola nad czynnościami obu lekarzy, którzy „zajęci przeważnie praktyką w mieście i w powiecie, zbyt mało czasu „i staranności poświęcają szpitalowi, oraz że potrzebna jest radykalna re-„forma szpitala w Sokalu".

Nie uważamy za stosowne bronić się od podobnych zarzutów. Na szczęście mówi za nas uznanie naszej istotnej Władzy przełożonej, która dostatecznie wie, jak kontrolę spełniać należy, by potrzeba jej było nauk w tym kierunku, mówi corocznie większy napływ chorych do szpitala, mały odsetek śmiertelności i wyniki leczenia, które w corocznych zestawieniach Wydziału krajowego poczesne zajmują miejsce. Najwięcej nas uderza sprawozdanie o naszej praktyce prywatnej, choć nie domyślamy się, czy oparte jest ono na dochodzeniach z urzędu przez c. k. lekarza powiatowego podjętych, czy też z poufnego pochodzi źródła. W każdym jednak razie wyjątkowym jest fakt mięszania się władzy politycznej powiatowej w czynności czysto osobiste lekarzy szpitalnych i zamieszczanie w tej mierze poglądów w akcie urzędowym do c. k. Namiestnictwa wystosowanym. Nie uważamy za stosowne i na ten zarzut odpowiadać. Sądzimy, że zakres czynności lekarzy szpitalnych jest w wysokim stopniu dyskrecyonalny, oparty nie na instrukcyi, lecz na poczuciu obowiązku z jednej strony, a na zaufaniu władzy przełożonej z drugiej strony. Przyjmując zatem z wdzięcznością wszelką zdrową krytykę, odeprzeć musimy stanowczo bezpodstawne zarzuty, oparte na powierzchownem zbadaniu jako dotykające nas w poczuciu obowiązku i naruszające w zaufaniu u przełożonej władzy. Sokal d. 21. Lipca 1892. Dr. Gwido Wyspiański, lekarz ordynujący i Dr. Józef Łuszkiewicz sekundaryusz.

W dniu 13. Sierpnia r. b. z upoważnienia naszego, członek Wydziału krajowego Dr. Hoszard zwiedził szpital powiatowy w Sokalu o godzinie 7. zrana zastał rządcę p. Zaczkowskiego na nogach, prymaryusz Dr. Wyspiański wstawał a sekundaryusza Dra Łuszkiewicza nie było, bo został powołany do ćwiczeń wojskowych.

Realność w której się szpital mieści składa się z głównego piątrowego budynku fundamentalnie murowanego, z oficyny parterowej, szop drewnianych i dziedzińca niewielkiego, graniczy od południa i zachodu z obszernym rynkiem, od wschodu z ulicą przeszło 25 metr. szeroką, od północy z ogrodem sąsiada niezabudowanym na którym prowadzi ulica szeroka. W dziedzincu jest desinfektor i kilka drzew liściastych; dzieli go od rynku parkan pobielony, przed nim w rynku studnia.

W głównym budynku mieści się 12 sal dla chorych, mieszkanie dla rządcy składające się z jednego pokoju, kuchnia, łazienki, pralnia, trupiarnia i wychodki. W oficynie kancelarya rządcy i lekarza, tudzież pomieszkanie lekarza. W szopie magiel, drewutnia, skład na słomę i graty.

Siedm sal dla chorych jest obszernych, widnych, dobrze przewiewnych z wentylatorami w oknach, pięć zaś mniejszych, nie tak korzystnie położonych, mianowicie te dwie, które są teraz przeznaczone dla umieszczenia chorych zakaźnych, a to z powodu, że okna ich wychodzą na ko-

rytarzyk, przez co mniej mają światła i powietrza i nie mogą być dokładnie przewietrzane. Temu jednak nie da się zaradzić, bo nie ma innych pokoi, któreby się jako tako odosobnić dały. Łóżek żelaznych jest 61. Pościel i bieliznę znalazłem czyste i całe, sprzęty w wystarczającej ilości. W obszernej sali operacyjnej jest skromne armamentoryum, przyrządy dla aseptyki, prymitywny stół operacyjny i biblioteczka dla chorych dar pani Polanowskiej. Dziennik lekarski o ruchu chorych prowadzony w myśl §. 22 instrukcyi przez lekarza znajduje się we wzorowym porządku do dnia inspekcyi.

Chorych zastałem 54. t. j. 32 mężczyzn 19 kobiet i 3 dzieci. Zapytywani wyrażali swe zadowolenie z wiktu i wdzięczność dla lekarzy za ludzkie obchodzenie się z nimi, i za troskliwość w leczeniu, dodając, że nie pamiętają dnia, w którymby ich lekarz szpitalny nie odwiedził. Na ospę nie było żadnego chorego. Chorzy na inne zakaźne choroby, jak na czerwonkę i tyfus są umieszczeni w osobnych pokojach na dole mężczyźni, na piątrze kobiety.

Jakie środki ostrożności były zarządzone z powodu ospy, której od 19. Lutego do 28. Czerwca r. b. było dziewięć wypadków w szpitalu, opisali panowie lekarze w sprawozdaniu swem z 29. Lipca b. r., które nam Wydział Rady powiatowej w Sokalu jako zgodne z rzeczywistym stanem rzeczy przesłał, a które c. k. Namiestnictwu przesłać należy. Tu tylko dodaję, że w prymaryuszu Dr. Wyspiańskim poznałem młodego, inteligentnego i gorliwego lekarza i że jeżeli się cieszy rozleglejszą praktyką prywatną, nie można mu z tego powodu czynić zarzutu i owszem jest w tem dowód zaufania publiczności do jego wiedzy i charakteru, a chorym w szpitalu żadnej ujmy przynieść nie może jeżeli ich nie zaniedbuje, co przy pomocy Dra Łuszkiewicza miejsca nie ma. Zresztą liczby przemawiają: W r. 1891 leczonych było 1815 chorych w 24.483 dniach leczenia; przeciętny stan chorych na 61 łóżkach, wynosił 67, a najwyższy dochodził do 96. Procent śmiertelności był 3 8 to jest najniższy ze wszystkich szpitali, co chlubnie świadczy o działalności lekarzy. W roku bieżącym było do dnia 13. Sierpnia chorych 1248.

W kancelaryi zarządu znalazłem wszystkie księgi w należytym porządku, jako to: protokół podawczy, protokół stanu chorych, indeks, inwentarz, księga pocztowa doręczeń, magazynowa', asygnatariusz, kwitaryusz, księgę kontową, wykaz zaległości (wynoszących 2.142 zł.) i wykaz majątku szpitala (31.428 zł.).

Kuchnia umieszczona na piątrze, obok pokoju rządcy jest niewielka ale czysta i schludna; zawiaduje nią żona rządcy, ku zadowoleniu chorych i przełożonych, dzień żywienia chorych kosztował w r. 1890 tylko 13·9 ct., a w r. 1891 z powodu drożyzny 16·3 ct.

Spiżarni osobnej nie ma. Mąki, kaszy, krupy, groch, fasola, masło i inne artykuły żywności bywają przechowywane w trzech wielkich i nowych szafach umieszczonych na piątrze w sieni pod kluczem żony rządcy. Magazyn bielizny mieści się w dwóch szafach zapas bielizny sprawionej w r. 1891, a jeszcze nie używanej, tudzież kilkanaście postaw płótna na bieliznę mającą się uszyć w r. 1892.

Łazienki i pralnia mogłyby być lepiej umieszczone, gdyby się na to miejsce znalazło. Wychodki są wadliwie urządzone; pomimo obfitej dezinfekcyi karbolem zatruwają powietrze prawdopodobnie dla tego, że jama kloaczna znajduje się pod nimi, a kał z niej wydobywany bywa z przedsionka wychodków. Nareszcie trupiarnia jest jak najniestosowniej umieszczona w głównym budynku, na parterze pod salą dla chorych.

Z powodu, że Rada powiatowa zamierza nowy budynek szpitalny wybudować, zwiedziłem trzy realności dotychczas pod tę budowę proponowane: 1. realność p. Weberowej, położona od południa, nieco bliżej centrum miasta, aniżeli druga realność Rady powiatowej i trzecia realność jakiegoś izraelity położona naprzeciwko Rady powiatowej bliżej Bugu, coby ułatwiło kanalizacyę. Wybór między niemi pozostawić należy Radzie powiatowej.

Z tego mego przedstawienia wypływa:

1. Że budynek szpitalny urządzony na 61 łóżek jest dobry, lepszego w całem mieście nie ma; że jednak na większą ilość chorych jest za szczupły; że ujemną jego stroną jest niehygieniczne umieszczenie trupiarni i wadliwe urządzenie wychodków, tudzież brak kanalizacyi.

2. Że przeniesienie szpitala na inne stosowniejsze miejsce poza miasto jest pożądane, przeto nie powinno natrafiać na żadną przeszkodę ze strony Wydziału krajowego pod warunkiem, jeżeli Wydział powiatowy odda szpitalowi w zamian za teraźniejszą realność nowy, wedle zasad hygieny szpitalnej wybudowany i urządzony budynek.

3. Że jeżeli szpital ma pozostać jeszcze przez dłuższe lata w tym samym budynku, należałoby go rozszerzyć przybudowaniem kilku sal, wymurować kanał, urządzić wychodki systemem włoskim i wybudować osobną trupiarnię, co tylko przez zakupno sąsiedniego ogrodu, będącego własnością p. burmistrza uskutecznionem być by mogło.

4. Że lekarze i rządca wypełniają swe obowiązki sumiennie i należycie przeto nie ma im nic do zarzucenia. Dr. Hoszard.

Na radzie dnia 19. Sierpnia uchwalono: 1. przesłać c. k. Namiestnictwu odpis relacyi Wydziału powiatowego z raportem lekarzy szpitala sokalskiego i odpis sprawozdania szefa sanitarnego departamentu o wyniku lustracyi szpitala przez niego dokonanej. 2. Przesłać sokalskiemu Wydziałowi powiatowemu sprawozdanie szefa Dep. V. dla zakomunikowania lekarzom i zapytać czy Rada powiatowa zamierza budować nowy szpital czy rozszerzyć stary.

Szpital w Białej.

C. k. Namiestnictwo odezwą z d. 11. Września do L. 60.896 zawiadomiło nas, że c. k. Radca Ministerstwa przy sposobności zwiedzania szpitala powszechnego w Białej podniósł działalność personalu lekarskiego a przedewszystkiem lekarza ordynującego Dr. Bogdanika odzywając się z największym uznaniem za znakomite traktowanie i pielęgnowanie chorych, nie mniej za utrzymanie wielkiej czystości i porządku pomimo niesprzyjających stosunków i okoliczności istniejących w szpitalu.

C. k. Namiestnictwo komunikując nam o tem dodało, że c. k. Ministerstwo spraw wewn. owe niesprzyjające okoliczności odnosi do braku miejsca, utrudniającego należyte pielęgnowanie, wzywając do rozszerzenia

szpitala przez przybudowanie piątra, lub wystawienie pawilonu szpitalnego lub postawienie baraku.

Odpowiedzieliśmy, że potrzebę rozszerzenia tego szpitala uznajemy oddawna lecz fundusze rezerwowe zakładu nie są w możności pokryć wydatku, który z tego wyniknie, a sprawa ponoszenia kosztów budowli szpitalnych jeszcze przez Wysoki Sejm nie została rozstrzygniętą. Przy tem zwróciliśmy uwagę c. k. Namiestnictwa, że należy wyczekać skutku budowy nowego szpitala w Bielsku na frekwencyę szpitala w Białej, bo dotychczas trzecia część chorych szpitalnych należała do Szląska; spodziewać się należy, że ci chorzy na przyszłość będą się leczyć w szpitalu w Bielsku.

Wskutek śledztwa dyscyplinarnego, wytoczonego przeciwko prowizorycznemu prymaryuszowi szpitala przemyskiego za pobieżne wykonywanie wizyt lekarskich i szorstkie obchodzenie się z chorymi, Dr. Kiebuziński podał się do dymisyi Dymisyę tę przyjęliśmy i nakazaliśmy rozpisanie konkursu na posadę prymaryusza. Rezultatem konkursu było mianowanie na tę posadę Dr. Józefa Madejskiego b. lekarza pułkowego.

Przechodząc do ogólnego poglądu na gospodarstwo w szpitalach powszechnych na prowincyi w r. 1891 i na rezultata leczenia w nich chorych widzimy:

Alegat 4.

1. Że według załączonego zamknięcia rachunków szpitali powszechnych na prowincyi (Alegat 4) wydatki na utrzymanie szpitali wynosiły 290.080 zł. to jest o 427 zł. mniej aniżeli w r. 1890, pomimo zwiększenia ilości chorych o 1326, a dni leczenia o 14.998. Z tej kwoty 290.080 przypada 114.620 zł. t. j. 38·4% na żywność dla chorych i wino; 33.783 zł. t. j. 11·3% na leki, sanitarne środki i narzędzia chirurgiczne; 27.607 zł. t. j. 9·6% na niższą służbę przy chorych; 21.631 zł. t. j. 7·2% na obsługę lekarską; 21.906 zł. t. j. 7·3% na utrzymanie budynków szpitalnych, 17.525 zł. t. j. 5·9% na zarząd ekonomiczno-administracyjny; 12.959 zł. t. j. 4·3% na opał; 12.507 zł. t. j. 4·2% na bieliznę i odzież; 3.182 zł. t. j. 1·6% na koszta pogrzebów i t. d.

Najtańsze żywienie chorych było w szpitalu przemyskim (15·2 ct. na dzień i na chorego), w sokalskim (16·3), w bocheńskim (17·2). Najdroższe: w Białej (28·1), w Jaśle (23·6), w Wadowicach (27·3) i w Śniatynie (25·5) to jest tam, gdzie dotychczas z różnych lokalnych powodów niepodobna było zastąpić żywienia chorych przez przedsiębiorców na żywienie we własnym zarządzie. Przeciętne żywienie chorych w 1891 kosztowało wraz z winem 20 0 ct. na dzień i chorego czyli 14 ct. drożej aniżeli w r. 1890, utrzymanie zaś dzienne 50 ct. t. j. o 1·4 taniej jak w roku poprzednim.

Zakonnicom już są oddane w zarząd trzy szpitale: w Brzeżanach, Podhajcach, Żywcu; w Jaśle zaś zakonnice obejmą zarząd od Nowego roku.

2. Co do rezultatów leczenia okazuje się, że w r. 1891 na 1784 łóżkach leczono 24.182 chorych z których umarło 1677 t. j. 6·9% wtedy, gdy w szpitalach krajowych śmiertelność wynosiła 8% t j o 1·1% więcej. Przeciętny pobyt chorego wynosił 23·9 dni. Ilość dni leczenia wynosiła 579 400 chorych, dziennie leczono przeciętnie 1587 t. j. tylko o 187 mniej, aniżeli jest rozporządzalnych w szpitalach łóżek.

Alegat 5. W Alegacie 5. przedstawiamy zamknięcia rachunków wszystkich naszych szpitali prowincyonalnych z r. 1891, z których się przekonać można, że wydatki rzeczywiste wynosiły ogółem 297.828 zł. t. j. więcej o 7.321 zł. aniżeli wydano w roku 1890 a o 18,974 zł. więcej aniżeli preliminowano.

Alegat 6. Dochody szpitali prowincyonalnych (Alegat 6) wynosiły w 1891 r. 292.435 zł.; z tego fundusz krajowy tytułem zwrotu kosztów leczenia zapłacił 259.022 zł., reszta zaś zostały pokryte przez samopłacących (16.928 zł.), obce fundusze (10·730 zł.) i z dochodów własnych szpitali (5.754 zł.)

Alegat 7. W alegacie 7 przedstawiamy wykaz budżetów szpitalnych na r. 1893, zatwierdzonych przez Wydział krajowy. W dochodach preliminowano 292.569 zł., a mianowicie: za koszta leczenia z funduszu krajowego 295.311 zł., od samopłacących 15.347 zł., od obcych funduszów 9.032 zł., z własnych dochodów szpitali 2.899 zł. Wydatki zaś preliminowano na kwotę 292.447 zł.

Zakłady subwencyonowane.

1. Szpital św. Zofii dla dzieci we Lwowie. Leczono w tym szpitalu w 1891 roku 951 w zakładzie, a 2.058 ambulatoryjnie; w liczbie pierwszych płacących za siebie było 18. Z tej liczby wyszło wyleczonych 621, niewyleczonych 63, umarło 190, pozostało w leczeniu 77. Najwyższy stan chorych dnia 3. września wynosił 111, najniższy (10 stycznia) 54. Średni stan dzienny 69. Na 874 chorych, którzy przebyli leczenie, było wyznania rzymsko-katolickiego 454 czyli 51·94%, grecko-katolickiego. 238 czyli 27·23%, ewangelickiego 8, t. j. 0.91%, mojżeszowego 174 t. j. 19·90%. Przynależnych do gminy lwowskiej było 551 t. j. 63·04% do innych zaś miejscowości 323 t. j. 36·95%. Procent wyleczonych wynosił 71·05, niewyleczonych 7·20, zmarłych 21·74. Leczono na zakaźne choroby: na tyfus brzuszny 31, ospę 2, skarlatynę 17, odrę 3, dyfteryę 15, krup 8, dysenteryę 10, koklusz 8. Najczęstszemi chorobami były: zapalenia płuc kataralne i krupowe (80), zmarło 41; cierpienia kanału pokarmowego (77) zmarło 43; tyfus (31), zmarło 6; kiła dziedziczna 16, zmarło 10; skarlatyna 17, zmarło 6; dyfterya 15, zmarło 10; tuberkuły 23, zmarło 23; dysenterya 9, zmarło 6. Dni leczenia było 25 293, w tej liczbie płacących za siebie za 294 dni. Osesków było 187 w ciągu roku; dla nich trzymano 2 mamki stale, przyjmując więcej według potrzeby. Wikt chorych i całego zakładu kosztował 7.456 zł. t. j. 29 8 ct. dziennie, opał i światło 1.286 zł., pranie 84, utrzymanie bielizny i pościeli 590 zł., utrzymanie w porządku ruchomości 392 zł., utrzymanie budynków 342 zł., lekarstwa i opatrunki chirurgiczne 1000 zł., narzędzia lecznicze 50 zł, honorarya lekarskie 2.000 zł., honorarya Sióstr Opatrzności 300 zł, służba 1266 zł. Utrzymanie filii szpitala św. Zofii w Iwoniczu 1.047 zł. W tej ostatniej kwocie wrachowano 300 zł. udzielone przez Wydział krajowy z funduszu dyspozycyjnego.

2. Szpital św. Ludwika dla dzieci w Krakowie. W r. 1891 nabyło Towarzystwo opieki szpitalnej dla dzieci w Krakowie, od właściciela realności graniczącej z zakładem parcelę gruntową, zajmującą 1.872 40 metr. kwadratowych za cenę 7.363 zł. 92 ct. Parcella ta została włączona do realności szpitala św. Ludwika i założono na niej dwa ogródki równej wielkości; jeden zasadzono drzewami do przechadzki dla dzieci, drugi zaś przeznaczono na ogród warzywny i owocowy. W lecznicy dla dzieci skrofulicznych w Rabce wybudowano jeszcze jeden pokoik na poddaszu, wszystkie pokoje wewnątrz oszalowano deskami heblowanemi, zniwelowano i wyrównano grunt na około domu; kosztowało to wszystko 219 zł. 34 ct. Na wystawę lekarską połączoną ze zjazdem lekarzy i przyrodników polskich, która się odbyła w lipcu r. z., dyrektor szpitala posłał w imieniu Towarzystwa sprawozdania, druki, plany, łóżka, przedmioty opatrunkowe i t. d., które zyskały uznanie i odznaczone zostały medalem srebrnym.

Leczono dzieci w r. 1891 w ogóle 1.150; z tych wyszło uleczonych 57 72%, z polepszeniem 6·77%, nieuleczonych 4·15% a zmarło 26%, t. j. 300 dzieci. Ilość dni leczenia wynosiła 26.978; średni pobyt w szpitalu 24·4 dni; w przecięciu leczono 73 chorych dzieci dziennie. W 1891 r. ambulatoryjnie leczono 4.907 dzieci. Oprócz tego na oddziale dzieci karmionych piersią pielęgnowano 269. Wydatki na utrzymanie szpitala wynosiły 18.651 zł. 37 ct.; przeciętnie wydatek dzienny na jednego chorego 54·6 ct. W lecznicy dla dzieci skrofulicznych w Rabce leczono 45 dzieci w ciągu 46 dni. Utrzymanie dzienne jednego dziecka kosztowało 57·5 ct., a pobyt każdego licząc seson w przecięciu 40·46 dni wynosił około 26 zł. 45 ct.

3. Zakład św. Józefa dla nieuleczalnych i uzdrowieńców. Zakład ten utrzymujący się dotychczas jedynie z ofiarności publicznej posiadał w roku ubiegłym 60 łóżek dla nieuleczalnych, na które w razie potrzeby przyjmował zarząd także wyzdrowieńców takich, którzy po ciężkiej chorobie nie mieli jeszcze dostatecznych sił do pracy i nie posiadali własnego dachu. Dochody zakładu w 1891 r. wynosiły 6.251 zł., wydatki 6.429 zł. Ponieważ wydatki przewyższały dochód, przeto Siostry Józefitki pokryły niedobór 278 zł. ze swej kasy zakonnej w nadziei, że rok następny może im zwrócić ten wydatek. Chorych w roku ubiegłym w zakładzie było 335, z tych kobiet 229, mężczyzn 106. Umarło 11, t. j. 3·1%. Ilość dni utrzymania wynosiła 18 449, było więc w zakładzie przeciętnie pielęgnowanych 50 dziennie; średni czas pobytu wynosił 55 dni. Dzienne utrzymanie jednego chorego wynosiło 35 ct. Rekonwalescenci szpitala lwowskiego przebyli w zakładzie 2.675 dni; przeciętnie takich chorych było dziennie 7.

4. Galicyjski zakład dla ciemnych we Lwowie, subwencyonowany przez Wysoki Sejm kwotą 2 000 zł. W zakładzie w r. 1891 wychowało się 20 chłopców i 15 dziewcząt. Na utrzymanie ich, jako też na pensye i płace nauczycieli i 4 sług wydano w 1891 r. 15.152 zł. 20 ct. Dochodu zaś było 15.062·05; niedobór więc wynosił 90·15 ct. Ze względu iż ilość ciemnych w całym kraju wynosi zwyż 5.000 osób, a w wieku od

10—15 lat zwyż 300, okazuje się jaki jest mały procent tych nieszczęśliwych, którzy mogą otrzymać w zakładzie pewne wykształcenie i środki do utrzymania swego znajomością jakiegoś rzemiosła lub muzyką. Z pomiędzy 35 wychowanków 11, to jest prawie trzecia część ociemniała wskutek przebytej ospy, reszta zaś z innych powodów. Jest więc uzasadniona nadzieja, że przy staranniejszem szczepieniu ludności krowianką, jakie zaprowadzono obecnie, ilość ociemniałych od tej choroby zmaleje bardzo znacznie.

Dzieci uczą się polskiego języka, rachunków, geografii, historyi, nauk przyrodniczych, muzyki na fortepianie, wiolonczeli, organach i skrzypcach a z rzemiosł: wyrobów koszykarskich, wyplatania krzeseł, mat, krajczaków i storów: dziewczęta zaś koszykarskich robót, haczkowania, robót pończoszkowych i koronkowych. Te ostatnie są zdumiewające i niejednokrotnie zwracały uwagę wszystkich co je widzieli na wystawach. Kierownictwem dzieci w nauce rzemiosł zajmuje się dyrektor zakładu tego od chwili założenia jego p. Marek Makowski i małżonka jego, która za nadzwyczajną pracę nad dziećmi ciemnemi została udekorowaną. W muzyce dzieci robią bardzo wielkie postępy.

5. Galicyjski zakład głuchoniemych we Lwowie. W ubiegłym roku szkolnym z 60 podań, które nadeszły z prośbą o umieszczenie, dla braku funduszów przyjęto zaledwo 15 głuchoniemych i taką samą liczbę z powodu nieudolności lub przekroczonego wieku uwolniono z zakładu. W ciągu roku korzystało z nauk 74 głuchoniemych, t. j. 70 pensyonarzy a 4 dochodzących z miasta. Jest to nadzwyczajnie skromna ilość odbierających naukę w stosunku do ogółu głuchoniemych w kraju, gdyż według ostatniego spisu ludności dokonanego w 1891 r. liczba głuchoniemych w Galicyi wynosi 9390 głów obojga płci, z których co najmniej 900 należałoby wychowywać w zakładzie i dać im pojęcie o istnieniu Najwyższego, o różnicy między dobrem i złem, między życiem cywilizowanem, a życiem prawie zwierzęcem.

Dom, w którym mieści się zakład, już obecnie przy liczbie 70 wychowańców, okazuje się za ciasny i niedostateczny, tem bardziej, że w zakładzie tym umieszczone są dzieci płci obojga, które rozdzielone i pod osobnym dozorem pozostawać muszą. Brak też sal odpowiednich do nauki jako to sali rysunkowej, gimnastycznej, rekreacyjnej, muzeum pedagogicznego, klas, których obecnie jest za mało i ławek szkolnych nowej konstrukcyi, stosownie urządzonej kuchni, pralni i łazienek z pewną ilością wanien. Zachodzi przeto konieczna potrzeba rozszerzenia zakładu przez dobudowanie drugiego piętra co z przerobieniem wychodków i przebudowaniem jednej ściany od strony ogrodu, tudzież pokryciem nowym dachem wymagać będzie kwoty 28 000 zł.

Grono nauczycielskie składa się z dziesięciu osób, instruktorów krawiectwa i szewstwa i służby — dziewięć osób. Zamknięcia rachunków w r. 1891 wykazują w wydatkach 20.594 zł., a zatem utrzymanie jednego wychowanka w ciągu roku kosztowało 278 zł. 30 ct., czyli 76.2 ct. na utrzymanie dzienne; dzienne utrzymanie wychowanków, nie zaliczając kosztów administracyi i zarządu wynosiło 30·1 ct. Majątek Towarzystwa

przedstawiał wartość 156·903 zł. Ubrania i obuwia dla dzieci dostarczały warsztaty zakładowe. Dla wzmocnienia i rozwinięcia sił uczniów odbywają się ćwiczenia gimnastyczne 4 godziny tygodniowo. Przedmioty wykładowe: nauka religii, wymamianie, czytanie, pisanie i poznawanie mowy z ust, język polski, arytmetyka, geografia, wiadomości z nauk przyrodniczych, historya polska, kaligrafia, rysunki, rzemiosła szewskie i krawieckie w oddziale męskim, roboty ręczne w oddziale żeńskim. Młodsze dzieci nieuczęszczające na naukę rysunków zajmowały się robótkami szkółki freblowskiej tygodniowo 4 godziny. Cały kurs nauk rozdzielony na 5 klas. Postępy uczniów bardzo znaczne, a niektórych zdumiewające i świadczą o nadzwyczajnej pracy personalu nauczycielskiego.

6. Szkoła głuchoniemych izraelitów we Lwowie p. Izaaka Bardacha subwencyonowana przez Wysoki Sejm kwotą 400 zł. rocznie. Uczyło się w szkole w czterech oddziałach 22 (chłopców 16, dziewcząt 6). Z tych 1 z Królestwa 1 z Rumunii, 1 z Bukowiny, 11 ze Lwowa i 8 z Prowincyi. Wykładano: 1) naukę religii, (modlitwy w języku hebrajskim, 10 przykazań i główne święta), 2) wymawianie i poznawanie mowy z ust, 3) język polski, czytanie i opisy, początki gramatyki, 4) Cztery rachunkowe działania liczbami mianowanemi i niemianowanemi, 5) kaligrafia, 6) rysunki. Postęp od przeszłego roku bardzo znaczny. Oprócz pana Bardacha uczy jeszcze nauczycielka, której udział bardzo dodatnio wpływa na postęp uczniów.

7. Pierwsza lecznica lwowska, subwencyonowana kwotą 5000 zł. Leczono na oddziałach: chorób wewnętrznych 1968, nerwowym 84, dzieci 831, chirurgicznych 602, ocznych 501, chorób kobiecych 409, wenerycznych i skórnych 850, jamy ust i zębów 1.214. Razem 6 454 chorych otrzymało pomoc lekarską. Operacyi dokonano na oddziałach chirurgicznych 117, gynekologicznym 84, dentystycznym 970, razem 1171.

8. Druga lecznica powszechna bezpłatna we Lwowie, subwencyonowana przez Wysoki Sejm kwotą 500 zł. rocznie. Leczono: na choroby wewnętrzne 2.917, na choroby chirurgiczne 1.428, na choroby kobiece 750, dzieci 1.874, na choroby nerwowe 120, weneryczne 880, na zęby 560, na choroby gardła 319, na choroby oczne 1.035. Ogółem leczono w lecznicy powszechnej bezpłatnej 9.883 chorych.

9. Zakłady krowiankowe pp. Kubickiego, Kretowicza, Rygiera, Barańskiego i Freisingera, subwencyonowane każdy kwotą 2.500 zł. za dostawę 75.000 porcyi do szczepienia i rewakcynacyi ludności Galicyi. Trzy pierwsze zakłady, jako znajdujące się w samym Lwowie, były zwiedzane przez Inspektora szpitali, który dobroć krowianki sprawdzał, szczepiąc dzieci limfą wziętą z każdego z tych zakładów i obserwując skuteczność wakcynacyj. Oprócz tego Inspektor przezierał książki zakładowe, świadczące czy wszystkie przepisy produkcyi krowianki co do antiseptyki były zachowane, badał czy w zakładach jest czystość należyta, a w niektórych asystował przy zbiorze krowianki z cieląt i przygotowaniu jej do rozsyłki.

Zakład p. Freisingera nie był zwiedzany przez Inspektora z powodu oddalenia od Lwowa, i kosztów, któreby wizytacya pociągnęła za sobą.

Wogóle produkcya krowianki w trzech pierwszych zakładach jest dobrą; lekarze szczepiący byli z niej zadowoleni; szczególnie w pierwszych dwóch, w których procent przyjęcia się był bardzo wysoki. Lecz jeżeli z jednej strony lekarze szczepiący skarzyć się nie mogli na krowiankę, to z drugiej właściciele tych zakładów zanosili skargi na niesłuszne wymagania lekarzy, aby im wysyłano większą ilość krowianki, aniżeli tego rzeczywista potrzeba wymagała, prawdopodobnie wskutek marnowania limfy wysłanej, przez spóźnienie w szczepieniu lub niestosowne jej przechowanie od chwili otrzymania do chwili użycia. Najskuteczniejszą okazała się szczepianka krzyżowana t. j. otrzymana z połączenia limfy z kilku zakładów. Co do zakładu p. Freisingera, krowianka jego zawodziła w wielu razach, mnóstwo skarg było na nią, a w rezultacie musiano sprowadzać do miejsc w których się nie przyjęła, z zakładów lwowskich na koszt p. Freisingera, jakoteż pokrywać wydatek na podróże przedsięwzięte dla powtórnego szczepienia z sumy przeznaczonej temu ostatniemu za dostawę umówionej ilości krowianki. Skargi właścicieli zakładów będą przedstawione c. k. Namiestnictwu z prośbą aby corocznie dawało wykaz, ile potrzeba będzie porcyj do szczepienia w każdym powiecie dla uniknienia niesłusznych wymogów szczepiących, a także na ile porcyj mają być przyrządzone fiołki do szczepienia, nareszcie jakich zasad powinni się trzymać pp. lekarze szczepiący przy żądaniu wysyłki krowianki do szczepienia.

Porównanie

rzeczywistych wydatków na cele zdrowia publicznego w roku 1891 z takimiż wydatkami w latach 1890 i 1878.

Rubryka	pozycya	Zamknięcie rachunków — Wydatki	1891 Wydano zł.	1891 Prelimino-wano zł.	1891 Różnica zł.	1890 Wydano zł.	1890 Różnica zł.	1878 Wydano zł.	1878 Różnica zł.
III.	34	Koszta leczenia	851.239	770.000	+ 81.239	847 135	+ 4.104	498.585	+352.654
IV.	35-36	„ szczepienia	70.290	65 500	+ 4.790	67.065	+ 3.225	57.219	+ 13.071
V.	37	„ sanitarne	3.957	4 500	— 543	3.646	+ 311	57.474	— 53.517
VI.		**Zasiłki dla Zakładów dobroczynności (leczniczych)**							
	38	Szpitale SS. Mił. w Czerwonogrodzie, Rozdole i Bursztynie . . . 900 zł.							
	39	Szpitale SS. Mił. w Nowosiółkach 300 „							
	47	Zakład św. Józefa we Lwowie . . 1.000 „							
	48	Lecznice lwowskie . . . . . 1.000 „							
	49	Kolonia lecznicza w Rymanowie 1.000 „	4.200	4.200	.	4.200	.	1.598	+ 2.602
XI.		**Dotacye Zakładów:**							
	153	Kraków . . . . . 66.758 „							
	150	Lwów . . . . . 6.063 „							
	152	Podrzutki (Lwów) . . . . . 5.248 „	78 069	69.845	+ 8 224	10 030	+ 68.039	230.906	—152.837
		Razem	1 007.755	914 045	+ 93.710	932.076	+ 75 679	845.782	+161.973

Rubryka	pozycya	Dochody	Wpłynęło	Prelimino-wano	Różnica	Wydano	Różnica	Wydano	Różnica
IV.	8	Nadwyżka od szpitala w Krakowie	.	2.608	— 2.608	12.503	— 12.503	.	.
	9	„ „ „ we Lwowie	.	9.535	— 9.535	25.603	— 25.603	.	.
	10	„ Zakładu w Kulparkowie	11.391	2.898	+ 8 493	40.132	— 28.741	.	+ 11 391
V.	12	Zwroty od szpitali prowincyonalnych	16.032	12 000	+ 4 032	14.970	+ 1.062	9 406	+ 6 626
	13	„ od gmin	427	2.000	— 1.573	624	— 197	28 714	— 28.287
XI.	43	„ za rachunki aptekarskie	616	600	+ 16	597	+ 19	712	— 96
		Razem	28.466	29.641	— 1.175	94.429	— 65.963	38.832	— 10.366
		Wydatek rzeczywisty	979.289	884.404	+ 94.885	837.647	+141.642	806.950	+172.339

Uwaga. Wynikłości z roku 1891 nie zostały jeszcze ostatecznie sprawdzone mogą uledz nieznacznej zmianie.

Ruch chorych i koszta w naszych

Poszczególnienie	Ilość				Pro
	łóżek dla chorych	chorych	uzdrowionych	zmarłych	uzdrowionych
***A.* Szpitale powszechne.**					
krajowy we Lwowie } chorzy wewnętrznie	700	11.444	7.760	764	6·78
„ w Krakowie } i syfilistyczni	432	7.166	5.900	733	7·12
Suma *A.*	1.132	18.610	13.660	1.497	6·90
***B.* Szpitale prowincyonalne:**					
gminny w Białej	93	1.033	728	78	70 47
„ Bochni	55	698	485	63	69·48
„ Brodach	53	753	611	55	81·14
„ Brzeżanach	50	578	465	31	80 44
„ Drohobyczu	80	857	681	65	79·46
„ Jaśle	100	1.130	794	57	70·26
„ Kołomyi	70	911	676	73	74·92
powiatowy w Podhajcach	60	739	536	34	72·53
gminny w Przemyślu	160	2.652	1.976	212	74·50
„ Rzeszowie	100	1.335	832	81	62·32
„ Samborze	52	702	524	51	74·64
„ Sanoku	80	757	658	34	86·92
„ Sączu Nowym	60	551	360	62	65·33
„ Śniatynie	24	293	238	18	81·22
powiatowy w Sokalu	61	1.815	1.519	69	83 69
gminny w Stanisławowie	120	1.378	970	88	70 39
„ Stryju	99	840	692	59	82·38
„ Tarnopolu	75	1.287	1.056	100	82 05
„ Tarnowie	140	1.857	1.253	203	67·47
„ Wadowicach	30	331	156	28	47·21
„ Zaleszczykach	52	911	620	54	65·05
powiatowy w Złoczowie	80	1.009	885	40	87·71
gminny w Żółkwi	60	1.452	967	91	66·59
powiatowy w Żywcu	30	313	196	31	62 65
Suma *B.*	1.784	24.182	17 878	1.677	73 93
***C.* Zakłady położnic:**					
krajowy we Lwowie	61	1.095	846	14	77·02
„ w Krakowie	40	763	699	12	91·06
Suma *C.*	101	1.858	1 545	26	83 01
***D.* Zakłady dla obłąkanych:**					
krajowy w Kulparkowie	572	1 274	224	137	17 05
„ w Krakowie	100	356	65	40	18 02
Suma *D.*	672	1.630	289	177	17 07
***E.* Szpitale dla dzieci:**					
szpital św. Zofii we Lwowie	110	951	621	197	65 03
„ św. Ludwika w Krakowie	120	1.150	664	300	57·07
oddział osesków w Krakowie	—	189	112	65	59 02
Suma *E.*	230	2.290	1.397	555	61·00
Razem *A.*+*B.*+*C.*+*D.*+*E.*	3.919	48.570	34.769	3.922	71·06

*) W sumie tych wydatków opuszczono nadzwyczajne wydatki budowlane w kwocie 65.000 zł., jako do obliczeń nie należące.

zakładach leczniczych w roku 1891.

cent śmiertelności	Ilość dni leczenia	Średni pobyt chorego dni	Wydatki zł.	Wydatki ct.	Koszta całej kuracyi chorego zł.	Koszta całej kuracyi chorego ct.	Koszta dnia ct.	Koszta wiktu 1 dzień ct.	Koszta leki, sanitarne i instrumenta chirurgicz. ct.	Taksa od dorosłych ct.	Taksa od dzieci ct.
6·06	236.915	20·7	177.196	75	15	48·4	74 8	27·6	7·5	80	40
10·02	160.673	22 4	*125.983	89½	17	58 0	78·4	27 3	6·4	63 i 80	—
8 00	397.588	21·3	303.180	64½	16	29·1	76 2	27·4	6 9	74	40
7·55	30.873	29 8	18.808	84	18	20·7	60·9	28·1	6·7	50	30
9 02	16.092	23·0	7.798	00½	11	17·1	48 4	17 2	5·1	51	30
7·30	20.763	27·5	9.465	31	12	57 0	45'5	18 3	5·4	46	25
5·36	15.489	26·7	7.406	63	12	81·4	47·8	17·0	4·1	54	30
7·58	20.120	23·4	10.004	19	11	67·3	49 7	21·4	3·0	53	28
5·04	26 857	23·7	12 146	45	10	74·9	45·2	23 6	3·9	49	25
8·01	24.230	26·5	10.712	49	11	75·9	44·2	17·2	6 5	48	25
4·62	18.932	25 6	9.196	20	12	44 4	48·5	17·9	3·1	53	30
7·99	60.943	22 9	25.581	84	9	64·6	41·9	15·2	7 8	45	24
6·06	39.182	29 3	18.758	82	14	05·1	47 8	18 3	6·1	50	28
7·26	20.147	28 6	10.221	61½	14	56·0	50 7	20·1	6·5	56	28
4·49	17.751	23·4	9.716	22	12	83·5	54·6	21·6	5·6	60	30
11 25	13.845	25·1	7.750	71½	14	06·6	55·9	18 6	7·6	49	30
6·14	4.004	13 6	2.675	91	9	13·2	66·8	25·5	13 3	55	30
3·80	24.483	13·4	13.411	87	7	38·9	54 7	16 3	7·6	50	30
6·31	35.562	25 8	16 535	06	11	99 9	46 4	17·0	5 7	48	30
7·02	22.028	26 2	14.066	21	16	74·5	63 8	20 5	4·6	58	35
7·77	29.419	22 8	13.082	84	10	16·5	44·4	18·7	4·5	47	26
10 92	44.208	23 7	26.642	70	14	34·7	60 2	20·7	5·1	48	28
8·45	9.647	29.1	5.543	86½	16	74·8	57·4	27 3	9 0	56	30
5·92	22.478	24 6	11.127	05	12	21·4	49·5	22 4	7·1	47	25
3 96	23.506	23 2	10.738	77	10	64·2	45·6	21 1	7·7	44	25
6'26	28.164	19·3	12.697	08	8	74·4	45 0	17 6	7·0	48	25
9 90	10.677	34·1	5 991	42	19	14·1	56·1	18·8	3·8	52	30
6·93	579.400	23 9	290.080	10	11	99·5	50 0	20·0	5 9	50	28
1·02	16 695	15·2	14.082	77	12	86·1	84·4	26·1	4·5	80	—
1·05	15.377	20·1	13 051	39	17	10·5	84·8	28·2	3·2	63	—
1·04	32.072	17·2	27.134	16	14	60 0	84 6	27·1	3·8	71	—
10 07	218.180	171·1	177.945	77½	139	67 4	81·1	28·6	2·4	80	80
11·02	39 493	11·0	34.839	38	97	86·3	88·2	35·2	2 3	80	—
10 08	257.673	158	212.785	15½	130	54 3	82 6	31·9	2·3	80	80
20·00	25.293	26·6	16.000	—	—	—	—	—	—	—	—
26 00	26.978	23·4	12.000	—	—	—	—	—	—	—	—
34·03	4.030	21·0	4.663	89	—	—	—	—	—	—	—
24 01	56.301	24·5	32.663	89	—	—	—	—	—	—	—
8'00	1,323.034	27·2	865.843	95	—	—	—	—	—	—	—

W y k a z

wydatków w trzech zakładach krajowych za r. 1891.

Liczba porząd.	Poszczególnienie	Lwów	Kraków	Kulparków	Lwów	Kraków	Kulparkow
		Ilość dni leczenia w r. 1891			na dzień leczenia przypada		
		253.610	215.543	218.180			
		zł.	zł.	zł.	ct.	ct.	ct.
1	Żywienie chorych	69.662	62.135	62 388	27·47	28 83	28 59
2	Bielizna	10.237	8.736	13.276	4 04	4 05	6·08
3	Pranie	7 192	5.623	5.469	2·84	2·61	2 51
4	Opał sal	4.134	8.672	6.506	1 63	4 02	2 98
5	Oświetlenie	1 662	4.505	1 732	0·66	2·09	0·79
6	Leki i apteka	8.515	6.040	737	3 36	2 80	0·34
7	Koszta sanit. i instrumenta chirurgiczne	10.132	6.852	5.172	3 99	3 18	2 37
8	Sprzęty	2 024	2.560	2.137	0 80	1·18	0·98
9	Słoma do sienników	436	700	769	0·17	0 33	0·35
10	Utrzymanie kapelanów i kaplicy	1.293	1.050	1.793	0 51	0·49	0·82
11	Utrzymanie koni	.	664	1.388	.	0 31	0 64
12	Utrzymanie ogródów i pól	7	1.165	3 095	.	0·54	1·42
13	Koszta pogrzebowe	500	165	209	0 20	0 08	0 10
14	Utrzymanie budynków	3.752	5.949	8.056	1·48	2·76	3 70
15	Utrzymanie dyrektora lekarzy i akuszerek	26.106	20 517	10.632	10·29	9 52	4 87
16	Koszta zarządu	11.130	12 047	8 889	4 39	5·59	4·07
17	Utrzymanie Sióstr Miłosierdzia	5.441	5 639	4.742	2 14	2·62	2·18
18	Służba wyższa i niższa	16.666	15.135	27.014	6 57	7 02	12·38
19	Czynsze		.	.	.	.	.
20	Koszta kancelaryjne	1.026	1.366	416	0·40	0 63	0·19
21	Wodociągi i maszyna parowa		870		.	0·40	.
	Suma *A*	179.915	170.390	164.420	70 94	79 05	75·36
	Do tego dolicza się:						
	Zaliczki na płace	1.370	400	1.330			
	Pensye i emerytury	5.665	250	1.764			
	Zaopatrzenia dary z łaski i odprawy	239	343	14			
	Remuneracye i zapomogi	1.499	500	1.190			
	Odsetki od kapitałów dłużnych	1.760		.			
	Zapisy	.	109	.			
	Podatki i daniny	8	690	181			
	Wydatki w sprawach patronatu	.	8	64			
	Dyety i koszta podróży	.	45	.			
	Utrzymanie dzieci na oddziale położnic	11	545	.			
	Zapomogi dla położnic	.	.	.			
	Rozmaite wydatki	363	595	4.482			
	Suma *B.*	10 915	3.485	9.025			
	Suma *A.*	179 915	170.390	164.420			
	Razem	190.830	173 875	173.445			
	Do tego: Utrzymanie dzieci w szpitalach, osesków i mamek	16.000	16 664				
	Nadzwyczajne budowle	450	65 000	4.500			
	Ogólny wydatek	207.280	255.539	177.945			

Wykaz

spotrzebowanych ważniejszych produktów żywienia i innych artykułów gospodarczych w trzech zakładach krajowych w r. 1891, z oznaczeniem miary, wagi i przeciętnej ceny.

Produkta	Lwów	Kraków	Kulparków	Lwów		Kraków		Kulparków	
	Ilość spotrzebowanych produktów			Ceny za kilo					
				zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Mięsa wołowego kilogr.	27.781	29.956·4	48.612	—	49·5	—	51	—	46·4
„ cielęcego „	20.867·5	19.523·5	13.555	—	49·5	—	49	—	46·5
„ wieprzowego klgr.	1.007·5	686·6	2.601	—	49	1	32	—	46·9
„ baraniego klgr.	—	53·8	5·674	—	—	—	42	—	35
Masła	3.886	5.153·9	2.746·2	—	75·7	—	77·7	—	82·1
Smalcu	722·5	1.173	2.917·2	—	68	—	64	—	61·1
Słoniny	6.023·5	2.887·6	5·483·5	—	68	—	61·7	—	54·4
Mleka niezbieranego litr	127.565	94.498	68.347·7	—	7	—	5·8	—	4·85
„ zbieranego „	44.180	54.357	12.831·5	—	3·5	—	4·3	—	2
Mąki pszennej Nr. 1 kilogr.	15.74	1.304·4	2.777·7	—	17·5	—	16·2	—	16·3
„ „ Nr. 2 „	9.482	703·9	3.773·1	—	17	—	16·2	—	15·7
„ „ Nr. 4 „	—	3.346·9	5.980	—	—	—	15·4	—	18
„ „ Nr. 5 „	3.900	3.246·6	7.174·9	—	15·5	—	14·9	—	15·7
„ kukurudzianej „	2.340	—	2.276	—	12	—	—	—	11·8
„ hreczanej „	2.768	—	—	—	16	—	—	—	—
Bułek kilogr.	25.683	29.725·9	26.921·4	—	19·4	—	15·1	—	15
Chleba „	48.520	48.214	90.784·7	—	15·3	—	10·7	—	10
Cukru	5.156	4.614·7	5.395·2	—	32·7	—	31·7	—	31·3
Kawy „	2.527·5	1.909·5	2.238·2	1	77·5	1	57·1	1	57·1
Ryżu „	4.578·5	3.553	6.256·5	—	33	—	19·8	—	17·2
Krup jęczmiennych kilogr.	4.611	6.187·8	.8475·7	—	16·1	—	12·1	—	12·8
„ jaglanych „	3.092·5	3.529·9	5.263	—	16	—	13·2	—	12·2
„ hreczanych „	5.819·5	4.241·5	7.919·3	—	20·7	—	17·4	—	15·5
„ pszennych „	—	2.849·8	—	—	—	—	17·1	—	—
„ perłowych „	4.263·5	5·413·7	—	—	16·5	—	12·3	—	—
„ krakowskich (częstochowskich)	2.030	1.957·9	—	—	26	—	25·9	—	—
Nafty litr	7.065·8	6.133	8.861	—	20	—	19	—	19
Centnarów owsa (100 kil.)	—	32	9.531	—	—	7	26·8	5	65
„ siana „	—	46	88.038	—	—	2	—	1	80
„ słomy „	34.857	377	106.C06	1	24	1	99·1	1	40
„ węgla „	42.900	18.791	483.585	1	40	—	59·3	1	25
Mydła kilogr.	1.572	2.971	1.405	—	34	—	28	—	30
Drzewa bukowego (stosów 4 metr.)	245	—	311	14	60	—	—	13	50
„ brzozowego	151	—	—	11	60	—	—	—	—
„ sosnowego	96	70	192	10	40	11	96	9	40
Wina białego litr	4.478	4.716	—	—	36	—	38·7	—	—
„ czerwonego	451	55	1.298·2	—	41·5	—	51·4	—	29·3
Kartofli kilogr.		70.537	148.855	—	—	—	2·5	2	3·2

W y k a z

dochodów rzeczywistych w szpitalach prowincyonalnych w r. 1891.

Szpitale	Za koszta leczenia od						Dochody własne szpitala i rozmaite		Razem	
	gal. funduszu krajowego		samopłacących		obcych funduszów					
	zł	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Biała	7.305	70	1.733	90	6.976	20	477	21	16.493	01
Bochnia	6.848	54	482	45½	6	63	47	50	7.385	12½
Brody	8.413	97	487	02	23	40	96	38	9.020	77
Brzeżany	8.506	12	303	01	23	60	12	35	8.845	08
Drohobycz	8.789	90	1.417	41	27	50	33	81	10.268	62
Jasło	12.103	62	801	40	15	50	—	—	12.920	52
Kołomyja	11 781	27	265	28	137	28	73	42	12.257	25
Podhajce	9.522	73	537	18	55	55	10	—	10.125	46
Przemyśl	20.563	36	2.133	99	429	51	220	18	23.347	04
Rzeszów	16.578	52	1.473	75	29	12	97	92	18.179	31
Sambor	10.745	42	842	10	88	80	5	60	11.681	92
Sanok	10.289	55	204	30	153	80	1.974	71	12.622	36
Sącz Nowy	6.654	16	126	91	78	40	261	55	7.121	02
Śniatyn	1.916	30	156	55	160	05	96	11	2.329	01
Sokal	12.119	90	1.073	90	—	—	71	40	13.265	20
Stanisławów	16.203	48	1.445	96	92	—	39	53	17.780	97
Stryj	12.701	57	694	36	553	18	—	—	13.949	11
Tarnopol	14.241	76	605	61	129	54	184	16	15.161	07
Tarnów	21.972	69	529	37	461	60	147	26	23.110	92
Wadowice	5.171	18	336	86	176	28	50	—	5.734	32
Zaleszczyki	9 568	19	438	86	1.030	78	88	76	11.126	59
Złoczów	10 403	22	252	85	52	39	671	23	11.379	69
Żółkiew	11.921	99	310	—	29	—	94	90	12.355	89
Żywiec	4.699	18	275	08	—	—	1.000	—	5.974	26
Razem	259.022	32	16.928	10½	10.730	11	5.753	98	292.434	51½

Zamknięcie rachunków.

Alegat 6. do sprawozdania z czynności Wydziału krajowego za rok 1891/92. LW.55.555.

Zamknięcie

z obrotu funduszów szpitali prowincyonalnych

Poszczególnienie	Biała zł.	Biała ct.	Bochnia zł.	Bochnia ct.	Brody zł.	Brody ct	Brzeżany zł.	Brzeżany ct.	Drohobycz zł	Drohobycz ct.	Jasło zł.	Jasło ct.	Kołomyja zł.	Kołomyja ct.	Podhajce zł.	Podhajce ct	Rzeszów zł.	Rzeszów ct.	Przemyśl zł.	Przemyśl ct.	Sambor zł.	Sambor ct.
Wydatki.																						
A. Rzeczywiste.																						
Czynsz najmu	—	—	—	—	—	—	650	—	1.350	—	—	—	—	—	—		1.400	—	—	—	—	—
Konserwacye zwykłe	117	30	148	38	299	43½	171	77	38	40	254	59	40	92	166	35	100	—	325	79	182	05
Budowy nadzwyczajne	452	16	—	—	—	—	—	—	—	—	183	88	889	60	269	97	—	—	101	21	—	—
Podatki	29	30	—	—	2	15	—	—	211	09	2	69	2	92	5	42	—	—	1	61	3	14
Asekuracya	42	87	28	06	24	30	—	—	24	43	17	23	31	06	60	39	2	70	30	17	14	87
Czyszczenie kominów	20	—	8	76	33	14	10	—	25	90	15	—	11	88	23	—	50	—	30	—	7	50
Desinfekcya i czyszczenie kanałów	—	—	26	—	62	80	33	70	49	20	6	—	70	40	117	30	50	—	70	20	17	50
Żywność i wino	8.676	50	2.772	79½	3 808	60½	3.068	15	4.311	64½	6.362	16	4.175	06	3.397	71	7.181	72	9.296	87	4.067	60
Lekarstwa	1.066	79	727	91	602	26	573	42	415	93	883	72	1 540	28	468	95	1.848	20	4.150	39	1.123	59
Środki sanitarne	1.009	50	58	82	361	58	76	36	139	31½	102	74	46	24	100	12	501	72	585	59	191	49
Bielizna, pościel i odzież	890	87	40	50	442	24	226	21	391	90	504	99	117	65	604	68	418	64	1.696	02	456	53
Pranie	175	92	61	17	45	40	7	68	57	70	53	76	15	13	223	32	200	—	158	21	189	01
Sprzęty	1.272	64	25	92	158	86	284	81	97	40	105	49	173	27	201	46	287	18	680	82	94	26
Opał	627	18	484	98	591	40	101	90	294	—	634	50	485	50	585	75	813	24	1.163	56	534	60
Światło	369	92	101	53	87	—	15	83	61	98	97	16	171	31	89	72	120	—	203	25	158	85
Słoma	202	45	73	16	36	75	5	06	5	—	103	—	38	34	30	93	90	88	110	49	69	—
Przybory do pisania, druki, stempli i t. p.	199	63	85	71	136	20	79	31	55	97	74	14	96	59	48	82	80	—	189	30	74	56
Narzędzia chirurgiczne	21	11	42	14	157	79	—	—	58	88	82	43	3	22	35	25	66	43	62	76	2	20
Lekarz ordynujący	700	—	500	—	600	—	600	—	600	—	600	—	500	—	600	—	800	—	795	94	700	—
„ pomocnik	262	44	279	16	208	26	250	—	300	—	350	—	—	—	300	—	700	—	600	—	350	—
Akuszerka i cyrulik	—	—	34	—	40	—	—	—	21	—	44	43	4	—	17	—	63	—	126	—	—	—
Rządca	333	30	500	—	450	—	400	—	500	—	600	—	499	92	600	—	600	—	700	—	450	—
Kontrolor	120	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	500	—	—	—
Dyurniści	177	50	—	—	151	20	100	—	12	—	—	—	165	—	110	—	482	33	180	—	—	—
Kapelan	80	—	40	—	—	—	50	—	50	—	—	—	—	—	75	—	—	—	120	—	—	—
Służba szpitalna	506	09	950	40	414	—	391	20	463	60	450	88	528	—	366	50	1.164	—	1 252	80	386	64
Wikt dla służby	703	30	267	63	400	—	59	99	438	—	—	—	694	99	560	—	300	—	1.587	75	395	59
Koszta administracyjne	—	—	120	—	100	—	8	26	—	—	135	—	—	—	114	90	181	97	34	31	—	—
Odprawy, prowizye i pensye	186	66	150	—	49	98	—	—	—	—	186	—	—	—	—	—	366	66	—	—	384	53
Remuneracye	—	—	100	—	86	93	150	—	—	—	124	—	—	—	—	—	400	—	280	—	100	—
Relutum na pomieszkanie rządcy	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	200	—	—	—	—	—	—	—
Spłata kapitału	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.100	—	—	—	—	—
„ odsetek	59	95	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	189	—
Koszta pogrzebów	330	70	120	50	137	40	71	65	109	40	127	87	265	82	73	50	317	—	343	92	46	90
Różne inne	626	92	50	48	27	63	21	33	12	05	44	79	145	39	20	13	173	15	204	88	32	17
Suma rzeczywistych wydatków	**19.261**	**—**	**7.798**	**00½**	**9.465**	**31**	**7.406**	**63**	**10.094**	**79**	**12.146**	**45**	**10.712**	**49**	**9.466**	**17**	**19 858**	**82**	**25 581**	**84**	**10.221**	**61½**
B. Przenośne.																						
Zwrot zaliczek Wydziałowi krajowemu, powiatowemu i gminie	1 000	—	800	—	—	—	—	—	1.200	—	600	—	690	80	435	—	—	—	—	—	91	09
Zaliczki na płace i do wyrachowania	1.000	—	192	77	110	—	—	—	258	62	176	—	313	91	200	—	1.966	—	—	—	380	—
Na zakupno efektów	—	—	—	—	—	—	—	—	425	18	—	—	—	—	—	—	—	—	200	—	1.000	—
Zwrócone kaucye i depozyta	125	—	200	—	100	—	—	—	15	40	—	—	5.688	52	—	—	—	—	—	—	9.526	48
Przeprowadzenia rachunkowe i różne	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	20
Rozchód ogólny	21.386	—	8 990	77½	9.675	31	7.406	63	11.993	99	12.922	45	17.405	75	10.101	17	21.824	82	25.781	84	21.224	38½
Dochód ogólny	21.731	61	9.006	38½	11.614	16	9.459	93	11.999	14½	14.722	77	17.570	24½	10.125	70	22.527	99½	27.841	15	25.645	38
od tego potrąciwszy przenośne	4.400	—	1 092	77	67	—	—	—	1.624	27	738	—	5 280	94	—	24	4.249	—	60	—	10.842	87
Dochód rzeczywisty	17.331	61	7 913	61½	11.547	16	9.459	93	10.374	87½	13.984	77	12.289	30½	10.125	46	18.278	99½	27.781	15	14.802	51

rachunków

zatwierdzone przez Wydział krajowy za rok 1891.

Sanok		Sącz nowy		Śniatyn		Sokal		Stanisławów		Stryj		Tarnopol		Tarnów		Wadowice		Zaleszczyki		Złoczów		Żółkiew		Żywiec		Razem	
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	337	10	—	—	—	—	—	—	—	—	3.737	10
114	04	216	76	168	68	1.112	77	576	82	101	27	202	68	472	86	—	—	87	05	169	89	515	54	246	34	5.829	68½
3.179	66	—	—	—	—	—	—	50	—	934	40	—	—	608	70	—	—	550	—	1 100	—	731	79	—	—	9.051	37
—	—	—	—	—	—	—	—	6	10	—	—	1	35	6	02	—	—	4	30	—	98	2	42	2	73	282	22
17	52	8	83	31	18	25	85	23	69	30	55	21	71	36	53	—	—	42	36	31	42	70	82	12	90	629	44
32	84	25	—	—	—	7	20	42	37	40	—	17	16	100	—	—	—	7	—	20	—	60	—	12	—	598	75
24	50	51	51	4	—	615	97	50	—	26	40	75	—	267	33	—	—	25	50	71	72	57	15	6	—	1.778	18
3.840	80	3.086	39	1.023	38	4.012	35	6.051	96	4.523	84	6.168	21	9.158	12	2.641	68	5.045	30	4.971	43	4.965	52	2.011	45	114.620	25
853	03	1.041	82	436	20	1.051	47	1.551	92	717	62	1.338	07	1.775	77	759	56	1.175	05	520	65	1.314	24	253	91	26.190	75
89	02	13	03	78	33	697	59	299	99	295	23	—	—	354	05	118	14	385	50	78	93	542	14	40	—	6.165	42½
521	90	89	36½	42	66	498	02	1.204	10	789	80	595	52	1.060	61	246	52	381	34	257	80	804	18	224	90	12.506	94
173	20	60	61	13	96	65	61	50	—	217	92	92	70	269	90	90	13½	39	10	27	96	189	10	51	95	2 529	47½
114	80	62	79	20	01	385	39	88	21	193	05	50	—	529	29	20	73	249	71	381	56	293	10	200	—	5.970	75
425	—	210	—	273	60	436	20	876	72	582	—	743	16	1.077	13	252	27	471	45	462	20	528	50	303	84	12.958	68
96	60	—	80	24	10	109	47	156	67	137	04	117	44	235	48	—	—	49	—	124	89	168	64	108	14	2.804	82
154	40	22	—	6	—	92	84	305	57	80	22	43	98	138	95	5	50	56	—	33	20	51	—	34	01	1.788	73
71	24	135	94	8	60	148	65	138	14	80	34	53	50	213	38	30	—	64	—	38	71	60	89	54	57	2.218	19½
52	45	4	82	19	60	117	30	210	40	2	30	7	01	127	72	—	—	36	—	53	70	141	77	121	80	1.427	06
600	—	500	—	—	—	600	—	700	—	591	66	700	—	800	—	300	—	600	—	600	—	600	—	300	—	13.887	60
250	—	250	—	—	—	350	—	350	—	249	96	350	—	950	—	—	—	250	—	200	—	250	—	—	—	7.049	82
24	—	121	55	—	—	16	—	24	—	62	—	—	—	20	—	18	—	16	55	16	—	25	91	—	—	693	44
450	—	500	—	180	—	500	—	600	—	600	—	510	—	650	—	200	—	500	—	500	—	550	—	306	66	11.669	88
50	—	—	—	—	—	—	—	312	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	—	—	125	—	1.207	50
240	—	60	—	—	—	430	—	100	—	300	—	368	40	611	—	—	—	100	—	—	—	60	—	—	—	3.647	43
50	—	—	—	—	—	80	—	100	—	43	20	—	—	100	—	—	—	—	—	40	—	50	—	75	—	943	20
585	50	332	47	302	—	592	—	1.288	30	630	—	624	—	1.082	10	264	—	308	—	637	30	574	50	249	40	14.343	68
560	—	—	—	—	—	1.238	38	900	—	900	—	12	—	1.186	25	—	—	320	—	1.086	—	454	99	1.198	34	13.263	21
10	04	300	—	3	25	12	84	200	—	—	—	—	—	200	—	—	—	15	44	—	—	134	31	—	—	1.570	32
99	96	133	33	—	—	—	—	—	—	375	—	—	—	—	—	95	—	116	66	—	—	—	—	—	—	2.143	78
—	—	110	—	—	—	50	—	150	—	15	61	360	—	161	73	—	—	—	—	150	—	—	—	—	—	2.188	27
110	—	180	—	—	—	—	—	—	—	—	—	360	—	—	—	—	—	150	—	—	—	—	—	—	—	1.000	—
582	92	—	—	—	—	—	—	—	—	1.104	—	—	—	4.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6.736	92
57	60	—	—	—	—	—	—	—	—	378	—	—	—	187	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	872	05
105	40	232	90	—	—	100	10	87	60	52	80	160	95	92	45	71	44	66	54	63	30	151	55	52	48	3.182	17
282	95	—	80	40	36	65	87	40	—	12	—	120	—	169	83	93	79	15	20	100	13	80	81	—	—	2.330	66
13.719	**35**	**7.750**	**71½**	**2.675**	**91**	**13.411**	**87**	**16.535**	**06**	**14 066**	**21**	**13.082**	**84**	**26.642**	**70**	**5.543**	**86½**	**11.127**	**05**	**11.838**	**77**	**13.428**	**87**	**5.991**	**42**	**297.827**	**75**
8.564	—	—	—	279	01	—	—	2 800	—	400	—	—	—	—	—	450	—	—	—	—	—	4.075	—	—	—	16.387	90
181	25	571	75	—	—	—	—	412	21	400	—	2.865	—	1.050	—	—	—	—	—	—	—	450	—	—	—	10.027	54
2.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7 625	18
8	80	30	—	—	—	253	50	—	—	1	74	—	—	421	21	—	—	—	—	—	—	30	24	—	—	16.400	89
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	20
19 478	40	8.352	46½	2.954	92	13.665	37	19.747	27	14.867	95	15.447	84	32.113	91	5.993	86½	11 127	05	11.838	77	17.984	11	5.991	42	348.271	46
19 516	44½	8.532	91½	3.012	26	13.665	96½	21.112	73	14.952	28	18.350	91	32.795	56½	6.226	64	12.079	67	13.302	81	18.026	81	5.991	42	369.810	89
6.890	05	1.395	50	449	68½	300	90	3.290	16	1.001	74	1.625	—	8.407	71	450	—	—	—	—	—	5.665	40	—	—	57.831	23½
12.626	39½	7.137	41½	2.562	57½	13.365	06½	17.822	57	13.950	54	16.725	91	24.387	85½	5.776	64	12.079	67	13.302	81	12.361	41	5.991	42	311.979	65½

SPRAWOZDANIE

z czynności Departamentu VI. Wydziału krajowego

za rok 1891 i 1892

z dwoma alegatami.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Departament VI.

Szef Departamentu Dr. Damian Sawczak, Członek Wydziału krajowego.

W zakresie czynności tego Departamentu nie zaszły żadne zmiany; załatwiane były te same różnorodne sprawy (w ilości 16) jakie w poprzedniem sprawozdaniu za czas od 1. lipca 1890. do 1. października 1891. wykazaliśmy.

W czasie od 1. października 1891. po koniec roku 1892. wpłynęło do departamentu VI. 6.881 exhibitów.

Z tego 1186 exhibitów przypada na czas od 1. października 1891. po koniec roku 1891 zaś 5.695 exhibitów na rok 1892.

Wszystkie te exhibita zostały załatwione.

I. Zmiany terytoryalne.

Podział kraju na okręgi sądowe i administracyjne.

Ustawa w zmianie obszarów Reprezentacyi powiatowych w Stryju i Żydaczowie z d. 23. września 1892.

Uzyskała pod dniem 18. listopada 1892. Najwyższą Sankcyę, o czem właściwe Wydziały powiatowe zawiadomiono.

Ustawa o zmianie obszarów Reprezentacyi powiat. we Lwowie i Gródku.

Otrzymała pod dniem 21. listopada 1892. Najwyższą Sankcyę, o czem interesowane Wydziały powiatowe zawiadomiono.

Uchwała z dnia 19. marca 1892 z poleceniem zbadania petycyi gminy Pstrągowej o przeniesienie jej z okręgu Sądu powiatowego i Starostwa w Ropczycach do okręgu sądu powiatowego w Strzyżowie i Starostwa w Rzeszowie.

Po zasięgnięciu opinii Rady powiatowej w Ropczycach, przesłaliśmy cały operat sprawy do opinii c. k. Sądowi wyższemu krajowemu w Krakowie LW. (36.792) której dotąd nie otrzymaliśmy.

Uchwała z d. 26. marca 1892 polecająca zbadać petycyę gminy m. Bochni o utworzenie tam Trybunału I. Instancyi.

Wezwano Rady pow: w Bochni, Brzesku i Wieliczce o udzielenie opinii, na które to wezwanie (LW. 15974) dotąd jeszcze nie nadesłała uchwały swej Rada powiatowa w Wieliczce.

Uchwała z d. 26. marca 1892 którą przekazano nam do zbadania petycyę gminy Przecław Podole i innych o wyłączenie ich z okręgu c. k. Sądu pow. w Radomyślu do okręgu takiegoż c. k. Sądu w Mielcu.

Przedkładamy do LW. 46660/92 oddzielne sprawozdanie.

Uchwała z d. 26. marca 1892 którą udzielono do zbadania petycyę Wydziału pow. w Tarnobrzegu i Kolbuszowej o ustanowienie w tej okolicy nowego c. k. Sądu obwodowego.

Po nadesłaniu opinij Rad powiatowych w Tarnobrzegu i Kolbnszowej, przesłano operat sprawy do opinii c. k. Sądowi Wyższemu krajowemu w Krakowie (LW. 42919), której dotąd nie nadesłano.

Uchwała z d. 26. marca 1892 udzielająca do zdania sprawy petycye gminy Łącko i innych względem utworzenia w Łącku nowego c. k. Sądu powiatowego, i innych zażaleń na działalność c. k. Żandarmeryi w tej okolicy.

Pomimo czterech wezwań do Wydziału Rady powiatowej w Nowym Sączu o udzielenie opinii w tej sprawie, dotąd jej nie otrzymaliśmy. Co się zaś tyczy zażaleń na działalności c. k. Żandarmeryi w Łącku odnieśliśmy się do Prezydyum c. k. Namiestnictwa, które pod dniem 26. Lipca 1892 r. LW. 33607 zawiadomiło nas, iż po przeprowadzeniu dochodzenia przez 5-tą komendę c. k. Żandarmeryi krajowej okazało się, iż żandarmom oskarżonym nic zarzucić nie można.

Uchwała z d. 26. marca 1892 przekazująca nam do zbadania petycye gmin Swiniarsko, Mała Wieś o przyłączenie ich do okręgu c. k. Sądu powiatow. w Nowym Sączu.

Po zebraniu odpowiednich wiadomości i udzieleniu opinii Rady powiatowej w Nowym Sączu, tudzież c. k. Sądu krajowego wyższego w Krakowie, zarządziliśmy (LW. 63.066/92) ponowne zbadanie tej sprawy w kierunku podzielenia na dwa Sądy powiatowe c. k. Sądu powiatowego delegowanego w Nowym Sączu, a to podług objawionej opinii c. k. Sądu wyższego krajowego w Krakowie.

Uchwała z d. 4. kwietnia 1892 o zbadanie sprawy zaprowadzenia nowego c. k. Sądu powiatowego w Zakopanem.

Przedkładamy oddzielne sprawozdanie do (LW. 39.379/92) z wnioskiem przejścia do porządku dziennego.

Uchwała z d. 5. kwietnia 1892 o zbadanie sprawy kreowania nowego c. k. Sądu powiatowego w Jabłonowie.

Przedkładamy w tej sprawie oddzielne sprawozdanie do (LW. 36/182),

Uchwała z d. 5. kwietnia 1892 polecająca Wydziałowi krajowemu ponownie zbadać sprawę przeniesienia gminy Bałuczyn z okręgu c. k. Sądu powiatowego i Starostwa w Złoczowie, do okręgu c. k. Sądu w Glinianach i c. k. Starostwa w Przemyślanach.

Gdy w toku badań z mapy szczegółowej powiatu złoczowskiego przedłożonej przez Wydział powiatowy przekonano się, iż po wyłączeniu gminy Bałuczyn z tego powiatu, zostałyby gminy sąsiednie Kutkorz i Bezrudy kompletnie odosobnione w terytoryum innych granicznych powiatów w Kamionce Strumiłowej i Przemyślanach, co naturalnie nie może być pożądanem dla całości terytoryalnej powiatu złoczowskiego, uznaliśmy właściwem dalej żądań gminy Bałuczyn nie popierać.

Wezwania do c. k. Rządu i sprawy temuż do załatwienia odstąpione.

Na żądanie c. k. Prezydyum wyższego Sądu krajowego w Krakowie, przesłano mu akta tej sprawy i petycyonujących o uchwale zawiadomiono.

Opinia Wysokiego Sejmu z uchwały z d. 26. marca 1892 w sprawie utworzenia nowego c. k. Sądu pow. w Żołyni.

Opinia z d. 26. marca 1892 w podobnej sprawie co do utworzenia nowego c. k. Sądu powiatowego w Strusowie.

Zawiadomiono petycyonującą gminę.

Utworzenie nowego c. k. Sądu powiatowego w Żabiu w powiecie Kossowskim.

C. k. Ministerstwo sprawiedliwości zawiadomiło nas pod dniem 17. listopada 1892 LW. 58.201 o utworzeniu nowego c. k. Sądu powiatowego w Żabiu, którego skład wejdą gminy Żabie, Krzyworównia i Jasienów górny. O rozpoczęciu czynności w powyższym Sądzie zostaniemy w swoim czasie zawiadomieni.

Niezałatwione przedłożenia Wydziału krajowego i samoistne wnioski poselskie.

Ponawiamy nasze sprawozdania:

a) LW. 23.159/92 w sprawie przeniesienia miejscowości Zalesie z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Złotym Potoku do okręgu c. k. Sądu w Monasterzyskach.

b) 23.158/92 w sprawie przeniesienia miejscowości Piwoda z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Sieniawie, do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Jarosławiu.

c) 26 606/92 sprawozdanie z wnioskiem o uchwalenie rezolucyi, co do ustanowienia Trybunału I Instancyi w Czortkowie i ośmiu Sądów powiatowych, co do których Wysoki Sejm już poprzednio udzielił c. k. Rządowi swoją opinię.

d) Sprawozdanie o petycyi gminy Jazłowca w sprawie reaktywowania zniesionego w r. 1880 c. k. Sądu powiatowego w Jazłowcu.

e) LW. 38.899/92 w sprawie przeniesienia gminy Nowoszyn z okręgu c. k. Sądu pow. w Bukaczowcach i c. k. Starostwa w Rohatynie, do okręgu c. k. Sądu pow. w Żurawnie i c. k. Starostwa w Żydaczowie.

2. Sprawy wojskowe.

a) Wystawienie budynku dla pomieszczenia zakładu wojskowo-naukowego (szkoły kadetów) we Lwowie.

Pismem z dnia 28. lipca 1892 l. 8289/pr. zawiadomiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa Wydział krajowy, że Jego Ces. i Król. Apostolska Mość raczył Najwyższem postanowieniem z dnia 12. lipca 1892 zatwierdzić najmiłościwiej uchwałę Wys. Sejmu z dnia 8. kwietnia 1892, którą w ustępach III. i V. zapewnioną została subwencya ze skarbu krajowego dla gminy miasta Lwowa na postawienie budynku dla pomieszczenia zakładu wojskowo-naukowego we Lwowie.

Powołaną wyżej uchwałę Wys. Sejmu udzielił Wydział krajowy pismem z dnia 6. maja 1892 LW. 21557 do wiadomości Reprezentacyi król. stoł. miasta Lwowa, która jednakże mimo kilkakrotnych wezwań, nie oznajmiła nam dotychczas swojego ostatecznego postanowienia w niniejszym przedmiocie.

b) Odezwą z dnia 6. marca 1892. L. 18.392 udzieliło nam c. k. Namiestnictwo załączone pod ./. rozporządzenie c. k. Ministerstwa obrony krajowej z dnia 28. lutego 1892 l. $\frac{3.550}{812}$ II. a., którem atrybucya członków Reprezentacyj powiatowych i gminnych w czynnościach komisyj asenteryunkowych zostały rozszerzone. Rozporządzenie to podano do wiadomości wszystkim Wydziałom powiatowym okólnikiem tutejszym z dnia 18. marca 1892 LW. 13 081.

Alegat 1.

c) W roku 1892 proponował Wydział krajowy do wyłączenia od służby w pospolitem ruszeniu po koniec marca 1893, ogółem 420 rozmaitych funk-

cyonaryuszów autonomicznych. Z liczby tej uzyskało rzeczone uwolnienie ogółem 296 osób, a mianowicie:

Z proponowanych c. k. Komendzie obrony kraj. we Lwowie w liczbie 113, wyłączyła taż władza 79;

Z proponowanych c. k. Komendzie obrony kraj. w Krakowie w liczbie 181, wyłączyła taż władza 132;

Z proponowanych c. k. Komendzie obrony kraj. w Przemyślu w liczbie 126, wyłączyła taż władza 85.

Nieuwolnionych zatem zostało ogółem 124 funkcyonaryuszów, bądźto z powodu, że oni nie należeli do kategoryi osób w §. 15. ust. 62. lit. A. rozp. c. k. Min. obr. kraj. z 20/12 1889 Dz. u. p. Nr. 193 oznaczonych, albo też z powodu, że ich stanowiska służbowe nie przemawiały za konieczną potrzebą takiego uwolnienia, wreszcie ze względu na przeznaczenie niektórych z wykazanych osób do celów uzupełniających c. k. wojska.

Nakoniec dołączamy odpis reskryptu c. k. Ministerstwa, obrony kraj. z dnia 9. kwietnia 1892 Nr. $\frac{5.846}{1.397}$ IV. wedle którego niektórzy naczelnicy gmin mogą być uwolnieni od służby w pospolitem ruszeniu aż do 15. dnia po uruchomieniu tej siły zbrojnej.

Alegat 2.

Fundacye dla inwalidów wojskowych.

Legat ś. p. Karola Humborga w kwocie 25 zł. 47 ct., o którym mowa była w ostatniem sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego, nadesłanym został przez c. k. Starostwo w Białej pod dniem 9. listopada 1891 i wcielonym do majątku zarodowego galic funduszu inwalidów wojskowych. Opróżnione w tym funduszu po zmarłym dnia 17. listopada 1891 inwalidzie Iwanie Rozwadowskim wsparcie dożywotnie o rocznych 25 zł. nadał Wydział krajowy Maxymowi Kluczukowi z Borszczowa w powiecie Śniatyńskim, zaś nowo utworzone takież wsparcie po myśli §. 5. statutu, nadał Wydział krajowy uchwałą z dnia 25. października 1892 LW. 49.540 Antoniemu Wieczorkowi z Stanisłówki w powiecie Żółkiewskim.

Wreszcie opróżnione we fundacyi t. z. „Niżankowickiej“ wsparcie dożywotnie o rocznych 36 zł. po zmarłym Wincentym Kuzio, nadanem zostało uchwałą tutejszą z dnia 27. listopada 1891 do LW. 50.974 inwalidzie Janowi Kokurze z Niżankowic.

Podwody.

Wynagrodzenie skarbowe za podwody ustanowione dotychczas dla Galicyi w kwocie $2^1/_2$ ct. od konia i kilometra, zostało podwyższone, począwszy od 1. stycznia 1892 na 3 ct. (vide dz. u. p. Nr. 173 ex 1891).

3. Kwaterunek c. k. Żandarmeryi.

Uchwała z dnia 1. marca 1892, którą upoważniono Wydział krajowy, aby kwotę 19.000 zł. uchwałą z d. 18. października 1889 na budowę domu c. k. Żandarmeryi przeznaczoną, użył na kupno części realności pod l. $70^1/_4$ położonej za kwotę 14.000 zł. od Magistratu m. Lwowa i zajął się uporządkowaniem i oparkanieniem takowej.

Zażądaliśmy od Magistratu m. Lwowa (LW. 15.375) wyjednania zatwierdzenia sprzedaży od c. k. Namiestnictwa jako władzy nadzorczej nad fundacyami w kraju i przedłożenia projektu umowy. Magistrat po kilku z naszej strony urgensach, dał nam odpowiedź pod dniem 20. października LW. 50.346/92. A ponieważ sprawa z tytułu zastrzeżeń fundatorki Sikorowej, która realność pod lk. $70^1/_4$ na rzecz Zakładu św. Łazarza ofiarowała, wymagała bliższego zbadania natury tego zapisu i stanu hypotecznego pomienionej realności, poleciliśmy syndykowi Wydziału krajowego, aby rzecz tą dokładnie zbadał i przedłożył nam wyczerpujące sprawozdanie. Dotąd jednak takowego nie otrzymaliśmy, lecz mamy nadzieję, że do wiosny

r. 1893 to jest do czasu, gdy będzie można przystąpić do uporządkowania nabyć się mających gruntów, sprawa kupna z pomyślnym skutkiem przeprowadzoną zostanie.

Wezwanie do c. k. Rządu w sprawie zrównania kwaterunkowego dla c. k. Żandarmeryi z wynagrodzeniem dla c. k. armii.

Uchwała Wysokiego Sejmu z 8. kwietnia 1892 którą wystosował wezwanie do c. k. Rządu o poczynienie na właściwej drodze odpowiednich kroków w celu płacenia przez Skarb państwa kwaterunkowego za pomieszczenie oficerów i żołnierzy c. k. Żandarmeryi wedle norm obowiązujących dla c. k. armii i obrony krajowej nie została dotychczas załatwioną. W tej sprawie odnosiliśmy się już kilkakrotnie do c. k. Rządu z przypomnieniem, na co otrzymaliśmy od c. k. Prezydyum Namiestnictwa pismem z 18. października 1892 l. 11.364/pr. odpowiedź, że uchwałę powyższą zakomunikował JEp. Namiestnik c. k. Ministerstwu obrony krajowej sprawozdaniem z 12. maja 1892 l. 4.262/pr. jednak dotychczas nie otrzymał w tej mierze decyzyi Wysokiego c. k. Ministerstwa.

Wezwanie do c. k. Rządu w sprawie uwzględnienia przemysłu krajowego przy dostawie dla c. k. żandarmeryi.

Również nie nastąpiła dotychczas odpowiedź c. k. Rządu na wezwanie Wysokiego Sejmu, ażeby przy zakupnie przedmiotów do urządzenia kwater c. k. Żandarmeryi na które z mocy ustawy krajowej dostarcza funduszów, oraz przy zakupnie wszelkich innych potrzeb żandarmeryi opłaconych z budżetu państwowego zastosował rozporządzenia wydane w celu uwzględnienia przemysłu krajowego przy dostawach wojskowych.

Uchwała Wysokiego Sejmu w sprawie petycyi gminy Mikołajów o ustanowienie posterunku.

Na uchwałę Wys. Sejmu, którą petycyę gminy Mikołajów w powiecie bobreckim i gmin sąsiednich o ustanowienie posterunku c. k. Żandarmeryi odstąpiono c. k. Rządowi do uwzględnienia, otrzymaliśmy pismo JEp. Namiestnika z 4. czerwca 1892 l. 3.751, iż w porozumieniu z c. k. krajową komendą Żandarmeryi nie przychylił się do prośby w powyższej petycyi zawartej, a to z powodu, ponieważ stosunki bezpieczeństwa w okolicy Mikołajowa są pomyślne i nie wymagają ustanowienia osobnego posterunku.

Uchwała Wysokiego Sejmu w sprawie ustanowienia posterunku w Szczawnicy.

Natomiast uchwała Wysokiego Sejmu, którą petycyę LS. 162 o zaprowadzenie posterunku c. k. Żandarmeryi w Szczawnicy odstąpiono c. k. Rządowi z usilnem zaleceniem do uwzględnienia została przychylnie załatwioną.

C. k. Prezydyum Namiestnictwa pismem z dnia 7. września b. roku l. 9.535 zawiadomiło nas, że w tej miejscowości ustanowiony zostaje stały posterunek o sile jednego żandarma, a to od 1. stycznia 1893.

Mieszkanie dla tego posterunku zostało z tymże czasem zabezpieczone.

Sprawy bieżące c. k. Żandarmeryi.

W czasie od 1. października 1891 do końca grudnia 1892 ustanowione zostały nowe posterunki o sile jednego żandarma:

1. w Nadybach (w powiecie samborskim), w Torskiem (w powiecie zaleszczyckim), w Szczawnicy (w powiecie nowotargskim), w Strychańcach (w powiecie tłumackim);

O sile trzech ludzi:

2. w Podhorcach (w powiecie stryjskim), w Glinnie (w powiecie brzeżańskim), w Czerchawie (w powiecie samborskim), w Krempnie (w powiecie jasielskim), w Strussowie (w powiecie trembowelskim).

Obsadzenie tych nowych posterunków nastąpiło przez odpowiednie zmniejszenie poszczególnych posterunków w innych miejscowościach.

Prócz tego został stan żandarmeryi w Galicyi na podstawie rozporządzenia c. k. Ministerstwa obrony krajowej z 18. maja 1992 l. 1.140 w celu skuteczniejszego czuwania nad stosunkami bezpieczeństwa w Galicyi po-

mnożonym o 180 ludzi. Z powodu tego pomnożenia utworzonych zostało z dniem 1. grudnia 1892 nowych 32 posterunków każdy o sile 4 ludzi (t. j. 1 komendant i 3 żandarmów), zaś reszta zostało przeznaczoną na wzmocnienie dotychczasowych posterunków w 41 miejscowościach.

Komenda c. k. Żandarmeryi zawiadamiając nas o tem, wezwała nas zarazem o zabezpieczenie z dniem 1. grudnia 1892 mieszkań dla tych 32 nowych posterunków i o wyasygnowanie z funduszu krajowego kwotę 6.674 zł. 45 ct. na sprawienie łóżek i pościeli dla 100 żandarmów.

Wydział krajowy zajął się zabezpieczeniem koszar dla nowych posterunków, równocześnie jednak odniósł się na dniu 31. maja b. r. l. 26.131 z prośbą do c. k. Rządu, ażeby z uwagi, że tak znaczne pomnożenie stanu żandarmeryi w Galicyi nastąpiło w interesie całego państwa, a nie samej tylko Galicyi, koszta z powodu tego pomnożenia powstałe przyjął c. k. Skarb państwa na siebie.

Odwołanie to nie odniosło pożądanego skutku: Prezydyum c. k. Namiestnictwa lwowskiego bowiem pismem z 7. września 1892 z. r. l. 9.062 zawiadomiło nas, „że p. Minister obrony krajowej reskryptem 25. sierpnia b. r. l 1.725/pr. oznajmił, iż w myśl §. 51. ustawy z 26 lutego 1876 muszą być w sprawie pomieszczenia zwiększonego stanu żandarmeryi w obrębie c. k. komendy żandarmeryi Nr. 5. stosowane przepisy dotyczące kwaterunku żandarmeryi".

W obec takiego oświadczenia, musieliśmy zaasygnować żądanych przez komendę Żandarmeryi . . . . . 6.674 zł. 40 ct. na sprawienie łóżek i pościeli, zaś na sprawienie sprzętów koszarowych i kuchennych kwotę 4.652 zł. 40 ct.

Nowo ntworzone 32 posterunki zostały już wszystkie aktywowane, a roczny wydatek z tego powodu na zabezpieczenie czynszów dochodzi do 8.000 zł. mimo żeśmy czynili wszelkie starania ażeby uzyskać jak najniższe czynsze.

Prócz tego z powodu powiększenia posterunków, okazały się dotychczasowe pomieszkania w wielu miejscowościach za ciasne i musiały być niektóre ubikacye bądź donajęte, bądź stare mieszkania wypowiedziane.

Z powodu przeniesienia ze Lwowa dwóch oficerów sztabowych (majorów), a to jednego do Krakowa a drugiego do Przemyśla, powstały dla funduszu krajowego znaczne koszta, gdyż musiały być najęte w obu tych miastach mieszkania o wysokich czynszach podczas gdy we Lwowie mieszkali w gmachu Zandarmeryi krajowej. W tej sprawie wnieśliśmy na dniu 10. grudnia 1891 LW. 47.099 memoryał do c. k. Ministerstwa obrony krajowej z żądaniem, ażeby ze względu, że przeniesienie to nastąpiło w interesie Państwa spowodowane zarządzeniem tem nadzwyczajne wydatki poniósł nie fundusz krajowy, ale Skarb Państwa.

Odwołanie to nie zostało uwzględnione, ponieważ wedle oznajmienia c. k. Prezydyum Namiestnictwa z 10. marca 1892 l. 19.174 LW. 13.382/92 eksponowanie to nastąpiło z naglących względów służbowych, a według postanowień §§. 1., 2. i 3. przepisów kwaterunkowych wydanych na podstawie Najwyższego postanowienia z 25. lipca 1851, które ustawa o Żandarmeryi z r. 1876 utrzymała w mocy, zakwaterowanie Żandarmeryi winno być dokonane według dyslokacyi, badanej stosownie do przeznaczenia tej instytucyi bezpieczeństwa publicznego, wynikłe zaś stąd koszta pokryć ma konkurencya krajowa.

Z powodu, iż przy zmianie i wypowiedzeniu mieszkań dla c. k. posterunków Żandarmeryi osięga się zwykle ten skutek, że czynsze nowych pomieszkań są wyższe od dotychczasowych, odnieśliśmy się pismem z 4. listopada 1892 LW. 48.846 do komendy Żandarmeryi we Lwowie o ścisłe przestrzeganie, ażeby wypowiedzenie mieszkań żandarmskich następowało zawsze tylko w razie koniecznej i udowodnionej potrzeby i tylko w tych wypadkach, gdy zachodzi pewność że nowe pomieszkanie da się taniej nająć; — nadto zastrzegliśmy dla przysporzenia pewności o prawidłowem postępowaniu podwładnych organów i ażeby na przyszłość sprawa każdego wypowiedzenia i zmiana koszar przed ostatecznem odesłaniem jej do c. k. Ministerstwa celem uzyskania potrzebnego zezwolenia na wypowiedzenie, udzielana była poprzednio zawsze Wydziałowi krajowemu dla wglądnięcia w akta i objawienia swego zdania. C. k. Komenda Żandarmeryi stosuje się najściślej do tego żądania i odtąd każdą taką sprawę przedkłada Wydziałowi krajowemu dla objawienia swego zdania.

W czasie od 1. października 1891 do końca roku 1892 zgodziliśmy się na zawarcie 250 nowych kontraktów najmu koszar dla c. k. Żandarmeryi; z tego zdołaliśmy uzyskać w 17 wypadkach czynsz niższy, w 85 wypadkach czynsz dotychczasowy, w 90 wypadkach musieliśmy się zgodzić na wyższy czynsz, zaś 58 wypadków przypada na nowo kreowane lub powiększone posterunki.

4. Sprawy tyczące się ustawodawstwa cywilnego i karnego.

a) Nie załatwione przez Wysoki Sejm w ubiegłej sesyi wiosennej sprawozdanie tutejsze z dnia 1. września 1891. LW. 22494, tyczące się ulg legalizacyjnych w sprawach hipotecznych drobiazgowych, przedłożyliśmy Wys. Sejmowi ponownie pismem tutejszem z 13. maja 1892 do LW. 44141.

b) Pismem z dnia 21. września 1892, L. 10404/pr. oznajmiło nam ck. Prezydyum Namiestnictwa, że nie zapadła dotąd decyzya wys. ck. Ministerstw sprawiedliwości i skarbu w sprawie zrealizowania, poruszonej uchwałą Sejmu krajowego z dnia 26. marca 1892, zmiany ustaw z 23. maja 1883 L. 82 i 83 dz. u. p. o utrzymaniu zgodności katastru z księgami gruntowemi. Przy sposobności traktowania powyższej uchwały Sejmu krajowego wydało Prezydyum c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu odpowiednie zarządzenia w celu rozpoznania i uchylenia przytoczonej w wywodach do tejże uchwały niewłaściwości, że geometrzy ewidencyjni nie przestrzegają wobec Sądów hipotecznych przepisów rozporządzenia wys. c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 11. czerwca 1883 Nr. 91. dz. u. p., przezco utrudniają Sądom utrzymywania zgodności ksiąg gruntowych z katastrem.

c) W załatwieniu odstąpionej przez Wys. Sejm uchwałą z dnia 5. kwietnia 1892 c. k. Rządowi do zbadania i stosownego zarządzenia petycyi gminy Żułyń z powodu rzekomo wadliwego założenia nowej księgi gruntowej, oznajmiło nam c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 22. Września 1892 L. 10685/pr., że c. k. Sąd krajowy wyższy we Lwowie odmówił prośbie gminie Żulin o założenie nowej księgi gruntowej, albowiem nie uznał tego za potrzebne i polecił tylko c. k. Sądowi powiatowemu w Stryju, aby czuwał nad sprostowaniem obecnej księgi gruntowej po myśli obowiązujących przepisów.

Sprawa zniżenia należytości za doręczanie pism sądowych.

Odezwą z dnia 8. października 1892 L. 11342/pr. zawiadomiło c. k. Prezydyum Namiestnictwa Wydział krajowy, że uchwałę Wys. Sejmu z dnia 5. kwietnia 1892 tyczącą się należytości za doręczanie pism sądowych przedłożyło c. k. Ministerstwu sprawiedliwości, skąd decyzya dotąd nie nadeszła.

Przekazaną przez Wys. Sejm na posiedzeniu z dnia 9. kwietnia 1892 do załatwienia petycyę gmin Handzlówka, Hussów i Albigowa o uwolnienie od opłacania należytości za doręczanie pism sądowych przesłał Wydział krajowy odezwą z dnia 17. maja 1892 LW. 23597 c. k. Prezydyum Namiestnictwa, a to po myśli wyż. powołanej uchwały Wys. Sejmu.

Rezolucya Wysokiego Sejmu z dnia 26. marca 1892. zmierzająca do uzyskania zmiany kompetencyi Sądów powołanych do judykatury w sprawach o czyny karygodne wedle ustaw z dnia 29. lutego 1880, (Nr. 35 i 37 Dz. u. p) względnie ustawy z dnia 24. maja 1882. (Nr. 51 Dz. u. p.) (ustawa o zapobieganiu chorobom zwierzęcym zaraźliwym).

Odnośnie do tej uchwały oznajmiło nam c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 21. września 1892 L. 10185/pr., że według odezwy c. k. Sądu krajowego wyższego we Lwowie z dnia 24. sierpnia 1892 L. 19747, nie udzieliło c. k. Ministerstwo sprawiedliwości temuż Sądowi dotąd decyzyi swej w sprawie niniejszej.

Reforma postępowania sądowego w sprawach niespornych.

Nie załatwione przez Wys. Sejm w ubiegłej sesyi wiosennej sprawozdanie Wydziału krajowego o potrzebie reformy postępowania sądowego w sprawach niespornych, przedłożyliśmy Wys. Sejmowi ponownie pod dniem 31. Maja 1892 do L. 26060.

Należytości lekarzy sądowych za oględziny osób na ciele uszkodzonych.

Niezałatwioną przez Wys. Sejm petycyą Wydziału „Narodnej Rady“ w Turce, w tym przedmiocie wniesioną, przesłał Wydział Krajowy odezwą z dnia 25. maja 1892 LW. 24657 c. k. Prezydyum Namiestnictwa upraszając w myśl wniosku komisyi prawniczej — o wyjednanie u Wys. c. k. Rządu, ażeby należytości za sądowo-lekarskie oględziny we wszystkich c. k. Sądach karnych zaliczano z funduszu państwowego. Na skutek powyższego pisma naszego oznajmiło nam c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwami z dnia 21. czerwca i 15. lipca 1892 LL. 6776 i 7651, że Prezydya c. k. wyższych Sądów krajowych we Lwowie i Krakowie zarządziły natychmiastowe uchylenie praktyki żądania od osób na ciele uszkodzonych opłaty należytości za sądowo-lekarskie ich oględziny, gdyby podobna praktyka uwłaczająca przepisom §§-fów 381 i 390 p. k. w którymkolwiek ze Sądów istnieć miała.

Petycya włościan powiatu pilzneńskiego, w sprawie wydawania paszportów podróżnych.

Petycyę tę odstąpioną nam przez Wysoki Sejm uchwałą z dnia 5 kwietnia 1892 przesłaliśmy do załatwienia c. k. Prezydyum Namiestnictwa, które nam odezwą z dnia 13. maja 1892 L. 4899 oznajmiło, że podpisani na tejże petycyi Jędrzej Dudło i Michał Dumanowski wnieśli tam przeciw Panu Staroście w Pilźnie z powodu trudności czynionych im w wydawaniu paszportów podróżnych zażalenie, które stało się powodem do wdrożenia dochodzenia dla zbadania podniesionych tamże zarzutów. Jeżeliby się wedle wyniku tego dochodzenia okazało, że z żalącymi się postępowano istotnie w sposób niezgodny z przepisami prawnemi, natenczas c. k. Prezydyum Namiestnictwa nie omieszka przedsięwziąć stosowne środki zaradcze ku zapobieżeniu stwierdzonym niewłaściwościom.

Gminne urzędy rozjemcze i sądy pokoju.

Reskryptem z dnia 7. lipca 1892 do L. 11769 wezwało c. k. Ministerstwo sprawiedliwości Wydział krajowy do udzielenia mu dat statysty-

cznych o gminnych urzędach rozjemczych zaprowadzonych ustawą państwową z dnia 21. września 1869 Nr. 150 dz. u. p. względnie ustawą tut. krajową z dnia 6. marca 1875 Dz. u. kr. Nr. 27, tudzież opinii, czy i w jakim kierunku byłaby wskazaną reforma tych urzędów, ażeby one zadaniu swojemu odpowiedziały.

Ponieważ Wydział krajowy żądanych wyżej wiadomości statystycznych nie posiada, przeto okólnikiem z dnia 12. września 1892 LW. 34292 zażądał takowych od Wydziałów powiatowych wzywając je zarazem do przedłożenia opinii tak co do reformy gminnych urzędów rozjemczych w kierunkach w powyższym reskrypcie ministryalnym zaznaczonych — jakoteż co do zaprowadzenia w naszym kraju pokrewnej instytucyi Sądów pokoju, czego Wys. Sejm w dawniejszych latach po kilkakroć u c. k. Rządu się domagał.

O objawienie tej samej opinii upraszał także Wydział krajowy c. k. Izby notaryalne, Izby adwokatów, wreszcie Towarzystwa prawnicze. Po nadejściu tych odpowiedzi zajmie się Wydział Krajowy zbadaniem niniejszej sprawy, a wynik wraz z wnioskami przedłoży w swoim czasie c. k. Ministerstwu sprawiedliwości i Wys. Sejmowi.

Sprawy odnoszące się do statutu krajowego, ordynacyi wyborczej i regulaminu Sejmowego.

W sprawie zmiany sejmowej ordynacyi wyborczej i statutu krajowego z dnia 26. lutego 1861 w kierunku powiększenia liczby posłów z kuryi miast, przedkładaliśmy sprawozdania w r. 1889 do LW. 36368 w r. 1890 do LW. 23209 i z r. 1892 do LW. 50508 (al 42) jednakże sprawozdania te nie weszły na porządek dzienny obrad Wysokiego Sejmu.

W tej samej sprawie postawił na posiedzeniu z dnia 21. września 1892 swój wniosek poseł Weigel, który odesłany został do komisyi prawniczej i również załatwionym nie został. Z tego powodu i Wydział krajowy obecnie uchwalił sprawozdania swego w tym przedmiocie nie ponawiać.

6. Sprawy dotyczące podatków, taks i opłat stemplowych.

Nowe urzędy podatkowe.

Odnośnie do uchwał Wysokiego Sejmu z dnia 5. kwietnia 1892, wzywających c. k. Rząd do przychylnego załatwienia petycyj wniesionych o utworzenie c. k. Urzędów podatkowych w Makowie i Krakowcu, oznajmiło nam c. k. Prezydyum Namiestnictwa odezwą z dnia 7. września 1892 L. 9865/pr., że w tym roku nie przedłożono Ministerstwu skarbu wniosku na kreowanie w Krakowcu nowego Urzędu podatkowego. Natomiast jest uzasadniona nadzieja, że nowy Urząd podatkowy w Makowie wejdzie w życie jeszcze w bieżącym roku.

Tak też się stało; albowiem wedle zawiadomienia c. k. Prezydyum krajowej Dyrekcyi skarbu z dnia 26. listopada r. b. l. 4496, weszły w życie od dnia 1. grudnia 1892 nowe urzędy podatkowe w następujących miejscowościach: w Andrychowie, Czarnym Dunajcu, Komarnie, Kutach, Łopatynie, Makowie, Mikołajowie, Pruchniku, Sądowej Wiśni, Żabnie i Zabłotowie.

Podatki.

Niezałatwioną przez Wysoki Sejm w ubiegłej sesyi wiosennej petycyę gmin Stupnica i Kotowania w pow. Samborskim o powstrzymanie ściągania podatków do jesieni roku 1892, przesłał Wydział krajowy c. k. Prezydyum Namiestnictwa do możliwego uwzględnienia; na to otrzymaliśmy odpowiedź w odezwie tejże Władzy z dnia 3. sierpnia 1892 l. 8576, że c. k. kraj. Dyrekcya skarbu udzieliła rozporządzeniami z dnia 27. lutego i 24. marca r. b. l. 8292/1890 i 18451/90 kontrybuentom gmin Stupnica i Kotowania zwłoki do zapłacenia zaległych i bieżących podatków a mianowicie: pierwszej gminie do dnia 1. września, drugiej do końca września 1892. Opust podatku gruntowego przyznany kontrybuentom gminy Stupnicy wynoszący z dodatkami 720 złr. 20 ct., oraz opust przyznany kontrybuentom gminy Kotowania, wynoszący 256 zł. 41 ct., został już zrealizowany.

Również przesłał Wydział krajowy pismami z dnia 27. i 31. maja 1892 do l. 24 616 i 24.707 c. k. Prezydyum Namiestnictwa do uwzględnienia następujące dwie petycye przez Wys. Sejm niezałatwione:

a) Petycyę Rady powiatowej w Zbarażu, o wyjednanie u c. k. Rządu, aby w powiecie Zbarazkim powstrzymano przymusowe ściąganie podatków do jesieni r. 1892 i

b) Petycyę kilkunastu gmin powiatu Limanowskiego o wyjednanie — wedle wniosku Komisyi podatkowej — w drodze ustawodawczej noweli do ustawy z dnia 16. czerwca 1877 Nr. 60 dz. u p., mocą którejby także te rzezie bydła, które rolnicy z konieczności t. j. z powodu choroby lub wypadku bydlęcia dokonali, do uwolnionych od poboru podatku spożywczego zaliczonemi zostały.

Jednakże o dyecezyi c. k. Rządu w sprawie powyższych dwóch petycyj nie otrzymaliśmy dotąd żadnej wiadomości.

Sprawy tyczące się należytości prawnych wedle ustaw z dnia 9. lutego 1850 (Nr. 50 dz. p. p.) i z dnia 13. grudnia 1862, Nr. 89 Dz. p. p.)

Komitet Towarzystwa rolniczego krakowskiego wniósł pod dniem 6. marca 1892 do Wys. Sejmu petycyę o wyjednanie reformy ustawy o podatku od spadków. Komisya podatkowa wygotowała sprawozdanie o tej petycyi wnosząc:

„Petycyę Krakowskiego Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego z d. 6. marca 1892 ls. 396 przekazuje się Wydziałowi krajowemu z poleceniem, aby zestawiwszy wszelkie usiłowania, wnioski i referaty Wys. Sejmu od r. 1861 aż do r. 1888, rewizyi ustawy z 9. lutego 1850 dotyczące, ponowił kroki u Wys. Rządu celem skłonienia go do rewizyi tej ustawy i usunięcia uciążliwości tylekroć w Radzie Państwa i Sejmach krajowych podnoszonych".

Sprawozdanie powyższe spadło z porządku dziennego obrad Wys. Sejmu; mimo to, w myśl wyrażonego w tem sprawozdaniu wniosku Komisyi, zebrał Wydział krajowy wskazany tamże materyał, dołączając go do aktu swojego LW. 24655/1892 w tej nadziei, że materyał ten posłuży Wys. Sejmowi w razie ponowienia niniejszej tak żywotnej sprawy.

Odnośnie do ostatniego sprawozdania z czynności naszych oznajmiamy, że c. k. Najwyższy Trybunał sprawiedliwości orzeczeniem z dnia 12. stycznia 1892 l. 3510 nie uwzględnił naszego rekursu rewizyjnego wniesionego przeciw orzeczeniu c. k. wyższego Sądu krajowego we Lwowie z dnia 1. września 1891 l. 14596, mocą którego dozwolono na rzecz c. k. Skarbu Państwa egzekucyjnego przyznania na płatność i wydanie odpowiedniej kwoty z gotówki na rzecz funduszu krajowego we Lwowie się znajdującej, aż do wysokości kwoty potrzebnej na zapłacenie zaległej do B. 5355/1882

należytości stemplowej od dekretu nominacyjnego Hipolita Kuśnierskiego byłego nauczyciela przy kraj. szkole rolniczej w Czernichowie. W powołanem orzeczeniu postanowił c. k Sąd najwyższy potwierdzić w całości uległe zażaleniu rozstrzygnienie c. k. wyższego Sądu krajowego z przytoczonego doń uzasadnienia, stanowi rzeczy i duchowi ustaw odpowiedniego. Tem orzeczeniem więc nałożoną została odpowiedzialność za należytości od dekretów nominacyjnych urzędników krajowych także na fundusz krajowy; to też z tego funduszu pokrywa obecnie Wydział krajowy rzeczone należytości, o ile one nie dały się ściągnąć od właściwych debentów, bądź to z powodu ich śmierci lub też niewiadomego pobytu.

Tym sposobem uiścił dotychczas Wydział krajowy z funduszu krajowego kwotę 85 zł. 07 ct. w. a.

Wymiar należytości stemplowych od dekretów nominacyjnych urzędników i sług krajowych, dokonywany przez Wydział krajowy za zezwoleniem c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 30. października 1888 l. 26168, przedstawia się dotyczas jak następuje:

Wymierzono			Z kwoty tej pokrył fundusz krajowy na mocy uchwał sejmowych z r. 1882/83.	
w roku	w kwocie			
	zł.	ct.	zł.	ct.
1889	1625	94	437	—
1890	1541	97	300	72
1891	1037	27	266	87½
1892	4203	40	1603	25

7. Zakłady pracy przymusowej i poprawcze.

W wykonaniu uchwały Wys. Sejmu z dnia 21. listopada 1890 i w dalszym ciągu sprawozdania naszego z dnia 19. mraca 1892 LW. 52864 oddzielnie zdajemy sprawę Wys. Sejmowi o urządzeniu w kraju naszym poprawczych kolonii rolniczych.

Na tem miejscu zaś wykazujemy dalsze koszta utrzymania w obcych zakładach pracy przymusowej i poprawczych, skazanych przynależnych do naszego kraju. Koszta te, zwrócone z funduszu krajowego, przedstawiają się jak następuje:

W zakładzie	Za ilu skazańców	Za czas	W kwocie	
			zł.	ct
Korneuburg (Niższa Austrya)	7	za II. kwartał 1891	275	—
	6	„ III. „ „	237	50
	5	„ IV. „ „	210	—
	6	„ I. „ 1892	338	—
	6	„ II. „ „	227	50

W zakładzie	Za ilu skazańców	Za czas	W kwocie zł.	ct.
Wiener-Neudorf (Niższa Austrya).	1	za I. półrocze 1891	63	35
	1	„ II. „ „	67	57
Netitschein (Morawy).	3	za II. kwartał 1891	91	80
	3	„ III. „ „	124	20
	3	„ IV. „ „	124	20
	3	„ I. „ 1892	122	85
	3	„ II. „ „	122	85
	1	za czas od 21/8 1890 do 31/3 1891.	100	35
Lankovic (Styrya).	1	za II. kwartał 1891	35	49
	1	„ III. „ „	35	88
	1	„ IV. „ „	35	88
	1	„ I. „ 1892	35	49
	1	„ II. „ „	35	49
	1	„ III. „ „	35	88

począwszy zaś od r. 1887 wypłacono po koniec r. 1892 sumę 5329 zł. 67 ct.

8. Sprawy tyczące się udzielenia zapomóg z rubr. XVII. funduszu krajowego (dyspozycyjnego).

I. W wykonywaniu uchał Wys. Sejmu z d. 8. kwietnia i 24. września 1892, któremi udzielone zostały wsparcia dla pogorzelców następujących gmin;

1.	gminy	Wielkopole	w kwocie . .	100 zł.
2.	„	Miejsce	„ . .	250 „
3.	„	Nawarya	„ . .	200 „
4.	„	Turówka	„ . .	30 „
5.	„	Kościejów	„ . .	200 „
6.	„	Przystanie	„ . .	200 „
7.	„	Wildenthal	„ . .	300 „
			razem . .	1280 zł.

asygnowano odnośne kwoty i przesłano na ręce Prezesów Rad powiatowych z wezwaniem do rozdzielenia tych wsparć pomiędzy najbiedniejszych pogorzelców.

Następnie w załatwieniu, bądź to przekazanych przez Wys. Sejm, bądź bezpośrednio do Wydziału krajowego wniesionych licznych petycyj, udzielił Wydział krajowy z funduszu dyspozycyjnego tytułem wsparć dla pogorzelców 40 gmin, łącznej kwoty 5.309 zł. w. a.

Wreszcie uchwalone przez Wys. Sejm na posiedzeniach z dnia 8. kwietnia i 24. września 1892 subwencye na rok 1892 i 1893 po 1.200 zł dla Towarzystwa Miłosierdzia pod godłem „Opatrzności“ we Lwowie asygnowano i wypłacono l. 26.635/92 i 48.665/92.

9. Propinacya.

Uchwała z dnia 21. września 1892 z wezwaniem do c. k. Dyrekcyi Galicyjskiego funduszu propinacyjnego, ażeby przy wydzierżawieniu uprawnień szynkarskich starało się w oznaczeniu warunków dzierżaw, jak niemniej także w wyborze osobistości dzierżawców dążyć do stopniowej zmiany typu szynków i karczem w naszym kraju w gospody schludne i przyzwoite dla moralnego i materyalnego stanu ludności nie szkodliwe.

Na odezwę tę otrzymaliśmy pod dniem 26. listopada 1892 r. (LW. 59604) odpowiedź, iż c. k. Dyrekcya funduszu propinacyjnego, ze względu na ustawę z dnia 22. kwietnia (Nr. 30 D. n. p), która w §. 3. zakreśla ściśle zakres działania władzy, zaledwie w małej części może zadosyć uczynić intencyom zawartym w rozolucyi sejmowej.

Na mocy bowiem tego paragrafu, leży tylko w zakresie c. k. Dyrekcyi prawo wolnego wyboru osobistości na dzierżawę prawa propinacyi, tudzież możność kontraktowego unormowania stosunku dzierżawnego pod względem wykonywania tego prawa, że zatem przy wyborze osób dzierżawców stara się oddawać w dzierżawę propinacyę poprzednim właścicielom tego prawa, baczy na interesa właścicieli browarów, gorzelń, większych dystylarni i tym przy równych warunkach innych oferentów daje pierwszeństwo.

Co się tyczy samego wykonywania prawa propinacyi, to zastrzeżone jest w §. 5. prawo władz politycznych cenzurowania osobistości przyjmowanych przez dzierżawców na szynkarzy i przestrzeganie przepisów mających na celu położenie tamy opilstwu i lichwie, wreszcie co do wyglądu lokalności do wyszynku służących — a zatem, że wszystkie te okoliczności usuwają się z pod wpływu c. k. Dyrekcyi.

C. k. Dyrekcya funduszu propinacyjnego zapewnia, iż gotową jest działać jak dotąd w duchu rezolucyi Wys. Sejmu lecz co się tyczy ustępu rezolucyi, w którym jest mowa o stopniowej zmianie ogólnego typu szynków i karczem w naszym kraju, jest zdania, iż czynność tę należy pozostawić dececyzyi władz ustawodawczych do których zakresu kwestye te należą.

10. Szupasnictwo.

W dziale szupasowym nadmieniamy, że do oszczędności z tytułu przyodzienia szupaśników wykazanej w ostatniem sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego w kwocie . . . . . 34200 złr.
przybywa także oszczędność uzyskana w roku 1891 w zaokrągleniu w kwocie . . . . . 5600 „
Ogółem zatem . .
od czasu objęcia dostawy odzieży dla szupaśników we własny zarząd i przelania prawa orzekania o potrzebie przyodzienia szupaśników z gmin na c. k. władze zaoszczędzono kwotę . . . . . 39800 złr.

II. Krajowe opłaty konsumcyjne.

Sprawozdaniem z 18. listopada 1891 LW. 50.507 zdaliśmy Wysokiemu Sejmowi sprawę o wprowadzeniu i wykonaniu ustawy z 20. marca 1891 Nr. 35 Dz u. k. o poborze krajowych opłat konsumcyjnych.

W uzupełnieniu tego sprawozdania, które na ubiegłej sesyi Wysokiego Sejmu nie zostało załatwione, mamy zaszczyt donieść, iż raty dzierżawne z małym wyjątkiem wpływają prawidłowo, a jak dotychczas fundusz kra-

jowy nie poniósł znaczniejszych strat. Pierwszy kwartał poboru tych opłat t. j. od 1. lipca 1891 do 1. października 1891 był najwydatniejszym, gdyż wszystkie raty dzierżawne zostały w całości w terminie zapłacone.

W drugim kwartale tego poboru t. j. w czasie od 1. października 1891 do końca roku 1891 zaprzestali płacić dzierżawcy z powiatu buczackiego, cieszanowskiego i skałackiego. W tych powiatach byliśmy zniewoleni zarządzić relicytacye, przy których nie udało się uzyskać tych samych czynszów jakie pierwotnie zakontraktowane były. Mianowicie spadł czynsz dzierżawy

w Buczaczu	z 3.800	zlr.	na 2.500	zlr.
w Cieszanowie	„ 1.280	„	„ 900	„
w Skałacie	„ 3.800	„	„ 2.225	„

Dla pokrycia strat z tąd powstałych uznaliśmy kaucye wszystkich 3 dzierżawców za przepadłe a nadto zarządziliśmy zabezpieczenie pretensyj funduszu krajowego w drodze procesów na majątkach dłużników. Stan rzeczy uregulowany został ostatecznie w ten sposób, że gmina miasta Buczacza oprócz kaucyi złożyła na umorzenie pretensyi funduszu krajowego spowodowanych niedotrzymaniem kontraktu za 4 kwartał 1891 kwotę 400 zł. a Wydział krajowy zwolnił ją od dalszych pretensyi funduszu krajowego.

Z byłym dzierżawcą tychże opłat na powiat Cieszanowski, na którego ruchomości uzyskaliśmy już egzekucyę mobilarną załatwiliśmy sprawę w ten sposób, żeśmy darowali mu połowę egzekwowanej raty za IV. kwartał 1891 pod warunkiem, jeżeli drugą połowę tejże raty wraz z przyznanemi kosztami sądowemi spłaci w 4 ratach kwartalnych począwszy od 1. stycznia 1893; wrazie niedotrzymania którejkolwiek raty zastrzegliśmy ściągnięcie od razu całej pretensyi w drodze przymusowej. O Skałat sprawa nie jest jeszcze ostatecznie ukończoną. Uzyskaliśmy wprawdzie zezwolenie egzekucyjnej grabieży i oszacowanie ruchomości dłużników, lecz czynność ta dotychczas nie została ukończoną; sprawa pozostaje w rękach syndyka naszego.

Powodem niedotrzymania kontraktów w powyższych 3 powiatach było obok nieporadności dzierżawców i utrudnionej kontroli wedle wszelkiego prawdopodobieństwa zbyt wygórowane czynsza dzierżawne, co poniekąd stwierdzonem zostało wynikiem zarządzonych relicytacyi, przy których nie dało się uzyskać tych samych czynszów.

W ciągu roku 1891 i 1892 byliśmy zniewoleni z powodu udowodnionych strat przyznać niektórym dzierżawcom opust z czynszu dzierżawnego niechcąc dopuścić do rozwiązania kontraktu, a tem samem do jeszcze większych strat dla funduszu krajowego.

Mianowicie opuściliśmy na powiaty:

1) Nowy-Targ 1000 zlr. rocznie począwszy od 1. października 1891.
2) Na Mościska 1000 zlr. rocznie, począwszy od 1. lipca 1892.
3) Na Przemyśl 1200 zlr., począwszy od 1. stycznia 1893.

W Przemyślu na jednozgodne żądanie dzierżawców przeprowadzoną nawet została na koszt i niebezpieczeństwo przedsiębiorców relicytacya, ale ponieważ nikt nie zgłosił się z ofertą przeto nie zwolniliśmy dzierżawców od kontraktu.

Raty dzierżawne spłacają dzierżawcy w przeważnej części pod naciskiem i grozą sądowego zaskarzenia, co naturalnie następuje dopiero w ostatecznym razie gdy inne środki nie pomagają.

Zaskarzeń takich było:

1) w 4 kwartale 1891 3 wypadki, (Buczacz, Cieszanów, Skałat);

2) w I. kwartale 1892 5 wypadków (Czortków, Myślenice, Podhajce, Wadowice, Złoczów);

3) w II. kwartale 1892 2 wypadki (Kałusz, Złoczów);

4) w III. kwartale 1892 6 wypadków (Czortków, Gródek, Husiatyn, Podhajce, Kałusz, Śniatyn);

5) w IV. kwartale 1892 2 wypadki (Bóbrka, Śniatyn).

Do kroków egzekucyjnych dotychczas w żadnym wypadku nie doszło, gdyż dzierżawcy po wniesieniu zaskarzeń zaległe raty zapłacili.

W drodze ustępstwa przeszło zakontraktowane prawo poboru kraj. opłat konsumcyjnych z rąk dotychczasowych dzierżawców w inne ręce, mianowicie miało to miejsce w Brodach, Dolinie, Tarnobrzegu, natomiast na przybranie poddzierżawców (wspólników) pozwoliliśmy w Czortkowie, Dąbrowie, Jarosławiu, Taruopolu i Żywcu.

Przedłużenie kontraktu pod dotychczasowemi warunkami i za tym samym czynszem nastąpiło w Zbarażu.

12. Sprawy dotyczące granic kraju.

Uchwałą z dnia 5. kwietnia 1892 wezwał Wysoki Sejm ponownie c. k. Rząd o spieszne rozstrzygnięcie sporu granicznego między Galicyą a Węgrami w okolicy Morskiego Oka.

Wskutek tego odnieśliśmy się do c. k. Namiestnictwa w tej sprawie i pod dniem 18. sierpnia 1892 (LW. 41.967) otrzymaliśmy zawiadomienie, iż c. k. Namiestnictwo przedłożyło wszystkie akta tej sprawy c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych.

Sprawa zatem nie jest jeszcze ostatecznie załatwioną i nie wiadomo, kiedy i z jakim skutkiem będzie zakończoną.

13. Sprawy policyi ogniowej i przymusowej asekuracyi od ognia.

W sprawie powierzonego nam ustawą z dnia 10. lutego 1891 o policyi ogniowej dla miast i miasteczek nadzoru nad jej wykonaniem, wezwaliśmy wszystkie wydziały Rad powiatowych (LW. 24650/92) o dostarczenie szczegółowych wiadomości o stanie pogotowia pożarnego w każdem mieście i miasteczku. Dotąd nie wszystkie Wydziały powiatowe zadość uczyniły naszemu żądaniu, lecz z odebranych nabraliśmy przekonania, że sprawa zaprowadzenia straży ogniowych i zaopatrzenia się w potrzebne przyrządy do gaszenia pożaru zbyt wolno postępuje z powodu niezamożności miasteczek. O ile więc z otrzymanych sprawozdań okaże się, iż pod tym względem istnieją braki, urgujemy Wydziały powiatowe, aby starały się temu zapobiedz przez tworzenie straży ochotniczych i korzystanie z kredytu Krakowskiego Towarzystwa ubezpieczeń, ktore dość chętnie przychodzi pożyczkami gminom niezamożnym z pomocą.

Co się tyczy projektu ustawy o policyi ogniowej dla gmin wiejskich, które przedłożyliśmy Wysokiemu Sejmowi podczas ubiegłej sesyi, a który

nie wszedł na porządek dzienny obrad, ponawiamy takowy przy oddzielnem sprawozdaniu do LW. 55540/92.

W sprawie wykonania uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 15. listopada 1890 r. polecając Wydziałowi krajowemu, aby przeprowadził rokowania z c. k. Rządem w przedmiocie ogólnego przymusowego ubezpieczenia od ognia i uchwały z dnia 23. marca 1892 r. tej treści: „Sejm stojąc przy uchwale swej z roku 1888 wzywa c. k. Rząd, aby jak najrychlej przedłożył projekt ustawy krajowej o przymusowem ubezpieczeniu od ognia“ — na odezwy nasze w tym względzie do c. k. Prezydyum Namiestnictwa czynione, otrzymaliśmy pod dniem 10. września 1892 (LW. 44899) odpowiedź, że c. k. Prezydyum nie otrzymało dotychczas od c. k. Ministerstwa spraw wewnętrzych w sprawie tej żadnej decyzyi.

Sprawy dotyczące ludności izraelickiej, indemnizacyi urbaryalnej i służebnictw i łowiectwa.

W sprawach tych Departament VI. w ubiegłym peryodzie czasu, niniejszem sprawozdaniem objętem, nie miał nic do załatwienia.

Nadmieniamy w końcu, że do czynności Szefa Departamentu VI. należy szkontrum kasy krajowej które w czasie właściwym zostało przeprowadzone.

K. k. Ministerium für Landesvertheidigung Nr. 3.550/812 II. a) ex 1892. Das Ministerium für Landesvertheidigung findet, im Einvernehmen mit dem k. und k. Reichs-Kriegs-Ministerium, die Bestimmungen des §. 94, lit. b) und g) der Wehrvorschriften I. Theil dahin auszudehnen, dass die Überprüfung auch dann einzutreten hat, wenn ein Mitglied der Bezirks beziehungsweise Gemeinde-Vertretung sich hiefür ausspricht, und ferners zu verfügen, dass, insoferne seitens dieser Delegirten Anstände über das Stellungsverfahren erhoben werden sollten, hierüber durch den Beamten der politischen Behörde (§. 41 2 A. lit. b) der Wehrvorschriften I. Theil) ein Protokoll in Gegenwart der Stellungs-Commission aufzunehmen kömmt, in welchem auch die allfälligen Gegenbemerkungen der Commissions-Mitglieder mit entscheidender Stimme (§. 87, 1 Wehrvorschriften I. Theil) zum Ausdrucke zu bringen sind.

Dieses von sämmtlichen Mitgliedern der Stellungs-Commission zu unterfertigende Protokoll hätte sodann als Substrat für die weitere Behandlung des Beschwerdefalles zu dienen. Hievon wird die k. k. Statthalterei (Landesregierung) zur Wissenschaft und entsprechenden Verständigung der unterstehenden politischen Behörden in die Kenntniss gesetzt, wobei letzteren zu bemerken ist, dass die Mitglieder der Bezirks- beziehungsweise Gemeinde-Vertretung im Sinne des §. 88: 1 der bezogenen Wehrvorschriften auch über diese Rechte bei Anlass der Stellung zu belehren sind.

Wien am 28. Februar 1892.

Welsersheimb m. p.

Odpis

reskryptu c. k. Ministerstwa obrony krajowej w Wiedniu z dnia 9. kwietnia 1892 Nr. 5846/1397 IV ex 1892 do Wydziału krajowego we Lwowie.

Die im §. 15. der Vorschrift betreffend die Organisation des Landsturmes enthaltenen Bestimmungen über Enthebungen vom Landsturmdienste werden dahin erweitert, dass jenen Beamten der politischen Bezirksbehörden und Gemeinde-Vorstehern, welche entweder nicht dauernd für die Besorgung der Angelegenheiten des öffentlichen Dienstes unentbehrlich sind oder aus militärischen Dienstes-Rücksichten nicht auf die ganze Dauer der Mobilität vom Landsturmdienste enthoben werden können, die jedoch in der ersten Zeit der allgemeinen Mobilisirung der bewaffneten Macht nicht durch andere geeignete Personen ersetzt werden könnten, die Enthebung vom Landsturmdienste bis zum 15 Tage nach der Aufbietung des Landsturmes ertheilt werden kann.

Für die Antragstellung auf solche Enthebungen und die Entscheidung über die Enthebungs-Anträge sowie für die Verständigung der heimatlichen politischen Bezirks-Behörden und Landsturm-Bezirks-Commanden von den ertheilten Enthebungen sind die allgemeinen Bestimmungen des erwähnten Paragraphen massgebend.

Der Aufschrift der Verzeichnisse nah dem Muster Beilage 12 der Landsturm-Organisations-Vorschrift und der Aufschrift der Auszüge aus den Verzeichnissen ist der Zusatz.

„Bis zum 15-ten Tage nach der Aufbietnng des Landsturmes anzufügen".

Diese Enthebung vom Landstnrmdienste ist den Landsturmpflichtigen durch die vorgesetzte politische Bezirksbehörde mit dem Bemerken bekannt zu geben, dass deren Einrückung zum Landsturmdienste nach dem bestimmten Tage, ohne eine specielle Einberufung abzuwarten, sofort zu erfolgen hat und ein etwaiges Einschreiten um weiteren Aufschub die Verspätung in der Einrükkung nicht rechtfertigen könnte. Landsturm-Enthebungs-Certificate sind nicht auszufolgen.

Die Auszüge aus den Verzeichnissen über solche vom Landstnrmdienste enthobene Landsturmpflichtige sind bei den Landsturm-Bezirks-Commanden a b g e s o n d e r t aufzubewahren und die Landsturmpflichtigen sind bei der Nachweisung der Enthobenen n i c h t mitzuzählen.

Diese Anordnungen sind bei den Punkten 64, 68 und 69, dann auf der Beilage 12 der Landsturm-Organisations-Vorschrift vorzumerken. Das Ministerium für Landes-Vertheidigung beehrt sich hievon die diensthöflichste Mittheilung zu machen.

LW. 8.138/93.

Aleg. 65.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie fundacyi Jana Michała dw. im. Włochowicza.

Wysoki Sejmie!

Aktem fundacyjnym z d. 13. lutego 1867 zatwierdzonym przez c. k. Namiestnictwo d. 9. maja 1867 do l. 20582 tudzież dodatkowym aktem z d. 17. maja 1871 zatwierdzonym przez c. k. Namiestnictwo dnia 24. maja 1871 do l. 21699 przeznaczył Jan Michał dw. im. Włochowicz, były poseł sejmowy, kowal i właściciel realności w Skałacie, grunta w łączuym obszarze 19 morgów 665 kwadratowych sążni, w Skałacie położone, na fundacyę stypendyjną, mającą nosić jego imię. Zarząd tej fundacyi przeznaczonej dla synów mieszczan i włościan Skałackich, przekazał Wydziałowi krajowemu, któremu poruczył oraz rozdawnictwo stypendyum. Zarazem zastrzegł fundator dla siebie dożywotnie użytkowanie wszystkich na fundacyę przeznaczonych gruntów, a dla swej żony Tatiany z Antoniuków, dożywotnie użytkowanie jednej parceli, obejmującej dwa morgi, 735 kwadratowych sążni, na wypadek, jeżeliby go taż przeżyła i postanowił, że sprzedaż gruntow fundacyjnych może nastąpić tylko za zezwoleniem Wysokiego Sejmu.

Żona fundatora zmarła przed kilku laty, obecnie zatem cięży na gruntach fundacyjnych tylko prawo dożywotniego użytkowania, zastrzeżone fundatorowi, prawo to nie jest hipotecznie uwidocznione, natomiast jest fundacya za właścicielkę utworzonego z przeznaczonych na nią gruntów ciała hipotecznego, objętego wykazem hipotecznym l. 232 gminy katastralnej Skałat, należycie zaintabulowaną. Pragnąc obecnie przeznaczonymi na fundacyę gruntami inaczej rozporządzić, zgłosił się fundator z chęcią odkupienia napowrot tych gruntow za sumę 2000 złr. aw. którą spłaciłby w dwóch równych ratach, dnia 1. września 1893 i dnia 1. września 1894.

Sumę tę chce fundator złożyć na zupełną niczem nieograniczoną i nieobciążoną własność fundacyi, nie zastrzegając sobie dożywotniego poboru odsetek od nich. Również zobowiązuje się fundator do poniesienia wszelkich kosztów, jakie ta sprawa za sobą pociąguie.

Wedle opinii c. k. Starostwa w Skałacie, opartej na sprawdzeniu stanu rzeczy przez ludzi fachowych, jest propozycya fundatora korzystną dla fundacyi, ponieważ grunta fundacyjne nie mają wartości 2.000 zł. a. w. Dalszą korzyść upatruje Wydział krajowy w tem, iż cena kupna będzie wolną od ciężaru dożywocia i że fundacya przyjdzie do majątku o dochodach stałych, którego administracya nie przedstawia żadnych trudności, podczas gdy admiuistracya gruntów o tak nieznacznej wartości dałaby niewątpliwie bardzo skromny rezultat.

Wydział krajowy mniema wprawdzie, że wobec stylizacyi dodatkowego aktu z d. 17. maja 1871 odnoszenie się w niniejszej sprawie do Wys. Sejmu nie jest potrzebnem.

Gdy jednakowoż sam fundator uznaje potrzebę zezwolenia Wys. Sejmu, a c. k. Namiestnictwo zdanie to podziela, przeto Wydział krajowy nie chce narażać rzeczy na zwłokę i uznając z drugiej strony opinię autora aktu i władzy, która ten akt zatwierdziła, za decydującą przedkłada niniejszą sprawę Wys. Sejmowi z wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm zezwala na sprzedanie ciała hipotecznego, objętego wykazem hipotecznym l. 232 księgi gruntowej gminy katastraluej Skałat, a stanowiącego własność fundacyi stypendyjnej Jana Michała dw. im. Włochowicza, temuż Janowi Michałowi Włochowiczowi za cenę kupna 2.000 zł., płatną w dwóch równych ratach po 1.000 zł. a. w. przypadających dnia 1. września 1893 i 1. września 1894 z tem zastrzeżeniem, iż ta cena wolną ma być od wszelkich ciężarów i że kupujący pokryć ma wszystkie kosza i wydatki ze sprawą tą połączone, a w szczególności także całą należytość rządową od przeniesienia własności.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zawarcia odpowiedniego kontraktu w formie aktu notaryalnego równocześnie ze złożeniem pierwszej raty ceny kupna w sumie 1000 złr., przyczem obowiązek zapłacenia drugiej raty 1000 złr. a. w., względem którego kupujący poddać się ma doraźnej egzekucyi, ma być równocześnie z zaintabulowaniem kupującego za właściciela nabytego ciała hipotecznego lw. 232 ks. gr. gm. kat. Skałat, w stanie biernym tego ciała zaintabulowany.

We Lwowie dnia 31. marca 1893.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
Eustachy Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Chamiec *w. r.*

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

L. W. kr. 22.837/92.

Aleg. 66.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o petycyi Reprezentacyi powiatu Sanockiego i nowotarskiego w przedmiocie datku ofiarowanego w r. 1880 na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisyi drogowej o petycyi Rady powiatowej sanockiej i nowotarskiej w przedmiocie zwolnienia tych powiatów od opłacania 1% dodatku powiatowego do podatków bezpośrednich na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 16. listopada 1889 następującą uchwałę:

„Petycyę Wydziału powiatowego w Sanoku, tudzież petycyę Wydziału Rady powiatowej w Nowym Targu udziela się Wydziałowi krajowemu z poleceniem, by po zbadaniu istoty rzeczy tak pod względem prawniczym, jakoteż i co do sił finansowych powiatów sanockiego i nowotarskiego, na przyszłej sesyi sejmowej przedłożył sprawozdanie i odpowiednie wnioski".

W wykonaniu tego polecenia przedłożył Wydział krajowy w roku zeszłym osobne sprawozdanie, jako alegat. 51. stenograficznych sprawozdań sejm. z r. 1890.

Sprawozdanie to jednak nie zostało przez Wysoką Izbę załatwione i z tego powodu przedłożył je Wydział krajowy ponownie w roku 1891 jako alegat 30 sten. spraw. z r. 1892 z uwzględnieniem zmian, jakie zaszły w ciągu roku 1890.

Sprawozdanie to załatwione przez komisyę drogową zgodnie z wnioskami Wydziału krajowego spadło również z porządku dziennego obrad Wysokiego Sejmu, Wydział krajowy zatem przedkłada powyższe sprawozdanie po raz trzeci.

W sprawozdaniu naszem zamieszczonem jako aleg. 16. do sten. spraw. sejm. ze stycznia r. 1889 o podobnej petycyi Reprezentacyi powiatu limanowskiego podaliśmy Wysokiemu Sejmowi wszelkie szczegóły o przebiegu i stanie sprawy datków dobrowolnych na koszta nabycia gruntów pod kolej transwersalną ze strony tych Reprezentacyj powiatowych, przez których terytorya pomieniona kolej miała przechodzić.

W tem samem sprawozdaniu podaliśmy, że datki dobrowolne powiatów jasielskiego i gorlickiego w łącznej kwocie 47.141 zł. 34 ct. musiały być odpisane z powodu niezaszczenia się warunków, pod którymi datki te przez odnośne Reprezentacye powiatowe uchwalone zostały i że datek Reprezentacyi powiatowej w Krośnie z powodu zmian terytoryalnych musiał być zmniejszony o kwotę 2.303 zł. 35 ct.

Nadmieniamy wreszcie, że w załatwieniu powołanego wyżej sprawozdania o petycyi Reprezentacyi powiatowej limanowskiej, Wysoki Sejm uchwałą z d. 16. listopada 1889 upoważnił Wydział krajowy do przedłużenia wspomnianej Reprezentacyi do końca r. 1899 terminu rozpoczęcia spłaty rocznych rat należącego się funduszowi krajowemu datku w kwocie 9.383 zł. 44 ct., ofiarowanego przez powiat limanowski na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną, a zarazem do ewentualnego odpisania powyższej należytości, jeżeli się okaże, że wydatki poniesione przez rzeczony powiat z funduszów powiatowych, wyłącznie na budowę dróg w powiecie, wymagały w okresie czasu od r. 1889 do 1899 corocznego nakładania powiatowych dodatków do dodatków bezpośrednich w wysokości wynoszącej średnio najmniej 6% tychże podatków.

Z pozostałych reszty siedmiu powiatów (Buczacz, Czortków, Nowy Targ, Sanok, Stanisławów, Tłumacz i Zaleszczyki), które zobowiązały się uiszczać funduszowi krajowemu datki na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną, zobowiązał się w szczególności powiat sanocki uchwałą Rady powiatowej z 3. lipca 1880 uiszczać na cel powyższy przez lat 20 datek roczny w wysokości 1% od opłaconych wówczas podatków bezpośrednich w kwocie 79.600 zł., co przedstawia wartość ogólną datku w kwocie 15.920, czyli 796 zł. rocznie.

Na umorzenie tego zobowiązania nie została dotąd ani jedna rata spłaconą, powołaną zaś na wstępie petycyą uprasza sanocki Wydział powiatowy o zupełne zwolnienie Reprezentacyi powiatowej od tego obowiązku, uzasadniając prośbę swą przedewszystkiem okolicznością, jakoby uchwała Rady powiatowej w Sanoku z 3. lipca 1880. nie stała się dotąd prawomocną, wartość bowiem powyższego zobowiązania łącznie z długami, które wówczas na powiecie ciążyły, wynosiła kwotę 47.849 zł., czyli więcej jak 50% ówczesnych podatków bezpośrednich w powiecie opłacanych. W myśl zatem §. 24. ust. o Repr. powiat. wymagała rzeczona uchwała Rady powiatowej dla swej prawomocności ustawy krajowej.

Dalej podnosi Wydział powiatowy jako powód, dla którego nie czuł się zobowiązanym do uiszczenia powyższego datku, okoliczność, że uchwalając w swoim czasie ten datek, spodziewała się Reprezentacya powiatowa, iż roboty około budowy kolei transwersalnej, przedsięwzięte zostaną zaraz w r. 1880. i dostarczą zarobku ludności wówczas nieurodzajem dotkniętej, gdy tymczasem roboty rozpoczęte zostały w r. 1883, oraz, że znaczniejsza część właścicieli gruntów doznała z powodu tej budowy pokrzywdzenia, opłacając do dziś dnia dodatek gruntowy za grunta zajęte pod kolej, a komunikacya zamiast regulacyi, wbrew prośbom i potrzebom powiatu w najniegodniejszy sposób urządzoną została, nareszcie, że powiat jest już niepomiernie obciążony rozmaitymi dodatkami powiatowymi.

Dla ocenienia słuszności pierwszych dwóch powodów, które zdaniem Wydziału powiatowego w Sanoku mają przemawiać przeciw prawomocności uchwały Rady powiatowej z 3. lipca 1880, przedstawiamy ówczesny stan rzeczy, jak następuje: Uchwała Rady powiatowej z 3. lipca 1880, o którą się rozchodzi, opiewa: „Nałożyć dodatek w wysokości jednego centa od reńskiego podatków bezpośrednich w powiecie sanockim obecnie opłacanych, a to na przeciąg lat dwudziestu dla ulżenia funduszowi krajowemu przy wykupnie gruntów pod kolej Husiatyńsko-Żywiecką i przez przeciąg czasu 20 lat uchwalać w corocznym preliminarzu powiatowym dodatek powiatowy w wysokości jednego centa od reńskiego podatków bezpośrednich na cel powyższy“.

Podług sporządzonego zaś w swoim czasie przez nasz oddział rachunkowy wykazu, ciężyły na Reprezentacyi powiatu sanockiego pożyczki:

1. z funduszu zapomogi z roku 1866 reszta w kapitale . .	9.316 zł. 74	ct.
i w odsetkach obliczonych pod koniec roku 1895 . .	4.408 „ 44	„
2. z funduszu pożyczki krajowej z 1873 reszta w kapitale . .	5.647 „ 82½	„
i w odsetkach pod koniec 1882	518 „ 32	„
3. z funduszu krajowego reszta w kapitale	8.558 „ 25½	„
i w odsetkach obliczonych pod koniec 1892	3.479 „ 92	„
Razem .	31.929 zł. 50	ct.

Doliczywszy do tego:

4. wartość datku na grunta pod kolej transwersalną w kwocie .	15.920 zł. 15	ct.
otrzymano sumę .	47.849 zł. 65	ct.,

która miała przedstawiać stan długów i zobowiązań powiatu z. r. 1880. Gdy zas przypisane w powiecie sanockim w tymże roku podatki bezpośrednie wynosiły, jak to wyżej podaliśmy, kwotę 79.600 zł., przeto obciążenie powiatu podług powyższego rachunku przekraczało ustanowioną §. 24 ust. o Reprezentacyi powiatowej stopę 50% podatków i dla tego miała zachodzić potrzeba wyjednania ustawy krajowej dla podanej powyżej uchwały Rady powiatowej z 3. lipca 1880. Wykaz powyższy udzielony został wówczas Wydziałowi powiatowemu w Sanoku i ztąd też pochodzi twierdzenie jego o braku prawomocności dla wspomnianej uchwały Rady powiatowej.

Wszakże jak to z powyższego zestawienia rachunku się okazuje, wciągnięto przez prostą pomyłkę do stanu zaciągniętych przez powiat pożyczek także i odsetki przypadające do uiszczenia za cały czas naprzód aż do zupełnego umorzenia tych pożyczek. Jeśli więc

od sumy	47.849 zł. 65	ct.
potrącimy wyżej wykazane odsetki, wynoszące razem kwotę . . .	8.406 „ 68	„
pozostanie właściwy stan długów i zobowiązania	39.442 „ 97	„

który to stan porównany z sumą przypisanych na r. 1890. podatków bezpośrednich wcale nie przekracza miary ustanowionej §. 24. ust. o Repr. powiat.

Przytoczona zatem wyżej uchwała Rady powiatowej z dnia 3. lipca 1880. jak to się z powyższego okazuje, nie wymagała i nie wymaga zatwierdzenia osobną ustawą krajową i stała się już dawno prawomocną. Nadmienić tu zresztą wypada, że wykazany wyżej stan długów powiatu z roku 1880 jest co do istoty rzeczy pozornym.

Z podanej bowiem wyżej pod 2) pożyczki w kwocie 5.647 zł. 82½ ct. odpada kwota 5.391 zł. 86½ ct. na gminy sanockiego powiatu, w imieniu których powiat pożyczkę tę zaciągnął, a które to gminy spłacają ją bezpośrednio w sanockim c. k. urzędzie podatkowym Wykazaną zaś pod 3) pożyczkę zaciągnął powiat w imieniu gminy sanockiej na budowę szpitala i gmina ta spłaca ją również bezpośrednio w pomienionym wyżej urzędzie.

W ten sposób ciężyły w roku 1880 na sanockiem powiecie właściwie pożyczki tylko w wysokości 9.572 zł. 70 ct., a łącznie z pomienionem wyżej pod 4) zobowiązaniem wynosił stan długów 25.492 zł. 85 ct.

Prawomocności przytoczonej wyżej uchwały sanockiej Rady powiatowej z d. 3. lipca 1880 nie może naruszyć i drugi zarzut Wydziału powiatowego co do czasu rozpoczęcia robót, sposobu wykupna gruntów i dogodności urządzonej komunikacyi kolejowej. Jakkolwiek bowiem względy te mogły były tem pewniej wpłynąć na postanowienie Reprezentacyi powiatowej przyczynienia się z jej strony datkiem na wykupno gruntów pod kolej transwersalną dla ulżenia tym sposobem ciężaru funduszowi krajowemu, to warunek taki wcale nie został objęty samą odnośną uchwałą Rady powiatowej.

Zdaniem przeto Wydziału krajowego niewątpliwie ciężył i cięży na sanockiej Reprezentacyi powiatowej obowiązek uiszczenia funduszowi krajowemu rocznych rat datku po 796 zł. na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną.

Rozchodziłoby się zatem jeszcze o to, czyli obecny stan majątkowy powiatu dozwalałby obciążenia datkiem powyższym, lub też, czyli należałoby powiatowi przyznać pewną w tym względzie ulgę.

Podług przedłożonego nam przez sanocki Wydział powiatowy sprawozdania wydano w tym powiecie od r. 1881 do 1889 włącznie na cele komunikacyjne przeszło 81.000 zł., które w czwartej części pokryte zostały subwencyami funduszu krajowego, reszta zaś przy stosunkowo nieznacznym dochodzie własnym — dodatkami powiatowymi do podatków bezpośrednich.

Dodatki te wynosiły w ostatnich trzech latach średnio około 10% przy wydatności jednego centa około 1.000 zł. a to bez 3% dodatku na powiatowy fundusz dróg gminnych i bez 3% dodatku szkolnego. (Dodatki powiatu limanowskiego wynosiły w ostatnich trzech latach średnio 18% przy wydatności jednego centa 500 zł.)

Z powyższego 10% dodatku powiatowego przypada na cele ściśle drogowe średnio 5%, razem zaś z 3% dodatkiem na powiatowy fundusz dróg gminnych 8% na ogólne cele drogowe powiatu.

W powyższym okresie czasu zrekonstruowano lub zbudowano przeszło 26 kilometrów dróg ważniejszych i uporządkowano drogi gminne w ten sposób, że wszystkie mają być szutrowane. Pozostaje zaś jeszcze podług udzielonego nam programu do rekonstrukcyi, lub budowy w przeciągu następnych lat dziecin, dziewięć ważniejszych dróg długości około 47 kilometrów, a po roku 1900 jeszcze tylko droga Bukowsko-Wisłok 12 kilometrów długa.

Nadmienić tu również musimy, że starania Reprezentacyi powiatowej około uporządkowania sieci dróg w powiecie wzrosły od roku 1888 prawie w dwójnasób, a to mimo, że w tym czasie stan długów powiatu dochodził blisko 20.000 zł., do których w roku bieżącym przybyła nowa przez powiat z rządowego funduszu zapomogowego zaciągnięta pożyczka w kwocie 12.000 zł., przeznaczona w połowie na budowę drogi gminnej Sanok-Bukowsko.

Nie da się więc zaprzeczyć, że powiat sanocki jest obecnie przeciążony zobowiązaniami, które przez dłuższy czas wymagać będą dla ich umorzenia osobnych datków powiatowych. Z pomiędzy tych zobowiązań wszakże umorzone zostaną w r. 1895 dwie pożyczki z funduszu krajowego, których raty roczne wynoszą razem 2.000 zł.

W tym samym czasie spodziewać się należy podług dotychczasowej działalności Reprezentacyi powiatu sanockiego, że ukończoną zostanie budowa, względnie rekonstrukcya kilku ważniejszych i pilniejszych dróg, których uporządkowanie na dalszy czas odłożone być nie powinno.

Dla podtrzymania więc usiłowań sanockiej Reprezentacyi powiatowej około uporządkowania sieci dróg powiatu, jak nie mniej dla ulżenia tejże Reprezeetacyi w ciężarach, wnosimy, ażeby Wysoki Sejm raczył upoważnić do przedłużenia pomienionej Reprezentacyi terminu rozpoczęcia spłaty datku rocznego, o którym mowa, do początku roku 1896.

Co do petycyi Reprezentacyi powiatowej w Nowym Targu o uwolnienie jej od podobnego 1% datku na wykupno gruntów pod kolej transwersalną, względnie o zezwolenie, ażeby datek ten użyty został na polepszenie stanu dróg gminnych, rzecz przedstawia się jak następuje:

Rada powiatowa w Nowym Targu postanowiła uchwałą z d. 5. lipca 1880 przyczyniać się przez lat 20 do kosztów wykupna gruntów pod kolej trauswersalną corocznym datkiem w wysokości 1% dodatku powiatowego do opłaconych podatków bezpośrednich, wynoszących wówczas 36.133 zł. 96 ct., co czyni wartość ogólną datku w kwocie 7.226 zł. 79 ct.

Na umorzenie tego zobowiązania uiścił dotąd powiat nowotarski trzy raty w latach 1883, 1887 i 1888 po 361 zł. 34 ct czyli razem 1.084 zł. 02 ct., w roku 1890 zaś ściągnięto z przypadającej temu powiatowi reszty datku konkurencyjnego funduszu krajowego na bu-

dowę publicznego dojazdu do stacyi w Chabówce 722 zł. 68 ct. tak, że obecnie powiat winien jeszcze resztę datku w kwocie 5.420 zł. 09 ct.

Na poparcie powyższej petycyi przytacza Wydział powiatowy, że powiat nowotarski należy do najbiedniejszych tak dalece, iż ludność szukać musi środków do życia po za granicami kraju, że liczne potrzeby powiatu domagają się coraz innych znacznych wydatków, szczególnie zaś na uporządkowanie komunikacyi i że powiat nawiedzany jest od kilku lat klęskami elementarnemi, datek zatem powyższy jest w każdym razie dla powiatu uciążliwy.

Wydział krajowy potwierdza w zupełności okoliczność, że powiat nowotarski, już jako górski, należy do rzędu najuboższych i że jest obciążony znacznymi dodatkami powiatowymi. Na potrzeby samych tylko dróg powiatowych długości 29 klm. wyłożył powiat w ciągu ostatnich lat dziesięciu przeszło 64.000 zł., które prawie w całości pokryte być musiały dodatkami powiatowymi do podatków bezpośrednich, średnio bowiem nakładano w ostatnich latach na cel powyższy dodatek powiatowy w wysokości 7% przy wydatności 1 ct. = 700 zł.

Tak znaczny wydatek na same tylko drogi powiatowe obok średnio również 7% wynoszącego dodatku na administracyę powiatu sprawił, że powiat nie mógł dotąd wyznaczyć osobnej dotacyi z funduszu powiatowego dla powiatowego funduszu gróg gminnych, że zatem potrzeby dróg gminnych opędzane są tylko prestacyami miejscowemi i funduszem z osobnego 3% dodatku drogowego ustanowionego nowelą do ustawy drogowej z roku 1885.

Środki te wszakże są zupełnie niedostateczne w porównaniu do potrzeb dróg gminnych, które według przedłożonego nam sprawozdania Wydziału powiatowego na przestrzeni około 600 kilometrów wymagają należytego uporządkowania.

Chcąc zaś roboty te wykonać w przeciągu lat 10, trzebaby sumę wszystkich obecnie w powiecie nałożonych dodatków powiatowych podwoić, co oczywiście w wysokim stopniu nadwerężyłoby siłę podatkową powiatu.

Niepomyślny ten stan majątkowy powiatu nowotarskiego i opłakany stan jego komunikacyj gminnych, wobec tak doniosłego znaczenia, jakie dla kraju mają położone w tym powiecie Tatry z Zakopańską stacyą klimatyczną, zwiększające właśnie zwykłe potrzeby dróg odnośnych, zniewoliły też Wysoki Sejm, że podniósłszy już znaczną ofiarę na uznaną już za krajową drogę Nowytarg-Zakopane, powziął dalsze uchwały z 2. października 1888, 14. stycznia 1889 i 26. listopada 1889 mające na celu uporządkowanie całego szeregu dróg gminnych pod naszym nadzorem i przy pomocy funduszu krajowego.

Idąc za tą intencyą Wysokiego Sejmu proponuje Wydział krajowy udzielenie nowotarskiej Reprezentacyi powiatowej dalszej ulgi w pierwszym rzędzie przez odroczenie spłaty funduszowi krajowemu dłużnych jeszcze 15 rat datku na wykupno gruntów pod kolej transwersalną aż do końca 1900 roku. Przypuszczać bowiem należy, że w powyższym okresie uporządkowaną zostanie znaczna część przynajmniej ważniejszych komunikacyj gminnych. Na wypadek zaś, gdyby w czasie od roku 1892 do końca 1900 Reprezentacya powiatu nowotarskiego nakładała jako dotacyę z funduszu powiatowego na uporządkowanie dróg gminnych powiatu przeciętnie co najmniej dwuprocentowy dodatek powiatowy rocznie (obok dotychczas średnio 7% wynoszącego dodatku na drogi powiatowe i 3% dodatku na powiatowy fundusz dróg gminnych) wnosimy, aby Wysoki Sejm raczył upoważnić Wydział krajowy do zupełnego odpisania wspomnianego wyżej datku w resztującej kwocie 5.420 zł. 09 ct., uznając datek ten jako nadzwyczajną pomoc funduszowi krajowemu na uporządkowanie ważniejszych dróg gminnych powiatu.

Wobec powyższej ulgi odpadłaby potrzeba wstawiania do budżetu powiatowego, jak to od roku 1887 się działo, zaległych trzech rat datku, które z ratą bieżącą czynią 1.445 zł. 36 ct. a tem samem administracyjny dodatek powiatowy wynoszący jak wyżej nadmieniliśmy średnio 7%, mógłby o 2% być zniżony.

Wydział krajowy wnosi zatem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przechodzi do porządku dziennego na petycyą Reprezentacyi powiatowej w Sanoku o zupełne zwolnienie jej obowiązku uiszczania funduszowi krajowemu przez lat 20 ofiarowanego uchwałą Rady powiatowej w Sanokn z 3. lipca 1880 1% dodatku powiatowego do dodatków bezpośrednich, przypisanych w powiecie sanockim wówczas w kwocie 79.600 zł. na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną, natomiast upoważnia Sejm Wydział krajowy do przedłużenia sanockiej Redrezentacyi pod koniec roku 1895 termin rozpoczęcia spłaty rat powyższego datku.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy do przedłużenia Reprezentacyi powiatu nowotarskiego po koniec r. 1900. terminu rozpoczęcia dalszej spłaty funduszowi krajowemu 15 rat rocznych datku w resztującej kwocie 5.420 zł. 09 ct., ofiarowanego uchwałą Rady powiatowej w Nowym Targu z 5. lipca 1880. na rzecz wykupna gruntow pod kolej transwersalną, a zarazem do ewentualnego odpisania tej reszty należytości, jeżeli się okaże, że w okresie czasu od r. 1892. do końca r. 1900. Reprezentacya powiatu nowotarskiego, obok średnio wynoszącego obecnie 7% dodatku powiatowego na cele dróg powiatowycg i 3% dodatku drogowego z ustawy na powiatowy fundusz dróg gminnych, nakładała corocznie średnio jeszcze 2% dodatek powiatowy na uporządkowanie dróg gminnych powiatu.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 26. lipca 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawodawca:
Edward Jędrzejowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

L. W. kr. 38.973.

Aleg. 67.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie subwencyonowania z funduszu krajowego ważniejszych dróg powiatu Kossowskiego.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisyi drogowej z petycyi Wydziału Rady powiatowej w Kossowie o udzielenie bezzwrotnej subwencyi na rekonstrukcyę i konserwacyę dróg powiatowych, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 30. marca 1892 następującą uchwałę:

„Petycyę Wydziału Rady powiatowej w Kossowie odstępuje się Wydziałowi krajowemu z poleceniem zbadania i przedłożenia odpowiednich wniosków na najbliższej sesyi".

Wykonując to polecenie Wysokiego Sejmu Wydział krajowy przedkłada w tej sprawie poniższe sprawozdanie:

Powiat Kossowski, jeden z największych co do obszaru, a najmniej zaludniowych w kraju, nie posiada ani kolei, ani drogi krajowej, a prócz 24 klm. drogi państwowej w północnej części powiatu, żadnej innej drogi bitej, tak że nie ma w kraju powiatu pod względem komunikacyi bardziej upośledzonego.

Najważniejszymi duktami komunikacyjnymi w powiecie (prócz drogi państwowej) są drogi powiatowe: Kossów-Żabie i Kuty-Hryniawa znajdujące się w tak niepomyślnych warunkach, że w okresie ostatnich lat trzydziestu wymagały nakładu 228.200 zł. na ich utrzymanie, a pomimo tych znacznych ofiar, stan ich nietylko nie jest odpowiednim, ale nawet pogorsza się z każdym rokiem i grozi zupełnem zniszczeniem obu dróg na wypadek dłuższego trwania obecnego stanu rzeczy.

Pomimo niezwykłej ofiarności tego ubogiego powiatu, który przeznacza 20% dodatku do podatków bezpośrednich tj. 12.000 złotych rocznie na drogi, poprawa komunikacyi w powiecie Kossowskim bez stanowczej i szczodrej pomocy ze strony kraju nastąpić nie może, gdyż fundusze powiatowe, wystarczają zaledwo na prowizoryczne naprawy szkód elementarnych i przewrócenie przerw w komunikacyi, powtarzających się po każdej większej powodzi.

W myśl objawionego życzenia Wydziału Rady powiatowej Kossowskiej, który w pierwszym rzędzie stawia potrzebę gruntownej rekonstrukcyi drogi Kossów Żabie wydelegował Wydział krajowy — chcąc uzyskać podstawę do przedstawienia Wysokiemu Sejmowi uza-

sadnionego wniosku, — zastępcę nadinżyniera Wydziału krajowego p. Gustawa Reutta do Kossowa, celem zbadania warunków budowy drogi Kossów-Żabie, i zestawienia przybliżonego kosztorysu.

Z przedłożonego Wydziałowi krajowemu sprawozdania zastępcy nadinżyniera okazuje się że droga Kossów-Żabie, o długości 36 klm. przecina 9 gmin powiatu, z ludnością 21.300 głów, ma jednak znaczenie dla całego powiatu, gdyż z 45 gmin w powiecie, korzysta z tej drogi 38 gmin (o ludności 60.000 głów); wyjątek stanowi 7 gmin położonych w okolicy Kut. Najważniejsze znaczenie ma północna część drogi Kossów-Żabie, od Kossowa do Jasienowa górnego (27 km.).

Obecny stan tej drogi, jest pod każdym względem zły i nieodpowiedni; wytknąć należy bardzo silne spadki, nieuregulowany kierunek, w wielu miejscach szerokość niedostateczną nawet do mijania się wozów, tak że w ogóle droga Kossów-Żabie, przecinająca środek powiatu z północy na południe, przedstawia się obecnie jako zwykła droga górska w pierwotnym stanie. Dla doprowadzenia jej do należytego stanu uskutecznić potrzeba radykalną przebudowę drogi.

Koszta budowy drogi Kossów-Żabie obliczone na podstawie rzeczywistych kosztów budowy dróg w podobnych warunkach się znajdujących, wyniosą około 180.000 zł. a mianowicie: koszta północnej części Kossów-Jasionów górny na długości 27 km., 130.000 zł., dalszej części Jasionów-górny-Żabie na długości 9 klm. 45.000 zł.

Utrzymanie drogi po jej zbudowaniu, z powodu tanich i na miejscu się znajdujących materyałów konserwacyjnych, będzie bardzo tanie, tak że ulga, jaka wskutek zmniejszenia się nakładów na utrzymanie tej drogi dla powiatu wyniknie, umożebni dalszą budowę innych dróg.

Na podstawie przedłożonych dat uznał Wydział krajowy, z powodów na wstępie niniejszego sprawozdania poszczególnionych, za potrzebne wyjednać u Wysokiego Sejmu przyznanie na budowę ważniejszych dróg w powiecie Kossowskim, na razie zaś na budowę drogi z Kossowa do Jasienowa górnego, subwencyi z funduszu krajowego w wysokości 70% rzeczywistych kosztów budowy, a zarazem postanowił budowę tej drogi przeprowadzić pod kierunkiem technicznym Wydziału krajowego. Równocześnie zarządził Wydział krajowy wypracowanie szczegółowego projektu pierwszych ośmiu kilometrów drogi i polecił Wydziałowi powiatowemu w Kossowie, ażeby przeprowadził rokowania ze stronami interesowanymi, o uzyskanie odpowiednich datków dobrowolnych na rzecz budowy drogi, jakoteż z gminami o cenę wykupna gruntów.

Na podstawie niniejszego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Na budowę drogi z Kossowa do Jasienowa górnego w powiecie Kossowskim, Sejm przyznaje subwencyę z funduszu krajowego w wysokości 70% rzeczywistych kosztów budowy tej drogi“.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 29. września 1892.

Marszałek krajowy:
Zastępca:
Antoni Jaxa Chamiec *w. r.*

Sprawozdawca:
Edward Jędrzejowicz *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

LW. 46.793.

Aleg. 68.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie reformy ustawy drogowej.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 23. września 1892 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, jako komisyi sejmowej, wniosek posła Bobczyńskiego w przedmiocie zmiany ustawy drogowej z poleceniem, aby Wydział krajowy zebrawszy materyały reformy tej dotyczące, przedłożył Wysokiemu Sejmowi swe wnioski w drugim (wiosennym) okresie bieżącej sesyi.

Aleg. ⁄. Wykonując powyższe polecenie Wysokiego Sejmu, Wydział krajowy przedkłada Wysokiemu Sejmowi w załączeniu ⁄. zebrany meteryał obejmujący w treściwem zestawieniu: 1. daty illustrujące administracyę dróg gminnych na tle postanowień noweli drogowej (z r. 1887); 2. odpowiedzi Rad i Wydziałów powiatowych na okólniki Wydziału krajowego z dnia 6. lipca 1888 l. 18.571 i z dnia 21. stycznia 1890 l. 54.906 w sprawie administracyi dróg gminnych i reformy ustawy drogowej.

Jednakowoż z uwagi, że nowela drogowa z 1885 r., która weszła w wykonanie właściwie dopiero w 1887. r., a w niektórych powiatach jeszcze później, trwa w ogólności zbyt krótko, iżby można przystąpić do jej zmiany już teraz z całą świadomością wszystkich złych i dobrych skutków przez nią wywołanych, z uwagi, że studya, jakie się prowadzą nad ustawą gminną, mogą ewentualnie spowodować w niej zmiany, a tem samem wywołać prawdopodobnie potrzebę ponownego przeistoczenia ustawy drogowej z zastosowaniem do zmienionych stosunków,

z uwagi, że takie częste zmiany muszą tylko niekorzystnie oddziaływać na pomyślny obecnie rozwój stosunków komunikacyjnych,

z uwagi wreszcie, że w obec wyrażonego we wniosku posła Bobczyńskiego żądania, aby projekt nowej ustawy drogowej o ile dotyczy rozkładu ciężarów na rzecz dróg gminnych, był opartym na dodatkach do podatkow bezpośrednich, należy — zdaniem Wydziału krajowego — wyczekiwać skutku wniesionego przez c. k. Rząd do konstytucyjnego traktowania projektu reformy podatków bezpośrednich, aby módz ocenić, czy i o ile ustawa drogowa będzie mogła być w ten sposób zmienioną, iżby bez ujmy dla ekonomicznych interesów kraju prestacye w naturze zastąpione zostały dodatkami do podatków bezpośrednich,

Wydział krajowy uznaje za odpowiednie nie przedkładać obecnie Wysokiemu Sejmowi pozytywnych wniosków w sprawie zmiany ustawy drogowej i uprasza:

Wysoki Sejm raczy niniejsze sprawozdanie przyjąć do wiadomości.

Lwów dnia 27. grudnia 1892.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

Eustachy Książę Sanguszko.

Sprawozdawca:

Edward Jędrzejowicz.

członek Wydziału krajowego.

MATERYAŁY
do reformy ustawy drogowej.

I. Daty illustrujące administracyę dróg gminnych
na tle postanowień noweli drogowej z r. 1885.

Na wezwanie Wydziału krajowego okólnikiem z dnia 6. lipca 1888 l. 18.571 przedłożyło ogółem 64 Wydziałów powiatowych mniej lub więcej dokładne wykazy dat, illustrujących administracyę dróg gminnych na tle postanowień noweli drogowej z r. 1885., na podstawie których sporządzonych zostało XVII. tablic, z których każda obejmuje zestawienie odpowiednich cyfr w poszczególnych powiatach (w alfabetycznym porządku).

Przez zesumowanie pojedyńczych kolumn otrzymano by tym sposobem odpowiednie cyfry ogólne dla całego kraju, gdyby nie ta okoliczność, że z 10 powiatów, mimo licznych urgensów ze strony Wydziału krajowego, nie dostarczono częścią w ogóle żadnych danych, częścią zaś niektórych tylko dat, skutkiem czego pojedyńcze przybliżone daty dla całego kraju można było uzyskać tylko przy pomocy rachunku proporcyi.

Poniżej podajemy przeto: a) rzeczywiste sumy ogólne pojedyńczych dat, oznaczając zarazem ogólną ilość powiatów, do jakich dana suma się odnosi i b) przybliżoną odpowiednią sumę dla całego kraju (74 powiatów).

I. Długość dróg gminnych w kraju:

Długość publicznych dróg gminnych w całym kraju (w kilometrach) wynosi 47.431 klm. 186 b. m. a mianowicie:

A. Traktów służących do komunikacyi zewnętrznej:			
a) zbudowanych sposobem szosowym		2.508 klm.	177 m.
b) uporządkowanych tylko robotami ziemnemi i budowlanemi . . .		18.714 „	786 „
c) nieuporządkowanych		15.778 „	691 „
	razem . .	37.001 klm.	654 m.
B. Innych publicznych dróg gminnnych		10.429 „	532 „
	Ogółem . .	47.431 klm.	186 m

Cyfry te odnoszą się do całego kraju, gdyż dla czterech powiatów: dobromilskiego, grybowskiego, lwowskiego i rohatyńskiego, które szczegółowych dat nie przedłożyły, przyjęto cyfry dawniej (w r. 1877) podane.

Najwięcej dróg gminnych posiada powiat rzeszowski (1.459 klm.), najmniej powiat śniatyński (160 klm.)

II. Ilość i wartość rozporządzalnych prestacyi drogowych w robociznie:

A. w 64 powiatach:

	ilość:	wartość:
a) na obszarach dworskich:		
dni pieszych	70.369	21.262 złr. 50 ct.
dni ciągłych	7.201	10.648 „ 75 „
b) w gminach wiejskich:		
dni pieszych	2,135.569	640.674 „ 88 „
dni ciągłych	182.157	291.852 „ 76 „
c) w gminach miejskich:		
dni pieszych	401.441	122.599 „ 15 „
dni ciągłych	15.669	20.703 „ 74 „
Ogólna wartość . .		1.107 741 złr. 78 ct.

B. w całym kraju (w stosunku):

a) na obszarach dworskich:		
dni pieszych	81.364	24.585 złr. — ct.
dni ciągłych	8.326	12.313 „ — „
b) w gminach wiejskich:		
dni pieszych	2,469.252	740.780 „ — „
dni ciągłych	216.244	337.454 „ — „
c) w gminach miejskich:		
dni pieszych	464.136	141.755 „ — „
dni ciągłych	18.117	23.939 „ — „
Ogólna wartość . .		1,280.826 złr. — ct.

Zestawienie:

Ogółem: dni pieszych 3,014.782 w wartości 907.120 złr.
dni ciągłych 242.687 „ „ 373.706 „

Przeciętna wartość dnia pieszego 30 ct.
dnia ciągłego 1 złr. 54 ct.

Wartość prestacyi w robociznie:

a) na obszarach dworskich:	36.898 złr.	2·8%
b) w gminach wiejskich:	1,078.234 „	84·2%
c) w gminach miejskich:	165.694 „	13 %
Razem	1,280.826 złr.	100%

Największą wartość rozporządzalnej prestacyi w robociznie wykazał powiat bocheński (29.835 złr. 03 ct.), najmniejszą zaś powiat staromiejski (9,041 złr. 40 ct.)

III. Ilość i wartość rzeczywiście użytych w ciągu roku 1887 prestacyi na potrzeby miejscowych dróg gminnych.

A. w 61 powiatach (wartość), w 51 powiatach (ilość):

	Ilość: w 51 pow.:	Wartość: w 61 pow.:
a) na obszarach dworskich:		
dni pieszych:		
w naturze	29.747 dni	12.981 złr. 59 ct.
spłaconych	6.018 „	2.479 „ 94 „
dni ciągłych:		
w naturze	3.545 „	5.588 „ 92 „
spłaconych	600 „	1.102 „ 20 „
b) w gminach wiejskich:		
dni pieszych:		
w naturze	1,454.350 „	566.520 „ 97 „
spłaconych	50.898 „	22.945 „ 32 „
dni ciągłych:		
w naturze	145.898 „	215.756 „ 49 „
spłaconych	4.412 „	4.679 „ 90 „
c) w gminach miejskich:		
dni pieszych:		
w naturze	188.421 „	71.446 „ 54 „
spłaconych	37.810 „	17.796 „ 11 „
dni ciągłych:		
w naturze	11.342 „	14.967 „ 87 „
spłaconych	199 „	2.128 „ 30 „
	Ogółem wartość	938.394 złr. 15 ct.

B. w całym kraju (w stosunku):

	Ilość:	Wartość:
a) na obszarach dworskich:		
dni pieszych:		
w naturze	43.156 dni	15.750 złr.
spłaconych	8.732 „	3.000 „
dni ciągłych:		
w naturze	5.132 „	6.772 „
spłaconych	876 „	1.336 „
b) w gminach wiejskich:		
dni pieszych:		
w naturze	2,110.241 „	687.251 „
spłaconych	73.898 „	27.833 „
dni ciągłych:		
w naturze	211.701 „	261.737 „
spłaconych	6.390 „	5.680 „
c) w gminach miejskich:		
dni pieszych:		
w naturze	273.383 „	86.684 „
spłaconych	54.853 „	21.592 „

dni ciągłych:

w naturze	16.448 dni	18.155 złr.
spłaconych	291 „	2.583 „
Ogółem wartość		1,138.373 złr.

Zestawienie:

Zużyto rzeczywiście w ciągu roku 1887:

dni pieszych ilość 2,564.263 w wartości 842.110 złr.
dni ciągłych „ 240.838 „ „ 296.263 „

z tego spłacono tylko:

dni pieszych w wartości 52.425 złr. czyli $6._2$%
dni ciągłych „ „ 9.599 „ „ $3._{24}$%
ogółem 62.024 złr. czyli $5._4$%

Wartość zużytych prestacyi:

a) na obszarach dworskich 26.858 złr. czyli $2._{33}$%
b) w gminach wiejskich 982.501 „ „ $86._{32}$%
c) w gminach miejskich 129.014 „ „ $11._{33}$%
razem 1,138.373 złr. czyli 100%

z tego spłacono tylko:

a) na obszarach dworskich 4.336 złr. czyli 16%
b) w gminach wiejskich 33.513 „ „ $3\frac{1}{4}$%
c) w gminach miejskich 24.175 „ „ 19%
ogółem jak wyżej 62.024 złr. czyli $5._4$%

Z porównania z wykazaną pod II. wartością rozporządzalnych prestacyi w robociznie okazuje się, że nie zużyto prestacyi:

a) na obszarach dworskich w wartości 10.042 złr. około 28%
b) w gminach wiejskich „ „ 95.733 „ „ 9 „
c) w gminach miejskich „ „ 36.680 „ „ 21%
ogółem wartości 142.453 złr. około 11%

IV: Kwoty powstałe ze spłaty nie użytych w ciągu roku 1887 prestacyi drogowej w robociznie, (wniesione do kas Wydziałów powiatowych na rzecz pow. funduszu dróg gminnych).

A. w 64 powiatach:

a) złożone przez obszary dworskie	7.280 złr. 86 ct.	w 61 powiatach
b) złożone przez gminy wiejskie	34.575 „ 63 „	
c) złożone przez gminy miejskie	9.620 „ 95 „	
ogółem w 64 powiatach	54.807 złr. 04 ct.	

B. w całym kraju (w stosunku):

a)	złożone przez obszary dworskie	8.827 złr.
b)	„ „ gminy wiejskie	41.946 „
c)	„ „ gminy miejskie	11.661 „
	ogółem	63.367 złr.

Gdy — jak pod III. wykazano — wartość niezużytych prestacyi wynosiła ogółem 142.453 złr.
tytułem której spłacono tylko . . . . . 63.367 „
przeto zaległość prestacyi z r. 1887. wynosiła ogółem . . . . . 79.086 złr.
czyli przeszło 50% niezużytych prestacyi.

V. Wartość materyału drewnianego, użytego w roku 1887. na potrzeby publicznych dróg gminnych.

A. w 61 powiatach:

a) wartość materyału wydanego w granicach 5% maximum obowiązującego			58.281 złr. 96 ct.
b) wartość nadwyżki materyału po nad 5% maximum obowiązkowego:			
α) z dopłatą z pow. funduszu dróg gminnych	27.933 złr. 62 ct.		
β) bez tej dopłaty	6.473 „ 65 „		34.407 „ 27 „
razem . .			92.689 złr. 23 ct.

B. w całym kraju (w stosunku):

a) jak wyżej		70.696 złr.
b) jak wyżej:		
α) jak wyżej	33.887 złr.	
β) jak wyżej	7.853 „	41.740 „
ogółem		112.436 złr.

VI. Kwota wniesiona faktycznie przez obszary dworskie do pow. funduszu dróg gminnych tytułem spłat za materyał drewniany na rachunek 1887. r.

A. w 64 powiatach	4.139 złr. 28 ct.
B. w całym kraju (w stosunku) . .	4.789 „ — „

VII. Rzeczywiste dochody pow. funduszu dróg gminnych za 1887. r.

A. w 63 powiatach:

a) powstałe z 3% dodatku do podatków bezpośrednich		157.354 złr. 01 ct
b) z nieużytych w IV. kwartale 1886. r. prestacyi w robociznie i z nieużytych w tym czasie spłat pieniężnych na te prestacye		1.804 „ 01 „
c) ze spłat za materyał drewniany w IV. kwartale 1889. r. . . .		1.853 „ 67 „
d) z dotacyi przez Rady powiatowe za r. 1887. uchwalone . . .		75.963 „ 55 „
razem . . .		236.975 złr. 24 ct.

B. w całym kraju (w stosunku):

ad *a*) jak wyżej	184.832 złr.	czyli 66.2%
ad *b*) „ „	2.112 „	„ 0·7%
ad *c*) „ „	2.172 „	„ 0·7%
ad *d*) „ „ :	89.229 „	„ 32.4%
ogółem .	278.345 złr.	czyli 100%.

Maximum dochodów w powiecie krakowskim wynosiło 10.007 złr. 59 ct., zaś minimum dochodów w powiecie staromiejskim 787 złr. 75 ct.

VIII. Wydatki powiatowego funduszu dróg gminnych poniesione za 1887. r.

A. w 62 powiatach:

a) na pokrycie nadwyżki przeciętnej wartości materyału drewnianego . .	22.003	złr.	53 ct.
b) na pokrycie nieboborów miejscowych funduszów dróg gminnych . .	29.160	„	15 „
c) na osobne subwencye dla ważniejszych dutków gminnych . . .	96.857	„	83 „
d) na powiatową służbę dla nadzoru dróg gminnych	53.038	„	77 „
e) na inne wspólne potrzeby dróg gminnych	17.400	„	54 „
razem . . .	218.460	złr.	82 ct.

B. w całym kraju (w stosunku):

ad *a*) jak wyżej	25.879	złr.	czyli	10%
ad *b*) „ „	34.800	„	„	13.4%
ad *c*) „ „	115.000	„	„	44.2%
ad *d*) „ „	63.298	„	„	24.3%
ad *e*) „ „	20.760	„	„	8.1%
ogółem . .	260.338	złr.	czyli	100%.

IX. Kwota podatków bezpośrednich przypisanych na 1887. rok.

A. w 62 powiatach:

a) dla obszarów dworskich	2,034.280	złr.	47 ct.
b) dla gmin wiejskich	3,857.325	„	90 „
c) dla gmin miejskich	1,329.716	„	79 „
razem .	7,221.323	złr.	16 ct.

B. w całym kraju (w stosunku):

a) dla obszarów dworskich	2,428.060	złr.
b) dla gmin wiejskich	6,192.962	„
c) dla gmin miejskich		
ogółem . .	8,618.999	złr.

X. Średnia wydatność jednego centa dodatku do podatków bezpośrednich w trzechlecia 1885—1887

wynosiła w przecięciu w powiecie **1.322 złr.**

Maximum wykazał powiat bohorodczański w kwocie 3.335 złr., minimum powiat podhajecki w kwocie 156 zł.

Przecięcie wypośrodkowane zostało na podstawie dat z 55 powiatów.

XI. Spodziewany w latach następnych średni dochód roczny pow. funduszu dróg gminnych z niezużytych w ciągu roku prestacyi drogowych.

A. w 58 powiatach . . .	40.142 złr.
B. w całym kraju (w stosunku) .	**51.208 złr.**

Maximum 4.635 zł. w powiecie złoczowskim, minimum 100 zł. w pow. krakowskim.

XII. Przybliżona wartość prestacyi w robociźnie potrzebnej corocznie na utrzymanie w dobrym stanie wszystkich publicznych dróg gminnych.

A. w 58 powiatach:

a) wartość dni pieszych	863.072 złr. 55 ct.
b) wartość dni ciągłych	526.897 „ 10 „
razem . .	1,389.969 złr. 65 ct.

B. w całym kraju (w stosunku):

ad *a*) jak wyżej	1,101.120 złr.
ad *b*) „ „	672.216 „
ogółem . .	1,773.336 złr.

Maximum 75.304 w powiecie nowosandeckim.
Minimum 7.000 „ „ rudeckim.

XIII. Przybliżona wartość całej ilości materyału drewnianego, jaki byłby potrzebny do jednorazowego postawienia wszystkich nieomyconych mostów, przepustów, poręczy, znaków drogowych i t. p. na istniejących publicznych drogach gminnych.

A. w 63 powiatach:

a) wartość materyału miękkiego . . .	1,369.804 złr. 50 ct.
b) „ „ twardego . . .	1,316.795 „ 08 „
razem . .	2,686.599 złr. 58 ct.

B. w całym kraju (w stosunku):

ad *a*) jak wyżej	1,686.624 złr.
ad *b*) „ „	1,626.839 „
ogółem . .	3,314.463 złr.

Maximum 141.998 złr. w powiecie tarnopolskim.
Minimum 3.621 „ „ „ trembowelskim.

XIV. Przybliżona wartość przeciętna materyału drewnianego, potrzebnego rocznie do budowy i utrzymania dróg gminnych.

A. w 63 powiatach	227.561 złr. 65 ct.
B. w całym kraju (w stosunku) . . .	267.293 złr.

Z porównania z wykazaną pod V. wartością materyału drewnianego, użytego w r. 1887. na potrzeby dróg gminnych w kwocie 112.436 złr., okazuje się, że w tymże roku zaspokojono tylko 42% ogólnej rocznej potrzeby w materyale drewnianym.

XV. Przypuszczalna wysokość rocznej dotacyi, jaką Rada powiatowa musiałaby uchwalać corocznie na rzecz pow. funduszu dróg gminnych, aby utrzymać w dobrym stanie wszystkie drogi gminne w powiecie.

A. Suma ogólna w 56 powiatach	552.289 złr.
B. Suma ogólna w całym kraju (w stosunku) . .	738.805 złr.

Maximum 40.346 złr. w powiecie mieleckim.
Minimum nic (?) „ „ śniatyńskim.

Ta sama wysokość rocznej dotacyi wyrażona w dodatku do podatków bezpośrednich przedstawia się jak następuje:

Dodatek	niżej 1%	potrzebny w	5	powiatach,
„	od 1—3%	„ „	6	„
„	od 3—5%	„ „	12	„
„	od 5—10%	„ „	17	„
„	od 10—15%	„ „	5	„
„	od 15—20%	„ „	6	„
„	od 20—30%	„ „	1	„
„	od 30—40%	„ „	3	„
„	od 40—50%	„ „	1	„
			56	powiatów.

XVI. a. Kwota potrzebna w przybliżeniu corocznie na pokrycie gotowizną wszystkich potrzeb dróg gminnych w całym powiecie.

A. w 62 powiatach . . . 1,776.256 złr.
B. w całym kraju (w stosunku) . 2,020.044 złr.

Cyfra ta zgodną jest w przybliżeniu z sumą cyfr podanych pod XII. i XIV. (1,773.336 + 267.293 = 2,040.629).

XVI. b. Wysokość dodatku do podatków bezpośrednich, który musiałby być nałożony w powiecie dla uzyskania kwoty wykazanej pod XVI. a.

Dodatek	od 1—3%	potrzebny w	2	powiatach	
„	„ 3—5%	„ „	0	„	} 10
„	„ 5—10%	„ „	1	„	
„	„ 10—15%	„ „	7	„	
„	„ 15—20%	„ „	12	„	} 40
„	„ 20—25%	„ „	13	„	
„	„ 25—30%	„ „	7	„	
„	„ 30—35%	„ „	6	„	
„	„ 35—40%	„ „	4	„	
„	„ 40—45%	„ „	2	„	
„	„ 45—50%	„ „	2	„	
„	nad 50%	„ „	6	„	
			62	powiatów.	

Z powyższego wynika, że na 62 powiatów nakładając dodatek do podatków w wysokości 15% zaspokoiłyby się potrzeby dróg gminnych, tylko w 10 powiatach nakładając dodatek do podatków w wysokości 20% zaspokoiłoby się te potrzeby tylko w 22 powiatach.

XVII. *Gospodarstwo drogowe w 1887 r. gmin miejskich opłacających ekwiwalent w pieniądzach w myśl §. 31 noweli drogowej.*

(Dat odnośnych sumarycznie ustawionych nie podaje się, gdyż nie wszystkie gminy miejskie dostarczyły tychże).

II. Odpowiedzi Rad i Wydziałów pow. na pytania objęte okólnikiem Wydziału krajowego z d. 21. stycznia 1890 l. 54.906 dotyczące wniosku posła Stanisława Jędrzejowicza.

Na okólnik ten odpowiedziało wogóle 68 Rad względnie Wydziałów pow; Rady powiatowe: bohorodczańska drohobycka, gorlicka, grodecka, horodeńska i zbarazka mimo licznych urgensów, nie powzięły uchwały w tym przedmiocie.

I. Pytanie.

Czy zniesienie miejscowych zarządów drogowych, a oddanie całej administracyi dróg gminnych reprezentacyom powiatowym byłoby wskazane, lub nie, — i czy wykonywanie tego obowiązku nie byłoby dla pomienionych reprezentacyi ciężarem przechodzącym ich siły?

Na 68 Rad powiatowych oświadczyło się:

50 Rad powiatowych przeciwko zniesieniu miejscowych zarządów drogowych, zaś 18 Rad powiatowych za zniesieniem tychże, a mianowicie Rady powiatowe: brzezańska, brzozowska, chrzanowska, cieszanowska, czortkowska, husiatyńska, jasielska, jaworowska, kamionecka, kossowska, nadworniańska, pilzneńska, przemyska, rawska, ropczycka, skałacka, tarnobrzeska i złoczowska.

Z powyższych 18 powiatów tylko 13 (rozstawionym drukiem wyszczególnionych) oświadczyło się za oddaniem całej administracyi dróg gminnych Reprezentacyom powiatowym, natomiast Rady powiatowe rawska i kamionecka proponują utworzenie komitetów drogowych w poszczególnych gminach lub większych okręgach drogowych (na wzór rad szkolnych), zaś Rady powiatowe, jasielska, kossowska i ropczycka chcą powierzyć administracyę dróg gminnych wyłącznie naczelnikom gmin lub Zwierzchnościom gminnym pod nadzorem Wydziałów powiatowych.

Owych 50 rad powiatowych oświadczyło się przeciwko oddaniu administracyi dróg gminnych Reprezentacyom powiatowym głównie ze względu na to, że wykonywanie tego obowiązku byłoby dla Reprezentacyi ciężarem przechodzącym ich siły, względnie wymagałoby znacznego powiększenia personalu biurowego w Wydziale powiatowym i służby drogowej, połączonego ze znacznem kosztem.

Niektóre jednak z tych Rad powiatowych proponują pewne reformy w składzie Zarządów drogowych, jak np. sanocka i doliniańska żądające, aby zarząd drogowy składał się z trzech równorzędnych czynników (przełożony obszaru dworskiego, naczelnik gminy i delegat mianowany przez Wydział powiatowy).

Rada powiatowa brzeska proponuje podział dróg gminnych na ważniejsze i mniej ważne, objęcie zarządu dróg ważniejszych przez Wydział pow. a pozostawienie administracyi dróg

mniej ważnych dzisiejszym Zarządom drogowym, rada powiatowa żydaczowska pragnie stopniowej gruntownej rekonstrukcyi pewnej ilości dróg gminnych co roku i zamiany tychże na drogi powiatowe, Rady powiatowe kołomyjska i wadowicka chcą podziału powiatów na okręgi drogowe obejmujące pewną ilość gmin, z których każdy miałby własny personal techniczny i administracyjny. Okręgowy zarząd drogowy składać się ma z naczelników odnośnych gmin, przełożonych obszarów dworskich, a wybrany z ich grona przewodniczący musiałby być potwierdzanym przez Wydział pow., Rady powiatowe liska, rzeszowska, rohatyńska, i tarnopolska pragną powierzyć administracyę dróg gminnych wyłącznie naczelnikom gmin (delegatowi Wydziału pow.) a ingerencyę przełożonych obszaru dworskiego ograniczyć jedynie do wykonywania kontroli co do użycia prestacyi (Lisko), względnie do współdziału przy układaniu preliminarza drogowego (Rzeszów).

II. Pytanie.

Jakich organów powiatowych a w szczególności jak licznego potrzebaby było personalu administracyjnego i technicznego do wykonywania zarządu dróg gminnych w całym powiecie i jakiego kosztu rocznego wymagałoby opłacenie tego personalu?

Odpowiedzi ogółem 49, które wstawione w dwie tabele dały następujące sumaryczne wyniki.

A. W 38 powiatach, których reprezentacye oświadczyły się przeciwko zniesieniu zarządów drogowych potrzeba by dla administracyi drogami gminnemi ustanowić:

29 inżynierów,
5 pomocników technicznych,
96 konduktorów,
1003 drożników,
5 likwidatorów (kasyerów),
13 urzędników rachunkowych,
14 urzędników manipulacyjnych,
i 37 delegatów,

łącznym rocznym kosztem 270.480 zł., co daje na powiat przeciętnie 7.120 zł. nowych kosztów,

B. W 11 powiatach, których Reprezentacye są za zniesieniem zarządów drogowych potrzebaby dla administracyi dróg gminnych ustanowić,

6 inżynierów,
5 pomocników technicznych,
15 konduktorów,
43 drożników,
1 urzędnika manipulacyjnego,

łącznym kosztem rocznym 29.160 zł., co daje na powiat przeciętnie 2 650 zł. nowych kosztów.

Z zestawienia obu cyfr wynika łączny nowy roczny wydatek na administracyę dróg gminnych w 49 powiatach w kwocie 299.640 zł., co daje przeciętnie 6110 zł. na powiat a 452.140 zł. nowych kosztów administracyjnych na cały kraj.

Gdy na podstawie wyżej podanych pod VIII. dat, koszta powiatowej służby drogowej w 1887 r. wynosiły w całym kraju około 63000 zł. przeto okazuje się, że w razie oddania administracyi dróg gminnych Reprezentacyom powiatowym koszta te byłyby przeszło 7 razy większe.

III. Pytanie.

Czy zaprowadzenie przymusowej spłaty prestacyi drogowej zamiast dotychczasowej swobody uiszczania ich w naturze lub gotowiznie byłoby pożądanem w ekonomicznym interesie mieszkańców powiatu, lub nie?

Z 67 Rad powiatowych dało odpowiedź:

bezwarunkowo twierdzących tylko 12,
częściowo twierdzącą . . 4,
przeczącą zaś . . . 51.

Nie zgadzają się na przymusowe przeprowadzenie indemnizacyi w gotówce powiaty: chrzanowski, krakowski, wielicki, bocheński, brzeski. dąbrowski, mielecki, bialski, żywiecki, wadowicki, myślenicki, limanowski, nowosądecki, nowotarski, krośnieński, kolbuszowski, rzeszowski, jasielski, ropczycki, łańcucki jarosławski, przemyski, dobromilski, sanocki, samborski, liski, staromiejski, cieszanowski, rawski, sokalski, żółkiewski, mościski, lwowski, przemyślański, bobrecki, rohatyński, podhajecki, brzeżański, stanisławowski, tłumacki, buczacki, kołomyjski, stryjski, doliniański, kałuski, nadworniański, tarnopolski, husiatyński, borszczowski, zaleszczycki i śniatyński.

Niektóre z tych Rad powiatowych chcą jednak dla Reprezentacyi powiatowej zarezerwować prawo zaprowadzenia przymusowych spłat prestacyi drogowych w tych gminach, gdzie to uznają za potrzebne. (Brody, Jasło, Jaworów, Kamionka strum., Rudki, Nowy Sącz).

4 powiaty: jarosławski, rudecki, kamionecki i brodzki pragną częściowej indemnizacyi prestacyi bądź w gminach miejskich, bądź na obszarach dworskich.

Za przymusową spłatą prestacyi drogowych oświadczyły się bezwarunkowo powiaty: brzozowski, grybowski, kossowski, niski, pilzneński, skałacki, tarnobrzeski, tarnowski, trembowelski, turczański, złoczowski i żydaczowski z tych jednak: kossowski, pilzneński i złoczowski na podstawie dodatków do podatków bezpośrednich zaś grybowski na podstawie ilości posiadanego gruntu z czego wynika, że tylko 8 powiatów godzi się na podstawę wymiaru przyjętą we wniosku posła Stanisława Jędrzejowicza (opłata od numeru domu i od konia pełnoletniego) a z tych znowu powiaty niski i skałacki uważają wysokość opłat, oznaczoną w tym wniosku (50 ct. od numeru domu i 25 ct. od konia rocznie), za zanadto niską i niepokrywającą wszystkich potrzeb dróg gminnych.

Celem uwidocznienia o ile ludność powiatów, których reprezentacye zgadzają się na bezwarunkowe zaprowadzenie przymusowej spłaty prestacyi drogowej w gotówce, w praktyce korzystały z przysługującego im prawa wykupna od prestacyi w robociznie, podajemy poniżej wyciąg z wykazu III. dat illustrujących dla tychże powiatów:

Powiat	Wartość rzeczywiście zużytej w r. 1887. prestacyi w robociznie złotych	Z tego spłacono gotówką złotych
Brzeżany	7.160	nic
Grybów	nie ma wcale dat	
Kossów	9.417	nic
Nisko	12.642	400
Pilzno	7.825	57
Skałat	10.067	1.318
Tarnobrzeg	12.692	nic
Tarnopol	12.912	nic

Trembowla	nie ma wcale dat		
Turka	15.203		780
Złoczów	20.441		nic
Żydaczów	nie ma wcale dat		
	razem 108.362	razem	2.555

opłata gotówką wynosiła zatem zaledwie 2·3 % zużytej prestacyi w robociznie.

IV. Pytanie.

Czy ustanowienie opłat drogowych od koni użytkowych dałoby się usprawiedliwić bez przyjęcia takichże opłat od wołów i innych bydląt, przyczyniających się do zużywania dróg?

Na powyższe pytanie dało tylko 46 Rad powiatowych (względnie Wydziałów powiatowych) jasną i ścisłą odpowiedź, z których 43 odpowiedziało przecząco, a tylko trzy reprezentacye (rzeszowska, sanocka i żydaczowska) potwierdziły pytanie

V. Pytanie.

Czy i z jakiemi trudnościami byłoby połączone sporządzenie i utrzymanie w ewidencyi spisów koni, wołów i innych bydląt, od których mogłyby być uiszczane opłaty drogowe?

Odpowiedzi 57.

Tylko 9 reprezentacyi powiatowych: bocheńska, chrzanowska, krakowska, pilzneńska, rawska, skałacka, stanisławowska, tarnobrzeska i wadowicka nie przewiduje żadnych trudności pod tym względem, powołując się na to, że ewidencyę taką prowadzą władze rządowe, z których ewentualnie możnaby korzystać.

Natomiast 48 reprezentacyi twierdzi, że trudności pod tym względem byłyby wielkie, gdyż spisy inwentarza roboczego nie mogłyby być dokładne, z powodu częstych zmian w posiadaniu inwentarza u włościan, a zaprowadzenie ścisłej kontroli przez własne organa Wydziału powiatowego byłoby jużto niemożebne, jużto wymagałoby znacznych kosztów, nie stojących w odpowiednim stosunku do dochodów z tego źródła płynąć mających.

Zaznaczyć jeszcze wypada, że dodatkowo do odpowiedzi na pytanie IV. i V. jeden tylko powiat pilzneński oświadcza się za zaprowadzeniem opłat drogowych od koni, natomiast 33 powiatów oświadcza się przeciwko takim opłatom, a mianowicie powiaty: bialski, bobrecki, brzeski, brzeżanski, buczacki, cieszanowski, dąbrowski, jarosławski, jasielski, jaworowski, kałuski, sokalski, kolbuszowski, kołomyjski, krośnieński, lwowski, łańcucki, myślenicki, nadwórniański, rohatyński, rudecki, sanocki, skałacki, staromiejski, stryjski, tarnopolski, tarnowski, tłumacki, turczański, trembowelski, zaleszczycki, złoczowski i żydaczowski.

III. Odpowiedzi Rad i Wydziałów powiatowych na pytania objęte okólnikiem Wydziału krajowego z dnia 6. lipca 1888 l. 18.571.

Pytanie XII.

Czy zdaniem Rady powiatowej zastąpienie ustanowionych obecnie prestacyi drogowych w robocie i materyale drewnianym dodatkowi do podatków bezpośrednich nakładany-

mi dla pokrycia potrzeb dróg gminnych byłoby zgodne z dobrem ludności tamtejszej i czy powiat zdołałby podołać temu ciężarowi bez obawy szkodliwych następstw ekonomicznych?

Odpowiedzi 68.

Tylko 11 Rad powiatowych potwierdzając pytanie, oświadczyło się za zniesieniem prestacyi w robocie i materyale drewnianym i zastąpieniem jej dodatkami do podatków na cele drogowe, a mianowicie: przemyska, żydaczowska, stryjska, bohorodczańska, turczańska, kosowska, przemyślańska, złoczowska, zbaraska, husiatyńska i borszczowska.

Dwie Rady powiatowe: bialska i tarnopolska życzą sobie częściowego zastąpienia dzisiejszej prestacyi dodatkami do podatków (gminach miejskich a względnie na obszarach dworskich),

Natomiat 55 Rad powiatowych oświadczyło się przeciwko zastąpieniu dzisiejszych prestacyi drogowych dodatkami do podatków na cele drogowe, a mianowicie: chrzanowska, krakowska, wielicka, mielecka, myślenicka, bocheńska, brzeska, pilzneńska, rzeszowska, ropczycka, jasielska, dąbrowska, kolbuszowska, tarnobrzeska, niska, łańcucka, jarosławska, cieszanowska, żywiecka, limanowska, nowotarska, nowosandecka, grybowska, gorlicka, krośnieńska, wadowicka, sanocka, liska, dolińska, nadwórniańska, brzozowska, mościska, gródecka, staromiejska, samborska, jaworowska, rudecka, kałuska, tłumacka, stanisławowska, żółkiewska, lwowska, bóbrecka, podhajecka, brzeżańska, sokalska, brodzka, trembowelska, skałacka, czortkowska, zaleszczycka, horodeńska, śniatyńska, buczacka i kołomyjska.

Głównym powodem dla którego reprezentacye powiatowe nie życzą sobie zniesienia prestacyi w robociźnie i materyale drewnianym za zaprowadzenie dodatków do podatków na cele drogowe jest ta okoliczność, że wysokość tego dodatku potrzebna na pokrycie wszystkich potrzeb dróg gminnych obciążyłaby za nadto ludność kraju, której zresztą łatwiej przychodzi odrobić prestacyą, aniżeli wartość jej spłacać w gotówce. Wysokość tych dodatków wykazaną została powyżej pod poz: XVI. dat illustrujących administracyę dróg gminnych. Wykaz ten uzupełniamy jeszcze datami odnoszącymi się do tych powiatów, których reprezentacye oświadczyły się za nałożeniem dodatku do podatków na cele drogowe, a zniesieniem dzisiejszych prestacyi i tak:

w	powiecie	przemyskim	dodatki	wonosiłyby	28·25%
„	„	żydaczowskim	„	„	?
„	„	stryjskim	„	„	25%
„	„	bohorodczańskim	„	„	78%
„	„	turczańskim	„	„	28%
„	„	kossowskim	„	„	15%
„	„	przemyślańskim	„	„	29%
„	„	złoczowskim	„	„	15·40%
„	„	zbarazkim	„	„	13%
„	„	husiatyńskim	„	„	12.30%
„	„	borszczowskim	„	„	18%

Z czego okazuje się maximum dodatku nałożyć się mającego w myśl wniosków Posłów p. p. Bobczyńskiego i Kramarczyka w kwocie 15% zaspokoiłoby potrzeby tylko w 4 powiatach, na 11 powiatów żądających zasadniczej zmiany ustawy drogowej.

Pytanie I.

Czy i jakie trudności lub braki nasuwa wykonywanie noweli drogowej z 1885 r. co do prestacyi w robocie na rzecz dróg gminnych, a w szczególności:

a) co do podstawy i wysokości ich wymiaru (§. 12 ust. 2 i 7)

b) co do stosunku przy zamianie prestacyi pieszej na ciągłą (§. 12 ust. 5 i 6)

c) co do sposobu użycia prestacyi (§. 14 i 15)

d) co do wykupna (§. 16)

e) co do uwolnień (§. 17)

f) co do innych względów.

Co do podstawy wymiaru prestacyi w robocie zdania Wydziałów powiatowych są podzielone, gdyż 27 z nich uważa podstawę tę za odpowiednią, stosowną i w praktyce nie przedstawiającą trudności, natomiast 32 z nich uważa ją za niesprawiedliwą dającą powód do niezadowolenia z uwagi, że podstawa ta, równa dla wszystkich nie uwzględnia różnicy majątkowej kontrybuentów. Mimo to, ze względu na trudności i prawie niemożebność ustanowienia odpowiedniej zupełnie podstawy wymiaru, przeważna większość Wydziałów powiatowych jest za zatrzymaniem nadal dzisiejszej podstawy wymiaru, gdyż tylko 5 powiatów chce mieć podstawę ilość posiadanego gruntu, 3 powiaty ilość gruntu skombinowaną z ilością inwentarza roboczego, a 11 powiatów uważają za najodpowiedniejszą podstawę wysokość opłacanych podatków bezpośrednich. Wysokość wymiaru prestacyi, wedle zdania 17. Wydziałów powiatowych jest odpowiednią i wystarczającą, zdaniem ośmiu Wydziałów powiatowych nie wystarczającą, mianowicie co do prestacyi ciągłej, której brak z każdym rokiem co raz to więcej daje się odczuwać. Zaznaczyć wypada, że tylko w jednym powiecie zaznaczono nadmiar prestacyi, że ani jeden powiat nie oświadcza się za ogólnem zniżeniem prestacyi, natomiast 2 powiaty przeciwko wszelkiemu zniżeniu tejże, a cztery powiaty są raczej za zwiększeniem prestacyi w robocie.

Stosunek przy zamianie prestacyi pieszej na ciągłą uważa 29 Wydziałów powiatowych (na 59) za odpowiedni i nie przedstawiający trudności.

Reszta Wydziałów powiatowych przeciwnego jest zdania, z powodu, że rzeczywista wartość 3 dni pieszych niedorówna wartości jednego dnia ciągłego, a gdy Rady powiatowe nie uwzględniają rzeczywistego stosunku wartości obu kategoryi dni i ustanawiają cenę wykupna dnia ciągłego o wiele wyższą od ceny 3 dni pieszych, przeto wiele obowiązanych do odrobienia dni ciągłych wykonuje się od prestacyi płacąc atoli cenę ustanowioną za 4 dni piesze, niższą znacznie od ceny $1^1/_3$ dnia ciągłego co powoduje brak prestacyi ciągłej. Na brak ten, którego powodem jest także zniżenie wysokości tej prestacyi ciągłej, dokonane nowelą z 1885 r., uskarza się 21 Wydziałów powiatowych a z tych 15 uważa powiększenie wydatności prestacyi ciągłej za niezbędnie potrzebne.

Co do sposou użycia prestacyi, to na 54 Wydziałów powiatowych 18 nie zauważyło żadnych trudności lub braków: 6 z nich oświadcza, że prestacye w robocie bywają należycie wykonywane, na wymiar, a nawet ponad obowiązek (powiat mielecki) 7 Wydziałów powiatowych widzi trudności w tem, że kontrola co do tego, czy prestacye należycie bywają zużywane jest niemożebną a w 13 innych powiatach, zdaniem Wydziałów powiatowych, prestacye te bywają nienależycie zużywane.

Co do wykupna to 17 Wydziałów powiatowych na 50 nie zauważyło żadnych trudności lub braków. W gminach wiejskich 22 powiatów prawie nikt dobrowolnie się nie wykupuje (do tych należą powiaty: bohorodczański, borszczowski, przemyski, turczański, zbarazki i złoczowski, których Reprezentacye oświadczyły się za zaprowadzeniem dodatków do podatków na cele drogowe.

Za częściową przymusową spłatą prestacyi przez zamożniejszych oświadcza się Wydział powiatowy wielicki.

Co do uwolnień, to na 41 Wydziałów powiatowych 17 z nich nie zaznacza żadnych trudności lub braków w tej mierze; natomiast 19 z nich uznaje za słuszne i sprawiedliwe zniże-

nie wysokości prestacyi w robocie dla chałupników nieposiadających gruntów, a nawet zupełnego uwalniania ich od roboty na podstawie uchwały Rady powiatowej, a niektóre Wydziały powiatowe zaznaczają potrzebę ściślejszego oznaczenia osób mających prawo do uwolnienia od prestacyi.

Pytanie II.

W jaki sposób bywają wykonywane postanowienia noweli drogowej z 1885 r. o sposobie pokrycia potrzeb materyału drewnianego (§. 12. ust. 4. i §. 26. ostatni ustęp), a w szczególności:

a) Czy i w jaki sposób oznaczała Rada powiatowa te obszary dworskie w których przeciętna wartość potrzebnego materyału do utrzymania dróg gminnych przewyższa 5% do opłacanych podatków bezpośrednich?

b) W jaki sposób uiszczały obszary dworskie rzeczoną prestacyę?

c) Który ze sposobów uiszczania tej prestacyi odpowiada najbardziej potrzebom i warunkom miejscowym powiatu?

d) W jaki sposób pokrywane były potrzeby materyału drewnianego w miejscowościach, w których obszar dworski wcielony jest do gminy?

Na 50 Wydziałów powiatowych. które złożyły oświadczenia w tym względzie. tylko w 10 powiatach oznaczała Rada powiatowa (w 2 wypadkach Wydział powiatowy) te obszary dworskie, w których przeciętna wartość potrzebnego materyału, do utrzymania dróg gminnych przewyższa 5% dodatków do opłacanych podatków bezpośrednich. W innych powiatach reprezentacye nie dokonywały tej czynności, gdyż 1) potrzeba materyału na wszystkich obszarach dworskich przewyższała wartość 5% opłaconych podatków (9 powiatów).

2) Obszar dworski wydaje wszystek potrzebny materyał (2 powiaty).

3) Nie zachodziła potrzeba takiego oznaczenia (5 pow.)

4) Wydziały powiatowe nie mają dostatecznych danych do takiego oznaczenia (8 pow.)

Co do sposobu uiszczania prestacyi w materyale drewnianym oświadczyło się 61 Wydziałów powiatowych. Sposób ten był w ogóle bardzo rozmaitym, gdyż: 1) w 10 powiatach obszary dworskie wydawały wszystek potrzebny materyał nieżądając zwrotu nadwyżki po nad 5% opłacanych podatków; 2) w 26 powiatach wydawano wszystek potrzebny materyał za zwrotem tej nadwyżki; 3) w 10 powiatach wydawano materyał tylko o tyle o ile wartość jego nie przekraczała w ciągu roku 5% opłacanych podatków; 4) w 7 powiatach obszary dworskie spłacały wartość materyału w myśl §. 16. ustawy drogowej lub uiszczały w gotówce 5% opłacanych podatków bezpośrednich; 5) w 6 powiatach sposób uiszczania prestacyi w materyale był rozmaitym.

Za najodpowiedniejszy sposób uiszczania prestacyi w materyale uznaje 29 Wydziałów powiatowych (na 45 które dały odpowiedź) wydawanie całego potrzebnego materyału (za zwrotem lub bez zwrotu nadwyżki po nad 5% podatków). Pięć Wydziałów pow. oświadcza się za spłatami w gotówce wartości potrzebnego materyału, zaś 11 Wydziałów pow. pragnie przymusowego wykupna od prestacyi w materyale czyli uiszczania corocznie w gotówce kwoty równającej się 5% opłacanych podatków. Potrzeby materyału drewnianego w miejscowościach w których obszar dworski wcielony jest do gminy pokrywane były w rozmaity sposób, z pow. funduszu dróg gminnych, z dochodów za wykupno od prestacyi lub za nieodrobione prestacye z miejscowych funduszów drogowych, zaś niektóre gminy wydawały materyał w naturze.

Pytanie III.

Czy i jakie wątpliwości prawne lub trudności administracyjne nastręcza w praktyce wykonywanie postanowień noweli drogowej o sposobie pokrycia potrzeb materyału drewnianego dla dróg gminnych, a wszczególności:

a) co do oznaczenia przeciętnej wartości materyału drewnianego,

b) co do wykupna,

c) co do ustanowienia przeciętnej ceny materyału drewnianego w powiecie,

d) co do innych względów.

W odpowiedzi na pytanie III. *ad a*) zaznacza 22 Wydziałów powiatowych (na 39 które odpowiedziały), że nie napotkało na trudności administracyjne, ani wątpliwości prawne pod tym względem; 9 wydziałów powiatowych wskazuje na trudność obliczenia przeciętnej wartości materyału, już to z powodu braku podstawy do takiego obliczenia, jako to kosztorysów i wykazów za strony Zarządów drogowych, jużto z powodu różnicy ceny materyału w poszczególnych okolicach powiatu. Pięć Wydziałów powiatowych uważa takie oznaczanie przeciętnej wartości materyału za zbyteczne i nie dające się zastosować w praktyce, gdyż obszary dworskie dyktują ceny po jakich gotowe są odstąpić potrzebny materyał.

ad b) Na 50 Wydziałów powiatowych, które dały odpowiedź, czternastu nie nastręczały się żadne wątpliwości prawne ani trudności administracyjne. Dziewięć Wydziałów powiatowych uważa wykupno od prestacyi w materyale w ogóle za nieodpowiednie i niekorzystne dla administracyi dróg gminnych, natomiast 5 Wydziałów powiatowych oświadczyło się za przymusowem wykupnem od prestacyi w materyale. W 15 innych powiatach obszary dworskie przeważnie wcale się nie wykupywały od tej prestacyi.

ad c) Odpowiedzi 44. W 23 powiatach nie zauważono żadnych trudności administracyjnych, natomiast w 21 powiatach ceny materyału drewnianego w poszczególnych okolicach powiatu różniły się od siebie do tego stopnia. że okazała się konieczność ustanowienia dwóch lub kilku cen przeciętnych jak np. w powiatach złoczowskim (7 cen), zaleszczyckim, zbarazkim, przemyskim, stryjskim, tarnobrzeskim itd. Tylko trzy Wydziały powiatowe zaznaczają wyraźnie, że ceny materyału drewnianego w całym powiecie są jednakowe.

ad d) Czternaście Wydziałów powiatowych uskarza się na małą wydatność przestacyi w materyale drewnianym w stosunku do rzeczywistej corocznej potrzeby. Dziewięć Wydziałów pow. pragnęłoby w ustawie drogowej zamieszczenia przepisów o jakości wydać się mającego materyału. Trzy Wydziały powiatowe zaznaczają tę trudność administracyjną, że niektóre obszary dworskie prawie nigdy nie wydają materyału na czas oznaczony i nieraz przychodzi użyć środków przymusowych.

Pytanie IV.

Czy zarządy dróg gminnych funkcyonują w myśl odnośnych postanowień ustawy drogowej oraz przepisu regulaminu drogowego, a jeżeli nie, z jakich powodów?

Odpowiedzi przedłożono 63, z których się okazuje, że tylko w 10 powiatach (Bochnia, Brody, Brzozów, Kałusz, Kraków, Myślenice, Nisko, Staremiasto, Zbaraż i Żywiec) Zarządy dróg gminnych funkcyonują należycie w myśl postanowień ustawy drogowej. W 16 innych powiatach (Biała. Bóbrka, Buczacz, Dolina, Kołomyja, Kolbuszowa, Krosno, Limanowa, Lwów, Mielec, Nowy Sącz, Podhajce, Sambor, Trembowla, Zaleszczyki, Żółkiew) Zarządy dróg gminnych nie spełniają

wprawdzie całkowicie swego zadania, jednakże dają dowody dobrych chęci (a postęp w spełnianiu powierzonych im obowiązków z każdym rokiem jest widocznym. Reszta Wydziałów powiatowych (37) otwarcie przyznaje, że zarządy dróg albo nie funkcyonują w myśl postanowień ustawy drogowej, albo wprost nieistnieją w składzie ustawą przepisanym, a cały ciężar pracy i odpowiedzialności spoczywa wyłącznie na barkach samego tylko naczelnika gminy, gdyż przełożeni obszarów dworskich przeważnie wstrzymują się od współudziału w administracyi dróg gminnych, ograniczając czynność swą na podpisywaniu preliminarzy. Na brak tego udziału ze strony przełożonych obszarów dworskich uskarza się aż 38 Wydziałów powiatowych. Chlubny wyjątek pod tym względem stanowi tylko powiat brzozowski, a w części i dąbrowski.

Innych powodów nienależytego funkcyonowania Zarządów dróg gminnych szukać należy w przeciążeniu naczelników gmin innymi obowiązkami, w niskim stopniu ich wykształcenia, w braku inteligentnych pisarzy gminnych, skutkiem czego strona rachunkowa i manipulacyjna administracyi dróg gminnych prawie nigdzie nie zadawalnia choćby najskromniejszych wymagań.

Tylko dwa Wydziały powiatowe zaznaczają że na rachunkach przedkładanych przez Zarządy dróg gminnych można polegać; w 27 powiatach rzecz ma się wprost przeciwnie. Preliminarze drogowe tylko w 15 powiatach zestawione były jako tako odpowiednio, w 20 powiatach nie były zgodne z rzeczywistym stanem rzeczy, a w 7 powiatach wcale nie były przedkładane.

Pytanie V.

Czy i w jaki sposób zorganizował Wydział powiatowy nadzór nad drogami gminnemi w myśl §. 27. ustawy drogowej i §. 36 regulaminu drogowego?

Odpowiedź na to pytanie dało 63 Wydziałów powiatowych; okazuje się z nich, że na 63 powiatów nadzór nad drogami gminnymi powierzony był:

1) delegatom względnie inspektorom drogowym w 34 powiatach jednak w 2 powiatach delegaci byli nieczynni;

2) inżynierom i urzędnikom technicznym w 35 powiatach;

3) urzędnikom administracyjnym specyalnie administracyą drogową zajętym w 11 powiatach;

4) konduktorom drogowym w 20 powiatach (ogółem 27 konduktorów);

5) drożnikom (stałym i wędrownym) w 34 powiatach. Liczba drożników nie została ściśle oznaczoną w relacyach Wydziałów powiatowych.

Pytanie VI.

Czy i o ile, w jaki sposób i z jakim skutkiem udzielał Wydział powiatowy potrzebnej pomocy Zarządom dróg gminnych w myśl §. 27. ust. 2. ustawy drogowej oraz §. 37 regulaminu drogowego i odnośnych okólników Wydziału krajowego?

W 52 powiatach, których Wydziały powiatowe dały odpowiedź na to pytanie udzielano Zarządom dróg gminnych w rozmaity sposób potrzebnej pomocy; w szczególności udzielano subwencyi z powiatowego funduszu dróg gminnych na wykonanie ważniejszych robót około dróg lub mostów w 14 powiatach, kierowano i nadzorowano ważniejsze roboty w 16 powiatach; obznajmiano zarządy drogowe z przepisami ustawy drogowej, regulaminu, prowadzeniu administacyi dróg gminnych w 20 powiatach; układano preliminarze robót drogowych w zastępstwie zarządów dróg

*

gminnych w 8 powiatach; zakupywano potrzebne narzędzia dla zarządów dróg gminnych w 3 powiatach; zukupywano druki i formularze potrzebne dla administracyi dróg gminnych w 5 powiatach, wreszcie sporządzono plany i kosztorysy robót w 8 powiatach.

Że pomoc ta była skuteczną zaznaczają 5 Wydziałów powiatowych natomiast cztery inne oświadczają, że skutek pomocy Wydziału powiatowego w ogóle był mały.

Pytanie VII.

Czy i jakie środki przymusowe lub zaradcze oraz w ilu wypadkach w ciągu roku i z jakim skutkiem zastosował Wydział powiatowy w myśl §. 34. regulaminu drogowego przeciw członkom Zarządu dróg gminnych?

Z przedłożonych 62 odpowiedzi okazuje się, że Wydziały powiatowe starały się o ile możności unikać używania środków przymusowych względem Zarządów dróg gminnych i zastosowywały je tylko w najkonieczniejszych razach i to przeważnie tylko przeciwko naczelnikom gmin, rzadziej przeciwko przełożonym obszarów dworskich.

I tak: w 20 powiatach nie zastosowywano wcale środków przymusowych przeciwko zarządom dróg gminnych; w 7 powiatach wystarczało samo tylko zagrożenie nałożenia kary pieniężnej; wyjątkowo tylko użyto środków przymusowych (bliżej nieoznaczonych w 4 powiatach.

Nałożono kary pieniężne po 3, 5 lub 10 zł. na naczelników gminy w 21 powiatach: Bochnia w 4 wypadkach, Cieszanów i Dąbrowa (po kilka wypadków), Gródek, Jarosław, Kraków (w 5 razach na cały zarząd, w 6 razach na przewodniczącego zarządu, w 2 wypadkach na wójta lub członka zarządu), Limanowa, Lisko (w 40—50 wypadkach na Zarządy dróg gminnych lub kontrybuentów), Lwów, Mielec (na przełożonych obszarów dworskich), Nowy Sącz (w 23 razach), Przemyśl, Przemyślany (w 19 razach), Sambor, Sanok (w 23 razach), Skałat (w 10 razach), Stryj Tarnobrzeg, Tarnopol, Żywiec.

Wysyłano posłańca karnego przez c. k. Starostwo w 16 powiatach: Bóbrka (9 wypadków), Bohorodczany (5), Borszczów (kilkadziesiąt), Brzesko (1), Cieszanów (5), Dolina, Jarosław (kilka), Limanowa, Myślenice, Nadwórna (11), Nisko (egzekucya polityczna), Przemyśl, Ropczyce, Sanok, Skałat, Wieliczka (4), Trembowla.

Asystencyi c. k. żandarmeryi użyto w 3 powiatach, a to celem dostawienia kontrybuentów do robót drogowych, (Buczacz, Jaworów, Rzeszów).

Wdrożono dochodzenie dyscyplinarne przeciwko Zwierzchności gminnej w powiecie Kolbuszowskim w 10 wypadkach.

Zawieszono w urzędowaniu naczelnika gminy w powiecie bocheńskim w 3 wypadkach.

Odjęto Zarządowi administracyę dróg gminnych w powiecie Kamioneckim w jednym wypadku.

Użycie powyższych środków przymusowych odnosiło prawie zawsze skutek pożądany.

Pytanie VIII.

Czy i jakie spostrzeżenia specyalne poczynił Wydział powiatowy co do wykonywania noweli drogowej z 1885 r. w gminach miejskich, a w szczególności:

a) co do stosowności prestacyi i ekwiwalentu w pieniądzach (§. 12. ustęp 2. i §. 31. ustęp 1.)?

b) co do funduszów, z których pokrywane bywają potrzeby bruków, ulic i placów, o ile one stanowią prywatne dobro gminy i utrzymywane być winne w myśl §. 27. lit. c. ustawy gminnej?

c) co do pokrywania niedoborów z pow. funduszu dróg gminnych?

d) co do zasilania powiatowego funduszu dróg gminnych nieużytemi prestacyami i spłatami pieniężnemi?

e) co do zarządu drogowego (§. 28. ust. 4. ust. drog.)?

Odpowiedzi 64:

ad a) W 44 powiatach wykazano imiennie 84 gmin miejskich, które nie różnią się pod względem stosunków ekonomicznych i administracyjnych od gmin wiejskich. Gmin takich jest w ogóle jeszcze więcej, gdyż niektóre Wydziały powiatowe ograniczyły się tylko na uwadze, że wszystkie gminy miejskie (z wyjątkiem miast powiatowych) nie różnią się pod tym względem od gmin wiejskich.

Co do stósowności prestacyi, to 6 Wydziałów powiatowych uważa dla gmin miejskich, przyjętą podstawę prestacyi drogowej, od partyi (rodziny) za nieodpowiednią, a 11 Wydziałów powiatowych oświadcza się w ogóle przeciwko prestacyi w naturze w rzeczywistych gminach miejskich.

Wydział powiatowy w Gorlicach zaznacza, że wysokość prestacyi w gminach miejskich jest za małą, a zdaniem trzech Wydziałów powiatowych cena wykupna od prestacyi w gminach miejskich jest za niską.

ad b). Potrzeby bruków, ulic i placów, stanowiących prywatne dobro gminy, pokrywane bywają:

a) z funduszów gminnych w gminach miejskich 12 powiatów;

b) z funduszów uzyskanych z wykupna prestacyi w gminach miejskich 5 powiatów;

c) kosztem prestacyi drogowej w gminach miejskich 15 powiatów;

d) z innych funduszów, jak opłat targowych, dochodów rzeźni miejskiej itp. w gminach miejskich 4 powiatów;

e) z dochodów opłat kopytkowych i zasiłków z funduszów gminnych w 11 miastach powiatowych.

ad c) Niedobory miejscowych funduszów drogowych pokrywane były z powiatowego funduszu dróg gminnych w gminach miejskich 17 powiatów, nie pokrywano zaś tych niedoborów w 21 powiatach, częściowo dla tego, iż nie było potrzeby zasilania miejscowych funduszów (w gminach miejskich siedmiu powiatów).

ad d) Powiatowy fundusz dróg gminnych zasilany bywał nieużytemi prestacyami i spłatami pieniężnemi z gmin miejskich tylko 16 powiatów, a zasiłki te były w ogóle bardzo nieznaczne i wynosiły zaledwie 5% do 25 procent należytości z tego tytułu. Nie zasilano zaś powiatowego funduszu dróg gminnych wcale w gminach miejskich 15 powiatów.

ad e) Zarządy drogowe funkcyonują:

a) słabiej aniżeli zarządy gmin miejskich w powiecie bocheńskim;

b) lepiej aniżeli zarządy gmin wiejskich w powiecie wielickim;

c) podobnie jak zarządy gmin wiejskich w 10 powiatach.

Funkcyonują one nie należycie w powiecie przemyskim, dość odpowiednio w powiecie sokalskim i kałuskim, należycie w powiecie chrzanowskim, grybowskim, jaworowskim, liskim, mościskim, rzeszowskim, samborskim i zbarazkim, zaś wzorowo w powiecie tłumackim (Tyśmienica, Ottynia).

Pytanie IX.

Jakie spostrzeżenia poczynił Wydział powiatowy co do współudziału władz rządowych w nadzorze nad drogami publicznemi w myśl §. 30. ustawy drogowej oraz §. 50. i 51. regulaminu drogowego?

Z 60 Wydziałów powiatowych, które odpowiedziały na powyższe pytanie, czterdzieści zaznacza, że współudział władz rządowych w nadzorze nad drogami publicznemi jest w ogóle mniej lub więcej dodatni i odpowiedni. W 7 innych powiatach współudział władz rządowych ogranicza się na tem, że c. k. Starostwa komunikują Wydziałowi powiatowemu doniesienia c. k. żandarmeryi o złym stanie drogi i potrzebie usunięcia przeszkód komunikacyjnych. Dwa Wydziały powiatowe stwierdzają, że władze polityczne przewlekają załatwienie spraw drogowych, mianowicie przy zastosowywaniu środków przymusowych i wywłaszczaniu gruntów potrzebnych pod budowę dróg. Natomiast 6 Wydziałów powiatowych uważa poparcie władz rządowych w sprawach drogowych, w ogóle za niedostateczne, gdyż praktykowane (w powiecie mieleckim) wysyłanie posłańca karnego nie odnosi pożądanego skutku, również nie można było liczyć na skuteczne poparcie ze strony władzy rządowej, gdy chodziło o zastosowanie środków przymusowych, celem skłonienia gmin do wykonania nakazanych robót (w powiecie nowosandeckim).

Pięć Wydziałów powiatowych konstatuje, że współudział władz rządowych w sprawach drogowych idzie nie raz za daleko, gdyż c. k. Starostwa, bez odnoszenia się do Wydziału powiatowego wydają od siebie wprost polecenia zarządom dróg gminnych, nakazują wykonanie robót, które przeliminarzem nie są objęte, co rodzi nieufność do poleceń Wydziału powiatowego i daje powód do uzasadnionych skarg, mianowicie w tych gminach, w których cała rozporządzalna prestacya w robociznie poprzednio już została zużytą (w powiecie bobreckim). Podobnie też przed terminem ćwiczeń wojskowych władze rządowe wydawały wprost od siebie nakazy naprawy dróg, stawiania nowych kosztownych mostów, bez względu na polecenie Wydziału powiatowego na rozporządzalne środki funduszów miejscowych i pow. funduszu dróg gminnych (w pow. mościskim).

Pytanie X,

Czy i o ile są dostateczne przymusowe i zaradcze środki przypisane ustawą drogową (§. 14, ust. 3. i §. 28. ust. 5.) i regulaminem drogowym (§§. 14, 34, 38, 39 i 52 -54)?.

Na 60 Wydziałów powiatowych, które dały odpowiedź na to pytanie 30 oświadcza, że środki zaradcze i przymusowe przepisane ustawą drogową i regulaminem są zupełnie dostateczne, a 11 Wydziałów powiatowych charakteryzuje je jako dość odpowiednie. Natomiast 12 Wydziałów powiatowych uważa środki te za niewystarczające i nieprowadzące do pożądanego celu, już to z powodu nieudolności zarządów dróg gminnych, już to z powodu, że Władza polityczna przewleka wykonanie prawomocnych orzeczeń Wydziału powiatowego lub takowych wcale niewykonuje. Zdaniem 11 Wydziałów powiatowych środki te o tyle są nieodpowiednie, że zastosowanie ich wymaga procedury zbyt przewlekłej. Dla tego też cztery Wydziały powiatowe (bialski, jarosławski, nowosandecki i rudecki) uważają za koniecznie wskazane przyznanie władzom autonomicznym prawa egzekutywy przynajmniej w zakresie spraw drogowych.

Wydziały powiatowe: krakowski i przemyślański uważają środki zaradcze i przymusowe za niewystrrczające, o ile zachodzi potrzeba użycia ich przeciwko przełożonym obszarów dworskich. Liczne Wydziały powiatowe zwracają uwagę na zupełny brak miejscowych funduszów drogowych, który jest powodem tego, że zarządy drogowe nie są w możności wykonać nieodrobionych robót prestacyjnych na koszt obowiązanych do tego.

Pytanie XI.

Czy i jakie inne jeszcze trudności, niedogodności lub braki nasuwa w praktyce wykonywanie poszczególnych postanowień ustawy drogowej?

Na 29 Wydziałów powiatowych, które dały odpowiedź na to pytanie, dziesięć nie zauważyło żadnych innych trudności, niedogodności lub braków połączonych z wykonaniem postanowień ustawy drogowej. Natomiast 20 Wydziałów powiatowych zaznacza, że źródłem z którego płyną wszelkie trudności i niedogodności jest niedostateczny zasób sił intellektualnych miejscowych organów gminnych, który uniemożebnia należyte wyzyskanie środków jakie ustawa drogowa nastręcza ku podniesieniu i ulepszeniu stanu komunikacyi w kraju. Do tego przyłącza się ta okoliczność, że znaczna liczba przełożonych obszarów dworskich usuwa się od czynności w zarządzie dróg gminnych, a ustawa drogowa nie podaje środka zaradczego na tę właśnie ewentualność. Nieudolność naczelników gmin i usuwanie się przełożonych obszarów dworskich od czynności w sprawach drogowych są powodem, że kontrola robót mających się wykonać i robót rzekomo wykonanych nadzwyczaj jest trudną i dużo prestacyi w robocie idzie na marne (zdaniem 7 Wydziałów powiatowych). Stąd też należyte wykonywanie przepisanej administracyi drogowej i prowadzenie ksiąg rachunkowych przez zarządy dróg gminnych bardzo chroma i po największej części w ogóle jest niewykonalne (zdaniem 12 Wydziałów powiatowych). Pięć Wydziałów powiatowych twierdzi, że zastosowanie §. 19. ustawy drogowej o pociąganiu stron zużywających drogi „niezwykłem sposobem“ do osobnych datków jest niewykonalne, lub co najmniej bardzo trudne, gdyż trudno przychodzi uzyskać dowód na to, że przedsiębiorstwo „niezwykłym sposobem“ zużywa drogę i oznaczyć stopień tego zużycia drogi, a nadto trudno w tej właśnie sprawie uzyskać poparcie u władzy politycznej. To też Wydział powiatowy bialski chce, ażeby zarządy dróg gminnych orzekały o stopniu zużycia drogi i pociągały takich przedsiębiorców do osobnych datków, a Wydział powiatowy turczański proponuje, aby w tym względzie decydowały osobne do tego ustanowione sądy polubowne.

Cztery Wydziały powiatowe domagają się prawa egzekutywy w sprawach drogowych dla Wydziałów powiatowych.

Dwa Wydziały powiatowe zaznaczają brak dostatecznej prestacyi w materyale drewnianym, Wydział powiatowy pilzneński brak prestacyi w robocie ciągłej. Wreszcie Wydział powiatowy w Biale żąda postanowienia w ustawie drogowej normującej udział prestacyi obszarów dworskich w materyale kamiennym, gdyż zdarzały się wypadki, że obszary dworskie niechciały dać kamienia do budowy murowanych mostów, twierdząc, że są obowiązane tylko do prestacyi w materyale drewnianym.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

LW. 59.634 92.

Aleg. 69.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zrekonstruowania kanału przy krajowym szpitalu powszechnym we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Przy rewizyi kanałów znajdujących się w tutejszym szpitalu powszechnym stwierdzonem zostało, że nie funkcyonują one należycie, a stan ich obecny wymaga spiesznej rekonstrukcyi.

Wadliwości te odkryte zostały już przed kilku laty zdawało się atoli, że po zaprowadzeniu systemu beczkowego w głównych wychodkach szpitala i po naprawie, będą te kanały jeszcze przez czas jakiś bez większych reparacyj użytecznymi.

Obecnie jednak powtórne zbadanie stanu tych kanałów wykazało, że są one w wielu miejscach zniszczone skutkiem przegnicia i powypadania kamieni, a pod skrzydłem zajętym przez Siostry Miłosierdzia i III. Oddział wraz ze stacyą obserwacyjną, gdzie nie urządzono jeszcze systemu beczkowego, zapadła się część sklepienia i dno całego kanału jest tak zdezelowanem, że skutkiem tego nie może on być wyczyszczonym należycie, a nieczystości nie odpływają, lecz zatrzymują się na miejscu wytwarzając woń zabójczą.

Główną przyczyną tych wadliwości jest obok naturalnego zużycia przez upływ czasu także fakt, że kanał budowany z kamienia, nie jest szczelnym, a całe dno jako brukowane, łatwo przepuszczalne, skutkiem czego następuje także zamakanie murów w skrzydle gmachu, nie posiadającem w wychodkach systemu beczkowego.

W obec tego stanu rzeczy zachodzi konieczna potrzeba gruntownej rekonstrukcyi kanałów szpitala lwowskiego i wybetonowania całego dna, co umożliwi należyty odpływ nieczystości; nadto zaprowadzenie systemu beczkowego w skrzydle gmachu szpitala zajętem przez Siostry Miłosierdzia i III. Oddział, wraz ze stacyą obserwacyjną, ażeby zapobiedz zawilgocaniu murów tej części budynku.

O jak najspieszniejsze uskutecznienie naprawy kanałów szpitala celem zapobieżenia niebezpieczeństwu, które z wadliwego ich funkcyonowania dla tej dzielnicy miasta wyniknąć by mogło, domaga się również Magistrat miasta Lwowa ze względów sanitarnych i budowniczo-policyjnych.

Według obliczenia biura technicznego przy Wydziale krajowym, które złożymy na stół Wysokiej Izby wyniesie koszt robót połączonych z naprawą kanałów, wybetonowa-

niem, tudzież przerobieniem wychodków w jednem skrzydle gmachu — ogółem kwotę 3.400 zł.

Ze względu zaś na konieczność bardzo dokładnego wykonania robót, których trudne warunki uniemożliwiają ścisłe obliczenie wydatku — postanowił Wydział krajowy przeprowadzić je w zarządzie własnym.

Z tych powodów uprasza Wydział krajowy:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

„Na pokrycie kosztów rekonstrukcyi i wybetonowania kanałów, tudzież przerobienia wychodków w gmachu szpitala lwowskiego, wstawia się do budżetu na rok 1893. kredyt dodatkowy w wysokości . . . . . 3.400 zł.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 30. grudnia 1892.

Marszałek krajowy:

Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:

Dr. Hoszard *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

LW. 3.980/93.

Aleg. 70.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w sprawie separatek i ogrodu spacerowego dla oddziału obłąkanych w szpitalu św. Łazarza w Krakowie.

Wysoki Sejmie!

Ankieta, która w sierpniu 1891 r. zwołaną została dla zbadania urządzeń lekarskich i administracyjnych krajowego zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie, zajmowała się także urządzeniami krakowskiego oddziału obłąkanych.

Na podstawie uchwał tej ankiety, która żądała lepszego pomieszczenia dla niespokojnych i szałowych oddziału obłąkanych w Krakowie, polecił Wydział krajowy (LW. 36.061/91) budowniczemu szpitala sporządzić plan dobudowy do pawilonu obłąkanych w granicach kosztorysu na 15.000 złr. w. a.

Ponieważ atoli kosztorys projektowanej dobudowy wypadł za wysoko (31.300 złr.), a plan budynku nie przedstawiał korzystnego rozmieszczenia chorych, polecił Wydział krajowy (LW. 55.379/91) Inspektorowi szpitala udać się do szpitala św. Łazarza i w porozumienin z Dyrektorem szpitala i prymaryuszem oddziału przedłożyć odpowiednie wnioski.

Wywiązując się z tego polecenia przedłożył Inspektor szpitali (LW. 57.704/92) sporządzony przez budowniczego szpitala nowy szkic dobudowy kosztem 18.000 złr. lecz zarazem podniósł w swym raporcie myśl, ażeby separatki dla szałowych urządzić w jasnych przestronnych i suchych suterynach południowej strony pawilonu obłąkanych.

Na tę propozycyę Inspektora szpitali, popartą nadto przez Dyrektora i Prymaryusza, a którą budowniczy uznał ze stanowiska technicznego za wykonalną niewielkim stosunkowo kosztem, zgodził się Wydział krajowy tembardziej, że wobec uznanej przez wyżej wymienioną ankietę potrzeby wybudowania w niedalekiej przyszłości drugiego zakładu dla obłąkanych w zachodniej części kraju, szkoda większego wydatku na inne, a w każdym razie tylko czasowe umieszczenie szałowych.

Kosztorys należytego urządzenia seperatek w suterynach obliczony został (jak LW. 3980/93) na kwotę . . . . . 2.952 zł, w. a.
Do sumy tej doliczyć jednak należy kwotę . . . . . 285 zł. w. a.
za sporządzenie planu i kosztorysu do budowy — o czem wyżej.

Przy pawilonie obłąkanych szpitala św. Łazarza, był na północnej stronie ogród spacerowy dla kobiet, na południowej dla mężczyzn.

Z powodu budowy pawilonu chirurgicznego przy tymże szpitalu, zniesiony został ogród dla kobiet przeznaczony; dla tego obecnie obłąkane na przemian z mężczyznami używają do przechadzki ogrodu na południe położonego.

Ponieważ z tego powodu w czasie najpiękniejszej nawet pogody i upałów zawsze jeden oddział pozbawiony jest ruchu na świeżem powietrzu, przeto równocześnie z planem budowy pawilonu dla szałowych przedłożony został Wydziałowi krajowemu plan rozszerzenia obecnego ogrodu dla obłąkanych przez dodanie kawałka gruntu z ogrodu warzywnego; tak powiększony ogród będzie podzielony na dwie części, osobno dla kobiet i dla mężczyzn, stosownie urządzony i oparkaniony.

Na te roboty preliminuje Wydział krajowy (LW. 60027/1892) kwotę 2000 zł. w. a. na podstawie kosztorysu (LW. 43918/1892) zredukowanego do możliwie najniższego stopnia.

Ponieważ urządzenie separatek i ogrodu wymaga pospiechu, przeto wnosi Wydział krajowy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm zezwala, ażeby w roku 1893. użyto z funduszu szpitala św. Łazarza w Krakowie jako wydatek nadzwyczajny.

1) Na urządzenie separatek kwoty . . . . . 2.952 zł.

2) Na uiszczenie należytości za plany i kosztorysy dobudowy do pawilonu obłąkanych kwoty . . . . . 285 zł.
jako 1·9% od kwoty 15 000 zł. w. a.

3) Na powiększenie i urządzenie ogrodu spacerowego dla obłąkanych kwotę 2.000 zł.

We Lwowie dnia 7. lutego 1893.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem:

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Członek Wydziału krajowego:
Dr. Franciszek Hoszard *w. r.*

L. W. 4.645/1892.

Aleg. 71.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie przyjęcia dla szpitala św. Łazarza w Krakowie jeszcze jednej Siostry Miłosierdzia i posługaczki oraz pomocnika prowizora.

Wysoki Sejmie!

Komisya wydelegowana przez Wydział krajowy (L. W. 18.661/1892) do Krakowa dla zbadania gospodarki szpitala św. Łazarza, znalazłszy magazyn sanitarny, w którym mieści się także podręczny magazyn naczyń i sprzętów, w ręku dozorcy domu i nieporządnie utrzymywany, oddała go w zarząd Siostrom miłosierdzia (jak L. W. 17.023/1892). W magazynie tym znajdują się: wata, juta, wata drzewna, gaza, organtyna, bandaże różnego rodzaju, naczynia i przyrządy opatrunkowe itd. Nie tylko oddział chirurgiczny, lecz także wszystkie inne oddziały czerpią z tego magazynu codziennie rozmaite przybory. A gdy nadto znajduje się tam także i magazyn podręczny naczyń i sprzętów przeznaczonych do wymiany na salach oddziałowych, przeto Siostra, prowadząca magazyn sanitarny, nim tylko wyłącznie przez cały dzień jest zajętą, a nadto potrzebuje stałej posługaczki do roznoszenia przyborów i naczyń na każde zapotrzebowanie.

Oprócz uciążliwej czynności sortowania i wydawania przyborów musi Siostra prowadzić jeszcze dzienniki przychodu i rozchodu na podstawie asygnat.

Dlatego na wstępie wspomniana komisya przedłożyła wniosek, ażeby dla prowadzenia magazynu sanitarnego, przyjętą została dodatkowo jedna Siostra Miłosierdzia, i żeby jej dodano stale posługaczkę, tak jak to jest w szpitalu lwowskim.

Wydział krajowy, mając jednak na względzie jak największą oszczędność, początkowo postanowił przyłączyć magazyn sanitarny do apteki szpitalnej, sądząc, że personal apteki, zwiększony przez dodanie pomocnika prowizora, — o czem niżej, będzie mógł ten magazyn prowadzić.

Gdy jednak przy bliższem badaniu, okazało się, że ubikacye apteki zaledwie wystarczają na pomieszczenie lekarstw, preparatów i przyrządów i że magazyn sanitarny nie mógły tam znaleść pomieszczenia, gdy nadto przekonano się dowodnie, że nawet po przyjęciu pomocnika prowizora, czynności w aptece absorbują czas wszystkich tam zajętych pracowników, którym przeto nowych nie można dodawać obowiązków, — przyjętą została wyłącznie dla prowadzenia magazynu sanitarnego jedna Siostra Miłosierdzia od 1. sierpnia 1892 i jedna posługaczka, a Wydział krajowy uchwalił (jak L. W. 4.645/93) udać się do Wysokiego Sejmu z prośbą o zatwierdzenie tego zarządzenia.

Władze szpitala św. Łazarza wykazywały kilkakrotnie potrzebę pomnożenia sił fachowych w tamtejszej aptece, gdyż prowizor szpitalny przy współudziale dwu Sióstr Miłosierdzia, pomagających mu przy sporządzaniu lekarstw, nie może podołać nawałowi pracy.

Apteka szpitala ekspedyuje dziennie przeciętnie około 900 lekarstw, na co potrzebuje prowizor dziennie około 9 godzin czasu, poczem dopiero zająć się musi księgami i rachunkami apteki, do niego bowiem należy:

1. prowadzenie dzienników dla poszczególnych oddziałów,
2. taksacya kwartalnego rozchodu po cenie zakupna,
3. sporządzanie wykazów materyałów potrzebnych do apteki,
4. korespondencya z droguistami i zapisywanie nadeszłych faktur,
5. prowadzenie księgi głównej przychodu i rozchodu,
6. kontrola ogólna i taksowanie roczne remanentu i
7. ewidencya wody sodowej.

Gdy teraźniejszy prowizor objął w r. 1874 czynności w aptece szpitalnej, było chorych w obu szpitalach św. Łazarza i św. Ducha razem 5.000 na rok, a dziennie leczono przeciętnie 341 chorych; w roku 1892 zaś było chorych 8.745, a dziennie leczono ich przeciętnie 599.

Praca w aptece zwiększy się jednak jeszcze więcej z chwilą przeniesienia oddziału chirurgicznego do nowego pawilonu i rozszerzenia się przeto także innych oddziałów szpitalnych. W obec takiego stanu rzeczy, uchwalił Wydział krajowy (jak L. W. 59.145/1892), przyjąć od 1. grudnia 1892 pomocnika prowizora za dziennym wynagrodzeniem początkowo $1^1/_2$ zł. następnie (L. W. 7.093/93) na 2 zł. podwyższonem.

Przedstawiwszy zatem konieczną potrzebę powyższych zarządzeń, Wydział krajowy wnosi

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm zatwierdza zarządzenie Wydziału krajowego, przyjęcia dla szpitala św. Łazarza w Krakowie dodatkowo jednej Siostry Miłosierdzia i posługaczki, oraz pomocnika prowizora apteki.

II. Sejm zezwala, ażeby w szpitalu św. Łazarza w Krakowie stale powiększoną została liczba osób nieetatowych o:

1) jednę Siostrę Miłosierdzia ze zwykłemi emolumentami,
2) pomocnika prowizora apteki z wynagrodzeniem po 2 zł. dziennie,
3) jednę posługaczkę z wiktem i płacą najniższej kategoryi.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 21. lutego 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Fr. Hoszard *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

LW. kr. 5360/1893.

Aleg. 72.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie wewnętrznego urządzenia w nowo wybudowanych pawilonach zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie — tudzież rozszerzenia i ogrodzenia cmentarza przy tym zakładzie.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 8. kwietnia 1892 powziętą na skutek sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 19. grudnia 1891 L. 50.516/91 o wynikach obrad ankiety kulparkowskiej — zezwolił Wysoki Sejm na wybudowanie dwóch osobnych pawilonów przy powyższym zakładzie.

Budowa tych pawilonów jest już na ukończeniu z końcem lata roku bieżącego oddane zostaną do użytku zakładu.

Zanim atoli wprowadzenie chorych do nowo zabudowanych pawilonów nastąpić będzie mogło — wykonane być muszą niezbędne urządzenia wewnętrzne jako to dwie łazienki i dwie umywalnie — tudzież obrukowanie budynków, ułożenie chodników, — oparkanienie względnie rekonstrukcya starego parkanu — wreszcie wybudowanie dwóch altan dla chorych klasowych.

Dla obmyślenia najbardziej praktycznego a zarazem niezbyt kosztownego wykonania owyższych urządzeń zaprosił Wydział krajowy na konferencyę osobistości fachowe — a na ppodstawie wyników obrad i przedstawionych wniosków polecił następnie opracowanie dokładnego A./. kosztorysu, który pod A. Wysokiemu Sejmowi przedkładamy.

Kosztorys ten oblicza potrzebny wydatek na wykonanie wszystkich wyżej wyszczególnionych robót w kwocie 5000 złr.

Przy tej sposobności, ze względu, że sprawa którą przedstawiamy poniżej łączy się ściśle z potrzebami zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie uprasza Wydział krajowy Wysoki Sejm o uchwalenie kredytu w sumie 400 złr. na koszta rozszerzenia i ogrodzenia cmentarza przy powyższym zakładzie. Cmentarz ten założony w roku 1882 jest już niemal przepełniony, a istniejące ogrodzenie za pomocą balasek drewnianych mocno nadwerężone a w wielu miejscach przegnite.

Uzyskawszy wymagane w tym celu zezwolenie c. k. władzy politycznej polecił Wydział krajowy opracowanie kosztorysu wedle którego okazało się iż wydatek na oparkanienie sztachetowe całego cmentarza po jego rozszerzeniu wraz z bramą wjazdową — zamkiem i omazieniem wyniesie ogółem kwotę 426 złr.

Z uwagi atoli, że zamiast proponowanego oparkanienia korzystniejszem a przedewszystkiem trwalszem będzie ogrodzenie za pomocą wybrania głębokiego rowu i usypania wału naokoło cmentarza zasadzonego żywopłotem — oświadczamy się za tym sposobem ogrodzenia, zwłaszcza że przyczyni się on do osuszenia wilgotnego terenu a konserwacya o wiele mniej kosztować będzie. Obliczenie kosztu tego ogrodzenia przedstawia się jak następuje:

a) Wybranie rowu i zrobienie nasypu (wału) wraz z oszkarpowaniem zasianem trawą na przestrzeni 360 m. b. po 75 ctn. m. . . . . 270 zł.

b) Zasadzenie żywopłotu od metra bież. po 15 ct. . . . 54 „

c) Brama wjazdowa i mostek nad rowem . . . . . 36 „

Wreszcie przedłużenie drogi dojazdowej i poprowadzenie jej wzdłuż cmentarza jak tego żąda c. k. władza polityczna . . . . . 40 „

Czyli ogółem . 400 zł.

Przystępując do wniosków z niniejszego sprawozdania wynikających Wydział krajowy uprasza:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

1. Na urządzenie wenętrzne dwóch nowo wybudowanych pawilonów przy zakładzie dla obłąkanych na Kulparkowie — udziela Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt dodatkowy na rok 1893 w wysokości 5.000 zł.

2. Na kossta rozszerzenia i ogrodzenia cmentarza przy powyższym zakładzie udziela Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt dodatkowy na rok 1893 w kwocie 400 zł.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 10. lutego 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko, m. p.

Sprawozdawca:
Dr. Franciszek Hoszard, m. p.
Członek Wydziału krajowego.

Alegat A. do LW. kr. 5360/93.

Zakład obłąkanych w Kulparkowie. Rok 1893.

Kosztorys

na wewnętrzne urządzenia w obydwóch nowo wybudowanych pawilonach.

Numer bieżący	Wyszczególnienie		
	I. Urządzenie łazienek z umywalnią		
	wymaga jeden pawilon (patrz ofertę p. Lewińskiego)		
1.	Kociołka żelaznego w suterenach do grzania wody pojemności 350 litr wraz z rezerwoarem z kutego żelaza pojemności 1000 litr kosztem	380 zł.	Wniesiono 4 ofert w kosztorysie przyjęto cenę Augusta Schumana.
2.	Dwie wanien miedziannych o wygiętych brzegach, jedna na kółkach z kurkiem odpływowem, druga bez kółek z wentylem u spodu wagi od 40 do 50 kilo kosztem . .	180 „	
3.	Sześć miednic emaliowanych blaszanych na żelaznych konzolach ze sitkiem i sztucem odpływowym, — kurek kryty z kluczem do otwierania	90 „	
4.	Dwa zlewy kuchenne emaliowane syfonowe .	16 „	
5.	Z dodaniem 159 m. b. rur żelaz. ciągniętych średnicy od ½" do 2 cali, — łączników (muf), — 17 kurków, — z kompletnem montowaniem oraz potrzebnych robót murarskich i ciesielskich kosztem	920 zł. 65 ct.	
	razem	1586 zł. 65 ct.	

	Ilość sztuk	WYMIARY wskazane dług.	WYMIARY wskazane szer.	WYMIARY obrachowane	Cena	KOSZT zł.	KOSZT ct.
przeto urządzenia w obydwu pawilonach wymaga kosztu 1586 zł. 65 ct. × 2 =	.	.	.	.	.	3173	30
II. Obrukowanie budynków i rynsztoki							
6. w koło pawilonów z kamienia płytwiastego grubo = 12 cm . . .	2	100	1·50	300 mb.	2·00	600	.
Do przeniesienia .	.	.	.	.	.	3773	30

Numer bieżący	Wyszczególnienie	Ilość sztuk	WYMIARY wskazane długg.	WYMIARY wskazane szer.	WYMIARY obrachowane	Cena	KOSZT zł.	KOSZT ct.
	Z przeniesienia .	.	.	.	.	.	3773	30
7.	Chodnik od pawilonów do głównego budynku z płyt Trembowelskich i krawężników z cegły	2	30	1 50	90m²	2 67	240	30
8.	Przeróbka bruku starego z dodaniem potrzebnego materyału na rynsztok odpływowy w ogrodzie kobiet . . .	1	60.0	2.0	120m²	1.00	120	.
	III. Oparkanienia							
9.	Parkan nowy sztachetowy listwowy z omazieniem:							
	a) w ogrodzie mężczyzn . . .	1	70.0	2.0	.	.	.	.
	b) w ogrodzie kobiet	1	82	2.0	.	.	.	.
	razem .	.	.	.	152mb	1·90	288	80
10.	Przeróbka starego parkanu w ogrodzie mężczyzn	1	85	.	85mb.	0·90	76	50
11.	Przesunięcie starego parkanu 18 przęseł dla rozszerzenia ogrodu dla chorych (18 × 4 mb.)	.	72.0 mb.	.	72mb.	0·50	36	.
12.	Planowanie i uporządkowanie miejsca po zmianie parkanów ryczałtem . .	.	.	.	.	.	5	10
	IV. Postawienie altany z omazieniem							
13.	nowej altany ryczałtem . . .	1	.	.	.	.	300	.
14.	ze starego materyału lecz nowem gontowaniem, ryczałtem . . .	1	.	.	.	.	160	.
	Ogółem koszta .	.	.	.	.	.	5000	.

Wyraźnie: Pięć tysięcy złotych w. a.

L.W. 38.899/892.

Aleg. 73.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o petycyi gminy Nowoszyn w sprawie przeniesienia jej z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Bursztynie i c. k. Starostwa w Rohatynie do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Żurawnie i c. k. Starostwa w Żydaczowie.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890 r. przekazał nam Wysoki Sejm wraz z przygotowanym sprawozdaniem komisyi prawniczej do załatwienia petycyę gminy Nowoszyn, leżącej w okręgu c. k. Sądu powiatowego w Bursztynie i c. k. Starostwa rohatyńskiego, o przeniesienie jej do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Żurawnie i c. k. Starostwa w Żydaczowie.

W wykonaniu powyższej uchwały przesłaliśmy pomienioną petycyę do zbadania i opinii Wydziałowi Rady powiatowej w Rohatynie, a następnie do opinii c. k. Sądowi wyższemu krajowemu we Lwowie, po otrzymaniu których mamy zaszczyt przedłożyć:

Gmina Nowoszyn z ludnością 533 mieszkańców, w której obszar dworski nie posiada żadnego folwarku, a tem samem żadnej ludności, odległa jest od Bnrsztyna 28·8 klm., a od Rohatyna 38 klm., gdy tymczasem od Żurawna ma tylko $4^1/_2$ klm., zaś od Żydaczowa 22 klm.

Ta jedna zatem okoliczność najdokładniej przemawia za przychyleniem się do życzeń gminy Nowoszyna, pomimo, że Rada powiatowa w Rohatynie przeciwną jest wyłączeniu pomienionej gminy, ze względów, że obszar dworski, stanowiący przynależność do dóbr Bukaczowieckich protestuje przeciw temu, i że gminę Nowoszyn od Żurawna przedziela rzeka Dniestr, płynąca tuż pod tem miastem, co z powodu braku stałego mostu utrudnia w wielu razach dla niej komunikacyę.

Przeciwnego zdania jest c. k. Sąd wyższy krajowy lwowski, który w odezwie swej z dnia 6. sierpnia 1892 do LW. 38.889, opierając się na opinii podległych sobie władz sądowych jest zdania, że zmiana przynależności jakiej się gmina Nowoszyn domaga jest dla szybszego wymiaru sprawiedliwości wskazaną, a nawet pożądaną.

Opinię tę podziela Wydział krajowy biorąc na uwagę, że nie łączą gminy tej z Bukaczowcami żadne stosunki targowe, zwłaszcza, iż komunikacya odbywa się po drodze prywatnej, która w porze jesiennej i wiosennej trudną jest do przebycia.

Tymczasem z Żurawnem, jako najbliżej leżącem miasteczkiem, ma ciągłe stosunki handlowe co jej dopomaga do załatwiania jednocześnie i spraw w Sądzie.

Brak stałego mostu pod Zurawnem nie utrudnia bynajmniej tych stosunków, albowiem istnieje tam bezpieczny przewóz promem na linii żelaznej, a jak naczelnik c. k. Sądu powiatowego w Żurawnie donosi, ma być w jaknajkrótszym czasie zbudowany tam stały most rządowy dla celów strategicznych.

I dalsza komunikacya z siedzibą władz administracyjnych i autonomicznych dlatego dogodniejszą i bliższa jest dla Nowoszyny z Żydaczowem ($2^1/_2$ mili niż z Rohatynem mil 5), zaś z sądem obwodowym w Samborze, koleją żelazną przez Stryj o 46 klm. odległy od Nowoszyn, aniżeli jak od Brzeżan 78·8 klm. drogami zwyczajnemi.

Z tych zatem powodów nie waha się Wydział krajowy zalecić Wysokiemu Sejmowi do uwzględnienia prośby gminy Nowoszyn, pomimo protestu obszaru dworskiego i nieprzychylnej opinii Rady powiatowej w Rohatynie, tem więcej, iż pomieniony obszar dworski nie posiada sam ani folwarku, ani żadnego terytoryum zamieszkałego, zatem załatwienie spraw sądowych w Żurawnie i w Samborze nie przyczyni mu wiele trudności.

Wnosimy przeto:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w myśl ustawy państwowej z dnia 11. czerwca 1868 (Nr. 59 D. u. p.) udziela c. k. Rządowi opinię, iż pożytecznem będzie dla mieszkańców gminy Nowoszyn, aby miejscowość ta wyłączoną została z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Bukaczowcach i c. k. Starostwa w Rohatynie, a przydzieloną do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Żurawnie i c. k. Starostwa w Żydaczowie.

Lwów dnia 11. października 1892.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

Eustachy Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Damian Sawczak w. r.

Członek Wydziału krajowego.

L.W. 39.379/892.

Aleg. 74.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o petycyi gminy, obszaru dworskiego i innych osób zbiorowych i prywatnych w Zakopanem o utworzenie dla okolicy tej nowego c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w Zakopanem.

Wysoki Sejmie!

W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z d. 4. kwietnia 1892., przekazującej nam do wszechstronnego zbadania petycyę gminy, obszaru dworskiego w Zakopanem i innych osób w sprawie utworzenia w granicach Nowotarskiego Starostwa nowego c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w Zakopanem, mamy zaszczyt przedłożyć:

Podług nadesłanego sprawozdania przez Wydział Rady powiatowej w Nowym Targu, któremu poleciliśmy zbadać życzenia gmin położonych w okolicach Zakopanego, tylko gmina Poronin uznaje potrzebę tworzenia w tej okolicy nowego Sądu powiatowego, lecz oświadcza życzenie, aby siedziba przyszłego sądu mieściła się w Poroninie, a nie w Zakopanem. Inne zaś gminy, kwalifikować się mogące do przyłączenia do przyszłego okręgu sądowego w Zakopanem, jako to: Kościeliska, Biały Dunajec, Witów, Zubsuche, Dzianisz, Murzasichle, Bukowina i Brzegi oświadczyły w uchwałach swoich rad gminnych, iż nie czują potrzeby otwierania nowego sądu w ich okolicy i że siedziby Sądów powiatowych do których obecnie należą, przedstawiają dla nich wszelkie dogodności dla należytego wymiaru sprawiedliwości.

Wobec tego i powziętej w tym kierunku uchwały Rady powiatowej w Nowym Targu pod dniem 19. lipca 1892. Wydział krajowy uważa, iż popieranie petycyi mieszkańców gminy Zakopane z ludnością 3372 mieszkańców o uzyskanie siedziby nowego c. k. Sądu powiatowego byłoby na teraz przedwczesnem i niewłaściwem, dlatego wnosimy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem nad petycyą gminy, obszaru dworskiego i innych osób zbiorowych i prywatnych w Zakopanem o utworzenie tam nowego c. k. Sądu powiatowego przechodzi do porządku dziennego.

Lwów dnia 11. października 1892.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
Eustachy Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Damian Sawczak *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

L. 45660/92.

Aleg. 75.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o petycyi obszarów dworskich i gmin Przecław, Podole, Wyłów i ośmiu innych w sprawie wyłączenia ich z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Radomyślu, a przydzielenia do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Mielcu.

Wysoki Sejmie!

W wykonaniu uchwały wysokiego Sejmu z dnia 26. marca 1892. przekazującej nam do zbadania petycye gmin i obszarów dworskich: Przecław, Podole, Wyłów, Błonie, Kiełków, Książnice, Podleszany, Rydzów wola Mielecka, Piątkowice i Grzybów proszących o wyłączenie ich z okręgu Sądu powiatowego w Radomyślu, a przydzielenie do okręgu Sądu powiatowego w Mielcu mamy zaszczyt po zebraniu w tym względzie bliższych wiadomości i zasięgnięciu opinii Rady powiatowej w Mielcu i c. k. Sądu wyższego krajowego w Krakowie przedłożyć co następuje:

Głównym powodem żądań gmin na petycyi podpisanych jest ustanowienie nowego c. k. urzędu podatkowego w Radomyślu rozciągającego swe czynności na cały okręg sądowy tego nazwiska, a następnie odmowa c. k. władz skarbowych co do pozostawienia ich w przynależności do c. k. urzędu podatkowego w Mielcu.

Okręg c. k. Starostwa Mieleckiego skutkiem biegu rzeki Wisłoki dzielącej cały obszar jego na dwie prawie równe od północy ku południowi przedłużone połowy, a stąd i trudniej podczas wylewów komunikacyi między sobą, podzielony został na dwa sądy powiatowe. Siedziba jednego jest powiatowe miasto Mielec leżące nad rzeką Wisłoką, a zatem na samym brzegu swego okręgu sądowego chociaż w centrum całego starostwa; — siedzibą drugiego miasteczka Radomyśl położone w południowem krańcu swego wydłużonego terytoryum w miejscowości pozbawionej wszelkiej lepszej komunikacyi ze swoimi gminami.

Skutkiem takiego podziału dwie trzecie miejscowości Radomyślkiego okręgu sądowego dziś przy ustaleniu komunikacyi na Wisłoce przez wybudowanie mostu pod Mielcem ma daleko lepszą i bliższą drogę do Mielca niż do Radomyśla, nic dziwnego zatem, że domaga się przyłączenia do tego pierwszego okręgu sądowego zwłaszcza teraz gdy pod względem stosunków podatkowych przyłączono je do Radomyśla.

Rada powiatowa Mielecka z powodu, że zmiana terytoryalna obu sądów interesom powiatu autonomicznego nie przeszkadza zgadza się i popiera żądania gmin petycyonujących, lecz c. k. władze sądowe ze względu na tok spraw w obu sądach i przeciwną obecnym tendencyom c. k. Rządu i kraju dążność zwiększania istniejących okręgów sądowych skłania się

tylko do przyłączenia trzech najbliższych Mielca gmin Książnicze, Podleszan i Woli Mieleckiej, z ogólną ludnością 1875. mieszkańców.

Powiat sądowy Mielecki liczy 35052 ludności Radomyślski zaś 36244. Ponieważ gminy żądające wyłączenia razem z gminą Trzciana, która oświadczyła się również za przynależnością do Mielca obejmują wraz z obszarami dworskimi 7778 ludności zatem stosunek zaludnienia tych dwóch okręgów sądowych zmieniłby się po przeniesieniu w ten sposób, że Mielecki miałby 42839 a Radomyślski 28466 ludności. Otóż okoliczność ta zniewala i Wydział krajowy do oświadczenia się przeciw tak niepomiernemu powiększaniu okręgu Sądu powiatowego w Mielcu na niekorzyść Radomyślskiego tembardziej, że zezwalając na przeniesienie gmin petycyonujących niejako upoważniałoby się wiele innych gmin dzisiejszego powiatu sądowego Radomyślskiego jeszcze bardziej oddalonych od siedziby swego Sądu do stawiania podobnych żądań, a to spowodowałoby zmniejszenie okręgu w Radomyślu do obszaru kilkunastu gmin miasteczko to otaczających.

W ogóle biorąc obszar c. k. Starostwa Mieleckiego ze względu na topograficzne położenie swoje i zaludnienie wymaga utworzenia tam trzeciego c. k. Sądu powiatowego, przyczem dałyby się usunąć tego rodzaju niegodności przez odpowiedniejsze umieszczenie siedzib władz sądowych i podatkowych.

Dopóki zatem to niestąpi Wydział krajowy jest zdania, że na razie pożądanem będzie tylko wyłączenie trzech przez c. k. Sąd wyższy krajowy wskazanych miejscowości dlatego wnosimy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w myśl ustawy z d. 11. czerwca 1868 r. Nr. 59 D. u. p. udziela c. k. Rządowi swoją opinię iż pożytecznem będzie dla dogodności mieszkańców, aby gminy i obszary dworskie Książnice, Podleszany i Wola Mielecka wyłączone zostały z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Radomyślu a przydzielone do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Mielcu.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 28. października 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko m. p.

Sprawozdawca:
Dr. Damian Sawczak m. p.
Członek Wydziału krajowego.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

LW. 48.033/92.

Aleg. 76.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z wnioskiem o uchwalenie rezolucyi do c. k. Rządu w sprawie ustanowienia c. k. Trybunału I. instancyi z siedzibą w Czortkowie, i ośmiu c. k. Sądów powiatowych, co do których Wysoki Sejm już poprzednio udzielił c. k. Rządowi swoją opinię.

Wysoki Sejmie!

Gdy sprawozdanie nasze z dnia 4. grudnia 1891 do L. 44.255|91 nie weszło na porządek dzienny obrad podczas ubiegłych sesyj sejmowych, uważamy właściwem, pomienione sprawozdanie niniejszem ponowić.

Na podniesienie dobrobytu krajowego, ożywienie przemysłu i handlu wpływa niepomiernie ułatwienie wymiaru sprawiedliwości, a zatem odpowiednie do zaludnienia, dogodne i przystępne rozłożenie okręgów sądowych, tudzież ich siedzib.

Powodowany temi zasadami Wydział krajowy od początku swego istnienia śledząc w tym kierunku potrzeby kraju tutejszego, przedkładał Wysokiemu Sejmowi dla udzielenia opinii c. k. Rządowi w myśl ustawy z dnia 11. czerwca 1868 (Nr. 58 D. u. p.) liczne wnioski swoje, tak o zaprowadzenie nowych c. k. Trybunałów I. instancyi, jakoteż c. k. Sądów powiatowych w różnych miejscowościach kraju, które to wnioski znalazły chętne uznanie ze strony Wysokiego Sejmu.

C. k. Rząd wiele z tych żądań uwzględnił; lecz mimo to znaczna liczba uchwał Wysokiego Sejmu, sięgających roku 1873 i późniejszych, dotąd oczekuje przychylnego załatwienia.

a) I tak: Uchwałami z dnia 15. grudnia 1873, z dnia 4. maja 1875, 5. października 1878, 24. lipca 1880, 6. października 1882 i 12. stycznia 1886 udzielono opinię co do kreowania c. k. Trybunałów I. instancyi w różnych miastach kraju, z których miasto Czortków ciągle jest pomijane.

b) Dalej nieuwzględnione są uchwały z dnia 25. maja 1875, 19. października 1878, 21. października 1882, 19. grudnia 1887 co do zaprowadzenia nowego c. k. Sądu powiatowego w Podwołoczyskach;

c) uchwały z dnia 28. sierpnia 1877, z dnia 21. października 1882, 19. grudnia 1887 co do nowego c. k. Sądu powiatowego w Zakliczynie.

d) z dnia 12. stycznia 1886 co do nowego c. k. Sądu powiatowego w Ottynii;
e) z dnia 15. stycznia 1887 co do takiegoż Sądu w Jaworzniu.
f) z dnia 20. stycznia 1887 co do c. k. Sądu powiatowego w Bołszowcach;
g) z dnia 12. stycznia 1887 co do c. k. Sądu powiatowego w Żabiem;
h) z dnia 10. września 1888 co do c. k. Sądu powiatowego w Jezierzanach;
i) z dnia 12. listopada 1889 co do c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w Wielopolu.

Ponieważ potrzeba kreowania wyżej wymienionego c. k. Trybunału I. instancyi i c. k. Sądów powiatowych w kraju naszym nie ustała, owszem powiększenie się zaludnienia i przeprowadzenie nowych dróg komunikacyjnych wymagają rychłego zadośćuczynienia słusznym wymaganiom miejscowej ludności, której interesa ekonomiczne i handlowe potrzebują coraz większych ułatwień, Wydział krajowy jest zdania, iż byłoby na czasie przypomnieć c. k. Rządowi o realnych potrzebach kraju w tym kierunku kraju, stosunkowo do innych prowincyj państwa pod tym względem bardzo zaniedbanego i pokrzywdzonego,

dlatego wnosimy:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wzywa c. k. Rząd, aby w myśl uchwał swoich, począwszy od r. 1874 do 1889, zechciał dla zapewnienia należytego wymiaru sprawiedliwości w kraju tutejszym jak najrychlej ustanowić c. k. Trybunał I. instancyi z siedzibą w mieście Czortkowie, tudzież nowe c. k. Sądy powiatowe: w Podwołoczyskach, Żabiem, Jaworzniu, Jezierzanach, Zakliczynie, Ottynii, Bołszowcach i Wielopolu, successive w porządku wyżej wymienionym.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 25. października 1892.

Marszałek krajowy:
Eustachy Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Damian Sawczak *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

L. 55.540/92.

Aleg. 77.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z projektem ustawy o policyi ogniowej dla gmin wiejskich i obszarów dworskich.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie nasze z dnia 26. Lutego 1892. L. 45.406/91 (aleg. 91) z projektem ustawy o policyi ogniowej dla gmin wiejskich i obszarów dworskich nie weszło na porządek dzienny obrad Wysokiego Sejmu:

Ze względu na doniosłość strat, które podług dołączonego tutaj */. wykazu statystycznego z lat 19. przeciętną kwotę 2,480.875 zł. 55 ct. w. a. rocznie wynoszą, uważamy sobie za obowiązek wnieść ponownie rzeczony projekt ustawy w przekonaniu, że : organizowanie należyte obrony przeciw pożarom, choć w części zaradzi złemu.

Uchwałą z dnia 17. listopada 1890. Wysoki Sejm polecił nam:

1. Wnieść projekt ustawy o policyi ogniowej dla gmin wiejskich na następnej sesyi sejmowej.

2. Wziąć pod rozwagę kwestyę ustanowienia posady krajowego inspektora straży ogniowych i po zasięgnięciu opinii Związku straży ochotniczych Sejmowi zdać sprawę.

W wykonaniu powyższych poleceń przedkładamy wypracowany przez nas projekt ustawy o policyi ogniowej dla gmin wiejskich i obszarów dworskich. Za podstawę tego projektu posłużyła nam co do układu i ogólnych rozporządzeń wykonawczych podobna ustawa dla miast i miasteczek, uchwalona na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z dnia 17. listopada 1890 r., a pod d. 10. lutego 1891. Najwyżej zatwierdzona (Nr. 18 d. u. k.), następnie opracowany projekt przez Radę zawiadowczą krajowego Związku straży ochotniczych, wreszcie opinie i wskazówki udzielone przez zaproszoną do tej sprawy ankietę.

W projekcie naszym przedewszystkiem liczyć się należało z istniejącymi w kraju stosunkami po gminach wiejskich, ze stanem inteligencyi mieszkańców i ich zasobami materyalnymi, aby przyszła ustawa w tych warunkach ułożona, rzeczywiście mogła być wykonalną i zapewniła możebną ochronę mienia i osób ludności wiejskiej od klęski pożaru. Podobnie jak w ustawie sanitarnej, przyjęliśmy zasadę tworzenia wspólnych okręgów pożarnych dla gmin wiejskich łącznie z obszarami dworskimi. Interesa jednych i drugich są tutaj wspólne a połączenie to przy uwzględnieniu właściwości ustawowych gminy i dworu jest samą naturą rzeczy wskazane.

Ze względów wyżej przytoczonych i dla zapewnienia skuteczniejszego wykonania ustawy wypadało bardziej wzmocnić i bliżej określić prawo nadzoru Wydziałów powiatowych nad okręgami pożarnymi wiejskimi, niż to ma miejsce w ustawie z d. 10. lutego 1891 r., obowiązującej miasta i miasteczka. Nadzór ten uważaliśmy tem więcej za właściwy przy tworzeniu wspólnych okręgów pożarnych wiejskich gmin z obszarami dworskimi, ile że ingerencya władzy nad obydwoma czynnikami przełożonej skutecznie zaradzi wydarzyć się mogącym z tych stosunków nieporozumieniom.

Jednym z najodpowiedniejszych pośredników między gminą a dworem i tymi obydwoma a Wydziałem powiatowym będzie komisya pożarna miejscowa, wprowadzona do projektu ustawy, której atrybucye określa §. 7. projektu. Jest ona właściwie mięszaną komisyą wszystkich trzech interesowanych organów, faktycznym kierownikiem spraw policyi ogniowej; jej zatem opinia stanowić będzie dyrektywę dla Wydziałów powiatowych i da wyraz potrzeb miejscowych.

Przyjmując zasadę tworzenia wspólnych okręgów pożarnych wiejskich, wypadało określić sposób rozdziału kosztów urządzenia i utrzymywania stacyj pożarnych między obszar dworski i gminę. Najracyonalniejszą podstawą tej repartycyi wydała się nam wartość spólnych części budynków, dla ochrony których podejmuje się cała sprawa. Postawienie innej podstawy, opartej na podatku gruntowym, dotykałoby niesłusznie albo właścicieli gruntów, nie posiadających w danej miejscowości budynków, a częstokroć w innej gminie zamieszkałych albo większe obszary dworskie ze skromnymi budynkami na tych obszarach. Co się tyczy organizacyi obrony od pożaru, w pierwszym projekcie naszym (al. 91. z 1892.) przyjęliśmy obowiązkowe należenie do straży pożarnej wiejskiej wszystkich zamieszkałych w okręgu mężczyzn w wieku od 18 do 42 lat, nie zwalniając z obowiązku niesienia pomocy innych mieszkańców. Utrzymanie stałej straży pożarnej po wsiach, wobec dość rzadko stosunkowo przytrafiających się wypadków pogorzeli, byłoby uciążliwe i kosztowne, a tworzenie znów straży ochotniczych, zwłaszcza w miejscowościach mniej zaludnionych, nie dawałoby żadnej rękojmii, że straż ta z należytem poczuciem obowiązków obywatelskich czynności swoje wykonywać będzie. Jednakże ta propozycya nasza przy obradach w komisyi administracyjnej Wysokiego Sejmu ze strony c. k. komisarza rządowego nie uzyskała przychylnej aprobaty; oświadczył on bowiem, iż ustawa z podobnie przymusowem urządzeniem straży ogniowej gminnej, nie może liczyć na uzyskanie Najwyższej sankcyi.

W skutek tego w obecnie przedkładanym projekcie organizacyę straży pożarnej wiejskiej, poruczyliśmy komisyi pożarnej miejscowej (§. 11. i 12. projektu) przyjmując przedewszystkiem zasadę dobrowolnego zgłaszania się mieszkańców do służby w straży pożarnej, a dopiero w razie braku ochotników, lub zgłoszenia się ich w niedostatecznej liczbie, ma komisya sama wyznaczyć i wskazać potrzebną liczbę osób z mieszkańców okręgu pożarnego do pełnienia obowiązków straży pożarnej, które się ćwiczyć mają w robotach ratunkowych pod kierunkiem instruktora fachowego. Ponieważ obowiązek spieszenia na pomoc podczas pożaru istnieje zawsze z mocy obowiązujących dotąd przepisów ogniowych i w nowej ustawie dla miast i miasteczek jest przyjęty; zatem projekt niniejszy nie wprowadza nic nowego, tylko normuje organizacyę tej pomocy, zapewniając jej ze strony Wydziału powiatowego dostarczenie środków w osobie instruktora na wyćwiczenie należyte straży pożarnej wiejskiej.

W sprawie ustanowienia krajowego inspektora straży ogniowych, pomimo przychylnego w tej mierze oświadczenia się Związku Straży ochotniczych, na teraz nie możemy Wysokiemu Sejmowi przedłożyć pozytywnych wniosków.

W cyrkularzu naszym wysłanym do wszystkich Wydziałów Rad powiatowych do L. W. 44.202/91, polecając wprowadzenie w wykonanie w miastach i miasteczkach ustawy o policyi ogniowej z dnia 10. lutego 1891 (Nr. 18 dz. u. kr.) wezwaliśmy je o doniesienie, w jaki sposób zamierzają urządzić nadzór nad wykonywaniem przepisów powyższej ustawy i w jakim stosunku utworzone przez nich organa nadzorcze pozostawaćby mogły do ewentualnie ustanowić się mającego inspektora krajowego straży ogniowych. Z odebranych dotąd odpowiedzi nabraliśmy przeko-

nania, że przedwczesnem byłoby już teraz stawianie co do inspektora krajowego pozytywnych wniosków, albowiem od uchwalenia przez Wysoki Sejm przedkładającego się projektu ustawy o policyi ogniowej dla gmin wiejskich zależeć będą przyszłe propozycye nasze co do krajowego inspektora ogniowego, a szczególniej określenie jego atrybucyj.

W końcu podzielamy zapatrywania ankiety, wyrażone przy obradach nad projektem ustawy o policyi ogniowej, który obecnie przedkładamy, iż jednym z najużyteczniejszych środków rozpowszechnienia wiadomości po wsiach o sposobach ułatwiających ratunek podczas pożarów, byłoby zaprowadzenie w c. k. seminaryach nauczycielskich w kraju naszym kursów odpowiednich.

Nauczyciele ludowi, obeznani fachowo ze służbą straży pożarnej, mogą przy tworzeniu takowej po wsiach przynieść wielki pożytek stacyom pożarnym i stanowić wyborny materyał na naczelników tej straży. Ponieważ Wydział krajowy w tym względzie już poczynił zarządzenia, aby przy niższych szkołach rolniczych krajowych, zaprowadzono wzorowe straże pożarne z uczniów tych zakładów złożone, przeto wątpić nie można, że i c. k. Rząd, uznając pożyteczność ich dla kraju naszego, zechce podobne kursa i przy c. k. seminaryach nauczycielskich męskich zaprowadzić.

Wywiązując się w ten sposób z udzielonego nam zlecenia wnosimy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy ·/. z następującą rezolucyą: ·/.

„Wzywa się c. k. Rząd, aby przy c. k. seminaryach nauczycielskich męskich w kraju naszym zechciał jak najrychlej urządzić wzorowe stacye pożarne i zaprowadzić wykłady sposobów gaszenia pożarów.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 2. grudnia 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Sawczak *w. r.*
Członek Wydziału krajowego:

Ustawa

z dnia . . . . . o policyi ogniowej, obowiązująca w gminach wiejskich i na obszarach dworskich Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, postanawiam co następuje:

I. Postanowienia ogólne.

Wykonywanie policyi ogniowej.

§. 1.

Policya ogniowa należy do własnego zakresu działania gminy i obszaru dworskiego.

§. 2.

Wykonywanie policyi ogniowej w gminie należy do naczelnika gminy, zaś na obszarze dworskim do przełożonego tego obszaru.

Dla skuteczniejszego wykonywania przepisów niniejszej ustawy może Rada gminna ustanowić na pewną ilość domów mieszkalnych osobnych delegatów, celem wspierania naczelnika gminy w załatwianiu jego czynności.

§. 3.

Każda gmina wiejska łącznie z obszarem dworskim, stanowiącym z nią jedną gminę katastralną, tworzy okręg pożarny wiejski.

W uwzględnieniu braku środków materyalnych, przeszkód topograficznych, lub innych ważnych okoliczności, ma prawo Wydział Rady powiatowej łączyć gminy i obszary dworskie z innemi gminami i obszarami dworskiemi tego samego politycznego powiatu w jeden okręg pożarny.

§. 4.

Gminy wiejskie i obszary dworskie graniczące bezpośrednio z gminami miast i miasteczek, mogą za zezwoleniem Wydziału Rady powiatowej i za zgodą Reprezentacyi tych miast i miasteczek przyłączać się do okręgu pożarnego miejskiego tego samego powiatu politycznego i korzystać z jego środków ratunkowych.

Gminy takie i obszary dworskie na czas trwania ugody, będą pod względem policyi ogniowej uważane jako przynależne do terytoryów miejskich i ulegać będą przepisom ustawy o policyi ogniowej dla miast i miasteczek z dnia 10. lutego 1891 r. (Nr. 18 D. u. k.)

§. 5.

Wydział Rady powiatowej zaprowadzi okręgi pożarne w powiecie według swego uznania, po wysłuchaniu zdania Zwierzchności gmin i przełożonych obszarów dworskich, z zachowaniem zasad wskazanych w §. 3. niniejszej ustawy.

II. Zapobieganie pożarom.

Regulamin pożarny.

Komisya pożarna.

§. 6.

Dla każdego okręgu pożarnego utworzona będzie miejscowa komisya pożarna, która składa się z delegata Wydziału Rady powiatowej, przełożonych obszarów dworskich i naczelników gmin w skład okręgu pożarnego wchodzących.

§. 7.

Miejscowa komisya pożarna:

a) uchwala miejscowy regulamin pożarny i regulamin dla straży pożarnej wiejskiej;

b) wykona przynajmniej raz do roku rewizyę wszystkich budynków znajdujących się na terytoryum okręgu pożarnego pod względem ich bezpieczeństwa od ognia i wszakże środki do usunięcia wszystkiego, coby pożar spowodować mogło;

c) oszacuje w przybliżony sposób spalne części budynków tak na obszarach dworskich, jakoteż i w gminie się znajdujące, jeżeli wartość tych budynków nie jest wiadoma z polic asekuracyjnych;

d) oznaczy miejscowość odpowiednią na siedzibę stacyi pożarnej,

e) oznaczy ile i jakie narzędzia ogniowe tudzież rekwizyta ma stale utrzymywać stacya pożarna, oraz pojedynczy właściciele budynków, obszary dworskie, zakłady fabryczne i przemysłowe znajdujące się w okręgu;

f) sporządzi preliminarz kosztów urządzenia i utrzymywania stacyi pożarnej i dopełni rozkładu tych kosztów w stosunku do wartości spalnych części budynków;

g) wskaże sposób utrzymywania pogotowia pożarnego i straży nocnej, tudzież środki zaradcze na wypadek pożaru, zanim straż pożarna ze stacyi przybędzie,

h) oznaczy ilość studzien i zbiorników wody potrzebnych w każdej miejscowości do należytego działania straży pożarnych;

i) wreszcie wskaże odpowiednie osoby na naczelnika straży pożarnej wiejskiej i jego zastępcę.

Wszelkie uchwały swoje komisya pożarna miejscowa przedłoży do zatwierdzenia Wydziałowi Rady powiatowej.

Wykonanie uchwał przez komisyę pożarną powziętych, a przez Wydział Rady powiatowej zatwierdzonych, należy do naczelnika gminy, względnie do przełożonego obszaru dworskiego.

§. 8.

Kto się nie zastosuje do zarządzeń naczelnika gminy i Wydziału Rady powiatowej na podstawie §. 8. wydanych, ulegnie karze a nadto będą te zarządzenia na jego koszt wykonane.

Czyszczenie kominów.

§. 9.

Naczelnik gminy, a względnie gelegat i przełożony obszarów dworskich czuwają nad regularnym czyszczeniem kominów, W jaki sposób i jak często ma się odbywać to czyszczenie, określi regulamin pożarny.

Straż nocna.

§. 10.

Straż nocna (policyjna) wykonywa także czynności straży pożarnej podług szczegółowych rozporządzeń w regulaminie pożarnym wskazanych.

Straż pożarna wiejska.

§. 11.

Komisya pożarna miejscowa zorganizuje straż pożarną wiejską i postara się o wyćwiczenie jej w robotach ratunkowych pod kierunkiem instruktora fachowego, którego Wydział Rady powiatowej wyznaczy.

§. 12.

Do straży pożarnej wiejskiej należą osoby które się dobrowolnie do służby tej zgłoszą,

W razie braku ochotników, lub zgłoszenia się ich w niedostatecznej liczbie, służy prawo komisyi pożarnej wyznaczyć i wskazać potrzebną liczbę osób z mieszkańców okręgu pożarnego do pełnienia obowiązków straży pożarnej.

Przeciw powyższym zarządzeniom komisyi, służy interesowanym osobom prawo odwołania się do Wydziału Rady powiatowej w ciągu dni 14.

§. 13.

Bezpośredni nadzór nad stacyą pożarną wiejską wykonywa naczelnik tej gminy lub przełożony tego obszaru dworskiego, w obrębie których znajduje się stacya pożarna wiejska.

III Gaszenie pożarów.

Obowiązek niesienia pomocy.

§. 14.

Każdy mieszkaniec okręgu pożarnego wiejskiego obowiązany jest pod karą na wezwanie władzy miejscowej nieść pomoc przy gaszeniu pożaru.

Właściciele lub użytkujący z wszelkiego rodzaju studzien lub zbiorników wody, jako to: sadzawek, stawów, młynówek, wodociągów i t. p. nie mogą zabronić czerpania wody podczas pożaru.

Właściciele koni są obowiązani pod karą na zarządzenie władzy miejscowej lub kierującego gaszeniem pożaru dostarczyć koni i zaprzęgów za wynagrodzeniem, które regulamin pożarny oznaczy.

Zaprzęgi pozamiejscowe, przypadkowo na miejscu pożaru znajdujące się, mogą być do tego celu użyte.

Wzajemna pomoc gminy i obszaru dworskiego i pomoc sąsiadom.

§. 15.

Gminy i obszary dworskie tej samej miejscowości, stanowiące samoistne okręgi pożarne, obowiązane są wzajemnie ze strażami swemi spieszyć bez wezwania i bez wynagrodzenia na ratunek w razie pożaru o tyle, o ile każdej z nich nie grozi niebezpieczeństwo pożaru.

Sąsiednie okręgi pożarne wiejskie również obowiązane są w razie dostrzeżenia pożaru lub na wezwanie władzy tej miejscowości, gdzie pożar wybuchł, nieść pomoc o ile same na własnym obszarze nie są przez powstały w sąsiednim okręgu ogień zagrożone.

Straże pożarne z sąsiedztwa na pomoc przybyłe, przechodzą pod komendę naczelnika straży tej miejscowości, gdzie pożar wybuchł.

Środki alarmowe i pogotowie pożarne.

§. 16.

Gminy i obszary dworskie zaprowadzą na polecenie komisyi pożarnej miejscowej (§. 7.) we wszystkich miejscowościach urządzenia sygnałowe i alarmowe, aby o wybuchu pożaru miejscową i sąsiednie stacye pożarne jak najrychlej zawiadomić.

§. 17.

W siedzibie stacyi pożarnej wiejskiej znajdować się będzie skład narzędzi ratunkowych i podług uznania komisyi pożarnej zaprowadzone pogotowie pożarne czuwające dniem i nocą.

Ilość osób czuwających i koni do pogotowia przeznaczonych szczegółowo określi miejscowy regulamin ogniowy.

W o d a.

§. 18.

Każda gmina i obszar dworski obowiązane są starać się o to, aby posiadały zawsze dostateczny zapas wody do gaszenia pożaru.

Jeżeli naturalne zbiorniki na miejscu nie posiadają jej w dostatecznej ilości, gmina i obszar dworski na wniosek komisyi pożarnej mają się postarać o urządzenie nowych studzien w miejscowościach przez komisyę wskazanych.

Tam, gdzie studni urządzić nie można, należy zakładać cysterny lub sadzawki, które przynajmniej raz na rok mają być czyszczone.

Narzędzia ratunkowe.

§. 19.

Każda stacya pożarna wiejska stosownie do swego obszaru i liczby zabudowań okręgu pożarnego ma być zaopatrzona w dostateczną ilość sikawek, beczkowozów, drabin, osęk, wiaderek i t. p. przyborów ogniowych, których jakość oznaczy regulamin pożarny.

§. 20.

Koszta sprawienia narzędzi i rekwizytów ogniowych dla stacyi pożarnej i utrzymania pogotowia ponoszą gminy i obszary dworskie, w skład okręgu pożarnego wchodzące, w stosunku wartości posiadanych budynków.

Koszta rekwizytów, w które każdy dom mieszkalny ma być zaopatrzony podług regulaminu ogniowego, ponoszą właściciele tych domów.

Posiadacze budynków, w których znajdują się większe ogniska np. fabryki, gorzelnie, browary i t. p., obowiązani są utrzymywać własne sikawki wozowe lub ręczne podług polecenia Wydziału Rady powiatowej.

IV. Postępowanie podczas pożaru i po pożarze.

§. 21.

Naruszenie prywatnej własności w celu gaszenia pożaru, np. wyłamywanie, zrywanie dachu, rozbiórka parkanów i t. p., może nastąpić tylko w razie ostatecznej potrzeby, gdy nie ma innego środka do stłumienia ognia lub zapobieżenia rozszerzaniu się płomieni, lecz w takim razie nawet wyjąwszy wypadki najgwałtowniejsze, nastąpić to może jedynie z rozporządzenia naczelnika straży pożarnej, naczelnika władzy miejscowej delegata lub wyznaczonego kierownika ratunku.

§. 22.

Posiadacze domów są obowiązani jak najspieszniej przedsięwziąć środki przeciw szerzeniu się wybuchłego pożaru przez przygotowanie zapasu wody, dostarczenie drabin, zamknięcie strychów, okien i otworów, przygotowanie zapasu wilgotnych mioteł ogniowych. Mieszkańcy domu są obowiązani przy tych czynnościach wedle możności dopomagać.

§. 23.

Po pożarze naczelnik władzy tej miejscowości, gdzie pożar nastąpił, przedsięwziąć ma odpowiednie środki, aby ogień został zupełnie wygaszony i ażeby dalsze niebezpieczeństwo nie zagrażało.

Część straży pożarnej należącej do ratowania z potrzebnymi przyborami, powinna pozostać na miejscu aż do zupełnego wygaszenia ognia.

Sikawki dostarczone do pomocy przy gaszeniu będą właścicielom bezpłatnie przez mieszkańców gminy czy obszaru dworskiego dostawione zaraz po zgaszeniu pożaru.

Dochodzenie przyczyn pożaru.

§. 24.

Po zupełnem ugaszeniu pożaru władza tej miejscowości, gdzie pożar nastąpił, przy pomocy naczelnika straży i potrzebnych świadków i znawców, wykona najściślejsze dochodzenie co do przyczyny pożaru, zbada czy nie zaszły takie okoliczności, które wymagałyby skarcenia lub przedsięwzięcia środków zapobiegawczych, ażeby się nie powtarzały na przyszłość i stwierdzi, czy przybory ratunkowe były w należytym porządku, oraz którzy z ratujących najbardziej się odznaczyli.

§. 25.

Jeżeli okaże się przeciw komu uzasadnione podejrzenie, że stał się winnym czynności zabronionej ustawą karną, naczelnik władzy prowadzącej dochodzenie o tem sąd zawiadomi; jeżeli zaś idzie o przekroczenie przeciw policyi budowniczej lub ogniowej, naczelnik gminy i przełożony obszarów dworskich działają w zakresie swojej władzy.

§. 26.

O wyniku dochodzenia co do przyczyn, rozmiaru pożaru, wielkości szkód i innych wykrytych szczegółów, mających publiczny interes, prowadzący dochodzenie złoży szczegółowe sprawozdanie politycznej władzy powiatowej i Wydziałowi Rady powiatowej.

§. 27.

Świadectwa urzędowe dla zabezpieczonych nie mogą być wydawane, jeżeli dochodzenie wykaże, iż zabezpieczeni są winni zbrodni przestępstwa lub wykroczenia przewidzianego w ustawach lub rozporządzeniach obowiązujących.

V. Postanowienie karne.

§. 28.

Przekroczeoie niniejszej ustawy, o ile nie podlegają ustawie karnej lub budowniczej, karane będą grzywną od 50 ct. do 25 zł. względnie aresztem od 12 godzin do 5-ciu dni.

Co do sposobu orzekania kar, toku instancyi, oraz wykonania wyroków karnych, obowiązują postanowienia ustawy gminnej i ustawy o obszarach dworskich.

§. 29.

Kary pieniężne wpływają do funduszu utrzymania rekwizytów ogniowych w miejscowym okręgu pożarnym wiejskim.

VI. Nadzór nad wykonywaniem policyi ogniowej.

Nadzór.

§. 30.

Nadzór nad wykonywaniem policyi ogniowej jakoteż udzielenie fachowej pomocy celem zorganizowania i wyćwiczenia straży pożarnych wiejskich (§. 11.) należy do Wydziału powiatowego.

Władza polityczna wykonywa służące administracyi państwa prawo nadzoru w myśl ustawy gminnej i ustawy o obszarach dworskich.

§. 31.

Gdyby gminy wiejskie i obszary dworskie dopuszczały się zaniedbania w wykonywaniu niniejszej ustawy o policyi ogniowej, Wydział powiatowy rozporządzi co należy w okręgu pożarnym wiejskim wykonać, a w razie dalszego oporu zawezwie polityczną władzę powiatową o wykonywanie tych zarządzeń na koszt gminy lub obszaru dworskiego.

Gdyby w celu wykonania zarządzeń powyższych potrzebne były wydatki, Rada powiatowa ma prawo wstawić odpowiednią kwotę w budżet gminy, a co do obszaru dworskiego wezwać władzę polityczną powiatu do ściągnięcia takowej drogą egzekucyi, jeżeli w przeciągu dni 30 od daty wezwania potrzebnej kwoty nie spłaci.

Organa i władze wykonywujące policyę ogniową.

§. 32.

Naczelnik gminy w wykonywaniu postanowień niniejszej ustawy rozstrzyga w pierszej instancyi, o ile ustawą gminną decyzya nie jest pozostawiona Radzie gminnej.

Co się tyczy działalności przełożonego obszaru dworskiego, ma tu zastosowanie §. 13. ustawy o obszarach dworskich.

§. 33.

Przeciw orzeczeniom naczelnika gminy służy rekurs do Rady gminnej, zaś przeciw orzeczeniom Rady, jakoteż orzeczeniom przełożonego obszaru dworskiego do Wydziału Rady powiatowej a następnie do Wydziału krajowego. Termin do wnoszenia rekursów jest 14-dniowy.

Wniesienie rekursu przeciw orzeczeniu Wydziału powiatowego nie wstrzymuje wykonania tegoż orzeczenia.

Nadzór Wydziału krajowego.

§. 34.

Wydział krajowy ma naczelny nadzór nad wykonywaniem policyi ogniowej przez organa do tej czynności ustanowione.

VII. Postanowienia końcowe.

§. 35.

Celem szybkiego załatwiania spraw dotyczących policyi ogniowej przez odpowiednie organa, winne wszystkie do tych spraw odnoszące się podania, rekursy i orzeczenia opatrzone być napisem „sprawa ogniowa“.

§. 36.

Przepisy ustawy karnej, tudzież rozporządzenia administracyjne, mocą których pewne niebezpieczeństwem pożaru zagrażające czynności są zakazane, albo też są nakazane pewne środki ostrożności w obchodzeniu się z materyałami łatwo zapalnymi. tudzież o sposobie ich przechowywania, niemniej postanowienia ustaw i rozporządzeń o policyi budowniczej pozostają nienaruszone.

§. 37.

Postanowienia zawarte w §§. 11. do 56. ces. pat. z d. 28. lipca 1786. obejmującego ustawę ogniową dla gmin wiejskich, tracą moc obowiązującą z chwilą wejścia w życie niniejszej ustawy.

§. 38.

Polecam wykonanie niniejszej ustawy Mojemu ministrowi spraw wewnętrznych.

Alegat do sprawozdania L. W. kr. 55.540/92.

Dwadzieścia lat pożarów w Galicyi

od r. 1870. do r. 1889.

Rok	Ilość budynków uszkodzonych pożarem	Z uszkodzonych budynków było ubezpieczonych	Procent budynków ubezpieczonych	Ogół szkody zrządzonej pożarem (złr. w. a.)	Towarzystwa ubezpieczeń zwróciły (złr. w. a.)	Procent odszkodowania	Szkoda niepowetowana wynosiła (złr. w. a.)	Procent szkody niepowetowanej	Wypada na jednego mieszkańca szkody niepowetowanej złr. w. a.
1870	2.730	529	19·38	1,746.344	381.182	21·82	1,365.162	78·18	0·24
1871	3.540	680	19·20	2,166.584	431.230	19·90	1,735.354	80·10	0·30
1872	7.817	1.883	24·08	3,760.546	730.067	19·41	3,030.479	80·59	0·53
1873	6.172	1.524	24·71	3,710.798	783.516	21·11	2,927.282	78·89	0·51
1874	7.474	1.625	21·74	5,270.460	911.680	17·29	4,358.780	82·71	0 76
1875	4 714	1.041	22·08	2,316.160	475.120	20·51	1,841.040	79·49	0·32
1876	5.384	1.287	23·90	3,589.030	892.735	24·87	2,696.295	75·13	0·47
1877	4.826	1.285	26·62	2,702.650	560.008	20·72	2,142.642	79·28	0·38
1878	4.268	1.112	26·05	2,394.758	838.669	35·02	1,556.089	64·98	0·27
1879	3.971	907	22·84	1,605.026	395.429	24·63	1,209.597	75·37	0·21
1880	6.306	1.277	20·25	2,937.934	591.654	20·14	2,346.280	79·86	0·41
1881	4.537	1.258	27·72	2,356.562	553.579	23·49	1,802.983	76·51	0·29
1882	6.775	1 500	22·14	3,325.000	727.032	21·87	2,597.968	78·13	0·41
1883	4.484	1.315	29·32	2,378.225	563.854	23·71	1,814.371	76·29	0·29
1884	6.096	1.850	30·34	3,108.447	1,041.258	33·46	2,067.189	66·54	0·33
1885	— [1]	— [1]	— [1]	3,647.000	1,300.000	35·65	2,347.000	64·35	0·37
1886	10.407	— [1]	— [1]	6,423.000	2,004.000	31·20	4,419.000	68·80	0·70
1887	5.767	2.125	36·85	3,132.000	1,400.000	44·70	1,732.000	55·30	0·28
1888	11.240	3.840	34·16	5,990.000	1,685.000	27·68	4,305.000	72·32	0·69
1889	7.070	2.643	37·38	4,701.000	1,378.000	29·31	3,323.000	70·69	0·53
Przeciętnie od r. 1870 do r. 1889	5,977.79	1.537·83	25·73	3,363,076 20	882.200·65	26·23	2,480 875·55	73·77	0·41

[1]) Statystyka rządowa nie wykazuje dat odnośnych.

Drukiem Pillera i Spółki we Lwowie.

LW. 3.791/93.

Aleg. 78.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o petycyi gminy i obszaru dworskiego w Pstrągowy w sprawie przeniesienia jej z okręgu c. k. sądu powiatowego i c. k. Starostwa w Ropczycach do okręgu c. k. sądu powiatowego w Strzyżowie c. k. Starostwa rzeszowskiego.

Wysoki Sejmie!

W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 19. marca 1892 polecającej nam przeprowadzić uzupełnione dochodzenia w sprawie petycyi gminy i obszaru dworskiego w Pstrągowej żądających przeniesienia tej miejscowości z okręgu c. k. sądu powiatowego i c. k. Starostwa w Ropczycach do okręgu c. k. sądu powiatowego w Strzyżowie i c. k. Starostwa w Rzeszowie mamy zaszczyt przedłożyć:

Gmina Pstrągowa licząca razem z obszarem dworskim 2571 ludności już od r. 1883 stara się o przeniesienie do okręgu c. k. sądu powiatowego w Strzyżowie i c. k. Starostwa w Ropczycach Na podanie jej w tym celu do Wydziału krajowego wniesione (LW. 53.668/83) odmówiliśmy poparcia proszącym na podstawie nieprzychylnej w tym względzie opinii Rady powiatowej ropczyckiej.

Mimo to w r. 1887 Wysoki Sejm uchwałą z dnia 23. stycznia przekazał nam do załatwienia wniesioną w tej sprawie petycyę Pstrągowej, którą załatwiliśmy odmownie z powodu, że nie miała poparcia większości mieszkańców i opatrzoną była podpisem jednego z obszarów dworskich, który jej nie podpisywał.

W. roku 1888 ta sama gmina Pstrągowa, gdy szło o utworzenie nowego c. k. sądu powiatowego w granicach Starostwa ropczyckiego z siedzibą w Wielopolu, oświadczyła się za przydzieleniem jej do okręgu nowego sądu, a mimoto wniosła oddzielną petycyę do Wysokiego Sejmu z powtórzeniem swoich życzeń, aby ją do okręgu c. k. sądu w Strzyżowie i do starostwa w Rzeszowie przydzielono.

Ponieważ żądaniu gminy w Pstrągowej w kierunku przydzielenia jej do nowo utworzyć się mającego sądu powiatowego w Wielopolu stało się zadosyć i Wysoki Sejm w uchwale z dnia 12. listopada 1889 udzielił c. k. Rządowi przychylną opinię co do kreowania sądu w Wielopolu, do którego Pstrągowa została zakwalifikowaną przeto w sprawozdaniu naszem z dnia 2. kwietnia 1889 postawiliśmy wniosek przejścia do porządku dziennego nad żądaniem

jej w kierunku przydzielenia jej do sądu w Strzyżowie, a Wysoki Sejm w uchwale z dnia 12. listopada 1889 r. akceptował z dodaniem wyrazu „na teraz“. Gmina Pstrągowa nie poprzestała jednak na tej uchwale i znów w roku 1892 wniosła petycyę do Wysokiego Sejmu z ponowieniem życzeń przeniesienia jej do sądu w Strzyżowie przytaczając za powód, że sąd w Wielopolu nie wiadomo kiedy będzie ustanowiony, a tymczasem zaprowadzenie c. k. urzędu podatkowego w Strzyżowie jeszcze więcej przyczynia się do ponowienia ich żądań. Petycyę tę Wysoki Sejm uchwałą z dnia 19. marca 1892 polecił nam dodatkowo zbadać i gdy wszystkie czynniki w przeniesieniu miejscowości Pstrągowa do innego sądu i starostwa interesowane to jest gmina, obszar dworski, rada powiatowa i c. k. sąd wyższy krajowy w Krakowie, uznają potrzebę tego przeniesienia, bez względu na zaprojektowane poprzednio przyłączenie jej do ewentualnie utworzyć się mającego sądu powiatowego w Wielopolu przeto i Wydział krajowy nie może się sprzeciwiać zadośćuczynieniu ich życzeniom.

Przez przeniesienie to mieszkańcy Pstrągowej zyskują znacznie mniejszą odległość od siedziby sądu w Strzyżowie niż obecnie od Ropczyc, a mając zapewnioną ze Strzyżowa komunikacyę drogą żelazną Jasło—Rzeszów z tem ostatnim miastem — unikając jazdy furmankami do Ropczyc i do Tarnowa dla spraw w Trybunale I-szej instancyi dotąd załatwianych, albowiem razem z przeniesieniem Pstrągowej do rzeszowskiego c. k. starostwa i sądu w Strzyżowie nastąpić musi i zmiana jej przynależności do sądu obwodowego w Rzeszowie. Wnosimy zatem: Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w myśl ustawy z dnia 11. czerwca 1868 (Nr. 59. Dz. u. p.) udziele c. k. Rządowi opinię, iż pożytecznem będzie dla gminy Pstrągowej, aby wraz z obszarem dworskim przeniesioną została z okręgu c. k. sądu powiatowego i c. k. starostwa w Ropczycach do c. k. sądu powiatowego w Strzyżowie i c. k. starostwa w Rzeszowie.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 14. lutego 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. D. Sawczak *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

L. s. 257/1892.

Aleg. 79.

Wniosek.

Zważywszy, że projektowana zmiana §. 9. ustawy z dnia 15. sierpnia 1866 (Dz. u. kr. Nr. 28) o konkurencyi filij do kościołów macierzystych i do budynków parafialnych nie przyszła pod obrady Wysokiego Sejmu;

zważywszy, że niedawne zdarzenia w Tuczempach i w Uszni dowiodły aż nadto, jak konieczną jest potrzeba stanowczej zmiany tej ustawy, odczuwana ogólnie w kraju, a uznana przez wszystkie trzy ordynaryaty, a nawet przez sam Wysoki Sejm, który jeszcze w r. 1884 uchwalił zmianę dotyczących postanowień, i tylko wskutek odmówienia sankcyi cesarskiej, projekt ten z powodu względów formalnych nie otrzymał mocy prawa;

zważywszy, że ostatni projekt Wydziału krajowego z dnia 10. grudnia 1891, uwalniający od konkurencyi tylko filie samoistne, nie usuwa wszystkiego złego, — wnoszę:

Wysoki Sejm raczy jak najrychlej uchwalić następującą ustawę.

Ustawa

z dnia . . . . . mocą której zmienia się §. 9. ustawy z dnia 15. sierpnia 1866 (Dz. u. kr. Nr. 28) o pokrywaniu kosztów stawiania i utrzymywania budynków kościelnych i parafialnych w parafiach wyznania katolickiego.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art. I.

§. 9. ustawy z dnia 15. sierpnia 1866. o konkurencyi kościelnej przestaje obowiązywać, i ma odtąd brzmieć, jak następuje:

§. 9. Kościoły (cerkwie) filialne, tudzież budynki, przeznaczone do zamieszkania i gospodarstwa duchownych, którzy przy nich są eksponowani, mają przy pomocy rozporządzalnego majątku tych kościołów (cerkwi) stawiać i utrzymywać ci, w których interesie te kościoły (cerkwie) lub budynki istnieją, jeżeli

pod tym względem nie zachodzą jakie inne prawne zobowiązania. Jednakże parafianie tych miejscowości, w których znajduje się odpowiedni, chociaż nie parafialny (macierzysty) kościół (cerkiew) publiczny, ich staraniem utrzymywany, wolni są od konkurencyi do wydatków na budynek kościoła macierzystego. Od obowiązków konkurowania do wydatków na budynki parafialne uwalnia tylko osobna, istniejąca w tym względzie umowa, lub ta okoliczność, że ekspozyt przy takim kościele za zezwoleniem Rządu przeznaczonym jest przez biskupa do samodzielnego spełniania wszystkich funkcyj parafialnych.

Art. II.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Mojemu Ministrowi wyznań i oświaty.

Wnioskodawca:

Dr. Okuniewski *w. r.*

Hamorak, Rożankowski, Teliszewski, Korol, Herasimowicz, Antoniewicz, M. Siczyński, Kułaczkowski, Barabasz, Huryk, J. Romańczuk, Żardecki, F. Kramarczyk, W. Stręk, Potoczek, Sirko, Ochrymowicz, Sembratowicz.

L. s. 283/1892.

Aleg. 80.

Wniosek.

Zważywszy, że ustawa konkurencyjna z dnia 15. sierpnia 1866 Nr. 23 Dz. p. p. nie zadawalnia ludności całego kraju, owszem przeciąża zanadto członków parafii;

zważywszy, iż tak budynki parafialne jakoteż same kościoły prawie we wszystkich wioskach całego kraju chylą się do upadku, a prawie przy żadnym kościele parafialnym niema żadnych funduszów na wzniesienie nowych domów Bożych, wskutek czego w danym razie ludność dotycząca nie jest w stanie pokryć z własnych funduszów kosztów budowy i dlatego wysyła kolekty po całym kraju, które stają się pewnym ciężarem i noszą cechę niejakiego żebractwa i są, ze względu na utrzymanie samychże kolektantów, za bardzo kosztownymi i prawie z małym pożytkiem dla samejże budowy;

zważywszy dalej, iż bardzo znaczna liczba obszarów dworskich dóbr tabularnych, oraz pomniejszych realności gruntowych, przechodzi w obecnych czasach w ręce i na własność innych wyznań, które, korzystając z mocy obecnie istniejącej ustawy, siedzą na dawnych dobrach katolickich, usuwają się od obowiązku konkurowania do wydatków kościelnych, z czego najróżnorodniejsze procesa i nienawiści wynikają, dlatego podpisani wnoszą:

I. By w każdej parafii przy istniejącym kościele katolickim utworzyć dwa fundusze, a to:

pierwszy fundusz stały konkurencyjny, służyć mający jedynie na pokrycie stawiania i utrzymywania budynków plebańskich tak na probostwie jako dla służby kościelnej przeznaczonych;

drugi fundusz czysto kościelny, służyć mający wyłącznie do stawiania kościołów, tudzież pokrycia potrzeb reperacyi oraz utrzymania aparatów należących do służby Bożej.

II. Pierwszy fundusz miałby powstać z każdorocznej taksy opłacanej przez dotyczącego proboszcza lub jego prawego zastępcę, za zużycie i derelacyę dotyczących budynków parafialnych, równający się stosunkowo w każdej parafii połowie opłacanego ekwiwalentu rządowego.

III. Drugi fundusz miałby powstać z dobrowolnych ofiar, zapisów, legatów, tudzież z bieżących dochodów kościelnych przy tak zwanem Jura stolae, tj. za zużycie dzwonów, aparatów kościelnych, celem których njednostajnienia winien każdy konsystorz biskupi wydać dla swoich parafii wiejskich jednakową taksę za każdą funkcyę odprawianego nabożeństwa z podzieleniem na klasy, a ponad przyznane Jura stolae dla samego księdza należy nałożyć na parafian osobną niewielką taksę, którąby od dotyczącej funkcyi odprawianej wpłynęła do funduszu kościelnego.

IV. Fundusze powyższe byłyby ściągane każdorocznie przez konsystorz biskupi i tamże na książeczkę oszczędności bezpiecznie lokowane, a w razie potrzebnej budowy dotyczącej mają być najpierw całkowicie zużyte, zaś pozostały niedobór, jakiby się z kosztorysu okazał, zostałby zarówno rozłożony na podatki stale w całej dotyczącej gminie tak na członków tejże, jako i obszary dworskie bez względu na wyznanie religijne, chybaby które inne wyznanie w tejże samej parafii posiadało swój odrębny kościół — w takim razie i dwór płaciłby swój dodatek tam, do któregoby wyznania i on należał.

V. Wszelkie zaś prawa patronatów jakoteż obowiązki z temże prawem połączone t. j. spłacanie $^1/_6$ części całych kosztów budowy, należy jako nie niewłaściwe na obecne czasy i stosunki usunąć i obszary dworskie od tychże obowiązków uwolnić, zaś prawo prezenty, czyli obsadzanie probostw, pozostanie dotyczącemu konsystorzowi biskupiemu.

Lwów dnia 21. września 1892.

Wnioskodawca:

Fr. Kramarczyk *w. r.*

Dr. Olpiński, Palch, Okuniewski, Zbyszewski, Rogoyski, Dr. Ludwik Midowicz, Szczepanowski, Dworski, S. Potoczek, W. Stręk, Bobczyński, Klemensiewicz, Żardecki, Dr. Adam Asnyk, Rayski.

L. s. 329/1892.

Aleg. 81.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego w sprawie przeniesienia gminy i obszaru dworskiego Zalesie z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Złotym Potoku do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Monasterzyskach.

Wysoki Sejmie!

Gmina Zalesie, licząca wraz z obszarem dworskim 414 mieszkańców, wniosła petycyę do Wysokiego Sejmu 21. października 1891 l. 364 z prośbą o przeniesienie jej z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Złotym Potoku, do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Monasterzyskach ze względu na znacznie bliższą, bo 6 kilometrów tylko i to po drodze dobrze utrzymanej wynoszącą odległość tego miasta, aniżeli do Złotego Potoku, która wynosi przeszło 15 kilometrów drogi złej, na wiosnę i jesienią nie do przebycia, jakoteż ze względu, że mieszkańcy gminy Zalesie załatwiają swoje interesa handlowe i zaopatrują się w swoje potrzeby domowe w Monasterzyskach, udając się najczęściej tam na targi tygodniowe.

Petycya ta popartą została uchwałą Rady gminnej z dnia 14. września 1890, deklaracyą obszaru dworskiego z dnia 10. marca 1891, wreszcie uchwałą Rady powiatowej z dnia 14. marca 1891 roku jednozgodnie powziętą, również c. k. wyższy Sąd krajowy we Lwowie odezwą z dnia 9. czerwca 1891 l. 13.090 życzenia gminy Zalesie gorąco popiera.

Tym sposobem, gdy nie zachodzą żadne przeszkody zadość uczynienia życzeniu petentów i ze względu, że przez to przeniesienie granica powiatu politycznego i autonomicznego nie dozna żadnej zmiany, albowiem obydwa Sądy powiatowe w Złotym Potoku i w Monasterzyskach leżą w tym samym powiecie buczackim — komisya prawnicza zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem na mocy ustawy z dnia 11. czerwca 1868 roku (Nr. 59 Dz. u. p.) udziela c. k. Rządowi opinię, iż pożytecznem będzie dla mieszkańców gminy i obszaru dworskiego Zalesie, aby je wydzielono z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Złotym Potoku, a przyłączono do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Monasterzyskach.

Lwów dnia 24. września 1892.

Przewodniczący:
Zoll w. r.

Sprawozdawca:
Lenartowicz w. r.

L. s. 330/1892.

Aleg. 82.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego w sprawie udzielenia c. k. Rządowi opinii względem przeniesienia gminy i obszaru dworskiego Piwoda z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Sieniawie, do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Jarosławiu.

Wysoki Sejmie!

Gmina Piwoda, licząca 671 mieszkańców, oddaloną jest od Sieniawy $17^1/_2$ kilometrów drogą zwyczajną wiejską, na wiosnę i w jesieni trudną do przebycia, od Jarosławia zaś tylko $8^1/_2$ kilometrów dobrą szutrowaną drogą, mieszkańcy tej gminy położonej na granicy powiatu jarosławskiego, załatwiają wszystkie swoje interesa handlowe w Jarosławiu, gdy przeciwnie do Sieniawy udawać się muszą tylko w sprawach sądowych i podatkowych, przyłączenie zatem gminy Piwoda do okręgu sądowego w Jarosławiu, zapewniłoby jej mieszkańcom wiele dogodności, mieliby bowiem w takim razie wszystkie urzęda w jednej miejscowości złączone, mając tu zarazem siedzibę c. k. Starostwa, Rady powiatowej i władz ewidencyę katastru prowadzących.

Z tych powodów i z uwagi, że petycya gminy Piwoda popartą została uchwałą Rady gminnej z dnia 17. lutego 1890. deklaracyą obszaru dworskiego z dnia 20. maja 1890 i uchwałą Rady powiatowej w Jarosławiu z dnia 7. sierpnia 1890, także c. k. wyższy Sąd krajowy we Lwowie odezwą z 20. stycznia 1891, l. 27.326 oświadczył się za mianą terytoryalną obydwóch w mowie będących Sądów w kierunku prośby gminy Piwoda; — ze względu nareszcie, że zmiana ta nie naruszy granic powiatu politycznego i autonomicznego, bo obydwa Sądy mieszczą się w tym samym okręgu Starostwa, komisya prawnicza zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, w myśl ustawy z dnia 11. czerwca 1868 r. (Nr. 59. D. p. p.) oświadcza c. k. Rządowi opinię, iż pożądanem jest dla dogodności mieszkańców, aby gmina i obszar dworski Piwoda wyłączone zostały z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Sieniawie, a przydzielone do okręgn takiegoż c k. Sądu w Jarosławiu.

Lwów dnia 24. września 1892.

Przewodniczący:
Zoll w. r.

Sprawozdawca:
Lenartowicz w. r.

L. s. 162/1892.

Aleg. 83.

Sprawozdanie

komisyi petycyjnej Wydziału powiatowego w Sokalu w przedmiocie zmiany §. 17. ust. z 2. lutego 1891. Nr. 17. Dz. u. kr.

Wysoki Sejmie!

Wydział Rady powiatowej w Sokalu odnośnie do rozporządzenia wykonawczego z dnia 31. grudnią 1891. Nr. 82 Dz. u. k., wydanego w myśl §. 21. ustawy sanitarnej z dnia 2. lutego 1891 wymaga, aby do §. 17. tejże ustawy (resp. rozporządzenia uchwaloną została następująca) rezolucya:

1. Akuszerki nieegzaminowane, które przynajmniej od 5 lat trudnią się po wsiach udzielaniem pomocy położniczej, bedą mogły i nadal trudnić się w swych gminach przynależności odbieraniem dzieci, jeźli wykażą się świadectwem Zwierzchności gminnej, potwierdzonem przez urząd parafialny, że w czasie sprawowania przez nie pomocy akuszerskiej nie zaszedł żaden wypadek śmierci lub kalectwa u położnicy, a nadto jeśli odbędą teoretyczny kurs nauki w szkole położniczej.

2. Kurs nauki teoretycznej dla takich akuszerek, mających wykonywać praktykę po wsiach, ma trwać nie dłużej jak 6. tygodni i po odbyciu tej nauki, kandydatki otrzymać mają świadectwo upoważniające je do wykonywania praktyki.

3. Od akuszerek tych nie będzie wymaganą znajomość czytania i pisania, — a żądanie to motywuje:

a) brakiem egzaminowanych akuszerek w kraju, podając, że na 6.231 gmin, mamy zaledwie 1.203 akuszerek, a z tego $^1/_4$ część odpada na miasta Lwów i Kraków;

b) niemożnością opłacania przez gminy wiejskie tak drogich akuszerek, przytaczając, że takowym co najmniej po 120 zł. rocznie płacić należy, czemu gminy już i tak obciążone podołać nie będą w stanie, a jedna akuszerka na kilka gmin nie wystarczy;

4. tem, że wykształcenie fachowe w zakładzie położniczym lwowskim, 9 miesięcy trwające, jest bardzo kosztowne i dla kobiet wiejskich nieprzystępne, że wskutek tego korzystać będą przeważnie izraelitki, które jednak akuszerkami wiejskiemi mianować nie można, gdyż ludność jest temu przeciwną;

5. tem, że akuszerka wiejska, w czasie połogu dawszy pomoc gospodyni, w czasie słabości zastępuje i gospodarstwo prowadzi, czego egzaminowana i na pół już inteligentna akuszerka czynić nie zechce.

Z tego zatem wnosi Wydział Rady powiatowej w Sokalu, że znaczne zmniejszenie wymagań kwalifikacyjnych byłoby nader pożądanem.

Komisya petycyjna uznaje, że niektóre twierdzenia petycyi mają praktyczną podstawę, uznaje że istotnie na teraz w kraju jest brak egzaminowanych akuszerek, — zważywszy atoli:

że ustawa sanitarna dotąd właściwie w życie jeszcze nie weszła, w skutek czego trudności w wykonaniu tejże ustawy zachodzące dostatecznie nie są znane, że żądanie ustawy a właściwie rozporządzenia wykonawczego, aby na 10.000 ludności przynajmniej jedna akuszerka (celem udzielenia bezpłatnej pomocy ubogim rodzącym) ustanowioną była, wcale wygorowanem nazwać nie można;

że dalej z biegiem czasu przybędzie w kraju dostateczna liczba akuszerek, a jeśli ich obecnie nie ma, i jeśli odnośne konkursa zostaną bezskuteczne, to władza według zasady *„ad impossibilia nulla obligatio“*, gminy do ustanowienia akuszerek przymuszać nie może i nie będzie.

Zważywszy wreszcie, że ustawa sanitarna ma właśnie na celu postęp tego rodzaju, iżby zabezpieczyć gminom pomoc położniczą w ogóle, a więc tak co do liczby jakoteż i co do fachowego wykształcenia tych funkcyonaryuszek, co nigdyby nastąpić nie mogło, gdyby tego rodzaju funkcye zajmować miały niewykształcone a tylko przez 6 tygodni poduczone, nawet pisać i czytać nie umiejące włościanki, z czem właśnie stanowczo a choćby powolnie rozstać się należy, — wnosi:

Wysoki Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem nad petycyą Wydziału Rady powiatowej w Sokalu L. s. 162/122 przechodzi do porządku dziennego.

Lwów dnia 24. września 1892.

W zastępstwie przewodniczącego:

Ed. Micewski *w. r.*

Sprawozdawca:

Klemensiewicz *w. r.*

L. s. 118/85.

Aleg. 84.

Sprawozdanie

komisyi petycyjnej o petycyi gminy Suchorzów powiatu Tarnobrzeg w przedmiocie przyjęcia na fundusz krajowy kosztów utrzymania Józefy Piękoś w kwocie 172 zł., należących się gminie miasta Biały.

Wysoki Sejmie!

Gmina wiejska Suchorzów powiatu tarnobrzeskiego obowiązaną jest w moc rezolucyi c. k. Starostwa w Tarnobrzegu z dnia 29. kwietnia 1891 l. 4846 i reskryptów: c. k. Namiestnictwa z dnia 10 października 1891 l. 70.110, oraz Wysokiego c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia 25. marca 1892 l. 20.845, zapłacić gminie miasta Biały tytułem zwrotu kosztów utrzymania Józefy Piękoś, nieślubnego dziecięcia Ludwiki Piękoś, jako do gminy Suchorzów przynależnej, kwotę 172 zł., oraz odebrać dziecię to i utrzymywać kosztem gminy.

Odebranie Józefy Piękoś nastąpiło już i dziecię to utrzymuje gmina Suchorzów, kosztów utrzymania jednak w kwocie 172 zł., miastu Biała należących się, gmina Suchorzów dotąd nie zapłaciła dla braku funduszów.

Uprasza zatem gmina ta, aby rzeczone koszta przyjęte były na fundusz krajowy, tudzież aby i dalsze koszta utrzymania dziecięcia tego fundusz krajowy ponosił.

Komisya petycyjna zważywszy:

że gmina Suchorzów jest małą i ubogą, że dodatki gminne wynoszą 22%, że spłata kwoty 172 zł. podwyższyćby musiała dodatki w dwójnasób, polegając na przedstawieniu prezesa Rady powiatowej tarnobrzeskiej, oraz na wniosku Wydziału krajowego z dnia 10. września bież. roku l. 43.803, wnosi:

Wysoki Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkem Księstwem Krakowskiem uchwalić raczy:

1. Koszta utrzymania Józefy Piękoś, dziecięcia nieślubnego Ludwiki Piękoś, w kwocie 172 złr. gminie miasta Biały od gminy wiejskiej Suchorzów powiatu tarnobrzeskiego należące się — przyjmuje się na fundusz krajowy.

2. Co do dalszego żądania petycyi, aby i dalsze utrymanie dziecięcia tego zamiast gminy Suchorzów ponosić miał fundusz krajowy — przechodzi się do porządku dziennego.

Lwów, 24. września 1892.

W zastępstwie przewodniczącego:
Ed. Micewski *w. r.*

Sprawozdawca:
Klemensiewicz *w. r.*

L. s. 161/121.

Aleg. 85.

Sprawozdanie

komisyi petycyjnej o petycyi Wydziału powiatowego w Nisku, w przedmiocie przyjęcia na fundusz krajowy kwoty 909 zł. 73 ct., nałożonej na gminę Rudnik tytułem kosztów utrzymania trojga małoletnich dzieci Frymety Lieblich przez magistrat miasta Wiednia.

Wysoki Sejmie!

Przed rokiem 1848, zamieszkała w miastecz Rudnik powiat Nisko, starozakonna Jütte Lieblich sprzedała w roku 1849 część realności, własność jej stanowiącą, i opuściła gminę tę na zawsze.

Jütte Lieblich, mając córkę Frimetę łoża nieprawego, nie pokazała się od rzeczonego czasu w gminie, lecz córka jej Frimeta zrobiwszy znajomość z N. Pinzlerem, starozakonnym z Rosyi, włóczyła się po świecie i miała z nim troje dzieci. Rojzę w roku 1872, Mechla w roku 1874 i Abrahama w roku 1878 urodzonego.

Frimeta Lieblich, czyli Pinzlerowa, w roku 1883 pojawiła się w Wiedniu, pozostawiła te troje dzieci bez opieki, sama zaś zginęła, w skutek czego też komisaryat policyi Leopoldstadt zajął się niemi i oddał na wychowanie częścią osobom prywatnym, częścią zaś do domu publicznego wychowawczego na koszt miasta Wiednia.

Koszta utrzymania tych trojga dzieci (dopóki starozakonni z miłosierdzia dzieci tych nie zabrali do siebie) obliczył Magistrat miasta Wiednia na kwotę 909 zł. 73 ct.

Wszystkie instancye a mianowicie orzeczenie c. k. Starostwa w Nisku z dnia 13. marca 1888 l. 2021, reskrypt c. k. Namiestnictwa z dnia 6. maja 1888 l. 25.812 i Wysokiego c. k. Ministerstwa spraw wewnętrzych z dnia 1. marca 1889 l. 21.217 przyznają dzieciom Frimety Lieblich czyli Pinzler przynależność do gminy Rudnika, a wszelkie starania tej gminy, czynione tak w magistracie miasta Wiednia jakoteż u Zarządu fundacyi barona Hirscha, aby uwolnić się od zapłaty tej należytości, pozostały bezskuteczne.

Wobec tego Wydział powiatowy w Nisku, pragnąc uwolnić gminę Rudnik od tego wielkiego ciężaru, wniósł imieniem gminy Rudnika petycyę o przyjęcie wydatku 909 zł. 73 ct. na fundusz krajowy.

Komisya petycyjna, przyjmując w zasadzie kompetencyę Wydziału powiatowego w Nisku do wniesienia imieniem gminy przynależnej Rudnik, rzeczonej petycyi.

Zważywszy, że gmina miasteczka Rudnik żadnego prawie nie posiada majątku, że według przedłożonego budżetu na rok 1892 suma dochodów 1.169 zł., zaś suma wydatków 1.695 zł. wy-

nosi, że budżet szkolny 450 zł. 50 ct. wydatku wykazuje a cały niedobór 976 zł. 50 ct. pokrywa się 40% dodatkiem gminnym;

zważywszy dalej, że gmina Rudnik wypożyczyła w Banku krajowym na budowę szkoły poważną sumę 8.000 zł., ponosić musi rozliczne częstokroć nieprzewidziane wydatki gminne, aby obowiązkom policyjnym i sanitarnym zadość uczynić, że zatem spłata kwoty 909 zł. 73 ct. zwiększyćby musiała prawidłową gospodarkę gminy, lub też zdwoić i tak już wysoki dodatek gminny, wnosi:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem uchwalić raczy:

Koszta utrzymania małoletnich trojga dzieci Frimety Lieblich vel Pinzel w kwocie 909 zł. 73 ct., magistratowi miasta Wiednia od gminy Rudnik należącej się, przyjmuje się na fundusz krajowy.

Lwów dnia 24. września 1892.

W zastępstwie przewodniczącego:

Ed. Micewski *w. r.*

Sprawozdawca:

Klemensiewicz *w. r.*

LW. 16.867/93.

Aleg. 86.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z czynności w zakresie budowli wodnych i melioracyi.

Wysoki Sejmie!

W uzupełnieniu sprawozdania z dnia 6. września 1892 Lw. 42.738 o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych (aleg. 12. stenogr. sprawozd. sesyi bieżącej) Wydział krajowy ma zaszczyt zdać sprawę Wysokiemu Sejmowi ze swych czynności w zakresie budowli wodnych i melioracyi a mianowicie:

I. z wykonania uchwał powziętych przez Wysoki Sejm na ostatnich 2 sesyach 1892. r
II. z załatwienia petycyj przekazanych Wydziałowi krajowemu do urzędowania.
III z postępu budowy przy ustawowych przedsiębiorstwach melioracyjnych za r. 1891.
IV. z działalności krajowego biura melioracyjnego i przeprowadzenia jego organizacyi.
V. wreszcie z obecnego stanu państwowego funduszu melioracyjnego.

I. Wykonanie uchwał Wysokiego Sejmu.

Nowele do ustawy wodnej i ustawy polowej.

Uchwalone przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z d. 21. marca 1892 (l. S. 1212) projekty ustaw zmieniające postanowienia §§. 69, 70 i 74 kraj. ust. wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kr. Nr. 38, tudzież postanowienie §. 3. lit. n. ustawy krajowej z dnia 17. lipca 1876 Dz. u. kr Nr. 26 uzyskały Najwyższą Sankcyę dnia 10. czerwca 1892 i ogłoszone zostały w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych.

Główne postanowienia tych nowel podał Wydział krajowy do wiadomości zarządów budowy, przy robotach melioracyjnych celem ścisłego ich przestrzegania.

Co się tyczy uchwalonej na tem samem posiedzeniu rezolucyi polecającej Wydziałowi krajowemu zbadanie „czyli w interesie melioracyjnych prac nie należy i §. 47. ustawy wodnej zmienić w tym kierunku, aby zamiast wyrazu „musi“ stało się „może„ to znaczy aby grunt uzyskany przez regulacyą nie musiał być odstępywanym właścicielom sąsiednim na ich żądanie, za zwrotem wartości, jeżeli go przedsiębiorstwo nie potrzebuje do lepszego zabez-

pieczenia i umocnienia brzegu, pozwalamy sobie nadmienić, że Wydział krajowy po gruntownej rozwadze przyszedł do tego przekonania, że obowiązujące postanowienie §. 47 ustawy wodnej wystarcza do ubezpieczenia interesów przedsiębiorstwa regulacyjnego, proponowana zaś w rezolucyi zmiana, byłaby połączoną ze szkodą dla produkcyi rolnej, gdyż utrudniłaby nabywanie takiego gruntu przez właścicieli prywatnych.

Ustawa o regulacyi rzeki Biały z dopływami i o uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Dunajca.

Wedle odezwy c. k. Prezydyum Namiestnictwa z d. 26. września 1892 l. 10743. Najwyższem postanowieniem z dnia 1. września 1892 otrzymał sankcyą uchwalony przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 4. kwietnia 1892 projekt ustawy o regulacyi rzeki Białej z dopływami i uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Dunajca.

·/. Alegat 1.

W myśl §. 5. powyższej ustawy wypracował Wydział krajowy załączony ·/. projekt rozporządzenia wykonawczego i przedłożył go odezwą z dnia 16. sierpnia 1892 l. 26.837 za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa, c. k. Ministerstwu rolnictwa do zatwierdzenia. Na podstawie tego rozporządzenia wykonawczego, zorganizował też Wydział krajowy w r. 1892 zarząd budowy, poruczając kierownictwo techniczne inżynierowi-adjunktowi biura melioracyjnego Janowi Haponowiczowi i elewowi technicznemu, i Dyonizemu Howarthowi, administracyą zaś funduszu budowlanego dyrektorowi dóbr hrabstwa Tarnowskiego, p. Wilhelmowi Habichtowi, jako swemu delegatowi. Kierownictwo robót górskich w górnem dorzeczu Biały objął z polecenia c. k. Ministerstwa rolnictwa kierownik sekcyi Przemyskiej, c. k. oddziału leśnotechnicznego dla zabudowania potoków górskich p. Michał Martyniec, zarząd zaś fundnszu budowlanego, c. k. zarządca lasów i domen w Śnietnicy, p. Antoni Pokorny. W roku bieżącym zaszła w kierownictwie budowy ta zmiana, że w miejsce Howartha przeznaczył Wydział krajowy do prowadzenia robót koło obwałowania prawego brzegu Dunajca inżyniera-adjunkta Tadeusza Gedla.

Wedle umowy zawartej z c. k. Nadprokuratoryą państwa we Lwowie zajętych będzie począwszy od roku bieżącego przy tej regulcyi 120 więźni, którzy użyci będą do robót ziemnych.

W sprawie rozporządzenia wykonawczego do ustawy o regulacyi Biały i uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Dunajca zażądało c. k. Ministerstwo rolnictwa licznych zmian, które

·/. Alegat 2. zawiera załączona ·/. odezwa c. k. Namiestnictwa z dnia 24. marca rb. l. 21.637.

Ustawa o uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami.

Najwyższem postanowieniem z dnia 19. października 1892. uzyskał sankcyą uchwalony przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z d. 6. kwietnia 1892 projekt ustawy o uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami.

·/. Alegat 3.

W wykonaniu tej ustawy zredagował Wydział krajowy załączony ·/. projekt rozporządzenia wykonawczego, który przedłożonym został za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa c. k. Ministerstwu rolnictwa do zatwierdzenia; skoro zaś nadeszło urzędowe zawiadomienie o sankcyi ustawy (odezwa c. k. Prezydyum Namiestnictwa z d. 7. listopada 1892 l. 12.489), zorganizował zarząd budowy przeznaczając do prowadzenia robót inżyniera-asystenta Stefana Stobieckiego, pod kierunkiem starszego inżyniera Stanisława Chrząszczewskiego, oraz poruczając zarząd budowy pod względem administracyjnym p. Karolowi Czeczowi, właścicielowi dóbr w Bierzanowie.

Z powodu spóźnionej pory właściwa budowa nie mogła być przy tem przedsiębiorstwie w r. 1892 rozpoczętą, kierownik budowy ograniczył się zatem tylko do przeprowadzenia robót przygotowawczych (trasy i wykupna gruntów).

Ustawa o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Stryja i Skawy.

Uchwalone przez Wysoki Sejm na posiedzeniu z d. 6 kwietnia 1892 projekty ustaw o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Stryja w powiecie Turczańskim i w dorzeczu Skawy uzyskały Najwyższą sankcyą dnia 4. sierpnia 1892 i zostały ogłoszone w dzienniku ustaw i rozporządzeń krajowych pod Nr. 67 i 68.

Stósownie do postanowień §. 5. powołanych ustaw, przedłożył Wydział krajowy odezwami z d. 26. września 1892 l. 19 648 i 19.649 za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa, c. k. Ministerstwu rolnictwa projekty rozporządzeń wykonawczych, w których sposób wykonania przedsiębiorstwa, a w szczególności organizacya zarządów budowy, zostały unormowane podobnie jak przy krajowych przedsiębiorstwach melioracyjnych zostających pod kierunkiem technicznym Wydziału krajowego. Projekty tych rozporządzeń wykonawczych nie zostały jednak zaaprobowane przez c. k. Ministerstwo rolnictwa, z powodów wyłuszczonych w załączonej ·/· Alegat 4. odezwie c. k. Namiestnictwa z d. 26. listopada 1892 l. 93.259, natomiast c. k. Ministerstwo rolnictwa udzieliło Wydziałowi krajowemu nowych projektów rozporządzeń wykonawczych wedle których cała administracya, a więc nie tylko kierownictwo techniczne, lecz także kasowość, miała być poruczoną urzędnikom lasowym, z wykluczeniem delegatów Wydziału krajowego.

Ażeby nie opóźniać robót przy rzeczonych zabudowaniach potoków górskich przez zwłokę w wydaniu rozporządzeń wykonawczych, Wydział krajowy zgodził się na kodyfikacyą tych rozporządzeń proponowaną przez c. k. Ministerstwo rolnictwa, oświadczył się jednak w za·/· Alegat 5. łączonej odezwie ·/· z dnia 6. grudnia 1892 l. 59.780 przeciw usunięciu żywiołu obywatelskiego z zarządów budowy, oraz przedstawił potrzebę kilku zmian w interesie ekonomicznego wykonania robót, a mianowicie: zastąpienia organów c. k. Ministerstwa rolnictwa lepiej ze stosunkami i cenami obznajomionymi, organami c. k. Namiestnictwa tak przy kontroli technicznej jak i przy kolaudacyi.

Na powyższą odezwę nie nadeszła dotychczas decyzya c. k. Ministerstwa rolnictwa również i roboty nie zostały w r. 1892 rozpoczęte, a to, o ile Wydziałowi krajowemu wiadomo z powodu braku sił przy sekcyi Przemyskiej c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich.

Kierownikiem budowy przy zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Skawy ustanowiło c. k. Ministerstwo rolnictwa na rok bieżący c. k. technika lasowego p. Rudolfa Szyszkowitza, prowadzenia zaś robót w dorzeczu Stryja, nie wyznaczono dotychczas żadnego technika.

Projekty ustaw o regulacyi Bugu i Złotej Lipy, osuszeniu bagien w pow. Łańcuckim i Jarosławskim, tudzież zabudowanie potoków Michalów i Niszkówka.

Na posiedzeniu z d. 23. września 1892 uchwalił Wysoki Sejm następujące projekty ustaw:

a) o regulacyi rzeki Bugu;
b) o regulacyi rzeki Złotej Lipy;
c) o osuszeniu bagien w powiatach Łańcuckim i Jarosławskim;
d) o zabudowaniu potoku Michalów;
e) o zabudowaniu potoku Niszkówki.

Wedle tych tych projektów miały być rozpoczęte roboty w r. 1893 tylko przy ostatnich dwóch przedsiębiorstwach (zaudowanie potoków Michalów i Niszkówka), termin zaś rozpoczęcia i czas trwania budowy przy pierwszych trzech przedsiębiorstwach melioracyjnych, miały określić rozporządzenia wykonawcze mające się wydać przez Wydział krajowy wspólnie z Administracyą państwa.

Tymczasem wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z d. 14. lutego b. r. l. 12.405 oznajmiło c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z d. 31. stycznia r. b. l. 21.544. że oprócz pierwszych rat zasiłków na zabudowanie potoków Michalów i Niszkówka, wstawione zostały do preliminarza państwowego funduszu melioracyjnego na rok 1893 także pierwsze raty zasiłków tego funduszu na regulacyę rzeki Złotej Lipy i na roboty koło osuszenia bagien w powiatach Łańcuckim i Jarosławskim. Gdy więc w ten sposób c. k. Ministerstwo rol-

nictwa niejako zaznaczyło potrzebę przyspieszenia tych robót, Wydział krajowy korzystając z tej życzliwości Ministerstwa, postanowił uchwałą z d. 7. marca r. b. wstawić do preliminarza funduszu krajowego na rok 1894 pierwsze raty zasiłków krajowych, mianowicie: na regulacyę Złotej Lipy w kwocie 13.200 zł., na osuszenie zaś bagien Łańcucko-Jarosławskich w kwocie 11.500 zł., o czem też zawiadomił c. k. Rząd odezwą z d. 7. marca r. b. l. 9.538.

Co się tyczy regulacyi rzeki Bugu, to jakkolwiek przyrzeczone zasiłki z państwowego funduszu melioracyjnego (30%) i z państwowej dotacyi na budowle wodne (20%) w myśl reskryptu c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 3. września 1892 l. 12.638 wstawione zostaną dopiero do preliminarza państwowego na rok 1894 a uchwalony przez Wysoki Sejm projekt ustawy, dopiero w tym roku uzyska sankcyą, — Wydział krajowy stosując się do rezolucyi Wysokiego Sejmu z d. 23. września 1892, postanowił już w roku bieżącym przystąpić do rozpoczęcia rokót, na razie na rachunek przyzwolonego w budżecie r. 1893 datku krajowego (19.800 zł.) i rozp. z d. 4. kwietnia r. b. l. 12.840 poruczył prowadzenie budowy inżynierowi asystentowi biura melioracyjnego Sylweremu Strzelbickiemu.

Obwałowanie lewego brzegu Dunajca.

Uchwałą z dnia 4. kwietnia 1892 l. s. 1.852 zwrócił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu przedłożenie z projektem ustawy, o uzupełnieniu obwałowania lewego brzegu Dunajca, od mostu kolejowego w Bogumiłowicach do Biskupic radłowskich, celem wznowienia sprawy w czasie, kiedy ze względu na postęp budowy przy obwałowaniu prawego brzegu Dunajca okaże się rozpoczęcie obwałowania lewego brzegu koniecznem.

Z uwagi, że ustawa o regulacyi Biały i obwałowaniu prawego brzegu Dunajca już w r. 1892 weszła w życie, roboty zaś do końca b. r. przy prawym wale Dunajca o tyle postąpią, że lewy brzeg przy wysokich stanach wody może być na groźny zalew narażonym, postanowił Wydział kraj. ponowić rzeczone przedłożenie na sesyi jesiennej w roku bieżącym, tak ażeby budowa w r. 1894, mogła być rozpoczętą.

Regulacya rzek karpackich.

W załatwieniu zprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego, o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych, powziął Wys. Sejm na posiedzeniu z d. 6. kwietnia 1892 uastępującą uchwałę:

„Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd, ażeby w myśl przedłożenia wniesionego w roku 1885, do Rady państwa, w sprawie regulacyi rzek galicyjskich, wyjednał w drodze konstytucyjnej 60% zasiłek państwowy na regulacyę systematyczną rzek karpackich i w miarę uchwalonych przez Sejm projektów do ustaw wstawiał ten zasiłek do preliminarzy państwowych".

O wyjednanie przychylnej decyzyi Rządu na powyższą rezolucyę odnieśliśmy się odezwą z d. 13. maja 1892 l. 19.539 do c. k. Namiestnictwa, tudzież do JE. p. Prezesa Koła posłów polskich do Rady państwa, przyczem wyraziliśmy oczekiwanie, że gdy c. k. Rząd w myśl rozwiniętego, w Najwyższej mowie tronowej z d. 11. kwietnia 1891 programu ekonomicznego, wystąpił z tak daleko idącym projektem lokalnych komunikacyj wiedeńskich dla wygody mieszkańców stolicy państwa, nie poskąpi także potrzebnych środków dla najprymitywniejszej obrony własności ziemskiej przed klęskami powodziowemi, rujnującemi ludność w największej prowincyi państwa.

W tym ważnym przedmiocie nie otrzymał Wydział krajowy żadnej decyzyi c. k. władz centralnych.

Regulacya granicznej Wisły między Tarnobrzegiem a Chwałowicami.

Na posiedzeniu z d. 6. kwietnia 1892 uchwalił Wysoki Sejm nastąpującą rezolucyę:

„Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w myśl punktu IV., uchwał komisyi międzynarodowej dla regulacyi Wisły z r. 1891 jak najrychlej przeprowadził regulacyę tej rzeki między Tarnobrzegiem a Chwałowicami, celem uchylenia zatorów".

O skutku tej rezolucyi nie otrzymał Wydział krajowy zawiadomienia, o ile jednak z informacyi techników krajowych, zajętych w powiecie Tarnobrzeskim wnosić można, oddział techniczny c. k. Starostwa w Tarnobrzegu, zajmuje się energicznie uporządkowaniem rzeczonej przestrzeni Wisły, wzmacniając tamy faszynowe narzutem kamiennym, a co najważniejsze, usunął serpentynę poniżej Tarnobrzega przez wykonanie przekopu pod Dzikowem i Zakrzowem.

Popieranie przez kraj melioracyj prywatnych.

Na posiedzeniu z d. 6. kwietnia 1892 powziął Wysoki Sejm na wniosek komisyi gospodarstwa krajowego, następujące uchwały:

„Sejm uznaje potrzebę energicznej i przyspieszonej akcyi w sprawie melioracyj rolnych a w szczególności drenowania i nawodniania gruntów, oraz poleca Wydziałowi kraj., ażeby:

a) rozciągnął ulgi przyznane uchwałą sejmową z dnia 27. września 1882 w sprawie projektowania i wykonania zbiorowych melioracyj gruntowych, w miarę możności także na melioracye podejmowane przez poszczególnych właścicieli gruntów, bez względu na przestrzeń do melioracyi przeznaczoną;

b) urządził stopniowo dziesięć ekspozytur biura melioracyjnego w okolicach, gdzie grunta melioracyi potrzebują, przedewszystkiem zaś otworzył z początkiem r. 1893 ekspozyturę tego biura w Kołomyi, tudzież dwom technikom biura centralnego poruczył wyłącznie projektowanie i wykonywanie melioracyj lokalnych, we wschodniej części kraju:

c) subwencyonował fabryki rurek drenowych z krajowej dotacyi melioracyjnej i udzielał im pomocy technicznej, zasilał je pożyczkami z krajowego funduszu przemysłowego, oraz wyjednał subwencyonowanie tych fabryk z państwowej dotacyi melioracyjnej;

d) urządził krajowe składy narzędzi drenarskich przy ekspozyturach biura melioracyjnego;

e) poczynił stosowne kroki, aby dla transportu rurek drenowych na kolejach galicyjskich udzielono pod względem taryfy przewozowej jak najdalej idących ulg;

f) zarządził publikacyę doświadczeń zebranych przez biuro melioracyjne w czasie 13-letniej działalności tego biura, oraz osiągniętych przytem rezultatów.

Przyznane pod *a)* ulgi wejdą w życie z dniem 1. stycznia 1893. W tym celu winien Wydział krajowy przedłożyć na najbliższej sesyi Sejmowej do zatwierdzenia osobną instrukcyą która w myśl powyższego sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego, określić ma warunki, pod jakimi bezpłatna pomoc techniczna poszczególnym właścicielom gruntów do projektowania i wykonania melioracyj, ma być udzieloną".

1. Alegat 6.

Powyższe uchwały Wysokiego Sejmu podał Wydział krajowy załączonym ·/. okólnikiem z d. 1, czerwca 1892 l. 19.646 do wiadomości wszystkich wydziałów powiatowych, Rad oddziałów c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego, Wydziałów okręgowych Towarzystw rolniczych w obrębie c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego i ekspozytur kraj. biura melioracyjnego. Zarazem wezwał Wydział krajowy wymienione władze i korporacye do przedstawienia wniosków co do założenia subwencyonowanych przez kraj i państwo fabryk rurek drenowych, któreby miały dostarczać drenów okolicznym rolnikom po kosztach produkcyi, od ekspozytur zaś bióra melioracyjnego zażądał Wydział krajowy opinii co do jakości narzędzi drenarskich używanych w odnośnych okręgach, oraz co do ich ilości potrzebnej do zaopatrzenia każdej ekspozytury.

Równocześnie odniósł się Wydział krajowy odezwą z d. 1. czerwca 1892 l. 19.646 do c. k. Namiestnictwa o wyjednanie u c. k Ministerstwa rolnictwa zasiłków z państwowej dotacyi melioracyjnej na zakupno pras drenarskich i krajaczy dla mających się urządzić fabryk drenów, u c. k. Ministerstwa handlu zaś, jak najdalej idącego zniżenia taryfy przewozowej dla rurek drenowych na galicyjskich kolejach państwowych.

Wskutek powyższej odezwy, tudzież rezolucyi Wysokiego Sejmu z d. 23. września 1892, wzywającej c. k. Rząd do przyznania w r. 1893 subwencyi 5.000 zł. na urządzenie fabryk drenarskich otrzymał Wydział kraj. zawiadomienie (odezwą c. k. Namiestnictwa z d. 22. października 1892 l. 82.123), że c k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z d. 8. października 1892 l. $\frac{14710}{1913}$ oświadczyło gotowość w miarę rozporządzalnych środków, udzielać miernych zasiłków na zakupno pras do rurek drenarskich, i krajaczy dla fabryk rurek drenarskich z kredytu na popieranie melioracyj rolniczych, jeżeli c. k. Ministerstwu rolnictwa przedłożone będą konkretne wnioski".

Na podstawie wniosków Wydziałów powiatowych i okręgowych Towarzystw rolniczych, które przedłożyły deklaracye 38 właścicieli majątków co do gotowości założenia fabryk drenów dla użytku sąsiednich rolników, postanowił Wydział krajowy uchwałą z dnia 29. listopada 1892 przystąpić w roku 1893 do urządzenia dziesięciu fabryk w następujących miejscowościach, gdzie grunta potrzebują drenowania, a przytem dowóz drenów z fabryk zbyt odległych utrudnia przeprowadzenie tej melioracyi:

1. w Osieku (powiat Biała) majątku Oskara Rudzińskiego;
2. w Jabłonce (pow. Brzozów), majątku Dra Władysława Kraińskiego;
3. w Porchowy (pow. Buczacz), majątku Artura Cieleckiego;
4. w Zawadce (pow. Kałusz), majątku Stanisława Komornickiego;
5. w Zamulińcach (pow. Kołomyja), majątku Ignacego Kosinskiego;
6. w Leszczowatem (pow. Lisko), majątku Dra Wincentego Kraińskiego;
7. w Krzywaczce (pow. Myślenice), majątku Wincentego Schmidta;
8. w Podwysokiem (pow. Rudki), majątku Józefa Gizowskiego;
9. w Błozwi górnej (pow. Staremiasto), majątku Stanisława Agopsowicza;
10. wreszcie w Tłumaczu (pow. Tłumacz), majątku spadkobierców Karola Jahna.

Wymienieni powyżej właściciele otrzymają bezpłatnie prasę drenarską z wszystkimi potrzebnymi przyborami, oraz krajacza, ogółem wartości około 840 zł. (według cennika fabryki Kesslera w Greifswald), nadto bezpłatną pomoc techniczną tak do przeprowadzenia analizy gliny jak i postawienia pieca i suszarni, natomiast zaś, obowiązani będą zaopatrywać sąsiednich właścicieli gruntów w rurki drenowe po kosztach produkcyi, które oznaczy w swoim czasie inżynier biura melioracyjnego.

Dla pięciu z wymienionych miejscowości, maianowicie: Jabłonka Porchowa, Zawadka, Zamulińce i Leszczowate, dostarczy Wydział krajowy potrzebnych przyrządów z uchwalonej przez Wysoki Sejm na rok bieżący dotacyi 5000 zł. wa. celem obdzielenia zaś takimi samymi przyrządami reszty proponowanych właścicieli w Osieku, Krzywaczce, Podwysokiem, Błozwi górnej i Tłumaczu przedstawił ck. Namiestnictwu wniosek na przyznanie z państwowej dotacyi melioracyjnej snbwencyi a kwocie 4.200 zł. w. a.

W sprawie zniżenia taryfy przewozowej dla rurek drenowych zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo w skutek reskryptu c. k. Ministerstwa handlu z d. 3. lutego 1893 l. 46.581, że za przewóz rurek drenowych przy ładunkach w całych wagonach oblicza się należytość frachtową po bardzo niskich cenach taryfy frachtowej C, w obec czego po dokładnem zbadaniu odnośnych stosunków, przyznanie dla przewozu wspomnianego artykułu na galicyjskich kolejach państwowych, dalej idących ulg, w myśl uchwały sejmowej z dnia 6. kwietnia 1892 okazało sie niemożebnem.

W wykonaniu uchwały pod b) przytoczonej otworzył Wydział krajowy z początkiem kwietnia rb, ekspozyturę kraj. biura melioracyjnego w Kołomyi i dekretem z dnia 21. marca rb. l. 12858 powierzył jej kierownictwo inżynierowi Ludwikowi Sobolewskiemu. Ekspozyturze tej przydzielił Wydział krajowy powiaty polityczne: Kossów, Śniatyn, Kołomyja, Horodenka, Zaleszczyki i Borszczów, nadto dopóki ekspozytura w Stanisławowie nie zostanie otwartą powiaty: Nadwórna, Bohorodczany, Tłumacz, Stanisławów, Podhajce, Buczacz, Czortków i Husiatyn.

Również przeznaczył Wydział krajowy w r. 1892 w myśl powołanej uchwały Wysokiego Sejmu trzech techników biura centralnego wyłącznie do projektowania i wykonywania melioracyi lokalnych we wschodniej części kraju, w miesiącu zaś lipcu rb. zamierza wzmocnić te siły dwoma stypendystami.

Celem zarządzenia publikacyi doświadczeń i rezultatów osiągniętych przy wykonanych dotychczas melioracyach, zebrał Wydział krajowy potrzebne daty do ekspozytur biura melioracyjnego i roześle w roku bieżącym kwestyonarz do właścicieli gruntów, którzy roboty melioracyjne już przeprowadzili. W ciągu przyszłej zimy zestawione zostaną odpowiedzi na ten kwestyonarz, tak, ażeby wspomniana publikacya wraz z pracami biura melioracyjnego mogła być okazaną na powszechnej wystawie krajowej w r. 1894.

Z wykonania ostatniej części powyższej uchwały co do określenia warunków, pod jakimi bezpłatna pomoc biura melioracyjnego, do projektowania i wykonywania melioracyj prywatnych ma być udzielaną, zdaje Wydział krajowy sprawę poniżej w dziale IV. niniejszego przedłożenia (organizacya biura melioracyjnego).

Stypendya dla wykształcenia techników melioracyjnych i komasacyjnych

Uchwałą z dnia 6. kwietnia 1892 wyznaczył Wysoki Sejm dwa stypendya po 1000 zł. wa. rocznie na przeciąg lat trzech dla ukończonych słuchaczów inżynieryi, celem wykształcenia ich w technice melioracyjnej, a zarazem wezwał ck. Rząd, ażeby przyznał z ck. skarbu państwa na ten sam cel dalsze dwa stypendya po 1000 zł. wa. rocznie na ten sam przeciąg czasu.

W wykonaniu tej uchwały rozpisał Wydział krajowy pod dniem 1. czerwca 1892 do l. 19645 celem nadania powyższych stypendyów konkurs, w którym od kandydatów zażądał absolutoryum wydziału inżynieryi względnie świadectwa złożonego z dobrym skutkiem drugiego egzaminu państwowego oraz deklaracyi zobowiązującej stypendystów, do wstąpienia do biura melioracyjnego na żądanie Wydziału krajowego, równocześnie zaś odniósł się do ck. Namiestnictwa o wyjednanie u JE. p, Ministra rolnictwa dalszych dwóch stypendyów po myśli rezolucyi Wysokiego Sejmu.

Odezwą z d. 22. września 1892 l. 73649 zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo, że JE. pan Minister rolnictwa reskryptem z dnia 12. września 1892 l. 12.623 przyznał na cel powyżna razie tylko jedno stypendyum o rocznych 1000 zł. na przeciąg lat trzech począwszy od roku szknlnego 1892—3 pod warunkiem, że mu zostaną przedłożone świadectwa stypendysty, oraz plan jego dalszego kształcenia we wskazanym kierunku.

Mając do dyspozycyi trzy stypendya, a pragnąc przysposobić z pomiędzy techników biura melioracyjnego. przyszłych kierowników ekspozytur, nadał Wydział krajowy uchwałą z d. 26. września 1892 jedno stypendyum krajowe inżynierowi-asystentowi biura melioracyjnego, Aleksandrowi Wierzbickiemu, polecając mu wysłuchać potrzebnych dla technika melioracyjnego przedmiotów agronomicznych w ck. akademii rolniczej w Wiedniu, z dalszych zaś 2 stypendyów nadał rządowe Julianowi Misiakiewiczowi, krajowe zaś Kazimierzowi Rogozińskiemu, obu ukończonym słuchaczom inżynieryi z drugim egzaminem państwowym i wysłał ich na akademię rolniczą w Poppelsdorf pod Bonn, celem odbycia jednorocznego kursu melioracyjnego.

Przyzwolone uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 6. kwietnia 1892 dwa stypendya o rocznych 500 zł. wa. dla ukończonych uczniów szkół średnich, celem wykształcenia ich na techników komasacyjnych nadał Wydział krajowy dekretem z d. 9 sierpnia 1892 l. 32933. słuchaczowi politechniki lwowskiej, Józefowi Gumowskiemu i ukończonemu uczniowi gimnazyum realnego w Brodach Janowi Krudyszowi. Obaj ci stypendyści uczęszczają na trzyletni kurs melioracyjny w ck. akademii rolniczej w Wiedniu.

Subwencya państwowa na utrzymanie biura melioracyjnego.

Na posiedzeniu z d. 6. kwietnia 1892, uchwalił Wysoki Sejm następującą rezolucyą: „Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby przyznany na utrzymanie krajowego biura melioracyjnego zasiłek roczny w kwocie 1000 zł. wa. podwyższył do 5.000 zł. wa.“

Popierając tę rezolucyę wystósowaliśmy pod d. 1. czerwca 1892 do l. 19643 odezwę do c. k. Namiestnictwa, w której zwróciliśmy uwagę ck. Rządu na ponoszone przez kraj ofiary tak na utrzymanie biura melioracyjnego, jak i projektowanie i wykonanie melioracyi publicznych i prywatnych, z czego w daleko wyższym stopniu skarb państwa, aniżeli fundusz krajowy korzysta, podczas gdy subwencya państwowa na utrzymanie biura melioracyjnego wymierzaną bywa obecnie w pierwotnej skromnej kwocie 1000 zł. wa.

Na powyższą rezolucyę Wysokiego Sejmu oznajmiło c. k. Namiestnictwo odezwą z d. 22. września 1892 l. 73.649, że ck. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z d. 12. września 1892 l. 12623 podwyższyło dotychczasową sybwencyą 1000 zł. wa. na utrzymanie krajowego biura melioracyjnego, a to w szczególności na wypracowanie projektów dla przedsiębiorstw, których wykonanie przeprowadzone być może przy pomocy funduszu melioracyjnego, na 3000 zł. wa począwszy od r. 1893 tymczasowo na czas trzech lat, a to z rubryki „gospodarcze melioracye“, tytuł „kultura krajowa“.

Dalej idące podwyższenie tej subwencyi nie mogło wedle reskryptu ministeryalnego „dlatego nastąpić, ponieważ odnośny kredyt przeznaczony jest w pierwszym rzędzie dla poparcia robót melioracyjnych, jakoteż dlatego, aby w obec licznych żądań wystarczył przy możliwie największej oszczędności na najpilniejsze potrzeby.“

Subwencyonowanie kultury torfowisk.

Na posiedzeniu z d. 23. września 1892 powziął Wysoki Sejm na wniosek komisy gospodarstwa krajowego następującą uchwałę:

„Sejm przyznaje na doświadczenia z kulturą torfowisk w Korsowie subwencyę roczną w kwocie 1.000 zł. pod warunkiem, że c. k. Rząd te doświadczenia subwencyonować będzie z c. k. skarbu państwa.“

Uchwałę powyższą, zarówno jak i przychylną decyzyę c. k. Ministerstwa rolnictwa, zakomunikowaną nam odezwą c. k. Namiestnictwa z d. 9. listopada 1892, l. 90.863, podaliśmy do wiadomości właściciela Korsowa p. Bogusława Horodyńskiego.

Wedle powołanej odezwy c. k. Namiestnictwa, c. k. Ministerstwo rolnictwa na podstawie wyniku zebranych w Korsowie przez inspektora kultury krajowej, radcę rządowego p. Struszkiewicza informacyj, oświadczyło reskryptem z d. 31. października 1892 l 14.865/1.757, gotowość poparcia, aktywowania i założenia projektowanej stacyi doświadczalnej dla kultury torfowisk na czas pięcioletni w dobrach p. Bogusława Horodyńskiego przyznaniem rocznej subwencyi państwowej w kwocie 1.000 zł. Subwencya ta z zastrzeżeniem konstytucyjnego przyzwolenia środków, będzie asygnowaną począwszy od r. 1893, każdym razem po uzyskaniu Najwyższej sankcyi dla ustawy finansowej, mianowicie: w pierwszym roku po przedłożeniu szkicu, uwidoczniającego powierzchnie torfowe, które mają stopniowo być użyte dla doświadczeń, oraz preliminarza kosztów, który odpowiednio do tego planu ma być sporządzony, w następnych zaś latach po przedłożeniu wykazu z użycia subwencyi za rok poprzedni.

To przyrzeczenie subwencyi uczyniło c. k. Ministerstwo rolnictwa zawisłem od warunku, że wspomniany właściciel dóbr dozwoli każdego czasu interesentom przystępu do kultur torfowych i że corocznie zwoła zgromadzenie osób interesujących się kulturą torfu, na którem winne być wyczerpująco omówione i wyjaśnione przeprowadzone doświadczenia i osiągnięte wyniki. Nadto obowiązanym będzie p. Horodyński wypracować corocznie dokładne sprawozdanie z przeprowadzonych doświadczeń i przedłożyć je Ministerstwu rolnictwa i Wydziałowi krajowemu, oraz postarać się o ogłoszenie tego sprawozdania w osobnej broszurce, albo w wychodzących w kraju fachowych dziennikach. Wreszcie wyraziło c. k. Ministerstwo rolnictwa życzenie, aby utrzymywano ciągłe porozumienie między nową stacyą doświadczalną dla kultury torfowisk w Korsowie, a istniejącą już podobną stacyą w Rudniku, w celu zapewnienia możności korzystania wzajemnego z poczynionych doświadczeń, oraz uzupełnienia i wydoskonalenia czynności doświadczalnych.

Żądaną przez Ministerstwo rolnictwa deklaracyę wraz z programem robót przedłożył p. Horodyński za pośrednictwem Wydziału krajowego; skoro zaś nadejdzie zatwierdzenie programu, nastąpi wypłata przyznanej przez Wysoki Sejm subwencyi krajowej.

Program regulacyi wód i melioracyj w całym kraju.

Na wniosek komisyi gospodarstwa krajowego powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z d. 6. kwietnia 1892, następującą uchwałę:

„Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesyi przedłożył sprawozdanie z rezultatów osiągniętych przy wykonanych dotychczas robotach melioracyjnych, oraz program mających się w przyszłości przeprowadzić w całym kraju regulacyj i melioracyj z podaniem porządku ich wykonania ze względu na nagłość i ważność".

Wykonując powyższą uchwałę rozesłał Wydział krajowy pod dniem 8. czerwca 1892, l. 19.642 za pośrednictwem spółek wodnych kwestyonarz do wszystkich gmin i obszarów dworskich, na których terytoryum roboty melioracyjne zostały już ukończone, celem zebrania bliższych dat co do rezultatów osiągniętych przez wykonane melioracye, a zarazem zażądał od Wydziałów powiatowych i towarzystw rolniczych uzupełnienia sprawozdań na okólnik z dnia 3. czerwca 1884, l. 27.741 co do potrzeby przeprowadzenia regulacyi wód i melioracyj w każdym powiecie.

Równocześnie odniósł się Wydział krajowy do c. k. Namiestnictwa, a objawienie opinii co do porządku, w jakim regulacye rzek karpackich w myśl rezolucyj Wysokiego Sejmu z d. 15. listopada 1890 i z d. 6. kwietnia 1892 mają być stopniowo w miarę uchwalonych przez Wys. Sejm ustaw wykonane.

Z małymi wyjątkami nadeszły już dotychczas odpowiedzi w powyższej sprawie tak ze strony c. k. Namiestnictwa jak i Wydziałów powiatowych, tudzież spółek wodnych. Na podstawie otrzymanych wniosków, zarządził Wydział kraj. opracowanie mapy Galicyi z uwidocznieniem regulacyj wód i melioracyj, które mają być w przyszłości wykonane, a na tegorocznej sesyi jesiennej przedłoży Wysokiemu Sejmowi w oddzielnem sprawozdaniu szczegółowy program tych robót, wraz z podaniem rezultatów osiągniętych przez wykonanie melioracyj, które to rezultaty wedle przedłożonych opinij interesentów, zwłaszcza Zwierzchności gminnych i urzędów parafialnych, okazują się w ogóle zadowalniającymi.

II. Załatwienie petycyj Wydziałowi krajowemu przekazanych.

Petycye 5 gmin i 2 obszarów dworskich powiatu bialskiego o wykonanie kanału ulgi między Macochą a Sołą.

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego z petycyj gmin Bielany, Kańczuga, Nowa wieś, Łęki i Osiek, tudzież obszarów dworskich Osiek i Malec powiatu bialskiego, o wykonanie kanału ulgi między rzekami Macochą i Sołą celem uchylenia wylewów Macochy i dostarczenia zarobku ludności dotkniętej niedostatkiem, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 16. marca 1892, następującą uchwałę:

„Petycye L. s. 438, 439 i 440 gmin Bielany, Kańczuga, Nowa wieś, Łęki i Osiek, tudzież obszarów dworskich Osiek i Malec, powiatu bialskiego, przekazuje się Wydziałowi kraj. z poleceniem udzielenia pomocy technicznej, w myśl uchwały sejmowej z dnia 27. września 1882 i wyjednania zasiłku z publicznych funduszów zapomogowych, na wykonanie kanału ulgi pomiędzy Macochą a Sołą, celem dostarczenia za robku ludności dotkniętej niedostatkiem.

O tej uchwale Wysokiego Sejmu zawiadomiliśmy strony interesowane za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Białej, reskryptem z d. 6. kwietnia 1892, l. 11.645, a równocześnie poleciliśmy kierownikowi ekspozytury kraj. biura melioracyjnego w Krakowie zająć się przeprowadzeniem potrzebnych zdjęć i wypracowaniem projektu.

Do kosztów robót obliczonych na 16.000 zł. postanowił Wydział krajowy uchwałą z d. 20. kwietnia 1892, przyczynić się bezzwrotnym zasiłkiem w kwocie 7.000 zł. z krajowego funduszu zapomogowego, a odezwą z d. 23. czerwca 1892, l. 28.284 odniósł się do c. k. Namiestnictwa o udzielenie z państwowego funduszu zapomogowego, na wypadek zaś wyczerpania tego funduszu o wyjednanie u JE. p. Ministra rolnictwa z państwowej dotacyi melioracyjnej dalszego bezzwrotnego zasiłku w tej samej wysokości.

Część zaprojektowanych robót została wykonaną w r. 1892, przy pomocy zasiłku krajowego, wykończenie zaś kanału musiało być odłożonem do roku bieżącego, gdyż państwowy fundusz zapomogowy został już wyczerpanym, a c. k. Ministerstwo rolnictwa przed powzięciem decyzyi co do udzielenia subwencyi z państwowej dotacyi melioracyjnej, zażądało reskryptami z d. 22. lipca 1892, l. 1.656 i z d. 16. października 1892, l. $\frac{1261}{1656}{}^{3}$ wykazania niezamożności interesentów, tudzież uzupełnienia projektu technicznego.

Petycya Juliana br. Brunickiego o regulacyę potoku Żeżawy.

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego z petycyi Juliana br. Brunickiego, o zarządzenie wypracowania projektu regulacyi potoku Żeżawy, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 16. marca 1892, następującą uchwałę:

„Petycyę L. s. 158 Juliana br. Brunickiego o udzielenie pomocy technicznej do zaprojektowania regulacyi potoku Żeżawy, przekazuje się Wydziałowi krajowemu do uwzględnienia po myśli uchwały sejmowej z dnia 27. września 1882.

Uchwałą powyższą załatwioną zostaje petycya L. s. 758 gminy Komarów powiatu stryjskiego, tycząca się tego samego przedmiotu".

Wskutek powyższej uchwały polecił Wydział krajowy rozp. z d. 13. maja 1892 l. 59.177/91 inżynierowi biura melioracyjnego Janowi Blauthowi i elewowi technicznemu Stanisławowi Ruebenbauerowi przeprowadzić w ciągu roku 1892 potrzebne zdjęcia, a następnie wypracować projekt techniczny dla regulacyi wymienionego potoku, o czem też równocześnie zawiadomił strony interesowane za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Stryju.

Petycya gminy Szczepańcowy powiatu krośnieńskiego o regulacyą Jasiółki.

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego z petycyi gminy Szczepańcowy powiatu krośnieńskiego o regulacyę rzeki Jasiołki powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 6. kwietnia 1892, następujące uchwały:

„1. Petycyę L. s. 1.078 gminy Szczepańcowy powiatu krośnieńskiego, o regulacyę rzeki Jasiółki, przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania, ewentualnie zaś wykonania potrzebnych robót ochronnych przy pomocy krajowej i państwowej dotacyi, przeznaczonej na popieranie mniejszych melioracyj.

2. Sprawę udzielenia doraźnej pomocy włościanom w Szczepańcowy, cierpiącym niedostatek wskutek obrywania brzegów przez Jasiołkę, Sejm odstępuje Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia przy rozdawaniu zapomóg głodowych".

Wskutek powyższych uchwał udzielił Wydział krajowy rozp. z d. 26. kwietnia 1892 l.19.363 na wniosek Wydziału powiatowego w Krośnie, gminie Szczepańcowy jednorazowej zapomogi w kwocie 100 zł. i odniósł się równocześnie do c. k. Namiestnictwa o zarządzenie wypracowania projektu lokalnej regulacyi Jasiołki w tej gminie, za pośrednictwem oddziału technicznego c. k. Starostwa w Jaśle, który w swoim czasie wygotował projekt regulacyi Jasiółki pod Zimnowodą i jest dokładnie obznajomiony ze stanem i biegiem tej rzeki. Gdy jednak wedle odezwy c. k. Namiestnictwa z d. 12. maja 1892, l. 36.472, oddział techniczny wymienionego c. k. Starostwa był już innemi czynnościami zajętym, polecił Wydział krajowy rozp. z d. 25. maja 1892, l. 24.596 inżynierowi biura melioracyjnego Hilbrichtowi eksponowanemu w Sanoku przeprowadzić potrzebne zdjęcia hydrotechniczne i zaprojektować lokalne ubezpieczenia brzegów Jasiółki pod Szczepańcową.

Przedłożony pod d. 13. marca r. b. przez wymienionego inżyniera projekt obejmuje regulacyę Jasiółki pod Machnówką i Szczepańcową na długości 2 kilometrów, której koszta obliczone będą na 10.500 zł. w. a.

Z uwagi na wykazaną w projekcie potrzebę o rentowności tej lokalnej regulacyi, postanowił Wydział krajowy uchwałą z dnia 8. kwietnia r. b. przyczynić się do kosztów robót zasiłkiem 33 1/2 % i wyjednać u JE. p. Ministra rolnictwa dalszy zasiłek w tej samej wysokości (3.500 zł.), pod warunkiem, jeżeli strony interesowane, względnie fundusz powiatowy, pokryją 1/3 część kosztów.

O przeprowadzeniu rokowań ze stronami interesowanemi, odniósł się Wydział krajowy równocześnie do Wydziału powiatowego w Krośnie.

Petycya gminy Manasterz powiatu jarosławskiego o regulacyą Lubaczówki.

Uchwałą z dnia 5. kwietnia 1892 odstąpił Wysoki Sejm między innemi petycyę Ls. 2.005 gminy Manasterz powiatu jarosławskiego o zarządzenie robót ochronnych na Lubaczówce, Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Gdy zdjęcia dla regulacyi tej rzeki już reskryptem z d. 24. czerwca 1890 l. 26.760 na prośbę ówczesnych Prezesów Rad powiatowych, w Cieszanowie i Jarosławiu zostały przez Wydział krajowy zarządzone, poleciliśmy rozp. z d. 1. czerwca 1892 l. 19.403 inżynierowi-asystentowi biura melior. Sewerynowi Nowakowskiemu, wypracować szczegółowy projekt robót ochronnych na odnośnej przestrzeni rzeki.

Przedłożony przez wymienionego technika projekt obejmuje 3 działy robót:

a) najpilniejsze roboty ochronne dla zabezpieczenia domów mieszkalnych od podrywania, kosztem 2.700 zł., które to roboty należałoby wykonać w r. 1893.

b) budowle poniżej mostu powiatowego w Manasterzu kosztem 1.650 zł., do wykonania w r. 1894.

c) roboty poniżej wsi Manasterza kosztem 2.550 zł. do wykonania w r. 1895.

Ze względu na potrzebę wykonania tych robót, postanowił Wydział krajowy przyczynić się do kosztów ich wykonania zasiłkiem 33 1/2 % z kraj. dotacyi melioracyjnej, oraz wyjednać taki sam dalszy zasiłek z państwowej dotacyi melioracyjnej, jeżeli bądź to strony interesowane, bądź też powiat, pokryją resztę kosztów.

Przeprowadzenie rokowań w powyższym kierunku ze stronami poruczyliśmy reskrpytem z dnia 28. lutego r. b. l. 63.909/91 Wydziałowi powiatowemu w Jarosławiu, który jednak dotychczas nie przedłożył sprawozdania.

Petycya Iwana Borysa z Wietlina o pożyczkę na budowę wału ochronnego.

Uchwałą z dnia 9. kwietnia 1892 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia między innemi, petycyą Iwana Borysa, gospodarza w Wietlinie, powiatu jarosławskiego, o pożyczkę z powodu wykonanego wału ochronnego od wylewów rzeki Sanu.

O krokach poczynionych przez Wydział krajowy dla wspomożenia petenta na skutek podobnej petycyi ls. 1.104 z r. 1890 mieliśmy zaszczyt zdać Wysokiemu Sejmowi sprawę w przedłożeniu z d. 19. lutego 1892 l. 54.589/91 (alegat 70 do stenogr. spraw. sesyi wiosennej z r. 1792, pag. 26 i 27) mianowicie, że przedłożyliśmy c. k. Namiestnictwu wniosek na przyznanie Borysowi subwencyi z krajowej i państwowej dotacyi melioracyjnej. Odezwą jednak z d. 15. kwietnia 1892 l. 29.759 zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo, że c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z d. 5. kwietnia 1892 l. 5.676/819 nie uwzględniło prośby Iwana Borysa, w skutek czego i subwencya krajowa nie mogła być przyznaną.

O czem zawiadomiliśmy petenta za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Jarosławiu z tą uwagą, że Wydział krajowy nie może również uwzględnić prośby o udzielenie pożyczki, gdyż nie ma na ten cel do dyspozycyi funduszu.

Petycya Rady powiatowej w Przemyślanach i gminy Zniesienie o regulacyę dopływów Pełtwi.

Pismem Marszałka krajowego z d. 9. kwietnia 1892 ls. 1.076 udzielonem zostało Wydziałowi krajowemu sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego z petycyi Rady powiatowej przemyślańskiej i gminy Zniesienie o regulacyą dopływów Pełtwi.

Jak już w zeszłorocznem sprawozdaniu melioracyjnem z d. 19. lutego 1892 l. 54.589 ex 1891 (pag. 3.) nadmieniono, Wydział krajowy zażądał już reskryptem z d. 27. listopada 1891 l. 49.556 opinii Wydziałów powiatowych we Lwowie, Bóbrce, Przemyślanach, Złoczowie, Kamionce strumiłowej i Żółkwi co do potrzeby regulacyi dopływów Pełtwi. Z przedłożonych za pośrednictwem wymienionych Reprezentacyj powiatowych opinii interesowanych gmin i obszarów dworskich okazało sią, że zachodzi potrzeba uregulowania:

1) potoku Dumnego w Nowosiółkach, Lisku, Ubiniu i Dziedziłowie powiatu kamioneckiego, oraz w gminach Nadycze i Hrebeńce powiatu żółkiewskiego;

2) potoku Żeniówki (Przegnojówki) i Jaktorowskiego w powiecie przemyślańskim.

3) potoków Maruńki i Białki w gminach Winniki, Czyżki, Podbereźce i obu Biłkach powiatu lwowskiego;

4) wreszcie lokalnego uporządkowania potoku Gołogórki w Firlejówce (gminie i obszarze dworskim), Olszance małej i Skniłowie (na obszarze dworskim), oraz gminie Ściance powiatu złoczowskiego.

Czyniąc zadość żądaniom stron interesowanych, postanowił Wydział krajowy w myśl kilkakrotnych uchwał Wysokiego Sejmu zarządzić wykończenie projektu regulacyi Pełtwi, oraz opracowanie projektów dla wymienionych dopływów.

Ponieważ dotychczasowy projektant regulacyi Pełtwi, inżynier Blauth przeznaczonym został wyłącznie do projektowania i wykonywania melioracyi lokalnych, zasystował Wydział krajowy zdjęcia dla regulacyi Uszwicy i Grobki z dopływami, tudzież obwałowania Wisły i Raby w powiatach brzeskim i bocheńskim, a technikom zajętym przy tych zdjęciach, mianowicie starszemu inżynierowi Tadeuszowi Sikorskiemu, tudzież inżynierowi-pomocnikowi Fryderykowi Schneiderowi i geometrze Wincentemu Barszczewskiemu, polecił przeprowadzić uzupełniające studya na Pełtwi, oraz Maruńce i Biłce, następnie zaś opracować szczegółowy projekt regulacyi z uwzględnieniem nawodnienia.

Zdjęcia natomiast dalszych dopływów Pełtwi, mianowicie: potoku Dumnego, Żeniówki (Przegnojówki) i potoku Jaktorowskiego poruczył Wydział krajowy inżynierowi-adjunkwi Stanisławowi Szczepanowskiemu, wraz z inżynierem-asystentem Janem Bochniakiem i elewem Dyonizym Howarthem.

Ostatni trzej technicy wywiązali się w zupełności ze swego zadania, gdyż do sierpnia 1892 r. przeprowadzili poruczone zdjęcia, a w ciągu zimy opracowali projekt regulacyi potoku Dumnego, która niezależnie od regulacyi Pełtwi da się przeprowadzić, tak że odnośne przedłożenie wniesionem będzie do Wysokiego Sejmu na tegorocznej sesyi jesiennej.

Przy uzupełnieniu studyów dla regulacyi Pełtwi, okazała się potrzeba nowych zdjęć pokrojów poprzecznych, oraz niwelacyi okręgu konkurencyjnego, w skutek czego niwelacya musiała być przeprowadzoną ponownie na całej przestrzeni od Buska do Lwowa, a Wydział krajowy widział się spowodowanym dla przyspieszenia sprawy przydzielić do tych prac czwartego technika, w osobie elewa Franciszka Pietraszkiewicza.

Do końca r. 1892 przeprowadzone zostały zdjęcia całej doliny Pełtwi, na rok zaś bieżący pozostają do wykonania pomiary potoków Maruńki i Białki.

Petycye Wydziału powiatowego w Sokalu, gminy Zakomarze

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego z petycyi Wydziału powiatowego w Sokalu o regulacyą rzeki Bugu z dopływami powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 6. kwietnia 1892 następującą uchwałę:

i obszaru dworskiego Ożydów powiatu Złoczowskiego, tudzież gmin Winniki i Soposzyn powiatu Żółkiewskiego o regulacyą Bugu i dopływów.

1. „Petycyą l. s. 726 Wydziału powiatowego w Sokalu o regulacyę Bugu z dopływami odstępuje Sejm c. k. Rządowi do uwzględnienia po myśli odezwy Wydziału krajowego z d. 12. stycznia 1892 l. 57632.

2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby po ustawowem zapewnieniu wykonania regulacyi Bugu, wziął pod rozwagę sprawę ususzenia rozległych bagien po obu brzegach Bugu w powiatach Sokalskim, Rawskim, Żółkiewskim, Kamioneckim i Złoczowskim, zarządził potrzebne studya przygotowawcze i po przeprowadzeniu rokowań z Rządem, przedłożył Sejmowi stosowne wnioski celem wykonania robót na podstawie państwowej ustawy melioracyjnej.

Uchwałą ad 2 załatwione zostają petycye l. s. 910 i 989 gminy Zakomarze i obszaru dworskiego Ożydów powiatu Złoczowskiego o regulacyą Sołotwy, tudzież petycye ls. 1057 i 1697 gmin Winniki i Soposzyn powiatu żółkiewskiego o regulacyą Swini".

O powyższych uchwałach zawiadomiliśmy Wydział powiatowy w Sokalu oraz petycyonujące gminy i obszary dworskie za pośrednictwem właściwych Wydziałów powiatowych rozp. z d. 1. czerwca 1892. l. 20416 z tą uwagą, że Wydział krajowy przystąpi do zarządzenia zdjęć hydrotechnicznych dla regulacyi dopływów Bugu, skoro projekt, ustawy o regulacyi Bugu uzyska konstytucyjne zatwierdzenie.

Gdy w międzyczasie projekt ustawy o regulacyi Bugu został przez Wysoki Sejm uchwalonym, a wedle reskryptu ck. Ministerstwa rolnictwa z d. 3. września 1892 l. 12638 uzyska niewątpliwie sankcyą w ciągu roku 1894, — Wydział krajowy zamierza przystąpić do wykonania przytoczonej uchwały Wysokiego Sejmu w r. 1894.

Petycye 7 gmin powiatu Bocheńskiego i Wydziału pow. w Bochni tudzież 2 gmin powiatu Mieleckiego o zarządzenie publicznych robót wodnych dla dostarczenia zarobku ludności głodem zagrożonej.

Uchwałą z d. 29. marca 1892. l. 1.762 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia między innemi petycye gmin Lubomierz, Łapanów, Boczów, Wolica, Grabie i Kępanów powiatu Bocheńskiego Wydziału powiatowego w Bochni, oraz gmin Breń osuchowski i Kawęczyn powiatu mieleckiego, o zarządzenie robót publicznych nad rzeką Stradomką, dalej regulacyi Wisły, Raby Drwinki, Gróbki i Strumienia, wreszcie wykonania rowów osuszających w ostatnich dwóch gminach powiatu Mieleckiego dla dostarczenia zarobku ludności głodem zagrożonej.

Na skutek tych petycyj zawiadomiliśmy strony interesowane rozp. z d. 1. czerwca 1892 l. 20541 za pośrednictwem Wydziałów powiatowych w Bochni i Mielcu, że proponowane w petycyach roboty publiczne, dla braku projektów technicznych i funduszów nie mogą być zarządzone.

Petycya gminy Żarki powiatu Chrzanowskiego o zabezpieczenie brzegów Wisły i zarządzenie robót dla dania ludności zarobku.

Uchwałą z dnia 9. kwietnia 1892 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia między innemi petycyą ls. 1899 gminy Żarki o zabezpieczenie brzegów Wisły i zarządzenie robót dla dania ludności zarobku.

Z uwagi, że odnośna przestrzeń Wisły zostaje pod wyłączną pieczą Rządu, odstąpiliśmy tę petycyę odezwą z dnia 1. czerwca 1892 l. 24341. c. k. Namiestnictwu. Odezwą z dnia 21. czewca 1892 l. 47539. oznajmiło nam c. k. Namiestnictwo, że c. k. Ministerstwo spraw wewnętrzych, reskryptem z d. 16. czerwca 1892 l. 10652, zatwierdziło projekt regulacyi Wisły pod Dworami, Żarkami i Przeciszowem, dokonać się mającej kosztem 37650 zł. wa. oraz, że roboty niebawem rozpoczęte zostaną

O czem zawiadomiliśmy gminę Żarki za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Chrzanowie rozp. z d. 1. i 30 czerwca 1892 l. 24341 i 30918.

Petycya Wydziału spółki wodnej dla regulacyi

Pismem Marszsłka krajowego z. d. 9. kwietnia 1892 ls. 1611 udzielonem zostało niezałatwione przez Wysoki Sejm sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego z petycyi obsza-

Trześniówki, tudzież obszarów dworskich Dąbrowica i Chmielów o regulacyę górnej Trześniówki

rów dworskich nad górnym biegiem rzeki Trześniówki położonych i Wydziału spółki wodnej dla regulacyi dolnej przestrzeni tej rzeki, w sprawie regulacyi górnego biegu Trześniówki.

Z uwagi, że Wydział krajowy w przedstawionem Wysokiemu Sejmowi w r. 1884 programie prac melioracyjnych, zaliczył uregulowanie nizinnych dopływów Wisły, do których należy Trześniówka do najpilniejszych robót melioracyjnych a również delegat ministeryalny, ck nadradca budownictwa p. Romuald Iszkowski w czasie inspekcyi w r. 1891 uznał potrzebę rychłego uregulowania górnego biegu Trześniówki, zawiadomiliśmy strony interesowane reskryptem z d. 1. czerwca 1892 l. 24614 za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Tarnobrzegu, że zgodnie z opinią komisyi gospodarstwa krajowego zarządzimy w swoim czasie potrzebne zdjęcia i wypracowanie projektu dla tej regulacyi, następnie zaś przedłożymy Wysokiemu Sejmowi stosowne wnioski.

Studya przygotowawcze dla regulacyi górnej Trześniówki, zamierza Wydział krajowy przeprowadzić po wykończeniu projektu dla regulacyi Pełtwi z dopływami.

Petycya gminy Śniatyna o regulacyę Prutu.

Wedle pisma Marszałka krajowego z d. 9. kwietnia 1892 l. s. 1399 spadło z porządku dziennego obrad Wysokiego Sejmu sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego o petycyi reprezentacyi gminnej w Śniatynie w sprawie regulacyi i zabezpieczenia brzegów rzeki Prutu na terytoryum gminy miejskiej Śniatyna.

Uchwalony przez komisyą wniosek opiewa:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, by zarządził wypracowanie projektu z kosztorysem regulacyi rzeki Prut na terytoryum gminy miasta Śniatyna a następnie po przeprowadzonych rokowaniach z c. k. Rządem spowodował wykonanie niezbędnych robót ochronnych w myśl uchwały sejmowej z dnia 6. października 1882 r.“

Ze względu na przychylną opinię komisyi gospodarstwa krajowego zarządził Wydział krajowy rozp. z d. 1. czerwca 1892 l. 24.617 przeprowadzenie potrzebnych zdjęć, które poruczył inżynierowi-asystentowi Sewerynowi Nowakowskiemu, i otem zarządzeniu zawiadomił gminę Sniatyn za pośrednictwem Wydziału powiatowego.

Petycya gminy Czerwona wola o zwolnienie od datku konkurencyjnego do regulacyi Lubaczówki.

W rozprawie nad Rubr. XIII. preliminarza wydatków funduszu krajowego na r. 1892 przekazał Wysoki Sejm uchwałą z dnia 8. kwietnia 1892 powziętą na wniosek komisyi budżetowej Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyą gminy Czerwona wola, powiatu Jarosławskiego o przyjęcie na fundusz krajowy datku konkurencyjnego, do wykonanej opaski na rzece Lubaczówce.

W sprawie tej zażądaliśmy reskryptem z d 1. czerwca 1892 l. 20938 od Wydziału powiatowego w Jarosławiu wyjaśnienia co do stanu majątkowego stron konkurencyjnych oraz wysokości zaległych datków.

Gdy z przedłożonych sprawozdań Wydziału powiatowego z dnia 15. września 1892 l. 2.905 i z d. 26. listopada 1892 l. 5.357 okazało się że prośba gminy Czerwonej Woli zasługuje na uwzględnienie, postanowił Wydział krajowy uchwałą z dnia 28 lutego 1892 rb. l. 59408 pokryć połowę datków zaległych konkurencyjnych wynoszących 512 zł. 99 ct. z krajowej dotacyi melioracyjnej pod warunkiem, jeżeli fundusz powiatowy uiści w zastępstwie stron resztę zaległości.

Petycya gminy Strutyn niżny o zabezpieczenie brzegów rzeki Czeczwy.

Powołaną powyżej uchwałą z d. 8 kwietnia 1892 przekazał Wysoki Sejm na wniosek komisyi budżetowej Wydziałowi krajowemu do załatwienia, petycyą gminy Strutyn niżny o zabezpieczeniu brzegów rzeki Czeczwy.

Po zasięgnięciu w tej sprawie opinii Wydziatu powiatowego w Dolinie (rozp. z dnia 1. czerwca 1892, l 20.938), polecił Wydział krajowy rozp. z d. 19. lipca 1892, l. 33.537 przeprowadzić zdjęcia hydrotechniczne i opracować projekt lokalnej regulacyi Czeczwy w wymienionej miejscowości inżynierowi-asystentowi Sewerynowi Nowakowskiemu.

Petycya gminy Stadła o zasiłek na regulacyą Dunajca.

W rozprawie nad rubryką XIII. preliminarza funduszów krajowych na r. 1893, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu d. 24. września 1892, na wniosek komisyi budżetowej, następującą uchwałę:

„Petycyą gminy Stadła w powiecie Nowosądeckim odstępuje się Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia z ryczałtowego funduszu subwencyjnego w kwocie 5.000 zł. na pomniejsze regulacye rzek w pozycyi 152 *mm* budżetu na rok 1893, zamieszczonej".

Gdy wykonaniem lokalnych robót regulacyjnych na odnośnej przestrzeni Dunajca zajmuje się c. k. Namiestnictwo, a uchwalane już niejednokrotnie przez Wysoki Sejm na regulacyę tej przestrzeni dotacye nie zostały zużyte, ponieważ pertraktacye ze stronami nie doprowadziły do pomyślnego rezultatu, odstąpiliśmy odezwą z d. 18. listopada 1892, l. 50.080 wzmiankowaną petycyą c. k. Namiestnictwu, z prośbą o zarządzenie wypracowania projektu i przeprowadzenia robót przy pomocy kraju i państwa po myśli uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 6. października 1882.

Odezwą z d. 25. stycznia b. r., l. 4.670 oznajmiło nam c. k. Namiestnictwo, że termin do rozprawy konkurencyjnej z gminami Stadło, Wyglanowice, Podegrodzie i Mostki, względem przyczynienia się do kosztów regulacyi Dunajca, na obszarze tych gmin, wyznaczonym został na 27. stycznia r. b.; dotychczas jednak o wyniku tych rozpraw nie otrzymaliśmy wiadomości.

O tej interwencyi Wydziału krajowego zawiadomioną została gmina Stadło za pośrednictwem Wydziału powiatowego w Nowym Sączu, rozp. z d. 18. listopada 1892, l. 50.080

III. Postęp budowy przy ustawowych przedsiębiorstwach melioracyjnych w r. 1891.

A) Przedsiębiorstwa krajowe.

1. Regulacya Łęgu.

Sprawdzone przez oddział rachunkowy koszta budowy wynosiły w r. 1891:

I.	Wykupno gruntów (24 morgów 46□ sążni) .	6.436 zł.	08 ct.
II.	Roboty ziemne (123.680,5 m³ wykopu z odwozem i darniowaniem)	22.304 „	82 „
III.	Ubezpieczenie brzegów płotkami . . .	2.502 „	19 „
IV.	Budowa szluzy Nr. 7. o 2 otworach . .	2.022 „	43 „
V.	„ 2 przepustów betonowych Nr. 9. i 10. .	687 „	06 „
VI.	Konserwacya w czasie budowy . . .	2.541 „	10 „
VII.	Zarząd	2.730 „	13 „
VIII.	Rozmaite i nieprzewidziane (budowa 6 ramp, słupy kilometrowe, budowa szluzy upustowej Nr. 8. i szluzy do nawodnienia)	3.695 „	49 „
	Ogółem . .	42.919 zł.	30 ct.

Jeden metr sześcienny ruchu ziemi wynosił przy tej budowie przeciętnie **16,2 ct.**

Na roboty wykonane w r, 1891 preliminowano w kosztorysie 39.319 zł. 92 ct., — **przekroczenie** wynosi zatem **3.599 zł. 38 ct.** Przekroczenie to spowodowanem zostało wypadkami elementarnymi oraz i zarządzoną przez Wydział krajowy na prośbę stron interesowanych budowę, nieprzewidzianych projektem, szluz do nawodnienia, znajduje zaś pokrycie w oszczędnościach z lat poprzednich.

2. Regulacya Kisieliny.

Koszta budowy wynosiły przy regulacyi Kisieliny w r. 1891:

I.	Wykupno gruntów	2.056 zł.	75 ct.
II.	Roboty ziemne	11.147 „	80 „
III.	Roboty ochronne	544 „	73 „
IV.	Budowa objektów	2.358 „	40 „
V.	Koszta zarządu	2.382 „	71 „
VI.	Utrzymanie w czasie budowy	800 „	98 „
VII.	Rozmaite i nieprzewidziane	1.606 „	73 „
	Ogółem . .	**20.898 zł.**	**10** ct.

Przeciętny koszt 1 m^3 ruchu ziemi (wykopu z odwozem na odległość 50 m. i wykonaniem nasypu) wynosił **19,8** ct.

Na powyższe roboty wykonane w r. 1891 preliminowano w kosztorysie 13.322 zł. 3 ct., w porównaniu zatem z rzeczywistymi kosztami budowy (20.898 zł. 10 ct.) okazuje się **przekroczenie** w kwocie **7.576 zł. 7** ct., czyli 56,8%.

Tak znaczne przekroczenie preliminarza kosztorysowego wyjaśnia projektant i techniczny inspektor budowy, starszy inżynier Sikorski, zbyt niskiemi cenami jednostkowemi i niedostatecznością kosztorysu, tudzież częstemi słotami, które nie sprzyjały robotom w r. 1891.

W miejsce inżyniera-asystenta Wierzbickiego, który przydzielonym został Wydział łowi powiatowemu w Tarnobrzegu dla prowadzenia budowv wału nadwiślańskiego, poruczył Wydział krajowy z początkiem r. 1892, kierownictwo regulacyi Kisieliny inżynierowi-adjunktowi Pawłowi Dyrdoniowi.

3. Regulacya Gniłej Lipy (sekcyi górnej).

Sprawdzone przez oddział rachunkowy koszta budowy przy regulacyi Gniłej Lipy za rok 1891, przedstawiają się następnie:

I.	Koszta wykupna młynów	213 zł.	88 ct.
II.	„ wykupna gruntów	1.081 „	71 „
III.	Roboty ziemne	684 „	57 „
IV.	Budowa mostów	— „	— „
V.	Konserwacya w czasie budowy	1.138 „	— „
VI.	Koszta zarządu	941 „	— 86
VII.	Rozmaite i nieprzewidziane (wykonanie rowów osuszających)	5.412 „	39 „
	Ogółem . .	9.472 zł.	76 ct.

W r. 1891 wykonano także w obrębie gmin Firlejów i Kleszczówna zabudowanie całego szeregu debr, które zasypywały rumowiskiem łożysko Gniłej Lipy. Koszta tych robót przeprowadzonych z polecenia c. k. Ministerstwa rolnictwa przez sekcyę przemyską c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich wynosiły 5.965 zł. 8½ ct., z czego fundusz regulacyjny Gniłej Lipy pokrył 4.894 zł. 58 ct. — resztę zaś krajowa i państwowa dotacya melioracyjna po połowie.

Jak już w zeszłorocznem sprawozdaniu melioracyjnem nadmieniono, wywłaszczenie młyna na Gniłej Lipie w Brzuchowicach napotkało na trudności z powodu wadliwego postępowania c. k. Starostwa w Przemyślanach. Sprawa ta dotychczas nie została załatwioną, wskutek czego pozostaje jeszcze do wykonania uregulowanie łożyska Gniłej Lipy na długości 305·5 metrów powyżej rzeczonego młyna.

4. Regulacya Trześniówki.

Sprawdzone przez oddział rachunkowy koszta budowy przy regulacyi Trześniówki za rok 1891 wynoszą:

I.	Wykupno gruntów	2.804	zł. 38	ct.
II.	Roboty ziemne (37.919 m³ ruchu ziemi) . .	6.635	„ 45	„
III.	Ubezpieczenie brzegów	2.552	„ 15	„
IV. i V.	Budowa objektów	—	„ —	„
VI.	Konserwacya w czasie budowy . . .	3.934	„ 65	„
VII.	Koszta zarządu	1.936	„ 62	„
VIII.	Rozmaite i nieprzewidziane	5.287	„ 55	„
	Razem . . .	23.150	zł. 80	ct.

Przeciętny koszt 1 m³ ruchu ziemi wynosił w r. 1891: **17,5** ct.

Na powyższe roboty preliminowano w kosztorysie 11.004 zł. 31 ct., **przekroczenie** wynosi zatem **12.146** zł. **49** ct., czyli **110·4%**, które znajduje pokrycie w oszczędnościach z lat poprzednich.

Tak znaczne przekroczenie spowodowane zostało wypadkami etementarnymi przy powodzi zatorowej na wiosnę 1891, tudzież zarządzoną przez Wydział krajowy na prośbę stron interesowanych budową mostu na Trześniówce w Wielowsi, oraz 2 szluz do nawodnienia łąk nadbrzeżnych na potoku Żupawie.

5. Regulacya Krzemienicy;

Sprawdzone przez oddział rachunkowy koszta robót za rok 1891 przedstawiają się następnie:

a) przy regulacyi Krzemienicy:

I.	Wykupno gruntów (koszta komisyjne i intabul.) .	54 zł. 67	ct.
II.	Roboty ziemne	13.994 „ 41	„
III.	Budowa szluz kamiennych . .	1.135 „ 92	„
IV.	Budowa przepustów betonowych . .	44 „ 94	„
V.	Konserwacya w czasie budowy . .	486 „ 52	„
VI.	Koszta zarządu	2.564 „ 70	„
VII.	Rozmaite i nieprzewidziane (budowa 2 mostów, 1 przepustu żelaznego, ubezpieczenia brzegów itp.)	2.063 „ 67	„
	Razem . .	20.344 zł. 83	ct.

1m³ ruchu ziemi kosztował przy tej budowie przeciętnie 22·1 ct. w. a. Ta zbyt wysoka cena jednostkowa usprawiedliwia się częstemi słotami i wysokimi stanami wód, który nie sprzyjały zobotom ziemnym.

Na roboty wykonane w roku 1891 preliminowano w kosztorysie 20.397 zł. 13 ct. w. a. w porównaniu tedy z rzeczywistymi kosztami robót w sumie 20.344 zł. 83 ct. w. a. okazuje się nieznaczna oszczędność w kwocie 52 zł. 30 ct. w. a.

b) przy regulacyi potoku Trześni:

Regulacya tego potoku wykonana w roku 1889 wymagała tylko nakładu na konserwacyę i utrzymanie strażnika rzecznego, który to nakład wynosił 390 zł. 29 ct. w. a. Wykazana w zeszłorocznem w sprawozdaniu melioracyjnem oszczędność przy tej regulacyi za lata 1889 i 1890 w kwocie 1.863 zł. 63 ct. w. a. redukuje się tedy z końcem roku 1891 na 1.446 zł. 34 ct. w. a.

6. Regulacya Nowego Brnia z dopływami.

Roboty przy tej regulacyi prowadzone były w roku 1891 na dwóch miejscach budowy: na Nowym Brniu, tudzież dopływach Upuście i Rybnicy przez byłego inżyniera spółki wodnej Maryana Röhricha, tudzież na potokach Zgórsku i Jamnicy przez inżyniera-asystenta biura melioracyjnego Antoniego Biegańskiego.

Wynik budowy przy tej regulacyi przedstawia się w r. 1891, podobnie jak w latach poprzednich, niekorzystnie raz z powodu niedostatecznego kosztorysu, a powtóre z powodu wielkich szkód, jakie powódź, zatorowa na wiosnę w roku 1891 w budowlach regulacyjnych wyrządziła.

Koszta budowy przedstawiają się następnie:

a) na Nowym Brniu, Upuście i Rybnicy:

I. Wykupno gruntów	. . .	321 zł.	— ct.
II. Roboty ziemne	. . .	6.637 „	32 „
III. Ubezpieczenie brzegów	. . .	1.067 „	99 „
IV. Budowa objektów	. . .	— „	— „
V. Utrzymanie w czasie budowy	. .	6 214 „	77 „
VI. Zarząd	. . .	2 928 „	15 „
VII. Rozmaite i nieprzewidziane	. .	620 „	54 „
Razem	. .	17 789 zł.	77 ct.

1m³ ruchu ziemi kosztował przeciętnie 28 1 ct. w. a.

Na roboty wykonane w roku 1891 preliminowano w kosztorysie 7.071 zł. 52 ct. w. a., przekroczenie wynosi zatem 10 718 zł 25 ct. w a. (czyli 151,6 % sumy kosztorysowej), głównie w rubryce konserwacyi Nowego Brnia, która została przekroczoną o 6.038 zł. 69 ct. w. a.

b) na Zgórsku i Jamnicy:

I. Wykupno gruntów (Jamnica)	, .	500 zł.	56 ct.
II. Roboty ziemne „	. .	3.016 „	67 „
III. Ubezpieczenie brzegów „	. .	1.359 „	31 „
IV. Budowa objektów „	. .	64 „	82 „
V Konserwacya (Zgórsko i Jamnica)	. .	4.238 „	23 „
VI. Zarząd (Zgórsko i Jamnica)	. .	1.979 „	74 „
VII. Rozmaite i nieprzewidziane (Zgórsko i Jamnica)		4.260 „	57 „
Razem	. .	15.419 zł.	90 zł.

1m³ ruchu ziemi na potoku Jamnicy kosztował przeciętnie 22,7 ct. w. a.

Na powyższe roboty preliminowano w kosztorysie 4 478 zł. 46 ct. w. a., przekroczenie wynosi zatem 10.941 zł. 44 ct. w. a.

B) Przedsiębiorstwa powiatowe.

7. Obwałowanie Wisły i Sanu w powiecie Tarnobrzeskim.

Wedle protokołu kolaudacyjnego z dnia 31. października 1892 przedstawia się postęp budowy za rok 1891 przy tem przedsiębiorstwie powiatowem jak następuje:

a) Obwałowanie Wisły.

Podwyższenie starego wału nadwiślańskiego wykonano na długości 5.113 metrów, nadto wykonano 1.651 metrów bieżących kanałów osuszających i zbudowano częściowo szluzę kamienną o 2 otworach w Zarzekowicach, 6 przejazdów przez wał, oraz 5 berm (długości 173 m.) dla wzmocnienia wału od strony lądu na nizkim terenie.

Koszta budowy wynosiły w roku 1891:

I. Roboty ziemne (68.743·1m³ ruchu ziemi przy budowie wału, oraz 1 651 m bież. kanałów) . . .	14.258	zł.	16 ct.
II. Budowa objektów . . .	4525	„	25 „
III. Obsiew wału na długości 5.203 m. . .	498	„	09 „
IV. Wykupno gruntów i odszkodowania . .	3.416	„	83 „
V. Konserwacya w czasie budowy . .	588	„	01 „
VI. Koszta zarządu . . .	2.563	„	11 „
VII. Rozmaite i nieprzewidziane (budowa przejazdów, berm, darniowanie szkarp, wałów i ubezpieczenie płotkami rowów odpływowych . .	1.431	„	41 „
Razem . .	27 280	zł.	86 ct.

Na te roboty preliminowano w kosztorysie 22 401 zł. 42 ct. w. a., porównanie zatem kosztów budowy z preliminarzem okazuje przekroczenie 4 879 zł. 44 ct. w. a. Gdy zaś wynik kolaudacyi robót wykonanych w roku 1890 okazał oszczędność w kwocie 2.541 zł. 1 ct., przekroczenie preliminarza kosztorysowego po koniec roku 1891 wynosi 2.338 zł. 43 ct. w. a., co wedle zdania komisyi kolaudacyjnej przypisać należy brakowi ścisłości i pilności, tudzież należytego nadzoru se strony technika przyjętego przez Wydział powiatowy.

b) Obwałowanie Sanu.

Komisya kolaudacyjna skonstatowała, że w roku 1891 wykonano:

1. lewy wał Sanu na długości 8.464 metrów;
2. jedną szluzę kamienną Nr. II. o 2 otworach w Majdanie zbydniowskim;
3. trzy przepusty betonowe o średnicy 0·5 m. Nr. II., III. i IV;
4. 18. przejazdów przez wał dla ułatwienia komunikacyi;
5. 4 rowy odpływowe do szluz i przepustów.

Koszta budowy w roku 1891 wynoszą:

I. Roboty ziemne (127.363m³ ruchu ziemi) .	25.339	zł.	77 ct.
II. Budowa objektów . . .	5.653	„	52 „
III. Obsiew wału na długości 7.400 m. . .	189	„	76 „
IV. Wykupno gruntów i odszkodowania . .	8.377	„	47 „
V. Konserwacya w czasie budowy . .	440	„	11 „
VI. Koszta zarządu . . .	2.591	„	84 „
VII. Rozmaite i nieprzewidziane (budowa przepustu Nr. IV. w Jastkowicach, 16 przejazdów i 4 rowów odpływowych) . . .	2.560	zł.	44 ct.
Razem . .	45.152	zł.	91 ct.

W porównaniu z preliminarzem kosztorysowym, który przedstawia kwotę 44.327 zł. 85 ct. okazuje się przekroczenie 825 zł. 6 ct., wskutek czego wykazaną z końcem r. 1890 oszczędność 4.317 zł. 72 ct. redukuje się na 3.492 zł. 66 ct.

Przekroczenie powyższe znajduje usprawiedliwienie w zarządzonej za zezwoleniem Wydziału krajowego budowie przepustu Nr. IV. w Jastkowicach, który okazał się potrzebnym dla odwodnienia obwałowanych gruntów, oraz w tej okoliczności, że z powodu ciągłych deszczów rozmiar wykonanych robót ziemnych był mniejszym, niż w latach poprzednich, wskutek czego stały wydatek nieproduktywny na zarząd przeniósł preliminowane w kosztorysie 5% z kosztów właściwej budowy.

C) Przedsiębiorstwa prowadzone przez spółki wodne.

8. Osuszenie bagien Rudnickich.

Wedle sprawozdania Wydziału spółki wodnej z d. 6. lutego 1892 l. 10, wykończono w r. 1891. pogłębianie i ubezpieczenie głównego kanału Jeżów, a po części także kanału Stróża wykonano 574 metrów bieżących kanału Groble i rozpoczęto budowę kanału Niedźwiedzie, który wykopano na długości 1.475 metrów bieżących.

Koszta budowy przedstawiają się według zestawienia praktykanta biura melioracyjnego Jana Haładeja, który po części temi robotami kierował, następnie:

I. Wykupno gruntów (wykupno 1·09347 ha pod nowe łożyska i odszkodowanie za 1·47748 ha gruntów zajętych pod place składowe)	746 zł.	98 ct.
II. Roboty ziemne (47.576 m³ ruchu ziemi, 24.756 metrów bieżących płotków i 32.339 m² darniowania . .	9.444 „	70 „
III. Budowa mostów	1.106 „	67 „
IV. Koszta utrzymania w czasie budowy (obsiew szkarp, czyszczenie łożysk i straż rzeczna) . . .	3.996 „	09 „
V. Kosza zarządu	1.620 „	67 „
VI. Rozmaite i nieprzewidziane.	853 „	51 „
Razem .	17.768 „	62 „

Z powyższych kosztów przypada na budowę kanału:

Jeżów	7.214 zł.	54 ct.
Stróża	5 243 „	31 „
Groble	1 375 „	64 „
Niedźwiedzie	3 935 „	13 „
razem jak wyżej .	17.768 zł.	62 ct.

1 m³ ruchu ziemi kosztował przeciętnie 13·3 ct., 1 metr bieżący płotka 7 ct., 1 m² darniowania 3·2 ct.; roboty więc prowadzone były ekonomicznie. Mimo to w porównaniu z kosztorysem okazuje się przekroczenie w kwocie 2.503 zł. 16 ct., przeważnie z powodu nadzwyczajnych kosztów konserwacyjnych (3.996 zł. 9 ct.), które przy ruchomym materyale piaszczystym tamtejszych kanałów są nieuniknione.

9. Osuszenie bagien Niskich.

Z powodu opóźnienia organizacyi spółki i ostatecznego wypracowania projektu przez oddział techniczny c. k. Starostwa w Nisku roboty przy osuszaniu bagien Niskich dopiero w r. 1891 zostały rozpoczęte.

Wedle sprawozdania Wydziału spółki wodnej z d. 20. stycznia 1892 l. 8., przedstawiają się wydatki na r. 1891 następnie:

1) wykupno gruntów			585 zł. 76 ct.
2) roboty ziemne i ubezpieczenie brzegów			4.661 „ 20 „
3) materyały			2.536 „ 46 „
4) narzędzia			641 „ 86 „
5) koszta zarządu:			
a) utrzymanie personalu	1.887 zł 70 ct.		
b) utrzymanie kancelaryi, komisye, sprzęty i t. p.	243 „ 56 „		2 131 „ 26 „
		razem	10.556 zł. 54 ct.

Ponieważ spółka nie przedłożyła technicznego operatu wykonawczego, ani też rachunków uporządkowanych według rubryk kosztorysowych, nie możebnem jest należyte ocenienie wyniku budowy.

Rażącym jest jednak stosunek między kosztami właściwej budowy a wydatkami na zarząd i zakupno materyałów.

Wykazane przez spółkę dochody wynosiły w r. 1891.

a) reszta kasowa z r. 1890	184 zł. 71 ct.	
b) subwencye kraju i państwa	6 088 „ — „	
c) datki konkurencyjne	4.291 „ 25 „	
d) pożyczka z kraj. funduszu pożyczk. dla spółek wodn.	10.000 „ — „	
e) rozmaite	374 „ 94 „	
ogółem	20 938 zł. 90 ct.	

10. Regulacya Starego Brnia.

W r. 1891 nie prowadziła spółka budowy z powodu braku technika i wykonała tylko niezbędne roboty konserwacyjne.

11. Regulacya górnego Wisłoka i Pielnicy.

Według sprawozdania Wydziału spółki wodnej z d. 12. lutego 1892 wykonano w r. 1891 przy regulacyi Wisłoka i Pielnicy 153.548 m³ wykopu, 566 metrów bieżących płotków jedno- dwu- i trzyrzędowych, oraz 500 m³ tam faszynowych, które to roboty kosztowały 26.745 zł. 93 ct.

Operatów wykonawczych ani też porównania z preliminarzem kosztorysowym spółka nie przedłożyła, wskutek czego kolaudacya robót nie mogła być dotychczas zarządzoną.

Z powyższego zestawienia robót wykonanych w r. 1891, oraz porównania kosztów budowy z preliminarzami kosztorysowymi okazuje się rezultat niepomyślny.

Rok ten jednak uważać należy za wyjątkowo niekorzystny dla budowy, raz z powodu wielkich szkód, jakie wyrządziła powódź zatorowa na wiosnę we wszystkich robotach regulacyjnych, a potóre ze względu na częste i ulewne deszcze, które przez całą wiosnę i lato przeszkadzały w budowie i wskutek tego podniosły znacznie ceny jednostkowe.

IV. Czynności biura melioracyjnego od 1. lipca 1891 do 30. czerwca 1892.

A. Wykonano, rozpoczęto lub kontynuowano zdjęcia niwelacyjne i pomiary hydrotechniczne w miejscowościach i na obszarach poniżej wyszczególnionych.

L. p.	Nazwisko strony i miejscowości	regulacya wód		melioracye lokalne			Uwaga
		na długości w kilometrach	na obszarze w morgach	osuszenie rowami w morgach	drenowanie w morgach	nawodnienie w morgach	
1	Wydział krajowy, obwałowanie lewego brzegu Wisły (pow. Kraków)	3·4	—	—	—	—	
2	Wydział kraj., regulacya potoku Drwinki (pow. Bochnia)	14·0	—	—	—	—	
3	Wydział kraj., kanał ulgi Macocha-Soła	2·0	—	—	—	—	
4	Wydział kraj., regulacya Uszwicy:						
	a) Uszwica	9·5	—	—	—	—	
	b) Łętownia, Grobka i Borowa struga	44·8	7.640	—	—	—	
5	Wydział kraj., obwałowanie Wisły i Wisłoki (pow. Mielec) kanały osuszające	81·0	—	—	—	—	
6	Wydział kraj, regulacya górnego Dniestru zdjęcie bagien	—	780	—	—	—	
7	Wydział kraj., regulacya Pełtwi	0·9	2 440	—	—	—	
8	„ „ „ potoku Dumnego	24·0	1.550	—	—	—	
9	„ „ „ dopływu Gniłej Lipy	3·0	—	—	—	—	
10	Oskar Rudziński w Osieku	—	—	—	45	—	
11	Antoni Wrotnowski w Bielanach	—	—	60	42	7	
12	Herman Czecz w Kozach	—	—	—	12	—	
13	Stanisław Homolacs w Gnojniku	—	—	—	83	—	
14	Zdzisław Włodek w Dąbrowicy	—	—	—	5	—	
15	Karol Czecz w Bierzanowie	—	—	—	40	—	
16	Maryan Dydyński w Raciborsku	—	—	—	15	—	
17	Józef Grodzicki w Prokocimie	—	—	—	8	—	
18	Łucyan Baranowski w Przewozie	—	—	—	40	—	
19	Adam Skrzyński w Libuszy	—	—	—	115	—	
20	Wiktor Morawski w Brzączowicach	—	—	—	10	—	
21	Józef Brandys w Wielkich drogach	—	—	—	12	—	
22	August hr. Potocki w Zatorze	—	—	—	—	285	stawy rybne
23	Józef Chlebuś w Rudzach	—	—	—	16	—	
24	Wiktor Brzeski w Brzeziu	—	—	—	9	—	
25	Dr. Franciszek Paszkowski w Toniach	—	—	—	19	—	
26	Bronisław Gorczyński w Brzeźnicy	—	—	—	—	125	stawy rybne
27	Jadwiga Straszewska w Lipnikach	—	—	—	41	17	
28	Henryk hr. Breza w Podleszanach	4·1	—	11	34	—	
29	Gmina Rzemień	3·2	—	123	—	—	
30	Henryk Dolański w Niechobrzu	—	—	—	41	—	
31	JE. Eustachy ks. Sanguszko:						
	a) w Gumniskach	—	—	—	15	—	
	b) w Tarnowcu	—	—	—	5	—	

L. p.	Nazwisko strony i miejscowości	regulacya wód		melioracye lokalne			Uwaga
		na długości w kilometrach	na obszarze w morgach	osuszenie rowami w morgach	drenowanie w morgach	nawodnienie w morgach	
32	Dr. Adam Jordan: *a)* w Rudce	—	—	—	30	—	
	b) w Grabnie	—	—	—	23	—	
	c) w Więckowicach	—	—	—	30	—	
33	Mikołaj hr. Rej: *a)* w Przyborowie	—	—	10	45	—	
	b) w Grabinach	—	—	—	20	—	
34	Wiktor Wojciechowski w Żyrakowie	—	—	—	59	—	
35	Spółka wodna dla regulacyi Więckówki	1·5	—	—	—	—	
36	Franciszek hr. Mycielski:						
	a) w Wiśniowy	—	—	—	14	—	
	b) w Kozłówku	2·0	—	—	36	—	
37	Józef Lesikowski w Łękach	—	—	—	17	—	
38	Władysław ks. Czartoryski w Besku	—	—	36	—	—	
39	Włodzimierz Gniewosz w Sieniawie	—	—	45	7	—	
40	Duklan Słonecki w Jurowcach	—	—	—	13	—	
41	Dr. Władysław Kraiński: *a)* w Niebocku	—	—	—	38	—	
	b) w Jabłonce	—	—	—	46	—	
42	Probostwo Rymanów	—	—	50	—	—	
43	Marya Klobassowa w Żeglcach	—	—	180	—	—	rozpoczęto
44	Dr. Wincenty Kraiński w Leszczowatem	—	—	—	25	—	
45	Gmina Szebnie	2·0	—	170	—	—	
46	Gmina Szczepańcowa	2·5	—	300	—	—	
47	Marya hr. Dzieduszycka w Jasionowie	—	—	—	—	15	
48	Miasto Krosno (ubezpieczenie brzegów Wisłoka)	1·2	—	—	—	—	
49	Jan Paygert w Streptowie	—	—	35	211	—	
50	Zygmunt hr Krasicki w Bachorcu	—	—	—	—	20	
51	Zdzisław Obertyński w Hujczu	—	—	—	60	—	
52	Oskar Schnell w Firlejówce	—	—	15	—	—	
53	Jan Gnoiński w Nowej wsi	—	—	200	—	100	
54	Stanisław hr. Badeni w Radziechowie	—	—	—	—	2·5	
55	Stanisław Polanowski w Ubiniu	—	—	300	—	—	
56	Kazimierz Jaworski w Ostrowczyku polnym	—	—	23	—	—	
57	Gmina Ostrów i Tuczępy, regulacya Łęgu	3·0	310	—	—	—	
58	Regulacya Szkła pod Chorytanami	1·5	—	—	—	—	
	Ogółem	203·6	12.670	1.558	1.281	571·5	

Zdjęcia pod 4—9, tudzież pod 49—58 wykonało biuro centralne, zdjęcia pod 1—3 i pod 10—26 ekspozytura Krakowska, pod 27—35 ekspozytura Tarnowska, pod 36—48 zaś ekspozytura Sanocka.

B. Wypracowano projekty i kosztorysy dla stron w miejscowościach następujących:

L. p.	Nazwisko strony i miejscowości	regulacya wód		melioracye lokalne			Uwaga
		na długości w kilometrach	na obszarze w morgach	osuszenie rowami w morgach	drenowanie w morgach	nawodnienie w morgach	
1	Wydział kraj., obwałowanie lewego brzegu Wisły (pow. Kraków)	3·4	—	—	—	—	
2	Wydział kraj., kanał ulgi Macocha-Soła	2 0	—	—	—	—	
3	„ „ regulacya Uszwicy (projekt regul. Grobki i Borowej strugi	39.3	—	—	—	—	
4	Wydział kraj., obwałowanie Wisły i Wisłoki w pow. Mieleckim (kanały osuszające)	28·5	—	—	—	—	
5	Wydział kraj., regulacya dolnej przestrzeni Bugu	30·0	—	—	—	—	
6	Wydział kraj., regulacya potoku Sieczna i Łęka (pow. Mościska)	12·3	—	—	—	—	
7	Osuszenie składów krajowych we Lwowie	—	—	—	—	—	
8	Oskar Rudziński w Osieku	—	—	—	45	—	
9	Antoni Wrotnowski w Bielanach	—	—	60	42	7	
10	Herman Czecz w Kozach	—	—	—	12	—	
11	Stanisław Homolacz w Gnojniku	—	—	—	63	—	
12	Zdzisław Włodek w Dąbrowicy	—	—	—	5	—	
13	Karol Czecz w Bierzanowie	—	—	—	40	—	
14	Maryan Dydyński w Raciborsku	—	—	—	15	—	
15	Józef Grodzicki w Prokocimie	—	—	—	8	—	
16	Łucyan Baranowski w Przewozie	—	—	—	40	—	
17	Adam Skrzyński w Libuszy	—	—	—	115	—	
18	Wiktor Morawski w Brzączowicach	—	—	—	10	—	
19	August hr. Potocki w Zatorze	—	—	—	—	285	stawy rybne
20	Józef Chlebuś w Rudzach	—	—	—	16	—	
21	Wiktor Brzeski w Brzeziu	—	—	—	9	—	
22	Dr. Franciszek Paszkowski w Toniach	—	—	—	19	—	
23	Jadwiga Straszewska w Lipnikach.	—	—	—	41	17	
24	Henryk hr. Breza w Podleszanach	—	—	—	34	—	
25	Henryk Dolański w Niechobrzu	—	—	—	41	—	
26	JE. Eustachy ks. Sanguszko:						
	a) w Gumniskach	—	—	—	15	—	
	b) w Tarnowcu	—	—	—	5	—	szkic
27	Dr. Adam Jordan: *a)* w Rudce	—	—	—	30	—	
	b) w Grabnie	—	—	—	23	—	
28	Mikołaj hr. Rey w Przyborowie	—	—	—	45	—	
29	Wiktor Wojciechowski w Żyrakowie	—	—	—	59	—	
30	Franciszek hr. Mycielski:						
	a) w Wiśniowy	—	—	—	14	—	
	b) w Kozłówku	—	—	—	36	—	
31	Józef Lesikowski w Łękach	—	—	—	17	—	
32	Władysław ks. Czartoryski w Besku	—	—	36	—	—	
33	Włodzimierz Gniewosz w Sieniawie	—	—	45	7	—	
34	Duklan Słonecki w Jurowcach	—	—	—	13	—	

L. p.	Nazwisko strony i miejscowości	regulacya wód		melioracye lokalne			Uwaga
		na długości w kilometrach	na obszarze w morgach	osuszenie rowami w morgach	drenowanie w morgach	nawodnienie w morgach	
35	Dr. Władysław Kraiński: *a)* w Niebocku	—	—	—	38	—	
	b) w Jabłonce		—	—	46	—	
36	Gmina Szebnie	2·0	—	170	—	—	
37	Gmina Szczepańcowa	2·5	—	300	—	—	
38	Dr. Wincenty Kraiński w Leszczowatem	—	—	—	25	—	
39	Stanisław Starowiejski w Odrzykoniu .		—	—	20	—	
40	Jadwiga Włodkowa i Adam de Laveau w Trzcienicy i Osobnicy . . .	7·0	—	—	300	—	Regulacya Ropy
41	Zdzisław Obertyński w Hujczu . .	—	—	—	80	—	szkic
42	Jan Paygert w Streptowie . . .	—	—	—	185	—	
43	Oskar Schnell w Firlejówce . . .	—	—	15	—	—	szkic
44	Gminy Ostrów i Tuczępy, regulacya Łęgu	3·0	310	—	—	—	
45	Gmina Charytany, regulacya Szkła .	1·5	—	—	—	—	
	Ogółem . . .	131·5	310	626	1.513	309	

Projekty pod 3—7 i pod 41—45 sporządziło biuro centralne, pod 1 i 2, tudzież pod 8—22 ekspozytura Krakowska, pod 23—30 ekspozytura Tarnowska, pod 30—40 zaś ekspozytura Sanocka.

C) Nadzorowano lub prowadzono roboty.

a) Przy ustawowych przedsiębiorstwach melioracyjnych.

1) Przy regulacyi Kisieliny (kierownictwo techniczne i kontrola).
2) „ „ „ Nowego Brnia „ „
3) „ „ „ Krzemienicy „ „
4) „ „ „ Trześniówki „ „
5) „ „ „ Łęgu „ „
6) „ osuszaniu bagien Rudnickich „ „
7) „ regulacyi Wisłoka i Pielnicy (kontrola).
8) „ regulacyi Gniłej Lipy (kierownictwo i kontrola).
9) „ obwałowaniu Wisły i Sanu „ „
10) „ osuszeniu bagien Niskich (kontrola).

b) Przy innych robotach publicznych i prywatnych.

11) Przy obwałowaniu Wisły na długości 1·1 km. w Czernichowie.
12) „ regulacyi Białego Dunajca (2·5 km) pod Nowym Targiem.
13) „ drenowaniu 45 morgów roli u Oskara Rudzińskiego w Osieku.
14) „ osuszaniu rowami 60 morgów, drenowaniu 16 morgów i nawodnieniu 7 morgów u Antoniego Wrotnowskiego w Bielanach.
15) „ drenowaniu 47 morgów roli u Stanisława Homolacza w Gnojniku.
16) „ osuszeniu rowami 42 morgów i drenowaniu 5 morgów gruntu u Zdzisława Włodka w Dąbrowicy.
17) „ drenowaniu 8 morgów roli u Józefa Grodzickiego w Prokocimie.

18) przy drenowaniu 16 morgów roli u Józefa Chlebusia w Rudzach.
19) „ drenowaniu 9 morgów roli u Wiktora Brzeskiego w Brzeziu.
20) „ drenowaniu 8 morgów gruntu u Dra Franciszka Paszkowskiego w Toniach.
21) „ założeniu 102 morgów stawów dla fundacyi Hallerowskiej w Dworach.
22) „ założeniu 1 morga stawu rybnego u Władysława Rozwadowskiego w Tuchowie.
23) „ drenowaniu 47 morgów roli u Jadwigi Straszewskiej w Lipinkach.
24) „ drenowaniu u JE. Eustachego ks. Sanguszki:
a) 15 morgów w Gumniskach;
b) 10 „ w Świerczkowie;
c) przy nawodnieniu 20 morgów łąk w Tarnowcu.
25) „ drenowaniu 20 morgów roli u Kazimierza Łuniewskiego w Maryampolu.
26) „ drenowaniu 15 morgów roli u Waleryana Stawiarskiego w Jedliczu.
27) „ drenowaniu 20 morgów roli u Dra Adama Jordana w Rudce.
28) „ wykonaniu 1.600 m bież. rowu dla osuszenia gruntów u Henryka hr. Brezy w Podleszanach.
29) „ wykonaniu regulacyi 1·5 km potoku Więckówki.
30) „ wykonaniu odpływu dla wody drenowej i udrządzeniu sadzawki w kraj. szkole ogrodniczej w Tarnowie.
31) „ drenowaniu 50 morgów gruntów u Franciszka hr. Mycielskiego w Wiśniowy i Kozłówku.
32) „ drenowaniu 17 u Józefa Lesikowskiego w Łękach.
33) „ osuszeniu rowami 45 morgów i drenowaniu 7 morgów gruntów w Włodzimierza Gniewosza w Sieniawie
34) „ drenowanie 13 morgów roli u Duklana Słoneckiego w Jurowcach.
35) „ drenowaniu 26 morgów roli u Dra Władysława Kraińskiego w Niebocku i Jabłonce.
36) „ drenowaniu 25 morgów roli u Maryi Klobasowej w Polance.
37) „ drenowaniu 8 morgów roli u Dra Wincentego Kraińskiego w Leszczowatem.
38) „ konserwacyi 130 morgów wykonanych melioracyi u Władysława ks. Czartoryskiego w Besku.
39) „ drenowaniu 28 morgów roli u JE Jana hr. Tarnowskiego w Miechocinie.
40) „ wykonaniu robót regulacyjnych na Lubaczówce pod Czerwoną wolą i Manasterzem.
41) „ osuszeniu 100 morgów torfowiska u Zygmunta hr. Krasickiego w Bachorcu.
42) „ drenowaniu 40 morgów roli u Zdzisława Obertyńskiego w Hujczu.
43) „ drenowaniu 40 morgów pola u Jana Paygerta w Streptowie.
44) „ drenowaniu 40 morgów u JE. Kazimierza hr Badeniego w Jabłonówce.
45) „ osuszeniu 15 morgów łąki u Oskara Schnella w Firlejówce.
46) „ osuszeniu 300 morgów łąk u Stanisława Polanowskiego w Ubiniu.
47) Wreszcie wytyczono rowy osuszające na 350 morgach u Władysława Krasnopolskiego w Leśniowicach.

Roboty pod 1—6, pod 8—10 i pod 38—46, prowadziło względnie kontrolowało biuro centralne, pod 11—20 ekspozytura krakowska, pod 21—29 ekspozytura tarnowska, wreszcie pod 7, tudzież pod 30—37 ekspozytura Sanocka.

D) Wykonano badania wstępne lub wzięto udział w czynnościach, jak niżej.

1) Zbadano przy udziale szefa Departamentu I Wydziału krajowego i c. k. nadradcy budownictwa Romualda Jaszkowskiego bagna naddniestrzańskie, oraz górny Dniestr z dopływami.

2) Zajmowano się odgraniczeniem majątku fundacyi Ossolińskich w Strzelcach wielkich;

3) Przeprowadzono badanie gruntu pod targowicę miejską w Tarnopolu (niwelacya i sondowanie gruntu)

4) Zbadano grunta przeznaczone do melioracyi w Żurawcach (380 morgów), w Moszczanach (350 morgów pod drenowanie) i w Parchaczu (400 morgów łąk do osuszenia).

5) Zbadano stan robót regulacyjnych na Czeremoszu pod Załuczem.

6. Sporządzono projekt filtra dla oczyszczenia wody odpływowej z zakładu obłąkanych na Kulparkowie.

7. Nadzorowano wykonanie młynówki (2, 3 km.) w Bedrykowcach.

8. Komisyonowano w sprawie składów krajowych, internatu dla uczniów w szkole. rolniczej w Czenichowie, założenia koloni rolniczej dla nieletnich przestępców w Tyńcu, wreszcie szpitala Ś-go Łazarza w Krakowie.

9. Brano udział w kolaudacyi gorzelni w Dublanach.

10. Udzielono porady Wydziałowi powiatowemu w Wieliczce w sprawie nazwisk przy budowaniu drogi Świątniki - Swoszowice.

11. Interweniowano przy kopaniu budowli fortyfikacyjnych w Podgórzu i Dębnikach w terenie inundacyjnym Wisły.

12. Komisyonowano w sprawie kanału ulgi Macocha - Soła.

13. Udzielono fachowej porady:

a) w prawie rokót ochronnych na rzece Białe w Tuchowie i rzece Wisłoce w Dębicy;

b) w sprawie założenia stawów rybnych w Machowy, Więckowicach, i Wielkiej wsi

c) w prawie rekonstrukcyi piecia drenarskiego w Grabnie;

d) w sprawie nawodnienia 600 morgów łąk w Szczucinie;

e) w prawie użytkowania torfowiska i założenia fabryki drenów w Przyborowie;

f) w sprawie osuszenia i poprawienia 600 morgów łąk torfiastych w Grębowie;

g) w sprawie odprowadzenia wody z zabagnionych pól i rowów materyałowych kolejowych do Wontoka w Gumniskach.

14. Komisyonowano z polecenia Wydziału krajowego w Janowicach, dla zdania sprawy o założonej fabryce cykoryi, tudzież w Tarnowcu dla udzielenia opinii w sprawie osuszenia gruntów przeciętych nasypem kolejowym.

15. Badano sprawę:

a) regulacyi Ropy w powiecie Jasielskim;

b) potoków Przysietnicy i Stobnicy w powiecie Brzozowskim;

c) regulacyi potoku Chlebianki w powiecie krośnieńskim.

d) melioracyi gruntów w Jedliczu, Sieniawie i Żeglcach;

16. Brano udział w komisyi sądowej w sprawie zmiany łożyska Sanu w Sanoku.

17. Interweniowanie przy licznych komisyach spółki wodnej dla regulacyi Wisłoka i Pielnicy.

Czynności pod 1—7 przeprowadziło biuro centralne, pod 8—12 ekspozytura krakowska, pod 13 i 14 ekspozytura Tarnowska, pod 15—17 ekspozytura Sanocka.

Oprócz powyższych czynności pod A, B, C i D) wykazanych prowadziło biuro melioracyjne referat wszystkich spraw wodnych i melioracyjnych, oraz zajmowało się sprawą obserwacyj ombrometrycznych i wodoskazowych.

Nadto funkcyonaryusze tego biura brali udział w obradach spółek wodnych i zajmowali się wykładaniu na kraj. kursie praktycznym dozorców melioracyjnych, instruowaniem uczniów tego kursu przy wykonaniu robót w polu, oraz wykładami w krajowych szkołach rolniczych w Dublanach (inż. Blauth) i w szkole ogrodniczej w Tarnowie (inż. Vetulani).

Organizacya i zmiany w personalu biura melioracyjnego.

Z powodu przyjścia do skutku 2 nowych przedsiębiorstw melioracyjnych: regulacyi Biały i obwałowaniem prawego brzegu Dunajca, tudzież uzupełnienia obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami spowodowanym był Wydział krajowy przyjąć w r. 1892 dwóch techników obznajomionych już z robotami, których płace pokryte zostały z funduszów budowy. Mianowicie dekretem z dnia 28. czerwca 1892 l. 28.157 zamianował Wydział krajowy b. inżyniera-adjunkta kolei Karola-Ludwika, Jana Haponowicza, inżynierem-adjunktem kraj. biura melioracyjnego, przyznając mu zarazem dodatek osobisty o rocznych 200 zł. wa., dekretem zaś z dnia 19. lipca 1892 l. 28.084 zamianował inżyniera-asystenta c. k. kolei państwowych Stefana Stobieckiego inżynierem-asystentem tegoż biura. Pierwszemu z nich jak już powyżej (w I. części) nadmieniono poruczył Wydział krajowy kierownictwo budowy przy regulacyi Biały, drugiemu zaś prowadzenie robót przy obwałowaniu prawego brzegu Wisły w powiecie Wielickim.

Również celem przyspieszenia zdjęć dla regulacyi Pełtwi i górnego Dniestru okazała się potrzeba dodania więcej sił technicznych starszym inżynierom Jankowskiemu i Sikorskiemu z którgo też powodu przyjął Wydział krajowy dwóch ukończonych techników do biura melioracyjnego w randze elewów technicznych, mianowicie: Jana Pisza do zdjęć dla regulacyi Dniestru (dekr. z d. 11. października 1892 l. 47.110), oraz Franciszka Pietraszkiewicza do zdjęć dla regulacyi Pełtwi (dekr. z dnia 29. lipca 1892 l. 29248). Adjuta tych dwóch techników znajdują pokrycie w zaoszczędzonych płacach kierowników budowy, oraz inżyniera asystenta Wierzbickiego, który otrzymał stypendyum dla kształcenia się w technice melioracyjnej.

Stosownie do uchwalonego dnia 6. kwietnia 1892 przez Wysoki Sejm etatu płac i osób kraj. biura melioracyjnego zamianował Wydział krajowy, nie przekraczając granic przyzwolonej na ten cel dotacyi, dekretami z dnia 23. kwietnia 1892, l. 19640, względnie z dnia 20. grudnia l. 64.102 i z dnia 24. grudnia 1892 l. 64.902:

1. inżyniera I klasy Andrzeja Kędziora etatowym dyrektorem kraj. biura melioracyjnego;

2. inżynierów I. klasy: Józefa Jankowskiego, Tadeusza Sikorskiego i Stanisława Chrząszczewskiego etatowymi starszymi inżynierami;

3. inżynierów II. klasy: Jana Blautha, Ferdynanda Hilbrichta i Franciszka Vetulaniego etatowymi inżynierami I klasy;

4. inżynierów-adjunktów: Stanisława Ogonka, Karola Boziewicza i Ludwika Sobolewski etatowymi inżynierami II klasy;

5. inżynierow-asystentów: Pawła Dyrdonia, Stanisława Szczepanowskiego, Tadeusza Gedla, Antoniego Biegańskiego, Seweryna Nowakowskiego, Józefa Gryzieckiego i Jana Bochniaka etatowymi inżynierami adjunktami, — inżynierów asystentów zaś Aleksandra Wierzbickiego i Michała Kornellę inżynierami adjunktami extra statum;

6. dotychczasowego inżyniera asystenta II klasy Sylwerego Strzelbickiego, tudzież elewów technicznych: Stanisława Ruebenbauera, Jana Haładeja i Dyonizego Horwartha etatowymi inżynierami asystentami.

Nadto dekretem z dnia 23. kwietnia 1892 l. 19639 przyznał Wydział krajowy okaleczałemu w służbie inżynierowi II klasy Stanisławowi Ogonkowi dodatek osobisty do płacy o rocznych 400 zł. wa.

Uchwałą z d. 6. kwietnia 1892 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu przedłożyć do zatwierdzenia osobną instrukcyą, która w myśl sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego określić ma warunki, pod jakimi bezpłatna pomoc techniczna poszczególnym właścicielom gruntów do projektowania i wykonania melioracyj ma być udzielaną. Oprócz tego §. 8.

uchwalonego przez Wysoki Sejm etatu osób i płac kraj. biura melioracyjnego zawiera postanowienie, że bliższe szczegóły co do kosztów utrzymania i kosztów podróży w sprawie wykonywania melioracyj lokalnych, podejmowanych przez poszczególnych właścicieli gruntów określić ma osobna instrukcya, którą ułoży Wydział krajowy i poda do wiadomości Wysokiego Sejmu.

Wykonując powyższe polecenia a przytem biorąc wzgląd na to, że wydana pod d. 20. grudnia 1878 l. 5770 instrukcya dla biura melioracyjnego w skutek późniejszych uchwał Wysokiego Sejmu stała się już bezprzedmiotową, przystąpił Wydział krajowy do wypracowania nowej instrukcyi służbowej dla tego biura, którą niniejszem Wysokiemu Sejmowi do uchwały przedkłada.

Przy ułożeniu tej instrukcyi zużytkował Wydział krajowy postanowienia organizacyjne podobnych instytucyj w Wielkim księstwie Badeńskim i na Węgrzech mianowicie: rozporządzenie wielkoksiążęce z. d. 26. października 1878 o organizacyi władz kultury krajowej (Dz. u. i rozp. Nr. XXVI z r. 1878) i rozporządzenie węg. Ministra rolnictwa, przemysłu i handlu z d. 30. marca 1886 o reorganizacyi król węg. urzędu inżynieryi melioracyjnej, nie mniej też instrukcyą służbową z d. 2. września 1888 l. 12.146 c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich przy austryackiem Ministerstwie rolnictwa.

Co się tyczy zakresu działania biura melioracyjnego, unormowano takowy w instrukcyi zgodnie z faktycznem stanem rzeczy, uzupełniając go postanowieniem co do komasacyi gruntów ze względu na reskrypt c. k. Ministerstwa rolnictwa z dnia 23. października 1891 l. 15.821|2,410 (pag 49 sprawozdania melior. Wydziału kraj. z r. 1892), tudzież uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 6. kwietnia 1892 w sprawie przygotowania personalu technicznego dla komasacyi gruntów, natomiast wyeliminował Wydział krajowy na razie z zakresu działania biura melioracyjnego sprawy zaopatrywania gmin w wodę, jakkolwiek ten dział hydrotechniki do zadań biur melioracyjnych bywa zaliczanym, a to w tym celu, ażeby działalność biura, które i tak zaledwie żądaniom dotychczasowym podołać może, skierować głównie do ulepszeń rolnych.

Warunki, pod jakimi bezpłatna pomoc techniczna biura melioracyjnego ma być udzielaną poszczególnym właścicielom gruntów do projektowania i wykonania melioracyj lokalnych, zamieściła komisya gospodarstwa krajowego w sprawozdaniu swem z d. 28. marca 1892, L. s. 1.804 (pag. 8). Gdy zaś Wysoki Sejm warunki te w uchwale z d. 6. kwietnia 1892, zaakceptował, polecając Wydziałowi krajowemu w myśl tego sprawozdania odnośne przepisy w instrukcyi zamieścić, zastósował się Wydział krajowy do opinii komisyi i dał tej opinii wyraz w §. 11. instrukcyi. Mianowicie ma być udzielaną bezpłatna pomoc techniczna dla melioracyj prywatnych pod dwoma warunkami:

1. Rentowność zamierzonej melioracyi ma być stwierdzoną przez kierownika właściwej ekspozytury biura melioracyjnego, a ewentualnie także przez znawcę agronomicznego;

2. Właściciel gruntu chcący korzystać z tej pomocy, winien przedłożyć Wydziałowi krajowemu pisemną deklaracyę, mocą której zobowiąże się do zwrotu funduszowi krajowemu kosztów zdjęć i taksy za projekt, jeżeli w przeciągu trzech lat od dnia otrzymania planów nie przystąpi do wykonania zaprojektowanej melioracyi.

Co do kosztów utrzymania i kosztów podróży przy projektowaniu i wykonywaniu melioracyj prywatnych zamierzał Wydział krajowy pierwotnie obciążyć właścicieli gruntów pewnemi świadczeniami, mianowicie dostarczaniem delegowanym urzędnikom utrzymania i pomieszczenia, natomiast zaś zredukować wysokość dyet tych urzędników unormowaną w uchwale Wysokiego Sejmu z d. 15. października 1881, aby w ten sposób ulżyć funduszowi krajowemu. W tym celu preliminował też Wydział krajowy na rok 1893 szczuplejszą dotacyę, redukując dyety z 5 na 3 zł., z 4 na 2½ zł., a z 3 na 2 zł., jak to wynika z wyjaśnienia do poz. 150 b) preliminarza funduszu krajowego na rok 1893. Ponieważ jednak ta sama intencya Wydziału krajowego, jaka znalazła wyraz w jego wnioskach z r. 1892, w sprawie udzielania bezpłatnej

pomocy technicznej dla melioracyj lokalnych, nie została przez komisyę gospodarstwa krajowego przychylnie przyjętą, lecz tak komisya, jak i Wysoki Sejm, idąc za zdaniem krajowej komisyi dla spraw rolniczych poszły znacznie dalej w ulgach dla melioracyj prywatnych; postanowił Wydział krajowy przy redakcyi instrukcyi zastósować się do tej tendencyi Wysokiego Sejmu i zaproponować zupełne uwolnienie stron od pokrywania choćby tylko w części kosztów utrzymania techników biura melioracyjnego, zatrzymując tylko obowiązek stron do dostarczania podwód i figurantów.

Inne postanowienia instrukcyi odpowiadają obowiązującym przepisom służbowym, lub też mają na celu ekonomiczne przeprowadzenie zdjęć i robót, ażeby fundusz krajowy nie był narażonym na niepotrzebne wydatki.

V. Stan obecny państwowego funduszu melioracyjnego.

Wedle zatwierdzonych przez Wys. Radę państwa preliminarzy państwowego funduszu melioracyjnego na r. 1892 i 1893 zaangażowane zostały z tego funduszu następujące dalsze kwoty na nowe przedsiębiorstwa melioracyjne:

L. p.	Nazwa kraju i przedsiębiorstwa	koszt przedsiębiorstwa	zasiłek fund. melioracyjnego
	a) wedle preliminarza na rok 1892 (alegat 299. stenogr. prot. Izby posłów Rady państwa XI sesya 1891.		
1.	Wykończenie regulacyi rzeki Gail w Karyntyi . .	268.000 zł.	134 000 zł.
2.	Roboty melior. w gminach Rzimnie i Lancz na Morawie	25.110 „	8.370 „
3.	Regulacya rzeki Łączna i potoku Lodranka w Czechach.	401.077 „	120.323 „
4.	Regulacya potoku Sirning w Austryi dolnej . . .	100.000 „	50.000 „
	b) wedle dodatkowego preliminarza na r. 1892. (aleg. 468 stenogr. prot. Izby posłów. — XI. sesya 1892.		
5.	Obwałowanie Renu w Vorarlbergu*) (dodatkowo) . .	425.000 „	127.500 „
6.	Zabudowanie potoku Apriach w Karyntyi . . .	35 300 „	17.650 „
7.	„ „ Leissnitz w Salzburgu . . .	44.800 „	17.920 „
8.	„ jarów i dzikich potoków w dorzeczu Litawki w Czechach	262.000 „	131.000 „
9.	Uzupełnienie zabudowań poków górskich w dorzeczu Pitten w Austryi dolnej	63.000 „	31.500 „
10.	Zabudowanie potoków Kirchschlag w Austryi dolnej .	157.000 „	78.500 „
11.	Regulacya Biały i obwał. pr. brzegu Dunajca w Galicyi	1,789.000 „	894.500 „
12.	Obwałowanie prawego brzegu Wisły w pow. Wielickim w Galicyi	218.000 „	65.400 „
13.	Zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Skawy w Galicyi	103.938 „	51.969 „
14.	„ „ „ „ Stryja „ .	10.738 „	5.369 „
15.	Regulacya potoku Jajspie na Morawie	364.000 „	168.667 „
16.	Uzupełnienie nawodnienia pod Monfalcone (Wybrzeże) .	808.000 „	323.200 „
17.	Zabudowanie potoku Piszenca w Krainie . . .	18.000 „	9.000 „
	c) wedle preliminarza na rok 1893 (alegat 602 stenogr. prot. Izby posłów Rady państwa. — XI. sesya 1893).		
18.	Regulacya potoków Gold i Wiesen w Czechach . .	37.140 „	11.142 „
19.	„ potoku Zaja w Austryi dolnej . . .	250.000 „	100.000 „

*) Państwowa dotacya budowli wodnych (etat c. k. Ministerstwa spraw wewn.) przyczynia się do tego obwałowania zasiłkiem w wysokości 40%.

L. p.	Nazwa kraju i przedsiębiorstwa	koszt przedsiębiorstwa	zasiłek fund. melioracyjnego
20.	Regulacya rowu osuszającego Bock i podwyższenie wałów młynówki z rzeki Taja w Austryi dolnej .	25.000 zł.	10.000 zł.
21.	Regulacya rzeki Hanna na Morawie	40.624 „	13.542 „
22.	„ Dniestru od Rozwadowa do Żurawna w Galicyi	1,600.000 „	320.000 „
23.	„ Złotej Lipy w Galicyi	132.000 „	39.600 „
24.	Osuszenie bagien Łańcucko-Jarosławskich w Galicyi .	86.250 „	25.875 „
25.	Zabudowanie potoku Michałów w Galicyi . . .	8.000 „	4.000 „
26.	„ „ Niszkówki „ . . .	25.726 „	12.863 „
27.	Regulacya Beczwy na Morawie	1,505,900 „	451.770 „
28.	Rekonstrukcya wału na Dunaju w Strengberg w Austryi dolnej	13.800 „	5.520 „
29.	Zabudowanie rowu Trommelschlag w Austryi dolnej .	32.000 „	16.000 „
30.	„ potoków w Bol na wyspie Brazza (Dalmacya)	51.500 „	25.750 „
31.	„ potoku San w Czechach (zasiłek dodatkowy)	8.100 „	2.430 „
32.	Drenowanie gruntów w gminach Scharndorf, Höflein i Rohran w Austryi Dolnej	30.000 „	11.400 „
33.	Rozszerzenie przekopu Adygi pod Trydentem (Tyrol) .	47 000 „	23.500 „
34.	Korekcya rowu Gans w Austryi dolnej . . .	18.000 „	5.400 „
35.	Osuszenie gruntów w Nieder-Edlitz w Austryi dolnej .	15.000 „	4.500 „
36.	Regulacya rowu Neuriss w Austryi dolnej . . .	18.000 „	5.400 „
	Razem . .	9,037.003 „	3,323.560 „
	do roku 1891 . .	11,631.779 „	4,315.967 „
	Ogółem . .	20,668.782 „	7,639.527 „

(z wyłączeuiem pożyczek i kosztów utrzymania c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich).

Z tego wynosi koszt przedsiębiorstw galicyjskich 6,380.627 zł. (wobec 2,407.020 zł. w r. 1891), udział zaś tych przedsiębiorstw w państwowym funduszu melioracyjnym 2,206.719 zł. czyli 28·88% zaangażowanej już sumy 7,639.527 zł. (w obec 787.143 zł. czyli 18·14% w r. 1891).

Jak z powyższego zestawienia okazuje się, uzyskał kraj nareszcie przy pomocy Koła posłów polskich do Rady państwa, oraz przy życzliwości JE. p. Ministra rolnictwa, w ósmym roku istnienia państwowego funduszu melioracyjnego udział w tym funduszu, który odpowiada jego potrzebie, oraz rezolucyi Wysokiego Sejmu z d. 21. stycznia 1887.

Przy tej sposobności uważa Wydział krajowy za wskazane zwrócić uwagę Wysokiego Sejmu, jak i ogółu rolników w kraju na możliwość uzyskania z państwowego funduszu melioracyjnego zasiłków nie tylko na regulacyą wód, lecz także na drenowanie gruntów co mimo trudności w organizacyi kredytu melioracyjnego dla poszczególnych właścicieli gruntów może się znakomicie przyczynić do rozwoju melioracyi lokalnych, a w szczególności tak potrzebnego w naszym kraju drenowania. Za przykład służyć może w tym kierunku wyszczególnione pod l. 32 powyższego wykazu drenowanie gruntów w gminach Scharmdorf, Höflein i Rohrau w Austryi dolnej, którego koszta wedle projektu biura melioracyjnego przy dolno-austryackim Wydziale krajowym wynoszą 30.000 zł Z tych kosztów przypada 12.000 zł. na wykonanie rowów odpływowych, a 18.000 zł. na drenowanie.

W myśl uchwalonego przez Sejm dolno-austryacki na dniu 4. kwietnia 1892 projektu ustawy, na który zgodziło się c. k. Ministerstwo rolnictwa, pokrywa fundusz krajowy i powiatowy melioracyjny całe koszta wykonania rowów po połowie do kosztów zaś właściwego drenowania przyczyniają się oba wymienione fundusze bezzwrotnym zasiłkiem po 30%.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy ma zaszczyt upraszać Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z d. 11. kwietnia 1893 l. 16.867 z czynności w zakresie budowli wodnych i melioracyi.

·/. Alegat 7. 2. Sejm zatwierdza załączoną ·/. instrukoyą służbową dla biura melioracyjnego przy Wydziale krajowym.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 11. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca
Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Rozporządzenie

wykonawcze do ustawy z dnia 1. września 1892 Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 72 o regulacyi rzeki Biały z dopływami i uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Dunajca.

§. 1.

Regulacya rzeki Biały z dopływami, tudzież uzupełnienienie obwałowania prawego brzegu Dunajca od mostu kolejowego w Bogumiłowicach do Wisły są przedsiębiorstwem krajowem i mają być wykonane w myśl § 5 ustawy z dnia 1. września 1892 Dz. u. kr. Nr. 72 przez Wydział krajowy przy współudziale Administracyi Państwa i Reprezentacyi powiatów Tarnowskiego, Grybowskiego i Dąbrowskiego.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej regulacyi z obwałowaniem służyć mają zatwierdzone przez Ministerstwo rolnictwa projekty techniczne z r. 1890 mianowicie projekt kraj. biura melioracyjnego dla regulacyi rzeki Biały od jazu w Grybowie do ujścia wraz z obwałowaniem dolnego biegu Biały i prawego brzegu Dunajca, projekt zaś sekcyi przemyskiej oddziału leśno technicznego do zabudowań potoków górskich dla regulacyi górnego biegu Biały od ujścia potoku Bieskid do jazu w Grybowie, tudzież dla zabudowań potoków górskich. Przy wykonaniu tych projektów winny być jednak uwzględnione zmiany zaszłe w międzyczasie w układzie łożyska Biały i jej dopływów, nadto zaś ma być na podstawie zdjęć hydrometrycznych ustalonym normalny przekrój rzeki Biały powyżej jazu Grybowskiego.

Regulacya wraz z obwałowaniem obejmuje następujące roboty:

1) roboty regulacyjne i ochronne na rzece Biale (przekopy, ubezpieczenia brzegów i wały ochronne od mostu krytego na gościńcu państwowym w Koszycach do ujścia);

2) regulacyę dopływów Biały: Wontoku, Strusinki, Zimnej wody, Radlicy i Karwodży korrekcyą ujść innych dopływów i zabudowanie ich źródłowisk, o ile te dopływy wywierają wpływ szkodliwy na ustrój rzeki Biały;

3) zadudowanie 13 najszkodliwszych potoków górskich w górnem dorzeczu Biały, mianowicie: Bieliczny, potoku Sycholskiego. Niskiego, Banicy, Suchego Czyrny, Kałynieckówki, Granicznego, Kochanego, Florynki, Bieńczarowy i Pławianki.

4) uzupełnienie prawego wału Dunajca na wskazanej powyżej przestrzeni;

5) pogłębienie i uzupełnienie głównych rowów osuszających;

6) budowę szluz i przepustów tak dla odwodnienia jak i dla kolmatacyi;

7) budowle w odciętych starych łożyskach mające na celu przyspieszenie zamulenia zawiklenie szutrowisk i zalesienie nagich stoków górskich;

8) wreszcie utrzymywanie wszystkich powyższych robót w czasie budowy.

§. 3.

Czas budowy ustanawia się na lat piętnaście, mianowicie od r. 1892 do r. 1907. W czasie tym wzbronione są wszelkie sprzeczne z projektem budowle prywatne na rzece Biale i dopływach tudzież na prawym wale Dunajca.

§. 4.

Koszta regulacyi i obwałowania wraz z wydatkami na poboczne roboty wyszczególnione w §. 2 niniejszego rozporządzenia objęte kosztorysem, tudzież koszta kancelaryjne, komisyjne i wszelkie koszta zarządu, pokryte być mają z funduszu regulacyjnego utworzonego w myśl §. 3. ustawy z dnia . . . . . 1892 Dz. u. kraj Nr. . . . i nie mogą przekroczyć sumy kosztorysowej 1,789.000 zł.

Zarząd funduszu regulacyjnego spoczywa w rękach Wydziału krajowego który z tego funduszu uskutecznia i zarządza asygnaty.

§. 5.

Oznaczone w §. 3 ustawy z dnia . . . . . 1892 Dz. u. kr. Nr. . . . . datki kraju państwa i powiatów interesowanych mają być wpłacone do funduszu regulacyjnego w sposób następujący:

a) datek funduszu krajowego w kwocie 609.800 zł. w piętnastu ratach rocznych od r. 1892 do r. 1906 z których pierwsze trzy raty przypadające na lata 1892—1894 wynosić mają po 30.000 zł. dalszych zaś 12 rat przypadających za lata 1895 — 1906 po $43316^{2}/_{3}$ zł. w. a.

b) datek państwowego funduszu melioracyjnego w kwocie 894.500 zł. z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia w pietnastu równych ratach rocznych po $5\,9633^{1}/_{3}$ zł. od r. 1892 r. 1906;

c) datek państwowej dotacyi budowli wodnych w kwocie 121200 zł. z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia w piętnastu równych ratach rocznych po 8.080 zł. od r. 1893 do r. 1907;

d) datki funduszów interesowanych powiatów, a mianowicie datek powiatu Tarnowskiego w kwocie 119.000 zł.; datek powiatu Grybowskiego w kwocie 24800 zł. i datek powiatu Dąbrowskiego w kwocie 19.700 zł., w piętnastu równych ratach rocznych od r. 1893 do r. 1907.

§. 6.

Przypadające na rok 1892 datki funduszu krajowego i państwowego funduszu melioracyjnego mają być uiszczone do funduszu regulacyjnego bezzwłocznie po za twierdzeniu niniejszego rozporządzenia przez Ministerstwo rolnictwa. Dalsze raty coroczne datków kraju i państwa mają być wypłacane z góry po konstytucyjnem zatwierdzeniu preliminarzy krajowego i państwowego, takież zaś raty datków funduszów interesowanych powiatów Tarnowskiego Grybowskiego i Dąbrowskiego w dwóch terminach płatności 1. marca i 1 września każdego roku.

§. 7.

Reprezentacye powiatów konkurujących do kosztów regulacyi i obwałowania upoważnione są ściągnąć w czasie budowy przypadające na fundusze powiatowe datki z właścicieli interesowanych gruntów i zakładów w myśl §. 66 kraj. ustawy wodnej z dnia 14 marca 1875 Dz. u. kr. Nr. 38, a mianowicie:

a) datki konkurencyjne do kosztów obwałowania na podstawie oznaczonego przez właściwą władzę polityczną okręgu konkurencyjnego, tudzież założonego w tym celu katastru konkurencyjnego.

b) datki konkurencyjne do kosztów budowli regulacyjnych w miarę postępu budowy na podstawie każdorazowego orzeczenia władzy politycznej.

§. 8.

Prowadzenie robót regulacyjnych i wałowych oraz pełnienie służby techniczno-administracyjnej porucza Wydział krajowy dwom urzędnikom technicznym krajowego biura melioracyjnego pod naczelnym kierunkiem każdorazowego dyrektora tego biura.

Jeden z tych kierowników budowy prowadzić będzie roboty regulacyjne na rzece Biale, postępując z budową z dołu do góry, drugi zaś budowę prawego wału Dunajca od mostu kolejowego w Bogumiłowicach w dół. Po ukończeniu robót wałowych nad Dunajcem obejmie drugi kierownik budowy prowadzenie robót regulacyjnych na Biale w powiecie Grybowskim.

Roboty przy zabudowaniu potoków górskich prowadzić będzie wyznaczony przez Ministerstwo rolnictwa technik lasowy pod kierunkiem naczelnika sekcyi przemyskiej ck. oddziału leśno technicznego dla zabudowań potoków górskich.

Pomocników technicznych i rachunkowych powołuje Wydział krajowy. Dozorców przy robotach przyjmują w miarę potrzeby kierownicy budowy, nie przekraczając liczby maksymalne tychże mającej się unormować przez Wydział krajowy i wyznaczają im odpowiednie płacy miesięcznie do wysokości 30 zł. w. a.

W razie polepszenia płac dozorców, lub też podwyższenia unormowanej ich liczby potrzebnem jest w tym kierunku zezwolenie Wydziału krajowego.

W nagłych wypadkach może nastąpić przyjęcie dozorców po nad przepisaną liczbę, jednakże za dodatkowem jak najrychlejszem usprawiedliwieniem tego zarządzenia przed Wydziałem krajowym, przyczem natomiast zbędni dozorcy mają być od służby uwolnieni.

Z dniem przybycia do przydzielonego sobie perymetra melioracyjnego otrzymują kierownicy budowy za czas czynności w tym perymetrze tj. do terminu zastanowienia robót, mającego się oznaczyć przez Wydział krajowy zamiast dyet i kosztów podróży w obrębie pola roboczego stały dodatek budowlany miesięczny odpowiadający trzydziestokrotnej wysokości dyet.

O ile czas, za który dodatek budowlany ma być wypłacony, zawiera ułamki miesiąca, należy za takowy obliczyć dodatek według trzydziestej części powyższej kwoty. Za podróże do pola roboczego i z powrotem do stałego miejsca urzędowania lub statyi zimowej wyznaczonej po za obrębem pola roboczego otrzymują kierownicy budowy wynagrodzenie kosztów podróży i dyety, za podróże zaś podjęte w czasie budowy w interesie służbowym po za pole robocze tylko wynagrodzenie kosztów podróży według wymiaru ustanowionego dla odnośnej kategoryi urzędników.

Dodatki budowlane, dyety i koszta podróży kierowników budowy, stała płaca tychże za czas budowy, pobory dozorców i sił pomocniczych, jak w ogóle wszystkie koszta zarządu i kierownictwa budowy pokryte będą z funduszu regulacyjnego.

Udzielanie innych w powyższych postanowieniach nieprzewidzianych wynagrodzeń i renumeracyi zależnem jest od poprzedniego zezwolenia Ministerstwa rolnictwa.

§. 9.

Do prowadzenia administracyi i rachunkowości przy robotach własnego zarządu tudzież do uskuteczniania wypłat należytości drobnych przedsiębiorców może Wydział krajowy ustanowić dla każdej poszczególnej sekcyi rzeki z pomiędzy osobistości obznajomionych z miejscowymi stosunkami i cenami osobnych delegatów, którym w zarządzie budowy przysługuje głos doradczy.

Delegaci Wydziału krajowego utrzymują u siebie kasę funduszów przez Wydział krajowy na budowę wyasygnowanych, znoszą się w sprawach im poruczonych bezpośrednio z Wydziałem krajowym, jako zawiadujący zaś funduszem na budowę przeznaczonym odpowiedzialnymi są przed Wydziałem krajowym za całość i należyte użycie tego funduszu.

Delegaci Wydziału krajowego mają prawo do żądania zwrotu poniesionych w gotówce kosztów podróży z funduszu regulacyjnego a mianowicie: przy podróżach koleją żelazną należytości II. klasy, przy podróży drogowej 13,2 ct. za kilometr, przy komisyach zaś po za miejscem zamieszkania, oprócz tego kosztów utrzymania w kwocie 5 zł. dziennie.

§. 10.

Kierownicy budowy, do których należy rozkład robót ich kierownictwo i staranie o należyte i ekonomiczne przeprowadzenie regulacyi, odpowiedzialni są wobec Wydziału krajowego za wykonanie budowy.

Kierownicy budowy znoszą się bezpośrednio z Wydziałem krajowym, informują go dokładnie o postępie robót za pomocą peryodycznych raportów, a w wypadkach nagłości czynią zarządzenia pod własną odpowiedzialnością i usprawiedliwiają takowe wobec Wydziału krajowego.

Kierownicy budowy przeprowadzają potrzebne zdjęcia terena i rzeki, wypracowują szczegółowe projekty regulacyjne zwłaszcza tych przestrzeni rzeki, gdzie nastąpiły zmiany, sporządzają warunki budowy i dostawy, przeprowadzają rozprawy ofertowe, przedkładają Wydziałowi krajowemu wnioski w sprawie przyjęcia ofert, na podstawie zaś uchwał Wydziału krajowego zawierają z przedsiębiorcami umowy o roboty i dostawy i czuwają nad ścisłem wypełnieniem zobowiązań przedsiębiorców i dostawców.

Szczegółowe projekty regulacyjne wraz z programem robót na rok następny, niemniej też zmiany projektu służącego za podstawę wykonania robót mają być przedkładane do zatwierdzenia Wydziałowi krajowemu w porozumieniu z Namiestnictwem. Zmiany naruszające podstawę hydrotechniczną projektu wymagają nadto zatwierdzenia Ministerstwa rolnictwa.

Kierownicy budowy koramizują kwity delegatów na asygnowane przez Wydział krajowy zaliczki, sprawdzają i podpisują wszystkie dokumenty, na podstawie których Wydział krajowy za pośrednictwem odnośnych urzędów podatkowych lub delegatów uskutecznia wypłaty, prowadzą dzienniki swych korespondencyj, dzienniki narzędzi, sprzętów i materyałów, listy wypłat, wykazy należytości za dostarczone materyały i wykonane roboty i dziennik budowy; utrzymują w porządku akta budowy (plany, kosztorysy, raptularze, korespondencye przychodzące na bruliony korespondencyj wychodzących, wszelkie protokoły, wykazy i t. p.), a co miesiąc (najdalej w dniu 15. następnego miesiąca) przedkładają Wydziałowi krajowemu sprawozdanie o postępie budowy, do którego dołączają wykaz postępu robót sporządzony na podstawie dziennika budowy i wyciągi z dziennika kasowego.

§. 11.

Przed rozpoczęciem budowy wyda kompetentna władza polityczna na żądanie kierownika budowy orzeczenie po myśli §. 86. kraj. ustawy wodnej co do potrzeby i rozciągłości służebności lub ustąpienia gruntów, a mianowicie, które obce grunta, materyały i t. p. dla celów regulacyi, jakie służebności na gruntach nadbrzeżnych dla ochrony budowli regulacyjnych i na jak długi czas są potrzebne.

Wykupno gruntów lub też czasowe ich zajęcie dla wykonania robót, jak: przekopów, szkarp brzegów, wałów ochronnych, rowów materyałowych, ścięcia darni, dróg dojazdowych, placów składowych i roboczych i t. p. zarówno jak wydobywanie materyałów budowlanych, odbywać się będzie wedle odnośnych przepisów kraj. ustawy wodnej, w którym to celu kierownik budowy dostarczyć winien władzy politycznej odpowiednich kopii map katastralnych, na których grunta zająć się mające oznaczyć należy kolorem (karminem), wraz z wykazami powierzchni gruntów, liczb, parcel, rodzaju uprawy i nazw właścicieli.

Co do wysokości mającego się wypłacić odszkodowania, winien kierownik budowy

z delegatem odnośnego Wydziału powiatowego starać się przedewszystkiem zawrzeć z właścicielem nieruchomości lub też jego prawnym albo sądowym zastępcą dobrowolną ugodę, która wymaga zatwierdzenia Wydziału krajowego.

W razie nie dojścia do skutku ugody, ma być oznaczoną jakość i wysokość odszkodowania po myśli postanowień §. 87. kraj. ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 (Dz. ust. kr. Nr. 38) przez władzę polityczną, a jeżeli się interesowani tem nie zadowolnią, przez sądowe oszacowanie.

Postanowienia tego §. kraj. ustawy wodnej znajdą także zastosowanie co do złożenia lub zabezpieczenia odszkodowania.

§. 12.

Przy odebraniu w posiadanie fizyczne wszelkich realności na rzecz budowy, tak czasowo jak i wieczyście wywłaszczonych, lub też bezpłatnie odstąpionych, spisze kierownik budowy protokół odbioru, w którym należy się odwołać do odnośnego aktu wywłaszczenia lub darowizny.

Grunta uzyskane w drodze umów, wywłaszczeń lub też regulacyi, (stałe łożyska) należy ograniczyć i zaintabulować na rzecz przedsiębiorstwa regulacyjnego.

§. 13.

Wykonanie robót ziemnych przy budowie wałów i w przekopach, tudzież zabudowań potoków górskich, odbywać się ma z reguły w zarządzie własnym, przyczem zaleca się przedewszystkiem robota za wynagrodzeniem od wymiaru.

Wykonanie budowli regulacyjnych, tudzież objektów w wałach mogą być oddane w przedsiębiorstwo, przyczem mają być przedewszystkiem uwzględnieni interesowani właściciele gruntów nadbrzeżnych.

Wydział krajowy jest upoważnionym oddać wykonanie robót ziemnych przy wałach, tudzież przeprowadzenie wykupna gruntów i odszkodowań pod wały konkurującym powiatom Tarnowskiemu i Dąbrowskiemu w obrębie ich terytoryum za sumę ryczałtową wykazaną w kosztorysie. Ewentualne przekroczenie kosztów preliminowanych na ten cel winny jednak w takim razie pokryć wyłącznie fundusze tych powiatów.

Wypłaty odbywać się mają na podstawie list płacy, tudzież wykazów należytości sprawdzonych i podpisanych przez odnośnego kierownika budowy.

W miarę postępu robót i dostaw może Wydział krajowy udzielać przedsiębiorcom częściowych wypłat na poczet należytości, przyczem jednak z każdorazowej sumy należytości potrącać należy 10% na ratę kolaudacyjną.

§. 14.

Dla uwidocznienia postępu budowy mają być prowadzone dzienniki budowy wraz z poddziennikami dla każdego objektu (szluzy lub przepustu), w których oprócz wykonanych codziennie robót, mają być zamieszczone następne daty:

1. stan powietrza;
2. stan wody w rzece, w którym to celu w pobliżu placu budowy należy ustawić tymczasowy wodoskaz;
3. liczba robotników według poszczególnych kategoryi, oraz ilość fur;
4. oznaczenie miejsc, w których wykonują się roboty, oraz opisanie prowadzonych robót, tudzież początek i koniec robót;
5. odbiór materyałów budowlanych;
6. zmiany zaszłe w łożysku rzeki i wpadających do niej potoków, oraz ewentualną

potrzeba zmiany w projekcie, przy równoczesnem zamieszczeniu szkicu w dzienniku i podaniu zwiększenia lub zmniejszenia kosztów;

7. wszystkie momenty i wydarzenia, które mogą mieć wpływ na budowę, szczególnie zaś spis szkód wyrządzonych wielką wodą;

8. polecenia ustne lub pisemne wydane przedsiębiorcom lub dostawcom;

9. uwagi poczynione przez delegowanego od czasu do czasu przez Wydział krajowy dla kontroli technicznej inżyniera.

Dzienniki budowy mają być z końcem każdego miesiąca zamknięte, przedsiębiorcom do przejrzenia udzielone i podpisane, po ewentualnem wciągnięciu podniesionych przez nich zarzutów.

§. 15.

Dla ubezpieczenia robotników od wypadków i choroby utworzone będą w myśl §. 57 ustawy z dnia 28. grudnia 1887 Dz. u. p. Nr. 1. ex 1888, tudzież §. 54. ustawy z dnia 30. marca 1888 Dz. u. p. Nr. 33 osobne kasy, dla których wydane zostaną przez Wydział krajowy wspólnie z Namiestnictwem statuta zatwierdzone przez Ministerstwo spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem rolnictwa.

Dla ułatwienia rachunkowości i możliwego zredukowania kosztów zarządu datki asekuracyjne do tych kas opłacać będzie wyłącznie fundusz regulacyjny przy zupełnem uwolnieniu robotników od uiszczenia przepisanych ustawami opłat.

Zapasy tych kas pozostałe po ukończeniu budowy wpłyną od funduszu konserwacyjnego regulacyi Biały i obwałowania prawego brzegu Dunajca.

§. 16.

Tak Administracyi państwa, jak i Reprezentacyom interesowanych powiatów przysługuje prawo przekonywać się każdego czasu, za pośrednictwem swych organów technicznych, względnie delegatów, o postępie robót i jakości wykonania.

W tym celu znajdujące się na miejscu, a zajęte wykonaniem robót organa, są obowiązane udzielić wszelkich żądanych wyjaśnień, tak delegatom Administracyi państwa jak i Reprezentacyj powiatowych.

§. 17.

Z końcem każdorocznego okresu budowy mają zażądać kierownicy budowy kolaudacyi robót, którą przeprowadza komisya składająca się:

a) z technika delegowanego przez Namiestnictwo tudzież technika Wydziału krajowego;

b) z kierownika budowy;

c) z delegata interesowanej Reprezentacyi powiatowej.

Z tych członków komisyi mają jednak tylko technicy pod a) wymienieni głos rozstrzygający.

Komisya ogląda i bada wykonane roboty w ogólności, szczegółową zaś kolaudacyę wykonanych robót przeprowadzają wspólnie technicy pod a) wymienieni.

Koszta kolaudacyi pokrywa fundusz regulacyjny.

Protokół kolaudacyjny, zbadany przez Wydział krajowy i Namiestnictwo, udziela się do wiadomości Ministerstwa rolnictwa i spraw wewnętrznych a dopiero wtedy, kiedy ze strony tych Ministerstw nie będą podniesione zarzuty, nastąpić może wypłata przedsiębiorcom zatrzymanych rat kolaudacyjnych.

§. 18.

Kierownik budowy zajmie się po upływie każdorocznego okresu budowy wypracowaniem sprawozdania dorocznego z czynności budowlanej, które ma wykazać rezultaty robót, wartość budowy, obliczoną na podstawie wykazów bryłowatości i analizy cen jednostkowych, tudzież inne ważniejsze spostrzeżenia co do budowy. Sprawozdanie to przedstawi Wydział krajowy za pośrednictwa Namiestnictwa Ministerstwu rolnictwa.

§. 19.

Ostateczne zarachowanie w księgach wszystkich dochodów i wydatków funduszu regulacyjnego, prowadzi Wydział krajowy za pośrednictwem swego oddziału rachunkowego; z końcem każdego roku, a najdalej do 1. marca następnego roku udziela Namiestnictwu zamknięcie rachunków, a na żądanie tegoż zezwala na wglądnięcie w rachunki szczegółowe.

Odpis zamknięcia rachunkowego udziela Wydział krajowy także odnośnemu Wydziałowi powiatowemu, kierownikowi budowy, ewentualnie delegatowi.

Jeżeli w przeciągu dwóch miesięcy, ani Namiestnictwo, ani Wydział powiatowy nie podniosą zarzutów, uważa się rachunek za przyjęty.

Zarzuty podniesione usprawiedliwia Wydział krajowy przedstawieniem stanu rzeczy i motywów, w razie zaś gdyby to nie skutkowało, przedkłada sprawę do rozstrzygnięcia Ministerstwu rolnictwa.

§. 20.

Przy robotach własnego zarządu należy się zastosować pod względem rachunkowym do instrukcyi rachunkowej, wydanej dla krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych, z dnia 18. listopada 1887 Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 68

Instrukcya techniczna dla kierowników budowy wydaną zostanie przez Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem.

Lwów, dnia . . . . . 1892.

C. k. Namiestnik:
Badeni w. r.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w r.

Członek Wydziału krajowego:
Wereszczyński w. r.

Odpis

odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 24. marca 1893 L. 21.637 do Wydziału krajowego.

Reskryptem z 3. marca b. r. L. 20.579/92 oznajmiło Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa w porozumieniu z Wysokiem c. k. Ministerstwem spraw wewnętrznych w sprawie projektu rozporządzenia wykonawczego do ustawy o regulacyi rzeki Biały z dopływami i o uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Dunajca, do którego to projektu obok dołączonego odnosi się szacowna odezwa z 4 października 1892 L. 47.513 co następuje: Jak już zauważano w reskrypcie ministeryalnym z 8. listopada 1892 L. 18.661 (intymowanym Świetnemu Wydziałowi krajowemu tut. odezwą z 26. listopada 1892 L. 93 259), który odnosi się do zabudowań potoków górskich w powiecie Turczańskim i dorzeczu Skawy, należy pod względem wykonania robót około zabudowań potoków górskich przez c. k. oddział leśno techniczny ustanowić normy odmienne od tych, które stosowane bywają przy robotach regulacyjnych, wykonywanych przez krajowe organa techniczne. Z uwagi na tę okoliczność byłoby wskazanem wydać się mające rozporządzenie wykonawcze podzielić na trzy części.

Pierwsza część: „Ogólne postanowienia“ obejmowałyby §§. 1–7, i 15 i 19. załączonego projektu z uwzględnieniem zmian poniżej określonych, druga część „Postanowienia o wykonaniu robót regulacyjnych i obwałowania mieściłaby w sobie §. 8—14. następnie 16—18 i §. 20. projektu, również z uwzględnieniem zmian poniżej omówionych podczas gdy do trzeciej części: „Postanowienia o zabudowaniu potoków górskich“ przyjąćby należało w odpowiedniem sformułowaniu te normy, które powołanym wyżej reskryptem Wysokiego c. k. Ministerstwa z 8. listopada 1892 L. 18.661 ustanowione zostały dla projektu tyczącego się zabudowania potoków górskich w powiecie Turczańskim i dorzeczu Skawy z opuszczeniem jednak §. 2 i 3 tego projektu nadesłanego przez Ministerstwo. Co do poszczególnych postanowień, które według powyższych wskazówek należałoby przyjąć z projektu Świetnego Wydziału krajowego do pierwszej i drugiej części nowego projektu, względnie co do poczynić się mających zmian zauważało Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa co następuje:

Drugi ustęp §. 3. miałby odpaść, ponieważ ograniczenia w tym §. wzmiankowane w razie gdyby wniesiony został projekt na budowle prywatne i tak musiałyby stanowić przedmiot postępowania po myśli przepisów ustawy wodnej względnie ustawy z 30. czerwca 1884. Dz. p. p. Nr. 117. Względem preliminowania rocznych rat zasiłku z państwowego funduszu melioracyjnego, które według wniosku Świetnego Wydziału krajowego zawartego w szacownej odezwie z 4. października 1892 L. 47 513 wymierzone być mają odmiennie od postanowień załączonego projektu t. j. w latach 1892—1894 w wysokości 44.006 zł. rocznie, zaś w następnych 12 latach w wysokości 63 540 zł. 16 ct. rocznie, nie podniosło Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa zarzutów. Co do unormowanej §. 5. alinea c) spłaty datku z państwowej dotacyi budowli wodnych do kosztów regulacyi koryta rzeki Biały oznajmiło Wysokie c. k. Mini-

sterstwo spraw wewnętrznych, że wobec tego, iż pierwsze raty datków z funduszu melioracyjnego i krajowego wstawione już za r. 1892 do budżetów, zaś pierwszą ratę datku z dotacyi budowli wodnych (przy ustanowieniu 15-letniego czasu budowy) preliminowano dopiero na rok 1893, datek ten ma być rozdzielony na 14 lat i że stosownie do tego wstawiono już do preliminarza państwowego za rok 1893 kwotę 8 660 zł.

Wskutek tego powinnaby alinea c) § 5. opiewać jak następuje: c) Datek z państwowej dotacyi budowli wodnych w kwocie 121.200 zł. z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia, w czternastu ratach rocznych po mniej więcej 8.660 zł. od r. 1893 do r. 1906", która to stylizacya odpowiadać będzie intencyom tak Wysokiemu c. k. Ministerstwu Skarbu jakoteż kraju, niemniej odpowie sposobowi traktowania tych kredytów, przyjętemu przez Wysokie c. k. Ministerstwo spraw wewn — § 6. należałoby o ile odnosi się do spłaty rat datku z funduszu melioracyjnego, sformułować stosownie do kilkakrotnie wyrażonego żądania Wysokiego c. k. Ministerstwa Skarbu w sposób wskazany odezwą tut. z 26. września 1892 L. 67.074 mianowicie umieścić dodatek, że wypłata wspomnianych rat ze Skarbu państwa nastąpi tylko wtedy i o tyle o ile raty te potrzebne będą rzeczywiście do wykonania przedsiębiorstwa wedle programu, oraz, że raty te będą asygnowane wówczas, kiedy odnośne raty zasiłku krajowego i datki stron interesowanych wypłacone zostaną do funduszu regulacyjnego. W § 7. należałoby umieścić postanowienie dodatkowe tej treści, że spłata zapadłych datków interesowanych powiatów nie może być zawisłą od poprzedniego ściągnięnia datków konkurencyjnych od stron prywatnych.

Uwaga Świetnego Wydziału krajowego do §. 5. i 6. co do niemożności spłaty datków interesowanych powiatów przed uiszczeniem pierwszej raty datku funduszu melioracyjnego stała się bezprzedmiotową wobec tekstu § 6 powyżej oznaczonego, gdyż wedle tego tekstu wymaga się tylko równocześnie z asygnacyą datku państwowego, aby wpływały korespondujące t. j. na ten sam rok przypadające datki powiatów interesowanych.

Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa zauważało przytem, że o ile w ciągu roku poszczególne kwoty z datku państwowego mają być zaasygnowane, uwzględnione będą od wypadku do wypadku uzasadnione wnioski Świetnego Wydziału krajowego. Przeciw postanowieniom §. 9 podniosło Wysokie c. k. Ministerswo rolnictwa ten zarzut, że wkłada się niemi zawsze jeszcze na delegata Świetnego Wydziału krajowego taka odpowiedzialność, która nie da się usprawiedliwić wobec przyznanego mu zakresu działania. Nie uchodzi bowiem, aby delegata który w kierownictwie budowy słusznie ma tylko głos doradczy, czynić odpowiedzialnym za właściwe celowi użycie funduszu budowy, skoro kierownik budowy zupełnie nie zawisły od tego delegata i tak w myśl §. 10. projektu starać się ma o ekonomiczne przeprowadzenie regulacyi a względnie jest za to odpowiedzialny. Odnośny §-graf rozporządzenia wykonawczego miałby więc opiewać: §. 9. „dla pomocy kierowników budowy w sprawach administracyjnych jako to dla interwencyi przy rozprawach o odszkodowanie za zajęte grunta, przy ugodach o cenę materyałów i robocizny i t. p. niemniej dla prowadzenia ksiąg podczas budowy ustanawia Wydział krajowy według potrzeby i własnego uznania delegatów zaufania godnych z miejscowymi stosunkami i cenami obznajomionych, którym w kierownictwie budowy przysługuje głos doradczy. Ci delegaci przechowują u siebie fundusze przez Wydział krajowy na budowę asygnowane i zarządzają nimi, znoszą się w wszystkich im poruczonych bezpośrednio z Wydziałem krajowym i są odpowiedzialnymi za całość tych funduszów" jakoteż za odpowiednie, i udokumentowane wyrachowanie się z wydatków poczynionych z tych funduszów. Ustępy §§. 8. i 13. alinea 1. odnoszące się do zabudowań potoków górskich mają odpaść ze względu na poprzednie w tym kierunku poczynione uwagi. Treść §. 15. dała Wysokiemu c. k. Ministerstwu spraw wewn. powód, do następujących uwag:

1. Co do ubezpieczenia od choroby. Założenie osobnych kas dla chorych przy budowie w myśl §. 54. ustawy o ubezpieczeniu robotników na wypadek choroby nie na-

trafia na żadne przeszkody, jednak przewidziana w §. 15. projektu ingerencya Wysokiego c. k. Ministerstwa spraw wewn. przy zatwierdzaniu statutów tych kas nie może mieć miejsca, gdyż według §. 57. powołanej ustawy ma władza krajowa we własnym zakresie działania zatwierdzać statuty takiej kasy chorych. Co do końcowego ustępu §. 15. projektu Wysokie c. k. Ministerstwo spraw wewn. zauważało, że zamieszczone tam postanowienie, o ile odnoszą się do kas dla chorych przy budowach nie dadzą się pogodzić z postanowieniem §. 57. ust. 3. l. 2. ustawy o ubezpieczeniu robotników na wypadek choroby, ponieważ w tym ustępie ustawy użycie pozostałości kasowych rozwiązanej kasy chorych przy budowie na rzecz właściciela budowy względnie przedsiębiorcy jest wzbronione. Dwa ostatnie ustępy §. 15. projektu zamieszczone zostały widocznie z tego względu, że zamierzono całkowite uwolnienie ubezpieczonych od uiszczenia datków do kasy chorych o oraz chciano zapobiedz obciążeniu funduszu regulacyjnego ponad koniecznie potrzebną miarą. Toby jednak dało się osiągnąć po myśli §. 57. ustęp 3. p. 1. wspomnianej ustawy przez zaprowadzenie takiego sposobu świadczeń funduszu regulacyjnego do kas chorych przez który wogóle zapobiegłoby się nagromadzeniu większego funduszu rezerwowego w kasach chorych.

Zresztą wskazało Wysokie c. k. Ministerstwo spraw wewn. na tę okoliczność, że już istnieje jedna taka budowlana kasa chorych przy robotach regulacyi rzek a mianowicie zatwierdzona przez c. k. Rząd krajowy w Opawie budowlana kasa chorych przy komisyi dla regulacyi Wisły (Baukrankenkasse für die Baubetriebe der Weichsel Regulirungs Commission) której statuta mogłyby służyć za wzór przy założeniu kas chorych o których mowa.

2. Co do ubezpieczenia robotników od wypadków. Przewidziana w §. 15. projektu, założenie osobnego instytutu dla celów ubezpieczenia robotników od wypadków nie jest dopuszczalne w myśl §. 57. ustawy o ubezpieczeniu od wypadków, ponieważ §. 57. powołanej ustawy przewiduje wyłącznie jedynie takich przedsiębiorstw od należenia do założonych w myśl §. 9. wspomnianej ustawy zakładów ubezpieczenia przy których istnieje już taki instytut, odpowiadający wymogom §. 57. ustawy o ubezpieczeniu robotników od wypadków, nie zaś dla takich przedsiębiorstw, przy których podobny instytut miałby być dopiero założony. Takiemu pojmowaniu ustawy Wysokie c. k. Ministerstwo spraw wewn. dało wyraz już w kilku wypadkach a c. k. Trybunał administracyjny wypowiedział tę zasadę w motywach jednego swego orzeczenia, wydanego w ostatnich czasach.

Wysokie c. k. Ministerstwo spraw wewn. nie mogłoby więc dać przyzwolenia, aby w celu założenia osobnego instytutu ubezpieczenia przez będący w mowie fundusz regulacyjny nastąpiło wyłączenie ubezpieczenia od wypadków robotników zajętych przy przedsiębiorstwie, o którym mowa ze zakładu terytoryalnego dla ubezpieczeń od wypadków we Lwowie.

Pierwsze zdanie w zaproponowanym przez Świetny Wydział krajowy szacowną odezwą z 4. października 1892 L. 47.512 trzecim ustępie §. 16. rozp. wykon. należałoby zmienić w następujący sposób: „Lustracya robót przez delegowanych w tym celu techników rządowych krajowych odbywać się ma według możności co dwa miesiące“. Ustępy 3. i 4. §. 19. należałoby opuścić, a natomiast następujący dodatek umieścić: „Namiestdictwo przedkłada zamknięcie rachunkowe Ministerstwu rolnictwa do zatwierdzenia, a ta władza decyduje także o zarzutach podniesionych przez Wydziały powiatowe co do których nie doszło do skutku porozumienie z Wydziałem krajowym. Zawiadamiając o tem Świetny Wydział krajowy, — c. k. Namiestnictwo ma zaszczyt upraszać o przerobienie załączonego projektu rozporządzenia wykonawczego do ustawy z 1. września 1892. Dz. u. k. N. 72. według powyższych wskazówek i nadesłanie przerobionego w ten sposób projektu w celu wyjednania zatwierdzenia przez Wysokie c. k. Ministerstwa rolnictwa.

Alegat 3. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 16.867/93

Projekt.

Rozporządzenie wykonawcze do ustawy z dnia 19. października 1892 Dz. u. kr. Nr. o uzupełnieniu obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami.

§. 1.

Uzupełnienie obwałowania prawego brzegu Wisły między Podgórzem a Niepołomicami wraz z regulacyą potoków Srawy, Drwiny, Zabawy i Podłężówki jest przedsiębiorstwem krajowem i ma być wykonanem w myśl §. 7. ustawy z dnia 1892 Dz. u. kr. Nr. , przez Wydział krajowy przy współudziale administracyi państwa i stron interesowanych (Wydziału spółki wodnej).

§. 2.

Za podstawę techniczną tej melioracyi służyć ma projekt techniczny krajowego biura melioracyjnego z r. 1891, zatwierdzony przez c. k. Ministerstwo rolnictwa, a preliminujący koszta robót na 218.000 zł. Wydział krajowy jest jednak upoważnionym do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z administracyą państwa w granicach powyższej sumy kosztów budowy.

Projektowana melioracya obejmuje następujące roboty.

1) uzupełnienie trzech sekcyi prawego wału nadwiślańskiego:
a) od Podgórza do ujścia potoku Śrawy;
b) od Ujścia Srawy do ujścia potoku Podłężówki;
c) od ujścia Podłężówki do Niepołomic;
2) regulacyą i obwałowanie wsteczne potoków:
Srawy z Drwiną i Zabawą, tudzież Podłężówki;
3) korekcyą i pogłębienie głównych rowów osuszających;
4) budowę szluz i przepustów tak dla odwodnienia, jak i dla kolmatacyi.

§. 3.

Czas budowy ustanawia się na lat sześć i trwać ma od jesieni r, 1892 do jesieni r. 1898.

W czasie tym wzbronione są wszelkie sprzeczne z projektem prywatne budowle na wale nadwiślańskim, tudzież na objętych projektem dopływach Wisły i rowach osuszających.

§. 4.

Koszta projektowanych robót melioracyjnych, tudzież koszta kancelaryjne, komisyjne i koszta zarządu pokryte będą z funduszu budowy utworzonego w myśl §. 3. ustawy z dnia . . . . . 1892 Dz. u. kraj. Nr. . . i nie mogą przekroczyć sumy 218.000 zł.

§. 5.

Zasiłki krajowe i państwowe mają być wstawiane do preliminarzy krajowego i państwowego w szześciu równych ratach rocznych od r. 1892 do r. 1897, wypłata zaś tych zasiłków do funduszu budowy odbywać się ma w czasie budowy w miarę rzeczywistej potrzeby, dla wykonania robót programem objętych.

§. 6.

Datek konkurencyjny ma być wpłacony przez uczestników spółki do funduszu budowy względnie do kasy krajowej w rocznych równych ratach na dniu 1. lipca każdego roku. Raty zaś zapadłe przed ustanowieniem okręgu konkurencyjnego i zawiązaniem spółki wodnej, mają być natychmiast po ustanowieniu okręgu konkurencyjnego i zawiązaniu spółki wodnej ściągnięte.

Coroczne datki prywatnych stron interesowanych ściągnięte będą w razie potrzeby w drodze politycznej egzekucyi, wedle mającego się założyć katastru konkurencyjnego, lub też za pomocą operacyi kredytowej. W tym drugim wypadku znajdą zastosowanie postanowienia §§. 15. do 19. państwowej ustawy melioracyjnej z dnia 30. czerwca 1884, dz. ust. p. Nr. 116 tak co do zaciągnięcia pożyczki, jak i ściągania datków konkurencyjnych przez c. k. urzędy podatkowe.

§. 7.

Okręg konkurencyjny oznaczonym będzie stosownie do §. 3 ustępu c) specyalnej ustawy krajowej przez właściwą w myśl §. 76 kraj. ustawy wodnej władzę administracyjną.

Ustanowienie miary rozłożenia kosztów, tudzież uregulowania datków konkurencyjnych ma być uskutecznionem według postanowień §§. 65. i 66. kraj. ust. wodnej przez spółkę a w razie, gdyby się interesowani nie zgodzili, rozstrzyga o tem władza polityczna na podstawie zdania znawców.

§. 8.

Prowadzenie budowy oraz pełnienie służby techniczno-administracyjnej porucza Wydział krajowy zaprzysiężonemu urzędnikowi technicznemu pod nadzorem krajowego biura melioracyjnego, zarząd zaś budowy pod względem administracyjnym i rachunkowym mianowanemu przez siebie dla każdej poszczególnej sekcyi potoku delegatowi, względnie tegoż zastępcy, wspólnie z przeznaczonym do wykonania robót inżynierem.

Pomocników technicznych i rachunkowych mianuje Wydział krajowy. Dozorców przy robotach przyjmuje w miarę potrzeby kierownik budowy, nie przekraczając liczby maksymalnej tychże, mającej się unormować przez Wydział krajowy i wyznacza im odpowiednie płacy miesięczne do wysokości 30 zł.

W razie potrzeby polepszenia płac dozorców, lub też podwyższenia unormowanej ich liczby, potrzebnem jest w tym kierunku zezwolenie Wydziału krajowego.

W nagłych wypadkach może nastąpić przyjęcie dozorców ponad przepisaną liczbę jednakże za dodatkowem jak najrychlejszem usprawiedliwieniem tego zarządzenia przed Wydziałem krajowym, przyczem natomiast zbędni dozorcy mają być od służby uwolnieni. Wszystkie kroki i zarządzenia kierownika budowy w sprawie przyjmowania, wynagradzania i wydalania dozorców, mają się odbywać w porozumieniu z delegatem Wydziału krajowego.

Z dniem przybycia do przydzielonego sobie perymetra melioracyjnego, otrzymuje kierownik budowy za czas czynności w tym perymetrze t. j. do terminu zastanowienia robót mającego się oznaczyć przez Wydział krajowy, zamiast dyet i kosztów podróży w obrębie pola roboczego stały dodatek budowlany, który wynosi miesięcznie 90 zł. dla inżyniera-asystenta

i elewa technicznego, 120 zł. dla inżyniera II. klasy i inżyniera adjunkta, a 150 zł. dla wyższych urzędników technicznych. O ile czas, za który dodatek budowlany ma być wypłacony zawiera ułamki miesiąca, należy za takowy obliczyć dodatek według trzydziestej części podanej kwoty. Za podróży do pola roboczego i z powrotem do stałego miejsca urzędowania lub stacyi zimowej, wyznaczonej poza obrębem roboczym, otrzymuje kierownik budowy wynagrodzenie kosztów podróży i dyety, za podróże zaś podjęte w czasie budowy w interesie służbowym po za pola robocze, tylko wynagrodzenie kosztów podróży, według wymiaru ustanowionego dla odnośnej kategoryi urzędników krajowych.

Delegat Wydziału krajowego ma prawo do żądania zwrotu poniesionych w gotówce kosztów podróży, a mianowicie: przy podróżach koleją żelazną należytości II. klasy, przy podróży drogowej 13.2 ct. za 1 kilometr, przy komisyach zaś po za miejscem jego zamieszkania oprócz tego kosztów utrzymania w kwocie 5 zł. dziennie.

Dodatki budowlane, dyety i koszta podroży kierownika budowy, płaca tegoż w czasie budowy, zwrot kosztów podróży i utrzymania delegata, pobory dozorców i pomocniczych sił, jak w ogóle wszystkie koszta zarządu i kierownictwa budowy, pokryte będą z funduszu budowy.

Udzielanie innych, w powyższych postanowieniach nieprzewidzianych wynagrodzeń i remuneracyi, zależnem jest od poprzedniego zezwolenia Minist. rolnictwa.

§. 9.

Delegat Wydziału krajowego, względnie jego zastępca czuwa nad ogólnym postępem budowy, utrzymuje u siebie kasę funduszów przez Wydział krajowy na budowę wyasygnowanych, i znosi się we wszystkich sprawach administracyjnych, dotyczących budowy, bezpośrednio z Wydziałem krajowym, jako zawiadujący zaś funduszem na budowę przeznaczonym, odpowiedzialnym jest w obec Wydziału krajowego za całość i należyte użycie funduszów do swej dyspozycyi udzielonych. Sposób użycia tych funduszów i usprawiedliwienia poczynionych wydatków, określa szczegółowa instrukcya rachunkowa.

Umowy o roboty i dostawy, które nie przechodzą 500 zł., a przytem są tak nagłe, że ich zrealizowanie nie może być wstrzymane do nadejścia decyzyi Wydziału krajowego, zawiera z przedsiębiorcami delegat wspólnie z kierownikiem budowy i oddaje takowe do wykonania za dodatkowem jak najspieszniejszem usprawiedliwieniem w obec Wydziału krajowego.

Wszelkie inne umowy i oferty przedsiębiorców, szczególnie odnoszące się do budowy objektów, jak mostów, szluz i przepustów, przedstawia delegat wraz z kierownikiem budowy przed rozpoczęciem robót Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia.

§. 10.

Kierownik budowy, do którego należy rozkład robót, ich kierownictwo i staranie o należyte i ekonomiczne przeprowadzenie całej melioracyi, jest odpowiedzialny w obec Wydziału krajowego za wykonanie budowy.

Tenże znosi się bezpośrednio z Wydziałem krajowym w sprawach budowlanych, przedkłada peryodyczne sprawozdania o postępie robót, a w wypadkach niecierpiących zwłoki, czyni zarządzenia pod własną odpowiedzialnością i usprawiedliwia takowe bezzwłocznie w obec Wydziału krajowego.

W szczególności kierownik budowy koramizuje kwity delegata, za którymi tenże podnosi z właściwego c. k. Urzędu podatkowego lub z kasy krajowej zaliczki z kredytów przez Wydział krajowy otworzonych, a to w celu utrzymania dokładnej ewidencyi funduszów, na budowę użyć się mających.

Kierownik budowy sprawdza i podpisuje również wszystkie dokumenty, na podstawie których delegat ma uskuteczniać wypłaty, prowadzi sam lub za pośrednictwem podwładnych

organów dziennik swych korespondencyj, dzienniki narzędzi, sprzętów i materyałów, listy wypłat, wykazy należytości za dostarczone materyały i wykonane roboty i dziennik budowy; utrzymuje w porządku akta budowy, plany, kosztorysy raptularze, korespondencye przychodzące, oraz bruliony korespondencyi wychodzących, wszelkie protokoły, wykazy itp.) a co miesiąc (najdalej w dniu 15. każdego następnego miesiąca) przedkłada Wydziałowi krajowemu sprawozdanie o postępie budowy, do którego dołącza wykaz postępu robót, sporządzony na podstawie dziennika budowy i wyciągi z dziennika kasowego.

§. 11.

W razie, gdyby w czasie budowy okazała się potrzeba zmiany w projekcie służącym za podstawę wykonania robót, lub też strony interesowane tej zmiany zażądały, winien kierownik budowy przedłożyć odpowiedni wniosek z planami i kosztorysami Wydziałowi krajowemu, który takowy udzieli Namiestnictwu dla wspólnej narady, a następnie ostatecznego zatwierdzenia. W naradzie tej weźmie udział projektant oraz inżynier rządowy.

Przez podobne zmiany projektu nie może być jednak w żadnym wypadku spowodowanem przekroczenie preliminowanych kosztów, a w razie, gdyby te zmiany miały dotknąć podstawy hydrotechnicznej zatwierdzonego projektu, mają takowe być przedłożone c. k. Ministerstwu rolnictwa do zatwierdzenia.

§. 12.

Przed rozpoczęciem budowy wyda kompetentna władza polityczna na żądanie delegata Wydziału krajowego i kierownika budowy orzeczenie po myśli § 86 kraj. ustawy wodnej co do potrzeby i rozciągłości służebności lub ustąpienia gruntów, a mianowicie, które obce grunta, materyały i t. p. dla celów regulacyi, jakie służebności na gruntach nadbrzeżnych dla ochrony budowli regulacyjnych i na jak długi czas są potrzebne.

Wykupno gruntów lub też czasowe ich zajęcie dla wykonania robót jak: przekopów, szkarp, brzegów, wałów ochronnych, rowów materyałowych, ścięcia darni, dróg dojazdowych placów składowych i roboczych i t. p. zarówno jak wydobywanie mataryałów budowlanych odbywać się będzie wedle odnośnych przepisów kraj. ustawy wodnej, w którym to celu kierownik budowy dostarczyć winien władzy politycznej odpowiednich kopii map katastralnych, na których grunta zająć się mające oznaczyć należy kolorem (karminem) wraz z wykazaniem powierzchni gruntów, liczb parcel, rodzaju uprawy i nazw właścicieli.

Co do wysokości mającego się wypłacić odszkodowania, winien delegat wraz z kierownikiem budowy, tudzież delegatem stron interesowanych (wydziału spółki) starać się przedewszystkiem zawrzeć z właścicielem nieruchomości lub też jego prawnym albo sądowym zastępcą dobrowolną ugodę, która wymaga zatwierdzenia Wydziału krajowego.

W razie nie dojścia do skutku ugody, ma być oznaczoną jakość i wysokość odszkodowania po myśli postanowień §. 87. kraj. ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 (Dz. ust. kraj. Nr. 38.) przez władzę polityczną, a jeżeli się interesowani tem nie zadowolnią, przez sądowe oszacowanie.

Postanowienia tego paragrafu kraj. ust. wodnej znajdą także zastosowanie co do złożenia lub zabezpieczenia odszkodowania.

§. 13.

Przy odebraniu w posiadanie fizyczne wszelkich realności na rzecz budowy tak czasowo jak i wieczyście wywłaszczonych, lub też bezpłatnie odstąpionych, spisze delegat wraz z kierownikiem budowy protokół odbioru, w którym należy się odwołać do odnośnego aktu wywłaszczenia lub darowizny.

Grunta uzyskane w drodze umów, wywłaszczeń lub też regulacyi (stare łożyska) należy ograniczyć i zaintabulować na rzecz przedsiębiorstwa (funduszu konserwacyjnego).

§. 14.

Po zbadaniu wszelkich okoliczności, mających wpływ na ilość robotników, których równocześnie przy budowie zająć będzie można, sporządzi kierownik budowy wykaz potrzebnych narzędzi do sprawienia, zakupi takowe wspólnie z delegatem, oraz najmie odpowiedni i zamknięty skład, lub zarządzi wybudowanie stosownej szopy zamykanej.

Z końcem corocznego peryodu budowy, należy przedładać Wydziałowi krajowemu dziennik narzędzi i sprzętów z oznaczeniem ich ubytku, przybytku i stanu, w jakim się znajdują.

§. 15.

Materyały mogą być dostarczane w drodze przedsiębiorstwa, lub we własnym zarządzie.

Warunki dostawy w drodze przedsiębiorstwa pod względem ilości i jakości materyałów, tudzież termina częściowe i ostateczne, winne być szczegółowo wskazane w dotyczących umowach i kontraktach, spisanych wedle udzielonego przez Wydział krajowy formularza.

Delegat wspólnie z kierownikiem budowy czuwa nad należytem uskutecznieniem dostawy i ścisłem wypełnieniem wszystkich zobowiązań przedsiębiorców.

W razie zwłoki w dostawie, delegat na wniosek kierownika budowy stosuje do przedsiębiorców rygory kontraktowe tak pod względem kar pieniężnych, jakoteż uzupełnienia częściowych dostaw na koszt i stratę przedsiębiorców.

Jeżeli przedsiębiorcy nie wypełnią zobowiązań kontraktowych w terminie ostatecznym, a powyższe środki przynaglające okażą się niedostatecznymi, w takim razie odniesie się delegat w porozumieniu z kierownikiem budowy do Wydziału krajowego celem uznania przedsiębiorców za kontraktołomnych z zastosowaniem wszystkich następstw w tym wypadku przewidzianych.

Przy dostarczaniu materyałów we własnym zarządzie, kierownik budowy oznaczy i obliczy ilość potrzebnych materyałów na podstawie kosztorysów biura melioracyjnego, zatwierdzonych przez c. k. Ministerstwo rolnictwa, a delegat w porozumieniu z kierownikiem budowy zakupi i dostarczy rzeczone materyały; przyczem największą baczność zwracać należy na dobroć materyałów w ogóle i na zimowe cięcie drzewa w szczególe i starać się o nabycie materyałów pod jak najkorzystniejszymi warunkami.

Kierownik budowy winien prowadzić dziennik przychodu i rozchodu materyałów celem utrzymania należytej ewidencyi, a zarazem dopilnować należytego składania materyałów.

§. 16.

Wykonanie robót ma się odbywać w zarządzie własnym, przyczem zaleca się przedewszystkiem robota za wynagrodzeniem od wymiaru, a robota za wynagrodzeniem dziennem tylko w takich wypadkach, gdyby jej przeprowadzenie za wynagrodzeniem od wymiaru było niemożliwe.

Wypłaty odbywają się na postawie list płacy sprawdzonych i podpisanych przez kierownika budowy.

Częściowe roboty mogą być oddane w przedsiębiorstwo, bądź w drodze licytacyi, bądź też akordów, w którym to wypadku robota jest właściwie robotą wymiarową, z tą jednak różnicą, iż wykonywa się na podstewie umów pisemnych, zawartych w myśl §. 9., a wypłaty uskuteczniają się na podstawie wykazów należytości przez kierownika budowy sporządzonych, w terminach umową wskazanych i pod warunkami tamże zastrzeżonymi.

W szczególnych wypadkach miejscowymi stosunkami spowodowanych, mogą przy budowie być zastosowane obszerniejsze przedsiębiorstwa.

W takim razie Wydział krajowy rozpisuje licytacyę bądź to w Wydziale krajowym we Lwowie, bądź też we właściwych Wydziałach powiatowych.

Jeżeli rozprawa licytacyjna odbywa się w biurze Wydziału powiatowego, winien być przy niej obecnym delegat lub kierownik budowy, a rezultat licytacyi, tudzież spisane po przyjęciu najkorzystniejszych ofert kontrakty z przedsiębiorcami, mają być przedłożone do zatwierdzenia Wydziałowi krajowemu.

W kontraktach wykazuje się szczegółowo rodzaj robót, ich ilość i wymiary, sposób wykonania, termina ukończenia, warunki wypłat należytości, kary za zwłokę w robotach itp.

Delegat wspólnie z kierownikiem budowy czuwa nad ścisłem wypełnieniem zobowiązań kontraktowych, stosując w razie potrzeby rygory przeciw przedsiębiorcom, o czem Wydział krajowy zawiadamia.

W miarę postępu robót i dostaw wykonanych na podstawie umów i akordów, może delegat udzielać przedsiębiorcom częściowych wypłat na poczet należytości, przyczem jednak z każdorazowej sumy należytości potrącać należy przynajmniej 5% na ratę kolaudacyjną.

Kolaudacyę przeprowadzają:

a) gdzie chodzi o częściowe, lub też w zupełności wykonane, lecz 500 zł. nie przenoszące roboty i dostawy, kierownik budowy i delegat przy ewentualnej interwencyi inżyniera delegowanego przez Wydział krajowy.

b) jeżeli chodzi o roboty i dostawy w zupełności wykonane powyżej 500 zł. komisya przeprowadzająca coroczną kolaudacyę (§. 19. instrukcyi).

Odbioru dokonywają delegat i kierownik budowy, w którym to celu ma być sporządzony akt kolaudacyjny, podpisany przez odbierających robotę i przedsiębiorcę.

§. 17.

Dla uwidocznienia postępu budowy prowadzi inżynier dziennik budowy, w którym oprócz wykonanych w każdym tygodniu robót i dostaw, mają być zamieszczone następujące daty:

1. stan powietrza;
2. stan wody w rzece, w którym to celu w pobliżu placu budowy należy ustawić tymczasowy wodoskaz;
3. liczba robotników według poszczególnych kategoryi, oraz ilość fur;
4. oznaczenie miejsc, w których wykonują się roboty, oraz opisanie przeprowadzonych robót, tudzież początek i koniec robót;
5. odbiór materyałów budowlanych;
6. wszystkie momenty i wydarzenia, które mogą mieć wpływ na budowę, szczególnie zaś opis szkód wyrządzonych wielką wodą:
7. polecenie ustne lub pisemne wydane przedsiębiorcom lub dostawcom;
8. uwagi poczynione przez delegowanego od czasu do czasu przez Wydział krajowy dla kontroli technicznej inżyniera.

Dziennik budowy ma być z końcem każdego tygodnia zamknięty, przedsiębiorcy do przejrzenia udzielony, tudzież przez tegoż podpisany po ewentualnem wciągnięciu do dziennika podniesionych przez niego zarzutów.

§. 18.

Tak administracyi państwa jak i stronom interesowanym (wydziałowi spółki) przysługuje prawo, przekonywać się każdego czasu za pośrednictwem swych organów technicznych, względnie delegatów o postępie robót i jakości wykonania.

W tym celu znajdujące się na miejscu, a zajęte wykonaniem robót organa Wydziału krajowego są obowiązane udzielić wszelkich żądanych wyjaśnień tak delegatom Administracyi państwa, jak i spółki wodnej.

§. 19.

Z końcem każdego rocznego okresu budowy ma zażądać kierownik budowy kolaudacyi robót, którą przeprowadza komisya, składająca się:

a) z technika delegowanego przez Namiestnictwo, tudzież technika Wydziału kraj.;

b) z delegata Wydziału krajowego i kierownika budowy;

c) z delegata stron interesowanych, względnie wydziału spółki.

Z tych członków komisyi mają jednak tylko technicy pod a) wymienieni głos rozstrzygający.

Komisya ogląda i bada wykonywane roboty w ogólności, szczegółową zaś kolaudacyą wykonanych robót przeprowadzają wspólnie technicy pod a) wymienieni.

Koszta kolaudacyi pokrywa fundusz budowy.

Protokół kolaudacyjny, zbadany przez Wydział krajowy i Namiestnictwo, udziela się do wiadomości Ministerstwa rolnictwa, a dopiero wtedy, kiedy ze strony tego Ministerstwa nie będą podniesione zarzuty, nastąpić może wypłata przedsiębiorcom zatrzymanych rat kolaudacyjnych.

§. 20.

Kierownik budowy zajmie się po upływie każdorocznego okresu budowy, wypracowaniem sprawozdania dorocznego z czynności budowlanej, które ma wykazać rezultaty robót, wartość budowy obliczoną na podstawie wykazów bryłowatości i analizy cen jednostkowych tudzież inne ważniejsze spostrzeżenia co do budowy. Sprawozdanie to przedstawi Wydział krajowy za pośrednictwem Namiestnictwa Ministerstwu rolnictwa.

§. 21.

Ostateczne zarachowanie w księgach wszystkich dochodów i wydatków funduszu budowy prowadzi Wydział krajowy za pośrednictwem swego oddziału rachunkowego, z końcem każdego roku, a najdalej do 1. marca następnego roku udziela Namiestnictwu zamknięcie rachunków, a na żądanie tegoż zezwala na wglądnięcie w rachunki szczegółowe.

Odpis zamknięcia rachunkowego udziela Wydział krajowy także wydziałowi spółki, oraz delegatowi i kierownikowi budowy.

Jeżeli w przeciągu dwóch miesięcy ani Namiestnictwo, ani wydział spółki nie podniosą zarzutów, uważa się rachunek za przyjęty.

Zarzuty podniesione usprawiedliwia Wydział krajowy przedstawieniem stanu rzeczy i motywów, w razie zaś, gdyby to nie skutkowało, przedkłada sprawę do rozstrzygnięcia Ministerstwu rolnictwa.

§. 22.

Pod względem rachunkowym obowiązuje zatwierdzona przez Ministerstwo rolnictwa instrukcya rachunkowa, wydana dla krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych z dnia 18. listopada 1887, Dz. u kr. Nr. 68.

Lwów, dnia . . . . . 1892.

C. k. Namiestnik:
Badeni w. r.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Członek Wydziału krajowego:
Wereszczyński w. r.

Alegat 4. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 16.867/93.

Odpis

odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 26. listopada 1892 L. 93259 do Wydziału krajowego.

Zwracając nadesłane szacownemi odezwami Świetnego Wydziału krajowego z 26. września 1892 l. 19.648 i l. 19.649 i co do istoty rzeczy równobrzmiące projekty rozporządzeń wykonawczych do ustaw o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Skawy i w dorzeczu Stryja w powiecie turczańskim oznajmia się Świetnemu Wydziałowi krajowemu w skutek reskryptu wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa z 8. listopada 1892 l. 18661 co następuje: Przy układaniu powyższych projektów przyjęto w ogólności za podstawę normy, zawarte w wydanych dla regulacyi rzek w Galicyi przepisach wykonawczych. Ponieważ jednak wspomniane zabudowania potoków mają być wykonane nie przez organa kraju, lecz przez organa c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowania potoków górskich, przeto musi być przyjętą za podstawę wydać się mających dla nich rozporządzeń wykonawczych wydana dla tych organów przez c. k. Ministerstwo rolnictwa instrukcya służbowa (rozporządzenie c. k. Ministerstwa rolnictwa z 2. września 1888 zeszyt XIV. zbioru ustaw, rozporządzeń i obwieszczeń dla zakresu służbowego Ministerstwa rolnictwa) w której wyszczególniono dokładnie obowiązki organów, zatrudnionych przy zabudowaniu potoków górskich.

Wskutek tego nie mogło Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa zatwierdzić wymienionych u wstępu projektów i przesłało wypracowany w c. k. Ministerstwie rolnictwa na zasadach przyjętych przy tego rodzaju zabudowaniach w innych krajach koronnych nowy projekt rozporządzenia wykonawczego dla zabudowania w powiecie turczańskim, który z odpowiedniemi zmianami co do przedmiotu przedsiębiorstwa i czasu budowy może być zastosowany także do zabudowań w dorzeczu Skawy.

W projekcie tym nie umieszczono proponowanego przez Świetny Wydział krajowy ustanowienia własnego stałego delegata, ponieważ nie ma do tego dostatecznego powodu i nie reflektowano też na połączone z tem wydatki przy sporządzeniu kosztorysów budowy.

Również nie może być przedmiotem rozporządzenia wykonawczego zamierzone przez Świetny Wydział krajowy wzbronienie stawiania wszelkich z projektem sprzecznych budowli wodnych, ponieważ ewentualne zarządzenia tego rodzaju mogą być wydane tylko po przeprowadzeniu wskazanego w §. 11 do 16 ustawy z 30. czerwca 1884 dz. p. p. Nr. 117 dochodzenia które i w niniejszym wyyadku przed rozpoczęciem budowy koniecznie przeprowadzone być musi.

C. k. Namiestnictwo ma przeto zaszczyt upraszać Świetny Wydział krajowy o przyjęcie wspomnianego przez Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa zaleconego projektu rozporządzeń wykonawczych dla zabudowania potoków górskich w powiecie turczańskim i w dorzeczu Skawy.

Jeżeli Świetny Wydział krajowy przychyli się do tego projektu, to wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa poleci przemyskiej sekcyi oddziału dla zabudowania potoków górskich, aby celem wdrożenia wspomnianego wyżej dochodzenia porozumiała się ze Świetnym Wydziałem krajowym.

Przytem poleciło Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa zwrócić uwagę Świetnego Wydziału krajowego, że dla zaoszczędzenia niepotrzebnych kosztów poruczano dotąd we wszy-

stkich tego rodzaju wypadkach przy komisyjnych dochodzeniach zastępstwo przedsiębiorstwa (a więc w obecnym wypadku kraju) organom oddziału leśno-technicznego dla zabudowania potoków górskich.

Wysokie c. k. Ministerstwo rolnictwa nadmieniło wreszcie, że jeżeli rokowania co do wymienionych wyżej zmian projektów rozporządzeń wykonawczych w stosowny sposób przyspieszone zostaną, to mogłoby dochodzenie wskazane w §§ 11 do 16 ust. z 20. czerwca 1884 dz. p. p. Nr. 117 prawdopodobnie jeszcze w ciągu zimy być ukończone, natomiast nie możnaby budowy samej już w tym roku z powodu spóźnionej pory rozpocząć.

Załączając odpis ·/. nadesłanego przez c. k. Ministerstwo rolnictwa projektu rozporządzenia wykonawczego do ustawy o zabudowaniu potoków w dorzeczu Stryja w powiecie turczańskim c. k. Namiestnictwo uprasza uprzejmie Świetny Wydział krajowy o spieszne oznajmienie powziętego w tej sprawie postanowienia.

D. j. w.

Alegat 5. do sprawozdania Wydziału krajowego l. 16.867/93.

O d p i s

odezwy Wydziału krajowego z dnia 6. grudnia 1892 L. 59.780 do c. k. Namiestnictwa we Lwowie.

Przy zwrocie załączników ./· szacownej odezwy z dnia 26. listopada r. b. L. 93.259 mamy zaszczyt oznajmić Świetnemu c. k. Namiestnictwu, że przy układaniu projektów rozporządzeń wykonawczych do ustaw o zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Stryja i Skawy znaną była Wydziałowi krajowemu instrukcya służbowa c. k. leśno-technicznego oddziału dla zabudowania potoków dzikich z dnia 2. września 1888 l. 12.146 Wydział krajowy jednak w projektach rzeczonych rozporządzeń wykonawczych nie uważał za właściwe odstępować od przepisów obowiązujących już dla analogicznych przedsiębiorstw melioracyjnych o ile te przepisy w praktyce odpowiednimi się okazały, a to z dwóch powodów: naprzód ponieważ tak przy powyższych zabudowaniach potoków górskich jak i dotychczasowych przedsiębiorstwach melioracyjnych zamierzone są prawie identyczne roboty przeważnie techniczno budowlane (roboty ziemne, ciesielskie, murarskie, kamieniarskie i t. p.) powtóre zaś ponieważ §. 40. przytoczonej instrukcyi służbowej wyraźnie wspomina o dopuszczalności zmian i uzupełnień przepisów tej instrukcyi w tych wypadkach gdzie rządowe organa leśno-techniczne wykonywać mają roboty nie pod zarządem Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa, lecz pod kierunkiem Wydziałów krajowych, komisyj specyalnych i t. p. jak to właśnie przy zabudowaniu potoków górskich w dorzeczu Stryja i Skawy ma miejsce.

Jakkolwiek proponowane przez Wydział krajowy rozporządzenia wykonawcze szczegółowo określają sposób przeprowadzenia przedsiębiorstw i prawdopodobnie nie nastręczyłyby żadnych wątpliwości przy interpelacyi, to jednak dla przyspieszenia sprawy Wydział krajowy zgadza się na kodyfikacyą tych rozporządzeń według projektu Wysokiego c. k. Ministerstwa

rolnictwa, żądając wszakże w interesie ekonomicznego przeprowadzenia robót następnych zmian, względnie uzupełnień w tym projekcie.

1. ustanowienia delegata dla prowadzenia kasowości oraz informowania kierownika budowy co do cen miejscowych.

2. poruczenia kontroli technicznej i kolaudacyi organom technicznym Świetnego c. k. Namiestnictwa, zamiast organom Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa.

3. pokrywania kosztów kontroli technicznej przez fundusze budowy.

Na poparcie tego żądania pozwala sobie Wydział krajowy przytoczyć następujące względy:

ad 1 Potrzebę ustanowienia delegata obeznanego z miejscowymi stosunkami i cenami zwłaszcza dla robót własnego zarządu miał już zaszczyt Wydział krajowy wykazać w tutejszej odezwie z dnia 26. stycznia rb. l. 2.291. Pominąwszy już tą okoliczność, że w porządnej administracyi kasowość powinna być oddzieloną od kierownictwa budowy, Wydział krajowy pozwala sobie zwrócić uwagę Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa, że jeżeli pomoc delegata okazała się pożyteczną dla budowy prowadzonej przez techników krajowego biura melioracyjnego, którzy ukończyli pięcioletni Wydział inżynieryi i dokładnie są obeznanymi z robotami budowlanemi, to tem więcej pomoc ta będzie wskazaną dla robót prowadzonych przez techników lasowych którzy ukończyli trzyletnią sekcyą lasową w c. k. Akademii rolniczej i zaledwie mieli sposobność przyswoić sobie podstawowe wiadomości techniczne, wcale zaś nie słuchali fachowych nauk inżynierskich.

Jako przykład dość tu przytoczyć zabudowanie jarów w Firlejowie i Kleszczównie (w dorzeczu Gniłej Lipy) prowadzone przez technika lasowego bez udziału delegata gdzie płacono robotnika 70% wyżej cen opłacanych przez technika krajowego przy wykonaniu regulacyi, a materyał drzewny 114% wyżej tych cen, z drugiej zaś strony rozpoczęte w październiku i listopadzie rb. zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Biały, gdzie obok technika lasowego fungował także delegat Wydziału krajowego, c. k. zarządca domen i lasów w Smietnicy, a gdzie osiągnięto dość umiarkowane ceny robocizny w porównaniu z kosztorysem jak n. p. płacą dzienną robotnika w kwocie od 20 do 60 ct. (w kosztorysie preliminowano 80 ct. do 1 zł.) 1 m. wykopu po 20 ct. (w kosztorysie 32 ct.) wyrób 100 palików za 60 ct. (w kosztorysie 1 zł. 50 ct.) koszta 1 metra bieżącego płotka w kwocie 8,1 ct. (w kosztorysie 25 ct.) i t. p.

Co się tyczy objekcyi Wysokiego c. k. Ministerstwa rolnictwa, że przy sporządzeniu kosztorysu nie reflektowano na wydatki połączone z funkcyonowaniem stałego delegata, Wydział krajowy pozwala sobie nadmienić, że również i w kosztorysach będących w toku przedsiębiorstw melioracyjnych nie preliminowano na ten cel osobnej kwoty, mimo to jednak ustanowienie delegata nie wpłynęło wcale na podwyższenie kosztów budowy, gdyż delegat posiadający zazwyczaj kasę ogniotrwałą podnosi znaczniejsze zaliczki na budowę (około 5.000 zł jednorazowo), wskutek czego odpada potrzeba częstych dojazdów do urzędów podatkowych po odbiór zaliczek. Natomiast gdyby kierownik budowy, który najczęściej znajduje pomieszczenie w lichych chatach lub baraku i nie posiada pewnego schowku, miał podnosić te zaliczki, musiałby w miarę odbywających się wypłat, a przynajmniej raz na miesiąc dojeżdżać do urzędu podatkowego, co jużby było połączonem ze znaczniejszymi wydatkami, a przytem stratę czasu, jaki mógłby być produktywniej użytem do nadzoru robót.

ad 2). W §. 9. projektu rozporządzenia wykonawczego Wys. c. k. Ministerstwa rolnictwa zamieszczono postanowienie, wedle którego Wydziałowi krajowemu i Ministerstwu rolnictwa, przysługuje prawo kontroli robót za pośrednictwem delegowanych w tym celu organów. Z uwagi, że wedle dotychczasowych instrukcyj i rozporządzeń wykonawczych kontrolę techniczną wykonywało Świetne ck. Namiestnictwo a przytem organa techniczne Świetnego c. k. Namiestnictwa dokładniej są obeznane z cenami i stosunkami miejscowymi, Wydział krajowy

uprasza o wprowadzeoie do wymienionego §fu tej zmiany, aby wyraz „dem Ackerbau-Ministerium“ zastąpić słowem „der Statthalterei“. Z tego samego powodu byłoby pożądanem poruczenie kolaudacyi organom technicznym Świetnego ck. Namiestnictwa (§. 13. rozp. wykon).

ad 3). Według drugiego ustępu §. 9. projektu rozporządzenia Wys. ck. Ministerstwa rolnictwa koszta kontroli technicznej nie mogą obciążać funduszu budowy, a więc musiałyby być pokryte przez ck. skarb państwa i fundusz krajowy.

Z dotychczasowego jednak doświadczenia okazuje się, że jak długo Wysokie ck. Ministerstwo rolnictwa przy innych krajowych przedsiębiorstwach melioracyjnych nie dozwalało pokrywać tych kosztów z funduszów budowy, kontrola techniczna ze strony Rządu wcale nie była wykonywaną, ze strony zaś Wydziału krajowego ze względów finansowych ograniczała się do minimum Ażeby więc kontrola ta była częściejszą i skuteczną, byłoby pożądanym pokrywać koszta inspekcyj z funduszów budowy także przy robotach górskich podobnie jak to już za zezwoleniem Wys. Ministerstwa rolnictwa ma miejsce przy regulacyach wód prowadzonych przez Wydział krajowy.

Alegat 6 do sprawozdania Wydziału krajowego L. 16.867/93.

Okólnik

Wydziału krajowego z dnia 1. czerwca 1892 do wszystkich Wydziałów powiatowych.

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z d. 6. kwietnia 1892 między innemi następujące uchwały:

Sejm uznaje potrzebę energicznej i przyspieszonej akcyi w sprawie melioracyi rolnych a w szczególności drenowania i nawodniania gruntów, oraz poleca Wydziałowi krajoweemu ażeby:

a) rozciągnął ulgi przyznane uchwałą sejmową z dnia 27. września 1882 w sprawie projektowania i wykonania zbiorowych mlioracyj gruntowych w miarę możności także na melioracye podejmowane przez poszczególnych właścicieli gruntów, bez względu na przestrzeń do melioracyi przeznaczoną;

b) urządził stopniowo 10 ekspozytur bura melioracyjuego w okolicach, gdzie grunta melioracyi potrzebują, przedewszystkiem zaś otworzył z początkiem roku 1893 ekspozoturę tego biura w Kołomyi, technikom bióra centralnego poruczył wyłącznie projektowanie i wykonywanie melioracyj lokalnych we wschodniej części kraju;

c) subwencyonował fabryki rurek drenowych z krajowej dotacyi melioracyjnej i udzielał im pomocy technicznej, zasilał je pożyczkami z krajowego funduszu przemysłowego, oraz wyjednał subwencyonowanie tych fabryk z państwowej dotacyi melioracyjnej;

d) urządził krajowe składy narzędzi drenarskich przy ekspozyturach biura melioracyjnego;

e) poczynił stosowne kroki, aby dla transportu rurek drenowych na kolejach galicyjskich udzielono pod względem taryfy przewozowej jak najdalej idących ulg.

f) zarządził publikacyą doświadczeń zebranych przez biuro melioracyjne w czasie trzynastoletniej działalności tego biura, oraz osiągniętych przy tem rezultatów.

Przyznane pod a) ulgi wejdą w życie z dniem 1. stycznia 1893.

Uchwały powyższe podajemy do wiadomości Wydziału powiatowego z tem nadmienieniem, że począwszy od 1. stycznia 1893 Wydział krajowy udzielać będzie w miarę możności bezpłatnej pomocy technicznej kraj. biura melioracyjnego do zdjęć, projektowania, wytyczenia i kontroli robót melioracyjnych także poszczególnym właścicielom gruntów, którzy obowiązani będą opłacać tylko utrzymywanych przez kraj dozorców melioracyjnych.

Zarazem polecamy Wydziałowi powiatowemu, ażeby w porozumieniu z tamtejszą Radą oddziału c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego, względnie okręgowem Towarzystwem rolniczem przedłożył Wydziałowi krajowemu opinią, która miejscowość nadawałaby się do założenia fabryki drenów ze względu na istniejącą już cegielnię, zapas dobrej gliny, tudzież znaczniejszy obszar gruntów wymagających drenowania w danej okolicy, oraz czy właściciel gruntu na którym miałaby być założoną fabryka drenów, zobowiąże się dostarczać rolnikom okolicznym rurek drenowych po kosztach produkcyi.

Przyznane w uchwale pod c) subwencye ograniczać się będą do bezpłatnego dostarczenia właścicielom pras drenarskich i krajaczów (malakserów), na wybudowanie zaś suszarni i pieców do wypalania rurek, udzielane będą pożyczki z krajowego funduszu przemysłowego. Nadto pokrywać będzie fudusz krajowy koszta analizy glin przeznaczonych do wyrabiania rurek oraz koszta pomocy technicznej przy buduwie pieców.

Odnośne wnioski zechce Wydział powiatowy przedłożyć **najdajej do 15. sierpnia rb.**, ażebyśmy na tej podstawie mogli wyjednać u Wys. Sejmu potrzebną dotacyę na rok. 1893.

D. j. w.

Instrukcya służbowa

dla biura melioracyjnego przy Wydziale krajowym.

I. Postanowienia ogólne.

§. 1.

Zakres działania biura.

Do zakresu działania krajowego biura melioracyjnego należy:

1. inicyowanie, projektowanie, wykonywanie i nadzór regulacyi wód niespławnych, tudzież ulepszeń gruntów za pomocą osuszenia i nawodnienia;

2. konserwacya i nadzór wykonanych przy pomocy funduszu krajowego przedsiębiorstw melioracyjnych;

3. ulepszenie podziału pól i komasacya gruntów wraz z zakładaniem dróg polnych;

4. udzielanie fachowych opinij w sprawach podpadających pod postanowienia ustawy wodnej;

5. zakładanie, utrzymywanie i ewidencya krajowych stacyj ombrometrycznych i wodoskazowych, tudzież przeprowadzanie studyów hydrometrycznych na rzekach niespławnych.

§. 2.

Skład biura.

Do sprawowania czynności w ustępie 2, 3, 4 i 5, §-fu 1. wymienionych, tudzież projektowania, wykonywania i nadzoru melioracyj publicznych powołanem jest przedewszystkiem biuro centralne przy Wydziale krajowym, które się składa z dyrektora i odpowiedniej liczby fachowo uzdolnionych urzędników.

Projektowaniem, wykonywaniem i nadzorem robót melioracyjnych, przeprowadzanych przez poszczególnych właścicieli gruntów zajmują się, o ile Wydział krajowy odmiennie nie postanowi, ekspozytury biura melioracyjnego, których liczbę i miejsce urzę-

dowania ustanawia Sejm na wniosek Wydziału krajowego.

Kierownictwo ekspozytur biura melioracyjnego porucza Wydział krajowy obznajomionym z techniką melioracyjną urzędnikom biura, którym w miarę potrzeby przydziela się odpowiednią liczbę sił technicznych i dozorców melioracyjnych.

Bliższe postanowienia co do kwalifikacyi urzędników biura melioracyjnego zawiera §. 6. uchwalonego przez Sejm etatu tego biura.

§. 3.

Stosunek służbowy urzędników biura i ekspozytur.

Wszyscy urzędnicy biura melioracyjnego podlegają pod względem służbowym i dyscyplinarnym Wydziałowi krajowemu a w szczególności członkowi Wydziału krajowego, któremu biuro jest przydzielone (§. 19. ustanowy służby krajowej).

Bezpośrednim przełożonym urzędników tego biura po myśli §. 24. instrukcyi dla Wydziału krajowego jest dyrektor, który przydziela im prace i czuwa nad ich wykonaniem.

Personal pomocniczy ekspozytur podlega bezpośrednio ich kierownikom.

§. 4.

Komisye, urlopy i przeszkody służbowe.

Dyrektor biura, zarówno jak i kierownicy ekspozytur winni donieść Wydziałowi krajowemu o każdorazowem opuszczeniu siedziby urzędowej w celach służbowych, podobnie jak i o powrocie.

Urlopów do dni ośmiu w ciągu tego samego roku kalendarzowego, udzielać może urzędnikom biura centralnego i kierownikom ekspozytur przełożony Członek Wydziału krajowego, personalowi zaś ekspozytur ich kierownicy przy równoczesnem zawiadomieniu Wydziału krajowego.

Urlopów na czas dłuższy udziela Wydział krajowy.

W razie choroby lub przeszkody w służbie (powołania do ćwiczeń wojskowych) winien urzędnik zawiadomić natychmiast swego przełożonego, a na żądanie lub w razie dłuższej choroby, wykazać się świadectwem lekarza (§. 20. ustanowy służby krajowej).

§. 5.

Korespondencya.

Centralne biuro melioracyjne nie koresponduje ani ze stronami, ani z władzami; lecz wszelkie podania bezpośrednio do niego nadchodzące załatwia Wydział krajowy (§. 56. instrukcyi dla Wydziału krajowego).

Natomiast kierownicy ekspozytur i urzędnicy przeznaczeni do prowadzenia budowy korespondują bezpośrednio z władzami i stronami w obrębie kraju, przyczem w obec krajowych władz centralnych używać mają formy sprawozdań i intytulacyi „wysoki“, w obec innych zaś władz formy odezw i intytulacyi „świetny“.

§. 6.

Manipulacya wewnętrzna ekspozytur i kierowników budowy.

Wszystkie pisma nadchodzące do ekspozytur i kierowników budowy, zarówno jak i od nich wychodzące na skutek własnej inicyatywy (przypomnienia urzędowe), mają być zaciągane do protokołu podawczego, który dla każdego roku kalendarzowego ma być otwartym z dniem 1. stycznia, a zamkniętym z dniem 31. grudnia.

Co się tyczy załatwiania ekshibitów, ekspedyowania i regestrowania należy się zastósować do odnośnych przepisów instrukcyi służbowej dla manipulacyi wewnętrznej Wydziału krajowego z dnia 14. września 1866.

§. 7.

Urządzenie lokalów urzędowych, zaopatrzenie w przyrządy i rekwizyta.

Przedmioty potrzebne do urządzenia lokalów urzędowych ekspozytur, nie mniej też potrzebne do zdjęć i wykonania robót, instrumenty i przyrządy zakupuje Wydział krajowy na wniosek dyrektora biura względnie kierowników ekspozytur.

Z końcem roku winni przedłożyć kierownicy ekspozytur, zarówno jak i urzędnicy biura centralnego, inwentarz wszystkich przedmiotów do użytku im oddanych wraz z podaniem wartości.

Do odpisania zużytych przedmiotów inwentarza potrzebnem jest zezwolenie Wydziału krajowego.

Na utrzymanie lokalów urzędowych, tudzież obsługę, opał i oświetlenie otrzymują kierownicy ekspozytur ryczałt przez Sejm uchwalony.

Potrzeb rysunkowych i kancelaryjnych dostarcza ekspozyturom Wydział krajowy.

§. 8.

Dyety, koszta podróży i dodatki budowlane.

Co do wymiaru dyet i kosztów podróży przy zdjęciach i nadzorze robót publicznych, zarówno jak i prywatnych obowiązują przepisy wydane przez Sejm uchwałą z dnia 15. października 1881, a mianowicie:

a) wysokość dyet wynosi:

1. dla urzędników z płacą stałą 1.500 zł. i wyżej po 5 zł. na dzień;

2. dla urzędników z płacą stałą 1.000 zł. aż do 1.500 zł. po 4 zł. dziennie;

3. dla wszystkich innych urzędników i elewów po 3 zł. dziennie;

b) koszta podróży należą się dla wszystkich urzędników biura i elewów w wysokości należytości II. klasy za jazdę koleją żelazną, lub I. klasy za jazdę statkiem parowym, przy podróży zaś końmi w wysokości 13·2 ct. za każdy kilometr, oprócz wynagrodzenia za myto.

Przy komisyach, które prawdopodobnie przez jeden miesiąc w jednem miejscu potrwają, może Wydział krajowy zamiast dyet oznaczyć z góry pewien ryczałt (§. 11. uchwały Sejmowej z dnia 15. października 1881).

W czasie prowadzenia budowy przy przedsiębiorstwach ustawowych, korzystających z pomocy skarbu państwa i kraju, otrzymują kierownicy robót zamiast dyet i kosztów podróży w obrębie pola roboczego miesięczne dodatki budowlane, których wysokość normują instrukcye i rozporządzenia wykonawcze wydawane w myśl postanowień specyalnych ustaw melioracyjnych przez Wydział krajowy w porozumieniu z Administracyą państwa.

II. Postanowienia szczegółowe.

§. 9.

Projektowanie i wykonanie robót publicznych.

Przy zdjęciach i projektowaniu melioracyj publicznych, które mają korzystać z zasiłków państwowego funduszu melioracyjnego, winno biuro melioracyjne zastósować się ściśle do przepisów rozporządzenia Ministerstwa rolnictwa wydanego w porozumieniu z Ministerstwem spraw wewnętrznych dnia 18. grudnia 1885 (Dz. p. p. Nr. 1. ex 1886).

Bliższe postanowienia co do prowadzenia budowy przy melioracyach publicznych zawierają specyalne instrukcye i rozporządzenia wydane lub ułożyć się mające przez Wydział krajowy wspólnie z Administracyą państwa.

§. 10.

Pomoc techniczna dla melioracyj prywatnych.

W miarę przyzwolonych przez Sejm funduszów, oraz sił dyspozycyjnych ekspozytur biura melioracyjnego udziela Wydział krajowy bezpłatnej pomocy technicznej, poszczególnym właścicielom gruntów do projektowania wytyczania i kontroli robót melioracyjnych.

Koszta podróży koleją żelazną do najbliższej stacyi i z powrotem, tudzież dyety urzędnika technicznego pokrywa w myśl uchwały Sejmowej z dnia 6. kwietnia 1892 fundusz krajowy.

Natomiast strony interesowane obowiązane są:

a) opłacać przyjętych przez urzędnika do zdjęć robotników (w liczbie od 3 do 5), z których jeden dla przyspieszenia roboty może być figurantem stałym lub uczniem krajowego kursu dozorców melioracyjnych;

b) dostarczyć potrzebnych do pomiarów palików, oraz podwód tak ze stacyi kolejowej do miejsca zamieszkania i z powrotem, jak i z miejsca zamieszkania do pola roboczego i napowrót, jeżeli pole robocze znajduje się w odległości kwadransa drogi (§. 11. alegatu H. ustanowy służby krajowej);

c) pokrywać wynagrodzenie i koszta utrzymania dozorcy melioracyjnego przeznaczonego przez kierownika ekspozytury do wykonania zaprojektowanych robót.

W razie, gdyby właściciel gruntu nie dopełnił obowiązku pod a, b, określonego i przez spowodowanie zwłoki narażał fundusz krajowy na niepotrzebne wydatki, urzędnik biura melioracyjnego przerwać ma swą czynność i donieść o tem Wydziałowi krajowemu; właściciel zaś gruntu obowiązanym będzie wynikłe stąd koszta komisyjne zwrócić funduszowi krajowemu.

§. 11.

Warunki udzielania bezpłatnej pomocy technicznej dla melioracyj prywatnych.

Bezpłatnej pomocy technicznej do projektowania i wykonania melioracyj prywatnych w granicach §. 10. niniejszej instrukcyi określonych, udziela Wydział krajowy pod następującymi warunkami:

1. rentowność zamierzonej przez właściciela melioracyi ma być stwierdzoną przez kierownika właściwej ekspozytury biura melioracyjnego, ewentualnie także przez znawcę agronomicznego;

2. właściciel gruntu żądający bezpłatnej pomocy technicznej biura melioracyjnego winien złożyć pisemną deklaracyą, mocą której zobowiąże się zwrócić funduszowi krajowemu koszta zdjęć (dyety i koszta podróży urzędnika technicznego), oraz unormowaną w instrukcyi z dnia 20. grudnia 1878 l. 57.740 ex 1878 taksę za projekt, jeżeli w przeciągu trzech lat od dnia otrzymania planów nie przystąpi do wykonania zaprojektowanych robót.

Unormowana w powołanej instrukcyi taksa za projekt wynosi:

za przestrzeń do 5 morgów włącznie po 2 zł.
za następnych 5 morgów od 6—10 włącznie po 60 ct.
„ „ 10 „ „ 11—20 „ „ 50 „
„ „ 30 „ „ 21—50 „ „ 40 „
„ każdy dalszy morg po . . . . 30 „

§. 12.

Instruowanie i wnoszenie podań o pomoc techniczną.

Właściciele gruntów chcący korzystać z pomocy technicznej biura melioracyjnego do zaprojektowania robót melioracyjnych, winni wnieść za pośrednictwem właściwej ekspozytury do Wydziału krajowego podanie, w którem mają zamieścić deklaracyą, że się poddają postanowieniom niniejszej instrukcyi, a w szczególności przepisom §§. 10. i 11., oraz wykazać:

1. obszar i rodzaj kultury gruntu, na którym ma być wykonaną melioracya;

2. wadliwości gruntu, które mają być przez melioracyą usunięte, oraz oczekiwane z melioracyi korzyści, które to okoliczności mogą być udowodnione opinią fachowego agronoma;

3. odpowiedni ze względu na zagospodarowanie gruntu czas, w którym zdjęcia mają być wykonane.

W podaniach o udzielenie pomocy technicznej do wykonania zaprojektowanych już przez biuro robót melioracyjnych, należy tylko podać obszar gruntu, na którym melioracya w danym roku ma być przeprowadzoną, oraz termin zamierzonego rozpoczęcia robót.

Na uwzględnienie liczyć mogą tylko te podania, które najdalej do końca lutego każdego roku będą wniesione.

§. 13.

Program robót.

Najpóźniej do 15. marca każdego roku winni ułożyć kierownicy ekspozytur na podstawie wniesionych podań program robót i takowy przedłożyć Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia.

W programie tym mają być szczegółowo wymienione:

Objekty melioracyjne (obszar gruntu, rodzaj melioracyi i t. p.), następstwo robót, czas potrzebny do wykonania roboty (zdjęcia, wytyczenia lub kontroli) oraz funkcyonaryusze ekspozytury, którzy te roboty mają wykonać, względnie nadzorować.

Przedewszystkiem mają być uwzględnione w pro-

gramie te zgłoszenia, które mają na celu wykonanie zaprojektowanych już przez biuro melioracyj, zresztą należy zachować porządek, w jakim podania bądź to do Wydziału krajowego, bądź też do ekspozytur wpływały, o ile ten porządek da się pogodzić z podanymi przez strony terminami.

Przytem należy także baczyć, ażeby roboty na gruntach położonych w sąsiedztwie były wykonane w bezpośredniem następstwie, a to celem możliwego zredukowania kosztów podróży i uniknięcia niepotrzebnych wydatków.

§. 14.

Projekty melioracyj prywatnych.

Projekty sporządzone przez ekspozytury biura melioracyjnego, mają być przedkładane do zatwierdzenia Wydziałowi krajowemu, który takowe przesyła stronom wraz z obliczeniem kosztów poniesionych przez fundusz krajowy i taksę za projekt, przy równoczesnem powołaniu się na postanowienie ustępu 2. §. 11. niniejszej instrukcyi.

Przed rozpoczęciem robót wręczyć ma strona zatwierdzony projekt właściwej ekspozyturze, gdzie takowy ma być stale przechowanym dla ewentualnego zużytkowania przy konserwacyi wykonanej melioracyi.

§. 15.

Zaliczki i partykularze.

Z początkiem corocznej kampanii roboczej zażądać ma kierownik ekspozytury odpowiedniej zaliczki na pokrycie kosztów podróży i dyet dla wykonania robót programem objętych.

Partykularze kosztów podróży i dyet wraz z dziennikami czynności w których ma być dokładnie wykazanym rozmiar wykonanej roboty, przedkładać mają kierownicy ekspozytur z upływem każdego miesiąca Wydziałowi krajowemu do sprawdzenia.

W razie, jeżeli rozmiar przeprowadzonych zdjęć jest niezadowalniający, lub przerwa w czynności nie została dostatecznie usprawiedliwioną, przysługuje Wydziałowi krajowemu prawo zredukowania należytości z tytułu dyet.

Przy wykonaniu zaprojektowanych robót dopuszczalną jest z reguły tylko dwukrotna obecność urzędnika technicznego na polu roboczem: raz dla wytyczenia i niwelacyi, powtórnie dla kontroli i odebrania robót.

III. Postanowienie końcowe.

§. 16.

W sprawach nieprzewidzianych niniejszą instrukcyą obowiązuje urzędników biura melioracyjnego ustanowa służby krajowej wraz z wydanymi przez Sejm i Wydział krajowy późniejszymi przepisami.

Postanowienie §. 27. ustanowy służby krajowej, które w pewnych wypadkach dopuszcza uboczne zatrudnienia dla urzędników krajowych, ogranicza się jednak o tyle, że urzędnikom biura melioracyjnego nie wolno przedsiębrać na własną rękę robót w §. 1. niniejszej instrukcyi wskazanych.

Lwów dnia 28. marca 1893.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
***Sanguszko**, w. r.*

Członek Wydz. kraj.
***Wereszczyński**, w. r.*

LW. 17.429/93.

Aleg. 87.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o zarządzie krajowych składów publicznych dla zboża i spirytusu we Lwowie i Krakowie za rok 1892.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z 5. kwietnia 1892 przyjął Wysoki Sejm do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 2. lutego 1892 LW. 4.298 (aleg. 119. sten. spraw. z r. 1892), w przedmiocie krajowych składów publicznych dla zboża i spirytusu we Lwowie i Krakowie, i powziął przytem następujące uchwały:

„1) Poleca się Wydziałowi krajowemu przeprowadzenie z galic. akc. Towarzystwem handlowem we Lwowie, rokowań w sprawie warunków rozszerzenia składów także na dział handlowy;

2) Upoważnia się Wydział krajowy:

a) do sprzedaży pozostałego przy krajowych składach lwowskich z parceli N. 3801/1, skrawka gruntu powierzchni 288 □° będącego własnością kraju;

b) do użycia z ceny w ten sposób uzyskać się mającej, kwoty 2.000 zł. na pobudowanie dachu blaszanego na zbożowym magazynie lwowskim i 1.000 zł. na przykupno 50 beczek transportówek;

c) do odstąpienia gminie m. Lwowa z tej samej parceli części gruntu na utworzenie drogi za odpowiedniem wynagrodzeniem.

3) Upoważnia się Wydział krajowy:

a) do zakupna od zarządu kolei północnej bezpośrednio do składu publicznego w Krakowie, przylegającego gruntu w przestrzeni 1.656 m.² kosztem nie przenoszącym 16.000 zł.;

b) do zaciągnięcia celem pokrycia tego wydatku na hipotekę realności l. 139. i 140. V. w Krakowie, będących własnością kraju, pożyczki w kwocie 16.000 zł.;

c) do odstąpienia zarządowi kolei północnej 205 m.² gruntu należącego do publicznych składów w Krakowie a będącego własnością kraju, za odpowiedniem wynagrodzeniem".

Ponadto wyraziła Komisya gospodarstwa krajowego w swem sprawozdaniu L. s. 1882/92, które było podstawą przytoczonych wyżej uchwał Wysokiego Sejmu, życzenia: ażeby Wydział krajowy

4) zbadał przyczyny ociągania się producentów — rolników od korzystania z instytucyi krajowych składów;

5) zbadał zasadę, jakiego rodzaju budynki powinnyby w przyszłości jako najodpowiedniejsze przy rozszerzeniu składów być projektowanymi, mianowicie czy drewniane, czy szopy, czy też murowane budynki;

6) nawiązał rokowania z innemi poważnemi instytucyami tutejszemi, co do objęcia w zarząd tutejszych składów krajowych;

7) przedłożył bliższe wyjaśnienie w sprawie odstąpienia gminie miasta Lwowa, części gruntu ze składów tutejszych pod nowo otworzoną ulicę miejską;

8) zbadał możliwość powiększenia tutejszego magazynu zbożowego wyciągnięciem trzeciego piątra;

9) polecił Dyrekcyi kraj. składów w Krakowie, by nie dopuszczała do znaczniejszych zaległości ze strony interesentów;

10) przedłożył wyjaśnienie o sposobie użycia przez Towarzystwo wzajemnego kredytu, kwoty łącznej 4.000 zł. preliminowanej na rok 1890 i 1891 tytułem funduszu dyspozycyjnego krakowskich składów dla pomienionego Towarzystwa; wreszcie

11) przedłożył wynik rokowań z dotyczącemi Władzami o uzyskanie taryfy wojskowej dla zboża przeznaczonego, dla magazynów wojskowych, a składanego w magazynach składów krajowych. Dalej

12) otrzymał Wydział krajowy do załatwienia sprawozdanie komisyi gospodarstwa krajowego L. s. 1670/92, co do petycyi Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie o rezolucyę do c. k. Rządu celem zmiany ustawy państwowej z 12 czerwca 1890 Nr. 112 dz. p. p. w tym kierunku, iżby Bank austrowęgierski eskontował warranty zaopatrzone tylko podpisem właściciela towaru i według stopy eskontu wekslowego, — tudzież o spowodowanie, by Bank krajowy zniżył stopę procentową przy eskoncie warrantów do wysokości stopy procentowej przy eskoncie weksli kupieckich, oraz przyjmował warranty zaopatrzone tylko podpisem właściciela towaru. Nakoniec

13) uchwałą z 24. września 1892 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, by preliminarze publicznych składów lwowskich i krakowskich przedkładane były o ile możności w jednolitej formie.

Powyższe uchwały Wysokiego Sejmu i życzenia Komisyi gospodarstwa krajowego wykonane zostały w sposób następujący:

Ad 1. Reskryptem z 1. lipca 1892 L. 29.067, odniósł się Wydział krajowy do galicyjskiego akcyjnego Towarzystwa handlowego we Lwowie z wezwaniem w ślad poprzedniego reskryptu z 2. lutego 1892 LW. 57.166/91, ażeby Towarzystwo rzeczone zechciało pisemnie przedstawić Wydziałowi krajowemu, jakiego potrzebowałoby dla siebie (bez względu na faktyczne używanie) miejsca tak co do położenia, jak i objętości na pomieszczenie towarów w kraj. składach we Lwowie i Krakowie, oraz przedstawić warunki pod którymi towary rzeczone byłyby przez pomienione Towarzystwo składane.

Na reskrypt powyższy otrzymał Wydział krajowy odpowiedź z 26. października 1892 (LW. 52.964 92), że Towarzystwo nie wprowadziło jeszcze u siebie działu towarów kolonialnych, nie może zatem podać i bliższych wyjaśnień co do potrzebnego miejsca, że jednak zastrzega sobie przedłożenie odnośnych propozycyi w późniejszym czasie.

Ad 2. a) Grunt z parceli 3801/1 przestrzeni 288 □° należący do krajowych składów we Lwowie, został po porozumieniu się z c. k. Dyrekcyą dóbr państwowych, sprzedany firmie Abe Mühlstein i Sp. w Kałuszu za 3.000 zł. w. a., odnośna zaś uchwała Wysokiego Sejmu została sankcyonowaną Najwyższem postanowieniem z 14. lipca 1892.

Ad 2. b) Z powyższej kwoty 3.000 zł.; powiększonej o kwotę 164 zł. uzyskaną ze sprzedaży starej blachy z dachu magazynu zbożowego we Lwowie, użyto na koszta nowego pokrycia

tegoż magazynu blachą bez przybudowek, tudzież na zapłacenie robót pomniejszych spowodowanych poprzednią naprawą dachu, łączną kwotę . . . . . 1.817 zł. 44 ct.,
zakupiono na razie 20 beczek transportówek za . . . . . 385 „ 17 „
i pokryto niezbędny wydatek preliminarzem nieprzewidziany: na podstemplowanie sklepień z powodu niezwykłego obciążenia składów zbożem, na uzupełnienie sąsieków, na ściany w dziale cłowym, oraz i na inne roboty ciesielskie . . . . . 741 „ — „
razem więc . 2.943 zł. 61 ct.

Resztę w kwocie . . . . . 220 zł. 39 ct.
zamierza Wydział krajowy użyć na częściowe pokrycie dalszych kosztów osuszenia gruntu tutejszych składów, a to łącznie z kwotą 600 zł. uzyskać się mającą (o czem niżej) za grunt odstąpiony gminie miasta Lwowa ze składów tutejszych pod drogę miejską, w którym to kierunku Wydział krajowy stawia przy końcu odpowiedni wniosek.

Wydział krajowy zaznacza w tem miejscu, że część robót około osuszenia gruntu składów lwowskich wykonaną już została kosztem funduszu założenia składów, reszta zaś robót niezbędnych z powodu braku odpływu wody z gruntu tychże składów i zaciekania zwłaszcza magazynu spirytusowego, obliczoną została przez starszego inżyniera biura melioracyjnego Tadeusza Sikorskiego na 1.050 zł. Brakująca kwota około 230 zł. wstawioną zostanie do preliminarza na r. 1894.

Ad 2. c) i ad 7. Odwołując się na przyjęte przez Wysoki Sejm do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z 19. października 1889 L. 42.971 (aleg. 88. sten. spr. z r. 1889), Wydział krajowy dodatkowo wyjaśnia, że odstąpienie części gruntu w przestrzeni 763□^{0} z realności N. 572$^2/_4$ gminie miasta Lwowa pod nową ulicę poprzeczną między ulicą Grodecką i Cmentarną (ulica Szeptyckich) nastąpiło w r. 1889, w myśl uchwały Wydziału krajowego z 28. grudnia 1888 L. 54.550 i spowodowane zostało jednym z głównych a przez c. k. Dyrekcyę dóbr państwowych postawionych warunków, pod którymi mogła dojść do skutku zamiana części gruntu (2.200□^{0}) z powyższej realność, za grunt (1.600□^{0}) realności N. 560$^2/_4$ (wówczas własność kameralna).

Warunkiem tym było mianowicie żądanie c. k. Dyrekcyi dóbr państw. otwarcia drugiego frontu do ulicy poprzecznej, względnie żądanie urządzenia dwóch bram wjazdowych z pomienionej ulicy.

Zamiana powyższa była kwestyą nader ważną dla tutejszych składów, urządzenie bowiem magazynu spirytusowego w realności N. 572$^2/_4$, położonej po drugiej stronie ulicy Grodeckiej naprzeciw obecnego magazynu zbożowego, musiałoby było spowodować poważne koszta założenia torów kolejowych przecinających ulicę Grodecką (jeśliby na to w ogóle można było uzyskać zezwolenie), oraz znaczne utrudnienie kontroli, pominąwszy już znaczne utrudnienie komunikacyi publicznej na powyższej głównej i licznie frekwentowanej ulicy, podczas gdy realność N. 560$^2/_4$ przylega bezpośrednio do magazynu zbożowego.

Inicyatywę do tej zamiany dał Magistrat miasta Lwowa i on głównie sprawę tę doprowadził do pożądanego rezultatu, Magistrat też zajął się całem uciążliwem uporządkowaniem wszystkich placów, podsypaniem i wyrównaniem znacznych wklęsłości, jak nie mniej początkową administracyą realności przez kraj nabytych na rzecz tutejszych składów, kontrolą robót, jak wreszcie uporządkowaniem wszystkich stosunków ze sąsiadami.

Z tych powodów, jak niemniej z uwagi, że realność pod N. 572$^2/_4$ została faktycznie rozparcelowaną i już obecnie zawiera dwa odrębne ciała tabularne, mianowicie realność należącą do państwa i realność Aby Mühlsteina i Sp., że zatem zachodzi tu analogiczny wypadek przewidziany w §-fie 5. ustawy budowniczej miasta Lwowa z 21. kwietnia 1885 N. 31. dz. u. kr., podług którego właściciel gruntu budowlanego przeznaczonego do rozparcelowania obowiązany jest

odstąpić gminie pas gruntu 20 m. szeroki pod nową drogę, postanowił Wydział krajowy — po przeprowadzeniu w tym względzie rokowań, przyjąć ofiarowane przez gminę miasta Lwowa za grunt powyższy pod drogę zajęty ryczałtowe wynagrodzenie w kwocie 600 zł. w. a.

Ad 3) a, b, c) Uchwała ta sankcyonowana Najwyższem postanowieniem z 14. lipca 1892, nie mogła być wykonaną, albowiem na pismo Wydziału krajowego z 21. czerwca 1892 L. 22.036 wystosowane do jeneralnej Dyrekcyi kolei północnej o sprzedaż dla krakowskich składów krajowych 1.656 m. gruntu i kupno w zamian z gruntów tychże składów 205 m. gruntu, otrzymał Wydział krajowy odpowiedź, z 5. lipca 1892 L. 59.743 (LW. 33.017/92), że w obec szczupłej przestrzeni gruntów należących do tej kolei, Dyrekcya nic z nich odstąpić nie może.

Z tego też powodu niezaciągał Wydział krajowy i pożyczki na kupno rzeczonego wyżej gruntu.

Ad 4. i 5. Reskryptami z 1. lipca 1892 LL. 29.069 i 29.071 odniósł się Wydział krajowy do c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie, c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, Dyrekcyi obydwu krajowych składów i starszego inżyniera Stanisława Chrząszczewskiego o wyrażenie opinii, jakiego systemu trzymać się należy przy rozszerzaniu składów, mianowicie czy budować należy składy drewniane, szopy, czy też stawiać budynki murowane, nadto zaś do pierwszych czterech instytucyi o opinię, jakie mogą być przyczyny ociągania się rolników — producentów od korzystania z istniejących składów krajowych.

Na pierwsze pytanie otrzymał Wydział krajowy odpowiedź, do której i ze swej strony się przyłącza, że pod tym względem trwałej jednolitej zasady ustanowić nie można, wybór bowiem rodzaju budynku zależy w każdym razie od miejsca, jakie pod budowę użyte być może, jak niemniej od okazującej się potrzeby i warunków miejscowych.

Po za granicami kraju, jak to podnosi Dyrekcya składów lwowskich, w nowszych czasach prawie wszystkie magazyny są murowane, jak n. p. w Wiedniu, Peszcie, Tryeście, Innsbrucku, Altonie, Frankfurcie nad Menem, Mannheim, Berlinie, Hamburgu i t. d.

Wyjątek stanowią n. p. szopy drewniane w Monachium (Städtische Schrammen) i w Lindau nad jeziorem Bodeńskiem, które to składy jednak przeznaczone są prawie wyłącznie na zboże przechodzące „transito“.

Magazyny murowane mają tę zaletę, że wymagają małego procentu na amortyzacyę kapitału, znacznie niższych opłat asekuracyjnych tak od budynku jak i złożonego towaru, możność bezpiecznego przetrzymywania towaru przez czas dłuższy, a przy urządzeniu mechanicznem zyskuje się na miejscu, czasie i robociźnie i nie tak łatwo mnoży się w takich budynkach robactwo.

Ujemną zaś stroną podobnych budynków jest trudne zrównoważenie dochodów z kosztami administracyi, jeśli skutkiem konjunktury handlowej dowóz nie jest dość liczny.

Magazyny drewniane, za którymi przemawia Towarzystwo gospodarskie we Lwowie i Dyrekcya składów w Krakowie, jednakże z zastrzeżeniem istnienia odpowiedniego ku temu celowi miejsca budowlanego, mają również swoje zalety mianowicie, nawet przy słabszym ruchu łatwiejsze oprocentowanie kapitału, z powodu przewiewności budynków szybsze w wielu wypadkach przesuszenie zboża, i dogodne pomieszczenie takiego zboża, które ma tylko krótki czas w składzie pozostawać.

Ujemną zaś stroną budynków drewnianych jest większy stosunkowo procent na amortyzacyę, wysoka opłata ubezpieczeń od ognia tak magazynów jak i zboża, kosztowniejsza manipulacya i łatwe a właściwie nieuniknione wylęganie się robactwa zwłaszcza wołczków, których wytępienie w budynkach drewnianych jest prawie niemożliwe.

Do tego dodać jeszcze należy, że n. p. w razie rozszerzenia składów na dział towarowy, wiele z tych towarów mogłoby być pomieszczonych tylko w murowanym budynku.

Wobec powyższego mogłyby składy krakowskie dla zupełnego braku miejsca rozszerzone być tylko w ten sposób, iżby zniesiono istniejące dwie szopy drewniane a na ich miejsce wystawiono kilkopiątrowy budynek murowany, we Lwowie zaś możnaby pobudować szopy drewniane przeznaczone głównie dla zboża przechodzącego „transito“ i dla zboża w workach.

Na drugie pytanie odnoszące się do przyczyn niekorzystania producentów z instytucyi krajowych składów, podnosi Towarzystwo rolnicze krakowskie w swej odpowiedzi z 27 października 1892 L. 1030, że według zgodnych informacyi z Tyrolu i Węgier, tamtejsi producenci zboża nie korzystają także niemal całkiem ze składów publicznych.

„Skład w Innsbrucku służy wyłącznie handlarzom zboża sprowadzającym je z zagranicy do kraju a na Węgrzech wstrzymują się tamtejsi rolnicy od składania swego zboża do magazynów dlatego, albowiem zdaniem Dyrekcyi składów peszteńskich, mniej zamożni właściciele sprzedają cały sprzęt zaraz w jesieni na miejscu z powodu braku kapitału i niechęci do spekulacyi; właściciele zaś majątków bardzo wielkich trzymają zboże dłuższy czas w swych budynkach, nie odczuwając potrzeby spieniężenia swych zbiorów.

W rezultacie służą składy peszteńskie niemal wyłącznie handlarzom i spekulantom a ci nawet niekorzystają w szerszej mierze z kredytu warrantowego, przenosząc kredyt wekslowy jako prostszy i poniekąd tańszy“.

„Okazuje się z tego, iż w obu powyższych krajach składy zbożowe nie oddają bezpośrednich usług producentom zbożowym.

„Przyczyny dla której producenci-rolnicy w zachodniej części kraju niekorzystają niemal wcale z instytucyi składów publicznych są — zdaniem Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie — rozliczne, w części te same co na Węgrzech, w części wynikające ze szczególnych stosunków kraju i krajowego rolnictwa“.

„Przyczyną tego jest przedewszystkiem okoliczność, iż każda zmiana w długoletniem przyzwyczajeniu zwłaszcza w konserwatywnych sferach rolniczych, wymaga dłuższego czasu zanim się nowy sposób postępowania wyprobuje i zyska uznanie, zanim się interesowani przekonają o jego praktyczności i użyteczności“.

„Wobec krótkiego czasu istnienia składów zbożowych, byłoby więc dzisiaj jeszcze rzeczą przedwczesną wydawać pod tym względem sąd jakiś stanowczy o tej nowej instytucyi mającej ułatwić zbyt zboża“.

„Pomijając jednak ten zasadniczy wzgląd, wskazać można już teraz na kilka ważnych powodów abstynencyi rolników“.

„Trudno zaprzeczyć, że dla większości naszych ziemian, daleko wygodniejszą choć mniej korzystną jest sprzedaż zboża na wsi znajomemu handlarzowi, aniżeli dostawa do odległych nieraz magazynów, połączona bądź co bądź z licznemi formalnościami, pisaniną i kłopotami różnego rodzaju“.

„Wielu producentów wstrzymuje od składania zboża na dłuższy nas obawa ryzyka t. j. strat na wypadek spadku cen w późniejszym czasie“.

„Wielu zniechęca się znacznymi kosztami składowego, ekspedycyi i asekuracyi, obciążających deponenta nieświadomego konjunktury targowej a więc niepewnego, czy zysk przy sprzedaży koszta owe pokryje w całości“.

„Dodać do tego należy pewną kosztowność, trudność i ryzyko przy przeprowadzeniu sprzedaży złożonego zboża producenta mieszkającego w dalszej okolicy i zmuszonego korzystać z domu komisowego“.

„Warunki dalej uzyskania kredytu na warranty nie zachęcają wcale do korzystania z tej formy zaliczek, albowiem kredyt warrantowy połączony jest z takiemi utrudnieniami, stratą czasu i kłopotami, iż przepisy odnośnej ustawy działają raczej odstręczająco niż zachęcająco na producentów rolniczych“.

„Najlepszą tego ilustracyą jest sprawozdanie Banku Austro-Węgierskiego za r. 1891, z którego się okazuje, iż rozwój kredytu warrantowego nie odpowiedział w żadnym kraju Austro-Węgierskiej monarchii ogólnym oczekiwaniom, albowiem nigdzie nie korzystano z niego w takiej mierze, jakaby odpowiadała rzeczywistym potrzebom kredytowym interesowanych".

„Przemawia to chyba najwymowniej za twierdzeniem, iż w samej ustawie o warrantach mieścić się muszą przepisy i formalności, które nie pozwalają korzystać w pełnej mierze z tej formy kredytowej".

„Wreszcie pozostaje wskazać jako jedną z ważniejszych przeszkód — praktykowany od dawna w kraju naszym przez pewną część producentów rolniczych zwyczaj brania zaliczek na zboże od znajomych handlarzy na długi czas przed zbiorami, a nawet sprzedawania naprzód części lub całych zbiorów z obowiązkiem dostawy w porze jesiennej".

„Zwyczaj ten w wysokim stopniu ekonomicznie szkodliwy, bo pozbawiający rolnika, który sprzedaje niejako w przymusowem położeniu i w niekorzystnych warunkach, znacznej części zysków z rocznej produkcyi, uniemożliwia wielu rolnikom producentom korzystanie ze składów zbożowych, skoro pozbyli już naprzód zboże i nie mają co składać".

„Jeżeli do tego dodamy tę samą uwagę, którą uczyniła Dyrekcya składów peszteńskich, iż niektórzy właściciele wielkich obszarów nie potrzebują składów, posiadając dostateczny kapitał obrotowy lub kredyt osobisty i miejsce we własnych szpichlerzach, to będziemy mieli obraz stosunków, jakie panują pod tym względem w naszym kraju, a zarazem przyczyn, które utworzyły niepomyślne stosunkowo warunki korzystania ze składów zbożowych dla producentów rolników".

W końcu wyraża Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie zdanie, iż „wiele z powyższych przyczyn, które powstrzymują dzisiaj rolników od oddawania zboża do składów, dałoby się usunąć bądź w drodze ustawodawczej, bądź administracyjnej, niektóre zaś może ustaną działać same przez się przez wpływ czasu, gdy się instytucya składów wżyje w stosunki naszego kraju".

Z powodu tej przy końcu zamieszczonej uwagi, odniósł się Wydział krajowy reskr. z 5. listopada 1892 L. 53.389 ponownie do Komitetu c. k Towarzystwa rolniczego w Krakowie, ażeby Komitet zechciał bliżej poszczególnić owe przeszkody, które mogłyby być usunięte czy to w drodze ustawodawczej (z wyjątkiem ustawy o warrantach co do której sprawa już wdrożoną została), czy też w drodze administracyjnej, dotąd jednak nie otrzymał Wydział krajowy żadnej pod tym względem odpowiedzi.

C. k. Towarzystwo gospodarskie we Lwowie oznajmiło pismem z dnia 17. listopada 1893 L. 1.624, że z powodów od niego niezależnych, nie może w sprawie niniejszej obecnie nadesłać odpowiedzi.

Dyrekcye obydwu składów krajowych oświadczają mniej więcej to samo co i Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie, przyczem Dyrekcya składów krakowskich wskazuje na brak pośrednika między konsumentem w kraju i za granicą a producentem (którego to pośrednika stworzyć winno — zdaniem Dyrekcyi — c. k. Towarzystwo rolnicze w Krakowie i gospodarskie we Lwowie), i potrzebę uzyskania dla składów refakcyi dla pewnej większej ilości wagonów.

Co do tego ostatniego żądania Wydział krajowy zaznacza, że podług powołanego w zeszłorocznem sprawozdaniu reskryptu c. k. Ministerstwa handlu z 14. grudnia 1891 L. 56.209, które obydwom Dyrekcyom krajowych składów zakomunikowane zostało reskryptem Wydziału krajowego z 29. stycznia 1892 L. 58.831, winny Dyrekcye rzeczone wnosić specyalne podania o przyznanie zniżenia taryfy i że podania takie mają być rozstrzygane podług tych samych zasad, jak i podania innych partyi o refakcyę.

Wydział krajowy podziela w zupełności zdanie c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie co do przyczyn, dla których rolnicy producenci ze składów krajowych nie korzystają i zaznacza, że we wschodniej części kraju przybywa do przyczyn rzeczonych nadto bez porównania tu większa jak w zachodniej części kraju przeszkoda w dostawie zboża do kolei, brak tu bowiem

zarówno gęstszej sieci kolei, jak i dobrze urządzonych dróg zarówno gminnych, jak i dróg wyższego rzędu.

Co do zarzutu jednak o rzekomo wysokich kosztach składowego, ekspedycyi i asekuracyi zaznacza się, że taryfa pod tym względem została jak najniżej ułożoną, że dostawcom służy prawo korzystania z prawa reekspedycyi i ewentualnego zniżenia taryfy kolejowej o ile takie zniżenie uzyska sama Dyrekcya składów lub strony same i że koszta asekuracyi niezależą od Dyrekcyi składów. Wobec faktu zaś, że składy nie zwracają nawet kosztów administracyi, Wydział krajowy do dalszego zniżenia taryfy przystąpićby nie mógł.

Ad 6. Pismem z 1. lipca 1892 L. 29.066 odniósł się Wydział krajowy do poniższych instytucyi z zaproszeniem do ubiegania się w ciągu dni 60 o objęcie w zarząd tutejszych składów krajowych dla zboża i spirytusu, zawiadamiając przytem Magistrat miasta Lwowa, że na dotyczące sprawozdanie Wydziału krajowego, komisya gospodarstwa krajowego w swem przez Wysoki Sejm przyjętem sprawozdaniu, zaleciła Wydziałowi krajowemi zaniechać dalszych w sprawie niniejszej rokowań z pomienioną gminą.

Wspomniane instytucye są następujące:

1) Galicyjski Bank kredytowy.
2) C. k. uprzyw. galic. akc. Bank. hipoteczny.
3) Galicyjski Bank krajowy.
4) Bank zaliczkowy.
5) Galic. akcyjne Towarzystwo handlowe.
6) Reprezentacya krakowskiego Towarzystwa wzajemnego kredytu.
7) Bank rolniczy.
8) Union Bank wiedeński.

Na powyzsze zaproszenie nieodpowiedział jedynie Galic. Bank kredytowy i Bank hipoteczny, których urgować nie uważał Wydział krajowy za stosowne.

Jedynie zaś Bank rolniczy i Union-Bank względnie „pierwsze austr. akc. Towarzystwo dla składów publicznych we Wiedniu, zażądały przedstawienia warunków pod którymi zarząd miałby być objęty.

Aleg. 1. Warunki te, które w odpisie ·/. dołącza się, udzielone zostały pomienionym Bankom rozporządzeniem z 6. grudnia 1892 L. 59.782 na co tylko Union-Bank pismem z 23. grudnia 1892 upraszał o nadesłanie wszelkich dat szczegółowych tak co do ruchu towarów jak i pieniężnego wyniku z dotychczasowej administracyi, czemu Wydział krajowy zadość uczynił uchwałą z 31. stycznia 1893 L. 65.068/92 dotąd jednak nie otrzymał odpowiedzi.

Wobec braku tej odpowiedzi, Wydział krajowy nie może uważać rokowań powyższych za zerwane, (jeśli Wysoki Sejm inaczej nie postanowi) i z tego też powodu nie przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi wniosku co do systemizacyi, etatu osób i płac personalu kraj. składów we Lwowie, pełniącego swą służbę prowizorycznie od roku 1890.

Ad 8. Reskryptem z 14. czerwca 1892 L. 19.791 polecił Wydział krajowy swemu inżynierowi starszemu Stanisławowi Chrząszczewskiemu przedłożyć szczegółowo umotywowaną opinię techniczną, czyli istniejącego przy tutejszych składach magazynu zbożowego niemożnaby rozszerzyć wyciągnięciem trzeciego piątra.

Podług nadesłanej relacyi tegoż inżyniera z dnia 18. czerwca 1892 L. 181 jest podobne rozszerzenie magazynu niemożebne, o czem zresztą Wydział krajowy był przekonany już przed postanowieniem wniosku na pobudowanie szopy drewnianej.

Podług powyższej relacyi mury drugiego piętra mają tylko między otworami okiennymi grubość 45 cm. w otworach zaś okiennych, których w obu facyatach znajduje się 56 sztuk, tylko 30 cm., czem jak również wpuszczonymi dźwigarami powałowymi są nader osłabione. Co najgłówniejzaś, mury te stawiane są na słabej zaprawie wapiennej, w skutek czego również nie przedstawiają należytego bezpieczeństwa.

W wypadku zaś gdyby rozebraniem odpowiedniej części muru od góry, miano je wzmocnić, musianoby równocześnie rekonstruować zastosowane do obecnej konstrukcyi dachowej urządzenie mechaniczne, coby samo pociągnęło za sobą około 4.500 zł.

Dalej, z obecnej więzby dachu, która w dzisiejszym stanie trwać może jeszcze około 15 lat, tylko nieznaczna część mogłaby być użytą do dachu nad 3 piątro, słupy drewniane środkowe istniejące w całym magazynie, musiałyby stanowczo być rekonstruowane a w skutek potrzeby wyciągnięcia na trzecie piątro windy powodującej już obecnie silne drganie budynku, drganie to dla budynku niebezpieczne, zostałoby spotęgowane.

Nadto wyciągnięciem trzeciego piątra zyskałoby się dla składów tylko nieznaczne rozszerzenie a koszt tej całej przebudowy wynosiłby podług obliczenia p. Chrząszczewskiego około 12.000 zł. prócz straty w skutek przerwy w przyjmowaniu towarów w czasie robót i prócz niepewności czyli z powodu przeniesienia urządzeń mechanicznych, będą one należycie funkcyonować.

Z tego też powodu zarządził Wydz. krajowy, jak to wyżej nadmieniono, wymianę pokrycia dachu magazynu zbożowego nową blachą żelazną pocynkowaną.

Ad. 9. Życzenie Komisyi gospodarstwa krajowego, aby Dyrekcyi składów krakowskich polecić, iżby niedopuszczała do znaczniejszych zaległości ze strony interesentów, zakomunikowane zostało pomienionej Dyrekcyi reskryptem tutejszym z 1 lipca 1892, L. 29070.

Ad. 10. Pismem z 13. lutego 1892 L. 623 i 7 maja 1802, L. 1611 przedłożyło nam Towarzystwo wzajemnego kredytu rachunek z przyznanego mu przez Wysoki Sejm na rok 1890 i 1891 funduszu dyspozycyjnego w kwotach po 2.000 zł.

Z funduszu tego wydało Towarzystwo:

na koszta podróży	277 zł. 11 ct.
na remuneracye	845 „ — „
jako zaliczkę na płacę	2.000 „ — „
na podatek dochodowy od płac funkcyonaryuszów składów za rok 1890 i 1891	402 „ 80 „
Razem . .	3.524 zł. 91 ct.

reszta zaś wraz z narosłymi procentami od lokowanych w swoim czasie powyższych 4.000 zł., przelaną została do kasy składów krakowskich.

Zwrot zaliczki na płacę uwidoczniony jest w rachunkach składów.

Ad. 11. W zeszłorocznem sprawozdaniu zawiadomił Wydział krajowy Wysoki Sejm, że podług oznajmienia c. k. Ministerstwa handlu z 14 grudnia 1891 L. 56.209, odmówiło c. k. Ministerstwo wojny prośbie Wydziału krajowego o przyznanie taryfy wojskowej dla zboża składanego w magazynach krajowych a przeznaczonego dla magazynów wojskowych.

Z tego powodu wniósł Wydział krajowy odezwą z 1 lipca 1892 L. 29.072 przedstawienie do c. k. Prezydyum Namiestnictwa, w którem szczegółowo powołał wszystkie postanowienia ustawy z 28 kwietnia 1889 Nr. 64 dz. p. p. jak i regulaminu, zapewniające jak najdalej idącą kontrolę zarówno samej instytucyi składów, jak i każdego pojedynczego towaru, w obec czego wręcz niedopuszczalnym okazuje się zarzut c. k. Ministerstwa wojny, jakoby w składach krajowych niemożliwe było skrontrolowanie tożsamości zboża przeznaczonego dla magazynów wojskowych.

W przedstawieniu tem podniósł Wydział krajowy dalej, że ostatecznie zależeć może c. k. Władzom wojskowym na jakości i ilości zakontraktowanego zboża oraz na czasi dostawy.

Jeśli zboże nie będzie odpowiedniej jakości, nie zostanie przez magazyn wojskowy przyjęte bez względu na osobę dostawcy i bez względu na miejsce, gdzie to zboże chwilowo było złożone.

Co do ilości zaś i czasu dostawy, składy krajowe mogą być dla intendatury wojskowej tylko pożądane, dostawca bowiem mając odpowiednie miejsce na złożenie zboża, może go odrazu złożyć więcej i mieć do dyspozycyi dla intendantury na wszelkie nieprzewidziane wypadki.

Wreszcie leży przecie zarówno w interesie skarbu wojskowego, jak i w interesie producentów, aby ci ostatni mogli skuteczniej jak dotąd konkurować z handlarzami względnie głównymi dostawcami zboża, co dopuszczalnem byłoby głównie w razie możności korzystania przez producentów z instytucyi krajowych składów i ulg tym instytucyom przyznanych.

Przedstawienie to przedłożyło c. k. Prezydyum Namiestnictwa, c. k. Ministerstwu handlu pismem z 23. lipca 1892, L. 7766 pr., a według oznajmienia tegoż c. k. Prezydyum z 19. stycznia 1893, L. 346/pr. opartego na zawiadomieniu c. k. Ministerstwa handlu z 15. stycznia 1893, L. 45, pertraktacye co do przyznania taryfy wojskowej dla zboża składanego w krajowych składach we Lwowie i Krakowie a przeznaczonego dla magazynów wojskowych, są już na ukończeniu.

Ad. 12. Niezałatwioną przez Wysoki Sejm petycyę Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie z 25. marca 1892, L. 279, o ile petycya ta domaga się zmiany ustawy z 12. czerwca 1890 Nr. 112, dz. p. p. w tym kierunku, iżby Bank Austro-Węgierski eskontował warranty kraj. składów publicznych, zaopatrzone tylko jednym podpisem właściciela towaru i to według stopy eskontu wekslowego, odstąpił Wydział krajowy odezwą z 17. czerwca 1892, L. 23100 c. k. Prezydyum Nemiestnictwa do dalszego postanowienia.

O ile zaś petycya rzeczona domaga się, ażeby Bank krajowy zniżył stopę procentową przy eskoncie powyższych warrantów do wysokości eskontu weksli kupieckich, oraz żeby przyjmował warranty te zaopatrzone również tylko podpisem właściciela zboża, odstąpioną ona została temsamem rozporządzeniem z 17. czerwca 1892 L. 23100, Dyrekcyi Banku krajowego z wezwaniem, wzięcia sprawy pod rozwagę i przedstawienia Wydziałowi krajowemu sprawozdania o swem postanowieniu.

Bank krajowy złożył pod tym względem szczegółową relacyę z 22. lipca 1892, L. 15078, z której okazuje się, że do chwili złożenia tej relacyi nie było ani jednego wypadku,
Alleg. 2. w którymby Bank krajowy żądał dodatkowego żyra, że jednak na podstawie §. 5 dołączonych */. przepisów o udzielaniu przez Bank krajowy zaliczek na złożone w kraj. składach towary, Bank krajowy ze względu na bezpieczeństwo swoje musi wymagać dodatkowego żyra w wypadkach, jeżeli eskontujący warrant jest zbyt słabą firmą, albo towar złożony nie daje dostatecznego zabezpieczenia.

Co do stopy procentowej zaś od zaliczek udzielanych na warranty, oznajmił Bank krajowy, że w myśl §. 4 powyższych przepisów pobierany bywa procent w wysokości policzonej każdocześnie od lombardu przez Bank Austro-węgierski, która to stopa wynosi jeden od sta więcej, niż stopa wekslowa w tymże samym Banku austro-węgierskim.

Bank krajowy utrzymuje zaś z reguły stopę procentową wekslową o 1% wyższą od stopy procentowej wekslowej w Banku austro-węgierskim.

Wyjątkowo tylko zdarzyć się może, że eskont warrantów może być droższym w Banku krajowym od eskontu weksli, jeżeli Bank krajowy, jak to było w r. 1890, utrzymać zdoła stopę eskontową niezmienioną pomimo podniesienia stopy eskontowej i lombardowej w Banku austro-węgierskim, lecz i w tym wypadku jest to usprawiedliwione, gdyż od eskontu weksli pobiera się procent z góry na czas naprzód oznaczony, podczas gdy od eskontu warrantów z dołu, za czas przez dłużnika rzeczywiście wyzyskany.

Odpowiedź tę zakomunikował Wydział krajowy komitetowi c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie rozp. z 3. października 1892 L. 35322.

Podług odezwy zaś c. k. Namiestnictwa z 30. października 1892 L. 86158, oznajmiło c. k. Ministerstwo skarbu reskryptem z 21 października 1892 L. 4477, że „niemogłoby się

skłonić do spowodowania zmiany ustawy z 12. czerwca 1890 Nr. 112 dz. p. p. w kierunku, aby Bank austro-węgierski miał być upoważniony do eskontowania warrantów wystawianych przez publiczne składy a zaopatrzonych podpisem tylko jednego zobowiązanego interesenta, znanego z wypłacalności, ponieważ eskontowanie takiego tylko jednym podpisem, to jest podpisem właściciela towaru zaopatrzonego towaru, równałoby się bezpośredniemu udzieleniu pożyczki na towar, co bezwarunkowo okazuje się niedopuszczalnem ze względu na pewność pokrycia banknotów, która nie może w żadnym kierunku być zagrożoną".

„Drugiemu ustępowi tej petycyi aby warranty eskontowano według stopy procentowej przyjętej dla eskontu weksli, czynią już zadość obecnie obowiązujące normy dla obrotu interesów Banku austro-węgierskiego".

Odpowiedź ta została rozporządzeniem tutejszem z 11. listopada 1892 L. 53936 również zakomunikowaną komitetowi c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie.

Ad. 13. W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z 24. września 1892 będą odtąd preliminarze kraj. składów publicznych we Lwowie i Krakowie ile możności w jednolitej formie przedkładane.

Uwolnienie składów od obowiązku utrzymywania asystenta cłowego i nadstrażnika.

Odezwą z 13. lipca 1892 L. 32065 wniósł Wydział krajowy memoryał do Prezydyum c. k. kraj. Dyrekcyi Skarbu o wyjednanie u c. k. Ministerstwa skarbu uwolnienia krajowych składów publicznych we Lwowie i Krakowie od obowiązku ponoszenia płacy i dodatków jednego asystenta cłowego i nadstrażnika we Lwowie i Krakowie.

Na to otrzymał Wydział krajowy odezwą c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu z 16. grudnia 1892 L. 104.718 zawiadomienie, że c. k. Ministerstwo skarbu reskryptem z 7. czerwca 1892, L. 13830 począwszy od roku 1892 uwolniło Wydział krajowy od nałożonego nań reskryptami tegoż Ministerstwa z 19 października 1889 L. 4989 (Kraków) i z 17. lutego 1890 L. 5202 (Lwów) obowiązku o którym wyżej mowa.

Natomiast opłacić mają składy krakowskie za czas od 1. stycznia do 30. listopada 1892 chodowe i strawne funkcyonaryuszów skarbowych po 70 ct. dziennie.

Począwszy zaś od 1 listopada 1892 mają obydwa krajowe składy w myśl reskryptu c. k. Ministerstwa skarbu z 30 listopada 1892 L. 36058 opłacać zamiast chodowego i strawnego ryczałt roczny po 300 zł. w. a.

C. k. Ministerstwo skarbu zastrzegło jednak sobie oznaczyć osobno wynagrodzenie za dozór, gdyby wskutek rozwoju składów okazała się potrzeba pomnożenia stanu osobowego c. k. urzędów cłowych we Lwowie i Krakowie.

O powyższem zawiadomił Wydział krajowy Dyrekcye obydwu składów reskryptem z 27. grudnia 1892 L. 64520.

Równocześnie zaś odniósł się Wydział krajowy do c. k. Prezydyum krajowej Dyrekcyi skarbu z podziękowaniem za wyjednanie powyższej ulgi już przed nadejściem tutejszego memoryału z 13 lipca 1892, spowodowanego uzyskaną przez Dyrekcyę tutejszych składów w krótkiej drodze wiadomością o uwolnieniu reskryptem c. k. Ministerstwa skarbu z 26 marca 1892 L. 1807 prywatnych składów spirytusu Baczewskiego na Zniesieniu i Mikolascha na Bogdanówce od podobnego obowiązku.

W ten sposób zmiejszone zostały od r. 1892 koszta zarządu krakowskich składów o rocznych około 1.300 do 1.400 zł., lwowskich składów zaś około 1.000 zł. do 1.100 zł. rocznie, w Krakowie bowiem wynosiły koszta odnośne za rok 1891 kwotę 1.769 zł. 25 ct., we Lwowie zaś 1.378 zł. 25 ct.

Obrót zboża i spirytusu we Lwowie za rok 1892.

Aleg. 3. W załączeniu ·. przedkłada Wydział krajowy tablicę obrotu zboża, spirytusu i warrantów w krajowym składzie publicznym we Lwowie za r. 1892 wraz z tablicą, w której graficznie przedstawiono ruch powyższych towarów.

Aleg. 4. Podług tych wykazów przedstawia się ruch zboża jak następuje:

W zapasie z 31 grudnia 1891 było:

krajowego zboża	80·8	wagonów
transitowego zboża	63·0	„
przyjęto w r. 1892 krajowego zboża	223.0	„
transitowego zboża	2·4	„
Razem . .	369	wagonow.

W roku 1891 przyjęto krajowego zboża 264 wagonów, transitowego zaś 93 wagonów czyli razem 357 wagonów, a z zapasem z r. 1890 razem 383·8 wagonów.

Wydano w r. 1892:

krajowego zboża	231	wagonów
a transitowego	65	„
Razem więc . .	296	wagonów.

Obrót zaś za rok 1892 wynosi 665·7 wagonów:
Obrót w r. 1891 wynosił 623·8 wagonów zboża.

Aleg. 5. Zapas spirytusu z 31 grudnia 1891

wynosił	4·6	wagonów
przyjęto w r. 1892	91·0	„
Razem . .	95.6	wagonow.

(W roku 1891 przyjęto	87·4	wagonów)
Wydano w r. 1892	87·6	„

razem więc obrót spirytusu w r. 1892 wynosił . . 183·2 wagonów, czyli 18.320 hektolitrów abs. zawartości.

Obrót spirytusu w r. 1891 wynosił 170·35 wagonów, czyli 17·035 hektolitrów abs. zawartości.

Aleg. 6. Poświadczeń składowych (warrantów) wydano w r. 1892:

1) Na zboże	18	sztuk na	17·7	wagon. ubezp.	wartości	15·600 zł.
z r. 1891 reszta	18	„ „	54·8	„	„ „	59·870 „
razem	36	„ „	72·5	„	„ „	75.470 „
zwrócono	31	„ „	67·7	„	„ „	71.770 „
pozostaje	5	sztuk na	4·8	wagon. ubezp.	wartości	3.700 zł.

W r. 1891 wydano	28	sztuk na	65·4	wagon. ubezp.	wartości	67.181 zł.
Do tego w obiegu z 1890 r.	4	„ „	3·5	„	„ „	5.766 „
razem	32	sztuk na	68·9	wagon. ubezp.	wartości	72.957 zł.

2) Na spirytus	22	sztuk na	15·3	wagon. ubezp.	wartości	32.101 zł.
Zwrócono	21	„ „	14·8	„	„ „	31.041 „

W roku 1891 wydano i ściągnięto tylko 1 warrant na 3 wag. wart. 5.700 zł.

Obrót zboża i spirytusu w Krakowie za rok 1892.

Aleg. 7. Podług dołączonego ·/. wykazu wynosił z dniem 31. grudnia 1891 zapas

zboża krajowego	181·5	wagon.
transitowego	188·0	„
W roku 1892 przyjęto krajowego	428·3	„
transitowego	194·8	„
Razem	992·6	wagon.
W roku 1891 przyjęto krajowego	892·0	„
transitowego	700·0	„
zapas z r. 1890	99·5	„
Razem	1.691·5	wagon.
Wydano w r. 1892:		
krajowego zboża	558·7	„
transitowego	350·5	„
Razem	909·2	wagon.
Obrót zatem w r. 1892 wynosił	1,901·8	„
podczas gdy w r. 1891 obrót ten wynosił	3.014	„

Aleg. 8. Podług dołączonego ·/. wykazu przyjęto w r. 1892 spirytusu 18 wagonów i tyleż wydano a w r. 1991 przyjęto 46 wagonów.

Aleg. 9. Poświadczeń składowych (warrantów) podług dołączonego ·/. wykazu wydano w r. 1892

1) Na zboże	190	sztuk	na	191	wagon.	ubezp. wart.	196.070 zł.
z r. 1891 reszta	169	„	„	167	„	„ „	172.226 „
razem	359	sztuk	na	358	wagon.	ubezp. wart.	368.296 zł.
zwrócono	354	„	„	350	„	„ „	362.966 „
pozostaje	5	sztuk	na	8	wagon.	ubezp. wart.	5.330 zł.
W r. 1891 wydano	381	„	„	397	„	„ „	395.369 „
Do tego reszta z r. 1890	16	„	„	26	„	„ „	17.774 „
razem	397	sztuk	na	423	wagon.	ubezp. wart.	413.143 zł.

Zamknięcie rachunków za rok 1891.

Zamknięcie rachunków za rok 1891 krajowych składów publicznych dla zboża i spirytusu we Lwowie i Krakowie dołączone zostało do zamknięcia rachunków funduszu krajowego za rok 1891 jako alegat Rubryki XV. poz. 221 i 222 wydatków i Rubr. XV. poz. 50 i 51 dochodów.

Aleg. 10. 11. Dla poglądu jednakże dołącza się ·/. zamknięcia rachunków obydwu krajowych składów za rok 1891 ułożone podług należytości powstałych ściśle w r. 1891.

Mianowicie w kraj. składach publicznych we Lwowie wynosiła bieżąca należytość bierna (wydatki) sumę 16.955 zł. 43 ct.
bieżąca zaś należytość czynna (dochody) 14.172 „ 78 „
przeto niedobór 2.782 zł. 65 ct.

Preliminowane zaś na rok 1891 wydatki dla lwowskich składów wynosiły 15.875 zł. — ct.
zatem w porównaniu z rzeczywistą należytością bieżącą 16.955 „ 43 „
przekroczenie w kwocie 1.080 zł. 43 ct.

spowodowane po części nieprzewidzianym w preliminarzu wydatkiem na renumeracye dla personalu składów, noworoczne dla służby kolejowej i pocztowej, na liberyę dla woźnego i zapomogę dla wdowy po poprzednim woźnym, w części zaś przekroczeniem w pojedynczych pozycyach wydatków, których wysokości naprzód dokładnie oznaczyć nie można było.

Dochody zaś preliminowane były na r. 1891 w lwowskich składach

w sumie	22.804 zł. — ct.
podczas gdy rzeczywista ich należytość bieżąca wynosiła . . .	14.172 „ 78 „
mniej zatem o . .	8.631 zł. — ct.

z powodu uzyskania przeszło 8.000 zł. mniej dochodu ze składowego za zboże i mniejszego dochodu o przeszło 500 zł. ze składowego za spirytus. Różnice te, zwłaszcza w składowem za zboże, powstały głownie tylko z powodu, że do ułożenia preliminarza na r. 1891 prawie brakło podstawy, sporządzony był bowiem w czasie, kiedy składy dopiero otworzono.

W krajowych składach publicznych w Krakowie wynosiła w r. 1891

bieżąca należytość bierna (wydatki) sumę	30.386 zł. 21 ct.
bieżąca zaś należytość czynna (dochody)	30.171 „ 58 „
zatem niedobór . .	214 zł. 63 ct.
Preliminowane zaś na rok 1891 wydatki wynosiły . .	17.500 zł. — ct.
zatem w porównaniu z rzeczywistą należytością	30.386 „ — „
okazuje się przekroczenie . .	12.886 zł. — ct.

znajdujące swe usprawiedliwienie przedewszystkiem w okoliczności, że do ułożenia preliminarza na rok 1891 brakło również jakiej takiej podstawy, skoro składy te otwarte zostały w r. 1890, że w r. 1891 wzmógł się olbrzymio ruch w zbożu z powodu zapowiedzianego zamknięcia granicy rosyjskiej, że z powodu tego nieprzewidzianego ruchu zaszła potrzeba dodatkowych urządzeń, o czem zdaliśmy sprawę już w roku minionym, że wreszcie preliminarz nieobejmował tak znacznego działu wydatków, jak koszta manipulacyi magazynowej, które w r. 1891 wynosiły 10.473 zł. 32 ct. i procentów od zaliczek wydawanych składom przez Dyrekcyę Towarzystwa wzajemnego kredytu które to procenta wyniosły 1.118 zł. 50 ct.

Preliminowane na r. 1891 dochody składów krakowskich obliczone były na 23.846 zł.
poczas gdy rzeczywista ich należytość bieżąca wyniosła kwotę . . . . . 30.172 „
zatem więcej o . . 6.316 zł.

a to z przyczyn już wyżej przy wydatkech poszczególnionych i z przyczyny n. p. przypisania do dochodu 2.000 zł. jako zwrot zaliczki na płacę przyznanej przez Towarzystwo wzajemn. kredytu buchalterowi składów za policą asekuracyjną.

Preliminarze na rok 1893.

Preliminarze krajowych składów publicznych we Lwowie i Krakowie na rok 1893, uchwalone zostały na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z 24. września 1882 przy Rubr. XV. poz. 212 i 213 wydatków funduszu krajowego.

Podatek domowo-czynszowy od magazynu zbożowego kraj. składów publ. we Lwowie.

Komisya budżetowa skreśliła w preliminarzu kraj. składów we Lwowie na r. 1893 kwotę 1.026 zł. 67 ct. w. a. preliminowaną na opłacenie podatku domowo-czynszowego od magazynu zbożowego za r. 1893 a to z tej przyczyny, że Wydział krajowy wniósł rekurs przeciw wymiarowi takiegoż samego podatku za r. 1892.

Rekurs ten oparł Wydział krajowy na orzeczeniu c. k. Trybunału administracyjnego z dnia 15. czerwca 1882 l. 1.209 mocą którego: „budynki będące własnością kraju są i wtedy wolne od podatku domowo-czynszowego, jeżeli w nich mieszczą się zakłady (Zakład pożyczkowy, Bank hipoteczny i t. p.) nie płacące funduszowi krajowemu czynszów i zostające pod bezpośredniim zarządem kraju“.

Komisya budżetowa przeto w przekonaniu, że c. k. kraj. Dyrekcya Skarbu rekurs powyższy uwzględni, skreśliła preliminowaną na ten cel w roku 1893 kwotę.

Rekurs o którym wyżej mowa, i który wniesiony został jeszcze 20. czerwca 1892 do c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu, jeszcze dotąd załatwiony nie został.

Tu nadmienić należy, że dotąd zalega także podatek domowo-czynszowy od magazynu zbożowego (we Lwowie za rok 1890 i 1891 w kwocie 1.674 zł. 40 ct. z kosztami egzekucyi 23 zł 80 ct. i że od wyniku rekursu przeciw wymiarowi podatku czynszowego na rok 1892 zależeć będą kroki co do odpisania powyższej kwoty zaległej lub jej zniżenia.

Przeciw wymiarowi zaś podatku na rok 1893, wniosła Dyrekcya krajowych składów we Lwowie w swoim czasie rekurs do c. k. kraj. Dyrekcyi skarbu, na co dotąd również nie nadeszła żadna rezolucya.

Przy tej sposobności zaznacza Wydział krajowy, że za szkice sytuacyjne i przybliżone kosztorysy na rozszerzenie krajowych składów publicznych we Lwowie, w której to sprawie przedłożył był Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi roku zeszłego szczegółowe sprawozdanie i wnioski, przedstawił inżynier cywilny Ludwik Radwański rachunek na 790 zł. 50 ct. Rachunek ten został przez oddział techniczny Wydziału krajowego zalecony do przyjęcia.

Gdy jednakże ani w preliminarzu na rok 1893 ani też na rok 1893 wydatek ten przewidziany nie był z powodu, że gdyby Wysoki Sejm przyjął był wniosek Wydziału krajowego na rozszerzenie tutejszych składów, rachunek Radwańskiego byłby znalazł pokrycie w odnośnych kosztach budowy, przeto wspomniana wyżej należytość Radwańskiego w kw. 790 zł. 50 ct. wstawioną zostanie do preliminarza na rok 1894 jako nadzwyczajny wydatek składów.

Sprawa rozszerzenia składów.

W zeszłorocznem sprawozdaniu przedstawił był Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi wnioski na rozszerzenie krajowych składów we Lwowie:

1) o jedną szopę drewnianą na około 100 wagonów zboża w worach z ułożeniem torów kolejowych, kosztem 20.000 zł.
2) o dalszych ośm rezerwoarów na spirytus po 1.500 hl. kosztem 46.000 zł. i
3) pobudowaniem osobnego domu administracyjnego kosztem 10.400 zł.

Krakowskie zaś składy krajowe proponował Wydział krajowy rozszerzyć pobudowaniem nowego murowanego magazynu na zboże z osobnem urządzeniem mechanicznem kosztem około 161.600 zł. na gruncie należącym do kolei północnej, lub kosztem około 154.500 zł. na gruncie własnym.

Stanowcza uchwała nad tymi wnioskami odroczoną jednak została z powodów przytoczonych w odnośnem sprawozdaniu Komisyi gospodarstwa krajowego a powtórzonych na wstępie niniejszege sprawozdania.

Wydział krajowy obecnie nie ponawia wprawdzie swych wniosków, — jednak tylko na razie zaznaczyć musi, że zdaniem jego wątpliwości podniesione przez Komisyę gospodarstwa krajowego w tym przedmiocie, zostały usunięte, dalej, że jeśli krajowe magazyny w ogóle odpowiadać mają swemu celowi, winny one zdaniem Wydziału krajowego posiadać takie rozmiary, iżby mogły chociaż w części zadość uczynić

także potrzebom wywoływanym niezwykłymi stosunkami handlowymi i niezwykłymi stosunkami kraju, których to stosunków naprzód przewidzieć nie można.

Zaspokojenie bowiem potrzeb w takich właśnie niezwykłych warunkach, oddawałoby bez porównania ważniejsze usługi rolnictwu i handlowi, aniżeli w czasach zwykłych.

Nadto w razie takiego rozszerzenia składów mogłyby one w czasach niezwykłych tyle zyskiwać dochodu, iżby pokrywały chociaż częściowo niedobory czasów zwykłych; na przyszłość zaś zyskałyby na tak potrzebnym w podobnych przedsiębiorstwach rozgłosie i zjednałyby sobie odrazu szerszą klientelę.

Miarą takiego przyszłego rozszerzenia magazynów zbożowych mogą być w zupełności daty wykazane w zeszłorocznem sprawozdaniu Wydziału krajowego.

Dalej zaznacza Wydział krajowy, że potrzeba rozszerzenia magazynu spirytusowego we Lwowie stwierdzoną została i obecnie, Dyrekcya składów zniewoloną bowiem została dla braku miejsca odmówić dalszego przyjmowania spirytusu od Wgo Żurowskiego, Kaź. Jaworskiego, akc. Towarzystwa handl, filii Banku hipot. w Tarnopolu i t. d., co wywierać musi ujemny wpływ na klientelę i interes składów.

Wreszcie zachodzi również niezbędna potrzeba rychłego pobudowania domu administracyjnego we Lwowie, przybudówka bowiem, w której mieszczą się obecnie biura Dyrekcyi składów, zarysowuje się silnie i z tego powodu zniewolony będzie Wydział krajowy zarządzić najem pomieszkania prywatnego na pomieszczenie rzeczonych biur Dyrekcyi.

Rozszerzenie koncesyi składów na dział towarowy z wyłączeniem towarów łatwo zapalnych.

W zeszłorocznem sprawozdaniu proponował już Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi rozszerzenie dotychczasowej koncesyi składów opiewającej na zboże i spirytus, także na dział towarowy. Za tem rozszeniem koncesyi przemawiają i obecnie obydwie Dyrekcye składów, podług wszelkiego bowiem prawdopodobieństwa, rozszerzenie to przysporzyłoby składom stałego i znacznego dochodu w czasach zwykłych a tem samem mogłoby także co najmniej zmniejszyć roczne niedobory tych instytucyi,

Do poczynienia wszakże odpowiednich w tym celu kroków, niezbędnem jest upoważnienie ze strony Wysokiego Sejmu, a to przez wzgląd na potrzebę równoczesnego rozszerzenia zależne od Najwyższego zatwierdzenia gwarancyi kraju tak w obec stron składających owe dalsze towary, jak i w obec zarządu i skarbu państwowego.

Z tego powodu przedstawia Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi odpowiednie wnioski o rozszenie koncesyi składów na dział towarowy z wyłączeniem wszakże towarów tatwo zapalnych.

Już dziś jednak przewidzieć można, że wprowadzenie działu towarowego w magazynie lwowskim, którego ogólną pojemność wynosi około 120 wagonów, wywoła bezwarunkową potrzebę rozszerzenia magazynu co najmniej o jedną szopę drewnianą a to tem bardziej, że przybudówka używana obecnie na pomieszczenie biur Dyrekcyi, przeznaczona na częściowy skład towarów po przeniesieniu tych biur w inne miejsce, prawdopodobnie nie będzie mogła znieść większego obciążenia, skoro jak to wyżej nadmieniono, już obecnie zarysowuje się i osiada.

Wskutek tego Wydział krajowy po uchwaleniu przez Wysoki Sejm i uzyskaniu rozszerzenia koncesyi składów na dział towarowy, wniesie na jesiennej sesyi Wysokiego Sejmu projekt pobudowania na gruncie składów lwowskich szopy drewnianej.

Na podstawie niniejszego sprawozdania Wydział krajowy wnosi, Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Sprawozdanie Wydziału krajowego o zarządzie krajowych składów publicznych dla zboża i spirytusu we Lwowie i Krakowie za rok 1892 Sejm przyjmuje do wiadomości.

2) Sejm przyjmuje na kraj wszelkie zobowiązania połączone z zarządem krajowych wolnych składów publicznych dla zboża i spirytusu we Lwowie i Krakowie, z powodu rozszerzenia tychże składów na dział towarowy w ogóle z wyjątkiem towarów łatwo zapalnych — a to zarówno w obec stron składających towary, jak w obec zarządu państwa i skarbu państwowego.

3) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby postarał się o rozszerzenie nadanych krajowi koncesyi na publiczne składy wolne dla zboża i spirytusu we Lwowie i Krakowie, także na dział towarowy w ogóle z wyłączeniem towarów łatwo zapalnych.

4) Sejm upoważnia Wydział krajowy, ażeby na częściowe pokrycie kosztów dalszego osuszenia gruntu krajowych składów we Lwowie, użył resztę pozostałą z ceny kupna i sprzedaży 288 □^{0} gruntu z realności N. $572^2/_4$ w kw. 220 zł. 39 ct., tudzież kwoty 600 zł. uzyskać się mającej od gminy miasta Lwowa za odstąpionych jej z powyższej realności 763 □^{0} gruntu pod nową ulicę miejską.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem krakowskiem.

Lwów dnia 8. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *m. p.*

Sprawozdawca.
Dr. Józef Wereszczyński
Członek Wydziału krajowego.

Aleg. 1. do sprawozd. LW. 17.429/93.

Warunki

do układu zawrzeć się mającego w sprawie najmu i utrzymania krajowego składu publicznego dla zboża i spirytusu, połączonego ze składem wolnym we Lwowie.

I. Wydział krajowy imieniem kraju Królestwa Galicyi i Lodomeryi, z Wiel. Ks. Krakowskiem wynajmuje realności pod l. konskr. 560 $^{2}/_{4}$, 845 $^{2}/_{4}$ we Lwowie, w których krajowy skład publiczny dla zboża i spirytusu połączony ze składem wolnym jest umieszczony, wraz z budynkami i całem urządzeniem, ryczałtem bez poręczenia za obszar i dochód powyższych realności, — w takim stanie, w jakim je Wydział krajowy sam posiada, a mianowicie:

a) budynek murowany dwupiątrowy, przeznaczony na magazyn zbożowy, wraz z maszynami do czyszczenia, wietrzenia, ważenia zboża i t. d, motorem gazowym i wszelkimi przyrządami do manipulacyi magazynowej;

b) budynek murowany przeznaczony na skład spirytusu wraz z rezerwoarami i wszelkimi przyrządami tamże znajdującymi się;

c) grunta i place obok powyższych magazynów znajdujące się w skład rzeczonych realności wchodzące, wraz z urządzonymi na tym gruncie torami kolejowymi, budowami ziemnymi, nasypami i ogrodzeniem.

Oddanie wszystkich powyższych przedmiotów najemcy nastąpi na podstawie szkicu sytuacyjnego i szczegółowego inwentarza, w którym wynajęte grunta, budynki, drogi i tory kolejowe, maszyny, rezerwoary, motory i wszystkie przyrządy magazynowe dokładnie wyszczególnione i opisane być mają. Dotyczący plan sytuacyjny i inwentarz stanowić będą integralną część kontraktu najmu między Wydziałem kraj. i najemcą spisać się mającego.

II. Czynsz najmu za oznaczone w ustępie I. składy, wraz z przynależytościami ustanawia się w kwocie 6000 złr. rocznie, nie wykluczając atoli wyższych ofert ze strony osób ubiegających się o najem.

III. Czas trwania najmu oznaczony będzie przy zawarciu kontraktu wporozumieniu z najemcą.

IV. Najemca obowiązany jest utrzymywać w realnościach pod l. k. 560 $^{2}/_{4}$ i 895 $^{2}/_{4}$ we Lwowie, publiczny skład dla zboża i spirytusu połączony ze składem wolnym, w myśl przepisów ustawy państwowej z dnia 28. kwietnia 1889 N. 64 Dz. p. p., i nie wolno będzie najemcy używać oznaczonych w ustępie I. przedmiotów na inne cele, jak tylko wyłącznie na publiczny skład dla zboża i spirytusu połączony ze składem wolnym.

V. Najemca obowiązany jest sam własnym kosztem postarać się o potrzebną w myśl przepisów ustawy państwowej z dnia 28. kwietnia 1889 N. 64 Dz. p. p., na jego własne imię opiewającą koncesyę do założenia i utrzymywania składu publicznego, połączonego ze składem wolnym *a*) dla zboża wszelkiego rodzaju krajowego i zagranicznego, tak podlegającego oceniu jak i transitowego, ziarn roślin strączkowych, ziarn, roślin olejnych i nasion bliżej nie wyszczególnionych; *b*) dla spirytusu ulegającego opodatkowaniu, dopóki opłata podatkowa od niego nie została uiszczona, albo spirytus za granicę nie został wywieziony; *c*) dla zboża i spirytusu, które w razie wprowadzenia się na konsumcyą miasta, ulegałyby także opłacie konsumcyjnej miejscowej. Po uzyskaniu takiej koncessyi przez najemcę, Wydział krajowy z koncessyi swojej udzielonej reskryptem c. k. Ministerstwa handlu z dnia 31. Stycznia 1890 l. 2160 zrezygnuje. Niemniej też obowiązany jest najemca na własny koszt ułożyć się z c. k. koleją państwową względem utrzymania torów kolejowych, łączących magazyny dla zboża i spirytusu z dworcami tejże kolei we Lwowie, jakoteż względem utrzymania ruchu na tych torach kolejowych i dozoru wagonów do składów dla zboża i spirytusu, tudzież poczynić odpowiednie kroki w celu uzyskania u Zarządu c. k. kolei państwowej prawa reekspedycyi dla powyższych składów, a w razie bezskuteczności odnośnych rokowań z Zarządem kolei przedłożyć sprawę c. k. Ministerstwu handlu do rozstrzygnięcia w myśl §. 42. powołanej wyżej ustawy państwowej.

VI. Najemca obowiązany jest przez czas najmu ponosić z własnych funduszów koszta połączone z utrzymywaniem publicznych składów dla zboża i spirytusu we Lwowie, a mianowicie wszelkie wydatki administracyjne, koszta ubezpieczenia budynków i urządzeń składowych, tudzież podatki rządowe i autonomiczne, a w szczególności tak podatek zarobkowy i dochodowy od przedsiębiortwa, jakoteż podatek gruntowy i domowy od wymienionych w pierwszym ustępie realności, wraz z dodatkami gminnemi, krajowemi, nakoniec koszta utrzymania w dobrym stanie budynków i innych przedmiotów w najem oddanych.

Wydział krajowy ponosić będzie jedynie koszta niezwykłych napraw i rekonstrukcyi budynków, o ile według jego uznania zachodzić będzie rzeczywista tego potrzeba, z wyłączeniem całego urządzenia magazynów i przyrządów, których utrzymanie, naprawa i uzupełnienie należy również do obowiązków najemcy.

VII. Gdyby najemca zamierzał na wynajętym gruncie wybudować nowe budynki na cele przedsiębiorstwa publicznych składów dla zboża i spirytusu lub rozszerzyć na ten cel budynki już istniejące, albo w ogóle przedsiębrać jakąś trwałą zmianę na wynajętym gruncie, lub w istniejących tamże budynkach, może to uczynić tylko na koszt własny i za poprzedniem pisemnem zezwoleniem Wydziału krajowego, przyczem nastąpić ma w każdym wypadku z osobna porozumienie między Wydziałem krajowym a najemcą, co do stosunku prawnego między stronami z powodu zamienionych akładów i inwestycyj.

VIII. Najmujący obowiązany jest przyjąć i nadal utrzymywać w publicznych składach dla zboża i spirytusu obowiązującą obecnie taryfę. Wszelkie zmiany w tej taryfie lub wprowadzenie nowych opłat mogą nastąpić tylko za poprzedniem zezwoleniem pisemnem Wydziału krajowego i przy zachowaniu przepisu §. 7. powołanej wyżej ustawy z dnia 28. Kwietnia 1889 N. 64. Dz. p. p.

IX. Najmujący obowiązany jest używać w składach języka polskiego, jako urzędowego. We wszystkich księgach, pismach, kwitach, poświadczeniach, listach składowych i w ogóle w całej administracyi i manipulacyi ma być zachowany i przestrzegany język polski.

X. Najmujący obowiązany jest poddać się nadzorowi osobno ustanowić mającej komisyi fachowej z trzech członków, z których po jednym członku i tegoż zastępcy zamianuje Wydział krajowy, — Izba handlowa i przemysłowa we Lwowie i c. k. gal. Towarzystwo gospodarskie we Lwowie.

Zadaniem tej komisyi będzie przestrzegać, ażeby składy prowadzone były przez najemcę zgodnie ze słusznymi interesami produkcyi rolnej i handlu. Prawa i obowiązki, tudzież sposób urzędowania rzeczonej komisyi określone zostaną osobną instrukcyą, która przed podpisaniem kontraktu ułożona będzie w porozumieniu z najmującym.

XI. Najmujący obowiązany jest firmę przedsiębiorstwa publicznych składów dla zboża i spirytusu przed rozpoczęciem czynności w tych składach zaprotokołować w rejestrz handlowym c. k. Sądu krajowego jako handlowego we Lwowie.

XII. Najemcy nie wolno przedmiotów w ustępie I. oznaczonych ani w całości ani częściowo odnajmować, ani też praw i obowiązków swoich z kontraktu między nim i Wydziałem krajowym zawrzeć się mającego wynikających, przelewać na inną osobę.

XIII. Kontrakt rozwiązuje się przed upływem oznaczonego czasu najmu w następujących wypadkach:

a) gdyby najmujący nie dopełnił któregokolwiek warunku kontraktu;

b) w razie rozwiązania Towarzystwa, gdyby najmującym było Towarzystwo.

Najmujący zaś zrzeknie się prawa wypowiadania lub rozwiązania kontraktu przed upływem oznaczonego czasu.

XIV. Przy ustaniu najmu winien najemca oddać protokolarnie wszystkie przedmioty i urządzenia, jakoteż przyrządy w takim stanie, w jakim pierwotnie przy oddaniu w najem się znajdywały.

Oczywiście, że za pogorszenie wynikłe, z powodu naturalnego zużycia przez czas najmu, nie będzie najemca odpowiadał, natomiast winien będzie najemca wynagrodzić wszelkie uszkodzenia spowodowane w budynkach lub maszynowych urządzeniach przez gwałtowne, złośliwe lub nieumiejętne obchodzenie się.

XV. Najmujący obowiązany jest złożyć, przy podpisaniu kontraktu, na zabezpieczenie przyjętych zobowiązań kaucyę w sumie 20.000 złr. w. a. do kasy Wydziału krajowego.

XVI. Oprócz powyższej kaucyi odpowiadać będzie najmujący na dopełnienie wszystkich swoich obowiązków, całym swoim majątkiem.

XVII. W razie niedopełnienia przez najemcę któregokolwiek postanowienia umowy służyć będzie Wydziałowi krajowemu prawo albo uznania umowy za rozwiązaną, albo objęcia przedsiębiorstwa składów publicznych dla zboża i spirytusu we własny zarząd na koszt i rachunek najemcy, lub też oddania tego przedsiębiorstwa na koszt i niebezpieczeństwo najemcy w zarząd sekwestra, którego Wydział krajowy sam wybierze i zamianuje, a najemca zrzec się ma z góry wszelkich zarzutów przeciw temu.

XVIII. Wszystkie stosunki prawne, które z powodu dotychczasowego prowadzenia przedsiębiorstwa kraj. składów publicznych dla zboża i spirytusu, pod zarządem Wydziału krajowego powstały lub jeszcze powstaną przed oddaniem najemcy powyższych realności i składów w najem, i do tego czasu ukończone nie będą, zastrzega sobie Wydział krajowy doprowadzić do końca (rozwikłać) we własnym zarządzie i na swój rachunek, albo w tym względzie zawrzeć osobny układ z najemcą, co do ukończenia i prawnego rozwikłania tych interesów.

Aleg. 2. do sprawozd. LW. 17.429/93.

Przepisy

o udzielaniu przez Bank krajowy zaliczek na złożone w publicznych Składach towary.

§. 1.

Bank krajowy udzielać będzie zaliczki na płody rolnicze, górnicze i przemysłowe na podstawie poświadczeń składowych, a względnie poświadczeń zastawu (warrantów) przez Zarządy krajowych składów publicznych we Lwowie i Krakowie wystawionych (§. 3. lit. g. stat.) pod warunnami w niniejszych przepisach postanowionymi.

§. 2.

Ogólna suma zaliczek nie może przekraczać sumy 500.000 zł w. a.

§. 3.

Zaliczki mogą być udzielane na czas, nieprzekraczający dni 130, a jeśli czas składowy w poświadczeniu składowem jest wymieniony, na czas nieprzekraczający czasu składowego.

Bank nie jest obowiązany wymieniać powodów odmówienia zaliczki.

§. 4.

Od zaliczek Bank pobierać będzie procent w wysokości policzonej każdocześnie od lombardu przez Bank austro-węgierski, tudzież prowizyę jednorazową, obliczoną w stosunku jeden od tysiąca do kwoty udzielonej zaliczki, najmniej zaś 50 centów wal. austr. Procent płatny jest z dołu przy wykupieniu zastawu, prowizya zaś pobieraną będzie z góry.

§. 5.

Na wniosek Dyrekcyi ustanawiać będzie Rada Nadzorcza wykaz produktów, na które drogą warrantów Bank krajowy zaliczki udzielać będzie, natomiast wysokość zaliczek (taryfę) ustanawiać będzie z reguły co miesiąca Dyrekcya Banku łącznie z Komisyą, przez Radę Nadzorczą w tym celu wybraną.

Od zaliczek potrącane będą ciężące na towarze w myśl §. 28. ustawy z 28. Kwietnia 1889 l. 64 dz. u. p. należytości, przypadające składowi publicznemu, jakoteż cła i inne opłaty publiczne z wyjątkiem podatku od spirytusu. W żadnym razie udzielona na warrant zaliczka nie może przewyższać kwoty, na jaką towar jest w Towarzystwie wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie zaasekurowany. W razie uznania wolno Dyrekcyi Banku zażądać wzmocnienia warrantu przez dodatkowe żyro (podpis) osoby z wypłacalności znanej.

Bank zastrzega sobie prawo żądania przedłożenia próbek towaru.

§. 6.

Kto pragnie otrzymać zaliczkę, winien przedłożyć Bankowi obie części poświadczenia składowego. Po przeprowadzeniu formalności, przepisanych dla umieszczenia adnotacyi

w księgach składowych, poświadczenie zastawu (warrant) pozostaje w rękach Banku, poświadczenie posiadania (recepis) zaś zwrócony zostanie stronie.

§. 7.

Wypłata zaliczki nastąpi za wręczeniem Bankowi warrantu, wystawionego po myśli §. 17 i 18 ustawy z 28. Kwietnia 1889 l. 64. dz. u. p. należycie ostemplowanego i zaopatrzonego pierwszym indosem, odpowiadającym wymogom §. 20. tejże ustawy (§. 25. cyt. ust.), a względnie szeregiem indosów wykazujących uprawnienie podającego.

Wypłatę zaliczki uskutecznia we Lwowie kasa Banku krajowego, w Krakowie Powiatowa Kasa oszczędności, jako zastępstwo Banku krajowego. Powiatowa Kasa oszczędności w Krakowie upoważnioną jest do samoistnego udzielania zaliczek bez odnoszenia się do Banku krajowego, jeźli kwota zaliczki jednej osobie udzielić się mająca nie przekracza sumy 5.000 złotych wal. austr.

§. 8.

Całkowita lub częściowa spłata zaliczki nastąpić może albo wprost w kasie Banku krajowego lub tegoż Zastępstwa w Krakowie albo też za pośrednictwem Zarządu krajowego Składu publicznego. Przez częściową spłatę uzyskuje strona prawo dysponowania stosunkową do spłaty częścią towaru.

§. 9.

Obroty działu zaliczek na złożone w Składach publicznych towary będą w zamknięciach rachunkowych osobno wykazywane.

Aleg. 4. do sprawozd. LW. 17429/93.

Obrót zboża w krajowym składzie publicznym we Lwowie
od 1 Stycznia do 31 Grudnia 1892.

Miesiąc	Przyjęto.				Wydano.			
	Krajowe	Transitowe	Razem	Ubezp. wartości	Krajowe	Transitowe	Razem	Ubezp. wartości
	kilogramów			zł.	kilogramów			zł.
Zapas z 31 grud. 1891	807.791	630.684	1 438.475	153.363	—	—	—	—
Styczeń 1892 .	110.153	—	110.153	14 890	124.400	439.861	564.261	59.923
Luty „ .	327.975	—	327.975	33.031	237.315	—	237.315	23.547
Marzec „ .	174.082	20.000	194.082	22.671	405.080	21.640	426.720	52.521
Kwiecień „ .	262.292	—	262.292	23 422	400.417	29.646	430.063	45.090
Maj „ .	63.684	—	63.684	4.616	320.920	30.414	351.334	33.942
Czerwiec „ .	47.072	—	47.072	3.320	151.666	—	151.666	12 836
Lipiec „ .	31.621	—	31.621	2.400	76 701	129.123	205.824	20.236
Sierpień „ .	—	—	—	—	17.373	—	17.373	1.314
Wrzesień „ .	108 946	—	108.946	12.108	44.909	—	44.909	3.279
Październ. „ .	177.983	—	177.983	17.316	141.525	—	141.525	15.400
Listopad „ .	483.186	—	483.186	48.786	231.509	—	231.509	26.113
Grudzień „ .	443.708	3.934	447.642	55.349	161.638	—	161.638	21.819
Zapas z 31 grud. 1892	—	—	—	—	725.040	3.934	728.974	75.252
Razem . .	3,038.493	654.618	3,693.111	391.272	3,038.493	654.618	3,693.111	391.272
Wydano . .			2,964 137	316.020				
Obrót . . .			6,657.248	707.292				

Alegat. 3. do sprawozdania L.W. 1729/93.

Graficzne zestawienie obrotów miesięcznych

w krajowym Składzie publicznym we Lwowie za r. 1896. 891 i 892.

Zboże / krajowe i zagraniczne /

Spirytus

Aleg. 5. do sprawozd. LW. 17429/93.

Obrót spirytusu w kraj. składzie publicznym dla zboża i spirytusu we Lwowie

za czas od 1 Stycznia do 31 Grudnia 1892.

	Przyjęto.			Wydano.		
	Hektolitrostop		Wartości ubezpiecz.	Hektolitrostop		Wartości ubezpiecz.
Stan 31 grudnia 1891	45.140	35	9.401	—	—	—
W miesiącu Styczniu 1892 . . .	83.110	—	17.048	—	—	—
„ Lutym „ . . .	209.579	—	44.143	11.646	—	2.314
„ Marcu „ . . .	310.473	—	65 524	16.592	—	3.484
„ Kwietniu „ . . .	134.905	—	28.509	21.284	—	4.473
„ Maju „ . . .	80.203	—	16.998	23.475	—	4.929
„ Czerwcu „ . . .	82.439	—	17.475	24.780	—	4.967
„ Lipcu „ . . .	—	—	—	18.854	02	3.959
„ Sierpniu „ . . .	—	—	—	72.849	—	15.298
„ Wrześniu „ . . .	9.953	—	2.090	201.689	—	42.343
„ Październ. „ . . .	—	—	—	280.412	—	58.886
„ Listopadzie „ . . .	—		—	166.729	—	35.013
„ Grudniu „ . . .	—	—	—	37.940	—	7.968
Stan 31 Grudnia „ . . .				79.552	33	17.554
	955.802	35	201.188	955 802	35	201.188
Przyjęto	955.802	35	201.188			
Wydano	876 250	02	183.634			
Obrót ogólny od 1 stycznia do 31 grudnia 1892 . . . . . czyli 183 wag. spirytusu, a 18.320 hektolit. abs. zawartości	1,832.052	37	384.822			

Obrót poświadczeń składowych (warrantów) w krajowym składzie publicznym we Lwowie

od 1 Stycznia do 31 grudnia 1892.

Wydano.

Zwrócono.

Miesiąc	Zboże			Spirytus			Zboże			Spirytus		
	Sztuk	Kilogr.	Ubezp. wartość	Sztuk	H. L. %	Ubezp. wartość	Sztuk	Kilogr.	Ubezp. wartość	Sztuk	H. L. %	Ubezp. wartość
Stan z 31. grudnia 1891	18	547.756	59.870	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Styczeń 1892	1	8.900	1.100	1	9.322	2.068	6	227.081	25.300	—	—	—
Luty „	6	60.634	6.200	1	7.192	1.500	1	9.945	1.500	—	—	—
Marzec „	1	9.970	800	7	55.841	11.782	6	60.303	6.100	—	—	—
Kwiecień „	4	39.804	3.200	4	24.836	5.338	7	238 963	24.800	1	9.322	2.068
Maj „	—	—	—	2	7.629	1.613	5	80.162	9.400	—	—	—
Czerwiec „	—	—	—	—	—	—	4	40.592	3.270	—	—	—
Lipiec „	—	—	—	1	4.202	460	1	10.018	800	3	21.393	2.500
Sierpień „	—	—	—	5	39.349	8.280	—	—	—	7	58.671	14.068
Wrzesień „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	10 000	2.100
Października „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	26.857	5.612
Listopad „	2	19.960	1.600	1	5.038	1.060	—	—	—	4	17.176	3.643
Grudzień „	4	38.317	2.700	—	—	—	1	10.045	600	1	4.952	1.050
Stan z 31. grudnia 1892	—	—	—	—	—	—	5	48.232	3.700	1	5.038	1.060
Razem	36	725.341	75.470	22	153.409	32.101	36	725.341	75.470	22	153.409	32.101

Aleg. 7. do sprawozd. LW. 1742993.

Obrót zboża w Krajowym Składzie Publicznym w Krakowie
od 1 Stycznia do 31 Grudnia 1892 r.

Miesiąc	Przyjęto.				Wydano.			
	Krajowe	Transitowe	Razem	Ubezp. wartości	Krajowe	Transitowe	Razem	Ubezp. wartości
	kilogramów			zł.	kilogramów			zł.
Zapas 1. Stycznia 1892	1814907	1879510	3694417	379.289	—	—	—	—
Styczeń	318227	459513	77740	78.260	291.023	634.372	925.395	97.700
Luty	624137	218169	842306	90.688	657.584	524 920	1,182.504	125.659
Marzec	927936	149308	1077244	113.546	1,012.617	650.442	1,663.059	177.015
Kwiecień . . .	315249	82898	398147	39.605	747.265	444.231	1,191.496	118.806
Maj	451369	121921	573290	53.760	724.327	432.811	1,157.138	117.272
Czerwiec . . .	260219	103670	363.889	35.192	673 998	218.949	892.947	87.392
Lipiec	319461	99749	419.210	33.525	665.344	155.203	820.547	75.876
Sierpień	209416	112474	321.890	21.622	233.770	30.909	264.679	19.224
Wrzesień . . .	153653	238850	392 503	36.377	138.478	103.138	241.616	22.644
Październik . .	190978	60444	251.422	17.300	164.181	86.744	250 925	18.056
Listopad . . .	223581	118133	341.714	33.288	135.240	71.829	207.069	23.963
Grudzień . . .	289166	183329	472.495	49 658	143.031	151.620	294.651	30.962
Zapas 31 Grudnia 1892	—	—	—	—	511.441	322.800	834.241	67.541
	6098299	3827968	9,926.267	982.110	6,098.299	3,827.968	9,926.267	982.110

Aleg. 8. do sprawozd. LW. 17.429/93.

Obrót spirytusu w Krajowym Składzie Publicznym w Krakowie

od 1. Stycznia do 31. Grudnia 1892 r.

Miesiąc	Przyjęto.		Wydano.	
	Hektolitro-stopni	Ubezp. wartość zł.	Hektolitro-stopni	Ubezp. wartość zł.
Styczeń	—	—	—	—
Luty	—	—	—	—
Marzec	50.907	9.145	—	—
Kwiecień	62.330	11.237	—	—
Maj	28.071	5.053	—	—
Czerwiec	30.144	5.425	—	—
Lipiec	9 546	1.718	—	—
Sierpień	—	—	—	—
Wrzesień	—	—	—	—
Październik	—	—	105.317	19.116
Listopad	—	—	59.913	10.730
Grudnia	—	—	14.978	2.660
Manko	—	—	790	72
	180.998	32.578	180.998	32.578

Aleg. 9. do sprawozd. LW. 17429/93.

Obrot poświadczeń składowych (Warrantów) w Krajowym Składzie Publicznym w Krakowie.

od 1 Stycznia do 31 Grudnia 1892 r.

Wydano. **Zwrócono.**

Miesiąc	Zboże			Spirytus			Zboże			Spirytus		
	Sztuk.	Kilogr.	Ubezp. wart. zł.	Sztuk.	H. L. %	Ubezp. wart. zł.	Sztuk.	Kilogr.	Ubezp. wart. zł.	Sztuk.	H. L. %	Ubezp. wart. zł.
W obrocie 1 Stycznia 1892:	169	1,672.908	172.226	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Styczeń	46	441.597	43.987	—	—	—	40	410.705	41.435	—	—	—
Luty	49	477.862	50.211	—	—	—	66	599.346	64.616	—	—	—
Marzec	42	419.275	44.708	—	—	—	61	599.486	62.434	—	—	—
Kwiecień	22	219.873	23.795	3	33.650	6.057	67	693.193	72 267	—	—	—
Maj	3	29.171	2.666	—	—	—	51	502 957	51.397	—	—	—
Czerwiec	—	—	—	—	—	—	32	313.641	31.881	—	—	—
Lipiec	18	195.138	18.065	3	33.650	6.057	32	336.[illegible]06	31.628	3	33.650	6.057
Sierpień	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wrzesień	3	24.529	5.828	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Październik	5	81.375	5.035	3	33.650	6.057	2	14.550	2.328	4	43.650	7.857
Listopad	1	9.893	575	—	—	—	3	28.936	4.980	1	10.000	1.800
Grudzień	1	9.998	1.200	—	—	—	—	—	—	1	13.650	2.457
W obrocie 31 Grudnia 1892 .	—	—	—	—	—	—	5	82.309	5 330	—	—	—
	359	3.581.619	368 296	9	100.950	18.171	359	3,581.619	368.296	9	100.950	18.171

Aleg. 10 do sprawozd LW. 17429/93.

Zamknięcie rachunku krajowego składu publicznego

z wyłączeniem wydatków poniesionych

Budżetu rubryka	Budżetu pozycya	Dochody	Należytość zaległa zł.	ct.	Należytość bieżąca zł.	ct.	Należytość razem zł.	ct.	Uiszczenie zł.	cr.	Pozostała należytość z lat ubiegłych zł.	ct.	Pozostała należytość z roku bieżącego zł.	ct.	Pozostała należytość razem zł.	ct.
		Rzeczywiste.														
I.		**Rk. składowego od spirytusu:**														
	1-6	Składowe			8.462	54	8.462	54	7.862	54			600		600	
II.		**Rk. manipulacyi spirytusowej:**														
	7-8	Różne manipulacye			716	35	716	35	616	39			99	96	99	96
III.		**Rk. składowego od zboża:**														
	9.	Składowe	82	59	1.591	06	1.673	65	994	82			678	83	678	83
IV.		**Rk. manipulacyi zbożowej:**														
	10-17	Różne manipulacye	95	22	3.402	83	3.498	05	2.875	51	25		597	54	622	54
		Rk. strat i zysków:														
		Suma dochodów rzeczywistych . . .	177	81	14.172	78	14.350	59	12.349	26	25		1.976	33	2.001	33

dla zboża i spirytusu we Lwowie za rok 1891.

bezpośrednio przez kasę krajową.

Budżetu rubryka	Budżetu pozycya	Wydatki	Należytość zaległa zł.	ct.	bieżąca zł.	ct.	razem zł.	ct.	Uiszczenie zł.	ct.	Pozostała należytość z lat ubiegłych zł.	ct.	z roku bieżącego zł.	ct.	razem zł.	ct.
		Rzeczywiste.														
I.		**Koszta zarządu:**														
	1—6 i 8	Płace personalu wypłacone przez kasę Wydziału krajowego			9.030	—	9.030	—					9.030	—	9.030	—
	7	Pomocnik biurowy			486	—	486	—	486	—						
	9	Stróż nocny 216 zł., noworoczne 267 zł., zapomoga 100 zł., etc.. .			715	32	715	32	448	32			267	—	267	—
II.		**Koszta administracyi:**														
	10, 11 i 15	Gaz do motoru, opał, oliwa, światło etc.	129	49	590	68	720	17	470	26			249	91	249	91
	12	Księgi i druki.			133	05	133	05	104	57			28	48	28	48
	13	Dzienniki i inseraty			224	63	224	63	144	59			80	04	80	04
	14	Drobne potrzeby kancelaryjne . . .			59	32	59	32	59	32			—	—	—	—
	16	Robocizna w obu magazynach . . .			2.644	38	2.644	38	2.644	38			—	—	—	—
	17	Zwrotnica, tory, konserwacya, kasa chorych			524	28	524	28	299	78			224	50	224	50
	18, 19	Opłaty i należytości stałe	203	94	888	57	1.092	51	696	50			396	01	396	01
III.		**Ekspozytura cłowa:**														
	20	Płace c. k. asystenta i nadstrażnika	854	62	1.378	25	2.232	87	854	62			1.378	25	1.378	25
		Rk. strat i zysków:			16.674	48										
	—	Taryfa kolejowa dla Wydziału kraj.			—	95	—	95	—	95						
	—	Noworoczne dla personalu			280	—	280	—	280	—						
		Suma wydatków administracyjnych	1.188	05	16.955	43	18.143	48	6.489	29			11.654	19	11.654	19

Aleg. 11. do LW. 17.429/93.

Zamknięcie rachunku krajowego składu

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Dochody	Należytość zaległa	Należytość bieżąca	Należytość razem	Uiszczenie	Zaległość	Preliminowana kwota	Uwaga
I		**Rachunek składowego od spirytusu:**							
	1—6	Składowe		3.120 48	3.120 48	3.120 48		4.940	
II		**Rachunek manipul. magaz. za spirytus:**							
	7	Wyładowanie i załadowanie		458 60	458 60	458 60			
	8	Oznaczenie stopnia		385 29	385 29	385 29			
	—	Dostawienie wagonów		129 —	129 —	129 —			
	—	Asekuracya		252 53	252 53	252 53		240	
	—	Stemple i porto		13 86	13 86	13 86			
	—	Poświadczenia składowe		13 50	13 50	13 50			
		Formalności cłowe		180 20	180 20	180 20			
	—	Manipulacya		75 90	75 90	75 90			
III		**Rachunek składowego od zboża:**							
	9	Składowe	166 09	7.841 16	7.947 25	5.183 57	2.763 68	14.400	
IV		**Rachunek manip. magaz. na zbożе:**							
	10	Dostawa wagonów	— —	1.276 20	1.276 20	1.068 30	207 90	600	
	11	Wyładowanie	315 08	3.707 36	4.022 44	3.073 87	948 57	1.200	
	12	Naładowanie		2.485 47	2.485 47	2.464 26	21 21	900	
	13	Ekspedycya		214 98	214 98	209 05	5 93	600	
	14-16	Manipulacya magazynowa	32 92	3.218 42	3.251 34	2.699 05	552 29	675	
	17	Poświadczenia składowe (warranty)		131 90	131 90	68 —	63 90	135	
	18	Asekuracya	11 42	981 83	993 25	640 14	353 11	—	
	19	Najem wozów	2 87	176 54	179 41	164 50	14 91	—	
	20	Szpagat i płótno	11 68	445 76	457 44	398 47	58 97	—	
	21	Przepisanie na innego właściciela		38 58	38 58	26 58	12 —	—	
	22	Formalności cłowe		702 75	702 75	687 61	15 14	—	
	23	Przyjęcie i wydanie partyi		558 80	558 80	511 —	47 80	—	
	24	Procent od frachtów	4 21	746 91	751 12	448 95	302 17	156	
	25	Akcyza		93 30	93 30	93 30	— —	—	
	26	Stemple i porto	6 19	404 31	410 50	318 47	92 03	—	
	27	Niezaliczone w roku 1890 należytości wejścia i wyjścia, pobrane za zaliczką od W. Gallii		278 10	278 10	278 10			
V	—	**Prowizye:**							
		a) z incassa		104 82	104 82	104 82			
		b) z zaliczki p. Długołęckiego Antoniego		2 39	2 39	2 39			
		c) z kapitału dyspozycyjnego		121 61	121 61	121 61			
VI	—	**Zwroty:**							
		a) z asekuracyi		7 13	7 13	3 15	3 98		
		b) zaliczki udzielonej buchhalterowi z fund. dysp. w r. 1890		2000 —	2000 —	150 03	1.849 97		
		c) za kalendarze		3 90	3 90	3 90			
		Suma dochodów rzeczywistych	490 46	30.171 58	30.662 04	23.348 48	7.313 56	23.846	

publicznego w Krakowie za rok 1891.

Liczba rubryki	Liczba pozycyi	Wydatki	Należytość zaległa	Należytość bieżąca	Należytość razem	Uiszczenie	Zaległość	Preliminowana kwota	Uwaga
I.		**Koszta zarządu i służby:**							
	1	Dyrektor płaca		2000 15	2.000 15	2.000 15		2.000	
	2	Buchalter „		1500	1.500	1.500		1.500	
	3	Kontrolor „		1160	1.160	1.160		1.500	
	4	Magazynier „		1200	1.200	1.200		1.200	
	5	Cenzor rzeczoznawca płaca		240 20	240 20	240 20		1.200	
	6	Kasyer płaca		953 33	953 33	953 33		1.200	
	7	Maszynista „		600	600	600		600	
	8	Kancelista „		600	600	600		600	
	9	*a*) Woźny „ 300 zł. i umundo. 87 zł.		387	387	387		1.000	
		b) 2 stróżów		538	538	538			
		c) pomoc kancelaryjna		290	290	290			
II.		**Koszta administracyi:**							
	10	*a*) Utrzymanie budynków		1.049 38	1.049 38	1.049 38		700	
		b) „ magazynów zbożowych		739 68	739 68	739 68		—	
		c) „ „ spirytus:		27 90	27 90	27 90		—	
		d) Urządzenie „ zbożowych		1.614 69	1.614 69	1.614 69		—	
		e) „ „ spirytusu		290 18	290 18	290 18		—	
	11	**Potrzeby kancelaryjne:**							
		a) Opał i oświetlenie w kancelaryach		200 70	200 70	200 70			
		b) Druki, przybory, stemple		501 39	501 39	501 39			
		c) prenumerata dzienników, ogłoszenia ect.		221 37	221 37	221 37		750	
		d) Meble i sprzęty		69 40	69 40	69 40			
		e) Rozmaite 106 złr. 39 ct. kolendy 361 złr.		467 39	467 39	467 39			
	12	**Zabezpieczenie od ognia i robotników:**							
		a) domu i magazynów		267 67	267 67	267 67		200	
		b) robotników		44 58	44 58	44 58		—	
	13	Podatki		1.140 02	1.140 02	1.064 01	76 01	1.000	
III.		**Ekspozytura elowa:**							
	14	Inspekcya rządowa	1314 23	1.769 25	3.083 48	1.314 23	1769 25	1.550	
	15	„ miejska	— —	— —	— —	— —	— —	500	
IV.	16	**Fundusz dyspozycyjny dla Dyrekcyi:**							
		a) Podróż p. Długołęckiego do Wiednia i Lwowa 277 złr. 11 ct.							
		b) Remuneracya tegoż za założenie ksiąg 300 złr.							
		c) Dodatek drożyźniany urzędnikom 320 złr.							
		d) Pauszal 25 zł.		922 11	922 11	922 11		2.000	
V.		**Koszta manipulacyi magazynowej:**							
	17	Najem robotników dziennych		8.837 81	8.837 81	8.837 81			
	18	Szpagat		433 60	433 60	433 60			
	19	Asekuracya zboża i spirytusu		767 13	767 13	767 13			
	20	Konsumcyjny podatek		90 82	90 82	90 82			
	21	Stemple i porto		298 19	298 19	298 19			
	22	Manipulacya		45 77	45 77	45 77			
	23	Procenta z rachunku Towarzystwa wzajemnego kredytu w Krakowie		1.118 50	1.118 50	1.118 50			
		Suma wydatków rzeczywistych	1314 23	30.386 21	31.700 44	29.855 18	1845 26	17.500	

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

LW. 17.890/93.

Aleg. 88.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie prośby gminy Liszna powiatu Sanockiego o zezwolenie na pobór w r. 1893 i 1894 dodatku gminnego do podatków bezpośrednich powyżej granicy zakreślonej ustawą z 18. marca 1888 Nr. 36 dz. u. kr.

Wysoki Sejmie!

Gmina Liszna zaciągnęła w r. 1892 za zezwoleniem Rady pow. Sanockiej i za solidarną poręką powiatu Sanockiego w Banku krajowym, pożyczkę komunalną w sumie 6.600 zł. na kupno lasu i łąki od obszaru dworskiego w Liszny w przestrzeni około 135 morgów.

Las nabyty nie przynosi gminie obecnie żadnego dochodu, jedynie tylko łąka, z której dochód na r. 1893 preliminowano w kwocie 52 zł. 50 ct. i w takiejsamej kwocie na rok 1894.

Z innych dochodów wykazuje gmina w preliminarzu jedynie czynsz z prawa polowania w kwocie 5 zł. 10 ct. i odsetki od papierów wartościowych w kwocie 8 zł. 40 ct.

Według planu umorzenia wynoszą dwie półroczne raty amortyzacyjne przypadające w r. 1893 do zapłaty kwotę 544 zł. 13 ct. a w r. 1894 kwotę 543 zł. 59 ct.

Wydatki zaś zwykłe wynoszą około 125 zł. rocznie.

Na rok 1893 wstawiła jednak gmina trzy półroczne raty, wynoszące razem 816 zł. a to z tego powodu, że w razie wstawienia do preliminarza tylko dwóch półrocznych rat, zabrakłoby gminie funduszów na zapłacenie raty przypadającej dnia 1. kwietnia każdego roku, podatki bowiem wpływają zwykle dopiero w jesieni.

W ten sposób zamierza gmina utworzyć sobie na przyszłość stały fundusz rezerwowy.

Przypisane w gminie na r. 1893 podatki bezpośrednie wynoszą zaledwie 305 zł. 15 ct., wskutek czego na r. 1893 nałożyła Rada gminna w Liszny, uchwałą z 16. lutego 1893 na pokrycie tak zwykłych potrzeb jak i na umorzenie trzech rat annuitetowych z powyższej pożyczki dodatek gminny w wysokości 287%, a na r. 1894 w wysokości 194%. Na r. 1894 wstawiła Rada gminna do budżetu już tylko dwie raty pożyczkowe t. j. drugą półroczną ratę

1. października 1894 jako też pierwszą półroczną 1. kwietnia 1895 do zapłaty przypadającą, dlatego też dodatek gminny wypadł stosunkowo niżej.

Budżety gminy powyższą uchwałą na r. 1893 i 1894 uchwalone, były do przejrzenia w urzędzie gminnym w właściwym czasie przez 14 dni wyłożone, a nadto wysokość dodatków w gminie ogłoszoną, lecz nikt z opodatkowanych żadnych zarzutów ani uwag przeciwko nim nie wniósł. Owszem jak stwierdza Zwierzchność gminna i Wydział powiatowy opodatkowani członkowie gminy, w oczekiwaniu korzyści dla siebie z kupionego lasu i łąki z całą chęcią gotowi są ponosić tak znaczne ofiary.

Polegając na relacyi Wydziału pow. który na mocy §. 36. ust. o Rep. pow. w zastępstwie Rady pow. czyni wniosek na uwzględnienie prośby Zwierzchności gminnej, i zarazem interes nabycia w mowie będących nieruchomości jako bardzo korzystny dla gminy przedstawia, o czem zresztą świadczy także udzielona przez powiat poręka za gminę, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Gminie Liszna w powiecie Sanockim zezwala się, pobierać w r. 1893 dwieście ośmdziesiąt siedem procentowy (287%), a w r. 1894 sto dziewięćdziesiąt cztery procentowy (194%), dodatek gminny do podatków bezpośrednich na pokrycie potrzeb gminnych".

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, 14. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca
Dr. Józef Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

L. 51203/92.

Aleg. 89.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie użycia funduszu domestykalnego na fundusz pożyczkowy dla przemysłu rolniczego.

Wysoki Sejmie!

Pomiędzy funduszami będącemi własnością kraju i pozostającemi w zarządzie Reprezentacyi kraju, znajduje się tak zwany fundusz domestykalny, który nie ma żadnego ani ustawą ani uchwałą Wysokiego Sejmu nadanego mu specyalnego przeznaczenia i tylko własnemi odsetkami bez jakiejkolwiek dla kraju korzyści co roku wzrasta.

Jak z przedłożonego obecnie Wysokiemu Sejmowi zamknięcia rachunków za r. 1891 przekonać się można, fundusz domestykalny wynosił z końcem roku 1891 sumę 122.295 zł. 15 ct., z czego 96.772 zł. 23 ct. w efektach — zaś 25.522 zł. 91 ct. w należytościach czynnych t. j. w reszcie pożyczki na budowę zakładu dla obłąkanych na Kulparkowie.

Fundusz ten powstał z początkiem bieżącego stulecia a miał pełnić poniekąd funkcye obecnego funduszu krajowego, służył bowiem na pokrycie kosztów administracyi Wydziału stanowego. Powstał zaś naprzód z ceny uzyskanej ze sprzedaży tak zwanego „dolnego Zamku“ we Lwowie i wzrastał następnie dodatkami do podatków opłacanemi przez właścicieli dóbr. Po utworzeniu funduszu krajowego ustały te osobne dominikalne dopłaty — fundusz domestykalny zaś nie zmienił swego przeznaczenia. Dochody z niego t. j. odsetki od kapitału służyły na wydatki Stanów, o ile zaś nie wystarczały, udzielano zasiłków z funduszu krajowego.

Kiedy Wydział krajowy obejmował od Rządu fundusze krajowe, objął także i fundusz domestykalny.

Że zaś wydatki administracyjne Wydziału krajowego pokrywał fundusz krajowy, a raczej pobierany na ten cel dodatek do podatków, przeto fundusz domestykalny pozostał bez specyalnego przeznaczenia. Wysoki Sejm jednak kilkakrotnie dochodami tego funduszu rozporządzał na rozmaite cele. I tak udzielono zeń subwencyi na wydawnictwo „Gramatyki języka polskiego Dra Antoniego Małeckiego — dalej z uchwały sejmowej z dnia 16 Stycznia 1866 dotował fundusz ten fundacyę Aleksandra hr. Stadnickiego roczną kwotą 1200 zł. na wydawnictwo „Aktów grodzkich i ziemskich“ do czasu, póki ta fundacya nie odebrała z depozytu sądowego swego własnego majątku, obciążonego przez fundatora dożywociami — co się stało w r. 1887 — zaś od roku 1872 do 1877 z mocy uchwały Wysokiego Sejmu z d. 16 paździer-

nika 1871 pokrywano z tego funduszu koszta wydawnictwa „Encyklopedyi do krajoznawstwa Galicyi“ A. Schneidera — a gdy w myśl uchwały Wys. Sejmu z 24 sierpnia 1877 wydawnictwo to zaniechanem zostało, zbiory Schneidera nabył kraj dla Akademii Umiejętności w Krakowie za dożywocie 600 zł. rocznie, które śp. Schneiderowi z funduszu domestykalnego wypłacano. Dożywocie to zgasło ze śmiercią dożywotnika z końcem lutego 1880.

Oprócz wymienionych tu wydatków, zresztą od objęcia funduszu domestykalnego w zarząd kraju żadnych innych wydatków z dochodów funduszu tego nie czyniono — ale przydzielano coroczny dochód do kapitału. Co do samego funduszu zaś zaciągnął z niego fundusz krajowy w r. 1873, pożyczkę 66 000 zł. na częściowe pokrycie kosztów budowy Zakładu obłąkanych w Kulparkowie. Pożyczka ta jest oprocentowana po $4^1/_2\%$ i spłaca się roczną ratą 1485 zł. do końca roku 1925.

Z tego przestawienia rzeczy wynika, że na funduszu domestykalnym nie ciężą żadne jakiegokolwiek rodzaju zobowiązania ani też nie ma on żadnego, ustawą czy uchwałą nadanego mu przeznaczenia. Nie zachodzi zatem żadna prawna przeszkoda użycia tego funduszu w sposób, jaki się Wysokiemu Sejmowi wyda najlepszym.

Wydział krajowy sądzi, że istnienie takiego funduszu, który bez żadnego wyraźnego celu narasta własnemi odsetkami, nie jest racyonalnem. Wobec tylu i tak różnorodnych potrzeb kraju bezczynność kapitału, będącego własnością kraju, jest w wysokim stopniu nieekonomiczna. Nie idzie zatem, aby sam kapitał, przez długie dziesiątki lat nagromadzony, jednorazowo użyć bezpowrotnie — ale ekonomicznie i finansowo będzie racyonalnem nadanie kapitałowi temu takiego przeznaczenia, ażeby mógł się przyczynić do osiągnięcia jakiegoś prawdziwie ekonomicznego celu, a mimo to w swej całości własnością kraju pozostał.

Wydział krajowy przeto, po zasięgnięciu opinii Sekcyi stałej krajowej komisyi dla spraw rolniczych, przedkłada Wysokiemu Sejmowi wniosek o użycie funduszu domestykalnego na utworzenie funduszu pożyczkowego dla przemysłu rolniczego, analogicznie do istniejącego dzięki szczodrobliwości Wys. Sejmu funduszu przemysłowego. Komisya krajowa dla spraw przemysłowych według swego statutu rozciąga swoją działalność na przemysł domowy, rękodzielniczy i fabryczny — przemysł rolniczy do jej zakresu działania nie należy. Ztąd też i przy utworzeniu pożyczkowego funduszu przemysłowego Wysoki Sejm nie miał na oku przemysłu rolniczego, — a komisya przemysłowa nie chcąc działalności swej rozstrzelać i rozciągać jej na sprawy, do których inne fachowe organa powołane być powinne, sprawy przemysłu rolniczego zawsze od siebie uchylała, a pojawiające się czasem podania o pożyczki na ten cel opiniowała odmownie, do czego też i Wydział krajowy w konsekwencyi uchwał Wys. Sejmu się przychylał. Jeżeli jednak zważymy, jak wielką rolę w rozwoju gospodarstwa ziemiańskiego przemysł rolniczy odgrywać może i powinien, a jak bardzo on u nas jest zaniedbany — to udzielenie mu zachęty i pomocy analogicznie do tego, co się czyni dla przemysłu domowego, rękodzielniczego i fabrycznego, okaże się nader pożądanem.

Jest to pole u nas prawie wcale nie wyzyskane — poza gorzelnią i młynem przemysł rolniczy u nas prawie zupełnie nie istnieje. Tem bardziej zaś nad tem ubolewać musimy, widząc, jak w innych krajach przemysł rolniczy potężnym stał się czynnikiem do zapewnienia rolnikowi korzystnego zbytu płonów gospodarczych, do uczynienia go do pewnego przynajmniej stopnia niezależnym od chwilowych konjunktur targowych i do pomnożenia jego dochodów. Dość wskazać np. na sąsiednie Węgry, które nawet na naszych targach pojawiają się z coraz większemi ilościami swego krochmalu, swoich „Albertów“, kleju szewskiego z Koszyc i t. p. A nie potrzebujemy dodawać, jak wielka jest doniosłość przemysłu rolniczego z tego jeszcze względu, iż ludności robotniczej wiejskiej dostarczy on zarobku stałego w porze takiej, kiedy zarobku na roli samej nie ma.

Utworzeniem krajowej komisyi dla spraw rolniczych — uchwaleniem ustawy budowlanej z równoczesnem przeznaczeniem znacznych stosunkowo sum na podniesienie hodowli, orsownem popieraniem melioracyj przez pomnożenie ilości ekspozytur biura melioracyjnego i licznemi innemi uchwałami lat ostatnich, objawił Wys. Sejmu wolę wytężonej działalności pomocniczej ku podniesieniu naszego rolnictwa na wyższy stopień rozwoju. Danie zachęty przemysłowi rolniczemu będzie dalszym bardzo ważnym krokiem na tej drodze. Uczynić go zaś można tem łatwiej, że środek przez Wydział krajowy proponowany ani jednym groszem nie obciąży budżetu krajowego i że w krajowej komisyi dla spraw rolniczych posiada obecnie Wydział krajowy fachowy organ doradczy, dający rękojmię racyonalnego użycia funduszu.

Oto powody, które wywołały nasz wniosek.

Co do samego wniosku wyjaśniamy tylko, że jest on zredagowany na wzór tego, o który oparło się utworzenie pożyczkowego funduszu przemysłowego z takiemi tylko odmianami, jakich wymaga różnica co do źródła, z którego fundusz ma powstać, tudzież nabyte przy funduszu przemysłowym doświadczenie. Z tych zatem powodów Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Sejm przeznacza fundusz domestykalny na utworzenie stałego funduszu pożyczkowego dla przemysłu rolniczego.

2) Do funduszu tego wpłynie cały rozporządzalny obecnie kapitał funduszu domestykalnego, tudzież wszelkie kwoty, jakie z tytułu należytości czynnych funduszu tego tak obecnych jak i przyszłych na kapitał i odsetki wpływać będą.

3) Z funduszu tego będzie Wydział krajowy po wysłuchaniu krajowej komisyi dla spraw rolniczych, udzielał pożyczek na popieranie pożytecznych przedsiębiorstw z zakresu przemysłu rolniczego.

4) Wysokość odsetek od tych pożyczek, termina rat na ich spłatę, tudzież sposób zabezpieczania pożyczki uchwali w każdym wypadku Wydział krajowy po wysłuchaniu krajowej komisyi dla spraw rolniczych.

5) W granicach powyższych uchwał oddany będzie Bankowi krajowemu zarząd funduszu tego a to na podstawie regulaminu, który po wysłuchaniu krajowej komisyi dla spraw rolniczych, tudzież Dyrekcyi Banku krajowego Wydział krajowy uchwali.

6) Z użycia funduszu tego Wydział krajowy co roku zdawać będzie Sejmowi sprawę wraz z przedłożeniem zamknięcia rachunków.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem krakowskiem.

We Lwowie dnia 8 kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko m. p.

Sprawozdawca:
Romanowicz m. p.
Członek Wydziału krajowego.

Z druk. i lit. Pillera Sp.

Aleg. 90.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych.

Wysoki Sejmie!

Ostatnie sprawozdanie Wydziału krajowego przedłożone Wysokiemu Sejmowi w przedmiocie spraw górniczych z datą dnia 1. marca 1892 (L. 50374/891), — nie było przedmiotem obrad Wysokiego Sejmu, bo sprawozdanie o niem sejmowej komisyi górniczej (z daty 4. kwietnia 1892 L. s. 265) nie przyszło na porządek dzienny obrad sejmowych. Wnioski Wydziału krajowego, w tem sprawozdaniu zawarte, zostały jednak przez Wysoki Sejm o tyle aprobowane, że kwoty preliminowane w niem w r. 1892 w budżet tego roku, a następnie i w budżet bieżącego 1893 roku wstawiono, a sejmowa komisya górnicza w wyż powołanem sprawozdaniu dawała Wydziałowi krajowemu wskazówki dalszego rozwoju prac już w toku będących i proponowała rezolucye do c. k. Rządu, zgodne z dotychczasowemi naszemi staraniami o rozwój górnictwa i górniczego przemysłu naszego kraju.

Dlatego też Wydział krajowy zajął się we własnym zakresie działania wykonaniem uchwał sejmowej komisyi górniczej, pomimo iż one na stół Wysokiej Izby nie weszły i z wykonania ich tak w ciągu r. 1892, jak i w ciągu r. b. ma zaszczyt Wysokiemu Sejmowi zdać sprawę.

Uchwały te brzmiały:

1. Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych do wiadomości.

2. Sejm wstawia do budżetu na r. 1892:

a) na subwencye praktycznym szkołom wiercenia i górnictwa naftowego 3.200 zł.;

b) na wydawanie atlasu geologicznego kraju wraz z tekstem 2.500 zł.;

c) na badanie kraju celem zestawienia użytecznych kopalin i popularnego opisu ich występowania 1.500 zł.;

d) na chemiczno-technologiczne studya przeróbki nafty i wosku ziemnego 800 zł.;

e) na stacyę doświadczalną produktów naftowych:

1. dotacya i płaca kierownika stacyi 900 zł.;
2. adaptacya stacyi w sprawozdaniu umotywowana 1.000 zł.;

f) na stypendya dla górników, uczniów akademii górniczych, słuchaczy kursu górniczego w c. k. wyższej szkole politechnicznej we Lwowie i uczniów praktycznych szkół górniczych i wiertniczych 3.000 zł.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu starania u c. k. Rządu o ustalenie wykładów o górnictwie i przemyśle nafty i wosku ziemnego w tutejszej szkole politechnicznej i o urządzenie takiego zbioru przyrządów wiertniczych, któryby nietylko dla wykładów był pomocnym, ale i przedsiębiorców tych prac z najnowszemi metodami i wynalazkami w tej dziedzinie obznajamiał. Upoważnia się Wydział krajowy do oświadczenia c. k. Rządowi gotowości przyczynienia się połową potrzebnego na ten cel funduszu do kosztów założenia tego muzeum, byle go c. k. Rząd następnie tak jak inne muzea c. k. szkoły politechnicznej dotował i utrzymywał.

4. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby dla wydawnictwa Akademii umiejętności w Krakowie uchylił rozporządzenie ministeryalne z d. 18. grudnia r. 1891, mocą którego c. k. Zakład geograficzno-wojskowy nie ma mieć nadal prawa podjęcia się druku innych map geologicznych, jak tylko tych, które mają być wydane przez c. k. Instytut geologiczny w Wiedniu.

5. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby w drodze ustawodawczej wyjednał uwolnienie rafineryi i kopalni nafty od podatku zarobkowego i dochodowego na ten sam przeciąg lat, w którym korzysta z tego uwolnienia fabryka tryesteńska.

6. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby zarządził przeprowadzenie wierceń próbnych w celu przekonania się o rozciągłości pokładów soli potasowych na przestrzeni pomiędzy Kałuszem a Morszynem.

7. Wzywa się c. k. Rząd, żeby przy równych warunkach zaopatrywał koleje państwowe w węgiel z krajowych kopalni.

Wydatki wynikające z tych uchwał zostały uchwałą Wysokiego Sejmu z d. 24. września r. 1892 w budżecie krajowym r. 1893 uwzględnione z tą zmianą jedynie, że subwencya na muzeum przyrządów wiertniczych i górniczych w c. k. szkole politechnicznej już w nim jako poz. 202 rub. XV. się znajduje, i płaca inżyniera górnika przy Wydziale krajowym w myśl preliminarza przez Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi z dnia 2. września 1892 r. L. 41.740 przedłożonego i analogicznie do uchwały Wysokiego Sejmu z d. 6. kwietnia r. 1892 dla inżynierów działu melioracyjnego z płacami innych starszych inżynierów Wydziału krajowego zrównaną została. Nadto przy pozycyach określających wydatki na geologiczne badania kraju i na wydawnictwo atlasu geologicznego wraz z tekstem, polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu przedłożenie Sejmowi jednego egzemplarza tego wydawnictwa i szczegółowe z użycia tych funduszów sprawozdanie. Przy wykonaniu tych uchwał zasięgał Wydział krajowy rady krajowej Rady górniczej, która posiedzenie odbyła we Lwowie 20. grudnia r. z. „a na podstawie zgodnego z zapatrywaniami Wydziału krajowego oświadczenia się krajowej Rady górniczej, przystąpił do zbierania i publikowania dat statystycznych o produkcyi nafty i wosku ziemnego, o których wzmiankowane uchwały nie mówią. Sprawozdanie Wydziału krajowego obejmuje więc jednocześnie i sprawozdanie z uchwał i czynności krajowej Rady górniczej, i jej komisyi.

I.

Niższe, z funduszu krajowego utrzymywane, szkoły górnicze nie uległy w ciągu r. 1892 żadnej zmianie. W r. b. obaj nauczyciele fachowi dla powodów zresztą zupełnie odmiennych podali się do dymisyi. W okresie, z którego przedewszystkiem Wysokiemu Sejmowi zdajemy sprawę, t. j. w okresie r. 1892 był Wydział krajowy z zarządu tych szkół i postępu uczniów zupełnie zadowolony, a gdy z dyskusyi sejmowej komisyi górniczej i nawet z jej sprawozdania, Wydział krajowy spostrzegł, iż powodzenie tych szkół, a przez to samo ich kierunek wielkie wzbudza zajęcie, powziął uchwałę zaproszenia na egzamin obu tych szkół członków Wydziału krajowego Towarzystwa naftowego, bliżej siedziby szkoły zamieszkałych. PP. August Gorajski, Adam Trzecieski, Józef Wiktor, brali wskutek zaproszenia Wydziału krajowego udział w egzaminach szkoły wiercenia we Wietrznie, p. Leonard Wiśniewski w egzaminie szkoły górniczej w Borysławiu, a członek Wydziału

krajowego, Tadeusz Romanowicz raz jeden w egzaminie obu szkół. Sprawozdania Dyrekcyi tych szkół i komisyi egzaminacyjnej wykazują, że w roku ubiegłym kurs nauki wiercenia we Wietrznie odbyło 14 uczniów, chociaż podań o przyjęcie do szkoły było 28, a do egzaminu stawali wszyscy uczniowie szkoły i nadto 4 górnicy lub praktykanci górniczy, którzy w innych kopalniach się do egzaminu przygotowali. Komisya egzaminacyjna wydała 14 świadectw dobrego lub bardzo dobrego stopnia wiadomości teoretycznych i manipulacyi przyrządami wiertniczemi, których zresztą nie trzeba identyfikować ze świadectwami uzdolnienia do prowadzenia robót górniczych, gdyż tych drugich świadectw nie zna obowiązująca ustawa górnicza z r. 1854 — a ustawa krajowa dla eksploatacyi minerałów żywicznych w naszym kraju z r. 1884 wymaga tylko od kierownika roboty praktycznego do nich uzdolnienia. Stypendya w kwocie 25 zł. w. a. miesięcznie pobrali w ciągu roku ubiegłego następujący uczniowie szkoły: Banach Wojciech, Breitenwald Robert, Gerżabek Władysław, Gromadzki Michał, Haduch Stefan, Lipski Kazimierz, Lewicki Józef, Małecki Zygmunt, Merson Edward, Marynowski Józef, Różycki Bolesław, Sidak Feliks i Stefano Mikołaj.

Co zaś do szkoły górniczej w Borysławiu na I. kurs było zapisanych 9 uczniów, z których dwaj tylko jako nadzwyczajni uczęszczali, gdyż nie byli jednocześnie zatrudnieni w kopalniach wosku ziemnego w Borysławiu, a na drugi 3 uczniów, z których dwóch powtórzyło kurs zeszłego roku szkolnego. Stypendyum z funduszów krajowych nie pobierał żaden.

Egzamin odbyli dopiero w miesiącu październiku r. z., a dymisya nauczyciela fachowego p. Kazimierza Kostkiewicza, który z d. 1. stycznia r. b. zajął stanowisko c. k. adjunkta górniczego w Wieliczce, spowodowała przerwę w wykładach, dotychczas nawet nie wypełnioną. Wydział krajowy mniemał, iż w interesie obu szkół górniczych było przeniesienie p. Nowaka z Wietrzna do Borysławia i przeznaczał mu nawet tam nieco większą pensyę, ale p. Nowakowi taka zmiana pozycyi nie zdała się być odpowiednią i podał się do dymisyi, tak że tylko do 1. lipca r. b., t. j. do ukończenia rozpoczętego już kursu nauk posadę swą we Wietrznie zajmować będzie.

Wydział krajowy nie rozpisuje konkursu na obie te posady, bo mniema, iż wobec nieustalonej dotychczas organizacyi tych szkół nie ma do tego powodu i wezwał obu kierowników tych szkół na wspólną z członkami komisyi egzaminacyjnej konferencyę do Lwowa na 20. grudnia r. z., aby nietylko przerwy wykładów, lub zastępowania fachowego nauczyciela dorywczem nauczaniem dojeżdżających osób nie dopuścić, ale oraz przygotować wnioski polepszenia, a ściślej mówiąc, ustalenia organizacyi tych szkół. Konferencya ta z powodu niemożności p. Suszyckiego przybycia do Lwowa, nie przyszła do skutku; krajowa Rada górnicza jednak się nad tą kwestyą zastanawiała i na posiedzeniu z dnia 21. grudnia r. z., zgodnie z wnioskami tych członków komisyi egzaminacyjnej i p. Gąsiorowskiego, którzy na posiedzeniu byli, oświadczyła się za tem, aby Wydział krajowy przeprowadził rokowania z c. k. Rządem o stałe szkół tych z funduszów państwowych subwencyonowanie i zapewniwszy im nieco większe fundusze, przedłożył Sejmowi krajowemu projekt stałej ich organizacyi.

Dla wykonania tej uchwały polecił Wydział krajowy swemu inżynierowi górniczemu zwiedzenie istniejących już rządowych lub pobierających z funduszu państwowego subwencye niższych szkół górniczych w monarchii, poznanie ich programów, kierownictw, kosztów, jakiemi cel swój osiągają, i ze sprawozdania, które mu zostało przedłożone, doszedł do następującego wyniku:

Kraje w Radzie Państwa reprezentowane posiadają 8 niższych szkół górniczych, bardzo od siebie pod względem organizacyi i administracyi różnych, bo powstałych prawie wyłącznie wskutek lokalnej przez interesowane przedsiębiorstwa górnicze odczutej potrzeby i za ich inicyatywą lub współudziałem, ale można je rozróżnić na dwie kategorye: na szkoły, w których uczniowie w okresie dwu lub trzechletnim na naukę przeznaczonym, pracują w kopalniach, mieszkają gdzie chcą, a na naukę poświęcają tylko jedną lub dwie godziny dziennie, w czasie wolnym od zajęcia w kopalni, i na takie, gdzie uczniowie z praktyką kopalni już obznajomieni, wchodzą do szkoły na okres czasu krótszy, jednak zwykle dwuletni, gdzie mieszkają razem lub pod ścisłym dozorem

Dyrekcyi szkoły, i pobierają naukę po 6 i więcej godzin dziennie. Do I. kategoryi należą szkoły górnicze w Przibram, Morawskiej Ostrawie, Wieliczce, a z naszych Borysławska, — do drugiej, szkoły w Celowcu, Leoben i nasza we Wietrznie.

Nauki wogóle dzielą się na 2 kursa: przygotowawczy i fachowy, a czasem oprócz fachowego górniczego jest fachowy hutniczy, a programy nauk, w przypuszczeniu tak samo jak u nas małego tylko wstępnego wykształcenia ucznia szkoły, zawierają w kursie przygotowawczym naukę pisma, rysunku, elementarnej matematyki, fizyki i języka krajowego, w kursie fachowym mineralogii, geologii, mechaniki i górnictwa a względnie hutnictwa, krajowi, dla którego szkoła została założoną, właściwego. Nauk tych udzielają niekiedy (w Wieliczce i w Morawskiej Ostrawie) urzędnicy miejscowych kopalń, ale we wszystkich innych szkołach ustanowiono fachowego i wyłącznie szkole oddanego nauczyciela lub nauczycieli, i zarządzenie to jest ogólnie jako dobre uważanem.

Programy nauk przedłożone Wydziałowi krajowemu wraz ze statutami wszystkich wymienionych tu szkół są ogólnikowe i zostawiają wiele uznaniu i inicyatywie nauczyciela, a nadzorowi komitetu lub Dyrekcyi szkoły. Wszystkie są poddane miejscowej Dyrekcyi i komitetowi nadzorczemu, jakoby kuratoryi, złożonemu z osób wybranych przez tych co łożą fundusze na utrzymanie szkoły lub uczniów i wszystkie oprócz wielickiej są poddane nadzorowi c. k. władz górniczych. Z 5 szkół górniczych*) dwie (Przibram i Wieliczka) zależą od c. k. władz rządowych, bo są przy kopalniach eraryalnych, jednak szkoła w Przibram podlega Ministerstwu rolnictwa, a szkoła w Wieliczce Ministerstwu skarbu, jedna (w Leoben) Wydziałowi krajowemu w Styryi, który na nią łoży, dwie (Celowiec i Morawska Ostrawa) komitetowi szkolnemu, wybieranemu przez subwencyonujące zakłady i c. k. Rząd. Nadzór c. k. władz górniczych państwa, któremu podlega 4 niższych szkół górniczych, polega na zatwierdzeniu programu nauk przez Wys. Ministerstwo rolnictwa i udziale przedstawicieli tej władzy w dorocznych egzaminach i komitecie nadzorczym; uzasadniony on jest i uwarunkowany stałą subwencyą, której im udziela skarb państwa, tak, że wszystkie niższe szkoły górnicze, oprócz obu szkół w Galicyi położonych, pobierają tę stałą z funduszów państwowych subwencyę lub są przez państwo w interesie kopalń eraryalnych utrzymywane.

Krótki ten przegląd szkół górniczych w innych krajach monarchii wskazuje na to, iż w każdym większem centrum górniczego przemysłu powstawała szkoła dla dozorców i kierowników robót górniczych, odrębnemu przemysłowi tej okolicy właściwa; górnictwo węgli, soli i kruszców tak samo wytworzyło odrębne typy odbudowy kopalni jak i właściwe im szkoły; że wszystkie te szkoły doznały poparcia władz państwowych, a Wys. Ministerstwo rolnictwa od lat blisko 20 je subwencyonując, czyni to bez względu na tę wielką różnicę organizacyi tych szkół i umieszczanie uczniów, którzy w Celowcu i Leoben mieszkają jak francuscy interniści, jednakowo ubrani chodzą i wspólnie jedzą, w Morawskiej Ostrawie zaś, w różnych pracując kopalniach, pod małą tylko kontrolą Dyrekcyi szkoły, jak gdyby uczniowie uzupełniających kursów zagranicznych szkół przemysłowych zostają.

Tak samo powstały w naszym kraju dla kopalń minerałów eksploatowanych, ze względu na zawarte w nich żywice, bardzo daleko odstępujących od kopalń innych minerałów górniczych, dwie odrębne szkoły, każda wedle innego typu zorganizowana.

W jednej kurs nauki z możliwych najkrótszy i tylko jedno wiercenie otworów świdrowych obejmujący, został zredukowany (przy pominięciu kursu wstępnego) do $4^1/_2$ nawet 3 miesięcy wykładów, a uczniowie mieszkają, o ile to być może, w lokalu wspólnym i żyją razem, gdy w drugiej kurs kopalnictwa wosku ziemnego analogicznie do szkoły w Przibram i Morawskiej Ostrawie jest udzielany przez okres dwóch lat i tylko dla stale w kopalniach zatrudnionych robotników. Główny warunek przyjęcia uczniów do szkoły, t. j. ich poprzednie w kopalniach nafty lub wosku ziemnego

---

*) Sprawozdanie nie mówi o szkole w Dux, której p. Syroczyński nie zwiedził, ale organizacya jej ma być analogiczną do organizacyi szkoły w Morawskiej Ostrawie.

praktyki, jest przestrzegany w obu szkołach, tak jak się to dzieje w innych szkołach monarchii, a program nauk fachowych wykładanych w Borysławiu jest bardzo podobny do programów innych szkół we Wietrznie ciaśniejszy, ograniczony do jednego wiercenia, jak tego wymagała natura przemysłu.

Wydział krajowy mniema też, że kraj nasz ma prawo upomnieć się u c. k. Rządu o tę pomoc, której udziela innym krajom, subwencyonując wszystkie niższe szkoły górnicze w monarchii, i proponuje Wysokiemu Sejmowi uchwalenie rezolucyi wdrażającej o jej uzyskanie rokowania na podstawie statutów, które Wydział krajowy dla obu szkół przedłoży, zatrzymując dla każdej z nich organizacyę nieco odmienną, bo ta wynika z charakteru przemysłu, któremu ma służyć, a dając program nauk o ile to się da zbliżony do programów nauk innych szkół górniczych monarchii.

II.

Wykłady z dziedziny górnictwa i przemysłu nafty i wosku ziemnego oraz o głębokich wierceniach w r. 1891 na rok jeden i na próbę, przy tutejszej c. k. szkole politechnicznej zaprowadzone, okazały się w ciągu ubiegłego roku szkolnego 1891/2 i w bieżącym szkolnym roku pożyteczne, a Rektorat zdał o nich tak przychylną Wys. Ministerstwu wyznań i oświecenia sprawę, że Ministerstwo oba wykłady jako honorowane docentury ustaliło.

W myśl wniosku Wydziału krajowego z dnia 1. marca r. z. wstawił też Wys. Sejm w budżet 1893 r. kwotę 1000 zł. w. a. jako jednorazową ofiarę celem stworzenia muzeum narzędzi wiertniczych dla tych wykładów, t. j. jako udział kraju w potrzebnym dla stworzenia takiego muzeum funduszu. Wysoki Rząd nie powziął jeszcze wprawdzie uchwały co do urządzenia i utrzymania tego muzeum, ale kolegium profesorów oddało na ten cel lokal, a z nadesłanych przez pojedyńczych przedsiębiorców kopalń nafty przyrządów, oraz z zamówień zrobionych przez docenta kursu o głębokich wierceniach podczas podróży odbytej dla zwiedzenia niższych szkół górniczych monarchii, zbiór się powoli układa.

Kurs technologii chemicznej produktów naftowych otrzyma też większą pomoc przez oddzielenie i adaptacyę lokalu dla krajowej stacyi doświadczalnej tych produktów, co już Wydział krajowy zarządził.

Krajowa Rada górnicza przyjmując z zadowoleniem do wiadomości tak pomyślny rozwój tych potrzebnych wykładów o górnictwie, wyraziła jednak dalej idące żądanie, t. j. aby kursa górnicze i wiertnicze były w c. k. wyższej szkole politechnicznej stabilizowane a docent tych przedmiotów, otrzymując stanowisko (na początek choćby tytuł i charakter) profesora tego zakładu, mógł wyłącznie nietylko nauczaniu ale i studyom tych przedmiotów czas swój poświęcić. Wydział krajowy podziela oczywiście zapatrywanie krajowej Rady górniczej, że nauka o głębokich wierceniach i o górnictwie nafty i wosku ziemnego wymaga, a przemysł ten dla naszego kraju wart jest ciągłych studyów, od których postronne zajęcia profesora tych przedmiotów odrywają; podając do wiadomości Wysokiego Sejmu powyższą uchwałę, nie formułuje jednak żadnego wniosku, bo mniema, że skoro kolegium profesorów c. k. wyższej szkoły politechnicznej już ten zamiar w odezwie Rektoratu szkoły do Wydziału krajowego z dnia 22. marca r. z. L. 350 objawiło, jest też ono w pierwszym rzędzie powołane do sformułowania go i podjęcia starań, aby uczniom tego zakładu najwszechstronniejsze studya techniczne były ułatwione. Kolegium profesorów najlepiej też oceni czy i o ile nauka tych przedmiotów do zakresu wiadomości wymaganych przy państwowych egzaminach zaliczoną być powinna.

Specyalnych stypendyów nie udzielił Wydział krajowy w roku ubiegłym żadnemu uczniowi kursu górniczego we Lwowie, a z uczniów c. k. Akademii górniczej w Leoben otrzymują je obecnie dwaj: Roman Riegyer i Marcin Szwabowicz; udzielił natomiast Wydział krajowy uczniom kursu górniczego tak w jednej jak w drugiej Akademii zasiłku na wycieczkę naukową, objętą programem

nauk, po 200 zł. w. a. dla uczniów szkoły wyższej we Lwowie do rozdzielenia przez Rektorat i 250 zł. w. a. uczniom Akademii górniczej, Franciszkowi Drobniakowi, Józefowi Turkiewiczowi, Janowi Witkowskiemu i Stanisławowi Hofmoklowi.

III.

W związku z przemysłem górniczym zostające badania naukowe, które Wysoki Sejm z funduszu krajowego subwencyonuje, obejmowały dział geologiczny i technologiczno-chemiczny.

Badania geologiczne zarządzone w roku 1892 wynikły w znacznej części z programu już w roku 1891 ustanowionego, ale dla różnych okoliczności i osobistych przeszkód nie były w zupełności wykonane.

Profesor Dr. Szajnocha opracowywał 3 arkusze siatki geologicznej kraju: Dukla-Sanok-Brzozów i Lisko (jako dalszy ciąg i dokończenie zeszłorocznej pracy) i już je w mniejszej skali Wydziałowi krajowemu i komisyi fizyograficznej Akademii umiejętności przedłożył; c. k. radca H. Walter okolicę objętą arkuszami Brzostek-Strzyżów, ważną ze względu na od lat 20 prowadzone, a mało rozwinięte kopalnie węgla brunatnego; p. Maryan Łomnicki, nauczyciel IV. gimnazyum we Lwowie, badał i opisywał ze szczególnem uwzględnieniem minerałów użytecznych, obszar objęty arkuszami Żółkiew, Bełz, Sokal i Waręż-Steniatyn; p. Wawrzyniec Teisseyre, docent uniwersytetu lwowskiego, część powiatu Przemyślańskiego i Rohatyńskiego; p. Julian Niedźwiecki, profesor c. k. wyższej szkoły politechnicznej, rozpoczął w roku zeszłym badanie odkrywek spowodowanych budową kolei ze Stanisławowa przez Karpaty do Szygetu; p. Dr. Emil Dunikowski z powodu wyjazdu do Ameryki i p. L. Syroczyński z powodu urlopu i zajęć spowodowanych wykładami górniczemi, nie mogli wykonać poruczonych im w roku ubiegłym badań.

Obok prac zarządzonych w roku 1892 należy też wspomnieć o tem, że w tym roku p. Klaudyusz Angermann ukończył i oddał Wydziałowi krajowemu do druku swoją monografię o kopalniach w Iwoniczu i Lipinkach, która zrewidowana przez Dr. Olszewskiego, niebawem drukiem ogłoszoną będzie. Mimo próśb stron o zbadanie pewnej interesującej je pod względem górniczo-przemysłowym okolicy, nie zarządził Wydział krajowy w roku ubiegłym takich badań, starając się dla uniknięcia kosztów łączyć takie badanie z naukowym opisem większego obszaru, z którego by potem interesowane strony korzystać mogły.

Powołując się na rezolucyę, wnoszoną przez Sejmową komisyę górniczą, przedkładał też Wydział krajowy c. k. Rządowi potrzebę zarządzenia wierceń próbnych w celu przekonania się o rozciągłości pokładów soli potasowych na przestrzeni między Kałuszem a Morszynem, a nie ograniczanie się do badań geologicznych, czyli do badań powierzchni tej okolicy. Krajowa Rada górnicza, której Wydział krajowy zakomunikował reskrypt c. k. Ministerstwa Skarbu z dnia 27. września r. z. L. 32.719, otrzymany w odpowiedzi na naszą odezwę, nie uważała też, by zarządzone badanie geologiczne i techniczno-górnicze mogły wystarczyć i oświadczyła się za potrzebą głębszych poszukiwawczych robót. Z tych powodów wnosi Wydział krajowy uchwalenie rezolucyi ad 3, w brzmieniu proponowanem w sprawozdaniu sejmowej komisyi górniczej.

Przechodząc do kwestyi publikacyi uskutecznionych badań geologicznych, to z pięciu wykonanych prac, dwie tylko p. Niedźwieckiego i p. Waltera mogą być jako szczególne monografie całego terrytoryum odrębnie wydane; trzy inne stanowią część wydawnictwa atlasu geologicznego kraju, poruczonego komisyi fizyograficznej Akademii umiejętności. Otóż wydawnictwo to doznało w roku ubiegłym takich trudności i przerwy, że ani grosza z funduszu na ten cel przeznaczonego (poz. 204 Rubr. XV) Wydział krajowy nie wydał. Trudności te omawialiśmy już w sprawozdaniu z dnia 1. marca r. z., polegały one na staraniach c. k. Zakładu geologicznego w Wiedniu u Wysokiego Ministerstwa wyznań i oświecenia, aby geograficzno-wojskowy zakład map żadnych, oprócz wydawanych przez zakład geologiczny wiedeński, nie drukował. Zgodnie z opinią sejmowej komisyi gór-

niczej, przedstawił Wydział krajowy w memoryale z dnia 18. maja r. b. całą sprawę świetnemu Prezydyum c. k. Namiestnictwa we Lwowie i za jego pośrednictwem uzyskał, ale dopiero 5. grudnia r. z. L. 19.551 reskrypt Ministerstwa wyznań i oświaty, którem pierwotne zarządzenie zostało cofnięte i zakład geograficzny upoważniony do drukowania map geologicznych z Akademii umiejętności nadsyłanych.

Rozporządzenie to, a pośrednio i powolne wykonywanie druku i długie trzymanie map w korekcie, sprawiają wydawnictwu daleko znaczniejszą przerwę, niżby to z porównania samych dat wynikało. Nie otrzymując map posłanych do druku w oznaczonym czasie i nie uskuteczniając za nie wypłat w okresie przewidzianym, a budżetem krajowym ustanowionym wydawnictwo naraża się na utratę przeznaczonych na ten cel kwot i nie jest pewnem, ile istotnie ma w danym roku do rozporządzenia; autorowie zaś map i opisów poszczególnych okolic zwlekają z przedkładaniem gotowych na wet do druku prac Akademii Umiejętności, podając jako powód, iż prace te lata całe mogą leżeć niezużytkowane, a oni są pozbawieni możności uzupełnienia ich lub objaśnienia nowszemi badaniami. Dla uregulowania wydawnictwa, wezwał Wydział krajowy w r. 1891 jeszcze Akademię Umiejętności do przedłożenia wykazu wszelkich znajdujących się w jej biórze gotowych do druku map, (znajdowało się wówczas 24 arkusze, reprezentujące 5 zeszytów), a odezwą z dnia 3. stycznia r. b. LW. 65725, zalecił wydanie w możliwie krótkim czasie wszystkich tych map, choćby przekraczając kwotę przeznaczoną na to wydawnictwo w r. 1893, skoro fundusz r. 1892 nie został wydany. Wydawnictwo w jednym roku prawie by się podwoiło, bo dotychczas wydano tylko 4 zeszyty, które Wydział krajowy w kancelaryi Wysokiego Sejmu złożył.

Sprawa zakładania zbiorów mineralogiczno-geologicznych w siedzibach władz powiatowych, mało postąpiła w roku bieżącym, bo wielką tu pomocą i pobudką jest wydawnictwo atlasu i opisów kraju, które zakładanie i uporządkowanie zbioru czyni łatwiejszem, a pożytek widoczniejszym; 13 jednak powiatów — a mianowicie: Bohorodczański, Chrzanowski, Gorlicki, Kamionecki, Krośnieński, Mościski, Myślenicki, Nadwórniański, Niski, Podhajecki, Śniatyński, Żółkiewski i Żydaczowski — otrzymały z Wydziału krajowego kopie mapy geologicznej powiatu i wzór szafy dla zbiorów. Roboty publiczne w powiecie wykonywane, spowodowując większe zjazdy i dłuższy pobyt techników, lub wystawy okręgowe, które często obecnie urządzane bywają, wykażą lepiej niż okólniki, użyteczność zbiorów dla poszczególnej okolicy, a Wydział krajowy dla poparcia sprawy zarządził w r. b. tak samo jak w roku zeszłym, wydawanie bezpłatne kopij map geologicznych tym powiatom, które się o nie zgłoszą.

Technologiczno-chemiczne badania produktów naftowych, skupiają się poniekąd w pracy krajowej stacyi doświadczalnej, dla tych produktów ustanowionej. Po za czynnościami kierownika tej stacyi, wynagrodzono w roku ubiegłym jedną tylko pracę wykonaną w laboratoryum c. k. wyższej szkoły politechnicznej, pod kierunkiem profesora Dr. Pawlewskiego, a mianowicie pracę Dr. Franciszka Bandrowskiego „O przemianie oleju zielonego i niebieskiego na naftę świetlaną“, a nie nadesłano żadnej na tak ważny nie tylko dla przemysłu, ale i dla rolnictwa, a nawet dla kultury kraju temat, „O sposobach zużycia kwasowych i sodowych odpadków, otrzymywanych w destylarniach nafty“. Będzie jednak Wydział krajowy i nadal tę samą kwestyę podawać do rozwiązania młodym chemikom, bo jeśli nikt nie przedstawi zupełnego jej opracowania i rozwiązania, to nawet poszczególne monografie w tym przedmiocie, mogą być dla przemysłowców i rolników bardzo cenne.

Prace w stacyi doświadczalnej wykonywane, zwiększyły się natomiast o cały jeden dział — analizę gazów, zapełniających kopalnie nafty, a szczególniej wosku ziemnego. Kierownik stacyi Dr. Załoziecki ogłosił w r. 1892: *a)* w rocznikach cesarskiej Akademii Umiejętności w Wiedniu „Ueber pyridinartige Basen im Erdöl“ i z innego działu nauk chemicznych: „Ueber das Vorkommen und die Bildung von Glaubersalz in den Kalibergwerken von Kałusz“; *b)* w wiedeńskiej „Chemiker und Techniker Zeitung“: Über Erdölsäuren, I. und II. i *c)* czasopismie technicznym (we Lwowie) „O Emulzionerze, nowym przyrządzie do czyszczenia destylatów naftowych“; pracował też nad kwestyą znajdowania się w nafcie kwasów organicznych, którą uważa za bardzo doniosłą dla

naftowego przemysłu i nad którą się rozwinęła żywa dyskusya uczonych rossyjskich i niemieckich. Na żądanie stron wykonał on 2 analizy łupków bitumicznych, 2 analizy ropy surowej, jedną analizę gazów z szybu wydobywalnego kopalni wosku ziemnego w Dźwiniaczu, 1 z okazów wapienia i 1 badanie lotności benzyn wyrabianych przy destylowaniu nafty. Mniema Dr. Załoziecki, że w interesie przemysłowców, a specyalnie destylatorów nafty, którzy nie dość racyonalnie swoje fabrykacye prowadzą i tylko w razach sporów handlowych odwołują się do orzeczeń laboratoryum giełdy dla handlu i produktów w Wiedniu, byłoby obniżenie cen ustanowionych za poszczególne analizy w krajowej stacyi wykonywane, i że to obniżenie można zarządzić bez ujmy przychodów stacyi, ani zwiększenia kosztów jej prowadzenia. Wydział krajowy uwzględni propozycye kierownika stacyi w cenniku, który niebawem ogłoszony zostanie.

Z wyszczególnionych tu prac krajowej stacyi doświadczalnej, największą uwagę może przywiązuje Wydział krajowy do wykonanej analizy gazów wychodzących ze szybu wydobywanego Nr. 12 w kopalni wosku ziemnego Spółki bukowińskiej (Egel Schapira i Spk.) w Dźwiniaczu. Wskutek zgodnych z opinią kraj. Rady górniczej przedstawień Wydziału krajowego, o których mówiliśmy już w sprawozdaniu z d. 1. marca r. z., uznało Wysokie Ministerstwo rolnictwa reskryptem z d. 9. lipca r. z. l. 9628/805, potrzebę zbadania nawet na koszt państwa, atmosfery gazowej, w jakiej są zatrudnieni górnicy w kopalniach wosku ziemnego i przekonania się, czy i o ile ta atmosfera odpowiada warunkom, ustanowionym przez komisyę dla gazów wybuchowych. C. k. Starostwo górnicze nadesłało podwładnym mu c. k. urzędom górniczym w kraju przyrządy do chwytania gazów w kopalniach, ale nie mogło ich skłonić do chwytania tych gazów i przysyłania próbek do analizy, na koszt własny; Wydział krajowy zarządził w obec tego sprawienie 8 przyrządów analogicznych z dotacyi stacyi doświadczalnej (za kwotę 24 zł. w. a.) i polecił krajowej stacyi wykonywanie tych analiz z urzędu. Rezultatów tych analiz nie posiadamy jeszcze, bo wspomniana wyżej analiza gazów z szybu Nr. 12, stosuje się do atmosfery w kopalni, po wybuchu w niej gazów pioronujących i po nieszczęśliwym wypadku śmierci zatrudnionego w szybie robotnika. Jednak otrzymany rezultat Wydział krajowy ogłosi w pismach fachowych i rezultat analiz gazów tak z kopalni wosku ziemnego jak i z tryskających ropą otworów świdrowanych będzie nadal ogłaszał w przekonaniu, że spełnia w ten sposób obowiązek ludzkości w obec ciężko zarabiających na życie, a mimowoli i wiedzy na wielkie zawodowe niebezpieczeństwo narażonych robotników.

IV.

Dwie odrębne, ale ważne sprawy, zaleciła w swem sprawozdaniu Sejmowa Komisya górnicza uwadze Wydziału krajowego, a mianowicie: rezolucyami ad 5. i 7. sprawę uwolnienia Galicyjskich rafineryi i kopalń nafty od podatku zarobkowego i dochodowego na ten sam przeciąg lat, w którym z takiego uwolnienia korzysta fabryka, t. j. destylarnia nafty tryestyńskiej, — i sprawę zaopatrywania c. k. kolei państwowych w Galicyi w węgiel z kopalń krajowych.

Obie rezolucye podał Wydział krajowy do wiadomości c. k. Rządu. O uwolnienie kopalń naftowych w naszym kraju od podatku zarobkowego i dochodowego, lub o zmniejszenie tych podatków do wymiaru, który cięży na kopalniach innych minerałów górniczych, starał się Wydział krajowy niejednokrotnie, ale bezskutecznie. Starania swe w roku zeszłym rozpoczął jednak w przekonaniu, że naszym przedsiębiorcom istotną krzywdę wyrządzono przez udzielenie tryestyńskiej destylarni nafty z mocy ustawy z d. 8. stycznia r. 1891. Dz. u p. Nr. 8. zwolnienie od podatków, i że oni mają prawo do kompenzaty. Wyż wymieniona ustawa upoważniła c. k. Rząd do udzielenia ulgi pod względem opłaty podatków i należytości tym przedsiębiorstwom, które powstaną w Tryeście w okresie czasu między d. 1. lipca 1891. a 31. grudnia r. 1895., które będą miały na celu wyrób przedmiotów, w krajach w Radzie Państwa reprezentowanych, dotychczas wcale nie wyrabianych, albo wyrabianych w ilości ekonomicznym stosunkom państwa nieodpowiadającej i jeżeli

nadto zaprowadzenie tych przedsiębiorstw uznane będzie w ogóle dla gospodarstwa społecznego pożądanem.

Ustawa nie wymieniała przedsiębiorstw, które z tych ulg miały korzystać, ale c. k. Rząd zobowiązywał się natomiast przez usta swego komisarza w Radzie Państwa do baczenia, aby ulgi dane przedsiębiorstwom w Tryeście nie stworzyły istniejącym już w monarchii i opłacającym podatki przedsiębiorstwom przemysłowym nierównych warunków konkurencyi, nie uszczupliły ich odbytu. Dla ocenienia zaś, czy i o ile ten wypadek niesłusznego, w obec innych przedsiębiorstw, faworyzowania fabryk w Tryeście może zachodzić, miał c. k. Rząd najdokładniej (auf das eingehendste) badać stosunki analogicznych przedsiębiorstw.

Tymczasem ulga od opłaty podatków zarobkowego i dochodowego i innych należytości została udzieloną destylarni nafty w Tryeście bez zapytania o konsekwencye takiego zarządzenia ani Wydziału kraj. Towarzystwa naftowego w Galicyi, ani Izb handlowych i przemysłowych we Lwowie i w Krakowie. To pominięcie poinformowania się u władz i interesowanych przedsiębiorstw naszego kraju, a poleganie li na podaniach tych osób, co przedsiębiorstwa zakładały, i władz tryesteńskich, sprowadziło też dla naszych przedsiębiorstw kryzys, któremu zaradzić jest obowiązkiem c. k. Rządu.

W Tryeście stanęła ogromna fabryka, której produkcya roczna wynosi połowę całej naszego kraju produkcyi, przepełniono targ naftowy nad miarę konsumcyi, a importując z zagranicy falsyfikowany surowiec, obniżono cenę jego w Galicyi z 4 zł. a. w. za 100 klgr., na 3 zł. lub nawet niżej t. j. w ciągu jednego roku o jakie 25%. Tak więc krzywdę wyrządzono nie tylko destylarniom nafty w Galicyi, które były bezpośrednio w konkurencyjnej walce zaangażowane, ale i całemu kopalnictwu nafty, które nie może nie odczuć zniżki ceny destylatu, a zmuszone jest konkurować z cenami surowca falsyfikowanego na Kaukazie, i opierać się handlowej polityce rosyjskiej, ułatwiającej eksport za granicę produktów naftowych i popieranej przez Rząd królewski w Węgrzech polityce węgierskich przedsiębiorców naftowych, wywożenia do Austryi jak najwięcej wyrabianego u siebie destylatu. Do tych starań sprzecznych z naszymi interesami, przyłączyli się obecnie i przedsiębiorcy destylarni nafty w Tryeście i Wydział krajowy, zupełnie uznając krytyczność położenia naszych przedsiębiorstw, upraszał Jego Excelencyę p. Ministra dla Galicyi i Jego Excelencyę p. prezesa Koła polskiego w Wiedniu, o przedłożenie Wysokiemu Rządowi wyrządzonej im krzywdy, a Wysokiemu Sejmowi proponuje uchwałę, żądającą analogicznego traktowania naszych kopalni i destylarni, z destylarniami nafty w Tryeście.

W wykonaniu drugiej rezolucyi, proponowanej przez sejmową komisyę górniczą, o zaopatrywanie kolei żelaznych państwowych w węgiel krajowy, zwrócił się Wydział krajowy, (odezwą z dnia 20. maja r. z. LW. 23.140) za pośrednictwem c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie, do Wys. Ministerstwa handlu z prośbą, by stałem zaopatrywaniem kolei państwowych w węgiel krajowej proweniencyi, i co zatem idzie zapewnieniem tym kopalniom trwałego i stałego odbytu, dał im możność stosownego rozwinięcia się; podnosząc, że za użyciem węgla przemawia wzgląd na całą kulturę kraju, na konieczne zaoszczędzenie lasu i na to, że prywatna konsumcya węgla jako opałowego materyału w całej wschodniej i środkowej części kraju naszego tak powoli postępuje, iż zapewniony odbyt kopalnie węgla mogą znaleść tylko u zarządów kolei; nadmieniał też Wydział krajowy, że ceny węgla krajowego i obcokrajowego powinny być porównywane na stacyach odbiorczych, względnie w warsztatach, gdzie się go zużywa, i że ruszta muszą być do każdego gatunku zastosowane, by ocena była sprawiedliwą.

C. k. Ministerstwo handlu w reskrypcie z dnia 19. października r. z. l. 40.492 odpowiedziało, że już na 1893 r. poszczególne Dyrekcye ruchu c. k. kolei państwowych, ogłaszały licytacye na dostawę węgla dla użytku kolei żelaznych, w obrębie każdej dyrekcyi, — że porównywanie ofiarowanego węgla odbywa się na podstawie dokładnych, praktyką wskazanych prób na tych kolejach, — a cena obrachowuje się w stacyi składu węgla dla każdej części linii.

Nie zachodzi nigdy prawie zupełna równość, wartość dwóch gatunków węgla, a c. k. generalna Dyrekcya kolei państwowych wybiera zawsze tę ofertę, która stosunkowo najtaniej naj-

lepszy gatunek ofiaruje. Nie miała też używać wcale w Galicyi węgla pruskiego, a w r. 1893. Dyrekcya ruchu z Krakowie nabyła w Galicyi 107.000. t. węgla a tylko 42.000. t. ze Szląska, Dyrekcya zaś ruchu we Lwowie, 52.500. t. w Galicyi, a 69.000. t. na Szląsku i Morawie. W tych 52.500. t. węgla galicyjskiego jest 29.500 t. brunatnego wschodnio-galicyjskiego węgla z Glińska i Myszyna, — co służy jako przykład i dowód, że c. k. dyrekcye kolei państwowych, odstąpiły od zwyczaju kolei lwowsko-czerniowieckiej opalania lokomotyw drzewem i chętnie powstającym nawet kopalniom zbyt ułatwiają. Wydział krajowy zakomunikował tę odpowiedź Wys. Rządu krajowej Radzie górniczej i zarządom interesowanych kopalń, które w oświadczeniu Wys. Ministerstwa powinny znaleść pobudkę i otuchę do dalszej pracy nad tańszem, a ewentualnie lepszem do potrzeb kolei przysposobieniem posiadanego przez nie węgla.

V.

Oprócz wyszczególnionych tu, a obiętych sprawozoaniem Wydziału krajowego z r. z. i sprawozdaniem sejmowej komisyi górniczej kwestyi, wprowadził Wydział krajowy w roku bieżącym w życie odmienne niż dotychczas zbieranie dat statystycznych o produkcyi nafty i wosku ziemnego w Galicyi.

Już na posiedzeniu z d. 4. stycznia r. z. oświadczyła się krajowa Rada górnicza za pożytecznością częstych, comiesięcznych publikacyi o produkcyi nafty, ale pozostawiła specyalnej komisyi opracowanie szczegółowe tego projektu, którego zrealizowanie natrafia na trudności zebrania dat co miesiąc, t. j. na trudność jaką spotykał Wydział krajowy, w otrzymaniu co miesiąc dat statystycznych, od samychże przedsiębiorców.

Specyalna komisya krajowej Rady górniczej opracowała na posiedzeniu z d. 20. grudnia r. z. i Radzie, na d. 21. grudnia r. z. przedstawiła akceptowany przez nią program zbierania odtąd tych dat statystycznych w ten sposób, że rozróżniono terytorya naftowe w Galicyi na 20 małych okręgów, i zaproszono w porozumieniu z Wydziałem krajowem naftowego towarzystwa 20 w tych okręgach zamieszkałych osób, do zbierania w swym okręgu wiadomości, o produkcyi nafty wedle jednego dla wszystkich formularza i przesyłania tych wiadomości co miesiąc Wydziałowi kraj. do publikacyi w pismach publicznych i do zakomunikowania interesowanym osobom. Formularz jest tak uproszczony jak to czynią na Kaukazie i w Ameryce; zawiera on tylko rubrykę otworów świdrowych, produkcyjnych, pogłębianych (lub naprawianych) i zaniechanych, i produkcyą surowca w cetnarach metrycznych. W uwadze tylko byłyby podawane, o ile to być może, jako dyrektywy największe osiągnięte w otworach głębokości.

Wiadomość o produkcyi kraju, perspektywa targowa jaką ona wytwarza, są potrzebą każdego większego przedsiębiorcy i zbieranie tych dat leży w ich niewątpliwie interesie.

Z tego założenia wychodząc, nie przeznaczył Wydział krajowy żadnego wynagrodzenia tym osobom, które daty zbierać i nadsyłać będą; nie możemy jednak zapoznać, że interes każdego poszczególnego agenta nie jest tak wielki, by mu opłacał regularną i nieraz przy utrudnionej komunikacyi uciążliwą pracę zbierania dat, i że wielu z 20 zaproszonych, nie są wielkiemi przedsiębiorcami t. j. nie normują swej produkcyi wedle ogólnego targu, ale tylko wedle zasobów swej własnej kopalni. Pierwotny projekt komisyi statystycznej Rady górniczej przewidywał małe wynagrodzenie tych agentów, za każdą udzieloną wiadomość; — taką, jakich udzielają za granicą, mianowicie w Ameryce, pisma publiczne za podawanie im tych wiadomości. Wydatek jednak na ten cel nie był przewidziany w budżecie krajowym r. 1893 i obecna dopiero w końcu m. lutego r. b. rozpoczęta praca, będzie raczej próbą zbierania wiadomości, niż zaspokajającą potrzeby wielkiego przemysłu statystyką.

Zmiana ta zbierania dat statystycznych stosować się będzie tylko do produkcyi surowca naftowego; daty o produkcyi naftowego oleju świetlanego (destylatu naftowego) w naszym kraju

i obrębie monarchii, o imporcie z fabryk zagranicznych i węgierskich, oraz o konsumcyi naszego kraju zestawiał Wydział krajowy na podstawie wykazów Ministerstwa handlu, o zagranicznym handlu i opłatach ceł i wykazów Ministerstwa skarbu o opłaconych przez destylarnie konsumcyjnych podatkach.

Mogą też one być wiadome tylko w jesieni każdego roku następującego po tym, dla którego daty się zbiera i z tego to powodu, zbieranie dat w bliższych okresach czasu, t. j. co miesiąc o produkcyi krajowej z jednej strony, a o wwozie produktów z zagranicy z drugiej, ma dla wszystkich wielkich przedsiębiorstw tak doniosłe znaczenie.

Dla wyszczególnionych w niniejszym sprawozdaniu powodów, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego o czynnościach górniczych w r. 1892 do wiadomości.

2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby z c. k. Rządem przeprowadził rokowania o wyznaczenie z funduszów państwowych odpowiedniej subwencyi dla niższych szkół górniczych w naszym kraju i Sejmowi krajowemu przedłożył projekt ustalenia tych szkół górniczej w Borysławiu, a wiertniczej we Wietrznie, wraz z projektem statutów.

3. Sejm wzywa c. k. Rząd o zarządzenie próbnych wierceń w okolicy między Kałuszem a Morszynem, dla przekonania się o rozciągłości pokładów znanych w tej okolicy soli potasowych.

4. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w drodze ustawodawczej, wyjednał uwolnienie krajowych rafineryi i kopalni nafty od podatku zarobkowego i dochodowego, na ten sam przeciąg czasu, w którym z takiego uwolnienia korzystać będzie rafinerya nafty w Tryeście.

Z Rady Wydziału krajowego królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 11. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Romanowicz w. r.

Członek Wydziału krajowego.

LW. 14.025/93.

Aleg. 91.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie reformy opłat od spadków pobieranych na rzecz funduszu szkolnego krajowego.

Wysoki Sejmie!

Jednem ze źródeł, z których fundusz szkolny krajowy czerpie swoje dochody są taksy opłacane od spadków przenoszących kwotę 315 zł. w. a.

Od roku 1873, w którym fundusz rzeczony przeszedł w zarząd Wydziału krajowego po koniec r. 1892 przyniosły wspomniane taksy ogółem 162.841 zł. Najwyższa roczna kwota wynosiła 10.018 zł. najniższa 6763 zł. średni zaś dochód roczny z tego źródła przedstawia się w kwocie 8570 zł.

Podstawą prawną, na której opiera się dotychczas pobór taks powyższych w naszym kraju, jest ogłoszony cyrkularzem gubernialnym z dnia 7. stycznia 1809 L. 44.364 dekret kancelaryi nadwornej z dnia 7. lipca 1808 roku.

Dekret ten stanowi, że każdego spadku wynoszącego 300 zł. m. k. lub więcej, ma być pobieraną taksa dla funduszu szkół normalnych, a to: jeżeli spadkodawca należał do stanu magnatów albo jeżeli był generałem, w kwocie 4 zł., jeżeli należał do stanu rycerskiego lub do t. z. honoracyorów albo jeżeli był kupcem lub oficerem sztabowym — w kwocie 2 zł., — wreszcie jeżeli był oficerem niższej rangi, mieszczaninem, profesyonistą lub chłopem w kwocie 1 zł. M. K.

Nieodpowiadająca nowoczesnym pojęciom zasada wymierzania opłaty według stanu właściciela przedmiotu opodatkowanego, a z drugiej strony chęć przysporzenia funduszowi szkolnemu większych z tego źródła dochodów na pokrycie wzmagających się nieustannie potrzeb szkolnictwa, skłoniła przeważną większość Sejmów, królestw i krajów w Radzie Państwa reprezentowanych do uregulowania sprawy poboru opłat od spadków w drodze ustawodawstwa krajowego.

Z wyjątkiem Szlązka gdzie pobór opłat od spadków na rzecz funduszu szkół normalnych zniesiony został ustawą krajową z 2. listopada 1874 Nr 51. Dz. u. kraj.—Tyrolu i Galicyi wszystkie kraje koronne austryackie posiadają już ustawy normujące pobór tych opłat, a mianowicie:

Austrya dolna ustawę kraj. 18. grudnia 1871 Nr. 1. Dz. ust. kr. ex. 1872.

Austrya górna ust. kr. z 9. czerwca 1876.

Bukowina ust. kr. z 13. stycznia 1873 Nr. 7. Dz. ust. kr.

Czechy ust. kr. z 2. lutego 1873 Nr. 60. Dz. ust. kr.

Dalmacya ust. kr. z 30. stycznia 1873 Nr. 11. i z 28. kwietnia 1888 Nr. 16. Dz. ust. kr.

Istrya ust. kr. z 21. lutego 1873 Nr. 15., z 29. maja 1877 Nr. 21 i z 31. grudnia 1888 Nr. 3. Dz. ust. kr. ex 1889.

Karyntya ust. kr. z 28. lutego 1874 Nr. 13. i z 30. kwietnia 1887 Nr. 25. Dz. ust. kr.

Kraina ust. kr. z 18. grudnia 1874 Nr. 1. Dz. ust. kr. ex 1875 i ust. kr. z 6. lipca 1889 Nr. 15. Dz. ust. kr.

Morawia ust. kr. z 30. kwietnia 1874 Nr. 37. Dz. ust. kr.

Salzburg ust. kr. z 26. grudnia 1871 Nr. 45. Dz. ust. kr. ex 1872.

Styrya ust. kr. z 13. października 1870 Nr. 58. i z 20. października 1888 Nr. 3. Dz. ust. kr.

Tryest ust. kr. z 15. maja 1874 Nr. 16. Dz. ust. kraj.

Opłaty od spadków ustanowione w tych ustawach wpływają bądź do funduszu szkolnego krajowego (jak w Austryi dolnej i górnej, Czechach, Morawii, Karyntyi, Krainie, Bukowinie, Istryi i Tryeście) bądź też do funduszu szkolnego emerytalnego (jak w Styryi, Salzburgu i Dalmacyi). Główne zasady przyjęte przy wymiarze tych opłat są następujące:

Opłata wymierza się od czystego spadku jeżeli tenże wynosi co najmniej 300 zł. (w niektórych krajach 500 zł.). Począwszy od tej minimalnej kwoty spadku aż do kwoty 1000 zł. incl. wynosi opłata stałą kwotę 1 zł. w. a. Od spadków powyżej 1000 zł. opłata wymierza się podług stopy procentowej, która w pewnej progressyi wzrasta w miarę wysokości spadku. Progressya ta ustaje, skoro spadek osiągnął pewną wysokość n. p. 50.000 zł. odtąd bowiem stopa procentowa pomimo zwiększania się spadku, pozostaje ta sama.

Następująca taryfa przedstawia wymiar opłat od spadków powyżej 1.000 zł. przyjęty w przeważnej części krajów koronnych.

od	1000— 5000 zł.	0·25%
„	5000—10000 „	0·30%
„	10000—20000 „	0·35%
„	20000—30000 „	0·40%
„	30000—40000 „	0·25%
„	40000 i wyżej	0·50%

Taryfa ta podwyższa się o 50% jeżeli spadkobiercą nie jest ani małżonek ani krewni spadkodawcy w linii zstępnej lub wstępnej (dziedzice konieczni).

Odmienny system wymiaru opłat od spadków przyjęto jedynie w ustawie górnoaustyackiej, gdzie opłata wynosi $^1/_4$%, a względnie $^1/_2$% od czystego spadku przenoszącego kwotę 300 zł. bez względu na jego wysokość.

Pragnąc i w naszym kraju unormować pobór tych opłat w sposób odpowiadający nowoczesnym pojęciom, a zarazem przysporzyć funduszowi szkolnemu krajowemu większy niż dotychczas dochód z tego źródła, opracował Wydział krajowy na zasadach przyjętych w przeważnej części austryackich krajów koronnych projekt ustawy o poborze na rzecz funduszu szkolnego krajowego opłat od podatków i przedkłada go niniejszem z wnioskiem:

Allegat a. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony (allegat a.) projekt ustawy.

Lwów, dnia 11. kwietnia 1893.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Antoni Chamiec w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Projekt.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, o poborze opłat od spadków, na rzecz funduszu szkolnego krajowego.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

§. 1.

Od każdego spadku pertraktowanego, przed którymkolwiek c. k. Sądem w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, ma być uiszczoną na rzecz funduszu szkolnego krajowego opłata prawna, jeżeli czysty spadek przewyższa kwotę 300 zł. a. w. (600 koron).

§. 2.

Opłata ta wynosi stałą kwotę jednego zł. (dwóch koron), jeżeli czysty spadek nie przewyższa sumy 1.000 zł. a. w. (2.000 koron).

§. 3.

Jeżeli czysty spadek przewyższa sumę 1.000 zł. (2000 koron), wynosi opłata od każdych 100 zł. (200 koron) przy spadkach:

zł. w. a.	koron		
nad 1.000— 5.000	(2.000—10.000)	po 25	ct. w. a. (50 groszy)
„ 5.000—10.000	(10.000—20.000)	„ 30	„ „ (60 „)
„ 10.000—20.000	(20.000—40.000)	„ 35	„ „ (70 „)
„ 20.000—30.000	(40.000—60.000)	„ 40	„ „ (80 „)
„ 30.000—40.000	(60.000—80.000)	„ 45	„ „ (90 „)
„ 40.000 i wyżej	(80.000 i wyżej)	„ 50	„ „ (jednej kor.)

§. 4.

Według zasad podanych powyżej w §§. 2 i 3 wymierzaną będzie opłata wtedy, jeżeli spadek przechodzi na wdowę, a względnie wdowca po spadkodawcy, albo też na jego krewnych w linii zstępnej lub wstępnej (dziedziców koniecznych). W każdym innym przypadku opłata od spadku wymierzaną będzie w kwocie o 50% podwyższonej.

Ułamki poniżej 100 zł. (200 koron) wpływają wprawdzie na oznaczenie stopy, według której w myśl §. 3 ma być wymierzoną opłata, przy oznaczeniu jednak cyfry samej opłaty, nie będą one uwzględniane.

§. 5.

Wartość należącego do spadku majątku nieruchomego, położonego poza granicami Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, jak niemniej długi, które na takim majątku nieruchomym w ten sposób są ubezpieczone, że reszta spadku za nie prawnie nie odpowiada, nie będą brane w rachubę przy obliczaniu czystego spadku.

Długi natomiast, za które cała spuścizna prawnie odpowiada, będą przy tem obliczaniu potrącane, chociażby na owych nieruchomościach były ubezpieczone.

§. 6.

Zapisy na cele szkolne, dla jakich fundusz szkolny krajowy jest przeznaczony, będą policzone na poczet opłaty prawnej od spadków.

§. 7.

Zapisy na cele dobroczynne, naukowe lub humanitarne mogą być uwolnione od opłaty na rzecz funduszu szkolnego krajowego, jeżeli przeznaczone są ku popieraniu moralnych lub materyalnych interesów kraju lub jego mieszkańców, nie zaś tylko wyłącznie na korzyść pojedynczych osób lub rodzin. O uwolnieniu orzeka Wydział krajowy w każdym poszczególnym przypadku, a od orzeczenia Wydziału krajowego nie ma odwołania.

§. 8.

Te same władze, które dotychczas zajmowały się wymiarem i poborem taks dla funduszu szkół normalnych, wymierzać i pobierać będą opłaty od spadków na rzecz funduszu szkolnego krajowego.

§. 9.

Od opłat nieuiszczonych w przeciągu dni 30 po doręczeniu nakazu zapłaty, pobierane będą 5% odsetki za zwłokę, a to, licząc od dnia następującego po ostatnim dniu powyższego terminu.

Od opłat nieprzewyższających kwoty 1 zł. (2 koron), tudzież od ułamków poniżej 1 zł. (2 koron), odsetki za zwłokę nie będą liczone.

§. 10.

Dekret kancelaryi nadwornej z 7 lipca 1808 o pobieraniu taksy od spadków na rzecz funduszu szkół normalnych i wszystkie następne rozporządzenia w tym przedmiocie, przestają obowiązywać z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy.

§. 11.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia i ma zastosowanie do wszystkich spadków, które z tym dniem powstaną.

§. 12.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim ministrom wyznań i oświaty, finansów i sprawiedliwości.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

L. W. 15.929/1893.

Aleg. 92.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie popierania kolei lokalnych przez kraj.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890 r. Wysoki Sejm polecił Wydziałowi krajowemu by wziął pod rozwagę ułożenie norm co do warunków, pod którymi kraj mógłby udzielać poparcia kolejom lokalnym.

W wykonaniu tej uchwały rozpoczął Wydział krajowy czynność swoją zbieraniem dat tyczących się stanu i rozwoju pomienionej sprawy w innych krajach koronnych, tudzież rozesłaniem kwestyonaryusza do wszystkich Wydziałów powiatowych, Izb handlowych i przemysłowych, różnych korporacyi, jakoteż instytucyi publicznych i prywatnych w kraju, celem zebrania dat potrzebnych do ułożenia projektu sieci kolei lokalnych w Galicyi.

Wstępne wyniki tych dochodzeń przedstawiliśmy w sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego za czas od dn. 1. lipca 1890 do d. 31. października 1891. Ażeby zaś zebrać w jednę całość dotychczasowy przebieg czynności podjętych w tej obszernej sprawie, uważamy za stosowne streścić go tutaj od początku.

Z dat nadesłanych Wydziałowi krajowemu od ośmiu Reprezentacyi innych krajów austryackich wynika, że dotychczas tylko trzy Reprezentacye krajowe, a mianowicie: Górno-austryacka, Styryjska i Czeska uchwaliły pewne stałe normy co do popierania kolei lokalnych.

Sejm górno-austryacki uchwałą z dnia 14. listopada 1889, w sprawie kolei wicynalnych, postanowił popierać budowę takich kolei, które albo łączą koleje główne ze sobą, albo zbliżają całe okolice lub znaczniejsze miejscowości kraju do siebie i służyć mają do użytku publicznego. Od subwencyi krajowej wykluczone są z góry koleje, służące tylko poszczególnym interesentom. Wysokość subwencyi zależeć ma zarówno od długości linii jak od tego, czy nowa linia spowoduje zmniejszenie się wydatków krajowych na cele budowy i utrzymanie dróg i mostów.

Co do postanowień krajowej ustawy styryjskiej z dnia 11. lutego 1890, tudzież ustawy czeskiej, z dnia 17. grudnia 1892 w przedmiocie popierania rozwoju kolei żelaznych niższego rzędu, Wydział krajowy uważa za stosowne przedłożyć je Wysokiemu Sejmowi w załączeniu, w całej osnowie (al. A. B).

al. A. B.

Przechodząc do przedmiotu kwestyonaryusza rozesłanego przez Wydział krajowy w sprawie ułożenia projektu sieci kolei lokalnych w Galicyi, nadmienić wypada, że w odpowiedzi na pomieniony kwestyonaryusz wpłynęło ogółem 74 podań z propozycyami kierunków nowych linii kolejowych, których całkowita długość wraz z waryantami wynosi około 3.950 kilometrów. Z nadesłanych

w ten sposób propozycyi trudno byłoby ułożyć wnioski szczegółowe, któreby miały właściwy cel i znaczenie, sprawdzenie zaś a przedewszystkiem niezbędne uzupełnienie dat nadesłanych wymagałoby użycia sił pomocniczych i nie mogłoby się obejść bez znacznego kosztu.

Nie znajdując wreszcie celu w zakreślaniu z góry szerokiego programu poparcia poszczególnych linii kolejowych, Wydział krajowy ogranicza się na razie do przedłożenia Wys. Sejmowi
al. C. w załączeniu (al. C.) wykazu linii kolejowych, do których odnoszą się propozycye nadesłane
al. D. w odpowiedzi na kwestyonaryusz. Oprócz tego wykazu załączamy (al. D.) sprawozdanie w przedmiocie popierania kolei lokalnych przez kraj, przedłożone Wydziałowi krajowemu przez inżyniera naszego p. Mieczysława Świtkowskiego, które w ustępie pierwszym zawiera ogólne przeglądowe zestawienie wyżej pomienionych linii.

Pomiędzy pismami, które w odpowiedzi na kwestyonaryusz wpłynęły do Wydziału krajowego, na szczególną zasługuje uwagę reskrypt c. k. Ministerstwa handlu z dn. 18. lutego 1892
al. E. L. 18.991/91, który też z tego powodu w odpisie załączamy (al. E).

Zdając sobie sprawę z doniosłości i ekonomicznego znaczenia dla kraju, akcyi mającej się rozwinąć na polu popierania budowy kolei lokalnych, biorąc nadto w rachubę uwagi, zawarte w pomienionym wyżej reskrypcie ministeryalnym, uważał Wydział krajowy za stosowne zasięgnąć nadto w tej sprawie zdania znawców, i w tym celu zwołał ankietę, w której skład zaprosił członków Reprezentacyi krajowej, przedstawicieli krajowych izb handlowych i przemysłowych, towarzystw: rolniczego, gospodarskiego i naftowego, obu krajowych towarzystw technicznych, c. k. Namiestnictwa, zarządu c. k. kolei państwowych, c. k. szkoły politechnicznej we Lwowie, oraz wybitniejszych przedstawicieli zawodowych kolejnictwa, administracyi, ekonomii politycznej i finansów, ogółem do czterdziestu osób. Uczestnicy ankiety, podzieliwszy się na cztery sekcye fachowe, obradowali w lipcu i wrześniu r. z. nie szczędząc trudu ni czasu, nad przedstawionym sobie kwe-
al. F. styonaryuszem w sprawie popierania kolei lokalnych przez kraj (al. F.), a na podstawie wyczerpujących referatów sekcyjnych, powzięli na ostatniem posiedzeniu pełnej ankiety, uchwały zawierające szerokie poglądy ze stanowiska interesu kraju, które to uchwały w odpisie załączamy.
al. G. (aleg. G.).

Następnie w myśl propozycyi c. k. Ministerstwa handlu, celem porozumienia się co do wspólnej akcyi z państwem w dziedzinie kolei lokalnych, wzajemnej wymiany zapatrywań, omówienia zasadniczych punktów, wreszcie rozpoznania do jakich granic państwo iść gotowe z pomocą w zamierzonej akcyi kraju, wydelegował Wydział krajowy do konferencyi z temże Ministerstwem, Reprezentantów swoich w osobie zastępcy Marszałka krajowego i w osobie Szefa Departamentu IV. Po wyrażeniu swych zapatrywań i wysłuchaniu zdania Reprezentantów Ministerstwa przy tej konferencyi, delegaci Wydziału krajowego powzięli przeświadczenie, że w dzisiejszych stosunkach akcya kraju na polu popierania kolei lokalnych w Galicyi, nie może wykraczać poza ramy, w których zamykają się ustawy krajowe styryjska i czeska.

Po tem, o ile nam sądzić wolno, dość gruntownem przestudyowaniu sprawy, przyszedł Wydział krajowy do przekonania, że stosując się do postanowień obowiązującej dotychczas ustawy państwowej z d. 17. czerwca 1887 (Dz. u. p. Nr. 81) w przedmiocie budowy kolei lokalnych i prowadzenia na nich ruchu, popieranie finansowe rozwoju sieci kolei lokalnych przez kraj, winno być w odpowiedni system ujęte i ograniczone normami stałemi, które nie narażając skarbu krajowego na nadmierne wydatki, zabezpieczałyby możliwie najracyonalniejsze i najpożyteczniejsze użytkowanie funduszów przeznaczonych z tegoż skarbu na wspieranie kolei lokalnych.

Zdaniem Wydziału krajowego, najodpowiedniejszy program akcyi dla stosunków kraju naszego streszczałby się w następujących punktach:

Z całą oględnością i bez zbytniego pospiechu prowadzona akcya kraju, winna mieć na celu popieranie tylko tych linii niższego rzędu, przeznaczonych do ruchu publicznego, których użyteczność istotną uzna Wysoki Sejm ze stanowiska ogólnych interesów kraju, a na rzecz których zapewniane będą ze strony państwa i interesowanych udziały, bądź à fond perdu, bądź

to w akcyach zakładowych, w wysokości co najmniej $^1/_3$ nominalnego kapitału zakładowego, albo udziały w wysokości co najmniej $^1/_3$ rat rocznych, potrzebnych na oprocentowanie oraz umorzenie tego kapitału.

Co do formy i rozmiaru finansowego uczestnictwa kraju w popieraniu budowy takich kolei, nie należałoby krępować zbyt szczegółowemi normami, swobody działania Reprezentacyi krajowej, gdyż forma i rozmiar udziału kraju zależnymi być powinny od okoliczności towarzyszących każdemu wypadkowi z osobna.

Wydział krajowy sądzi jednak, że forma subwencyonowania za pomocą gwarancyi dochodów ze strony kraju, winna być z krajowych norm ustawowych wykluczoną, albowiem gwarancya taka, o ile nie byłaby w każdym wypadku ujętą w racyonalne granice, trudne jednak do ścisłego oznaczenia i przestrzegania w rzeczywistości, prowadziłby mogła do niepożądanych wyników.

Funduszów potrzebnych na subwencye krajowe dla takich kolei, jakoteż w pewnych okolicznościach na prowadzenie budowy w zarządzie kraju, może zdaniem Wydziału krajowego, najstosowniej dostarczać Bank krajowy przy wprowadzaniu odpowiedniej zmiany w statucie, upoważniającej go do takiej czynności na podstawie spłaty rat rocznych, które byłyby pokrywane dotacyami na ten cel wstawianemi w budżet krajowy.

W akcyi popierania kolei lokalnych przez kraj, rozróżnić wypada koleje, które miałyby powstać w drodze przedsiębiorstw prywatnych i koleje, które Wydział krajowy miałby sam budować, jako koncesyonaryusz w ramach postanowień obowiązujących.

O ile do zebrania kapitału zakładowego kolei lokalnej przez kraj subwencyonowanej, przyczynią się państwo i interesowani przez objęcie akcyi zakładowych, to dla takiej kolei utworzyć wypadnie osobne towarzystwo akcyjne, którego czynności tak technicznej jak finansowej i administracyjnej natury, podlegać powinny kontroli organów Wydziału krajowego.

Wydział krajowy sądzi, że jakkolwiek opracowywanie projektów i budowa kolei lokalnych w bezpośrednim zarządzie kraju, doprowadziłyby do najkorzystniejszych rezultatów, to jednak w najbliższych latach działalności kraju w dziedzinie kolejnictwa, należałoby zostawić przedewszystkiem pole inicyatywie prywatnej i o subwencyi krajowej decydować na podstawie ścisłego zbadania projektów, przedkładanych Wydziałowi krajowemu przez strony interesowane.

Przedsiębranie bowiem studyów, projektu i budowy sieci kolei lokalnych w zarządzie kraju, połączone byłoby z trudnościami i wydatkami administracyjnymi, nieproporcyonalnymi do dotacyi, jakiemi Reprezentacya krajowa mogłaby rozporządzać na cele kolejnictwa lokalnego. Prace w bezpośrednim zarządzie kraju wymagałyby przedewszystkiem bardzo znacznego etatu personalu, który w danych stosunkach nie zawsze mógłby liczyć na odpowiednie zajęcie.

Wydział krajowy mniema przeto, że w obecnych stosunkach, projektowanie i budowanie kolei lokalnych we własnym zarządzie, znaleśćby mogło uzasadnienie w wyjątkowych tylko wypadkach.

W myśl powyższych zapatrywań, tok odnośnego postępowania w najbliższych latach byłby następujący:

Projektujący budowę kolei lokalnej, którzy zamierzaliby starać się o wsparcie finansowe kraju, powinni po odbytej komisyi urzędowej, przedłożyć kompletny elaborat Wydziałowi krajowemu do zbadania tak z technicznej jak komercyalnej i finansowej strony.

Wydział krajowy przedstawiłby następnie ów projekt z odpowiednim wnioskiem Wysokiemu Sejmowi do decyzyi. Jeżeli Wysoki Sejm przychyliłby się w zasadzie do udzielenia projektowanej kolei wsparcia z funduszu krajowego, to opracowanie projektu szczegółowego według warunków przez Wysoki Sejm zastrzeżonych i według odnośnego programu, ułożonego przez Wydział krajowy w porozumieniu z powołanymi do tego czynnikami, podlegałoby odtąd nadzorowi Wydziału krajowego.

*

Po sprawdzeniu projektu szczegółowego przez Wydział krajowy i po przeprowadzeniu obejścia politycznego (komisyi reambulacyjnej), Wydział krajowy w porozumieniu z odnośną administracyjną władzą państwową stanowiłby o wysokości rzeczywistej potrzeby pieniężnej na zbudowanie projektowanej kolei, poczem Wysoki Sejm uchwaliłby ostatecznie formę i rozmiar wsparcia finansowego, mającego być udzielonem projektowanej kolei ze strony kraju. Interesowani, którzy projekty przedłożyli, mogliby wówczas wystąpić w charakterze przedsiębiorstwa budowy kolei. Wydział krajowy zastrzegłby sobie jednak decyzyę co do sposobu zabezpieczenia robót budowlanych przez siebie lub przedsiębiorstwo, a nawet możność przejęcia koncesyi na swój rachunek, z warunkiem odkupienia projektów.

Nadzór nad wykonaniem budowy sprawowałyby organa krajowe, bądź to przez dojeżdżanie na miejsce budowy, bądź też przy ważniejszej budowie, przez poruczenie stałej kontroli krajowemu urzędnikowi technicznemu do odnośnej linii specyalnie delegowanemu.

Jak z powyższego przedstawienia okazuje się, w zamierzonej akcyi potrzebowałby Wydział krajowy nieodzownie własnych organów fachowych, gdyż tylko na podstawie przedmiotowego, fachowego orzeczenia, mógłby się ustrzedz nieusprawiedliwionego obciążenia funduszów krajowych i kroczyć z całą świadomością rzeczywistej potrzeby subwencyonowania poszczególnych linii, tudzież właściwego użytkowania tych subwencyi. Oprócz technicznych niezbędne są także organa dostatecznie biegłe w prowadzeniu odnośnych rokowań i pertaktacyi z administracyą państwową oraz interesentami, tudzież w postępowaniu prawnem, finansowem i taryfowem, odnoszącem się do kolejnictwa.

Z tych powyżej wyłuszczonych powodów Wydział krajowy uważa za niezbędne, utworzenie krajowego biura kolejowego przy Wydziale krajowym, mającego załatwiać sprawy pod bezpośredniem zwierzchnictwem szefa Departamentu IV. Biuro to powinnoby się składać zdaniem Wydziału krajowego, z jednego referenta technicznego i jednego referenta administracyjnego, równorzędnych sobie w stosunkach urzędowania; każdemu zaś z nich wypadnie przydzielić z rozpoczęciem czynności przynajmniej jednego asystenta względnie adjunkta, ewentualnie więcej sił pomocniczych przy dalszym rozwoju działania.

Zadaniem referenta technicznego byłoby oprócz wyż wymienionego badania projektów pod względem technicznym i ekonomicznym, nadzorowania budowy i t. d. także przeprowadzanie wstępnego zbierania dat ekonomicznych i technicznych, wstępnych umów z przedsiębiorcami i technicznymi zarządami kolejowymi, nadzorowanie eksploatacyi technicznej, sprawdzanie rachunków tej eksploatacyi i przedkładanie odnośnych sprawozdań i wniosków Wydziałowi krajowemu.

Zadaniem referenta administracyjnego byłoby oprócz badania przedkładanych projektów ze stanowiska finansowego i czuwania nad postępowaniem prawno-administracyjnem, przeprowadzanie wstępnych umów z interesentami, rokowań z administracyą państwową, opracowywanie planów finansowania, przygotowywanie potrzebnych transakcyi finansowych, nadzór administracyi i eksploatacyi komercyalnej subwencyonowanych linii, sprawdzanie ich dochodów, wreszcie wszelkie sprawy taryfowe, nietylko kolei lokalnych, ale zarówno całej sieci kolejowej w kraju istniejącej i w ścisłem związku z temi sprawami zostającej statystyki ruchu handlowego, temi drogami prowadzonego. Do zakresu referenta administracyjnego należałoby oczywiście w dalszym ciągu przedkładanie odnośnych sprawozdań i wniosków Wydziałowi krajowemu.

Koszta utrzymania krajowego biura kolejowego byłyby pokrywane osobnym kredytem na ten cel w budżet krajowy wstawianym. Dzisiaj nie da się dokładnie przewidzieć, ile i jakich sił pomocniczych, wyjazdów, przyborów i potrzeb wymagałyby czynności tego biura w pierwszym roku; wszakże Wydziałowi krajowemu wydaje się uzasadnionem przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek o uchwalenie kredytu aż do wysokości 10.000 zł. na zaprowadzenie i utrzymanie tego biura w roku 1894. Biuro to, z natury rzeczy, byłoby w początkach swoich prowizoryczne, a ewentualny etat jego dopiero z biegiem czasu i rozwojem czynności, dałby się ściślej oznaczyć. Ażeby jednak działalność mogła być z korzyścią rozwinięta, sądzimy, że prócz dwóch referentów po-

wyżej wspomnianych, byłby niezbędnym dla każdego z nich jeden asystent lub adjunkt i ewentualnie jeszcze jeden dyurnista, jeżeli okaże się tego potrzeba. Cały koszt przypuszczalny tego biura w pierwszym roku zestawiłby się jak następuje:

2 referentów . . .	4.720	zł.
2 asystentów . . .	1.960	„
2 dyurnistów . . .	1.440	„
objazdy . . .	1.200	„
rożne	680	„
razem	10.000	zł.

co odpowiada kwocie, jaką Wydział krajowy na ten cel preliminuje.

Świadomi ważności zadania i odpowiedzialności, jaka przy prowadzeniu akcyi popierania kolei lokalnych przez kraj, ciążyć na Wydziale krajowym będzie, uważamy za potrzebne, ustanowienie przy Wydziale krajowym instytucyi doradczej, jaką byłaby krajowa rada kolejowa. Rozliczne zadania ekonomicznej, finansowej i handlowej natury, które Wydziałowi krajowemu przypadną wobec opisanego wyżej zakresu jego działania, często nie dadzą się rozwiązać bez wywołania kontrastów, niezadowolenia lub opozycyi pewnych czynników i stron interesowanych. Ażeby przeciwieństwa te gruntownie rozważyć i łagodzić, ułatwić stykanie się Wydziału krajowego i jego organów z kołami interesowanemi, tym ostatnim pewien wpływ w kwestyach ważniejszych umożliwić, przy ich pomocy dochodzić do rozpoznania rzeczywistych potrzeb różnych interesów i okolic, Wydział krajowy potrzebuje doradczego współdziałania wyżej proponowanej instytucyi.

Krajowa rada kolejowa, której zadaniem byłoby w ogóle roztrząsać ważniejsze sprawy kolejowe, winnaby się więc składać z przedstawicieli rolnictwa, handlu, przemysłu, techniki kolejowej i t. d. i stanowić w ten sposób uzupełnienie krajowego biura kolejowego.

Te zapatrywania skłaniają Wydział krajowy do przedłożenia Wysokiemu Sejmowi projektu statutu krajowej rady kolejowej.

W końcu nadmienić jeszcze wypada o sprawie prowadzenia ruchu na przyszłych kolejach lokalnych przez kraj subwencyonowanych. Wydział krajowy mniema, że w dzisiejszych stosunkach, prowadzenie ruchu na tych kolejach należałoby oddawać od wypadku do wypadku, na podstawie specyalnych porozumień i układów o eksploatacyę (*Betriebsverträge*), bądź to zarządowi kolei państwowych, bądź też przedsiębiorstwom prywatnym, wedle tego, które z proponowanych warunków najkorzystniej odpowiedziałyby indywidualnym potrzebom i stosunkom odnośnej linii.

W myśl wyżej zakreślonego ogólnego programu, ośmiela się Wydział krajowy przedłożyć Wysokiemu Sejmowi projekt ustawy w przedmiocie popierania kolei lokalnych tudzież wnioski do uchwał odnośnych.

Ażeby jednak ustawa krajowa prawdziwie przyczyniła się do rozwoju sieci kolei lokalnych w naszym kraju i tyle oczekiwane wydała korzyści, potrzebaby, zdaniem Wydziału krajowego, doprowadzić do zmian w postanowieniach powołanej już w niniejszem sprawozdaniu ustawy państwowej z dnia 17. czerwca 1887 (Dz. u. p. Nr. 81), której moc obowiązująca gaśnie z końcem bieżącego roku.

Skuteczny rozwój kolei lokalnych zależy bowiem od systematycznego współdziałania finansowego tych czynników, które w pierwszym rzędzie są do tego powołane, zastępując zbiorowe interesy społeczeństwa i którym, jako takim, przyszłe koleje lokalne przynosić mają ważne korzyści.

Uznając przeto potrzebę zobowiązania się kraju do systematycznej akcyi na tem polu, nie możemy pominąć faktu, że rozwój sieci kolei lokalnych jest co najmniej równomiernym interesem państwa jak kraju, i że bez systematycznego a obszernego współdziałania finansowego państwa, akcya kraju prowadziłaby zaledwie w małej części do celu.

Ponieważ zaś dotychczasowy sposób popierania kolei lokalnych przez państwo, polega według artykułu VII. wyż pomienionej ustawy na tem, że w pewnych określonych wypadkach osobna ustawa postanawia, czy i o ile Rząd może oprócz przyznania ulg prawnie przewidzianych zapewnić także zasiłki z funduszów państwa na budowę projektowanej kolei, przeto warunki pomienione nie zapewniają systematycznej i odpowiedniej pomocy państwa w akcyi mającej być przez kraj podjętą.

Konieczność systematycznej akcyi państwa w popieraniu finansowem kolei lokalnych, uznała w swoim czasie Izba poselska Rady państwa, uchwalając na wniosek sprawozdawcy Dra Bilińskiego, rezolucyę wzywającą Rząd, by biorąc pod gruntową rozwagę zasadnicze unormowanie finansowania kolei lokalnych i nie spuszczając z oka, pociągnięcia do udziału: państwa, krajów, powiatów, gmin, tudzież innych interesowanych, wniósł odpowiedni projekt ustawy.

Podobnie Sejm Czeski uchwalił dnia 27. września r. z równocześnie z projektem ustawy krajowej o popieraniu kolei lokalnych, rezolucyą następującej treści: „Wzywa się Rząd najusilniej, by Radzie państwa przedłożył nowelę, skutkiem której nastąpiłoby intensywniejsze popieranie kolei niższorzędnych, niż to jest możliwe na podstawie dotychczas istniejących norm ustawowych".

Powyższe powody i przykłady skłaniają Wydział krajowy do przedłożenia w końcu Wysokiemu Sejmowi projektu rezolucyi obejmującej zarazem wnioski o poszczególne zmiany lub ulgi dodatkowe w kilku paragrafach ustawy państwowej z dnia 17. czerwca 1887. (Dz. u. p. Nr. 81).

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

I.

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony ./. projekt ustawy o popieraniu kolei żelaznych niższorzędnych ./.

II.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Upoważnia się Wydział krajowy do wstawiania w preliminarz funduszu krajowego na cele popierania kolei niższego rzędu w myśl powyższej ustawy, rocznej dotacyi w kwocie 300.000 zł. w. a. przez lat 30. począwszy od r. 1894.

2. Poleca się Wydziałowi krajowemu, by po zasięgnięciu zdania Rady nadzorczej Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem i porozumieniu się z c. k. Rządem, przedłożył Sejmowi projekt zmiany statutu Banku krajowego, upoważniającej Bank rzeczony do pośredniczenia w dostarczaniu kapitałów potrzebnych na cele popierania kolei niższego rzędu przez kraj w myśl §. 11. ustawy ad I. uchwalonej.

III.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Poleca się Wydziałowi krajowemu, by zaprowadził przy Wydziale krajowym prowizoryczne biuro kolejowe, złożone w myśl wywodu powyższego sprawozdania z jednego referenta technicznego, jednego refenta administracyjnego, oraz potrzebnych sił pomocniczych i na ten cel dozwala się wstawić w preliminarz funduszu krajowego na rok 1894 kwotę w wysokości 10.000 złr.

2. Upoważnia się Wydział krajowy do utworzenia krajowej Rady kolejowej, jako organu doradczego Wydziału krajowego na podstawie załączonego ./. statutu organizacyjnego. ./.

IV.

Wysoki Sejm uchwalić w końcu raczy następującą rezolucyę:

Wzywa się c. k. Rząd, aby wziął pod rozwagę rewizyę ustawy o kolejach lokalnych z dnia 17. czerwca 1887 (dz. u. p. Nr. 81) tudzież rozporządzeń ministeryalnych dotyczących wygotowania projektów kolei lokalnych i w związku z tem będącego postępowania władz, a to w tym kierunku, aby systematyczne i skuteczne popieranie finansowe kolei lokalnych przez państwo w drodze administracyjnej było umożliwione, a procedura odnośna do urzeczywistnienia projektowanych kolei lokalnych została ile możności uproszczoną i skróconą.

W szczególności wzywa się c. k. Rząd, by w bieżącym roku przedłożył Radzie państwa projekt ustawy zmieniającej postanowienia ustawy o kolejach lokalnych z dnia 17. czerwca 1887, w którymby uwzględniono następujące żądania odnoszące się do wymienionych poniżej artykułów tejże ustawy:

1. Do artykułu II.

Przedsiębiorstwa kolei lokalnych powinny być w drodze administracyjnej nie tylko zwolnione od obowiązku przewożenia poczty bezpłatnie, lub za opłatą zniżoną, ale nadto oszczędności administracyi pocztowej wynikające dla niej skutkiem transportu koleją, które ewentualnie miałyby być skapitalizowane, winny być przez Państwo na rzecz tychże kolei przekazane tak, jak to ma miejsce w Węgrzech.

2. Do artykułu III.

Rząd powinien być upoważniony do umieszczenia w przepisach taryfowych dla kolei lokalnych, takich ułatwień i uproszczeń procedury, które umożliwiłyby szybkie stósowanie taryf do zmiennych konjunktur handlu.

3. Do artykułu V. lit. a).

Ze względu na to, że rachunki budowy i wykupna gruntów niemogą być ukończone w ciągu pierwszego roku eksploatacyi, powinno być zwolnienie od stempla i należytości od kontraktów, wpłat, dokumentów, wpisów księgowych i innych urzędowych pertraktacyi odnoszących się do nabycia gruntów, budowy i wyposażenia kolei, przyznane kolejom lokalnym aż po koniec drugiego roku exploatacyi kolei.

4 Do artykułu V. lit. e).

Opłata 3%-wej należytości stemplowej od biletów jazdy powinna być przy kolejach lokalnych zniesiona.

5. Do artykułu VI.

Koleje lokalne powinny być przy objęciu ich exploatacyi przez Zarząd państwowy lub Zarząd kolei gwarantowanej przez państwo, zwolnione od wszelkiego przyczyniania się do kosztów zarządu centralnego.

Pomienionych kolei lokalnych nie należy pociągać do przyczyniania się do kosztów budowli nowych i przebudowań na stacyach złączenia, przeznaczonych do wspólnego z główną koleją użytku.

Zarządy kolei państwowych i kolei przez państwo gwarantowanych, ruch na kolei lokalnej prowadzące, winny odstępywać kolejom lokalnym, na ich żądanie, za zwrotem jedynie własnych kosztów, taboru potrzebnego do budowy i eksploatacyi, materyałów użytkowych, jakoteż przedmiotów inwentarza, a nadto winny wykonywać dla nich za zwrotem własnych kosztów wszelkie naprawy w swoich warsztatach, tudzież użyczać im personalu potrzebnego do służby eksploatacyi za wynagrodzeniem zwyczajnych poborów tegoż personalu.

Ewentualne przeładowanie towarów z kolei lokalnej na stacyach złączenia powinno być uskutecznionem przez kolej główną bezpłatnie.

Byłoby pożądanem, by kwestya przyczyniania się kolei głównej do kosztów kolei lokalnej

była w ten sposób rozwiązaną, iżby kolej główna płaciła kolei lokalnej pewną oznaczoną premię za każdą osobę i tonę towaru przyjętą od kolei lokalnej do dalszego przewozu.

6. Do artykułu VII.

Celem umożliwienia systematycznego a wydatniejszego uczestnictwa skarbu państwa w popieraniu finansowem kolei lokalnych, byłoby pożądanem wziąć pod rozwagę utworzenie nowego typu państwowych obligów dłużnych, któreby były wypuszczane w miarę potrzeby wyłącznie w celu uzyskania specyalnych funduszów na popieranie budowy kolei lokalnych przez państwo.

Należałoby także upoważnić Rząd do obejmowania eksploatacyi kolei lokalnych na rachunek państwa za oznaczeniem stałej renty dzierżawnej w wypadkach, gdzie według opinii Rządu, lub według wykazów przez Rząd sprawdzonych, przewidywane dochody z eksploatacyi kolei wystarczać będą przynajmniej na pokrycie własnych kosztów eksploatacyi kolei przez państwo, oraz na pokrycie pomienionej renty dzierżawnej.

7. Do artykułu X.

Co do używania dróg państwowych do zakładania kolei żelaznych powinny być przyznane przedsiębiorstwom kolei lokalnych ulgi podobne tym, jakie postanawia się co do dróg nierządowych w §. 8 projektu ustawy o popieraniu niższorzędnych kolei żelaznych przez Sejm krajowy uchwalonego.

8. Do artykułu XI.

Czas trwania mocy obowiązującej państwowej ustawy o kolejach lokalnych należałoby ustanowić na dłuższy przeciąg lat, niż to dotychczas bywało, naprzykład na lat piętnaście.

We Lwowie dnia 31. marca 1893.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
Eustachy Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Edward Jędrzejowicz *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Do l. 15.929/93.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, o popieraniu niższorzędnych kolei żelaznych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

§. 1.

Kraj popiera w miarę możności budowę niższorzędnych kolei żelaznych (kolei lokalnych, podrzędnych, wicynalnych, tramwajów parowych i t. p.), przeznaczonych do publicznego ruchu, użytecznych i potrzebnych ze względu na interesa kraju:

a) przez udzielanie oprocentowanych pożyczek;

b) przez objęcie na kraj akcyi przedsiębiorstwa kolejowego;

c) w jakikolwiek inny sposób, a w szczególności także przez przeprowadzenie w własnym zarządzie budowy kolei.

§. 2.

Określone w §. 1. poparcie może być udzielone jeżeli:

a) Sejm krajowy stwierdzi uchwałą swą, iż zamierzona budowa kolei jest ze względu na ogólne interesa kraju użyteczną i potrzebną;

b) jeśli czynniki interesowane, to jest: państwo, powiaty, gminy, obszary dworskie i osoby prywatne, lub tylko jeden z tych czynników zapewni w sposób prawomocny pokrycie udziałami swymi co najmniej $^1/_3$ nominalnej wartości kapitału zakładowego odnośnej kolei, a to bądź à fond perdu, bądź w zamian za objęcie akcyi zakładowych w pełnej ich nominalnej wartości, lub też jeśli w formie prawomocnej zobowiążą się pokrywać co najmniej jedną trzecią raty rocznej potrzebnej na oprocentowanie oraz planem wskazane umorzenie tegoż kapitału zakładowego.

§. 3.

Sejm krajowy określi w każdym szczególnym wypadku sposób, w jaki ma być udzielone budowie kolei niższorzędnej poparcie krajn i oznaczy miarę pieniężnego udziału kraju w przedsiębiorstwie, kierując się przytem zasadą, iż kraj o tyle tylko ma się przyczyniać do finansowego poparcia budowy niższorzędnych kolei, o ile będzie potrzeba zapewnienia funduszów na przeprowadzenie takiej budowy kolei, jakiej wymagać będzie

regularny ruch, zastósowany do wymogów miejscowych stosunków ekonomicznych.

§. 4.

Kraj może budowę kolei niższorzędnych, w §. 1. określonych, objąć po myśli postanowień niniejszej ustawy w własny zarząd, jeśli wśród zachodzących stosunków budowa w własnym zarządzie kraju okaże się najodpowiedniejszą.

Kraj może przeprowadzić budowę kolei bądź to na podstawie koncesyi budowy i eksploatacyi uzyskanej na ten cel przez Wydział krajowy, bądź też w wykonaniu osobom trzecim udzielonej koncesyi, stosownie do przepisów ustaw obowiązujących o koncesyonowaniu, budowie i eksploatacyi kolei lokalnych.

W takich też warunkach jest kraj uprawnionym objąć za zezwoleniem Rządu w własny zarząd budowę kolei, już przez innych przedsiębiorców na podstawie postanowień niniejszej ustawy podjętą, celem dalszego jej prowadzenia na koszt przedsiębiorców w myśl zawartych z nimi i z gronem interesowanych umów w tej sprawie.

§. 5.

Osobne towarzystwa akcyjne mają być utworzone dla tych kolei niższorzędnych, dla których kapitał budowlany będzie zgromadzony w ten sposób, iż część akcyi zakładowych obejmą interesowani, lub państwo (§. 2).

Siedziba tych towarzystw ma być z reguły w kraju.

Krajowe biuro kolejowe (§. 14) uprawnione jest do sprawowania agend tych towarzystw, o ileby nie objął tej czynności zarząd kolei państwowych prowadzący ruch na kolei (§. 7.).

§. 6.

Budowa kolei niższorzędnych, które stosownie do postanowień niniejszej ustawy przyjdą do skutku, winna być przeprowadzona w sposób odpowiadający interesom kraju i przy bezpośredniej ingerencyi Wydziału krajowego; ingerencya ta jednak niema uwłaczać prawom państwa do wykonywania nadzoru zawarowanego dla państwa w ustawach, w koncesyi lub z mocy szczególnego zastrzeżenia.

W szczególności rozdawnictwo robót przy budowie i dostaw, które o ile możności przez rozpisanie ofert ma być dokonywane, winno następować za zgodą Wydziału krajowego.

§. 7.

Prowadzenie ruchu (eksploatacya) na takich kolejach może być oddane zarządowi kolei państwowych za zwrotem własnych kosztów ruchu, które ryczałtowo obliczone być mogą.

Oddanie takie nastąpić może jedynie na podstawie umowy o eksplotacyą, zawartej między zarządem kolei państwowych a Wydziałem krajowym, lub między tymże zarządem a zarządem

odnośnej kolei niższorzędnej, w tym ostatnim wypadku za zatwierdzeniem umowy przez Wydział krajowy.

Dla każdej kolei powstałej w myśl postanowień niniejszej ustawy winien być prowadzony odrębny rachunek eksploatacyi.

Postanowienie to obowiązuje także co do tych kolei, dla których niezostały utworzone (§. 5) osobne towarzystwa akcyjne.

§. 8.

Postanowienia ustawy z dnia 23. stycznia 1891 roku (Dz. u. p. i rozp. kraj. Nr. 20) o używaniu dróg publicznych nierządowych do budowy kolei żelaznych i prowadzenia na nich ruchu, oraz do innych celów powszechnej użyteczności, stósowane będą do kolei niższorzędnych, które za poparciem kraju w myśl postanowień niniejszej ustawy będą wybudowane, z tą jedynie zmianą, że przedsiębiorstwa takich kolei wolne będą od przewidzianego w §. 5. wyżej powołanej ustawy obowiązku ponoszenia nadwyżki kosztów utrzymania dróg krajowych, powiatowych i gminnych, spowodowanej użyciem tychże dróg, tudzież od obowiązku ponoszenia kosztów zarządzenia osobnych środków, mających na celu zapobieżenie niebezpieczeństwom i przerwom w komunikacyi publicznej na tych drogach.

§. 9.

Akcye pierwszeństwa kolei budowanych na podstawie postanowień niniejszej ustawy dają prawo żądania 4% dywidendy przed akcyami zakładowemi.

Akcye pierwszeństwa i akcye zakładowe, objęte przez kraj w myśl postanowień niniejszej ustawy (§. 1.), nie mogą być pozbywane przed upływem pierwszych dwu lat od chwili otwarcia ruchu na tej linii kolei, dla której budowy je emitowano.

§. 10.

Oznaczone rachunkowo kwoty datków, do których płacenia na rzecz kolei niższorzędnych, budowanej w zarządzie kraju, zobowiązały się strony interesowane (§. 2.), winny być w ciągu miesięcy sześciu po upływie roku budżetowego do kasy Wydziału krajowego wpłacone, z zastrzeżeniem późniejszego sprostowania różnic, jakieby się mogły okazać przy szczegółowem zbadaniu rachunków przez zarząd państwowy.

Zaległe datki stron będą na żądanie Wydziału krajowego ściągane od powiatów, gmin i jednostek interesowanych w drodze egzekucyi politycznej.

§. 11.

Bank krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem jest w zasadzie powołanym do pośredniczenia w dostarczaniu funduszów potrzebnych do popierania budowy kolei lokalnych, bądź to w formie subwencyonowania budowy przez kraj (§. 1), bądź w formie prowadzenia budowy w własnym zarządzie kraju (§. 4).

Finansowe to pośrednictwo Banku krajowego polegać ma na skapitalizowaniu potrzebnych do podjęcia budow kolei rat rocznych subwencyi krajowej.

Rzeczone raty roczne będą wstawiane w preliminarz budżetu krajowego, który obejmować będzie także odpowiednie dla nich pokrycie.

§. 12.

Sejm krajowy stanowi:

1) o budowie kolei, które w myśl niniejszej ustawy mają być wykonane;

2) o sprzedaży lub wydzierżawieniu kolei, w myśl niniejszej ustawy przez kraj zbudowanych;

3) o bliższych szczegółach dostarczenia funduszów na koleje, które mają być przez kraj budowane (§§. 4 i 11);

4) o rodzaju i wysokości poparcia finansowego, które ma być udzielone poszczególnym przedsiębiorstwom kolejowym z funduszu krajowego.

§ 13.

Do Wydziału krajowego należy w ogóle przygotowanie i przedłożenie wniosków w sprawach podlegających według §. 12 uchwałom i decyzyi Sejmu krajowego, jakoteż wykonanie uchwał powziętych w tej mierze przez Sejm krajowy.

W szczególności jest zadaniem Wydziału krajowego badać przedłożone projekty, wdrażać i przeprowadzać dochodzenia przygotowawcze, petraktacye i narady, w celu zapewnienia budowy kolei żelaznych w myśl niniejszej ustawy; zawierać wstępne umowy z interesowanymi, z przedsiębiorcami i zarządami kolejowymi; przeprowadzać potrzebne rokowania z administracyą państwową; uzyskiwać koncesye ostateczne na budowę kolei, które mają być na mocy uchwał Sejmu wykonane w zarządzie kraju; zawierać kontrakty budowy i dostaw dla kolei mających być przez kraj budowanemi; zawierać kontrakty eksploatacyi, nadzorować budowę i eksploatacyę kolei, sprawdzać rachunki eksploatacyi oraz dochodów, jakoteż przeprowadzać potrzebne transakcye finansowe stósownie do niniejszej ustawy i uchwał Sejmu krajowego.

Wydział krajowy może także na prośbę interesowanych sporządzać projekty i obliczenia dochodów kolei niższorzędnych, za zwrotem kosztu tych czynności.

§. 14.

Celem załatwienia spraw techniczno-administracyjnych, tyczących się kolei lokalnych, mających powstać w myśl niniejszej ustawy, a w szczególności celem badania przedkładanych projektów kolejowych ze stanowiska technicznego i komercyalnego, ustanawia się krajowe biuro kolejowe, jako organ wykonawczy Wydziału krajowego (§. 16).

§. 15.

Celem rozpatrywania projektów kolei lokalnych, które mają być popierane w myśl niniejszej ustawy, tudzież celem roztrząsania kwestyi, mogących się wyłonić co do budowy i eksploatacyi tychże kolei, powołuje się do życia krajową Radę kolejową.

§. 16.

Skład, organizacyę i zakres działania krajowego biura kolejowego (§. 14), tudzież krajowej Rady kolejowej (§. 15), ustanowi Sejm krajowy na wniosek Wydziału krajowego.

§. 17.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam moim Ministrom spraw wewnętrznych, skarbu i handlu.

Do l. 15.929/92.

Statut organizacyjny

galicyjskiej krajowej Rady kolejowej.

§. 1. Skład tejże.

Krajowa Rada kolejowa składa się z 14 członków pod przewodnictwem Marszałka krajowego lub zastępcy, wyznaczonego przezeń z grona Członków Wydziału krajowego.

Do krajowej Rady kolejowej powołuje Wydział krajowy na okres trzechletni:

a) 7 członków bezpośrednio według własnego uznania;

b) 7 członków za pośrednictwem następujących korporacyj: jednego członka na propozycyę Izby handlowo-przemysłowej we Lwowie, jednego członka na propozycyę Izby handlowo-przemysłowej w Krakowie, jednego członka na propozycyę Izby handlowo-przemysłowej w Brodach, jednego członka na propozycyę c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, jednego członka na propozycyę c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie, jednego członka na propozycyę Towarzystwa leśnego galicyjskiego we Lwowie i jednego członka na propozycyę Towarzystwa naftowego w Gorlicach.

Po upływie trzechlecia ci sami członkowie mogą być ponownie powołani.

§. 2. Miejsca wakujące.

Miejsca, któreby się opróżniły w krajowej Radzie kolejowej przed upływem trzechlecia jej czynności, obsadza Wydział krajowy stosownie do postanowień §. 1.

§. 3. Ściślejszy Komitet doradczy.

Wydział krajowy wyznacza z grona krajowej Rady kolejowej trzech członków i dwóch zastępców, którzy przez czas trwania czynności Rady kolejowej, tworzą ściślejszy komitet doradczy Szefa departamentu IV. Wydziału krajowego w zakresie spraw kolejowych.

§. 4. Posiedzenia krajowej Rady kolejowej.

Krajowa Rada kolejowa zbiera się na wezwanie Wydziału krajowego stosownie do zachodzącej potrzeby, nie mniej jednakowoż, niż dwa razy do roku.

Wszyscy członkowie Wydziału krajowego mają prawo uczestniczyć w posiedzeniach i obradach, tudzież każdego czasu głos zabierać, w głosowaniu wszakże nie biorą udziału.

Referent techniczny i referent administracyjny krajowego Biura kolejowego uczestniczą w posiedzeniach jako organa fachowe Wydziału krajowego.

W posiedzenin krajowej Rady kolejowej, na wezwanie przewodniczącego, mogą wziąć także udział inne organa krajowe, tudzież znawcy z po za administracyi Wydziału krajowego.

§. 5. Obowiązki i prawa członków krajowej Rady kolejowej.

Członkowie krajowej Rady kolejowej składają przyrzeczenie, o ile nie są urzędnikami krajowymi lub państwowymi.

Ich czynności są honorowe i żadne wynagrodzenie nie jest z niemi połączone.

Tylko tym członkom zamiejscowym, którzy bezpośrednio przez Wydział krajowy zostali powołani (§. 1.), przysługują dyety (w stosunku 5 złr. dziennie) oraz zwrot kosztów podróży.

§. 6. Zakres działania krajowej Rady kolejowej.

Krajowa Rada kolejowa objawia swoją opinię na wyraźne żądanie Wydziału krajowego: w sprawach wykonania uchwał powziętych przez Sejm krajowy w myśl ustawy o kolejach lokalnych jakoteż w kwestyach kolejowych w ogóle.

Protokoły swych posiedzeń składa krajowa Rada kolejowa Wydziałowi krajowemu.

§. 7. Wydawanie opinii przez krajową Radę kolejową.

Krajowa Rada kolejowa wydaje swą opinię na podstawie uchwał powziętych większością głosów.

Do ważności uchwał potrzebną jest obecność przynajmniej ośmiu członków prócz przewodniczącego.

Wrazie równości głosów rozstrzyga przewodniczący.

Na żądanie głosujących, zapatrywania odmienne wpisane być mają do protokołu posiedzenia.

Szefowi Departamentu IV. Wydziału krajowego przysługuje prawo podania swego zapatrywania do protokołu, ile razy takowe różni się od opinii krajowej Rady kolejowej.

§. 8. Zakres działania ściślejszego Komitetu doradczego.

Członkowie ściślejszego komitetu doradczego, względnie ich zastępcy, schodzą się w biurze departamentu IV. Wydziału krajowego na każde wezwanie Szefa tegoż Departamentu, celem zaznajomienia się z przebiegiem ważniejszych spraw kolejowych, omówienia tychże, tudzież doradczego uczestniczenia w przygotowaniu wniosków podlegających decyzyi Wydziału krajowego, lub opinii krajowej Rady kolejowej.

§. 9. Regulamin krajowej Rady kolejowej.

Regulamin dla krajowej Rady kolejowej wyda Wydział krajowy.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Gesetz vom 11. Februar 1890

wirksam für das Herzogthum Steiermark, betreffend die Förderung des Localeisenbahnwesens.

Mit Zustimmung des Landtages Meines Herzogthumes Steiermark finde ich anzuordnen wie folgt:

§. 1.

Die Ausführung von Localbahnen (Secundärbahnen, Vicinalbahnen, Dampftramways etc.), deren Nothwendigkeit vom Standpunkte des allgemeinen Landes-Interesses ausser Zweifel steht, bezüglich welcher jedoch dargethan erscheint, dass die Interessenten (insbesondere Gemeinden, Bezirke und Private) ausser Stande sind, die erforderlichen Geldmittel zur Gänze aufzubringen, kann auf Grund einer vom Landes-Ausschusse zu erwerbenden besonderen Bau- und Betriebs-Concession, oder in Durchführung einer von Interessenten oder einer Privatunternehmung erworbenen Concession, in Gemässheit der für die Concessionirung den Bau und Betrieb von Localbahnen geltenden gesetzlichen Vorschriften und in Gemässheit der Bestimmung dieses Gesetzes durch das Land erfolgen.

§. 2.

Zu diesem Zwecke wird ein vom Landesfond abgesondert zu verwaltender und zu verrechnender „Steirischer Localeisenbahnfond" gebildet und zwar:

1) durch den Erlös eines „Steirischen Landes-Eisenbahnanlehens" im Höchstbetrage von 10 Milionen Gulden in Noten österreichischer Währung;

2) durch die dem Lande zufallenden Betriebsüberschüsse, der auf Grund dieses Gesetzes vom Lande erbauten Localbahnen, beziehungsweise durch die Erträgnisse der vom Lande übernommenen Localbahn Prioritätsactien;

3) durch die Zuschüsse und Beiträge der Interessenten (insbesondere Gemeinden, Bezirke, Private) oder des Staates zum Baucapital der einzelnen Localbahnen (§. 4);

4) durch die Zinsen der Zeitweise vorhandenen und nicht unmittelbar zu vorausgehenden Baarmittel;

5) durch den Erlös aus dem Verkauf der auf Grund dieses Gesetzes erbauten Localbahnen (§. 9 Punkt 3);

6) durch die Eingänge aus der planmässigen Rückzahlang oder aus dem Verkaufe der vom Lande übernommenen Prioritätsactien von Localbahngesellschaften, endlich

7) aus dem Erlöse in Folge der Ausgabe von Prioritätsobligationen, welche vom Lande in Gemässheit der Bestimmungen des §. 6 ausgegeben werden.

Die unter Zahl 5, 6 und 7 bezeichneten Eingänge, sowie die in den Bahnerträgnissen (Punkt 2) enthaltenen planmässigen Tilgungsquoten des Anlagecapitales jener Localbahnen, für welche keine besonderen Actiengesellschaften gebildet werden, sind, sofern diese Eingänge nicht in neuen Localbahnbauten investirt werden, zur Tilgung des in Punkt 1 angeführten Landes-Eisenbahnanlehens zu verwenden.

Der Landes-Eisenbahnfond kann über Beschluss des Landtages (§. 9 Punkt 7) insbesondere im Falle des Verkaufes der sämtlichen aus demselben errichteten Localbahnen aufgelöst und mit dem Landesfond vereinigt werden, in welchem Falle auch die etwa noch bestehenden Verpflichtungen des Landes-Eisenbahnfondes auf den Landesfond übergehen.

Wenn wieder Erwarten der Landes-Eisenbahnfond zur Bedeckung des Erfordernisses für Verzinsung und Amortisation des Landes-Eisenbahnanlehens nicht ausreichen sollte, ist der Abgang vom Lande zu bedecken.

§. 3.

Aus dem nach §. 2 zu bildenden Localeisenbahnfonde sind zu bestreiten:

1) die Kosten der betriebsfähigen Herstellung und Ausrüstung der auf Grund dieses Gesetzes auszuführenden Localbahnen;

2) die Kosten für allfällige weitere Investitionen (Reconstructionen, Erweiterungsbauten und Anschaffung) auf bereits vollendeten und in Betrieb gesetzen, ebensolchen Localbahnen;

3) die zur Verzinsung und Tilgung des Landes-Eisenbahnanlehens (§. 2 Punkt 1) erforderlichen Beträge und

4) die Kosten der Verwaltung des Localeisenbahnfondes einschliesslich jener des zu errichtenden Landes-Eisenbahnamtes (§. 10).

§. 4.

Der Localeisenbahnfond hat die Aufgabe die Erbauung von Localbahnen wesentlich durch eine billige Geldgebung zu ermöglichen. Der Ertrag der Bahnen und die Beiträge von Interessenten sollen die vierpercentige Capitals-Verzinsung sammt Amortisationsquote der vom Lande in der Bahn investirten Summen möglichst sicherstellen; zu dem Ende kann der Localeisenbahnfond zum Baue einer Localbahn nur dann herangezogen werden, wenn seitens der Interessenten und des Staates, oder seitens eines vom beiden Theilen allein entweder:

1) Beiträge zum Baucapitale in der Höhe von wenigstens einem Drittheile des Gesammterfordernisses a fond perdu, oder gegen Überlassung von Stammactien des Unternehmens, welche zum vollen Nennwerthe zu übernehmen sind, zugesichert werden, oder

2) auf Concessionsdauer die Verpflichtung übernommen wird, für den Fall, als die jährlichen Betriebsüberschüsse der in Frage kommenden Localbahn zur Bedeckung des Erfordernisses für die vierpercentige Verzinsung, sowie für die Tilgung des Anlagecapitales innerhalb 90 Jahren nicht ausreichen sollten, Zuschüsse bis zu mindestens drei Achtel ($^3/_8$) dieses jährlichen Gesammterfordernisses zu leisten.

In letzterem Falle können an Stelle der von den Interessenten oder dem Staate übernommenen Erträgnissgarantie zu vereinbarenden Capitalsabfindungen zu Gunsten des Localeisenbahnfondes in Baaren, oder durch unentgeltliche Grundabtretung, Lieferung von Materialien und sonstigen Leistungen treten.

§. 5.

Für jene Localbahnen, deren Baucapital im Sinne der Bestimmungen des §. 4 Punkt 1 zum Theile durch Capitalbeiträge der Interessenten oder des Staates aufgebracht werden sind, soferne diese Beträge gegen Refundirung in Stammactien und nicht a fond perdu zugesichert werden, besondere Actiengesellschaften zu bilden und erhält das Land für den von demselben

aufzubringenden Rest des Anlagecapitals, sowie für die im §. 3 ad 2 vorgesehenen Auslagen, Prioritätsactien mit dem Anspruch auf eine vierpercentige Verzugsdividende sammt Amortisationsquote vor den Stammactien zum vollen Nennwerthe.

Die Agenden dieser Gesellschaften sind, falls dieselben nicht von der betriebsführenden Eisenbahnverwaltung übernommen werden vom Landeseisenbahnamte (§. 10) zu besorgen.

In den Gesellschaftsstatuten ist dafür vorzusorgen, dasr die Functionen des Vorstandes dieser Gesellschaften als Ehrenämter unentgeltlich versehen werden.

§. 6.

Die im Sinne des §. 4 Punkt 2 auf Grund einer von den Interessenten oder vom Staate zugesicherten Erträgnissgarantie, oder nach §. 4 Punkt 1 auf Grund von Beiträgen a fond perdu ausgeführten Localbahnen, werden unbeschadet des gesetz- und concessionsmässigen Einlösungs- und Heimfallrechtes des Staates für Rechnung des Landes als des alleinigen Concessionärs betrieben und verwaltet.

Das Land ist berechtigt, bezüglich solcher Localbahnen unter Beobachtung gesetzlicher Vorschriften und mit besonderer staatlicher Genehmigung, Prioritätsobligationen auszugeben, welche mit höchstens 4% verzinst, innerhalb der Concessionsdauer zurückgezahlt und ob der für die betreffende Localbahn eröffneten Eisenbahn-Buchcinlage sichergestellt werden.

§. 7.

Der Bau der in Gemässheit dieses Gesetzes herzustellenden Localbahnen ist sofern derselbe nicht etwa unter unmittelbarer Leitung und Ingerenz der Staatsverwaltung durchgeführt werden sollte gleich den Materiallieferungen vom Landes-Ausschusse in einer den Interessen des Landes entsprechenden Weise und zwar thunlichst im Offertwege zu vergeben.

Der Betrieb solcher Localbahnen ist in der Regel auf Grund von durch den Landes-Ausschuss abzuschliessen Betriebsverträgen der k. k. Staatseisenbahnverwaltung oder der Verwaltung der anschliessenden Hauptbahn gegen Vergütung der ewentuell pauschalmässig festzusetzenden Betriebskosten zu übertragen, bei dem Abgange einer diesfälligen Vereinbarung aber in einer Regie zu führen.

Die unmittelbare Ueberwachung des Baues und Betriebes der auf Grund dieses Gesetzes hergestellten Localbahnen erfolgt unbeschadet des den Staatsorganen gesetz- und concessionsmässig, oder im Folge besonderen Vorbehaltes zustehenden Aufsichtsrechtes durch das Landeseisenbahnamt.

§. 8.

Für jede auf Grund dieses Gesetzes hergestellte Localbahn ist eine besondere Betriebsrechnung zu führen und zwar auch dann, wenn für dieselbe keine selbstständige Actiengesellschaft gebildet wird Die nach diesen Rechnungen ermittelten Zuschussbeträge (§. 4 Punkt 1 und 2) sind von den Verpflichteten vorbehaltlich der nachträglichen Austragung etwa bei der Prüfung der Rechnung durch die Staatsverwaltung sich ergebender Differenzen inuerhalb der ersten Hälfte des der Rechnungsperiode folgenden Jahres, an das Landes-Obereinnehmeramt in Graz einzuzahlen.

Sollten Interessenten mit ihren Leistungen im Rückstande bleiben, so ist der Landes-Ausschuss berechtigt, wegen Einbringung derselben hinsichtlich der Bezirke oder Gemeinden im Sinne des Landesgesetzes vom 25. Mai 1875 L. G. Bl. Nr. 27, beziehungsweise gegen sonstige Interessenten im Wege der politischen Execution vorzugehen.

Die Vertheilung, respective Verwendung der Superdividende der Localbahn-Actiengesellschaften, sowie über die Rückzahlung etwa nach §. 4 Punkt 2, geleisteter Garantievorschüsse

aus den Ertragsüberschüssen, sind nach Massgabe der von Fall zu Fall mit den Interessenten oder der Staatsverwaltung getroffenen Vereinbarungen festzustellen.

§. 9.

Dem Landtage bleibt vorbehalten, die Beschlussfassung und Entscheidung, über:

1) den Zeitpunkt und die Modalitäten der Begebung des nach §. 2 Punkt 1 aufzunehmenden Landes-Eisenbahnanlehens;

2) den Bau von Localbahnen, welche auf Grund dieses Gesetzes hergestellt werden sollen;

3) die Veräusserung der auf Grund dieses Gesetzes hergestellten Localbahnen;

4) den Verkauf der vom Lande nach §. 5 übernommenen Prioritätsactien von Localbahngesellschaften;

5) die Ausgabe von auf einzelne Localbahnen sicherzustellenden Prioritätsobligationen (§. 6);

6) die vom Landes-Ausschuss alljährlich dem Landtage mit Bericht vorzulegenden Rechnungsabschlüsse des steiermärkischen Landeseisenbahnfondes;

7) die Organisation des Landeseisenbahnamtes;

8) die eventuelle Auflösung des Landeseisenbahnfondes und Vereinigung desselben mit dem Landesfond (§. 2).

§. 10.

Dem Landes-Ausschusse obliegt im allgemeinen die Vorbereitung und Antragstellung hinsichtlich der nach §. 9 der Beschlussfassung und Entscheidung des Landtages vorbehaltenen Angelegenheiten, sowie die Durchführung der Vorerhebungen und Verhandlungen zum Zwecke der Sicherstellung des Baues von Localbahnen auf Grund dieses Gesetzes, der Abschluss von diesfälligen Präliminarverträgen mit den Interessenten, Unternehmern und Eisenbahnverwaltungen, sowie der erforderlichen Vereinbarungen mit der Staatsverwaltung; die Erwerbung der definitiven Concession für vom Landtage beschlossene neue Localbahnen; der Abschluss der Bau- und Lieferungs- sowie der Betriebsverträge, die Ueberwachung des Baues und Betriebes der Localbahnen, die Ueberprüfung der Betriebs- und Ertragsrechnungen, die Besorgung der Agenden der Localbahn-Actiengesellschaften, dann die Durchführung der in Gemässheit dieses Gesetzes und der Beschlüsse des Landtages (§. 9) nothwendigen finanziellen Transactionen.

Zur Besorgung der technisch administrativen Geschäfte in Ansehung der auf Grund dieses Gesetzes herzustellenden Localbahnen, insbesondere zur gewissenhaften Prüfung der vorgelegten Eisenbahnprojekte vom technischen und commerciellen Standpunkte wird ein als Executivorgan des Landes-Ausschusses fungirendes „Landes-Eisenbahnamt" errichtet, dessen Organisation vom Landtage über Antrag des Landes-Ausschusses festgesetzt wird.

§. 11.

Mit der Durchführung dieses Gesetzes werden meine Minister des Innern, der Finanzen und des Handels betraut.

Wien am 11. Februar 1890.

Franz Joseph m. p.

Taafe m. p. Dunajewski m. p. Bacquehem m. p.

Gesetz vom 17. Dezember 1892,

wirksam fur das Königreich Böhmen, betreffend die Förderung des Eisenbahnwesens niederer Ordnung.

Mit Zustimmung des Landtages Meines Königreiches Böhmen finde Ich anzuordnen wie folgt:

§. 1.

Die Ausführung von Eisenbahnen niederer Ordnung (Lokalbahnen, Vicinalbahnen, Dampftramways), deren Nothwendigkeit vom Standpunkte des allgemeinen Landesinteresses ausser Zweifel steht, kann vom Lande durch Garantirung der Verzinsung und der Tilgung der für die betreffende Bahnunternehmung auszugebenden Prioritätsobligationen (Eisenbahnschuldverschreibungen), durch Gewährung eines Darlehens, durch Uebernahme von Prioritäts- oder Stammactien oder endlich durch die in der Verwaltung des Landes zu bewirkende Durchführung des Baues gefördert werden.

§. 2.

Wenn seitens der Interessenten und des Staates oder seitens eines von beiden Theilen allein:

1. Beiträge zu dem durch den Landesausschuss richtig gestellten Bauaufwande, die Kosten der Ausrüstung eingerechnet, in der Höhe von wenigstens fünfundzwanzig Procent *a fond perdu*, oder gegen Ueberlassung von Stammactien des Unternehmens, welche zum vollen Nennwerthe zu übernehmen sind, zugesichert wurden, oder

2. auf Koncessionsdauer die Verpflichtung übernommen wird, für den Fall, als die jährlichen Betriebsüberschüsse der in Frage kommenden Bahn zur Bedeckung des Erfordernisses für die Verzinsung, sowie für die Tilgung des Anlagekapitales innerhalb 90 Jahren nich ausreichen sollten, Zuschüsse bis zu mindestens drei Achtel ($^3/_8$) dieses jährlichen Gesammterfordernisses zu leisten,

so hat das Land durch Garantirung eines bestimmten vier Procent nicht übersteigenden Zinsertrages und der Tilgung der zu diesiem Zwecke auszugebenden und bücherlich sicherzustellenden, innerhalb der Koncessionsdauer rückzahlbaren Prioritätsobligationen (Eisenbahnschuldverschreibungen), deren Gesammtsumme siebzig Procent des Bauaufwandes nicht zu überschreiten hat,

oder durch Gewährung eines verzinslichen, bücherlich sicherzustellenden, innerhalb der Koncessionsdauer rückzahlbaren Darlehens in der Höhe von höchstens siebzig Procent des Bauaufwandes an der Erbaunng und Ausrüstung der Bahn theilzunehmen.

Nach Beschaffenheit der lokalen Verhältnisse kann das Land sich daran ausserdem durch Garantirung eines bestimmteu, vier Procent nicht übersteigenden Zinsertrages von den zur Ergänzung des Bauaufwandes auszugebenden Prioritätsactien oder durch Uebernahme von Prioritäts- oder Stammactien in vollem Nennwerthe betheiligen.

§. 3.

Die Ausführung der im §. 1. bezeichneten Bahnen kann auch auf Grund einer vom Landesausschusse zu erwerbenden Bau- und Betriebskoncession oder in Durchführung einer von dritten Personen erworbenen Koncession in Gemässheit der fur die Koncessionirung, den Bau und Betrieb von Lokalbahnen geltenden gesetzlichen Vorschriften nach den Bestimmungen dieses Gesetzes durch das Land erfolgen.

§. 4.

Der Landtag kann die Durchführung des Baues einer Eisenbahn durch den Landesausschuss beschliessen, wenn nach den besonderen Verhältnissen die Durchführung des Baues in der Verwaltung des Landes sich als zweckentsprechend darstellt.

Unter der gleichen Veraussetzung kann auch ein von anderen Unternehmern nach den Bestimmungen dieses Gesetzes in Angriff genommener Bahnbau mit Genehmigung der Regierung durch den Landesausschuss zur weiteren Durchführug auf Kosten der Unternehmung nach Massgabe der mit der letzteren und den sonstigen Interessenten abgeschlossenen Verträge übernommen werden.

§. 5.

Für jene Bahnen, deren Baukapital zum Theile durch Uebernahme von Stammactien seitens der Interessenten zugesichert erscheint, sind besondere Actiengesellschaften zu bilden, deren Agenden, falls dieselben nicht von der betriebsführenden Eisenbahnverwaltung übernommen werden, vom Landesausschusse auf Kosten der Actiengeselschaft zu besorgen sind. In den Gesellschaftsstatuten ist dafür vorzusorgen, dass die Functionen des Vorstandes dieser Gesellschaften als Ehrenämter unentgeltlich versehen werden. Der Vorstand besteht aus höchstens 10 Mitgliedern, von denen zwei durch den Landesausschuss zu nominiren sind.

§. 6.

Bei Durchführung des Baues einer Eisenbahn durch das Land können zur Aufbringung des Aufwandes unter Beobachtung der gesetzlichen Vorschriften und mit besonderer staatlicher Genehmigung mit höchstens 4% verzinsliche, innerhalb der Koncessionsdauer rückzahlbare und ob der für die betreffende Bahn eröffneten Eisenbahn-Buch-Einlage sichergestellte Eisenbahn-Schuldverschreibungen ausgegeben werden.

§. 7.

Die auf Grund dieses Gesetzes zu emittirenden Prioritätsactien haben den Anspruch auf eine vierprocentige Vorrangsdividende vor den Stammactien. Insoferne Prioritäts- oder Stammactien in Folge der gesetzlichen Bestimmungen in den Besitz des Landes gelangt sind sind sie vor Ablauf eines Jahres von der Betriebseröffnung der betreffenden Linie an nicht zu veräussern

§. 8.

Der Bau der in Gemässheit der §§. 3 und 4 vom Lande herzustellenden Bahnen ist, unbeschadet der gesetzlichen Ingerenz der Staatsverwaltung, in einer den Interessen des Landes entsprechenden Weise und zwar thunlichst im Offertwege durch den Landesausschuss zu vergeben.

Auch bei den auf Grund des §. 3 bergestellten Bahnen erfolgt die unmittelbahre Ueberwachung des Baues und Betriebes unbeschadet des dem Staate gesetz- und koncessionsmässig oder in Folge besonderen Vorbehaltes zustehenden Aufsichtsrechtes durch den Landesausschuss. Insbesondere bedarf die Vergebung der Bauarbeiten und die Uebertragung von Lieferungen der Genehmigung des Landesausschusses.

Der Betrieb solcher Bahnen ist in der Regel auf Grund von durch den Landesausschuss oder mit dessen Genehmigung abzuschliessenden Betriebsverträgen der k. k. Staats-Eisenbahnverwaltung oder der Verwaltung der anschliessenden Hauptbahn gegen Vergütung der eventuell pauschalmässig festzusetzenden Betriebskostdn zu übertragen, bei dem Abgange einer diesfälligen Vereinbarung aber unbeschadet des gesetz- und koncessionsmässigen Einlösungs- und Heimfallsrechtes des Staates, für Rechnung der Bahngesellschaft oder des Landes in dessen Regie zu führen.

§. 9.

Für jede auf Grund dieses Gesetzes hergestellte Bahn ist eine besondere Betriebsrechnung zu führen und zwar auch dann, wenn für dieselbe keine selbstständige Actiengesellschaft gebildet wird.

Haben sich bei der Führung eines Bahnbaues durch das Land die Lokalinteressenten zu besonderen Leistungen verpflichtet, so sind die rechnungsmässig ermittelten Zuschussbeträge von den Verpflichteten vorbehaltlich der nachträglichen Austragungen etwa bei der Prüfung der Rechnung durch die Staatsverwaltung innerhalb der ersten Hälfte des der Rechnungsperiode folgenden Jahres an die Landeskassa in Prag einzuzahlen.

Sollten Interessenten mit ihren Leistungen im Rückstande bleiben, so ist der Landesausschuss berechtigt, wegen Einbringung derselben hinsichtlich der Bezirke oder Gemeinden im Sinne des Landesgesetzes vom 19. September 1883, L. G.-Bl. Nr. 51, beziehungsweise gegen sonstige Interessenten im Wege der politischen Exekution vorzugehen.

Die Bestimmungen über die Vertheilung, beziehungsweise Verwendung des eine fünfprocentige Dividende der Actien überschreitenden Jahreserträgnisses der auf Grund dieses Gesetzes errichteten Actiengeselschaften, sowie über die Rückzahlung der geleisteten Garantievorschüsse aus den Ertragsüberschüssen sind von Fall zu Fall nach Massgabe der mit den Interessenten oder der Staatsverwaltung getroffenen Vereinbarungen festzustellen.

§ 10.

Das Jahreserfordniss für die auf Grund dieses Gesetzes durch das Land übernommenen Verpflichtungen ist mit der entsprechenden Bedeckung durch den Landesvoranschlag anzusprechen und die ordnungsmässige Verwendung der bewilligten Mittel im Landesrechnungsabschlusse auszuweisen. Die ausserordentlichen Einnahmen (für Veräusserung von Landesbahnen, von Actien und dergleichen) sind in erster Reihe für Tilgung der diesfalls aufgenommenen Anlehen zu verwenden.

§. 11.

Dem Landtage bleibt vorbehalten die Beschlussfassung und Entscheidung:

1. über den Bau von Bahnen, welche auf Grund dieses Gesetzes hergestellt werden sollen,
2. über die Verausserung oder Verpachtung der auf Grund dieses Gesettes hergestellten Bahnen,
3. über die Art der Geldbeschaffung für die durch das Land zu bauenden Bahnen und
4. über Art und Höhe der einzelnen Bauunternehmungen aus Landesmitteln zu gewährenden Beiträge.

§ 12.

Dem Landesausschusse obliegt im Allgemeinen die Vorbereitung und Antragstellung hinsichtlich der nach §. 11. der Beschlussfassung und Entscheidung des Landtages vorbehaltenen Angelegenheiten, sowie die Durchführung der diesfalls vom Landtage gefassten Beschlüsse, insbesondere die Prüfung der vorgelegten Projecte und die Vorerhebungen und Verhandlungen zum

Zwecke der Sicherstellung des Baues von Eisenbahnen auf Grund dieses Gesetzes, der Abschluss von diesfälligen Präliminarverträgen mit den Interessenten, Unternehmern und Eisenbahnverwaltungen, sowie der erforderlichen Vereinbarungen mit der Staatsverwaltung; die Erwerbung der definitiven Koncession für vom Landtage beschlossene neue Bahnbauten, der Abschluss der Bau- und Lieferungsverträge für die durch das Land zu bauenden Bahnen, der Abschluss von Betriebsverträgen, die Ueberwachung des Baues und Betriebes der Bahnen, die Ueberprüfung der Betriebs- und Ertragsrechnungen, die Besorgung der Agenden der betreffenden Actiengesellschaften, sowie die Durchführung der in Gemässheit dieses Gesetzes und der Beschlüsse des Landtages nothwendigen financiellen Transactionen.

Dem Landesausschusse obliegt schliesslich über Ansuchen der Interessenten die Ausarbeitung von Projecten und Ertragsberechnungen von Bahnen niederer Ordnung gegen Ersatz der Selbstkosten.

§. 13.

Mit der Durchführung dieses Gesetzes werden Meine Minister des Innern, der Finanzen und des Handels betraut.

Wien, am 17. Dezember 1892.

Franz Joseph *m. p.*

Taaffe *m. p.*

Steinbach *m. p.*

Bacquehem *m. p.*

Aleg. C

Do L. 4998/92.

Wykaz linij kolejowych

i poszczególnych ich części, do których się odnoszą propozycye nadesłane w odpowiedzi na kwestyonaryusz Wydziału krajowego do L. 8503/91.

Numer porządkowy linii	Oznaczenie linii	Długość w kilometr. około:	Kto proponuje i popiera linię	Źródła i daty ruchu
			I. Część zachodnia.	
1	Oświęcim-Żywiec	40	Wydział powiatowy w Białej Dyrekcya dóbr arcyksiążęcych w Żywcu Wydział powiatowy w Żywcu	Dobra arcyksiążęce w Żywcu. Tartaki wodne i parowe, huta żelazna, browar i inne zakłady przemysłowe tamże
2	Jaworzno-Zator	27	Fabryka bieli cynkowej w Niedzieliskach Dyrekcya kopalni węgla w Jaworznie C. k. Rząd popiera z dalszym ciągiem (patrz Nr. 3)	Biel cynkowa w Niedzieliskach. Węgiel w Jaworznie i Sierszy.
3	Trzebinia-Wadowice-Skawce	52	C. k. Starostwo górnicze w Krakowie Wydział powiatowy w Chrzanowie Wydział powiatowy w Wadowicach Towarzystwo rolnicze krakowskie „ techniczne „ C. k. Rząd popiera linię Zator - Wadowice-Skawce	Piec wapienny Barucha i Sp. w Płazie. Kopalnie rudy w miejscowościach: Olszyny, Bolęcin, Piła i Rozkochów, kopalnie glinki ogniotrwałej w Grojcu i Porębie.
4	Kraków-Baran (Kocmyrzów)	14	Wydział powiatowy w Krakowie Towarzystwo rolnicze krakowskie „ techniczne „	Młyny wodne: w Bieńczycach, Kantorowicach, Prusach, i Mogile. Młyny parowe: w Bieńczycach i Krzesławicach.
5	Podgórze-Niepołomice-Sierosławice	38	Towarzystwo rolnicze krakowskie „ techniczne „	—
6	Kalwarya-Bochnia albo Kłaj	58	Wydział powiatowy w Wieliczce	—

Numer porządkowy linii	Oznaczenie linii	Długość w kilometr. około:	Kto proponuje i popiera linię	Źródła i daty ruchu
7	Wieliczka-Dobra albo Tymbark	38	Wydział powiatowy w Limanowej Wydział powiatowy w Nowym Sączu Towarzystwo rolnicze krakowskie i „ techniczne „ popierają oprócz tego linię Bochnia-Tymbark. Wydział powiatowy w Wieliczce	Tartaki: Dobra, Skrzydlna, Szczyrzyce i Dobczyce.
8	Kłaj-Dobra albo Tymbark	38	Wydział powiatowy w Limanowej Wydział powiatowy w Bochni Towarzystwo rolnicze krakowskie „ techniczne „	Browar w Szczyrzycach Kamieniołom w Sobolowie.
9	Chabówka-Nowytarg	15	Wydział powiatowy w Nowym Targu Towarzystwo politech. we Lwowie i c. k. Rząd popierają z dalszym ciągiem (patrz Nr. 10.) Towarzystwo rolnicze krakowskie i „ techniczne „ popierają z dalszym ciągiem do Zakopanego (patrz Nr. 10.) i do Węgier (patrz Nr. 11.)	—
10	Nowytarg-Zakopane-Czarny Dunajec	50	Wydział powiatowy w Nowym Targu C. k. Rząd i Towarzystwo politechniczne we Lwowie popierają część Nowy Targ-Zakopane	—
11	Nowytarg-Czorsztyn (do Węgier)	21	Wydział powiatowy w Nowym Targu Towarzystwo rolnicze krakowskie „ techniczne „	—
12	Czorsztyn-Szczawnica	12	Wydział powiatowy w Nowym Targu	Zakład kąpielowy Szczawnica.
13	Szczawnica-Stary Sącz	34	Wydział powiatowy w Nowym Sączu Towarzystwo politechniczne we Lwowie	—
14	Bochnia-Mielec	90	Wydział powiatowy w Dąbrowej	Zarząd dóbr Mędrzechów.
15	Tarnów-Uście jezuickie (Borusowa)	32	Wydział powiatowy w Dąbrowej	—
16	Tarnów-Dąbrowa-Szczucin	36	Wydział powiatowy w Dąbrowej Wydział powiatowy w Tarnowie Towarzystwo rolnicze krakowskie „ techniczne „	—

Numer porządkowy linii	Oznaczenie linii	Długość w kilometr. około:	Kto proponuje i popiera linię	Źródła i daty ruchu
17	Tarnów-Radomyśl-Mielec	46	Wydział powiatowy w Tarnowie	—
18	Słotwina-Okocim	5	Wydział powiatowy w Brzesku Towarzystwo rolnicze krakowskie „ techniczne „	Browar i młyn parowy w Okocimie.
19	Muszyna-Krynica	9	Wydział powiatowy w Nowym Sączu Towarzystwo politechniczne we Lwowie „ rolnicze krakowskie „ techniczne „	Zakład kąpielowy Krynica
20	Jasło-Dębica z odnogą z Kamienicy dolnej do Grudnej dolnej	49	Wydział powiatowy w Pilznie	Tartaki parowe i gorzelnie w Brzostku i Zawadce. Kopalnia węgla w Grudny dolnej.
21	Zagórzany-Libusza-Gorlice Szymbark-Grybów	44	Wydział powiatowy w Gorlicach C. k. Starostwo górnicze w Krakowie popiera część: Zagórzany-Libusza-Gorlice Towarzystwo rolnicze krakowskie i „ techniczne „ popierają tę linię z wyjątkiem części: Ropa-Grybów	Rafinerya nafty w Libuszy, kopalnia oleju skalnego w Libuszy, Krygu, Męcinie wielkiej, małej i Sękowej. Kopalnie nafty, młyny i tartaki w Szymbarku, rafinerya i kopalnia nafty w Ropie.
22	Ropa-Blechnarka (do granicy Węgier)	24	Wydział powiatowy w Gorlicach Towarzystwo rolnicze krakowskie „ techniczne „	Tartaki w Klimkówce, i Uściu ruskiem, kopalnie nafty w Łosiu, Klimkówce, Uściu ruskiem, Kwiatoniu, Blechnarce i wody mineralne w Wysowej.
23	Męcina mała-Konieczna (do granicy Węgier) z wariantą przez Regietów	22	Wydział powiatowy Gorlicach	Nafta w Regietowie.
24	Jasło-Dukla (do granicy Węgier)	45	C. k. Starostwo górnicze w Krakowie Wydział powiatowy w Krośnie popiera część od granicy Węgier do Dukli z dalszym ciągiem (patrz Nr. 25. i 32.)	Destylarnia nafty w Cergowy i Dukli; browar w Dukli; Exploatacya drzewa w Tylawie i Barwinku.

Numer porządkowy linii	Oznaczenie linii	Długość w kilometr. około:	Kto proponuje i popiera linię	Źródła i daty ruchu
25	Krosno-Dukla	15	Wydział powiatowy w Krośnie. Dalszy ciąg z Krosna do Przybówki (patrz Nr. 32.)	Kopalnie nafty: Równe, Wietrzno i okolica Iwonicza.
			II. Część środkowa.	
26	Tarnobrzeg-Kolbuszowa	40	Wydział powiatowy w Kolbuszowej Wydział powiatowy w Tarnobrzegu	—
27	Tarnobrzeg-Raniżów-Rzeszów z odnogami do Zbydniowa i Rozwadowa	100	Wydział powiatowy w Tarnobrzegu Wydział powiatowy w Nisku Wydział powiasowy w Kolbuszowej popiera część Raniżów-Rzeszów Towarzystwo rolnicze krakowskie i „ techniczne „ popierają część Rzeszów-Rozwadów	Huta szkła w Bojanowie i Maziarni. Młyn parowy w Mokrzyszowie.
28	Rawa-ruska-Mielec	165	Wydział powiatowy w Kolbuszowej Towarzystwo rolnicze krakowskie „ techniczne „	3 gorzelnie, browar, 6 młynów i 7 tartaków w Rawie ruskiej; 4 gorzelnie, 3 browary, 3 młyny i 5 tartaków w Cieszanowie; Gorzelnia, młyn i tartak w Sieniawie; 4 gorzelnie i browar w Leżajsku; 3 gorzelnie i browar w Sokołowie; 3 gorzelnie i browar w Raniżowie; gorzelnia w Dzikowie, 3 gorzelnie, browar, 2 tartaki wodne i młyn w Kolbuszowej; huta szkła w Niwiskach. gorzelnia, browar młyny i tartaki w Mielcu.
29	Rozwadów-Jarosław	80	Wydział powiatowy w Jarosławiu C. k. Rząd popiera część: Rozwadów-Leżajsk z d c. (patrz Nr. 30.)	Młyn parowy i tartak w Nisku. Szkoła koszykarska w Rudniku.
30	Leżajsk-Przeworsk	22	C. k. Rząd	—

Numer porządkowy linii	Oznaczenie linii	Długość w kilometr. około:	Kto proponuje i popiera linię	Źródła i daty ruchu
31	Lubycza-Lubaczów	43	Wydział powiatowy w Cieszanowie	Gorzelnie w 8 miejscowościach. Browary w 2 miejscowościach. Tartaki w 7 miejscowościach. Oprócz tego: wapniarki, młyny, lasy i kamieniołomy w okolicy.
32	Przybówka-Krosno	14	Wydział powiatowy w Krośnie	Patrz Nr. 25.
33	Rzeszów-Dynów-Mrzygłód-Sanok	70	Wydział powiatowy w Brzozowie Zarząd młyna parowo-wodnego hr. Wodzickiego w Tyczynie, Zarząd dóbr Tyczyn hr. Wodzickiego, Zarząd fabryki nawozów p. Jędrzejowicza i Sp. w Białej pod Rzeszowem, i Towarzystwo politechniczne we Lwowie popierają część Rzeszów-Błażowa	Młyn w Tyczynie. Fabryka nawozów w Białej. Browar w Białej. Przędzalnie w Błażowej. Liczne gospodarstwa rolne i gorzelnie w okolicy.
34	Przemyśl-Dynów	45	Wydział powiatowy w Brzozowie popiera z dalszym ciągiem (patrz Nr. 36.)	Browar, obszerne lasy i gospodarstwa rolne w Krasiczynie.
35	Jarosław-Dubiecko	30	Wydział powiatowy w Jarosławiu popiera z dalszym ciągiem (patrz Nr. 37.)	—
36	Dynów-Grabownica-Sanok (Warianta linii 33).	40	Wydział powiatowy w Brzozowie	Znaczne gospodarstwa rolne w okolicy.
37	Dynów-Rymanów	35	Wydział powiatowy w Jarosławiu	—
38	Rawa ruska-Jaworów-Sądowa Wisznia-Sambor	90	Wydział powiatowy w Mościskach Wydział powiatowy w Rawie Wydział powiatowy w Cieszanowie Wydział powiatowy w Samborze popiera część Sambor-Sądowa Wisznia Wydział powiatowy w Staremmieście i Wydział powiatowy w Jaworowie popierają z dalszym ciągiem (patrz Nr. 45.)	—

Numer porządkowy linii	Oznaczenie linii	Długość w kilometr. około:	Kto proponuje i popiera linię	Źródła i daty ruchu
39	Jarosław-Jaworów-Lwów	90	Wydział powiatowy w Jaworowie Inżynier Ziffer w Wiedniu popiera część Jaworów-Lwów	—
40	Mościska-Wykoty (stacya kolejowa pod Samborem)	30	Wydział powiatowy w Samborze	—
41	Sambor-Gródek	44	Wydział powiatowy w Rudkach Wydział powiatowy w Samborze	—
42	Gródek-Stryj z odnogą do Mikołajowa	88	Br. Brunicki w Lubieniu wielkiem	Fabryka papieru w Czerlanach. Zakład kąpielowy w Lubieniu.
43	Drohobycz-Truskawiec-Stebnik	14	C. k. Rząd C. k. Starostwo górnicze w Krakowie	Zakład kąpielowy w Truskawcu i kopalnie w Stebniku.
44	Chyrów-Staremiasto	15	Wydział powiatowy w Turce i Wydział powiatowy w Lisku popierają z dalszym ciągiem (patrz Nr. 45.)	—
45	Sambor-Staremiasto-Turka-Borynia do granicy węgierskiej w Użok	77	Wydział powiatowy w Staremmieście Wydział powiatowy w Jaworowie Wydział powiatowy w Samborze Wydział powiatowy w Turce i Wydział powiatowy w Lisku popierają część Sambor-Borynia z dalszym ciągiem (patrz Nr. 48.) C. k. Rząd popiera część Sambor-Turka	Tartaki w miejscowościach: Spas, Łużek, Lenina i Jaworna. Młyn amerykański w Staremmieście. Kamieniołomy w Spasie i Turce. Lasy br. Liebiga.
46	Ustrzyki dolne-Turka z wariantą przez Lutowiska do Boryni	97	Wydział powiatowy w Turce i Wydział powiatowy w Lisku popierają linię Ustrzyki dolne-Turka i waryantę do Boryni z dalszym ciągiem (patrz Nr. 48).	—
47	Borysław-Turka	38	Wydział powiatowy w Turce i Wydział powiatowy w Lisku C. k. Starostwo górnicze w Krakowie popiera część Borysław-Mraźnica-Schodnica	Przemysł górniczy w Mrażnicy i Schodnicy.

Numer porządkowy linii	Oznaczenie linii	Długość w kilometr. około:	Kto proponuje i popiera linię	Źródła i daty ruchu
48	Borynia-Hrebenów (stacya kolei państwowej Stryj-Ławoczne)	58	Wydział powiatowy w Turce i Wydział powiatowy w Lisku	—
	III. Część wschodnia.			
49	Żółkiew-Krystynopol	44	C. k. Rząd Wydział powiatowy w Sokalu Wydział powiatowy w Żółkwi	Znaczne obszary lasów: Parchacz, Sielec, Kuliczków, Mosty, Dworce, Wolica, Butyń, Przystań, Bojaniec i Derewnia.
50	Sokal-Ożydów	75	Wydział powiatowy w Sokalu	—
51	Krystynopol-Kamionka-Krasne	68	Wydział powiatowy w Żółkwi Towarzystwo politechniczne we Lwowie Wydział powiatowy w Kamionce strumiłowej C. k. Rząd popiera linię Mosty-Kamionka-Krasne	Gorzelnia, browar, młyn parowy i tartak w Kamionce strumiłowej. Młyny i browar w Busku. Kilkanaście gorzelń w okolicy.
52	Mosty wielkie-Kamionka strumiłowa	22	Wydział powiatowy w Żółkwi C. k. Rząd popiera z dalszym ciągiem Kamionka-Krasne	—
53	Żółkiew-Kamionka strumiłowa	28	Inżynier Ziffer we Wiedniu	Znaczne obszary lasów w okolicy Kamionki strumiłowej.
54	Lwów-Brzeżany z odnogami do Zadwórza i Rohatyna	120	Leon ks. Sapieha w Bilczu popiera linię Lwów-Brzeżany z dalszym ciągiem (patrz Nr. 64.) Wydział powiatowy w Przemyślanach popiera linię Zadwórze-Rohatyn	Gorzelnie, lasy i znaczne gospodarstwa rolne w okolicy.
55	Przemyślany-Bóbrka (Chlebowice)	26	Inżynier Ziffer we Wiedniu	—

Numer porządkowy linii	Oznaczenie linii	Długość w kilometr. około:	Kto proponuje i popiera linię	Źródła i daty ruchu
56	Złoczów-Brzeżany	40	Izba handlowa i przemysłowa w Brodach z dalszym ciągiem przez Rohatyn do Chodorowa (patrz Nr. 59) albo przez Podhajce do Manasterzysk (patrz Nr. 64 i 65.)	—
57	Zborów-Kozowa	30	Wydział powiatowy w Złoczowie	—
58	Brody-Zbaraż-Tarnopol z odnogą: Zbaraż-Maksymówka (Zapadnia)	104	Izba handlowa i przemysłowa w Brodach popiera linię Brody-Tarnopol Wydział powiatowy w Zbarażu popiera część Zbaraż-Maksymówka (Zapadnia)	—
59	Stryj-(Ruda albo Żydaczów)- Chodorów-Rohatyn-Brzeżany	96	Wydział powiatowy w Żydaczowie C. k. Rząd popiera linię Stryj-Brzeżany z dalszym ciągiem do Kozowej i Tarnopola (patrz Nr. 89) Izba handlowa i przemysłowa w Brodach popiera część Chodorów-Brzeżany z dalszym ciągiem (patrz Nr. 56) Towarzystwo politechniczne we Lwowie popiera część Chodorów-Rohatyn-Brzeżany z dalszym ciągiem (patrz Nr. 61) Inżynier Ziffer we Wiedniu popiera część Chodorów-Brzeżany	—
60	Żurawno-Piaseczna	34	Inżynier Ziffer w Wiedniu	—
61	Brzeżany-Kozowa-Trembowla	60	Wydział powiatowy w Złoczowie popiera część Brzeżany-Kozowa z dalszym ciągiem Kozowa-Zborów Towarzystwo politechniczne we Lwowie popiera linię z Brzeżan do Trembowli C. k. Rząd popiera część Brzeżany-Kozowa	—
62	Bołszowce-Podhajce	36	Inżynier Ziffer we Wiedniu	—
63	Podhajce-Mikulińce	40	Leon ks. Sapieha w Bilczu	—
64	Brzeżany-Podhajce	26	Leon ks. Sapieha w Bilczu z dalzym ciągiem (patrz Nr. 67) Izba handlowa i przemysłowa w Brodach z dalszym ciągiem (patrz Nr. 65)	—

Numer porządkowy linii	Oznaczenie linii	Długość w kilometr. około:	Kto proponuje i popiera linię	Źródła i daty ruchu
65	Podhajce-Monasterzyska	23	Izba handlowa i przemysłowa w Brodach	—
66	Podhajce-Satanów	84	Leon ks. Sapieha w Bilczu	—
67	Podhajce-Dżuryn	44	Leon ks. Sapieha w Bilczu	—
68	Tarnopol-Mikulińce-Trembowla-Kopeczyńce	55	C. k. Rząd Izba handlowa i przemysłowa w Brodach z dalszym ciągiem do Czortkowa i Zaleszczyk (patrz Nr. 70) Wydział powiatowy w Husiatynie z dalszym ciągiem przez Hadyńkowce w powiat Borszczowski (patrz Nr. 69.) Wydział powiatowy w Zaleszczykach z dalszym ciągiem do Zaleszczyk (patrz Nr. 70) Leon ks. Sapieha w Bilczu popiera część Mikulińce-Tarnopol	—
69	Hadyńkowce-Teresin-Iwanie puste z odnogą do Skały	65	C. k. Rząd Wydział powiatowy w Husiatynie Wydział powiatowy w Borszczowie popiera linię: Czortków - Jezierzany - Cygany - Borszczów-Iwanie puste z odnogą do Skały	—
70	Kalinowszczyzna-Tłuste-Zaleszczyki	45	C. k. Rząd Izba handlowa i przemysłowa w Brodach popiera linię z Czortkowa do Zaleszczyk Leon ks. Sapieha popiera część Jagielnica-Tłuste z dalszym ciągiem (patrz Nr. 78) Wydział powiatowy w Zaleszczykach popiera linię Kopeczyńce-Czortków Zaleszczyki	Znaczne gospodarstwa rolne.
71	Borki Wielki-Grzymałów-Satanów	50	Wydział powiatowy w Skałacie	—
72	Grzymałów-Touste-Chorostków-Kopeczyńce	35	Wydział powiatowy w Skałacie Wydział powiatowy w Horodence z dalszym ciągiem na Czortków-Horodenkę-Kołomyję	Młyn parowy w Grzymałowie i kilkanaście gorzelń w okolicy.
73	Podwołoczyska-Skałat	18	Wydział powiatowy w Horodence z dalszym ciągiem do Grzymałowa	—

Numer porządkowy linii	Oznaczenie linii	Długość w kilometr. około:	Kto proponuje i popiera linię	Źródła i daty ruchu
74	Dżuryn-Cygany	48	Leon ks. Sapieha w Bilczu popiera z dalszym ciągiem do Borszczowa (patrz Nr. 75) Wydział powiatowy w Borszczowie popiera z dalszym ciągiem do Borszczowa i Iwania pustego (patrz Nr. 69.)	Fabryka tytoniu i cygar w Jagielnicy.
75	Borszczów-Uście biskupie (do Bukowiny)	24	Leon ks. Sapieha w Bilczu	—
76	Mielnica-Okopy	20	Leon ks. Sapieha	—
77	Czortków-Jagielnica	8	Wydział powiatowy w Borszczowie z dalszym ciągiem przez Cygany do Iwania pustego	—
78	Tłuste-Uścieczko-Horodenka	26	Leon ks. Sapieha popiera z dalszym ciągiem do Kołomyi (patrz Nr. 79) Wydział powiatowy w Kołomyi popiera linię: Kołomyja-Horodenka-Uścieczko	—
79	Kołomyja-Horodenka-Zaleszczyki	58	Wydział powiatowy w Kołomyi Towarzystwo politechniczne we Lwowie Inżynier Ziffer we Wiedniu Wydział powiatowy w Zaleszczykach Miasto Kołomyja przez Sejm Stowarzyszenie kupców i przemysłowców w Kołomyji przez Sejm Wydział powiatowy w Horodence i Leon ks. Sapieha popierają część Horodenka-Kołomyja	Główne gospodarstwa rolne.
80	Śniatyn-Horodenka-(ewentualnie do Zaleszczyk)	32	C. k. Rząd Wydział powiatowy w Śniatynie przez Sejm	—
81	Śniatyn-Kuty z odnogami do Widynowa i Kossowa	54	C. k. Rząd Wydział powiatowy w Kosowie popiera linię Śniatyn (Załucze)-Rożnów-Kuty z odnogą Rożnów-Kossów Inżynier Ziffer we Wiedniu popiera linię Widynów-Kuty	Kopalnia węgla kamiennego w Nowosielicy. Saliny w Kossowie. 2 amerykańskie młyny w Kutach.
82	Sopów-Myszyn-Jabłonów	14	Wydział powiatowy w Kołomyi Towarzystwo politechniczne we Lwowie Inżynier Ziffer we Wiedniu popiera część Sodów-Myszyn	Węgiel w Myszynie. Drzewo w lasach: Pistyń.

Numer porządkowy linii	Oznaczenie linii	Długość w kilometr. około:	Kto proponuje i popiera linię	Źródła i daty ruchu
83	Szeparowce-Delatyn	24	Wydział powiatowy w Kołomyi C. k. Rząd popiera linię Kniażdwór-Delatyn Tow. politechniczne „ „ Inżynier Ziffer we Wiedniu „ „	Tartaki w miejscowościach: Pniów, Siedliska, Majdan średni, Delatyn, Mikuliczyn i Pasieczna. Saliny w Delatynie i Łanczynie.
84	Tłumacz-Pałachicze	8	Towarzystwo politechniczne we Lwowie Inżynier Ziffer we Wiedniu	—
85	Stanisławów-Łysiec-Bohorodczany-Nadwórna (Warianta trasy rządowej)	45	Wydział powiatowy w Bohorodczanach	Lasy w Sołotwinie. Kopalnie wosku ziemnego i ropy w Dźwiniaczu, Staruni i Majdanie.
86	Kałusz-saliny w Kałuszu	2	C. k. Rząd Towarzystwo politechniczne we Lwowie	Saliny w Kałuszu.
87	Dolina-saliny w Dolinie	14	C k. Rząd Towarzystwo politechniczne we Lwowie	Saliny w Dolinie.
88	Bolechów-saliny w Bolechowie	2	C. k. Rząd	Saliny w Bolechowie.
89	Tarnopol-Kozowa-Halicz	98	C. k. Rząd	—
90	Zborów-Płotycze	30	Prywatne konsorcyum (p. Cywiński i hr. Jerzy Borkowski)	—

Do L. 4998/92.

Zestawienie

linij proponowanych przez:

a) C. k. Rząd:

		Długość około: Km.
1.	Tarnopol - Ostrów - Trembowla - Kopeczyńce	55.0
2.	Hadyńkowce - Teresin - Iwanie puste z odnogą do Skały	65.0
3.	Kalinowszczyzna - Tłuste - Zaleszczyki	45.0
4.	Tarnopol (Ostrów) - Kozowa - Halicz	98.0
5.	Kozowa - Brzeżany - Rohatyn - Chodorów - Stryj	110.0
6.	Śniatyn - Horodenka (ewentualnie do Zaleszczyk)	32.0
7.	Śniatyn - Kuty	38.0
8.	Kniażdwór - Delatyn	24.0
9.	Kałusz - saliny w Kałuszu	2.0
10.	Dolina - saliny w Dolinie z przedłużeniem do Strutyna i Spasu	14.0
11.	Bolechów - saliny w Bolechowie	2.0
12.	Drohobycz - Stebnik	14.0
13.	Sambor - Staremiasto - Turka	52.0
14.	Krystynopol - Mosty wielkie - Żółkiew	44.0
15.	Mosty wielkie - Krasne	52.0
16.	Rozwadów - Przeworsk	70.0
17.	Jaworzno - Zator - Wadowice - Skawce (z ewentualną odnogą do Trzebini)	52.0
18.	Chabówka - Nowytarg - Zakopane	38.0

b) Towarzystwo politechniczne we Lwowie:

1.	Chodorów - Rohatyn - Brzeżany - Trembowla	116.0
2.	Zaleszczyki - Horodenka - Kołomyja albo Zaleszczyki - Śniatyn	58.0
3.	Krasne - Busk - Krystynopol	68.0
4.	Kniażdwór - Delatyn - Nadwórna	36.0
5.	Sopów - Myszyn - Jabłonów	14.0
6.	Tłumacz - Pałachicze	8.0
7.	Rachinia - warzelnia soli w Dolinie i do Strutyna	14.0
8.	Kałusz - kopalnia soli w Kałuszu	2.0
9.	Rzeszów - Tyczyn ewentualnie Błażowa	20.0
10.	Muszyna - Krynica	9.0

		Długość około: Km.
11.	Stary Sącz - Szczawnica	34.0
12.	Chabówka - Zakopane	38.0
13.	Ewentualnie Lwów - Brzeżany - Podhajce-Monasterzyska - Horodenka i Lwów-Janów - Jaworów - Jarosław.	
14.	Połączenie dóbr Łomny z koleją państwową.	

c) Izbę handlową i przemysłową w Brodach:

1.	Tarnopol - Trembowla - Czortków - Zaleszczyki	115.0
2.	Złoczów - Pomorzany - Brzeżany - Rohatyn - Chodorów	95.0
3.	Brzeżany - Podhajce - Monasterzyska	49.0
4.	Brody - Załośce Zbaraż - Tarnopol (Hłuboczek wielki)	94.0

d) Towarzystwo techniczne krakowskie i Towarzystwo rolnicze krakowskie:

1.	Kraków - Baran	14.0
2.	Trzebinia - Ryczów - Wadowice - Skawce	52.0
3.	Chabówka - Nowy Targ-Czorsztyn (do Węgier) z odnogą Nowy Targ-Zakopane	59.0
4.	Muszyna - Krynica	9.0
5.	Wieliczka - Tymbark (ewentualnie Dobra)	38.0
6.	Ewentualnie Bochnia - Tymbark	39.0
7.	Podgórze - Niepołomice - Sierosławice	38.0
8.	Słotwina - Brzesko - Okocim	5.0
9.	Tarnów - Dąbrowa - Szczucin	36.0
10.	Mielec - Kolbuszowa - Leżajsk - Cieszanów - Rawa ruska	165.0
11.	Rzeszów - Rozwadów	70.0
12.	Ropa - Blechnarka (do granicy Węgier)	24.0
13.	Ropa - Szymbark - Gorlice	14.0
14.	Gorlice - Sękowa - Męcina - Rozdziele - Libusza	20.0

e) Inżyniera Ziffera we Wiedniu:

1.	Chlebowice - Bóbrka - Przemyślany	26.0
2.	Żurawno - Żydaczów - Piaseczna	35.0
3.	Żółkiew - Kamionka strumiłowa	30.0
4.	Lwów - Kleparów - Janów - Jaworów	49.0
5.	Chodorów - Rohatyn - Brzeżany	53.0
6.	Bołszowce - Zawałów - Podhajce	36.0
7.	Pałachicze - Tłumacz	8.0
8.	Kołomyja - Horodenka - Zaleszczyki	58.0
9.	Kniażdwór - Delatyn	24.0
10.	Sopów - Myszyn	10.0
11.	Widynów - Kuty	30.0

Aleg. C

Wykaz linij kolejowych

ponownie lub dodatkowo proponowanych po zamknięciu pierwszego wykazu propozycyi udzielonego członkom ankiety kolejowej do L. W. 4998/92.

Numer porządkowy linii	Oznaczenie linii	Długość w kilom. około	Kto proponuje lub popiera linię	Uwagi
			Ponownie proponowane linie	
6	Kalwarya - Sułkowice-Bochnia	58	O poparcie tej linii w ankiecie proszą: Reprezentacya miasta Bochni i Towarzystwo kowali w Sułkowicach	
19	Muszyna-Krynica	12	O poparcie tej linii w ankiecie prosi c. k. komisya zdrojowa w Krynicy	
49	Krystynopol-Żółkiew	44	O poparcie tej linii w ankiecie proszą: właściciele dóbr i inni interesowani z okolicy Mostów wielkich	
			Dodatkowo proponowane linie.	
91	Sokal-Brody	100	(patrz także Nr. 50 w wykazie do L. W. k. 4998.92.) O przedstawienie sprawy tej kolei ankiecie tudzież o zwrócenie uwagi ankiety na okolicę Brodzko-Kamieniecko-Złoczowską proszą: Komitet c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie i Wydział powiatowy w Brodach	
92	Płotycze-Buczacz-Zaleszczyki		Interesowani poparci przez Wydział powiatowy w Brzeżanach donoszą, że wnieśli podanie do c. k. Ministerstwa o koncesyę na trasę Zborów - Płotycze - Buczacz - Zaleszczyki - Horodenka - Śniatyn, z ewentualnem przedłużeniem na Kuty, Żabie, Ilczę do granicy.	
93	Kuty-Żabie-Ilcza			

LWK. 4.998/92. Aleg. D

SPRAWOZDANIE

przedłożone Wydziałowi krajowemu w przedmiocie kolei lokalnych

przez

Mieczysława Świtkowskiego
inżyniera Wydziału krajowego.

Treść: I. Zdanie sprawy o skutku rozesłania kwestyonaryusza do LWK. 8.503/91 w przedmiocie ułożenia projektu sieci kolei lokalnych. — II. Warunki kardynalne skutecznego popierania rozwoju kolei lokalnych. — III. Środki pieniężne i sposoby popierania kolei lokalnych. — IV. Ograniczona gwarancya przychodów. — V. Krajowy zarząd kolejowy. — VI. Wnioski.

I.

Za wstępną czynność w wykonaniu uchwały W. Sejmu z dnia 29. listopada 1890 r., obrał Wysoki Wydział krajowy sformułowanie kwestyonaryusza, który rozesłany został w marcu 1891 r., celem nietylko zebrania dat i szczegółów, odnoszących się do poszczególnych potrzeb w kierunku założenia nowych kolei żelaznych, ale przedewszystkiem celem utworzenia zbiorowego obrazu życzeń kraju i warunków, w jakich życzenia te się przedstawiają.

W odpowiedzi na pomieniony kwestyonaryusz wpłynęło 74 podań, w których proponowane linie kolejowe, uwidocznione na załączonej mapce, wynoszą wraz z waryantami około 3.950 kilometrów całkowitej długości. Więcej niż $^3/_5$ powiatów całego kraju uznało — przez wniesienie odnośnych propozycyi — potrzebę budowy nowych kolei, przyczem zauważyć należy, że niejeden Wydział powiatowy, który nie objawił swojego zdania, uczynił to zapewne z tego powodu, że ma na widoku w swojej okolicy budowę kolei kosztem państwa.

Na bliższą uwagę zasługują opracowania lub wnioski Wydziałów powiatowych Gorlickiego, Kołomyjskiego i Krośnieńskiego, c. k. Starostwa górniczego w Krakowie, Towarzystwa politechnicznego we Lwowie, Towarzystw rolniczego i technicznego w Krakowie, Leona księcia Sapiehy z Bilcza, inżyniera Ziffera z Wiednia i c. k. Ministerstwa handlu.

Przed zestawieniem ogólnem linii proponowanych, nie bez interesu będzie rzucić okiem na obecną sytuacyę sieci kolejowej w kraju.

Sieć kolei żelaznych, po koniec r. 1891 eksploatowanych w Galicyi, wynosi (po wyłączeniu 48 torów przemysłowych w łącznej długości 39 kilometrów) 2.634 kilometrów w długościach budowlanych, co czyni, że na 1.000 kilometrów kwadratowych obszaru przypada średnio 33·55, a na 100.000 mieszkańców 39·90 kilometrów kolei użyteczności publicznej. Sieć zbudowanych kolei austro-węgierskich wynosiła z końcem czerwca 1891 r. 26.782 kilometrów, a zatem średnio 42·9 kilom na 1.000 kilom.^{2} powierzchni monarchii. Porównując daty zamieszczone w „Oesterreichisches statistisches Handbuch" z roku 1889, dochodzi się do wyniku, że pomiędzy czternastoma krajami, reprezentowanymi w Radzie państwa, Galicya zajmuje pod względem ilości kolei, w stosunku do obszaru kraju, 9-te miejsce. Gorzej od niej uposażone pod tym względem są tylko: Salzburg (31·35 k.), Bukowina (27·52 k.), Kraina (26·81 k.), Tyrol (25·41 k.) i Dalmacya (9·82 k.), kraje przeważnie górskie. Jeżeli porównanie ilości kolei odniesiemy w stosunku do ilości mieszkańców, to pod tym względem Galicya zajmuje trzynaste, t. j. przedostatnie miejsce pomiędzy pomienionymi krajami. Tylko Dalmacya jest pod tym względem gorzej uposażoną (26·46 k.), a najwięcej zbliżonemi do Galicyi są: Pobrzeże (45·51 k.), Bukowina (50·31 k.) i Kraina (55·43 k.). W innych krajach stosunek jest bez porównania korzystniejszy.

Galicya należy przeto do krajów najmniej zaopatrzonych w koleje żelazne, a sieć jej składa się dotychczas z linij promieniujących z obu stolic monarchii: Wiednia i Budapesztu, dla których miejscowe potrzeby ekonomiczne Galicyi stoją na drugim planie. Stąd też pochodzi od dawna odczuwana u nas potrzeba stworzenia linij ekonomicznych, różniących się swem zadaniem od arteryj wielkohandlowych i od szlaków strategicznych, które zbudowano jako najkrótsze drogi w celach politycznych i wojennych, oraz w celach zbytu i dowozu dla stolic monarchii. Wówczas, gdy w podłużnym kierunku, t. j. od zachodu do wschodu przecięty jest kraj w całej swej długości dwiema głównemi arteryami kolejowemi, rozgałęziającemi się kilkakrotnie również w tym podłużnym kierunku, to komunikacya poprzeczna od południa ku północy jest w stosunku do komunikacyi podłużnej zbyt mało rozwiniętą. Długość kolei podłużnych w Galicyi wynosi razem około 1.630 kilom., długość zaś kolei poprzecznych około 1.000 kilom. Ażeby sieć w obu kierunkach była — odpowiednio do figury, jaką tworzy terytoryum kraju — równomiernie rozwiniętą, potrzebaby do istniejących dzisiaj kolei dobudować około 350 kilom. linij wyłącznie poprzecznych. To też w poprzeczne kierunki zmierzają

w ogóle linie proponowane w odpowiedzi na kwestyonaryusz, tworząc zbiorowo kilka zupełnych szlaków poprzecznych, dających się zaliczyć charakterystycznie do kategoryi linij drugorzędnych znaczenia ogólniejszego. To przypadkowe zlewanie się proponowanych z osobna linij lokalnych w jedne dłuższe kierunki poprzeczne, jest wymownym objawem potrzeb kraju i wskazówką, że brak nam jest jeszcze linij drugorzędnych znaczenia ogólniejszego.

Ze względu na ugrupowanie proponowanych linij kolejowych, podzielić można obszar Galicyi na 3 części, mianowicie:

a) Część zachodnia od granic szląskich do linii złożonej ze szlaków kolejowych: Rozwadów-Dębica, Dębica-Rzeszów, Rzeszów-Jasło, Jasło-Nowy Zagórz, Nowy Zagórz-Łupków.

b) Część środkowa od wyżej wymienionej linii do linii złożonej ze szlaków kolejowych: Bełzec-Lwów i Lwów-Ławoczne.

c) Część wschodnia, od wyżej wymienionej linii do wschodnich granic kraju.

Dzisiejsze stosunki z uwagi na długość kolei żelaznych w każdej z rzeczonych trzech części kraju, są przedstawione cyframi w następującej tabliczce:

Część obszaru Galicyi	Powierzchnia w kilometr. kwadr.	Ludność w tysiącach	Długość istniejących kolei w kilometrach.	Na 1.000 kwadratow. kilom. obszaru	Na 100.000 mieszkańców
				przypada kilometrów kolei	
zachodnia . .	19.322	1.848	962	50	52
środkowa . .	23.283	2.020	754	33	37
wschodnia . .	35.892	2.732	918	25	34
w całym kraju	78.497	6.600	2.634	33·55	39·90

Najlepiej dotychczas uposażona kolejami jest część zachodnia, najgorzej wschodnia.

Ażeby stosunek długości kolei do ilości mieszkańców w częściach środkowej i wschodniej był ten sam, co jest obecnie w części zachodniej, potrzebaby dobudować:

w części środkowej około 300 kilom. kolei
w części wschodniej „ 500 „ „

Nie biorąc w rachubę siły ekonomicznej, dzielności produkcyjnej ani żywotności handlowej okolic, uwagi te nie dają oczywiście właściwego stosunku konkretnych potrzeb każdej części kraju, ale przedstawiają pogląd ogólny na dotychczasowe zaopatrzenie każdego z tych obszarów w komunikacye kolejowe.

Z propozycyi przedłożonych w odpowiedzi na kwestyonaryusz, wynikają następujące główne kierunki szlaków kolejowych:

A) W części zachodniej:

1) Oświęcim-Kęty-Żywiec.
2) Trzebinia-Ryczów-Wadowice-Skawce, z waryantą Jaworzno-Zator.
3) Kraków-Baran.
4) Podgórze-Niepołomice-Sierosławice.
5) Kalwarya - Myślenice - Gdów - Bochnia - Uście solne - Szczucin-Mielec.
6) Wieliczka lub Kłaj do Tymbarku lub Dobry.
7) Chabówka-Nowytarg-Zakopane-Czarny Dunajec.
8) Nowytarg-Czorsztyn-Krościenko-Stary Sącz, z odnogami:
   a) Czorsztyn do Węgier.
   b) Krościenko-Szczawnica.
9) Muszyna-Krynica.
10) Słotwina-Okocim.
11) Tarnów-Dąbrowa-Szczucin, lub Tarnów-Uście jezuickie, albo Tarnów-Radomyśl-Mielec.
12) Zagórzany-Kryg-Męcina-Gorlice-Ropa-Grybów, z odnogami:
   a) Ropa-Wysowa do Węgier.
   b) Męcina-Gładyszów do Węgier.
13) Dębica-Pilzno-Jasło-Dukla, z odnogą Kamienica-Grudna.
14) Przybówka-Krosno-Dukla do Węgier.

Razem około 850 kilometrów.

B) W części środkowej:

1) Mielec-Kolbuszowa-Leżajsk-Cieszanów-Rawa ruska, z odnogą Kolbuszowa-Tarnobrzeg.
2) Tarnobrzeg lub Zbydniów albo Rozwadów-Raniszów-Rzeszów-Sanok lub Rymanów, z odnogami z Dynowa do Jarosławia i do Przemyśla.
3) Rozwadów-Leżajsk-Jarosław lub Przeworsk.
4) Lubaczów-Cieszanów-Narol-Lubycza.
5) Radymno-Jaworów-Janów-Lwów.

6) Rawa ruska-Jaworów-Sądowa Wisznia-Sambor-Staremiasto-Turka-Użok do Węgier, z odnogami:
   a) Burczyce-Rudki-Gródek.
   b) Wykoty-Mościska.
   c) Staremiasto-Chyrów.
   d) Turka albo Borynia do Ustrzyk dolnych.
   e) Turka-Borysław.
   f) Borynia-Hrebenów.
7) Gródek-Mikołajów albo Stryj.
8) Drohobycz-Truskawiec-Stebnik.
Razem około 1.330 kilometrów.

C) W części wschodniej:

1) Krystynopol-Żółkiew.
2) Mosty-Kamionka-Krasne, z odnogami:
   a) Kamionka-Żółkiew.
   b) Kamionka-Krystynopol.
3) Sokal-Radziechów-Ożydów.
4) Lwów albo Zadwórze-Przemyślany-Brzeżany-Podhajce-Jagielnica-Skała, z odnogami:
   a) Przemyślany-Bóbrka.
   b) Brzuchowice-Rohatyn.
   c) Brzeżany-Złoczów.
   d) Podhajce-Mikulińce.
   e) Podhajce-Chorostków-Satanów.
   f) Podhajce-Monasterzyska-Horodenka.
5) Piaseczna-Żydaczów-Żurawno.
6) Stryj-Chodorów-Rohatyn-Brzeżany-Kozowa-Tarnopol albo Trembowla, z odnogami:
   a) Kozowa-Zawałów-Halicz.
   b) Kozowa albo Płotycze Zborów.
   c) Podhajce-Zawałów (Halicz).
7) Brody-Załoźce-Zbaraż-Maksymówka, z waryantą Zbaraż-Tarnopol.
8) Tarnopol-Mikulińce-Trembowla-Kopyczyńce-Hadyńkowce-Cygany-Borszczów-Iwaniepuste-Mielnica-Okopy, z odnogami:
   a) Trembowla-Dżuryn.
   b) Kopyczyńce-Chorostków-Grzymałów-Skałat-Podwołoczyska, z odnogami:
      α) Grzymałów-Satanów.
      β) Skałat-Borki wielkie.
   c) Borszczów-Korolówka-Uście biskupie (Czerniowce).

9) Czortków albo Kalinowszczyzna-Jagielnica-Tłuste-Zaleszczyki, z odnogą: Tłuste-Horodenka-Śniatyn-Kossów i Kuty, albo z Widynowa do Kut i Kossowa.
10) Delatyn-Kołomyja-Horodenka-Zaleszczyki, z odnogą Sopów-Jabłonów.
11) Stanisławów-Bohorodczany-Nadwórna.
12) Dolina-Strutyn-Spas.
13) Kolej do salin w Kałuszu.
14) Pałahicze-Tłumacz.
Razem około 1.770 kilometrów.

Niektóre z wymienionych linij były lub są przedmiotem starań o koncesyę, albo o pozwolenie do robót przygotowawczych. Do tych należą linie: Trzebinia-Ryczów-Skawce, Kraków-Baran, Chabówka-Zakopane i Nowytarg-Sącz, Muszyna-Krynica, Gorlice-Bardyów, Jasło-Dukla, Przybówka-Dukla, Tarnopol-Zaleszczyki, Płotycze-Zborów, Dżuryn-Iwanie puste, Śniatyn-Kuty-Kossów, Kołomyja-Zaleszczyki i Zabłotów-Zaleszczyki, Delatyn-Szeparowce. Bliskiemi urzeczywistnienia są linie: Stanisławów-Nadwórna-Woronianka, Pałahicze-Tłumacz i Słotwina-Okocim.

Znamiennym wynikiem rozesłania kwestyonaryusza, jest mała liczba odpowiedzi na pytanie 14-te tego kwestyonaryusza, tyczące się ofiar stron interesowanych, a szczególnie mała liczba tych propozycyi, któreby zawierały wyraźniejsze zobowiązania się interesowanych do współudziału materyalnego w doprowadzeniu proponowanych linij do skutku. Pomijając obietnice ogólnikowe, tudzież pojedyńcze ofiary w gruntach, przytoczyć można zaledwie kilka linij, dla których obiecane lub przewidywane udziały pieniężne wyrażono w cyfrach. Do takich należą linie w powiecie Gorlickim (20.000 zł.), linie Przybówka-Dukla (13.000 zł.), Stryj-Brzeżany (5.000 zł.), Grzymałów-Kopyczyńce i Grzymałów-Borki wielkie (60 do 100 tysięcy zł.), Czortków-Iwanie puste (20.000 zł.), Stanisławów-Sołotwina-Nadwórna (50.000 zł.), Szeparowce-Delatyn (do 200.000 zł.), Sopów-Jabłonów (do 50.000 zł.), Kołomyja-Zaleszczyki (do 195.000 zł.).

Co do innych dat, nadesłanych w odpowiedzi na kwestyonaryusz, to sprawdzenie, a przedewszystkiem niezbędne uzupełnienie tychże wymaga dłuższego czasu, osobnego na ten cel kredytu i osobnych sił pomocniczych. Praca ta wykonaną będzie w swoim czasie dla poszczególnych linij po uchwaleniu przez Wysoki Sejm programu popierania kolei lokalnych.

Z zestawienia dat nadesłanych trudno byłoby ułożyć wnioski szczegółowe, któreby miały właściwe znaczenie, dlatego też wypadałoby

złożyć konferencyę celem wybrania linij pierwszej ważności dla kraju i przeznaczenia takowych do bliższego zbadania.

Pozostaje jeszcze do nadmienienia o tych pismach, wniesionych do Wysokiego Wydziału krajowego, które zawierają opinie, wypowiedziane ze stanowiska ogólnego.

Towarzystwo politechniczne we Lwowie zwraca w swym memoryale uwagę na następujące punkta:

A) Przedewszystkiem nie podziela Komisya Towarzystwa politechnicznego zdania, ażeby przy układaniu projektu sieci kolei lokalnych, uwzględnione były tylko takie linie, których użyteczność dla ogółu i możliwość pokrycia kosztów eksploatacyi własnymi dochodami kolei byłyby wykazane i należycie uzasadnione. Takie postanowienie usuwałoby — zdaniem pomienionej Komisyi — budowę kolei drugorzędnych, ze stanowiska ekonomicznego na stanowisko finansowe, nie uwzględniałoby bowiem, czy i o ile kraj zyska na kolei żelaznej przez to, że wzmoże się bogactwo kraju, a żądałoby jedynie zapewnienia odsetek od włożonego kapitału. Na poparcie powyższego zapatrywania przytacza Komisya, że taki warunek nie został umieszczony w projektach ustaw krajowych w Styryi i Czechach, i powołuje się na zdanie byłego ministra pruskiego Maybacha, mianowicie, że jedno z najgłówniejszych zadań ekonomicznych polega na tem, iż powinno się także budować koleje w takich okolicach, gdzie z góry przypuścić można, że na razie rentować się nie będą, lub nie mogą.

B) Oprócz kraju i państwa muszą być wciągnięte do współudziału w budowie strony interesowane, zyskujące bezpośrednio przez wybudowanie kolei. Od tych stron wypada przedewszystkiem żądać ile możności bezpłatnego odstąpienia gruntów potrzebnych pod budowę, jakoteż zawarcia układów w celu gwarancyi pewnej ilości rocznego wywozu po cenie z góry umówionej.

C) Komisya zaleca stosowanie wąskiego toru wszędzie, gdzie jego zastosowanie będzie wskazane, t. j. gdzie oszczędność w budowie kolei jest nieodzowna i gdzie miejscowe warunki temu sprzyjają. W niejednym wypadku trzeba przeprowadzić szczegółowe studya nad tem, o ile miejscowe warunki mogą być podporządkowane zasadzie oszczędności w kapitale, który na budowę ma być wydany.

D) Dla przeprowadzania odnośnych studyów, wszelkich badań i wykonywania projektów, wypada — zdaniem Komisyi — utworzyć w Wydziale krajowym odrębny oddział techniczny dla spraw kolejowych, niezbędnie potrzebny, jeżeli sieć kolei lokalnych ma być założona podług pewnego systemu i jeżeli ma się uniknąć tych błędów, które okazuje obecna sieć kolei galicyjskich.

E) Nakoniec objawia komisya zdanie, że pomoc krajowa dla kolei prowadzących do Węgier nie przyczyniłaby się do poprawy stosunków ekonomicznych w Galicyi, a jeszcze mniej użytecznemi pod tym względem byłyby koleje budowane do granicy Rosyi.

Towarzystwo rolnicze w Krakowie i Towarzystwo techniczne krakowskie — w memoryałach uderzających szczególną tożsamością osnowy — objawiają opinię, że tylko d ł u ż s z e linie lokalne, któreby łączyły kolej istniejącą o normalnym torze z punktem nieposiadającym kolei, mogłyby być budowane jako wąskotorowe; te zaś, które mają łączyć dwie lub więcej kolei normalnotorowych, winny być budowane jako normalnotorowe. Towarzystwo rolnicze dodaje jednak uwagę, że nadzwyczaj gruntowne zbadanie kwestyi, o ile koszta kolei normalnotorowej byłyby wyższe od kosztów kolei wąskotorowej, tudzież o ile koszta utrudnionego ruchu i przeładowywania w poszczególnych wypadkach byłyby zwiększone przy zastosowaniu wąskiego toru, może dopiero wpłynąć rozstrzygająco na ostateczną decyzyę. Dlatego też ogółowo sprawy tej żadną miarą traktować nie można. Oba towarzystwa zaznaczając, że niektóre z proponowanych przez nie kolei, bezpośrednio z eksploatacyi pokryją koszta budowy, uznają w zasadzie, że znacznie ważniejsze koleje lokalne będą takie, które wzmogą dobrobyt okolicy a zatem i kraju, — a następnie w przeciągu lat dłuższych pokryją koszta budowy i ruchu.

Inżynier Ziffer, wykonawca i administrator kilku kolei lokalnych w Galicyi i na Bukowinie, proponując 11 nowych linij we wschodniej części kraju, których urzeczywistnienie uważa jako w wysokim stopniu pożądane, oświadcza się za przyjęciem toru normalnego dla owych linij, a to z powodu ich małych długości, potrzeby bezpośredniego przechodzenia wagonów ze zbożem i drzewem na tory istniejących już kolei, tudzież z powodu wojskowego znaczenia proponowanych linij.

W ogóle inżynier Ziffer objawia zdanie, że koleje wąskotorowe są środkami transportowymi podrzędnej kategoryi, które tak jak każde inne narzędzia, stać muszą we właściwym stosunku do potrzeb, którym mają służyć. Zasady społeczne i ekonomiczne — wyraża się inż. Ziffer — wyrobiły tym kolejom wstęp wszędzie tam, gdzie brak jest warunków potrzebnych do założenia i eksploatacyi kolei normalnotorowych. W każdym razie eksploatacya nowych kolei musi przyjąć najprostszą formę i nie być prowadzoną szablonowo, jak to niestety przeważnie się dzieje; również taryfy muszą być dostosowane do potrzeb.

C. k. Ministerstwo handlu w reskrypcie z dnia 18. lutego 1892 zamieszcza uwagi, dające się streścić jak następuje:

A) Rząd bardzo przychylnie przyjmuje zamierzoną akcyę kraju, w tem założeniu, że działać się będzie racyonalnie i systematycznie, a widzi w tem prawdziwą korzyść dla rozwoju kolei lokalnych w Galicyi tak ze względu na czystszy i łatwiejszy sposób finansowania tych kolei jak ze względu na to, że z powodu wątpliwej rentowności projektowanych linij, takowe nie przyszłyby do skutku własnemi siłami interesentów i przedsiębiorstw, zwłaszcza, że Rząd musi sobie zastrzedz największą rezerwę co do subwencyonowania ze swej strony nowych kolei lokalnych.

B) Urzeczywistnienia projektów kolejowych nie należy w ogóle zbyt przyspieszać; lepiej rozłożyć to na czas dłuższy odpowiednio do okoliczności i różnych względów.

C) Co do finansowej strony subwencyonowania kolei lokalnych przez kraj, zauważa Ministerstwo, że udzielanie zasiłków *à fond perdu lub w zamian za akcye zakładowe,* jest najczęściej niedostatecznym i nieodpowiednim sposobem subwencyonowania. Natomiast zaleca Ministerstwo, ażeby na ogólne pokrycie potrzeb subwencyonowania kolei lokalnych, wstąpił kraj w znaczniejszą transakcyę finansową, względnie zaciągnął większą pożyczkę, która przedstawiałaby tę korzyść, że kraj mógłby zakupywać w odpowiednim kursie emisyjnym walory pierwszeństwa przedsiębiorstw kolejowych, których dochody byłyby zabezpieczone gwarancyami frachtów, rocznymi udziałami interesentów, a nawet gwarancyą państwową.

D) W niektórych wypadkach mógłby kraj gwarantować dochód potrzebny na oprocentowanie i umorzenie walorów pierwszeństwa towarzystwa kolejowego (na wzór ustawy Krainskiej z dnia 4. marca 1891), co wtedy byłoby korzystnem, gdyby z jednej strony zapewniony był odpowiedni dochód kolejowy przez umowy zawarte z interesentami, a z drugiej strony, gdyby emisya walorów pierwszeństwa, oparta w ten sposób na gwarancyi krajowej, była pomyślnie przeprowadzona za pośrednictwem instytutów finansowych, mających dobry kredyt i poważanie.

W innych wypadkach Wydział krajowy mógłby wziąć bezpośrednio koncesyę i prowadzić tak budowę jak eksploatacyę na własny rachunek, z zastrzeżeniem albo bez zastrzeżenia późniejszego utworzenia towarzystwa akcyjnego. Sposób ten przedstawiałby — zdaniem Ministerstwa — właśnie dla Galicyi szczególne korzyści, biorąc w rachubę uzyskanie pieniędzy za pomocą znaczniejszej transakcyi krajowej.

E) Ministerstwo uważa sobie za obowiązek zwrócić uwagę na podstawie doświadczeń nabytych w innych krajach, że przy ułożeniu ogólnych norm ustawowych dla popierania kolei lokalnych, przepisy

i warunki finansowego udziału kraju nie powinny być zbyt krępujące, gdyż z jednej strony, decyzye w przedmiocie poszczególnych projektów kolejowych powinny być wydawane osobnemi ustawami krajowemi, a z drugiej strony, Wydziałowi krajowemu powinna być dana możność obrania — bez zmian w normach ustawowych — najodpowiedniejszego sposobu sfinansowania w każdym poszczególnym wypadku.

Niektóre z uwag objętych w wyżej wymienionych pismach zasługują tu na uzupełnienie zanim przystąpię do omówienia ogólnych warunków i norm, na których mogłaby się zasadzać akcya kraju w sprawie popierania kolei lokalnych.

W okólniku z dnia 16. marca 1891 do l. 8503 Wysoki Wydział krajowy oświadczył w istocie, że przy ułożeniu projektu sieci kolei lokalnych uwzględni tylko takie linie, których użyteczność dla ogółu i możliwość pokrycia kosztów eksploatacyi t. j. konserwacyi i ruchu własnymi dochodami kolei, będą wykazane i należycie uzasadnione — i na rzecz których strony interesowane gotowe są ponieść odpowiednie ofiary. Warunek ten nie odnosi się przeto do zapewnienia z własnych dochodów kolei także odsetek od włożonego kapitału jak na to naprowadza uwaga Komisyi Towarzystwa politechnicznego — i nie sądzę, żeby warunek ten usuwał kwestyę budowy kolei drugorzędnych na stanowisko wyłącznie finansowe. Powołana przez Komisyę ustawa styryjska o popieraniu kolei lokalnych zdaje mi się być więcej wymagającą niż pomieniony okólnik Wysokiego Wydziału krajowego, gdy w §. 4. zawiera takowa postanowienie, wedle którego dochód kolei i datki stron interesowanych mają ile możności zapewnić 4% i umorzenie sum włożonych przez kraj w koleje.

Przedewszystkiem przez koleje niemogące opłacać swych kosztów eksploatacyi nie należałoby rozumieć kolei, które mając cel istotnej użyteczności powszechnej, w niedługim czasie przyjść mogą wedle uzasadnionego przewidywania do równowagi dochodów i wydatków eksploatacyjnych, a po dłuższym czasie nawet do częściowego oprocentowania swego kapitału; ale tak nazwać wypadałoby projekta pozbawione rzeczywistej podstawy, wnoszone i upowszechniane dla dogodności zysku poszczególnych interesów, mało lub wcale nieprzynoszących krajowi ogólnej korzyści. Przytoczone przez Komisyę zdanie pruskiego ministra Maybacha tyczy się rentowności, a nie pokrycia tylko kosztow eksploatacyi własnymi dochodami kolei. Jako takie nawet nie powino być ono uważane za bezwzględną wskazówkę w gospodarstwie komunikacyjnem. Doniosłość tego zdania ma swe granice w miejscowych stosunkach. To co może robić państwo pruskie, co czyni państwo francuskie od czasu olbrzymiego programu

robót ministra-inżyniera de Freycinet z r. 1879, który wraz z następcą swoim inżynierem Varroy świetnie rozwinął w parlamencie ekonomiczne zasady tworzenia kolei niższego rzędu, — tego zdaje mi się, nie może jeszcze śmiało przedsiębrać Reprezentacya Galicyi, której ani budżet, ani bogactwo krajowe, ani organizacya polityczna, ani zaopatrzenie w pierwotniejsze a niezbędne środki komunikacyjne, nie stoją w stosunku do ogólnego uposażenia państw pomienionych.

Senator francuski inż. Krantz zalecał równie jak pp. de Freycinet, Varroy, Maybach i inni, budować koleje w okolicach biednych, a to nie tylko dla podniesienia w nich dobrobytu, ale dla tego także, że okolice te w podatkach dostarczały zasiłków dla kolei okolic sąsiednich, a mają przecież prawo do wynagrodzenia, do sprawiedliwości. Z tego nie wynika, żeby p. Krantz popierał koleje niemogące opłacać swych kosztów eksploatacyi. U nas takie okolice miałyby przedewszystkiem prawo do otrzymania dróg bitych o ile za budową kolei nie przemawiałyby stanowczo większe korzyści.

Czy wreszcie byłoby w dzisiejszych stosunkach usprawiedliwionem, aby przed uzupełnieniem sieci dróg bitych ponosił kraj dla kolei, które zaledwie pokrywałyby swe koszta eksploatacyi, takie ofiary, jakie ponosi i ponosić ma dla dróg bitych? Zdaje mi się raczej, że nie, a to z następującej przyczyny. Kolej jest środkiem komunikacyjnym ograniczonym, bo niedostępnym dla przeprowadzania po niej w dowolny sposób i w dowolnym czasie tak osób i zwierząt, jak transportów rzeczy. Kolej sama przewozi i pobiera za każdy transport ściśle oznaczoną opłatę, wówczas gdy gościńca używa każdy dowolnie, bo z natury rzeczy zarząd gościńca nie może mieć monopolu przewożenia swoimi wehikułami i swoim motorem. Przypuśćmy więc, że kraj zbudował kolej, której dochody wystarczają zaledwie na opędzenie kosztów eksploatacyi z małą nadzieją lepszej przyszłości, — zatem kraj poniósł dla tej kolei większą ofiarę niżby to uczynił dla gościńca, bo zakupił także tabor, poczynił wszelkie dla ruchu potrzebne urządzenia i stacye, których jak wiadomo, gościniec wcale nie wymaga.

Bezpośrednią korzyścią wynikającą z takiej kolei byłby zapewne tańszy przewóz niż gościńcem, tańszy wskutek ofiar kraju i tańszy tylko dla tych, którym używanie kolei większą przynosi korzyść niż używanie gościńcą. Dla gospodarzy wiejskich i niektórych przemysłowców, którzy nie mogą się obejść bez własnych wozów i koni lub innych zwierząt pociągowych, a mianowicie dla licznych transportów przeznaczonych na krótkie odległości, przewóz koleją nie będzie tańszy niż przewóz gościńcem, a dla tych transportów gościniec jest niezbędny, bo kolej nie oddaje im żądanej usługi. Chociaż by ogólny

zysk wynikający z taniego przewozu dla tych, którzy korzystać będą z kolei, był bardzo znaczny, to zachodzi jeszcze pytanie, czy zrównoważy on ujmę wyrządzoną niekorzystającym z kolei i nieposiadającym gościńca. Kraj zbudowawszy drogę żelazną, dostarczywszy nadto środków jazdy t. j. taboru i urządzeń odnośnych, nic by nie uczynił dla tych transportów, którym kolej nie może zastąpić gościńca. Jeżeli zaś istniałby już gościniec w kierunku projektowanej kolei, któraby miała zaledwie opłacać swe koszta eksploatacyi, to porównać by należało, czy korzyści ogólne mające wyniknąć z założenia tej kolei, będą miały większą dla kraju wartość, niż korzyści jakieby wyniknęły dla kraju z założenia gościńca w innej okolicy, nieposiadającej jeszcze tego wszystkim dostępnego środka komunikacyi. Ponieważ ocenienie korzyści pośrednich, jakieby miała w dalekiej przyszłości przynieść taka kolej, jest najczęściej niemożliwe i zasadzać się tylko może na dowolnych przypuszczeniach i domysłach, więc przez przedsiębranie budowy takich kolei w dzisiejszych stosunkach, wstąpiłby kraj na drogę dosyć ryzykowną, z uszczerbkiem dla drobnych interesów, które także mają swe prawa.

W poruszonej przez Towarzystwo politechniczne kwestyi szerokości toru dla przyszłych kolei w Galicyi, Towarzystwo techniczne krakowskie oświadczyło się kategorycznie za torem normalnym, gdy projektowana kolej łączyć będzie miała dwie lub więcej kolei normalnotorowych; — tor wąski pozostawiło zaś jedynie dłuższym liniom, któreby łączyć miały kolej normalnotorową już istniejącą z punktem nieposiadającym jeszcze kolei. Zdaniem mojem, wszelka przedwstępna a ryczałtowa opinia przeciw lub za torem wąskim albo normalnym nie ma należytej podstawy wobec tego, że istniejąca już sieć kolejowa Galicyi jest normalnotorowa i że oprócz kolei drugorzędnych znaczenia lokalnego jakoteż kolei trzeciorzędnych, gospodarczych i przemysłowych, trzeba mieć także na uwadze uzupełnienie istniejącej sieci drugorzędnemi kolejami ogólniejszego znaczenia.

Niezliczone są publikacye w kwestyi szerokości toru, która dotąd rozdziela zapatrywania wielu ludzi kompetentnych; w praktyce jednak trzeba się chronić od opinii krańcowych lub bezwzględnych, trzeba narzędzie stosować do celu i potrzeb, wykluczając teorye zbyt ciasne lub zbyt systematyczne. Tak dla linij ważniejszych, jak dla podrzędnych rozwiązanie kwestyi szerokości toru zależnem jest ściśle od każdego z osobna wypadku.

Zwracając się do opinii wyrażonej przez Towarzystwo techniczne krakowskie, zauważyć mogę, że są we Francyi koleje w ą s k o t o r o w e, wliczone do sieci znaczenia o g ó l n i e j s z e g o (réseau d'intérêt général), które łączą dwie główne linie normalnotorowe.

Takiemi są linia Châteaumeillant — la Guerche, 88 kil. długa, w departamencie Cher, jakoteż w tym samym departamencie jeszcze do ruchu nieoddana linia Sancoins-Lapeyrouse; a w departamencie Finistère linia Morlaix-Carhaix, 48 kilm. długa, która przedłużeniem do Quimperlé złączona być ma z drugą koleją normalnotorową. Podobne przykłady znajdziemy i w innych krajach.

Z drugiej znów strony nie można brać za przykład dla Galicyi tej okoliczności, że w Australii, Algeryi, Korsyce itp. istnieją sieci kolejowe wyłącznie lub przeważnie wąskotorowe, albowiem kraje te są odosobnione, a przynajmniej mało związane stosunkami z kolejami normalnotorowemi. Ogólnikowo można tylko powiedzieć, że zwykle dla krótkich odnóg dowozowych (Sackbahn, impasse), a szczególniej dla krótkich linij, mających łączyć dwie koleje normalnotorowe, tor normalny bywa właściwszy, bo w tych wypadkach oszczędność, jakąby się uzyskało przez przyjęcie toru wąskiego, najczęściej nie wynagrodziłaby uciążliwości i kosztów, połączonych z przeładowywaniem towarów i posiadaniem osobnego taboru. W okolicy płaskiej, tor wąski nawet przy większej długości projektowanej linii, może nie przedstawiać korzyści nad torem normalnym, wówczas gdy przeciwnie rzecz przedstawiać się będzie w okolicy górzystej. Rzeczywiste korzyści w torze wąskim znajdą te linie:

1) których długość wystarczy do zrównoważenia niekorzystnego wpływu przeładowywania w punkcie lub punktach połączenia się z koleją albo kolejami normalnotorowemi;

2) albo gdzie rodzaj i przeznaczenie transportów nie będą wymagały specyalnego — wskutek wąskiego toru — przeładowywania większej części przesyłek;

3) albo gdzie przeładowywanie może być uskuteczniane bez znacznych kosztów i uszkodzeń towarów;

4) albo wreszcie te linie, których ruch zasilać będą głównie stosunki miejscowe.

Że należałoby stosować ile możności tor wąski, a raczej w ogóle jak najtańszy typ budowy i eksploatacyi, nie uchylając się przytem od zwiększenia długości trasy, ile razy przez to zwiększyć można dostępność i ruch kolei, do czego właśnie nadaje się snadniej tor wąski, — to zdaje mi się nie ulegać wątpliwości; ale uważam za stosowne ponownie zaznaczyć, że rozstrzygająco na wybór szerokości toru może wpłynąć tylko wynik szczegółowego i wszechstronnego zbadania każdego wypadku z osobna, tak pod względem potrzeb ekonomicznych, stosunków i interesów handlowych, jak pod względem stosunku kosztu zakładowego do prawdopodobnych dochodów kolei. Dlatego też podzielam w zupełności dotyczącą opinię Towarzystwa

politechnicznego we Lwowie, które zaleca stosowanie wąskiego toru wszędzie, gdzie jego zastosowanie będzie wskazane, t. j. gdzie miejscowe warunki mogą być podporządkowane zasadzie oszczędności w kapitale.

Na tem kończąc zdanie sprawy o skutku rozesłania kwestyonaryusza do l. 8503/91, pozostaje mi nadmienić o podstawach, jakie możnaby przyjąć do klasyfikacyi proponowanych linij kolejowych.

Prawie każda z tych linij odpowiada przynajmniej jednemu z następujących warunków: 1) użyteczność dla celów wojennych na terytoryum kraju, 2) stworzenie krótszej komunikacyi między dwoma punktami sieci kolejowej istniejącej lub mającej być uzupełnioną 3) nawiązanie jakiejś miejscowości ważniejszej do ogólnej sieci, 4) ułatwienie stosunków handlowych, politycznych lub wojskowych z krajami (prowincyami) sąsiedniemi.

Ze względu na interesy, którym proponowane linie mają służyć, możnaby je podzielić na 1) linie z przeważnym charakterem państwowym, strategicznym lub międzykrajowym, 2) linie z przeważnym charakterem ekonomicznym, zatem w zbiorowym interesie kraju potrzebne, 3) linie mające służyć głównie lub wyłącznie interesom prywatnym.

Tu można nadmienić, że we Włoszech, linie kolejowe pozostające do wybudowania, podzielono ustawą z dnia 20. lipca 1879 na następujące kategorye: 1) linie, których koszt założenia poniesie w całości państwo, 2) linie, które zbuduje państwo przy obowiązkowym współudziale prowincyi interesowanych w wysokości $^1/_{10}$ kosztu zakładowego, 3) linie, które zbuduje państwo przy udziale obowiązkowym prowincyi i gmin interesowanych w wysokości $^2/_{10}$ kosztu zakładowego, 4) linie, dla których udział państwa, prowincyi i gmin interesowanych będzie różny wedle kosztu kilometrycznego kolei.

Podobnie i u nas oczekiwać należy, że linie leżące głównie w interesie państwa lub handlu i przemysłu krajów ościennych, dojdą do skutku wyłącznie lub co najmniej przeważnie kosztem państwa i bezpośrednio interesowanych. Poparcia bowiem ze strony kraju wymagają przedewszystkiem te linie istotnej użyteczności dla ogółu, których celem i skutkiem przy typie trasy, budowy i eksploatacyi, wskazanym dla nich względami wyłącznie ekonomicznymi — będzie jak największe przysporzenie zbiorowych korzyści okolicom i krajowi, zatem głównie ułatwienie wywozu produktów surowych lub przerobionych, zadosyćuczynienie racyonalnym potrzebom konsumcyi, podźwignięcie miejscowego przemysłu i bogactwa krajowego. Z pomiędzy linij znaczenia wyłącznie przemysłowego (leżących w interesie większych prywatnych zakładów), te tylko zasługiwałyby na poparcie ze strony kraju, które przez spowodowanie nadzwyczajnego rozwi-

nięcia produkcyi, mogłyby przynieść ogólną niewątpliwą korzyść krajowi.

Czy wreszcie akcya kraju na polu popierania rozwoju kolei żelaznych miałaby się przedewszystkiem odnosić do linij większych, czy też przeciwnie ograniczyćby się powinna do linij niższego rzędu, zdaje mi się to być kwestyą zależną od praw, jakieby krajowi mogły być zastrzeżone.

II.

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890, Wysoki Sejm polecił wziąć pod rozwagę ułożenie norm co do warunków, pod którymi kraj mógłby udzielać poparcia kolejom lokalnym.

Ażeby temu zadaniu odpowiedzieć, wypada przedewszystkiem zastanowić się nad korzyściami, jakie z kolei lokalnych dla różnych interesów wynikać mogą.

Bezwzględną użyteczność kolei dla produktu lub towaru mierzyć można największą ceną, jaką interesowany dałby za przewóz tego produktu lub towaru; jej użyteczność względna równać się przeto będzie różnicy między użytecznością bezwzględną, a rzeczywistą ceną przewozu koleją i stanowić będzie bezpośrednią korzyść, którą dany produkt lub towar z kolei żelaznej odniesie. Gdyby jednak ta korzyść była jedyną użytecznością kolei, to trudno byłoby zapewne usprawiedliwić popieranie kolei lokalnych ofiarami skarbu krajowego, który nie może służyć interesom i korzyściom jednostek, gdyż w ten sposób budżet krajowy zostałby wnet przeciążony nad wszelką miarę.

To też całkowita korzyść kolei lokalnej składa się z następujących czynników:

1) z bezpośrednich korzyści: a) dla tych, którzy kolei będą używali, przez co uzyskają oszczędność na koszcie transportu i na czasie, b) dla skarbu publicznego wskutek opłacania ze strony kolei podatków, stempli itd., a po upływie terminu koncesyi, wskutek przejścia kolei bezpośrednio i bez wynagrodzenia na własność państwa, c) dla istniejącej już sieci kolejowej wskutek wzrostu jej ruchu i dochodów, jaki spowodowany będzie dowozami nowej kolei, d) dla tych, którzy dostarczyli kapitału zakładowego nowej kolei, o ile dochody kolei oprocentują lub przyczynią się do oprocentowania tego kapitału.

2) z korzyści pośrednich wszelkiego rodzaju, które nowa kolej przynieść może rozlicznymi swymi wynikami ogółowi mieszkańców, państwu, krajowi, powiatom i gminom przez obudzenie, podźwignięcie, rozwój i wzrost produkcyi rolnej, leśnej, górniczej, przemysłu

i handlu, podniesienie wartości ziemi i bogactwa publicznego, a stąd w wysokim stopniu i dochodów z podatków.

Chociaż ważność korzyści wynikających w ogóle z istnienia nowej linii kolejowej nie jest ściśle proporcyonalna do dochodów, jakie ona przynosi, bo właściwie nie taryfy winny służyć do porównania użyteczności kolei, ale własny koszt transportu wraz z ciężarami kapitału zakładowego, subwencyami i gwarancyami, to jednak można przyjąć, nie chybiając celu, że ruch i dochód kolei są pierwszemi podstawami w badaniu jej użyteczności. Na nich też opierają się wywody cyfrowe, mające za przedmiot ocenienie użyteczności istniejących lub mających powstać kolei.

Według obliczeń różnych autorów, użyteczność bezpośrednia wszystkich kolei eksploatowanych we Francyi, ma średnią wartość dla tych, którzy ich używają, objętą między połową a całą wysokością dochodów brutto tych kolei; zaś suma użyteczności bezpośrednich tych kolei tak dla ogółu mieszkańców, jak dla skarbu i koncesyonaryuszów, wynosi średnio od 2 do 3 razy więcej niż dochody brutto tych kolei.

Korzyści pośrednie, w istocie odrębne od korzyści wynikających z uzyskania oszczędności na transporcie, nie dają się łatwo ocenić ani w całości, ani w tej ich części, która przypada skarbowi publicznemu. Na podstawie wszakże dat statystycznych, inżynier Picard, prezydent sekcyi robót publicznych, rolnictwa i handlu w Radzie stanu, obliczył przypuszczalnie, że pod bezpośrednim wpływem kolei żelaznych podatki we Francyi przyrosły w ciągu ostatnich lat 30 o 50% kapitałów włożonych w koleje.

W najnowszej pracy, opartej na gruntownem zbadaniu stosunków (Annales des pouts et chaussés 1892) p. Considère, naczelny inżynier przy państwowym korpusie dróg i mostów, oceniając korzyści pośrednie pochodzące z kolei *głównych* na $2^1/_2$ razy ich dochód brutto, a całkowitą ich użyteczność tylko na 3 razy ich dochód brutto, przyczem wyłącza zupełnie korzyści, które koleje te przynoszą koncesyonaryuszom lub właścicielom, — przychodzi do wniosku, że całkowita wartość korzyści bezpośrednich i pośrednich kolei *lokalnych* równa się $2^1/_2$ razy dochodowi całkowitemu ruchu, jaki koleje te powodują na wszystkich sieciach kolejowych, czyli równa się 6 razy ich własnym dochodom, wynikającym z transportów przeprowadzonych po ich własnych szynach. Zyski z eksploatacyi także tu w rachubę nie wchodzą.

Według tegoż autora, koleje lokalne pozostające do wybudowania we Francyi przyniosą prawdopodobnie istniejącym już sieciom, do których dopływać będą, wzrost dochodów w przecięciu równy 140%

swych własnych dochodów, — zaś wartość korzyści całkowitych, jaką corocznie osiąga skarb publiczny z istniejących kolei lokalnych, wynosi w przecięciu co najmniej 5% kosztu zakładowego tych kolei.

Powyższe daty przytoczyłem w braku innych celem zaznaczenia wielkiej użyteczności kolei lokalnych i korzyści, które one różnym stronom przynoszą.

Że więc przedsięwzięcie budowy nowych kolei lokalnych w Galicyi będzie bardzo użyteczne, zbytecznem byłoby już dłużej zastanawiać się nad tem; — nie wynika stąd przecież bynajmniej, aby w dzisiejszych warunkach kraj głównie dźwigał ciężary przedsięwzięcia, sprawiedliwość bowiem wymaga, aby każdy poniósł ofiary w stosunku do korzyści, jakie z tego przedsięwzięcia w przyszłości osięgnie.

Jeżeli celem ogólnikowego zoryentowania się, przyjęlibyśmy dla przyszłych kolei lokalnych w Galicyi podane przez p. Considère stosunki z pewnemi wszakże zmianami, a mianowicie, gdybyśmy przyjęli średnio, że koleje te spowodują na istniejącej sieci wzrost dochodów $= \frac{2 \cdot 4 + 1 \cdot 4}{2} = 1 \cdot 9$ bądź okrągło 2 razy większy od swych własnych dochodów, bo z wniosku p. Considère wypływa, że istniejące już koleje lokalne we Francyi dają innym sieciom wzrost dochodu $= \frac{6}{2 \cdot 5} = 2 \cdot 4$ razy swym własnym dochodom, to użyteczność całkowita przyszłych kolei lokalnych w Galicyi równałaby się średnio $2 \times 2^1/_2 = 5$ razy ich własnym dochodom. Przypuszczając, że dochód brutto tychże kolei wyniesie w przecięciu tylko 4% ich kosztu zakładowego, to średnia roczna wartość całkowitej ich użyteczności równałaby się $5 \times 4 = 20\%$ ich kosztu zakładowego, nie licząc ewentualnych korzyści dla kapitałów włożonych w koleje, gdyż korzyści te zależne są od czystego dochodu ruchu i od warunków oprocentowania kapitału. Przyjmując następnie, że korzyść rzeczywista dla sieci istniejącej równałaby się połowie wzrostu jej dochodów, spowodowanego dowozami z kolei lokalnych, to korzyść ta równałaby się $^1/_2 \times 2$, czyli wysokości dochodów brutto kolei lokalnych, albo $1 \times 4 = 4\%$ ich kosztu zakładowego. Korzyści skarbu publicznego przyjmiemy w wysokości 4% kosztu zakładowego kolei lokalnych.

Korzyści dla ogółu mieszkańców miałyby więc wartość $20 - (4+4) = 12\%$ kapitału zakładowego.

W stosunku do całkowitej użyteczności kolei lokalnych, wyniknęłyby przeto korzyści:

A) dla ogółu mieszkańców $^{12}/_{20} = 60\%$
B) dla istniejącej sieci $^4/_{20} = 20\%$
C) dla skarbu publicznego $^4/_{20} = 20\%$

} całkowitej użyteczności kolei.

Jeżeli w stosunku do tych korzyści, każdy ma ponieść ofiary na rzecz założenia przyszłych kolei, to rozdzielić jeszcze należy poszczególne pozycye. Dajmy mianowicie, że ofiary odpowiadające pozycyi A poniosą w $^3/_8$ częściach interesowani, w $^1/_8$ państwo, a w $^4/_8$ częściach kraj. W pozycyi C nastąpić by znowu powinien rozdział proporcyonalny między skarb państwa i skarb kraju. Według dat podanych przez krajowe Biuro statystyczne za rok 1892, ciężar podatkowy Galicyi na rzecz skarbu państwa wynosi 54,648.200 zł., zaś na rzecz skarbu krajowego 7,676.876 zł., razem 62,325.076 zł., wykluczając ciężary na rzecz powiatów, gmin i szkół. Dla skarbu krajowego przypada więc około $^1/_8$ sumy podatków opłacanych łącznie na rzecz państwa i kraju, zaś $^7/_8$ przypada skarbowi państwa. Zatem z pozycyi C wypadałoby $^7/_8 \times 20 = 17^1/_2\,\%$ na państwo, a tylko $2^1/_2\,\%$ na kraj.

W ogóle więc rozkład ciężarów kolei lokalnych przedstawiałby się jak następuje:

1) Interesowani (wraz z interesowanymi powiatami, miastami i gminami) (poz. A) $^3/_8 \times 60 = 22^1/_2\,\%$

2) Kraj $\left\{ \begin{array}{l} \text{poz. A} - {}^4/_8 \times 60 = 30\,\% \\ \text{poz. C} - {}^1/_8 \times 20 = 2^1/_2\,\% \end{array} \right\} = 32^1/_2\,\%$

3) Państwo $\left\{ \begin{array}{l} \text{poz. A} - {}^1/_8 \times 60 = 7^1/_2\,\% \\ \text{poz. B} - - - - = 20\,\% \\ \text{poz. C} - {}^7/_8 \times 20 = 17^1/_2\,\% \end{array} \right\} = 45\,\%$

Ciężary mające być poniesione przez interesowanych, przez kraj i przez państwo miałyby się więc do siebie jak $1 : 1^1/_2 : 2$.

W sumę ofiar przypadających na państwo, objąć należy naturalnie ulgi przyznane przez państwo kolejom lokalnym ustawą z dnia 17. czerwca 1887, ale natomiast nie wliczyłem tu ofiar, jakie odpowiadałyby korzyściom państwa, wynikającym z przejścia kolei lokalnych na jego własność po upływie terminu koncesyi.

Jak zaznaczyłem, wywód powyższy jest po prostu oryentacyjną próbą rozkładu ciężarów, opartą na przypuszczeniach i nie mogącą dać należytego określenia stosunku w praktyce, a tem bardziej w poszczególnych wypadkach; bądź co bądź, wynikałoby z niej, że państwo największą powinnoby ponieść część ciężarów.

Otoż, ażeby kraj miał słuszny powód do podjęcia głównej, a przynajmniej znacznej akcyi materyalnej w sprawie rozwoju kolei lokalnych, jakiej w ogóle zdają się po nim spodziewać Rząd i interesowani, powinien by kraj zastrzedz sobie pewne prawa i mieć zapewniony trwały ich skutek.

Gdy państwo dzierży bezwarunkowo władzę w udzielaniu koncesyi, w wyborze trasy i typu kolei, władzę nad taryfami, nad poli-

tyką i administracyą kolejową, to kraj tem mniejsze będzie mógł ponosić ofiary, im w akcyi swej więcej będzie krępowany. Sam fakt, że po upływie koncesyi przechodzi kolej lokalna bezpośrednio i bez wynagrodzenia na własność państwa, nie może wpływać zachęcająco na ofiarność kraju, którego źródła finansowe są i tak bardzo szczupłe. Gdyby nawet państwo odstąpiło krajowi prawo własności kolei, to jeszcze ciążyć na kraju będzie niepewność przyszłych stosunków politycznych wobec ofiar, których zwrot po długich dopiero czasach dałby się z gospodarstwa kolejowego osiągnąć. Mimo to, przyznanie krajowi prawa własności tych kolei, dla których największe poniósłby ofiary, byłoby zdaje mi się pierwszym warunkiem pożądanym, obok którego pozostałoby państwu prawo odkupienia kolei każdego czasu. Oprócz tego warunku są jeszcze inne niezbędne, jeżeli udział kraju w budowie kolei lokalnych ma być znaczny, a tymi są: odstąpienie krajowi ze strony państwa pewnej części źródeł finansowych, — pozostawienie mu wyboru trasy i typu kolei we własnym jego zakresie, ażeby mógł zakładać koleje w sposób, który najobfitsze przyniósłby korzyści ekonomiczne, — przyznanie mu szerszej swobody w zarządzie i ustanawianiu taryf, nakoniec udzielanie prywatnym towarzystwom kolejowym, przez kraj subwencyonowanym, koncesyi o możliwie najdłuższym terminie.

W Anglii, gdzie czas trwania koncesyi kolejowej jest nieograniczony, koleje dochodzą do skutku z inicyatywy prywatnej bez pomocy państwa. Tylko koleje o słabym ruchu w Irlandyi otrzymywały pomoc państwową, która ograniczała się do pożyczek oprocentowanych.

W Szwajcaryi kantony same udzielają koncesyi na koleje, to też biorą udział w przedsięwzięciu zwykle przez subskrybowanie akcyi przedsiębiorstwa.

We Francyi departamenta także mają prawo udzielania koncesyi na koleje i z tego też powodu popierają znacznie lub same budują koleje, które stają się ich własnością, a mimo to departamenta francuskie są zbyt obciążone ofiarami w stosunku do państwa, które tak wielkie odnosi z nich korzyści, że według obliczeń p. Considère, $^2/_3$ albo $^3/_4$ kosztów założenia kolei lokalnych powinnyby właściwie przypaść na państwo.

Ponieważ ustawa państwowa o kolejach lokalnych, z dnia 17. czerwca 1887, traci moc obowiązującą z końcem roku 1893, przeto w bezpośrednim interesie rozwoju kolei lokalnych byłoby ze wszechmiar pożądanem, aby nowa ustawa nie ograniczała się na zapewnieniu ulg fiskalnych tudzież nieznacznych ułatwień w formalnościach urzędowych, w przepisach i gospodarstwie kolejowem, oraz na ogólnikowem zaznaczeniu, że koleje uznane za niezbędne, mogą otrzymać

zasiłek z funduszu państwowego, — ale nowa ustawa powinnaby zawierać postanowienia, których doniosłość dałaby krajowi rzeczywistą podstawę do skutecznego rozwinięcia działalności.

Do rzędu takich postanowień zaliczyłbym więc:

1) Koleje przez kraj bezpośrednio zbudowane albo znacznie subwencyonowane, którym Rząd nie udzieli poparcia w tym stopniu, że takowe odegrałoby pierwszorzędną rolę w doprowadzeniu kolei do skutku, powinnyby pozostać publiczną własnością kraju, ewentualnie przejść na własność kraju po upływie terminu koncesyi. Rządowi pozostałoby prawo odkupienia kolei każdego czasu.

2) Co do kierunku trasy kolei przez kraj mających być budowanemi albo znacznie subwencyonowanemi, co do sposobu, warunków i typu ich budowy oraz eksploatacyi, nakoniec co do ustanawiania taryf, powinien by rozstrzygać Sejm krajowy po wzięciu do wiadomości wyników rokowań, przeprowadzonych z Rządem przez Wydział krajowy celem uzyskania prawa własności i założenia kolei, względnie koncesyi dla Towarzystwa przez kraj subwencyonowanego.

3) Państwo powinnoby w regule przyczyniać się w pewnym oznaczonym stosunku do założenia każdej kolei lokalnej, której użyteczność ekonomiczna nie ulega wątpliwości, a to z powodu korzyści, jakie kolej taka przynosi nietylko istniejącej sieci państwowej i ogółowi mieszkańców, ale także i skarbowi państwowemu. W tym celu mógłby być utworzony państwowy fundusz kolejowy podobnie lub na wzór państwowego funduszu melioracyjnego, utworzonego ustawą z dnia 30. czerwca 1884 (Dz. u. p. Nr. 116), z którego oprócz popierania poszczególnych linij bądź udziałami w kapitale zakładowym, bądź zasiłkami rocznymi, gwarancyami itd., udzielałoby państwo pożyczek krajom na cele kolejowe. Oprócz tego, koleje państwowe powinnyby przewozić po cenie własnych kosztów, a w pewnych okolicznościach niżej cen własnych kosztów, wszelkie materyały i przyrządy, mające służyć do założenia kolei lokalnych. Podobne postanowienie zawiera §. 8 c, węgierskiej ustawy o kolejach lokalnych z dnia 13. czerwca 1880.

Według §. 7. ustawy węgierskiej z dnia 24. lutego 1888, sumę, jaką może rocznie obrócić minister robót i komunikacyi na popieranie nowych kolei wicynalnych ustanawia ciało prawodawcze w poszczególnych budżetach rocznych. Z tego tytułu nie może być obciążony budżet państwowy większą sumą jak 300.000 zł. rocznie.

We Włoszech utworzono kasę kolei żelaznych, z której państwo, prowincye i gminy uzyskują potrzebne pieniądze zapomocą emisyi walorów 5 procentowych, umarzalnych w ciągu 75 lat. Te walory gwarantowane są hipoteką na kolejach żelaznych.

W myśl art. 13. francuskiej ustawy o kolejach lokalnych, z dnia 11. czerwca 1880. Rząd upoważniony jest, gdy dochód brutto kolei lokalnej przez departament zbudowanej lub koncesyonowanej nie wystarcza na pokrycie kosztów eksploatacyi i 5% oprocentowania kapitału zakładowego, do częściowego zaradzenia niedostatkom przez udzielenie stałej sumy 500 franków na każdy kilometr eksploatowany i czwartej części sumy potrzebnej dla podniesienia kilometrycznego dochodu rocznego brutto do 10.000 franków dla kolei normalnotorowej, a 8.000 franków dla kolei o wąskim torze.

4) Do wykonania studyów i robót przygotowawczych dla poszczególnych kolei Wydział krajowy powinienby mieć prawo każdego czasu bez osobnego pozwolenia Rządu, z obowiązkiem natomiast zawiadomienia Namiestnictwa o rozpoczęciu odnośnych czynności.

5) Po rewizyi szlaku kolei, któraby przez kraj miała być budowaną, odbytej na podstawie projektu wstępnego, przedłożonego przy rokowaniach z rządem o przyznanie krajowi prawa budowy i własności kolei, zdaje mi się, że nic nie powinnoby się sprzeciwiać, aby Wydział krajowy był z góry uwolniony od przedkładania projektu szlaku ostatecznego, od osobnego przedkładania projektów stacyi, dworców itd., jakoteż od osobnej „komisyi do stacyi," jeżeli oznaczy ile możności dokładnie stacye w projekcie wstępnym. Po odbytej lustracyi (obchodu) administracyjnej, powinienby Wydział krajowy również być uwolnionym od osobnych pozwoleń na wykonanie robót i urządzeń kolei, tudzież na tymczasowy ruch dla przewozu robotników i materyałów, nakoniec od przesyłania ministerstwu handlu rysunków wykonanych robót.

6) Co do kolei popieranych znacznemi ofiarami kraju, powinnoby być Wydziałowi krajowemu zastrzeżone prawo kontroli budowy i eksploatacyi, gospodarstwa administracyjnego i finansowego, na koszt przedsiębiorstw kolejowych.

7) Również powinnoby być zastrzeżone, aby administracya kolei mających być przez kraj budowanemi albo znacznie subwencyonowanemi, tudzież wszelkie czynności urzędowe, akta, dokumenta, projekty, protokoły, umowy i układy, były w języku krajowym prowadzone i sporządzane.

Co się tyczy własnego zakresu działania kraju w sprawie kolei lokalnych, można przytoczyć, że art. 2. powołanej już ustawy francuskiej z r. 1880, postanawia, że jeżeli kolej ma być założona przez departament, to po uprzedniem przeprowadzeniu dochodzenia przez prefekta oraz po ankiecie, rada jeneralna departamentu ustanawia kierunek kolei, sposób i warunki jej budowy, jakoteż układy i rozporządzenia potrzebne w celu zapewnienia jej eksploatacyi, stosując się

do postanowień zawartych w ogólnych przepisach dla kolei lokalnych (cahier des charges type), zatwierdzonych przez Radę stanu (najwyższy trybunał administracyjny), z wyjątkiem tych zmian, jakie byłyby poczynione w umowie koncesyjnej (convention) i w ustawie aprobującej.

W art. 3 tej ustawy znajdujemy: Jeżeli chodzi o kolej koncesyonowaną przez jeneralną radę departamentu, to po otrzymaniu upoważnienia do budowy, prefekt wysłuchawszy naczelnego inżyniera departamentu, przedkłada projekta wykonawcze (zwrócone mu z ministerstwa) jeneralnej radzie departamentu, *która ostatecznie rozstrzyga.*

Umowę koncesyjną (convention) zawiera z koncesyonaryuszem prefekt w imieniu departamentu, na podstawie ustawy uznającej powszechną użyteczność projektowanej linii.

III.

O ile koleje lokalne, które kraj będzie popierał, nie przyniosą bezpośrednio oprocentowania kapitału włożonego i nie uzyskają należytej gwarancyi ze strony państwa lub interesowanych, wynikiem przedsięwzięcia kraju będą przez długie czasy niedobory budżetu, które przy ciągle wzrastających potrzebach, pośrednio pożyczkami będą musiały być pokryte, a ostatecznie podwyższeniem podatków. Widoki pomienionego rezultatu finansowego nie znajdą zapewne wielu chętnych zwolenników, zwłaszcza, jeżeli mieszkaniec Galicyi oddaje w przecięciu na podatki $^1/_5$ część swego dochodu. Źródła finansowe kraju nie będą postępowały proporcyonalnie z korzyściami, jakie wynikną z nowych kolei dla mieszkańców i państwa, a więc dopóki państwo nie poczyni krajowi ustępstw i ułatwień, o których poprzednio mówiłem, dopóki nie przyczyni się w znacznej mierze do zakładania kolei ekonomicznych, zdaje mi się, że najodpowiedniejszym sposobem uzyskania potrzebnych środków pieniężnych byłoby utworzenie krajowego funduszu kolejowego na podstawie pożyczki, a najodpowiedniejszem użytkowaniem tego funduszu: popieranie takich kolei, które w części przynajmniej oprocentują bezpośrednio swe koszta zakładowe, a których niedoborom zaradzać będą najczęściej interesowani i państwo.

Tak postąpiła Reprezentacya krajowa styryjska, zaciągając pożyczkę kolejową na 4% w kwocie do 10 milionów, zwrotną w przeciągu lat 90, której rząd przyznał uwolnienie od stempli i należytości, tudzież inne ulgi, określone ustawą z dnia 15. czerwca 1890 r. Zadaniem krajowego funduszu kolejowego styryjskiego, w którego skład

wchodzą także dochody, wpływające z ofiar prywatnych i z połączenia rezultatów finansowych różnych kolei przez kraj popieranych, jest według §. 4 krajowej ustawy z dnia 11. lutego 1890 r., umożliwienie budowy kolei lokalnych przez tanie dostarczenie środków pieniężnych, a dochód kolei i datki interesowanych mają ile możności zapewnić oprocentowanie na 4% i umorzenie sum przez kraj włożonych w koleje.

Projekt krajowej ustawy czeskiej o kolejach lokalnych, wniesiony w r. 1891 przez posła Mattusa, proponuje również zaciągnięcie pożyczki krajowej najwyżej na 4% w tymczasowej kwocie 10 milionów, jakoteż uzupełnienie statutu Banku krajowego, stosownie do potrzeb popierania kolei lokalnych.

Podobnie postępują w ogóle i departamenta francuskie

Celem odpowiedniego pod każdym względem użytkowania krajowego funduszu kolejowego, Zarząd krajowy będzie musiał liczyć się ściśle i bardzo przezornie zarówno ze stopniem rentowności, jak z niewątpliwą wartością pośrednich korzyści, które miałyby wypłynąć z urzeczywistnienia projektowanych kolei. W każdym poszczególnym wypadku musiałby być plan całego przedsięwzięcia ze wszech stron racyonalnie i oględnie pojęty, a wysokość kosztu zakładowego i kosztów eksploatacyi ile możności związana pewnym właściwym stosunkiem z przyszłymi dochodami kolei.

Nie wyciągam stąd wniosku, że stosownie do prawdopodobnych dochodów brutto jakiejś kolei, należałoby np. bezwarunkowo przyjąć tor wąski, wówczas gdy inne względy sprzeciwiają się temu stanowczo. Rozchodzi mi się jedynie o to, aby finansowy udział kraju w założeniu każdej kolei ile możności się oprocentowywał, a bezwarunkowo przynosił istotne zbiorowe korzyści ekonomiczne krajowi; aby koszta eksplotacyi oraz ta część kosztu zakładowego, którą koncesyonaryusz, względnie kraj, ma z góry obowiązek umorzyć i wypłacać od niej procenta, były w takim stosunku do dochodów brutto, żeby te dochody ile możności wystarczyły na pokrycie rzeczonych potrzeb.

Dla oryentowania się w różnych wypadkach, wystarczy określić związek, jaki istnieć powinien między wysokością kapitału zakładowego, dochodem brutto, kosztem eksploatacyi i stopą procentową kapitału, ażeby kolej opłacała własnymi dochodami oprocentowanie i umorzenie całego swego kapitału.

W tym celu nazwijmy:

K kapitał zakładowy na 1 kilometr kolei,

r procent mający być wypłacany od każdego 1 zł. kapitału zakładowego rocznie,

t stopa amortyzacyjna, czyli procent roczny od każdego 1 zł. kapitału zukładowego mający być odkładanym na dotacyę amortyzacyi,

R łączna stopa procentowa wraz z amortyzacyjną; zatem $R=r+t$

k roczna suma, potrzebna na oprocentowanie i umorzenie kapitału zakładowego na 1 kilometr kolei; zatem $k = K \cdot r + K \cdot t = K \cdot R$

d prawdopodobny dochód brutto kolei w pierwszych latach eksploatacyi, na 1 kilometr,

a prawdopodobny koszt eksploatacyi w pierwszych latach, na 1 kilometr,

e prawdopodobny spółczynnik eksploatacyi, czyli stosunek kosztów eksploatacyi do dochodów brutto;

$$\text{zatem } e = \frac{a}{d}$$

Ażeby dochody brutto wystarczyły na oprocentowanie i umorzenie kapitału zakładowego, trzeba, żeby $d = a + k$

$$\text{czyli } d = a + K \cdot R$$
$$\text{a ponieważ } a = d \cdot e$$
$$\text{więc } d \cdot (1 - e) = K \cdot R$$
$$\text{skąd } K = \frac{d \cdot (1-e)}{R} \quad \ldots\ldots\ldots \quad (1)$$

Gdyby było $K > \frac{d \cdot (1-e)}{R}$, to wskazywałoby, że będzie niedobór:

$$p = K - \frac{d \cdot (1-e)}{R}$$

jeżeli w rzeczywistości warunki nie polepszą się. Ten niedobór roczny będzie tem większy, im K będzie większe, im $\frac{d \cdot (1-e)}{R}$ będzie mniejsze. Zaś $\frac{d \cdot (1-e)}{R}$ będzie tem mniejsze, im d będzie mniejsze, e większe, R większe.

Gdyby było $K < \frac{d \cdot (1-e)}{R}$ to znaczyłoby, że kolej będzie miała czysty zysk:

$$c = \frac{d\ (1-e)}{R} - K$$

Wzór (1) wskazuje więc, jaki powinien być kapitał zakładowy danej kolei przy znanych wartościach d, e, R, ażeby dochód brutto pokrył koszta eksploatacyi wraz z oprocentowaniem i amortyzacyą kapitału zakładowego.

Weźmy naprzykład, że jakaś projektowana linia znajduje się co do dochodów brutto i wydatków eksploatacyjnych w przeciętnych wa-

runkach obecnie istniejących kolei okalnych galicyjskich i bukowińskich, że zatem na 1 kilometr:

$$d = 2308 \text{ zł.} \qquad a = 1447 \text{ zł.}$$

$$\text{więc } e = \frac{1447}{2308} = 0.627 = 62.7\%$$

Dajmy następnie, że:

$$r = 4\% \quad t = 1\%, \text{ zatem } R = 5\%$$

$$\text{to } K = \frac{d \cdot (1-e)}{R} = 17217 \text{ zł. } 68 \text{ ct.}$$

Widzimy więc, że aby dochody brutto tych kolei mogły pokryć koszta eksploatacyi, oprocentowania i umorzenia całego kosztu zakładowego w powyższych warunkach, to ich kilometryczny koszt zakładowy nie powinienby przekraczać sumy 17.217 zł. 68 ct., przyczem kapitał ten zostałby umorzony w ciągu

$$\frac{\log (r+t) - \log t}{\log (1+r)} = 41 \text{ lat}$$

Ponieważ dla prędkiego oryentowania się może być pożądaną łatwość w oznaczaniu odpowiedniej wysokości kapitału zakładowego wobec różnych wartości na *d, e, R,* jakie będzie można napotkać lub kombinować w projektach kolei lokalnych, ułożyłem przeto na tej samej zasadzie, którą podałem w „Czasopiśmie technicznem“ w r. 1884, diagram, na którym można wprost odczytać, bez żadnego rachunku, wysokość odpowiedniego kapitału zakładowego dla danych wartości na *d, e, R.* Rzecz oczywista, że na tym samym diagramie można odczytać którąkolwiek z czterech wartoś *K, d, e, R,* jeżeli trzy inne z nich są znane.

Niejedna kolej, której prawdopodobne dochody brutto nie wystarczą na pokrycie ciężarów kapitału zakładowego oraz kosztów eksploatacyi, może jednak wynagrodzić swe niedostatki już samą oszczędnością kosztów, którą uzyskują transporty wskutek używania tej kolei. Gdybyśmy przyjęli w przecięciu, że wartość tej oszczędności równać się będzie tylko połowie dochodów brutto kolei, to z powyższego względu wystarczyłoby, aby dochody brutto wynosiły tylko $^2/_3$ sumy rocznie potrzebnej na eksploatacyę tudzież oprocentowanie i umorzenie całego kapitału, gdyż biorąc $(1 + {}^1/_2) \cdot d = a + k$, otrzymamy $d = {}^2/_3 (a + k)$.

To też związek między kapitałem zakładowym a dochodami brutto, określony wzorem (1), jest podstawą do porównywania finansowych warunków, nie rozstrzyga zaś o możności użycia krajowego funduszu kolejowego w poszczególnych wypadkach.

Tak w interesie racyonalnego rozwoju kolei lokalnych, jak w interesie dobra funduszu krajowego, akcya kraju na tem polu powinnaby

się rozwijać zwolna, stopniowo, z całą oględnością, w ten sposób, żeby wszelkie badania były gruntownie przeprowadzane, bez doryw czego pośpiechu i bez niewłaściwej oszczędności wydatków potrzebnych na należyte studya, gdyż te obficie w skutkach się opłacają. Wysokość udziałów państwa i interesowanych powinnaby w dzisiejszych warunkach być jednym z czynników rozstrzygających o porządku następstwa, w jakim miałyby być budowane nowe linie, te szczególniej, które obiecują ruch słaby. Przedsiębranie budowy więcej jak dwóch linij równocześnie, nie zdaje mi się być wskazanem, albowiem doświadczenia każdego roku należałoby wykorzystać celem stosowania do nowych linij, tych zmian, poprawek lub udoskonaleń, jakie ze skutków urządzenia i eksploatacyi linij poprzednio zbudowanych, za właściwe będą uznane. Gdyby tworzono większą sieć kolejową od razu, to pojęcie, typy, urządzenia, zagospodarowanie całej sieci i zaopatrzenie takowej w inwentarz, mogłyby się okazać wadliwemi w samym początku eksploatacyi, a złe w tym wypadku trudno naprawić.

Co do form popierania kolei lokalnych przez kraj, rozróżnić tu przedewszystkiem wypada koleje, które miałyby powstać w drodze przedsiębiorstw prywatnych, od kolei, które sam kraj bezpośrednio miałby budować.

O ile liczyćby można na inicyatywę prywatną i o ile zmysł stowarzyszania się racyonalnie by się rozwijał, mógłby kraj wspierać skutecznie towarzystwa kolejowe, bo znane są powszechnie ich trudności finansowe, wskutek których rodzą się niestety spekulacye, przynoszące uszczerbek publicznemu interesowi kolei. Uzyskanie potrzebnego kapitału zakładowego przez małe przedsiębiorstwo kolejowe nie tylko natrafia na wielkie trudności, ale nadto z wysokimi połączone jest kosztami, bo ostatecznie sprawę oddaje się w ręce interesów finansowych, które przeważnej części kapitału mają dostarczyć, a które po prostu szukają zysku na kursie wypuszczonych walorów. Wynikiem tego jest nadzwyczajne powiększenie wysokości kapitału zakładowego, co odbija się następnie tem niekorzystniej na finansowem położeniu kolei w eksploatacyi. Liczne przykłady stwierdzają, że kapitał zakładowy dochodzi wskutek pomienionych okoliczności do wysokości $^4/_3$ kapitału rzeczywiście potrzebnego, a Wydział krajowy styryjski przytacza także w jednem ze swoich sprawozdań, że kolej żelazna której kapitał zakładowy w podobnych warunkach został zrealizowany, kosztuje 2,600.000 zł., zamiast 2,000.000 zł.

Przedmiotem popierania przez kraj kolei lokalnych, mających powstać w drodze prywatnego przedsiębiorstwa, byłoby więc co najmniej u ł a t w i e n i e zebrania potrzebnego kapitału, a lepiej: d o s t a r c z e n i e t a n i e g o k a p i t a ł u.

Ułatwienie zebrania kapitału spowodowałaby gwarancya ze strony kraju, a mianowicie:

a) bądź oprocentowania według pewnej stopy i umorzenia walorów pierwszeństwa towarzystwa kolejowego,

b) bądź przychodów zależnych od wyników eksploatacyi i gospodarstwa towarzystwa,

c) bądź przychodów, ograniczonych pewnymi warunkami i z góry oznaczoną sumą.

Odnośnie zaś do dostarczania towarzystwom taniego kapitału ze strony kraju, przytoczyć można następujące formy:

d) subwencye bezzwrotne (à fond perdu), na rzecz kapitału zakładowego;

e) pożyczki bezprocentowe, zwotne w czasie trwania koncesyi;

f) subskrypcya pewnej ilości akcyi zakładowych towarzystwa w nominalnej wartości;

g) subskrypcya pewnej ilości akcyi pierwszeństwa w nominalnej wartości;

h) subskrypcya obligacyi pierwszeństwa w nominalnej wartości.

Gwarancya krajowa ułatwiłaby w ogóle przedsiębiorstwu uzyskanie kapitału, gdyż kapitały stronią od przedsiębiorstwa, które nie jest pokryte gwarancyą, a byłaby formą subwencyonowania dogodną, ile razy trudno byłoby ocenić z góry dochody brutto kolei. Jednakowoż z wyjątkiem większych towarzystw kolejowych, które opierać się mogą na wielkich instytucyach finansowych, przedsiębiorstwo kolejowe, mające wystarać się integralnie o swój kapitał zakładowy, posiada zwykle kredyt o wiele mniejszy, niż kredyt kraju, a ponieważ gwarancya krajowa nie może przekraczać pewnej umiarkowanej stopy procentowej, więc przedsiębiorstwo, które nie może inaczej uzyskać kapitału, jak tylko za cenę wyższej stopy, ewentualnie za cenę niższego kursu walorów, musi koniecznie zwiększyć kapitał gwarantowany. Ażeby znów zmniejszyć ciężary amortyzacyjne, — czas trwania koncesyi, a zatem i gwarancyi musi być możliwie najdłuższy.

Nadto, ponieważ całość dochodów brutto z eksplotacyi ma służyć do zmniejszenia gwarancyi, więc — z wyjątkiem formy ad *c*), to jest ograniczonej gwarancyi przychodów, którą później określę — przedsiębiorstwo nie czuje się pobudzonem do gospodarstwa intenzywnego, tj. do czynienia zabiegów o wzrost ruchu transportów, ani do starania się o oszczędność w kosztach eksploatacyi.

Z powyższych powodów w ogóle sądzę, że sposób popierania przedsiębiorstw kolejowych przez gwarancyę krajową, nieograniczoną pewnymi z góry oznaczonymi warunkami, byłby zazwyczaj uciążliwy

w skutkach dla funduszu krajowego i niezbyt odpowiedni do celu ekonomicznego zakładania kolei lokalnych. Ograniczona gwarancya przychodów, której szczegóły rozwinę w osobnym ustępie, niewieleby wprawdzie zaradziła — o ile tyczyłaby się przedsiębiorstwa akcyjnego — wygórowaniu kapitału zakładowego; natomiast zniewalałaby przedsiębiorstwo do oszczędności w eksploatacyi. Polegałaby ona na tem, że kraj gwarantowałby pewną roczną, z góry stale oznaczoną sumę towarzystwu, z warunkiem, że nadwyżkę (albo część nadwyżki, jeżeli znajdą się także inni gwaranci) tej sumy nad rzeczywiste dochody brutto kolei, dopłacałby towarzystwu, o ile te dochody brutto nie okazałyby się niższymi od pewnej z góry oznaczej sumy, ustanowionej na podstawie obliczonych przez towarzystwo prawdopodobnych dochodów brutto, a zbadanych i ewentualnie zmodyfikowanych przez zarząd krajowy.

Sposób popierania przedsiębiorstw kolejowych przez dostarczanie kapitału ze strony kraju przedstawia się w ogóle korzystniej, niż sposób przez gwarancyę, albowiem z jednej strony wyświadczałby przedsiębiorstwu w istocie usługę tanich pieniędzy, przez co powstrzymywałby wygórowanie kosztu zakładowego kolei i dawałby jej możliwie najlepsze warunki finansowe gospodarstwa, a z drugiej strony, w niektórych swych formach nie narażałby kraju na wielkie ofiary. Forma ad *d*) wymagałaby bezwarunkowo tworzenia nowych źródeł finansowych dla kraju, a że przedsiębiorstwa, mając widoki subwencyi bezzwrotnych ze strony kraju, łatwo mogłyby się mnożyć, gdyż na zapewnieniu sobie takich datków starałyby się oprzeć dopiero zrealizowanie reszty potrzebnego kapitału w sposób mniej lub więcej kosztowny, więc trudnoby nawet było przewidzieć, jakie sumy kraj miałby wydać, aby w ten sposób popierać przedsiębiorstwa, zwłaszcza, że gdyby pomimo otrzymanego datku, sfinansowanie kolei natrafiło na dalsze trudności, kraj byłby znowu powołany do uchylenia tych trudności. Forma ta nie jest przeto wcale do zalecenia i po większej części została w innych krajach zaniechaną, a w najlepszym razie zamienioną na subwencye w annuitetach.

Udzielanie przez kraj pożyczek bezprocentowych (forma ad *e*), albo dostarczanie pewnej części kapitału w zamian za akcye zakładowe (forma ad *f*), o tyle mniej przyniosłoby ciężarów krajowi, że w tym razie kraj nie zrzekałby się prawa własności swego udziału, — ale bądź co bądź, dłuższe ulokowanie kapitałów krajowych bez oprocentowania lub z bardzo wątpliwą nadzieją niedostatecznego oprocentowania, a często bez pewności zwrotu, wymagałoby także nadzwyczajnych źródeł finansowych dla kraju. Pożyczki bezprocentowe miałyby — zdaje mi się — cel tylko w tych wypadkach, gdzie rozcho-

działoby się o wstępne dostarczenie funduszów i wyraźne zaznaczenie interesu powszechnego dla rozpoczęcia akcyi i pomyślnego jej przeprowadzenia, z warunkiem, że zwrot pożyczki okaże się pewnym.

Udział w kapitale akcyjnym przedsiębiorstwa przyniósłby krajowi w ogóle tę korzyść, że Zarząd krajowy miałby bezpośrednią ingerencyę w gospodarstwie kolei, przyczem należałoby mu zastrzedz ważność głosu w stosunku prostym do ilości posiadanych akcyi, bez ograniczenia maximum głosów.

Najodpowiedniejszym sposobem popierania towarzystw kolejowych przez kraj, byłoby więc dostarczanie im kapitału w zamian za akcye pierwszeństwa, a w pewnych okolicznościach za obligacye pierwszeństwa, słowem za walory pierwszeństwa (formy ad *g* i *h*), ile możności gwarantowane przez państwo i interesowanych. Rozumie się, że kraj może wskutek swego kredytu przystać na stopę procentową bardzo skromną i że walory pierwszeństwa przyjmowałby w nominalnej wartości, przez co zaoszczędziłby towarzystwu strat na kursie, ochroniłby od nadużycia tę część kapitału zakładowego, któraby zebraną została w akcyach zakładowych tudzież ofiarach à fond perdu i powstrzymałby w ogóle nieusprawiedliwione zwyżki kosztu zakładowego kolei.

Takie pośrednictwo finansowe kraju byłoby rzeczywiście racyonalnem popieraniem kolei prywatnych.

Z §§. 4 i 5 powołanej już ustawy styryjskiej z r. 1890, wynika, że krajowy fundusz kolejowy może być tylko wtedy użyty do poparcia kolei powstającej w drodze prywatnego przedsiębiorstwa, jeżeli państwo i interesowani, albo jedna z tych stron, zapewni datki na rzecz kapitału zakładowego do wysokości co najmniej $^1/_3$ całej potrzebnej sumy, a to bądź à fond perdu, bądź w zamian za akcye zakładowe przedsiębiorstwa, które w pełnej nominalnej wartości przyjąć należy; kraj zaś w zamian za dostarczoną przez siebie resztę kapitału zakładowego, otrzyma akcye pierwszeństwa z prawem do 4-procentowej dywidendy pierwszeństwa (wraz z kwotą amortyzacyjną) przed akcyami zakładowemi.

Projekt ustawy, wniesiony przez posła Mattusa do Sejmu czeskiego, różni się pod tym względem od ustawy styryjskiej, bo według §. 3 tego projektu, skoro się okaże, że interesowani pokryli co najmniej 20% kapitału zakładowego, przez zakupienie akcyj zakładowych w nominalnej wartości, a państwo zapewniło swe poparcie przedsiębiorstwu, wtedy kraj może wziąć udział przez gwarancyę oprocentowania i umorzenia obligacyi pierwszeństwa, nieprzekraczającego 4%, przyczem ogólna suma w obligacyach nie może przekraczać 70% kosztu zakładowego kolei, — albo przez udzielenie pożyczki nieprze-

kraczającej 70% kosztu zakładowego. oprocentowanej najwyżej do 4% i zwrotnej w czasie trwania koncesyi. Nadto kraj może gwarantować oprocentowanie akcyj pierwszeństwa, nieprzekraczające 4%, albo przyjąć akcye pierwszeństwa lub zakładowe w nominalej wartości, w sumie co najmniej 5% kosztu zakładowego.

Ministerstwo handlu zwróciło uwagę Wysokiego Wydziału krajowego w reskrypcie z dnia 18. lutego 1892 r., że w niektórych wypadkach mógłby kraj gwarantować oprocentowanie i umorzenie walorów pierwszeństwa towarzystwa kolejowego, na wzór ustawy krańskiej z d. 4. marca 1891 roku. Z rozpatrzenia pomienionej ustawy można się przekonać, że 30% kapitału zakładowego kolei Dolnokrańskich miało być dostarczone za akcye zakładowe, mianowicie 24% przez państwo, a 6% przez interesowanych. Resztę, tj. 70% kapitału zakładowego, koncesyonaryusz miał uzyskać przez wypuszczenie walorów pierwszeństwa, których oprocentowanie i umorzenie w ciągu 75 lat, według łącznej stopy 4%, zabezpiecza krajowa gwarancya. Warunkiem tej gwarancyi jest, że koncesyonaryusz zawrze umowy z koleją państwową i sąsiedniemi kopalniami węgla co do dostarczania i przewozu węgla w interesie potrzeb i ruchu kolei Dolnokrańskich w ten sposób, aby ztąd zapewniony był dla tychże kolei taki czysty dochód, któryby wraz z resztą czystego dochodu kolei pozwolił spodziewać się pokrycia gwarancyi kolejowej.

Sposób powyższy nie usuwa wad, połączonych w ogóle z systemem gwarancyi, a jakkolwiek mógłby u nas znaleźć przychylne przyjęcie w niektórych wypadkach, to zdaje mi się, że nie byłby wolnym od chwiejności w wynikach praktycznych.

Jak dalece racyonalny rozwój kolei lokalnych w drodze przedsiębiorstw prywatnych może mieć przyszłość w naszym kraju, przesądzać trudno, — jeżeli jednak popieranie towarzystw kolejowych wymagałoby w najlepszym razie utworzenia osobnego funduszu kolejowego na podstawie pożyczki krajowej, to dlaczegóż takim funduszem nie miałby kraj sam bezpośrednio zakładać kolei lokalnych, uznanych za niezbędne i powszechnie użyteczne, dlaczegóż nie miałby stanąć na czele interesów ogółu, wystąpić w charakterze koncesyonaryusza, ewentualnie właściciela kolei, celem objęcia bezpośredniego kierownictwa przedsięwzięcia i w ogóle wywarcia pierwszego wpływu na sposób pojęcia i przyprowadzenia do skutku kolei lokalnych?

Jako koncesyonaryusz, ewentualnie jako właściciel przyszłej kolei, mógłby kraj doprowadzić koleje do skutku w bezpośrednim zarządzie swoim. ze współudziałem lub bez współudziału państwa i interesowanych, następującymi sposobami:

a) przez wykonanie budowy podtorowej w bezpośrednim zarządzie swoim, następnie zaś utworzenie towarzystwa akcyjnego celem uzupełnienia zakładu kolejowego i eksploatowania tegoż;

b) przez wykonanie budowy podtorowej w bezpośrednim zarządzie kraju, zaś oddanie w prywatne przedsiębiorstwo uzupełnienia zakładu kolejowego kosztem kraju i wydzierzawienie eksploatacyi temużsamemu przedsiębiorstwu z ograniczoną gwarancyą krajową przychodów;

c) przez wykonanie budowy i zupełnego urządzenia kolei w bezpośrednim zarządzie kraju — i oddanie jej w eksploatacyę zarządowi kolei państwowych za wynagrodzeniem jego własnych kosztów;

d) przez budowę, urządzenie i eksploatacyę kolei w bezpośrednim zarządzie kraju.

Każdy z wyżej wymienionych sposobów ma przedewszystkiem tę zaletę, że kierunek trasy, sposób i typ budowy oraz eksploatacyi, warunki sfinansowania kolei itd., byłyby bezpośrednio, a ewentualnie wyłącznie zależne od naczelnej władzy autonomicznej, której obowiązkiem w interesie dobra powszechnego kraju jest jak najracyonalniejsze przeprowadzenie przedsięwzięcia pod każdym względem, a która na kosztach budowy, a szczególniej na samem finansowaniu kapitału zaoszczędzić jest w stanie bardzo poważne sumy.

Ministerstwo handlu także szczególniej zaleca zakładanie kolei lokalnych w Galicyi na rachunek kraju.

Najdoskonalszym w zasadzie byłby zapewne sposób ad *d*). W granicach bowiem taryf legalnie ustanowionych, mogą być zawsze dwie taryfy, które dadzą ten sam dochód brutto. Z tych dwóch taryf, niższa powoduje największą frekwencyę i największą użyteczność dla mieszkańców, zaś wyższa przeciwnie, powoduje ruch mniejszy i użyteczność mniejszą. Gdy więc kolej przez kraj zbudowana będzie eksploatowana przez przedsiębiorstwo akcyjne, przez zarząd prywatny, a w ogóle obcy, to zarząd ów będzie się starał wybrać właśnie taryfę wyższą, bo dlatego samego dochodu brutto da ona ruch mniejszy, zatem mniejsze koszta eksploatacyi, a wyższy dochód czysty z ruchu. Z tego powodu najracyonalniejszą w zasadzie byłaby eksploatacya krajowych kolei przez sam kraj, który nieomieszkałby stosować taryfy najniższej, jeżeli takowa pozwoliłaby mu zaspokoić jego ciężary, a który nawet mógłby ponieść pewne ofiary, jeżeli znalazłby wynagrodzenie w innej formie, jak np. we wzmożeniu się produkcyi i bogactwa ogólnego.

Zastosowanie powyższych uwag w praktyce jest o tyle trudne, że stosunek między taryfami a gęstością ruchu nie może być ściśle oznaczony; są wreszcie różne okoliczności, z któremi liczyć się trzeba

a w niejednym wypadku eksploatacya kolei w bezpośrednim zarządzie kraju mogłaby właśnie nie przedstawiać użyteczności.

Zastosowanie sposobu ad *a*) miałoby racyę tylko wtedy, gdyby wyjednaną została zmiana w postanowieniach prawnych, dziś obowiązujących, mianowicie w tym kierunku, że po upływie koncesyi, ewentualnie po amortyzacyi kapitału przedsiębiorstwa akcyjnego, kolej przeszłaby bezpośrednio na własność kraju, zamiast na własność państwa.

Budowa kolei w bezpośrednim zarządzie kraju została także przewidziana ustawą styryjską, która upoważnia do użycia krajowego funduszu kolejowego na zakładanie bezpośrednio przez kraj takich kolei, dla których interesowani, względnie i państwo, zobowiążą się na czas trwania koncesyi gwarantować aż do co najmniej $^3/_8$ sumy rocznie potrzebnej na 4% oprocentowanie i umorzenie kapitału zakładowego w ciągu lat 90. Gwarancya ze strony interesentów lub państwa zastąpioną być może wynagrodzeniem w kapitale na rzecz funduszu kolejowego już to w gotówce, już to przez bezpłatne odstąpienie gruntów, bezpłatne dostarczenie materyałów itd. Sposób, w jaki gwaranci mają być pociągani do ewentualnych dopłat, tudzież w jaki mają partycypować w ewentualnych nadwyżkach dochodu kolejowego, przewyższającego oprocentowanie i roczną amortyzacyę, oznacza się w Styryi od wypadku do wypadku, wedle poszczególnych umów. Gwarancya ze strony interesowanych ma dla nich tę korzyść, że ewentualne dopłaty z ich strony byłyby uiszczane w rocznych ratach i małych kwotach, zamiast być dostarczonemi w jednorazowej większej sumie na rzecz kapitału zakładowego. Zresztą dopłaty roczne byłyby uiszczane tylko wtedy, gdyby dochody kolei nie wystarczały na pokrycie oprocentowania i rocznej amortyzacyi. Jeżeli zaś komercyalne warunki kolei są pomyślne, to gwarancya jest raczej formalną, a interesowani mogą ją tem łatwiej na siebie przyjąć, że spodziewać się można, iż kolej przez kraj budowana, będzie zbudowana dobrze i tanio; że więc pojęta racyonalnie i ekonomicznie, jeżeli nie w pierwszych zaraz latach, to w każdym razie za jakiś czas przyjdzie do równowagi dochodów. Dla kraju, gwarancya ze strony interesowanych jest do pewnego stopnia asekuracyą. Jeżeli interesowani są w stanie na nią się zdobyć, to ekonomiczne i handlowe stosunki odnośnej okolicy są zwykle takie, że odpowiedniego ruchu transportowego, a zatem i odpowiedniego dochodu z kolei można się spodziewać.

Eksploatacyę kolei przez kraj zbudowanych, ustawa styryjska powierza w regule państwowej lub innej sąsiedniej głównej kolei za ryczałtowem wynagrodzeniem kosztów eksploatacyi. Jeżeli zaś umowa w tym przedmiocie nie mogłaby dojść do skutku, wtedy kraj ma prowadzić eksploatacyę we własnym zarządzie.

Oddawanie w regule eksploatacyi obcemu zarządowi za wynagrodzeniem kosztów, nie zdaje mi się być w interesie dobra kolei lokalnych, zważywszy, że samoistność, a zatem samorząd, jest w każdem gospodarstwie najsilniejszym bodźcem do należytego podniesienia i rozwinięcia produkcyi. Eksploatacya kolei lokalnej spoczywać winna w ręku interesującego się bezpośrednio losem, użytecznością i korzyściami tej kolei, zatem najlepiej w ręku kraju lub w ręku przedsiębiorstwa osobnego, mogącego z pewnemi zastrzeżeniami eksploatować na własne ryzyko, albo mającego ograniczoną gwarancyę przychodów ze strony kraju. Oddanie eksploatacyi obcemu zarządowi za wynagrodzeniem kosztów ma racyę, ile razy kolej lokalna jest krótką linią dowozową o tej samej szerokości toru co kolej główna mająca ją przyjąć w swój zarząd, lub gdy łączy dwie mało od siebie odległe linie o tej samej szerokości toru. W innych wypadkach oddawanie eksploatacyi obcemu zarządowi uważałbym za środek przejściowy, ale nie za regułę ani zasadę.

Dowód racyonalnego popierania kolei lokalnych złożył departament de la Sarthe we Francyi. Departament ten albo sam zakłada kompletną kolej i wtedy sam ją eksploatuje, — albo zakłada tylko część najchwiejniejszą pod względem projektowania i kosztu zakładowego t. j. budowę podtorową, zaś uzupełnienie zakładu kolejowego tudzież eksploatacyę oddaje w przedsiębiorstwo pod pewnymi warunkami. Podobnie postępował w ostatnich latach Wysoki Wydział krajowy z budową większych mostów, wykonując we własnym zarządzie część budowy najmniej dającą się z góry dokładnie określić pod względem sposobu wykonania i kosztu, t. j. fundamenta — i oddając w przedsiębiorstwo wykonanie budowy wierzchniej według projektu.

Warunki, w których departament de la Sarthe oddaje w przedsiębiorstwo budowę wierzchnią, urządzenie i eksploatacyę kolei, są następujące:

Przedsiębiorstwo zakłada tor i resztę budowy wierzchniej, tudzież dostarcza tabor, wszystko za umówioną cenę ryczałtową od kilometra, wypłacaną mu przez departament zaliczkami w miarę postępu robót i dostaw — i to bez procentów od wydatków włożonych przez przedsiębiorstwo. — poczem bez żadnej gwarancyi ze strony departamentu, to samo przedsiębiorstwo prowadzi eksploatacyę na własne ryzyko, zobowiązawszy się dzielić w pewnym z góry oznaczonym stosunku, ewentualny czysty dochód z departamentem.

Ten system znakomite dał wyniki. Inicyatorem jego jest inżynier Faliès, który też pierwszy — pomimo wahania się i wielkiego niedowierzania ze strony departamentu — podjął się eksploatacyi na własne ryzyko i od tego czasu otrzymał koncesye pod podobnymi warunkami także w innych departamentach.

Zauważyć należy, że w tym systemie przedsiębiorstwo a raczej przedsiębiorca (najczęściej jedna osoba) nie potrzebuje rozporządzać znacznym kapitałem, a nie wkładając własnych funduszów, nie potrzebuje także długiej koncesyi, przez co departament może po 50 a nawet po 30 latach powrócić w posiadanie kolei, eksploatować ją we własnym zarządzie, lub wypuścić ją w dzierżawę za czynszem. gdy kolej jest produktywna.

Zaletą jest także tego systemu, że ponieważ ubiegający się o przedsiębiorstwo nie potrzebuje rozporządzać znacznym kapitałem, przeto liczba ubiegających się może być większą, stąd większa emulacya i większy opust. Można w tych okolicznościach natrafić wprawdzie na przedsiębiorcę niezdolnego lub nieodpowiedniego, co nie przedstawia jednak innego niebezpieczeństwa jak opóźnienie robót i dostaw, lub czasowe przerwanie ruchu.

W każdym razie przedsiębiorca zamiast być spekulantem budowy, jest tutaj we własnym interesie pobudzony do eksploatacyi intensywnej, co na korzyść ogółu wychodzi. Departament zaś rachować się musi bardzo ściśle z warunkami handlowymi przyszłej kolei, unikać zakładania dróg żelaznych na oślep po myśli interesów prywatnych i przemożnych wpływów, gdyż linie takie skazane zwykle z góry na finansowe niepowodzenie, dają do myślenia tak tym, którzy zadzierżawić mają eksploatacyę, jak temu, kto kolej buduje i wypuścić ją ma w dzierżawę.

O ile system oddawania eksploatacyi na ryzyko przedsiębiorcy nie znalazłby może wielkiego w naszym kraju powodzenia, o tyle zdaje mi się, należałoby w stosunkach naszych ile możności dążyć do tego, aby projekt kolei i budowę podtorową wykonywał zarząd krajowy, zaś budowy wierzchniej, urządzenia kolei i dostarczenia taboru za cenę umówioną podejmowałyby się przedsiębiorstwa krajowe, któreby następnie objęły, ewentualnie zadzierżawiły eksploatacyę na pewną liczbę lat z ograniczoną gwarancyą przychodów ze strony kraju.

Nie mam na myśli aby budowa podtorowa miała być prowadzoną w ścisłem znaczeniu słów „własny zarząd kraju“ t. j. z wykluczeniem wszelkich przedsiębiorstw. Owszem, tak dostawy jak roboty rozdzielićby należało na poszczególne losy celem oddania ich przez licytacyę cen jednostkowych małym przedsiębiorstwom, spółkom, poszczególnym osobom, mianowicie inżynierom i technikom. Podobnie wykonywanie budowy wierzchniej, urządzenie kolei oraz dostarczenie taboru przez małe przedsiębiorstwa na rachunek kraju, przyczyniłyby się do produktywnego zużytkowania sił krajowych i zachęcenia tychże do wytworzenia z czasem przemysłu w kierunku wyra-

biania w kraju urządzeń mechanicznych potrzebnych dla kolei żelaznych, taboru i t. d. — Sił technicznych w kraju nie brakuje, ale brak im — wobec możnej konkurencyi obcej — opieki i podstawy materyalnej do samodzielnej produktywnej pracy.

Wydzierżawienie eksploatacyi nie wyłącza możności eksploatowania kolei we własnym zarządzie kraju, gdyż umowa z przesiębiorstwem może być ważną na krótki przeciąg czasu, poczem albo warunki umowy mogą być zmienione, albo sam kraj może objąć eksploatacyę, albo wreszcie oddać ją innemu przedsiębiorstwu z korzystniejszymi dla kraju warunkami. W każdym razie, w ciągu eksploatowania kolei przez przedsiębiorstwo. zarząd krajowy nabyć może doświadczenia i dokładnej znajomości miejscowych stosunków, czego w zupełności można się spodziewać po dobrej kontroli eksploatacyi przez organa krajowe.

Forma ograniczonej gwarancyi przychodów dla dzierżawy eksploatacyi różniłaby się o tyle od takiejże formy przytoczonej już dla towarzystwa akcyjnego, że w pierwszym wypadku przedsiębiorstwo nie byłoby interesowane w zaspokojeniu ciężarów kapitału zakładowego, przez co pobór dochodów ruchu musiałby właściwie pozostać w administracyi krajowej, a przynajmniej pod ścisłą kontrolą kraju. Oprócz tego na eksploatacyę oraz uzupełnienie zakładu kolejowego, rozpisywałby zarząd krajowy licytacyę, w której dążyłby do uzyskania ze strony ubiegających się, opustu na sumie przychodów, mającej być gwarantowaną, tudzież na sumie kosztorysowej uzupełnienia zakładu kolejowego, zaś zwyżki na sumie preliminowanej tytułem prawdopodobnych dochodów brutto ruchu.

Pozostałoby jeszcze wspomnieć o sposobach, którymi państwo i interesowani powinniby się przyczyniać do budowy i eksploatacyi kolei lokalnych. Różne mogą być kombinacye, różny też stopień i różny stosunek ich udziałów do udziału kraju. Państwo powinnoby się przyczynić do stworzenia każdej kolei ekonomicznej znacznie większemi ofiarami, niż te, które z ulg zamieszczonych w ustawie z roku 1887 wynikają. W wielu wypadkach byłaby nadto pożądana państwowa gwarancya oprocentowania i umorzenia walorów pierwszeństwa lub dochodów kolei. Już ze względu na korzyści z nowych kolei lokalnych dla istniejącej sieci kolei państwowej, winien by Rząd przyczynić się bądź udziałem w kapitale akcyjnym, bądź peryodycznymi zasiłkami, premiami udzielanemi za każdą tonę dostawioną kolei państwowej do dalszego przewozu ze strony nowej kolei lokalnej, a w niektórych wypadkach może bezpłatnem prowadzeniem ruchu na linii lokalnej lub bezpłatnem sporządzeniem projektów i bezpłatną administracyą budowy.

Reprezentacyom powiatowym i gminnym jakoteż obszarom dworskim najłatwiej przyszłoby zapewne nabycie potrzebnych dla kolei grutów w najkorzystniejszych warunkach i bezpłatne odstąpienie takowych na rzecz kapitału kolei, nie wykluczając przez to datków pieniężnych, udziałów jednorazowych lub peryodycznych, pewnych gwarancyi dochodów w stosunku do poszczególnych interesów. Przedsiębiorstwa przemysłowe lub handlowe, osoby prywatne, w ogóle interesenci miejscowi i zamiejscowi mogliby — nie wykluczając datków i udziałów pieniężnych, jakoteż dostaw bezpłatnych dla potrzeb kolei w materyałach budowlanych, przyrządach, robociźnie, paliwie, zapasach i t. d. — także wziąć na siebie gwarancyę pewnej rocznej ilości przewozów koleją po cenach z góry oznaczonych, a w ogóle gwarancyę pewnych dochodów.

Interesowani, państwo lub kraj mogą gwarantować w poszczególnych wypadkach n. p. oprocentowanie kapitału według pewnej stopy bez lub z ograniczeniem maximum sumy gwarantowanej, bez lub z oznaczeniem czasu trwania gwarancyi, — albo gwarantować pewną oznaczoną część różnicy między dochodem gwarantowanym, a czystym dochodem ruchu. Gwarancya może być także skombinowana z subwencyą kapitałową, płatną bądź w miarę postępu robót, bądź w ratach rocznych. Ograniczając wysokość rocznej dopłaty gwacyjnej, można się zobowiązać swoją drogą do opłacania pewnego procentu nadwyżki niedoborów rzeczywistych i t. d.

Z chwilą, w której dochody brutto stają się dostatecznymi na pokrycie kosztów eksploatacyi i ciężarów kapitału, nadwyżkę dochodów należałoby dzielić między eksploatującego a gwarantów, w stosunku do ofiar przez tychże poniesionych, a to przynajmniej aż do zupełnego zwrotu ofiar, nie wykluczając warunków korzystniejszych dla gwarantów jak n. p. dalszego partycypowania w czystych zyskach bez ograniczenia terminu, bądź też aż do zwrotu zupełnego ofiar skapitalizowanych i t. p.

IV.

Jakkolwiek trudnoby było znaleść formułę kontraktu, która przy gwarancyi dochodów byłaby zupełnie zadowalniającą i zniewalała przedsiębiorstwo do dobrej eksploatacyi, to przynajmniej pewne warunki z góry postawione, mogą przyczynić się do dopięcia w znacznej części zamierzonego celu.

Gdyby kraj gwarantował przedsiębiorstwu roczną sumę taką, którąby miała pokrywać wydatki rzeczywiście włożone w eksploatacyę

oraz ciężary kapitału, to ewentualnie narażałby się na dopłatę zmienną z roku na rok, tem większą, im rzeczywiste dochody brutto kolei będą mniejsze i im rzeczywiste wydatki na eksploatacyę będą większe. Przedsiębiorstwo nie interesowałoby się przeto podniesieniem ruchu i dochodu brutto, ani zmiejszeniem wydatkow na eksploatacyę, gdyż dla niego rezultat byłby zawsze jeden i ten sam.

Byłaby to nieograniczona gwarancya przychodów, wskutek której kraj ponosiłby znaczne ciężary, gdyby przesiębiorca źle gospodarował, gdyby bez potrzeby zwiększał koszta eksploatacyi, a przez niedbalstwo, brak zapobiegliwości lub niestosowne postępowanie, doprowadził do pewnej stagnacyi ruchu transportów i zmniejszenia dochodów.

Przez ograniczoną gwarancyę przychodów rozumiem mianowicie tę formę, że kraj gwarantowałby przedsiębiorstwu dla danej linii pewną stałą roczną sumę *s* z tym warunkiem, że dopłacać będzie przedsiębiorstwu nadwyżkę sumy *s* nad rzeczywiste dochody brutto linii, o ile te dochody nie będą mniejsze od pewnej dla danej linii z góry oznaczonej sumy *d*. Gdy dochody brutto przekroczą pomienioną sumę *s*, wtedy nadwyżkę dochodów brutto nad sumę *s* podzieli przedsiębiorstwo z krajem w pewnym oznaczonym z góry stosunku. Gdy dochody brutto nie dosięgną sumy *d*, to kraj nie dopłaci więcej niż różnicę (*s*—*d*).

Formę określonej niniejszem gwarancyi przychodów możnaby stosować, jak poprzednio powiedziałem, do linij koncesyonowanych towarzystwom akcyjnym i do linij krajowych, których eksploatacyę wypuściłoby się w dzierżawę. Między tymi dwoma wypadkami zachodzi pewna różnica warunków, o której w ustępie poprzednim wspomniałem, która wszakże nie wpływa na sposób przedstawienia wspólnej zasady ograniczonej gwarancyi przychodów dla obu wypadków. Gdy w wypadku kolei koncesyonowanej towarzystwu prywatnemu, sumy *s* i *d* ustanawia kraj po zbadaniu projektu towarzystwa, to w wypadku wypuszczenia eksploatacyi w dzierżawę, rozpisałby kraj licytacyę, w której dążyłby do uzyskania ze strony ubiegających się, opustu na sumie *s*, a zwyżki na sumie *d*, przyczem rozumie się, że nadwyżkę rzeczywistych dochodów brutto nad sumę gwarantowaną, względnie nad ustanowione maximalne koszta eksploatacyi, ściągałby kraj w całości lub w oznaczonym z góry stosunku na potrzeby oprocentowania i umorżenia kapitału zakładowego. Dajmy n. p. że w wypadku przedsiębiorstwa akcyjnego ustanowione zostały następujące sumy: dla *s* 3000 zł. na 1 kilometr,

„ *d* 2800 „ „ „ „

Kraj ryzykowałby w tych warunkach wysokość największej dopłaty: 3000 — 2800 = 200 zł. na każdy kilometr, bo jeżeli rzeczywiste dochody brutto w którymkolwiek roku mniejby wynosiły niż 2800 zł., to w myśl powyżej określonych warunków, kraj nie wypłaciłby więcej niż $s - d = 200$ zł.

Jeżeli rzeczywiste dochody brutto wyniosłyby np. 2900 zł., to kraj dopłaci tylko 3000 — 2900 = 100 zł.

Jeżeli zaś rzeczywiste dochody brutto wyniosłyby np. 3050 zł., to kraj nietylko nic nie dopłaci, ale otrzyma jeszcze zastrzeżoną część nadwyżki między 3050 zł. a 3000 zł.

W wypadku wypuszczenia eksploatacyi w dzierżawę przyjmiemy przeto przy objaśnieniu rachunkowem, że przedsiębiorca zwraca krajowi z dochodów brutto kolei, część zastrzeżoną na potrzeby oprocentowania i umorzenia kapitału, co na to samo wychodzi, że wysokość pomienionej części objętą także będzie w sumie gwarantowanej s tak, jakby to było w wypadku ograniczonej gwarancyi przychodów dla towarzystwa akcyjnego. Ażeby uniknąć rozwlekłości, będę więc miał na uwadze — w objaśnieniach, które następują — tylko ten ostatni wypadek (przedsiębiorstwo akcyjne).

Dla należytego wyłuszczenia ograniczonej gwarancyi przychodów, potrzeba wejść koniecznie w różne szczegoły, a w tym celu uciec się do rachunku, który ma tę zaletę, że niewątpliwie wyjaśni warunki towarzyszące tej formie gwarancyi. Że zaś wyniki rachunku opartego na przeciętnych cyfrach i społczynnikach wyciągniętych ze statystyki nie przyczyniają się bardzo do oryentacyi w poszczególnych wypadkach, posłużymy się przeto oznaczeniami ogólnemi, które dadzą się zastosować do wszelkich cyfr rzeczywistych lub przypuszczalnych.

Literami małego alfabetu oznaczymy sumy obliczone w projekcie kolei żelaznej. Niechaj więc będzie na 1 kilometr kolei:

s obliczona (ewentualnia przetargowana i gwarantowana) roczna suma, potrzebna na pokrycie rocznych rozchodów (potrzeb) kilometrycznych kolei;

k obliczona roczna suma potrzebna na oprocentowanie i umorzenie kapitału zakładowego na 1 kilometr kolei;

d obliczony prawdopodobny minimalny dochód brutto kolei w pierwszych latach eksploatacyi na 1 kilometr (ewentualnie suma przetargowana, powyżej której, lub na równi z którą znajdujące się rzeczywiste dochody brutto mogą dopiero spowodować uiszczenie dopłaty krajowej);

a obliczony prawdopodobny maximalny koszt eksploatacyi w pierwszych latach istnienia kolei, na 1 kilometr. W obliczeniu tej sumy powinno się oczywiście mieć na uwadze rzeczywiste po-

trzeby spodziewanego ruchu, warunki techniczne trasy i możliwie najtańsze gospodarstwo;

p obliczona największa roczna suma, którą w skutek gwarancyi, kraj miałby w najgorszym razie dopłacić na 1 kilometr.

W obliczeniu wartości d i a, służących do oznaczenia sum p i s, trzeba się strzedz przesady. Jakkolwiek d wyraża prawdopodobny minimalny dochód brutto kolei, zaś a prawdopodobny maximalny koszt eksploatacyi, to jednak w pojęciu tych wartości utrafić trzeba taką miarę, jaka tylko z poznania stosunków wyniknąć może, aby nie narazić tak przedsiębiorstwa jak kraju na niepomyślne lub przynajmniej nieprzewidziane rezultaty.

Uważne rozpatrzenie poniżej podanego zestawienia piętnastu ewentualnych wypadków, przekona każdego o doniosłości, jaką przedstawia trafne obliczenie wartości d i a.

Suma gwarantowana powinna wystarczyć na pokrycie obliczonych kosztów eksploatacyi tudzież oprocentowania i umorzenia kapitału zakładowego

Więc $s = a + k$ [1]) a z określonych warunków gwarancyi wypada, że $p = s - d$.

Ponieważ s i k są w danych warunkach sumami niezmiennemi, więc tylko reszta wymienionych sum może się zmienić w rzeczywistości.

Te zmienne czynniki oznaczymy w ich rzeczywistych wartościach, wynikłych z eksploatacyi któregokolwiek uważanego roku, literami dużego alfabetu.

Niech więc będzie na 1 kilometr kolei:

D rzeczywisty dochód brutto na 1 kilometr,
A rzeczywisty wydatek na eksploatacyę (na 1 kilm.),
P rzeczywista dopłata krajowa na 1 kilometr,
$\triangle$ ewentualny rzeczywisty dochód kraju z 1 kilometra kolei,

[1]) W wypadku dzierżawy eksploatacyi uczyniłoby się w rzeczywistości $k = o$ przez co $s = a$, zaś nadwyżka rzeczywistych dochodów brutto nad przetargowaną sumę gwarantowaną $s = a$ zostałaby przez kraj albo w całości użytą na potrzeby oprocentowania i umorzenia kapitału, albo po strąceniu z niej pewnego procentu, któryby przyznany został przedsiębiorcy jako zysk czysty, co zależałoby z resztą od warunków umowy. Gdyby rzeczywiste dochody brutto okazały się więcej niż wystarczającymi na pokrycie całych ciężarów kapitału zakładowego wraz z kosztem eksploatacyi, to naturalnie nadwyżkę tych dochodów nad pomienioną sumę potrzeb, a właściwie nad sumę $(a+k)$, dzieliłby kraj w pewnym oznaczonym stosunku z przedsiębiorcą.

T całkowity przychód roczny przedsiębiorstwa na 1 kilometr, więc $T = D + P$.

W całkowity rozchód roczny przedsiębiortwa na 1 kilometr, zatem $W = k + A + \triangle$.

C ostateczny wynik roczny dla przedsiębiorstwa na 1 kolometr; zatem $C = T - W$.

Zasadnicze warunki gwarancyi ograniczonej są:

1) gdy $D < s$ ale równocześnie $D > d$ lub $D = d$ to $P = s - D$

2) gdy $D < d$ to $P = s - d$

3) gdy $D > s$, to $P = o$, a część $\triangle$ różnicy $(D - s)$ jest dochodem kraju.

Ażeby zdać należycie sprawę z wzajemnego stosunku wynikającego między krajem a przedsiębiorstwem skutkiem ograniczonej gwarancyi przychodów, należy wziąć na uwagę pietnaście ewentualnych wypadków, które uwidoczniam w następującem zestawieniu i uzmysławiam przykładami liczbowymi.

Niech będą w tych 15 wypadkach dane niezmienne sumy następujące:

$$s = 2200 \text{ zł}, = a + k$$
$$d = 2000 \text{ zł}.$$
$$a = 1000 \text{ zł}.$$
$$k = 1200 \text{ zł}.$$
$$p = 200 \text{ zł}. = s - d.$$

przyczem dajmy, że

$$\triangle = \frac{D - s}{2} \text{ gdy } D > s$$

Biorąc na uwagę różne wartości rzeczywistych dochodów brutto i rzeczywistych kosztów eksploatacyi odnośnie do powyższych sum niezmiennych, otrzymamy:

Ewentualne wypadki		Dane wartości liczbowe dla		Dopłata krajowa	Przychód przedsiębiorstwa	Rozchód przedsiębiorstwa	Dochód kraju	Ostateczny wynik dla przedsiębiorstwa:		
		D	A	P	T=D+P	W=k+A+△	△	w cyfrach według przykładów C=T−W	abstrakcyjnie od cyfr przytoczonych w przykładach	uzasadnienie abstrakcyjne każdego wypadku
				P=s−D	T=D+P	W=k+A	△=0	C=D+P−(k+A)		
D < s przyczem D = d	A < a	2000	900	200	2200	2100	0	+ 100	bezwarunkowo *zysk*	C=D+s−D−(s−a+A)=a−A =plus.
	A = a	2000	1000	200	2200	2200	0	0	ani zysk, ani strata	C=a−A=zero
	A > a	2000	1100	200	2200	2300	0	− 100	bezwarunkowo *strata*	C=a−A=minus
D < s ale D > d	A < a	2100	900	100	2200	2100	0	+ 100	bezwarunkowo *zysk*	C=a−A=plus
	A = a	2100	1000	100	2200	2200	0	0	ani zysk, ani strata	C=a−A=zero
	A > a	2100	1100	100	2200	2300	0	− 100	bezwarunkowo *strata*	C=a−A=minus
				P=s−d	T=D+P	W=k+A	△=0	C=D+P−(k+A)		
D < s i D < d	A < a	1900	900	200	2100	2100	0	0	**względne**	C=D+s−d−(s−a+A)=(D−d)+ +(a−A)=min. +pl. =wzgl.
	A = a	1900	1000	200	2100	2200	0	− 100	bezwarunkowo *strata*	C=D− d+(a−a)=D−d=minus
	A > a	1900	1100	200	2100	2300	0	− 200	bezwarunkowo *strata*	C=D−d+(a−A)=minus + minus = minus.
				P=0	T=D	W=k+A	△=0	C=D−(k+A)		
D = s	A < a	2200	900	0	2200	2100	0	+ 100	bezwarunkowo *zysk*	C=D−(s−a+A)=s−s+a−A =a−A=plus
	A = a	2200	1000	0	2200	2200	0	0	ani zysk, ani strata	C=s−s+a−a=zero
	A > a	2200	1100	0	2200	2300	0	− 100	bezwarunkowo *strata*	C=s−s+a−A=a−A=minus
				P=0	T=D	W=k+A+△	$\triangle=\frac{Ds}{2}$	C=D−(k+A+△)		
D > s	A < a	2300	900	0	2300	2150	50	+ 150	bezwarunkowo *zysk*	$C=D-(s-a+A+\frac{D-s}{2})=a-A+$ $+\frac{D-s}{2}$ = plus +plus =plus
	A = a	2300	1000	0	2300	2250	50	+ 50	bezwarunkowo *zysk*	$C=a-a+\frac{D-s}{2}=\frac{D-s}{2}$ =plus
	A > a	2300	1100	0	2300	2350	50	− 50	**względne**	$C=(a-A)+\frac{D-s}{2}$ = minus + plus =względne.

Dwa z przytoczonych wypadków zasługują na bliższe wyjaśnienie, a mianowicie:

1) gdy D<d. zatem i D<s, zaś A<a,

2) gdy D>s, zaś A>a.

W pierwszym z tych wypadków wynik dla przedsiębiorcy, mogący być bądź stratą, bądź zyskiem, bądź ani zyskiem, ani stratą, tłumaczy się wzorem;

$$C = (D-d) + (a-A).$$

Ażeby przedsiębiorstwo nie miało ani straty, ani zysku, to trzeba, żeby tu

$$C = 0$$
$$\text{czyli } D-d = A-a$$
$$\text{lub } d-D = a-A$$

to znaczy, że *A* musi być o tyle mniejsze od *a*, o ile *D* jest mniejsze od *d*, ażeby nie było ani zysku, ani straty.

Ażeby zaś przedsiębiorstwo mogło mieć zysk, to ponieważ we wzorze

$$C = (D-d) + (a-A)$$

(D—d) ma wartość ujemną, więc wartość dodatnia (a—A) musi być większą, niż wartość ujemna (D—d), czyli biorąc n. p. D=1900 zł., d=2000 zł., a=1000 zł., to (1000—A) musi być większe, niż + 100, zatem A musi być w danym przykładzie mniejsze niż (1000—100), zatem mniejsze niż 900 zł.

W drugim wypadku wynik dla przedsiębiorstwa, mogący być bądź stratą, bądź zyskiem, bądź ani zyskiem, ani stratą, tłumaczy się wzorem:

$$C = (a-A) + \frac{D-s}{2}$$

w którym (a—A) ma wartość ujemną.

Ażeby przedsiębiorstwo nie miało ani zysku ani straty, to trzeba

$$\text{żeby } C = 0, \text{ czyli } \frac{D-s}{2} = A - a$$

To znaczy, że *A* może być o tyle tylko większe od *a*, o ile

$$\frac{D}{2} \text{ jest większe od } \frac{s}{2}$$

Dajmy n. p. D = 2300 s = 2200 a = 1000

$$1150 - 1100 = 50 \text{ zł.}$$

więc A może być w tym razie większe od *a* tylko o 50 zł. czyli nie może przekroczyć kwoty 1050 zł., jeżeli nie ma być ani straty, ani zysku.

Ażeby przesiębiorstwo mogło mieć zysk, to we wzorze

$$C = (a - A) + \frac{D - s}{2}$$

wartość ujemua (a — A) musi być mniejszą niż wartość dodatnia

$$\left(\frac{D - s}{2}\right)$$

czyli, że w przytoczonym przykładzie A musi być mniejsze niż 1050 zł.

Ażeby nakoniec w omawiamym wypadku drugim czysty zysk przedsiębiorstwa mógł być równy dochodowi kraju $\triangle$, to w powyższy wzór trzeba wstawić

$$C = \triangle = \frac{D - s}{2} \quad \text{czyli} \quad \frac{D - s}{2} = (a - A) + \frac{D - s}{2} \quad \text{skąd}$$

$$a - A = o \text{ lub } a = A.$$

To znaczy, że A nie może być większe od a, jeżeli przedsiębiorstwo chce mieć czysty zysk równy dochodowi kraju $\triangle$.

Rzeczą przedsiębiorstwa jest czuwać nad swojem dobrem, a zatem jak najoszczędniej eksploatować.

Z powyższych zestawień i wyjaśnień okazuje się niewątpliwie, że przy zastosowaniu ograniczonej gwarancyi przychodów:

1) kraj nie naraża się nigdy na większą dopłatę niż tę, którą sobie z góry maximalnie oznaczył [p = s — d], oraz, że rzeczywista dopłata krajowa zmniejsza się, skoro tylko dochody brutto są większe niż suma z góry oznaczona d;

2) jak tylko dochody brutto dorównają lub przewyższą sumę gwarantowaną s, kraj nie ponosi żadnej dopłaty, a otrzymuje dochód z kolei $\triangle$, gdy dochody brutto przewyższają sumę gwarantowaną;

3) w każdym wypadku przedsiębiorstwo starać się musi bezwarunkowo dla własnego interesu o jak najoszczędniejszą eksploatacyę, gdyż jedynie oszczędnością dokonaną na sumie a, która jest podstawą sumy gwarantowanej s, uzyskać może czysty dochód, dopóki dochody brutto nie przekroczą pomienionej sumy s;

4) nawet jeżeli dochody brutto przekroczą sumę gwarantowaną, to przedsiębiorstwo liczyć się musi ściśle z tem, o ile powiększyć może wydatki na eksploatacyę stosownie do potrzeb zwiększonego ruchu, ażeby przy tem mieć swój czysty zysk i wypłacić krajowi zastrzeżoną część $\triangle$ różnicy (D — s);

5) w staraniach o zwiększenie dochodów brutto przedsiębiorstwo nie jest wprawdzie interesowane dopokąd te dochody są równe lub

większe od sumy *d* i dopokąd nie przekroczą sumy gwarantowanej s = (a + k) [1]). Dochody brutto okażą się zwykle przecież wyższymi od sumy *d*, a jeżeli tylko dana linia przedstawia możliwość dostarczenia dochodów brutto większych od sumy gwarantowanej, to przedsiębiorstwo we własnym interesie, celem zwiększenia swych zysków, dążyć będzie do osiągnięcia możliwie największej wysokości dochodów brutto.

Jak z pewnych względów zaletę, tak z innych względów słabą stronę tej formy gwarancyi stanowi okoliczność, że przedsiębiorstwo zniewolone jest szukać swego zysku przedewszystkiem w oszczędności na kosztach eksploatacyi. W wypadku przedsiębiorstwa akcyjnego, któreby założyło na swój rachunek tak budowę podtorową jak resztę zakładu kolejowego, okoliczność ta nie wpływa ujemnie na sposób gospodarowania. W wypadku jednak dzierżawy eksploatacyi, przedsiębiorca miałby pokusę do nieodpowiednego utrzymywania zakładu kolejowego i nieodpowiedniego prowadzenia ruchu.

Zbytniej oszczędności na eksploatacyi, mogącej przynieść szkodę dobremu stanowi zakładu i ruchomości kolejowych, bezpieczeństwu ruchu, albo interesom kraju i publiczności, zapobiegać jednak powinna i może sprężysta kontrola krajowa, któraby przestrzegała przepisanych wymagań i warunków kontraktu. Złożenie odpowiedniej kaucyi powstrzymywałoby zresztą przedsiębiorcę od nadużyć.

Z dwojga złego, daleko posunięta oszczędność przedsiębiorcy przy dobrej kontroli ze strony kraju, lepszą będzie niż dowolna gospodarka przedsiębiorcy, której skutki ponosiłby fundusz krajowy.

V.

Celem należytego ocenienia ekonomicznych, handlowych i technicznych warunków projektowanych kolei, wypadałoby utworzyć krajowe biuro kolei lokalnych, którego organizacya postępywałaby w miarę rozwoju odnośnych czynności. Pierwszem zadaniem tego biura byłoby badanie projektów sporządzonych przez prywatne konsorcya, ocenienie całego planu ich przedsięwzięcia, tudzież przeprowadzanie studyów i wykonywanie projektów na rachunek kraju i przedsiębiorstw pry-

[1]) W wypadkach dzierżawy eksploatacyi, przedsiębiorca będzie zachęcony do zabiegów o zwiększenie dochodów brutto, jeżeli mu zostanie przyznany pewien procent nadwyżki rzeczywistych dochodów nad sumę gwarantowaną s = a.

watnych. Wyniki badań wraz z oszacowaniem ważności kolei, typu jaki miałby być dla niej przyjęty, jej kosztu zakładowego, sposobu sfinansowania, warunków tudzież sposobu poparcia i wysokości udziału krajowego gdy kolej nie miałaby być budowaną na rachunek kraju, przedkładałoby biuro kolejowe Wysokiemu Wydziałowi krajowemu celem zasięgnięcia opinii *krajowej Rady kolejowej*, — i przedstawienia sprawy do decyzyi Wysokiego Sejmu. Dalszem zadaniem krajowego biura kolejowego byłby nadzór i kontrola budowy tudzież eksploatacyi kolei przez kraj subwencyonowanych, wykonanie budowy kolei bezpośrednio przez kraj zakładanych, kontrola ich eksploatacyi tak w razie oddania eksploatacyi w przedsiębiorstwo, jak w razie eksploatowania ich we własnym zarządzie kraju.

Nie ulega wątpliwości, że zadanie tego biura będzie ważne i że odpowiedzialność Wysokokiego Wydziału krajowego będzie tem większą, iż w wielu kwestyach napotka się na przeciwne zapatrywania lub wymagania stron interesowanych i ludności. Dla najodpowiedniejszego rozwiązania takich i innych kwestyi, jak np. kwestyi taryf itp. Wysoki Wydział krajowy mógłby zasięgać opinii sfer fachowych, które reprezentowałyby krajową Radę kolejową. Instytucya taka istnieje już w Styryi.

Do krajowej Rady kolejowej wypadałoby zapewne powołać jednego członka z każdej Izby przemysłowej i handlowej, z Towarzystw gospodarskiego, rolniczego, politechnicznego lwowskiego i technicznego krakowskiego, jednego profesora Politechniki lwowskiej i odpowiednią liczbę przedstawicieli kolejnictwa, armii, przemysłu i handlu, a w szczególności górnictwa.

Oprócz krajowej Rady kolejowej użytecznem byłoby ustanawiać komitety miejscowe dla poszczególnych kolei, których zadaniem nie byłoby administrowanie funduszu krajowego ani wchodzenie w sprawy zarządu w ogóle, lecz jak najżywsze współdziałanie w doprowadzeniu do skutku zamierzonej budowy kolei, a to przez: a) ułatwianie wszelkich studyów i badań na miejscu, oraz dostarczanie rzetelnych informacyi na podstawie znajomości stosunków miejscowych, b) wystaranie się o bezpłatne dostarczenie gruntów pod kolej od powiatów, obszarów dworskich, gmin i osób interesowanych, c) współdziałanie celem zebrania jak najznaczniejszych środków materyalnych, tudzież przyczynianie się wszelkimi sposobami do pomyślnego przeprowadzania spraw kolei.

W skład komitetów miejscowych wchodziliby także ci interesowani, którzy zobowiązaliby się do znaczniejszych udziałów w kapitale lub gwarancyi, a jako takim, przysługiwałoby im prawo głosu dorad-

czego w krajowej Radzie kolejowej nawet przed utworzeniem komitetu miejscowego.

VI.

Reasumując przedłożone w niniejszem sprawozdaniu uwagi, przychodzę do następujących wniosków:

1) Ażeby kraj mógł skutecznie popierać — *bez względu na stopień rentowności* — koleje, których celem byłoby obudzenie produkcyi, przemysłu i handlu, zatem podźwignięcie ekonomicznego stanu Galicyi, potrzebaby przedewszystkiem ważnych zmian w postanowieniach prawnych dzisiaj obowiązujących, które uzyskaćby należało przy sposobności uchwalenia w r. 1893 nowej ustawy państwowej o kolejach lokalnych. Głównymi punktami zmian byłyby:

a) Zastrzeżenie krajowi prawa własności tych kolei przez Reprezentacyę krajową subwencyonowanych lub budowanych, których dojście do skutku zawdzięczałoby się głównie ofiarom kraju;

b) Odstąpienie ze strony Rządu Wysokiemu Sejmowi prawa ostatecznej decyzyi co do kierunku trasy, sposobów i typu budowy oraz eksploatacyi kolei powyżej określonych, tudzież co do ustanawiania taryf. Postanowienie Wysokiego Sejmu w każdym poszczególnym wypadku nastąpiłoby po wzięciu do wiadomości wyników rokowań przeprowadzonych w tym przedmiocie przez Wysoki Wydział krajowy z Rządem.

c) Postanowienie *niezbędnie potrzebnego udziału materyalnego państwa* — w stosunku, którego granice byłyby z góry oznaczone — w założeniu każdej kolei, której użyteczność ekonomiczna zostanie uznaną przez wspólnych delegatów kraju, państwa i interesowanych. W tym celu utworzenie *osobnego państwowego funduszu kolejowego,* który służyłby także do udzielania pożyczek poszczególnym krajom na cele kolejowe.

d) zwolnienie Wydziału krajowego od osobnych upoważnień ze strony Rządu do robót przygotowawczych kolejowych, tudzież od innych formalności, wymienionych w ustępie II niniejszego sprawozdania.

2) Jeżeliby żądania ad 1 *a*) *b*) *c*) nie zostały uwzględnione, to projekta tych kolei, które pokrywałyby zaledwie swe koszta eksploatacyi, nie mogąc choć w części zadość uczynić ciężarom kapitału zakładowego, nie kwalifikowałyby się w dzisiejszych stosunkach do po-

parcia ze strony kraju, o ile zwrot i w pewnej mierze oprocentowanie udziału kraju nie zostałyby należycie przez państwo i interesowanych poręczone.

3) W założeniu ad 2) określonem, *krajowy fundusz kolejowy*, który na podstawie pożyczki krajowej zostałby utworzony, nie powinienby być w zasadzie narażanym na straty. Gdyby uniknienie strat w niektórych wypadkach okazało się niepodobnem, reflektować by można na dochody krajowego funduszu kolejowego z kolei mogących się rentować, dalej na sprzedaż zakupionych przez kraj walorów kolejowych, o ile te w odpowiednim kursie dałyby się spieniężyć, nakoniec na sprzedaż niektórych kolei przez kraj bezpośrednio zbudowanych.

4) Co do sposobów popierania kolei lokalnych przez kraj, najskuteczniejszym i najkorzystniejszym z nich pod każdym względem byłoby *przeprowadzenie trasy i założenie budowy podtorowej w bezpośrednim zarządzie kraju* przy odpowiednim udziale materyalnym państwa oraz interesowanych (udział tych ostatnich winienby wynosić średnio 15 do 25% potrzebnego kapitału zakładowego, a polegać przedewszystkiem na bezpłatnem dostarczeniu gruntów i na gwarancyi pewnej części dochodów) — i oddawanie przedsiębiorstwom, utworzonym ile możności *siłami krajowemi*, wierzchniego urządzenia kolei tudzież dostarczenia taboru, bądź na rachunek kraju, bądź na ich własny rachunek, — następnie zaś poruczanie tymże przedsiębiorstwom eksploatacyi pod pewnymi warunkami.

Jeżeliby zaś chodziło o poparcie *prywatnego towarzystwa kolejowego*, to po wszechstronnem zbadaniu i ewentualnem stwierdzeniu ekonomicznej ważności kolei tudzież należytego pojęcia projektu i całego planu przedsięwzięcia, nakoniec po gruntownem ocenieniu, że warunki komercyalne i finansowe kolei oraz jej gospodarstwa, nie narażą kraju na poważne straty wskutek jego ewentualnego współudziału, — najodpowiedniejszym sposobem poparcia ze strony kraju byłoby *pośrednictwo finansowe* przez *dostarczenie kapitału w zamian za walory pierwszeństwa* towarzystwa, ile możności gwarantowane przez państwo lub interesentów, pod warunkiem jednak, że towarzystwo złoży lub zapewni sobie przed rozpoczęciem budowy, w rzeczywistej wysokości średnio 30 do 50% potrzebnego kapitału zakładowego w ofiarach, datkach i akcyach zakładowych ze strony państwa i interesowanych.

5) Nieodzownie potrzebnem wobec tego okazuje się utworzenie krajowego biura kolejowego przy Wydziale krajowym, nie pomijając

tu użyteczności ewentualnego utworzenia krajowej Rady kolejowej i ustanawianie miejscowych komitetów dla poszczególnych linij, których budowę zamierzyłby kraj przeprowadzić.

6) Zakładanie nowych kolei należałoby przeprowadzać stopniowo i bardzo rozważnie, poczynając od linij najużyteczniejszych i najmniej mogących równocześnie narazić fundusz krajowy na straty.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie pod zarządem St. Baylego.

Odpis

reskryptu ministeryalnego z dnia 18. lutego 1892 l. 18991/91 wystosowanego do J. E. c. k. Namiestnika

Mit Beziehung auf die Berichte vom 20. April, 30. September und vom 23. November 1891. Zl. 23315, 56379 und 85178 über die vom galiz. Landesausschusse eingeleitete Action wegen Förderung des Localbahnwesens und eventuellen Subventionirung von Localbahnprojecten in Galizien beehre ich mich Euere Excellenz auf Grund der nunmehr vorgelegten Äusserungen der im Gegenstande einvernommenen technischen Fachbehörden des h. o. Ressorts behufs geneigter Mittheilung an den genannten Landesausschuss Nachstehendes zu eröffnen: Eine planmässige Action zur Entwickelung des Localbahnwesens in Galizien in der Richtung, dass die Subventionirung von projectirten Localbahnen, welche vom Standpunkte der Landesinteressen als nützlich und wichtig anerkannt sind, aus Landesmitteln in weiterem Umfange als bisher in systematischer Weise ins Auge gefasst wird, muss die rationelle Durchführung dieser Intention vorausgesetzt, auch vom Standpunkte der Regierung als zweckmässig und erwünscht bezeichnet werden, da hiedurch das Zustandekommen gemeinnütziger, zum Theile auch gesammtstaatlichen Interessen dienenden Bahnprojecte theils überhaupt ermöglicht, theils wesentlich gefördert und insbesondere die Möglichkeit gebothen wird, bei entsprechender Intervention des Landes die Gelddbeschaffung für neue Localbahnprojecte unter Vermeidung der mit privater Finanzirung zumeist verbundenen Übelstände und Mehrkosten erheblich zu verwohlfeilen und zu erleichtern, hiemit aber das gesammte Localbahnwesen in finanzieller Beziehung auf eine weitaus gesündere Grundlage zu stellen, als dies bei Überlassung desselben an die Privat-Speculation möglich wäre.

Ein kräftiges Eingreifen des Landes in Bezug auf die Ausgestaltung des galiz. Localbahnwesens erscheint nach meiner Ansicht auch aus dem Grunde gebothen, weil wenigstens nach den bisherigen Erfahrungen die Ausführung neuer Localbahnen lediglich durch die Interessenten und Privatunternehmer wegen der in den meisten Fällen unzureichenden Rentabilität nicht in Aussicht zu nehmen ist; anderseits aber die Regierung in Folge der so bedeutenden Inanspruchnahme des Staatsschatzes für Eisenbahnzwecke und für andere gesammstaatliche Interessen, sowie im Hinblicke auf die dauernde Erhaltung der so mühsam erzielten Ordnung des Staatshaushaltes sich in Bezug auf die Subventionirung von Localbahnprojecten die grösste Zurückhaltung auferlegen muss.

Was nun vorerst die vom Landesausschusse angestrebte Aufstellung eines allgemeinen Programmes für die Anlage von neuen Localbahnen in Galizien anbelangt, so muss es in erster Linie wohl dem Landesausschusse selbst vorbehalten bleiben, durch Umfragen bei den massgebenden Faktoren, insbesondere den Handels- und Gewerbe-Kammern, den Bezirks- und Gemeindevertretungen und den Interessenten zur Kenntniss der in erster Linie bauwürdigen Localbahnen zu gelangen, wobei es selbstverständlich nicht ausgeschlossen sein wird, dass auch nach Auf-

stellung eines solchen allgemeinen Localbahnprogrammes Änderungen oder Ergänzungen desselben auf Grund der vorzunehmenden näheren Studien und Erhebungen oder in Folge nachträglich hervortretender Bedürfnisse vorgenommen werden. Nach dem Ergebnisse der in dieser Hinsicht von der k. k. General-Direction der österr. Staatsbahnen und der k. k. General-Inspection der österr. Eisenbahnen gepflogenen Erhebungen, wäre nun nach Ansicht der Regierung die Ausführung der nachstehend angeführten aus der beiliegenden Übersichtskarte zu entnehmenden Localbahnlinien nach Massgabe des im Einzelnen zu constatirenden Verkehrsbedürfnisses und der verfügbaren Geldmittel, beziehungsweise der zu erzielenden Interessentenbeiträge ins Auge zu fassen: 1) In erster Linie wird nach h. ä. Ansicht die Sicherstellung der im beiliegenden Plane mit 1 bis 3 bezeichneten sogenannten ostgalizischen oder podolischen Localbahnen, d. i. der Linien von Tarnopol über Ostrów und Trembowla nach Kopyczyńce, von Hadynkowce über Teresin nach Iwanie puste mit der Abzweigung nach Skała und von Kalinowszczyzna über Tluste nach Zaleszczyki anzustreben sein, bezüglich welcher Linien bekanntlich Verhandlungen im Handelsministerium wegen gesetzlicher Erwirkung einer entsprechenden finanziellen Unterstützung durch den Staat anhängig sind; 2) wird die von den Interessenten seit längerer Zeit angestrebte zum Theile auch gesammtstaatliche Rücksichten förderliche Abzweigung von den sub 1. genannten Linien bei Ostrów über Kozowa einerseits, nach Halicz anderseits; 3) über Brzeżany und Rohatyn nach Chodorów mit eventueller dereinstiger Fortsetzung nach Stryj ins Auge zu fassen sein (Z. Z. 4, 5 und 6 der Karte); ferner wäre die Ausführung der nachstehenden Localbahnlinien im südöstlichen Theile Galiziens (Z. Z. 7, 8 und 9 der Karte) in Aussicht zu nehmen u. zw. 4) einer Localbahn von Śniatyn oder einem anderen geeigneten Punkte der Linie Lemberg-Czernowitz nach Horodenka, eventuell nach Zaleszczyki; 5) einer Abzweigung von Śniatyn nach Kuty und 6) eine Verbindung der Kolomea'er Localbahnen von Kniażdwór mit der auf Staatskosten herzustellenden Eisenbahn Stanislau-Woronianka bei Delatyn; 7) erscheint im allgemeinen und im finanziellen Interesse des Staates wünschenswerth die Anlage von Localbahnen zur Einbeziehung der Salinen in Kałusz, Dolina mit Fortsetzung nach Strutyn und Spas, dann in Bolechów, Drohobycz und Stebnik (Z. Z. 10 bis 14 der Karte). Ausserdem wird in Erwägung zu ziehen sein; 8) die Anlage einer Localbahn von Sambor über Staremiasto nach Turka, dann im nordöstlichen Theile Galiziens: 9) Die Herstellung einer Eisenbahnverbindung von Krystynopol über Mosty einerseits nach Krasne, anderseits nach Żółkiew, (Z. Z. 15, 16 und und 17. der Karte). Im nördlichen Theile Galiziens ist ferner in Betracht zu ziehen 10) die auch vom Standpunkte der Militärverwaltung als wünschensverth bezeichnete Bahnverbindung Rozwadów, Przeworsk, (Z. 18 der Karte, während im nordwestlichen Theile des Landes: 11) die vorzugsweise im Interesse der Production und der Verfrachtung der Kohlen aus den Revieren von Jaworzno gelegene Bahnverbindung Jaworzno-Zator-Wadowice-Skawce mit eventueller Abzweigung nach Trzebinia und 12) eine Abzweigung der k. k. Staatsbahnen von Chabówka über Neumarkt nach Zakopane (Z. Z. 19 und 20 der Karte), ins Auge zu fassen sein wird. — In Bezug auf die Wichtigkeit und Dringlichkeit der Sicherstellung der vorangeführten Localbahnlinien gebührt nach h. ä. Ansicht den sub 1 und 2 genannten Ergänzungslinien im östlichen Landestheile, deren Ausführung in technischer Beziehung keinen erheblichen Schwierigkeiten unterliegt, und die im Hinblicke auf die anerkannte Entwickelungsfähigkeit des berührten Gebietes bei entsprechender Ökonomie des Baues und Betriebes, insbesondere bei Einhebung angemessener Localbahntarife eine, wenn auch anfänglich bescheidene Rentabilität erwarten lassen, unbedingt der Vorzug. Ausserdem dürfte es sich empfehlen der Realisirung der sub 7 genannten verhältnissmässig geringe Kosten erfordernden Bahnverbindungen zu den im Lande befindlichen Salinen baldigst näher zu treten.

Bezüglich der übrigen im Vorstehenden angedeutenden Localbahnprojecte dürfte die Reihenfolge der näheren Behandlung und der eventuellen Sicherstellung, wie früher bemerkt, von den nachzuweisenden Rentabilitätschancen und der Höhe der Interessentenbeiträge abhängig zu ma-

chen sein. Nachdem übrigens derzeit schon als feststehend angesehen werden kann, dass die meisten der fraglichen Localbahnprojecte eine zur Bedeckung der Kapitalslasten ausreichende Rentabilität nicht erwarten lassen und demnach die eventuelle Realisirung derselben nur mit erheblichen Opfern für jene Faktoren und Interessenten, welche die bezüglichen Kapitalslasten übernehmen sollen, zu ermöglichen sein wird, dürfte es sich, von anderen Erwägungen abgesehen, schon aus naheliegenden finanziellen Rücksichten empfehlen, die Realisirung dieser Bahnprojecte nicht allzusehr zu beschleunigen, sondern dieselbe den Verhältnissen entsprechend auf einen längeren Zeitraum zu vertheilen. Was nun die finanziele Seite der vom Lande beabsichtigten Action zur Förderung des Localbahnwesens in Galizien gleichwie von anderen Landesvertretungen bisher geübte Praxis der Zusicherung von Landessubventionen à fonds perdu, oder gegen Übernahme von Stammactien der betreffenden Localbahngesellschaft in den meisten Fällen insbesondere dann, wenn eine entsprechende finanzielle Unterstützung durch den Staat nicht thunlich ist, theils nicht ausreichend, theils insoferne nicht zwäckmässig erscheint, als hiedurch die Schwierigkeiten und die erfahrungsgemäss sehr bedeutenden Mehrkosten der restlichen Geldbeschaffung durch Ausgabe von Vorzugstitres (Prioritätsactien und Prioritätsobligationen), nicht beseigtigt werden. Aber auch für jene Fälle, in welchen auf künftig die Zusicherung einer Kapitalsubvention aus Landesmitteln für die Realisirnng des betreffenden Bahnprojectes, als ausreichend und zweckmässig erkannt werden sollte, dürfte es sich zur Schonung der finanziellen Gebahrung des Landes und im Interesse einer zweckmässigen Vertheilung der Kapitalslasten auf einen längeren Zeitraum empfehlen, das Erfordorniss für die Bezahlung der zugesicherten Landessubventionen durch eine umfassendere finanzielle Transaction des Landes, beziehungsweise durch ein im Interesse der Förderung des Localbahnwesens in Galizien unmittelbar vom Lande oder eventuell unter Garantie des letzteren, von einem bestehenden oder neu zu creirenden Finanzinstitut anfzunehmendes grösseres Anlehen zu bedecken. Eine derartige nmfassendere finanzielle Transaction des Landes dürfte auch insoferne erhebliche Vortheile biethen, als hiedurch die Möglichkeit geschaffen würde, Vorzugstitres von Localbahnunternehmungen, deren Erträgniss durch den zu erwartenden Verkehr durch Frachtengarantien, Jaresbeiträge der Interesenten oder selbst durch eine Staatsgarantie gesichert wurde, demnach mit ausreichender Sicherheit im Übrigen aber ohe Verlust und selbst mit finanziellen Vortheilen für das Land von Seite des letzteren zu angemessenen Begebungscoursen zu dem Ende zu erwerben, um die sonst erfahrungsgemäss eintretenden, die Rentabilität des Localbahnunternehmens beeinträchtigenden, erheblichen Coursverluste zu vermeiden.

Unter Umständem wird die Realisirung von Localbahnprojecten auch dadurch zu ermöglichen sein, dass nach dem Vorbilde des in einem Abdrucke mitfolgenden krainischen Landesgesetzes vom 4. März 1891 (Krain. Landesgesetz-Bl. Nr. 6) betreffend die Unterkrainerbannen von dem Lande die Garantie eines für die Verzinsung und Tilgung des Vorzugtitres ausreichenden Bahnerträgnisses übernommen wird, eine Finanzirungsmodalität, die insbesondere dann von Vortheil sein wird, wenn einerseits, wie bei den genanten Unterkrainerbahnen, durch nebenhergehende Vereinbarungen mit Interessenten entsprechende Bahnerträgnisse sichergestellt sind, und wenn anderseits die günstige Begebung solcher, auf einer Landesgarantie basirten, sonach eine gesicherte Kapitalsanlage ermöglichenden Localbahntitres an creditfähige, statutenmässig hiezu berechtigte Finanzinstitute in Aussicht genommen werden kann. Wieder in anderen Fällen wird die directe Erwerbung der A. H. Concession durch den Landesausschuss, sowie der Ban und Betrieb der Localbahn für Rechnung des Landes mit oder ohne Vorbehalt der nachträglichen Bildung einer Actiengesellschaft ins Auge zu fassen sein, welche Modalität eine zweckmässige Geldbeschaffung durch eine entsprechende finanzielle Transaction des Landes im Sinne der früheren Andeutungen vorausgesetzt, gerade in Galizien besondere Vortheile biethen dürfte, resp. mit verhältnissmässig geringen Regie- und Verwaltungsanslagen durchgefürt werden könnten, da die Staatseisenbahnverwaltung gerade in Galizien, wo sämmtliche neue Localbahnen an Staatsbahnen oder im Staatsbetriebe stehende Localbahnen anschliessen werden, keinen Anstand nehmen wird,

und bezw. dazu berufen erscheint, bezüglich solcher projectirten Localbahnen die Projectsaufstellung, die Vorbereitung und Leitung des Baues und die Betriebsführung für Rechnung der betreffenden Bahnunternehmung lediglich gegen Vergütung der Selbskosten, im Übrigen aber unter möglichst günstigen Bedingungen zu übernehmen. Im Falle Seitens des galizischen Landesausschusses die Erlassung einer allgemein gesetzlichen Norm behufs Förderung des Localbahnwesens in Galizien im Wege eines Landesgesetzes in Aussicht genommen wird, erachte ich mit Rücksicht auf die in anderen Ländern gewonenen Erfahrungen empfehlen zu sollen, dass einerseits die gesetzlichen Voraussetzungen und Bedingnngen für die finanzielle Betheiligung des Landes an der Sicherstellung von Localbahnen nicht zu rege gefasst werden mögen, zumal hin ohnedem voraussichtlich die Entscheidung bezüglich der einzelnen Localbahnprojecte speciell zu erlassenden Landesgesetzen vorbehalten werden dürften und dass anderseits dem Landesausschusse die Möglichkeit gewährt werde, ohne Abänderung der zu erlassenden grundsätzlichen Normen in jedem einzelnen Falle die den besonderen Verhältnissen am meisten entsprechende Modalität der Finanzirung der bezüglichen Localbahnprojecte und der erforderlichen Beihilfe aus Landesmitteln eintreten zu lassen.

Schliesslich erkläre ich mich bereit, falls dies von Euer Excellenz und rücksichtlich vom Landesausschusse als dem angestrebten Zwecke förderlich erachtet wird, eine Besprechung der massgebenden Gesichtspunkte nnd der in Frage kommenden Modalitäten der vom Landesausschusse beabsichtigten Action zu Gunsten des Localbahnwesens in Galizien im Handelsministerium einzuleiten, ob und eventuell in welcher Weise die gedachte Action bereits bei der Finanzirung der sogenannten ostgalizischen oder podolischen Localbahnen verwerthet werden könnte, für welche, wie Euer Exzellenz bekannt, eine sehr erhebliche finanzielle Unterstützung durch den Staat beansprucht, respective in Aussicht genommen wird.

Ich lade sohin Euer Excellenz ein, von dem Vorstehenden dem galiz. Landesausschusse mit Beziehung auf dessen an Euer Excellenz gerichteten im Ausschlusse zurückfolgenden Zuschriften vom 16. März, 30 Juli, und 26. September v. J. Zl. 8503, 18590 und 40779 Kenntniss zu geben und dem gedachten Landesausschusse anheimzustellen, falls derselbe auf die vorstehende Anregung einzugehen gedenkt, baldmöglichst seine Vertreter in das Handelsministerium zu entsenden, welche sich bezüglich des Zeitpunktes der zu pflegenden Verhandlungen mit dem h. ä. Departament VII im kurzen Wege ins Einvernehmen zu setzen hätten, und denen es freigestellt wird, zum Zwecke eines Finanz- oder banktechnischen Beirathes auch einen Vertreter der galiz. Landesbank oder eines anderen vertrauenswürdigen Bankinstitutes zu der fraglichen Besprechung beizuziehen.

Zugleich stelle ich Euer Excellenz anheim, sich an obiger Berathung durch Entsendung eines Vertreters zu betheiligen, und denselben behufs Verständigung von dem Zeitpunkte des Znsammentrittes anher namhaft zu machen. Genehmigen Euer Excellenz die Versicherung meiner ausgezeichneten Hochachtung. Der k. k. Handelsminister Bacqnehem mp.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Aleg. F

Do L. W. kr. 4998/92.

Kwestyonaryusz

w sprawie popierania kolei lokalnych przez kraj.

I.

Jakie zasady w ogóle przyjąćby należało przy oznaczeniu tych linij kolejowych, które zasługiwałyby na poparcie ze strony kraju, a w szczególności czy popieranie finansowe ze strony kraju nie powinnoby ograniczać się wyłącznie do linij krajowego znaczenia ekonomicznego, z pozostawieniem linij ogólniejszego państwowego znaczenia staraniom państwa?

II.

Jakich zmian wymagałaby dla skutecznego rozwoju kolei lokalnych w Galicyi ustawa państwowa z dnia 17 czerwca 1887 (Dz. u p. Nr. 81), którą wydane zostały postanowienia w przedmiocie budowy kolei miejscowych i prowadzenia na nich ruchu, a której moc obowiązująca przedłużoną została do końca roku 1893 ustawą z dnia 28. grudnia 1890 (Dz. u. p. Nr. 229), a w szczególności:

a) Jakie prawa należałoby zastrzedz krajowi — co do kolei przez kraj budowanych, oraz co do tych kolei, które powstanie swoje zawdzięczałyby głównie subwencyi krajowej — w przedmiocie formalności urzędowych, którym według obowiązujących dotychczas postanowień podlegają czynności wstępne i wykonanie budowy kolei, w kwestyi wyboru trasy, oraz typu budowy i eksploatacyi, w kwestyi ustanawiania taryf, kontroli administracyi i w kwestyi własności kolei po upływie terminu koncesyi?

b) Czy nie byłoby wskazanem utworzenie państwowego funduszu kolejowego, z którego państwo miałoby udzielać subwencyj i pożyczek poszczególnym krajom na cele zakładania kolei lokalnych?

c) Czy nowej ustawie państwowej o popieraniu kolei lokalnych należałoby zapewnić moc obowiązującą na czas nieograniczony, czyli też tylko na pewien okres czasu i jak długi?

III.

a) Z jakich źródeł miałby kraj pokrywać potrzeby pieniężne spowodowane popieraniem nowych kolei, a w szczegól-

ności: czy, w jaki sposób i jakiej wysokości miałby być utworzony osobny krajowy fundusz kolejowy?

b) Czy i o ile z tego funduszu mogłyby być czynione inwestycye (nakłady, wydatki) na takie koleje, co do których po przeprowadzeniu odnośnych badań, z góry przewidziećby można, że nie posiadając odpowiednich warunków rentowności, narażałyby pomienony fundusz kolejowy na straty, które musiałyby być pokrywane z ogólnego funduszu krajowego?

IV.

Jakie normy ogólne przyjąćby należało dla popierania kolei lokalnych przez kraj, a w szczególności: o ile, w jakich warunkach i przy jakim udziale stron interesowanych tudzież państwa, byłyby wskazane następujące sposoby:

1. Wspieranie prywatnych towarzystw kolejowych:

A) dostarczaniem kapitału ze strony kraju, a mianowicie:

a) w subwencyach bezzwrotnych (à fond perdu) na rzecz kapitału zakładowego?

b) w pożyczkach bezprocentowych, zwrotnych w czasie trwania koncesyi?

c) w zamian za akcye zakładowe towarzystwa w nominalnej wartości?

d) w zamian za akcye pierwszeństwa w nominalnej wartości?

e) w zamian za obligacye pierwszeństwa w nominalnej wartości?

B) krajową gwarancyą:

a) oprocentowania według pewnej stopy i umorzenia walorów pierwszeństwa?

b) przychodów, nieograniczonych pewną stałą sumą, lecz zależnych od wyników eksploatacyi i gospodarstwa towarzystwa kolejowego?

c) przychodów, ograniczonych pewnymi warunkami i z góry oznaczoną sumą?

2. Doprowadzenie kolei do skutku w bezpośrednim zarządzie kraju jako koncesyonaryusza, ewentualnie jako właściciela przyszłej kolei, ze współudziałem lub bez współudziału interesowanych i państwa, a mianowicie:

A) przez wykonanie budowy podtorowej w bezpośrednim zarządzie kraju, następnie zaś utworzenie towarzystwa akcyjnego celem uzupełnienia zakładu kolejowego i eksploatowania tegoż?

B) przez wykonanie budowy podtorowej w bezpośrednim zarządzie kraju, poczem oddanie w prywatne przedsiębiorstwo uzupełnienia zakładu kolejowego kosztem kraju i wydzierżawienie eksploatacyi temuż samemu przedsiębiorstwu z ograniczoną gwarancyą krajową przychodów?

C) przez wykonanie budowy i zupełnego urządzenia kolei w bezpośrednim zarządzie kraju, a następnie oddanie jej w eksploatacyę zarządowi kolei państwowych za wynagrodzeniem jego własnych kosztów?

D) przez budowę, urządzenie i eksploatacyę kolei w bezpośrednim zarządzie kraju?

V.

Czy nie byłoby rzeczą wskazaną ustanowić dla spraw kolejowych krajową Radę kolejową, jako doradczy organ Wydziału krajowego, tudzież w miarę potrzeby ustanawiać miejscowe komitety dla poszczególnych kolei?

VI.

a) Na jakie grupy dałyby się rozdzielić koleje, proponowane w odpowiedzi na kwestyonaryusz Wydziału krajowego, ze względu na potrzeby komunikacyjne i interesy, którym w pierwszym rzędzie służyć mają?

b) Które z proponowanych kolei, stanowiąc linie główne, lub służąc przedewszystkiem specyalnym interesom państwa, powinnyby dojść do skutku wyłącznie lub przeważnie staraniem państwa?

c) Które linie kolejowe kwalifikowałyby się w pierwszym rzędzie do rychłego poparcia ze strony kraju, w jakim typie budowy i eksploatacyi miałyby być pojęte i w jakim po sobie porządku wykonane?

Do L. W. kr. 4998/92.

Objaśnienia

do kwestyonaryusza w sprawie popierania kolei lokalnych przez kraj.

ad I.

Przy roztrząsaniu pierwszego pytania ze stanowiska interesów gospodarstwa krajowego, nasuwają się następujące zapatrywania:

1. Na poparcie ze strony kraju zasługują te linie istotnej użyteczności powszechnej dla ogółu, których celem i skutkiem, przy typie budowy i eksploatacyi, wskazanym dla nich względami wyłącznie ekonomicznymi, będzie jak największe przysporzenie zbiorowych korzyści okolicom i krajowi, zatem głównie ułatwienie wywozu produktów surowych lub przerobionych, zadosyćuczynienie racyonalnym potrzebom konsumcyi, podźwignięcie miejscowego przemysłu i bogactwa krajowego.

2. Z pomiędzy linij znaczenia wyłącznie przemysłowego (leżących w interesie większych prywatnych zakładów), te tylko i to na częściowe zasługują poparcie ze strony kraju, które przez spowodowanie nadzwyczajnego rozwinięcia produkcyi, mogłyby przynieść ogólną, niewątpliwą korzyść krajowi.

3. Linie leżące głównie w interesie wojskowym albo przeważnie w interesie handlu i przemysłu krajów ościennych, powinnyby dojść do skutku wyłącznie lub co najmniej przeważnie staraniem państwa.

Czy i o ile powyższe zapatrywania mogłyby być przyjęte jako zasady przy oznaczeniu tych linij kolejowych, które zasługiwałyby na poparcie ze strony kraju, a ewentualnie czy i jakich te zapatrywania wymagałyby zmian lub uzupełnień, pozostawiamy ocenienin i orzeczeniu Ankiety.

ad II.

Ustawa państwowa z dnia 17. czerwca 1887 (Dz. u. p. Nr. 81), zawierając pewne ułatwienia i ulgi przy nadawaniu koncesyi na koleje lokalne, upoważnia c. k. Rząd do uwalniania od obowiązku przewożenia poczty, od wynagrodzenia nadwyżki kosztów za nadzór policyjny i skarbowy, — do odstępywania od przepisów ustawowych, tyczących się taryf, — do uwalniania aktów, dokumentów i walorów pierwszeństwa od opłat i stempli, — do uwalniania od podatku zarobkowego i dochodowego, jakoteż od opłat stemplowych od kuponów najwięcej na lat 30, — do uwalniania od wynagrodzenia za współużywanie istniejących stacyj i zakładów kolei państwowych, — nakoniec według art. VII. tej ustawy, osobna ustawa może zapewnić zasiłki z funduszu państwa dla kolei lokalnych, uznanych za niezbędne.

Rozporządzenie Ministerstwa handlu z dnia 29. maja 1880 (Dz. u. p. Nr. 57) „o ułatwieniach co do sporządzania projektów kolei lokalnych, tudzież o postępowaniu komisyi z tymi projektami“, zezwala na zastosowanie postępowania uproszczonego dla kolei lokalnych mniejszego znaczenia, mało zresztą odstępując od ogólnych postanowień ustawy o udzie-

laniu koncesyi na budowę kolei żelaznych z dnia 14. września 1854 (Dz. u. p. Nr. 238), tudzież rozp. Min. handlu z dnia 25. stycznia 1879 (Dz. u. p. Nr. 19), „o sporządzaniu projektów budowy kolei żelaznych i czynnościach urzędowych w tym względzie".

Ponieważ ustawa z dnia 17. czerwca 1887 traci moc obowiązującą z końcem roku 1893, nasuwa się przeto pytanie, czy w bezpośrednim interesie rozwoju kolei lokalnych, nie byłoby ze wszech miar pożądanem, aby nowa ustawa państwowa o kolejach lokalnych zawierała postanowienia w następujących kierunkach:

ad II. *a)* 1. Czy koleje przez kraj bezpośrednio zbudowane, albo znacznie subwencyonowane, którym Rząd nie udzieli poparcia w tym stopniu, że takowe odegrałoby pierwszorzędną rolę w doprowadzeniu kolei do skutku, nie powinnyby pozostać publiczną własnością kraju, ewentualnie przejść na własność kraju po upływie terminu koncesyi? Rządowi pozostałoby prawo odkupienia kolei każdego czasu.

Przychylne postanowienie w tym kierunku nie byłoby faktem odosobnionym w ustawodawstwach kolejowych, gdyż n. p. we Francyi, departamenty mają prawo udzielania koncesyi na koleje lokalne, a w myśl odnośnej (drugiej) ustawy państwowej z dnia 11. czerwca 1880 i dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6. sierpnia 1881, koleje przez departamenty budowane, względnie koncesyonowane, przechodzą na własność publiczną departamentu — z wyjątkiem takich ruchomości jak tabor, sprzęty i narzędzia w budynkach dworców i warsztatów i t. d. — z dniem wygaśnięcia koncesyi, pomimo, iż rząd udziela niejednokrotnie takim kolejom rocznych zasiłków, jeżeli ich rzeczywiste dochody brutto nie wystarczają na 5% oprocentowanie kapitału zakładowego.

W Anglii koncesya na koleje udzielana jest bez ograniczenia czasu. Dlatego też usprawiedliwionem się zdaje, że rząd tamtejszy nie udziela finansowego poparcia kolejom, z wyjątkiem w Irlandyi, kraju stosunkowo ubogim.

2. Czy do wykonania studyów i robót przygotowawczych dla poszczególnych kolei lokalnych Wydział krajowy nie powinienby mieć prawa każdego czasu, bez osobnego pozwolenia Rządu, z obowiązkiem jednakże zawiadomienia c. k. Namiestnictwa o rozpoczęciu powyższych czynności?

3. Jeżeli rewizya szlaku kolei mającej się przez kraj budować, odbędzie się na podstawie projektu wstępnego, przedłożonego przy rokowaniach z Rządem o przyznanie krajowi prawa budowy i własności kolei — i oznaczającego ile możności dokładnie stacye, — to celem przeprowadzenia lustracyi (obchodu) administracyjnej wprost na podstawie projektów szczegółowych, byłoby może wskazanem, aby Wydział krajowy był z góry uwolnionym od przedkładania projektu szlaku ostatecznego, od osobnego przedkładania projektów stacyj, dworców i t. d., jakoteż od osobnej „komisyi do stacyj", — następnie zaś po odbytej lustracyi, od osobnych pozwoleń na wykonanie budowy i urządzeń kolei, tudzież na tymczasowy ruch dla przewozu robotników i materyałów, nakoniec od przesyłania Ministerstwu handlu rysunków wykonanych robót.

4. Czy co do kierunku trasy kolei, które przez kraj miałyby być budowane albo znacznie subwencyonowane, co do sposobu warunków i typu ich budowy, oraz eksploatacyi, nakoniec co do ustanawiania taryf, nie powinienby rozstrzygać Sejm krajowy po wzięciu do wiadomości wyników rokowań przeprowadzonych z Rządem przez Wydział krajowy, celem uzyskania prawa założenia i własności kolei, względnie koncesyi dla Towarzystwa przez kraj subwencyonowanego?

5. Co do kolei popieranych znacznemi ofiarami kraju, czy nie powinnoby być zastrzeżone Wydziałowi krajowemu prawo kontroli budowy i eksploatacyi, gospodarstwa administracyjnego i finansowego, na koszt przedsiębiorstwa kolei?

6. Czy nie powinnoby również być zastrzeżone, aby administracya kolei, które przez kraj miałyby być budowane, albo znacznie subwencyonowane, tudzież wszelkie czynności urzędowe, akta, dokumenta, projekty, protokoły, umowy i układy, były w języku krajowym prowadzone i sporządzane?

7. Czy z funduszów kolei państwowych nie należałoby w regule udzielać materyalnego poparcia tym nowym kolejom lokalnym, które miałyby charakter linij dowozowych do kolei państwowej, — a to bądź udziałami w kapitale zakładowym, bądź rocznymi zasiłkami, o wysokości i warunkach których decydowałby wynik układów w każdym wypadku?

8. Czy nie byłoby wskazanem, aby koleje państwowe przewoziły po cenie własnych kosztów, a w pewnych okolicznościach niżej cen własnych kosztów, wszelkie materyały i przyrządy, mające służyć do budowy kolei lokalnych (podobne postanowienie jest zawarte w węgierskiej ustawie o kolejach lokalnych z dnia 13. czerwca 1880 §. 8-*c*).

ad II. *b)* Utworzenie państwowego funduszu kolejowego bądź na wzór państwowego funduszu melioracyjnego, utworzonego ustawą państwową z dnia 30. czerwca 1884 (Dz. u. p. Nr. 116), bądź też przez zaciągnięcie na ten cel odpowiedniej pożyczki państwowej, mogłoby oddać wielkie usługi rozwojowi kolei lokalnych, a byłoby usprawiedliwione nie tylko pośredniemi korzyściami, jakie osiąga państwo z ułatwienia komunikacyi i zwiększenia produkcyi a zatem i podatków w poszczególnych krajach, lecz także korzyściami bezpośredniemi przez zwiększenie dochodów kolei państwowych, których ruch wzmaga się w miarę dopływającego do nich ruchu kolei lokalnych.

Na tem miejscu nadmieniamy, że według ustawy węgierskiej z dnia 24. lutego 1888 w przedmiocie kolei wicynalnych, Ciało prawodawcze ustanawia w corocznych budżetach sumę, jaką minister robót i komunikacyj rocznie obrócić może na wspieranie powstających kolei wicynalnych.

We Włoszech utworzono kasę kolei żelaznych, z której państwo, prowincye i gminy uzyskują potrzebne pieniądze zapomocą emisyi walorów pięcioprocentowych, umarzalnych w ciągu 75 lat. Te walory gwarantowane są hipoteką na kolejach żelaznych bez wymagania formalności wpisowych.

ad II. *c)* Ustawa państwowa o kolejach lokalnych obowiązywała dotychczas zawsze tylko przez krótki okres czasu. Odnowioną ona została po raz ostatni ustawą z d. 28. grudnia 1890 (Dz. u. p. Nr. 229) a jej moc obowiązująca kończy się z upływem 1893 roku. Ponieważ program budowy kolei lokalnych, obejmujący najpotrzebniejsze linie w naszym kraju, nie mógłby być wykonany w przeciągu krótkiego okresu czasu, przeto byłoby pożądanem, żeby nowa ustawa państwowa o popieraniu kolei lokalnych wydaną została na czas nieograniczony lub przynajmniej na dłuższy okres czasu.

ad III.

a) Potrzeby pieniężne, spowodowane popieraniem kolei lokalnych, mogłyby być pokrywane dotacyami corocznie na ten cel do budżetu krajowego w miarę potrzeby wstawianemi, albo też mógłby być ustanowiony w tym celu osobny fundusz bądź z corocznych dotacyj krajowych, bądź też przez uchwalenie osobnej pożyczki krajowej, jak to na przykład uczyniła Reprezentacya krajowa styryjska i jak w Czechach projektuje poseł Mattus.

Podstawą krajowego funduszu kolejowego styryjskiego, jest krajowa pożyczka kolejowa na 4%, w kwocie aż do 10 milionów, zwrotna w przeciągu lat 90, której Rząd przyznał uwolnienie od stempli i należytości, tudzież inne ulgi, określone ustawą z dnia 15. czerwca 1890 (Dz. u. p. Nr. 121).

Projekt krajowej ustawy czeskiej o kolejach lokalnych, wniesiony w r. 1891 przez posła Mattusa proponuje również zaciągnięcie pożyczki krajowej najwyżej na 4% w tymczaso-

wej kwocie 10 milionów, jakoteż uzupełnienie statutu Banku krajowego stosownie do potrzeb popierania kolei lokalnych.

Departamenty francuskie w ogóle także zaciągają pożyczki na budowę kolei lokalnych, we Włoszech zaś, jak wyżej zaznaczono, utworzoną została kasa kolei żelaznych, celem ułatwiania pożyczek tak państwu, jak prowincyom i gminom.

b) Byłoby niewątpliwie wskazane zasadami ekonomii, żeby Reprezentacya krajowa popierała także takie koleje, które pomimo niemożliwości oprocentowania swego kapitału zakładowego przyniosłyby wielkie korzyści pośrednie krajowi. Dopóki jednak obowiązywać będą dotychczasowe prawne postanowienia, wedle których każda kolej staje się wyłączną własnością państwa po upływie terminu koncesyi, dopóki bardzo szczupłe źródła finansowe Reprezentacyi kraju nie będą ustępstwami ze strony państwa zwiększone, dopóki wreszcie pozostaje krajowi do budowania i popierania bardzo znaczna a niezbędna ilość dróg bitych, tych środków komunikacyjnych wszystkim dostępnych i nieodzownych, zdawałoby się być wskazanem, że ewentualnie mający być utworzony krajowy fundusz kolejowy powinienby otrzymywać w pewnym oznaczonym czasie zwroty sum wydanych i przynajmniej w pewnej mierze ich procenta.

Z tego wynikałoby, że Zarząd krajowy winienby się liczyć ściśle i bardzo przezornie zarówno ze stopniem rentowości jak z niewątpliwą wartością pośrednich korzyści, które miałyby wypłynąć z urzeczywistnienia projektowanych kolei; linie zaś nie mogące w części przynajmniej oprocentować swego kapitału zakładowego, choćby takowe były najekonomiczniej budowane i eksploatowane, mogłyby korzystać z funduszu krajowego tylko w tych wypadkach, w których z góry dałby się przewidzieć niewątpliwie pomyślny wynik zbiorowych korzyści pośrednich dla kraju i w których możnaby mieć całą gwarancyę, że bezpośrednio interesowani pokryją zwrot i pewne oprocentowanie sum przez kraj włożonych.

Co do kolei, które własnymi dochodami nie opłacałyby nawet kosztów eksploatacyi, te na długie jeszcze czasy byłyby wyłączone od zasiłków z funduszu krajowego, chyba, że byłoby dla niektórych takich linij wskazane pośrednictwo finansowe kraju z należytą gwarancyą zwrotu i całkowitego oprocentowania ze strony interesowanych.

Nie bez znaczenia w tym przedmiocie jest postanowienie, zawarte w §. 4. krajowej ustawy styryjskiej o kolejach lokalnych, mianowicie, że „zadaniem krajowego funduszu kolejowego będzie umożliwienie budowy kolei lokalnych przez tanie dostarczenie środków pieniężnych. Dochód kolei i datki stron interesowanych mają ile możności zapewnić oprocentowanie na 4% i umorzenie sum przez kraj włożonych w koleje".

Pośrednictwo kraju przez tanie dostarczanie środków pieniężnych zdaje się być w interesie racyonalnego rozwoju kolei lokalnych cenniejsze w ogóle, niż udzielanie zasiłków bezzwrotnych, które zwykle służą spekulacyi prywatnej dopiero do zrealizowania reszty kapitału zakładowego. Doświadczenia nabyte przez Wydział krajowy styryjski okazują na przykład, że koszta uzyskania kapitału zakładowego w drodze spekulacyi prywatnej, pochłaniają w ten sposób 25% do 35% kapitału rzeczywiście potrzebnego, co pośrednictwem kraju w dostarczeniu pieniędzy mogłoby być zaoszczędzonem.

ad IV.

Zdaje się, że zakładanie kolei lokalnych należałoby przeprowadzać zwolna, stopniowo, z całą oględnością, przyczem normy ustawowe nie powinnyby zbyt ścieśniać zakresu działania Zarządu krajowego, lecz pozostawić mu możność wzięcia w rachubę różnych sposobów interwencyi kraju, z pomiędzy których mógłby zrobić wybór najstosowniejszy do poszczególnych warunków i okoliczności na podstawie gruntownego zbadania rzeczy.

Jak dla budowy dróg bitych niższego rzędu, tak i dla budowy kolei lokalnych, środków potrzebnych dostarczyćby powinny reprezentacye miejscowe, miejscowi i zamiejscowi interesowani, przy pomocy kraju i państwa.

Zdaje się, że Reprezentacyom powiatowym i gminnym, jakoteż obszarom dworskim, najłatwiejby przyszło nabycie potrzebnych dla kolei gruntów w najkorzystniejszych warunkach i bezpłatne odstąpienie takowych na rzecz kapitału kolei, nie wykluczając przez to datków i udziałów pieniężnych jednorazowych lub peryodycznych, albo pewnych gwarancyj dochodów w stosunku do poszczególnych interesów.

Przedsiębiorstwa przemysłowe lub handlowe, tudzież osoby prywatne mogłyby — nie wykluczając datków i udziałów pieniężnych, jakoteż dostaw bezpłatnych dla potrzeb kolei w materyałach budowlanych, przyrządach, robociźnie, paliwie, zapasach i t. d. — także wziąć na siebie gwarancyę pewnej rocznej ilości przewozów koleją po cenach z góry oznaczonych, a w ogóle gwarancyę pewnych dochodów.

Zarząd kolei państwowych, jako instytucya bezpośrednio korzystająca ze wzrostu ruchu, który będzie spowodowany na sieci państwowej skutkiem dowozów z nowych kolei lokalnych, powinienby się może przyczyniać bądź udziałem w kapitale akcyjnym, bądź peryodycznymi zasiłkami, premiami udzielanemi za każdą tonę dostarczoną mu do dalszego przewozu ze strony nowej kolei lokalnej, a w niektórych wypadkach może bezpłatnem prowadzeniem ruchu na kolei lokalnej lub bezpłatnem sporządzeniem projektów i bezpłatną administracyą budowy?

Państwo, którego budżet zyskuje znacznie więcej niż budżet krajowy na korzyściach pośrednich, wynikających z kolei lokalnych, gdyż ze wzrostem bogactwa krajowego tak wielce wzrasta dochód z podatków państwowych, powinnoby się zapewne przyczyniać do stworzenia każdej użytecznej kolei lokalnej znacznie większemi ofiarami niż te, które z ulg zamieszczonych w ustawie z r. 1887 wynikają. Formy poparcia państwowego mogłyby być różne, ale szczególniej może pożądaną byłaby gwarancya państwowa oprocentowania kapitału wyłożonego lub dochodów kolei.

Przytoczyć tu można, że rząd francuski w myśl powołanej wyżej ustawy z r. 1880, upoważniony jest, gdy dochód brutto kolei lokalnej nie wystarcza na pokrycie kosztów eksploatacyi i 5% oprocentowania kapitału zakładowego, do częściowego zaradzenia niedostatkom przez udzielenie stałej sumy 500 franków na każdy kilometr eksploatowany i czwartej części sumy potrzebnej dla podniesienia kilometrycznego rocznego dochodu brutto do 10.000 franków dla kolei normalnotorowych a 8.000 franków dla kolei o wąskim torze. Jednakowoż według znakomitej pracy naczelnego inżyniera państwowego korpusu dróg i mostów p. Considére (Annales des ponts et chaussées 1892) ustawa ta zanadto obciąża departamenty, a za mało pociąga do ofiar państwo ze względu na wielkie korzyści, jakie z istnienia kolei lokalnych skarb odnosi, wobec czego p. Considére proponuje, aby państwo ponosiło $^2/_3$ do $^3/_4$ kosztów założenia każdej użytecznej kolei lokalnej.

Co do sposobów, którymi interesowani i państwo powinniby się przyczyniać do budowy i eksploatacyi kolei lokalnych, rozliczne mogą być kombinacye i różny też stopień, różny stosunek ich udziałów do udziału kraju. Można tu powołać się na krajową ustawę styryjską z dnia 11. lutego 1890, na projekt ustawy czeskiej z r. 1891, na ustawę kraińską z dnia 4. marca 1891, na ustawę państwową z dnia 6. czerwca 1890 o ulgach i warunkach dla kolei dolnokraińskich, na ustawę państwową z r. 1890 (Dz. u. p. Nr. 94.) o ulgach i warunkach dla wybudowania kolei Fürstenfeld - Hartberg i t. d.

W każdym razie wysokość udziałów interesowanych i państwa powinnaby być może jednym z czynników rozstrzygających o porządku następstwa, w jakim miałyby być budowane nowe linie, szczególniej takie, które obiecują tylko ruch słaby.

Co do form, w jakich kraj miałby najracyonalniej popierać koleje lokalne, zawisłe one są z jednej strony od norm co do funduszu krajowego, któreby miały być przyjęte w ogólnej ustawie krajowej, dotyczącej popierania kolei lokalnych, a z drugiej od stopnia prywatnej inicyatywy i ofiarności.

O ile zmysł stowarzyszania się rozwijałby się racyonalnie, mógłby kraj wspierać skutecznie towarzystwa kolejowe dostarczaniem im taniego kapitału w zamian za akcye pierwszeństwa (wyjątkowo za akcye zakładowe) w nominalnej wartości a w pewnych okolicznościach w zamian za obligacye pierwszeństwa. Subwencye à fond perdu powinnyby być wykluczone, albowiem system ten już dziś przeważnie zaniechany w innych krajach, byłby połączony z uszczupleniem krajowego funduszu kolejowego, którego ciągły i nieprzerwany obrót bez strat doprowadzićby mógł z czasem do wytworzenia sieci kolei lokalnych we wszystkich okolicach kraju.

Udział w kapitale akcyjnym przyniósłby krajowi tę korzyść, że Zarząd krajowy miałby bezpośrednią ingerencyę w gospodarstwie kolei, przyczem należałoby mu zastrzedz ważność głosu w stosunku prostym do ilości posiadanych akcyj bez ograniczonego maximum głosów.

Pożyczki bezprocentowe byłyby może wskazane tylko w tych wypadkach, gdzie rozchodziłoby się o wstępne dostarczenie funduszów i o wyraźne zaznaczenie interesu powszechnego dla rozpoczęcia akcyi i pomyślnego jej przeprowadzenia, z warunkiem, że zwrot pożyczki okaże się pewnym.

Gwarancya krajowa dla towarzystw kolejowych byłaby zapewne formą subwencyonowania wygodną, ile razy trudno byłoby ocenić z góry dochody brutto kolei, ale mogłaby być bardzo uciążliwą w skutkach dla funduszu krajowego, rozporządzającego skromnymi środkami i niezbyt odpowiednią do celu ekonomicznego zakładania kolei.

Pytanie IV. wymagałoby nadto szczegółowej odpowiedzi, czy byłaby praktyczną i wskazaną forma ograniczonej gwarancyi przychodów, któraby na tem polegała, że kraj gwarantowałby pewną roczną a z góry stale oznaczoną sumę towarzystwu, z warunkiem, że nadwyżkę (albo część nadwyżki, jeżeli znajdą się także inni gwaranci) tej sumy nad rzeczywiste dochody brutto kolei, dopłacałby towarzystwu, o ile te dochody brutto nie okazałyby się niższymi od pewnej z góry oznaczonej sumy, ustanowionej na podstawie obliczonych przez towarzystwo prawdopodobnych dochodów brutto, a zbadanych i ewentualnie zmodyfikowanych przez Zarząd krajowy. Tę formę gwarancyi podaje w szczegółach inżynier Switkowski w sprawozdaniu przedłożonem Wydziałowi krajowemu.

W odpowiedzi na pytanie IV. rozchodziłoby się także o to, czy w naszych stosunkach nie byłoby pożądanem doprowadzenie kolei lokalnych do skutku ile możności w bezpośrednim zarządzie kraju, jako koncesyonaryusza, ewentualnie jako właściciela przyszłej kolei, a szczególniej czy nie byłoby wskazanem dążenie do tworzenia małych przedsiębiorstw (siłami krajowemi), któreby wykonywały budowę wierzchnią i urządzenie kolei na koszt kraju a następnie zadzierżawiały eksploatacyę z ograniczoną gwarancyą przychodów ze strony kraju.

ad V.

Celem należytego ocenienia ekonomicznych, handlowych i technicznych warunków projektowanych kolei, wypadałoby utworzyć przy Wydziale krajowym krajowe biuro kolei lokalnych, którego organizacya postępowałyby w miarę rozwoju odnośnych czynności.

Nie ulega wątpliwości, że zadanie tego biura będzie ważne, i że odpowiedzialność Wydziału krajowego będzie tem większa, iż w wielu kwestyach napotka się na przeciwne zapatrywania i wymagania stron interesowanych i ludności. Dla najodpowiedniejszego rozwiązania takich kwestyj Wydział krajowy mógłby zasięgać opinii sfer fachowych, a w tym celu należałoby może utworzyć krajową Radę kolejową, na wzór takiejże rady, ustanowionej w Styryi.

W skład krajowej Rady kolejowej powinniby wchodzić: jeden członek każdej Izby przemysłowej i handlowej, jeden członek Towarzystwa gospodarskiego, jeden członek Towa-

rzystwa rolniczego, jeden członek Towarzystwa politechnicznego, jeden członek Towarzystwa technicznego krakowskiego, jeden profesor politechniki lwowskiej i stosowna liczba przedstawicieli kolejnictwa, armii, handlu, przemysłu a w szczególności górnictwa.

Zadaniem komitetów miejscowych dla poszczególnych kolei byłoby: *a)* ułatwiać wszelkie studya i badania na miejscu oraz dostarczać rzetelnych informacyj na podstawie znajomości stosunków miejscowych, *b)* wystarać się o bezpłatne dostarczenie gruntów pod kolej od powiatów, obszarów dworskich, gmin i osób interesowanych, tudzież przyczyniać się wszelkimi sposobami do pomyślnego przeprowadzenia spraw kolei. W skład komitetów miejscowych wchodziliby także ci interesowani, którzy zobowiązaliby się do znaczniejszych udziałów w kapitale lub w gwarancyi a jako tacy mogliby być jako doradcy powoływani do krajowej Rady kolejowej nawet przed utworzeniem komitetu miejscowego.

ad VI.

a) Ogólna nazwa „koleje lokalne“ nie jest może właściwą dla wszystkich linij proponowanych Między niemi znajdują się takie, które możnaby nazwać:

1. liniami drugorzędnemi ogólniejszego znaczenia jak n. p. linie Stryj-Chodorów-Rohatyn-Brzeżany-Tarnopol względnie Trembowla, w przedmiocie której wniesiono liczne podania do Wydziału krajowego i do Wysokiego Sejmu; — dalej linie Tarnopol-Kopyczyńce-Zaleszczyki, Delatyn-Kołomyja-Horodenka-Zaleszczyki, Jarosław-Rozwadów, Trzebinia-Wadowice-Skawce, Przybówka-Dukla do Węgier i t. d.

2. liniami drugorzędnemi znaczenia lokalnego jak n. p. Krystynopol-Żółkiew, Rzeszów-Sanok, Tarnów-Szczucin i t. d.

3. liniami trzeciorzędnemi (wicynalnemi, dopływowemi) jak n. p. Kraków-Baran, Muszyna-Krynica, Widynów-Kuty i t. d.

4. liniami znaczenia przemysłowego jak n. p. Słotwina-Okocim.

Prawie każda z uwidocznionych na mapce linij odpowiada jednemu z następujących warunków: 1. użyteczność dla celów wojennych na terytoryum kraju, 2. stworzenie krótszej komunikacyi między dwoma punktami sieci kolejowej istniejącej lub mającej być uzupełnioną, 3. nawiązanie jakiejś miejscowości ważniejszej do ogólnej sieci, 4. ułatwienie stosunków handlowych, administracyjnych lub wojskowych z krajami (prowincyami) sąsiedniemi.

Ze względu na interesa, którym proponowane linie służyć mają, możnaby je podzielić na: 1. linie z przeważnym charakterem państwowym lub strategicznym, 2. linie z przeważnym charakterem ekonomicznym, zatem w zbiorowym interesie kraju potrzebne, 3. linie mające służyć głównie lub wyłącznie interesom prywatnym.

We Włoszech linie kolejowe pozostające do wybudowania, podzielono ustawą z d. 20. lipca 1879 na następujące kategorye:

1. linie, których koszt założenia poniesie w całości państwo, 2. linie, które zbuduje państwo przy obowiązkowym współudziale prowincyj interesowanych, w wysokości $^1/_{10}$ kosztu zakładowego, 3. linie, które zbuduje państwo przy udziale obowiązkowym prowincyj i gmin interesowanych w wysokości $^2/_{10}$ kosztu zakładowego, 4. linie, dla których udział państwa, prowincyj i gmin interesowanych będzie różny wedle kosztu kilometrycznago kolei.

ad VI. *c)* Nie przesądzając orzeczeń Ankiety co do poszczególnych linij, zaznaczyć należy, że o typie budowy i eksploatacyi (zatem i o szerokości toru) projektowanych kolei, powinienby rozstrzygać ze stanowiska gospodarstwa krajowego tylko wynik szczegółowego i wszechstronnego zbadania każdego wypadku tak pod względem potrzeb ekonomicznych i handlowych, jak pod względem stosunku prawdopodobnych dochodów do kosztu zakładowego kolei. Względy innej natury mogłyby o tyle tylko wpływać rozstrzygająco na sprawę, o ile nie wymagałyby wskutek tego żadnych ofiar pieniężnych lub ekonomicznych ze strony kraju.

Do L. W. kr. 46141/92.

Aleg. G

UCHWAŁY

ankiety dla sprawy kolei lokalnych powzięte w odpowiedzi na kwestyonaryusz Wysokiego Wydziału krajowego L. 4998/92 na posiedzeniu plenarnem dnia 6. września 1892 r. na wniosek komisyi mięszanej czterech sekcyj ankiety.

Punkt I.

Jakie zasady w ogóle przyjąćby należało przy oznaczeniu tych linii kolejowych, które zasługiwałyby na poparcie ze strony kraju, a w szczególności czy popieranie finansowe ze strony kraju, nie powinnoby ograniczać się wyłącznie do linii krajowego znaczenia ekonomicznego, z pozostawieniem linii ogólniejszego państwowego znaczenia staraniom państwa.

Kraj powinien popierać budowę kolei lokalnych i ponieść w tym celu pewne ofiary, a w tej akcyi należy najpierw liczyć się z kardynalną zasadą polityki kolejowej, która nakazuje popierać z funduszów krajowych tylko linie posiadające bezsprzecznie doniosłe dla ogólnych ekonomicznych interesów kraju znaczenie, a następnie uwzględniać każdoczesny stan finansów krajowych, o ile nie chodziłoby jedynie o pośrednictwo kraju w dostarczaniu taniego kapitału dla przedsiębiorstw prywatnych.

W obec istniejącego stanu komunikacyi kolejowych w naszym kraju t. j. faktu, że potrzebujemy wybudowania całego szeregu linij, posiadających charakter drugorzędnych kolei głównych, a oprócz tego gęstej sieci kolei lokalnych i tego, że największa część naszych kolei była dotychczas budowaną dla względów politycznych i strategicznych państwa, lub dla handlowo-przemysłowego związku z innymi państwami i krajami, należy:

a) budowę linii, mających służyć przeważnie interesom ogólno-państwowym (drugorzędne koleje główne, Hauptbahnen zweiten Ranges) pozostawić państwu i wykonywać w zasadzie jego kosztem. Ewentualny udział kraju należałoby ograniczyć tutaj do częściowego poparcia takich linii, co do których kierunek trasy i inne warunki dają zupełną pewność, że z ich budowy ogólne ekonomiczne interesa kraju korzyść odniosą.

b) Właściwa akcya kolejowa kraju skupić się powinna w kierunku popierania budowy właściwych kolei lokalnych (Localbahnen, Vicinalbahnen) posiadających ogólno krajowe znaczenie, przyczem jednak jako zasadę postawić należy, że zarówno bezpośrednio interesowani (powiaty, większe

gminy, osoby prywatne) jakoteż zwłaszcza skarb państwa, który zawsze z budowy takiej wielorakie odnosi korzyści, mają przyczyniać się w pewnym stosunku do kosztów budowy.

Pod wyrazami ogólno krajowego znaczenia projektowanej kolei, nie powinno się tu rozumieć, iżby bezpośrednio oddziaływała na stosunki ekonomiczne całego kraju, ale powinno chodzić o stwierdzenie istotnej użyteczności dla większego obszaru kraju, np. kilku powiatów, lub większej okolicy.

c) Co się tyczy kolei, które mają służyć przeważnie interesom pewnych prywatnych przedsiębiorstw, może fundusz krajowy przyjść im z pomocą finansową wówczas, jeśli będą oddawane do ogólnego użytku i poparcie ich przyniosłoby widoczną korzyść ogólno-ekonomicznym interesom kraju.

Punkt II.

Jakich zmian wymagałaby dla skutecznego rozwoju kolei lokalnych w Galicyi ustawa państwowa z dnia 17. czerwca 1887 (Dz. u. p. Nr. 81), którą wydane zostały postanowienia w przedmiocie budowy kolei miejscowych i prowadzenia na nich ruchu, a której moc obowiązująca przedłużoną została do końca roku 1893 ustawą z dnia 28. grudnia 1890 (Dz. u. p. Nr. 229) a w szczególności:

a) Jakie prawa należałoby zastrzedz krajowi, co do kolei przez kraj budowanych, oraz co do tych kolei, które powstanie swoje zawdzięczałyby głównie subwencyi krajowej, w przedmiocie formalności urzędowych, którym wedle obowiązujących dotychczas postanowień podlegają czynności wstępne i wykonanie budowy kolei, w kwestyi wyboru trasy, oraz typu budowy i eksploatacyi, w kwestyi ustanawiania taryf, kontroli administracyi i w kwestyi własności kolei po upływie terminu koncesyi?

Ad II. *a)* Następujące zmiany w ustawie państwowej z dnia 17. czerwca 1887 (Dz. u. p. Nr. 81) są pożądane:

Do art. I. Aby ustawy koncesyjne dla lokalnych kolei żelaznych, były w tym kierunku zmienione, iżby koncesyi przedwstępnych udzielało Namiestnictwo we Lwowie w porozumieniu z Wydziałem krajowym, a koncesyonowanie kolei lokalnych należało do Sejmu krajowego i było wykonywane w drodze ustawodawczej.

Do art. II. Aby Rząd nietylko uwalniał koleje lokalne od obowiązku bezpłatnego, lub za zniżoną opłatą przewożenia pocztowych pakunków, ale aby na wzór rządu węgierskiego kapitalizując oszczędność, jaka dla zarządu poczty wyniknie z transportu koleją, kapitałem zaoszczędzonym przyczyniał się do powstania kolei lokalnych.

Do art. III — aby Rząd nietylko był upoważniony do udzielania kolejom lokalnym wyjątkowych praw przy ustanawianiu taryf przewozowych, ale aby w odnośne przepisy taryfowe wprowadził dla kolei lokalnych ułatwienia i uproszczenie procedury, któreby umożliwiły szybkie stosowanie taryf do zmiennych konjunktur świata handlowego, nie zmieniając jednakże równomiernego postępowania przy użyczaniu ulg taryfowych i innych tak dla ruchu lokalnego, jak też w związku z kolejami dobiegowymi.

Również wypada postarać się o usunięcie z dotyczących przepisów zobowiązania, mocą którego koleje lokalne mają dostarczać pewnego z góry oznaczonego minimalnego quantum do transportu.

Do art. V. alin. 2) — aby ze względu, że rachunki budowy i wykupna gruntów w jednym roku po otwarciu kolei ukończone być nie mogą, zwolnienie od opłaty stempli i należytości od wszystkich aktów dotyczących nabycia gruntów, budowy i wyposażenia kolei było udzielane aż po koniec drugiego roku eksploatacyi kolei.

Do art. V. *e)* — aby pobór procentualnej należytości (3%) od kwoty, uzyskanej ze sprzedaży biletów jazdy, był dla tych kolei zniesiony.

Do art. VI. — *a)* aby przy objęciu eksploatacyi kolei lokalnej przez zarząd głównej kolei państwowej, lub przez państwo gwarantowanej, koleje lokalne były uwolnione od wszelkiego przyczyniania się do kosztów ogólnych zarządu głównej kolei i do kosztów centralnego zarządu każdego z trzech działów służby kolejowej, to jest dozoru i utrzymania drogi, służby ruchu i komercyalnej służby przewoźniczej i warstatowej.

Również mają one być uwolnione od kosztów nowych budynków, robót przekształcających stacyę połączenia, potrzebnych dla wspólnej z koleją główną eksploatacyi;

b) aby koleje główne miały obowiązek odstąpienia kolejom lokalnym na ich żądanie potrzebnego do budowy i ruchu taboru, za zwrotem kosztów, wypośrodkowanych przez uwzględnienie oprocentowania, amortyzacyi i utrzymania jego i materyału użytkowego, za zwrotem własnych kosztów, oraz obowiązek użyczania im personalu swej kolei za zwrotem jego płac i poborów. Tak samo mają one dać na żądanie i za zwrotem kosztów własnych, materyały i inwentarze potrzebne do budowy, utrzymania i eksploatacyi kolei.

Wreszcie przeładowanie ewentualne na stacyach łączących ma być wykonane przez kolej główną i na jej koszt.

Przyczynianie się kolei głównej do powstawania i zapewnienia przychodów kolejom lokalnym, mogłoby być i w ten sposób unormowanem, by koleje te płaciły kolejom lokalnym pe-

wną premję za każdą osobę i tonę towaru od tej kolei do transportu przyjęte.

Do art. VII. — aby przyczynianie się skarbu państwowego do budowy kolei lokalnych było znaczniejszem, bez krępowania Rządu w wyborze systemu subwencyonowania lub też stosując ten system do szczególnych warunków ekonomicznych każdego kraju i aby c. k. Rząd mógł zawierać kontrakta o eksploatacyą kolei lokalnych dla tych kolei i dla tych okolic kraju, jakie one obsługują, najdogodniejsze.

Do art. VIII. — ugoda przewozowa (péage) o użytkowaniu kolei lokalnej przez kolej główną państwową lub przez państwo gwarantowaną, z którą ona się łączy, może być tylko wówczas zawartą, jeżeli kolej główna z tego użytkowania nie korzysta w celu konkurencyi z koleją lokalną.

Do art. X. — aby bezpłatne użytkowanie dróg państwowych było dla kolei lokalnych zastrzeżone, a utrzymanie tych dróg ograniczone co do długości i szerokości przestrzenią istotnie przez kolej lokalną zajęte.

A nadto:

1. Postanowienia ustawy, udzielające Rządowi upoważnienia do przyznawania pewnych ulg i zwolnień kolejom lokalnym, powinne być zastąpione postanowieniami przyznającymi te ulgi i zwolnienia ex lege dla każdej kolei.

2. Że nowa ustawa powinna zawierać zastrzeżenie, iż koleje lokalne nie będą miały obowiązku stawiania własnym kosztem żadnych budowli i urządzeń wymaganych przez władze wojskowe dla celów militarnych.

3. Że pożądaną jest zmiana ustawy o wywłaszczaniu na cele kolei lokalnych w tym kierunku, aby po odbyciu komisyi reambulacyjnej mógł koncesyonaryusz wziąć w posiadanie potrzebne gunta za złożeniem odpowiednej kaucyi.

W szczegółowej zaś odpowiedzi na ustęp *a)* pytania IIgo, że:

1. byłoby pożądanem, aby co do kolei przez kraj bezpośrednio zbudowanych lub znacznie subwencyonowanych, a którym Rząd tylko w małym stopniu poparcia udzieli, dotychczas wykonywane prawo państwa wzięcia kolei żelaznych po upływie koncesyi na swą własność, przelane było na kraj;

2. że pożądanymi są wszystkie możliwe uproszczenia w procedurze uzyskania prawa do budowy kolei lokalnej i wykonania tej budowy, a to tak dalece, iż byłoby pożądanem wszystkie

rozporządzenia ministeryalne, odnoszące się do ustaw kolejowych dzisiaj obowiązujących, zrewidować i odpowiednio do dzisiejszych stosunków, oraz warunków skutecznego popierania kolei lokalnych zmienić. Wydział krajowy powinien mieć prawo delegowania do komisyi w tym celu przeznaczonych, członka z głosem równym innych członków komisyi;

3. że autonomicznej władzy krajowej należy zastrzedz przy wszystkich kolejach lokalnych wpływ na ustanowienie trasy kolei, na typ toru, na budowę i urządzenie kolei, na sposób prowadzenia ruchu, oznaczenie taryfy maksymalnej i współudział w zarządzie przez wyznaczenie delegata; przy kolejach zbudowanych przez kraj, ma władza kraju przy uwzględnieniu nadzorczego prawa organów władzy państwowej, stanowić sama o trasie, typie budowy, prowadzenie ruchu i wysokości taryfy;

4. że językiem urzędowym tych kolei powinien być język polski.

Ad II. *b)* Czy nie byłoby wskazanem utworzenie państwowego funduszu kolejowego, z którego państwo miałoby udzielać subwencyi i pożyczek poszczególnym krajom na cele zakładania kolei lokalnych?

Ad II. *b)* Ankieta nie zaleca utworzenia osobnego państwowego funduszu kolejowego. Natomiast uważa za pożądane, wprowadzenie nowego typu obligacyi kolejowych, zapewniających korzystniejsze warunki kredytowe od zwyczajnej renty, jaką dotąd państwo zwykle dla uzyskania kapitału na budowę lub subwencyonowanie kolei żelaznych emitowało.

Ad II. *c)* Czy nowej ustawie państwowej o popieraniu kolei lokalnych, należałoby zapewnić moc obowiązującą na czas nieograniczony, czyli też tylko na pewien okres czasu i jak długi?

Ad II. *c)* Ankieta oświadcza się za tem, ażeby czas trwania nowej ustawy państwowej dla kolei lokalnych ustanowiono na lat 10.

Punkt III.

b) Czy i o ile z krajowego funduszu kolejowego mogłyby być czynione inwestycye (nakłady, wydatki) na takie koleje, co do których po przeprowadzeniu odnośnych badań, z góry przewidzieć by można, że nie odpowiadając warunkom rentowności, narażałyby pomieniony fundusz kolejowy na straty, które musiałyby być pokrywane z ogólnego funduszu krajowego?

Skoro pojęcie ekonomiczne, iż kolej jest środkiem zwiększenia dobrobytu i siły produkcyjnej danej okolicy, a nietylko przedsiębiorstwem na zysk obliczonem i że bezpośrednio dla kraju istniejącej sieci kolei żelaznych korzyści o wiele przenoszą korzyść z odsetek inwestowanego kapitału, coraz więcej zyskuje uznania, a równocześnie inżynierya coraz taniej budować, urządzać i eksploatować naucza, wymieniony w kwestyonaryuszu brak odpowiednich warunków rentowności, zapewne coraz rzadziej zachodzić będzie. Zastosowanie w specyalnych wypadkach wąskotorowej kolei, stósowna budowa i admini-

stracya kolei lokalnych pozwolą i tak już szerokie granice rentowności kolei posunąć jeszcze dalej. Przy wyborze linii, których budowę przed innemi kraj ma popierać, te względy ekonomiczne przeważać powinny; większa rentowność najpierw zbudowanych linii, stanowiłaby najlepszą zachętę i otuchę do dalszej w tym kierunku akcyi.

Wychodząc z tego założenia ankieta mniema, że dziś budowa przedewszystkiem takich linii jest wskazaną, których dochód (wraz ze specyalnemi gwarancyami) może zapewnić 4% oprocentowanie od akcyi pierwszeństwa i obligacyi, wynoszących $^2/_3$ zakładowego kapitału, a budowę lub subwencyonowanie linii mniej rentownych może zalecić tylko, jeśliby posiadały rzeczywiście wielkie znaczenie dla ogólnych interesów ekonomicznych kraju. Przy obliczaniu rentowności zaleca się przeprowadzenie co do każdej linii z osobna jak najściślejszych badań zarówno w kierunku technicznym pod względem kosztów budowy, jak handlowo-ekonomicznym co do możliwych dochodów w najbliższej i dalszej przyszłości. W każdym razie byłoby dla finansów krajowych rzeczą szkodliwą, gdyby budowę stosunkowo najlepiej rentujących się linii pozostawiono incyatywie prywatnej.

Punkt III. *a)* i IV.

III. *a)* Z jakich źródeł miałby kraj pokrywać potrzeby pieniężne spowodowane popieraniem nowych kolei, a w szczególności, czy, w jaki sposób i jakiej wysokości miałby być utworzony osobny krajowy fundusz kolejowy?

IV. Jakie normy przyjąćby należało dla popierania kolei lokalnych przez kraj a w szczególności: o ile, w jakich warunkach i przy jakim udziale stron interesowanych tudzież państwa, byłyby wskazane następujące sposoby:

1. Wspieranie prywatnych towarzystw kolejowych:

A) Dostarczeniem kapitału ze strony kraju a mianowicie:

a) w subwencyach bezzwrotnych (à fond perdu) na rzecz kapitału zakładowego?

b) w pożyczkach bezprocentowych, zwrotnych w czasie trwania koncesyi?

Ze względu na konieczność stosowania pomocy krajowej do indywidualnych stosunków każdej poszczególnej kolei (jak formy pomocy państwowej, udziału interesowanych, stopnia rentowności itp.), zaleca się umieszczenie w ustawie krajowej kilku sposobów subwencyonowania kolei lokalnych przez fundusz krajowy podobnie jak to czynią ustawy zakrajowe. Wybór najstosowniejszej dla każdego wypadku formy subwencyonowania, zależałby od uznania Sejmu krajowego przy uchwalaniu specyalnych ustaw dla budowy każdej linii. Ankieta sądzi jednak, iż wykluczyć należy stanowczo subwencye à fond perdu, pożyczki bezprocentowe, pożyczki oprocentowane hipotecznie nieubezpieczone, oraz gwarancyą przychodów bez jednoczesnego ustanowienia kosztów ruchu.

W obec braku ducha przedsiębiorczości i niedostatku kapitałów prywatnych, chętnych do podejmowania budowy kolei lokalnych w naszym kraju, dalej w obec pewnych niezaprze-

c) w zamian za akcye zakładowe towarzystwa w nominalnej wartości?

d) w zamian za akcye pierwszeństwa w nominalnej wartości?

e) w zamian za obligacye pierwszeństwa w nominalnej wartości?

B) Krajową gwarancyą:

a) oprocentowania według pewnej stopy i umorzenia walorów pierwszeństwa?

b) przychodów, nieograniczonych pewną stałą sumą, lecz zależnych od wyników eksploatacyi i gospodarstwa towarzystwa kolejowego?

c) przychodów, ograniczonych pewnymi warunkami i z góry oznaczoną sumą?

2. Doprowadzenie kolei do skutku w bezpośrednim zarządzie kraju jako koncesyonaryusza, ewentualnie jako właściciela przyszłej kolei, ze współudziałem lub bez współudziału interesowanych i państwa, a mianowicie:

A) przez wykonanie budowy podtorowej w bezpośrednim zarządzie kraju, następnie zaś utworzenie towarzystwa akcyjnego celem uzupełnienia zakładu kolejowego i eksploatowania tegoż?

B) przez wykonanie budowy podtorowej w bezpośrednim zarządzie kraju, poczem oddanie w prywatne przedsiębiorstwo uzupełnienia zakładu kosztem kraju i wydzierżawienie eksploatacyi temuż samemu przedsiębiorstwu, z ograniczoną gwarancyą krajową przychodów?

C) przez wykonanie budowy i zupełnego urządzenia kolei w bezpośrednim zarządzie kraju, a następnie oddanie jej w eksploatacyę zarządowi kolei państwowych za wynagrodzeniem jego własnych kosztów?

D) przez budowę, urządzenie i eksploatacyę kolei w bezpośrednim zarządzie kraju?

czonych korzyści systemu budowy w zarządzie, lub pod ścisłą kontrolą władzy publicznej, zaleca się szczególnie w Galicyi budowa kolei lokalnych przez kraj, jako koncesyonaryusza.

Za budową przez kraj przemawia również możność korzystania z usług państwowej administracyi kolejowej, jak o tem wspomina reskrypt min. handlu z dnia 18. lutego b. r.

Warunkiem finansowego współdziałania kraju musiałby być odpowiedni udział państwa lub stron interesowanych. Od formy finansowego uczestnictwa innych czynników zależałoby, czyby kolej przez kraj wybudowana pozostała w jego wyłącznej własności, czy też przeszła na utworzyć się mające towarzystwo akcyjne z zastrzeżeniem jednak krajowi stanowczego nań wpływu.

Zarówno przy subwencyonowaniu jak przy budowie własnej, rozróżnić należy podwójne finansowe zadanie kraju, mianowicie:

a) pośrednictwo w dostarczaniu taniego kredytu na tę część kapitału zakładowego, której rentowność jest zapewnioną dochodem własnym kolei lub gwarancyami, oraz

b) posiłkowanie ze strony kraju co do tej części kapitału, która na oprocentowanie liczyć nie może, chyba w dalszej przyszłości. Pierwsza część kapitału obejmuje obligacye i akcye pierwszeństwa, druga zaś akcye zakładowe.

Pośrednictwo w dostarczaniu taniego kredytu uznaje ankieta za zadanie ważniejsze i bardzo skutecznie popierające akcyę budowy kolei lokalnych, jakto już stwierdziło wieloletnie doświadczenie innych krajów. Potrzebny na ten cel kapitał, byłoby dla kraju najkorzystniej zebrać przez emisyę wolnych od podatków 4% krajowych obligacyi kolejowych, wypuszczanych seryami w miarę potrzeby, ubezpieczonych hipotecznie na odnośnych liniach i opatrzonych gwarancyą kraju.

Celem posiłkowania co do drugiej części kapitału (na zakupno pewnej części akcyi zakładowych) zaleca się utworzenie osobnego krajowego funduszu kolejowego, dotowanego bądź zapomocą specyalnej pożyczki kolejowej, bądź też z nadwyżek budżetowych. Posiłkowanie to odbywać się winno w ten sposób, iżby kraj pewną — w zasadzie $^1/_3$ część akcyi zakładowych — przyjmował al pari, resztę zaś akcyi zakładowych zakupywało państwo i strony interesowane.

Na wypadek, gdyby emisya obligacyi pierwszeństwa nie przyszła do skutku, należałoby po-

trzebne na obydwa powyższe cele fundusze, zebrać zapomocą stopniowej emisyi 4% krajowej pożyczki kolejowej w wysokości na razie około 10 milionów zł. przeznaczonej wyłącznie na dotacyę krajowego funduszu budowy kolei lokalnych.

Przy kolejach przez kraj subwencyonowanych, eksploatacya odbywać się może, bądź we własnym zarządzie kraju, bądź przez sąsiednie koleje główne, bądz wreszcie drogą dzierżawy przez osobne towarzystwa. Warunkiem korzystnej eksploatacyi jest jednak zawsze ścisłe zastosowanie całego systemu zarządu do specyalnych warunków i potrzeb kolei lokalnych.

Punkt V.

Czy niebyłoby rzeczą wskazaną ustanowić dla spraw kolejowych, krajową Radę kolejową, jako organ doradczy Wydziału krajowego, tudzież w miarę potrzeby ustanawiać miejscowe komitety dla poszczególnych kolei?

Ankieta uznaje utworzenie krajowego biura kolejowego i Rady kolejowej jako niezbędny warunek pomyślnej i praktycznie do celu zmierzającej akcyi kraju w dziedzinie budowy kolei lokalnych.

Głównem zadaniem biura kolejowego, na którego czele stanąć powinien inżynier kolejowy, byłoby przygotowanie, ewentualnie kontrola gotowych projektów budowy kolei lokalnych, na podstawie dokładnych badań pod względem technicznym i handlowo-ekonomicznym. Spełniałoby ono również agendy zarządu towarzystw akcyjnych, jakieby kraj uznał za stosowne zorganizować dla poszczególnych linii.

Zadaniem Rady kolejowej byłaby krytyczna ocena projektów ze stanowiska technicznego, ekonomicznego i finansowego, oraz wypracowanie przedłożeń dla Sejmu krajowego.

Punkt VI.

a) Na jakie grupy dałyby się rozdzielić koleje proponowane w odpowiedzi na kwestyonaryusz Wydziału krajowego, ze względu na potrzeby komunikacyjne i interesy, którym w pierwszym rzędzie służyć mają?

b) Które z proponowanych kolei, stanowiąc linie główne, lub służąc przedewszystkiem specyalnym interesom państwa, powinny by dojść do skutku wyłącznie lub przeważnie staraniem państwa?

c) Które linie kolejowe kwalifikowałyby się w pierwszym rzędzie do rychłego poparcia ze strony kraju, w jakim typie budowy i eksploatacyi miałyby być pojęte i w jakim po sobie porządku wykonane?

Opierając się na doświadczeniach zagranicznych, ankieta nie zaleca ułożenia z góry szeroko zakreślonego programu przed przeprowadzeniem szczegółowych badań przez Radę kolejową i biuro kolejowe.

Lwów dnia 20. września 1892.

Sprawozdawcy ankiety:

Juliusz Leo *w. r.* ***Leon Syroczyński*** *w. r.*

I. Związkowa drukarnia we Lwowie.

LW. 9.521/93.

Aleg. 93.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie rozmieszczenia oddziałów i Sióstr Miłosierdzia w szpitalu św. Łazarza w Krakowie, po przeniesieniu oddziału chirurgicznego do nowego pawilonu.

Wysoki Sejmie!

Niejednokrotnie już przedstawialiśmy Wysokiemu Sejmowi w sprawozdaniach naszych, jak z powodu zwiększania się ilości mieszkańców w Krakowie i coraz większego zaufania chorych do szpitala św. Łazarza, rośnie z każdym rokiem ilość pielęgnowanych w tym zakładzie chorych i tak było tam:

w roku	chorych	dni leczenia	więc przeciętnie leczono dziennie
1882	6.111	154.689	424
1883	5.879	153.664	421
1884	6.481	159.845	438
1885	6.816	168 535	462
1886	7.110	179.655	492
1887	7.101	182.903	501
1888	6.989	185.871	509
1889	7.594	201.635	552
1890	7.575	196 901	539
1891	8.285	215.543	591
1892	8.745	219.036	600

W szpitalu św. Łazarza znajduje się miejsce zaledwo na 572 łóżek i to bez ścisłego zachowania warunków hygienicznych, gdyż na jedno łóżko przypada n. p. w starym gmachu szpitalnym tylko 19·78 metr. kub. powietrza, zamiast 30—45 m. k., których wymaga hygiena.

Tymczasem, gdy według powyższego zestawienia mieściło się na tych łóżkach w r. 1882 tylko 424 chorych przeciętnie dziennie, to w dziesięć lat później w r. 1892 było chorych dziennie przeciętnie 600, t. j. że 28 chorych dla braku łóżek musiało leżeć na siennikach na ziemi ułożonych.

Były zaś dnie, jak n. p. 21. listopada 1891, że liczba tych chorych, na ziemi ułożonych wynosiła 45.

Z powodu tego przepełnienia nietylko żaden oddział szpitalny nie jest dobrze pomieszczony, lecz niema nawet możności oczyszczenia sal, przewietrzenia, lub wykonania w nich jakich naprawek, bo nie ma dokąd chorych tymczasem przenieść Co więcej, dla braku pomieszczenia na oddziale chorób skórnych, przestaną tam przyjmować chorych, dotkniętych chorobami niezaraźliwemi, z wyjątkiem tylko tych, którym ze względu na ich stan chorobliwy nie można przyjęcia odmówić. Wiadomo zaś, że chorzy skórni, choćby choroba ich nie była zaraźliwą, budzą wstręt i obawę i z tego powodu pozbawieni bywają zarobkowania, powiększając liczbę ubogich, żyjących z publicznego miłosierdzia.

Do tych niekorzystnych stosunków przybyły nadto następujące nowe żądania:

1) Fakultet medyczny Uniwersytetu Jagiellońskiego pragnie uzyskać w szpitalu św. Łazarza osobne pomieszczenia dla chorych, dotkniętych chorobami krtani i nerwowemi.

2) Siostry Miłosierdzia przedkładają słuszną prośbę, ażeby otrzymać mogły dogodniejsze i zdrowsze sale sypialne.

3) Prymaryusz oddziału chorób ocznych uprasza, ażeby chorym, umieszczonym obecnie w suterenach, dać odpowiedniejsze ubikacye.

Wskutek tego polecił Wydział krajowy Komitetowi administracyjnemu, ażeby w porozumieniu z pp. lekarzami ordynującymi, przedłożył plan rozmieszczenia oddziałów szpitalnych i Sióstr Miłosierdzia po przeniesieniu w jesieni roku bieżącego oddziału chirurgicznego do nowego pawilonu.

Komitet administracyjny przedstawił do LW. 64.424/92 plan, ułożony przez kolegium lekarskie. W planie tym zaprojektowano zająć cały stary gmach szpitalny wyłącznie na pomieszczenie chorych syfilistycznych. Celem zaś stosownego umieszczenia oddziału położniczego, ewentualnie Sióstr Miłosierdzia i oddziałów laryngo skopijnego i chorób nerwowych, proponuje kolegium lekarskie wybudowanie nowego pawilonu, albo użycie na ten cel pawilonu obłąkanych, dla których nowy musiałby stanąć budynek.

Chcąc uniknąć znacznego wydatku na budowę nowego pawilonu, poleciliśmy Inspektorowi szpitala, ażeby na miejscu w Krakowie porozumiał się z kolegium lekarskiem szpitala, celem obmyślenia stosownego a mniej kosztownego sposobu zadośćuczynienia słusznym żądaniom pp. lekarzy i Sióstr Miłosierdzia.

Według raportu Inspektora (LW. 13.422/93) badania dokonane na miejscu i obliczenia pojemności ubikacyj przekonały, że mimo uzyskania w starym gmachu 80 łóżek po oddziale chirurgicznym, nie możnaby zadosyć uczynić nawet koniecznym potrzebom rozszerzenia szpitala.

Dlatego kolegium lekarskie zażądało dodatkowo przynajmniej wybudowania drugiego piętra na części frontowej starego gmachu, oraz na środkowym jego trakcie.

Redukując te żądania do minimum, uznał Wydział krajowy potrzebę:

a) przeistoczenia ubikacyj starego gmachu kosztem 6.905 zł. (jak kosztorys do LW.. 9.521/93;

b) wybudowania drugiego piętra przynajmniej na frontowej części starego gmachu, co (jak LW. 19.098/93) kosztowałoby 4.710 zł.; przez tę dobudowę uzyskałoby się dwie lub trzy sale, mogące pomieścić około 20 łóżek.

Po uzyskaniu w ten sposób miejsca, dadzą się pomieścić nieco lepiej tylko Siostry Miłosierdzia, oddział syfilistyczno-skórny i klinika tych chorób, oraz oddział gynekologiczno położniczy, który uzyskałby przez to 19 łóżek

Oddział oczny będzie musiał nadal pozostać na dawnem miejscu t. j. w suterenach; nie można też na razie umieścić w szpitalu ani oddziału chorób nerwowych, ani chorób krtani.

Co się zaś tyczy oddziału zakaźnych, to był pierwotnie projekt przeniesienia go z obecnie zajmowanego budynku, położonego w sąsiedztwie nowego pawilonu chirurgicznego, do budynku starego na t. z. „Blichu"; w budynku tym mógłby był pozostać ten oddział, aż do chwili rozpoczęcia budowy klinik na tym gruncie.

Gdy jednak (jak LW. 39.308/92) właścicielka sąsiedniej realności zaprotestowała przeciwko umieszczeniu zakaźnych w budynku, bezpośrednio do jej realności przytykającym, przeto musieliśmy odstąpić od tego projektu, pomimo iż Wysoki Sejm już przeznaczył na przeistoczenie budynku „na Blichu“ kredyt w kwocie 3.908 zł. 40 ct.

Ponieważ atoli c. k. Namiestnictwo żąda usunięcia zakaźnych z obecnie zajętego budynku, sąsiadującego z nowo wybudowanym powilonem chirurgicznym, przeto nie pozostaje nic innego, jak postawić osobny dla tego oddziału pawilon.

Trudną jest jednak kwestya wyboru miejsca pod budowę tego pawilonu. Zupełnie wolny jest obecnie tylko grunt w ogrodzie szpitalnym. Ponieważ jednak grunt ten nisko położony, mokry i bagnisty, musiałby wprzód być osuszony za pomocą drenowania, co według kosztorysu przy (LW. 48.601/85) kosztowałoby przeszło 4.000 zł., — gdy nadto fundamenta zakładaćby trzeba w tem miejscu według dokonanych badań w znacznej (miejscami 5 m.) głębokości, przeto budowa na tem miejscu byłaby bardzo kosztowną, a ogród mimo osuszenia prawdopodobnie nie przestałby być malarycznym, jakim jest obecnie.

Dla tego Wydział krajowy zwrócił uwagę na grunt t. z. „na Blichu“, który po myśli uchwał Wysokiego Sejmu z 13. lipca 1880 roku i z 23. stycznia 1886 roku miał być odstąpiony c. k. Rządowi pod budowę dwu pawilonów klinicznych.

Historya tego gruntu i pertraktacyj, przeprowadzonych celem wykonania powyższych uchwał sejmowych jest następująca:

Realność „Blich“ o przestrzeni 4. morgów 450 sążni kwadratowych zakupił Wydział krajowy imieniem funduszu szpitala św. Łazarza w Krakowie w r. 1873 od Zgromadzenia Sióstr Miłosierdzia za cenę 23.000 zł., co z kosztami przeniesienia własności wyniosło łączną kwotę 24.006 zł.

Większa część tego gruntu zajętą została pod budowę nowych pawilonów szpitala, a pozostało do dyspozycyi jeszcze około 1. morga.

W komisyi, która (LW. 42.685/78) w Krakowie w lipcu r. 1878. na wezwanie c. k. Ministerstwa oświecenia zajęła się zbadaniem i ocenieniem kwestyi reformy klinik krakowskich, oświadczył nasz delegat, iż Wydział krajowy gotów jest zrobić Uniwersytetowi krakowskiemu w celu dogodniejszego umieszczenia klinik wszelkie możliwe ułatwienia, oświadczył zarazem. że w dowód tych intencyj Wydziału krajowego mógłby proponować c. k. Rządowi nabycie lub wynajęcie gruntu od funduszu szpitala obok zabudowań szpitalnych, w celu postawienia nowych budynków klinicznych.

C. k. Namiestnictwo (LW. 44.016/78) oświadczyło Wydziałowi krajowemu, iż z powodu znacznego kosztu budowy projektowanych dwu pawilonów klinicznych byłoby pożądane, gdyby Wydział krajowy mógł i zechciał odstąpić bezpłatnie grunt, potrzebny pod budowę tych pawilonów.

„Taka ewentualność“ — są słowa tej odezwy c. k. Namiestnictwa — „ułatwiłaby prawdopodobnie bardzo znacznie ostateczne pomyślne załatwienie kwestyi odpowiedniego umieszczenia klinik krakowskich, a ofiara, którąby poniósł fundusz szpitalny, byłaby dostatecznie usprawiedliwiona tem, że wskutek budowy rzeczonych dwóch pawilonów rozszerzyłby Rząd kosztem funduszów państwowych dotychczasowy szpital powszechny w Krakowie“.

W odpowiedzi swej (LW. 43.016/78.) oznajmił Wydział krajowy c. k. Namiestnictwu, iż tylko Wysoki Sejm mógłby powziąć uchwałę co do darowania części gruntu szpitalnego, Wydział krajowy zaś mógłby zgodzić się na odstąpienie około jednego morga gruntu „na Blichu“ za cenę 5.600 zł. lub za roczny czynsz około 300 zł.

W roku 1880, przedłożyli poseł Dr. Majer i towarzysze Wysokiemu Sejmowi wniosek bezpłatnego odstąpienia pod budowę klinik krakowskich jednego morga gruntu szpitalnego.

Sejmowa komisya edukacyjna w sprawozdaniu swem o tym wniosku podniosła między innymi także następujący, dosłownie tu przytoczony argument:

„Korzyść odstąpienia gruntu szpitalnego pod budowę jest jawną: Kliniki bowiem, mając obecnie tylko 93 łóżek, miałyby ich podług projektu po umieszczeniu w nowych pawilonach 160, przybyłoby więc pomieszczenia na 67 chorych, nie obcych przecież lecz krajowych, których inaczej szpital krajowy przyjąć i pielęgnowaćby musiał. Gdy zaś w tym ostatnim według sprawozdania Wydziału krajowego mimo wybudowania przezeń nowych pawilonów brak miejsca uczuwać się daje, więc 67 łóżek w pawilonach klinicznych, kosztem Rządu wniesionych, uwolniłoby fundusz szpitalny a względnie krajowy za małą ofiarę jednego morga gruntu od wydatku znacznego, jakiegoby prędzej lub później a może i wkrótce wymagała budowa nowego pawilonu szpitalnego".

Opierając się na przedstawieniu sprawy przez komisyą edukacyjną, Wysoki Sejm, ażeby przyspieszyć budowę klinik i zaradzić przepełnieniu szpitala św. Łazarza przez pośrednie niejako jego rozszerzenie „upoważnił" Wydział krajowy, ażeby część gruntu będącą własnością szpitala św. Łazarza w Krakowie, około jednego morga wynosić mogącą, odstąpił bezpłatnie pod dwa pawilony kliniczne, kosztem Rządu wystawić się mające.

Na podstawie tej uchwały Wysokiego Sejmu, oraz uchwały z 23. stycznia 1886 r., którą Wysoki Sejm upoważnił Wydz ał krajowy do bezpłatnego odstąpienia c. k. Rządowi pod budowę pawilonów klinicznych nietylko gruntu „na Blichu", lecz także znajdujących się na nim starych budynków szpitalnych, Wydział krajowy na żądanie c. k. Namiestnictwa (LW .60.009/86) przesłał mu deklaracyą, iż grunt powyższy w myśl intencyj Wysokiego Sejmu zostanie c. k. Rządowi odstąpiony bezpłatnie pod budowę klinik akademickich, wraz ze starymi budynkami, tam się znajdującymi, że jednak grunt ten będzie mógł być użyty jedynie pod budowę klinik, a będzie oddany c. k. Rządowi w fizyczne posiadanie dopiero przed samem przystąpieniem do wybudowania na nim rzeczonych klinik.

Od tego czasu pertraktacye, mające na celu przeniesienie własności tego gruntu na c. k. Rząd dalej nie postąpiły; ze stanowiska prawnego zatem fundusz szpitala św. Łazarza jest dotąd nieograniczonym właścicielem gruntu „na Blichu".

Do ważności darowizny bez rzeczywistego oddania, jak w obecnym wypadku, wymagany jest w myśl §. 1. d. ustawy z 25. lipca 1871 r. Nr. 76 dz. p. p. kontrakt, zawarty w formie aktu notaryalnego, jaki n. p. zawarł Wydział krajowy z c. k. Rządem (LW. 21.119/92) co do późniejszej darowizny gruntu, odstąpionego po myśli uchwały Wys. Sejmu z 12. października 1882 r. pod budowę zakładu anatomiczno-patalogicznego.

Tymczasem co do gruntu na „Blichu" kontrakt w takiej formie nie przyszedł do skutku i fundusz szpitalny jest dotychczas tabularnym właścicielem i faktycznym posiadaczem tego gruntu.

Ze stanowiska więc prawnego nie stoi nic na przeszkodzie użyciu tego gruntu dla celów szpitala.

Wysoki Sejm, zgadzając się w r. 1880 na odstąpienie c. k. Rządowi gruntu na „Blichu" pod budowę klinik, uczynił to w myśli, że przyspieszając budowę klinik uniwersyteckich uzyska w ten sposób już w najbliższej przyszłości niejako częściowe rozszerzenie szpitala, co podniesione zostało wyraźnie w odezwie c. k. Namiestnictwa do LW. 44.016/78 oraz w sprawozdaniu sejmowej komisyi edukacyjnej.

Tymczasem intencye te Wys. Sejmu, w r. 1880 objawione, są jeszcze dziś nawet dalekie od urzeczywistnienia; c. k. Rząd bowiem mimo upływu lat trzynastu nie przystąpił dotąd do budowy klinik, a frekwencya w szpitalu wzmogła się do tego stopnia, że piekącą stało się kwestyą rozszerzyć ubikacye szpitala, który po bezpłatnem odstąpieniu c. k. Rządowi gruntu,

zajętego pod budowę zakładu anatomiczno patalogicznego niema obecnie odpowiedniego miejsca, ażeby się rozszerzyć.

Z uwagi zatem, że c. k. Rząd do budowy klinik nie przystępuje, grunt na „Blichu“ przez lat trzynaście bez użytku pozostaje, a na rozszerzenie szpitala jedynie się nadaje, z uwagi dalej, że wolna dyspozycya tym gruntem ze stanowiska prawnego funduszowi szpitala św. Łazarza nie została odjętą, uznaje Wydział krajowy za wskazane prosić Wys. Sejmu, ażeby w myśl intencyi pierwotnej swej uchwały wezwał c. k. Rząd do rozpoczęcia już w najbliższej przyszłości budowy klinik na tym gruncie, oraz ażeby Wys. Sejm zastrzegł, że w przeciwnym razie grunt ten pod budowę pawilonu szpitalnego będzie użyty.

Nadmienić tu jeszcze musimy, iż w r. 1890 i 1891 widząc, że c. k. Rząd do budowy klinik nie przystępuje, a potrzebując tego gruntu na „Blichu“ dla projektowanego podówczas pawilonu chirurgicznego szpitala św. Łazarza, Wydział krajowy udawał się (LW. 17.241/90, 25.383/90 i 25.742/91) do c. k. Namiestnictwa z propozycyą użycia części gruntu, objętego deklaracyą Wydziału krajowego z dnia 12. października 1886 LW. 60.009, pod budowę pawilonu chirurgicznego; otrzymaliśmy jednak podówczas odpowiedź (LW. 42.041/90, 53.440/90 i 14.057/91), że c. k. Rząd nie odstąpił od zamiaru budowania klinik na tym gruncie.

Tyle co do sprawy umieszczenia oddziału zakaźnych i będącej z nią w związku kwestyi gruntu na „Blichu“.

Dla innych oddziałów szpitalnych, które obecnie nie mają dobrego pomieszczenia i dla tych, których zaprowadzenia w szpitalu domaga się fakultet medyczny, możnaby już teraz uzyskać miejsce, gdyby Wysoki Sejm zezwolić raczył na użycie na sale dla chorych mieszkania Dyrektora, opróżnionego właśnie z powodu przeniesienia w stały stan spoczynku Dra Harajewicza; nowy dyrektor mógłby w takim razie otrzymać relutum — podobnie jak to jest w lwowskim szpitalu powszechnym.

Na podstawie powyższego przedstawienia wnosi Wydział krajowy:

Wysoki Sejm raczy powziąć następujące uchwały:

I. Sejm zezwala, ażeby już w roku 1893 stosownie przeistoczone zostały ubikacye w starym gmachu szpitala św. Łazarza w Krakowie i ażeby dobudowane było drugie piętro na części frontowej łącznym kosztem 11.615 złr. w. a., o którą to kwotę będzie przekroczoną Rubr. XI. poz. 52/2 uchwalonego na rok 1893 budżetu szpitalnego.

II. Z uwagi, że c. k. Rząd z oferowanego mu przez Wydział krajowy na podstawie uchwał sejmowych z 13. lipca 1880 i 23. stycznia 1886 gruntu „na Blichu“ na cele budowy klinik przez lat trzynaście nie korzystał, przez co udaremnione zostały intencye powyższych uchwał sejmowych przyspieszenia budowy klinik i zapobieżenia przez to choć w części przepełnieniu szpitala św. Łazarza, — z uwagi dalej, że szpital św. Łazarza, utraciwszy już jeden grunt budowlany, odstąpiony bezpłatnie c. k. Rządowi pod budowę gmachu dla katedr anatomii patalogicznej, medycyny sądowej i t. d., obecnie nie posiada odpowiedniego miejsca pod budowę własnego pawilonu, którego budowa jest konieczną — Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby najdalej do końca r. 1894 przystąpił do budowy klinik uniwersyteckich na gruncie „na Blichu“, w przeciwnym razie Sejm przeznacza ten grunt na rozszerzenie ubikacyj szpitala św. Łazarza.

III. Sejm zezwala, ażeby ubikacye, przeznaczone w szpitalu św. Łazarza w Krakowie na mieszkanie Dyrektora, użyte zostały po stosownem ich przeistoczeniu na pomieszczenie chorych. Dyrektor szpitala pobierać odtąd będzie relutum na mieszkanie z opałem o rocznych 600 zł. w. a.

Lwów dnia 21. marca 1893.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
***Sanguszko** w. r.*

Sprawozdawca:
***Dr. Franciszek Hoszard** w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

L. W. 5.211/1893.

Aleg. 94.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie urządzenia kursu nauki pielęgnowania chorych przy szpitalu powszechnym we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Przy rozprawie nad preliminarzem wydatków i dochodów szpitala krajowego we Lwowie na rok 1891, uchwalił Wysoki Sejm w dniu 27. listopada 1890 roku następującą rezolucyę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu wzięcie pod rozwagę założenie szkoły dozorców przy szpitalu lwowskim, z zastrzeżeniem odpowiedniego wpływu Sióstr Miłosierdzia na jej kierunek.

Z wypełnienia tego polecenia zdał Wydział krajowy sprawę w ogólnem sprawozdaniu ze swych czynności za rok 1891 str. 253 i 254, oświadczając się przeciwko założeniu takiej szkoły przy szpitalu lwowskim, a to z powodu trudności jakieby uczęszczanie do szkoły przez posługę nie dające się pogodzić z pełnieniem dokładnem ich obowiązków, w obec chorych wywołać musiało. Pomimo to polecił Wysoki Sejm (rezolucyą powziętą w dniu 24. marca 1893) „Wydziałowi krajowemu sprawę założenia szkoły dozorców i dozorczyń przy szpitalu powszechnym ponownie wziąć pod rozwagę".

Wywiązując się z tego ponownie wyrażonego życzenia Wys. Izby, podjął Wydział krajowy dalsze kroki w tej sprawie. Celem uzyskania potrzebnych danych jak tego rodzaju szkoły spełniają zadanie swoje w szpitalach publicznych innych krajów koronnych, ewentualnie na jakich warunkach opiera się ich istnienie, odniósł się Wydział krajowy do zarządów szpitali w Wiedniu i w Pradze z prośbą o udzielenie bliższych wskazówek w powyższym kierunku, a zarazem wezwał Dyrektora szpitala lwowskiego o przedstawienie opinii co do sposobu wprowadzenia w życie szkoły dozorców, unormowania jej frekwencyi czasu trwania tudzież zapewnienia potrzebnych sił nauczycielskich.

Z odpowiedzi jakie otrzymaliśmy ze strony c. k. Namiestnictwa w Wiedniu i Pradze zarządzających szpitalami powszechnymi tamże wynika, że ani w jednym ani też drugim szpitalu osobne szkoły dozorców i dozorczyń chorych nie istnieją.

W szpitalu powszechnym wiedeńskim obowiązuje tylko podręcznik służbowy wydany dla personalu dozorców w r. 1870. Podobny podręcznik opracował u nas na wezwanie Wydziału krajowego do L. W. 20.556/1891 inspektor szpitali i radca Dr. Stella Sawicki.

W szpitalu powszechnym w Pradze nie posiadającym również szkoły dla dozorców szpitalnych, urządzany bywa tylko kurs ćwiczeń dla 3—6 aspirantek Stowarzyszenia czerwonego krzyża, który trwa przez 4 miesiące na klinice chirurgicznej. Nauki teoretycznej i praktycznej udziela im asystent tej kliniki.

Sprawozdanie jakie Wydział krajowy otrzymał od Dyrektora szpitala lwowskiego w tej sprawie L. W. 41.960/1892 zamieszczone tutaj w brzmieniu doslownem, a to ze względu na trafność wielu szczegółów i zapatrywań, które przedmiot dostatecznie wyjaśniają.

Relacya ta brzmi jak następuje:

L. 11.507. Wysoki Wydziale krajowy!

Na reskrypt Wys. Wydziału krajowego do L. 37.213 w sprawie urządzenia szkoły dozorców w naszym szpitalu, mam zaszczyt złożyć następujące sprawozdanie.

Relacyą z dnia 20. kwietnia 1891 do L. 246 Dyrekcya szpitala, podniosła szereg trudności w urządzeniu szkoły dozorców, które i dzisiaj mają pełne znaczenie, a do których ośmielam się dołączyć następujące uwagi.

W naszym szpitalu powszechnym właściwie nie mówi się o dozorcach i dozorczyniach szpitala, gdyż służbę niższą stanowią posługacze szpitalni i posługaczki. Dozór nad chorymi wykonują, a zatem są w najistotniejszem tego słowa znaczeniu dozorcami, a względnie dozorczyniami, Siostry Miłosierdzia tudzież na oddziale kiłowem i skórnym męzkim tak zwany nadzorca, a żeńskim tak zwana nadzorczyni chorych.

Przy takim ustroju obsługi pielęgnarskiej około chorych naszego szpitala, posługacze i posługaczki szpitalni, są właściwie tylko wykonawcami zarządzeń służby dozorczej, sprawowanej przez Siostry Miłosierdzia, a względnie przez dwa powyżej nadmienione indywidua. Z tym porządkiem jest o tyle dobrze, o ile na umiejętnem dozorowaniu i pielęgnowaniu chorych znają się osoby powyżej przytoczone. Urządzenie przeto szkoły dozorców w rozumieniu Wysokiego reskryptu nie jest łatwe do przeprowadzenia, dalej i tego powodu, że u wielu posługaczy i posługaczek szpitalnych poziom inteligencyi jest bardzo niski, za czem idzie, że wcale niepojętnych wydala się ze służby na żądanie lekarza. Atoli wydalanie posługaczy z innych powodów, a zatem zmiana ich częsta, odbywa się i bez wiedzy dyrekcyi, na proste zarządzenie Sióstr Miłosierdzia, które kontraktem mają sobie zawarowane wyłączne prawo przyjmowania i oddalania służby szpitalnej. Przy urządzeniu szkoły dozorców w myśl polecenia Wysokiego Sejmu, już sam ten warunek kontraktowy Sióstr Miłosierdzia zaciężyłby ujemnie na porządku szkoły, a w dalszej konsekwencyi wyłoniłaby się wielce niedogodna pod względem stosunku służbowego niższej posługi szpitalnej do Sióstr Miłosierdzia okoliczność, że posługacze i posługaczki szpitalne, coby z nich przez całą szkołę przeszło i w służbie szpitalnej nadal się utrzymało, prawdopodobnie jako umiejętnie wykształceni do pielęgnowania i dozorowania chorych, lepiejby byli przygotowani i ułożeni do tego celu, aniżeli Siostry Miłosierdzia. Te ostatnie przychodzą do szpitala całkiem nieprzygotowane. Jednakże z biegiem czasu zrazu jako pomocnice przy starszych Siostrach oddziałowych, później jako samodzielne, nabywają ze wskazówkami i pouczeniem lekarzy oddziałowych pewną rutynę, a że uczciwie i sumiennie wykonują swój obowiązek dozorczy, wykształcają się z czasem na dobre dozorczynie i wywiązują się przy wykonawczej posługi niższej, ze znajomością rzeczy zdawanych im poszczególnych poleceń lekarskich. Otóż posługacze umiejętnie wykształceni, w niejednym przypadku, pomimo swojej wyłącznej zależności od Sióstr Miłosierdzia, mogliby im dać czuć swoją większość znajomość rzeczy, urojoną lub też rzeczywistą, a tem samem nadwerężyć powagę swojego stosunku służbowego do Sióstr Miłosierdzia.

Przypuścić więc się godzi, że wzgląd dopiero co uwydatniony, stałby się jedną z największych trudności w urządzeniu szkoły dozorców, — trudności, których podniesienia ze strony Sióstr Miłosierdzia niewątpliwie należy się spodziewać.

Chcąc zatem zrealizować humanitarną i pełną dobrodziejstw dla cierpiących, szukających pomocy w szpitalu, myśl zawartą w poleceniu Wys. Sejmu, należałoby z usunięciem Sióstr Miłosierdzia zaprowadzić w szpitalu obsługę czysto światową, w którym to razie urządzenie szkoły dozorców nie natrafiłoby na żadną trudność, a stałoby się nawet koniecznością. Znając atoli na podstawie doświadczenia wieloletniego, jaką była niższa służba szpitalna, zanim Siostry Miło-

sierdzia weszły do naszego szpitala i pamiętając dobrze, że jakkolwiek składała się z indywiduów rzeczywiście bez wyjątku inteligentniejszych od dzisiejszych posługaczy i posługaczek, jakie są przyjmowane przez Siostry Miłosierdzia, a zatem i zdolniejszych do przyjęcia nauki, że była niekarną, preteusyonaluą, zdzierczą i rozwięzłą, bowiem nie pozostawała pod wpływem ciągłego umoralniającego dozoru, jakiego dzisiejszej służbie użyczają Siostry Miłosierdzia i dla której to wówczas nawet przyswojenie sobie umiejętnej sztuki pielęgnowania chorych, nie byłoby uszlachetniającym bodźcem do należytego i ludzkiego pełnienia obowiązków. Dyrekcya nie może doradzać rozwiązania kontraktu ze Siostrami Miłosierdzia, jeżeliby się okazało, iż tylko przez taki krok możliwem by było szkołę dozorców utworzyć w naszym spitalu. Nie pozostaje przeto nic innego, jak w odniesieniu do naszego szpitala rzeczy pozostawić jak są, zalecając tylko lekarzom oddziałowym, aby każdy w zakresie potrzeb swojego oddziału, starał się Siostry Miłosierdzia jako właściwe dozorczynie, pouczać dokładnie w każdym poszczególnym wypadku, co i jak około chorego ma być zrobione. Dyrekcya wszakże nie może pominąć wyrażenia możliwości urządzenia szkoły dozorczej w naszym szpitalu, ale w rozumieniu odmiennem od myśli zawartej w poleceniu Wys. Sejmu.

Jak już wyżej wspomniałem, właściwymi dozorcami i dozorczyniami w naszym szpitalu są Siostry Miłosierdzia na 6 oddziałach i dwa przynajęte, inteligentniejsze indywidua na 2 oddziałach. Otóż możnaby snadnie utworzyć szkołę dozorczą tylko dla wymienionych tu osób. Wprawdzie nie można Siostrom odmówić pewnego znawstwa, rutyną nabytego w dziedzinie pielęguowania chorych, jak to już powyżej objaśniłem, ale daleko im do wiadomości tego, co stanowi istotną zręczność i umiejętność w obsłudze około chorych, Siostry Miłosierdzia wyuczone i należycie przygotowane, rozwijałyby przez niższą posługę swój wpływ pielęguarski na chorych o wiele skuteczniej i zbawienniej aniżeli teraz, gdy potrzebne im wiadomości nabywają powoli, bez wszelkiego systemu, a w rezultacie niedostateczne.

Jeżeliby Wys. Wydział krajowy w myśl tego projektu, który Dyrekcya szpitala stawia jako swój wniosek, polecił w szpitalu urządzić szkołę dozorców i przygotować raczył teren do tego przez poprzednie pertraktacye z Siostrami Miłosierdzia, w takim razie Dyrekcya nie omieszka wywiązać się z poleconego Wysokim reskryptem zadania, co do sposobu wprowadzenia w życie szkoły dozorców, nadmieniając tutaj, iż co do części dydaktycznej byłoby to ułatwionem przez to, iż staraunością Wys. Wydziału krajowego, posiadamy całkiem odpowiedni do nauki podręcznik o pielęgnowaniu chorych, zredagowany przez inspektora szpitali WP. radcę Dr. Stellę-Sawickiego.

Co do drugiego pytania Wys. Wydziału krajowego, czy w utworzonej szkole dozorców, należałoby ograniczyć frekwencyę jej tylko do służby szpitalnej, lub też i eksternistów z poza szpitala, Dyrekcya ma zaszczyt z uchyleniem ścisłej odpowiedzi, jako w myśl powyższego wywodu na razie bezprzedmiotowej, zwrócić uwagę Wys. Wydziału krajowego, że o ile pewnym jest, iż obsługa chorych w naszym szpitalu w warunkach obecnych acz nie zła, nie jest bez zarzutu, o tyle jest rzeczą, zdaje się nie ulegającą najmniejszej wątpliwości, iż w prowincyonalnych szpitalach powszechnych, jest ona ze wszech miar nie wystarczającą, a może i wadliwą. Gdy Wys. Sejm uchwałą polecającą Wys. Wydziałowi krajowemu wzięcie ponownie pod rozwagę sprawy urządzenia szkoły dozorców przy szpitalu lwowskim, raczył złożyć dowód swojej nadzwyczajnej pieczołowitości względem chorych naszego szpitala, przeto może wniosek stworzenia „krajowej szkoły dozorców“ nie odbiegnie daleko od intencyi Wys. Sejmu pełnych szlachetnych zamysłów i dobrodziejstw, jakieby spłynęły na chorych, leczonych w szpitalach prowincyonalnych. Podobna szkoła krajowa dozorców i pielęgnarzy chorych, założona we Lwowie i prowadzona przez siłę nauczycielską w szpitalu powszechnym, miałaby przyjmować do nauki tylko eksternistów, a ewentualnie z osób szpitalnych Siostry Miłosierdzia i służbę nadzorczą obu oddziałów kiłowo-skórnych. W razie trudności połączenia tak różnorodnego audytoryum, miałby być ustanowiony osobny kurs dla osób szpitalnych dopiero co wymienionych.

W sprawie zaś, czy szkoła znajdzie pragnących nauki o pielęgnowaniu chorych, dla celu zawodowego, mam zaszczyt zauważyć, iż stałoby się prawie koniecznością ustanowić stypendya na czas trwania kursu, w wysokości zabezpieczającej stypendystom możności utrzymania się we Lwowie. Eksterniści zgłaszający się o stypendyum, skwalifikowani do pobierania go na podstawie warunków określić się mających, mieliby przyjąć zobowiązanie służenia przez pewien z góry określony czas w jednym ze szpitali powszechnych prowincyonalnych, wszelako za dotacyą, któraby im zapewniała odpowiednie utrzymanie i służbę szpitalną czyniła ponętniejszą od służby w prywatnych domach.

Byłoby dalej do życzenia, aby po wysłużeniu obowiązkowych lat, dozorców nadających się utrzymać przy służbie w szpitalach, w którychby pracowali, zapewniając im podwyższenie zasługi w stosunku do czasu przebytej służby i dając im zabezpieczenie emerytalne na wzór kas dla robotników.

Wreszcie wypada wziąć pod rozwagę, czy nie należałoby przyjmować do krajowej szkoły dozorców tudzież eksternistów, „wolontaryuszów“, a którzyby w wyuczeniu się sztuki pielęgnarstwa chorych, znaleść chcieli dla siebie chleb zawodowy na świecie. Instytucya prywatnych pielęgnarzy zostałaby chętnie powitaną przez chorych, pozbawionych w swoim domu właściwej opieki pielęgnarskiej. Wszak w samem mieście Lwowie wiele rodzin na czas choroby jednego ze swoich członków, przyjmuje obcego człowieka do obsługi i pielęgnowania, a często i na wsiach w domach obywatelskich zaspokajają tę potrzebę indywiduami ze Lwowa.

Kontyngensu na prywatnych pielęgnarzy dostarczają akuszerki nie mające zajęcia w swoim fachu, alko też Siostry ze Zgromadzenia Felicyanek, albo tak zwani kąpielowi i maserzy, których liczba we Lwowie coraz się bardziej mnoży. Oni wszyscy nie mają żadnego wyobrażenia ani o hygienie prywatnej, ani o sztuce pielęgnowania chorych, to też z powierzonymi sobie chorymi obchodzą się nie umiejętnie, utrudniając jeno zadanie lekarza ordynującego.

Takiem jest codzienne doświadczenie. Należy zaś przypuścić, iż do krajowej szkoły dozorców, zgłaszałaby się znaczna liczba eksternistów wolontaryuszów, kandydatów na przyszłych patentowanych, pielęgniarzy prywatnych, tworząc instytucyę dla cierpiącej ludzkości wielce pożyteczną. Eksterniści wolontaryusze winniby pobierać naukę za opłatą unormowaną w odpowiednim stosunku do włożonych kosztów na urządzenie i utrzymanie szkoły.

Ośmielam się nakoniec zwrócić uwagę Wys. Wydziału krajowego, na jedną jeszcze okoliczność, która może stwierdzić istotną potrzebę otwarcia krajowej szkoły posługaczy pielęgnarskich, a mianowicie, iż na wypadek wojny czerwony krzyż miałby przygotowany zastęp rutynowanych posługaczy i posługaczek lekarskich, pozyskany z prywatnych pielęgniarzy.

Lwów 27. sierpnia 1892.

Dr. Opolski
zastępca dyrektora szpitala.

Przyłączając się w przeważnej części do motywów powyższego sprawozdania opartych na urządzeniach, jakie w szpitalu lwowskim od wprowadzenia Sióst Miłosierdzia istnieją, a z którymi przy wprowadzeniu w życie szkoły dozorców, a właściwie kursu nauki pielęgnowania chorych nieodzownie liczyć by się trzeba — odniósł się Wydział krajowy do wizytatorki Sióstr Miłosierdzia z zapytaniem czy wprowadzeniu takiej szkoły przy szpitalu lwowskim w pierwszej linii dla Sióstr Miłosierdzia nic na przeszkodzie nie stanie.

Wezwanie to Wydziału krajowego i propozycya korzystania z nauki w pielęgnowaniu chorych przez Siostry Miłosierdzia przyjętem zostało z wdzięcznością przez wizytatorkę, która odpowiadając na pismo nasze w tym przedmiocie L. W. 55.847/1892, obok innych warunków natury formalnej zastrzegła sobie, ażeby przy wykładach dla Sióstr nie uczestniczyły inne osoby ze świata, ani nawet posługaczki szpitalne, które i nadal jak dotąd zależne być mają od Sióstr.

Z odpowiedzi tej, a w szczególności z waruuku wyżej przytoczonego, wynika tedy, iż chcąc urządzić przy szpitalu lwowskim szkołę dozorców i dozorczyń chorych w tem znaczeniu, jak to rezolucya Wys. Sejmu miała na myśli, należałoby podzielić jej frekwentantów na dwa oddziały t. j. jeden dla Sióstr sprawujących właściwą opiekę nad chorymi, drugi dla służby niższej w ogóle uczestników z poza szpitala.

Ze względu atoli na nader trudne warunki aktywowania takiej podwójnej szkoły, której wprowadzenie, nie przesądzając dziś kwestyi użyteczności poprzedzićby musiało wszechstronne doświadczenie, — Wydział krajowy przyjmując warunki postawione w piśmie wizytatorki Sióstr Miłosierdzia, co do frekwencyi kursu tylko przez same Siostry, zatrudnione dozorem i obsługą chorych, jest zdania, że taki kurs wyłącznie dla nich na razie odpowie w zupełności potrzebie.

Kurs zaś dla niższej posługi i frekwentantów poza-szpitalnych należy na razie zaniechać, aż do nabycia doświadczeń z pierwszego kursu a to z powodu, że zadaniem tej posługi jest tylko wykonywanie poleceń Sióstr Miłosierdzia, tudzież że się często zmienia. Kurs nauki dla Sióstr odbywałby się zgodnie z propozycyą Dyrektora szpitala w kancelaryi Dyrekcyi w godzinach popołudniowych, wolnych od urzędowania przez 3 do 4 miesięcy rocznie.

Wykłady należałoby powierzyć jednemu z lekarzy, a najwłaściwiej autorowi podręcznika dla dozorców chorych, który najlepiej temu zadaniu odpowie.

Przedstawiając tedy Wys. Sejmowi sprawozdanie niniejsze z uwagi, że budżet na rok 1893 jest już uchwalony, że część roku już minęła, a sprawa nie jest tak naglącą, iżby należało żądać kredytu dodatkowego na rok bieżący, uprasza Wydział krajowy o powzięcie następnjącej uchwały:

„Sejm upoważnia Wydział krajowy do wstawienia w preliminarz wydatków szpitala lwowskiego na r. 1894 kwoty 300 zł. na wynagrodzenie lekarza za udzielanie nauki jak z chorymi postępować należy“.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 7. lutego 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Fr. Hoszard *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

L. W. 13.982/92.

Aleg. 95.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia dalszej seryi okręgów sanitarnych na zasadzie postanowień ustawy z dnia 2. lutego 1891 Nr. 17 o urządzeniu służby zdrowia w gminach i obszarach dworskich.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 30. marca 1892 l. s. 1642 powziętą na skutek sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 1. marca 1892 do l. 10 388/92 w przedmiocie wprowadzenia w życie pierwszej seryi okręgów sanitarnych postanowił Wysoki Sejm iż w roku 1892 ma być utworzonych 14 okręgów sanitarnych.

W wykonaniu tej uchwały i po uzyskaniu w myśl postanowień §. 5. ustawy porozumienia c. k. Namiestnictwa zawiadomił Wydział krajowy reskryptem z dnia 9. sierpnia 1892 do l. 38.180 Wydziały powiatowe: w Zaleszczykach, Samborze, Bohorodczanach, Husiatynie, Nisku, Turce, Nadwórnie, Kołomyi, Podhajcach, Czortkowie, Cieszanowie, Stanisławowie, Tłumaczu, Kossowie, iż w powiatach tych utworzone zostały okręgi sanitarne na r. 1892.

Siedziby zaś lekarzy okręgowych oznaczono w następujących miejscowościach w Czerwonogrodzie dla Zaleszczyk, w Łące dla Sambora, w Bohorodczanach w Probużnie dla Husiatyna, w Rudniku dla Niska, w Boryni dla Turki, w Majdanie średnim dla Nadwórny, w Jabłonowie dla Kołomyi, w Wiśniowczyku dla Podhajec, w Ułaszkowcach dla Czortkowa, w Narolu dla Cieszanowa, w Maryampolu dla Stanisławowa, w Niżniowie dla Tłumacza, w Żabiu dla Kossowa.

Zarazem wezwaliśmy powyższe Wydziały powiatowe, ażeby z uwzględnieniem wymogów zawartych w §. 7. ustawy z dnia 2. lutego 1891 Nr. 17. tudzież §§. 7. i 8. rozporządzenia wykonawczego Dz. ust. kraj. Nr. 82 cz. XXII. rozpisały konkursa i o dokonanej nominacyi lekarzy i ustanowieniu płacy (§. 8. i 11. ustawy) zawiadomiły Wydział krajowy celem wyasygnowania ryczałtów na podróże obowiązkowe.

Na podstawie otrzymanych sprawozdań z 10-ciu Wydziałów powiatowych, obsadzone zostały dotąd okręgi Niżniów, Narol, Żabie, Wiśniowczyk, Rudnik, Ułaszkowce, Jabłonów, Maryampol, Borynia i Czerwonogród.

Z pozostałych czterech powiatów nie otrzymaliśmy jeszcze sprawozdań o mianowaniu lekarzy okręgowych prawdopodobnie z powodu braku kompetentów ubiegających się o te posady którzy posiadają kwalifikacye przepisane §. 7. ustawy.

Jak to nam bowiem z przedkładanych relacyi wiadomo, pozyskanie kandydatów na posady lekarzy przedstawia wielkie trudności i w niektórych powiatach nawet kilkakrotnie acz bez skutku konkursa rozpisywano.

Stosując się do postanowień §. 4. powołanej ustawy co do stopniowego tworzenia dalszych okręgów sanitarnych i na podstawie propozycyi przedłożonej przez c. k. Namiestnictwo wezwał Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 2. listopada 1892 l. 46.506 tu w odpisie dołączonem po myśli §. 5. ustawy o przedstawienie wniosków w tym względzie następujące Wydziały powiatowe: w Bóbrce, Borszczowie, Brodach, Dobromilu, Dolinie, Drohobyczu, Gródku, Jaworowie, Kałuszu, Kamionce, Lisku, Lwowie, Mościskach, Przemyślu, Przemyślanach, Rawie, Rohatynie, Rudkach, Sanoku, Sokalu, Starem mieście, Stryju i Zbarażu.

Al. B. Wedle wykazu (Alg. B.) proponowało c. k. Namiestnictwo urządzenie 31 okręgów sanitarnych w wymienionych 23 powiatach. Nadto uchwalił Wydział krajowy na skutek dobrowolnych oświadczeń ze strony Wydziałów powiatowych w Tarnobrzegu i Horodence, tudzież za porozumieniem się z c. k. Namiestnictwem zaproponować Wysokiemu Sejmowi ustanowienie na rok 1893 okręgów sanitarnych również i w tych dwóch powiatach, które początkowo nie były objęte projektem c. k. Namiestnictwa. W odpowiedzi na reskrypt powyższy otrzymał Wydział krajowy sprawozdania od 22 Wydziałów powiatowych, z których 3, tj. Lwów, Rudki i Kamionka strumiłowa oświadczyły się w ogóle przeciw organizacyi okręgów sanitarnych.

Wydział powiatowy w Dobromilu nie sprzeciwiając się w zasadzie, zażądał tylko zwłoki, zaś Wydział powiatowy w Jaworowie żadnej nie dał odpowiedzi pomimo urgensu (do LW. 64689/92).

Ze sprawozdań 18 Wydziałów powiatowych które nie sprzeciwiają się wprawdzie organizacyi wynika atoli, że niemal wszystkie domagają się wprowadzenia zmian odbiegających od projektu podziału zakomunikowanego przez c. k. Namiestnictwo, który służył za podstawę do rozporządzenia naszego (LW. 46506/1892).

Zmiany proponowane przez Wydziały powiatowe odnoszą się częścią do ilości i połączenia gmin i obszarów dworskich, częścią zaś do ustanowienia siedzib lekarzy okręgowych.

Z uwagi na okoliczność że znaczna liczba powiatów popiera żądania swoje sprawozdaniami gmin i obszarów dworskich tudzież faktycznymi stosunkami miejscowymi i terytoryalnymi, będą one przed aktywowaniem okręgów na rok 1893 propouowanych, poddane ścisłej rozwadze w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem tak jak to §. 5 ustawy postanawia, skoro Wysoki Sejm uchwali w zasadzie, ile okręgów sanitarnych ma być utworzonych w roku 1893.

Jakkolwiek §. 5 powołanej ustawy daje Wydziałowi krajowemu prawo bezpośredniego przeprowadzenia czynności poprzedzających ustanowienie okręgu sanitarnego w wypadkach gdy Wydział powiatowy wezwaniu w tym względzie zadość nie uczyni, to jednak motywa jakiemi kierował się Wydział krajowy przy proponowaniu Wys. Sejmowi wprowadzenia w życie pierwszej seryi okręgów w roku zeszłym, uważaliśmy i tu jako przemawiające przeciw stosowaniu rygoru ustawy i przyjmujemy za podstawę wniosków tylko dobrowolne oświadczenia gotowości ze strony powiatów. Tą zasadą powodowany wyłącza Wydział krajowy z projektu organizacyi tak powiaty Lwów, Rudki i Kamionkę, które oświadczyły się przeciw wprowadzeniu okręgów sanitarnych, tudzież Jaworów, który nie przedłożył żadnego sprawozdania w tym przedmiocie i jak to z odezwy c. k. Namiestnictwa z dnia 19. marca b r. l. 22949, (LW. 15.467/1893) wynika, nie zgodził się dotąd na plan podziału powiatu na okręgi lekarskie opracowany przez c. k. Starostwo ani też samoistnego w tej mierze nie przedstawił wniosku.

Wreszcie uważamy za stosowne nadmienić, że daty i cyfry zawarte w wykazie (a l e g. B.) opierają się li na przybliżonem obliczeniu dokonanem na podstawie projektu udzie-

lonego nam przez c. k. Namiestnictwo, które atoli po ewentualnem uwzględnieniu życzeń co do podziału objawionych ze strony poszczególnych powiatów, prawdopodobnie ulegnie zmianie, wpływające również na kwoty ryczałtów, względnie i subwencyi z funduszu krajowego pokrywanych.

Propozycyę do zmiany pierwotnego projektu o siedzibach lekarzy okręgowych otrzymaliśmy już z inicyatywy c. k. Namiestnictwa mianowicie w odezwie z dnia 17. b. m. l. 20.769/93 (LW. 15.235/1893) w której c. k. Namiestnictwo oświadcza się za ustanowieniem drugiego lekarza okręgowego w Schodnicy (pow. drohobycki) zamiast w Stebniku — jak to pierwotnie było proponowanem. Gdy zaś i Wydział powiatowy w Drohobyczu również za tą zmianą przemawia, przeto uwzględniliśmy te żądania w wykazie pod B. dołączonym.

Z uwagi na szczegóły przytoczone wyżej, tudzież na okoliczność, że aktywowanie okręgów sanitarnych na r. 1893 proponowanych z powodu pory spóźnionej, niemniej potrzeby przeprowadzenia rokowań z c. k. Namiestnictwem co do zmian w projekcie podziału dopiero od drugiego półrocza nastąpić będzie mogło — okazuje się potrzeba kredytu na ten cel w roku 1893 tylko na okres od 1. lipca do końca grudnia.

Projekt 29 okręgów sanitarnych, który Wysokiemu Sejmowi w alegacie B. przedstawiamy ustanawia w niektórych powiatach po dwa okręgi, a mianowicie: w Bóbrce, Brodach, Dobromilu, Dolinie, Drohobyczu, Kałuszu, Lisku i Horodence.

Gdyby atoli Wysoki Sejm uznał że początkowo należy we wszystkich powiatach utworzyć tylko po jednym okręgu — za czem przemawiałaby i trudność w pozyskaniu sił lekarskich, wówczas obniżą się niemal do połowy kredyta jakich na ten cel żądamy — a w szczególności odpadną subwencye z funduszu krajowego przewidziane w §. 12. ustawy z dnia 2. lutego 1891 Nr. 17.

W przypuszczeniu jednak że Wysoki Sejm postanowi utworzenie całej proponowanej na rok 1893 ilości okręgów, Wydział krajowy ma zaszczyt przedstawić następujące wnioski:

I. Sejm uchwala iż w roku 1893 utworzonych być ma 29 okręgów sanitarnych nowych w miejscowościach, które Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem oznaczy (§. 5. ustawy).

II. Sejm udziela Wydziałowi krajowemu kredyt dodatkowy na r 1893 w sumie 5500 zł. na koszta podróży lekarzy okręgowych, oraz na subwencye dla powiatów na pokrycie przewyżki wydatków na płace lekarzy po nad 1% dodatków do podatków bezpośrednich.

III. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wstawienia w preliminarz budżetu na rok 1894 na te same cele kwoty 11 000 zł. oprócz dotacyi dla uchwalonych już w r. 1892 14-tu okręgów sanitarnych.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem krakowskiem.

We Lwowie dnia 28. marca 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Franciszek Hoszard w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Odpis

pisma Wydziału krajowego z dnia 2. listopada 1892. LW. 46506 do Wydziałów powiatowych w Bóbrce, Borszczowie, Brodach, Dobromilu, Dolinie, Drohobyczu, Gródku, Jaworowie, Kałuszu, Kamionce, Lisku, Lwowie, Mościskach, Przemyślu, Przemyślanach, Rawie, Rohatynie, Rudkach, Sanoku, Sokalu, Staremmieście, Stryju, Zbarażu.

Na zasadzie postanowień §§. 4. i 5. ustawy z d. 2. lutego 1891. Nr. 17. Dz. ust. kraj. o urządzeniu służby zdrowia w gminach i obszarach dworskich, polecającej stopniowe tworzenie okręgów sanitarnych, odniósł się Wydział krajowy do c. k. Namiesinictwa o przedstawienie wniosków, w których miejscowościach ze względu na stosunki sanitarne, należałoby wprowadzić dalszą organizacyę lekarzy okręgowych w roku 1893. — W odpowiedzi na odezwę naszą przedstawiło nam c. k. Namiestnictwo projekt ustanowienia lekarzy okręgowych w 23 powiatach obejmujących 31 okręgów. Mianowicie w powiecie tamtejszym obejmowałby okręg sanitarny zgodnie z projektem c. k. Namiestnictwa następujące miejscowości:

ad 1. Bóbrka: Strzeliska, Bakowce, Berteszów, Dziewiętniki, Duliby, Horodyszcze, Hrusiatycze, Jatwięgi, Kniesioło, Łany, Erndorf, Leszczyn, Łanki, Lubeszka, Oryszkowce, Pietniczany, Mühlbach, Repechów, Sarniki, Rehfeld, Strzeliska st., Sokołówka, Stoki, Strzałki, Trybuchowce, Żabokruki, Wybranówka, Borynicze, Borusów, Brynce cerk., Brynce zag., Chlebowice wielk., Choderkowce, Czyżyce, Drohobycze, Hranki, Hołdowice, Juszkowce, Kołohory, Laszki górne i dolne, Łuczany, Ostrów, Olchowiec, Ruda, Sochodół, Hucisko, Wołoszczyzna, Siedziby lekarzy okr.: w Strzeliskach i Wybranówce.

ad 2. Borszczów: Skała, Gusztyn, Dzibówka, Zbrzyż, Burdiakowce, Cygany, Skała stara, Iwanków, Gusztynek, Bereżanka, Trójca, Słobódka tur., Turylcze, Puklaki, Podfilipie, Wierzbówka, Załucze, Niwra, Germakówka, Łosiacz. Siedziba lekarza okr.: w Skale.

ad 3. Brody: Szczurowice, Grzymałówka, Leszniów, Komorówka, Korsów, Piaski, Hrycowola, Laszków, Romanówka, Zawidcze, Smarzów, Sterkowce, Strzemilcze, Łopatyn, Chmielno, Rudenko l. i ruskie, Batyjów, Uwin, Mikołajów, Kustyn, Toporów, Podmonasterek, Stanisławczyk, Bordulaki, Manasterek, Trójca, Stołpin, Turze, Hucisko tur., Ruda, Raźniów. Siedziby lekarzy okręgowych w Szczurowicach i Toporowie.

ad 4. Dobromil: Rybotycze, Borysławka, Grązіowa, Huwniki, Kopyśno, Makowa kol. i national., Posady robot., Jamna górna i dolna, Trójca, Łomna, Łodzienko dolne i górne, Krajna, Juraszkowa, Wojkówka, Wojtkowa, Nowosielce, Kozickie, Trzcianiec, Roztoka, Kuźmina, Leszczawa górna, Kresów, Rozpucie, Nowe miasto, Grabownica, Grodzisko, Przedzielnica, Komarowice, Posada nowom., Starzawa, Smereczna, Prinzentahl, Rudawka, Nanowa, Stebnik, Steinfels, Krościenko, Obersdorf, Wolica, Liskowate, Smolnica, Łopusznica, Łopuszanka, Katyna szlach. i rustykalna. Siedziby lekarzy okręgowych: w Rybotyczach i Nowem mieście.

ad 5. Dolina: Perehińsko, Ceniawa, Duba, Dubszara, Janówka, Jasienowice, Kniażowskie, Lecówka, Lipowica, Łuhy, Olchówka, Rypne, Reszniate, Spas z przyl. i Suchodół, Rożniatów, Broszniów, Grabów, Hoffnungsau, Hołyń, Kremnia, Krechowice, Łopianka, Nadziejów, Raków, Strutyn niższy i wyż. Swaryczów. Siedziby lekarzy okręgowych: w Perechińsku i Rożniatowie.

ad 6. Drohobycz: Podbuż, Podmanasterek, Uroż, Winniki, Niedźwiedzin, Opaka, Załokieć, Łastówki, Smolna, Bystrzyca, Stroma, Zdzianna, Łopuszna, Łukawica, Manasterzec, Nahujowice, Stebnik, Modrycz, Solec, Kołpiec, Staniła, Ułyczno, Gassendorf, Dobrohostów, Truskawiec, Bolechowce, Neudorf, Orowe. Siedziby lekarzy okręgowych: w Podbużu i Stebniku.

ad 7. Gródek: Janów, Zalesie, Wola dobrost., Dobrostany, Leśniowce, Stradcze Ruttenhan, Wielkopole, Ottenhausen, Zuszyce, Kuniów, Stronna, Powitno, Malczyce, Załuże, Porzecze jan., Wroców. Siedziba lekarza okręgowego w Janowie.

ad 8. Jaworów: Wielkie Oczy, Skolin, Wulka żmij., Żmijowisko, Boża wola, Wilcza góra, Nahaczów, Semerówka, Zawadów, Kłonice, Szczepłoty, Hruszów, Budomierz, Świdnica, Huki, Kochanówka, Drohomyśl. Siedziba lekarza okręgowego w Wielkich Oczach.

ad 9. Kałusz: Wojniłów, Babin, Cwitowa, Dąbrowa, Dolna wojn., Dołpotów, Dołżka, Dubowica, Humennów, Kopanka, Łuka, Medynia, Moszkowce, Niegowce, Perekosy, Przewoziec, Seredne, Siółko, Siwka wojniłowska, Słobódka, Studzianka, Tomaszowce, Krasna, Bereżnica szlach., Berłohy, Grabówka, Jasień, Jaworówka, Kamień, Landestreu, Łdziana, Majdan, Mysłów, Niebyłów, Nowica, Petranka, Przysłóp, Równia, Rypianka, Sliwki, Słoboda niebył., Słoboda równ., Topolsko, Turzyłów, Uhrynów średni i stary, Zawój. Siedziby lekarzy okręgowych w Wojniłowie i Krasnej.

ad 10. Kamionka: Chołojów, Strychanka, Dobrotwór, Niestanice, Ruda, Sielec-Bieńków, Budkiniez, Nieznanów, Połoniczna, Huta połonicka, Dmytrów, Mierów, Milatyn nowy, Derewlany, Kozłów, Rakobuty, Milatyn stary, Rzepniów, Streptów, Żelechów w. i mały, Horpin, Wirów, Jakimów, Sokołów, Ubinie, Niesłuchów, Chrenian, Nahorce małe, Banunin, Dziedziłów, Nowosiółki, Lisko, Kędzierzawce. Siedziby lekarzy okręgowych: w Chołojowie i Milatynie nowym.

ad 11. Lisko: Lutowiska, Berehy górne, Caryńskie, Chmiel, Chrewt, Dwernik, Hulskie, Krywka, Nasiczne, Paniszczów, Polana, Procosne, Rosochate, Rosolin, Serednie m., Skorodne, Smolnik, Stuposiany, Ustrzyki g., Wołosate, Wydrne, Zatwarnica, Żurawin, Baligród, Bereżnica wyżna, Bukowiec, Bystre, Cisowiec, Gorzanka, Horodek, Jabłonki, Kielczawa, Kołonice, Krywe, Luble, Mchawa, Myczków, Nowosiółki, Polańczyk, Polanki, Rabe, Radziejowa, Rajskie, Roztoki dolne, Rybne, Solina, Stężnica, Studenne, Torka, Tyskowa, Tworylcze, Wola mał., Wola górz., Wołkowyja, Zachoczewie, Zawóz, Zerdenka, Żernica wyżna i niżna. Siedziba lekarzy okręgowych: w Lutowiskach i Baligrodzie.

ad 12. Lwów: Jaryczów nowy, Barszczowice, Ceperów, Jaryczów stary. Kamienopol, Kukizów, Podliski małe i wielkie, Pikułowice, Prusy, Remenów, Rudańce, Sieciechów, Sroki, Stroniatyn, Wisłoboki, Zapytów i Zydatycze, Nawarya, Basiówka, Glinna, Hodowice, Leśniowice, Maliczkowice, Miłoszowice, Mostki i Malinówka, Nagorzany, Podsadki, Polanka, Proszna, Pustomyty. Siedziby lekarzy okręgowych: w Jaryczowie nowym i Nawaryi.

ad 13. Mościska: Krukienice, Chliple, Sadkowice, Wola sadk., Jatwięgi, Ostrożec, Wiszenka, Podliski, Czyżowice, Radenice, Pnikut, Muchowice, Husaków, Bojowice, Złotkowice, Tomanowice, Ludków, Horysławice, Radochońce, Bolanowice, Jordanówka. Siedziba lekarza okręgowego: w Krukienicach.

ad 14. Przemyśl: Medyka, Przekopana, Wilcza, Hureczko, Hurko, Szechynie, Torki, Pożdzian, Nakło, Stubno, Stubieńko, Barycz, Skład solny, Buków, Byków, Pleszowice, Nowo-

siółka, Chał. dworskie, Siedliska, Jaksmanice, Krowniki, Supowice, Sielec, Łuczyce, Nehrybka. Siedziba lekarza okręgowego: w Medyce.

ad 15. Przemyślany: Swierz, Hanaczów, Hanaczówka, Kopań, Kimirz, Niedzieliska, Chlebowice, Swirskie, Tuczne, Korzenice, Dobrzanica, Wojciechowice, Łękawice, Ostałowice, Dunajów, Białe, Nowosiółka, Podusów, Poluchów mały, Pletenice, Pniatyn, Ciemięrzyce, Pleników, Wiśniowczyk, Łonie i Wypustki. Siedziba lekarza okręgowego: w Dunajowie.

ad 16. Rawa: Lubycza miasto i wieś Lubycza-Kniaże, Huta lub Bełżec, Żurawce, Teniatyska, Mosty małe wieś i miasteczko, Machnów, Wierzbica, Nowosiółki kardynalskie. Siedziba lekarza okręgowego w Lubyczy.

ad 17. Rohatyn: Podkamień, Bieńkowce, Praga, Podburze, Lubsza, Wyspa, Mełna, Firlejów, Ruda, Załanów, Czercze, Dziczki, Jahłusz, Dehowa. Siedziba lekarza okręgowego: w Podkamieniu.

ad 18. Rudki: Komarno, Andrychów, Czerkasy, Horożanna mała, Horbacze, Horożanna wielka, Kołodruby, Kahujów, Łowczyce, Manasterzec, Mosty, Podwysokie, Nowosiółki, Powerchów, Podzwierzyniec, Rumno, Ryczychów, Honiatycze, Susułów, Tatarynów, Terszaków, Werbiż i Sajków. Siedziba lekarza okręgowego: w Komarnie.

ad 19. Sanok: Jaśliska, Posada Jaśliska, Daliowa, Szklary, Królik polski, Królik wołoski, Kamionka, Zawadka rym., Bałucianka, Lipowiec, Czeremcha, Wola wyżna, Wola niżna, Rudawka jaśl., Jasiel, Polany, Surow, Surowica, Moszczaniec. Siedziba lekarza okręgowego: w Jaśliskach.

ad 20. Sokal: Tartaków m. i wieś, Tartakowiec, Spasów, Perwiatyczy, Perespa, Byszów, Torki, Zboiska, Rozdziałów, Korczyn, Chochołów, Radwańce, Tyszyca, Podzimierz, Jastrzębica. Siedziba lekarza okręgowego: w Tartakowie.

ad 21. Stare miasto: Chyrów, Libuchowa, Rosochy, Strumina, Berezów, Laszki mur., Posada chyr., Słochinia, Grodowice, Felsztyn, Posada felszt., Koniów, Towarnia, Błozew górn., Wołcza dolna, Bąkowice, Polana, Suszyca wielka i Terlo. Siedziba lekarza okręgowego: w Chyrowie.

dd 22. Stryj: Korczyn, Jamielnica, Kruszelnica, Międzybrody, Pobóg, Podhorodce, Sopot, Synowódzko niżne i wyżne, Stynawa niżna i wyżna, Truchanów, Tyszowice i Urycz. Siedziba lekarza okręgowego: w Korczynie.

ad 23. Zbaraż: Nowesioło, Dobromirka, Huszczanka, Łozówka, Obodówka, Suchowce, Jacowce, Klebanówka, Terpiłówka, Korszyłówka, Bogdanówka, Skoryki, Medyń, Klimkowce, Hołoszyńce i Koziary. Siedziba lekarza okręgowego: w Nowem Siole.

Do wszystkich: Wzywamy tedy Wydział powiatowy, ażeby zasięgnąwszy zdania wymienionych gmin i obszarów dworskich, przedstawił nam w porozumieniu z c. k. polityczną władzą powiatową wniosek: czy te gminy i obszary dworskie ze względu na oddalenie poszczególnych miejscowości na ich zaludnienie, stosunki komunikacyjne, obecne siedziby lekarzy i inne ważne stosunki miejscowe mają być złączone w proponowany okręg.

Do wszystkich z wyjątkiem 19. t. j Sanoka: Nadmieniamy bowiem, że daty statystyczne dostarczone nam przez c. k. Namiestnictwo odnoszą się jeszcze do roku 1888.

Do wszystkich: Następnie objawić nam zechce Wydział powiatowy swoje zdanie, czy siedziba lekarza okręgowego ma być ustanowioną w miejscowości powyżej wymienionej, dalej czy wedle postanowień §. 16. ustawy ma być ustanowioną komisya zdrowotna. Zwracamy nadto uwagę Wydziału powiatowego, że przy oznaczeniu siedziby lekarza okręgowego, należy mieć na względzie możność należytego spełniania obowiązków, tudzież warunki stałego utrzymania się tegoż, niemniej środki komunikacyjne. Wreszcie nawiązując do postanowień §. 11. ustawy, normującego minimum płacy lekarza okręgowego zaznaczamy, iż z uchwalonych przez Wys. Sejm 14. okręgów na rok bieżący dotąd zaledwie 4. aktywowane być mogły, a to z powodu

braku kandydatów, ubiegających się o te posady. Odpowiedzi Wydziału powiatowego na reskrypt niniejszy oczekujemy w czasie możliwie najkrótszym, abyśmy przedstawić mogli Wysokiemu Sejmowi na najbliższej sesyi stosowne wnioski w tym przedmiocie.

Odpis

odezwy Wydziału krajowego z dnia 2. listopada 1892. l. 46506 do Świetnego c. k. Namiestnictwa w miejscu.

W odpowiedzi na szacowną odezwę z dnia 20. września b. r. l. 69712 i opierając się na postanowieniu §. 4 ustawy z dnia 2. lutego 1891 r. Nr. 17. Dz. ust. kraj. Wydział krajowy ma zaszczyt oznajmić, iż zgodnie z wnioskiem Świetnego c. k. Namiestnictwa zawartym w powyższej szac. odezwie postanowił przedstawić Wys. Sejmowi do uchwały utworzenie w r. 1893 31. okręgów sanitarnych w 23. powiatach. Równocześnie wzywamy dołączonym tu w odpisie reskryptem Wydziały powiatowe tych miejscowości, w których obrębie ustanowione być mają okręgi sanitarne do przedstawienia nam swych uchwał i wniosków po myśli postanowień powołanej ustawy.

Po otrzymaniu sprawozdań nie omieszkamy zakomunikować je Świetnemu c. k. Namiestnictwu celem ostatecznego porozumienia się na wypadek, gdyby wnioski w tych sprawozdaniach zawarte różniły się z projektem, zawartym w powołanej na wstępie szacownej odezwie. Zarazem nadmieniamy, że zgodnie z propozycyą zawartą w szacownej onezwie z dnia 23 października b. r. do l. 83.907, którą tu zwracamy ℓ. uchwalił Wydział krajowy utworzenie okręgu sanitarnego w miejscowości Jaśliska zamiast w Bukowsku — uwzględniając w reskrypcie do Wydziału powiatowego w Sanoku wniosek c. k. Starosty tamtejszego co do wcielenia gmin do tego okręgu.

Sprawozdania Wydziału powiatowego w Tarnobrzegu, które Wydział krajowy otrzymał w przedmiocie utworzenia okręgu sanitarnego w tym powiecie z siedzibą lekarza w Grybowie, mamy zaszczyt przesłać w dalszem załączeniu z uprzejmą prośbą o objawienie szacownej swej opinii co do potrzeby ustanowienia tego okręgu już w roku 1893, a w danym razie, które miejscowości do takowego przydzieliby należało.

Tak bowiem szacowna odezwa z dnia 20. września b. r. do l. 69.712 ani też z dnia 21. października 1891 do l. 78.696 nie zawierają żadnych propozycyi w tym względzie.

Wreszcie nawiązując do końcowego ustępu szacownej odezwy oznajmiamy uprzejmie, iż zdaniem naszem z dalszymi wnioskami co do aktywowania nowej seryi okręgów prócz proponowanej obecnie a to w pobliżu miast i miasteczek, należałoby wstrzymać się aż do wprowadzenia w życie okręgów niniejszą odezwą objętych — zwłaszcza, gdy organizacya ta dla braku kandydatów postępuje bardzo powolnie, a z uchwalonych na rok bieżący 14 okręgów, dotąd dopiero cztery obsadzonymi być mogły.

D. u. s.

WYKAZ

nowo utworzyć się mających okręgów sanitarnych w roku 1893. według propozycyi c. k. Namiestnictwa w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

Liczba porz.	Powiat	Okręg sanitarny i siedziba lekarza	Ilość gmin	Powierzchnia w kilometrach □	Płaca lekarza okręgowego	1 % dodatku do podatków bezpośrednich wynosi zł.	ct.	Potrzebny dodatek z funduszu kraj. zł.	ct.	Ryczałt na podróże zł.	ct.
1	Bóbrka	Strzeliska	26	225	600	1.127	50	.	.	270	.
2		Wybranówka	22	126	500					200	.
3	Borszczów	Skała	20	241	600	1.822		.	.	289	.
4	Brody	Szczurowice	21	395	600	1.310	.	.	.	400	.
5		Toporów	11	239	600					286	.
6	Dobromil	Rybotycze	25	266	600	592	50	507	50	319	.
7		Nowe miasto	22	191	500					229	.
8	Dolina	Perehińsko	13	628	600	773	50	426	50	400	.
9		Rożniatów	19	284	600					340	.
10	Drohobycz	Podbuż	16	321	600	1.281	.	.	.	385	.
11		Stebnik Schodnica	7	203	600					243	.
12	Gródek	Janów	17	202	600	833	.	.	.	242	.
13	Kałusz	Wojniłów	22	263	600	705	50	494	50	315	.
14		Krasne	25	590	600					400	.
15	Lisko	Lutowiska	24	416	600	762	50	437	50	400	.
16		Baligród	36	336	600					400	.
17	Mościska	Krukienice	20	171	500	1.065	.	.	.	205	.
18	Przemyśl	Medyka	25	169	500	1.355	50	.	.	202	.
19	Przemyślany	Dunajów	12	205	600	786	.	.	.	246	.
20	Rawa	Lubycza	11	206	600	1.142	50	.	.	247	.
21	Rohatyn	Podkamień	14	155	500	1.402	.	.	.	200	.
22	Sanok	Jaśliska	25	171	600	973	.	.	.	205	.
23	Sokal	Tartaków	16	293	600	1.414	50	.	.	351	.
24	Staremiasto	Chyrów	19	189	500	487	.	13	.	226	.
25	Stryj	Korszyn	14	346	600	931	50	.	.	400	.
26	Zbaraż	Nowesioło	16	200	500	1.087	.	.	.	240	.
27	Tarnobrzeg	Grębów	7	181	500	738	.	.	.	217	.
28	Horodenka	Czernelica	16	215	600	1.822	.	.	.	258	.
29		Obertyn	8	161	500					200	.
		Razem						1.879	.	8.315	.
										10.194	.

Potrzebny dodatek z funduszu krajowego do płac . . . . 1.879 zł.
Ryczałt na podróże . . . . . 8.315 „
Ogółem wydatek z funduszu krajowego . . 10.194 zł.

Lwów dnia 25. października 1892 r.

LW. 61.638/92.

Aleg. 96.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o petycyi gmin i obszarów dworskich Kozłów i innych okolicznych, w sprawie przesienia siedziby c. k. Sądu powiatowego z Kozowej do Kozłowa, lub utworzenia w tej ostatniej miejscowości nowego c. k. Sądu powiatowego.

Wysoki Sejmie!

W wykonaniu uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 21. listopada 1890 polecającej nam zbadać petycyę gminy i obszaru dworskiego w Kozłowie powiatu Brzeżańskiego, tudzież innych okolicznych w sprawie utworzenia nowego c. k. Sądu powiatowego w Kozłowie, lub przeniesienia tam siedziby c. k. Sądu w Kozowej, mamy zaszczyt po zebraniu odpowiednich w tej mierze wiadomości przedłożyć.

Petycyę, o której mowa podpisało trzynaście Zwierzchności gmin, położonych w północnej stronie dzisiejszego okręgu sądowego w Kozowej, z których gdy przyszło do potwierdzenia ich życzeń przez uchwały rad gminnych, tylko rady w Kozłowie, Dmuchawcu, Słobudce, Taurowie, Horodyszczu reprezentujące razem z obszarami dworskiemi cyfrę 10.603 ludności, oświadczyły się za ewentualną przynależnością do przyszłego okręgu sądowego w Kozłowie.

Obszary dworskie w tej okolicy, więcej są skłonne dla projektu otwarcia nowego c. k. Sądu pow. w Kozłowie, albowiem dwanaście z nich złożyły przychylne w tej mierze deklaracye.

Pomimo to, Rada powiatowa w Brzeżanach uważając przeniesienie siedziby Sądu z Kozowej do Kozłowa, za nie odpowiednie interesom ludności tego okręgu, uznała potrzebę ustanowienia nowego c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w Kozłowie i w uchwale swej z dnia 3. lutego 1891 zaproponowała przyłączenie do jego okręgu gminy, *a)* z obecnego okręgu sądowego w Kozowej: 1) Kozłów, 2) Dmuchawiec, 3) Słobudka, 4) Taurów, 5) Cycory, 6) Płancza wielka, 7) Krasna, 8) Glinna, 9) Płancza mała, 10) Budyłów, 11) Mydowa, 12) Kaplince, 13) Horodyszcze, 14) Złoczówka liczące razem ludności łącznie z obszarami dworskiemi 17.753 osób i *b)* gminę Pokropiwnę z ludnością 1.075 należącą obecnie do okręgu Sądu i Starostwa w Tarnopolu, która jednak oświadczyła się przeciw proponowanemu jej wyłącznie z dotychczasowego okręgu.

Zapytany przez nas o opinię, c. k. Wyższy Sąd krajowy w odezwie swej z dnia 30. listopada 1892 (LW. 61.638) na podstawie dostarczonych przez podwładne organa sądowe relacyi, oświadczył się tak przeciw przenoszeniu siedziby Sądu z Kozowej do Kozłowa, jakoteż przeciw kreowaniu nowego c. k. Sądu powiatu w Kozłowie głównie z tej przyczyny, iż w razie rozdzielenia okręgu sądowego w Kozowej na dwa, oba te Sądy z powodu zbyt małego zaludnienia, a zatem i ilości spraw przypadających im do załatwienia, nie potrafiłyby dać odpowiedniego zajęcia dla zwykłego personalu urzędniczego Sądu powiatowego.

Dzisiejszy okręg sądu w Kozowej liczy ludności 35.832, zatem po rozdziale go na dwa okręgi miałby sąd w Kozowej 18.089 a w Kozłowie 17.753 ludności, bez gminy Pokropiwny.

Podług wykazów czynności Sądu pow. w Kozowej zestawionych z lat 1889, 1890 i 1891 z gmin mających się odłączyć do przyszłego Sądu w Kozłowie, było w przecięciu rocznie do załatwienia spraw cywilnych 3.215, zaś karnych 1.[illegible]10 co rzeczywiście potwierdza zapatrywania c. k. wyższego Sądu we Lwowie, że czynności te nie wystarczą do zajęcia urzędnikom sądowym przyszłego sądu w Kozłowie. Nadmienia jeszcze Sąd wyższy, iż miasteczko Kozłów w tym stanie w jakiem się dziś znajduje, nie nadaje się na siedzibę władz sądu powiatowego i że budynek spichlerzowy, który miasto chce przerobić na dom mieszkalny dla biór sądowych, leży pół kilometra drogi za miasteczkiem wśród innych budynków gospodarskich, gdzie odbywające się prace, nie zapewniałyby dostatecznego spokoju urzędnikom przy ich czynnościach.

Wydział krajowy wobec podobnego stanu rzeczy, musi podzielać zapatrywania c. k. Wyższego Sądu krajowego we Lwowie, że istniejące w tamtejszej okolicy stosunki nie pozwalają mu na teraz popierać żądań gmin petycyonujących. Przyjęliśmy zasadę, iż życzenia mieszkańców przedewszystkiem decydować powinny o uwzględnieniu lub nie uwzględnieniu podobnego rodzaju życzeń o zmiany terytoryalne, a że w tym wypadku sprawa utworzenia nowego Sądu w Kozłowie z pomiędzy piętnastu gmin przez Radę powiatową Brzeżańską proponowanych, tylko w pięciu została przyjętą, przychylnie zatem dla dogodności gminy miasteczka Kozłowa, nie wypada wbrew ich woli zmuszać dziesięć pozostałych gmin z propozycyi Rady powiatowej, aby je do nowego Sądu w Kozłowie przyłączono. W końcu i to musimy dodać, iż opinia c. k. Wyższego Sądu wpływa prawie decydująco na postanowienia Ministerstwa sprawiedliwości przy kreowaniu nowych Sądów powiatowych, zatem pomimo przychylnej opinii Wysokiego Sejmu w sprawie utworzenia nowego Sądu powiatowego w Kozłowie nie miałaby widoków powodzenia. Wnosimy zatem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem nad petycyą gminy i obszaru dworskiego w Kozłowie oraz innych okolicznych, przechodzi na teraz do porządku dziennego

We Lwowie dnia 20. stycznia 189[illegible].

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem:

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Damian Sawczak *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

L. s. 451 1893.

Aleg. 97.

Wniosek.

Zważywszy, że przy ekzekucyach podatkowych częstokroć nie są zachowywane postanowienia prawne o przedmiotach z pod egzekucyi wyjętych:

że pomijanie tych przepisów przy ściąganiu wierzytelności skarbowych jest nader dotkliwe dla uboższych kontrybuentów, a zwłaszcza dla ludności włościańskiej;

że egzekwowanie zaległości skarbowych, bez względu na przepisy ochraniające ludność uboższą, jest nietylko nielegalnem, ale niezgodne jest nawet z interesem Skarbu Państwa, gdyż osłabia siłę podatkową; podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, aby polecił władzom skarbowym przy egzekucyach podatkowych przestrzegać najściślej postanowienia ustawy państwowej z dnia 10. czerwca 1887 Nr. 74 Dz. pr. p. (nowelli ekzekucyjnej) i inne przepisy prawne o przedmiotach z pod egzekucyi uwolnionych.

We Lwowie dnia 24. kwietnia 1893.

Skałkowski *w. r.*
wnioskodawca.

Brykczyński, Tadeusz Langie, M. Rey, Wincenty Gnoiński. Onyszkiewicz, Barański, Schnell, M. Torosiewicz, J Gnoiński, Szeptycki, Zagórski, F. Vivien, Gross, Dembowski, Gniewosz, Pilat, Wiktor, Stanisław Stadnicki, Lenartowicz, Paszkowski.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

L. s. 450/1893.

Aleg. 98.

Wniosek.

Zważywszy, iż wiele powiatów lub niektóre części tychże nie posiadają kamienia, w skutek czego budowa, utrzymanie i naprawa dróg wśród tych warunków postępuje bardzo powoli i połączona jest z ogromnymi kosztami, gdyż koszta transportu kamienia przewyższają $^3/_4$ a nawet więcejkrotnie wartość tegoż;

zważywszy, iż przy dość rozwiniętej sieci kolei państwowych, wiele kamieniołomów leży tuż przy torze kolejowym i możnaby z tychże koleją kamień w celach drogowych sprowadzać w okolice w kamień ubogie;

zważywszy wreszcie, iż podniesienie komunikacyi nietylko ma wielką doniosłość w pierwszym rzędzie dla kraju naszego, ale również i dla państwa ze stanowiska tak ekonomicznego jak i strategicznego.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby jak najprędzej poczynił odpowiednie kroki u władz właściwych, aby w jak najkrótszym czasie do przewozu kolejami państwowymi kamieni, w ogóle materyałów budowlanych, jako to: drzewa, cegieł, cementu, wapna na cele drogowe jak najniższe taryfy przewozowe zastosowane zostały.

3) Aby Wydział krajowy wyjednał u władz właściwych odstąpienie na rzecz Wydziałów rad powiatowych na stacyach kolejowych, gdzie to jest możliwe, choćby za odpowiedniem wynagrodzeniem place składowe na owe materyały.

Lwów dnia 24. kwietnia 1893.

Wnioskodawca:

St. Larysz Niedzielski w. r.

Męciński, Sękowski, T. Rozwadowski, Sala, G. Romer, Hoszard, Jaworski, J. Puzyna, E. Micewski, Kornel Horodyski, Stanisław Jędrzejowicz, S. Tarnowski junior, Adam Jędrzejowicz, Potocki, Fr. Jędrzejowicz, Stanisław Stadnicki, Łączyński, Trzecieski, Wiktor, Zoll, Kowalski, Wincenty Gnoiński, Szeptycki, Paszkowski.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Aleg. 99.

Sprawozdanie

Komisyi szkolnej względem przeistoczenia siedmioklasowej szkoły żeńskiej w Brodach na szkołę wydziałową.

Wysoki Sejmie!

Jeszcze uchwałą z dnia 22 listopada 1890 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową dokładnie zbadał, jakimi będą zwiększone koszta utrzymania żeńskiej szkoły ludowej w Brodach, gdyby ją przeistoczono na żeńską szkołę wydziałową z kursami uzupełniającymi, tak praktycznym jako też teoretycznym, aby następnie wszedł w rokowania z gminą powyższą względem przyjęcia na siebie tych kosztów albo w całości, albo w znaczniejszej ich części i odpowiedni wniosek przedłożył na najbliższej sesyi sejmowej.

Wydział krajowy w sprawozdaniu swojem podaje do wiadomości, że według odezwy Rady szkolnej krajowej z dnia 18. stycznia 1891 r. l. (LW. 3.156/91), koszta utrzymania 7-klasowej szkoły pospolitej w Brodach na podstawie preliminarza funduszu szkolnego okręgowego na rok 1891 są następujące:

1) Nauczyciel kierujący	700 zł.
2) Cztery nauczycielki starsze z płacą roczną po 600 zł.	2.400 „
3) 10% dodatek na pomieszkanie dla 4 nauczycielek po 60 zł.	240 „
4) Dwie nauczycielki młodsze z płacą roczną po 360 zł.	720 „
5) 10% dodatek na pomieszkanie dla nich po 36 zł.	72 „
6) Dwie nadetatowe nauczycielki z płacą roczną po 360 zł.	720 „
7) 10% dodatek na pomieszkanie dla nich po 36 zł.	72 „
Razem	4.924 zł.

Do tego doliczyć jeszcze należy:

a) wydatek na potrzeby szkolne i urzędowe	50 zł.
b) remuneracyę za naukę robot	50 „
Razem	100 zł.

Nadto reskryptem Rady szkolnej krajowej z dnia 16. marca 1890 L. 4.406 ustanowiono dla tej szkoły w myśl ustawy z dnia 1. grudnia 1889 dz. u. kr. Nr. 71:

a) jednego nauczyciela religii rzym. kat. i jednego nauczyciela religii gr. kat. z płacą po 600 zł. rocznie	1.200 zł.
b) 10% dodatek na pomieszkanie po 60 zł	120 „
c) tymczasowego nauczyciela religii izraelickiej z remuneracyą roczną	240 „
Razem	1.560 zł.

Zatem wszystkie koszta utrzymania 7-klasowej szkoły pospolitej żeńskiej wynoszą ogółem sumę . . . . . 6 584 zł.

W razie przeistoczenia szkoły tej na 4-klasowę szkołę wydziałową, połączoną z 4-klasową szkołą pospolitą, wydatek na płace nauczycieli tej szkoły, byłby według oznajmienia Rady szkolnej krajowej z dnia 29. czerwca 1892 L. 12.331 następujący:

a) 1 dyrektor z płacą roczną	700 zł.
b) dodatek za kierownictwo	200 „
c) 4 nauczycielki etatowe wydziałowej szkoły z płacą po 700 zł. rocznie . .	2.800 „
d) 10% dodatek na pomieszkanie po 70 zł. rocznie	280 „
e) 3 nauczycielki etatowe połączonej pod wspólną dyrekcyą szkoły pospolitej z płacą po 600 zł.	1.800 „
f) 10% dodatek na pomieszkanie po 60 zł.	180 „
g) 1 młodsza nauczycielka czwarta tejże szkoły z płacą roczną	360 „
h) 10% dodatek na pomieszkanie	36 „
Razem	6 356 zł.

W porównaniu z teraźniejszym wydatkiem na płacę etatowych i nadetatowych nauczycieli 7 klasowej szkoły pospolitej żeńskiej w sumie . . . . . 4.924 zł.

Okazuje się w wydatkach na płace nauczycieli nadwyżka w kwocie . . . 1.432 „

W razie zamianowania dotychczasowych nauczycieli rzym. kat. i gr. kat religii stałymi nauczycielami szkoły wydziałowej z płacą 700 zł. i dodatkiem po 70 zł. rocznie na mieszkanie, wydatek na płace nauczycieli religii zwiększy się o kwotę roczną . 220 „

A tak ogólny wydatek na płace nauczycieli szkoły wydziałowej zwiększy się o kwotę . . . . . 1.652 „

którąby według obowiązujących przepisów całkowicie pokryć musiał fundusz krajowy.

To też reskryptem z dnia 31. maja 1891. r. L. 3156 wezwał Wydział krajowy magistrat m. Brodów do przedłożenia tej sprawy Radzie miejskiej i wyjednania od niej przyjęcia na fundusz gminy przynajmniej znaczniejszej części zwiększonych kosztów, które zamierzonem przeistoczeniem żeńskiej szkoły pospolitej na wydziałową spowodowane zostaną.

W odpowiedzi na powyższe wezwanie magistrat m. Brodów oznajmił Wydziałowi krajowemu, iż Rada miejska uchwaliła przyczynić się do częściowego pokrycia owych zwiększonych kosztów roczną dotacyą w kwocie tylko 500 zł. i to w przypuszczeniu, iż obecny budynek szkolny wystarczy dla rozszerzonego naukowego zakładu; gmina bowiem nie jest w stanie prócz teraźniejszego budynku dostarczyć w tym celu innych lokalności.

Jednakże Wydział krajowy reskryptem z d. 19. września 1891 L. 28522 oświadczył magistratowi m. Brodów, że datek w kwocie rocznej 500 zł. jest niewystarczający, gdyż Wys. Sejm wyraźnie zaznaczył w swej uchwale, że gmina m. Brodów powinna przyjąć na siebie przynajmniej znaczniejszą część kosztów przeistoczenia szkoły.

Nadto zwrócił Wydział krajowy uwagę magistratu, iż do dostarczenia potrzebnego lokalu dla szkoły obowiązaną jest gmina z ustawy, zatem Wydział krajowy sprawy pomieszczenia przyszłej szkoły wydziałowej nie może tu brać w rachubę.

Wskutek powyższego oświadczenia Wydziału krajowego uchwaliła Rada m. Brodów na posiedzeniu dnia 15. października 1891. przyczynić się do kosztów przeistoczenia szkoły żeńskiej w Brodach na wydziałową rocznym datkiem w kwocie 700 zł., a zarazem przedstawić Wydziałowi krajowemu do uwzględnienia smutny stan finansowy gminy, który nie pozwala jej zobowiązywać się do większych na ten cel ofiar.

Budżet gminny miasta Brodów za rok 1891. wykazywał w wydatkach sumę 62501 zł. 41 ct., w czem mieścił się wydatek na spłatę częściową pożyczki w kwocie 19125 zł. Ponieważ dochody preliminowane w sumie 48148 zł. 62 ct., zatem okazał się niedobór w kwocie 14352 zł. 79 ct., który musiał być pokryty dodatkami do podatków. Na pokrycie powyższego niedoboru uchwaliła

Rada miejska pobierać 35% dodatek gminny do podatków bezpośrednich, który przyniesie 6.700 zł. dodatek gminy do podatku konsumcyjnego, który przyniesie 4.320 zł., oraz 50% dodatek do podatku konsumcyjnego od wina, który przyniesie 427 zł.

Razem uzyska gmina z tych źródeł sumę 11447 zł., a zatem pozostaje jeszcze niepokryta reszta w kwocie 2905 zł. 79 ct.

Długi gminy wynosiły sumę 176.067 zł. 49 ct.

Uwzględniwszy te niepomyślne stosunki finansowe gminy m. Brodów, zważywszy, że ofiarowany przez nią datek roczny w kwocie 700 zł. przedstawia 42·38% zwiększonych kosztów projektowanej reorganizacyi szkoły, zważywszy, że w r. 1890. uchwalił Wys. Sejm przeistoczenie szkoły żeńskiej w Jaśle na wydziałową, chociaż gmina na pokrycie zwiększonych o 3300 zł. kosztów ofiarowała tylko roczny datek w kwocie 700 zł. czyli 21·33%; Wydział krajowy w swojem sprawozdaniu z dnia 9. września 1892 l. 44163 poparł prośbę gminy Brodów, a komisya szkolna przychylając się do wywodów tegoż sprawozdania, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1 *a)* W miejsce dotychczasowej 7 klasowej szkoły pospolitej żeńskiej w Brodach utworzoną zostanie w tem mieście z początkiem roku szkolnego 1893/94 czteroklasowa szkoła wydziałowa żeńska, połączona z czteroklasową szkołą pospolitą, tudzież z kursami uzupełniającymi, mianowicie z kursem praktycznym robót kobiecych i kursem teoretycznym dla dorosłej młodzieży płci żeńskiej, a to w myśl załączonego pod A. ·/. statutu.

b) Wszystkie w art. XXIV. ustawy z dnia 2. lutego 1885. (Nr. 29. Dz. u. kr.) wymienione wydatki na powyższą szkołę ponosić będzie gmina miasta Brodów z własnych funduszów.

c) Oprócz prestacyj dotychczasowych dobrowolnych i prestacyj ustawą nałożonych na pokrycie płac nauczycieli, gmina obowiązaną będzie dopłacać jeszcze corocznie kwotę 700 (siedmset) zł. w. a. na płace nauczycieli zreorganizowanej szkoły wydziałowej. Resztę wydatków na płacę dyrektora i nauczycielek powyższej szkoły ponosić będzie fundusz szkolny okręgowy, a względnie krajowy.

d) Wydatki na utrzymanie kursów uzupełniających teorytecznego i praktycznego, które przy powyższej szkole urządzić się mają, pokrywane będą z opłat szkolnych i dobrowolnych datków, a w razie gdyby opłata i datki te nie wystarczały, będzie reszta kosztów pokryta także z funduszów gminnych.

II. Sejm uchwala załaczony pod A. statut.

Lwów, 17. kwietnia 1893.

Przewodniczący:
Czartoryski w. r.

Sprawozdawca:
Zoll w. r.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Projekt statutu

szkoły wydziałowej żeńskiej połączonej z pospolitą, tudzież kursów nauki dopełniającej w Brodach.

§. 1.

Cel szkoły wydziałowej żeńskiej wskazuje Art. IX. krajowej ustawy szkolnej z dnia 2. lutego 1885. (Nr. 23. Dz. u. kr.).

§. 2.

Ze szkołą wydziałową łączą się kursa uzupełniające, teoretyczny i praktyczny.

§. 3.

Szkoła wydziałowa wraz z kursami uzupełniającymi tworzy organiczną całość i zostaje pod jedną dyrekcyą. Tej samej dyrekcyi podlega zarazem czteroklasowa żeńska szkoła ludowa pospolita, połączona ze szkołą wydziałową.

§. 4.

Językiem wykładowym tak szkoły pospolitej jak i wydziałowej tudzież kursów uzupełniających jest język polski.

I. Szkoła wydziałowa

§. 5.

Szkoła wydziałowa obejmuje kurs nauki czteroletni o 4 klasach.

§. 6.

Warunkiem przyjęcia uczennicy do tej szkoły jest świadectwo z IV. klasy szkoły ludowej pospolitej, lub pomyślny wynik egzaminu wstępnego, przy którym kandydatka wykazać ma znajomość wszystkich przedmiotów przepisanych planem naukowym dla klasy VI. czteroklasowych szkół żeńskich.

§. 7.

Prócz przedmiotów wskazanych Art, VII. i IX. ustawy krajowej z dnia 2. lutego 1885, będą także udzielane język francuski i nauka muzyki jako przedmioty nadobowiązkowe.

§. 8.

Nauka odbywać się będzie wedle planu naukowego, wydanego przez c. k. Radę szkolną krajową.

§. 9.

Grono nauczycieli szkoły wydziałowej żeńskiej składa się z dyrektora, katechety i 4 nauczycielek z kwalifikacyą do szkół wydziałowych.

Rada szkolna okręgowa a w razie wątpliwości Rada szkolna krajowa oznacza grupy kwalifikacyjne, do których uzdolnienie potrzebne mają wykazać kompetentki przy każdorazowem ogłoszeniu konkursu. Przytem należy tak postępować, ażeby wymaganiom planu naukowego co do rozkładu przedmiotów naukowych stało się zadość.

Kierownik ma się wykazać przynajmniej patentem nauczycielskim dla szkół wydziałowych.

§. 10.

Dyrektor i 4 nauczycielki dla 4 klas szkoły wydziałowej mają posady stałe. Stanowisko katechety określa osobna ustawa. (Dz. u. kr. Nr. 71. z roku 1889).

II. Kurs uzupełniający teoretyczny.

§. 11.

W myśl art. XII. ustawy krajowej z dnia 2. lutego 1885 urządza się kurs uzupełniający w kierunku teoretycznym dla młodzieży dorosłej płci żeńskiej. Czas trwania tego kursu oznaczy Rada szkolna krajowa na przedstawienie Rady szkolnej miejscowej.

§. 12.

Kurs ten ma na celu uzupełnienie wykształcenia, udzielonego przez szkołą wydziałową i obejmować może następujące przedmioty:

a) Historyę literatury powszechnej z szczególnem uwzględnieniem literatury polskiej i ruskiej;

b) Historyę powszechną nowszych czasów;

c) Estetykę ze szczególnem uwzględnieniem utworów ducha polskiego;

d) Wiadomości i hygieny, pedagogii, dydaktyki, o ile są potrzebne w przyszłym powołaniu kobiety;

e) Naukę gospodarstwa domowego.

Liczbę godzin wyznacza Rada szkolna miejscowa, nauka zaś tak będzie rozłożoną, by uczennicom tego kursu umożlić korzystanie z niektórych działów kursu praktycznego robót kobiecych.

§. 13.

Warunkiem przyjęcia jest ukończenie szkoły wydziałowej z dostatecznym postępem, lub złożenie egzaminu wstępnego z nauk w szkole wydziałowej udzielanych, a ilość uczennic nie może przekraczać w jednej klasie 45.

§. 14.

Nauk udzielać będą zawodowi nauczyciele lub nauczycielki przedstawiani corocznie przez Radę szkolną miejscową do zatwierdzenia Radzie szkolnej krajowej. Remuneracye wyznacza im Rada szkolna miejscowa.

§. 15.

Udzielający nauk na tym kursie zbierać się będą pod przewodnictwedm dyrektora na konferencye peryodyczne, celem omawiania kwestyj dotyczących kursu, a wnioski przedstawiane będą władzy nadzorczej.

§. 16.

Uczennice kursu teoretycznego składają na ręce dyrekcyi z początkiem każdego roku szkolnego wpisowe 1 zł., a oprócz tego z początkiem każdego miesiąca nauki opłatę, wynoszącą miesięcznie 2 zł. Opłaty te wpływają do kasy Rady szkolnej miejscowej i służyć będą na pokrycie wydatków z utrzymaniem kursu teoretycznego połączonych. Radzie szkolnej miejscowej służy prawo podwyższenia ewentualnie zniżenia opłaty, także uwolnienia od połowy opłaty ubogich, odznaczających się w naukach uczennic na przedstawienie grona nauczycielskiego; jednak liczba uwolnionych nie ma przenosić $^1/_4$ ogółu uczennic.

III. Kurs praktyczny robót kobiecych.

§. 17.

W myśl ustawy krajowej z dnia 2. lutego 1885 art. XI. urządza się kurs praktyczny robót kobiecych.

§. 18.

Kurs ten obejmować może oddział krawiectwa i oddział białego szycia, a mianowicie obejmuje oddział białego szycia:

a) Naukę kroju bielizny w połączeniu z rysunkiem stosownym;

b) Ćwiczenia w szyciu ręcznem i maszynowem, według najlepszych metod z uwzględnieniem metody szalenfeldowskiej i poznawanie towarów.

Oddział krawiectwa obejmuje zaś:

a) Naukę kroju sukień w połączeniu z rysunkiem stosownym;

b) Wykonanie robót według najnowszych metod z uwzględnieniem nauki o kolorach i stylach, tudzież towaroznawstwa.

Oprócz tego mogą być na kursie praktycznym wykładane:

a) Rachunki kupieckie w połączeniu z buhalteryą;

b) Stylistyka handlowa;

c) Geografia handlowa.

§. 19.

Czas trwania tego kursu, tudzież liczbę godzin nauk oznaczy Rada szkolna krajowa na przedstawienie Rady szkolnej miejscowej.

§. 20.

Na kurs praktycznych robót wpisać się mogą uczennice po ukończeniu z dostatecznym postępem szkoły wydziałowej, a także uczennice, które z takim postępem ukończyły tylko 4 klasową szkołę pospolitą lub wykażą wiadomości, odpowiadające tejże szkole, ale tylko pod tym warunkiem, że skończyły 14-ty rok życia.

§. 21.

Etat sił nauczycielskich powyższego kursu t. j. liczbę nauczycielek, ich stanowisko (czy stale, czy tymczasowe), ich płace i inne pobory, tudzież ich emeryturę uchwala Rada miejska i przedkłada do zatwierdzenia Radzie szkolnej krajowej.

§. 22.

Warunkiem uzyskania posady jest świadectwo dojrzałości, uzyskane w seminaryum nauczycielskiem, oraz świadectwo z ukończonych a dobrym postępem kursów robót kobiecych w szkole fachowej.

Nauczycielki tak tymczasowe, jakoteż stałe mianuje w myśl art. 10. ustawy z dnia 1. stycznia 1889. (Dz. u. kr. Nr. 16) na przedstawienie Rady miejskiej Rada szkolna okręgowa.

§. 23.

Przepisy dyscyplinarne, obowiązujące nauczycieli szkół ludowych, stosują się także do nauczycielek na kursie robót kobiecych. Sprawy ich dyscyplinarne należą jednak do Rady szkolnej okręgowej, a tylko kara wymieniona w art. 24. lit. *e* ustawy z dnia 1. stycznia 1889 (Dz. u. kr. Nr. 16) zastrzeżona jest orzeczeniu Rady szkolnej krajowej.

§. 24.

Uczennice kursu praktycznego składają na ręce dyrekcyi z początkiem każdego roku wpisowe 1 zł., a nadto z początkiem każdego miesiąca nauki opłatę w kwocie 2 zł. Opłaty te wpływają do kasy Rady szkolnej miejscowej i służyć będą na pokrycie wydatków z utrzymaniem kursu praktycznego połączonych. Co do podwyższenia lub zniżenia, a względnie uwolnienia od połowy opłaty, obowiązują odnośne postanowienia §. 16. Uczennice kursu teoretycznego, uczęszczające na kurs robót, nie składają osobnej opłaty.

§. 25.

Po ukończeniu kursu praktycznego lub teoretycznego otrzymuje uczenica świadectwo, stwierdzające postęp w naukach.

§. 26.

Rada szkolna krajowa może na żądanie Rady miejskiej w miarę potrzeby rozszerzyć zakres nauki na kursach uzupełniających, tak praktycznym jak i teoretycznym, a przeto zmienić postanowienia, zawarte w §§. 12. i 18. statutu

§. 27.

Co do ingerencyi dyrekcyi zakładu do kursu praktycznego, stosuje się w zupełności §. 15., nadto obowiązaną jest dyrekcya do składania rocznych sprawozdań Radzie szkolnej krajowej za pośrednictwem Rady szkolnej miejscowej, a względnie okręgowej.

§. 28.

Rok szkolny rozpoczyna się 1. września, a kończy 15. lipca uroczystem zamknięciem z wystawą prac uczennic.

Z drukarni Ludowej we Lwowie.

LW. 12 726/93.

Aleg. 100.

418423
III 1892/3
100-283

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o regulacyi górnego Dniestru.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego w przedmiocie regulacyi górnego Dniestru, powziął Wys. Sejm na posiedzeniu z dnia 6. kwietnia 1892 między innemi następujące uchwały.

I) Sejm uchwala projekt ustawy o regulacyi rzeki Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem.

II. Sejm przyznaje na rachunek I. raty 40% zasiłku krajowego na regulacyę rzeki Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem dotacyą na rok 1892 w kwocie 18000 zł., celem umożliwienia Rządowi wykonania nagłych robót regulacyjnych na tej rzece pod Rozwadowem i Weryniem, tudzież pod Zaleścami.

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu:

a) ażeby wykończył projekt regulacyi górnego Dniestru z dopływami od Rozwadowa w górę;

b) ażeby uzupełnił studya przygotowawcze do projektu melioracyi bagien naddniestrzańskich i wygotował odnośny projekt;

c) ażeby dołożył starań o jak najrychlejsze rozpoczęcie robót około zabudowania potoków górskich i zalesień;

d) ażeby przedłożył na najbliższej sesyi sejmowej sprawozdanie o postępie wyżej wymienionych robót.

Z wykonania powyższych uchwał Wydział krajowy ma zaszczyt zdać sprawę Wys Sejmowi, jak następuje.

ad. I. Odezwą z d. 29. kwietna 1892 l. 19.987 odniósł się Wydział krajowy do c. k. Namiestnictwa z prośbą o poparcie sprawy regulacyi Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem u c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych oraz o zalecenie uchwalonego przez Wys. Sejm projektu ustawy do Najwyższej sankcyi.

Co się tyczy postanowienia ostatniego ustępu §. 3. projektu ustawy, wedle którego datki konkurencyjne adjacentów służyć mają na częściowe pokrycie 40% zasiłku krajowego — Wydział krajowy zwrócił uwagę c. k. Rządu, że postanowienie to odpowiada ściśle wniesionemu przez c. k. Rząd w r. 1885 projektowi ustawy o regulacyi rzek galicyjskich z powodu wylewów r. 1884 (alegat 1.025 stenogr. protokółów Izby posłów IX sesya), a w szczególności

7479
III

ówczesnemu zapatrywaniu c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych wyrażonemu w motywach do §. 2. projektu ustawy z r. 1885., w myśl którego 40% kosztów regulacyi miało być przekazanych krajowi, „tj. funduszowi krajowemu i interesentom“. („Der Staatsbeitrag repräsentirt 60 Percent der zu verbauenden Summe, und wurden die übrigen 40 Percent dem Lande, das ist dem Landesfonde und den Interessenten überwiesen“).

Zarazem odnieśliśmy się do Rządu o wydanie polecenia, ażeby przy opracowaniu szczegółowego projektu regulacyi Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem w myśl reskryptu c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z d. 12 marca 1892, l 5.315, uwzględnioną była możliwość spławu, który w razie połączenia Dniestru ze Sanem kanałem spławnym może dójść do wielkiego znaczenia, zwłaszcza, że wedle protokołu komisyi technicznej z d. 29 września 1891, (subbalegat 1. alegatu 169 stenogr. spraw. z ubiegłej sesyi) także przy wypracowaniu projektu regulacyjnego dla górnej przestrzeni Dniestru powyżej Rozwadowa profile poprzeczne rzeki z uwzględnieniem spławu mają być unormowane. Stosownie do uchwał III. międzynarodowego kongresu dla żeglugi na wodach śródziemnych z r. 1888 zaproponował Wydział krajowy przyjęcie 10, metra głębokości wody przy niskich stanach Dniestru dla umożliwienia spławu.

Wedle odezwy c. k. Prezydyum Namiestnictwa z d. 7. listopada 1892 l. 12.487, oznajmiło c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych reskryptem z d. 29 października 1892, l. 20.083 na podstawie porozumienia z interesowanemi Ministerstwami, że przeciw uchwalonemu przez Wysoki Sejm projektowi ustawy o regulacyi rzeki Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem nie zachodzą przeszkody, że jednak przedłożenie tego projektu do Najwyższej sankcyi nastąpić może dopiero po konstytucyjnem przyzwoleniu preliminarza funduszu melioracyjnego na rok 1893. Przy tej sposobności zauważyło c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych ze względu na inne podobne projekty ustaw będące w toku pertraktacyi, że interesowane Ministerstwa zgodziły się na przewidziany we wspomnianym projekcie ustawy datek państwowy do kosztów urzymania budowli regulacyjnych tylko wyjątkowo z uwagi na szczególny charakter przedsiębiorstwa, że jednak przyzwolenie to nie może być precedensem dla innych przedsiębiorstw melioracyjnych. Wreszcie zaleciło c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych, aby na przyszłość w analogicznych projektach ustaw nie używano wyrazu „fundusz budowli wodnych“, lecz dotacya na budowle wodne“ lub „etat budowli wodnych“.

Ponieważ przewidziane w §. 3. projektu ustawy datki państwowej dotacyi wodnej, oraz państwowego funduszu melioracyjnego w preliminarzu państwowym na rok 1893 zostały już przez Wysoką Radę państwa uchwalone, oczekiwać należy w najbliższym czasie sankcyi tego projektu ustawy, tak iż budowu w roku bieżącym zostanie rozpoczętą. Z uwagi, że wedle §. 6. projektu ustawy wykonanie regulacyi, oraz zarząd funduszu regulacyjnego i konserwacyjnego objąć ma Administracya państwa, pozostawił Wydział krajowy redakcyą rozporządzenia wykonawczego c. k. Namiestnictwu, zapytany zaś o zdanie, oświadczył się odezwą z d. 23. lutego r. b. l. 8.941, na analogiczną kodyfikacyą, jak przy rozporządzeniu wykonawczem do ustawy o regulacyi rzeki Biały.

ad. II. Co się tyczy przyznanego w budżecie na rok 1892 zasiłku 18.000 zł. na wykonanie miejscowych robót regulacyjnych na Dniestrze pod Rozwadowem i Weryniem mamy zaszczyt podać do wiadomości Wysokiego Sejmu, że roboty te nie zostały w r. 1892 przez c. k. Rząd wykonane, w skutek czego zasiłek ten wpłaconym zostanie w roku bieżącym do funduszu regulacyjnego na poczet I. raty datku krajowego.

ad. III. Przechodząc do zdania sprawy z przytoczonych pod III. rezolucyj Wysokiego Sejmu wzywających Wydział krajowy do wygotowania względnie wykończenia projektów regulacyi górnego Dniestru z dopływami powyżej Rozwadowa i melioracyi bagien naddniestrzańskich, nie mniej też do rychłego rozpoczęcia zabudowań potoków górskich i zale-

sień, pozwalamy sobie przedewszystkiem zwrócić uwagę Wysokiego Sejmu na tę okoliczność że właściwe zdjęcia niwelacyjne, dla powyższych projektów rozpoczęte zostały przez kraj. biuro melioracyjne dopiero w jesieni r. 1891 na podstawie zasad ułożonych w protokóle z dnia 29 września 1891 przez delegatów c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych, c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego, przeprowadzone bowiem poprzednio przez techniczny oddział drogowy studya, jakkolwiek przedstawiać mogą i rzeczywiście przedstawiały cenny materyał dla oceny rozmaitych pomysłów i dla ustalenia zasad projektu, nie wystarczają do opracowania ostatecznego projektu i zestawienia kosztorysu. Nadto przy zrealizowaniu projektu noszącego ogólnikowe miano „regulacyi górnego Dniestru z dopływami i melioracyi bagien naddniestrzańskich“ należy rózróżnić następne roboty, które tak ze względów technicznych, jak i finansowych stanowić będą odrębne przedsiębiorstwa, mianowicie:

1) Regulacyą rzeki Dniestru od Rozwadowa w górę aż do Hordyni, tudzież regulacyę Strwiąża od ujścia aż do wybiegu młynówki Samborskiej wraz z potrzebną korekcyą ujść obustronnych dopływów Dniestru (Kłodnicy, Letnianki i Tyśmienicy na brzegu prawym, tudzież Szczerka, potoku Kożuszego i Wereszczycy na brzegu lewym), a to w myśl protokołu komisyjnego z d. 29 września 1891.

Z uwagi, że ta przestrzeń Dniestru, a w szczególności między Rozwadowem a Dołobowem, ma być zregulowaną z uwzględnieniem spławu celem umożliwienia połączenia Dniestru ze Sanem kanałem spławnym w tracie potoku Wiszni, zrealizowanie tego przedsiębiorstwa wymagać będzie podobnego traktowania, jak regulacya Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem, t. j. zasiłków z państwowej dotacyi wodnej i państwowego funduszu melioracyjnego, tudzież ze skarbu kraju przy pociągnięciu adjacentów do konkurencyi w myśl §. 51. kraj. ustawy wodnej. Wykonanie tej regulacyi jest nieodzownym warunkiem zrealizowania projektu regulacyi dopływów Dniestru.

1) Kolmatacyą właściwych bagien naddniestrzańskich, które są dziś nieużytkami, mianowicie: na prawym brzegu Dniestru od Hordyni aż do ujścia Tyśmienicy w gminach katastralnych: Hordynia, Bilinka, Bilina wielka, Majnicz i Wołoszcza powiatu Samborskiego, oraz w gminach katastralnych: Dołobów, Czajkowice, Pohorce, Podolce, Susułów, Mosty, Manasterzec i Terszaków powiatu Rudeckiego, na lewym zaś brzegu Dniestru od Hordyni do ujścia Wereszczycy w gminach katastralnych Koniuszki siemianowskie, Chłopczyce, Dołobów, Czajkowice, Pohorce, Podolce, Susułów, Mosty, Nowa wieś, Powerchów i Kołodruby. powiatu Rudeckiego.

Obszar tych nieużytków wynoszący około 13.000 hektarów winien być przedewszystkiem skolmatowanym, celem utworzenia stałej a przytem urodzajnej warstwy gruntu z namułem Dniestru i Strwiąża, i to w myśl końcowego ustępu powołanego protokołu komisyjnego, nawet przed rozpoczęciem regulacyi górnego Dniestru, gdyż kolmatacya ta mająca przygotować teren pod zamierzone systematyczne nawodnienie, wymagać będzie dłuższego czasu.

3) Regulacyę górskiej partyi Dniestru powyżej Hordyni wraz z zabudowaniem dzikich potoków i zalesieniami, które to ostatnie roboty mogą być podjęte niezależnie od regulacyi

4) Regulacyą dopływów Dniestru wraz z osuszeniem i nawodnieniem łąk nadbrzeżnych, a w szczególności:

a) regulacyę Kłoonicy, zwanej także Nieżachówką i Brydnicą z potokiem Perekyp;
b) regulacyę Letnianki;
c) regulacyę Tyśmienicy z Trudnicą;
d) regulacyę Bystrzycy;
e) regulacyę Wereszczycy;
f) regulacyę Strwiąża od ujścia młynówki Samborskiej w górę;
g) wreszcie regulacyę potoku Błożewki.

Ostatnich 10 przedsiębiorstw pod 2, 3 i 4 wyszczególnionych nie może uzyskać zasiłków z państwowej dotacyi wodnej, i muszą być przeprowadzone w drodze specyalnych ustaw krajowych przy pomocy państwowego funduszu melioracyjnego.

Z powyższych 11 przedsiębiorstw należy zaprojektowanie zabudowań dzikich potoków i zalesień do c. k. oddziału leśno-technicznego przy Ministerstwie rolnictwa, dla 10 zaś przedsiębiorstw ma wykonać zdjęcia i opracować projekty techniczne bióro melioracyjne, mianowicie:

1)	dla kolmatacyi 13.000 hektarów bagien naddniestrzańskich;	
2)	dla regulacyi Dniestru od rozwadowa do Hordyni względnie Kornalowic na długości	55 klm.
	tudzież dla regulacyi Strwiąża od ujścia do młynówki Samborskiej na długości	22 „
3)	dla regulacyi górnego Dniestru do Hordyni do źródeł .	82 „
4)	dla regulacyi Kłodnicy	46 „
5)	„ „ Letnianki	20 „
6)	„ „ Tyśmienicy	46 „
7)	„ „ Trudnicy	12 „
8)	„ „ Bystrzycy	67 „
9)	„ „ Wereszczycy	70 „
10)	„ „ Strwiąża od młynówki Samborskiej w górę .	65 „
11)	„ „ Błażewki	32 „
	Razem na długość . .	517 klm.

Jak z tego zestawienia okazuje się, regulacya górnego Dniestru z dopływami i kolmatacya bagien naddniestrzańskich przedstawia obok osuszenia bagien Poleskich jeden z największych objektów melioracyjnych w Europie, a opracowanie projektów wszystkich wymienionych 10 przedsiębiorstw wymagać będzie przy ustanowionym przez Wysoki Sejm personalu biura melioracyjnego, z którego 6 techników (w dwóch brygadach po 3 techników) zajmować się ma projektowaniem większych robót, około dziesięciu lat czasu.

Wobec tego stanu rzeczy, tudzież pragnąc aby ta pierwszorzędna w kraju melioracya jak najrychlej weszła w wykonanie, postanowił Wydział krajowy, jak to już w zeszłorocznom sprawozdaniu specyalnem (alegat 169 do stenogr. sprawozdania) zaznaczył, przede wszystkiem przystąpić do kolmatacyi bagien naddniestrzańskich i regulacyi Dniestru od Rozwadowa do Hordyni wraz z dolnym Strwiążem, po ustawowem zaś zapewnieniu tych dwóch przedsiębiorstw przeprowadzić stopniowo regulacyę dopływów, oraz połączone z regulacyą tych dopływów melioracye.

Zarządzone rozporządzeniem z dnia 21-go sierpnia 1891 l. 36.621 pomiary bagien naddniestrzańskich prowadził przez cały rok 1892., starszy inżynier biura melioracyjnego Józef Jankowski wraz z inżynierem asystentem Sylwerym Strzelbickim i praktykantem Józefem Górskim; gdy zaś inżynier asystent Strzelbicki w jesieni 1892. zachorował, widzieliśmy się spowodowanymi przyjąć dla tych zdjęć nowego technika w osobie Jana Pisza. W roku bieżącym kontynuować będzie te zdjęcia wymieniony starszy inżynier wraz z inżynierem asystentem Janem Haładejem i elewem Piszem, nadto zamierza Wydział krajowy poruszyć równocześnie zdjęcie Dniestru od Rozwadowa do Hordyni inżynierowi-adjunktowi Stanisławowi Szczepanowskiemi i inżynierowi-asystentowi Dyonizemu Horwathowi, skoro ci ostatni wykończą projekt regulacyi dopływów Pełtwi

Wedle sprawozdania starszego inżyniera Jankowskiego zdjęto po koniec 1892 roku, 4 000 hektarów bagien, t. j. przeprowadzono niwelacyą bagna, wykonano sondy i zbadano jakość gruntu. Pozostaje zaś jeszcze do zdjęcia około 9.000 hektarów, którą to robotę wedle

obliczenia wymienionego technika przeprowadzić może trzech techników w 2 latach, takiż do końca roku 1894., należałoby się spodziewać zupełnego wykończenia studyów dla melioracyi bagien naddniestrzańskich, a odnośny projekt ustawy mógłby być przedłożonym Wysokiemu Sejmowi na sesyi w r. 1895.

Przyspieszenie sporządzenia projektu kolmatacyi bagien naddniestrzańskich o rok jeden byłoby możliwem tylko przy zaangażowaniu do zdjęć inżyniera cywilnego z dwoma pomocnikami technicznymi, a to na przeciąg dziesięciu miesięcy z czego 5 miesięcy przypadałoby na roboty w polu, dalszych 5 miesięcy na prace biurowe.

Koszta z tem przyspieszeniem projektu połączone wynosiłyby:

a) wynagrodzenie inżyniera cywilnego przez 5 miesięcy w polu po 20 złr. w. a. dziennie (ze względu na trudną robotę narażającą zdrowie:	3.000 złr.
b) wynagrodzenie przez ten czas 2 techników ukończonych po 10 złr. w. a. dziennie	3.000 „
c) opłata figurantów, podwód, czółen itp. po 10 złr. w. a. dziennie przez 20 dni roboczych w miesiącu	1.000 „
d) wynagrodzenie inżyniera cywilnego i 2 techników za zrysowanie zdjęć w biurze, licząc połowę wynagrodzenia pod *a*. i *b*. tj. po 10 złr. dziennie dla inżyniera cywilnego a po 5 złr. dziennie dla ukończonych techników . . .	3.000 „
Razem . .	10.000 złr.

Te same zdjęcia wykonane przez techników krajowych kosztowałyby 2.650 złr. w. a. z wliczeniem zaś stałych poborów techników krajowych okrągło 6.000 zł. w. a., z czego okazuje się, że przyspieszenie o jeden rok projektu pociągnęłoby za osobę wydatek większy o 4.000 zł. w. a.

Z uwagi że wysoki Sejm proponowaną przez Wydział krajowy na rok 1892 dotacyę za zdjęcia obniżył z 8.000 na 5.000 zł. w. a., mimo że pozycyę tę uzasadniono potrzebą przyspieszenia zdjęć dla regulacyi górnego Dniestru i kolmatacyi bagien naddniestrzańskich, nie przedstawia Wydział krajowy w tej sprawie konkretnego wniosku, nadmienia jednak, że przy uchwaleniu dodatkowego kredytu na rok 1893., w kwocie 10.000 zł. w. a. zrealizowanie projektu melioracyi bagien naddniestrzańskich może być przyspieszonem.

Co się tyczy zabudowania dzikich potoków i zalesień w dorzeczu górnego Dniestru mamy zaszczyt podać do wiadomości Wysokiego Sejmu, że gdy początkowo zalesienia miały być wyeliminowane z projektu robót górskich przez c. k. oddział leśno-techniczny przy Ministerstwie rolnictwa, Wydział krajowy zażądał odezwą z dnia 29. kwietnia 1892, l. 1.834., wciągnięcia do tego projektu także zalesienia nagich stoków górskich które właśnie w dorzeczu Dniestru jest najnaglejszem a przytem ze względu na zamierzoną regulacyę i kolmatacyę wskazanem celem złagodzenia ekstremów w stanach wód i zwiększenia przypływu wody w czasie lata potrzebnej do nawodnienia.

Reskryptem z dnia 25 czerwca 1892 l. 10.639 uznało c. k. Ministerstwo rolnictwa słuszność żądania Wydziału krajowego ze względu jednak na koszta poleciło dążyć przedewszystkiem do tego aby położone w dorzeczu Dniestru grunta w powiatach Turzańskim i Staromiejskim, których zalesienie jest koniecznem i na podstawie postanowień ustawy lasowej może być zarządzonem, zostały jak najrychlej zadrzewione. Zarazem poleciło c. k. Ministerstwo rolnictwa sekcyi Przemyskiej oddziału leśno-technicznego objąć projektem zabudowania te przestrzenie, których zalesienie nie może być zarządzone na podstawie przepisów ustawy lasowej a które ze względu na uregulowanie stosunków wody nie mogą być pozostawione w ich dotychczasowym stanie.

Wedle relacyi wymienionej sekcyi z dnia 6. marca 1893 l. 42., wykonane zostały w r. 1892 następujące zdjęcia w górnem dorzeczu Dniestru:

1) potok Lechnowa w Łomnie;
2) trzy miejsze debry w Dniestrzyku hołowickim;
3) potok Rypnianka z dopływami;
4) potok Gwoździec z dopływami;
5) 2 potoki w gminie Hołowiecko;
6) potok Rojbyn;
7) „ Werwiszczyn:
8) „ Łopuszanka z dopływami;
9) „ Topolnica „
10) debry w gminie Strzyłki;
11) potok Kilczyn;
12) „ Łużek górny;
13) „ Podbuż;
14) „ Janków w gminie Terszów i potok Lenina od ujścia Jankowa aż do Dniestru;
15) 2 potoki w Suszycy rykowej;
16) 3 potoki koło Starego miasta;
17) potok Kobylański wpadający do Jabłonki w Strzelbicach;
18) górny Dniestr w gminie Hołowiecko przy ujściu potoku Mszaniec;
19) zdjęcia nieużytków wzdłuż Dniestru od źródeł aż do ujścia potoku Jabłonka poniżej starego miasta w celu zalesienia.

Projekt techniczny dla zabudowania powyższych potoków i zalesienia nieużytków z powodu wielkich rozmiarów wykończonym będzie dopiero z końcem grudnia 1893 lub z początkiem roku 1894.

Na żądanie c. k. Ministerstwa rolnictwa pokrył Wydział krajowy częściowo koszta tych studyów z funduszu krajowego z zastrzeżeniem zwrotu z odnośnego funduszu budowy skoro zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Dniestru w drodze ustawodawczej zostanie zapewnionem.

Na podstawie dowyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 11 kwietnia 1893 l. 12.726 o regulacyi górnego Dniestru Sejm przyjmuje do wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem krakowskiem.

Lwów, dnia 11. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

LW. kr. 10.923/93.

Aleg. 101.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowym kursie praktycznym dozorców melioracyjnych.

Wysoki Sejmie!

W myśl postanowienia §. 3. statutu organizacyjnego odbyła się nauka na drugim roku pierwszego triennium kursu praktycznego dozorców melioracyjnych w czasie od 1. grudnia 1891 do końca listopada 1892, a mianowicie nauka teoretyczna w czterech miesiącach zimowych od 1. grudnia 1891 po koniec marca 1892, praktyka zaś letnia od kwietnia do listopada 1892.

Kierownictwo kursu zatrzymał w tym roku starszy inżynier krajowego biura melioracyjnego Józef Jankowski, wykłady zaś teoretyczne poruczył Wydział krajowy następującym docentom:

1. naukę języka polskiego asystentowi konceptowemu Wydziału krajowego Marcelemu Białobrzeskiemu;

2. naukę kaligrafii (pisma rondowego) inżynierowi-asystentowi biura melioracyjnego Janowi Bochniakowi:

3. naukę rachunków inżynierowi-asystentowi Stanisławowi Szczepanowskiemu;

4. naukę geometryi wykreślnej i rysunków geometrycznych inżynierowi-asystentowi Antoniemu Biegańskiemu;

5. naukę rolnictwa referentowi fachowemu spraw rolniczych w Wydziale krajowym Zygmuntowi Strusiewiczowi;

6. naukę miernictwa i rysunków sytuacyjnych inżynierowi-asystentowi Pawłowi Dyrdoniowi;

7. naukę budownictwa lądowego z ćwiczeniami konstrukcyjnemi inżynierowi-asystentowi Aleksandrowi Wierzbickiemu;

8. naukę budowy dróg i mostów, oraz robót wodnych z ćwiczeniami konstrukcyjnemi inżynierowi-asystentowi Michałowi Kornelli;

9. naukę hydrotechniki rolniczej, tudzież rysunków i projektów melioracyjnych nżynierowi Tadeuszowi Sikorskiemu;

10. powtórzenie botaniki adjunktowi kraj. szkoły lasowej Bronisławowi Błockiemu.

Liczba uczniów uczęszczających na drugi rok kursu wzrosła z 15 na 17, gdyż na podstawie złożonego z dobrym skutkiem egzaminu wstępnego przyjęci zostali na kurs z dniem 1. grudnia 1891 dwaj dozorcy, mianowicie; Maryan Konstantynowicz, dozorca przy regulacyi Łęgu, i Wojciech Spiewak, dozorca przy obwałowaniu Sanu w powiecie Tarnobrzeskim. Koszta utrzymania tych dwóch uczniów ponoszą odnośne fundusze budowy.

W ciągu drugiego roku (1891—2) natrafili uczniowie przy nauce teoretycznej na pewne trudności, a to głównie z tego powodu, że w tym roku obok podstawowej nauki geometryi wykreślnej, bez której ani zrozumienie, ani wykonanie rysunków konstrukcyjnych nie jest możebnem, musieli się uczniowie zaznajomić ze wszystkiemi przedmiotami fachowymi, jak: miernictwo, budownictwo lądowe i wodne, wreszcie hydrotechnika rolnicza.

Z powodu tych trudności nie został też w zupełności wyczerpanym przepisany planem zakres nauki, a mianowicie następujące partye:

1. z rachunków zrównanie o jednej niewiadomej;

2. z geometryi wykreślnej oznaczenie własnego i rzuconego cienia brył w rzutach prostopadłych;

3. z budownictwa lądowego konstrukcye żelazne i fundowanie;

4. z budownictwa wodnego, tudzież budowy dróg i mostów: konstrukcya dróg przy mostach i budowa mostów;

5. z hydrotechniki rolniczej ruch wody w rzekach i kanałach, uprawa torfowisk, nawodnienie i zakładanie stawów rybnych.

Braki te jednak uzupełnione zostały na ukończonym właśnie kursie zimowym trzeciego roku, na który wedle planu nauk przypadają przeważnie ćwiczenia konstrukcyjne i powtarzanie przedmiotów wyłożonych na drugim roku.

Praktykę letnią odbyli uczniowie częścią przy wykonujących się robotach publicznych, częścią zaś przy melioracyach prywatnych (drenowaniu), mianowicie: po dwóch uczniów przydzielonych zostało do robót przy obwałowaniu Wisły i Sanu w powiecie Tarnobrzeskim, przy obwałowywaniu prawego brzegu Dunajca w powiecie Tarnowskim, tudzież do regulacyi Nowego Brnia, trzech uczniów wykonało melioracye prywatne przy biurze centralnem po jednemu zaś przydzielił Wydział krajowy ekspozytorom biura melioracyjnego w Krakowie, Tarnowie i Sanoku, oraz do regulacyi Kisieliny, Krzemienicy i Łęgu.

Dla należytego obznajomienia wszystkich uczniów z drenowaniem przydzielił Wydział krajowy rozp. z d. 4. lipca 1892 l. 31382 uczniów zajętych przy robotach publicznych na pewien czas kierownikowi ekspozytury Tarnowskiej, tudzież inżynierowi-asystentowi Aleksandrowi Wierzbickiemu do wykonywania drenowania.

Alegat 1. Jak dowodzi załączony wykaz ⁄. postęp uczniów na rok 1891—2 był wogóle zadowalniającym, a mianowicie:

a) w nauce teoretycznej; u 1 ucznia celujący, u 3 uczniów bardzo dobry, u 9 uczniów dobry, u 4 uczniów dostateczny.

b) w robotach praktycznych: u 5 uczniów celujący, u 6 uczniów bardzo dobry, u 4 uczniów dobry, u 2 zaś uczniów dostateczny.

Wydział krajowy z przyjemością zaznacza, że J. E. p. Minister rolnictwa zainteresowawszy się tą instytucyą, wydelegował na lustracyę c. k. radcę rządowego i inspektora kultury krajowej, p. Władysława Struszkiewicza, który w czasie kursu zimowego przekonał się o sposobie uczenia i odbył próbny egzamin z uczniami. Koszta utrzymania kursu za czas od 1. grudnia 1891 do 30. listopada 1892 przedstawiają się wedle zestawienia oddziału rachunkowego jak następuje:

I. Płace nauczycieli.		
1. Remuneracya kierownika kursu . .	80 zł. — ct.	
2. Remuneracya 10 docentów . . .	1168 „ — „	1248 zł. — ct.
II. Koszta administracyjne:		
3. Zakupno sprzętów zegaru ściennego . .	23 zł. — ct.	
4. Obsługa sali wykładowej	70 „ — „	93 „ — „
III. Utrzymanie uczniów:		
5. Stypendya 10 uczniów w czasie zimowej nauki teoretycznej po 25 zł. miesięcznie . . .	1000 zł. — ct.	
6. Zapomoga uczniów nie pobierających stypendyów	180 „ — „	
7. Koszta instruowania uczniów w drenowaniu	79 „ 82 „	1259 „ 82 „
IV. Potrzeby naukowe:		
8. Przybory naukowe i rysunkowe . .	332 zł. 72 ct.	
9. Zakupno przyrządów, narzędzi roboczych, wzorów i modeli	565 „ 24 „	897 „ 96 „
Suma wydatków . .		3498 zł. 78 ct.
Dochody kursu w tym samym czasie wynosiły:		
1. Dotacya Wysokiego Sejmu . . .	2500 zł. — ct.	
2. Zasiłek Wys. c. k. Ministerstwa roln. .	1000 „ — „	
3. Pozostałość s r. 1890—91 . . .	18 „ 36 „	
Razem . .		3.518 „ 36 „
Z porównania wydatków z dochodami okazuje się z dniem 1. grudnia 1892 pozostałoś kasowa . .		19 zł. 58 ct.

która będzie wykazaną w zamknięciu funduszów krajowych za rok 1892 jako zaoszczędzenie.

Dotychczasowo dwuletnie doświadczenie z krajowym kursem praktycznym dozorców melioracyjnych wykazało, że instytucya ta jest nietylko nader pożyteczną a uczniowie są przez właścicieli gruntów chętnie poszukiwanymi, lecz nawet zamierzona uchwałami Wys. Sejmu z dnia 6. kwietnia 1892 akcya w sprawie poparcia melioracyi lokalnych bez istnienia kursu dozorców melioracyjnych trudną byłaby do przeprowadzenia.

Z tego powodu postanowił Wydział krajowy uchwałą z 14. lutego r. b. l. 3400 przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek na otwarcie z dniem 1. grudnia 1893 nowego trzyletniego kursu przy równoczesnem podwyższeniu liczby stypendystów z 10 na 15 i odniósł się za pośrednictwem c. k. Namiestnictwo do c. k. Ministerstwa rolnictwa o podwyższenie subwencyi państwowej na następne triennium z 1000 zł. na 1500 zł. rocznie.

Dalsze utrzymanie kursu dozorców z pomnożoną liczbą stypendyów okazuje się koniecznem z trzech względów:

1. dla dostarczenia ekspozytorom biura melioracyjnego dozorców, zwłaszcza drenarskich.

2. dla wykształcenia dozorców do robót publicznych prowadzonych przez Wydział krajowy, powiaty i spółki wodne;

3. dla przysposobienia nadzorców (konduktorów) do konserwacyi wykonawczych większych robót melioracyjnych.

Gdy w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 6. kwietnia 1892 ma być utworzonych w kraju stopniowo dziesięć ekspozytur, a jak z doświadczenia okazuje się, siły techniczne biura melioracyjnego mogą być dopiero wówczas należycie wyzyskane, skoro każdy eksponowany

inżynier będzie miał pięciu dozorców do dyspozycyi, przy których pomocy może rocznie około 700 morgów wydrenować; same już ekspozytury zaabsorbują 50 dozorców.

Licząc na roboty publiczne przy dzisiejszej dotacyi państwowego funduszu melioracyjnego (750.000 zł. rocznie) 28 dozorców, t. j. po dwóch dozorców dla każdego kierownika budowy, który 30 do 40 tysięcy zł. rocznie ma do przebudowania, otrzyma się pokaźną liczbę 78 dozorców, jakich kraj w najbliższej przyszłości będzie potrzebował, bez względu na potrzebę ustanowienia konduktorów do konserwacyi robót publicznych.

Z uwagi, że z końcem roku bieżącego ukończy kurs dopiero 17 dozorców, okazuje się potrzeba dalszego przygotowania około 60 takich sił pomocniczych, co przy 15 stypendyach i pewnej liczbie uczniów utrzymywanych przez fundusze budowy lub uczęszczających na koszt własny, zaledwie po latach dziewięciu przy urządzaniu dalszych trzech kursów trzyletnich da się osiągnąć.

Przy powiększeniu liczby stypendyów do 15, podniosą się roczne koszta utrzymania kursu: a) o 5 stypendendyów po 25 zł. miesięcznie przez czteromiesięczny czas nauki teoretycznej, razem o . . . . . 500 zł.
b) o pewną kwotę na przybory naukowe i rysunkowe instruowanie uczniów w drenowaniu, tudzież zakupno narzędzi roboczych, którą to kwotę na podstawie wykazanych powyżej kosztów utrzymania kursu w r. 1891—2 przyjąć można okrągło na . 500 „
Razem . . 1.000 zł.

Z powyższej nadwyżki kosztów wobec dotychczasowego nakładu na kurs przypadłaby wedle wniosku Wydziału krajowego połowa na kraj, druga zaś połowa na państwo, tak iż dotacya kraju wynosiłaby rocznie 3.000 zł. w. a. (zamiast dotychczasowych 2.500), dotacya zaś państwa 1.500 zł. (zamiast dotychczasowych 1.000).

Gdy całkowite koszta wykształcenia jednego ucznia, które skarb kraju i państwa ponosi, przedstawiają w pierwszym triennium przy liczbie 17 uczniów a całkowitem nakładzie w 3 trzech latach 10.500 zł. kwotę 617 zł. 65 ct. w. a.; przy powiększonej liczbie stypendystów (15) i przypuszczalnej ogólnej liczbie uczniów 22 do 25, z których 7 do 10 uczęszczałoby na koszt własny lub funduszów budowy, koszta te w następnych trienniach o pewien procent się obniżą.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 11. kwietnia 1893 l. 10.923 o krajowym kursie praktycznym dozorców melioracyjnych.

2. Sejm upoważnia Wydział krajowy do otwarcia z dniem 1. grudnia 1893 nowego trzyletniego kursu praktycznego dla wykształcenia dozorców melioracyjnych, oraz do podwyższenia liczby stypendyów dla uczniów tego kursu z 10 na 15.

3. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby począwszy od roku 1894 podwyższył subwencyą państwową na utrzymanie krajowego kursu praktycznego dozorców melioracyjnych z 1.000 zł. na 1.500 zł. w. a. rocznie.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 11. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Alegat 1. do sprawozdania Wydziału krajowego l. 10.923 ex 1893.

Wykaz

postępów uczniów krajowego kursu praktycznego dozorców melioracyjnych za rok 1891 — 1892.

L. p.	Imię i nazwisko	Rok urodzenia	Nauki przygotowawcze przed wstąpieniem na kurs	Nauka teoretyczna			Roboty praktyczne			Uwaga
				Postęp przeciętny w naukach	Pilność	zachowanie się	Postęp w robotach	Pilność	zachowanie się	
	a) Stypendyści									
1	Jaworski Konstanty . . .	1870	2-ga klasa gimnazyalna w Czerniowcach	dobry	dostateczna	odpowiedne zupełnie	celujący	chwalebna	zupełnie odpowiedne	Przy obwałowan. Wisły pod Czernichowem i drenowaniu (Ekspozyt. w Krakowie)
2	Krawczuk Antoni	1864	3-cia klasa szkoły 3 klasowej w Borszczowie	dostateczny	chwalebna	odpowiedne zupełnie	dobry	dostateczna	zupełnie odpowiedne	Przy drenowaniu w Hujczu i Streptowie
3	Marek Jan	1860	3-cia klasa szkoły ludowej w Lisiejgórze	dobry	chwalebna	odpowiedne zupełnie	celujący	chwalebna	zupełnie odpowiedne	Przy ekspozyturze tarnowiej
4	Mondalski Józef	1863	4-ta klasa szkoły ludowej w Bochni	bardzo dobry	chwalebna	odpowiedne zupełnie	dostateczny	chwalebna	zupełnie odpowiedne	Przy drenowaniu w ekspozyt. tarnowskiej i przy regulacyi Nowego Brnia
5	Moskal Wojciech	1864	szkoła ludowa w Lisiejgórze	dostateczny	chwalebna	odpowiedne zupełnie	bardzo dobry	chwalebna	zupełnie odpowiedne	Przy regulacyi Nowego Brnia
6	Ortyński Władysław . .	1847	ukończona szkoła rolnicza w Czernichowie	dobry	chwalebna	odpowiedne zupełnie	celujący	chwalebna	zupełnie odpowiedne	Przy drenowaniu w Miechocinie i przy obwałowaniu Wisły w Tarnobrzeskim
7	Polek Wojciech	1864	3-cia klasa szkoły ludowej we Wojsławiu	dostateczny	chwalebna	odpowiedne zupełnie	bardzo dobry	chwalebna	zupełnie odpowiedne	Przy drenowaniu w ekspozyt. tarnowskiej i przy regulacyi w Krzemienicy
8	Slisz Stanisław	1857	4-ta klasa szkoły normalnej w Jaśle	dobry	chwalebna	odpowiedne zupełnie	bardzo dobry	chwalebna	zupełnie odpowiedne	Przy drenowaniu w ekspozyt. krakowskiej i przy regulacyi rzeki Białej
9	Sławek Adam	1865	4-ta klasa szkoły ludowej w Tarnobrzegu	bardzo dobry	chwalebna	odpowiedne zupełnie	bardzo dobry	chwalebna	zupełnie odpowiedne	Przy drenowaniu w Miechocinie i przy obwałowaniu Sanu
10	Szczerba Jan	1871	2-ga klasa szkoły ludowej w Narolu	celujący	chwalebna	odpowiedne zupełnie	celujący	chwalebna	zupełnie odpowiedne	Przy drenowaniu w Hujczu i Jabłonówce
	b) Dozorcy robót									
11	Konstantynowicz Maryan .	1856	4-ta klasa szkoły głównej w Sanoku	dostateczny	chwalebna	odpowiedne zupełnie	dobry	chwalebna	odpowiedne	Przy drenowaniu w Miechocinie i przy regulacyi Łęgu
12	Marek Jędrzej	1861	uczył się w domu	dobry	chwalebna	odpowiedne zupełnie	bardzo dobry	chwalebna	odpowiedne	Przy regulacyi Kisieliny
13	Spiewak Wojciech . . .	1862	uczył się w domu	dobry	chwalebna	odpowiedne zupełnie	celujący	chwalebna	zupełnie odpowiedne	Przy drenowaniu w Miechocinie i przy obwałowaniu Wisły w tarnobrzeskiem
14	Weresz Józef	1847	ukończona szkoła kadetów we Weisskirchen	dobry	dostateczna	odpowiedne zupełnie	bardzo dobry	chwalebna	zupełnie odpowiedne	Przy obwałowaniu Wisły i regulacyi rzeki Biały
	c) Uczniowie uczęszczający na własny koszt									
15	Borkowski Jan	1865	4-ta klasa szkoły wydz. 8-mio klas. w Samborze	dobry	chwalebna	zupełnie odpowiedne	dostateczny	dostateczna	zupełnie odpowiedne	Przy obwałowaniu Sanu
16	Olszewski Zygmunt . . .	1865	szkoła ludowa 4-klasowa w Krakowie	dobry	dostateczna	odpowiedne	dobry	dostateczna	odpowiedne	Przy ekspozyturze sanockiej
17	Orłowicz Michał	1871	2-ga klasa gimnazyalna we Lwowie	bardzo dobry	dostateczna	odpowiedne	dobry	dostateczna	zupełnie odpowiedne	Przy drenowaniu i osuszeniu w Hujczu i Ubiniu

Aleg. 102.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o administracyi kraj. funduszu pożyczkowego na budowę koszar dla wojska za rok 1892.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 5. kwietnia 1892 powziął Wysoki Sejm następujące uchwały:

„1) Sprawozdanie Wydziału krajowego o administracyi jednomilionowym funduszem pożyczkowym na budowę koszar, (za czas od 1. lipca 1889 do 31. grudnia 1891) przyjmuje się do wiadomości.

„2) Ustanowiony uchwałą Sejmu z 11. stycznia 1888 jednomilionowy fundusz pożyczkowy podnosi się do 1,200.000 zł. i wstawia się na ten cel do preliminarza funduszu krajowego na rok 1892 jako kredyt dodatkowy kwotę 200.000 zł.

„3) Upoważnia się Wydział krajowy, aby w wypadkach wyjątkowych zasługujących na uwzględnienie, zezwalał pojedynczym gminom na spłatę w przeciągu 20 lat pożyczek udzielonych im z funduszów na budowę koszar wojskowych, a to za odpowiedniem zabezpieczeniem podobnej spłaty.

„4) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby przeprowadził z c. k. Rządem rokowania w celu uzyskania zasiłku z c. k. Skarbu dla gmin, a względnie dla kraju na budowę koszar.

„5) Petycye miast Lwowa i Przemyśla odstępuje się Wydziałowi krajowemu do załatwienia".

Uchwalony przez Wysoki Sejm kredyt dodatkowy został swego czasu ulokowany w funduszu krajowym na 3% rachunek bieżący.

Na podstawie upoważnienia zaś Wysokiego Sejmu, wymienionego wyżej *ad 3)*, zezwolił Wydział krajowy następującym gminom na podstawie zeznanej przez nie dodatkowej deklaracyi notaryalnej, aby zaciągnięte z funduszu krajowego na budowę koszar dla wojska pożyczki, spłacały w latach 20tu, mianowicie:

1) Jaworów 38.000 zł. z których 20.000 zł. od 1. lipca 1892, zaś 18.000 zł. od 1. stycznia 1893.

2) Przemyśl 90.000 zł. jak petycya ad 5) od 1. stycznia 1893.

3) Trembowla całą resztę 140.040 zł. 42 ct. począwszy od 1. stycznia 1891.

4) Żółkiew 150.000 zł., z których 30.000 zł. od 1. stycznia 1892, 60.000 zł. od 1. stycznia 1894, reszta zaś w kwocie 60.000 zł. niezostała jeszcze dotąd podjętą.

W wykonaniu uchwały *ad 4)* wystosował Wydział krajowy do c. k. Prezydyum Na-
Aleg. 1. miestnictwa dołączony ./· w odpisie memoryał z 8. czerwca 1892 L. 19.623 w którym upraszał:

1) o ułożenie wspólnie z kompetentnemi władzami wojskowemi programu budowy koszar dla wojska i zakomunikowanie tego programu Wydziałowi krajowemu,

2) o przychylne przedstawienie c. k. władzom centralnym wniosku na coroczne udzielanie z c. k. Skarbu państwowego albo funduszowi krajowemu bezprocentowych zaliczek zwrotnych w takiej wysokości, jaka po każdorocznem porozumieniu się Wydziału krajowego z c. k. Namiestnictwem okaże się potrzebną do uzupełnienia rocznego dyspozycyjnego funduszu krajowego w kwocie około 100.000 zł., celem rozdania gminom potrzebnych w odnośnym roku bezprocentowych pożyczek na budowę koszar dla wojska, albo — coroczne udzielanie z c. k. Skarbu państwowego bezpośrednio gminom takichże bezprocentowych pożyczek po porozumieniu się z Wydziałem krajowym.

Równocześnie udzielił Wydział krajowy powyższy memoryał Kołu polskiemu Rady państwa w Wiedniu z prośbą o poparcie u władz właściwych.

Odezwą z 16. i 31. grudnia 1892 LL. 101.446 i 107.770 przedłożyło nam c. k. Namiestnictwo wykazy trzech c. k. Komend korpuśnych, obejmujące owe budowy, które zdaniem tych ostatnich władz wojskowych winny być na razie jak najspieszniej wykonane, mianowicie:

A) W okręgu XI. Korpusu lwowskiego.

1) W Brodach: *a)* Normalne koszary dla sztabu dywizyjnego i trzech szwadronów z krytą ujeżdżalnią,

b) szpital wojskowy dla 2 oficerów i 50 ludzi.

2) We Lwowie: *a)* Koszary normalne dla dwóch batalionów piechoty obok domu inwalidów,

b) koszary dla 1 szwadronu kawaleryi,

c) magazyn augmentacyjny dla dywizyi bateryi N. 22,

d) koszary tymczasowe dla wojska pomieszczonego nieodpowiednio w koszarach Jabłonowskich,

e) adaptacya i dobudowa koszar obrony krajowej batalion Nr. 63 i 64 położonych obok ogrodu Jabłonowskich.

3) W Kołomyi: *a)* dorywcze koszary dla 66go batalionu obrony krajowej i

b) magazyn amunicyi dla tegoż batalionu i landwerzyckiego pułku ułanów Nr. 1.

4) W Czortkowie: Koszary normalne dla dwóch kompanii piechoty.

5) W Stanisławowie: *a)* Szpital wojskowy na 120 chorych,

b) koszary normalne i remiza dla 62. batalionu obrony krajowej,

c) adaptacya pomieszczeń dla 69. i 70. batalionu obrony krajowej.

Lwowska Komenda korpuśna odstępuje natomiast od żądania pożyczki w kw. 180.000 zł. na budowę koszar w Buczaczu, której to pożyczki zresztą Wydział krajowy swego czasu odmówił i 35.000 zł. dla Tyśmienicy, które były już przyrzeczone.

B) W okręgu X. korpusu przemyskiego:

1) W Przemyślu: *a)* Normalne koszary dla sztabu i kadru uzupełniającego pułku kawaleryi,

b) normalne koszary dla 61. batalionu obrony krajowej.

2) W Gródku: *a*) Normalne koszary dla dwóch szwadronów kawaleryi rozmieszczonych obecnie w Sądowej Wiśni i Gródku,

b) koszary dorywcze dla jednego batalionu piechoty.

3) W Samborze: *a*) Normalne koszary dla 1 batalionu piechoty,

b) magazyn augmentacyjny dla pułku piechoty.

4) W Dębicy: Dom wczasu dla 35 chorych.

5) W Rzeszowie: Szpital wojskowy na 100 chorych.

6) W Jarosławiu: *a*) Normalne koszary dla trzech szwadronów kawaleryi w miejsce nieodpowiedniego obecnie pomieszczenia,

b) Szpital garnizonowy dla 250 do 300 chorych.

7) W Sanoku: Normalne koszary dla batalionu piechoty w miejsce dotychczasowych złych koszar dorywczych.

C) W okręgu IIgo korpusu krakowskiego:

1) Pod Tarnowem albo Krakowem: Koszary dla sztabu dywizyjnego i trzech szwadronów rozlokowanych w Dębicy i Ropczycach.

2) W Tarnowie: *a*) Koszary normalne dla 1 szwadronu,

b) koszary normalne dla dwóch kompanii strzelców,

c) magazyn augm. i wozownia dla 1. pułku ułanów,

d) magazyn pospolitego ruszenia dla 53. batalionu obrony krajowej,

e) koszary normalne dla szkoły oficerów brygady, podoficerów kadru uzupełn. i sztabu 1. pułku ułanów.

3) W Nowym Sączu: rozszerzenie istniejących koszar batolionu obrony kraj. Nr. 60.

4) W Krakowie: Koszary normalne dla 54. (Wadowice) batalionu obrony krajowej.

Zarazem oznajmiło c. k. Namiestnictwo w swej odezwie z 16. grudnia 1892 L. 101.446, że zamierza program budowy koszar przedłożyć c. k. Ministerstwu obrony krajowej z wnioskiem na coroczne udzielanie z c. k. Skarbu państwa, funduszowi krajowemu bezprocentowych zaliczek zwrotnych.

Wydział krajowy otrzymawszy powyższe wykazy potrzebnych zdaniem władz wojskowych — budowli, odniósł się odezwą z 2. lutego 1893 L. 64.158/92 do c. k Namiestnictwa z oświadczeniem, że wykazów tych żadną miarą za program budowy uważać nie może, niepodobna bowiem, iżby pomiędzy wskazanemi budowlami nie znajdowały się pilniejsze i ważniejsze, jak również wręcz jest niemożliwem, ażeby wszystkie wykazane budowle mogły być równocześnie wykonane.

Wydziałowi krajowemu zaś rozchodzi się głównie o wskazanie, które budowle i kiedy, to jest, w którym roku i w jakim porządku mają być budowane, ażeby podług tego kierować się można przy rozdzielaniu promes, a z drugiej strony żeby i c. k. Namiestnictwo mogło mieć materyał do wniosku o coroczny kredyt na zasiłek dla funduszu krajowego.

W odpowiedzi swej z 18, marca r. b. L. 16.487 oznajmiło c. k. Namiestnictwo, że podobny „program ułożyć się nieda, rozpoczęcie bowiem pewnej budowy zawisłem jest od dopełnienia pewnych prawnie wymaganych warunków jakoto: od zatwierdzenia programu budowy i planów szczegółowych przez c. k. Ministerstwo obrony krajowej, od chemicznej analizy wody dokonywanej przez c. k. komitet wojskowo-sanitarny w Wiedniu i t. p.“.

„W każdym zaś poszczególnym wypadku powstać mogą rozmaite trudności, z powodu których budowa doznać może nieprzewidzianej zwłoki“.

Natomiast udzieliło c. k. Namiestnictwo Wydziałowi krajowemu trzy wykazy, w których uwidoczniono stan w jakim sprawa budowy koszar w poszczególnych gminach się znajduje, mianowicie pierwszy wykaz koszar, co do których pertraktacye między władzami wojskowemi i gminami

w każdym kierunku już ukończono, drugi wykaz budowli, co do których pertraktacye są w toku, wreszcie trzeci wykaz budowli, co do których nie wdrożono dotąd kroków przedwstępnych.

(Podług tych wykazów uzupełniono poszczególnione wyżej budowle podane przez c. k. Komendy korpuśne).

Zarazem oznajmiło c. k. Namiestnictwo, że podług powyższych trzech wykazów popierać będzie w czasie właściwym odnośne prośby gmin o udzielenie bezprocentowych pożyczek z krajowego funduszu pożyczkowego, i że nie omieszka zawiadamiać Wydział krajowy o ważniejszych stadyach pertraktacyi, rokujących możność rozpoczęcia budowy w niedalekim czasie, aby w ten sposób umożliwić układanie porządku co do przyznawania gminom promes na pożyczki z funduszu krajowego".

Wreszcie oznajmiło c. k. Namiestnictwo, że „nieprzesądzając dalszej w tej mierze zapaść mającej decyzyi c. k. Rządu, gdy gmina Brody ustawą z 23. sierpnia 1892 otrzymała już z funduszów państwowych bezprocentową pożyczkę w kwocie 350.000 zł. na budowę koszar normalnych, przeto uchwale Wysokiego Sejmu z 5. kwietnia 1892 dotyczącej wyjednania zasiłku ze skarbu państwa na budowy koszar, stało się już po części zadość".

Powołany wyżej pierwszy wykaz c. k. Namiestnictwa obejmuje budowy koszar względnie magazynów:

1) W Tarnowie poszczególnionych wyżej pod *b*) *c*) *d*) i *e*).

2) We Lwowie poszczególnionych wyżej pod *b*) i *e*).

3) W Kołomyi poszczególnionych pod *a*) i *b*).

4) W Czortkowie.

5) W Stanisławowie poszczególnionych pod *b*) i *c*).

6) W Przemyślu poszczególnionych pod *b*).

Gminie miasta Tarnowa zniewolony został Wydział krajowy na usilne poparcie jej prośby przez c. k. Namiestnictwo odezwą z 24. grudnia 1892 L. 99.875 i z 6. stycznia 1893 L. 385 opartą na reskr. c. k. Ministerstwa obrony krajowej z 29. grudnia 1892 L. 24.399, wydać promesę na pożyczkę bezprocentową w kwocie 200.000 zł., płatnej w r. 1893 w kw. 50.000 zł., w r. 1894 w kw. 100.000 zł. i w r. 1895 w kw. 50.000 zł. — zwrotnej w 12 latach, a to na budowę wszystkich pięciu poszczególnionych wyżej pod *C)* 2) objektów.

Gminie miasta Lwowa w załatwieniu jej petycyi przez Wysoki Sejm Wydziałowi kraj. pod LW. 19.881/92 do załatwienia przekazanej, odmówił Wydział krajowy pożyczki na wszystkie budowy w kw. 200.000 zł. dla braku funduszów.

Gminie miasta Kołomyi odmówił Wydział kraj. na obydwie budowy pożyczki w kwocie 52.000 zł. mimo poparcia c. k. Namiestnictwa z 14. lutego 1893 L. 12 319 a to z powodu, że władze wojskowe odmówiły przyznania zamierzonej budowie nawet charakteru koszar dorywczych, względnie odmówiły zabezpieczenia 15-to letniego czynszu.

Gminie m. Czortkowa wydał Wydział krajowy w r. 1892 wskutek poparcia c. k. Namiestnictwa z 28. czerwca 1891 L. 46.041, 9. września 1891 L. 63.658 i 18. lutego 1892 L. 12.335 promesę na pożyczkę w kwocie 45.000 zł. zwrotną w 20 latach, gmina wniosła jednak do LW. 11.022/93 prośbę o podwyższenie tej pożyczki do wysokości 75.000 zł., ażeby mogła przystąpić do budowy koszar normalnych. Prośba ta odstąpioną została c. k. Namiestnictwu do zaopiniowania z oznajmieniem, że mogłaby być uwzględnioną dopiero w r. 1895.

Gminie miasta Przemyśla na odezwy c. k. Namiestnictwa z 6. stycznia 1892 L. 48 i 18. lutego 1892 L. 12.335 udzielił Wydział krajowy promesę na zwrotną w 20 latach pożyczkę w kwocie 100.000 zł. przeznaczoną na budowę koszar dla 61. (Grodeckiego) batalionu obrony krajowej.

Do LW. 60.717/92 zapowiedziała jednak gmina Przemyska, że prosić będzie o podwyższenie tej pożyczki do kwoty conajmniej 112.000 zł. Wydział krajowy przyrzekł zatem w roku 1892/93 pożyczki dla miast:

1) Tarnów LW. 8.601/93		200.000 zł.
2) Czortków LW. 27.706/92		45.000 „
3) Przemyśl LW. 19.882/92		100.000 „
Ponadto zaś:		
4) Kraków LW. 21.343/92		100.000 „
5) Nowy Sącz LW. 17. 892/92		30.000 „
6) Rzeszów LW. 16.012/92		17.000 „
7) Trembowla LW. 14.571/92		15.000 „
8) Żółkiew LW. 7.707/92		120.000 „
Razem		627.000 zł.

Do tego promesy po koniec roku 1891 niezrealizowane:

1) Jarosław	15.000 zł.	
2) Jaworów	18.000 „	
3) Sanok	15.000 „	
4) Stryj	14.000 „	
5) Złoczów	15.000 „	77.000 zł.
Razem		704.000 zł.

Następujące promesy zostały unieważnione:

1) Brody	100.000 zł.	
2) Dębica	20.000 „	
3) Kolbuszowa	10.000 „	
4) Tyśmienica	35.000 „	
Razem	165.000 zł.	

Na rachunek poszczególnionych wyżej promes obowiązujących wypłacono w roku 1892:

1) Gminie Jarosław	15.000 zł.	
2) „ Jaworów	18.000 „	
3) „ Rzeszów	17.000 „	
4) „ Sanok	15.000 „	
5) „ Stryj	14.000 „	
6) „ Złoczów	15.000 „	
7) „ Żółkiew	60.000 „	154.000 zł.
pozostaje zatem z końcem roku 1892 niezrealizowanych		550.000 zł.

na pokrycie których są następujące fundusze:

1) zapas z końcem roku 1892	173.670 zł.	
2) Uchwalony przez Wysoki Sejm 24. paźdz. 1892 kredyt dodatkowy	80.000 „	
3) Dochody roku 1893, 1894 i 1895	300.000 „	
Razem więc		553.670 zł.

W obec tego stanu rzeczy ewentualne uwzględnienie prośby gminy

miasta Kołomyi o pożyczkę	52.000 zł.	
„ Czortkowa o dodatkowych	30.000 „	
„ i Przemyśla o dodatkowych	12.000 „	
razem	94.000 zł.	

mogłoby nastąpić dopiero w r. 1896.

Ogólny stan krajowego funduszu pożyczkowego na budowę koszar po koniec roku 1892 przedstawia się jak następuje:

1) Należytość od gmin z końcem roku 1891 wynosiła . .	996.199 zł.	03 ct.
2) W roku 1892 wypłacono jak wyżej	154.000 „	— „
Razem . .	1,150.199 zł.	03 ct.
Aleg. 2. Na to zwróciły gminy podług dołączonego wykazu ./. w ciągu roku 1892	80.764 „	25 „
Aleg. 3. Pozostaje więc u gmin z końcem roku 1892 jak to dołączony ./. wykaz stwierdza	1,069.434 zł.	78 ct.
3) Do tego zapas kasowy z końcem 1892 r. . . .	173.670 „	$28^1/_2$ „
Stan czynny wynosi przeto z końcem roku 1892 ogółem	1,243.105 zł.	$06^1/_2$ ct.

Wykazany ten stan funduszu powstał:

a)	Z uchwalonego przez Wys. Sejm dnia 11. stycznia 1888 r. funduszu w kwocie	1,000.000 zł.	— ct.
b)	Z dodatkowego kredytu (uchwała z 5. kwietnia 1892) .	200.000 „	— „
c)	Z chwilowych lokacyi	40.917 „	81 „
d)	Z 6% odsetek zwłoki	2.187 „	$25^1/_2$ „
	Razem jak wyżej	1,243.105 zł.	$06^1/_2$ ct.

Podług dołączonego zaś wyżej jako trzeci alegat wykazu, wypłacona gminom po koniec roku 1892 pożyczki w ogólnej kwocie wynoszą . 1,409.700 zł. — ct.

Po koniec 1892 zwrócono	340.265 „	22 „
Pozostaje więc u gmin z końcem r. 1892 j. w. . . .	1,069.434 zł.	78 ct.

Uwaga. W zeszłorocznem sprawozdaniu wykazaną została należytość u gmin z końcem roku 1991 na kwotę . . . . . 996.429 „ 97 „

W niniejszem sprawozdaniu zaś tylko . . . . . 996.199 „ 03 „

Różnica zatem . . . . . 230 zł. 94 ct.

która powstała wskutek zmiany w roku 1892 całego planu umorzenia pożyczek gminy miasta Trembowli od roku 1891 począwszy i odmiennego obliczenia odsetek zwłoki, od rat w r. 1891 w terminie właściwym przez tęże gminę nie spłaconych.

Na podstawie niniejszego sprawozdania Wydział krajowy wnosi, Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o administracyi krajowego funduszu pożyczkowego, na budowę koszar dla wojska za rok 1892.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem krakowskiem.

Lwów dnia 11. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *m. p.*

Sprawozdawca.
Dr. Józef Wereszczyński
Członek Wydziału krajowego.

Odpis odezwy z dnia 8. czerwca 1892 L. 19.623 do Świetnego c. k. Prezydyum Namiestnictwa we Lwowie.

Na posiedzeniu z 5. kwietnia 1892 powziął Wysoki Sejm przy rozprawie nad krajowym funduszem pożyczkowym w kwocie 1,000.000 zł., na budowę koszar wojskowych następujące uchwały:

a) Ustanowiony uchwałą Sejmu z 11. stycznia 1888 jednomilionowy fundusz pożyczkowy podnosi się do wysokości 1,200.000 zł. i wstawia się na ten cel do preliminarza funduszu krajowego na rok 1892 jako kredyt dodatkowy kwotę 200.000 zł.

b) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby przeprowadził z c. k. Rządem rokowania w celu uzyskania zasiłku z c. k. Skarbu dla gmin, a względnie dla kraju na budowę koszar.

Tą samą uchwałą wreszcie upoważniony został Wydział krajowy, aby w wypadkach wyjątkowych zasługujących na uwzględnienie zezwalał gminom na spłatę, zamiast w 12 w latach 20 udzielonych im z powyższego funduszu bezprocentowych pożyczek.

Zawiadamiając o tem Świetne c. k. Prezydyum odnośnie do pisma biura Marszałkowskiego Wysokiego Sejmu z 5. kwietnia 1892 L. 1.951, Wydział krajowy w wykonaniu przytoczonej wyżej uchwały *ad b*) ma zaszczyt przedstawić stan rzeczy jak następuje:

Ustawa kwaterunkowa z 1879 roku postanawiając, że nie państwo ale pojedyncze kraje koronnne obowiązane są dostarczać koszar dla wojsk, nałożyła na Galicyą niepomierne ciężary, a to z tego względu, że gdy w chwili wydania tej ustawy w Austryi Wyższej i Niższej, Czechach, Morawie i innych krajach istniało bardzo wiele koszar rządowych w Galicyi prawie ich nie było.

Sprawozdanie sejmowej komisyi administracyjnej w niniejszym przedmiocie z r. 1892 podnosi że, podług urzędowego wykazu c. k. Ministerstwa wojny z r. 1886 51 batalionów i $39^1/_2$ szwadronów korpusu 2go (wiedeńskiego) stało w rządowych koszarach, a tylko 7 batalionów i $15^1/_2$ szwadronów w koszarach będących własnością kraju, gmin lub prywatnych. W korpusie pragskim $22^3/_4$ batalionów i 12 szwadronów stało w rządowych koszarach. a tylko $7^1/_4$ batalionów i 4 szwadrony stały w koszarach należących do kraju, gmin lub prywatnych osób. Natomiast. w krakowskim korpusie na 33 batalionów i 28 szwadronów, tylko 11 batalionów i 6 szwadronów stało w rządowych koszarach, a we lwowskim korpusie na 28 batalionów i 33 szwadronów tylko 11 batalionów i 15 szwadronów stało w rządowych koszarach.

W obec takiego stosunku ilości koszar rządowych w kraju do faktycznej ich potrzeby spotęgowanego dyslokacyą 10 korpusu, którego dawniej nie było w granicach kraju gminy, chcąc uniknąć najdotkliwszego dla ludności ciężaru rozmieszczenia wojska u poszczególnych właścicieli domów, zniewolone zostały przystąpić do budowy koszar.

Nie mając zaś na cele podobne funduszów, musiały prawie we wszystkich wypadkach pozaciągać pożyczki, a fundusz krajowy przyczynił się do ulżenia im ciężaru bezprocentowemi pożyczkami.

Mianowicie wypłacił Wydział krajowy po koniec roku 1891 gminom:

1) Bochnia	3 pożyczki razem . .	31.000 zł.
2) Brzeżany	3 „ „ . .	22.000 „
3) Czortków	2 „ „ . .	20.000 „
4) Gródek	1 pożyczkę . . .	20.000 „
5) Jarosław	3 pożyczki razem .	192.000 „
6) Jaworów	1 pożyczkę . . .	20.000 „
7) Kołomyja	1 „ . . .	30.000 „
8) Kraków	1 „ . . .	60.000 „
9) Lwów	1 „ . . .	60.000 „
10) Łańcut	1 „ . . .	2.000 „
11) Nowy Sącz	2 pożyczki razem .	35.000 „
12) Przemyśl	5 pożyczek „ .	155.000 „
13) Rzeszów	4 pożyczki „ .	115.000 „
14) Sanok	4 „ „ .	65.700 „
15) Stanisławów	2 „ „ .	100.000 „
16) Stryj	„ „ .	47.000 „
17) Tarnopol	„ „ .	75.000 „
18) Trembowla	5 pożyczek „ .	160.000 „
19) Złoczów	2 pożyczki „ .	16.000 „
20) Żółkiew	1 pożyczkę „ .	30.000 „
	Razem więc 46 pożyczek na	1,255.700 zł.

W roku bieżącym zaś przypadła do wypłaty reszta pożyczek gminom:

Jarosław	15.000 zł.
Sanok	15 000 „
Złoczów	15.000 „

Dalej wskutek licznych domagań się Świetnego c. k. Namiestnictwa i gmin przyrzeczono również w roku bieżącym dalsze pożyczki gminom:

1) Czortków (na proszonych 55.000) .	30.000 zł.
2) Jaworów	18.000 „
3) Kraków (w r. 1892 i 1893 po .	50.000 „
4) Nowy Sącz	30.000 „
5) Przemyśl	100.000 „
6) Rzeszów	17.000 „
7) Stryj	14.000 „
8) Trembowla	15.000 „
Razem przeto do wypłaty w roku 1892 .	319.000 zł.

Na pokrycie których użyty zostanie uchwalony przez Wysoki Sejm jednorazowy kredyt w kwocie 200.000 zł., dochód roczny funduszu krajowego w kwocie około 90.000 zł. i reszta kasowa z roku 1891. — Suma więc ogólna wypłaconych z funduszu krajowego po koniec r. 1891 i przypądających do wypłaty w roku 1892 pożyczek bezprocentowych wynosi 1,574.700 zł. a. w.

Odmówiono zaś z rozmaitych powodów w czasie od roku 1890, aż dotąd przyznania pożyczek gminom:

1)	Buczacz	180.000 zł.
2)	Dembica (na dom wcaszu) . .	20.000 „
3)	Dobromil	40.000 „
4)	Gródek	40.000 „
5)	Kołomyja	50.000 „
6)	Lwów	200.000 „
7)	Lubaczów	50.000 „
8)	Ropczyce	50.000 „
9)	Rzeszów (na szpital) . . .	100.000 „
10)	Wadowice	90.000 „
	czyli razem . .	820.000 zł.

Wreszcie przyznano dawniej, lecz dotąd nie wypłacono, albo też domaga się Świetne c. k. Namiestnictwo przyznania pożyczek gminom:

Brody	100.000 zł.
Kraków druga rata w r. 1893	50.000 „
Przemyśl zapowiedziana przez Św. c. k. Namiestnictwo odezwą z 18. lutego r. b. L. 12.335, potrzeba już w najbliższym czasie dalszej pożyczki na budowę koszar dla sztabu pułkowego i dywizyjnego, kadru uzupełniającego, i szkoły podoficerów 6. pułku ułanów, przyjmujemy conajmniej	100.000 „
Tarnów tą samą odezwą zapowiedziało Świetne c. k. Namiestnictwo nagłą potrzebę pożyczki na koszary dla 3 szwadronów 2. pułku ułanów, stacyonowanych dotąd w Dębicy i Ropczycach) przyjmujemy w przybliżeniu około .	200.000 „
Tyśmienica (odezwa Świetnego c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 19. lipca 1890 L. 6.882)	35.000 „
Promesa ta traci moc z końcem roku 1892.	
Żółkiew (obok pożyczki w Banku krajowym 250.000 zł. i fundusz kraj. 30.000 zł.) jeszcze	120.000 „
Kolbuszowa na dom wczasu	10.000 „
(Promesa ta zostanie odwołaną z powodu niezgłoszenia się gminy od r. 1890), okazywałaby się przeto potrzeba około	615.000 zł.

podczas gdy fundusz krajowy dysponować może jedynie dochodem roczny w kwocie około 100.000 zł., a nie wiadomo nadto, czyli prócz powyższych nie zajdzie jeszcze potrzeba przyznania bądź tym samym, bądź innym gminom dalszych pożyczek.

Poważne te cyfry świadczą dosadnie, jakie ofiary kraj już poniósł i ponosić musi dla spełnienia włożonego nań ustawą z r. 1879 obowiązku, świadczą zarazem, że podobnie jak kraj nasz musiał i musi ciągle jeszcze czynić olbrzymie wysiłki dla podniesienia zupełnie zaniedbanych przez dawniejszą administracyę rządową, komunikacyi publicznych regulacyi rzek, oświaty publicznej i t. d., tak i na pomieszczenie wojska ponosić musi nie mniej znaczne ciężary, które bez żadnego porównania, są większe od tego rodzaju ciężaru w innych krajach koronnych Państwa, gdzie już przed wejściem w życie powołanej wyżej ustawy c. k. Rząd swoim kosztem pobudował znaczniejszą część koszar.

Naturalnem następstwem takiego stanu rzeczy jest, że kraj nasz chcąc sprostać swoim coraz to nowym a ciężkim obowiązkom, chcąc podnieść swe ekonomiczne stosunki, czem wzmocni się także i siłę podatkową, chąc zbliżyć się do stopnia rozwoju innych krajów koronnych wprowadzać musi inwestycye pociągające za sobą ciągle zwrastające niedobory, funduszu krajowego, które nie chcąc podwyższać dodatków krajowych, zwalczać musiał od dłuższego już szeregu lat aż do r. 1892 prawie corocznemi pożyczkami, w roku zaś bieżącym oprócz pożyczki zaciągnąć się

mającej w kwocie 1,650.000 zł. już także i podwyższeniem dodatku krajowego o trzy centy. Nie ma zaś nadziei, ażeby wobec znanych zresztą świetnemu c. k. Namiestnictwu żywotnych i żadną miarą odroczyć się niedających potrzeb kraju, dodatek ten rychło mógł być zniżony.

Przy tem w całem słowa tego znaczeniu nie pomyślnym stanie funduszu krajowego nie możliwem jest dalsze jego obciążanie obowiązkiem udzielania gminom pożyczek po nad sumę roczną 100.000 zł. (w r. zaś 1893 nawet po nad 50.000 zł.) w przeciwnym bowiem razie albo musiałby być dodatek krajowy podwyższony, co zapewne nie leżałoby i w interesie c. k. rządu albo musiałyby być odroczone naglejsze od budowy koszar inwestycye, co znowu byłoby połączone z oczywistą szkodą kraju, a wręcz sprzeczne z tyloletnią systematyczną dążnością i celom jego reprezentacyi. Wszakże i gminy same, które z własnych funduszów znaczne większe od funduszu krajowego ponoszą wydatki na budowę koszar dla wojska, jak to już na wstępie podnieśliśmy, w większej części nie są w stanie same pokryć całych kosztów budowy koszar, a przeciążenie ich w tym kierunku stwierdziło już samo Świetne c. k. Namiestnictwo w licznych wypadkach konkumitacyi ich próśb o udzielenie pożyczki z funduszu krajowego.

Do wyjątku również należałaby gmina, któraby mogła uzyskać kredyt dla chwilowej pożyczki na zastąpienie pożyczki z funduszu krajowego przeznaczonej do wypłaty za lat kilka.

Wydział krajowy musi przytem podnieść, że dotychczasowy brak jakiegokolwiek programu budowy koszar dla wojska dawał i daje się funduszowi krajowemu i gminom dotkliwie uczuwać, niedozwala bowiem należytego uregulowania promes, a gminom utrudnia powzięcie postanowienia budowy koszar i zabezpieczenie środków pokrycia kosztów budowy. Z tych wszystkich powodów Wydział krajowy ma zaszczyt upraszać uprzejmie Świetne c. k. Prezydyum:

1) o ułożenie wspólnie z kompetentnemi władzami wojskowemi programu budowy koszar dla wojska i zakomunikowanie tego programu Wydziałowi krajowemu;

2) o przychylne przedstawienie c. k. władzom centralnym wniosku na coroczne udzielanie z c. k. skarbu państwowego albo funduszowi krajowemu bezprocentowych zaliczek zwrotnych w takiej wysokości, jaka po każdorocznem porozumieniu się Wydziału krajowego ze świetnem c. k. Namiestnictwem okaże się potrzebną do uzupełnienia rocznego dyspozycyjnego funduszu krajowego w kwocie około 100.000 zł. celem rozdania gminom potrzebnych w odnośnym roku bezprocentowych pożyczek na budowę koszar dla wojska, albo coroczne udzielanie z c. k. skarbu państwowego bezpośrednio gminom rzeczonych bezprocentowych pożyczek po porozumieniu się z Wydziałem krajowym. W obydwu wszakże wypadkach powinienby zwrot tych zaliczek względnie pożyczek dozwolony być tylko w terminach, które ustanowione zostaną gminom w odnośnych skryptach dłużnych to jest co najmniej w ciągu lat dwunastu a najwyżej lat dwudziestu.

O swem postanowieniu jak niemniej decyzyi c. k. Władz centralnych raczy nas świetne c. k. Prezydyum w swoim czasie zawiadomić.

Aleg. do 2. sprawozd. Wydziału krajowego LW. 17.904/93.

Wykaz

ratalnych spłat pożyczek od gmin za czas od 1. stycznia 1892 do 31. grudnia 1892.

1.	Bochnia	3.874 zł.	95 ct.
2.	Brzeżany	2.100 „	— „
3.	Czortków	833 „	— „
4.	Gródek	1.666 „	66 „
5.	Jarosław	15.998 „	— „
6.	Jaworów	500 „	— „
7.	Kołomyja	2.500 „	— „
8.	Kraków	5.000 „	— „
9.	Lwów	5.000 „	— „
10.	Łańcut	166 „	— „
11.	Nowy Sącz	2.915 „	34 „
12.	Przemyśl	5.414 „	— „
13.	Rzeszów	4.790 „	66 „
14.	Sanok	2.556 „	— „
15.	Stanisławów	8.332 „	— „
16.	Stryj	1.833 „	33 „
17.	Tarnopol	6.248 „	— „
18.	Trembowla	6.932 „	06 „
19.	Złoczów	2.598 „	— „
20.	Żółkiew	1.506 „	25 „
	Razem	80.764 zł.	25 ct.

Aleg. 3. do sprawozd. Wydziału krajowego LW. 17.904/93.

Liczba porządkowa	Nazwa gminy	Wypłacono gminom po koniec roku 1892		Spłacone raty pożyczek po koniec roku 1892		Wysokość rocznych rat		Ostatnia rata przypada	Uwaga
		N. pożyczek	Złote w. a.	zł.	ct.	zł.	ct.		
1	Bochnia . .	1-a	16.000	4.666	62	1.333	32	1/7 1901	
		2-a	8.000	2.333	31	666	66	1/7 1901	
		3-a	7.000	2.041	72	583	32	1/7 1901	
2	Brzeżany . .	1-a	4.000	4.000	—	—	—	1/7 1892	Spłacalna w 20 ratach po 400 zł.
		2-a	12.000	9.600	—	1.200	—	1/7 1894	„ „ 20 „ „ 400 „
		3-a	6.000	3.500	—	500	—	1/10 1897	„ „ 24 „ „ 400 „
3	Czortków . .	1-a	15.000	5.000	34	1.250	-	1/7 1900	
		2-a	5.000	1.248	—	416		1/7 1901	
4	Gródek . . .	1-a	20.000	15.000	02	1.666	66	15/12 1895	
5	Jarosław . .	1-a	35.000	14.588	—	2.916	—	1/7 1899	
		2-a	7.000	2.910	—	582	—	1/7 1899	
		3-a	150.000	37.500	—	12.500	—	1/7 1901	
		4-a	15.000	—	—	—	—	1/7 1904	Spłata od 1/1 1893 po 1.250 zł. rocznie.
6	Jaworów . .	1-a	20.000	500	—	1.000	—	1/1 1912	od 1/1 1893 po 900 zł. rocznie) Lic. 11.446/92 rozłożono na lat 20.
		2-a	18.000	—	—	—	—	1/7 1912	
7	Kołomyja . .	1-a	30.000	16.250	—	2.500	—	1/1 1898	
8	Kraków . .	1-a	60.000	10.000	—	5.000	—	1/7 1902	
9	Lwów . . .	1-a	60.000	30.000	—	5.000	—	1/7 1898	
10	Łańcut . . .	1-a	2.000	332	—	166	—	1/7 1902	
11	Nowy Sącz .	1-a	25.000	9.369	—	2.082	—	1/1 1900	
		2-a	10.000	2.500	02	833	34	1/7 1901	
12	Przemyśl . .	1-a	15.000	12.500	—	1.250	—	1/7 1894	
		2-a	10.000	7.488	—	832	-	1/7 1895	
		3-a	20.000	2,499	—	1.666	—	1/1 1903	
		4-a	20.000	1.666	—	1.666	—	1/7 1903	
		5-a	90.000	—	—	—		1/7 1912	Spłata od 1/1 1893 po 4.500 zł. rocznie w 29 ratach.
13	Rzeszów . ,	1-a	20.000	14.994	—	1.666	—	1/1 1895	
		2-a	40.000	13.328	—	3.332	—	1/1 1900	
		3-a	25.000	6.249	96	2.083	32	1/1 1901	
		4-a	30.000	1.250	—	2.500	—	1/1 1904	
		5-a	17.000	—	—	—	—	1/7 1904	Spłata od 1/1 1893 po 1.418 zł. rocznie.
14	Sanok . . .	1-a	10.000	8.320	—	832	—	1/1 1895	
		2-a	700	203	—	58	—	1/7 1901	
		3-a	40.000	1.666	—	3.332	—	1 1 1904	

Liczba porządkowa	Nazwa gminy	Wypłacono gminom po koniec roku 1892		Wypłacone raty pożyczek po koniec roku 1892		Wysokość rocznych rat		Ostatnia rata przypada	Uwaga
		N. pożyczek	Złote w. a.	zł.	ct.	zł.	ct.		
14	Sanok . . .	4-a	30.000	—	—	—	—	1/7 1904	Spłata od 1/1 1893 po 2.500 zł. rocznie.
15	Stanisławów .	1-a	60.000	30,000	—	5.000	—	1/7 1898	
		2-a	40.000	9.996	—	3.332	—	1/7 1901	
16	Stryj . . .	1-a	22.000	5.499	98	1.833	32	1/7 1901	
		2-a	25.000	—	—	—	—	1/7 1904	Spłata od 1/1 1893 rocznie po 2.083 zł. 32 ct.
		3-a	14.000	—	—	—	—	1/7 1904	po 1.168 „ — „
17	Tarnopol . .	1-a	25.000	6.246	—	2.082	—	1/7 1901	
		2-a	50.000	4.166	—	4.166	—	1/7 1903	
18	Trembowla .	1-a	160.000	34.000	—	7.000	—	1/7 1910	LW. 26.777/92 skonwertowane do zwrotu w 20 latach od r. 1891 począwszy.
19	Złoczów . .	1-a	6.000	5.250	—	500	—	1/1 1894	
		2-a	25.000	2.098	—	2.082	—	1/7 1903	
20	Żółkiew . .	1-a	30.000	1.506	25	1.500	—	1/7 1911	Spłata od 1/1 1894 po 3.000 zł. rocznie. Rozłożono na lat 20 LW. 26,466/92.
		2-a	60.000	—	—	—	—	1/7 1913	
	Razem . .		1,409.700	340.265	22	—	—		

Porównanie:

Wypłacono pożyczek . . . . . 1,409.700 zł. — ct.
Spłacono ratami . . . . . 340.265 „ 22 „
Pozostaje należytość od gmin z końcem roku 1892 1,069.434 zł. 78 ct.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

L. W. kr. 16.975/93.

Aleg. 103.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie gminy petycyi miasta Przemyśla o zezwolenie na pobór opłat policyjnych na rzecz funduszu miejscowych ubogich.

Wysoki Sejmie!

Jak to Wydział krajowy przedstawił już Wysokiemu Sejmowi w sprawozdaniu ze swoich czynności, uchwalony na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z 26 marca 1892 (aleg. 154) projekt ustawy w przedmiocie nadania gminie miasta Przemyśla prawa do poboru opłat od przedstawień dramatycznych i innych widowisk publicznych, nie uzyskał sankcyi. Magistrat miasta Przemyśla zawiadomiony o przyczynach odmowy sankcyi, spowodował uchwałę Rady miejskiej z 28 września 1892, która w zupełności czyni zadość wymaganiom c. k. Rządu, wyrażonym w odezwie c. k. Prezydyum Namiestnictwa z 6 lipca 1892 l. 7150.

Mianowicie ustanowiła Rada miejska powołaną wyżej uchwałą opłaty za każdą licencyę w pewnej oznaczonej stałej kwocie, orzekła, iż opłaty te wpływać mają na rzecz funduszu miejscowych ubogich, że od zarządzeń co do poboru opłat powyższych, tudzież od orzeczeń karnych mogą strony odwoływać się do władz właściwych i wogóle stosując się do uwag c. k. Rządu, zaprojektowała tekst nstawy na wzór ustawy dla miasta Lwowa z 17 listopada 1884 nr. 57 dz. u. kr.

W tak zmienionej formie ponawia obecnie Reprezentacya miasta poprzednią swoją prośbę a Wydział powiatowy ze swej strony przedstawia ją z przychylnym wnioskiem.

Wobec wzrastających rokrocznie potrzeb i wydatków miasta i wobec znacznego przyrostu ludności miasta, liczącego dziś przeszło 35.000 dusz, Wydział krajowy uważa za rzecz słuszną ułatwić gminie spełnienie zadania wobec ubogich i w tym celu utworzyć dla niej nowe źródło dochodu, jakiego żąda.

Wydział krajowy, popierając tedy prośbę gminy miasta Przemyśla, wnosi:

Wysoki Sejm raczy załączony ⁄. projekt ustawy uchwalić.

We Lwowie dnia 14. kwietnia 1893.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
Eustachy Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński *w. r*
Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, o zezwolenie gminie m. Przemyśla na pobór opłat policyjnych na rzecz funduszu miejscowych ubogich.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam:

Art. I.

Gmina miasta Przemyśla pobierać będzie na rzecz funduszu miejscowych ubogich następujące opłaty policyjne:

1. Za każdy bal za opłatą wstępu urządzony bez względu czy w publicznym czyli też w prywatnym lokalu po 10 złr. w. a. Bale z których dochód przeznaczony na cel dobroczynny, wolne są od opłaty.

2. Od przedstawień dramatycznych, koncertów, produkcyi sztuk konnych, ogni sztucznych i t. p. za każde przedstawienie w stosunku do większej lub mniejszej znakomitości artysty czyli przedstawienia, stosownie do ocenienia Magistratu wedle trzech klas: po dwa, cztery lub ośm złr. w. a.

Przedstawienia, z których dochód przeznaczony na cel dobroczynny, wolne są od opłaty.

3. Za pozwolenie na otwarcie menażeryi, panoramy, kosmoramy, ciemni optycznej (camera obscura), figur woskowych lub innych gabinetów, w stosunku do lepszej lub gorszej ich jakości, stosownie do uznania Magistratu według trzech klas po 2 złr., 4 złr. lub 8 złr. za każdy tydzień, a po 8 złr. 15 złr. lub 20 złr. za każdy miesiąc.

4. Za pozwolenie na panoramy skrzynkowe (przenośne), tudzież dla arfistów i innych muzykantów i katarynkarzy zarobkujących w publicznych lokalach, po ulicach, placach i domach po 25 ct. w. a. za każdy tydzień.

Art. II.

Każde ukrócenie dochodu funduszu miejscowych ubogich z powyższych opłat karane będzie, prócz kary policyjnej za popełnione wykroczenie grzywną przypadającą funduszowi miejscowych ubogich dwu do pięciokrotnej

wysokości ukróconej opłaty, a w razie niemożności ściągnięcia tej grzywny aresztem, przy czem za każde 5 złr. a. w. grzywny wymierzyć należy jeden dzień aresztu.

Art. III.

Postępowanie karne w razie wykroczenia przeciw postanowieniom tej ustawy i orzekanie kar przysłuża burmistrzowi miasta, a względnie jego zastępcy.

Art. IV.

Pod względem odwołania się od zarządzeń co do poboru powyższych opłat, tudzież od orzeczeń karnych obowiązują w tej mierze postanowienia ustawy z 13 marca 1889 Nr. 24 Dz. u. kr.

Art. V.

Wykonanie tej ustawy poruczam mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Aleg. 104.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi gminy Przedmieście o przyjęcie na fundusz krajowy kwoty 395 zł. 20 ct. należącej się gminie miasta Budapeszt za utrzymanie małoletnich Tomasza i Józefa Sajczuków.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 8. kwietnia 1892, przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy petycyi gminy Przedmieście powiatu Buczacz, o przyjęcie na fundusz krajowy kwoty 395 zl. 20 ct. należącej się Magistratowi miasta Budapesztu za utrzymanie Tomasza i Józefa Sajczuków.

W wykonaniu tej uchwały zażądał Wydział krajowy dotyczących aktów gminnych i władz politycznych, z których to aktów wynika następujący stan rzeczy:

Orzeczeniem z 18. marca 1891, l. 12.769 zatwierdziło c. k. Namiestnictwo rozporządzeniem c. k. Starostwa w Buczaczu z dnia 27. marca 1888, którem zobowiązano gminę Przedmieście do zwrotu gminie Budapeszt 395 zł. 20. tytułem kosztów utrzymania małoletnich sierot po śp. Janie Sajczuku, Tomasza i Józefa Sajczuków, albowiem zwierzchność pomienionej gminy relacyą z 3. lipca 1885 l. 96. przyznała, iż Jan Sajczuk ojciec powyższych urodził się w Przedmieściu i jest do tej gminy przynależny.

Przedłożone akta stwierdzają dalej, że Jan Sajczuk jeszcze za młodu przeniósł się do Budapesztu, gdzie przebywał przeszło lat 30, przynależności jednak do tej gminy nie uzyskał. Dnia 19. czerwea 1879 już umierając, ożenił się z Magdaleną Paulusz, tem samem legitymował dzieci Tomasza i Józefa, a w 7 dni później zmarł, jak świadczy metryka śmierci.

Dnia 21. maja 1882 zmarła także Magdalena, w skutek czego zajął się Magistrat w Budapeszcie utrzymaniem powyższych sierot i poczynił odpowiedne kroki celem odebrania ich przez gminę przynależności, co jednak przeciągnęło się do roku 1885. Utrzymanie sierot według przełożonego przez Magistrat w Bndapeszcie rachunku kosztowało:

a) utrzymanie Tomasza Sajczuka, w czasie od 3. czerwca 1882 do 30. września 1883 95 zł. 60 ct.
b) utrzymanie Józefa Sajczuka w czasie od 3. czerwca 1882 do 31. lipca 1886 209 „ 60 „
razem . . 395 zł. 20 ct.

Gmina Przedmieście, jak świadczą budżety jej na rok 1892 tudzież inwentarz za rok 1891 jest bardzo uboga, posiada tylko 2 m. 297□^{0} pola ornego, z którego dochód obliczono na 6 zł.

80 ct. 14 m. 1297□° pastwiska nie przynoszącego jako dobro gminy żadnego dochodu, tudzież trzy obligacye długu państwa na ogólną sumę 850 zł. przynoszące procent 33 zł. 60 ct., wreszcie czynsz za wynajem polowania 5 zł.

Dochody te nie wystarczają na opędzenie zwykłych potrzeb gminy na pokrycie więc niedoboru w funduszu gminnym musi być nakładany dodatek do podatków bezpośrednich, który w roku 1892 wynosił 10%. Prócz wydatków funduszu administracyjnego wynoszących według zamknięć rachunkowych około 80 zł. rocznie, konkuruje gmina do kosztów utrzymania szkoły w Browarach i na ten cel rozpisano w roku 1892 dodatku do podatków bezpośrednich w wysokości 27%.

Ogólne zatem obciążenie mieszkańców tylko na cele gminy wynosi 37% podatku bezposr. przypisanych w kwocie około 700 zł. w. a., wobec takiego ubóstwa i obciążenia gminy zwrot kosztów utrzymania Sajczuków w Budapeszcie z funduszów tejże gminy byłby dla niej niemal ruiną, gmina bowiem musiałaby albo nałożyć odrębny dodatek do podatków w wysokości przeszło 56%, coby kontrybuentów zrujnowało i na dłuższy czas podkopało siłę podatkową, albo pozbyć się części i tak nieznacznego zarodowego majątku, czego doradzać a nawet dopuścić niepodobna. Z tych powodów Wydział krajowy zgodnie z przedstawieniem Wydziału powiatowego w Buczaczu stawia wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Koszta utrzymania Tomasza i Józefa Sajczuków w kwocie 395 zł. 20 ct. w. a. należącej się gminie miasta Budapeszt od gminy Przedmieście, przyjmuje się na fundusz krajowy. W tym celu otwiera się Wydziałowi krajowemu osobny kredyt na rok 1893 w kwocie 395 zł. 20 ct. w. a.

Lwów dnia 18. kwietnia 1893.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem:

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Damian Sawczak w. r.
Członek Wydziału krajowego

L. 59509/92.

Aleg. 105.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie opieki prawnej nad zabytkami przeszłości.

Wysoki Sejmie!

Grono konserwatorów Galicyi zachodniej wniosło w marcu 1892 roku petycyę do Wys. Sejmu o uchwalenie zmiany ustawy o konkurencyi kościelnej w taki sposób, iżby konserwatorom zapewniony był większy wpływ przy restauracyi budynków kościelnych.

Uchwałą z dnia 2 kwietnia 1892 odstąpił Wysoki Sejm tę petycyę Wydziałowi krajowemu z poleceniem, aby na podstawie obrad ankiety w r. 1891 odbytej a w razie potrzeby na podstawie dalszych uzupełniających badań i informacyj rozpatrzył czy i o ile byłyby pożądanemi zmiany w istniejących postanowieniach prawnych względem opieki publicznej nad starożytnemi budynkami i zabytkami mającemi wartość historyczną i przedłożył Sejmowi swe wnioski na najbliższej sesyi.

Od wielu już lat konserwatorowie zabytków starożytnych domagają się rewizyi i uzupełnienia przepisów konserwatorskich z powodu, że obowiązujące obecnie, nie zapewniają zabytkom dostatecznej ochrony.

Na poparcie swych żądań przytaczają liczny szereg wypadków, w których pomimo energicznej nieraz interwencyi c. k. konserwatora nie podobna było ochronić cennych zabytków od zagłady albo od takiego przekształcenia, które odebrało zabytkom właściwą cechę. Przyczyną złego upatrują głównie w braku odpowiednich ustaw, któreby ograniczały do pewnego stopnia prawa właścicieli zabytków w interesie ich zachowania a z drugiej strony przyznawały c. k. konserwatorom większą władzę w zakresie ich urzędowej działalności.

Jakoż rozpatrując się w dotychczasowem ustawodawstwie austryackiem o konserwatorstwie przyjść trzeba do przekonania, że nietylko pozostało ono daleko w tyle poza ustawodawstwem innych państw europejskich, które sprawę tę oddawna już w drodze specyalnych ustaw odpowiednio uregulowały, ale że brak w niem po prostu najważniejszych przepisów materyalnego prawa bez których opieka publiczna nad zabytkami tylko illuzoryczną być może. Z wyjątkiem przepisów zakazujących wywozu cennych zabytków z granic państwa (dekr. nadw. z 28. grudnia 1818 i z 3 kwietnia 1827, zbiór Kasparka tom V. str. 3730) i przepisów wydanych w celu ochrony wykopalisk (§§. 398—401 kodeksu cywilnego i dekr. nadw. z 15. czerwca 1846) nie zawiera ustawodawstwo austryackie żadnych przepisów ograniczających prawa właścicieli zabytków w interesie dobra publicznego a nawet powyższe przepisy są po części zakwestyonowane w swej mocy obowiązującej, po części zaś przynajmniej co do swej stylizacyi już przestarzałe.

Również organizacya urzędów konserwatorskich pozostawia wiele do życzenia. Polega ona głównie na statucie c. k. Komisyi centralnej, dla badania i zachowania pomników, sztuki i zabytków historycznych, który ogłoszony został reskryptem ministerstwa wyznań i oświaty z dnia 21. lipca 1873, Nr. 131 Dz. u. p.

Statut ten będący dziś główną podstawą opieki publicznej nad zabytkami archeologicznemi, wkłada w §. 15 na c. k. władze rządowe obowiązek, udzielania c. k. komisyi centralnej i jej organom, t. j. konserwatorom swego poparcia w zakresie ich urzędowej działalności. Na tem to postanowieniu opiera się cała powaga urzędowa i władza wykonawcza c. k. konserwatorów. Zbytecznem byłoby nadmieniać, że wobec braku pozytywnych ustaw chroniących zabytki, postanowienie to c. k. konserwatorom potrzebnej władzy i powagi zapewnić nie może. Niedostateczność tego uposażenia organów konserwatorskich czuli widocznie sami autorowie statutu, skoro zaraz w następnym §. 16 włożyli na c. k. komisyę centralną obowiązek wypracowania projektów nowych ustaw konserwatorskich.

Od chwili wydania powyższego statutu upłynęło już lat 20., a sprawa reformy ustaw konserwatorskich w Austryi nie postąpiła ani kroku naprzód. Pomimo przyrzeczeń corocznie prawie powtarzanych i pomimo nakreślenia jeszcze w r. 1881 ogólnikowego planu pożądanych reform komisya centralna nie wystąpiła dotąd z projektem uregulowania spraw konserwatorskich w drodze ustawodawstwa państwowego.

Ten stan rzeczy skłonił konserwatorów galicyjskich do podjęcia kroków, aby w drodze ustawodawstwa krajowego zaprowadzić choćby częściowe ulepszenia. Jednym z takich kroków jest wspomniana na wstępie petycya grona c. k. konserwatorów Galicyi zachodniej, wniesiona na sesyi sejmowej roku 1892.

Przedtem jeszcze bo w r. 1890 na zjeździe historyków polskich we Lwowie, uchwalono rezolucyę, że dla uczynienia pracy konserwatorów skuteczniejszą należy wydać postanowienia prawne określające obowiązki właścicieli zabytków historycznych w interesie zachowania tych zabytków.

Rezolucya ta zakomunikowaną została Wydziałowi krajowemu z wnioskiem zwołania krajowej ankiety konserwatorskiej, a gdy wniosek ten gorąco poparty został przez oba krajowe grona konserwatorskie postanowił Wydział krajowy przystąpić do zwołania ankiety.

Ankieta odbyła się dnia 14. listopada 1891 pod przewodnictwem podpisanego członka Wydziału krajowego.

W zięli w niej udział pp.: Dr. Oswald Balzer profesor Uniwersytetu lwowskiego i Dyrektor kraj. Archiwum akt grodzkich i ziemskich, Dr. Włodzimierz Demetrykiewicz c. k. konserwator, sekretarz Krakowskiego grona konserwatorów, Dr. Józef Łepkowski profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego i przewodniczący grona c. k. konserwatorów w Krakowie, Władysław Łoziński przewodniczący grona konserwatorów we Lwowie, Dr. Tadeusz Pilat, poseł sejmowy, profesor Uniwersytetu lwowskiego i Ludwik Wierzbicki c. k. konserwator.

Ankiecie przedstawiono następujące trzy pytania:

1) Czy dotychczasowe ustawodawstwo austryackie chroni skutecznie zabytki?

2) Czy zmiana jest potrzebną i czy jest obecnie na czasie?

3) W jakim kierunku zmiana ma nastąpić?

Alegat B. Po wyczerpujących obradach, których przebieg streszczony jest w załączonym (allegat B.) protokole, powzięła ankieta następujące uchwały:

I. Co do zabytków nieruchomych:

a) Zalecić wydanie nowel do ustaw budowniczych zawierającej postanowienie, że gdzie chodzi o zburzenie lub restauracyę budynku mającego wartość archeologiczną władza nie może powziąć decyzyi przed wysłuchaniem zdania konserwatora, któremu przeciw decyzyi przysługuje prawo odwołania się do władzy wyższej.

b) Oświadczyć się za sporządzeniem spisu sumarycznego nieruchomych zabytków przeszłości, który miałby być wskazówką, dla władz przy ocenianiu, czyli jakiś budynek jest zabytkiem lub nie, nie przesądzałby jednak ich orzeczenia pod tym względem.

II. Co do zabytków ruchomych.

Oświadczyć się za wydaniem przez Wydział krajowy okólnika do Magistratów i zwierzchności gminnych wszystkich miast i miasteczek z wyjątkiem Lwowa i Krakowa, analogicznie do wydanego już w r. 1887 okólnika w sprawie ochrony archiwaliów gminnych.

III. W ogóle.

Wyrazić zdanie, że zachodzi konieczna potrzeba reformy ustawodawstwa konserwatorskiego na szerszą skalę i że nie poprzestając na wskazanych w powyższych uchwałach ankiety tymczasowych środkach zaradczych, dążyć należy do gruntownej reformy ustawodawstwa konserwatorskiego w kierunku wskazanym w uchwale c. k. centralnej komisyi konserwatorskiej z r. 1881.

Wszystkim powyższym uchwałom Wydział krajowy udzielił swojej aprobaty przyczem jednak co do uchwały pod III. uważa za potrzebne zaznaczyć, że nie wynikła ona z wątpliwości co do kompetencyi ustawodawczej W. Sejmu do uregulowania spraw konserwatorskich Wydział krajowy wyraził już pod tym względem swe zapatrywanie przy sposobności sprawozdania o wniosku p. Ludwika Wierzbickego podczas sesyi sejmowej w r. 1888. Jeżeli zaś zgodnie z uchwałą fachowej ankiety postanowił na razie wstrzymać się z wniesieniem projektu reformy konserwatorstwa na szerszą skalę, uczynił to wyłącznie ze względów praktycznych, aby sprawy ulepszenia opieki publicznej nad zabytkami nie narażać na bardzo prawdopodobne przewleczenie jak nie mniej z uwagi, że poprawa stosunków obecnie panujących powinna następować stopniowo.

To stopniowe ulepszanie opieki publicznej nad zabytkami rozpoczęło się już w r. 1887 powiększeniem znacznem liczby konserwatorów i korespondentów c. k. komisyi centralnej, zorganizowaniem w r. 1890, dwóch krajowych biur konserwatorskich, podwojeniem od r. 1891 subwencyi krajowej na ogólne cele konserwatorskie, roztoczeniem przez Wydział krajowy opieki nad archiwaliami gminnemi. Dalszym krokiem w tym kierunku jest okólnik wydany w grudniu 1892 (ale-
Alegat C. gat C.) w sprawie ochrony i konserwacyi zabytków ruchomych.

Następuje obecnie ustawa projektowana przez Wydział krajowy w myśl uchwały ankiety pod I. celem zapewnienia lepszej ochrony zabytkom budowlanym w kraju.

Ustawa ta przyznaje konserwatorom należny im wpływ przy wszelkich przekształceniach zabytków budowlanych i zapełni lukę w ustawach budowniczych obowiązujących w naszym kraju, które dotychczas nie czyniły żadnej różnicy między budynkami pospolitemi a takiemi które mają wartość archeologiczną. Te ostatnie starano się w projekcie ustawy jak najdokładniej zdefiniować, a dla usunięcia wszelkich możliwych wątpliwości wyda Wydział krajowy w porozumieniu z gremium c. k. konserwatorów i ogłosi spis zabytków budowlanych, które podpadać będą pod postanowienia tej ustawy. Ustawa obejmuje nietylko budynki tak murowane jak drewniane, ale także wszelkie pomniejsze budowle, jak kapliczki, pomniki, figury i krzyże przydrożne i t. p. w ogóle wszystkie przedmioty, które w myśl zasad ustawy cywilnej jako nieruchomości uważane być mają.

Wszelkie nawet najdrobniejsze roboty, jeżeli tylko mogłyby zmienić właściwą cechę zabytku, podlegają interwencyi c. k. konserwatora.

Bez wysłuchania jego opinii władza budownicza nie może udzielić swego zezwolenia na żadne roboty przy takich zabytkach, jeżeli zaś zezwolenia swego udzieli z pominięciem uwag i zastrzeżeń konserwatora, będzie on miał prawo w terminie oznaczonym w ustawie budowniczej odwołać się od decyzyi do wyższej instancyi powołanej do rozstrzygania spraw budowniczych. W ten sposób rekursy konserwatorów przeciw decyzyom władzy budowniczej w miastach Lwowie i Krakowie będą szły wprost do Wydziału krajowego, w innych zaś miejscowościach do Wydziałów powiatowych a w dalszej instancyi do Wydziału krajowego.

Tyle dla wyjaśnienia treści ustawy. Co do formy odpowiedniejszem wydało się Wydziałowi krajowemu objąć postanowienia powyższe w jednej ustawie uzupełniającej wszystkie ustawy budownicze, niż przedkładać W. Sejmowi projekta tylu nowel ile ustaw budowniczych obecnie w kraju obowiązuje.

W ten sposób uniknięto także potrzeby projektowania zmiany ustawy o konkurencyi kościelnej, ponieważ przedłożona niniejszem ustawa obejmuje także budynki kościelne.

Z powyższych powodów Wydział krajowy wnosi:

Alegat A. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony (alegat A.) projekt ustawy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem krakowskiem.

Lwów dnia 11. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Członek Wydziału krajowego:
Antoni Chamiec *w. r.*
Sprawozdawca.

Aleg. A. do LW. 59.509/92.

Projekt

Ustawa z dnia . . . . . którą celem zapewnienia lepszej ochrony zabytkom budowlanym uzupełnia się ustawy budownicze obowiązujące w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z W. Księstwem krakowskiem.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Księstwem Krakowskiem wydaję następujące postanowienia:

§. 1.

Budynki tak kościelne jak świeckie oraz wszelkie inne nieruchome zabytki, które pochodzą z czasu przed rokiem 1800., a nadto bądź w architekturze bądź w ornamentyce posiadają wybitne cechy artystyczne, albo też mają wartość pamiątkową z powodu, że związane są z niemi wspomnienia historyczne, nie mogą być ani burzone ani restaurowane ani w ogóle z zatarciem powyższych cech przerabiane lub odnawiane bez zezwolenia władzy do udzielenia konsensów budowniczych powołanej.

To zezwolenie nie może być udzielone przed wysłuchaniem zdania właściwego c. k. konserwatora, który w tym celu do komisyjnego badania planów zaproszony być winien i któremu przysługuje prawo wniesienia do wyższ·j władzy rekursu przeciw udzielonemu zezwoleniu.

Wydział krajowy w porozumieniu z gronem c. k. konserwatorów krajowych wyda i ogłosi spis zabytków budowlanych, do których postanowienia powyższe mają mieć zastósowanie. Spis ten będzie uzupełniany w miarę potrzeby.

§. 2.

Wszelkie z ustawą niniejszą niezgodne postanowienia krajowych ustaw budowniczych zostają uchylone.

§. 3.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie z dniem 1. stycznia 1894 r.

§. 4.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Mojemu ministrowi spraw wewnętrznych

Alleg. B. do LW. 59509|92.

Protokół

ankiety konserwatorskiej odbytej w Wydziale krajowym dnia 14. listopada 1891 roku.

Obecni:

Przewodniczący: Antoni Jana Chamiec, zastępca Marszałka krajowego. Członkowie: Dr. Oswald Balzer, Dyrektor kraj. Archiwum akt grodzkich i ziemskich we Lwowie, Dr. Włodzimierz Demetrykiewicz, c. k. konserwator, Dr. Józef Łepkowski, przewodniczący grona c. k konserwatorów Galicyi zachodniej, Dr. Tadeusz Pilat, c. k. profesor Uniwersytetu lwowskiego, Ludwik Wierzbicki c. k. konserwator. Protokołujący: J. Antoniewicz, sekretarz Wydziału krajowego.

Przewodniczący zagaja obrady oznajmieniem że Wydział krajowy na wniosek obu krajowych kollegiów konserwatorskich postanowił kwestyę reformy istniejących postanowień prawnych w sprawie opieki nad zabytkami przeszłości poddać bliższemu rozpatrzeniu i w tym celu przedstawić zaproszonym do ankiety panom następujące pytania:

1) Czy dotychczasowe ustawodawstwo austryackie chroni skutecznie zabytki?

2) Czy zmiana jest potrzebną i czy jest obecnie na czasie?

3) W jakim kierunku zmiana ma nastąpić?

Przewodniczący podał oraz do wiadomości zgromadzonych, że zaproszony do wzięcia udziału w ankiecie, dyrektor kraj. Archiwum akt grodzkich i ziemskich w Krakowie Dr. Franciszek Piekosiński, usprawiedliwił swą nieobecność.

Dr. Demetrykiewicz wywodzi, że obowiązujące w Austryi przepisy prawne mające na celu ochronę zabytków archeologicznych i historycznych są niedostateczne; a co gorsza nie są należycie wykonywane, wskutek czego pozostają najczęściej martwą literą. Przyczyną tego upatrywać należy głównie w tem, że w Austryi urząd konserwatora jest honorowym, a c. k. konserwatorami bywają często dyletanci, którzy też po dyletancku swój urząd traktują. Inaczej w Prusiech tam istnieje przy Ministerstwie Oświaty osobny płatny urząd generalnego konserwatora, tam też i przepisy prawne odnoszą skutek.

U nas konserwatorowie sami pojmują wadliwe swe stanowisko jako abstrakcyjno-naukowe, gdy stanowisko to pojmować należy więcej praktycznie, bo konserwator jest rodzajem inspektora, prokuratora, jest stroną, która powinna odwoływać się do instancyj. Dalej konserwatorowie nasi zwykle nie są jurystami, ztąd też pojmują przepisy nie po prawniczemu. Nie małą przeszkodą osłabienia działalności konserwatorów jest i to, że urząd konserwatora nie zasłania dostatecznie osoby, ztąd w razie energiczniejszego wystąpienia całe odium spada na osobę konserwatora. Oprócz tych wad tkwiących w samej organizacyi urzędu konserwatorskiego są jeszcze inne ważne niedostatki; osoby prywatne, instytucye a nawet władze często zaniedbują donoszenia kon-

serwatorom o zabytkach, a czasem donoszą zbyt późno, zdarzają się nawet wypadki (jak w Wiedniu przy restauracyi kościoła św. Michała) że Władza zawezwana o pomoc przez c. k. konserwatora a nawet przez c. k. centralną komisyę, odmawia pomocy. Należy więc koniecznie zmienić a względnie uzupełnić istniejące przepisy w kierunku wzmocnienia władzy c. k. konserwatorów, a jako minimum tego co ankieta pod tym względem zaproponować winna, uważa mowca postulaty spisane przez c. k. centralną komisyę konserwatorską w r. 1881.

P. Łoziński czuje również, że dotychczasowe środki dla ochrony zabytków są niedostateczne, jednakże nie sądzi, iżby to było głównie winą samych konserwatorów. Nie może zgodzić się również ze zdaniem, iżby strona jurydyczna miała w konserwatorstwie mieć przewagę nad stroną naukową; znajomość przepisów konserwatorskich, których jest bardzo mało, każdy niejurysta łatwo nabyć może, ale konserwatorowie powinni być przedewszystkiem ludźmi nauki, znawcami sztuki, historyi, archeologii, strona naukowa jest dla konserwatora niezbędną, bo samo stanowisko jurydyczne do badania nie wystarcza. Wnoszę abyśmy najprzód omówili kwestyę, czy dotychczasowa ochrona prawna jest dla konserwatorstwa wystarczająca lub nie, a z tego dopiero wypłynie, jaka ma być organizacya urzędów konserwatorskich.

Dr. Pilat jest również zdania, że należy przedewszystkiem omówić przepisy prawa materyalnego o zabytkach a to najprzód o zabytkach nieruchomych, potem zaś o ruchomych, następnie zaś przystąpić do sprawy organizacyi urzędów konserwatorskich

Wniosek w tym względzie przez mowcę postawiony, ankieta uchwaliła.

Dr. Pilat przystępując do omówienia istniejących przepisów prawnych o ochronie zabytków nieruchomych podnosi że na mocy przepisów obecnie obowiązujących, konserwator tylko wtedy, jeżeli się dowie o restauracyi jakiegoś zabytku, może domagać się, ażeby jego opinię uwzględniono. W ustawodawstwie krajowem nie ma nigdzie postanowienia, na któremby konserwator mógł oprzeć swą interwencyę tylko w jednej ustawie budowniczej dla m. Lwowa (§. 23.) znajduje się zastrzeżenie co do zatwierdzenia planu fasad domów przez urząd budowniczy. Inne ustawy budownicze obowiązujące w naszym kraju nawet takiego postanowienia nie zawierają. Nawiązując do tego postanowienia możnaby jednak we wszystkich ustawach budowniczych umieścić klauzulę, że przy restauracyach, przebudowaniach, zamierzonem zburzeniu budynków mających wartość archeologiczną należy zasięgnąć zdania c. k. konserwatora, ten zaś miałby prawo odnieść się do władzy wyższej. Magistraty miast Lwowa i Krakowa mogłyby w tym względzie znosić się wprost z c. k. konserwatorami, inne miasta zaś za pośrednictwem Wydziału krajowego. Mowca jest przekonany że na razie byłoby to już znacznym postępem choć nie wystarczyłoby jeszcze w zupełności. W zasadzie możnaby się oświadczyć za szerszą ochroną, a to w duchu żądań c. k komisyi centralnej, z r. 1881, ale wykonanie zostawić na później, bo poprawa stosunków w tej mierze może następować tylko stopniowo.

Na razie zdaniem mowcy, należałoby przeto przedłożyć Sejmowi projekta nowel do ustaw budowniczych w duchu powyżej wskazanym i uchwalić rezolucyę co do ścieśnienia prawa własności na rzecz ochrony zabytków. Wykonanie tej rezolucyi wkracza już w atrybucyę Rady Państwa.

P. Wierzbicki sądzi, że proponowane nowelle do staw budowniczych mogą wystarczyć jedynie w takich przypadkach, gdzie chodzi o restauracye lub zmiany w pomnikowych budowlach lub zabytkach. Są jednak zabytki, które nie mogą być zmienione a mimo to zasługują na opiekę konserwatorską, n. p. Zamek w Olesku, Jazłowcu, Buczaczu. Należałoby więc proponowaną nowelę rozszerzyć także do wypadków, gdzie chodzi o zachowanie zabytku od dalszego niszczenia.

Dr. Pilat w odpowiedzi wyjaśnia, że proponowana przez niego nowela do ustaw budowniczych krajowych miałaby mieć zastósowanie nietylko do restauracyi ale także do utrzymania istnienia budynku.

Przewodniczący reasumując wyniki dyskusyi stwierdza, że proponowana nowela do ustaw budowniczych miałaby stanowić, że gdzie chodzi o restauracyą lub zburzenie budynku mającego wartość archeologiczną, władza nie może powziąć decyzyi przed wysłuchaniem zdania konserwatora, któremu przeciw decyzyi wolno odwołać się do władzy wyższej.

Przewodniczący stwierdza oraz, że ankieta wydanie takiej noweli uzupełniającej ustawy budowniczej uważa na razie za dostateczne do zabezpieczenia lepszej ochrony zabytkom archeologicznym nieruchomym.

Przewodniczący oświadcza, że z porządku należałoby teraz przystąpić do kwestyi ochrony zabytków ruchomych.

Dr. Demetrykiewicz wyraża zdanie, że dla ochrony zabytków ruchomych byłoby może pożądanem, aby Wydział krajowy wydał okólnik analogiczny jak co do archiwaliów gminnych, z wezwaniem do Magistratów miast i Zwierzchności gminnych, aby przedłożyły inwentarze swych zabytków ruchomych i albo obowiązały się je należycie konserwować albo też oddały je w przechowanie jakiego Muzeum.

Dr. Balzer oświadcza, że zgodziłby się na zasadę w tym wniosku zawartą, wszelako z tem zastrzeżeniem, żeby deponowanie takich zabytków nie było przymusowem lecz tylko zaleconem. Należałoby także określić dokładnie czas, od którego przedmiot jakiś jako zabytek archeologiczny ma być traktowany. Możeby za taką granicą przyjąć można koniec wieku 18, ta , że tylko przedmioty pochodzące najdalej z końca 18 wieku miałyby być uważane jako zabytki.

Ankieta oświadcza się za wydaniem takiego okólnika.

P. Wierzbicki porusza sprawę definicyi skarbu, który w archeologicznem znaczeniu różni się od określenia zawartego w ustawie cywilnej. Opierając się na dekrecie nadw. z 14. sierpnia 1846 (Polit. G. S. LXXIV. 174.) jest mowca zdania, że definicyą skarbu należałoby rozszerzyć także na przedmioty mające wartość archeologiczną. Zapewniłoby to wykopaliskom lepszą ochronę.

Dr. Demetrykiewicz i Dr. Balzer podzielają to zdanie, a ten ostatni przemawia za tem, aby tę kwestyę jasno postawić i domagać się wyraźnego orzeczenia pod tym względem.

Dr. Pilat powracając jeszcze do sprawy ochrony zabytków nieruchomych, uważa, że byłoby rzeczą bardzo pożądaną sporządzić sumaryczny spis zabytków budowlanych, zasługujących na opiekę konserwatorską.

Spis taki byłby wskazówką dla władz i mógłby w miarę potrzeby być uzupełnianym.

P. Łoziński uważa ten pomysł za nader pożyteczny i nadmienia, że koło konserwatorów wschodniej części Galicyi zajęte jest właśnie pracą nad zestawieniem spisu zamków i zameczków na Rusi halickiej, który niebawem wyjdzie z druku z rycinami, planami i najważniejszemi datami historycznemi.

Dr. Demetrykiewicz popiera także tę rzecz a to ze stanowiska prawniczego, zaznacza jednak, że chodzi mu więcej o inwentarz, któryby zastępował definicyę zabytków, niż o pracę naukową. Podobny inwentarz stanowić by miał część integralną ustawy o ochronie zabytków, podobnie jak wykaz ptaków zamieszczony przy ustawie krajowej o ochronie ptaków pożytecznych. We Francyi inwentarz taki istnieje i obejmuje około 2000 przedmiotów. Sporządzenie takiego spisu wymagałoby jednak dłuższego czasu a nie chciałbym, aby przez to sprawa reformy konserwarstwa doznała zwłoki.

Dr. Pilat formuje swój wniosek w sposób następujący:

„Ankieta wyraża zapatrywanie, że koniecznem jest sporządzenie sumarycznego spisu nieruchomych zabytków przeszłości, który miałby być wskazówką dla władz przy ocenieniu, czyli jakiś budynek jest zabytkiem lub nie, nie przesądzałby jednak ich decycyi, która w każdym wypadku z osobna miałaby być poprzedzona odpowiedniem badaniem“.

Wniosek ten jednomyślnie uchwalono.

Dr. Demetrykiewicz podnosi potrzebę utworzenia osobnego organu, któryby czuwał nad wykonaniem ustaw i przepisów o konserwatorstwie. Dopóki takiego organu nie będzie, wszelka reforma konserwatorstwa może wydać tylko połowiczne rezultaty. Stworzyć przeto należy przy Wydziale krajowym osobne biuro konserwatorskie na wzór istniejącego w Prusiech i we Francyi przy ministerstwie oświaty a przynajmniej ustanowić osobnego referenta dla spraw konserwatorskich.

P. Łoziński oświadcza, że jakkolwiek utworzenie takiego fachowego organu uważałby w zasadzie za rzecz pożyteczną, to jednak w dzisiejszych warunkach wprowadzenie w życie tej myśli wydaje mu się dość trudnem. Jaki np. byłby stosunek tego organu do Wydziału krajowego z jednej strony, a do władz rządowych i do c. k. konserwatorów z drugiej strony? Wnioskodawca nie określił tego bliżej, a ja przewiduję, że byłyby ciągłe kolizye kompetencyjne. Konserwatorstwo bowiem dziś polega na władzy państwowej, a władza c. k. konserwatorów, jeżeli jaka istnieje, opiera się o rząd i centralną komisyę, która również jest organem rządowym. Jakże z tem pogodzić ewentualną władzę bióra czy referenta konserwatorskiego przy Wydziale krajowym? Mnie się zdaje, że utworzenie takiego organu byłoby możliwem dopiero po przeprowadzeniu odpowiedniej reformy całego ustawodawstwa konserwatorskiego do którego przedtem dążyć należy.

Po przemówieniu p. Wierzbickiego który również uznał wniosek Dra Demetrykiejako przedwczesny i na teraz niewykonalny, wniosek ten poddany pod głosowanie, odrzucono wszystkiemi głosami przeciw jednemu.

W końcu na wniosek p. Łozińskiego poparty przez Dra Demetrykiewicza powzięto jednomyślnie następującą uchwałę:

„Ankieta wyraża zdanie, że zachodzi konieczna potrzeba szerszej zmiany ustawodawstwa konserwatorskiego i że nie poprzestając na wskazanych w powyższych uchwałach ankiety tymczasowych środkach zaradczych, dążyć należy do gruntownej reformy konserwatorstwa w kierunku wskazanym w uchwale c. k. centralnej komisyi z 1. 1881 (Mitth. z 1882 str. VIII.).

Na tem ukończono obrady.

Aleg. C. do LW. 59.509|92

Okólnik

do wszystkich miast i miasteczek w Galicyi z wyjątkiem miast Lwowa i Krakowa.

Ochrona wszelkich zabytków przeszłości mających wartość artystyczną lub pamiątkową jest obowiązkiem każdego ucywilizowanego narodu, szanującego pamięć własnych dziejów, jest długiem względem przyszłych pokoleń.

Obowiązek tem większy, jeżeli, jak w naszym kraju, zabytki świetnej przeszłości w szczupłej tylko stosunkowo zachowały się liczbie, gdy przeważna ich część padła ofiarą klęsk publicznych lub co gorsza, zmarniała skutkiem obojętności ogółu.

W poczuciu, że zadaniem władz autonomicznych jest pzzestrzegać nietylko materyalnych ale także moralnych interesów kraju, jego godności i honoru, Wydział krajowy uważa za swój

obowiązek w miarę środków służących mu do dyspozycyi, otoczyć opieką pozostałe jeszcze w kraju zabytki przeszłości i w tej myśli okólnikiem z dnia 11. stycznia 1889 l. 1.530 polecił Magistratom miast Lwowa i Krakowa, oraz Zwierzchnościom gmin, tak miejskich jak i wiejskich ochronę zabytków archeologicznych w ogóle, zaś okólnikiem z dnia 22. lipca 1887 l. 27.689 unormował specyalnie sprawę ochronę zabytków archiwalnych.

Przypominając niniejszem powyższe rozporządzenia, Wydział krajowy zwraca obecnie uwagę na inne zabytki ruchome i celem unormowania ich ochrony wydaje następujące rozporządzenie:

1) Gmina obowiązaną jest wszystkie swoje ruchomości starożytne jako to zbroje, broń insygnia, obrazy, meble i inne sprzęty, suknie i części ubioru w ogóle wszelkie rzeczy ruchome pochodzące z wieków dawnych aż po koniec 18. stulecia a mające wartość artystyczną lub pamiątkową, przechowywać w miejscu suchem, sklepioniem i zamkniętym.

Pieczę nad temi zabytkami oraz obowiązek uporządkowania ich i spisania winna gmina poruczyć osobie do tego uzdolnionej.

3) Inwentarz tych zabytków złożony być ma w jednym egzemplarzu w urzędzie gminnym a w drugim egzemplarzu przedłożony Wydziałowi krajowemu.

4) Od obowiązków tych może się gmina uwolnić jeżeli ruchome zabytki swoje złoży jako depozyt w Muzeum narodowem w Krakowie albo w Muzeum Ossolińskich we Lwowie. W takim razie gmina pozostałaby właścicielką deponowanych przedmiotów, Wydział krajowy zaś postarałby się o ich uporządkowanie i należyte przechowanie a oraz wydanie gminie inwentarza.

Nad wykonaniem przepisów pod 1. 2. 3., Wydział krajowy czuwać będzie z całą ścisłością bądź za pośrednictwem Wydziałów powiatowych bądź przez własnych delegatów w myśl §. 98 ustawy gminnej.

Termin ostateczny do wykonania tego rozporządzenia wyznacza się po dzień **31. Marca 1893 roku.**

Gminy które skłonne są złożyć swoje zabytki w wymienionych wyżej Muzeach winny odnośne swoje deklaracye nadesłać w tym samym terminie do Wydziału krajowego gminy zaś które żadnych zabytków nieposiadają, winny zdać o tem relacyę Wydziałowi krajowemu za pośrednictwem właściwego Wydziału powiatowego.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem krakowskiem.

We Lwowie dnia 31. grudnia 1892.

Marszałek krajowy:
Sanguszko.

Członek Wydziału krajowego:
Chamiec.

Do L. W. 21.064.

Aleg. 106.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z przedłożeniem sprawozdania Rady szkolnej krajowej o stanie szkół średnich w Galicyi w roku szkolnym 1891/92.

Wysoki Sejmie!

Odezwą z dnia 6. marca 1893 l. 3468 nadesłała Rada szkolna krajowa Wydziałowi krajowemu sprawozdanie o stanie szkół średnich w Galicyi w roku szkolnym 1891/92.

Sprawozdanie to Wydział krajowy ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 26. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *m. p.*

Sprawozdawca:
Chamiec *m. p.*
Członek Wydziału krajowego.

LW. 29.276/92.

Aleg. 107.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o Banku krajowym.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 23. marca 1892 r. powziął Wysoki Sejm w załatwieniu sprawozdania komisyi bankowej o przedłożonem przez Wydział krajowy sprawozdaniu o Banku krajowym za r. 1890 następujące uchwały:

1. „Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o Banku krajowym za r. 1890".

2. „Sejm udziela Dyrekcyi Banku krajowego absolutoryum z rachunków za czas od 1. stycznia do 31. grudnia 1890 r."

3. „Sejm poleca Wydziałowi krajowemu ponownie by sprawę utworzenia w Banku krajowym oddziału parcelacyjnego wziął pod rozwagę i zdał Sejmowi sprawę na najbliższej sesyi".

4. „Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby przyprowadził do skutku zniżenie minimalnej kwoty pożyczek hipotecznych w Banku krajowym na włościańskie posiadłości ziemskie z 500 zł. na 300 zł. w. a.

W wykonaniu tych uchwał zawiadomił Wydział krajowy reskryptem z dnia 6. maja 1892 r. LW. 16.163 poszczególnych członków Dyrekcyi Banku krajowego o drugiej z powyżej przytoczonych uchwał i podał ją równocześnie do wiadomości Rady Nadzorczej Banku.

Tymże samym reskryptem zakomunikował także Wydział krajowy uchwały powyżej pod 3) i 4) przytoczone Radzie Nadzorczej Banku krajowego tudzież Dyrekcyi tegoż Banku z wezwaniem, ażeby po wzajemnem porozumieniu się przedłożyły Wydziałowi krajowemu swe wnioski. W sprawie utworzenia odrębnego działu parcelacyjnego Wydział krajowy przedkłada Wys. Sejmowi osobne sprawozdanie, w przedmiocie zaś utworzenia osobnego działu melioracyjnego w Banku krajowym ponawia swe sprawozdanie zeszłoroczne. Co się zaś tyczy uchwały powyżej pod 4) przytoczonej, dotyczącej zniżenia minimalnej kwoty pożyczek hipotecznych udzielanych przez Bank krajowy na posiadłości włościańskie mamy zaszczyt podać do wiadomości Wys. Sejmu, iż w odpowiedzi na powyżej wspomniany reskrypt z 6. maja 1892 r. LW. 16.163, zawiadomiła nas Dyrekcya Banku krajowego relacyą z dnia 11. lipca 1892 r. Nr. 9.358 (LW. 33.846/92), że wskutek wspomniane

uchwały Wys. Sejmu — powzięła Rada Nadzorcza Banku na swem posiedzeniu z d. 11. lipca 1892 r. następującą uchwałę:

„Bank krajowy udzielać będzie na grunta włościańskie pożyczki hipoteczne począwszy od 300 zł. w. a., jeżeli wartość posiadłości włościańskiej na hipotekę ofiarowanej kwotę przynajmniej 1000 zł. przedstawia".

Nadto podała Dyrekcya Banku w wspomnianej powyżej relacyi do wiadomości Wydziału krajowego, iż w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z d. 23. marca 1892 r. w tej sprawie udzielał już Bank krajowy w pierwszem półroczu r. 1892 pożyczek hipotecznych na grunta włościańskie i w kwotach niżej 500 zł. w tych wszystkich wypadkach, gdyż za udzieleniem takiej pożyczki oświadczyło się dotyczące zastępstwo Banku i gdzie się na to zgodził komisarz bankowy a wartość posiadłości włościańskiej na hipotekę ofiarowanej kwotę przynajmniej 1000 zł. przedstawiała. Z ogólnej ilości pożyczek na grunta włościańskie 1938, z końcem I półrocza 1892 r. przez Bank udzielonych, opiewało 220 pożyczek na kwoty pożyczkowe niższe niźli 500 zł. w. a.

Przystępując do zdania sprawy z czynności wymienionych w §§. 73 i 74 statutu Banku krajowego nadmienia Wydział krajowy przedewszystkiem, iż po myśli postanowień §§. 11 i 14, jako też postanowienia §. 73 (ustęp 2) tegoż statutu, ustanowił uchwałą z d. 31. marca 1893 r. LW. 12.980/93 stopę procentową dla pożyczek hipotecznych, które Bank krajowy w przyszłości udzielać będzie na 4 (cztery) od sta, zniżył ją więc zgodnie z wnioskiem Rady Nadzorczej i Dyrekcyi Banku o $^1/_2\%$ i wydał zastósowane do tej zmiany przepisy o udzielaniu pożyczek hipotecznych pozostawiając zgodnie z opinią Rady Nadzorczej i Dyrekcyi Banku niezmienionemi dotąd obowiązujące postanowienia uchwały Wydziału krajowego z d. 29. stycznia 1884 r. LW. 1.113 i z d. 8. lutego 1884 LW. 6.643 co do wysokości dodatku na koszta zarządu tudzież co do wysokości stopy procentowej prowizyi zwłoki.

W myśl postanowienia zawartego w ustępie 3-cim §. 73 statutu Banku, zaliczył Wydział krajowy w czasie od przedłożenia ostatniego sprawozdania o Banku krajowym w poczet miast, w których Bank krajowy w myśl §. 4. ustęp 2. może udzielać pożyczek hipotecznych na zapisane w księgach hipotecznych domy mieszkalne, podlegające podatkowi domowo-czynszowemu miasto Wieliczkę (uchwałą z d. 28. czerwca 1892 LW. 30.423/92) i Horodenkę (uchwałą z d. 14. lutego 1893 LW, 6.057/93) a to w uwzględnieniu próśb odnośnych Wydziałów powiatowych, równie jak przychylnych opinij Dyrekcyi Banku krajowego.

Z dniem 30. czerwca 1892 r. upłynęło trzechlecie, na które mianowani byli cenzorowie dla działu wekslowego Banku, uchwałą więc z d. 28. czerwca 1892 r. LW. 27.917 zatwierdził Wydział krajowy nowe postanowienia §. 73-go (ustęp 5) i w myśl §. 39 statutu Banku zamianowanych przez Radę Nadzorczą na wniosek Dyrekcyi i po przedniem zasięgnięciu opinii Izb handlowych i przemysłowych tudzież towarzystw rolniczych poniżej wymienionych członków komitetu cenzorów na 3 lata, począwszy od 1. lipca 1896 r.

Wspomnianą uchwałą zatwierdzony został następujący skład komitetu cenzorów:

1. Augustynowicz Bolesław, właśc. dóbr;
2. Baczewski Józef Adam, przemysłowiec;
3. Badeni hr. Stanisław, właśc. dóbr;
4. Bodyński Maksymilian, sekretarz Izby handl. przemysłowej;
5. Brajer de Bertemilian Emil, właśc. domu handlowego;
6. Brajer de Bertemilian Jan, właściciel dóbr;
7. Buber Salamon, właść, dóbr;
8. Disch Jakób B., przemysłowiec;
9. Epstein Maksymilian, właśc. domu bankowego:
10. Getritz Aleksander, intoligator;
11. Gubrynowicz Władysław, księgarz;
12. Klarfeld Jakób, przemysłowiec;

13. Kochanowski Andrzej, aptekarz;
14. Langie Tadeusz, poseł na Sejm krajowy;
15. Markiewicz Stanisław, kupiec;
16. Michalski Michał, przemysłowiec;
17. Piepies Jakób, aptekarz:
18. Reiss Juliusz, kupiec;
19. Rozwadowski Franciszek, właśc. dóbr;
20. Russman Ignacy, kupiec;
21. Schayer Karol, kupiec;
22. Schellenberg August, właściciel domu bankowego;
23. Sokal Henryk, właściciel domu bankowego;
24. Wybranowski Leoncyusz, właściciel dóbr.

Wskutek śmierci dwu członków komitetu zatwierdził Wydział krajowy uchwałą z dnia 17. marca 1893 r. LW. 72.982 dodatkowo przez Radę Nadzorczą na czas po dzień 30. czerwca 1895 r. zamianowanych cenzorów dla działu wekslowego w osobach pp. Stanisława Brykczyńskiego, właściciela dóbr, i Ignacego Liliena, właściciela bankowego.

W wykonaniu uprawnienia przyznanego Wydziałowi krajowemu w postanowieniu zawartem w ustępie 9. §. 73. statutu Banku, zmienił Wydział krajowy zgodnie z propozycyą Rady Nadzorczej Banku, wyrażoną w relacyi prezesa tejże Rady z d. 8. czerwca 1892 (LW. 28.045/92), dotychczasowe postanowienia §. 3. (ustęp pierwszy) i §. 15. (ustęp szósty) „norm służbowych dla Dyrektorów Banku krajowego," ustanowionych uchwałą Wydziału krajowego z d. 25. października 1887 r. (LW. 48.821/87). Postanowienia zmienione brzmią obecnie:

1. Ustęp pierwszy §. 3: „Dyrektorowie podlegają władzy dyscyplinarnej Wydziału krajowego. Każdy dyrektor pobierać będzie: *a*) stałą płacę w kwocie 6.000 zł. w. a. rocznie; *b*) dodatek pięcioletni w kwocie 600 zł. w. a. Dodatek pięcioletni nadany będzie przez Wydział krajowy każdemu dyrektorowi w kwocie wyżej oznaczonej, jeżeli tenże pełnił obowiązki dyrektora przez lat 5 bez przerwy. Dodatek pięcioletni może być przyznany jednemu i temu samemu dyrektorowi nie więcej jak 5 razy, to jest najwyżej za 25 lat nieprzerwanej służby.

Dodatki pięcioletnie stanowią część płacy i doliczane będą do stałej płacy przy wymiarze emerytury".

Postanowienia zawarte w słowach drukowanych odmiennym drukiem dodał Wydział krajowy powyżej wspomnianą uchwałą swoją do pierwotnego brzmienia §. 3-go „norm służbowych," przyznając w ten sposób dyrektorom prawo do 5 pięcioleci w służbie czynnej.

2. Ustęp szósty §. 15-go wspomnianych „norm służbowych", który brzmiał: „Wdowom po dyrektorach należy się pensya w kwocie 600 zł. w. a.," opiewa obecnie w myśl powyżej wspomnianej uchwały Wydziału krajowego: „Wdowom po dyrektorach należy się pensya w kwocie 900 zł. w. a. rocznie, jeśli zmarły dyrektor wysłużył lat 10, w kwocie zaś 1.200 zł. w. a. rocznie, jeśli zmarły dyrektor wysłużył lat 15 lub więcej".

Zgodnie z brzmieniem zmienionego §. 3. „norm służbowych przyznał Wydział krajowy na wniosek Rady Nadzorczej uchwałą z d. 13. lipca 1892 r. (LW. 32.405) pierwszy dodatek pięcioletni Dyrektorowi Banku, D-rowi Alfredowi Zgórskiemu począwszy od d. 14. czerwca 1892 r., uchwałą zaś z d. 28. października 1892 r. pierwszy takiż dodatek Dyrektorowi D-rowi Wacławowi Domaszewskiemu, począwszy od d. 25. października 1892 r.

Uchwałą z d. 23. grudnia 1890 r. LW. 54.226, jak to już wspomniano w poprzednim sprawozdaniu Wydziału krajowego o Banku krajowym zatwierdził Wydział krajowy, w myśl postanowienia §. 73. ustęp 10. statutu Banku, na r. 1891 i następne aż do odwołania jako organa pomocnicze i wykonawcze Banku instytucye, które tę czynność już w poprzednim roku spełniały szczegółowy obraz czynności przez tych 54 instytucyi załatwionych w roku 1891 przed

stawiony jest w dołączonem do sprawozdania Rady Nadzorczej Banku zamknięciu rachunkowem (str. 18. i 19.) tutaj nadmienić należy, że do wykazanych tam zastępstw przybyło Towarzystwo zaliczkowe w Dukli, któremu Wydział krajowy poruczył uchwałą z dnia 17. marca 1893 r. LW. 12.983 zastępstwo Banku na okręg sądowy Dukla, a to zgodnie z uchwałą Rady Nadzorczej Banku i propozycyą Dyrekcyi.

Wobec nierzadko zachodzącego faktu, że Komisarz Wydziału krajowego w Banku krajowym i jego pierwszy zastępca, zajęci równocześnie w sprawach Wydziału krajowego nie mogli pełnić swych funkcyi w Banku, mianował Wydział krajowy uchwałą z d. 15. lipca 1892 Dra Józefa Ekielskiego, radcę Wydziału krajowego, drugim zastępcą Komisarza Wydziału krajowego w Banku krajowym i poruczył mu w myśl §. 73. ustęp 12. statutu Banku wykonywanie nadzoru w dziale hipotecznym Banku krajowego stósownie do postanowień ustawy z d. 24. kwietnia 1874 (Dz. u. p. Nr. 48.) jako też w dziale komunalnym.

Aleg. 1. Przedstawiając w załączeniu ·/. w myśl §. 61. statutu sprawozdanie Rady Nadzorczej za r. 1891 wraz z bilansem i zamknięciem rachunków Banku krajowego czas od d. 1. stycznia do 31. grudnia 1891 r.

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić;

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o Banku krajowym.
2. Sejmu dziela Dyrekcyi Banku krajowego absolutoryum z rachunków za czas od dnia 1. stycznia do 31. grudnia 1891 r.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 14. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:
Eustachy Sanguszko *m. p.*

Sprawozdawca:
Edward Jędrzejewicz *m. p.*
Członek Wydziału krajowego.

Odpis

sprawozdania Rady nadzorczej Banku kraj. z dnia 2. czerwca 1892 l. 11.008 do Wydziału krajowego we Lwowie.

W myśl przepisu §. 61. statutu Banku krajowego królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. ks. krakowskiem, Rada Nadzorcza ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Wydziałowi ósme zamknięcie rachunkowe z bilansem z dnia 31. grudnia 1891 i poniższe

Sprawozdanie.

Jeżeli rok 1890, był w rezultacie cyfrowym najpomyślniejszym z dotychczasowych dla Banku krajowego, to jak wiadomo przypisać ten wynik należy wyjątkowej okoliczności, to jest udziałowi, jaki wziął Zarząd Banku w Syndykacie propinacyjnym. Wyjmując jednak tę czynność z szeregu działalności Banku krajowego od czasu jego istnienia i przeglądając obroty oraz wynikłości roku 1891 skonstatować należy, że ten ostatni rok przedstawia się ze wszystkiem najkorzystniej.

Przed rozbiorem pojedynczych działów wspomnieć i uprzytomnieć musimy, że: w roku ubiegłym, Zarząd Banku krajowego spowodował nader korzystną sprzedaż dla funduszu krajowego uchwalonej przez Wysoki Sejm emisyi 4% obligacyi z r. 1891 w sumie 1,500.000 zł. Przez utworzenie u siebie syndykatu, nabył je Bank krajowy po najwyższej cenie z ofiarowanych a to po 90 zł. 05 ct. contra 89 zł. $12^1/_2$ ct. i odsprzedał je w krótkim czasie z odpowiednim zyskiem, znajdującym swój wyraz w rachunkach prowizyj.

Jak w latach poprzednich, tak i w ostatnim roku był Bank krajowy kasą funduszu krajowego i były chwile, w których Wydział był dłużnikiem Banku na blisko 1,200.000 zł.

Za inicyatywą Zarządu Banku, a wspólnie z krajowym funduszem przemysłowym, galicyjskim Bankiem kredytowym i gronem poważnych obywateli, powstało we Lwowie akcyjne Towarzystwo handlowe, po którym rzeczywistych usług dla kraju spodziewać się i oczekiwać można. W sprawach indemnizacyi propinacyjnej, dewinkulował Bank 4% obligacye funduszu nie sprzedajne do. r. 1894.

Sprzedaż emisyi Banku krajowego, wypłata kuponów i wylosowanych listów oraz obligacyj, odbywała się jak dotąd prócz w kasie lwowskiej w 12 główniejszych zastępstwach Banku, jako też we Wiedniu, w Bernie, w Pradze i w Pilznie czeskim.

Obrót ogólny, w operacyach Banku w r. 1891 doszedł do 293,361.397 zł. w. a. 98 ct. Obrót kasowy do 74,519.247 zł. 93 ct. w. a. Emitowano wśród roku listów zastawnych i obligacyj komunalnych na 3,506.950 zł. w. a. a zysk netto wynosił 101.650 zł. 49 ct. w. a.

Zestawienie porównawcze dotychczasowych obrotów jako wyciąg z ośmioletnich bilansów przedstawiamy poniżej:

Rok	Ogólny obrót		Obrót kasowy		Emisye	Zysk	
1884	87,745.549	28	28,295.843	14	1,330.050	26.067	74
1885	129,874.903	32	37,551.513	64	2,600.700	28.673	61
1886	189,887.245	48	45,984,608	99	5,822.450	48.235	43
1887	209,540.464	18	52,719.789	41	5,616.800	17.694	94
188	155,854.959	56	45,597.174	10	1,266.800	58.106	04
1889	202,384.226	72	54,996.591	79	1,488.000	77.093	07
1890	307,259.986	88	81,128.890	14	3,437.600	138.780	18
1891	293,361.397	98	74,519.247	93	3,506.950	101.650	49
	1,,575,908.733	40	420,793.659	14	25,069.350	496.301	50

Zastępstw Banku jest w kraju, tak jak w roku poprzednim 54. Obroty tychże na rachunek Banku wzrosły ponownie a pożyteczna ich działalność na dalsze zasługuje uznanie.

Obroty te doszły w r. 1891 do 13,407.339 zł. 73 ct. a zatem wzrosły w porównaniu z r. 1890 o 2,368.516 zł. 86 ct.

Oddział hipoteczny Banku krajowego wykazuje dalszy postęp i rozwój w r. 1891.

Podań o pożyczki we wszystkich trzech kategoryach z pozostałemi z roku 1890 było razem wśród roku sztuk . . . . . 1.034 na zł. 8,198.850
Odmówiono . . . . . 178 „ „ 1,418.600
z pozostałych . . 856 na zł. 6,780.250
załatwiono promesami podań . . . . . 722 „ „ 4,989.450
pozostało na rok 1892 podań . . . . . 134 na zł. 1,790.800

Z wydanych promes zrealizoowano wypłatami przez kasy Banku dokonanemi zł. 2,858.350 a pożyczki te rozdzielają się na:

Dobra ziemskie	773.500 zł.
Realności miejskie	1,827.500 „
Grunta włościańskie	257.350 „
Razem jak wyżej . .	2,858,350 zł.

Ogółem przez lat ośm istnienia tej Instytucyi krajowej, wydano pożyczek hipotecznych i emitowano $4^1/_2\%$ listów zastawnych na 22,675.250 zł. a mianowicie na:

dobra ziemskie	10,192.200 zł.	czyli	44·95%
realności miejskie	10,915.200 „	„	48·09%
grunta włościańskie	1,567.850 „	„	6·96%
Razem	22,675.250 zł.	czyli	100%

Dnia 31. grudnia 1891 roku pozostawało w rękach podających o pożyczki hipoteczne 2,998.500 promes, do wypłacenia których, po dopełnieniu wskazanych warunków Zarząd Banku jest obowiązanym.

Dyrekcya Banku z jednakową zawsze sprężystością i punktualnością przestrzega wypłacalności rat hipotecznych, a do tej zbawiennej ze wszech miar surowości przyzwyczajają się coraz więcej klienci Banku.

W końcu też roku 1891 zaległości z lat 1889 i 1890 razem wzięte wynosiły 0·9% płynności rat w kapitale. Zaległe razem w ratach 42.075 zł. 79 ct. w czem na kapitał 17.533 zł. 50 ct.

(W pierwszym kwartale r. 1892 zaległości te przez dokonane wpłaty już zmniejszone zostały). Nie wylosowanych, czyli w obiegu pozostających listów zastawnych Banku krajowego, było z końcem roku zeszłego nom. 19,536.600 zł.

Kurs listów nie uległ zmianie, dnia 31. grudnia 1891 r. tak jak rok przedtem, notowane były listy zastawne nasze po 98½ do 99 za sto.

Zysk z Oddziału hipotecznego doszedł w roku ubiegłym do 51.410 zł. 25 ct. o 2.540 zł. 20 ct. więcej.

Rezerwa specyalna tego działu zwiększoną została o 29.394 zł. 10 ct. i wynosi obecnie 130.274 zł. 43 ct.

Oddział komunalny. Z emitowanych dotąd obligacyi komunalnych Banku krajowego na 2,394.100 zł. rozdano pożyczkami wśród roku 1891 64.600 zł.

Na to było podań sztuk 52 z których nie załatwione pozostały na rok 1892 dwa.

Z ogólnej sumy wydanych pożyczek w obligacyach komunalnych wypada na:

powiaty	575.500 zł.	czyli	24·03%
gminy miejskie	1,575.000 „	„	65.79%
gminy wiejskie	243.600 „	„	10·18%
Razem	2,394.100 zł.	czyli	100%

Zaległości ratalne wynoszą tylko 3.722 zł. 77 ct. Z końcem grudnia 1891 pozostawało w obiegu nie wylosowanych obligacyi komunalnych za 1,397.409. Kurs ich notowany był z końcem roku po 101 do 101½.

Zysk w tym dziale wyniósł 6.612 zł. 46 ct. za rok 1891 o 5.118 zł. 14 ct. więcej niż w poprzednim.

Rezerwa specyalna oddziału komunalnego zwiększoną rezultatami uzyskanymi w ostatnim roku o 6.723 zł. 08 ct., wynosi 152.485 zł. 40 ct. z czego posiadają dłużnicy komunalni z I. emisyi 27.348 zł., reszta zaś czyli 125.137 zł. 40 ct. jest własnością kraju.

Oddział bankowy. Wykazany na wstępie tego sprawozdania obrót ogólny jak i kasowy za rok 1891 szczegółowy rozbiór wszystkich operacyi tutaj tylko streszczony, a objęty zamknięciami rachunkowemi, zaufanie ciągle wzrastające i objawiające się napływem obcych kapitałów do Banku krajowego, wreszcie osiągnięty zysk czysty bez nadzwyczajnego źródła jakiem była prowizya z syndykatu propinacyjnego, to są dowody nie wymagające komentarzy co do stałego rozwoju Banku co do potrzeby tej instytucyi w kraju, i oddać należy co do pożyteczniej działalności Dyrekcyi.

Obrót ogólny wyniósł w roku 1891 293,361.397 zł. 98 ct. a kasowy 74,519.247 zł. 93 ct.

Obrót w efektach własnych 14,608.731 zł. 24 ct. mniejszy od obrotu w roku poprzednim o 329.193 zł. 79 ct. Zysk ze sprzedaży, kupna i wymiany efektów uczynił 18.919 zł. 37 ct.

Stan obcych kapitałów w Banku w asygnatach kasowych, w czekach, wkładkach oszczędności i na rachunek bieżących w dniu 31. grudnia 1891 r. równał się sumie 5,020.490 zł. 79 ct. o 353.864 zł. 88 ct. większy niż rok przedtem.

Obrót w tych obcych lokacyjnych kapitałach doszedł wśród roku do 89.105.882 zł. 57 ct., a był mniejszy od odnośnego obrotu w roku 1890 o 2,870.167 zł. 25 ct.

W roku 1891 przybyły do obrotów Banku i do jego portfelu warranty na zboże i spirytus podawane do eskontu we Lwowie i Krakowie.

Weksli i warrantów eskontowano wśród roku za 8,661.497 zł. 47 ct. o 1,387.349 zł. 42 ct. więcej niż w r. 1890 a to oprócz pozostałych z początkiem roku w sumie 24,417.769 zł. 26 ct.

Reeskontowano przez rok cały za 1,194.614 zł. 33 ct. więcej niż w roku poprzednim o 823.884 zł. 40 ct.

Portfel Banku obejmował w dniu 31. grudnia 1891 weksli i warrantów za 2,981.079 zł. 37 ct. więcej niż rok przedtem o 539.310 zł. 11 ct.

Z rezerwy na ten cel specyalnej i z zysków roku, odpisano na straty wekslowe w roku 1891, 4.139 zł. 36 ct.

Stopa procentowa, tak w eskoncie, jak i przy zastawach jak rachunkach bieżących, była prawie przez rok cały w jednakowej dotychczasowej wysokości utrzymywaną, wyjątek stanowił dwumiesięczny okres czasu, podczas którego Zarząd Banku widział się spowodowanym podnieść tę stopę o jeden procent.

Dochód z prowizyi i komisowego uczynił w 1891 r. 37.039 zł. 55 ct. Ta właśnie jedyna ze wszystkich dochodowych pozycyi Banku wynosi o 56.894 zł. 21 ct. mniej niż w roku poprzednim.

Pomimo to zysk w oddziale bankowym zmniejszył się tylko o 16.620 zł. 14 ct. w porównaniu do roku 1890 a doszedł do 181.773 zł. 52 ct.

Wydatki administracyjne urosły dość znacznie wśród roku ostatniego a mianowicie, koszta handlowe i prawne o 13.261 zł. 09 ct., wskutek uregulowania etatu i podwyższenia dotacyi do funduszu emerytalnego, oraz wyższych zwrotów uiszczonych Wydziałowi krajowemu tytułem utrzymania kasy bankowej.

Znaczniej jednak, bo przeszło o 15.000 zł. wzrosły podatki i należytości rządowe, których razem w r. 1891 uiścił Zarząd Banku krajowego 37.232 zł. 77 ct.

Rada nadzorcza zwróciła też uwagę Dyrekcyi na tę okoliczność, że wzrost wymiarów rządowych jest za wielki i nie idzie w parze z dochodami, zwłaszcza gdy się te należytości porówna ze stanem rzeczy w innych instytucyach kraju, które wykazując znaczne większe zyski, mniejsze stosunkowo płacą podatki i nie zostają dotknięte takiem crescendo jak Bank krajowy.

Stowarzyszeniom zarobkowym i gospodarskim, zeskontował Bank wśród roku za 1,792.054 zł. 68 ct. weksli z których 370.270 zł. 09 ct. pozostało w portfelu dnia 31. grudnia 1891 roku.

Zysk czysty osiągnięty jako rezultat czynności Zarządu Banku w kwocie 101.650 zł. 49 ct. rozdzielony zostaje w myśl §. 62. statutu jak następuje:

40% do kapitału zakładowego	40.660 zł. 20 ct.
30% do funduszu rezerwowego	30.495 „ 14 „
20% do rezerwy hipotecznej	20.330 „ 10 „
10% do rezerwy komunalnej	10.165 „ 05 „
Razem . .	101.650 zł. 49 ct.

Majątek Banku w kapitale zakładowym powiększonym zyskami w rezerwach wzrósł do 31. grudnia 1891 roku po nad pierwotną przez Wys. Sejm przeznaczoną dotacyę o 629.832 zł. 20 ct. i wynosi:

W kapitale zakładowym	1,198.520 zł.	62 ct.
W funduszu rezerwowym	175.899 „	75 „
W rezerwie hipotecznej	130.274 „	43 „
W rezerwach komunalnych	125.137 „	40 „
Razem . .	1,629.832 zł.	20 ct.

Zysk z obrotów w roku 1891 wraz z procentami przyrosłymi do specyalnych funduszów i rezerw przyczynił się do tego zwrostu sumą 134.010 zł. 17 ct.

Osobna rezerwa działu komunalnego stanowiąca własność dłużników wynosi 27.348 zł.

Zamykając sprawozdanie niniejsze Rada Nadzorcza uprasza:

Wysoki Wydział krajowy raczy raczy sprawozdanie to nasze wraz z zamknięciem rachunkowem i bilansem z 31. grudnia 1891 roku przyjąć do wiadomości i uzyskać od Wysokiego Sejmu absolutoryum dla Zarządu Banku krajowego za czas od 1. stycznia do 31 grudnia 1891 r.

D. u. s.

Bank krajowy

Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

1891.

LWÓW.
Z drukarni Pillera i Spółki.

Sprawozdanie

Dyrekcyi Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

W r. 1891 zwiększyły się ponownie interesa Banku i wynikające stąd obroty w poszczególnych działach, a o tyle tylko obroty te w roku 1890 były większe, o ile spowodowane zostały interesem propinacyjnym.

Sprzedaż i kurs emisyi bankowych.

Zapas $4^1/_2{}^0/_0$ listów zastawnych Banku i $5^0/_0$ obligacyi komunalnych wynosił z końcem roku 1890 . . . . . zł. 871.450·—
nowe emisye tych walorów wynosiły w roku 1891 . . „ 3,506.950·—
zł. 4,378.400·—
gdy zaś zapas $4^1/_2{}^0/_0$ listów zastawnych i $5^0/_0$ obligacyi komunalnych Banku wynosił 31. Grudnia 1891. . . „ 1,047.800·—
przeto w ciągu roku 1891 umieszczono . . . . zł. 3,330.600·—

Zysk na sprzedaży i kupnie efektów własnych wynosi w roku ubiegłym zł. 18.919·37.

Dnia 31. Grudnia 1891 notowały listy zastawne Banku: $98^1/_2$—$99^0/_0$, zaś obligacye komunalne: 101—$101^1/_2{}^0/_0$.

Sprzedaż emisyi bankowych i wypłata ubiegających kuponów i wylosowanych listów i obligacyi komunalnych odbywała się, jak w latach ubiegłych, w kasie głównej Banku a oprócz tego w jego Zastępstwach w Drohobyczu, Kołomyi, Krakowie, Nowym Sączu, Podhajcach, Rzeszowie, Samborze, Sanoku, Stanisławowie, Stryju i Tarnopolu, jakoteż we Wiedniu w c. k. uprz. austr. Banku dla krajów koronnych, a w Bernie, w Pilznie czeskiem i Pradze w „Živnostenská Banka pro Čechy a Moravu“.

Interes propinacyjny.

W dalszym ciągu interesu propinacyjnego zajmywał się Bank w roku 1891 dewinkulacyą niesprzedajnych do r. 1894 $4^0/_0$ obligacyi gal. Funduszu propinacyjnego — na rachunek syndykatu, do którego Bank krajowy nadal należy. Zysk z tego interesu wliczony jest do rachunku prowizyi.

4% Obligacye krajowej pożyczki z r. 1891.

Dla objęcia emitowanych na mocy uchwały Sejmowej 4% obligacyi pożyczki krajowej z r. 1891 w sumie 1,500.000 zł. w. a. utworzył Bank krajowy z zaprzyjaźnionemi instytucyami krajowemi syndykat, nabył te obligacye na wspólny rachunek pod najkorzystniejszymi dla kraju warunkami i wysprzedał je z odpowiednim zyskiem. Przypadająca na Bank krajowy część tegoż zysku objęta jest również rachunkiem prowizyi.

Galicyjskie akcyjne Towarzystwo handlowe.

Pod koniec roku 1891 zawiązał Bank krajowy łącznie z Krajowym Funduszem Przemysłowym, gal. Bankiem kredytowym i gronem najpoważniejszych obywateli w kraju galicyjskie akcyjne Towarzystwo handlowe. Bank krajowy żywi przekonanie, że w ten sposób uczynił zadość przepisom swego statutu i programowi, wytkniętemu mu uchwałami Sejmu. Zarazem spodziewa się Bank krajowy, że Towarzystwo handlowe zdoła spełnić pokładane w niem nadzieje i odda rzeczywiste krajowi usługi.

Bank krajowy utrzymywał niezmiennie nawiązane poprzednio stosunki pieniężne z władzami rządowemi i autonomicznemi i pielęgnował wszystkie działy z jednakową starannością, a obraz tych czynności przedstawiamy w dalszym toku niniejszego sprawozdania.

Oddział hipoteczny. W roku 1891 wykazuje Bank dalszy wzrost interesu hipotecznego, jak to widoczne z poniższego zestawienia cyfrowego:

	Z roku 1890 pozostało niezałatwionych:		
159	podań o pożyczki hipoteczne na łączną kwotę . .	zł.	1,417.200·—
	w roku 1891 weszło nowych:		
875	podań o pożyczki hipoteczne na łączną kwotę . .	„	6.781.650·—
	razem więc było w roku 1891 do załatwienia:		
1.034	podań na	zł.	8.198.850 —
	z czego Bank w roku 1891 załatwił odmownie:		
178	podań na kwotę	„	1.418.600 —
	z pozostałych zaś:		
856	podań na kwotę	zł.	6,780.250·—
	wydał Bank nowych promes:		
722	na pożyczki hipoteczne w kwocie	„	4.989.450·—
	pozostaje jeszcze niezałatwionych:		
134	podań na kwotę	zł.	1,790.800·—
	Natomiast wypłacił Bank w ciągu r. 1891 walutę:		
31	pożyczek na dobra ziemskie w kwocie . . .	„	773.500·—
176	„ „ realności miejskie w kwocie . . .	„	1,827.500·—
i 310	„ „ grunta włościańskie w kwocie . .	„	257.350·—
517	„ razem w kwocie	zł.	2,858.350·—

co łącznie z pożyczkami, wypłaconemi przez Bank w latach poprzednich, czyni:
3.250 pożyczek w ogólnej sumie zł. 22,675.250·—, a mianowicie:

1. na dobra ziemskie 322 pożyczek w ogólnej sumie 10,192.200 zł., czyli 44·95%, zaś w stosunku do zgłoszonych podań 27·71%.
2. na domy murowane w miastach, opłacających podatek domowo-czynszowy, a do korzystania z kredytu rzeczowego przez Wydział krajowy dopuszczonych, 1.133 pożyczek w ogólnej sumie 10,915.200 zł., czyli 48·09%, zaś w stosunku do zgłoszonych podań 43·45%.

3. na małą własność rolną, przeważnie włościańską, 1.795 pożyczek w ogólnej sumie 1,567.850 zł., czyli 6·96%, zaś w stosunku do zgłoszonych podań 40·70%.

Z promes pozostałych w obiegu z roku 1890 łącznie z wydanemi w roku 1891. na

989	pożyczek w kwocie	zł. 6,534.900·—
71	promes nie zostało przyjętych w kwocie . . .	„ 678.050·—
	z pozostałej reszty:	
918	promes na kwotę	zł. 5,856.850·—
	zrealizowano w ciągu roku 1891 jak wyżej wykazano:	
517	pożyczek na kwotę	„ 2,858.350·—
401	więc promes pozostaje w obiegu na kwotę . .	zł. 2,998.500·—

Wypłatność rat hipotecznych była zupełnie zadowalającą.

Z końcem r. 1891. zalegały raty:

u 1 dłużnika	raty z r. 1889. w sumie	zł. 74 ct. 06
„ 11 dłużników	„ „ „ 1890. „ „	„ 3.969 „ 53
„ 82 „	„ „ „ „ 1891. „ „	„ 38.032 „ 20
	cała zaległość w ratach wynosiła . .	zł. 42.075 ct. 79

w czem zaległy kapitał wynosił kwotę zł. 17.553 ct. 50 czyli 0·9% kapitału płynnego.

Z powyższych zaległości wypada zaległość zł. 22.788 ct. 59 u 9 dłużników na większe posiadłości; zł. 16.600 ct. 12 u 30 dłużników na realności miejskie, a zł. 2.687 ct. 08 u 43 dłużników na grunta włościańskie.

Zysk w oddziale hipotecznym z roku 1891 wyniósł 51.410 zł. 25 ct., zwiększył się przeto o 2.540 zł. 20 ct.

Nadto fundusz rezerwy specyalnej dla oddziału hipotecznego, wynoszący z dniem 31. Grudnia 1890 roku 100.880 zł. 33 ct., doszedł w ciągu roku 1891 do sumy 130.274 zł. 43 ct., został zatem powiększonym o 29.394 zł. 10 ct.

Z dniem 31. Grudnia r. z znajdowało się w obiegu listów zastawnych Banku krajowego na ogólną sumę 19,536.600 zł. — pożyczki zaś udzielone przez Bank po strąceniu funduszu, złożonego na umorzenie, wynosiły 19,513.570 zł. 91 ct. Przypada więc do wycofania z obiegu i zniszczenia ilość listów zastawnych w sumie 23.029 zł. 09 ct., co w najbliższym terminie losowania listów zastawnych, dnia 1. Kwietnia 1892 odbyć się mającem, zostanie dopełnionem.

Oddział komunalny. Bank krajowy udzielił w r. 1891: 43 pożyczek w obligacyach komunalnych, w ogólnej sumie 648.600 zł. — Z liczby 190 pożyczek udzielonych przez Bank w ciągu jego istnienia w ogólnej sumie 2,394.100 zł. przypada:

1. na powiaty 31 pożyczek w ogólnej sumie 575.500 zł.. czyli 24·03%,
2. na gminy miejskie 72 pożyczek w ogólnej sumie 1,575.000 zł., czyli 65·79%,
3. na gminy wiejskie 87 pożyczek w ogólnej sumie 243.600 zł., czyli 10 18%.

Raty, przypadające Bankowi na spłatę kapitału i na procent, wpływały w oznaczonym terminie, lub wkrótce po terminie. Wynosiły one w roku ubie-

głym 129.637 zł. 53 ct., pozostało zaś do ściągnięcia zaległych: z r. 1889 1 rata w kwocie 285 zł. — z r. 1890 2 raty w kwocie 559 zł. 25 ct. i z r. 1891 17 rat w kwocie 2.878 zł. 52 ct., z pomiędzy 190 udzielonych pożyczek w kwocie 2,394.100 zł.

Zysk w oddziale komunalnym w r. 1891 wynosi 6.612 zł. 46 ct., zwiększył się przeto o 5.118 zł. 14 ct.

Fundusz rezerw specyalnych dla obligacyi komunalnych, wynoszący z dniem 1. Stycznia 1891: 145.762 zł. 32 ct., wzrósł w ciągu tegoż roku do sumy 152.485 zł. 40 ct., a więc o sumę 6.723 zł. 08 ct.

Oddział bankowy. Całkowity obrót z wszystkich operacyi Banku w roku 1891 wynosi sumę zł. 293,361.397 ct. 98.

Obrót kasowy w r. 1891 w Banku i Zastępstwach 74,519.247 zł. 93 ct.

W ciągu roku 1891 podano do skupu:

11.414 sztuk weksli i warrantów na ogólną sumę . zł. 9,009 546 ct. 73
z tego odmówił Bank przyjęcia:
733 sztuk na sumę . . . . . „ 348.049 „ 26
zaś 10.681 sztuk na sumę . . . . . zł. 8,661.497 ct. 47
zeskontował Bank, czyli 96·06 ogólnej kwoty zgłoszonej.

W porównaniu z r. 1890 podano do skupu w r. 1891 więcej o 1.750 sztuk weksli, w kwocie zł. 1,306.304 ct. 54 i zeskontowano więcej 1.451 sztuk weksli na kwotę zł. 1,387.349 ct. 42. Stan portfelu wekslowego z dniem 31. Grudnia 1891 zwiększył się o 434 sztuk i kwotę zł. 539.310 ct. 11.

Bank reeskontował w r. 1891. 803 sztuk weksli na ogólną sumę zł. 1,194.614 ct. 63, a zatem więcej jak w roku ubiegłym o 679 sztuk weksli na kwotę zł. 823.884 ct. 40.

Weksli zaprotestowanych lub zaskarzonych pozostało z dniem 31. Grudnia 1891 na sumę . . . . . zł. 36.649 ct. 30
z tego przyjdzie do odpisania z zysków z r. 1891 i osobnej
rezerwy z r. 1890 . . . . . „ 9.223 „ 42
a reszta . . . . . zł. 27.425 ct. 88
jest należycie ubezpieczoną i nie budzi obawy dalszej straty. Część tych weksli nawet rzeczywiście przed ogłoszeniem niniejszego sprawozdania zapłaconą została.

Inne interesa oddziału bankowego wyjaśnia dostatecznie dołączone zamknięcie rachunkowe.

Ogólny zysk w oddziale bankowym wyniósł w r. 1891: zł. 181.773 ct. 52 i zmniejszył się w porównaniu z takimże zyskiem z r. 1890 o kwotę zł. 16.620 ct. 14

Oddział interesów bankowych ze stowarzyszeniami zarobkowemi i gospodarczemi. Osobny komitet cenzorów, odpowiednio do §. 57. statutu bankowego dla tego oddziału ustanowiony, dopuścił do kredytu wekslowego w Banku krajowym na rok 1891: 78 stowarzyszeń. W ciągu tegoż roku Bank eskontował 2.828 sztuk ich weksli, na ogólną sumę 1,792.054 zł. 68 ct.; saldo tych weksli z dniem 31. Grudnia 1891: wynosiło sztuk 592 na 370.270 zł. 09 ct.

Oprócz tego korzystały stowarzyszenia z kredytu, podlegającego ocenieniu komitetu cenzorów, istniejącego wedle §. 39. statutu bankowego, a stowarzyszenia, będące zarazem Zastępstwami Banku, były także dłużnikami Banku w rachunku bieżącym (dotacye kasowe). Z końcem roku 1891 wynosiło saldo netto na rzecz Zastępstw zł. 41.564 ct 25 a mianowicie: 14 Zastępstw miało w Banku na rachunku dotacyjnym do żądania kwotę zł. 100.513 ct. 51, natomiast 40 Zastępstw było dłużnych kwotę zł. 58.949 ct. 26.

Czynność Banku w Zastępstwach

Liczba Zastępstw Banku wynosiła do końca roku 1891, jak i w roku poprzednim: 54. O obrotach i czynnościach Banku, załatwianych przez Zastępstwa, daje obraz szczegółowy załącznik 1-szy do zamknięć rachunkowych za rok 1891 (str. 17—19), wykazujący dalsze w roku ubiegłym powiększenie tych obrotów, a dowodzący chętnego i pożytecznego współdziałania Zastępstw i korzystnego tychże wpływu na rozwój Banku.

Czysty zysk i rezerwy Banku.

Przypadający na rok 1890 zysk z operacyi bankowych wynosił zł. 138.780 ct. 18 — zysk zaś z r. 1891 wynosi zł. 101.650 ct. 49, czyli o zł. 37.129 ct. 69 mniej.

Rezultat ten jest jednak tylko względnie mniejszy, gdyż w r. 1890 zaliczono do zysków wyjątkowy dochód z interesu propinacyjnego. Dochód z interesu bieżącego zaś jest w r. 1891 znacznie większy niż w poprzednim, a w ogóle największym od czasu istnienia Banku.

Wykazany w zamknięciu rachunkowem czysty zysk w kwocie zł. 101.650 ct. 49 został po myśli postanowienia §. 62. statutu bankowego rozdzielony między majątek zakładowy i rezerwy Banku.

Uwzględniając powyższe powiększenie, wynosi obecny majątek Banku w kapitale zakładowym i rezerwach zł. 1,657.180 ct. 20, strącając zaś kwotę zł. 27.348, będącą własnością dłużników komunalnych, wynosi zwiększenie się majątku Banku po nad pierwotną dotacyę 1,000.000 zł., kwotę zł. 629.832 ct. 20, uzbieraną przez Bank w ciągu ośmiu lat jego istnienia.

VIII.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKOWE

BANKU KRAJOWEGO

Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

za rok

1891.

Zamknięcie rachunkowe

Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

za rok 1891.

Obrót.

Całkowity obrót ze wszystkich operacyi Banku wynosił od dnia 1. Stycznia do dnia 31. Grudnia 1891 r. . . . . w. a. zł. 293.361.397 ct. 98

Kasa.

Gotowizna w banku:

Pozostałość z dnia 31. Grudnia 1890 wynosiła .	w. a. zł.	149.819 ct. 74	
Od dnia 1. Stycznia do 31. Grudnia 1891 wpłynęło	„ „ „	30,554.991 „ 05	
	w. a. zł.	30,704.810 ct. 79	
Wypłaty w tymże czasie wynosiły . . .	„ „ „	30,556.917 „ 15	
Pozostałość kasowa w Banku z dnia 31. Grudnia 1891 r.			w. a. zł. 147.893 ct. 64
Obrót kasowy w Banku w roku 1891 . . .	w. a. zł.	61,111.908 ct. 20	

Dotacye kasowe w Zastępstwach:

Pozostałość z dniem 31. Grudnia 1890 r. na korzyść Zastępstw wynosiła	w. a. zł.	115.684 ct. 54	
Od dnia 1. Stycznia do dnia 31. Grudnia 1891 dotowano Zastępstwa łączną sumą . . .	„ „ „	6,740.730 „ 01	
	w. a. zł.	6,625.045 ct. 47	
W tymże czasie Zastępstwa wypłaciły . . .	„ „ „	6,666.609 „ 72	
Obrót dotacyi kasowych w Zastępstwach w r. 1891	w. a. zł.	13,407.339 ct. 73	
Łączny obrót kasowy wynosił . .	w. a. zł.	74,519.247 ct. 93	
Łączna pozostałość kasowa z dniem 31. Grudnia 1891 r. na ciężar Zastępstw			„ „ „ 58.949 „ 26
na korzyść Zastępstw: w. a. zł. 100.513 ct. 51			w. a. zł. 206.842 ct. 90

Efekta własne, eskontowane i w komisie.

a) własne:

Z dnia 31. Grudnia 1890 r. Bank posiadał na własność papierów publicznych wart. imien. .	w. a. zł.	1,055.300	za sumę w. a. zł.	1,028.776 ct. —	
Od d. 1. Stycznia do dnia 31. Grudnia 1891 nabyto papierów publicznych wart. imien. . .	„ „ „	7,683.850	„ „	„ „ „	7,508.511 „ 19
Różnica kursu wynosi				„ „ „	18.919 „ 37
Do przeniesienia	w. a. zł.	8,739.150		w. a. zł.	8,556.206 ct. 56

Z przeniesienia	w. a. zł. 8,739.150	za sumę . . .	w. a. zł.	8,556.206	ct. 56
W tymże czasie sprzedano papierów publiczn. wart. imiennej . . .	„ „ „ 7,239.750	za sumę	„ „ „	7,100.220	„ 05
Pozostałość efektów własnych wynosi z dniem 31. Grudnia 1891 r.:					
a) w papier. kraj. w. a. zł. . 451.600					
b) w papierach własn. emis. w. a. zł. . 1,047.800	wart. imien. w. a. zł. 1,499.400	. .	za sumę w. a. zł.	1,455.986	ct. 51

b) eskontowane:

Z d. 31. Grudnia 1890 pozostawało wylosowanych efektów wartości imiennej . .	w. a. zł. 626·24	w sumie . .	w. a. zł.	617	ct. 84
Od dnia 1. Stycznia do 31. Grudnia 1891 eskontowano efekta wylosowane wart. imien. .	w. a. zł. 111.212·24	na w. a. zł. 110.632·24			
za potrąceniem dyskonta . .	. „ „ „ 480·57				
		w sumie „ „ „	111.112	„ 81	
	w. a. zł. 111.838·48		w. a. zł.	111.730	ct. 65
W tymże czasie zrealizowano wylosowanych efektów war. imien.	w. a. zł. 99.647·81	na sumę	„ „ „	99.647	„ 54
Pozostałość wylosowanych efektów z d. 31. Grudnia 1891 wart. imien.	w. a. zł. 12.190·67	. . . . .	na sumę „ „ „	12.083	„ 11

c) w komisie:

Z dniem 31. Grudnia 1890 pozostawało w zapasie papierów publicznych na rachunek osób trzecich	w. a. zł. 200·—		w. a. zł.	199	ct. 54
Od 1. Stycznia do 31. Grudnia 1891 nabyto z polecenia i na rachunek osób trzecich papier. publicz. wartości imiennej .	„ „ „ 642.260·—	za sumę	„ „ „	650.069	„ 66
	w. a. zł. 642.460·—		w. a. zł.	650.269	ct. 20
Z tych efektów zrealizowano w tymże czasie wart. imiennej . .	„ „ „ 571.410·—	za sumę	„ „ „	578.868	„ 96
Zapas papierów publicz. wraz z narosłymi procentami, pozostających na rachunek osób trzecich z d. 31. Grudnia 1891 wynosi wart. imiennej .	w. a. zł. 71.050·—	. . . .	za sumę „ „ „	71.400	„ 24
Łączna pozostałość efektów własnych, eskontowanych i w komisie z dniem 31. Grudnia 1891 roku podług załączonego wykazu wynosi. . .			w. a. zł.	1,539.469	ct. 86

Weksle.

Z dniem 31. Grudnia 1890 r. pozostawało w portfelu weksli zdyskontowanych i inkasowych	2.162	sztuk	na sumę	w. a. zł.	2,441.769	ct. 26
W ciągu r. 1891 przyjęto do portfelu weksli i warrantów	10.681	„	„ „	„ „ „	8,661.497	„ 47
razem .	12.843	„	„ „	w. a. zł.	11,103.266	ct. 73
W tymże czasie:						
spłacono .	9.400	sztuk	na w. a. zł. 6,927.573 ct. 73			
reeskontowano	803	„	„ „ „ „ 1,194.613 „ 63	10.203 „	„ „	8,122.187 „ 36
Pozostaje z d. 31. Grudnia 1891 r. weksli i warrantów				2.640 „	„ „	w. a. zł. 2,981.079 ct. 37
W powyższej sumie mieszczą się weksle:						
a) na Lwów i Zastępstwa				1.711 „	„ „	w. a. zł. 1,723.668 ct. 52
b) od stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych .				592 „	„ „	„ „ „ 370.270 „ 09
c) zabezpieczone hipotecznie				11 „	„ „	„ „ „ 376.660 „ —
d) inkasowe				2 „	„ „	„ „ „ 1.199 „ 80
e) warranty Lwów				5 „	„ „	„ „ „ 2.960 „ —
f) warranty Kraków				39 „	„ „	„ „ „ 23.765 „ —
w portfelu .				2.360 „	„ „	w. a. zł. 2,498.523 ct. 41
reeskontowane .				280 „	„ „	„ „ „ 482.555 „ 96
jak powyżej .				2.640 „	„ „	w. a. zł. 2,981.079 ct. 37

Zaliczki na zastaw efektów.

Z d. 31. Grudnia 1890 r. pozostawało udzielonych pożyczek	na 174	zastawów	w. a. zł.	51.653	ct. 50
Od d. 1. Stycznia do 31. Grudnia 1891 udzielono	„ 166	„	„ „ „	99.295	„ 37
razem	na 340	„	w. a. zł.	150.948	ct. 87
Zwrócono w tymże peryodzie	„ 135	„	„ „ „	69.769	„ 87
Pozostaje z dniem 31. Grudnia 1891 r.	na 205	„	w. a. zł.	81.179	ct. —
Zabezpieczonych efektami, wskazanymi w §. 3. C. lit. d. statutu w imiennej wartości			w. a. zł.	106.050	ct. —

Rachunek bieżący pokryty efektami.

Z dniem 31. Grudnia 1890 pozostawało rachunków pokrytych papierami publicznymi	u stron 69	z sumą	w. a. zł.	611.603	ct. 21
W ciągu roku 1891 udzielono	stronom 33	w sumie	„ „ „	1,082.811	„ 99
razem	stron 102	w sumie	w. a. zł.	1,694.415	ct. 20
Z tego spłaciło w tymże czasie	„ 22	„ „	„ „ „	1,176.957	„ 46
Pozostaje z dniem 31. Grudnia 1891 r.	stron 80	ze sumą	w. a. zł.	517.457	ct. 74
pokrytą efektami w wartości imiennej			w. a. zł.	1,831.439	ct. 50

Dłużnicy i wierzyciele w rachunku bieżącym.

Pozostałość z dniem 31. Grudnia 1890 r. wynosiła na ciężar Banku . .	w. a. zł.	644.626	ct. 52
Obroty w ciągu roku 1891 wynoszą na rzecz korespondentów . . .	„ „ „	33,771.017	„ 86
	w. a. zł.	34,415.644	ct. 38
zaś na ich ciężar	„ „ „	33.838.268	„ 60
Pozostałość z dniem 31. Grudnia 1891 r. na ciężar Banku wynosi . .	w. a. zł.	577.375	ct. 78
składa się z sum:			

Passywa.

Conti lori:

a) sumy do dyspozycyi korespondentów . .	w. a. zł.	475.511 ct. 31			
b) weksle do zainkasowania z pn. . . .	„ „ „	12.999 „ 56			
c) sumy lokacyjne . .	w. a. zł.	2,010.538 ct. 50	w. a. zł.	2,499.049 ct. 37	

Conti nostri:

a) sumy zatrzymane przy realizacyi pożyczek hipotecznych, kaucye i inne należytości od Banku . . .	w. a. zł.	133.381 ct. 38			
b) należytości za odcięte kupony . . .	„ „ „	71.734 „ 52	„ „ „	205.115 „ 90	w. a. zł. 2,704.165 ct. 27

Aktywa.

Conti lori:

a) pozostałości z bieżących dyspozycyi korespondentów . . .	w. a. zł.	946 ct. 44			
b) zaliczki krótko zwrotne	„ „ „	2.733 „ 50	w. a. zł.	3.679 ct. 94	

Conti nostri:

a) rachunki w bankach .	w. a. zł.	899.357 ct. 98			
b) należytość w Kasie krajowej . . .	„ „ „	604.718 „ 75			
c) należytości u stron, zabezpieczone podkładem	„ „ „	560.611 „ 83			
d) weksle do zainkasowania u korespondentów	„ „ „	21.771 „ 69			
e) dłużnicy z weksli protestowanych . .	„ „ „	36.649 „ 30	„ „ „	2,123.109 „ 55	w. a. zł. 2,126.789 ct. 49
			pozostaje jak powyżej		w. a. zł. 577.375 ct. 78

Obce kapitały.

a) asygnaty, czeki i wkładki oszczędności.

Z dniem 31. Grudnia 1890 r. pozostawało lokowanych w Banku kapitałów

na asygnaty kasowe			w. a. zł.	239.800 ct. --	
na oddział żyrowy:					
rach. bież. Lit. A.	w. a. zł.	193.118 ct. 65			
„ „ „ B.	„ „ „	34.825 „ 50			
„ „ „ C.	„ „ „	80.140 „ 66	„ „ „	308.084 „ 81	
na wkładkach oszczędności . . .			„ „ „	1,015.240 „ 54	w. a. zł. 1,563.125 ct. 35
			Do przeniesienia . .		w. a. zł. 1,563.125 ct. 35

			Z przeniesienia .	w. a. zł.	1.563.125 ct. 35
Od d. 1. Stycznia do d. 31. Grudnia 1891 r. wpłynęło					
na asygnaty kasowe			w. a. zł.	628.500 ct. —	
na oddział żyrowy:					
rach. bież. Lit. A.	w. a. zł.	9,176.386 ct. 10			
„ „ „ B.	„ „ „	95.941 „ 99			
„ „ „ C.	„ „ „	189.401 „ 88	„ „ „	9,461.729 „ 97	
na wkładki oszczędności			„ „ „	1,034.668 „ 17	„ „ „ 11,124.898 „ 14
					w. a. zł. 12,688.023 ct. 49
W tymże czasie zwrócono z lokacyi:					
na asygnaty kasowe			w. a. zł.	336.500 ct. —	
na oddział żyrowy:					
rach. bież. Lit. A.	w. a. zł.	8,609.204 ct. 12			
„ „ „ B.	„ „ „	89.961 „ 59			
„ „ „ C.	„ „ „	205.263 „ 26	„ „ „	8,904.428 „ 97	
na wkładki oszczędności			„ „ „	1,130.769 „ —	„ „ „ 10.371.697 „ 97
Pozostaje z dniem 31. Grudnia 1891 r. kapitałów obcych:					
w asygnatach kasowych			w. a. zł.	531.800 ct. —	
w oddziale żyrowym:					
rach. bież. Lit. A.	w. a. zł.	760.300 ct. 63			
„ „ „ B.	„ „ „	40.805 „ 90			
„ „ „ C.	„ „ „	64.279 „ 28	„ „ „	865.385 „ 81	
na wkładkach oszczędności			„ „ „	919.139 „ 71	w. a. zł. 2.316.325 ct. 52

b) wierzyciele w rachunku bieżącym:

Jak w poprzednim ustępie	„ „ „	2.704.165 „ 27
Obce kapitały z dniem 31. Grudnia 1891 łącznie	w. a. zł.	5.020.490 ct. 79

Spis załączników do zamknięć rachunkowych

z dniem 31. Grudnia 1891.

1. Przegląd czynności Zastępstw Banku krajowego 17
2. Wykaz papierów publicznych, stanowiących własność funduszów rezerwowych i Banku . . 20
3. Wykaz depozytów osób trzecich według kategoryi efektów i rodzaju depozytu 21
4. Wykaz ruchu pożyczek hipotecznych 24
5. Wykaz udzielonych pożyczek hipotecznych 25
6. Wykaz ruchu pożyczek komunalnych 26
7. Wykaz emisyi Banku 27
8. Zamknięcie rachunku zysków i strat 28
9. Bilans Banku 30
10. Bilans stałego funduszu przemysłowego 32
11. Przegląd zestawień Bilansów z lat $188^{3}/_{4}$—1891 33

Przegląd

czynności

ZASTĘPSTW BANKU KRAJOWEGO

w roku

1891.

Liczba bieżąca	Zastępstwo	Obrót pozycyi kasowych		Weksle podane przez Zastępstwo do skupu			Weksle zeskontowane przez Bank		
		zł.	ct.	sztuk	zł.	ct.	sztuk	zł.	ct.
1	Biecz	70.187	62	8	9.000	—	6	5.000	—
2	Bochnia	103.787	65	5	7.500	—	5	7.500	—
3	Bóbrka	41.436	16	13	7.840	—	11	6.640	—
4	Borszczów	35.471	04	—	—	—	—	—	—
5	Brzesko	130.290	37	53	70.124	—	51	68.124	—
6	Brzeżany	51.703	91	12	5.050	—	9	4.500	—
7	Cieszanów	24.537	38	2	8.000	—	2	8.000	—
8	Dąbrowa	145.722	69	—	—	—	—	—	—
9	Delatyn	80.302	05	39	14.200	—	37	13.200	—
10	Dobromil	134.431	28	54	52.800	—	53	49.800	—
11	Drohobycz	77.448	89	55	26.594	23	21	14.086	46
12	Gliniany	36.550	80	—	—	—	—	—	—
13	Jarosław	442.561	64	184	117.356	18	98	69.916	58
14	Jasło	73.638	81	3	9.000	—	1	3.000	—
15	Jaworów	138.918	03	50	56.100	—	44	45.100	—
16	Kamionka strumiłowa	37.016	48	—	—	—	—	—	—
17	Kołomyja	453.658	25	1.072	224.675	06	1.035	210.733	58
18	Kraków	5,167.527	06	109	218.523	61	97	180.442	07
19	Krosno	91.929	30	48	68.435	20	40	47.403	74
20	Limanowa	145.538	30	110	45.561	—	109	44.511	—
21	Lwów	63.475	26	—	—	—	—	—	—
22	Łańcut	112.876	21	46	33.060	—	41	28.560	—
23	Maków	61.158	52	2	360	—	2	360	—
24	Mielec	95.430	81	5	8.100	—	4	7.100	—
25	Mościska	98.674	25	17	22.000	—	16	19.000	—
26	Myślenice	5.710	95	—	—	—	—	—	—
27	Nadwórna	50.093	96	57	23.330	05	16	8.900	—
28	Nowy Sącz	51.861	40	2	3.000	—	2	3.000	—
29	Oświęcim	13.421	90	13	4.995	—	13	4.995	—
30	Podhajce	320.619	22	68	107.932	—	67	102.932	—
31	Przemyśl	248.767	03	54	138.120	—	53	135.120	—
32	Przemyślany	321.895	22	223	142.045	—	211	133.545	—
33	Radziechów	99.084	13	9	7.170	—	9	7.170	—
34	Rohatyn	103.751	89	18	14.800	—	18	14.800	—
35	Ropczyce	60.069	91	14	11.550	—	13	10.550	—
36	Rudki	8.809	46	8	9.150	—	8	9.150	—
37	Rzeszów	253.300	15	37	61.910	46	34	58.260	46
38	Sambor	347.163	44	38	53.620	—	33	40.120	—
39	Sanok	503.376	51	189	223.959	51	145	163.647	89
40	Śniatyn	20.440	95	3	876	—	3	876	—
41	Sokal	225.435	20	5	5.400	—	4	2.400	—
42	Stanisławów	975.933	13	931	364.296	62	787	304.964	03
43	Stryj	373.644	81	397	185.254	87	251	132.673	38
44	Tarnobrzeg	3.187	03	2	8.500	—	—	—	—
45	Tarnopol	176.687	38	19	10.650	—	18	10.150	—
46	Tarnów	377.445	33	200	82.530	40	171	56.756	73
47	Trembowla	147.996	58	—	—	—	—	—	—
48	Tłumacz	158.185	40	37	48.034	25	27	21.848	95
49	Wadowice	25.277	26	—	—	—	—	—	—
50	Wieliczka	113.000	56	43	56.420	—	35	44.720	—
51	Zaleszczyki	158.170	95	40	26.650	07	25	7.700	—
52	Zbaraż	116.879	09	24	29.800	—	23	29.200	—
53	Złoczów	192.085	27	21	21.900	—	21	21.900	—
54	Żółkiew	40.772	86	9	3.020	—	9	3.020	—
		13,407.339	73	4.348	2,649.193	51	3.678	2,161.381	87

Weksle inkasowane przez Zastępstwo na rzecz Banku			Efekta sprzedane przez Zastępstwo	Podań hipotecznych wniesiono w Zastępstwie		Pożyczek hipotecznych wypłaciło Zastępstwo		Lokacyi na rzecz Banku przyjęło Zastępstwo	
sztuk	zł.	ct.	i. w. a.	sztuk	zł.	sztuk	zł.	zł.	ct.
5	4.260	—	—	—	—	3	9.500	—	—
—	—	—	—	—	—	1	22.000	2.000	—
67	11.878	56	—	17	15.500	8	4.650	—	—
—	—	—	—	17	11.550	22	13.300	—	—
18	11.620	51	—	2	5.000	1	1.200	—	—
27	3.503	34	—	6	18.200	22	20.350	—	—
—	—	—	—	3	1.800	4	2.950	—	—
4	1.741	38	—	—	—	1	900	—	—
123	34.600	73	—	2	2.300	1	500	—	—
60	50.116	18	—	11	5.700	9	4.050	2.000	—
58	18.362	63	4.250	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	9	5.200	8	5.600	—	—
137	77.013	34	—	13	13.100	10	62.900	—	—
4	739	23	—	—	—	—	—	—	—
46	40.251	63	—	11	9.300	4	2.400	7.177	67
35	5.790	70	—	10	9.312	7	4.800	749	42
133	47.624	21	600	7	10.300	6	8.400	—	—
206	199.442	90	—	—	—	37	484.100	2,063.124	87
1	75	—	—	3	2.850	3	6.200	—	—
20	7.308	—	—	1	1.000	1	550	206	40
—	—	—	—	26	19.600	19	14.050	—	—
40	21.997	34	—	8	5.100	8	8.500	—	—
2	360	—	—	—	—	—	—	—	—
35	40.425	—	—	—	—	—	—	—	—
21	15 899	23	—	4	4.000	1	1.000	19.707	56
—	—	—	—	1	1.500	—	—	—	—
18	8.280	86	—	18	17.500	6	3.800	—	—
3	3.475	—	100	2	1.250	1	4.000	—	—
14	4.189	84	—	—	—	—	—	—	—
121	126.393	68	900	4	5.700	5	7.300	800	—
60	96.128	78	—	5	6.700	4	18.500	—	—
203	123.836	78	—	8	9.500	6	7.950	—	—
59	13.958	46	—	17	11.300	27	17.400	1.500	—
42	14.950	63	—	3	2.800	7	4.800	—	—
26	19.580	—	—	4	11.700	7	72.600	—	—
3	490	20	—	—	—	2	1.400	—	—
34	46.244	42	1.800	7	11.000	10	31.400	—	—
67	31.197	18	1.600	—	—	—	—	390	55
121	128.493	93	35.000	11	14.700	10	16.600	30.403	89
7	2.344	54	—	4	2.800	3	2.200	—	—
111	18.648	23	—	33	23.600	24	13.600	4.287	78
464	183.313	21	8.550	14	22.050	5	9.300	888	57
144	93.941	83	4.400	8	28.800	9	14.900	1.145	25
—	—	—	—	2	1.600	1	500	—	—
84	34.722	03	17.750	14	15.050	21	27.450	—	—
195	83.445	53	—	—	—	—	—	37.342	66
—	—	—	—	13	11.100	11	11.200	—	—
103	30.990	—	—	16	23.850	12	10.050	—	—
—	—	—	—	—	—	1	2.500	—	—
28	31.461	24	—	2	9.000	1	1.000	—	—
37	41.086	92	—	12	9.900	6	5.350	531	99
88	39.648	89	—	20	12.700	26	17.150	—	—
82	33.862	07	—	8	23.300	6	9.950	10.527	82
15	6.369	94	—	11	10.800	3	2.300	—	—
3.171	1,810.064	10	74.950	387	428.012	390	991.100	2,183.084	43

Wykaz papierów publicznych

z dnia 31. Grudnia 1891 r.

stanowiących własność funduszów rezerwowych i Banku.

A. Efekta funduszów rezerwowych.	Wartość imienna w. a. zł.	ct.	Najbliższy kupon płatny	Kurs	Wartość rzeczywista: Kapitał w. a. zł.	ct.	Procenta do 31/12 91 w. a. zł.	ct.	Łącznie w. a. zł.	ct.	Ogółem w. a. zł.	ct.
a) Depozyt rezerwy dla pożyczek w obligacyach komunalnych I. Em.												
4% Obligacye propinacyjne	111.250	—	30/6 92	al pari	111.250	—	—	—				
Wkładka na książeczkę C. Nr. 103	7.301	77	—	al pari	7.301	77	—	—				
	118.551	77			118.551	77	—	—	118.551	77		
b) Depozyt funduszu rezerwowego §. 62 statutu.												
4% Obligacye propinacyjne	145.300	—	30/6 92	al pari	145.300	—	—	—				
Wkładka na książeczkę oszczędności Nr. 4.096	104	61	—	al pari	104	61	—	—				
Stan z dniem 31. Grudnia 1891	145.404	61			145.404	61	—	—	145.404	61	263.956	38
B. Efekta własne, eskontowane i w komisie.												
Własność Banku.												
4% Pożyczka krajowa	52.200	—	1/5 92	91·25	47.632	50						
4½% Pożyczka krajowa z roku 1883/4	61.600	—	1/5 92	98·—	60.368	—						
5% Obligacye komunalne	171.300	—	1/4 92	101·—	173.013	—						
4½% Krajowe listy zastawne	876.500	—	30/6 92	98·50	863.352	50						
4% Obligacye funduszu propinacyjnego Królestwa Galicyi i Lod. z W. Ks. Krakowskiem	337.800	—	30/6 92	92·25	311.620	51						
	1,499.400	—			1,455.986	51			1,455.986	51		
b) Eskontowane.												
Efekta wylosowane i kupony	12.190	67	—	—	12.083	11	—	—	12.083	11		
c) Własność osób trzecich w komisie.												
4% Obligacye indemnizacyjne	6.550	—	1/5 92	104·30	6.831	65	51	58				
4½% Listy zastawne gal. Tow. kred. ziemsk.	64.000	—	30/6 92	100·—	64.000	—	—	—				
Książeczka wkładkowa Tow. wzajem. kredytu w Krakowie	500	—		100·—	500	—	17	01				
Stan z dniem 31. Grudnia 1891	71.050	—			71.331	65	68	59	71.400	24	1,539.469	86

objęte rachunkiem procentów od efektów własnych.

Wykaz depozytów osób trzecich

według kategoryi efektów i rodzaju depozytu.

Nazwa efektu	Z kuponem płatnym	Depozyta			Razem
		na zastaw	do przechowania	na zabezpieczenie otwartego kredytu	
5% austr. renta papierowa, Maj-Listopad	1/5 92	2.200 —	87.900 —	16.900 —	107.000 —
5% austr. renta papierowa, Luty-Sierpień	1/2 „	100 —	33.000 —	9.550 —	42.650 —
5% austr. renta srebrna, Styczeń-Lipiec	1/7 „	— —	16.000 —	2.600 —	18.600 —
5% austr. renta srebrna, Kwiecień-Październik	1/4 „	— —	18.650 —	5.100 —	23.750 —
Losy państwowe z r. 1854.	1/4 „	1.750 —	2.000 —	1.500 —	5.250 —
Losy państwowe z r. 1860.	1/5 „	6.750 —	10.800 —	7.800 —	25.350 —
Losy państwowe z r. 1864.	—	3.800 —	6.350 —	2.400 —	12.550 —
4% austryacka renta w złocie	1/4 „	— —	1.600 —	— —	1.600 —
5% austryacka renta papierowa	1/3 „	1.000 —	36.200 —	28.000 —	65.200 —
Zapisy długu upaństw. kolei Elżbiety w złocie	1/7 „	— —	100 —	5.100 —	5.200 —
Zapisy długu upaństw. kolei Franciszka Józefa	1/7 „	— —	5.000 —	— —	5 000 —
Zapisy długu upaństw. kolei Rudolfa	1/7 „	1.000 —	12.400 —	— —	13.400 —
Pryorytety kolei Franciszka Józefa	1/4 „	— —	10.800 —	— —	10.800 —
Pryorytety kolei Pilsen-Priesen	1/7 „	— —	2.000 —	— —	2.000 —
Pryorytety kolei Rudolfa	1/4 „	— —	400 —	— —	400 —
4% węgierska renta w złocie	1/7 „	— —	5.300 —	5.000 —	10.300 —
5% węgierska renta papierowa	1/6 „	— —	47.400 —	14.600 —	62.000 —
4½% pożyczka węg. kolei państwowych	1/2 „	— —	5.800 —	1.200 —	7.000 —
5% zapisy długu węg. kolei wschodniej w złocie	1/7 „	— —	600 —	— —	600 —
4½% obligacye propinacyjne węgierskie	1/7 „	2.000 —	15.000 —	6.000 —	23.000 —
Losy węgierskie	—	3.850 —	4.400 —	2.200 —	10.450 —
4% losy cisańskie	1/4 „	3.600 —	4.800 —	2.300 —	10.700 —
Obligacye indemn. lwowskie	1/5 „	1.200 —	13.350 —	100 —	14.650 —
Obligacye indemn. krakowskie	1/5 „	— —	18.350 —	1.000 —	19.350 —
Obligacye indemn. bukowińskie	1/5 „	— —	4.350 —	— —	4.350 —
Obligacye indemn. węgierskie	1/5 „	300 —	9.800 —	22.900 —	33.000 —
5% obligacye propinacyjne bukowińskie	1/7 „	— —	2.050 —	11.500 —	13.550 —
5% losy regulacyi Dunaju	1/7 „	— —	1.700 —	300 —	2.000 —
6% obligacye pożyczki krajowej z r. 1873.	1/5 „	— —	1.400 —	1.800 —	3.200 —
4½% obligacye pożyczki krajowej z r. 1883.	1/5 „	1.500 —	90.200 —	14.100 —	105.800 —
4½% obligacye pożyczki krajowej z r. 1884.	1/5 „	— —	17.100 —	5.100 —	22.200 —
4½% obligacye pożyczki krajowej z r. 1885.	1/5 „	— —	3.500 —	4.000 —	7.500 —
4% obligacye pożyczki krajowej z r. 1891.	1/5 „	— —	87.500	27.000 —	114.500 —
4% obligacye gal. funduszu propinacyjnego	1/7 „	9.600 —	336.250 —	703.750 —	1,049.600 —
Do przeniesienia		38.650 —	912.050 —	901.800 —	1,852.500 —

Nazwa efektu	Z kuponem płatnym	Depozyta: na zastaw	Depozyta: do przechowania	Depozyta: na zabezpieczenie otwartego kredytu	Razem
Z przeniesienia . . .		38.650 —	912.050 —	901.800 —	1,852 500 —
4% pożyczka miasta Tryestu . . .	1/7 92	— —	16.050 —	— —	16.050 —
5% pożyczka miasta Wiednia . .	1/7 „	— —	8.000 —	— —	8.000 —
Losy komunalne m. Wiednia . . .	—	3.000 —	2.500 —	2.000 —	7.500 —
3% losy serbskie	1/7 „	— —	600 —	400 —	1.000 —
Losy tureckie	—	— —	2.400 —	2.400 —	4.800 —
3% prem. zapisy długu austr. zakł. kred. ziem. I.	1/6 „	12.300 —	15.500 —	5.800 —	33.600 —
3% prem. zapisy długu austr. zakł. kred. ziem. II.	1/2 „	1.800 —	4.300 —	1.700 —	7.800 —
5% listy zast. bukow. zakł. kred. ziems.	30/6 „	— —	5.200 —	— —	5.200 —
5% listy zast. peszteńskiego banku handlowego	1/2 „	— —	3.000 —	— —	3.000 —
5% prem. listy zast. galic. Banku hipotecznego	1/3 „	1.000 —	142.100 —	26.900 —	170.000 —
5% nieprem. listy zast. gal. Banku hipotecznego	1/5 „	2.600 —	128.300 —	29.000 —	159.900 —
4½% listy zast. gal. Banku hipot.	1/5 „	1.600 —	33.000 —	900 —	35.500 —
6% listy zast. gal. zakładu kredyt. ziemsk.	1/5 „	— —	1.000 —	— —	1.000 —
4% nieokr. listy zast. gal. Towarz. kred. ziem.	30/6 „	3.100 —	9.500 —	— —	12.600 —
4% listy zast. gal. Towarz. kred. ziem. 41-letnie	30/6 „	1.000 —	51.700 —	7.900 —	60.600 —
4% listy zast. gal. Towarz. kred. ziem. 56-letnie	30/6 „	— —	44.800 —	7.200 —	52.000 —
4½% listy zast. gal. Towarz. kred. ziem.	30/6 „	8.700 —	1,221.300 —	210.900 —	1,440.900 —
4½% listy zast. Banku krajowego	30/6 „	20.300 —	1,432.200 —	482.600 —	1,935.100 —
5% obligacye komunalne Banku krajowego I.	1/4 „	— —	14.900 —	10.100 —	25.000 —
5% obligacye komunalne Banku krajowego II.	1/4 „	1.300 —	76.000 —	95.100 —	172.400 —
4% listy zast. austro-szląz. zakładu kred. ziem.	1/7 „	— —	1.400 —	— —	1.400 —
4½% listy zast. austro-węgierskiego Banku	1/4 „	— —	1.400 —	— —	1.400 —
4% listy zast. austro-węgierskiego Banku	1/4 „	7.000 —	17.600 —	14.000 —	38.600 —
4% prem. listy zast. węg. Banku hipotecznego	1/6 „	3.700 —	11.500 —	5.400 —	20.600 —
Pryorytety czeskiej kolei zachodniej	1/7 „	— —	200 —	— —	200 —
Pryorytety kolei busztehradzkiej .	1/4 „	— —	300 —	— —	300 —
Pryorytety kolei północnej	1/3 „	— —	1.300 —	— —	1.300 —
Pryorytety kolei Karola Ludwika .	1/7 „	— —	2.000 —	300 —	2.300 —
Pryorytety kolei koszycko-bogumińskiej	1/7 „	— —	4.000 —	— —	4 000 —
Pryorytety kolei czerniowieckiej .	1/5 „	— —	2.700 —	900 —	3.600 —
Pryorytety kolei łupkowskiej I. . .	1/3 „	— —	5.000 —	200 —	5.200 —
Pryorytety kolei łupkowskiej II. .	1/7 „	— —	600 —	— —	600 —
Losy Basilica	—	— —	145 —	15 —	160 —
Losy kredytowe	—	— —	2.800 —	500 —	3.300 —
Losy „Clary“	—	— —	200 —	— —	200 —
Losy miasta Innsbruck	—	— —	60 —	— —	60 —
Do przeniesienia . . .		106.050 —	4,175.605 —	1,806.015 —	6,087.670 —

Nazwa efektu	Z kuponem płatnym	Depozyta						Razem	
		na zastaw		do przechowania		na zabezpieczenie otwartego kredytu			
Z przeniesienia . . .		106.050	—	4,175.605	—	1.806.015	—	6,087.670	—
Losy miasta Krakowa	—	—	—	1.620	—	380	—	2.000	—
Losy miasta Lublany	—	—	—	160	—	40	—	200	—
Losy miasta Budy	—	—	—	320	—	120	—	440	—
Losy „Palffy“	—	—	—	160	—	—	—	160	—
Losy czerw. krzyża austr.	—	—	—	500	—	350	—	850	—
Losy czerw. krzyża węgier. . . .	—	—	—	295	—	130	—	425	—
Losy Rudolfa	—	—	—	290	—	10	—	300	—
Losy „Salm“	—	—	—	80	—	—	—	80	—
Losy miasta Salzburga	—	—	—	120	—	—	—	120	—
Losy „St. Genois“	—	—	—	120	—	80	—	200	—
Losy miasta Stanisławowa	—	—	—	260	—	—	—	260	—
Losy „Waldstein“	—	—	—	60	—	—	—	60	—
Losy „Windischgrätz“	—	—	—	60	—	—	—	60	—
Akcye gal. Banku hipotecznego . .	1/7 92	—	—	3.000	—	10 000	—	13.000	—
Akcye gal. Banku dla handlu i przemysłu	—	—	—	2.400	—	—	—	2.400	—
Akcye kolei północnej	1/7 „	—	—	1.000	—	—	—	1.000	—
Akcye kolei Alföld	1/7 „	—	—	29.400	—	—	—	29.400	—
Akcye kolei Karola Ludwika . . .	1/7 „	—	—	29.400	—	—	—	29.400	—
Akcye kolei łupkowskiej	1/7 „	—	—	5.200	—	—	—	5.200	—
Akcye kolei Praga-Dux	1/7 „	—	—	150	—	—	—	150	—
Akcye węgierskiej kolei północno-wschodniej	1/7 „	—	—	9.000	—	—	—	9 000	—
Akcye węg. kolei zachodniej . . .	1/7 „	—	—	5.000	—	—	—	5.000	—
Akcye użytkowania kolei Karola Ludwika	—	—	—	800	—	—	—	800	—
Akcye użytkowania kolei czerniowieckiej	—	—	—	400	—	—	—	400	—
Efekta nieobjęte cedułą wiedeńską:									
Asygnaty kasowe	—	—	—	32.500	—	9.425	—	41.925	—
Książeczki wkładkowe i oszczędności	—	—	—	112 093	58	2.009	50	114.103	08
Walory w obcych walutach	—	—	—	302.438	—	2.880	—	305.318	—
Dokumenta prywatne	—	—	—	88.029	—	—	—	88.029	—
		106.050	—	4,800.460	58	1.831.439	50	6,737.950	08

Wykaz ruchu pożyczek hipotecznych

do końca roku 1891.

Wykaz A.

	Dobra ziemskie		Realności miejskie		Realności wiejskie		Razem		W porównaniu z r. 1890	
	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota
Saldo z r. 1890 (pozostałe w toku, promesy w obiegu, promesy zrealizowane do końca roku 1890)	326	10,325.200	1.122	10,914.400	1,711	1,539.950	3.159	22,779.550	+ 570	+ 3,696.500
Zgłoszono w roku 1891	60	2,315.800	286	3,994.750	529	471.100	875	6,781.650	— 17	— 286.250
Razem . .	386	12,641.000	1.408	14,909.150	2.240	2,011.050	4.034	29,561.200	+ 553	+ 3,410.250
Odmówiono w roku 1891	11	340.100	54	935.150	113	143.350	178	1,418.600	— 46	— 1,369.200
Pozostało . .	375	12,300.900	1.354	13,974.000	2.127	1,867.700	3.856	28,142.600	+ 599	+ 4,779.450
Promesy wycofane w roku 1891	5	278.500	26	353.400	40	46.150	71	678.050	— 27	+ 94.450
„ w obiegu będące	36	1,414.200	101	1,365.600	264	218.700	401	2,998.500	+ 134	+ 1,453.050
„ zrealizowane do końca r. 1891 .	322	10,192.200	1.133	10,915.200	1.795	1,567.850	3.250	22,675.250	+ 517	+ 2,858.350
Pozostaje w toku . .	12	416.000	94	1,339.800	28	35.000	134	1,790.800	— 25	+ 373.600

Wykaz B.

	Na dobra ziemskie			Na realności miejskie			Na grunta włościańskie			Razem		
	Ilość	Wartość szac. hip.	Kwota dłużna	Ilość	Wartość szac. hip.	Kwota dłużna	Ilość	Wartość szac. hip.	Kwota dłużna	Ilość	Wartość szac. hip.	Kwota dłużna
Po koniec r. 1891 zrealizowano . . .	322	21,306.948	10,192.200 —	1.133	22,605.449	10,915.200 —	1.795	3,712.165	1,567.850 —	3.250	47,624.562	22,675.250 —
Po koniec roku 1891 spłacono gotówką .	—	—	292.690 06	—	—	689.167 85	—	—	240.471 18	—	—	1,222.329 09
Po koniec roku 1891 spłacono listami .	55	2,643.606	1,426.250 —	53	917.510	468.850 —	52	120.298	44.250 —	160	3,681.414	1,939.350 —
Pozostaje z 31. Grudnia 1891. . . .	267	18,663.342	8,473.259 94	1.080	21,687.939	9,757.182 15	1.743	3,591.867	1,283.128 82	3.090	43,943.148	19,513.570 91

Wykaz udzielonych pożyczek hipotecznych

po koniec roku 1891.

A. według wysokości

Do wysokości w. a. zł.	ilość	kwota
300	69	19.950
500	621	296.900
1.000	837	638.300
5.000	808	2,095.750
10.000	351	2,613.900
25.000	374	5,907.150
50.000	100	3,470.600
100.000	60	4,006.700
nad 100.000	30	3,626.000
Razem . . .	3.250	22,675.250

B. według planu umorzenia

na lat	ilość	kwota
$13^1/_2$	1.129	1,022.300
$15^1/_2$	266	333.750
$18^1/_2$	276	670.300
23	569	2.035.350
$30^1/_2$	735	8,848.100
$37^1/_2$	16	304.650
51	259	9,410.800
Razem . . .	3.250	22,675.250

C. według lat

W roku 1884	57	639.550
„ „ 1885	368	2,399.300
„ „ 1886	505	5,671.650
„ „ 1887	597	5,408.100
„ „ 1888	270	1,016.200
„ „ 1889	379	1,468.400
„ „ 1890	557	3,213.700
„ „ 1891	517	2,858.350
Razem . . .	3.250	22,675.250

Wykaz ruchu pożyczek komunalnych

do końca roku 1891.

Wykaz A.

	Powiaty		Gminy miejskie		Gminy wiejskie		Razem		W porównaniu z r. 1890	
	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota
Saldo z r. 1890 (pozostałe w toku, promesy w obiegu, promesy zrealizowane do końca roku 1890)	27	496.500	66	1,445.500	88	249.400	181	2,191.400	+ 59	+ 669.800
Zgłoszono w roku 1891	7	135.000	18	468.000	27	120.700	52	723.700	— 15	+ 14.900
Razem . . .	34	631.500	84	1,913.500	115	370.100	233	2,915.100	+ 44	+ 684.700
Odmówiono w roku 1891	—	—	—	500	4	32.200	4	32.700	— 3	— 3.300
Pozostało . . .	34	631.500	84	1,913.000	111	337.900	229	2,882.400	+ 47	+ 688.000
Promesy wycofane w roku 1891	1	6.000	2	25.000	7	18.000	10	49.000	+ 9	+ 46.000
„ w obiegu będące	2	50.000	9	307.000	16	69.700	27	426.700	— 4	— 1.600
„ zrealizowane do końca r. 1891 .	31	575.500	72	1,575.000	87	243.600	190	2,394.100	+ 43	+ 618.600
Pozostaje w toku . . .	—	—	1	6.000	1	6.600	2	12.600	— 1	— 5.000

Wykaz B.

	Powiaty			Gminy miejskie			Gminy wiejskie			Razem		
	ilość	kwota		ilość	kwota		ilość	kwota		ilość	kwota	
Po koniec roku 1891 zrealizowano	31	575.500	—	72	1,575.000	—	87	243.600	—	190	2,394.100	—
„ „ „ „ spłacono gotówką . . .	2	127.014	80	10	492.366	39	6	69.648	10	18	689.029	29
„ „ „ „ „ obligacyami .	—	9.100	—	1	156.300	—	—	6.800	—	1	172.200	—
Pozostaje z 31. Grudnia 1891 roku	29	439.385	20	61	926.333	61	81	167.151	90	171	1,532.870	71

Wykaz emisyi Banku.

Emitowano po włącznie d. 31/12 1891				Umorzono na skutek losowania				Umorzono na skutek spłaty pożyczek emitowanymi papierami				Pozostaje w obiegu odnośnie do pojedyńczych emisyi				Ogółem
seryа	sztuk	po w. a. zł.	Sumę w. a. zł.	seryа	sztuk	po w. a. zł.	Sumę w. a. zł.	seryа	sztuk	po w. a. zł	Sumę w. a. zł.	seryа	sztuk	po w. a. zł.	Sumę w. a. zł.	w. a. zł.
a) cztero i pół procentowe listy zastawne																
I.	2.307	50	115.350	I.	158	50	7.900	I.	111	50	5.550	I.	2.038	50	101.900	
II.	8.444	100	844.400	II.	484	100	48.400	II.	473	100	47.300	II.	7.487	100	748.700	
III.	3.905	500	1,952.500	III.	222	500	111.000	III.	137	500	68.500	III.	3.546	500	1,773.000	
IV.	6.523	1.000	6,523.000	IV.	357	1.000	357.000	IV.	348	1.000	348.000	IV.	5.818	1.000	5,818.000	
V.	2.648	5.000	13,240.000	V.	135	5.000	675.000	V.	294	5.000	1,470.000	V.	2.219	5.000	11,095.000	
	23.827		22,675.250		1.356		1,199.300		1.363		1,939.350		21.108			19,536.600
b) pięcio procentowe obligacye komunalne I. emisyi																
A.	1.806	100	180.600	A.	935	100	93.500	A.	312	100	31.200	A.	559	100	55.900	
B.	771	1.000	771.000	B.	431	1.000	431.000	B.	81	1.000	81.000	B.	259	1.000	259.000	
C.	114	5.000	570.000	C.	60	5.000	300.000	C.	12	5.000	60.000	C.	42	5.000	210.000	
	2.691		1,521.600		1.426		824.500		405		172.200		860			524.900
c) pięcio procentowe obligacye komunalne II. emisyi																
A.	485	100	48.500	A.	—	100	—	A.	—	100	—	A.	485	100	48.500	
B.	214	500	107.000	B.	—	500	—	B.	—	500	—	B.	214	500	107.000	
C.	342	1.000	342.000	C.	—	1.000	—	C.	—	1.000	—	C.	342	1.000	342.000	
D.	75	5.000	375.000	D.	—	5.000	—	D.	—	5.000	—	D.	75	5.000	375.000	
	1.116		872.500		—		—		—		—		1.116			872.500
Stan emisyi Banku z dniem 31. Grudnia 1891 r.																20 934.000

Zamknięcie rachunków

z dniem

I. Oddział

Wydatki	Walutą austr. zł.	ct.
Kupony od 4½% listów zastawnych	874.842	51
Saldo zysku z oddziału hipotecznego	51.410	25
	926.252	76

II. Oddział

Kupony od 5% obligacyi komunalnych	73.760	—
Saldo zysku z oddziału komunalnego	6.612	46
	80.372	46

III. Oddział

Procenta:			
a) od rachunków bieżących Lit. A.	zł. 20.101 ct. 71		
b) od rachunków bieżących Lit. B.	„ 1.320 „ 72		
c) od rachunków bieżących Lit. C.	„ 3.634 „ 38		
d) od wkładek oszczędności	„ 38.882 „ 65		
e) od własnych asygnat kasowych	„ 14.857 „ 19		
f) od weksli rceskontowanych	„ 8.421 „ 56	87.218	21
Straty oddziału bankowego:			
a) na realności w. h. l. 181 g. k. Kleparów reszta	zł. 86 ct. 40		
b) na wekslach	„ 4.139 „ 36	4.225	76
Saldo zysku z oddziału bankowego		181.773	52
		273.217	49

IV. Ogólne zamknięcie

Koszta handlowe:			
a) Płace i wynagrodzenia	zł. 69.241 ct. 66		
b) Dyety i koszta podróży Prezesa i członków Rady nadzorczej	„ 7.427 „ —		
c) Fundusz emerytalny i emerytury	„ 4.009 „ 49		
d) Zwroty Wydziałowi krajowemu i koszt utrzymania kasy	„ 3.170 „ —		
e) Koszta prawne, porta, depesze, książki, druki, przybory do pisania, abonament gazet, ogłoszenia i koszta ogólne	„ 16.187 „ 41	100.035	56
Podatki, opłaty stemplowe i należytości rządowe		37.232	77
Odpisanie:			
na amortyzacyę ruchomości		877	41
Zysk do rozdziału:			
W myśl §. 62 statutu:			
40% na kapitał zakładowy	zł. 40.660 ct. 20		
30% na fundusz rezerwowy	„ 30.495 „ 14		
20% na rezerwę oddziału hipotecznego	„ 20.330 „ 10		
10% na rezerwę specyalną dla pożyczek w obligacyach komunaln. II. em.	„ 10.165 „ 05	101.650	49
		239.796	23

strat i zysków

31. Grudnia 1891.

hipoteczny.

Dochody	Walutą austr. zł.	ct.
Procenta od pożyczek w 4½% listach zastawnych	863.301	31
Procenta zwłoki od tychże pożyczek	11.448	14
Dodatek na koszta administracyi tychże pożyczek	51.270	43
Z zadawnienia 74 kuponów płatnych w r. 1888. od 4½% listów zastawnych w myśl §. 32. statutu	232	88
	926.252	76

komunalny.

Procenta od pożyczek w 5% obligacyach komunalnych	74.316	12
Procenta zwłoki od tychże pożyczek	1.527	51
Dodatek na koszta administracyi pożyczek w 5% obligacyach komunalnych	4.518	83
Z zadawnienia 4 kuponów płatnych w r. 1888. od 5% obligacyi komunalnych I. emisyi w myśl §. 9. ust. 2. przep. kom.	10	—
	80.372	46

bankowy.

Procenta:				
a) od weksli zeskontowanych	zł. 118.169	ct. 99		
b) od pożyczek na zastaw efektów	„ 33.297	„ 48		
c) od rachunków bieżących	„ 16.224	„ 44		
d) od warrantów	„ 122	„ 26	167.814	17
Prowizye i komisowe			37.039	55
Dochód z efektów własnych:				
a) z kuponów	zł. 49.444	ct. 40		
b) z różnicy kursu	„ 18.919	„ 37	68.363	77
			273.217	49

rachunków strat i zysków.

Dochód z oddziału hipotecznego	51.410	25
Dochód z oddziału komunalnego	6.612	46
Dochód z oddziału bankowego	181.773	52
	239.796	23

Bilans Banku krajowego Królestwa Galicyi

z dniem 31. Gru-

Stan czynny			Walutą austr. zł.	ct.
Kasa:				
w banku	zł.	147.893 ct. 64		
w zastępstwach	„	58.949 „ 26	206.842	90
Efekta funduszów rezerwowych			263.956	38
Efekta funduszu emerytalnego			20.015	92
Efekta własne, eskontowane i w komisie			1,539.469	86
Pożyczki w $4^1/_2$% listach zastawnych:				
kapitał bieżący	zł.	19,519.046 ct. 50		
kapitał zalegający	„	17.553 „ 50		
	zł.	19,536.600 ct. —		
mniej funduszu umorzenia	„	23.029 „ 09	19,513.570	91
Pożyczki w obligacyach komunalnych I. i II. emisyi:				
kapitał bieżacy	zł.	1,529.578 ct. 06		
kapitał zalegający	„	3.292 „ 65	1,532.870	71
Weksle i warranty:				
w portfelu	zł.	2,498.523 ct. 41		
w reeskoncie	„	482.555 „ 96	2,981.079	37
Zaliczki na zastaw efektów			81.179	—
Rachunek bieżący pokryty efektami			517.457	74
Dłużnicy w rachunku bieżącym			2,126.789	49
Ruchomości z roku 1890	zł.	8.311 ct. 04		
dokup w roku 1891	„	463 „ 02		
	zł.	8.774 ct. 06		
amortyzacya w roku 1891	„	877 „ 41	7.896	65
Różne Rachunki:				
z oddziału hipotecznego	zł.	138.925 ct. 11		
z oddziału komunalnego	„	21.834 „ 72		
z oddziału bankowego	„	455.422 „ 94	616.182	77
			29,407.311	70

Naczelny buchalter
Longchamps.

C. k. Radca Dworu i Komisarz rządowy:
Franciszek Karasiński.

We Lwowie, dnia

RADA

H. Bochdan. *Dr. Wł. Kraiński.* *Dr. G. Romer.*

i Lodomeryi z Wielkiem Ks. Krakowskiem.

dnia 1891 r.

Stan bierny					Walutą austr. zł.	ct.
Kapitał zakładowy łącznie z przypadającym zyskiem za rok 1891					1,198.520	62
Rezerwy:						
fundusz rezerwowy (§. 62 statutu)			zł. 175.899 ct. 75			
rezerwa oddziału hipotecznego			„ 130.274 „ 43			
rezerwa oddziału komunalnego:						
własność dłużników komunalnych	27.348·—					
własność Banku, emisya I.	91.203·77					
„ „ „ II.	33.933·63	125.137·40	„ 152.485 „ 40		458.659	58
Fundusz emerytalny					20.015	92
Emisye banku:						
$4^1/_2$% listy zastawne			zł. 19,536.600 ct. —			
5% obligacye komunalne I. i II. emisyi			„ 1,397.400 „ —		20,934.000	—
Wylosowane efekta własnych emisyi:						
$4^1/_2$% listy zastawne			zł. 124.550 ct. —			
5% obligacye komunalne I. i II. emisyi			„ 134.800 „ —		259.350	—
Kupony w obiegu:						
od $4^1/_2$% listów zastawnych			zł. 282.008 ct. 31			
od 5% obligacyi komunalnych I. i II. emisyi			„ 3.760 „ 50		285.768	81
Obce kapitały:						
asygnaty, czeki i wkładki oszczędności			zł. 2,316.325 ct. 52			
wierzyciele w rachunku bieżącym			„ 2,704.165 „ 27		5,020.490	79
Lokacye Zastępstw					100.513	51
Żyro-obligo					482.555	96
Różne rachunki:						
z oddziału hipotecznego			zł. 106.496 ct. 23			
z oddziału komunalnego			„ 18.467 „ 59			
z oddziału bankowego			„ 387.100 „ —		512.063	82
Procenta przenośne:						
z oddziału hipotecznego			zł. 64.829 ct. 03			
z oddziału komunalnego			„ 35.362 „ 68			
z oddziału bankowego			„ 35.180 „ 98		135.372	69
Czysty zysk			zł. 101.650 ct. 49			
rozdzielony w myśl §. 62 statutu:						
40% na kapitał zakładowy	zł. 40.660 ct. 20					
30% na fundusz rezerwowy	„ 30.495 „ 14					
20% na rezerwę oddziału hipotecz.	„ 20.330 „ 10					
10% na rezerwę specyalną dla pożyczek w obligacyach komunalnych II. emisyi	„ 10.165 „ 05		„ 101.650 „ 49			
Depozyta:						
efekta zaliczkowane		zł. 106.050 ct. —				
efekta jako pokrycie rach. bieżącego		„ 1,831.439 „ 50				
efekta w przechowaniu		„ 4.800.460 „ 58				
Razem		zł. 6,737.950 ct. 08				
					29.407.311	70

31. Grudnia 1891 r.

DYREKCYA:

Dr. Zgórski. *Dr. Domaszewski.*

NADZORCZA

K. hr. Scipio. *Dr. K. Żywicki.*

Bilans stałego funduszu przemysłowego

z dniem 31. Grudnia 1891.

Stan czynny	Walutą austr. zł.	ct.	Stan bierny	Walutą austr. zł.	ct.
Kapitał z pożyczek udzielonych:			Aktywa przyjęte od Wydziału krajowego z dniem 1. Stycznia 1888 zł. 111.410 ct. 08		
Przem. tkackiemu 26 poż. zł. 67.350 ct. —			Odpisano . . . . . „ 12.567 „ 80	98.842	28
„ skórnemu 24 „ „ 103.090 „ 70			Dotacya. 5 rat funduszu krajowego za r. 1887, 1888, 1889, 1890 i 1891.	180.000	—
„ drzewnemu 10 „ „ 29.302 „ 59			Przyrost do 31. Grudnia 1891	22.710	61
„ metalowemu 11 „ „ 44.360 „ —			Dług w Banku krajowym	5.375	—
„ ceramiczn. 5 „ „ 45.945 „ 97					
Innym gałęziom przemysłu . . . . 16 „ „ 16.878 „ 63					
92 poż.	306.927	89			
	306.927	89		306.927	89

We Lwowie, dnia 31. Grudnia 1891.

Za zgodność:

Kossak
saldokontysta Banku krajowego,
jako prowadzący rachunkowość funduszu.

Longchamps
naczelny buchalter Banku krajowego.

Zamknięcie rachunków strat i zysków

z dniem 31. Grudnia 1891.

Wydatki	Walutą austr. zł.	ct.	Dochody	Walutą austr. zł.	ct.
Prowizya Banku krajowego	277	48	Odsetki pobrane od dłużników	7.996	54
Koszta lustracyi i inne	257	83	Odsetki od lokacyi w Banku krajowym . .	370	81
Saldo zysku jako przyrost dotacyi w r. 1891	8.296	68	Odsetki zwłoki	464	64
	8.831	99		8.831	99

Przegląd przyrostu dotacyi.

W roku 1887	zł.	441 ct. 76
„ „ 1888	„	4.063 „ 34
„ „ 1889	„	4.021 „ 68
„ „ 1890	„	5.887 „ 15
„ „ 1891	„	8.296 „ 68
	zł.	22.710 ct. 61

Przegląd zestawień Bilansów z lat 188¾ — 1891.

Rok	Stan czynny: Kasa	Efekta własne eskontowane i w komisie	Pożyczki w 4½% listach zastawnych	Pożyczki w 5% obligacyach komunalnych	Weksle	Zaliczki na zastaw efektów i w rachunku bieżącym	Dłużnicy w rachunku bieżącym	Depozyta osób trzecich	Stan bierny: Kapitał zakładowy i rezerwy	Emisye Banku: 4½% listy zastawne	Emisye Banku: 5% obligacye komunalne	Obce kapitały	Wierzyciele w rachunku b…	Dochody: z kuponów	Dochody: z różnicy kur…	Dochody: z prowizyi	Dochody: z oddziału	Dochody: z oddziału	Wydatki: koszta	Wydatki:	Zysk do
188¾	281.423 96	315.057 15	639.550 —	683.100 —	1,561.321 20	697.424 47	116.215 37	2.737.661 11	1,049.241 89	639.550 —	683.100 —	372.056 18	1,2…								
1885	326.830 20	441.447 13	3,032.850 —	843.900 —	1,856.860 43	359.903 11	194.511 11	3,192.511 89	1,092.755 98	3,032.850 —	843.900 —	913.746 74	7…								
1886	229.330 19	702.398 64	8,663.200 —	971.200 —	2,295.385 84	727.485 54	177.469 89	5,566.644 72	1,164.116 54	8,663.200 —	971.200 —	1,268.987 68	1,1…								
1887	186.136 80	2,268.058 48	13,854.750 —	1,127.700 —	2,132.717 35	419.967 85	340.672 24	4,376.518 62	1,190.738 11	13,854.750 —	1,127.700 —	1,011.637 02	2,8…								
1888	223.702 94	393.681 60	14,409.400 —	1,224.900 —	1,901.400 25	443.090 64	1,162.508 38	4.301.096 24	1,285.469 08	14,409.400 —	1,224.900 —	1,077.336 93	1,3…								
1889	211.223 02	438.939 26	15,255.150 —	1,170.900 —	2,583.652 02	410.732 52	1,437.623 12	4.779.532 21	1,377.359 48	15,255.150 —	1,170.900 —	1,615.657 14	1,8…								
1890	183.968 58	1,029.593 38	17,738.300 —	1,294.000 —	2,441.769 26	663.256 71	2,458.874 04	6,395.341 31	1,536.430 03	17,738.300 —	1,294.000 —	1,563.125 35	3,1…								
1891	206.842 90	1,539.469 86	19,536.600 —	1,532.800 —	2,981.079 37	598.636 74	2,126.789 49	6,737.950 08	1,657.180 20	19.536.600 —	1,397.400 —	2,316.325 52	2,7…								

ZARZĄD i FUNKCYONARYUSZE

BANKU KRAJOWEGO

Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

RADA NADZORCZA

Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Prezes:

Bochdan Hipolit, właściciel dóbr, Zastępca Członka c. k. Dyrekcyi galicyjskiego funduszu propinacyjnego.

Wiceprezes:

Gorayski August, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy, Prezes galicyjskiego Towarzystwa naftowego, Wiceprezes Towarzystwa rolniczego w Jaśle, Prezes Rady powiatowej w Krośnie.

Członkowie:

Jędrzejowicz Adam, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy i do Rady państwa, Zastępca Członka c. k. Dyrekcyi galicyjskiego funduszu propinacyjnego, Członek Rady zawiadowczej Banku galicyjskiego dla handlu i przemysłu w Krakowie, Prezes Rady powiatowej w Rzeszowie, Członek komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie.

Kieszkowski Henryk, Dyrektor Tow. wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, kawaler orderu Leopolda, Członek Wydziału Kasy oszczędności w Krakowie, Członek honorowy c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie.

Kiselka Karol, właściciel dóbr, wielki przemysłowiec, kawaler orderu Franciszka Józefa i papieskiego orderu św. Grzegorza, Prezydent Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Członek lwowskiej Rady miejskiej, Członek Wydziału galicyjskiej Kasy oszczędności.

Męciński hr. Józef, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy, Członek Rady powiatowej w Dąbrowej, Wiceprezes Tow. Wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie.

Romer Gustaw, doktor praw, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy, Prezes Rady powiatowej w Nowym Sączu, Zastępca Członka Wydziału krajowego, Członek c. k. Dyrekcyi gal. funduszu propinacyjnego.

Scipio hr. Karol, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy, Zastępca Członka Wydziału krajowego, Dyrektor Banku galicyjskiego dla handlu i przemysłu w Krakowie, Zastępca Dyrektora Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, Członek Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie.

Żywicki Klemens, doktor praw, adwokat krajowy, poseł na Sejm krajowy, Członek Rady powiatowej w Tarnopolu i c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiege.

Zastępcy:

Kraiński Władysław, doktor praw, właściciel dóbr, poseł do Rady państwa, Zastępca Dyrektora Towarzystwa kredytowego ziemskiego we Lwowie, Członek Rady nadzorczej Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie i Rady powiatowej w Przemyślu, Członek c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego.

Krzyżanowski Stanisław, doktor praw, adwokat krajowy, Dyrektor gal. Banku kredytowego we Lwowie, Komisarz egzaminacyjny dla teoretycznych egzaminów rządowych, Wiceprezydent Rady dyscyplinarnej Izby adwokatów.

Łubieński hr. Roger, Członek c. k. gal. Tow. gospodarskiego.

Jedno miejsce wakuje.

Komisya kontrolująca:

Prezes:

Bochdan Hipolit j. w.

Członkowie:

Jędrzejowicz Adam j. w. | **Scipio hr. Karol** j. w. | **Żywicki Klemens Dr.** j. w.

Komisarz rządowy:

Karasiński Franciszek, c. k. Radca dworu, kawaler orderu żelaznej korony III. klasy, honorowy obywatel miasta Jasła.

Zastępca:

Kunz Karol, doktor praw, c. k. Radca dworu i c. k. Prokurator skarbu, Komisarz egzaminacyjny dla teoretycznych egzaminów rządowych.

Komisarz krajowy:

Jędrzejowicz Edward, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy, Członek Wydziału krajowego, Członek Wydziału okręgowego Towarzystwa rolniczego w Rzeszowie.

Zastępca:

Sawczak Damian, doktor praw, poseł na Sejm krajowy, Członek Wydziału krajowego.

Dyrekcya:

Dr. Zgórski Alfred. | **Dr. Domaszewski Wacław.**

Komitet Cenzorów

dla działu wekslowego.

Augustynowicz Bolesław, właściciel dóbr, Członek Rady Nadzorczej Towarzystwa kredytowego ziemskiego we Lwowie, Wiceprezes c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, Członek Wydziału galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie.

Baczewski Józef, właściciel fabryki, c. k. nadw. dostawca, asesor c. k. Sądu krajowego, Członek Rady miejskiej we Lwowie, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Badeni hr. Stanisław, doktor praw, właściciel dóbr, Członek Izby Panów i Trybunału państwowego, poseł na Sejm krajowy, Prezes Rady powiatowej w Kamionce Strumiłowej, Członek c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego we Lwowie, Członek Rady Nadzorczej Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, Wiceprezes gal. akc. Towarzystwa handlowego.

Bodyński Maksymilian, sekretarz Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Radca ces. ozdobiony złotym krzyżem zasługi z koroną.

Brajer Emil de Bertemilian, właśc. domu komisowego pod firmą „Józef Brajer“ we Lwowie, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Breuer Jan de Bertemilian, właściciel dóbr, Dyrektor referent galicyjskiej kasy oszczędności, Członek komitetu wykonawczego gal. akc. Towarzystwa handlowego, Członek komitetu c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie.

Buber Salomon, właściciel dóbr, Członek Izby handlowej i przemysłowej, asesor c. k. Sądu krajowego, właściciel domu komisowego i wywozowego interesu zbożowego we Lwowie, Husiatynie i Podwołoczyskach, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Dische Jakób B., przemysłowiec, właściciel realności.

Epstein Maksymilian, właściciel domu bankowego, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Getritz Aleksander, introligator, właściciel realności, Członek Rady miejskiej, Członek Rady nadzorczej Muzeum przemysłowego miejskiego we Lwowie.

Gubrynowicz Władysław, współwłaściciel firmy „Gubrynowicz i Schmidt“, asesor c. k. Sądu krajowego, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, właściciel realności, Członek c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, Członek Rady nadzorczej Muzeum przemysłowego miejskiego we Lwowie.

Klarfeld Jakób, przemysłowiec, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Cenzor Banku austro-węgierskiego, właściciel realności.

Kochanowski Andrzej, aptekarz, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Członek Rady miejskiej we Lwowie, Komisarz egzaminacyjny dla egzaminów rządowych.

Lange Tadeusz, Dyrektor fundacyi Stanisława hr. Skarbka, poseł na Sejm krajowy i Członek komitetu c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie.

Markiewicz Stanisław, kupiec, Członek Rady miejskiej we Lwowie, Członek Wydziału galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie.

Michalski Michał, przemysłowiec, poseł na Sejm krajowy, pierwszy delegat Rady miejskiej we Lwowie, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Członek Rady nadzorczej Muzeum przemysłowego miejskiego we Lwowie, Członek Rady administracyjnej Fundacyi hr. Skarbka.

Piepes Jakób, aptekarz, właściciel dóbr, Członek Rady miejskiej, Wiceprezydent lwowskiej Izby handlowej i przemysłowej, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Reiss Juliusz, kupiec, właściciel realności, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Rozwadowski Franciszek, właściciel dóbr, Dyrektor galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego we Lwowie.

Russman Ignacy, kupiec, asesor c. k. Sądu krajowego, Członek Rady miejskiej we Lwowie, Członek lwowskiej Izby handlowej i przemysłowej.

Schayer Karol, kupiec, właśc. realn., Członek Rady miejskiej we Lwowie, Członek Izby handlowej i przem. we Lwowie, asesor c. k. Sądu krajowego, Cenzor Banku austro-węgierskiego, Członek Wydziału gal. Kasy oszczędności we Lwowie.

Schellenberg August, właściciel domu bankowego i spedycyjnego, kawaler orderu Franciszka Józefa, Członek Rady Nadzorczej Banku rolniczego we Lwowie, Członek komitetu c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego, Cenzor Banku austro-węgier. i gal. Kasy oszczędności we Lwowie.

Sokal Henryk, współwłaściciel domu bankowego i kantoru wymiany pod firmą „Sokal & Lilien“, Członek Rady miejskiej we Lwowie, asesor c. k. Sądu krajowego, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Wybranowski Leoncyusz, właściciel dóbr, Członek rady nadzorczej gal. Tow. kredytowego ziemskiego, Członek komitetu c. k. gal. Tow. gospodarskiego we Lwowie.

Komitet cenzorów

dla działu interesów ze Stowarzyszeniami zarobkowemi i gospodarczemi.

Badeni hr. Stanisław Dr. j. w.

Biliński Leon, doktor praw, profesor c. k. Uniwersytetu lwowskiego, Komandor orderu Franciszka Józefa i Członek Akademii umiejętności w Krakowie, poseł na Sejm krajowy i do Rady państwa, Dyrektor referent gal. Kasy oszczędn., Członek c. k. gal. Tow. gospodarskiego.

Goldman Bernard, doktor praw, naczelny kasyer i prokurzysta gal. Banku kredytowego, poseł na Sejm krajowy, Członek Rady miejskiej we Lwowie.

Heinrich Konstanty, lustrator Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Merunowicz Teofil, sekretarz Rady powiatowej lwowskiej, poseł na Sejm krajowy, Członek Wydziału Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych w Galicyi, redaktor czasopisma „Związek“, Wiceprezes galicyjskiego Tow. pszczelniczo-ogrodniczego we Lwowie, Członek Wydziału Towarzystwa wzaj. pomocy oficyalistów prywatnych.

Piętak Leonard, doktor praw, profesor c. k. Uniwersytetu we Lwowie, Członek korespondent Akademii umiejętności w Krakowie, Członek rządowej komisyi egzaminacyjnej, Członek Rady miejskiej we Lwowie.

Pilat Tadeusz, doktor praw, prof. c. k. Uniwersytetu we Lwowie, poseł na Sejm krajowy, Członek komitetu c. k. gal. Tow. gospod., Naczelnik Biura statystycznego przy Wydziale krajowym, Członek Komisyi prawniczej kraj. Stowarz. czerw. krzyża w Galicyi.

Romanowski Erazm, doktor praw, adwokat krajowy, Zastępca Dyrektora i Członek Rady nadzorcz. Banku zaliczkowego we Lwowie.

Skałkowski Tadeusz, doktor praw, adwokat krajowy, poseł na Sejm krajowy, Cenzor Banku austro-węgierskiego, Członek Wydziału galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie, Członek Komitetu c. k. gal. Tow. gosp. we Lwowie.

Terenkoczy Władysław, właściciel dóbr i realności, Dyrektor Banku zaliczkowego we Lwowie, Wiceprezes Wydziału Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie.

Zima Franciszek, Dyrektor gal. Kasy oszczędności, Prezes gal. akc. Towarzystwa handlowego, likwidator b. Zakładu kredytowego włościańskiego we Lwowie, Członek Rady miejskiej we Lwowie, Członek Wydziału Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie, Członek Rady nadz. Muzeum przemysłowego miejskiego we Lwowie.

Radca prawny.

Till Ernest, doktor praw, adwokat krajowy, profesor c. k. Uniwersytetu we Lwowie, Członek komisyi dla egzaminów rządowych, właściciel i Redaktor „Przeglądu sądowego“, Wiceprezes Towarzystwa prawników we Lwowie.

Urzędnicy

Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

PROKURZYŚCI:

Longchamps de Berier Bogusław, naczelny buchalter.
Horoszkiewicz Julian, Dyrektor głównej kasy Wydziału krajowego, zastępuje głównego kasyera Banku.
Majewski Michał, naczelnik likwidatury hipotecznej.
Romaszkan Andrzej, I. korespondent.

REFERENT SZACUNKOWY:
Thilsch Julian.

ZASTĘPCA BUCHALTERA:
Kozakiewicz Leon.

SEKRETARZ ODDZIAŁU HIPOTECZNEGO:
Dr. Malaczyński Aleksander.

KASYERZY:

Kotiers Franciszek, kontrolor Wydziału krajowego, prowadzi kasę efektów Banku.
Nartowski Antoni.

KORESPONDENCI:

Matkowski Antoni.
Stachiewicz Ludwik.

SEKRETARZ RADY i DYREKCYI:
Dr. Drohojowski hr. Jan.

LIKWIDATOROWIE:

Padewski Józef.
Marszałkiewicz Wiktor.
Białaczewski Władysław.
Erlacher Walery.

REWIDENT:
Kratochwil Emil.

SALDOKONTYSTA:
Kossak Stefan.

ADJUNKCI:

I. klasy: **Loziński Roman.**
Pieńczykowski Stanisław.
Strzyżowski Józef.
Krzyszkowski Ignacy.
Gawroński Ludwik.

II. klasy: **Hamerski Maryan.**
Sędzimir Mieczysław.
Choroszczakowski Edmund.
Hanke Artur.
Armólowicz Jan.
Wojciechowski Julian.

PROTOKOLIŚCI i ARCHIWIŚCI:

Sobek Józef.
Kowalski Mieczysław.

ASYSTENCI:

Rump Fryderyk.
Nowicki Maksymilian.
Kövess Aleksander.
Dr. Rzepecki Jan.
Świeżawski Stefan.
Królikowski Alojzy.
Krassowski Bronisław.
Trzciński Emil.

PRAKTYKANCI:

Dzikowski Maryan.
Gajewski Marcin.
Wilusz Tadeusz.
Stahl Henryk.
Narajewski Włodzimierz.
Eminowicz Włodzimierz.
Reiner Juliusz.
Krug Emil.

8 WOŹNYCH.

Zastępstwa

Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

1. Okręg: Biała.

Zastępstwo: **Towarzystwo oszczędności i pożyczek w Oświęcimie, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 10. lutego 1885. Dyrekcya: Jan Majkowski, Franciszek Knihinicki. Komisarz bankowy: Franciszek Niemczewski. Zastępca: Józef Smieszko.

2. Okręg: Bochnia.

Zastępstwo. **Powiatowa Kasa oszczędności w Bochni.**

Otwarte 3. Maja 1886. Dyrekcya: Jakób Michnik, Franciszek Góra i Dr. Ferdynand Zakrzewski. Komisarz bankowy: Andrzej Łopacki. Zastępca: Wincenty Lasko.

3. Okręg: Bóbrka.

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Bóbrce, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 24 Kwietnia 1884. Dyrekcya: Witołd Niezabitowski, Antoni Szlemkiewicz i ks. Eugeniusz Dżerowicz. Komisarz bankowy: Kazimierz Rudnicki. Zastępca: ks. Hipolit Sztogryn.

4. Okręg: Borszczów.

Tylko dla spraw hipotecznych i komunalnych.

Zastępstwo: **Wydział Rady powiatowej w Borszczowie.**

Otwarte 12. Grudnia 1890. pod kierownictwem każdoczesnego Prezesa i Zastępcy Prezesa Rady powiatowej. Komisarz bankowy: Mieczysław hr. Borkowski. Zastępca: Teofil Witosławski.

5 Okręg: Brzesko.

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Brzesku, Spółka zar. z odpow. nieogran.**

Otwarte 4. Stycznia 1884. Dyrekcya: Roman Niwicki, Władysław Siemiński i Dr. Szymon Bernadzikowski. Komisarz bankowy: Dr. Franciszek Bernacki. Zastępca: Seweryn Godzieliński.

6 Okręg: Brzeżany.

Zastępstwo: **Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe w Brzeżanach, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 26. Kwietnia 1890. Dyrekcya: Dr. Albert Zauderer, Ferdynand Maresch i Władysław Turski. Komisarz bankowy: Dr. Leon Madeyski. Zastępca: Franciszek Wolski.

7. Okręg: Cieszanów.

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Cieszanowie, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 19. Lutego 1884. Dyrekcya: Dr. Jacek Jabłoński, Franciszek Lisowski i Michał Gilewicz. Komisarz bankowy: Józef Mikułowski. Zastępca: Dr. Jacek Jabłoński.

8. Okręg: Dąbrowa.

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Dąbrowej, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 5. Stycznia 1884. Dyrekcya: Jan Rogaliński, Ludwik Zakrzewski i Konstanty Michniewski. Komisarz bankowy: Jan Br. Konopka. Zastępca: Franciszek Gaszyński.

9. Okręg: **Delatyn** (okręg sądowy Delatyn).

Zastępstwo: **Bank zaliczkowy „Nadzieja“ w Delatynie, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 1. Kwietnia 1884. Dyrekcya: ks. Józef Bochdan, Józef Hołubowicz, Józef Jelinek i Adolf Schima. Komisarz bankowy: Franciszek Jelinek. Zastępca: Franciszek Fischer.

10. Okręg: **Dobromil.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Dobromilu, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 3. Czerwca 1884. Dyrekcya: Joachim Piątkowski, Leon Steciak i Franciszek Szanek. Komisarz bankowy: Bolesław Szyszkowski. Zastępca: Jan Teśla.

11. Okręg: **Drohobycz-Turka.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Drohobyczu, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 11. Stycznia 1884. Dyrekcya: Dr. Wiktor Lechowski, Jan Niewiadomski i Karol Wincenty Szufa. Komisarz bankowy: Juliusz Bielski. Zastępca: ks. Roman Hanczakowski.

12. Okręg: **Gliniany.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Glinianach, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 19. Lutego 1884. Dyrekcya: Ks. Filemon Reszytyłowicz, Andrzej Bałtarowicz i Stanisław Burliga. Komisarz bankowy: Rudolf Körber. Zastępca: Edward Brückner.

13. Okręg: **Gorlice.**

Zastępstwo: **Towarzystwo wzajemnego kredytu w Bieczu, zar. z ogran. por.**

Otwarte 27. Grudnia 1884. Dyrekcya: Józef Olszewski, Dr. Ignacy Januszkiewicz i Władysław Chmielewski. Komisarz bankowy: Adam Skrzyński. Zastępca: Józef Olszewski.

14. Okręg: **Jasło.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Jaśle, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 11. Kwietnia 1884. Dyrekcya: Dr. Roman Adamski, Romuald Palch i Feliks Bochniewicz. Komisarz bankowy: Apolinary Przyłęcki. Zastępca: Romuald Palch.

15. Okręg: **Jarosław.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Jarosławiu, Stow. zar. z nieogr. poręką.**

Otwarte 11. Stycznia 1884. Dyrekcya: Bolesław Drohojowski, Waleryan Baczyński i Józef Stephan. Komisarz bankowy: Ksawery Prus Niewiadomski. Zastępca: Ludwik Grzymała Wisłocki.

16. Okręg: **Jaworów-Janów.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Jaworowie, Stow. zar. z nieogr. poręką.**

Otwarte 28. Lutego 1884. Dyrekcya: Grzegorz Szczyrba, Feliks Sienicki i Jerzy Pytlik. Komisarz bankowy: Józef Skarbek Borowski. Zastępca: Ferdynand Paar.

17. Okręg: **Kamionka-Strumiłowa** (bez okręgu sądowego radziechowskiego.)

Zastępstwo: **Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe w Kamionce Strumiłowej, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 18. Października 1885. Dyrekcya: Stanisław hr. Badeni, ks. Michał Cegielski i Adam Thullie. Komisarz bankowy: Juliusz Łempicki. Zastępca: Jan Szawłowski.

18. Okręg: **Kołomyja-Horodenka-Kossów.**

Zastępstwo: **Spółka handlowa, rolniczo-przemysłowa w Kołomyi, Stow. zar. z ogran. odpow.**

Otwarte 16. Maja 1885. Dyrekcya: Konstanty Bubella, Dr. Maciej Krobicki i Edward Stenzel. Komisarz bankowy: Michał Lenartowicz. Zastępca: Dr. Teofil Dębicki.

19. Okręg: **Kraków-Chrzanów.**

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Krakowie.**

Otwarte 6. Lutego 1884. Dyrekcya: Ludwik Szumańczowski, Sobiesław Gawroński i Stanisław Mikucki. Komisarz bankowy: Franciszek Wojnarowski. Zastępca: Dr. Kazimierz Kirchmajer.

20. Okręg: **Krosno.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Krośnie, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 14. Lipca 1885. Dyrekcya: Fidelis Kadyi, Feliks Kaczorowski i Włodzimierz Suryn. Komisarz bankowy: August Gorayski. Zastępca Jan Trzecieski.

21. Okręg: **Limanowa.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Limanowej, Stow. zar. z nieogr. poręką.**

Otwarte 22. Stycznia 1884. Dyrekcya: Józef Mars, Walenty Jaworski i Józef Macharski. Komisarz bankowy: Dr. Kazimierz Kruk. Zastępca: Eugeniusz Rozwadowski.

22. Okręg: **Lwów.**

Zastępstwo: **Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe we Lwowie, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 1. Kwietnia 1884. Dyrekcya: Władysław Terenkoczy, Teofil Merunowicz i Włodzimierz Chaberski. Komisarz bankowy: Ks. Dr. Feliks Zabłocki. Zastępca Wiktoryn Łonicki.

23. Okręg: **Łańcut.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Łańcucie, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 15. Grudnia 1883. Dyrekcya: Wacław Oborski, Bolesław Żardecki i Józef Gaweł. Komisarz bankowy: Antoni Hanusz. Zastępca: Filip Kahane.

24 Okręg: **Mielec.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Mielcu, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 13. Marca 1884. Dyrekcya: Ks. Józef Knutelski, Hipolit Szanecki i Feliks Leyko. Komisarz bankowy: Antoni Fibich. Zastępca: Stefan Sękowski.

25. Okręg: **Maków-Żywiec.**

Zastępstwo: **Stowarzyszenie pożyczkowe „Wzajemna pomoc“ w Makowie z por. nieogran. w sądzie zapis.**

Otwarte 15. Stycznia 1884. Dyrekcya: Karol Wroński, Ludwik Kocyan i Emil Ullrich. Komisarz bankowy: Franciszek Wiktoryn. Zastępca: Edward Wagner.

26. Okręg: **Mościska.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe dla powiatu mościskiego w Mościskach, Stow. zar. z poręką nieogran.**

Otwarte 26. Lutego 1884. Dyrekcya: Leopold Masiuk, Adam Wittek i Michał Lebedyński. Komisarz bankowy: Wiktor Krokowski. Zastępca: Dr. Adolf Wolfram.

27. Okręg: **Myślenice** (bez okręgu sądowego Maków).

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Myślenicach.**

Otwarte 3. Czerwca 1884. Dyrekcya: Wincenty Schmiedt, Leon Romowicz i Dr. Emil Adelmann. Komisarz bankowy: Bolesław Targowski. Zastępca: Wincenty Schmiedt.

28. Okręg: **Nowy Sącz — Nowy Targ — Grybów.**

Zastępstwo: **Kasa zaliczkowa w Nowym Sączu, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 9. Stycznia 1884. Dyrekcya: Dr. Władysław Barbacki, Wiktor Wyszyński i Jan Kosman. Komisarz bankowy: Dr. Gustaw Romer. Zastępca: Karol Merkel.

29. Okręg: **Nadwórna** (bez okręgu sądowego Delatyn).

Zastępstwo: **Kasa zaliczkowa w Nadwórnej, Stow. zar. z nieogr. poręką.**

Otwarte 12. Grudnia 1890. Dyrekcya: Leopold Woykowski, Michał Garbiak i Andrzej Zawadzki. Komisarz bankowy: Ks. Kornel Mandyczewski. Zastępca: Cezar Nemethy.

30. Okręg: **Podhajce.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Podhajcach, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 13. Maja 1884. Dyrekcya: Kazimierz Zaremba, Adolf Kraus i Karol Srokowski. Komisarz bankowy: Michał Borowski. Zastępca: Józef Dobek.

31. Okręg: **Przemyśl.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe rolne w Przemyślu, Stow. zr. z nieogrn. poręką.**

Otwarte 11. Lutego 1884. Dyrekcya: Emil Leszczyński, Mieczysław Ritterschild i Henryk Słotwiński. Komisarz bankowy: Dr. Władysław Czajkowski. Zastępca: Dr. Wilhelm Rosenbach.

32. Okręg: **Przemyślany** (bez okręgu sądowego Gliniany).

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Przemyślanach, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 7/ Stycznia 1884. Dyrekcya: Antoni Harasiewicz, Jan Rudnicki, Józef Grossman. Komisarz bankowy: Dr. Albin Waligórski. Zastępca: Alojzy Madejski.

33. Okręg: **Radziechów** (okręg sądowy Radziechów i Łopatyn).

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Radzieehowie, Stow zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 10. Stycznia 1884. Dyrekcya: Stanisław hr. Badeni, Juliusz Brand i Roman Ujejski. Komisarz bankowy: Franciszek Mrozowski. Zastępca: Adolf Czerwiński.

34. Okręg: **Rohatyn.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe na powiat rohatyński, w Rohatynie, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 23. Lutego 1884. Dyrekcya: Izydor Kowalewski, Franciszek Marx i Seweryn Manasterski. Komisarz bankowy: Władysław Manasterski. Zastępca: Izydor Kowalewski.

35. Okręg: **Ropczyce.**

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Ropczycach.**

Otwarte 12. Lutego 1884. Dyrekcya: Dr. Stanisław Strzelbicki, ks. Dr. Jan Krzysiak i Dr. Gustaw Ujejski. Komisarz bankowy: Dr Stanisław Strzelbicki. Zastępca: Ks. Dr. Jan Krzysiak.

36. Okręg: **Rudki-** (okręg sądowy) **Gródek**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Rudkach, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 29. Marca 1884. Dyrekcya: Albin Rayski, Piotr Zbrożek i Marcin Grudziński. Komisarz bankowy: Kazimierz Kurek. Zastępca: Albin Rayski.

37. Okręg: **Rzeszów-Kolbuszowa.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe i kredytowe w Rzeszowie, Spółka zar. z odpow. ogran.**

Otwarte 29. Lutego 1884. Dyrekcya: Antoni Karpiński, Leon Schott, Ferdynand Schaiter i Roderyk Als. Komisarz bankowy: Stanisław Jędrzejowicz. Zastępca: Ignacy Gumiński.

38. Okręg: **Sanok-Brzozów-Lisko.**

Zastępstwo: **Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe w Sanoku, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 8. Października 1884. Dyrekcya: Cyryl Jaksa Ładyżyński, Bazyli Czemarnik i Ludwik Świerczyński. Komisarz bankowy: Feliks Gniewosz. Zastępca: Franciszek Bem.

39. Okręg: **Sambor-Staremiasto.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Samborze, Spółka zar. z nieogran. odpow.**

Otwarte 5. Stycznia 1884. Dyrekcya: Juliusz Haisig, Juliusz Sobota i Bronisław Bukietyński. Komisarz bankowy: Dr. Karol Pawliński. Zastępca: Józef Aleksiewicz.

40. Okręg: **Śniatyn.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe na pow. sądowy śniatyński w Śniatynie, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 13. Kwietnia 1885. Dyrekcya: Tytus Niemczewski, Józef Kossowski i Ferdynand Schmidt. Komisarz bankowy: ks Antoni Górski. Zastępca: Karol Werner.

41. Okręg: **Sokal-Rawa.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Sokalu, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 19. Lutego 1884. Dyrekcya: Adolf Doening, Piotr Karpiuk i Jan Semetkowski. Komisarz bankowy: Zdzisław Obertyński. Zastępca: Wincenty Kruszewski.

42. Okręg: **Stanisławów-Bohorodczany-Kałusz.**

Zastępstwo: **Bank zaliczkowy w Stanisławowie, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 4. Stycznia 1884. Dyrekcya: Narcyz Ulmer, Włodzimierz Doboszyński i Aleksander Czołowski. Komisarz bankowy: Ignacy Zdrassil. Zastępca: Bolesław Cieński.

43. Okręg: **Stryj-Żydaczów-Dolina.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Stryju, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 8. Lutego 1884. Dyrekcya: Włodzimierz Puzyna, Jan Mierczuk i Edward Praxmayer. Komisarz bankowy: Seweryn Popiel. Zastępca: Włodzimierz Kniaź Puzyna.

44. Okręg: **Tarnobrzeg-Nisko.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Tarnobrzegu, Spółka zar. z odpow. ogran.**

Otwarte 21. Grudnia 1888. Dyrekcya: Dr. Adolf Reifer, Ludwik Dzieżyński i Władysław Gryglewski. Komisarz bankowy: Dr. Antoni Surowiecki. Zastępca: Roman Łapiński.

45. Okręg: **Tarnopol-Skałat.**

Zastępstwo: **„Bank powiatowy", zarejestrowane Stowarzyszenie zarobkowe w Tarnopolu z ogran. odpow.**

Otwarte 7. Lutego 1884. Dyrekcya: Dr. Włodzimierz Łuczakowski, Dr. Alfred Kwiatkowski i Dr. Stanisław Głogier. Komisarz bankowy: Dr. Stanisław Głogier. Zastępca: Dr. Włodzimierz Łuczakowski.

46. Okręg: **Tarnów-Pilzno.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Tarnowie, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 4. Stycznia 1884. Dyrekcya: Felicyan Jordan Stojowski, Karol Smolik i Tomasz Fusiarski. Komisarz bankowy: Witold Rogoyski. Zastępca: Dr. Jan Mikuciński.

47. Okręg: **Tłumacz-Buczacz.**

Zastępstwo: **„Oszczędność", Towarzystwo kredytowe w Tłumaczu, Stow. zar. z nieogr. poręką.**

Otwarte 7. Lipca 1884. Dyrekcya: Ks. Ignacy Tychowicz, Adolf Fuchs i Kazimierz Jasiński. Komisarz bankowy: August Guniński. Zastępca: Alfred Orski.

48. Okręg: **Trembowla-Husiatyn.**

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Trembowli.**

Otwarte 1. Stycznia 1890. Dyrekcya: Dr. Julian Olpiński, ks. Jan Biliński i Jarosław Paszkowski. Komisarz bankowy: ks. Jan Kaliniewicz. Zastępca: Klemens Bielecki.

49. Okręg: **Wadowice.**

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Wadowicach.**

Otwarte 21. Marca 1884. Dyrekcya: Przecław Sławiński i Ignacy Dobrodzicki. Komisarz bankowy: Ferdynand br. Baum. Zastępca: Kazimierz Wilczyński.

50. Okręg: **Wieliczka.**

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Wieliczce.**

Otwarte 14. Stycznia 1884. Dyrekcya: Floryan Nowacki, Karol Czecz i Wilhelm Koch. Komisarz bankowy: Wilhelm Koch. Zastępca: Ludwik Gołuchowski.

51. Okręg: **Zaleszczyki-Czortków.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Zaleszczykach, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 25. Lipca 1884. Dyrekcya: Antoni Bielański, Adolf Edward Knauer i Zygmunt Srokowski. Komisarz bankowy: Antoni Gross. Zastępca: Antoni Piskozub.

52. Okręg: **Zbaraż.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Zbarażu, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 13. Lutego 1884. Dyrekcya: Władysław Prytyka, Jakób Kruh i Zygmunt Dzierżanowski. Komisarz bankowy: Dr. Julian Kopczyński. Zastępca: Zygmunt Dzierżanowski.

53. Okręg: **Złoczów-Brody** (bez okręgu sądowego Łopatyn).

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Złoczowie, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 18. Stycznia 1885. Dyrekcya: Karol Jakubowski, Józef Mironowicz i Ludwik Freundlich. Komisarz bankowy: Dr. Władysław Bodyński. Zastępca: Aleksander Korczyński.

54. Okręg: **Żółkiew.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Żółkwi, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 23. Marca 1884. Dyrekcya: Eugeniusz Rozwadowski i Adolf Dadlec. Komisarz bankowy: Franciszek Michalski. Zastępca: Henryk Hillich.

LW. 19.462/93.

Aleg. 108.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z czynności w sprawie konwersyi długu indemnizacyjnego.

Wysoki Sejmie!

Na skutek sprawozdania i wniosków Wydziału krajowego z dnia 4. września 1892 LW. 43.381 w przedmiocie stałego uregulowania stosunków skarbu krajowego, tudzież sprawozdania komisyi budżetowej z d 20 września 1892 L. S. 170 Wys. Sejm na posiedzeniu z dnia 28. września 1892 uchwalił ustawę, upoważniającą Wydział krajowy do zaciągnięcia pożyczki krajowej w 4%-wych obligacyach krajowych z 50-letnim terminem umorzenia w takiej wysokości, jaka będzie potrzebną do uzyskania gotówki w sumie 26,925.000 zł. (53.850,000 koron) a to celem spłacenia niewylosowanych jeszcze obligacyi funduszów indemnizacyjnych, poczem wszelkie aktywa i passywa tych funduszów przejdą na fundusz krajowy. Równocześnie powziął Wys. Sejm następujące uchwały:

Sejm wzywa c. k. Rząd, aby w drodze właściwej z możliwym pospiechem wyjednał dla pożyczki konwersyjnej:

a) uwolnienie wszelkich z powodu tej pożyczki zdziałanych dokumentów prawnych, wystawionych przez kraj zapisów dłużnych i kuponów, od wszelkich opłat, stempli i należytości;

b) uwolnienie procentów tej pożyczki od podatku dochodowego I i III. klasy i od wszystkich przyszłych podatków, jakieby w jego miejsce zaprowadzone były, przyczem jednak podatek dochodowy od procentów obligacyi indemnizacyjnych Galicyi wschodniej, zachodniej i Wielkiego Księstwa Krakowskiego, będących jeszcze w obiegu, ma być do końca obecnego planu umorzenia w terminach dotychczasowych spłacony;

c) nadanie zapisom dłużnym tej pożyczki krajowej charakteru pupilarnego bezpieczeństwa tak, aby one mogły być używane na lokacye kapitałów fundacyjnych, kapitałów stanowiących własność zakładów, które zostają pod dozorem publicznym, tudzież funduszów pupilarnych, fideikomisowych i depozytowych i służyć według kursu giełdowego, wszakże nie ponad nominalną wartość, jako kaucye w stosunkach służbowych i kontraktowych, tudzież jako zabezpieczenie wojskowych kaucyi małżeńskich;

d) zezwolenie na notowanie kursu tych obligacyj krajowych w urzędowym cenniku giełdy wiedeńskiej.

Sejm zastrzega, iż w razie, gdyby Wydział krajowy nie uzyskał ulg i praw w uchwale IV. od *a)* do *d)* wymienionych, nie będzie miał prawa korzystać z upoważnienia, danego mu w ustawie o konwersyi długów indemnizacyjnych.

Do przeprowadzenia operacyi konwersyjnej, — a po przeprowadzeniu takowej — do odpowiedniego i korzystnego zużycia zwyżek z powodu konwersyi w każdym roku budżetowym powstających, dodaje się Wydziałowi krajowemu komitet doradczy z pięciu członków złożony, a przez Sejm wybrany. Komitet doradczy będzie jako taki istnieć tak długo, póki uchwałą Sejmu jego zadanie za spełnione uznanem nie zostanie.

Gdy uchwalone na rok 1893 wydatki w kwocie 6,586.905 zł po potrąceniu uchwalonych dochodów własnych w kwocie 938.437 zł. wynoszą netto 5,648.468, a uchwalone jako pokrycie dodatki do podatków po 30 ct. od sta uczynią 4,114.500 zł., przeto kwota 1,533.968 zł. nie pokryta uchwałą pod II. powziętą, ma być pokrytą ze zwyżek budżetowych, jakie wykonanie uchwały pod III. powoduje.

Na wypadek, gdyby Wydział krajowy z upoważnienia danego mu uchwałą III. niniejszych wniosków, z jakiegokolwiek powodu korzystać nie mógł, upoważnia się Wydział krajowy do zaciągnięcia pożyczki krótkoterminowej w gotówce najwyżej na 4% oprocentowanej w kwocie 1,534.000 zł.

Poleca się Wydziałowi krajowemu, by w razie, gdyby z upoważnienia danego mu w ustawie konwersyjnej pod L. III. skorzystał, użył wszelkich zwyżek budżetowych, jakie w r. 1893 pozostaną, oprócz kwoty 1,533 968 zł., na pokrycie wydatku z r. 1893 przeznaczonej, na spłatę w części lub całości tych pożyczek krajowych, których spłata dla funduszu krajowego okaże się najkorzystniejszą.

Sejm poleca również Wydziałowi krajowemu, by w razie przeprowadzenia konwersyi przy układaniu preliminarzy na lata następne od r. 1894 przeznaczył zwyżki budżetowe nietylko na stopniową spłatę reszty pożyczek krajowych, ale także na ulgi podatkowe przez zniżenie dodatku krajowego.

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by w dalszym ciągu obecnej sesyi sejmowej odbyć się mającej w początkach 1893 r. przedłożył Wysokiemu Sejmowi należycie uzasadnione wnioski co do stosunku, w jakim się opodatkowani miasta Krakowa, oraz powiatów Krakowskiego i Chrzanowskiego przyczynić mają do ogólnych wydatków funduszu krajowego, a to na takiej podstawie, aby podatkujący miasta Krakowa, tudzież powiatów Krakowskiego i Chrzanowskiego wskutek konwersyi długów indemnizacyjnych nie zapłacili z tytułu spłaty indemnizacyjnej ogólnej sumy większej, aniżeli byliby zapłacili z tegoż tytułu, gdyby konwersya przeprowadzoną nie była.

W wykonaniu ostatniej uchwały, co do stosunków funduszu indemnizacyjnego Wielkiego Księstwa Krakowskiego, Wydział krajowy osobnem sprawozdaniem przedkłada Wysokiemu Sejmowi odnoszący się do tego wniosek. Z wykonania zaś uchwał o konwersyi długu indemnizacyjnego, Wydział krajowy niniejszem szczegółowo zdaje sprawę.

I. Sankcya ustawy konwersyjnej, ustawa państwowa i rozliczenie wzajemnych pretensyj państwa a kraju.

Uchwaloną przez Wysoki Sejm ustawę o konwersyi długu indemnizacyjnego Biuro marszałkowskie pismem z dnia 28. września 1892 l. 170 przesłało JE. Panu Namiestnikowi celem przedłożenia jej do Najwyższej sankcyi. Wydział krajowy ze swej strony pismem z dnia 29. września 1892 L. 47.382 zwrócił się do JE. p. Namiestnika z prośbą o możliwe przyspieszenie sprawy. Zarazem prosił Wydział krajowy, aby projekt ustawy o przyznaniu ulg podatkowych i stemplowych tudzież pupilarnego charakteru nowym obligom, co rychlej był przez c. k. Rząd do parlamentarnego postępowania przedłożony, pomimo, że nie mogliśmy jeszcze wówczas, jak tego zazwyczaj c. k. Ministerstwo skarbu wymaga, przedłożyć plan umorzenia i losowania nowej pożyczki ze względu, że jej nominalna wysokość jako zależna od kursu emisyjnego jeszcze znaną nie była.

Gdy udzielenie Najwyższej sankcyi opóźniało się, a do wiadomości Wydziału krajowego doszło, iż c. k. Rząd z wniesieniem do Izby poselskiej Rady państwa projektu ustawy o ulgach dla pożyczki konwersyjnej łączy projekt eskontowego rozliczenia wzajemnych pretensyi skarbu państwa a kraju z tytułu ugody indemnizacyjnej, przeto okazała się potrzeba zasięgnięcia w Wiedniu bezpośrednich informacyi a ewentualnie udzielenia zażądanych wyjaśnień. W tym celu Marszałek krajowy wraz z podpisanym członkiem Wydziału krajowego udali się z końcem listopada do Wiednia.

Z osobistego zetknięcia się z decydującemi osobistościami przekonali się, że c. k. Rząd wielką do tego przywiązuje wagę, żeby równocześnie z przyznaniem ulg dla nowej pożyczki konwersyjnej nastąpiło rozliczenie wzajemnych pretensyi skarbu państwa a kraju z tytułu ugody indemnizacyjnej, a to tak dalece, że jedno od drugiego wprost czyni zależnem. W tym też kierunku zredagowany był projekt rządowy do ustawy o ulgach dla pożyczki konwersyjnej. Delegaci Wydziału krajowego zostali zapytani wprost, czy się na rozliczenie to zgadzają i czy Wydział krajowy zechce imieniem kraju podpisać umowę o to rozliczenie. Na pierwsze pytanie mogli delegaci oświadczyć osobiście, że przeciw takiemu rozliczeniu nic nie mają do zarzucenia i że gotowi są popierać to wobec Wydziału krajowego. Co do kwestyi podpisania zaś, na to odpowiedzieć nie mogą bez wyraźnego upoważnienia Wydziału krajowego tem bardziej, że zależy to od terminu zwołania Wysokiego Sejmu na dalszy ciąg przerwanej we wrześniu sesyi. Gdyby bowiem obrady Sejmu wcześnie na nowo podjęte zostały, można było sprawę Wysokiemu Sejmowi przedłożyć. Żądali więc tylko, aby projekt rządowy co do ulg dla pożyczki konwersyjnej co rychlej do Izby poselskiej wniesiony i przez nią załatwiony został, kwestya zaś w jaki sposób nastąpi zatwierdzenie ze strony Reprezentacyi kraju projektowanego przez c. k. Rząd rozliczenia, musiała pozostać w zawieszeniu. Bezpośrednio też po wyjeździe delegatów Wydziału krajowego z Wiednia ustawa krajowa o konwersyi (Aleg. 1.) otrzymała sankcyę Najwyższą postanowieniem z dnia 6. grudnia 1892 a projekt rządowy został do Izby poselskiej wniesiony. Że zaś zdawało się Wydziałowi krajowemu, iż wobec bliskiej już nadziei spełnienia warunków, od których Wysoki Sejm wykonanie operacyi konwersyjnej zależnem uczynił, koniecznem będzie w najbliższej przyszłości poczynienie wstępnych kroków celem sfinansowania pożyczki konwersyjnej, przeto sprosił na dzień 6. grudnia wybrany przez Wysoki Sejm doradczy komitet finansowy na pierwszą naradę. Pytania komitetowi przez Wydział krajowy przedłożone i odpowiedzi na nie udzielone, zawarte są w dołączonym do niniejszego sprawozdania protokole (Alegat 2.). Zostawiając sprawę sfinansowania pożyczki, o której na posiedzeniu komitetu była mowa, do dalszego toku tego sprawozdania, pozostajemy obecnie przy kwestyi owego rozliczenia się z c. k Rządem.

Alegat 1.

Alegat 2.

Komitet jednogłośnie wyraził opinię, iż obrachowanie to uważa jako korzystny dla kraju sposób lokacyi zwyżek, a Wydział krajowy tę opinię komitetu przyjął i według niej postąpił, a to z następujących powodów:

Rozliczenie to zaproponował c. k. Rząd w ten sposób iż zarówno subwencyę rządową, która miała być płaconą funduszom indemnizacyjnym do końca roku 1897 po 2,100.000 zł. i bezprocentową zaliczkę po 325 000 zł. razem przeto 2,425 000 zł. rocznie, jakoteż i dług galicyjskich funduszów indemnizacyjnych do skarbu państwa w łącznej sumie 6,275 000 zł. płatny od roku 1899 do roku 1904 zeskontowano na zasadzie oprocentowania po 5% na termin 1. stycznia 1893. Saldo należytości dla kraju, jakie z porównania z tych dwóch sum wynika, rozłożono znowu licząc oprocentowanie po 5% na 5 lat, czyli 20 rat kwartalnych po koniec roku 1897. Rachunek przedstawia się jak następuje:

Zeskontowana po 5% na dzień 1. stycznia 1893 subwencya rządowa po 2,100.000 zł. płatna w kwartalnych ratach z góry do końca 1897 przedstawia wartość.. 9,355.136 zł. 48 ct.

Tak samo zeskontowana bezprocentowa zaliczka po 325.000 zł. w takichże ratach płatna czyni . . . . . 1,447.818 „ 74 zł.

Razem przeto byłby skarb państwa dnia 1. stycznia 1893 krajowi winien . . . . . 10,802.955 zł. 22 ct.

Kraj zaś winien skarbowi państwa: Zwrot skarbowi państwa bezprocentowych zaliczek 325.000 zł. od roku 1883 do 1897 w łącznej sumie 4,875.000 zł. który to zwrot miał nastąpić w płatnych z dołu ratach kwartalnych od roku 1899 do r. 1901 zeskontowany jak wyżej . . 3,340.607 „ 10 „

Zwrot „nadpłat“ od roku 1883 do 1889 w łącznej kwocie 1,400.000 zł. płatny od roku 1902 do roku 1904 w takichże ratach zeskontowany jak wyżej. . . . . 829.399 „ 55 „

Razem przeto dług kraju do skarbu państwa dnia 1. stycznia 1893 wynosi . . . . . 4,170.006 „ 65 „

Ze zbilansowania długu skarbu państwa do kraju w kwocie . 10,802.955 „ 22 „

i długu kraju do skarbu państwa w kwocie . . . . . 4,170.006 „ 65 „

pozostaje czysta należytość kraju u skarbu państwa . . . . 6,632.948 zł. 57 ct.

Ta pretensya kraju do skarbu państwa rozłożona na 20 płatnych z góry rat kwartalnych (od r. 1893 do roku 1897) z oprocentowaniem po 5% daje ratę kwartalną 372,233 zł. 80 ct. czyli rocznie . . . . 1,488.935 „ 20 „

Że zaś skarb państwa miał płacić przez ten sam przeciąg czasu rocznie 2,100.000 zł. subwencyi i 325.000 zaliczki — razem . . 2,425.000 zł. — ct.

płacić zaś będzie rocznie . . . . . 1.488.935 „ — „

przeto płacić będzie rocznie mniej o . . . . . 936.074 zł. 80 ct.

To rozrachowanie wzajemnych pretensyj jest niewątpliwie dla obu stron dogodne. O zysku finansowym którejkolwiek strony na tem rozliczeniu, nie może być mowy, skoro kwoty z obrachunku tego wynikające są absolutnie ekwiwalentem tego, co miało być przedtem rozliczeniem płacone. Wszakże Wydział krajowy zastanowić się musiał, czy przyjęcie oprocentowania po 5 od sta, a więc wyższego od panującej dzisiaj stopy procentowej, a znacznie wyższego od tej stopy, po jakiej nastąpić może obecnie lokacya chwilowych zwyżek kasowych nie jest dla skarbu krajowego niekorzystnem. Zeskontowanie na wyższy procent obniża wprawdzie więcej sumę wyższą, a więc w tym wypadku pretensyę kraju do skarbu państwa, ale z drugiej znów strony okoliczność, iż dług ten miał być płatny już w bieżącem pięcioleciu, gdy dług kraju do skarbu państwa dopiero od r. 1899 — a dalej, że wynikająca ze zbilansowania pretensya kraju została znowu do spłaty rozłożona z oprocentowaniem po 5% sprawia, iż obrachowanie na podstawie tej stopy procentowej jest dla kraju korzystniejsze. Można się o tem przekonać z następującego porównawczego zestawienia takiego samego rachunku przy eskoncie 4% i 4½%. Przy eskoncie:

	4%	4½%	5%
Dług państwa. . . .	11,049 517·64	10,925 187·84	10,802.955·22
Dług kraju . . .	4,521.392·01	4,341.925·38	4,170.006·65
Saldo na rzecz kraju . .	6,528.125·63	6,583.262·46	6,632.948·57
Płatne w rocznych ratach .	1,432.705·64	1,461.248·20	1,488.935·20

Wydział krajowy musiał sobie jednak zadać pytanie, czy to rozliczenie, które dla budżetu państwa jest o tyle dogodnem, że daje mu obecnie przez 5 lat zaoszczędzenie po 936.064 zł., zaś skarbowi krajowemu czyni w tych 5 latach taki sam uszczerbek budżetowy, nie wpłynie niepomyślnie na wykonanie programu finansowego, który służył za podstawę wnioskom i uchwałom konwersyjnym.

Wysoki Sejm uchwalił, iż zwyżki budżetowe przez konwersyę osiągnięte, mają być przedewszystkiem użyte na spłatę innych długów krajowych. Otóż owo rozliczenie się ze skarbem państwa nie jest niczem innem, jak tylko takiem użyciem części tych zwyżek. Kwotą 936.064 zł. 80 ct. rocznie, a zatem w 5 latach kwotą 4,680.324 zł., spłacamy dług wynoszący 6,275.000 zł. który miał być płatny od 1899 do 1904. Prostym zaś rachunkiem przekonać się można, że gdybyśmy taką przez 5 lat płynącą kwotę 936.064 zł, rocznie, lokowali od r. 1893 począwszy, nawet po 4%, bo wszakże teraz i tego uzyskać nie można, i gdybyśmy z uzbieranego w ten sposób kapitału mieli płacić według ugody w latach 1899, 1900 i 1901 po 1,625.000 — następnie w latach 1892 i 1893 po 500.000 zł., a w r. 1904 resztę 400 000 zł.. to już w r. 1893 zabrakłoby nam przeszło 300.000 zł. w. a. z końcem r. 1904 brak stąd powstały z doliczeniem 4% wyniósłby przeszło 730.000 zł. W ten sposób przyjąwszy owo obliczenie wzajemnych pretensyj, spłacimy dług do skarbu Państwa taką kwotą, którąby według dawnej ugody na ten cel wystarczyć nie mogła.

To obliczenie zatem jest dla kraju korzystne, a w programie finansowym tylko tę wywoła zmianę, że spłata innych długów krajowych postąpi nieco powolniejszym krokiem. Ci zaś, którzy się obawiali, żeby zbyt wielkie zwyżki pierwszego pięciolecia nie pobudzały do zbyt wielkich może nieoględnie czynionych wydatków, powinni w tem obliczeniu znaleść uspokojenie, ponieważ powoduje ono obniżenie tych zwyżek.

Nierówność między pierwszą połową okresu, na który program finansowy układano, a drugą jego połową, nierówność niewątpliwie niedogodna, wywołana tem, że w pierwszem 5-leciu mieliśmy tak znaczne subwencye, zostaje też owem obliczeniem bardzo znacznie złagodzona.

Te powody skłoniły Wydział krajowy do tego, iż zgodnie z opinią komitetu doradczego uznał to obliczenie wzajemnych pretensyj skarbu państwa, a kraju, jako korzystny sposób lokacyi zwyżek i na nie się zgodził. Stanęła jednak przed Wydziałem krajowym kwestya bardzo ważna: czy możemy imieniem Reprezentacyi kraju, bez poprzedniego zasięgnięcia uchwały Wys. Sejmu, umowę z c. k. Rządem o to rozliczenie podpisać, czyli też czekać aż do sesyi sejmowej.

Opóźnienie zwołania Sejmu stworzyło jednak dla Wydziału krajowego położenie przymusowe, z którego były tylko dwa wyjścia: albo podpisać umowę i wziąwszy na siebie odpowiedzialność podać to Wys. Sejmowi do wiadomości, albo też całą operacyę konwersyjną odłożyć na jesień. Gdy bowiem według uchwały Wys. Sejmu uzyskanie dla nowej pożyczki uwolnień podatkowych i stemplowych, tudzież charakteru pupilarności było warunkiem tak postawionem kategorycznie, że bez spełnienia tego warunku nie wolno nam było zaciągać konwersyjnej pożyczki, gdy z drugiej strony ck. Rząd od zawarcia z krajem umowy o rozrachowanie wzajemnych pretensyj uczynił zależnem udzielenie obligom nowej pożyczki owych przez W. Sejm zażądanych korzyści gdy wreszcie to wszystko razem było konieczną premisą do zawarcia układu z jakiemkolwiek finansowem konsorcyum o sfinansowanie pożyczki, owe bowiem ulgi i korzyści bardzo ważnym są czynnikiem przy oznaczeniu wysokości kursu, przeto odroczenie decyzyi naszej co do wzajemnego obrachunku było zarazem odroczeniem całej operacyi konwersyjnej. A gdy już wiadomem było, że o zwołaniu Wys. Sejmu na miesiąc luty nie było już mowy, i zwlekano ten termin na koniec marca, przeto oczekiwanie uchwały Wys. Sejmu byłoby przewlekło operacyę konwersyjną na jesień.

Wiadomo zaś, że termin jesienny jest zawsze dla takich operacyi finansowych gorszy od wiosennego. Mając do wyboru między odpowiedzialnością za zakwestyonowanie wykonania uchwały Wys.. Sejmu i to uchwały tak w skutkach swych doniosłej a tak znaczną większością głosów powziętej a odpowiedzialnością drugą za podpisanie układu bez uchwały Wys. Sejmu, Wydział krajowy nie mógł się wahać w wyborze i wolał wziąć na siebie tę drugą odpowiedzialność, aniżeli na szwank narażać oczywisty interes kraju.

Jak zaś ważnem jest w sprawach finansowych pochwycenie stosownej pory i jak niebezpiecznem stać się może wszelkie odroczenie, najlepszym tego dowodem, że w chwili właśnie, gdy sprawozdanie niniejsze piszemy, stosunki na giełdzie wiedeńskiej znacznie się pogorszyły a kursa decydujących papierów spadły. Gdybyśmy byli zmuszeni wskutek odroczenia sprawy obecnie zawierać układ o pożyczkę konwersyjną, bylibyśmy go zapewne zawarli na warunkach gorszych, niż się to stało w miesiącu styczniu.

Wydział krajowy tem bardziej wahać się nie mógł, że mając od Wys. Sejmu upoważnienie do fruktyfikacyi zwyżek zapomocą spłaty dawnych długów, a uważając według tego co wyżej powiedziano, iż owo rozliczenie się ze skarbem państwa nie jest czem innem, jak tylko korzystną (bo 5%wą) fruktyfikacyjną pięcioletnich zwyżek ku spłaceniu długu krajowego, był Wydział krajowy przekonany, że ani granic uprawnień swoich nie przekracza, ani też nie działa wbrew intencyom Wys. Sejmu. Stało się tylko to, że spłata długu 6,275.000 złr. który ciężył na kraju z tytułu ugody indemnizacyjnej, została w c z e ś n i e j dokonana, aniżeli się przyjmowało we wszystkich, dotąd układanych programach finansowych.

Z tych zatem powodów Wydział krajowy żywi nadzieję, że Wysoki Sejm zechce podpisany przez Wydział krajowy układ o obrachunek wzajemnych pretensyj skarbu państwa w kraju przyjąć do wiadomości.

Po zasięgnięciu opinni komitetu doradczego delegaci Wydziału krajowego w połowie grudnia udali się powtórnie do Wiednia, a to w tym celu, ażeby poprzeć u c. k. Rządu najrychlejsze przedłożenie do Najwyższej sankcyi projektu ustawy o ulgach i korzyściach dla pożyczki konwersyjnej, omówić w Ministerstwie skarbu niektóre dla kursu przyszłej pożyczki ważne szczegóły tekstu jej obligacyj, a zarazem wysondować opinię sfer finansowych co do sfinansowania pożyczki. Wtedy też gdy delegatom wyraźnie oświadczono, że uchwalona już w Radzie państwa ustawa tylko wtedy będzie do Najw. sankcyi przedłożona, jeżeli ze strony Wydziału krajowego nastąpi stanowcza decyzya, że gotów jest podpisać umowę o eskontowe rozliczenie wzajemnych pretensyj skarbu państwa a kraju — oświadczyli delegaci na podstawie danego im przez Wydział krajowy upoważnienia, iż Wydział umowę podpisze.

Wreszcie dnia 4. stycznia 1893 została sankcyonowana ustawa państwowa i ogłoszona w dzienniku ustaw państwa Nr 6 z r. 1893. Ustawa ta, którą w załączeniu zamieszczamy
Aleg. 3. (alegat *3*) zawiera w artykule I. postanowienie, iż wzajemne pretensye skarbu państwa a kraju mają być na termin 1. stycznia eskontowane według stopy 5% — zaś w artykule II postanawia, iż pod warunkiem dokonania wskazanego w art. I. rozrachowania, będą obligom pożyczki konwersyjnej przyznane ulgi i korzyści, których się Wysoki Sejm w uchwałach z 28. września 1892 domagał — a mianowicie: uwolnienie od stempla i wszelkich opłat kuponów i obligacyj tej pożyczki, tudzież wszelkich w tej sprawie zdziałanych dokumentów prawnych, uwolnienie kuponów od podatku dochodowego i wszelkiego podatku, który na jego miejsce byłby zaprowadzony pod warunkiem zwrotu skarbowi państwa podatku kuponowego, jaki byłby zapłacony od reszty długu indemnizacyjnego — wreszcie nadanie obligom tej pożyczki charakteru papierów pupilarnych.

Po wydaniu tej ustawy sytuacya przedstawiała się jak następuje:

Ustawa krajowa u p o w a ż n i a ł a Wydział krajowy do przeprowadzenia konwersyi, j e ż e l i pożyczce konwersyjnej przyznane będą wymagane przez Wys. Sejm ulgi i korzyści.

Te ulgi i korzyści zostały w drodze ustawodawczej przyznane na ten wypadek, j e ż e l i przyjdzie do skutku rozrachowanie eskontowe wzajemnych pretensyj państwa a kraju.

Wydział krajowy zaś mógł układ o to rozrachowanie podpisać dopiero wtedy, j e ż e l i mieć będzie już układ o sfinansowanie pożyczki konwersyjnej a to z tej przyczyny, że nie mógł godzić się na zniżenie rocznej subwencyi ze skarbu Państwa, dopóki nie miał tej pewności, że konwersyę przeprowadzi.

Zawarcie zaś takiego układu o sfinansowanie pożyczki także dopiero wtedy mogło być korzystnie przeprowadzone, jeżeli owe ulgi i korzyści będą stanowczo zapewnione.

W ten sposób wszystko wzajemnie było uwarunkowane tak, że podpisanie układu z Rządem i układu o sfinansowanie pożyczki musiało nastąpić r ó w n o c z e ś n i e.

II. Sfinansowanie pożyczki konwersyjnej. Wypowiedzenie obligów indemnizacyjnych. Konfekcya obligów nowej pożyczki.

Według przedstawionego wyżej stanu rzeczy — połowa stycznia okazała się tą chwilą, w której należało przystąpić już stanowczo do zawarcia układu o sfinansowanie pożyczki konwersyjnej. Już w listopadzie zaczęliśmy się zapomocą prywatnych stosunków informować, jakie firmy austryackie czy zagraniczne zechciałyby podjąć się sfinansowania naszej pożyczki i jakie mniej więcej warunki uzyskaćby się dały. Oczywiście że przed przystąpieniem do stanowczych rokowań można było o tych warunkach tylko bardzo przybliżone, nie wprost a przynajmniej nie urzędownie przez interesowanych podane, ale raczej domyślne mieć informacye. Wszakże już w pierwszych dniach listopada mieliśmy ze źródła, które nas nie zawiodło, wiadomość, że pozyskanie firm berlińskich, naturalnie łącznie z wiedeńskiemi, które nie mogły pozostać poza akcyą, jest możliwem — mieliśmy zarazem z tego samego źródła obliczenie, że kursem, który prawdopodobnie da się osiągnąć, będzie $91^1/_4$ do $91^3/_4$. Podczas pobytu w Wiedniu z końcem listopada utrwaliliśmy się w przekonaniu, że na powyższe informacye można z wielkiem prawdopodobieństwem liczyć.

W początkach grudnia zaś otrzymaliśmy od jednej z większych firm berlińskich pismo, które wprawdzie nie było jeszcze ofertą, ale w każdym razie świadczyło o skłonności do studyowania interesu. Było to już dla nas objawem o tyle pomyślnym, że otwierało nadzieję pewnego rodzaju konkurencyi, która każdej takiej operacyi zawsze większe zapewnia powodzenie.

Dnia 6. grudnia odbyło się wspomniane już posiedzenie komitetu doradczego. Jak z dołączonego do tego sprawozdania protokołu przekonać się można, Komitet stanowczo się oświadczył przeciwko przeprowadzeniu operacyi na własną rękę, bez pośrednictwa jakiego zakładu finansowego, tudzież przeciw konkurencyi nieograniczonej. Konkurencyę ograniczoną zalecał tylko wtedy, gdyby mieć wprzódy zapewnienie, iż przynajmniej 2 lub 3 firmy do niej staną, — jeżeli zaś takiego zapewnienia nie będzie, doradzał komitet traktować z jedną firmą, dającą dostateczną gwarancyę.

Wydział krajowy nie mógł odmówić słuszności tym zapatrywaniom. Subskrypcya ogłoszona bezpośrednio przez sam Wydział krajowy, bez zainteresowania poważnej firmy bankierskiej mogła łatwo zawieść. Byłaby się ograniczyła prawie całkiem na sam kraj, zwłaszcza, że Wydział krajowy jako władza nie mógłby i nie zechciałby używać tych środków reklamy dziennikarskiej, jakie szczególniej w Wiedniu są konieczne, ażeby zapewnić powodzenie subskrypcyi. Gdyby zaś nawet można było przypuszczać, że kraj sam pokryje całą potrzebną sumę — to wobec faktu, iż bardzo znaczna część obligacyj była umieszczona poza granicami kraju, byłaby znacznie większa część pożyczki, niż się to stało faktycznie, pokryta nie przez wymianę ale w drodze subskrypcyi gotówkowej, co byłoby skromnemu u nas obrotowi kapitałów odjęło zbyt wiele gotówki i niekorzystnie wpłynęło na stosunki krajowego targu pieniężnego. Chcąc uniknąć tej ewentualności — a obawiając się zarazem, żeby niepowodzeniem subskrypcyi wprost przez Wydział krajowy ogłoszonej, kredytu kraju nie skompromitować — Wydział krajowy zgodził się na opinię komitetu doradczego, który taką subskrypcę wykluczył. Również zgodził się na opinię drugą, iż nie należy ogłaszać nieograniczonej publicznej konkurencyi ofertowej na sfinansowanie pożyczki, do takiej konkurencyi bowiem nigdy nie stają firmy tak poważne, jakich blisko 30 milionowa operacya pożyczkowa wymaga.

Co do konkurencyi ograniczonej na same poważniejsze firmy, słusznem zupełnie było zapatrywanie komitetu doradczego, który radził zapewnić się wprzódy, czy przynajmniej 2 lub 3 takie firmy do konkurencyi staną — byłoby bowiem dla kredytu kraju bardzo niepomyślnie, gdyby konkurencya wcale do skutku nie przyszła. W ciągu jednak naszej akcyi informacyjnej, która trwała przez listopad i grudzień do połowy stycznia, przekonaliśmy się, że właśnie najpoważniejsze firmy wprost wykluczają myśl takiej konkurencyi — każda bowiem oświadczała z góry, że oferty w takim razie nie wniesie a reprezentant jednej z takich firm oświadczył w listopadzie naszemu delegatowi: wolimy zrobić interes mniej korzystny, niż stawać do konkurencyi.

Pozostawała więc tylko ostatnia przez komitet doradczy wzkazana droga: traktować z jedną poważną firmą. Nie chcieliśmy jednak robić tego w ten sposób, żeby być zmuszonym do przyjęcia warunków, jakie nam będą podyktowane. To zaś na pewne byłoby się stało, gdybyśmy byli mieli „tylko jedno żelazo w ogniu“ — i do rokowań przystępowali bez świadomości, od której firmy można się lepszych spodziewać warunków.

Nie mogąc wejść na drogę konkurencyi, musieliśmy prowadzić przez czas dłuższy akcyę informacyjną, któraby nam dała pod tym względem dostateczne wskazówki.

W toku tej akcyi Wydział krajowy udzielił Marszałkowi krajowemu i referentowi spraw finansowych w Wydziale krajowym pełnomocnictwa do rokowań. W czasie swego pobytu we Wiedniu w połowie grudnia, przekonali się delegaci Wydziału krajowego, że jeszcze w tej chwili do rokowań przystąpić nie można — cały bowiem świat finansowy był wówczas zajęty operacyami finansowemi rządów obu połów monarchii, spowodowanemi regulacyą waluty. Dopiero w połowie stycznia okazała się gotowość pozytywnego rokowania z nami. To też dnia 18. stycznia delegaci Wydziału krajowego stanęli we Wiedniu, a mając na podstawie zasięganych poprzednio informacyj przeświadczenie, że najlepsze warunki uzyskać można od konsorcyum, do którego impuls dała jeszcze w listopadzie wspomniana już firma berlińska a na którego czele stanął wiedeński Union-Bank, delegaci Wydziału krajowego bezzwłocznie po przybyciu do Wiednia przystąpili do rokowań z reprezentantem tego konsorcyum. Rokowania te tegoż dnia zostały ukończone na podstawie kursu 91½ za sto.

Do przyjęcia tego kursu skłoniła delegatów Wydziału krajowego przedewszystkiem pewność, jaką mieli na podstawie zasięgniętych z innych źródeł informacyj, że jest to kurs najlepszy, jaki można uzyskać od którejkolwiek z tych firm poważnych, które tu mogły wchodzić w rachubę.

Dalej porównanie tego kursu z kursem uzyskanym przez rządy obu połów monarchii przy ich świeżej operacyi finansowej, było dla nas decydującem. Jeżeli zważymy, że bądź co bądź między kredytem prowincyi a kredytem państwa jest pewna na korzyść drugiego różnica, to wobec kursu 91 za sto uzyskanego przez rząd węgierski, a kursu 92 za sto, jaki grupa rotszyldowska przyznała rządowi austryackiemu, kurs 91½ za sto dla pożyczki prowincyonalnej przedstawia się bardzo korzystnie i jest niewątpliwym objawem podniesienia się kredytu naszego kraju, lepszego niż dawniej bywało otaksowania naszej siły finansowej przez świat finansowy.

Nie mniej zresztą przemawiała za układem z tą grupą okoliczność, że należą do niej poważne firmy berlińskie, hamburskie i frankfurckie, co po raz pierwszy naszym pożyczkom krajowym otwiera szeroki targ europejski.

Z tych więc powodów, dnia 18. stycznia przyjęliśmy w ogólnych zarysach warunki, podane przez „Union-Bank“. Odnosić się w kwestyi kursu do komitetu doradczego było niepodobieństwem, ponieważ przyjęcie lub odrzucenie podanego kursu, jak jest zwyczajem w takich rokowaniach, musiało zaraz nastąpić. Uzyskaliśmy wszakże ze strony Członka komitetu doradczego, Stanisława hr. Badeniego, którego komitet do tego był upoważnił, a który

już po przyjęciu przez nas kursu 91½ za sto do Wiednia przybył, oświadczenie, że kurs ten za korzystny uważa.

Rokowania szczegółowe o treść kontraktu toczyły się od 20. do 23 stycznia, a brał w nich udział jako nasz doradzca finansowy dyrektor Banku krajowego Dr. Alfred Zgórski, jako doradzca prawny Dr. Wilhelm Binder z Wiednia, który też w toku całej poprzedniej akcyi oddał nam nieocenione a zupełnie bezinteresowne usługi, co na tem miejscu z najszczerszem uznaniem podnosimy.

Dnia 24. stycznia został układ tymczasowo podpisany — po poprzedniem uzyskaniu przez c. k. Ministerstwo skarbu zapewnienia co do zatwierdzenia tekstu obligacyj, kuponów i kwitów tymczasowych.

Do formalnego podpisania kontraktu przez Wydział krajowy miało konsorcyum przysłać do Lwowa przez urzędnika Union-Banku, podpisany przez konsorcyum egzemplarz i umówioną kaucyę w kwocie 1½ miliona zł. W podpisaniu jednak nastąpiła zwłoka z powodu wspomnianego już powikłania tej sprawy ze sprawą układu z c. k. Rządem o nowe obliczenie wzajemnych pretensyi skarbu państwa a kraju. Tekstu bowiem tego układu oczekiwaliśmy dopiero z Wiednia.

Po nadejściu tego tekstu Wydział krajowy na posiedzeniu z dnia 30. stycznia 1893 uchwalił i podpisał:

Alegat 4. a) układ z c. k. Ministerstwem skarbu o eskontowe obliczenie wzajemnych pretensyj skarbu państwa a kraju (alegat 4).

Alegat 5. b) układ z konsorcyum o sfinansowanie pożyczki konwersyjnej (alegat 5.).

Alegat 6. c) obwieszczenie, zawierające wypowiedzenie obligacyj indemnizacyjnych na termin 1. maja 1893 (alegat 6.).

Nazajutrz, dnia 31. stycznia pobrała kasa krajowa kaucyę złożoną przez konsorcyum odpowiednio do kontraktu, w efektach imiennej wartości 1,731.000 zł.

Następne czynności odnosiły się do ułożenia tekstu prospektów subskrybcyjnych, które miały być przez konsorcyum ogłoszone, do konfekcyi nowych obligów i do uzyskania dla nich dalszych jeszcze uprawnień. Na podania nasze do właściwych władz wniesione, uzyskaliśmy dla nowych obligacyj prawo kotowania na giełdzie wiedeńskiej, pragskiej i tryesteńskiej — (kotowanie na giełdzie berlińskiej wyrobiły berlińskie firmy należące do konsorcyum) — dalej prawo lombardu w Banku anstro-węgierskim — wreszcie możność użycia na wojskowe kaucye małżeńskie.

Alegat 7. i 8. Co do konfekcyi kwitów tymczasowych i obligacyj nowej pożyczki, których tekst załączamy (alegat 7. i 8.) — staraniem Wydziału krajowego było, ażeby one były wykonane siłami krajowymi. — Prócz papieru, którego w takim gatunku, jaki na obligacye jest potrzebny, krajowe papiernie dostarczyć nie mogą — zresztą wszystką konfekcyę wykonano w zakładach lwowskich. Płytę na ornament pierwszej strony obligacyj, wykonał (niewyłączając kompozycyi rysunku) nasz stypendysta przemysłowy p. Kazimierz Miziewicz, kształcący się w wiedeńskiem Muzeum dla przemysłu artystycznego, którego w tym celu sprowadziliśmy do Lwowa. Litograficzną robotę wykonał zakład litograficzny A. Przyszlaka we Lwowie, druk kwitów tymczasowych i tekstu obligacyj drukarnia K. Pillera i Sp. — najtrudniejszy zaś druk kuponów z numeracyą „Związkowa Drukarnia we Lwowie“. Z zadowoleniem zaznaczamy, że wszystkie trzy zakłady wykończyły swoją robotę przed wyznaczonym im terminem — którego dotrzymanie było dla nas rzeczą wielkiej wagi, ażeby nie chybić żadnego terminu wobec konsorcyum. To też już 1. marca mogliśmy zawiadomić konsorcyum, że kwity tymczasowe są do jego dyspozycyi — od 20. marca zaczęły nadchodzić do Wydziału krajowego gotowe obligacye do podpisywania a 13. kwietnia ostatnie sztuki obligacyj zostały podpisane (43.600 sztuk).

Konfekcya kwitów tymczasowych i obligacyj zajęła prawie przez trzy miesiące liczne siły urzędowe Oddziału rachunkowego Wydziału krajowego — czynność ta bowiem wymaga nadzwyczaj ścisłej kontroli, a kontrola ta musiała się odbywać równocześnie w trzech zakładach, w których urzędnicy nasi nieraz do później nocy byli zajęci. Równocześnie zajęta była kasa i likwidatura indemnizacyjna likwidowaniem dawnych obligacyj indemnizacyjnych, nadsyłanych jako depozyt na pokrycie kwitów tymczasowych.

Na odbiór, rewizyę i podpisywanie obligów nowej pożyczki, zmuszeni byliśmy urządzić osobną salę, której okna zaopatrzyliśmy w kraty, urządzając przy niej osobną straż nocną. W tejże sali odbywać się będzie wydawanie obligów nowej pożyczki w zamian za kwity tymczasowe — czynność, którą rozpocznie się w pierwszych dniach obrad Wysokiego Sejmu.

III. Subskrypcya i jej wyniki.

Po zawarciu układu z konsorcyum, Wydział krajowy czuł się obowiązanym w interesie kredytu krajowego, przyczynić się ile możności do powodzenia subskrypcyi, zwłaszcza zaś do tego, aby jak największa część tejże pokrytą została zapomocą konwersyi, nie zaś w drodze pożyczki gotówkowej. Było to zresztą w interesie funduszu krajowego, skoro według kontraktu byliśmy obowiązani od tej kwoty, jaka płynie z gotówki suskrypcyi, opłacić 1·36% w stosunku rocznym za czas od dnia wpłaty do 1. maja br. Kontrakt wprawdzie orzeka, że kwota, jaką kraj z tego tytułu miałby zapłacić, nie może być wyższą od tej jaka się funduszowi krajowemu należeć będzie z lokacyi gotówki w Union-Bank po dniu 1. maja, w każdym jednak razie należało dążyć do tego, aby tę kwotę jak najbardziej zredukować.

W tym celu sporządzonym został wykaz, w czyjem ręku znajdują się winkulowane obligi indemnizacyjne i oddany Bankowi krajowemu, który nas w tych staraniach dzielnie wspierał, Wydział krajowy zaś ze swej srony poczynił wszelkie ułatwienia co do postępowania przy dewinkulacyi i zwrócił się do właściwych władz, ażeby zechciały przyspieszyć i ułatwić czynności dewinkulacyjne. Wystosowano też okólnik do Wydziałów powiatowych informujący o dokonać się mającej konwersyi, ze względu na fundusze zostające pod ich zarządem lub nadzorem.

Prospekt na subskrypcyą został ogłoszony dnia 1. marca w Austryi i w Niemczech. Oznaczał on kurs emisyjny dla nowych obligacyi, które będą wydane w zamian za zgłoszone dawne obligi indemnizacyjne na 94 zł. 60 ct. za sto — zaś dla obligów wydanych za gotówkę na 94 zł. 75 ct. za sto. Termin zgłoszeń do wymiany dawnych obligów indemnizacyjnych na obligi nowej pożyczki oznaczono na czas od 1. do 15. marca — zaś subskrypcya gotówkowa oznaczoną została tylko na jeden dzień tj. na 15. marca. Rozumie się, że na oznaczenie wysokości kursu emisyjnego i terminu do subskrypcyi, Wydział krajowy żadnego nie miał już wpływu jest to bowiem ściśle sprawa konsorcyum. Oprócz Galicyi i Bukowiny, gdzie miejsca subskrypcyi ustanowiono we Lwowie, Krakowie, Czerniowcach, Kołomyi, Przemyślu, Rzeszowie, Stanisławowie Tarnopolu i Tarnowie, tudzież we wszystkich zastępstwach Banku krajowego — były jeszcze miejsca subskrypcyi w Austryi: w Wiedniu, Bielsku, Bernie, Gracu, Lincu, Pradze i Tryeście — zaś w Niemczech: w Berlinie. w Frankfurcie nad M. i Hamburgu.

Subskrypcya wypadła nad wszelkie spodziewanie pomyślnie.

Do konwersyi zgłoszono dawne obligi indemnizacyjne wartości 22,098.590 zł. mon. konw. czyli w wal. austr. 23,203.477 zł. 50 ct., na co wypadło wydać obligów nowej pożyczki 24,539.250 zł., licząc już w to 1,000.000 zł., które według kontraktu zostały zastrzeżone dla funduszów w zarządzie Wydziału krajowego zostających po niższym kursie 92 zł. 25 ct. za sto.

W ten sposób z ogólnej sumy emisyjnej	29,425.000 zł.
wyczerpała sama wymiana	24,539.250 „
zostało zatem do pokrycia gotówką	4,885.750 „

Na to subskrybowano gotówką 59,348.100 zł., tak że pożyczka została 12 razy przepisana.

Charakterystyczne są cyfry odnoszące się do tego, gdzie i jakie ilości zgłoszono do konwersyi, a mianowicie: w galicyjskich zakładach zgłoszono do konwersyi dawnych obligów indemnizacyjnych 9,956.880 zł. mon. konw. — w zakładach innych prowincyj austryackich 11,229.510 zł. — wreszcie w Niemczech 912.200 zł. Widzimy z tego, że więcej niż połowa dawnych obligów była za granicami kraju. Cyfry te uzasadniają dostatecznie, co powiedzieliśmy poprzednio na poparcie zdania, że nie można wejść na tę drogę, żeby sam Wydział krajowy sfinansował pożyczkę. Wtedy bowiem zapewne przyjąć można, że z tych obligów, które były poza granicami kraju, tylko mała część byłaby się zgłosiła do wymiany, różnicę byłaby pokryła subskrypcya gotówkowa krajowa, która byłaby posłużyła na to, ażeby potem za owe obligi za krajem się znajdujące ekwiwalent ich zapłacić gotówką. Tą drogą zatem byłoby się ten skutek osiągnęło, że znaczne bardzo kapitały byłyby z kraju wyszły i to nie powoli, ale przez jednorazową spłatę. W subskrypcyi gotówkowej zaś stosunek był następujący: w zakładach galicyjskich subskrybowano 10,512.150 zł. w. a., w zakładach innych prowincyj austryackich 42,205.750 zł. w. a. w Niemczech 6,630.200 zł. w. a.

Wreszcie — jako dowód, iż założony i dotowany przez Wysoki Sejm Bank krajowy zajął istotnie bardzo poważne stanowisko w finansowem życiu naszego kraju, podajemy, iż w Banku krajowym zgłoszono do wymiany dawnych obligów za 8,108 100 zł. mon. konw. (9,000.000 zł. na nowe 4% obligi) — zaś gotówką subskrybowano 5,800.000 zł.

Ponieważ Wydział krajowy zastrzegł w kontrakcie, że kwoty subskrybowane w drodze wymiany muszą być w całej wysokości uwzględnione, przeto redukcya subskrybowanych sum nastąpiła tylko co do subskrypcyi gotówkowej.

Po dokonanej subskrypcyi nastąpiło wydawanie kwitów tymczasowych za złożeniem ze strony konsorcyum depozytu według art. VII. kontraktu. Czynność cała została w wysokim stopniu ułatwiona tem, że na to pokrycie wydawanych przez nas kwitów tymczasowych, przesłało konsorcyum przeważnie dawne obligi indemnizacyjne, skutkiem czego można było już czynność likwidacyjną w większej części przeprowadzić. Czynność ta przy wytężonej pracy likwidatury i kasy indemnizacyjnej będzie przed zebraniem się Wys. Sejmu całkowicie ukończoną i będzie można zaraz przystąpić do wydawania obligacyj nowej pożyczki w zamian za kwity tymczasowe.

Kończąc niniejsze sprawozdanie, Wydział krajowy uczynić musi uwagę, że istotny efekt finansowy całej operacyi będzie mógł być Wys. Sejmowi przedłożony dopiero na następnej sesyi, kiedy już obrachunki będą pokończone. W każdym razie możemy już dzisiaj powiedzieć, że wynik jest pomyślniejszy, niż przypuszczaliśmy wtedy, kiedy Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi wnioski konwersyjne przedkładał.

A przedewszystkiem różnica kursu, po którym wydaliśmy nową pożyczkę: W układaniu programu finansowego przyjęto kurs pożyczki po 90 za sto — rzeczywiście zaś uzyskaliśmy 91½ za sto. Skutkiem tego suma długu, która według kursu 90 % wynosić miała . . . . . 29,916 030 zł.
wynosi faktycznie . . . . . 29,425.000 „
zatem mniej o . . 491.030 zł.

Jest więc co do wysokości obdłużenia kraju wynik blisko o ½ miliona lepszy niż przypuszczano. Roczna rata, przy oprocentowaniu 4% i 50-letniem umorzeniu, wynosić miała

od długu obliczonego według kursu 90 za sto zł.	1,388.268 zł.
zaś przy kwocie 91½ wynosić będzie	1,365 500 „
zatem mniej o . . .	22.768 zł.

O taką też roczną kwotę rubryka XIV. budżetu krajowego będzie mniej obciążona, niż pierwotnie obliczano.

Wskutek eskontowego obliczenia wzajemnych pretensyj kraju a skarbu państwa, suma wypadająca jako saldo na korzyść kraju, zostaje oprocentowana po 5%, podczas gdy wszelkie obliczenia poprzednie oparte były na oprocentowaniu po 4%. Obliczenie zwrotu podatku kuponowego, należącego się skarbowi państwa nie jest jeszcze przez c. k. Dyrekcyę skarbu ostatecznie przyjęte. Wszakże cyfra obliczona obecnie przez oddział rachunkowy Wydz. kraj. przedstawia się o 113.241 zł. pomyślniej, niż w poprzednich obliczeniach, z powodu, iż za podstawę wzięto obecnie faktyczny stan długu, nie zaś ten, jaki wykazują plany umorzenia funduszów indemnizacyjnych, i że odpada podatek kuponowy od kuponu majowego b r. ten bowiem będzie jeszcze stronom przy wypłacie kuponu ściągnięty. Dalej w stosunku do poprzednich obliczeń wynik rzeczywisty o tyle jeszcze powinien być lepszy, że pewna część właścicieli dawnych obligów indemnizacyjnych nie zgłosi się zaraz do ich wypłaty, przez co fundusz krajowy zyska jeszcze na znaczniejszym dochodzie z lokacyi gotówki, a jest też prawdopodobnem, że na przepadłych zadawnionych obligach i kuponach okaże się także pewien, chociaż skromny zysk dla funduszu krajowego.

Wreszcie okaże się jeszcze zysk na skonwertowuniu obligów własnych funduszu indemnizacyjnego, w kwocie 584.400 zł. za które według kontraktu przypadają nam obligi nowej pożyczki po kursie 92 zł. 25 ct. za sto — a zatem w nominalnej wysokości 633.485 zł., co w razie spieniężenia choćby tylko po 95 zł. za sto dałoby kwotę 601.820 zł. 25 ct., czyli zyskałoby się 17.480 zł. 25 ct.

Możemy przeto śmiało twierdzić, że wynik operacyi konwersyjnej okaże się w rzeczywistości lepszym, aniżeli obliczano wówczas, kiedy Wysoki Sejm konwersyę uchwalił.

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy powyższe sprawozdanie przyjąć do wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego król. Galicyi i Lodomeryi wraz z Wiel. Ks. Krakowskiem

We Lwowie 14. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Romanowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia 6. grudnia 1892 o zaciągnięciu pożyczki, celem skonwertowania obligacyj funduszów indemnizacyjnych Galicyi wschodniej i zachodniej, tudzież Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, postanawiam co następuje:

Art. I.

W celu spłacenia nie wylosowanych dotychczas 5% obligacyj funduszów indemnizacyjnych Galicyi wschodniej, Galicyi zachodniej, tudzież Wielkiego Księstwa Krakowskiego, upoważnia się Wydział krajowy do zaciągnięcia pożyczki krajowej w 4-prc. obligacyach krajowych z 50-letnim terminem umorzenia w takiej wysokości, jaka będzie potrzebną do uzyskania gotówki w sumie 26,925.000 zł. w. a. (53,850.000 koron).

Art. II.

Wszelkie aktywa i passywa wymienionych w art. I. funduszów indemnizacyjnych, przechodzą po dokonanej konwersyi obligacyj indemnizacyjnych na fundusz krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi skarbu i Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Uchwały

Komitetu doradczego, dla sprawy konwersyi długu indemnizacyjnego, powzięte na posiedzeniu w dniu 6. grudnia 1892.

Przewodniczy JO. ks. Marszałek.

Obecni członkowie Komitetu P. T. Exc. Dunajewski Julian, Badeni hr. Stanisław, Dr. Gross Piotr; Dr. Skałkowski Tadeusz. Eksc. Tarnowski Jan usprawiedliwił nieobecność.

Obecny członek Wydziału krajowego Romanowicz Tadeusz.

Pytanie 1.

Czy zawarte w przedłożeniu rządowem o ulgach dla pożyczki konwersyjnej wzajemnie skompensowanie pretensyi skarbu państwa i kraju na podstawie oprocentowania po 5% uważa Komitet doradczy jako korzystny sposób lokacyi zwyżek.

Komitet jednogłośnie wyraził opinię, iż obrachowanie to uważa jako korzystny dla kraju sposób lokacyi zwyżek.

Gdy skutkiem tej uchwały rozwinęła się dyskusya nad tem, czy Wydział krajowy mógłby w razie potrzeby bez odwołania się do Sejmu, obrachowanie to wzajemne przyjąć i zatwierdzić — oświadczył Komitet, że kwestya ta właściwie do jego zakresu działania nie należy. Osobiście jednak oświadczyli się członkowie Komitetu za tem, że Wydział może w razie potrzeby nie czekając uchwały Sejmu sprawę tę załatwić.

Pytanie 2.

Jaką formę przeprowadzenia interesu pożyczkowego uważa Komitet jako najkorzystniejszą a względnie najbardziej do wykonania możliwą — a mianowicie:

1. czy przeprowadzenie operacyi bez oddania sfinansowania jakiemu zakładowi lub konsorcyum a zatem przez rozpisanie subskrypcyi wprost przez Wydział krajowy?

2. czy sfinansowanie za pomocą jakiego zakładu lub konsorcyum, a w takim razie:

a) czy należy przeprowadzić rokowania wprost z jednym zakładem?

b) czy też rozpisać rozprawę konkurencyjną nieograniczoną?

c) albo konkurencyę ograniczoną do kilku najpoważniejszych firm?

Subskrypcyę własną, bez finansowania zapomocą jakiego zakładu finansowego uznano jako niemożliwą.

Oświadczono się również przeciw konkurencyi nieograniczonej.

Konkurencyę ograniczoną do kilku najpoważniejszych firm zaleca Komitet doradczy tylko w takim razie, jeżeli Wydział krajowy wprzódy się zapewni, że przynajmniej dwie lub trzy poważne firmy staną do konkurencyjnej ofertowej rozprawy.

Jeżeli zapewnienia takiego nie będzie, należy traktować z jedną firmą, dająca dostateczną gwarancyę.

Pytanie 3.

W razie rokowania z jednym zakładem bez konkurencyi jaki należy przyjąć kurs minimalny poniżej którego nie można rokować.

Komitet wyraża opinię, iż podanie obecnie jakiegokolwiek kursu jest niemożliwem, zależy to bowiem od zmieniających się stosunków targu pieniężnego.

Komitet jest przekonany, że w chwili ostatecznych rokowań będzie zawsze czas do odniesienia się choćby listownie do członków Komitetu z zapytaniem w sprawie kursu.

Gdyby zaś okazało się to niemożliwem na ten wypadek deleguje Komitet Stanisława hr. Badeniego do udzielania Wydziałowi krajowemu opinii.

Pytanie 4.

Czy nie należałoby w układzie zastrzedz dla funduszu krajowego pewnych korzyści, a to albo przez bezpośredni udział w zysku, albo przez oddanie Wydziałowi krajowemu pewnej części obligów po kursie oryginalnem albo w inny sposób?

Komitet oświadcza, że uzyskanie korzyści tego rodzaju byłoby pożądanem.

Lwów 6. grudnia 1892.

Ustawa

z dnia 4. stycznia 1893, o zarządzeniach z powodu konwersyi długu indemnizacyjnego galicyjskiego.

Za zgodą obu izb Rady państwa rozporządzam co następuje:

Artykuł I.

Z powodu konwersyi długu indemnizacyjnego galicyjskiego poleca się Rządowi uskutecznienie z reprezentacyą krajową królestwa galicyjsko-lodomeryjskiego oraz Wielkiego księstwa krakowskiego wzajemnego obliczenia zobowiązań państwa i kraju, przypadających do wypłaty po dniu 31. grudnia 1892 na zasadzie umów, z tą reprezentacyą krajową, w przedmiocie uregulowania stosunków państwa do funduszów indemnizacyjnych Galicyi wschodniej i zachodniej (Dz. u. p. Nr. 110 i 219 z r. 1890) zawartych, w odniesieniu ich do dnia 1. stycznia 1893 i z przyjęciem pięć od sta za stopę procentową wzajemnego potrącenia.

Suma, którą według tego obliczenia, odniesionego do dnia 1. stycznia 1893 przypadnie na państwo do zapłacenia, będzia spłacona w latach 1893 aż do 1897 włącznie ratami ćwierćrocznemi według tej samej stopy procentowej obliczonemi, które płacone będą w miejsce świadczeń państwa należących się krajowi na zasadzie umów dotychczasowych i w tych samych terminach umownych.

Artykuł II.

Pożyczce krajowej galicyjskiej, która na zasadzie ustawy krajowej z dnia 6. grudnia 1892 w sumie aż do trzydziestu milionów złotych waluty austryackiej w celu wykonania konwersyi długu indemnizacyjnego galicyjskiego będzie zaciągnięta, w przeciągu lat 50 będzie spłacona i nieść będzie 4 od sta, przyznają się ze strony państwa, pod warunkiem uskutecznienia obliczenia w artykule I. oznaczonego, następujące dobrodziejstwa:

§. 1.

Uwalnia się od stempli i należytości obligacye nowo emitowane, jakoteż kupony tej nowej pożyczki krajowej, tudzież kwity tyczące się wypłaty odsetek i spłaty kapitału tej pożyczki krajowej, jakoteż wszelkie dokumenty ugodne i jakiekolwiek inne, które Wydział krajowy galicyjski wystawi z powodu zaciągnięcia tej pożyczki krajowej.

§. 2.

Odsetki od tej nowej pożyczki krajowej uwalnia się od podatku dochodowego, jakoteż od wszelkiego podatku, któryby w przysłości mocą ustaw na jego miejsce został zaprowadzony, pod tym warunkiem, że kraj koronny Galicya wynagrodzi skarbowi państwa w zupełności ubytek podatku dochodowego, który przypadałby od obligacyi indemnizacyjnych galicyjskich jeszcze w obiegu będących (obszarów administracyjnych lwowskiego i krakowskiego, tudzież Wielkiego księstwa krakowskiego), gdyby według planu były umarzane.

Upoważnia się rząd do zawarcia w tym względzie umowy prawnie obowiązującej z reprezentacyą królestwa galicyjsko-lodomeryjskiego oraz Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

§. 3.

Obligacye tej nowej pożyczki krajowej mogą być używane do korzystnego lokowania w nich kapitałów fundacyjnych, kapitałów zakładów pod nadzorem publicznym zostających, tudzież pieniędzy sierocych, powierzniczych i depozytowych a po kursie giełdowym, jednak nie ponad wartość imienną, na kaucye służbowe i na kaucye w interesach.

Artykuł III.

Wykonanie ustawy niniejszej, która nabywa mocy obowiązującej od dnia ogłoszenia, poruczam Moim Ministrom spraw wewnętrznych, skarbu i sprawiedliwości.

Wiedeń, dnia 4. stycznia 1893.

Franciszek Józef r. w.

Taaffe r. w. *Steinbach r. w.*

Schönborn r. w.

Aleg. 4. do LW. kr. 19.462/93.

Dziennik ustaw państwa

dla królestw i krajów w Radzie państwa reprezentowanych.

Część VII. — Wydana i rozesłana dnia 14. lutego 1893. — (Zawiera Nr. 21.)

21.

Obwieszczenie Ministerstwa skarbu z dnia 8. lutego 1893,

o umowie, która z powodu konwersyi galicyjskiego długu indemnizacyjnego zawarta została w myśl ustawy z dnia 4. stycznia 1893 (Dz. u. p. Nr. 6) z Wydziałem krajowym galicyjskim.

Umowę do niniejszego dołączoną, która na zasadzie ustawy z dnia 4. stycznia 1893 (Dz. u. p. Nr. 6) zawarta została między c. k. Ministerstwem skarbu a Wydziałem krajowym królestwa galicyjsko-lodomeryjskiego oraz Wielkiego księstwa krakowskiego, podaje się do wiadomości.

Według osnowy tej umowy warunek do uzyskania dobrodziejstw państwa dla pożyczki krajowej galicyjskiej cztero procentowej, w celu wykonania konwersyi galicyjskiego długu indemnizacyjnego zaciągniętej, w artykule II. ustawy z dnia 4. stycznia 1893 (Dz u. p. Nr. 6) oznaczony, jakoteż dalszy warunek, w artykule II. tejże samej ustawy przewidziany, zostały dopełnione, przeto dobrodziejstwa państwa, ustanowione przyrzeczoną ustawą dla pożyczki krajowej galicyjskiej cztero-procentowej, zaciągniętej w celu wykonania konwersyi galicyjskiego długu indemnizacyjnego, mają być w całej rozciągłości stosowane.

Umowa,

między c. k. Ministerstwem skarbu w imieniu c. k. Rządu z jednej a Wydziałem krajowym galicyjskim w imieniu reprezentacyi krajowej autonomicznej królestwa galicyjsko-lodomeryjskiego oraz Wielkiego księstwa krakowskiego z drugiej strony, tycząca się obliczenia pomiędzy państwem a krajem Galicyą, wykonać się mającego w myśl ustawy z dnia 4. stycznia 1893 (Dz. u. p. Nr. 6) z powodu konwersyi galicyjskiego długu indemnizacyjnego i wprowadzająca zmiany z tego wynikające w stosowaniu istniejących umów, tyczących się funduszów indemnizacyjnych Galicyi wschodniej i zachodniej (Dz. u. p. Nr. 110 i 219 z roku 1890).

1. Zobowiązania przypadające do wypłaty po dniu 31. grudnia 1892, które stosownie do zawartych na zasadzie ustawy z dnia 5. czerwca 1890 (Dz. u. p. Nr. 110), obwieszczeniem c. k. Ministerstwa skarbu z dnia 27. listopada 1890 (Dz. u. p. Nr. 219) ogłoszonych obu umów w sprawach funduszów indemnizacyjnych Galicyi wschodniej i zachodniej mają jeszcze obciążać państwo wobec kraju a kraj wobec państwa, mianowicie zaś:

a) świadczenia państwa w latach 1893 aż do 1897 włącznie z tytułu subwencyi niezwrotnej w sumie 2,120 000 zł. rocznie i z tytułu stałej bezprocentowej zaliczki rządowej w sumie 325 000 zł. rocznie.

b) świadczenia kraju w latach 1899 aż do 1904 włącznie w sumie rocznej 1,625 000 zł., tu-

dzież z tytułu zwrotu wzmiankowanych w artykule II. ustawy z dnia 5 czerwca 1890 (Dz. u. p. Nr. 110) „nadpłat“ w latach 1902 i 1903 w sumie rocznej 500.000 zł. a w r. 1904 w sumie rocznej 400 000 zł.

obliczają się wzajemnie w odniesieniu do dnia 1. stycznia 1893 sposobem eskomptowym z przyjęciem pięć od sta rocznie za stopę procentową i przy ćwierćroczej płatności odsetek z dołu.

2. Z porównania eskomptowanych wartości ciężarów państwa i kraju, stosownie do punktu 1. umowy niniejszej obliczonych, wypada w odniesieniu do dnia 1. stycznia 1893 jako ciężar państwa saldo 6,632.948 zł. 57 ct. i ta reszta ciężaru państwa ma być krajowi spłacona w latach 1893 aż do 1897 włącznie w dwudziestu ratach ćwierćrocznych od dnia 1. stycznia 1893 bieżących, z góry płatnych, które obliczane być mają według tego samego sposobu oprocentowania, jaki był wzięty za podstawę do rzeczonego obliczenia eskomptowego.

3. Przeto każda z tych rat ćwierćrocznych, w latach 1893 aż do 1897 włącznie przez państwo krajowi płacić się mających wynosi 372.233 zł. 80 ct. (trzysta siedmdziesiąt dwa tysiące dwieście trzydzieści złote i ośmdziesiąt centów) waluty austryackiej, suma zaś rocznego świadczenia w ciągu przyrzeczonego okresu na państwie ciężąca 1,488 935 zł. 20 ct. (milion czterysta ośmdziesiąt ośm tysięcy dziewięćset trzydzieści pięć złotych dwadzieścia centów) waluty austryackiej.

Te same, nie zwrotne świadczenia państwa mają zająć miejsce świadczeń państwa należących się krajowi na podstawie umów dotychczasowych (punkt 1*a* umowy niniejszej, punkt 2 umowy zawartej na zasadzie artykułu I. ustawy z dnia 5 czerwca 1890, Dz. u. p. Nr 110) i wskutek postanowień powyższych wypłacane będą krajowi w dotychczasowych terminach umownych (punkt 2 umowy niniejszej).

4. Wszelkie inne, na zasadzie umów dotychczasowych poza dzień 31. grudnia 1892 sięgające zobowiązania wzajemne państwa i kraju uchylają się i postanowienia punktów 3 aż do 7 umowy, zawartej na podstawie artykułu I. ustawy z dnia 5. czerwca 1890 (Dz. u. p. Nr. 110), tudzież postanowienia umowy, zawartej na podstawie artykułu II. tejże samej ustawy, które w skutek przeistoczenia całego jeszcze niewylosowanego galicyjskiego długu indemnizacyjnego, na dług krajowy bez gwarancyi państwa, stają się obecnie bezprzedmiotowemi, nie będą stosowane.

W szczególności uchyla się na przyszłość także obowiązek państwa ewentualnego płacenia zaliczek ze stopą procentową po pięć od sta rocznie, tudzież obowiązek kraju przedstawiania c. k. Ministerstwu skarbu preliminarzów funduszu indemnizacyjnego i zamknięć rachunkowych (punkt 5 i 7 umowy zawartej na zasadzie artykułu I. ustawy z dnia 5. czerwca 1890, Dz. u p. Nr. 110).

5. Stan czynny i bierny trzech galicyjskich funduszów indemn., Galicyi wschodniej i zachodniej tudzież Wielkiego Księstwa Krakowskiego przejdą po wykonaniu konwersyi całego galicyjskiego długu indemnizacyjnego (trzech obszarów administracyjnych: Galicyi wschodniej, Galicyi zachodniej, Wielkiego Księstwa Krakowskiego), do ogólnego galicyjskiego funduszu krajowego, nie przesądzając zaprowadzeniu w zakresie tego ostatniego funduszu dla nowej pożyczki krajowej, zaciągniętej w celu wykonania konwersyi długu indemnizacyjnego, administracyi samodzielnej, gdyby kraj uznał takową za potrzebną.

Ze względu, że Wydział krajowy uznał już zamknięcie rachunkowe, uczynione aż do chwili oddania przez państwo, autonomicznemu zarządowi kraju rzeczonych trzech funduszów indemnizacyjnych galicyjskich (31 marca 1891), żadne roszczenia kraju do państwa z tytułu dawniejszego zarządzania tymi funduszami indemnizacyjnymi nie będą już dochodzone.

Nadto Wydział krajowy oświadcza wyraźnie, iż zaległe kupony od obligacyj i wszelkie inne zaległości całego długu indemnizacyjnego galicyjskiego (wszystkich trzech obszarów administracyjnych) spłaci w myśl istniejących przepisów własnymi funduszami kraju bez uciekania się do skarbu państwa, nie zrzekając się korzyści z przedawnienia dla kraju wynikających.

6. Ponieważ odsetki od pożyczki krajowej, w celu wykonania konwersyi galicyjskiego długu indemnizacyjnego w sumie imiennej najwięcej trzydzieści milionów złotych (a względnie w usta-

nowionej obecnie ogólnej sumie imiennej rzeczywistej 29,425.000 złotych) waluty austryackiej, uwolnione zostały od podatku dochodowego pod tym warunkiem, że kraj Galicya wynagradzać będzie skarbowi państwa sumę podatku dochodowego, która przypadałaby od obligacyj indemnizacyjnych galicyjskich obecnie jeszcze w obiegu będących, gdyby według planu były umarzane, przeto kwoty te podatku dochodowego, które kraj ma wynagradzać, potrącane będą w terminach płatności z sum, które państwo, stosownie do punktu 3go umowy niniejszej płacić ma krajowi Galicyi.

7. Te kwoty, któreby kraj Galicya na podstawie umów dotychczasowych otrzymał od państwa na cele indemnizacyjne po dniu 31. grudnia 1892 aż do zawarcia umowy niniejszej ponad miarę świadczeń w umowie niniejszej ustanowionych, mają być niezwłocznie po dniu zawarcia umowy niniejszej z odsetkami po 5 od sta rocznie od tegoż dnia bieżącemi państwu gotówką zwrócone.

Umowa niniejsza, zawarta przez Wydział krajowy w porozumieniu z Radą przyboczną do spraw konwersyi galicyjskiego długu indemnizacyjnego, uchwałą sejmu galicyjskiego z dnia 28. września 1892 utworzoną, podana będzie sejmowi krajowemu galicyjskiemu w najbliższym okresie kadencyjnym do wiadomości.

9. Umowa niniejsza spisana została w dwóch jednobrzmiących nie stemplowanych egzemplarzach, podpisami Ministra skarbu, tudzież Marszałka krajowego i dwóch członków Wydziału krajowego królestwa galicyjsko-lodomeryjskiego oraz Wielkiego księstwa krakowskiego opatrzonych, z których jeden zachowywany być ma w c. k. Ministerstwie skarbu, a drugi u reprezentacyi krajowej galicyjskiej.

Wiedeń, dnia 8. lutego 1893.

C. k. Minister skarbu:
Steinbach r. w.

Lwów dnia 30. stycznia 1893.

Eustachy książę ***Sanguszko*** r. w.
Marszałek krajowy.

Antoni Jaxa-Chamiec r. w.
Członek Wydziału krajowego.

Tadeusz Romanowicz r. w.
Członek Wydziału krajowego.

Aleg. 5. do spraw. Wydziału kraj. L. 19.462/93.

LW. 5361/93.
In Folge des Gesetzes vom 4. Jänner 1893.
R. G. B, Nr. , gebühren- und stempelfrei.

Uebereinkommen.

Durch das von dem h. Landtage des Königreiches Galizien und Lodomerien sammt dem Grossherzogthum Krakau beschlossene und von Seiner Majestät mit Allerhöchster Entschliessung vom 6. December 1892 sanctionirte Landesgesetz wurde der Galizische Landes-Ausschuss ermächtigt, behufs Rückzahlung des gesammten, vor dem 31. October 1892 noch unverlosten Schuldverschreibungen der Grundendlastungs-Fonde von Ostgalizien, Westgalizien, sowie des

Grossherzogthums Krakau in der Gesammtsumme von 26,925 000 Gulden österr. Währ. (53,850.000 Kronen) ein 4%-iges, spätestens in 50 Jahren rückzahlbares Landes-Anlehen bis zum Maximalbetrage von 30,000.000 Gulden österr. Währ. aufzunehmen.

Ueber die Begebung dieses Anlehens wird zwischen dem **Landes-Ausschusse des Königreiches Galizien und Lodomerien sammt dem Grossherzogthume Krakau** einerseits, und der **Union-Bank** in **Wien**, den Herren **Mendelssohn & Co.** in **Berlin**, den Herren **Robert Warschauer & Co.** in **Berlin**, welche sich aus diesem Anlasse zu einem Consortium unter solidarischer Haftung vereinigen, andererseits, folgender Vertrag abgeschlossen:

I.

Der galizische Landes-Ausschuss wird dem Consortium nach dem beigehefteten formulare ·/. gesetzmässig ausgefertigte, auf Ueberbringer lautende Schuldverschreibungen im Gesammt-Nominalbetrage von 58,850.000 Kronen der mittelst des Gesetzes vom 2. August 1892, R. G. B. Nr. 126 festgestellten Währung (29,425.000 Gulden österr. Währ.) am 30 April 1893 übergeben.

Diesen Titres werden je 50 Coupons nebst Talon beigegeben sein.

Der erste Coupon wird am 1. November 1893 fällig sein.

Bezüglich der Appointirung dieser Titres wird bestimmt, dass

1.600	Stück	zu	10.000	Kronen	(5.000	Gulden	ö. W.)
17.500	„	„	2.000	„	(1.000	„	„)
4.000	„	„	1.000	„	(500	„	„)
18.000	„	„	200	„	(100	„	„)
2.500	„	„	100	„	(50	„	„)

ausgefertigt werden.

Das Consortium übernimmt diese Titres zum Course von 91·50 für je 100 fl. Nominale, demnach zum Preise von 26,923.875 fl. öst. W., d. i. Sechsundzwanzig Millionen neunhundertdreiundzwanzigtausendachthundertfünfundsiebzig Gulden österr. Währung in Noten.

II.

Der galizische Landes-Ausschuss wird sich bestens bemühen, die Convertirung der galizischen Grundentlastungs-Obligationen gegen solche des neuen Anlehens zu fördern und wird insbesondere bei den massgebenden Behörden und Stellen die diesfalls geeigneten Schritte unternehmen.

Dem galizischen Landes-Ausschusse wird das Recht vorbehalten, für den Landesfond oder für die sonstigen in der Verwaltung des Landes Ausschusses stehenden Fonds, Schuldverschreibungen des neuen Anlehens bis zum Höchstbetrage von 1 Million fl. österr. Währ. als Fonds-Anlagen zum Course von 92·25 für je 100 ü. Nominale am 30. April 1893 zu übernehmen.

Die diesbezügliche definitive Summe wird dem Consortium bis längstens 15. Februar 1893 bekannt gegeben werden.

III.

Das diesem Vertrage beigeheftete Formulare des Titres, der Coupons und des Talon, bildet einen integrierenden Bestandtheil des Vertrages, und werden die darin ausgesprochenen Zusicherungen und Verpflichtungen als vertragsmässige anzusehen sein.

IV.

Der galizische Landes-Ausschuss wird am 1. Februar 1893 alle bis nun unverlosten Grunentlastungs-Schuldverschreibungen von Ostgalizien, Westgalizien, sowie des Grossherzogthums Krakau zur Rückzahlung per 1. Mai 1893 kündigen.

Die Kündigung erfolgt mittelst Verlautbarung des galizischen Landes-Ausschusses in den ämtlichen Wiener und Lemberger Zeitungen.

Diese Kundmachung wird insbesondere die Bekanntgabe enthalten, dass der galizische Landes-Ausschuss die sämmtlichen, noch nicht verlosten Obligationen vom 1. Mai 1893 ab ausbezahlen wird, soweit nicht die Besitzer dieser Obligationen es vorziehen, ihre alten Obligationen gegen Obligationen des neuen vierprocentigen Convertirungs-Anlehens umzutauschen.

Der Landes-Ausschuss wird auch dahin wirken, dass durch rasche Erledigung der die Devinkulirung von galizischen Grundentlastungs Obligationen anstrebenden Eingaben die Einbeziehung vinkulirter Schuldverschreibungen in die Conversionsoperation thunlichst erleichtert werden.

Die im Subscriptienswege zum Umtausche angemeldeten Zeichnungen werden bei der Repartirung von Seite des Consortiums voll berücksichtigt werden.

V.

Der galizische Landes-Ausschus verpflichtet sich sogleich alle nöthigen Schritte zu thun, um den Schuldverschreibungen dieses neuen Anlehens die Cotirung an den Börsen in Wien, Prag und Triest, sowie die Fähigkeit zur Belehnung seitens das Oesterr.-ung. Bank zu erwirken und aufrecht zu erhalten.

Weiters wird der galizische Landes-Ausschuss über Verlangen des Consortiums demselben mit thunlichster Beschleunigung alle jene Behelfe (Eingaben, Prospecte, Nachweisungen etc.) zur Verfügung stellen, welche zur Erwirkung der Cotirung an den deutschen, holländischen und schweizerischen Plätzen nothwendig sind.

In den für das Ausland bestimmten Prospecten wird die Darlegung des galizischen Landes-Budgets und insbesondere die günstige Einflussnahme des neuen Anlehens auf dasselbe enthalten sein.

VI.

Der galizische Landes-Ausschuss übernimmt die Verpflichtung, in dem vom Consortium zu benennden Landeshauptstädten Zahlstellen zur Einlösung der fälligen Coupons und verlosten Schuldverschreibungen dieses Anlehens zu errichten und wird insoferne es sich nicht um galizische Zahlstellen handelt nur im Einvernehmen mit dem Consortium die betreffenden Firmen namhaft machen.

Als Zahlstellen werden

in Wien: die Union-Bank,
in Triest: „ Filiale der Union-Bank,
in Berlin: „ Herren Mendelssohn & Co. und
„ „ Robert Warschauer & Co. bestellt.

Ausserdem wird der Landes-Ausschuss über ein diesfalls zu stellendes Verlangen des Consortiums

für Hamburg: die Norddeutsche Bank,
„ Frankfurt a. M.: die Deutsche Effecten- und Wechselbank, die Herren Gebrüd. Bethmann,

für Zürich: die Schweizerische Kreditanstalt als Zahlstellen bestimmen.

Der Landes-Ausschuss wird bis Ende des Jahres 1903 eine Nominirung weiterer Zahlstellen nur im Einvernehmen mit den bestehenden Zahlstellen des betreffenden Platzes vornehmen.

Die Zahlstellen erhalten vom Landes-Ausschusse eine Provision von $^1/_{10}$ Procent von dem Betrage, der durch sie eingelösten Coupons und verlosten Obligationen.

Für im Auslande eingelöste Obligationen wird diese Provision auf $^2/_{10}$ Procent erhöht.

Der galizische Landes-Ausschuss verpflichtet sich für die rechtzeitige Dotation der Zahlstellen Vorsorge zu treffen, und werden diesfalls mit dem Consortium die näheren Modalitäten vereinbart werden.

VII.

Der galizische Landes-Ausschuss verpflichtet sich über Verlangen des Consortiums demselben von 15. Februar 1893 angefangen Interimsscheine nach dem beigehefteten Formulare :/: welches gleichfalls einen integrirenden Bestandtgeil dieses Vertrages bildet, in den vom Consortium gewünschten Appoints in der verlangten Anzahl innerhalb des Betrages des Anlehens zu übergeben.

Diese Interimsscheine werden ausser dem Versprechen der Ausfolgung einer Schuldverschreibung der neuen Landesanleihe in gleicher Höhe, auch ein am 1. Mai 1893 fälliges Zahlungsversprechen halbjähriger Zinsen zu 4% von dem Nominalbetrage des Interimsscheines enthalten. Die diesem Zinsversprechen gleichkommenden Beträge wird jedoch das Consortium dem Landes-Ausschusse bei jedesmaligen Bezuge von Interimsscheine vergüten.

Das Consortium wird weiterhin verpflichtet sein, nach Massgabe des Bezuges solcher Interimsscheine Deckung durch ein Depot in pupillarsicheren oder von der Oesterr.-ung. Bank statutenmässig belehnbaren Werthpapieren, dann in Obligationen der deutschen Reichsanleihe oder in solchen des preussischen Staates, u. z. in solcher Höhe zu leisten, dass das betreffende Werthpapier zu 10 Procent unter dem Tagescourse, die Interimsscheine zum Uebernahmscourse der Schuldverschreibungen des neuen Anlehens berechnet werden.

Diese Deponirungen werden nach Wahl des Consortiums bei der Landescassa in Lemberg unter Mitsperre eines Bevollmächtigten des Consortiums oder bei der Oesterr.-ung Bank in Wien, eventuell bei beiden Stellen stattfinden.

Es wird dem Consortium jederzeit freigestellt, die deponirten Werthpapiere gegen andere gleichwerthige der vorerwähnten Kategorien oder gegen die im Absatze IX genannten Grundendlastungs-Obligationen umzutauschen.

VIII.

Nachdem die Verzinsung der neuen Anleihe von Seiten des Landes erst am 1. Mai 1893 beginnen kann, anderseits bei den Baarverkaufen von den nicht durch Umtausch bezogenen Titres des Consortium dem Publikum den Zinsengenuss von den Obligationen bereits vom Zeitpunkte der Emission ab gewähren muss, so erleidet das Consortium aus dem Umstande, dass die Fructificirung der eingehenden Gelder der Lage des Geldmarktes gemäss nicht zu jenem Zinsfusse geschehen kann, welcher den Couponszinsen entspricht, einen Verlust an Zinsen-Differenz.

Um das Consortium für diesen Zinsenverlust zu entschädigen, vergütet der Landes-Ausschuss demselben vom Betrage der nicht durch Umtausch bezogenen Titres eine Zinsendifferenz von 1·36 Procent (welche der Difierenz zwischen den Stückzinsen und dem effectiven Zinsfuss von 3 Procent entspricht), von dem durch den Prospect bestimmten ersten Einzahlungstage bis zum 1. Mai 1893.

Das Consortium wird verpflichtet sein, sofort nach geschlossener Subscription den Betrag den convertirten Titres zu diesem Behufe nachzuweisen Der Gesammtbetrag dieser Vergütung darf jedoch die Höhe den dem Lande aus der naohfolgenden Elocirung der ersten 5 Milionen Gulden erwachsenden Zinsen ans dem Conto-Corrent-Guthaben desselben nicht übersteigen.

Der galizische Landes-Ausschuss wird dem Consortium, und zwar zu Handen der Union-Bank in Wien, vom 1. Mai 1893 ab für die nicht präsentirten Titres der Grundentlastungsschuld disponible Barschaften bis zum Höchstbetrage von 5 Milionen Gulden gegen Sicherstellung durch ein Depôt im Sinne des Absatzes VIII. dieses Uebereinkommens erlegen, und das Consortium wird verpflichtet sein, diese Barschaften mit 3 Procent p. a. zu verzinsen und die zur Zinslosung von Grundentlastungs-Obligationen erforderlichen Betrage gegen verherige zweitägige Kündigung loco Wien zurückzuzahlen.

Nachdem 1. Jaenner 1894 steht es dem Consortium frei, dieses Conto-Corrent Verhaeltniss gegen einmonatliche Kuendigung ganz oder theilweise zu loesen.

IX.

Sowohl bei der am 30. April 1893 stattfindendeu Zahlung, als auch bei der im Absatze VII. stipulirten Bedeckung durch Depôts, und bei der im Absatze XIII. normirten Cautionsbestellung wird das Consortium berechtigt sein, die 5 percentigen galizischen Grundentlastungs-Obligationen im vollen Betrage als Deckung, beziehungsweise an Zahlungsstatt zu geben.

X.

Sowohl die Kosten der Anfertigung der Titres der neuen Anleihe, als auch jene der Interimsscheine trägt der galizische Landes-Ausschuss; dagegen werden die Kosten des deutschen Reichstempels vom Consortium getragen.

XI.

Ueber Wunsch des galizischen Landes-Ausschusses wird das Consortium eine Quote von 20 Procent von dem in diesem Vertrage behandelten Uebernahmsgeschäfte der Landesbank des Königreiches Galizien und Lodomerien mit dem Grossherzogthume Krakau und der k. k. priv. galizischen Actien-Hypotheken-Bank zur Repartirung unter sich und den übrigen galizischen Credit-Instituten zu Original-Bedingungen anbieten.

XII.

Der Landes-Ausschuss designirt als seinen Vertreter in dem Verkehre mit dem Consortium rücksichtlich der finanziellen Abwicklung des in Rede stehenden Uebernahms-Geschäftes die Landesbank des Königreiches Galizien und Lodomerien mit dem Grossherzogthume Krakau in Lemberg, wogegen das Consortium zu seinem diesfälligen Vertreter die k. k. priv. galizische Actien-Hypotheken-Bank ebendaselbst bestellt.

XIII.

Das Consortium erlegt innerhalb dreier Tage nach erfolgter Behändigung des vom Landes-Ausschusse genehmigten definitiven Vertrages eine Caution von 1,500.000 fl., das ist Eine Milion fünfhunderttausend Gulden oest. W. in pupillarsicheren Werthpapieren zu 90 Procent ees Courswerthes gerechnet.

Diese Caution ist nach Bezahlung der sämmtlichen, in Gemässheit dieses Vertrages zu übernehmenden Titres zurückzuerstatten und gilt als vertragsmässiges Pfand für alle aus dem gegenwärtigen Uebereinkommen eventuell entstehenden Ersatzforderungen des Königreiches Galizien und Lodomerien sammt dem Grossherzogthume Krakau.

Bei Coursrückgängen sind die erforderlichen Ergänzungen vorzunehmen, und ist das Consortium berechtigt, diese Effecten im Falle ihres Bedarfes ganz oder theilweise gegen andere gleichwertige Werthpapiere, eventuell gegen Grundentlatungs-Obligationen von Ostgalizien, Westgalizien, sowie des Grossherzogthumes Krakau umzutauschen.

XIV.

Der Landes-Ausschuss wird bemüht sein, bei der k. k. Staatsverwaltung dahin zu wirken, dass die Verrechnungen mit dem Consortium bezüglich dieses Uebernahmsgeschäftes, sowie der Umtausch von Grundentlastungs-Obligationen von Ostgalizien, Westgalizien und dem Grossherzogthume Krakau gegen die der neuen Anleihe nicht als Effecten-Umsätze im Sinne des Gesetzes vom 18. September 1892, R. G. Bl. 172. zu behandeln sind.

XV.

Dieses Uebereinkommen wird in zwei Exemplaren ausgefertigt, von welchen ein Exemplar dem galizischen Landes-Ausschusse, das andere hingegen der Union-Bank in Wien, als dem vertragsmässigen Repräsentanten des Consortiums, eigenhändigt wird.

Wir bestätigen, dass wir mit dem Consortium die verstehenden Vetrragsbestimmungen, sowie die beigehefteten Formulare und giltig mündlich vereinbart haben. Wien, am 24. Jänner 1893. Fürst Eustachius Sanguszko m. p. Landmarschall, Tadeusz Romanowicz m. p. Landes-Ausschuss Mitglied.

Aleg. 6. do LW. kr. 19.462/93.

L. 5.252

Ogłoszenie

w sprawie konwersyi długu indemnizacyjnego Galicyi wschodniej, Galicyi zachodniej i Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

Na podstawie ustawy krajowej z dnia 6. grudnia 1892 Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 84 przystępuje Wydział krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem do konwersyi długu indemnizacyjnego Galicyi wschodniej, Galicyi zachodniej i Wielkiego Księstwa Krakowskiego i ogłasza niniejszem, że uchwałą z dnia dzisiejszego **wypowiada** wszystkie dotychczas niewylosowane **obligacye funduszów indemnizacyjnych na dzień 1. maja 1893** i z dniem powyższym, w którym także ich dalsze oprocentowanie ustaje, uznaje je za płatne.

Galicyjska Kasa krajowa we Lwowie wpłacać będzie od dnia 1. maja 1893 kwotę stu pięciu (105) zł. w. a., (210 koron) za 100 zł. m. k. nominalnej wartości za wszystkie przedłożone jej obligacye indemnizacyjne zaopatrzone w bieżące kupony o ile właściciele tych obligacyj nie zamienią ich na obligacye nowej cztero-procentowej, wolnej od podatku i od wszelkich strąceń pożyczki krajowej przeznaczonej wyłącznie na skonwertowanie względnie spłacenie długu indemnizacyjnego, albo nie zgłoszą ich do zamiany.

Obligacye nowej pożyczki krajowej mogą być użyte w myśl ustawy państwowej z d. 4. stycznia 1893 Dz. u. p. Nr. 6 do fruktyfikacyi wszelkich majątków fundacyjnych, mamajątków zakładów, zostających pod publicznym nadzorem, dalej kapitałów pupilarnych, fideikomisowych, depozytowych i po kursie giełdowym, jednakże nie wyżej nominalnej wartości do lokowania kaucyi służbowych i innych.

Bliższe warunki zamiany obligacyi indemnizacyjnych na obligacye nowej cztero-procentowej wolnej od podatku i od wszelkich strąceń pożyczki, ogłoszone zostaną w prospektach wydanych przez konsorcyum, któremu pożyczka do sfinansowania oddaną została.

Wydział krajowy zwraca uwagę wszystkich właścicieli winkulowanych obligacyi indemnizacyjnych, że w własnym swoim interesie powinni się jak najwcześniej postarać u kompetentnych władz o zezwolenie na dewinkulacyę tak, żeby obligacye te mogły być wcześnie na obligacye nowej pożyczki krajowej zamienione, albo też z dniem 1. maja 1893 zrealizowane.

Alegat 7. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 19.462/1893.

Kwit tymczasowy.

4% wolna od podatku i od wszelkich potrąceń, a przeznaczona na skonwertowanie galicyjskiego

długu indemnizacyjnego

pożyczka krajowa Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Nr. .....

KWIT TYMCZASOWY

na

opiewającą na okaziciela

OBLIGACYĘ

w kwocie 2.000 koron

(waluty ustawą z dnia 2. sierpnia 1892. Dz. u. p. Nr. 126 ustanowionej)

= 1.000 zł. w. austr.

4% wolnej od podatku i od wszelkich potrąceń, a przeznaczonej na skonwertowanie galicyjskiego DŁUGU INDEMNIZACYJNEGO pożyczki krajowej Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zaciągniętej w kwocie 58,850.000 koron waluty ustawą z dnia 2 sierpnia 1892. Dz. u. p. Nr. 126 ustanowionej **(29,425,000 złotych wal. austr.)**

Za zwrotem tego kwitu tymczasowego wyda galicyjska Kasa krajowa we Lwowie najwcześniej dnia 1. maja 1893. obligacyę 4% **na 2.000 koron** wolnej od podatku i od wszelkich potrąceń pożyczki krajowej Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, do skonwertowania galicyjskiego **długu indemnizacyjnego** przeznaczonej z kuponami od 1. listopada 1893. o tekście na odwrotnej stronie tego kwitu podanym, jak również **półroczne odsetki** od wartości imiennej tej obligacyi w kwocie **40 koron (20 złotych wal. austr.).**

We Lwowie, w ..... 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko.

Członek Wydziału krajowego:
Chamiec.

Członek Wydziału krajowego:
Romanowicz.

Oddział indemnizacyjny Kasy krajowej:

....

4% wolna od podatku i od wszelkich potrąceń, a przeznaczona na skonwertowanie galic. długu indemnizacyjnego pożyczka krajowa Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

OBLIGACYA

na

dwa tysiące koron

ustawą z dnia 2. sierpnia 1892. Dz. u. p. Nr. 126. ustanowionej waluty

(Tysiąc zł. wal. austr.)

opiewająca na okaziciela.

Ta obligacya tworzy część wolnej od podatku i od wszelkich potrąceń pożyczki krajowej, zaciągniętej na podstawie ustawy krajowej z dnia 6. grudnia 1892. Dz. u. i rozp. kr. Nr. 84 w kwocie 58,850.000 koron (29,425.000 złotych wal. austr.), a przeznaczonej wyłącznie na skonwertowanie, względnie spłacenie 5-procentowego długu indemnizacyjnego Galicyi wschodniej, Galicyi zachodniej i Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

Kraj Galicya i Lodomerya wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem zobowiązuje się do opłacania 4 procent od tej pożyczki krajowej i do umorzenia jej najdalej w przeciągu lat 50, według podanych na drugiej stronie postanowień, będących istotną częścią tej obligacyi.

Na oddzielne zabezpieczenie funduszów, potrzebnych do umorzenia i oprocentowania tej krajowej pożyczki, za którą Królestwo Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem ręczy całym swoim majątkiem i wszystkimi swoimi dochodami, służą przedewszystkiem zasiłki państwowe, należne jeszcze funduszom indemnizacyjnym Galicyi wschodniej i Galicyi zachodniej w myśl ustawy z 5. czerwca 1890. Dz. u. p Nr. 110 i z 4. stycznia 1893. Dz. u. p. Nr. 6. i dodatki do podatków, które będą celem pokrycia potrzeb tej krajowej pożyczki rozpisane.

Z zarządu tą krajową pożyczką i funduszami, przeznaczonymi na jej oprocentowanie i umorzenie, będzie Wydział krajowy prowadził osobne rachunki i przedkładał je corocznie Sejmowi.

Na mocy ustawy państwowej z 4. stycznia 1893. Dz. u. p. Nr. 6. i odnoszącego się do tej ustawy ogłoszenia z d. 8. lutego Dz. u. p. Nr. 21. mogą być obligacye tej pożyczki używane do lokowania kapitałów fundacyjnych, majątków zakładów, będących pod publicznym nadzorem, kapitałów pupilarnych, fideikomisowych, depozytowych, jak również, po kursie giełdowym, jednakże nie ponad wartość imienną, na kaucye w stosunkach służbowych i kontraktowych.

We Lwowie, 1. maja 1893.

Podpisy Marszałka krajowego i dwóch Członków Wydziału krajowego.

L. S.

Postanowienia

odnoszące się do oprocentowania i umorzenia 4-procentowej wolnej od podatku i od wszelkich potrąceń, przeznaczonej na skonwertowanie galicyjskiego długu indemnizacyjnego pożyczki krajowej Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

1. Każda obligacya oprocentowana będzie rocznie po cztery od sta, począwszy od dnia 1. maja 1893. aż do terminu jej płatności, w ratach półrocznych z dołu. Wypłata odsetek bez wszelkiego potrącenia podatków, stempli, należytości i innych opłat, nastąpi dnia 1. listopada i 1. maja każdego roku, za zwrotem odpowiedniego kuponu, w galicyjskiej Kasie krajowej we Lwowie i w innych krajowych lub zagranicznych miejscach wypłaty, które Wydział krajowy do publicznej wiadomości poda.

2. Wszystkie obligacye będą wylosowane według załączonego planu umorzenia najpóźniej w przeciągu pięćdziesięciu lat i wypłacone w pełnej imiennej wartości. Losowanie odbywać się będzie publicznie 1. sierpnia i 1. lutego każdego roku w lokalu urzędowym galicyjskiego Wydziału krajowego, a numera wylosowanych obligacyi będą ogłoszone w urzędowej Gazecie Lwowskiej i w urzędowej Gazecie Wiedeńskiej, jak również w Berlinie, w Frankfurcie n. M. i w Hamburgu.

3. Wypłata kapitału za wylosowane obligacye nastąpi w trzy miesiące po wylosowaniu dnia 1. listopada i 1. maja bez wszelkiego potrącenia podatku, stempli, należytości i innych opłat, w pełnej kwocie imiennej w galicyjskiej Kasie krajowej we Lwowie i w innych miejscach wypłaty, krajowych lub zagranicznych, które Wydział krajowy do publicznej wiadomości poda, za zwrotem obligacyi wraz z niezapadłymi do wypłaty kuponami i talonem. Wartość brakujących kupopów zostanie przy wypłacie kapitału za obligacyę potrąconą.

4. Wypłaty, które wypływać będą z wyżej wymienionych zobowiązań, a które odbywać się mają zagranicą, uskuteczniane będą w walucie krajowej miejsca wyyłaty, po każdoczesnym kursie krótkoterminowego weksla wiedeńskiego.

5. Z terminem wpłaty kapitału ustaje dalsze oprocentowanie wylosowanej do wypłaty obligacyi.

6. Kraj Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem ma prawo wylosować w każdym czasie także większą ilość obligacyi, niż plan umorzenia przepisuje, albo też wypowiedzieć wszystkie jeszcze pozostałe obligacye do wypłaty w pełnej kwocie imiennej.

W razie takiego nadzwyczajnego wylosowania albo wypowiedzenia mają być także w obu wypadkach zastosowane postanowienia ustępu 2, i 3 co do obwieszczenia i co do terminu wypłaty.

LW. 5823/93.

Aleg. 109.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie ulg podatkowych dla Wielkiego Księstwa Krakowskiego z powodu konwersyi długu indemnizacyjnego.

Wysoki Sejmie!

W sprawozdaniu z dnia 4. września 1892 LW. 43381 zawierającem projekt uregulowania stosunków skarbu krajowego zapomocą konwersyi długu indemnizacyjnego, Wydział krajowy uznał, iż odrębne stosunki funduszu indemnizacyjnego Wielkiego Ks. Krakowskiego wymagają, aby opodatkowani miasta Krakowa tudzież powiatu Krakowskiego i Chrzanowskiego po przeprowadzeniu konwersyi doznali w opłacie dodatków do podatków sprawiedliwej ulgi. Skoro bowiem fundusz indemnizacyjny Krakowski wszystkie swe potrzeby opędzał niższą o 13 centów stopą dodatków do podatków i miał dług swój o dwa lata wcześniej spłacić, niż fundusze indemnizacyjne galicyjskie, byłoby niewątpliwie niesprawiedliwem, gdyby po skonwertowaniu długu indemnizacyjnego, W. Ks. Krakowskie opłacać miało dodatki do podatku w tej samej co reszta kraju wysokości. Wydział krajowy też przygotował wówczas i Wysokiemu Sejmowi przedłożył wniosek o przyznanie ulgi dla opodatkowanych W. Ks. Krakowskiego.

Komisya budżetowa wszakże, której Wysoki Sejm sprawę konwersyi przydzielił, podzielając w zasadzie zapatrywania Wydziału krajowego na potrzebę przyznania wspomnianych ulg — sądziła, iż dopiero po przeprowadzonej konwersyi będzie można sprawiedliwie wysokość tych ulg obliczyć.

Do zdania tego przychylił się też i Wysoki Sejm i uchwalił na posiedzeniu z dnia 28. września 1892 zmieniony nieco wniosek komisyi w następującej osnowie:

„Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by w dalszym ciągu obecnej sesyi sejmowej odbyć się mającym w początkach 1893 r. przedłożył Wysokiemu Sejmowi należycie uzasadnione wnioski co do stosunku, w jakim się opodatkowani miasta Krakowa, oraz powiatów krakowskiego i chrzanowskiego przyczyniać mają do ogólnych wydatków funduszu krajowego a to na takiej podstawie, aby podatkujący miasta Krakowa tudzież powiatów krakowskiego i chrzanowskiego wskutek konwersyi długów indemnizacyjnych nie zapłacili z tytułu opłaty indemnizacyi ogólnej sumy większej, aniżeli byliby zapłacili z tegoż tytułu, gdyby konwersya przeprowadzoną nie była“.

Z przeprowadzeniem obliczeń do wykonania tej uchwały potrzebnych, Wydział krajowy musiał się wstrzymać do czasu, kiedy dokonana umowa z konsorcyum finansowem o zrealizowanie pożyczki konwersyjnej, tudzież dokonane rozliczenie wzajemnych pretensyj skarbu państwa a kraju dozwoli wziąć już w rachubę nie przypuszczalne ale pozytywne cyfry. Nastąpiło to dopiero w drugiej połowie stycznia.

Tymczasem dnia 1. lutego br. (L. 5823) otrzymał Wydział krajowy obszerny a gruntownie opracowany memoryał Rady powiatowej krakowskiej. Memoryał ten przyjmuje za podstawę broszurę L. Paszkowskiego „Wielkie Księstwo Krakowskie wobec konwersyi indemnizacyi“ w której wyłuszczono zasady sprawiedliwego wymiaru ulg dla opodatkowanych Wielkiego Księstwa Krakowskiego i przeprowadzono ścisłe obliczenia — prawda„ że dokonane jeszcze w znacznej części na przypuszczalnych tylko podstawach, bo przyjmujące jeszcze kurs pożyczki 90 za 100 i stopę procentową 4% do zeskontowania wzajemnych pretensyj skarbu państwa a kraju. Memoryał Rady powiatowej krakowskiej opiera się ściśle na tych samych zasadach co wspomniana praca L. Paszkowskiego, obliczenia zaś prostuje według znanych już wówczas pozytywnych danych co do warunków całej operacyi finansowej.

Wydział krajowy po najściślejszem zbadaniu sprawy doszedł do przekonania, iż zasadnicze podstawy wymiaru ulg przyjęte przez Radę powiatową krakowską są zupełnie słuszne i tylko tego wymagają uzupełnienia, żeby w rachubę wciągnąć także aktywa i passywa funduszu indemnizacyjnego krakowskiego z jednej a funduszów galicyjskich z drugiej strony. Gdy bowiem te aktywa i passywa według ustawy konwersyjnej mają przejść na fundusz krajowy a są one także w stosunku do całości długów każdego z funduszów indemnizacyjnych nierówne — przeto nieuwzględnienie tego czynnika w rachunku mogłoby spowodować niesprawiedliwość na jedną lub drugą stronę. Różnica jaka z tego powodu i z powodu sprostowania innych drobnych omyłek wypada — jest stosunkowo nie wielka. Gdy bowiem Rada powiatowa krakowska jako miarę sprawiedliwej ulgi przyjmuje kwotę 50.045 zł. rocznie przez 50 lat, według naszego obliczenia cyfra ta obniża się do 49.083 zł. 98 ct. jest zatem niższą od tamtej tylko o 961 zł. 2 ct. rocznie.

Po tych ogólnych uwagach przystępujemy do przedstawienia zasady, na które, obrachunek się ma opierać, jeżeli ma być ściśle sprawiedliwym — następnie zaś do samego obliczenia.

1. Zasady obliczenia.

Różnice między stosunkami funduszów indemnizacyjnych galicyjskich a krakowskiego są następujące:

1. Fundusz krakowski opędza swoje wydatki stopą dodatków niższą (obecnie o 13 ct.) aniżeli fundusze galicyjskie.

2. Fundusz krakowski bez konwersyi spłaciłby swój dług indemnizacyjny o dwa lata wcześniej niż fundusze galicyjskie.

3. Fundusz krakowski posiada tylko zwykłe passywa tj. zaległe kupony i obligacye i aktywa tj. zapasy kasowe, zapas obligów własnych, zaległości u opodatkowanych i tp. podczas gdy fundusze galicyjskie posiadają prócz tego bardzo znaczną należytość czynną w zapewnionej ustawami subwencyi ze skarbu państwa i znaczną należytość bierną w długu swoim do skarbu państwa.

Okoliczność, iż na fundusz indemnizacyjny krakowski wystarczały dodatki do podatków pobierane według niższej o 13 ct. stopy, dowodzi, że dług krakowski w stosunku do siły podatkowej kontrybuentów z W. Księstwa Krakowskiego był niższy, aniżeli dług galicyjski w stosunku do siły podatkowej kontrybuentów galicyjskich.

Z tego zatem wynika, że skoro przeprowadzoną została konwersya wszystkich długów indemnizacyjnych razem — a spłata pożyczki konwersyjnej wejść musi w budżet krajowy i być opędzaną z krajowych dodatków do podatków, to opodatkowani W. Ks. Krakowskiego byliby pokrzywdzeni, gdyby do spłaty długu konwersyjnego przyczyniali się ściśle według swojej siły podatkowej, nie zaś według udziału swego w tym ogólnym, przez konwersyą zjednoczonym długu. W takim bowiem razie oczywiście opłacaliby oni po nad swój udział także i na spłatę długu, który nie był ich długiem.

Z drugiej znów strony — konwersya przynosi niewątpliwie korzyści finansowe, które przypadną całemu krajowi, nie zaś samemu tylko W. Ks. Krakowskiemu. Korzyści te, pośrednio czy bezpośrednio — przypadną zawsze opodatkowanym, czy to w formie ulg podatkowych czy jako możność pokrycia zwiększonych wydatków bez zaciągania nowych pożyczek i bez podwyższenia dodatków do podatków. Jeżeli tedy opodatkowani W. Ks. Krakowskiego do ciężarów z konwersyi płynących przyczyniać się mają w stosunku do udziału długu krakowskiego w długu galicyjskiem — to i w tych korzyściach, które przez konwersyę zostaną uzyskane, także tylko w tym samym stosunku udział mieć mogą. Inaczej bowiem mieliby większy udział w korzyściach niż w ciężarach — co byłoby niesprawiedliwem.

Zasadą przeto być powinno, iż opodatkowani miasta Krakowa tudzież powiatów krakowskiego i chrzanowskiego tak w ciężarach jak i w korzyściach konwersyi powinni mieć udział w stosunku do wysokości swego długu, nie zaś w stosunku do swej siły podatkowej tj. do wydatności centa dodatków do podatków.

Należy zatem przedewszystkiem obliczyć i zestawić następujące czynniki, mające wejść w obrachunek:

a) Udział W. Ks. Krakowskiego w długu indemnizacyjnym z uwzględnieniem aktywów i passywów funduszów indemnizacyjnych;

b) udział W. ks. Krakowskiego w sile podatkowej tj. w wydatności centa dodatków do podatków w całym kraju pobieranych;

c) korzyść finansową z konwersyi płynącą, a zatem bilans operacyi konwersyjnej.

Po przeprowadzeniu tych trzech obliczeń należy zestawić i porównać: o ile krakowskie zapłaciłoby za wiele, gdyby do ciężarów długu skonwertowanego przyczyniało się w stosunku swojej siły podatkowej a nie w stosunku swojego udziału w tym długu — o ile z drugiej strony miałoby za wiele korzyści biorąc w takim samym jak wyżej stosunku w korzyściach z konwersyi płynących.

Z zestawienia tych obu czynników tj. z potrącenia zbyt wielkiego udziału w korzyściach od zbyt wielkiego udziału w ciężarach — otrzymamy cyfrę ulgi, jaka się słusznie należy opodatkowanym W. Ks. Krakowskiego.

2. Udział Wielkiego Księstwa Krakowskiego w skonwertowanym długu indemnizacyjnym.

Cały do konwersyi przeznaczony dług indemnizacyjny wynosił 26,924.427 zł. w tem było długu Galicyi wschodniej i zachodniej 26,395.540 zł. 50 ct. zaś Wielkiego Księstwa Krakowskiego 528.886 zł. 50 ct.

Dług ten, obliczony netto po konwersyi przedstawia się jak następuje:

a) Dług Galicyi wschodniej i zachodniej: Dług powyższy, skonwertowany po kursie 91·5 za sto czyni . . . . . 28,847.586 zł. 67 ct.

Zeskontowana na dzień 1. stycznia wartość długu do skarbu państwa, który w kwocie 6,275.000 zł. był płatny w latach 1899 do 1.904 wynosi . . . . . 4,170.006 „ 65 „

Inne passywa t. j. zaległe kupony i obligi według ostatniego zamknięcia . . . . . 1,507877 „ 3 „

razem . . . 34,525.470 zł. 35 ct.

Z przeniesienia . . .			34,525.470 zł. 35 ct.
Od tego należy potrącić: Wartość rządowej subwencyi i zaliczki w 5 latach po 2,425.000 zł. (razem zatem 12,125.000 zł.) zeskontowanej na dzień 1. stycznia 1893 wynosi	10,802.955 zł. — ct.		
Inne aktywa według ostatniego zamknięcia .	939.440 „ 38 „	11,742.395 „ 38 „	
zostaje netto dług indemnizacyjny galicyjski		22,783.074 „ 97 „	
b) Dług Wielkiego Księstwa Krakowskiego: Dług indemnizacyjny 528.886 zł. 50 ct. po kursie 91·5 za sto czyni		578.018 „ — „	
Passywa tj. zaległe kupony i obligacye		171.873 „ 50 „	
razem . . .		749.891 zł. 50 ct.	
Od tego należy potrącić aktywa t. j. zapas kasowy i obligi własne według ostatniego zamknięcia		89.756 „ 27 „	
zostaje netto dług indemnizacyjny krakowski . . .		660.135 zł. 23 ct.	

Obliczony w ten sposób netto dług cały wynosi 23,443.210 zł. 20 ct. w czem dług galicyjski reprezentuje 97·184% krakowski zaś 2·816% zatem: w ciężarach i korzyściach konwersyi, powinno Wielkie Księstwo Krakowskie brać udział tylko w stosunku 2·816%.

3. Udział Wielkiego Księstwa Krakowskiego w wydatności centa do podatków.

Oznaczenie wydatności centa dodatku do podatków, jaką ona będzie po dokonaniu operacyi konwersyjnej, kiedy pobierać się będzie tylko jednolity dodatek krajowy a osobny pobór dodatku indemnizacyjnego ustanie, przedstawia pewne trudności.

Wiadomo, że między wydatnością centa dodatku na fundusz krajowy a na fundusze indemnizacyjne zachodziła zawsze bardzo znaczna różnica. Sejmowa komisya budżetowa przez dłuższy szereg lat bardzo starannie zajmowała się tą sprawą, pragnąc zbadać a ewentualnie usunąć powody tej różnicy, która była zawsze na niekorzyść funduszu krajowego. Ostatecznie przekonano się, że tylko drobną część tej różnicy można przypisać okoliczności, że niektóre przedmioty opodatkowane są wolne od dodatku krajowego a nie są uwolnione od indemnizacyjnego. Przeważnie zaś największą część tej różnicy temu przypisać należy, iż na przepisie podatkowym bezpośrednio po właściwym podatku następuje dodatek indemnizacyjny, krajowy zaś dopiero trzecie zajmuje miejsce. Stosownie też do tego przy wszelkich spłatach podatków i ich zaległości, w pierwszym rzędzie zaliczaną bywa kwota, należąca się skarbowi państwa, potem dopiero pobiera się na poczet dodatków indemnizacyjnych a w ostatniem miejscu na krajowy dodatek. I dlatego też kwoty nieściągalne, najdotkliwiej właśnie trafiają dodatek krajowy.

Po ustaniu dodatku indemnizacyjnego, kiedy się pobierać będzie tylko jednolity dodatek krajowy, powyższy stan rzeczy zmieni się o tyle, że dodatek krajowy następować będzie bezpośrednio po podatku państwowym, że zatem ściąganie wszelkich na jego poczet należytości nie będzie zależnem od poprzedniego ściągnięcia dodatku indemnizacyjnego. Wydatność centa dodatku krajowego powinna przeto obecnie zbliżyć się bardziej niż dotąd do wydatności centa indemnizacyjnego.

Z tego wynika, że za podstawę słusznego obrachunku nie można obecnie brać ani przeciętnej z poprzednich lat wydatności centa indemnizacyjnego, bo to byłoby za wysoko, ani też przeciętnej wydatności centa krajowego, bo to byłoby za mało. I dlatego też sprawiedliwą wydała się Wydziałowi krajowemu zasada, przyjęta w memoryale Rady powiatowej krakowskiej (zgodnie z przytoczoną wyżej broszurą L. Paszkowskiego), aby za podstawę przyjąć przecięcie wydatności centa indemnizacyjnego i krajowego. Według tego rachunek przedstawia się jak następuje:

Przeciętna wydatność centa dodatku w latach 1889, 1890 i 1891.

	w Galicyi wsch. i zach.		w W. Ks. Krakowskiem		w kraju całym
indemnizacyjnego . . .	99.839 51	—	9.275.56	—	109.115·07
krajowego	97.668·98	—	7.310·92	—	104.979·90
Suma	197.508·49	—	16.586·48	—	214.094·97
Przecięcie	98 754·24	—	8.293·24	—	107.047·48

W procentach zaś, stosunek ten tak się wyraża, iż na 100 zł. wydatności centa tak obliczonej wypada:

na Galicyę wschodnią i zachodnią	92·253%
na Wielkie Księstwo Krakowskie	7·747%
	100·000

4. Korzyść finansowa z operacyi konwersyjnej.

Finansowa korzyść z operacyi konwersyjnej obecnie, jak już wspomnieliśmy wyżej, da się ściśle obliczyć skoro mamy dany kurs pożyczki konwersyjnej i rozliczenie wzajemnych pretensyj skarbu państwa a kraju. Da się zaś obliczyć w ten sposób, iż porównamy obecne obciążenie kraju, z jego obciążeniem po dokonaniu operacyi konwersyjnej, sprowadzając jedno i drugie na ten sam termin tj. na dzień 1. stycznia 1893. Rachunek tak przeprowadzony przedstawia się, jak następuje:

1. Obciążenie kraju bez konwersyi

a) Dług indemnizacyjny wynosi . . . . . 26,924.427 zł. — ct.
a procent (5%) od tej sumy . . . . . 1,346.221 „ 35 „

b) Długi krajowe wynoszą dnia 1. stycznia 1893 — 10,492 081 zł. 48 ct., zaś oprocentowanie ich wraz z podatkiem kuponowym, stemplem i kosztami 492.940 zł. 26 ct.

c) Dług do skarbu państwa wynosi 6,275.000 zł., a wartość jego zeskontowana na dzień 1. stycznia 1893 wynosi 4,170.000 zł. zaś 5% (przyjęte za podstawę w rozrachunku z Rządem) czyni 208.500 zł.

Od tego obciążenia potrącić należy wartość subwencyi rządowej, która przez 5 lat po 2,425.000 zł. uczyniłaby 12,125 000 zł. a zeskontowana na dzień 1. stycznia b. r. wynosi 10,802.955 zł. zaś 5% od niej czyni 540.147 zł.

Nie wciągamy tu w rachubę podatku kuponowego od indemnizacyi ten bowiem płacą obecnie strony, zaś po konwersyi zapłaci go kraj — należy on zatem do rachunku drugiego, jako ciężar po konwersyi.

Mamy zatem następujące obciążenie kraju przed dokonaną konwersyą:

	w kapitale:	w rocznem obciążeniu:
Dług indemnizacyjny .	26,924.427	1,346.221·35
Długi krajowe . .	10,492.081	492.940·26
Dług do Skarbu państwa .	4,170.000	208.500·—
Razem .	41,586.508	2,047.661·61
Od tego subwencya rządowa	10,802.955	540.147·—
Pozostaje netto odłużenie .	30,783.553	1,507.514·61

To roczne obciążenie (tj. sam procent bez raty kapitałowej, w stosunku do kapitału reprezentuje 4·8971% rocznie, czyli 2·44855% półrocznie. Przy takiem oprocentowaniu zaś umarza się dług w 50 latach ratą półroczną 2·68779379%, zatem rata półroczna wynosiłaby 827.398 zł. 46 ct. czyli rocznie **1,644.796 zł. 92 ct.**

W miejsce tego obciążenia mamy po konwersyi następujące odłużenie, przyczem wszystkie pozycye sprowadzamy na ich ekwiwalent w 50 letniej 4% pożyczce.

a) Pożyczka konwersyjna 29,425.000 zł. z roczną ratą 1,365.500 zł.

b) Dług do Skarbu państwa 4,170.000 zł. przy 4% na 50 lat da roczną ratę 193.511 zł.

c) Podatek kuponowy, który ma być skarbowi państwa zwrócony wyniesie 347.989 zł. 31 ct. Wartość tej sumy obliczona na dzień 1. stycznia 1893 przy 4% wyniesie 306.674 zł. co przy 4% umarza się w 50 latach roczną ratą po 14.231 zł. 36 ct.

d) Pożyczka z roku 1873, która nie może być spłacona dopiero w roku 1901 wynosi 332.400 zł. z ciężarem rocznym przez 9 lat po 52.788 zł. Ten ciężar roczny równa się długowi 4%-wemu 395.686 zł., którego rata roczna przez 50 lat wyniesie 18.362 zł.

e) Należy jeszcze jako ciężar konwersyi policzyć różnicę pomiędzy kuponem indemnizacyjnym 5%-wym opłaconym od 1. stycznia do 1. maja 1893 r. a 4% kuponem nowej pożyczki opłaconym od 1. maja 1893. Ta różnica wynosi 74.790 zł. a jej roczny ciężar (zawsze 50 lat i 4%) wynosi 3.470 zł. 66 ct.

Od sumy tych a) do e) obliczonych ciężarów należy jednak uczynić dwa potrącenia:

Subwencya ze Skarbu państwa obliczona na d. 1. stycznia 1893 wynosi 10,802.955 zł., Tą subwencyą spłacamy wszystkie długi krajowe, które wynoszą . 10,492.081
mniej pożyczki z roku 1873, która wcześniej spłaconą być nie może, a która wynosi 332.400

Spłacamy zatem . . . 10,159.681 zł.

Pozostaje ze subwencyi rządowej zwyżka . . 643.374 zł.

Ta zwyżka jest niewątpliwą korzyścią z konwersyi, przeto od powyższego obciążenia potrąconą być powinna. Tej zwyżki ekwiwalentem rocznym w 50 latach po 4% jest rata roczna 29.851 zł. 42 ct.

Powtóre należy potrącić wartość kosztów zarządu funduszów indemnizacyjnych, których w przyszłości opłacać się nie będzie. Koszta te wynoszą obecnie 21.000 zł. Gdy jednak możliwem jest, że i bez konwersyi byłyby także w tych wydatkach poczynione pewne zaoszczędzenia a powtóre, że zarząd nowego, blisko 30. milionowego długu będzie wymagał pewnych skromnych wydatków, przeto liczymy korzyść z ubytku kosztów zarządu tylko na 15.000 zł. przez 5 lat (1894—1898) co skapitalizowane na dzień 1. stycznia 1893 czyni 66.777 zł. a w 50 letniej 4%-wej rocznej racie 3.098 zł.

Z obliczonych w ten sposób czynników otrzymujemy następujące zestawienie obciążenia kraju po konwersyi:

	w kapitale:	w rocznem obciążeniu:
a) Pożyczka konwersyjna .	29,425.000	1,365.500·—
b) Dług do Skarbu państwa	4,170.000	193.511·—
c) Wartość podatku kuponowego	306.674	14.231·36
d) „ pożyczki z r. 1893	395.699	18.362·—
e) Różnica kuponu od 1. stycznia do 1. maja 1893 .	74.790	3.470·66
Razem .	34,372.163	1,595.075·02
Od tego potrącić należy:		
aa) Nadwyżkę z subwencyi rządowej po spłaceniu dawnych długów krajowych . .	643.274	29.851·42
bb) Wartość spadających z budżetu kosztów zarządu funduszów indemnizacyjnych . .	66.777	3.098·—
Razem do potrącenia .	710·051	32.949·42

Potrąciwszy zatem od kwoty	34,372.163	1.595.075·02
kwotę .	710.051	32.949 42
Pozostaje netto obciążenie kraju po konwersyi . .	33,662.112	1,562.125.60
Obciążenie roczne bez konwersyi wynosi . . .		1,654.796·92
„ „ po „ „ . . .		1,562.124·60
jest zatem korzyść przez 50 lat w kwocie . . .		92.671·32
co skapitalizowane przy 2% półrocznie czyni . . .		1,996 990 zł.

Finansowa korzyść konwersyi zatem przedstawia kwotę 92.671 zł. 32 ct. rocznie, czyli w kapitale 1,996.990 zł.

5. Udział W. Ks. Krakowskiego w ciężarach i korzyściach konwersyi.

Mamy już w ten sposób obliczone wszystkie te trzy czynniki, o których w ustępie „Zasady obliczenia“ powiedzieliśmy, iż złożyć się mają na ostateczne obrachowanie wysokości ulg, jakie W. Ks. Krakowskiemu należą się z powodu odrębnych stosunków jego funduszu indemnizacyjnego — a mianowicie:

a) Udział W. Ks. Krakowskiego w netto długu indemnizacyjnym wynosi 2·816%.

b) udział W. ks. Krakowskiego w sile podatkowej (tj. w wydatności centa dodatków) wynosi 7·747%.

c) korzyść finansowa kraju całego w konwersyi wynosi w kapitale 1,996.990 zł.

Dług indemnizacyjny całego kraju wynosi netto 23,443.210 zł. 20 ct. Jeżeliby krakowskie opłacało równe z całym krajem dodatki do podatków, to przyczyniałoby się do tego długu w stosunku swojej siły podatkowej, zatem kwotą 7·747% zamiast w stosunku swego udziału w długu indemnizacyjnym t. j. kwotą 2·816%.

Zapłaciłoby zatem w kapitale .	1,816.145·49	—	w rocznej racie. .	84.279·10
Zamiast zapłacić	660.160·79	—		30.625·06
Zapłaciłoby zatem za wiele .	1,155.984·70	—		53.654·04

Korzyść finansową konwersyi obliczyliśmy na 1,996.990 zł. Jeżeliby krakowskie opłacało równe z całym krajem dodatki do podatków, to miałoby udział w tej korzyści, specyalnie z konwersyi indemnizacyi płynącej, w stosunku siły podatkowej t. j. 7.747% zamiast w stosunku swego udziału w długu indemnizacyjnym t. j. 2.816%.

Odniosłoby zatem korzyśc w kapitalei .	154.706 81	—	w rocznej kwocie	7.179.24
zamiast	56.235·23	—		2.609·18
Miałoby zatem korzyść za wiele o . .	98.471 58	—		4.570·06

Pozostaje więc tylko zestawić oba powyższe wyniki:

Za wiele ciężaru w kapitale. . .	1,155.984·70	—	w rocznej kwocie	53.654·04
Za wiele korzyści	98.471·58	—		4.570.06
zatem za wiele ciężaru . .	1,057.513·12			49.083·98

Sprawiedliwe zatem odszkodowanie opodatkowanych Wielkiego Księstwa Krakowskiego wynosić powinno w kapitale 1,057.513 zł. 12 ct. czyli w rocznej kwocie (zawsze 50 lat i 4%) 49.083 zł. 98 ct.

6. Sposób rozłożenia ulgi, należącej się opodatkowanym W. Ks. Krakowskiego.

Ostatniem pytaniem, jakie mamy obecnie do rozwiązania, jest, na jaki okres i w jaki sposób tę ulgę podatkową rozłożyć?

Przedewszystkiem zaznaczyć trzeba, że w jakikolwiek sposób to nastąpi, zawsze odszkodowanie musi być ekwiwalentem powyżej obliczonej kwoty 1,057.513 zł. — tak, żeby ani

skarb krajowy nie doznał większego uszczerbku, ani też żeby nie pobrał od opodatkowanych W. Ks. Krakowskiego więcej, niż się z uwzględnieniem tej ulgi należy. Możemy zatem rozłożyć tę ulgę na jakąkolwiek ilość lat, byle tylko zawsze w sumie ogólnej dany był ekwiwalent powyższego kapitału.

Jeżeli jednak przy takim sposobie postępowania ilość lat jest ze stanowiska zysku lub straty którejkolwiek strony obojętną, bo tu o zysku lub stracie nie może być mowy — to nie jest ona rzeczą obojętną ze stanowiska budżetu krajowego z jednej, a budżetu opodatkowanych z drugiej strony. Pomimo bowiem tego, iż zawsze będzie opodatkowanym przyznany tylko ekwiwalent powyższej sumy. budżet krajowy uczułby to dotkliwie, gdyby przez przyjęcie krótkiego okresu ubytek budżetowy w tym okresie był bardzo znaczny. Opodatkowanych znowu interesem jest takie rozłożenie tego odszkodowania, ażeby nie było nigdy znacznych nagłych skoków w wysokości dodatków do podatków. Z tego też dwojakiego stanowiska oceniał Wydział krajowy wszelkie projekta, jakie w tym względzie podnoszono.

Rada powiatowa krakowska w swym memoryale nie czyni żadnych w tym kierunku wniosków. Broszura p. Leona Paszkowskiego, która służyła za podstawę tego memoryału — przedstawia alternatywę: albo rozłożyć tę ulgę na 12 lat, t. j. na ten okres, na który w czasie rozpraw nad konwersyą zestawiano przybliżony program finansowy, a w którym bez konwersyi byłaby się sprawa indemnizacyjna całkowicie skończyła — albo na 50 lat — tj. na okres amortyzacyi pożyczki konwersyjnej. Dla obu zaś alternatyw jeszcze przyjmuje albo rozłożenie odszkodowania równo na każdy rok okresu — albo też ze skalą spadającą tak, żeby dodatek do podatków w W. Ks. Krakowskiem łagodnem stopniowaniem się podwyższał.

Żadnej z tych kombinacyj Wydział krajowy zalecić nie może.

a) Przy rozkładzie na 12 lat — obliczona wyżej suma odszkodowania 1,057.513 zł. reprezentuje roczną ratę 111.823 zł. 75 ct., co w obec przypuszczalnej przeciętnej wydatności centa w W. Ks. Krakowskiem w tym okresie, w kwocie 8546 zł. 72*) ct. wymagałoby rocznej ulgi w dodatku do podatków o 13 ct. Takie rozłożenie równe na lat 12 (1894 do 1905) byłoby dla skarbu krajowego wcale dogodnem ponieważ utrzymałoby na ten okres dotychczasowy stan rzeczy. Ale miałoby to dla opodatkowanych tę niedogodność bardzo dotkliwą, że gdyby w r. 1906 ta ulga ustała, doznaliby nagłego podwyższenia dodatków do podatków o 13 ct. Ażeby tego uniknąć, rozłożyćby trzeba tę ulgę w skali spadającej, przyczem suma ulg wynosić powinna 156 ct. (po 13 ct. przez 12 lat) — co w następujący sposób da się uskutecznić:

w r.	1894	ulga	17 ct.
„	1895	„	17 „
„	1896	„	17 „
„	1897	„	17 „
„	1898	„	16 „
„	1899	„	15 „
„	1900	„	15 „
„	1901	„	13 „
„	1902	„	11 „
„	1903	„	9 „
„	1904	„	6 „
„	1905	„	3 „
	Razem		156 ct.

*) Przeciętna wydatność centa dla W. Ks. Krakowskiego na okres 12 lat i na następne, o których będzie mowa, obliczamy w ten sposób, że przyjmujemy na rok 1893 jako punkt wyjścia przeciętną z lat 1889 do 1891 — tj. 8293 zł. 24 ct. zaś jako roczny wzrost od r. 1893 począwszy — z kwoty, w poprzednich obrachunkach dla całego kraju przyjętej tj. z kwoty 500 zł. taki procent, jaki w wydatności centa na Krakowskie przypada — tj. 7·747% czyli 38 zł. 74 ct. O tę kwotę zatem przyjmujemy w arytmetycznej wzrost rprogresyi oczny wydatności centa w Krakowskiem.

Opodatkowani mieliby tu łagodne podwyższanie opłaconego podatku — i przejście do okresu zrównania z całym krajem wcale niedotkliwe, bo tylko 3 ct. Ale fundusz krajowy w tych właśnie latach, w których według programu finansowego nastąpić powinna spłata dotychczasowych długów, miałby znaczniejszy ubytek, na co zgodzić się nie można.

b) Przy rozkładzie na 50 lat suma odszkodowania obliczona wyżej 1,057.513 zł. — i roczna kwota 49.083 zł. 98 ct. reprezentuje (przy przeciętnej wydatności centa 9.282 zł. 78 ct.) ulgę 5·2 centa rocznie. Możnaby zatem albo przyznać ulgę po 5 ct. rocznie, a 6 ct. co 5 lat — albo też rozłożyć znowu sumę według skali spadającej. Dla skarbu krajowego pierwsze byłoby bardzo dogodnem, dla opodatkowanych przedstawiałoby jednak w r. 1894 podwyższenie dodatku od razu o 8 ct. — co byłoby zbyt nagłym skokiem. Ale zarówno przeciw temu, jak przeciw rozłożeniu według skali spadającej, która musiałaby się zacząć od 10 ct. a skończyć na jednym cencie ulgi, przeważa wzgląd zasadniczy, iż nierówności opodatkowania w kraju na tak długi okres jak lat 50 nie można rozciągać. Nierówność taka jest zawsze anomalią, która długo trwać nie powinna.

Skoro więc okres 12-letni przedstawia znaczne niedogodności — okres 50-letni zaś spotyka się z zasadniczym zarzutem; przeto Wydział krajowy wnosi, żeby obrać drogę pośrednią i rozłożyć owe odszkodowanie na 25 lat, a więc mniej więcej na **jedno pokolenie.** A to tem bardziej, że i rachunek przedstawia się tu najdogodniej dla obu stron.

Rozłożona na 25 lat z oprocentowaniem po 4% suma 1,057.513 zł. daje ratę roczną 67.306 zł. 90 ct., co przy przeciętnej na ten okres wydatności centa 8.795 zł. 53 ct. czyni 7·6 centa rocznie, a zatem w 25 latach łącznie 190 ct. W skali spadającej da się to w następujący sposób rozłożyć:

przez lat	5	od r.	1894	do	1898	ulga po	12	ct.	— razem	60	ct.
„	5	„	1899	„	1903	„ „	10	„	— „	50	„
„	5	„	1904	„	1908	„ „	8	„	— „	40	„
„	5	„	1909	„	1913	„ „	5	„	— „	25	„
„	5	„	1914	„	1918	„ „	3	„	— „	15	„
	25	lat								190	ct.

Rozkład ten ma i tę dogodną stronę, że lekkie zmiany w opodatkowaniu odbywają się tylko co 5 lat, — że zatem jest tu pewna dla opodatkowanych zawsze pożądana ciągłość. Wydział krajowy przeto ten sposób rozkładu usilnie Wysokiemu Sejmowi zaleca.

Pozostaje wreszcie kwestya formy, w jakiej te ulgi mają być przyznane. Może to być, jak się domaga memoryał Rady powiatowej krakowskiej, ustawa krajowa, może też być zwykła uchwała sejmowa. Za ustawą przemawia ten wzgląd, iż nadałoby się przezto całej sprawie cechę większej pewności i trwałości.

Z tych zatem powodów Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następujący projekt ustawy:

Ustawa z dnia....

o ulgach dla opodatkowanych miasta Krakowa, tudzież powiatów krakowskiego i chrzanowskiego z powodu konwersyi długu indemnizacyjnego Galicyi wschodniej, Galicyi zachodniej i W. Ks. Krakowskiego.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Ks. Krakowskiem, postanawiam co następuje:

Art. 1. Przy wymiarze dodatków do podatków na fundusz krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem, będą opodatkowanym miasta Krakowa tudzież powiatów krakowskiego i chrzanowskiego przyznawane następujące ulgi:

W latach 1894 do 1898 opłacać będą wyżej wymienieni opodatkowani o 24 groszy mniej od przyzwolonej dla całego kraju ilości groszy dodatku do każdej korony podatków bezpośrednich.

W latach 1899 do 1903 o 20 groszy mniej, — w latach 1904 do 1908 o 16 groszy mniej — w latach 1909 do 1913 o 10 groszy mniej — w latach 1914 do 1918 o 6 groszy mniej.

Od roku 1919 począwszy — opodatkowani miasta Krakowa i powiatów krakowskiego i chrzanowskiego opłacać będą dodatki do podatków na równi z całym krajem.

Art. II. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem 1. stycznia 1894.

Art. III. Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi skarbu.

Z Rady Wydziału krajowego król. Galicyi i Lodomeryi wraz z Wiel. Ks. Krakowskiem.

We Lwowie 14. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Romanowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

L s. 527/1893.

Aleg. 110.

Wniosek.

Zważywszy, że uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 25. stycznia 1887 Wydział krajowy otrzymał polecenie, aby na podstawie zbadania wyników 20-letniej działalności samorządu gminnego poczynił wnioski, czy i o ile przy zachowaniu zasady i przedmiotowego zakresu samorządu potrzebną jest reforma ustawodawstwa gminnego, tak dla gmin miejskich jak dla wsi;

zważywszy, że u gmin wiejskich w szczególności Wydział krajowy otrzymał polecenie zbadać i poczynić wnioski;

„czyby nie należało dla tych zadań administracyi publicznej, którym gminy i obszary dworskie nie są w stanie podołać, wytworzyć lub dać możność wytworzenia takiej organizacyi samorządnej, któraby przy szerszej, silniejszej podstawie pod względem obszaru, ludności i zasobów materyalnych tym zadaniom sprostać zdołała“;

zważywszy, że Wydział krajowy polecenie to dotąd tylko w części spełnił, przedkładając projekty ustaw gminnych dla 30 większych miast i dla mniejszych miast i miasteczek;

zważywszy, że sprawozdanie z czynności Wydziału krajowego, przedłożone obecnie Wysokiemu Sejmowi, nie zapowiada, kiedy dalsza część reformy gminnej, a mianowicie ustawa gminna wiejska zostanie przedłożona Wysokiemu Sejmowi;

zważywszy, że potrzeba reformy organizacyi gminnej na wsi jest pilną i czem raz staje się pilniejszą, gdyż jak powszechnie wiadomo i jak szczegółowo stwierdziły przeprowadzone przez Wydział krajowy badania skutkiem niedostatków tej organizacyi miejscowej, a w szczególności policyi miejscowej, nie są należycie załatwione, a wiele ustawą dla braku odpowiednich organów na miejscu wcale nie jest wykonywanych, lub wykonanie ich jest niedostateczne;

zważywszy, że w należytem sprawowaniu administracyi miejscowej wszyscy mieszkańcy wsi tak w gminach jak na obszarach dworskich w równej mierze są interesowanemi, a przeto do kosztów tej administracyi w odpowiednim stosunku przyczyniać się powinni; przez co oczekiwać należy wzmocnienia harmonii społecznej;

zważywszy, że przedstawienienie skodyfikowanych wniosków do reformy wnikającej tak głęboko w stosunki społeczne i oddziałującej na cały ustroj autonomiczny i inne działy ustawodawstwa krajowego może wyjść tylko od najwyższej władzy autonomicznej, która przy sprawowaniu naczelnego nadzoru nad gminami ma sposobność poznać najdokładniej niedostatki obecnej organizacyi we wszystkich częściach kraju.

Podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w dalszem wykonaniu uchwały Sejmu z dnia 25. stycznia 1887, tudzież uchwały Sejmu z dnia 24. marca 1892, przedłożył na najbliższej sesyi

sejmowej wnioski do zmiany ustawy gminnej z 12 sierpnia 1866 w tym kierunku, by utworzoną została dla tych działów administracyi publicznej, których pojedyńcze gminy wiejskie i obszary dworskie należycie wypełnić nie mogą, zbiorowa organizacya autonomiczna, zostająca w ścisłym związku z samorządną organizacyą powiatową, a nie naruszająca odrębności dzisiejszych gmin pod względem zawiadowstwa majątkiem gminnym i korzystania z dobra gminnego.

Tadeusz Pilat w. r.
wnioskodawca.

Józef Popowski, Stefan Sękowski, Stanisław Stadnicki, Jan Gnoiński, Rey, Z. Dembowski, Skałkowski, Langie, Apol. Jaworski, Marchwicki, J. Męciński, Wincenty Gnoiński, Brykczyński, A. Wodzicki, Władysław Struszkiewicz, Stanisław Badeni.

Lwów dnia 27. kwietnia 1893.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

L. s. 528/93.

Aleg. 111.

Wniosek

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączoną ustawę zaprowadzającą **gminy okręgowe** w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów 24. kwietnia 1893.

Wnioskodawca ***Rutowski.***

Hoszard, Żywicki, W. Wereszczyński, G. Romer, Klemensiewicz, Zoll, Paszkowski, Dr. Adam Asnyk, Albin Rayski, M. Michalski, Rogoyski, Fruchtman, Potoczek, Stręk, Mizia, Palch, Goldman, Dydyński, Dr. Olpiński, Żardecki, Weigel, Dworski, Gross, Zbyszewski, Dr. Midowicz, Dr. Czyżewicz, Szczepanowski, Romanowicz.

Ustawa

z dnia ..... zaprowadzająca **Gminy Okręgowe** w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

Art. I.

W miasteczkach, gminach wiejskich i obszarach dworskich, które na mocy załączonej ⁄. ustawy zostaną połączone w Gminy Okręgowe, znosi się postanowienia ustawy gminnej z 12. sierpnia 1866 dz. ust. kraj. l. 19, oraz postanowienia ustawy o obszarach dworskich z dnia 12. sierpnia 1866 dz. u. kr. l. 20 w dotychczasowem ich brzmieniu. W ich miejsce wchodzi w życie załączona ustawa zaprowadzająca Gminy Okręgowe.

Art. II.

Ustawa zaprowadzająca Gminy Okręgowe wejdzie w wykonanie po upływie sześciu miesięcy od dnia jej ogłoszenia, a w tym samym czasie traci ustawa gminna z 12. sierpnia 1866 dz. u. kr. l. 19 oraz ustawa o obszarach dworskich z dnia 12. sierpnia 1866 dz. u. kr. l. 21 w gminach i obszarach dworskich połączonych w Gminy Okręgowe moc obowiązującą.

Art. III.

Z dniem ogłoszenia ustawy zaprowadzającej Gminy Okręgowe rozpoczyna się tworzenie gmin okręgowych w całym kraju.

§. 1.

Z miasteczek, w których niezostała zaprowadzoną osobna ustawa gminna dla miast i miasteczek, z gmin wiejskich oraz obszarów dworskich zostaną utworzone Gminy Okręgowe.

Łączyć można jedynie gminy i obszary dworskie znajdujące się w granicach jednego powiatu politycznego.

§. 2.

Gmina Okręgowa ma obejmywać najmniej 2000 a najwięcej 8000 mieszkańców. Mniejsze lub większe gminy okręgowe mogą być utworzone tylko w wyjątkowych okolicznościach.

§ 3.

Połączenie miasteczek, gmin wiejskich i obszarów dworskich w Gminy Okręgowe przeprowadza Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Rządem krajowym na podstawie wniosków przedłożonych przez Rady powiatowe w porozumieniu z c. k. starostwem.

Wydział Rady powiatowej wraz z c. k. starostą przesłuchawszy zwierzchność gminy, miasteczka oraz z każdej gminy większej wójta i dwóch lub trzech powołanych przez siebie gospodarzy, każdego właściciela obszaru dworskiego lub przez niego wyznaczonego zastępcę, obmyśli plan połączenia poszczególnych gmin i obszarów dworskich w Gminy Okręgowe. Za uchwałą Rady powiatowej, powziętą na posiedzeniu *ad hoc* zwołanem, przedłoży Wydział powiatowy cały plan wraz z motywami Wydziałowi krajowemu.

W razie nieporozumienia między Radą powiatową a c. k. starostwem, rozstrzyga Wydział kraj. w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem.

W razie nieporozumienia między Wydziałem krajowym a c. k. Namiestnictwem rozstrzyga ustawa krajowa.

§. 4.

Przy łączeniu poszczególnych miasteczek, gmin wiejskich i obszarów dworskich należy uwzględniać naturalne i historyczne związki poszczególnych gmin, gminy katastralne, przedewszystkiem związki parafialne, dalej dokonane w nowszych czasach połączenia w okręgi szkolne, sanitarne, drogowe, dla poszczególnych celów gospodarczych i inne. Należy przestrzegać, ażeby nowo utworzona gmina okręgowa przedstawiała topograficznie całość ułatwiającą administracyę, ażeby zasoby sił materyalnych i intelektualnych połączonych jednostek administracyjnych dawały rękojmię osiągnięcia celu Gminy Okręgowej.

§. 5.

Każda gmina okręgowa ma siedzibę urzędu gminy okręgowej i osobną nazwę. Nazwa miejscowości wybranej na siedzibę urzędu gminy okręgowej winna z reguły dać nazwę całej gminie okręgowej. Może być jednak obraną inna nazwa.

Wybór siedziby urzędu gminy okręgowej oraz nazwy dokonywa się w ten sam sposób co połączenie w gminę okręgową.

Przy wyborze siedziby urzędu gminy okręgowej należy uwzględniać, żeby siedziba ta była ile możności centralną, łatwo dostępną dla mieszkańców poszczególnych gmin miejscowych i obszarów dworskich. Na uwzględnienie zasługuje też obszar, zaludnienie i zamożność gminy. W razie, jeżeli gmina okręgowa obejmuje miasteczko, siedzibą urzędu będzie to miasteczko. Pierwszeństwo też mają gminy będące siedzibą urzędu parafialnego.

§. 6.

Przy tworzeniu gmin okręgowych należy wyłączyć te gminy, które z wyjątkowych lokalnych powodów, wielkiej rozległości terytoryalnej, znacznej odległości od innych gmin, lub terytoryalnych właściwości utrudniających komunikacyę z innemi gminami nienadają się do połączenia, i przez których połączenie cel gminy okręgowej nie mógłby być należycie osiągniętym. Gminy takie należy pozostawić samoistnie, zwłaszcza wtenczas, jeżeli ich obszar, zaludnienie i siła podatkowa pozwalają na administracyę odpowiednią w myśl obowiązującej ustawy gminnej.

W wyłączonych od połączenia w gminy okręgowe gminach i obszarach dworskich, obowiązują nadal dzisiejsza ustawa gminna i ustawa o obszarach dworskich.

§ 7.

Każda gmina miejscowa połączona w gminę okręgową zachowuje w zupełności swój majątek i swoje zakłady gminne, oraz samoistną administracyę tychże.

Zmiana pod tym względem może nastąpić tylko na podstawie dobrowolnego porozumienia się gminy miejscowej z innymi składnikami gminy okręgowej, lub też z gminą okręgową i potrzebuje do tego upoważnienia Wydziału powiatowego a w razie odwołania Wydziału krajowego.

Art. IV.

Dopóki naczelnicy gmin okręgowych nie rozpoczną urzędowania, zachowują zwierzchności gminne i przełożeństwa obszarów dworskich cały dotychczasowy swój zakres działania i załatwiają sprawy wedle postanowień dotychczas obowiązujących.

Sprawy z dniem rozpoczęcia urzędowania przez naczelnika gminy okręgowej prawomocnie niezałatwione, przechodzą w zakres działania gmin okręgowych i władz nad niemi przełożonych i załatwiane będą wedle postanowień załączonej ustawy.

Art. V.

Ordynacya wyborcza dla gmin z 12. sierpnia 1866 obowiązywać będzie i nadal.

Art. VI.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

DZIAŁ I.

§. 1.

Gmina okręgowa składa się z połączonych gmin miejscowych (miasteczka, gmin wiejskich) oraz obszarów dworskich.

Gmina okręgowa ma swoją własną nazwę.

Gmina okręgowa ma swoją siedzibę urzędu gminnego okręg.

§. 2.

Zakres działania gmin oraz obszarów dworskich połączonych w gminę okręgową określają postanowienia niniejszej ustawy w Dziale VIII. i IX.

Gmina połączona będzie odtąd nazywać się gminą miejscową.

§. 3.

Każda zmiana granic gminy okręgowej, wydzielenie poszczególnych gmin i obszarów dworskich ze związku gminy okręgowej i przywrócenie im dotychczasowej samoistności, lub też przyłączenie do innej gminy okręgowej może być dokonane jedynie na mocy ustawy krajowej.

Toż samo każda zmiana siedziby urzędu gminy okręgowej oraz nazwy gminy okręgowej.

DZIAŁ. II.

Zakres działania gminy okręgowej.

§. 4.

Zakres działania gminy okręgowej jest:

a) własny.

b) poruczony.

Własny zakres działania gminy okręgowej.

§. 5.

Własny zakres działania, t. j. zakres, w którym gmina okręgowa z zachowaniem ustaw samodzielnie zarządzać i rozporządzać może, obejmuje wogóle wszystko co bezpośrednio dotyczy interesu gminy okręgowej i w jej granicach własnemi jej siłami załatwionem i przeprowadzonem być może.

W myśl tego należą do własnego zakresu działania gminy okręgowej w szczególności:

a) wolny zarząd wspólnym majątkiem gminy okręgowej i załatwienie spraw, odnoszących się do związku gminy okręgowej.

b) czuwanie nad bezpieczeństwem osób i ich mienia;

c) staranie o bezpieczeństwo i łatwość komunikacyi po drogach i wodach;

d) policya polowa;

e) dozór policyjny nad przedmiotami żywności, nad targami, nad miarą i wagą;

f) policya zdrowia;

g) policya nad czeladzią i wyrobnikami, niemniej wykonywanie przepisów o czeladzi służebnej;

h) policyjny nadzór nad obyczajnością publiczną;

i) sprawy ubogich, opieka nad zakładami dobroczynnymi gminy, zapobieganie żebractwu;

k) policya ogniowa, policya budownictwa, wykonywanie przepisów porządku budowniczego i udzielanie policyjnego pozwolenia na budowy;

l) ustawą oznaczyć się mający wpływ na szkoły średnie, przez gminy utrzymywane i na szkoły ludowe;

m) jednanie stron w sporze będących przez mężów zaufania przez gminy wybranych;

n) przedsiębranie dobrowolnej sprzedaży ruchomości drogą licytacyi.

Z wyższych względów Państwa mogą pewne czynności policyi miejscowej w pojedynczych gminach okręgowych w drodze ustawy krajowej przekazane być osobnym organom rządowym.

Nadto należą do zakresu działania gminy okręgowej wszelkie zbiorowe usiłowania i zakłady utrzymywane z funduszu gminy okręgowej zmierzające w sprawach obowiązujących ustaw do podniesienia dobrobytu, kultury krajowej, polepszenia stosunków komunikacyjnych, zdrowotnych, humanitarnych oraz oświaty ludowej w obrębie gminy okręgowej.

Poruczony zakres działania.

§. 6.

Ustawy określają poruczony zakres działania gminy, t. j. jej obowiązek do współdziałania w sprawach publicznej administracyi.

DZIAŁ III.

Reprezentacya i zwierzchność gminy okręgowej.

§. 7.

Gminę okręgową reprezentuje i zarządza nią we wszystkich jej sprawach Rada gminy okręgowej i Zwierzchność gminy okręgowej.

Rada gminy okręgowej.

§. 8.

Rada gminy okręgowej składa się:

1. z burmistrza miasteczka,

2. z wójtów wszystkich gmin wiejskich połączonych.

3. z właściciela obszaru dworskiego każdej wsi połączonej, lub też pełnomocnika współposiadaczy, lub też ich zastępcę, którym ma być z reguły przełożony obszaru dworskiego.

4. z wybranych członków Rady przez poszczególne gminy miejscowe, a to w stosunku następującym:

a) gmina miejscowa, która ma więcej niż 500 mieszkańców wybiera do Rady gminy okręgowej oprócz wójta, nadto jednego radnego.

b) gmina licząca więcej niż 750 wybiera 2

c) „ „ „ „ 1000 „ 3

d) „ „ „ „ 2000 „ 4

e) „ „ „ ponad 3000 „ 5 radnych.

5. Bez wyboru wchodzi nareszcie członek gminy okręgowej, który na obszarze gminy miejscowej opłaca najmniej jednę piątą całej sumy podatków bezpośrednich w gminie do opłaty przypisanych, jeżeli jest obywatelem państwa austryackiego i nie zachodzi względem niego żadna okoliczność wykluczająca albo wyłączająca wskazana w ordynacyi wyborczej dla gmin.

Nie korzysta jednak z tego prawa, kto już z tytułu pod l. 3 wykazanego, zasiada w Radzie.

Za osobę nie używającą własnowolności, wykonywa to prawo jej zastępca, lub tegoż pełnomocnik.

Wojskowi w czynnej służbie i kobiety, jeżeli chcą z tego prawa korzystać, muszą, wszystkie zaś inne osoby mające to prawo, mogą je wykonywać przez pełnomocników.

Współposiadacze realności umocowują do wejścia w skład Rady gminy okręgowej jednego z pośród siebie lub inną osobę.

Radnego bez wyboru nie może zastępować kto nie jest obywatelem państwa austryackiego, nie używa własnowolności lub w myśl ordynacyi wyborczej dla gmin od prawa wybierania i obieralności do Rady gminnej jest wykluczonym lub wyłączonym.

Zastępca może tylko jedną osobę zastępować.

Jeżeli zastępca już co do swojej osoby należy do Rady gminy okręg. głos jego przy głosowaniu podwójnie ma być liczony.

Radni bez wyboru nie będą wliczani do liczby radnych w niniejszym paragrafie l. 4 ustanowionej.

Radny bez wyboru, który także przez wybór został do Rady powołany, ma albo przyjąć wybór, albo korzystać z prawa przysługującego mu podług niniejszego paragrafu.

§. 9.

Do zastępywania radnych ubyłych lub niemogących brać udziału w czynnościach Rady gminy okręgowej, wybrani będą równocześnie za-

stępcy, z każdej gminy najmniej jeden, a nie więcej jak połowa radnych wybranych z gminy.

Każdy posiadacz obszaru dworskiego mianuje jednego zastępcę.

§. 10.

Bliższe postanowienia o uprawnieniu do wyboru i obieralności zawiera ordynacya wyborcza dla gmin.

§. 11.

Wstępując do Rady Gminy okręgowej składają radni i zastępcy do rąk Naczelnika gminy okręgowej przyrzeczenie sumiennego pełnienia przyjętych obowiązków.

§. 12.

Radni i zastępcy wybierani będą na lat sześć. Ustępujący radni i zastępcy urzędować będą aż do ukonstytuowania się nowej Reprezentacyi gminy okręgowej. Ustępujący radni i zastępcy mogą być ponownie wybrani.

Wybór uzupełniający.

§. 13.

W miejsce radnego, ubywającego przed końcem peryodu wyborczego, powoła Rada gminy okręgowej do grona swego na wniosek naczelnika gminy zastępcę uprawnionego do zastępowania tego radnego, który ubył. Z pomiędzy zastępców radnych z wyboru ten będzie powołany, który przy wyborach największą ilość głosów otrzymał. W razie nierówności głosów rozstrzyga los. Jeżeli radny dłużej niż przez trzy miesiące nie może brać udziału w czynnościach Rady, powoła Rada gminy okręgowej w sposób wyż oznaczony zastępcę na czas, przez który ów radny w czynnościach Rady gminnej okręgowej udziału brać nie może.

Gdyby jednak tylu radnych ubyło, iżby liczby radnych nawet przez powołanie wszystkich uprawnionych zastępców uzupełnić nie można, będzie niezwłocznie na podstawie ostatniej listy wyborczej rozpisany wybór uzupełniający radnych z wyboru.

Radni i zastępcy w wyborze uzupełniającym wybrani urzędować będą tylko do końca okresu wyborczego tych radnych i zastępców, w których miejsce zostali wybrani.

Zwierzchność Gminy okręgowej.

Skład Zwierzchności gminnej.

§. 14.

Zwierzchność Gminy okręgowej składa się

a) z Naczelnika gminy okręgowej i jego zastępcy, oraz

b) z Wydziału gminy okręgowej.

Wydział składa się najmniej z czterech członków Wydziału a najwięcej z sześciu.

§. 15.

Naczelnika Gminy okręgowej, oraz Członków Wydziału wybiera Rada gminy okręgowej.

Członkowie Zwierzchności gminy okręgowej należą do Rady gminnnej.

Zastępcę naczelnika wybiera Wydział Rady gminy okręgowej pod przewodnictwem naczelnika z pomiędzy członków Wydziału.

§. 16.

Do prawomocności wyboru naczelnika gminy okręgowej i członków Wydziału potrzebna jest obecność najmniej dwóch trzecich wójtów, właścicieli obszarów dworskich, oraz innych radnych bez wyboru.

W razie nieobecności dostatecznej liczby radnych każdej z tych kategoryi lub ich zastępców prawnych, wybór musi być odroczony. Ponowne zebranie Rady gminy okręgowej, ogłoszone najmniej trzy dni przed zwołaniem Rady dla wyborów ponownych ma prawo wybierać naczelnika w komplecie Rady, któren jednak nie może być mniejszym, jak dwie trzecie ogółu wszystkich radnych.

Gdyby jednak i na tem drugiem zebraniu wymagany komplet nie dał się osiągnąć, wybiera Rada w każdym komplecie.

§. 17.

Naczelnika wybiera cała Rada większością absolutną.

Członków Wydziału wybiera Rada w sposób następujący:

Jeżeli Rada wybrać ma 4 członków Wydziału, to wybierają naczelnicy gmin miejscowych (burmistrz, wójcia gminy) jednego, właściciele obszarów dworskich jednego z pomiędzy członków Rady bez różnicy.

Nadto cała Rada wybiera dwóch członków Wydziału Rady.

Jeżeli Rada wybiera 6 członków wydziału, to naczelnicy gmin miejscowych wybierają dwóch, właściciele obszarów dworskich dwóch, a cała Rada wybiera dwóch członków wydziału.

§. 18.

Wybranym na Naczelnika lub Członka Wydziału może być tylko członek Rady.

Naczelnik lub jego zastępca musi umieć czytać i pisać.

Wybór uzupełniający.

§. 19.

W razie opróżnienia posady naczelnika gminy lub członka Wydziału w ciągu okresu wyborczego, Rada gminy okręgowej dokona w jego miejsce nowego wyboru, najdalej do dni 14. Wybrany przy wyborze uzupełniającym naczelnik gminy okręgowej, zastępca naczelnika lub członek Wydziału urzędować będzie do końca sześciolecia swego poprzednika.

Przyrzeczenie.

§. 20.

Naczelnik gminy okręgowej, jego zastępca i członkowie wydziału winni przy objęciu urzędu w obecności delegata Wydziału powiatowego złożyć w ręce naczelnika politycznej władzy powiatowej lub jego delegata, w miejsce przysięgi przyrzeczenie, iż zachowają Casarzowi wierność i posłuszeństwo, przestrzegać bądą ustaw i wypełniać sumiennie obowiązki swoje.

C) Postanowienia ogólne.

Ustąpienie z posady.

§. 21.

Za przyzwoleniem Rady gminy okręgowej może naczelnik gminy, jego zastępca lub członek Wydziału, radny lub zastępca radnego urząd swój złożyć. Naczelnik gminy, zastępca naczelnika, członek Wydziału, radny lub zastępca radnego traci swój urząd, jeżeli zajdzie lub wiadomą się stanie okoliczność, któraby pierwotnie jego obieralność na członka Rady lub Zwierzchności gminy okręgowej była wykluczyła, lub jeżeli się do innej gminy przesiedli.

Jeżeli naczelnik gminy, zastępca naczelnika, członek wydziału radny lub zastępca radnego popadnie w śledztwo sądowe z powodu zbrodni, przekroczenia lub przestępstwa z chciwości popełnionego, lub jednego z przekroczeń w §. 501, 504, 511, 512, 515 i 516 ustawy karnej wskazanych, lub jeżeli do jego majątku konkurs ogłoszony zostanie, wtedy nie będzie on mógł sprawować swego urzędu, dopóki trwa to postępowanie karne lub krydalne.

Jeżeli radny lub zastępca wchodzi w stosunki prawne z gminą okręgową, jako przedsiębiorca, dostawca, lub dzierzawca, nie będzie on mógł sprawować swego urzędu, dopóki ten stosunek trwa i rachunki stąd wynikłe ostatecznie załatwione nie będą.

Obowiązek przyjęcia wyboru.

§. 22.

Każdy podług przepisów wybrany członek gminy okręgowej, winien przyjąć wybór bądź na członka Rady gminy okręgowej, lub też zastępcę, na Naczelnika gminy okręgowej, jego zastępcę, bądź na członka Wydziału.

Prawo wymówienia się od przyjęcia wyboru lub też od dalszego sprawowania urzędu służy tylko:

a) duchownym wszelkigo wyznania i nauczycielom publicznym;

b) urzędnikom i sługom c. k. Dworu, państwa, kraju, powiatów, zakładów i funduszów publicznych, dopóki w czynej służbie zostają;

c) wojskowym, chociażby w czynnej służbie nie zostającym;

d) osobom liczącym przeszło 60 lat życia;

e) tym, którzy przez cały jeden okres wyborczy piastowali posady w Zwierzchności gminy okręgowej, jednak tylko na okres bezpośrednio następujący;

f) tym, którym ułomność fizyczna, lub znacznie i trwale nadwątlone zdrowie nie dozwalają obowiązków urzędowych wykonywać;

g) tym, którzy z powodu zwykłego zatrudnienia corocznie, często przez dłuższy czas nie bywają w gminie okręgowej obecni;

h) zostającym w służbie prywatnej, jeżeliby przez przyjęcie wybór w stosunku swoim służbowym uszczerbku doznać mogli;

i) tym, którzy bez wyboru do Rady gminy okręgowej należą.

Kto bez takiego uwalniającego powodu wzbrania się przyjąć wybór, lub przyjęty urząd dalej sprawować, podpada karze pieniężnej, którą Rada gminy okręgowej aż do wysokości 20 zł. wymierzyć może.

Przeciw takiemu orzeczeniu Rady służy odwołanie się do Wydziału powiatowego; kara pieniężna wpływa do kasy gminy okręgowej na fundusz ubogich.

§. 23.

Urząd naczelnika gminy i jego zastępcy jest płatny. Urząd członka Wydziału jest honorowy.

Wszyscy członkowie Rady i Zwierzchności mają prawo do zwrotu kosztów poniesionych w wykonywaniu swego urzędu i danych sobie poleceń.

DZIAŁ IV.

O zakresie działania Rady gminnej okręgowej.

§. 24.

Rada gminy okręgowej jest w sprawach gminy władzą uchwalającą i nadzorującą.

Władza wykonawcza jej nie służy.

Rada gminy okręgowej zastępuje gminę okręgową w wykonywaniu jej praw i obowiązków, wydaje w granicach ustawami oznaczonych imieniem gminy okręgowej postanowienia obowiązujące i uchwala sposób ich wykonania. Ona jest władzą zwierzchnią gminy okregowej we wszystkich sprawach gminy, obowiązana strzedz dobra gminy i starać się o zaspokojenie jej potrzeb.

Rada gminy okręgowej obraduje i uchwala o wszystkich sprawach gminy okręgowej jej majątku, lub zakładów w granicach ustaw obowiązujących.

W szczególności należy do zakresu działania Rady gminny okręgowej:

a) zmiana granic gminy okręgowej, wymagająca zatwierdzenia władz wyższych;

b) ustanawianie zasad zarządu, tudzież sposobu użytkowania majątku i dobra gminy okręgowej i zakładów gminy okręgowej;

c) sprawy należące do zwyczajnego zarządu majątkiem, które Rada gminy okręgowej osobną uchwałą sobie zastrzegła (§. 31.)

d) nabywanie lub pozbywanie nieruchomości lub praw, według ustaw za nieruchomości uważanych, obciążanie majątku gminy okręgowej, zaciąganie pożyczek i lokowanie kapitałów;

e) stawianie kosztem gminy nowych budowli, przekształcanie lub znoszenie istniejących, tudzież inne przedsiębiorstwa, nakładem gminy wykonać się mające;

f) zaprowadzenie nowych zakładów gminy okręgowej, lub zwinięcie istniejących;

g) zawieranie, rozwiązywanie, zmiany kontraktów najmu i dzierzaw;

h) uchwalanie budżetu rocznego, wydatków budżetem nieprzewidzianych i kredytów dodatkowych, przyzwalanie na przenoszenie uchwalonych kredytów z jednej rubryki do drugiej, uchwalanie wszelkich zmian w budżecie, staranie się o pokrycie niedoboru, uchwalanie dodatków do podatków, opłat, prestacyj i usług, i oznaczanie dziennych cen takich prestacyj i robót;

i) sprawdzanie i załatwianie rachunków rocznych;

k) przyzwalanie na rozpoczęcie sporów prawnych i na odstąpienie od nich, zatwierdzanie ugód spór umarzających, ustanawianie zastępców prawnych;

l) zatwierdzanie wyników wszelkich licytacyj;

m) wybór naczelnika gminy okręgowej i członków Wydziału;

n) uchwalanie etatu i płac urzędników i sług gminnych, jako też instrukcyj służbowych i statutu emerytalnego dla tychże;

o) wyznaczanie wynagrodzenia dla naczelnika gminy okręgowej i jego zastępcy;

p) wymiar emerytury dla urzędników gminy okręgowej na wniosek naczelnika gminy;

q) nadzór i kontrola nad czynnościami Zwierzchności gminy okręg.;

r) wykonywanie służącego gminie prawa patronatu lub prezentowania, rozdawania miejsc fundacyjnych, nie uwłaczając prawom na różnicy wyznań opartym;

s) wybór mężów zaufania do jednania stron;

t) uchwalanie regulaminów dla własnych czynności;

u) udzielanie zdania swego władzom wyższym na ich żądanie;

w) rozstrzyganie zażaleń przeciw zarządzeniom naczelnika gminy okręgowej i wydziału.

Zwyczajny zarząd majątkiem gminy okręgowej.

§. 25.

Zwyczajny zarząd majątkiem nie należy do zakresu działania Rady gminy okręgowej, lecz Rada może poszczególne sprawy tego zarządu, na wniosek lub po wysłuchaniu Zwierzchności gminy okręgowej swojej uchwale zastrzedz.

Ustanawianie służby.

§. 26.

Rada gminy okręgowej winna przydać Naczelnikowi gminy służbę potrzebną do załatwienia czynności, wypływających z własnego i poruczonego zakresu działania.

Jeżeli Rada uzna potrzebę ustanowienia posad urzędowych lub służbowych, wtedy uchwali liczbę i płacę urzędników i sług, orzecze o warunkach i sposobie ich mianowania i ich zaopatrzeniu.

Uchwały te poda naczelnik gminy za pośrednictwem Wydziału powiatwego do wiadomości Wydziału krajowego.

Gdyby Rada gminy okręgowej się wzbraniała uchwalić etat urzędników i sług, lub gdyby się okazało, że uchwalony przez Radę gminy okręgowej etat nie wystarcza do należytego załatwiania czynności własnego i poruczonego zakresu działania, a Rada gminy okręgowej mimo wezwania wskazanych jej braków nie uzupełniła, Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem orzec może, jakiej kategoryi urzędników i w jakiej liczbie gmina ma ustanowić i opłacać.

Nadzorowanie Zwierzchności gminy okręgowej.

§. 27.

Rada gminy okręgowej ma prawo i obowiązek urzędowanie Zwierzchności gminy okręgowej ciągle nadzorować. Nadzór ten wykonywa Rada gminy okręgowej za pomocą jednej lub kilku komisyj z grona swego wybranych, które obowiązane będą o każdej dostrzeżonej nieprawidłowości lub wadliwości w urzędowaniu Zwierzchności gminy okręgowej bezzwłocznie Radę gminy okręgowej zawiadomić i poczynić wnioski o usunięcie złego, zaś po upływie każdego roku administracyjnego przedłożyć Radzie gminy okręgowej sprawozdanie o swoich czynnościach z wnioskami, jakie uznają za stosowne.

Skoro Rada gminy okręgowej przekona się o nieprawidłowościach lub wadliwościach, winna się postarać o bezzwłoczne ich usunięcie, a gdyby to nie odniosło skutku, donieść o tem Wydziałowi powiatowemu.

Dla komisyj kontrolujących uchwali Rada gminy okręgowej osobne instrukcye i przedłoży je Wydziałowi powiatowemu do wiadomości.

Naczelnik gminy okręgowej winien najdalej do dni 30 po upływie każdego roku administracyjnego przedłożyć Wydziałowi powiatowemu odpisy sprawozdań komisyj kontrolujących w ubiegłym roku, jakoteż odpis uchwał Rady gminy okręgowej na podstawie tych sprawozdań zapadłych, lub donieść w tym terminie o zachodzących przeszkodach.

Rada gminy okręgowej może także ustanowić osobne komisye do nadzorowania przedsiębiorstw gminy okręgowej, tudzież do udzielania zdań i przedstawiania wniosków w sprawach gminnych.

Do takich komisyj Rada gminy okręgowej powołać może mężów zaufania z poza grona swego.

Ani komisya kontrolująca, ani specyalne komisye w myśl niniejszego paragrafu ustanowione, władzy wykonawczej nie mają, a zatem ani

same nic zarządzić, ani Zwierzchności gminy okręgowej poleceń wydawać nie mogą.

Rewizya kasy.

§ 28.

Rada gminy okręgowej winna wybrać osobną komisyę, której obowiązkiem będzie przynajmniej cztery razy do roku przedsięwziąć rewizyę kasy gminnej i kas zakładów i funduszów pod zarządem gminy zostających i o każdej rewizyi Radzie gminy okreg. zdać sprawę na ręce naczelnika gminy, który odpis każdego sprawozdania do dni 8. Wydziałowi powiatowemu ma przedłożyć.

Jeżeli członkowie komisyi szkontrującej obowiązkom w niniejszym paragrafie na nich włożonym zadość nie uczynią, może Wydział powiatowy przeprowadzić szkontro kasy na koszt gminy. Oprócz tego winien Wydział powiatowy od czasu do czasu kasę gminną niespodziewanie szkontrować.

Sprawy policyi miejscowej.

§. 29.

O ile sprawowanie policyi miejscowej nie jest mocą ustawy przekazane organom rządowym, może Rada gminy okręgowej w granicach nstaw wydawać obowiązujące w obrębie gminy przepisy co do policyi miejscowej i za przekroczenie tychże zagrażać karą pieniężną aż do wysokości 30 zł. lub w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej, karą aresztu do dni 10.

Uchwały takie Rada gminy okręgowej powziąć może tylko na wniosek lub po wysłuchaniu naczelnika gminy.

§. 30.

Rada gminy okręgowej winna uchwalać środki pieniężne na utrzymanie zakładów i urządzeń policyi miejscowej i jest odpowiedzialną za wszelkie zaniedbania w tej mierze, pochodzące z jej winy.

Odpowiedzialność gminy okręgowej.

Gdyby kto poniósł szkodę z powodu zaniedbania przez gminę obowiązków względem policyi miejscowej na niej ciężących, winna gmina okreg. poniesioną szkodę wynagrodzić. W szczególności obowiązaną jest gmina wynagrodzić szkodę wyrządzoną w jej obrębie przez gwałt publiczny przy zbiegowisku dokonany, jeżeliby ani jeden ze sprawców nie był schwytanym a na gminie ciężyła wina niedbałości w zapobieżeniu temu gwałtowi.

Orzeczenie względem obowiązku wynagrodzenia szkody, wyda polityczna władza powiatowa za poprzedniem wysłuchaniem Wydziału powiatowego.

Jeżeli co do wysokości wynagrodzenia porozumienie się pomiędzy gminą a poszkodowanym nie nastąpi, wynagrodzenie to ma być poszukiwanem zwykłą drogą prawa.

Zaopatrywnnie ubogich.

§. 31.

Rada gminy okręgowej ma czuwać nad tem, aby ubodzy przynależni do gmin miejscowych (§. 106.) według ustaw zaopatrzeni byli. Gdyby zakłady i fundusze na ten cel przeznaczone nie wystarczały, Rada postara się o potrzebne środki i oznaczy sposób ich użycia.

Udzielanie zdania.

§. 32.

Na żądanie władz rządowych lub autonomicznych winna Rada gminy okręgowej udzielać im swojego zdania.

Rozstrzyganie zażaleń.

§. 33.

Rada gminy okręg. rozstrzyga zażalenia przeciw rozporządzeniom w sprawach tyczących się majątku Zwierzchności gminy okręgowej lub zakładów gminnych, niemniej w tych sprawach, w których naczelnik gminy tylko uchwały Rady gminy okręgowej wykonywa. Zażalenie ma być wnoszone w ciągu 14-dniowego nieprzekraczalnego terminu od dnia ogłoszenia lub doręczenia rozporządzenia do Zwierzchności gminy okręgowej, która je przedłoży Radzie gminy okręgowej.

We wszystkich innych sprawach własnego zakresu działania rozstrzyganie rekursów przeciw postanowieniom naczelnika gminy i orzeczeniu Wydziału gminy okręgowej należy do Wydziału powiatowego, zaś w sprawach poruczonego zakresu działania do politycznej władzy powiatowej.

Regulamin.

§. 34.

Wydział krajowy wyda regulamin dla czynności Rad gmin okręgowych, tudzież instrukcyę dla czynności Zwierzchności gmin okręgowych, we własnym zakresie działania, uwzględniając różnice potrzeb i stosunków zachodzących między gminami większemi i mniejszemi.

Rada gminy okręgowej może jednak uchwalić inny regulamin dla własnych czynności i instrukcyę dla swej Zwierzchności gminy okręgowej co do spraw własnego zakresu działania i swojej kasy gminnej, winna jednak regulamin dla własnych czynności i instrukcyę dla Zwierzchności okręgowej przedłożyć za pośrednictwem Wydziału powiatowego Wydziałowi krajowemu do wiadomości.

Instrukcya dla kasy gminy okręgowej przez Radę gminną uchwalona, wymaga zatwierdzenia przez Wydział krajowy.

Dopóki Rada gminy okręg. nie uchwali i nie przedłoży Wydziałowi krajowemu osobnego regulaminu dla swoich czynności i osobnej instrukcyi dla Zwierzchności gminnej, obowiązywać będą regulamin i instrukcya przez Wydział krajowy wydana.

Instrukcya dla kasy gminy okręg. przez Wydział krajowy wydana obowiązywać będzie tak długo, dopóki uchwalona przez Radę gminną osobna instrukcya dla swej kasy, nie uzyska zatwierdzenia Wydziału krajowego.

Zwoływanie Rady gminy okręgowej.

§. 35.

Rada gminy okręg. zbiera się na posiedzenie, ile razy zajdzie tego potrzeba, najmniej zaś raz na miesiąc. Naczelnik gminy lub jego zastępca zwołuje Radę na posiedzenie. Każde posiedzenie, które nie jest tym sposobem zwołane, jest nieprawne a powzięte na niem uchwały są nieważne.

Naczelnik g. o. musi zwołać Radę, jeżeli tego zażąda przynajmniej trzecia część radnych, polityczna władza powiatowa albo też Wydział krajowy lub powiatowy.

O nastąpić mającem posiedzeniu naczelnik gminy w każdym razie winien zawiadomić wszystkich w gminie obecnych radnych.

Komplet do uchwał.

§. 36.

Rada gminy okręg. nie może powziąć uchwały, jeżeli więcej niż połowa radnych nie jest na posiedzeniu obecną.

Do uchwały ustanawiającej budżet, jakoteż do uchwały podlegającej wyższemu zatwierdzeniu, potrzebna jest obecność dwóch trzecich radnych.

Jeżeli na posiedzenie nie zbierze się ilość radnych potrzebna do powzięcia uchwał, winien naczelnik gminy najdalej do trzech dni zwołać Radę powtórnie i zarazem wezwać zastępców.

Na każdego radnego i zastępcę, który nie stawi się na to drugie posiedzenie i nie usprawiedliwi swej nieobecności, winien naczelnik gminy nałożyć karę pieniężną aż do 10 zł.

Przeciw takiemu orzeczeniu służy odwołanie się do Wydziału krajowego.

Grzywnę tę ściągnie naczelnik gminy. Radnego lub zastępcę, który bez usprawiedliwienia się na trzech po sobie następujących posiedzeniach się nie jawi, może Rada gminy okręg. na czas oznaczony, lub też na cały w toku będący peryod wyborczy od udziału w obradach i uchwałach Rady wykluczyć. Przeciw tej uchwale służy wykluczonemu rekurs do Wydziału powiatowego w terminie dni 14, licząc od dnia doręczenia mu zawiadomienia o dotyczącej uchwale Rady gminnej.

Przeszkody uczestnictwa w obradach.

§. 37.

Członek Zwierzchności gminy okręg. lub Rady gminy okręgowej nie może być obecnym na posiedzeniu, jeżeli przedmiot obrady lub uchwały

dotyczy jego urzędowania, jego własnych interesów prywatnych, lub też interesów jego żony, albo osób z nim w pierwszym lub drugim stopniu spokrewnionych lub spowinowaconych; winien jednak na żądanie Rady gminnej okręgowej stawić się dla udzielenia żądanych wyjaśnień.

§. 38.

Członkowie Zwierzchności gminy okręgowej są obowiązani być obecnymi na każdem posiedzeniu Rady i mogą w każdym czasie głos zabrać. W głosowaniu przy sprawdzeniu rachunków i udzieleniu Zwierzchności gminnej absolutoryum nigdy udziału brać nie mogą.

Przewodniczenie na posiedzeniach.

§. 39.

Na posiedzeniach Rady gminy okręgowej przewodniczy naczelnik gminy, a w razie przeszkody jego zastępca. Każde posiedzenie odbyte z pominięciem tego przepisu jest nieważne. Naczelnik gminy lub jego zastępca zwołuje Radę, zagaja i zamyka posiedzenie, układa porządek dzienny, kieruje rozprawami i przestrzega porządku w zgromadzeniu.

Sekretarz Rady.

§. 40.

Rada gminy okręgowej wybiera sekretarza swego bądź z grona swego, bądź z pomiędzy urzędników gminy.

Warunki ważności uchwał.

§. 41.

Do ważności uchwały potrzebną jest bezwzględna większość głosów obecnych radnych. W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący. W innych wypadkach przewodniczący nie głosuje z wyjątkiem wyborów. Głosowanie odbywa się jawnie; wolno jest jednak Radzie uchwalić głosowanie tajne.

Jawność posiedzeń.

§. 42.

Posiedzenia Rady odbywają się w lokalu urzędowym publicznie, wyjątkowo jednak może Rada uchwalić tajne posiedzenie. Posiedzenia, na których przedmiotem obrad jest budżet lub zamknięcia rachunków, w każdym razie być mają publiczne.

Gdyby publiczność mięszała się do obrad lub w inny sposób przeszkadzała obradom, przewodniczący ma prawo i obowiązek po poprzedniem bezskutecznem napomnieniu, nakazać wydalenie publiczności z miejsca posiedzeń.

Protokół posiedzenia.

§. 43.

Z każdego posiedzenia spisany będzie w księdze na to przeznaczonej protokół, obejmujący nazwiska radnych, wnioski na posiedzeniu czynione i zapadłe uchwały. Protokół ma być stwierdzony podpisem przewodniczącego, dwóch obecnych na posiedzeniu radnych i sekretarza.

Każdemu członkowi gminy okręgowej wolno przeglądać protokoły.

DZIAŁ V.

O zakresie działania Zwierzchności gminy okręgowej.

§. 44.

Naczelnik gminy okręgowej w sprawach gminy jest organem zarządzającym i wykonawczym.

W razie przeszkody zastępuje naczelnika gminy okręgowej jego zastępca, tego zaś jeden z członków Wydziału. Rada gminy okręgowej na początku każdego roku oznaczy, który członek Wydziału w razie przeszkody zastępcy, ma zastępować naczelnika.

§. 45.

Do zakresu działania naczelnika gminy okręgowej należy w szczególności:

a) przewodniczenie w Radzie gminy okręgowej i przygotowanie wniosków do uchwał Rady;

b) wykonywanie ustaw i rozporządzeń we własny zakres działania gminy wchodzących;

c) wykonywanie wszelkich uchwał i zarządzeń Rady gminy okręgowej;

d) kierownictwo urzędem gminnym, nadzór nad urzędnikami i sługami;

e) wykonywanie policyi miejscowej, o ile to nie jest zastrzeżone dla Wydziału Rady;

f) zarządzanie w razach nagłych, za następnem usprawiedliwieniem w obec Rady gminy okręgowej;

g) przedstawianie do mianowania i oddalania urzędników gminy i wykonywanie władzy dyscyplinarnej nad urzędnikami i sługami;

h) zarząd majątkiem, dobrem i dochodami gminy okręgowej, zakładów i funduszów gminnych, lub pod zarządem gminy zostających;

i) prowadzenie kasowości i rachunkowości gminy okręgowej;

j) wykonywanie wszelkich spraw poruczonego zakresu działania.

§. 46.

Naczelnik gminy okręgowej reprezentuje gminę okręgową na zewnątrz.

Dokumenta, mocą których gmina okręgowa przyjmuje zobowiązania względem osób trzecich, muszą być podpisane przez naczelnika gminy i jednego członka Wydziału.

Dokument dotyczący interesu, do którego zawarcia potrzebne jest przyzwolenie Rady lub wyższe zatwierdzenie, musi być nadto podpisanym przez dwóch radnych i powoływać się na to przyzwolenie lub zatwierdzenie. W każdym razie dokument wydany imieniem gminy musi być zaopatrzony pieczęcią gminną.

Wydział Rady gminnej okręgowej.

§. 47.

Członkowie Wydziału dodani są naczelnikowi gminy okręgowej dla pomocy w urzędowaniu.

Członkowie Wydziału pod przewodnictwem naczelnika stanowią Wydział Rady gminy okręgowej któremu jest poruczone *a)* całe orzecznictwo w sprawach policyjno-karnych, oraz *b)* sprawowanie Sądów rozjemczych.

Sprawowanie policyi miejscowej.

§. 48.

Sprawowanie policyi miejscowej należy do naczelnika gminy okręgowej, z wyjątkiem w §. 47. lit. *a)* i §. 50. wymienionym.

Nadto ustaje ten obowiązek co do poszczególnych czynności, jeżeli są przekazane w drodze ustawy krajowej organom rządowym.

W nagłych wypadkach nieszczęścia, n. p. przy pożarach lub powodziach i t. p. naczelnik gminy okręgowej ma prawo zarządzić wykonanie robót wszelkiego rodzaju, o ile są niezbędne do usunięcia niebezpieczeństwa chwilowego i zmusić do tych robót każdego zdolnego do nich członka gminy okręgowej a nawet i obcych. Gdyby środki policyi miejscowej nie były dostateczne do zabezpieczenia dobra publicznego (jak np. w razie epidemii) lub gdyby własne siły gminy okręgowej nie wystarczały do odwrócenia grożącego niebezpieczeństwa, naczelnik gminy okręgowej winien zawiadomić o tem natychmiast polityczną władzę powiatową.

Zagrażanie karami.

§. 49.

Naczelnik gminy okręgowej ma wyjątkowo prawo zagrażania karą pieniężną do 10 zł. lub w razie niemożności jej uiszczenia karą aresztu do dwóch dni, jeżeli tego wymaga wykonanie przepisu tymczasowego policyi miejscowej niedopuszczającego zwłoki.

Wykonywanie władzy karnej.

Wydział gminy okręgowej jako sąd policyjno-karny.

§. 50.

O ile w ustawach i przepisach które dotyczą policyi miejscowej, należącej do zakresu działania gminy okręgowej, wyrażoną jest sankcya

karna i o ile przekroczenia tych ustaw i przepisów nie podlegają ustawie karnej służy prawo orzekania kar za takie przekroczenia naczelnikowi gminy okręgowej a względnie jego zastępcy tylko kolegialnie razem z dwoma członkami Wydziału gminy okręgowej.

Dla prawomocności orzeczeń potrzeba, ażeby jeden z członków wydziału zasiadających w sądzie był wybranym w sposób w §. 8. przewidziany (przez przedstawicieli obszarów dworskich).

Celem wykonywania orzecznictwa w sprawach policyi miejscowej odbywać będzie Wydział Rady okręgowej pod przewodnictwem naczelnika gminy okręgowej sądy, co najmniej raz na dwa tygodnie. Do prawomocności orzeczeń potrzebną jest obecność najmniej dwóch członków Wydziału.

W ten sposób mają być także orzekane kary oznaczone przez Radę gminy okręgowej (§. 29).

Tylko kary pieniężne, lub w razie niemożności ich uiszczenia kary aresztu mogą być orzekane.

Wszelkie orzeczenia kar mają być w osobną księgę wpisywane.

§. 51.

Od orzeczeń wydanych według §. 50. odwołać się można do politycznej władzy powiatowej.

Jeżeli orzeczenia tyczą się duchownych uznanych wyznań religijnych, nauczycieli publicznych, urzędników rządowych lub krajowych, zostających w czynnej służbie albo członków Sejmu krajowego, natenczas winien naczelnik gminy okręgowej przedłożyć to orzeczenie politycznej władzy powiatowej do poprzedniego zbadania i potwierdzenia.

Przeznaczenie kar.

§. 52.

Kary pieniężne, orzeczone podług §. 50. wpływają do kasy gminy okręgowej na fundusz ubogich gminy.

Sąd rozjemczy — jednanie stron.

§. 53.

Wydział gminy okręgowej pod przewodnictwem naczelnika lub jego zastępcy, w komplecie dwóch członków spełnia czynności sądu rozjemczego w gminie okręgowej (ust. z 6. marca 1875 Dz. u. kr. Nr. 13). Na ten cel przeznaczony będzie najmniej jeden dzień na dwa tygodnie.

Do prawomocności uchwał są potrzebne warunki w §. 50. przewidziane.

Przedstawienie urzędników do mianowania i przeniesienia w stan spoczynku.

§. 54.

Na podstawie etatu przez Radę gminy okręgowej uchwalonego lub na podstawie orzeczenia Wydziału krajowego w myśl ostatniego ustępu §. 26. w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem wydanego, naczelnik gminy

okręgowej przedstawia Radzie gminy okręgowej urzędników gminy do mianowania. Mianowani urzędnicy posiadać muszą przepisaną kwalifikacyę.

Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem oznaczy, jakie kwalikkacye dla każdej kategoryi posad są potrzebne z uwzględnieniem różnicy potrzeb i stosunków gmin większych a mniejszych, z pozostawieniem odpowiedniego czasu przejściowego.

Naczelnik gminy okręgowej przedstawia Radzie gminy okręgowej wnioski o przeniesienie urzędników w stan spoczynku i wymierzenie emerytury dla nich.

Naczelnik gminy okręgowej mianuje i oddala sługi gminne i przedstawia Radzie gminy okręgowej wnioski co do ich zabezpieczenia.

Śledztwa dyscyplinarne.

§. 55.

Naczelnik gminy okręgowej wdraża i przeprowadza śledztwa dyscyscyplinarne przeciw urzędnikom i sługom gminnym i orzeka o karach dyscyplinarnych.

Naczelnik może w drodze dyscyplinarnej urzędnika suspendować. Oddalenie urzędnika ze służby w drodze dyscyplinarnej nastąpić może tylko za uchwałą Rady gminy okręgowej.

Orzeczenie dyscyplinarne przeciw rachmistrzowi, kasyerowi i kontrolorowi tylko Rada gminy okręgowej po wysłuchaniu naczelnika gminy okręgowej wydawać może.

Zarząd majątkiem.

§. 56.

Naczelnik gminy okręgowej zarządza majątkiem gminy okręgowej, kieruje przedsiębiorstwami gminy, czuwa nad ich wykonaniem i załatwia sprawy ubogich według ustaw.

Naczelnik zawiaduje zakładami gminy okręgowej i nadzoruje zakłady własny zarząd mające, o ile akt fundacyi lub umowy innych nie zawiera postanowień.

W szczególności winien naczelnik gminy okręgowej starać się o ściąganie wszystkich wierzytelności gminy okręgowej, zakładów i funduszów gminnych lub pod zarządem gminy okręgowej zostających. tudzież wszelkich czynnych zaległości. Gdyby naczelnik obowiązku tego należycie nie wypełniał, a Rada gminy okręgowej pomimo upomnienia ze strony Wydziału powiatowego temuby nie zaradziła, Wydział powiatowy będzie miał prawo zarządzić środki zaradcze, jakie uzna za stosowne, a nawet ustanowić na koszt gminy zastępcę prawnego, który imieniem gminy wierzytelności i zaległości w drodze właściwej puszukiwać będzie.

Przepis ten odnosi się także do pretensyj gminy okręgowej, któreby jej z mocy §§. 63—65. do członków Zwierzchności gminnej przysługiwały.

Kolaudacye.

§. 57.

Naczelnik gminy okr. zarządza wszelkie roboty i dostawy dla gminy, rozpisuje i przeprowadza licytacye, odbiera i kolauduje wykonane roboty lub dostawy. Do każdego odbioru i do każdej kolaudacyi winien naczelnik gminy zawezwać komisyę kontrolującą Rady gminy okr. a to w takim czasie, aby komisya czynność tę ze swej strony nadzorować mogła.

Komisye.

§. 58.

Rada gminy okręgowej może na wniosek lub po wysłuchaniu naczelnika gminy okręgowej uchwalić, aby sprawowanie poszczególnych czynności ogólnego zarządu gminy okręgowej lub policyi miejscowej powierzone zostało osobnym kwmisyom.

Każda taka komisya składa się z jednego członka Zwierzchności gminnej, jako przewodniczącego i kilku członków przez Rady gminy okręgowej z jej grona lub z poza jej grona wybranych.

Dla takich komisyj winna Rada gminna uchwalić osobne instrukcye.

Komisye te podlegają naczelnikowi gminy okręgowej i polecenie jego wykonywać ściśle są obowiązane.

Dobrowolne licytacye.

§. 59.

Naczelnik gminy okręgowej zezwala na przedsiębranie dobrowolnej sprzedaży ruchomości drogą licytacyi i czuwa nad zachowaniem i ścisłem wypełnieniem istniejących w tej mierze przepisów.

Kasowość i rachunkowość.

§. 60.

Naczelnik gminy okręgowej jest odpowiedzialny za należyte prowadzenie kasowości i rachunkowości, jest przeto obowiązany kasę przynajmniej raz na miesiąc szkontrować.

Poruczony zakres działania.

§. 61.

Naczelnik gminy okręgowej załatwia wszelkie sprawy należące do poruczonego zakresu działania gminy w sposób ustawami przepisany lub przez władzę wskazany. Jeżeli oznaczenie sposobu wykonania pozostawione jest w całości lub częściowo gminie okręgowej, naczelnik winien zastosować się w tym względzie do uchwały Rady gminy okręgowej.

Wszakże w razach nadzwyczaj nagłych, gdyby uchwała Rady bez szkody lub niebezpieczeństwa poprzednio nie mogła być sasiągniętą, może naczelnik gminy okręgowej działać według własnego zdania, winien jednak następnie w jak najkrótszym czasie wyjednać sobie zatwierdzenie Rady gminy okręgowej.

Rząd może polecić na swój koszt załatwienie spraw, należących do poruczonego zakresu działania w całości lub części organom własnym.

Wstrzymanie wykonania uchwał.

§. 62.

Jeżeli naczelnik gminy okręgowej sądzi, że uchwała przez Radę gminy okręgowej powzięta, narusza ustawę, przekracza zakres działania Rady lub jest szkodliwą interesom gminy okręgowej, winien wstrzymać wykonanie takiej uchwały i najdalej do trzech dni po jej powzięciu odnieść się do wyższej władzy o rozstrzygnięcie, czy uchwała wykonaną być ma, czy nie.

Orzeczenie to należy do politycznej władzy powiatowej, jeżeli naczelnik sądzi, że uchwała narusza ustawę lub przekracza zakres działania gminy okręgowej, zaś do Wydziału powiatowego, jeżeli sądzi, że uchwała jest szkodliwą interesom gminy okręgowej.

Władza wyższa winna wydawać swoje orzeczenie w ciągu dni ośmiu, a jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, polityczna władza powiatowa zawiadomi o swojem orzeczeniu Wydział powiatowy.

Orzeczenie tych władz jest dla naczelnika gminy okręgowej stanowczem i nie służy mu prawo wyższego odwołania się.

Rada gminy okręgowej ma jednak prawo wnieść rekurs od takiego orzeczenia do Namiestnictwa a względnie do Wydziału krajowego w terminie 14-dniowym.

O wstrzymaniu wykonania uchwał naczelnik ma Radę gminną okręgową na najbliższem posiedzeniu zawiadomić. Jeżeli naczelnik gminy nie przedłoży władzy wyższej w terminie 3 dniowym uchwały wstrzymanej do rozstrzygnięcia, uchwała ta staje się prawomocną i bezzwłocznie wykonaną być musi, o ile nie zachodzi wypadek w §. 104 przewidziany.

Opowiedzialność naczelnika gminy okręgowej.

§. 63.

Naczelnik gminy okręgowej jest za swoje czynności urzędowe odpowiedzialnym gminie okręgowej. Od tej odpowiedzialności uwolnić naczelnika gminy okręgowej może ustanowienie komisyj dla poszczególnych spraw (§. 58).

Co do poruczonego zakresu jest on odpowiedzialnym Rządowi.

Pretensye gminy co do wynagrodzenia szkód pochodzące, z odpowiedzalności orzeczonej w tym paragrafie, mają być poszukiwane zwykłą drogą prawa.

§. 64.

Jeżeli zastępca naczelnika gminy okręgowej lub jeden z członków Wydziału powołanym zostaje do zastępowania naczelnika gminy, względnie jego zastępcy, natenczas zastępca naczelnika gminy ogręgowej, względnie

członek Wydziału, wchodzą we wszystkie prawa i obowiązki naczelnika gminy i są odpowiedzalnymi za swoje czynności urzędowe tak samo jak naczelnik gminy okręgowej.

§. 65.

Członkowie Wydziału dodani są naczelnikowi gminy okręgowej dla pomocy w urzędowaniu. Winni naczelnika wspierać w urzędowaniu i mają według jego zarządzenia i pod jego odpowiedzialnością wykonywać czynności, które im poruczy.

Każdy członek Wydziału odpowiedzialny jest gminie za zaniedbanie lub nienależyte wykonanie czynnności przez ustawę niniejszą w ogóle, przez naczelnika gminy lub przez Radę gminy okręgowej w szczególności mu poruczonych.

Pretensyi gminy okręgowej do wynagrodzenia szkód z odpowiedzialności tym paragrafem oznaczone, mają być dochodzone zwykłą drogą prawa.

Delegaci.

§. 66.

Celem wykonywania zakresu działania gminy okręgowej na obszarze poszczególnych gmin miejscowych i obszarów dworskich połączonych w gminę okręgową, mogą być przez Zwierzchość gminy okręgowej powoływani przedewszystkiem naczelnicy gmin miejscowych, względnie przełożeni obszarów dworskich.

DZIAŁ V.

O gospodarstwie gminnem gminy okręgowej i nakładaniu ciężarów na gminy okręgowe.

Inwentarz majątku.

§. 67.

Wszelka ruchoma i nieruchoma własność, gminy okręgowej i jej zakładów winna być utrzymywana w ciągłej widoczności zapomocą dokładnego inwentarza.

Inwentarz ten ma być spisanym w ciągu pierwszego roku po zaprowadzeniu niniejszej ustawy. Każda następna zmiana ma być w nim uwidoczniona.

Każdemu członkowi gminy okręgowej wolno jest przejrzeć inwentarz.

Zakładanie i utrzymywanie inwentarza należy do naczelnika gminy okręgowej, który także starać się ma o wpisanie do ksiąg hipotecznych wszystkich praw gminy względem nieruchomości. Pierwszy inwentarz przedłożony będzie Radzie gminy okręgowej do zatwierdzenia, a dwa odpisy zatwierdzonego inwentarza przedłoży naczelnik gminy Wydziałowi powiatowemu, który jeden z tych odpisów przeszle Wydziałowi krajowemu.

O zmianach inwentarza uwiadomi naczelnik gminy okr. w 2 miesiące po upływie każdego roku Radę gminy okręgowej i Wydział powiatowy, który o tem doniesie Wydziałowi krajowemu.

Utrzymywaie majątku zakładowego.

§. 68.

Zakładowy majątek gminy okręgowej i jej zakładów mają być utrzymywane w całości i w dobrym stanie.

Użytkowanie majatku gminy okręgowej.

§. 69.

Majątek gminy okrzęgowej i jej zakładów ma być w ten sposób administrowanym, aby przyniósł ile możności największy stały dochód. Nadwyżki roczne mają być użyte do pokrpcia potrzeb w roku następnym, o ile by zaś na ten cel nie były potrzebne, należy je ulokować pożytecznie i do majątku zakładowego przyłączyć.

Rok administracyjny.

§. 70.

Rok administracyjny gminy okręgowej zaczyna i kończy się równocześnie z rokiem administracyjnym państwa.

Budżet i rachunki roczne.

§. 71.

Naczelnik gminy okręgowej winien corocznie ułożyć budżet gminy okręgowej i zakładów gminnych na następny rok administracyjny i przedłożyć go Radzie gminy okręgowej na trzy miesiące przed rozpoczęciem roku administracyjnego.

Rada gminy okręgowej ma budżet uchwalić najpóźniej na miesiąc przed rozpoczęciem roku administracyjnego.

Rachunki z przychodów i wydatków gminy okręgowej, funduszów i zakładów gminnych, lub pod zarządem gminy zostających winien naczelnik gminy najpóźniej w miesiąc po upływie roku administracyjnego przedłożyć Radzie gminnej okręgowej, która obowiązaną jest rachunki najdalej do dwóch miesięcy po ich przedłożeniu rozpoznać i załatwić.

Tak budżet jak i rachunki roczne, zanim Radzie do rozpoznania przedstawione zostaną, winny być poprzednio najmniej przez dwa tygodnie złożone do przejrzenia przez członków gminy okręgowej, których spostrzeżenia przy rozpoznaniu budżetu i rachunków wzięte będą pod rozwagę.

Gdyby Rada gminna okręgowa nie wstawiła w swój budżet należytości, którą gmina uiścić jest obowiązaną bądź na mocy ustawy, bądź na mocy wyroku lub dokumentu, mającego wedle ustaw moc egzekucyjną, ma Rada powiatowa prawo i obowiązek wstawić te należytości w budżet gminy i nałożyć na ich pokrycie dodatki do podatków.

§. 72.

O dniu, w którym projekt budżetu i rachunki roczne Radzie gminy okręgowej przedłożone zostały, zawiadomi naczelnik gminy okręgowej Wydział powiatowy.

Uchwalony przez Radę budżet i sprawdzone przez nią rachunki przedłożyć należy w dwóch odpisach Wydziałowi Rady powiatowej, który jeden odpis przedłoży Wydziałowi krajowemu.

§. 73.

Do sprawdzenia rachunków w §. 71. wymienionych Rada gminy okręgowej wybrać ma komisyę, która sprawozdanie i wnioski swoje Radzie najdalej do 6 tygodni przedłożyć ma.

Jeżeli komisya obowiązkom na nią w niniejszym paragrafie włożonym w oznaczonym tu terminie zadość nie uczyni i zwłoki należycie nie usprawiedliwi, zarządzi Wydział powiatowy wybór innej komisyi, wyznaczając nowy termin do sprawdzenia i załatwienia rachunków.

Gdyby i to zarządzenie skutku nie odniosło, lub gdyby Wydział powiatowy się przekonał, że rachunki nie są należycie sprawdzone, Wydział powiatowy z ramienia swego zarządzi sprawdzenie rachunków na koszt gminy okręgowej.

Od takiego rozporządzenia Wydziału powiatowego służy rekurs do Wydziału krajowego.

§. 74.

W zarządzie gminy okręgowej i przy zawiadywaniu jej majątkiem należy trzymać się ściśle uchwalonego budżetu. — Na wydatki, które odłożyć się nie dadzą, a we właściwej rubryce budżetu nie znajdują całkowicie lub w części pokrycia, potrzebne jest przyzwolenie Rady.

W razach nagłych, w których poprzednie przyzwolenie bez szkody i bez niebezpieczeństwa nie może być uzyskane, może naczelnik gminy opędzić potrzebny wydatek, winien jednak pod własną odpowiedzialnością wyjednać sobie w przeciągu ośmiu dni zatwierdzenie Rady.

Pokrycie wydatków.

1. Z dochodów.

§. 75.

Wydatki na cele gminy okręgowej mają być przedewszystkiem pokrywane z dochodów gminy okręgowej.

Z majątku osobnego.

§. 76.

Jeżeli na pokrycie pewnych wydatków przeznaczony jest majątek, należy przedewszystkiem dochody z tego majątku na ten cel obracać.

Przeznaczenie tych dochodów nie może być zmienionem.

Wydatki odrębne.

§. 77.

Wydatki dotyczące wyłącznie interesu jednej gminy miejscowej,

lub wyłącznie jednego obszaru dworskiego mają być ponoszone przez tę gminę lub ten obszar dworski.

Wydatki, dotyczące tylko interesu pewnych klas mieszkańców lub posiadaczy gruntów lub domów, mają być ponoszone przez same tylko strony interesowane, o ile nie istnieją inne urządzenia obowiązujące.

2. Prestacye.

§. 78.

O ile dochody w §. 76. oznaczone nie wystarczają do pokrycia wydatków na cele gminy okręgowej, może Rada gminna okręgowa nakładać:

a) dodatki do podatków bezpośrednich lub do podatku konsumcyjnego;

b) inne opłaty nie należące do kategoryi dodatków do podatków;

c) posługi i roboty na cele gminy okręgowej.

a) Dodatki do podatków.

§. 79.

Dodatki do podatków bezpośrednich mają być zazwyczaj nakładane na wszystkie w gminie okręgowej przypisane podatki bezpośrednie, a to na wszystkie równo, to jest podług tej samej stopy procentowej. Dodatki te mają być rozkładane równo w całym obrębie gminy okręgowej, na wszystkich opłacających podatki bezpośrednie w gminie czy na obsszarze dworskim. Wyjątki od tych przepisów objęte są §. 88. i 89.

§. 80.

Dodatkiem do podatku konsumcyjnego można obciążać tylko konsumcyę w obrębie gminy okręgowej, nie można nim obciążać produkcyi i obrotu handlowego.

§. 81.

Do nałożania dodatków przenoszących 20% do 50% podatków bezpośrednich lub podatku konsumcyjnego, potrzebne jest przyzwolenie Rady powiatowej.

Przyzwolenie to potrzebnem jest nawet do nałożenia dodatków przenoszących 5% podatków bezpośrednich, jeżeli tego wymaga jeden z członków należących do Rady gminy okręgowej zasiadających w Radzie z tytułu w §. 8. pod liczbą 3 lub 5 wymienionego.

Żądanie to musi jednak być wniesione do Rady gminnej okręgowej na tem posiedzeniu, na którem dodatek uchwalony został, lub do Zwierzchności gminy okręgowej najpóźniej w ciągu 8 dni po tem posiedzeniu.

Do nałożenia dodatków do podatków bezpośrednich lub podatku konsumcyjnego, przenoszących 50% do 100, potrzebnem jest zezwolenie

Wydziału krajowego za zgodą c. k. Namiestnictwa. Takie zezwolenie udzielonem być może tylko na lat pięć.

Gdyby porozumienie między Wydziałem krajowym a c. k. Namiestnictwem do najbliższej sesyi sejmowej nie nastąpiło, sprawa winna być przedłożoną do uchwały Sejmu krajowego.

Dodatki na dłuższy okres aniżeli lat pięć lub przenoszące 100% podatków bezpośrednich albo podatku konsumcyjnego, nakładane być mogą tylko ustawą krajową.

b) Inne opłaty.

§. 82.

Do zaprowadzenia opłat nie należących do kategoryi dodatków do podatków bezpośrednich lub do podatku konsumcyjnego, jako też do podwyższenia istniejących już opłat tego rodzaju, potrzebną jest ustawa krajowa.

Zezwolenie na dalszy pobór tego rodzaju opłat po zgaśnięciu mocy obowiązującej ustawy, którą zaprowadzone zostały, udzielone być może przez Wydział krajowy za zgodą c. k. Namiestnictwa, jednakże zawsze nie w wyższym wymiarze i nie na dłuższy okres czasu, jak dotyczącą ustawą dotąd dozwolone były.

Odmowa na prośby tego rodzaju może nastąpić tylko za uchwałą Sejmu krajowego.

Pobór taks gminnych za pojedyncze przez Reprezentacyę gminy okręgowej w zakresie jej kompetencyi udzielone uprawnienia, tudzież za używanie zakładów gminy okręgowej i za inne w interesie stron przez organa gminne podejmowane czynności urzędowe, dozwolony być może przez Wydział krajowy za zgodą c. k. Namiestnictwa, jednake bez naruszenia już dawniej dla poszczególnych poborców tego rodzaju istniejących postanowień prawnych.

c) Posługi i roboty.

§. 83.

Za uchwałą Rady gminy okręgowej mogą być wymagane posługi i roboty tak ciągłe jak i ręczne.

Rada winna rok rocznie na następujący rok administracyjny oznaczyć cenę dziennych posług i robót.

Posługi będą wymagane kolejno. Wyjąwszy nagłe wypadki wskazane w §. 48, wolno jest każdemu wymagane od niego posługi lub roboty albo osobiście albo przez zdolnego zastępcę wykonać albo też wykupić się od nich, składając do kasy gminy okręgowej ich wartość, obliczoną podług cen przez Radę ustanowionych.

Wyjątki.

§. 84.

Do opłacania dodatków do podatków bezpośrednich, niemniej do posług i robót nie mogą być pociągani:

a) urzędnicy i słudzy c. k. Dworu, państwa, kraju, powiatu, gminy okręgowej i gmin miejscowych, zakładów krajowych, powiatowych i gminnych, nauczyciele publiczni, wojskowi, jako też wdowy i sieroty tych osób co do ich płac służbowych i pochodzących ze stanu służbowego pensyj, prowizyj, zapomóg i innych poborów.

b) pasterze dusz dodatków co do ich kongrui.

§. 85.

Do zakładu dodatków na podatki bezpośrdnie podług rozmaitej stopy procentowej potrzebne jest przyzwolenie Wydziału krajowego.

Ogłoszenie uchwał dotyczących prestacyj.

§. 86.

Uchwała Rady dotycząca prestacyi musi być w gminie okręg. ogłoszona. Jeżeli taka uchwała potrzebuje wyższego zatwierdzenia, wolno natenczas każdemu członkowi gminy wnieść względem niej w ciągu ośmiu dni uwagi, które przy zasiąganiu wyższego zatwierdzenia przedłożone być mają.

Pobór prestacyj.

§. 87.

Dodatki do podatków mają być pobierane przez te same organa i ściągane za pomocą tych samych środków co podatki.

Tylko dodatki do podatku konsumcyjnego mogą być na żądanie gminy razem z podatkiem rządowym lub samoistnie przez gminę pobierane.

Inne należytości pieniężne na cele gminy okręgowej nałożone na podstawie ustawy lub prawomocnej uchwały Rady gminy okręgowej, niemniej kary pieniężne orzeczone podług niniejszej ustawy, pobiera naczelnik gminy przez swoje organa, a w razie nieuiszczenia ściąga je w drodze egzekucyi na ruchomości w taki sam sposób, jak zaległości podatkowe.

Jeżeli obowiązany nie wykupiwszy się z posługi lub roboty, wzbrania się jej wykonać, naczelnik gminy okręgowej poleci wykonanie takiej posługi lub roboty trzeciej osobie na koszt obowiązanego i ściągnie wydaną kwotę w sposób przepisany dla ściągania innych należytości pieniężnych.

W nagłych wypadkach wskazanych w §. 48. mogą obowiązani wprost być zmuszeni do wypełnienia posług albo robót.

Konkurencye.

§. 88.

Konkurencye do budowli kościelnych, parafialnych i szkolnych, tudzież do budowy dróg jest przedmiotem osobnych ustaw.

Konkurencye do pewnych potrzeb, oparte na specyalnych tytułach prawnych, pozostają w swej mocy.

DZIAŁ VII.

O nadzorze nad gminami okręgowemi.

§. 89.

Rada powiatowa a w jej zastępstwie Wydział powiatowy czuwa nad tem, aby zakładowy majątek gmin okręgowych i zakładów gmin okręgowych nie zostały uszczuplone.

Sejm a w jego zastępstwie Wydział krajowy ma najwyższy nadzór nad całością zakładowego majątku gmin okręgowych i zakładów gminnych.

Wydział krajowy może w tym celu żądać objaśnień i usprawiedliwień od Rady gminy okręgowej i Zwierzchności gminy okręgowej albo za pośrednictwem Wydziału powiatowego, albo też bezpośrednio, może również i przez delegowanie komisyi zarządzić dochodzenia na miejscu.

W wykonaniu tego prawa nadzoru upoważniony jest Wydział krajowy w razie potrzeby użyć stosownych środków zaradczych.

Zatwierdzenie uchwał przez Radę powiatową.

§. 90.

Do spraw, w których uchwały Rady gminy okręgowej muszą być przedkładane Radzie powiatowej do zatwierdzenia, należą prócz spraw wymienionych w §. 85 także następujące:

a) pozbywanie, zamiana, przeistaczanie, zastawianie lub stałe obciążanie rzeczy należącej do zakładowego majątku gminy okręgowej albo jej zakładów;

b) zaciąganie pożyczki lub przyjmowanie zobowiązania, jeżeli kwota pożyczki lub wartości ciężaru, wynikającego ze zobowiązania, łącznie z długami już istniejącymi przewyższa roczne dochody gminy okręgowej a względnie jej zakładów;

c) nabytki i przedsiębiorstwa nie należące do zwykłego zarządu, jeżeli dla pokrycia wynikającego ztąd wydatku potrzeba zaciągnąć pożyczkę, lub obciążyć gminę okręgową prestacyami;

d) wydzierżawianie na dłuższy czas, niż na lat sześć lub w inny sposób, niż przez publiczną licytacyę najwięcej ofiarującemu;

e) opuszczanie czynszu najmu lub dzierżawy w części lub w całości i w ogóle opuszczanie i odpisywanie wierzytelności i pretensyj gminy okręgowej.

§. 91.

Uchwały Rady gminy okręgowej do których ważności potrzeba przyzwolenia Sejmu, mają być podawane do Rady powiatowej, która je wraz z swojem zdaniem przez wydział krajowy Sejmowi przedłoży.

Rekurs do Wydziału powiatowego.

§. 92.

Wydział powiatowy rozstrzyga rekursy przeciw uchwałom Rady gminy okręgowej i Zwierzchności gminy okręgowej we wszystkich sprawach własnego zakresu działania.

Przeciw dodatkom do podatków rekurs wnoszonym być może, o ile dodatki te przechodzą wysokość ustawami dozwoloną, lub o ile w granicach tej wysokości nastąpił niestosowny rozkład.

Każdy rekurs ma być wnoszonym na ręce naczelnika gminy okręgowej w nieprzekraczalnym terminie 14 dni, od dnia obwieszczenia uchwały lub zawiadomienia o niej.

Władza dyscyplinarna nad Zwierzchnością gminy okręgowej.

§. 93.

W sprawach własnego zakresu działania może Wydział powiatowy pojedynczym członkom Zwierzchności gminy okręgowej dawać upomnienia i nakładać kary pieniężne do wysokości 20 zł.

Kary te wpływają do kasy gminy okręgowej na fundusz ubogich.

W razie cięższego przekroczenia lub ciągłego zaniedbywania obowiązków, może członek Zwierzchności gminy okręgowej na wniosek Wydziału powiatowego być zawieszonym w urzędowaniu przez polityczną władzę powiatową.

W razie niezgodności tych władz orzeka polityczna władza krajowa, za zgodą Wydziału krajowego.

Po przeprowadzonem śledztwie dyscyplinarnem może polityczna władza krajowa za zgodą Wydziału krajowego złożyć z urzędu członka Zwierzchności gminnej, a nawet na przeciąg czasu nieprzekraczający lat trzech uznać niezdolnym do piastowania tej posady.

Członek Zwierzchności gminy okręgowej uznany winnym, ponosi koszta dochodzenia.

Władza dyscyplinarna, służąca Wydziałowi powiatowemu, trwa jeszcze przez lat trzy po zgaśnięciu mandatu członka Zwierzchności gminy okręgowej w tym celu, aby go znaglić do zdania urzędu i złożenia rachunków z czasów urzędowania jego.

Mianowanie zastępcy dla gminy okręgowej.

§. 94.

Jeżeli w sprawie prywatnej spornej między gminą okręgową a pewną klasą członków gminy lub pojedynczymi jej członkami Rada gminy okręgowej ze względu na prywatny interes radnych nie byłaby bezstronną, Wydział powiatowy starać się będzie spowodować dobrowolną ugodę, gdyby zaś ta do skutku nie przyszła, przeznaczy dla gminy zastępcę do przeprowadzenia sprawy drogą prawa.

Prawo Rządu do nadzoru i wstrzymania uchwał.

§. 95.

Rządowi służy prawo nadzoru nad gminami okręgowemi w tym kierunku, aby swego zakresu działania nie przekraczały i nie działały wbrew ustawom.

To prawo nadzoru wykonywa polityczna władza powiatowa. W tym celu może może ona żądać udzielenia sobie uchwał Rady gminy okręgowej i potrzebnych wyjaśnień.

Przełożony władzy politycznej lub jego delegowany ma także prawo być obecnym na posiedzeniach Rady gminy okręgowej, może jednak zabierać głos tylko wtenczas, gdyby Rada zamierzała naruszyć ustawy lub przekroczyć swój zakres działania.

§. 96.

Polityczna władza powiatowa ma prawo i obowiązek zakazać wykonania uchwały powziętej przez Radę gminy okręgowej, jeżeli ta uchwała przekracza zakres działania Rady lub sprzeciwia się ustawom.

Przeciw takiemu nakazowi służy rekurs do politycznej władzy krajowej.

Jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy okręgowej, winna polityczna władza powiatowa o wydanym zakazie uwiadomić równocześnie Wydział powiatowy.

§. 97.

Polityczna władza powiatowa ma także rozstrzygać zażalenia przeciw zarządzeniom naczelnika gminy okręgowej, naruszającym lub mylnie zastosowującym ustawy, o ile te rozporządzenia nie są oparte na takich uchwałach Rady gminy okręgowej, względem których rozstrzyganie rekursów należy do Wydziału powiatowego.

W sprawach poruczonego zakresu działania rekurs w każdym razie ma być wnoszony do politycznej władzy powiatowej.

Środki zaradcze na koszt gminy okręgowej.

§. 98.

Jeżeli Rada gminy okręgowej zaniedbuje albo wzbrania się dopełnić obowiązków w moc ustaw na gminie ciężących, polityczna władza powiatowa ma na koszt i stratę gminy okręgowej zarządzić środki zaradcze.

Jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy okręgowej, a nie zachodzi przypadk nagłego niebezpieczeństwa, polityczna władza powiatowa winna przed zarządzeniem środkow zaradczych porozumieć się z Wydziałem powiatowym.

§. 99.

Polityczna władza powiatowa ma prawo nałożyć na naczelnika gminy okręgowej lub jego zastępcę, przekraczającego lub zaniedbującego

swe obowiązki, w sprawach poruczonego zakresu działania karę aż do 20 zł. w. a.

Kara ta wpływa do kasy gminy okręgowej na fundusz ubogich gminy okręgowej.

Jeżeli uchybienie obowiązków jest tego rodzaju, że sprawowanie czynności poruczonego zakresu działania nie może być dłużej zostawione naczelnikowi gminy okręg. bez narażenia dobra publicznego i jeżeli Rada gminy okręgowej na wezwanie temu nie zaradzi, może polityczna władza powiatowa na czas trwania tego stanu ustanowić na koszt gminy organ do sprawowania rzeczonych czynności.

Tak w tym razie jak i wrazach wskazanych w §. 98. należy postępować z wszelką możliwą oględnością, tak aby gmina okręgowa więcej nad konieczną potrzebę obciążoną nie była.

Rozwiązanie Rady gminnej okręgowej.

§. 100.

Namiestnik może Radę gminy okręgowej rozwiązać. Gminie okręgowej służy rekurs do właściwego Ministerstwa.

Rekurs taki musi być podpisany przez naczelnika gminy okręgowej lub przynajmniej przez jedną trzecią część członków rozwiązanej Rady gminy okręgowej.

Rekurs ten nie ma mocy wstrzymującej.

Najdalej w sześć tygodni po rozwiązaniu winien być rozpisany nowy wybór. Tymczasowy zarząd może być poruczony naczelnikowi z przydanymi mężami zaufania, których c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym wyznaczy.

Jeżeli ze strony c. k. Namiestnictwa lub Wydziału krajowego podniesiony został zarzut przeciw powierzeniu tymczasowego zarządu naczelnikowi gminy, natenczas Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym zarządzi, co potrzeba dla tymczasowego załatwienia spraw bieżących.

DZIAŁ VIII.

Gmina miejscowa.

§. 101.

Osada, (miasteczko, wieś) mająca obecnie własny Zarząd gminy stanowi gminę miejscową.

Do zmiany granic gminy miejscowej potrzeba przyzwolenia Rady powiatowej, które udzielone być może tylko za poprzedniem oświadczeniem politycznej Władzy krajowej, iż przeciw temu ze względów publicznych nie ma nic do zarzucenia.

§. 102.

Dotychczasowym gminom miejskim i wiejskim, jeżeli zostaną policzone w okręgi gminne pozostaje odtąd jako gminom miejscowym następujący zakres działania:

a) załatwianie spraw odnoszących się do związku gminy miejscowej;

b) wolny zarząd majątkiem i dobrem gminy;

c) staranie o zakładanie i utrzymywanie gminnych dróg, mostów, ulic i placów;

d) staranie się o zakładanie i utrzymywanie szkół ludowych;

e) wykonywanie obowiązków z mocy innych ustaw na gminie miejscowej ciężących.

O członkach gminy miejscowej.

Członkowie gminy miejscowej i obcy.

§. 103.

Członkowie gminy są:

a) przynależni do gminy, t. j. osoby mające w gminie prawo przynależności;

b) uczestnicy, tj. osoby nie mające w gminie prawa przynależności, jeżeli w granicach gminy majątek nieruchomy posiadają, lub jeżeli od przedsiębiorstwa zarobkowego samoistnie wykonywanego, albo od dochodu bezpośredni podatek w gminie opłacają.

Pod tymi warunkami należą do uczestników gminy także korporacye, stowarzyszenia, zakłady i fundacye.

Wszystkie inne osoby w gminie są obcemi.

Przynależność do gminy miejscowej.

§ 104.

Stosunki przynależności do gminy określone są ustawą z 3. grudnia 1863 l. 105 dz. p p.

Za nadanie prawa przynależności do gminy może gmina pobierać opłatę nie przewyższającą sumy 30 zł. w. a.

Obywatele.

§. 105.

Obywatelami są ci, którym gmina prawo obywatelstwa nadała.

Obywatelstwo tylko przynależnym do gminy nadawane być może.

Za nadanie obywatelstwa może gmina pobierać opłatę.

Gminy mogą w uznaniu zasług publicznych nadawać obywatelstwo honorowe osobom będącym obywatelami państwa austryackiego.

Prawa i obowiązki członków gminy miejscowej.

§. 106.

Członkom gminy służy prawo swobodnego pobytu w gminie. Mają

oni udział podług postanowień niniejszej ustawy w prawach i korzyściach jako też w obowiązkach i ciężarach gminy.

Przynależni do gminy mają nadto w razie zubożenia i niezdolności do pracy prawo do wsparcia stosownie do ustawy z 3. grudnia 1863 l. 105. dz. p. p. Obowiązek jednak wsparcia ciąży na gminie okręgowej.

Obywatelom zastrzega się prawo do udziału w fundacyach i zakładach osobno dla nich utworzonych.

Obywatelstwo honorowe nadaje prawa uczestników gminy, ale nie nakłada udziału w ich obowiązkach.

Prawo pobytu w gminie miejscowej.

§. 107.

Obcym, którzy przynależność swoją do pewnej gminy wykażą, lub przynajmniej dowiodą, iż poczynili potrzebne kroki ku wykazaniu przynależności, nie może gmina wzbronić pobytu w swym obrębie, dopóki tak oni jak i mieszkający z nimi członkowie ich rodzin nieskazitelny żywot prowadzą i nie stają się ciężarem dobroczynności publicznej.

Jeżeli obcy rozporządzeniem gminy w tym względzia czuje się pokrzywdzonym, służy mu prawo odwołania się do politycznej władzy powiatowej.

Utrzymanie prywatnych stosunków prawnych.

§. 108.

Niniejsza ustawa nie narusza prywatnych stosunków prawnych w ogóle, a w szczególności praw własności i użytkowania, służących bądź członkowi gminy, bądź też częściom gminy lub całym klasom mieszkańców.

DZIAŁ IX.

O Reprezentacyi gminy miejscowej.

§. 109.

Gminę reprezentuje we wszystkich jej sprawach Rada gminy miejscowej.

Rada zawiaduje sprawami gminy przez Zwierzchność gminy miejscowej.

Skład Rady gminy miejscowej.

§. 110.

Rada gminna składa się z członków wybranych i z członków bez wyboru do niej należących (radnych)

Liczba radnych wybranych.

§. 111.

W gminach, w których liczba członków do wyboru uprawnionych nie przenosi 53 wybranych, będzie 6 radnych, w gminach zaś liczących

51— 200	do wyboru uprawnionych		członków	8
201— 400	„	„	„	10
401— 600	„	„	„	12
601—1000	„	„	„	18
a nad 1000	„	„	„	24 radnych.

Do zastępywania radnych ubyłych, lub nie mogących brać udziału w czynnościach Rady gminnej miejscowej, wybierani będą zastępcy, których liczba wynosić ma połowę liczby radnych.

Radni bez wyboru.

§. 112

Każdy członek gminy, opłacający przynajmniej szóstą część całej sumy podatków bezpośrednich w gminie do opłaty przypisanych, niemniej każdy posiadacz wcielonej do gminy posiadłości tabularnej, osobne ciało hipoteczne stanowiącej, od której roczna należytość w podatkach rządowych realnych, t. j. domowym i gruntowym najmniej kwotę dwadzieścia pięć zł. wynosi, ma prawo bez wyboru być członkiem Rady gminnej, jeżeli jest obywatelem państwa austryackiego i nie zachodzi względem niego żadna okoliczność wykluczająca lub wyłączająca, wskazana w §§. 3, 10 i 11 ordynacyi wyborczej dla gmin.

Za osobę nie używającą własnowolności, wykonywa to prawo jej prawny zastępca lub tegoż pełnomocnik.

Wojskowi w czynnej służbie i kobiety, jeżeli chcą z tego prawa korzystać, muszą, wszystkie zaś inno osoby, mające to prawo, mogą je wykonywać przez pełnomocników.

Współposiadacze realności umocowują do wejścia w skład Rady gminnej jednego z pośród siebie lub inną osobę.

Radnego bez wyboru nie może zastępywać, kto nie jest obywatelem państwa austryackiego, nie używa własnowolności lub względem kogo zachodzą okoliczności, wykluczające lub wyłączające, w §§. 3, 10 i 11 ordynacyi wyborczej dla gmin wskazane. Zastępca może tylko jedną osobę zastępywać. Jeżeli zastępca już co do swojej osoby należy do Rady gminnej, głos jego przy głosowaniu podwójnie ma być liczony.

Wybór radnych.

§. 113.

Radnych i ich zastępców (§. 111.) obierają członkowie gminy, uprawnieni do wyboru.

Bliższe postanowienia o uprawnieniu do wyboru, o obieralności i postępowaniu przy wyborach zawiera ordynacy wyborcza dla gmin.

§. 114.

Radni bez wyboru nie będą wliczani do liczby radnych, w §. 111 ustanowionej.

Radny bez wyboru, który także przez wybór został do Rady powołany, ma albo przyjąć wybór, albo korzystać z prawa przysługującego mu podług §. 112.

Skład zwierzchności gminy miejscowej.

§. 115.

Zwierzchność gminna miejscowa składa się z naczelnika gminy, (burmistrza, wójta) i przynajmniej z dwóch radnych, jemu przydanych asesorów, przysiężnych.

Bliższe postanowienia w tej mierze zawiera ordynacya wyborcza dla gmin.

Wybór zwierzchności gminy miejscowej.

§. 116.

Naczelnika gminy, tudzież assesorów lub przysiężnych wybiera Rada gminy miejscowej z grona swojego.

Zastępcę naczelnika gminy wybiera Rada gminna z grona asesorów lub przysiężnych.

Bliższe postanowienia w tej mierze zawiera ordynacya wyborcza dla gmin.

Obowiązek przyjęcia wyboru.

§. 117.

Każdy podług przepisów wybrany członek gminy winien przyjąć wybór, bądź na członka Rady gminnej lub tegoż zastępcę, bądź na członka Zwierzchności gminnej.

Prawo wymówienia się od przyjęcia wyboru służy tylko:

a) duchownym wszelkiego wyznania i nauczycielom publicznym.

b) urzędnikom i sługom c. k. Dworu, Państwa, kraju, zakładów i funduszów publicznych, dopóki w czynnej służbie zostają;

c) wojskowym, chociażby w czynnej służbie nie zostającym;

d) osobom liczącym przeszło 60 lat życia;

e) tym, którym przez cały jeden peryod wyborczy piastowali posadę w Zwierzchności gminnej, jednak tylko na peryod bezpośrednio następujący;

f) tym, którym ułomności fizyczne, lub znacznie i trwale nadwątlone zdrowie, nie dozwalają obowiązków urzędowych wykonywać;

g) tym, którzy z powodu zwykłego zatrudnienia, corocznie często, lub przez dłuższy czas nie bywają w gminie obecni;

h) zostającym w służbie prywatnej, jeżeliby przez przyjęcie wyboru w stosunku swoim służbowym uszczerbku doznać mogli;

i) tym, którzy podług §. 112. mają prawo należeć bez wyboru do Rady gminnej.

Kto bez takiego uwalniającego powodu wzbrania się przyjąć wybór, lub przyjęty urząd dalej sprawować, podpada karze pieniężnej, którą Rada gminna aż do wysokości 50 zł. w. a. wymierzyć może.

Przeciw takiemu orzeczeniu Rady służy odwołanie się do Wydziału powiatowego.

Kara pieniężna wpływa do kasy gminy miejscowej.

Peryod wyborczy.

§. 118.

Członkowie Rady i ich zastępcy, tudzież członkowie zwierzchności gminy miejscowej, obierani będą na lat sześć. Wszakże po upływie tego czasu pozostają oni w urzędzie aż do ukonstytuowania się nowej Reprezentacyi gminnej.

Ustępujący mogą byc napowrót wybrani, jeżeli przeszkoda prawna nie zachodzi.

Wybory uzupełniające.

§. 119.

W razie opróżnienia w ciągu sześcioletniego peryodu posady naczelnika gminy, jego zastępcy, asesora lub przysiężnego, winna Rada najpóźniej do dni 14 wyprać w jego miejsce innego na czas pozostały.

W miejsce radnego ubywającego przed końcem peryodu, lub nie mogącego czasowo brać udziału w czynnościach Rady, powoła naczelnik gminy do Rady tego zastępcę, który największą ilość głosów otrzymał w tem samem kole wyborczem, w którem radny, mający być zastąpionym, wybrany został.

W razie równości głosów rozstrzyga los.

Gdyby jednak tyle radnych brakowało, iżby liczba przez jedno koło wybranych nawet przez powołanie z tegoż koła zastępców, uzupełnioną być nie mogła, natenczas winno toż koło wyborcze przedsięwziąć niezwłocznie na podstawie ostatniej listy wyborczej, wybór uzupełniający na dalszy ciąg peryodu wyborczego.

§. 120.

Naczelnik gminy, tudzież assesorowie lub przysiężni, winni w miejsce przysięgi złożyć przy objęciu urzędu w ręce naczelnika władzy powiatowej lub jego delegata, w obecności delegata Wydziału powiatowego i delegatów Rady gminnej przyrzeczenie, iż zachowują Cesarzowi wierność i posłuszeństwo, przestrzegać będą ustaw, i wypełniać sumiennie obowiązki swoje.

Płaca.

§. 121.

Urząd radnego i jego zastępcy jest bezpłatny.

Rada gminy miejscowej uchwali, czy i jakie wynagrodzenia od gminy pobierać mają naczelnik, jego zastępca i assesorowie lub przysiężni.

Wszystkim członkom Rady i Zwierzchności gminnej należy się od gminy wynagrodzenie za wszelkie wydatki, połączone z urzędowaniem.

Ustąpienie z posady.

§. 122.

Za przyzwoleniem Rady gminy miejscowej może każdy członek Reprezentacyi gminnej urząd swój złożyć.

Członek Reprezentacyi gminnej lub jego zastępca traci swój urząd, jeżeli zajdzie lub wiadomą się stanie okoliczność, któraby pierwotnie jego obieralności lub uprawnieniu na członka Rady bez wyboru stała na przeszkodzie.

Jeżeli członek Reprezentacyi gminnej lub jego zastępca popadnie w śledztwo z powodu jednego z czynów karygodnych w §§. 3. i 11. Ord. wyb. dla gmin wskazanych lub jeżeli do jego majątku konkurs ogłoszony, albo postępowanie ugodne zarządzone zostanie, wtedy nie będzie mógł sprawować swego urzędu, dopóki trwa to postępowanie karne, krydalne lub ugodne.

Zakres działania Rady gminy miejscowej.

§. 123.

Do zakresu rady gminnej miejscowej należą:

a) wszelkie rozporządzenia względem zakładowego majątku i dobra gminy;

b) postanowienia o sposobie użytkowania i zarządu tego majątku i dobra; wydzierżawianie, wynajmowanie, lokowanie kapitałów;

c) uchwalanie budżetu rocznego; staranie o pokrycie niedoboru;

d) sprawdzanie i załatwianie rachunków rocznych;

e) przyzwalanie na rozpoczęcie sporów prawnych i na odstąpienie od nich; zatwierdzanie ugod spór umarzających; ustanawianie zastępców prawnych;

f) wogóle wszystkie sprawy, nienależące do zwyczajnego zarządu majątkiem, i te, któro sobie Rada względem tego zarządu zastrzeże.

Ustanawianie służby.

§. 124.

Rada winna przydać Zwierzchności gminnej służbę potrzebną do załatwiania czynności wypływających z własnego i poruczonego zakresu działania.

Jeżeli Rada uzna potrzebę ustanowienia posad urzędowych lub służbowych, wtedy uchwali liczbę i płacę urzędników i sług, orzecze o warunkach i sposobie ich mianowania i o ich zaopatrzeniu.

Rozstrzyganie zażaleń.

§. 125.

Rada rozstrzyga zażalenia przeciw rozporządzeniom Zwierzchności gminnej.

W jakich przypadkach takie zażalenia polityczna Władza powiatowa rozstrzyga, stanowi §. . . .

Nadzorowanie Zwierzchności gminnej.

§. 126.

Rada nadzoruje urzędowanie Zwierzchności gminnej.

Rada ma prawo ustanawiać osobne komisye tak w tym celu, jakoteż do nadzorowania przedsiębiorstw gminnych, niemniej do udzielania zdań i przedstawiania wniosków w sprawach gminnych.

Do takich kgmisyj powoływać może Rada także mężów zaufania z poza grona swego.

Rada winna zarządzić w ciągu roku kilkakrotnie rewizyę kasy.

Zakłady gminne.

§. 127.

Postanowienia §§. 122, 123 i 125, dotyczą także zakładów gminy, o ile akt fundacyi lub umowa nie zawierają innych postanowień.

Dalsze uchwały Radzie zastrzeżone.

§. 128.

Do zakresu działania Rady należy dalej:

a) wybór członków Zwierzchności gminnej;

b) nadawanie prawa przynależności do gminy;

c) wykonywanie przysługującego gminie prawa patronatu lub prezentowania; nadawanie miejsc fundacyjnych, nie uwłaczając jednak prawom, na różnicy wyznań opartym;

d) uchwalenie w sprawach odnoszących się do umów gminy miejscowej z innemi gminami miejscowymi lub z posiadaczami obszarów dworskich, lub też z gminą okręgową.

Układ gminy miejscowej z gminą okręgową.

§. 129.

Gmina miejscowa, może oddać swoje zakłady publiczne, lub swój majątek nieruchomy lub ruchomy na własność gminy okręgowej, lub też odstąpić gminie okręgowej na użytkowanie jedynie, na mocy dobrowolnej ugody między gminą miejscową a gminą okręgową.

W zamian wolno jest gminie okręgowej uwolnić gminę miejscową na pewien czas od pewnych świadczeń lub podatków.

Każdy podobny układ między gminą miejscową a gminą okręgową wymaga zatwierdzenia Wydziału powiatowego. Jeżeli zaś wartość przedmiotu ugodę stanowiącego przenosi 3.000 zł, potrzeba zatwierdzenia Wydziału krajowego.

Zwoływanie Rady.

§. 130.

Rada zbiera się na posiedzenie, ile razy zajdzie tego potrzeba, najmniej jednak raz na kwartał.

Naczelnik gminy, lub w razie przeszkody jego zastępca, zwołuje Radę na posiedzenie; każde posiedzenie które nie jest tym sposobem zwołane, jest nieprawne, a powzięte na niem uchwały są nieważne.

Naczelnik gminy musi zwołać Radę, jeżeli tego zażąda przynajmniej trzecia część radnych, lub polityczna Władza powiatowa, albo też Rada powiatowa lub Wydział powiatowy.

O nastąpić mającem posiedzeniu Naczelnik w każdym razie winien zawiadomić wszystkich w gminie obecnych Radnych.

Komplet do uchwał.

§. 131.

Rada nie może powziąć uchwały, jeżeli więcej niż połowa radnych nie jest na posiedzeniu obecną. Do uchwały stanowiącej budżet, jako też do uchwały podlegającej wyższemu zatwierdzeniu, potrzebną jest obecność dwóch trzecich części radnych.

Jeżeli na posiedzenie nie zbierze się ilość radnych potrzebna do powzięcia uchwał, winien naczelnik gminy zwołać Radę powtórnie i zarazem zawezwać zastępców.

Na każdego radnego i zastępcę, który nie stawi się na drugie posiedzenie i nie usprawiedliwi swojej nieobecności, może naczelnik orzec karę pieniężną aż do wysokości 10 zł. w. a. i takową na rzecz gminy ściągnąć.

Przeciw takiemu orzeczeniu naczelnika, służy odwołanie się do Wydziału powiatowego.

O komplecie Rady, potrzebnym do wyboru Zwierzchności gminnej, stanowi Ordynacya wyborcza dla gmin.

Przeszkody uczestniczenia w obradach.

§. 132.

Jeżeli przedmiotem obrady i uchwały jest urzędowanie członka Zwierzchności gminy, lub Rady miejscowej, winien członek ten wstrzymać się od głosowania, a na żądanie Rady oddalić się przed głosowaniem, musi jednak na żądanie Rady stawić się dla udzielenia żądanych objaśnień.

§. 133.

Członek Zwierzchności lub Rady gminy miejscowej nie może być obecnym na posiedzeniu, jeżeli przedmiot obrady lub uchwały dotyczy jego własnych interesów prywatnych, lub też interesów jego żony, albo osób, z nim w pierwszym lub w drugim stopniu spokrewnionych lub spowinowaconych.

Przewodniczenie na posiedzeniach.

§. 134.

Na posiedzeniach przewodniczy naczelnik gminy miejsc., a w razie przeszkody, jego zastępca. Posiedzenie, bez zachowania tego przepisu odbyte jest nieważne.

Przewodniczący zagaja i zamyka posiedzenie, kieruje rozprawami, i przestrzega porządku w zgromadzeniu.

Warunki ważności uchwał.

§. 135.

Do ważności uchwały potrzebną jest bezwzględna większość głosów obecnych radnych. Przewodniczący głosuje przy wyborach. Prócz tego głosuje on tylko w razie równości głosów, a wtedy to zdanie stajesię uchwałą, które z doliczeniem jego głosu większość bezwzględną otrzymało.

Głosowanie odbywa się jawnie, wolno jest jednak Radzie uchwalić głosowanie tajne.

Jawność posiedzeń.

§. 136.

Posiedzenia Rady odbywają się publicznie; wyjątkowo jednak może Rada uchwalić posiedzenie tajne. Posiedzenia, na których przedmiotem obrad są budżet lub rachunki, są w każdym razie publiczne.

Gdyby publiczność mięszała się do obrad, lub w inny sposób przeszkadzała obradom, Przewodniczący ma prawo i obowiązek, po uprzedniem bezskutecznem napomnieniu, nakazać wydalenie publiczności z miejsca posiedzeń.

W domach szynkownych posiedzeń Rady odbywać nie wolno.

Księga uchwał.

§. 137.

Uchwały Rady z każdego posiedzenia będą zapisywane w księgi uchwał. Zapis ten ma być stwierdzony podpisem przewodniczącego, dwóch radnych i pisarza. Każdemu członkowi gminy miejscowej wolno jest przeglądać tę księgę

Regulamin.

§. 138.

Rada ma prawo w granicach ustaw uchwalić porządek czynności i postępowania dla siebie i dla urzędników gminy miejscowej.

O zakresie działania Zwierzchności gminnej.

§. 139.

Zwierzchność gminy miejscowej jest w sprawach gminy miejscowej organem zarządzającym i wykonawczym.

Władza naczelnika gminy miejscowej w ogólności.

§. 140.

Naczelnik gminy miejscowej kieruje czynnościami Zwierzchności i gminnej nadzoruje takowe.

Assesorowie i przysiężni winni są Naczelnikowi pomoc w urzędowaniu i mają według jego zarządzenia i pod jego odpowiedzialnością wykonywać czynności, które im poruczy. Jeżeli dla jakiejkolwiek przeszkody Naczelnik nie urzęduje, wszystkie jego prawa i obowiązki przechodzą na jego następcę.

W razie jeżeliby Naczelnik gminy, ani jego zastępca urzędować nie mogli, zastępuje ich najstarszy wiekiem assesor lub przysiężny.

Władza dyscyplinarna.

§. 141.

Naczelnikowi podlegają urzędnicy i słudzy gminny; on wykonywa nad nimi władzę dyscyplinarną.

Naczelnik może suspendować w urzędowaniu nawet takich urzędników i takie sługi, których mianowanie Rada sobie zastrzegła; prawo jednak oddalenia ich ze służby ma tylko Rada. — Wyjątek stanowią wypadki w §. . . . przewidziane.

Reprezentacya na zewnątrz. — Wydawanie dokumentów.

§. 142.

Naczelnik reprezentuje gminę na zewnątrz.

Dokumenta, mocą których gmina przyjmuje zobowiązania względem trzecich osób, muszą być podpisane przez Naczelnika i jednego assesora lub przysiężnego.

Dokument dotyczący interesu, do którego zawarcia potrzebne jest przyzwolenie Rady lub wyższe zatwierdzenie, musi nadto podpisany być przez dwóch Radnych, i powołać się do tegoż przyzwolenia lub zatwierdzenia.

W każdym razie dokument, wydany imieniem gminy miejscowej, musi być zaopatrzony pieczęcią gminy miejscowej.

Wykonywanie i zawieszanie uchwał.

§. 143.

Naczelnik przygotowuje przedmioty przeznaczone pod rozpoznanie Rady.

Uchwały Rady, powzięte w sposób zgodny z ustawami, winien Naczelnik wykonać, a jeżeli wyższe onych zstwierdzenie jest potrzebne, postarać się przedtem o to zatwierdzenie.

Jeżeli jednak Naczelnik mniema, że powzięta uchwała przekracza zakres działania Rady, lub że się sprzeciwia ustawom, natenczas obowią-

zany jest wstrzymać jej wykonanie, i udać się do politycznej Władzy powiatowej o rozstrzygnięcie pytania, czy powzięta uchwała przekracza zakres działania Rady, lub sprzeciwia się ustawom (§. .).

Polityczna Władza powiatowa winna wydać to rozstrzygnienie w ośmiu dniach, i jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, zawiadomić równocześnie o rozstrzygnieniu Wydział powiatowy.

Zarząd majątku.

§. 144.

Naczelnik prowadzi zarząd majątku gminy, nadzoruje miejscowej użytkowanie i zarząd dobra gminnego, kieruje przedsiębiorstwami gminnymi, i czuwa nad ich wykonaniem, załatwia sprawy ubogich według ustaw i urządzeń, i rozporządza w sprawach gminnych nienależących do zakresu działania Rady.

Naczelnik zawiaduje zakładami gminnymi i nadzoruje zakłady, własny zarząd mające, o ile akt fundacyi lub umowa nie zawierają innych postanowień.

Naczelnik zezwala na przedsiębranie dobrowolnej sprzedaży ruchomości drogą licytacyi, i czuwa nad zachowaniem i ścisłem wypełnianiem istniejących w tej mierze przepisów.

Przeszkody do urzędowania.

§. 145.

Członek Zwierzchności gminy miejscowej nie może brać udziału w załatwieniu sprawy, dotyczącej jego własnych interesów prywatnych, lub też interesów jego żony, albo osób z nim w pierwszym lub drugim stopniu spokrewnionych lub spowinowaconych.

Odpowiedzialność.

§. 146.

Naczelnik jest za swoje czynności urzędowe odpowiedzialny gminie.

Obok tej odpowiedzialności Naczelnika, pozostaje nienaruszoną odwiedzialność względem gminy innych członków Zwierzchności gminy miejscowej za zaniedbanie lub nienależyte wykonanie czynności, przez Naczelnika im przekazanych.

Pretensye gminy do wynagrodzenia szkód, pochodzące z odpowiedzialności orzeczonej w tym paragrafie, mają być poszukiwane zwykłą drogą prawa.

O gospodarstwie gminnem i o nakładaniu ciężarów na gminę miejscową.

Inwentarz majątku.

§. 147.

Wszelka ruchoma i nieruchoma własność, niemniej wszelkie prawa

i przywileje gminy i jej zakładów, winne być utrzymywane w ciągłej widoczności zapomocą dokładnego inwentarza.

Inwentarz ten ma być spisany w ciągu pierwszego roku, po zaprowadzeniu niniejszej Ustawy; każda następna zmiana ma być w nim uwidoczniona.

Każdemu członkowi gminy wolno jest przejrzeć ten inwentarz.

Utrzymanie majątku zakładowego.

§. 148.

Zakładowy majątek i dobro gminy i jej zakładów mają być utrzymywane w całości w dobrym stanie.

Do podziału zakładowego majątku lub dobra między członków gminy, potrzebna jest uchwała Sejmu krajowego.

Użytkowanie z majątku gminnego.

§. 149.

Majątek gminy i jej zakładów, dochód przynosić mogący, ma być w ten sposób administrowany, aby przyniósł o ile można największy trwały dochód.

Nadwyżki roczne mają być użyte do pokrycia potrzeb w roku następnym, o ileby zaś na ten cel nie były potrzebne, należy je ulokować pożytecznie, i do majątku zakładowego przyłączyć.

Użytkowanie z dobra gminnego.

§. 150.

Co do tego, komu i w jakim rozmiarze służy udział w pożytkach dobra gminnego, trzymać się należy dotychczasowego niezaprzeczonego zwyczaju.

Jeżeli, i o ile nie istnieje taki niezaprzeczony zwyczaj, Rada gminna miejscowa z uwzględnieniem istniejących specyalnych tytułów prawnych, uchwali postanowienie regulujące to uczestnictwo, przyczem może ustanowić opłatę za użytkowanie z dobra gminnego.

Nadwyżka z dochodu dobra gminnego, pozostająca po zaspokojeniu osób uprawnionych, wpływa do kasy gminnej.

Rok administracyjny.

§. 151.

Rok administracyjny gminy zaczyna i kończy się równocześnie z rokiem administracyjnym Państwa.

Budżet i rachunki roczne.

§. 152.

Naczelnik gminy winien corocznie ułożyć budżet gminy i zakładów gminnych, na następny rok administracyjny.

Rada ma ten budżet uchwelić najpóźniej na miesiąc przed rozpoczęciem roku.

Rachunki z przychodów i wydatków gminy m. zakładów gminnych, winien Naczelnik najpóźniej w dwa miesiące po upływie roku administracyjnego przedłożyć Radzie do rozpoznania i załatwienia.

Tak budżet, jak i rachunki roczne, zanim Radzie do rozpoznania przedstawione zostaną, winny być poprzednio najmniej przez dwa tygodnie złożone do przejrzenia przez członków gminy, tych zaś spostrzeżenia będą przy rozpoznaniu wzięte pod uwagę.

Gdyby Rada gminna nie wstawiła w swój budżet należytości, którą gmina uiścić jest obowiązaną, bądź na mocy ustawy, bądź ne mocy wyroku lub dokumentu mającego wedle ustaw moc egzekucyjną, ma Rada powiatowa prawo i obowiązek wstawić te należytości w budżet gminy, i nałożyć na ich pokrycie dodatki do podatków.

§. 153.

Przy zawiadywaniu majątkiem należy trzymać się ściśle uchwalonego budżetu Na wydatki, które odłożyć się nie dadzą, a w dotyczącej rubryce budżetu nie znajdują całkowicie lub w części pokrycia, potrzebne jest przyzwolenie Rady gminy miejscowej.

W razach bardzo nagłych, w których poprzednie przyzwolenie bez wielkiej szkody i bez niebezpieczeństwa nie może być uzyskane, może naczelnik gminy opędzić potrzebny wydatek, winien jednak pod własną odpowiedzialnością wyjednać sobie w przeciągu ośmiu dni zatwierdzenie Rady.

Pokrycie wydatków.

1. Z dochodów.

§. 154.

Wydatki na cele gminy miejscowej mają być przedewszystkiem pokrywane z dochodów gminy miejscowej.

Z majątku osobnego.

§. 155.

Jeżeli na pokrycie pewnych wydatków przeznaczony jest osobny majątek, należy przedewszystkiem dochody z tego majątku na ten cel obracać.

Przeznaczenie tych dochodów nie może być zmienione.

W gminach miejscowych złożonych z kilku osad.

§. 156.

W gminach, miejsc. złożonych z dwóch lub więcej osad albo miejscowości, wydatki przypadające na taką osadę lub miejscowość, która posiada własność swoję odrębną, opędzane będą dochodami z odrębnej własności do niej należącej, nadwyżka zaś z tych dochodów pozostaje jej wyłączną własnością (ob. §. 165.).

Przepisy te nie mogą jednak naruszać praw, opartych na specyalnych tytułach.

Wydatki połączone z posiadaniem dobra gminnego.

§. 157.

Podatki i inne opłaty, tudzież koszta dozoru i uprawy, z posiadaniem i użytkowaniem dobra gminnego połączone, o ile do ich pokrycia dochody z dobra gminnego do kasy gminnej wpływające (§. 149.) nie wystarczają, mają być ponoszone przez uczestniczących w pożytkach z dobra gminnego, a to w miarę tego uczestnictwa.

Wydatki odrębne.

§. 158.

Wydatki dotyczące tylko interesu pojedynczych miejscowości, części gminy, klas mieszkańców, lub pojedynczych posiadaczy gruntu, domu, mają być ponoszone przez same tylko strony interesowane, o ile nie istnieją inne urządzenia obowiązujące.

2. Prestacye.

§. 159.

O ile dochody, w § 154. oznaczone, nie wystarczają do pokrycia wydatków na cele gminne, może Rada nakładać:

a) dodatki do podatków bezpośrednich, lub do podatku konsumcyjnego;

b) inne opłaty, nie należące do kategoryi dodatków do podatków;

c) posługi i roboty na potrzeby gminy.

a Dodatki do podatków.

§. 160.

Dodatki do podatków bezpośrednich mają być zazwyczaj na wszystkie w gminie przypisane podatki bezpośrednie, i to na wszystkie równo (podług tej samej stopy procentowej) rozkładane.

Dodatki te mają być rozkładane równo w całym obrębie gminy.

Wyjątki od tych przepisów objęte są w §§. 163, 164. i 165.

§. 161.

Dodatkiem do podatku konsumcyjnego można obciążać tylko konsumcyę w obrębie gminy; nie można nim obciążać produkcyi i obrotu handlowego.

§. 162.

Do nałożenia dodatków przenoszących 10% do 25% podatków bezpośrednich lub podatku konsumcyjnego, potrzebne jest przyzwolenie Rady powiatowej.

Przyzwolenie to potrzebnem jest nawet do nałożenia dodatków przenoszących 5% podatków bezpośrednich, jeżeli tego wymaga jeden z członków należących do Rady gminy miejscowej podług §. 112. (Radny bez wyboru).

Żądanie to musi jednak być wniesione do Rady gminnej na tem posiedzeniu, na którem dodatek uchwalony został, lub do Zwierzchności gminy miejscowej, najpóźniej w ciągu 8 dni po tem posiedzeniu.

Dodatki do podatków bezpośrednich albo do podatku konsumcyjnego, przenoszące 25%—50%, dozwolone być mogą przez Wydział krajowy za zgodą politycznej władzy krajowej, jenakże najdłużej tylko na okres 5 lat.

Gdyby porozumienie między temi dwiema władzami do najbliższej sesyi sejmowej nie nastąpiło, sprawa winna być przedłożoną do uchwały. Sejmu krajowego.

Dodatki na dłuższy okres aniżeli 5 lat, lub dodatki przenoszące 50% podatków bezpośrednich albo podatku konsumcyjnego, nakładane być mogą tylko na podstawie uchwały sejmowej i za Najwyższem zezwoleniem.

§. 163.

Do zaprowadzenia opłat nie należących do kategoryi dodatków do podatków bezpośrednich lub do podatku konsumcyjnego jako też do podwyższenia istniejących już opłat tego rodzaju, potrzebna jest ustawa krajowa.

Zezwolenie dalszego poboru tego rodzaju opłat po zgaśnięciu mocy obowiązującej ustawy, którą zaprowadzone zostały, udzielone być może przez Wydział krajowy za zgodą z polityczną władzą krajową, jednakże zawsze nie w wyższym wymiarze i nie na dłuższy okres czasu jak dotyczącą ustawą dotąd dozwolone były.

Odmowa na prośby tego rodzaju może nastąpić tylko za uchwałą Sejmu krajowego.

Pobór taks gminnych za pojedycze przez Reprezentacyę gminy m. w zakresie jej kompetencyi udzielane uprawnienia, tudzież za używanie zakładów gminnych i za inne w interesie stron przez organa gminne podejmowane czynności urzędowe, dozwolony być może przez Wydział krajowy, za zgodą z polityczną władzą krajową, jednak bez naruszenia już dawniej dla poszczególnych poborów tego rodzaju istniejących postanowień prawnych.

Posługi i roboty.

§. 164.

Za uchwałą Rady mogą być wymagane posługi i roboty tak ciągłe jak ręczne.

Rada winna corocznie, na rok administracyjny następujący, ustanowić cenę dziennych posług i robót.

Posługi i roboty będą wymagane kolejno. Wyjąwszy nagłe wypadki, wskazane w §. . . , wolno jest każdemu, wymagane posługi lub ro-

boty, albo osobiście, albo przez zdolnego zastępcę wykonać, albo też wykupić się od nich, składając do kasy gminy m. ich wartość, obliczoną podług cen przez Radę ustanowionych.

Wyjątki.

§. 165.

Do opłacenia dodatków do podatków bezposrednich, niemniej do posług i robót, nie mogą być pociągani:

a) urzędnicy i słudzy c. k. Dworu, Państwa, kraju, gminy, zakładów krajowych i gminnych, nauczyciele publiczni, wojskowi, jako też wdowy i sieroty tych osób, co do ich płac służbowych, i pochodzących ze stosunku służbowego pensyi, prowizyi, zapomóg i innych poborów;

b) pasterze dusz, co do ich kongruy.

§. 166.

W gminie miejsc. złożonej z dwóch lub więcej osad albo miejscowości, prestacye na odrębne potrzeby jednej z tych osad, mają być roz kładane tylko na obowiązanych w tej osadzie.

Na pokrycie wspólnych wydatków takiej gminy, dodatki do podatków bezpośrednich, o tyle tylko rozkładane być mogą na osadę lub miejscowość, mającą swą odrębną własność, o ile dochód z tejże nie pokryje przypadającej na taką osadę lub miejscowość części wspomnionych wydatków.

Przepisy te nie mogą jednak naruszać praw, opartych na specyalnych tytułach.

§. 167.

Do rozkładu dodatków na podatki bezpośrednie podług rozmaitej stopy procentowej, potrzebne jest przyzwolenie rady powiatowej, jeżeli nie zachodzi przypadek w §. 166. wskazany.

Ogłaszanie uchwał dotyczących prestacyi.

§. 168.

Uchwała Rady dotycząca prestacyi, musi być w gminie ogłoszona.

Pobór dodatków.

§. 169.

Dodatki do podatków mają być pobierane przez te same organa i ściągane zapomocą tych samych środków, co podatki.

Inne należytości pieniężne, mające się uiszczać na cele gminy m. na podstawie ustawy lub prawomocnej uchwały Rady gminnej, niemniej kary pieniężne, orzeczone podług niniejszej ustawy, pobiera naczelnik gminy przez swoje organa, a w razie nieuiszczenia ściąga je w drodze egzekucyi w taki sam sposób, jak zaległości podatkowe.

Jeżeli obowiązany, nie wykupiwszy się od posługi lub roboty,

wzbrania się ją wykonać, naczelnik poleci wykonanie rzeczonej posługi lub roboty trzeciej osobie na koszt obowiązanego i ściągnie ten koszt w sposób, przepisany dla ściągania innych należytości pieniężnych.

W nagłych wypadkach wskazanych w §. . . , mogą obowiązani wprost być zmuszeni do wypełnienia posług albo robót.

Konkurencye.

§. 170

Konkurencya do budowli kościelnych, parafialnych i szkolnych tudzież do budowy dróg, jest przedmiotem osobnych ustaw.

Konkurencye do pewnych potrzeb, oparte na specyalnych tytułach prawnych, pozostają w swej mocy.

O zawiadywaniu specyalnymi sprawami ludności chrześciańskiej i izraelickiej.

Prawa ludności chrześciańskiej i izraelickiej.

§. 171.

W gminach, składających się z ludności chrześcijańskiej i izraelickiej, pozostaje tak chrześcijańska jak i izraelicka ludność przy własności, posiadaniu i używaniu zakładów i funduszów, przeznaczonych wyłącznie na swoje własne cele religijne, naukowe i dobroczynne, w których wyłączny udział tylko jej samej przysługuje.

O ile jednak te wydatki dotychczas opędzane były z ogólnych dochodów gminy, powinny one i nadal z tychże dochodów być opędzane.

Zawiadywanie specyalnymi sprawami ludności chrześcijańskiej.

§. 172.

Specyalne sprawy ludności chrześciańskiej (§. 173), o ile zawiadywanie nimi podług ustaw należy do Reprezentacyi gminy m., zawiadywane będą przez tę Reprezentacyę podług przepisów ustawy gminnej, z tem jednak ograniczeniem, że izraelicey członkowie Repzezentacyi (Rady i Zwierzchności) gminnej w głosowaniu nad tymi sprawami i w załatwianiu tych spraw w ogólności udziału mieć nie będą.

Gdyby jednakże chrześcijańscy członkowie Rady gminy miejsc. nie stanowili przynajmniej połowy wszystkich jej członków, wybierają chrześcijańscy wyborcy gminy w sposób ordynacyą wyborczą (O. W. §. 28) oznaczony, dla załatwienia spraw ludności chrześcijańskiej tylu chrześcijan, ilu będzie potrzeba do uzupełnienia tej połowy.

Do ważności uchwał w sprawach chrześcijańskiej ludności potrzebną jest obecność więcej niż połowy chrześcijańskich członków Rady i bezwzględna większość głosów członków obecnych.

Jeżeli naczelnikiem gminy m. jest niechrześcijanin, wybierze chrześcijańska część Rady gminnej, a wedle potrzeby uzupełniona, ze swego grona

przewodniczącego, któremu przysługiwać będą co do załatwienia specyalnych spraw ludności chrześcijańskiej te same prawa i obowiązki, które na mocy ustawy przysługują naczelnikowi gminy.

§. 173.

Do specyalnych spraw ludności chrześcijańskiej należą:

a) sprawy kościołów i innych miejsc religijnych, sprawy obrzędowe, wykonywanie prawa patronatu, prezentowanie lub mianowanie pasterzy dusz, nauczycieli religii i sług kościelnych;

b) sprawy zakładów, fundacyj, stypendyów i innych funduszów przeznaczonych dla chrześcijan, lub na cele, w których tylko chrześcijanie udział mają;

c) sprawy majątku, stanowiącego wyłączną własność ludności chrześcijańskiej, lub przeznaczonego wyłącznie dla tej ludności, lub też zostającego w jej wyłącznem używaniu.

Zawiadywanie specyalnymi sprawami ludności izraelickiej.

§. 174.

Zawiadywanie specyalnymi sprawami ludności izraelickiej pozostaje przy dotychczasowej Zwierzchności religijnej tej ludności.

Do tych spraw należą:

a) sprawy bożnic, smętarzy, sprawy obrzędowe, mianowanie rabinów, kaznodziei, nauczycieli religii i sług obrzędowych;

b) sprawy zakładów, fundacyj, stypendyów i innych funduszów przeznaczonych dla izraelitów, lub na cele, w których tylko izraelici udział mają;

c) sprawy majątku, stanowiącego wyłączną własność ludności izraelickiej, lub przeznaczonego wyłącznie dla tej ludności, lub też zostającego w jej wyłącznem używaniu.

Prawa Reprezentacyi gminy.

§. 175.

Prawo Reprezentacyi gminy do nadzoru, o ile takowe służy jej w ogóle na mocy ustaw, pozostaje nienaruszone także względem przedmiotów w §§. 173 i 174 wymienionych.

§. 176.

Nakładanie dodatków do podatków, jakoteż innych prestacyj (§. 159) na członków gminy, na cele w §§. 173 i 174 wskazane, nastąpić może tylko za przyzwoleniem Rady gminnej, o ile ustawy specyalne nie stanowią inaczej.

Jeżeli jednak w Radzie gminnej nie ma $^2/_3$ chrześcijan, nakładanie dodatków do podatków i innych prestacyj na chrześcijańskich członków gminy na cele w §. 172 wskazane, nastąpić może za przyzwoleniem Wydziału powiatowego.

Przeciw uchwałom w tej mierze, tak Rady gminnej jak i Wydziału powiatowemu, służą te same środki prawne, co i przeciw innym uchwałom tych władz.

DZIAŁ VIII.

O nadzorze nad gminami.

§. 177.

Rada powiatowa, a w jej zastępstwie Wydział powiatowy czuwa nad tem, aby wkładkowy majątek i zakładowe dobro gmin miejscowych i zakładów gminnych nie zostało uszczuplone.

Wydział powiatowy winien również czuwać nad tem, aby grzywny nakładane przez Władze sądowe, polityczne i Zwierzchności gminne, które według obowiązujących przepisów wpływają na rzecz ubogich miejscowych lub funduszu zapomogi (ubogich) w gminie, wpływały odtąd do funduszu gmin okręgowych użyte były na cel przeznaczony i ma tenże wykonywać w tym celu potrzebną kontrolę, wedle okoliczności, co uzna za stosowne zarządzić, a mianowicie także żądać, aby kary te wpływały za pośrednictwem Wydziałów powiatowych.

Sejm, a w jego zastępstwie Wydział krajowy, ma najwyższy nadzór nad całością zakładowego majątku i zakładowego dobra gmiu miejscowych i zakładów gminnych.

Wydział krajowy może w tym celu, gdy uzna tego potrzebę, żądać objaśnień i usprawiedliwień od Reprezentacyi gminy miejscowej, za pośrednictwem Wydziału powiatowego; wyjątkowo zaś w razach nagłej potrzeby żądać takich wyjaśnień bezpośrednio, może również i przez delegowanie Komisyi zarządzać dochodzenia na miejscu.

W wykonaniu tego prawa nadzoru upoważniony jest Wydział krajowy w razie potrzeby użyć stosownych środków zaradczych.

Zatwierdzenie przez Radę powiatową.

§. 178.

Do spraw, w których uchwały Rady gminy okręgowej muszą być przedkładane Radzie powiatowej do zatwierdzenia, należą prócz spraw wymienionych w §. 162, 167, także następujące:

a) pozbywanie, zamiana, przeistaczanie, zastawianie, lub stałe obciążanie rzeczy, należącej do zakładowego majątku, lub dobra gminy miejscowej, albo jej zakładów;

b) zaciąganie pożyczki lub przyjmowanie zobowiązania, jeżeli kwota pożyczki lub wartości ciężaru, wynikającego z zobowiązania, łącznie z długami już istniejącymi, przewyższa roczne dochody gminy, a względnie zakładów gminnych;

c) nabytki i przedsiębiorstwa, nienależące do zwykłego zarządu,

jeżeli dla pokrycia wynikającego stąd wydatku, potrzeba zaciągnąć pożyczkę lub obciążyć gminę miejscową rozkładami;

d) wydzierżawianie lub wynajmowanie na dłuższy czas, niż lat sześć, lub w inny sposób, niż przez publiczną licytacyę najwięcej ofiarującemu;

e) opuszczanie czynszu najmu lub dzierżawy, w części lub całości.

§. 179.

Uchwały Rady gminy miejscowej do których ważności potrzeba przyzwolenia Sejmu, mają być podawane do Rady powiatowej, która je wraz z swojem zdaniem przez Wydział krajowy Sejmowi przedłoży.

Rekurs do Wydziału powiatowego.

§. 180.

Wydział powiatowy rozstrzyga rekursy przeciw uchwałom Rady gminy miejscowej, we wszystkich sprawach zakresu gminy.

Przeciw dodatkom od podatków, rekurs o tyle zanoszonym być może, o ile dodatki te przechodzą wysokość ustawami dozwoloną, lub o ile w granicach tej wysokości nastąpił niestosowny rozkład.

Rekurs ma być wnoszony na ręce naczelnika gminy w nieprzekraczalnym terminie 14 dni, od dnia obwieszczenia uchwały, lub zawiadomienia o niej.

Władza dyscyplinarna nad Zwierzchnością gminy miejscowej.

§. 181.

W sprawach własnego zakresu działania może Wydział powiatowy członkom Zwierzchności gminnej dawać napomnienia i nakładać na nich kary pieniężne do wysokości 20 zł. w. a. — Kary te wpływają do kasy Rady powiatowej.

W razie cięższego przekroczenia lub ciągłego zaniedbywania obowiązków, może członek Zwierzchności gminnej na wniosek Wydziału powiatowego być zawieszony w urzędowaniu przez polityczną Władzę powiatową.

W razie niezgodności tych władz, orzeka polityczna Władza krajowa za zgodą Wydziału krajowego.

Po przeprowadzonem dochodzeniu może polityczna Władza krajowa za zgodą Wydziału krajowego złożyć z urzędu członka Zwierzchności gminnej, a nawet na przeciąg czasu nie przekraczający lat trzech, uznać go za niezdolnego do piastowania tej posady.

Członek Zwierzchności gminnej za winnego uznany, ponosi koszta dochodzenia.

Władza dyscyplinarna, służącą Wydziałowi powiatowemu, trwa jeszcze przez lat trzy po zgaśnięciu mandatu członka Zwierzchności gminnej, w tym celu, aby go znaglić do zdania urzędu, i złożenia rachunków z czasu urzędowania swego.

Jeśliby z dochodzenia, przeprowadzonego przez Wydział powiatowy lub polityczną Władzę powiatową okazało się, że urzędnik, pisarz lub inny tej kategoryi funkcyonaryusz gminy wiejskiej, nieprawidłowem postępowaniem w urzędzie, staje się powodem do przekroczenia lub zaniedbania obowiązków przez członków Zwierzchności gminy miejscowej lub Radę gminy miejscowej, albo że urząd swój sprawuje w ogólności w sposób dla gminy szkodliwy, i jeżeli naczelnik gminy, a względnie Rada gminna wzbrania się usunąć go od urzędowania mimo zawezwania Wydziału powiatowego natenczas może usunąć go c. k. polityczna Władza powiatowa na wniosek Wydziału powiatowego.

W razie niezgodności tych Władz, w razie odwołania się od orzeczenia politycznej Władzy powiatowej, lub gdyby przewinienie urzędnika pisarza lub innego tej kategoryi funkcyonaryusza gminy wiejskiej sprawdzone zostało przez dochodzenie, przeprowadzone bezpośrednio z ramienia Wydziału krajowego, orzeka w tej mierze ostatecznie polityczna Władza krajowa na wniosek lub za zgodą Wydziału krajowego.

Urzędnik, pisarz, lub inny tej kategoryi funkcyonaryusz gminy wiejskiej oddalony na mocy powyższego postanowienia, może być na wniosek Wydziału powiatowego, a względnie krajowego, uznany za niezdolnego do piastowania posady urzędnika, pisarza, lub innego tej kategoryi funkcyonaryusza gminy wiejskiej w innych gminach kraju, aż do trzechletniego czasu W tejsamej zaś gminie, w której usuniętym został, może powtórnie być przyjętym do służby, jedynie za zezwoleniem politycznej Władzy powiatowej, na wniosek Wydziału powiatowego, a względnie Władzy politycznej krajowej, na wniosek lub za zgodą Wydziału krajowego.

Mianowanie zastępcy dla gminy miejscowej.

§. 182.

Jeżeli w sprawie prywatnej spornej między gminą a pewną klasą członków gminy, lub pojedynczymi jej członkami, Rada gminy miejscowej ze względu na prywatny interes Radnych, nie byłaby bezstronną, Wydział powiatowy starać się będzie sprowadzić dobrowolną ugodę; gdyby zaś do skutku nie przyszła, przeznaczy dla gminy zastępcę, do przeprowadzenia sprawy drogą prawa.

Prawo Rządu do nadzoru i do wstrzymywania uchwał.

§. 183.

Rządowi służy prawo nadzoru nad gminami miejscowymi w tym kierunku aby takowe swego zakresu działania nie przekraczały i nie działały wbrew ustawom.

To prawo nadzoru wykonywa polityczna Władza powiatowa.

W tym celu może ona żądać udzielenia sobie uchwał Rady gminny miejscowej i potrzebnych wyjaśnień.

Przełożony Władzy politycznej lub jego delegowany ma także prawo być obecnym na posiedzeniach Rady gminy miejscowej, może jednak zabierać głos tylko wtenczas, gdyby Rada zamierzała naruszyć ustawy lub przekroczyć swój zakres działania.

§. 184.

Polityczna Rada powiatowa ma prawo i obowiązek zakazać wykonania uchwały, powziętej przez Radę gminy miejscowej, jeżeli ta uchwała przekracza zakres działania Rady, lub sprzeciwia się ustawom. Przeciw takiemu zakazowi służby rekurs do politycznej Władzy krajowej.

Jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, winna polityczna Władza powiatowa o wydanym zakazie zawiadomić równocze- Wydział powiatowy.

§. 185.

Polityczna Władza powiatowa ma także rozstrzygać zażalenia, przeciw rozporządzeniom Zwierzchności gminy miejscowej, naruszającym lub mylnie zastosowującym ustawy, o ile te rozporządzenia nie są oparte na takich uchwałach Rady gminy miejscowej, względem których rozstrzyganie rekursów należy do Wydziału powiatowego (§. 179).

Środki zaradcze na koszt gminy miejscowej.

§. 186.

Jeżeli Rada gminy miejscowej zaniedbuje albo wzbrania się dopełnić obowiązków, w moc ustaw na gminie ciężących, polityczna Władza powiatowa ma na koszt i stratę gminy miejsc. zarządzić środki zaradcze.

Jeżeli nie zachodzi przypadek nagłego niebezpieczeństwa, polityczna Władza powiatowa winna przed zarządzeniem środków zaradczych, porozumieć się z Wydziałem powiatowym.

Rozwiązanie Reprezentacyi gminy miejscowej.

§. 187.

Namiestnik może rozwiązać Reprezentacyę gminy miejscowej.

Gminie służył rekurs do właściwego Ministerstwa. Rekurs ten nie ma mocy wstrzymującej.

Najdalej w sześć tygodni po rozwiązaniu winien być rozpisany nowy wybór.

Namiestnictwo w porozumieniu się z Wydziałem powiatowym, zarządzi co potrzeba dla tymczasowego załatwiania spraw, aż do wprowadzenia nowej Reprezentacyi gminnej.

DZIAŁ IX.

Obszary dworskie.

§. 188.

W miejsce ustawy o obszarach dworskich obowiązującej w Król. Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem z dnia 12. sierpnia 1866 l. 20. Dz. ust. kraj. obowiązywać będą na dotychczasowych obszarach dworskich, połączonych z mocy niniejszej ustawy w gminę okręgową następujące postanowienia.

§. 189.

Obszary dworskie.

Posiadłości ziemskie, niegdyś dominikalne obecnie do związku gminnego nie należące, które już przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 1. listopada 1868, Nr. 25. Dz. u. kr., t. j. przed dniem 8. grudnia 1868 istniały jako odrębne posiadłości tabularne, pozostają i nadal wyłączone ze związku gminnego gminy miejscowej.

Z posiadłości, które na gruntach niegdyś dominikalnych powstały po wejściu w życie rzeczonej ustawy, pozostaną i nadal wyłączone ze związku gminnego te posiadłości, od których roczna należytość w rządowych podatkach realnych t. j. gruntowym i domowym wynosi co najmniej 25 zł. w. a.

Przy obliczeniu powyższej kwoty dwadzieścia pięć zł. podatków realnych, posiadłości niegdyś dominikalne jednego i tego samego posiadacza, w obrębie jednej miejscowości położone, uważane będą za jedną całość.

Posiadłości wyłączone ze związku gminnego a położone w obrębie jednej i tej samej miejscowości, stanowią jeden obszar dworski.

Wszystkie inne posiadłości na gruntach niegdyś dominikalnych, tak istniejące obecnie jak i te, które w przyszłości powstaną, wcielone będą do związku gminy miejscowej.

Posiadłości niegdyś dominikalne położone w obrębie miasta, w każdym razie należą do związku gminy tego miasta.

§. 190.

Wcielenie do gminy.

Posiadłość do związku gminnego w myśl §. 189. nie należąca, może na żądanie posiadacza za zgodą gminy po wysłuchaniu zdania reszty posiadaczy posiadłości wchodzących w skład obszaru dworskiego, zostać do związku gminy wcieloną, jeżeli przeciw takiemu żądaniu ani polityczna władza krajowa, ani Wydział krajowy nic nie zarzuci.

§. 191.

Umowa z gminą.

Posiadacz obszaru dworskiego lub części jego, żądający wcielenia może zawrzeć z gminą umowę względem wymiaru ciężarów i sposobu uiszczania powinności, mających ze związku gminnego przypaść na jego posiadłość.

Do ważności takiej umowy potrzebnem jest zatwierdzenie politycznej władzy krajowej w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

§. 192.

Wcielenie do związku gminy w §§. 189. i 190. niniejszej ustawy przewidziane, zarządzi polityczna władza krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

O powstawaniu nowych posiadłości, które w myśl §. 188. wcielone być mają do gminy, zawiadamiać będzie c. k. Urząd podatkowy polityczną władzę krajową za pośrednictwem politycznej władzy powiatowej.

Po dokonaniu wcielenia do gminy, nabywają posiadacze wcielonych posiadłości prawa i obowiązki członków gminy, nie nabywają jednak przez samo to wcielenie prawa użytkowania z dobra gminnego.

Wyłączenie wcielonej posiadłości.

§. 193.

Wyłączenie ze związku gminnego wcielonej do gminy posiadłości niegdyś dominikalnej, może tylko w drodze ustawy krajowej nastąpić.

§. 194.

Wierzyciele na posiadłości ziemskiej hipotekę mający, lub te osoby, na które ta posiadłość przejść ma, nie mają żadnego wpływu na rozstrzygnienie pytania, czy ta posiadłość ma pozostać wyłączoną ze związku gminnego, lub być do niego wcieloną, ani też czy wcielona do gminy posiadłość ma być z niej wyłączoną.

§. 195.

Posiadłości tabularne, ze związku gminnego wyłączone, korzystające z praw ustawy o obszarach dworskich, jeżeli przez dzielenie gruntów zostaną tak rozdrobnione, że części obszaru dworskiego w obrębie jednej miejscowości położonych a w posiadaniu jednego posiadacza będących nie opłacają ogółem należytości w rządowych podatkach realnych t. j. gruntowym i domowym najmniej 25 zł., przestają być obszarem dworskim w myśl niniejszej ustawy, i zostają wcielone z urzędu do związku gminy miejscowej.

§. 196.

Zakres działania obszaru.

Obszar dworski winien jest wypełniać w swoim obrębie wszelkie obowiązki i powinności gminy miejscowej, oraz obowiązki wynikające z §. 69. niniejszej ustawy o urzędowaniu gmin okręgowych.

Inne obowiązki ciążące na obszarze dworskim określają osobne ustawy.

§. 197.

Przełożony.

Każdy obszar dworski ma przełożonego dla załatwiania spraw, ustawami obszarom dworskim przydzielonych.

Posiadacz obszaru dworskiego może albo sam objąć urząd przełożonego, albo też zdać ten urząd pod swoją odpowiedzialnością innej osobie.

Współposiadacze równie jak posiadacze części obszaru dworskiego tworzących odrębne ciała tabularne, mianują przełożonym jednego z pośród siebie, albo inną osobę.

W braku porozumienia mianowany jest przełożonym ten, zakim oświadczy się część współposiadaczy lub posiadaczy częściowych, na którą przypada więcej niż połowa podatków realnych rządowych na obszarze przypisanych. Za osoby nie używające własnowolności, wykonuje prawa powyższe ich zastępca prawny.

§. 198.

Można być przełożonym w kilku obszarach dworskich, jeżeli takowe w jednym i tym samym powiecie politycznym.

Jeżeli posiadacz obszaru dworskiego posiada w sąsiedniej miejscowości, należącej do tego samego powiatu politycznego, posiadłość, stanowiącą część innego obszaru dworskiego, wolno mu za uwiadomieniem politycznej władzy powiatowej i Wydziału poyiatowego poddać tę posiadłość pod zarząd przełożonego swego obszaru dworskiego. Połączona posiadłość nie będzie nwzględnioną przy mianowaniu przełożonego dla obszaru dworskiedo, w którego skład wchodzi. (§. 8. ustęp trzeci).

Warunki osobiste.

§. 199.

Przełożonym może być tylko obywatel Państwa Austryackiego, używający własnowolności, względem którego nie zachodzi żadna z okoliczności wykluczających, w §§. 3. i 11. Ordynacyi wyborczej dla gmin wskazanych.

Przełożony winien mieć stałe zamieszkanie w miejscu wymaganiom urzędowania odpowiedniem.

§. 200.

Mianowania przez Rząd.

Nazwisko i stałe mieszkanie przełożonego ma być podane do wiadomości politycznej władzy powiatowej i Wydziału powiatowego. Jeżeli przełożony nie posiada warunków według §. 198. wymaganych, polityczna władza powiatowa wezwie posiadacza względnie posiadaczy na obszarze dworskim do mianowania przełożonego powołanych, aby innego przełożonego mianowali, a jeżeli zawezwani, mimo powtórnego napomnienia, takiemu wezwaniu zadość nie uczynią, lub wogóle z jakichkolwiekbądź powodów nie podadzą nazwiska przełożonego w naznaczonym przez władzę terminie, polityczna władza powiatowa zamianuje przełożonego na koszt i i stratę posiadaczy.

Przyrzeczenie w miejsce przysięgi.

§. 201.

Przełożony winien złożyć w ręce Naczelnika politycznej Władzy powiatowej przepisane dla Naczelnika gminy przyrzeczenie w miejsce przysięgi.

Zakres działania Przełożonego.

§. 202.

W celu załatwiania spraw przydzielonych Obszarowi dworskiemu, wstępuje przełożony w zakres działania naczelnika gminy miejscowej.

§. 203.

Przełożony zastępuje obszar dworski na zewnątrz we wszystkich sprawach ustawami obszarom dworskim przydzielonych. Wszelako, jeżeli przełożony nie jest posiadaczem całej majętności tabularnej, obszar dworski stanowiącej, nie może bez przyzwolenia wszystkich posiudaczy przyjmować stałych na obszar zobowiązań.

§. 204.

Utrata urzędu.

Posiadacz względnie posiadacze obszaru dworskiego mogą w każdym czasie oddalić osobę, która za nich urząd przełożonego sprawuje, winni jednak o tem zawiadomić polityczną władzę powiatową i Wydział powiatowy.

Przełożony traci urząd, jeżeli zaszła lub wiadomą się stała okoliczność, dla której nie mógłby być dopuszczonym do objęcia urzędu, może jednak objąć urząd na nowo po usunięciu przeszkody.

Za ciężkie przekroczenie lub ciągłe zaniedbywanie obowiązków, może przełożony być usunięty od urzędowania czasowo przez polityczną władzę powiatową w porozumieniu z Wydziałem powiatowym, na zawsze przez polityczną władzę krajową w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

Ponoszenie wydatków.

§. 205.

Obszar dworski winien ponosić wszelkie połączone z obowiązkami jego wydatki, o ile ustawy nie nakładają tych wydatków na inne osoby.

Stali lub czasowi mieszkańcy Obszaru dworskiego o tyle tylko mogą być z powodu tych wydatków pociągani do opłat l prestacyj o ile są do tego obowiązani z prywatnych tytułów prawnych lub z mocy specyalnych ustaw.

Odpowiedzialność.

§. 206.

Obszar dworski jest odpowiedzialny za wypełnianie obowiązków ustawami na niego włożonych.

Względem pretensyj do Obszaru dworskiego, z tytułu tej odpowiedzialności roszczonych, orzeka polityczna Władza powiatowa w porozumieniu Wydziałem powiatowym, a w drugiej i osiatniej instancyi polityczna Władza krajowa w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

Prawomocne orzeczenia wykonywane będą w drodze administracyjnej.

Użycie środków zaradczych przez Władzę rządową.

§. 207.

Jeżeli Przełożony wzbrania się, lub mimo napomnienia zaniedbuje wypełniać obowiązki nałożone ustawami na Obszar dworski, ma polityczna Władza powiatowa na koszt i stratę Obszaru dworskiego zarządzić odpowiednie środki zaradcze.

Podleganie Władzom.

§. 208.

Co do podlegania Obszaru dworskiego Władzom rządowym i Reprezentacyi czy to powiatowej, czy krajowej, niemniej co do rekursów przeciw jego rozporządzeniom lub orzeczeniom, mają być według analogii zastosowane postanowienia Ustawy gminnej.

§. 209.

Rozkład wydatków i ciężarów publicznych obszaru dworskiego na posiadłości w obrębie tegoż położone.

W wypadkach, w których obszar dworski składa się z dwu lub większej liczby samoistnych posiadłości, tworzących odrębne ciała tabularne, posiadacze tych samoistnych posiadłości mają ponosić w stosunku do wysokości opłacanych rocznie przez każdego z nich podatków bezpośrednich zarówno właściwe wydatki administracyjne obszaru dworskiego, jako też opłaty i prestacye, ciążące na obszarze dworskim z mocy specyalnych ustaw, o ile te ustawy nie postanawiają odmiennego stosunku rozkładu.

Aleg. 112.

Wniosek.

Celem zaprowadzenia wyborów bezpośrednich wnoszą podpisani:

1. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony pod ·/. projekt ustawy o zmianie sejmowej ordynacyi wyborczej.

2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby przedsięwziął odpowiednie kroki celem uzyskania Najwyższej sankcyi dla tej ustawy.

We Lwowie dnia 26. kwietnia 1893.

Konstanty Teliszewski w. r.
wnioskodawca.

J. Romańczuk, Okuniewski, Hamorak, Huryk, Ochrymowicz, Dr. Sawczak, Siczyński, Żardecki, Kramarczyk, Stręk, Potoczek, Mizia, Dr. Olpiński, A. Barabasz, Rożankowski, Kułaczkowski, Sirko, Korol, Herasymowicz, Dr. Antoniewicz.

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, którą zostają zmienione postanowienia §§. 5., 6., 7., 12., 13., 21., 27., 28., 29., 30., 31., 32., 33. i 34. al. 3. sejmowej ordynacyi wyborczej z dnia 20. września 1866. Nr. 26. Dz. u. kr.

Za zgodą i za uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

§. 1.

Okręgiem wyborczym dla kuryi wyborczej z gmin wiejskich jest każdy powiat administracyjny (polityczny).

Wszyscy uprawnieni do wyboru posła do Sejmu krajowego z kuryi mniejszej posiadłości (z gmin wiejskich) w jednym okręgu wyborczym stanowią jedno ciało wyborcze.

Jeżeli w jednym okręgu wyborczym istnieje więcej miejsc wyborczych, w takim razie dla każdego miejsca wyborczego należy założyć osobną listę wyborczą, do której należy wpisać

wszystkich tych do wyboru uprawnionych, ktorzy w tem miejscu wyboru dokonać mają. Każdy okręg wyborczy wybiera jednego posła.

§. 2.

W okręgu wyborczym kuryi mniejszej posiadłości miejscem wyborczem, jest także każda gmina administracyjna.

§. 3.

Wyborcami w kuryi mniejszych posiadłości (gmin wiejskich) są:

a) wszyscy ci, którzy w gminach o trzech kołach wyborczych należą do pierwszego i drugiego koła wyborczego;

b) ci, którzy należą do trzeciego koła wyborczego i opłacają od jednego roku co najmniej jeden złoty reński, lub dwie korony podatku bezpośredniego;

c) ci, którzy w gminach, nie posiadających trzech kół wyborczych (§. 13. ust. o ord. wyb. gm.), stanowią dwie trzecie wszystkich opodatkowanych, uporządkowanych wedle wysokości opłacanego podatku, — a po nich ci, którzy przynajmniej od roku jeden złoty w. a. albo dwie korony rocznego podatku bezpośredniego opłacają; a ostatecznie

d) wszyscy ci którzy wedle ordynacyi wyborczej gminnej bez względu na opłacany przez nich podatek są uprawnieni do brania udziału w wyborach gminnych.

§. 4.

Głównem miejscem wyborczem jest miejsce wyborcze tego powiatu sądowego, które w §. 5 sejm. ord. wyb. przy oznaczeniu każdego okręgu podane jest na pierwszem miejscu

§. 5.

Postanowienia sejmowej ordynacyi wyborczej o układaniu, sprawdzaniu i ogłaszaniu list wyborczych, dalej postanowienia o przygotowywaniu i przeprowadzaniu wyborów z kuryi miejskiej mają na przyszłość analogicznie być zastosowywane także i do wyborów z grupy mniejszej posiadłości, z następującymi wyjątkami.

§. 6.

Dla każdej gminy, która wedle §. 2. jest miejscem wyborczem, — układa się osobną listę wyborczą.

Listy wyborcze dla jednego miejsca wyborczego tworzy się w ten sposób, iż wpisuje się w alfabetycznym porządku wszystkich wyborców, należących do tej gminy.

§. 7.

Komisya wyborcza dla każdego miejsca wyborczego składa się z dwóch członków, powołanych przez komisarza rządowego z pomiędzy wyborców, i z trzech członków, których wyborcy powołają na członków tej komisyi z pomiędzy obecnych wyborców.

Komisya wyborcza głównego miejsca wyborczego jest zarazem główną komisyą wyborczą, powołaną do zbadania, rozliczenia i ogłoszenia ostatecznego rezultatu wyboru ze wszystkich poszczególnych miejsc wyborczych.

§. 8.

Przy wszystkich wyborach rozpoczyna się wybór tem, iż najprzód oddają swoje głosy członkowie komisyi wyborczej.

Następnie przewodniczący komisyi wyborczej powołuje wyborców do oddania głosów. Uprawnieni do wyboru, którzy stawią się w sali wyborczej przed upływem czasu, przeznaczonego do przeprowadzenia wyboru, muszą być do głosowania dopuszczeni.

§. 9.

Po przeprowadzonym wyborze mają członkowie komisyi wyborczej razem z komisarzem wyborczym i protokolantem podpisać protokół, spisany na akt wyborczy, i listy głosowania. Tak podpisane akta wyborcze razem z listą wyborców i z listą głosowania opieczętowuje komisya wyborcza w obecności komisarza wyborczego i wręczy cały akt wyborczy temuż komisarzowi.

Komisarz wyborczy ma cały ten akt wyborczy wręczyć naczelnikowi tej władzy politycznej, do której wedle §. 4. i 7. niniejszej ustawy należy zbadanie, obliczenie i ogłoszenie ostatecznego rezultatu wyboru ze wszystkich poszczególnych miejsc wyborczych.

§. 10.

Gdy już wszystkie akta wyborcze ze wszystkich gmin wyborczych naczelnikowi politycznej władzy powiatowej doręczone zostały, powołuje on wszystkich członków komisyi wyborczej (§. 7) i razem z nimi przeprowadza obliczenie oddanych głosów, konstatuje stosnek głosów i ogłasza ostateczny rezultat z dokonanego wyboru.

Przy tej czynności urzędowej należy zastosować przypis §. 9. niniejszej ustawy.

§. 11.

Jeżeli z obliczenia tego okaże się równość głosów, i skutkiem tego między kandydatami miałby rozstrzygać los, w takim razie losowania tego dokona naczelnik powiatowy natychmiast na posiedzeniu głównej komisyi wyborczej w obecności wszystkich jej członków. Protokół zaś, mający się spisać z tej czynności, podpiszą wszyscy członkowie głównej komisyi wyborczej z naczelnikiem powiatowym i prowadzącym pióro.

§. 12.

Jeżeli przy pierwszym głosowaniu żaden z kandydatów nie otrzymał potrzebnej do wyboru większości głosów, w takim razie naczelnik powiatu ma zarządzić wybór ściślejszy po poszczególnych miejscach wyborczych.

§. 13.

Po przeprowadzeniu całej czynności wyborczej i po ogłoszeniu ostatecznego rezultatu wyborczego, należy wszystkie akta wyborcze w obecności członków głównej komisyi wyborczej opieczętować, i przesłać je naczelnikowi krajowemu do dalszego urzędowania.

§. 14.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie przy rozpisaniu najbliższych wyborów sejmowych.

§. 15.

Postanowienia §§. 5., 6., 7., 12., 13., 21., 27., 28., 29, 30., 31., 32., 33. i 34. al. 3. sejmowej ordynacyi wyborczej z dnia 20. września 1866. Nr. 26 Dz. u. kr. tracą siłę obowiązującą z chwilą ogłoszenia niniejszej ustawy, o ile odnoszą się do wyboru z kuryi mniejszej posiadłości.

§. 16.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

L. 17.622/93.

Aleg. 113.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie ordynacyi wyborczejdla 30 miast podlegających ustawie miejskiej z dnia 13. marca 1889. (Dz. u. kr. Nr. 24.)

Wysoki Sejmie!

Wysoki Sejm uchwalając projekt ustawy dla 30 miast z dnia 13. Marca 1889 uznał zarazem potrzebę zmiany orydynacyi wyborczej z dnia 12. Sierpnia 1866 (Dz. ust. kraj. Nr. 19) i polecił Wydziałowi krajowemu rezolucyą, ażeby wypracował projekt ordynacyi wyborczej dla tych 30 miast i przedłożył takowy Wysokiemu Sejmowi.

Wykonując powyższe polecenie zwołał Wydział krajowy przedewszystkiem ankietę w której skład weszły osobistości w załączonych protokołach posiedzeń ankiety wymienione.

Alegat 1. Ankieta przystępując do zbadania tego ważnego, jej poruczonego zadania i rozpatrzywszy materyały nagromadzone w aktach Wydziału krajowego i opracowaniach Bióra statystycznego uznała jednogłośnie potrzebę wyczekiwania wyniku pierwszych wyborów, zarządzonych w owych 30 miastach na podstawie postanowień ustawy z dnia 13. marca 1889, ażeby z aktów wyborczych uzyskać materyały dla zestawienia tabel dających pogląd na obecne stosunki wyborcze w wymienionych gminach.

Zestawienia statystyczne dokonane według wskazówek ankiety wymagały dłuższego czasu, a nadto doznawały zwłoki w skutek licznych protestów i zażaleń do c. k. Trybunatu administracyjnego przeciw dokonanym wyborom, w skutek czego akty wyborcze nie mogły być udzielone Wydziałowi krajowemu.

Ostatecznie, gdy dołączone do tomu XIII. „Wiadomości statystycznych“ tabele statystyczne, dające należyty pogląd na stosuki wyborcze w owych 30 miastach, wykończone zostały, podjęła ankieta swą pracę i ukończyła takową na posiedzeniu z dnia 31. marca b. r.

Wydział krajowy przyjął z małymi wyjątkami wszystkie wnioski ankiety i na pod-

Alegat 2. stawie tych wniosków opracowany został dołączony projekt ordynacyi wyborczej.

Z ważniejszych zmian w obecnie obowiązującej ordynacyi wyborczej podnosimy następne:

I. Rozszerzono prawo wybieralności z tytułu osobistej kwalifikacyi na urzędników powiatu gminy tudzież techników i kandydatów notaryalnych tych dwóch ostatnich kategoryi

w myśl ustawy krajowej z dnia 30. stycznia 1891 ponieważ zasilenie zastępu wyborców z osobistej kwalifikacyi jako przeciwwagi mniej intelegentnych żywiołów jest bardzo wskazane (§. 1.)

II. Orzeczono wyraźnie, że gmina jako taka, nie ma głosu przy wyborze własnej reprezentacyi choćby znaczne podatki bezpośrednio uiszczała, albowiem taki głos oddawany bywa na rzecz partyi rządzącej, co nie zawsze zgodne z interesem gminy (§. 1.)

III. Wykluczono od obieralności analogicznie do postanowień §. 20 ustawy z dnia 13. marca 1889 osoby zostające w stosunkach prawnych z gminą jako przedsiębiorcy, dostawcy lub dzierżawcy, a to na tak długo dopóki ten stosunek trwa i rachunki z tego wynikłe ostatecznie załatwione nie będą (§. 10).

IV. Postanowiono, że Magistrat obowiązany jest utrzymywać stale spis wyborców i uzupełniać takowy rokrocznie wyznaczając rokrocznie termin do wnoszenia reklamacyi. Postanowienie to uzasadnia się poczynionem doświadczeniem, że spis wyborców sporządzony w ostatniej chwili tuż przed wyborami jest często pobieżnie, a czasem nawet stronniczo sporządzony.

Nadto nawał reklamacyi wniesionych w ostatniej chwili utrudnia akcyę wyborczą i przeciąża urzędowe organa do załatwienia reklamacyi powołane (§. 12.)

V. Najważniejszą w całej ordynacyi wyborczej jest kwestya kół.

Już sam przegląd dołączonych tabel statystycznych udowadnia, że według dotychczas obowiązującej ordynacyi wyborczej zajmuje II koło wyborcze niemal uprzywilejowane stanowisko.

Jest liczebnie przeważnie najsłabsze. Obok niego stoi I. koło, które w naszych miastach prowincyonalnych reprezentuje niemal całą inteligencyę i III koło wyborcze, liczące nawet po kilku tysięcy wyborców. W ogólności pomiędzy drugiem i trzecim kołem niema żadnej proporcyi.

Ankieta a następnie Wydział krajowy starali się tę ujemną stronę w dotychczasowej ordynacyi wyborczej usunąć i urządzić koła odpowiednio do wymogów słuszności i postępu a nadto tak, ażeby z wyborów mogła wyjść jaknajlepsza reprezentacya. W tym celu postawiony był cały szereg wniosków, jak to protokoły uwidoczniają, żadne jednak z tych wniosków nie przebył statystycznej próby, gdyż wszelkie obliczenia dokonane na podstawie aktów wyborczych wydały mniej zadowalniające wyniki.

Ostatecznie zgodził się Wydział krajowy na następny wniosek ankiety: Pozostawić dotychczasowy podział na trzy koła, reprezentujące równo siłę podatkową. Wzmocnić II koło przez przesunięcie z trzeciego koła do II koła, owej części wyborców z osobistej kwalifikacyi która w myśl obowiązującej ordynacyi wyborczej bez należytego uzasadnienia dotychczas w III kole głosowała, tudzież przez przydzielenie do II koła urzędników kraju, powiatu, gminy zakładu i funduszów publicznych, których stała płaca wynosi co najmniej tyle ile stała płaca urzędników rządowych IX rangi jak niemniej techników z egzaminami państwowymi i kandydatów notaryalnych.

Wydział krajowy sądzi, że urządzenie to poprawi znacznie dotychczasowe stosunki wyborcze.

Nadto przyjęto do ustawy postanowienie, że jeżeliby I koło nieliczyło 36 wyborców t. j. dwa razy tyle ile radnych i zastępców wybiera, natenczas ma być uzupełnione do liczby 36 wyborcami II koła w porządku listy.

Postanowienie to przyjęte zostało na wypadek gdyby w miastach nie będących siedzibą c. k. Sądów obwodowych i innych wyższych dykasteryi a zatem mających małą liczbę wyborców o osobistej kwalifikacyi, stanęła jedna lub druga fabryka opłacająca większy podatek.

Wskutek tego mogłaby zmniejszyć się liczba wyborców tego koła po nad wszelką miarę (§. 13. 14.).

VI. Do §. 16. projektu przyjęto analogicznie do §. 24. ordynacyi dla niższej Austryi postanowienia, że przeciw uchwale komisyi reklamacyjnej przysługuje prawo odwołania się nie tylko reklamującemu ale i innym wyborcom tego koła, na których prawa wyborcze uchwały komisyi reklamacyjnej wpływ wywierają. Postanowienie to odpowiada wymogom szłuszności i zapobiegnie nieuzasadnionym uwzględnianiom reklamacyi przez komisyę reklamacyjną jak się to czasem ze względów stronniczych działo z ujmą praw innych wyborców.

Nadto w tym samym §fie zamieszczono postanowienie, że jeżeli komisya reklamacyjna reklamacyi w terminie oznaczonym nie załatwi obowiązany jest Magistrat przedłożyć reklamacyę Władzy politycznej powiatowej do bezpośredniego załatwienia.

Postanowienie to obmyślane jest na wypadek gdyby komisya reklamacyjna rozmyślnie dla przewlekania wyborów, reklamacyi załatwić nie chciała, jak się to w praktyce zdarzyło.

VII. W §. 17. zaprowadzono karty legitymacyjne dla wyborców, a to dla ułatwienia sprawdzania tożsamości osób i zapobieżeniu nadużyciom.

Nadto ponieważ w niektórych miastach należy do III koła po kilka tysięcy wyborców, którzy mają prawo głosować tak pisemnie jak ustnie (którą to ostatnią alternatywę, ze względu na dość znaczną ilość analfabetów usunąć nie mogliśmy) przeto Wydział krajowy uznał za stosowne wyznaczyć do wyborów w kołach mających znaczną ilość wyborców kilku dni. Unika się w ten sposób ścisku i nieporządku jakie zazwyczaj w takiem nawale powstaje i prawa wyborców będą należycie zabezpieczone.

VIII. Na wypadek gdyby w składzie Rady miejskiej nie było tylu radnych chrześcian ilu potrzeba do ukonstytuowania się Rady chrześciańskiej postanowiono, że Rada chrześciańska uzupełnioną być ma przez wybory i wszyscy wyborcy chrześcianie stanowić będą jedno koło wyborcze (§. 27.)

IX. W §. 31 projektu przyjęto postanowienia analogicznie do postanowienia ordynacyi wyborczej dla Bukowiny, że władza polityczna ma prawo zwołać nowoobraną Radę na posiedzenie celem wyboru magistratu na wypadek gdyby osobistości ustawą do tego powołane tego uczynić nie chciały.

X. W §. 34. projektu proponuje Wydział krajowy postanowienia, że członek Wydziału powiatowego lub tegoż zastępca nie może być członkiem Magistratu. Wniosek ten jest zdaniem Wydziału krajowego zupełnie uzasadniony. Miasta podlegające ustawie z dnia 13. marca 1889 wybierają znaczną ilość członków Rady powiatowej, a zdarzały się i zdarzają się wypadki że członkowie Magistratów wybrani do Wydziału powiatowego stanowią nawet i większość w Wydziale powiatowym.

W takim wypadku niema mowy o wykonywaniu kontroli nad gospodarstwem gmin.

Nadto zrobił Wydział krajowy wielokrotnie to spostrzeżenie, że niektóre Wydziały powiatowe zbyt pochopnie udzielały przyzwolenia na zaciągnięcia pożyczek rzekomo bardzo nagłych i przyczyniały się w ten sposób do mniej uzasadnionego zadłużenia miast.

Były to właśnie te Wydziały w których członkowie Magistratu przeważny wpływ mają. Jeżeli przeto w systemie autonomicznym ma istnieć niezbędnie potrzebna kontrola powinny być te dwa urzędy rozdzielone.

XI. W końcu w §. 35 przyjęto postanowienie, że jeżeliby na dwukrotne zawezwanie nie było kompletu $^3/_4$ członków Rady wymaganego przy wyborze członka Magistratu może być tenże na trzecim posiedzeniu wybrany przy zwykłem komplecie większością obecnych.

Postanowienie to jest konieczne ze względu na fakt, że nawet nieznaczne miejscowości niedopuszczają miesiącami i dłużej do wyboru burmistrza i członków Magistratu dekompletując radę.

Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić dołączony projekt ustawy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 8. marca 1893.

Marszałek krajowy
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca
Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Ustawa

z dnia ..... zaprowadzająca ordynacyę wyborczą dla miast: Biała, Bochnia, Brody, Brzeżany, Buczacz, Drohobycz, Gorlice, Gródek pod Lwowem, Jarosław, Jasło, Jaworów, Kołomyja, Krosno, Nowy Sącz, Podgórze, Przemyśl, Rzeszów, Sambor, Sanok, Śniatyn, Sokal, Stanisławów, Stryj, Tarnopol, Tarnów, Trembowla, Wadowice, Wieliczka, Złoczów, Żółkiew.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, postanawiam co następuje:

Art. I.

Dołączona ordynacya wyborcza obowiązywać będzie miasta, dla których ustawą z dnia 13. marca 1889 (Nr. 24. dziennika ustaw i rozporządzeń krajowych) ustawa gminna zaprowadzoną została.

Art. II.

Ordynacya wyborcza wejdzie w wykonanie po upływie 30 dni od dnia jej ogłoszenia, a w tym samym czasie traci ordynacya wyborcza gminna z dnia 12. sierpnia 1866 Nr. 19. dz. u. kr. w miastach we wstępie przytoczonych, moc obowiązującą.

Art. III.

Nowe wybory do Rady miejskiej i magistratu, o których w art. IV. ustawy z dnia 13. marca 1889 Nr. 24. dz. u. kr. jest mowa, o ile takowe z chwilą wejścia niniejszej ordynacyi w życie, nie zostały jeszcze przeprowadzone, winny być przeprowadzone wedle postanowień tej ordynacyi. Przeprowadzone zaś już nowe wybory pozostają w mocy prawnej.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

II.

Ordynacya wyborcza dla ***miast,***

które obowiązuje ustawa miejska z dnia 13. marca 1889. N. 24. D. u. k.

Dział I.

O wyborach rady *miejskiej.*

ROZDZIAŁ I.

O prawie wybierania i obieralności.

§. 1.

Prawo wybierania mają:

1. Członkowie gminy, opłacający w niej przynajmniej od roku podatek bezpośredni ze swej realności, od przedsiębiorstwa zarobkowego albo od dochodu, jeżeli są obywatelami Państwa Austryackiego.

2. Z pomiędzy przynależnych do gminy, bez względu na opłatę podatków:

a) obywatele miejscy;

b) pasterze dusz i inni duchowni świeccy wyznań chrześciańskich i przełożeni klasztorów:

c) rabini, kaznodzieje starozakonni;

d) urzędnicy c. k. Dworu, Państa, kraju, *powiatu i gminy*, zakładów i funduszów publicznych tak czynni jak i spensyonowani;

e) oficerowie i strony wojskowe z tytułem oficerskim, jeżeli są przeniesieni na stan stałego spoczynku, lub wzięli dymisyę z zastrzeżeniem charakteru wojskowego;

f) strony wojskowe bez tytułu oficerskiego, czy to w służbie zostające, czy pensyonowane, niemniej urzędnicy wojskowi, czy to w służbie zostający, czy pensyonowani, o ile tak pierwsi jak drudzy nie należą do pewnego oddziału wojska;

g) adwokaci, notaryusze, doktorowie fakultetów, którzy otrzymali stopień akademicki na jednym z uniwersytetów austryackich, magistrowie chirurgii i farmacyi; *następnie technicy, którzy na jednej z wyższych szkół technicznych austryackich studya swoje ukończyli i tamże egzamin dyplomowy lub egzamina państwowe z dobrym skutkiem złożyli i kandydaci notaryalni, którzy posiadają wszystkie warunki do uzyskania posady notaryalnej ustawą przepisane*;

h) przełożeni, profesorowie i nauczyciele znajdujących się w gminie szkół *publicznych* i innych publicznych zakładów naukowych.

3. Obywatele honorowi.

4. Państwo, kraj, *powiaty, gminy*, korporacye, stowarzyszenia, spółki, zakłady i fundusze, jeśli opłacają w gminie przynajmniej od roku jeden z podatków w punkcie 1. wymienionych.

Gmina, jako taka, nie ma głosu przy wyborze własnej reprezentacyi.

Wyjątki co do wojskowych.

§. 2.

Wyłączeni od prawa wybierania są zostający w służbie *czynnej*:
a) oficerowie i strony wojskowe z tytułem oficerskim;
b) wojskowi niższych stopni, *oraz szeregowcy.*

Wykluczenie wskutek czynów karygodnych.

§. 3.

Ustawy karne stanowią, czy i jak długo orzeczenie karne pociąga za sobą utratę prawa wybierania i wybieralności.

Oprócz tego wykluczeni zostają od prawa wybierania ci, którzy z powodu zbrodni zostają prawomocnie pod śledztwem, a to na tak długo, dopóki śledztwo trwa.

Wykonanie prawa wybierania.

§. 4.

Uprawnieni do wybierania głosują osobiście.

Wyjątki od tego prawidła są następujące:

1. Za osoby nie mające własnowolności głosują ich prawni zastępcy.

2. *Niewiasty głosują przez pełnomocników*, żonę żyjącą z mężem *zastąpić może mąż.*

3. Osoby nieobecne w gminie z powodu poruczonych im gminnych lub innych publicznych spraw, *tudzież* posiadacze realności lub przedsiębiorstwa zarobkowego, jeśli są w innej gminie osiedleni, *mogą głosować przez pełnomocników, każdy uprawniony głosuje w imieniu własnem tylko raz jeden, choćby mu prawo głosowania z kilku tytułów przysługiwało.*

§. 5.

Państwo, kraj, *powiaty, gminy* zakłady i fundusze publiczne głosują przez osoby, które dotycząca władza administracyjna do tego upoważni.

§. 6.

Za korporacye, stowarzyszenia i spółki głosują ich prawni, lub statutami oznaczeni zastępcy, albo mianowani przez nie pełnomocnicy.

§. 7.

Współposiadacze opodatkowanej realności mają wszyscy razem tylko jeden głos, i umocowują do głosowania jednego z pośród siebie, lub inną osobę.

Jeżeli współposiadaczami są małżonkowie z sobą żyjący, prawo wybierania wykonuje mąż.

Warunki zastępstwa.

§. 8.

Zastępcą ani pełnomocnikiem być nie może, kto nie jest obywatelem Państwa Austryackiego, lub nie używa własnowolności, albo też jest wyjętym lub wykluczonym od prawa wybierania (§§. 2. i 3).

Pełnomocnik może jednego tylko zastępować uprawnionego i winien wykazać się pełnomocnictwem.

Prawny zastępca może jednak zastępywać i kilka osób jego zastępstwu podlegających.

Obieralność.

§. 9.

Każdy członek gminy, z wyjątkiem niewiast, może być obrany *radnym* lub zastępcą *radnego;* jeśli ma prawo wybierania, *wedle prawomocnej listy wyborczej 24* rok życia ukończył, i używa własnowolności *i ma zamieszkanie w gminie.*

Wyjątki.

§. 10.

Nie mogą być obranymi:

1. Urzędnicy przełożonych władz politycznych i urzędujących w gminie rządowych władz policyjnych.

2. Urzędnicy i słudzy gminy i zakładów gminnych, dopóki w służbie zostają, a po wystąpieniu ze służby, dopóki nie zostaną załatwione rachunki, przez nich wskutek stosunku służbowego zdawane.

3. Ubodzy, pobierający wsparcie z funduszów publicznych, czeladź służebna, osoby, które jako żyjące z dziennego zarobku, lub jako pomocnicy przy rzemiosłach nie mają samoistnego utrzymania.

4. osoby zostające w stosunkach prawnych z gminą, jak przedsiębiorcy, dostawcy lub dzierżawcy, a to tak długo, dopóki ten stosunek trwa i rachunki z tego wynikłe ostatecznie załatwione nie będą.

Wykluczenie wskutek czynów karygodnych.

§. 11.

Oprócz osób oznaczonych w §. 3., wykluczone są także od obieralności osoby: *które popadły w śledztwo sądowe z powodu przekroczenia lub przestępstwa* popełnionego z chciwości *lub jednego z przekroczeń w* §§. 501, 504, 511, 512, 515 i 516 ust. kar. *wskazanych, lub jeżeli do ich* majątku ogłoszono konkurs, dopóki trwa postępowanie *karne lub krydalne.*

ROZDZIAŁ II.

O przygotowaniu do wyborów.

Spis wyborców.

§. 12.

Magistrat utrzymywać będzie stale spis członków gminy uprawnionych do głosowania.

Spis ten ma być przez Magistrat rok rocznie uzupełniany i tenże wyznacza rok rocznie termin do wnoszenia reklamacyi przeciw tak uzupełnionemu

spisowi. Reklamacye przeciw wyłożonemu spisowi rozstrzygane będą według §. 16.

Ułożenie spisu wyborców.

§. 13.

Do wyborów uprawnieni zamieszczeni być mają w spisie wyborców w następnym porządku:

I. Przedewszystkiem obywatele honorowi, a następnie z pomiędzy przynależnych w §. 1. pod 2 wymienionych.

a) duchowni świeccy wyznań chrześciańskich, przełożeni klasztorów, rabini starozakonni.

b) do IX. lub wyższej klasy dyet należący urzędnicy c. k. Dworu, państwa, tudzież urzędnicy kraju powiatu i gminy, zakładów i funduszów publicznych, jeżeli ich stała płaca wynosi co najmniej tyle, ile stała płaca urzędników rządowych IX. rangi.

c) przełożeni zakładów naukowych i profesorowie.

d) adwokaci, notaryusze i osoby posiadające stopień akademicki i technicy z egzaminem dyplomowym.

e) oficerowie i wojskowi z tytułem oficerskim.

2. następnie zamieszczoną być ma w spisie reszta z przynależnych do gminy w §. 1. pod 2. wymienionych, z wyjątkiem obywateli miejskich.

3. a w końcu wszyscy inni członkowie gminy i przynależni w §. 1. pod 1. 2. 4. wymienieni, którzy opłacają w gminie podatek bezpośredni, a to w takim porządku w jakim następują po sobie opłacane przez nich kwoty podatkowe, podług ich wysokości poczynając od najwyższej.

Obok *imienia i* nazwiska każdego uprawnionego, ma być *dokładnie wyszczególniony tytuł, lub tytuły na którym lub na których jego prawo głosowania jest oparte oraz przy każdym uprawnionym* wyrażona przypisana jemu w gminie roczna należytość podatków *a bez względu na tytuł jego uprawnienia.*

Jeśli kilku uprawnionych równe kwoty podatkowe opłaca, starszy wiekiem ma poprzedzać młodszego. Na końcu spisu mają być zebrane w jedną sumę kwoty podatkowe, przez wszystkich uprawnionych opłacane.

Koła wyborcze.

§. 14.

Na podstawie spisu wyborców utworzone *zostaną trzy* koła wyborcze.

W tym celu suma kwot podatkowych, wykazana w spisie, będzie na trzy równe części podzielona.

Do pierwszego koła wyborczego zaliczeni być mają wszyscy w §. 13. pod 1. wymienieni, a nadto z wyborców w §. 13. pod 3 wymienionych, tak jak w spisie według opłacanych podatków, począwszy od najwyższego następują, tylu, ilu potrzeba do uzupełnienia sumy podatkowej, opłacany przez wyborców w §. 13. pod 1 wymienionych, aż do $^1/_3$ ogólnej sumy podatków, wykazanej w spisie wyborców.

Do drugiego koła wyborczego zaliczeni być mają wszyscy w §. 13 pod 2 wymienieni, a nadto z wyborców wyliczonych w §. 13. pod 3 w porządku

spisu tylu, ilu potrzeba do uzupełnienia sumy podatkowej, opłacanej przez wyborców w §. 13. pod 2 wymienionych, aż do $^1/_3$ ogólnej sumy podatków, wykazanej w spisie wyborców.

Reszta uprawnionych do wyboru wykazanych w spisie należy do trzeciego koła wyborczego.

Jeśli przy tworzeniu kół wyborczych suma kwot podatkowych nie da się należycie podzielić, tak, iż kwota przez jednego z uprawnionych opłacana nie może być całkowicie do jednej z części wliczoną, należy takiego uprawnionego zaliczyć do tego koła wyborczego, na które przypada większa część opłacanej przez niego kwoty.

Jeżeli po dokonanym rozdziale na koła okaże się, że I. koło wyborcze nie ma 36 wyborców, natenczas z wyborców wymienionych w §. 13. pod 3. ma być do I. koła przyłączonych w porządku spisu począwszy od najwyżej opodatkowanego tylu, ilu do uzupełnienia liczby 36 potrzeba.

W ten sposób powstały ubytek II. koła uzupełniony być ma przez przyłączenie do tego koła takiej samej ilości wyborców III. koła jaka II kołu ubyła począwszy od najwyżej opodatkowanych.

Ilość radnych i zastępców, przez każde koło wybrać się mających.

§. 15.

Każde koło wyborcze, bez względu na liczbę wyborców w nim głosujących, wybiera *12 radnych i 6 zastępców.*

Lista wyborcza. Reklamacye.

§. 16.

Magistrat obowiązany jest najpóźniej na 3 miesiące przed upływem peryodu wyborczego poczynić przygotowania celem rozpisania wyborów. W tym celu ułoży Magistrat dla każdego koła wyborczego osobny wykaz wyborców do tego koła należących, t. j. listę wyborczą.

Te listy wraz z spisem wyborców (§. 12) mają być najpóźniej na *sześć* tygodni przed *terminem* wyborów złożone w *Magistracie*; każdemu członkowi gminy służy prawo przeglądania takowych; wyłożenie list do przeglądania ma być jednocześnie w gminie obwieszczone, z oznaczeniem ośmiodniowego nieprzekraczalnego terminu do wnoszenia reklamacyi *liczyć się mającego od dnia następnego po ogłoszeniu.* Komisya złożona z *burmistrza* jako przewodniczącego, i z czterech członków przez radę z własnego grona obranych, winna w przeciągu trzech dni rozstrzygać reklamacye, przed upływem przepisanego terminu wniesione i czynić niezwłocznie w listach wyborczych poprawki przez nią za stósowne uznane.

Burmistrz zawiadamia reklamujących o uchwałach komisyi, a nadto ogłasza przez obwieszczenie wszystkie poprawki poczynione w listach wyborców, z tym dodatkiem, że od uchwał komisyi przysługuje reklamującym prawo odwołania się do politycznej władzy powiatowej w terminie trzydniowym od dnia doręczenia uchwały, innym zaś wyborcom, na których prawa uchwały komisyi wpływ mają, w trzydniowym terminie od dnia obwieszczenia.

Jeżeli komisya odmówiła żądanego sprostowania listy wyborczej, przysługuje prawo odwołania się tylko temu, który reklamacyę wniósł.

Jeżeli komisya przychyliła się do wniesionej reklamacyi i na żądane sprostowania przyzwoliła, przysługuje prawo odwołania się tylko tym uprawnionym do wyborów, na których prawa wyborcze orzeczenia komisyi wskutek tego wpływają, że dokonano poprawek w kole wyborczem, do którego należą.

Odwołanie przeciw uchwałom komisyi reklamacyjnej wnoszone być mają w terminie powyżej oznaczonym do politycznej władzy powiatowej za pośrednictwem komisyi, która ma przedłożyć je niezwłocznie *pomienionej władzy.* Co do wyborów właśnie w toku będących, rozstrzygnienie politycznej władzy powiatowej jest stanowcze.

W ostatnim tygodniu przed wyborami żadnej poprawki w listach wyborczych przedsiębrać nie wolno.

Jeżeliby komisya reklamacyjna w przeciągu trzech dni reklamacyi nie załatwiła, obowiązany jest Magistrat przedłożyć reklamacye politycznej władzy powiatowej do bezpośredniego załatwienia.

Obwieszczenie terminu wyborów. *Karty legitymacyjne.*

§. 17.

Najpóźniej na ośm dni przed wyborami, *burmistrz* obwieści termin ich rozpoczęcia, z oznaczeniem miejsc, dni i godzin, w których każde koło wyborcze zebrać się winno, niemniej z oznaczeniem liczby radnych i zastępców, przez każde koło wybrać się mających Równocześnie zawiadomi o tem polityczną władzę powiatową

Każde koło wyborcze wybiera w osobnym dniu, względnie w osobnych dniach, a to najpierw trzecie, następnie drugie a w końcu pierwsze.

Pomiędzy głosowaniem w każdem kole wyborczem winien być taki odstęp czasu pozostawiony, ażeby wśród niego mogło nastąpić obliczenie głosów, co do koła, które już głosowało i rezultat głosowania następnym kołom do wiadomości podany.

Do głosowania w jednym dniu może być powołanych tylko 800 wyborców w porządku listy, jeżeli przeto koło liczy więcej jak 800 wyborców musi być dla wyborów tego koła wyznaczoną odpowiednia ilość dni.

Po ogłoszeniu wyborów rozesłane zostaną za potwierdzeniem odbioru wyborcom karty legitymacyjne które przy głosowaniu komisyi wyborczej okazane być winny, a karta legitymacyjna zawierać musi oznaczenie osoby, miejsca wyboru, dnia i godziny.

Czuwanie władzy politycznej.

§. 18.

Polityczna władza powiatowa winna czuwać nad tem, ażeby przygotowania do wyborów poczynione były wcześnie tak, aby z upływem peryodu wyborczego nowa reprezentacya *miejska* mogła działalność swoją rozpocząć.

ROZDZIAŁ III.

O przedsiębraniu wyborów.

Komisya wyborcza.

§. 19.

Wyborami kieruje komisya wyborcza, złożona z *burmistrza lub jego zastępcy lub jednego z asesorów jako przewodniczącego*, i z czterech, do tego

przez *przewodniczącego* powołanych wyborców, posiadających warunki obieralności.

Polityczna władza powiatowa może do aktu wyboru zesłać delegowanego dla czuwania nad zachowaniem ustawy i utrzymania spokoju i porządku.

Jawność. Zagajenie wyborów.

§. 20.

Wybory odbywają się publicznie.

Przed rozpoczęciem głosowania przewodniczący komisyi wyborczej wyłuszczy zgromadzonym wyborcom postanowienia o warunkach obieralności, objęte w §§. 9, 10 i 11, niniejszej ordynacyi, objaśni przepisy względem głosowania i obliczania głosów i wezwie wyborców, aby według własnego przekonania, niezawiśle od wszelkich pobocznych względów i tak głosowali, jak tego według ich sumiennego zdania dobro gminy wymaga.

Głosowanie.

§. 21.

W każdem kole wyborczem głosują najpierw ci członkowie komisyi wyborczej, którzy są uprawnieni do głosowania w tem kole. Potem jeden z członków powołuje do głosowania wyborców według porządku, w jakim są zapisani na liście wyborczej.

Wyborca nieobecny podczas wywołania swego nazwiska, może dopiero po odczytaniu całej listy wyborczej głosować i ma w tym celu zgłosić się do komisyi wyborczej.

Każdy wyborca może wybierać z całego grona obieralnych członków gminy, bez względu na to, do którego koła należą.

Głosowanie ustne lub pisemne.

§. 22.

Każdemu wyborcy wolno głosować ustnie lub pisemnie.

Wyborca ustnie głosujący ma wymienić *imiona i* nazwiska osób, które na radnych, i te, które na zastępców wybiera w liczbie jednak nie przenoszącej liczby radych i zastępców, których ma wybrać dotyczące koło.

Wyborca głosujący pisemnie, poda na karcie spisane osobno *imiona i* nazwiska osób, mających według jego życzenia zostać radnymi, a osobno *imiona i* nazwiska osób, mających zostać zastępcami w liczbie odpowiedniej.

Gdyby więcej osób w gminie jednego i tego samego imienia i nazwiska używało, winien wyborca dokładnie oznaczyć, którą z nich jako kandydata stawia.

W razie gdyby głosujący większą liczbę nazwisk podał nad potrzebę, natenczas tylko pierwsze z kolei aż do potrzebnej liczby uwzględniane będą.

Zapisywanie głosów.

§. 23.

Przy ustnem głosowaniu, trzymający pióro *członek komisyi* wpisze do listy głosujących natychmiast w obecności wyborcy, obok jego nazwi-

ska, nazwiska przez niego wymienione. Równocześnie będą wymienone przez głosujących nazwiska wpisane do innej listy w ten sposób, iż nazwisko pierwszy raz wymienione będzie do niej wpisane, a za każdem następnem tego nazwiska wymienieniem będzie dodana do niego porządkowa liczba 2, 3, i t. d.

Przy głosowaniu kartkami, trzymający pióro oznaczy w liście głosujących obok nazwiska wyborcy, iż tenże kartkę oddał

Kartki mają być aż do obliczenia głosów zachowane w naczyniu, do którego je wyborcy składają.

Zamknięcie głosowania. Obliczenie głosów.

§. 24.

Po odebraniu głosów od wszystkich obecnych wyborców, którzy do głosującego właśnie koła wyborczego należą, Prezydujący w komisyi wyborczej ogłosi, iż głosowanie jest ukończone, poczem komisya porówna co do ustnego głosowania, obie prowadzone listy, co do głosowania kartkami liczbę oddanych kartek z listą głosujących.

Komisya rozstrzygnie natychmiast wątpliwości, powstałe z dostrzeżonych może pomyłek, i przystąpi do obliczenia głosów.

W celu obliczenia głosów pisemnie podanych, jeden z członków komisyi odczytywać będzie nazwiska na kartkach pisane, drugi zaś każde pierwszy raz wymienione nazwisko zapisze, a za każdem powtórnem tego samego nazwiska wymienieniem doda liczbę 2, 3, i t. d.

Wynikłość obliczenia ma być zapisana na liście głosujących, *którą* prezydujący i członkowie komisyi listę podpiszą *i następnym kołom wyborczym, które jeszcze nie głosowały do wiadomości udzielane będą.*

Nadto obowiązaną jest komisya wyborcza prowadzić protokół ze swych czynności. Protokół ten ma być po ukończeniu podpisany przez przewodniczącego i wszystkich członków komisyi.

§. 25.

W każdem kole wyborczem ci, którzy otrzymali największą ilość głosów na radnych, mają być uznani radnymi, ci zaś, którzy otrzymali największą ilość głosów na zastępców, mają być uznani zastępcami.

Jeśli przy równej ilości otrzymanych głosów powstaje wątpliwość, kto ma być uznany radnym lub jego zastępcą, rozstrzyga los.

Również oznaczy komisya przez losowanie, w jakim porządku mają być powołani na opróżnione posady radnych i zastępców ci, którzy przy wyborach równą ilość głosów otrzymali.

Wstąpienie na opróżnioną posadę.

§. 26.

Jeżeli wybrany radny lub zastępca nie posiada warunków obieralności, albo nie przyjmuje wyboru, wstępuje natomiast ten, który w dotyczącem kole wyborczem po wybranych radnych, lub względnie po wybranych zastępcach największą ilość głosów otrzymał.

Takie zastąpienie nie uwalnia jednak nie przyjmującego wyboru od kary pieniężnej, jeżeli się do niego postanowienie §. 21. *ustawy z dnia 13. marca 1889 (Nr. 24. Dz. ust. kraj.) stosuje*

§. 27.

Wybory uzupełniające dla spraw wyznaniowych chrześciańskich.

Jeżeli w myśl §. 95. ust. z dnia 13. marca 1889 okaże się potrzeba uzupełnienia Rady miejskiej członkami chrześciańskiemi dla załatwiania spraw ludności chrześciańskiej, wybory te odbywać się będą na zasadach niniejszą ordynacyą wyborczą postanowionych atoli z następującymi zmianami: 1. że sporządzoną zostanie tylko jedna lista wyborcza i na tej liście zamieszczeni zostaną wszyscy wyborcy chrześciańscy z całej gminy z pominięciem wyborców nie chrześcian. 2. że wyborcy ci głosować będą razem w jednem wspólnem kole.

Głosy stracone. Obranie zastępcy radnym.

§. 28.

Nazwiska wybranych w kole, które już głosowało, mają być w kole głosować mającem przed rozpoczęciem głosowania do wiadomości podane.

Głosy podające na wybranego już w innem kole radnego, również głosy przy głosowaniu na zastępców, padające na obranego już w innem kole zastępcę, nie będą liczone.

Jeżeli wybrany już zastępca zostanie przez następnie głosujące koło obrany radnym, natenczas wstąpi na jego miejsce jako zastępca ten, kto w dotyczącem kole otrzymał największą po nim ilość głosów, danych na zastępców. *(§. 25.)*.

Zamknięcie czynności wyborczej. Unieważnienie wyborów.

§. 29.

Skoro wybory we wszystkich kołach wyborczych dokonane zostały, komisya odda do przechowania *Magistratowi* listy głosujących wraz z kartkami, jeśli takowe dawano, *i protokół.*

Burmistrz ogłosi w gminie *bezzwłocznie* nazwiska wybranych, i przedłoży spis tych nazwisk politycznej władzy powiatowej.

Polityczna władza powiatowa winna wybory, które padły na osoby, nie posiadające warunków obieralności (§§. 9. 10. i 11.), w przeciągu 14 dni unieważnić, *z urzędu* jako niezgodne z ustawą zostawiając wolność rekursu do Namiestnictwa *stronie, której wybór unieważniony został. Przeciw orzeczeniu c. k. Namiestnictwa niema dalszego odwołania.*

Zarzuty przeciw postępowaniu przy wyborach.

§. 30.

Zarzuty przeciw postępowaniu przy wyborach *tudzież zarzuty przeciw obieralności co do których polityczna władza powiatowa w myśl §. 29. orzeczenia nie wydała*, mają być w przeciągu dni ośmiu po ukończeniu wyborów wniesione do *Magistratu*, który w przeciągu dni trzech winien je przedłożyć Namiestnictwu do ostatecznego rozstrzygnienia.

Jeźli w przeciągu dni ośmu nie wniesiono żadnych zarzutów, lub jeśli wniesione, zostały odrzucone jako nieuzasadnione, nowo wybrana rada *gminna* przystąpi do wyboru *Magistratu.*

Dział II.

O wyborze *Magistratu.*

Wezwanie do wyboru.

§. 31.

Na wezwanie *burmistrza, zastępcy burmistrza względnie komisarza ustanowionego po rozwiązaniu Rady* zbiorą się członkowie *nowo obranej względnie uzupełnionej* w oznaczonym dniu i w oznaczonej godzinie, w celu wybrania *Magistratu.*

Wezwanie to nastąpić winno do 8 dni po prawomocności wyborów Rady i winno być wszystkim członkom Rady doręczone.

Jeżeliby burmistrz, względnie zastępca członków Rady w oznaczonym terminie nie zwołał, znołuje je ich polityczna władza powiatowa.

Członkowie rady, którzy się albo wcale nie stawią, albo przed ukończeniem wyboru oddalą, nie usprawiedliwiwszy dostatecznie swej nieobecności, podlegają karze pieniężnej, którą rada może aż do wysokości 20 zł. wymierzyć

Przeciw orzeczeniu tej kary służy odwołanie się do wydziału powiatowego.

Zasądzone kary wpływają na rzecz ubogich miejscowych, lub funduszu zapomogi w gminie.

Zawiadomienie politycznej władzy powiatowej.

§. 32.

Naczelnik politycznej władzy powiatowej ma prawo, dla czuwania nad prawością postępowania, albo sam być przy wyborach obecnym, albo zesłać swego delegowanego.

Zwołujący posiedzenie winien przeto wcześnie zawiadomić naczelnika tej władzy o dniu i godzinie wyboru.

Przewodniczenie podczas wyboru.

§. 33.

Zwołujący nowo wybraną względnie uzupełniającą Radę (§. 31) przewodniczy jej podczas wyboru, przy pomocy dwóch członków, których sobie przybierze.

Obieralność i wyjątki.

§. 34.

Tylko członek Rady *miejskiej* może być obrany członkiem *Magistratu.*

Nie może być jednak obranym:

1. kto nie jest w gminie stale zamieszkałym;

2. kto zostaje w czynnej służbie jako urzędnik i sługa c. k. Dworu Państwa, kraju, zakładów lub funduszów publicznych;

3. kto z obranym już członkiem *Magistratu* jest w pierwszym lub drugim stopniu spokrewnionym lub spowinowaconym;

4. duchowny jakiegokolwiek wyznania i nauczyciel szkoły miejscowej.

Jeżeliby na dwukrotne zawezwanie przewodniczącego nie zebrał się komplet $^3/_4$ Rady nastąpi wybór przy zwykłym komplecie bezwzględną większością głosów obecnych.

5. Kto jest członkiem Wydziału powiatowego lub tegoż zastępcą

Warunki ważności wyboru. Sposób głosowania.

§. 35.

Do ważności wyboru potrzebna jest obecność przynajmniej trzech czwartych części całej ilości członków rady i bezwzględna większość głosów obecnych.

Jeżeliby na dwukrotne zawezwanie przewodniczącego nie zebrał się komplet $^3/_4$ Rady nastąpi wybór przy zwykłym komplecie bezwzględną większością głosów obecnych.

Rada postanowi, czy głosowanie ma się odbywać ustnie, czy kartkami.

W każdym razie wolno członkowi Rady, nieświadomemu pisma głosować ustnie.

Przy zapisywaniu i obliczaniu głosow należy zastosować przepisy objęte §§. 23. i 24.

Wybór *burmistrza.*

§. 36.

Najpierw ma być przedsięwzięty wybór *burmistrza.* Jeźli przy pierwszem głosowaniu nikt bezwzględnej większości głosów nie otrzyma, nastąpi powtórne głosowanie, a jeśli przy powtórnem głosowaniu bezwzględna większość nie zostanie osiągniętą, nastąpi wybór między dwoma.

Przy wyborze między dwoma wolno tylko na tych dwóch członków Rady głosować, którzy przy powtórnem głosowaniu otrzymali największą ilość głosów. Przy równości otrzymanych głosów rozstrzyga los, który z nich ma być do wyboru między dwoma przedstawionym. Głos przy trzeciem głosowaniu, dany za członkiem do wyboru nie przedstawionym jest nieważnym.

W razie równości głosów przy wyborze między dwoma rozstrzyga los.

Wybór *członków magistratu.*

§. 37.

Skoro *burmistrz* wybranym został, Rada przystąpi do wyboru reszty członków *magistratu.* Głosowanie na każdego członka *magistratu* odbywa się osobno w sposób przepisany §. 36.

Wybór nieważny.

§. 38.

Jeźli członkiem *Magistratu* obrany został taki członek Rady, który według §. 34. obranym być nie może, wybór jego jest nieważny, i nowy wybór ma być natychmiast przedsięwzięty.

Wybór przewodniczącego do spraw specyalnych ludności chrześciańskiej.

§ 39.

Jeżeli burmistrzem wybrany został niechrześcianin, natenczas chrześciańska część rady miejskiej uzupełniona w danym razie członkami chrześciańskimi dodatkowo wybrani (§. 95. Ust. z dnia 13. marca 1889 Nr. 24. z r. 1889) zwołana przez najstarszego wiekiem członka swego przystąpi do wyboru ze swego grona przewodniczącego do spraw specyalnych ludności chrześciańskiej.

Wpisanie do księgi uchwał. Zawiadomienie władz.

§. 40.

Rezultat wyboru *Magistratu* ma być zapisany w księdze uchwał, i tamże podpisami przewodniczącego podczas wyboru, równie jak wszystkich głosujących radnych stwierdzony, a następnie tak politycznej władzy powiatowej, jakoteż Wydziałowi powiatowemu do wiadomości podany. *Oprócz tego złoży burmistrz sprawozdanie Wydziałowi krajowemu o przeprowadzonych wyborach tak Rady jak i Magistratu.*

Wybory uzupełniające.

§. 41.

Przepisy objęte §§. 31—38 mają być zastowane do wyborów, przedsiębranych w ciągu peryodu wyborczego w skutek opróżnienia posady *burmistrza* lub innego członka *Magistratu, jakoteż przy wyborach uzupełniających (§. 12. Ust. z dnia 13. marca 1889).*

Protokół

posiedzenia ankiety zwołanej do projektu ordynacyi wyborczej dla 30 miast, odbytego dnia 30. czerwca 1891. w sali posiedzeń Rady Wydziału krajowego.

Obecni:

Przewodniczący: JWP. Józef Wereszczyński, członek Wydziału krajowego.
Członkowie: JWP. Teofil Mandyczewski, c. k. Radca Namiestnictwa.
JWP. Kazimierz Laskowski, c. k. Radca Namiestnictwa.
Wny Dr. Filip Fruchtman, poseł na Sejm krajowy.
Wny Józef Michalczewski, Radca Wydziału krajowego.
Wny Tadeusz Pilat, poseł na Sejm krajowy, profesor uniwersytetu.
Dr. Franciszek Piekosiński, p. o. Radcy Wydziału krajowego — prowadzący pióro.

Przewodniczący zagaja posiedzenie i przypomina, że ankieta na poprzedniem swojem posiedzeniu z dnia 26. września 1889. doprowadziła dyskusyą nad projektem ordynacyi wyborczej dla 30 miast do §. B. stanowiącego podział wyborców na koła wyborcze i odroczyła się do chwili, skoro biuro statystyczne dostarczy jej materyałów z ostatnich wyborów do ocenienia, który z przedstawionych ankiecie przez członków jej sześciu projektów utworzenia kół wyborczych, okaże się najpraktyczniejszym. Materyały te co do 10 miast zostały już przez biuro statystyczne dostarczone, więc ankieta została ponownie sproszoną.

Radca Michalczewski jest zdania, że dostarczony przez biuro statystyczne materyał z 10 miast tylko, nie jest dostatecznym do wytworzenia sobie zupełnie pewnego zdania, jaki podział na koła wyborcze byłby najodpowiedniejszy, wnosi przeto, aby zestawić jeszcze obliczenia statystyczne także co do resztujących 20 miast lub przynajmniej co do 10 i do tego czasu odroczyć ankietę.

Radca Mandyczewski uważa dostarczony przez biuro statystyczne materyał za zupełnie dostateczny do przeprowadzenia dyskusyi, nie spodziewa się, iżby dalszy materyał zmienił ten obraz, jaki się z obecnego materyału okazuje. Nie widzi przeto powodu do odraczania ankiety.

Prof. Pilat prosi o przeprowadzenie dyskusyi na podstawie materyału już przedłożonego choćby nawet nie miało przyjść do decyzyi; dyskusya bowiem może mu dostarczyć wskazówek pożądanych do dalszego opracowania materyału.

Poseł Fruchtmann jest za zatrzymaniem trzech kół, z tą tylko poprawką, iżby do drugiego koła przenieść inteligencyą głosującą obecnie w trzeciem kole. Druga alternatywa byłaby, znieść w ogóle koła, ale byłoby to niebezpiecznem dać taką przewagę tej masie wyborców, która obecnie w trzeciem kole głosuje.

Radca Mandyczewski wnosi, aby wyborców podzielić wedle podziałku na dwa koła, a do koła pierwszego przyłączyć nadto wszelką inteligencyą, tak tę, która już obecnie w pierwszem kole głosuje jak i głosującą w kole trzeciem.

Prof. Pilat wnosi, aby podatek opłacany przez tych, którzy głosują z osobistego przymiotu nie był liczony, nie powinien on bowiem głosujących na zasadzie podatku spychać z wyższych do niższych klas wyborczych. Przeciw podziałowi na dwa koła zarzuca, iż podział taki za mało uwzględnia liczbę głosujących wyborców i wnosi, żeby przy podziale na dwa koła wedle podatku każde koło podzielić jeszcze na dwa oddziały wedle liczby wyborców.

Radca Michalczewski proponuje podział na trzy koła, a to w ten sposób, iżby do pierwszego koła weszła inteligencya oraz ci, którzy płacą podatku wyżej 100 zł. w. a., resztę zaś wyborców podzielić po połowie na dwa koła: drugie i trzecie.

Przewodniczący dodaje, iżby przy wyborcach z mocy przymiotu osobistego podatek przez nich opłacany wtedy tylko był liczony, jeśli podatek zalicza ich do tej samej klasy wyborczej co przymiot osobisty.

Podziałowi na dwa koła jest przeciwnym:

Poseł Fruchtman nie chciałby wyborców z osobistej kwalifikacyi odosobnić i zamknąć w oddzielnem kole.

Radca Laskowski oświadczyłby się za podziałem na dwa koła wedle wniosku Radcy Mandyczewskiego, tylko go razi dysproporcya cyfry pomiędzy wyborcami pierwszego, a drugiego koła; jest więc za podziałem na trzy koła, z których do pierwszego wstawia tylko inteligencyą z opuszczeniem najwyżej opodatkowanych, zaś resztę wyborców dzieli na dwa koła równe co do liczby wyborców, a w porządku wysokością opłacanych podatków wskazanym.

Prof. Pilat jest za zatrzymaniem opłacających podatek wyższy nad zł. 100 w kole pierwszem i za przeniesieniem tych, którzy głosują z mocy osobistej kwalifikacyi w kole trzeciem do koła pierwszego.

Poseł Fruchtmann jest zdania, iż możnaby kwestyę podziału na koła dla 30 miast załatwić w ten sposób, iżby uchwalić tylko ogólne zasady czyli ramy tego podziału, zaś uchwalenie szczegółów w ramach tych za zatwierdzeniem przez Wydział krajowy pozostawić miastom.

Prof. Pilat wyjaśnia, że każda zasada da w każdem poszczególnem mieście odmienne rezultaty.

Na tem dyskusya została zamkniętą i nastąpiło głosowanie, przy którem większością głosów przyjęto podział na trzy koła:

1. koło obejmie inteligencyą oraz głosujących obecnie w 3. kole z mocy osobistej kwalifikacyi.

2. i 3. koło obejmie resztę wyborców podzielonych na dwa równe koła wedle liczby wyborców, a w porządku wskazanym wysokością opłacanego podatku.

Na tem posiedzenie zamknięto z tem, iż następne posiedzenie odbędzie się, jak skoro biuro statystyczne dostarczy materyału przynajmniej co do dalszych jeszcze 20 miast. — Przewodniczący: Wereszczyński w r., prowadzący pióro Dr. Piekosiński mp.

Alegat 2. do sprawozdania Wydziału krajowego L. 17.622/1893.

Protokół

posiedzenia ankiety zwołanej do projektu ordynacyi wyborczej dla 30 miast. odbytego dnia 27. marca 1893. w biurze Szefa Departamentu I. Wydziału krajowego.

Obecni:

Przewodniczący: JWP. Józef Wereszczyński, członek Wydziału krajowego.
Członkowie: JWP. Włodzimierz hr. Łoś, c. k. Radca Dworu.
JWP. Teofil Mandyczewski, em. c. k. Radca Namiestnictwa.
WP. Dr. Filip Fruchtmann, poseł na Sejm krajowy.
WP. Juliusz Prokopczyc, c. k, starosta,
WP. Dr. Tadeusz Pilat, c. k. prof. i poseł,
WP. Józef Michalczewski, radca Wydz. kraj.,
WP. Eugeniusz Pierożyński, sekret. Wydz. kraj.,
Wacław Kwiatkowski, koncypista Wydz. kraj. prowadzący pióro.

Przewodniczący — zagaja posiedzenie i proponuje, aby wobec nowego składu ankiety rozpocząć obrady nad wygotowanym przez Wydział krajowy projektem od §. 1. jakkolwiek poprzednia ankieta przedyskutowała już i uchwaliła początkowych 12 paragrafów.

Radca Michalczewski: przeczytuje §. 1. i następne projekta Wydziału krajowego ze zmianami przez ankietę poprzednią uchwalonemi

C. k. Radca dworu hr. Łoś — proponuje zatrzymanie tekstu dawniejszego ustawy w ustępie f) §. 1.

C. k. Starosta Prokopczyc — jest zdania, że należałoby wciągnąć w jeden ustęp punkta c) i f) §. 1. i wyeliminować zupełnie „strony wojskowe bez tytułu oficerskiego“, którym trudno przyznać prawo wybierania z tytułu osobistej kwafifikacyi i proponuje następujący tekst:

„oficerowie siły zbrojnej, jeżeli są na pensyi lub wzięli dymisyę z zastrzeżeniem charakteru wojskowego tudzież urzędnicy wojskowi na pensyi“.

Po dłuższej dyskusyi ankieta nie przychyliła się do tego wniosku, i uchwaliła ustępy e) i f) wedle stylizacyi ordynacyi wyborczej z r. 1866.

C. k. Radca Dworu hr. Łoś powraca jeszcze do punktu d) i proponuje, aby słowo „wysłużeni“ zastąpić słowem „pensyonowani“.

Uchwalono.

Radca Michalczewski przemawia za zatrzymaniem prawa wybierania dla redaktorów w ustępie g) §. 1. i przyznaniem tegoż prawa także kandydatom notaryaln. i inżynierom

Poseł Dr. Fruchtman sprzeciwia się wnioskowi Radcy Michalczewskiego co do przyznania prawa głosowania redaktorom odpowiedzialnym, gdyż ci, którzy figurują jako odpowiedzialni redaktorowie nie zawsze są kierownikami pism, zgadza się jednak z drugim wnioskiem, tembardziej, że już ustawą krajową z r. 1890 przyznane zostało kandydatom notaryalnym i technikom prawo wyboru do Sejmu.

Uchwalono ustęp g) z przyznaniem prawa wybierania technikom i kandydatom notaryalnym stosownie z d. 30. stycznia 1890. D. u. kr. Nr. 22.

Przewodniczący. Na wniosek przewodniczącego uchwalono dodać w §. 1 h) do tekstu „znajdujących się w gminie szkół“ słowo „publicznych“.

Poseł Dr. Fruchtmann podnosi co do ustępu 4. §. 1. przyznającego prawo głosowania państwu, krajowi itd., że wedle dzisiejszych postanowień głosuje właściwie tylko podatek a nie indywiduum, podczas gdy prawa polityczne przysługiwać winny tylko obywatelom państwa, którzy są osobnikami i stawia formalny wniosek, aby przed uchwaleniem tego ustępu przyjąć zasadę, „że głosować może tylko obywatel kraju“ — w obec czego odpaść by musiał ustęp 4.

Radca Michalczewski nie zgadza się z wnioskiem Dr. Fruchtmana, nie chcąc pozbywać się głosów inteligencyi, której i tak nie dużo jest w miastach tych.

C. k. Radca Dworu hr. Łoś oświadcza, że zgodziłby się na wniosek posła Dr. Fruchtmanna, gdyby ta zasada została zastosowaną nie tylko do 30 miast lecz równocześnie także do wszystkich gmin w kraju niemniej też znalazła pomieszczenie w ordynacyi wyborczej do Sejmu, jak długo jednak zasada ta do całego systemu wyborczego przyjętą nie jest — oświadcza się za dotychczasowym tekstem ustawy.

Poseł Dr. Fruchtman oznajmia, że stawiał swój wniosek tylko w celach utilitarnych i jest zdania, że właśnie w razie uchwalenia tej zasady inteligencya zyska tylko na tem i uprasza, by wniosek jego był w protokole umieszczony.

Przewodniczący podnosi jeszcze zapatrywanie posła Dr. Fruchtmana, aby gminom przyznać prawo głosowania, tylko nie przy wyborach własnej reprezentacyi.

Uchwalono pozostawić ustęp 4. §. 1. i dodatek:

„Gmina jako taka nie ma prawa głosowania przy wyborze własnej reprezentacyi.

§. 2.

W §. 2. uchwalono na wniosek c. k. starosty Prokopczyca i po przemówieniu c. k. radcy dworu hr. Łosia dodać w ustępie 1. po słowie „służbie“ słowo „czynnej“ i wykreślić z ostatniego ustępu słowa „z wyjątkiem jednak rezerwistów niepowołanych“.

§. 3.

C. k. starosta Prokopczyc wnosi, aby w §. 3. art. 2. wykreślić słowa z powodu przestępstwa kradzieży oszustwa, sprzeniewierzenia lub udziału w jednem z tych przestępstw“, gdyż w przestępstwach Sąd nie przeprowadza śledztwa a dalej proponuje, aby umieścić w tym ustępie, że wykluczeni zostają ci, którzy z powodu zbrodni pozostają prawomocnie pod śledztwem uchwalono zgodnie z wnioskiem.

§. 4.

C. k. starosta Prokopczyc wnosi, aby ze względów praktycznych ustęp 2. §. 4. opiewał tylko: „niewiasty głosują przez pełnomocników“ a opuścić zupełnie postanowienie, że mąż może głosować za żonę. Zdarza się bowiem często, że żydzi, którzy żyją w małżeństwie rytualnem głosują za swe żony, a głosy takie w razie wniesionego protestu muszą być unieważniane, co niejednokrotnie opóźnia lub nawet powoduje unieważnienie wyborów.

Po przeprowadzonej dyskusyi a mianowicie po przemówieniach przewodniczącego i c. k. radcy dworu hr. Łosia ankieta do wniosku tego nie przychyliła się.

C. k. starosta Prokopczyc stawia dalej wniosek, aby wykreślić zupełnie ustęp 3. projektu, postanawiający że przełożone klasztorów żeńskich głosują przez umocowanych zastępców, połączyć zaś ustępy 4. i 5. projektu w jeden, następnie wykreślić w ustępie 5. słowa „przez

ustanowionego przez siebie rządcę lub zawiadowcę", a posiadaczom realności lub przedsiębiorstwom zarobkowym pozwolić tylko głosować przez pełnomocników, a w końcu przyznać także prawo głosowania przez pełnomocników obywatelom honorowym w innej gminie osiedlonym.

Poseł Fruchtman jest przeciwny w zasadzie wszelkim głosowaniom przez pełnomocników i jest zatem aby wszelkie pełnomocnictwa uchylić, ponieważ byłoby to jednak postępowaniem zbyt radykalnem oświadcza się przeciw dalszemu przyznawaniu prawa głosowania przez pełnomocników.

Uchwalono wykreślić ustęp 3. połączyć oba ustępy 4. i 5. wedle wniosku, natomiast nie przyznano prawa głosowania niezamieszkałym w gminie obywatelom honorowym przez pełnomocników.

W §. 5. uchwalono dodać po słowie kraj „powiaty i gminy".

§. 6. projektu przyjęto bez zmiany §. 7. po przeprowadzonej dyskusyi uchwalono pozostawić w dawnej objętości i wykreślić dodane w projekcie 4 ostatnie ustępy.

W §. 8. projektu zmieniono stylistycznie ostatni ustęp w ten sposób, iż takowy opiewać ma:

Prawny zastępca może zastępować i kilka osób jego zastępstwu podlegających.

§. 9. przyjęto według projektu ze zmianą stylistyczną a mianowicie zamiast „członkiem Rady" radnym zamiast zastępcą członka, „zastępcą radnego".

W §. 10. ust. 1. uchwalono zatrzymać tekst ustawy z r. 1866.

§. 11. uchwalono wedle tekstu projektu z wykreśleniem tylko słowa „z powodu zbrodni" ze zwzględu na §. 3.

§. 12. uchwalono po dłuższej dyskusyi wedle brzmienia projektu i uchwalono tylko uzupełnić co do sposobu rozstrzygania wniesionych reklamacyi.

Na tem posiedzenie o godzinie 8. wieczór zamknięto z tem, że następne odbyć się ma w dniu 28. marca b. r. o godzinie ½12 przed południem.

2. Posiedzenie

ankiety w dniu 28. marca b. r. o godz. ½12-tej przed południem.

Przewodniczący otwiera dyskusyę co do §. 13. i proponuje, aby przedewszystkiem przeprowadzić ogólną dyskusyę nad zmianami, jakie w postanowieniach tego paragrafu uczynić by należało.

Radca Mandyczewski ponawia swój wniosek, postawiony na posiedzeniu ankiety w r. 1891 i wnosi, iżby zaprowadzić 2 koła wyborcze, t. j. podzielić wyborców wedle podatku na dwa koła a do koła 1-go przydzielić nadto całą inteligencyę, tak tę, która już obecnie w pierwszem kole głosuje jak i głosującą w kole trzeciem. Mowca podnosi na podstawie dokonanych obliczeń, że podział taki zapewniłby w I. kole przewagę żywiołom inteligentnym i o dobro gminy dbałym.

Radca Michalczewski reasumuje całą dyskusyę przeprowadzoną w tym przedmiocie przez poprzednią ankietę i zwraca uwagę na ujemne strony dotychczas obowiązującej ordynacyi wyborczej i na brak wszelkiej proporcyi pomiędzy 2-giem a 3-cim kołem.

Na kilkudziesięciu wyborców 2 go koła przypada kilkaset albo nawet kilka tysięcy wyborców trzeciego koła, a drugie koło nie reprezentuje wcale tych zasobów inteligencyi co 1-e koło, od którego w wielu miastach jest nawet mniejsze.

Ankieta poprzednia zastanawiała się nad tem przez kilka posiedzeń i członkowie ankiety przedstawili cały szereg wniosków, ażeby dotychczasowe złe naprawić; wnioski te jednak nie mogły się utrzymać w obec wyniku badań, dokonanych przez bióro statystyczne.

W obec powyższego stanu rzeczy nie widzi mowca innego wyjścia jak zniesienie 3 kół, a ustanowienie tylko jednego koła, a to z tego powodu, ponieważ jedno koło odpowiada najwięcej słuszności i interesom ludności chrześciańskiej, dla której dotychczasowa ordynacya nie jest — jego zdaniem sprawiedliwą.

Mowca nie obawia się tego, ażeby ciemne masy zapanowały w miastach, przytacza jako przykład wybory we Lwowie, które przeciętnie dobrze wypadają a nadto fakt, że wybory w III kole w miastach wypadają prawie wszędzie dobrze i z tego koła wychodzą burmistrze i inne wybitniejsze osobistości.

C. k. Star. Prokopczyc stawia wniosek, aby zatrzymać 3 koła, a zmienić dotychczasowy podział w ten sposób, iżby inteligencyę głosującą w kole trzeciem przyłączyć do koła 2-ego.

Pos. Dr. Fruchtman zwraca się przedewszystkiem do wniosku p. radcy Michalczewskiego, jako najdalej idącego a zdaniem jego najważniejszego. Przyjęcie tego wniosku jest jednak równocześnie przyjęciem zasady powszechnego głosowania. Jakkolwiek mowca widzi w tem wniosku wiele dobrego, jest jednak przeciwny temuż, gdyż obecne stosunki nie pozwalają jeszcze na zaprowadzenie powszechnego głosowania.

Następnie przedstawia mowca na podstawie własnego długoletniego doświadczenia sposoby, w jakie się obecnie wybory odbywają; przyznaje, że z koła 3-go wychodzą przeważnie osobistości wybitniejsze zdaniem jego, jest to jednak tylko manewr wyborczy, gdyż chociaż wybierani bywają w tym kole inteligentne osoby, jak urzędnicy, adwokaci i t. d., lecz osoby te z rozmaitych powodów nie przychodząc na posiedzenia rady, dopuszczają, że radni wybrani z koła 2-go, którzy znów solidarnie głosują i pilnie na posiedzenia uczęszczają, mają przewagę w radzie.

Wie o tem dobrze, że dzisiejszy podział na 3 koła jest niesprawiedliwym, gdyż tak 1-e jak i 2-e koło, chociaż ma bardzo mało wyborców, wybiera tyle radnych co i 3-cie koło, jakkolwiek to ostatnie składa się z bardzo znacznej ilości wyborców, nie uważa jednak, iżby podział na 2 lub 4 koła usunął tę niesprawiedliwość.

Mowca jest zdania, że na razie nie pozostaje nic innego jak trzymać się 3 koła a zaprowadzić tylko pewne zmiany w podziale, reformy w tym kierunku uważa mowca za konieczną.

Zdaniem jego oprócz przeniesienia inteligencyi z III koła do II, należałoby kombinować podatek z liczbą wyborców a mianowicie ustanowić pewną liczbę wyborców w każdem kole. W każdem kole wyborczem wynosiłaby n. p. najmniejsza liczba wyborców $^1/_6$ części ogólnej sumy wyborców, gdyby zaś w któremkolwiek kole nie boło wymaganej liczby, należałoby przesunąć brakującą z następnego koła. Do tej $^1/_6$ części wliczałoby się tak w I-em jak i II-giem kole inteligencyę, która bez względu na opłacane podatki w tych kołach głosować by miała.

Podnosi dalej, że w ordynacyi wyborczej pruskiej przyjęty został nowy podział podatków, postanowiono bowiem, że do I-go koła należą ci, którzy opłacają pierwszych $^5/_{12}$ części ogólnej sumy podatków, do II-go ci, którzy opłacają dalsze $^4/_{12}$ części a do III-go ci, którzy opłacają resztę $^3/_{12}$ części podatków.

Reforma zatem podziału dałaby się przeprowadzić w dwojaki spesób:

1 albo stanowić kombinacyę podatków z liczbą wyborców i oznaczyć minimalną ilość wyborców, przy czem do II-go koła przeszłaby inteligencya z III-go koła, — lub

2) wyznaczyć dla I-go koła większą sumę podatku, mniejszą dla II-go koła a najmniejszą dla III-go koła.

C. k. Radca dw. hr. Łoś przeciwny jest wnioskowi p. radcy Michalczewskiego, tak ze względu na postanowienia art. XI. ustawy zasadniczej z 5. marca 1862, w obec którego

to postanowienia i c. k. Rząd bez wątpienia sprzeciwiłby się podobnej zmianie jak niemniej z własnego przekonania, gdyż przy głosowaniu w jednem kole, dzisiejsze 3 koło byłoby w przewahze. Mowca nie może również oświadczyć się za podziałem na 2 koła wyborcze, natomiast przychyla się do wniosku p. starosty Prokopczyca.

Co do wniosku posła Dr. Fruchtmana podnosi, że wniosek ten może w zasadzie byłby dobry, nie mając jednak żadnych dat, jaki w takim wypadku byłby wynik głosowania, nie może na razie oświadczyć się za tym wnioskiem.

Radca Michalczewski uprasza o zanotowanie wniosku swego w protokole a będąc przekonanym, że wniosek jego w obec powyższego stanu rzeczy nie przejdzie, oświadcza się za wnioskiem p. starosty Prokopczyca, jakkolwiek ma tę ujemną stronę, że nie wypełni jeszcze tej przepaści, jaka zachodzi między ilością wyborców II i III-go koła.

Poseł Dr. Fruchtman ponawia następnie swój wniosek, postawiony podczas ankiety w r. 1891, wedle którego możnaby kwestyę podziału kół wyborczych załatwić jeszcze w ten sposób, iżby uchwalić tylko ogólne zasady czyli ramy tego podziału, uchwalenie zaś szczegółów w ramach tych pozostawić miastom za zatwierdzeniem przez Wydział krajowy.

Prof. Dr. Pilat sprzeciwia się temu wnioskowi z rozmaitych powodów. Między innemi podnosi, że partya chwilowo u steru stojąca mogłaby ułożyć bardzo niepomyślny podział a niejednokrotnie mogłoby przyjść na tym punkcie do takich sporów, iż nigdy może nieuchwalonoby szczegółów co do podziału kół wyborczych. Mowca oświadcza dalej, że byłby za wyborami w jednem kole wyborczem, obawia się jednak wyborów III-go koła, podział zaś na dwa koła wyborcze ma także wiele za sobą, lecz również i tu jest obawa, by żywioł inteligentny nie pozostał w mniejszości w niektórych miastach.

Przewodniczący wypowiada swe zapatrywania na obecnie obowiązującą ordynacyę wyborczą w szczególności co do podziału na koła, omawia wnioski w toku dyskusyi postawione, a w końcu po przemówieniach p. radcy Michalczewskiego i p. prof. Dr. Piata zarządza głosowanie.

Przy głosowaniu utrzymał się wniosek p. starosty Prokopczyca t. j. podział na 3 koła wyborcze z tą tylko zmianą, że do 2 koła przydzieloną być ma inteligencya z koła 3. Zarazem uchwalono, że technicy i kandydaci notaryalni, którym ankieta przyznała prawo wybierania, zaliczani być mają do wyborców koła 2.

§. 13, przyjęto bez zmiany.

Przewodniczący wnosi, aby w §. 14. projektu dodać postanowienie, że urzędnicy kraju, powiatu, gminy, zakładów i funduszów publicznych należą tylko wtedy do I. koła wyborczego, jeżeli ich stała płaca wynosi tyle, ile płaca urzędników państwowych IX. rangi w przeciwnym razie do koła II. Wniosek powyższy uchwalono.

Na wniosek p. starosty Prokopczyca zgodzono się wykreślić ostatni ustęp §. 14. w myśl którego wolno by było wyborcy, który posiada tytuły do kilku kół wyborczych, żądać w drodze reklamacyi przeniesienia siebie do innego koła.

Na tem posiedzenie zamknięto o godzinie 8. wieczór.

3. Posiedzenie

ankiety w dniu 30. czerwca 1893 o godzinie ½10 przed południem.

Poseł Dr. Fruchtman zwraca się jeszcze do postanowień §. 12. 13. i 14. a odczytawszy odnośne postanowienia ordynacyi wyborczej dla Austryi niższej, i podnosi, że już obecnie w niektórych miastach posiada I. koło bardzo małą ilość wyborców, pomiędzy którymi jest kilku zaledwie z tytułu opłacanego podatku (Gorlice, Krosno) a ponieważ zdarzyćby się mogło,

że większy jakiś przemysłowiec opłacający bardzo znaczny podatek, zepchnął by innych wyborców z tytułu podatkowegn do II. koła, wobec czego koło II. stracić by mogło wielu wyborców niższy podatek opłacających — proponuje przyjąć do niniejszej ustawy następujące postanowienia:

1. Jeżeli w I. kole nie ma podwójnej ilości wyborców od wybieranych przez to koło radnych i zastępców zatem 36 wyborców w takim razie należy z II. koła przydzielić taką ilość wyborców z tytułu podatkowego ile do uzupełnienia liczby 36 brakuje.

2. pozostałą sumę podatków (po odciągnięciu podatku opłacanego przez 36 wyborców I. Koła) podzielić na 2 równe części i wedle tego podziału utworzyć dalsze 2 koła wyborcze.

Prof. Dr. Pilat zgadza się z wnioskiem ad 1. wobec jednak różnych zdań co do wniosku 2-go proponuję, iżby nie dzielić pozostały podatek na 2 równe części lecz tylko z III. koła przydzielić do II. koła tyle wyborców, ile z koła II. przeszło do I.

Przy głosowaniu utrzymał się 1. wniosek posła Dr. Fruchtmana, tudzież wniosek prof. Dr. Pilata.

§. 15. projektu przyjęto bez zmiany.

Pos. Dr. Fruchtman stawia do §. 16. następujące wnioski:

1. aby ułożeniem list wyborczych zajmywał się Magistrat a nie burmistrz;

2. aby termin do wyłożenia list ściśle został określony a mianowicie, aby wyłożenie ist przez Magistrat następowało na 3 miesiące przed końcem peryodu wyborczego a nie na 6 tygodni przed wyborami.

3. aby zatrzymać dotychczasowy 8-dniowy termin do reklamacyi a nie 14-dniowy, jak w projekcie proponowano;

4. aby opuścić postanowienie co do abecadłowego układania list wyborczych;

5. aby komisya reklamacyjna obowiązaną była rozstrzygać reklamacye w przeciągu dni 3 a nie w przeciągu dni 8. jak proponowano;

6. aby postanowić rygor, że władza polityczna ma rozstrzygnąć wniesione reklamacye, jeżeli komisya w przeciągu dni 3, obowiązkowi temu zadość nie uczyni a to celem zapobieżenia możności przewlekania w ten sposób wyborów;

7. aby co do rozstrzygania reklamacyi względnie prawa wnoszenia rekursów przeciw uchwałom komisyi przyjąć odmienne a lepsze postanowienia §. 24. ordynacyi wyborczej dla niższej Austryi, postanawiającej, że prawo rekursu przeciw orzeczeniom komisyi reklamacyjnej przysługuje nie tylko reklamacyjnym lecz także innym wyborcom i nie tylko przeciw odmownej uchwale komisyi i że uchwały komisyi reklamacyjnej mają być ogłoszone reklamującym zaś doręczone, a listy napowrót wyłożone.

Po dłuższej dyskusyi w tym przedmiocie przeprowadzonej, w której wszyscy członkowie ankiety udział brali uchwalono następujące zmiany co do §. 16:

1. Magistrat obowiązany jest na 3 miesiące przed upływem peryodu wyborczego poczynić przygotowania celem rospisania wyborów.

2. Magistrat a nie burmistrz obowiązany jest nłożyć listy wyborcze.

3. wyłożenie list nastąpić ma na 6 tygodni przed terminem wyborów,

4. reklamacye wnoszone być mogą tak jak dotychczas w terminie 8-mio dniowym, rozpoczynającym się od dnia następnego po ogłoszeniu wyborów,

5. uchwalono zatrzymać termin trzydniowy do rozstrzygania reklamacyi przez komisyę z tym jednak rygorem, że jeżeli komisya niezałatwi wniesionych reklamacyi do 3-ch dni, winien jest Magistrat przedłożyć wszystkie reklamacye c. k. Starostwu do bezpośredniego rozstrzygnięcia,

6. co do wniosku 7-ego w przedmiocie wnoszenia rekursów przeciw uchwałom komisyi reklamcyjnej postanowiono wziąść za podstawę §. 24. ord. wyb. niższo-austry-

ackiej z tem jednak ograniczeniem, że po uskutecznieniu poprawek przez komisyę listy nie. mają być ponownie wyłożone,

7. uchwalono opuścić wreszcie postanowienie co do abecadłowego układania list wyborczych.

C. k. Star. Prokopczyc wnosi, aby §. 17. zastrzedz, że karty legitymacyjne doręczone być mają za dowodami doręczenia i aby §. 20. dołączyć do §. 17.

Uchwalono §. 17. projektu ze zmianą, że nie na 14 lecz na 8 dni przed wyborami nastąpić ma obwieszczenie o rozpocząć się mających wyborach tudzież dodatek że karty legitymacyjne mają być doręczane wyborcom za dowodami doręczania. Wreszcie postanowiono §. 20. przyłączyć częściowo a w szczególności co do porządku w głosowaniu i terminach wyborów do §. 17. resztę do §. 22.

§. 18. projektu przyjęto bez zmiany.

Poseł Dr. Fruchtman podnosi do §. 19. czy nie byłoby wskazanem zezwolić na utworzenie większej ilości komisyi, w razie, jeżeliby w któremkolwiek kole jest znaczniejsza liczba wyborców.

Po przeprowadzonej w tym kierunku dyskusyi uchwalono pozostawić tekst tego §. wedle projektu z tą zmianą, że dla każdego koła wyborczego ma być osobny dzień wyznaczony a jeżeli w którem kole jest więcej jak 800 wyborców musi być wyznaczonych dla wyborców z tego koła tyle dni, ile wypada z podziału ogólnej liczby wyborców tudzież zmieniono stylizacyę pierwszego zdania a mianowicie zamiast zdania: „Przy wyborach przewodniczy komisya“ na „Wyborami kieruje komisya“.

Do §§. 22. projektu przyłączono ostatni ustęp.

§. 22 i 23 projektu uchwalono bez zmian.

§. 24 projektu uchwalono bez zmian z dodatkiem słów „członek komisyi“ po słowach „trzymający pióro“.

C. k. Star. Prokopczyc — przy §. 25. zwraca uwagę, że nie ma nigdzie mowy o protokole komisyi, który przy wyborach powinien być prowadzony. gdyż komisya wyborcza nie jedną wątpliwą rozstrzyga kwetyę, a uchwały jej powinny być zapisywane.

Uchwaloo zgodnie z wnioskiem dodać do §. 25. lub w innem miejscu postanowienia o prowadzeniu protokołu.

Radca Mandyczewski — odnośnie do §. 26 oświadcza się przeciw proponowanemu w projekcie postanowieniu o potrzebie bezwzględnej większości głosów przy wyborach a za większością względną i wnosi, aby zatrzymać dawniejszy tekst z dodatkiem tylko postanowienia, że komisya wyborcza po zamknięciu głosowania obowiązaną jest oznaczyć przez losowanie porządek, w jakim wstępować mają po sobie na opróżnione posady radnych lub zastępców — ci, którzy przy głosowaniu po wybranych radnych i zastępcach — równą ilość głosów otrzymali.

Uchwalono §. 26. wedle brzmienia ustawy z r. 1866 z dodatkiem przez p. radcę Mandyczewskiego proponowanym.

Do §. 26. Po przemówieniu posła Fruchtmana, żądającego wyborów uzupełniających c. k. radcy dworu hr. Łosia i sekretarza Pierożyńskiego uchwalono §. 27 w brzmieniu dawnem z dodatkiem, że jeżeli wybrany radny lub zastępca umrze przed ukonstytuowaniem się Rady, ma również nastąpić wstąpienie na opróżnioną posadę.

§. 28 przyjęto wedle projektu ze zmianą, iż zamiast powołanego Art. II. ust. z roku 1868 powołany być ma §. 95 ust. z 13. marca 1889.

§. 29 uchwalono bez zmiany.

W ustępie I. §. 30 uchwalono wykreślić słowa końcowe „jak i gminie“

natomiast dodać postanowienie, że rekursa przeciw unieważnieniu wyboru, przez c. k. Starostwo „rozstrzyga ostatecznie c. k. Namiestnictwo“ i że władza polityczna winna „z urzędu“ unieważnić wybory osób, nie posiadających warunków obieralności.

Zamiast projektowanego ustępu 2. przyjęto odnośny ustęp ord. wyb. z r. 1866 z tem dodatkiem, że komisya oddać ma również do przechowania Magistratowi „spisany z wyborów protokół, podpisany przez wszystkich członków komisyi“.

§. 31. uchwalono wedle tekstu ustawy z r. 1866 ze zmianą, że zarzuty mogą mogą być wnoszone nietylko przeciw postępowaniu przy wyborach, także przeciw obieralności, jeżeli c.k. Starostwo nie wydało już w tym względzie orzeczenia po myśli §. 30, tudzież, że zarzuty wnosić należy do Magistratu, a nie na ręce burmistrza.

Do §. 32 uchwalono na wniosek posła Dra Fruchtmana przyjąć postanowienie, że burmistrz, a nie najstarszy wiekiem zwołać ma nowo wybraną radę celem wyboru Magistratu, tudzież rygor, zawarty w bukowińskiej ordynacyi wyborczej, że jeżeli burmistrz z jakiegokolwiek powodu nie zwoła w oznaczonym czasie nowowybranej Rady, uczynić to ma c. k. władza polityczna.

§. 33 przyjęto bez zmiany.

§. 34 bez zmiany.

Pos. Dr. Fruchtman — odnośnie do §. 35 przypomina dawniej już powziętą uchwałę ankiety i komisyi sejmowej, że burmistrz może być wybrany także z poza Rady i wnosi, aby uchwałę tę przyjąć obecnie jako postanowienie do §. 35.

Radca Michalczewski — wnosi, aby ze względów praktycznych uchwalono także wyjątek, że członkowie Wydziału powiatowego nie mogą być równocześnie członkami Magistratu.

Uchwalono zasadę:

1. że burmistrz może być wybranym także z poza Rady, członkowie zaś Magistratu muszą być wybrani tylko z członków Rady — tudzież

2. wniosek p. radcy Michalczewskiego.

Pos. Dr. Fruchtman — proponuje poprawkę do §. 36, aby do ważności wyborów potrzebną była obecność $^3/_4$ części całej ilości członków rady a nie $^2/_3$ części w myśl projektu tudzież postanowienie, że jeżeli na dwukrotne wezwanie nie zbierze się wymagana ilość członków rady wybór nastąpić może przy zwykłym komplecie. Uchwalono zgodnie z wnioskiem.

Końcowe §§. 37 do 42 uchwalono wedle projektu z uwagą, iżby poczynione w tych postanowieniach potrzebne zmiany ze względu na ustawę gminną z r. 1889, w myśl której odbywają się co 3 lata wybory uzupełniające i t. d.

We Lwowie dnia 31. marca 1893.

Przewodniczący ankiety:
Dr. J. Wereszczyński.

W. Kwiatkowski,
prowadzący pióro.

L. W. 16.020/1893.

Aleg. 114.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie projektu ustawy, uzupełniającej postanowienie ustawy krajowej z dnia 20. marca 1874. Nr. 29. Dz. u. kr. o założeniu i wewnętrznem urządzeniu ksiąg hipotecznych.

Wysoki Sejmie!

Uważając potrzebę uregulowania sprawy wpisów hipotecznych w wypadkach wydzielania pewnych części gruntów z posiadłości tabularnych i tworzenia nowych ciał tabularnych jako też w wypadkach przenoszenia gruntów realnych do księgi tabularnej za bardzo naglącą, postanowił Wydział krajowy przedłożyć tą sprawę ponownie Wys. Izbie. Wydział krajowy pozostaje jednak przy swoim pierwszym projekcie na ostatniej sesyi Wys. Sejmowi przedłożonym — mianowicie co do ustanowienia cenzusu podatkowego w kwocie 100 zł., od którego zawisłem ma być tworzenie nowych ciał tabularnych — albowiem sądzi, iż projektowana ustawa zgadzać się powinna z zasadniczemi postanowieniami ustawy z 20. marca 1874 Nr. 29 dz. u. kr. a tem samem odpowiadać tendencyom krajowej ordynacyi wyborczej.

Wprawdzie przez przyjęcie minimum cenzusu podatkowego w kwocie 100 zł. stracą na znaczeniu ustawy krajowe z 26. czerwca 1887 Nr. 46 i 47, nadające posiadaczom nie należących do związku gminy dóbr tabularnych, od których roczną należytość podatków realnych wynosi przynajmniej 25 zł. (przy wyborach powiatowych podatków bezpośrednich) a mniej niżeli 100 zł. uprzywilejowane prawo wyboru do Sejmu i do Reprezentacyi powiatowych, — straci także na znaczeniu i nowella z 21. marca 1888 Nr. 41 do ustawy o obszarach dworskich — albowiem w przyszłości takie ciała tabularne z przywilejem bezpośredniego głosowania lub też z przywilejem należenia do obszaru dworskiego nie będą już mogły więcej powstawać; z uwagi jednak Alegat ·/. iż c. k. Rząd na niższy cenzus podatkowy, jak to zresztą dołączona w odpisie ·/. odezwa c. k. Prezydyum Namiestn. z 8. marca 1893 l. 2332 ponownie stwierdza, zgodzić się nie chce, Wydział krajowy nie znajduje innego sposobu załatwienia tej kwestyi, jak przez zamieszczenie w ustawie owego minimalnego cenzusu podatkowego w kwocie stu zł.

Wydział krajowy niemoże również uważać za wskazane, ażeby w ustawie nie była przyjęta żadna stała podstawa, mająca decydować o powołaniu nowego ciała tabularnego; wymaga bowiem tego interes stron samych, iżby nabywając jakąś część dóbr tabularnych, wiedziały już z góry, jakie także nabędą prawa polityczne — wymaga tego zresztą ścisłość i jasność ustawy, iżby wszelka dowolność i wątpliwość w jej wykonaniu i interpretowaniu była wykluczoną. Tymi względami powodowany Wydział krajowy ponawia swój pierwotny projekt i wnosi:

Aleg. 2. Wysoki Sejm raczy załączony projekt ²/. uchwalić.

Lwów dnia 21. kwietnia 1893,

Marszałek krajowy:

Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:

Dr. Józef Wereszczyński *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

Odpis

Odezwy c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 8. marca 1893. L. 2332, do Wydziału krajowego we Lwowie.

Odnośnie do cennej odezwy z d. 30. października 1892, l. 23.150, mam zaszczyt zawiadomić Świetny Wydział krajowy, że Jego Eksc. Pan Minister spraw wewnętrznych w porozumieniu z Jego Eksc. Panem Ministrem sprawiedliwości, oznajmił reskryptem z d. 24. z. m., l. 611/M. J. w przedmiocie prawnego uregulowania wpisów hipotecznych posiadłości tabularnych w Galicyi co następuje:

Na zapytanie Świetnego Wydziału krajowego, czy c. k. Rząd uważa wspomniany w reskrypcie ministeryalnym z d. 9. kwietnia 1891, l 1.512/M. J. (intymowanym odezwą tutejszą z dnia 28. kwietnia 1891, l. 3.847/pr.) cenzus podatkowy co do wymaganej do utworzenia nowego wykazu hipotecznego w księgach tabularnych rocznej należytości rządowych podatków realnych w kwocie nie niższej jak 100 zł. a. w. jako warunek konieczny, lub czy zgodziłby się na niższe minimum podatkowe a w danym razie w jakiej kwocie, oznajmił Jego Eksc. Pan Minister, że odpowiedź w tej mierze zawiera końcowy ustęp powołanego reskryptu Ministeryalnego, w tym mianowicie kierunku, że jeżeli cenzus podatkowy w ustawie będzie przyjęty, nie należy w żadnym razie schodzić niżej minimum podatkowego w kwocie 100 złr. a. w.

Co się zaś tyczy pytania, czy w przyszłym projekcie ustawy, który Świetny Wydział krajowy wnieść zamierza, wykluczyćby można wogóle zamieszczenie cenzusu podatkowego, to pod tym względem ze strony Rządu nie będzie zachodzić żadna przeszkoda, jeżeli Świetny Wydział krajowy przyjętą w §. 1 dawniejszego projektu potrzebę przyzwolenia Namiestnictwa i Świetnego Wydziału krajowego w nowym projekcie zatrzyma.

D. u. s.

Ustawa

z dnia . . . . . uzupełniająca postanowienia ustawy krajowej z dnia 20. marca 1874. Nr. 29. dz. u. kr. o założeniu i wewnętrznem urządzeniu ksiąg hipotecznych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam:

§. 1.

Dla części składowych, wydzielonych z posiadłości tabularnej, może być osobny wykaz hipoteczny utworzony w księgach tabularnych, jeżeli roczna należytość w podatkach rządowych realnych z tych części najmniej 100 zł. w. a. wynosi, a strona w odnośnem podaniu tabularnem przedłoży dowód, że c. k. Namiestnictwo i Wydział krajowy zgadzają się na utworzenie takiego wykazu.

W braku powyższych warunków utworzonem będzie dla takich wydzielonych części składowych nowe ciało hipoteczne w księgach gruntowych dla posiadłości nietabularnych.

Gdyby jednak właściciel takiego nowego ciała w przeciągu jednego roku od daty zawarcia odnośnego kontraktu przedłożył zezwolenie c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego na utworzenie z tychże samych części składowych nowego wykazu tabularnego, natenczas powyższe ciało hipoteczne może być na żądanie właściciela przeniesione do ksiąg hipotecznych tabularnych.

§. 2.

O ile zachodzą warunki przewidziane w §. 5. ust. kraj. z dnia 20. marca 1874 Nr. 29 dz. u. kr., mogą być posiadłości tabularne, lub wydzielone części składowe tychże, na żądanie właściciela wcielane albo do innego wykazu hipotecznego posiadłości tabularnej, objętej tąż samą księgą gruntową, albo do wykazu hipotecznego księgi gruntowej dla posiadłości nietabularnych tejże samej gminy katastralnej, a to z zastosowaniem przepisów ustawy z dnia 6. lutego 1869 Nr. 18 dz. p. p.

Pod tymi samymi warunkami mogą posiadłości nietabularne lub wydzielone z nich części składowe wcielone być do wykazu hipotecznego posiadłości tabularnej, jeżeli będzie wykazanem, iż równocześnie z tem wcieleniem lub też wcześniej wydzieloną została z tejże posiadłości tabularnej taka część, z którejby roczna należytość w podatkach rządowych realnych nie wynosiła o wiele niższej kwoty od tej, jaka przypada z posiadłości nietabularnej, wcielić się mającej.

Przed zezwoleniem na żądane wcielenie sąd właściwy zasięgnąć ma opinii c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego.

§. 3.

Posiadłości tabularne, które w myśl ustawy krajowej z dnia 21. marca 1888. Nr. 41. Dz. u. kr. wcielone zostaną do związku gminnego, mają być przez właściwe sądy z urzędu wydzielone z ksiąg hipotecznych, przeznaczonych dla posiadłości tabularnych a przeniesione do ksiąg hipotecznych, obejmujących wykazy posiadłości nietabularnych tej samej gminy katastralnej.

W tym celu zawiadamiać będzie c. k. Namiestnictwo sądy kolegialne o każdem takiem prawomocnem wcieleniu posiadłości tabularnej do związku gminnego.

§. 4.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie zaraz po jej ogłoszeniu.

§. 5.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom spraw wewnętrznych i sprawiedliwości.

LW. 19.465/93.

Aleg. 115.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o szkołach rolniczych, szkole gorzelniczej, gorzelni, folwarku i torfiarni w Dublanach.

Wysoki Sejmie!

Dodatkowo do swego sprawozdania, przedłożonego na zeszłorocznej jesiennej sesyi sejmowej, mamy zaszczyt przedłożyć Wys. Sejmowi niniejsze sprawozdanie z czynności, odnoszących się do szkół rolniczych, szkoły gorzelniczej, gorzelni, folwarku i torfiarni w Dublanach.

Dnia 22. września 1892 do LW. 46.381 otrzymaliśmy zawiadomienie ze strony c. k. Namiestnictwa, że c. k. Ministerstwo rolnictwa w uwzględnieniu memoryału przedłożonego mu przez Wydział krajowy oświadczyło gotowość udzielenia zasiłku z funduszów państwowych w kwocie 33.200 zł. na budowę internatu w Dublanach i pod warunkiem konstytucyjnego zatwierdzenia, jakoteż z zastrzeżeniem ewentualnego innego podziału rat, prenotowało wypłatę subwencyi tej w siedmiu ratach, począwszy od roku 1893, a mianowicie w sześciu ratach rocznych po 5.000 zł. w roku 1899 zaś kwotę 3.200 zł.

Wobec tego zaprosił Wydział krajowy pismem z dnia 8. stycznia 1893 l. 62.056/92 celniejszych budowniczych lwowskich do rozprawy ofertowej na powyższą budowę. Termin doręczenia ofert wyznaczony na 1. lutego b. r. przyniósł cztery oferty. Najniższą z nich była oferta architekty p. Juliana Cybulskiego, opiewała bowiem na kwotę 66.732 zł. to znaczy, że przekracza ona sumę kosztorysową o 332 zł. ze względu zaś na to, że obejmuje ona także roboty wykazane w sprawozdaniu komisyi gospodarstwa krajowego z 28. marca 1892 jako takie, przy których da się przeprowadzić zaoszczędzenie w łącznej sumie 1.920 zł. jest niższą od przeznaczonej przez Wys. Sejm na budowę kwoty przeszło o 1.500 zł.

Uchwałą z dnia 3. lutego 1893 l. 5.947 zatwierdził też Wydział krajowy ofertę p. Cybulskiego, polecając mu przystąpić do budowy zaraz, jak tylko czas do niej sposobny nadejdzie.

Na żądanie Kuratoryi wziął Wydział krajowy na nowo pod rozwagę kwestyę umieszczenia budynku, jak również rozmiar ubikacyi, przeznaczonych na pomieszkania uczniów.

Wobec tego, że zbudowanie budynku na miejscu, pierwotnie proponowanem byłoby wymagało wyższego wydatku na fundamenta, teren bowiem w tem miejscu jest niski i dość mokry, postanowił Wydział krajowy w myśl żądania Kuratoryi zbudować internat po drugiej stronie gmachu szkolnego, prostopadle do jego linii głównej, a w jednej linii z linią kaplicy, położonej po drugiej stronie drogi. Budynek taki usytuowany stać będzie wyżej, lecz równolegle do pomieszkania dyrektorskiego z frontem zwróconym ku południowi. Ewentualność, że po pewnym czasie może nastąpić potrzeba dobudowania skrzydeł do gmachu uwzględniono przy nowem usy-

tuowaniu. Zarazem uchwalił Wydział krajowy również na wniosek Kuratoryi powiększyć pokoiki, przeznaczone dla uczniów, mianowicie przez rozszerzenie głównego trenku budynku o 0·70 m. wzdłuż budynku, gdzie nie ma rezalitów, a równocześnie przez zwężenie korytarzy z szerokości 2·30 m. na 2·00 m. wskutek czego uzyska się pokoje głębsze o jeden metr.

W ten sposób głębokość pokoi na I. piętrze wynosić będzie 4·55 m. zamiast 3·55 m., na II. piętrze 4·85 m. zamiast 3·85 m. Koszt, jaki za sobą rozszerzenie to pociągnie, wynosić będzie około 2.000 zł. Wydział krajowy sądzi jednak, że ze względu na korzyść, jaką przyniesie powiększenie tych ubikacyj, w której uczniowie przepędzać będą wielką część dnia i noc. Wysoki Sejm użycie tej kwoty usprawiedliwić raczy.

Na wniosek p. architekty Cybulskiego, postanowił Wydział krajowy poczynić również pewne zmiany w konstrukcyi sali jadalnej i stropu między salą szermierki i rekreacyjną, mającą na celu wygodę, a względnie wzmocnienie. Koszt tych robót obrachowano na 200 zł.

Wydział krajowy zwrócił uwagę jeszcze na jednę okoliczność. Korytarze projektowanego internatu, posiadające według pierwotnego planu boczne światło, mogłoby przedstawiać tę niedogodność, że byłyby za ciemne. Można tego uniknąć w ten sposób, że na I. i na II. piętrze pokoje, zamykające lewe skrzydło korytarzy, należałoby usunąć i w ten sposób uzyskać światło na przedłużenie korytarza, przyczem jeszcze zyskiwałoby się i to, że w razie rozszerzenia internatu byłoby miejsce na założenie schodów. Odpadłby w ten sposób pokoik, przeznaczony na kancelaryę przełożonego, któremu na ten cel możnaby dać sąsiedni pokój przeznaczony dla ucznia, na II-gim piętrze zaś odpadłby pokój przeznaczony dla służącego. W ten sposób internat obejmowałby tylko 38 pokojów dla uczniów, zmiana ta jednakże nie pociągnęłaby żadnych kosztów. Chcąc brak dwóch pokoików wynagrodzić, możnaby niewielkim kosztem wyciągnąć mury nad kuchnią, co dałoby dwa większe pokoje, każdy dla dwóch uczniów albo cztery mniejsze. Wydział krajowy stawia odpowiedni wniosek na koniec tego sprawozdania.

Przez przeniesienie gmachu na obecne miejsce, okazała się potrzeba zmiany planów o tyle, aby ubikacye gospodarcze, które według pierwotnych planów miały się znajdować po lewej stronie gmachu, a które przy nowej sytuacyi byłyby w najbliższym sąsiedztwie z południową częścią gmachu szkolnego i wschodnią częścią pomieszkania dyrektorskiego, przenieść ze względów wygody i hygieny na drugę stronę gmachu.

W chwili, kiedy to sprawozdanie piszemy, prace koło budowy internatu postąpiły już o tyle, że wszystkie wykopy i roboty ziemne zostały dokonane i fundamenta założone. Według warunków ofertowych, ma być budowa w tym roku doprowadzona pod dach, w roku zaś przyszłym, w sierpniu, ma być gmach oddany do użytku.

Sprawa umundurowania uczniów szkoły wyższej, która doznała pewnej zwłoki z powodu trudności, jaką przedstawiało dostarczenie niektórych akcessoryów uniformu, została obecnie stanowczo załatwioną. Ażeby ułatwić uczniom zaopatrzenie się w mundur, zapewnił sobie Wydział krajowy krawca, który za kwotę 108 zł. podjął się dostarczyć pełnego munduru, złożonego z uniformowego surdutu, pantalonów, bluzki, płaszcza i czapki.

To zapewnienie nie wyklucza tego, że uczeń będzie sobie mógł zamówić mundur u tego krawca, którego sobie sam wybierze.

Wydział krajowy nie wątpi, że dla niektórych uczniów wydanie naraz takiej kwoty stanowić będzie trudność nie do pokonania. W celu dalszego ułatwienia zatem sprawienia mundurów, ma Wydział krajowy zamiar udzielać uczniom niezamożnym zaliczek na umundurowanie i ściągać je w ratach miesięcznych. Na razie pokryje Wydział krajowy te zaliczki, z funduszów będących do jego dyspozycyi, w roku zaś przyszłym wstawi do preliminarza odpowiednią na ten cel kwotę.

Co do obsadzenia miejsca dyrektora szkoły wyższej, ma Wydział krajowy zaszczyt oznajmić Wysokiemu Sejmowi, że pomimo rozlicznych starań, nie zdołał dotychczas pozyskać na tę posadę odpowiednio ukwalifikowanego kandydata. Gdy wszelkie dotychczas podjęte rokowania

spełzły na niczem, Wydział krajowy chcąc wyczerpać wszelkie sposoby, dążące do pozyskania odpowiedniego kandydata, ogłosił dnia 17. marca 1893 l. 13 942 konkurs na tę posadę, zamieszczając go także w ważniejszych pismach fachowych i zagranicznych. W zabiegach jednak swoich Wydział krajowy nie ustaje i obecnie poza rozpisaniem konkursu są nowo podjęte rokowania w toku.

Konkurs na posadę profesora rolnictwa, ogłoszony dnia 19. lipca 1892 l. 16.262 nie przyniósł pożądanego rezultatu. Zgłosiło się pięciu kandydatów, przedstawiających jednak kwalifikacye, które albo zupełnie się nie nadawały, albo też bez odpowiedniego uzupełnienia bądź to studyami za granicą, bądź praktyką nie wystarczyły. Wydział krajowy zwrócił zatem podania kandydatom, zastępstwo zaś profesora rolnictwa powierzył, po zasięgnięciu opinii krajowej komisyi dla spraw rolniczych p. Janowi Sikorskiemu, asystentowi szkoły wyższej i p. Tadeuszowi Czaykowskiemu, adjunktowi szkoły gorzelniczej, o którym będzie mowa niżej, a który objął wykłady chemii, gleby i nawozów, podczas gdy p. Sikorski objął resztę wykładów rolnictwa. Zastępstwo takie, zdaniem Kuratoryi, powinno trwać aż do obsadzenia posady dyrektora, okoliczność bowiem, że może w nowym dyrektorze pozyska Wydział krajowy osobistość, któraby mogła część wykładów rolnictwa objąć, wpłynie niezawodnie na stanowcze obsadzenie posady nauczyciela rolnictwa.

Obecnie już jednak zachodzi potrzeba przyjęcia jeszcze jednego asystenta dla rolnictwa, i potrzeba ta i w przyszłości nie odpadnie. Wydział krajowy przystąpi też niebawem do załatwienia tej sprawy.

Dekretem z dnia 10. stycznia 1893 l. 1.445 powierzył Wydział krajowy p. Dr Stefanowi Pawlikowi, dotychczasowemu adjunktowi krajowej wyższej szkoły rolniczej, prowizoryczne pełnienie obowiązków profesora administracyi, przyznając mu zarazem płacę 1.440 zł. wstawioną przez Wysoki Sejm do preliminarza na rok 1893.

W myśl uchwały z dnia 22. września 1892 zamianował Wydział krajowy dekretem z dnia 27. października 1892 l. 47.710 p. Piotra Manasterskiego stałym adjunktem krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach.

Mianowany dekretem z dnia 26. kwietnia 1892 l. 19.983 asystentem botaniki p. Władysław Kozłowski nie objął wcale posady. Na podstawie rozpisanego konkursu zgłosił się na tę posadę zakładowy lekarz Dr. Michał Rozłucki. Ponieważ p. Rozłucki odbywał pierwotnie studya na wydziale filozoficznym i właśnie w dziale historyi naturalnej i odpowiednie świadectwa przedłożył, zamianował go Wydział krajowy na wniosek kuratoryi prowizorycznym asystentem dla botaniki.

P. Karolowi Malsburgowi, docentowi dla hodowli zwierząt domowych, podwyższył Wydział krajowy dekretem z dnia 24. lutego 1893 l. 9.206 remuneracyę z kwoty 600 na 800 zł. opierając się na opinii, jaką o nim wydała Dyrekcya i kuratorya.

Dekretem z dnia 17. marca 1893 l. 13.941 nadał Wydział krajowy docentowi weterynaryi p. Józefowi Kubickiemu, w dowód uznania jego dwudziestopięcioletniej gorliwej i pożytecznej pracy tytuł profesora wyższej szkoły rolniczej w Dublanach.

Drowi Gustawowi Piotrowskiemu, docentowi fizyologii zwierząt domowych, który otrzymawszy stypendyum śp. Gałęzowskiego, udał się w podróż naukową za granicę, udzielił Wydział krajowy rocznego urlopu z zamknięciem płacy. Dr. Piotrowski przepędziwszy znaczniejszą część roku w Cambridge, udał się następnie do Francyi, gdzie ma zarazem zwiedzić szkołę centralną rolniczą. Wydział krajowy nie wątpiąc, że Dr. Piotrowski, który dotychczas z pożytkiem pracował dla szkoły dublańskiej, nowo nabyte wiadomości zużytkuje dla tej szkoły, przyznał mu zasiłek w kwocie 300 zł.

Obowiązek odprawiania nabożeństwa gr. kat. obrządku poruczył Wydział krajowy ks. Włodzimierzowi Konowalcowi, parochowi z Malechowa.

Ogrodnikiem zakładowym został w miejsce śp. Kasprzyckiego p. Edward Mentzel i objął tę posadę dnia 9. listopada 1891.

Celem zbadania urządzeń internatowych przy szkołach rolniczych zagranicznych, wydelegował Wydział krajowy p. Juliusza Frommla, od którego oczekuje obecnie sprawozdania, mającego uzupełnić materyały do ułożenia regulaminu internatu.

Rocznik szkół dolańskich, którego tom III. nie został przyjęty, będzie mógł być wydany w jednym tomie za dwa lata w grudniu 1893 roku. Relacyą z dnia 10. grudnia 1892. l. 1045 usprawiedliwia Dyrekcya opóźnienie to tem, że luki w gronie profesorskiem, mogłyby być powodem, iż treść rocznika byłaby niedostatecznie w najważniejszym kierunku, bo specyalnie rolniczym, opracowaną.

Za zezwoleniem Wydziału krajowego przybudował były dyrektor Lubomęski w roku 1882, do domu przeznaczonego na jego pomieszkanie, własnym kosztem piętrowe skrzydło, zawierające cztery pokoje. Za przybudówkę tę wraz z pięcioletniem prawem jej używania, które panu Lubomęskiemu jeszcze przysługuje, żąda on kwotę 2.750. W myśl warunków przyzwolonych zdaniem Wydziału krajowego przypadałoby p. Lubomęskiemu kwota 2.550 zł., a ponieważ przybudówka ta przedstawia wartość odpowiadającą tej kwocie, Wydział krajowy przedkłada Wysokiemu Sejmowi na końcu niniejszego sprawozdania wniosek upoważnienia go do zakupienia tej budowli i przyznania mu na ten cel odpowiedniego kredytu.

Do tego wniosku skłania Wydział krajowy tak wzrost zbiorów szkoły, jakoteż i potrzeba przydzielenia gabinetów niektórym z nauczycieli, a głównie okoliczność, że wypadnie dać odpowiednie pomieszczenie stacyi doświadczalnej. Nabycie tej przybudówki umożliwi także odpowiedni rozkład laboratoryum rolniczego i botanicznego.

Z powodu potrzeby załatwienia rozlicznych prawnych formalności, przeciągnęła się sprawa zaciągnięcia pożyczki tabularnej na dobra Dublany, przeznaczonej na częściowe pokrycie kosztów wybudowania gorzelni, aż do grudnia r. 1892.

Ponieważ wydatek na gorzelnię został już zaspokojony zaliczkowo z funduszu krajowego i ponieważ zamknięcie tego funduszu za rok 1891, okazuje pomimo tego zaoszczędzenie, postanowił Wydział krajowy uchwałą z dnia 17. grudnia 1892 l. 61.883, pożyczki tej nie zaciągnąć.

Restauracya i pomalowanie wewnątrz kaplicy zakładowej, które z powodów od Wydziału krajowego i od Dyrekcyi niezależnych, nie mogło być w roku zeszłym dokonane, zostało obecnie zarządzone.

Pomalowania kaplicy farbami olejnemi podjął się p. Düll.

Kończąc niniejsze sprawozdanie o szkole wyższej, zauważa Wydział krajowy, że w ostatnich czasach, t. j. po opróżnieniu posad przez pp. Lubomęskiego i Jentysa, trudności w uzupełnieniu ubytków, powstałych w gronie profesorów, wzrosły jeszcze w widoczniejszy sposób. Wysoki Sejm uznał te trudności już w roku 1889, polecając Wydziałowi krajowemu, aby roztrząsnął powody, dla których one zachodzą i obmyślił środki zaradcze, a ewentualnie przedłożył odpowiednie wnioski. Spełniając to polecenie, Wydział krajowy zgodnie z opinią Kuratoryi, której wnioski dalej idące nawet ograniczył, przedłożył Wysokiemu Sejmowi wyczerpujące sprawozdanie, wykazując w niem, że jednym z najgłówniejszych powodów tego objawu, jest zanadto skromne udotowanie profesorów dublańskich w stosunku do profesorów innych zakładów równorzędnych i poczynił wnioski podwyższenia płac profesorskich.

Od profesorów dublańskich wymaga się, aby mieli kwalifikacye, uprawniające ich do starania się o posady przy wyższych zakładach naukowych państwowych, nadto od profesorów fachowych żąda się znakomitej wiedzy praktycznej i teorytycznej w obranym zawodzie. Obok tego od wszystkich wymagamy, aby nabytą wiedzą umieli w sposób przystępny dzielić się z uczniami, t. j. aby umieli wykładać, i już samą zewnętrzną formą nauki słuchaczów do niej pociągać. Obowiązkowe zajęcia zabierają, przeciętnie biorąc, każdemu z profesorów czternaście do szesnastu godzin tygodniowo, jest to niewątpliwie dużo, jeżeli się zważy, że wymiar pracy w innych szkołach wyższych nie sięga wyżej 10—12 godzin.

Obecne pobory profesorskie wynoszą w stałej płacy 1.300 zł. w dodatku aktywalnym 140 zł razem zatem 1.440 zł. Płaca Dyrektora zaś 2.000 i 360 zł. razem 2.360 zł. Dodatki pięcioletnie są wymierzone dla wszystkich posad w równej kwocie 200 zł. Po najdłuższej zatem służbie dochodzą profesorowie do płacy 1.900 zł. i 140 zł. dodatku aktywalnego. Dyrektor zaś do 2.600 zł. i 360 zł. dodatku aktywalnego, a po wysłużeniu przepisanych lat i po przejściu w stan spoczynku otrzymują pierwsi 1.900 zł. a ostatni 2.600 zł. tracąc zarazem dodatek aktywalny i prawo do wolnego pomieszkania.

Zważywszy zaś, że profesorowie szkoły politechnicznej i państwowej szkoły weterynaryi, zatem zakładu równorzędnego z wyższą szkołą rolniczą w Dublanach, przy jednakowych kwalifikacyach a stosunkowo mniejszem zajęciu, otrzymują obok dodatku aktywalnego 480 zł. stałą płacę 1.800 zł i prawo do pięciu dodatków kwinkwenalnych po 200 zł., że zatem dojść mogą do płacy 3.280 zł. a przy przejściu na emeryturę otrzymać 2.800 zł. przyznać musimy, że uposażenie grona nauczycielskiego w Dublanach jest więcej niż skromne.

Okoliczność, że profesorowie wyżej wymienionych państwowych zakładów nie mają wolnego mieszkania, które przysługa profesorom dublańskim, nie można żadną miarą wciągać w porównanie, profesorowie bowiem tych zakładów mieszkają w stolicy kraju, mogą zatem mało znaczącym kosztem dać dzieciom swoim odpowiednie ich zdolnościom wykształcenie i osobiście niem kierować, podczas gdy znaną jest rzeczą, że wychowanie dzieci profesorów dublańskich połączone jest z wysokiemi ofiarami materyalnemi.

Pomija Wydział krajowy tę okoliczność, że profesorowie dublańscy nie pobierają żadnych opłat i taks egzaminowych, co także pewien dochód stanowi. Pominąć jednakże tego nie można, że wiele potrzeb życia codziennego podrożeć musi potrzebą sprowadzania ich ze Lwowa.

Uboczne zajęcia, jakie profesorowie dublańscy w celu pomnażania swoich dochodów podejmować się muszą, wyczerpują ich siły, a odciągają ich bardzo często od pracy ściśle naukowej, którąby mogła im, szkole i postępowi rolnictwa w kraju większe przynieść korzyści.

Nic dziwnego zatem, że tak trudno przychodzi uzupełnić luki, jakie potworzyły się w gronie profesorskiem po śmierci profesorów Aua i Kahanego, i ustąpienie dyrektora Lubomęskiego i profesora Jentysa.

Młody a uzdolniony kandydat nauczycielski tylko wyjątkowo zgłosi się o posadę w Dublanach, że zaś obeznane z praktyką rolniczą fachowe siły nie reflektują wcale na posadę nauczycielską, dowodem wynik ostatniego konkursu i rezultaty starań, jakie Wydział krajowy w sprawie wynalezienia odpowiedniej osobistości na dyrektora czynił.

Komisya gospodarstwa krajowego w sprawozdaniu swojem z dnia 15. listopada 1890 wnioski Wydziału krajowego w całości przyjęła, uznając w zupełności motywa, jakie Wydziałem krajowym przy przedkładaniu ich kierowały, i ze względu na starszych profesorów, którzy przez proponowane polepszenie płac nic prawie pod względem wymiaru pensyi emerytalnej nie zyskaliby, wprowadziła komisya pewne modyfikacye we wniosku, polecając Wydziałowi krajowemu obmyślenie planu, normującego emeryturę tych profesorów,

Wydział krajowy z całem przekonaniem, że przez polepszenie bytu profesorów dublańskich uzyska się ułatwienie w uzupełnieniu braków w ich gronie, i że się wymaganiom słuszności zadość uczyni, pozwala sobie powtórzyć swój wniosek z roku 1890 zmodyfikowany o tyle, że proponuje cztery wyższe posady nauczycielskie, tylu bowiem obecnie znajduje się profesorów i Wydział krajowy nie mógłby żadnego z nich proponować na płacę niższą. Dwie posady o niższej płacy, w każdym jednak razie wyższej o 100 zł. od dzisiejszej, będą mogły obecnie przedstawiać tem większą zachętę dla młodszych sił, że wobec czterech posad wyższych, dawać będą większe szanse awansu. Jeżeliby zaś przyszło Wydziałowi krajowemu zjednywać wytrawną siłę na jedną z posad profesorskich, nie wątpi, że Wysoki Sejm raczy upoważnić go do przyznania osobistego dodatku, lub przyznanie takie usprawiedliwić.

Wydział krajowy nie ukrywa, że rezolucya Wysokiego Sejmu upoważniająca go do ewentualnego uwolnienia dyrektora od pewnych wykładów, może przy dzisiejszym czasie sprowadzić pewne trudności, upatrując jednakże w tej rezolucyi, jak również w drugiej, upoważniającej go do przyznania dyrektorowi dodatku osobistego, dowód szczodrobliwości Wysokiego Sejmu w celu łatwiejszego uzyskania odpowiednio ukwalifikowanego personalu, sądzi, że w razie potrzeby Wysoki Sejm zarządzenie Wydziału krajowego dążące do uzupełnienia potrzebnych sił usprawiedliwi. Wydział krajowy nie przedkłada więc dalej innych wniosków w sprawie zmiany etatu nauczycielskiego.

Wydział krajowy uprasza usilnie Wysoki Sejm o uchwalenie tego wniosku.

Szkoła niższa.

Załączone sprawozdanie Dyrekcyi daje obraz działalności tej szokły w roku 1891/92. Było uczniów ogółem 38, wyszło zaś w tym roku ze szkoły 13.

Ani w organizacyi tej szkoły, ani w rozkładzie nauk nie zaszły żadne zmiany. Szkoła odpowiada zupełnie wymaganiom Wydziału krajowego i Kuratoryi i cieszy się niemniej zaufaniem ogółu, udowodnionem tem, że zgłaszania się do szkoły są bardzo liczne, tak, że znacznej bardzo ilości kandydatów pomieścić nie można, jak nie mniej okolicznością, że uczniowie ukończeni wychodzą odrazu na zamówione z góry posady.

Równocześnie z zaprowadzeniem internatu w szkole wyższej w Dublanach wzmogą się czynności dyrektora w ten sposób, że kierownictwo szkoły niższej bez możności zastępstwa i bez stałej pomocy będzie stanowiło dla niego ciężar, któremu wobec zwiększonej jeszcze odpowiedzialności podołać nie będzie w możności. Wydział krajowy przewiduje zatem, że zajdzie potrzeba ustanowienia zastępcy dla kierownictwa szkołą niższą i sprawę tę we właściwym czasie poruszy.

Dnia 2. grudnia 1892. zmarł nauczyciel pomocniczy w szkole niższej, Maryan Barta, pozostawiając wdowę bez żadnego zaopatrzenia. Śp. Barta zajmował tę posadę przeszło lat dziesięć, bo od 1. lutego 1892 roku i obowiązki swoje wypełniał, jak okazuje się z poświadczenia Dyrekcyi z dnia 27. stycznia 1888. gorliwie i sumiennie ku pożytkowi uczniów i zadowoleniu Dyrekcyi. Wydział krajowy sądzi, że w tych warunkach śp. Barta miał zupełne prawo do stabilizacyi na tej posadzie, tem bardziej, że podobne posady w innych krajowych szkołach niższych są stabilizowane. Ze względu zatem na to, tudzież ze względu na brak środków utrzymania, w jakim się wdowa po nim znajduje, Wydział krajowy przedkłada Wysokiemu Sejmowi wniosek przyznania jej rocznej dotacyi w kwocie 250 zł. przyczem powoduje się nietylko względami słuszności ale i nadzieją, że ten dowód opiekowania się ze strony Wysokiego Sejmu osieroconemi przez funkcyonaryuszów krajowych rodzinami nawet w tych wypadkach, w których formalnego zobowiązania brak, będzie zachętą do pracy dla innych.

Opróżnione po śp. Barcie miejsce, nadał Wydział krajowy na podstawie rozpisanego konkursu prowizorycznie p. Maryanowi Młotkowi, byłemu nauczycielowi ludowemu w Dublanach, który przez jakiś czas chorego śp. Bartę ku zadowoleniu Dyrekcyi zastępował.

Szkoła gorzelnicza.

Co do spraw personalnych tej szkoły mamy zaszczyt zawiadomić Wysoki Sejm, iż dekretem z dnia 11. października 1892. l. 49.040 mianowaliśmy adjunktem p. Tadeusza Czaykowskiego, skończonego i egzaminowanego ucznia akademii rolniczej w Wiedniu i asystenta profesora Godlewskiego.

Wykłady w szkole gorzelniczej rozpoczęto i ukończono w czasie określonym statutem, to jest w czasie od 1. października 1892, do 31. marca 1893. Liczba uczniów wynosiła 25. Większej liczby życzyć sobie nie można, z powodu trudności, jakieby wynikły przy demonstracyach i praktycznych wykładach w gorzelni, ze zbyt wielkiego natłoku uczniów. Pilność i gorliwość uczniów zasługiwała na pochwałę. Przygotowanie, z jakiem przychodzą jest coraz lepsze, skutkiem czego i wykłady docentów mogą się stawać coraz bardziej wyczerpującymi i cały poziom podawanych nauk widocznie się podnosi. W wykładach kierunek praktyczny jest statecznie uwzględniany, tem bardziej, że prelegenci dobrani są właśnie z tych kół, które z natury swoich zajęć stykają się z praktycznymi działami gorzelnictwa. Wydział krajowy sądzi, że stan ten, praktyczną użyteczność szkoły utrwalić i zapewnić potrafi przyczem naturalnie gorzelnia szkolna ważną niezmiernie pomoc stanowi

Gorzelnia została puszczoną w ruch w początkach grudnia. Do 13. marca przerabiano ziemniaki, przy użyciu torfu, jako materyału opałowego. Po zużyciu torfu, co z końcem lutego nastąpiło, zakupiono drzewo. Do przeróbki używano różnych odmian ziemniaków, dostarczonych przez folwark i słodu zielonego. Dla demonstracyi zmieniano wielokrotnie tak sposoby zacierania, jak i robienia drożdży.

W celu uchronienia funduszu krajowego od większych strat przy prowadzeniu gorzelni dla szkoły nieuniknionych, zawarto umowę z odbiorcą spirytusu p. Baczewskim ze Zniesienia, na mocy której gorzelnia przerabia od 13. marca do 15. maja żyto, częściowo na zielonym, a głównie na suchym słodzie, używając do tego różnych metod w praktyce zastosowanych p. Baczewski zaś płaci taką cenę za wyprodukowaną żytniówkę, jaka wypadnie po dodaniu do kosztów użytych materyałów kosztów opału i robotnika. W ciągu tej kampanii będzie wyprodukowanych około 120 Hl. żytniowego spirytusu, bez kosztów dla funduszu krajowego. Szkoła zaś zyskuje to, że jako główne materyały, przerabiano w gorzelni, nie tylko same ziemniaki, ale i żyto, co znaczenie gorzelni, jako środka demonstracyjnego, znacznie podnosi.

W urządzeniu gorzelni należałoby poczynić pewne zmiany i uzupełnienia, o których wszelako Wydział krajowy ma zamiar bliżej mówić przy preliminarzu budżetu na rok 1894. Sprawa odpowiedniejszego zużytkowania wywarów, których folwark dublański w całości i po cenach odpowiednich spożytkować nie może, nabrała jeszcze wobec zaprowadzenia wyrobu żytniego spirytusu większego znaczenia. Wydział krajowy sądzi, że postawienie obory i chlewów, w którychby wypas bydła i świń, zwłaszcza podczas pędzenia wódki z żyta, mógł się odbywać, przyczyni się do korzystnego zużycia brahy. Wydział krajowy przyjdzie też z odpowiednim wnioskiem przy projekcie preliminarza na rok 1894.

Pożyteczną rzeczą, że względu na możność wykorzystania lepszych cen spirytusu w ciągu roku, byłoby zmienienie obecnego zbiornika 20° hektolitrowego na zbiornik 100 lub 120 hektolitrowy. Sprawę tę jednak poruszy Wydział krajowy przy sposobności przedłożenia projektu urządzenia stacyi doświadczalnej gorzelniczej, co nastąpi prawdopodobnie na najbliższej sesyi sejmowej.

Sprawa założenia tej stacyi, poruszona przez Komisyę gospodarstwa krajowego w ostatnim jej sprawozdaniu, a mająca bardzo ważne znaczenie, została poruczona do opracowania kierownikowi szkoły gorzelniczej Dr. Wawnikiewiczowi. Poczynił on kroki w celu zbadania stosunków takich stacyi w innych krajach, ponieważ jednakże zwiedzenia ich osobistego w celu dokładniejszego zapoznania się z niemi, Dr. Wawnikiewicz z powodu odbywającego się kursu dotychczas przedsięwziąć nie mógł, będziemy mogli projekt urządzenia takiej stacyi przedłożyć Wys. Sejmowi, jak to wyżej wspomnieliśmy, dopiero na przyszłej sesyi sejmowej. Stacya projektowana z uwagi na nasze stosunki miejscowe, nie ograniczy się na próbach kontrolnych, lecz uzupełnioną zostanie działem, dostarczającym naszym gorzelnikom wypróbowanych i wiernych aparatów kontrolnych już gotowych i płynów mianowanych, termometrów ścisłych etc. po cenach jak najprzystępniejszych.

Wniosek kierownika szkoły, aby otworzyć przy gorzelni krajowej kurs kilkunastodniowy dla gorzelników praktykujących, złożony z wykładów krótkich, treściwych, paru tylko ważniejsze działy obejmujących i z praktyki w gorzelni, odpowiednio do potrzeb chwili obmyślanej, zmodyfikowała komisya dla spraw rolniczych, której Wydział krajowy projekt ten przedłożył o tyle, że rozszerzyła go w tym kierunku, aby kurs ten dla praktycznych gorzelników był zarazem kursem dla właścicieli gorzelń. W myśl tak zmienionego wniosku komisyi uchwalił Wydział krajowy w prowadzenie w życie takiego kursu i przeznaczył na to odpowiednie fundusze. Kurs ten odbędzie się albo w ostatnich dniach maja, albo w pierwszych dniach nowej kampanii.

Dla odbywającego się corocznie w c. k. Dyrekcyi skarbu a 2 miesiące trwającego kursu gorzelniczego dla straży skarbowej, zostanie również jak w roku zeszłym gorzelnia w prowadzona w ruch na kilka dni, celem ułatwienia słuchaczom tego kursu praktycznego zapoznania się z urządzeniem gorzelni.

Wobec powtarzających się zgłoszeń, upoważniony został Dr. Wawnikiewicz do przyjmowania do gorzelni krajowej praktykantów, którzy będąc już ukończonymi gorzelnikami, pragną dowiedzieć się o nowych postępach w tym dziale przemysłu. Praktykanci tacy jednak będą przyjmowani tylko po ukończeniu wykładów

Dopuszczenie bowiem w większej liczbie kandydatów, którzy kursu nie ukończyli, wytworzyłoby dwie kategorye uczniów, czego Wydział krajowy uniknąć za stosowne uważa.

Na stypendya dla uczniów szkoły gorzelniczej przyznało c. k. Ministerstwo kwotę 500 zł. na rok 1892.

F o l w a r k.

W ubiegłym roku administracyjnym gospodarstwo folwarczne dublańskie nie we wszystkich kierunkach jednakże zaznaczyć może rezultaty. Usiłowania administracyi, aby stosownie do wytkniętego planu reorganizacyi gospodarstwa polowego, uwzględniającego potrzeby gorzelni szkolnej doprowadzić nowo wprowadzone dotacye do zupełnego uregulowania nawet na tych częściach od głównego obszaru oderwanych i znacznie oddalonych parcel, które w ostatnim lat dziesiątku przeważnie wydzierżawiano, bądź pod uprawę płodów rolnych, bądź pod pastwisko, odniosło skutek zupełny. Zdołano to osiągnąć nietylko zapomocą wzrastających z roku na rok zbiorów lepszego siana na łąkach, wziętych w kulturę przez zalewanie i coroczne nawożenie kilku do kilkunastu morgów stawarkami, ale zwłaszcza przez dowóz w okresie ośmiu miesięcy letnich przeszło czterech tysięcy cetnarów metrycznych nawozu końskiego z koszar lwowskich. Zagospodarowana własnemi siłami, powierzchnia gruntów piaszczystych lub wyjałowionych, bo dotąd nigdy przez folwark nie nawożonych, i tak: na Kazwatach (18 morgów), na Barauem (15 mrg.) na północnych stokach piaszczystych (15 morgów) i tz. starego karczunku (18 morgów) razem 66 morgów wynoszącą, odznaczała się obfitością wegetacyi, jak zresztą również i nowo podzielona i przybraniem 7 morgowego karczunku zwiększona powierzchnia głównego obszaru wynosząca 167 morgów.

We wszystkich pięciu dotacyach uprawa płodów zajęła miejsce dla siebie przeznaczone, zamiast przeznaczonych do regularnego corocznego znawożenia 44 morgów, znawożono zapomocą kompostów w r. 1892 obszar $52^1/_2$ morgowy, przeznaczając na morg od 260 do 400 g. obornika 20 morgów obsiano rzepakiem, 38 pszenicą, 35 kartoflami, prócz rozmaitych innych płodów. Przebieg wiosny, z początku sprzyjającej należytemu wykonaniu wszelkich obsiewów w porę, który także przeciętemu przez myszy rzepakowi, koniczom i innym oziminom dobrze posłużył, był z chwilą rozpoczęcia sianokosów nadzwyczaj deszczowy i burzliwy, aż do początku lipca nie było prawie dnia bez krótszej lub dłuższej ulewy, zawsze z burzą połączonej, a nowe legnięcie zboża sprowadzającej i przeszkadzającej w robotach okopowych, które musiano z powodu za-

mulań kilkakrolnie ponawiać. Ulewy te były także przyczyną powiększenia wydatku na zebranie siana. Wreszcie dnia 23. czerwca nawiedziła okolicę Dublan klęska gradobicia, która prawie jednę piątą część uprawionej powierzchni obszaru głównego, cały 15 morgowy, północny stok piasków i połowę 15 morgowego łanu na Kazwatach mniej lub więcej ciężko dotknęła. Ziemniaki różane, obrobione, w kwiecie, na kilku morgach, bobik, groch, inne ziemniaki na 21 morgach, 12 morgów pszenicy, a szczególnie banatki, 17 morgów wykłaszającego się owsa, prócz łubinów, kilka morgów żyta i sześciu morgów esparcety nasiennej, podległo zniszczeniu w trzech czwartych częściach. Katastrofa ta, niepamiętna w Dublanach, nie pozostała bez skutku i na wszystkich zbożach kłosowych, które po ostatecznem wylęgnięciu w kłosie mniej lub więcej ucierpiały od rdzy. Rzepak ucierpiał w skutek pleospory w ostatnich dniach przed zbiorem.

Żniwom sprzyjał czas pogodny a nawet suchy. Okoliczności wyżej wspomiane jednak sprawiły, że namłot znacznie zredukowany został. W stosunku do całego obsianego obszaru, wydał 1 morg rzepaku 10 cent. met. 1 morg pszenicy tylko niespełna 9 cent. metr. (w tem 14 morgów banatki i część przewódki po gradobiciu zaledwie po $4^1/_2$ cent. średniego ziarna) owies w całości po $9^1/_2$ cetn. metr, jęczmień wyjątkowo po 16 cetn. metr., ziemniaki, których zbiór ogólny przecież 3.200 cetn. dosięgnął, dawały z łanów nieuszkodzonych gradem po 147 cetn. z morga. Buraki dały 220 g. z morga.

Przy forsownej, choć kosztownej robocie, zdołano ochronić siano i inne pasze suche od zepsucia, zbiór ich w stosunku do lat ostatnich był o 20% większy i jakościowo bardzo dobry.

Mniej przyjazną była pora jesienna dla zasiewów, z powodu posuchy i przedłużania się okresu suchego po koniec listopada. Sprzyjało to trudnemu w tutejszych warunkach zbiorów okopowych i należytemu wykończeniu robót pod zasiewy wiosenne.

Ponieważ przez zajęcie dawniej wydzierżawianych pól w własny zarząd, zmniejszyło się źródło dochodów folwarku z odrobku włościan, starano się uzupełnić takowe wydzierżawianiem części łąk meliorowanych na pokosy włościanom. Mianowicie, przeznaczono na to część od Grzybowic, gdzie melioracya w ostatnich latach dopiero dokonana, nie zdołała jeszcze doprowadzić, pomimo corocznego nadsiewania i plantowania, do tak stanowczej zmiany jakości traw i objętości pokosów, jaką się odznacza obszar blisko 50-morgowy od lat kilku dobroczynnych wpływów racyonalnej kultury używający.

W stanie kultur leśnych na małych parcelach na Kazwatach około 18 mórgów, zagajnik przeważnie dębowy, po drugiej stronie sześćmorgowy lasek brzozowy, okazują dobre przyrosty, równie jak i znajdujący się przy drodze dojazdowej dziki maliniak, w którym nadsadza się szlachetne drzewa.

W oborze dublańskiej można również zaznaczyć postęp co do produktywności jej. Z porównania udojów, osiągniętych z końcem r. 1887, z którego okazuje się, że krowy rasy Augeln dawały w tym ostatnim roku po 4·3 kg. mleka za kg. żywej wagi, krowy rasy Algau 4·43 kg. za kg. żywej wagi, w przeciwstawieniu do 3·2 kg. mleka za kg. wagi, jaki obora dublańska dawała w r. 1884, okazuje udój lat ostatnich znakomity postęp. W r. 1891 bowiem dawały Anglery 5·25 kg. Alganery prawie 4·8 kg. w r. 1992. Anglery teraz prawie o 30% cieńsze, niż pierwotne, dają do 5·33 kg. za 1 kg. żywej wagi. Udój ten więc, chociaż u Alganerów w ostatnich latach posunąć się nie dał, doprowadzony został do stopnia, który już i wyrównane, w lepszych warunkach naturalnych sytuowane obory najzupełniej zadowolnić może.

Pomimo tych rezultatów jednak stan obory dzisiaj pomyślnym nazwany być nie może. Od pierwszego roku przejścia folwarku dublańskiego w zarząd kraju, pojawiały się między Alganerami sporadycznie, wypadki gruźlicy, które liczniej wystąpiły obecnie, mianowicie w ostatnich dniach przed przygotowaniem tego sprawozdania. Pomimo najstaranniejszego doboru przychowku i buhajów, najstaranniejszego żywienia i pielęgnowania przechowywanych sztuk, nie zdołano skutecznie zapobiec pojawianiu się tej choroby. Pomimo tego, że pojawianie się pewnego procentu krów

na gruźlicę chorych we wszystkich oborach mlecznych, jest rzeczą notorycznie skonstatowaną. Wypadki ostatnie zniewalają Wydział krajowy do wysprzedania Alganerów.

Po wysłuchania zdania prof. Pańkowskiego i Kubickiego, którzy obecnie pracują nad memoryalem w tej sprawie, Wydział krajowy przedstawi wnioski ich do oceniena komisyi krajowej dla spraw rolniczych i stosownie do jej rady, albo zastąpi rasę Angan na razie krowami li tylko do użytku, nie zaś do chowu przeznaczonymi, jeśli zdaniem komisyi należałoby jedną tylko rasę t. j. Augeln chować, lub też inną rasę, czy to górską, czy nizinną, jeżeli komisya będzie tego zdania, że w Dublanach dla demonstracyi potrzebne jest nieodzownie utrzymywanie dwóch ras bydła. Jeżeli wnioski komisyj pociągną za sobą potrzebę większych wkładów, przedstawi Wydział krajowy na jesiennej sesyi odpowiednie wnioski Wysokiemu Sejmowi.

Tak ze względu na miejscowe stosunki, jak ze względów powszechnej użyteczności, zamierzają prof. Pańkowski i Kubicki przeprowadzić dokładne naukowe doświadczenia co do tej choroby.

Spichlerz, którego budowę Wysoki Sejm uchwalił, jest na ukończeniu i zostanie wkrótce do użytku Administracyi oddany.

Torfiarnia.

Kampania roku 1892 wykazała, jak się tego Wydział krajowy spodziewał, że produkcya torfu na mniejszą skalę, to jest o tyle, o ile można rachować na konsumcyą miejscową i o ile może on być pod dachem przechowany, może przynieść zyski.

W r. 1892 pracowano przez dni 32. Wyprodukowano 5.049 cetnarów metrycznych torfu, który to zapas już w lutym został wyczerpany.

Koszta robocizny po opłaceniu maszynisty i po zwróceniu funduszowi folwarku wynagrodzenia za 10 morgów łąki użytej do suszenia torfu po 20 zł. wynosi razem 2.342 zł. 60 ct. Dochody zaś wynoszą 3.010 zł. 80 ct., to znaczy, że nadwyżka dochodów, bez liczenia kosztów kierownictwa, wyniosła 668 zł. 20 ct. Wydział krajowy ma prawo spodziewać się, że kampania r. 1893 co najmniej te same rezultaty przyniesie. Najważniejszym powodem, dla którego zysk z exploatacyi torfu trudny jest do osiągnięcia, jest brak ludzi do pracy na miejscu i potrzeba sprowadzania ich z zachodniej części kraju. Pociąga to za sobą ten skutek, że w dniach słoty, w których roboty przeważnie z powodu rozgrzęśnięcia gruntu po miejscach, gdzie się torf rozwozi i rozkłada, muszą być zastanowione, kosztują prawie tyle, ile dnie, w których robota się odbywa. Dni takich n. p. w obecnej kampani było cztery. Wszelkie też zarządzenia, dążące do tego, aby o ile możności ograniczyć ilość najmowanych robotników i dni napróżno przez nich spędzonych, ma Wydział krajowy zamiar popierać, o ile to za korzystne i nienaruszające funduszu krajowego na straty uzna.

Na podstawie powyższych wywodów Wydział krajowy uprasza:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sprawozdanie Wydziału krajowego o szkołach rolniczych, szkole gorzelniczej, gorzelni folwarku i torfiarni, przyjmuje Sejm do wiadomości.

2. Na zakupienie od p. Lubomęskiego przybudówki do domu dyrektorskiego, otwiera Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt w kwocie 2.550 zł.

3. Sejm przyjmuje do wiadomości zarządzenie Wydziału krajowego w sprawie rozszerzenia pokoików internatowych i zmiany w konstrukcyi sali jadalnej i stropu między salą szermierki a salą rekreacyjną, pociągające za sobą koszt w kwocie 2.200 zł.

4. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zmiany planów internatu w tym kierunku, aby korytarze otrzymały światło w przedłużeniu, nie zaś z boku, i do wyciągnięcia murów nad ku-

chnią celem utrzymania dwóch większych lub czterech mniejszych pokoi i otwiera na ten cel Wydziałowi krajowemu kredyt w kwocie 2.000 zł.

5. Sejm przyznaje wdowie po nauczycielu niższej szkoły rolniczej p. Helenie Bartowej dożywotni zasiłek w rocznej kwocie 250 zł.

6. I. ustęp A. B. 1., 2. i 3. ustanowionego uchwałami sejmowemi z 8. kwietnia 1876 etatu osób i płac grona nauczycielskiego krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach tracą moc obowiązującą i mają opiewać jak następuje:

A. Grono nauczycielskie krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach składa się:

I. Z siedmiu stałych profesorów fachowych, z których jeden jest równocześnie dyrektorem zakładu.

II. Z dwóch stałych adjunktów.

III. Z odpowiedniej liczby docentów.

B. I. 2. Pierwszy profesor fachowy wyższej szkoły rolniczej, oraz dyrektor szkół rolniczych w Dublanach otrzymuje wolne pomieszkanie i pobiera:

roczną stałą płacę w kwocie . . . 2.400 zł.
dodatek aktywalny w rocznej kwocie . 360 „
i dodatek pięcioletni . . . . . 300 „

3a) Czterech stałych profesorów fachowych wyższej szkoły rolniczej otrzymuje wolne pomieszkanie i pobiera:

roczną stałą płacę w kwocie . . . 2.000 zł.
dodatek aktywalny w rocznej kwocie. . 360 „
dodatek pięcioletni w kwocie . . . 200 „

3b) Dwóch stałych profesorów fachowych wyższej szkoły rolniczej otrzymuje wolne pomieszkanie i pobiera:

roczną stałą płacę w kwocie . . . 1.300 zł.
dodatek aktywalny w rocznej kwocie. . 240 „
dodatek pięcioletni w kwocie . . . 200 „

3. c) Dwóch stałych adjunktów wyższej szkoły pobiera obok wolnego pomieszkania:

stałą roczną płacę w kwocie . . . . . 1000 złr.
dodatek aktywalny w rocznej kwocie . . . 200 „
i dodatek pięcioletni w kwocie . . . . 100 „

Uchwała niniejsza wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1894.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby obmyślił plan normujący emerytnrę profesorów tracących kwinkwenia i którzy w czasie przejścia na emeryturę nie będą korzystali z zamierzonego polepszenia.

Lwów dnia 18. kwietnia 1893.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Sprawozdanie

krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach za rok szkolny 1891/2.

Nauka w roku szkolnym 1891/2 odbywała się w krajowej wyższej szkole rolniczej w Dublanach zupełnie normalnie, pomimo znacznych zmian w gronie nauczycielskim. Wykłady i ćwiczenia objęte planem naukowym wykończone zostały z wyjątkiem części nauki rolnictwa t. j. niektórych działów szczegołowej uprawy roślin na roku II-im. Wykłady te należy uzupełnić w następnym roku szkolnym dla uczniów III. roku. Dłuższy urlop, a następnie ustąpienie prof. Lubomęskiego były przyczyną niezupełnego wykończenia planu naukowego.

Należy podnieść, że uczniowie w tym roku szkolnym nietylko odznaczali się ogólnie wzorowem zachowaniem się, ale także z wielką pilnością uczęszczali na wykłady, ćwiczenia i konwersatorya i korzystali dokładnie ze wszystkich środków naukowych, jakie im szkoła łącznie z gospodarstwem folwarcznem podaje. Do lepszych rezultatów u egzaminów przyczyniły się znacznie zmiany w przepisach, które stopniowo wprowadzone od dwóch lat, obowiązują obecnie w całej pełni.

Wysokie władze zwierzchnie badały potrzeby szkoły i przekonywowały się o stanie tejże w czasie licznych lustracyi.

Jego Excelencya Ludwik hr. Wodzicki jako sprawozdawca komisyi gospodarstwa krajowego dla szkół rolniczych w Dublanach, oraz Szef. Dep. I. JWielmożny Dr. Józef Wereszczyński zwiedzali obie szkoły w marcu 1892 roku.

W lutym asystowali przy niektórych egzaminach szczegółowych członkowie Wydziału krajowego JWielmożni Tadeusz Romanowicz i referent szkół rolniczych Dr. Józef Wereszczyński. Kuratorya zwiedzała zakłady tutejsze w marcu, maju, czerwcu i w lipcu. Ostatnią razą wzięli udział w egzaminie głównym prezes Kuratoryi Wielmożny pan Tadeusz Langie i członkowie Kuratoryi JWielmożny pan Stanisław hr. Stadnicki jako egzaminatorowie; asystował przy tym egzaminie Wielmożny Dr. Juliusz Kleeberg c. k. Radca Namiestnictwa i kurator szkoły. W czerwcu odbyła Kuratorya swe posiedzenie w Dublanach.

Ze strony Wysokiego Wydziału krajowego lustrowali zakład JExcelencya ks. Marszałek krajowy Eustachy Sanguszko z Radcami Wydziału JW. Romanowiczem i Dr. Sawczakiem. Szef Departamentu I. i referent szkół rolniczych Wydziału krajowego JW. Dr. Józef Wereszczyński zwiedzał szkołę kilkakrotnie, a mianowicie w lutym, maju, czerwcu, lipcu, sierpniu i wrześniu.

Członkowie komisyi budżetowej JWielmożni hr. Scipio, Franciszek i Stanisław Jędrzejowicze wraz z Szefem Dep. I. JW. Dr. Józefem Wereszczyńskim zwiedzali szkoły nasze we wrześniu 1892.

Frekwencya:

W roku 1891/2 uczęszczało do krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach uczniów 32 a mianowicie:

pozostałych w szkole w roku 1890/1	uczniów zwyczajnych	12
	„ nadzwyczajnych	1
przyjęto w roku 1891/2	„ zwyczajnych	15
	„ nadzwyczajnych	4
	Razem uczniów	32

Według przygotowania naukowego, można ich podzielić następująco:

przybyli do szkoły z wyższych zakładów naukowych (6·4%)	2
wstąpili na podstawie egzaminu dojrzałości (43·7%)	14
„ „ „ długoletniej praktyki gosp. (15·6%)	5
„ „ „ egzaminu wstępnego (34·3%)	11

Dzieląc według społecznego stanowiska ojców było:

synów właścicieli większych posiadłości ziemskich	18
„ dzierżawców „ „	3
„ właścicieli mniejszych „ „	—
„ oficyalistów gospodarskich „ „	2
„ przemysłowców, urzędników i innych	9

Wysłuchało wszystkich wykładów, które szkoła podaje i opuściło ją uczniów zwyczajnych (ogółem 40%) 8

Egzamina:

Egzaminów z nauk zasadniczych zrobiono ogółem 68

Wypadło ze stopniem	celującym	2
„ „ „	bardzo dobrym	12
„ „ „	dobrym	15
„ „ „	dostatecznym	38
„ „ „	niedostatecznym	1
	Razem	68

Według nauk dzielą się powyższe egzamina następująco:

z fizyki	18
z chemii	6
z mineralogii, petrografii i geologii	18
z botaniki ogólnej, szczegółowej i z fizyologii roślin	4
z zoologii, anatomii i fizyologi zwierząt domowych	18
z inżynieryi wiejskiej	4

Z obowiązującej liczby (według nowych przepisów) liczby egzaminów 54 na 18 uczniów I. roku z nauk zasadniczych zdali wszyscy z wyjątkiem jednego ucznia, któremu pozwolono poprawić egzamin z zoologii w terminie drugim.

Uczniowie II. roku z liczby 4 pozdawali wszystkie ich obowiązujące egzamina w liczbie 12.

Dwóch uczniów III. roku dodatkowo z nauk zasadniczych złożyło 2 egzamina szczegółowe. Kollokwjów obowiązujących każdego ucznia, oraz w celach uwolnienia od opłat szkolnych jak również w celu uzyskania stypendyum złożono w b. r. w ogólnej liczbie 44.

Egzamin główny po ukończeniu studyów i uzyskaniu absolutoryum, złożyło w ogólności 6 kandydatów; komisya egzaminacyjna przyznała tymże kandydatom następujące stopnie:

Z postępem celującym	. . . .	1
„ bardzo dobrym	. . . .	2
„ dobrym	. . . . .	2
„ dostatecznym	. . . . .	1

Ukończeni uczniowie III. roku po raz pierwszy w poważniejszej liczbie stawili się do egzaminu głównego. Na 8 zapisanych przystąpiło do egzaminu 4, z dawniejszych uczniów zdawało 2.

Oprócz tego 2 kandydatów z powodu ważnych przyczyn, odłożyło egzamin główny na rok następny.

Trzech uczniów przedłożyło opisy gospodarstw, w celu wypracowania teży.

Stypendya i uwolnienia od opłat:

Stypendya z rozmaitych fundacyi nadano 10 uczniom w łącznej kwocie 2.658 zł. w. a.

Od wniesienia opłat szkolnych uwolniła Kuratorya szkoły w półroczu zimowem 12, a w letniem 14 uczniów.

Wycieczki rolnicze.

Wycieczkę większą doroczną urządzono w celu zwiedzenia gospodarstw: w dobrach sędziszowskich JW. hr. Andrzeja Potockiego, następnie Iwonicza JW. hr. Załuskiego a w końcu Zarszyna Wgo Kazimierza Wiktora.

W dobrach sędziszowskich zwiedzono tamtejsze gospodarstwo wzorowo zreorganizowane, następnie cukrownią, przyczem podnieść musimy nader umiejętne szczegółowe objaśnienia, których administracya dóbr udzieliła. W dobrach tych jak również w Iwoniczu, zwiedzono kancelarye rachunkowe, które dały wiele materyału demonstracyjnego uczestnikom wycieczki.

Słota wstrzymała wycieczkę w Iwoniczu, skorzystaliśmy i z tego czasu poświęciwszy go zwiedzaniu wzorowego zakładu kąpielowego, oraz kopalni nafty w miejscu będących.

W Zarszynie znakomita zarodowa obora, browar i t. p. oraz obraz ogólny gospodarstwa podgórskiego i cechy tegoż rozszerzyły uczestnikom wielce zakres wiadomości praktycznych.

We wszystkich tych majątkach doznaliśmy tak ze strony WW. PP. właścicieli jakoteż administratorów uprzedzająco serdecznego przyjęcia, obok chętnych objaśnień za co Dyrekcya w imieniu szkoły serdeczne składa podziękowanie.

Zmiany w ciele nauczycielskiem.

Zmiany osobiste w gronie nauczycielskiem były liczne.

Dekretem do l. 24.962 zamianował Wysoki Wydział krajowy p. Dra Jana Gwalberta Pawlikowskiego, docentem w szkole do wykładów ekonomii społecznej, polityki ekonomicznej, statystyki i ekonomii rolniczej. Dekretem do l. 50.613 zamianowany został Dr. Ignacy Szyszołowicz profesorem botaniki w szkole i rozpoczął wykłady w letniem półroczu 1891/2.

Dekretem do l. 34.699 zamianował Wysoki Wydział krajowy p. Kazimierza Szulca docentem w szkole do fizyki, geografii fizycznej, klimatologii i meteorologii.

P. Michał Szczepański, mianowany dekretem l. 4.683 docentem do wykładu hodowli zwierząt domowych.

Rozporządzeniem do l. 57.434 powierzył Wysoki Wydział krajowy wykłady leśnictwa p. Bronisławowi Lipińskiemu.

Wykłady ogrodnictwa objął Dr. Józef Olesków, l. 13728 w letniem półroczu.

Wykłady rybactwa objął p. Tadeusz Rozwadowski l. 57.436.

Zastępstwo wykładów botaniki w zimowem półroczu 1891/2, rozdzielił Wysoki Wydział krajowy rozporządzeniem z dnia 20. października l. 42.066 między prof. Dra Stefana Jentysa i Dra Józefa Oleskowa.

Dr. Jan Pawlikowski otrzymał półroczny urlop, a w jego zastępstwie wykładali: Dr. Stanisław Głąbiński ekonomię społeczną, zaś Dr. Stefan Pawlik ekonomikę rolniczą; ostatni wykładał także organizacyę gospodarstw.

Ponieważ Dyrektor Lubomęski otrzymał urlop, część wykładów rolnictwa przydzielono z upoważnienia Wysokiego Wydziału krajowego do l. 48.209 asystentowi Janowi Szczęsnemu Sikorskiemu.

Z końcem zimowego półrocza zrezygnował z posady docenta do nauki hodowli p. Michał Szczepański.

Reskryptem do l. 16.292 uwolnił Wysoki Wydział krajowy na żądanie profesora rolnictwa Dra Stefana Jentysa od obowiązków w szkole wyższej od dnia 1 października b. r. i ogłosił równocześnie konkurs na opróżnioną posadę.

W pierwszej połowie maja dyrektor Władysław Lubomęski otrzymał urlop, następnie powołany na katedrę administracyi do Uniwersytetu Jagiellońskiego, został na własną prośbę uwolniony od obowiązków dyrektora i profesora rolnictwa w Dublanach (dnia 10 czerwca 1892 L. 27.727). Przez 13 lat swego działania jako kierownik szkoły, przyczynił się do jej rozwoju, jako profesor fachowy, należał do najzdolniejszych i najgorliwszych nauczycieli.

Z polecenia Wysokiego Wydziału krajowego, objął zastępstwo w Dyrekcyi prof. Tomasz Rylski dnia 12 maja 1892 r.

Lekarzem zakładowym zamianował Wysoki Wydział krajowy reskryptem do l. 49.725 Dr. Michała Rozłuckiego w miejsce byłego lekarza Dr. Stanisława Kruszyńskiego.

Podróże i prace członków ciała nauczycielskiego.

W czasie feryi zwiedzali gospodarstwa w kraju w celach naukowych Dr. Stefan Pawlik i Jan Sikorski.

Dr. Pawlik zwiedził dobra Olszyce ks. Władysława Sapiehy, dobra Sędziszowskie JWgo Hr. Andrzeja Potockiego i dobra Mędrzychowskie JWgo Hr. Andrzeja Potockiego. W wymienionych dobrach p. p. administratorowie nie szczędzili pracy w pokazywaniu i objaśnianiu wszystkich gałęzi przedsiębiorstw pod ich kierunkiem pozostających. Materyału naukowego tak do demonstracyi jakoteż i do wykładów zebrał Dr. Pawlik znaczniejszy zasób, który stosownie zużytkowany zostanie.

P. Sikorski bawił przez dwa tygodnie w dobrach Tarnowskich JExc. ks. Sanguszki, gdzie dyrektor tamtejszych dóbr p. W. Habicht sam prawie wszystkie folwarki będące pod jego zarządem pokazywał, dając wszelkie

objaśnienia. Również serdecznego przyjęcia i wszelkich objaśnień udzielali chętnie p. p. administratorowie tamtejszego klucza.

Z Tarnowskiego udał się p. Sikorski w pobliskie podgórskie gospodarstwa, gdzie również szczegółowo dzięki bądź p. p. Właścicielom bądź p. p. rządcom zwiedził majątki: Kielanowice, Tuchów i Uniszową.

Wszystkim P. T. obywatelom, którzy zezwolili łaskawie zwiedzać, jak również nie szczędzili objaśnień, obok tego serdecznie i gościnnie przyjmowali zwiedzających i przyczynili się do zebrania obfitych materyałów naukowych serdecznie a szczerze dziękujemy.

Prace naukowe prof. Dra Stefana Jentysa, Dra Stefana Pawlika i p. J. Szczęsnego Sikorskiego drukowane były w rocznikach Akademii Umiejętności, Przeglądzie Polskim, Rolniku i Hodowcy i innych czasopismach rolniczych fachowych o kwestyach w bieżącej chwili aktualnych. W Ekonomiście polskim wyszło kilka prac Dr. J. Pawlikowskiego.

Odbyły się dwa egzamina rządowe na nauczycieli dla niższych szkół rolniczych, przy których P. P. Prof. Lubomęski, Pańkowski i w zastępstwie Dr. Jentys wzięli udział jako egzaminatorowie.

Czynności na polach doświadczalnych.

Prawie całe pole doświadczalne zajęte jest pod próby inicyonowane przez b. dyrektora szkoły p. Lubomęskiego. Na jednem z tych pól, zwanem „za kaplicą“ są złożone dwa zmianowania, mające wykazać iż w pewnych warunkach można gospodarować bez obornika, zastępując mineralne pokarmy tanimi nawozami sztucznymi (żużli i kainit), azot zaś i materyę organiczną. zielonymi nawozami. Doświadczenia te, o których bliższe szczegóły podane były w jednym z roczników szkoły przez prof. Lubomęskiego, będą nadal prowadzone, o rezultatach z nich jednak, mogących interesować szerszy ogół rolników, można będzie zaledwie za lat kilka coś powiedzieć.

Na polu zwanem „za zakładem“ muszą nastąpić kardynalne zmiany, o próbach bowiem dotąd prowadzonych nie można nic innego powiedzieć jak tylko to, co już prof. Lubomęski w I. i II. tomie roczników Dublańskich napisał.

Prócz tego w roku 1892 rozpoczęto tu studya nad uprawą kilku roślin nowo wprowadzonych w kulturę, jak n. p. Ha-ot-anu (Sorgo japońskie), Lędzwianu leśnego (*Lathyrus silo*), Peluszki (*Pisum arvense*), Wyczki piaskowej (*Vicia villosa*) i koniczu amerykańskiego; z jednorocznych prób jednakże niepodobna jeszcze nic pozytywnego wywnioskować.

W roku 1892 zbudowano na tem polu małą altankę wegetacyjną, mającą służyć do prób wazonowych, urządzenie jej jednak, dla braku specyalnych na ten cel funduszów, pozostawią jeszcze wiele do życzenia. Dzięki jednak już i tej prowizorycznej altanie, możnabyło rozpocząć pewne próby, które też w roku bieżącym były wykonane przez prof. Dra Jentysa i asystenta p. J. Szczęsnego Sikorskiego. Rezultaty doświadczeń prof. Jentysa będą zapewne drukowane w rozprawach Akademii Umiejętności w Krakowie, rezultaty prób p. Sikorskiego były częściowo drukowane w Akademii, częściowo (Studya nad rozmnożeniem buraka bez nasienia) w Rolniku lwowskim i Rolniku i Hodowcy warszawskim.

Stacya meteorologiczna

Kierownikiem i prowadzącym spostrzeżenia meteorologiczne jest docent p. Kazimierz Szulc. Stacya funkcyonowała podobnie jak i roku poprzedniego. Spostrzeżenia meteorologiczne były robione 3 razy dziennie. Miesięczne sprawozdania były stale komunikowane „Obserwatoryum c. k. Szkoły Politechnicznej“ we Lwowie i „Centralnej instytucyi meteorologicznej“ w Wiedniu (k. k. Centralanstalt für Meteorologie und Erdmagnetismus).

W zamian stacya meteorologiczna Dublańska otrzymała od pomienionych obserwatoryów ich sprawozdania, oraz codziennie synoptyczne mapy pogody dla Europy wydawane w Wiedniu. (Telegrafische Wetterberichte der k. k. Centralanstalt für Meteorologie in Wien).

Zmnożenie środków naukowych.

Na środki naukowe wydano w roku budżetowym 1891 kwotą łączną 7.387 zł. 44 ct.; mieści się w niej wydatek 1.000 zł. na odszkodowanie folwarku za zastosowanie gospodarstwa do potrzeb szkoły, wydatek 1.191 zł. 12 ct. za utrzymanie ogrodu i pasieki wraz z płacą ogrodnika i wydatek 485 zł. 92 ct. na koszta wycieczek rolniczych profesorów z uczniami.

Z pozostałej kwoty 4710 zł. 40 ct. pokryto koszta demonstracyi i utrzymania uczniów, wydatki laboratoryów, pola doświadczalnego i biblioteki z czytelnią i zakupiono nowe przybory naukowe, z których wymieniamy następujące ważniejsze:

Dla muzeum fizyki zakupiono Absorpcjometr Bunsena, lampę Tyndall'a, płytkę soli kuchennej i pryzmat tejże, oraz lustro czarne do doświadczeń nad ciepłem promienistem. Przyrząd służący do wykazania barwnych kółek Newton'a aparat Kipa do wywiązywania gazów i gazometr.

Dla stacyi meteorologicznej istniejącej przy muzeum fizyki, zakupiono termometr dla najnowszych i najniższych temperatur Six'a. Termometr samopiszący systemu Richard'a.

Dla muzeum zootomicznego i hodowlanego sprawiono 10 skieletów zwierząt kręgowych, seryę preparatów nastrzykanych i preparaty układu nerwowego zwierząt kręgowych, jakoteż preparaty z wosku i gipsu do anatomii i rozwoju czaszki kręgowców.

Do muzeum mechanicznego sprowadzono modele: pług zwrotny „Speer'a“, wałek „Cambrigde“, sertownik do oddzielania kanianki od koniczu, łuskacz od kukurudzy, prasa do siana i t. d.

Nakoniec zaznaczyć należy, że sprawa urządzenia wzorowej mleczarni niepostąpiła z powodu braku funduszów.

Dla biblioteki zakupiono 136 dzieł naukowych i prenumerowano 41 czasopism rolniczych i naukowych. Otrzymano w darze od Akademii umiejętności w Krakowie dzieł 21.

Zjazd Towarzystw gospodarczych.

Z przyjemnością zaznaczyć należy, że społeczeństwo interesuje się coraz więcej szkołami rolniczemi w Dublanach, a dowodem tego częste zwiedzanie zakładu przez rolników, Towarzystwa i Zakłady naukowe.

W lipcu 1892 roku odbyło się w Dublanach Walne zebranie członków oddziałów lwowsko i złoczowsko-brodzkiego. Docent tutejszej wyższej szkoły inżynier Jan Blauth wygłosił pouczający odczyt „O melioracyi łąk i pól“.

W końcu odbyła się próba żniwiarki z przyrządem do wiązania zboża, oraz próba uniwersalnego siewnika pomysłu Melichara.

Zwiedzenie tutejszych Zakładów.

Profesorowie wraz z uczniami c. k. Seminaryum nauczycielskiego męskiego we Lwowie, zwiedzili krajowe szkoły rolnicze i gospodarstwo na folwarku Dublańskim, przyczem objaśnień szczegółowych udzielali profesorowie wyższej szkoły rolniczej. W końcu odbyła się próba nowej kosiarki W. A. Wooda. Prywatni zwiedzali często tutejsze zakłady, zbiory naukowe i t. d. Sekretarz kolei państwowych zasięgał na miejscu informacyi w sprawach użyteczności kainitu dla gospodarstw w kraju.

Dyrekcya krajowych szkół rolniczych

W Dublanach dnia 20. grudnia 1892.

Rylski w. r.
profesor.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Sprawozdanie

Dyrekcyi krajowej niższej szkoły rolniczej w Dublanach za rok szkolny 1891|2.

Kurs szkolny trwał od 5. października 1891 roku do 7. maja 1892 roku.

Nauka planem zakreślona została prawie zupełnie wyczerpana, z wyjątkiem tych nauk, które uczył p. Barta, a któremu choroba pracować nie pozwoliła. Później dopiero powołano p. Maryana Młotka, nauczyciela ludowego do częściowego zastępstwa. Kurs szkolny teoretyczny trwał przez 7 miesięcy (październik-kwiecień) przez 5 miesięcy latowych ·/. maj-wrzesień ·/. pracowali uczniowie przy gospodarstwie folwarcznem pod dozorem instruktora. W czasie zimowym uczniowie I. roku po 4 dni tygodniowo, zaś uczniowie II. i III. roku po 2 dni w tygodniu pracowali przy gospodarstwie. Roboty wykonywali na folwarku, w ogrodzie i na polu doświadczalnem.

Zaznaczyć należy, że byłoby rzeczą użyteczną urządzić kilkomorgowe pole ćwiczeń dla niższej szkoły, na którem uczniowie mogliby nabrać wprawy w wykonaniu pewnych prac, prowadzeniu i użyciu narzędzi i machin rolniczych, zanim przyjdą do pracy na folwarku, gdzie z natury rzeczy każda robota wzorowo wykonaną być musi.

Uczyli w roku 1891/2.

Profesor szkoły wyższej Dr. Roman Wawnikiewicz wstępnych wiadomości z nauk przyrodniczych, tygodniowo godzin 4.

Profesor szkoły wyższej Kazimierz Pańkowski, uprawy roli i szczegółowej uprawy roślin, tygodniowo godzin 4.

Profesor szkoły wyższej, dyrektor szkoły Władysław Lubomęski, składania zapisków i raportów gospodarskich, tygodniowo $1^1/_2$ godziny.

Profesor szkoły wyższej Tomasz Rylski, o narzędziach, machiuach i o użyciu tychże, tygodniowo 2 godziny.

Asystent szkoły wyższej Jan Szczęsny Sikorski, ogólnej części rolnictwa, tygodniowo 3 godz.

Docent Jan Blauth uczył melioracyi, tygodniowo 1 godziny.

Docent Józef Kubicki, sposobów ratowania zwierząt domowych w nagłych wypadkach, tygodniowo 2 godziny.

Pomocniczy nauczyciel Michał Stepek, uczył hodowli zwierząt gospodarskich, rachunków, geometryi, rysunków i pszczelnictwa. tygodniowo 24 godzin.

Maryan Młotek nauczyciel ludowy, w zastępstwie uczył czytania, pisania, gramatyki polskiej z ćwiczeniami stylistycznemi, geografi i historyi, tygodniowo 24 godzin.

Od 1. października 1891 do 30. września 1892 roku pracowali uczniowie na folwarku; 3948 reszta na polu doświadczalnem w pasiece i w ogrodzie.

Z kasy folwarcznoj wpłynęła za tę pracę uczniów do kasy szkolnej kwota 720 zł. 22 ct.

W roku poprzednim z roku I. na II. przeszło uczniów . . . 10
„ II. „ III. „ „ . . . 15
Pozostałych więc z roku poprzedniego było . . 25

Podań o przyjęcie wniesiono 18.

Przyjęto na rok I. 9
„ „ „ II. na podstawie egzaminu 4
Przyjęto razem . . 13

Było więc z pozostałymi z poprzedniego roku w czasie rozpoczęcia kursu szkolnego uczniów 38
Wystąpiło w ciągu roku 3
Wydalono w ciągu roku za brak karności 1
Do wojska powołano z II. roku 1
W dniu egzaminu było uczniów 33

Z tej liczby ukończyli szkołę i otrzymali świadectwa uzdolnienia na dozorców robót polnych i stajennych oraz na pisarzy ekonomicznych:

z postępem bardzo dobrym 6
„ dobrym 3
„ dostatecznym 4
Razem . . 13

Z roku II. na III. przeszło 14
„ I. „ II. „ 6

Przygotowanie uczniów:

Przy wstąpieniu do szkoły tutejszej wykazali się świadectwami z ukończenia 1. 2. 3. lub 4. klasy szkół gimnazyalnych, realnych lub wydziałowych 16
Z ukończeniem szkoły ludowej 22

Według wieku było:

Z ukończonymi 16—18 latami . . . 29
„ 19—20 „ . . . 5
„ 20—22 „ . . . 1
„ 22—24 „ i wyżej . . 3
Razem . . 38

Obrządku rzymsko-katolickiego było 34
Obrządku greeko-katolickiego było 4

Dzieląc podług stanu rodziców, byli:

Synów włościan w liczbie 16
„ oficyalistów i sług gospodarczych 17
„ urzędników 3
„ rzemieślników i kupców 2

W Galicyi urodzonych było uczniów 36, a w Królestwie polskiem 2.

Podług zamknięcia rachunkowego wydano w roku budżetowym 1891 na utrzymanie uczniów w zakładzie kwotę 7.240 zł. 22 ct.

Jeden uczeń wniósł opłatę roczną w kwocie 204 zł., resztę, tj. kwotę 7.036 zł. 22 ct. pokryto z funduszu krajowego.

Na potrzeby naukowe wydano kwotę 219 zł.

Stan zdrowotny był zupełnie zadowalniający, wprawdzie znaczna liczba uczniów przechodziła influenzę, jednak przebieg choroby był łardzo łagodny i krótkotrwały.

W Dublanach dnia 24. grudnia 1892.

Dyrekcya krajowych szkół rolniczych.

LW. 19.797/93.

Aleg. 116.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie za rok 1892.

Wysoki Sejmie!

O reorganizacyi krajowej szkoły gospodarstwa lasowego, uskutecznionej w myśl uchwał Wysokiego Sejmu i uwag Sejmowej komisyi gospodarstwa krajowego, tudzież wniosków specyalnej komisyi do ułożenia planu reorganizacyi przez Wydział krajowy powołanej, przedłożył Wydział krajowy już na poprzednich sesyach wyczerpujące sprawozdanie.

Reorganizacyę tę, przedstawioną szczegółowo w ostatniem sprawozdaniu Wydziału krajowego z dnia 9 lutego 1892 LW., 7634 zatwierdziło c. k, Ministerstwo w całości reskryptem z dnia 13. października 1892 l. 11185.

Na podstawie tego nowego planu organizacyi zaliczyło też c. k. Ministerstwo obrony krajowej, reskryptem z dnia 2 listopada 1892 L. $\frac{20.598}{4.621}$ II a), krajową szkołę gospodarstwa lasowego we Lwowie do rzędu tych nielicznych szkół publicznych zawodowych (w Liebwerdzie, Taborze i Dublanach) wymienionych w dodatku II. b do §. 64 ustępu 5. rozporządzenia z dnia 15. kwietnia 1889 (R. G. B. Nr. 45), którym przysługują szczególne ulgi (Begünstigungen) co do uzyskania prawa do służby wojskowej jednorocznej.

O obecnym stanie szkoły, jej uczniach i postępach tychże ćwiczeniach praktycznych i wycieczkach, praktyce wakacyjnej uczniów roku II. i praktyce jednorocznej jej abiturientów zdaje sprawę Dyrekcya tejże w załączniku A.

Aleg. A.

Tutaj zaznacza wszakże Wydział krajowy, że spostrzeżenia jakie poczynione zostały w drugim roku od czasu wprowadzenia w życie nowej organizacyi, utwierdziły Wydział krajowy w przekonaniu, wypowiedzianem w zeszłorocznem sprawozdaniu, że organizacya ta wyda zamierzony rezultat, mianowicie, że młodzież w tej szkole się kształcąca może posiąść nietylko gruntowną wiedzę fachową, ale zarazem i ten stopień znajomości jej zastósowania w życiu praktycznem, jaki w ogóle dać może szkoła, — że jednem słowem w szkole tej mogą się kształcić zdolni leśniczowie, jakich kraj potrzebuje.

Przyczynić się może do tego — i przyczynia już teraz w znacznej mierze — praktyka jednoroczna aburientów, stypendystów kraj. szkoły gospodarstwa lasowego, w należycie urządzonych i administrowanych lasach. Wyznaczone jednakże przez Wysoki Sejm na ten cel fundusze są za szczupłe, — obdzielić nimi można zaledwie 4-ech uczniów, a to jest stanowczo niewystarczającem, wobec faktu, że prawie bez wyjątku wszyscy uczniowie kraj. szkoły leśniczej są ubodzy, własnych funduszów nie mają, a nic mogąc uzyskać zasiłku, któ-

ryby im umożebniał praktykować przynajmniej jeden rok tam, gdzieby wiedzą swoją w szkole nabytą mogli w kierunku praktycznym uzupełnić, muszą bezpośrednio po ukończeniu nauki w szkole przyjmować jakikolwiek nadarzający się obowiązek płatny, przy którego spełnieniu zazwyczaj nie mają sposobności poznać i nauczyć się zastósowania w praktyce swej wiedzy, którą też zamiast uzupełnić, często zapominają. Wydział krajowy przeto — działając w dobrze zrozumianym interesie gospodarstwa krajowego i szkoły — musi, przy przedłożeniu projektu budżetu krajowego na rok 1894, przyjść ponownie z wnioskiem o podwyższenie R. XV. poz. 206 wydatków tegoż budżetu.

Z przyjemnością też przyznać musi Wydział krajowy znaczną część zasługi, iż szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie, w jej nowym ustroju, pomyślnie rozwijać się zaczyna, nauczycielom tej szkoły, którzy według sił i możności starają się wykonywać swoje obowiązki nauczycielskie w duchu nową organizacyą nakreślonym. — Pomimo bowiem, iż każdy z nich więcej ma godzin wykładowych teraz niż przed reorganizacyą, zajmują się z chęcią przepisanymi nowym planem demonstracyami i ćwiczeniami, przy których wykłady swoje uczniom uzupełniają i wyjaśniają; — odbywają też z uczniami liczne wycieczki naukowe, na których mają sposobność zwrócić ich uwagę na stronę praktyczną ich przyszłego zawodu.

Z inicyatywy też profesorów fachowych zaprowadzone zostały w roku 1892 wypracowania pisemne uczniów z nauki urządzenia i taksacyi lasów, do czego służą im daty przez nich samych na wycieczkach pod kierunkiem profesorów zbierane.

Podejmowanie przez profesorów fachowych pewnych czynności po za obrębem szkoły, ale leżących w zakresie zawodu, do którego młodzież w szkole przysposabiają, daje im możność pozostawania w bliższym kontakcie z praktycznem życiem zawodowem i lepszego zapoznawania się z rzeczywistymi potrzebami kraju. — To też Wydział krajowy ułatwia profesorom szkoły gospodarstwa lasowego zajmowanie się podobnemi czynnościami. — W roku ubiegłym brał udział prof. Tyniecki w kongresie rolniczym w Wiedniu i w czynnościach komisyi lustracyjnej lasów miejskich, — adjunkt Lipiński kończył lustracyę zalesienia wydm piaskowych i brał udział w czynnościach komisyi organizacyjnej i lustracyjnej lasów miejskich, — Profesora Tynieckiego i adjunkta Błockiego wysłał Wydział krajowy do zbadania szkód przez „Mniszkę brudnicę“ w lasach wyrządzoną, — a prof. Demianowski zajęty był podczas feryj szkolnych organizacyą i kontrolą lasów prywatnych.

Dyrektorem szkoły zamianował Wydział krajowy (do LW. 36.881/92), na wniosek kuratoryi — i po zasięgnięciu opinii krajowej komisyi rolniczej — profesora Władysława Tynieckiego, który po spensyonowaniu p. H. Strzeleckiego obowiązki dyrektora przeszło rok sprawował. Zastępstwo zaś profesora fachowego (tj. do wykładu nauk jaki p. H. Strzelecki wykładał) poruczył Wydział krajowy adjuntowi Bronisławowi Lipińskiemu, którego po dwuletniej służbie prowizorycznej, na wniosek kuratoryi szkoły zgodny z opinią kraj. komisyi rolniczej, na zajmowanej przez niego posadzie stabilizował (LW. 48.161/92).

Obydwie te nominacye zatwierdziło c. k. Ministerstwo rolnictwa, reskryptem z dnia 17-go grudnia 1892 l. 21.210.

Reszta członków grona nauczycieli stałych (profesorów i adjunktów etatowych) i pomocniczych (docentów), wykazanych w zeszłorocznem sprawozdaniu Wydziału krajowego, Wysokiemu Sejmowi przedłożonem, pozostała bez zmiany.

Opróżnioną po profesorze Tynieckim posadę profesora fachowego, a ewentualnie posadę nauczyciela-adjunkta, która przy tej sposobności opróżnioną być może, zamierza Wydział krajowy w jak najkrótszym czasie odpowiednio obsadzić.

Odpowiednie jednakże obsadzenie posad nauczycielskich w szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie takimi nauczycielami, ktorzyby posiadali i ukończone studya teoretyczne, uzdalniające do ciągłego postępowania wraz z rozwojem wiedzy zawodowej, i praktykę dostateczną, niezbędnie potrzebną, ażeby praca nauczycielska mogła przynieść rzeczywisty pożytek w szkole, — w której obok szerszego zakresu wiedzy fachowej, kierunek praktyczny utrzymany być musi, — natrafia na poważne trudności. — Trudności te leżą przedewszystkiem w tem, że każdy, posiadający taką jak powyżej wspomniana kwalifikacyę, jest bardzo poszukiwany do służby państwowej, przy której w bardzo krótkim czasie otrzymuje stanowisko, dające mu nierównie lepsze utrzymanie, aniżeli posada profesora kraj. szkoły leśniczej, — nie licząc już możności znacznego nieraz awansu, jakiego na posadzie profesora wcale nie ma.

Wynagrodzenie, jakie pobierają nauczyciele krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, mającej kształcić samoistnych gospodarzy leśniczych, jest nietylko w ogóle za niskie, ażeby mogło przyciągnąć ludzi inteligentnych i należycie fachowo wykształconych, a tem samem mających pewne widoki powodzenia w służbie państwowej, ale jest ono niższe od wynagrodzenia nauczycieli kraj. wyższej szkoły rolniczej w Dublanach, od których nie wymaga się wyższej kwalifikacyi naukowej jak od nauczycieli fachowych szkoły leśniczej, a nawet jest ono niższe aniżeli nauczycieli fachowych kraj. szkoły rolniczej w Czernichowie, którzy wymaganą od nich kwalifikacyę nauczycielską nierównie łatwiej i w krótszym czasie posiąść mogą.

I tak: W szkole rolniczej w Czernichowie pobiera nauczyciel fachowy: płacy stałej etatowej rocznie 1.300 złr., dodatek aktywalny w kwocie 140 zł. razem przeto *1.440 zł. gotówką i wolne pomieszkanie*, wraz z ogródkiem warzywnym; używa też prawa podwyższenia tej płacy dodatkami pięcioletniemi w wysokości 200 zł. każdy; — Nauczyciel zaś do nauk zasadniczych i pomocniczych 1240 złr. rocznej płacy i wolne pomieszkanie. — W krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie (gdzie wszystkie wiktuały są przynajmniej o 30% droższe, niżeli na prowincyi), pobiera tylko jeden nauczyciel fachowy płacę roczną w kwocie 1.300 zł. i dodatek aktywalny 240 zł. razem przeto *1.540 zł. rocznie bez pomieszkania i ogrodu*, — drugi zaś nauczyciel fachowy pobiera tylko 1000 zł. rocznej płacy i 200 zł. dodatku aktywalnego, to jest nawet gotówką mniej, niżeli nauczyciel pomocniczy (zwany dawniej adjunktem) w szkole Czernichowskiej, a nie ma wcale pomieszkania, które ten ostatni ma w zakładzie darmo! — Biorąc przeto na uwagę, że pomieszkania we Lwowie są bardzo drogie, gdyż za pomieszkanie składające się z trzech pokoików i kuchni (jakiego profesor koniecznie potrzebuje) co najmniej 400 zł. dalej od miasta, a przynajmniej 500 zł. w mieście, zapłacić musi, — pozostaje profesorowi fachowemu z całej jego płacy wraz z dodatkiem aktywalnym, po zapłaceniu najmu pomieszkania (wynoszącego w przecięciu 450 zł.) tylko (1540 — 500) = 1.040 zł. a względnie (1.200 — 400) = 800 zł., — to jest: *przynajmniej o 400 do 500 zł. mniéj, niż nauczycielom równorzędnym szkoły średniej rolniczej w Czernichowie*!

Dodać tu należy, że nauczyciele etatowi kraj. szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, są obecnie (tj. od czasu reorganizacyi tej szkoły) służbą nauczycielską prawie dwa razy więcej zajęci, niż poprzednio, a na każdy wypadek znacznie więcej, niż równorzędni nauczyciele szkoły Czernichowskiej; — wskutek czego też i możność polepszenia ich bytu pracą pozaobowiązkową jest bardzo ograniczoną.

Następujące daty dają obraz zatrudnienia służbowego nauczycieli etat. szkoły leśniczej.

Dyrektor Wł. Tyniecki, oprócz czynności biurowych i administracyjnych, ma wykładów tygodniowo 5 do 7 (w przecięciu *6*) godzin, a nadto zajęte ma 3 popołudnia demonstracyami i ćwiczeniami praktycznemi w muzeach i ogrodach szkolnych.

Profesor Z. Demianowski, ma tygodniowo *12* godzin wykładów i 4 popołudniu zajęte ćwiczeniami praktycznemi, oprócz rysunków.

Profesor-adjunkt Br. Lipiński ma w przecięciu *10* godzin wykładów i 3 popołudnia ćwiczeń tygodniowo, — a Profesor-adjunkt Br. Błocki, który przed reorganizacyą nic nie wykładał, ma obecnie *11* wykładów i 3 popołudnia ćwiczeń i praktyki.

Oprócz tego każdy z powyż wymienionych nauczycieli odbywa w jednym dniu w tygodniu, mianowicie w sobotę wycieczki obowiązkowe z uczniami do pobliskich lasów. — Tak więc każdy z wyż wymienionych nauczycieli, z wyjątkiem dyrektora, zatrudnionego, jak powyżej zaznaczono, przeważnie kierownictwem szkoły, zajęty jest co najmniej 26 do 30-to godzinną pracą nauczycielską w tygodniu.

Ażeby przeto można było brakujące siły nauczycielskie dla szkoły leśniczej łatwiej pozyskać i tym nauczycielom którzy są już przy szkole czynni, odpowiedni byt zapewnić, a przez to do szkoły ich przywiązać — i do wydatnej pracy zachęcić, uznał Wydział krajowy, zgodnie z opinią kuratoryi, konieczną potrzebę uregulowania płac nauczycieli szkoły gospodarstwa lasowego we Lowie, celem polepszenia ich bytu.

Mając zaś zawsze na oku możliwą oszczędność w wydatkach, projektuje Wydział krajowy następującą regulacyę, a względnie podwyższenie płac nauczycieli etatowych:

Dyrektor, a zarazem profesor fachowy, z płacą dotychczasową w kw. *2.000 zł.* z dodatkiem aktywalnym (a właściwie na pomieszkanie) *480 zł.* rocznie, — zamiast dodatku dotychczasowego wynoszącego 360 zł., czyli o 120 zł. więcej niż dotychczas.

Obydwaj profesorowie fachowi *po 1.300 zł.* płacy rocznej i *400 zł.* dodatku na pomieszkanie (aktywalnego) nie wchodzącego w rachunek przy wymiarze emerytury, — razem przeto *po 1.700 zł.* rocznie, czyli o 160 zł., a względnie 500 zł więcej niż dotychczas;

Dwaj nauczyciele — adjunkci do nauk matematycznych i przyrodniczych, *po 1000 zł.* i *300 zł.* dodatku na pomieszkanie (aktywalnego), czyli o 340 zł. więcej, niż dotychczas, z zastrzeżeniem, że adjunkci ci fachowe studya lesnicze posiadać będą.

Ażeby zaś czemś przynajmniej zastąpić awans, przy szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie prawie niemożliwy, jak to już poprzednio nadmienionem zostało, — proponuje Wydział krajowy ustanowić w miejsce dotychczasowych trzech dodatków pięcioletnich, takichże dodatków pięcioletnich pięć, dla obu powyż wymienionych kategoryi nauczycieli, mianowicie: dla Dyrektora i dwóch nauczycieli fachowych pięć dodatków *po 200 zł.* każdy, a dla nauczycieli adjunktów pięć dodatków *po 150 zł.* w. a.

Wydział krajowy wypowiada przekonanie, że Wysoki Sejm, uznając słuszność powodów, jakie Wydział krajowy do postawienia powyższego wniosku skłoniły, jak niemniej uwzględniając i tę okoliczność, że obciążenie budżetu krajowego spowodowane, powyższą regulacyą płac, jest nie znaczne, zechce łaskawie regulacyę tą uchwalić.

Zastanawiając się nad organizacyą jaką w szkole lesniczej nadać należy, ażeby odpowiadała potrzebom kraju, uznał Wydział krajowy, że exploatacya lasów (użytkowanie z lasu) i w związku z tem zostające urządzenie gospodarstwa lasowego są tymi w naszych stosunkach najważniejszymi — a u nas najmniej znanymi — działami nauki lesniczej, które jak najrychlej do należnego im poziomu podnieść należy. — Pomimo bowiem najlepszego i najenergiczniejszego nieraz zarządu, lasy nasze — na pozór według wszelkich zasad urządzane — nie dają takich dochodów, jakieby dawać mogły i powinny, gdyby przy ich urządzeniu a następnie i ex-

ploatacyi uwzględniane były ekonomiczne stosunki handlowe, przedewszystkiem stosunki handlu exportowego. — Niestety do wyjątków należą ci gospodarze lesni, którzy wiedzą gdzie i jakiego rodzaju wyroby drzewa lub drzewo wyrobowe czy budulcowe są poszukiwane i najlepszy zbyt mają — i jak pozyskaniem produktów lesnych kierować, ażeby ze zbytu tego korzystać.

Wydział krajowy postanowił przeto, po zasięgnięciu opinii krajowej komisyi dla spraw rolniczych, wysłać jednego z młodszych nauczycieli szkoły lesniczej za granicę, mianowicie: do Szwecyi i Francyi, a ewentualnie i do Saxonii, ażeby tam poznał dokładnie racyonalny sposób exploatacyi lasów (wyrób różnego rodzaju materyału drzewnego mającego obszerny zbyt w handlu światowym), zapoznał się ze stosunkami handlowymi drzewa, a w końcu poznał także nowsze systemy urządzania lasów i utrzymania ich wydatności — odstępujące już od rozpowszechnianych w Środkowej Europie systemów szkoły niemieckiej, które, według zdania poważnych rzeczoznawców (książę Szwarzenberg i inni), niepowetowane szkody gospodarstwu krajowemu przyniosły.

Po powrocie z tej wycieczki naukowej, której plan ułożył Wydział krajowy w porozumieniu z Dyrekcyą szkoły i jej kuratoryą, a która na rok jeden jest obliczoną, będzie mógł nauczyciel korzystniej niż dotychczas pracować w szkole naszej nad usunięciem powyżej wskazanych braków gospodarstwa lasowego w naszym kraju.

Najodpowiedniejszym do wspomnianej wysyłki za granicę uznał Wydział krajowy, zgodnie z Dyrekcyą i kuratoryą szkoły, p. Bronisława Lipińskiego, który po ustąpieniu p. Strzeleckiego wykłady z nauki urządzenia i użytkowania lasów objął.

Pan Lipiński wyjechać miał w podróż naukową już z początkiem kwietnia br. — trudność jednakże pozyskania odpowiedniego zastępcy na czas nieobecności p. Lipińskiego, zmusiło Wydział krajowy do odroczenia wyjazdu jego aż do końca roku szkolnego 1892/93; — wtedy bowiem będzie mógł powołać na zatsępcę do nauk przez pana Lipińskiego wykładanych, jednego z uczniów akademii lesniczej w Wiedniu, który właśnie studya swe ukończył i egzamin dyplomowy składa.

Koszta wyselki p. Lipińskiego zamierza Wydział krajowy pokryć z oszczędności w R. I. poz. 2. budżetu szkoły, spowodowanej tem, że — jak powyżej wspomniano — w skutek zamianowania Dyrektorem p. Tynieckiego, posada jednego profesora fachowego, którego p. Lipiński zastępuje, obsadzoną jeszcze nie jest.

Ogród „na Szumanówce“ oddany do użytku kraj. Szkoły gospodarstwa lasowego na cele praktycznej nauki zakładania szkółek drzew i prowadzenia kultur leśnych, nie mógł być na ten cel należycie zużytkowany, a to w skutek odmówienia przez Wysoki Sejm zażądanych przez Wydział krajowy na ogród ten kredytów — i stworzonej przez to niemożności dopełnienia warunków, jakie Wydział krajowy w sprawozdaniu swem za rok 1891 (Lw. 7.654/92) za konieczne wskazał, ażeby ogród wspomniany mógł celowi swemu odpowiedzieć. — Brak bowiem zamknięcia od części wydzierzawionej przez szkołę Weterynaryi Towarzystwu ogrodniczemu i brak pomieszkania dla stałego dozorcy, któryby strzegł od szkód wszelkich, a przedewszystkiem rozkradania parkanów i szczepów, a nawet wycinania drzew większych, jest przyczyną, że prace około założenia ogrodu szkolnego z wielkim trudem przez profesorów szkoły podjęte, w znaczniejszej części w roku 1892 zmarniały.

Wydział krajowy widział się przeto zmuszony zaniechać dalszych prac około założenia „na Szumanówce“ tak potrzebnnego dla szkoły leśniczej środka nauki praktycznej — i poczynił starania, ażeby przez sprzedaż ogrodu na Szumanówce uzyskać fundusze na nabycie innego, bliżej szkoły i w korzystniejszych warunkach położonego gruntu na cele szkoły.

Sprzedaż jednakże korzystna ogrodu tego wtedy tylko mogłaby być uskutecznioną, gdyby do niego przyłączoną została część północna, około 2-morgowa, do użytku szkoły Wetery-

naryi oddana, a przez tę szkołę nigdy nieużytkowana, jej wcale niepotrzebna i dlatego zawsze (obecnie Towarzystwu ogrodniczemu) wydzierzawiana. — Wtedy bowiem dałoby się przez utworzenie nowych ulic przecinających „Szumanówkę“, a idących od ulicy Piekarskiej do Kochanowskiego, przeprowadzić parcelacyę całego około 7 *morg.* powierzchni obejmującego gruntu — i dwu a nawet trzykrotnie wyższą uzyskać cenę, niżeli teraz.

Wydział krajowy odniósł się przeto (pod dniem 3. grudnia 1892 Lw. 55.221) do C. k. Prezydyum Namiestnictwa z prośbą, ażeby, w uwzględnieniu znacznych ofiar jakie kraj na założenie Szkoły weterynaryi poniósł i na jej utrzymanie ponosi, jak niemniej w uwzględnieniu i tej okoliczności, że wspomniana część ogrodu, Towarzystwu ogrodniczemu wydzierzawiana, szkole weterynaryi nie jest potrzebną, ani też najmniejszego pożytku jej nie daje, (gdyż utrzymanie parkanów znacznie więcej kosztuje niżeli czynsz jaki Towarzystwo ogrodnicze opłaca), zechciało zarządzić zwrot funduszowi krajowemu w mowie będącego gruntu.

Wydział krajowy nie otrzymał jeszcze wprawdzie odpowiedzi na powyższe przedstawienie, ma jednakże przekonanie, że C. k. Prezydyum Namiestnictwa do pomyślnego załatwienia sprawy wszelkich starań dołoży. Wydział krajowy nie sądzi bowiem, ażeby zwrot tego kawałka gruntu, który nie przeszedł na własność skarbu państwa, a tylko na mocy uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 20. maja 1875 szkole weterynaryi do użytku oddany został — a nie jest przez nią użytkowany — mogło natrafić na trudności, tem bardziej, że jest z tem połączony interes krajowej szkoły lesniczej, na której rozwoju zarówno krajowi jak i c. k. Rządowi zależy.

Na podstawie wywodów zawartych w powyższem sprawozdaniu Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowej Szkole gospodarstwa lasowego za rok 1892.

2. Sejm uchwala następujący nowy etat płac nauczycieli stałych krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, uchylając tem samem etat dotychczasowy:

a) Dyrektor, a zarazem profesor fachowy: płacy stałej 2.000 zł. (4.000 koron austr.) i dodatek aktywalny (na pomieszkanie) w kwocie 480 zł. (960 koron) rocznie, — tudzież pięć dodatków pięcioletnich po 200 zł. (400 koron) każdy.

b) Dwaj profesorowie do nauki zawodowej leśniczej: po 1.300 zł. (2.600 koron) płacy stałej i 400 zł. (800 koron) rocznie dodatku aktywalnego (na pomieszkanie), tudzież po pięć dodatków pięcioletnich po 200 zł. (400 koron) każdy.

c) Dwaj nauczyciele — adjunkci: po 1000 zł. (2.000 koron) płacy stałej i 300 zł. (600 koron) dodatku aktywalnego (na pomieszkanie), tudzież po pięć dodatków pięcioletnich po 150 zł. (300 koron) każdy.

3. Sejm upoważnia Wydział krajowy do sprzedania ogrodu na „Szumanówce“ i nabycia natomiast innego korzystniej położonego gruntu, któryby mógł na cele szkoły lasowej być użytym.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem krakowskiem.

Lwów dnia 21. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *m. p.*

Sprawozdawca.
Romanowicz
Członek Wydziału krajowego.

Sprawozdanie

Dyrekcyi krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie za rok szkolny 1891|92.

Celem krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie *(szkoły samoistnych gospodarzy leśnych)* jest: kształcenie teoretyczne, a o ile to w szkole jest w ogóle możliwem także praktyczne, młodzieży przysposabiającej się do zawodu leśniczego na samoistnych gospodarzy leśnych.

Nauki w krajowej szkole gospodarstwa lasowego wykładane są następujące:

I. Nauki zawodowe główne:

Encyklopedya leśnicza, jako wstęp do nauki leśnictwa (Propädeutyka).
Uprawa i pielęgnowanie lasu.
Ochrona lasu.
Użytkowanie lasu.
Wymiar drzew i drzewostanów.
Oszacowanie wartości lasu.
Urządzenie gospodarstwa lasowego.
Administracya leśna i rachunkowość.
Łowiectwo i rybactwo.
Inżynierya leśnicza (geodezya, budownictwo, regulacya i zabudowanie dzikich potoków, melioracye leśne).

II. Nauki podstawowe i pomocnicze:

Język polski i niemiecki.
Geografia fizyczna i polityczna.
Matematyka ogólna i zastosowana.
Fizyka experymentalna.
Meteorologia i klimatologia.
Chemia ogólna.
Technologia leśna.
Geometrya wykreślna.
Mechanika ogólna i zastosowana.
Rysunki.

Mineralogia i geologia.
Geognoza i pedologia (ziemioznawstwo).
Botanika ogólna i szczegółowa leśnicza.
Zoologia ogólna i szczegółowa leśnicza.
Ekonomia społeczna.
Statystyka leśnicza.
Ustawodawstwo.
Encyklopedya rolnictwa.

Wyklady odbywają się z wyjątkiem soboty przeznaczonej na wycieczki, codziennie w godzinach przedpołudniowych.

Demonstracye i ćwiczenia praktyczne, tudzież konwersatorya z leśnictwa, a w końcu i nauka rysunków, odbywają się w regule o godzinach popołudniowych.

Trwanie nauk. Nauka teoretyczna i praktyczna w krajowej szkole gospodarstwa lasowego rozłożoną jest na lat trzy, w ten sposób, że na roku pierwszym wykładane są nauki podstawowe, na następujących zaś dwóch latach nauki zawodowe leśnicze główne, tudzież pomocnicze. Rozkład ten nauk umożebnia przyjmowanie bezpośrednio na drugi rok nauki takich kandydatów, którzy szkołę średnią ogólną z egzaminem dojrzałości ukończyli i posiadają już dostateczne przygotowanie z nauk podstawowych, ażeby cały kurs nauki zawodowej w dwóch latach ukończyć.

Egzamina w krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie są: 1. półroczne promocyjne, które każdy uczeń składać jest obowiązany w terminie oznaczonym; i 2. końcowe ogólne (przed osobną komisyą egzaminacyjną) z całości nauk zawodowych głównych, po których złożeniu otrzymać może uczeń dopiero: „świadectwo ukończenia nauk“.

Warunki przyjęcia uczniów są następujące:

A. Na rok pierwszy nauki:

1) ukończenie 17. roku życia;

2) ukończenie z dobrym postępem 6. klas gimnazyalnych lub szkoły realnej,

3) wykazanie się odbyciem przynajmniej jednorocznej praktyki w leśnictwie pod kierunkiem egzaminowanego gospodarza leśnego.

4) kandydaci, którzy nie posiadają studyów pod 2. wymienionych, mogą być przyjęci na podstawie egzaminu wstępnego, jeżeli przynajmniej 4. klasę gimnazyalną lub szkoły realnej ukończyli.

B. Na rok drugi nauki, przyjęci być mogą kandydaci, którzy czyniąc zadość warunkom pod A. 1 do 3 wymienionym, wykażą nadto, że szkołę średnią ogólną z egzaminem dojrzałości ukończyli, a w terminie przez Dyrekcyę naznaczonym złożą egzamin wstępny z nauk przyrodniczych, w zakresie na pierwszym roku nauki w kraj. szkole gospodarstwa lasowego wykładanym.

Tak kandydaci na rok I. jak i na rok II. nauki, muszą udowodnić, że są zupełnie i fizycznie dobrze rozwinięci.

Grono nauczycielskie i wykładane przez nie przedmioty w roku szkolnym 1891/92.

A) Nauczycieli stali:

1) Prof. Władysław Tyniecki pełniący obowiązki Dyrektora szkoły: Encyklopedya leśnicza (Propädeutyka) i literatura leśnictwa. — Hodowla i pielęgnowanie lasu. — Mineralogia i geologia. — Pedologia (gruntoznawstwo).

2) Prof. Zygmunt Demianowski: Administracya leśnicza. — Szacowanie wartości lasu. — Łowiectwo. — Matematyka zastosowana. — Geodezya.

3) Prof. adjunkt Bronisław Lipiński: Urządzenie gospodarstwa lasowego. — Wymiar drzew i drzewostanów. — Użytkowanie lasu. Rachunkowość. — Zabudowanie dzikich potoków.

4) Prof. adjunkt Bronisław Błocki: Botanika ogólna i leśnicza. — Zoologia ogólna i leśnicza. — Meteorologia i klimatologia. — Ochrona lasu.

5) Jedna posada Profesora fachowego nieobsadzona.

B) Docenci:

1) Marceli Białobrzeski: Język polski i niemiecki. — Geografia fizyczna i polityczna.
2) Dr. Władysław Zajączkowski: Matematyka.
3) Dr Placyd Dziwiński: Geometrya wykreślna.
4) Dr. Zdzisław Stanecki: Fizyka eksperymentalna.
5) Jan Franke: Mechanika ogólna i zastosowana.
6) Dr. Bronisław Radziszewski: Chemia ogólna.
7) Dr. Bronisław Pawlewski: Technologia.
8) Dr. Władysław Ostrożyński: Ustawodawstwo.
9) Zygmunt Strusiewicz: Encyklopedya rolnictwa.

Środki naukowe.

Biblioteka szkolna: Po wpisaniu do katalogu wszystkich dzieł oddanych przez p. H. Strzeleckiego, tudzież dzieł nabytych przez dokupno i z darów, zwiększyła się biblioteka kraj. szkoły gosp. lasowego do 1882 dzieł, łącznie z czasopismami z ostatnich dwóch lat. Czasopisma dawniejsze nie są jeszcze uporządkowane.

Część funduszu na bibliotekę przeznaczonego, użytą została w roku 1891/92 na oprawę książek, częściej używanych.

Katalog kartkowy obecadłowy i przedmiotowy prowadził jak dawniej prof. Tyniecki.

Czytelni osobnej dla uczniów niema z powodu braku na to miejsca w budynku szkolnym. Uczniowie korzystali jednakże z dzieł i czasopism przez Dyrekcyę do czytania zalecanych.

Zbiory botaniczne składające się z modeli Brendla i z zielnika ogólnego, jakoteż zbioru nasion i okazów patologicznych pomnożone zostały okazami roślin dla Galicyi nowych, zebranych i darowanych szkole przez p. Błockiego, który też sporządził inwentarz zielnika. Zbiór nasion i zbiór okazów patologicznych został po części odnowiony.

Zbiory zoologiczne pomnożone zostały zakupnem owadów i modeli z masy papierowej od Frica z Pragi.

Zbiory mineralogiczne powiększone zostały ładnymi okazami skał trachytowych z północnych Węgier i skał z zachodniej Galicyi. Zakupiono też pudełeczka metalowe na pomieszczenie minerałów i skał w szafach.

Zbiór narzędzi do hodowli lasu pomnożony został przykupionymi modelami narzędzi do uprawy lasu, używanych w Krzeszowicach, mianowicie: wózka do rozwożenia ziemi kulturnej, grabi szerokozębowych i motyczki (capek), jakoteż siewnikiem szufladkowym konstrukcyi lasomistrza Roth z Königgrätz.

Zbiór instrumentów do Geodezyi i zbiór instrumentów do mierzenia drzew i drzewostanów pomnożony został bardzo znacznymi nabytkami, mianowicie zakupiono z instrumentów do mierzenia grubości i wysokości drzew: klupę Friedricha poprawioną

przez Bochmerlego, klupy Heidlera i Reussa, lunetę Weise'go, instrumenta Bosego, Saulaville'a Abney'a, Matthes'a, Klaussnera i dendrometr Wincklera, razem 10 instrumentów.

Modele budowli wodnych zostały odnowione i poprawione.

Ogród botaniczny przy szkole obejmuje 659 gatunków drzew i krzewów, nie licząc gatunków w tym roku posianych. Między tymi ostatnimi są wprawdzie gatunki już w ogrodzie reprezentowane, ale zasiewy coroczne są niezbędne dla praktyki i dla doświadczeń, zresztą dla dopełnienia zawsze zdarzających się ubytków czy to w skutek wypadku czy zużycia.

Rozwój okazów drzew i krzewów w ogrodzie szkolnym jest tak pomyślny, że wskutek tego ogród ten staje się coraz bardziej ciasnym i niewystarczającym na pomieszczenie koniecznie potrzebnego do nauki Arboretum. Rozszerzenie jednakże ogrodu tego, przez dokupno gruntów sąsiednich, jak to Wysoki Wydział krajowy uczynić zamierzał, okazało się niemożliwe, w skutek nader wysokich cen jakie za grunta te (jako budowlane) w ostatnich latach żądano i uzyskano.

Ogród na „Szumanówce“ do użytku szkoły przed dwoma laty oddany, użyty był do ćwiczeń praktycznych przy zakładaniu i pielęgnowaniu szkółek drzew leśnych, tudzież kultury wikliny koszykarskiej. Założone tam szkółki uległy wszakże w znacznej części zniszczeniu, a to tak wskutek posuchy, która na lichym opoczystym gruncie, pomimo podlewania grządek, wielkie szkody wyrządziła, jak i wskutek niemożności należytego i ciągłego dozoru (stróża stałego przy ogrodzie mieszkającego) i braku dobrego zamknięcia ogrodu. Dyrekcya, z polecenia Wysokiego Wydziału krajowego czyni poszukiwania ażeby można był grunt odpowiedni na ogród leśniczy w okolicy parku Stryjskiego, a więc w pobliżu szkoły nabyć.

Frekwencya uczniów i egzamina.

Na rok szkolny 1891/92 zgłosiło się 33 kandydatów, z których przyjęto na rok I-szy 22-óch, mianowicie:

a) bez egzaminu wstępnego:

1. Caczew Frifon (ur. 1870, ukończył szkołę rolniczą w Ruszczuku).
2. Chrzanowski Bronisław (ur. 1873, ukończył VI. klasę gimnazyalną).
3. Kukuczka Józef (ur. 1870, ukończył VI. klasę gimnazyalną).
4. Popów Iwan (ur. 1872, ukończył szkołę rolniczą w Ruszczuku).
5. Szulc Kazimierz (ur. 1872, ukończył VI. klasę gimnazyalną).
6. Barbaszewski Włodzimierz (ur. 1872, ukończył IV. klasę gimnazyalną).
7. Bobrowski Tadeusz (ur. 1873, ukończył V. klasę realną).
8. Bodakowski Tadeusz (ur. 1873, ukończył IV. klasę realną).
9. Borkowski Mieczysław (ur. 1874, ukończył IV. klasę gimnazyalną).
10. Borzęcki Jan (ur. 1872, ukończył IV. klasę gimnazyalną).
11. Capiński Ignacy (ur. 1874, ukończył IV. klasę gimnazyalną).
12. Derżko Joachim (ur. 1870, ukończył IV. klasę gimnazyalną).
13. Horoszewicz Władysław (ur. 1872, ukończył IV. klasę gimnazyalną).
14. Krygowski Teofil (ur. 1863, ukończył IV. klasę realną).
15. Pająk Władysław (ur. 1870, ukończył IV. klasę realną).
16. Piotrowski Tadeusz (ur. 1874, ukończył IV. klasę realną.
17. Przybyłowski Stanisław (ur. 1873, ukończył IV. klasę gimnazyalną).
18. Reichard Franciszek (ur. 1866).
19. Signio Hippolit (ur. 1874, ukończył IV. klasę gimnazyalną).
20. Szczur Wilhelm (ur. 1871, ukończył IV. klasę gimnazyalną).
21. Tascher Józef (ur. 1873, ukończył IV. klasę gimnazyalną).

c) **Przyjęty wyjątkowo jako uczeń nadzwyczajny:**

22. Mazur Jan (ur. 1868, VIII. klas. szkoły wydziałowej, zdał wstępny egzamin do V. klasy realnej w Jarosławiu).

d) **Nie zdali egzaminu wstępnego:** 7-miu kandydatów.

e) **Niedopuszczono do egzaminu wstępnego:** 4 kandydatów.

Na roku IIgim było uczniów 10, z tych przeszło 9 z roku pierwszego na drugi, jeden zaś przyjęty został wprost na rok IIgi, mianowicie: Olszewski Aleksander na podstawie ukończonych studyów na oddziale farmaceutycznym Uniwersytetu w Warszawie, a to:

1. Batycki Kazimierz.
2. Bernaluk Antoni.
3. Bielski Wincenty.
4. Chołoniewski Tomasz.
5. Dembiński Czesław.
6. Kołowski Iwan (Bułgar).
7. Lipski Konstanty.
8. Weigel Zdzisław.
9. Zajków Gabriel (Bułgar).
10. Olszewski Aleksander.

Na roku IIIim było uczniów 6-ciu mianowicie:

1. Bzowski Aleksander.
2. Kobylański Stanisław.
3. Neudeck Adolf.
4. Panajohoff Stefan (Bułgar).
5. Repka Ludwik.
6. Schmidt Teodor.

Stan uczniów na początku roku szkolnego 1891/92 był więc następujący:

Na I. roku . . .	22	
„ II. „	10	
„ III. „	6	razem 38-miu.

Stan ten zmienił się jednak już na początku drugiego półrocza, w skutek ubytku pięciu uczniów, mianowicie:

Z roku I. ubyli:

Borkowski Mieczysław, Capiński Ignacy, Horoszewicz Władysław i Przybyłowski Stanisław.

Z roku IIgo ubył; Lipski Konstanty.

Z końcem roku szkolnego 1891/92 było więc uczniów:

na I. roku . . .	18
„ II. „	9
„ III. „	6
razem .	33.

Wynik egzaminu z drugiego półrocza był następujący:

Rok I. Do egzaminu przystępowało 17 uczniów, z tych otrzymało postęp na rok drugi: uczniów 12; nie otrzymało zaś promocyi na rok drugi 3 uczniów.

Jan Mazur jako uczeń nadzwyczajny do egzaminu nie przystępował.

Rok II. Do egzaminu przystępowało 9 uczniów, z tych otrzymało przejście na rok III. uczniów 7; nie otrzymało zaś promocyi uczniów dwóch, którym Wysoki Wydział krajowy pozwolił nauki roku II-go powtarzać.

Rok III. Do egzaminu przystąpiło uczniów 6-ciu i ci złożyli egzamin z dobrym postępem wszyscy.

Do egzaminu końcowego głównego (z całości nauk wykładanych) przystąpiło pięciu uczniów, z tych uzyskali: Adolf Neudeck, Teodor Schmidt i Stefan Panajotoff stopień dobry, zaś Stanisław Kobylański i Aleksander Bzowski ze stopniem dostatecznym.

Ukończyło przeto w roku 1891/92 cały trzechletni kurs nauk, z egzaminem końcowym: pięciu.

Wszystkie egzamina, tak półroczne jak egzamin końcowy ogólny były bardzo ściśle przeprowadzane, przy klasyfikacyi zaś uwzględniono praktykę międzykursową, praktyczne ćwiczenia, wypracowania i sprawozdania pisemne. W odpowiedziach na pytania z przedmiotów fachowych odczuwać się dawało lepsze zrozumienie przedmiotu, co jest niezawodnie skutkiem częstych wycieczek do lasów i ćwiczeń praktycznych, które zdaniem całego grona nauczycielskiego są nader dzielnym środkiem dydaktycznym, nietylko urozmaicającym, a więc uprzyjemniającym ale i ułatwiającym naukę. Najważniejszą zaś korzyścią częstego zbliżania uczniów z praktyką leśnictwa jest, że uczeń wychodzący ze szkoły nie czuje się w lesie obcym i łatwiej wchodzi w tok praktycznego zawodowego zajęcia.

Nauka cała, teoretyczna i praktyczna, odbywała się ściśle podług planu przez Wysoki Wydział krajowy wprowadzonego i podług rozkładu godzin, na każde półrocze przez Kolegium nauczycieli projektowanego, a prze Wydział krajowy zatwierdzonego.

Ćwiczenia praktyczne.

Stosownie do planu nauk i rozkładu godzin odbywały się w roku 1891/92 przed południem wykłady, po południu zaś były rysunki, ćwiczenia praktyczne w salach wykładowych i w ogrodach a w razie niepogody, zamiast tych ostatnich, repetytorya i wyrabiania zadań pisemnych.

Przedmiotem ćwiczeń praktycznych było:

a) Obznajamianie z narzędziami do hodowli i pielęgnowania lasu, z uprawą ziemi, z siewem, sadzeniem drzewek, z zakładaniem i pielęgnowaniem szkółek i t. p.

b) Demonstracye z botaniki, zoologii i mineralogii i pedologii (poznawanie roślin, zwierząt szkodliwych, minerałów, skał, ocenianie ziemi i t. p.).

c) Zapoznawanie z narzędziami mierniczemi, wykonywanie czynności mierniczych, wypracowywanie zadań geodetycznych.

d) Ćwiczenia z urządzenia i szacowania lasów, z mierzenia drzew i drzewostanów.

e) Rysunki z geodezyi (plany miernicze) i budownictwa.

Wycieczki naukowe.

Podług planu naukowego przeznaczone były soboty na wycieczki naukowe, wyjątkowo były jednak zajmowane i inne dnie w razie potrzeby. Mniejsze wycieczki, tutaj nie wyliczono, skierowane w najbliższą okolicę miasta Lwowa, trwały 5 do 6 godzin i były nieliczne, liczniejsze zaś były dalsze wycieczki koleją, podwodami lub pieszo, które zajmowały cały dzień i które były

połączone z kosztami (branemi z funduszu na wycieczki przeznaczonego) podobnie jak 2 dniowa do Jaworowa, 4 dniowa do Brodów i 6 dniowa wycieczka do Krzeszowic i Jaworzna.

Wycieczek większych było w roku szkolnym 1891/92 ogółem 24, mianowicie:

a) Botaniczno zoologiczna pod przewodnictwem p. Błockiego z uczniami I. roku wycieczek 10.

24 października 1891 roku do Zubrzy,
21 listopada „ „ „ Hołoska i Brzuchowiec,
28 „ „ „ „ Sichowa,
26 marca 1892 roku do Zubrzy,
30 kwietnia 1892 roku do Hołoska i Brzuchowiec,
14 maja „ „ „ Zubrzy i Sichowa,
28 „ „ „ „ Winnik i Lesienic,
4 czerwca „ „ „ Hołoska i Brzuchowiec,
18 „ „ „ „ Basiówki,
25 „ „ „ „ Hołoska i Brzuchowic.

b) Wycieczki leśnicze 14.

Roku 1891:

10 października rok I. i II. przez Pasieki do Winnik profesor Tyniecki i profesor-adjunkt Błocki.

14. listopada rok II. i III. do Zubrzy i Sichowa z prof. Demianowskim (Sprawozd.).

21. i 22. listopada uczniowie III. roku na kultury piaskowe od Sądowej Wiszni do Jaworowa z prof. Tynieckim i prof. Demianowskim (Sprawozdanie).

29., 30. listopada, 1. i 2. grudnia, uczniowie II. i III. roku w Brodach z prof. Tynieckim i prof. Demianowskim (Sprawozdnie).

Roku 1892:

26. marca uczniowie II. i III. roku do Biłohorszczy z prof. Tynieckim i prof.-adj. Lipińskim (Sprawozdanie).

29. marca uczniowie II. i III. roku do spławu w Bolechowie z prof. Tynieckim i prof. Demianowskim i prof.-adj. Lipińskim (Sprawozdanie).

30. kwietnia uczniowie II. roku do Brzuchowiec z prof. Tynieckim i prof. Demianowskim (Sprawozdanie).

30. kwietnia uczniowie roku III. do lasu w Winnikach dla wymiaru drzew i drzewostanów z prof.-adj. Lipińskim.

1. maja uczniowie II. roku do Starego sioła z prof. Tynieckim i prof. Demianowskim (Sprawozdanie).

6. maja uczniowie III. roku do lasu w Winnikach dla wymiaru drzew i drzewostanów z prof.-adj. Lipińskim

14. maja uczniowie II. i III. roku do Winnik i Podbereziec z prof. Tynieckim i prof. Lipińskim (Sprawozdanie).

21. maja z uczniami III. roku do lasu w Winnikach prof.-adj. Lipiński.

7., 8., 9., 10., 11. i 12. czerwca uczniowie II. i III. roku do Krzeszowiec i Jaworzna z prof. Tynieckim, prof. Demianowskim i prof.-adj. Lipińskim (Sprawozdanie).

Podczas powyżej wymienionych wycieczek zbierane notatki służyły uczniom jako podstawa do pisania sprawozdań, których było dziesięć z tyluż wycieczek.

We wszystkich lasach, zwiedzanych podczas wycieczek ściśle fachowych, panowie leśniczowie którym tutaj Dyrekcya podziękowanie składa z największą gotowością udzielali wszelkich objaśnień obznajamiając młodzież ze stosunkami miejscowymi, cenami robotnika, drzewa, itp. I tak p. Hetper c. k. zarządca domen w Bolechowie był ze szkołą przy spławie, p. Linderski leśniczy

powiatowy w Jaworowie, pokzywał i objaśniał kultury pod jego zarządem będących na piaskach wydmistych, w okolicy Sądowej Wiszni i Jaworowa. Zarządy dóbr Staresioło, Brody, Krzeszowice i Jaworzno nietylko dołożyły starań, że wycieczki szkolne odbyć się mogły z wielką korzyścią naukową ale także uprzyjemniały je gościnnem przyjęciem. Gościnność z jaką szkoła przyjętą była w Brodach i Krzeszowicach spowodowała, że koszta tych wielkich wycieczek okazała się stosunkowo do oddalenia od Lwowa i liczby udział biorących nie wielkimi. Podnieść tu musi Dyrekcya z naciskiem i wdzięcznością, że pomimo rozlicznych zajęć pełnomocnik dóbr hr. A. Potockiego w Krzeszowicach p. Siegler zajął się osobiście nankreśleniem tak znakomitego planu wycieczki, że wycieczka krzeszowicka liczyć się będzie do najinstruktywniejszych. Panowie leśniczowie dóbr Krzeszowickich z p. Dyrektorem Drahanowskim na czele, przyczynili się do tego przewodnicząc wycieczce pomimo słoty prześladującej nas przez cały dzień pierwszy i w tym i dniach następnych oprowadzając nas uprzejmie. P. Dyrektor Drahanowski był nadto jeszcze naszym przewodnikiem i towarzyszem podczas wycieczki do lasów państwa Jaworzno, podjętej celem obejrzenia prac p. zarządcy lasów tamtejszych Kiena, wykonanych przeciwko mniszce.

Oprócz wycieczek zarządzone jeszcze były dwa wielkie ćwiczenia praktyczne mianowicie:

a) Praktyka geodetyczna uczniów II. roku pod kierunkiem profesora Demianowskiego w dniach od 26. czerwca do 2. lipca 1892 w Winnikach.

b) Praktyka urządzenia lasów z uczniami III. roku pod kierunkiem prof.-adj. Lipińskiego w dniach od 30. czerwca do 4 lipca 1892 w lasach należących do Winnik.

Na praktykę wakacyjną otrzymali zasiłek:

1. Batyński Kazimierz, w dobrach państwa Brody.
2. Bernolak Antoni w dobrach Radłów.
3. Dembiński Czesław przy c. k. zarządzie lasów państwowych w Polanicy.
4. Weigel Zdzisław, w fundacyi hr. Skarbka w Stulsku.

Na własny koszt odbywali praktykę wakacyjną:

1. Chołoniewski Tomasz za osobnem pozwoleniem w Brzostowej górze.
2. Kolowski Iwan (z Bułgaryi) w dobrach Krysowice.
3. Olszewski Aleksander (z Król. polskiego) w lasach ordynacyi Zamojskich w Królestwie polskiem.
4. Zayków Gabryel, (z Bułgaryi) przy c. k. zarządzie lasów w Bolechowie.

Z praktyk powyższych składali uczniowie sprawozdania tygodniowe i ogólne, ktore zostały sklasyfikowane.

Na jednoroczną praktykę dla abituryentów przeznaczone stypendya udzielił Wysoki Wydział trzem abituryentom, mianowicie: Owsiakowi Józefowi, Praskiemu Witołdowi i Szczygielskiemu Janowi, Z dobrodziejstwa tego korzystał Owsiak tylko trzy miesiące, dostawszy bowiem stypendyum do Głównej szkoły ziemiańskiej we Wiedniu, zrzekł się stypendyum nadanego mu przez Wysoki Wydział. Praktykę jednoroczną z pomocą stypendyów odbywało więc tylko dwóch abituryentów, mianowicie: Praski Witołd w dobrach Krzeszowickich hr. Andrzeja Potockiego i Szczygielski Jan w dobrach księcia Adama Sapiehy. Z praktyki tej złożyli wymagane sprawozdania.

W załączeniu przedkłada Dyrekcya:

I. Operaty urządzenia z mapami wypracowane,jako ćwiczenie domowe przez uczniów III. roku na podstawie dat zebranych na miejscu podczas praktyki urządzenia lasów w lesie winnickim kierowanej drzez prot.-adj. Lipińskiego (od 30. czerwca do 4. lipca 1892).

Wypracowania powyższych operatów wprowadziła dyrekcya podpisana po raz pierwszy spodziewając się, że taka praca, oparta na danych rzeczywistych, przyczyni się do wykształcenia uczniów w kierunku więcej praktycznym.

II. Dzienniki tygodniowe i sprawozdania uczniów II. roku z praktyki wakacyjnej, które zostały sklasyfikowane.

III. Sprawozdania z wycieczek naukowych, składane przez uczniów II. i III. roku.

IV. Sprawozdania abituryentów Owsiaka Józefa, Praskiego Witołda i Szczygielskiego Jana, które mają im być zwrócone.

Z ważniejszych czynności grona nauczycielskiego nadmienia podpisana Dyrekcya:

Prof.-adj. Błocki odbył na koszt funduszu wycieczkowego, naukową wycieczkę do Jaworzna celem szczegółowego zbadania stanu szkód i rozpłodu mniszki w tamtejszych lasach. Sprawozdanie złożył w swoim czasie.

Prof-adj. Lipiński odbywał dalszy ciąg lustracyi kultur piaskowych, z polecenia Wys. Wydziału przedsiębranych, które ukończył i złożył sprawozdanie wprost Wydziałowi. kraj. Oprócz tego powołany był przez reprezentacyę miasta Lwowa do lustracyi lasów miejskich wspólnie z c. k. lustratorem lasów państwowych p. P. Hirschem.

Prof. Demianowski prowadził kasę, był wezwany przez Sąd powiatowy w Samborze do oszacowania lasów w Rudzie w celu taksy przenośnej a oprócz tego polecono mu z urzędu nadzór fachowy nad gospodarstwem leśnem w Juseptyczach i Stańkowie.

Docent prof. Strusiewicz uporządkował notatki uczniów z jego wykładu ekonomii społecznej w zarysie i dał je do odlitografowania dla użytku uczniów szkoły leśniczej.

Zastępca dyrektora prof. Tyniecki wprowadził porządek kancelaryjny, wypracował i oddał do litografii wykład „Hodowli lasu“. (Odnowienie naturalne i pielęgnowanie lasu).

Lwów, dnia 4. marca 1892.

Władysław Tyniecki, wr.

L. W. kr. 53.844/92.

Aleg. 117.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany §. 50 statutu Banku krajowego i podwyższeniu gwarancyi kraju za wkładki oszczędności w Banku krajowym lokowane do wysokości 2,000.000 zł: a. w.

Wysoki Sejmie!

Uchwalą Wys. Sejmu na posiedzeniu z dnia 24. stycznia 1889 w załatwieniu sprawozdania komisyi bankowej L. s. 11142/89 (Al. spr. sten. z r. 1889 Nr. 180) powziętą przyjął Wys. Sejm na fundusz krajowy gwarancyę za zwrot wkładek oszczędności i spłatę odsetek od tychże wobec posiadaczy wkładek wspomnianych do wysokości 1,000.000 zł. w. a. Na podstawie tej uchwały sankcyonowanej Najw. postanowieniem z dnia 10. maja 1889 r. zostało też zatwierdzone przez c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych równocześnie przez Wys. Sejm uchwalone brzmienie §. 50 statutu Banku krajowego w ten sposób, iż na jego podstawie otrzymał Bank krajowy prawo przyjmowania wkładek oszczędności do wysokości kwoty 1,000.000 zł. a. w. Z uprawnienia tego korzystał też Bank krajowy w pełnej mierze, a powszechne zaufanie, jakie sobie ta instytucya w kraju zdobyć zdołała, sprawiło, że już wkrótce po zatwierdzeniu wspomnianych uchwał Wys. Sejmu dosięgły wkładki oszczędności w Banku lokowane owej ostatecznej granicy, do której Bankowi wolno przyjmować wkładki oszczędności, to jest kwotę 1 miliona, i że Bank zgłaszających się klientów, pragnących w Banku złożyć swe oszczędności, od kas swych odprawiać musiał, nie mogąc przekroczyć owej kwoty maksymalnej. Fakt ten sam świadczy najwymowniej, że granica owa zakreślona wspomnianą uchwałą Wys. Sejmu jest zbyt ciasną i przy obecnym rozwoju pomyślnym Banku dlań nieodpowiednią, pozbawia bowiem tę instytucyę krajową środków pieniężnych, które Bank mógłby korzystnie fruktyfikować, a nadto zraża do niej klientów, przychodzących z pełnem zaufaniem.

Mając ten stan rzeczy na uwadze, odniosła się Dyrekcya Banku krajowego relacyą z dnia 2. listopada 1892 r. Nr. 11010 (L. W. 53844/92) do Wydziału krajowego i w myśl uchwał Rady nadzorczej Banku upraszała o przedstawienie Wys. Sejmowi wniosku o uchwalenie odpowiedniej zmiany §. 50 statutu Banku, dozwalającej Bankowi przyjmować wkładki oszczędności do wysokości 2 milionów zł. w. a., tudzież o podwyższenie gwarancyi funduszu krajowego za zwrot i oprocentowanie wkładek oszczędności do kwoty 2 milionów zł. w. a.

Przedkładając Wys. Sejmowi wspomnianą relacyę Dyrekcyi Banku w odpisie ·/., Wydział krajowy — z uwagi, iż powiększenie to gwarancyi kraju jest rzeczywiście koniecznem przy dzisiejszym rozwoju Banku krajowego i może tej instytucyi znakomicie dopomódz do spełnienia

zakreślonych jej przez Wys. Sejm zadań; z uwagi dalej, iż rozwój dotychczasowy Banku daje zupełną gwarancyę, że odpowiedzialność kraju nie będzie przez to na szwank narażoną; w przeświadczeniu wreszcie, iż kierownictwo tej instytucyi zdaje sobie dokładnie sprawę z doniosłości takiej gwarancyi, czego rękojmią jest dotychczasowa działalność Banku, — przedstawia Wys. Sejmowi następujące wnioski:

1) Wysoki Sejm raczy powziąć następującą uchwałę:

UCHWAŁA.

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawia, co następuje:

Zwrot wkładek oszczędności lokowanych w Banku krajowym Król. Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem i spłata odsetek od tychże poręczoną zostaje posiadaczom książeczek wkładkowych przedewszystkiem aktywami i funduszem rezerwowym Banku, a w dalszym rzędzie aż do wysokości dwu milionów zł. w. a. gwarancyą funduszu krajowego.

2) Wysoki Sejm raczy uchwalić:

a) Brzmienie ustępu 2 §. 50 statutu Banku krajowego uchyla się i ustęp ten na przyszłość będzie opiewać:

„Najmniejsza wkładka może wynosić 5 zł., a ogólna suma wkładek oszczędności nie może przenosić dwu milionów zł. w. a.“.

b) Ustęp 4 §. 50 uchyla się w dotychczasowem brzmieniu i odtąd brzmieć będzie:

„Zwrot wkładek oszczędności i spłata odsetek od tychże poręczoną zostaje posiadaczom książeczek wkładkowych aktywami i funduszem rezerwowym Banku, a w dalszym rzędzie (subsydyarnie) do wysokości dwu milionów zł. w. a. gwarancyą funduszu krajowego“.

We Lwowie dnia 21. kwietnia 1893.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
Eustachy Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Jędrzejowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Wysoki Wydziale krajowy!

Według postanowienia §. 50 statutu bankowego wolno Bankowi krajowemu przyjmować wkładki oszczędności do wysokości jednego miliona zł. w. a.

Granica ta okazuje się w praktyce zupełnie niewystarczającą, a przeciw przekroczeniu tej granicy chroni się Dyrekcya jedynie przez systematyczne odmawianie przyjmowania dalszych wkładek oszczędności. Tą drogą pozbawia się jednak Bank niepotrzebnie środków pieniężnych dla swego rozwoju, a nadto czyni krzywdę klientom, mającym do Banku zaufanie. Zaznaczamy zaś, że większość wkładek w Banku krajowym pochodzi od reprezentacyi powiatowych i gminnych, jakoteż od instytucyj publicznych, które uważając sobie za obowiązek fundusze swoje dyspozycyjne składać w Banku krajowym, doznają przykrego zawodu, gdy Bank z powodu przekroczenia granicy 1 miliona zł. wkładek, dalszego ich przyjęcia odmawia.

Charakter zaś tych wkładek właśnie dlatego, że w większości swej pochodzą od instytucyi publicznych, chroni Bank krajowy od t. z. „runów“, które nadto i z tego względu w Banku naszym są prawie niemożliwe, że najniższa jednorazowa wkładka wynosi 5 zł. w. a., a zatem kasa wkładkowa Banku nie posiada t. z. drobnej klienteli, do runów pochopnej. Wkładki oszczędności w Banku krajowym są do wysokości jednego miliona przez fundusz krajowy poręczone — zdwojenie tej cyfry zdwoi tedy odpowiedzialność kraju. Bank krajowy jest wszakże przeświadczenia, że dotychczasowy jego rozwój daje krajowi gwarancyę, iż odpowiedzialność kraju za agendy Banku nie jest w praktyce wcale groźną, a nadto zwracamy uwagę, że od r. 1889, t. j. od kiedy kraj przyjął porękę za wkładki oszczędności w Banku, fundusze własne w Banku wzrsoły o kwotę 273.000 zł., kwota zaś ta, — przedstawiająca 27·3% dalszej poręki — jest dostateczną rezerwą dla rozszerzenia działu wkładkowego w Banku o dalszy 1 milion zł. w. a. Potrzeba powiększenia interesu wkładkowego w Banku krajowym przynajmniej o jeden dalszy milion zł. w. a. tłumaczy się nadto znacznym rozwojem działu bankowego. Od roku 1889 powiększył się bowiem portfel wekslowy o kwotę 1,878.000 zł., dział lombardowy o kwotę 150.000 zł., a nadto przybyły nowe działy kredytowe, jak warrantowy, zaliczkowy, kolejowy i t. p

Również wzrastają wymagania kredytowe do Banku krajowego ze strony władz autonomicznych, a Bank zniewolony jest znaczne kwoty inwestować w eskont subwencyi drogowych dla powiatów, melioracyjnych dla spółek, nie wzmiankując już o interesach takich, jak sporadyczne zasilenie kasy krajowej kredytem, finansowanie budowy kolei wicynalnych (Tłumacz-Pałahicze), pomoc kredytowa w dostawach kolejowych (wagony z fabryki maszyn K. Lipińskiego) i t. d. Na tych wywodach oparta i zgodnie z uchwałami Rady nadzorczej Banku z 6. lipca i 26. września b. r. uprasza Dyrekcya:

Wysoki Wydział raczy postawić w Sejmie wniosek na zmianę §. 50 statutu bankowego w tym kierunku, iżby w al. 2 i 4 tegoż §. zamiast słów: „jednego miliona złotych“ wstawić wyrazy: „dwóch milionów złotych“.

Nadto potrzebną będzie uchwała gwarancyjna Wysokiego Sejmu, poręczająca posiadaczom książeczek wkładkowych w dalszym rzędzie do wysokości dwóch milionów zł. w. a. gwarancyę funduszu krajowego.

Bank krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

LW. 58755/92.

Aleg. 118.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie uwolnienia dochodów Banku krajowego od wszystkich dodatków do podatków, z wyjątkiem państwowych.

Wysoki Sejmie!

Z końcem roku bieżącego tracą moc obowiązującą postanowienia ustawy z d. 24. maja 1885 r. (Dz. u. i rozp. kr. Nr. 38.), którą uwolnione zostały dochody Banku krajowego od wszelkich dodatków do podatków z wyjątkiem państwowych na czas od 1. lipca 1883 r. do 31. grudnia 1893 r. Wobec tego Dyrekcya Banku z upoważnienia Rady nadzorczej odniosła się do Wydziału krajowego załączonem w odpisie (sprawozdaniem z dnia 25 listopada 1892 r, Nr. 23913, z prośbą o przedstawienie Wys. Sejmowi wniosku o uchwalenie nowej ustawy uwalniającej Bank krajowy od opłaty krajowych i gminnych dodatków do podatków, także na czas dalszy.

W uwzględnieniu motywów przez Dyrekcyę Banku w jej sprawozdaniu przytoczonych, jako też z uwagi, że motywa, które Wysokim Sejmem powodowały przy uchwaleniu projektu ustawy u ustępu powołanej, a które znalazły wyraz w sprawozdaniu komisyi Bankowej L. s. 910/84 (Aleg. sprawozdań sejmowych z roku 1884 Nr. 100) także i dzisiaj jeszcze przemawiają za uwolnieniem dochodów Banku krajowego od opłacania dodatków krajowych i gminnych, wnosi Wydział krajowy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić dołączony projekt ustawy.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem:

We Lwowie, dnia 21 kwietnia 1893 r.

Marszałek krajowy:

Eustachy Sanguszko m. p.

Sprawozdawca:

Edward Jędrzejowicz m. p.

Członek Wydziału krajowego.

Projekt ustawy.

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o uwolnieniu wszystkich dochodów Banku krajowego królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem od wszelkich dodatków do podatków, z wyjątkiem państwowych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Ksisętwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

Art. I.

Wszystkie dochody Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, płynące z czynności jego tak w dziale hipotecznym jak i bankowym, wolne są od opłaty wszelkich dodatków do podatków z wyjątkiem dodatków państwowych na lat dziesięć, a mianowicie od 1. stycznia 1894 r. do dnia 31 grudnia 1902 r.

Art. II.

Wykonanie tej ustawy poruczam moim Ministrom Skarbu i spraw wewnętrznych.

Wysoki Wydziale krajowy!

Po myśli ustawy z 24. maja 1885 L. 33. Dz. u. i rozp. kraj. uwolnione są wszystkie dochody Banku krajowego królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem od wszelkich dodatków do podatków, z wyjątkiem państwowych na lat dziesięć i pół, a mianowicie od dnia 1. lipca 1883 r. do 31 grudnia 1893. Dyrekcya Banku z upoważnienia Rady Nadzorczej [uprasza tedy Wysoki Wydział krajowy o wyjednanie u Wysokiego Sejmu ustawy, uwalniającej dochody Banku i nadal od powyższych dodatków. Dodatki te wyniosłyby według wymiaru na rok 1891 jak następuje:

a) od podatku zarobkowego złr. 3150.

dodatek krajowy 39%	złr. 1228.50		
„ indemnizacyjny 29% . . .	złr. 913.50		
„ gminny 3%	złr. 94.50		
„ Izby handlowej $1^1/_2$ % . .	złr. 47.25	złr. 2.283.75	

b) od podatku dochodowego złr. 20880.

dodatek krajowy 39%	złr. 8143.20		
„ indemnizacyjny 29% . . .	złr. 6055.20		
„ gminny 20%	złr. 4176.—		
„ Izby handlowej $1^1/_2$ % . .	złr. 313.20	złr. 18687.60	
	Ogółem . . .	złr. 20,971.35	

Jeżeli się uwzględni, że w obec rozwoju Banku podatki rządowe na Bank wymierzone ciągle się zwiększają, więc też i dodatki autonomiczne w tym stosunku by wzrastały, wydatek ten stałby się dla Banku bardzo uciążliwym i umniejszyłby jego zyski, a zatem i możność szybszego zwiększania rezerw i kapitału zakładowego, które tylko ze zysków rocznych się powiększają.

Im prędzej zaś kapitał zakładowy osiągnie wysokość §. 63. statutu bank. wskazaną, tem prędzej kraj będzie brał udział w zyskach Banku w stosunku 40% tychże, właściwie więc o ile przed tą wskazaną chwilą kraj umniejszy swój dochód z dodatków na wypadek dalszego uwolnienia dochodów Banku od podatków autonomicznych, o tyle prędzej nastąpią właściwe zwroty tegoż ubytku przez udział kraju w czystych dochodach Banku.

Uwolnienie to od dodatków autonomicznych słusznem jest dla Banku krajowego także ze stanowiska Banku samego. Opłaty bowiem rządowe już dzisiejsze utrudniają mu konkurencyą z innymi zwłaszcza akcyjnymi Zakładami,

Bank krajowy oprócz zwykłych podatków rządowych i należytości opłaca należytość ekwiwalentową w wysokości 3.355 złr. rocznie, od której zakłady akcyjne są uwolnione. Skutkiem zaś przestarzałych postanowień, a może i skutkiem nierównomiernego zastosowania postanowień ces. patentu o podatku dochodowym z 31. października 1849 r. Bank krajowy już obecnie jest niepomiernie wyżej przez c. k. Rząd opodatkowany, niż inne, zwłaszcza akcyjne

Zakłady krajowe, na co zwróciła już uwagę Wysokiego Wydziału Rada Nadzorcza Banku w sprawozdaniu swem z 16. czerwca 1892 l. 11008.

Opłaty te rządowe za rok 1891 wyniosły sumę 37232 zł. 77 ct. czyli $27^1/_2$ % w stosunku do zysku czystego tegoż roku. Wydanie więc ustawy krajowej, uwalniającej i nadal Bank krajowy od dodatków autonomicznych, będzie do pewnego stopnia wyrównaniem niesprawiedliwości, jaką w praktyce powodują stosunkom obecnym nie odpowiadające już postanowienia obecnego sposobu opodatkowania zakładów finansowych.

Na tych wywodach oparci upraszamy Wysoki Wydział krajowy o wniesienie do Wysokiego Sejmu projektu do ustawy, uwalniającej dochody Banku i po skończonym roku 1893 od wszelkich dodatków do podatków z wyjątkiem państwowych.

Bank krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

L. W. 26.089/92.

Aleg. 119.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia osobnego oddziału melioracyjnego w Banku krajowym.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą swą z dnia 25. marca 1892, LW. 10088/92 przedłożył Wydział krajowy Wys. Sejmowi sprawozdanie w przedmiocie powyżej wspomnianym, które jednak nie zostało przez Wysoki Sejm załatwione. Wobec tego ma Wydział krajowy zaszczyt ponowić powyższe sprawozdanie, zmieniając je o tyle tylko, o ile w skutek uchwał zapadłych na zeszłorocznej sesyi Wys. Sejmu koniecznie zmienić je należało.

Wskutek uchwały Wys. Sejmu, zapadłej na posiedzeniu z dnia 29. listopada 1890 roku, a polecającej Wydziałowi krajowemu, by wziął pod rozwagę sprawę utworzenia w Banku krajowym oddziału melioracyjnego, uchwalił Wydział krajowy na posiedzenin swem z dnia 7. kwietnia 1891 roku (LW. 8024/91) zasięgnąć przedewszystkiem opinii Reprezentacyi kół najbardziej w sprawie organizacyi kredytu melioracyjnego interesowanych. W tym celu zwrócił się, Wydział krajowy w piśmie swem z dnia 7. kwietnia 1891 r. LW. 8024/91 do obu krajowych Towarzystw rolniczych i zakomunikowawszy uchwałę Wys. Sejmu, u wstępu niniejszego sprawozdania przytoczoną, upraszał je o udzielenie opinii, o ile zdaniem tychże Towarzystw, zachodzi obecnie potrzeba utworzenia w Banku krajowym wspomnianego w uchwale sejmowej oddziału, jakiby organizacyi tego działu zakreślić należało rozmiary, wreszcie jakieby ustanowić należało warunki korzystania z kredytu melioracyjnego. Nadto upraszał Wydział krajowy, wiedząc, że sprawa organizacyi kredytu melioracyjnego niejednokrotnie była przedmiotem narad w obu Towarzystwach pomienionych, o udzielenie aktów, jakieby w archiwach tych Towarzystw znaleść się mogły, celem zużytkowania tego materyału w dalszym toku rozpoczętych nad tą sprawą badań. Na wezwanie to odpowiedział jedynie pismem z dnia 13. czerwca 1891 L. 543 (LW. 26010/91) Komitet c. k. rolniczego Towarzystwa w Krakowie, oświadczając się za organizacyą osobnego działu w Banku krajowym dla kredytu melioracyjnego w granicach takich, jakie temu działowi zakreślono już podczas obrad nad tą sprawą do roku 1884 i 1886.

Pismo powyższe przesłał Wydział krajowy Dyrekcyi Banku krajowego z wezwaniem, aby zechciała tak na podstawie zawartych w niem danych, jak i na podstawie już dawniej w roku 1889 w sprawie organizacyi kredytu melioracyjnego podjętych studyów zbadać: „czy i o ile utworzenie w Banku krajowym oddziału melioracyjnego byłoby pod względem finansowym możliwem do przeprowadzenia i wnioski w tej sprawie powzięte w porozumieniu z Radą nadzorczą Banku przedstawić Wydziałowi krajowemu.

W skutek tego polecenia przedłożyła Dyrekcya Banku krajowego swe wnioski w sprawie organizacyi kredytu melioracyjnego w relacyi z dnia 25. września 1891 L. 11321 (LW. 47851/91), w której się powołuje przedewszystkiem na swe przedłożenie z roku 1884 w tej sprawie, a zaznaczywszy, iż obecnie sprawa kredytu melioracyjnego w Austryi uległa o tyle zmianie, iż wprowadzony w roku 1889 w życie Bank krajowy czeski, ma według swego statutu osobny oddział dla kredytu melioracyjnego, że więc uzyskanie sankcyi dla projektu organizacyi takiego oddziału w Banku krajowym, o ileby on był oparty na tych samych zasadach, na jakich zorganizowano dział melioracyjny Banku krajowego czeskiego, nie przedstawiałoby trudności, kończy swe sprawozdanie wnioskiem przedłożenia Wys. Sejmowi projektu organizacyi w Banku krajowym oddziału melioracyjnego według zasad przyjętych w Banku krajowym czeskim.

Zasady te są:

I. Z kredytu melioracyjnego korzystać mogą nietylko spółki wodne, istniejące na podstawie ustawy państwowej z dnia 30. czerwca 1884 r., lecz także poszczególni właściciele gruntów w celach nawodnienia i odwodnienia tychże, jak niemniej w celu regulacyi wód, zalesienia pustek i wydm, tudzież komasacyi gruntów.

II. Pożyczek udziela bank czeski albo w gotówce, z osobnych na ten cel przeznaczonych funduszów, albo w obligacyach melioracyjnych, (gwarantowanych przez kraj), na podstawie przedłożonych dokładnych planów i kosztorysów zamierzonych melioracyi, po poprzedniem sprawdzeniu przez krajowe biuro melioracyjne, czy zamierzone roboty są pożyteczne i rentowne.

Walutę pożyczki wypłaca Bank dłużnikowi w miarę postępu robót melioracyjnych, które zostają pod ciągłą kontrolą technicznych organów Banku.

III. Co do zabezpieczenia pożyczek, udzielanych poszczególnym właścicielom gruntów na melioracye, wymaga Bank zabezpieczenia ich hipotecznego, przyczem trzyma się tej zasady, iż wysokość pożyczki melioracyjnej nie może wraz z ciężącym na majątku długiem hipotecznym przenosić szesnastokrotnego katastralnego czystego dochodu, przy majątkach zaś leśnych sięgać może tylko do wysokości dwóch trzecich części dwudziestorazowego czystego dochodu katastralnego.

Skreśliwszy te główne zasady kredytu melioracyjnego, przyjęte w Banku krajowym czeskim, nadmienia Dyrekcya Banku krajowego w swem sprawozdaniu, iż z korespondencyi przeprowadzonej z Bankiem czeskim okazuje się, iż oddział melioracyjny Banku rozwinął się dotąd stosunkowo tylko nieznacznie, gdyż dotychczasowa emisya obligów melioracyjnych wynosi tylko 254.500 zł., a rzeczony Bank widzi przyczynę tego faktu w tej okoliczności, iż poszczególni właściciele gruntów w małej tylko mierze korzystają z kredytu melioracyjnego, spółki wodne zaś wtedy tylko się decydują na większe roboty melioracyjne, gdy mają zapewnione subwencye państwa lub kraju.

Nadto zawiera sprawozdanie Dyrekcyi Banku krajowego następujące uwagi ogólne tejże Dyrekcyi, dotyczące kredytu melioracyjnego:

„Z powyższych w interesie bezpieczeństwa pożyczek, koniecznych formalności i postanowień, przejętych w Czechach prawie zupełnie z prawodawstwa niemieckiego, wynika jasno, że w tych warunkach z kredytu melioracyjnego korzystać zechcą chyba tylko ci właściciele gruntów, których majątki są już tak obdłużone, że nie podobna im uzyskać kredytu za zwykłem ubezpieczeniem hipotecznem, zwłaszcza gdy kredyt melioracyjny, znajdujący zabezpieczenie hipoteczne w drugiej dopiero połowie wartości majątków (pierwsze bowiem jest zajęte zwykłymi długami hipotecznymi), a udzielony w obligach melioracyjnych, a więc w papierze zupełnie nowym, nieznanym jeszcze światu finansowemu, z natury rzeczy droższym być musi niżeli kredyt hipoteczny".

„Jeżeli zaś właściciel ziemski znajduje się w takich stosunkach majątkowych, że nie może znaleść kredytu hipotecznego, który przy obecnej żywej konkurencyi między instytucyami hipotecznemi przekracza nader często znacznie połowę rzeczywistej wartości majątku, to wątpić można, czy kredyt melioracyjny w tych warunkach udzielony, przyniesie rzeczywisty zamierzony pożytek właścicielowi majątku, a budzi się raczej słuszna obawa, by ułatwienia dla kredytu melioracyjnego nie

wpłynęły na zachwianie kredytu hipotecznego, walczącego u nas zawsze jeszcze z trudnościami wyrobienia sobie odbytu dla listów zastawnych poza granicami kraju".

Na zakończenie owego sprawozdania, a w przypuszczeniu tej ewentualności, że Wydział krajowy zechce przedłożyć Wys. Sejmowi projekt organizacyi oddziału melioracyjnego w Banku krajowym na wzór takiego oddziału w Banku krajowym czeskim, przedstawia Dyrekcya wspomniana w porozumieniu z Radą nadzorczą następujące wnioski:

I. „Aby ze względu na szczupłe siły finansowe Banku dla pożyczek gotówkowych na cele melioracyjne osobne uposażenie Banku nastąpiło, a mianowicie, aby w tym celu wszelkie do krajowego funduszu melioracyjnego należące kwoty przekazane zostały do administracyi Banku krajowego, na wzór jak przekazany został fundusz przemysłowy";

II. „aby ze względu, iż emisya i plasowanie na targach pieniężnych mało znanych walorów z trudnościami połączone być musi, zachowana została dla obligów melioracyjnych stopa procentowa krajowych obligacyj komunalnych, obok 1% dodatku administracyjnego na rzecz Banku";

III. „aby dla obligów melioracyjnych gwarancya krajowa przyznana, a zarazem egzekucya administracyjna dla zaległości ratalnych uzyskaną została";

IV. „aby Wydział krajowy ze względu na brak sił technicznych w personalu bankowym zapewnić zechciał Bankowi pomoc krajowego biura melioracyjnego przy rozpatrywaniu i kontrolowaniu robót i planów melioracyjnych u zaciągających pożyczki melioracyjne".

Sprawozdanie powyższe zakomunikował Wydział krajowy, pismem z d. 9. listopada 1891 LW. kr. 47851 krajowej komisyi dla spraw rolniczych, wiedząc, iż sprawa podjęcia energiczniejszej akcyi na polu drenowania w kraju, a zatem i w związku z nią zostająca sprawa organizacyi kredytu melioracyjnego, stoi na porządku dziennym obrad tej komisyi wskutek wniosku jednego z jej członków. W piśmie wspomnianym upraszał Wydział krajowy o wyrażenie opinii komisyi o projekcie przez Bank krajowy przedstawionym.

W skutek tego była sprawa organizacyi kredytu melioracyjnego przedmiotem obrad stałej sekcyi krajowej komisyi rolniczej na posiedzeniach w dniu 15. i 16. grudnia 1891. Substratem rozpraw były: wniosek członka komisyi krajowej dla spraw rolniczych, p. Al. Gostkowskiego „w przedmiocie drenowania kraju na szerszą skalę", w którym wnioskodawca dotknął także sprawy organizacyi kredytu melioracyjnego i referat inż. Kędziora o tymże wniosku; dalej wyżej streszczone sprawozdanie Banku krajowego o utworzenie oddziału melioracyjnego Banku — a wreszcie projekt Dr. Stanisława Bielińskiego, ogłoszony w „Ekonomiście polskim", pod tytułem:

„Sprawa kredytu melioracyjnego dla rolników w Galicyi", przedłożony komisyi przez autora.

Po dłuższej dyskusyi, której rezultat, o ile dotyczył sprawy powiększenia sił krajowego biura techniczego, znanym jest Wys. Sejmowi ze sprawozdania Wydziału krajowego o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych (LW. 54589/91. — Aleg. sprawozd. stenogr. z r. 1892 Nr. 70), zapadła w sekcyi stałej komisyi dla spraw rolniczych uchwała, wyrażająca przekonanie, iż na razie sprawa organizacyi kredytu melioracyjnego nie jest jeszcze w kraju naszym aktualną.

Powody opinię tę uzasadniające, a w dyskusyi na posiedzeniu sekcyi przytoczone, dają się streścić w sposób następujący:

Sekcya nabrała przekonania, że już dziś uznanie pożyteczności melioracyj gruntowych, a zwłaszcza drenowania, jest wpośród gospodarzy w kraju powszechnem, jak o tem świadczą najwymowniej liczne zgłoszenia do krajowego biura melioracyjnego i jego ekspozytur, którem to zgłoszeniem dla braku sił technicznych, a nie dla braku odrębnego kredytu melioracyjnego, uczynić zadość nie można. Jest to więc fakt przekonujący najlepiej, że w kraju są kapitały i zasoby, które bez uciekania się do kredytu mogą być użyte na melioracye gruntowe, jeśli tylko będą siły techniczne, wystarczające do przeprowadzenia tych melioracyj. Sekcya dalej nie mogła podzielać zdania, reprezentowanego w jej łonie przez liczebnie bardzo nieznaczną mniejszość, iżby melioracye gruntowe były środkiem mogącym utrzymać przy ziemi tych gospodarzy ziemskich, których majątki już obecnie

są tak hipotecznie obciążone, że w warunkach zwykłego kredytu hipotecznego trudnoby im było lub zgoła niepodobna uzyskać jakąś pożyczkę, udzielenie bowiem w takich warunkach kredytu melioracyjnego naraziłoby tylko instytucyę kredytową na stratę. Wreszcie niemały wpływ na uchwałę powyższą sekcyi wywarło także przekonanie, iż znaczne ułatwienie kredytu melioracyjnego mogłoby zachwiać kredytem hipotecznym naszego kraju, tudzież, iż w obecnych stosunkach emisya obligacyj melioracyjnych mogłaby wypaść niekorzystnie.

Pełna Komisya krajowa dla spraw rolniczych na posiedzeniu swem z d. 5. stycznia 1892, mając sobie przedłożoną tę sprawę przez swą sekcyę stałą, powzięła uchwałę następującą:

„Komisya krajowa dla spraw rolniczych uznaje potrzebę, ażeby Wydział krajowy sprawę ułatwienia kredytu melioracyjnego na oku zachował i w czasie właściwym odpowiednie kroki u c. k. Rządu i Wys. Sejmu poczynił.

Opierając się na zebranych w powyższy sposób danych, Wydział krajowy, oceniając należycie doniosłość akcyi na polu melioracyi gruntowych dla podniesienia produkcyi rolniczej w kraju, przedstawił w roku zeszłym, sprawozdaniem swem o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych (LW. 54589/91. — Aleg. sprawozd. stenogr. z r. 1892 Nr. 70) Wys. Sejmowi cały szereg wniosków, mających na celu poparcie i przyspieszenie tej akcyi, nie przedstawił zaś Wys. Sejmowi wniosku czyto utworzenia osobnego działu melioracyjnego w Banku krajowym, czyto innego projektu organizacyi kredytu melioracyjnego, uważał bowiem powoływanie takiej organizacyi w obecnych stosunkach do życia za zbyt wczesne, w obec braku sił fachowo wykształconych, którymby wykonywanie melioracyi poruczyć można, jakoteż w obec faktu, iż nie tyle brak odrębnego kredytu melioracyjnego, ile brak wspomnianych sił tamuje w kraju rozwój akcyi na tem polu. Wys. Sejm przyjmując uchwałami powziętemi na posiedzeniu z d. 6. kwietnia 1892 r. wspomniane wnioski Wydziału krajowego zgodnie ze sprawozdaniem komisyi gospodarstwa krajowego w tej sprawie (Aleg. sprawozd. stenogr. z r. 1892 Nr. 240) a nie rozszerzając akcye w kierunku organizacyi kredytu melioracyjnego, dał też niewątpliwie wyraz temu samemu przekonaniu, które kierowało Wydziałem krajowym.

Obecnie, gdy wdrożona wspomnianemi uchwałami Wys. Sejmu akcya, mająca na celu energiczniejsze popieranie melioracyi gruntowych i przysporzenie krajowemu biuru melioracyjnemu odpowiednich sił fachowych, zaledwo rozwijać się poczyna, nie może Wydział krajowy przedstawić Wys. Sejmowi wniosku utworzenia osobnego oddziału w Banku krajowym dla kredytu melioracyjnego, który mógłby dostarczać tego kredytu jedynie pod warunkami dość uciążliwemi dla interesowanych rolników, jak to z powyżej powołanej relacyi Banku krajowego z d. 25. kwietnia 1891 widoczna, ani też niemoże na teraz zalecać uwzględnienie innych projektów organizacyi kredytu melioracyjnego, każdy z tych projektów bowiem wymagałby czujnego współdziałania Wydziału krajowego w wykonywaniu podejmowanych przy pomocy kredytu robót, a siły techniczne, jakiemi Wydział krajowy może obecnie rozporządzać, nie byłyby w stanie podołać temu zadaniu obok obowiązków, jakie na nich ciężą z mocy uchwał Wys. Sejmu już powziętych, dotyczących prac na polu budowli wodnych.

Opierając się na powyższem przedstawieniu rzeczy Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia w Banku krajowym oddziału melioracyjnego.

Z Rady Wydziału krajowego królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 21. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:

Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:

Edward Jędrzejowicz *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

L. W. 35.905/93.

Aleg. 120.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia osobnego oddziału parcelacyjnego w Banku krajowym.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 29. listopada 1890 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, „by sprawę utworzenia w Banku krajowym oddziału parcelacyjnego wziął pod rozwagę.“

Ponawiając tę uchwałę w dniu 23. marca 1892 r. polecił Wysoki Sejm zarazem zdać sobie sprawę w tym przedmiocie na najbliższej sesyi.

Przystępując do wykonania wspomnianej uchwały tego Sejmu z dnia 29. listopada 1890 r. a pragnąc zasięgnąć opinii kół przedewszystkiem w sprawie parcelacyi interesowanych, odniósł się Wydział krajowy pismem z dnia 7. kwietnia 1891, L. W. 8.024/91 do obu Towarzystw rolniczych w kraju z prośbą o objawienie opinii, czy zdaniem ich zachodzi obecnie potrzeba zorganizowania w Banku krajowym osobnego działu parcelacyjnego, jakieby organizacyi tego działu nadać należało rozmiary, wreszcie jakie należałoby oznaczyć warunki korzystania z kredytu parcelacyjnego.

Równocześnie pragnąc zużytkować doświadczenia poczynione na polu akcyi parcelacyjnej w Wielkiem Księstwie Poznańskiem zwrócił się Wydział krajowy do Dyrekcyi Banku Ziemskiego w Poznaniu z prośbą o udzielenie materyałów rzucających światło na organizacyę kredytu parcelacyjnego w Poznańskiem i zakomunikowanie doświadczeń, jakie ta instytucya, rozwijająca swą działalność głównie na polu akcyi parcelacyjnej mogła zebrać.

Dyrekcya Banku ziemskiego w Poznaniu pismem z dnia 22. kwietnia 1891 (LW. 16783/91) uczyniła zadość powyższej prośbie, przesyłając obszerne sprawozdanie, do którego dołączono liczne załączniki objaśniające przebieg akcyi parcelacyjnej w Poznańskiem.

Również komitet c. k. rolniczego Towarzystwa w Krakowie nadesłał w pismie z dnia 13. czerwca 1891. L. 543 (LW. 26.010/91) swą opinię w tym przedmiocie oświadczając się stanowczo przeciwko utworzeniu w Banku krajowym osobnego działu parcelacyjnego a za pozostawieniem akcyi w tej sprawie Towarzystwom lub Spółkom lokalnym, utworzonym z jednostek interesowanych bezpośrednio mogącym ją przeprowadzić z mniejszym nakładem kosztów a większą znajomością stosunków miejscowych, zatem korzystniej dla interesowanych, niżby to mogła zrobić instytucya centralna kredytowa, jaką jest Bank krajowy, której pośrednictwo z natury rzeczy musiałoby być połączone z kosztami, dla interesowanych uciążliwemi.

Materyały te przesłał Wydział krajowy Dyrekcyi Banku krajowego z wezwaniem, ażeby zechciała na ich podstawie zbadać: „czy i o ile utworzenie w Banku krajowym oddziału parce-

lacyjnego, byłoby pod względem finansowym możliwem do przeprowadzenia, pod względem za społecznym i ekonomicznem wskazanym," i odpowiednie swe wnioski powzięte w porozumieniu z Radą nadzorczą Banku przedłożyć Wydziałowi krajowemu. Zanim jeszcze badanie prowadzone w tej sprawie przez Dyrekcyę Banku krajowego i komisyę z łona Rady nadzorczej Banku wybraną ukończone zostały, oznajmiła Dyrekcya Banku ziemskiego w Poznaniu Wydziałowi krajowemu, że dwóch członków tejże Dyrekcyi p. p. Dr. Kalhstein i Stefan Hr. Dembski, udając się w interesach Banku do Krakowa, mogłoby tamże odbyć konferencyę z delegatem Wydziału krajowego w sprawie parcelacyi i udzielić wszelkich informacyi i wyjaśnień, jakieby się okazały potrzebnemi.

Korzystając z tego oznajmienia uprosił Wydział krajowy członka Komisyi wydelegowanej przez Radę nadzorczą Banku krajowego do wygotowania wniosków w sprawie parcelacyi, Karola Hrabiego Scipiona, ażeby zechciał w tej sprawie porozumieć się z wyżej wymienionymi przedstawicielami Banku ziemskiego w Poznaniu i rezultat konferencyi zakomunikować Wydziałowi krajowemu. Hr. Scipio przedłożył z konferencyi, które w tej sprawie się odbyły w dniu. 30. listopada, 1. grudnia 1891 r. obszerne sprawozdanie, do którego dołączył liczne załączniki, rzucające światło na rozwój kredytu parcelacyjnego w Księstwie Poznańskim i organizacyę prowadzonej tam akcyi parcelacyjnej, tudzież szkic programu takiejże akcyi dla Galicyi, wypracowany przez Dra Kalhsteina, którego działalność na tem polu w wspomnianej dzielnicy jest znaną. Sprawozdanie to wraz z załącznikami, przesłał Wydział krajowy dyrekcyi Banku krajowego celem zużytkowania w badaniu tej sprawy. Już relacyą z dnia 26. grudnia 1891 r. Nr. 8958/91. (L. W. 372/92) zdała dyrekcya Banku krajowego przedwstępne sprawozdanie o swojej czynności w sprawie organizacyi akcyi parcelacyjnej i wynikach, do jakich podówczas doszła. Zaznacza w tym sprawozdaniu dyrekcya przedewszystkiem, iż po rozpatrzeniu się w materyale, przesłanym jej przez Wydział krajowy, nabyła przekonanie, iż jakkolwiek zaprowadzenie oddziału parcelacyjnego w Banku krajowym, ze stanowiska czysto finansowego byłoby możliwem, to jednakże ze względu na cel akcyi parcelacyjnej w kraju, nie odpowiadałoby naturze interesu parcelacyjnego. Jak bowiem uczą dotychczasowe doświadczenia, nie jest korzystnem dla przeprowadzenia parcelacyi na większe rozmiary zcentralizowania interesu parcelacyjnego w ręku jednej, choćby silniejszej i zasobnej instytucyi, jeśli bowiem parcelacya ma odnieść swe zbawienne skutki, jeśli mianowicie z większych obszarów, których utrzymanie w całości i zagospodarowanie w pośród danych stosunków okazuje się ekonomicznie trudnem, mają powstać mniejsze, zdrowsze i silniejsze organizmy gospodarcze, to podział taki nastąpić musi z uwzględnieniem lokalnych warunków gospodarczych, jakości gleby, robocizny, możności zbytu, których zbadanie i ocenienie pozostawione być musi ludziom w okolicy osiadłym, warunki te dokładnie znającym i mogącym się do nich zastosować.

Instytucya centralna podejmując taką akcyę, mogła i musiałaby polegać co do tych wszystkich okoliczności, jedynie na relacyach z miejsca jej dostarczanych, których zasięgnięcie a w dalszym toku sprawdzenie często byłoby połączone z trudnościami i kosztami. Aparat stworzony w takiej instytucyi centralnej liczny personal funkcyonujący na podstawie głównie takich informacyj lub mający żmudne zadanie kontrolowania i sprawdzania ich, byłby właściwie zbytkiem w obec tego że czynności jego skuteczniej i taniej na miejscu dałyby się wykonać i powiększałby jedynie całkiem niepotrzebnie koszt tej już i tak zbyt kosztownej akcyi ze szkodą interesowanych, tak właściciela większego obszaru parcelującego swą posiadłość jak i nabywców rozparcelowanych części. Rozpoznanie więc czy w danych przypadkach zachodzą warunki pożytecznej parcelacyi, czy takowa z korzyścią zarówno właściciela dotychczasowego jak i nabywców da się przeprowadzić i jak winna być przeprowadzoną, ażeby pożądany cel został osiągnięty może być zdaniem Dyrekcyi Banku krajowego jedynie zadaniem i udziałem instytucyi lokalnych, działających na ograniczonym obszarze pewnej okolicy, np. powiatu sądowego lub politycznego, do których zarządu wchodziłyby osobistości znające dokładnie stosunki okolicy a dające charakterem

stanowiskiem swojem gwarancyę pożytecznej działalności. W spomnianem sprawozdaniu Dyrekcyi Banku podniesiono dalej, iż, gdy parcelacya większych obszarów wymaga zwykle środków pieniężnych takich, jakiemi lokalne instytucye zwykle nie rozporządzają, okazuje się potrzeba instytucyi kredytowej większej, której zadaniem winno być dostarczanie pomocy kredytowej bądź w formie zaliczek na regulacyę interesów hipotecznych majątku, będącego przedmiotem parcelacyi, bądź też w formie hipotecznych pożyczek na mające wskutek parcelacyi powstać mniejsze ciała hipoteczne — a Dyrekcya Banku zaznacza, że Bank krajowy gotów jest pomocy takiej udzielać, do czego jednak nie ma potrzeby tworzenia osobnego oddziału parcelacyjnego w Banku, zadanie to bowiem może Bank krajowy spełniać w ramach dotychczasowej swej organizacyi.

Odpowiedziawszy w ten sposób na główne pytanie zadane jej w wyżej powołanym reskrypcie Wydziału krajowego poświęca Dyrekcya resztę ustępów wspomnianego sprawozdania swego wyjaśnieniu powodów, których nie przedstawia jeszcze imieniem Banku ostatecznych wniosków w tej sprawie, a które dają się krótko streścić w tem, iż Rada Nadzorcza Banku nie powzięła była jeszcze w chwili przedstawienia sprawozdania, ostatecznej decyzyi w téj sprawie, lecz w obec jej doniosłości pod względem narodowym, społecznym i ekonomicznym wybrała specyalną komisyę, której poleciła gruntowne jej przestudyowanie, odraczając swą decyzyę aż do chwili, gdy komisya wnioski ze swej strony przedłoży. Wobec tego stanu rzeczy postanowił też Wydział krajowy w roku zeszłym nie przedkładać Wys. Sejmowi sprawozdania w tym przedmiocie aż do chwili, gdy Rada Nadzorcza Banku opinię swą objawi.

Nastąpiło to dopiero w relacyi Banku krajowego z d. 11. lipca 1892 l. 9.358 (LW. 35905/92) w której Dyrekcya odpowiadając na reskrypt Wydziału krajowego z d. 6. maja 1892 r. (LW. 16.163/92), do Rady nadzorczej i Dyrekcyi Banku krajowego wystósowany z uwiadomieniem o uchwale Wys. Sejmu z d. 23. marca 1892 r. w tej sprawie i wezwaniem do przedłożenia ostatecznych wniosków, oznajmiła Wydziałowi krajowemu w myśl uchwały Rady nadzorczej Banku z d. 11. lipca 1892 r. że „utworzenie osobnego oddziału parcelacyjnego w Banku krajowym wobec doświadczeń poczynionych w „Zakładzie kredytowym ziemskim w Krakowie“, w „Zakładzie kredytowym włościańskim, we Lwowie i w Banku ziemskim“ w Poznaniu nie jest wskazane i nie odpowiadałoby naturze interesu parcelacyjnego głównie z tego powodu, że zcentralizowanie tego interesu w ręku jednej instytucyi nie jest korzystnem dla parcelacyi wymagającej z konieczności ścisłego uwzględnienia lokalnych stosunków, potrzeb i warunków. Dyrekcya podnosi dalej, że przekonanie to zgodne jest z opinią wszystkich powyżej wymienionych instytucyi, zapytywanych przez Wydział krajowy o zdanie, a zwłaszcza z opinię poznańskiego Banku ziemskiego, który spełnia jedynie funkcye finansowe, przywiązane do każdej parcelacyi, poruczając stronę administracyjną parcelacyjnego interesu instytucyom lokalnym, miejscowym „Spółkom ziemskim“, które łączy z Bankiem stosunek zwykły klienta do bankiera. Zdaniem Dyrekcyi i Rady Nadzorczej Banku krajowego jedynie taka organizacya interesu parcelacyjnego jest zdrową i wskazaną i w tem przedświadczeniu oświadcza Bank gotowość pełnienia funkcyi finansowych pomocnych dla przeprowadzenia interesów parcelacyjnych rozważnego i przezornego, z uwzględnieniem interesów narodowych i gospodarczych kraju.

Zarazem zawiadomił Bank krajowy, że działalność swą w tym kierunku już rozpoczął, uczestnicząc w ciągu roku 1892 w parcelacyi majątków: Hołosków i Mołodyłów w powiecie nadworniańskim, Lackie górne w pow. bobreckim, Wiszniowa w pow, rohatyńskim, Motycze poduchowne w pow. bobreckim.

Wydział krajowy podzielając w całej pełni motywa powyżej wyłuszczone, które spowodowały Bank krajowy do oświadczenia się przeciw utworzeniu osobnego działu parcelacyjnego w Banku, nie przedkłada Wys. Sejmowi wniosku zmierzającego do utworzenia takiego działu, a uznając za zupełnie właściwe i wskazane, celom Banku krajowego odpowiednie ograniczenie działalności Banku krajowego w interesach paraelacyjnych do dostarczania kredytu hipotecznego

dla cząstkowych nabywców, do pośrednictwa przy konwersyi długów na parcelowanych majątkach ciężących, wreszcie ewentualnie także do niesienia pomocy w granicach statutem Banku dozwolonych spółkom parcelacyjnym, gdyby takowe powstały, tylko taka bowiem działalność zdaniem Wydziału krajowego może parcelacye racyonalne poprzeć a nie wywołać parcelacyi spekulacyjnych.

Na podstawie powyższego wywodu Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia w Banku krajowym oddziału parcelacyjnego.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 21. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:

Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:

Edward Jędrzejowicz *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

Do LW. 16.438/93.

Aleg. 121.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zaprowadzenia szkoły konduktorów drogowych przy Wydziale krajowym.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 1. kwietnia 1892 powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w przedmiocie zaprowadzenia szkoły konduktorów drogowych przedłożył Sejmowi na najbliższej sesyi szczegółowy program tak co do rozkładu nauk, jako też co do kosztów, któreby mogły w przyszłości fundusz krajowy obciążyć".

W celu wykonania powyższego polecenia, Wydział krajowy okólnikiem z dnia 14. czerwca 1892 LW. 18.580 wezwał wszystkie Wydziały powiatowe do wyrażenia opinii czyli zaprowadzenie takiej szkoły uważają za pożądane w interesie rozwoju komunikacyi pod ich nadzorem zostających i w razie zaprowadzenia dwuletniego kursu konduktorów drogowych przy Wydziale krajowym w miesiącach zimowych czy i ilu kandydatów, do tej szkoły byłby gotów wysłać odnośny Wydział powiatowy na swój koszt w ciągu najbliższego sześciolecia.

Z nadesłanych odpowiedzi wynika, że sześćdziesiąt dwie Reprezentacyj powiatowych uznają w ogóle potrzebę zaprowadzenia takiej szkoły, ośm oświadczyło się przeciw zaprowadzeniu wychodząc z zapatrywania, że Wydziały powiatowe powinne sobie przy pomocy swoich inżynierów przysposabiać odpowiednich dozorców drogowych, zaś cztery Wydziały powiatowe nie odpowiedziały wcale na pomieniony okólnik.

Z pomiędzy sześćdziesięciu dwu Wydziałów powiatowych, które w zasadzie uznały potrzebę zaprowadzenia pomienionej szkoły, 22 oświadczyło gotowość wysłania na kurs kandydatów, których liczbę w przybliżeniu oznaczyły razem na 25; trzydzieści cztery Wydziałów powiatowych oświadczyło, iż uznaje potrzebę zaprowadzenia kursu konduktorów drogowych, kandydatów wszakże wysyłać nie zamierzają bądź dla braku odpowiednich funduszów bądź też że mają dobrych konduktorów; pięć Wydziałów powiatowych nie wypowiedziało stanowczo decyzyi co do ewentualnego wysłania swoich kandydatów żądając pierwiej bliższych wyjaśnień, nakoniec jeden Wydział powiatowy oświadczył, iż uznaje potrzebę zaprowadzenia takiego kursu jednak nie dwuletniego tylko jednorocznego, któryby trwał od 1. stycznia do 1. lipca i wy-

kształcił kandydatów w miesiącach zimowych teoretycznie zaś w miesiącach letnich praktycznie na gruncie.

Wobec tego liczyćby można co najwyżej na 20 do 25 kandydatów.

Wydział krajowy przyjmuje na razie liczbę 20-tu za normalną roczną frekwencyę projektowanej szkoły z tą uwagą, że liczba miejsc powinna być przed każdorazowem otwarciem pierwszego, kursu ograniczoną tak co do maximum jak i co do minimum liczby kandydatów.

Wydział krajowy sądzi, że od kandydatów na kurs I-szy szkoły konduktorów, wymagany być powinien dowód ukończenia z dobrym postępem przynajmniej 4-tej klasy szkół średnich lub równorzędnych fachowych, wiek najmniej 18 a najwięcej 30 lat skończonych i świadectwo lekarskie zdrowia.

Nauka obejmować powinna dwa kursy po cztery miesiące zimowe: grudzień, styczeń, luty i marzec, a to z następujących względów:

1. W obecnym stanie potrzeb administracyi drogowej w ogóle konduktor powinien posiadać tyle wykształcenia, ażeby mógł samodzielnie wykonywać pomniejsze zdjęcia i trasy szkice, pomiary obliczenia i kosztorysy, dalej aby w rachunkowości i przepisach administracyjnych był biegły, nadto aby znał zasady konstrukcyi elementarnych tudzież przyrządów maszyn przy budowie używanych i umiał z niemi należycie się obchodzić, — nakoniec aby korespondencye służbowe poprawnie i jasno umiał prowadzić. W tym celu ośmiomiesięczna nauka w szkole jest niezbędnie potrzebną.

2. Jako najodpowiedniejszą porę do zamierzonej nauki oznacza się miesiące grudzień, styczeń, luty i marzec, albowiem w tym czasie tak nauczyciele kursów wybrani z pomiędzy inżynierów oddziału technicznego Wydziału krajowego jak i uczniowie kursów pozostający w służbie przy drogach krajowych względnie powiatowych i gminych, mogą w porze zimowej oddawać się nauce regularnie bez przerwy i bez znacznych przeszkód w zwykłych swych zajęciach. Każdy kurs otwarty będzie kolejno co drugi rok w ten sposób bowiem nie ucierpi wcale systematyczność nauki, natomiast wydatki utrzymania szkoły będą znacznie mniejsze.

Według niżej podanego programu nauk przypadnie w każdym dniu powszechnim jedna lekcya wykładowa trwająca 1½ godziny (godzina wykładu i ½ godziny na zadawaniu uczniom pytań przy tablicy lub przy okazanych wzorach, narzędziach, materyałach i t. p.) nadto jedna lekcya ćwiczeń twająca także 1½ godziny. Razem 3 godziny dziennie. Czas po za lekcyami pozostający winien być użyty przez uczniów na przerabianie i przyswanie sobie wyłożonych lekcyi na wypracowanie zadań piśmiennych, pamięciowych, rachunkowych i rysunkowych, na sporządzanie według wskazówek nauczycieli rysunków, tablic wzorów i modeli potrzebnych do objaśnienia nauki w czasie lekcyi. Lepsi uczniowie mogliby być także używani po za lekcyami do zajęć pomocniczych w biurach oddziału technicznego Wydziału krajowego, za co w razie dobrego wywiązywania się mogliby być odpowiednio wynagradzani.

Program nauk:

Kurs 1-szy (79 lekcyj wykładowych i 79 lekcyj ćwiczeń):

a) lekcye wykładowe:

1. Arytmetyka	18	lekcyj
2. Geometrya	26	„
3. Algebra	12	„
4. Trygometrya	10	„
5. Geometrya wykreślna . .	13	„ (z zasadami planów, przekrojów i rzutów
Razem .	79	lekcyj wykładowych;

b) lekcye ćwiczeń:

1. Dyktando dla ćwiczenia uczniów tak w ortografii jak w biegłości bardzo wyraźnego i czytelnego pisma bieżącego (1 lekcya co dwa tygodnie; w każdej lekcyi godzina dyktanda i pół godziny objaśnień i uwag czynionych uczniom). — Razem . 6 lekcyj

2. Kompozycye pismienne dla ćwiczenia uczniów w stylu (tematy administracyjno techniczne). Jedna lekcya co 2 tygodnie. — Razem 6 „

3. Przepisywanie i uzupełnianie wykazów liczbowych, jak kosztorysów i t. p. celem ćwiczenia uczniów w biegłości wyraźnego pisania cyfr, w biegłości wiernego i uważnego kopiowania, tudzież w biegłości i dokładności wykonywania działań arytmetycznych. Jedna lekcya co 2 tygodnie. — Razem . . . . . 6 „

4. Kaligrafia, czyli ładne pisanie rondem i pismem rysunkowem. Sześć lekcyj z rzędu. — Razem . . . . . 6 „

5. Rysunek techniczny z wzorów, tudzież kopiowanie rysunków na kalce papierowej i na kalce płóciennej z objaśnieniami wzorów 40 lekcyj z rzędu. — Razem . . . . . 40 „

6. Rysunki do geommetryi wykreślnej 10 lekcyj z rzędu — Razem 10 „

7. Zdjęcia rysunkowe odręczne z modeli lub z natury przyrządy, narzędzia, budowle. 5 lekcyj z rzędu . . . . . 5 „

Razem . 79 lekcyj ćwiczeń

Kurs 2-gi (86 lekcyj wykładowych i 86 lekcyj ćwiczeń):

a) lekcye wykładowe:

1. Mechanika (składanie i rozkładanie sił — oznaczenie środków ciężkości — ruch jednostajny, przyspieszony chyżość, siły, bezwładność — masa — ocenienie sił praca mechaniczna, kilogrammetr — maszyny proste — tarcie — praca i równowaga sił w maszynach — równia pochyła — dźwignia — wagi krau, śruba bloki stałe i ruchome — kluby krótka wiadomość o maszynach parowych lokomobilach i pompach). — Razem 18 lekcyj

2. Miernictwo, trasowanie i niwelacya . . . . 20 „

3. Salidometrya praktyczna, obliczenie bryłowatości robót ziemnych i ruchu ziem — obliczanie objętości figur używanych przy prowadzeniu budowy i utrzymania dróg — obliczanie objętości konstrukcyj elementarnych. — Razem . . . . . 8 „

4. Materyały budowlane i sposób ich użycia w kamieniarstwie, murarstwie, ciesielstwie, kowalstwie i konstrukcyach narzędzia używane w tych robotach. — Razem . . . . . 17 „

5. Budowa i utrzymanie dróg (roboty ziemne, pokładowe, budowlane, fundamenta, bicie pali, rodzaje mostów i przepustów, materyały używane w utrzymaniu dróg i sposoby utrzymania prawidłowego dróg, narzędzia drogowe. — Razem . . . . . 20 „

6. Praktyka służby i manipulacya (organizacya służby drogowej, przepisy administracyjne, obowiązki kondutora, rachunkowość drogowa, przepisy dla drożników i przedsiębiorstw). — Razem 3 „

Ogółem . . 86 lekcyj wykładowych.

b) lekcye ćwiczeń:

1. Kompozycye pisemne (1 lekcya co dwa tygodnie). — Razem 6 lekcyj

Do przeniesienia . 6 lekcyj ćwiczeń.

Z przeniesienia	6 lekcyj
2. Rysunek topograficzny, zastosowany do nauki miernictwa i niwelacyi (plany sytuacyjne, warstwowe, profile podłużne i poprzeczne) z rzędu	14 „
3. Rysunek techniczny i kaligrafia z rzędu	30 „
4. Zadania do solidometryi praktycznej z rzędu . . .	8 „
5. Ćwiczenia rysunkowe i objaśnienia do budowy oraz utrzymania dróg i mostów z rzędu	18 „
6. Zjęcia odręczne rysunkowe z natury (budowle mosty i większe przyrządy z rzędu	10 „
Ogółem .	86 lekcyi ćwiczeń.

Ćwiczenia miernictwa i niwelacyi w polu odbywać się będą po upływie 2-go kursu na wiosnę, a ogólny egzamin z 2-go kursu, czyli egzamin kwalifikacyjny mógłby nastąpić dopiero po tych ćwiczeniach.

Egzaminowanie uczniów. Celem doświadczenia o ile uczniowie przyswoili sobie nauki i o ile w przedmiotach nabyli wprawy należałoby przepisać następujące środki.

1. Zadawanie uczniom pytań na każdej lekcyi wykładowej i na pewnych lekcyach ćwiczeń przez czas pół godziny umyślnie na to przeznaczonej;

2. zadania i wypracowania domowe;

3. egzamin przedmiotowy, mający nastąpić w tydzień po ukończeniu wykładu każdego przedmiotu.

4. egzamin ogólny z wszystkich przedmiotów 1-szego kursu, do którego przedłoży się wypracowania uczniów z poprzednich egzaminów przedmiotowych;

5. egzamin ogólny z wszystkich przedmiotów 2-go kursu, czyli egzamin kwalifikacyjny, który odbędzie się w obecności delegata Wydziału krajowego, Dyrektora lub zastępcy Dyrektora oddziału technicznego i nauczycieli egzaminujących.

Kandydatom, którzy w zupełności uczynią zadość warunkom szkolnym, tudzież wymaganiom egzaminu kwalifikacyjnego powinnoby być zastrzeżone pierwszeństwo przed innymi kandydatami fachowo mniej ukwalifikowanymi do wakujących posad konduktorów drogowych w służbach autonomicznych w ogóle.

Przewidywany koszt zaprowadzenia i utrzymania szkoły konduktorów.

Wydział krajowy nie widzi potrzeby przeznaczenia z funduszu krajowego, rocznej dotacyi na utrzymanie pewnej liczby uczniów w szkole konduktorów i dlatego nie wstawia na ten cel żadnej kwoty w niżej podanym obliczeniu kosztów.

Dla braku odpowiedniego miejsca w gmachu sejmowym, pomieszczenie szkoły konduktorów drogowych musiałoby nastąpić bądź w jednym z budynków istniejących szkół lwowskich, bądź też w jednym z budynków prywatnych.

Licząc na średnią frekwencyą 20 uczniów w projektowanej szkole konduktorów fundusz krajowy miałby przedewszystkiem do poniesienia jednorazowy wydatek około 400 zł. na zakupienie tablicy, stołu dla nauczyciela, stołów dla uczniów, stołków, lamp itp.

Roczny koszt utrzymania szkoły wynosiłby:

a) najem lokalu na 4 miesiące	200 zł.
b) obsługa	20 „
c) honorarya nauczycieli: remuneracya dla kierownika szkoły . .	100 „
86 lekcyj wykładowych po 2 zł. 50 ct	215 „
Do przeniesienia . . .	435 zł.

	Z przeniesienia . . .	435 zł.
86 lekcyj ćwiczeń po 1 zł. 50 ct.		129 „
7 egzaminów po 5 zł.		35 „
dyety i koszta podróży dwóch nauczycieli przy ćwiczeniach miernicz ych 6 dni po 10 zł.		60 „
d) potrzeby i przybory podręczne		91 „
	Razem .	850 zł.

Z powyższego zestawienia wynika zatem, że koszt zaprowadzenia i utrzymania szkoły konduktorów drogowych składałby się z jednorazowego wydatku około 400 zł. i z corocznego wydatku około 850 zł.

Przedkładając niniejsze sprawozdanie Wydział krajowy uważa za stosowne zaznaczyć, że projektowana szkoła konduktorów drogowych przyniosłaby dopiero wtedy rzeczywisty pożytek, gdyby kandydaci w miesiącach letnich po ukończeniu 1-go kursu jak po ukończeniu również 2-go kursu byli obowiązkowo zajęci przy drogach pod nadzorem inżynierów fachowych, dla odbycia potrzebnej praktyki. Otwarcie kursu dla konduktorów drogowych wypadnie zatem uczynić także zależnem od zgłoszenia się przynajmniej 15-tu takich kandydatów. którzyby byli stale zajęci przy budowie lub otrzymaniu dróg autonomicznych. Przy tem żądać będzie Wydział krajowy od każdego kandydata, aby wykazał się, iż ma zabezpieczone środki utrzymania podczas trwania kursów.

Gdyby nie było kandydatów wykazujących wymagane przez nas warunki, lub gdyby ilość takich kandydatów była niedostateczną, natenczas nie przystąpimy do otwarcia szkoły konduktorów drogowych.

Na podstawie powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zaprowadzenia szkoły konduktorów, drogowych przy oddziale technicznym drogowym Wydziału krajowego.
2. Sejm wyznacza Wydziałowi krajowemu na rok 1894 dotacyę:
a) na urządzenie szłoły jednorazowo 400 zł.;
b) na utrzymanie szkoły 850 zł.

Lwów, dnia 8. kwietnia 1893.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
Sanguszko, m. p.

Sprawozdawca:
E. Jędrzejowicz, m. p.
Członek Wydziału krajowego.

Do LW. kr. 7.500/93.

Aleg. 122.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie budowy nowego domu na szpital powszechny w Wadowicach.

Wysoki Sejmie!

Szpital w Wadowicach, założony w roku 1833, został na mocy zezwolenia gubernialnego z dnia 5. listopada 1833 (L. 60.955) za szpital miejski, zaś rozporządzeniem c. k. Namiestnictwa z dnia 12. stycznia 1857 (L. 50.700) za szpital powszechny uznany.

Szpital ten oddany pod nadzór kraju wraz z innymi szpitalami prowincyonalnymi w roku 1866, mieścił się w budynku wynajętym za czynsz roczny 312 zł. w. a. (od roku 1892 za 400 zł.) Położenie zakładu w pobliżu stawów, nie odpowiadało swemu celowi, tem więcej, że budynek ten znajdował się w bardzo opłakanym stanie, był bowiem stary i wilgotny, woda zaskórna zalewała piwnice, podłoga była w części zniszczoną przez grzyb, a ściany pokryte wilgocią tak, że musiano trzy sale w szpitalu z powodu niemożności użytku zamknąć.

Gdy z biegiem czasu stan budynku mimo częstych restauracyj się pogorszał, wzywaliśmy kilkakrotnie od roku 1879 Zwierzchność gminną w Wadowicach do postarania się o wynajęcie nowego budynku na szpital.

Wezwanie powyższe pozostało bez skutku z powodu braku odpowiedniego pomieszczenia, oraz z powodu niechęci właścicieli do wynajęcia swych realności na użytek szpitala.

Wobec takich stosunków, Wydział krajowy w roku 1890 (L. 28.661) wezwał tamtejszą Zwierzchność do zakupienia lub ewentualnie do postawienia nowego budynku szpitalnego, przyrzekając ze swej strony udzielenie możliwego poparcia, które na razie ze względu na brak kredytu przez Wysoki Sejm na ten cel przeznaczonego, ograniczyć by się musiało na wstawieniu pewnej kwoty rocznej do budżetu tamtejszego szpitala tytułem czynszu najmu budynku; kwota ta miałaby służyć na częściową spłatę procentów, oraz amortyzacyę na ten cel zaciągnąć mającej się pożyczki (LW. 35.018/90).

Gmina Wadowice wyszukała realność, którą po przebudowie możnaby było na szpital użyć; plany tej realności mającej kosztować wraz z przebudową około 25.000 zł. a. w., wraz z przychylną opinią fizyka poleciliśmy gminie przesłać c. k. Namiestnictwu, które na podstawie §. 1, 2, lit. b i 10 państwowej ustawy sanitarnej z 30. kwietnia 1870 r. Dz. p. p. Nr. 68 z tytułu policyjno-sanitarnego nadzoru państwa nad szpitalami żądało, aby plany nowobudujących się lub przekształcanych szpitali były przesyłane c. k. Radzie zdrowia do zaopiniowania.

Otrzymawszy relacyę Inspektora szpitali, że przeniesienie szpitala w Wadowicach do innego budynku, staje się z każdym dniem naglejszem, prosiliśmy (LW. 51.754/92) c. k. Namiestnictwo o przyspieszenie załatwienia podania gminy.

C. k. Namiestnictwo (21. lipca 1892 L. 51.754) uwiadomiło Wydział krajowy, że nie mogło prośby Magistratu wadowickiego przychylnie załatwić, bo stosownie do opinii c. k. Rady zdrowia (które załączyło) musiało zwrócić projekt przebudowy domu, gdyż takowy nie odpowiadał wymogom hygieny.

Przytem c. k. Namiestnictwo zakomunikowało nam, iż wezwało Starostę w Wadowicach, aby ze względu na to, że stary budynek jest w bardzo złym stanie, użył całego swego wpływu na tamtejszą gminę, celem skłonienia jej do budowy nowego szpitala, wedle wzorów normalnych.

Zwierzchność gminna w Wadowicach doniosła nam w sprawozdaniu swem z d. 5. stycznia 1893 r. L. 3862, że tamt. Rada miejska zdecydowała się na postawienie nowego budynku szpitalnego o 50 łóżkach, kosztem 59.000 zł. a. w. i że jedną czwartą część tych kosztów t. 14.750 zł. a. w. pokryje z własnych fundnszów, a zarazem uprasza o wyjednanie u Wysokiego Sejmu subwencyi lub bezprocentowej pożyczki, celem pokrycia reszty tych kosztów budowy (t. j. około 45.000 zł. a. w.).

Aczkolwiek dom który zamierzała kupić gmina wadowicka na budynek szpitalny, pod wielu względami nie odpowiadał wymogom hygienicznym, jak to c. k. Rada zdrowia zaopiniowała, jednak ze względu, iż budynek ten był nieporównanie lepszym od obecnie zajmowanego, i że gmina żadną z istniejących ustaw nie jest wyraźnie obowiązaną do zakupna lub postawienia budynku, a mimo to chciała go nabyć kosztem swoim; ze względu nareszcie, że dom, który zamierzano zakupić, mógł być po przekształceniu aczkolwiek nie wzorowym, lecz zawsze zakładem stokrotnie pod względem zdrowotnym lepszym aniżeli obecnie zajmowany, równie jak pomieszkania, w których żyją ludzie ubodzy leczeni zwykle w szpitalach, bylibyśmy na podstawie Art. II. 3. c. ustawy o nadzorze nad szpitalami (dz. u. k. N. 8 z r. 1870) zezwolili na zakupno i przekształcenie tego domu na szpital, gdyby nie odmowa ces. król. Namiestnictwa, oparta na opinii c. k. Rady zdrowia.

Żeby okazać co dotychczas kosztowały budowy, przebudowy lub zakupna budynków na szpitale prowincyonalne, przedstawiawy następujące zestawienie:

Miejscowość	Rok	Za zł. a. w.	Ilość łóżek	Uwaga
I. Kupiono prywatne domy i je przekształcono:				
1. Bochnia	1872	11.700	53	Kupiono z zarodowego kapitału szpitala.
2. Sokal	1872	16.500	61	Rada powiatowa zakupiła ze składek.
3. Śniatyn	1874	4.500	24	Z zarodowego kapitału szpitala.

Miejscowość	Rok	Za zł. a. w.	Ilość łóżek	Uwaga
II. Postawiono nowe budynki:				
1. Podhajce	1873	13.700	60	Ze składek.
2. Żółkiew	1873	8.184	40	Dom drewniany z oszczędności na taksie leczenia za obłąbanych.
3. Stryj	1876	25.000	80	Wysoki Sejm zezwolił zaciągnąć pożyczkę i pokryć ją podwyższeniem taksy o 10 centów.
4. Sanok	1879	26.000	99	
5. Drohobycz	1878	48.000	80	Gmina zbudowała własnym kosztem i pobiera czynsz roczny 1.350 zł.
6. Brody	1887	28.000	53	Z funduszu zarodowego szpitala.
7. Rzeszów	1887	42.000	100	Gmina zbudowała własnym kosztem i pobiera czynsz roczny 1.400 zł.
8. Żywiec	1889	32.000	60	Rada powiatowa ze składek.

III. Dobudowano dla rozszerzenia:

W szpitalu bialskim przybudowano budynek na 43 łóżek w r. 1875 kosztem 19.608 zł. a. w.; pieniądze na rozszerzenie wzięte zostały z funduszu rezerwowego, który się utworzył z oszczędności.

W szpitalu w Jaśle przybudowano 4 sale na 40 łóżek w r. 1874 z zaliczek udzielonych temu szpitalowi przez fundusz krajowy i pokryto nadwyżką z taksy leczenia.

W szpitalu tarnowskim przybudowano budynek na 40 łóżek w r. 1885, za kwotę 27.500 zł., z których 13.750 zł. Wysoki Sejm udzielił, a drugą połowę gmina tarnowska pokryła.

W szpitalu w Przemyślu w r. 1874 dobudowano nowe skrzydło oraz postawiono budynek na pomieszenie zakaźnych, stary zaś budynek szpitalny przebudowano za kwotę 56.000 zł., z których 17.000 zł. wzięto z zarodowego kapitału, a resztę pokryto z nadwyżki taksy za pielęgnowanie obłąkanych; tym sposobem powiększono szpital z 71 łóżek na 160 łóżek.

Jak widać z powyższego wykazu, fundowanie dotychczasowe jednego łóżka w szpitalach, kosztowało około 500 zł. w. a., obecnie zaś, gdyby zastosowano do budowy szpitali plany normalne, ułożone według wszelkich wymogów hygienicznych, będzie koszktować około 1.100 zł. w. a.

Ankieta zebrana dla uregulowania stosunków prawnych szpitali powszechnych i publicznych, poleciła Wydziałowi krajowemu, wnieść na przyszłą sesyę sejmową projekt ustawy, w którejby były ściśle wypowiedziane prawa i obowiązki kraju, powiatów i gmin, w obec kosztów budowy i utrzymania szpitali powszechnych i publicznych — dopóki zaś taka ustawa nie przyjdzie do skutku, ma. Wydział krajowy w każdym poszczególnym wypadku, przedstawić Wysokiemu Sejmowi wnioski, co do pokrywania kosztów budowy.

Stosując się do tej wskazówki przedkłada Wydział krajowy już obecnie sprawę budowy szpitala w Wadowicach, jako nagłą i niecierpiącą zwłoki, czyni przytem następujące uwagi:

Budowa szpitala na 50 łóżek, aczkolwiek dla przyszłego rozwoju szpitala pożądana, nie jest na razie konieczną. Dowodzi tego frekwencya z trzech ostatnich lat, która wynosiła razem 1.044 chorych i 26.072 dni leczenia; przeciętnie więc leczono dziennie 24 chorych, najwyższy zaś stan wynosił 48 chorych. Z tego wypływa, że budowa szpitala na 40 łóżek na razie potrzebie od-

powie. Przez to zmniejszyłby się koszt budowy o piątą część i wynosiłby 44.000 zł. w. a., rachując po 1.100 zł. na łóżko wraz z wewnętrznem urządzeniem. Ze względu, że gmina, aczkolwiek nie obowiązana żadną ustawą, poczuwa się do moralnego obowiązku i deklaruje się ponieść jedną czwartą część kosztów budowy od sumy 59.000 zł., t. j. 14.750 zł. w. a., mamy nadzieję, że zechce ponieść nawet połowę w kwocie 22.000 zł. Drugą połowę zaś kosztów mógłby pokryć fundusz szpitalny z podniesionej taksy leczenia. Sposób taki pokrycia kosztów jest najkorzystniejszym, gdyż w spłacie przyjmuje udział nie tylko fundusz krajowy za chorych ubogich, ale i wszyscy płacący za leczenie swoje w szpitalu. Z obliczenia wypada, że amortyzacya długu 22.000 zł., spłacalnego w ciągu 15 lat, wymaga kwoty 2.068 zł. rocznie, a spłacalnego w 20 latach kwoty 1.729 zł. odtrącając zaś obecnie płacony czynsz za najem pomieszczenia szpitala w kwocie 400 zł. i dzieląc te sumy przez ilość dni leczenia t. j. 9.000, potrzeba będzie w pierwszym razie podnieść obecną taksę (56ct.) o 19 ct., a w drugim o 15 ct. na dzień i chorego.

Na podstawie zatem powyższego sprawozdania Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić!

1. Sejm zezwala na budowę nowego gmachu szpitalnego w Wadowicach na 40 łóżek.

2. Połowa kosztów tej budowy ma być pokryta z funduszu szpitala przez podniesienie taksy leczenia do wysokości takiej, jakiej wymagać będzie kwota na amortyzowanie i oprocentowanie wypożyczonej sumy 22.000 zł., jeżeli drugą połowę powyższych kosztów pokryje fundusz gminy Wadowice.

Z Rady Wydziału krajowego królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 26. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Franciszek Hoszard w. r.

Członek Wydziału krajowego.

L. W. kr. 14.263/93.

Aleg. 123.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie naprawy i rozszerzenia urządzeń mechanicznych szpitala św. Łazarza w Krakowie.

Wysoki Sejmie!

Podczas rozpraw nad budżetem szpitala św. Łazarza w Krakowie na r. 1892 powziął Wys. Sejm między innemi także następującą uchwałę:

„Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby nakazał zbadać maszynę parową i urządzenie pomp w szpitalu św. Łazarza w Krakowie odnośnie do jej siły, wydatności pracy, oraz ilości potrzebnego materyału opałowego. Do przeprowadzenia tego badania należy postarać się o współudział fachowego profesora c. k. Politechniki. Wynik badania wraz z ewentualnymi wnioskami ma być przedłożony na następnej sesyi sejmowej".

Wywiązując się z tego polecenia, zaprosił Wydział krajowy ówczesnego profesora c. k. Politechniki, p. Jana Frankego, do przeprowadzenia powyższych badań, a rezultat badań przedstawił p. Franke w sprawozdaniu do L. W. 22.534/92.

P. Franke skonstatował, iż w szpitalu św. Łazarza jest niepomiernie wielki wydatek węgla, a jako główne przyczyny tego niekorzystnego stosunku podał:

1) zły stan obecnego urządzenia mechanicznego i pochodzące stąd marnowanie pary;

2) zbyt wielką konsumcyą wody w szpitalu, głównie z powodu stałego przepłukiwania wychodków;

3) niewydatność węgla, w szpitalu używanego.

Co do urządzenia mechanicznego, to skoustatował p. Franke, iż z wyjątkiem kotłów parowych i zbiorników wody, całe urządzenie mechaniczne jest w bardzo złym stanie i gruntownej wymaga naprawy, a częściowo i rozszerzenia.

Opierając się na tem fachowem sprawozdaniu, wytknął Wydział krajowy (L. W. 22.534/92) władzom szpitalnym brak nadzoru nad nrządzeniem mechanicznem, a komunikując komitetowi administracyjnemu uwagi i wnioski profesora Frankego, zarządził przedewszystkiem natychmiastową zmianę porządku w ruchu maszyny i zmianę czynności maszynisty i palaczy. Czas używania jednego kotła ograniczony został na 4—6 tygodni, zardzewiałe zbiorniki wody zostały wypokostowane, a rurociągi i maszyny w pralni i w łazienkach poddane ścisłej kontroli. Budowniczy szpitala otrzymał zarazem polecenie ukończenia badań rozpoczętych i wskazanych przez p. Frankego i przedłożenia kosztorysu naprawy tych urządzeń mechanicznych.

Dla uregulowania konsumcyi wody poleciliśmy po zasięgnięciu opinii lekarzy ordynujących oszczędniejsze przepłukiwanie wychodków; zarazem poleciliśmy zbadać pod względem technicznym i finansowym sprawę proponowanej przez p. Frankego zmiany systemu wychodków szpitalnych.

Co zaś do węgla, to zarządzone zostało, ażeby aż do expiracyi kontraktu z ówczesnym dostawcą szpital używał węgla grubego tylko z kopalni Brzączkowskiej, a węgli drobnych z kopalni „Königsgrube“. Celem zabezpieczenia dostawy lepszego węgla wprost z Jaworzna — bez pośrednictwa przedsiębiorców — poleciliśmy Zarządowi szpitala przeprowadzić rokowania z zarządem kopalni.

Do L. W. 56.358/92 Komitet administracyjny przedłożył obliczony na łączną kwotę 27.528 zł. kosztorys naprawy i rozszerzenia urządzeń mechanicznych (21.460 zł.), zmiany systemu wychodków (4.068 zł.), oraz podniesienia o 3 metry wieży nad starym gmachem szpitalnym (2.000 zł.) dla zwiększenia ciśnienia wody w znajdującym się tam zbiorniku, który według pierwotnego projektu miał zasilać także wodociągi nowego pawilonu chirurgicznego.

Ponieważ kosztorys ten wydał się Wydziałowi krajowemu za wygórowany, przeto przesłaliśmy elaborat ten starszemu inżynierowi, p. Stanisławowi Chrząszczewskiemu, do zaopiniowania.

P. Chrząszczewski zdał sprawę do L. W. 1.579/93, a zbadawszy urządzenie mechaniczne szpitala św. Łazarza przy współudziale p. Horoszkiewicza, inspektora Towarzystwa nadzoru i ubezpieczenia kotłów parowych w Krakowie, uznał za wskazane zaproponować b e z z w ł o c z n ą naprawę maszyny parowej i pompy z użyciem na ten czas lokomobilu i rezerwowej pompy.

Ponieważ już profesor Franke zaznaczył w swem sprawozdaniu, iż naprawa maszyny i pompy musi być jak najspieszniej dokonaną, przeto wyznaczył Wydział krajowy szpitalowi na ten cel kredytu 2.350 zł. z poleceniem, ażeby roboty wykonane były natychmiast pod nadzorem inspektora p. Horoszkiewicza, który podjął się nadzoru za wynagrodzeniem 300 zł. Wydatek ten usprawiedliwiamy obecnie przed Wysokim Sejmem, podobnie jak drugi wydatek w kwocie 1.400 zł., na który obecnie zezwolić musieliśmy z następujących powodów:

P. Chrząszczewski, przedkładając obecnie dalsze wnioski w sprawie naprawy urządzeń mechanicznych i kosztorys opiewający na łączną kwotę 13.800 zł., wskazał w swym elaboracie także potrzebę takiego urządzenia, ażeby dla grzania wody w zbiorniku zastosowaną została para, która obecnie bez użytku uchodzi z maszyny parowej; koszt tego urządzenia obliczony na 1.000 zł.

P. Chrząszczewski proponuje dalej także urządzenie kosztem 400 zł. przyrządu do zbierania wody skroplonej z kuchni i pralni i użycia jej do zasilania kotłów celem uniknięcia tworzenia się osadu w kotłach, jak to obecnie ma miejsce.

Oba te urządzenia t. j. dla zużytkowania pary, uchodzącej z maszyny i zaopatrywania kotłów w miększą wodę uważa p. Chrząszczewski za niecierpiące zwłoki, ponieważ są związane z dokonywującem się obecnie ustawieniem i naprawą maszyny parowej. Dlatego zezwolił Wydział krajowy i na ten łączny wydatek 1400 zł., który nagłą potrzebą usprawiedliwia; reszta zaś robót, wskazana w kosztorysie, przy L. W. 21.042/93 przedłożonym, zostanie wykonana po uzyskaniu zezwolenia Wysokiego Sejmu.

Zarazem musimy przedstawić Wysokiemu Sejmowi, iż p. Chrząszczewski przy badaniu istniejących obecnie mechanicznych urządzeń szpitala zwrócił też uwagę na pierwotny projekt zasilania wodociągu nowego pawilonu chirurgicznego z rezerwoaru, umieszczonego na wieży starego gmachu.

Ponieważ według obliczenia, przedstawionego nam przy L. W. 17.935/93 urządzenie w pawilonie chirurgicznym takiego wodociągu, zasilanego wodą ze starego gmachu szpitalnego, byłoby daleko kosztowniejsze (9.840 zł.) i mniej praktyczne niż urządzenie w pawilonie chirurgicznym własnego, odrębnego wodociągu (8.634 zł.), przeto uchwalił Wydział krajowy odstąpić od pierwotnego projektu i ze względu na uchwalony już kredyt 5.984 zł. na urządzenie wodociągu w nowym pawilonie chirurgicznym uprasza o zezwolenie, ażeby celem zapewnienia temu wodo-

ciągowi samoistnego funkcyonowania dozwolony był nadto dodatkowy kredyt 2.650 zł. na urządzenie w pawilonie chirurgicznym motora gazowego 2 konnego, pompy wraz z transmisyą, oraz na ocembrowanie studni cegłą.

Tak więc zestawienie wydatków, połączonych z naprawą i rozszerzeniem urządzeń mechanicznych szpitala św. Łazarza przedstawia się, jak następuje:

Naprawa maszyny i pompy wraz z wynagrodzeniem dla prowadzącego te roboty (jak L. W. 1.579/93 i 6.669/93)	2.650 zł
Koszt reszty robót według kosztorysu do L. W. 21.042/93 oraz wynagrodzenie za nadzorowanie tych robót	14.600 „
Dodatek na urządzenie odrębnego wodociągu w pawilonie chirurgicznym . .	2.650 „
razem . .	19.900 zł.

Przedstawiwszy Wysokiemu Sejmowi cały tok niniejszej sprawy, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości zarządzenia Wydziału krajowego w przedmiocie naprawy i rozszerzenia urządzeń mechanicznych szpitala św. Łazarza w Krakowie i zezwala, ażeby reszta projektowanych w powyższym celu robót dokonaną została w ciągu roku 1893.

II. Na pokrycie wydatków już uskutecznionych oraz projektowanych robót powyższych przeznacza Sejm kredyt dodatkowy w kwocie 19.900 zł., o którą to kwotę zwiększoną zostaje dotacya, wyznaczona dla szpitala św. Łazarza w rubr. XI. poz. 141 budżetu funduszu krajowego z r. 1893.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 27. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:

Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:

Dr. Franciszek Hoszard *w. r.*

Członek Wydziału krajowego.

Ls. 529/93.

Aleg. 124.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączoną ustawę gminną dla miast nieobjętych ustawą z dnia 13. marca 1889 L. 24. Dz. u. kr. i dla miasteczek w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie, dnia 26. kwietnia 1893.

Wnioskodawca:
Fruchtman.

Dr. Weigel, Klemensiewicz, Rutowski, Romanowicz, Palch, Dr. Adam Asnyk, Dr. Ludwik Midowicz, W. Rogoyski, Michalski, G. Romer, Dr. Olpiński, Goldmann, Dworski, Zbyszewski, P. Gross, Albin Rayski.

Ustawa

z dnia . . . . . zaprowadzająca ustawę gminną dla miast nieobjętych ustawą z dnia 13. marca 1889 l. 24 dz. u. kr. i miasteczek w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam, co następuje:

Art. I.

Załączona ./· ustawa gminna obowiązywać będzie następujące miasta i miasteczka:

A) Miasta:

Bełz, Biecz, Bircza, Bóbrka, Brzozów, Brzostek, Bukowsko, Busk, Ciężkowice, Czortków, Dobczyce, Dobromil, Dynów, Dubiecko, Grybów, Husiatyn, Halicz, Jaryczów nowy, Jezierzany, Jazłowiec, Jordanów, Kęty, Kamionka strumiłowa, Kuty, Komarno, Lanckorona, Lubaczów, Lisko, Mielnica, Myślenice, Mrzygłód, Maryampol, Mikulińce, Mikołajów, Mościska, Nowytarg, Olesko, Oświęcim, Pilzno, Pomorzany, Rohatyn, Ropczyce, Rymanów, Szczerzec, Stary Sącz, Sądowa Wisznia, Starasól, Staremiasto, Skawina, Sołotwina, Tyśmienice, Zator, Zbaraż, Zaleszczyki, Żydaczów, Żywiec.

B) Miasteczka:

Andrychów, Brzozdowce, Bohorodczany, Borszczów, Brzesko, Baryż, Bolechów, Bołszowce, Bukaczowce, Bursztyn, Błażowa, Baranów, Budzanów, Biały Kamień, Chodorów, Czchów, Chrzanów. Cieszanów, Czernelica, Chorostków, Chołojów, Chyrów, Dźwinogród, Dąbrowa, Dolina, Dębowiec, Dobrotwór, Dukla, Delatyn, Dębica, Dunajów, Frysztak, Gliniany, Głogów, Grzymałów, Gołogóry, Horodenka, Jagielnica, Janów, Jabłonów, Jodłowa, Jezupol, Janów (powiat Trembowla), Jezierna, Kozowa, Kopeczyńce, Kołaczyce, Krakowiec, Kałusz, Kolbuszowa, Kossów, Kańczuga, Krościenko, Krystynopol, Kalwarya, Korolówka, Kulików, Lipnica murowana, Limanowa, Lutowiska, Leżajsk, Łysiec, Łopatyn, Łazów, Łańcut, Monasterzyska, Majdan, Mielec, Maków, Muszyna, Magierów,

Mosty wielkie, Niepołomice, Nawarya, Nadwórna, Niżankowice, Niemirów, Niżniów, Obertyn, Ottynia, Podkamień (powiat Brody), Potok złoty, Pronużna, Peczeniżyn, Pistyń, Przeworsk, Piwniczna, Podwołoczyska, Podhajce, Przemyślany, Potylicz, Rożniatów, Radymno, Rozwadów, Ryglice, Radziechów, Rozdół, Rudnik, Rawa ruska, Rudki, Radomyśl (powiat Mielec), Skała, Stanisławczyk, Szczucin, Strusów, Sasów, Sucha, Sieniawa, Stojanów, Sokołów, Strzyżów, Skałat, Skole, Toporów, Trzebinia, Tymbark, Tylicz, Tyczyn, Tarnobrzeg, Tuchów, Tłumacz, Turka, Tłuste, Uście solne, Uście biskupie, Uście zielone, Ułaszkowce, Ustrzyki dolne, Ulanów, Uhnów, Wilamowice, Wiśnicz nowy, Wojnicz, Wojniłów, Witków nowy, Wielopole, Załoźce, Zakliczyn, Żmigród, Żołynia, Zabłotów, Żabno, Zborów, Żurawno.

Art. II.

Ustawa gminna tu załączona wejdzie w wykonanie po upływie sześciu miesięcy od dnia jej ogłoszenia, a w tym samym czasie traci ustawa gminna z 12. sierpnia 1866 dz. ust. kraj. l. 19. w gminach w art. I. wymienionych moc obowiązującą.

Art. III.

Ordynacya wyborcza dla gmin z 12. sierpnia 1866 obowiązywać będzie i nadal miasta i miasteczka w art. I. wymienione z wyjątkiem §. 40. ordynacyi wyborczej, który z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy uchylonym zostaje dla tych i miasteczek, tudzież z tą zmianą, że obywatele honorowi także w miasteczkach mają prawo wybierania w myśl §. 1. l. 3 tejże ordynacyi wyborczej dla gmin.

Art. IV.

Stosunki obszarów dworskich ustawą z 12. sierpnia 1866 Nr. 20. Dz. u. kr. określone, zostają nienaruszone.

Art. V.

Wykonanie tej uttawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

DZIAŁ I.

O gminie w ogólności.

§. 1.

Każde miasto i każde miasteczko niniejszej ustawie podlegające, stanowi w dotychczasowych granicach swoich osobną gminę miejską lub mało-miejską.

Zmiana granic.

§. 2.

Granice gminy zmienione być mogą tylko za uchwałą Rady gminnej.

Uchwała taka do swej ważności wymaga potwierdzenia Rady powiatowej, które może być udzielone tylko za poprzedniem oświadczeniem politycznej władzy krajowej, że przeciw temu ze względów publicznych nie ma nic do zarzucenia.

DZIAŁ II.

O członkach gminy.

Członkowie gminy i obcy.

§. 3.

Członkowie gminy są:

a) przynależni do gminy, tj. osoby mające w gminie prawo przynależności;

b) uczestnicy, tj. osoby nie mające w gminie prawa przynależności, jeżeli w granicach gminy majątek nieruchomy posiadają, lub jeżeli od przedsiębiorstwa zarobkowego samoistnie wykonywanego, albo od dochodu bezpośredni podatek w gminie opłacają.

Pod tymi warunkami należą do uczestników gminy także korporacye, stowarzyszenia, zakłady i fundacye.

Wszystkie inne osoby w gminie są obcemi.

Przynależność do gminy.

§. 4.

Stosunki przynależności do gminy określone są ustawą z 3. grudnia 1863 l. 105 dz. p. p.

Za nadanie prawa przynależności do gminy może gmina pobierać opłatę nie przewyższającą sumy 30 zł. w. a.

Obywatele.

§. 5.

Obywatelami są ci, którym gmina prawo obywatelstwa nadała.

Obywatelstwo tylko przynależnym do gminy nadawane być może.

Za nadanie obywatelstwa może gmina pobierać opłatę.

Gminy mogą w uznaniu zasług publicznych nadawać obywatelstwo honorowe osobom będącym obywatelami państwa austryackiego.

Prawa i obowiązki członków gminy.

§. 6.

Członkom gminy służy prawo swobodnego pobytu w gminie. Mają oni udział podług postanowień niniejszej ustawy w prawach i korzyściach, jako też w obowiązkach i ciężarach gminy.

Przynależni do gminy mają nadto w razie zubożenia i niezdolności do pracy prawo do wsparcia stosownie do ustawy z 3. grudnia 1863 l. 105. dz. p. p.

Obywatelom zastrzega się prawo do udziału w fundacyach i zakładach osobno dla nich utworzonych.

Obywatelstwo honorowe nadaje prawa uczestników gminy, ale nie nakłada udziału w ich obowiązkach.

Prawo pobytu w gminie.

§. 7.

Obcym, którzy przynależność swoją do pewnej gminy wykażą, lub przynajmniej dowiodą, iż poczynili potrzebne kroki ku wykazaniu przynależności, nie może gmina wzbronić pobytu w swym obrębie, do póki tak oni jak i mieszkający z nimi członkowie ich rodzin nieskazitelny żywot prowadzą i nie stają się ciężarem dobroczynności publicznej.

Jeżeli obcy rozporządzeniem gminy w tym względzie czuje się pokrzywdzonym, służy mu prawo odwołania się do politycznej władzy powiatowej.

Utrzymanie prywatnych stosunków prawnych.

§ 8.

Niniejsza ustawa nie narusza prywatnych stosunków prawnych w ogóle, a w szczególności praw własności i użytkowania, służących bądź członkowi gminy, bądź też częściom gminy lub całym klasom mieszkańców.

DZIAŁ III.

O Reprezentacyi gminnej.

§. 9.

Gminę reprezentuje we wszystkich jej sprawach Rada gminna. Rada zawiaduje sprawami gminy przez Zwierzchność gminną.

A) Rada gminna.

Skład Rady gminnej.

§. 10.

Rada gminna składa się w miastach z radnych, wybranych przez członków gminy czynne prawo wyboru mających, w miasteczkach z radnych, wybranych przez członków czynne prawo wyboru mających, a nadto z członków bez wyboru do niej wchodzących (§. 12.)

W gminach, w których liczba członków do wyboru Rady gminnej uprawnionych nie przenosi 400, wybranych będzie 18 radnych, w gminach zaś liczących :

401 —	600	wyborców	24
601 —	1000	„	30
a nad	1000	„	36

radnych.

Do zastępowania radnych ubyłych lub nie mogących brać udziału w czynnościach rady, wybrani będą równocześnie zastępcy, których liczba wynosić ma połowę liczby radnych.

Bliższe postanowienia o uprawnieniu do wyboru, obieralności i postępowaniu przy wyborach, zawiera ordynacya wyborcza dla gmin.

§. 11.

Wstępując do Rady, składają radni i zastępcy do rąk naczelnika gminy przyrzeczenie sumiennego pełnienia przyjętych obowiązków.

Radni bez wyboru.

§. 12.

Każdy członek gminy miasteczka, opłacający przynajmniej szóstą część całej sumy podatków bezpośrednich w gminie do opłaty przypisanych, ma prawo nawet bez wyboru być członkiem Rady gminnej, jeżeli jest obywatelem państwa austryackiego i nie zachodzi względem niego żadna okoliczność wykluczająca lub wyłączająca, wskazana w ordynacyi wyborczej dla gmin.

Za osobę nie używającą własnowolności, wykonywa to prawo jej prawny zastępca lub tegoż pełnomocnik.

Wojskowi w czynnej służbie i kobiety, jeżeli chcą z tego prawa korzystać, muszą, wszystkie zaś inne osoby mające to prawo, mogą je wykonywać przez pełnomocników.

Współposiadacze realności umocowują do wejścia w skład Rady gminnej jednego z pośród siebie lub inną osobę.

Radnego bez wyboru nie może zastępować kto nie jest obywatelem państwa austryackiego, nie używa własnowolności lub w myśl ordynacyi wyborczej dla gmin od prawa wybierania i obieralności do Rady gminnej jest wykluczonym lub wyłączonym.

Zastępca może tylko jedną osobę zastępować.

Jeżeli zastępca już co do swojej osoby należy do Rady gminnej, głos jego przy głosowaniu poowójnie ma być liczony.

Radni bez wyboru nie będą wliczani do liczby radnych w §. 10 ustanowionej.

Radny bez wyboru, który także przez wybór został do Rady popowołany, ma albo przyjąć wybór albo korzystać z prawa przysługującego mu podług niniejszego paragrafu.

Peryod wyborczy.

§. 13.

Radni i zastępcy wybierani będą na lat sześć. Ustępujący radni i zastępcy urzędować będą aż do ukonstytuowania sie nowej Re-

prezentacyi gminnej. Ustępujący radni i zastępcy mogą być ponownie wybrani.

Wybór uzupełniający.

§. 14.

W miejsce radnego, ubywającego przed końcem peryodu wyborczego, powołała Rada gminna do grona swego na wniosek naczelnika gminy zastępcę z tego samego koła wyborczego, z którego radny ubył. Z pomiędzy zastępców ten będzie powołany, który przy wyborach największą ilość głosów otrzymał. W razie równości głosów rozstrzyga los. Jeżeli radny dłużej niż przez trzy miesiące nie może brać udziału w czynnościach Rady, powoła Rada gminna w sposób wyż oznaczony zastępcę na czas, przez który ów radny w czynnościach Rady gminnej udziału brać nie może.

Gdyby jednak tylu radnych ubyło, iżby liczby radnych z jednego koła wyborczego nawet przez powołanie wszystkich z tego koła zastępców uzupełnić nie można, będzie niezwłocznie na podstawie ostatniej listy wyborczej rozpisany wybór uzupełniający z tegoż koła wyborczego.

Radni i zastępcy w wyborze uzupełniającym wybrani urzędować będą tylko do końca okresu wyborczego tych radnych i zastępców, w których miejsce zostali wybrani.

B) Zwierzchność gminna.

Skład Zwierzchności gminnej.

§. 15.

Zwierzchność gminna składa się z naczelnika gminy, jego zastępcy i dodanych do pomocy naczelników gminy dwóch asesorów.

W razie potrzeby wolno wybrać i większą liczbę asesorów, jednak nie więcej jak 5.

Naczelnik gminy otrzymuje stałe wynagrodzenie z funduszów gminy. Minimum tego wynagrodzenia oznacza Wydział krajowy dla każdej z gmin tej ustawie podlegających, po wysłuchaniu Rad gminnych. Naczelnikowi gminy nie wolno zrzec się swego wynagrodzenia ani w całości ani częściowo.

Zastępca naczelnika pobierać będzie wynagrodzenie z funduszów gminnych, jeżeli przez czas dłuższy zastępować będzie naczelnika.

Urząd asesora, radnego i zastępcy radnego jest bezpłatny.

Wszystkim członkom Rady i Zwierzchności gminnej należy się od gminy zwrot wszystkich wydatków połączonych z ich urzędowaniem.

Wybór Zwierzchności gminnej.

§. 13.

Naczelnika gminy, jego zastępcę i asesorów wybiera Rada gminna na lat 6.

Warunki obieralności na te urzędy i sposób dokanania wyboru oznacza ordynacya wyborcza.

Wybór uzupełniający.

§. 17.

W razie opróżnienia posady naczelnika gminy, jego zastępcy lub asesora w ciągu okresu wyborczego, Rada gminna dokona w jego miejsce nowego wyboru, najdalej do dni 14. Wybrany przy wyborze uzupełniającym naczelnik gminy, zastępca naczelnika lub asesor, urzędować będzie do końca sześciolecia swego poprzednika.

Przyrzeczenie.

§. 18.

Naczelnik gminy, jego zastępca i asesorowie winni przy objęciu urzędu w obecności delegata Wydziału powiatowego i wobec delegata Rady gminnej złożyć w ręce naczelnika politycznej władzy powiatowej lub jego delegata, w miejsce przysięgi przyrzeczenie, iż zachowają Cesarzowi wierność i posłuszeństwo, przestrzegać będą ustaw i wypełniać sumiennie obowiązki swoje.

C) Postanowienia ogólne.

Ustąpienie z posady.

§. 19.

Za przyzwoleniem Rady gminnej może naczelnik gminy, jego zastępca lub asesor, radny lub zastępca radnego urząd swój złożyć. Naczelnik gminy, zastępca naczelnika, asesor, radny lub zastępca radnego traci swój urząd, jeżeli zajdzie lub wiadomą się stanie okoliczność, którąby pierwotnie jego obieralność na członka Rady lub Zwierzchności gminnej była wykluczyła, lub jeżeli się do innej gminy przesiedli.

Jeżeli naczelnik gminy, zastępca naczelnika, asesor, radny lub zastępca radnego popadnie w śledztwo sądowe z powodu zbrodni, przekroczenia lub przestępstwa z chciwości popełnionego, lub jednego z przekroczeń w §. 501, 504, 511, 512, 515, i 516 ustawy karnej wskazanych, lub jeżeli do jego majątku konkurs ogłoszony zostanie, w tedy nie będzie on mógł sprawować swego urzędu, dopóki trwa to postępowanie karne lub krydalne.

Jeżeli radny lub zastępca wchodzi w stosunki prawne z gminą, jako przedsiębiorca, dostawca, lub dzierzawca, nie będzie on mógł sprawować swego urzędu, dopóki ten stosunek trwa i rachunki ztąd wynikłe ostatecznie załatwione nie będą.

Obowiązek przyjęcia wyboru.

§. 20.

Każdy podług przepisów wybrany członek gminy, winien przyjąć wybór bądź na członka Rady gminnej, lub też następcę, bądź na asesora.

Prawo wymówienia się od przyjęcia wyboru lub też od dalszego sprawowania urzędu służy tylko:

a) duchownym wszelkiego wyznania i nauczycielom publicznym;

b) urzędnikom i sługom c. k. Dworu, państwa, kraju, powiatów, zakładów i funduszów publicznych, dopóki w czynnej służbie zostają;

c) wojskowym, chociażby w czynnej służbie nie zostającym;

d) osobom liczącym przeszło 60 lat życia;

e) tym, którzy przez cały jeden okres wyborczy piastowali posady w Zwierzchności gminnej, jednak tylko na okres bezpośrednio następujący;

f) tym, którym ułomność fizyczna, lub znacznie i trwale nadwątlone zdrowie nie dozwalają obowiązków urzędowych wykonywać;

g) tym, którzy z powodu zwykłego zatrudnienia corocznie, często lub przez dłuższy czas nie bywają w gminie obecni;

h) zostającym w służbie prywatnej, jeżeliby przez przyjęcie wyboru w stosunku swoim służbowym uszczerbku doznać mogli;

i) tym, którzy bez wyboru do Rady gminnej należą (§. 12).

Kto bez takiego uwalniającego powodu wzbrania się przyjąć wyboru, lub przyjęty urząd dalej sprawować, podpada karze pieniężnej, którą Rada gminna aż do wysokości 20 zł. wymierzyć może.

Przeciw takiemu orzeczeniu Rady służy odwołanie się do Wydziału powiatowego; kara pieniężna wpływa do kasy gminnej na fundusz ubogich.

DZIAŁ IV.

O zakresie działania gminy.

ROZDZIAŁ I.

O zakresie działania gminy w ogóle.

§. 21.

Zakres działania gminy jest:

a) własny i

b) poruczony.

Własny zakres działania.

§. 22.

Własny zakres działania t. j. zakres, w którym gmina z zachowaniem ustaw samodzielnie zarządzać i rozporządzać może, obejmuje w ogóle wszystko, co bezpośrednio dotyczy interesu gminy i w jej granicach własnemi jej siłami załatwionem i przeprowadzonem być może.

W myśl tego należą do własnego zakresu działania gminy w szczególności:

a) wolny zarząd majątkiem gminnym i załatwianie spraw, odnoszących się do związku gminy;

b) czuwanie nad bezpieczeństwem osób i ich mienia:

c) staranie o zakładanie i utrzymywanie gminnych dróg, mostów, ulic i placów, niemniej o bezpieczeństwo i łatwość komunikacyi po drogach i wodach;

d) policya polowa;

e) dozór policyjny nad przedmiotami żywności, nad targami, nad miarą i wagą;

f) policya zdrowia;

g) policya nad czeladzią i wyrobnikami, niemniej wykonywanie przepisów o czeladzi służebnej;

h) policyjny dozór nad obyczajnością publiczną;

i) sprawy ubogich, opieka nad zakładami dobroczynnymi gminy, zapobieganie żebractwu;

k) policya ogniowa, policya budownictwa, wykonywanie przepisów, porządku budowniczego i udzielanie policyjnego pozwolenia na budowy;

l) ustawą oznaczyć się mający wpływ na szkoły średnie, przez gminę utrzymywane i na szkoły ludowe; staranie o zakładanie, uposażenie i utrzymywanie szkół ludowych i z uwzględnieniem istniejących jeszcze patronatów szkolnych i przepisów konkurencyi do szkół;

m) jednanie stron w sporze będących przez mężów zaufania, z gminy wybranych;

p) przedsiębranie dobrowolnej sprzedaży ruchomości drogą licytacyi.

Z wyższych względów państwa mogą być pewne czynności policyi miejscowej w pojedynczych gminach, w drodze ustawy krajowej, przekazane osobnym organom rządowym.

Poruczony zakres działanie.

§. 23.

Ustawy określają poruczony zakres działania gminy, t. j. obowiązek do współdziałania w sprawach publicznej administracyi.

ROZDZIAŁ II.

O zakresie działania Rady gminnej.

§. 24.

Rada gminna jest w sprawach gminy władzą uchwalającą i nadzorującą.

Władza wykonawcza jej nie służy.

Rada gminna zastępuje gminę w wykonywaniu jej praw i obowiązków, wydaje w granicach ustawami oznaczonych imieniem gminy postanowienia obowiązujące i uchwala sposób ich wykonania. Ona jest władzą zwierzchnią gminy we wszystkich sprawach gminy, obowiązana strzedz dobra gminy i starać się o zaspokojenie jej potrzeb.

§. 25.

Rada gminna obraduje i uchwala o wszystkich sprawach gminy, jej majątku, dobra lub zakładów w granicach ustaw obowiązujących.

W szczególności należy do zakresu działania Rady gminnej:

a) zmiana granic gminy (§. 2.);

b) ustanawianie zasad zarządu, tudzież sposobu użytkowania majątku i dobra gminy i zakładów gminnych;

c) sprawy należące do zwyczajnego zarządu majątkiem, które Rada gminna osobną uchwałą sobie zastrzegła (§. 26);

d) nabywanie lub pozbywanie nieruchomości lub praw, według ustaw za nieruchomości uważanych obciążanie majątku gminy, zaciąganie pożyczek i lokowanie kapitałów;

e) stawianie kosztem gminy nowych budowli, przekształcanie lub znoszenie istniejących, tudzież inne przedsiębiorstwa, nakładem gminy wykonywać się mające;

f) zaprowadzanie nowych zakładów gminnych, lub zwinięcie istniejących;

g) zawieranie, rozwiązywanie, zmiany kontraktów najmu i dzierzaw;

h) uchwalanie budżetu rocznego, wydatków budżetem nieprzewidzianych i kredytów dodatkowych, przyzwalanie na przenoszenie uchwalonych kredytów z jednej rubryki do drugiej, uchwalanie wszelkich zmian w budżecie, starania się o pokrycie niedoboru, uchwalanie dodatków do podatków, opłat, prestacyj i usług i oznaczanie dziennych cen takich prestacyj i robót;

i) sprawdzanie i załatwianie rachunków rocznych;

k) przyzwalanie na rozpoczęcie sporów prawnych i na odstąpienie od nich, zatwierdzanie ugód spór umarzających, ustanawianie zastępców prawnych;

l) zatwierdzanie wyników wszelkich licytacyj;

m) wybór naczelnika gminy, jego zastępcy i asesorów;

n) uchwalanie etatu i płac urzędników i sług gminnych, jako też instrukcyj służbowych i statutu emerytalnego dla tychże;

o) wyznaczanie wynagrodzenia dla naczelnika gminy i jego zastępcy (§. 15);

p) mianowanie i oddalanie urzędników i wymiar emerytury dla nich, na wniosek naczelnika gminy;

q) nadzór i kontrola nad czynnościami Zwierzchności gminnej;

r) nadawanie prawa przynależności do gminy i obywatelstwa, tudzież obywatelstwa honorowego, ustanawianie opłat za nadawanie prawa przynależności i obywatelstwa;

s) wykonywanie służącego gminie prawa patronatu lub prezentowania, rozdawania miejsc fundacyjnych, nie uwłaczając prawom na różnicy wyznań opartym;

t) wybór mężów zaufania do jednania stron:

u) uchwalanie regulaminów dla własnych czynności;

w) udzielanie zdania swego władzom wyższym na ich żądanie;
z) rozstrzyganie zażaleń przeciw zarządzeniom naczelnika gminy.

Zwyczajny zarząd mjątkiem.

§ 26.

Zwyczajny zarząd majątkiem nie należy do zakresu działania Rady gminnej, lecz Rada może poszczególne sprawy tego zarządu, na wniosek lub po wysłuchaniu Zwierzchności gminnej swojej uchwale zastrzedz.

Ustanawianie służby.

§. 27.

Rada winna przydać Naczelnikowi gminy służbę potrzebną do załatwiania czynności, wypływających z własnego i poruczonego zakresu działania.

Jeżeli Rada uzna potrzebę ustanowienia posad urzędowych lub służbowych, wtedy uchwali liczbę i płacę urzędników i sług, orzecze o warunkach i sposobie ich mianowania i ich zaopatrzeniu.

Uchwały te poda naczelnik gminy za pośrednictwem Wydziału powiatowego do wiadomości Wydziału krajowego.

Gdyby Rada gminna się wzbraniała uchwalić etat urzędników i sług, lub gdyby się okazało, że uchwalony przez Radę gminną etat nie wystarcza do należytego załatwiana czynności własnego i poruczonego zakresu działania, a Rada gminna mimo wezwania wskazanych jej braków nie uzupełniła, Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem orzec może, jakiej kategoryi urzędników i w jakiej liczbie gmina ustanowić i opłacać ma.

Nadzorowanie Zwierzchności gminnej.

§. 28.

Rada gminna ma prawo i obowiązek urzędowanie Zwierzchności gminnej ciągle nadzorować. Nadzór ten wykonywa Rada gminna za pomocą jednej lub kilku komisyj z grona swego wybranych, które obowiązane będą o każdej dostrzeżonej nieprawidłowości lub wadliwości w urzędowaniu Zwierzchności gminnej bezzwłocznie Radę gminną zawiadomić i poczynić wnioski o usunięcie złego, zaś po upływie każdego roku administracyjnego przedłożyć Radzie gminnej sprawozdanie o swoich czynnościach z wnioskami, jakie uznają za stosowne.

Skoro Rada gminna przekona się o nieprawidłowościach lub wadliwościach, winna się postarać o bezzwłoczne ich usunięcie, a gdyby to nie odniosło skutku, donieść o tem Wydziałowi powiatowemu.

Dla komisyj kontrolujących uchwali Rada gminna osobne instrukcye i przedłoży je Wydziałowi powiatowemu do wiadomości.

Naczelnik gminy winien najdalej do dni 30 po upływie każdego roku administracyjnego przedłożyć Wydziałowi powiatowemu odpisy sprawozdań komisyj kontrolujących w ubiegłym roku, jakoteż odpis

uchwał Rady gminnej na podstawie tych sprawozdań zapadłych, lub donieść w tym terminie o zachodzących przeszkodach.

Rada gminna może także ustanowić osobne komisye do nadzorowania przedsiębiorstw gminnych, tudzież do udzielania zdań i przedstawiania wniosków w sprawach gminnych.

Do takich komisyj Rada gminna powołać może mężów zaufania z poza grona swego.

Ani komisya kontrolująca, ani specyalne komisye w myśl niniejszego paragrafu ustanowione, władzy wykonawczej nie mają, a zatem ani same nic zarządzić, ani Zwierzchności gminnej poleceń wydawać nie mogą.

Rewizya kasy.

§. 29.

Rada gminna winna wybrać osobną komisyę, której obowiązkiem będzie przynajmniej cztery razy do roku przedsięwziąć rewizyę kasy gminnej i kas zakładów i funduszów pod zarządem gminy zostających i o każdej rewizyi Radzie gminnej zdać sprawę na ręce naczelnika gminy, który odpis każdego sprawozdania do dni 8. Wydziałowi powiatowemu przedłożyć ma.

Jeżeli członkowie komisyi szkontrującej obowiązkom w niniejszym paragrafie na nich włożonym zadość nie uczynią, może Wydział powiatowy przeprowadzić szkontro kasy na koszt gminy. Oprócz tego winien Wydział powiatowy od czasu do czasu kasę gminną niespodziewanie szkontrować.

Sprawy policyi miejscowej.

§. 30.

O ile sprawowanie policyi miejscowej nie jest mocą ustawy przekazane organom rządowym, może Rada gminna w granicach ustaw wydawać obowiązujące w obrębie gminy przepisy co do policyi miejscowej i za przekroczenie tychże zagrażać karą pieniężną aż do wysokośai 50 zł. lub w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej, karą aresztu do dni 10.

Uchwały takie Rada gminna powziąć może tylko na wniosek lub po wysłuchaniu naczelnika gminy.

§. 31.

Rada gminna winna uchwalić środki pieniężne na utrzymanie zakładów i urządzeń policyi miejscowej i jest odpowiedzialną za wszelkie zaniedbania w tej mierze, pochodzące z jej winy.

Odpowiedzialność gminy.

Gdyby kto poniósł szkodę z powodu zaniedbania przez gminę obowiązków względem policyi miejscowej na niej ciężących, winna gmina poniesioną szkodę wynagrodzić. W szczególności obowiązaną jest gmina wynagrodzić szkodę wyrządzoną w jej obrębie przez gwałt publiczny przy zbiegowisku dokonany, jeżeliby ani jeden ze sprawców nie był

schwytanym a na gminie ciężyła wina niedbałości w zapobieżeniu temu gwałtowi.

Orzeczenie względem obowiązku wynagrodzenia szkody, wyda polityczna władza powiatowa za poprzedniem wysłuchaniem Wydziału powiatowego.

Jeżeli co do wysokości wynagrodzenia porozumienie się pomiędzy gminą a poszkodowanym nie nastąpi, wynagrodzenie to ma być poszukiwanem zwykłą drogą prawa.

Zaopatrywanie ubogich.

§. 33.

Rada gminna ma czuwać nad tem, aby ubodzy według ustaw zaopatrzeni byli. Gdyby zakłady i lundusze na ten cel przeznaczone nie wystarczały, Rada postara się o potrzebne środki i oznaczy sposób ich użycia.

Udzielanie zdania.

§. 34.

Na żądanie władz rządowych lub autonomicznych winna Rada gminna udzielać im swojego zdania.

Rozstrzyganie zażaleń.

§. 35.

Rada gminna rozstrzyga zażalenia przeciw rozporządzeniom naczelnika gminy, w sprawach tyczących się majątku i dobra gminnego lub zakładów gminnych, niemniej w tych sprawach, w których naczelnik gminy tylko uchwały Rady gminnej wykonywa.

We wszystkich innych sprawach własnego zakresu działania rozstrzyganie rekursów przeciw postanowieniom naczelnika gminy należy do Wydziału powiatowego, zaś w sprawach poruczonego zakresu działania do politycznej władzy powiatowej.

Regulamin.

§. 36.

Wydział krajowy wyda regulamin dla czynności Rad gminnych, tudzież instrukcyę dla czynności Zwierzchności gminnych, we własnym zakresie działania i dla kas gminnych, uwzględniając różnice potrzeb i stosunków zachodzących między gminami większemi i mniejszemi.

Rada gminna może jednak uchwalić inny regulamin dla własnych czynności i instrukcyę dla swej Zwierzchności gminnej co do spraw własnego zakresu działania i swojej kasy gminnej, winna jednak regulamin dla własnych czynności i instrukcyę dla Zwierzchności gminnej przedłożyć za pośrednictwem Wydziału powiatowego Wydziałowi krajowemu do wiadomości.

Instrukcya dla kasy gminnej, przez Radę gminną uchwalona, wymaga zatwierdzenia przez Wydział krajowy.

Dopóki Rada gminna nie uchwali i nie przedłoży Wydziałowi krajowemu osobnego regulaminu dla swoich czynności i osobnej instrukcyi dla Zwierzchności gminnej, obowiązywać będą regulamin i instrukcya przez Wydział krajowy wydana.

Instrukcya dla kasy gminnej przez Wydział krajowy wydana obowiązywać będzie tak długo, dopóki uchwalona przez Radę gminną osobna instrukcya dla swej kasy, nie uzyska zatwierdzenia Wydziału krajowego.

Zwoływanie Rady.

§. 37.

Rada gminna zbiera się na posiedzenie, ile razy zajdzie tego potrzeba, najmniej zaś raz na miesiąc. Naczelnik gminy lub jego zastępca zwołuje Radę na posiedzenie. Każde posiedzenie, które nie jest tym sposobem zwołane, jest nieprawne, a powzięte na niem uchwały są nieważne.

Naczelnik gminy musi zwołać Radę, jeżeli tego zażąda przynajmniej trzecia część radnych, polityczna władza powiatowa albo też Wydział krajowy lub powiatowy.

O nastąpiś mającem posiedzeniu naczelnik gminy w każdym razie winien zawiadomić wszystkich w gminie obecnych radnych.

Komplet do uchwał.

§. 38.

Rada gminna nie może powziąć uchwały, jeżeli więcej niż połowa radnych nie jest na posiedzeniu obecną.

Do uchwały ustanawiającej budżet, jakoteż do uchwały podlegającej wyższemu zatwierdzeniu, potrzebna jest obecność dwóch trzecich radnych.

Jeżeli na posiedzenie nie zbierze się ilość radnych potrzebna do powzięcia uchwał, winien naczelnik gminy najdalej do trzech dni zwołać Radę powtórnie i zarazem wezwać zastępców.

Za każdego radnego i zastępcę, który nie stawi się na to drugie posiedzenie i nie usprawiedliwi swej nieobecności, winien naczelnik gminy nałożyć karę pieniężną aż do 10 zł.

Przeciw takiemu orzeczeniu służy odwołanie się do Wydziału powiatowego.

Grzywnę tę ściągnie naczelnik gminy. Radnego lub zastępcę, który bez usprawiedliwienia się na trzech po sobie następujących posiedzeniach się nie jawi, może Rada gminnu na czas oznaczony, lub też na cały w toku będący peryod wyborczy od udziału w obradach i uchwałach Rady wykluczyć. Przeciw tej uchwale służy wykluczonemu rekurs do Wydziału powiatowego w terminie dni 14, licząc od dnia doręczenia mu zawiadomienia o dotyczącej uchwale Rady gminnej.

Przeszkody uczestnictwa w obradach.

§. 39.

Członek Zwierzchności gminnej lub Rady gminnej nie może być obecnym na posiedzeniu, jeżeli przedmiot obrady lub uchwały dotyczy jego urzędowania, jego własnych interesów prywatnych, lub też interesów jego żony, albo osób z nim w pierwszym lub drugim stopniu spokrewnionych lub spowinowaconych; winien jednak na żądanie Rady stawić się dla udzielenia żądanych wyjaśnień.

§. 40.

Członkowie Zwierzchności gminnej są obowiązani być obecnymi na każdem posiedzeniu Rady i mogą w każdym czasie głos zabrać. W głosowaniu przy sprawdzeniu rachunków i udzieleniu Zwierzchności gminnej absolutoryum nigdy udziału brać nie mogą.

Przewodniczenie na posiedzeniach.

§. 41.

Na posiedzeniach Rady gminnej przewodniczy naczelnik gminy, a w razie przeszkody jego zastępca. Każde posiedzenie odbyte z pominięciem tego przepisu jest nieważne. Naczelnik gminy lub jego zastępca zwołuje Radę, zagaja i zamyka posiedzenie, układa porządek dzienny, kieruje rozprawami i przestrzega porządku w zgromadzeniu.

Sekretarz Rady.

§. 42.

Rada gminna wybiera sekretarza swego bądź z grona swego, bądź z pomiędzy urzędników gminy.

Warunki ważności uchwał.

§. 43.

Do ważności uchwały potrzebną jest bezwzględna większość głosów obecnych radnych. W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący. W innych wypadkach przewodniczący nie głosuje z wyjątkiem wyborów. Głosowanie odbywa się jawnie; wolno jest jednak Radzi uchwalić głosowanie tajne.

Jawność posiedzeń.

§. 44.

Posiedzenia Rady odbywają się w lokalu urzędowym publicznie, wyjątkowo jednak może Rada uchwalić tajne posiedzenie. Posiedzenia, na których przedmiotem obrad jest budżet lub zamknięcia rachunków, w każdym razie będą publiczne.

Gdyby publiczność mięszała się do obrad lub w inny sposób przeszkadzała obradom, przewodniczący ma prawo i obowiązek po po-

przedniem bezskutecznem napomnieniu, nakazać wydalenie publiczności z miejsca posiedzeń.

Protokół posiedzenia.

§. 45.

Z każdego posiedzenia spisany będzie w księdze na to przeznaczonej protokół, obejmujący nazwiska radnych, wnioski na posiedzeniu czynione i zapadłe uchwały. Protokół ma być stwierdzony podpisem przewodniczącego, dwóch obecnych na posiedzeniu radnych i sekretarza.

Każdemu członkowi gminy wolno przeglądać protokoły.

ROZDZIAŁ III.

O zakresie działania Zwierzchności gminnej.

§. 46.

Naczelnik gminy w sprawach gminy jest organem zarządzającym i wykonawczym.

W razie przeszkody zastępuje naczelnika gminy jego zastępca, tego zaś jeden z asesorów. Rada gminna na początku każdego roku oznaczy, który asesor w razie przeszkody zastępcy ma zastępować naczelnika gminy.

§. 47.

Do zakresu działania naczelnika gminy należy w szczególności:

a) przewodniczenie w Radzie gminnej i przygotowanie wniosków do uchwał Rady;

b) wykonywanie ustaw i rozporządzeń we własny zakres działania gminy wchodzących;

c) wykonywanie wszelkich uchwał i zarządzeń Rady gminnej;

d) kierownictwo urzędem gminnym, nadzór nad urzędnikami i sługami;

e) wykonywanie policyi miejscowej;

f) zarządzanie w razach nagłych, za następnem usprawiedliwieniem w obec Rady gminnej;

g) przedstawianie do mianowania i oddalania urzędników gminy i wykonywanie władzy dyscyplinarnej nad urzędnikami i sługami;

h) zarząd majątkiem, dobrem i dochodami gminy, zakładów i duszów gminnych, lub pod zarządem gminy zostających;

i) prowadzenie kasowości i rachunkowości gminy;

k) wykonywanie wszelkich spraw poruczonego zakresu działania.

§. 48.

Naczelnik gminy reprezentuje gminę na zewnątrz.

Dokumenta, mocą których gmina przyjmuje zobowiązania względem osób trzecich, muszą być podpisane przez naczelnika gminy i jednego asesora.

Dokument dotyczący interesu, do którego zawarcia potrzebne jest przyzwolenie Rady lub wyższe zatwierdzenie, musi być nadto podpisanym przez dwóch radnych i powołać się na to przyzwolenie lub zatwierdzenie. W każdym razie dokument wydany imieniem gminy musi być zaopatrzony pieczęcią gminną.

Sprawowanie policyi miejscowej.

§. 49.

Do naczelnika gminy należy odpowiednie ustawom sprawowanie policyi miejscowej, o ile pojedyncze jej czynności nie są przekazane w drodze ustawy krajowej organom rządowym.

W nagłych wypadkach nieszczęścia, n. p. przy pożarach lub powodziach i t. p. naczelnik gminy ma prawo zarządzić wykonanie robót wszelkiego rodzaju, o ile są niezbędne do usunięcia niebezpieczeństwa chwilowego i zmusić do tych robót każdego zdolnego do nich członka gminy a nawet i obcych. Gdyby środki policyi miejscowej nie były dostateczne do zabezpieczenia dobra publicznego (jak n. p. w razie epidemii) lub gdyby własne siły gminy nie wystarczały do odwrócenia grożącego niebezpieczeństwa, naczelnik gminy winien zawiadomić o tem natychmiast polityczną władzę powiatową.

Zagrażanie karami.

§. 50.

Naczelnik gminy ma wyjątkowo prawo zagrażania karą pieniężną do 10 zł. lub w razie niemożności jej uiszczenia karą aresztu do dwóch dni, jeżeli tego wymaga wykonanie przepisu tymczasowego policyi miejscowej niedopuszczającego zwłoki.

Wykonywanie władzy karnej.

§. 51.

O ile w ustawach i przepisach, które dotyczą policyi miejscowej należącej do zakresu działania gminy, wyrażoną jest sankcya karna, i o ile przekroczenia tych ustaw i przepisów nie podlegają ustawie karnej, służy prawo orzekania kar za takie przekroczenia naczelnikowi gminy a względnie jego zastępcy.

W ten sposób mają być także orzekane kary oznaczone przez Radę gminną (§. 30).

Tylko kary pieniężne, lub w razie niemożności ich uiszczenia kary aresztu mogą być orzekane.

Wszelkie orzeczenia kar mają być w osobną księgę wpisane.

Tok instancyi.

§. 52.

Od orzeczeń wydanych według §. 51. odwołać się można do politycznej władzy powiatowej.

Jeżeli orzeczenia tyczą się duchownych uznanych wyznań religijnych, nauczycieli publicznych, urzędników rządowych lub krajowych, zostających w czynnej służbie, albo członków Sejmu krajowego, natenczas winien naczelnik gminy przedłożyć to orzeczenie politycznej władzy powiatowej do poprzedniego zbadania i potwierdzenia.

Przeznaczenie kar.

§. 53.

Kary pieniężne, orzeczone podług §. 51. wpływają do kasy gminnej na fundusz ubogich gminy.

Przedstawienie urzędników do mianowania i przeniesienia w stan spoczynku.

§. 54.

Na podstawie etatu przez Radę gminną uchwalonego lub na podstawie orzeczenia Wydziału krajowego w myśl ostatniego ustępu §. 27. w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem wydanego, naczelnik gminy przedstawia Radzie gminnej urzędników gminy do mianowania. Mianowani urzędnicy posiadać muszą przepisaną kwalifikacyę.

Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem oznaczy, jakie kwalifikacye dla każdej kategoryi posad są potrzebne z uwzględnieniem różnicy potrzeb i stosunków gmin większych a mniejszych, z pozostawieniem odpowiedniego czasu przejściowego.

Naczelnik gminy przedstawia Radzie gminnej wnioski o przeniesienie urzędników w stan spoczynku i wymierzenie emerytury dla nich.

Naczelnik gminy mianuje i oddala sługi gminne i przedstawia Radzie gminnej wnioski co do ich zaopatrzenia.

Śledztwa dyscyplinarne.

§. 55.

Naczelnik gminy wdraża i przeprowadza śledztwa dyscyplinarne przeciw urzędnikom i sługom gminnym i orzeka o karach dyscyplinarnych.

Naczelnik może w drodze dyscyplinarnej urzędnika suspendować. Oddalenie urzędnika ze służby w drodze dyscyplinarnej nastąpić może tylko za uchwałą Rady gminnej.

Orzeczenie dyscyplinarne przeciw rachmistrzowi, kasyerowi i kontrolorowi tylko Rady gminna po wysłuchaniu naczelnika gminy wydawać może.

Zarząd majątkiem.

§. 56.

Naczelnik gminy zarządza majątkiem gminy, nadzoruje użytkowanie i zarząd dobra gminnego, kieruje przedsiębiorstwami gminy, czuwa nad ich wykonaniem i załatwia sprawy ubogich według ustaw.

Naczelnik zawiaduje zakładami gminnymi i nadzoruje zakłady własny zarząd mające, o ile akt fundacyi lub umowy innych nie zawiera postanowień.

W szczególności winien naczelnik gminy starać się o ściąganie wszystkich wierzytelności gminy, zakładów i funduszów gminnych lub pod zarządem gminy zostających, tudzież wszelkich czynnych zaległości. Gdyby naczelnik obowiązku tego należycie nie wypełniał, a Rada gminna mimo upomnienia ze strony Wydziału powiatowego temuby nie zaradziła, Wydział powiatowy będzie miał prawo zarządzić środki zaradcze, jakie uzna za stosowne, a nawet ustanowić na koszt gminy zastępcę prawnego, który imieniem gminy wierzytelności i zaległości w drodze właściwej poszukiwać będzie.

Przepis ten odnosi się także do pretensyj gminy, któreby jej z mocy §§. 63–65. do członków Zwierzchności gminnej przysługiwały.

Kolaudacye.

§. 57.

Naczelnik gminy zarządza wszelkie roboty i dostawy dla gminy, rozpisuje i przeprowadza licytacye, odbiera i kolauduje wykonane roboty lub dostawy. Do każdego odbioru i do każdej kolaudacyi winien naczelnik gminy zawezwać komisyę kontrolującą Rady gminnej a to w takim czasie, aby komisya czynność tę ze swej strony nadzorować mogła.

Komisye.

§. 58.

Rada gminna może na wniosek lub po wysłuchaniu naczelnika gminy uchwalić, aby sprawowanie poszczególnych czynności ogólnego zarządu gminnego lub policyi miejscowej powierzone zostało osobnym komisyom.

Każda taka komisya składa się z jednego członka Zwierzchności gminnej, jako przewodniczącego i kilku członków przez Radę gminną z jej grona lub z poza jej grona wybranych.

Dla takich komisyj winna Rada gminna uchwalić osobne instrukcye.

Komisye te podlegają naczelnikowi gminy i polecenie jego wykonywać ściśle są obowiązane.

Dobrowolne licytacye.

§. 59.

Naczelnik gminy zezwala na przedsiębranie dobrowolnej sprzedaży ruchomości drogą licytacyi i czuwa nad zachowaniem i ścisłem wypełnieniem istniejących w tej mierze przepisów.

Kasowość i rachunkowość.

§. 60.

Naczelnik gminy jest odpowiedzialny za należyte prowadzenie kasowości i rachunkowości, jest przeto obowiązany kasę przynajmniej raz na miesiąc szkontrować.

Poruczony zakres działania.

§. 61.

Naczelnik gminy załatwia wszelkie sprawy należące do poruczonego zakresu działania gminy w sposób ustawami przepisany lub przez władzę wskazany. Jeżeli oznaczenie sposobu wykonania pozostawione jest w całości lub częściowo gminie, naczelnik winien zastosować się w tym względzie do uchwały Rady gminnej.

Wszakże w razach nadzwyczaj nagłych, gdyby uchwała Rady bez szkody lub bezpieczeństwa poprzednio nie mogła być zasięgniętą, może naczelnik gminy działać według własnego zdania, winien jednak następnie w jak najkrótszym czasie wyjednać sobie zatwierdzenie Rady.

Rząd może polecić na swój koszt załatwianie spraw, należących do poruczonego zakresu działania w całości lub części organom własnym.

Wstrzymanie wykonania uchwał.

§. 62.

Jeżeli naczelnik gminy sądzi, że uchwała przez Radę gminną powzięta, narusza ustawę, przekracza zakres działania Rady lub jest szkodliwą interesom gminy, winien wstrzymać wykonanie takiej uchwały i najdalej do trzech dni po jej powzięciu odnieść się do wyższej władzy o rozstrzygnięcie, czy uchwała wykonaną być ma, czy nie.

Orzeczenie to należy do politycznej władzy powiatowej, jeżeli naczelnik sądzi, że uchwała narusza ustawę lub przekracza zakres działania gminy, zaś do Wydziału powiatowego, jeżeli sądzi, że uchwała jest szkodliwą interesom gminy.

Władza wyższa winna wydawać swoje orzeczenie w ciągu dni ośmiu, a jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, polityczna władza powiatowa zawiadomi o swojem orzeczeniu Wydział powiatowy.

Orzeczenie tych władz jest dla naczelnika gminy stanowczem i nie służy mu prawo wyższego odwołania się.

Rada gminna ma jednak prawo wnieść rekurs od takiego orzeczenia do Namiestnictwa a względnie do Wydziału krajowego w terminie 14-dniowym.

O wstrzymaniu wykonania uchwał naczelnik ma Radę gminną na najbliższem posiedzeniu zawiadomić. Jeżeli naczelnik gminy nie przedłoży władzy wyższej w terminie 3-dniowym uchwały wstrzymanej do rozstrzygnięcia, uchwała ta staje się prawomocną i bezzwłocznie wykonaną być musi, o ile nie zachodzi wypadek w §. 104 przewidziany.

Odpowiedzialność naczelnika gminy.

§. 63.

Naczelnik gminy jest za swoje czynności urzędowe odpowiedzialnym gminie Od tej odpowiedzialności uwolnić nie może naczelnika gminy ustanowienie komisyj dla poszczególnych spraw (§. 58).

Co do poruczonego zakresu jest on odpowiedzialnym Rządowi.

Pretensye gminy co do wynagrodzenia szkód pochodzące, z odpowiedzialności orzeczonej w tym paragrafie, mają być poszukiwane zwykłą drogą prawa.

§. 64.

Jeżeli zastępca naczelnika gminy lub jeden z asesorów powołanym zostaje do zastępowania naczelnika gminy, względnie jego zastępcy, natenczas zastępca naczelnika gminy, względnie asesor, wchodzą we wszystkie prawa i obowiązki naczelnika gminy i są odpowiedzialnymi za swoje czynności urzędowo tak samo jak naczelnik gminy.

§. 65.

Asesorowie dodani są naczelnikowi gminy dla pomocy w urzędowaniu. Asesorowie winni naczelnika wspierać w urzędowaniu i mają według jego zarządrenia i pod jego odpowiedzialnością wykonywać czynności, które im poruczy.

Każdy asesor odpowiedzialny jest gminie za zaniedbanie lub nienależyte wykonanie czynności przez ustawę niniejszą w ogóle, przez naczelnika gminy lub przez Radę gminną w szczególności mu poruczonych.

Pretensye gminy do wynagrodzenia szkód z odpowiedzialności tym paragrafem orzeczone. mają być dochodzone zwykłą drogą prawa.

DZIAŁ V.

O gospodarstwie gminnem i nakładaniu ciężarów na gminę.

Inwentarz majątku.

§. 66.

Wszelka ruchoma i nieruchoma własność, niemniej wszelkie prawa i przywileje gminy i jej zakładów winny być utrzymywane w ciągłej widoczności zapomocą dokładnego inwentarza.

Inwentarz ten ma być spisanym w ciągu pierwszego roku po zaprowadzeniu niniejszej ustawy. Każda następna zmiana ma być w nim uwidoczniona.

Każdemu członkowi gminy wolno jest przejrzeć inwentarz.

Zakładanie i utrzymywanie inwentarza należy do naczelnika gminy, który także starać się ma o wpisanie do ksiąg hipotecznych wszystkich praw gminy względem nieruchomości. Pierwszy inwentarz przedłożony będzie Radzie gminnej do zatwierdzenia, a dwa odpisy zatwierdzo-

nego inwentarza przedłoży naczelnik gminy Wydziałowi powiatowemu, który jeden z tych odpisów przeszle Wydziałowi krajowemu.

O zmianach inwentarza uwiadomi naczelnik gminy w dwa miesiące po upływie każdego roku Radę gminną i Wydział powiatowy, który o tem doniesie Wydziałowi krajowemu.

Utrzymywanie majątku zakładowego.

§. 67.

Zakładowy majątek i dobro gminy i jego zakładów mają być utrzymywane w całości i w dobrym stanie.

Do podziału zakładowego majątku lub dobra między członków gminy potrzebna jest uchwała Sejmu krajowego.

Użytkowanie majątku gminnego.

§. 68.

Majątek gminy i jej zakładów ma być w ten sposób administrowanym, aby przyniósł ile możności największy stały dochód. Nadwyżki roczne mają być użyte do pokrycia potrzeb w roku następnym, o ile by zaś na ten cel nie były potrzebne, należy je ulokować pożytecznie i do majątku zakładowego przyłączyć.

§. 69.

Dotychczasowy niezaprzeczony zwyczaj rozstrzyga, którzy członkowie gminy i w jakim wymiarze w użytkach dobra gminnego udział mają.

Rada gminna uwzględniając ten zwyczaj i istniejące specyalne tytuły prawne, uchwali postanowienia regulujące to uczestnictwo, przyczem ustanowić może opłatę za użytkowanie z dobra gminnego.

Rada gminna uchwali także sposób użytkowania z dobra gminnego; uchwała ta wymaga zatwierdzenia Wydziału powiatowego.

Nadwyżka dochodów z dobra gminnego, pozostająca po zaspokojeniu osób uprawnionych wpływa do kasy gminnej.

Rok administracyjny.

§. 70.

Rok administracyjny gminy zaczyna i kończy się równocześnie z rokiem administracyjnym państwa.

Budżet i rachunki roczne.

§. 71.

Naczelnik gminy winien corocznie ułożyć budżet gminny i zakładów gminnych na następny rok administracyjny i przedłożyć go Radzie gminnej na trzy miesiące przed rozpoczęciem roku administracyjnego.

Rada gminna ma budżet uchwalić najpóźniej na miesiąc przed rozpoczęciem roku administracyjnego.

Rachunki z przychodów i wydatków gminy, funduszów i zakładów gminnych, lub pod zarządem gminy zostających winien naczelnik gminy najpóźniej w miesiąc po upływie roku administracyjnego przedłożyć Radzie gminnej, która obowiązaną jest rachunki najdalej do dwóch miesięcy po ich przedłożeniu rozpoznać i załatwić.

Tak budżet jak i rachunki roczne, zanim Radzie do rozpoznania przedstawione zostaną, winny być poprzednio najmniej przez dwa tygodnie złożone do przejrzenia przez członków gminy, których spostrzeżenia przy rozpoznaniu budżetu i rachunków wzięte będą pod rozwagę.

Gdyby Rada gminna nie wstawiła w swój budżet należytości, którą gmina uiścić jest obowiązaną bądź na mocy ustawy, bądź na mocy wyroku lub dokumentu, mającego wedle ustaw moc egzekucyjną, ma Rada powiatowa prawo i obowiązek wstawić te należytości w budżet gminy i nałożyć na ich pokrycie dodatki do podatków.

§. 72.

O dniu, w którym projekt budżetu i rachunki roczne Radzie gminnej przedłożone zostały, zawiadomi naczelnik gminy Wydział powiatowy.

Uchwalony przez Radę budżet i sprawdzone przez nią rachunki przedłożyć należy w dwóch odpisach Wydziałowi Rady powiatowej, który jeden odpis przedłoży Wydziałowi krajowemu.

§. 73.

Do sprawdzenia rachunków w § 71. wymienionych Rada gminna wybrać ma komisyę, która sprawozdanie i wnioski swoje Radzie gminnej najdalej do 6 tygodni przedłożyć ma.

Jeżeli komisya obowiązkom na nią w niniejszym paragrafie włożonym w oznaczonym tu terminie zadość nie uczyni i zwłoki należycie nie usprawiedliwi, zarządzi Wydział powiatowy wybór innej komisyi, wyznaczając nowy termin do sprawdzenia i załatwienia rachunków.

Gdyby i to zarządzenie skutku nie odniosło, lub gdyby Wydział powiatowy się przekonał, że rachunki nie są należycie sprawdzone, Wydział powiatowy z ramienia swego zarządzi sprawdzenie rachunków na koszt gminy.

Od takiego rozporządzenia Wydziału powiatowego służy rekurs do Wydziału krajowego.

§. 74.

W zarządzie gminy i przy zawiadywaniu jej majątkiem należy trzymać się ściśle uchwalonego budżetu. — Na wydatki, które odłożyć się nie dadzą, a we właściwej rubryce budżetu nie znajdują całkowicie lub w części pokrycia, potrzebne jest przyzwolenie Rady.

W razach nagłych, w których poprzednie przyzwolenie bez szkody i bez niebezpieczeństwa nie może być uzyskane, może naczelnik gminy opędzić potrzebny wydatek, winien jednak pod własną odpowiedzialnością wyjednać sobie w przeciągu ośmiu dni zatwierdzenie Rady.

Pokrycie wydatków.

1. Z dochodów.

§. 75.

Wydatki na cele gminne mają być przedewszystkiem pokrywane z dochodów gminy.

Z majątku osobnego.

§. 76.

Jeżeli na pokrycie pewnych wydatków przeznaczony jest majątek, należy przedewszystkiem dochody z tego majątku na ten cel obracać.

Przeznaczenie tych dochodów nie może być zmienionem.

Wydatki połączone z posiadaniem dobra gminnego.

§. 77.

Podatki i inne opłaty, tudzież koszta dozoru i uprawy z posiadaniem i używaniem dobra gminnego połączone, o ile do ich pokrycia dochody z dobra gminnego do kasy gminnej wpływające (§. 68) nie wystarczają, mają być ponoszone przez uczestniczących w pożytkach z dobra gminnego, a to w miarę tego uczestnictwa.

Wydatki odrębne.

§. 78.

Wydatki, dotyczące tylko interesu pewnych klas mieszkańców lub posiadaczy gruntów lub domów, mają być ponoszone przez same tylko strony interesowane, o ile nie istnieją inne urządzenia obowiązujące.

2. Prestacye.

§. 79.

O ile dochody w §. 75. oznaczone nie wystarczają do pokrycia wydatków na cele gminne, może Rada gminna nakładać:

a) dodatki do podatków bezpośrednich lub do podatku konsumcyjnego;

b) inne opłaty nie należące do kategoryi dodatków do podatków;

c) posługi i roboty na cele gminne.

a) Dodatki do podatków.

§. 80.

Dodatki do podatków bezpośrednich mają być zazwyczaj nakładane na wszystkie w gminie przypisane podatki bezpośrednie, a to na wszystkie równo, to jest podług tej samej stopy procentowej. Dodatki te mają być rozkładane równo w całym obrębie gminy. Wyjątki od tych przepisów objęte są w §. 85. i 86.

§. 81.

Dodatkiem do podatku konsumcyjnego można obciążać tylko konsumcyę w obrębie gminy, nie można nim obciążać produkcyi i obrotu handlowego.

§. 82.

Do nałożenia dodatków przenoszących 20% do 50% podatków bezpośrednich lub podatku konsumcyjnego, potrzebne jest przyzwolenie Rady powiatowej.

Do nałożenia dodatków do podatkow bezpośrednich lub podatku konsumcyjnego, przenoszących 50% do 100%, potrzebnem jest zezwolenie Wydziału krajowego za zgodą c. k. Namiestnictwa. Takie zezwolenie udzielonem być może tylko na lat pięć.

Gdyby porozumienie między Wydziałem krajowym a c. k. Namiestnictwem do najbliższej sesyi sejmowej nie nastąpiło, sprawa winna być przedłożoną do uchwały Sejmu krajowego.

Dodatki na dłuższy okres aniżeli lat pięć lub przenoszące 100% podatków bezpośrednich albo podatku konsumcyjnego, nakładane być mogą tylko na podstawie uchwały sejmowej i za Najwyższem zezwoleniem.

b) Inne opłaty.

§. 83.

Do zaprowadzenia opłat nie należących do kategoryi dodatków do podatków bezpośrednich lub do podatku konsumcyjnego, jako też do podwyższenia istniejących już opłat tego rodzaju, potrzebną jest ustawa krajowa.

Zezwolenie na dalszy pobór tego rodzaju opłat po zgaśnięciu mocy obowiązującej ustawy, którą zaprowadzone zostały, udzielone być może przez Wydział krajowy za zgodą c. k Namiestnictwa, jednakże zawsze nie w wyższym wymiarze i nie na dłuższy okres czasu, jak dotyczącą ustawą dotąd dozwolone były.

Odmowa na prośby tego rodzaju może nastąpić tylko za uchwałą Sejmu krajowego.

Pobór taks gminnych za pojedyncze przez Reprezentacyę gminną w zakresie jej kompetencyi udzielone uprawnienia, tudzież za używanie zakładów gminnych i za inne w interesie stron przez organa gminne podejmowane czynności urzędowe, dozwolony być może przez Wydział krajowy za zgodą c. k. Namiestnictwa, jednakże bez naruszenia już dawniej dla poszczególnych poborów tego rodzaju istniejących postanowień prawnych.

c) Posługi i roboty.

§. 84.

Za uchwałą Rady gminnej mogą być wymagane posługi i roboty tak ciągłe jak i ręczne.

Rada winna rok rocznie na następujący rok administracyjny oznaczyć cenę dziennych posług i robót.

Posługi będą wymagane kolejno. Wyjąwszy nagłe wypadki wskazane w §. 49., wolno jest każdemu wymagane od niego posługi lub roboty albo osobiście albo przez zdolnego zastępcę wykonać albo też wykupić się od nich, składając do kasy miejskiej ich wartość, obliczoną podług cen przez Radę ustanowionych.

Wyjątki.

§. 85.

Do opłacenia dodatków do podatków bezpośrednich, niemniej do posług i robót nie mogą być pociągani:

a) urzędnicy i słudzy c. k. Dworu, państwa, kraju, powiatu, gminy, zakładów krajowych, powiatowych i gminnych, nauczyciele publiczni, wojskowi, jako też wdowy i sieroty tych osób co do ich płac służbowych i pochodzących ze stosunku służbowego pensyj, prowizyj, zapomóg i innych poborów.

b) pasterze dusz co do ich kongruy.

§. 86.

Do rozkładu dodatków na podatki bezpośrednie podług rozmaitej stopy procentowej potrzebne jest przyzwolenie Wydziału krajowego.

Ogłoszenie uchwał dotyczących prestacyj.

§. 87.

Uchwała Rady dotycząca prestacyi musi być w gminie ogłoszona. Jeżeli jaka uchwała potrzebuje wyższego zatwierdzenia, wolno natenczas każdemu członkowi gminy wnieść względem niej w ciągu ośmiu dni uwagi, które przy zasięganiu wyższego zatwierdzenia przedłożone być mają.

Pobór prestacyj.

§. 88.

Dodatki do podatków mają być pobierane przez te same organa i ściągane za pomocą tych samych środków co podatki.

Tylko dodatki do podatku konsumcyjnego mogą być na żądanie gminy razem z podatkiem rządowym lub samoistnie przez gminę pobierane.

Inne należytości pieniężne na cele gminne nałożone na podstawie ustawy lub prawomocnej uchwały Rady gminnej, niemniej kary pieniężne orzeczone podług niniejszej ustawy, pobiera naczelnik gminy przez swoje organa, a w razie nieuiszczenia ściąga je w drodze egzekucyi na ruchomości w taki sam sposób, jak zaległości podatkowe.

Jeżeli obowiązany nie wykupiwszy się z posługi lub roboty, wzbrania się jej wykonać, naczelnik gminy poleci wykonanie takiej posługi lub roboty trzeciej osobie na koszt obowiązanego i ściągnie wydaną kwotę w sposób przepisany dla ściągania innych należytości pieniężnych.

W nagłych wypadkach wskazanych w §. 49. mogą obowiązani wprost być zmuszeni do wypełnienia posług albo robót.

Konkurencye.

§. 89.

Konkurencya do budowli kościelnych, parafialnych i szkolnych, tudzież do budowy dróg jest przedmiotem osobnych ustaw.

Konkurencye do pewnych potrzeb, oparte na specyalnych tytułach prawnych, pozostają w swej mocy.

DZIAŁ VI.

O zawiadywaniu specyalnemi sprawami ludności chrześciańskiej i izraelickiej.

Prawa ludności chrześciańskiej i izraelickiej.

§. 90.

W gminach składających się z ludności chrześciańskiej i izraelickiej, pozostaje tak chrześciańska jak i izraelicka ludność przy własności posiadania i używania zakładów i funduszów, przeznaczonych wyłącznie na swoje własne cele religijne, naukowe i dobroczynne i opędza z własnych zasobów wydatki na takie zakłady i inne cele religijne, naukowe i dobroczynne, w których wyłączny udział tylko jej samej służy.

O ile jednak te wydatki dotychczas opędzane były z ogólnych dochodów gminy, powinny one i nadal z tychże dochodów być opędzane.

Zawiadywanie specyalnemi sprawami ludności chrześciańskiej.

§. 91.

Specyalne sprawy ludności chrześciańskiej (§. 92.), o ile zawiadywanie niemi podług ustaw należy do rady gminnej lub Zwierzchności gminnej, zawiadywane będą przez radę lub Zwierzchność podług przepisów niniejszej ustawy, z tem jednak ograniczeniem, że izraeliccy członkowie Rady gminnej i Zwierzchności gminnej w głosowaniu nad temi sprawami i w załatwieniu tychże spraw w ogólności udziału mieć nie będą.

Gdyby jednak liczba chrześciańskich członków Rady gminnej nie wynosiła przynajmniej połowy wszystkich jej członków, wybierają chrześciańscy wyborcy gminy w sposób ordynacyą wyborczą oznaczony, dla załatwiania spraw ludności chrześciańskiej tylu chrześcian, ile będzie potrzeba dla uzupełnienia tej połowy.

Do ważności uchwał Rady gminnej w sprawach tego rodzaju, potrzebną jest obecność więcej niż połowy chrześciańskich członków Rady i bezwzględna większość głosów tychże członków.

Jeżeli naczelnikiem gminy jest niechrześcianin, wybiera chrześciańska część Rady gminnej, a wedle potrzeby uzupełniona ze swego grona przewodniczącego i jego zastępcę, któremu służyć będą co do za

łatwienia spraw ludności chrześciańskiej te same prawa i obowiązki, które na mocy ustawy służą naczelnikowi gminy.

§. 92.

Do specyalnych spraw ludności chrześciańskiej należą:

a) sprawy kościołów i innych miejsc religijnych, sprawy obrzędowe, wykonywanie prawa patronatu, prezentowanie lub mianowanie pasterzy dusz, nauczycieli religii i sług kościelnych;

b) sprawy zakładów, fundacyj, stypendyów i innych funduszów przeznaczonych dla chrześcian lub na cele, w których tylko chrześcianie udział mają.

c) sprawy majątku, stanowiącego wyłączną własność ludności chrześciańskiej lub przeznaczonego wyłącznie dla tej ludności lub też zostającego w wyłącznem jej używaniu.

Zawiadywanie specyalnemi sprawami ludności izraelickiej.

§. 93.

Zawiadywanie specyalnemi sprawami ludności izraelickiej pozostaje przy dotychczasowej zwierzchności religijnej tej ludności.

Do tych spraw należą:

a) sprawy bóżnic, cmentarzy, sprawy obrzędowe, mianowanie rabinów, nauczycieli religii i sług obrzędowych;

b) sprawy zakładów, fundacyj, stypendyów i innych funduszów, przeznaczonych dla izraelitów lub na cele, w których tylko izraelici udział mają;

c) sprawy majątku, stanowiącego wyłączną własność ludności izraelickiej lub przeznaczonego wyłącznie dla tej ludności lub też zostającego w jej wyłącznem używaniu.

Prawo nadzoru Rady gminnej.

§. 94.

Prawo Rady gminnej do nadzoru, o ile takowy służy jej w ogóle na mocy ustaw, pozostaje nienaruszonem także względem przedmiotów w §§. 92. i 93. wymienionych.

§. 95.

Nakładanie dodatków do podatków, jako też innych prestacyj na członków gminy na cele w §§ 92. i 93. wskazane, nastąpić może tylko za przyzwoleniem Rady gminnej, o ile ustawy specyalne nie stanowią inaczej.

Jeżeli jednak w Radzie gminnej nie ma dwie trzecie chrześcian, nakładanie dodatków do podatków i innych prestacyj na chrześciańskich członków gminy, na cele w §. 92. wskazane, nastąpić może za zezwoleniem Wydziału powiatowego.

Przeciw uchwałom w tej mierze, tak Rady gminnej jak i Wydziału powiatowego, służą te same środki, co i przeciw innym uchwałom tych władz.

DZIAŁ III.

O łączeniu gmin.

§. 96.

Do gminy, niniejszej ustawie podlegającej, wcieloną być może graniczącą z nią gmina wiejska lub małomiejska lub część takiej gminy, jeżeli Reprezentacye obu tych gmin na to się zgodzą a Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem na wcielenie zezwoli.

Wcielenie takie nastąpić może w drodze ustawy krajowej nawet wbrew woli gminy, jeżeli należyte wykonywanie policyi miejscowej tego wymaga.

W razie takiego wcielenia należy w drodze dobrowolnej zgody między gminami, a w razie nieudania się takiej zgody, w drodze ustawy krajowej uregulować stosunki co do posiadania i użytkowania własności gmin połączonych.

DZIAŁ VIII.

O nadzorze nad gminami.

§. 97.

Rada powiatowa a w jej zastępstwie Wydział powiatowy czuwa nad tem, aby zakładowy majątek i zakładowe dobro gmin i zakładów gminnych nie zostały uszczuplone.

Sejm a w jego zastępstwie Wydział krajowy ma najwyższy nadzór nad całością zakładowego majątku i zakładowego dobra gmin i zakładów gminnych.

Wydział krajowy może w tym celu żądać objaśnień i usprawiedliwień od Rady gminnej i Zwierzchności gminnej albo za pośrednictwem Wydziału powiatowego, albo też bezpośrednio, może również i przez delegowanie komisyi zarządzić dochodzenia na miejscu.

W wykonaniu tego prawa nadzoru upoważniony jest Wydział krajowy w razie potrzeby użyć stosownych środków zaradczych.

Zatwierdzenie uchwał przez Radę powiatową.

§. 98.

Do spraw, w których uchwały Rady gminnej muszą być przedkładane Radzie powiatowej do zatwierdzenia, należą prócz spraw wymienionych w §§. 2. i 82. także następujące:

a) pozbywanie, zamiana, przeistaczanie, zastawianie lub stałe obciążanie rzeczy należącej do zakładowego majątku lub dobra gminy albo jej zakładów,

b) zaciąganie pożyczki lub przyjmowanie zobowiązania, jeżeli kwota pożyczki lub wartości ciężaru, wynikającego ze zobowiązania, łącznie z długami już istniejącymi przewyższa roczne dochody gminy a względnie zakładów gminnych;

c) nabytki i przedsiębiorstwa nie należące do zwykłego zarządu, jeżeli dla pokrycia wynikającego ztąd wydatku potrzeba zaciągnąć pożyczkę, lub obciążyć gminę prestacyami;

d) wydzierżawianie na dłuższy czas, niż na lat sześć lub w inny sposób, niż przez publiczną licytacyę najwięcej ofiarującemu;

e) opuszczanie czynszu najmu lub dzierżawy w części lub w całości i w ogóle opuszczanie i odpisywanie wierzytelności i pretensyj gminnych.

§. 99.

Uchwały Rady gminnej, do których ważności potrzeba przyzwolenia Sejmu, mają być podawane do Rady powiatowej, która je wraz z swojem zdaniem przez Wydział krajowy Sejmowi przedłoży.

Rekurs do Wydziału powiatowego.

§. 100.

Wydział powiatowy rozstrzyga rekursy przeciw uchwałom Rady gminnej i Zwierzchności gminnej we wszystkich sprawach własnego zakresu działania.

Przeciw dodatkom do podatków rekurs wnoszonym być może, o ile dodatki te przechodzą wysokość ustawami dozwoloną, lub o ile w granicach tej wysokości nastąpił niestosowny rozkład.

Każdy rekurs ma być wnoszonym na ręce naczelnika gminy w nieprzekraczalnym terminie 14 dni, od dnia obwieszczenia uchwały lub zawiadomienia o niej.

Władza dyscyplinarna nad Zwierzchnością gminną.

§. 101.

W sprawach własnego zakresu działania może Wydział powiatowy pojedynczym członkom Zwierzchności gminnej dawać upomnienia i nakładać kary pieniężne do wysokości 20 zł. w. a.

Kary te wpływają do kasy gminnej na fundusz ubogich gminy.

W razie cięższego przekroczenia lub ciągłego zaniedbywania obowiązków, może członek Zwierzchności gminnej na wniosek Wydziału powiatowego być zawieszonym w urzędowaniu przez polityczną władzę powiatową.

W razie niezgodności tych władz orzeka polityczna władza krajowa, za zgodą Wydziału krajowego.

Po przeprowadzonem śledztwie dyscyplinarnem może polityczna władza krajowa za zgodą Wydziału krajowego złożyć z urzędu członka Zwierzchności gminnej, a nawet na przeciąg czasu nieprzekraczający lat trzech uznać niezdolnym do piastowania tej posady.

Członek Zwierzchności gminnej uznany winnym, ponosi koszta dochodzenia.

Władza dyscyplinarna, służąca Wydziałowi powiatowemu, trwa jeszcze przez lat trzy po zgaśnięciu mandatu członka Zwierzchności gminnej w tym celu, aby go znaglić do zdania urzędu i złożenia rachunków z czasów urzędowania jego.

Mianowanie zastępcy dla gminy.

§ 102.

Jeżeli w sprawie prywatnej spornej między gminą a pewną klasą członków gminy lub pojedyńczymi jej członkami Rada gminna ze względu na prywatny interes radnych nie byłaby bezstronną, Wydział powiatowy starać się będzie spowodować dobrowolną ugodę, gdyby zaś ta do skutku nie przyszła, przeznaczy dla gminy zastępcę do przeprowadzenia sprawy drogą prawa.

Prawo Rządu do nadzoru i wstrzymania uchwał.

§. 103.

Rządowi służy prawo nadzoru nad gminami w tym kierunku, aby swego zakresu działania nie przekraczały i nie działały wbrew ustawom.

To prawo nadzoru wykonywa polityczna władza powiatowa. W tym celu może ona żądać udzielenia sobie uchwał Rady gminnej i potrzebnych wyjaśnień.

Przełożony władzy politycznej lub jego delegowany ma także prawo być obecnym na posiedzeniach Rady gminnej, może jednak zabierać głos tylko wtenczas, gdyby Rada zamierzała naruszyć ustawy lub przekroczyć swój zakres działania.

§. 104.

Polityczna władza powiatowa ma prawo i obowiązek zakazać wykonania uchwały powziętej przez Radę gminną, jezeli ta uchwała przekracza zakres działania Rady lub sprzeciwia się ustawom.

Przeciw takiemu nakazowi służy rekurs do politycznej władzy krajowej.

Jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, winna polityczna władza powiatowa o wydanym zakazie uwiadomić równocześnie Wydział powiatowy.

§. 105.

Polityczna władza powiatowa ma także rozstrzygać zażalenia przeciw zarządzeniom naczelnika gminy, naruszającym lub mylnie zastosowującym ustawy, o ile te rozporządzenia nie są oparte na takich uchwałach Rady gminnej, względem których rozstrzyganie rekursów należy do Wydziału powiatowego.

W sprawach poruczonego zakresu działania rekurs w każdym razie ma być wnoszony do politycznej władzy powiatowej.

Środki zaradcze na koszt gminy.

§. 106.

Jeżeli Rada gminna zaniedbuje albo wzbrania się dopełnić obowiązków w moc ustaw na gminie ciężących; polityczna władza powiatowa ma na koszt i stratę gminy zarządz ć środki zaradcze.

Jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, a nie zachodzi przypadek nagłego niebezpieczeństwa, polityczna władza powiatowa winna przed zarządzeniem środków zaradczych porozumieć się z Wydziałem powiatowym.

§. 107.

Polityczna władza powiatowa ma prawo nałożyć na naczelnika gminy lub jego zastępcę, przekraczającego lub zaniedbującego swe obowiązki, w sprawach poruczonego zakresu działania karę aż do 20 zł. w. a. Kara ta wpływa do kasy gminnej na fundusz ubogich gminy.

Jeżeli uchybienie obowiązków jest tego rodzaju, że sprawowanie czynności poruczonego zakresu działania nie może być dłużej zostawione naczelnikowi gminy bez narażenia dobra publicznego i jeżeli Rada gminna na wezwanie temu nie zaradzi, może polityczna władza powiatowa na czas trwania tego stanu ustanowić na koszt gminy organ do sprawowania rzeczowych czynności.

Tak w tym razie jak i w razach wskazanych w §. 106. należy postępować z wszelką możliwością oględnością, tak aby gmina więcej nad konieczną potrzebę obciążoną nie była.

Rozwiązanie Rady gminnej.

§. 108.

Namiestnik może Radę gminną rozwiązać. Gminie służy rekurs do właściwego Ministerstwa.

Rekurs taki musi być podpisany przez naczelnika gminy lub przynajmniej przez jedną trzecią część członków rozwiązanej Rady gminnej.

Rekurs ten nie ma mocy wstrzymującej.

Najdalelej w sześć tygodni po rozwiązaniu winien być rozpisany nowy wybór. Tymczasowy zarząd może być poruczony naczelnikowi z przydanymi mężami zaufania, których c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym wyznacry.

Jeżeli ze strony c. k. Namiestnictwa lub Wydziału krajowego podniesiony został zarzut przeciw powierzeniu tymczasowego zarządu naczelnikowi gminy, natenczas Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym zarządzi, co potrzeba dla tymczasowego załatwiania spraw bieżących.

Sprawy w §. 98. wymienione nie należą do zakresu działania tymczasowego zarządu.

Z drukani i litografii Pillera i Spółki

Aleg. 125.

Wniosek.

Zważywszy, że Wysoki Sejm, uchwalając zaprowadzenie opłat od zakładania gorzelń, browarów i miodosytni na rzecz funduszu propinacyjnego — uwolnił od tej opłaty właścicieli majętności tabularnych (ustęp trzeci §. 23. ustawy z 30. grudnia 1875. Nr. 55. Dz. ust. i rozp. kraj. z r. 1877);

że to postanowienie przy uchwaleniu ustawy o wykupnie prawa propinacyi z dnia 22. kwietnia 1889. wcale nie zostało zmienione;

że pomimo tego c. k. władze, interpretując ustawę z 22. kwietnia 1889. w ten sposób, iż przez wykupno propinacyi uchwalone zostało także wspomniane uwolnienie właścicieli od rzeczonych opłat, nakładają po 2000 zł. od każdej nowej gorzelni lub browaru;

że także nader uciążliwe opłaty powstrzymują zakładanie nowych gorzelń i browarów, ze szkodą dla rolnictwa krajowego, właściciele zaś tabularni, którzy za odjęcie im tego uwolnienia od rzeczonej opłaty żadnego nie otrzymali odszkodowania, gdyż wartość tego prawa przy obliczeniu indemnizacyi propinacyjnej wcale nie była uwzględnioną, są pokrzywdzeni;

że w obec zapadłych już decyzyi ministeryalnych i orzeczenia Trybunału administracyjnego sprawa ta tylko w drodze ustawodawczej uregulowaną być może, — podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy.

We Lwowie, 29. kwietnia 1893.

Wnioskodawca:
Skałkowski.

Wincenty Gnoiński, Z. Dembowski, Schnel, J. Męciński, Rogoyski, Brykczyński, M. Rey, Tadeusz Langie, Klemens Dzieduszycki, Pilat, B. Horodyski, F. Vivien, Polanowski, Zdzisław Skrzyński, Koziebrodzki, Borkowski, Albin Rayski, J. Puzyna, Gross, Korytowski.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Ustawa

z dnia . . . . . zmieniająca postanowienia §. 23. ustawy krajowej z dnia 30. grudnia 1875 Nr. 55 Dz. ust. i rozp. kraj. z r. 1877.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art I.

Ustęp 3. §. 23. ustawy krajowej z dnia 30. grudnia 1875 uchyla się w dotychczasowej osnowie i opiewać ma jak następuje:

„Właściciel majętności tabularnej, który według §. 23. alinea 3, ustawy krajowej z dnia 30. grudnia 1875 wolny był od opłat na rzecz funduszu propinacyjnego, od zakładania nowych gorzelń, browarów, lub miodosytni, pozostaje i nadal od tej opłaty uwolniony, jeżeli zakłada gorzelnię, browar, lub miodosytnię w obrębie tego okręgu, na który rozciągało się przysługujące mu przed rokiem 1890 prawo propinacyi.“

Art. II.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Aleg. 126.

Wniosek.

Zważywszy, że niektóre przepisy obowiązującej ustawy drogowej są bądź niesłuszne, bądź niejasne, bądź niewystarczające dla skutecznego rozwoju dróg gminnych;

zważywszy, że w szczególności rozkład prestacyi drogowych nie uwzględnia najuboższych warstw ludności t. zw. chałupników, którzy od numerów domów do takiej samej obowiązani są prestacyi jak właściciele gruntów;

zważywszy, że przepisy dotyczące prestacyj obszarów dworskich w materyale drzewnym, nierównomiernie obciążają obszary dworskie, dają powód do niejednostajnej interpretacyi, a nadto są niewystarczające na zaspokojenie potrzeb administracyi dróg gminnych;

zważywszy, że również przepis o datkach na drogi z powodu nadzwyczajnego zużycia daje możność uchylania się od tych datków licznym przedsiębiorstwom, które do utrzymywania dróg wcale się nie przyczyniają;

zważywszy, że zarządy drogowe w dotychczasowym składzie, nie odpowiadają należycie swemu zadaniu;

zważywszy, że zmiana powyższych przepisów jest naglącą; — wnosimy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Postanowienia §§. 12, 13, 16, 19, ustęp drugi, 26, alinea 5 i ustęp ostatni §. 27, alinea 3, wreszcie §. 28, ustęp trzeci ustawy drogowej z d. 7. lipca 1885 r. (Dz. u. kr. Nr. 39), przestają obowiązywać w dotychczasowem brzmieniu i opiewać mają jak następuje:

§. 12.

Prestacye na rzecz dróg gminnych wymierza się w sposób następujący:

Od każdego numeru domu położonego w gminie wiejskiej lub na obszarze dworskim i od każdej rodziny, a względnie partyi, prowadzącej samoistne gospodarstwo domowe, a zamieszkałej w gminie miejskiej, odrabiać należy rocznie cztery dni piesze. Wydziały powiatowe mogą pojedyńczym kontrybuentom zniżać lub zupełnie odpisywać pomienione prestacye w wypadkach godnych uwzględnienia, podług prawideł uchwalonych przez Radę powiatową, a zatwierdzonych przez Wydział krajowy.

Kto opłaca podatek bezpośredni, przypisany w gminie lub na obszarze dworskim, uiszcza rocznie, oprócz prestacyi powyżej oznaczonej, 3% dodatku do podatków bezpośrednich.

Obszar dworski winien nadto uiszczać corocznie z końcem pierwszego kwartału zgóry na powiatowy fundusz objektów sztucznych, istniejących na drogach gminnych opłatę w wysokości 5% płaconych przez siebie dodatków do podatków bezpośrednich.

Wolno jednak obszarowi dworskiemu zamiast zapłacenia powyższych 5% w gotowiznie wydać potrzebny i przydatny na budowę lub utrzymanie objektów sztucznych w obrębie gminy, stanowiącej z nim jednę miejscowość, materyał drzewny lub kamienny.

Jeżeli wartość tego materyału przewyższy 5% rocznych podatków, będzie nadwyżka bonifikowaną, jeżeli zaś tej miary nie osiągnie, brakującą kwotę dopłaci obszar dworski w gotówce.

Koszta dowozu materyału mają być pokryte środkami wskazanymi w §. 11. lit. a) i e).

Zarządowi drogowemu wolno będzie, w razie uznanej przez niego potrzeby, zmienić robotę pieszą na ciągłą, w stosunku trzech dni pieszych do jednego dnia parokonnego, a dwóch dni pieszych do jednego parobydlanego zaprzęgu.

Zamiany takiej żądać można tylko od kontrybuenta, posiadającego potrzebny inwentarz roboczy i uiszczającego prestacyę w naturze.

Gdyby ilość prestacyi w pewnej miejscowości przewyższała potrzebę, natenczas może Rada powiatowa za przyzwoleniem Wydziału krajowego zniżyć na rok jeden wymiar prestacyj.

Ustęp III. §. 13.

Z opłat uiszczanych przez obszary dworskie w myśl ustępu 4. §. 12. utworzonym będzie powiatowy fundusz objektów sztucznych w powiecie dla dróg gminnych, który to fundusz tylko na budowę i utrzymanie tychże objektów używanym być może.

Jeżeli fundusz ten wzrośnie do takiej kwoty, że swym kapitałem zabezpiecza pokrycie tychże potrzeb w powiecie w ten sposób, iż na podstawie dziesięcioletniego przecięcia wydatków potrzebom bieżącym odpowiada, natenczas może Rada powiatowa za przyzwoleniem Wydziału krajowego zniżyć opłaty względnie prestacye w materyale wszystkich obszarów dworskich w powiecie, lub takowe w całości uchylić na tak długo, jak długo fundusz powyższy poniżej dziesięcioletniego rocznego wydatku nie spadnie.

[§. 16.

Każdy do prestacyi obowiązany (§. 12) może się od niej wykupić spłatą jej wartości, na podstawie ceny ustanowionej przez Radę powiatową (§. 26 ust. 5), a to w przeciągu sześciu tygodni od dnia ogłoszenia ceny wykupna.

Obszary dworskie, które chcą zamiast zapłaty 5% podatku w gotówce wydać materyał w naturze (§. 12 ustęp 5), obowiązane są donieść o tem wydziałowi powiatowemu w tym samym terminie. W przeciwnym razie może Wydział powiatowy zamiany opłaty na prestacyę w materyale nie przyjąć.

Ustęp II. §. 19.

Kto nieomyconą drogę powiatową lub gminną, albo znajdujące się na niej mosty przewożeniem ciężarów, własnymi lub najętymi zaprzęgami, w niezwykły sposób zużywa, obowiązanym jest przyczyniać się do kosztów utrzymania, względnie naprawy tejże drogi lub mostu osobnym, odpowiednim do zużycia datkiem. Postanowienie to niema zastosowania do użycia drogi na cele wyłącznie rolnicze, jak: przewóz własnych produktów rolnych, użyźnianie gruntów i melioracye.

§. 26.

Rada powiatowa stanowi:

. . . . . .

5) o corocznej cenie wykupna prestacyi oraz o cenie materyału drzewnego i kamiennego, mającego się wydać przez obszary dworskie zamiast opłaty w gotowiznie (§. 12 ustęp 5) dla całego powiatu lub jego części, a to uchwałą, przynajmniej na trzy miesiące przed rozpoczęciem każdego roku administracyjnego powziąć się mającą; wreszcie

6) o pokryciu z funduszu powiatowego nadwyżki kosztów budowy i utrzymania objektów sztucznych, niepokrytej z powiatowego funduszu tychże objektów.

§. 27.

Wydział powiatowy:

. . . . . .

3) zarządza powiatowym funduszem dróg gminnych i objektów sztucznych, przedkłada corocznie Radzie powiatowej preliminarz potrzeb, które z tych funduszów mają być pokryte i wyznacza zasiłki w myśl §. 13.

Ustęp III.

§. 28.

Zarząd dróg gminnych wykonywać będzie naczelnik gminy razem z przełożonym obszaru dworskiego pod bezpośredniem kierownictwem delegata Wydziału powiatowego.

Wnioskodawcy:

Franciszek Paszkowski.
Stanisław Jędrzejowicz.

Stan. Niedzielski, A. Wodzicki, Potocki, Jan Tarnowski, A. Jędrzejowicz, Popowski, Bobrzyński, Madeyski, Zoll, Skałkowski, Tomisław Rozwadowski, E. Raczyński, Zdzisław Skrzyński, ks. Sawa, T. Merunowicz.

LW. kr. 21.047/93.

Aleg. 127.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie zasiłku na pokrycie kosztów urządzenia wystawy szkół ludowych jako oddziału powszechnej wystawy krajowej w roku 1894.

Wysoki Sejmie!

Pismem z d. 16. kwietnia 1893 l. 6.344 oznajmiła c. k. Rada szkolna krajowa Wydziałowi krajowemu, że postanowiła wziąć udział jako wystawca w powszechnej wystawie krajowej w roku 1894 i urządzić wystawę szkolnictwa, o ile ono zostaje pod jej zarządem, a mianowicie wystawę szkół ludowych, seminaryów nauczycielskich i szkół średnich.

Alegat. Wystawa mieścić się będzie w osobnym pawilonie, wystawionym kosztem prywatnym c. k. Namiestnictwa i będzie urządzona według załączonego ⁄. programu. Ponieważ z początkiem roku szkolnego 1893/4 wchodzą także w życie całkiem nowe plany naukowe dla szkół ludowych pospolitych i wydziałowych, uznała Rada szkolna krajowa za stosowne ułożyć program wystawy w ten sposób, iżby przedstawił wzór, według którego szkoły nasze w najbliższej przyszłości urządzone być mają. Odnosi się to przedewszystkiem do środków naukowych, od których w znacznej mierze zależy pomyślny rozwój nauki.

Ułożenie takich zbiorów środków naukowych i w ogóle urządzenie wystawy wymagać będzie znacznych kosztów. To też c. k. Rada szkolna krajowa udała się do c. k. Ministerstwa wyznań i oświecenia o zasiłek pieniężny na pokrycie kosztów wystawy szkół średnich i seminaryów nauczycielskich, a równocześnie odniosła się do Wydziału krajowego z prośbą, ażeby tenże wyjednał u Wysokiego Sejmu na pokrycie kosztów wystawy szkół ludowych zasiłek pieniężny w kwocie 4 000 zł. jako dodatkowy kredyt do budżetu funduszu szkolnego krajowego na rok 1893 w rubryce XXI. poz. 68 na potrzeby szkół ogólnej natury.

Ponieważ Rada szkolna krajowa spodziewa się w ogólnym budżecie tegoż funduszu za r. 1893 osiągnąć pewne oszczędności, przeto preliminowanie osobnego pokrycia tego wydatku jest zdaniem Rady szkolnej krajowej zbytecznem, jeżeli Wysoki Sejm upoważni, iż do przekroczenia rubryki XXI. o kwotę 4.000 zł. i do pokrycia tego wydatku w drodze „virement“ z innych rubryk budżetu.

W przekonaniu, że w przyszłej wystawie krajowej dział szkolnictwa ludowego powinien być należycie reprezentowany i że kraj nie może się uchylić od poniesienia niezbędnych w tym celu ofiar przedstawia Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Tytułem dodatkowego kredytu dla funduszu szkolnego krajowego na rok 1893 przeznacza się w rubryce XXI. poz. 68 wydatków kwotę 4.000 zł. na pokrycie kosztów urządzenia działu szkolnictwa ludowego w wystawie krajowej w r. 1894.

II. Wydatek ten ma być pokryty przez oszczędności w innych rubrykach i pozycyach budżetu funduszu szkolnego krajowego na rok 1893, na których przeniesienie Sejm w tym celu daje swe przyzwolenie z zastrzeżeniem, iż przeniesienie to nastąpi może tylko do wysokości powyższego kredytu.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie, dnia 27. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Chamiec w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Program

działu szkolnego na powszechnej wystawie krajowej we Lwowie w roku 1894 w pawilonie c. k. Rady szkolnej krajowej.

I. Ochronki i ogródki freblowskie, jako zakłady wychowawcze dla dzieci nie będących jeszcze w wieku szkolnym.

1. Wzorowe urządzenie ogródka freblowskiego, to jest sprzęty i przybory służące do zabawy i zajęcia dzieci.

2. Robótki dzieci wykonane według systemu freblowskiego.

3. Biblioteczka, zawierająca zbiór bajek, powiastek i pieśni stosownych dla dzieci ogródka freblowskiego.

4. Tablice i daty statystyczne.

II. Szkoły ludowe pospolite i wydziałowe wraz z kursami nauki dopełniającej.

1. Zbiór ustaw obecnie obowiązujących, ważniejszych rozporządzeń władz szkolnych regulaminów, planów naukowych ogólnych i szczegółowych, instrukcyi, formularzy rozmaitych druków szkolnych i aktów szkolnych.

2. Zbiór sprawozdań o stanie wychowania publicznego w zakresie szkolnictwa ludowego i seminaryów nauczycielskich począwszy od roku 1868.

3. Mapa Galicyi ilustrująca ilość szkół według ich kategoryj i liczby klas.
Mapa Galicyi ilustrująca wzrost frekwencyi szlolnej według powiatów.

4. Plany budynków i ogrodów szkolnych, a mianowicie:

a) Normalne plany i kosztorysy budynków szkolnych jedno- do czteroklasowych.

b) Modele budynków szkolnych wykonane według planów normalnych.

c) Budynek szkoły jednoklasowej wykonany według planu normalnego, z wzorowem urządzeniem izby szkolnej, z wzorowym ogrodem szkolnym i boiskiem gimnastycznem.

d) Plany, kosztorysy, modele i widoki najcelniejszych budynków szkolnych w różnych okręgach.

e) Plany celniejszych ogrodów szkolnych w różnych okręgach.

5. Podręczniki szkolne używane w szkołach ludowych pospolitych i wydziałowych.

6. Normalne zbiory środków naukowych uwzględniające tok nauki a zastosowane do nowych planów naukowych dla szkół jedno- do ośmioklasowych, a mianowicie:

a) Do nauki historyi i geografii.

b) Do nauki historyi naturalnej.

c) Do nauki fizyki.

d) Do nauki rysunków wolnoręcznych.

e) Do nauki robót ręcznych kobiecych.

f) Do nauki zręczności.

7. Prace uczniów (uczenic) uwidoczniające tok nauki, wykonane w szkole pod nadzorem nauczycieli i nauczycielek, a mianowicie: wypracowania stylistyczne, rachunkowe, ćwiczenia kaligraficzne i rysunkowe.

8. Biblioteka dla młodzieży szkolnej w szkołach jedno- do sześcioklasowych.

9. Środki naukowe uzupełniających szkół przemysłowych i prace uczniów tychże szkół, uwidoczniające tok nauki.

10. Zatwierdzone przez władzę szkolną plany naukowe prywatnych zakładów naukowo-wychowawczych i prace uczniów (uczennic) uwidoczniające tok nauki:

III. Seminarya nauczycielskie.

1. Plany nauki, przepisy karności, instrukcye dla pomocników (pomocnic) klasowych, dla dozorców (dozorczyń) porządku, dla kandydatów (kandydatek) hospitujących i praktykujących w szkole ćwiczeń, druki szkolne.

2. Normalny zbiór środków naukowych:

a) Do nauki chemii i technologii.

b) Do nauki gospodarstwa wiejskiego.

c) Do nauki rysunków wolnoręcznych.

d) Do nauki hygieny.

3. Pedagogiczna biblioteka dla młodzieży seminaryjnej.

4) Prace uczniów (uczennic) a mianowicie: wypracowania stylistyczne, rachunkowe, ćwiczenia kaligraficzne, rysunkowe i roboty ręczne kobiece tak zebrane i ułożone, by dawały pogląd na cały tok nauki. Piśmienne przygotowania kandydatów (kandydatek) do lekcyi praktycznych i protokoły konferencyjne z odbytych hospitacyi i lekcyi praktycznych.

5. Rozwój seminaryów nauczycielskich męskich i żeńskich graficznie przedstawiony.

6. Prace nauczycieli szkół ludowych pospolitych, wydziałowych i seminaryów nauczycielskich w dziedzinie środków naukowych, na polu naukowem i artystycznem.

IV. Instytucye dobroczynno-wychowawcze.

1. Internaty dla młodzieży seminaryjnej.

2. Zakłady specyalne dla dzieci ociemniałych, głuchoniemych, zaniedbanych i t. p.

3. Zakłady wychowawcze dla sierót.

4. Towarzystwa opiekujące się młodzieżą szkolną.

5. Korpusy i kolonie wakacyjne, kolonie lecznicze, parki Jordana.

V. Szkoły średnie (Gimnazya i szkoły realne).

1. Zbiór ustaw szkolnych, planów naukowych i instrukcyi.

2. Zbiór sprawozdań c. k. Rady szkolnej kraj. o stanie szkół średnich począwszy od r. 1868.

3. Mapa Galicyi ilustrująca ilość i kategorye szkół średnich. — Diagram przedstawiający wzrost frekwencyi szkolnej począwszy od r. 1868.

4. Plany budynków szkolnych i fotograficzne ich zdjęcia.

5. Zbiór podręczników szkolnych.

6. Normalne zbiory środków naukowych do nauki:

a) fizyki;

b) historyi naturalnej;

c) geografii, historyi powszechnej i filologii klasycznej;

d) rysunków wolnoręcznych i geometrycznych.

7. Prace uczniów wyobrażające tok nauki rysunków wolnoręcznych, geometrycznych i geograficznych.

8. Wzorowa biblioteka dla młodzieży niższych i wyższych klas szkół średnich.

9. Stan zbiorów naukowych w tabelarycznych wykazach.

10. Prace nauczycieli na polu naukowem i artystycznem.

11. Bursy, internaty i towarzystwa opiekujące się młodzieżą szkolną.

Aleg. 128.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie przyznania dodatkowego kredytu na r. 1893, z powodu pomnożenia stanu żandarmeryi w Galicyi.

Wysoki Sejmie!

C. k. 5. komenda żandarmeryi we Lwowie pismem z 30. marca b. r l. 3.754 zawiadomiła Wydział krajowy, że stan żandarmeryi w Galicyi na podstawie rozporządzenia c. k. Ministerstwa obrony krajowej z d. 9. stycznia b. r. l. 2.830 pomnożony zostanie o 358 żandarmów, 11 oficerów wyższych stopni i 7 komend oddziałowych i zawezwała do zabezpieczenia mieszkań dla tych nowych oficerów i komend oddziałowych, a to: w Biale, Bochni, Czortkowie, Husiatynie, Jaśle, Nowym Sączu, Samborze, Sokalu i Tarnowie. Pismem zaś z d. 13. kwietnia b. r. L. 3.442 przedłożyła komenda żandarmeryi dwa kosztorysy na sprawienie mebli i urządzenia dla tych 11 oficerów, a mianowicie:

dla 3 rotmistrzów w kwocie . . .	1.881 zł. 66 ct. i
dla 8 oficerów zwykłych w kwocie .	3.228 „ 16 „
razem na kwotę .	5.109 zł. 82 ct.

z żądaniem wypłacenia tych pieniędzy.

Ponieważ rzecz ta nie mogła uledz zwłoce, Wydział krajowy uczynił zadość powyższym żądaniom tak w jednym jak i w drugim kierunku a Wysokiemu Sejmowi zdaje sprawę o tem z prośbą o przyznanie odpowiedniego kredytu na pokrycie wydatków z powodu tego pomnożenia żandarmeryi powstałych. — Wydatki te wedle załączonego pod A/. obliczenia wynosić będą w przybliżeniu jednorazowo, a to: na sprawienie mebli, sprzętów, pościeli i t. d. kwotę . . . . . 27.638 zł. 76 ct.

Alegat A.

corocznie zaś kwotę . . . . . 13.264 „ 65 „

razem kwotę . . 40.903 zł. 41 ct.

a po potrąceniu zwrotu ze skarbu Państwa w kwocie. . . . 3.446 „ 55 „

wynosić będzie wydatek z powodu tego pomnożenia w roku 1893 kwotę 37.456 zł. 86 ct.

Wydatek ten będzie musiał ponieść fundusz krajowy, gdyż obowiązek kwaterunku c. k. żandarmeryi nakładają na kraj istniejące przepisy mianowicie z 8. lutego 1850 r. d. u kr. z r. 1850 nr. 110, z 25. lipca 1851, nr. 256 d. u. kr. z r. 1851 §. 78 i 9 i ustawa z 26. lutego 1876 nr. 19 d. u. p.

Wydatek ten jest tem dotkliwszym, że w r. 1892 pomnożono stan żandarmeryi w Galicyi o 180 żandarmów, co obciążyło fundusz krajowy kwotą 20.013 zł. 24 ct.

Wydział krajowy już w roku zeszłym odnosił się do c. k. Rządu z przedstawieniem przeciw obciążaniu funduszu krajowego tak znacznemi a nieprzewidzianemi wydatkami z powodu pomnożenia żandarmeryi, otrzymał jednak odpowiedź, że c. k. Rząd nie może odstąpić od ogólnych przepisów dotyczących kwaterunku żandarmeryi.

W roku bieżącym ograniczył się Wydział krajowy na ustnem przedstawieniu sprawy w sferach decydujących i nabył przekonania, że istnieje tam skłonność do ulżenia krajowi, przez zrównanie wynagrodzenia wypłacanego ze skarbu Państwa za kwaterunek żandarmeryi z wynagrodzeniem opłacanem dla c. i k. armii. — W ten sposób stałoby się zadość kilkakrotnym rezolucyom Wysokiego Sejmu. Zrównanie to wynosić będzie znaczną kwotę, gdyż

Alegat B. obecnie wynosi wedle obliczenia naszego (wykaz B) zwrot kwaterunkowego ze skarbu Państwa . . . . . 36 658 zł. 37 ct.
po zrównaniu zaś będzie on wynosił . . . . . 74.516 „ 10 „
a więc więcej o . . . . . 37.857 „ 72½ „

Nie da się zaprzeczyć, że z powodu obecnego pomnożenia żandarmeryi skarb Państwa również znaczne ponosi wydatki; w budżecie państwowym na r. 1893 preliminowano na
żandarmeryę więcej o . . . . . 409.863 zł. jak w r. 1892
z tego na Galicyę przypada . . . . . 367.279 „
zaś na inne kraje koronne . . . . . 42.584 „

Poprzestając na tem przedstawieniu rzeczy, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Na pokrycie wydatków powstałych z powodu powiększenia stanu żandarmeryi w Galicyi o 358 żandarmów, 11 oficerów i 7 komend oddziałowych przyznaje się na rok 1893 dodatkowy kredyt w wysokości . . . . . 38 000 zł.

2. Wzywa się c. k. Rząd, ażeay spowodował w drodze ustawodawstwa państwowego w najbliższym już czasie zrównanie wynagrodzenia opłacanego przez skarb Państwa za kwaterunek żandarmeryi z wynagrodzeniem za kwaterunek c. k. wojska.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 26. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca
Dr. Damian Sawczak w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Alegat *A.* do l. 19.741/93.

Wykaz

ponieść się mających wydatków od 1. Czerwca do 31. grudnia 1893 z powodu pomnożenia stanu żandarmeryi w Galicyi o 358 ludzi, 7 komend oddziałowych i 11 oficerów.

		zł.	ct.	zł.	ct.
	I. Wydatki jednorazowe.				
1	Sprawienie sprzętów i pościeli dla 3 rotmistrzów i dla 8 oficerów — wedle sprawdzonych kosztorysów do L.W. 18 764/93	5.109	82		
2	Sprawienie łóżek i pościeli dla 358 ludzi (na podstawie wydatku do L. W. 40.901/92 w kwocie 6 674 zł. 40 ct. dla 180 ludzi)	13.274	64		
3	Sprawienie sprzętów koszarowych i kuchennych dla 38 posterunków (215 ludzi) i dla 143 żandarmów, przydzielić się mających do istniejących już posternnków (na podstawie wydatku do L. W. 42.296/92 w kwocie 4.652 zł. 40 ct. dla 180 ludzi)	9 254	30	27.638	76
	II. Wydatki co roku się powtarzające.				
1	Najem pomieszkań:				
	a) dla komendy oddz. w Czortkowie (komendy nowe)	rocznie	1.800 zł.		
	b) „ „ „ w Samborze (komendy nowe)	„	1.800 „		
	c) „ „ „ w Białej (komendy nowe)	„	600 „		
	d) „ „ „ w Bochni (komendy nowe)	„	600 „		
	e) „ „ „ w Jaśle (komendy nowe)	„	600 „		
	f) „ „ „ w Sokalu (komendy nowe)	„	600 „		
	g) „ „ „ w Husiatynie (komendy nowe)	„	600 „		
	h) „ „ „ w Tarnowie (powiększenie komend istniejących)	„	900 „		
	i) „ „ „ w Nowym Sączu (powiększenie komend istniejących)	„	750 „		
	k) dla 1 oficera przy oddz. nauk. we Lwowie	„	520 „		
	l) dla 38 posternnków nowych (po 280 zł.	„	10.640 „		
	m) dla 143 żandarmów, przydzielić się mających do istniejących już posterunków	„	1.000 „	20.410	—
2	Czyszczenie koszar (38 posternnków)	rocznie		606	48
3	Oświetlenie	„		251	56
4	Utrzym. i uzupełn. sprzętów i pościeli (358 ludzi) .	„		422	44
5	„ „ „ kuchennych „	„		128	88
6	Pranie pościeli	„		494	04
7	Naprawa bielizny pościelnej . . .	„		42	96
8	Pranie koców, poduszek i sienników .	„		114	56
9	Napełnianie sienników i poduszek .	„		268	50
	Suma rocznie . .			22.739	42
	czyli za 7 miesięcy (od 1. czerwca do 31. grudnia 1893)			—	— 13.264 65
	Razem . .			—	— 40.903 41
	Od tego zwroty kwaterunkowe:				
	1. za 3 rotm. po 315 zł. — rocznie 945 zł. — za 7 mies. 551 zł, 25 ct.				
	2. „ 8 oficer. 210 „ — „ 1 680 „ — „ 7 „ 980 „ — „				
	3 „ 358 ludzi — 214 dni po 2·5 ct. za 1 dz. i za 1 żoln. 1.915 „ 30 „			3.446	55
	Pozostaje do pokrycia . .			—	— 37.456 86

Na podstawie informacyi w kancelaryi pułkowej

Na podstawie prelim. przedkład. przez o.k. kom. żand.

W myśl post. o kwat. żand. z 25. lipca 1851. (D. u. k. z r. 1851 Nr. 256 §. 7 i 9).

Alegat *B.* do l. 19.741/93.

Wykaz porównawczy

wynagrodzenia za kwaterunek c. k. żandarmeryi z wynagrodzeniem za kwaterunek c. i k. wojska wedle obecnego stanu c. k żandarmeryi.

Liczba bieżąca	Poszczególnienie stopni	Miejsce kwaterunku	Wynagrodzenie za kwaterunek						Różnica				Uwaga
			c. k. żandarmeryi			c. i k. wojska			więcej		mniej		
			po zł.	zł.	ct.	po zł.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
1	1 pułkowuik	Lwów	525	525	—	1.012	1.012	—	487	—	—	—	W myśl postanowień o kwaterunkach c. k. żandarmeryi z 25. lipca 1851 (Dz. ust. kraj. z r. 1851 nr. 256. §. 7, 8 i 9) i postanowień o kwaterunkach c. i k. wojska (ust. z 11. czerwca 1879. Dz. p. p. nr. 93) i taryfy czynszów, obowiązującej do końca r. 1895 (Dz. p. z r. 1890 nr. 225).
2	2 majorów	„	420	840	—	808	1.616	—	776	—	—	—	
3	2 rotmistrzów	„	315	630	—	612	1.224	—	594	—	—	—	
4	7 oficerów	„	210	1.470	—	352	2.464	—	994	—	—	—	
5	5 prymaplanistów	„	63	315	—	200	1.000	—	685	—	—	—	
6	1 major	Kraków	420	420	—	656	656	—	236	—	—	—	
7	1 rotmistrz	„	315	315	—	496	496	—	181	—	—	—	
8	1 oficer	„	210	210	—	316	316	—	106	—	—	—	
9	1 rotmistrz	Rzeszów	315	315	—	388	388	—	73	—	—	—	
10	1 oficer	„	210	210	—	248	248	—	38	—	—	—	
11	1 major	Przemyśl	420	420	—	732	732	—	312	—	—	—	
12	1 rotmistrz	„	315	315	—	544	544	—	229	—	—	—	
13	1 oficer	„	210	210	—	332	332	—	122	—	—	—	
14	1 rotmistrz	Tarnopol	315	315	—	444	444	—	129	—	—	—	
15	1 oficer	„	210	210	—	280	280	—	70	—	—	—	
16	1 rotmistrz	Stanisławów	315	315	—	388	388	—	73	—	—	—	
17	1 oficer	„	210	210	—	248	248	—	38	—	—	—	
18	„	Sanok	210	210	—	176	176	—	—	—	34	—	
19	1 rotmistrz	Tarnów	315	315	—	388	388	—	73	—	—	—	
20	1 oficer	„	210	210	—	248	248	—	38	—	—	—	
21	„	Tarnobrzeg	210	210	—	68	68	—	—	—	142	—	
22	„	Kolbuszowa	210	210	—	108	108	—	—	—	102	—	
23	„	Rawa ruska	210	210	—	68	68	—	—	—	142	—	
24	„	Brody	210	210	—	176	176	—	—	—	34	—	
25	„	Brzeżany	210	210	—	176	176	—	—	—	34	—	
26	„	Zaleszczyki	210	210	—	68	68	—	—	—	142	—	
27	„	Kołomyja	210	210	—	212	212	—	2	—	—	—	
28	„	Stryj	210	210	—	248	248	—	38	—	—	—	
29	1 rotmistrz	Nowy Sącz	315	315	—	388	388	—	73	—	—	—	
30	1 oficer	„	210	210	—	248	248	—	38	—	—	—	
31	1 rotmistrz	Wadowice	315	315	—	176	176	—	—	—	139	—	
32	1 oficer	Jarosław	210	210	—	316	316	—	106	—	—	—	
33	1 rotmistrz	Czortków	315	315	—	276	276	—	—	—	39	—	
34	1 oficer	„	210	210	—	176	176	—	—	—	34	—	
35	„	Biała	210	210	—	68	68	—	—	—	142	—	
36	„	Bochnia	210	210	—	212	212	—	2	—	—	—	
37	„	Jasło	210	210	—	68	68	—	—	—	142	—	
38	„	Sambor	210	210	—	212	212	—	2	—	—	—	
39	„	Sokal	210	210	—	68	68	—	—	—	142	—	
40	„	Husiatyn	210	210	—	68	68	—	—	—	142	—	
41	2.579 ludzi	—	po 25 ct. za 1 dz. i za 1 żoln.	23 533	37½	po 6 ct. za 1 dz. i za 1 żoln.	56 480	10	32 946	72½	—	—	
	Suma	—	—	36.028	37½	2 pok. à 184 zł. 6 pok. à 156 zł. 1 pok. à 132 zł.	73.080	10	38 461	72½	1 410	—	
									37.051	72½			
42	Kancelarya pułkowa (9 pokoi)	Lwów	ryczałt	630			1.436	—	806	—	—	—	
	Razem	—	—	36.658	37½	—	74.516	10	37.857	72½	—	—	

L. s. 530/1893.

Aleg. 129.

Wniosek.

Zważywszy, że lasy wywierają najpotężniejszy wpływ na klimat, który w miarę zmniejszającej się przestrzeni lasowej zmienia się niekorzystnie ze szkodą dla dobrobytu ogólnego;

zważywszy konieczną powyższym powodem uzasadnioną potrzebę zaszanowania lasów, a to przez dostarczenie ludności w okolicach o słabem zalesieniu dostatecznego matarjału opałowego, mogącego zastąpić opał drzewny;

zważywszy wreszcie, że drzewa przydrożne przyczyniają się również do złagodzenia siły wiatrów w okolicach bezlesnych a tem samem zbawienny wpływ na klimat w dalszej okolicy wywierać mogą.

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi uchwala:

I. Wzywa się c. k. Rząd, by przy udzieleniu konsensów na karczówki w okolicach bezleśnych zwracał szczególną uwagę na ujemny wpływ, jaki wykarczowana przestrzeń lasu mogłaby wywierać na stosunki klimatyczne w danej okolicy.

II. Wzywa się c. k. Rząd, by z szczególnem uwzględnieniem okolic bezleśnych, taryfy przewozowe dla węgla kamiennego obniżył do najdalej sięgających granic.

III. Celem zbadania pokładów torfowych tak pod względem objętości, jakoteż jakości tychże, niemniej też w celu poparcia exploatacyi torfu i przemysłu torfowego, Sejm udziela Wydziałowi krajowemu na rok 1894 kredytu do wysokości 5.000 zł. i poleca użycie tegoż w pierwszym rzędzie dla okolic bezleśnych Podola.

IV. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył projekt do ustawy, mającej na celu obsadzenie drzewami dróg wszelkich kategoryi, z szczególnem uwzględnieniem potrzebnej dla drzew przydrożnych ochrony przed szkodnikami.

F. Vivien w. r.
wnioskodawca.

Koziebrodzki, Szeptycki, Weigel, Szczepanowski, Dworski, Fruchtmann, Klemensiewicz, Dr. Olpiński, Michalski, Szeliski, Zagórski, Borkowski, Abrahamowicz, Polanowski, Siemiginowski, Schnell, Sala, Mikołaj Torosiewicz, J. Puzyna, B. Horodyski, Sękowski, Dr. Ludwik Midowicz, Wiktor.

We Lwowie dnia 27. kwietnia 1893.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Aleg. 130.

Wniosek.

Sejm uchwala na poparcie misyj katolickich w kraju kwotę 3000 złr. w. a. Do rozporządzalności Wydziałowi krajowemu.

Lwów dnia 2 maja 1893.

Wnioskodawca:
Emil Torosiewicz w. r.

Stanisław Polanowski, Zdzisław Skrzyński, Zamoyski, Klemens Dzieduszycki. B. Horodyski, Korytowski, K. Horodyski, Wereszczyński, Łączyński, Barański, Tyszkowski, Stanisław Tarnowski jun., Szeliski, Wolański, Abrahamowicz.

L. s. 695/93.

Aleg. 131.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić następującą ustawę:

USTAWA

z dnia . . . . . zmieniająca ustawę z dnia 8 września 1880 o języku wykładowym w gimnazyum II we Lwowie i w gimnazyum w Brodach.

Zgodnie z uchwałą Sejmu mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

Art. I.

Art. I. ustawy z dnia 8 września 1880 znosi się w całej swej osnowie.

Art. II.

W gimnazyum II we Lwowie zaprowadzony będzie język polski jako wykładowy, a to z pierwszym zimowym kursem szkolnym po ogłoszeniu niniejszej ustawy.

Art. III.

W gimnazyum w Brodach ma być zaprowadzony stopniowo język polski jako wykładowy.

Zmiana ta ma być uskuteczniona w ten sposób, że z pierwszym kursem szkolnym zimowym po ogłoszeniu niniejszej ustawy język polski wprowadzony będzie jako wykładowy do klasy pierwszej, a z każdym następnym rokiem szkolnym o jedną klasę wyżej, aż się stanie językiem wykładowym w całem gimnazyum.

Art. IV.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam Mojemu Ministrowi wyznań i oświaty.

Lwów dnia 2 Maja 1893.

Wnioskodawca:

Albin Rayski w. r.

Klemensiewicz, Romanowicz, Dr. Adam Asnyk, Teofil Merunowicz, Rutowski, M. Michalski, Skałkowski, Gross, Lenartowicz, Dr. Czajkowski, ks. Sawa, Weigel, Goldmann, Dr. Ludwik Midowicz, Dworski, Fruchtmann, Palch, Dr. Olpiński, Żardecki.

L. s. 696/1893.

Aleg. 132.

Wniosek.

Bez wątpienia spełnia kobieta najpiękniej i najnaturalniej swój obowiązek wobec społeczeństwa i kraju, jeżeli wstąpiwszy w stan małżeński, utworzy rodzinę. Legalna rodzina jest bowiem podstawą całego ustroju społecznego i państwowego.

Jak długo liczba kobiet odpowiada mniej więcej liczbie mężczyzn, t. j. jest mniejszą od liczby mężczyzn, boć przecież wiadomo, że nie każdy mężczyzna w stan małżeński wstępować może, a i państwo swojemi urządzeniami nie stoi temu na przeszkodzie, albo gdyby chociaż przy niewielkiej zwyżce liczby kobiet ponad liczbę mężczyzn, gospodarka domowa mogła zająć zbędne ręce kobiece i dać im samym utrzymanie, w takim razie możnaby kobietę pozostawić jej własnej samopomocy i przygotowywać ją w młodym wieku, tylko do obowiązków matki i gospodyni domu.

Gdy jednak spis ludności z roku 1890 w jednym tylko naszym kraju wykazuje na 3,260.438 mężczyzn (razem z wojskiem) 3,347.385 kobiet, tak, że na 1000 ludności przypada 493 mężczyzn a 507 kobiet;

gdy na 65.639 wdowców przypada aż 227.795 wdów (patrz wiadomości statystyczne prof. Dra Pilata t. XIII zeszyt I.);

gdy państwo akceptując celibat księży łacińskich i nie dozwalając owdowiałym księżom gr. k. obrządku wstępować po raz drugi w stan małżeński, małżeństwo w tym licznym stanie całkiem wyklucza, a względnie wdowieństwo koniecznem czyni;

gdy państwo w stanie oficerskim, przez zaprowadzenie wysokich kaucyj małżeńskich, małżeństwo w tym jeszcze liczniejszym i może jeszcze najbardziej do małżeństwa zdolnym stanie czyni prawie niemożliwem, albo tylko bardzo rzadkiem;

gdy państwo, powołując młodych ludzi, jakkolwiek z ukończonemi studyami uniwersyteckiemi do swojej służby, tak skąpo ich opłaca, albo i wcale nie opłaca, że wszystkim tym praktykantom i auskultantom możność wstępowania w stan małżeński zupełnie odbiera;

gdy odbywająca się w naszych oczach nagła zmiana gospodarki indywidualnej, która dotychczas zajmowała po prywatnych domach wiele sił kobiecych — na gospodarkę fabryczną, gdzie maszyna te ręce zbędnemi uczyniła, odjęła możność wszelkiego zarobku produktywnego;

przeto pozostawienie przy takich stosunkach całej i to fizycznie słabszej połowy rodu ludzkiego bez pomocy państwa i kraju, jest ciężkim grzechem, który na całem społeczeństwie pomścić się musi.

Odpowiedzialność państwa i kraju musi być tu tem większa, ile że przez ich urządzenia (jak celibat, kaucye małżeńskie oficerów, bezpłatna praktyka po urzędach i t. p.), odjętą bywa możność małżeństwa głównie kobiecie stanu średniego, tej kobiecie, dla której z powodu braku majątku z jednej, a niedostatecznego przygotowania naukowego z drugiej strony małżeństwo jest zarazem kwestyą życia, a przez to jest dla niej najniezbędniejszem.

Podpisani domagają się zatem, ażeby, idąc za przykładem wszystkich państw europejskich (z wyjątkiem chyba tylko Turcyi) i za przykładem całej północnej Ameryki, — idąc za głosem wszystkich najinteligentniejszych kobiet w całym kraju naszym, ruskiego wiecu kobiecego w Stryju, odbytego we wrześniu 1891, — za głosem walnego wiecu kobiecego, odbytego w zeszłym roku we Lwowie, dalej za głosem inteligentnych kobiet Polek z Krakowa, domagających się założenia wyższej szkoły żeńskiej w Krakowie, wreszcie za głosem petycyj Rusinek galicyjskich i bukowińskich do Rady państwa, — dano kobietom naszym możność zarobkowania w zawodach, wymagających ścisłego przygotowania naukowego.

Dając kobietom wykształcenie naukowo-fachowe, a tem samem możność zarobkowania przy pomocy nauki, my tem samem:

a) zwiększymy liczbę prawych małżeństw, które dotychczas najczęściej dlatego były niemożliwe, iż zarobek męża nie wystarczał na utrzymanie rodziny, a żona sama niczego zarobić nie umiała;

b) tym kobietom stanu średniego, którym nie sądzono wyjść za mąż, damy możność uczciwego i uszlachetniającego zarobku;

c) kobiety, które przyroda obdarzyła wyższemi zdolnościami, nie będą zniewolone z powodu braku utrzymania zwiększać konkurencyi tych nieszczęsnych pracownic igłą i t. p. robotnic, nie mogących przy najcięższej pracy zarobić na wyżywienie siebie samych;

d) uwolnimy tysiące dziewcząt od ciężkiej i nieszczęsnej dla nich konieczności uważania zamężcia za kwestyę swojej egzystencyi i wychodzenia za mąż dla kęsa chleba.

Podpisani wnoszą przeto:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się Wysoki Rząd, by przystąpił w najbliższej przyszłości do założenia na razie przynajmniej jednego gimnazyum żeńskiego w kraju i by przytem wziął pod rozwagę, czy nie dałoby się przekształcić jednej z istniejących szkół wydziałowych żeńskich w ten sposób, ażeby 4 wyższe klasy tej szkoły uzupełnić (z ewentualną zmianą planu naukowego) przedmiotami niższego gimnazyum męzkiego, a do tych klas dodać 4 klasy wyższe, odpowiadające gimnazyum męzkiemu wyższemu.

Lwów dnia 28. kwietnia 1893.

Wnioskodawca:

Dr. Okuniewski *w. r.*

Hamorak, Dr. Sawczak, Romanowicz, Barabasz, Goldman, Huryk, Żardecki, Teliszewski, Dr. Adam Asnyk, Romańczuk, Dr. Olpiński, Ochrymowicz, Kramarczyk, Stręk, Potoczek, Korol, Rożankowski, Kowalski, Tyszkowski, Mizia, Antoniewicz, Herasymowicz, Dr. Midowicz, Palcb, Weigel, Gross, Lenartowicz, M. Michalski, Dworski, ks. Sawa, Fruchtmann, Rayski, W. Dzieduszycki.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Aleg. 133.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej z petycyi Zwierzchności gminnej w Powitnie o udzielenie zasiłku pieniężnego dla pogorzelców w Powitnie.

Wysoki Sejmie!

Skutkiem powstałego dnia 11 Kwietnia b. r. pożaru spłonęło 60 zagród włościańskich wraz z zabudowaniami gospodarskiemi i wszelkiemi tamże znajdującemi się zapasami ziarna, na żywność i zasiewy wiosenne niezbędnie potrzebne, tudzież słoma, pasza i siano, słowem cały dobytek, własność 72 rodzin stanowiący. Wysokość szkody pożarowej wynosi 58.400 zł.

Ze względu na nędzę pogorzelców stawia komisya budżetowa następujący wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Udziela się pogorzelcom w Powitnie zasiłek z funduszu krajowego 400 zł. i poleca się Wydziałowi krajowemu wstawienie tego wydatku jako kredyt dodatkowy w Rubrykę XVII (Rozmaite).

Zastępca prezesa:
St. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Wł. Kozłowski w. r.

LW. 20.023/93.

Aleg. 134.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego z czynności odnoszących się do średniej szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 6. kwietnia 1892 powziął Wysoki Sejm na podstawie wniosków Komisyi gospodarstwa krajowego następujące uchwały:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o szkole i folwarku Czernichowskim.

II. *a*) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby skoro tylko rokowania z c. k. Rządem o udzielenie subwencyi na cele budowy, w wysokości połowy jej kosztów do pomyślnego skutku doprowadzone zostaną, przystąpił bezzwłocznie do przebudowania i rozszerzenia gmachu szkolnego w Czernichowie na ilość 65 uczniów, a to na podstawie odpowiednio sporządzonych planów i kosztorysów nie przekraczających sumy 60.000 zł.

b) Na koszta tej budowy przeznacza Sejm przedewszystkiem wynagrodzenie za zniesione prawo propinacyi w Czernichowie, w nominalnej kwocie 23.300 zł. i upoważnia Wydział krajowy do użycia tej kwoty.

c) Na dalsze koszta budowy przedłoży Wydzial krajowy na najbliższej sesyi sejmowej, wniosek o odpowiedni kredyt w granicach uchwalonej na budowę sumy.

III. Ustęp I. 1. i III. 2. etatu osób i płac grona nauczycielskiego przy krajowej średniej szkole rolniczej w Czernichowie znoszą się i brzmieć mają jak następuje:

I. Grono nauczycielskie składa się:

1. Z Dyrektora i ośmiu nauczycieli zwyczajnych (stałych), a mianowicie: z pięciu do wykładu nauk zawodowych, dwóch do wykładu nauk zasadniczych i jednego do nauk ogólnie kształcących.

III. 2. Trzech nauczycieli do wykładu nauk zawodowych utrzymuje pomieszkanie i pobiera roczną stałą płacę w kwocie 1.300 zł., dodatek aktywalny 140 zł. i dodatek pięcioletni w kwocie 200 zł., dwóch zaś przy wolnem pomieszkaniu pobiera roczną stałą płacę w kw. 1.100 zł., dodatek aktywalny 140 zł. i dodatek pięcioletni 200 zł.

IV. Na reorganizacyę obory Czernichowskiej, otwiera Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 2.000 zł.

V. Petycyę prof. Konrada Kuhla odstępuje Sejm Wydziałowi krajowemu do ocenienia i możliwego uwzględnienia.

Pismem z d. 22. września 1892 L. 73.431 zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo, że c. k. Ministerstwo rolnictwa skłonne jest przyczynić się do wykonania rekonstrukcyi budynku szkolnego w Czernichowie, przez przyznanie subwencyi państwowej w wysokości 30.000 zł. t. j. połowy kosztów budowy, w czterech rocznych ratach, mianowicie: w r. 1893 5.000 zł., w latach 1894 i 1895 po 10.000 zł. i w r. 1896 5.000 zł.

Ponieważ warunek, od którego ziszczenia się Wysoki Sejm uczynił był zawisłem przystąpienie do rekonstrucyi budynku szkolnego w Czernichowie, został w ten sposób dopełniony, poczynił Wydział krajowy wszelkie zarządzenia celem rozpoczęcia budowy zaraz z wiosną. Budowę postanowił Wydział krajowy oddać w przedsiębiorstwo i to w ten sposób, żeby roboty murarskie i ciesielskie objął w każdym razie jeden przedsiębiorca, inne zaś roboty: szklarskie, stolarskie, ślusarskie etc., inni pojedynczo lub razem. Kierownictwo budowy powierzył Wydział krajowy p. Konradowi Kuhlowi pod naczelnym nadzorem p. Stanisława Chrząszczewskiego kraj. starszego inżyniera melioracyjnego. Na wniosek tego ostatniego postanowił Wydział krajowy zaniechać wykonania suteren, które przeznaczono pierwotnie na pralnię i lodownię, wykucie ich w skale bowiem pociąga za sobą znaczne koszta, które Wydział krajowy uważa za stosowne obrócić na inne części budynku. Praczkarnia i lodownia znajdą pomieszczenie osobno bez powiększenia ogólnych kosztów budowy. Będzie to miało i tę dobrą stronę, która również była bardzo ważnym motywem tego zarządzenia, a mianowicie: że budynek główny uniknie możliwego zawilgocenia i wszelkich niedogodności, jakie pomieszczenie tych dwóch ubikacyi za sobą pociąga.

Ze względów oszczędności usunął Wydział kraj. także projektowane pierwotnie ozdoby architektoniczne na frontowej części gmachu.

Na mocy danego mu upoważnienia wezwał p. inżynier Chrząszczewski przedsiębiorców do podania ofert na roboty przy budowie, zachowując podział wyżej wspomniany i kładąc jako warunek, że przedsiębiorcy mają przygotowany przez dyrekcyę materyał po cenie oznaczonej spożytkować do budowy. Na roboty ciesielskie i murarskie wniesiono trzy oferty, z których Wydział krajowy, na zalecenie p. inżyniera Chrząszczewskiego, zatwierdził ofertę budowniczego p. Mayera, opiewającą na 40.276 zł. 85 ct. Na roboty zaś stolarskie, szklarskie, ślusarskie i pokostnicze razem, zatwierdził Wydział krajowy ofertę stolarza p. Otta, również przez inż. Chrząszczewskiego ocenioną i za korzystną uznaną. Plany pierwotne doznały pewnej zmiany w myśl wniosku inż. Chrząszczewskiego, dążącej tak do zaoszczędzenia kosztów budowy, jakoteż i do uczynienia budynku wygodniejszym i więcej celowi odpowiadającym. Zasadniczych zmian jednak żadnych nie poczyniono.

Poruszona myśl zaprowadzenia motoru celem urządzenia wodociągów, rozprowadzających wodę do miejsc w gmachu, w których jej potrzeba będzie, została zaniechaną. Motor ten zamyślano także zużytkować do zaprowadzenia światła elektrycznego w zakładzie. Gdy jednak, jak nas p. inż. Chrząszczewski w krótkiej drodze zawiadomił, wody w miejsca potrzebne dostarczyć będzie można za pomocą ręcznych pomp z mniejszym wydatkiem a z tym samym skutkiem, odstąpił Wydział krajowy od myśli zaprowadzenia motora, a tem samem i oświetlenia elektrycznego.

Budowa została zaraz z nastaniem sposobnej do niej pory t. j. dnia 5. kwietnia, rozpoczętą i obecnie są już pod znaczniejszą część budynku fundamenta położone.

Na koszta budowy tej przeznaczył Wysoki Sejm przedewszystkiem kwotę 23.300 zł. w obligacyach propinacyjnych, pochodzących z wynagrodzenia za zniesione prawo propinacyjne, a zarazem polecił Wydziałowi krajowemu, aby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył dalszy wniosek o odpowiedni kredyt w granicach uchwalonej na budowę sumy. Sprawa subwencyi rządowej w czasie kiedy Wydział krajowy zestawiał projekt budżetu nie była jeszcze załatwioną, nie mógł więc Wydział krajowy temu poleceniu zadość uczynić. Ponieważ sprzedaż obligacyi propina-

cyjnych przed ustawowym terminem dewinkulacyjnym połączona być może tylko ze stratą, a subwencya przez c. k. Rząd przyznana nie wpłynie odrazu do kasy krajowej, lecz ratami w ciągu kilku lat, przedstawi Wydział krajowy w preliminarzu na rok 1894 Wysokiemu Sejmowi wniosek przyznania całej na wykończenie budowy potrzebnej kwoty z potrąceniem kwoty 5.000 zł. w ciągu roku 1893 ze Skarbu Państwa otrzymanej z równoczesnem przeniesiem obligów propinacyjnych, fundusz szkoły czernichowskiej stanowiących, jak niemniej wszystkich rat późniejszych subwencyi państwowej do funduszu krajowego. W bieżącym roku wydatki na budowę, który przed 1. stycznia 1894 ponoszone być muszą, Wydział krajowy pokryje tymczasem z dotacyi kasowej.

Odnośnie do dalszych uchwał Wysokiego Sejmu postanowił Wydział krajowy uchwałą z d. 16. września 1892 L. 45.122 zamianować p. Konrada Kuhla i Mieczysława Piotrowskiego, nauczycielami krajowej średniej szkoły rolniczej w Czernichowie.

Zarazem w załatwieniu petycyi p. Kuhla, odstąpionej nam przez Wysoki Sejm do ocenienia i możliwego uwzględnienia, przyznał mu równocześnie Wydział krajowy podwyższoną płacę za czas od 1. stycznia do końca czerwca r. 1891.

Odnośnie do uchwały Wysokiego Sejmu z d. 8. kwietnia 1892 przyznał Wydział krajowy p. D. Adamowi Prażmowskiemu dodatek osobisty w kwocie 200 zł. począwszy od dnia 1. lipca 1892 r.

Ponownie musi Wydział krajowy stwierdzić, że szkoła Czernichowska pod względem naukowym, jak również pod względem ładu i porządku między uczniami robi widoczne postępy. Pierwsze skonstatował prof. Lubomęski w swojem sprawozdaniu z egzaminu głównego w r. 1891/92 na którym fungował w charakterze delegata Wydziału krajowego, drugie stwierdziły kilkurazowe lustracye. Wydziałowi krajowemu wiadomo, że uczniowie pracują bardzo chętnie, — i że oprócz obowiązkowych nauk starają się o nabycie innych wiadomości przez czytanie książek, których biblioteka szkolna im dostarcza. Postęp w tym kierunku zawdzięczyć należy Dyrekcyi gronu nauczycielskiemu i p. prefektowi Żakowskiemu, którzy nad wychowaniem młodzieży sumiennie pracują, nie ograniczając się tylko na podaniu im planem przepisanych nauk.

Liczba zgłaszających się uczniów na rok 1892/3 była jeszcze większą, niż w roku minionym, a usilność, z jaką ubiegano się o uzyskanie miejsca w zakładzie i która dawała się dokładnie ocenić w licznych odwoływaniach się do Wydziału krajowego, jest dalszym dowodem tego, coś w poprzedniem sprawozdaniu skonstatowaliśmy, że zaufanie do tej szkoły krajowej ciągle wzrasta.

Okoliczność, iż p. Dr. Łaszczyński nie był na swojej posadzie stabilizowany, ujmowała zdaniem Wydziału krajowego Dyrektorowi powagi w obec grona profesorów i tem samem nie była bez wpływu na stosunek niektórych profesorów do Dyrekcyi. Z tegoż powodu Wydział krajowy stabilizował Dra Łaszczyńskiego na posadzie Dyrektora. — Gdy zaś Kuratorya oświadczyła, że upatruje powód do niesnasek, w okoliczności, że funkcye sekretarza Dyrekcyi powierzone są jednemu z profesorów, co pośrednio nadaje mu pewną władzę nad kolegami, w organizacyi szkoły nieuzasadnioną uznał Wydział krajowy powód ten za potrzebne usunąć i tak z tego względu, jak i ze względu na wzmożenie się czynności rachunkowych i manipulacyjnych w szkole Czernichowskiej pozwala sobie przedłożyć Wysokiemu Sejmowi odrębne sprawozdanie w celu unormowania osobnego etatu rachunkowo-manipulacyjnego dla szkół wyższych rolniczych, którego jeden członek pełniłby miał funkcye sekretarza Dyrekcyi.

Zarazem postanowił Wydział krajowy wydać nowy regulamin, jakoteż instrukcyę administracyjną i rachunkową. Przepisy te zostały już zredagowane, wydanie ich jednakże opóźniła

choroba a potem śmierć ś. p. Semetkowskiego, któremu Wydział krajowy, jako doświadczonemu rewidentowi instrukcye do ocenienia powierzył.

Także okoliczność, że lekarz zakładowy miał obowiązek w zamian za dobrowolną opłatę z procentów od pensyi profesorów, leczenia ich i ich rodzin wywołała pewne nieporozumienia wśród grona profesorskiego. Chcąc i ten powód nieporozumień usunąć zwolnił Wydział krajowy profesorów od opłaty na lekarza, lekarza zaś od obowiązku leczenia profesorów.

Dekretem z d. 11. listopada 1892 L. 54087 udzieliliśmy p. Dr. Prażmowskiemu urlopu 1892 na podstawie przedłożonego świadectwa lekarskiego. Zastępstwo powierzył Wydział krajowy na czas do końca grudnia p. Janowi Sikorskiemu, asystentowi dla rolnictwa w Dublanach. Gdy jednak p. Dr. Prażmowski po wyczerpaniu urlopu przedłożył nowe świadectwo lekarskie, stwierdzające, że powrócić do czynności swoich nie może, p. Sikorski zaś został do Dublan odwołany, powierzył Wydział krajowy po dłuższej przerwie wykładów, na wniosek Kuratoryi, zastępstwo profesora rolnictwa na r. III. Dr. Jentysowi, byłemu profesorowi szkoły dublańskiej — wykłady rolnictwa zaś na II. i I. roku nauczycielowi administracyi p. Wojciechowskiemu.

Położenie stworzone brakiem profesora rolnictwa pogorszyło się z chwilą, kiedy zachorował p. Dr. Stefczyk.

Z uznaniem musi Wydział krajowy podnieść, że tak Dyrekcya jak i grono profesorskie w tem położeniu okazało wiele gorliwości i dbałości o dobro szkoły rozbierając pomiędzy siebie wykłady po chorych kolegach.

Na czas urlopu Dyr. Łaszczyńskiego poruczyliśmy zastępstwo jego w miesiącach lipcu, sierpniu i części września 1892 naszemu adjunktowi p. Marcelemu Białobrzeskiemu.

Po odwołaniu ks. Mateusza Jeża z posady kapelana i katechety szkoły, objął tę posadę na podstawie dekretu z d. 23. paźdz. 1892 L. 51588 ks. Władysław Jelonek, którego sumienne i gorliwe zajęcie się młodzieżą, Wydział krajowy tutaj podnosi.

Dekretem z d. 11. paźdz. 1892 L. 45859 powierzył Wydział krajowy obowiązki kasyera, rachmistrza i magazyniera p. Stanisławowi Gadomskiemu, dyetaryuszowi rachunkowemu Wydziału krajowego.

Dotychczasowy kasyer p. Jan Wojna został dekretem z tegoż dnia uwolniony od obowiązków, które od lat dziesięciu z całą gorliwością i pilnością spełniał. Stabilizacya p. Wojny na prowizorycznej posadzie kasyera nie nastąpiła dotąd. Ponieważ jednak po uwolnieniu go od obowiązków wykonywanych w Czernichowie, p. Wojna pozostał bez sposobu do życia, — Wydział krajowy pozwala sobie upraszać Wysoki Sejm, aby upoważnił Wydział krajowy do zastosowania do p. Wojny przepisów obowiązującego statutu emerytalnego, według których należałoby p. Wojnie przyznać emeryturę w kwocie 320 zł. w. a., licząc po 40% od 800 zł. Odpowiedni wniosek stawia Wydział krajowy na końcu tego sprawozdania.

Przybudówka do mieszkania prof. Birkenmajera i adaptacye, na które Wysoki Sejm wstawił w budżet na r. 1892 kwotę 1000 zł. zostały dokonane w ciągu roku 1892 — te same zaś roboty od strony mieszkania Dr. Nowakowskiego, na które Wysoki Sejm uchwalił na r. 1893 również kwotę 1000 zł. zostaną w bieżącym roku dokonane.

Od dłuższego już czasu wnoszą profesorowie Trochanowski i Piotrowski zażalenia na obecne swoje mieszkania, najmowane w domach prywatnych. Są one wilgotne i zimne w wysokim stopniu i narażają mieszkających niewątpliwie na utratę zdrowia. Gdy zaś opłacane z tych mieszkań, czynsze są bardzo wysokie, Dyrekcya bowiem znajduje się w przymusowem położeniu, korzystania z mieszkań w jedynych domach, w których one są możliwe, Wydział krajowy uważa za korzystniejsze dla funduszu krajowego zbudowanie domu, przeznaczonego na pomieszkania profesorów. Z odpowiedniem wnioskiem wystąpi Wydział krajowy przy przedłożeniu projektu budżetu na r. 1894.

Folwark.

Stan folwarku można po przedsięwzięciu nowego płodozmianu i po rekonstrukcyi budynków gospodarskich uważać stanowczo za pomyślny.

Wypełniając polecenie Wysokiego Sejmu zamieszczone w ustępie IV. uchwały z dn. 6. kwietnia 1892 przystąpił Wydział krajowy do zmiany obory. Cała stajnia holenderska, t. j. buhaj, ośm krów i cztery jałówki sprzedane zostały jednemu nabywcy za kwotę 2715 zł., poczem zakupiono w Patschendorf, w renomowanej stajni p. Kudielki 7 krów i 2 jałówki, za pośrednictwem zaś p. Karola Czecza oryginalnego buhaja rasy Simmenthal razem za kwotę 3445 zł. w. a. Pozostała zatem jeszcze do rozporządzenia kwota 1270 zł., za którą Dyrekcya szkoły zamierza sprowadzić w tym roku kilka sztuk oryginalnego bydła rasy Simmentahl za pośrednictwem Stowarzyszenia hodowców bydła tej rasy w Erlenbach. Korespondencya, przeprowadzona między prezydentem tego stowarzyszenia, p. Rebmannem a Dyrekcyą szkoły i przedłożona Wydziałowi krajowemu, jak również referencye tego stowarzyszenia dają gwarancyę, że uzupełnienie obory czernichowskiej na tej drodze dokonane, odbędzie się z korzyścią dla tej obory.

Zakupione sztuki bydła są dobre, mleczność zupełnie dostateczna, a waga urodzonych już w Czernichowie byczków, obecnie mających, jeden 7, drugi 5 miesięcy, zresztą już zakupionych, bardzo znaczna a mianowicie waży pierwszy 282 klg., drugi 201 klg.

Chów nierogacizny na folwarku czernichowskim rozwija się bardzo pomyślnie. Popyt za świniami chowu czernichowskiego wzmaga się z każdym dniem. Dochód z chlewni w marcu przekroczył już 1600 zł., a Dyrekcya spodziewa się, że do lipca dochód ten podniesie się do 2300 zł. Dyrekcya stanowczo twierdzi, że z tej gałęzi gospodarstwa, możnaby uzyskać znaczniejszy dochód, jeżeliby chlewy mogły być rozszerzone, i żąda rozszerzenia tych chlewów.

Wydział krajowy uznaje to żądanie za słuszne i stosownie do porozumienia się z Dyrekcyą która w sprawozdaniu podaje wprawdzie kwotę 400 zł. jako koszta rozszerzenia chlewów, w krótkiej drodze jednak podniosła tę kwotę na 500 zł., przedkłada Wysokiemu Sejmowi na końcu tego sprawozdania odpowiedni wniosek.

Na podstawie powyższych wywodów wnosi Wydział krajowy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Sprawozdanie Wydziału krajowego o szkole i folwarku w Czernichowie przyjmuje Sejm do wiadomości.

2) Byłemu kasyerowi Janowi Wojnie przyznaje Sejm roczną dotacyę w kwocie 320 zł.

3) Na rozszerzenie chlewów przyznaje Sejm kredyt w kwocie 500 zł.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem krakowskiem.

Lwów dnia 21. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko m. p.

Sprawozdawca.
Dr. Józef Wereszczyński
Członek Wydziału krajowego.

Sprawozdanie

Dyrekcyi krajowej szkoły rolniczej w Czernichowie za rok szkolny 1891/92.

I.

Na miejscu naczelnem obecnego sprawozdania należy wyrazić wdzięczne uznanie dla troskliwych zabiegów Wysokiego Wydziału krajowego i ofiarności Wysokiego Sejmu, którym to najwyższym naszym Władzom zawdzięcza Instytut Czernichowski zezwolenie na budowę gmachu internatowego.

Jest to w istocie ostateczne i kulminacyjne, a oczekiwane z upragnieniem ulepszenie, po którego wykonaniu, nic już nie stanie na przeszkodzie, by szkoła nasza stanęła na równi z najlepiej urządzonymi zakładami tego rodzaju.

Dobra reputacya szkoły uprzedziła zresztą ostateczne jej urządzenie; wynika to najwyraźniej z coraz większej liczby kandydatów zgłaszających się do wpisów (zwłaszcza z Galicyi), a których w połowie tylko można pomieścić. Niemała jednak korzyść wynika stąd dla szkoły; bo łatwo jest ze znacznej liczby wybrać materyał najlepszy i najmłodszy, który się łatwo i korzystnie da poprowadzić.

W przeszłem już sprawozdaniu podniesiono liczne ulepszenia, na jakie Wysoki Sejm raczył dać swe zezwolenie, a które przyczyniły się do nadania całemu zakładowi obecnego odpowiedniego ustroju i pokaźnego wyglądu.

Wszystkie te pomyślne zmiany jak obwałowanie Wisły, usunięcie dwóch zagród włościańskich z pośród otoczenia zakładu, wyrównanie pustkowia i urządzenie łąki za budynkiem zakładowym, wybudowanie obszernej szopy dla narzędzi rolniczych, chlewów, dołu Goffarta, gnojownika, ostatecznie rekonstrukcya stajen i obór — wszystkie te urządzenia, jakkolwiek nie bez znacznego nakładu przeprowadzone, przecież złożyły się na całość, która odpowiada w zupełności przeznaczeniu i wymaganiom tegoczesnej szkoły rolniczej; przynoszą one chlubę krajowi, a nadto dozwalają prowadzić gospodarstwo oszczędnie i dochodowo. W każdym więc razie pozostaje ta pociecha dla Wysokiego Sejmu, że fundusze przyznane na Szkołę Czernichowską nie zostały wydane na próżno.

II.

Frekwencya uczniów w roku szkolnym 1891/92.

1. Zgłosiło się w czasie feryj wakacyjnych na rok I. 57 kandydatów.
   a) z tych przyjęto 36.
   b) odmówiono przyjęcia dla braku miejsca 21.

2. Wpisano zatem z początkiem roku szkolnego

na rok	I. . . .	36 uczniów
„ „	II. . . .	23 „
„ „	III. . . .	11 „
	razem . .	70 uczniów.

3. Z tych: *a*) Religii rzymsko-katolickiej 64
b) „ grecko-katolickiej 1
c) Innych wyznań 5
Razem . . 70

4. Synów *a*) Właścicieli dóbr ziemskich 30
b) „ mniejszych posiadłości . . . 4
c) Dzierżawców 11
d) Prywatnych oficyalistów 7
e) Urzędników i różnych zajęć 18
Razem . . 70

5. Wiek uczniów nowo wpisanych:

15 lat	1
16 „	5
17 „	14
18 „	12
19 „	4
Razem	36

6. Ukończone nauki przed wstąpieniem do Zakładu:
a) prywatnego przygotowania 2
b) z ukończoną 4 kl. gimn. lub realną 18
c) „ 5 „ „ „ „ 7
d) „ 6 „ „ „ „ 6
e) repetentów 3
Razem . . 36

7. Z tych przyjęto na rok I na podstawie:
a) ukończonej IV-ej kl. z dobrym postępem lub klas wyższych oraz repetentów 28
b) egzaminu wstępnego 8
Razem . . 36

8. Ubyło w ciągu roku szkolnego:
Z roku I. *a*) z powodu słabości 2
b) z niedost. postępów w naukach . . . 3
„ II. Z zapisanych wcale się nie zgłosił . . . 1
„ III. Umarł 1
Razem . . 7

9. Z pozostałych przystąpiło do egzaminów rocznych z końcem roku szkolnego na roku I. 31
„ II. 22
„ III. 10
Razem . . 63

10. Z 31 uczniów roku I. złożyło egzamina:

a) z odznaczeniem	4
b) z przejściem na rok II.	15
c) do egzaminu poprawczego dopuszczono:	
α) z jednego przedmiotu	7
β) z dwóch przedmiotów	2
d) reprobowano z prawem powtarzania roku I. . . .	3
Razem . .	31

11. Z 22 uczniów roku II. złożyło egzamina:

a) z odznaczeniem	2
b) z przejściem na rok III.	15
c) do egz. popr. dopuszczono z jednego przedmiotu . .	4
d) reprobowano prawem powtarzania roku II. . . .	1
Razem . .	22

12. Z 10-ciu uczniów roku III. złożyło egzamina roczne:

a) z odznaczeniem	3
b) z postępem dobrym	7
Razem . .	10

13. Do egzaminu głównego przystąpili wszyscy i złożyli go:

a) z odznaczeniem	3
b) z postępem dobrym	4
c) „ dostatecznym	3
Razem . .	10

Egzamina półroczne z przedmiotów, których wykład w tem półroczu się ukończył, odbyto w dniach 30. i 31. stycznia.

Egzamina zaś roczne odbyły się w czasie od 13. do 24. czerwca włącznie. Klasyfikacyę ogólną przeprowadzono w dniu 25., a egzamina główne z 10-ciu ukończonymi uczniami roku III. w dniu 27. czerwca, pod przewodnictwem Członka Wys. Wydz. kraj. JWgo Dr. Józefa Wereszyńskiego i obecności Kuratora Szkoły, Delegata Wys. c. k. Rządu, Radcy c. k. Namiestnictwa JWgo Kazimierza Laskowskiego, funkcyonującego przy egzaminach głównych jako komisarz rządowy.

W skład komisyi egzaminacyjnej weszli: Dyrektor Dr. Władysław Łaszczyński, jako egzaminator hodowli, Prof. Mikołaj Wojciechowski jako egz. administracyi z rachunkowością gospodarską i Prof. Dr. Adam Prażmowski jako egz. rolnictwa.

Po skończonym egzaminie głównym, przywołani zostali do Kancelaryi Dyrekcyi dwaj abituryenci Antoni Dzierżanowski i Jan Hempel, którzy przez cały czas pobytu swego w Zakładzie odznaczali się zawsze prawdziwie wzorowem zachowaniem, stałością charakteru, wytrwałą pilnością i bez przerwy celującymi postępami w naukach w ogóle, a w historyi i literaturze polskiej w szczególności, — i egzamin główny z całości nauk zawodowych złożyli z odznaczeniem, nagrodzeni zostali w obecności JWgo Dr. Wereszczyńskiego i zgromadzonych członków komisyi egzaminacyjną pochwałą i uznaniem przez JWgo Delegata Laskowskiego, który jako członek Kuratoryi Szkoły w myśl art. VIII. aktu fundacyjnego śp. Napoleona Jeleńskiego nagrodę z tej fundacyi w kwocie 70 zł. w. a. przyznał abituryentowi Antoniemu Dzierżanowskiemu, która też w dniu następnym przez członka kuratoryi JWgo Dr. Edwarda Janczewskiego temuż wypłaconą została.

Dodać tu należy, iż w bieżącym roku szkolnym weszła po raz pierwszy w życie fundacya stypendyjna śp. Napoleona Jeleńskiego, który — jak się w pozostawionym akcie fundacyj-

nym sam wyraża — „powodowany za życia patryotyczną chęcią dostarczenia możebnych środków do bogobojnego, moralnego i jak najbardziej polskiego wykształcenia wzrastających pokoleń ludowych“ — znaczną część swojego majątku na stypendya i nagrody celującym, a kończącym nauki w Szkole naszej (Czernichowskiej) uczniom testamentem przekazał.

Co do nagród, to wedle brzmienia ostatniej woli śp. fundatora — „pozostała z corocznych procentów od kapitału fundacyjnego reszta nie dzieląca się przez 200, jakoteż kwoty stypendycyjne corocznie nie rozdane, aż do wysokości 500 zł. użytemi być mają na nagrody dla wychowańców tejże szkoły rolniczej Czernichowskiej, opuszczających Zakład z celującymi postępami, a podzielone na cztery lub mniej nagród, z których pierwsza dwakroć ma być większą od następnych. Nagrody takowe służyć mają celującym uczniom przy wstępie do ich praktycznego zawodu, a mającym zaś skądinąd równe kwalifikacye, „chcę, by te nagrody dostawały się tym, którzy prawością charakteru i postępami w naukach języka i literatury polskiej się odznaczyli“.

Na mocy więc tego aktu fundacyjnego, W. W. K. rozporządzeniem swem z dnia 12. października 1891 L. 43.900 ogłosił konkurs na dwa stypendya po 200 zł., które dekretami W. W. K. z dnia 12. lutego 1892 L. 3.502 nadane zostały: Janowi Rudnickiemu celującemu uczniowi roku II. i Stefandwi Czerwińskiemu uczniowi roku I.

Rozporządzeniem zaś W. W. K. z dnia 28. marca 1892 L. 25.822 wyasygnowaną została na ręce Świetnej Kuratoryi kwota 70 zł. w. a., która też w dniu egzamów głównych Antoniemu Dzierżanowskiemu przez JWgo Delegata Laskowskiego przyznaną została.

Co do stypendyów z innych fundacyj, które uczniom tutejszej Szkoły były rozdane, to nadmienić należy, że ilość takowych dziś już wcale pokaźną liczbę przedstawia i tak pobierali:

A) Z fundacyi śp. Jana Maciąga o rocz. 300 zł.:

1.	Dzierżanowski Antoni	z roku III.
2.	Donhaiser Józef	„ III.
3.	Danielecki Stanisław	„ II.

B) Z Fundacyi Kazimierza Prus Petryczyna o rocz. 125 zł.

4.	Żurowski Michał	z roku III.
5.	Mirecki Franciszek	„ III.
6.	Herdegen Ludwik	„ III.
7.	Drenowski Zygmunt	„ III.
8.	Łempicki Zygmunt	„ III.
9.	Mikułowski Wincenty	„ II.
10.	Grodecki Franciszek	„ II.
11.	Stasikiewicz Jan	„ I.
12.	Stankiewicz Wacław	„ I.
13.	Makólski Stefan	„ II.

C) Z fundacyi Agenora hr. Gołuchowskiego o rocznych 200 zł.:

14.	Rupniewski Jerzy	z roku II.

D) Z fundacyi Piotra Więcławskiego o rocznych 150 zł.:

15.	Dąbrowski Edward	z roku II.
16.	Petka Stanisław	„ I.

Z 70-ciu zatem wpisanych uczniów tutejszej Szkoły obdarowanych było 18-tu uczniów stypendyami rozmaitych fundacyj t. j. mniej wiecej trzecia część tej liczby, która z końcem roku

szkolnego poddała się egzaminom rocznym i głównemu. Kwota zaś przez nich tytułem stypendyów pobrana przedstawia tak poważną cyfrę, jaką może żadna inna ze Szkół tego rodzaju poszczycić się nie może — wynosi ona bowiem ze stypendyów:

a) Jeleńskiego 2 po 200 zł.	400 zł.
b) Maciąga 3 po 300 zł.	900 „
c) Petryczyna 10 po 125 zł.	1.250 „
d) Gołuchowskiego 1 na 200 zł.	200 „
e) Więcławskiego 2 po 150 zł.	300 „
Razem . .	3.050 zł.

Gdy się do tego doda i tę kwotę, od której znaczna część uczniów przez W. W. K. odnośnemi rozporządzeniami w formie „Czesnego“ uwolnioną została: i tak rozp. z d. 12. lutego 1892 L. 6.241 7-miu uczniów z r. III. 12-tu „ „ II. Razem 19-tu uczniów. rozp. z d. 10. czerwca 1892 L. 27.536 12-tu „

Razem 31 uczniów po 50 zł. . 1.550 „

Otrzyma się zatem razem kwotę . . . . . 4.600 zł.,

od której płacenia uczniowie nasi dzięki wspaniałomyślności Wysokich władz zwolnieni byli. Przez wzgląd, że opłata szkolna wynosząca wraz z czesnem zaledwie kwotę 340 zł. od jednego ucznia za kompletne utrzymanie wraz z umundurowaniem, nauką, pomieszkaniem, pościelą i obsługą jest tak niską, że gdy od niej się odciągnie jeszcze powyż wykazaną kwotę ze stypendyów i uwolnień od czesnego, to chyba żaden z uczniów tutejszej szkoły na brak środków do utrzymania uskarżać się nie może.

III.

Profesorowie i funkcyonaryusze kraj. Szkoły rolniczej w Czernichdwie.

1. Dyrektor Dr. Władysław Łaszczyński wykładał:

a) Zootechnikę na roku III. w półr. zim. 2 w letn. 2 godz.
b) Dem. z chown na r. III, „ „ 2 „ „ 2 „

Razem 4 w letn. 4 godz.

2. Prof. Dr. Ludwik Birkenmajer, docent Uniwersytetu Jagieł. wykładał:

a) Matemayykę . . .	na roku	I.	w półr. zim.	4	w letn.	4	godz.
„ . . .	„ „	II.	„ „	2	„ „	2	„
b) Fizykę	„ „	I.	„ „	3	„ „	3	„
c) Klimat. i Meteorolohię .	„ „	II.	„ „	—	„ „	2	„
Razem w półr. zim.				9	w let.	11	godz.

3. Prof. Dr. Adam Prażmowski, wykładał:

a) Rolnictwo . . .	na roku	II.	w półr. zim.	3	w letn.	3	godz.
Dem. z rolnictwa . .	„ „	II.	„ „	2	„ „	4	„
b) Rolnictwo . . .	„ „	III.	„ „	3	„ „	1	„
Demonstracye . . .	„ „	III.	„ „	2	„ „	2	„
Razem w półr. zim.				10	w letn.	10	godz.

4. Prof. Konrad Kuhl wykładał:

a) Geometryę wykreślną .	na	I.	roku	w	pół.	zim.	1	w	letn.	—	godz.
Rysunki z Geom.. .	„	I.	„	„	„	„	2	„	„	2	„
b) Mechanikę roln. . .	„	II.	„	„	„	„	2	„	„	2	„
Demontracye . .	„	II.	„	„	„	„	4	„	„	4	„
c) Miernictwo . . .	„	II.	„	„	„	„	—	„	„	2	„
Ćwiczenia w polu .	„	II.	„	„	„	„	—	„	„	2	„
d) Budownictwo . .	„	III.	„	„	„	„	2	„	„	1	„
Rysunki . . .	„	III.	„	„	„	„	2	„	„	—	„
e) Melioracye . . .	„	III.	„	„	„	„	1	„	„	1	„
Cwiczenia . . .	„	III.	„	„	„	„	—	„	„	1	„

Razem w półr. zim. 14 w letn. 15 godz.

5. Prof. Mieczysław Piotrowski wykładał:

a) Zootechnikę . .	na roku	II.	w	półr.	zim.	2	w	letn.	2	godz.
Demonstracye . .	„ „	II.	„	„	„	—	„	„	4	„
b) Anatomię zw. . .	„ „	II.	„	„	„	2	„	„	—	„
Ćwiczenia . .	„ „	II.	„	„	„	2	„	„	—	„
c) Mleczarstwo . .	„ „	III.	„	„	„	—	„	„	1	„
d) Demon. z chowu .	„ „	III.	„	„	„	—	„	„	2	„

Razem w półr. zim. 6 w letn. 9 godz.

6. Prof. Mikołaj Wojciechowski wykładał:

a) Administracyę . .	na roku	III.	w	półr.	zim.	4	w	letn.	2	godz.
Ćwiczenia . . .	„ „	III	„	„	„	2	„	„	4	„
b) Rachunkowość gosp. .	„ „	III.	„	„	„	—	„	„	1	„
Ćwiczenia . . .	„ „	III.	„	„	„	—	„	„	2	„
c) Ekonomię społeczną .	„ „	II.	„	„	„	—	„	„	2	„
d) Praktyka gosp. . .	„ „	III.	„	„	„	2	„	„	2	„

Razem w półr. zim. 8 w let. 13 godz.

7. Dr. Franciszek Stefczyk wykładał:

a) Język niemiecki . .	na roku	I.	w	półr.	zim.	2	w	letn.	2	godz.
„ „ . .	„ „	II.	„	„	„	2	„	„	2	„
„ „ . .	„ „	III.	„	„	„	1	„	„	1	„
b) Historyę . . .	„ „	I.	„	„	„	3	„	„	2	„
„ . . .	„ „	II.	„	„	„	2	„	„	1	„
„ . . .	„ „	III.	„	„	„	1	„	„	1	„
c) Geografię . . .	„ „	I.	„	„	„	2	„	„	1	„
d) Ustawy agrarne . .	„ „	III.	„	„	„	2	„	„	—	„
e) Statystykę roln. . .	„ „	III.	„	„	„	—	„	„	2	„

Razem w półr. zim. 15 w letn. 12 godz.

8) Prof. Karol Trochanowski wykładał:

a) Chemię ogólną . .	na roku	I.	w	półr.	zim.	4	w	letn.	4	godz.
Demonstracye . .	„ „	I.	„	„	„	—	„	„	4	„

b) Chemię rolniczą .	na roku	II.	w półr.	zim.	2	w letn.	2	godz.
Demonstracye . .	„ „	II.	„ „	„	2	„ „	4	„
c) Technologię roln. .	„ „	III.	„ „	„	2	„ „	2	„
Demonstracye . .	„ „	III.	„ „	„	2	„ „	1	„
Razem w półr. zim. 12 w letn. 17 godz.								

9. Prof. Dr. Leon Nowakowski wykładał:

a) Mineralogię . . .	na roku	I.	w półr.	zim.	2	w letn.	2	godz.
b) Botanikę . . .	„ „	I.	„ „	„	2	„ „	2	„
Demonstracye . .	„ „	I.	„ „	„	2	„ „	2	„
c) Zoologię . . .	„ „	I.	„ „	„	2	„ „	2	„
Demonstracye . .	„ „	I.	„ „	„	—	„ „	1	„
d) Fizyologię roślin . .	„ „	II.	„ „	„	2	„ „	—	„
Demonstracye . .	„ „	II.	„ „	„	1	„ „	—	„
Razem w półr. zim. 11 w letn. 9 godz.								

10. Kapelan ks. Mąteusz Jeż wykładał:

a) Religię	na roku	I.	w półr.	zim.	1	w letn.	1	godz.
„	„ „	II.	„ „	„	1	„ „	1	„
„	„ „	III.	„ „	„	1	„ „	1	„
b) Jezyk polski . . .	„ „	I.	„ „	„	3	„ „	2	„
„ „ . . .	„ „	II.	„ „	„	2	„ „	1	„
„ „ . . .	„ „	III.	„ „	„	1	„ „	1	„
Razem w półr. zim. 9 w letn. 7 godz.								

11. Docent Dr. Andrzej Walentowicz Prof. Uniw. Jagiel. wykładał:

Weterynaryę . . .	na roku	III.	w półr.	zim.	2	w letn.	1	godz.
Demonstracye . . .	„ „	III.	„ „	„	1	„ „	1	„
Razem w półr. zim. 3 w letn. 2 godz.								

12. Docent: Stanisław Remin, Nadleśniczy dóbr hr. Tenczyńskiego wykładał:

Encyklopedyę leśnictwa . . .	na roku	III.	w półr.	letn.	2	godz.
Demonstracye	„ „	III.	„ „	„	1	„
Razem w półr. letn. 3 godz.												

13. Docent Alojzy Rużyczka, zawiadowca ogrodów, chmielarni i uprawy wikla wykładał:

Sadownictwo
Warzywnictwo
Chmielarstwo i o
Uprawie wiklin

na roku III. w półr. zim. 1 w let. 2.

14. Lekarz zakładu: Dr. Franciszek Michalik.

15. Prefekt internatu: Bolesław Żakowski, prowadził prócz tego Praktykę gospodarską uczniów roku I. i II. w 6 godz. tygod.

16. Kasyer zakładu: Jan Wojna.

17. Ekonom folwarku: Zygmunt Stasiniewicz.

Uwaga: Ze zmian zaszłych w ciągu roku zanotować należy:

1. Prof. Mikołaj Wojciechowski, Dyrektor kraj. niższej Szkoły roln. w Kobiernicach rozp. WWK. z dnia 20/3 1891 L. 28.715 przydzielony do tutejszej szkoły w charakterze profesora Administracyi z rachunkowością wiejską.

2. Prof. Stanisław Szalay powołany został równocześnie przez WWK. do objęcia obowiązków krajowego nauczyciela wędrownego rolnictwa.

3. Dyrektor Dr. Łaszczyński otrzymał rozporządzeniem z dnia 20. maja 1892 roku L. 17.569 w maju urlop jednomiesięczny dla poratowania zdrowia — zastępstwo zaś w Dyrekcyi poruczonem zostało na czas jego nieobecnoćci Prof. Dr. Birkenmajarowi, w wykładach Prof Piotrowskiemu.

IV.

Środki naukowe.

W pomieszczeniu środków naukowych, które dziś już wcale poważne i dla celów nauki niemal wystarczające zbiory stanowią — nie zaszła dotąd niestety żadna zmiana na lepsze. W krótkim jednak czasie spodziewać się już należy polepszenia się i pod tym względem stosunków, gdy sprawa zatwierdzenia planów rozszerzenia gmachu tutejszego i przyznania przez Wysoki Sejm i c. k. Ministerstwo rolnictwa odpowiedniej subwencyi doczekały się urzeczywistnienia i z pomyślnem skutkiem załatwione zostały.

Z dość licznie nagromadzonych zbiorów naukowych jak dotąd, należycie jeszcze korzystać nie można, gdyż ani odpowiedniego miejsca na systematyczne ich zestawienie w zaimprowizowanych muzeach i gabinetach, ani miejsca do prowadzenia demonstracyj i ćwiczeń nie ma.

Po zbudowaniu zaś osobnego gmachu, do którego cały internat wraz z częścią gospodarską jak kuchnią, spiżarniami, magazynami, kasą i mieszkaniami Kapelana, Prefekta i Kasyera będą mogły już być przeniesione — nastąpi adaptacya dzisiejszego gmachu, w którym znajdą wygodne swe pomieszczenie przedewszystkiem Sale wykładowe, Sala rekreacyjna, której brak obecnie może najdotkliwiej odczuwać się daje. Zbiory, laboratorya, muzea i biblioteka, z których ta ostania dziś znajduje swe pomieszczenie w pokoju przechodniem lub wedle potrzeby i na kurytarzach.

Niektóre zbiory jak hodowlany (zootechniczny), anatomii i fizyologii zwierząt, weterynaryjny, mleczarski i rybacki, mając już dość znaczną ilość okazów — jako muzea nie istnieją wcale, lecz składają swój inwentarz cały, częścią w mieszkaniu Prefekta, — częścią w zamkniętych szafach w salach wykładowych lub na kurytarzach częścią w magazynie machin lub i w nieroztwartych dotąd pakach.

Szczegółowy opis poszczególnych zbiorów i muzeów pozostawić musimy do jednego ze sprawozdań lat późniejszych, gdy po rozszerzeniu gmachu szkolnego takowe należycie uporządkowane zostaną. Dziś zaznaczyć nam tylko wypada, uprzedzając tem samem Wysokie Władze, że zapotrzebowanie znaczniejszych nawet funduszów z naszej strony na dokompletowanie zbiorów i urządzenie założyć się mających muzeum stanie się nieodzowną koniecznością.

V.

Biblioteka.

Biblioteka tutejsza stanowi bezsprzecznie w urządzeniach tutejszych ciągle jeszcze odwrotną stronę medalu. Wyznaczana corocznie dotacya na przykupno dzieł, oprawę książek i prenumeratę czasopism nie stoi w żadnym stosunku do rzeczywistych potrzeb i takowych żadną miarą zaspakajać nie może. Dotacya ta zużywaną jest bowiem na zakupno przedewszystkiem dzieł fachowych, które w zupełności ją pochłaniają, a i w tych działach jak np. w całej części administracyi rolniczej — wedle zdania dotyczącego profesora — na wielkie jeszcze braki się napotyka.

Z czasopism prenumerowała Szkoła li tylko fachowe i to najniezbędniejsze, z których kilka otrzymywała w darze. Dotacya na opędzenie kosztów tego działu jest, mało powiedzieć, nie

wystarczającą — bo gdy się zważy odległość Czernichowa od ognisk życia naukowego — następnie i tę okoliczność, że młodzież obecna — co prawdziwą dla szkoły jest chlubą — nie zadawalnia się li tylko nauką z wykładów, lecz bardzo chętnie czas wolny poświęca studyom własnym, do czego służyć jej mają przez Profesorów polecone czasopisma i dzieła treści belletrystycznej — nie mogą ani jej kierownicy ani ona sama pożądanych odnieść korzyści w obec braków, jakie na każdym kroku się napotyka. Chociaż Szkoła tutejsza jest Szkołą średnią, nie można przecież stąd wyciągać konsekwencyi, że i jej Profesorowie tylko na średnim stopniu nauki pozostać mogą — a gdy w szkołach wyższych dotacya ta $4^1/_2$ razy jest większą, to i tu koniecznością niemalby było podnieść ją do tej samej wysokości.

Szkoła tutejsza połączoną jest z internatem a rekrutująca się do niej młodzież — jakkolwiek później chętna do nauki i pracy — przychodzi tu nieoczytana i nie znająca literatury i języka rodzinnego. Należałoby jej zatem w tym kierunku prędzej może nawet jak w innym przyjść z rychłą pomocą. Tymczasem dział belletrystyczny biblioteki naszej pochodzący wyłącznie prawie z dobrowolnych datków rodziców uczniów — jest tak szczupły, że żadną miarą zadość potrzebie czynić nie może. Dowodem, że potrzeba ta jest faktyczną i że ciągle się wzmaga, może być ta okoliczność, że uczniowie, znając ten stan rzeczy, założyli swój własny mały księgozbiorek dzieł ogólnie kształcących i treści belletrystycznej, oddając go pod opiekę Kapelana zakładu. Na te prawdziwie pocieszające objawy u młodzieży naszej wpływa bezwarunkowo ścieśnione życie internatowe, które należy podtrzymywać tą drogą zachęty, na którą szczęśliwym zbiegiem okoliczności młodzież ta, sama już weszła.

VI.

Folwark.

Po uregulowaniu gospodarczego przez zaprowadzenie odpowiedniego płodozmianu i urządzenia wygodnego pomieszczenia dla inwentarzy, (o czem w poprzedniem sprawozdaniu) takowe postępowało prawidłowe w oznaczonym kierunku. Kierunek ten okazał się ze wszech miar korzystnym, bo inwentarze lepiej są obecnie i taniej utrzymane niż dawniej, a przytem produkcya obornika do tyle się zwiększyła, że wystarcza na znawożenie 12 morgów zamiast 5, jak dawniej.

Otworzył się też ożywiony popyt na inwentarze rozpłodowe, które rozchodzą się na całą Galicyę i przed urodzeniem jeszcze bywają zamawiane. W ciągu roku $189^1/_2$ sprzedano 2 buhajki — 1 tryka — 20 świnek wielkiej rasy białej angielskiej; oprócz tego odbiera kuchnia szkolna niemal co tydzień jednego tucznika w cenie 45—70 zł. Rozwój tej ostatniej gałęzi gospodarczej zapewnia w tutejszych warunkach największy dochód; życzyćby tylko należało, aby Wysoki Sejm krajowy zechciał zezwolić na powiększenie nowo zbudowanych chlewów, które nie mogą pomieścić żądanej ilości nierogacizny. Nowy ten, nieprzewidzianym popytem wywołany wydatek, opłaciłby się sowicie, ile że koszta do budówki nie przyniosłyby 400 zł., dochód zaś brutto z nierogacizny w roku gospodarczym 1892/93 już około 2.300 zł. wyniesie, a mógłby jeszcze być powiększonym.

Tak wychów i utrzymanie inwentarzy jak i roboty polne dostarczały obfitego materyału dla demonstracyi, z których hodowlane prowadził Dyrektor i prof. Piotrowski, gospodarcze i rolnicze prof. Wojciechowski i Prażmowski, — praktyką zaś gospodarczą kierował na roku III. prof. Wojciechowski, na roku I. i II. prefekt Żakowski.

Z Dyrekcyi kraj. Szkoły rolniczej w Czernichowie.

Dnia 15. kwietnia 1893 r.

Dr. Łaszczyński.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

Do L. W. 21.145/93.

Aleg. 135.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o czynnościach nauczycieli wędrownych gospodarstwa wiejskiego, tudzież Instruktora mleczarstwa, za rok 1892.

Wysoki Sejmie!

Instytucya nauczycieli wędrownych gospodarstwa wiejskiego zaczyna się — jakkolwiek powoli — w kraju naszym rozwijać. Lud nasz zaczyna się już z nią oswajać, nie zachowuje się już jak w początkach odpornie, a co najmniej apatycznie i z chęcią zasięga rad i pouczeń u krajowych nauczycieli wędrownych rolnictwa, mianowicie w miejscowościach, które nauczycieli już po raz drugi w objazdach swoich odwiedzają.

Rok 1892 rozpoczął Wydział krajowy działalnością czterech nauczycieli wędrownych gospodarstwa wiejskiego i jednego Instruktora mleczarstwa.

Nauczycielami tymi byli pp. Seweryn Wiśniewski, Antoni Wilk, Tadeusz Stamirowski i Stanisław Szalay powołany przez Wydział krajowy w miejsce Edmunda Bielskiego (do pełnienia obowiązków kierownika kraj. niższej szkoły rolniczej w Kobiernicach powołanego), w końcu Instruktor mleczarstwa Ursyn W. Massalski. Wkrótce jednak ubył przez śmierć śp. Antoni Wilk, a ubytek ten niedał się na razie zastąpić dla braku kandydatów na tę posadę ukwalifikowanych, to jest takich, którzyby oprócz znajomości teorytycznej i praktycznej całości nauki gospodarstwa wiejskiego, a przedewszystkiem jej dwóch głównych działów: Rolnictwa i Hodowli zwierząt domowych, znali także i stosunki gospodarcze kraju naszego, a w pierwszym rzędzie stosunki gospodarstwa włościańskiego, jego wady i potrzeby. — Nie mając na posadę tę odpowiedniego kandydata, powstrzymał się Wydział krajowy z jej tymczasowem obsadzeniem, w nadziei, że rokowania, jakie nawiązał z kandydatami na posadę nauczyciela wędrownego do nauki weterynaryi, zostaną do pomyślnego wyniku doprowadzone i że w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 8. kwietnia 1892. na czwartego nauczyciela wędrownego będzie mógł być powołany weterenarz, któryby oprócz nauki wędrownej włościanom udzielanej, udzielać mógł nauki weterenaryi w krajowych niższych szkołach rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach, na kilkotygodniowych w każdej z tych szkół urządzonych kursach.

Rokowania te nie doprowadziły do pomyślnego rezultatu (o czem poniżej), a gdy

z początkiem roku 1893 p. Tadeusz Stamirowski z posady nauczyciela wędrownego ustąpił, rozpisał Wydział krajowy na opróżnione po p. Stamirowskim i ś. p. Wilku posady konkurs, który w najbliższym czasie roztrzygnięty zostanie.

Jak w roku poprzednim tak też w roku 1892 zwołał Wydział krajowy konferencyę krajowych nauczycieli wędrownych rolnictwa i lustratorów kółek rolniczych, celem ustnej wymiany spostrzeżeń poczynionych przy wykonywaniu czynności nauczycielskich, a względnie lustracyjnych, w ubiegłym okresie tych czynności, wypowiedzenia opartych na tych spostrzeżeniach uwag i wniosków co do działalności nauczycielskiej i lustracyjnej w nadchodzącym okresie i ułożenia planu tejże działalności. — Konferencya taka odbyła się w dniu 13. kwietnia 1892 w biórze Departamentu II. Wydziału krajowego i pod przewodnictwem Szefa tegoż Departamentu, a wzięli w niej udział: Delegaci Zarządu głównego Towarzystwa kółek rolniczych pp.: Bolesław Augustynowicz prezes i Mieczysław Onyszkiewicz członek zarządu głównego tegoż Towarzystwa, — referent spraw rolniczych p. Zygmunt Strusiewicz, — nauczyciele wędrowni pp. Seweryn Wiśniewski, Stanisław Szalay i Tadeusz Stamirowski i lustratorowie kółek rolniczych pp: Zygmunt Gawarecki i Karol Mielecki.

Na konferencyi tej zgodzono się iż krajowi nauczyciele wędrowni powinni obok wykonywania czynności swych nauczycielskich, wskazanych im Instrukcyą służbową przez Wydział krajowy (L. 12852 89) wydaną, a przez c. k. Ministerstwo rolnictwa (dające subwencyę na utrzymanie tych nauczycieli) zatwierdzoną, lustrować także kółka rolnicze, znajdujące się w miejscowości w której naukę wędrowną wykonują, i z wyniku tej lustracyi składać osobne sprawozdanie tabelaryczne, które Wydział krajowy z końcem roku Zarządowi głównemu kółek rolniczych komunikuje. — Lustratorów zaś Towarzystwa kółek rolniczych zadaniem być powinno w pierwszym rzędzie: lustrowanie kółek i podtrzymywanie ich żywotności przez udzielanie pouczeń na zebraniach tych kółek, zakładanie czytelni kółek, zakładanie sklepików włościańskich nowych i kontrolowanie czynności sklepików już istniejących z udzielaniem wskazówek co do prowadzenia rachunków, sprowadzania towarów i t. p. — Przez taką działalność lustratorowie kółek rolniczych przygotowują grunt dla działalności krajowych nauczycieli wędrownych i dla tego to obowiązani są ci ostatni usiłowania pierwszych wspierać.

Na konferencyi wspomnianej wypowiedziano przekonanie, że zwiedzenie przez nauczycieli wędrownych po raz wtóry tych miejscowości, w których w latach ubiegłych pouczeń udzielali, jest pożądane, dla przekonania się, czyli pierwsze pouczania obudziły zainteresowanie się włościan, czyli i w jakim stopniu z udzielanych im pouczeń korzystają, — i dla ponowienia i uzupełnienia pouczeń pierwszych. — W końcu, w przypuszczeniu, że Wydział krajowy przekonanie to podzielać będzie, zaproponowano wyznaczyć krajowym nauczycielom wędrownym, a względnie lustratorom kółek rolniczych, następujące powiaty do ich działalności w roku 1892:

A. Dla nauczycieli wędrownych gospodarstwa wiejskiego:

1. Seweryna Wiśniewskiego: powiaty: Zbaraski, — Tarnopolski, — Brzeżański i Zaleszczycki.

2. Stanisława Szalaya: powiaty: Dąbrowski, Krakowski, — Chrzanowski, — i Wadowicki. —

3. Tadeusza Stamirowskiego: powiaty: Niski, — Myślenicki, — i Bialski. —

B. Dla lustratorów kółek rolniczych:

1. Zygmunta Gawareckiego: powiaty: Brzozowski, — Sanocki, — Krośnieński i Jasielski. —

2. Karola Mieleckiego: powiaty: Brodzki, — Kamionecki, Bobrecki, — i Skałacki.

3. Jana Świetlika: powiaty: Lwowski, — Grodecki, — Rudeński, — i Samborski; — a dla

4. Stanisława Juchnowicza: powiaty: Mościski, — Przemyski, — Jarosławski i Dobromilski. —

Wydział krajowy przyjął powyższy projekt, i zawiadomił o tem Zarząd główny Towarzystwa kółek rolniczych, we Lwowie (do LW. 19615 92), wzywając zarazem, ażeby swoim lustratorom dał odpowiednią instrukcyę, iżby ci planu podróży i czynności przez konferencyą zaprojektowanego, a przez Wydział krajowy zatwierdzonego ściśle przestrzegali.

Krajowi nauczycieli wędrowni wypełniali czynności swoje ściśle według powyż wspomnianego planu, zwracając uwagę gospodarzy włościan na wchodzącą w życie ustawę hodowlaną i udzielając zastosowanych do miejscowości rad i wskazówek odnoszących się do hodowli bydła, stosownie do 10-tej uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 1. i 4. kwietnia 1892.

Według sprawozdań przez Zarząd główny kółek rolniczych Wydziałowi krajowemu przedłożonych i w krótkiej drodze uzupełnionych, wykonywali lustratorowie kółek rolniczych czynności swoje w następujących powiatach:

1 p. Zygmunt Gawarecki w 10-ciu gminach powiatu Grybowskiego.

2. p. Karol Mielecki w 87 miejscowościach powiatów: Brodzkiego, — Kamioneckiego, — Bobreckiego, — Skałackiego, — Sokalskiego, — Rawskiego i Żółkiewskiego.

3. p. Stanisław Juchnowicz, w 29 gminach powiatów: Mościskiego, — Przemyskiego i Zbarazkiego. —

Lustrator Jan Świetlik, nie odbywał żadnych lustracyi, — natomiast:

4. Władysław Szybiński w 3 gminach powiatu Lwowskiego.

5. p. Bolesław Górski w 53 miejscowościach powiatów: Jasielskiego, — Krośnieńskiego, — Dobromilskiego i Sanockiego.

6. p. Feliks Neustein w 84 miejscowościach powiatów: Grodeckiego, — Rudeńskiego i Jarosławskiego.

7. p. Bazyli Korol w 44 miejscowościach powiatów: Bialskiego, — Monasterzyskiego i Nowo-sandeckiego.

8. p. Jędrzej Bochniewicz w 6 miejscowościach powiatu Samborskiego.

Wydział krajowy, kierując Instytucyą wędrownych nauczycieli gospodarstwa wiejskiego nie ograniczał się wszakże, na wskazaniu tymże okręgu i zakresu tudzież sposobu działania, — ale wykonywał kontrolę nad ich czynnościami, utrzymując ciągłą ewidencyę odnoszącą się się do miejscowości ich każdoczesnego pobytu, tak za pomocą Dziennika czynności (jaki każdy nauczyciel prowadzić jest obowiązany), jak i za pomocą raportów tygodniowych (z ich pobytu) i miesięcznych (z ich czynności) na podstawie Dziennika czynności układanych i przez każdego nauczyciela wędrownego Wydziałowi krajowemu przedkładanych.

Nie zaniedbał też Wydział krajowy co do działalności kraj. nauczycieli wędrownych zasięgać opinii ludzi fachowych, mężów zaufania, których uprosił, ażeby pouczeniom i w ogóle działalności krajowych nauczycieli wędrownych przejrzeć się zechcieli.

Temat do wykładów i pouczeń, tudzież wykaz szczegółowy miejscowości, w których odbywały się pouczenia, jak niemniej liczba słuchaczy biorących w nich udział, podane na osobnym tu załączonym wykazie (Alegat *A.*)

Alegat A.

Temat wykładów i pouczeń, w każdej prawie miejscowości ten sam, omawiany był wszakże mniej lub więcej obszernie, a w każdej miejscowości w szczegółach do stosunków tej miejscowości zastosowany. — Wskazówki odnoszące się do uprawy roli i jej nawożenia, — do użycia odpowiednich narzędzi i nawozów, — do obchodzenia się z nawozem stajennym, —

wyboru nasienia, — potrzeby wprowadzenia uprawy roślin pastewnych i przemysłowy, — stanowiły temat każdego wykładu. Wszędzie też udzielali nauczyciele wskazówek do urządzenia gnojarni.

W miejscowości blisko miast położonych, zwracali nauczyciele wędrowni uwagę gospodarzy gruntowych na korzyści gospodarstwa nabiałowego, a dalej na produkcyę warzyw, która w tych warunkach daleko większe przynieść może korzyści niż uprawa zbóż. —

Ze względu na wchodzącą w życie ustawę hodowlaną (o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych) obznajamiali nauczyciele wędrowni włościan ze znaczeniem i doniosłością tej ustawy, udzielając pytającym wszędzie stosownych informacyi co do zastosowania tej ustawy. Objaśnienia te, na które nauczyciele wędrowni zazwyczaj drugi wykład w każdej miejscowości przeznaczali, łącząc je z pouczeniami hodowli bydła i wyboru buhajów dotyczącymi, budziły wszędzie wielkie zainteresowanie.

Sprawozdania szczegółowe każdego z nauczycieli wędrownych Wydziałowi krajowemu peryodycznie przedkładane — a obecnie w kancelaryi sejmowej do przeglądu złożone — są zbyt obszerne, ażeby je drukiem ogłaszać. — Wydział kraj, pozostaje przeto na zaznaczeniu, że sprawozdania te obejmują oprócz dat w załączonym wykazie podanych, krótkie opisy stosunków gospodarskich tych miejscowości i okolic, w których się posiedzenia odbywały. Opisy te dostarczą z czasem bardzo cennego mateyału do systematycznego zestawienia poglądu na stosunki gospodarstw gruntowych włościańskich, dotychczas osobno i szczegółowo nie badanych i posłużą do bliższego zapoznania się z niemi.

Ze wspomnianych sprawozdań nauczycieli wędrownych podnosi wszakże Wydział kraj. co następuje:

1. Nauczyciel wędrowny p. Seweryn Wiśniewski zwiedził 74 miejscowości powiatu zbarazkiego, tarnopolskiego, brzeżańskiego i zaleszczyckiego. Powiat tarnopolski objechał p. Wiśniewski po raz wtóry i miał sposobność przekonać się, że we wszystkich tych gminach, w których już w latach ubiegłych pouczał, jest nietylko większe zainteresowanie się, ale rzeczywisty postęp, bądź to w obchodzeniu się z nawozem, bądź w uprawie roli, bądź to w jednem i drugiem. Objaw ten jest dowodem nietylko pożyteczności instytucyi krajowych nauczycieli wędrownych, ale także potwierdzeniem zdania Wydziału kraj., że skoro nie rozporządzamy na razie liczniejszymi siłami nauczycielskiemi, nie należy je po całym kraju rozdrabniać, ale ograniczać ich działalność do okolic i miejscowości, których gospodarze gruntowi przygotowani już zostali do przyjmowania nauki, czy to poprzedniem nauczaniem kraj. nauczycieli wędrownych, czy też przez działalność kółek rolniczych.

Wykłady miewał p. Wiśniewski prawie wszędzie w języku ruskim, wyjątkowo tylko w polskim. Wszędzie cieszył się znacznym udziałem słuchaczy, którzy w niektórych miejscowościach dochodził do poważnej cyfry 120. (Taurów, Helenkowice, Łazowa) i 150 (Hnilice) — a prawie na wszystkich jego wykładach był ktoś z inteligencyi miejscowej, zazwyczaj proboszcz lub wikary i nauczyciel miejscowy, jeżeli zamieszkiwali w gminie, — prócz tego oficyaliści prywatni, którzy nieraz odnosili korzyści z wykładów, jak świadczy np. urządzona gnojarnia według wskazówek danych w roku zeszłym na folwarku w Łuce.

2. Stanisław Szalay pouczał w 34 miejscowościach mając powołanych na wykłady włościan z 74 gmin, w powiecie dąbrowskim i krakowskim Wypełnieniu planu objazdów przez konferencyę nauczycieli wędrownych i lustratorów zaprojektowanego, a Wydział krajowy przyjętego, stanęło na przeszkodzie grożące niebezpieczeństwo cholery, które spowodowało ck. władze powiatowe, iż zażądało, ażeby zwoływania liczniejszych zgromadzeń zaniechać. Dobre przyjęcie jakiego doznawał od włościan szczególnie powiatu dąbrowskiego, świadczy, że potrafił uchwycić najbardziej stosunkom tej okolicy oepowiadające tematy pouczenia, za co mu swoją wdzięczność wyrażali. Znaczna liczba słuchaczy w niektórych miejscowościach, dowodzi także wielkiego zainterosowania; i tak w Miechowicach było 250, w Otfinowie 200, w Zielonce 168, w Radgoszczy 140, w Bo-

lechowie 120 etc. słuchaczy. Znajdujemy wprawdzie w sprawozdaniu bardzo małą liczbę słuchaczy wykazaną jak np. w Mogile 3, w Woli justowskiej 9, ale są to miejsca blisko Krakowa położone i odbierające pocztę w Krakowie, że zaś, jak to sami naczelnicy usprawiedliwiając się przyznali, na pocztę prawie nigdy nie posyłają, tylko przy okazyi ktoś ją odbiera, a wtedy właśnie był czas gorączkowego zbioru siana. przeto włościanie nie otrzymali na czas uwiadomienia o przybyciu nauczyciela i niezdołali się liczniej zgromadzić. Takich miejscowości było zaledwie trzy.

W swoich sprawozdaniach ze spostrzeżeń i z doświadczeń zdobywanych przy poznawaniu potrzeb włościan poruszył p. Szalay dwie ważne kwestye, którymi, jego przekonaniem, należałoby się więcej zająć. — Jedną z nich jest zaprowadzenie gospodarstw wzorowych włościańskich, któremi możnaby przykładowo okazywać włościanom drogę do podniesienia ich gospodarstw i dobrobytu prowadzącą, — drugą zaś uregulowanie użytkowania pastwisk gminnych. P. Szalay wypracował też memoryał o potrzebie i korzyściach zaprowadzenia wzorowych gospodarstw włościańskich bądź przy szkołach ludowych bądź u gospodarzy rolnych i przedstawił go Wydziałowi Rady powiatowej krakowskiej, który postanowił założyć pod kierunkiem p. Szatrzy takie gospodarstwa w swoim powiecie, oparte tymczasowo o szkoły ludowe w Rącznej, Kamieniu i Rościelnikach. Na razie przystąpił Wydział powiatowy do utworzenia takiego gospodarstwa wzorowego w Rącznej i udzielił już w roku bieżącym na ten cel zasiłek w kwocie 25 zł. na urządzenie gnojarni i zakupno nawozów dopełniających. Zarazem przedstawił p. Szalay plan zaprowadzenia w Rącznej uregulowanego pastwiska gminnego. Po pouczeniach bowiem jego w tej miejscowości o pastwiskach, zachęceni włościanie postanowili około 200 morgów pastwisk, należących do gminy, wedle pouczeń p. Szalaya uregulować. Obydwa powyższe projekta wypracowane przez p. Szalaya przydzielił Wydział krajowy komisyi dla spraw rolniczych do zaopiniowania.

3. P. Tadeusz Stamirowski pouczał w 73 miejscowościach powiatów: niskiego, myślenickiego i bialskiego. Wykład jego odbywał się w języku polskim, a udział słuchaczów był niekiedy bardzo znacznym, jak np. w Trzebini, gdzie było 240 słuchaczy zgromadzonych, dalej w Jeżowej 126, w Sułkowicach 125 i t. d — niekiedy znowu zniżał się udział słuchaczy do liczby poniżej 20, przeciętnie jednak obejmował z wyż 30 słuchaczy. Z końcem roku 1892, bo w drugiej połowie grudnia, ustąpił p. Stamirowski z zajmowanej posady, spowodowany do tego stosunkami swymi.

Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 8. kwietnia 1892 w rozprawie budzetowej przy pozycyi 225. uchwalił co następuje:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby jeden z zamianować się mających nauczycieli wędrownych miał kwalifikacyę nauczyciela weterynaryi, tak, aby mógł w oznaczonym przez Wydział krajowy czasie wykładać ten przedmiot w Jagielnicy, Kobiernicach i Horodence".

Wskutek powyższej uchwały rozpisał Wydział krajowy konkurs (LW. 22.105/92) na posadę wędrownego nauczyciela weterynaryi z płacą roczną w kwocie 1.500 zł. i ryczałtem rocznym na koszta podróży w kwocie 500 zł. wa. podając prawa i obowiązki do tej posady przywiązane, a zarazem nadmieniając, iż posada ta będzie obsadzoną prowizorycznie i na razie tylko na rok jeden. W skutek ogłoszonego konkursu zgłosiło się na posadę wędrownego nauczyciela weterynaryi sześciu kandydatów. Podania kandydatów wraz z zestawioną tabelą kwalifikacyjną przydzielił Wydział krajowy komisyi rolniczej do zaopiniowania. Sekcya stała tejże komisyi, rozpatrzywszy przedłożone przez kandydatów dowody kwalifikacyi, zaleciła Wydziałowi krajowemu na pierwszem miejscu p. N. J. Sikorskiego weterynarza państwowego w Tarnowie.

Kiedy jednakże Wydział krajowy, zgodnie z propozycyą sekcyi stałej krajowej komisyi rolniczej, p. Sikorskiego zamianował, oświadczył tenże, że nieuważał, iż posada nauczyciela wędrownego nie jest etatową, nie dającą prawa do emerytury, i że takiej posady przyjąć nie może, mając jako urzędnik państwowy nietylko emeryturę ale i awans zapewniony. Rokowania w krótkiej drodze z p. Sikorskim przeprowadzone nie doprowadziły do żadnego rezultatu. Ale i inni kandydaci, którzy odpowiednią kwalifikacyę posiadali, stawiali warunek, że przynajmniej po jednorocznej prowizorycznej służbie, jako stali etatowi urzędnicy krajowi stabilizowani zostaną.

Ponieważ Wydział krajowy przyszedł do przekonania, że bez dopełnienia tego warunku nie będzie możności pozyskać weterynarza odpowiednio ukwalifikowanego, przeto postanowił, po zasięgnięciu opinii krajowej komisyi rolniczej, przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek na utworzenie posady etatowej weterynarza krajowego, zarazem nauczyciela weterynaryi w krajowych niższych szkołach rolniczych, z płacą równającą się płacom nauczycieli fachowych szkoły krajowej rolniczej w Czernichowie, to jest z płacą stałą 1300 zł. dodatkiem aktywalnym 240 zł. co czyni razem 1540 i ryczałtem na koszta podróży 500 zł. tudzież z dodatkami pięcioletniemi po 200 zł. każdy i prawem do emerytury.

Do powyższego sprawozdania o czynnościach kraj. nauczycieli wędrownych rolnictwa dołącza Wydział krajowy sprawozdanie o czynnościach krajowego Instruktora mleczarstwa p. Dr. Ursyna Wareg Massalskiego, którego czynności również nie są do pewnej miejscowości stale przywiązane, lecz podobnie jak nauczycieli wędrownych rolnictwa wykonywane, chociaż tylko jedną gałęź gospodarstwa wiejskiego obejmują i do innej sfery rolników przeważnie nie odnoszą. — W myśl bowiem zakresu działania przez Wydział krajowy na wniosek krajowej komisyi dla spraw rolniczych Instruktorowi mleczarstwa naznaczonego, należy do obowiązków tegoż na pierwszem miejscu: „W kołach wykształconych rolników słowem i pismem rozpowszechniać racyonalne urządzenie i prowadzenie gospodarstwa nabiałowego, i udzielać każdemu zgłaszającemu się o to rolnikowi szczegółowych rad i wskazówek fachowych odnoszących się do urządzania mleczarni, przeróbki mleka, zbytu produktów mleczarskich i t. p. — tudzież odnoszących się do zawiązania i prowadzenia mleczarni zbiorowych, spółek mleczarskich produkcyjnych i handlowych“. —

Ażeby zadanie to spełnić, udaje się p. Massalski w różne okolice kraju, na żądanie czy to prywatnych właścicieli, czy też komitetów centralnych c. k. Towarzystw rolniczych lub ich oddziałów, i tam bądź szczegółowych rad udziela, bądź miewa wykłady połączone z demonstracyami, którymi pouczyć i do więcej racyonalnego prowadzenia gospodarstwa nabiałowego zachęcić usiłuje. —

Bezpośrednim skutkiem takiego wędrownego pouczania jest, że w wielu gospodarstwach zaprowadzono Separatory ręczne zalecone przez p. Instruktora, w innych wyrób masła za pomocą również przez niego zaleconej maselnicy jest lepszy, że masło lepszej jakości znajduje lepszy zbyt we Lwowie (za pośrednictwem Instruktora), a nawet w kilku miejscach poczyniono już kroki do założenia spółek mleczarskich.

W roku ubiegłym miał p Massalski kilkudniowe wykłady o mleczarstwie w krajowej niższej szkole rolniczej w Horodence (dla krajowych niższych szkół rolniczych w Kobiernicach i Jagielnicy przeznaczył Wydział krajowy instruktora szkoły kobiernickiej p. Przemysława Cholewę, którego w r. 1891 na naukę mleczarstwa za granicę wysłał), następnie miał kilkogodzinny z demonstracyami połączony wykład podczas zjazdu kierowników i nauczycieli kraj. niższych szkół rolniczych na doroczną konferencyę, — a od połowy roku 1892 miewa co dni 14 wykłady o gospodarstwie nabiałowem, połączone z demonstracyami, w Muzeum przemysłowem w Krakowie, na które przeważnie kobiety uczęszczają. Podobnych wykładów we

Lwowie nie mógł p. Massalski urządzić, dla braku odpowiedniego na ten cel lokalu. W Krakowie zarząd Muzeum przemysłowego oddał p. Massalskiemu do dyspozycyi odpowiedni lokal darmo; — we Lwowie mieszczą się przyrządy mleczarskie w suterenach gmachu Sejmowego, do których przystęp Publiczności jest utrudniony; — a że lepszego pomieszczenia w gmachu Sejmowym nie ma, będzie Wydział krajowy zmuszony przy uchwalaniu budżetu na rok 1894 prosić Wysoki Sejm o wstawienie stosownej kwoty na najem lokalu, przeznaczonego na zbiory maszyn i przyrządów mleczarskich, tudzież na odbywanie pouczających demonstracyi z tymi przyrządami. — Zarazem będzie musiał Wydział krajowy prosić o wstawienie w budżecie większej kwoty na przyrządy i demonstracye, zważywszy, że kwota dotychczas na ten cel przeznaczona nie wystarcza i znacznie przekroczoną być musiała. —

Alegat B. Dołączone do niniejszego sprawozdania zestawienie tabelaryczne (Alegat *B.*) wykazuje wszystkie miejscowości, w których Instruktor mleczarstwa miewał wykłady, lub udzielał szczegółowych pouczeń obchodzenia się z różnymi przyrządami mleczarskimi i z nabiałem w ogóle, bądź właścicielom ziemskim bądź ich oficialistom i służbie. — W siedemnastu wypadkach korzystał p. Instruktor ze zjazdu znaczniejszej liczby rolników, spowodowanego zebraniem Towarzystw rolniczych oddziałowych, wystawą przeglądową bydła i t. p. — Na wykładach jego zbierało się przeciętnie około 50 słuchaczy, — a ogólna liczba słuchaczy wyniosła 983, nie licząc tych, którym w 15-tu miejscowościach szczegółowych pouczeń udzielał. —

Nadmienić tu w końcu należy, że p. Massalski wypracował w r. 1892 projekt instrukcyi, według której wykonywaną być powinna kontrola mleka i artykułów nabiałowych w miastach — i podręcznik do nauki mleczarstwa. — Pierwsza praca przydzieloną została do ocenienia sekcyi stałej krajowej komisyi rolniczej, która orzekła, iż załatwienie tej sprawy powstrzymać należy aż do ostatecznego załatwienia sprawy wydania traktowanej w Radzie państwa ustawy o kontroli artykułów spożywczych — druga zaś oddaną została do zbadania i ocenienia osobnej komisyi sędziów, przez Wydział krajowy na propozycyą kraj. komisyi rolniczej do ocenienia prac konkursowych o mleczarstwie powołanej.

Na podstawie wywodów w powyższem sprawozdaniu zawartych Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o czynnościach kraj. nauczycieli wędrownych gospodarstwa wiejskiego i kraj. Instruktora mleczarstwa za r. 1892.

2. Sejm ustanawia stałą posadę krajowego weterynarza, zarazem nauczyciela wędrownego weterynaryi, z prawami przysługującymi urzędnikom krajowym i wynagrodzeniem stałem wynosącem: 1300 zł. (2600 koron austr.) płacy, — 240 zł. (480 koron austr.) dodatku aktywalnego, powiększonem dodatkami pięcioletnimi, odpowiadającymi dodatkom należnym urzędnikom krajowym tej samej rangi. — Na koszta zaś podróży przeznacza się ryczałt w kwocie 500 zł. (1000 koron austr.) rocznie.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 27. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:
***Sanguszko** w. r.*

Sprawozdawca:
***Romanowicz** w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Alegat A. do sprawozdania Wydziału krajowego l 21 145/93

Wykaz wykładów i pouczeń

przeprowadzonych przez krajowych wędrownych nauczycieli gospodarstwa wiejskiego w roku 1892.

L. porz.	Miejscowość i Powiat	Język wykładowy	Ilość obecnych	Temat wykładów	Rodzaj demonstracyi	Uwaga
1	P. Seweryn Wiśniewski zwiedził następujące gminy: **Powiat Zbarazki.** Sieniawa (dwa wykłady)	ruski	67	ludzkich, użycie nawozów zielonych. II. O utrzymaniu i dobrem żywieniu zwierząt w gospodarstwie. III. O roślinach pastewnych, poprawie łąk, tępieniu chwastów. IV. O obchodzeniu się ze zwierzętami użytkowemi. V. W miejscowościach blisko miast położonych pouczono o warzywach i uprawie ogrodowej; tudzież o gospodarstwie nabiałowem, jako najważniejszym dla tych miejscowości przedmiocie.	Nauczyciel ograniczył się na przedstawieniu zebranym włościanom okazów nasion roślin pastewnych — nawozów sztucznych i demonstracyi z użyciem trokaru i innych narzędzi weterynarskich.	Obecni na wykładzie byli p. Szczęsny Trzecieski wł. dóbr. Nauczyciel szkoły ludowej i dwóch oficyalistów. — Z powodu deszczu zaniechano obchodu pól.
2	Czernichowce	„	27			Na wykładzie byli: Ks. Siczyński, poseł na Sejm kraj., p. Jarwa, nauczyciel szkoły ludowej i trzy nauczycielki.
3	Klebanówka	„	33			Obecny Wny Fedorowicz, marszałek powiatowy, p. Drozdowski kandydat notaryalny i nauczyciel szkoły ludowej.
4	Jacowce	polski	32			—
5	Łozówka	ruski	25			Obecni: p. Kierski, dzierzawca dóbr i nauczyciel szkoły ludowej.
6	Dobromirka	„	60			Obecni: p. Kierski, ks. Lewicki, prob. grecko-kat. i dwóch nauczycieli. — Z powodu słoty zaniechano obchodu pól.
7	Toki	„	54			Obecni: ks. Biliński, prob. gr.-kat., ks. Kopytczak, cooperator gr.-kat., ks. Cisło, prob. rz. kat., p. Piasecki rządca dóbr i p. Dewaser, kier. szkoły.
8	Koszlaki	„	57			Obecni dwaj nauczyciele szkoły ludowej.
9	Hnilice	„	150			Obecni: ks. Krypiakiewicz, prob. gr. kat., p. Ługowski, oficyalista ks. Sapiehy.

10	Lisiczyńce	ruski	58	Obecni: p. Michał Czerniakowski, wł. dóbr, miejscowy proboszcz gr. kat., nauczyciel szkoły ludowej i dwóch oficyalistów.
11	Boznoszyńce	„	67	Obecny miejscowy nauczyciel szkoły ludowej.
12	Lubianki niższe	„	60	Wykład wspólny dla obydwóch gmin w Łubiance niższej. Obecni: p. Burg rządca, dwóch oficyalistów folwarcznych i nauczyciel szkoły ludowej.
13	Lubianki wyższe			
14	Krętowce	polski	58	Wykład wspólny dla obydwóch gmin w Hrycowcach. Obecny p. Gingold, wł. dóbr.
15	Hrycowce			
16	Stryjówka	ruski	51	Obecni: ks. Zarzycki, proboszcz gr. kat. i nauczyciel szkoły ludowej.
17	Zarudzie	polski	54	Wykład wspólny dla obydwóch gmin w Zarudziu. — Obecni: p. Soczyński, nauczyciel szk. lud. i p. Hołyński, oficyalista.
18	Wałachówka			
	Powiat Tarnopolski.			Wykład wspólny odbył się w Borkach wielkich. Obecny przy zwiedzeniu gospodarstwa był p. Trzciński, wł. dóbr. W gminie Stupki nauka wędr. gospodarstwa miała miejsce po raz drugi. Zauważyłem postęp dosyć skromny — nawóz nie pozostawiają już w kupkach na polu, zresztą trochę więcej paszy zaczynają uprawiać gospodarze.
19	Borki wielkie (dwa wykłady)	ruski	48	
20	Stupki (powtórny objazd)		20	
21	Łozowa (powtórny objazd)	polski	120	Na wykładzie i podczas zwiedzenia gospodarstw obecnym był ks. Skórzek, prob. ob. łać. — Znalazłem postęp bardzo pocieszający. Czterech gospodarzy urządziło gnojarnie i z nawozem racyonalniej zaczęto się obchodzić. Z uprawy roślin pastewnych wprowadzono kukurudzę.
22	Płotycz (powtórny objazd)	ruski	100	Z powodu deszczu zaniechano obchodu pól.

Główne temata wykładów, które się starali omówić i wyjaśnić gospodarzom gruntownym nauczyciele wędrowni, były — z małymi zmianami spowodowanymi stosunkami i potrzebami miejscowemi — następujące:

I. O potrzebie i możności podniesienia dochodów z gospodarstwa rolnego i z dowili bydła. Środki do tego prowadzące: należyta uprawa, użycie odpowiednich narzędzi, użycie właściwych nawozów, obchodzenie się z nawozem w stajni, na gnojowisku i w polu — urządzanie dobrego a taniego gnojowiska, zużytkowanie odchodów

Przegląd gospodarstw włościańskich, mianowicie zwidzenie pól, łąk i pastwisk i udzielanie przy tej sposobności stosownych pouczeń włościanom, którzy w tym przeglądzie udział brali.

L. porz.	Miejscowość i Powiat	Język wykładowy	Ilość obecnych	Temat wykładów	Rodzaj demonstracyi	Uwaga
23	Dołżanka	ruski	48	ludzkich, użycie nawozów zielonych. II. O utrzymaniu i dobrem żywieniu zwierząt w gospodarstwie. III. O roślinach pastewnych poprawie łąk, tępieniu chwastów. IV. O obchodzeniu się ze zwierzętami użytkowemi. V. W miejscowościach blisko miast położonych pouczono o warzywach i uprawie ogrodowej; tudzież o gospodarstwie nabiałowem, jako najważniejszym dla tych miejscowości przedmiocie.	Nauczyciel ograniczył się na przedstawieniu zebranym włościanom okazów nasion roślin pastewnych — nawozów sztucznych i demonstracyi z użyciem trokaru i innych narzędzi weterynarskich.	Obecni: ks. Biliński, prob. gr. kat. i miejscowy nauczyciel ludowy. — Z powodu rozpoczęcia sianokosów, zaniechano obchodu pol.
24	Draganówka (powtórny objazd)	polski i ruski	58			Wykład wspólny w Draganówce. — Obecni: ks. Kobylański, proboszcz gr. kat. i nauczyciele pp. Dobelski i Nawarecki. Postęp w gospodarstwie zauważyłem niewielki wprawdzie ale jest zwrot ku lepszemu — gnojarni nie zaprowadzono, jednak inaczej się z nią obchodzą. Większą uwagę zwracają na uprawę roślin pastewnych.
25	Poczapińce (dwa wykłady)					
26	Kupczyńce	ruski	52			Obecni: dwóch miejscowych nauczycieli i kierownik szkoły p. Witkowski.
27	Nastasów	„	76			Obecni: ks. Curkowski, proboszcz gr. kat., ks. Czubaty, wikary, p. Rogalski, kierownik szkoły i dwóch nauczycieli.
28	Ładaczyn	„	47			Obecni: ks. Świteńko, prob. gr. kat., p. Skowroński, nauczyciel i p. Lachman, właściciel folwarku.
29	Łuka wielka (powtórny objazd)	„	78			Wykład wspólny w Łuce Obecni: p. Korytyński, miejscowy administrator folwarku, p. Krzyżanowski, nauczyciel. Postęp objawił się w staranniejszem obchodzeniu się z nawozami i zwiększeniu uprawy roślin pastewnych. — Na folwarku zaś założył p. Korytyński gnojarnię podług wskazówek danych w zeszłym roku.
30	Myszkowice (dwa wykłady)					
31	Berezowica	„	46			Obecny p. Lewicki miejscowy nauczyciel.
32	Baworów	„	84			Obecni: p. Kaczorowski kierownik miejscowy administrator folwarku, p. Korytyński administrator z Łuki, Szłokała kierownik szkoły i miejscowy poczmistrz.
	Powiat Brzeżański.					
33	Buszcze	polski i ruski	32			Obecny na wykładzie ks. Juszczak wikary ob. rz. kat.

34	Hinowice	ruski	36	—
35	Plichów	„	26	Obecny p. Adam Witkowski b. dzierżawca dóbr.
36	Potutory	„	41	Obecni: p. Kosturkiewicz nauczyciel i miejscowy proboszcz gr. kat.
37	Kurzany	„	42	Obecni na wykładzie: p. prezes Rady pow. Wolfart, sekretarz Rady pow. p. Traczewski dzierżawca dóbr i miejscowy proboszcz gr. kat.
38	Brzeżany	„	22	Obecni kilku właścicieli realności i urzędników.
39	Mieczyszów (dwa wykłady)	„	85	Gmina ta jest dosyć inteligentna i postępowa. Pouczenie i pogadanka o gospodarstwie była bardzo ożywiona — włościanie zadawali rozmaite pytania i prosili by na drugi dzień pouczyć ich nieco o leczeniu bydła.
40	Kotów	„	25	Obecni: p. Asłan dzierżawca dóbr i miejscowy nauczyciel.
41	Litatyn	polski	34	Obecni: miejscowy nauczyciel p. Sawicz i tutejszy pocztmistrz.
42	Krzywe	ruski	40	Gmina dosyć apatyczna, leniwa i niezbyt trzeźwa.
43	Kozówka	„	38	Obecni: miejscowy proboszcz gr. kat., p. Fok nauczyciel i p. Tyszkowski dzierżawca folwarku.
44	Kozowa	„	35	—
45	Helenków (dwa wykłady)	„	119	Na pierwszym wykładzie obecny był p. Miliński wł. dóbr i b. marszałek powiatowy a także kilku oficyalistów prywatnych.
46	Horodyszcze	„	69	Obydwa wykłady odbyły się w Horodyszczu. Na wykładzie z inteligencyi miejscowej był tylko ekonom folwarczny.
47	Słobódka	„	32	
48	Kozłów	„	38	Wspólny wykład odbył się w Kozłowie. Obecni ks. Neuburg kanonik ob. rz. kat., ks. wikary i miejscowy nauczyciel.
49	Dmuchawiec	„		

Główne temata wykładów, które starali się omówić i wyjaśnić gospodarzom gruntowym nauczyciele wędrowni, były — z małymi zmianami spowodowanymi stosunkami i potrzebami miejscowemi — następujące:

I. O potrzebie i możności podniesienia dochodów z gospodarstwa rolnego i z hodowli bydła. Środki do tego prowadzące: należyta uprawa użyte odpowiednich nawozów, obchodzenie się z nawozem w stajni, na gnojowisku i w polu — urządzanie dobrego a taniego gnojowiska, zużytkowanie odchodów rzędzi, użycie właściwych

Przegląd gospodarstw włościańskich, mianowicie zwiększenie pól, łąk i pastwisk i udzielanie przy tej sposobności stosownych pouczeń włościanom, którzy w tym przeglądzie udział brali.

L. porz.	Miejscowość i Powiat	Język wykładowy	Ilość obecnych	Temat wykładów	Rodzaj demonstracyi	Uwaga
50	Taurów (dwa wykłady)	ruski	I. 120 II. 26	ludzkich, użycie nawozów zielonych. II. O utrzymaniu i dobrem żywieniu zwierząt w gospodarstwie. III. O roślinach pastewnych, poprawie łąk, tępieniu chwastów. IV. O obchodzeniu się ze zwierzętami użytkowemi. V. W miejscowościach blisko miast położonych pouczono o warzywach i uprawie ogrodowej, tudzież o gospodarstwie nabiałowem, jako najważniejszym dla tych miejscowości przedmiocie.	Nauczyciel ograniczył się na przedstawieniu zebranym włościanom okazów nasion roślin pastewnych — nawozów sztucznych i demonstracyi z użyciem trokaru i innych narzędzi weterynarskich.	Obecni: pp. Majewski i Łobos oficyaliści z folwarku, a także miejscowy nauczyciel p. Kropicki.
51	Budyłów	„	47			Wykład wspólny w Budyłowie. Obecni: ks. Czubaty proboszcz gr. kat., p. Górski rządca dóbr i Cieślik nauczyciel ludowy.
52	Medowa					
53	Ceniów	„	62			Obecny p. Łotocki nauczyciel.
54	Koniuchy	„	75			Obecni: p. Grabowski dzierżawca folwarku i miejscowy pocztmistrz.
55	Glinna	„	58			Wykład wspólny miał miejsce w Płanczy małej. Obecny nauczyciel szkoły ludowej.
56	Płaucza mała					
57	Płaucza wielka	„	82			Obecny p. Iżycki miejscowy nauczyciel.
	Powiat Zaleszczycki.					
58	Szczytowce (dwa wykłady)	„	90			Wspólny wykład w Szczytowcach. Obecny na wykładzie miejscowy nauczyciel.
59	Kułakowce					
60	Kasperowce	„	120			Obecny p. Winnicki nauczyciel. Stosunki społeczne są tu okropne — włościanie nie mają inwentarza — grunta wszystkie w żydowskich rękach. Z powodu słoty zaniechano obchodu pól.
61	Nowosiółka Kostiukowa	„	92			Obecny p. Polański kierownik szkoły.
62	Wiźniatyńce	„	35			Obecni na wykładzie p. Mandyczewski dzierżawca folwarku, miejscowy proboszcz i miejscowy nauczyciel. Z powodu słoty zaniechano obchodu pól.

63	Dźwiniacz	ruski	38		Obecny miejscowy nauczyciel.
64 65 66	Uhryńkowce Dupliska Chartanowce	»	I. 45 II. 112	Główne tematy wykładów, które starali się omówić i wyjaśnić gospodarzom gruntowym nauczyciele wędrowni, były — z małymi zmianami spowodowanymi stosunkami i potrzebami miejscowemi — następujące: I. O potrzebie i możności podniesienia dochodów z gospodarstwa rolnego i z hodowli bydła. Środki do tego prowadzące: należyta uprawa, użycie odpowiednich narzędzi, użycie właściwych nawozów, obchodzenie się z nawozem w stajni, na gnojowisku i w polu — urządzanie dobrego a taniego gnojowiska, zużytkowanie odchodów	Dwa wykłady wspólne odbyły się w Uhryńkowcach, obecni na wykładzie p. Leistim właściciel dóbr i miejscowa nauczycielka. Z powodu słoty zaniechano obchodzenia pól.
67 68	Drohiczówka Chmielowa	»	86		—
69	Latacz	»	20		Obecna miejscowa nauczycielka.
70 71	Beremiany Świedzkowce	»	22		Wykład wspólny w Berenianach. Obecni ks. Nowakowski proboszcz gr. kat. i miejscowy nauczyciel.
72 73 74	Koszyłowce Popowce Słobódka	»	I. 44 II. 36		Dwa wykłady wspólne w Koszyłowcach. Obecni ks. Baczyński gr. kat. proboszcz, p. Narolski nauczyciel z Koszyłowiec i nauczyciel z Popowiec.
			3.554		
	P. Stanisław Szalay.				
	Powiat Dąbrowski.				
1	Dąbrowa (dwa objazdy) powołano gminy: 1. Podkościele 2. Nieznajna 3. Szarwark 4. Oleśnica 5. Gruszów 6. Bagienica 7. Ruda zaramcze	polski	60	Przegląd gospodarstw włościańskich, mianowicie zwidzenie pól, łąk i pastwisk i udzielanie przy tej sposobności stosownych pouczeń włościanom, którzy w tym przeglądzie udział brali.	Kobiety obecne na wykładzie żywo się interesowały wykładem. Przez cały czas trwania wykładu od 3 do godz. $8^1/_2$ wieczór, żadna sali nie opuściła. Włościanie żywo dziękowali za ponczanie. — Obecni 7 kobiet, 5 nauczycieli i 2 osoby z inteligencyi.

L. porz.	Miejscowość i Powiat	Język wykładowy	Ilość obecnych	Temat wykładów	Rodzaj demonstracyi	Uwaga
2	Oleśno (dwa wykłady), powołano gminy: 1. Swadzów 2. Podborce 3. Dąbrówki bryńs 4. Ćwików 5. Wielopole	polski	75	ludzkich, użycie nawozów zielonych II. O utrzymaniu i dobrem żywieniu zwierząt w gospodarstwie. III. O roślinach pastewnych, poprawie łąk, tępieniu chwastów. IV. O obchodzeniu się ze zwierzętami użytkowemi. V. W miejscowościach blisko miast położonych pouczono o warzywach i uprawie ogrodowej, tudzież o gospodarstwie nabiałowem, jako najważniejszym dla tych miejscowości przedmiocie.	Nauczyciel ograniczył się na przedstawieniu zebranym włościanom okazów nasion roślin pastewnych — nawozów sztucznych i demonstracyi z użyciem trokaru i innych narzędzi weterynarskich.	Włościanie dziękowali za pouczenie, zapewniając o korzyściach jakie odnieśli. Ks. proboszcz i nauczyciele także żywo bardzo interesowani byli — utrzymywali iż dużo skorzystali z wykładów.
3	Nieciecza, powołano gminy: 1. Bonary 2. Czyżów	„	80			Widoczne u włościan bardzo żywe zajęcie i zrozumienie wykładów.
4	Otfinów, powołano gminy: 1. Pasieka otfinowska 2. Pierszyca 3. Janikowice 4. Siedliszowice 5. Gorzyce 6. Kłyż	„	200			Obecni: ks. proboszcz dr. prałat Kasprzak. Zastępca prezesa Rady powiatowej p. Treter i paru z inteligencyi. Bardzo żywe zadowolenie słuchaczów — prośba o powtórzenie wykładów.
5	Miechowice, powołano gminy: 1. Wiatrychowice 2. Miechowice małe 3. Jadowniki mokre 4. Jagodniki	„	250			Było dużo kobiet. — Lud dość inteligentny. — Dziękując za nauczenie, zapytywał, czy można częściej mieć takie nauki — konstatowano korzyści odniesione.

6	Sikorzyce (dwa wykłady)	polski	70	Główne tematy wykładów, które starali się omówić i wyjaśnić gospodarzom gruntowym nauczyciele wędrowni, były — z małymi zmianami spowodowanymi stosunkami i potrzebami miejscowemi — następujące: I. O potrzebie i możności podniesienia dochodów z gospodarstwa rolnego i z hodowli bydła. Środki do tego prowadzone: należyta uprawa, użycie odpowiednich narzędzi, użycie właściwych nawozów, obchodzenie się z nawozem w stajni, na gnojowisku i w polu — urządzanie dobrego a taniego gnojowiska, zużytkowanie odchodów	Przegląd gospodarstw włościańskich, mianowicie zwidzenie pól, łąk i pastwisk i ndzielanie przy tej sposobności stosownych pouczeń włościanom, którzy w tym przeglądzie udział brali.	Jak wyżej.
7	Dęblin	„	86			Wykład odbywał się we dworze dzierżawionym przez spółkę chłopów tamtejszych — słuchacze musieli stać — wielu przed końcem wyszło ze sali. Lud najmniej chętny z całej okolicy.
8	Gręboszów (trzy wykłady), powołano gminy: 1. Lubiecko 2. Wola Gręboszowska. 3. Ujście jezuickie 4 Zawierzbie 5. Biskupice 6. Karsy	„	60			Obecni dwaj nauczyciele ludowi. Najżywsze zadowolenia i korzyści z wykładów — upominanie się o częstsze ich odwiedzanie.
9	Podlipie (dwa wykłady)	„	100			Obecni na wykładzie czterej z inteligencyi.
10	Bolesław (dwa wykłady)	„	120			Obecni dwaj nauczyciele ludowi.
11	Mędrzechów (cztery wykłady)	„	70			Obecnych na wykładzie było 7 osób z inteligencyi.
12	Szczucin (trzy wykłady)	„	95			Pierwszy wykład podczas jarmarku w Szczecinie liczył obecnych 183.
13	Słupiec (dwa wykłady)	„	50			—
14	Radgoszcz (dwa wykłady)	„	140			Obecne dwie osoby z inteligencyi.
	Powiat Krakowski.					
15	Czernichów (dwa kłady)	„	28			Mały udział włościan z powodu nie ogłoszenia przez wójtów gmin o pouczeniach.

L. porz.	Miejscowość i Powiat	Język wykładowy	Ilość obecnych	Temat wykładów	Rodzaj demonstracyi	Uwaga
16	Kamień (dwa wykłady)	polski	34	ludzkich, użycie nawozów zielonych. II. O utrzymaniu i dobrem żywieniu zwierząt w gospodarstwie. III. O roślinach pastewnych, poprawie łąk, tępieniu chwastów. IV. O obchodzeniu się ze zwierzętami użytkowemi. V. W miejscowościach blisko miast położonych pouczono o warzywach i uprawie ogrodowej, tudzież o gospodarstwie nabiałowem, jako najważniejszym dla tych miejscowości przedmiocie.	Nauczyciel ograniczył się na przedstawieniu zebranym włościanom okazów nasion roślin pastewnych — nawozów sztucznych i demonstracyi z użyciem trokaru i innych narzędzi weterynarskich.	Włościanie tylko z samego Kamienia.
17	Wołowice (dwa wykłady)	„	60			Między słuchaczami znajdowały się kobiety.
18	Rybna (dwa wykłady)	„	100			—
19	Liszki (trzy wykłady)	„	173			Obecni: ks. proboszcz, naczelnik c. k. sądu, sędzia, 2 urzędników c. k. sądu, nauczyciele, kierownik szkoły, właściciele realności.
20	Kaszów (dwa wykłady)	„	35			—
21	Morawica	„	50			Zwiedzenie gospodarstw i Kółka rolniczego w Cholerzynie.
22	Rączna (dwa wykłady)	„	56			—
23	Balice (dwa wykłady)	„	66			—
24	Bolechowice (dwa wykłady)	„	65			—
25	Bronowice	„	11			Wójt na pocztę nie posyła (jak cała okolica blisko Krakowa) przeto dowiedział się o terminie pouczenia tegoż samego dnia i nie mógł ludzi zebrać.
26	Modlnica (dwa wykłady)	„	16			Lud zuchwały nieinteligentny — głupi.
27	Wola justowska	„	9			Do wieczora nie było nikogo potem zeszli się w kilku na chwilę, mówiąc że czasu nie mają.
28	Zielonki (dwa wykłady)	„	168			—

29	Prądnik czerwony	polski	25	Gospodarstwo spoczywa w rękach kobiet (mieszkańców 2.000) mężczyźni w Krakowie murarzami, cieślami itp.
30	Raciborowice (trzy wykłady)	»	25	—
31	Mogiła	»	3	Skonstatowano później, że naczelnicy gmin nie byli o pouczeniach uwiadomieni. ,
32	Pleszów	»	65	Lud nie inteligentny.
33	Buszcza (dwa wykłady)	»	15	Lud inteligentny i chcący nauki — sądząc z tych niewielu zebranych — gorączkowy zbiór siana.
34	Kościelniki (dwa wykłady)	»	43	Gorączkowy zbiór siana, ludzie przychodzili na pół godziny z łąk naprzeciw leżących na pouczenie i wychodzili co chwila się zmieniając.
			2.503	
	P. Tadeusz Stamirowski.			Wspólne wykłady miały miejsce w Pyszn icy. Obecni na wykładzie ks. kanonik Gródecki i miejscowy nauczyciel.
	Powiat Niski.			
1	Pysznica	} »	68	
2	Klyzów (dwa wykłady)			
3	Jarocin	} »	65	Wspólny wykład w Jarocinie. Obecny miejscowy nauczyciel.
4	Szyperki			
5	Zdziary			
6	Kurzyna	} »	75	Wspólny wykład w Kurzynie.
7	Rauchersdorf			
8	Golce			

Główne tematа wykładów, które starali się omówić i wyjaśnić Gospodarzom gruntowym nauczyciele wędrowni, były — z małymi zmianami spowodowanymi stosunkami i potrzebami miejscowemi — następujące:

I. O potrzebie i możności podniesienia dochodów z gospodarstwa rolnego i z howli bydła. Środki do tego prowadzące: należyta uprawa, użycie odpowiednich nawozów, obchodzenie się z nawozem w stajni, na gnojowisku i w polu — urządzanie dobrego a taniego gnojowiska, zużytkowanie odchodów rzędzi, użycie właściwych

Przegląd gospodarstw włościańskich, mianowicie zwidzenie pól, łąk i pastwisk i udziwiska przy tej sposobności stosownych pouczeń włościanom, którzy w tym przeglądzie udział brali.

L. porz.	Miejscowość i Powiat	Język wykładowy	Ilość obecnych	Temat wykładów	Rodzaj demonstracyi	Uwaga
9 10 11	Zarzecze (dwa wykłady) Wólka tanewska Huta deręgowska	polski	50	ludzkich, użycie nawozów zielonych. II. O utrzymaniu i dobrem żywieniu zwierząt w gospodarstwie. III. O roślinach pastewnych, poprawie łąk, tępieniu chwastów. IV. O obchodzeniu się ze zwierzętami użytkowemi. V. W miejscowościach blisko miast położonych pouczono o warzywach i uprawie ogrodowej, tudzież o gospodarstwie nabiałowem, jako najważniejszym dla tych miejscowości przedmiocie.	Nauczyciel ograniczył się na przedstawieniu zebranym włościanom okazów nasion roślin pastewnych — nawozów sztucznych i demonstracyi z użyciem trokaru i innych narzędzi weterynarskich.	Wspólne wykłady w Zarzeczu. Obecni: Wny dr. Kostheim, wicemarszałek p. Bielewicz i miejscowy nauczyciel.
12 13 14	Rudnik (dwa wykłady) Kopki Bieliny	„	127			Wspólne wykłady w Rudniku. Obecni miejscowy katecheta, kierownik szkoły, aptekarz i wachmistrz żandarmeryi.
15 16	Tarnogóra Koziarnia	„	60			Wspólny wykład w Tarnogórze. Obecny na wykładzie miejscowy nauczyciel.
17 18 19	Łętownia Lowisko Groble	„	53			Wspólny wykład w Łętowni. Obecni miejscowy proboszcz ks. Sypniewski i nauczyciel.
20 21	Jeżowe (dwa wykłady) Jata	„	126			Wspólne wykłady w Jeżowej.
22 23	Cholewiana góra Nart	„	25			Wspólny wykład w Cholewianej górze. Obecny miejscowy nauczyciel.
24	Kamień	„	30			Obecni: kierownik szkoły, młodszy nauczyciel, nauczycielka, pocztmistrz z synem.

	Powiat Myślenicki.				
25	Górna wieś	polski	10	Główne tematy wykładów, które starali się omówić i wyjaśnić gospodarzom gruntownym nauczyciele wędrowni, były — z małymi zmianami spowodowanymi stosunkami i potrzebami miejscowemi — następujące: I. O potrzebie i możności podniesienia dochodów z gospodarstwa rolnego i z hodowli bydła. Środki do tego prowadzące: należyta uprawa, użycie odpowiednich narzędzi, użycie właściwych nawozów, obchodzenie się z nawozem w stajni, na gnojowisku i w polu — urządzanie dobrego a taniego gnojowiska, zużytkowanie odchodów Przegląd gospodarstw włościańskich, mianowicie zwidzenie pól, łąk i pastwisk i udzielanie przy tej sposobności stosownych pouczeń włościanom, którzy w tym przeglądzie udział brali.	Obecny na wykładzie nauczyciel miejscowy.
26	Sułkowice				
27	Jasienice	„	125		Wykład wspólny miał miejsce w Sułkowicach. Obecni: ks. kanonik Opidowicz, wikary ks. Filar, kierownik szkoły, nauczyciel i nauczycielka, nauczyciel z żoną z Rudnik, sekretarz stowarzyszenia kowali i p. Cieżkowski.
28	Biertowice				
29	Krzywaczka				
30	Bęczarka	„	47		Wykład wspólny w Krzywaczce. Obecni: prezes Rady powiatowej p. Schmidt i miejscowy nauczyciel.
31	Głogoczów				
32	Jawornik				
33	Rudnik	„	15		Wspólny wykład w Jaworniku.
34	Myślenice (dwa wykłady)	„	I. 30		Wspólny wykład w Myślenicach. Obecni pp.: c. k. Starosta, ks. proboszcz, Kwieciński delegat Kółek rolniczych, ks. wikary, inspektor szkół, sekretarz Rady powiatowej, dyrektor dóbr p. Maślanka, p. Gawroński i Tagusiński komisarz c. k. Starostwa i inni.
35	Dolna wieś		II. 65		
36	Trzemeśnie	„	12		Obecni: ks. proboszcz Łazowski i miejscowy nauczyciel, z powodu niepogody zaniechano obchodu pól.
37	Droginie (dwa wykłady)	„	I. 26		Wspólny wykład w Drogini. Obecni: ks. probosz Fiedor i miejscowy nauczyciel.
38	Brzącowice		II. 10		
39	Trzebunia				
40	Jachówka	„	240		Wspólny wykład w Trzebuni. Obecni: proboszcz Hałatek i ks. wikary.
41	Bieńkówka				

L. porz.	Miejscowość i Powiat	Język wykładowy	Ilość obecnych	Temat wykładów	Rodzaj demonstracyi	Uwaga
42	Rabka	polski	100	niego gnojowiska, zużytkowanie odchodów ludzkich, użycie nawozów zielonych. II. O utrzymaniu i dobrem żywieniu zwierząt w gospodarstwie. III. O roślinach pastewnych, poprawie łąk, tępieniu chwastów. IV. O obchodzeniu się ze zwierzętami użytkowemi. V. W miejscowościach blisko miast położonych poczono o warzywach i uprawie ogrodowej, tudzież o gospodarstwie nabiałowem, jako najważniejszym dla tych miejscowości przedmiotów.	Nauczyciel ograniczył się na przedstawieniu zebranym włościanom okazów nasion roślin pastewnych — nawozów sztucznych i demonstracyi z użyciem trokaru i innych narzędzi weterynarskich.	Wspólny wykład w Rabce. Obecni: miejscowy ks. wikary, nauczycielka oraz wiele osób z inteligencyi miejscowej.
43	Skomielna biała					
44	Osielec	„	20			Obecny miejscowy nauczyciel.
45	Zawoja	„	55			Obecni: c. k. starosta p. Beneszek, kierownik szkoły, nauczycielka, przewodniczący Kółka rolniczego i sekretarz tego kółka.
46	Maków	„	80			Wykład wspólny w Makowie. Obecni pp.: dyrektorowie Towarzystwa zaliczkowego i ks. wikary.
47	Grzechinia					
48	Juszczyn					
49	Łętownia	„	16			—
	Powiat Bialski.					
50	Bestwina	„	90			Wspólny wykład odbył się w Bestwinie. Obecny na wykładzie nauczyciel miejscowy.
51	Bestwinka					
52	Janowiec					
53	Stara wieś	„	10			Obecni: właściciel dóbr p. Jankowski i proboszcz.
54	Wilamowice	„	22			Wykład wspólny w Wilamowicach. Obecni: dwaj księża, burmistrz i kierownik szkoły.
55	Hecznarowice					
56	Jawiszowice	„	85			Obecni: ks. proboszcz, 2 kleryków i nauczyciel.
57	Brzeszcze	„	50			Obecny miejscowy kierownik szkoły.
58	Brzezinka	„	105			Wspólny wykład w Brzezince. Obecni dwaj nauczyciele i nauczycielka.
59	Pławy					
60	Balice					

61 62	Dwory Kruki	polski	64	Główne temata wykładów, które starali się omówić i wyjaśnić gospodarzom gruntowym nauczyciele wędrowni, były — z małymi zmianami spowodowanymi stosunkami i potrzebami miejscowemi — następujące: I. O potrzebie i możności podniesienia dochodów z gospodarstwa rolnego i z hodowli bydła. Środki do tego prowadzące: należyta uprawa, użycie odpowiednich narzędzi, użycie właściwych nawozów, obchodzenie się z nawozem w stajni, na gnojowisku i w polu — urządzanie dobrego a tanio	Przegląd gospodarstw włościańskich, mianowicie zwidzenie pól, łąk i pastwisk i udzielanie przy tej sposobności stosownych pouczeń włościanom, którzy w tym przeglądzie udział brali.	Wykład wspólny w Dworach. Obecny nauczyciel miejscowy.
63 64	Osiek Łęki	„	23			Wykład wspólny w Osieku. Obecni: poseł na Sejm krajowy p. Kramarczyk i nauczyciel miejscowy.
65 66	Polanka wielka Poremba wielka	„	16			Wykład wspólny w Polance wielkiej. Obecni: p. Wysocki właściciel dóbr i nauczyciel miejscowy.
67	Czaniec	„	40			Obecny miejscowy nauczyciel.
68	Porąbka	„	12			Obecny miejscowy nauczyciel.
69	Kobiernice	„	20			Obecni: p. Bielski kierownik szkoły rolniczej i profesor Bielecki i nauczyciel ludowej szkoły.
70 71	Kozy wielkie Bujaków	„	55			Wspólny wykład w Kozach wielkich. Obecni: p. Czecz marszałek powiatu, p. Bielski kierownik szkoły rolniczej, Bielecki profesor, p. Łodyga kierownik, 2 nauczyciele, ks. wikary i kilka osób miejscowej inteligencyi.
72 73	Buczkowice Szczersk	„	120			Wspolny wykład w Buczkowicach. Obecni: nauczyciel miejscowy i nauczyciel ze Szczerska.
			2.242			

Z e s t a w i e n i e:

Seweryn Wiśniewski	68	pouczeń,	na których	było	obecnych	z	74	gmin	3.554 słuchaczów
Stanisław Szalay .	64	„	„	„	„	„	64	„	2 503 „
Tadeusz Stamirowski	43	„	„	„	„	„	73	„	2.242 „
Razem .	175	pouczeń	na których	było	obecnych	z	211	gmin	8.299 słuchaczów włościan.

Wykaz wykładów i pouczeń przeprowadzonych przez instruktora mleczarstwa w r. 1892.

L. p.	Miejscowość i Powiat	Język wykładowy	Ilość obecnych	Temat wykładów	Czy odbywały się praktyczne demonstracye i rodzaj tychże	Uwaga
1	Przemyśl	polski	100	Sposob obchodzenia się z mlekiem i najkorzystniejsze jego spieniężenie. Spółki mleczarskie i korzyści z tąd wynikłe.	Oznaczenie zawartości tłuszczu w mleku. Objaśnienia wpólnej mleczarni	Po skończonym wykładzie przystąpiła część obecnych do wyboru komitetu, który by się zajął potrzebnemi przygotowaniami do założenia spółki mleczarskiej w Przemyślu.
2	Lwów	„	50	O konieczności założenia spółki mleczarskiej przez producentów mleka. O sprzedaży świeżych produktów mlecznych.	—	Wykład miał miejsce we Lwowie w czasie walnego zgromadzenia c. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego.
3	Sanok	„	30	O znaczeniu spółek mleczarskich dla producentów mleka.	Sposób użycia seperatorów mleka.	Pouczenie odbyło się podczas zgromadzenia członków c. k. gal. Tow. gospodar. Oddziału Sanockiego w Sanoku.
4	Jarosław	„	150	Sposób obchodzenia się z mlekiem i najkorzystniejsze jego spieniężenie. Spółki mleczarskie Pouczenie o użyciu sprzętów mleczarskich.	Demonstracye z seperatorem „Victoria“ i maślnicą „Victoria“. Użycie podpuszczki przy robienia sera.	Wykład odbył się w czasie zgromadzenia członków c. k. gal. Tow. gospd. Oddziału Jarosławskiego w Jarosławiu.
5	Stanisławów	„	25	j. w.	j. w.	Wykład odbył się w czasie zgromadzenia członków c. k. gal. Tow. gospod. Oddziału Stanisławowskiego w Stanisławowie. Obecnym na wykładzie było także 10 kobiet
6	Rohatyn	„	50	j. w.	j. w.	Wykład odbył się w czasie zgromadzenia członków gal. Tow. gospod. Oddziału Rohatyńskiego. Na wykładzie było kilka kobiet.
7	Kałusz	„	20	j. w.	j. w.	Wykład odbył się w czasie zgromadzenia członków c. k. gal. Tow. gospodar. Oddziału Kałuskiego.
8	Dolina	„	150	O prowadzeniu gospodarstwa mlecznego włościan stowarzyszenie mleczarskie gospodarzy wiejskich. Jakość mleka i sposob obchodzenia się z mlekiem.	Demonstracye z ręcznym seperatorem. i sprzętami do nabiału.	Wykład odbył się podczas wystawy bydła w Dolinie.
9	Sieniawa (Pow. Jarosław.)	„	150	j. w.	j. w.	Wykład odbył się podczas wystawy bydła w Sieniawie.

10	Stryj	polski	40	Sposób obchodzenia się z mlekiem. Przerobienie i spieniężenie wyrobów mlecznych Spółki mleczarskie.	Zbieranie śmietanki za pomocą seperatora „Victoria i Lefelda“ Użycie chłodników do mleka i innych sprzętów mleczarskich.	Wykład odbył się w czasie zgromadzenia członków c. k. gal. Tow. roln. Oddziału Stryjskiego.
11	Kraków	„	40	j. w.	j. w.	Wykład miał miejsce na zebraniu członków Towarzystwa gosp. Krakowskiego.
12	Ułaszkowce (P. Czortków)	„	30	j. w.	j. w.	Wykład odbył się na zgromadzeniu Towarzystwa gospod. Oddziału Podolskiego.
13	Sądowa Wisznia (P. Mościska)	„	40	j w.	Demonstracye ręcznym separatorem Chłodniki „Schmidto“ Aparat „Coolejgo“. Maślnica „Victoria“ etc.	Wykład odbył się na zgromadzeniu członków Towarzystwa gospodar. Oddziału Gródek-Rudki.
14	Turka	„	30	j. w.	j. w.	Wykład odbył się w dniu Jarmarku, na który schodzi się wiele gospodarzy wiejskich.
15	Sokal	„	30	j. w.	Zbieranie śmietanki na seperatorze „Lefelda“.	Wykład odbył się podczas zgromadzenia członków Towarzystwa gospodarskiego Oddziału Bełz-Sokal.
16	Kałusz	„	18	Użycie separatorów.	Demonstracye z seperatorem Lefelda.	Wykład odbył się podczas zgromadzenia Towarzystwa gospodarskiego Oddziału Kałusz-Dolina.
17	Lwów	„	30	O zarządzie gospodarstw mlecznych i dostarczenia cennych produktów mleczarskich.	Demonstracye z różnymi aparatami do mleczarstwa jak: seperatorem Lefelda Lavalla, Victoria maślnicą Victoria z aparatem Sazhleta i Marchaud'ego Lactocrit etc.	Wykład odbył się podczas rocznej konferencyi nauczycieli kraj. niższych szkół rolniczych.
			983			

Prócz tego prowadzono pouczające rozmowy, a odnoszące się do techniki przemysłu mleczarskiego, bądź to z właścicielami dóbr lub dzierżawcami bądź też z personalem urzędniczym w następujących miejscowościach.

1. Jurciszkowa (p. Dobromil)
2. Kostków (pow. Jarosław)
3. Pełkinie „ „
4. Zarzecze „ „
5. Hawłowice (pow. Jarosław)
6. Lipniki (pow. Mościska).
7. Wierzchnia (pow Kałusz)
8. Hoczew (pow. Lisko)
9. Lesznowate (pow. Lisko)
10. Paniszczew „ „
11. Krasiczyn (pow. Przemyśl)
12. Tłumacz (pow. Tłumacz)
13. Jabłonka niższa (pow. Turka)
14. Łomna „ „
15. Tarnawa niższa „ „

Do L. W. 19.132.

Aleg. 136.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie czasowego uwolnienia od dodatku do podatków dla funduszu krajowego, tudzież od wszelkich podatków i dodatków gminnych tych budynków we Lwowie, które będą nowo wybudowane w miejsce 180, a względnie 181 domów, przeznaczonych na zburzenie w celu regulacyi miasta dla poprawy stosunków zdrowotnych.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdaniem z dnia 16. lutego 1892 przedstawił Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi sprawę zamierzonej przez Reprezentacyę gminy miasta Lwowa regulacyi niektórych części miasta dla poprawy w nich stosunków zdrowotnych. Reprezentacya gminy wniosła do c. k. Rządu prośbę o uwolnienie od podatku domowo-czynszowego domów, które zostaną zbudowane w miejsce domów zburzonych ze względu na konieczną dla stosunków zdrowotnych regulacyę. Gdy zaś c. k. Rząd uwolnienie to zależnem uczynił od uwolnienia tych domów od dodatków krajowych i gminnych, przeto Reprezentacya miejska uchwaliła uwolnienie od dodatków gminnych, co też Wydział krajowy reskryptem z dnia 26. stycznia 1892 l. 1.725 zatwierdził i wniosła prośbę o uwolnienie tych domów od dodatków krajowych i indemnizacyjnych. Z tego powodu Wydział krajowy w przytoczonem wyżej sprawozdaniu wniósł, aby Wysoki Sejm raczył uchwalić czasowe uwolnienie od do datków do podatków tych budynków, które nowo wybudowane będą w miejsce 180 a względnie 181 domów w powyższym celu na zburzenie przeznaczonych.

Na skutek tego sprawozdania powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 2. kwietnia 1892 następującą uchwałę:

„Budowle, które w celu poprawy stosunków zdrowotnych miasta Lwowa będą nowo zbudowane w miejsce 180 a względnie 181 domów, wykazanych osobną przez Magistrat miasta Lwowa sporządzoną konsygnacyą, jako na zburzenie przeznaczone, wolne będą od dodatku do podatku dla funduszu krajowego i dodatku do podatku dla funduszu indemnizacyjnego Galicyi wschodniej na taki przeciąg czasu, na jaki budowle te odnośną ustawą państwową pod warunkiem zbudowania ich w terminie tą ustawą oznaczonym, uwolnione będą od państwowego podatku domowo-czynszowego, tudzież od wszelkich podatków i dodatków gminnych“.

Gdy wszakże powyższa uchwała przedłożoną została Rządowi oświadcza obecnie c. k. Ministeryum spraw wewnętrznych, wedle dołączonej w odpisie odezwy c. k. Namiestnictwa w reskrypcie

Alegat 1. z dnia 31. marca 1893 l. 6.957 (alegat 1.), że celem uwolnienia od dodatków krajowych i gminnych dla wyżej wspomnianych budowli, co do których uwolnienie od podatku państwowego projektowaną ustawą państwową nastąpi, nie jest dostateczną uchwała sejmowa, jak to z wystosowanego do Reprezentacyi miasta reskryptu ministeryalnego z dnia 15. marca 1891 l. 45.161/90 wynikało, lecz że z powodów w powołanym reskrypcie przytoczonych uwolnienia te nastąpić mogą tylko za pomocą ustawy krajowej.

Z tego powodu Wydział krajowy na wezwanie c. k. Namiestnictwa w odezwie tegoż z d. 11. marca 1893 l. 28.542 wygotował w kierunku powyższym, odpowiedni projekt do ustawy krajowej. Gdy jednakże tak żądanie Reprezentacyi gminy miasta Lwowa w pierwotnej prośbie tejże z roku 1886, jako też powzięta na skutek tej prośby powyższa uchwała Wys. Sejmu, prócz uwolnienia wyżej wspomnianych budynków od dodatków krajowych, obejmowały także uwolnienie tych budynków od dodatków do podatku dla funduszu indemnizacyjnego Galicyi wschodniej, obecnie zaś po uskutecznionej konwersyi długu indemnizacyjnego, dodatki indemnizacyjne w ogóle jako takie nadal od roku 1894 odpadają; — gdy dalej wedle powołanego reskryptu c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych wymagana ustawa krajowa prócz uwolnienia budynków nowych od dodatków krajowych obejmować ma także uwolnienie tych budynków od podatków i dodatków gminnych, przeto w projekcie do ustawy krajowej, Wydział krajowy opuścił zawarty w uchwale Wys. Sejmu ustęp, dotyczący uwolnienia budynków nowych „od dodatku do podatku dla funduszu indemnizacyjnego Galicyi wschodniej“, a natomiast zamieścił ustęp, dotyczący uwolnienia budowli nowych od wszelkich podatków i dodatków gminnych. W myśl powyższego wywodu wnosi zatem Wydział krajowy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następujący projekt ustawy:

Ustawa z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, o czasowem uwolnieniu od dodatku do podatku dla funduszu krajowego, tudzież od wszelkich podatków i dodatków gminnych, tych budowli w król. stoł. mieście Lwowie, które będą nowo wybudowane w miejsce 180 a względnie 181 domów, wykazanych osobną przez Magistrat miasta Lwowa sporządzoną konsygnacyą jako przeznaczone na zburzenie w celu regulacyi miasta dla poprawy stosunków zdrowotnych w niektórych częściach tegoż.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. I. Budowle które w celu poprawy stosunków zdrowotnych król. stoł. miasta Lwowa, będą nowo zbudowane w miejsce 180 a względnie 181 domów, wykazanych osobną przez Magistrat miasta Lwowa sporządzoną konsygnacyą, jako na zburzenie przeznaczone, wolne będą od dodatku do podatku dla funduszu krajowego, tudzież od wszelkich podatków i dodatków gminnych, na taki przeciąg czasu, na jaki budowle te odnośną ustawą państwową, pod warunkiem zbudowania ich w terminie tą ustawą oznaczonym, uwolnione będą od państwowego podatku domowo-czynszowego.

Art. II. Wykonanie niniejszej ustawy polecam moim ministrom spraw wewnętrznych i skarbu.

Z Rady Wydziału krajowego królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 2. maja 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *w. r.*

Sprawozdawca:
Romanowicz *w. r.*
Członek Wydziału krajowego.

Alegat do L. W. 19.132/93.

Odpis odezwy c. k. Namiestnictwa

z dnia 11. kwietnia 1893 L. 28.542

do Świetnego Wydziału krajowego we Lwowie.

Jak Świetnemu Wydziałowi wiadomo, wniosła gmina miasta Lwowa do Wysokiego c. k. Ministerstwa skarbu petycyę o wyjednanie uwolnienia na dłuższy czas od podatku domowo-czynszowego budowli, które powstaną w miejsce domów, ze względów zdrowotnych na zburzenie przeznaczonych.

Gdy osobna komisya złożona z reprezentantów c. k. Namiestnictwa, Świetnego Wydziału, c. k. krajowej Dyrekcyi skarbu i miasta Lwowa na podstawie sporządzonych przez urząd budowniczy planów miasta i opisu katastralnego parcel budowniczych i gruntowych, na regulacyę wskazanych, zbadała szczegółowo, które domy z powodu niekorzystnych stosunków sanitarnych winny być zburzone, Wys. c. k. Ministerstwo w uznaniu wykazanej konieczności poprawy stosunków zdrowotnych miasta Lwowa, reskryptem z dnia 15. marca 1891 L. 45.161 oznajmiło, że byłoby skłonnem wyjednać w drodze ustawy państwowej dwudziestoletnie uwolnienie od podatku domowo-czynszowego dla tych budynków, które w ciągu 10 lat od dnia wejścia w życie odnośnej ustawy na miejsce 180 domów wykazanych osobną konsygnacyą Magistratu lwowskiego w celu asanacyi miasta na zburzenie przeznaczonych wystawione zostaną.

Wyjednanie tej ulgi podatkowej Wysokie c. k. Ministerstwo skarbu, jak Świetnemu Wydziałowi odezwą tutejszą z dnia 1. kwietnia 1891 L. 20.753 oznajmiono, uczyniło zawisłem od przyjścia do skutku uchwały Sejmu krajowego, którąby takie same uwolnienie przyznano dla wspomnionych domów co do dodatków krajowego i gminnego.

Dla dopełnienia tego warunku Rada gminna miasta Lwowa na posiedzeniach w dniach 5. i 19. listopada 1891 powzięła uchwałę zwalniającą wspomnione budowle na czas trwania uwolnienia od podatku domowo-czynszowego, także od wszelkich dodatków gminnych, które to uchwały według sprawozdania Prezydenta miasta Lwowa z dnia 22. lutego 1892 L. 11.211 Świetny Wydział reskryptem z dnia 26. stycznia 1892 L. 1725 w myśl §. 92 statutu miasta Lwowa zatwierdził.

Co się tyczy dodatków krajowych, Sejm krajowy na odnośną prośbę gminy miasta Lwowa, wskutek sprawozdania komisyi budżetowej na posiedzeniu w dniu 2 kwietnia 1892, powziął uchwałę tej treści, że budowle, które w celu poprawy stosunków zdrowotnych miasta Lwowa, będą nowo zbudowane w miejsce 180 względnie 181½ (wskutek następnego wciągania do wykazu także realności hotelu Georga) domów na zburzenie przeznaczonych, wolne będą od dodatku do podatku dla funduszu krajowego i dodatku dla funduszu indemnizacyjnego Galicyi wschodniej na taki przeciąg czasu, na jaki budowle te odnośną ustawą państwową pod warunkiem zbudowania ich w terminie, ustawą wyznaczonym, uwolnione będą od państwowego podatku domowo-czynszowego, tudzież od wszelkich podatków i dodatków gminnych.

Przedkładając następnie sprawę względem uwolnienia wspomnianych budowli od państwowego podatku domowo-czynszowego po uzupełnieniu jej, sporządzonymi przez Magistrat lwowski wykazami i planami, Wysokiemu c. k. Ministerstwu skarbu, celem wyjednania odnośnej ustawy państwowej, c. k. Namiestnictwo powołało się co do dodatków krajowych na wyż wymienioną uchwałę Sejmu krajowego z d. 2. kwietnia 1892, zaś co do uwolnienia od dodatków gminnych nadmieniło, że nie uważa za potrzebne, aby to uwolnienie w formie ustawy krajowej uchwalone być musiało, gdyż według §. 92 statutu miasta Lwowa do rozkładu dodatków gminnych według rozmaitej stopy procentowej, do czego też zupełne uwolnienie od dodatków zaliczyćby wypadało, tylko zatwierdzenie Wydziału krajowego jest wymagane, który odnośne uchwały Rady gminnej z d. 5. i 19. listopada 1891 przyznające tym budowlom uwolnienie od wszelkich dodatków gminnych już reskryptem z d. 26. stycznia 1892 l. 1725 zatwierdził.

Wskutek następnego reskryptu Wysokiego c. k. Ministerstwa skarbu z d. 22. lutego b. r. l. 1246, którem polecono, aby projekt ustawy krajowej co do uwolnienia budowli wspomnianych od dodatków krajowych i gminnych przedłożono Wys. c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych, c. k. Namiestnictwo w sprawozdaniu wyjaśniło, że uchwała Sejmowa przyznająca tym budowlom uwolnienie od dodatków krajowych i dodatku do funduszu indemnizacyjnego objęta jest wykazem uchwał sejmowych Wysokiemu c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych przedłożonym i że według reskryptu tegoż Ministerstwa z d. 12. stycznia b. r. l. 119 wykazy tych uchwał sejmowych Najwyższem postanowieniem z d. 8. stycznia b. r. do Najwyższej wiadomości przyjęte zostały.

Wysokie c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych reskryptem z d. 31. marca b. r. l. 6957 oznajmiło jednak, że uwolnienie od dodatków krajowych i gminnych dla wspomnianych budowli, co do których uwolnienie od podatku państwowego projektowaną ustawą państwową nastąpi, uchwalone być winno w formie ustawy krajowej do Najwyższej sankcyi przedłożyć się mającej.

Mianowicie podniosło Wysokie c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych, że przyjęcie do Najwyższej wiadomości między innemi też uchwały sejmowej z d. 2. kwietnia 1892 co do uwolnienia budowli od dodatków krajowych nie ma znaczenia Najwyższego zatwierdzenia, względnie Najwyższej sankcyi uchwały.

Według brzmienia uchwały z d. 2. kwietnia 1892 i stenograficznych protokołów odnośnego posiedzenia Sejmu krajowego przyjąć trzeba, że Sejm krajowy przez tę uchwałę oświadczył tylko skłonność do formalnego uchwalenia wspomnianego uwolnienia, jeśli projektowana ustawa państwowa do skutku przyjdzie.

Biorąc zaś pod rozwagę kwestyę, czy przez uchwałę z d. 2. kwietnia 1892 uwolnienie od dodatków krajowych dla 181 domów, zostało w formie prawnej uchwalone, trzeba na to zważyć, że chodzi tu o uwolnienie na 20 lat, które z natury rzeczy tylko w drodze ustawodawczej może być ze skutkiem ustanowione, gdyż w tak długim okresie czasu zmieniają się reprezentacye kraju, jakoteż gminy miasta Lwowa, zaś nowe reprezentacye uchwałami poprzednich tylko wtedy są związane, jeżeli te uchwały moc ustawy uzyskały.

Nadto zauważyć trzeba, że takie uwolnienie stanowi wyjątek od ogólnego ustawowego postanowienia, iż dodatki mają być na wszystkie podatki równomiernie nakładane, zatem też z tego punktu zapatrywania, potrzebne jest zabezpieczenie w formie legislacyjnej.

Jednostronną uchwałą mogłyby dodatki krajowe i indemnizacyjne tylko na peryod budżetowy, lub aż do odwołania być opuszczone, zaś uwolnienie od dodatków gminy, nie mogłoby w ogóle z prawnym skutkiem być pojedyńczą uchwałą ustanowione, ile że statut krajowy (§. 17) dla aktów zakresu ustawodawczego z reguły tylko formę ustawy przepisuje.

Nadto nadmieniło Wysokie c. k. Ministerstwo, że takie same uwolnienie budowli od dodatków krajowych i gminnych z tego samego powodu dla miast Pragi i Wiednia, zostało ustawami przez Sejmy krajowe Czech, względnie Dolnej Austryi uchwalonemi, przez Najjaśniejszego Pana sankcyonowanemi, ustanowione.

Wysokie c. k. Ministerstwo wezwało przeto c. k. Namiestnictwo, aby weszło w rokowania ze Świetnym Wydziałem, tudzież z Reprezentacyą gminy miasta Lwowa, celem przyprowadzenia do skutku ustawy krajowej względem uwolnienia w mowie będących budowli od dodatków krajowych i gminnych.

Gdy Rada gminna miasta Lwowa uchwałami z d. 5. i 19. listopada 1891, jak wyż nadmieniono uwolnienie od wszelkich dodatków gminnych już uchwaliła, a wniesionemi do Świetnego Wydziału prośbami podjęła inicyatywę, względem wyjednania uwolnienia też od dodatków krajowych, zatem rokowania przedwstępne w tej mierze już jako przeprowadzone uważać można, przeto chodziłoby o wniesienie do Sejmu krajowego projektu do odnośnej ustawy.

C. k Namiestnictwo ma zaszczyt upraszać Świetny Wydział, aby zechciał wnieść do Sejmu krajowego projekt do ustawy krajowej względem uwolnienia wspomnionych budowli od dodatków krajowych i gminnych.

Uwolnienie od dodatków krajowych, tudzież od dodatków gminnych może być objęte jedną ustawą stanowiąca, że budowle, które w celu poprawy zdrowotnych stosunków miasta Lwowa będą nowo zbudowane w miejsce 181 domów wykazanych osobną przez Magistrat miasta Lwowa sporządzoną konsygnacyą, jako na zburzenie przeznaczonych, wolne będą od dodatku do podatku dla funduszu krajowego i dodatku do podatku dla funduszu indemnizacyjnego Galicyi wschodniej, tudzież od wszelkich podatków i dodatków gminnych na taki przeciąg czasu, na jaki budowle te ustawą państwową pod warunkiem zbudowania ich w terminie tą ustawą oznaczonym, uwolnione będą od państwowego podatku domowo-czynszowego.

Aleg. 137.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie budowy skrzydła gmachu sejmowego na pomieszczenie biur Banku krajowego i Wydziału krajowego.

Wysoki Sejmie!

Z powodu zwiększających się z każdym rokiem agend Banku krajowego i Wydziału krajowego okazuje się dzisiejszy gmach sejmowy za szczupły na pomieszczenie wszystkich biur. Dotkliwy brak miejsca wpływa również niekorzystnie na tok urzędowania, gdyż praca w biurach mieszczących za wielu urzędników, jest uciążliwą a tem samem mało wydatną. — Niektóre działy Banku krajowego mają tak szczupłe pomieszczenia, iż kilkogodzinna praca w przepełnionych biurach jest wprost zdrowiu szkodliwą. — Wiele biur Wydziału krajowego mieści się w salach komisyjnych, wskutek czego podczas obrad Wys. Sejmu zmuszony jest Wydział krajowy wynajmywać ubikacye w prywatnych domach na pomieszczenie tych biur.

W podobnie niekorzystnym stanie znajdują się biura Kasy krajowej. Szczupłość miejsca jest tam tak dotkliwą, a rozmieszczenie tak dalece niedogodnem, iż urzędowanie prawidłowe stało się prawie niemożliwe.

Z powyższych powodów postanowił Wydział krajowy przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek na wybudowanie na wolnym placu przy ulicy Kościuszki, stanowiącym własność funduszu krajowego, dwupiątrowego skrzydła gmachu sejmowego. W budynku tym parter i I. piątro przeznaczone zostaną na pomieszczenie biur Banku krajowego, zaś drugie piętro na pomieszczenie biur Wydziału krajowego.

Z ubikacyj zajmowanych obecnie na I. piętrze w gmachu sejmowym przez Bank krajowy będzie tenże i nadal zajmował część, resztę zaś odda do dyspozycyi Wydziału krajowego. Prawa część dzisiejszego parteru w gmachu sejmowym od ul. Kościuszki ma być przebudowaną na wielką halę, w której mieścić się będą likwidatury Banku krajowego oraz kasy Banku krajowego i Wydziału krajowego. Nadto urządzone być mają osobne schody, prowadzące do biur oddziału rachunkowego Wydziału krajowego. Nowo wybudowany gmach, który z gmachem sejmowym stanowić będzie pod względem architektonicznym harmonijną całość, będzie własnością funduszu krajowego, jednakowoż Bank krajowy w drodze pożyczki hipotecznej dostarczyć ma funduszów na budowę i pożyczkę tę ma sam z własnych funduszów amortyzować.

Koszt budowy skrzydła i innych robót adaptacyjnych nie ma przekraczać sumy 100.000 zł. Rada nadzorcza Banku krajowego upoważniła już Dyrekcyę do udzielenia Wydzia-

łowi krajowemu pożyczki na hipotekę gmachu sejmowego do wysokości 100.000 zł. w. a. Plany i kosztorysy zamierzonej budowy złożone są w Dep. III. Wydziału krajowego do przejrzenia. Na podstawie powyższego wywodu, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wybudowania skrzydła gmachu sejmowego na gruncie stanowiącym własność funduszu krajowego, położonym przy ulicy Kościuszki kosztem nieprzekraczającym sumy 100.000 zł. w. a.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy, ażeby na pokrycie kosztów zamierzonej budowy zaciągnął w Banku krajowym Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem na hipotekę gmachu sejmowego, pożyczkę do wysokości 100.000 zł. a. w.

III. Cały wydatek na oprocentowanie i amortyzacyę tej pożyczki ponosić ma Bank krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 21. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy
Zastępca.

Sprawozdawca
Antoni Chamiec
Członek Wydziału krajowego.

Do LW. kr. 20.154/93.

Aleg. 138.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o petycyach kilku gmin w przedmiocie zniżenia prestacyj na płace nauczycieli.

Wysoki Sejmie!

Po wydrukowaniu sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 6. września 1892 L. 36.935 o petycyach kilku gmin w przedmiocie zniżenia im prestacyj na płace nauczycieli, przedłożyła c. k. Rada szkolna krajowa swą opinię jeszcze co do siedmiu petycyj, dotyczących tego samego przedmiotu, a mianowicie gmin: Potutory, Koziary, Falkenberg, Palczyńce, Dąbrowa, Mołodyńcze i Dubie. O tych petycyach przedkłada Wydział krajowy Wys. Sejmowi następujące sprawozdanie:

1. Gmina Potutory powiatu brzeżańskiego, która na podstawie dobrowolnie przyjętego zobowiązania uiszcza na płacę nauczyciela roczną prestacyę w kwocie 153 zł. 62 ct., wniosła do Wys. Sejmu petycyę o zniżenie tej prestacyi do wysokości 9% dodatku do podatków bezpośrednich t. j. do wysokości prestacyj unormowanej art. 18. ustawy kraj. z dnia 2. lutego 1885 nr. 29 dz. u. kr. Ponieważ opłacane przez tę gminę podatki bezpośrednie wynoszą 805 zł. 88 ct. w. a, a zatem prestacya ustawowa wynosiłaby kwotę 72 zł. 53 ct., przeto w wypadku niniejszym chodziłoby o obniżenie prestacyi o 81 zł. 09 ct.

Na pokrycie wydatków gminnych w ściślejszem znaczeniu i na potrzeby szkolne nałożyła gmina Potutory dodatek do podatków bezpośrednich w wysokości 67%.

Wydział powiatowy i Rada szkolna okręgowa w Brzeżanach popierają petycyę tej gminy. Toż samo czyni Rada szkolna krajowa, opierając się na opinii powyższych władz. Wydział krajowy sądzi, że zniżenia gminie Potutory prestacyi z kwoty 153 zł. 62 ct. do 120 zł. rocznie, odpowie w zupełności względom słuszności a będzie dla gminy znaczną ulgą.

2. Gmina Koziary powiatu zbaraskiego, która na podstawie dobrowolnie przyjętego zobowiązania, uiszcza na płacę nauczyciela prestacyę w rocznej kwocie 200 zł., wniosła do Wys. Sejmu petycyę o zniżenie jej tej prestacyi do wysokości 100 zł.

Obowiązkowa prestacya wynikająca z ustawy, t. j. 9% dodatków do podatków bezpośrednich przy sumie podatkowej 434 zł. 89 ct. wynosiłaby tylko kwotę roczną 39 zł. 14 ct.

Gmina Koziary zmuszoną jest na pokrycie wydatków na cele szkolne potrzebnych, nakładać na swych mieszkańców 49%, zaś na potrzeby gminne 16% dodatek, razem przeto 65% dodatków do podatków bezpośrednich.

Wydział powiatowy popiera tę petycyę, oświadczając, że gmina Koziary nie jest w stanie podołać temu ciężarowi. Rada szkolna okręgowa w Zbarażu stwierdza, iż gmina ta przeciążona jest wydatkami na potrzeby szkolne i dlatego wnosi na zniżenie prestacyi do kwoty 100 zł. Rada szkolna krajowa oświadczyła się za wnioskiem Rady szkolnej okręgowej.

Wydział krajowy sądzi jednak, że zniżenie prestacyi gminie Koziary z kwoty 200 zł. do 150 zł. odpowie względom słuszności a gmina obowiązkowi opłacania tej zniżonej prestacyi będzie mogła zadość uczynić.

3. Gmina Falkenberg w pow. dobromilskim opłaca w ogóle na potrzeby szkolne kwotę roczną 200 zł., z czego przypada tytułem prestacyi na płacę nauczyciela rocznie 109 zł. Gmina ta wniosła do Wys. Sejmu petycyę o przyjęcie tego całego wydatku na fundusz szkolny krajowy.

Z przedłożonego przez Wydział pow. w Dobromilu budżetu powyższej gminy na rok 1892 przekonał się Wydział krajowy, że gmina Falkenberg przeciążoną jest istotnie wydatkami, na pokrycie których zmuszoną była nałożyć 103% dodatków do podatków bezpośrednich.

Rada szkolna okręgowa w Dobromilu oświadcza, że gmina ta składająca się zaledwie z 25 numerów, przedstawia bardzo skromną siłę podatkową; mieszkańcy jej zubożeli i obdłużyli się, wskutek czego nie są w stanie opłacać tak wysokiej prestacyi na płacę nauczyciela.

Rada szkolna krajowa popiera prośbę gminy Falkenberg, oświadczając, iż prestacya jakaby na nią z ustawy wypadła, wynosić będzie rocznie 26 zł. 80 ct.

Uwzględniając powyżej wykazany niepomyślny stan majątkowy gminy Falkenberg. Wydział krajowy sądzi, iż należałoby zniżyć jej uiszczaną na płacę nauczyciela prestacyę z 109 zł. na 60 zł. rocznie.

4. Gmina Palczyńce powiatu Zbaraskiego, która na podstawie dobrowolnie przyjętego zobowiązania uiszcza na płacę nauczyciela prestacyę roczną w kwocie 95 zł. 97 ct. i w naturaliach oszacowanych na 151 zł. 12 ct., czyli razem 247 zł. 9 ct., wniosła do Wys. Sejmu petycyę o zniżenie jej tej prestacyi do wysokości prestacyi ustawowej, t. j. 9% dodatku do podatków bezpośrednich.

Rada szkolna okręgowa w Zbarażu, zapytana o opinię oświadczyła, że gmina Palczyńce należy do najuboższych w powiecie wskutek utraty w r. 1855 około 430 morgów gruntów położonych w Rosyi, o które gmina ta długie lata procesowała się, a bezskuteczny proces wyniszczył ją materyalnie. Rada szkolna okręgowa wnosi, aby prestacyę opłacaną w gotówce przez gminę Palczyńce w kwocie 95 zł. 97 ct. przenieść na fundusz szkolny krajowy.

Wydział powiatowy w Zbarażu oświadcza, że gmina Palczyńce prócz 42 morgów pastwiska gminnego użytkowanego wspólnie przez całą gminę, nie posiada żadnego innego majątku, a popierając petycyę gminy, oświadcza się również za odpisaniem prestacyi uiszczanej w gotówce. Wnioski Rady szkolnej krajowej i Wydziału powiatowego popiera ze swej strony Rada szkolna krajowa.

Gmina Palczyńce przy podatkach bezpośrednich w kwocie 630 zł. 24 ct. zmuszoną była nałożyć na mieszkańców swych 34% dodatków na potrzeby gminne w ściślejszem znaczeniu, 15% na pokrycie prestacyi opłacanej w gotówce, zaś 7% na inne potrzeby szkoły,— razem przeto 56% dodatków do podatków bezpośrednich. Jeśli doliczy się do tego jeszcze prestacya w naturaliach oszacowana na 151 zł. 12 ct., która to kwota odpowiada około 24% dodatków, to okaże się, że wydatki gminy Palczyńce na potrzeby szkolne przedstawiają 46%, a razem z potrzebami gminnemi 80% dodatków do podatków bezpośrednich.

Wydział krajowy sądzi, iż w obec przytoczonych powyżej powodów należy tej gminie zniżyć prestacyę uiszczaną w gotówce z kwoty 95 zł. 97 ct. do kwoty 30 zł. Prestacya uiszczana w naturaliach pozostaje w swej wysokości.

5. Gmina Dąbrowa powiatu chrzanowskiego, która na mocy dobrowolnie przyjętego zobowiązania uiszcza na płacę nauczyciela roczną kwotę 167 zł. 14 ct., wniosła do Wys. Sejmu petycyę o zniżenie jej tej prestacyi do wysokości ustawowej prestacyi. Petycyę tę przekazał Wys. Sejm uchwałą z dnia 9. kwietnia 1892 Wydziałowi krajowemu do zbadania w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową i ewentualnego przedłożenia wniosku na następnej sesyi.

Zobowiązania gminy Dąbrowy do uiszczania powyższej prestacyi pochodzi jeszcze z tego czasu, kiedy gmina posiadając w swym obrębie kopalnie węgla, znajdowała na miejscu łatwy i korzystny zarobek. Dziś po upadku kopalni, członkowie gminy mając przeważnie liche piaszczyste grunta, zubożeli i muszą za zarobkiem udawać się do Król. Polskiego. Wydział powiatowy w Chrzanowie popiera bardzo gorąco powyższą petycyę, oświadczając, iż gmina ta obciążona jest nadmiernemi dodatkami do podatków. Gmina Dąbrowa prócz powyższej prestacyi na płacę nauczyciela opłaca na inne potrzeby szkoły według preliminarza miejscowego funduszu szkolnego 250 zł. 98 ct., co razem z prestacyą na płacę nauczyciela przedstawia 84% do podatków bezpośrednich. Wszystkie dodatkie łącznie z dodatkiem nałożonym na potrzeby gminne w ściślejszem znaczeniu wynoszą 134%.

Rada szkolna okręgowa w Chrzanowie popiera również bardzo usilnie petycyę gminy Dąbrowy.

Rada szkolna krajowa oświadczyła się za zniżeniem tej gminie prestacyi z kwoty 167 zł. 14 ct. na 80 zł. rocznie, co przedstawia 17% opłacanych przez gminę podatków bezpośrednich.

Wydział krajowy sądzi, iż wobec stwierdzonego ubóstwa i obciążenia gminy dodatkami, należy najmniej przyjść jej z pomocą, redukując jej prestacyę do wysokości przez Radę szkolną krajową zaproponowanej.

6. Gmina Mołodyńcze powiatu bobreckiego, która zobowiązała się dobrowolnie do uiszczania prestacyi na płacę nauczyciela w rocznej kwocie 110 zł., wniosła do Wys. Sejmu prośbę o zniżenie jej tej prestacyi do 80 zł.

Wydział powiatowy w Bóbrce popiera powyższą petycyę, podnosząc w motywach, że gmina Mołodyńce przy sile podatkowej 693 zł. 70 ct. nakładać musi na swe potrzeby przeciętnie 57% dodatków do podatków bezpośrednich, a mieszkańcy tej gminy wskutek powtarzających się od lat kilku klęsk elementarnych, materyalnie bardzo podupadli.

Rada szkolna okręgowa w Bóbrce i Rada szkolna krajowa popierają również powyższą petycyę.

Wydział krajowy sądzi, że zniżenie tej gminie prestacyi z kwoty 110 zł. do wysokości 90 zł. odpowie względom słuszności.

7. Gmina Dubie powiatu brodzkiego, która zobowiązała się uiszczać prestacyę na płacę nauczyciela w kwocie 180 zł. rocznie, wniosła do Wys. Sejmu petycyę o zupełne odpisanie jej tej prestacyi w pierwszych 10 latach a zniżenia jej w następnych do wysokości 100 zł., co odpowiadałoby niemal prestacyi obowiązkowej, gdyż bezpośrednie podatki opłacane w tej gminie wynosiły w r. 1891 kwotę 1.059 zł. 91 ct., zatem 9% dodatku z ustawy wynosiłby 95 zł. 39 ct.

Rada szkolna okręgowa w Brodach oświadcza, że stosunki majątkowe tej gminy są nader opłakane, gdyż w ostatnich latach zmuszoną była postawić nową murowaną szkołę a obecnie zachodzi potrzeba odrestaurowania budynków plebańskich. Zgodnie z opinią Wydziału powiatowego oświadczyła się Rada szkolna okręgowa za obniżeniem gminie Dubie

prestacyi z 180 zł. do wysokości 120 zł. rocznie. — Rada szkolna krajowa jest zdania, iż petycya ta zasługuje na uwzględnienie.

Wydział krajowy sądzi, że zniżenie w tym wypadku prestacyi z 180 zł. do wysokości 160 zł. rocznie, odpowie względom słuszności.

Na podstawie powyższego wywodu Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Począwszy od 1. stycznia 1894 zniża się dotychczas uiszczone prestacye na płace nauczycieli gminom: Potutory pow brzeżańskiego z kwoty 153 zł. 62 ct. na 120 zł., Koziary pow. zbaraskiego z kwoty 200 zł. na 150 zł., Falkenberg, pow. dobromilskiego z kwoty 109 zł. na 60 zł., Palczyńce pow. zbaraskiego z kwoty 95 zł. 97 ct. na 30 zł; Dąbrowa powiatu chrzanowskiego z kwoty 167 zł. 14 ct. na 80 złr.; Mołodyńcze powiatu bobreckiego z kwoty 110 zł. na 90 zł.; wreszcie gminie Dubie z kwoty 180 zł. na 160 zł. rocznie.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 21. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca
Antoni Chamiec w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Aleg. 139.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, by w porozumieniu z c. k. Rządem postarał się w drodze odpowiedniej:

a) o usunięcie, albo przynajmniej o uregulowanie zakazu moczenia konopi i lnu po rzekach i potokach, jako przynoszącego wielką szkodę tkackiemu przemysłowi domowemu i powodującego wzmaganie się nędzy wśród ludu;

b) o ponowienie wezwania do władz, by takowe na przemysł domowy podatków nie nakładały.

We Lwowie, 4. Maja 1893.

Wnioskodawca:

***Dr. Antoniewicz** w. r.*

Hamorak, Sirko, Rożankowski, Korol, Romańczuk, Dr. Sawczak, Okuniewski, Herasymowicz Kułaczkowski, Teliszewski, Żardecki, Dr. Olpiński, Barabasz, Huryk, Klemensiewicz.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Aleg. 140.

Wniosek.

Zważywszy, że obowiązująca obecnie ustawa drogowa wskutek nierównego rozkładu ciężarów jest niesprawiedliwą,

zważywszy, że do równomiernego rozkładu ciężarów jako podstawa obliczenia służyć może najodpowiedniej wysokość opłaconych podatków bezpośrednich.

Podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył projekt ustawy drogowej, oparty na następujących zasadach:

1) Do budowy i utrzymania dróg gminnych zasadniczo zatrzymują się prestacye w naturze.

2) Podstawą do wymiaru prestacyi w naturze tak dla gmin jak i dla obszarów dworskich będzie wysokość opłacanych podatków bezpośrednich. Opłacający niżej 2 zł. podatku, winien odrobić jeden dzień lub też wartość dnia roboczego spłacić.

3) Każdemu z obowiązanych do odrobienia prestacyi pozostawia się wolność spłaty tejże prestacyi częściowo lub w całości gotówką.

4) Rada powiatowa dla swego powiatu oznacza corocznie wartość dnia roboczego.

5) Budowa i utrzymanie mostów należy pod bezpośredni Zarząd Wydziału powiatowego.

6. Obowiązek obszarów dworskich wydawania materyału drzewnego, o ile przeciętna wartość togoż nie przewyższa w ciągu rokn 5% dodatków do opłaconych przez obszar dworski podatków bezpośrednich, znosi się w zupełności.

7. Do funduszu powiatowego dróg gminnych w pływają:

a) Kwoty opłacane tytułem 3-procentowego dodatku do podatków bezpośrednich (jak w dotychczasowej ustawie).

b) Spłaty za prestacye w całości lub częściowo nieodrobione.

Lwów dnia 3. maja 1893.

Wnioskodawcy:

Bolesław Żardecki *w. r.*

Albin Rayski *w. r.*

Weigel, Dworski, Dr. Czyżewicz, Palch, J. Romańczuk, Dr. Adam Asuyk, Lenartowicz, T. Merunowicz, Fruchtman, Romanowicz, Korol, Kułaczkowski, Klemensiewicz, Goldman, Dr. Olpiński, Rutowski, Gross Antoniewicz, Sirko, Michalski, Huryk.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

L. 733/92.

Aleg. 141.

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie odpisania reszty pożyczki zaciągniętej przez spółkę wodną Jasielską.

Wysoki Sejmie!

Dla ochrony około 200 morgów gruntów od podrywania przez rzekę Wisłokę zawiązała się w r. 1880 w gminie miejskiej Jasło spółka wodna, która, na podstawie udzielonej przez c. k. Starostwo w Jaśle koncesyi, wykonała do roku 1883 objęte programem budowle regulacyjne kosztem 4906 zł. 01 ct.

Na pokrycie tych kosztów otrzymała spółka z funduszu krajowego zasiłek . . 800 zł.
Od gminy miasta Jasła . . . . . 50 „
razem . . . 850 zł.,

tak, iż z funduszów własnych uiścić musiała kwotę 4056 zł. 1 ct. w. a., na pokrycie której zaciągnęła pożyczkę 2600 zł. w. a. z tego 1500 zł. w. a. z funduszu krajowego zwrotnych w 10 ratach rocznych w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z d. 18 października 1881.

Uzyskawszy na wykonanie robót nieznaczną tylko subwencyą, wynoszącą zaledwie 17% kosztów budowy popadła spółka niebawem w kłopoty finansowe i nie uiszczała w terminach rat pożyczki krajowej tak, iż od roku 1889 zamiast 7 rat po 150 zł. w. a. w sumie 1050 zł. w. a. spłaciła funduszowi krajowemu zaledwie 354 zł. 93 ct. w. a.

W uwzględnieniu ubóstwa większości członków spółki wodnej, Wysoki Sejm w załatwieniu odnośnej petycyi spółki, upoważnił Wydział krajowy uchwałą z d. 15. stycznia 1889 powziętą na wniosek komisyi gospodarstwa krajowego, udzielić spółce moratoryum po koniec roku 1892, oraz polecił Wydziałowi krajowemu zbadać w tym czasie stosunki spółki i przedstawić sobie odpowiednie wnioski.

Zarządzone przez Wydział krajowy za pośrednictwem reprezentacyi powiatowej w Jaśle dochodzenia wykazały, że na 52 członków spółki zaledwie 9 należy do ludzi majętnych, inni zaś są ubogimi rzemieślnikami, nadto z tych 52 członków spółki znajduje się w Jaśle tylko 27, gdyż 5 umarło a reszta wyemigrowało do Ameryki.

Gdy więc w ten sposób ściągnięcie niespłaconej reszty pożyczki krajowej w kwocie 1145 zł. 7 ct. w. a. byłoby połączone z wielkiemi trudnościami, a w dodatku ta spółka wodna, która się zawiązała w r. 1880 nie skorzystała z dobrodziejstw uchwały Wysokiego Sejmu z dn. 6. października 1882, wedle której przypadłaby jej w udziale subwencya z funduszów publicznych

w wysokości $^2/_3$ części kosztów t. j. 3271 zł. 68 ct. w. a., zamiast otrzymanych 850 zł., czyli 17%; Wydział krajowy przedstawia obecnie Wysokiemu Sejmowi wniosek na odpisanie reszty pożyczki udzielonej spółce.

Z powyższych powodów przytoczonych w sprawozdaniu Wydziału krajowego, oraz mając na względzie, że wedle aktów kolaudacyjnych spółka wykonała projektowane budowle regulacyjne porządnie i wywiązała się dobrze pod względem technicznym ze swego zadania, komisya gospodarstwa krajowego aprobuje wniosek Wydziału krajowego i uprasza:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm upoważnia Wydział krajowy do odpisania spółce wodnej Jasielskiej reszty należytości z udzielonej w myśl uchwały Sejmowej z dnia 15. października 1881 pożyczki w kwocie 1500 zł. w. a.

Lwów, dnia 3 maja 1893.

Przewodniczący
Polanowski.

Sprawozdawca
J. Tarnowski.

Z drukarni Pillera i Sp.

Aleg. 142.

Sprawozdanie

komisyi gminnej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi gminy miasta Przemyśla o zezwolenie na pobór opłat policyjnych na rzecz funduszu miejscowych ubogich.

Wysoki Sejmie!

Jeszcze w roku 1889 gmina miasta Przemyśla wniosła za pośrednictwem tamtejszej Rady powiatowej do Wydziału krajowego petycyę, wystosowaną do Wysokiego Sejmu, która prosi o udzielenie jej w drodze ustawy krajowej pozwolenia na pobór opłat policyjnych na rzecz domu przytułku i pracy dla 30 miejscowych ubogich, w Przemyślu istniejącego, względnie na rzecz miejscowego funduszu ubogich.

Petycya ta, którą Rada powiatowa przemyska uchwałą z dnia 29. listopada 1889 poprzeć postanowiła, doszła dopiero dnia 30. lipca 1890 do L. 33.457 do Wydziału krajowego, ten zaś przeprowadziwszy korespondencyę z c. k. Namiestnictwem, przedłożył Wysokiemu Sejmowi sprawozdaniem z dnia 23. października 1890 L. 44034 projekt do ustawy, dozwalającej gminie miasta Przemyśla pobór żądanych opłat policyjnych.

Z powodu zamknięcia sesyi sejmowej to sprawozdanie przez komisyę gminną załatwionem nie zostało, w skutek czego Wydział krajowy za prośbą gminy miasta Przemyśla dnia 16. czerwca 1891 do L. 25.516 wniesioną, sprawozdaniem z dnia 1. września 1891 L. 25.516 ten sam projekt do ustawy Wysokiemu Sejmowi na wiosennej sesyi r. 1892 ponownie do uchwały przedłożył.

Na wniosek komisyi gminnej Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 26. marca 1892 przedłożony projekt do ustawy uchwalił. Uchwała ta jednak według zawiadomienia c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 6. lipca 1892 L. 7.150/pr. Najwyższej sankcyi nie otrzymała.

Ponieważ w zawiadomieniu tem c. k. Rząd oznajmia, że przeciw pobieraniu opłat policyjnych zasadnicze przeszkody nie zachodzą i tylko usterki formalne wytyka, przeto Rada miejska przemyska uchwałą z dnia 28. września 1892 usunęła usterki wytknięte przez c. k. Rząd a Wydział krajowy sprawozdaniem z dnia 4. kwietnia 1893 L. 16.975 przedłożył Wysokiemu Sejmowi odpowiednio zmieniony projekt do ustawy.

Komisya gminna, której sprawozdanie Wydziału krajowego przekazanem zostało, zbadawszy sprawę, z zadowoleniem spostrzegła, że Reprezentacya miasta Przemyśla świadomą jest obowiązku swego zaopatrzenia swoich ubogich, i że starając się o środki materyalne dla spełnienia tego obowiązku, poczyniła pierwszy krok, aby po części przynajmniej uprościć utartą i łatwą wprawdzie, ale niekoniecznie zbawienną drogę nakładania dodatków do podatków stałych i chce zaprowadzić opłaty samoistne za pewne cele, racyonalnemu opodatkowaniu gminnemu bardziej odpowiadające.

W tem dążeniu należy gminy miejskie jak najusilniej popierać, a żałować tylko wypada, że ziszczenie usiłowań gminy tak długiego czasu wymaga, skoro od powzięcia pierwszej uchwały Rady miejskiej już blisko 4 lata upłynęło, a dochody któreby fundusz ubogich przez ten czas był mógł pobierać, bezpowrotnie przepadły, a to jedynie z powodów czysto formalistycznych.

Ponieważ nowy projekt do ustawy sprawozdaniem Wydziału krajowego przedłożony stosuje się zupełnie do uwag przez c. k. Rząd udzielonych i jest ułożony na wzór podobnej ustawy krajowej z dnia 17. listopada 1884 l. 57 Dz. u. kr. dla miasta Lwowa wydanej, zasadnicze zaś przyjście do skutku takiej ustawy jest bardzo pożądanem, przeto komisya gminna, poczyniwszy w przedłożonym projekcie zmiany natury stylistycznej wprawdzie, ale służące do usunięcia wątpliwości i możliwych zarzutów c. k. Rządu, wnosi:

Wysoki Sejm raczy załączony */. projekt do ustawy uchwalić.

We Lwowie dnia 4. maja 1893.

Zastępca przewodniczącego:
Wojciech Dzieduszycki *w. r.*

Sprawozdawca:
Fruchtman *w. r.*

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, o zezwolenie gminie m. Przemyśla na pobór opłat policyjnych na rzecz funduszu miejscowych ubogich.

Zgodnie z Uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam:

Art. I.

Gmina miasta Przemyśla pobierać będzie na rzecz funduszu miejscowych ubogich następujące opłaty policyjne:

1. Za każdy bal za opłatą wstępu urządzony, bez względu czy w publicznym czyli też w prywatnym lokalu, po 10 złr. w. a. Bale, z których cały czysty dochód przeznaczony jest na cel dobroczynny, wolne są od opłaty.

2. Od przedstawień teatralnych, koncertów, produkcyi sztuk konnych, ogni sztucznych i t. p. za każde przedstawienie w stosunku do większej lub mniejszej znakomitości artysty czyli przedstawienia, stosownie do ocenienia Magistratu wedle trzech klas: po dwa, cztery lub ośm zł. w. a.

Przedstawienia, z których cały czysty dochód przeznaczony jest na cel dobroczynny, wolne są od opłaty.

3. Od menażeryi, panoramy, kosmoramy, ciemni optycznej (camera obscura), figur woskowych lub innych gabinetów, w stosunku do lepszej lub gorszej ich jakości, stosownie do uznania Magistratu według trzech klas: po 2 zł., 4 zł. lub 8 zł. za każdy tydzień, a po 8, zł. 15 zł. lub 20 zł. za każdy miesiąc.

4. Za panoramy skrzynkowe (przenośne), tudzież od arfistów i innych muzykantów i katarynkarzy zarobkujących w publicznych lokalach, po ulicach, placach i domach po 25 ct. w. a. za każdy tydzień.

Art. II.

Każde ukrócenie dochodu funduszu miejscowych ubogich z powyższych opłat karane będzie grzywną, przypadającą funduszowi

miejscowych ubogich dwu. do pięciokrotnej wysokości ukróconej opłaty, a w razie niemożności ściągnięcia tej grzywny, aresztem, przy czem za każde 5 zł. a. w. grzywny wymierzać należy jeden dzień aresztu.

Art. III.

Postępowanie karne w razie wykroczenia przeciw postanowieniom tej ustawy i orzekanie kar przysłuża burmistrzowi miasta a względnie jego zastępcy.

Art. IV.

Pod względem odwołania się od zarządzeń co do poboru powyższych opłat, tudzież od orzeczeń karnych obowiązują postanowienia ustawy z 13 marca 1889 Nr. 24 Dz. u. kr.

Art. V.

Wykonanie tej ustawy poruczam mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Aleg. 143.

Sprawozdanie

komisyi petycyjnej w sprawie przyjęcia kosztów utrzymania w kwocie 182 złr. a. w. Stefana Misińskiego, przynależnego do gminy Nowosiółki dydyńskie na fundusz krajowy.

Komisya petycyjna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Koszta utrzymania Stefana Misińskiego, należne gminie miasta Koszyc, w kwocie 182 złr. przyjmuje się na fundusz krajowy.

Lwów dnia 26 Września 1892.

Przewodniczący:
Golejewski w. r.

Sprawozdawca:
Cyryl Hamorak w. r.

LW. 745/93.

Aleg. 144.

Sprawozdanie

Komisyi szkolnej o sprawozdaniu z czynności Wydziału krajowego Departamentu III.

Wysoki Sejmie!

W wykonaniu uchwały z dnia 24. kwietnia 1893 r., komisya szkolna po rozpatrzeniu przekazanej sobie części sprawozdania Wydziału krajowego odnoszącej się do zakresu Departamentu III., ma zaszczyt zdać sprawę z ważniejszych czynności, o ile do jej kompetencyi należą.

W ciągu 1892 r. otrzymały najwyższą sanucyą dwie ustawy Sejmowe w dziedzinie szkolnictwa ludowego, jedna zmieniająca postanowienia niektórych artykułów ustawy z d. 1. styczoia 1889 r. o stosunkach prawnych stanu nauczycielskiego w publicznych szkołach ludowych, druga zmieniającą postanowienia art. 22 ustawy z dnia 2. maja 1873 w przedmiocie przeznaczaczania kar pieniężnych za nieposyłanie dzieci do szkoły. Przy uchwaleniu pierwszej z tych ustaw, uchwalone zostały zarazem dwie rezolucye wzywające rząd, a względnie Radę szkolną krajową, po pierwsze: do zamienienia istniejących szkół filialnych na etatowe, po wtóre: do ustanowienia w szkołach o dwóch do pięciu posadach nauczycielskich etatowych tylko jednej z nich jako posady młodszego nauczyciela, do których to rezolucyj zastosowała się Rada szkolna krajowa o czem zawiadomiła Wydział krajowy odezwą z d. 6. października 1892 r.

Odnośnie do drugiej sankcyonowanej ustawy wydała Rada szkolna krajowa instrukcyę, co do użycia dochodów z kar pieniężnych na zaopatrzenie ubogich uczniów w odzież i przybory szkolne.

W skutek uchwały sejmowej z d. 14. marca 1892, spowodowanej niezwołaniem sesyi sejmowej w ciągu roku 1891, a polecającej Wydziałowi krajowemu, aby czuwał nad ścisłem przestrzeganiem praw kraju w sprawie corocznego zwoływania sesyi, — Wydział krajowy odniósł się zaraz w maju 1892 r. do JE. p. Namiestnika z prośbą o wyjednanie w drodze właściwej, aby sesya sejmowa za rok 1892 została zwołaną w ciągu tego samego roku, w porze odpowiedniej i na czas dostateczny do wykonania należnych czynności.

Prócz tego Wydział krajowy upraszał zarazem JE. p. Namiestnika o wczesne ile możności oznaczenie i podanie do jego wiadomości terminu zebrania się Sejmu. Wyjednanie takiego sposobu postępowania ze strony Wysokiego Rządu byłoby zdaniem komisyi szkolnej rzeczą konieczną dla należytego fizyolowania materyału przez Wydział krajowy do obrad sejmowych i dla porządnego toku tychże. Najpożądańszem byłoby, wyjednać u Wysokiego Rządu stały termin i stały okres

trwania każdoczesnej sesyi sejmowej i Komisya szkolna nie stawia w tym duchu żadnej rezolucyi dlatego tylko, że jej wiadomo iż podobna rezolucya zostanie wniesioną przez Wydział krajowy.

Uchwałami z dn. 30 : arca i 9. kwietnia 1892 r. Sejm wezwał c. k. Rząd do zmiany lub uzupełnienia instrukcyi dla Rad szkolnych miejscowych i okręgowych, w tym duchu, aby po pierwsze: Rady szkolne miejscowe były obowiązane przedkładać preliminarze szkolne najdalej do 13. października poprzedzającego roku, a rozkładanie na kontrybuentów dodatków do podatków na cele szkolne, przekazane zostało c. k. urzędom podatkowym, i powtóre: iżby gminom i obszarom dworskim ułatwiony był odpowiedni wpływ na układanie tych preliminarzy, oraz kontrola nad użyciem funduszy.

W skutek tych uchwał zapytywał Wydział krajowy c. k. Prezydyum Rady szkolnej krajowej, czy powyższym rezolucyom stało się zadość, na co otrzymał odpowiedź, że obie te sprawy będące w związku ze sobą, są jeszcze przedmiotem badań i rokowań.

Sprawa pomnożenia internatów dla stypendystów seminaryów nauczycielskich, postąpiła w 1892 roku naprzód, przez zaprowadzenie dwóch nowych internatów w Stanisławowie i Tarnowie, staraniem Towarzystwa św. Wincentego a Paulo. Każdemu z tych internatów udzielił Wydział krajowy po 500 zł. z funduszu dyspozycyjnego i mianując jednocześnie posła Stanisława Brykczyńskiego swym delegatem do komitetu kierującego internatem w Stanisławowie. W sprawie założenia internatu w Rzeszowie, konsystorz biskupi w Przemyślu, odpowiadając na zaproszenie Wydziału krajowego, zaproponował, aby tenże odniósł się do księdza Stanisława Gryzieckiego, przełożonego istniejącej w Rzeszowie bursy dla młodzieży gimnazyalnej, z zapytaniem, czyby nie chciał zająć się wprowadzeniem w życie internatu. Na zapytanie Wydziału krajowego, oświadczył ksiądz Gryziecki swoją gotowość zajęcia się tą sprawą, a nawet wniósł imieniem komitetu petycyę, żądającą subwencyi rocznej 5.000 zł., oraz na wystawienie budynku bezprocentowej pożyczki dziesięć do dwunastu tysięcy. Wydział krajowy nie mogąc w zakresie własnego działania powziąć decyzyi o tak znacznych wydatkach, pozostawić ją musiał Wysokiemu Sejmowi.

Tak więc z wyjątkiem Rzeszowa, gdzie sprawa nie mogła być rozstrzygniętą i założonego świeżo w b. r. seminaryum w Samborze, przy wszystkich innych seminaryach w myśl życzeń Sejmu, istnieją już internaty. Prócz tego, Wydział krajowy w r. 1892 udzielił zasiłek 500 zł. na urządzenie internatu dla uczennic seminaryum żeńskiego we Lwowie.

Rada szkolna krajowa w wykonaniu uchwały sejmowej, polecającej Wydziałowi krajowemu, ażeby w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową, żądał rewersów od stypendystów pedagogicznych, wydała okólnik do wszystkich dyrekcyi seminaryów, w którym postanowiono, że każdy stypendysta winien wystawić rewers zobowiązujący go do poświęcenia się zaraz po skończonej nauce zawodowi nauczycielskiemu przez lat 6. To samo stosuje się do uczennic z tą różnicą, że stypendya mają być przyznane tylko zamiejscowym, które zobowiążą się po ukończeniu nauk, przyjąć posady nauczycielskie także w szkołach wiejskich, przez co stało się zadość wyrażonemu poprzednio życzeniu komisyi szkolnej. W kwestyi kontroli oświadczyła Rada szkolna, że prowadzić będzie ewidencyę stypendystów.

Na rezolucyę wzywającą c. k. Rząd, aby podwyższył subwencyę państwową na stypendya dla kandydatów na nauczycieli szkół ludowych, jakkolwiek uchwaloną była przez Wysoki Sejm w d. 8. kwietnia 1892 r., a ponowioną w d. 23. kwietnia 1892 nie powziął dotąd c. k. Rząd żadnej decyzyi, co jest tem dziwniejsze, że sprawa ta ze względu na brak nauczycieli jest nader piekącą.

W myśl za to uchwały sejmowej z d. 30. marca 1892 r., Cesarz najwyższem postanowieniem z d. 4. września 1892, zezwolił na stopniowe utworzenie gimnazyum z wykładowym językiem ruskim w Kołomyi, na razie za pomocą zaprowadzenia równorzędnych klas przy miejscowem gimnazyum. W roku szkolnym 1892/3 powstał już równorzędny oddział pierwszej klasy.

W załatwieniu szeregu rezolucyi uchwalonych przez Wysoki Sejm w dniu 4. kwietnia 1892 r. w sprawie reformy szkół średnich, Ministerstwo wyznań i oświaty zatwierdziło reskryptem z dn. 12. listopada 1892 r. nowy plan nauki w galicyjskich szkołach realnych i zapowiedziało, iż rozstrzygnięcie w sprawie wprowadzenia uniformów w szkołach średnich galicyjskich wkrótce nastąpi. Co się tyczy zaś przyznawania dodatków zasługi nauczycielom i podwyższenia ich poborów, oznajmiło, że to będzie przedmiotem dalszej rozwagi.

Sprawa ustanowienia lekarzy szkolnych przy szkołach średnich w Galicyi nie została dotąd przez c. k. Rząd rozstrzygniętą.

Petycya Towarzystwa prawniczego we Lwowie aby prawo polskie zostało uznane za przedmiot egzaminacyjny, wniesiona do Wysokiego Sejmu w marcu 1892 r., przekazaną została komisyi prawniczej, która przygotowała odpowiednie wnioski.

Gdy jednak z powodu wczesnego zamknięcia sesyi wiosennej, wnioski te nie mogły już przyjść pod uchwałę Sejmu, i oddane zostały do załatwienia Wydziałowi krajowemu, przeto tenże, powołując się na uchwały sejmowe z lat poprzednich, jak również na oświadczenie JE. Ministra w Radzie Państwa, odniósł się z prośbą do ck. Prezydyum Namiestnictwa, aby sprawę uznania prawa polskiego za przedmiot egzaminacyjny przy państwowych i ścisłych egzaminach prawniczych poparło swym wpływem u Rządu centralnego, wyrażając przytem nadzieję, że przy gorącem poparciu Namiestnictwa, powyższemu życzeniu stanie się zadość. Komisya szkolna jakkolwiek żywo uznaje działalność w tym kierunku Wydziału krajowego, nie może jednak zataić, iż świeżo ogłoszona ustawa o studyach prawniczych i egzaminach rządowych utrudnia zrealizowanie tej nadziei.

Subwencyonowanie wydawnictwa ruskich książek szkolnych doznało korzystnej zmiany. W skutek bowiem uchwały Wysokiego Sejmu z d. 8. kwietnia 1892 r. odpowiadającej wyrażonym życzeniom komisyi szkolnej, dochód otrzymywany ze sprzedaży ruskich książek szkolnych, począwszy od roku 1893 obracanym będzie na pomnożenie funduszów wydawnictwa, a nie jak przedtem na częściowe pokrycie wyznaczonej subwencyi.

W sprawie teatru lwowskiego Wydział krajowy idąc za myślą rezolucyi sejmowej, uchwalonej w dniu 8. kwietnia 1892, a polecającej jemu, aby wypłacał subwencye tylko temu dyrektorowi, który będzie zadość czynił wskazówkom komisyi artystycznej, ustanowionej przez Wydział krajowy, zawezwał komitet artystyczny do przedstawienia obecnego stanu sceny lwowskiej i sformułowania warunków, od których wypełnienia dalszą wypłatę subwencyi należałoby uczynić zawisłą. Warunki te zostały sformułowane i ujęte w formę deklaracyi, którą podpisał obecny przedsiębiorca teatru, a nad wypełnieniem tejże czuwa komitet artystyczny, w skutek czego Wydział krajowy mógł stwierdzić, że stan sceny lwowskiej wykazuje dość znaczny postęp. Uznając więc usiłowania dyrekcyi, nie mógł Wydział krajowy odmówić jej wypłaty subwencyi.

Co się tyczy budowy nowego teatru we Lwowie, to rada miejska lwowska przyjąwszy do wiadomości poczynione przez Wydział krajowy warunki i zastrzeżenia, przekazała rzecz do załatwienia nowej radzie.

Unieważnienie wyborów odroczyło budowę na czas dłuższy. Ponieważ zaś stan obecnego budynku teatralnego był pod każdym względem opłakanym a Namiestnictwo udzielając dalszą koncesyę na prowadzenie teatru, uczyniło zawisłem zezwolenie dawania przedstawień, od wykonania niezbędnych restauracyi, przeto Wydział krajowy poczynił usilne starania ażeby reprezentacya miasta zarządziła restauracyę dotychczasowego budynku. w terminie przez władzę wskazanym. Wskutek tych starań Rada miejska przeznaczyła na ten cel 12.500 zł. i przeprowadziła roboty rekonstrukcyjne. Kwestya budowy nowego gmachu stanie się aktualną dopiero po ukonstytuowaniu się nowej Rady miejskiej a Wydział krajowy obiecuje, że sprawy tej nie spuści z oka.

Teatrowi polskiemu w Krakowie wyasygnował Wydział krajowy na podstawie sprawozdania komisyi artystycznej uchwaloną subwencyę w dwóch ratach po 4000 zł. na ręce przedsiębiorcy.

Również wypłaconą została cała uchwalona subwencya teatrowi ruskiemu, który w ostatnim okresie dawał przedstawienia pod dyrekcyą Biberowicza w miastach i miasteczkach wschodniej Galicyi i Bukowiny z początkiem bieżącego roku. Prowadzenie teatru ruskiego objął we własny zarząd Wydział Towarzysta Ruskiej Besidy.

Sprawa połączenia aktów i ksiąg archiwów gminnych z archiwami we Lwowie i Krakowie a względnie rozciągnięcia nad tamtemi kontroli posunęła się nieco naprzód, jakkolwiek widocznem jest, że z powodu inercyi zarządów gminnych zbyt leniwie postępuje.

W skutek ponownych poleceń wydanych przez Wydział krajowy tak w roku zeszłym jak i bieżącym przedłożyły inwentarze swych archiwaliów, gminy: Jaworów, Rzochów i Przecław, a gmina Firlejów przesłała swe archiwalia Wydziałowi krajowemu. Na wniosek lwowskiej i krakowskiej dyrekcyi archiwów aktów grodzkich i ziemskich, przydzielił Wydział krajowy archiwalia gminy Potylicz i inwentarze archiwaliów gmin Podgrodzie i Jaworów do archiwum lwowskiego a inwentarz archiwaliów gminy Rzochów do archiwum krakowskiego.

Wyznaczoną przez Wysoki Sejm w budżecie na rok 1892 kwotę 2000 zł. na restauracyę grobów zasłużonych w kościele Śgo Stanisława na Skałce w Krakowie, wyasygnował Wydział krajowy na wniosek konserwatorów Galicyi zachodniej na ręce skarbnika tego grona Dra Sławomira Odrzywolskiego, przyczem zawiadomił ks. Ambrozego Fedorowicza, przeora OO. Paulinów na Skałce, iż powyższa subwencya służyć będzie do jego dyspozycyi, w porozumieniu z gronem konserwatorów.

Sprawa restauracyi kościoła i klasztoru w Tyńcu natrafiła na niemałe trudności z powodu wniesionych przeciw orzeczeniu starostwa Wielickiego rekursów komitetu parafialnego i Dyrekcyi lasów i domen występującej w imieniu funduszu religijnego. Rekursy te opierają się na podstawie, że zamierzona restauracya o ile ma na celu utrzymanie zabytków sztuki i pomników dziejowych nie może obowiązywać komitetu parafialnego i funduszu religijnego.

Namiestnictwo przeto poleciło starostwu w Wieliczce wedle przełożonych planów i kosztorysów zbadać, co jest niezbędnie koniecznem dla potrzeb parafialnych a co wchodzi w zakres restauracyi artystycznej i wydać opinię, czy w obec zachodzących okoliczności nie byłoby wskazanem udzielenie nadzwyczajnego daru z łaski funduszu religijnego, oprócz przypadającego z prawa datku patronalnego.

Na restauracyę kościoła w Bieczu i dzieł sztuki w nim się znajdujących, Ministerstwo wyznań o oświaty udzieliło datek konkurencyjny w kwocie 3.324 zł. i $33^1/_2$ ct., o czem Namiestnictwo zawiadomiło Wydział krajowy. Ponieważ jednak Ministerstwo zrobiło nadzieję udzielenia na ten cel subwencyi z funduszów państwowych, przeto Wydział krajowy odniósł się do Namiestnictwa z zapytaniem czy poczyniło jakie kroki w celu uzyskania subwencyi, która na podobne cele w innych krajach Austryi dość hojnie szafowaną bywa.

W skutek uchwalonej przez Wysoki Sejm rezolucyi w d. 9. kwietnia 1892 r., wystosowało Namiestnictwo do wszystkich starostw okólnik, wzywający je, ażeby czuwały nad ścisłem wykonywaniem przepisów o spoczynku niedzielnym i wydały odpowiednie przypomnienia Zwierzchnościom gminnym, oraz posterunkom żandarmeryi.

Dwie petycye zmierzające do zmiany uchwalonego przez Wysoki Sejm w d. 21. stycznia 188) r. statutu emerytalnego, jedna urzędników oddziałów rachunkowego, kasowego i manipulacyjnego, Wydziału krajowego, druga urzędników i sług etatowych krajowego szpitala powszechnego, zostały przedłożone Wysokiemu Sejmowi z poparciem przez Wydział krajowy w r. 1890.

Pierwszą z tych petycyi przedstawiła komisya administracyjna Sejmowi do uwzględnienia. Wysoki Sejm jednak postanowił na posiedzeniu z d. 21. listopada, przekazać odnośne sprawozda-

nie, do ponownego, szczegółowego zbadania, ocenienia i przedłożenia w tym przedmiocie sprawozdania na następnej sesyi. Druga z tych petycyi jako niezałatwiona, przekonaną została również w skutek ogólnej uchwały Sejmu Wydziałowi krajowemu do załatwienia. Wydział krajowy zważywszy, że popierając te petycye uczynił to na podstawie zebranego dotychczas obfitego materyału, i że polecenie dalszego badania tej sprawy, może być spełnionem dopiero, gdy materyał ten uzupełnią doświadczenia zrobione przez dłuższy czas, przy zastosowaniu statutu w teraźniejszem jego brzmieniu, zważywszy dalej, iż w obec zamierzonej reformy ustawowy służbowej, mogą się okazać potrzebne dalsze zmiany statutu, postanowił nie przedkładać na teraz Wysokiemu Sejmowi żadnego wniosku w tym względzie. Postanowienie to uważać musi komisya szkolna za dostatecznie umotywowane.

Subwencyonowana z funduszu krajowego izraelicka szkoła w Brodach, wykazuje wedle sprawozdania Dyrekcyi zmniejszenie się frekwencyi uczniów w roku szkolnym 1891/2, w porównaniu z poprzednim o piętnastu. Niepomyślny ten objaw, nie może być jednak uważanym jako obciążający kierownictwo szkoły, gdyż delegat Wydziału krajowego do nadzoru tejże poseł Oktaw Sala, ponawia swoją pochlebną opinię z lat poprzednich, o zachowaniu się kierownika szkoły i nauczycieli, jak również o metodzie nauczania i postępie dzieci. Przypisać go raczej należy zubożeniu ludności miejskiej, emigracyi rodzin zamożniejszych, co się odbiło również na położeniu nauczycieli pozbawionych ubocznych dochodów, jakie przynosiły dawniej lekcye prywatne. To położenie zniewoliło nawet inspekcyę do asygnowania nauczycielom 10 procent zapomogi z funduszu emerytalnego.

Sprawozdanie z czynności Macierzy polskiej za rok 1892, w wydanych czterech nowych publikacyach i trzech przedrukach dawniejszych, wykazuje, co z uznaniem należy zaznaczyć, kierunek sięgający po za szablon noralizujących powiastek. Książeczki takie jak: Pamiętniki Paska, w opracowaniu Dra Czermaka, Dziwy Swiata Juliusza Starkla i Odkrycie Ameryki Dra Ludwika Finkla, przyczynią się niewątpliwie korzystnie do rozszerzenia zakresu pojęć i wiedzy u ludu.

Nie jest to wprawdzie jeszcze lituratura popularno fachowa, której uwzględnienia życzyła sobie komisya szkolna, ale taka literatura dotąd u nas prawie nie istnieje a stworzyć ją od razu nie jest w mocy Macierzy polskiej. Chcąc ją powołać do życia, należałoby zdaniem komisyi szkolnej zaprowadzić coroczne konkursy z zachęcającą nagrodą, na dziełka popularne z dziedziny rękodzielnictwa, rolnictwa, gospodarstwa i przemysłu domowego oraz przyrodoznawstwa, co rok w innej gałęzi i przedmiocie.

W ciągu roku szkolnego 1892/3 wprowadził w życie Wydział krajowy ośm fundacyi stypendyjnych, a mianowicie: Fundacye śp. Tomasza Bodziocha, Imienia Jezienickich, ś. p. Karola Skibińskiego, ś. p. Stanisława Strzałkowskiego, Jana i Tekli Szlezingerów, Klementyny Teodorowiczówny, Wincentego Trojanowskiego i wreszcie Dra Franciszka Urbańskiego o dwóch stypendyach po 600 zł. rocznie dla artystów polskiego pochodzenia, bez różnicy wyznania a kształcących się w szkole sztuk pięknych w Krakowie. Dawniejszych fundacyi dla różnych przeszkód nie wprowadzonych dotąd w życie, jest jest jeszcze trzydzieściedziewięć.

W sprawie zwrotu zaległych zaliczek udzielonych z krajowego funduszu szkolnego, Radom szkolnym okręgowym, wystosował Wydział krajowy wielokrotne odezwy do Rady szkolnej krajowej i Rad okręgowych. Skutkiem tego Rada szkolna krajowa rozporządzeniem z d. 3. stycznia 1892 r. poleciła urzędom podatkowym, ażeby w miarę zapasów kasowych, przeprowadzały odpowiadnie kwoty z funduszów szkolnych okręgowych do krajowych, na umorzenie zaliczek. Jest więc nadzieja, że zaległości te które do ostatniej chwili stale się powiększały, odtąd zaczną się zmiejszać.

Wydział krajowy poczynił również odpowiedni kroki, aby uzyskał odbiór należytości przypadających funduszowi szkolnemu krajowemu, tytułem zwrotu zaoszczędzeń w zasiłkach udzielonych okręgowym funduszom szkolnym. Rada szkolna krajowa zarządziła zwrot tych zaległości w miarę zapasów kasowych.

O spieszne i energiczne ściąganie zaległych opłat spadkowych idących na rzecz funduszu szkolnego krajowego, urgował Wydział krajowy wszystkie urzędy podatkowe, tudzież prosił Prezydyum Namiestnictwa, ażeby przynaglało do tej czynności c. k. Starostwa.

W przedmiocie zmiany przestarzałego sposobu pobierania tych opłat, potrzebę której poruszyła komisya szkolna w swem sprawozdaniu i rezolucyi uchwalonej przez Wysoki Sejm w dn. 29. listepada 1890 r. przedstawia Wydział krajowy osobne sprawozdanie wraz z projektem ustawy. Projekt ten normujący spłaty spadkowe nie według tego do jakiej klasy społeczeństwa spadkodawca należał jak dotąd bywało, lecz wedle wysokości spadku i w pewnym stosunku progressywnym, będzie przedmiotem obrad Wysokiego Sejmu. Uchwalenie jego zapewni racyonalne pomnożenie dochodów funduszu szkolnego krajowego.

Na tem kończąc przegląd czynności Departamentu trzeciego Komisya szkolna wnosi:

Wysoki Sejm raczy przyjąć sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności Departamentu trzeciego do wiadomości.

Przewodniczący
Czartoryski.

Sprawozdawca
Dr. Adam Asnyk.

Z drukarni Pillera i Sp.

Aleg. 145.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w sprawie ustalenia terminu zwoływania Sejmów krajowych.

Wysoki Sejmie!

Nieregularne zwoływanie Sejmów krajowych, zbyt krótki czas i niedogodna pora wyznaczona dla obrad sejmowych wreszcie wydarzające się wypadki zupełnego zaniechania, wbrew statutowi krajowemu, zwołania sesyi sejmowej, niejednokrotnie już były przedmiotem słusznych utyskiwań i wywołały cały szereg rezolucyj skierowanych do c. k. Rządu z wezwaniem, ażeby Sejmom krajowym umożliwił należyte wykonywanie praw konstytucyą im zastrzeżonych. Gdy rezolucye te, jak doświadczenie ostatnich dwóch lat poucza nie odniosły zamierzonego skutku, a przyczyna tego anormalnego stanu rzeczy według oświadczeń c. k. Rządu polega głównie w trudności pogodzenia sesyi sejmowej z okresami obrad innych ciał ustawodawczych monarchii, okazała się potrzeba ułożenia takiego rozkładu sesyi ciał parlamentarnych, w którymby także Sejmy krajowe miały wyznaczony sobie raz na zawsze stały okres czasu dla załatwienia swoich czynności. W celu bliższego porozumienia się w tej mierze, odbyła się z inicyatywy Marszałka krajowego Królestwa Czeskiego dnia 24. marca b. r. w Wiedniu konferencya, w której oprócz inicyatora wzięli udział Marszałkowie krajowi Austryi dolnej i górnej, Bukowiny, Dalmacyi, Galicyi, Gorycyi, Karyntyi, Krainy, Morawii, Salzburga, Styryi i Vorarlbergu.

Na tej konferencyi powzięto jednomyślnie następujące uchwały:

1. Regularne zwoływanie Sejmów jest niezbędnie potrzebnem dla prowadzenia prawidłowej gospodarki finansowej.

2. Sejmy powinny być zwoływane co roku w miesiącu grudniu, o ile możności w pierwszych dniach tego miesiąca, a sesye ich powinny trwać bez przerwy sześć do siedmiu tygodni.

W krajach, których Sejmy życzyłyby sobie tego, mogłyby sesye sejmowe być zwoływane po ukończeniu sesyi Rady Państwa po Świętach Wielkanocnych.

Konferencya uchwaliła nadto wyrazić życzenie, aby każdy Wydział krajowy przedłożył swemu Sejmowi wniosek uchwalenia rezolucyi tej treści, iżby termin zwoływania Sejmu

na przyszłość był stale oznaczony, i żeby Wydział krajowy otrzymał upoważnienie do przeprowadzenia z c. k. Rządem potrzebnych w tym względzie rokowań.

Zważywszy że ustalenie terminu zwoływania Sejmu uchyliłoby stanowczo niedogodności dotychczasowego stanu rzeczy, zapewniając przedewszystkiem regularne co roku sesye sejmowe, a pora roku w której te sesye według uchwały konferencyi miałyby się odbywać, wydaje się ze względu na konkurencyę z sesyami Rady Państwa jedynie możliwą a ze względu na stosunki naszego kraju dość odpowiednią, postanowił Wydział krajowy, zgodnie z życzeniem wspomnianej konferencyi przedstawić Wysokiemu Sejmowi wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Zważywszy, że nieregularność w zwoływaniu Sejmu prowadzenie porządnej gospodarki i prawidłowej administracyi krajowej w wysokim stopniu utrudnia Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem:

1. wzywa c. k. Rząd, aby sesya Sejmowa była odtąd zwoływaną co roku stale w jednym czasie a to przynajmniej na sześć do siedmiu tygodni;

2. poleca Wydziałowi krajowemu, aby potrzebne w tym celu rokowania z c. k. Rządem przeprowadził i zdał z nich sprawę na najbliższej sesyi.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 30. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca
Antoni Chamiec w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Aleg. 146.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o fundacyi ś. p. Stanisława hr. Skarbka.

Wysoki Sejmie!

W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 16. stycznia 1888 przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi pod dniem 8. marca 1892 LW. 12.281/91 sprawozdanie o fundacyi ś. p. Stanisława hr. Skarbka za lata 1890 i 1891, które jednakowoż nie zostało przez Wys. Sejm załatwione. Wydział krajowy powołując się dla ciągłości sprawy na powyższe sprawozdanie, przedkłada obecnie Wysokiemu Sejmowi dalsze sprawozdanie o tej fundacyi za rok 1892.

Wydział krajowy wykonuje przysługujące mu prawa kontroli i nadzoru ogólnego nad fundacyą.

1. przez coroczne zarządzane szkontra i lustracyę centralnej kasy fundacyi we Lwowie,

2. przez takież szkontro i lustracyę zakładu Drohowyskiego,

3. przez rozpatrywanie uchwał Rady administracyjnej w sprawie mianowania, oddalania urzędników i sług fundacyi,

4. wreszcie przez rozpatrywanie innych ważnych uchwał Rady administracyjnej. które według instrukcyi z d. 24. czerwca 1866 wymagają zatwierdzenia Wydziału krajowego.

Wydział krajowy wykonywał z całą ścisłością kontrolę nad czynnościami zarządu fundacyi, a spostrzeżone nieprawiłowości wytykał Kuratoryi, wzywając ją do ich usunięcia. W szczególności wykonywanie nadzoru wydało następujące rezultaty.

ad 1) Wskutek zarządzenia Wydziału krajowego z dnia 17 czerwca 1892 L. 29.379 przeprowadzone zostało w dniu 18. czerwca 1892 szkontrum kasy centralnej we Lwowie oraz lustracye dzienników kasowych i ksiąg rachunkowych. Przy szkontrze tem znaleziono stan zapasów gotówki i efektów zgodnych z księgami kasowemi. Niektóre drobniejsze wytknienia poczynione przez komisyę szkontrującą zostały usunięte.

ad 2) Rozporządzeniem z dnia 27. czerwca 1892 L. 30.587 wydelegował Wydział krajowy dwóch urzędników rachunkowych na szkontro i lustracyę zakładu drohowyskiego.

Ze sprawozdania, jakie komisya szkontrująca Wydziałowi krajowemu przedłożyła, okazuje się, że gospodarka w zakładzie drohowyskiem znacznie się poprawiła. Zdarzają się jeszcze i dziś pewne nieprawidłowości, ale i te zostaną usunięte, a staraniem Wydziału krajowego będzie doprowadzić zakład do stanu zadawalniającego. W szczególności znaleziono stan gotówki i efektów zupełnie zgodne z dziennikami kasowymi.

Rezultat szkontra magazynu żywności przedstawił się nieco ujemnie, gdyż między faktycznym stanem rzeczy a dziennikiem magazynowym pod względem ilości niektorych artykułów, znaleziono pewne różnice. Ponieważ jednak przy niektórych artykułach znaleziono większą ilość od tej, jaka zapisaną była w dzienniku, nie można dopatrzeć się w tym wypadku jakiegoś nadużycia, ale rzeczą widoczną jest brak należytej staranności przy prowadzeniu ewidencyi zapasów żywności. Magazynier tłumaczył się wobec komisyi, iż kuratorya przeprowadza tylko wyrywkowo szkontro magazynu i często czyni poprawki w księgach rachunkowych, bez bliższego zbadania stanu rzeczy, zaś od dwóch lat nie sprawdzono ksiąg magazynowych z kontraktami. Do różnic przyczynić się mogła kilkakrotna zmiana w osobach rachmistrzów a w końcu przeciążenie pracy magazyniera, który wskutek tego łatwo mógł się pomylić.

Komisya w ogólności wyraziła się w sposób korzystny o magazynierze, uważając go za urzędnika pilnego i obrotnego. Komisya proponuje rozdział czynności magazyniera między dwie osoby, lub też oddanie magazynu żywności pod zarząd SS. Felicyanek. Również uznała komisya za konieczne zmianę osobę rachmistrza, który do tego urzędu nie posiada dostatecznych fachowych kwalifikacyj.

Z zeszłorocznego sprawozdania Wydziału krajowego wiadomo Wysokiemu Sejmowi, że b. naczelnik warsztatów p. Władysław Roczka dopuszczzł się nadużycia przez to, iż pobierał od stron za sprzedane wyroby należytości, nie składając ich do kasy zakładu. Komisya stwierdziła, że p. Roczka zwrócił całą zatrzymaną kwotę, zatem zakład Drohowyski nie poniósł z tego powodu żadnej straty.

Pochlebnie wyraża się komisya o obecnym stanie warsztatów pod względem gospodarczym. Wartość produkcyi pierwszego półrocza 1892 w porównaniu z takąż wartością pierwszego półrocza 1891 r., podniosła się o 1.347 zł. 25 ct., a zysk z tego czasu jest wyższy o 937 zł. 65 ct.

Powyżej wykazane usterki wytknął Wydział krajowy Kuratoryi i wezwał ją do ich usunięcia i przedłożenia sprawozdania co do poczynionych w zakładzie reform i ulepszeń.

ad 3) W ciągu roku 1892 nie przedłożyła Kuratorya Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia żadnych uchwał w sprawie mianowania, cdddalenia urzędników i sług fundacyi.

ad 4) Z ważniejszych uchwał Rady administracyjnej podnosi Wydział krajowy następujące:

W lutym 1892 przedstawiła Kuratorya na Radzie administracyjnej wniosek, aby począwszy od roku 1891 koszta na nowe budynki lub trwałe melioracye w celu stałego podniesienia dochodu z dóbr, pokrywać z funduszu propinacyjnego lub rezerwowego, podnosząc równocześnie cenę szacunkową majątku nieruchomego o odpowiednią kwotę. Rada administracyjna zgodziła się w zasadzie na powyższy wniosek, z tem jednakowoż zastrzeżeniem, aby każda taka pozycya przedkładaną była Radzie administracyjnej do decyzyi.

Powyższej uchwale Rady adminstracyjnej odmówił jednak Wydział krajowy zatwierdzenia. Wydział krajowy oświadczył, iż gotów byłby zezwolić jedynie na zaliczkowe pokrywanie podobnych wydatków z funduszu zakładowego lub rezerwowego, które następnie zwrócone być mają tym funduszom z bieżących dochodów. Wydział krajowy zastrzegł sobie jednakowoż, aby wszystkie ewentualne uchwały Rady administracyjnej, zezwalające w pojedynczych wypadkach na zaliczkowe użycie kapitału zakładowego przedkładane były Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia.

Na powyższe postanowienie Wydziału krajowego wpłynęła ta koliczność, iż w każdem racyonalnie prowadzonym gospodarstwie tego rodzaju wydatki pokrywane bywają z dochodów bieżących, zatem w gospodarstwie należącem do publicznej fundacyi prawidło to powinno tem więcej być przestrzegane.

W listopadzie 1892 uchwaliła Rada administracyjna projekt zmiany instrukcyi dla Kuratora i Rady administracyjnej z roku 1866 w kierunku ścieśniającym atrybucye Kuratora na korzyść Rady administracyjnej. Wydział krajowy podzielając zdanie Rady admistracyjnej o potrzebie zmiany obecnie obowiązującej instrukcyi dla Kuratora i Rady administracyjnej, wezwał Kuratora do współudziału przy ostatecznem opracowaniu projektu tej instrukcyi.

W grudniu 1892 powzięła Rada administracyjna uchwałę, aby należące do majątku zakładowego fundacyi skarbkowskiej 4% obligi propinacyjne w nominalnej wartości 100.000 zł. spieniężyć i za uzyskaną kwotę zakupić 5% obligi komunalne Banku krajowego. Konwersya ta zaproponowaną została z powodu, że w razie spieniężenia obligów propinacyjnych po kursie 95 za 100, a zakupno obligów komunalnych po kursie 101 za 100 osiągnęłaby fundacya większy o 700 zł. rocznie dochód z efektów majątku zakładowego, które to zwiększenie dochodu wobec powolnego losowania obligów komunalnych, trwałoby prawdopodobnie przez czas dłuższy.

Powyższą uchwałę Rady adminstracyjnej zatwierdził Wydział krajowy, a następnie uzyskała ona również zatwierdzenie rządowe.

Sprawozdanie swe kończy Wydział krajowy wnioskiem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego o stanie fundacyi ś. p. Stanisława hr. Skarbka za rok 1892 do wiadomości.

Lwów, dnia 3. maja 1893.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
Sanguszko, m. p.

Sprawozdawca:
Antoni Chamiec, m. p.
Członek Wydziału krajowego.

Aleg. 147.

Sprawozdanie

komisyi szkolnej o sprawozdaniu c. k. Rady szkolnej krajowej o stanie szkół średnich galicyjskich w roku szkolnym 1891|92.

Wysoki Sejmie!

Rada szkolna krajowa nie rozstrzelając swoich sił na usiłowania około zmiany istniejącego systematu szkół realnych i gimnazyalnych, usiłuje ten systemat o ile możności ulepszyć i działa w tej mierze w sposób godny uznania.

W obec tego, że daje się uczuć brak dotkliwy sił nauczycielskich i że liczba kandydatów na nauczycieli szkół gimnazyalnych i realnych pomiejsza się z rokiem każdym, zachodzi obawa że nie będzie można w przyszłości mnożących się posad nauczycielskich obsadzić, a ilość uczniów w wielu równoległych oddziałach musi przekraczać liczbę pięćdziesięciu. Rada szkolna usiłuje grożącemu złemu zapobiedz, ułatwiając suplentom gimnazyalnym przygotowywanie się do egzaminu nauczycielskiego, zmniejszając ilość godzin siedmiu a dając urlop jednemu zastępcy nauczyciela.

J. E. Pan Namiestnik, zaprosił kilku członków komisyi egzaminacyjnej krakowskiej i lwowskiej na poufną naradę co do zmian, jakie zajść winny przy egzaminach nauczycielskich. Po wysłuchaniu zdania zaproszonych i obydwu komisyi egzaminacyjnych, zgodziła się Rada szkolna krajowa na to, aby:

I. Zastąpiono przy egzamininie zadanie domowe z pedagogii i dydaktyki egzaminem ustnym z tych przedmiotów, przy którymby profesor uniwersytetu był egzaminatorem i aby kandydat stanu nauczycielskiego miał oprócz tego przed krajowym inspektorem szkół zdać egzamin co do praktycznych przepisów szkolnych.

II. Aby liczbę robót klauzurowych pomniejszono, i aby komisye egzaminacyjne mogły przyznawać kandydatom ulgi na podstawie elaboratow robionych w ciągu studyów po seminaryach i laboratoryach.

Uchwały te zostały przedłożone ministerstwu W. i O., a skoro zostaną zatwierdzone, staną się rzetelną ulgą dla kandydatów stanu nauczycielskiego, ułatwiając znakomicie egzamin, a dadzą równocześnie rękojmię tego, że nauczyciel będzie lepiej jak dotąd znał rzeczy, bez których jest niepodobieństwem dobre spełnienia jego zaszczytnego zadania w praktyce.

Jednak nie same tylko trudności, które egzamin nauczycielski przedstawia są powodem tego, że ilość egzaminowanych nauczycieli jest zbyt małą, że zastępcy mogą w wielkiej liczbie ich miejsce zajmować. Na to aby stan nauczycieli szkół średnich wywierał atrakcyę na liczniejszy zastęp zdolniejszej młodzieży, któraby się nie cofała przed trudnością egzaminów, trzeba nietylko polepszyć dotychczasowy byt materyalny nauczycieli, ale także wszelkiemi środkami wzmagać u nauczycieli szkół średnich zamiłowanie do nauki swojej i własne poczucie naukowej godności, które stan nauczycielski pewnym urokiem otoczy. Rada szkolna krajowa starała się też usilnie o podniesienie naukowego ducha w ciele nauczycielskiem. W tym celu stara się dla dwóch profesorów gimnazyalnych o stypendya na podróż do Włoch i Grecyi, chociaż niestety

tylko dla jednego z nich takie stypendyum otrzymała, a zażądała dla autorów trzech rozpraw ogłoszonych w programach na rok 1893 nagrody po sto złr., sama zaś wyraziła swoje uznanie pięciu innym autorom takichże rozpraw.

Komisya szkolna może tylko przyklasnąć wszystkim rozporządzeniom, które zmniejszając formalistykę przy egzaminach do stanu nauczycielskiego, dają rękojmię, że jasne a swobodne przyswojenie sobie przedmiotów nauki będzie warunkiem otrzymania kwalifikacyi, a nie wątpi przez chwilę, że uniwersytety będą dążyły zgodnie z Radą szkolną krajową do celu, aby nauczyciel gimnazyalny i szkół realnych znał przedewszystkiem materyę i ducha przedmiotu, do którego otrzyma kwalifikacyę, pozostawiając późniejszym studyom i własnej ochocie zapoznanie się kwestyami formalnemi, czysto spornemi lub drobnemi i z bibliografią źródeł, której potrzeba okazuje się dopiero po zwyciężeniu przedmiotu, w chwili podjęcia samoistnej naukowej pracy — i aby posiadał niezbędne a ze wszystkiego może najważniejsze zasady pedagogii i dydaktyki, bez których nauczyciel powołaniu swojemu zadość uczynić nie może, a na które dotąd dostatecznej uwagi nie zwrócono Dopiero w ten sposób otrzymamy pewność, że lenistwo nie doprowadzi niektórych nauczycieli do tego, iż posiadając wiedzę przedewszystkiem formalną, zechcą przy nauczaniu kłaść także nacisk na formalną stronę nauki, wbrew duchowi nowego kierunku obranego przez Radę szkolną krajową, a zasługującego na największe uznanie.

Celem ułatwienia szkolnej nauki podjęła się Rada szkolna krajowa nadzwyczaj ważnego i trudnego zadania zastąpienia dawnych książek nowemi, a nowe książki szkolne dotychczas wydane różnią się bardzo korzystnie od dawnych, podając zupełniejszą istotnie wiedzę w formie skróconej a bardziej zrozumiałej i bardziej dla młodego wieku dostępnej. Uznając wielkie trudności, jakie przedstawia wygotowanie podręczników dla nauki historyi, musi komisya szkolna wyrazić swoją radość z tego powodu, że i w tej mierze uczyniono początek, a nadzieję, że powita niedługo nowe podręczniki dla historyi wieków średnich i nowożytnych, różniące się od dawnych nietylko pod względem dydaktycznym, ale także co do swojego ducha, a zwracające przytem główną uwagę na te wypadki dziejowe, które naszą młodzież przedewszystkiem obchodzić powinny. Niemniej cieszy się Komisya szkolna tem, że podręczniki dotychczasowe dla nauki religii zostaną zastąpione nowemi podręcznikami, których treść powinna zasady wiary tem silniej u młodzieży ugruntować, że uczyni je składową i najważniejszą częścią całokształtu wiedzy nabytej w szkołach.

Komisya szkolna sympatyzuje także gorąco z usiłowaniami Rady szkolnej krajowej, mającemi na celu zastąpić dotyczasową metodę nauczania języków, metodą mniej formalną a żywotniejszą. Poznanie żywego ducha literatury ojczystej, biegłe władanie językiem niemieckim i zapoznanie się ze znakomitemi pisarzami starożytności, a nie filologiczna nauka gramatyki, powinny być celem, do którego szkolnictwo nasze średnie ma dążyć.

Poprawa metod nauczania przedstawia nietylko tę korzyść, że umożliwia nabycie rzetelniejszej nauki; Komisya szkolna ma nadzieję, że da się także tym sposobem dopiąć ulgi dla uczniów, którzy bywają teraz nieraz przeciążeni nauką. Uczeń gimnazyalny musi przywyknąć do spełnienia ciężkich a codziennych obowiązków, które go potem w całem życiu czekają, musi jednak używać tej swobody, i żyć w tych warunkach fizycznego i moralnego rozwoju, bez których nie może wyrastać nowe pokolenie zdrowe a pełne młodocianych ideałów, chęci i odwagi do życia.

Na to, aby młodzież nasza wyrosła na zacnych i użytecznych obywateli kraju, potrzeba koniecznie, aby się nie tylko w szkole, ale także poza szkołą znajdowała w otoczeniu odpowiedniem. Komisya szkolna przeto, ubolewając nad tem, że budynki szkolne są dotąd w wielu miejscach zbyt ciasne i nie odpowiadające swojemu przeznaczeniu, wyraża podziękowanie tym gminom, których ofiarność przyczyniła się do pomnożenia przyrządów szkolnych, albo do rozszerzenia szkolnych lokalności, a spodziewa się, że rząd przystąpi wreszcie do urządzenia budynków szkolnych w pierwszem gimnazyum krakowskiem. Równocześnie musi wyrazić swoje uznanie dla Rady szkolnej krajowej za nacisk położony na ćwiczenia gimnastyczne i zabawy młodzieży, będące konie-

czną częścią wychowania, bez którego wszelkie nauczanie bywa marnem a nawet szkodliwem, a cieszy się zapowiedzią tego, że Rada szkolna krajowa zamierza rozciągnąć nadzór ścisły nad pomieszkaniem i sposobem życia młodzieży. Potrzeba aby społeczeństwo zdało sobie stanowczo sprawę z tego, że szkodzi tylko własnej przyszłości, jeżeli coraz liczniejszych chłopców prze do nauki, pozostawiając ich potem w ciągu lat szkolnych bez nieustannej opieki, a narażając ich tem samem na najzgubniejsze moralne i fizyczne zboczenia.

Uczęszczanie do gimnazyów i szkół realnych jest rzeczą pożyteczną tylko dla tej młodzieży, której uzdolnienie może ręczyć za to, że nauka wyda u niej dobre owoce. Nauka będąca wyłącznie środkiem do zdobycia wyższych stanowisk w życiu, mija się ze swoim celem, i musi zawodzić większą część uczniów, jeżli nie posiadają potrzebnego uzdolnienia i nie nabędą zamiłowania do nauki; a nierozsądek rodziców, pragnących koniecznie, aby ich dzieci przeszły przez szkoły średnie, chociaż nie posiadają potrzebnych naukowych zdolności, może tylko tym dzieciom pod każdym względem zaszkodzić. Dlatego Komisya szkolna podziela w zupełności pragnienie Rady szkolnej krajowej, aby się ilość uczni uczęszczających do gimnazyów nie powiększyła zbyt jednostronnie ze szkodą istotnego postępu w nauce tak jak to w ubiegłych latach może bywało, i aby się młodzież garnęła w większej liczbie do szkół zawodowych i wydziałowych, a cieszy się z tego, że pewien zwrot w tej mierze daje się już dostrzegać, cieszy się nie mniej tem, że rozpowszechnia się u rodziców przekonanie, iż sprawiedliwa klasyfikacya nie jest dowodem pedanteryi, tylko jest przeciwnie dowodem prawdziwej życzliwości władz szkolnych dla młodzieży.

Liczba uczniów po poszczególnych gimnazyach naszych bywa dotąd zbyt wielką, i staje się utrudzeniem dla nauki. Wobec tego musi Komisya szkolna z radością powitać wiadomość o powstaniu nowych gimnazyów a względnie nowych klas paralelnych, a mianowicie: gimnazyów w Podgórzu, w Buczaczu i V. gimnazyum we Lwowie, z językiem wykładowym polskim, a IIgo gimnazyum w Kołomyi i czwartej klasy paralelnej przy gimnazyum w Przemyślu z językiem wykładowym ruskim. Komisya szkolna ma nadzieję, że nowe instytuta nie staną się zachętą do tego, aby się ilość uczni gimnazyalnych w ogóle ponad miarę pomnożyła, a umożliwią tylko lepszy rozdział tych uczniów pomiędzy mniej odtąd przepełnione gimnazya. Przy tej sposobności należy się zaznaczyć, że także szkoła Jezuitów w Chyrowie otrzymała prawo szkoły publicznej dla pięciu klas, co jest rzeczą już i z tego względu godną uznania, że w ten sposób powstało gimnazyum choć niezupełne, w którem wychowanie uczniów stoi pod zupełnem nadzorem nauczycieli:

Komisya szkolna wnosi przeto:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie c. k. Rady szkolnej krajowej o stanie szkół średnich galicyjskich w roku szkolnym 1891—1892 przyjmuje się do wiadomości.

Rezolucya I.

Wzywa się Wysoki Rząd, aby powiększył płacę nauczycieli szkół średnich i otworzył dla nich możność awansu dającego zasługującym coraz lepsze utrzymanie i stanowisko.

We Lwowie, 5. Maja 1893.

Przewodniczący:

Czartoryski *w. r.*

Sprawodawca:

Wojciech Dzieduszycki *w. r.*

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Aleg. 148.

Sprawozdanie

komisyiadm inistracyjnej o czynnościach V. departamentu Wydziału krajowego za czas od 1. października 1891 po koniec grudnia 1892.

Wysoki Sejmie!

W ostatnich latach komisya sanitarna składała Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie o czynnościach V. departamentu Wydziału krajowego. Ze sprawozdań komisyi, rozpraw w Izbie i sprawozdań Wydziału krajowego widać jasno, że istniały dość liczne nawet różnice zapatrywań, wypowiedzenie jednak otwarte mniemań w formie życzliwej polemiki doprowadziło do porozumienia.

Wydział krajowy w miarę możności zastosował się chętnie od objawionych życzeń, o ile czas i okoliczności dozwoliły usunięto wskazane braki.

W tym stanie rzeczy komisya administracyjna nie uważa za właściwe nużyć Wysoką Izbę długiem sprawozdaniem, dość skonstatować, że tok czynności jest prawidłowy, stan szpitali mimo znanego przepełnienia zadowalniający, a w porównaniu ze stanem, w jakim kraj odebrał szpitale z opieki rządowej, nawet świetny; kontrola Wydziału krajowego zupełnie dostateczna, a w razie potrzeby tak dalece szczegółowa, że np. sam wielce szanowny Szef departamentu w roku ubiegłym zwiedzał szpital kulparkowski aż jedenaście razy.

Z uznaniem podnieść należy najenergiczniejszą działalność Wydziału krajowego w sprawie ochrony kraju przed grożącą zewsząd cholerą azyatycką, zrobiono też wszystko co należało, co można było.

Wydział krajowy oświadczył c. k. Namiestnictwu, że w zasadzie koszta połączone z przeprowadzeniem asanacyi i środków ochronnych celem zapobieżenia grożącemu niebezpieczeństwu epidemii pokryte być winne z c. k. skarbu państwa i na gminach zaciężyć nie mogą.

Komisya dzieli najzupełniej wyrażone zdanie; gminy i obszary dworskie wykonywać mają wyłącznie środki miejscowe dla zapobieżenia rozszerzenia się raraźliwych chorób.

C. k. Rząd wezwał Wydział krajowy, aby na niezamożne gminy dotowane z funduszu 50.000 zł. przez Wysoki Sejm uchwalonego, wkładał obowiązek utrzymywania i po wygaśnięciu cholery stałych szpitali epidemicznych; wezwaniu temu Wydział krajowy nie uczynił zadość, gdyż bez zezwolenia Wysokiego Sejmu niema kompetencyi wkładnia na gminy nowych ciężarów.

Wielkie nieporządki w szpitalu w Krakowie usunięto, komisye sejmowe wytykały słusznie w sprawozdaniach zbyt wielkie w szpitalu tym wydatki, wykrycia nieprawidłowości dokonał ostatecznie wysłany przez Wydział krajowy urzędnik administracyjny, nie doszła bowiem wpierw niestety żadna relacya od czynników do tego w pierwszym rzędzie powołanych, ani od Komitetu administracyjnego.

W szpitalach prowincyonalnych postęp, w kilku wprowadzono usługę zakonną, wszędzie rezultaty naturalnie jak najlepsze. W pewnym pojedynczym wypadku Wydział krajowy zezwolił na sprowadzenie Sióstr miłosierdzia pod warunkiem, żeby zmiana ta nie wpłynęła na konieczność podwyższenia taksy leczenia. Komisya bardzo wysoko ceni oszczędność, jednak w tej kwestyi jasno zaznacza, że tak gorąco pragnie zaprowadzenia usługi zakonnej w szpitalach, iż zachęca Wydział krajowy do zezwalania na znaczne nawet jednorazowe wydatki, tem bardziej, iż wprowadzenie zakonnic do szpitala w ostatecznym rezultacie to zawsze oszczędność. Zdaniem komisyi jest obowiązkiem kraju dbać, z wysiłkiem nawet, o moralność w szpitalach, dawniejszy typ, ginący już na szczęście, szpitali w których gospodarował wstrętny często liwerant, nie był chlubą naszą. Komisya wyraża nadzieję, że Wydział krajowy wszystkich użyje przysługujących mu środków, by w każdym szpitalu były zakonnice.

W corocznych sprawozdaniach w tym kierunku Komisya pragnie wyczytać szczegółowo, co podjęto i co uzyskano.

W szpitalach prowincyonalnych płótno krajowe niestety nie okazało się dość trwałem, w tym roku jednak pan inspektor szpitali zdołał dostać lepszy towar. Koce kupują obecnie wszystkie szpitale za granicą — po 6 zł. 50 ct. można w kraju nabywać i dobre i ładne.

Sprawozdanie Wydziału krajowego obejmuje czas pięciu kwartałów, na przyszłość dla jednostajności Komisya sądzi, że lepszemby było, aby obejmowało rok tylko jeden, staćby się to łatwiej mogło, że obecne wyczerpuje cały rok 1892, choć jeżeli utrwali się zwoływanie Sejmu w grudniu, może właśnie dawniejszy zwyczaj ukaże się najodpowiedniejszym; dawniej sprawozdania były za czas od 1 lipca po koniec czerwca.

Do sprawozdania dołączył Wydział krajowy jako osobną broszurę sprawozdania lekarzy ze wszystkich szpitali za rok 1892. Nowość to pożądana. Wydatek paruset złotych na rocznik opłaci się sowicie, szczególnie, gdy na przyszłość wszystkie sprawozdania będą szczegółowe.

Gdy już o sprawozdaniu samem mowa, zaznaczyć wypada, że Komisya nic niema przeciw temu, by w sprawozdaniu dla Sejmu Wydział krajowy zamieszczał obszernie sprawozdania składane przez pana inspektora, jednak kiedy już ulegały skracaniu, może lepiejby było opuścić i szerokie wywody o szpitalu w Śniatynie, których zapewne Wydział krajowy nie podziela, a więcej jeszcze pierwsze wiersze ze sprawozdania o szpitalu w Zaleszczykach.

Wydatki na cele zdrowia publicznego w roku 1891 doszły niemal do miliona złotych a. w. niewątpliwie to bardzo dużo na kraj nasz, Wydział krajowy niejednokrotnie poważnie zastanawia się nad oszczędnością, c. k. Rząd jednak z tytułu zwierzchniczego prawa nadzoru stawia często wygórowane wymagania, szczególnie w ostatnich czasach przy zamierzonych budowach i urządzeniach szpitali. Komisya wyraża nadzieję, że Wydział krajowy starać się będzie, by wydatki nie rosły nad miarę, a nadto poczyni kroki, aby Rząd centralny w uznaniu wyjątkowego położenia kraju naszego i w konsekwencyi zwiększonych pod względem sanitarnym wymagań bardzo znacznie powiększał z funduszów państwowych łożone kwoty na cele sanitarne w Galicyi i znaczniejsze żądania popierał osobnemi subwencyami.

Komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie z czynności V departamentu Wydziału krajowego za czas od 1. października 1891 po koniec grudnia 1892.

We Lwowie, dnia 3. maja 1893.

Przewodniczący:
Ziemiałkowski *w. r.*

Sprawozdawca:
Trzecieski *w. r.*

L. S. 808/1893.

Aleg. 149.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego względem petycyj gmin i obszarów dworskich: Przecław, Podole, Wydów i ośmiu innych w sprawie wyłączenia ich z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Radomyślu, a przydzielenia do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Mielcu.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy bazując stosownie do uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 26. marca 1892 petycye gmin i obszarów dworskich: Przecław, Podole, Wydów, Błonie, Kiełków, Księżnica, Podleszany, Rydzów, Wola Mielecka, Piątkowice i Grzybów o wyłączenie ich z okręgu sądowego radomyskiego, a przydzielenie do okręgu sądowego Mieleckiego — po zasięgnięciu opinii Rady powiatowej w Mielcu i c. k. Sądu krajowego wyższego w Krakowie, — przyszedł do tego przekonania, że na razie pożądanem i odpowiedniem jest wyłączenie tylko trzech gmin najbliżej miasta Mielca położonych jako to: Księżnice, Podleszany i Wola Mielecka z okręgu Sądu powiatowego w Radomyślu, a przydzielenie ich do okręgu sądowego w Mielcu.

Motywa jakie Wydział krajowy na uzasadnienie wniosku swego podaje, a na które i komisya się zgadza są następujące:

Głównym powodem żądań gmin na petycyi podpisanych jest ustanowienie nowego c. k. urzędu podatkowego w Radomyślu rozciągającego swe czynności na cały okręg sądowy tego nazwiska, a następnie odmowa c. k. władz skarbowych co do pozostawienia ich w przynależności do c. k. urzędu podatkowego w Mielcu.

Okręg c. k. Starostwa Mieleckiego skutkiem biegu rzeki Wisłoki dzielącej cały obszar jego na dwie prawie równe od północy ku południowi przedłużone połowy, a stąd i trudniej podczas wylewów komunikacyi między sobą, podzielony został na dwa sądy powiatowe. Siedziba jednego jest powiatowe miasto Mielec leżące nad rzeką Wisłoką, a zatem na samym brzegu swego okręgu sądowego chociaż w centrum całego starostwa; — siedzibą drugiego miasteczka Radomyśl położone w południowem krańcu swego wydłużonego terytorynm w miejscowości pozbawionej wszelkiej lepszej komunikacyi ze swoimi gminami.

Skutkiem takiego podziału dwie trzecie miejscowości Radomyślskiego okręgu sądowego dziś przy ustaleniu komunikacyi na Wisłoce przez wybudowanie mostu pod Mielcem ma daleko lepszą i bliższą drogę do Mielca niż do Radomyśla, nic dziwnego zatem, że domaga się przyłączenia do tego pierwszego okręgu sądowego zwłaszcza teraz gdy pod względem stosunków podatkowych przyłączono je do Radomyśla.

Rada powiatowa Mielecka z powodu, że zmiana terytoryalna obu sądów interesom powiatu autonomicznego nie przeszkadza zgadza się i popiera żądania gmin petycyonujących, lecz c. k. władze sądowe ze względu na tok spraw w obu sądach i przeciwną obecnym tendencyom c. k. Rządu i kraju dążność zwiększania istniejących okręgów sądowych skłania się tylko przyłączenia trzech najbliższych Mielca gmin Księżnicze, Podleszan i Woli Mieleckiej, z ogólną ludnością 1875 mieszkańców.

Powiat sądowy Mielecki liczy 35.052 ludności Radomyślski zaś 36.244. Ponieważ gminy żądające wyłączenia razem z gminą Trzciana, która oświadczyła się również za przynależnością do Mielca obejmują wraz z obszarami dworskimi 7.778 ludności zatem stosunek zaludnienia tych dwóch okręgów sądowych zmieniłby się po przeniesieniu w ten sposób, że Mielecki miałby 42.839 a Radomyślski 28.466 ludności. Otóż okoliczność ta zniewala i Wydział krajowy do oświadczenia się przeciw tak niepomiernemu powiększaniu okręgu Sądu powiatowego w Mielcu na niekorzyść Radomyślskiego tembardziej, że zezwalając na przeniesienie gmin petycyonujących niejako upoważniałoby się wiele innych gmin dzisiejszego powiatu sądowego Radomyślskiego jeszcze bardziej oddalonych od siedziby swego Sądu do stawiania podobnych żądań, a to spowodowałoby zmniejszenie okręgu w Radomyślu do obszaru kilkunastu gmin miasteczko to otaczających.

W ogóle biorąc obszar c. k. Starostwa Mieleckiego ze względu na topograficzne położenie swoje i zaludnienie wymaga utworzenia tam trzeciego c. k. Sądu powiatowego, przyczem dałyby się usunąć tego rodzaju niedogodności przez odpowiedniejsze umieszczenie siedzib władz sądowych i podatkowych.

Komisya prawnicza wnosi zatem zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Król. Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krak. w myśl ustawy z dnia 11. czerwca 1868 Nr. 59 Dz. u. p. udziela c. k. Rządowi swoją opinię: Że pożytecznie będzie dla dogodności mieszkańców, aby gminy i obszary dworskie: Księżnice, Podleszany i Wola Mielecka wyłączone zostały z okręgu c. k. Sądu powiatow. w Radomyślu, a przydzielone do okręgu c. k. Sądu powiat. w Mielcu.

Lwów dnia 5. maja 1893.

Przewodniczący:

***Zoll** w. r.*

Sprawozdawca:

***Klemensiewicz** w. r.*

Aleg. 150.

Sprawozdanie

Komisyi prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego do petycyi gminy Jabłonowa i innych gmin okolicznych w sprawie ustanowienia nowego c. k. Sądu powiatowego w obrębie c. k. Starostwa kołomyjskiego z siedzibą w Jabłonowie.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy stosownie do polecenia Wysokiego Sejmu z dnia 5. kwietnia 1892 zbadał ponownie sprawę kreowania nowego Sądu powiatowego w Jabłonowie, a badanie to wykazało, że wydzieliwszy z okręgu obecnego c. k. Sądu powiatowego w Peczyniżynie miejscowości:

1.	Jabłonów . . .	z ludnością	1.780
2.	Akreszory . . .	„	776
3.	Berezów wyżny . .	„	1.870
4.	Berezów niżny . .	„	3.737
5.	Łucza	„	1.225
6.	Tekucza	„	1.259
7.	Stopczatów . . .	„	1.983
8.	Myszyn	„	2.232
9.	Kowalówka . . .	„	408

zaś z okręgu c. k. Sądu powiatowego i c. k. Starostwa w Kosowie:

10.	Utropy	z ludnością	1.357
11.	Kosmacz	„	1.784

które wszystkie gminy zaraz z odnośnymi obszarami dworskiemi ustanowienia c. k. Sądu powiatowego w Jabłonowie się domagają — otrzymalibyśmy okręg obejmujący ludności 18.211 dusz, stanowiący niewątpliwie dostateczną podstawę dla działalności c k. Sądu powiatowego zwłaszcza w okolicy górzystej.

Z gmin pierwotnie na wcielenie do nowo utworzyć się mającego Sądu powiatowego proponowanych, jedynie Bania berezowska z ludnością 1.025 i Łuczka z ludnością 249 osób, oświadczyły swą niechęć, mimo to jednak ze względu na topograficzne położenie wypadałoby gminy te wcielić również do okręgu przyszłego c. k. Sądu powiatowego w Jabłonowie, ile że opozycya takowych właściwie niczem nie jest uzasadnioną.

Tym sposobem nowy Sąd powiatowy, mieściłby w sobie 13 gmin z ludnością 19,485 osób a zmiany sąsiednich okręgów sądowych podług obliczenia ludności z r. 1890, przedstawiają się

w ten sposób: Że Sąd powiatowy w Jabłonowie miałby ludności 19.485, Sąd w Peczyniżynie 18 041, zaś w Kosowie 45.075, z czego wynika, że utworzenie nowego Sądu w Jabłonowie, rozdzieliłoby ludność dzisiejszego okręgu w Peczeniżynie i oddzieliłoby dwie ludne gminy Kosmacz i Utrop z okręgu sądowego w Kosowie mającego obecnie 48.216 ludności, — przyczyniłoby się zatem niewątpliwie do szybszego i dla ludności dogodniejszego wymiaru sprawiedliwości.

Z tych więc powodów komisya prawnicza zgodnie z Wydziałem krajowym wnosi:

Sejm król. Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem w myśl ustawy z dnia 11. czerwca 1868 (Nr. 59 Dz. p. p.) udziela c. k. Rządowi opinię, iż pożytecznem będzie dla mieszkańców powiatu kołomyjskiego, ustanowienie tamże 4-go Sądu powiatowego z siedzibą w Jabłonowie, gdzie przydzieliłby należało gminy i obszary dworskie: Akreszóry, Bania berezowska, Berezów wyżny, Berezów niżny, Kowalówka, Jabłonów, Łucza, Łuczki, Stopczatów, Myszyn i Tekucza, leżące w okręgu c. k. Sądu powiatowego w Peczyniżynie, zaś z okręgu c. k. Sądu powiatowego i Starostwa w Kossowie gminy: Utoropy i Kosmacz.

Lwów dnia 21. kwietnia 1893.

Przewodniczący
Zoll w. r.

Klemensiewicz w. r.
Sprawozdawca.

Ls. 525/93.

Aleg. 151.

Sprawozdanie

Komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego o petycyi gmin i obszarów dworskich Kozłów i innych okolicznych, w sprawie przeniesienia siedziby c. k. Sądu powiatowego z Kozowej do Kozłowa, lub utworzenia w tej ostatniej miejscowości nowego c. k. Sądu powiatowego.

Wysoki Sejmie!

Komisya prawnicza podziela w zupełności zdanie Wydziału krajowego w jego sprawozdaniu wypowiedziane, że na teraz wcale nie byłoby powodu tworzenia nowego sądu powiatowego dla ludności pod jurysdykcyą c. k. Sądu powiatowego w Kozowie pozostającej, ani żadnej przyczyny przeniesienia siedziby sądu powiatowego z Kozowy do Kozłowa.

Wydział krajowy poszedł w tej mierze za opinią c. k. Sądu krajowego wyższego we Lwowie, który orzekł, że przy dzisiejszym stanie rzeczy, nowy sąd powiatowy w Kozłowie niemiałby dostatecznego zajęcia urzędowego, że sąd powiatowy w Kozowie nie jest czynnościami przeciążony, więc niema potrzeby tworzenie nowego sądu — a przeniesienie siedziby tego sądu do Kozłowa, Rada powiatowa w Brzeżanach uznała za nieodpowiednie dla ludności tego okręgu sądowego.

Przychylając się zatem do wniosku Wydziału krajowego w tegoż sprawozdaniu Wysokiemu Sejmowi pod dniem 20. stycznia 1893 r. L. 61.638 przedłożonem zawartego, wnosi komisya prawnicza:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem nad petycyą gminy i obszaru dworskiego w Kozłowie oraz innych okolicznych, przechodzi na teraz do porządku dziennego.

We Lwowie, dnia 3 maja 1893 r.

Przewodniczący:

Zoll w. r.

Żywicki w. r.

Sprawozdawca:

Aleg. 102.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi gminy Nowoszyn o przeniesienie jej z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Bursztynie i c. k. Starostwa w Rohatynie do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Żurawnie i c. k. Starostwa w Żydaczowie.

Wysoki Sejmie!

Skutkiem uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 29. listopada 1890, przekazującej petycyę gminy Nowoszyn o przeniesienie jej do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Żurawnie i c. k. Starostwa w Żydaczowie Wydziałowi krajowemu do załatwienia, zarządzone w tej sprawie dochodzenia wykazują, że gmina Nowoszyn ma 533 ludności, w której obszar dworski nie posiada żadnego folwarku, ani też mieszkańców.

Gmina Nowoszyn oddaloną jest:

od Bursztyna 28·8 klm.,
od Żurawna 4·5 klm.,
od Rohatyna 38 klm.,
od Żydaczowa 22 klm.,
od Brzeżan 78·8 klm. drogami zwyczajnemi,
od Sambora 46 klm. koleją żelazną przez Stryj.

Wezwana o udzielenie opinii Rada powiatowa w Rohatynie oświadcza się przeciw wyłączeniu gminy Nowoszyna z powodów, że właściciel Nowoszyna, stanowiącego przynależność do dóbr Bukaczowskich, nie życzy sobie tego i że rzeka Dniestr rozdziela tę gminę od Żurawna.

C. k. wyższy Sąd krajowy we Lwowie zaś odezwą z dnia 6. sierpnia 1892 l. 14952 oznajmia, że wezwane do sprawozdania oba c. k. Sądy powiatowe w Bursztynie i Żurawnie, jakoteż przełożone tymże Sądom powiatowym Prezydya Sądów obwodowych w Brzeżanach i Samborze oświadczyły się zgodnie za zmianą, której się gmina Nowoszyn domaga, jako dla szybszego wymiaru sprawiedliwości wskazaną, a nawet pożądaną; c. k. wyższy Sąd krajowy podziela też w zupełności zdanie interesowanych władz pierwszej instancyi, uważa także ze swej strony przeniesienie gminy Nowoszyn do okręgu sądowego Żurawińskiego ze względu na wymiar sprawiedliwości jako wskazane i pożądane.

Już znaczna różnica w odległości od Sądu powiatowego w Żurawnie, Starostwa w Żydaczowie i Sądu obwodowego w Samborze, niż obecnie od Bursztyna, Rohatyna i Brzeżan jest dostatecznym powodem do zadośćuczynienia życzeniom gminy przeniesienia jej do c. k. Sądu powiatowego w Żurawnie i c. k. Starostwa w Żydaczowie, jeżeli się nadto zważy, że mieszkańcy gminy Nowoszyna wszystkie interesa swoje załatwiają w Żurawnie pół mili odległem, jeżeli się dalej zważy, że przeprawa przez Dniestr zapewnioną jest promem z żelazną liną, a nadto według sprawozdania naczelnictwa Sądu Żurawieńskiego w miejscu, gdzie obecnie przewóz promem istnieje, w krótkim czasie ma być zbudowany stały most rządowy, z uwagi nareszcie, że obszar dworski w Nowoszynie nie ma żadnej ludności, jak to wykazuje spis ludności z roku 1890, zatem niedogodności dotyczące rozdziału przynależności dóbr Bukaczowieckich nie mogą być równoważne z niedogodnościami gminy, która zadośćuczynieniem jej słusznym żądaniom znacznej dozna ulgi, przeto komisya prawnicza zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Kodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w myśl ustawy państwowej z dnia 11. czerwca 1868 (Nr. 59 D. u. p.) udziela c. k. Rządowi opinię, iż pożytecznem będzie dla mieszkańców gminy Nowoszyn, aby miejscowość ta wyłączoną została z okręgu c. k. Sądu powiatowego w Bukaczowcach i c. k. Starostwa w Rohatynie, a przydzieloną do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Żurawnie i c. k. Starostwa w Żydaczowie.

We Lwowie dnia 5. maja 1893

Przewodniczący:
Zoll w. r.

Sprawozdawca:
Lenartowicz w. r.

L. s. 810/1893.

Aleg. 153.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi gminy, obszaru dworskiego i innych osób zbiorowych i prywatnych w Zakopanem o utworzenie dla okolicy tej nowego c. k. Sądu powiatowego z siedzibą w Zakopanem.

Wysoki Sejmie!

Gmina Zakopane wraz z obszarem dworskim i innymi miejscowemi zbiorowemi i prywatnemi osobami wniosła do Wysokiego Sejmu dnia 21. marca 1892 l. 1401 petycyę o utworzenie nowego c. k. Sądu powiatowego w Zakopanem a na uzasadnienie tejże naprowadza, że ludność Zakopanego przez liczne interesa handlowe, kupna i sprzedaży gruntów i domów i przez różne z tąd wynikłe spory daje prawie połowę spraw ze wszystkich czynności w powiecie Sądowi do załatwienia, że odległość trzech mil od c. k. Sądu powiatowego w Nowym Targu, do okręgu którego Zakopane należy, sprowadza dla stron bardzo wielki ciężar tak w stracie czasu jak i kosztach dla częstszych komisyi sądowych.

Petenci proponują przydzielenie do okręgu nowego Sądu sąsiednie gminy w promieniu 10 klm. i proszą na wypadek gdyby z jakichkolwiek względów utworzenie nowego Sądu w Zakopanem nie było możliwem o stałe dnie urzędowania w Zakopanem delegowanych Sędziów c. k. Sądu powiatowego w Nowym Targu.

Wydział krajowy mając petycyę gminy Zakopane uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 4. kwietnia 1892 do zbadania przekazaną, przesłał petycyę do opinii Radzie powiatowej w Nowym Targu, która po zasięgnięciu wiadomości o życzeniu gmin przyległych do Zakopanego, oświadczyła się przeciw kreowaniu nowego Sądu.

Gmina Poronin, wraz z obszarem dworskim wprawdzie uznają potrzebę utworzenia w tej okolicy nowego Sądu, lecz życzą sobie mieć go w Poroninie a gdyby miał Sąd w Zakopanem być utworzony, pragnie gmina Poronin pozostać nadal w okręgu c. k. Sądu powiatowego w Nowym Targu.

Inne zaś gminy tej okolicy kwalifikować się mogące do przyłączenia do przyszłego okręgu sądowego w Zakopanem a to: Kościeliska, Biały Dunajec, Witów, Zubzuche, Dzianisz, Murzasichle, Bukowina i Brzegi nie uznają wcale potrzeby utworzenia w tej okolicy nowego Sądu, nie życzą sobie przynależyć do przyszłego okręgu sądowego w Zakopanem lecz pragną dalej należeć do okręgu tych sądów powiatowych, do których obecnie należą.

Wobec tego, gdy tylko jedna gmina Zakopane z ludnością 3372 mieszkańców pragnie mieć Sąd w tej miejscowości a przy sprawach tego rodzaju głównie potrzeby i życzenia mieszkańców

okolicznych mogą być brane na uwagę, komisya prawnicza zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego nie może proponować utworzenia obecnie nowego Sądu w Zakopanem, sądzi jednak, iż petycyę gminy Zakopane co do ewentualnej prośby ustanowienia stałych dni urzędowania przez delegowanego Sędziego w Zakopanem ze względu na potrzeby ludności zwłaszcza w czasie sezonu kąpielowego w Zakopanem należy odstąpić c. k. Rządowi jako do załatwienia tej prośby powołanemu do możliwego uwzględnienia, — komisya prawnicza zatem wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem nad petycyą gminy, obszaru dworskiego i innych osób zbiorowych i prywatnych w Zakopanem o utworzenie tam nowego c. k. Sądu powiatowego przechodzi do porządku dziennego.

II. Petycyę gminy Zakopane co do ewentualnej prośby ustanowienia stałych dni urzędowania przez delegowanego Sędziego w Zakopanem odstępuje się c. k. Rządowi jako do załatwienia tej sprawy powołanemu do możliwego uwzględnienia.

Lwów dnia 5. maja 1893.

Przewodniczący
Zoll *w. r.*

Lenartowicz *w. r.*
Sprawozdawca.

Aleg. 154.

Sprawozdanie.

komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego w sprawie petycyi gminy i obszaru dworskiego w Pstrągowy względem przeniesienia jej z okręgu c. k. Sądu powiatowego i c. k. Starostwa w Ropczycach do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Strzyżowie i c. k. Starostwa w Rzeszowie.

Wysoki Sejmie!

Już od dziesięciu lat gmina Pstrągowa z obszarem dworskim 2571 ludności licząca czyni starania o przeniesienie jej do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Strzyżowie i c. k. Starostwa w Rzeszowie.

Na pierwszą petycę Wydział krajowy uchwałą z dnia 21 grudnia 1883 l. 53668 zgodnie z opinią Rady powiatowej w Ropczycach odmówił poparcia przed Wysokim Sejmem, z powodu nieudowodnionej rzeczywistej potrzeby.

W roku 1887 przez gminę Pstrągowa ponownie wniesiona petycya, którą Wysoki Sejm uchwałą z 22 Stycznia 1887 Wydziałowi krajowemu do załatwienia przekazał, została również odmownie załatwioną, a to na podstawie opinii Rady powiatowej w Ropczycach z powodu, że podanie to nie było poparte życzeniami większości mieszkańców a nad to podpis jednego z właścicieli najobszerniejszej części obszaru dworskiego był wątpliwym.

W roku 1888 gdy szło o utworzenie w tej okolicy nowego Sądu powiatowego w Wielopolu, gmina Pstrągowa oświadczyła się za przydzieleniem jej do przyszłego Sądu w Wielopolu — wniosła ale także znowu oddzielną petycę do Wysokiego Sejmu, aby jej do c. k. Sądu w Strzyżowie i c. k. Starostwa w Rzeszowie przydzielono.

Wysoki Sejm uchwałą z dnia 12 listopada 1889 udzielając c. k. Rządowi przychylną opinię co do kreowania Sądu w Wielopolu, do którego także Pstrągowa została zakwalifikowaną, uchwałą swoją z tegoż samego dnia przeszedł, nad petycą gminy Pstrągowa o przydzielenie jej do Strzyżowa do porządku dziennego z dodatkiem jednakowoż wyrazu „na teraz“, który miał to znaczenie, że nie odbiera się gminie Pstrągowa bezwzględnie i raz na zawsze możności ponowienia swego żądania, zwłaszcza w tym wypadku, jeżeliby ustanowienie nowego Sądu w Wielopolu nie przyszło do skutku,

Kwestya utworzenia nowego c. k. Sądu powiatowego w Wielopolu dotąd jeszcze przez c. k. Rząd roztrzygniętą nie jest, mimo to, że wskutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 21 listopada 1890 Wydział krajowy dokładał starania w celu przyspieszenia decyzyi.

Wobec tego gmina Pstrągowa łącznie z urzędem parafialnym i wszystkimi współwłaścicielami obszaru dworskiego znów wniosła petycę dnia 3 marca 1892 l. 81, w której naprowadza tę bardzo ważną okoliczność, że przydzielenie jej do utworzyć się mającego Sądu powiatowego w Wielopolu byłoby dla Pstrągowej przy zmienionych stosunkach darem w cale nie pożądanym, nieusunęłoby

jeszcze tych wszystkich teraźniejszych niedogodności — przez to bowiem ani przynależność gminy do c. k. Starostwa, Rady powiatowej, i Urzędu podatkowego w Ropczycach w odległości 26 kilometrów po złej i górzystej drodze, ani jurysdykcya c. k. Sądu obwodowego w Tarnowie w odległości 58 kilometrów drogi kołowej się nie zmieni, podczas gdy do Sądu powiatowego i obecnie już istniejącego urzędu podatkowego w Strzyżowie w odległości 4 kilometrów za godzinę pieszo, zaś do innych władz w Rzeszowie w odległości 40 kilometrów koleją Jasielsko-Rzeszowską ze stacyi Strzyżów za opłatą kilkunastu centów i bez straty czasu dostać się i wszelkie sprawy w jednym dniu załatwić można.

Usunięcie zatem teraźniejszych niedogodności i korzyści i dogodności, jakie gmina Pstrągowa przez przeniesienie jej do okręgu c. k. Sądu powiatowego w Strzyżowie, zyzkując znacznie mniejszą odległość osiągnie, są już dostatecznym powodem do zadość uczynienia życzeniom gminy Pstrągowa a to tem bardziej jeżeli się zważy, że utworzenie Sądu w Wielopolu jeżeli nie jest wątpliwem to nie tak prędko da się przeprowadzić i że potrzebą żądanego przeniesienia bez względu na zaprojektowane poprzednio przyłączenie jej do ewentualnie utworzyć się mającego Sądu powiatowego w Wielopolu uznają także Rada powiatowa w Ropczycach i c. k. Sąd krajowy wyższy w Krakowie.

Z tych powodów zatem komisya prawnicza zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w myśl ustawy z dnia 11. czerwca 1868 (Nr. 59. Dz. u. p.) udziela c. k. Rządowi opinię, iż pożytecznem będzie dla gminy Pstrągowej, aby wraz z obszarem dworskim przeniesioną została z okręgu c. k. sądu powiatowego i c. k. Starostwa w Ropczycach do c. k. sądu powiatowego w Strzyżowie i c. k. starostwa w Rzeszowie.

We Lwowie 6. Maja 1893.

Przewodniczący:
Zoll *w. r.*

Sprawozdawca:
Lenartowicz *w. r.*

Do L. W. 22.540/93.

Aleg. 155.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia gminie miasta Brodów prawa do poboru myta kopytkowego.

Wysoki Sejmie!

Gmina miasta Brodów ustawą z dnia 16 stycznia 1890 (dz. u. kr. Nr. 7) uprawniona do pobierania przez przeciąg lat trzech dochodu z myta kopytkowego, wniosła prośbę o przedłużenie nadanego jej prawa na dalsze sześć a przynajmniej trzy lata.

Wydział powiatowy, wykonując po myśli powołanej ustawy systematyczną kontrolę, w przedłożonem przez siebie sprawozdaniu przytoczył jedynie okoliczności przemawiające na korzyść proszącej gminy, a mianowicie:

Wedle sprawdzonych rachunków gminy, które były także przedmiotem badania w Wydziale krajowym, w czasie od 1888 roku do końca 1891, wydano na utrzymanie i rekonstrukcyę ulic, placów i dróg w mieście Brodach ogółem 30.295 zł. 63 ct.

Na co obrócono całkowicie w tym czasie uzyskany dochód z poboru myta kopytkowego w kwocie 26.309 zł. 62 ct. Na pokrycie zaś reszty w ten sposób niezabezpieczonych wydatków służyły zasoby z powinności prestacyjnych i dotacya z funduszów miejskich.

Wydział powiatowy podnosi tę okoliczność, że od roku 1888 staranność Zarządu miasta w dziale utrzymywania dróg, ulic i placów w granicach rozporządzalnych funduszów jest widoczna i na uznanie władz rzetelnie zasługuje. Przechodząc następnie do ocenienia dalszych potrzeb drogowych miasta Brodów z upływem koncesyi, Wydział powiatowy na podstawie szczegółowego programu i preliminarza gminy na dalszy 6-letni okres ułożonego, — uwzględnia następujące cyfry:

Dochody na które gmina w braku dalszej koncesyi na pobór myta kopytkowego w czasie od r. 1893 do 1898 liczyćby mogła, są następujące:

a) z prestacyi drogowych	7.950	zł. —	ct.
b) z dobrowolnych datków i grzywien	180	„ —	„
c) czynsz z poboru myta kopytkowego przypadający jeszcze za czas od 1. stycznia do 1. kwietnia b. r. w kwocie	1.668	„ 75	„
Razem . . .	9.798	zł. 75	ct.

Wydatki w powyższym okresie są preliminowane:

a) Konserwacya dróg szutrowanych na przestrzeni 19.088 m. b.	20.490	zł. 79	ct.
oraz dróg nieszutrowanych na przestrzeni około 6 klm. . .	3.197	„ 15	„
b) Rekonstrukcya i budowa nowych dróg szutrowanych 5.900 m. b.	6.881	„ 81	„
c) Rekonstrukcya bruków i chodników 15.486 m. kw. . . .	20.249	„ 70	„

d) Konserwacya mostów	1.800 zł.	— ct.
e) Konserwacya bruków i chodników	1.661 „	60 „
f) Uprzątnięcie śniegów, błota i t. p.	900 „	— „
g) Naprawa i nabycie nowych narzędzi	300 „	— „
h) Koszta zarządu	2.640 „	— „
Razem . . .	58.121 zł.	05 ct.

Z porównania wykazanych dochodów i wydatków okazuje się niedobór w wysokości 48.322 zł. 30 ct.

Zdaniem Wydziału powiatowego, gmina miasta Brodów, znajdująca się w niepomyślnem położeniu finansowem, sprostać będzie mogła obowiązkowi utrzymywania swoich ulic, placów i dróg w dobrym stanie tylko w takim razie, jeżeli jej nadal użyczoną będzie nadzwyczajna pomoc przez przyzwolenie dalszego poboru myta kopytkowego w dotychczasowej wysokości.

Rada powiatowa na posiedzeniu dnia 22. grudnia 1892 uchwaliła poprzeć prośbę gminy brodzkiej o odnowienie koncesyi kopytkowego, zaproponowała jednakże zredukowanie projektowanej a dotąd obowiązującej taryfy mytniczej od sztuki bydła pociągowego w zaprzęgu z pięciu na dwa centy.

Wydział krajowy, na podstawie corocznie przez siebie sprawdzanych preliminarzy i rachunków rocznych, również dla gminy miasta Brodów przychylną opinię wyrazić musi, stwierdzając że ona prawidłowo prowadziła gospodarkę drogową i dopełniła szczegółowych warunków przywiązanych do poboru myta kopytkowego. Dlatego Wydział krajowy, w uwzględnieniu przedłożenia Wydziału powiatowego, mniema, że gminie brodzkiej proszona koncesya może na dalsze trzy lata być udzielona.

W szczególności zaś co do wysokości przyznać się mającej opłaty kopytkowej, Wydział krajowy nie może podzielać zapatrywania Rady powiatowej zmierzającej do obniżenia taryfy mytniczej z pięciu na dwa centy; zwłaszcza że dochód z poboru myta kopytkowego przynoszący dotąd rocznie około 6.600 zł. na wypadek zredukowania przez szereg lat przy odnawianiu koncesyi nie zmienionej taryfy mytniczej, spadłby do 2.640 zł.

Tak zniżony dochód z kopytkowego wraz z innymi na cele drogowe przeznaczonymi zasobami gminy nietylko nie dozwoliłby jej przeprowadzić potrzebnych ulepszeń lecz nawet nie wystarczyłby na konserwacyę już istniejących bruków i ulic szutrowanych.

Zatrzymanie więc dotychczasowej taryfy przy poborze myta kopytkowego ze wszech miar jest uzasadnione.

Zresztą pominąć nie możemy tej okoliczności, że gmina brodzka korzystając z dobrodziejstwa koncesyi na pobór myta kopytkowego uwzględniła ludność okoliczną uwalniając w dniach targowych t. j. każdego poniedziałku i w czasie jarmarków, wszelkie fury i bydło pędzone na targ do miasta od uiszczenia opłaty kopytkowej.

Opierając się na powyższym wywodzie Wydział krajowy wnosi:

Alegat. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy:

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 4. maja 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Jędrzejowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Alegat do sprawozdania Wydziału krajowego L. 22.540/93.

Ustawa

o udzieleniu gminie miasta Brodów prawa do poboru myta kopytkowego.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

Art. I.

Dla ulżenia ciężaru utrzymywania w dobrym stanie ulic, placów i dróg miejskich, udziela się gminie miasta Brodów prawo pobierania myta kopytkowego na trzy lata pod następującymi warunkami:

Art. II.

Gmina miasta Brodów pobierać ma myto kopytkowe na siedmiu rogatkach, a mianowicie:

a) przy drodze wiodącej na ulicę Leszniowską;

b) przy drodze wiodącej na ulicę Lwowską;

c) przy drodze do Wielkich folwarków, obok starego okopiska;

d) przy drodze do Małych folwarków, obok skarbowego chmielnika;

e) na Jurydyce, w miejscu dawnego wału miejskiego;

f) na Podzamczu naprzeciw skarbowego browaru;

g) przy drodze do dworca kolei żelaznej obok mostu na Suchowólce.

Art. III.

Opłatę myta kopytkowego należy pobierać raz tylko przy wstępie do miasta, a to podług następującego wymiaru:

a) od każdej sztuki bydła pociągowego w zaprzęgu 5 (pięć) centów;

b) od każdej sztuki bydła pociągowego nie w zaprzęgu, od bydła pędzonego ciężkiego i koni wierzchowych 2 (dwa) centy;

c) od każdej sztuki bydła pędzonego drobnego 1 (jeden) ct.

Konie, krowy, woły, muły, osły, należą do bydła ciężkiego, zaś cielęta, źrebięta, owce, kozy i świnie do drobnego.

Zwierzęta które ssą i przy matkach idą są wolne od wszelkiej opłaty mytniczej.

Art. IV.

Przy poborze opłaty kopytkowej, mają być zachowane ogólne przepisy o uwolnieniu od opłat mytniczych, lub o zniżeniu takowych.

Art. V.

Dochód z myta kopytkowego nie może być obrócony na żaden inny cel, jak tylko na brukowanie lub szutrowanie ulic, placów i dróg miejskich i na zakładanie lub utrzymywanie na nich ścieków, kanałów i mostów.

Art. VI.

Zużycie dochodu z myta kopytkowego na opędzenie kosztów utrzymania ulic, placów i dróg miejskich, nie uwalnia miasta od obowiązku utrzymywania takowych w ogóle w dobrym stanie i używania na ten cel prestacyi, a względnie ekwiwalentu w pieniądzach według postanowień ustawy drogowej z dnia 7. lipca 1885 Dz. u. kr. Nr. 39 część XV. i wykonywawczego regulaminu drogowego z dnia 24. września 1886 r. Dz. ust. i rozp. kr. Nr. 80.

Art. VII.

Każdego roku przedłoży gmina pobierająca myto kopytkowe, przed rozpoczęciem roku budżetowego, Wydziałowi powiatowemu preliminarz tych robót, które zamierza w tym roku wykonać i pokryć prawdopodobnie spodziewanym dochodem z myta kopytkowego i podług postanowień powyższego artykułu VI.

Art. VIII.

Najpóźniej w cztery tygodnie po upływie każdego roku budżetowego, wykaże gmina, pobierająca myto kopytkowe, Wydziałowi powiatowemu, czyli i o ile roboty preliminowane na ten rok z funduszu myta kopytkowego, oraz z innych zasobów ustawą drogową i regulaminem drogowym wskazanych, zostały uskutecznione i czy cały dochód, który z tych źródeł wpłynął do miejscowego funduszu dróg gminnych, był na powyższe roboty obrócony i wyczerpany.

Art. IX.

Kontrolę nad robotami około utrzymania w dobrym stanie ulic, placów i dróg miejskich, pokrywanemi z funduszu poboru myta kopytkowego wykonuje Wydział powiatowy a względnie Wydział krajowy w myśl §. 25. ustawy drogowej z 7. lipca 1885, przyczem służy mu prawo przedsięwzięcia stosownych środków zaradczych na koszt gminy pobierającej opłatę kopytkową.

Art. X.

Gdyby gmina miasta Brodów, pobierająca myto kopytkowe, wymienionych w tej ustawie warunków nie dopełniła, zarządzi polityczna władza powiatowa środki przymusowe, wskazane ustawą drogową z 7. lipca 1885 i wykonawczym regulaminem drogowym z 24. września 1886 roku. Jeżeliby zwykłe środki przymusowe nie skutkowały, a organa miejskie nie utrzymywały ulic, placów i dróg miejskich w dobrym stanie, lub używały w sposób nieodpowiedni funduszu pochodzącego z poboru myta kopytkowego lub innych dochodów miejscowego funduszu dróg gminnych, natenczas obejmie Wydział powiatowy bezpośredni zarząd wyżej wymienionych dróg ulic i placów niemniej też funduszów w myśl postanowienia §. 28. ust. 5. ustawy drogowej.

Art. XI.

Od zwierząt w art. III. poszczególnionych, tj. opłatą kopytkowego objętych, nie będzie gmina miasta Brodów pobierała żadnej innej opłaty podczas dni targowych lub jarmarcznych.

Art. XII.

Wykonanie powyższej ustawy polecam Memu Ministrowi spraw wewnętrznych.

LW. 19.599/93.

Aleg. 156.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w sprawie urządzenia krajowej osady poprawczej dla nieletnich wychowańców i krajowego Zakładu przymusowej pracy i poprawy dla dorosłych mężczyzn.

Wysoki Sejmie!

Sprawa zaprowadzenia w kraju naszym zakładów pracy przymusowej i poprawczych dla starszych i nieletnich przestępców postąpiła o tyle naprzód, że Wydział krajowy jest już w możności przedłożenia Wysokiemu Sejmowi ostatecznych wniosków.

Przedtem jednak, dla bliższego obznajomienia Wysokiego Sejmu z całym tokiem sprawy i szczegółami badań, które wpłynęły zasadniczo na jej obecny kierunek, uważamy za obowiązek przedstawić tutaj pobieżny przegląd podejmowanych prac i starań, dający obraz całości przedmiotu.

Już w latach 1874, 1875 i 1877 liczne Reprezentacye powiatowe i miast wnosiły petycye tak do Wysokiego Sejmu, jakoteż i do Wydziału krajowego o urządzenie w kraju tego rodzaju zakładów istniejących w innych krajach monarchii, jako jedynie skutecznego i wypróbowanego środka, zdolnego zapobiedz rozwielmożnionemu u nas próżniactwu i włóczęgostwu.

Wskutek tego i petycyi wiecu miast wniesionej do Wysokiego Sejmu w roku 1888, uchwałą z d. 17. października 1888 r. Wydziałowi krajowemu jako komisyi przekazanej, podaliśmy do wiadomości Wysokiego Sejmu w sprawozdaniu z dnia 11. grudnia 1888 l. 52.859 pogląd ogólny na tę sprawę z propozycyami:

a) że wypada jeszcze dokładniej i wyczerpująco zbadać potrzebę zakładów pracy przymusowej w naszym kraju;

b) zastanowić się nad ewentualną ilością i rozmiarami tych zakładów, tudzież wskazaniem miejsc, gdzie takowe w kraju naszym urządzićby należało;

c) obmyśleć środki materyalne, z jakich na podstawie ustawy z d. 24. maja 1885 r. wymienione zakłady urządzić, a następnie utrzymywać będzie można, — albowiem dopiero na podstawie tych danych Wydział krajowy będzie w możności, tak ze względów moralnych jakoteż i materyalnych, przedłożyć całą sprawę Wysokiemu Sejmowi i wysnuć z tego odpowiednie wnioski.

Jakoż w sprawozdaniu naszem z dnia 27. sierpnia 1889 l. 30.120/89 mając zebrane odpowiednie daty statystyczne wykazaliśmy

a) że w latach 1885, 1886 i 1887 zostało w kraju naszym ukaranych z powodu przekroczenia ustawy o włęczęgostwie ogółem **32.220 osób;**

b) że w tymże samym czasie postanowiono z mocy wyroków sądowych po odbyciu kary oddać pod dozór policyjny **2.402 osób,** z których było:

mężczyzn 2.074, a z tych znowu: liczących niżej 18 lat wieku 124

kobiet zaś nieletnich 32

c) że w tym samym okresie czasu wydalono szupasem do gmin przynależności ogółem **20.312 osób.**

Z tej sumy było:

mężczyzn 14.234, z których nieletnich niżej lat 18tu 1.135

kobiet 6.078, z tych nieletnich 769

zaś między temi rewertentów bez różnicy wieku i płci w ogóle było 6.389.

d) że wedle wykazów sporządzonych przez Oddział rachunkowy Wydziału krajowego na podstawie aktów likwidacyi kosztów z lat 1884, 1885 i 1886 było rzeczywiście szupasowanych **14.897 osób,** a z tych rewertentów po **5 do 10 razy** szupasowanych **6.929,** zaś koszt powyższego szupasowania wynosił **74.089 zł. 23 ct.** zktórych fundusz krajowy poniósł **53.947 zł. 91 ct.,** a gminy przynależności kwotę **20.141 zł. 33 ct.**

Na podstawie powyższych cyfr, po szczegółowem umotywowaniu zasad, na których Wydział krajowy przybliżone obliczenia swoje opierał, wykazaliśmy w sprawozdaniu swojem do LW. 30.120/89 Aleg. 19 złożonem Wysokiemu Sejmowi, że liczba indywiduów kwalifikować się mogących do pomieszczenia w przyszłych zakładach pracy przymusowej i poprawczych wynieść może rocznie

a) w kategory dorosłych mężczyzn co najmniej **1.180,**

b) w kategoryi nieletnich zaś **150.**

Dla takiej liczby osób potrzeba będzie na razie trzy zakłady, dwa dla dorosłych po jednym we wschodniej i zachodniej części kraju, zaś trzeci dla nieletnich w środkowej mniej więcej części Galicyi.

Ponieważ przedstawienie bliższych pod tym względem projektów tak co do wyboru systemu zajęć dla przestępców, jakoteż urządzenia zakładów ich utrzymywania i ponieść się mających wydatków — wymagało uprzedniego zbadania istniejących tego rodzaju zakładów w innych krajach monarchi austryackiej i kolonii rolniczej dla nieletnich przestępców prawidłowo funkcyonującej w osadzie Studzieniec w królestwie Polskiem, przedłożyliśmy do uchwały Wysokiemu Sejmowi szereg wniosków, które na posiedzeniu z d. 28. października 1889 r. przyjęte zostały. Polecił zatem Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu.

1. aby zbadał na miejscu tak pod względem technicznym jak i administracyjnym system urządzenia istniejących w naszej monarchii zakładów pracy przymusowej i poprawczych; tudzież osady poprawczej rolniczo-rzemieślniczej w Studziencu w królestwie Polskiem.

2. aby stosownie do wyniku powyższych badań i wedle systemu, jaki uzna za odpowiedni dla kraju naszego, polecił wygotować odnośne plany budowy, o ile można nie kosztowne, tudzież detaliczne kosztorysy z uwzględnieniem miejscowych cen materyału budowlanego i wynagrodzeń.

3. ażeby na podstawie tych prac przygotowawczych i z uwzględnieniem zresztą stosunków miejscowych sprzyjających rozwojowi rzeczonych zakładów:

a) oznaczył miejscowości na siedziby zakładów pracy przymusowej się nadające;

b) zajął się w sposób, jaki uzna za stosowny, wyszukaniem na cele kolonii rolniczej odpowiedniego obszaru gruntowego, i warunkowem uzyskaniem tegoż dla funduszu krajowego, pod jaknajprzystępniejszymi warunkami;

4. ażeby z gminami tych miejscowości, które ostatecznie wybierze na siedzibę zakładów pracy przymusowej, przeprowadził rokowania co do sposobu, w jaki byłyby gotowe przyczynić się do kosztów budowy i urządzenia rzeczonych zakładów, w szczególności zaś co do bezpłatnego dostarczenia gruntu i osiągnął w tym względzie stanowcze przyrzeczenia;

5. ażeby przedłożył Sejmowi na najbliższej sesyi wszystkie wyżej wyliczone, jakoteż i inne do osądzenia sprawy służyć mogące operaty, celem ostatecznego postanowienia.

Na pokrycie wydatków połączonych z wykonaniem powyższych czynności przygotowawczych, otwiera się Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 1.500 zł.

W wykonaniu powyższej uchwały tudzież uchwały z d. 24. listopada 1889 r. dotyczącej zbadania petycy Zgromadzenia Sióstr Opatrzności z zakładu imienia św. Teresy we Lwowie i Towarzystwa pod godłem Opatrzności, mających bezpośredni związek ze sprawą zakładów poprawczych, szczególniej w kierunku pomieszczenia kobiet, Wydział krajowy mając szczegółowe i w sposób wyczerpujący przedmiot złożone sprawozdanie przez Członka Wydziału Dr. Damiana Sawczaka, o zwiedzonych przez siebie zakładach w Niższej Austryi i Morawie, tudzież osady Studzieniec w królestwie Polskiem, zasięgnął jeszcze opinii kompetentnych władz i organów doradzczych — w sprawozdaniu swem z d. 5. września 1990 r. LW. 14.561 zdał sprawę z poruczonych mu czynności.

W sprawozdaniu tem, nie stawiając jeszcze ostatecznych wniosków, objawił zasadnicze przekonania:

I. Co do zakładów pracy przymusowej

1. że takowe należy urządzić oddzielnie dla mężczyzn, a osobno dla kobiet;

2. że pozostając w granicach zakreślonych uchwałą Wysokiego Sejmu, należy urządzić w naszym kraju dwa zakłady dla mężczyzn t. j. jeden w zachodniej jako mniejszej części na 200 ludzi, drugi we wschodniej jako większej na 300 ludzi;

3. że na siedzibę zakładu w zachodniej części kraju, nadaje się z wielu względów m. Nowy Sącz, podczas gdy siedziba zakładu we wschodniej części byłaby przedewszystkiem wskazaną w okolicy m. Lwowa, w miejscowości niezbyt odległej, a blisko stacyi kolejowej położonej;

4. że w systemie zatrudnienia skazańców należy przyznać pierwszeństwo pracy rolnej, a w szczególności ogrodnictwu, że zatem przy każdym zakładzie powinien być ku temu celowi odpowiedni obszar gruntowy, wreszcie

5. że dla kobiet należy na razie zaniechać budowania osobnego zakładu; natomiast starać się o ile możności o pomieszczenie pewnej ich liczby, ograniczonej tylko do nieletnich we Lwowie i Krakowie przy zgromadzeniach zakonnych, lub innych podobny cel poprawczy mających instytucyach prywatnych.

II. Co do kolonii rolniczej-poprawczej dla nieletnich chłopców.

1. że kolonię taką należy urządzić jedną na 150 głów obliczoną.

2. że umieścić ją należy w środku kraju, więc w jednym z okręgów powiatowych: Przemyśl, Jarosław, Rzeszów, wreszcie Stryj i Sambor wedle tego, gdzie da się wyszukać i pod jaknajkorzystniejszymi warunkami uzyskać potrzebny i stósowny na cele kolonii obszar gruntowy, nakoniec

3. że w urządzeniu kolonii tej należy przyjąć system stosowany w osadzie rolniczo-rzemieślniczej w Studzieńcu w królestwie Polskiem, który to system przynosząc wcale pomyślne rezultaty, zyskał już sobie dobrą sławę.

Wysoki Sejm przyjmując do wiadomości powyższe sprawozdanie na posiedzeniu z d. 21. listopada 1899 r. uchwalił:

1. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby tak co do zakładów pracy przymusowej i poprawczych dla starszych przestępców i korygendów, jakoteż co do zakładów dla nieletnich

przestępców i włóczęgów niżej lat 18 przyjął wskazany już uchwałą Sejma z dnia 6. września 1884 r. i zalecony system kolonij rolniczych poprawczych, niewykluczający robót rzemieślniczych.

2. Sejm wyraża życzenie, aby najsamprzód wprowadzony został zakład względnie kolonia poprawcza rolnicza przemysłowa dla nieletnich chłopców.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby w środkowej części kraju, dla fundowania takiego zakładu dla nieletnich chłopców, wyszukał odpowiedni obszar i według tegoż potrzebne plany i kosztorysy wypracować polecił, poczem takowe wraz ze statutem i regulaminem na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył;

tudzież, aby na urządzenie zakładów pracy przumusowej i poprawczych dla starszych męzkich skazańców i korygendów, a względnie kolonij poprawczych rolniczych, starał się wyszukać odpowiednie obszary, a przytem

co do zachodniej części kraju wszedł w rokowania z fundacyą pokrewną temu celowi w Nowym Sączu.

Zaś co do wschodniej części kraju, wdrożył rokowania z c. k. Rządem, celem uzyskania potrzebnych dla takich zakładów, względnie kolonii rolniczych poprawczych, przestrzeni z dóbr kameralnych przykładowo w okolicy Drohobycza, i w miarę przeprowadzonej pertraktacyi, polecił wykonanie planów budynków i kosztorysów, tudzież statutów i regulaminów.

4. Ażeby co do zakładów pracy przymusowej i poprawczych dla kobiet, prowadził dalsze rokowania z zarządami zakładów św. Teresy we Lwowie i Sióstr Miłosierdza w Krakowie i z tych czynności złożył sprawozdanie.

5. Na czynności przedwstępne otwiera się Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 500 zł.

Wskutek powyższej uchwały, przedłożyliśmy Wysokiemu Sejmowi podczas ubiegłej sesyi sejmowej sprawozdanie do LW. 52.864/9 Aleg. 187, które jednak nie weszło na porządek obrad Wysokiego Sejmu pomimo, że w komisyi administracyjnej (Ll. 2.122 sej.) załatwionem zostało. Ponieważ w sprawozdaniu tem przyteczone fakta i okoliczności, były tylko dalszym ciągiem czynności o charakterze przygotowawczym i obecnie uległy znacznej zmianie, a cała sprawa o tyle postąpiła, że jesteśmy w możności dla jej wyrowadzenia w wykonanie przedłożyć już konkretne wnioski, dlatego nie ponawiając pomienionego sprawozdania z roku 1892 (Aleg. 187) mamy zaszczyt przedstawić obecny stan rzeczy, jak następuje:

A) Co do osady poprawczo-rolniczej dla nieletnich chłopców.

W myśl udzielonej nam uchwałą Wysokiego Sejmu z d. 21. listopada 1890. dyrektywy, aby nasamprzód zaprowadzony został zakład poprawczy dla nieletnich chłopców w środkowej części kraju, Wydział krajowy po zasięgnięciu opinii komisyi krajowej dla spraw rolniczych, co do ilości i jakości gleby, zajął się za pośrednictwem publicznych ogłoszeń wyszukaniem odpowiedniego obszaru.

Z pomiędzy przedłożonych nam licznych ofert majątków do sprzedaży, najodpowiedniejszemi do celów wskazanych wydały się nam dwa, to jest folwark Piaski należący do większego kompleksu dóbr Dunkowice w powiecie jarosławskim położony, i Tuligłowy w powiecie Mościskim sytuowany.

1. Folwark Piaski albo Orlinek leży na trakcie z Krakowca do Radymna o 8 kilomotrów od tego ostatniego miasta i stacyi kolei żelaznej, a o trzy kilometry od rzeki Sanu.

Obejmuje on obszar 280 morgów, w czem 160 m. roli, 56 m. łąk i 64 lasu. Gleba gruntu jest wszędzie przepuszczalna i prawie jednostajna. Warstwę wierzchnią stanowi piasek

słabo zmięszany z glinką, w ogóle jednak dosyć w próchnicę zaopatrzony. Głębokość tej warstwy zmienia się między 8 a 10 calami, a zatem przydatną jest do uprawy pszenicy, żyta, owsa i okopowych roślin; z powodu zaś dość obficie znajdujących się na łąkach torfowisk, łatwo może być wzmocnioną i poprawioną, Za to budowle mieszkalne i gospodarskie znajdują się w niedostatecznej ilości i złym stanie. Las również niewielką przedstawia wartość, jest bowiem przerzedzony, chociaż część drzewa na budynki wybrać z niego można. Woda może być tylko źródlaną.

Wogóle pod względam położenia swego w jednym obszarze, umieszczenia prawie po środku zabudowań folwarcznych i widoków na ulepszenia przy użyciu torfów pomięszanych z odchodami ludzkiemi, wreszcie bliskiej odległości Sanu, nadawać się może bardzo na założenie tu kolonii rolniczo - poprawczej dla nieletnich chłopców. Cena jego podana przez właściciela na 56.000 zł., dosięga 200 zł. za jeden morg, wydała się nam zanadto wygórowaną.

2. Folwark Tuligłowy jest znowu zuacznie większy, obejmuje wogóle przestrzeni 476 morgów 1282 sążni □ a to roli ornej 264 morg. łąk i pastwisk 34 m., lasu 164 m. i pod zabudowaniami morgów 12. W rachunku tym opuszczamy cyfrę sążni przy każdym gatunku roli

Las jest mięszany, z którego można mieć po urządzeniu na poręby z okresem 40-letnim około 120 sążni 4-metrowych rocznie, tudzież część drzewa na budynki.

W Tuligłowach część około 400 morgów leży w jednym dziale, reszta przedzielona jest lasem i dość oddalona.

Zadudowania mieszkalne są wogóle w średnim stanie. Dwór o 9. pokojach z parkiem, oficyny o 7. ubikacyach, dom po dawnej karczmie, dwa domy dla gumiennego i gajowego, przytem są w dostatecznej liczbie kurniki, chlewy, stajnie dla koni cugowych. Z budynków gospodarskich są stajnie dla koni, krów i wołów, wozownie, stodoła z młocarnią, szopy, spichrze w stanie dobrym, ubezpieczone w Towarzystwie krakowskiem na sumę 17.930 zł.

Gleba ziemi w Tuligłowach jest: w części czarnoziem tak zwany stawiskowy, czarnoziem z glinką i czarnoziem z piaskiem. Spód nieprzepuszczalny wymagający drenowania, które też na 20. morgach już uskuteczniono.

Woda znajduje się w dostatecznej ilości, płynie bowiem na północnej granicy tego obszaru rzeczka Wiszenka, dwór ma obfitość wody źródlanej.

Tuligłowy graniczą bezpośrednio z miastem Sądową Wisznią i przecięte gościńcem rządowym Lwów - Przemyśl, leżą zaś między dwoma stacyami kolei Karola Ludwika, Sądowa Wisznią w odległości 6½ klm. i Chorośnicą w odległości 3 klm, drogi tu i tam szutrowanej.

Glina i piasek są zdatne do wyrobu cegły. Szacunek tego folwarku postawiony przez właściciela wynosi 80,000 zł., długi żadne na nim nie ciążą, ale właściciel zamierzał zaciągnąć pożyczkę w Banku krajowym do połowy wartości.

Podług opinii rzeczoznawców na obejrzenie i oszacowanie tego folwarku wysłanych, wartość towarowa lasu zdatnego na wyrąb sążni, wynosi 10.000 zł.; zaś w razie zaprowadzenia gospodarstwa lasowego, poręba roczna dostarczyć może 120 sążni drzewa wartości około 720 zł.

Cena budynków z ogrodzeniami wynosi około 20.000 zł. — zatem wartość samej ziemi przedstawia sumę 50.000 zł., czyli mórg jeden trochę wyżej niż 100 zł.

Dotychczasowy dochód czysty z Tuligłow można przyjąć wraz z dochodem z lasu na kwotę zł. 3.500, co przedstawia 4½% doehodu rocznego od kwoty 80.000 zł. przez właściciela żądanej.

Porównywując z sobą położenie, stan i szacunek obu powyższych folwarków, Wydział krajowy, jakkolwiek przyznaje, że Piaski mają wiele warunków sprzyjających do założenia w nim osady rolniczej dla nieletnich chłopców, a przedewszystkiem obszar znacznie mniejszy od Tuligłow, któryby na cele kolonii wystarczał, to z drugiej strony biorąc na uwagę, że oddalenie go od stacyi kolejowej w Radymnie wynosi 9 klm., że budynki są niedostateczne a istniejące oprócz szopy na zboże i siano w złym stanie, wreszcie cena morga postawiona przez właściciela 200 zł.

za morg jest wygórowana, dlatego Wydział krajowy mniema, że folwark Tuligłowy pomimo większego obszaru bo 476 morgów i utrudnionej administracyi, korzystniejszym byłby do nabycia, zwłaszcza, że możnaby z niego znaczną ilość gruntu odprzedać.

Ponieważ przyszła kolonia rolnicza dla nieletnich chłopców przeważnie zatrudniać ich musi pracami odpowiednio do ich sił, w kierunku przemysłowo-rolnym jak ogrodnictwem, sadownictwem, chmielarstwem, produkcyą nasion, produkcyą roślin przemysłowych itp. to pod tym względem folwark Tuligłowy przedstawia daleko więcej warunków. Ma bowiem około 30 morgów nadzwyczaj bogatej w pruchnicę ziemi tak zwane Stawiska, właśnie dla takich celów przydatnej.

Odległość Tuligłow o 3 kilometry od stacyi kolei żelaznej w Chorośnicy, sąsiedztwo miasta Sądowa Wisznia, las zapewniający opał dla zakładu i część materyału drzewnego dla przyszłych warsztatów rękodzielniczych, a wreszcie dostępna cena kupna i średni stan budynków gospodarskich, przedstawiają wiele dogodności, których folwark Piaski nie posiada.

Z tych zatem powodów, majątek Tuligłowy przyjęliśmy za podstawę do naszych obliczeń na założenia osady rolniczej i do niej zastosowaliśmy tak ewentualne urządzenia gospodarstwa rolnego, jakoteż nakłady na wzniesienie potrzebnych zabudowań. Koszta tych nakładów podług opinii kompetentnych i fachowych osób, których elaboraty znajdują się w naszych aktach wyniosą w przybliżeniu:

a) urządzenie w intenzywny sposób prowadzić się mającego gospodarstwa rolnego, to jest: na kupno inwentarza żywego tak roboczego jak i użytkowego podług cen praktykowanych u nas kwota . . . . . 10.000 zł.
na kupno inwentarza martwego . . . . . 10.000 „
na kapitał obrotowy . . . . . 4.000 „
razem 24.000 zł.

b) Następnie zarządził Wydział krajowy wypracowanie szkiców, planów i kosztorysów budynków wznieść się mających na oznaczony cel w powyższym majątku. Czynność tę wykonał p. Jan Lewiński, tutejszy architekta, na podstawie systemu przyjętego w statucie i regulaminie domowym, dla tej Osady poprawczej ułożonych, które poniżej dołączamy z uwzględnieniem urządzeń tego rodzaju zakładów istniejących w Niższej Austryi i Morawii, a w szczególności urządzeń Osady poprawczej w Studzieńcu w Królestwie polskiem. Wreszcie dyrektywą w tej mierze były także dla wspomnianego architekty informacye, udzielone mu przez Wydział krajowy.

W szkicach tych i kosztorysach przechowanych w aktach tutejszych, przyjęto zasadę wzorowego przeprowadzenia budowli, a zatem murowane, o odpowiedniej objętości powietrza i oświetlenia. Dalej uwzględniono tu także trwałość budynków na wypadek pożaru, ich konserwacyę, oraz możność pomieszczenia większej liczby wychowańców (176) po nad ilość wyznaczoną przez Wys. Sejm (150) wreszcie wszelkie ogrodzenia, budowę studzien, dróg, chodników i placów.

W szczególności szkice powyższe obejmują:

2 budynki parterowe (ośmioraki dla pomieszczenia dozorców i służby zakładowej;

budynek parterowy dla portyera; budynek administracyjny jednopiątrowy z pawilonami dwupiętrowemi i suterenami, dla pomieszczenia zarządu Osady, jego urzędników wreszcie w suterenach aresztów;

7 budynków jednopiątrowych, mieszczących sypialnie korygengów, warsztaty, magazyny, sale szkolne, salę rekracyjną, dalej kościół, kostnicę, szpital, kuźnię, budynek parterowy, mieszczący: łazienki, piekarnię, kuchnię, składy, magiel, praczkarnię, spiżarnię i t. p. przynależytości; nakoniec lodownię i budynek mieszczący wychodki i drewutnie.

Zabudowana tym sposobem powierzchnia wynosi 4.201 mtr. □ a koszta wystawienia powyższych budowli łącznie z kosztami preliminowanemi w kosztorysie na urządzenie dwóch studzien, na ogrodzenie tudzież wykonanie i wyszutrowanie ulic, placów i chodników — podane zostały na snmę 138.963 zł. 79 ct.

Wspomniany architekta nadmienia jednak w swojem sprawozdaniu, że wykazane co dopiero koszta dałyby się zredukować na niższe, a to: przez wprowadzenie mniejszych wysokości ubikacyj, oraz zmniejszenie powierzchni zabudowanej.

Projektowane wyżej budynki mogłyby zatem uledz redukcyi pod względem powierzchni zabudowanej w sposób następujący:

a) Budynek administracyjny możnaby w powierzchni uszczuplić o 85 metr.□ co dałoby zniżenie kosztów o kwotę . . . . . 4.807 zł. 50 ct.

b) Sypialnie korygendów mogłyby być użyte zarazem do nauki i jako jadalnie; w takim razie odpadłyby dwa budynki jednopiątrowe bez piwnic za cenę . . 14.352 zł. 76 ct.

Oprócz tego pozostałych pięć budynków jednopiątrowych możnaby jeszcze pomniejszyć, każdy o 25 metr.□ powierzchni zabudowanej, przezco cena ich odpadłaby o . . . . . 4.687 zł. 50 ct.

c) Przy mieszkaniach parterowych (ośmiorakach) możnaby pomniejszyć powierzchnię zabudowaną, przy każdym o 90 metr.□ coby wpłynęło na obniżenia kosztów o 3.240 zł.

d) Budynek w którym pomieszczono kuchnię i t. p. ubikacye gospodarcze możnaby pomniejszyć o 80 metr □ a to obniżyłoby koszta o . . . . . 2.200 zł.

e) Kościół projektowany jako oddzielny budynek możnaby opuścić, a zastąpić takowy kaplicą w budynku n. p. administracyjnym; przezco odpadłaby w kosztorysie kwota wynosząca . . . . . 12.457 zł. 47 ct.

f) Szpital możnaby zastąpić budynkiem o innem rozwinięciu poziomem, o powierzchni 150—200 metr.□ za kwotę 4.600 zł przezco oszczędzonoby kwotę . 2.775 zł. 80 ct.

Tym sposobem osiągniętoby oszczędności w ogólnej sumie 44.601 zł. 11 ct. a przez zmniejszenie wysokości poszczególnych budynków i opuszczenie w kosztorysie pozycyi 3.000 zł. wyznaczonych na urządzenie dróg, chodników i placów, co później po otwarciu osady własnym materyałem i siłami roboczemi skazańców dałoby się uskutecznić — możnaby dojść do oszczędności w kwocie krągłej 50.000 zł.; zatem projektowane koszta budynków osady dla nieletnich chłopców dałyby się zredukować z kwoty 138.963 zł. 79 ct. na kwotę w zaukrągleniu 90.000 zł.

Musimy tu jednak jeszcze zauważyć, że powyższe obliczenia opierają się na cenach w miastach praktykowanych, i są tylko przybliżone; ustalenie powyższych kosztorysów będzie mogło nastąpić dopiero wtedy, gdy wiadomą będzie ostatecznie miejscowość na osadę przeznaczona, a tem samem znane będą warunki, pod jakimi dadzą się nabyć na miejscu najważniejsze materyały budowlane jak: drzewo, cegła, wapno, które wielce wpływają na ogólne koszta budowy. A wtedy zadaniem Wydziału krajowego możliwą jest rzeczą, że koszta te — przy ewentualnem użyciu do budowy sił pomocniczych korygendów, jeszcze się więcej obniżą.

Tym sposobem, gdyby folwark Tuligłowy uznany został za odpowiedni na umieszczenie w nim krajowej osady poprawczej dla nieletnich chłopców, koszta zaprowadzenia tego zakładu i urządzenia przedstawiałyby się przybliżenie w ten sposób:

a) Cena szacunkowa Tuligłów wraz kosztami nabycia . . . 80.000 zł.
b) Koszta na zakupno inwentarza żywego . . . . . 10.000 „
c) Koszta inwentarza martwego . . . . . 10.000 „
d) Na kapitał obrotowy gospodarski . . . . . 4.000 „
e) Koszta wznieść się mających budynków . . . . . 90.000 „
a co najwyżej 100.000 zł.)
f) Koszta wewnętrznego urządzenia w budynkach i warstatach i wyekwipowanie 150 chłopców podług normy przyjętej w Morawii około . . 10.000 „

Razem Zakład w Tuligłowach kosztowałby . . . . . 204.000 zł.

B) Co do zakładów pracy przymusowej dla starszych męzkich skazańców.

W sprawie tej kierując się również poleceniem Wysokiego Sejmu w uchwale z dnia 21. listopada 1890 pomieszczonem, odnieśliśmy się do c. k. Prezydyum Namiestnictwa jako najwyższej władzy fundacyjnej w kraju z zapytaniem, czy w razie urządzenia w Nowym Sączu krajowego zakładu pracy przymusowej, byłoby skłonnem przekazać na ten cel funduszowi krajowemu kapitał fundacyi Nowo-sandeckiej. Na to pismem z dnia 21. Grudnia 1890 L. 88.955 oznajmiło nam c. k. Prezydyum Namiestnictwa, że powyższe żądanie nasze nie może być wykonalnem z powodów:

1. że fundacya Nowo-sandecka przeznaczona jest tylko dla dobra mieszkańców byłego obwodu Sandeckiego i ma na celu zatrudnienie niepoprawnych włóczęgów i próżniaków, a nie wykonania jakiejbądź kary.

2. że założyć się mający dom pracy w Nowym Sączu, różnić się będzie zasadniczo co do charakteru i przeznaczenia od publicznych domów pracy przymusowej, w myśl ustawy z dnia 14. maja 1885 (Nr 90. D. u. p.) powstawać mających.

3. dom taki przeznaczony będzie tylko dla mieszkańców byłego obwodu Sandeckiego i stanowić będzie oddzielną fundacyę w myśl §. 646. Us. Czyn. jako odrębna osoba moralna istniejącą, nie będzie zatem ani własnością gminy, ani powiatu, ani kraju i nie może mieć praw przyznanych domom publicznym pracy w myśl §. 3. ustawy z r. 1885.

4. a zatem majątek tej fundacyi nie może być przekazywanym funduszowi krajowemu w celu urządzenia domu poprawy i pracy przymusowej, albowiem równałoby się to zniesieniu fundacyi i obróceniu jej majątku na inne cele, co tylko w razie niewykonalności celów fundacyi mogłoby mieć miejsce.

Wobec podobnej odpowiedzi c. k. Prezydyum Namiestnictwa, Wydział krajowy nie mógł już reflektować na wykonanie pierwotnego zamiaru urządzenia zakładu karno poprawczego w Nowym Sączu, a zatem od tej myśli odstąpił.

I. W dalszym ciągu starań naszych co do uzyskania od c. k. Rządu odpowiednich obszarów na założenie kolonii rolniczej poprawczej dla dorosłych męzczyzn, odnieśliśmy się pod d. 19. maja 1891 L. 14.995 do c. k. Prezydyum Namiestnictwa, które odezwą z dnia 21. Listopada 1891 L. 9.0121 oznajmiło nam, że c. k. Ministerstwo rolnictwa poleciło c. k. Dyrekcyi dóbr państwowych we Lwowie nawiązać rokowania z Wydziałem krajowym o sprzedaż jednego z folwarków należących do funduszu religijnego a to: Tynca, Kostrza i Samborcka w powiecie Wielickim, albo folwarku rządowego Kniaziołuka w powiecie Doliniańskim.

Udaliśmy się tedy do c. k. Dyrekcyi dóbr państwowych pod dniem 16. lutego 1892 (LW. 38.564/9, ·/. o dostarczenie nam bliższych wiadomości o stanie jednego tylko majątku Tyniec z Kostrzem i Samborskiem, albowiem proponowany folwark Kniaziołuka, z tytułu położenia swego i obszaru nie nadawał się w cale do celów wskazanych.

Jakoż c. k. Dyrekcya dóbr państwowych przy odezwie z d. 19. marca 1892 L. 52.864 nadesłała nam żądane szczegóły wraz z ceną powyższych folwarków, z których ułożony wykaz znajduje się przy sprawozdaniu LW. 52.864/91 (Al. 187).

Zarazem nadmieniła Dyrekcya:

a) że dzierżawa powyższych folwarków upływa z dniem 30. października 1893.

b) że sprzedaż tylko folwarku Tyniec nie powinna natrafić na żadne trudności ze strony c. k. Ministerstwa rolnictwa.

c) że zabudowania poklasztorne i kościoł w Tyńcu, będą w razie pertraktacyi stanowiły osobny przedmiot kupna.

d) że c. k. Dyrekcya Skarbu pozwoliła parafianom w Tyńcu, aż do odbudowania parafialnego kościoła, na tymczasowe używanie kościoła klasztornego i wreszcie

e) że gdy w tamtejszej okolicy na opał używany jest wyłącznie węgiel kamienny, przeto nabywanie lasu przez kraj, byłoby zbytecznem.

Ze swej strony Wydział krajowy nie poprzestając na podanej tymczasowo cenie szacunkowej dóbr przez c. k. Dyrekcyę dóbr państwowych, zarządził ze swej strony:

1. oszacowanie dóbr pomienionych, zapraszając do tej czynności pp. Felicyana Szybalskiego dzierżawcę dóbr Morawica i Jana Skirlińskiego właściciela dóbr Kryspinowa.

2. sporządzenie planów i kosztorysów adoptacyi zabudowań i ruin klasztornych na cele poprawczej kolonii rolniczej, poruczając czynności te p. Stanisławowi Chrząszczowskiemu inżynierowi biura melioracyjnego w Krakowie.

Aleg. *A.* Delegaci nasi przedłożyli nam wyczerpujące sprawozdanie, tu w odpisie pod ℓ. *A.* załączone z których wynika:

1. że majętności Kostrze przedstawia wartość w ziemi	26.056 zł.	73 ct.
w budynkach	10.900 „	— „
razem . .	36.956 zł.	— ct.
majętność Samborek wartość ziemi . . .	21.423 zł.	89 ct.
w budynkach	4.900 „	— „
razem . .	26.223 zł.	89 ct.
majętność Tyniec w ziemi	54.683 zł.	87 ct.
w budynkach	17.000 „	— „
razem . .	71.683 zł.	87 ct.
wreszcie zabudowania poklasztorne i ruiny przedstawiają wartość	22.000 „	— „
Czyli razem . .	134.964 zł.	49 ct.

2. oświadczyli delegaci, że wartość majątków, o których mowa, w przybliżeniu przez c. k. Dyrekcyę dóbr państwowych podana stanowczo jest za wysoka.

3. zaś inżynier Chrząszczewski na podstawie szkiców przez siebie sporządzonych wraz z tymczasowym kosztorysem, obliczył, iż na adoptacyą zabudowań klasztornych i ruin na cel wskazany z zachowaniem dla całości charakteru budowli starożytnej, potrzebaby wydać 71 000 zł.

4. wreszcie oświadczyła delegacya, że miejscowości Tyniec, Kostrze i Samborek, w ogóle nadają się bardzo na umieszczenie w nich poprawczej kolonii rolniczej, tak wskutek dogodnego położenia swego pod Krakowem i komunikacyi Wisłą, jakoteż warunków miejscowych, mogących dać korzystne zajęcie dla utrzymywanych tam skazańców.

To też Wydział krajowy udzielając na żądanie c. k. Prezydyum Namiestnictwa pod d. 26. grudnia 1892 L. 54.901 odpisy powyższych sprawozdań poczynił następujące uwagi:

a) iż mimo wszelkich dogodności, jakie majętność ta dla celów założenia tam kolonii rolniczo-poprawczej na 200 korekcyonistów obliczonej przedstawia, nie podobnaby zgodzić się, aby tamtejszy kościoł mógł jednocześnie mieć charakter kościoła parafialnego dla okolicznych mieszkańców.

2. że jakkolwiek obszary gruntowe z budynkami folwarcznymi należącemi do Tyńca, Kostrza i Samborka, a nawet samych tylko folwarków Tyńca i Kostrza (bez Samborka) z wyłączeniem ruin i zabudowań poklasztornych w Tyńcu, nadawałyby się jeszcze na cel dla kolonii roiniczej, to jednak sam folwark Tyniec bez zabudowań poklasztornych ruin i kilko-morgowego ogrodu murem obwiedzionego wiele by na swej przydatności na cel wskazany utracił, albowiem potrzeba by stawiać tam całkiem nowe budynki dla zakładu.

Pomimo to Wydział krajowy oznajmił c. k. Prezydyum Namiestnictwa, iż gotów jest wejść w rokowania z c. k. Rządem co do nabycia:

a) albo wszystkich trzech folwarków wraz z ruinami i budowlami poklasztornemi wraz z kościołem i omurowanym ogrodem, jednakże bez lasów.

b) albo tych folwarków z zabudowaniami gospodarskiemi, bez zabudowań poklasztornych w Tyńcu ruin i ogrodu.

c) albo dwóch folwarków Tyniec i Kostrze.

prosząc o rychłe oznajmienie co do gotowości sprzedaży podług jednej z powyższych propozycyi i oznaczenie ostatecznej ceny kupna.

Na odezwę tę, otrzymaliśmy od c. k. Dyrekcyi dóbr państwowych, której c. k. Prezydyum Namiestnictwa sprawę powyższą do załatwienia odstąpiło, pod d. 18. lutego 1893. LW. 9.534 zawiadomienie, iż pomieniona Dyrekcya nie jest jeszcze w możności podać ostatecznej ceny folwarków z powodu, że dotychczas nie zdołano przeprowadzić czynności ich oszacowania, co dopiero może być ukończone w końcu czerwca roku bieżącego, a zatem dopiero w lipcu może nam podać cenę szacunkową.

Zresztą dodaje c. k. Dyrekcya, iż z powodu nierozstrzygniętej jeszcze prośby do Tronu konwentu OO. Benedyktynów we Francyi, o nadanie im klasztoru, ruin, ogrodu i kościoła na użytek Zakonu, nie może oświadczyć, czy zabudowania powyższe w Tyńcu mogą być przedmiotem sprzedaży. Tym sposobem w razie gdyby nabycie dóbr Tyńca z przyległościami od c. k. Rządu dało się przeprowadzić i to za cenę przez naszych delegatów oszacowaną, przypuszczalny koszt urządzenia tam zakładu dla 200 dorosłych skazańców takby się przedstawił:

a) na zakupno folwarku Tyniec i Kostrze, z wyłączeniem folwarku Samborek, (bez którego zakład obejść się może) . . . . . 108.640 zł.

b) na adaptacyą ruin i zabudowań po-klasztornych . . . . 71.000 „

c) na urządzenie gospodarstwa rolnego w powyższych folwarkach przyjmujące normę podobnego urządzenia, jak niżej w majątku Kielanowicach w zaokrągleniu . . . . . 30.000 „

d) na koszta zakupna utensyliów i urządzenia wewnętrznego zakładu dla 200 osób, podług normy przyjętej w Znaimie . . . . . 12.000 „

razem okrągło . . 222.000 zł.

Budynki ekonomiczne na folwarkach Tyniec i Kostrze znajdują się w dobrym stanie i są wystarczające.

II. Prócz nawiązania powyższych rokowań z Rządem, od którego nie mamy dotąd stanowczego oświadczenia, zarządził Wydział krajowy zbadanie dokładne zaofiarowanych nam do kupna innych prywatnych majętności. Badania te przeprowadzone pod kierunkiem Członka Wydziału krajowego Dra Sawczaka i za pośrednictwem uproszonych prezesów Rad powiatowych i znawców, wskazały na ten cel, w zachodniej części kraju odpowiedni majątek Kielanowice w powiecie Tarnowskim dla 200 skazańców, a we wschodniej części majątek Bar z Kocowem (recte Milatyn Mały w Bar) w powiecie Gródeckim.

II. Majątek Kielanowice dolne położony jest w dolnie rzeki Białej o 3 kilometry drogi powiatowej od miasta Tuchowa i stacyi kolei żelaznej, zaś 2½ mili gościńcem lub drogą żelazną Tarnowsko-Leluchowską od Tarnowa.

Glebę ziemi stanowi glinka z piaskiem, spód przepuszczalny: położenie gruntów nachylone ku południowi i południo-wschodowi; udają się tu wszelkie gatunki zboża i rośliny okopowe.

Obszar cały Kielanowic wynosi: 488 morgów w czem: roli ornej 306 morgów, łąk 11, ogrodów 3 morgi, lasu 139 morgów, staw, ogród, ziemia pod zabudowaniami itp. 4 morgi.

Istnieje tu gorzelnia rok rocznie czynna jako gorzelnia rolnicza o kontyngensie 280 hektolitrów 100° młyn wodny i tartak.

Budynki przeważnie murowane w dobrym stanie. Dom mieszkalny dworski o 12 pokojach, wozownie, stajnie, obory, gorzelnia, stajnia opasowa i oficyna murowana pod gontem; reszta bndynków drewniane w dobrym stanie. Wogóle budynki są ubezpieczone w Towarzystwie ogniowem krakowskiem na sumę 13.800 zł.

Grunta wszystkie są skomasowane, obfitość wody wielka, wodociąg prowadzi ją do gorzelni.

Cenę szacunkową postawił obecny właściciel p. Kazimierz Lebowski wraz z inwentarzem na 120.000 zł.

W cenie tej mieści się już wartość inwentarza żywego i martwego, który się składał z 63 sztuk bydła wraz z młodzieżą 29 koni roboczych i 7 źrebiąt, oraz odpowiedni do tego inwentarz martwy w komplecie. Oziminy wysiano na r. 1893 żyta 32 morgów pszenicę 6½ morgów.

Podług opinii JWgo Dr. Romera, prezesa Rady powiatowej w Nowym Sączu uproszonego do obejrzenia majątków zaofiarowanych Wydziałowi krajowemu w tej okolicy do sprzedaży, jest taka:

Na pierwszem miejscu stawiam Kielanowice jako nader korzystnie położone, a mianowicie z powodu łatwego przystępu ze stacyi kolejowej Tuchów, bliskości rzeki Białej, która ma być regulowaną, następnie z powodu dobrego stanu budynków mieszkalnych i ekonomicznych. Obszar jest nie wielki, las w złym stanie, ale za to ma dobrą glebę, z której więcej produktów do żywienia otrzymać można, niż na większych a gorszej gleby obszarach.

Żądana cena 120.000 zł. jest za wysoka w porównaniu z innemi cenami sąsiednich majątków, okoliczność ta jednak może mieć pewne znaczenie dla prywatnego tylko nabywcy, nie dla funduszu krajowego, gdzie przedewszystkiem trzeba mieć na uwadze inne czynniki, mianowicie przydatność na zamierzony cel i dlatego musi drożej kosztować.

Wydział krajowy mając te wszystkie okoliczności na względzie, jak również wypadek nie dojścia do skutku układów z c. k. Rządem co do nabycia dóbr Tyniec na założenie kolonii rolniczo-poprawczej w zachodniej części kraju, uważa, iż majątek Kielanowice mógłby być do tego celu przydatnym.

W takim razie przygotowany już został plan urządzić się mogącego gospodarstwa rolnego w tym folwarku, z uwzględnieniem postępowego i w sposób intezywny prowadzić się mającego, do czego potrzebnym byłby nakład:

a) na samo kupno majątku	120.000 zł
b) na inwentarz żywy i martwy	30.000 „
Razem . .	150.000 zł.

Fundusz osiągnięty ze sprzedaży inwentarza żywego i martwego jaki się na gruncie znajduje, a który objęty jest ceną kupna majątku, może być przeznaczony na kapitał obrotowy potrzebny dla ruchu gospodarskiego.

Budynki, jakie wedle planów i kosztorysów należałoby tu wystawić, a które mogłyby pomieścić 242 skazańców, są następujące:

dom administracyjny jednopiątrowy dla pomieszczenia kancelaryi, urzędników zakładu, ekonoma i portjera;
cztery budynki parterowe (ośmioraki) dla pomieszczenia dozorców,
kuźnia,
budynek mieszczący kuchnię, pralnię, piekarnię, łaźnię,
lodownia,
dwa budynki jednopiątrowe mieszczące sypialnie skazańców,
budynek jednopiątrowy mieszczący warstaty,
kościół, szpital, kostnica, budynek parterowy na areszty,

budynek jednopiątrowy na szkołę, wreszcie budynek mieszczący ośm wychodków i tyle komórek na drzewo.

Zabudowana powierzchnia wynosi tu 5.341 metr.□ a koszta wystawienia powyższych budowli łącznie z kosztami preliminowanemi na urządzenie dwóch studzien, na obwiedzenie osady murem, na ogrodzenie wreszcie na wyszutrowanie podwórz, dróg i chodników, przedstawiają sumę 206.960 zł. 20 ct.

Podobnie jak w dwóch innych kosztorysach i planach i tu dałyby się poczynić ze względów okolicznościowych pewne uszczuplenia w powierzchniach poszczególnionych budynków a mianowicie:

a) Część dozorców (nieżonatych) możnaby pomieścić w sposób koszarowy. Zatem jeden budynek (ośmiorak) odpadnie a z pozostałych trzech budynków dla pomieszczenia dozorców z rodzinami projektowanych, możnaby jeszcze każdy w powierzchni zmniejszyć o 90 metr.□ Skutkiem tego uszczuplenia uzyskanoby oszczędność 14.052 zł. 80 ct.

b) Wystawiania oddzielnego budynku szkolnego można zaniechać, a natomiast szkołę ze skazańcami odbywać w sypialniach lub pracowniach, przez co kosztorys zmieszyłby się dalej o . . . . . 9.421 zł. 65 ct.

c) Budynek, w którym umieszczono areszty, możnaby z zachowaniem tej samej liczby ubikacyj zmniejszyć co do powierzchni o 30□ metr., przezco zaoszczędzonoby kwotę 600 zł.

d) Nie zachodzi nieodzowna potrzeba wystawiania oddzielnego kościoła; możnaby takowy zastąpić jedną z większych sal; przez co odpadłaby z kosztorysu kwota 15.696 zł. 90 ct.

e) Budynek szpitalny możnaby pomniejszyć o 184·15□ metr. w powierzchni; co obniżyłoby koszta o . . . . . 4 235 zł. 45 ct.

f) Wreszcie możnaby zredukować koszta wynagrodzenia za wyszutrowanie dróg o kwotę . . . . . 14.270 zł.

Ogółem dałyby zię osiągnąć tym sposobem oszczędności w kwocie 58.276 zł. 80 ct. a koszt wykonania projektowanych budowli wynosiłby zamiast **206.960 zł. 20 ct.** tylko kwotę **148.683 40 ct.**, która jesze mogłaby się obniżyć, jeśli cegła, wapno, drzewo dałyby się na miejscu nabyć, a do budowy byli użyci skazańcy.

Zestawiając obliczone w przybliżeniu koszta zaprowadzenia zakładu w Kielanowicach, przedstawią się one jak następuje:

a) koszta nabycia folwarku podług ceny przez właściciela podanej wyniosą 120.000 zł.

b) na inwentarz żywy i martwy . . . . . 30.000 „

c) na koszta wniesienia budynków zakładowych dla 200-tu skazańców w zaokrągleniu . . . . . 150·000 „

d) na koszta urządzenia i zaopatrzenia zakładu podług normy przyjętej w Znaimie w stosunku 6.000 zł. na 100 osób . . . . . 12.000 „

W ogóle nakład cały w Kielanowicach wyniesie . . . . . 312.000 zł.

III. Bar z Kocowem odległy od stacyi kolei żelaznej Rodatycze o 4 kilometry, o 10 km. od miasta powiatowego Gródka i 3 km. od gościńca rządowego Kraków-Lwów, ma obszaru 600 morgów, w tem 480 morg. roli, 40 m. łąk i pastwisk a 80 morgów młodego lasu,

Gleba gruntu dobra, czarnoziem z piaskiem i częścią gliny z małym wyjątkiem o podglebiu przepuszczalnem. Grunta w większej części zwrócone są w lekkiem pochyleniu ku południowi. Szczególniejszą wartość przedstawia znaczna część gruntów tak zwane stawiska, bogate w pruchnicę przeszło na meter głęboką, zdatne do uprawy wszystkich roślin gospoparskich, na założenie chmielnika i delikatnej łozy koszykarskiej.

Grunta stanowią całość jednolitą, prócz 8 osad włościańskich posiadających około 6 morgów gruntu, które się znajdują w środku obszarów dworskich, a które sposobem zamiany z gruntów folwarcznych usunąc można.

Budynki mieszkalne nie zą w dobrym stanie: dwór stary o kilku pokojach, dwie karczmy i cztery domy dla oficyalistów i służby folwarcznej. Zabudowania gospodarskie również niewystarczające i potrzebaby poczynić pewne nakłady na wybudowanie stodół, gdyż część znaczna krestencyi obecnie składa się w sterty. Właściciel tego majątku stawia cenę szacunkową morga na 200 zł., a zatem za cały majątek wyniesie ona 120.000 zł.

Podług oświadczenia rzeczoznawcy p. Kazimierza Pańkowskiego, krestencya w r. 1892 z folwarkiem Bar z Kocowem zebrana wynosiła około 4 000 kóp zboża, czyli że w przecięciu zbiory te można proyjąć po 10 kóp z morga. W ogóle o ile z pobieżnego obejrzenia tego majątku mógł wywnioskować, jest zdania, że majątek ten mimo większych makładów, jakie pociągnie za sobą urządzenie gospodarstwa rolnego i uzupełnienie brakujących budynków, najzupełniej odpowie przyszłemu zadaniu kolonii karno-rolniczej. Starczy bowiem na dostateczne wyżywienie skazańców i nastręczy sposobność do zarobkowania tak na miejscu, jakoteż i w sąsiednich majątkach, w okolicy tej bowiem jest powszechny brak robotnika.

Podług przedłożonego nam przez rzeczoznawcę kosztorysu na urządzenie gospodarstwa intezywnie prowadzić się mającego, stósownie do warunków miejscowych, potrzebaby nakładów na zakupno inwentarza żywego, martwego i kapitał obrotowy gospodarski kwotę 40.000 zł.

Wedle sporządzonych następnie szkiców, planów i kosztorysów zachodziłaby potrzeba wystawienia na cele powyższej kolonii następujących budynków.

Portjerki, budynku parterowego dla pomieszczenia kuchni, pralni, łażni, budynku parterowego na jadalnie, budynku administracyjnego i budynku mieszkalnego jenodpiątrowego dla pomieszczenia zarządu kolonii i urzędników; trzech budynków jednopiątrowych na sypialnie dla skazańców, budynku jednopiątrowego na warstaty, i osobnego na szkołę, budynku parterowego ua areszty, sześciu budynków parterowych (ośmioraków) dla dozorców, wreszcie kościoła, szpitala, kostnicy, lodowni i budynku mieszczącego dwanaście wychodków i tyle drewutni.

Zabudowana tym sposobem powierzchia wyniosłaby 7.571 mtr. □, a koszta wystawienia powyższych budowli łącznie z kosztami preliminowanymi w kosztorysie na urządzenie dwóch studzien, na obwiedzenie tej osady murem, na ogrodzenie wresczcie wyszutrowanie podwórz, dróg i chodników podane zostały na sumę 268.955 zł. 78 ct., z tym ale dodatkiem, że że wtak zbudowanej osadzie znalazłoby pomieszczenie 360 skazańców.

I tu także zdaniem architekty — wykazane wyżej koszta dałyby się obniżyć, a to w następujący sposób:

a) Część dozorców możnaby pomieścić w sposób koszarowy; przez co możnaby zaoszczędzić w kosztoryie sumę . . . . . 31.358 zł. 40 ct.

b) Na jadalnie skazańców mogły służyć zarazem sypialnie lub inne większe ubikacye: wtedy kosztorys zmniejszyłby się o . . . 4.779 „ 63 „

c) Możnaby znaniechać budowy osobnego kościoła, a wtedy odpadłaby preliminowana kwota . . . . . 17.885 „ 70 „

d) Koszt wystawienia szpitala dałby się obniżyć o . . 5.350 „ — „

e) Preliminowany w kwocie 3.000 zł. wydatek na szutrowanie dróg i placów można opuścić.

W ten sposób osiągniętoby tu oszczędności w ogólnej sumie 62.373 zł. 73 ct. a suma kosztorysowa 268.955 zł. 78 ct. zmniejszyłaby się do kwoty 206.582 zł. 5 ct.

I te koszta mogą się jeszcze obniżyć, jeśli najważniejsze materyały budowlane jak: drzewo, kamień, piasek, cegła, wapno i t. d. będą mogły być nabyte na miejscu i gdy do budowy użyte będą siły robocze skazańców.

Podług szczegółowo opisanego położenia folwarku Bar z Kocowem, przyjmując cyfrę skazańców na 300tu, którzy tam pomieszczenie znajdą, koszta te mogą wynieść:

a) Cena szacunkowa folwarku Bar z Kocowem	120.000 zł.
b) na zakupno inwentarza żywego i martwego, tudzież kapitał obrotowy gospodarski	40.000 „
c) na wystawienie budynków potrzebnych dla umieszczenia zakładu w zaokrągleniu	206.000 „
d) wreszcie na koszta urządzenia i zaopatrzenia skazańców w ubranie itp. potrzeby, wstawiamy cyfry wypratykowane w tego rodzaju zakładzie w Znaimie w stosunku 6.000 zł. na stu skazańców, co wyniesie . . .	18.000 „
e) na wzniesienie brakujących gospodarskich budynków, nieodzownie tam potrzebnych	5 000 „
Razem .	389.000 zł.

B, C, D, E, Statuty i regulaminy.

Projekta statutów i regulaminów tak dla osady poprawczej dla nieletnich, jakoteż dla zakładu przymusowej pracy i poprawy pod *B*, *C*, *D*, *E*, załączamy.

Przedstawiwszy w ten sposób Wysokiemu Sejmowi stan przeprowadzonej przez nas czynności w zakresie wskazanym uchwatą z dnia 21. listopada 1890 Wydział krajowy jest zdania, iż zaprowadzenie jednocześnie wszystkich trzech zakładów w kraju, nie byłoby na teraz wskazanem, i że prowadzenie dalszych studyów przedwstępnych jako nie opartych na pewnej danej miejscowości, gdzie zakład ostatecznie ma stanąć, nie osiągnęłoby innych jak tylko przygotowawczej i pobieżnej natury rezultatów.

Jeżeli Wysoki Sejm w poprzednich uchwałach swoich tylekrotnie oświadczył się za systemem zakładów poprawczo-karnych, opartych na gospodarstwie rolnem, dziś nie pozostaje, jak tylko przystąpić do nabycia potrzebnych na ten cel obszarów, a następnie już na podstawie danych miejscowych warunków wygotować plany i kosztorysy tak co do wznieść się mających budynków i ich urządzeń, jakoteż co do urządzeń systemu gospodarowania w którymby pomieszczeni skazańcy obok usiłowań zarządu zmierzających do ich umoralnienia znaleść mogli odpowiednie, a dla zakładu najkorzystniejsze zajęcie.

Ponieważ potrzebę zaprowadzenia naprzód osady poprawczej dla nieletnich chłopców uznał już Wysoki Sejm stanowczo uchwałą wyżej cytowaną pozostawiając urządzenie podobnych zakładów dla dorosłych na czas późniejszy, obecnie zatem rozchodzi się tylko o nabycie odpowiedniego obszaru położonego mniej więcej w środkowej części kruju, którym to obszarem może być folwark Tuligłowy, lub inny posiadający ku temu warunki.

Sprawa finansowa tego interesu bez względu czy kupioną zostanie majętność Tuligłowy czy inną jaką Wydział krajowy we wskazanej okolicy za odpowiednią uzna nie przedstawi dla funduszu krajowego wielkich trudności. Podług przybliżonych obliczeń wyżej w sprawozdaniu tem zestawionych, na kupno folwarku dla osady rolnej dla nieletnich chłopców wraz z postawić się mającemi budynkami, ich urządzeniem i urządzeniem gospodarstwa rolnego potrzebny będzie fundusz 204.000 zł.

Na wydatek ten posiada obecnie kraj fundusz policyi krajowej 132.757 zł., dalej spodziewaną subwencyę ze skarbu państwa co najmniej w stosunku 40% ogólnych kosztów zaprowadzenia osady (w jakim udzieloną została Morawii i Czechom, co wynieść może około 81.600.) Wreszcie uzyskać się mogąca pożyczka na hypotekę zakupić się mającego majątku do połowy jego wartości, co razem wzięte, nie wyczerpie jeszcze całego wyżej w kwocie 232.757 zł. istniejącego funduszu policyi krajowej.

Nadmieniamy tutaj, że przybliżenie obliczona przez nas cyfra wydatków w kwocie 204.000 zł. ulegnie jeszcze znacznej zniżce przynajmniej o 25% z powodu, że postawione przez nas koszta wzniesienia budynków, ich urządzenia i urządzenia nawet intenzywnego gospodarstwa rolnego, dadzą się przy pomocy miejscowych dogodności w folwarku nabytym, tudzież przy użyciu

robocizny osiedlonych, daleko oszczędniej wykonać. Przytem i wysokość dotacyi rządowej, którą przyjęliśmy na 40% przy odpowiednich staraniach nie należy uważać za ostateczną.

Przed postawieniem jednak ostatecznych wniosków w tej sprawie, uważamy za obowiązek poinformować Wysoki Sejm o kosztach utrzymania podobnego zakładu w osadzie Studzieniec w królestwie Polskiem dla nieletnich chłopców. I tak:

1. w Studzieńcu n. p. w r. 1889 przy frekwencyi przeciętnej wychowańców 145 osób

ogólne wydatki wynosiły	39.140 rubli srebr.	97 kop.
Dochody zaś	21.633 „ „	04 „
Okazała się potrzeba subwencyi . .	17.507 rubli srebr.	93 kop.

czyli, że zakład pokrył z własnych dochodów i zarobku 55%, a Towarzystwo zapłaciło resztę tj. 45% całego wydatku.

Gdy się jednak uwzględni okoliczność, że zakład w Studzieńcu posiada tylko około 70 morgów pod uprawę bardzo lichego i piaszczystego gruntu, śmiało można twierdzić, że przy większym obszarze i lepszej glebie dochód własny kolonii znacznie się podniesie przynajmniej o jakie 15%, tak że fundusz krajowy nie powinienby więcej dokładać jak 30% całego rocznego wydatku.

Zakończywszy w ten sposób cały wywód poruczonej nam uchwałą z d. 21. listopada 1890 do zbadania sprawy, dla usprawiedliwienia niżej postawionych wniosków, uważamy za obowiązek jeszcze nadmienić, iż nabycie na rzecz kraju majątku odpowiedniego na założenie osady rolniczo-poprawczej dla nieletnich nie da się w inny sposób jak przez udzielenie ogólnej dyrektywy Wydziałowi krajowemu wykonać, albowiem ofiarujący na sprzedaż majątki swoje nie mogą pod tym względem oczekiwać na odnośne uchwały Wysokiego Sejmu, jak również z uwagi na zmiany miejscowych stosunków jakie w czasie między wniesieniem oferty a jej przyjęciem przez Wysoki Sejm w majątkach proponowanych do kupna zajść mogą. Dlatego wnosimy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem upoważnia Wydział krajowy:

I. Do zakupna na rzecz kraju pod najkorzystniejszemi warunkami majątku mniej więcej w środkowej części Galicyi dla zaprowadzenia tam osady rolniczo-poprawczej dla 150 nieletnich czhłopów.

2. Do użycia na pokrycie tego wydatku jak i dalszych wydatków przygotowawczych funduszu policyi krajowej.

3. Do przyjęcia w imieniu kraju długu na kupionym majątku hipotecznie ubezpieczonego, i w sposób amortyzacyjny spłacać się mającego do wysokości połowy wartości;

4. Do objęcia tego majątku w posiadanie na rzecz kraju i urządzenia tymczasowej administracyi, w sposób, jaki uzna za odpowiedni.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby przy użyciu powyższych funduszów sporządził:

a) plany i kosztorysy wznieść się mających budynków;

b) kosztorysy na ich wewnętrzne urządzenie i całe wyekwipowanie zakładu;

c) kosztorysy dokładne urządzeń gospodarstwa rolnego i przemysłu gospodarskiego wraz z urządzeniem warstatów rzemieślniczych;

d) projekt etatu dla przyszłej administracyi zakładu i administracyi gospodarczo-rolnej, wraz z preliminarzem budżetu;

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby przeprowadził z c. k. Rządem rokowania, co do wysokości przyczynienia się Skarbu Państwa do kosztów założenia Zakładu i wynik tych rokowań Sejmowi wraz z wymienionemi pod II. projektami przedłożył.

IV. Z wykonania powyższych czynności zda Wydział krajowy sprawę Sejmowi na najbliższej sesyi.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 3. Maja 1893.

Marszałek krajowy

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca

Dr. Sawczak. w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Zestawienie obszarów i wartości wszystkich trzech folwarków.

Folwark	Roli		Łąk		Pastwisk		Reszta obszaru		Razem		Wartość ziemi		Wartość budynków		Ogólna wartość	
	morgów	sążni kwdr.	morgów	sążni kwdr.	morgów	sążni kwdr.	morgów	sążni kwdr.	morgów	sążni kwdr.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
Kostrze	117	263	4	326	31	704	22	1.299	172	1.456	21.423	89	4.900	—	26.323	89
Samborek	59	664	35	889	6	817	69	1.032	175	992	26.056	73	10.900	—	36.956	73
Tyniec	173	1.516	40	1.378	44	1.223	58	557	317	1474	54.683	87	17.000	—	71.683	87
Suma . .	350	843	80	943	82	1.144	150	1.288	666	722	102.164	49	32.800	—	134.964	49

Jan Skirliński m. p. *Felicyan Szybalski m. p.*

B

STATUT

krajowej Osady poprawczej dla nieletnich chłopców.

§. 1.

Cel i środki do jego osiągnięcia prowadzące.

Krajowa Osada poprawcza ma za zadanie poprawę nieletnich przestępców, tudzież przyzwyczajenie ich do uczciwej i pożytecznej pracy w zakresie rolnictwa i rzemiosł.

§. 2.

Środki główne do tego celu prowadzące są:

a) wychowanie religijno-moralne, skierowanie woli ku dobremu, rozwinięcie zdolności umysłowych i sił fizycznych;

b) ciągła praca w polu, ogrodach i warsztatach;

c) nauki elementarne i udzielanie wiadomości przydatnych w życiu praktycznem;

d) odpowiedni system nagród i kar udzielanych nieletnim;

e) podział nieletnich na oddiały i klasy w miarę poprawy i

f) ciągły wpływ osobisty Dyrektora i zwierzchników Osady.

§. 3.

Warunki przyjęcia do Osady.

Do krajowej Osady poprawczej przyjmowani będą nieletni chłopcy, którzy skończyli 10 lat a nie przekroczyli 18 roku życia i którzy w myśl §§. 13 i 14 ustawy z 24. maja 1885 Nr. 90 dz. p. p., tudzież §. 8 ustawy z 24. maja 1885 Nr. 89 dz. p. p. na oddanie do Osady poprawczej skazani zostali a komisya właściwa w myśl §. 7 ustawy z 24. maja 1885 Nr. 90 dz. p. p. utworzona — zgodzi się na oddanie ich do Osady.

§. 4.

W miarę wolnych miejsc mogą być nadto do Osady przyjmowani: w myśl alin. 2 §. 16 ustawy z 24. maja 1885 Nr. 90 dz. u. p. nieletni chłopcy w wieku w §. 3 oznaczonym na wniosek ich zastępców prawnych i za przyzwoleniem władzy opiekuńczej, jeżeli ci prawni zastępcy zobowiążą się do zwrotu całkowitych kosztów utrzymania nieletnich w Osadzie.

O przyjęciu do Osady w tym wypadku rozstrzyga również wspomniana w §fie 3 komisya.

§. 5.

Podczas pobytu nieletnich w Osadzie ustaje wszelki wpływ rodziców względnie opiekunów na ich wychowanie, a nawet w wypadku przewidzianym w §§. 177 i 178 powszechnej ustawy cywilnej przysługa Dyrektorowi Osady prawo wezwania pomocy sądowej, ażeby ojcowie wychowańców zostali pozbawieni władzy ojcowskiej a w miejsce ich ustanowieni odpowiedni opiekunowie.

§. 6.

Do Osady nie mogą być przyjęci:

1. Chorowici i kaleki,
2. Umysłowo chorzy (głupowaci obłąkani) i
3. Dotknięci ranami lub zaraźliwemi chorobami, dopóki nie wyzdrowieją.

§. 7.

Dostawianie nieletnich do Osady.

Dostawianie skazanych do Osady nieletnich w wieku wyżej lat 14tu ma się odbywać w drodze szupasu; nieletni zaś w wieku niżej lat 14tu mają być dostawiani przez osobnych zaufania godnych konwojantów.

§. 8.

Zarząd Osadą; osoby w skład zarządu wchodzące; określenie praw i obowiązków tych osób.

Naczelny zarząd Osadą sprawuje Wydział krajowy z zachowaniem istniejących ustaw i przepisów niniejszego statutu, tudzież każdoczesnych poszczególnych postanowień Reprezentacyi krajowej. Wydział krajowy z czynności swoich w tym kierunku zdaje corocznie sprawę Sejmowi krajowemu.

Najwyższy nadzór policyjny i czuwanie nad Osadą przysługa w myśl §. 17. ustawy z 24. maja 1885 Nr. 90 dz. u. p, — Administracyi Państwa.

§. 9.

Miejscowe kierownictwo i zarząd Osadą porucza się dyrektorowi, któremu do pomocy dodani będą potrzebni urzędnicy i funkcyonaryusze w liczbie przez Sejm ustanowionej. Tak dyrektora jak i innych urzędników, tudzież sługi Osady mianuje Wydział krajowy.

Stale mianowani są urzędnikami względnie sługami krajowymi; mają prawo do poborów przez Sejm dla nich systemizowanych i podlegają ustanowie i statutowi emerytalnemu, służbę krajową obowiązującym.

Nominacya dyrektora wymaga w myśl §. 12 ustawy z 24. maja 1885 Nr. 90 dz. u. p. zatwierdzenia ze strony Rządu.

§. 10.

Bezpośredni zarząd we wszelkich kierunkach tyczących się celu poprawczego, administracyi i gospodarki w Osadzie, wykonuje dyrektor, wedle postanowień statutu, regulaminu domowego, instrukcyj i szczegółowych poleceń Wydziału krajowego.

Dyrektor ma w przechowaniu kasę zakładową, prowadzi księgę kasową i z tego też względu składa kaucyę.

Dyrektor reprezentuje zakład na zewnątrz, o ile go nie zastępuje Wydział krajowy.

Dyrektor odpowiedzialnym jest za należyte i zgodne z przepisami prowadzenie zakładu w celach statutem wskazanych, jakoteż za czynności służbowe podległego mu personalu zakładowego.

§. 11.

Inni funkcyonaryusze Osady są: kontrolor, zarazem zastępca dyrektora, pisarz, kapelan, przełożeni oddziałów zarazem nauczyciele, dozorcy, majstrowie rzemiosł, lekarz, ekomom, wreszcie potrzebna służba domowa i folwarczna.

§. 12.

Zakres czynności pojedynczych funkcyonaryuszów Osady określi szczegółowa instrukcya wydana przez Wydział krajowy.

§. 13.

Cały personal służbowy z wyjątkiem lekarza — otrzymuje — prócz systemizowanych dlań płac — także mieszkanie w Osadzie i opał, nadto służba domowa i folwarczna otrzymuje wikt albo w naturze albo relutum; wreszcie dozorcy odpowiednie umundurowanie.

Jakość i ilość tych dodatkowych poborów oznaczy Wydział krajowy.

Nieżonaci urzędnicy i funkcyonaryusze mogą otrzymać żywność w zakładzie za wynagrodzeniem, którego wysokość Wydział krajowy oznaczy i które będzie im ściągane z miesięcznej płacy.

§. 14.

Środki utrzymania Osady.

Krajowa Osada poprawcza utrzymuje się:

a) z dochodów własnego gospodarstwa i zarobku;

b) ze zwrotów kosztów utrzymania, które dadzą się ściągnąć od samych wychowańców lub od osób do ich utrzymywania obowiązanych (§. 3. ustawy z 24. maja 1885 Nr. 90 dz. u. p.);

c) ze zwrotu kosztów, które Skarb państwa uiszcza za utrzymanie w Osadzie tych nieletnich, którzy po myśli §. 270 ustawy karnej na oddanie do zakładu poprawczego skazani zostali, wreszcie

d) ze zwrotu kosztów utrzymania wychowańców-obcokrajowych (§. 4. powołanej ustawy);

e) ze zwrotu kosztów utrzymania w §fie 4. niniejszego statutu zastrzeżonych; wreszcie

f) z dotacyj funduszu krajowego.

Za koszta utrzymania uważają się przypadające na osobę dzienne wydatki na żywność, odzież, pościel, opał, światło i koszta leczenia (§. 3. ustawy z 24. maja 1885 Nr. 90 dz. p. p.).

Wedle tej zasady będzie Wydział krajowy wymierzał dzienne taksy utrzymania wychowańca — a wysokość ich corocznie oznaczał i ogłaszał w porozumieniu z polityczną władzą krajową (§. 4. powołanej wyżej ustawy).

§. 15.

Utrzymanie i prowadzenie nieletnich przestępców w Osadzie.

Tryb życia wychowańców w Osadzie ma pod względem utrzymania tychże odpowiadać sposobowi życia miejscowych włościan i rzemieślników.

Wychowańcy otrzymują w czasie pobytu w Osadzie, oprócz całkowitego utrzymania także potrzebną odzież, środki naukowe, narzędzia i sprzęty, jakoteż w razie choroby pomoc lekarską i środki lecznicze.

§. 16.

Ilość i jakość odzieży, bielizny, pościeli, sprzętów i t. d. jakie mają być w Osadzie używane jak również i samą taryfę żywności dla zdrowych wychowańców, oznaczy regulamin domowy a ewentualnie Wydział krajowy.

Żywność dla chorych przepisuje leksrz za porozumieniem się z dyrektorem Osady.

§. 17.

Nieletni podzieleni będą na oddziały liczące po 20 do 25 głów, które pomieszczone być mają w osobnych salach pod opieką przełożonych i dozorców.

Wychowańcy w oddziałach w miarę pilności i poprawy dzielą się na cztery klasy. Każdy nowo przyjęty do Osady nieletni zostaje przydzielony do klasy pierwszej w oddziale.

Przejście z jednej klasy do drugiej w miarę prowadzenia się nadadaje wychowańcowi pewne prawa i przywileje, z których najgłówniejsze są: stopniowanie nagród i rozszerzanie praw wychowańca znajdującego się w Osadzie.

§. 18.

Moralne i umysłowe wychowanie i wykształcenie nieletnich pozostawia się przełożonym oddziałów.

Przełożeni ci przebywają ciągle z małoletnimi i obowiązani są wespół z dozorcami przykładem swym, taktownem postępowaniem i ojcowską pieczołowitością starać się przysposobić powierzonych im nieletnich na poczciwyeh i pracowitych ludzi.

§. 19.

Nauka będzie udzielaną wychowańcom w elementarnym zakresie i podług planów w szkołach ludowych używanych.

§. 20.

Religijne wychowanie nieletnich polegać ma na nauczaniu ich moralności i zasad wiary, tudzież na poznajomieniu z obrzędami kościelnymi.

Dlatego też kierujący tą nauką kapelan starać się powinien o wyrobienie u wychowańców uczciwych zasad i poznaniu obowiązków człowieka względem Boga i bliźnich.

§. 21.

Wśród zajęć wychowańców w Osadzie pozostawia się wybitne miejsce pracom rolnym. Wychowańcy powinni dokładnie obeznać się z wszelkiemi zajęciami odnoszącemi się do gospodarstwa wiejskiego, ogrodnictwa, sadownictwa i t. p., które mają być urządzone tak, ażeby wychowańcy przyjmując bezpośredni udział w pracy w miarę sił swoich, praktycznie nauczyli się osiągać największą korzyść z uprawy roli na małych przestrzeniach.

§. 22.

Każdy wychowaniec powinien — oprócz zapoznania się z pracą rolną — kształcić się jeszcze w jednem z rzemiosł mających ścisły związek z rolnictwem i z przemysłem gospodarczym lub domowym, jako to: w stolarstwie, ciesielstwie, kołodziejstwie, bednarstwie, kowalstwie, szewstwie, krawiectwie, tkactwie, powroźnictwie, koszykarstwie i t. p.

Rzemiosła zaprowadzane będą w Osadzie w miarę rozwoju Osady, stósownie do jej potrzeb i możliwości zbytu wyrobów.

Jeżeliby który wychowaniec okazywał szczególną zdolność do pewnego rzemiosła, dyrektor może uwolnić go od wszelkich innych zajęć gospodarskich i starać się o wydoskonalenie go w obranem rzemiośle o tyle, ażeby z niego mógł mieć w przyszłości utrzymanie.

§. 23.

Wreszcie dla praktycznego obznajomienia wychowańców z innemi domowemi zajęciami mają oni odbywać kolejno obsługę w domkach, w kuchni, piekarni, pralni; doją krowy czyszczą podwórza i ulice i t. p. roboty domowe wykonują.

§. 24.

Wychowańcy nie mają w zasadzie prawa do wynagrodzenia za swoją pracę. Jednakże ażeby obudzać w nich ochotę do pracy, dać im poznać wartość tejże wreszcie rozwijać w nich zmysł oszczędnościowy, będą otrzymywali z zarobków swoich premie ale dopiero od chwili gdy praca ich stanie się produktywną.

§. 25.

Wysokość premij zarobkowych ustanawia się jak następuje:
należący do klasy II. otrzymują po 2 ct. za każdy dzień pracy;
„ „ „ III. „ „ 3 „ „ „ „ „
„ „ „ IV. „ „ 4 „ „ „ „ „

Na wniosek Rady pedagogicznej wychowańcom klasy IV. może komisya domowa wyznaczyć wyższą premię, jednakże nie przekraczającą kwoty 10 centów. Z premij swoich mogą wychowańcy część regulaminem domowym bliżej oznaczoną użyć w czasie pobytu w Osadzie na swoją korzyść za zgodą i podług wskazówek dyrektora.

Pozostałą resztę premii składa dyrektor do kasy oszczędności na rzecz wychowańców, a o dalszem przeznaczeniu tym sposobem zarobionych pieniędzy stanowi §. 26., 33, i 36. niniejszego statutu.

§. 26.

Wychowańcom leniwym i opieszałym w pracy i źle się prowadzącym nie będą premie zarobkowe udzielane. Za szkody ze złośliwości lub niedbalstwa na cudzej własności zrządzone odpowiadają wychowańcy swoją premią zarobkową.

§. 27.

Każdy wychowaniec będzie miał swoją książeczkę depozytową, do której wpisywane będą wszelkie przychody i rozchody z jego premii zarobkowej.

Stan książeczek depozytowych będzie wychowańcom od czasu do czasu do wiadomości podawanym.

§. 28.

Za wzorowe prowadzenie się będą wychowańcom udzielane następujące nagrody:

1. publiczna pochwała;
2. umieszczenie nazwiska na honorowej tablicy;
3. mianowanie starszym bratem;
4. przywilej znoszenia się bądź bezpośrednio bądź też w drodze listowej ze swoją rodziną:
5. przeniesienie do klasy wyższej.

Wypisanie na honorowej tablicy, która w każdej sypialni ma być zawieszoną, może nastąpić dopiero po półrocznem wzorowem prowadzeniu się wychowańca.

Mianowanie starszym bratem następuje z szeregu umieszczonych na honorowej tablicy i urząd ten nadaje nagrodzonemu pewne prawa nadzoru nad współtowarzyszami.

Za wykroczenia popełnione w Osadzie wychowańcy będą karani:

a) napomnieniem;
b) naganą, która może być udzieloną w obecności wychowańców właściwego oddziału a nawet zapisaną do księgi rodowodowej;
c) wykluczeniem z przechadzek;
d) milczeniem do trzech dni;
e) pozbawieniem prawa korespondencyi z krewnymi lub widywaniem się z nimi przez pewien czas;
f) pozbawieniem prawa korzystania z biblioteki zakładu przez pewien czas;
g) czasowem odłączeniem od towarzyszów przy pracy lub zabawie;
h) wymazaniem z tablicy honorowej i utracie urzędu starszego brata;
i) degradacyą do niższej klasy;
j) pewnem ograniczeniem w żywności;
k) czasową utratą premii zarobkowej;
l) postem o chlebie i wodzie;
m) zamknięciem w celi osobnej;
n) chłostą cielesną.

Stosowanie kar powyższych ich stopniowanie i sposoby wykonania wskazuje instrukcya dla zarządu wydana.

Kary wyżej wyliczone o ile najdłuższy ich termin nie jest określony, ustają z chwilą przejścia wychowańca do wyższej klasy.

Wszelkie kary — oprócz napomnienia i pierwszej nagany mają być wpisywane do księgi rodowodowej wychowańców z wymienieniem czynu, za jaki zostały wymierzone.

Napomnień i nagan może udzielać każdy z bezpośrednich przełożonych, dyrektor skazuje na wszystkie w ogóle kary i on tylko udziela nagród.

Stósownie do ważności przekroczenia, kary wyżej wymienione mogą być wymierzane pojedynczo lub też w połączeniu.

§. 29.

Zakreślony w §fie 1. niniejszego statutu cel zakładu może być osiągniętym tylko przez surowe przestrzeganie regulaminu domowego, przez przyzwyczajenie wychowańców do porządku, umiarkowania. czystości, obyczajności, towarzyskości i ciągłej pracowitości; przez naukę religijno-moralną i szkolną, a przedewszystkiem przez przykład dawany wychowańcom ze strony personalu służbowego Osady. Główny ten warunek poprawy wychowańców muszą dyrektor i przełożeni w Osadzie nieustannie mieć na oku i starać się zawsze o użycie wszelkich środków do osiągnięcia powyższego celu służyć mogących. Z drugiej strony winni usuwać to wszystko, coby moralną poprawę wychowańców mogło utrudniać lub nawet udaremniać.

§. 30.

Regulamin domowy. Szczegółowe postanowienia regulujące cały tryb życia wychowańców od chwili przyjęcia do Osady aż do uwolnienia z niej jakoteż prawidła co do zachowania się i obowiązków wychowańców i karności domowej, zawarte są w regulaminie domowym.

Regulamin domowy będzie każdemu wychowańcowi przy przyjęciu do zakładu odczytany i objaśniony; i w każdej sypialni i pracowni po jednym drukowanym egzemplarzu zawieszony.

§. 31.

Rada pedagogiczna. Co tygodnia zbiera się na posiedzenie pod przewodnictwem dyrektora Rada pedagogiczna, w której skład wchodzą: przełożeni oddziałów kapelan, w razie potrzeby majstrowie rzemiosł i ekonom.

Rada pedagogiczna roztrząsa wszelkie sprawy tyczące się wychowańców, klasyfikuje ich postępy tak w prowadzeiu się jak w pracy i nauce szkolnej i rozdaje zasługującym na uznanie odznaki. Rada pedagogiczna zastanawia się w ogólności nad wszystkiem, co może przyczynić się do podniesienia i utrzymania karności i poprawy wychowańców a tem samem i ułatwienia w osiągnięciu celu zakładu. Decyzye Rady pedagogicznej zapadłe na posiedzeniach tygodniowych mają być zapisywane do księgi na ten cel przeznaczonej i stanowią materyał dla obrad komisyi domowej.

§. 32.

Komisya domowa. Przynajmniej raz na trzy miesiące odbywa się w zakładzie komisya domowa, która obraduje nad wszelkimi stosunkami zakładu i wszelkiemi sprawami wychowańców, pozostającemi w związku z celem zakładu. Komisya domowa przyjmuje prośby lub zażalenia wychowańców, przedkłada krajowej komisyi mięszanej wnioski na uwalnianie wychowańców z zakładu, zaś Wydziałowi krajowemu wnioski w takich sprawach, gdzie potrzebną jest jego ingerencya lub gdzie pożądaną jest zmiana istniejących przepisów i prawideł.

Komisya domowa składa się z delegata Wydziału krajowego, z delegata c. k. Namiestnictwa, z dyrektora zakładu i kapelana. W razie potrzeby mogą być dla udzielania informacyi powołani i inni funkcyonaryusze ząkładu.

Uchwały komisyi domowej mają być protokołowane i w odpisie Wydziałowi krajowemu niezwłocznie przedkładane. Każdy członek komisyi ma prawo wypowiedzieć swoje zdanie i wnioski stawiać jakoteż żądać wpisania tych wniosków do protokołu.

§. 33.

Pielęgnowanie chorych i grzebanie zmarłych.

Ciężko chorzy wychowańcy lub dotknięci chorobą zaraźliwą mają być oddawani do najbliższego szpitala powszechnego, w tym celu przez Wydział krajowy oznaczonego; z zastrzeżeniem jednakże odbioru chorego po wyzdrowieniu Chorych wychowańców, których powrotu do zupełnego zdrowia tylko w stanie wolności można się spodziewać, lub nieuleczalnych, należy na podstawie opinii lekarskiej przedstawić do uwolnienia z zakładu.

Lekko chorzy będą pielęgnowani w osobnym lokalu w zakładzie. W razie śmierci ma być zmarły wychowaniec na miejscowym cmentarzu pogrzebany, a koszta pogrzebu — o ile na pokrycie ich nie wystarczy zaoszczędzona przez zmarłego premia zarobkowa lub pozostały po nim inny depozyt — ponosi fundusz krajowy, jeśli zmarły kosztem tegoż funduszu był utrzymywany.

§. 34.

Postępowanie w razie ucieczki.

O ucieczce wychowańca należy niezwłocznie donieść Wydziałowi krajowemu, tudzież równocześnie załączając dokładny opis osoby — politycznej władzy powiatowej i najbliższemu posterunkowi żandarmeryi.

Schwytany zbieg ma być napowrót do Osady odstawiony.

§. 35.

Uwolnianie wychowańców z Osady.

W osadzie poprawczej trzymanym będzie wychowaniec tak długo, jak tego cel trzymania będzie wymagał, jednak nie dłużej jak do dwudziestego roku życia wychowańca.

O uwolnieniu rozstrzyga na wniosek komisyi domowej — komisya krajowa w myśl §. 7 ustawy z 24. maja 1885 Nr. 90 dz. u. p. przy c. k. Namiestnictwie utworzona.

Komisya domowa może wtedy tylko wnosić na uwolnienie:

1. jeśli co do wychowańca chorego zaszła okoliczność w §. 33 niniejszego statutu przewidziana;
2. jeśli wychowaniec poprawił się tak, iż uwolnienie go z Osady jest uzasadnione.

Wychowańcy, którzy zostali przyjęci do Osady w myśl §. 4 niniejszego statutu mogą być także uwalniani z Osady na prośbę ich prawnych zastępców, za zezwoleniem władzy opiekuńczej.

§. 36.

Uwolniony z Osady wychowaniec otrzymuje niezbędną bieliznę, obuwie i odzież — o ile odbierający wychowańca z zakładu takowych

dostarczyć nie są w możności. Wydatki na cel powyższy poniesione wedle uznania dyrektora zakładu — mogą być pokryte lub w części lub w całości, przedewszystkiem z premij zarobkowych wychowańca, a gdyby takowe nie wystarczyły z funduszu krajowego.

Reszta premii zarobkowej pozostała po pokryciu powyższych potrzeb, będzie na rzecz wychowańca wydaną do rąk jego prawnego zastępcy.

§. 37.

Dyrektor zakładu we właściwym czasie przed uwolnieniem wychowańca z zakładu zawiadomi o terminie uwolnienia zastępcę prawnego lub najbliższą rodzinę i wychowańca i wezwie ich do odebrania tegoż. W razie jednak, gdyby wezwani nie zgłosili się w czasie właściwym, lub okazali niechęć przyjęcia wychowańca albo wreszcie nie dawali rękojmi względem dalszego uczciwego kierowania przyszłością jego, Dyrektor zakładu postarać się ma o wyszukanie stósownego zajęcia dla uwolnionego wychowańca u osób dających możebną pewność, że na złą drogę wychowaniec nie wróci.

§. 38.

Postanowienia końcowe.

Wstęp do zakładu — z wyjątkiem władzom przełożonym w moc niniejsego statutu do tego upoważnionym — jest komu innemu w zasadzie wzbronionym. Jednakże zastępcom prawnym lub krewnym wychowańców może dyrektor wedle uznania swego — zezwolić na odwiedzenie tychże, jakoteż osobom obcym, chcącym osadę zwiedzić. Odwiedziny te mogą się odbywać tylko w czasie dnia, w obecności dyrektora lub wyznaczonego przezeń urzędnika Osady i nie mogą przerywać zwykłych zajęć wychowańców. Pragnący zapoznać się szczegółowo z urządzeniem Osady powinni otrzymać od Wydziału krajowego osobne na to pozwolenie.

W kancelaryi zakładowej należy utrzymywać księgę wizyt, w której zwiedzający zakład może także umieszczać swoje spostrzeżenia i uwagi.

§. 39.

Podobnie jak co do innych zakładów krajowych należy corocznie przedkładać Sejmowi do sprawdzenia i zatwierdzenia zamknięcia rachunkowe Osady poprawczej za rok ubiegły, jakoteż preliminarze na następny rok. Zarachowywanie wobec funduszu krajowego przychodów i wydatków na Osadę poprawczą, jakoteż kontrolowanie przez Oddział rachunkowy Wydziału krajowego całej administracyi ma się odbywać w sposób co do innych zakładów krajowych praktykowany.

§. 40.

Wszelkie zmiany niniejszego statutu, jakieby w biegu czasu i na mocy poczynionych doświadczeń okazały się potrzebnemi, wymagają zatwierdzenia ze strony Administracyi Państwa.

C

Regulamin domowy

dla nieletnich wychowańców krajowej Osady poprawczej.

§. 1.

Krajowa Osada poprawcza ma za zadanie poprawę moralną nieletnich przestępców, tudzież przyzwyczajenie ich do uczciwej i pożytecznej pracy w zakresie rolnictwa i rzemiósł (§. 1. statut).

§. 2.

Każdy przystawiony do Osady nieletni, będzie co do stanu zdrowia swojego przez lekarza zakładowego zbadany, następnie po należytem oczyszczeniu i ostrzyżeniu otrzyma odzież zakładową.

Odzież i bielizna własna wychowańca, tudzież wszelkie inne przedmioty, których mu posiadać nie wolno będą wychowańcowi odebrane, należycie oczyszczone i w zakładzie przechowane — do ile nie mają żadnej wartości — zniszczone.

§. 3.

Wychowańcy dzielą się na oddziały. Każdy oddział pozostaje pod opieką przełożonego, W oddziałach znowu będą wychowańcy podzieleni na 4 klasy. Każdy nowo przyjęty do Osady nieletni zostaje przydzielonym — w miarę swojego charakteru i uzdolnienia — do odpowiedniego oddziału i umieszczony w klasie pierwszej, z której wedle pilności i zachowania się, przechodzi później do klas wyższych.

Odznaki na odzieży będą wskazywały oddziały i klasy.

§. 4.

Odzież wychowańców składa się:

A. W zimie:

z sukiennej kurtki, spodni, kamizelki i czapki;

B. W lecie:

z czapki, bluzy i spodni z grubego płótna.

Oprócz tego otrzymuje każdy: trzy pary onuczek trzy koszule, trzy pary kalesonów, dwa ręczniki, cztery chustki do nosa, parę butów, względnie trzewików, wedle potrzeby dwa fartuchy, potrzebne do czyszczenia

odzieży i obuwia szczotki, wreszcie grzebień, łyżkę, widelec, nóż i miskę na jadło. Wszystkie przedmioty należące do jednego i tegosamego wychowańca mają być zaopatrzone jednym i tymsamym numerem

§. 5.

Jako pościel otrzymje każdy wychowaniec: gruby siennik, i poduszkę słomą wypchane, dwa prześcieradła i koc do nakrywania, zimowy lub letni.

§. 6.

Taryfę żywności dla zdrowych wychowańców oznaczy Wydział krajowy.

Sposób żywienia chorych wychowańców przepisuje lekarz.

§. 7.

Wychowańcy obowiązani są ciało swoje zawsze w czystości utrzymywać. Mają codziennie rano po wstaniu łóżko zaścielić, twarz i ręce czysto sobie obmyć, jakoteż włosy porządnie uczesać, wreszcie odzież i obuwie oczyścić, zaś raz na miesiąc wykąpać się. Bieliznę należy zmieniać w regule raz na tydzień, pościel raz na miesiąc.

§. 8

W lecie i w zimie w czasie porządkiem dziennym oznaczonym, odbywają wychowańcy przechadzki, od której żaden nie może się samowolnie wyłączyć. Podczas przechadzki mają wychowańcy wykonywać różne ćwiczenia cielesne.

§. 9.

Podcsas służby Bożej i nauki w kaplicy mają być wszyscy wychowańcy katolicy obecni i skromnie się zachować; wychowańcy niekatolicy pozostają tymczasem pod dozorem w sypialni

§. 10.

Zatrudnienie (praca i nauka) rozpoczyna się w lecie t. j. od 1. kwietnia do 1. listopada w dnie powszednie o godzinie 5tej, w zimie zaś t. j. od 1. listopada do 1. kwietnia o godzinie 6tej rano, i trwa przez cały rok — z wyłączeniem czasu przeznaczonego na wypoczynek — do 8 godziny wieczór Pod tym względem zachodzi wyjątek co do tych wychowańców, których zajęcie jak np. w kuchni, w szpitalu i t. d. wymaga innego uregulowania czasu, o czem decyduje dyrektor.

§. 11.

Z premij swoich zarobkowych mogą w czasie pobytu w Osadzie wychowańcy użyć na swoją korzyść:

należący do klasy IIiej $^1/_5$ część premii
„ „ „ IIIciej $^1/_4$ „ „
„ „ „ IVtej $^1/_3$ „ „

Dyrektor oznaczy przedmioty, które wolno będzie wychowańcom w Osadzie nabywać.

§. 12.

Listy wysyłać i odbierać może wychowaniec tylko za zezwoleniem dyrektora. Wszelkie do wychowańca przychodzące i przezeń wysyłane listy ma dyrektor przeglądać.

§. 13.

Wychowańców odwiedzać mogą — za zezwoleniem dyrektora — tylko ich zastępcy prawni lub najbliżsi krewni używający dobrej sławy.

Odwiedziny te nie mogą trwać dłużej jak pół godziny w obecności wyznaczonego ku temu przełożonego, a rozmowa odbywać się będzie w mowie dla niego zrozumiałej.

Przepisy o zachowaniu się wychowańców.

§. 14.

a) względem przełożonych:

Wychowańcy obowiązani są słuchać bezwarunkowo swoich przełożonych i względem nich zachowywać się skromnie i z uszanowaniem.

Jeśli przełożony wejdzie do izby, to winni wychowańcy z swoich miejsc powstać, jeśli zaś spotkają którego z przełożonych w domu lub poza domem (zakładzie) winni go pozdrowić ukłonem.

§. 15.

b) względem starszych braci:

W każdym oddziale zamianuje przełożony jednego z wychowańców starszym bratem.

Starszy brat czuwa nad porządkiem, czystością i spokojem w swoim oddziale, a inni wychowańcy mają się stosować do jego poleceń i wskazówek.

§. 16.

c) względem współtowarzyszów:

Wychowańcy w stosunkach między sobą mają się zachowywać przyjaźnie i po koleżeńsku; podczas służby Bożej i nauki nie rozmawiać między sobą, a przy pracy o tyle, o ile tego praca nieodzownie wymaga.

W obcowaniu ze współtowarzyszami przy pracy i w izbach zakazuje się surowo wszelkich hałaśliwych rozrywek, nieobyczajnych mów i gestów, opowiadań o spełnionych karygodnych czynach i w ogóle nieprzyzwoitego zachowania się.

Jeśli wychowaniec będzie przez współtowarzysza obrażonym lub pokrzywdzonym udać się ma z zażaleniem do swego bezpośredniego przełożonego. Nie wolno także wychowańcom cokolwiek między sobą kupować, mieniać, pożyczać, darowywać lub sprzedawać.

§. 17.

d) względem osób do zakładu nie należących:

Z osobami do zakładu nie należącemi nie mogą mieć wychowańcy żadnych stosunków.

§. 18.

e) w zakładzie i po za zakładem:

Każdy wychowaniec obowiązany jest, zawsze i wszędzie, czy to w zakładzie, czy poza zakładem zachować się spokojnie, skromnie i przyzwoicie.

§. 19.

f) ze względu na posiadane rzeczy:

Żadnemu wychowańcowi nie wolno nic innego posiadać jak to, co mu do używania w zakładzie przeznaczono. Nie wolno również jakichkolwiek przedmiotów z ich miejsc przeznaczenia do innych miejsc w zakładzie lub po za obręb zakładu przenosić i przeciwnie czegokolwiek do zakładu przynosić.

Rzeczy znalezione mają być natychmiast przełożonemu oddane. Każdemu przełożonemu wolno wedle uznania i w każdym czasie odbyć rewizyę osoby i rzeczy wychowańca. Przedmioty znalezione u wychowańca w nieprawnem posiadaniu przypadają zakładowi, o ile trzecie osoby nie mają do nich pretensyj — a winny będzie oprócz tego jak najsurowiej ukarany.

§. 20.

g) ze względu na utrzymanie odzieży, sprzętów, budowli i t. d.:

Wychowańcy winni przestrzegać wszędzie w zakładzie największej czystości, swoją odzież, obuwie, łóżka, sprzęty, książki, narzędzia, materyały robocze i w ogóle powierzone im przedmioty w czystości utrzymywać, i każdego uszkodzenia tych przedmiotów jakoteż budowli starannie unikać.

Wychowaniec odpowiedzialny jest za wszelką przez się zrządzoną szkodę i za utratę danych mu rzeczy: oprócz tego będze jak najsurowiej ukarany.

§. 21.

h) w czasie nauki i pracy jakoteż w chwilach wolnych:

Nauce i pracom po za szkołą mają wychowańcy oddawać się z całą pilnością, gorliwością i uwagą. A zatem: nie mogą się podczas tego wydalać ze szkoły lub z warsztatu bez zezwolenia przełożonego, ani też samowolnie przerywać poruczonych im zajęć. Za wszelkie lenistwo, opieszałość i niedbalstwo wychowańcy będą karani. W czasie wolnym od pracy i nauki zajmować się będą wychowańcy czytaniem, lub innemi pożytecznemi rozrywkami

§. 22.

i) w razie prośby lub zażalenia:

Wszelkie prośby i zażalenia mają wnosić wychowańcy do Dyrekcyi za pośrednictwem swojego bezpośredniego przełożonego, który obowiązany jest takowe przedkładać jak najrychlej pomienionej władzy. Dozwala się także wychowańcom prośby te i zażalenia przedkładać dyrektorowi podczas jego wizytacyj. Nieuzasadnione lub ze złośliwości zaniesione skargi, jakoteż notorycznie fałszywe doniesienia będą karane.

§. 23.

j) w razie choroby:

Jeżeli wychowaniec czuje się chorym, ma o tem natychmiast zawiadomić najbliższego przełożonego, a jeśli to stanie się w nocy, może nawet obudzić spiącego przełożonego.

Udawanie lub ukrywanie choroby, będzie surowo karane.

§. 24.

Każde usiłowanie ucieczki i każde jej ułatwianie będzie najsurowiej karane.

Każdy wychowaniec obowiązany jest o spostrzeżonem usiłowaniu do ucieczki najbliższego przełożonego zawiadomić, w razie niedopełnienia tego obowiązku będzie winny nietylko surowo ukarany, lecz także do klasy pierwszej przeniesiony, ewentualnie w tejże klasie dłużej trzymany.

§. 25.

Porządek dziennych zajęć wychowańców:

W lecie:

a) w dnie powszednie:

o godzinie 5tej rano wstawanie, poczem ubieranie się, umycie, sprzątanie pościeli i pokoju; o godzinie 5½ rano modlitwa poranna i śniadanie;
od godziny 6—8 rano szkoła,
„ „ 8—12 „ praca w polu lub warsztatach,
„ „ 12—2 obiad, sprzątanie naczyń po obiedzie i odpoczynek;
„ „ 2—7 praca w polu lub w warsztatach,
„ „ 7—½8 kolacya i sprzątanie po kolacyi,
„ „ ½8—9 zajęcia we własnych ogródkach lub odpoczynek;
o godzinie 9tej wieczorem modlitwy i spanie.

b) w dnie świąteczne:

o godzinie 6tej rano wstawanie, ubranie się, mycie, sprzątanie pościeli i pokoju; o godzinie 7ej rano modlitwa poranna i śniadanie;
od godziny 7½—9tej rewizye całotygodniowych robót, zapisywanie premij zarobkowych;
„ „ 9—10½ msza św. i nauka w kaplicy;
„ „ 10½—12 gimnastyka, ewolucye z narzędziami ogniowemi;
„ „ 12—2 obiad, sprzątanie naczyń po obiedzie i odpoczynek,
czas od 2—8 pozostawia się różnego rodzaju rozrywkom w zakładzie lub też wycieczkom po za obręb zakładu według stanu pogody i rozporządzenia dyrektora; o godzinie 8ej kolacya i sprzątanie po kolacyi; o godzinie 9ej modlitwa i spanie.

W zimie:

a) w dnie powszednie:

o godzinie 6tej wstawanie, ubranie się, mycie sprzątanie pościeli i pokoju;
o godzinie 6½ modlitwa poranna;
od godziny 6½—8 ćwiczenia ciała i śniadanie,
„ „ 8—10 szkoła,
„ „ 10—12 praca w warsztatach lub przy gospodarstwie,

od godziny 12—2 obiad, sprzątanie po obiedzie i przechadzka na wolnem powietrzu;
„ „ 2—4 szkoła,
„ „ 4—8 praca w warsztatach lub przy gospodarstwie,
„ „ 8—8½ kolacya i sprzątanie po kolacyi;
„ „ 8½—9 odpoczynek, modlitwa i spanie;

b) w dnie świąteczne:

o godzinie 7. wstawanie, ubranie się, mycie, sprzątanie pościeli i pokoju;
o godzinie 7½—8 modlitwa poranna i śniadanie;
od godziny 8—9 rewizya całotygodniowych robót, wpisywanie premij zarobkowych;
„ „ 9—10½ msza św. i nauka w kaplicy;
„ „ 10½—12 gimnastyka, ewolucye z narzędziami ogniowemi;
„ „ 12—2 obiad, sprzątanie po obiedzie i odpoczynek;
„ „ 2—8 pozostawia się różnego rodzaju zabawom w zakładzie lub też wycieczkom po za obręb zakładu, według stanu pogody i rozporządzenia dyrektora;
„ „ 8—8½ kolacya, sprzątanie po kolacyi;
o godzinie 9tej modlitwa wieczorna i spanie.

W porze letniej i zimowej o godzinie 9. rano i 4. popołudniu wychowańcy korzystają z przerwy 15 minut dla spożycia chleba na drugie śniadanie i podwieczorek.

Po skończeniu dziennej pracy, wszelki materyał roboczy, jakoteż narzędzia i sprzęty mają być w porządku złożone, a po każdem wyjściu wychowańców czy to z sypialni, czy z warsztatu, ma się odbywać wentylacya dla dokładnego oczyszczenia powietrza.

Każda zmiana zajęć stosownie do oznaczonego powyżej rozkładu następuje po trzykrotnem uderzeniu w dzwonek, znajdujący się w środku dziedzińca.

§. 26.

W razie potrzeby i uznania Dyrekcyi może być ustanowiony wyżej porządek zajęć czasowo zmieniony.

§. 27.

Za wzorowe prowadzenie się będą wychowańcom udzielane następujące nagrody:

1. publiczna pochwała,
2. umieszczenie nazwiska na honorowej tablicy,
3. mianowanie starszym bratem,
4. przywilej znoszenia się bądź bezpośrednio, bądź też w drodze listowej ze swoją rodziną,
5. przeniesienie do klasy wyższej.

Za wykroczenia popełnione w Osadzie wychowańcy będą karani:

a) napomnieniem,
b) naganą, która może być udzieloną w obecności wychowańców właściwego oddziału a nawet zapisaną do księgi rodowodowej;
c) wykluczeniem z przechadzek,

d) karą milczenia,
e) pozbawieniem prawa korespondencyi z krewnymi lub widywania się z nimi przez pewien czas,
f) pozbawieniem prawa korzystania z biblioteki zakładu przez pewien czas;
g) czasowem odłączeniem od towarzyszów przy pracy lub zabawie,
h) wymazaniem z tablicy honorowej i utratą urzędu starszego brata,
i) degradacyą do niższej klasy,
j) pewnem ograniczeniem w żywności,
k) czasową utratą premii zarobkowej,
l) postem o chlebie i wodzie,
m) zamknięciem w celi osobnej,
n) chłostą cielesną.

§. 28.

Jeden drukowany egzemplarz niniejszego porządku domowego będzie w każdej sypialni i pracowni stale na ścianie umieszczony, każdemu wychowańcowi przy przyjęciu go do Osady odczytany i objaśniony a następnie w miarę potrzeby w niedziele i święta czytanie to i objaśnienia ma być powtarzane.

Dlatego też żaden wychowaniec w Osadzie nie może się usprawiedliwiać (tłómaczyć) jego nieznajomością.

D

STATUT

krajowego zakładu przymusowej pracy i poprawy.

§. 1.

Cel i środki do jego osiągnięcia prowadzące.

Krajowy zakład przymusowej pracy i poprawy ma za zadanie — obok moralnej poprawy osób tam oddanych — przyuczyć je i wciągnąć do systematycznej pracy, zapoznać z jej wartością a przez to przysposobić do uczciwego w przyszłości zarobkowania.

§. 2.

Środki główne do tego celu prowadzące są:

a) pouczanie religijno-moralne;
b) udzielanie wiadomości z nauk elementarnych przydatnych w życiu praktycznem;
c) ciągła praca w polu, ogrodach i warsztatach;
d) odpowiedni system nagród i kar udzielanych skazańcom;
e) podział skazańców na oddziały i klasy w miarę poprawy i
f) ciągły wpływ osobisty dyrektora i zwierzchników zakładu.

§. 3.

Warunki przyjęcia do zakładu.

Do krajowego zakładu przymusowej pracy i poprawy przyjmowani będą mężczyźni w wieku wyżej lat 18 w myśl §. 6 ustawy z 24. maja 1885 Nr. 90 dz. p. p. na oddanie do tego zakładu skazani, których właściwa komisya w myśl §. 7. powołanej ustawy utworzona zatrzymać tam postanowiła.

§. 4.

Nie wolno przyjmować do zakładu pracy przymusowej i poprawy:

1. Niezdolnych nawet do lżejszych robót,
2. Chorych na umyśle (niedołężnych i obłąkanych) i
3. Dotkniętych ranami lub chorobami zaraźliwemi dopóki nie wyzdrowieją.

§. 5.

Dostawianie skazanych do zakładu.

Dostawianie skazanych do zakładu ma się odbywać w drodze szupasu.

§. 6.

Zarząd zakładu, osoby w skład zarządu wchodzące, określenie praw i obowiązków tych osób.

Naczelny zarząd zakładem sprawuje Wydział krajowy z zachowaniem istniejących ustaw i przepisów niniejszego statutu, tudzież każdoczesnych poszczególnych postanowień Reprezentacyi krajowej, której Wydział krajowy z powyższego zarządu zdaje corocznie sprawę.

Najwyższy nadzór policyjny i czuwanie nad zakładem przysługa w myśl §. 17. ustawy z 24. maja 1885 Nr. 90 dz. u. p. Administracyi Państwa.

§. 7.

Miejscowe kierownictwo i zarząd zakładem porucza się dyrektorowi, któremu do pomocy dodani będą potrzebni urzędnicy i funkcyonaryusze w liczbie przez Sejm ustanowionej.

Tak dyrektora jak i innych urzędników tudzież sługi zakładu mianuje Wydział krajowy. Stale mianowani są urzędnikami względnie sługami krajowymi, mają prawo do poborów przez Sejm dla nich systemizowanych i podlegają ustanowie i statutowi emerytalnemu służbę krajową obowiązującym.

Nominacya dyrektora wymaga — w myśl §. 12. ustawy z 24. maja 1885 Nr. 90 dz, u. p. zatwierdzenia ze strony c. k. Rządu.

§. 8.

Bezpośredni zarząd we wszelkich kierunkach tyczących się celu poprawczego, administracyi i gospodarki w zakładzie wykonuje dyrektor wedle postanowień statutu, regulaminu domowego, instrukcyj i szczegółowych poleceń Wydziału krajowego.

Dyrektor ma w przechowaniu kasę zakładową, prowadzi księgę kasową i z tego też względu składa kaucyę.

Dyrektor reprezentuje zakład na zewnątrz, o ile go nie zastępuje Wydział krajowy.

Dyrektor odpowiedzialnym jest za należyte i zgodne z przepisami prowadzenie zakładu w celach statutem wskazany, jakoteż za czynności służbowe podległego mu personalu służbowego.

§. 9,

Inni funkcyonaryusze zakładu są: kontrolor zarazem zastępca dyrektora, magazynier, kapelan, nauczyciel, lekarz, majstrowie rzemiosł, starsi dozorcy, dozorcy, ekonom wreszcie inna służba potrzebna, o ileby się tego rodzaju osoby między skazańcami nie nadawały.

§. 10.

Zakres czynności pojedynczych funkcyonaryuszów zakładu określi szczegółowa instrukcya wydana przez Wydział krajowy.

§. 11.

Cały personal służbowy z wyjątkiem lekarza, otrzymuje oprócz systemizowanych dlań płac, także mieszkanie w zakładzie i opał; nadto dozorcy odpowiednie umundurowanie i uzbrojenie. Jakość i ilość tych do-

datkowych poborów oznaczy Wydział krajowy. Nieżonaci urzędnicy i słudzy mogą otrzymywać żywność w zakładzie za wynagrodzeniem którego wysokość Wydział krajowy oznaczy i które będzie im ściągane z miesięcznej płacy.

§. 12.

Środki utrzymania zakładu.

Krajowy zakład przymusowej pracy i poprawy utrzymuje się:

a) z dochodów własnego gospodarstwa i zarobku skazańców;

b) ze zwrotów kosztów utrzymania, które dadzą się ściągnąć od samych skazańców lub od osób do ich utrzymywania obowiązanych (§. 3. ustawy z 24. maja 1885 Nr. 90 dz. u. p.);

c) ze zwrotu kosztów utrzymania skazańców obcokrajowych (§. 4. powołanej ustawy);

d) z dotacyj z funduszu krajowego.

Za koszta utrzymania uważa się przypadająca na osobę dzienne wydatki na żywność, odzież, pościel, opał, światło i koszta leczenia (§. 3. ustawy z 24. maja 1885 dz. u. p. Nr. 90).

Wedle tej zasady będzie Wydział krajowy wymierzał dzienne taksy utrzymania skazańca, a wysokość ich corocznie oznaczał i ogłaszał w porozumieniu z polityczną władzą krajową (§, 4. powołanej ustawy).

§. 13.

Utrzymanie i prowadzenie skazańców w zakładzie.

Tryb życia skazańców w zakładzie ma pod względem utrzymania tychże odpowiadać sposobowi życia miejscowych włościan i rzemieślników. Skazańcy otrzymują w czasie pobytu w zakładzie oprócz całkowitego utrzymania także potrzebną odzież, środki naukowe, narzędzia i sprzęty, jakoteż w razie choroby, pomoc lekarską i środki lecznicze.

§. 14.

Ilość i jakość odzieży, bielizny, pościeli, sprzętów i t. d. jakie mają być w zakładzie używane jak również i samą taryfę żywności dla zdrowych wychowańców oznaczy regulamin domowy względnie Wydział krajowy.

Żywność dla chorych przepisuje lekarz za porozumieniem się z dyrektorem zakładu.

§. 15.

Skazańcy podzieleni będą wedle wieku i stopnia zepsucia, zachowania się i pilności na trzy klasy a pomieszczeni będą pod nadzorem dozorców w salach po 20—25 osób w jednej.

Każdy nowo przyjęty do zakładu skazaniec zostaje przydzielony do klasy pierwszej.

Przejście z jednej klasy do drugiej w miarę prowadzenia się nadaje skazańcowi pewne prawa i przywileje, z których najgłówniejsze są: stopniowanie nagród, rozszerzanie praw skazańca znajdującego się w zakładzie i przeniesienie go do klasy wyższej.

§. 16.

Do obowiązków przełożonych i dozorców w zakładzie należy przez taktowne zachowanie się i postępowanie ze skazańcami wpływać na podniesienie ich religijności, oświaty i moralnej poprawy.

§. 17.

Nauka będzie udzielaną w zakresie elementarnym tym skazańcom, których dyrekcya za odpowiednich do tego uzna.

§. 18.

Religijne wychowanie skazańców polegać ma na nauczaniu ich moralności i zasad wiary, tudzież na poznajomieniu z obrzędami kościelnemi oraz historyą świętą. Dlatego też kierujący tą nauką kapelan starać się powinien o wyrobienie w skazańcach uczciwych zasad i poznanie obowiązków człowieka względem Boga i bliźnich.

§. 19.

Skazańcy mają być głównie używani przy gospodarstwie rolnem, a prócz tego w miarę uzdolnienia i zamiłowania kształcić się jeszcze w jednem z rzemiosł, mających ścisły związek z rolnictwem, z przemysłem gospodarczym i domowym, jako to: w stolarstwie, kowalstwie, ciesielstwie, kołodziejstwie, bednarstwie, powroźnictwie, koszykarstwie, krawiectwie, szewstwie i t. p.

Rzemiosła zaprowadzane będą w zakładzie w miarę rozwoju zakładu, stósownie do jego potrzeb i możliwości zbytu wyrobów.

Jeżeliby który skazaniec okazywał szczególną zdolność do pewnego rzemiosła, dyrektor może uwolnić go od wszelkich innych zajęć gospodarskich i starać się o wydoskonalenie go w obranem rzemiośle o tyle, ażeby na przyszłość mógł z niego mieć utrzymanie.

§. 20.

Wreszcie obowiązani są skazańcy wykonywać kolejno wszelkie obsługi w zabudowaniach zakładowych i folwarcznych.

§. 21.

Skazańcy pracują przedewszystkiem na własne potrzeby zakładu ewentualnie innych zakładów krajowych.

Gdyby praca ta nie dostarczała skazańcom ciągłego i produktywnego zajęcia, to wolno ich zatrudniać pracą na zamówienie o tyle, iżby praca ta nie szkodziła produkcyi opodatkowanego przemysłu domowego, dalej mogą być skazańcy używani do robót publicznego użytku, jak przy budowie dróg, kanałów, regulacyi rzek, kopaniu rowów i t. p. robotach ziemnych; wreszcie najmowani do robót po za obrębem zakładu.

Jeśliby skazańcy mieli być po za obrębem zakładu użyci do takich robót, z których nie mogliby na noc do zakładu powracać, w tym wypadku winien dyrektor zasięgnąć zezwolenia Wydziału krajowego, a jeśli je uzyska, zawiadomić odnośną Władzę polityczną, kiedy, gdzie i w jaki sposób będą skazańcy po za obrębem zakładu zatrudnieni.

§. 22.

Skazańcy nie mają w zasadzie prawa do wynagrodzenia za swoją pracę. Jednakże celem zachęcenia ich do gorliwej pracy poznania jej wartości i rozwijania zmysłu oszczędności otrzymywać będą z zarobku swojego premie — ale dopiero od chwili, gdy praca ich stanie się produktywną.

§. 23.

Wysokość premii zarobkowej dla pojedynczych klas ustanawia Wydział krajowy z góry przynajmniej na przeciąg jednego półrocza.

Z premij swoich mogą skazańcy — z wyjątkiem należących do klasy pierwszej — część regulaminem domowym bliżej oznaczoną użyć w czasie pobytu w zakładzie na swoją korzyść za zgodą i podług wskazówek dyrektora, — nadto żonaci na wsparcie swojej rodziny. Pozostałą resztę premii składa dyrektor do kasy oszczędności na rzecz skazańców, a o dalszem przeznaczeniu tym sposobem zarobionych pieniędzy stanowią §§. 31 i 34 niniejszego statutu.

§. 24.

Skazańcom leniwym i opieszałym w pracy i źle się prowadzącym nie będą premie zarobkowe udzielane.

Za szkody ze złośliwości lub niedbalstwa na cudzej własności zrządzone odpowiadają skazańcy swoją premią zarobkową.

§. 25.

Każdy skazaniec będzie miał swoją książeczkę depozytową, do której wpisywane będą wszelkie przychody i rozchody z jego premij zarobkowych. Stan książeczek depozytowych będzie skazańcom od czasu do czasu do wiadomości podawanym.

§. 26.

Za wzorowe prowadzenie się będą skazańcy otrzymywali w nagrodę pewne prawa i przywileje, jak pochwały, urząd starszego brata, zezwolenie na użycie części premii zarobkowej na swoją względnie swej rodziny korzyść, tudzież zezwolenie na znoszenie się ze swoją rodziną, wreszcie przeniesienie do klasy wyższej.

Urząd starsrego brata nadaje odznaczonemu pewne prawa nadzoru nad współtowarzyszami. Przywileju znoszenia się z rodziną nie otrzymują wcale skazańcy będący w klasie pierwszej.

Za wykroczenia popełnione w zakładzie skazańcy będą karani wedle rozporządzenia c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych z dnia **4. lipca 1860 dz. u. p. Nr. 173** i podług przepisów ustawy z 15. listopada 1867 dz. u. p. Nr. 131.

Skazaniec, któryby w Osadzie zbrodnię popełnił, ma być oddany c. k. Sądowi jednakże po odbyciu kary będzie znowu do Osady odstawiony.

§. 27.

Zakreślony w §. 1. niniejszego statutu cel zakładu może być osiągniętym tylko przez surowe przestrzeganie regulaminu domowego przez przyzwyczajanie skazańców do porządku; umiarkowania, czystości, obyczajności, towarzyskości i ciągłej pracowitości; przez naukę religijno-moralną i szkolną; a przedewszystkiem przez przykład dawany wychowańcom ze strony personalu służbowego zakładu.

Główny ten warunek poprawy skazańców muszą dyrektor i przełożeni w zakładzie nieustannie mieć na oku i starać się zawsze o użycie

wszelkich środków do osiągnięcia powyższego celu służyć mogących, z drugiej strony winni usuwać to wszystko coby moralną poprawę skazańców mogło utrudniać lub nawet udaremniać.

§. 28.

Regulamin domowy.

Szczegółowe postanowienia regulujące cały tryb życia skazańców od chwili przyjęcia do zakładu aż do uwolnienia zeń, jakoteż prawidła co do zachowania się i obowiązków skazańców i karności domowej zawarte będą w regulaminie domowym.

Regulamin domowy będzie każdemu skazańcowi przy przyjęciu go do zakładu odczytany i objaśniony i w każdej sypialni i pracowni po jednym drukowanym egzemplarzu zawieszony.

§. 29.

Konferencya domowa.

Co tygodnia zbiera się na posiedzenie pod przewodnictwem dyrektora — konferencya domowa, w której skład wchodzą: wszyscy urzędnicy zakładu, kapelan i nauczyciele, w razie potrzeby lekarz, starsi dozorcy i majstrowie rzemiosł.

Konferencya domowa roztrząsa wielkie sprawy tyczące się skazańców klasyfikuje ich postępy tak w prowadzeniu się jak w pracy i nauce szkolnej, i zastanawia się w ogólności nad wszystkiem, co może przyczynić się do podniesienia i utrzymania karności i poprawy skazańców, a tem samem i ułatwienia w osiągnięciu celu zakładu. Decyzye konferencyi domowej mają być zapisywane do ksiąg na ten cel przeznaczonych i stanowią materyał dla obrad komisyi domowej.

§. 30.

Komisya domowa.

Przynajmniej raz na trzy miesiące odbywa się w zakładzie komisya domowa, która obraduje nad wszelkimi stosunkami zakładu i wszelkiemi sprawami skazańców, pozostającemi w związku z celem zakładu.

Komisya domowa przyjmuje prośby lub zażalenia skazańców, przedkłada krajowej komisyi mięszanej wnioski na uwalnianie skazańców z zakładu, zaś Wydziałowi krajowemu wnioski w takich sprawach, gdzie potrzebną jest jego ingerencya lub gdzie pożądaną jest zmiana istniejących przepisów i prawideł.

Komisya domowa składa się z delegata Wydziału krajowego, z delegata c. k Namiestnictwa, z dyrektora zakładu i kapelana.

Wrazie potrzeby mogą być dla udzielenia informacyi powołani do komisyi i inni funkcyonaryusze zakładu.

Uchwały komisyi domowej mają być protokołowane i w odpisie Wydziałowi krajowemu przedkładane niezwłocznie. Każdy członek komisyi ma prawo wypowiedzieć swoje zdanie i wnioski stawiać, jakoteż żądać wpisania tych wniosków do protokołu.

§. 31.

Pielęgnowanie chorych i grzebanie zmarłych.

Ciężko chorzy skazańcy lub dotkięci chorobą zaraźliwą mają być oddawani do najbliższego szpitala powszechnego w tym celu przez Wydział krajowy oznaczonego, z zastrzeżeniem jednakże odbioru chorego po wyzdro-

wieniu. Chorych skazańców, których powrotu do zupełnego zdrowia tylko w stanie wolności można się spodziewać, lub nieuleczalnych, należy na podstawie opinii lekarskiej przedstawić do uwolnienia z zakładu.

Lekko chorzy będą pielęgnowani w osobnym lokalu w zakładzie.

Wrazie śmierci ma być zmarły skazaniec na miejscowym cmentarzu pogrzebany a koszta pogrzebu — o ile na pokrycie ich nie wystarczy zaoszczędzona przez zmarłego premia zarobkowa lub pozostały po nim inny depozyt — ponosi fundusz krajowy, jeśli zmarły kosztem tego funduszu był utrzymywany.

§. 32.

Postępowanie w razie ucieczki skazańca.

O ucieczce skazańca należy niezwłocznie donieść Wydziałowi krajowemu, tudzież równocześnie załączając dokładny opis osoby — politycznej władzy powiatowej i najbliższemu posterunkowi żandarmeryi.

Schwytany zbieg ma być napowrót do zakładu odstawiony.

§. 33.

Uwalnianie skazańców z zakładu.

Skazaniec będzie w zakładzie, tak długo trzymany, jak tego cel trzymania będzie wymagał; jednak bez przerwy nie dłużej jak trzy lata.

O uwolnieniu rozstrzyga na wniosek komisyi domowej — komisya krajowa w myśl §. 7. ustawy z 24 maja 1885 Nr. 90 dz. p. p. przy c. k. Namiestnictwie utworzona.

Komisya domowa może wtedy tylko wnosić na uwolnienie:

1. jeśli co do skazańca chorego zaszła okoliczność w §fie 31. niniejszego statutu przewidziana;
2. jeśli skzaniec poprawił się tak iż uwolnienie go z zakładu jest uzasadnione.

§. 34.

Uwolniony z Osady skazaniec otrzymuje potrzebną bieliznę i odzież, bądź to własną, lub gdyby takowa nie mogła być użytą, albo nie mogła być sprawioną z pieniędzy przezeń zaoszczędzonych, wreszcie gdyby przynależni skazańca nie byli obowiązani mu jej dostarczyć, — kosztem funduszu krajowego.

Pozostała reszta premii zarobkowej będzie skazańcowi przy uwolnieniu go z zakładu wręczoną, lub też wedle uznania dyrekcyi na jego rzecz do rąk naczelnika przynależnej gminy odesłaną.

Skazańcom uwolnionym przed upływem dwóch lat od dostawienia do zakładu, należy przy wypuszczeniu z zakładu przypomnieć postanowienie ostatniego ustępu §fu 9. ustawy z 24. maja 1885 Nr. 90 dz. u. p.

Dyrektor ma o ile możności postarać się wcześnie i we właściwej drodze o znalezienie dla skazańca zakład opuszczającego, odpowiedniego sposobu utrzymania.

Wreszcie co do postępowania z wypuszczonymi z zakładu skazańcami miarodajnemi są rozporządzenia ministeryalne **z 15. czerwca 1860 l. 18795 i z 15. czerwca 1866 l. 3136.**

§. 35.

Postanowienia końcowe.

Wstęp do zakładu — z wyjątkiem władzom przełożonym w moc niniejszego statutu do tego upoważnionym — jest komu innemu w zasa-

dzie wzbronionym. Jednakże zastępcom prawnym lub krewnym skazańców może dyrektor wedle uznania swego — zezwolić na odwiedzenie tychże, jakoteż osobom obcym chcącym zakład zwiedzić. Odwiedziny te mogą się odbywać tylko we dnie, w obecności dyrektora lub wyznaczonego przezeń urzędnika zakładu i nie mogą przerywać zwykłych zajęć skazańców. Pragnący zapoznać się szczegółowo z urządzeniem zakładu powinien otrzymać od Wydziału krajowego osobne na to zezwolenie.

W kancelaryi zakładowej należy utrzymywać księgę wizyt, w której zwiedzający zakład może także umieszczać swoje spostrzeżenia i uwagi.

§. 36.

Podobnie jak co do innych zakładów krajowych należy corocznie przedkładać Sejmowi do sprawdzenia i zatwierdzenia zamknięcia rachunkowe zakładu za rok ubiegły, jakoteż preliminarze na następny rok. Zarachowywanie wobec funduszu krajowego przychodów i wydatków na Osadę, jakoteż kontrolowanie przez Oddział rachunkowy Wydziału krajowego całej administracyi ma się odbywać w sposób co do innych zakładów krajowych praktykowany.

§. 37.

Ustanowiona liczba dozorców winna w zasadzie być wystarczającą dla utrzymania w zakładzie karności, porządku i bezpieczeństwa.

Jeśliby zaś w wyjątkowych wypadkach miejscowe siły nie były w możności przywrócić naruszoną karność i porządek a rozruchy groziły bezpieczeństwu osób lub mienia zakładu, to obowiązany jest dyrektor wezwać na pomoc najbliższy posterunek żandarmeryi a nawet siłę wojskową, a koszta ztąd wynikłe pokryje fuudusz krajowy.

§. 38.

Wszelkie zmiany niniejszego statutu, jakieby z biegiem czasu i na mocy poczynionych doświadczeń okazały się potrzebnemi, wymagają zatwierdzenia ze strony Administracyi Państwa.

E

Regulamin domowy

krajowego zakładu przymusowej pracy i poprawy.

§. 1.

Krajowy zakład przymusowej pracy i poprawy ma zadanie, obok moralnej poprawy osób tam oddanych, przyuczyć je i wciągnąć do systematycznej pracy, zapoznać z jej wartością a przez to przysposobić do uczciwego w przyszłości zarobkowania.

§. 2.

Każdy przystawiony do zakładu skazaniec będzie co do stanu zdrowia swojego przez lekarza zakładowego zbadany, następnie po należytem oczyszczeniu i ostrzyżenin otrzyma odzież zakładową.

Odzież i bielizna własna skazańca, tudzież wszelkie inne przedmioty, których mu posiadać nie wolno, będą skazańcowi odebrane, należycie oczyszczone i w zakładzie przechowane, a o ile nie miałyby żadnej wartości — zniszczone.

§. 3.

Skazańcy dzielą się na trzy klasy:

Każdy nowo przyjęty do zakładu zkazaniec zostaje przydzielony do klasy pierwszej, z której w miarę pilności i zachowania się, przechodzi do klas wyższych.

Odznaki na odzieży będą wskazywały klasę.

§. 4.

Odzież skazańców składa się:

A. W zimie:

z sukiennej kurtki, spodni, kamizelki i czapki;

B. W lecie:

z bluzy i spodni z grubego płótna i z czapki.

Oprócz tego otrzymuje każdy: trzy pary onuczek trzy koszule, trzy pary kalesonów, dwa ręczniki, cztery chustki do nosa, parę butów, lub

trzewików, wedle potrzeby dwa fartuchy, potrzebne do czyszczenia odzieży i obuwia szczotki, wreszcie łyżkę, widelec, nóż i miskę na jadło.

Wszystkie przedmioty należące do jednego i tego samego skazańca mają być zaopatrzone jednym i tym samym numerem.

§. 5.

Jako pościel otrzymje każdy skazaniec: gruby siennik, poduszkę słomą napchaną, dwa prześcieradła i koc do nakrywania, zimowy względnie letni.

§. 6.

Jakość i ilość żywności dla zdrowych skazańców oznaczone będą w oddzielnej taryfie przez Wydział krajowy ustanowionej; żywność dla chorych przepisuje lekarz.

§. 7.

Skazańcy obowiązani są ciało swoje zawsze w czystości utrzymywać, a więc twarz i ręce czysto sobie obmyć, włosy porządnie uczesać, wreszcie odzież, pościel i obuwie oczyścić, zaś raz na miesiąc wykąpać się. Golenie odbywać się ma raz na tydzień, strzyżenie włosów co dwa miesiące. Bieliznę należy zmieniać w regule raz na tydzień, pościel raz na miesiąc.

§. 8.

W niedziele i święta w czasie porządkiem dziennym oznaczonym używają skazańcy przechadzki od której żaden nie może samowolnie się wyłączyć.

§. 9.

Podcsas służby Bożej i nauki w kaplicy zakładu mają być wszyscy zdrowi skazańcy katolicy obecni i tam skromnie się zachować; skazańcy niekatolicy pozostają tymczasem pod dozorem w sypialni.

§. 10.

Zatrudnienie skazańców rozpoczyna się w lecie t. j. od 1. kwietnia do 1. listopada w dnie powszednie o godzinie 4tej, w zimie zaś t. j. od 1. listopada do 1. kwietnia o godzinie 5tej rano, i trwa przez cały rok — z wyłączeniem czasu przeznaczonego na wypoczynek — do 8ej godziny wieczór. Pod tym względem zachodzi wyjątek co do tych skazańców, których zajęcie jak np. w kuchni, w stajni, w szpitalu i t. d. wymaga innego uregulowania czasu zajęć, o czem decyduje dyrektor.

§. 11.

Z premij zarobkowych mogą w czasie pobytu w zakładzie skazańcy użyć na swoją korzyść:

należący do klasy IIiej $^1/_4$ część premii
„ „ „ IIIciej $^1/_3$ „ „

Dyrektor oznaczy przedmioty, które wolno będzie skazańcom w zakładzie nabywać. Używanie przez skazańców tytoniu, tabaki i napojów spirytusowych zabrania się.

§. 12.

Listy wysyłać i odbierać może skazaniec tylko za zezwoleniem dyrektora. Wszelkie do skazańca przychodzące i przezeń wysyłane listy ma dyrektor przeglądać.

§. 13.

Skazańców odwiedzać mogą za zezwoleniem dyrektora tylko ich zastępcy prawni lub najbliżsi krewni używający dobrej sławy, w czasie na to oznaczonym.

Odwiedziny te nie mogą trwać dłużej jak pół godziny, w obecności wyznaczonego funkcyonaryusza zakładu, a rozmowa odbywać się będzie w mowie dla niego zrozumiałej.

§. 14.

W godzinach wolnych od zajęć będą skazańcom na ich prośbę wydawane do czytania książki z biblioteki zakładowej.

Przepisy o zachowaniu się skazańców.

§. 15.

A. względem przełożonych:

Skazańcy obowiązani są słuchać bezwarunkowo swoich przełożonych i względem nich zachowywać się skromnie i z uszanowaniem.

Gdy urzędnik zakładowy wejdzie do izby (pracowni lub sypialni), winni skazańcy z swoich miejsc powstać; jeśli zaś spotkają go w domu lub po za domem, winni go pozdrowić ukłonem. Czynić tego nie potrzebują wobec dozorców, z którymi ciągle są w styczności; jednakże tytułować ich mają słowem „pan“ względnie „wy“.

§. 16.

B. względem starszych braci:

W każdej sypialni i pracowni ustanowi dyrektor jednego skazańca jako starszego brata.

Starszy brat czuwa nad porządkiem i czystością, mianowicie nad zachowywaniem niniejszego regulaminu domowego w izbach.

O dostrzeżonych przez się uchybieniach ma starszy brat donosić dozorcy. — Starszy brat odmawia głośno modlitwy porannne, wieczorne, przed i po jedzeniu, i odczytuje w regule swoim towarzyszom każdej niedzieli porządek domowy, a inni skazańcy mają się stosować do odnośnych jego poleceń i wskazówek.

§. 17.

C. względem współtowarzyszów:

Skazańcy w stosunkach między sobą mają się zachowywać przyjaźnie i po koleżeńsku; podczas służby Bożej i nauki nie rozmawiać między sobą, a przy pracy o tyle, o ile tego praca nieodzownie wymaga.

W ogóle zakazuje się surowo wszelkich hałaśliwych rozrywek, nieobyczajnych mów i gestów, opowiadań o popełnionych karygodnych czynach i w ogóle nieprzyzwoitego zachowania się.

Jeśli skazaniec będzie przez drugiego współtowarzysza obrażonym lub pokrzywdzonym udać się ma z zażaleniem do swego bezpośredniego przełożonego.

Nie wolno także skazańcom cokolwiek między sobą kupować, sprzedawać, mieniać, pożyczać, darowywać.

§. 18.

D. względem osób do zakładu nie należących:

Z osobami do zakładu nie należącemi nie mogą mieć skazańcy żadnych stosunków.

§. 19.

E. w zakładzie i po za zakładem:

Każdy skazaniec obowiązany jest, zawsze i wszędzie, czy to w zakładzie, czy po za zakładem zachować się spokojnie, skromnie i przyzwoicie. W szczególności gwałty, opór i zbiegowiska będą bezwzględnie karane i wedle potrzeby siłą przytłumione.

§. 20.

F. ze względu na posiadanie rzeczy:

Nie wolno skazańcowi niczego innego posiadać jak to, co mu w zakładzie do używania przeznaczono.

Nie wolno również jakichkolwiek przedmiotów z ich miejsc przeznaczenia do innych miejsc w zakładzie lub po za obręb zakładu przenosić i przeciwnie czegokolwiek do zakładu przynosić. Rzeczy znalezione mają być natychmiast przełożonemu oddane.

Każdemu przełożonemu wolno wedle uznania i w każdym czasie odbyć rewizyę osoby i rzeczy skazańca.

Przedmioty znalezione u skazańca w nieprawnem posiadaniu przechodzą na własność zakład — o ile trzecie osoby nie mają do nich pretensyj — a winny będzie oprócz tego surowo ukarany.

§. 21.

G. ze względu na utrzymanie odzieży, sprzętów, budowli i t. d.:

Skazańcy winni przestrzegać wszędzie w zakładzie największej czystości, swoją odzież, obuwie, łóżka, sprzęty, książki, narzędzia, materyał roboczy i w ogóle powierzone im przedmioty w czystości utrzymywać, i każdego uszkodzenia tych przedmiotów jakoteż budowli starannie unikać.

Skazaniec odpowiedzialny jest za wszelką przez się zrządzoną szkodę i za utratę danych mu rzeczy: oprócz tego będze surowo ukarany.

§. 22.

H. w czasie pracy, nauki jakoteż w chwilach wolnych:

Nauce i pracom po za szkołą mają skazańcy oddawać się z całą pilnością, gorliwością i uwagą. A zatem: nie mogą się podczas tego wydalać ze szkoły lub z warsztatu bez zezwolenia przełożonego, ani też samowolnie przerywać poruczonych im zajęć.

Za wszelkie lenistwo, opieszałość i niedbalstwo skazańcy będą karani.

W czasie wolnym od pracy i nauki zajmować się będą skazańcy czytaniem, lub innemi pożytecznemi rozrywkami.

§. 23.

I. w razie prośby lub zażalenia:

Wszelkie prośby i zażalenia mają wnosić skazańcy do Dyrekcyi za pośrednictwem swojego bezpośredniego przełożonego, który obowiązany jest takowe przedkładać jak najrychlej pomienionej władzy.

Dozwala się także skazańcom prośby te i zażalenia przedkładać dyrektorowi podczas jego wizytacyj. Nieuzasadnione lub ze złośliwości zaniesione skargi, jakoteż fałszywe doniesienia będą karane.

§. 24.

K. w czasie choroby:

Jeżeli skazaniec czuje się chorym, ma o tem natychmiast zawiadomić najbliższego przełożonego, a jeśli to się stanie w nocy, może nawet obudzić spiącego przełożonego.

Udawanie lub ukrywanie choroby, będzie surowo karane.

§. 25.

L. w razie ucieczki:

Każde usiłowanie ucieczki i każde jej ułatwianie będzie najsurowiej karane. Każdy skazaniec jest obowiązany o spostrzeżonem usiłowaniu do ucieczki najbliższego przełożonego zawiadomić, w razie niedopełnienia tego obowiązkn będzie winny nietylko surowo nkarany, lecz także do klasy pierwszej przeniesiony, ewentualnie w tejże klasie dłużej trzymany.

Porządek dziennych zajęć skazańców.

§. 26.

W l e c i e:

a) w dnie powszednie:

o godzinie 4tej rano wstawanie, poczem ubieranie się, mycie, sprzątanie pościeli i sypialni; wreszcie modlitwa poranna, śniadanie;
od godziny 5—12 rano praca w polu lub warsztatach;
„ „ 12—2 obiad, sprzątanie naczyń po obiedzie i odpoczynek;
„ „ 2—8 praca w polu lub warsztatach;
„ „ 8—9 kolacya, sprzątanie po kolacyi i odpoczynek;
o godzinie 9tej wieczorem modlitwy i spanie.

b) w dnie świąteczne:

o godzinie 5tej rano wstawanie, ubieranie się, mycie, sprzątanie pościeli i sypialni, wreszcie modlitwa poranna i śniadanie;
od godziny 7—9 rewizya całotygodniowych robót, zapisywanie premij zarobkowych;
„ „ 9—10½ msza św. i nauka w kaplicy;
„ „ 10½—12 szkoła;
„ „ 12—2 obiad, sprzątanie po obiedzie i odpoczynek;
„ „ 2—4 szkoła;
„ „ 4—6 spacer, ewolucye z narzędziami ogniowemi;
„ 6—8 spiew choralny, muzyka;
o godzinie 8ej kolacya i sprzątanie po kolacyi;
o godzinie 9ej modlitwa i spanie.

W zimie:

a) w dnie powszednie:

o godzinie 5tej wstawanie, ubieranie się, mycie, sprzątanie pościeli i sypialni; wreszcie modlitwa poranna i śniadanie;
„ „ 7—12 praca w warsztatach i przy gospodarstwie;
„ „ 12—2 obiad, sprzątanie po obiedzie i odpoczynek;
„ „ 2—8 praca w warsztatach lub przy gospodarstwie, dla skazańców zaś przez dyrektora w myśl §. 17. statutu do szkoły zakwalifikowanych;
„ „ 5—8 wykłady naukowe;
„ „ 8—9 kolacya, sprzątanie po kolacyi i odpoczynek;
o godzinie 9ej modlitwa i spanie.

b) w dnie świąteczne:

o godzinie 6. wstawanie, ubieranie się, mycie, sprzątanie pościeli i pokoju; wreszcie modlitwa poranna i śniadanie;
od godziny 7—9 rewizya całotygodniowych robót, wpisywanie premij zarobkowych;
„ „ 9—10½ msza św. i nauka w kaplicy;
„ „ 10½ 12 szkoła;
„ „ 12—2 obiad, sprzątanie po obiedzie i odpoczynek;
„ „ 2—6 spacer, ewolucye z narzędziami ogniowemi, czytanie wspólne i inne rozrywki;
„ „ 6—8 spiew choralny, muzyka;
o godzinie 8ej kolacya i sprzątanie po kolacyi;
o godzinie 9ej modlitwa i spanie.

Po skończeniu dziennej pracy, wszelki materyał roboczy, jakoteż narzędzia i sprzęty mają być w porządku złożone, a po każdem wyjściu skazańców czy to z sypialni czy z warsztatu, ma się odbywać wentylacya dla dokładnego oczyszczenia powietrza.

Każda zmiana zajęć stosownie do oznaczonego powyżej rozkładu następuje po trzykrotnem uderzeniu w dzwonek, znajdujący się w środku dziedzińca.

§. 27.

W razie potrzeby i uznania Dyrekcyi może być ustanowiony wyżej porządek zajęć czasowo zmieniony.

§. 28.

Wzorowo prowadzący się skazańcy będą otrzymywali w nagrodę pewne prawa i przywileje jak pochwały, urząd starszego brata, zezwolenie użycia części premij zarobkowych na swoją korzyść i znoszenia się z rodziną, wreszcie przeniesienie do klasy wyższej.

Za naruszenie zaś niniejszego porządku domowego, tudzież za czyny oznaczone w powszechnej ustawie karnej jako przekroczenia i występki, skazańcy będą karani stosownie do przepisów §fu 26. statutu:

a) naganą, udzielaną na osobności lub publicznie,
b) przeznaczeniem do pracy nieprzyjemnej, cięższej lub mniejszy zarobek dającej,
c) czasowem pozbawieniem przywilejów i praw,
d) postem,
e) nałożeniem więzów,
f) twardem łożem,
g) zamknięciem w osobnej celi,
h) zamknięciem w ciemnicy,
i) degradacyą do niższej klasy.

Skazaniec, któryby w Osadzie zbrodnię poopełnił, będzie oddany do ukarania c. k. Sądowi, jednakże po odbyciu kary napowrót do Osady odstawiony.

§. 29.

Jeden drukowany egzemplarz niniejszego porządku domowego będzie w każdej sypialni i pracowni stale umieszczony, każdemu skazańcowi przy przyjęciu go do Osady odczytany i objaśniony a następnie w miarę potrzeby w niedziele i święta czytanie to i objaśnienie ma być powtarzane.

Dlatego też żaden skazaniec w zakładzie nie może się usprawiedliwiać nieznajomością porządku domowego.

Aleg. 157.

Wniosek.

Zważywszy, że sprawa sporu o granice kraju nad Morskiem Okiem przewleka się nad miarę, wywołując silne zaniepokojenie w kraju całym, a wzburzenie wśród ludności tatrzańskiej;

zważywszy, że w sprawie tej rozchodzi się o małą wprawdzie pod względem obszaru, ale o najcenniejszą część naszych Tatr, drogą całemu narodowi, a zarazem o granice kraju i państwa, z której ani piędzi lekceważyć i uronić się nie godzi i nie wolno;

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby sprawę sporu o granicę kraju nad Morskiem Okiem z całą stanowczością w ręce ujął, granic państwa i kraju uszczuplać nie pozwolił.

2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby obronę prawną narodowej własności wszelkiemi środkami przeprowadzał, i na najbliższej sesyi sejmowej zdał z tego sprawę.

3. Sejm wybiera deputacyę, która zaniesie do Stóp Tronu żale i niepokoje ludności kraju z powodu zagrożonych jego granic.

Lwów dnia 6. maja 1893.

Wnioskodawca:

Weigel.

Dworski, Romanowicz, Szczepanowski, Goldman, Czyżewicz, Dr. Olpiński, Dr. Ludwik Midowicz, Dr. Adam Asnyk, Fruchtman, Rogoyski, Lenartowicz, ks. Sawa, Klemensiewicz, Żardecki, Palch, Rutowski, Albin Rajski, M. Michalski, St. Badeni, Potoczek, Stręk, Kramarczyk, Popowski, L. Dembowski, Skałkowski, Dr. Smolka, Marchwicki, Jaworski, Ziemiałkowski, Borkowski, Gorayski, Korytowski, Abrahamowicz, Onyszkiewicz, Sala, J. Męciński, Mizia, Zoll, Langie.

Aleg. 158.

Wniosek.

Zważywszy, że w kraju naszym — a najbardziej na Podolu — gdzie ludność żyje prawie tylko z ziemi i zarobku, a wskutek nadmiernego rozdrobienia gruntów, braku przemysłu i przeludnienia stan majątkowy każdego pojedynczego włościanina zmniejszył się;

zważywszy, że rozchody u naszego ludu wzmagają się a dochody się nie podnoszą, więc starać się należy dochody jego podnieść;

zważywszy, że takiem nowem bogatem źródłem dochodu jest zaprowadzenie racyonalnego sadownictwa, które za granicami naszego kraju doszło do wysokiego stopnia i stanowi bogate źródło dochodów tamtejszych mieszkańców

i tak n. p. wartość roczna jabłkowatych owoców francuskich wynosi 18,750.000 zł., — pestkowatych 6,250.000 zł., — innych drobniejszych 1,250.000 zł. razem 26,250.000 zł., w Szwajcaryi w jednym kantonie Turgowskim pieniężna wartość za owoce wynosiła 900.000 zł.

Podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył projekt do ustawy:

1) zaprowadzającej w każdej gminie szkółkę owocową, któraby zaopatrywała bezpłatnie mieszkańców w szczepy i dostarczała drzew owocowych do obsadzenia dróg gminnych;

2) obowiązującej obsadzenie dróg gminnych, powiatowych i krajowych drzewami owocowemi;

3) wzywa się Wysoki Rząd, aby w publicznych szkołach ludowych zaprowadził obowiązkową, praktyczną naukę sadownictwa.

Lwów dnia 6. maja 1893.

Wnioskodawca:

Dr. Julian Olpiński *w. r.*

Teliszewski, Kowalski, Goldman, Palch, Asnyk, Żardecki, Kramarczyk, Mizia, Stręk, Weigel, Rogoyski, Klemensiewicz, Romanowicz, Lenartowicz, T. Merunowicz, Ludwik Midowicz, M. Michalski, Ochrymowicz, Dr. Sawczak, Hamorak, Sirko, Potoczek, Rutowski.

Aleg. 159.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, ażeby przyspieszył zaprowadzenie przymusu ubezpieczenia budynków od szkód ogniowych w duchu uchwał Sejmu Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem z dnia 19. stycznia 1888 i 26. listopada 1889.

Lwów, dnia 8. maja 1893.

Wnioskodawca:

Teofil Merunowicz w. r

Rutowski, Gnoiński, Schnell, Romanowicz, Potoczek, Lenartowicz, Goldmann, Kowalski, Męciński, Paszkowski, Marchwicki, Fruchtman, Weigel, Dr. Ludwik Midowicz, Dworski, Rogoyski, Dr. Adam Asnyk, Gross, Palch, Słonecki, Skałkowski, Klemensiewicz, Dembowski, St. Brykczyński, Paliwoda, Dr. Olpiński.

Aleg. 160.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków funduszu krajowego, funduszów ze skarbu krajowego dotowanych i funduszów budżetem objętych za rok 1891.

Wysoki Sejmie!

Przedłożone przez Wydział krajowy, a przez Wys. Sejm uchwałą z dnia 24. kwietnia Komisyi budżetowej do zdania sprawy przekazane zamknięcie rachunków funduszów krajowych za rok 1891, obejmuje w trzech głównych działach:

1. Zamknięcie rachunków funduszów budżetem objętych,
2. „ „ „ „ nieobjętych,
3. „ „ funduszu propinacyjnego miast.

Niniejsze sprawozdanie Komisyi budżetowej obejmuje dział pierwszy, to jest zamknięcie rachunków funduszów budżetem objętych. Pozostałe dwa działy, będą przedmiotem osobnych sprawozdań.

Zamknięcie rachunków będące przedmiotem niniejszego sprawozdania, dzieli się na trzy części, a mianowicie:

a) fundusz krajowy w ściślejszem znaczeniu,
b) fundusze dotowane ze skarbu krajowego,
c) fundusze samoistne, dla których Sejm ustanawia budżet dochodów i wydatków.

Co do formy tego zamknięcia niema Komisya budżetowa nic do zauważania, ponieważ Wydział krajowy trzymał się pod tym względem ściśle wskazówek Komisyi budżetowej, i uchwał Wys. Sejmu z d. 14. października 1874 i d. 21. grudnia 1885.

Po tych kilku wstępnych uwagach przystępujemy do pierwszej części naszego zadania, to jest do zdania sprawy o zamknięciu rachunków

Funduszu krajowego w ściślejszem znaczeniu.

Uchwalony na rok 1891 budżet ustanowił ogół wydatków zwyczajnych na kwotę 4,940.432 zł., nadzwyczajnych na kwotę 133.671 zł., razem więc wydatki wynosić miały podług budżetu kwotę 5,074.103 zł. Dochody ustanowione zostały: zwyczajne na 4,320.404 zł., nadzwy-

czajne na 753.699 zł., ogół więc dochodów miał wynosić kwotę 5,074.103 zł., tak, że podług uchwalonego budżetu, wydatki i dochody preliminowane na r. 1891 zupełnie się równoważyły. Gdy jednak następnie wys. Sejm przyznał kredyty dodatkowe w kwotach 19.545 zł. i 3.000 zł. czyli razem 22.545 zł., a pokrycie uchwalił Wys. Sejm jedynie w kwocie 3.000 zł., pozostała kwota 19.545 zł. bez pokrycia, i ta kwota pozostała jako niedobór budżetowy na r. 1891.

Wynik rzeczywisty wykazuje cyfry następujące: wydatki zwyczajne 5,046.776 zł., nadzwyczajne 133.119 zł., ogół więc rzeczywistych wydatków wynosił 5,179.895 zł. Dochody rzeczywiste wynosiły: zwyczajne 4,663.682 zł., nadzwyczajne 753.699 zł., czyli razem 5,417.381 zł. Z porównania rzeczywistych wydatków z rzeczywistymi dochodami okazuje się nadwyżka rzeczywistych dochodów w kwocie 237.486 zł., a ponieważ budżet wraz z kredytami dodatkowymi wykazywał niedobór w kwocie 19.545 zł., przeto ogólny wynik rzeczywisty był korzystniejszy od budżetu o kwotę 257.031 zł., a gdy się uwzględni, że na budowę gorzelni w Dublanach niezaciągnięto przyzwolonej i w budżet dochodów wstawionej pożyczki hipotecznej w kwocie 24.500 zł., wynik powyższy przedstawi się korzystniej, bo wyniesie kwotę *281.531 zł.* Komisya budżetowa zwraca jednak uwagę Wys. Sejmu na tę okoliczność, że w dziale dochodów funduszu krajowego mieszczą się też wpływy tytułem opłat konsumcyjnych wprowadzonych uchwałą Wys. Sejmu od 1. lipca 1891 w kwocie 160.892 zł. Kwota ta nie jest wprawdzie objęta budżetem na r. 1891, gdy jednak ten dochód oparty jest na uchwale sejmowej, przeto jako dodatkowo ustanowiony dochód budżetowy uważany być musi. Należy więc ogólną sumę preliminowanych dochodów o tę kwotę podnieść, przez co korzystniejszy od budżetu ogólny wynik rzeczywisty zredukowany zostaje do kwoty 120.639 zł.

Poniżej szczegółowo omawiać będziemy rubryki i pozycye wydatków i dochodów wykazujące w rzeczywistej wynikłości znaczniejsze zboczenia od uchwalonego budżetu, tutaj jednak już zaznaczamy, że Wydział krajowy uzasadniając te różnice, przytoczył powody dla których wynik rzeczywisty był większy lub mniejszy od kwoty preliminowanej. Komisya budżetowa badała te powody, a przy niektórych pozycyach zażądała bliższych wyjaśnień, szczegółowych rachunków i wykazów, i na tej podstawie opiera swoje w ciągu niniejszego sprawozdania czynione uwagi, przy czem Komisya zawsze miała na uwadze tę okoliczność, że przeniesienie kwot preliminowanych na wydatki zwyczajne w jednych rubrykach i pozycyach dla pokrycia zwiększonych wydatków zwyczajnych, w innych pozycyach i rubrykach uzasadnione było upoważnieniem danem Wydziałowi krajowemu przez Wys. Sejm w ustawie finansowej na r. 1891.

Wydatki.

Jak powyżej wykazano, ustanowił uchwalony przez Wys. Sejm budżet na r. 1891 wydatki zwyczajne w kwocie 4,940.432 zł., nadzwyczajne 133.671 zł. Do tej ogólnej kwoty wydatków przybyły następnie kredyty dodatkowe w ilości 22.545 zł., z których kwota 19.545 zł. należała do wydatków zwyczajnych, a 3.000 zł. do nadzwyczajnych. Zamknięcie rachunków wykazuje ogół wydatków rzeczywistych w kwocie 5,179.895 zł., a mianowicie wydatki zwyczajne 5,046.776 zł., nadzwyczajne 133.119 zł. Z porównania preliminarza z rzeczywistymi wynikami okazuje się, że w wydatkach zwyczajnych wydano więcej niż preliminowano o 86.799 zł., w wydatkach zaś nadzwyczajnych wydano mniej o 3.552 zł.. tak, że ogół przekroczeń w dziale wydatków wynosi kwotę 83.247 zł.

Bliższe badanie poszczególnych rubryk tego działu wykazuje, że w rubrykach I, V, VII, VIII, X (nadzwyczajne) XII, XVI i XVII wydano ogółem mniej niż preliminowano o 96.024 zł., zaś w rubr. II, III, IV, VI, IX, X (zwyczajne), XI, XIII, XIV i XV przekroczono preliminowaną kwotę o 179.271 zł. Z porównania tych dwóch kwot okazuje się ogólne przekroczenie w dziale wydatków w kwocie 83.247 zł. jak powyżej wykazano.

Dla lepszego przeglądu przejdziemy naprzód rubryki, które wykazują wydatki rzeczywiste mniejsze od preliminowanych.

Rubr. I. „Koszta reprezentacyi kraju„. Rubryka ta rozpada się na dwa działy: *A*) Sejm krajowy. *B*) Wydział krajowy. Oba te działy wykazują wydatki rzeczywiste mniejsze od preliminowanych, pierwszy o 8.607 zł. drugi o 1.476 zł. a to głównie z powodu krótszego trwania sesyi sejmowej i z powodu tego, że nie zachodziła potrzeba powoływania zastępców członków Wydziału krajowego.

Rubr. V. „Wydatki sanitarne“ wykazuje wydatek mniejszy o 543 zł., co nie jest bynajmniej rzeczywistem zaoszczędzeniem, ponieważ z tego roku pozostała zaległość bierna w kwocie 533 zł.

Rubr. VII. „Wydatki na cele wykształcenia i oświaty“. Budżet preliminował na te wydatki kwotę 1,274.991 zł. wynik rzeczywisty wykazuje wydatek ogólny w kwocie 1,203.011 zł. czyli mniej o 71.980 zł. Najważniejszą i największą w tej rubryce pozycyą jest kwota przeznaczona na pokrycie niedoboru funduszu szkolnego krajowego. Na ten cel preliminował budżet 1,011.396 zł., a rzeczywiste wydatki wynoszą tylko 940.758 zł. czyli mniej o 70.638 zł. Rozbiór poszczególnych pozycyj tego działu znajduje się poniżej przy omawianiu specyalnego zamknięcia rachunków funduszu szkolnego krajowego. Pozostałe pozycye tej rubryki wykazują mniejsze od preliminowanych wydatki w ogólnej kwocie 1.342 zł. a to z powodu interkalarjów a po części z powodu niedopełnienia przez strony warunków przed jakimi Wysoki Sejm pewne kwoty tytułem subwencyj lub stypendyów przeznaczył.

Rubr. VIII. „Utrzymanie pomników historycznych“ wykazuje wydatki rzeczywiste mniejsze od preliminowanych o 1.333 zł. a to z powodu interkalarjów w płacach dyrektorów archiwum aktów grodzkich tak we Lwowie jak i w Krakowie.

Rubr. X. Drogi krajowe. W dziale wydatków nadzwyczajnych preliminowano w tej rubryce kwotę 76.768 zł. a wydano rzeczywiście tylko 75.481 zł. czyli mniej o 1.287 zł., a to z powodu mniejszych wydatków w poz. 134 „na budowę i utrzymanie domków mytniczych“.

Rubr. XII. „Wydatki na szupaśnictwo“. Wydatki tej rubryki do niedawna jeszcze z roku na rok wzrastały z powodu zwiększającej się stale liczby szupasowanych. Od trzech lat nastąpił zwrot ku lepszemu, a to nietyle pod względem liczby szupasowanych ile raczej pod względem zarządzeń, które umożliwiły znaczne stosunkowo oszczędności. W roku budżetowym zamiast preliminowanych 28.000 zł. wydano tylko 21.674 zł. t. j. mniej o 6.326 zł.

Rubr. XVI. „Wydatki na cele przemysłu“. Budżet preliminował na te wydatki ogólną kwotę 154.324 zł. wynik zaś rzeczywisty wykazuje kwotę 152.088 zł. mniej niż preliminowano o 2.236 zł. W kilku pozycyach tej rubryki przekroczono preliminowane kwoty o ogólną sumę 651 zł., natomiast wydano mniej niż preliminowano w pozostałych pozycyach o 2.887 zł. Główne przekroczenie w kwocie 600 zł. wykazuje poz. 249 „Krajowa szkoła garncarska w Kołomyi“ a to z powodu udzielenia zaliczki Magistratowi miasta Kołomyi na rozszerzenie budynku szkoły, która zaliczka jako należytość czynna do zwrotu przypisaną została. W poz. 248 *a*) „Krajowy warsztat wzorowy w Żywcu,“ w poz. 258 „wzorowy warsztat tkacki w Rychwałdzie,“ w poz. 260 „wzorowy warsztat tkacki w Wilamowicach“, wydano ogółem mniej niż preliminowano o 1.630 zł. a to z powodu że od odnośnych gmin i powiatów wpłynęły zaległości z lat poprzednich tudzież datki i subwencye nieprelimiowane.

Rubr. XVII. „Rozmaite wydatki“. W dziale *A* tej rubryki „wydatki w budżecie wyszczególnione“ wydano 91.618 zł. zamiast preliminowanych 96.685 zł. czyli mniej o 5.067 zł., a to głównie z powodu, że I-sza rata subwencyi na budowę gmachu szkoły kadetów w kwocie 5.000 zł. gminie m. Lwowa wypłaconą nie została, ponieważ budowa tego gmachu w roku budżetowym nie przyszła do skutku. W dziale *B* tej rubryki wynosiły „wydatki w budżecie niewyszczególnione“ kwotę 2.831 zł., z tych tylko 87 zł. stanowią rzeczywisty wydatek podczas gdy pozo-

stała kwota 2.744 zł. użytą została na zaliczki zwrotne dla funduszów stypendyjnych, który to wydatek znajduje zupełne pokrycie w przypisanych do zwrotu należytościach czynnych.

W następujących rubrykach wydano rzeczywiście więcej niż preliminowano:

Rubr. II. „Koszta zarządu“. Na ten cel preliminowano ogółem kwotę 262.560 zł. a wydano rzeczywiście 285.760 zł. czyli więcej niż preliminowano o 23.200 zł. Przekroczenia w dziale konceptowym i manipulacyjnym jak również w pozycyi przeznaczonej na dyurnistów powtarzające się od szeregu lat, były przedmiotem szczegółowego rozbioru ze strony komisyi budżetowej w sprawozdaniu o zamknięciach rachunków z r. 1889 i 1890. Przyczyna główna tych przekroczeń leży w kreowaniu posad nadetatowych i w pomnożeniu sił pomocniczych, które zarządzenia Wydział krajowy tłómaczył wzrostem czynności urzędowych. Komisya budżetowa w niniejszem sprawozdaniu nie powtarza uwag swoich zamieszczonych w poprzednich dwóch sprawozdaniach ponieważ Wys. Sejm w r. 1892 uchwalił reorganizacyę wszystkich prawie działów służby Wydziału krajowego i ustanowił nowy etat zastosowany do rzeczywistych potrzeb. W poz. 28 tej rubryki preliminował budżet na „koszta podróży i dyety dla urzędników w ogóle“ kwotę 5.000 zł., rzeczywisty zaś wydatek wynosił 10.427 zł. czyli więcej niż preliminowano o 5.427 zł. a to z powodu wzmocnionego na żądanie Wysokiego Sejmu nadzoru nad gospodarką gmin tudzież większej kontroli nad zakładami i szkołami pozostającemi w zarządzie Wydziału krajowego. Przyczyny te uznał w części i Wysoki Sejm przeznaczając na ten cel w budżecie na rok 1893 nieco większy kredyt. Przekroczenie w poz. 31 na „wydawnictwo rozporządzeń krajowych“ o 1.554 zł. powstało niezależnie od rozporządzeń Wydziału krajowego, na podstawie rachunków złożonych przez Namiestnictwo.

Oprócz zaliczek uchwalonych przez Wysoki Sejm dla czterech urzędników Wydziału krajowego, w zamknięciu rachunków imiennie wyszczególnionych, przeznaczył Wysoki Sejm w budżecie na r. 1891 kwotę 6.000 zł. na „zaliczki dla urzędników i służby w ogóle“. Z tego tytułu jednak wydał Wydział krajowy 24.439 zł. z których po strąceniu spłaconych w ciągu roku budżetowego rat bieżących w kwocie 8.497 zł. pozostał rzeczywisty wydatek 15.942 zł. czyli więcej niż preliminowano o 9.942 zł. Jeżeli się jednak uwzględni że tytułem „zwrotu zaliczek z lat ubiegłych“ wpłynęła w poz. 11 rubr. V. dochodów, kwota 20.561 zł. zamiast preliminowanych w tej pozycyi 17.000 zł. czyli więcej o 3.561 zł. okaże się, że właściwe przekroczenie w pozycyi wydatków na zaliczki wynosi 6.381 zł. Przekroczenia w tej pozycyi powtarzają się od szeregu lat, a komisya budżetowa kilkakrotnie w poprzednich sprawozdaniach wytykała te przekroczenia i wykazywała, że władza wykonawcza w tej pozycyi zwłaszcza winna się trzymać ściśle w granicach przyzwolonego kredytu. To też Wydział krajowy stosując się do uwag komisyi budżetowej i uwzględniając rzeczywistą potrzebę wstawił do preliminarza na r. 1893 na ten cel kwotę 12.000 zł. a Wysoki Sejm na wniosek komisyi budżetowej na ten podwyższony kredyt przyzwolił.

Rubr. III. „Koszta leczenia ubogich chorych“ wykazuje największe przekroczenie. Zamiast bowiem preliminowanych 770.000 zł. wydano rzeczywiście 851.239 zł. czyli więcej o 81.239 zł. Przy układaniu preliminarza i uchwalaniu budżetu na r. 1891 znane były wynikłości r. 1889. W tym roku zapłacił fundusz krajowy ogółem za 1,293,228 dni leczenia. W roku budżetowym zaś takich dni było 1,400.450.

Przekroczenie rubr. IV. „Koszta szczepienia“ o 4.790 zł. tłumaczy się niestałością wydatków tego rodzaju, które od zarządzeń Wydziału krajowego są niezależne.

Nieznaczne przekroczenie w rubr. VI. „Zasiłki dla zakładów dobroczynności“ o kwotę 185 zł. powstało wskutek znaczniejszych kosztów podróży w sprawie zakupna dóbr ziemskich dla zakładów przymusowej pracy i kolonii rolniczej.

Rubr. IX. „Kwaterunkowe żandarmeryi“. W tej rubryce preliminowano na koszta kwaterunkowe brutto wydatki w kwocie 146.219 zł., rzeczywisty zaś wydatek wynosił 149.218 zł. czyli więcej o 2.999 zł. Wydatki te ponoszone są na podstawie rachunków składanych przez komendę żandarmeryi, a zwiększenie wydatków nastąpiło z powodu pomnożenia korpusu żandarmeryi

o 20 ludzi i utworzenia nowych 7 posterunków. Przekroczenie powyższe ma też częściowe pokrycie (w kwocie 643 zł.) w większych niż preliminowano dochodach tytułem kwaterunkowego i noclegowego. Przekroczenie w poz. 120 tej rubryki „na koszta administracyi gmachu żandarmeryi“ o kwotę 550 zł. tłumaczy się tą okolicznością, że w chwili układania preliminarza na r. 1891 potrzeby administracyi nowozbudowanego gmachu nie mogły być znane a na r. 1892 wstawiono do budżetu kwotę o 474 zł. wyższą niż na r. 1891.

Rubr. X. „Drogi krajowe“. Na te wydatki, nie rozróżniając zwyczajnych od nadzwyczajnych, preliminowano ogółem kwotę 858.580 zł., rzeczywisty zaś wynik wykazuje ogół wydatków w kwocie 859.064 zł. czyli przekroczono preliminarz ogółem o 484 zł. Ogólne te cyfry nie dają jednak dokładnego obrazu gospodarki Wydziału krajowego w dziale komunikacyi i dlatego komisya budżetowa zbadała szczegółowo poszczególne działy tej rubryki. Dział *A*. „Koszta zarządu“. Na te wydatki preliminowano 124.028 zł. a wydano rzeczywiście 125.923 zł. to jest więcej o 1.895 zł. Przekroczenie to spowodowane zostało głównie przez powiększenie liczby pomocników pobierających po dwa zł. dziennie, i przez większe niż preliminowano wydatki na koszta podróży dla inżynierów Wydziału krajowego, delegatów, inspektorów i t. p. Zamiast preliminowanych 6.000 zł. wydano na te podróże 6.942 zł. Przekroczenie to tłumaczy rzeczywista potrzeba, wywołana ściślejszą kontrolą nad drogami w całym kraju, tak powiatowemi i gminnemi jak i dojazdami kolejowymi. Oprócz wydatków ponoszonych w pozycyach tego działu budżetem objętych, udzielał Wydział krajowy z tej rubryki zaliczek na płace, w budżecie niepreliminowanych. Takich zaliczek udzielił Wydział krajowy z tej rubryki ogółem 2.977 zł., a gdy w ciągu roku spłacono 907 zł., pozostała kwota 2.070 zł. jako wydatek roku budżetowego. Odnośnie do zaliczek niepreliminowanych udzielonych przez Wydział krajowy urzędnikom krajowym z rozmaitych rubryk i pozycyj budżetu krajowego, Komisya budżetowa wypowiedziała swoje zdanie w zeszłorocznem sprawozdaniu o zamknięciu rachunków za r. 1890.

Komisya budżetowa nie może zgodzić się na wprowadzoną przez Wydział krajowy praktykę udzielania zaliczek bez uchwalonego na ten cel w budżecie kredytu. Wydatki te czynione od szeregu lat straciły charakter wydatków nieprzewidzianych, które jedynie w nadzwyczajnych wypadkach mogą być czynione bez preliminowanego kredytu. Zdaniem komisyi budżetowej wydatki te, o ile konieczną potrzebą są wskazane, powinny znaleźć wyraz w preliminarzu, przez co Wysokiemu Sejmowi daną była by możność orzeczenia, jakie kwoty z funduszu krajowego mogą być użyte na zaliczki dla urzędników w rozmiaitych działach służby krajowej.

Dział *B*. „Nowe budowy dróg krajowych“ nie wykazuje w ogólnych cyfrach żadnej różnicy między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem. Na budowę mostu pod Kurowem wydano w roku budżetowym mniej niż preliminowano o 5.105 zł. a z kwoty 20.000 zł. przeznaczonej na rekonstrukcyę dróg użyto tylko 5.325 zł. odkładając znaczniejsze rekonstrukcye dróg do następnych lat. Pozostałych w tych dwóch pozycyach niewydanych kwot w ogólnej sumie 19.780 zł. użyto na budowę drogi Dynów-Kańczuga, będącej częścią drogi Dynów-Przeworsk. Na budowę tej części drogi Sejm żadnej kwoty w budżecie na r. 1891 nieprzeznaczył, ponieważ wyczekiwano rezultatu rokowań z władzami państwowemi. W ciągu roku jednak Wydział krajowy otrzymał od skarbu państwa bezzwrotny zasiłek 25.000 zł., przeto budowę w tym roku rozpocząć musiał. W roku budżetowym Wydział krajowy wydał na budowę tej drogi ogółem 44.780 zł.

Rubr. XI. „Dotacye dla zakładów krajowych“ wykazuje przekroczenie preliminowanej kwoty 91.796 zł. o 12.586 zł. Uzasadnienie tych różnic znajduje się poniżej przy omawianiu zamknięć rachunków poszczególnych zakładów i funduszów.

Rubr. XIII. „Budowy wodne i melioracye“. Rubryka ta rozpada się na dwa działy; A) „Biuro meljoracyjne“, B) „Wykonanie budowli wodnych“. W dziale A) preliminowano ogółem kwotę 34.788 zł., wydano zaś rzeczywiście 43.846 zł. czyli więcej o 9058 zł. Oprócz wydanych z tej rubryki niepreliminowanych zaliczek w kwocie 978 zł., przekroczono preliminowaną

w poz. 161, na przeprowadzenie zdjęć niwelacyjnych i studyów dla powiatów, spółek wodnych i gmin kwotę 3000 zł. o 7822 zł., gdyż rzeczywisty na ten cel wydatek wynosi 10.822 zł. Wchodząc w intencyę Wys. Sejmu, Wydział krajowy przeprowadza studya i zdjęcia niwelacyjne w miarę zgłoszeń. Część łożonych wydatków zwróconą zostanie w swoim czasie z właściwych funduszów regulacyjnych, gdy takowe wejdą w życie. Wzmagająca się w tym dziale czynność, i zwiększone wskutek tego wydatki spowodowały wys. Sejm do przeznaczenia na ten cel, na rok 1893 kwoty 11.000 zł., a mianowicie 5.000 zł. dla robót publicznych a 6.000 zł. dla melioracyj prywatnych.

Dział B) „Wykonanie budowli wodnych". W tym dziale nie wydano kwoty 1200 zł., przeznaczonej na „regulacyę Czeremosza pod Załuczem" z powodu zaniechania tej regulacyi. Pozostałe liczne pozycye tego działu nie wykazują żadnej różnicy pomiędzy budżetem a zamknięciem rachunków.

Wszystkie w budżecie na r. 1891 preliminowane kwoty figurują w zamknięciu rachunków jako wydane, ponieważ kredyty w tym roku w całości lub w części niezużyte, przeniesione zostały na rok 1892 a to w myśl uchwały wys. Sejmu z d. 15. listopada 1890, mocą której upoważniono Wydział krajowy do wydatkowania kwot w poszczególnych pozycyach tego działu preliminowanych na r. 1891 do końca marca 1893 r.

Rubr. XIV. Odsetki od pożyczek i umarzanie tychże". Trzy pozycye tej rubryki wykazują znaczniejsze różnice między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem, a mianowicie w poz. 171 preliminowano na umorzenie i opłatę procentów od pożyczki krajowej z r. 1883 kwotę 225.515 zł., a wydano tylko 213.861 zł., a w poz. 177 preliminowano 49.114 zł. na pokrycie niedoboru funduszu pożyczki krajowej z r. 1873, a wydano rzeczywiście tylko 45650 zł. Różnice te będą uzasadnione poniżej w szczegółowych zamknięciach rachunków tych funduszów. W poz. 183 na odsetki bierne od chwilowych pożyczek preliminowano 20.000 zł., rzeczywisty zaś wynik wykazuje z tego tytułu wydatek 39.225 zł., czyli więcej niż preliminowano o 19.225 zł. Przekroczenie to tłumaczy wysoka kwota chwilowych pożyczek, których stan z początkiem r. 1891 wynosił 1,886.787, a który w pierwszych miesiącach nieznacznie tylko się zmiejszał i pozostawał w tej samej prawie lub w przybliżonej wysokości do chwili zrealizowania przyzwolonej na ten rok pożyczki nominalnej $1^1/_2$ miljona.

Rub. XV. „Na cele rolnictwa i górnictwa". Na te wydatki preliminował budżet ogólną kwotę 346.834 zł., zamknięcie rachunków zaś wykazuje rzeczywisty wynik w kwocie 386.731 zł. preliminowana więc kwota przekroczoną została o 39.897 zł. W poz. 189 do 202 mieszczą się w tej rubryce wydatki na szkołę lasową, szkoły rolnicze i folwarki w Dublanach i Czernichowie, wszystkie niższe szkoły rolnicze i szkołę weterynaryi. Z wyjątkiem szkoły parobków w Dublanach niższych szkół rolniczych w Jagielnicy i Kobiernicach, wykazują pozostałe szkoły jak również folwarki w Dublanach i Czernichowie mniej lub więcej znaczne przekroczenia. Ogólna suma tych przekroczeń wynosi 37.940 zł. Uzasadnienie tych różnic znajduje się poniżej przy sprawozdaniu o szczegółowych zamknięciach rachunków tych szkół i folwarków. Poniżej również przy szczegółowem zamknięciu rachunków będzie mowa o przekroczeniu wydatków o 12.355 zł. na utrzymanie krajowych składów publicznych w Krakowie, na co wydano 29.855 zł. zamiast preliminowanych 17.500 zł. Pozostałe pozycye tej rubryki albo żadnej nie wykazują różnicy między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem, albo nieznaczne różnice na korzyść budżetu, które przez Wydział krajowy w zamknięciu rachunków dostatecznie uzasadnione zostały i ze strony komisyi budżetowej bliższego wyjaśnienia nie wymagają.

Dochody.

Budżet na rok 1891 preliminował dochody funduszu krajowego wraz z dodatkiem do podatków i nadzwyczajnym dochodem z przyzwolonej pożyczki na ogólną kwotę 5,077.103 zł.

Zamknięcie rachunków zaś wykazuje te dochody w wysokości 5,417.381 zł. Dochody rzeczywiste więc były większe od preliminowanych o 340.278 zł. Zauważyć przytem należy, że przyzwolnej na pokrycie kosztów budowy gorzelni w Dublanach pożyczki w kwocie 24.500 zł. nie zrealizowano, i że tytułem krajowych opłat konsumcyjnych wprowadzonych uchwałą wys. Sejmu od 1. lipca 1891 wpłynęła do funduszu krajowego kwota 160.892, która w budżecie nie była preliminowana. Gdy dwie te kwoty uwzględnimy przy zestawieniu porównania między preliminowanemi dochodami a rzeczywistymi wpływami okaże się, że zamknięcie rachunków wykazuje wynik rzeczywisty, korzystniejszy od budżetu o 203.886 zł., który to wynik zawdzięczyć należy wyłącznie zwiększonym wpływom tytułem dodatku do podatków, wpływy te jak wykażemy poniżej wynosiły 3,947.455 zł. zamiast preliminowanych 3,744.000 zł. czyli więcej niż preliminowano o 203455 zł.

Znaczniejsze różnice między preliminarzem a rzeczywistymi dochodami na niekorzyść budżetu wykazują: szpital lwowski, szkoły rolnicze i folwark w Dublanach i krajowe składy zbożowe we Lwowie. Wszystkie te zakłady mają specyalne zamknięcia rachunków, to też o tych różnicach będzie mowa poniżej przy sprawozdaniu o tych zamknięciach.

Dochód z dodatków do podatków preliminowany na kwotę 3,744.000 zł. wynosił w rzeczywistości 3,947.455 zł., czyli więcej o 203.455 zł. Budżet na r. 1891 ustanawiając dodatek do podatków w wysokości 36 ct. od 1 zł., przyjął wartość jednego centa dodatku na kwotę 104.000 zł. Wydatkość zaś centa przyniosła istotnie 109651 zł., w skutek czego i ogólny dochód z dodatków krajowych jest większy o wykazaną powyżej kwotę. Należytość bieżąca na r. 1891 wynosiła właściwie 4,211.662 zł. czyli na 1 cent dodatku przypadała kwota 116.972 zł. Na poczet tej należytości po uskutecznionych zwrotach 8.022 zł., wpłynęło tylko 3,485.756 zł. tak, że zaległość z roku budżetowego wynosi 717.884 zł. Z końcem r. 1890 wynosiła zaległość 1,209.288 zł, na poczet tych zaległości uiszczono w ciągu roku budżetowego 461.699 zł. zwrócono opodatkowanym 13940 zł. tak że z dawnych zaległości pozostało 733.649 zł., a ogólna kwota zaległości z końcem r. budżetowego wynosi 1,451.533 zł., i w porównaniu z r. 1890 powiększyła się o 242.245 zł.

Oprócz dochodów budżetem objętych wykazuje zamknięcie rachunków dochód w kwocie 160.892 zł., tytułem dochodu z krajowych opłat konsumcyjnych.

Opłaty te weszły w życie od 1 lipca 1891 na podstawie ustawy krajowej z d. 20. marca 1891 r. i podług szczegółowego zestawienia Wydziału krajowego dały za II półrocze 1891 r. wyżej wykazany rezultat.

Ogół wydatków funduszu krajowego wynosił	5,179.895 zł.
„ dochodów bez wliczenia pożyczki	4,663.682 „
Nadwyżka wydatków wynosiła . .	516.213 zł.
a gdy na pokrycie niedoboru budżetowego wys. Sejm zezwolił na użycie części przyzwolonej pożyczki w kwocie . .	753.699 zł.
okazuje się nadwyżka dochodów czyli pozostałość z rachunków	237.486 zł.

Jak w sprawozdaniach swoich o zamknięciach rachunków za lata poprzednie tak i w niniejszem sprawozdaniu komisya budżetowa badała dotychczas pojedyncze rubryki i pozycye tak działu wydatków jak i dochodów, bez względu na to, czy te wydatki, a względnie dochody objęte odnośnemi rubrykami należą do jednej kategoryi wydatków a względnie dochodów, lub czy poszczególne rubryki wyczerpują wszystkie wydatki jednej i tej samej kategoryi.

Dla uzupełnienia tego sprawozdania, komisya budżetowa podaje poniżej także wynik cyfrowy głównych działów gospodarki krajowej bez względu na rubryki i pozycye, w których wy-

datki są uwidocznione, a przy równoczesnem uwzględnieniu rzeczywistych dochodów odnośnych działów gospodarki krajowej.

Wyniki te podajemy w ogólnych cyfrach i w procentowym stosunku, a procentowy ten stosunek porównywamy z wynikłością lat 1889, 1890 i z preliminarzem na r. 1893.

W 9 głównych działach, na które finansowa gospodarka Wydziału krajowego w roku budżetowym się rozpada, wydatki były następujące:

		wynikłość w % w r. 1891	wynikłość w % w r. 1889	wynikłość w % w r. 1890	preliminow. w % w r. 1893
I. Na reprezentacyę i zarząd	406.285 zł.				
w stosunku do ogółu czystych wydatków		8·75	9·14	9·10	6.36
II. Na cele zdrowotne	1,012.791 „				
w stosunku do ogółu czystych wydatków		21·90	19·57	19·20	18·78
III. Na cele oświaty	1,219.947 „				
w stosunku do ogółu czystych wydatków		26·40	20·89	22.63	27·09
IV. Na drogi i komunikacye	642.821 „				
w stosunku do ogółu czystych wydatków		13·90	14·86	13·05	20·46
V. Na budowy wodne i melioracye	242.644 „				
w stosunku do ogółu czystych wydatków		5·25	5·24	4·85	5·
VI. Na cele gospodarstwa krajowego (Rolnictwo, górnictwo i przemysł)	384.375 „				
w stosunku do ogółu czystych wydatków		8·30	5·39	6.85	6·73
VII. Na cele bezpieczeństwa publicz.	111.543 „				
w stosunku do ogółu czystych wydatków		2·40	2·84	2·72	4·05
VIII. Na odsetki i umarzanie pożyczek	551.791 „				
w stosunku do ogółu czystych wydatków		11·95	20·94	13·80	11,35
IX. Na rozmaite i dobroczynne	52.293 „				
w stosunku do ogółu czystych wydatków		1·15	1·13	0·90	—

Wydatki objęte temi działami wynoszą	4,624.490 zł.
Dochód z dodatków i opłat konsymcyjnych wynosił . . .	4,108.277 „
Wydatki nie pokryte dodatkami i opłatami	516.213 zł.
Na pokrycie niedoboru budżetow. przyzwolono użyć części pożyczki	753·699 „
pozostała nadwyżka dochodów . .	237·486 zł.

Komisya budżetowa widzi się jednak spowodowaną zaznaczyć, że powyżej wykazane wydatki na pojedyncze działy gospodarki krajowej obejmują wyłącznie wydatki czynione na te działy z funduszu krajowego w ścisłem znaczeniu tego słowa, że natomiast nie są objęte powyższym wykazem wydatki, łożone na te same działy gospodarki krajowej przez gminy, powiaty, instytucye, zakłady, korporacye, Spółki i Towarzystwa, bądź to z funduszów własnych i specyalnych na ten cel przeznaczonych, bądź też z dodatków do podatków pośrednich i bezpośrednich.

Jako alegaty do zamknięcia rachunków funduszu krajowego dołączył Wydział krajowy szczegółowe zamknięcia rachunków: szkoły gospodarstwa lasowege we Lwowie, szkół rolniczych i folwarków w Dublanach i Czernichowie i szkół rolniczych niższych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach i szkoły ogrodniczej w Tarnowie, wreszcie szkoły uprawy lnu w Gródku i składów publicznych we Lwowie i Krakowie.

I. Krajowa szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Rzeczywiste wydatki i dochody tej szkoły nieznacznie tylko różnią się od preliminarza. Ogół wydatków przewyższa preliminowaną kwotę o 747 zł., przyczem należy zauważyć że tytułem zaliczek zwrotnych wydano 390 zł., który wydatek ma całkowite pokrycie w uzyskanych wpływach tytułem zwrotu zaliczek z lat ubiegłych, że nadto uzyskany ze skarbu państwa zasiłek dla ogrodu botanicznego przy tej szkole w kwocie 1.000 zł., wydano do rachunku r. 1892.

W dziale dochodów podnieść należy że zasiłek ze skarbu państwa podwyższony został z 5.000 zł. na 6.000 zł. Z zestawienia rzeczywistych wydatków z rzeczywistymi dochodami okazuje się niedobór w kwocie 9.394 zł, pokryty z funduszu krajowego, a gdy na ten cel budżet preliminował kwotę 11.400 zł., wydano więc mniej niż prelinowano o 1.746 zł.

2. Krajowa wyższa szkoła rolnicza w Dublanach.

Wydatki tej szkoły preliminowane na 79.568 zł. wynosiły w rzeczywistości 85.122 zł., były więc większe od preliminarza o 5.554 zł. Przekroczenie preliminowanych kwot miało miejsce głównie w trzech następujących rubrykach, a mianowicie:

W rubr. I. „płace profesorów i docentów“ wydano 21.161 zł. zamiast preliminowanych 20.580 zł. to jest więcej o 582 zł. Nadto wydano z tej rubryki 1.462 zł. tytułem zaliczek zwrotnych na płace, tak że przekroczenie w tej rubryce wynosi ogółem 2.044 zł. O zaliczkach udzielonych z rozmaitych rubryk i pozycyj, Komisya budżetowa powyżej zdanie swoje wypowiedziała, a przekroczenie w płacach tłómaczy Wydział krajowy zarządzeniem zastępstw za wynagrodzeniem oraz opłacaniem nadobowiązkowych wykładów.

W rubr. IV. preliminowano w poz. 29 a) 1000 złr. „na utrzymanie budynków i ogrodzeń“ wydano zaś na ten cel 1.983 zł. Znaczniejsze roboty konserwacyjne spowodowały to przekroczenie, przyczem zauważyć należy że z tej pozycyi pokryto także koszta rekonstrukcyi dachu na szkole parobków, wskutek czego w wydatkach tej szkoły wydano na utrzymanie budynku mniej niż preliminowano o 225 zł.

Na budowę gorzelni preliminował budżet na rok 1891 kwotę 24.500 zł. Wydano zaś 26.045 zł. tj. więcej o 1.545 zł., a to na podstawie szczegółowego rachunku podanego przez Wydział krajowy w zamknięciu rachunków, z którego okazuje się, że przekroczenie powstało z powodu robót nadkosztorysowych.

Dochody tej szkoły preliminowane na 48.113 zł. wynosiły tylko 21.131 zł. czyli mniej o 26.982 zł. Jeżeli nadto zważymy, że tytułem subwencyi od skarbu państwa wpłynęło o 2000 zł. więcej niż preliminowano, ze tytułem „rozmaitych“ wpłynęła kwota 1.686 zł., która nie była preliminowana i że ze sprzedać się mających obligacyj propinacyjnych wstawiono jako dochód o 460 zł. więcej niż preliminowano, okaże się że w pozostałych rubrykach i pozycyach działu dochodów wpływy rzeczywiste były mniejsze od preliminowanych o 31.128 zł. Przyczyna mniejszych dochodów leży w pierwszej linii w tem, że niezrealizowano przyzwolonej pożyczki w kwocie 24.500 zł. na budowę gorzelni. Nadto nie dopisały wpływy z opłat od uczniów. Z tego tytułu preliminowano dochód w kwocie 8.910 zł. a w rzeczywistości wpłynęło tylko 2.678 zł. czyli mnie.

o 6232 zł. Pamiętne zajścia w tej szkole w r. szkolnym 1890/1 spowodowały opuszczenie szkoły przez większą liczbę uczni, z którego to powodu opłata „czesnego“ dała kwotę 2228 zł., zamiast preliminowanych 7.000 złr. W tym samym stosunku i inne opłaty od uczniów były mniejsze od preliminowanych o 1.460 zł.

Z powodu większych o 5.554 zł. wydatków i mniejszych o 26.982 zł. dochodów, musiał fundusz krajowy pokryć niedobór w kwocie 63.991 zł. zamiast preliminowanych 31.455 zł. to jest więcej o 32.536 złr., w której to nadwyżce mieści się też kwota 26.045 zł., wydana w roku 1891 na budowę gorzelni bez zaciągnięcia dozwolonej na ten cel pożyczki w kwocie 24.500 zł. przezco istotne przekroczenie redukuje się do kwoty 8.036 zł.

2 b. Szkoła parobków i dozorców gospodarskich w Dublanach.

Wydatki i dochody tej szkoły nieznaczne wykazują różnice między preliminarzem a rzeczywisym wynikiem, a różnice te są należycie uzasadnione w przedłożonem zamknięciu rachunków. Wydatki były mniejsze o 248 zł. dochody mniejsze o 434 zł., głównie z powodu mniejszych wpływów tytułem opłat i datków, których nie było wcale. Dotacya funduszu krajowego na pokrycie niedoboru wynosiła 10.017 zł., zamiast preliminowanych 9.831 zł. czyli więcej o 186 zł.

3. Folwark w Dublanach.

Wynatki preliminowane na kwotę 15.312 zł. wynosiły w rzeczywistości 23.576 zł. czyli więcej o 8.264 zł. Dochody preliminowane na 16.495 zł. wynosiły w rzeczywistości 24.421 zł. były więc większe o 7.926 zł. Z porównania rzeczywistych dochodów z rzeczywistymi wydatkami okazuje się, że do funduszu krajowego wpłynęła nadwyżka dochodów w kwocie 845 złr. zamiast preliminowanych z tego tytułu 1.183 zł. czyli mniej o 338 zł. Powyższe cyfry jednak obejmują wydatki i dochody folwarku wraz z cegielnią, która jednakowoż uważana być musi jako osobne przedsiębiorstwo. Chcąc poznać wyniki gospodarki na folwarku, komisya budżetowa zestawiła rachunek wydatków i dochodów tego folwarku bez uwzględnienia wydatków i dochodów z cegielni. Rachunek folwarku w ten sposób zestawiony przedstawia się jak następuje:

Wydatki były preliminowane na kwotę 14.812 zł., rzeczywisto wydatki wynosiły 16476 zł. czyli więcej o 1.664 zł. Dochody preliminowane na 15.895 zł. wynosiły w rzeczywistości tylko 14.637 zł. czyli mniej o 1.258 złr. Gdy nadwyżkę wydatków 1.664 zł. dodamy do mniejszych dochodów 1.258 zł. otrzymamy rezultat nie korzystny w porównaniu z budżetem o 2.922 zł. Wydatki na cegielnię miały wynosić 500 zł. a dochód obliczony był na 600 zł., tak że nadwyżka z eksploatacyi cegielni miała wynosić 100 zł. Zamknięcie rachunków zaś wykazuje, że na cegielnię wydano 7.100 zł. dochód z cegielni wynosił 9.784 zł. czyli że cegielnia dała dochód w kwocie 2.684 zł. więcej niż preliminowano o 2.584 zł. Ta nadwyżka dochodów użytą została na pokrycie ubytku w gospodarce na folwarku w wykazanej powyżej kwocie 2.922 zł. przez co ogólny rezultat niepomyślny zredukowany został do kwoty 338 zł.

Komisya budżetowa nie może jednak pominąć uwagi, że wykazana powyżej nadwyżka dochodów z cegielni nie pochodzi właściwie z produkcyi roku 1891, lecz powstała z powodu wpływów należytości czynnych za wyrobioną cegłę w r. 1890.

Z końcem roku 1890 należytości czynne z cegielni wynosiły: z lat ubiegłych 496 zł. 58 ct. a z roku budżetowego 3.392 zł. 70 ct. Z końcem zaś r. 1891 wynoszą te należytości: z lat ubiegłych 496 zł. 58 ct. z roku budżetowego 288 zł., to znaczy że w ciągu roku 1891 wpłynęła cała należytość czynna z roku budżetowego 1890 w kwocie 3.392 zł. Jeżeli tę kwotę porównamy z wykazaną powyżej nadwyżką wpływów kasowych w kwocie 2.684 zł. i uwzględnimy że

z r. 1891 pozostała należytość czynna w kwocie 288 złr. okaże się, że produkcya cegieł w roku 1891 nie tylko że żadnego dochodu nie przyniosła, ale dała stratę w kwocie 420 zł.

Wydział krajowy zestawiając na str. 219 rachunek szczegółowy z produkcyi cegieł i wykazując nadwyżkę dochodów w kwocie 3.472 zł. po wliczeniu pozostałej z tego roku należytości czynnej 288 zł. nie uwzględnił wpływów należytości czynnych z r. 1890 w kwocie 3.392 zł., przez co ta nadwyżka zredukowaną zostaje do kwoty 80 zł. Nadto wkradła się do tego zestawienia niedokładność, że Wydział krajowy przyjmuje jako wydatek 6.600 zł., to jest taką kwotę o jaką preliminarz przekroczono, a nie uwzględnia kwoty preliminowanej 500 zł., która również na produkcyę cegieł w roku 1891 wydaną została. Jeżeli zrektyfikujemy w zestawieniu Wydziału krajowego te dwie cyfry otrzymamy ten sam wykazany powyżej rezultat to jest stratę 420 zł.

Wykazany powyżej niekorzystny wynik właściwej gospodarki na folwarku ma swoje źródło głównie w większych niż preliminowano wydatkach „na gospodarstwo“ o 1.178 zł. i w mniejszych niż preliminowano dochodach z gospodarstwa o 1.235 zł. Przekroczenie wydatków tłómaczy Wydział krajowy, tak samo jak w r. 1890 głównie tem, że ze względu na gorzelnię wzięto pod kulturę własną część nieużytków i pól — około 40 morgów — dotąd wydzierżawionych. Zwiększenie to wydatków, zdaniem Wydziału krajowego, znajduje całkowite pokrycie w znacznych bo 1.977 zł. wynoszących należytościach czynnych przy rubr. I. poz. a., b., dochodów wykazanych, które po potrąceniu niższej o 754 zł. wynikłości kasowej przewyższają preliminowane dochody o 1.223 zł. W wyjaśnieniach swych Wydział krajowy nadto dodaje, że należytość czynną z r. 1891 stanowi przeważnie wartość zapasu kartofli zatrzymanych na potrzeby kampanii gorzelnianej. Komisya budżetowa przyznaje, że należytość czynna, w danym wypadku za zatrzymany zapas kartofli dla gorzelni wliczoną być ma do wydatności gospodarstwa danego roku, nie może jednak Komisya pominąć uwagi, że w wykazanych w zamknięciu rachunków za r. 1891 wpływach kasowych z gospodarstwa, mieści się także dochód tytułem wpływów należytości czynnych z roku 1890 w kwocie 1.546 zł. Z końcem r. 1890 wynosiły należytości czynne z gospodarstwa 1.597 zł. (przeważnie wartość na potrzeby gorzelni zatrzymanego zapasu kartofli, jak Wydział krajowy w zamknięciu rachunków za rok 1890 pozycyę tę uzasadniał). Z końcem zaś zoku 1891 należytość ta wynosi: z r. budżetowego 1.977 zł., a z lat ubiegłych tylko 51 zł., przeto różnica między kwotą 1.597 zł. a 51 zł. musiała w ciągu roku 1891 wpłynąć jako dochód „z gospodarstwa“. W ten sposób właściwy rachunek z r. 1891 przedstawia się jak następuje. W wydatkach na gospodarstwo przekroczono preliminarz o 1.170 zł., dochody kasowe były mniejsze od preliminarza o 1.235 zł. a gdy uwzględnimy że w tych kasowych wpływach mieści się także dochód tytułem należytości czynnych z r. 1890 w kwocie 1.546 ł. okaże się że właściwy dochód z r. 1891 był mniejszy od preliminowanego o 2.781 zł., od czego jednak należy potrącić należytość czynną pozostałą z r. 1891 w kwocie 1.977 zł. pozostaje kwota mniejszych dochodów o 804 zł., która dodana do przekroczenia w dziale wydatków 1.178 zł. da właściwy niepomyślny rezultat „z gospodarstwa“ w porównaniu z budżetem na kwotę 1.982. złr.

Podług zestawienia Wydziału krajowego licząc łącznie z cegelnią wynosiły w r. 1891 dochody folwarku	24.421 zł.	
Wydatki folwarku	23.576 zł.	
Pozostaje nadwyżka dochodów . .		845 zł.
Podług zestawienia komisyi budżetowej po wyłączeniu dochodów i wydatków na cegielnię wynosiły właściwie wydatki folwarku	16.477 zł.	
Dochody folwarku	14,637 zł.	
Niedobór . .		1.840 zł.

A gdy się uwzględni że w dochodach r. 1891 mieszczą się wpływy należytości czynnych z r. 1890 w kwocie 1.546 zł. a z r. 1891 pozostała należytość czynna 1.977 zł., powyższa kwota

niedoboru zmniejsza się do cyfry 1.409 zł. Zauważyć przytem należy że na cele melioracyjne wydano 1.130 zł, a na częściowo umorzenie długów 255 zł.

Komisya budżetowa uznała za stosowne w niniejszem sprawozdaniu przedstawić Wys. Sejmowi rezultaty gospodarki na folwarku w Dublanach obszernie i szczegółowo, w nadziei że Wydział krajowy z uwagi na powtarzające się od szeregu lat niepomyślne rezultaty, energicznych użyje środków celem usunięcia powodów tego niepomyślnego stanu rzeczy.

4. Kurs gorzelnictwa w Dublanach.

Wydatki tej szkoły preliminowane na 2.760 zł. wynosiły istotnie 4.353 zł., a dochody preliminowane na 1.980 zł dały 1.496 zł. wskutek czego niedobór pokryty z funduszu krajowego wynosił 2.857 zł. zamiast preliminowanych 780 zł. czyli więcej od preliminarza o 2.077 zł. Przekroczenie w wydatkach powstało z powodu że do wydatków tej szkoły zaliczono także czysty wydatek to jest stratę na gorzelni w kwocie 1.419 zł. Koszta bowiem ruchu gorzelni wynosiły w r. 1891 kwotę 4.987 zł. a dochód ze sprzedaży spirytusu,z bonifikacyi itp. wynosił tylko 3.568 zł. Komisya budżetowa nie czyni na tem miejscu uwag co do niewłaściwego mięszania wydatków gorzelni z wydatkami na szkołę — ponieważ na żądanie komisyi budżetowej wyjawione w r. 1892, nastąpił w budżecie na rok 1893 normalny rozdział między gorzelnią a szkołą gorzelniczą.

W dziale dochodów podnieść należy rubr. II. w której tytułem opłat od uczniów preliminowano 480 zł. a wpłynęło tylko 44 zł. gdyż Wydział krajowy zniewolony był uwolnić uczniów od opłat.

Wydatki tej szkoły wynosiły , ...	4.353 zł,
Dochody „ „ „	1.499 zł.
Niedobór . .	2.857 zł.

pokryty został z funduszu krajowego, a gdy na ten cel budżet preliminował kwotę 780 zł. przeto wydano więcej niż preliminowano o 2.077 zł.

5. a. Krajowa średnia szkoła rolnicza w Czernichowie.

Wydatki tej szkoły preliminowane na 40.725 zł. wynosiły w rzeczywistości 51.609 zł. czyli więcej o 10.884 zł. Wszystkie rubryki tego działu wykazują mniej lub więcej znaczne przekroczenia preliminowanych kwot, a powstały one przeważnie wskutek zwiększonej liczby uczniów. Budżet przyjął za normę 50 uczniów, w ciągu zaś roku stołowano i utrzymywano przeciętnie 65 uczniów. To spowodowało przekroczenie kwoty na utrzymanie uczniów o 5.324 zł. (zamiast preliminowanych 14.255 zł. wydano 19.579 zł.) Konieczna potrzeba budowy magazynu na narzędzia rolnicze i koszta dwukrotnej desinfekcyi zakładu po epidemii dyfteryi, spowodowały przekroczenie w rubr. III. o przeszło 4.000 zł. W płacach nauczycieli przekroczono preliminowaną kwotę o 967 zł. z przyczyn przez Wydział krajowy w wyjaśnieniach szczegółowo przytocznych.

Między temi zasługuje na zaznaczenie wyjaśnienie przy poz. 4 rubr. I. Ta pozycya przeznaczona dla nauczyciela do nauk ogólnie kształcących miała preliminowaną kwotę 1.240 zł. to jest tyle ile wynosi płaca wraz z dodatkami tegoż nauczyciela. Przy badaniu rachunków wykazało się, że temuż nauczycielowi wypłacono więcej niż mu się należało o 142 zł, Okoliczność ta niedobrze świadczy o ścisłości i dokładności rachunków prowadzonych na miejscu. O tych rachunkach i sposobie ich prowadzenia będzie poniżej szczegółowa mowa. Tutaj komisya zaznacza, że ta nadpłata w r. 1892 nie została zwróconą, wbrew zapewnieniu Wydziału krajowego, że miała być zwróconą w r. 1892, ponieważ jak się komisya przekonała, Wydział krajowy dopiero pod d. 20.

stycznia 1893 ostatecznie orzekł, że nadpłata ta ma być ściągniętą od nauczyciela w 12 miesięcznych ratach. Komisya przytem zauważa, że zbiegiem okoliczności nauczyciel pobierał tę nadpłatę w dobrej wierze, w mniemaniu, że mu się należy, a wina cięży na rachmistrzu, który rozporządzeń Wydziału krajowego nie uwzględniał.

Dochody preliminowane na 23.000 zł. przyniosły istotnie 26.958 zł., a to głównie z powodu większej o 1.000 zł. subwencyi s'arbu państwa i większych o 2.830 zł. wpływów tytułem opłat od uczniów na utrzymanie, do zwiększenia dochodów przyczyniły się także wpływy tytułem należytości z lat ubiegłych w kwocie 389 zł., które nie były preliminowane.

Wydatki tej szkoły wynosiły	51.609 zł.
Dochody własne wynosiły	26.958 „
Niedobór . . .	24.651 zł.

pokryty został z funduszu krajowego, a gdy z tego tytułu budżet preliminował wydatek w kwocie 17.725 zł. przeto po nad preliminarz 6.926 zł.

5. b. Folwark w Czernichowie.

Zamknięcie rachunków wykazuje bardzo niepomyślny wynik gospodarki całorocznej na tym folwarku. Budżet preliminował wydatki na 11.940 zł., a dochody na 12.372 zł., tak że do funduszu krajowego miała wpłynąć nadwyżka dochodów w kwocie 432 zł. Zamknięcie rachunków zaś wykazuje ogół rzeczywistych wydatków w kwocie 19.192 zł. a ogół dochodów na 10.476 zł. wskutek czego fundusz krajowy musiał pokryć niedobór w kwocie 8.716 zł. W porównaniu z budżetem wynik rzeczywisty jest niekorzystny o 9.148 zł.

Komisya budżetowa nie wchodzi w szczegółowy rozbiór poszczególnych rubryk i pozycyj wydatków i dochodów. Są one obrazem i wypływem stosunków, jakie w latach 1889 i 1890, a po części i 1891 na folwarku panowały, a które tak komisyi budżetowej jak i Wys. Sejmowi ze sprawozdań Wydziału krajowego dostatecznie są znane.

Zmiana płodozmianu, która na razie nie przynosi dochodu, atoli w przyszłości podług zapewnienia Wydziału krajowego ma wpłynąć na zmniejszenie wydatków, a podniesienie dochodów, wadliwe urządzenia w stodole, które powodują większe wydatki przy wielu robotach, brak paszy i konieczna potrzeba dokupna karmy po wysokich cenach, rekonstrukcye i przeistoczenia budynków, w trakcie których okazało się, że wszystkie części budynków istniejących były tak zniszczone, że niepodobnem było przeprowadzić częściowej rekonstrukcyi, przekonanie się przy tej sposobności, że dawniejsze wewnętrzne urządzenie obory prawie zupełnie było zniszczone, wprowadzenie w życie nowo wypracowanego planu gospodarstwa leśnego, — oto zdaniem Wydziału krajowego główne przyczyny znacznych stosunkowo przekroczeń w dziale wydatków.

Zmiana obory, brak w latach 1889 i 1890 stadnika i brak miejsca dla hodowli nierogacizny spowodowały ubytek w dochodach. I w tych dwóch gałęziach gospodarstwa Wydział krajowy zapewnia, że dochody r. 1892 znacznie będą większe. Do niepomyślnego wyniku gospodarki przyczynił się także wyrób cegieł w cegelni. Na koszta wyrobu preliminował budżet 550 zł. a dochód oczekiwany był w kwocie 1.500 zł. to znaczy, że wyrób cegieł miał dać czysty dochód w kwocie 950 zł. Podług zamknięcia rachunków jednakże wydano na wyrób cegieł 853 zł., a uzyskano ze sprzedaży wyrobionych cegieł 447 zł. Kasowe więc wydatki przewyższyły dochód o 406 zł. zamiast spodziewanego zysku 950 zł. Różnice te tłómaczy Wydział krajowy tem, że „większa ilość cegły wyrobionej pozostała w remanencie do przyszłej budowy gmachu szkolnego“. Wydział krajowy nie podaje, jaka to była większa ilość, i jaką ta większa ilość przedstawiała wartość, ponieważ jak w dalszem uzasadnieniu wyjaśnia „remanent nie został jeszcze odebrany

i obliczony, a zatem i rachunkowo nie mógł być przeprowadzony". Pomijając pytanie, czy remanent niesprzedany lub przez nabywającego nie odebrany nie może być obliczony, komisya budżetowa wobec faktu, że remanent ten z końcem r. 1891 obliczony nie został, nie może Wys. Sejmowi zdać sprawy z właściwego wyniku wyrobu cegieł w cegielni folwarku czernichowskiego. Wprawdzie komisya budżetowa nie poprzestała na tych zdaniem komisyi niedostatecznych wyjaśnieniach Wydziału krajowego, ale przeglądała również księgi rachunkowe i akta odnoszące się do gospodarki na folwarku i do wyrobu cegieł. Lecz i z tych źródeł komisya potrzebnych jej podstaw do ocenienia rzeczywistych wyników zaczerpnąć nie mogła. Z aktów bowiem Wydziału krajowego okazało się, że i rachunkowość folwarku jak i rachunkowość szkoły prowadzoną była na miejscu bardzo niedostatecznie, wskutek czego Wydział krajowy zmuszony był od szeregu lat wysyłać rok rocznie komisye celem sporządzenia zamknięcia rachunków tak szkoły jak i folwarku. Komisya ta jednak dla braku księgi magazynowej, księgi materyałów surowych i księgi wyrobów, dla zupełnego braku ewidencyi należytości czynnych i biernych czyli wierzytelności i długów nie mogła ściśle oznaczyć remanentu z r. 1891. Wskutek relacyi tej komisyi Wydział krajowy wydał potrzebne rozporządzenia, a funkcyonaryuszów, którzy zupełną swoją udowodnili nieudolność ze służby wydalił. W tym stanie rzeczy komisya budżetowa musi poprzestać na wyrażeniu życzenia i nadziei, że przy obsadzeniu posad rachunkowych w zakładach krajowych pod jego zarządem zostających, Wydział krajowy szczególną będzie zwracał uwagę na fachowe uzdolnienie kandydata, i że ciągłej i bacznej kontroli Wydziału krajowego uda się usunąć braki w gospodarce zakładów krajowych w Czernichowie.

6. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Horodence.
7. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Jagielnicy.
8. Krajowa niższa szkoła rolnicza w Kobiernicach.
9. Krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie.
10. Krajowa szkoła uprawy i wyprawy lnu i konopi w Gródku.

We wszystkich tych szkołach rzeczywiste wyniki nieznacznie tylko różnią się od preliminarza, a z wyjątkiem szkoły w Horodence wszystkie te różnice wypadają na korzyść budżetu. Tytułem dotacyi wypłacił fundusz krajowy: szkole w Jagielnicy 5.471 zł. zamiast preliminowanych 7.497 zł., szkole w Kobiernicach 6.276 zł, zamiast preliminowanych 6.740 zł., szkole w Tarnowie 5.999 zł. zamiast preliminowanych 6.420 zł., szkole w Gródku 1.391 zł. zamiast preliminowanych 5.040 zł. Natomiast wypłacił fundusz krajowy tytułem dotacyi szkole w Horodence 9.294 zł. zamiast preliminowanych 7.836 zł., to jest więcej o 1.458 zł. Na ten niepomyślny wynik złożyły się przekroczenie wydatków preliminowanych o 746 zł. z powodu większej ilości uczniów i ubytek w preliminowanych dochodach o 712 zł. ponieważ tytułem opłat od uczniów wpłynęło mniej niż preliminowano o 350 zł., a tytułem zarobku uczniów nie było dochodu żadnego. Szkoła ta nie miała własnego gospodarstwa, a za roboty wykonywane pod firmą ćwiczeń uczniów, właściciel sąsiedniego folwarku płacić nie chce, twierdząc, że ta robocizna żadnych mu korzyści nie przynosi.

W rachunku szkoły w Kobiernicach figuruje wydatek nieprelimiuowany 1.027 zł. z powodu „dzierżawy folwarku". Wydzierżawienie folwarku nastąpiło na podstawie uchwały sejmowej z d. 11. Listopada 1890 r. od 4. kwietnia 1891 na lat 14. Wydatki poniesione na tym folwarku wynosiły 1.149 zł. zaś dochód ze sprzedaży ziemiopłodów, płodów zwierzęcych i remamentu tylko 976 zł. Do nadwyżki wydatków 173 zł. dodać należy czynsz dzierżawny za folwark i inwentarz żywy w kwocie 854 zł., te dwie kwoty razem stanowią uwidoczniony w zamknięciu rachunków wydatek nieprelimiuowany 1.027 zł.

Krajowy skład publiczny dla zboża i spirytusu we Lwowie.

W dziale wydatków tych składów wynik rzeczywisty nieznacznie tylko różni się od preliminarza. Dział dochodów natomiast znaczne wykazuje różnice na ni- korzyść budżetu. Tytułem składowego za spirytus preliminował budżet 9.880 zł., a rzeczywisty wynik wynosił tylko 7.863 zł. mniej o 2.017 zł., a tytułem składowego za zboże wpłynęło 995 zł. zamiast preliminowanych 9.600 zł. czyli mniej o 8.605 zł. Komisya budżetowa nie może, jak to czyni Wydział krajowy, uważać wyniku tego za dość pomyślny" podziela jednak zdanie Wydziału krajowego, że cyfry preliminowane w budżecie na r. 1891 były za wysokie a praktyka r. 1891 służyła za podstawę przy układaniu preliminarza na r. 1892 do którego Wys. Sejm idąc za wnioskiem komisyi budżetowej wstawił kwoty bardziej do rzeczywistości zbliżone. Z powodu wykazanego powyżej ubytku w preliminowanych dochodach nietylko że do funduszu krajowego nie wpłynęła preliminowana nadwyżka w kwocie 6.929 zł. ale nadto musiał fundusz krajowy pokryć niedobór w kwocie 3.258 zł. W porównaniu z preliminarzem wynik był wogóle niekorzystnym o 10.187 zł.

Krajowy skład publiczny dla zboża i spirytusu w Krakowie.

Preliminarz ułożony według przypuszczalnego prawdopodobieństwa a bez jakiejkolwiek faktycznej podstawy, okazał się niedokładnym tak w dziale wydatków jak i w dziale dochodów. Preliminarz wydatków nie zawierał wielu pozycyi, które w praktyce okazały się koniecznemi jak np. koszta administracyi, na które w 4 pozycyach przeliminowano 2.650 zł. a zamknięcie rachunków wykazuje ogólną kwotę wydatków 6.558 zł. w 13 pozycyach. Rubryki „koszta manipulacyi magazynowej" preliminarz nie znał wcale, zamknięcie rachunków zaś wykazuje w tej rubryce wydatki w kwocie 10.473 zł. Również nie preliminował budżet żadnej kwoty na procenta z rachunku Towarzystwa wzajem. kredytu w Krakowie a zamknięcie rachunków wykazuje z tego tytułu wydatek 1.119 zł. Wykazane powyżej wydatki nieprelimiowane tytułem kosztów manipulacyi magazynowej mają całkowite prawie pokrycie w nieprelimiowanych z tego samego tytułu dochodach w ogólnej kwocie 10.152 zł. Natomiast i w tych składach zarówno jak w składach lwowskich niedopisały dochody tytułem składowego. Od spirytusu miał być dochód 4.940 zł. a wpłynęło tylko 3.120 zł., a od zboża wpłynęło 5.184 zł. zamiast preliminowanych 14.400 zł. Ten ubytek w dochodach spowodował, że preliminowana nadwyżka dochodów w kwocie 6.346 zł. nie wpłynęła do funduszu krajowego, bo jej nie było, ale nadto musiał fundusz krajowy pokryć niedobór w kwocie 6.507 zł. W porównaniu z preliminarzem wynik rzeczywisty był niekorzystny o 12.853 zł.

Przechodzimy do drugiej części naszego zadania, to jest do zdania sprawy z zamknięcia rachunków funduszów ze skarbu krajowego dotowanych.

I. Fundusz szkolny krajowy.

Wydatki.

Preliminarz wydatków funduszu szkolnego krajowego obejmuje dwa działy: A) Zasiłki dla fuduszów szkolnych okręgowych, B) Wydatki własne funduszu szkolnego krajowego.

Na zasiłki dla funduszów szkolnych okręgowych preliminował budżet w 8 rubrykach działu A. jako wydatki zwyczajne kwotę 851.991 zł. wliczając w tę sumę kredyt dodatkowy w kwocie 19.454 zł., a w rubr. IX. jako wydatek nadzwyczajny kwotę 20.000 zł.

Zamknięcie rachunków tego działu wykazuje ogół rzeczywistych wydatków zwyczajnych na kwotę 790.345 zł., a nadzwyczajny wydatek w kwocie 23.399 zł. Z porównania preliminarza z rzeczywistem wynikiem okazuje się że w wydatkach zwyczajnych wydano mniej niż preliminawano o 61.646 zł. natomiast przekroczono preliminarz wydatków nadzwyczajnych o 2.399 zł.

Z wyjątkiem rubr. III. i IV. w których żadna nie zachodzi różnica między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem, wszystkie inne rubryki wydatków zwyczajnych tego działu wykazują mniejsze od preliminowanych wydatki rzeczywiste. Różnice te należycie są uzasadnione w wyjaśnieniach rady szkolnej krajowej. Przekroczenie wydatku nadzwyczajnego tytułem zaliczek dla rad szkolnych okręgowych, uzasadnione jest konieczną potrzebą udzielenia takich zaliczek po nad preliminowaną kwotę.

Dział B. „Wydatki własne funduszu szkolnego krajowego“ miał preliminowane wydatki zwyczajne 295.927 zł., nadzwyczajne 26.567 zł. Zamknięcie rachunków wykazuje w tym dziale wydatki zwyczajne 350.562 zł., nadzwyczajne 26.726 zł., przekroczono więc preliminarz wydatków zwyczajnych o 54.635 zł., nadzwyczajnych o drobną kwotę 159 zł.

W tym dziale obejmującym rubryki od X. do XXIII., tylko trzy rubryki wykazują znaczniejsze różnice między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem, a mianowicie przekroczono preliminarz w rubr. X. i XXII a wydano mniej niż preliminowano w rubr. XVII.

Na wynagrodzenie za godziny nadobowiązkowe i na zastępstwa preliminowano w rubryce X. kwotę 23.146 zł. wydano zaś z tego tytułu 64.959 zł. czyli więcej o 41.813 zł., ponieważ w wielu szkołach z powodu wzmagającej się frekwencyi zaprowadzono naukę półdzienną, wskutek czego zwiększyły się czynności nauczycieli, za co w myśl ustawy należała się im remuneracya, również musiano liczniejsze zarządzić zastępstwa niż to przewidziano w budżecie. Rubr. XXII. „rozmaite“ wykazuje nieprelimiowany wydatek 61.325 zł. są to mylne zarachowania urzędów podatkowych, a pokrycie ma ten wydatek w dochodach tytułem zwrotu wydatków innych rubryk budżetowych, które jak to wykazuje rubryka VII poz. 24 dochodów funduszu szkolnego w r. 1891, wynosiły 61.940 zł.

Tytułem dodatków pięcioletnich preliminowano w rubr. XVII. ogólną kwotę 213.222 zł. a wydano z tego tytułu tylko 165.905 zł., czyli mniej o 47.317 zł., z powodu niepobrania przez nauczycieli należytości do końca grudnia, i z tego powodu, że niektórym nauczycielom odmówiono prawa poboru pięcioleci, lub też sprawa poboru załatwioną być nie mogła.

Dochody.

Dochody własne funduszu szkolnego krajowego preliminowane na kwotę 183.089 zł. wynosiły w rzeczywistości 250.274 zł., czyli więcej niż preliminowano o 67.185 zł. Na tę nadwyżkę dochodów składają się przeważnie dwie pozycye rubr. VII, a mianowicie poz. 24., która wykazuje dochód większy od preliminowanego o 47.940 zł., tytułem zwrotu wydatków innych rubryk budżetowych i poz. 27, która wykazuje dochód 65.855 zł., tytułem zwrotu zaoszczędzeń w zasiłkach danych w latach ubiegłych funduszom szkolnym okręgowym, zamiast preliminowanych z tego tytułu 40.000 zł. Zauważyć przytem należy, że z końcem r. 1890 należytość zaległa nadebranych zasiłków wynosiła 205.936 zł., na poczet tych zaległości uiszczono 65.855 zł., pozostała więc zaległość z lat ubiegłych 140.081 zł. W r. 1891 udzielono za wiele zasiłków w kw. 72.874 zł. tak, że cała zaległość z końcem r. 1891 wynosi 212.955 zł.

Wydatki funduszu szkolnego krajowego wynosiły	1,191.032 zł.
Dochody własne „ „ „	250.274 „
Niedobór w kwocie .	940.758 zł.

pokryty został z funduszu krajowego, a gdy na ten cel preliminował budżet 1,011.396 zł., przeto wydano z tego tytułu mniej niż preliminowano o 70.638 zł.

Do zamknięcia rachunków funduszu szkolnego krajowego dołączyła rada szkolna krajowa zamknięcie rachunków

Krajowego funduszu emerytalnego szkolnego.

Wydatki majątku obrotowego w r. 1891 wynosiły 214.917 zł., dochody własne zaś tylko 100.858 zł. Dla częściowego pokrycia niedoboru spieniężono resztę efektów majątku powstałego z nadwyżek dochodów lokowanych chwilowo w papierach wartościowych. Reszta ta nom. wart. 38.050 zł. dała gotówką 36.315 zł., a resztę niedoboru pokrył fundusz krajowy. W majątku powstałym z zaoszczędzeń w latach ubiegłych pozostaje jeszcze 258 zł. w książeczkach kasy oszczędności. Stan majątku zakładowego pozostał w r. 1891 niezmieniony i wynosi 32.548 zł.

Zaległości czynne wynosiły z końcem r. 1891 kwotę 16.809 zł, zaległości bierne zaś 35.821 zł., pozostaje stan bierny 19.012 zł. a po potrąceniu zapasu kasowego w kwocie 5.145 zł., pozostaje czysty stan bierny 13.867 zł. jako niedobór z końcem r. 1891.

Rada szkolna krajowa wyraża nadzieję, że niedobór ten pokryty zostanie zaoszczędzeniami w r. 1892.

Krajowy szpital powszechny we Lwowie.

Budżet na rok 1891 preliminował na oba oddziały tego szpitala wydatki zwyczajne w kwocie 190.830 zł., nadzwyczajne 2.300 zł. Zamknięcie rachunków zaś wykazuje rzeczywiste wydatki zwyczajne 206.830 zł., nadzwyczajne 450 zł., przekroczono więc preliminarz w wydatkach zwyczajnych o 16.000 zł., w wydatkach zaś nadzwyczajnych wydano mniej niż preliminowano o 1.850 zł.

Oprócz wydatków na prowadzenie szpitala preliminował budżet na kupno gruntu pod budowę zakładu położnic i na roboty przygotowawcze 22.000 zł. Na te cele wydano 22.875 zł., z powodu zapłacenia nieprelimiowanej należytości od kontraktu kupna gruntu.

Na wykazane powyżej przekroczenie w wydatkach zwyczajnych złożyły się głównie dwie rubryki, a mianowicie: rubr. VII. „koszta gospodarcze“ i rubr. VIII. „koszta sanitarne“.

Rubr. VII. „koszta gospodarcze“. W tej rubryce preliminowano na zwykłą strawę i dodatek kwotę 45.500 zł., a wydano 55.517 zł. czyli więcej o 10.017 zł. Na to przekroczenie wpłynęły w pierwszym rzędzie wyższe ceny artykułów żywienia, a nadto tłómaczy takowe wzrost dni leczenia, których było o przeszło 20.000 więcej niż przyjęto za podstawę do preliminarza. Z tych samych powodów wydano na „pieczywo“ o 2.017 zł. więcej niż preliminowano.

W rubr. VIII. „koszta sanitarne“ przekroczono preliminowane na lekarstwa i potrzeby sanitarne 13.700 zł. o 3.502 zł. po części z powodu wzrostu ilości dni leczenia, a przeważnie wskutek zwiększenia się wydatków na desinfekcyę. Pozostałe rubryki i pozycye nieznaczne tylko wykazują różnice między preliminarzem, a rzeczywistym wynikiem i nie wymagają specyalnego wyjaśnienia.

Dochody.

Dochody preliminowane na 202.524 zł. przyniosły istotnie tylko 201.217 zł. Większe niż preliminowano dochody dały: dodatki od kasy miejskiej tytułem $^1/_5$ części dochodu z rogatek o 1.648zł. i zwroty kosztów leczenia od płacących za siebie i od funduszów obcokrajowych i innych publicznych o 1.581 zł., a to przeważnie z powodu zaprowadzenia kas chorych. Natomiast po-

brano z funduszu krajowego mniej niż preliminowano o 10.134 zł. tytułem zwrotu kosztów leczenia ubogich chorych, a to z powodu zniżenia taksy od 1. lipca 1891 z 84 ct. na 80 ct., a przeważnie z powodu, że przewlekało się badanie stosunków majątkowych w gminie zamieszkania i w gminie przynależności.

Wydatki szpitala wynosiły wraz z wydatkiem na kupno gruntu . .	230.155 zł.
Dochody własne	224.092 „
Niedobór wynosił .	6.063 zł.

i pokryty został z funduszu krajowego, a gdy w budżecie preliminowano nadwyżkę dochodów w kwocie 9.394 zł. przeto wynik rzeczywisty jest mniej korzystny o 15.457 zł. Jeżeli się jednak zważy, że tytułem zwrotu kosztów leczenia ubogich chorych, fundusz szpitala pobrał od funduszu krajowego mniej niż preliminowano o 10.134 zł., to powyżej wykazany niekorzystny wynik redukuje się do cyfry 5.323 zł.

Fundusz podrzutków we Lwowie.

Fundusz ten nie posiada żadnych własnych dochodów. Wszystkie jego wydatki pokrywa fundusz krajowy. W roku budżetowym fundusz krajowy wydał z tego tytułu więcej niż preliminowano o 1.186 zł., a to z powodu większych niż preliminowano wydatków tytułem zapomóg dla położnic.

Krajowy zakład dla obłąkanych na Kulparkowie.

Budżet preliminował dla tego zakładu wydatki w kwocie 165.524 zł., dochody własne 168.422 zł., a nadwyżka dochodów w kwocie 2.898 zł. miała wpłynąć do funduszu krajowego. Zamknięcie rachunków zaś wykazuje rzeczywiste wydatki w kwocie 177.946 zł., dochody 189.337 zł., a do funduszu krajowego wpłynęła nadwyżka dochodów 11.391 zł.

Cyfry powyższe wykazują wynik korzystniejszy od budżetu o 8.493 zł., gdy się jednak weźmie pod uwagę, że zakład ten pobrał od funduszu krajowego więcej niż preliminowano o 23.216 zł. tytułem zwrotu kosztów leczenia, okaże się, że właściwie wynik był niekorzystny o 14.723 zł. Niepomyślny ten wynik powstał głównie z powodu mniejszych od preliminowanych dochodów, tytułem zwrotu kosztów leczenia od płacących za siebie o przeszło 5.000 zł. i wskutek większych o 11.098 zł. wydatków na koszta gospodarcze; między któremi zwykła strawa i dodatki kosztowały więcej niż preliminowano o 5.664 zł., a pieczywo o 3.649 zł. więcej niż preliminowano. Przekroczenia te znajdują usprawiedliwienie we wzroście ilości dni leczenia (218.180 zamiast wziętych za podstawę 197.900) i podrożeniu niektórych artykułów żywności. Oprócz tych ważniejszych przekroczeń wykazują pozostałe rubryki i pozycye mniej ważne, różnice między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem; a wszystkie są dostatecznie przez Wydział krajowy uzasadnione i bliższego wyjaśnienia nie wymagają.

Krajowy szpital Św. Łazarza w Krakowie.

Budżet na r. 1891 preliminował wydatki tego szpitala: zwyczajne 174.815 zł., nadzwyczajne 66.461 zł. Dochody własne były preliminowane na kwotę 178.242 zł. tytułem zwyczajnych, a 65.642 zł. tytułem nadzwyczajnych wpływów, a nadwyżka dochodów w kwocie 2.608 zł. miała wpłynąć do funduszu krajowego. Zamknięcie rachunków zaś wykazuje rzeczywiste wyniki następujące: wydatki zwyczajne 189.079 zł., nadzwyczajne 66.459 zł., dochody zaś zwyczajne 188.781 zł.

nadzwyczajne 66.758 zł., a fundusz krajowy uzupełnił niedobór w kwocie 1.116 zł. Z porównania powyższych cyfr okazuje się, że w porównaniu z budżetem, wynik rzeczywisty był mniej korzystnym o 3.724 zł.

W wykazanych powyżej wydatkach i dochodach nadzwyczajnych mieści się kwota 65.000 zł. przyzwolona przez Wys. Sejm na r. 1891 na budowę pawilonu. W ciągu roku budżetowego wydano z tej kwoty właściwie tylko 2.817 zł. na przedwstępne roboty, resztę przeniesiono na rachunek r. 1892 w myśl uchwały Sejmowej z dnia 2. kwietnia 1892.

Znaczniejsze przekroczenia preliminowanych kwot wykazują 3 rubryki, a mianowicie: rubr. II, VII i XVII.

Rubr. II. „koszta utrzymania osób nieetatowych“ wykazuje przekroczenie w kwocie 1.395 zł., a to wskutek droższych artykułów żywności i zwiększonej o 6 osób posługi.

Rubr. VII. „koszta gospodarcze“ miała preliminowaną ogólną kwotę wydatków zwyczajnych 83.028 zł., a wydano istotnie 93.686 zł. czyli więcej o 10.658 zł. W poz. 29-tej rubryki lit. *a.* preliminowano na zwykłą strawę 41.000 zł., a wydano 50 816 zł. czyli więcej o 9.816 zł. W tej cyfrze przekroczenia mieści się koszt wina użytego na polewki i do potraw w kw. 1.095 zł., wskutek czego pozycya 29. *g.* wykazuje w wydatkach na wino zaoszczędzenie w kwocie 1.984 zł.

Pozostałą resztę przekroczenia w kwocie 8.721 zł. tłómaczy Wydział krajowy wyższemi cenami artykułów żywności i wzrostem ilości dni leczenia. Preliminarz ułożony został na przypuszczeniu 205.000 dni leczenia, w rzeczywistości jednak takich dni było 215.540. Przekroczenie w rubr. XVII. „koszta utrzymania mamek i dzieci“ o 1.014 zł., spowodowane zostało większą ilością dzieci do karmienia oddanych i utrzymywanych mamek.

W dziale dochodów wykazuje rubr. III. „Zwroty kosztów leczenia“ większe niż preliminowano wpływy o kwotę 10.092 zł., a to od funduszu krajowego więcej o 5.739 zł., od płacących za siebie więcej o 2.695 zł., a od funduszów publicznych więcej o 1.658 zł.

Zamknięcie rachunków wykazuje, jakto powyżej stwierdziliśmy wynik mniej korzystny od budżetu o 3.724 zł. Jeżeli jednak uwzględnimy, że tytułem zwrotu kosztów leczenia pobrał szpital od funduszu krajowego więcej niż preliminowano o 5.739 zł. okaże się że rzeczywisty wynik w porównaniu z budżetem właściwie był mniej korzystnym nie o 3.724 zł. ale o kwotę 9.463 zł.

Fundusz policyi krajowej.

Podług preliminarza na r. 1891 miały wydatki tego funduszu wynosić 805 zł. a dochody 6.070 zł. Nadwyżka dochodów w kwocie 5.265 zł. miała wpłynąć do funduszu krajowego. Zamknięcie rachunków wykazuje rzeczywiste dochody 6.029 zł. rzeczywiste wydatki 1.956 zł. wskutek czego do funduszu krajowego wpłynęła tylko kwota 4.073 zł. Przekroczenie wydatków na utrzymanie więźniów w domach przymusowej pracy i poprawy o 1.156 zł. tłómaczy ta okoliczność, że corocznie zwiększa się liczba utrzymywanych w tych domach w prowincyach austryackich indywiduów przynależnych do Galicyi.

Fundusz pożyczki krajowej z r. 1883.
„ „ „ „ 1884.
„ „ „ „ 1885.
„ „ „ „ 1888.

Wszystkie te fundusze wykazują rzeczyste wydatki nieznacznie tylko różniące się od preliminarzy, a wszystkie zachodzące różnice wypadły na korzyść budżetu, ponieważ nie wszystkie wylosowane obligacye i nie wszystkie płatne kupony do wypłaty zgłoszono. Fundusze te nie posiadają żadnych dochodów własnych. Wszystkie ich potrzeby pokrywa fundusz krajowy. We wszystkich czterech funduszach, fundusz krajowy wydał mniej niż preliminowano o 12.080 zł.

Fundusz pożyczki krajowej z r. 1891.

Na rok 1891 fundusz ten nie miał uchwalonego preliminarza dochodów i wydatków. Z gotówki uzyskać się mającej ze sprzedaży obligacyi miano pokryć koszta konfekcyi i emisyi i pierwszej raty amortyzacyjnej. Z pozostałej sumy miano użyć kwoty 753.699 na pokrycie niedoboru budżetowego r. 1891 a resztę wcielić do funduszu uposażenia kasy krajowej. Pożyczkę tę w nom. wartości $1^1/_2$ miliona emitowano po kursie 90.05 i uzyskano gotówką kwotę 1,350.750 zł. Na umorzenie pożyczki przez losowanie i opłatę kuponów za półrocze wypłacono i zarezerwowano 35.067 zł. Na opłaty skarbowe (należytości i podatek dochodowy) i konfekcyę zapłacono 14.053 zł. przekazano funduszowi krajowemu na pokrycie niedoboru budżetowego (w myśl uchwały sejmowej) 753.699 zł. a resztę w kwocie 547.930 zł. wcielono do funduszu uposażenia kasy krajowej.

Przechodzimy do trzeciej części naszego zadania to jest do zdania sprawy ze zamknięć rachunkowych funduszów samoistnych budżetem objętych.

Fundusz domestykalny, fundusz kultury krajowej, fundusz stanowy sierociński, i fundusz Aleksandra hr. Stadnickiego.

Wszystkie te fundusze nieznaczne tylko wykazują różnice między preliminarzem a rzeczywistym wynikiem, a pozostałości kasowe użyte zostały w myśl obowiązujących przepisów, bądź na pomnożenie majątku zarodowego, bądź też jak we funduszu hr. Stadnickiego zachowane na dalsze wydawnictwa, albo wreszcie jak to miało miejsce w funduszu kultury krajowej na dotacyę dla szkoły rolniczej w Dublanach. Przy tym funduszu należy jeszcze zaznaczyć, że oprócz preliminarzem oznaczonej kwoty dotacyi dla szkoły rolniczej w Dublanach, pozostała nadwyżka dochodów w kwocie 363 zł., która wcieloną została do funduszu krajowego jak to wykazuje rubr. XVI. a) poz. 58 dochodów funduszu krajowego.

Fundusz pożyczki krajowej z r. 1873.

Wydatki tego funduszu preliminowane na 53.114 zł. wynosiły w rzeczywistości tylko 48.645 zł. ponieważ nie wszystkie wylosowane obligacye zostały do spłaty przedłożone. Dochody własne tytułem zwrotu pożyczek udzielonych powiatom i tytułem prowizyi od tych pożyczek wynosiły 2.996 zł. Pozostałą nadwyżkę wydatków w kwocie 45.649 zł. pokrył fundusz krajowy, który z tego tytułu wydał mniej niż preliminowano o 3.465 zł.

Fundusz podrzutków w Krakowie.

Wydatki z własnych zasobów tego funduszu wynosiły 1.441 zł. dochody własne dały 1.620 zł., a nadwyżka dochodów w kwocie 179 zł. wcieloną została do majątku zarodowego. Na zapomogi dla położnic opuszczających z dziećmi bezpłatny oddział położnic przeznacza fundusz krajowy dla funduszu podrzutków osobną dotacyę. Na rok 1891 budżet preliminował taką dotacyę w kwocie 2.700 zł. W rzeczywistości zaś wydano na te zapomogi kwotę 3.438 zł. z powodu że większa liczba położnic poddała się praktyce lekarskiej.

Fundusz pożyczkowy na drogi powiatowe i gminne.

Dochody z dotac i krajowej, zwrotu pożyczek udzielonych powiatom, prowizyi zwłoki i prowizyi od lokacyi wynosiły ogółem 48.735 zł., wydatki w udzielonych powiatom pożyczkach 63.000 zł. a nadwyżkę wydatków pokryto z pozostałości z lat poprzednich w skutek czego lokacya w banku krajowym, która z początkiem r. 1891 wynosiła 17.897 zł. zredukowaną została z końcem tegoż roku do kwoty 3.632 zł. Zapas w gotówce w kwocie 400 zł. pozostał z końcem roku ten sam, tak że ogólna pozostałość z końcem roku 1891 wynosiła 4.032 zł. Oprócz tego posiadał ten fundusz z końcem roku 1891 w pożyczkach udzielonych, powiatom kwotę 190.006 zł. a ogólny stan czynny wynosił 194.037 zł. i w porównaniu z r. 1890 powiększył się o 20.662 zł. a mianowicie 20.000 zł. z dotacyi krajowej a 662 zł. z prowizyi zwłoki i odsetków.

Fundusze krajowych przedsiębiorstw melioracyjnych

a mianowicie: Gniłej Lipy (sekcya górna) potoku Kisieliny, rzeki Łęgu, rzeki Trześniówki, potoku Krzemienicy, Babulówki oraz Trześni i rzeki Brnia Nowego z dopływami, są szczegółowo wykazane w przedłożonem przez Wydział krajowy zamknięciu rachunków i nie wymagają szczegółowego ze strony komisyi budżetowej rozbioru. Zauważyć jednak należy, że fundusz regulacyi rzeki Gniłej Lipy nie wykazuje żadnych w tym roku wpływów z tytułu datków konkurencyjnych. Zaległa należytość wynosi 3.106 zł. Również i fundusz regulacyi potoku Krzemienicy i Babulówki nie wykazuje wpływów tytułem datków konkurencyjnych, ponieważ spółka zawiązała się dopiero w styczniu roku 1892.

Mówiąc o funduszu regulacyi rzeki Krzemienicy i Babulówki Komisya budżetowa zwraca uwagę, Wys. Sejmu, że poruszona w relacyi Wydziału krajowego str. 504/XI. zamknięcia rachunków — sprawa zaliczek pozostałych w ręku b. delegata w ten sposób załatwioną została, że bez interwencyi sądowej kwota 2.495 zł. 01 ct. uwidoczniona jako należytość czynna wpłynęła już do funduszu regulacyjnego.

Zdawszy w powyższy sposób sprawę z przekazanego jej zamknięcia rachunków i opierając się na wywodach i uwagach w niniejszem sprawozdaniu zawartych, komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Uchwała pierwsza:

Sejm udziela Wydziałowi krajowemu absolutoryum z rachunków funduszu krajowego, funduszów dotowanych ze skarbu krajowego i funduszów samoistnych budżetem objętych, złożonych za rok budżetowy 1891.

Uchwała druga:

Powyższe absolutoryum udzielone Wydziałowi krajowemu, obejmuje także absolutoryum dla c. k. Rady szkolnej krajowej z działu wydatków funduszu szkolnego krajowego.

Sposób użycia pozostałości kasowej z r. 1891 w sprawdzonej wysokości 237.486 zł. będzie przedmiotem osobnego sprawozdania.

Lwów, dnia 4. maja 1893.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni *m. p.*

Sprawozdawca:
Dr. B. Goldman *m. p.*

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

Aleg. 161.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o przedłożeniach Wydziału krajowego co do sposobu użycia pozostałości kasowej z roku 1891 tudzież w przedmiocie zmiany roku budżetowego.

Wysoki Sejmie!

Zamknięcie rachunków funduszu krajowego w ściślejszem tego słowa znaczeniu, przez komisyę budżetową zbadane i przez Wysoki Sejm do wiadomości przyjęte, wykazuje przewyżkę dochodów nad wydatkami w kwocie 237.486 zł.

Idąc za dotychczasową praktyką, podług której zarówno kredyt na pokrycie niedoboru roku rachunkowego jak i ewentualnie zwyżkę dochodów, czyli pozostałość z rachunków wstawiono do budżetu, którego uchwalenie następowało po zatwierdzeniu zamknięcia rachunkowego, należałoby wykazaną powyżej pozostałość wstawić do preliminarza na rok 1894, ponieważ budżet na rok 1893 już jest uchwalony.

Wydział krajowy jednak takiego wniosku nie czyni, odstępuje więc tym razem od dotychczasowej praktyki a sprawę użycia pozostałości kasowej z roku 1891 łączy Wydział krajowy z wnioskiem zmiany roku budżetowego.

Już w roku 1890 Wydział krajowy przedłożył Wysokiemu Sejmowi wnioski, zmierzające do zmiany roku budżetowego w tym kierunku, iżby asygnacye na rachunek każdego roku mogły być wydawane tylko po koniec lutego, a zrealizowane po koniec marca roku następnego, podczas gdy obecnie asygnuje się po koniec marca, a realizuje po koniec czerwca. Rok budżetowy zamiast obecnych 18 obejmowałby tylko 15 miesięcy. W sprawozdaniu swojem o tem przedłożeniu Wydziału krajowego komisya budżetowa uznała wprawdzie, że proponowana przez Wydział krajowy reforma zdołałaby przyspieszyć zamknięcia rachunków, pobudzić energię organów podwładnych Wydziału krajowego i ułatwić obrachunki ze Skarbem państwa. Ze względu jednak, że zmiana roku budżetowego pociąga za sobą nie faktyczny wprawdzie, ale rachunkowy ubytek dochodów w jednym roku, a mianowicie o tę kwotę, która w miesiącach kwietniu, maju i czerwcu wpływa do kasy krajowej na rachunek zaległości z roku poprzedniego, komisya budżetowa nie doradzała przyjęcia już teraz tej reformy, a zalecała odroczenie jej do czasu, kiedy finanse kraju zniosą łatwiej jednorazowy rachunkowy ubytek. Wysoki Sejm przychylił się wówczas do tego zdania.

Lecz już w roku 1892, zdając sprawę z zamknięcia rachunków za rok 1890, komisya budżetowa, zwracając uwagę na konieczną potrzebę przyspieszania zamknięć rachunkowych, oświadczyła, że jeżeli temu stoi na przeszkodzie dotychczasowa praktyka zamykania roku budżetowego z końcem czerwca roku następnego, to rzeczą będzie Wydziału krajowego zbadać zachodzące okoliczności i wnioski w tej sprawie Sejmowi przedłożyć.

Na tej podstawie Wydział krajowy ponawia swój wniosek z r. 1890 o zmianę roku budżetowego. Zmiana ta polega na skróceniu roku budżetowego o 3 miesiące, (to jest o miesiące Kwiecień, Maj i Czerwiec roku następnego) i spowoduje w tym roku, w którym będzie wyko-

nana, zmniejszenie dochodów z dodatków do podatków o całą tę kwotę, jakaby na rachunek tego roku wpłynęła w tych trzech miesiącach roku następnego. Według zestawienia opartego na zamknięciach rachunkowych wpłynęły w tych trzech miesiącach, o które rok budżetowy ma być skróconym następujące kwoty na rachunek roku poprzedniego: w r. 1890 na rachunek z r. 1889 kwota 252.689 zł., w r. 1891 na rachunek z r. 1890 kwota 309.547 zł., a w. 1892 na rachunek z r. 1891 kwota 295.052 zł, przeciętnie więc 285.763 zł. W ten sposób gdyby przeprowadzono proponowaną zmianę, a nie uchwalono żadnego na to pokrycia, rok ten, w którym ta zmiana zostanie dokonana, zamknięłoby niepotrzebnie dość znacznym niedoborem.

Aby uniknąć tej ewentualności, Wydział krajowy proponuje, aby na pokrycie tego rachunkowego niedoboru użyć pozostałości kasowej z roku 1891 w kwocie 237.486 zł.

W sprawozdaniu swojem z dnia 9. grudnia 1892 proponuje Wydział krajowy, aby zmiana roku budżetowego to jest skrócenie go o 3 miesiące weszło w życie już z rokiem budżetowym 1892 i w konsekwencyi wnosi zarazem, aby zwyżkę rachunków z roku 1891 przenieść na rok 1892. Wydział krajowy, uchwalając te wnioski, sądził, że jak to było zapowiadane, zwołanie Wysokiego Sejmu na dokończenie sesyi rozpoczętej we wrześniu 1892 nastąpi na styczeń, a najpóźniej na luty r. b., kiedy zatem oba te wnioski były mogły być wykonane przed zamknięciem asygnat na rok budżetowy 1892. Skoro jednak zwołanie sesyi sejmowej przeciągnęło się do kwietnia, uchwały ewentualne Wysokiego Sejmu na podstawie powyższych wniosków byłyby już niewykonalne, ponieważ skrócenie roku budżetowego 1892 jest już obecnie niemożliwem.

Okoliczność ta jednak nie osłabiła w niczem ważności powodów i argumentów przemawiających za konieczną potrzebą rychłej ile możności zmiany roku budżetowego i dlatego Wydział krajowy w dodatkowem sprawozdaniu z dnia 24. lutego b. r. wychodząc z założenia, że pozostałość z rachunków z r. 1891, najsnadniej w ten sposób użytą być może, ażeby nią pokryć rachunkowy ubytek z dodatków do podatków w tym roku, w którym po raz pierwszy nastąpi zmiana roku budżetowego, wnosi, aby termin wykonania wniosków odnoszących się do użycia pozostałości z r. 1891 i do zmiany roku budżetowego przenieść na rok budżetowy 1893.

Nadmienić przytem należy, że Wydział krajowy we wniosku swoim pozostawia nietknięty rok budżetowy funduszu szkolnego krajowego, który o wykonaniu uchwały sejmowej z dnia 11. stycznia 1888 w porozumieniu z c. k. Radą szkolną ostatecznie uregulowany został.

Opierając się na powyższym wywodzie i w uwzględnieniu okoliczności, że proponowana zmiana roku budżetowego umożebni Wydziałowi krajowemu przedkładanie zamknięć rachunkowych w miesiącu wrześniu każdego roku, na co wobec przeprowadzonej konwersyi długów indemnizacyjnych i spodziewanych w ciągu szeregu lat nadwyżek kasowych, szczególniejszą należy zwracać uwagę, — Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Pozostałości z rachunków roku 1891 w kwocie 237.486 złr. przenosi się na rachunek roku 1893 i wstawia się ją dodatkowo w budżet tegoż roku jako rubr. I poz. 1 dochodów.

2. Od roku budżetowego 1893 począwszy asygnacye na rachunek każdego roku budżetowego mają być wydawane po koniec lutego a zrealizowane po koniec marca roku następnego.

Lwów dnia 2. Maja 1893.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. B. Goldman *w. r.*

Aleg. 162.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o żądaniu c. k. Sądu powiatowego w Skoczowie na Szlązku względem zezwolenia na sądowe ściganie posła sejmowego Franciszka Strzygowskiego z Biały, z powodu grożącego rzekomo niebezpieczeństwa stanu piwnicy w Świętoszkowej — (przynależności Grodźca, jako majątku tegoż na Szlązku.)

Wysoki Sejmie!

C. k. Sąd powiatowy w Skoczowie na Szlązku pismem z dnia 25. grudnia 1892 żąda wydania zezwolenia na karnosądowe ściganie posła Strzygowskiego, z powodu grożącego jakoby stanu piwnicy tegoż w Świętoszkowej na Szlązku.

W poprzedniem piśmie z dnia 24. listopada 1892 r. do L. 3.718, do którego zaś nie załączono ani doniesienia żandarma, na którem się żądanie dochodzenia karnego opiera, ani protokołu i aktów istoty czynu i stanu rzeczy dotyczących, ale tylko przytoczono, jakoż żandarm obchodny o wadliwym stanie tejże piwnicy Sądowi doniósł i dochodzenie na tem tle rozpoczęto, acz ani władza policyjna miejscowa grożącego stanu tego nie monitowała, ni też właściciela do naprawy wezwała, ani też wypadek jaki się wydarzył, za któryby właściciel do odpowiedzialności sądowej pociągany został, twierdzono jedynie w konkluzyi, że mógłby się kto uszkodzić, gdyby tamtędy przechodząc — utknął nogą w dziurach powierzchni sklepionej piwnicy, trawą porosłej.

Gdy w obecnym wypadku wystarczy: aby władza miejscowa ze stanowiska policyi budowniczej po skonstatowaniu zachodzącej potrzeby naprawy bezzwłocznej właściciela pod grzywną do reparacyi tych luk w sklepieniu piwnicznem znagliła i ewentualnego dostępu żerdziami zresztą zabitej piwnicy zakazała — zaniedbania wymaganej ostrożności zaś właścicielowi bliżej nie dowiedziono, niemaż na razie powodu do ociągania posła w czasie sesyi bieżącej od obowiązków mandatu sejmowego i wzywania do śledztwa wstępnego, dlatego też komisya prawnicza — bez zażądania nawet aktów — których do odezwy swej sąd nie załączył — a co do których sporną w zasadzie jest rzeczą, czy w ogóle Sąd do zakomunikowania ich obowiązanym się sądzić będzie, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem odmawia zezwolenia na ściganie karno sądowe posła Franciszka Strzygowskiego z Biały, — z powodu jakoby niebezpieczeństwa piwnicy w majętności tegoż Świętoszkowej — przynależności Grodźca na Szlązku.

Lwów dnia 5. maja 1893.

Przewodniczący:
***Zoll** w. r.*

Sprawozdawca:
***Weigel** w. r.*

Aleg. 163.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego z dnia 25. października 1892 r. do LW. 48.033/92, względem rezolucyi do c. k. Rządu w sprawie ustanowienia c. k. trybunału I. instancyi z siedzibą w Czortkowie i ośmiu c. k. sądów powiatowych, co do których już poprzednio Wysoki Sejm udzielił c. k. Rządowi swoją opinię.

Wysoki Sejmie!

Pod dniem 24. kwietnia b. r. do liczby 427/93 przekazał Wysoki Sejm komisyi prawniczej wtóre sprawozdanie Wydziału krajowego, względem rezolucyi: wezwania c. k. Rządu o przyspieszenie ustanowienia c. k. trybunału I. instancyi z siedzibą w Czortkowie i ośmiu c. k. sądów powiatowych, co do których Wysoki Sejm już poprzednio udzielił był swej opinii c. k. Rządowi do załatwienia.

Komisya prawnicza podnosząc po raz wtóry, jak potrzebnem a nawet piekącem jest, iżby c. k. Rząd w obec tylekroć tak w sejmie jak w radzie państwa podnoszonej i uznanej konieczności ustanowienia liczniejszych sądów powiatowych i pomnożenia trybunałów I. instancyi w Galicyi, oraz wykazywanych ekonomicznych i handlowych potrzeb kraju (pod tym względem w porównaniu z innemi krajami państwa bardzo zaniedbanego i pokrzywdzonego), więcej rączą i pilniejszą rozwinął czynność, przypominając Mu, iloma to uchwałami od r. 1874 począwszy, w tym kierunku o uwzględnienie się ciągle upominał — wnosi zgodnie z Wydziałem krajowym

Wysoki Sejm raczy uchwalić!

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wzywa c. k. Rząd, aby w myśl uchwał swoich od r. 1874 do 1889 zechciał dla zapewnienia należytego wymiaru sprawiedliwości w kraju tutejszym jak najrychlej ustanowić c. k. trybunał I. instancyi z siedzibą w mieście Czortkowie, tudzież nowe c. k. sądy powiatowe w Podwołoczyskach, Żabiem, Jaworzniu, Jezierzanach, Zakliczynie, Ottyni, Bołszowcach i Wielopolu, sukcesyjnie w porządku wyżej wymienionym.

Lwów dnia 5. maja 1893.

Przewodniczący:
Zoll w. r.

Sprawozdawca:
Weigel w. r.

Aleg. 164.

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego o jego czynnościach w zakresie budowli wodnych i melioracyj.

Wysoki Sejmie.

Przekazane uchwałą Wysokiego Sejmu z d. 26. kwietnia r. b. komisyi gospodarstwa krajowego do zbadania sprawozdanie z czynności Wydziału krajowego w dziale budowli wodnych i mielioracyj stanowi uzupełnienie załatwionego już przez Wysoki Sejm w miesiącu wrześniu 1892 przedłożenia i obejmuje następne sprawy:

1) wykonanie uchwał Sejmowych;

2) załatwienie odstąpionych Wydziałowi krajowemu do urzędowania petycyj:

3) postęp budowy przy publicznych robotach melioracyjnych prowadzonych przez kraj, powiaty i spółki wodne:

4) czynności bióra melioracyjnego i jego organizacyą;

5) obecny stan państwowego funduszu melioracyjnego i udział naszego kraju w tym funduszu.

Co do pierwszych dwóch działów sprawozdania Wydziału krajowego zaznacza z zadowolnieniem komisya, że uchwalone przez Wysoki Sejm projekty ustaw, a w szczególności projekty czterech ustaw melioracyjnych regulacya (Biały, — obwałowanie Wisły w powiecie Wielickim, zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Stryja i Skawy), które miały wejść w życie w r. 1892, uzyskały sankcyą Cesarską, oraz że wszystkie uchwały Wysokiego Sejmu zostały przez Wydział krajowy ściśle i z pożytkiem dla spraw wykonane.

Roboty przy dwóch przedsiębiorstwach krajowych, które mają prowadzić organa techniczne Wydziału krajowego, mianowicie przy regulacyi Biały i obwałowanie prawego brzegu Dunajca, tudzież przy obwałowaniu prawego brzegu Wisły w powiecie Wielickim, zostały już roku 1892 rozpoczęte; natomiast roboty przy zabudowaniach potoków górskich w dorzeczu Stryja i Skawy zostały odroczone do roku bieżącego z powodu braku sił technicznych przy sekcyi Przemyskiej c. k. oddziału leśno — technicznego.

Zatwierdzenie rozporządzeń wykonawczych do wymienionych czterech ustaw melioracyjnych doznało zwłoki, gdyż, jak się okazuje ze sprawozdania Wydziału krajowego, c. k. Ministerstwo rolnictwa żąda usunięcia delegatów Wydziału krajowego z zarządów budowy, zwłaszcza przy zabudowaniach potoków górskich. Komisya gospodarstwa krajowego miała już dwa razy sposobność zająć stanowisko w tej sprawie, mianowicie: w sprawozdaniu

z dnia 28. marca 1892 l. s. 1804 o przedłożeniu melioracyjnem Wydziału krajowego, gdzie zgodnie ze zdaniem Wydziału krajowego oświadczyła się przeciw wyeliminowaniu żywiołu obywatelskiego z zarządów budowy przy krajowych przedsiębiorstwach melioracyjnych, nie mniej też w sprawozdaniu z r. 1886 (alegat 129 do stenogr. sprawozd. Sejmu) w którem zasadniczo zaznaczyła potrzebę oddzielenia kasowości od strony technicznej przy krajowych przedsiębiorstwach melioracyjnych. Ingerencyą delegatów Wydziału krajowego przy zabudowaniach potoków górskich, uważa komisya za tem bardziej potrzebną, że prowadzący te roboty zawodowi leśnicy, zazwyczaj nie są obznajomieni dokładnie z cenami i stosunkami miejscowemi, w skutek czego koszta budowy wypadają za wysokie, jak to się okazało przy zabudowaniu jarów w dorzeczu Gniłej Lipy (alegat 5 sprawozdania Wydziału krajowego).

Oprócz powyższych czterech przedsiębiorstw melioracyjnych wchodzi w roku bieżącym w wykonanie regulacya rzeki Bugu. Jakkolwiek bowiem uchwalony przez Wysoki Sejm dnia 23. września 1892 odnośny projekt ustawy nie otrzymał sankcyi Cesarskiej, Wydział krajowy stosując się do rezolucyi Wysokiego Sejmu z dnia 23. września 1892, zarządził już rozpoczęcie robót, poruczając kierownictwo budowy jednemu z techników biura melioracyjnego.

Przedstawiony szczegółowo w 3 dziale sprawozdania Wydziału krajewego postęp budowy za rok 1891 przy dziesięciu melioracyjnych przedsiębiorstwach prowadzonych przez kraj, Wydział powiatowy Tarnobrzeski i spółki wodne jest w porównaniu z rezultatami osiągniętymi w latach poprzednich mniej pomyślnym. Niekorzystny ten wynik czynności budowlanej usprawiedliwia Wydział krajowy wypadkami elementarnymi, a mianowicie: powodzią zatorową, która na wiosnę 1891 r. wyrządziła wielkie szkody w robotach regulacyjnych, tudzież częstrmi słotami i ulewnymi deszczami, które przeszkadzały w budowie i spowodowały podwyższenie cen jednostkowych.

Przekroczenia preliminarzy kosztorysowych, jakie się okazały w roku 1891, znajdą przeważnie pokrycie w oszczędnościach lat poprzednich z wyjątkiem dwóch przedsiębiorstw: regulacyi Kisielina i Nowego Brnia, przy których z powodu niskich cen jednostkowych i niedostatecznych obliczeń dawnych operatów rządowych przekroczenia te corocznie się powtarzają, tak iż dla ukończenia robót programem objętych zajdzie potrzeba wydania nowych ustaw i uchwalenia dodatkowych zasiłków z funduszu krajowego i państwowego meliorącyjnego. Komisya zwraca przytem uwagę na zbyt wielkie różnice w cenach jednostkowych przy pojedyńczych przedsiębiorstwach i wyraża życzenia by Wydział krajowy dążył do możliwego uchylenia takowych.

W myśl uchwalonego przez Wysoki Sejm dnia 6. kwietnia 1892 etatu osób i płac tudzież w miarę przyzwolonych kredytów, zorganizował Wydział krajowy w roku ubiegłym krajowe biuro melioracyjne i wypracował instrukcyą służbową dla tego biura, którą obecnie przedkłada Wysokiemu Sejmowi do zatwierdzenia.

Szczegółowe przepisy tej instrukcyi o udzielaniu pomocy technicznej biura melioracyjnego do projektowania i wykonania melioracyj prywatnych odpowiadają uchwale Wysokiego Sejmu i wskazówkom komisyi gospodarstwa krajowego, reszta zaś postanowień wypływa bądź to z ustanowy służby krajowej, bądź też innych obowiązujących przepisów. Zdaniem komisyi wypadałoby jedynie zmienić pierwszy ustęp §. 4, który zobowiązuje dyrektora biura i kierowników ekspozytur do zawiadamiania Wydziału krajowego o każdorazowem opuszcze-

niu siedziby urzędowej w celach służbowych, w tym kierunku, ażeby to zawiadomienie było wymaganem przy komisyach trwających przynajmniej dni ośm. Przez tę zmianę, uniknie się nieproduktywnego relacyonowania, które przy częstych wyjazdach zwłaszcza kierowników ekspozytur może się nieraz codziennie powtarzać. W tym celu proponuje komisya umieszczenie w ustępie pierwszym §. 4. następnego dodatkowego zdania: „jeżeli ich nieobecność potrwa po nad dwa tygodnie“, i w tem zmienionem brzmieniu przedkłada komisya Wysokiemu Sejmowi instrukcyą do uchwały.

Aprobując unormowany przez Wydział krajowy w §. 1. instrukcyi zakres działania biura melioracyjnego z którego na razie wyłączoną zostaje sprawa zaopatrywania gmin w wodę, ażeby działalność biura wyłącznie ku melioracyom rolnym była skierowaną, pozwala sobie komisya zwrócić uwagą Wysokiego Sejmu na rozliczne czynności, które temu biuru bywają poruczane, które jednak z melioracyami rolnemi nie stoją w żadnym związku. I tak z przedkładanych Wysokiemu Sejmowi corocznie wykazów czynności biura melioracyjnego okazuje się, że technicy tego biura oprócz projektowania i wykonywania melioracyj zajmują się sprawami drogowemi, wykonywaniem urządzeń dla młynów, robotami należącemi do działu budownictwa lądowego i t. p., które to roboty nie należą do zakresu działania biura a wstrzymują prace melioracyjne, chociaż pracom tym siły biura dotychczas podołać nie mogą. Idąc więc za intencyą Wydziału krajowego zaznaczoną w instrukcyi, komisya gospodarstwa krajowego wyraża zdanie, że należałoby używać techników biura melioracyjnego przedewszystkiem do czynności w §. 1. instrukcyi wskazanych.

Z przedłożonego przez Wydział krajowy wykazu kwot przyznanych z państwowego funduszu melioracyjnego na roboty w poszczególnych krajach koronnych, powzięła komisya z zadowoleniem wiadomości, że kraj nasz dzięki staraniom Reprezentacyi swej w Radzie państwa oraz usiłowaniem Wydziału krajowego, uzyskał w ósmym roku istnienia tego funduszu udział, jaki mu się należy w stosunku do jego rozległości, ilości wód i potrzeb. Wedle uchwalonego bowiem przez Radę państwa preliminarza państwowego funduszu melioracyjnego na rok 1893 z przyznanej z tego funduszu ogólnej sumy 7,639.527 złr. w. a. (bez uwzględnienia pożyczek i kosztów utrzymania oddziału leśno technicznego dla robót górskich) przypada na kraj nasz 2,206.719 złr. w. a. czyli 28.88%, podczas gdy jeszcze w roku 1891 udział naszego kraju wynosił 787.143 złr. w. a. czyli 18.14%.

Wykazując stan państwowego funduszu melioracyjnego, zwrócił Wydział krajowy uwagę Wysokiego Sejmu na możliwość zużytkowania tego funduszu do wykonania drenowania w szerszych rozmiarach, którego potrzeba tak ogólnie w kraju bywa odczuwaną. Pierwszy przykład podobnego zużytkowania dał Sejm dolno-austryacki, uchwalając w roku 1892 ustawę, wedle której do kosztów ogólnych 30.000 złr. w. a. tak fundusz krajowy, jak i państwowy fundusz melioracyjny, przyczyniają się zasiłkami bezzwrotnymi po 11.400 złr. w. a.

Komisya gospodarstwa krajowego wyraża zdanie, że mimo mającego się uchwalić przez Wysoki Sejm ogólnego programu regulacyi wód i melioracyj w całym kraju, należałoby w drodze specyalnych ustaw krajowych przeprowadzić kilka wzorowych drenowań dla spopularyzowania tej ważnej a rentownej melioracyi, zwłaszcza w podgórskich powiatach wschodnich, gdzie grunta są nieprzepuszczalne a melioracye lokalne zaledwie na próbę bywają podejmowane.

Komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 11. kwietnia 1893 l. I6.887 z czynności w zakresie budowli wodnych i melioracyj;

Alegat ·/. 2) Sejm zatwierdza załączoną ·/. instrukcyą służbową dla biura melioracyjnego przy Wydziale krajowym.

Lwów dnia 5. maja 1893.

Przewodniczący:
S. Polanowski.

Sprawozdawca:
J. Tarnowski.

Instrukcya służbowa

dla biura melioracyjnego przy Wydziale krajowym.

I. Postanowienia ogólne.

§. 1.

Zakres działania biura.

Do zakresu działania krajowego biura melioracyjnego należy:

1. inicyowanie, projektowanie, wykonywanie i nadzór regulacyi wód niespławnych, tudzież ulepszeń gruntów za pomocą osuszenia i nawodnienia;

2. konserwacya i nadzór wykonanych przy pomocy funduszu krajowego przedsiębiorstw melioracyjnych;

3. ulepszenie podziału pól i komasacya gruntów wraz z zakładaniem dróg polnych;

4. udzielanie fachowych opinij w sprawach podpadających pod postanowienia ustawy wodnej;

5. zakładanie, utrzymywanie i ewidencya krajowych stacyj ombrometrycznych i wodoskazowych, tudzież przeprowadzanie studyów hydrometrycznych na rzekach niespławnych.

§. 2.

Skład biura.

Do sprawowania czynności w ustępie 2, 3, 4 i 5, §-fu 1. wymienionych, tudzież projektowania, wykonywania i nadzoru melioracyj publicznych powołanem jest przedewszystkiem biuro centralne przy Wydziale krajowym, które się składa z dyrektora i odpowiedniej liczby fachowo uzdolnionych urzędników.

Projektowaniem, wykonywaniem i nadzorem robót melioracyjnych, przeprowadzanych przez poszczególnych właścicieli gruntów zajmują się, o ile Wydział krajowy odmiennie nie postanowi, ekspozytury biura melioracyjnego, których liczbę i miejsce urzędowania ustanawia Sejm na wniosek Wydziału krajowego.

Kierownictwo ekspozytur biura melioracyjnego poruczа Wydział krajowy obznajomionym z techniką melioracyjną urzędnikom biura, którym w miarę potrzeby przydziela się odpowiednią liczbę sił technicznych i dozorców melioracyjnych.

Bliższe postanowienia co do kwalifikacyi urzędników biura melioracyjnego zawiera §. 6. uchwalonego przez Sejm etatu tego biura.

§. 3.

Stosunek służbowy urzędników biura i ekspozytur.

Wszyscy urzędnicy biura melioracyjnego podlegają pod względem służbowym i dyscyplinarnym Wydziałowi krajowemu a w szczególności członkowi Wydziału krajowego, któremu biuro jest przydzielone (§. 19. ustanowy służby krajowej).

Bezpośrednim przełożonym urzędników tego biura po myśli §. 24. instrukcyi dla Wydziału krajowego jest dyrektor, który przydziela im prace i czuwa nad ich wykonaniem.

Personal pomocniczy ekspozytur podlega bezpośrednio ich kierownikom.

§. 4.

Komisye, urlopy i przeszkody służbowe.

Dyrektor biura, zarówno jak i kierownicy ekspozytur winni donieść Wydziałowi krajowemu o każdorazowem opuszczeniu siedziby urzędowej w celach służbowych, podobnie jak i o powrocie, jeżeli ich nieobecność potrwa ponad dni ośm.

Urlopów do dni ośmiu w ciągu tego samego roku kalendarzowego, udzielać może urzędnikom biura centralnego i kierownikom ekspozytur przełożony Członek Wydziału krajowego, personalowi zaś ekspozytur ich kierownicy przy równoczesnem zawiadomieniu Wydziału krajowego.

Urlopów na czas dłuższy udziela Wydział krajowy.

W razie choroby lub przeszkody w służbie (powołania do ćwiczeń wojskowych) winien urzędnik zawiadomić natychmiast swego przełożonego, a na żądanie lub w razie dłuższej choroby, wykazać się świadectwem lekarza (§. 20. ustanowy służby krajowej).

§. 5.

Korespondencya.

Centralne biuro melioracyjne nie koresponduje ani ze stronami, ani z władzami; lecz wszelkie podania bezpośrednio do niego nadchodzące załatwia Wydział krajowy (§. 56. instrukcyi dla Wydziału krajowego).

Natomiast kierownicy ekspozytur i urzędnicy przeznaczeni do prowadzenia budowy korespondują bezpośrednio z władzami i stronami w obrębie kraju, przyczem w obec krajowych władz centralnych używać mają formy sprawozdań i intytulacyi „wysoki“, w obec innych zaś władz formy odezw i intytulacyi „świetny„.

§. 6.

Manipulacya wewnętrzna ekspozytur i kierowników budowy.

Wszystkie pisma nadchodzące do ekspozytur i kierowników budowy, zarówno jak i od nich wychodzące na skutek własnej inicyatywy (przypomnienia) urzędowe mają być zaciągane do protokołu podawczego, który dla każdego roku kalendarzowego ma być otwartym z dniem 1. stycznia, a zamkniętym z dniem 31. grudnia.

Co się tyczy załatwiania ekshibitów, ekspedyowania i regestrowania należy się zastósować do odnośnych przepisów instrukcyi służbowej dla manipulacyi wewnętrznej Wydziału krajowego z dnia 14. września 1866.

§. 7.

Urządzenie lokalów urzędowych, zaopatrzenie w przyrządy i rekwizyta.

Przedmioty potrzebne do urządzania lokalów urzędowych ekspozytur, nie mniej też potrzebne do zdjęć i wykonania robót, instrumenty i przyrządy zakupuje Wydział krajowy na wniosek dyrektora biura, względnie kierowników ekspozytur.

Z końcem roku winni przedłożyć kierownicy ekspozytur, zarówno jak i urzędnicy biura centralnego, inwentarz wszystkich przedmiotów do użytku im oddanych wraz z podaniem wartości.

Do odpisania zużytych przedmiotów inwentarza potrzebnem jest zezwolenie Wydziału krajowego.

Na utrzymanie lokalów urzędowych, tudzież obsługę, opał i oświetlenie otrzymują kierownicy ekspozytur ryczałt przez Sejm uchwalony.

Potrzeb rysunkowych i kancelaryjnych dostarcza ekspozyturom Wydział krajowy.

§. 8.

Dyety, koszta podróży i dodatki budowlane.

Co do wymiaru dyet i kosztów podróży przy zdjęciach i nadzorze robót publicznych, zarówno jak i prywatnych obowiązują przepisy wydane przez Sejm uchwałą z dnia 15. października 1881, a mianowicie:

a) wysokość dyet wynosi:

1. dla urzędników z płacą stałą 1.500 zł. i wyżej po 5 zł. na dzień;

2. dla urzędników z płacą stałą 1.000 aż do 1 5000 zł. po 4 zł. dziennie;

3. dla wszystkich innych urzędników i elewów po 3 zł. dziennie;

b) koszta podróży należą się dla wszystkich urzędników biura i elewów w wysokości należytości II. klasy za jazdę koleją żelazna, lub I. klasy za jazdę statkiem parowym, przy podróży zaś końmi w wysokości 13·2 ct. za każdy kilometr, oprócz wynagrodzenia za myto.

Przy komisyach, które prawdopodobnie przez jeden miesiąc w jednem miejscu potrwają, może Wydział krajowy zamiast dyet oznaczyć z góry pewien ryczałt (§. 11. uchwały Sejmowej z dnia 15. października 1881.)

W czasie prowadzenia budowy przy przedsiębiorstwach ustawowych, korzystając z pomocy skarbu państwa i kraju, otrzymują kierownicy robót zamiast dyet i kosztów podróży w obrębie pola roboczego miesięczne dodatki budowlane, których wysokość normują instrukcye i rozporządzenia wykonawcze wydane w myśl postanowień specyalnych ustaw melioracyjnych przez Wydział krajowy w porozumieniu z Administracyą państwa.

II. Postanowienia szczegółowe.

§. 9.

Projektowanie i wykonanie robót publicznych.

Przy zdjęciach i projektowaniu melioracyj publicznych, które mają korzystać z zasiłków państwowego funduszu melioracyjnego, winno biuro melioracyjne zastósować się ściśle do przepisów rozporządzenia Ministerstwa rolnictwa wydanego w porozumieniu z Ministerstwem spraw wewnętrznych dnia 18. grudnia 1895 (Dz. p. p. Nr. 1. ex 1886).

Bliższe postanowienia co do prowadzenia budowy przy melioracyach publicznych zawierają specyalne instrukcye i rozporządzenia wydane lub ułożyć się mające przez Wydział krajowy wspólnie z Administracyą państwa.

§. 10.

Pomoc techniczna dla melioracyi prywatnych.

W miarę przyzwolonych przez Sejm funduszów, oraz sił dyspozycyjnych ekspozytur biura melioracyjnego udziela Wydział krajowy bezpłatnej pomocy technicznej, poszczególnym właścicielom gruntów do projektowania wytyczania i kontroli robót melioracyjnych.

Koszta podróży koleją żelazną do najbliższej stacyi i z powrotem, tudzież dyety urzędnika technicznego pokrywa w myśl uchwały sejmowej z dnia 6. kwietnia 1892 fundusz krajowy.

Natomiast strony interesowane obowiązane są:

a) opłacać przyjętych przez urzędnika do zdjęć robotników (w liczbie od 3 do 5), z których jeden dla przyspieszenia roboty może być figurantem stałym lub uczniem krajowego kursu dozorców melioracyjnych;

b) dostarczyć potrzebnych do pomiarów palików, oraz podwód tak ze stacyi kolejowej do miejsca zamieszkania i z powrotem, jak i z miejsca zamieszkania do pola roboczego i napowrót, jeżeli pole robocze znajduje się w odległości kwadransa drogi (§. 11. alegatu H. ustanowy służby krajowej);

c) pokrywać wynagrodzenie i koszta utrzymania dozorcy melioracyjnego przeznaczonego przez kierownika ekspozytury do wykonania zaprojektowanych robót.

W razie, gdyby właściciel gruntu nie dopełnił obowiązku pod a, b, określonego i przez spowodowanie zwłoki narażał fundusz krajowy na niepotrzebne wydatki, urzędnik bióra melioracyjnego przerwać ma swą czynność i donieść o tem Wydziałowi krajowemu; właściciel zaś gruntu obowiązanym będzie wynikłe stąd koszta komisyjne zwrócić funduszowi krajowemu.

§. 11.

Warunki udzielania bezpłatnej pomocy technicznej dla melioracyi prywatnych.

Bezpłatnej pomocy technicznej do projektowania i wykonania melioracyj prywatnych w granicach §. 10. niniejszej instrukcyi określonych, udziela Wydział krajowy pod następującymi warunkami:

1. rentowność zamierzonej przez właściciela melioracyi ma być stwierdzoną przez kierownika właściwej ekspozytury biura melioracyjnego, ewentualnie także przez znawcę agronomicznego;

2. właściciel gruntu żądający bezpłatnej pomocy technicznej biura melioracyjnego winien złożyć pisemną deklaracyą, mocą której zobowiąże się zwrócić funduszowi krajowemu koszta zdjęć (dyety i koszta podróży urzędnika technicznego), oraz unormowaną w instrukcyi z dnia 20. grudnia 1878 l. 57.740 ex 1878 taksę za projekt, jeżeli w przeciągu trzech lat od dnia otrzymania planów nie przystąpi do wykonania zaprojektowanych robót.

Unormowana w powołanej instrukcyi taksa za projekt wynosi:

za przestrzeń do 5 morgów włącznie po 2 zł.
za następnych 5 morgów od 6—10 włącznie po 60 ct.
„ „ 10 „ „ 11—20 „ „ 50 „
„ „ 30 „ „ 21—50 „ „ 40 „
„ każdy dalszy morg po . . . . 30 „

§. 12.

Instruowanie i wnoszenie podań o pomoc techniczną.

Właściciele gruntów chcący korzystać z pomocy technicznej biura melioracyjnego do zaprojektowania robót melioracyjnych, winni wnieść za pośrednictwem właściwej ekspozytury do Wydziału krajowego podanie, w którem mają zamieścić deklaracyą, że się poddają postanowieniom niniejszej instrukcyi, a w szczególności przepisom §§. 10. i 11., oraz wykazać:

1. obszar i rodzaj kultury gruntu, na którym ma być wykonaną melioracya;

2. wadliwości gruntu, które mają być przez melioracyą usuniętę, oraz oczekiwanie z melioracyi korzyści, które to okoliczności mogą być udowodnione opinią fachowego agronoma;

3. odpowiedni ze względu na zagospodarowanie gruntu czas, w którym zdjęcia mają być wykonane.

W podaniach o udzielenie pomocy technicznej do wykonania zaprojektowanych już przez biuro robót melioracyjnych, należy tylko podać obszar gruntu, na którym melioracya w danym roku ma być przeprowadzoną, oraz termin zamierzonego rozpoczęcia robót.

Na uwzględnienie liczyć mogą tylko te podania, które najdalej do końca lutego każdego roku będą wniesione.

§. 13.

Program robót.

Najpóźniej do 15. marca każdego roku winni ułożyć kierownicy ekspozytur na podstawie wniesionych podań program robót i takowy przedłożyć Wydziałowi krajowemu do zatwierdzenia.

W programie tym mają być szczegółowo wymienione:

Objekty melioracyjne (obszar gruntu, rodzaj melioracyi i t. p.), następstwo robót, czas potrzebny do konania roboty (zdjęcia, wytyczenia lub kontroli) oraz funkcyonaryusze ekspozytury, którzy te roboty mają wykonać, względnie nadzorować.

Przedewszystkiem mają być uwzględnione w pro-

gramie te zgłoszenia, które mają na celu wykonanie zaprojektowanych już przez biuro melioracyj, zresztą należy zachować porządek, w jakim podania bądź to do Wydziału krajowego, bądź też do ekspozytur wpływały, o ile ten porządek da się pogodzić z podanymi przez strony terminami.

Przytem należy także baczyć, ażeby roboty na gruntach położonych w sąsiedztwie były wykonane w bezpośredniem następstwie, a to celem możliwego zredukowania kosztów podróży i uniknięcia niepotrzebnych wydatków.

§. 14.

Projekty melioracyj prywatnych.

Projekty sporządzone przez ekspozytury biura melioracyjnego, mają być przedkładane do zatwierdzenia Wydziałowi krajowemu, który takowe przesyła stronom wraz z obliczeniem kosztów poniesionych przez fundusz krajowy i taksę za projekt, przyrównoczesnem powołaniu się na postanowienie ustępu 2. §. 11. niniejszej instrukcyi.

Przed rozpoczęciem robót wręczyć ma strona zatwierdzony projekt właściwej ekspozyturze, gdzie takowy ma być stale przechowanym dla ewentualnego zużytkowania przy konserwacyi wykonanej melioracyi.

§. 15.

Zaliczki i partykularze.

Z początkiem corocznej kampanii roboczej zażądać ma kierownik ekspozytury odpowiedniej zaliczki na pokrycie kosztów podróży i dyet dla wykonania robót programem objętych.

Partykularze kosztów podróży i dyet wraz z dziennikami czynności, w których ma być dokładnie wykazanym rozmiar wykonanej roboty, przedkładać mają kierownicy ekspozytur z upływem każdego miesiąca Wydziałowi krajowemu do sprawdzenia.

W razie, jeżeli rozmiar przeprowadzonych zdjęć jest niezadowalniający, lub przerwa w czynności nie została dostatecznie usprawiedliwioną, przysługuje Wydziałowi krajowemu prawo zredukowania należytości z tytułu dyet.

Przy wykonaniu zaprojektowanych robót dopuszczalną jest z reguły tylko dwukrotna obecność urzędnika technicznego na polu roboczem: raz dla wytyczenia i niwelacyi, powtórnie dla kontroli i odebrania robót.

III. Postanowienia końcowe.

§. 16.

W sprawach nieprzewidzianych niniejszą instrukcyą obowiązuje urzędników biura melioracyjnego ustanowa służby krajowej wraz z wydanymi przez Sejm i Wydział krajowy późniejszymi przepisami.

Postanowienie §. 27. ustanowy służby krajowej, które w pewnych wypadkach dopuszcza uboczne zatrudnienia dla urzędników krajowych, ogranicza się jednak o tyle, że urzędnikom biura melioracyjnego nie wolno przedsiębrać na własną rękę robót w §. 1. niniejszej instrukcyi wskazanych.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

Aleg. 165.

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego z petycyi miejscowości Czekaj pniowski, powiatu Tarnobrzeskiego, o przesunięcie trasy prawego wału Sanu.

Wysoki Sejmie!

W myśl ustawy z dnia 9. Czerwca 1889. Dz. u. kraj. Nr. 48. o uzupełnieniu obwałowania Wisły i Sanu w powiecie Tarnobrzeskim przeprowadza obecnie Wydział powiatowy Tarnobrzeski rekonstrukcyą, a mianowicie: rozszerzenie i podwyższenie prawego wału rzeki Sanu w przysiołku Czekaj pniowski, należącym do gminy Pniów.

Ponieważ wymieniony przysiółek wskutek podrywania brzegów przez rzekę San prawie połowę swych gruntów utracił, a trasa dawnego wału Sanu usypanego tuż obok domów mieszkalnych i zabudowań gospodarskich ma być przy zamierzonej rekonstrukcyi zatrzymaną, użalają się mieszkańcy w petycyi wniesionej do Wysokiego Sejmu, że przy podwyższeniu i rozszerzeniu wału, domy ich zostaną zaciemnione i obejścia gospodarskie ścieśnione, a przytem zanoszą prośbę do Wysokiego Sejmu o przesunięcie trasy wału ku Sanowi dla uchylenia tych niedogodności oraz ochrony gruntów, które w razie przeciwnym pozostać by musiały pod zalewem.

W sprawozdaniu z d. 25. kwietnia r. b. l. 2031, które udzielił Wydział krajowy Komisyi gospodarstwa krajowego, popiera Wydział powiatowy Tarnobrzeski petycyą mieszkańców Czekaja pniowskiego, oświadcza jednak, że konkurując znaczną sumą 136.120 złr. w. (20%) do kosztów budowy wałów nie byłby w stanie bez nadmiernego obciążenia powiatu pokryć nadwyżki kosztów żądanego przesunięcia wału, która to nadwyżka po strąceniu wartości gruntów, ofiarowanych bezpłatnie przez Czekaj pniowski, wynosi wedle obliczenia kierownika budowy 5.832 zł. 50 ct. w. a.

Gdy wedle wiadomości otrzymanej z bióra melioracyjnego zatwierdzenie zmiany trasy przez Wydział krajowy i c. k. Rząd nie natrafi na trudności, unormowany bowiem odstęp obustronnych wałów (500 metrów) przez to przesunięcie nie będzie zmniejszonym; komisya w uwzględnieniu wyjątkowych stosunków zubożałego wskutek wylewów przysiołka Czekaj pniowski uprasza Wysoki Sejm o przyjście mu z pomocą przez uwzględnienie petycyi.

Przypuszczając, że J. E. p. Minister rolnictwa nie odmówi na ten cel subwencyi z państwowej dotacyi przeznaczonej na popieranie mniejszych melioracyj, proponuje komisya pokrycie nadwyżki kosztów (5.832 złr. 50 ct. w. a.) w tym stosunku, w jakim fundusze publiczne do pokrycia kosztów całego przedsiębiorstwa obwałowania Wisły i Sanu w myśl powołanej na wstępie ustawy się przyczyniają, a mianowicie:

a) z krajowej dotacyi melioracyjnej (Rub. XIII. poz 154) 40% kosztów t. j.	2.333	złr. —	ct.
b) z państwowej dotacyi melioracyjnej 40% kosztów . .	2.333	„ —	„
c) z funduszu powiatu Tarnobrzeskiego	1.166	„ 50	„
razem jak wyżej. .	5.832	złr. 50	ct.

Ażeby nie obciążać tegorocznego zatwierdzonego już przez Wysoki Sejm budżetu, należało by zdaniem komisyi upoważnić Wydział krajowy do wstawienia wykazanej 40% subwencyi krajowej do preliminarza na rok 1894, a przytem wypłatę tej subwencyi uczynić zależną od przyczynienia się skarbu państwa i funduszu powiatowego do kosztów.

Komisya gospodarstwa krajowego wnosi tedy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) na pokrycie nadwyżki kosztów przełożenia trasy prawego wału Sanu w Czekaju pniowskim powiatu Tarnobrzeskiego przyznaje Sejm 40% zasiłek w kwocie 2.333 złr. w. a. pod warunkiem, jeżeli c. k. Rząd i powiat Tarnobrzeski przyczynią się do pokrycia reszty tej nadwyżki bezzwrotnymi zasiłkami w stosunku oznaczonym w §. 3. ustawy z dnia 9. Czerwca 1889 Dz. u. kraj. Nr. 48.

2) Sejm upoważnia Wydział krajowy do wstawienia powyższego zasiłku krajowego do Rub. XIII. preliminarza funduszu krajowego na rok 1894.

Lwów dnia 5. Maja 1893.

Przewodniczący:
St. Pałanowski.

Sprawozdawca:
J. Tarnowski.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

L. s. 800/1893.

Aleg. 166.

Sprawozdanie

komisyi drogowej o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie subwencyonowania z funduszu krajowego ważniejszych dróg powiatu Kossowskiego.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu 30. marca 1892 r. przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania petycyę Wydziału Rady powiatowej w Kossowie, o udzielenie bezzwrotnej subwencyi na rekonstrukcyę i konserwacyę dróg powiatowych.

Wydział krajowy sprawdził przez inżyniera:

1) Że drogi powiatowe Kossów-Żabie i Kuty-Hryniawa znajdują się w najopłakańszym stanie, przedstawiają się obecnie jako zwykłe bardzo pierwotne drogi górskie, pogarszają się z każdym rokiem i są zagrożone zupełnem zniszczeniem przez usuwanie się brzegów, skał i przez powodzie czarnego Czeremosza i Rybnicy, przez którą droga przechodzi z jednego brzegu na drugi pietnaście razy.

2) Że do doprowadzenia tych dróg do należytego stanu potrzebnem jest rozszerzenie takowych, zmodyfikowanie spadków, uregulowanie kierunku, jednem słowem radykalna rekonstrukcya, której koszta wynosić będą: przy drodze Kossów-Żabie 180.000 zł. w. a., a mianowicie na północnej części Kossów-Jasionów górny, która ma najważniejsze znaczenie 130.000 zł. w. a. na długość 27 km., a na dalszej części Jasionów górny, Żabie 45.000 zł. w. a. na długości 9. km.

Powiat Kossoski jest najwięcej upośledzony między nadgranicznymi powiatami do których z powodu ich geograficznego położenia, oddalenia i braku niezbędnych duktów komunikacyjnych dobrobyt ma trudny przystęp a na które powinna reprezentacya krajowa zwrócić opiekuńcze oko.

Powiat kossowski co do obszaru jest jednym z największych w kraju a nie posiada ani kolei, ani drogi krajowej a jedyną drogę odpowiadającą swojemu celowi jest droga państwowa 24 klm. długa, przechodząca północnym krańcem powiatu. Dróg powiatowych Kossów-Żabie i Kuty-Hryniawa nie można uważać jako stałe środki komunikacyjne z powodu złego stanu w jakim się znajdują, a który sprawia, że są nie do użycia przez większą część roku. Podróżni przebywają te drogi po największej części na koniach i są narażeni nietylko na najrozmaitsze przeszkody ale także na utratę życia, czego dowodem kilka, wzdłuż drogi, wystawionych pomników na miejscach, gdzie podróżni życie utracili przez oberwanie się brzegu lub skały.

Powiat Kossowski starał się wszelkiemi siłami doprowadzić drogi Kossów-Żabie i Kuty-Hryniawa do stanu odpowiedniego, czego dowodem, iż wyż wymienione drogi pochłonęły, przez przeciąg lat trzydziestu sumę 228.000 zł. w. a. Ubogi ten powiat działa ciągle wytrwale w tym kierunku przeznaczając z niezwykłą ofiarnością 20% dodatków do podatków bezpośrednich t. j. 12.000 zł. w. a. rocznie. Ten fundusz wystarcza jednak zaledwie na prowizoryczne naprawy szkód elementarnych i przywrócenie przerw w komunikacyi powtarzających się po każdej powodzi lub większej nawalnicy.

Powiat kossowski, nie jest w stanie przeprowadzić własnemi siłami rekonstrukcyę dróg powiatowych i potrzebuje stanowczej a szczodrej pomocy ze strony kraju, ażeby dojść do poprawy stosunków komunikacyjnych i módz pomyśleć o budowie innych nowych dróg niezbędnie potrzebnych dla ekonomicznego rozwoju, jako to drogi: z Jasionowa górnego do Uscieryk granicy Bukowiny, z Żabia do granicy powiatu nadwórniańskiego ku Woronience i z Żabia przez Borkut do granicy węgierskiej.

Powiat kossowski należący do największych co do obszaru, posiada zaludnienie najmniejsze w kraju ludność ubogą a wartość ziemi w niektórych okolicach śmiesznie niską w cenie 10 zł. za morg. Gorsze stosunki być nie mogą, a jednak jest to powiat mający warunki do lepszego bytu ekonomicznego jako to: wielkie przestrzenie leśne mogące dostarczyć znacznego zarobku i mogące być korzystniej wyzyskane jak dotychczas glebę, jak na górską okolicę, nie najgorszą skoro rodzi pszenicę i kukurudzę. Chów bydła znaczny jakoteż koni i owiec, przemysł tkacki i typowych wyrobów drewnianych, wreszcie urocze okolice mogące być wyzyskane dla turystów i stacyi klimatycznych jak n. p. Borkut posiadający znakomite wody zdrowotne.

To wszystko nie wyzyskane jedynie z powodu braku duktów komunikacyjnych, a przyjście w pomoc ze strony kraju ażeby umożebnić polepszenie tych stosunków, przyniesie korzyści ekonomiczne nie tylko dla powiatu ale także pośrednio dla całego kraju i może przyciągnąć, do powiatu kossowskiego, emigrujących z przeludnionych okolic kraju.

Z tych powodów a dodatkowo z uwagi, że droga Kossów-Żabie o długości 36 km. przecina 9 gmin z ludnością 21.300 głów a korzystać z niej będą 38 gmin o ludności 60.000 głów komisya drogowa popiera jak najmocniej wniosek Wydziału krajowego o przyznanie na budowę ważniejszych dróg w powiecie Kossowskim, na razie zaś na budowę drogi z Kosowa do Jasionowa górnego, subwencyi z funduszu krajowego wysokości 70% rzeczywistych kosztów budowy, która to budowa ma być przeprowadzona pod kierunkiem technicznym Wydziału krajowego zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego. Komisya drogowa wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Na budowę drogi z Kossowa do Jesionowa górnego, w powiecie Kossowskim, Sejm przyznaje z funduszu krajowego dla subwencyonowania dróg powiatowych subwencyę w wysokości 70% rzeczywistych kosztów budowy.

Lwów dnia 5. Maja 1893.

Przewodniczący:
J. Męciński w. r.

Sprawozdawca:
Zdzisław Skrzyński w. r.

Aleg. 167.

Sprawozdanie

komisyi drogowej o petycyach Rad powiatowych w Sanoku i w Nowym Targu o zwolnienie z opłaty datku na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną.

Wysoki Sejmie!

W liczbie 11 Reprezentacyi powiatowych, które w roku 1880 uchwaliły datki dobrowolne na wykupno gruntów pod kolej transwersalną, znajdują się Rady powiatowe w Sanoku i w Nowym Targu, czyniące od lat kilku zabiegi w celu uwolnienia się od wówczas przyjętych na siebie zobowiązań.

Ponieważ motywa, któremi żądania te są poparte, jak niemniej wnioski do których doszła komisya drogowa nie są identyczne, należy oddzielnie się zastanowić nad przebiegiem tej sprawy w obu wymienionych powiatach.

I. Sanok.

Rada powiatowa Sanocka uchwaliła w dniu 3. lipca 1880: „Nałożyć dodatek w wysokości jednego centa od reńskiego podatków bezpośrednich w powiecie Sanockim obecnie opłacanych, a to na przeciąg lat 20, dla ulżenia funduszowi krajowemu przy wykupnie gruntów pod kolej Husiatyńsko-Żywiecką, i przez przeciąg czasu 20 lat uchwalać w corocznym preliminarzu powiatowym dodatek powiatowy w wysokości jednego centa od reńskiego podatków bezpośrednich na cel powyższy.

Uchwała ta jednak pozostała martwą literą, gdyż Rada powiatowa Sanocka dotąd żadnej wpłaty do kasy krajowej nie uczyniła; natomiast wniosła dwukrotnie petycye do Wysokiego Sejmu o zwolnienie zupełnie z przyjętych na siebie zobowiązań.

Na posiedzeniu z dnia 16. listopada 1889 powziął Wysoki Sejm w załatwieniu sprawozdania komisyi drogowej, następującą uchwałę: „Petycyę Wydziału powiatowego w Sanoku, tudzież petycyę Wydziału Rady powiatowej w Nowym Targu udziela się Wydziałowi krajowemu z poleceniem, by po zbadaniu istoty rzeczy tak pod względem prawniczym, jakoteż i co do sił finansowych powiatów sanockiego i nowotarskiego, na przyszłej sesyi Sejmowej przedłożył sprawozdanie i odpowiedne wnioski“.

W wykonaniu tego polecenia przedłożył Wydział krajowy sprawozdanfe (aleg. 51. stenograf. sprawozdań sejmowych z roku 1890), które jednak przez Wysoki Sejm nie zostało załatwione; poczem Wydział krajowy, uwzględniając odtąd zaszłe zmiany przedłożył ponowne sprawozdanie z daty 27. stycznia 1891 roku.

Petycyę swoją o zwolnienie od obowiązku płacenia 1-centowego dodatku do kasy krajowej uzasadnia Wydział powiatowy Sanocki najpierw wrzekomą nieprawomocnością swej uchwały z dnia 3. lipca 1880 a to z powodu, że wartość przyjętego wówczas zobowiązania łącznie z długami powiatu wynosiłaby kwotę 47.849 zł., czyli więcej jak 50% ówczesnych podatków bezpośrednich, wynoszących 79.600 zł. coby w myśl §. 24. ustawy o reprezentacyach powiatowych, wymagało ustawę krajową dla prawomocności uchwały Rady powiatowej. Ciężary te miały być następujące:

1. Reszta kapitału należna funduszowi zapomogi z roku 1866 . . .	9.316 zł. 74 ct.
Odsetki po koniec roku 1895	4.408 „ 44 „
2. Reszta kapitału należnego funduszowi pożyczki krajowej z roku 1873 .	5.647 „ 82½ „
Odsetki po koniec roku 1882	518 „ 32 „
3. Reszta kapitału należna funduszowi krajowemu	8.558 „ 25½ „
Odsetki po koniec roku 1892	3.479 „ 92 „
Razem . .	31.929 zł. 50 ct.
Doliczywszy do tego:	
4. Wartość datku na wykupno gruntów pod kolej transwersalną w kwocie	15.920 „ 15 „
Otrzymano sumę . .	47.849 zł. 65 ct.

Obliczenie to jednak jest zupełnie mylne, ponieważ:

a) Odsetki przypadające aż do zupełnego umorzenia pożyczki od 1°. chyba tylko przez pomyłkę do cyfry pożyczki zostały doliczone, należy zatem pobierać je w kwocie . 4.408 zł. 44 ct.

b) Z podanej pod 2. pożyczki w kwocie 5.647 zł. 82½ odpada na gminy powiatu Sanockiego, w imieniu których powiat pożyczkę tę zaciągnął, a któreto gminy spłacają je bezpośrednio w Sanockim c. k. Urzędzie podatkowym . . 5.391 „ 86½ „

Odsetki od tychże . . . . . 518 „ 32 „

c) Wykazano pod 3. pożyczkę zaciągnął powiat w imieniu gminy miasta Sanoka na budowę szpitala i gmina ta spłaca je również w pomienionym c. k. Urzędzie podatkowym, należy zatem strącić . . . . . 8.558 „ 25½ „

Odsetki od tychże . . . . . 3.479 „ 97 „

Ogółem . . 22.356 zł. 80 ct.

Jeśli zatem od wrzekomej cyfry długów	47.849 zł. 65 ct.
potrąci się mylnie zarachowane pozycye włącznej kwocie	22.356 „ 80 „
okaże się kwota . .	25.492 zł. 85 ct.

(mieszcząca już w sobie zobowiązanie na wykupno gruntow pod kolej transwersalną) jako rzeczywisty stan obdłużenia powiatu nie wynoszący bynajmniej 50%, lecz tylko 32% opłacanych podatków bezpośrednich.

Argument pierwszy zatem odpada.

Jako dalszy powód dla którego nie czuł się obowiązanym do uiszczenia powyższego datku podnosi Wydział powiatowy Sanocki okoliczność, że uchwalając w swoim czasie ten datek, spodziewała się Rada powiatowa, iż roboty około budowy kolei transwersalnej przedsięwzięte zostaną zaraz w roku 1880 i dostarczą zarobku ludności wówczas nieurodzajem dotkniętej, gdy tymczasem roboty rozpoczęte zostały w roku 1883, oraz że znaczniejsza część właścicieli gruntów doznała z powodu tej budowy pokrzywdzenia, opłacając do dziś dnia podatek gruntowy za grunta, zajęte pod kolej, a komunikacya zamiast regulacyi, wbrew prośbom i potrzebom powiatu w najniedogodniejszy sposób urządzoną została.

Okoliczności te, jakkolwiek mogły nieodpowiadać oczekiwaniom Reprezentacyi i ludności powiatu Sanockiego, są jednak tego rodzaju, iż żadną miarą nie mogą zakwestyonować prawomocności uchwały z dnia 3. lipca 1880 r.

Nakoniec podnosi Wydział powiatowy Sanocki okoliczność, że powiat już niepomiernie jest obciążony rozmaitemi dodatkami powiatowemi.

Według sprawozdania Wydziału powiatowego w Sanoku wydano w tym powiecie od roku 1881 do r. 1889 włącznie na cele komunikacyjne z funduszów powiatowych przeszło 60.000 zł. W ostatnich 3 latach wynosiły dodatki ogólne powiatowe w przecięciu 16%, z których połowa t. j. 8% z przeznaczeniem na cele drogowe. Zważywszy nadto, że oprócz już zbudowanych 26 kilometrów dróg ważniejszych i uporządkowania dróg gminnych, pozostaje w ciągu lat 10 do wybudowania lub rekonstrukcyi blisko 60 kilometrow dróg powiatowych i gminnych;

zważywszy dalej, że roboty te głównie spowodowały obecne zadłużenie się powiatu, które wynosi blisko 22.000 zł., nie da się zaprzeczyć, że powiat Sanocki jest obecnie przeciążony zobowiązaniami, ku ulżenin których komisya drogowa sądzi, że należy odroczyć termin rozpoczęcia opłaty datku rocznego do początku roku 1896.

II. Nowy Targ.

W dniu 5. lipca 1880, uchwaliła Rada powiatowa w Nowym Targu również na wykupno gruntów pod kolej transwersalną 1-centowy dodatek od ówcześnie opłacanych podatków bezpośrednich, co czyni kwotę 7.226 zł., 79 ct. z której po strąceniu już zapłaconych rat, pozostaje do zapłaty reszta w kwocie 5.420 zł. 09 ct.

Petycyę swoją o odpisanie tej należącej się jeszcze kwoty, uzasadnia Rada powiatowa w Nowym Targu okolicznością, że powiat ten należy do najbiedniejszych w kraju i że mimo to, znaczne ponosi wydatki na cele drogowe.

Twierdzeniom tym zaprzeczyć się nieda, gdyż ludność tego górskiego powiatu zmuszona jest szukać zarobku poza granicami kraju; zobowiązania się zaś powiatu na cele drogowe są znaczne, gdyż w ciągu ostatnich lat 10 wydano z funduszów powiatowych przeszło 64.000 zł. pokrywając tę znaczną kwotę dodatkami wynoszącymi (szczegółowo na cele drogowe) 7%, co zarazem uniemożliwiło dotąd udzielenie z funduszów powiatowych dotacyi dla powiatowego funduszu dróg gminnych, które to drogi przy znacznych w tej okolicy odległościach i trudnościach terenowych, wymagają (stosunkowo do innych okolic) większego nakładu.

Niepomyślne te stosunki pod względem siły podatkowej powiatu Nowotarskiego, oraz konieczność znaczniejszych robót drogowych wobec doniosłości stacyi klimatycznej w Zakopanem i wzrastającej frekwencyi na drogach pod-Tatrzańskich, skłoniły Wysoki Sejm tak na poprzednich, jakoteż na tegorocznej sesyi do powzięcia uchwał mających na celu ulepszenie komunikacyi w powiecie Nowotarskim. Przyjęta tą samą dążnością, komisya drogowa mniema, że należy ułatwić Reprezentacyi tego powiatu zadośćuczynienie przyjętym na siebie zobowiązań odroczeniu wpłat, należących się jeszcze funduszowi krajowemu po koniec roku 1900; ewentualnie zaś zwolnić Radę powiatową Nowotarską zupełnie od opłacania reszty datku w kwocie 5.420 zł. 09 ct., gdyby też Rada powiatowa w okresie lat od r. 1892 do 1900 nałożyła rocznie o 2% więcej ponad obecnie nakładany dodatek na cele drogowe.

Reasumując zapatrywanie swe w obu powyżej omówionych sprawach, komisya drogowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Nad petycyą Rady powiatowej w Sanoku o zwolnienie jej od obowiązku, przyjętego uchwałą tejże Rady z dnia 3. lipca 1880 r. niszczania funduszowi krajowemu przez lat 20. do-

datku 1-procentowego od podatków bezpośrednich przypisanych wówczas w kwocie 79.600 zł., a to na rzecz wykupna gruntów pod kolej transwersalną, Sejm przechodzi do porządku dziennego; zezwala atoli, by opłaty powyższe do funduszu krajowego, rozpoczęły się z rokiem 1896.

II. Radzie powiatowej w Nowym Targu przedłuża się po koniec roku 1900 termin rozpoczęcia dalszej spłaty w 15 ratach resztującej kwoty 5.420 zł. 09 ct. do funduszu krajowego w myśl uchwały tejże Rady z dnia 5. lipca 1880 na wykupno gruntów pod kolej transwersalną. Jeżeli się zaś okaże, że w ciągu lat od r. 1892 do 1900 Rada powiatowa w Nowym Targu, oprócz obecnie opłacanych 7% dodatku na drogi powiatowe i 3% dodatku na powiatowy fundusz dróg gminnych, nakłada dalsze 2% dodatku na uporządkowanie dróg gminnych, wtedy nastąpi zupełne odpisanie powyż powołanej reszty należytości w kwocie 5.420 zł. 09 ct.

Lwów dnia 5. maja 1893.

Przewodniczący:
J. Męciński w. r.

Sprawozdawca:
Sala w. r.

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

L. 824/92.

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego ze sprawozdania Wydziału krajowego o krajowym kursie praktycznym dozorców melioracyjnych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 21. listopada 1890 wprowadzony w życie krajowy kurs praktyczny dla dozorców melioracyjnych, w myśl swego statutu organizacyjnego, kończy w roku bieżącym pierwsze trzechlecie. Uczniowie tego kursu w liczbie 17-tu byli egzaminowani z nauk teoretycznych w dniach między 27. a 30-tym marca, praktyczną zaś naukę ukończą w listopadzie, która jak corocznie od 1. kwietnia się rozpoczęła.

Pod kierownictwem starszego inżyniera krajowego biura melioracyjnego P. Józefa Jankowskiego, uczyli na tym kursie następujące funkcyonaryusze PP. prof. Zygmunt Strusiewicz, Inżynier Tad. Sikorski; inżynierowie asystenci: J. Bochniak, Stanisław Szczepanowski, Ant. Biegański, Paweł Dyrdoń, Aleks. Wierzbicki, Mich. Kornella, asystent konceptowy W. kr. M. Białobrzeski i adjunkt kraj. szk. lasowej Br. Błocki.

Najlepszym świadectwem chwalebnych usiłowań tych panów jest wynik wspomnianego egzaminu teoretycznego, przy którym na 17-tu egzaminowanych 1 otrzymał stopień celujący, 9-ciu bardzo dobry, 9-ciu dobry, a 4-ch dostateczny; wyniki zaś praktycznego uzdolnienia uczniów z dwuletniego przecięcia są, jak to zresztą w obec ich wieku i naukowego przygotowania, bardzo jest naturalnem, jeszcze lepsze, gdyż w tym kierunku 5-ciu wykazało celujące, 6-ciu bardzo dobre, 4-ch dobre, a 2-ch dostateczne uzdolnienienie. — Praktyczną naukę odbywali uczniowie, częścią przy wykonujących się robotach publicznych, częścią zaś przy melioracyach prywatnych, a dla należytego obznajmienia wszystkich z robotami drenarskiemi, przydzielił Wydział krajowy uczniów zajętych przy robotach publicznych na czas pewien, kierownikowi ekspozytury tarnowskiej i inżynierowi asystentowi Wierzbickiemu, do wykonywania drenowania. — Uzasadnioną jest tedy nadzieja, że wydatek poniesiony w celu fachowego wykształcenia tych ludzi, nie jest daremnym, a pożyteczność jego nie wątpliwą.

Koszta utrzymania kursu za czas od 1. grudnia 1891 do 30. listopada 1892 przedstawiają się w dochodach:

1 dotacya W. Sejmu	2.500 zł.	— ct.
2 zasiłek c. k. Ministerstwa rolnictwa .	1.000 „	— „
3 pozostałości z roku 1890/1 . .	18 „	36 „
razem w dochedach	3.518 zł.	36 ct.
Suma wydatków wynosi . . .	3.498 „	98 „
Pozostałość kasowa	19 zł.	58 ct.

która w zamknięciu funduszów krajowych na rok 1892 jako zaoszczędzenie będzie wykazaną.

Zauważyć przytem należy, że z ogólnej liczby 17-tu uczniów tego kursu było 10-ciu stypendystów funduszu krajowego, 4 dozorców robót na koszcie funduszów odnośnych przedsiębiorstw a 3 o własnym koszcie, koszt zaś przeciętny wykształcenia jednego ucznia w tym pierwszym trzechleciu przy liczbie 17-tu uczniów a całkowitem nakładzie ze stony kraju i państwa 10.500 zł. wynosi 617 zł. 65 ct.

Dotychczasowe dwuletnie doświadczenia z krajowym praktycznym kursem dozorców melioracyjnych wykazało, że instytucya ta jest nietylko nader pożyteczną, a uczniowie są do wykonywania drenowania przez właścicieli gruntów poszukiwanymi, lecz nawet że zamierzona uchwałami Wysokiego Sejmu z dnia 6. kwietnia 1892 akcya w sprawie poparcia melioracyi lokalnej bez istnienia kursu dozorców melioracyjnych trudną by była do przeprowadzenia; po myśli bowiem tej uchwały ma być w kraju stopniowo utworzonych dziesięć ekspozytur, a siły teczniczne bióra melioracyjnego jak się dowodnie okazuje, mogą dopiero wówczas być należycie wyzyskanemi, jeżeli każdy eksponowany inżynier będzie miał pięciu dozorców do rozporządzenia przy których pomocy może rocznie około 700 morgów wydrenować; same więc ekspozytury zaabsorbują 50-ciu dozorców. Przy dzisiejszej dotacyi funduszu melioracyjnego państwowego (750.000 rocznie) będzie potrzeba dla robót tego działu 28 dozorców licząc po dwóch dla każdego kierownika budowy, który 30.000 do 40.000 rocznie ma do przebudowania, razem tedy pokaźna liczba 78 dozorców których kraj będzie potrzebował, bez względu na konieczną potrzebę ustanowienia konduktorów dla konserwacyi robót publicznych.

Jak wyżej powiedziano w roku bieżącym zaledwie 17-tu takich dozorców ukończy kurs i będą mogli być użyci — okazuje się więc że już w dotychczasowym stanie rzeczy jest potrzeba jeszcze 60-ciu tak kwalifikowanych ludzi co przy 15-tu stypendyach i pewnej liczbie uczniów utrzymywanych przez fundusze budowy lub uczęszczających na koszt własny, zaledwie po latach dziesięciu przy urządzaniu dalszych trzech kursów trzechletnich da się osiągnąć.

Dla tego też komisya gospodarstwa krajowego zgodnie z przedstawieniem Wydziału krajowego jest zdania, że dalsze utrzymania kursu dozorców z pomnożoną liczbą stypendyów jest wskazane i pozwala sobie Wysokiemu Sejmowi przedłożyć odpowiednie wnioski do uchwały. Przy powiększeniu liczby stypendyów do 15 podniosą się roczne koszta utrzymania kursu a) o 5 stypendyów po 25 zł. miesięcznie przez cztero-miesięczny czas nauki razem o . . . 500 zł.

b) o pewną kwotę na przybory naukowe i rysunkowe instruowania uczniów w drenowaniu, tudzież zakupna narzędzi roboczych, którąto kwotę na podstawie dotychczasowych kosztów utrzymanie kursu przyjąć można okrągło na . . . 500 „

Razem . . 1.000 zł.

którąto nadwyżkę przypadłoby w połowie pokryć z funduszu krajowego a drugą połowę pokryje zasiłek państwowy tak, że dotacya kraju wynosiłaby 3.000 zł. (zamiast 2.500 zł.) rocznie, zasiłek państwowy zaś 1.500 zł. (zamiast jak dotąd 1.000 zł.).

Sprawozdawca Wydziału krajowego oznajmił z trybuny na posiedzeniu Wysokiej Izby z dnia 29. kwietnia, że w imieniu Wydziału krajowego cofa wniosek pod 3) w sprawozdaniu Wydziału krajowego zamieszczony, ponieważ c. k. Ministerstwo rolnictwa reskryptem z 12. kwietnia 1893 do l. 5.031 zapewniło dla utrzymania kursu subwencyą roczną 1.500 zł. na lata 1894, 1895 i 1896. Przyjmując z uznaniem uprzejmą gotowość c. k. Ministerstwa rolnictwa do wiadomości, komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 11. kwietnia 1893 l. 10.923 o krajowym kursie praktycznym dozorców melioracyjnych;

2. Sejm upoważnia Wydział krajowy do otwarcia z dniem 1. grudnia 1893 nowego trzyletniego kursu praktycznego dla wykształcenia dozorców melioracyjnych, oraz do podwyższenia liczby stypendyów dla uczniów tego kursu z 10 na 15.

Lwów, dnia 6. maja 1893.

Przewodniczący:
S. Polanowski *w. r.*

Sprawozdawca:
W. Struszkiewicz *w. r.*

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

Aleg. 169.

Wniosek.

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Na koszta sprowadzenia zwłok Teofila Lenartowicza do kraju i złożenie ich w grobie zasłużnych na Skałce przeznacza Sejm kwotę dwóch tysięcy zł. do rąk komitetu pogrzebowego w Krakowie i wstawia tę kwotę jako kredyt dodatkowy w budżet 1893 rokn.

Lwów, dnia 8. maja 1893.

Wnioskodawca:

Stanisław Szczepanowski *w. r.*

Weigel, Romanowicz, Albin Rayski, Rutowski Rogryski, Dr. Adam Asnyk, Dr. Ludwik Midowicz, Żardecki, Lenartowicz, T. Mernnowicz, Palch, Michalski, Popowski, Skałkowski, Gross, Klemensiewicz, Dr. Olpiński, Sala, Dworski, Goldmann, Hoszard, Czartoryski, ks. Sawa, Pilat, Froehtmann, Kowalski.

Aleg. 170.

Wniosek.

Celem poparcia usiłowań społeczeństwa zmierzającego do podniesienia i pomnożenia średnich i mniejszych gospodarstw wiejskich, a to: *a*) przez utrzymanie w całości samoistnych, to jest bydło pociągowe utrzymać zdolnych gospodarstw (niepodzielnych), *b*) przez ponowne urządzenie zaokrąglonych gospodarstw i osad na gruntach starej rozbitej i rozdrobnionej własności mniejszej (komasacya), oraz przez równoczesne przesiedlanie ztąd zbytecznej ludności na grunta mniej zaludnione (kolonizacya), *c*) przez tworzenie nowych takich gospodarstw i osad na gruntach większej własności (parcelacya).

I. Wysoki Sejm przystąpi do wypracowania ustaw rentowych na następujących podstawach: Ustanawia się krajowy zakład pod nazwą: Włościański Bank rentowy.

A) Sposób, w jaki zakład służyć ma temu celowi, nie jest bezpośredni ale pośredni, to znaczy, że instytucya sama nie będzie się zajmowała ani parcelacyą, ani komasacyą, ani tym podobnymi czynnościami, ale włościański Bank rentowy powołany będzie udzielać tanich ratami spłacalnych pożyczek (kredyt rentowy) na powyższe gospodarstwa (włości rentowych), i w celach powyższych, a więc: *a*) na spłatę spółspadkobierców, *b*) na spłatę ceny kupna, *c*) wyjątkowo na spłatę ciężarów gruntowych. Bank wypłaca pożyczkę 4% obligacyami rentowemi. Pożyczka jest ze strony Banku niewypowiedzialną, z wyjątkiem niepłacenia renty.

B) Spłata pożyczki rentowej uskutecznia się opłatą rocznej renty w kwocie wynoszącej 6% od sumy pożyczonej. W ten sposób opłaca się procent i umarza kapitał pożyczony w 28 i pół latach. Pożyczka może być zresztą każdego czasu w całości spłacona, a także oprócz renty wolno umieszczać w Banku kiedykolwiek i jakiekolwiek kwoty. Te o ile przewyższają bieżącą obowiązkową spłatę renty, zapisane będą na oszczędność i po 3% oprocentowane. Wszelkie spłaty i wkładki uskutecznia się przez urząd podatkowy.

C) Włość rentowna może utrzymać pożyczkę do połowy, a nawet do $^3/_4$ wartości szacunkowej gospodarstwa, z warunkiem opłacania przepisanej renty. Do połowy wartości można udzielić pożyczki gospodarstwom mającym 50—100 jednostek (morgów), mniejsze gospodarstwa mogą dostać pożyczkę do $^3/_4$ swej wartości. Włościom rentowym przysłużać mają ułatwiania i uproszczenia przy zaciągnianiu pożyczki rentowej, przy intabulacyi i ekstabulacyi renty przy przywłaszczeniu, przy dziedziczeniu i t. d.

Gospodarstwo założyć się mające jako włość rentowa na parcele zwiększonego gruntu wydzielonej, nieprzyjmuje ciężarów gruntu, z którego powstaje. Udzielenie pożyczki rentowej na spłatę ceny kupna jest nie dozwolone, jeśli przy sprzedaży jest widoczny wyzysk nabywcy. Dlatego w podaniu o pożyczkę rentową uwidocznione mają być w sposób wiarygodny wszystkie warunki pod jakiemi nastąpiło kupno.

Włość rentowa może być sprzedana, łub w inny sposób odstąpioną, a wszystkie prawa i obowiązki przechodzą na nowego właściciela. O tem należy tylko donieść władzy nadzorczej.

Podział włości rentowej lub częściowe uszczuplenie tejże (odsprzedaż) może nastąpić za zezwoleniem władzy nadzorczej. Przyczem ma się uchwalić, czy zobowiązania mają być rozdzielone, czy pozostają w całości przy jednej części.

II. Dla ułatwienia na drodze kredytu tworzenia się spółek parcelacyjnych, Wysoki Sejm zarządzi zmianę §. 55 statutu Banku krajowego w ten sposób, że w ustępie 2 tegoż paragrafu po słowach i „spółek melioracyjnych“ dodaje słowa „i parcelacyjnych“ i poleci Wydziałowi krajowemu w porozumieniu z Radą nadzorczą tegoż Banku ułożyć instrukcyę dla tego rodzaju działalności Banku.

Lwów dnia 8. Maja 1893.

Wnioskodawca:

Stanisław Potoczek w. r.

F. Kramarczyk, Mizia, Stręk, Różankowski, Korol, Teliszewski, Klemensiewicz, Okuniewski, Huryk, Romańczuk, Romanowicz, T. Merunowicz, M. Siczyński, Hamorak, Herasimowicz, Dr. Olpiński, Sirko, Antoniewicz, Dr. Sawczak, Dr. Ludwik Midowicz.

Aleg. 171.

Wniosek.

Zważywszy, iż w myśl ustawy państwowej z dnia 8. kwietnia b. r. zabezpieczającej budowę kolei wschodnio-galicyjskich zawarunkowane zostało ich przyście do skutku, udziałem kraju łącznie z interesentami w pokryciu kosztów budowy w wysokości 1,000.000 zł.;

zważywszy, iż Sejm uchwałą swą z dnia 5. kwietnia 1892 r. przyznał jako subwencyę na budowę tychże kolei 500.000 zł.;

zważywszy, że interesenci pomimo największych usiłowań jedynie 360.000 zł. subskrybowali, a przeto pozostaje do pokrycia jeszcze 140.000 zł.;

zważywszy, że ubiegający się o koncesyę obowiązują się z własnych, albo zebrać się jeszcze mogących funduszów jedynie pokryć 40.000 zł. zatem uzupełnić do kwoty 400.000 zł.;

zważywszy, iż koleje te są niepospolitego znaczenia dla rozwoju ekonomicznego wschodniej części kraju, a uzyskanie dalszej subskrypcyi ze strony interesentów, przez zajmujących się tą koleją jest niemożebne;

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm upoważnia Wydział krajowy, aby w celu przyjścia do skutku budowy kolei wschodnio-galicyjskich subskrybował imieniem kraju akcyi zakładowych, na pokrycie kosztow tych kolei wydać się mających, 100.000 zł. w nominalnej wartości.

Na powyższy cel Sejm przeznacza jako kredyt dodatkowy na rok 1893 kwotę 100.000 zł. Słownie: sto tysięcy złotych.

Lwów dnia 8. maja 1893.

Wnioskodawca:

Mieczysław Dunin Borkowski *w. r.*

Szeptycki, Schnell, K. Dzieduszycki, Mikołaj Torosiewicz, Wolański, Rogoyski, Dr. Olpiński, Weigel, Lenartowicz, Palch, Dworski, J. Korytowski, Sala, Ed. Micewski, Kornel Horodyski, J. Puzyna, Żywicki, Żardecki, Abrahamowicz, M. Michalski, Goldman, Czyżewicz, Szczepanowski, B. Horodyski, Wojciech Dzieduszycki, Włodzimierz Siemiginowski, Tyszkiewicz.

Aleg. 172.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie czasowego uwolnienia od dodatku do podatków dla funduszu krajowego, tudzież od wszelkich podatków i dodatków gminnych tych budynków we Lwowie, które będą nowo wybudowane w miejsce 180 a względnie 181 domów, przeznaczonych na zburzenie w celu regulacyi miasta dla poprawy stosunków zdrowotnych.

Wysoki Sejmie!

Reprezentacya gminy miasta Lwowa wniosła była do c. k. Rządu prośbę o uwolnienie od podatku domowo-czynszowego domów, które zostaną zbudowane w miejsce domów zburzonych, ze względu na konieczną dla stosunków zdrowotnych regulacyę. Gdy zaś c. k. Rząd uwolnienie to zależnem uczynił od uwolnienia tych domów od dodatków krajowych i gminnych, przeto reprezentacya miejska uchwaliła uwolnienie od dodatków gminnych, co Wydział krajowy zatwierdził, a na wniesioną prośbę o uwolnienie tych domów od dodatków krajowych i indemnizacyjnych Wydział krajowy w sprawozdaniu z dnia 16 lutego 1892 r. przedstawił Wysokiemu Sejmowi wniosek zmierzający do czasowego uwolnienia od dodatków do podatków tych budynków.

Na posiedzeniu z dnia 2. kwietnia 1892 r. Wys. Sejm powziął uchwałę uwalniającą od dodatków dla funduszu krajowego i dodatku do podatku dla funduszu indemnizacyjnego Galicyi wschodniej te budowle, które w celu poprawy stosunków zdrowotnych miasta Lwowa będą nowo zbudowane w miejsce 180, a względnie 181 domów, wykazanych osobną przez Magistrat miasta Lwowa sporządzoną konsygnacyą, jako na zburzenie przeznaczone, a to na taki przeciąg czasu, na jaki budowle te odnośną ustawą państwową, pod warunkiem zbudowania ich w terminie tą ustawą oznaczonym, uwolnione będą od państwowego podatku domowo-czynszowego.

C. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych reskryptem z dnia 31 marca r. b. oznajmiło jednak, że uwolnienie takie nie może nastąpić drogą uchwały sejmowej, lecz że musi być uchwalone w formie ustawy krajowej, do Najwyższej sankcyi przedłożyć się mającej. C. k. Ministerstwo powołało się w przytoczonym reskrypcie na miasta Wiedeń i Praga, dla których takie same uwolnienie od dodatków krajowych i gminnych z tego samego powodu, ustanowione zostało ustawami, przez Sejmy krajowe Czech, względnie Niższej Austryi uchwalonemi, a przez Najjaśniejszego Pana sankcyonowanemi.

Z tego powodu wygotował Wydział krajowy i przedłożył Wysokiemu Sejmowi sprawozdaniem z dnia 2. maja b. r. odpowiedni projekt do ustawy krajowej.

Wydział krajowy przedkładając Wysokiemu Sejmowi uchwałę z dnia 2. kwietnia 1892 r. do ponownego uchwalenia w formie ustawy, wprowadził do niej dwie zmiany.

Wspomniana uchwała obejmowała także uwolnienie od dodatku do podatku dla funduszu indemnizacyjnego dla Galicyi wschodniej. Obecnie jednak po uskutecznieniu konwersyi długu indemnizacyjnego, dodatki indemnizacyjne w ogóle jako takie nadal od r. 1894 odpadają i dlatego Wydział krajowy w przedłożonym projekcie do ustawy opuścił ustęp dotyczący uwolnienia budynków nowych „od dodatku do podatku dla funduszu indemnizacyjnego Galicyi wschodniej.“ Natomiast Wydział krajowy zamieścił ustęp, dotyczący uwolnienia budowli nowych od wszelkich podatków i dodatków gminnych, a to stosując się do powołanego reskryptu c. k. Ministerstwa, według którego wymagana ustawa krajowa prócz uwolnienia budynków nowych od dodatków krajowych obejmować ma także uwolnienie tych budynków od podatków i dodatków gminnych. Z uwagi, że ustawa państwowa, na którą projekt do ustawy krajowej się powołuje, już jest uchwalona i sankcyonowana, komisya budżetowa wprowadziła do projektu ustawy krajowej zmiany stylistyczne, tą okolicznością wskazane.

W myśl powyższego wywodu komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następujący projekt ustawy.

We Lwowie, dnia 7 maja 1893 r.

Zastępca przewodniczącego:

Stanisław Badeni *w. r.*

Goldman *w. r.*

Sprawozdawca.

Ustawa

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o czasowem uwolnieniu od dodatku do podatku dla funduszu krajowego, tudzież od wszelkich podatków i dodatków gminnych, tych budowli, w król. stoł. mieście Lwowie, które będą nowo wybudowane, w miejsce 181 domów, wykazanych osobną przez Magistrat miasta Lwowa sporządzoną konsygnacyą, jako przeznaczone na zburzenie w celu regulacyi miasta dla poprawy stosunków zdrowotnych w niektórych częściach tegoż.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. I.

Budowle, które w celu poprawy stosunków zdrowotnych król. stoł. miasta Lwowa, będą nowo zbudowane w miejsce 181 domów, wykazanych osobną przez Magistrat miasta Lwowa sporządzoną kensygnacyą, jako na zburzenie przeznaczone, wolne będą od dodatku do podatku dla funduszu krajowego, tudzież od wszelkich podatków i dodatków gminnych, na taki przeciąg czasu, na jaki budowle te ustawą państwową z dnia 5. kwietnia 1893. Dz. p. p. 55, pod warunkiem zbudowania ich w terminie tą ustawą oznaczonym, uwolnione zostały od państwowego podatku domowo-czynszowego.

Art. II.

Wykonanie niniejszej ustawy polecam moim Ministrom spraw wewnętrznych i Skarbu.

L. s. 854/1893.

Aleg. 173.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie użycia funduszu domestykalnego na fundusz pożyczkowy dla przemysłu rolniczego.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy po zasięgnięciu opinii sekcyi stałej krajowej komisyi dla spraw rolniczych przedłożył Wysokiemu Sejmowi wniosek o użycie funduszu domestykalnego na cel utworzenia funduszu pożyczkowego dla przemysłu rolniczego. Nieulega wątpliwości, że wielką rolę w rozwoju gospodarstwa ziemiańskiego przemysł rolniczy odgrywać może i powinien, a niestety jest on u nas jak dotąd bardzo zaniedbany i niewyzyskany. Po za gorzelnią i młynem przemysł rolniczy prawie zupełnie nie istnieje, a zaprzeczyć się nieda, że przy pewnej inicyatywie ma on w kraju warunki bytu, dające z jednej strony rolnikowi korzystne zapewnienie spieniężenia swych produktów a ludności roboczej wiejskiej dostarczy zarobku stałego najczęściej w porze takiej, kiedy zarobku na samej roli niema.

Sejm już niejednokrotnie w ostatnich latach objawił swą wolę z dążeniem ku podniesieniu naszego rolnictwa na wyższy stopień rozwoju i w tym kierunku działając, utworzył krajową komisyę dla spraw rolniczych, pomnożył expozytury biura melioracyjnego, popiera forsownie melioracye rolne i hodowle bydła w kraju, a dziś nie cofnie się pewnie przed tym ważnym krokiem, gdy chodzi o pomoc i zachętę dla tak ważnego u nas przemysłu rolniczego.

Krok ten uczynić można tem łatwiej, że środek przez Wydział krajowy proponowany, ani jednym groszem nie obciąży budżetu krajowego a tworzy z bezczynnego kapitału, będącego własnością kraju, nowy fundusz na cel ekonomicznie i finansowo racyonalny.

Co do funduszu o którym powyżej mowa, sprawia przedstawia się jak następuje:

Fundusz domestykalny powstał z początkiem bieżącego stulecia a miał pełnić poniekąd funkcye obecnego funduszu krajowego, służył bowiem na pokrycie kosztów administracyi Wydziału stanowego. Pierwotny kapitał powstał z ceny uzyskanej ze sprzedaży dolnego zamku we Lwowie a wzrastał następnie dodatkami do podatków, opłacanemi przez właścicieli dóbr.

Po utworzeniu funduszu krajowego, ustały te osobne domikalne dopłaty, fundusz domestykalny zaś nie zmienił swego przeznaczenia, ale stał się biernym, bo wydatki administracyjne Wydziału krajowego pokrywał pobierany do podatków dodatek budżetem uchwalony. Mimo że Sejm kilkakrotnie dochodami tego funduszu rozporządzał na rozmaite cele, jak na wydawnictwo

Aktów Grodzkich, gramatykę języka polskiego i t. p., to jednak kapitał wzrastał ciągle i wynosi z końcem roku 1891 poważną sumę 122.295 zł.

A skoro na funduszu tym nie ciężą żadne jakiegokolwiek rodzaju zobowiązania, ani też niema on żadnego, ustawą czy uchwałą nadanego mu przeznaczenia, przeto nie zachodzi żadna rawna przeszkoda użycia tego funduszu w sposób, jaki się Wysokiemu Sejmowi wyda najlepszy.

Komisya budżetowa podziela zdanie Wydziału krajowego, że należy kapitałowi temu nadać takie przeznaczenie, ażeby mógł się przyczynić do osiągnięcia jakiegoś prawdziwie ekonomicznego celu a mimo to w swej całości własnością kraju pozostał i dlatego mniema iż komisya dla spraw rolniczych przed rozpoczęciem udzielania pożyczek, winna rozważyć i odpowiednie zasady nłożyć, które gałęzie przemysłu rolniczego z pewnym gospodarstwem związane, zasługują na poparcie.

Na podstawie powyższych wywodów komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyznacza fundusz domestykalny na utworzenie stałego funduszu pożyczkowego dla przemysłu rolniczego.

2. Do funduszu tego wpłynie cały rozporządzalny obecnie kapitał funduszu domestykalnego, tudzież wszelkie kwoty, jakie z tytułu należytości czynnych funduszu tego tak obecnych jak i przyszłych na kapitał i odsetki wpływać będą.

3. Z funduszu tego będzie Wydział krajowy po wysłuchaniu krajowej komisyi dla spraw rolniczych, udzielał pożyczek na popieranie pożytecznych przedsiębiorstw z zakresu przemysłu rolniczego.

4. Wysokość odsetek od tych pożyczek, termina rad na ich spłatę, tudzież sposób zabezpieczenia pożyczki uchwali w każdym wypadku Wydział krajowy po wysłuchaniu krajowej komisyi dla spraw rolniczych.

5. W granicach powyższych uchwał oddany będzie Bankowi krajowemu zarząd funduszu ego, a to na podstawie regulaminu, który po wysłuchaniu krajowej komisyi dla spraw rolniczych tudzież Dyrekcyi Banku krajowego, Wydział krajowy uchwali.

6. Z użycia funduszu tego, Wydział krajowy co roku zdawać będzie Sejmowi sprawę wraz z przedłożeniem zamknięcia rachunków.

Lwów dnia 7. maja 1893.

Zastępca przewodniczącego.

Stanisław Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:

Stanisław Jędrzejowicz *w. r.*

Z Drukarni Ludowej we Lwowie.

Aleg. 174.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej odnośnie do wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia dalszej seryi okręgów sanitarnych na zasadzie postanowień ustawy z dnia 2. lutego 1891 Nr: 17 o urządzeniu służby zdrowia w gminach i obszarach dworskich.

Wysoki Sejmie!

W wykonaniu ustawy powołanej przedkłada Wydział krajowy wniosek utworzenia 29 okręgów sanitarnych w 21 powiatach, a mianowicie po dwa okręgi w powiatach Bóbrka, Brody, Dobromil, Dolina, Drohobycz, Kałusz, Lisko i Horodenka, po jednym w powiatach Borszczów, Gródek, Mościska, Przemyśl, Przemyślany, Rawa, Rohatyn, Sanok, Sokal, Staremiasto, Stryj, Zbaraż i Tarnobrzeg. Wedle tego wniosku mają być zaprowadzone okręgi sanitarne w 1893 r. w 19 powiatach Galicyi wschodniej, zaś 2 w zachodniej. Jako podstawę do wniosku utworzenia nowych okręgów sanitarnych przyjmuje Wydział krajowy zasadę, że okręgi takie tylko przedstawia Wys. Sejmowi do utworzenia, o które odpowiednie Wydziały powiatowe upraszają. Pomija zaś te, co do których albo ze strony reprezentacyi powiatowej autonomicznej nadeszły odpowiedzi odmowne, albo też nie nadeszły żadne na przesłane ze strony Wydziału krajowego zapytania. Ztąd to pochodzi, że kiedy c. k. Namiestnictwo zaproponowało na rok 1893 utworzenie 31 okręgów sanitarnych, Wydział krajowy przedkłada wniosek na utworzenie tylko 29.

Przy tworzeniu okręgów trzyma się Wydział krajowy słusznej zasady, że w nwzględnieniu życzeń reprezentacyi powiatowych autonomicznych, popartej prawie wszędzie opinią gmin odnośnych, zmienia proponowane przez c. k. Rząd okręgi co do ich podziału terytoryalnego wedle życzeń i wskazania potrzeby Wydziałów powiatowych. W takich wypadkach następuje naturalnie poprzednie porozumienie z c. k. Namiestnictwem co do zmian terytoryalnych okręgów sanitarnych. W ten sposób stało się, że w przedłożeniu Wydziału krajowego w powiatach górskich co do obszaru rozległych, o trudnych warunkach komunikacyjnych, a pomimo to względnie silnie zaludnionych i to biedną ludnością, powstała konieczność tworzenia odrazu po 2 okręgi, aby tym sposobem przecież choć w części uczynić zadość wymogom sanitarnym, najbiedniejszej ludności dać możność opieki lekarskiej, której właśnie z powodu trudnych warunków egzystencyi dla lekarzy tamże najmniej posiada, a wedle sprawozdań statystycznych o śmiertelności względnie najwięcej potrzebuje. Postępując inaczej, t. j. tworząc tylko pojedyncze okręgi,

obszary do nich przydzielone stałyby się nie okręgami, tylko powiatami i celowi swemu odpowiadać nie mogą.

Ponieważ podobne postępowanie przy tworzeniu nowych okręgów sanitarnych jest słuszne i sprawiedliwe, ponieważ dalej nwzględnia w całej pełni życzenia władz autonomicznych i tymże nadaje stanowczy głos w sprawie dla kraju naszego żywotnej, ponieważ nareszcie takie powolne tworzenie nowych okręgów bardzo skromnie obciąża i budżet krajowy i powiatowy i odpowiada rzeczywistej możności obsadzenia tych posad lekarzami krajowymi; gdy nadto sposób obliczenia kosztów przez utworzenie okręgów sanitarnych budżet krajowy obciążyć mających jest prostym rachunkowym wynikiem ustawy przez Wys. Sejm uchwalonej, normującej tak płace, jak i dodatki z najdokładniejszą ścisłością, wskutek czego obliczenie potrzebnej kwoty z funduszów krajowych pokryć się mającej jest całkiem dokładne i ścisłe, — przeto komisya budżetowa zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego i zgodnie z przypuszczeniem tegoż, że okręgi sanitarne w r. 1893 dopiero w drugiej połowie roku bieżącego w życie wprowadzone będą, wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

I. Sejm uchwala, iż w roku 1893 utworzonych być ma 29 okręgów sanitarnych nowych w miejscowościach, które Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem oznaczy (§. 5 ustawy).

II. Sejm udziela Wydziałowi krajowemu kredyt dodatkowy na r. 1893 w sumie 5.500 zł. na koszta podróży lekarzy okręgowych, oraz na subwencye dla powiatów na pokrycie przewyżki wydatków na płace lekarzy ponad 1% dodatków do podatków bezpośrednich.

III. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wstawienia w preliminarz budżetu na rok 1894 na te same cele kwoty 11.000 zł. oprócz dotacyi dla uchwalonych już w 1892 r. 14 okręgów sanitarnych.

We Lwowie dnia 6. maja 1893.

Zastępca przewodniczącego:

Stanisław Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:

Czyżewicz *w. r.*

L. s. 855/93.

Aleg. 175.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej odnośnie do wniosku Wydziału krajowego w sprawie utworzenia okręgu sanitarnego w Narajowie pow. brzeżański.

Wysoki Sejmie!

Wniosek Wydziału krajowego wszedł do komisyi budżetowej już po uchwaleniu przedłożenia Wydziału krajowego co do utworzyć się mających okręgów sanitarnych na rok 1893. Wobec tego wnosi komisya budżetowa:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Przekazuje się wniosek Wydziałowi krajowego w celu użycia go jako materyału potrzebnego do wniosków utworzenia okręgów sanitarnych w r. 1894.

Lwów dnia 6. maja 1893.

W zastępstwie przewodniczącego:

Stanisław Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Czyżewicz w. r.

Aleg. 176.

Sprawozdanie

Komisyi dudżetowej odnośnie do wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie prośby gminy Chełm o zapłacenie z funduszów krajowych gminie Tarnów 115 zł. 19 ct. tytułem kosztów żywienia 3ga dzieci Stefana i Józefy Rusków.

Wysoki Sejmie!

Gmina miasta Tarnowa zmuszoną była utrzymać swoim kosztem 3je dzieci nieletnich Stefana i Józefy Rusków przynależnych do gminy Chełm pow. myślenickiego i to w czasie od 3. marca 1889 do 14. lipca 1890..

Wedle obowiązujących przepisów winna jest gmina Chełm w zastępstwie przynależnych do niej Stefana i Józefy Rusków zapłacić gminie Tarnowa kwotę za utrzymanie dzieci w wysokości 131 zł. 19 ct., gdyż przynależność tych Rusków do gminy Chełm udowodnioną została.

Majątek zakładowy gminy Chełm wynosi ogółem kwotę 296 zł. 04 ct. Dochody jej czynią rocznie 24 zł. 22 ct., a wydatki przeciętnie 60 zł., wskutek czego nakłada 20% do podatków opłacanych z całej gminy w kwocie 140 zł. rocznie.

Taka gmina nie jest w stanie zapłacić 131 zł. 19 ct., i które zapłacić jest obowiązana. Udała się więc z prośbą do Wydziału powiatowego o zapłacenie tej kwoty z funduszów powiatowych, oraz do gminy Tarnowa o darowanie takowej.

Wydział powiatowy udzielił gminie Chełm zasiłku w kwocie 16 zł., który gmina Tarnów odebrała, ta ostatnia zaś rozdzieliła zapłatę resztującej kwoty 115 zł. 19 ct. na 4. raty roczne począwszy od 1892. Na pokrycie tych 4 rat trzebaby nałożyć gminie Chełm do opłaconego przez nią 20% dodatku do podatków na potrzeby gminne, jeszcze 25% takich dodatków przez lat 4, zaś ściągnięcie tej kwoty w drodze egzekucyi od członków ubogiej górskiej gminy Chełm uważa Wydział krajowy za niemożebne. Komisya budżetowa wobec tego skonstantowanego stanu rzeczy, wnosi zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Koszta utrzymania dzieci Stefana i Józefy Rusków, Wiktoryi, Heleny i Jadwigi w kwocie 115 zł. 19 ct. należące się gminie m. Tarnowa od gminy Chełm powiatu myślenickiego, przyjmuje się na fundusz krajowy.

Celem pokrycia tych kosztów otwiera się Wydziałowi krajowemu dodatkowy kredyt na rok 1893 w kwocie 115 zł. 19 ct. w. a.

We Lwowie, dnia 8. maja 1893.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni w. r.

Sprawozdawca
Czyżewicz w. r.

Aleg. 177.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej w sprawie petycyi Waleryi Schmidt, wdowy po rządcy szpitala powszechnego w Przemyślu o dar z łaski.

Wysoki Sejmie!

Zygmunt Schmidt, rządca szpitala powszechnego w Przemyślu „zaraził się podczas panującego tamże duru wysepkowego i zmarł dnia 18. lutego 1884 r.“ — jak stwierdza dołączone do prośby świadectwo lekarskie. Mieszkał on obowiązkowo w szpitalu, w którym dur plamisty panował, miał styczność z chorymi jako rządca tegoż szpitala i albo w ten sposób, albo też nawet za pośrednictwem powietrza szpitalnego, które stanowczo zarazek duru plamistego przenosi, mógł nabyć tej choroby i to w służbie istytucyi, w której ona panowała. Dur plamisty należy do najzaraźliwszych chorób i pochłania między personalem lekarskim i sanitarnym, to jest między tymi, co niosą chorym ratunek największe ofiary. Stosunkowo większe jak cholera. Ztąd to pochodzi, że we wszystkich państwach, gdzie tylko są unormowane stosunki społeczne, każdy lekarz, czy to urzędowy czy też prywatny, jeśli był użytym do leczenia choryeh na dur plamisty zaraził się i umarł, ma prawo żądać zaopatrzenia żony i dzieci, bez względu czy pobierał płacę i miał posadę czy nie, czy pełnił służbę lat tyle, ile wymaga prawo do nabycia emerytury, czy nie.

I zawsze i wszędzie otrzymuje wdowa pozostała po takim lekarzu emeryturę, tak jak gdyby był urzędnikiem państwowym i nabył praw do tejże, chociażby nawet nigdy nie był w służbie publicznej.

To samo zapatrywanie odnosi się się do personalu sanitarnego, który w jakikolwiek sposób z urzędu z chorymi stykać się musiał i od nich się zaraził.

Piękna ta zasada etyki i sprawiedliwości umożebnia społeczeństwu żądania od jednostki nawet życia dla dobra ogółu. Wobec skonstatowanego faktu oraz okoliczności, że prośba niniejsza weszła 21. września 1892 r. i tylko dla braku czasu przerwanej sesyi sejmowej załatwioną nie była, komisya budżetowa nie może nie uznać nagłości w załatwieniu tej petycyi, nie może pozostawić pozostałą wdowę i sieroty aż do roku 1894 bez zasiłku i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

P. Waleryi Schmidt, wdowie po rządcy szpitala w Przemyślu, której mąż zaraził się podczas panującej w tymże szpitalu epidemii duru wysépkowego i zmarł na tę chorobę, udziela się z funduszów krajowych dar z łaski w kwocie 150 zł. i przyznaje się Wydziałowi krajowemu dodatkowy kredyt na rok 1893 w kwocie powyższej.

Lwów dnia 7. maja 1893.

W zastępstwie przewodniczącego:
***Stanisław Badeni** w. r.*

Sprawozdawca:
***Czyżewicz** w. r.*

Do l. W. kr. 19.464/93.

Aleg. 178.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia przy szkołach rolniczych w Dublanach i Czernichowie stałych posad kasyerów, rachmistrzów i pisarzów.

Wysoki Sejmie!

W szkołach rolniczych w Dublanach i Czernichowie fungują jako kasyerzy szkolni i rachmistrze osobni funkcyonaryusze, których zadaniem jest prowadzenie i zestawianie wszelkich rachunków szkolnych i wypłata asygnat; w Czernichowie zaś oprócz tego obowiązkiem takiego rachmistrza jest zarząd magazynem szkolnym. Posady te tak ważne dla porządku w administracyi tych dwóch zakładów nie są stałe ani etatowe. Sprawuje je w jednym zakładzie prowizorycznie mianowany funkcyonaryusz, w drugim urzędnik rachunkowy Wydziału krajowego, do funkcyi tej przydzielony.

Podobne obsadzenie tych miejsc jak dotychczasowe doświadczenia okazały, sprowadza wiele niedogodności. Na posady te może Wydział krajowy powoływać tylko takich ludzi, którzyby zasługiwali na zupełne zaufanie, a zarazem byli zdolnymi rachmistrzami i do tego ze względu na bardzo znaczną pracę, bardzo sumiennymi i pracowitymi. Chcąc takich ludzi uzyskać, musi Wydział krajowy zapewnić im emolumenta i prawa, odpowiadające uzdolnieniu i kwalifikacyom, jakich od nich żąda. W Dublanach funkcyę tę spełnia urzędnik rachunkowy Wydziału krajowego, ku zupełnemu zadowoleniu przełożonych władz. Przez eksponowanie jednakże takie urzędnika rachunkowego, jakkolwiek nie jest on przez czas przydzielenia go do Dublan płacony w rubr. II. budżetu funduszu krajowego, osłabia się z jednej strony Oddział rachunkowy o jednę pożyteczną siłę, z drugiej strony krzywdzi się urzędnika, który właśnie z powodu celujących zdolności i większej gorliwości do czynności tej przeznaczony a usunięty z oczu swoich bezpośrednich przełożonych jest w awansie pomijany. W Czernichowie spełnia te funkcye dotychczas niestabilizowany funkcyonaryusz i spełnia je, pomimo niestrudzonej pracy, w ten sposób, że Wydział krajowy był zmuszony go usunąć. Obecnie powierzył Wydział krajowy te funkcye w zastępstwie dyetaryuszowi Oddziału rachunkowego, który odznaczał się skrupulatnoćcią i pracowitością, jak również zdolnościami i który miał wszelkie szanse

otrzymania stałej posady w Wydziale krajowym. Dłuższe pozostawanie na prowizorycznem stanowisku w Czernichowie może mu niewątpliwie w osiągnięciu tej posady przeszkodzić, pomimo tego, że przez czas dotychczasowego zastępstwa dał dowody swojej użyteczności, doprowadzając rachunki wewnętrzne szkoły do zupełnego porządku.

Z tych powodów uważa Wydział krajowy za rzecz konieczną utworzenie stałych etatowych posad kasyerów a zarazem rachmistrzów dla obydwóch szkół, przyczem sądzi, że płace tych funkcyonaryuszów, którzy mieć będą wszelkie prawa urzędników krajowych, powinny być zastosowane do zadania, które na nich ciążyć będzie a na razie odpowiadać powinny liczbie lat w służbie krajowej spędzonych i być w odpowiednim stosunku do pobieranej przez obecnych funkcyonaryuszów płacy. Ze względu też, że w Dublanach posadę tę zajmuje urzędnik, który od lat przeszło dziesięciu obok wolnego pomieszkania pobiera tę samą płacę 800 zł., dopiero w ostatnim roku powiększono dodatkiem pięcioletnim 50 zł., posadę zaś w Czernichowie zajmuje młodszy funkcyonaryusz obecnie pobierający 730 zł. i otrzymujący wolne pomieszkanie, prononuje Wydział krajowy dla pierwszego płacę w kwocie 1200 zł. i dodatki pięcioletnie w kwocie 150 zł. i wolne pomieszkanie, dla drugiego płacę w kwocie 800 zł. i wolne pomieszkanie, światło i opał i dodatek pięcioletni w kwocie 80 zł.

Tak w Dublanach jak i w Cernichowie nie wystarczy obecnie jeden tylko funkcyonaryusz, w Dublanach w roku 1894 wejdzie w życie internat, którego budowa a następnie administracya wymagać będzie bardzo wiele czynności rachunkowych i manipulacyjnych w Czernichowie z powodów, które podaliśmy w naszem ogólnem sprawozdaniu o szkole, okazuje się potrzeba oddania Dyrekcyi do dyspozycyi funkcyonaryusza, któryby obok innych funkcyi a mianowicie funkcyi magazyniera, sprawował obobowiązki sekretarza Dyrekcyi. Wydatki na płacę kasyera i rachmistrza w szkole rolniczej w Dublanach wynosiły dotychczas według budżedu kwotę 850 zł., w Czernichowie 1300 zł. Ponieważ Wydział krajowy sądzi, że dla tych pomocników rachunkowych i manipulacyjnyh, których wprowadzenie jest niezbędnem ze względu na potrzebę odpowiedniej administracyi tych zakładów krajowych, należałoby wyznaczyć płacę 600 zł. i wolne pomieszkanie, wydatki na ten cel, wynosiłyby w Dublanach 1800 zł., to jest byłyby wyższe o 950 zł., w Czernichowie zaś 1400 zł., to jest więcej niż dotychczas o 300 zł. Wydział krajowy sądzi, że wydatki te będą zrównoważone uzyskanemi korzyściami przez umożebnienie większej kontroli nad magazynami szkolnymi w Czernichowie, która sprawowana przez obecnego funkcyonaryusza wykazała już zaraz w pierwszych miesiącach, zaoszczędzenie jak również przez to, że odpadnie potrzeba czynienia wydatków na koszta podróży i dyet urzędników rachunkowych, których musiał Wydział krajowy corocznie wysyłać do Czernichowa celem sporządzenia zamknięć rachunkowych i t. p.

W Dublanach wszelkie tego rodzaju prace załatwiał obecny funkcyonaryusz we wzorowym porządku, przy obecnem jednak bliskiem znacznem i przy jeszcze znaczniejszem powiększeniu pracy rachunkowej i administracyjnej w Dublanach, musiałby Wydział krajowy do załatwienia niektórych spraw wysyłać swoich urzędników, coby pociągało za sobą wydatki a nie wpływało dodatnio na tok urzędowania ani w Wydziale krajowym, ani w szkole.

Z tych powodów wnosi Wydział krajowy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm ustanawia etat administracyjny w szkołach rolniczych w Dublanach i Czernichowie jak następuje:

w Dublanach:

a) kasyer a zarazem rachmistrz, płaca	1.200	zł.
dodatki pięcioletnie po	150	„
b) pisarz, płaca	600	„
dodatki pięcioletnie po	50	„

w Czernichowie:

a)	kasyer a zarazem rachmistrz, płaca	800 zł.
	dodatki pięcioletnie po	80 „
b)	pisarz, płaca	600 „
	dodatki pięcioletnie po	50 „

Wszyscy ci funkcyonaryusze są urzędnikami krajowymi.

II. Etat niniejszy wchodzi w życie z dniem 1. lipca 1893.

III. Na pokrycie zwiększonych wydatków na etat administracyjny w obu szkołach przyznaje Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt dodatkowy na rok 1893 w kwocie 650 zł.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 18. kwietnia 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

LW. kr. 22.573|93.

Aleg. 179.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie założenia stacyi doświadczalnych przy szkołach rolniczych w Dublanach i Czernichowie.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania Komisyi gospodarstwa krajowego w przedmiocie założenia podanych wyżej stacyi doświadczalnych, powziął Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 9. Kwietnia 1892 następujące uchwały:

I. poleca się Wydziałowi krajowemu:

a) by na następnej sesyi przedłożył Sejmowi projekt urządzenia i utrzymania przy szkole rolniczej w Dublanach, jakoteż i w Czernichowie stacyi doświadczalnych i kontrolnych, których zadaniem byłoby dokonywać na żądanie interesowanych, a za wynagrodzeniem o ile możności niskiem analizy nadesłanych próbek nasion, nawozów sztucznych i karm skoncentrowanych, tudzież innych w zakres badań analitycznych wchodzących doświadczeń, —

b) by celem założenia i dalszego utrzymania wyż wymienionych dwóch stacyj doświadczalnych i kontrolnych zapewnił sobie u c. k. Rządu odpowiednią subwencyę ze Skarbu Państwa.

II. Niniejszem sprawozdaniem załatwioną została wniesiona dnia 14. marca 1892 d. L. 992 petycya oddziału Łańcucko-Jarosławskiego c. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego.

W czasie, kiedy Wysoki Sejm sprawę stacyi doświadczalnych w sposób powyższy poruszył, była ona już przedmiotem badań ze strony Wydziału krajowego, doprowadzonych już do tego stadyum, że w maju, a więc w miesiąc po uchwaleniu powyższego polecenia mogła być przedłożoną Komisyi dla spraw rolniczych.

Na posiedzeniu swojem z dnia 11. maja 1892 Komisya ta opierając się na referacie swojego specyalnego referenta Dra Godlewskiego, uchwaliła przedłożyć Wydziałowi krajowemu następującą opinię w sprawie założenia tych stacyi:

„Komisya krajowa dla spraw rolniczych uważa za rzecz pożądaną, a nawet w interesie „rozwoju rolnictwa konieczną założenie w kraju, w jaknajbliższym czasie przynajmniej dwóch rolni„czych stacyi doświadczalnych z obszerniejszym zakresem działania, z siedzibą w Dublanach i w Czer„nichowie. Zadaniem tych stacyj byłoby:

a) kontrola i ocena nasion;

b) kontrola chemiczna i ocena sztucznych nawozów, pasz handlowych i t. p.

c) wykonywanie na miejscu i organizowanie w kraju polowych doświadczeń rolniczych, tak z użyciem nawozów sztucznych, jak i z uprawą mało znanych roślin gospodarskich.

2. Komisya rolnicza oświadcza:

„Zgodnie z referatem Dra Godlewskiego — iż na pierwsze koszta założenia takiej stacyi „doświadczalnej w Czernichowie wystarczyć powinna kwota 2500 złr. w. a. Dublany zaś posiadają „odpowiednie ku temu urządzenia i żadnej na ten cel subwencyi nie potrzebują".

„Na koszta utrzymania należy postarać się dla obu stacyi w Czernichowie i w Dublanach „po 3000 złr. w. a. rocznie, czyli razem dla obydwóch stacyj 6000 złr. rocznie, który to fundusz na początek wystarczy."

Pismem z d. 31. maja 1892. L. 24303 przedstawił Wydział krajowy c. k. Ministerstwu rolnictwa za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa potrzebę utworzenia właściwych stacyi doświadczalnych przy szkołach rolniczych w Dublanach i Czernichowie i na podstawie poprzednio podanych wniosków Komisyi rolniczej, zaprelimniował wydatki w kwotach wyżej wymienionych, upraszając c. k. Rząd o zapewnienie subwencyi, wynoszącej połowę kosztów urządzenia i utrzymania tych stacyi.

Dnia 7. sierpnia 1892 do L. W. 38147 otrzymaliśmy wiadomość ze strony c. k. Namiestnictwa, że c. k. Ministerstwo rolnictwa oświadczyło gotowość udzielenia odpowiedniej materyalnej pomocy celem urządzenia stacyi doswiadczalnych w Czernichowie i Dublanach z rozszerzonym zakresem działania.

Decyzyę co do wysokości tego zasiłku zastrzegło sobie c. k. Ministerstwo do czasu, kiedy zostanie mu przedłożony dokładny program i statut organizacyjny dla tych nowych instytucyi wraz z preliminarzem potrzebnych kosztów na ich urządzenie i utrzymanie.

Zwróciło zarazem Ministerstwo uwagę Wydziału krajowego, że pożądanem byłoby, aby do ułożenia programu zużytkowano doświadczenia, zebrane przez podobne stacye doświadczalne przy szkołach rolniczych w Neutitschein, Przerowie, Ober-Hermsdorf i San Michele etc.

Na prośbę Wydziału krajowego nadesłały wszystkie te szkoły swoje programy i statuty, jak również różnorodne w nich obowiązujące instrukcye.

Materyały te przesłaliśmy prof. Dr. Godlewskiemu, upraszając go o ułożenie preliminarza kosztów urządzenia i utrzymania stacyi. Prof. Godlewski już w swoim pierwszym referacie, przedłożonym Komisyi rolniczej w maju r. 1892, zwrócił uwagę na to, że utworzenie stacyi niesamoistnych, powierzenie ich prowadzenia profesorom rolnictwa przy szkołach w Dublanach i Czernichowie, powinno być uważane tylko jako tymczasowe i to na czas jak najkrótszy. Już wtenczas podnosił prof. Godlewski, że zakres działania tych stacyj jest tak obszerny, że jeżeli stacye te jako tako rozwijać się mają, to wymagać one będą takiego nakładu pracy ze strony kierowników, iż czas ich wyczerpią w zupełności.

Kontrola nasion i nawozów dałaby się łatwiej pogodzić z obowiązkami profesora, organizowanie jednak i nadzorowanie doświadczeń polowych, których niezmiernej doniosłości nie można zapoznawać, musiałaby ze względu na brak czasu kolidować z obowiązkami profesorów rolnictwa. Kierownik stacyi będzie musiał bardzo często wyjeżdżać dla organizowania i kontrolowania urządzonych pod kierunkiem stacyi doświadczeń. W takich objazdach asystent w ograniczonej tylko mierze będzie mógł być mu pomocnym, nie mając jeszcze potrzebnego do tej czynności doświadczenia, a na częstych wyjazdach profesora szkoła cierpiećby musiała.

W obecnym referacie powołuje się prof. Godlewski na swoje wówczas wyrażone zapatrywanie i przyznając, że urządzenie samoistnych stacyi niezawodnie byłoby kosztowniejszem, niż urządzenie stacyi, przyłączonych do szkoły, twierdzi stanowczo, że najkorzystniejszem dla sprawy byłoby złożenie w jednem ręku wszystkich czynności stacyi i to w ręku człowieka, któryby prócz prowadzenia stacyi żadnych innych, przynajmniej znaczniejszych nie miał obowiązków. Kierownik stacyi mógłby wprawdzie z pożytkiem i bez uszczerbku swego głównego zadania mieć sobie powierzone pewne nauczycielskie w szkole czynności, jednakże tylko niejako dodatkowo, w ograniczonej liczbie godzin, a żadną miarą nie powinien na nim spoczywać główny ciężar nauczycielskich czynności.

Prof. Godlewski proponuje zatem urządzenie stacyi samoistnych pociągających za sobą większe koszta, ale mogących działać z nierównie większym dla kraju pożytkiem.

Wydział krajowy z tem zapatrywaniem prof. Godlewskiego zgadza się w zupełności, tem bardziej, że kwestya o ile czynności stacyi przydzielone być mogą funkcyonaryuszom samych szkół rolniczych, zależeć także musi i od każdorazowego składu osobowego grona nauczycielskiego tych szkół. I tak np. zmiany, jakie w składzie ciała nauczycielskiego w obydwu szkołach w ostatnich czasach zaszły, są tego rodzaju, że dzisiaj zorganizowanie czynności stacyi samemi tylko siłami nauczycielskiemi tych obydwóch szkół natrafić musi na większe jeszcze trudności, niż dawniej.

Chcąc uniknąć wszelkich możliwych w działalności stacyi przeszkód, które mogłyby sprowadzać stagnacyę w jej pracy i w ten sposób odzwyczajać rolników do udawania się do niej w każdej sprawie do jej zakresu należącej, Wydział krajowy pragnie urządzić te stacye w ten sposób, aby miały one swoich odrębnych kierowników, którzyby wspólnie z dodanymi im asystentami prowadzili wszystkie czynności stacyi.

Kreowanie takich samoistnych posad kierowników stacyj doświadczalnych i ich asystentów przedstawiłoby bardzo znaczne korzyści; a mianowicie:

1. Stacye byłyby jednolitemi i usuniętoby przez to niedogodności, jakie zwłaszcza w obec zgłaszających się stron płynąć muszą z rozdziału czynności stacyi pomyślnych funkcyonaryuszów szkoły.

2. Stacye i ich czynności byłyby niezależne od możliwych zawsze zmian w osobowym składzie ciała nauczycielskiego szkoły.

3. Funkcyonaryusze stacyj oddani wyłącznie jej czynnościom i nie odrywani od nich obowiązkami nauczycielskiemi, mogliby wszechstronniej i na szerszą skalę działalność stacyi rozwinąć, a rutyna na jakąby w spełnianiu czynności stacyi rychło nabyć musieli, ułatwiłaby im też nie mało szybkie załatwianie spraw stacyi, na którem tu tak wiele zależy.

4. Profesorowie szkoły nie byliby odrywani od swego tak ważnego nauczycielskiego działania, przez zajęcie postronne obowiązkowe i terminowe a często także wymagające wydalenia się po za miejsce będące siedliskiem szkoły.

Rzecz naturalna, że urządzenie takich samoistnych stacyi, wymagać będzie zupełnie osobnych lokalności. Wydział krajowy sądzi, że nowo zrekonstruowany budynek szkolny w Czernichowie będzie mógł pomieścić także stacyę, w Dublanach zaś przez zakupno przybudówki do budynku mieszkalnego dyrektorskiego uzyskało by się właśnie lokal na stacyę. Co do tego zakupna przedłożył Wydział krajowy odpowiedni wniosek w swojem sprawozdaniu o szkołach dublańskich.

Aby wszystkie prace stacyj dokładnie i szybko wykonywane być mogły, laboratoryum każdej stacyi powinno mieć następujące pomieszczenie:

1. Jeden pokój na prace botaniczne stacyi a więc: kontrolę nasion, ocenę siana, prace mikroskopowe itp.

2. Dwa pokoje na prace chemiczne. Wprawdzie jeden większy pokój mógłby poniekąd wystarczyć, jednakże byłoby to bardzo niedogodnem, bo niektóre roboty chemiczne wzajemnie sobie przeszkadzają i ujemnie na wzajemną dokładność analiz wpływają jeśli współcześnie i obok siebie się wykonywują; tak np. szczególniej dwa oznaczenia które w stacyach najczęściej się dokonywują t. j. oznaczanie kwasu fosforowego i asotu. Można łatwo otrzymywać błędne wyniki oznaczeń asotu, jeśli w tym samym pokoju współcześnie robią się oznaczenia kwasu fosforowego.

3. Kancelarya kierownika stacyi w której zarazem mogą znaleść pomieszczenie wagi analityczne, zbiór cenniejszych narzędzi, podręczna biblioteczka i t. p.

4. Skład a zarazem pokój służącego w którym odbywa się mycie naczyń i t. p. czynności.

Oczywiście iż obok lokalu na pomieszczenie stacyi potrzebne będą lokalności na mieszkanie kierownika stacyi i jego asystenta.

Wewnątrz urządzenia stacyi, obliczy się w sposób następujący :

Sprzęty :

1.	Dwa stoły chemiczne po 45 złr.	90 złr.
2.	Dwa duże stoły obudowane na środek pokoju	80 „
3.	Stół na aparat do oznaczeń asotu	20 „
4.	Stół pod wagę do torowania	20 „
5.	Konsola pod wagę analityczną	20 „
6.	Umywalnia do mycia naczyń	45 „
7.	Cztery szafy na przyrządy, szkła, odczynniki, książki, próbki przysyłane do analizy i t. p. po 30 złr.	120 „
8.	Dwa digeslorya á 80 złr.	160 „
9.	Stół pod mikroskop	20 „
10.	Stoły i stelarze do kontroli nasion	90 „
11.	Biurko	40 „
12.	Sofka	30 „
13.	6 krzeseł	15 „
	Razem sprzęty	750 „

Ważniejsze przyrządy jako pierwsze urządzenie.

1.	Waga analityczna	300
2.	Waga do tarowania	75
3.	Waga dziesiętna	30
4.	Aparat destylacyjny z tuszewką	375
5.	Mikroskop	250
6.	Aparat Kiejdola do oznaczeń azotu	70
7.	Naczynia do analiz miarowych, jak biurety, kolby z podziałką, cylindry, podzielone pipety i tp.	150
8.	Flaszki odczynnikowe, kolby, zlewki i t. p. naczynia szklanne	350
9.	Arcometry, piknometry, termometry i tp.	100
10.	Tygle i parownica platynowa	150
11.	Gazometry (dwa)	80
12.	Prasa do buraków	60
13.	Aparat polaryzocyjny	200
14.	Suszarka	30
15.	Młynek	20
16.	Przyrządy do analizy mechanicznej ziemi	50
17.	Moździerze stalowe, noże, pilniki itp.	60
18.	Odczynniki i pierwszy zapas chemikaliów	300
19.	Przyrządy do kontroli nasion jak aparaty do kiełkowania sita i t. p.	100
20.	Najpotrzebniejsze podręczne książki	150
21.	Koszta sprowadzenia powyższych rzeczy	100
	Razem	3000 złr.

Założenie pola doświadczalnego.

Pole a raczej pólko doświadczalne stacyi, wielkiem być nie potrzebuje. Głównem zadaniem stacyi w jej doświadczalnym zakresie działania, ma być organizowanie doświadczeń w różnych okolicach

kraju. Jednem z takich miejsc mogą być także pola gospodarstwa szkolnego na których kierownik stacyi w porozumieniu z administratorem folwarku mógłby takie doświadczenia urządzać. Pole doświadczalne samej stacyi winno mieć za główne zadanie wykonywanie doświadczeń ścisłych, do tego celu nie potrzeba, żeby to pole było wielkiem. Przestrzeń około $^1/_4$ hektara mogłoby zupełnie wystarczyć. Naturalnie takie pólko doświadczalne musi być ogrodzone i musi mieć małą szopę na chwilowe pomieszczenie zbiorów i narzędzi a przedewszystkiem altanę wegetacyjną do wykonywania doświadczeń wazonowych.

Koszta urządzenia takiego pólka byłyby:

Ogrodzenie	200
Wystawienie altany wegetacyjnej i szopy	650
50 sztuk wazonów blaszanych	200
Kolejka i stoły na wazony	150
Siewnik ręczny i ręczne narzędzia	50
Koszta urządzenia każdej ze stacyi	5000
Razem . . .	6.250 złr.

Koszta utrzymania stacyi.

Kwota 3000 złr. jakie komisya dla spraw rolniczych proponowała na utrzymanie każdej stacyi, nie będzie mogła wystarczyć, jeśli się przyjmie za zasadę, że stacya będzie miała swój własny personal wyłącznie jej czynnościom oddany, bo całe utrzymanie tego personalu pokryte będzie być musiało z funduszów na stacyą przeznaczonych.

Personal stacyi składać się musi z kierownika, asystenta i służącego. Na kwalifikacyach uzdolnienia i gorliwości w pracy przyszłych kierowników stacyj całe powodzenie stacyj i korzyści jakie one krajowi przyniosą, będą polegały. Dla tego kierownicy stacyi muszą być odpowiednio wynagradzani i kwota 2000 złr. jako płaca kierownika niezawodnie przesadzoną nie będzie.

Naturalnie byłoby rzeczą bardzo smutną, gdyby czynności stacyi były tak małe, aby sam kierownik mógł im podołać. Do wykonywania analiz kontrolnych tak chemicznych jak botanicznych, musi każdy z kierowników mieć sobie dodanego asystenta. Płaca asystenta wynosić może na początek 600 złr. Asystentowi który dłużej już przy stacyi będzie zatrudniony, wypadnie potem tę płacę podnosić przez zamianowanie go adjunktem. Asystent bowiem stacyi ma nieco inne zadanie, niż asystent przy katedrze przyrodniczej w szkole. Ten ostatni ma być pomocnym profesorowi i sam się przy tem wyrabiać do nauczycielskiego zawodu, dlatego słusznie żądają ustawy, aby posadę asystenta wolno było tylko przez ograniczony czas zajmować, by więcej młodych ludzi miało sposobność przejść taką szkołę, jaką jest dla każdego przyszłego nauczyciela pełnienie obowiązków asystenta przy starszym i doświadczeńszym profesorze. Asystenci przy stacyi doświadczalnej mają natomiast wykonywać główne czynności stacyi mianowicie analizy kontrolne, wymagające odpowiedniej rutyny. Dla tego nie jest rzeczą pożądaną, aby asystenci przy stacyi często się zmieniali ,owszem leży w interesie stacyi, aby asystenta który już nabył odpowiedniej wprawy w wykonywaniu analiz, zatrzymać dłużej i dla tego przyznać mu wtedy należy wyższą płacę na którą on w zupełności zasłuży, gdy przy należytej wprawie analizy nietylko i dokładnie ale i szybko wykonywać będzie.

Stacya musi też mieć własnego służącego i byłoby rzeczą pożądaną, aby nim był człowiek znający się nieco na rolnictwie lub ogrodnictwie np. jaki wychowaniec szkoły niższej rolniczej lub ogrodniczej. Na początek płacę służącego ustanowić można na 400 złr.

Tak więc koszta utrzymania personalu stacyi wynosiłyby:

Płaca kierownika	2000 złr.
„ asystenta	600 „
„ służącego	400 „
Razem . .	3000 złr.

Inne koszta utrzymania stacyi byłyby:

Przykupno przyrządów, szkła, odczynników, książek, nawozów chemicznych, nasion i t. p.	500
Wykonywanie doświadczeń na pólku doświadczalnym . . .	400
Koszta wykonywania doświadczeń na polach obcych o ile ponoszoneby były wskutek specyalnych żądań stacyi i w jej celu . . .	400
Koszta podróży kierownika stacyi	400
Razem . . .	1700
Płaca personalu . . .	3000
Suma . . .	4700 złr.

Zatem utrzymanie obu stacyj	9400 złr.
Druk rocznika stacyj	600 „
Razem obie stacye . . .	10000 złr.

Koszta te w miarę rozwijania się czynności stacyi będą się zwiększały, jednakże prawdopodobnie nie będą wymagać ze strony skarbu krajowego większego nakładu, bo w miarę rozwijania się czynności kontrolnych stacyi rosnąć też będą i dochody z opłat za tę kontrolę. Te dochody najkorzystniej byłoby obracać w całości na rozszerzenie działalności stacyi.

Potrzeby kancelaryjne stacyi jak druki, portorya i t. p., na które w powyższem zestawieniu nic nie preliminowano, byłyby w całości z tego funduszu pokrywane, z niego też możnaby płacić honorarya za prace zamieszczone w rocznikach stacyi, nareszcie by zainteresować funkcyonaryuszów stacyi w szybkiem załatwianiu czynności kontrolnych, możnaby z tego funduszu przeznaczyć im pewne dodatkowe remuneracye. Pozostałą resztę tego funduszu z dochodów stacyi płynącego, należałoby w każdym razie użyczać na rozszerzenie działalności stacyi.

Wydział krajowy nie ukrywając sobie, że urządzenie tych stacyi w sposób obecnie proponowany pociągnie za sobą i w przyszłości znaczniejsze koszta, a miauowicie ze względu na potrzebę oddania odpowiednich pomieszkań dla funkcyonaryuszów, zdając sobie jednakże sprawę z ważności takich stacyi doświadczalnych w ogólności w szczególności zaś ze względu na potrzeby kraju naszego, tak rozległego i tak przeważnie rolniczego, jak również mając nadzieję, że c. k. Rząd, który oświadczył się z gotowością udzielenia pomocy materyalnej na założenie niesamoistnych stacyi, nie odmówi jej także na założenie i utrzymanie stacyi odrębnych, więcej celowi odpowiadających, dąży do założenia dwóch odrębnych stacyi w Czernichowie i w Dublanach, i w tym celu przedkłada Wysokiemu Sejmowi odpowiednie wnioski, i przyczyni się do połowy kosztów, jakich one będą wymagać.

Wydział krajowy jednak nie może zapewnić, czy wprowadzenie odrazu dwóch samoistnych i zupełnych stacyi będzie z niektórych względów możliwe. Jeżeli Wydziałowi krajowemu z trudnością przychodzi uzupełnić obecne braki w gronie nauczycielskiem szkół rolniczych, tem trudniej byłoby pozyskać odrazu dwóch kierowników stacyi, których kwalifikacye muszą się równać kwalifikacyom wymaganym od profesora. Gdyby więc Wydział krajowy nie zdołał znaleść dwóch odpowiednich osobistości na kierowników samoistnych stacyi, zamierza urządzić na początek w Czernichowie tylko stacyę botaniczną i chemiczną t. j. oceny nasion i kontroli nawozów, bez obowiązku przedsiębrania

doświadczeń polowych i powierzyć kierownictwo tej stacyi profesorom szkoły czernichowskiej, co tem łatwiej da się uskutecznić, że stacya taka już się w Czernichowie znajduje i chodzić tylko będzie o rozszerzenie i nadanie jej statutu.

Również w Dublanach zamierza Wydział krajowy stacyę kontroli nawozów odebrać prof. Wawnikiewiczowi stacyę zaś oceny nasion oddać prof. Szyszyłowiczowi. Wydział krajowy nie wątpi, że siły profesorskie tak jednego jak i drugiego zakładu w zupełności odpowiedzą zadaniu. Dla czynności doświadczalnych w ściślejszem znaczeniu rolniczych powołałby Wydział krajowy osobnego funkcynaryusza, który by miał siedzibę w Dublanach i którego działalność rozciągałaby się na cały kraj. Kierownik takiej stacyi uwolniony od zajęć profesorskich mógłby zdaniem Wydziału krajowego podołać swojemu zadaniu w całej pełni. Gdyby zaś Wydział krajowy był w możności znalezienia odpowiednich kierowników dla stacyi doświadczalnych, w takim razie przystąpiłby bezzwłocznie do zorganizowania stacyi tak, jak je rozumie projekt prof. Godlewskiego.

Na podstawie powyższych wywodów przedkłada Wydział krajowy następujące wnioski. Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I.) Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego do wiadomości.

II.) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby z dniem 1. stycznia 1894. utworzył w Dublanach i Czernichowie Stacye doświadczalne rolnicze, złożone ze wszystkich trzech należących do nich działów.

III.) Sejm uchwala następujący etat funkcyonaryuszów stacyi doświadczalnej w Dublanach i w Czernichowie:

1. Kierownik z płacą	2000	złr.
i dodatkami pięcio-		
letniemi po	200	„
2. Asystent z płacą	600	„
3. Sługa „ „	400	„

Każdy z wymienionych wyżej funkcyonaryuszów otrzymuje wolne pomieszkanie. Kierownikom stacyi przyznaje Sejm prawa urzędników krajowych.

IV. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby w preliminarzu budżetu na r. 1894 przedstawił projekt budżetu stacyi doświadczalnych i zarazem podał do wiadomości Sejmowi statut organizacyjny stacyi, jak również odpowiednie instrukcye.

V. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby co do subwencyonowania tych stacyi ze skarbu państwa przeprowadził z c. k. Rządem rokowania.

VI. Sejm przyznaje Wydziałowi krajowemu dodatkowy kredyt na r. 1893 w kwocie 5.000 złr na założenie stacyi doświadczalnych w Dublanach i w Czernichowie.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 5. maja 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *m. p.*

Sprawozdawca:
Wereszczyński *m. p.*
Członek Wydziału krajowego.

LW. 20900/93.

Aleg. 180.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o Banku krajowym.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą Wydziału krajowego z dnia 14. kwietnia 1893. do LW. 29276/92. przedłożyliśmy Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie Rady nadzorczej Banku krajowego za rok 1891. wraz z bilansem i zamknięciem rachunków tegoż Banku za czas od 1. stycznia do 31. grudnia 1891. roku, a zarazem przedstawiliśmy Wysokiemu Sejmowi obraz czynności Wydziału krajowego wymienionych w §§. 73. i 74. statutu Banku krajowego przeprowadzonych od chwili przedłożenia Wysokiemu Sejmowi poprzedniego sprawozdania Wydziału krajowego o Banku krajowym aż po dzień 14. kwietnia b. r. W sprawozdaniu powyższem zdaliśmy też sprawę z wykonania uchwał Wysokiego Sejmu, dotyczących Banku krajowego, a zapadłych na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z dnia 23. marca 1892 r.

Powołując się na powyżej wspomniane sprawozdanie nie wymające żadnego uzupełnienia ze strony Wydziału krajowego, przedkładamy obecnie Wysokiemu Sejmowi w myśl postanowienia §. 61. statutu Banku krajowego w załączeniu ·/. wniesione do Wydziału krajowego dnia 25. kwietnia 1893. sprawozdanie Rady nadzorczej Banku za r. 1892, wraz z bilansem tudzież zamknięciem rachunków za czas od 1. stycznia do 31. grudnia 1892 r. i upraszamy:

·/.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm udziela Dyrekcyi Banku krajowego absolutoryum z rachunków za czas od dnia 1. stycznia do 31. grudnia 1892 r.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 5. maja 1893.

Marszałek krajowy:
***Sanguszko** w. r.*

Sprawozdawca:
***Edward Jędrzejowicz** w. r.*
członek Wydziału krajowego.

SPRAWOZDANIE

Rady Nadzorczej Banku krajowego za rok 1892.

Wysoki Wydziale krajowy!

Mamy zaszczyt w wykonaniu §. 61 Statutu Banku przedłożyć Wysokiemu Wydziałowi, dziewiąte zamknięcie rachunkowe z Bilansem z dnia 31. grudnia 1892 oraz poniższem ze strony Rady Banku sprawozdaniem.

Przegląd czynności i osiągniętych rezultatów we wszystkich działach Banku krajowego za rok 1892 daje wybitny dowód znakomitego rozwoju tej Instytucyi, a osiągnięty dochód netto jest stosunkowo najwyższym z dotychczasowych, bo nie oparty na nadzwyczajnych przypadkowych, jak w r. 1890 operacyach, jest wynikiem normalnych obrotów i zadość czynienia bieżącym potrzebom krajowym w wielu i coraz liczniejszych kierunkach.

Na wstępie też, przed szczegółowym cyfrowym rozbiorem obrotów i wyników każdego z działów bankowych wspominamy tutaj o czynnościach ogólniejszej natury, a ważnego znaczenia ekonomicznego, przedsięwziętych w roku ubiegłym. Mianowicie Zarząd Banku krajowego: 1. sfinansował budowę kolei Tłumackiej, 2. dostarczał i dostarcza funduszów fabryce Lipińskiego w Sanoku, która pierwsza w kraju uzyskała zamówienie na kilkaset wagonów dla c. k. kolei Państwowych.

Interes ten rozwija się bardzo pomyślnie pod wspólnem nadzorem organów kolejowych i Zarządu Banku; — 3. na podstawie umowy z c. k. Dyrekcyą jeneralną kolei Państwowych wprowadził Bank osobny oddział zaliczek na towary złożone w magazynach kolejowych lub będące w transporcie.

Rozwój tego interesu będzie wielce pomocnym produkcyi i handlowi, przy większym wywozie zboża naszego, przy bardziej ożywionym ruchu transitowym, co znów zależnym być musi od zdrowszej, niż obecna polityki taryfowej c. k. kolei Państwowych, — 4. udzieloną porękę dla kredytu od podatku spożywczego rozszerzył Bank w r. 1892 także na piwo i cukier, 5. dostarczeniem kredytu hipotecznego i przeprowadzeniem konwersyj dopomógł Zarząd Banku do parcelacyi kilku większych majątków w powiatach: Bobreckim, Nadwórniańskim, Rohatyńskim i Tarnobrzeskim, — 6. Tak, jak w latach poprzednich utrzymywał Bank stosunki niezmienne z władzami rządowemi i autonomicznemi, a nadto brał udział przez Członków Dyrekcyi w obradach ankiety walutowej, w ankiecie kolejowej i w pracach konwersyi Gal. długu indemnizacyjnego.

Wyciąg z dziewięciu bilansów Banku krajowego, — jaki poniżej zestawiamy, daje porównawcze pojęcie o dotychczasowych obrotach i uzyskanych rezultatach:

Rok	Obrót ogólny		Obrót kasowy		Emisye		Zysk	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct
1884	87,745.549	28	28,295.843	14	1,330.050	—	26.067	74
1885	129,874.490	32	37,551.513	64	2,600.700	—	28.673	61
1886	189,887.245	48	45,984.608	99	5,822.450	—	48.235	43
1887	209,540.464	18	52,719.789	41	5,616.800	—	17.694	94
1888	155,854.959	56	45,597.174	10	1,266.800	—	58.106	04
1889	202,384.226	72	54,996.591	79	1,488.000	—	77.093	07
1890	307,259.986	88	81,128.190	14	3,437.600	—	138.780	18
1891	293,361.397	98	74,519.247	93	3,506.950	—	101.650	49
1892	322,720.990	84	90,446.813	45	4,683.400	—	127.461	93
Razem	1,898,629.724	24	511,240.472	59	29,752.750	—	623.763	43

Okazuje się zatem, że obrót ogólny w r. 1892 był wyższy o 29,359.592 zł. 86 ct. niż w roku poprzednim, obrót zaś kasowy o 15,927.565 zł. 52 ct. — Emitowano listów zastawnych 4½ procentowych i obligacyj komunalnych o 1,176.450 zł. więcej, a zysk ze wszystkich działów, doszedłszy do 127.461 zł. 93 ct. przewyższył w roku 1892, rok poprzedni o 25.811 zł. 44 ct.

W oddziale hipotecznym, miała Dyrekcya Banku do załatwienia w roku 1892 w trzech kategoryach: 1223 podań o pożyczki na kwotę 10,273.600 z tych po gruntownym zbadaniu odmówiono 203 podań na kwotę 3,066.500 zł., zaś 813 podań załatwiono promesami na 5,538 850 zł., pozostało zatem na rok następny podań 207 na 1,668.250. Z wydanych promes na 5,538.850 zł. zrealizowano wśród roku 650 na 3,534.800 zł. a mianowicie:

Na dobra większej własności	1,067.100 zł.
„ realności miejskie	2,086.900 „
„ grunta włościańskie	380.800 „

Ogółem udzielił Bank krajowy pożyczek hipotecznych 3900 na 26,210.050 — przy wartości szacunkowej przedmiotów obciążonych 54,464.780 zł.

Na poczet tej sumy spłacono po dzień 31. grudnia 1892, bądź gotówką bądź listami 3,952 437 zł. 36 ct. pozostaje zatem pożyczek hipotecznych 22,257.612 zł. 64 ct.

Udzielanie pożyczek hipotecznych przez Zarząd Banku odbywa się z daleko idącą przezornością i odpowiednio do istotnych potrzeb stosunkom kraju naszego odpowiadającym.

Podział sam emisyi listów przekraczającej 26,000.000 wskazuje, że najwięcej pożyczek podnieśli właściciele realności w miastach do tego kredytu przez Wydział krajowy dopuszczonych, a niemających po za Bankiem krajowym przystępnych dotąd źródeł. Z wypłaco-

nych dotąd pożyczek przypada 42$^{9}/_{10}$% na większą własność, 40$^{6}/_{10}$% na miasta, i 7$^{3}/_{10}$% na grunta włościańskie.

Wypłacalność rat hipotecznych przestrzeganą jest stale i ściśle przez Dyrekcyę i zadowalniająco dotrzymywana przez dłużników. Zaległości w kapitale wynosiły dnia 31. grudnia 1892 tylko 25.604 zł. 22 ct., co równa się 0·11% kapitału bieżącego. W porównaniu z wynikiem lat ubiegłych, stosunek ten procentowy coraz lepszy wynik wykazuje.

Jak wykazaliśmy powyżej pozostawało z końcem r. z. pożyczek hipotecznych niespłaconych 22,257.612 zł. 64 ct., listów zaś zastawnych było jeszcze w obiegu nominalnie za 22,314.550 zł.; różnica 56.937 zł. 36 ct., przypadająca do wycofania z obiegu wylosowaną została dnia 1. kwietnia r. b. i odpowiednia ilość listów zasawnych zniszczoną zostanie.

Oddział hipoteczny dał zysku w roku 1882, 58.775 zł. 85 ct., o 7.365 zł. 60 ct. więcej, niż w roku poprzednim.

Listy zastawne 4$^{1}/_{2}$% procentowe Banku krajowego notowane były na giełdzie w Wiedniu dnia 31 grudnia 1892 po 99 do 99$^{1}/_{2}$. W roku bieżącym 1893, przeszły w kasie wartość swoją nominalną.

Fundusz specyalnej rezerwy hipotecznej doszedł jnż do 166.367 zł. 84 ct. Rok zatem ubiegły powiększył go o 36.093 zł. 41 ct., a to z rozdziału zysku podług §. 62. Statutu 25.492 zł. 41 ct. i z fruktyfikacyi samym funduszem 10.601 zł.

Wspomnieć tu trzeba, aczkolwiek to należy już do czynności roku bieżącego, iż Zarząd Banku postanowił przystąpić do emisyi 4% procentowych listów zastawnych nie wstrzymując jednak wydawania pożyczek 4% procentowych. Wykonanie tej uchwały jest w toku. Rozwój dalszy interesów Banku miał także miejsce **w dziale komunalnym** wśród roku 1892.

Wydano nowych pożyczek 50 w obligacyach komunalnych na sumę 1,148.600 zł., a wszystkich razem dotąd w obydwóch emisyach 3,542.700 zł., z czego wypada na: Powiaty 25$^{5}/_{10}$%, na Miasta 65$^{1}/_{10}$% i na gminy wiejskie 9$^{4}/_{10}$%.

Na poczet udzielonych pożyczek komunalnych w powyższej kwocie spłacono po dzień 31. grudnia 1892 gotówką i obligacyami 970.390 zł. 80 ct., pozostaje zatem do spłaty podług planów amortyzacyjnych 2,572.309 zł. 20 ct.

W roku 1892 udzielono pożyczek komunalnych więcej niż w roku 1891, o 500.000 zł.

Raty spłat kapitału i procentów wpływały dość regularnie; zaległości z końcem roku wynosiły 8.515 zł. 02 ct.

Obligacye komunalne Banku krajowego notowane były w Wiedniu dnia 31. grudnia 1892 po 101 do 101$^{1}/_{2}$. Zysk działu komunalnego doszedł w roku ubiegłym do 19.683 zł. 72 ct. i był większy niż w poprzednim o 13.071 zł 26 ct.

Różnica tak znaczna z powodu szybkiego wycofania obligacyj I. emisyi.

Rezerwa specyalna komunalna wynosi z końcem roku 1892, 131.855 zł. 12 ct. zwiększoną została o 6.717 zł. 72 ct.

Żaden z funduszów rezerwowych Banku krajowego nie jest tak wysokim w stosunku do kapitału i emisyi.

O dziale bankowym, jego rozwoju, rozmiarach i ilości nowych i przybywających ciągle agend przemawiają ogólnikowo podane na wstępie sprawozdania tego cyfry obrotów, a szczegółowo o najważniejszych tu jeszcze wspominamy:

Do eskontu podano Bankowi wśród r. 1892. 16 612 sztuk weksli, z których Dyrekcya przyjęła sztuk 15.857, eskontując je na kwotę 12,512.105 zł. 04 ct.; w porównaniu zatem z rokiem 1891, reskontowano więcej weksli 5 176 na 3,150.607 zł. 57 ct.

Odmówiono podań 755 na 237.035 zł. 02 ct.

Reeskontowano w r. 1892 weksli 929 na 1,946.525 zł. 73 ct., więcej o 126 sztuk na 751.911 zł. 10 ct.

Zapas weksli z dniem 31. grudnia 1892 czyli stan portfelu wynosił sztuk 3.909 na 4,206.715 zł. 64 ct., więcej niż rok przedtem o 1.232 weksli na 1,147 119 zł. 78 ct. Po dokonać się mających odpisach z zysku i z rezerwy wekslowej w kwocie 10.922 zł. 69 ct. pozostanie z końcem r. z. zaprotestowanych i zaskarżonych na 27.108 zł. 36 ct., bez żadnej obawy straty z powodu dostatecznego zabezpieczenia, a część tej kwoty wpłynęła już do kasy Banku w kwartale roku bieżącego.

Żadne dotąd zamknięcie rachunkowe nie wykazywało tak znacznego zapasu weksli jak ostatnie. To samo skonstatować należy, co do depozytu osób trzecich, których wartość już do 7,738.295 zł. 52 ct.

Zysk oddziału bankowego ze wszystkich jego agend przedstawia się za rok 1892 w łącznej sumie 199.143 zł. 74 ct., był więc większym w porównaniu z rokiem 1891 o 17.370 zł. 22 ct.

Na tę cyfrę dochodu złożyły się: procenta kwotą 86.804 zł. 56 ct., kupony 53.003 zł. 08 ct., różnica kursu efektów 28.340 zł. 11 ct. i prowizye z komisowem 33.032 zł. 74 ct. Mniej 2.036 zł. 75 ct. odpisów wekslowych. Koszta administracyjne i handlowe wzrosły nieznacznie w stosunku do rozmiarów interesów i przybytku pracy. Rubryki tych wydatków muszą być zwiększone, bo wraz z rozwojem czynności, zwrastać one muszą, przeciążenie sił fizycznych funkcyonaryuszów tej naszej Instytucyi nie ulega wątpliwości a podczas ostatnich przeglądów, dokonanych przez Komisyą rewizyjną, Rady skonstatowane zostały.

Stopa procentowa utrzymaną była przez Zarząd Banku w niezmienionej od roku zeszłego wysokości.

Stowarzyszenia zarobkowe i gospodarcze korzystały jak dotąd z kredytów przyznawanych im przez osobny Komitet cenzorów w myśl §. 39. i §. 57. statutu Banku. W ciągu roku 1892 eskontowano im weksli sztuk 3 739 za sumę 2,330 074 zł. 65 ct., z których pozostało w Banku z końcem roku 792 za 469 522 zł. 13 ct. Rachunek dotacyjny tych Stowarzyszeń, które mają zastępstwo Banku krajowego wykazuje Saldo 11 229 zł. 72 ct. na korzyść tych powiatowych Instytucyj. Czynności zastępstw Banku wykazane osobną tablicą, przedłożoną przez Dyrekcyę w zamknięciach rachunkowych, są znów dowodem, że i na prowincyi kraju naszego rozwój interesów mi spoczywa, że pomoc Banku krajowego wszędzie jest pożądaną, a zastępstwa zawsze są gorliwe i chętne w wypełnianiu podjętego zadania.

Ogół czynności i operacyi Banku za rok 1892 we wszystkich działach, dał zysku, netto 127.461 zł. 93 ct.

Tak jak tego wymaga §. 62 statutu, rozdzielony on zostuje między fundusze rezerwowe a to:

do kapitału zakładowego	40%	czyli	50.984 zł. 71 ct.
„ funduszu rezerwowego	30%	„	38.238 „ 59 „
„ rezerwy hipotecznej	20%	„	25.492 „ 41 „
„ „ komunalnej	10%	„	12.746 „ 22 „
	Razem		127.461 zł. 93 ct.

Gdy doliczymy zysk powyższy i procenta z obrotu, jakie przyrosły wśród roku 1892 do rezerw specyalnych, do wykazanych pozycyj z końcem roku 1892 stanowiących majątek Banku, otrzymamy wzrost tegoż w ostatnim roku 141 497 zł. 28 ct. a stan majątku w sumie łącznej 1,771.329 zł. 48 ct. rozdzielającą się na:

kapitał zakładowy Banku	1,249 505 zł.	33 ct.
fundusz rezerwowy „	223 601 „	19 „
rezerwa hipoteczna „	166.367 „	84 „
„ komunalna „	131 855 „	12 „
Razem	1,771 329 zł.	48 ct.

Osobna rezerwa dłużników oddziału komunalnego do pożyczek I emisyi wynosi jeszcze 25 425 zł. Takowa do powyższych funduszów policzoną nie jest.

Kończąc niniejsze streszczone sprawozdanie Rada Nadzorcza ma zaszczyt upraszać:

Wysoki Wydział krajowy:

Raczy zamknięcie rachunkowe, bilans z dnia 31. grudnia 1892 roku i sprawozdanie Rady przyjąć do wiadomości i wyjednać u Wysokiego Sejmu absolutoryum dla Zarządu Banku za czas od 1. stycznia do 31. grudnia 1892.

We Lwowie 23. kwietnia 1893.

Prezes Rady:
H. Bochdan *m. p.*

Sprawozdawca:
Karol Scipio *m. p.*

Bank krajowy

Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

1892.

LWÓW.
Z drukarni Pillera i Spółki.

Sprawozdanie

Dyrekcyi Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

W r. 1892 zwiększyły się ponownie i to znacznie interesa Banku i wynikające stąd obroty w poszczególnych działach.

Sprzedaż i kurs emisyi bankowych.

Zapas 4½% listów zastawnych Banku i 5% obligacyi komunalnych wynosił z końcem roku 1891 . . . . . zł. 1,047.800·—
nowe emisye tych walorów wynosiły w r. 1892 . . „ 4,683.400·—
zł. 5,731.200·—
gdy zaś zapas 4½% listów zastawnych i 5% obligacyi komunalnych Banku wynosił 31. Grudnia 1892 . . „ 209.600·—
przeto w ciągu roku 1892 umieszczono . . . . zł. 5,521.600·—

Zysk na sprzedaży i kupnie efektów własnych wynosi w roku ubiegłym zł. 28.340·11 w. a.

Dnia 31. Grudnia 1892 notowały listy zastawne Banku: 99—99½%, zaś obligacye komunalne: 101—101½%.

Sprzedaż emisyi bankowych i wypłata ubiegających kuponów i wylosowanych listów i obligacyi komunalnych odbywała się, jak w latach ubiegłych, w kasie głównej Banku, a oprócz tego w jego Zastępstwach w Drohobyczu, Kołomyi, Krakowie, Nowym Sączu, Podhajcach, Rzeszowie, Samborze, Sanoku, Stanisławowie, Stryju i Tarnopolu, jakoteż we Wiedniu w c. k. uprz. austr. Banku dla krajów koronnych i w Towarzystwie akcyjnem „Mercur“, a w Bernie, Pilznie czeskiem i Pradze w „Živnostenska Banka pro Čechy a Moravu“.

Zaliczki na towar w magazynach kolejowych.

Rozszerzając stosunki z c. k. kolejami państwowemi w Galicyi, otworzył Bank na mocy umowy z c. k. Jeneralną Dyrekcyą, osobny dział zaliczek na towary bądź to spoczywające w magazynach kolejowych, bądź też będące już w transporcie. Rozwój tego działu oczekuje tylko większego wywozu towarów z naszego kraju, a przedewszystkiem większego przewozu produktów ze wschodu, co zawisłem jest od przyszłych urodzajów i ustąpienia widma epidemii, jakoteż od zmiany polityki taryfowej koleji państwowych w duchu potrzeb krajowego handlu.

Kolej lokalna Tłumacz-Pałahicze.

Bank krajowy zfinansował w roku ubiegłym budowę kolei Tłumacz-Pałahicze, tak ważnej dla nowopowstałej cukrowni w Tłumaczu, a objętej ogólnym planem budowy kolei wicynalnych w naszym kraju.

Budowa wagonów dla kolei państwowych w Galicyi.

Również dostarczył Bank krajowy funduszów fabryce maszyn Kazimierza Lipińskiego w Sanoku, która pierwsza w naszym kraju otrzymała od c. k. Jeneralnej Dyrekcyi obstalunek na kilkaset wagonów dla kolei państwowych w Galicyi. Interes ten jest prowadzony pod wspólnym nadzorem Banku krajowego i kolei państwowych i rozwija się wcale pomyślnie.

Interes parcelacyjny.

Bank krajowy uczestniczył i w r. 1892 przy parcelacyi kilku większych majątków, a mianowicie dóbr Hołosków, Mołodyłów i Strupków w powiecie nadwórniańskim, Laszki górne w powiecie bobreckim, Wiszniów w powiecie rohatyńskim, Motycze poduchowne w powiecie tarnobrzeskim. Udział Banku krajowego w tych parcelacyach polegał zgodnie z zapatrywaniem Rady Nadzorczej na dostarczeniu kredytu hipotecznego dla cząstkowych nabywców rozparcelowanych gruntów, i na pośrednictwie przy konwersyi długów hipotecznych na parcelowanych majątkach ciężących.

Poręka dla kredytu od podatku spożywczego.

Bank krajowy rozszerzył w roku ubiegłym udzielanie poręki dla kredytu od podatku spożywczego — oprócz dla przemysłu naftowego i gorzelnianego — także na przemysł piwny i cukrowniany. Poręka ta z kredytu ogólnego do miliona zł. w. a., wyzyskaną była z końcem r. 1892 do kwoty zł. 525.000.

Bank krajowy utrzymywał niezmiennie nawiązane poprzednio stosunki pieniężne z władzami rządowemi i autonomicznemi, brał udział w obradach austryackiej ankiety walutowej, w krajowej ankiecie kolejowej i w pracach przygotowawczych do konwersyi galicyjskiego długu indemnizacyjnego; zaś wszystkie działy interesu bieżącego pielęgnował z jednakową starannością. Obraz tych czynności przedstawiamy w dalszym toku niniejszego sprawozdania.

Oddział hipoteczny W roku 1892 wykazuje Bank dalszy wzrost interesu hipotecznego, jak to widoczne z poniższego zestawienia cyfrowego:

	Z roku 1891 pozostało niezałatwionych:		
134	podań o pożyczki hipoteczne na łączną kwotę . .	zł.	1,790.800·—
	w roku 1892 weszło nowych:		
1.089	podań o pożyczki hipoteczne na łączną kwotę . .	„	8,482.800·—
	razem więc było w roku 1892 do załatwienia:		
1.223	podań na	zł.	10,273.600·—
	z czego Bank w roku 1892 załatwił odmownie:		
203	podań na kwotę	„	3,066.500·—
	z pozostałych zaś:		
1.020	podań na kwotę	zł.	7,207.100·—
	wydał Bank nowych promes:		
813	na pożyczki hipoteczne w kwocie	„	5,538.850·—
	pozostaje jeszcze niezałatwionych:		
207	podań na kwotę	zł.	1,668.250·—

Natomiast wypłacił Bank w ciągu r. 1892 walutę:

38	pożyczek na dobra ziemskie w kwocie . . .	zł.	1,067.100·—
178	„ „ realności miejskie w kwocie . . .	„	2,086 900·—
i 434	„ „ grunta włościańskie w kwocie . .	„	380.800·—
650	„ razem w kwocie	zł.	3,534.800·—

co łącznie z pożyczkami, wypłaconemi przez Bank w latach poprzednich, czyni: 3.900 pożyczek w ogólnej sumie zł. 26,210.050·—, a mianowicie:

1. na dobra ziemskie 360 pożyczek w ogólnej sumie 11,259.300 zł., czyli 42·95%, zaś w stosnnku do zgłoszonych podań 28·83%.
2. na domy murowane w miastach, opłacających podatek domowo-czynszowy, a do korzystania z kredytu rzeczowego przez Wydział krajowy dopuszczonych, 1.311 pożyczek w ogólnej sumie 13,002.100 zł., czyli 49·61%, zaś w stosunku do zgłoszonych podań 42·50%.
3. na małą własność rolną, przeważnie włościańską, 2.229 pożyczek w ogólnej sumie 1,948.650 zł., czyli 7·43%, zaś w stosunku do zgłoszonych podań 42·43%.

Z promes pozostałych w obiegu z roku 1891 łącznie z wydanemi w roku 1892 na

1 214	pożyczek w kwocie	zł.	8,537.350·—
120	promes nie zostało przyjętych w kwocie . . .	„	1,276.550·—

z pozostałej reszty:

1.094	promes na kwotę	zł.	7,260.800·—

zrealizowano w ciągu roku 1892 jak wyżej wykazano:

650	pożyczek na kwotę	„	3,534.800·—
444	więc promes pozostaje w obiegu na kwotę . .	zł.	3,726.000·—

Wypłatność rat hipotecznych była zupełnie zadowalającą.

Z końcem r. 1892 zalegały raty:

u 1	dłużnika raty z r. 1889 w sumie	zł.	74	ct. 06
„ 2	dłużników „ „ „ 1890 „ „	„	2.866	„ 50
„ 16	„ „ „ „ 1891 „ „	„	10.491	„ 45
„ 186	„ „ „ „ 1892 „ „	„	67.514	„ 21
	cała zaległość ratalna wynosiła . .	zł.	80.946	ct. 22

w czem zaległy kapitał wynosił kwotę zł. 25.604 ct. 22, czyli 0·11% kapitału bieżącego.

Z powyższych zaległości wypada zaległość zł. 46.320 ct. 38 u 24 dłużników na większe posiadłosci; zł. 28.524 ct. 68 u 44 dłużników na realności miejskie, a zł. 6.101 ct. 16 u 118 dłużników na grunta włościańskie.

Zysk w oddziale hipotecznym z roku 1892 wyniósł 58.775 zł. 85 ct., zwiększył się przeto o 7.365 zł. 60 ct.

Nadto fundusz rezerwy specyalnej dla oddziału hipotecznego, wynoszący z dniem 31. Grudnia 1891 roku 130.274 zł. 43 ct., doszedł w ciągu roku 1892 do sumy 166.367 zł. 84 ct., został zatem powiększonym o 36.093 zł. 41 ct.

Z dniem 31. Grudnia r. z. znajdowało się w obiegu listów zastawnych Banku krajowego na ogólną sumę 22,314.550 zł. — pożyczki zaś udzielone przez Bank po strąceniu funduszu, złożonego na umorzenie, wynosiły 22,257.612 zł. 64 ct. Przypada więc do wycofania z obiegu i zniszczenia ilość listów zasta-

wnych w sumie 56.937 zł. 36 ct., co w najbliższym terminie losowania listów zastawnych, dnia 1. Kwietnia 1893 odbyć się mającem, zostanie dopełnionem.

Oddział komunalny. Bank krajowy udzielił w r. 1892: 50 pożyczek w obligacyach komunalnych, w ogólnej sumie 1,148.600 zł. — Z liczby 240 pożyczek udzielonych przez Bank w ciągu jego istnienia w ogólnej sumie 3,542.700 zł. przypada:

1. na powiaty 38 pożyczek w ogólnej sumie 903.000 zł., czyli 25·49%,
2. na gminy miejskie 95 pożyczek w ogólnej sumie 2,307.000 zł., czyli 65·12%.
3. na gminy wiejskie 107 pożyczek w ogólnej sumie 332.700 zł., czyli 9.39%.

Raty, przypadające Bankowi na spłatę kapitału i na procent, wpływały w oznaczonym terminie, lub wkrótce po terminie. Wynosiły one w roku ubiegłym 136.873 zł. 73 ct., pozostało zaś do ściągnięcia zaległych: z r. 1891 3 raty w kwocie 339 zł. 71 ct. i z r. 1892 33 rat w kwocie 8.175 zł. 31 ct., z pomiędzy 240 udzielonych pożyczek w kwocie 3,542.700 zł.

Zysk w oddziale komunalnym w r. 1892 wynosi 19.683 zł. 72 ct., zwiększył się przeto o 13.071 zł. 26 ct. skutkiem szybszego wycofania obligacyi emisyi I.

Po myśli postanowienia §. 62. statutu został fundusz rezerwy specyalnej dla emisyi I. wcielony do takiejże rezerwy dla emisyi II. Tak połączona rezerwa, będąca własnością Banku, wynosiła z końcem r. 1891: zł. 131.855 ct. 12 i powiększyła się od roku 1891 o kwotę zł. 6.717 ct. 72.

Oddział bankowy. Całkowity obrót z wszystkich operacyi Banku w roku 1892 wynosi sumę zł. 322,720.990 ct. 84.

Obrót kasowy w r. 1892 w Banku i Zastępstwach zł. 90,446.813 ct. 45.

W ciągu roku 1892 podano do skupu:

16.612	sztuk weksli i warrantów na ogólną sumę .	zł.	12,749.140 ct. 06
	z tego odmówił Bank przyjęcia:		
755	sztuk na sumę	„	237.035 „ 02
zaś 15.857	sztuk na sumę	zł.	12,512.105 ct. 04

zeskontował Bank, czyli 98·15% ogólnej kwoty zgłoszonej.

W porównaniu z r. 1891 podano do skupu w r. 1892 więcej o 5.198 sztuk weksli w kwocie zł. 3,789.593 ct. 33 i zeskontowano więcej 5.176 sztuk weksli na kwotę zł. 3,850.607 ct. 57. Stan portfelu wekslowego z dniem 31. Grudnia 1892 zwiększył się o 1232 sztuk i kwotę zł. 1,147.119 ct. 78.

Bank reeskontował w r. 1892: 929 sztuk weksli na ogólną sumę zł. 1,946.525 ct. 73 a zatem więcej jak w roku ubiegłym o 126 sztuk weksli na kwotę zł. 751.911 ct. 10.

Weksli zaprotestowanych lub zaskarzonych pozostało z dniem 31 Grudnia 1892 na sumę . . . . . zł. 38.031 ct. 05

	z tego przyjdzie do odpisania z zysków z r. 1892 i osobnej rezerwy z r. 1891	„	10.922 „ 69
	a reszta	zł.	27,108 ct. 36

jest należycie ubezpieczoną i nie budzi obawy dalszej straty. Część tych weksli nawet rzeczywiście przed ogłoszeniem niniejszego sprawozdania zapłaconą została.

Inne interesa oddziału bankowego wyjaśnia dostatecznie dołączone zamknięcie rachunkowe.

Ogólny zysk w oddziale bankowym wyniósł w r. 1892: zł. 199.143 ct. 74 i zwiększył się w porównaniu z takimże zyskiem z r. 1891 o kwotę zł. 17.370 ct. 22.

Oddział interesów bankowych ze stowarzyszeniami zarobkowemi i gospodarczemi. Osobny komitet cenzorów, odpowiednio do §. 57. statutu bankowego dla tego oddziału ustanowiony, dopuścił do kredytu wekslowego w Banku krajowym na rok 1892: 79 stowarzyszeń. W ciągu tegoż roku Bank eskontował 3.739 sztuk ich weksli, na ogólną sumę 2,330.074 ct. 65.; saldo tych weksli z dniem 31. Grudnia 1892: wynosiło sztuk 792 na zł. 469.522 ct. 13.

Oprócz tego korzystały stowarzyszenia z kredytu, podlegającego oceenieniu komitetu cenzorów, istniejącego wedle §. 39. statutu bankowego, a stowarzyszenia, będące zarazem Zastępstwami Banku, były także dłużnikami Banku w rachunku bieżącym (dotacye kasowe). Z końcem roku 1892 wynosiło saldo netto na rzecz Zastępstw zł. 11.229 ct. 72 a mianowicie: 17 Zastępstw miało w Banku rachunku dotacyjnym do żądania kwotę zł. 58.776 ct. 56 natomiast 36 Zastępstw było dłużnych kwotę zł. 47.546 ct. 84.

Czynność Banku w Zastępstwach.

Liczba Zastępstw Banku wynosiła do końca roku 1892, jak i w roku poprzednim: 54. O obrotach i czynnościach Banku, załatwianych przez Zastępstwa, daje obraz szczegółowy załącznik 1-szy do zamknięć rachunkowych za rok 1892 (str. 17—19), wykazujący dalsze w roku ubiegłym powiększenie tych obrotów, a dowodzący chętnego i pożytecznego współdziałania Zastępstw i korzystnego tychże wpływu na rozwój Banku.

Czysty zysk i rezerwy Banku.

Przypadający na rok 1891 zysk z operacyi bankowych wynosił zł. 101.650 ct. 49 — zysk zaś z r. 1892 wynosi zł. 127.461 ct. 93, czyli o zł. 25. 811 ct. 44 więcej.

Wykazany w zamknięciu rachunkowem czysty zysk w kwocie zł. 127.461 ct. 93 został po myśli postanowienia §. 62. statutu bankowego rozdzielony między majątek zakładowy i rezerwy Banku.

Uwzględniając powyższe powiększenie, wynosi obecny majątek Banku w kapitale zakładowym i rezerwach zł. 1,796.754 ct. 48, strącając zaś kwotę zł. 25.425, będącą własnością dłużników komunalnych, wynosi zwiększenie się majątku Banku po nad pierwotną dotacyę 1,000.000 zł., kwotę zł. 771.329 ct. 48 uzbieraną przez Bank w ciągu dziewięciu lat jego istnienia.

IX.

ZAMKNIĘCIE RACHUNKOWE

BANKU KRAJOWEGO

Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

za rok

1892.

Zamknięcie rachunkowe

Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

za rok 1892.

Obrót.

Całkowity obrót ze wszystkich operacyi Banku wynosił od dnia 1. Stycznia do dnia 31. Grudnia 1892. r. . . . . w. a. zł. 322,720.990 ct. 84

Kasa.

Gotowizna w banku:

Pozostałość z dnia 31. Grudnia 1891 wynosiła .	w. a. zł.	147.893·64	
Od dnia 1. Stycznia do 31. Grudnia 1892 wpłynęło .	„ „ „	37,277.672·13	
	w. a. zł.	37,425.565·77	
Wypłaty w tymże czasie wynosiły	„ „ „	37,153.166·01	
Pozostałość kasowa w Banku z dnia 31. Grudnia 1892. r. . . .			w. a. zł. 272.399 ct. 76
Obrót kasowy w Banku w roku 1892. . . .	w. a. zł.	74,430.838·14	

Dotacye kasowe w Zastępstwach:

Pozostałość z dniem 31. Grudnia 1891. r. na korzyść Zastępstw wynosiła	w. a. zł.	41.564·25	
Od dnia 1. Stycznia do dnia 31. Grudnia 1892 dotowano Zastępstwa łączną sumą	„ „ „	8,023.154·92	
	w. a. zł.	7,981.590·67	
W tymże czasie Zastępstwa wypłaciły . . .	„ „ „	7,992.820·39	
Obrót dotacyi kasowych w Zastępstwach w r. 1892 .	w. a. zł.	16,015.975·31	
Łączny obrót kasowy wynosił . . .	w. a. zł.	90,446.813·45	
Łączna pozostałość kasowa z dniem 31. Grudnia 1892 r. na ciężar Zastępstw			„ „ „ 47.546 ct. 84
na korzyść Zastępstw: w a. zł. 58.776 ct. 56			w. a. zł. 319.946 ct. 60

Efekta własne, eskontowane i w komisie.

a) własne:

Z dnia 31. Grudnia 1891 r. Bank posiadał na własność papierów publicznych wart. imien. .	w. a. zł.	1,499.400	za sumę	w. a. zł.	1,455.986·51
Od d. 1. Stycznia do dnia 31. Grudnia 1892 nabyto papierów publicznych wart. imien. . .	„ „ „	8,012.250	„ „	„ „ „	7,872.326·40
Różnica kursu wynosi				„ „ „	28.340·11
Do przeniesienia	w. a. zł.	9,511.650		w. a. zł.	9,357.153·02

Z przeniesienia	w. a. zł. 9,511.650		za sumę	w. a. zł.	9,357.153 ct. 02
W tymże czasie sprzedano papierów publiczn. wart. imiennej . . .	„ „ „ 9,283.850		„ „	„ „ „	9,129.633 „ 22
Pozostałość efektów własnych wynosi z dniem 31. Grudnia 1892 r.:					
a) w papier. kraj. w. a. zł. . 18.200					
b) w papierach własn. emis. w. a. zł. . 209.600	wart. imien. w. a. zł. 227.800		za sumę	w. a. zł.	227.519 ct. 80

b) eskontowane

Z d. 31. Grudnia 1891 pozostawało wylosowanych efektów wartości imiennej . . w. a. zł.	12.190·67	w sumie	w. a. zł.	12.083 ct. 11
Od dnia 1. Stycznia do 31. Grudnia 1892 eskontowano efekta wylosowane wart. imien. . w. a. zł.	124.234·23	na zł. 123.816·08		
za potrąceniem dyskonta . . . „	487·01			
		w sumie „ „ „	124.303 „ 09	
	w. a. zł. 136.424·90		w. a. zł.	136.386 ct. 20
W tymże czasie zrealizowano wylosowanych efektów war. imien. w. a. zł.	118.235·03	na sumę	„ „ „	118.216 „ 23
Pozostałość wylosowanych efektów z d. 31. Grudnia 1892 wart. imien. w. a. zł.	18.189·87		na sumę „ „ „	18.169 „ 97

c) w komisie:

Z dniem 31. Grudnia 1891 pozostawało w zapasie papierów publicznych na rachunek osób trzecich	w. a. zł. 71.050		w. a. zł.	71.400.24
Od 1. Stycznia do 31. Grudnia 1892 nabyto z polecenia i na rachunek osób trzecich papier. publicz. wartości imiennej .	„ „ „ 652.330	za sumę	„ „ „	667.044·45
	w. a. zł. 723.380		w. a. zł.	738.444·69
Z tych efektów zrealizowano w tymże czasie wart. imiennej . .	„ „ „ 682.180	za sumę	„ „ „	696.066·49
Zapas papierów publicz. wraz z narosłymi procentami, pozostających na rachunek osób trzecich z d. 31. Grudnia 1892 wynosi wart. imiennej .	w. a. zł. 41.200	. . . .	za sumę „ „ „	42.378 „ 20
Łączna pozostałość efektów własnych, eskontowanych i w komisie z dniem 31. Grudnia 1892 roku podług załączonego wykazu wynosi . . .			w. a. zł.	288.067 ct. 97

Weksle.

Z dniem 31. Grudnia 1891 r. pozostawało w portfelu weksli zdyskontowanych i inkasowych, jakoteż warrantów . . .		2.640	sztuk na sumę	w. a. zł.	2,981.079 ct. 37
W ciągu r. 1892 przyjęto do portfelu weksli i warrantów		15.857	„ „ „	„ „ „	12,512.105 „ 04
razem . .		18.497	„ „ „	w. a. zł.	15,493.184 ct. 41
W tymże czasie:					
spłacono .	14.271	sztuk na w. a. zł. 10,725.396·32			
pozostało w reesk.	317	„ „ „ „ „ 561.072·45	14.588	„ „ „	„ „ „ 11,286.468 „ 77
Pozostaje z d. 31. Grudnia 1892 r. weksli i warrantów			3.909	„ „ „	w. a. zł. 4,206.715 ct. 64
W powyższej sumie mieszczą się weksle:					
a) na Lwów i Zastępstwa			2.771	„ „ „	w. a. zł. 2,868.091 ct. —
b) od stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych .			792	„ „ „	„ „ „ 469.522 „ 13
c) zabezpieczone hipotecznie			10	„ „ „	„ „ „ 302.680 „ —
d) inkasowe			16	„ „ „	„ „ „ 3.900 „ 06
e) warranty Lwów			3	„ „ „	„ „ „ 1.450 „ —
w portfelu .			3.592	„ „ „	w. a. zł. 3,645.643 „ 19
reeskontowane .			317	„ „ „	„ „ „ 561.072 „ 45
jak powyżej .			3.909	„ „ „	w. a. zł. 4,206.715 ct. 64

Zaliczki na zastaw efektów.

Z d. 31. Grudnia 1891 r. pozostawało udzielonych pożyczek na	205	zastawów	w. a. zł.	81.179 ct. —
Od d. 1. Stycznia do 31. Grudnia 1892 udzielono „	„ 157	„	„ „ „	97.177 „ 71
razem „	362	„	w. a. zl.	178.356 „ 71
Zwrócono w tymże peryodzie . . . . . „	134	„	„ „ „	100.755 „ 50
Pozostaje z dniem 31. Grudnia 1892 r. na	228	„	w. a. zł.	77.601 „ 21
zabezpieczonych efektami, wskazanymi w §. 3. C. lit. d. statutu w imiennej wartości			w. a. zł.	104.650 ct. —

Zaliczki na towary w magazynach c. k. austr. kolei państwowych w Galicyi.

W ciągu r. 1892 udzielono zaliczek stronom 25 w sumie . . .		w. a. zł.	55.422 ct. —
Z tego spłaciło w tymże czasie stron	8 „ „	„ „ „	18.900 „ —
Pozostaje z dniem 31. Grudnia 1892 stron	17 w sumie . . .	w. a. zł.	36.522 ct. —

Rachunek bieżący pokryty efektami.

Z dniem 31. Grudnia 1891 pozostawało rachunków pokrytych papierami publicznymi			u stron 80	z sumą	w. a. zł. 517.457 ct. 74
W ciągu roku 1892 udzielono			stronom 29	w sumie	„ „ „ 1,376.563 „ 97
razem stron			109	w sumie	w. a. zł. 1,894.021 ct. 71
Z tego spłaciło w tymże czasie		„	17 „	„	„ „ „ 1,298.858 „ 19
Pozostaje z dniem 31. Grudnia 1892. r. stron			92	ze sumą	w. a. zł. 595.163 ct. 52
pokrytą efektami w wartości imiennej					w. a. zl. 2,506.333 ct. 42

Dłużnicy i wierzyciele w rachunku bieżącym.

Pozostałość z dniem 31. Grudnia 1891 r. wynosiła na ciężar Banku	w. a. zł.	577.375 ct. 78
Obroty w ciągu roku 1892 wynoszą na rzecz korespondentów	„ „ „	38,793.017 „ 02
	w. a. zł.	39,370.392 ct. 80
zaś na ich ciężar	„ „ „	38,423.777 „ 70
Pozostałość z dniem 31. Grudnia 1892 r. na ciężar Banku wynosi	w. a. zł.	946.615 ct. 10

składa się z sum:

Passywa.

Conti lori:

a) sumy do dyspozycyi korespondentów	w. a. zł.	153.588 ct. 21		
b) weksle do zainkasowania z pn.	„ „ „	18.767 „ 55		
c) sumy lokacyjne	„ „ „	1,659.164 „ 32	w. a. zł.	1,831.520 ct. 08

Conti nostri:

a) sumy zatrzymane przy realizacyi pożyczek hipotecznych, kaucye i inne należytości od Banku	w. a. zł.	328.222 ct. 73		
b) należytości za odcięte kupony	„ „ „	104.543 „ 57	„ „	432.766 „ 30 w. a. zł. 2,264.286 ct. 38

Aktywa.

Conti lori:

a) pozostałości z bieżących dyspozycyi korespondentów	w. a. zł.	177 ct. 82		
b) zaliczki krótko zwrotne	„ „ „	388 „ 30	w. a. zł.	566 ct. 12

Conti nostri:

a) rachunki w bankach	w. a. zł.	808.393 ct. 47		
b) należytości u stron, zabezpieczone podkładem	„ „ „	433.419 „ 33		
c) weksle do zainkasowania u korespondentów	„ „ „	37.261 „ 31		
d) dłużnicy z weksli protestowanych	„ „ „	38.051 „ 05	„ „ „	1,317.105 „ 16 w. a. zł. 1,317.671 „ 28
			pozostaje jak powyżej	w. a. zł. 946.615 ct. 10

Obce kapitały.

a) asygnaty, czeki i wkładki oszczędności.

Z dniem 31. Grudnia 1891 r. pozostawało lokowanych w Banku kapitałów								
na asygnaty kasowe						w. a. zł.	531.800 ct. —	
na oddział żyrowy:								
rach. bież. Lit. A.	w. a. zł.	760.300 ct. 63						
„ „ „ B.	„ „ „	40.805 „ 90						
„ „ „ C.	„ „ „	64.279 „ 28		„ „ „	865.385 „ 81			
na wkładkach oszczędności				„ „ „	919.139 „ 71	w. a. zł.	2,316.325 ct. 52	
Od d. 1. Stycznia do d. 31. Grudnia 1892 r. wpłynęło								
na asygnaty kasowe						w. a. zł.	196.800 ct. —	
na oddział żyrowy:								
rach. bież. Lit. A.	w. a. zł.	11,599.496 ct. 35						
„ „ „ B.	„ „ „	119.307 „ 75						
„ „ „ C.	„ „ „	241.021 „ 91		„ „ „	11,959.826 „ 01			
na wkładki oszczędności				„ „ „	1,245.128 „ 52	„ „ „	13,401.754 „ 53	
						w. a. zł.	15,718.080 „ 05	
W tymże czasie zwrócono z lokacyi:								
na asygnaty kasowe						w. a. zł.	565.900 ct. —	
na oddział żyrowy:								
rach. bież. Lit. A.	w. a. zł.	11,544.176 ct. 80						
„ „ „ B.	„ „ „	127.386 „ 25						
„ „ „ C.	„ „ „	213.668 „ 69		„ „ „	11,885.231 „ 74			
na wkładki oszczędności				„ „ „	1,155.253 „ 40	„ „ „	13,606.385 „ 14	
Pozostaje z dniem 31. Grudnia 1892 r. kapitałów obcych:								
w asygnatach kasowych						w. a. zł.	162.700 ct. —	
w oddziale żyrowym:								
rach. bież. Lit. A.	w. a. zł.	815.620 ct. 18						
„ „ „ B.	„ „ „	32.727 „ 40						
„ „ „ C.	„ „ „	91.632 „ 50		„ „ „	939.980 ct. 03			
na wkładkach oszczędności				„ „ „	1,009.014 „ 83	w. a. zł.	2,111.694 ct. 91	

b) wierzyciele w rachunku bieżącym:

Jak w poprzednim ustępie	„ „ „	2,264.286 ct. 38	
Obce kapitały z dniem 31. Grudnia 1892 łącznie	w. a. zł.	4,375.981 ct. 29	

Spis załączników do zamknięć rachunkowych

z dniem 31. Grudnia 1892.

---

1. Przegląd czynności Zastępstw Banku krajowego 17
2. Wykaz papierów publicznych, stanowiących własność funduszów rezerwowych i Banku . . 20
3. Wykaz depozytów osób trzecich według kategoryi efektów i rodzaju depozytu 21
4. Wykaz ruchu pożyczek hipotecznych 24
5. Wykaz udzielonych pożyczek hipotecznych 25
6. Wykaz ruchu pożyczek komunalnych 26
7. Wykaz emisyi Banku 27
8. Zamknięcie rachunku zysków i strat 28
9. Bilans Banku 30
10. Bilans stałego funduszu przemysłowego 32
11. Przegląd zestawień Bilansów z lat $188^{3}/_{4}$—1892 33

Przegląd

czynności

ZASTĘPSTW BANKU KRAJOWEGO

w roku

1892.

17
20
21
24
25
26
27
28
30
32
33

Liczba bieżąca	Zastępstwo	Obrót pozycyi kasowych		Weksle podane przez Zastępstwo do skupu			Weksle zeskontowane przez Bank		
		zł.	ct.	sztuk	zł.	ct.	sztuk	zł.	ct
1	Biecz	94 810	07	15	17.556	04	14	14.950	—
2	Bochnia	7.158	92	—	—	—	—	—	—
3	Bóbrka	61.906	01	26	15.474	68	20	11.474	68
4	Borszczów	33.290	72	—	—	—	—	—	—
5	Brzesko	214 513	54	19	31.870	—	15	24.070	—
6	Brzeżany	60 993	51	25	17.340	—	20	8.640	—
7	Cieszanów	124.178	58	20	67.200	—	19	64.200	—
8	Dąbrowa	97.519	77	—	—	—	—	—	—
9	Delatyn	95.784	62	8	5.300	—	6	3.850	—
10	Dobromil	134.844	15	65	51.800	—	58	55.000	—
11	Drohobycz	65.952	31	13	26.650	—	7	5.400	—
12	Gliniany	50.083	93	1	1.200	—	1	1.200	—
13	Jarosław	354.509	04	5	9.010	73	4	8.067	50
14	Jasło	139.500	90	—	—	—	—	—	—
15	Jaworów	157.187	10	57	51.750	—	48	39.050	—
16	Kamionka strumiłowa	64.455	52	—	—	—	—	—	—
17	Kołomyja	540.147	70	32	37.780	—	28	28.080	—
18	Kraków	5,569.838	98	151	233.880	09	139	207.522	44
19	Krosno	76 627	61	17	31.299	52	6	14.650	—
20	Limanowa	231.411	61	195	89.039	—	185	79.868	—
21	Lwów	58 981	10	—	—	—	—	—	—
22	Łańcut	288.790	91	79	71.330	—	68	57.030	—
23	Maków	84.495	85	3	2.142	14	3	2.142	14
24	Mielec	109 059	01	41	49.604	—	40	48.804	—
25	Mościska	93.591	67	38	45.000	—	29	34.200	—
26	Myślenice	681	93	—	—	—	—	—	—
27	Nadwórna	142.939	75	107	74.475	—	55	49.825	—
28	Nowy Sącz	123.344	14	5	6.000	—	5	6.000	—
29	Oświęcim	46 807	13	10	11.722	—	10	11.722	—
30	Podhajce	291.079	63	65	85.408	—	65	85.408	—
31	Przemyśl	850.876	52	93	170.916	03	78	158.151	03
32	Przemyślany	408.073	92	270	185.250	—	259	174.750	—
33	Radziechów	83 350	15	10	14 490	—	6	6.490	—
34	Rohatyn	83.314	63	27	26.310	—	25	24.310	—
35	Ropczyce	53.137	41	6	7.700	—	5	6.500	—
36	Rudki	14 375	91	2	1.050	—	2	1.050	—
37	Rzeszów	395.190	31	42	81.900	—	37	79.100	—
38	Sambor	448.257	93	71	96.110	—	57	69.110	—
39	Sanok	583.008	13	309	335.362	27	239	240.358	23
40	Śniatyn	23.610	36	3	3.153	—	2	2.153	—
41	Sokal	221.707	15	18	12.765	28	8	5.560	—
42	Stanisławów	981.552	—	1.529	495.593	22	1.312	417.882	73
43	Stryj	561.833	49	551	301.362	53	400	230.013	59
44	Tarnobrzeg	20.164	32	1	5.000	—	1	5.000	—
45	Tarnopol	162.024	28	17	11.730	—	16	8.730	—
46	Tarnów	457.277	05	324	104.946	28	276	91.171	34
47	Trembowla	147.115	09	—	—	—	—	—	—
48	Tłumacz	238.035	11	51	116.165	—	44	95.835	—
49	Wadowice	1.186	73	—	—	—	—	—	—
50	Wieliczka	428.500	37	179	202.165	57	137	148.225	36
51	Zaleszczyki	136.128	45	29	44.500	—	19	34.800	—
52	Zbaraż	82.737	70	23	30.500	—	15	15.500	—
53	Złoczów	151.133	09	22	19.750	—	20	16.750	—
54	Żółkiew	68.899	50	29	15.640	—	27	14.640	—
		16,015 975	31	4.603	3,315.190	43	3.830	2,707.234	09

Weksle inkasowane przez Zastępstwo na rzecz Banku			Efekta sprzedane przez Zastępstwo	Podań hipotecznych wniesiono w Zastępstwie		Pożyczek hipotecznych wypłaciło Zastępstwo		Lokacyi na rzecz Banku przyjęło Zastępstwo	
sztuk	zł.	ct.	i. w. a.	sztuk	zł.	sztuk	zł.	zł.	ct.
10	12.600	—	—	4	8.100	3	2.100	—	—
4	537	39	—	—	—	—	—	—	—
113	18.861	24	—	23	22.750	18	13.500	—	—
—	—	—	—	14	16.700	8	14.500	—	—
15	18.520	—	—	6	14.000	3	3.400	—	—
113	12.444	20	—	14	19.400	11	12.500	—	—
14	35.875	—	—	6	7.000	5	5.350	—	—
9	6.191	48	—	25	25.600	4	3.300	22.296	55
176	47.416	33	—	8	4.600	1	350	—	—
62	42.502	84	—	6	5.300	3	1.650	2.000	—
53	11.265	51	3 450	2	26.500	—	—	—	—
10	2.734	—	—	22	17.200	13	10.800	—	—
196	77.344	51	—	3	5.300	1	1 000	—	—
31	16.996	61	—	18	35.600	14	33 750	—	—
60	39.444	35	—	11	14.300	8	10 200	2.766	38
41	5.805	51	—	6	13.800	5	12.750	1.117	21
295	72.975	15	3.000	6	20.650	3	6.100	—	—
375	232.769	25	4.100	38	608.000	36	525 100	3,717.226	—
17	5.620	67	—	2	1.500	1	1.100	—	—
18	11.279	10	—	6	7.800	1	2.000	374	63
—	—	—	—	46	26.850	27	15.700	—	—
91	51.822	89	—	15	11.000	8	6 200	—	—
2	1.592	14	—	2	12.000	—	—	—	—
35	39.756	59	—	7	7.050	—	—	—	—
43	31.056	97	—	3	3.500	2	2.500	2.492	18
—	—	—	—	1	400	—	—	—	—
100	35.304	90	—	5	3.200	4	2.200	—	—
51	12.598	79	1.400	4	70.500	3	65.800	—	—
13	10.907	87	—	—	—	—	—	—	—
153	96.962	70	2 500	15	22.900	8	7.800	—	—
203	122.293	99	—	11	70.200	10	65.750	—	—
265	170.924	41	—	10	7.100	6	4.600	—	—
95	16.901	08	—	10	8.900	9	6.100	—	—
39	23.289	16	—	5	15.000	1	700	—	—
29	18.700	—	—	3	5.800	1	1.600	—	—
—	—	—	—	5	3.100	3	2.000	—	—
92	53.328	60	2.500	14	19.300	10	60.800	—	—
146	72.373	09	4.500	9	8.150	6	5.000	600	—
234	224.353	68	7.050	5	12.700	—	—	15.441	37
19	5,308	79	—	5	7.600	4	4.100	—	—
195	42.733	53	—	78	62.000	52	37.700	1.902	74
617	224.795	30	29.200	21	48.600	14	17.250	2.795	50
340	193.986	28	3.050	28	60.200	16	24.550	19.303	12
—	—	—	—	12	14.300	7	9.200	—	—
124	23.563	55	28 850	19	29.350	18	22.050	—	—
330	86.060	32	—	11	19.250	4	17.050	—	—
—	—	—	—	15	29.000	8	6.800	—	—
79	85.255	84	—	12	17.250	5	6.300	1.739	02
7	578	70	—	—	—	—	—	—	—
103	122.274	40	—	1	13.000	1	7.000	—	—
39	31.674	93	—	15	11.900	12	7.150	—	—
89	26.405	73	—	28	24.450	16	7.250	474	41
102	31.368	86	—	8	15.700	6	14.500	16.359	24
44	12.312	73	—	17	23.500	13	9.200	267	17
5.291	2,539.668	96	89.600	660	1,557.850	412	1,096.300	3,807.155	52

Wykaz papierów publicznych

z dnia 31. Grudnia 1892 r.

stanowiących własność funduszu rezerwowego i Banku.

	Wartość imienna		Najbliższy kupon płatny	Kurs	Wartość rzeczywista							
					Kapitał		Procenta do $^{31}/_{12}$ 92		Łącznie		Ogółem	
	w. a. zł.	ct.			w. a. zł.	ct.	w. a. zł.	ct.	w. a. zł.	ct.	w. a. zł.	ct.
A.												
Efekta funduszu rezerwowego.												
(§. 62. statutu).												
4% Obligacye propinacyjne	185.350	—	$^{31}/_{6}$ 93	al pari	185.350	—	—	—				
Wkładka na książeczkę oszczędności Nr. 4135	12	60	—	al pari	12	60	—	—	—	—		
Stan z dniem 31. Grudnia 1892 . . .	185.362	60			185.362	60	—	—	—	—	185.362	60
B.												
Efekta własne, eskontowane i w komisie.												
a) Własność Banku.												
$4^1/_2$% Pożyczka krajowa z roku 1883/4 . . .	3.500	—	$^{1}/_{5}$ 93	98·25	3.438	75						
5% Obligacye komunalne	129.500	—	$^{1}/_{4}$ 93	101·—	130.795	—						
$4^1/_2$% Krajowe listy zastawne	80.100	—	$^{30}/_{6}$ 93	99·—	79.299	—						
4% Obligacye funduszu propinacyjnego Królestwa Galicyi i Lod. z W. Ks. Krakowskiem	14.700	—	$^{30}/_{6}$ 93	95·15	13.987	05						
	227.800	—			227.519	80			227.519	80		
b) Eskontowane.												
Efekta wylosowane i kupony	18.189	87	—	—	18.169	97			18.169	97		
c) Własność osób trzecich w komisie.												
4% Obligacye indemnizacyjne	20.000	—	$^{1}/_{5}$ 93	105·—	21.000	—	157	50				
$4^1/_2$% Listy zastawne gal. Tow. kred. ziemsk.	20.700	—	$^{30}/_{6}$ 93	100·10	20.720	70	—	—				
Książeczka wkładkowa Tow. wzajem. kredytu w Krakowie	500	—		100.—	500	—	—	—				
Stan z dniem 31. Grudnia 1892 . . .	41.200	—			42.220	70	157	50	42.378	20	288.067	97

objęte rachunkiem procentów od efektów własnych.

Wykaz depozytów osób trzecich

według kategoryi efektów i rodzaju depozytu.

Nazwa efektu	Z kuponem płatnym	Depozyta				Razem	
		na zastaw		do przechowania		na zabezpieczenie otwartego kredytu	
5% austr. renta papierowa, Maj-Listopad	1/5 93	2.500	—	124.200	—	10.300	—	137.000	—
5% austr. renta papierowa, Luty-Sierpień	1/2 „	300	—	48.550	—	6.550	—	55.400	—
5% austr. renta srebrna, Styczeń-Lipiec	1/7 „	1.050	—	19.600	—	13.100	—	33.750	—
5% austr. renta srebrna, Kwiecień-Październik	1/4 „	—	—	17.800	—	1.100	—	18.900	—
Losy państwowe z r. 1854	1/4 „	1.250	—	1.500	—	1.750	—	4.500	—
Losy państwowe z r. 1860	1/5 „	5.800	—	11.100	—	8.500	—	25.400	—
Losy państwowe z r. 1864	—	3.150	—	5.900	—	2.600	—	11.650	—
4% austryacka renta w złocie	1/4 „	—	—	2.600	—	—	—	2.600	—
5% austryacka renta papierowa	1/3 „	—	—	34.000	—	26.100	—	60.100	—
Zapisy długu upaństw. kolei Elżbiety w złocie	1/7 „	—	—	100	—	5.100	—	5.200	—
Zapisy długu upaństw. kolei Franciszka Józefa	1/7 „	—	—	5.000	—	—	—	5.000	—
Zapisy długu upaństw. kolei Pilsen-Priesen	1/7 „	—	—	2.000	—	—	—	2.000	—
Zapisy długu upaństw. kolei Rudolfa	1/7 „	1.000	—	12.000	—	—	—	13.000	—
4% węgierska renta w złocie	1/7 „	—	—	5.400	—	5.000	—	10.400	—
5% węgierska renta papierowa	1/6 „	1.000	—	64.100	—	14.400	—	79.500	—
4½% pożyczka węg. kolei państwowych	1/2 „	—	—	6.400	—	1.200	—	7.600	—
5% zapisy długu węg. kolei wschodniej w złocie	1/7 „	—	—	600	—	—	—	600	—
4½% obligacye propinacyjne węgierskie	1/7 „	—	—	22.600	—	—	—	22.600	—
Losy węgierskie premiowe	—	3.250	—	4.200	—	2.300	—	9.750	—
4% losy cisańskie	1/4 „	4.100	—	5.300	—	2.200	—	11.600	—
Obligacye indemn. lwowskie	1/5 „	2.500	—	12.000	—	23.200	—	37.700	—
Obligacye indemn. krakowskie	1/5 „	—	—	23.760	—	22.500	—	46.260	—
Obligacye indemn. bukowińskie	1/5 „	—	—	5.600	—	—	—	5.600	—
Obligacye indemn. węgierskie	1/5 „	—	—	12.200	—	16.500	—	28.700	—
Losy regulacyi Dunaju	1/7 „	—	—	400	—	300	—	700	—
5% obligacye propinacyjne bukowińskie	1/7 „	—	—	750	—	11.200	—	11.950	—
6% obligacye pożyczki krajowej z r. 1873.	1/5 „	—	—	1.400	—	1.600	—	3.000	—
4½% obligacye pożyczki krajowej z r. 1883.	1/5 „	200	—	91.000	—	14.200	—	105.400	—
4½% obligacye pożyczki krajowej z r. 1884.	1/5 „	—	—	15.800	—	5.100	—	20.900	—
4½% obligacye pożyczki krajowej z r. 1885.	1/5 „	—	—	1.200	—	2.000	—	3.200	—
4% obligacye pożyczki krajowej z r. 1891.	1/5 „	1.100	—	79.800	—	39.800	—	120.700	—
4% obligacye gal. funduszu propinacyjnego	1/7 „	4.800	—	330.100	—	461.300	—	796.200	—
4% pożyczka m. Tryestu	1/7 „	—	—	16.050	—	—	—	16.050	—
Losy komunalne m. Wiednia	1/7 „	1.750	—	2.700	—	2.100	—	6.550	—
6% obligacye ks. Bułgaryi	1/7 „	—	—	500	—	—	—	500	—
Do przeniesienia		33.750	—	986.210	—	700.000	—	1,719.960	—

Nazwa efektu	Z kuponem płatnym	Depozyta: na zastaw	Depozyta: do przechowania	Depozyta: na zabezpieczenie otwartego kredytu	Razem
Z przeniesienia . . .		33.750 —	986.210 —	700.000 —	1,719.960 —
3% losy serbskie	1/7 93	— —	1.200 —	500 —	1.700 —
Losy tureckie	—	— —	2.400 —	2.400 —	4.800 —
3% prem. zapisy długu austr. zakł. kred. ziemsk. I.	1/6 „	12.600 —	14.800 —	7.800 —	35.200 —
3% prem. zapisy długu austr. zakł. kred. ziem. II.	1/2 „	2.600 —	11.500 —	2.200 —	16.300 —
5% listy zast. bukow. zakł. kred. ziemsk.	30/6 „	— —	7.300 —	— —	7.300 —
5% listy zast. peszteńskiego Banku handlowego	1/2 „	4.900 —	2.000 —	— —	6.900 —
5% prem. listy zast. gal. Banku hipotecznego	1/3 „	400 —	151.600 —	32.600 —	184.600 —
5% nieprem. listy zast. gal. Banku hipotecznego	1/5 „	— —	108.000 —	19.000 —	127 000 —
4½% listy zast. gal. Banku hipotecznego	1/5 „	3.300 —	42.600 —	28.000 —	73.900 —
6% listy zast. gal. zakł. kred. ziem.	3/5 „	— —	1.000 —	— —	1.000 —
4% nieokr. listy zast. gal. Towarz. kred. ziem.	3/6 „	100 —	12.000 —	— —	12.100 —
4% listy zast. gal. Towarz. kred. ziem. 41-letnie	30/6 „	— —	113.800 —	10.700 —	124.500 —
4% listy zast. gal. Towarz. kred. ziem. 56-letnie	30/6 „	— —	49.700 —	8.800 —	58.500 —
4½% listy zast. gal. Towarz. kred. ziem.	30/6 „	12.800 —	1,366.700 —	575.000 —	1,954.500 —
4½% listy zast. Banku krajowego .	30/6 „	24.200 —	1,420.550 —	852.500 —	2.297.250 —
5% obligacye komunalne Banku krajowego I.	1/4 „	— —	7.000 —	7.200 —	14.200 —
5% obligacye komunalne Banku krajowego II.	1/4 „	— —	122.600 —	178.100 —	300.700 —
5% listy zastawne moraw. Banku hipot.	1/7 „	— —	1.000 —	— —	1.000 —
4% listy zast. austr.-szląz. zakładu kred. ziem.	1/7 „	— —	1.400 —	— —	1.400 —
4% listy zast. austro-węgierskiego Banku	/4 „	5.000 —	17.300 —	21.000 —	43.300 —
5% listy zast. węg. Banku hipotecznego	1/7 „	— —	600 —	— —	600 —
4½% listy zast. węg. Banku hipotecznego	1/5 „	— —	— —	5.000 —	5.000 —
4% prem. listy węg. Banku hipotecznego	1/6 „	5.000 —	11.700 —	5.700 —	22.400 —
Pryorytety czeskiej kolei zachodniej	1/7 „	— —	200 —	— —	200 —
Pryorytety kolei busztehradzkiej .	1/4 „	— —	300 —	— —	300 —
Pryorytety kolei północnej . . .	1/3 „	— —	1.300 —	— —	1.300 —
4½% pryorytety kolei Karola Ludwika	1/7 „	— —	2.000 —	— —	2.000 —
Pryorytety kolei koszycko-bogumińskiej	1/7 „	— —	4.000 —	— —	4.000 —
Pryorytety kolei czerniowieckiej .	1/5 „	— —	8.400 —	1.500 —	9.900 —
Pryorytety kolei Franciszka Józefa	1/4 „	— —	10 800 —	— —	10.800 —
Pryorytety kolei łupkowskiej I. . .	1/3 „	— —	5.000 —	1.400 —	6.400 —
Pryorytety kolei łupkowskiej II. . .	1/7 „	— —	600 —	— —	600 —
Losy Basilica	—	— —	160 —	15 —	175 —
Losy kredytowe	—	— —	2.900 —	1.100 —	4.000 —
Do przeniesienia		104.650 —	4,488.620 —	2,460.515 —	7,053.785 —

Nazwa efektu	Z kuponem płatnym	Depozyta						Razem	
		na zastaw		do przechowania		na zabezpieczenie otwartego kredytu			
Z przeniesienia . . .	—	04.650	—	4,488.620	—	2,460.515	—	7,053.785	—
Losy „Clary“	—	—	—	320	—	—	—	320	—
Losy m. Innsbruck	—	—	—	80	—	—	—	80	—
Losy m. Krakowa	—	—	—	1.900	—	420	—	2.320	—
Losy m. Lublany	—	—	—	180	—	40	—	220	—
Losy m. Budy	—	—	—	200	—	120	—	320	—
Losy „Palffy“	—	—	—	280	—	—	—	280	—
Losy czerw. krzyża austr.	—	—	—	630	—	350	—	980	—
Losy czerw. krzyża węg.	—	—	—	250	—	135	—	385	—
Losy Rudolfa	—	—	—	270	—	30	—	300	—
Losy Salm	—	—	—	160	—	—	—	160	—
Losy miasta Salzburga	—	—	—	260	—	—	—	260	—
Losy „St. Genois“	—	—	—	200	—	40	—	240	—
Losy miasta Stanisławowa	—	—	—	280	—	—	—	280	—
Losy „Waldstein“	—	—	—	60	—	—	—	60	—
Losy „Windischgraetz“	—	—	—	80	—	—	—	80	—
Akcye gal. Banku hipotecznego . .	1/7 93	—	—	3.600	—	10.000	—	13.600	—
Akcye gal. Banku dla handlu i przemysłu	—	—	—	2.400	—	—	—	2.400	—
Akcye Banku austro-węgierskiego .	1/7 „	—		600	—	—	—	600	—
Akcye kolei Alföld	1/7 „	—	—	29.400	—	—	—	29.400	—
Akcye kolei Karola Ludwika . . .	1/7 „	—	—	34.600	—	8.000	—	42.600	—
Akcye kolei łupkowskiej	1/7 „	—	—	200	—	—	—	200	—
Akcye kolei Praga-Dux	1/7 „	—	—	150	—	—	—	150	—
Akcye węgierskiej kolei północno-wschodniej	1/7 „	—	—	2.400	—	—	—	2.400	—
Akcye węg. kolei zachodniej . . .	1/7 „	—	—	5.000	—	—	—	5.000	—
Akcye użytkowania kolei czerniowieckiej	—	—	—	400	—	—	—	400	—
Efekta nieobjęte cedułą wiedeńską:									
Asygnaty kasowe	—	—	—	32.500	—	2.425	—	34.925	—
Książeczki wkładkowe i oszczędności	—	—	—	142.307	10	881	42	143.188	52
Walory w obcych walutach	—	—	—	261.926	—	11.937	—	273.863	—
Dokumenta prywatne	—	—	—	118.029	—	11.440	—	129.469	—
		104.650	—	5,127.282	10	2,506.333	42	7,738.265	52

Wykaz ruchu pożyczek hipotecznych

do końca roku 1892.

Wykaz A.

	Dobra ziemskie		Realności miejskie		Realności wiejskie		Razem		W porównaniu z r. 1891	
	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota
Saldo z r. 1891 (pozostałe w toku, promesy w obiegu, promesy zrealizowane do końca roku 1891)	370	12.022.400	1.328	13,620.600	2.087	1,821.550	3.785	27,464.550	+ 616	+ 4,685.000
Zgłoszono w roku 1892	69	2.271.000	381	5.472.050	639	739.750	1.089	8.482.800	+ 214	+ 1,701.150
Razem . .	439	14,293.400	1.709	19,092.650	2.726	2,561.300	4.874	35,947.350	+ 840	+ 6,386.150
Odmówiono w roku 1892	17	961.500	104	1,898.600	82	206.400	203	3.066.500	+ 25	+ 1,647.900
Pozostało . .	422	13,331.900	1.605	17,194.050	2.644	2,354.900	4.671	32,880.850	+ 815	+ 4,738.250
Promesy wycofane w roku 1892 . . .	12	405.000	59	819.700	49	51.850	120	1,276.550	+ 49	+ 598.500
„ w obiegu będące	34	1.363.800	148	2,109.850	262	252.350	444	3,726.000	+ 43	+ 727.600
„ zrealizowane do końca r. 1892 .	360	11,259.300	1.311	13,002.100	2.229	1,948.650	3.900	26,210.050	+ 650	+ 3,534.800
Pozostaje w toku . .	16	303.800	87	1,262.400	104	102.050	207	1,668.250	+ 73	— 122.550

Wykaz B.

	Na dobra ziemskie			Na realności miejskie			Na grunta włościańskie			Razem		
	Ilość	Wartość szac. hip.	Kwota dłużna	Ilość	Wartość szac. hip.	Kwota dłużna	Ilość	Wartość szac. hip.	Kwota dłużna	Ilość	Wartość szac. hip.	Kwota dłużna
Po koniec r. 1892 zrealizowano . . .	360	23,459.958	11,259.300 —	1.311	26,912.069	13,002.100 —	2.229	4,092.753	1,948.650 —	3.900	54,464.780	26,210.050 —
Po koniec roku 1892 spłacono gotówką .	—	—	366.384 05	—	—	920.551 46	—	—	322.101 85	—	—	1 609.037 36
Po koniec roku 1892 spłacono listami .	67	3,136.310	1,713.050 —	80	1,172.749	560.600	87	194.215	69.750 —	234	4,503.274	2,343.400 —
Pozostaje z 31. Grudnia 1892 . . .	293	20,323.648	9,179.865 95	1.231	25,739.320	11,520.948 54	2.142	3,898.538	1,556.798 15	3.666	49,961.506	22,257.612 64

Wykaz udzielonych pożyczek hipotecznych

po koniec roku 1892.

A. według wysokości				B. według planu umorzenia			
	Do wysokości w. a. zł	ilość	kwota		Do wysokości w. a. zł.	ilość	kwota
	300	78	22.500		$13^1/_2$	1.313	1,213.100
	500	797	374.700		$15^1/_2$	315	371.250
	1.000	1.018	778.900		$18^1/_2$	348	807.800
	5.000	949	2,451.100		23	774	2,679.250
	10.000	407	3,035.400		$30^1/_2$	841	10,394.600
	25.000	435	6,753.150		$37^1/_2$	16	304.650
	50.000	114	3,986.600		51	293	10,439.400
	100.000	68	4,551.700				
	nad 100.000	34	4,256.000				
Razem . . .		3.900	26,210.050	Razem . . .		3.900	26,210.050

C. według lat		
W roku 1884	57	639.550
„ „ 1885	368	2,399.300
„ „ 1886	505	5,671.650
„ „ 1887	597	5,408.100
„ „ 1888	270	1,016.200
„ „ 1889	379	1,468.400
„ „ 1890	557	3,213.700
„ „ 1891	517	2,858.350
„ „ 1892	650	3,534.800
Razem . . .	3.900	26,210.050

Wykaz ruchu pożyczek komunalnych

do końca roku 1892.

Wykaz A.

	Powiaty		Gminy miejskie		Gminy wiejskie		Razem		W porównaniu z r. 1891	
	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota	ilość	kwota
Saldo z r. 1891 (pozostałe w toku, promesy w obiegu, promesy zrealizowane do końca roku 1891)	33	625.500	82	1,888.000	104	319.900	219	2,833.400	+ 38	+ 642.000
Zgłoszono w roku 1892	8	355.500	36	977.000	19	75.000	63	1,407.500	+ 11	+ 683.800
Razem . .	41	981.000	118	2,865.000	123	394.900	282	4,240.900	+ 49	+ 1,325.800
Odmówiono w roku 1892	—	—	5	290.100	2	4.400	7	294.500	+ 3	+ 261.800
Pozostało . .	41	981.000	113	2,574.900	121	390.500	275	3,946.400	+ 46	+ 1,064.000
Promesy wycofane w roku 1892 . . .	1	20.000	—	—	3	11.100	4	31.100	— 6	— 17.900
„ w obiegu będące	2	58.000	12	91.400	9	33.200	23	182.600	— 4	— 244.100
„ zrealizowane do końca r. 1892	38	903.000	95	2,307.000	107	332.700	240	3.542 700	+ 50	+ 1,148.600
Pozostaje w toku . .	—	—	6	176.500	2	13.500	8	190.000	+ 6	+ 177.400

Wykaz B.

	Powiaty			Gminy miejskie			Gminy wiejskie			Razem		
	ilość	kwota		ilość	kwota		ilość	kwota		ilość	kwota	
Po koniec roku 1892 zrealizowano	38	903.000	—	95	2,307.000	—	107	332.700	—	240	3,542.700	—
„ „ „ „ spłacono gotówką . .	2	147.308	99	14	567.130	37	7	83.751	44	23	798.190	80
„ „ „ „ „ obligacyami .	—	9.100	—	1	156.300	—	—	6.800	—	1	172.200	—
Pozostaje z 31. Grudnia 1892 roku	36	746.591	01	80	1,583.569	63	100	242.148	56	216	2,572.309	20

Wykaz emisyi Banku.

Emitowano po włącznie d. 31/12 1892				Umorzono na skutek losowania				Umorzono na skutek spłaty pożyczek emitowanymi papierami				Pozostaje w obiegu odnośnie do pojedyńczych emisyi				Ogółem
serya	sztuk	po w. a. zł.	Sumę w. a. zł.	serya	sztuk	po w. a. zł.	Sumę w. a. zł.	serya	sztuk	po w. a. zł.	Sumę w. a. zł.	serya	sztuk	po w. a. zł.	Sumę w. a. zł.	w. a. zł.
a) cztero i pół procentowe listy zastawne																
I.	2.621	50	131.050	I.	216	50	10.800	I.	156	50	7.800	I.	2.249	50	112.450	
II.	9.960	100	996.000	II.	613	100	61.300	II.	601	100	60.100	II.	8.746	100	874.600	
III.	4.386	500	2,193.000	III.	286	500	143.000	III.	173	500	86.500	III.	3.927	500	1,963.500	
IV.	7.615	1.000	7,615.000	IV.	467	1.000	467.000	IV.	469	1.000	469.000	IV.	6.679	1.000	6,679.000	
V.	3.055	5.000	15,275.000	V.	174	5.000	870.000	V.	344	5.000	1,720.000	V.	2.537	5.000	12,685.000	
	27.637		26,210.050		1.756		1,552.100		1.743		2,343.400		24.138			22,314.550
b) pięcio procentowe obligacye komunalne I. emisyi																
A.	1.806	100	180.600	A.	1.314	100	131.400	A.	312	100	31.200	A.	180	100	18.000	
B.	771	1.000	771.000	B.	603	1.000	603.000	B.	81	1.000	81.000	B.	87	1.000	87.000	
C.	114	5.000	570.000	C.	88	5.000	440.000	C.	12	5.000	60.000	C.	14	5.000	70.000	
	2.691		1,521.600		2.005		1,174.400		405		172.200		281			175.000
c) pięcio procentowe obligacye komunalne II. emisyi																
A.	886	100	88.600	A.	—	100	—	A.	—	100	—	A.	886	100	88.600	
B.	423	500	211.500	B.	—	500	—	B.	—	500	—	B.	423	500	211.500	
C.	786	1.000	786.000	C.	—	1.000	—	C.	—	1.000	—	C.	786	1.000	786.000	
D.	187	5.000	935.000	D.	—	5.000	—	D.	—	5.000	—	D.	187	5.000	935.000	
	2.282		2,021.100		—		—		—		—		2.282			2,021.100
Stan emisyi Banku z dniem 31. Grudnia 1892 r.																24,510.650

Zamknięcie rachunków

z dniem

I. Oddział

Wydatki	Walutą austr. zł.	ct.
Kupony od 4½% listów zzstawnych	990.107	35
Saldo zysku z oddziału hipotecznego	58.775	85
	1,048.883	20

II. Oddział

Kupony od 5% obligacyi komunalnych	77.997	50
Saldo zysku z oddziału komunalnego	19.683	72
	97.681	22

III. Oddział

Procenta:				
a) od rachunków bieżących Lit. A.	zł.	29.321 ct.	88	
b) od rachunków bieżących Lit. B.	„	1.485 „	01	
c) od rachunków bieżących Lit. C.	„	3.407 „	29	
d) od wkładek oszczędności	„	39 975 „	90	
e) od własnych asygnat kasowych	„	8.536 „	58	
f) od weksli reeskontowanych	„	13.162 „	02	
g) od rachunków bieżących	„	9.372 „	84	105.261 52
Straty oddziału bankowego:				
na wekslach				2.036 75
Saldo zysku z oddziału bankowego				199.143 74
				306.442 01

IV. Ogólne zamknięcie

Koszta handlowe:				
a) Płace i wynagrodzenia	zł.	72.884 ct.	03	
b) Dyety i koszta podróży Prezesa i członków Rady nadzorczej	„	6.791 „	—	
c) Fundusz emerytalny i emerytury	„	4.124 „	76	
d) Zwroty Wydziałowi krajowemu i koszt utrzymania kasy	„	3.628 „	85	
e) Koszta prawne, porta, depesze, książki, druki, przybory do pisania, abonament gazet, ogłoszenia i koszta ogólne	„	23.670 „	53	111.099 17
Podatki, opłaty stemplowe i należytości rządowe				38.233 60
Odpisanie:				
na amortyzacyę ruchomości				808 61
Zysk do rozdziału:				
W myśl §. 62. statutu:				
40% na kapitał zakładowy	zł.	50.984 ct.	71	
30% na fundusz rezerwowy	„	38.238 „	59	
20% na rezerwę oddziału hipotecznego	„	25.492 „	41	
10% na rezerwę specyalną dla pożyczek w obligacyach komunaln. II. em.	„	12.746 „	22	127.461 93
				277.603 31

strat i zysków

31. Grudnia 1892.

hipoteczny.

Dochody	Walutą austr. zł.	ct.
Procenta od pożyczek w 4½% listach zastawnych	980.320	48
Procenta zwłoki od tychże pożyczek	11.770	36
Dodatek na koszta administracyi tychże pożyczek	56.485	19
Z zadawnienia kuponów płatnych w r. 1889 od 4½% listów zastawnych w myśl §. 32. statutu	307	17
	1,048.883	20

komunalny.

Procenta od pożyczek w 5% obligacyach komunalnych	91.208	76
Procenta zwłoki od tychże pożyczek	5.411	63
Dodatek na koszta administracyi tychże pożyczek	1.055	83
Z zadawnienia kuponów płatnych w r. 1889 od 5% obligacyi komunalnych I. emisyi w myśl §. 9. ust. 2. przep. kom.	5	—
	97.681	22

bankowy.

Procenta:				
a) od weksli zeskontowanych	zł.	164.409 ct.	56	
b) od pożyczek na zastaw efektów	„	26.829 „	62	
c) od zaliczek na towar w magazynach kolejowych	„	83 „	63	
d) od warrantów	„	743 „	27	192.066 08
Prowizye i komisowe				33.032 74
Dochód z efektów własnych:				
a) z kuponów	zł.	53.003 ct.	08	
b) z różnicy kursu	„	28.340 „	11	81.343 19
				306.442 01

rachunków strat i zysków.

Dochód z oddziału hipotecznego	58.775	85
Dochód z oddziału komunalnego	19.683	72
Dochód z oddziału bankowego	199.143	74
	277.603	31

Bilans Banku krajowego Królestwa Galicyi

z dniem 31. Gru-

Stan czynny			Walutą austr. zł.	ct.
Kasa:				
w banku	zł.	272.399 ct. 76		
w zastępstwach	„	47 546 „ 84	319.946	60
Efekta funduszów rezerwowych			185.362	60
Efekta funduszu emerytalnego			25.103	—
Efekta własne, eskontowane i w komisie			288.067	97
Pożyczki w $4^1/_2$% listach zastawnych:				
kapitał bieżący	zł.	22,288.945 ct. 78		
kapitał zalegający	„	25.604 „ 22		
	zł.	22,314.550 ct. —		
mniej funduszu umorzenia	„	56.937 „ 36	22,257.612	64
Pożyczki w obligacyach komunalnych I. i II. emisyi:				
kapitał bieżący	zł	2,568.232 ct. 12		
kapitał zalegający	„	4.077 „ 08	2,572.309	20
Weksle i warranty:				
w portfelu	zł.	3,645.643 ct. 19		
w reeskoncie	„	561.072 „ 45	4,206.715	64
Zaliczki na zastaw efektów			77.601	21
Rachunek bieżący pokryty efektami			595.163	52
Zaliczki na towar w magazynach kolejowych			36.522	—
Dłużnicy w rachunku bieżącym			1,317.671	28
Ruchomości z roku 1891	zł.	7.896 ct. 65		
dokup w roku 1892	-	189 „ 50		
	zł.	8.086 ct. 15		
amortyzacya w roku 1892	„	808 „ 61	7.277	54
Różne Rachunki:				
z oddziału hipotecznego	zł.	76.050 ct. 91		
z oddziału komunalnego	„	5.933 „ 33		
z oddziału bankowego	„	174.339 „ 19	256.323	43
			32,145.676	63

We Lwowie, dnia

Naczelny buchalter
Longchamps.

C. k. Radca dworu i Komisarz rządowy:

RADA

i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem

dnia 1892 r.

Stan bierny					Walutą austr. zł.	ct.
Kapitał zakładowy łącznie z przypadającym zyskiem za rok 1892					1,249.505	33
Rezerwy:						
fundusz rezerwowy (§. 62 statutu)			zł.	223.601 ct. 19		
rezerwa oddziału hipotecznego			„	166.367 „ 84		
rezerwa oddziału komunalnego:						
własność dłużników komunalnych	25.425 ct. —					
własność Banku, emisya II.	131.855 „ 12	„		157.280 „ 12	547.249	15
Fundusz emerytalny					25.103	—
Emisye banku:						
$4^1/_2$% listy zastawne			zł.	22,314.550 ct. —		
5% obligacye komunalne I. i II. emisyi			„	2,196.100 „ —	24,510.650	—
Wylosowane efekta własnych emisyi:						
$4^1/_2$% listy zastawne			zł.	121.150 ct. —		
5% obligacye komunalne I. i II. emisyi			„	93.300 „ —	214.450	—
Kupony w obiegu:						
od $4^1/_2$% listów zastawnych			zł.	301.332 ct. 45		
od 5% obligacyi komunalnych I. i II. emisyi			„	3.422 „ 50	304.754	95
Obce kapitały:						
asygnaty, czeki i wkładki oszczędności			zł.	2,111.694 ct. 91		
wierzyciele w rachunku bieżącym			„	2,264.286 „ 38	4,375.981	29
Lokacye Zastępstw					58.776	56
Żyro-obligo					561.072	45
Różne rachunki:						
z oddziału hipotecznego			zł.	21.498 ct. 75		
z oddziału komunalnego			„	752 „ 64		
z oddziału bankowego			„	111.000 „ —	133.251	39
Procenta przenośne:						
z oddziału hipotecznego			zł.	71.228 ct. 89		
z oddziału komunalnego			„	57.317 „ 41		
z odddziału bankowego			„	36.336 „ 21	164.882	51
Czysty zysk			zł.	127.461 ct. 93		
rozdzielony w myśl §. 62 statutu:						
40% na kapitał zakładowy	zł.	50.984 ct. 71				
30% na fundusz rezerwowy	„	38.238 „ 59				
20% na rezerwę oddziału hipotecz.	„	25.492 „ 41				
10% na rezerwę specyalną dla pożyczek w obligacyach komunalnych II. emisyi	„	12.746 „ 22	zł.	127.461 ct. 93		
Depozyta:						
efekta zaliczkowane			zł.	104.650 ct. —		
efekta jako pokrycie rach. bieżącego			„	2,506.333 „ 42		
efekta w przechowaniu			„	5,127.282 „ 10		
Razem			zł.	7,738.265 ct. 52		
					32,145.676	63

31. Grudnia 1892.

DYREKCYA:

Dr. Zgórski. *Dr. Domaszewski.*

NADZORCZA:

K. Hr. Scipio. *Dr. K. Żywicki.*

Bilans stałego funduszu przemysłowego

z dniem 31. Grudnia 1892.

Stan czynny	Walutą austr. zł.	ct.	Stan bierny	Walutą austr. zł.	ct.
Kapitał z pożyczek udzielonych:			Aktywa przyjęte od Wydziału krajowego z dn. 1. Stycznia 1888 zł. 111.410 ct. 08		
Przem. tkackiemu 26 poż. zł. 74.890·—			Odpisano . . . . . „ 17.160 „ 98	94.249	10
„ skórnemu 21 „ „ 84.739·44			Dotacya 6 rat funduszu krajowego za r. 1887, 1888, 1889, 1890, 1891 i 1892	240.000	—
„ drzewnemu 15 „ „ 44.453·71			Przyrost do 31. Grudnia 1892	32.441	36
„ metalowemu 14 „ „ 57.320·—					
„ ceramiczn. 5 „ „ 41.745·97					
Innym gałęziom przemysłu . 19 „ „ 33.916·34	337.075	46			
Udział w gal. akc. Tow. handlowem wraz z dywidendą za r. 1892	26.250	—			
Kasa Banku krajowego	3.365				
	366.690	46		366.690	46

We Lwowie, dnia 31. Grudnia 1892.

Za zgodność:

Kossak
saldokontysta Banku krajowego,
jako prowadzący rachunkowość funduszu.

Longchamps
naczelny buchalter Banku krajowego.

Zamknięcie rachunków strat i zysków

z dniem 31. Grudnia 1892.

Wydatki	Walutą austr. zł.	ct.	Dochody	Walutą austr. zł.	ct.
Prowizya Banku krajowego	253	48	Odsetki pobrane od dłużników	8.364	73
Koszta lustracyi i inne	85	99	Odsetki od lokacyi w Banku krajowym . .	295	71
Saldo zysku jako przyrost dotacyi w r. 1892	9.730	75	Odsetki zwłoki	159	78
			Dywidenda od udziału w Gal. akc. Tow. hand.	1.250	—
	10.070	22		10.070	22

Przegląd przyrostu dotacyi.

W roku	1887	zł. 441	ct. 76
„ „	1888	„ 4.063	„ 34
„ „	1889	„ 4.021	„ 68
„ „	1890	„ 5.887	„ 15
„ „	1891	„ 8.296	„ 68
„ „	1892	„ 9.730	„ 75
		zł. 32.441	ct. 36

Przegląd zestawień Bilansów z lat 188$^{3}/_{4}$—1892.

Stan czynny								Depozyta osób trzecich	Stan bierny				Dochody					Wydatki		Zysk do rozdziału
Rok	Kasa	Efekta własne eskontowane i w komisie	Pożyczki w 4½% listach zastawnych	Pożyczki w 5% obligacyach komunalnych	Weksle	Zaliczki na zastaw efektów i w rachunku bieżącym	Dłużnicy w rachunku bieżącym		Kapitał zakładowy i rezerwowy	Emisye Banku: 4½% listy zastawne	Emisye Banku: 5% obligacye komunalne	Obce kapitały	z procentów	z kuponów i efektów własnych	z różnicy kursu	z prowizyi i komisowego	z oddziału hipotecznego	z oddziału komunalnego	koszta handlowe i podatki	Odpisania	
188$^{3}/_{4}$	281.423 96	315.057 15	639.550 —	583.100 —	1,561.321 20	697.424 47	116.215 37	2.737.661 11	1.049.241 89	639.550 —	683.100 —	372.056 18	1,2							
1885	326.830 20	441.447 13	3,032.850 —	843.900 —	1,856.860 43	359.908 11	194.511 11	3.192.511 89	1,092.755 98	3,032.850 —	843.900 —	913.746 74	7							
1886	229.330 19	702.398 64	8,663.200 —	971.200 —	2.295.385 84	727.485 54	177.469 89	5.566.644 72	1,164.116 54	8,663.200 —	971.200 —	1,268.987 68	1,1							
1887	186.136 80	2,263.058 48	13,854.750 —	1,127.700 —	2,132.717 35	419.967 85	340.672 24	4,376.518 62	1,190.738 11	13,854.750 —	1,127.700 —	1,011.637 02	2,3							
1888	223.702 94	393.681 60	14,409.400 —	1,224.900 —	1,901.400 25	443.090 64	1,162.508 38	4,301.096 24	1,285.469 08	14,409.400 —	1,224.900 —	1,077.336 93	1,2							
1889	211.223 02	438.939 26	15,255.150 —	1,170.900 —	2,588.052 02	410.732 52	1,437.623 12	4,779.532 21	1,377.359 48	15,255.150 —	1,170.900 —	1,615.657 14	1,8							
1890	183.968 58	1,029.593 38	17,738.300 —	1,294.000 —	2.441.769 26	663.256 71	2,458.874 01	6,395.341 31	1,536.430 03	17,738.300 —	1,294.000 —	1,563 125 35	3,1							
1891	206.842 90	1,539.469 86	19,536.600 —	1,532.800 —	2,981.079 37	598.636 74	2,126.789 49	6,737.950 08	1,657.180 20	19,536.600 —	1,397.400 —	2,316.325 52	2.7							
1892	319.946 60	288.067 97	22,314.550 —	2.572.300 —	4,206.715 64	709.286 73	1,317.671 28	7.738.265 52	1.796.754 48	22,314.550 —	2,196.100 —	2,111.694 91	2,2							

ZARZĄD i FUNKCYONARYUSZE

BANKU KRAJOWEGO

Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. ks. Krakowskiem.

RADA NADZORCZA

Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Prezes:

Bochdan Hipolit, właściciel dóbr, Zastępca Członka c. k. Dyrekcyi galicyjskiego funduszu propinacyjnego.

Wiceprezes:

Gorayski August, właściciel dóbr, Członek Izby Panów, poseł na Sejm krajowy, Prezes galicyjskiego Towarzystwa naftowego, Wiceprezes Towarzystwa rolniczego w Jaśle, Prezes Rady powiatowej w Krośnie.

Członkowie:

Jędrzejowicz Adam, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy i do Rady państwa, Zastępca Członka c. k. Dyrekcyi galicyjskiego funduszu propinacyjnego, Członek Rady zawiadowczej Banku galicyjskiego dla handlu i przemysłu w Krakowie, Prezes Rady powiatowej w Rzeszowie, Członek komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie.

Kieszkowski Henryk, Dyrektor Tow. wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, kawaler orderu Leopolda, Członek Wydziału Kasy oszczędności w Krakowie, Członek honorowy c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie.

Kiselka Karol, właściciel dóbr, wielki przemysłowiec, kawaler orderu Franciszka Józefa i papieskiego orderu św. Grzegorza, Prezydent Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Członek Wydziału galicyjskiej Kasy oszczędności.

Męciński hr. Józef, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy, Członek Rady powiatowej w Dąbrowej, Wiceprezes Tow. Wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie.

Romer Gustaw, doktor praw, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy, Prezes Rady powiatowej w Nowym Sączu, Zastępca Członka Wydziału krajowego, Członek c. k. Dyrekcyi gal. funduszu propinacyjnego.

Scipio hr. Karol, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy, Zastępca Członka Wydziału krajowego, Dyrektor Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, Członek Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie.

Żywicki Klemens, doktor praw, adwokat krajowy, poseł na Sejm krajowy, Członek Rady powiatowej w Tarnopolu i c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego.

Zastępcy:

Brunicki hr. Adolf, właściciel dóbr, Członek Wydziału Rady powiatowej Gródeckiej.

Kraiński Władysław, doktor praw, właściciel dóbr, poseł do Rady państwa, Zastępca Dyrektora Towarzystwa kredytowego ziemskiego we Lwowie, Członek Rady nadzorczej Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie i Rady powiatowej w Przemyślu, Członek c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego.

Krzyżanowski Stanisław, doktor praw, adwokat krajowy, Dyrektor gal. Banku kredytowego we Lwowie, Komisarz egzaminacyjny dla teoretycznych egzaminów rządowych, Wiceprezydent Rady dyscyplinarnej Izby adwokatów.

Schayer Karol, kupiec, właściciel realności, Członek Rady miejskiej we Lwowie, Członek Izby handl. i przemysł. we Lwowie, Asesor c. k. Sądu krajowego, Cenzor Banku austro-węg., Członek Wydziału Galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie.

Komisya kontrolująca:

Prezes:

Bochdan Hipolit j. w.

Członkowie:

Romer Dr. Gustaw j. w. | **Scipio hr. Karol** j. w. | **Żywicki Klemens Dr.** j. w.

Zastępca:

Jędrzejowicz Adam j. w.

Komisarz rządowy:

Karasiński Franciszek, c. k. Radca dworu, kawaler orderu żelaznej korony III. klasy, honorowy obywatel miasta Jasła.

Zastępca:

Kunz Karol, doktor praw, c. k. Radca dworu i c. k. Prokurator skarbu, Komisarz egzaminacyjny dla teoretycznych egzaminów rządowych.

Komisarz krajowy:

Jędrzejowicz Edward, właściciel dóbr, poseł na Sejm krajowy, Członek Wydziału krajowego, Członek Wydziału okręgowego Towarzystwa rolniczego w Rzeszowie.

Zastępcy:

Sawczak Damian, doktor praw, poseł na Sejm krajowy, Członek Wydziału krajowego.

Ekielski Józef, doktor praw, Radca Wydziału krajowego.

Dyrekcya:

Dr. Zgórski Alfred. | **Dr. Domaszewski Wacław.**

Komitet Cenzorów

dla działu wekslowego.

Augustynowicz Bolesław, właściciel dóbr, Członek Rady Nadzorczej Towarzystwa kredytowego ziemskiego we Lwowie, Wiceprezes c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, Członek Wydziału galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie.

Baczewski Józef, właściciel fabryki, c. k. nadw. dostawca, Asesor c. k. Sądu krajowego, Członek Rady miejskiej we Lwowie, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Badeni hr. Stanisław, doktor praw, właściciel dóbr, Członek Izby Panów i Trybunału państwowego, poseł na Sejm krajowy, Prezes Rady powiatowej w Kamionce Strumiłowej, Członek c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego we Lwowie, Członek Rady Nadzorczej Towarzystwa wzajemnych ubezpieczeń w Krakowie, Wiceprezes gal. akc. Towarzystwa handlowego.

Brajer Emil de Bertemilian, właśc. domu komisowego pod firmą „Józef Brajer“ we Lwowie, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Breuer Jan de Bertemilian, właściciel dóbr, Dyrektor referent galicyjskiej Kasy oszczędności, Członek komitetu wykonawczego gal. akc. Towarzystwa handlowego, Członek komitetu c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie.

Buber Salomon, właściciel dóbr, Członek Izby handlowej i przemysłowej, Asesor c. k. Sądu krajowego, właściciel domu komisowego i wywozowego interesu zbożowego we Lwowie, Husiatynie i Podwołoczyskach, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Dische Jakób B., przemysłowiec, właściciel realności.

Epstein Maksymilian, właściciel domu bankowego, Członek Rady miejskiej i Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Getritz Aleksander, introligator, właściciel realności, Członek Rady miejskiej, członek Rady nadzorczej Muzeum przemysłowego miejskiego we Lwowie.

Gubrynowicz Władysław, współwłaściciel firmy „Gubrynowicz i Schmidt“, Asesor c. k. Sądu krajowego, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, właściciel realności, Członek c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, Członek Rady nadzorczej Muzeum przemysłowego miejskiego we Lwowie.

Klarfeld Jakób, przemysłowiec, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Cenzor Banku austro-węgierskiego, właściciel realności.

Kochanowski Andrzej, aptekarz, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Członek Rady miejskiej we Lwowie, Komisarz egzaminacyjny dla egzaminów rządowych.

Lange Tadeusz, Dyrektor fundacyi Stanisława hr. Skarbka, poseł na Sejm krajowy i Członek komitetu c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie.

Markiewicz Stanisław, kupiec, Członek Rady miejskiej we Lwowie, Członek Wydziału galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie.

Michalski Michał, przemysłowiec, poseł na Sejm krajowy, pierwszy delegat Rady miejskiej we Lwowie, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Członek Rady nadzorczej Muzeum przemysłowego miejskiego we Lwowie, Członek Rady administracyjnej fundacyi hr. Skarbka.

Piepes Jakób, aptekarz, właściciel dóbr, Członek Rady miejskiej we Lwowie, Wiceprezydent lwowskiej Izby handlowej i przemysłowej, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Reiss Juliusz, kupiec, właściciel realności, Cenzor Banku austro-węgierskiego.

Rozwadowski Franciszek, właściciel dóbr, Dyrektor galicyjskiego Towarzystwa kredytowego ziemskiego we Lwowie.

Russman Ignacy, kupiec, Asesor c. k. Sądu krajowego, Członek lwowskiej Izby handlowej i przemysłowej.

Schayer Karol, kupiec, właściciel realności, Członek Rady miejskiej we Lwowie, Członek Izby handlowej i przemysłowej we Lwowie, Asesor c. k. Sądu krajowego, Cenzor Banku austro-węgierskiego, Członek Wydziału gal. Kasy oszczędności we Lwowie.

Schellenberg August, właściciel domu bankowego i spedycyjnego, kawaler orderu Franciszka Józefa, Członek Rady nadzorczej Banku rolniczego we Lwowie, Członek komitetu c. k. galic. Towarzystwa gospodarskiego, Cenzor Banku austro-węgierskiego i gal. Kasy oszczędności we Lwowie.

Wybranowski Leoncyusz, właściciel dóbr, Członek Rady nadzorczej gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego, Członek komitetu c. k. gal. Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie.

2 miejsca opróżnione.

Komitet cenzorów

dla działu interesów ze Stowarzyszeniami zarobkowemi i gospodarczemi.

Badeni hr. Stanisław Dr. j. w.

Czyżewicz Adam, doktor medycyny, c. k. profesor Uniwersytetu, poseł na Sejm krajowy, Przewodniczący c. k. krajowej Rady zdrowia, Członek Rady miejskiej we Lwowie, Członek Wydziału Związku Stowarzyszeń zarobk., Dyrektor Banku zaliczkowego we Lwowie, Prezes Galic. Towarzystwa lekarskiego.

Goldman Bernard, doktor praw, naczelny kasyer i prokurzysta gal. Banku kredytowego, poseł na Sejm krajowy, Członek Rady miejskiej we Lwowie.

Heinrich Konstanty, b. lustrator Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych i Zarządca przedsiębiorstw górniczych S. Szczepanowskiego.

Mrunowicz Teofil, sekretarz Rady powiatowej lwowskiej, poseł na Sejm krajowy, Członek Wydziału Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych w Galicyi, redaktor czasopisma „Związek", Wiceprezes galicyjskiego Tow. pszczelniczo-ogrodniczego we Lwowie, Członek Wydziału Towarzystwa wzaj. pomocy oficyalistów prywatnych.

Piętak Leonard, doktor praw, profesor c. k. Uniwersytetu we Lwowie, Członek korespondent Akademii umiejętności w Krakowie, Członek rządowej komisyi egzaminacyjnej, Członek Rady miejskiej we Lwowie.

Pilat Tadeusz, doktor praw, c. k. profesor Uniwersytetu we Lwowie, poseł na Sejm krajowy, Wiceprezes c. k. gal. Towarz. gospod., Naczelnik Biura statystycznego Wydziału krajowego, Członek Komisyi prawniczej kraj. Stowarz. czerw. krzyża w Galicyi.

Romanowski Erazm, doktor praw, adwokat krajowy, Zastępca Dyrektora i Członek Rady nadzorcz. Banku zaliczkowego we Lwowie.

Skałkowski Tadeusz, doktor praw, adwokat krajowy, poseł na Sejm krajowy, Cenzor Banku austro-węgierskiego, Członek Wydziału galicyjskiej Kasy oszczędności we Lwowie, Członek Komitetu c. k. gal. Tow. gosp. we Lwowie.

Szczepanowski Stanisław, przemysłowiec, poseł do Rady państwa i na Sejm krajowy, Członek Izby handl. i przemysł. we Lwowie, Prezes Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie.

Terenkoczy Władysław, właściciel dóbr i realności, Dyrektor Banku zaliczkowego we Lwowie, Członek Wydziału Związku Stow. zarobkowych i gospodarczych we Lwowie

Zima Franciszek, Dyrektor gal. Kasy oszczędności, Prezes gal. akc. Towarzystwa handlowego, likwidator b. Zakładu kredytowego włościańskiego we Lwowie, Członek Rady miejskiej we Lwowie, Członek Wydziału Związku Stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych we Lwowie, Członek Rady nadz. Muzeum przemysłowego miejskiego we Lwowie.

Radca prawny.

Till Ernest, doktor praw, adwokat krajowy, c. k. profesor Uniwersytetu we Lwowie, Członek komisyi dla egzaminów rządowych, właściciel i Redaktor „Przeglądu sądowego", Wiceprezes Towarzystwa prawników we Lwowie.

Urzędnicy

Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

PROKURZYŚCI:

Longchamps de Berier Bogusław, naczelny buchalter.

Horoszkiewicz Julian, Dyrektor głównej kasy Wydziału krajowego, zastępuje głównego kasyera Banku.

Majewski Michał, naczelnik likwidatury hipotecznej.

REFERENT SZACUNKOWY:

Thilsch Julian.

ZASTĘPCA BUCHALTERA:

Kozakiewicz Leon.

SEKRETARZ ODDZIAŁU HIPOTECZNEGO:

Dr. Malaczyński Aleksander.

KASYERZY:

Kotiers Franciszek, kontrolor Wydziału krajowego, prowadzi kasę efektów Banku.

Nartowski Antoni.

KORESPONDENCI:

Matkowski Antoni.

Stachiewicz Ludwik.

SEKRETARZ RADY i DYREKCYI:

Dr. Drohojowski hr. Jan.

LIKWIDATOROWIE:

Padewski Józef.
Marszalkiewicz Wiktor.
Białaczewski Władysław.
Erlacher Walery.

REWIDENT:

Kratochwil Emil.

SALDOKONTYSTA:

Kossak Stefan.

ADJUNKCI:

I. klasy: **Łoziński Roman.**
Pieńczykowski Stanisław.
Strzyżowski Józef.
Krzyszkowski Ignacy.
Gawroński Ludwik.

II. klasy: **Hamerski Maryan.**
Sędzimir Mieczysław.
Hanke Artur.
Armólowicz Jan.
Wojciechowski Julian.
Rump Fryderyk.
Kövess Aleksander.

PROTOKOLIŚCI i ARCHIWIŚCI:

Sobek Józef.

Kowalski Mieczysław.

ASYSTENCI:

Nowicki Maksymilian.
Dr. Rzepecki Jan.
Świeżawski Stefan.
Królikowski Alojzy.
Krassowski Bronisław.
Trzciński Emil.

PRAKTYKANCI:

Dzikowski Maryan.
Gajewski Marcin.
Wilusz Tadeusz.
Narajewski Włodzimierz.
Eminowicz Włodzimierz.
Reiner Juliusz.
Krug Emil.
Pragłowski Józef.
Biesiadecki Franciszek.
Wolski Jan Adam.
Grolle Józef.
Czauderna Karol.

8 WOŹNYCH.

Zastępstwa

Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

1. Okręg: Biała.

Zastępstwo: **Towarzystwo oszczędności i pożyczek w Oświęcimie, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 10. Lutego 1885. Dyrekcya: Jan Majkowski, Franciszek Knihinicki. Komisarz bankowy: Dr. Gustaw Nowak. Zastępca: Józef Smieszko.

2. Okręg: Bochnia.

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Bochni.**

Otwarte 3. Maja 1886. Dyrekcya: Wojciech Chrzanowski, Andrzej Łopacki i Dr. Leonard Serafiński. Komisarz bankowy: Władysław Siemieński. Zastępca: Juliusz hr. Dębicki.

3. Okręg: Bóbrka.

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Bóbrce, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 24. Kwietnia 1884. Dyrekcya: Witołd Niezabitowski, Adam Godlewski i ks. Eugeniusz Dżerowicz. Komisarz bankowy: Kazimierz Rudnicki. Zastępca: Stanisław Frankowski.

4. Okręg: Borszczów.

Tylko dla spraw hipotecznych i komunalnych.

Zastępstwo: **Wydział Rady powiatowej w Borszczowie.**

Otwarte 12. Grudnia 1890. pod kierownictwem każdoczesnego Prezesa i Zastępcy Prezesa Rady powiatowej. Komisarz bankowy: Mieczysław hr. Borkowski. Zastępca: Teofil Witosławski.

5. Okręg: Brzesko.

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Brzesku, Spółka zar. z odpow. nieogran.**

Otwarte 4. Stycznia 1884. Dyrekcya: Roman Niwicki Jan Götz i Dr. Szymon Bernadzikowski. Komisarz bankowy: Dr. Franciszek Bernacki. Zastępca: Seweryn Godzieliński.

6. Okręg: Brzeżany.

Zastępstwo: **Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe w Brzeżanach, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 26. Kwietnia 1890. Dyrekcya: Dr. Albert Zauderer, Ferdynand Maresch i Władysław Turski. Komisarz bankowy: Franciszek Wolski. Zastępca: Dr. Stanisław Schätzel.

7. Okręg: Cieszanów.

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Cieszanowie, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 19. Lutego 1884. Dyrekcya: Dr. Jacek Jabłoński i Michał Gilewicz. Komisarz bankowy: Edward Münter. Zastępca: Jan Gumiński.

8. Okręg: Dąbrowa.

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Dąbrowej, Stow. zar. z nieogr. por**

Otwarte 5. Stycznia 1884. Dyrekcya: Ludwik Zakrzewski i Konstanty Michniewski. Komisarz bankowy: Jan Br. Konopka. Zastępca: Piotr Treter.

9. Okręg: **Delatyn** (okręg sądowy Delatyn).

Zastępstwo: **Bank zaliczkowy „Nadzieja“ w Delatynie, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 1. Kwietnia 1884. Dyrekcya: Ks. Józef Bochdan, Maurycy Kyniewicz i Adolf Schima. Komisarz bankowy: Franciszek Jelinek. Zastępca: Franciszek Fischer.

10. Okręg: **Dobromil.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Dobromilu, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 3. Czerwca 1884. Dyrekcya: Joachim Piątkowski, Leon Steciak i Franciszek Szanek. Komisarz bankowy: Ludwik Unger. Zastępca: Jan Teśla.

11. Okręg: **Drohobycz-Turka.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Drohobyczu, Stow. zar z nieogr. por.**

Otwarte 11. Stycznia 1884. Dyrekcya: Dr. Wiktor Lechowski, Jan Niewiadomski i Karol Wincenty Szufa. Komisarz bankowy: Juliusz Bielski. Zastępca: ks. Roman Hanczakowski.

12. Okręg: **Gliniany.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Glinianach, Stow. zar. z nieogr. por.**

Otwarte 19. Lutego 1884. Dyrekcya: Ks. Filemon Reszytyłowicz, Andrzej Bałtarowicz i Stanisław Burliga. Komisarz bankowy: Rudolf Körber. Zastępca: Edward Brückner.

13. Okręg: **Gorlice.**

Zastępstwo: **Towarzystwo wzajemnego kredytu w Bieczu, zar. z ogran. por.**

Otwarte 27. Grudnia 1884. Dyrekcya: Józef Olszewski, Dr. Ignacy Januszkiewicz i Władysław Chmielowski. Komisarz bankowy: Adam Skrzyński. Zastępca: Józef Olszewski.

14. Okręg: **Jasło.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Jaśle, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 11. Kwietnia 1884. Dyrekcya: Dr. Roman Adamski, Bogusław Steinhaus i Feliks Bochniewicz. Komisarz bankowy: Apolinary Przyłęcki. Zastępca: Romuald Palch.

15. Okręg: **Jarosław.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Jarosławiu, Stow. zar. z nieogr. poręką.**

Otwarte 11. Stycznia 1884. Dyrekcya. Mieczysław Marynowski, Walcryan Baczyński i Józef Stephan. Komisarz bankowy: Ksawery Prus Niewiadomski. Zastępca: Ludwik Grzymała Wisłocki.

16. Okręg: **Jaworów-Janów.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Jaworowie, Stow. zar. z nieogr. poręką.**

Otwarte 28. Lutego 1884. Dyrekcya: Grzegorz Szczyrba, Feliks Sienicki i Jerzy Pytlik. Komisarz bankowy: Józef Skarbek Borowski. Zastępca: Ferdynand Paar.

17. Okręg: **Kamionka-Strumiłowa** (bez okręgu sądowego radziechowskiego).

Zastępstwo: **Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe w Kamionce Strumiłowej, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 18. Października 1885. Dyrekcya: Stanisław hr. Badeni, ks. Michał Cegielski i Adam Thullie. Komisarz bankowy: Jan Szawłowski. Zastępca: Andrzej Daniłowicz.

18. Okręg: **Kołomyja-Horodenka-Kossów.**

Zastępstwo: **Spółka handlowa, rolniczo-przemysłowa w Kołomyi, Stow. zar z ogran. odpow.**

Otwarte 16. Maja 1885. Dyrekcya: Konstanty Bubella, Dr. Maciej Krobicki i Edward Stenzel. Komisarz bankowy: Dr. Teofil Dębicki. Zastępca: Dr. Maxymilian Trachtenberg.

19. Okręg: **Kraków-Chrzanów.**

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Krakowie.**

Otwarte 6. Lutego 1884. Dyrekcya: Ludwik Szumańczowski, Sobiesław Gawroński i Julian Bereźnicki. Komisarz bankowy: Franciszek Wojnarowski. Zastępca: Teofil Zarembski.

20. Okręg: **Krosno.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Krośnie, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 14. Lipca 1885. Dyrekcya: Fidelis Kadyi, Feliks Kaczorowski i Włodzimierz Suryn. Komisarz bankowy: August Gorayski. Zastępca: Jan Trzecieski.

21. Okręg: **Limanowa.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Limanowej, Stow. zar. z nieogr. poręką.**

Otwarte 22. Stycznia 1884. Dyrekcya: Józef Mars, Walenty Jaworski, Józef Macharski, Jan Kubliński i Dr. Tadeusz Mars. Komisarz bankowy: Dr. Kazimierz Krug. Zastępca: Eugeniusz Rozwadowski.

22. Okręg: **Lwów.**

Tylko dla spraw hipotecznych i komunalnych.

Zastępstwo: **Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe we Lwowie, Stow. zar. z ogran. poręką**

Otwarte 1. Kwietnia 1884. Dyrekcya: Władysław Terenkoczy, Teofil Merunowicz i Włodzimierz Chaberski. Komisarz bankowy: Ks. Dr. Feliks Zabłocki. Zastępca: Wiktoryn Łonicki.

23. Okręg: **Łańcut.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Łańcucie, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 15. Grudnia 1883. Dyrekcya: Wacław Oborski, Bolesław Żardecki i Józef Gaweł. Komisarz bankowy: Antoni Hanusz. Zastępca: Filip Kahane.

24. Okręg: **Mielec.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Mielcu, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 13. Marca 1884. Dyrekcya: Ks. Józef Knutelski, Hipolit Szanecki i Feliks Leyko. Komisarz bankowy: Antoni Fibich. Zastępca: Stefan Sękowski.

25. Okręg: **Maków-Żywiec.**

Zastępstwo: **Stowarzyszenie pożyczkowe „Wzajemna pomoc“ w Makowie z por. nieogran. w sądzie zapis.**

Otwarte 15. Stycznia 1884. Dyrekcya: Karol Wroński, Ludwik Kocyan i Emil Ullrich. Komisarz bankowy: Aleksander Paczowski. Zastępca: Edward Wagner.

26. Okręg: **Mościska.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe dla powiatu mościskiego w Mościskach, Stow. zar. z poręką nieogran.**

Otwarte 26. Lutego 1884. Dyrekcya: Leopold Masiuk, Adam Wittek i Michał Lebedyński. Komisarz bankowy: Wiktor Krokowski. Zastępca: Ks. Józef Liskowacki.

27. Okręg: **Myślenice** (bez okręgu sądowego Maków).

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Myślenicach.**

Otwarte 3. Czerwca 1884. Dyrekcya: Wincenty Schmidt, Dr. Emil Adelmann i Dr. Mikołaj Klakurka. Komisarz bankowy: Bolesław Targowski. Zastępca: Bartłomiej Brylak.

28. Okręg: **Nowy Sącz-Nowy Targ-Grybów.**

Zastępstwo: **Kasa zaliczkowa w Nowym Sączu, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 9. Stycznia 1884. Dyrekcya: Dr. Władysław Barbacki, Wiktor Wyszyński i Jan Kosman. Komisarz bankowy: Dr. Gustaw Romer. Zastępca: Karol Merkel.

29. Okręg: **Nadwórna** (bez okręgu sądowego Delatyn).

Zastępstwo: **Kasa zaliczkowa w Nadwórnej, Stow. zar. z nieogr. poręką.**

Otwarte 12. Grudnia 1890. Dyrekcya: Leopold Woykowski, Michał Garbiak i Bronisław Chmurowicz. Komisarz bankowy: Ks. Kornel Mandyczewski. Zastępca: Aleksander Taniaczkiewicz.

30. Okręg: **Podhajce.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Podhajcach, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 13. Maja 1884. Dyrekcya: Kazimierz Zaremba, Adolf Kraus i Dr. Kazimierz Pawlikowski. Komisarz bankowy: Józef Krzysztofowicz. Zastępca: Franciszek Stobiecki.

31. Okręg: **Przemyśl.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe rolne w Przemyślu, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 11. Lutego 1884. Dyrekcya: Mieczysław Ritterschild, Henryk Słotwiński i Dr. Władysław Skarski. Komisarz bankowy: Dr. Władysław Czajkowski. Zastępca: Wilhelm Rosenbach.

32. Okręg: **Przemyślany** (bez okręgu sądowego Gliniany).

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Przemyślanach, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 7. Stycznia 1884. Dyrekcya: Antoni Harasiewicz, Jan Rudnicki, Józef Grossmann. Komisarz bankowy: Dr. Albin Waligórski. Zastępca: Alojzy Madejski.

33. Okręg: **Radziechów** (okręg sądowy Radziechów i Lopatyn).

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Radziechowie, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 10. Stycznia 1884. Dyrekcya: Stanisław hr. Badeni, Juliusz Brand i Roman Ujejski. Komisarz bankowy: Franciszek Mrozowski. Zastępca: Ks. Jan Skalski.

34. Okręg: **Rohatyn.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe na powiat rohatyński w Rohatynie, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 23. Lutego 1884. Dyrekcya: Izydor Kowalewski, Franciszek Marx i Seweryn Manasterski. Komisarz bankowy: Władysław Manasterski. Zastępca: Izydor Kowalewski.

35. Okręg: **Ropczyce.**

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Ropczycach.**

Otwarte 12. Lutego 1884. Dyrekcya: Dr. Stanisław Strzelbicki, ks. Dr. Jan Krzysiak i Dr. Gustaw Ujejski. Komisarz bankowy: Dr. Stanisław Strzelbicki. Zastępca: Ks. Dr. Jan Krzysiak.

36. Okręg: **Rudki-** (okręg sądowy) **Gródek.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Rudkach, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 29. Marca 1884. Dyrekcya: Albin Rayski, Piotr Zbrożek i Jan Paraszczak. Komisarz bankowy: Albin Rayski. Zastępca: Andrzej hr. Fredro.

37. Okręg: **Rzeszów-Kolbuszowa.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe i kredytowe w Rzeszowie, Spółka zar. z odpow. ogran.**

Otwarte 29. Lutego 1884. Dyrekcya: Antoni Karpiński, Leon Schott, Ferdynand Schaiter i Roderyk Als. Komisarz bankowy: Stanisław Jędrzejowicz. Zastępca: Ignacy Gumiński.

38. Okręg: **Sanok-Brzozów-Lisko.**

Zastępstwo: **Powiatowe Towarzystwo zaliczkowe w Sanoku, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 8. Października 1884. Dyrekcya: Cyryl Jaksa Ładyżyński, Bazyli Czemarnik i Ludwik Świerczyński. Komisarz bankowy: Feliks Gniewosz. Zastępca: Franciszek Bem.

39. Okręg: **Sambor-Staremiasto**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Samborze, Spółka zar. z nieogran. odpow.**

Otwarte 5. Stycznia 1884. Dyrekcya: Juliusz Haisig, Juliusz Sobota i Bronisław Bukietyński. Komisarz bankowy: Ludwik Balicki. Zastępca: Dr. Ignacy Budzynowski.

40. Okręg: **Śniatyn.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe na pow. sądowy śniatyński w Śniatynie, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 13. Kwietnia 1885. Dyrekcya: Tytus Niemczewski, Józef Kossowski i Ferdynand Schmidt. Komisarz bankowy: Józef Teodorowicz. Zastępca: ks. Cyryl Hamorak.

41. Okręg: **Sokal-Rawa.**

Zastępstwo. **Towarzystwo zaliczkowe w Sokalu, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 19. Lutego 1884. Dyrekcya: Adolf Doening, Piotr Karpiuk i Jan Semetkowski. Komisarz bankowy: Dr. Władysław Weyda. Zastępca: Wincenty Kruszewski.

42. Okręg: **Stanisławów-Bohorodczany-Kałusz.**

Zastępstwo: **Bank zaliczkowy w Stanisławowie, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 4. Stycznia 1884. Dyrekcya: Narcyz Ulmer, Włodzimierz Doboszyński i Aleksander Czołowski. Komisarz bankowy: Ignacy Zdrassil. Zastępca: Bolesław Cieński.

43. Okręg: **Stryj-Żydaczów-Dolina.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Stryju, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 8. Lutego 1884. Dyrekcya: Jan Mierczuk, Edward Praxmayer i Franciszek Zapłatyński. Komisarz bankowy: Adam Onyszkiewicz. Zastępca: Michał Slosarski.

44. Okręg: **Tarnobrzeg-Nisko.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Tarnobrzegu, Spółka zar. z odpow. ogran.**

Otwarte 21. Grudnia 1888. Dyrekcya: Dr. Adolf Reifer, Ludwik Dzieżyński i Władysław Gryglewski. Komisarz bankowy: Gustaw Hinzinger. Zastępca: Aleksander Różycki.

45. Okręg: **Tarnopol-Skałat.**

Zastępstwo: **Bank powiatowy, zarejestrowane Stowarzyszenie zarobkowe w Tarnopolu z ogran. odpow.**

Otwarte 7. Lutego 1884. Dyrekcya: Dr. Włodzimierz Łuczakowski, Dr. Alfred Kwiatkowski i Dr. Stanisław Głogier. Komisarz bankowy: Dr. Stanisław Głogier. Zastępca: Dr. Włodzimierz Łuczakowski.

46. Okręg: **Tarnów-Pilzno.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Tarnowie, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 4. Stycznia 1884. Dyrekcya: Felicyan Jordan Stojowski, Karol Smolik i Tomasz Fusiarski. Komisarz bankowy: Witołd Rogoyski. Zastępca: Dr. Jan Mikuciński.

47. Okręg: **Tłumacz-Buczacz.**

Zastępstwo: **„Oszczędność", Towarzystwo kredytowe w Tłumaczu, Stow. zar. z nieogr. poręką.**

Otwarte 7. Lipca 1884. Dyrekcya: Ks. Ignacy Tychowicz, Adolf Fuchs i Kazimierz Jasiński. Komisarz bankowy: August Gumiński. Zastępca: Alfred Orski.

48. Okręg: **Trembowla-Husiatyn.**

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Trembowli.**

Otwarte 1. Stycznia 1890. Dyrekcya: Dr. Julian Olpiński, ks. Jan Biliński i Jarosław Paszkowski. Komisarz bankowy: ks. Jan Kaliniewicz. Zastępca: Klemens Bielecki.

49. Okręg: **Wadowice.**

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Wadowicach.**

Otwarte 21. Marca 1884. Dyrekcya: Przecław Sławiński i Ignacy Dobrodzicki. Komisarz bankowy: Ferdynand br. Baum. Zastępca: Kazimierz Wilczyński.

50. Okręg: **Wieliczka.**

Zastępstwo: **Powiatowa Kasa oszczędności w Wieliczce.**

Otwarte 14. Stycznia 1884. Dyrekcya: Floryan Nowacki, Karol Czecz i Wilhelm Koch. Komisarz bankowy: Wilhelm Koch. Zastępca: Aleksander Siedlecki.

51. Okręg: **Zaleszczyki-Czortków.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Zaleszczykach, Stow. zar. z ogran. poręką.**

Otwarte 25. Lipca 1884. Dyrekcya: Antoni Bielański, Adolf Edward Knauer i Józef Stroner. Komisarz bankowy: Antoni Gross. Zastępca: Szymon Kajetanowicz.

52. Okręg: **Zbaraż.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Zbarażu, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 13. Lutego 1884. Dyrekcya: Władysław Prytyka, Jakób Kruh i Zygmunt Dzierżanowski. Komisarz bankowy: Dr. Julian Kopczyński. Zastępca: Zygmunt Dzierżanowski.

53. Okręg: **Złoczów-Brody** (bez okręgu sądowego Łopatyn).

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Złoczowie, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 18. Stycznia 1885. Dyrekcya: Karol Jakubowski, Józef Mironowicz i Karol Podgórski. Komisarz bankowy: Aleksander Korczyński. Zastępca: Stanisław Wesołowski.

54. Okręg: **Żółkiew.**

Zastępstwo: **Towarzystwo zaliczkowe w Żółkwi, Stow. zar. z nieogran. poręką.**

Otwarte 23. Marca 1884. Dyrekcya: Eugeniusz Rozwadowski i Adolf Dadlec. Komisarz bankowy: Franciszek Michalski. Zastępca: ks. Karol Bauch

Aleg. 181.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w sprawie ustalenia terminu zwoływania Sejmów krajowych.

Wysoki Sejmie!

W myśl życzenia uchwalonego na konferencyi Marszałków krajowych, odbytej w Wiedniu 24. marca b. r., Wydział krajowy przedłożył Wysokiemu Sejmowi wnioski w sprawie uchwalenia rezolucyi, wzywającej c. k. Rząd do stałego oznaczenia terminu zwoływania w przyszłości Sejmu.

Nie może być zadaniem komisyi administracyjnej, której ten przedmiot przydzielono, przedstawienia Wysokiemu Sejmowi obszernych wywodów o potrzebie ustalenia terminu obrad a tem mniej o nieodzownej konieczności, by Sejmowi zostawiono odpowiedni czas do wykonywania praw konstytucyą zastrzeżonych.

Tylokrotne uchwały Wysokiego Sejmu stwierdziły konieczność polepszenia dotychczasowych stosunków, komisyi ograniczyć się wypada na wypowiedzeniu zdania, czy właściwem jest w rezolucyi podać czas, w którym stałego zwoływania Sejmu domagać się mamy.

Komisya sądzi, że w rezolucyi Sejmu kraju r o l n i c z e g o należy podnieść, iż ostatnie miesiące roku są najwłaściwszą porą na dłuższe obrady; niejednokrotnie złożyli dowody posłowie nasi, iż stawiać się nmieją licznie na każde wezwanie nawet najmniej spodziewane, ale trzeba wskazać czas najodpowiedniejszy tem bardziej, że zgadzamy się prawie z żądaniem jednomyślnie przyjętem na konferencyi Marszałków krajowych.

W rezolucyi komisya nie proponuje wymienienia miesiąca grudnia, bo wobec znacznej przeszkody w skutek podwójnych świąt, istotnie dla naszego kraju druga połowa miesiąca listopada na początek obrad byłaby jeszcze stosowniejszą, nie przyjmuje jednak i tej daty, by wysuwaniem osobnego terminu nie osłabiać ogólnej akcyi Sejmów.

W słowach „w ostatnich miesiącach roku“ widzi komisya właściwe wyjście z trudności; zapatrywania swe co do terminu wyjaśniwszy, komisya, nie wdając się w inne zupełnie zbędne wywody, ma zaszczyt postawić wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm stwierdza, że nieregularne zwoływanie Sejmu utrudnia w wysokim stopniu prowadzenie porządnej gospodarki i prawidłowej administracyi krajowej.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby odtąd zwoływał stale sesyę sejmową co roku w jednym czasie, o ile możności w ostatnich miesiącach roku i to przynajmniej na sześć do siedmiu tygodni.

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby potrzebne w tym celu rokowania z c. k. Rządem przeprowadził i zdał z nich sprawę na najbliższej sesyi.

Lwów dnia 9. maja 1893.

Przewodniczący:

Ziemiałkowski *w. r.*

Sprawozdawca:

Trzecieski *w. r.*

Aleg. 182.

Sprawozdanie

Komisyi administracyjnej ze sprawozdania Wydziału krajowego w przedmiocie fundacyi Jana Michała dw. im. Włochowicza.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy w sprawozdaniu swem z dnia 31. marca b. r. do LW. 8.138/93 wyszczególnia motywa, skłaniające go do przychylnego zaopiniowania prośby Jana Michała dw. im. Włochowicza, byłego posła sejmowego i właściciela realności w Skałacie — o dozwolenie odkupienia napowrót za sumę 2.000 złr. a. w. gruntów tamże położonych, liczbę katastralną 232 wykazu hipot. gminy Skałat objętych, a w roku 1867 przez tegoż Jana Michała Włochowicza na fundacyę stypendyjną, przeznaczoną dla synów mieszczan i włościan Skałackich, ofiarowanych.

Najważniejszym z tych motywów jest, że wedle zbadania stanu rzeczy przez c. k. Starostwo w Skałacie, oparte na ocenieniu ludzi fachowych, wartość tych gruntów fundacyjnych jest niższą od ofiarowanej ceny kupna 2.000 złr., że przeto zamienienie ich na gotówkę wypadnie z korzyścią dla fundacyi. Nadto gdy fundator nie zastrzega sobie dożywotniego poboru odsetek od sumy fundacyjnej — tak jak zastrzegł sobie dożywotnie użytkowanie gruntów, dotąd majątek fundacyi stanowiących — daną będzie możliwość wprowadzenia już teraz fundacyi w życie.

Komisya administracyjna mniema, że załatwienie tej prośby przez uchwałę Wysokiego Sejmu jest tylko dopełnieniem formalności, zastrzeżonej pierwotnem postanowieniem samego fundatora, aby grunta przez niego ofiarowane tylko za zezwoleniem Sejmu krajowego mogły być sprzedane.

Ponieważ zaś Wydział krajowy, któremu powierzonym został zarząd i rozdawnictwo stypendyów, oświadcza się za podobną zamianą czyli odsprzedaniem gruntów fundacyjnych za gotówkę — a także i c. k. Namiestnictwo jako władza, która pierwotny akt fundacyi zatwierdziła, temu się nie sprzeciwia, przeto Komisya administracyjna poprzestaje na powyższych wywodach i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm zezwala na sprzedanie ciała hipotecznego, objętego wykazem hipotecznym l. 232 księgi gruntowej gminy katastralnej Skałat, a stanowiącego własność fundacyi stypen-

dyjnej Jana Michała dw. im. Włochowicza, temuż Janowi Michałowi Włochowiczowi za cenę kupna 2.000 zł.. płatną w dwóch równych ratach po 1.000 zł. a. w. przypadających dnia 1. września 1893 i 1. września 1894 z tem zastrzeżeniem, iż ta cena wolną ma być od wszelkich ciężarów i że kupujący pokryć ma wszystkie koszta i wydatki że sprawą tą połączone, a w szczególności także całą należytość rządową od przeniesienia własności.

II. Sejm upoważnia Wydział krajowy do zawarcia odpowiedniego kontraktu w formie aktu notaryalnego równocześnie ze złożeniem pierwszej raty ceny kupna w sumie 1.000 zł, przyczem obowiązek zapłacenia drugiej raty 1.000 zł. a. w, względem którego kupujący poddać się ma doraźnej egzekucyi, ma być równocześnie z zaintabulowaniem kupującego za właściciela nabytego ciała hipotecznego lw. 232 ks. gr. gm. kat. Skałat, w stanie biernym tego ciała zaintabulowany.

Lwów dnia 9. maja 1893.

Przewodniczący komisyi:
Ziemiałkowski.

Sprawozdawca:
Wiktor.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Aleg. 183.

Sprawozdanie

komisyi gminnej o wniosku p. Dra Fruchtmana w przedmiocie uchwalenia ustawy gminnej dla miast nie objętych ustawą gminną z dnia 13. Marca 1889. L. 24. dz. u. kr. i dla miasteczek.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniach swoich dnia 28. i 29. Listopada 1890 odbytych, Wysoki Sejm uchwalił ustawę dla miast nieobjętych ustawą gminną z dnia 13. Marca 1889. L. 24. dz. u. kr. i dla znaczniejszych miasteczek kraju naszego. Ustawa ta nie uzyskała sankcyi cesarskiej, a reskryptem c. k. Prezydyum Namiestnictwa z dnia 24. Czerwca 1891. L. 6043. oznajmione zostały powody, dla których sankcyę odmówiono.

Powody te są:

a) W §§. 29. i 73. uchwalonego przez Wysoki Sejm projektu do ustawy zawarte były postanowienia, według których każdy radny miał być obowiązanym do przyjęcia wyboru do pewnych komisyi i do wypełniania nałożonych na niego tym wyborem obowiązków, a to pod grozą grzywny. Takie postanowienie uważa c. k. Rząd za zasadniczo niedopuszczalne, a nawet za nieodpowiadające celowi.

b) §. 36. uchwalonego projektu do ustawy opiewał: „Wydział krajowy wyda w drodze rozporządzenia regulamin dla czynności Rad gminnych i t. d. Otóż c. k. Rząd utrzymuje, że Wydział krajowy nie ma prawa wydawania rozporządzeń (Verordnungen) w myśl art. 11. ustawy zasadniczej z dnia 21. Grudnia 1867. Nr. 145. dz. u. p. — i żąda, aby wyrazy „w drodze rozporządzenia“ z tekstu ustawy eliminowano, nadto aby instrukcyę dla Zwierzchności gminnej ograniczyć do własnego zakresu działania.

c) W §. 56. alinea 3 postanowił uchwalony projekt do ustawy, że w danych wypadkach wydział powiatowy może ustanowić dla gminy zastępcę prawnego, który imieniem gminy, wierzytelności i zaległości „w drodze prawa ściągnie“. C. k. Rząd jednak wychodząc z założenia, że przeważna część owych zaległości pochodzi z tytułu prawa publicznego i w drodze prawa ściągnięte być nie mogą — żąda, aby wyrazy „w drodze prawa ściągnie“ — zastąpić słowami: „w drodze właściwej poszukiwać będzie“.

d) Co do artykułu III. ustawy wprowadczej, żąda c. k. Rząd, ze względu na to, iż według uchwalonego projektu także i miasteczka mają prawo mianować obywateli honorowych, aby tymże wyraźnie przyznano czynne prawo wyboru do rady gminnej także w miasteczkach.

e) Nareszcie zauważył c. k. Rząd, że w art. IV. ustawy wprowadczej nie jest cytowaną liczba pod którą ustawa o obszarach dworskich w dz. u. kr. jest ogłoszoną.

W skutek odmowy sankcyi uchwalonemu na sesyi sejmowej z r. 1890. projektowi do ustawy gminnej — cała jeszcze w r. 1887. zainicyowana akcya na polu reformy ustawodawstwa gminnego została wstrzymaną, albowiem za zgodą W. Sejmu Wydział krajowy ułożył był program tej akcyi w tym kierunku, aby nasamprzód uorganizować gminy większych miast, następnie gminy miast mniejszych i miasteczek, a dopiero na końcu przystąpić do reformy gmin wiejskich.

Otóż jak długo ustawa dla miast mniejszych i miasteczek nie była sankcyonowaną, rozpoczęcie i przeprowadzenie reformy gmin wiejskich było niemożliwem, a przynajmniej nadzwyczaj utrudnionem.

To spowodowało posła Frachtmana na wiosennej sesyi sejmowej roku 1892. do czynienia wniosku, aby Wysoki Sejm ponownie uchwalił projekt do ustawy gminnej dla miast nieobjętych ustawą z dnia 13. Marca 1889. L. 24. dz. u. kr. i dla miasteczek ze zmianami przez c. k. Rząd żądanemi.

Komisya gminna jednak sądziła, że jakkolwiek uchwalenie tej ustawy jest rzeczą nagłą i bardzo pożądaną, to przecież uchwałę tę na krótki czas odroczyć należy. Komisya bowiem była zdania, że należy się starać o porozumienie się z c. k. Rządem co do zasadniczej kwestyi prawa Wydziału krajowego do wydawania rozporządzeń w zakresie działania samorządnym; dalej pragnęła komisya, aby projektowane sprawozdaniem Wydziału krajowego z dnia 20. Października 1890. L. 43647 środki zaradcze na wypadek zaniedbania wykonywania policyi miejscowej przez gminy, które Wysoki Sejm w uchwalonym w r. 1890 projekcie, jedynie w skutek opozycyi c. k. komisarza rządowego pominął — mogły być w życie wprowadzone. Na końcu nasuwały się komisyi poważne wątpliwości co do użyteczności i praktycznej wartości postanowień obecnie obowiązującej ustawy gminnej względem systemu opodatkowania gmin i sposobu pobierania podatków i opłat gminnych.

Dlatego komisya gminna sprawozdaniem z dnia 30. Marca 1892. uczyniła wniosek: aby Wydział krajowy w kierunkach wyżej wskazanych nawiązał rokowania z c. k. Rządem, a w miarę wyniku tych rokowań projekt do ustawy gminnej dla mniejszych miast i dla miasteczek Sejmowi przedłożył, z tem jednak zastrzeżeniem, że uchwalenie takiej ustawy po za następną sesyą sejmową przewlekanem być nie może. Wniosek ten Wysoki Sejm zamienił w uchwałę.

Ponieważ ta druga sesya sejmowa już dobiega końca, p. Fruchtmann ponowił swój wniosek z r. 1892.

Komisya gminna, której ten wniosek posła Fruchtmana przekazany został, i dzisiaj tem bardziej trwa przy swoim przekonaniu, że uchwalenia ustawy gminnej dla miast nie objętych ustawą z dnia 13. Marca 1889. L. 24. dz. u. kr. i dla miasteczek, dalej zwlekać nie można, ile że dwa wnioski w bieżącej sesyi z inicyatywy poselskiej wyszłe urgują w sposób bardzo poważny przeprowadzenie reformy gmin wiejskich — w skutek czego kwestya tej reformy stała się bardzo aktualną, a ogólnie panuje to (zdaniem komisyi uzasadnione) przekonanie, że wszelką akcyę w celu zreformowania gmin wiejskich poprzedzić powinno uchwalenie ustawy dla miast mniejszych i miasteczek, które w organizacyi gmin wiejskich miejsca nie znajdą.

Komisya sądzi przeto, że należy ponownie uchwalić projekt do ustawy gminnej dla mniejszych miast i dla miasteczek, tak jak on wyszedł z obrad Wysokiego Sejmu z dnia 28. i 29. Listopada 1890. poczyniwszy w nim jedynie te zmiany, od których c. k. Rząd zawisłem robił przedłożenie ustawy do najwyższej Sankcyi. Wprawdzie komisya nie nabrała przekonania, aby wskazane przez c. k. Rząd zmiany miały jakiekolwiek uprawnienie lub były pożyteczne; owszem komisya nie może i nie chce odstąpić od tylekrotnie wyrażonego zapatrywania, że Wydziałowi krajowemu przysługuje prawo wydawania rozporządzeń w swoim prawnym zakresie działania, i zastrzega się wyraźnie, aby opuszczenie z §. 36. projektu wyrazów „w drodze rozporządzenia“ nie było na przyszłość uważane jako precedens, lub zrzeczenie się prawa wydawania rozporządzeń

przez Wydział krajowy; również żądane zmiany §. 29. i 73. ani zasadniczo, ani też ze względu na pożyteczność nie są uzasadnione, skoro analogiczne postanowienia w ustawie dla Bukowiny znalazły miejsce i tam z użytkiem bywają zastosowywane; a zapatrywanie, że wierzytelności i zaległości w §. 56. wymienione oparte są przeważnie na tytułach prawa publicznego jest mylne, zwłaszcza że do dochodzenia takich należytości nie potrzeba zastępcy prawnego.

Pomimo tego komisya wnosi na poczynienie wszystkich zmian przez c. k. Rząd wskazanych, a to jedynie w tym celu, aby zapewnić sankcyę dla ustawy uchwalić się mającej i tym sposobem przyspieszyć akcyę reformy gminnej.

Z tych powodów też komisya nie zmieniła w niczem postanowienia ustawy gminnej obecnie obowiązującej co do sposobu pokrywania wydatków gminnych i systemu opodatkowania gminnego, jakkolwiek w tej mierze bardzo poważne nasuwają się wątpliwości i obawy o dalsze losy finansowości gmin.

Postanowienia ustawy gminnej obecnie obowiązującej normujące opodatkowanie gminne są bardzo liberalne i zostawią teoretycznie gminom nader szerokie pole do działania i rozwijania swego systemu podatkowego. Dozwolone są dodatki do podatków państwowych bez wszelkiego ograniczenia, dozwolone są także wszelkie możliwe podatki i opłaty gminne samoistne, podatki na poszczególne klasy mieszkańców, lub na poszczególne cele przeznaczone, ale to wszystko tylko w teoryi. W praktyce niestety gminy uciekają się wyłącznie prawie do dodatków do podatków państwowych, a wszelkie inne gałęzie opodatkowania gminnego leżą odłogiem.

Przyczynę tego zjawiska szukać należy raz w nieświadomości gmin co do innego sposobu opodatkowania, aniżeli w drodze nakładania dodatków do podatków, a głównie w trudnościach, na jakie natrafiają te nieliczne gminy w zrealizowaniu swych zamiarów, które samoistne podatki, opłaty itp. chcą nakładać. Do każdej takiej opłaty itp. potrzebną jest ustawa krajowa, a tu stawia c. k. Rząd niezliczone i nigdy nie przewidywane trudności, gdyż system, którego c. k. Rząd w tej mierze się trzyma nie jest znany, a zatem gmina, a nawet Sejm, uchwalając pozwolenie na pobór samoistnych gminnych podatków, opłat itp. nigdy nie może wiedzieć, czy taka uchwała znajdzie poparcie c. k. Rządu i uzyska sankcyę cesarską.

Ztąd podobne sprawy w nieskończoność się przewlekają i odstraszają gminy, które co roku budżet swój uchwalają i wiedzieć muszą czy i na jaki dochód liczyć mogą. Nie było jednak wypadku, aby gminie odmówiono pozwolenia do nakładania dodatków do podatków państwowych, choćby w olbrzymiej wysokości. A to zdrowem nie jest, bo pominąwszy wszystkie inne względy, to wiemy przecież, że nasz system podatków państwowych nie jest zbyt racyonalnym, a złe skutki jakie ten system sam przez się sprowadza, bywają ogromnie spotęgowane przez to, że i cała skarbowość gmin, powiatów i kraju na tym błędnym systemie się opiera w formie dodatków.

Zważywszy nareszcie, że projektowana obecnie w Radzie Państwa reforma podatkowa państwowa ciała samorządne naraża na utratę nawet możności nakładania dodatków do pewnych kategoryi podatków państwowych i potęgując opodatkowanie państwowe uszczuplą tem samem możności opodatkowania na rzecz ciał samorządnych, komisya sądzi, że akcya reformatorska i w tym względzie jest potrzebną; a gdy taka akcya wymaga wielorakich przygotowań i rokowań, komisya nie może wystąpić obecnie z konkretnemi wnioskami i proponuje tylko uchwalenie załączonej rezolucyi.

Komisya gminna wnosi przeto:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

²/. I. Załączoną pod ¹/. ustawę.

¹/. II. Załączoną pod ²/. rezolucyę.

Lwów dnia 4. Maja 1893.

Wojciech Dzieduszycki
zastępca przewodniczącego.

Fruchtmann
sprawozdawca.

Ustawa

z dnia . . . . . zaprowadzająca ustawę gminną dla miast nieobjętych ustawą z dnia 13. marca 1889 l. 24 dz. u. kr. i miasteczek w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, postanawiam co następuje:

Art. I.

Załączona */. ustawa gminna obowiązywać będzie następujące miasta i miasteczka:

Andrychów, Baryż, Baranów, Bełz, Biecz, Bircza, Biały Kamień, Błażowa, Bóbrka, Bohorodczany, Bolechów, Bołszowce, Borszczów, Brzozów, Brzostek, Brzozdowce, Brzesko, Budzanów, Bukaczowce, Bursztyn, Bukowsko, Busk, Chrzanów, Chodorów, Chorostków, Chołojów, Chyrów, Ciężkowice, Cieszanów, Czernelica, Czchów, Czortków, Dąbrowa, Delatyn, Dębica, Dębowiec, Dolina, Dobczyce, Dobromil, Dobrotwór, Dukla, Dunajów, Dubiecko, Dynów, Dźwinogród, Frysztak, Gliniany, Głogów, Gołogóry, Grzymałów, Grybów, Halicz, Horodenka, Husiatyn, Jagielnica, Janów, Jabłonów, Janów (powiat Trembowla), Jaryczów nowy, Jazłowiec, Jezierzany, Jezupol, Jezierna, Jodłowa, Jordanów, Kalwarya, Kałusz, Kańczuga, Kamionka strumiłowa, Kęty, Kolbuszowa, Kołaczyce, Komarno, Kozowa, Kopeczyńce, Kossów, Korolówka, Krakowiec, Krościenko, Krystynopol, Kulików, Kuty, Lanckorona, Leżajsk, Lisko, Lipnica murowana, Limanowa, Lutowiska, Lubaczów, Łazów, Łańcut, Łopatyn, Łysiec, Magierów, Maków, Majdan, Maryampol, Mielec, Mielnica, Mikulińce, Mikołajów, Mościska, Monasterzyska, Mosty wielkie, Mrzygłód, Muszyna, Myślenice, Nawarya, Nadwórna, Niepołomice, Niemirów, Niżankowice, Niżniów, Nowy targ, Obertyn, Olesko, Oświęcim, Ottynia, Peczeniżyn, Pilzno, Pistyń, Piwniczna, Pomorzany, Podkamień (powiat Brody), Potok złoty, Podwołoczyska, Podhajce, Potylicz, Probużna, Przeworsk, Przemyślany, Radymno, Radziechów, Rawa ruska, Radomyśl (powiat Mielec), Rohatyn, Ropczyce, Rożniatów, Rozdół, Rozwadów, Rudki, Rudnik, Ryglice, Romanów, Sasów, Sądowa Wisznia, Sieniawa, Skała, Skałat, Ska-

wina, Skole, Sokołów, Sołotwina, Strzyżow, Stary Sącz, Starasól, Stare miasto, Stanisławczyk, Strusów, Stojanów, Sucha, Szczerzec, Szczucin, Tarnobrzeg, Tłumacz, Tłuste, Toporów, Trzebinia, Tuchów, Turka, Tyśmienica, Tymbark, Tylicz, Tyczyn, Uhnów, Ulanów, Ułaszkowce Ustrzyki dolne, Uście solne, Uście biskupie, Uście zielone, Wilamowice, Wiśnicz nowy, Witków nowy, Wielopole, Wojnicz, Wojniłów, Założce, Zakliczyn, Zabłotów, Zator, Zaleszczyki, Zbaraż, Zborów, Żabno, Żmigród, Żołynia, Żurawno, Żydaczów, Żywiec.

Art. II.

Ustawa gminna tu załączona wejdzie w wykonanie po upływie sześciu miesięcy od dnia jej ogłoszenia, a w tym samym czasie traci ustawa gminna z 12. sierpnia 1866 dz. ust. kraj. l. 19. w gminach w art. I. wymienionych moc obowiązującą.

Art. III.

Ordynacya wyborcza dla gmin z 12. sierpnia 1866 obowiązywać będzie i nadal miasta i miasteczka w art. I. wymienione z wyjątkiem §. 40 ordynacyi wyborczej, który z dniem wejścia w życie niniejszej ustawy uchylonym zostaje dla tych miast i miasteczek, tudzież z tą zmianą, że obywatele honorowi także w miasteczkach mają prawo wybierania w myśl §. 1. l. 3 tejże ordynacyi wyborczej dla gmin.

Art. IV.

Stosunki obszarów dworskich ustawą z 12. sierpnia 1866 Nr. 20. Dz. u. kr. określone, zostają nienaruszone.

Art. V.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

DZIAŁ I.

O gminie w ogólności.

§. 1.

Każde miasto i każde miasteczko niniejszej ustawie podlegające, stanowi w dotychczasowych granicach swoich osobną gminę miejską lub mało-miejską.

Zmiana granic.

§. 2.

Granice gminy zmienione być mogą tylko za uchwałą Rady gminnej.

Uchwała taka do swej ważności wymaga potwierdzenia Rady powiatowej, które może być udzielone tylko za poprzedniem oświadczeniem politycznej władzy krajowej, że przeciw temu ze względów publicznych nie ma nic do zarzucenia.

DZIAŁ II.

O członkach gminy.

Członkowie gminy i obcy.

§. 3.

Członkowie gminy są:

a) przynależni do gminy, t. j. osoby mające w gminie prawo przynależności;

b) uczestnicy, t. j. osoby nie mające w gminie prawa przynależności, jeżeli w granicach gminy majątek nieruchomy posiadają, lub jeżeli od przedsiębiorstwa zarobkowego samoistnie wykonywanego, albo od dochodu bezpośredni podatek w gminie opłacają.

Pod tymi warunkami należą do uczestników gminy także korporacye, stowarzyszenia, zakłady i fundacye.

Wszystkie inne osoby w gminie są obcemi.

Przynależność do gminy.

§. 4.

Stosunki przynależności do gminy, określone są ustawą z 3. grudnia 1863 l. 105 dz. p. p.

Za nadanie prawa przynależności do gminy może gmina pobierać opłatę nie przewyższającą sumy 30 zł. w. a.

Obywatele.

§. 5.

Obywatelami są ci, którym gmina prawo obywatelstwa nadała.

Obywatelstwo tylko przynależnym do gminy nadawanem być może.

Za nadanie obywatelstwa może gmina pobierać opłatę.

Gminy mogą w uznaniu zasług publicznych nadawać obywatelstwo honorowe osobom będącym obywatelami państwa austryackiego.

Prawa i obowiązki członków gminy.

§. 6.

Członkom gminy służy prawo swobodnego pobytu w gminie. Mają oni udział podług postanowień niniejszej ustawy w prawach i korzyściach, jako też w obowiązkach i ciężarach gminy.

Przynależni do gminy mają nadto w razie zubożenia i niezdolności do pracy prawo do wsparcia stosownie do ustawy z dnia 3. grudnia 1863 l. 105 dz. p. p.

Obywatelom zastrzega się prawo do udziału w fundacyach i zakładach osobno dla nich utworzonych.

Obywatelstwo honorowe nadaje prawa uczestników gminy, ale nie nakłada udziału w ich obowiązkach.

Prawo pobytu w gminie.

§. 7.

Obcym, którzy przynależność swoją do pewnej gminy wykażą, lub przynajmniej dowiodą, iż poczynili potrzebne kroki ku wykazaniu przynależności, nie może gmina wzbronić pobytu w swym obrębie, dopóki tak oni jak i mieszkający z nimi członkowie ich rodzin nieskazitelny żywot prowadzą i nie stają się ciężarem dobroczynności publicznej.

Jeżeli obcy rozporządzeniem gminy w tym względzie czuje się pokrzywdzonym, służy mu prawo odwołania się do politycznej władzy powiatowej.

Utrzymanie prywatnych stosunków prawnych.

§. 8.

Niniejsza ustawa nie narusza prywatnych stosunków prawnych w ogóle, a w szczególności praw własności i użytkowania, służących bądź członkowi gminy, bądź też częściom gminy lub całym klasom mieszkańców.

DZIAŁ III.

O Reprezentacyi gminnej.

§. 9.

Gminę reprezentuje we wszystkich jej sprawach Rada gminna.

Rada zawiaduje sprawami gminy przez Zwierzchność gminną.

A) Rada gminna.

Skład Rady gminnej.

§. 10.

Rada gminna składa się w miastach z radnych, wybranych przez członków gminy czynne prawo wyboru mających, w miasteczkach z radnych, wybranych przez członków czynne prawo wyboru mających, a nadto z członków bez wyboru do niej wchodzących (§. 12.)

W gminach, w których liczba członków do wyboru Rady gminnej uprawnionych nie przenosi 400, wybranych będzie 18 radnych, w gminach zaś liczących:

401 — 600 wyborców 24
600 —1000 „ 30
a nad 1000 „ 36

radnych.

Do zestępowania radnych ubyłych lub nie mogących brać udziału w czynnościach rady, wybrani będą równocześnie zastępcy, których liczba wynosić ma połowę liczby radnych.

Bliższe postanowienia o uprawnieniu do wyboru, obieralności i postępowaniu przy wyborach, zawiera ordynacya wyborcza dla gmin.

§. 11.

Wstępując do Rady, składają radni i zastępcy do rąk naczelnika gminy przyrzeczenie sumiennego pełnienia przyjętych obowiązków.

Radni bez wyboru.

§. 12.

Każdy członek gminy miasteczka, opłacający przynajmniej szóstą część całej sumy podatków bezpośrednich w gminie do opłaty przypisanych, ma prawo nawet bez wyboru być członkiem Rady gminnej, jeżeli jest obywatelem państwa austryackiego i nie zachodzi względem niego żadna okoliczność wykluczająca lub wyłączająca, wskazana w ordynacyi wyborczej dla gmin.

Za osobę nie używającą własnowolności, wykonywa to prawo jej prawny zastępca lub tegoż pełnomocnik.

Wojskowi w czynnej służbie i kobiety, jeżeli chcą z tego prawa korzystać, muszą, wszystkie zaś inne osoby mające to prawo, mogą je wykonywać przez pełnomocników.

Współposiadacze realności umocowują do wejścia w skład Rady gminnej jednego z pośród siebie lub inną osobę.

Radnego bez wyboru nie może zastępować kto nie jest obywatelem państwa austryackiego, nie używa własnowolności lub w myśl ordynacyi wyborczej dla gmin od prawa wybierania i obieralności do Rady gminnej jest wykluczonym lub wyłączonym.

Zastępca może tylko jedną osobę zastępować.

Jeżeli zastępca już co do swojej osoby należy do Rady gminnej, głos jego przy głosowaniu podwójnie ma być liczony.

Radni bez wyboru nie będą wliczani do liczby radnych w §. 10. ustanowionej.

Radny bez wyboru, który także przez wybór został do Rady powołany, ma albo przyjąć wybór albo korzystać z prawa, przysługującego mu podług niniejszego paragrafu.

Peryod wyborczy.

§. 13.

Radni i zastępcy wybierani będą na lat sześć. Ustępujący radni i zastępcy urzędować będą aż do ukonstytuowania się nowej Re-

prezentacyi gminnej. Ustępujący radni i zastępcy mogą być ponownie wybrani.

Wybór uzupełniający.

§. 14.

W miejsce radnego, ubywającego przed końcem peryodu wyborczego, powoła Rada gminna do grona swego na wniosek naczelnika gminy zastępcę z tego samego koła wyborczego, z którego radny ubył. Z pomiędzy zastępców ten będzie powołany, który przy wyborach największą ilość głosów otrzymał. W razie równości głosów rozstrzyga los. Jeżeli radny dłużej niż przez trzy miesiące nie może brać udziału w czynnościach Rady, powoła Rada gminna w sposób wyż oznaczony zastępcę na czas, przez który ów radny w czynnościach Rady gminnej udziału brać nie może.

Gdyby jednak tylu radnych ubyło, iżby liczby radnych z jednego koła wyborczego nawet przez powołanie wszystkich z tego koła zastępców uzupełnić nie można, będzie niezwłocznie na podstawie ostatniej listy wyborczej rozpisany wybór uzupełniający z tegoż koła wyborczego.

Radni i zastępcy w wyborze uzupełniającym wybrani urzędować będą tylko do końca okresu wyborczego tych radnych i zastępców, w których miejsce zostali wybrani.

B) Zwierzchność gminna.

Skład Zwierzchności gminnej.

§. 15.

Zwierzchność gminna składa się z naczelnika gminy, jego zastępcy i dodanych do pomocy naczelnikowi gminy dwóch asesorów.

W razie potrzeby wolno wybrać i większą liczbę asesorów, jednak nie więcej jak 5.

Naczelnik gminy otrzymuje stałe wynagrodzenie z funduszów gminy. Minimum tego wynagrodzenia oznacza Wydział krajowy dla każdej z gmin tej ustawie podlegających, po wysłuchaniu Rad gminnych. Naczelnikowi gminy nie wolno zrzec się swego wynagrodzenia ani w całości ani częściowo.

Zastępca naczelnika pobierać będzie wynagrodzenie z funduszów gminnych, jeżeli przez czas dłuższy zastępować będzie naczelnika.

Urząd asesora, radnego i zastępcy radnego jest bezpłatny.

Wszystkim członkom Rady i Zwierzchności gminnej należy się od gminy zwrot wszystkich wydatków połączonych z ich urzędowaniem.

Wybór Zwierzchności gminnej.

§. 13.

Naczelnika gminy, jego zastępcę i asesorów wybiera Rada gminna na lat 6.

Warunki obieralności na te urzędy i sposób dokonania wyboru oznacza ordynacya wyborcza.

Wybór uzupełniający.

§. 17.

W razie opróżnienia posady naczelnika gminy, jego zastępcy lub asesora w ciągu okresu wyborczego, Rada gminna dokona w jego miejsce nowego wyboru, najdalej do dni 14. Wybrany przy wyborze uzupełniającym naczelnik gminy, zastępca naczelnika lub asesor, urzędować będzie do końca sześciolecia swego poprzednika.

Przyrzeczenie.

§. 18.

Naczelnik gminy, jego zastępca i asesorowie winni przy objęciu urzędu w obecności delegata Wydziału powiatowego i w obec delegata Rady gminnej złożyć w ręce naczelnika politycznej władzy powiatowej lub jego delegata, w miejsce przysięgi przyrzeczenie, iż zachowają Cesarzowi wierność i posłuszeństwo, przestrzegać będą ustaw i wypełniać sumiennie obowiązki swoje.

C) Postanowienia ogólne.

Ustąpienie z posady.

§. 19.

Za przyzwoleniem Rady gminnej może naczelnik gminy, jego zastępca lub asesor, radny lub zastępca radnego urząd swój złożyć. Naczelnik gminy, zastępca naczelnika, asesor, radny lub zastępca radnego traci swój urząd, jeżeli zajdzie lub wiadomą się stanie okoliczność, którąby pierwotnie jego obieralność na członka Rady lub Zwierzchności gminnej była wykluczyła, lub jeżeli się do innej gminy przesiedli.

Jeżeli naczelnik gminy, zastępca naczelnika, asesor, radny lub zastępca radnego popadnie w śledztwo sądowe z powodu zbrodni, przekroczenia lub przestępstwa z chciwości popełnionego, lub jednego z przekroczeń w §. 501, 504, 511, 512, 515 i 516 ustawy karnej wskazanych, lub jeżeli do jego majątku konkurs ogłoszony zostanie, wtedy nie będzie on mógł sprawować swego urzędu, dopóki trwa to postępowanie karne lub krydalne.

Jeżeli radny lub zastępca wchodzi w stosunki prawne z gminą, jako przedsiębiorca, dostawca lub dzierzawca, nie będzie on mógł sprawować swego urzędu, dopóki ten stosunek trwa i rachunki ztąd wynikłe ostatecznie załatwione nie będą.

Obowiązek przyjęcia wyboru.

§. 20.

Każdy podług przepisów wybrany członek gminy, winien przyjąć wybór bądź na członka Rady gminnej, lub też zastępcę, bądź na asesora.

Prawo wymówienia się od przyjęcia wyboru lub też od dalszego sprawowania urzędu służy tylko:

a) duchownym wszelkiego wyznania i nauczycielom publicznym;

b) urzędnikom i sługom c. k. Dworu, państwa, kraju, powiatów, zakładów i funduszów publicznych, dopóki w czynnej służbie zostają;

c) wojskowym, chociażby w czynnej służbie nie zostającym;

d) osobom liczącym przeszło 60 lat życia;

e) tym, którzy przez cały jeden okres wyborczy piastowali posady w Zwierzchności gminnej, jednak tylko na okres bezpośrednio następujący;

f) tym, którym ułomność fizyczna, lub znacznie i trwale nadwątlone zdrowie nie dozwalają obowiązków urzędowych wykonywać;

g) tym, którzy z powodu zwykłego zatrudnienia corocznie, często lub przez dłuższy czas nie bywają w gminie obecni;

h) zostającym w służbie prywatnej, jeżeliby przez przyjęcie wyboru w stosunku swoim służbowym uszczerbku doznać mogli;

i) tym, którzy bez wyboru do Rady gminnej należą (§. 12).

Kto bez takiego uwalniającego powodu wzbrania się przyjąć wyboru, lub przyjęty urząd dalej sprawować, podpada karze pieniężnej, którą Rada gminna aż do wysokości 20 zł. wymierzyć może.

Przeciw takiemu orzeczeniu Rady służy odwołanie się do Wydziału powiatowego; kara pieniężna wpływa do kasy gminnej na fundusz ubogich.

DZIAŁ IV.

O zakresie działania gminy.

ROZDZIAŁ I.

O zakresie działania gminy w ogóle.

§. 21.

Zakres działania gminy jest:

a) własny i

b) poruczony.

Własny zakres działania.

§. 22.

Własny zakres działania t. j. zakres, w którym gmina z zachowaniem ustaw samodzielnie zarządzać i rozporządzać może, obejmuje w ogóle wszystko, co bezpośrednio dotyczy interesu gminy i w jej granicach własnemi jej siłami załatwionem i przeprowadzonem być może.

W myśl tego należą do własnego zakresu działania gminy w szczególności:

a) wolny zarząd majątkiem gminnym i załatwianie spraw, odnoszących się do związku gminy;

b) czuwanie nad bezpieczeństwem osób i ich mienia:

c) staranie o zakładanie i utrzymywanie gminnych dróg, mostów, ulic i placów, niemniej o bezpieczeństwo i łatwość komunikacyi po drogach i wodach;

d) policya polowa;

e) dozór policyjny nad przedmiotami żywności, nad targami, nad miarą i wagą;

f) policya zdrowia;

g) policya nad czeladzią i wyrobnikami, niemniej wykonywanie przepisów o czeladzi służebnej;

h) policyjny dozór nad obyczajnością publiczną;

i) sprawy ubogich, opieka nad zakładami dobroczynnymi gminy, zapobieganie żebractwu;

k) policya ogniowa, policya budownictwa, wykonywanie przepisów, porządku budowniczego i udzielanie policyjnego pozwolenia na budowy;

l) ustawą oznaczyć się mający wpływ na szkoły średnie, przez gminę utrzymywane i na szkoły ludowe: staranie o zakładanie, uposażenie i utrzymywanie szkół ludowych, z uwzględnieniem istniejących jeszcze patronatów szkolnych i przepisów konkurencyi do szkół;

m) jednanie stron w sporze będących przez mężów zaufania z gminy wybranych;

n) przedsiębranie dobrowolnej sprzedaży ruchomości drogą licytacyi.

Z wyższych względów państwa mogą być pewne czynności policyi miejscowej w pojedynczych gminach, w drodze ustawy krajowej, przekazane osobnym organom rządowym.

Poruczony zakres działania.

§. 23.

Ustawy określają poruczony zakres działania gminy, t. j. jej obowiązek do współdziałania w sprawach publicznej administracyi.

ROZDZIAŁ II.

O zakresie działania Rady gminnej.

§. 24.

Rada gminna jest w sprawach gminy władzą uchwalającą i nadzorującą.

Władza wykonawcza jej nie służy.

Rada gminna zastępuje gminę w wykonywaniu jej praw i obowiązków, wydaje w granicach ustawami oznaczonych imieniem gminy postanowienia obowiązujące i uchwala sposób ich wykonania. Ona jest władzą zwierzchnią gminy we wszystkich sprawach gminy, obowiązana strzedz dobra gminy i starać się o zaspokojenie jej potrzeb.

§. 52.

Rada gminna obraduje i uchwala o wszystkich sprawach gminy, jej majątku, dobra lub zakładów w granicach ustaw obowiązujących.

W szczególności należy do zakresu działania Rady gminnej:

a) zmiana granic gminy (§. 2);

b) ustanawianie zasad zarządu, tudzież sposobu użytkowania majątku i dobra gminy i zakładów gminnych;

c) sprawy należące do zwyczajnego zarządu majątkiem, które Rada gminna osobną uchwałą sobie zastrzegła (§. 26);

d) nabywanie lub pozbywanie nieruchomości lub praw, według ustaw za nieruchomości uważanych obciążanie majątku gminy, zaciąganie pożyczek i lokowanie kapitałów;

e) stawianie kosztem gminy nowych budowli, przekształcanie lub znoszenie istniejących, tudzież inne przedsiębiorstwa, nakładem gminy wykonywać się mające;

f) zaprowadzenie nowych zakładów gminnych, lub zwinięcie istniejących;

g) zawieranie, rozwiązywanie, zmiany kontraktów najmu i dzierżaw;

h) uchwalanie budżetu rocznego, wydatków budżetem nieprzewidzianych i kredytów dodatkowych, przyzwalanie na przenoszenie uchwalonych kredytów z jednej rubryki do drugiej, uchwalanie wszelkich zmian w budżecie, starania się o pokrycie niedoboru, uchwalanie dodatków do podatków, opłat, prestacyj i usług i oznaczanie dziennych cen takich prestacyj i robót;

i) sprawdzanie i załatwianie rachunków rocznych;

k) przyzwalanie na rozpoczęcie sporów prawnych i na odstąpienie od nich, zatwierdzanie ugód spór umarzających, ustanawianie zastępców prawnych;

l) zatwierdzanie wyników wszelkich licytacyj;

m) wybór naczelnika gminy, jego zastępcy i asesorów;

n) uchwalanie etatu i płac urzędników i sług gminnych, jako też instrukcyj służbowych i statutu emerytalnego dla tychże;

o) wyznaczanie wynagrodzenia dla naczelnika gminy i jego zastępcy (§. 15);

p) mianowanie i oddalanie urzędników i wymiar emerytury dla nich, na wniosek naczelnika gminy;

q) nadzór i kontrola nad czynnościami Zwierzchności gminnej;

r) nadawanie prawa przynależności do gminy i obywatelstwa, tudzież obywatelstwa honorowego, ustanawianie opłat za nadawanie prawa przynależności i obywatelstwa;

s) wykonywanie służącego gminie prawa patronatu lub prezentowania, rozdawania miejsc fundacyjnych, nie uwłaczając prawom na różnicy wyznań opartym;

t) wybór mężów zaufania do jednania stron;

u) uchwalanie regulaminów dla własnych czynności;

w) udzielanie zdania swego władzom wyższym na ich żądanie;
z) rozstrzyganie zażaleń przeciw zarządzeniom naczelnika gminy.

Zwyczajny zarząd majątkiem.

§. 26.

Zwyczajny zarząd majątkiem nie należy do zakresu działania Rady gminnej, lecz Rada może poszczególne sprawy tego zarządu, na wniosek lub po wysłuchaniu Zwierzchności gminnej swojej uchwale zastrzedz.

Ustanawianie służby.

§. 27.

Rada winna przydać Naczelnikowi gminy służbę potrzebną do załatwiania czynności, wypływających z własnego i poruczonego zakresu działania.

Jeżeli Rada uzna potrzebę ustanowienia posad urzędowych lub służbowych, wtedy uchwali liczbę i płacę urzędników i sług, orzecze o warunkach i sposobie ich mianowania i ich zaopatrzeniu.

Uchwały te poda naczelnik gminy za pośrednictwem Wydziału powiatowego do wiadomości Wydziału krajowego.

Gdyby Rada gminna się wzbraniała uchwalić etat urzędników i sług, lub gdyby się okazało, że uchwalony przez Radę gminną etat nie wystarcza do należytego załatwiania czynności własnego i poruczonego zakresu działania, a Rada gminna mimo wezwania wskazanych jej braków nie uzupełniła, Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem orzec może, jakiej kategoryi urzędników i w jakiej liczbie gmina ustanowić i opłacać ma.

Nadzorowanie Zwierzchności gminnej.

§. 28.

Rada gminna ma prawo i obowiązek urzędowanie Zwierzchności gminnej ciągle nadzorować. Nadzór ten wykonywa Rada gminna za pomocą jednej lub kilku komisyj z grona swego wybranych, które obowiązane będą o każdej dostrzeżonej nieprawidłowości lub wadliwości w urzędowaniu Zwierzchności gminnej bezzwłocznie Radę gminną zawiadomić i poczynić wnioski o usunięcie złego, zaś po upływie każdego roku administracyjnego przedłożyć Radzie gminnej sprawozdanie o swoich czynnościach z wnioskami, jakie uznają za stosowne.

Skoro Rada gminna przekona się o nieprawidłowościach lub wadliwościach, winna się postarać o bezzwłoczne ich usunięcie, a gdyby to nie odniosło skutku, donieść o tem Wydziałowi powiatowemu.

Dla komisyj kontrolujących uchwali Rada gminna osobne instrukcye i przedłoży je Wydziałowi powiatowemu do wiadomości.

Naczelnik gminy winien najdalej do dni 30 po upływie każdego roku administracyjnego przedłożyć Wydziałowi powiatowemu odpisy sprawozdań komisyj kontrolujących w ubiegłym roku, jakoteż odpis uchwał Rady

gminnej na podstawie tych sprawozdań zapadłych, lub donieść w tym terminie o zachodzących przeszkodach.

Rada gminna może także ustanowić osobne komisye do nadzorowania przedsiębiorstw gminnych, tudzież do udzielania zdań i przedstawiania wniosków w sprawach gminnych.

Do takich komisyj Rada gminna powołać może mężów zaufania z poza grona swego.

Ani komisya kontrolująca, ani specyalne komisye w myśl niniejszego paragrafu ustanowione, władzy wykonawczej nie mają, a zatem ani same nie zarządzić, ani Zwierzchności gminnej poleceń wydawać nie mogą.

Rewizya kasy.

§. 29.

Rada gminna winna wybrać osobną komisyę, której obowiązkiem będzie przynajmniej cztery razy do roku przedsięwziąć rewizyę kasy gminnej i kas zakładów i funduszów pod zarządem gminy zostających i o każdej rewizyi Radzie gminnej zdać sprawę na ręce naczelnika gminy, który odpis każdego sprawozdania do dni 8. Wydziałowi powiatowemu przedłożyć ma.

Jeżeli członkowie komisyi szkontrującej obowiązkom w niniejszym paragrafie na nich włożonym zadość nie uczynią, może Wydział powiatowy przeprowadzić szkontro kasy na koszt gminy. Oprócz tego winien Wydział powiatowy od czasu do czasu kasę gminną niespodziewanie szkontrować.

Sprawy policyi miejscowej.

§. 30.

O ile sprawowanie policyi miejscowej nie jest mocą ustawy przekazane organom rządowym, może Rada gminna w granicach ustaw wydawać obowiązujące w obrębie gminy przepisy co do policyi miejscowej i za przekroczenie tychże zagrażać karą pieniężną aż do wysokości 50 zł., lub w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej, karą aresztu do dni 10.

Uchwały takie Rada gminna powziąć może tylko na wniosek lub po wysłuchaniu naczelnika gminy.

§. 31.

Rada gminna winna uchwalić środki pieniężne na utrzymanie zakładów i urządzeń policyi miejscowej i jest odpowiedzialną za wszelkie zaniedbania w tej mierze, pochodzące z jej winy.

Odpowiedzialność gminy.

§. 32.

Gdyby kto poniósł szkodę z powodu zaniedbania przez gminę obowiązków względem policyi miejscowej na niej ciężących, winna gmina poniesioną szkodę wynagrodzić. W szczególności obowiązaną jest gmina wynagrodzić szkodę wyrządzoną w jej obrębie przez gwałt publiczny przy zbiegowisku dokonany, jeżeliby ani jeden ze sprawców nie był

schwytanym a na gminie ciężyła wina niedbałości w zapobieżeniu temu gwałtowi.

Orzeczenie względem obowiązku wynagrodzenia szkody, wyda polityczna władza powiatowa za poprzedniem wysłuchaniem Wydziału powiatowego.

Jeżeli co do wysokości wynagrodzenia porozumienie się pomiędzy gminą a poszkodowanym nie nastąpi, wynagrodzenie to ma być poszukiwanem zwykłą drogą prawa.

Zaopatrywanie ubogich.

§. 33.

Rada gminna ma czuwać nad tem, aby ubodzy według ustaw zaopatrzeni byli. Gdyby zakłady i fundusze na ten cel przeznaczone nie wystarczały, Rada postara się o potrzebne środki i oznaczy sposób ich użycia.

Udzielanie zdania.

§. 34.

Na żądanie władz rządowych lub autonomicznych winna Rada gminna udzielać im swojego zdania.

Rozstrzyganie zażaleń.

§. 35.

Rada gminna rozstrzyga zażalenia przeciw rozporządzeniom naczelnika gminy, w sprawach tyczących się majątku i dobra gminnego lub zakładów gminnych, niemniej w tych sprawach, w których naczelnik gminy tylko uchwały Rady gminnej wykonywa.

We wszystkich innych sprawach własnego zakresu działania rozstrzyganie rekursów przeciw postanowieniom naczelnika gminy należy do Wydziału powiatowego, zaś w sprawach poruczonego zakresu działania do politycznej władzy powiatowej.

Regulamin.

§. 36.

Wydział krajowy wyda regulamin dla czynności Rad gminnych, tudzież instrukcyę dla czynności Zwierzchności gminnych we własnym jego zakresie działania, i dla kas gminnych uwzględniając różnice potrzeb i stosunków zachodzących między gminami większemi i mniejszemi.

Rada gminna może jednak uchwalić inny regulamin dla własnych czynności i instrukcyę dla swej Zwierzchności gminnej co do spraw własnego zakresu działania i swojej kasy gminnej, winna jednak regulamin dla własnych czynności i instrukcyę dla Zwierzchności gminnej przedłożyć za pośrednictwem Wydziału powiatowego Wydzialowi krajowemu do wiadomości.

Instrukcya dla kasy gminnej, przez Radę gminną uchwalona, wymaga zatwierdzenia przez Wydział krajowy.

Dopóki Rada gminna nie uchwali i nie przedłoży Wydziałowi krajowemu osobnego regulaminu dla swoich czynności i osobnej instrukcyi dla Zwierzchności gminnej, obowiązywać będą regulamin i instrukcya przez Wydział krajowy wydana.

Instrukcya dla kasy gminnej przez Wydział krajowy wydana obowiązywać będzie tak długo, dopóki uchwalona przez Radę gminną osobna instrukcya dla swej kasy, nie uzyska zatwierdzenia Wydziału krajowego.

Zwoływanie Rady.

§. 37.

Rada gminna zbiera się na posiedzenie, ile razy zajdzie tego potrzeba, najmniej zaś raz na miesiąc. Naczelnik gminy lub jego zastępca zwołuje Radę na posiedzenie. Każde posiedzenie, które nie jest tym sposobem zwołane, jest nieprawne, a powzięte na niem uchwały są nieważne.

Naczelnik gminy musi zwołać Radę, jeżeli tego zażąda przynajmniej trzecia część radnych, polityczna władza powiatowa albo też Wydział krajowy, lub Wydział powiatowy.

O nastąpić mającem posiedzeniu naczelnik gminy w każdym razie winien zawiadomić wszystkich w gminie obecnych radnych.

Komplet do uchwał.

§. 38.

Rada gminna nie może powziąć uchwały, jeżeli więcej niż połowa radnych nie jest na posiedzeniu obecną.

Do uchwały ustanawiającej budżet, jakoteż do uchwały podlegającej wyższemu zatwierdzeniu, potrzebna jest obecność dwóch trzecich radnych.

Jeżeli na posiedzenie nie zbierze się ilość radnych potrzebna do powzięcia uchwał, winien naczelnik gminy najdalej do trzech dni zwołać Radę powtórnie i zarazem wezwać zastępców.

Za każdego radnego i zastępcę, który nie stawi się na to drugie posiedzenie i nie usprawiedliwi swej nieobecności, winien naczelnik gminy nałożyć karę pieniężną aż do 10 zł.

Przeciw takiemu orzeczeniu służy odwołanie się do Wydziału powiatowego.

Grzywnę tę ściągnie naczelnik gminy. Radnego lub zastępcę, który bez usprawiedliwienia się na trzech po sobie następujących posiedzeniach się nie jawi, może Rada gminna na czas oznaczony, lub też na cały w toku będący peryod wyborczy od udziału w obradach i uchwałach Rady wykluczyć. Przeciw tej uchwale służy wykluczonemu rekurs do Wydziału powiatowego w terminie dni 14, licząc od dnia doręczenia mu zawiadomienia o dotyczącej uchwale Rady gminnej.

Przeszkody uczestnictwa w obradach.

§. 39.

Członek Zwierzchności gminnej lub Rady gminnej nie może być obecnym na posiedzeniu, jeżeli przedmiot obrady lub uchwały dotyczy jego urzędowania, jego własnych interesów prywatnych, lub też interesów jego żony, albo osób z nim w pierwszym lub drugim stopniu spokrewnionych lub spowinowaconych; winien jednak na żądanie Rady stawić się dla udzielenia żądanych wyjaśnień.

§. 40.

Członkowie Zwierzchności gminnej są obowiązani być obecnymi na każdem posiedzeniu Rady i mogą w każdym czasie głos zabrać. W głosowaniu przy sprawdzeniu rachunków i udzieleniu Zwierzchności gminnej absolutoryum nigdy udziału brać nie mogą.

Przewodniczenie na posiedzeniach.

§. 41.

Na posiedzeniach Rady gminnej przewodniczy naczelnik gminy, a w razie przeszkody jego zastępca. Każde posiedzenie odbyte z pominięciem tego przepisu jest nieważne. Naczelnik gminy lub jego zastępca zwołuje Radę, zagaja i zamyka posiedzenie, układa porządek dzienny, kieruje rozprawami i przestrzega porządku w zgromadzeniu.

Sekretarz Rady.

§. 42.

Rada gminna wybiera sekretarza swego bądź z grona swego, bądź z pomiędzy urzędników gminy.

Warunki ważności uchwał.

§ 43.

Do ważności uchwały potrzebną jest bezwzględna większość głosów obecnych radnych. W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący. W innych wypadkach przewodniczący nie głosuje z wyjątkiem wyborów. Głosowanie odbywa się jawnie; wolno jest jednak Radzie uchwalić głosowanie tajne.

Jawność posiedzeń.

§. 44.

Posiedzenia Rady odbywają się w lokalu urzędowym publicznie, wyjątkowo jednak może Rada uchwalić tajne posiedzenie. Posiedzenia, na których przedmiotem obrad jest budżet lub zamknięcia rachunków, w każdym razie będą publiczne.

Gdyby publiczność mieszała się do obrad lub w inny sposób przeszkadzała obradom, przewodniczący ma prawo i obowiązek po po-

przedniem bezskutecznem napomnieniu, nakazać wydalenie publiczności z miejsca posiedzeń.

Protokół posiedzenia.

§. 45.

Z każdego posiedzeniu spisany będzie w księdze na to przeznaczonej protokół, obejmujący nazwiska radnych, wnioski na posiedzeniu czynione i zapadłe uchwały. Protokół ma być stwierdzony podpisem przewodniczącego, dwóch obecnych na posiedzeniu radnych i sekretarza.

Każdemu członkowi gminy wolno przeglądać protokoły.

ROZDZIAŁ III.

O zakresie działania Zwierzchności gminnej.

§. 46.

Naczelnik gminy w sprawach gminy jest organem zarządzającym i wykonawczym.

W razie przeszkody zastępuje naczelnika gminy jego zastępca, tego zaś jeden z asesorów. Rada gminna na początku każdego roku oznaczy, który asesor w razie przeszkody zastępcy ma zastępować naczelnika gminy.

§. 47.

Do zakresu działania naczelnika gminy należy w szczególności:

a) przewodniczenie w Radzie gminnej i przygotowanie wniosków do uchwał Rady;

b) wykonywanie ustaw i rozporządzeń we własny zakres działania gminy wchodzących;

c) wykonywanie wszelkich uchwał i zarządzeń Rady gminnej;

d) kierownictwo urzędem gminnym, nadzór nad urzędnikami i sługami;

e) wykonywanie policyi miejscowej;

f) zarządzanie w razach nagłych, za następnem usprawiedliwieniem w obec Rady gminnej;

g) przedstawianie do mianowania i oddalania urzędników gminy i wykonywanie władzy dyscyplinarnej nad urzędnikami i sługami;

h) zarząd majątkiem, dobrem i dochodami gminy, zakładów i funduszów gminnych, lub pod zarządem gminy zostających;

i) prowadzenie kasowości i rachunkowości gminy;

k) wykonywanie wszelkich spraw poruczonego zakresu działania.

§. 48.

Naczelnik gminy reprezentuje gminę na zewnątrz.

Dokumenta, mocą których gmina przyjmuje zobowiązania względem osób trzecich, muszą być podpisane przez naczelnika gminy i jednego asesora.

Dokument dotyczący interesu, do którego zawarcia potrzebne jest przyzwolenie Rady lub wyższe zatwierdzenie, musi być nadto podpisanym przez dwóch radnych i powołać się na to przyzwolenie lub zatwierdzenie. W każdym razie dokument wydany imieniem gminy musi być zaopatrzony pieczęcią gminną.

Sprawowanie policyi miejscowej.

§. 49.

Do naczelnika gminy należy odpowiednie ustawom sprawowanie policyi miejscowej, o ile pojedyncze jej czynności nie są przekazane w drodze ustawy krajowej organom rządowym.

W nagłych wypadkach nieszczęścia, n. p. przy pożarach lub powodziach i t. p. naczelnik gminy ma prawo zarządzić wykonanie robót wszelkiego rodzaju, o ile są niezbędne do usunięcia niebezpieczeństwa chwilowego i zmusić do tych robót każdego zdolnego do nich członka gminy, a nawet i obcych. Gdyby środki policyi miejscowej nie były dostateczne do zabezpieczenia dobra publicznego (jak n. p. w razie epidemii) lub gdyby własne siły gminy nie wystarczały do odwrócenia grożącego niebezpieczeństwa, naczelnik gminy winien zawiadomić o tem natychmiast polityczną władzę powiatową.

Zagrażanie karami.

§. 50.

Naczelnik gminy ma wyjątkowo prawo zagrażania karą pieniężną do 10 zł. lub w razie niemożności jej uiszczenia karą aresztu do dwóch dni, jeżeli tego wymaga wykonanie przepisu tymczasowego policyi miejscowej niedopuszczającej zwłoki.

Wykonywanie władzy karnej.

§. 51.

O ile w ustawach i przepisach, które dotyczą policyi miejscowej należącej do zakresu działania gminy, wyrażoną jest sankcya karna, i o ile przekroczenia tych ustaw i przepisów nie podlegają ustawie karnej, służy prawo orzekania kar za takie przekroczenia naczelnikowi gminy, a względnie jego zastępcy.

W ten sposób mają być także orzekane kary oznaczone przez Radę gminną (§. 30).

Tylko kary pieniężne, lub w razie niemożności ich uiszczenia kary aresztu mogą być orzekane.

Wszelkie orzeczenia kar mają być w osobną księgę wpisywane.

Tok instancyi.

§. 52.

Od orzeczeń wydanych według §. 51. odwołać się można do politycznej władzy powiattwej.

Jeżeli orzeczenia tyczą się duchownych uznanych wyznań religijnych, nauczycieli publicznych, urzędników rządowych lub krajowych, zostających w czynnej służbie, albo członków Sejmu krajowego, natenczas winien naczelnik gminy przedłożyć to orzeczenie politycznej władzy powiatowej do poprzedniego zbadania i potwierdzenia.

Przeznaczenie kar.

§. 53.

Kary pieniężne, orzeczone podług §. 51. wpływają do kasy gminnej na fundusz ubogich gminy.

Przedstawienie urzędników do mianowania i przeniesienia w stan spoczynku.

§. 54.

Na podstawie etatu przez Radę gminną uchwalonego lub na podstawie orzeczenia Wydziału krajowego w myśl ostatniego ustępu §. 27. w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem wydanego, naczelnik gminy przedstawia Radzie gminnej urzędników gminy do mianowania. Mianowani urzędnicy posiadać muszą przepisaną kwalifikacyę.

Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem oznaczy, jakie kwalifikacye dla każdej kategoryi posad są potrzebne z uwzględnieniem różnicy potrzeb i stosunków gmin większych a mniejszych, z pozostawieniem odpowiedniego czasu przejściowego.

Naczelnik gminy przedstawia Radzie gminnej wnioski o przeniesienie urzędników w stan spoczynku i wymierzenie emerytury dla nich.

Naczelnik gminy mianuje i oddala sługi gminne i przedstawia Radzie gminnej wnioski co do ich zaopatrzenia.

Śledztwa dyscyplinarne.

§. 55.

Naczelnik gminy wdraża i przeprowadza śledztwa dyscyplinarne przeciw urzędnikom i sługom gminnym i orzeka o karach dyscyplinarnych.

Naczelnik może w drodze dyscyplinarnej urzędnika suspendować. Oddalenie urzędnika ze służby w drodze dyscyplinarnej nastąpić może tylko za uchwałą Rady gminnej.

Orzeczenie dyscyplinarne przeciw rachmistrzowi, kasyerowi i kontrolorowi tylko Rada gminna po wysłuchaniu naczelnika gminy wydawać może.

Zarząd majątkiem.

§. 56.

Naczelnik gminy zarządza majątkiem gminy, nadzoruje użytkowanie i zarząd dobra gminnego, kieruje przedsiębiorstwami gminy, czuwa nad ich wykonaniem i załatwia sprawy ubogich według ustaw.

Naczelnik zawiaduje zakładami gminnymi i nadzoruje zakłady własny zarząd mające, o ile akt fundacyi lub umowy innych nie zawierają postanowień.

W szczególności winien naczelnik gminy starać się o ściąganie wszystkich wierzytelności gminy, zakładów i funduszów gminnych lub pod zarządem gminy zostających, tudzież wszelkich czynnych zaległości. Gdyby naczelnik obowiązku tego należycie nie wypełniał, a Rada gminna mimo upomnienia ze strony Wydziału powiatowego, temuby nie zaradziła, Wydział powiatowy będzie miał prawo zarządzić środki zaradcze, jakie uzna za stosowne, a nawet ustanowić na koszt gminy zastępcę prawnego, który imieniem gminy wierzytelności i zaległości w drodze właściwej poszukiwać będzie.

Przepis ten odnosi się także do pretensyj gminy, któreby jej z mocy §§. 63–65 do członków Zwierzchności gminnej przysługiwały.

Kolaudacye.

§. 57.

Naczelnik gminy zarządza wszelkie roboty i dostawy dla gminy, rospisuje i przeprowadza licytacye, odbiera i kolauduje wykonane roboty lub dostawy. Do każdego odbioru i do każdej kolaudacyi winien naczelnik gminy zawezwać komisyę kontrolującą Rady gminnej a to w takim czasie, aby komisya czynność tę ze swej strony nadzorować mogła.

Komisye.

§. 58.

Rada gminna może na wniosek lub po wysłuchaniu naczelnika gminy uchwalić, aby sprawowanie poszczególnych czynności ogólnego zarządu gminnego lub policyi miejscowej powierzone zostały osobnym komisyom.

Każda taka komisya składa się z jednego członka Zwierzchności gminnej, jako przewodniczącego i kilku członków przez Radę gminną z jej grona lub z poza jej grona wybranych.

Dla takich komisyj winna Rada gminna uchwalić osobne instrukcye.

Komisye te podlegają naczelnikowi gminy i polecenie jego wykonywać ściśle są obowiązane.

Dobrowolne licytacye.

§. 59.

Naczelnik gminy zezwala na przedsiębranie dobrowolnej sprzedaży ruchomości drogą licytacyi i czuwa nad zachowaniem i ścisłem wypełnieniem istniejących w tej mierze przepisów.

Kasowość i rachunkowość.

§, 60.

Naczelnik gminy jest odpowiedzialny za należyte prowadzenie kasowości i rachunkowości, jest przeto obowiązany kasę przynajmniej raz na miesiąc szkontrować.

Poruczony zakres działania.

§. 61.

Naczelnik gminy załatwia wszelkie sprawy należące do poruczonego zakresu działania gminy w sposób ustawami przepisany lub przez władzę wskazany. Jeżeli oznaczenie sposobu wykonania pozostawione jest w całości lub częściowo gminie, naczelnik winien zastósować się w tym względzie do uchwały Rady gminnej.

Wszakże w razach nadzwyczaj nagłych, gdyby uchwała Rady bez szkody lub bezpieczeństwa poprzednio nie mogła być zasięgniętą, może naczelnik gminy działać według własnego zdania, winien jednak następnie w jak nakrótszym czasie wyjednać sobie zatwierdzenie Rady.

Rząd może polecić na swój koszt załatwienie spraw, należących do poruczonego zakresu działania w całości lub części organom własnym.

Wstrzymanie wykonania uchwał.

§. 62.

Jeżeli naczelnik gminy sądzi, że uchwała przez Radę gminną powzięta, narusza ustawę, przekracza zakres działania Rady lub jest szkodliwą interesom gminy, winien wstrzymać wykonanie takiej uchwały i najdalej do trzech dni po jej powzięciu odnieść się do wyższej władzy o rozstrzygnięcie, czy uchwała wykonaną być ma, czy nie.

Orzeczenie to należy do politycznej władzy powiatowej, jeżeli naczelnik sądzi, że uchwała narusza ustawę lub przekracza zakres działania gminy, zaś do wydziału powiatowego, jeżeli sądzi, że uchwała jest szkodliwą interesom gminy.

Władza wyższa winna wydawać swoje orzeczenie w ciągu dni ośmiu, a jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy polityczna władza powiatowa zawiadomi o swojem orzeczeniu Wydział powiatowy.

Orzeczenie tych władz jest dla naczelnika gminy stanowczem i nie służy mu prawo wyższego odwołania się.

Rada gminna ma jednak prawo wnieść rekurs od takiego orzeczeczenia do Namiestnictwa a względnie do Wydziału krajowego w terminie 14-dniowym.

O wstrzymaniu wykonania uchwał naczelnik ma Radę gminną na najbliższem posiedzeniu zawiadomić. Jeżeli naczelnik gminy nie przedłoży władzy wyższej w terminie 3-dniowym uchwały wstrzymanej do rozstrzygnięcia, uchwała ta staje się prawomocną i bezwłocznie wykonaną być musi o ile nie zachodzi wypadek w §. 104 przewidziany.

Odpowiedzialność naczelnika gminy.

§. 63.

Naczelnik gminy jest za swoje czynności urzędowe odpowiedzialnym gminie. Od tej odpowiedzialności uwolnić nie może naczelnika gminy ustanowienie komisyj dla poszczególnych spraw (§. 58).

Co do poruczonego zakresu jest on odpowiedzialnym Rządowi.

Pretensye gminy co do wynagrodzenia szkód pochodzące, z odpowiedzialności orzeczonej w tym paragrafie, mają być poszukiwane zwykłą drogą prawa.

§. 64.

Jeżeli zastępca naczelnika gminy lub jeden z asesorów powołanym zostaje do zastępowania naczelnika gminy, względnie jego zastępcy, natenczas zastępca naczelnika gminy, względnie asesor, wchodzą we wszystkie prawa i obowiązki naczelnika gminy i są odpowiedzialnymi za swoje czynności urzędowe tak samo jak naczelnik gminy.

§. 65.

Asesorowie dodani są naczelnikowi gminy dla pomocy w urzędowaniu. Asesorowie winni naczelnika wspierać w urzędowaniu i mają według jego zarządzenia i pod jego odpowiedzialnością wykonywać czynności, które im poruczy.

Każdy asesor odpowiedzialny jest gminie za zaniedbanie lub nie należyte wykonanie czynności przez ustawę niniejszą w ogóle, przez naczelnika gminy lub przez Radę gminną w szczególności mu poruczonych.

Pretensye gminy do wynagrodzenia szkód z odpowiedzialności tym paragrafem orzeczone, mają być dochodzone zwykłą drogą prawa.

DZIAŁ V.

O gospodarstwie gminnem i nakładaniu ciężarów na gminę.

Inwentarz majątku..

§. 66.

Wszelka ruchoma i nieruchoma własność, niemniej wszelkie prawa i przywileje gminy i jej zakładów winny być utrzymywane w ciągłej widoczności zapomocą dokładnego inwentarza.

Inwentarz ten ma być spisanym w ciągu pierwszego roku po zaprowadzeniu niniejszej ustawy. Każda następna zmiana ma być w nim uwidoczniona.

Każdemu członkowi gminy wolno jest przejrzeć inwentarz.

Zakładanie i utrzymywanie inwentarza należy do naczelnika gminy który ma także starać się ma o wpisanie do ksiąg hipotecznych wszystkich praw gminy względem nieruchomości. Pierwszy inwentarz przedłożony będzie Radzie gminnej do zatwierdzenia. a dwa odpisy zatwierdzonego inwen-

tarza przedłoży naczelnik gminy Wydziałowi powiatowemu, który jeden z tych odpisów przeszle Wydziałowi krajowemu.

O zmianach inwentarza uwiadomi naczelnik gminy w dwa miesiące po upływie każdego roku Radę gminną i Wydział powiatowy, który o tem doniesie Wydziałowi krajowemu.

Utrzymywanie majątku zakładowego.

§. 67.

Zakładowy majątek i dobro gminy i jego zakładów mają być utrzymane w całości i w dobrym stanie.

Do podziału zakładowego majątku lub dobra między członków gminy potrzebna jest uchwała Sejmu krajowego.

Użytkowanie majątku gminnego.

§. 68.

Majątek gminy i jej zakładów ma być w ten sposób administrowanym, aby przyniósł ile możności największy stały dochód. Nadwyżki roczne mają być użyte do pokrycia potrzeb w roku następnym, o ile by zaś na ten cel nie były potrzebne, należy je ulokować pożytecznie i do majątku zakładowego przyłączyć.

§. 69.

Dotychczasowy niezaprzeczony zwyczaj rozstrzyga, którzy członkowie gminy i w jakim wymiarze w użytkach dobra gminnego udział mają.

Rada gminna uwzględniając ten zwyczaj i istniejące specyalne tytuły prawne, uchwali postanowienia regulujące to uczestnictwo, przyczem ustanowić może opłatę za użytkowanie z dobra gminnego.

Rada gminna uchwali także sposób użytkowania z dobra gminnego, uchwała ta wymaga zatwierdzenia Wydziału powiatowego.

Nadwyżka dochodów z dobra gminnego, pozostająca po zaspokojeniu osób uprawnionych wpływa do kasy gminnej.

Rok administarcyjny.

§. 70.

Rok administracyjny gminy zaczyna się i kończy się równocześnie z rokiem administracyjnym państwa.

Budżet i rachunki roczne.

§. 71.

Naczelnik gminy winien corocznie ułożyć budżet gminny i zakładów gminnych na następny rok administracyjny i przedłożyć go Radzie gminnej na trzy miesiące przed rozpoczęciem roku administracyjnego.

Rada gminna ma budżet uchwalić najpóźniej na miesiąc przed rozpoczęciem roku administracyjnego.

Rachunki z przychodów i wydatków gminy, funduszów i zakładów gminnych, lub pod zarządem gminy zostających winien naczelnik gminy najpóźniej w miesiąc po upływie roku administracyjnego przedłożyć Radzie gminnej, która obowiązaną jest rachunki najdalej do dwóch miesięcy po ich przedłożeniu rozpoznać i załatwić.

Tak budżet jak i rachunki roczne, zanim Radzie do rozpoznania przedstawione zostaną, winny być poprzednio najmniej przez dwa tygodnie złożone do przejrzenia przez członków gminy, których spostrzeżenia przy rozpoznaniu budżetu i rachunków wzięte będą pod rozwagę.

Gdyby Rada gminna nie wstawiła w swój budżet należytości, którą gmina uiścić jest obowiązaną bądź na mocy ustawy, bądź na mocy wyroku lub dokumentu, mającego wedle ustaw moc egzekucyjną, ma Rada powiatowa prawo i obowiązek wstawić te należytości w budżet gminy i nałożyć na ich pokrycie dodatki do podatków.

§. 72.

O dniu, w którym projekt budżetu i rachunki roczne Radzie gminnej przedłożone zostały, zawiadomi naczelnik gminy Wydział powiatowy.

Uchwalony przez Radę budżet i sprawdzone przez nią rachunki przedłożyć należy w dwóch odpisach Wydziałowi Rady powiatowej, który jeden odpis przedłoży Wydziałowi krajowemu.

§. 73.

Do sprawdzenia rachunków w §. 71. wymienionych Rada gminna wybrać ma komisyę, która sprawozdanie i wnioski swoje Radzie gminnej najdalej do 6 tygodni przedłożyć ma.

Jeżeli komisya obowiązkom na nią w niniejszym paragrafie włożonym w oznaczonym tu terminie zadość nie uczyni i zwłoki należycie nie usprawiedliwi, zarządzi Wydział powiatowy wybór innej komisyi, wyznaczając nowy termin do sprawdzenia i załatwienia rachunków.

Gdyby i to zarządzenie skutku nie odniosło, lub gdyby Wydział powiatowy się przekonał, że rachunki nie są należycie sprawdzone, Wydział powiatowy z ramienia swego zarządzi sprawdzenie rachunków na koszt gminy.

Od takiego rozporządzenia Wydziału powiatowego służy rekurs do Wydziału krajowego.

§. 74.

W zarządzie gminy i przy zawiadywaniu jej majątkiem należy trzymać się ściśle uchwalonego budżetu. — Na wydatki, które odłożyć się nie dadzą, a we właściwej rubryce budżetu nie znajdują całkowicie lub w części pokrycia, potrzebne jest przyzwolenie Rady.

W razach nagłych, w których poprzednie przyzwolenie bez szkody i bez niebezpieczeństwa nie może być uzyskane, może naczelnik gminy opędzić potrzebny wydatek, winien jednak pod własną odpowiedzialnością wyjednać sobie w przeciągu ośmiu dni zatwierdzenie Rady.

Pokrycie wydatków.

1. Z dochodów.

§. 75.

Wydatki na cele gminne mają być przedewszystkiem pokrywane z dochodów gminy.

Z majątku osobnego.

§. 76.

Jeżeli na pokrycie pewnych wydatków przeznaczony jest majątek, należy przedewszystkiem dochody z tego majątku na ten cel obracać.

Przeznaczenie tych dochodów nie może być zmienionem.

Wydatki połączone z posiadaniem dobra gminnego.

§. 77.

Podatki i inne opłaty, tudzież koszta dozoru i uprawy z posiadaniem i używaniem dobra gminnego połączone, o ile do ich pokrycia dochody z dobra gminnego do kasy gminnej wpływające (§. 68) nie wystarczają, mają być ponoszone przez uczestniczących w pożyczkach z dobra gminnego, a to w miarę tego uczestnictwa.

Wydatki odrębne.

§. 78.

Wydatki, dotyczące tylko interesu pewnych klas mieszkańców lub posiadaczy gruntów lub domów, mają być ponoszone przez same tylko strony interesowane, o ile nie istnieją inne urządzenia obowiązujące.

2. Prestacye.

§. 79.

O ile dochody w §. 75. oznaczone nie wystarczają do pokrycia wydatków na cele gminne, może Rada gminna nakładać:

a) dodatki do podatków bezpośrednich lub do podatku konsumcyjnego;

b) inne opłaty nie należą do kategoryi dodatków do podatków;

c) posługi i roboty na cele gminne.

a) Dodatki do podatków.

§. 80.

Dodatki do podatków bezpośrednich mają być zazwyczaj nakładane na wszystkie w gminie przypisane podatki bezpośrednie, a to na wszystkie równo, to jest podług tej samej stopy procentowej. Dodatki te mają być rozkładane równo w całym obrębie gminy. Wyjątki od tych przepisów objęte są w 85. i 86.

§. 81.

Dodatkiem do podatku konsumcyjnego można obciążać tylko konsumcyę w obrębie gminy, nie można nim obciążać produkcyi i obrotu handlowego.

§. 82.

Do nałożenia dodatków przynoszących 20% do 50% podatków bezpośrednich lub podatku konsumcyjnego, potrzebne jest przyzwolenie Rady powiatowej.

Do nałożenia dodatków do podatków bezpośrednich lub podatku konsumcyjnego, przenoszących 50% do 100%, potrzebnem jest zezwolenie Wydziału krajowego za zgodą c. k. Namiestnictwa. Takie zezwolenie udzielonym być może tylko na lat pięć.

Gdyby porozumienie między Wydziałem krajowym a c. k. Namiestnictwem do najbliższej sesyi sejmowej nie nastąpiło, sprawa winna być przedłożoną do uchwały Sejmu krajowego.

Dodatki na dłuższy okres aniżeli lat pięć lub przenoszące 100% podatków bezpośrednich albo podatku konsumcyjnego, nakładane być mogą tylko na podstawie uchwały sejmowej i za Najwyższem zezwoleniem.

b) Inne opłaty.

§. 83.

Do zaprowadzenia opłat nie należących do kategoryi dodatków do podatków bezpośrednich lub do podatku konsumcyjnego, jako też do podwyższenia istniejących już opłat tego rodzaju, potrzebną jest ustawa krajowa.

Zezwolenie na dalszy pobór tego rodzaju opłat po zgaśnięciu mocy obowiązującej ustawy, którą zaprowadzone zostały, udzielone być może przez Wydział krajowy za zgodą c. k. Namiestnictwa, jednakże zawsze nie w wyższym wymiarze i nie na dłuższy okres czasu, jak dotyczącą ustawą dotąd dozwolone były.

Odmowa na prośby tego robzaju może nastąpić tylko za uchwałą Sejmu krajowego.

Pobór taks gminnych za pojedyncze przez Reprezentacyę gminną w zakresie jej kompetencyi udzielone uprawnienia, tudzież za używanie zakładów gminnych i za inne w interesie stron przez organa gminne podejdejmowane czynności urzędowe, dozwolony być może przez Wydział krajowy za zgodą c. k. Namiestnictwa, jednakże bez naruszenia już dawniej dla poszczególnych poborów tego rodzaju istniejących postanowień prawnych.

c) Posługi i roboty.

§. 84.

Za uchwałą Rady gminnej mogą być wymagane posługi i roboty tak ciągłe jak i ręczne.

Rada winna rok rocznie na następujący rok administracyjny oznaczyć cenę dziennych posług i robót.

Posługi będą wymagane kolejno. Wyjąwszy nagłe wypadki wskazane w §. 49., wolno jest każdemu wymagane od niego posługi lub roboty albo osobiście albo przez zdolnego zastępcę wykonać albo też wykupić się od nich, składając do kasy gminnej ich wartość, obliczoną podług cen przez Radę ustanowionych.

Wyjątki.

§. 85.

Do opłacenia dodatków do podatków bezpośrednich, niemniej do posług i robót nie mogą być pociągani:

a) urzędnicy i słudzy c. k. Dworu, państwa, kraju, powiatu, gminy, zakładów krajowych, powiatowych i gminnych, nauczyciele publiczni, wojskowi, jako też wdowy i sieroty tych osób co do ich płac służbowych i pochodzących ze stosunku służbowego pensyj, prowizyj, zapomóg i innych poborów.

b) pasterze dusz co do ich kongruy.

§. 86.

Do rozkładu dodatków na podatki bezpośrednie podług rozmaitej stopy procentowej potrzebne jest przyzwolenie Wydziału krajowego

Ogłoszenie uchwał dotyczących prestacyj.

§. 87.

Uchwała Rady dotycząca prestacyi musi być w gminie ogłoszona. Jeżeli jaka uchwała potrzebuje wyższego zatwierdzenia, wolno natenczas każdemu członkowi gminy wnieść względem niej w ciągu ośmiu dni uwagi, które przy zasiąganiu wyższego zatwierdzenia przedłożone być mają.

Pobór prestacyj.

§. 88.

Dodatki do podatków mają być pobierane przez te same organa i ściągane za pomocą tych samych środków co podatki.

Tylko dodatki do podatku konsumcyjnego mogą być na żądanie gminy razem z podatkiem rządowym lub samoistnie przez gminę pobierane.

Inne należytości pieniężne na cele gmine nałożone na podstawie ustawy lub prawomocnej uchwały Rady gminnej, niemniej kary pieniężne orzeczone podług niniejszej ustawy, pobiera naczelnik gminy przez swoje organa, w razie nieuiszczenia ściąga je w drodze egzekucyi na ruchomości w taki sam sposób, jak zaległości podatkowe.

Jeżeli obowiązany nie wykupiwszy się z posługi lub roboty, wzbrania się jej wykonać, naczelnik gminy poleci wykonanie takiej posługi lub roboty trzeciej osobie na koszt obowiązanego i ściągnie wydaną kwotę w sposób przepisany dla ściągania innych należytości pieniężnych.

W nagłych wypadkach wskazanych w §. 49. mogą obowiązani wprost być zmuszeni do wypełnienia posług albo robót.

Konkurencye.

§. 89.

Konkurencya do budowli kościelnych, parafialnych i szkolnych, tudzież do budowy dróg jest przemiotem osobnych ustaw.

Konkurencye do pewnych potrzeb, oparte na specyalnych tytułach prawnych, pozostają w swej mocy.

DZIAŁ VI.

O zawiadywaniu specyalnemi sprawami ludności chrześciańskiej i izraelickiej.

Prawa ludności chrześciańskiej i izraelickiej.

§. 90.

W gminach składających się z ludności chrześciańskiej i izraelickiej, pozostaje tak chrześciańska jak i izraelicka ludność przy własności posiadania i używania zakładów i funduszów, przeznaczonych wyłącznie na swoje własne cele religijne, naukowe i dobroczynne i opędza z własnych zasobów wydatki na takie zakłady i inne cele religijne, naukowe i dobroczynne, w których wyłączny udział tylko tej samej służy.

O ile jednak te wydatki dotychczas opędzane były z ogólnych dochodów gminy, powinny one i nadal z tychże dochodów być opędzane.

Zawiadywanie specyalnemi sprawami ludności chrześciańskiej.

§. 91.

Specyalne sprawy ludności chrześciańskiej (§. 92.), o ile zawiadywanie niemi podług ustaw należy do rady gminnej lub Zwierzchności gminnej, zawiadywane będą przez radę lub Zwierzchność podług przepisów niniejszej ustawy, z tem jednak ograniczeniem, że izraeliccy członkowie Rady gminnej i Zwierzchności gminnej w głosowaniu nad temi sprawami i w załatwieniu tychże spraw w ogólności udziału mieć nie będą.

Gdyby jednak liczba chrześciańskich członków Rady gminnej nie wynosiła przynajmniej połowy wszystkich jej członków, wybierają chrześciańscy wyborcy gminy w sposób ordynacyą wyborczą oznaczony, dla załatwiania spraw ludności chrześciańskiej tylu chrześcian, ile będzie potrzeba dla uzupełnienia tej połowy.

Do ważności uchwał Rady gminnej w sprawach tego rodzaju, potrzebną jest obecność więcej niż połowy chrześciańskich członków Rady i bezzwzględna większość głosów tychże członków.

Jeżeli naczelnikiem gminy jest niechrześcianin, wybiera chrześciańska część Rady gminnej, a wedle potrzeby uzupełniona ze swego grona przewodniczącego i jego zastępcę, któremu służyć będą co do załatwienia spraw

ludności chrześciańskiej te same prawa i obowiązki, które na mocy ustawy służą naczelnikowi gminy.

§. 92.

Do specyalnych spraw ludności chrześciańskiej należą:

a) sprawy kościołów i innych miejsc religijnych, sprawy obrzędowe wykonywanie prawa patronatu, prezentowanie lub mianowanie pasterzy dusz; nauczycieli religii i sług kościelnych;

b) sprawy zakładów, fundacyj, stypendyów i innych funduszów przeznaczonych dla chrześcian lub na cele, w których tylko chrześcianie udział mają

c) sprawy majątku, stanowiącego wyłączną własność ludności chrześciańskiej lub przeznaczonego wyłącznie dla tej ludności lub też zostającego w wyłącznem jej używaniu.

Zawiadywanie specyalnemi sprawami ludności izraelickiej.

§. 93.

Zawiadywanie specyalnemi sprawami ludności izraelickiej pozostaje przy dotychczasowej zwierzchności religijnej tej ludności.

Do tych spraw należą:

a) sprawy bóżnic, cmentarzy, sprawy obrzędowe, mianowanie rabinów, nauczycieli religii i sług obrzędowych;

b) sprawy zakładów, fundacyj, stypendyów i innych funduszów, przeznaczonych dla izraelitów lub na cele w których tylko izraelici udział mają:

c) sprawy majątku, stanowiącego wyłączną własność ludności izraelickiej lub przeznaczonego wyłącznie dla tej ludności lub też zostającego w jej wyłącznem używaniu.

Prawo nadzoru Rady gminnej.

§. 94.

Prawo Rady gminnej do nadzoru, o ile takowy służy jej w ogóle na mocy ustaw, pozostaje nienaruszonem także względem przedmiotów w §§. 92. i 93. wymienionych.

§. 95.

Nakładanie dodatków do podatków, jako też innych prestacyj na członków gminy na cele w §§. 92. i 93. wskazane, nastąpić może tylko za przyzwoleniem Rady gminnej, o ile ustawy specyalne nie stanowią inaczej.

Jeżeli jednak w Radzie gminnej nie ma dwie trzecie chrześcian, nakładanie dodatków do podatków i innych prestacyj na chrześciańskich członków gminy, na cele w §. 92. wskazane, nastąpić może za zezwoleniem Wydziału powiatowego.

Przeciw uchwałom w tej mierze, tak Rady gminnej jak i Wydziału powiatowego, służą te same środki, co i przeciw innym uchwałom tych władz.

DZIAŁ VII.

O łączeniu gmin.

§. 96.

Do gminy, niniejszej ustawie podlegającej, wcieloną być może graniczącą z nią gmina wiejska lub małomiejska choćby niniejsza ustawą nie objęta lub część takiej gminy, jeżeli Reprezentacye obu tych gmin na to się zgodzą a Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem na wcielenie zezwoli.

Wcielenie takie nastąpić może w drodze ustawy krajowej nawet wbrew woli gminy, jeżeli należyte wykonywanie policyi miejscowej tego wymaga.

W razie takiego wcielenia należy w drodze dobrowolnej zgody między gminami, a w razie nieudania się takiej zgody, w drodze ustawy krajowej uregulować stosunki co do posiadania i użytkowania własności gmin połączonych.

DZIAŁ VIII.

O nadzorze nad gminami.

§. 97.

Rada powiatowa a w jej zastępstwie Wydział powiatowy czuwa nad tem, aby zakładowy majątek i zakładowe dobro gmin i zakładów gminnych nie zostały uszczuplone.

Sejm a w jego zastępstwie Wydział krajowy ma najwyższy nadzór nad całością zakładowego majątku i zakładowego dobra gmin i zakładów gminnych.

Wydział krajowy może w tym celu żądać objaśnień i usprawiedliwień od Rady gminnej i Zwierzchności gminnej albo za pośrednictwem Wydziału powiatowego, albo też bezpośrednio, może również i przez delegowanie komisyi zarządzić dochodzenia na miejscu.

W wykonaniu tego prawa nadzoru upoważniony jest Wydział krajowy w razie potrzeby użyć stosownych środków zaradczych.

Zatwierdzenie uchwał przez Radą powiatową.

§. 98.

Do spraw, w których uchwały Rady gminnej muszą być przedkładane Radzie powiatowej do zatwierdzenia, należą prócz spraw wymienionych w §§. 2., 82. i 86. także następujące:

a) pozbywanie, zamiana, przeistaczanie, zastawianie lub stałe obciążanie rzeczy należącej do zakładowego majątku lub dobra gminy albo jej zakładów,

b) zaciąganie pożyczki lub przyjmowanie zobowiązania, jeżeli kwota pożyczki lub wartości ciężaru, wynikającego ze zobowiązania, łącznie z długami już istniejącymi przewyższa roczne dochody gminy a względnie zakładów gminnych;

c) nabytki i przedsiębiorstwa nie należące do zwykłego zarządu, jeżeli dla pokrycia wynikającego ztąd wydatku potrzeba zaciągnąć pożyczkę, lub obciążyć gminę prestacyami;

Środki zaradcze na koszt gminy.

§. 106.

Jeżeli Rada gminna zaniedbuje albo wzbrania się dopełnić obowiązków w moc ustaw na gminie ciężących; polityczna władza powiatowa ma na koszt i stratę gminy zarządzić środki zaradcze.

Jeżeli sprawa należy do własnego zakresu działania gminy, a nie zachodzi przypadek nagłego niebezpieczeństwa, polityczna władza powiatowa winna przed zarządzeniem śrdków zaradczych porozumieć się z Wydziałem powiatowym.

§. 107.

Polityczna władza powiatowa ma prawo nałożyć na naczelnika gminy lub jego zastępcę, przekraczającego lub zaniedbującego swe obowiązki, w sprawach poruczonego zakresu działania karę aż do 20 zł. w. a.

Kara ta wpływa do kasy gminnej na fundusz ubogich gminy.

Jeżeli uchybienie obowiązków jest tego rodzaju, że sprawowanie czynności poruczonego zakresu działania nie może być dłużej zostawione naczelnikowi gminy bez narażenia dobra publicznego i jeżeli Rada gminna na wezwanie temu nie zaradzi, może polityczna władza powiatowa na czas trwania tego stanu ustanowić na koszt gminy organ do sprawowania rzeczonych czynności.

Tak w tym razie jak i w razach wskazanych w §. 106. należy postępować z wszelką możliwą oględnością, tak aby gmina więcej nad konieczną potrzebę obciążoną nie była.

Rozwiązanie Rady gminnej.

§. 108.

Namiestnik może Radę gminną rozwiązać. Gminie służy rekurs do właściwego Ministerstwa.

Rekurs taki musi być podpisany przez naczelnika gminy lub przynajmniej przez jedną trzecią część członków rozwiązanej Rady gminnej.

Rekurs ten nie ma mocy wstrzymującej.

Najdalej w sześć tygodni po rozwiązaniu winien być rozpisany nowy wybór. Tymczasowy zarząd może być poruczony naczelnikowi z przydanymi mężami zaufania, których c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym wyznaczy.

Jeżeli ze strony c. k. Namiestnictwa lub Wydziału krajowego podniesiony został zarzut przeciw powierzeniu tymczasowego zarządu naczelnikowi gminy, natenczas Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym zarządzi, co potrzeba dla tymczasowego załatwiania spraw bieżących.

Sprawy w §. 98. wymienione nie należą do zakresu działania tymczasowego zarządu.

Rezolucya.

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby wziął pod rozwagę kwestyę reformy systemu opodatkowania gminnego głownie w tym kierunku, by gminy w praktyce nie były zmuszane dla pokrywania swoich wydatków ograniczać się przeważnie na dodatkach do podatków państwowych i aby im ułatwiono nakładanie samoistnych podatków i opłat gminnych, tudzież aby nawiązał rokowania z c. k. Rządem w celu uzyskania odstąpienia na rzecz kraju, powiatów i gmin pewnych kategoryj podatków państwowych lub pewnych części tych podatków dla ułatwienia ciałom samorządnym spełniania ciężących na nich zadań, przeważnie cechę państwową na sobie noszących. — Wynik swych badań i rokowań tudzież ewentualne wnioski przedłoży Wydział krajowy Sejmowi na następnej jego sesyi.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

Aleg. 184.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej odnośnie do wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie budowy nowego domu na szpital powszechny w Wadowicach.

Wysoki Sejmie!

Szpital publiczny w Wadowicach należy do najgorszych w kraju. Umieszczony on jest w domu prywatnym, zdezelowanym i do celów szpitalnych nieodpowiednim. Wedle twierdzenia Magistratu miasta „umieszczenie szpitalu w tym budynku dłużej trwać nie powinno“, a relacyi c. k. Starostwa l. 10.229/92 „dotychczasowy budynek szpitalny znajduje się w takim stanie. iż właściwie powinienby go ze względów policyjnych zamknąć“. Wydział krajowy podziela w całości to zdanie i kilkakrotnie wzywał już gminę do usunięcia złego. Ztąd wyłoniła się sprawa budowy nowego szpitala, tym więcej piekąca, że obecny budynek jest własnością prywatną i miasto nie ma budynku na szpital, ale i nie ma odpowiednich funduszów. Zwykłym niestety u nas praktykowanym trybem, poruszył magistrat Wadowic budowę nowego szpitala. Długo patrzał niemal obojętnie na opłakany stan szpitala którym zarządza, aż nadarzyła mu się w r. 1892 sposobność nabycia realności prywatnej, pod rzekomo korzystnemi warunkami t. j. dogodną spłatę ceny kupna przez lat kilka. Realność ta posiada budynek piątrowy, stojący na obszarze 1 morga 140°□ podzielnym drogą na 2 części. Jedna większa 970°□ obejmująca budynki przeznaczoną była dla budowy szpitala, druga 512°□ jest ogrodem i jako taki miała pozostać. Cała realność oddalona jest od miasta tak, że najbliższe budynki leżą o 150 metrów i otoczona ornemi polami. Część zaś na budowę szpitala wówczas przeznaczona zdrenowaną jest 5 kanałami z kamienia i chrustu oraz kanałem murowanym z cegły na wapnie, który odprowadza wodę z pod piwnic istniejącego budynku, na połowę przyszłego szpitala przeznaczonego.

Budynek sam, posiadał tylko w połowie piwnice, część bez piwnic skierowane ma okna na zachód i północ. W piwnicach są tylko małe ślady wilgoci, których nie ma w budynku o murach bez warstwy izolacyjnej postawionym. Są one wyłożone cegłą na płask i sklepione i „nie wzbudzają obawy nadmiernego napływu wody do piwnic, oraz są przez okienka należycie wentylowane“ jak się wyraża budowniczy. Do tego budynku zamyślała gmina Wadowice dobudować drugą połowę, przerobić drewutnię 2·5 metra wysoką na umieszczenie

chorych zakaźnych i tuż z niemi ściśle złączoną trupiarnię, z oknami wychodzącemi na malutki podwórzec szpitalny. Podział budynku miał być taki, że sień wchodowa tylko oberlichtem drzwi oświetlona wpływa do środkowego korytarza ciemnego, z obu stron zamkniętego 1·60 m. szerokiego, do którego wychodzą z 3 stron drzwi sal dla chorych, dalej drzwi od łazienek, kuchni i magazynu rzeczy, bez żadnego możliwego przewiewu. O potrzebnych rozmiarach sal odpowiednio do ilości łóżek, o odpowiedniej tychże wysokości, należytej seperacyi nie było w przedłożonym podówczas planie mowy i wkażdym punkcie nie odpowiadał on minimalnej potrzebie. W dodatku w budynku tak odległym od miasta, na 50 łóżek przeznaczonym nie było wcale mieszkania ani dla lekarza, ani nawet dla rządcy szpitala, którzy mieli mieszkać w mieście.

Że wobec takich kardynalnych błędów, krajowa rada zdrowia orzec musiała niedopuszczalność podobnej budowy, nie potrzeba chyba dowodzić. Jest to znów ów typowy sposób budowania szpitali na to, aby w najbliższych latach po wykończeniu budynku wykazywać konieczność dobudowy, przebudowy, rekonstrukacyi, a po pewnym czasie konieczność nowej budowy.

Co do kwestyi kosztów budowy, to obliczenie jakie przedstawia Wydział krajowy nie może stanowić realnej podstawy. Kosztorysy które na budowy szpitalne corocznie Wydział krajowy przedstawia, różnią się tak od siebie, że w ostatnich czasach przy każdym bez wyjątku powtarza się jedna i ta sama procedura. Budowniczy przedstawia kosztorys, ten wydaje się Wydziałowi krajowemu za wysoki, poleca więc robić kosztorys drugiemu i takowy wypada o 30% taniej. a procedura przy oddaniu robót już wedle przyjętego kosztorysu t. j. droga oferó wezwanych do tego budowniczych wskazała, że nawet od najniższej dotychczas ceny kosztorysowej jeszcze 8% opustu uzyskał fundusz krajowy. Nie ulega także żadnej wątpliwości, że ceny materyału budowlanego i robocizny są różne w różnych miastach kraju i reducyja tychże na lwowskie, nie daje wcale dokładnego obrazu rzeczywiście potrzebnego funduszu budowy. Nie można pominąć i tej okoliczności, że gminy takie, które administrują szpitale, mają często własne lasy, cegielnie i kamieniołomy i znacznie taniej dostarczyć mogą dla siebie materyał budowlany niż przedsiębiorcy lwowscy. Ztąd to pochodzi, że ankieta zwołana przez Wydział krajowy w celu ułożenia normalnego planu budynku szpitalnego dla prowincyi, nie wdawała się w obliczenie kosztów tego budynku, że obliczenie członków tej ankiety, budowniczych, były bardzo różne i że w sposobie budowy tych części budynków szpitalnych, która nie ulega utartym dziś przepisom hygieny, mianowisie części administracyjnej i mieszkalnej szpitala bardzo wiele oszczędzić można.

Wynika z tego jasno, że wartość budynku tak samo jak kwota którę budowa jego ma kosztować, da się jedynie i wyłącznie tylko w ten czas oznaczyć, gdy się ma plan tego budynku i jego kosztorys pod ręką i to budynku którego plan ostatecznie przyjętym został i zezwolenie władz na budowę uzyskał.

Obecnie tuż przed otwarciem sesyi sejmowej przedłożyła gmina miasta Wadowic Wydziałowi krajowemu, nowy plan budowy, oparty już na zasadach uchwalonego normalnego planu. Plan ten nie dostał jeszcze aprobaty władz, bo nie był dotąd przedłożony, kosztorysu zaś budowy gmina Wadowic nie przedłożyła.

Ze względu atoli, że budowa szpitalu w Wadowicach jest bardzo naglącą, ponieważ obecny szpital powinien i może być z urzędu zamknięty, a nie można okolicę pozbawić dobrodziejstwa szpitalu;

z powodu dalej, że gmina nie obowiązana żadną ustawą, deklaruje się ponieść 1/4 część wydatków na budowę obliczonych w przybliżeniu na 59.000 zł. tj. 14.750 zł.;

ponieważ nareszcie Wydział krajowy pragnie pomniejszeniem ilości łóżek zniżyć te koszta na 44.000 złr. i proponuje, aby połowę tylko i to tych zniżonych kosztów budowy pokryć z pomocą podwyższenia taksy leczenia szpitalowi przyznanej;

Wobec wykazanych korzyści dla funduszu krajowego, oraz nieuniknionej konieczności poparcia gminy, komisya budżetowa skłania się do propozycyi Wydziału krajowego, ale tylko pod warunkiem, że tak plan budynku, jak i jego kosztorys, który gmina ma dodatkowo przedłożyć, przestudyowany zostanie, że dalej w myśl ustawy z 30. kwietnia 1870 uzyskane zostanie pozwolenie Władz na budowę szpitala w Wadowicach i dopiero wtedy oznaczy się kwota połowy kosztów budowy, mająca być pokryta pożyczką, której odsetki i amortyzacyę z podniesienia taksy opłacane będą. W każdym razie zastrzega się komisya budżetowa, że bez względu na wynik badania planów i kosztorysów budowy szpitala w Wadowicach, kwota którą do budowy tegoż przyczyni się fundusz krajowy w kształcie podwyższenia taksy, proponowanej przez Wydział krajowy kwoty 22.000 zł. przekroczyć nie może, zmniejszenie zaś jej jest dopuszczalnem.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Na pokrycie połowy kosztów budowy nowego gmachu szpitalnego w Wadowicach wedle planu, który przez Władze krajowe przyjętym zostanie, zezwala się na zaciągnięcie pożyczki w kwocie maksymalnej 22.000 zł., której odsetki i raty amortyzacyjne opłacane być mają przez podniesienie taksy leczenia tego szpitalu, pod warunkiem jeśli resztę kosztów budowy gmina Wadowic pokryje z własnych funduszów.

Lwów dnia 6. kwietnia 1893.

Zestępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Czyżewicz.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Aleg. 185.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej odnośnie do wniosku Wydziału krajowego o mechanicznych urządzeniach w szpitalu św. Łazarza w Krakowie.

Wysoki Sejmie!

Wiadomo jest Wys. Izbie, że szczegółowe badania spotrzebowanego corocznie w szpitalu św. Łazarza materyału opałowego, przeprowadzone przy sposobności układania preliminarza wydatków tego zakładu leczniczego w r. 1892 w komisyi budżetowej, doprowadziły do uchwalenia rezolucyi, w myśl której poleconem zostało zbadanie maszyny parowej i urządzeń mechanicznych funkcyonujących w tym szpitalu.

Rezultat tych badań potwierdził w zupełności żądanie komisyi budżetowej i wykazał, że tak maszyna parowa jak i urządzenie mechaniczne były od początku źle założone, oraz bardzo zaniedbane i zepsute. Naturalnem następstwem tego wyniku badania była konieczność zaradzenia złemu, i to ze względu na bezpieczeństwo publiczne i możliwą w przyszłości oszczędność w wydatkach. Otrzymał więc budowniczy szpitala polecenie, aby sporządził kosztorys tych przeobrażeń, który poważnej kwoty 27.528 zł. zażądał.

Najzupełniej słusznie nie zadowolnił się Wydział krajowy tym projektem i wezwał innego inżyniera do przedłożenia wniosku, tak co do potrzebnych przeobrażeń, jakoteż i potrzebnych na ten cel pieniędzy. Starszy inżynier Wydziału krajowego P. Chrząszczewski, którego roboty cechuje zawsze uznania godna sumienność i dobrze zrozumiana oszczędność funduszów krajowych, przybrał sobie do pomocy fachowca i praktyka w podobnych rzeczach i przedłożył Wydziałowi krajowemu kosztorys inny o 7.628 zł. mniejszy, a mianowicie zażądał w celu naprawy maszyny parowej 650 zł. na zapłacenie lokomobilu wypożyczonego dla zastąpienia podczas naprawy maszyny parowej zł. 250, sprawienie pompy rezerwowej 900 zł., a na naprawę istniejącej 550 zł. Ogółem więc 2.350 zł. (LW. 1.579/93).

Roboty te uznane zostały na nagłe nie cierpiące zwłoki ze względu na bezpieczeństwo publiczne i dla tego całkiem słusznie polecił Wydział krajowy na podstawie ustnej umowy, bezzwłoczne wykonanie tych robót pod nadzorem inżyniera Horoszkiewicza, któremu za kierownictwo i zwrot wydatków ryczałt w kwocie 300 zł. przyznano (LW. 6669/93). Wydatek ten jako nagły, poparty należycie umotywowauym kosztorysem, bez zezwolenia Wys. Sejmu z powodu wykazanej nagłości zrobiony, uważa komisya budżetowa za zupełnie usprawiedliwiony, i to w całej wysokości kwoty 2.650 zł.

W ten sposób zaradzono atoli tylko nagłej potrzebie i z natury rzeczy polecono tym samym inżynierom zbadanie wszystkich przyrządów mechanicznych szpitalu św. Łazarza. Dokładnie

opracowany fachowo raport inżyniera Chrząszczewskiego LW. 21.042/93 udowadnia na wstępie wyjawione zdanie, jak złe były w pierwotnem założeniu te urządzenia mechaniczne i jak były zaniedbane. Naprawa ich i zaopatrzenie w przyrządy poprawne, loicznie z góry obmyślane, oraz ich rozszerzenie na ewentualny wzrost chorych i większe potrzeby, kosztować będzie według dołączonego do sprawozdania kosztorysu kwotę 13.800 zł. oprócz 800 zł. za kierownictwo i nadzór.

Cześć tych robót okazała się konieczną już przy naprawie maszyny parowej, a to z powodu że przyrządy odnośne ściśle są z nią związane i dołączenie ich do gotowej już naprawionej maszyny późniejsze, pociągnąćby musiało i koszt znaczniejszy i podwójną robotę, która jednocześnie wykonana, staje się tańszą i lepszą. To było powodem, dlaczego Wydział krajowy dalej bez upoważnienia Wysokiego Sejmu, z sumy powyżej kosztorysem objętej 13.800 zł. już w ciągu naprawy maszyny parowej dwie pozycye tego kosztorysu t. j. przewód parowy do zbiornika wody ciepłej, którego koszt budowy 1.000 zł. i przewody do zbierania wody skroplonej z kuchni i pralni dla zasilania kotłów parowych wodą mięką, a więc osadu nie sprawiającą, za kwotę 400 zł. wykonać polecił. I to postępowanie było odpowiednie i komisya budżetowa uważa i ten drugi wydatek 1.400 zł. bez upoważnienia Wysokiego Sejmu zrobiony za usprawiedliwiony. Co zaś do reszty kosztorysem objętej kwoty t. j. 13.200 zł. potrzebnej na dalsze przeobrażenia i urządzenia przyrządów mechanicznych w szpitalu św. Łazarza, to takowe tak sprawozdaniem inżynierów powołanych już kilkakrotnie w niniejszem sprawozdaniu, jakoteż relacyami Dyrekcyi szpitala, komitetu administracyjnego i pismami Wydziału krajowego, tak są wyraźnie i jasno poparte, że zgodzić się na nie nieodzownie potrzeba. Wszystkie te wydatki stanowią łączną całość, która podzielić się nie da i wykonane należycie wykażą, spodziewać się należy, takie coroczne oszczędności w opale i innych wydatkach, że koszt ich wrócić się powinien.

Z tą sprawą związana jest i druga mianowicie sprawa zaopatrzenia nowo wybudowanego pawilonu chirurgicznego w potrzebną wodę.

Pierwotnie miano zamiar włączyć ten pawilion do wodociągu szpitalnego i z pomocą osobonego wodociągu połączyć go z rezerwowarem głównym szpitala, napełnianym, funkcyonującą tam i obecnie naprawioną maszyną parową Kosztorys tego urządzenia wykonanego przez budowniczego szpitalnego, w ogólny kosztorys budowy pawilonu wciągnięty, był za nisko obliczony, a właściwie dla słuszności namienić tu muszę, nie uwzględnił zmiany terenu budowy, już po uchwaleniu tejże przez Wysoki Sejm na miejcu w Krakowie postanowionej. Pierwotnie budynek miał stanąć w ogrodzie, więc znacznie niżej, jak stoi obecnie. Wysokość rezerwowaru głównego byłaby w tenczas dostateczną i nie wymagała podwyższenia wieży rezerwoar mieszczącej, co wskutek zmiany terenu budowy, a o wiele wyżej położonej stało się, dla osiągnięcia potrzebnego ciśnienia wody, koniecznem. To podwyższenie wieży kosztować miało 2000 zł. Prócz tego nieuwzględniono w kosztorysie budowy pawilonu chirurgicznego tej okoliczności, że rezerwoar, który ma opatrzyć nowy, duży budynek musi być o 50% większy, co znów koszt około 1800 pociągnąć miało. W ten sposób wykazało obliczenie, że chcąc pawilon chirurgiczny zaopatrzyć wodą z głównego wodociągu szpitalnego, przekroczy się kwotę na budowę tego pawilonu uchwaloną, o 3856 zł.

Wobec tego, powstała myśl, czy nie byłoby taniej zaprowadzić dla pawilonu chirurgicznego własny wodociąg z własnym motorem. I obliczenie wykazało, co zresztą całkiem jest jasnem w każdem niemal przypadku, że w takim razie przekroczoną będzie uchwalona przez Wys. Sejm kwota, na wodociągi pawilonu chirurgicznego tylko o 2.650 zł. Z tego rachunku wynika oszczędność 1.206 zł., a ponieważ on jest obliczony na podstawie oferty pierwszorzędnej firmy, niestety zagranicznej, daje więc gwarancyę i dobroci i należytego funkcyonowania. Ponieważ w pawilonie chirurgicznym wodociągi są kwestyą żywotną tego budynku i zaniechać ich budowy wprost niepodobna, więc Wydział krajowy żąda upoważnienia na ten kredyt dodatkowy w kwocie 2.650 zł. w celu zaprowadzenia wodociągów w pawilonie chirurgicznym szpitalu św. Łazarza.

Ze względu zaś, że pawilon ten jest na ukończeniu, że w tym roku już będzie obłożony i że w tej sesyi jeszcze przedkłada Wydział krajowy wnioski co do rozmieszczenia innych oddziałów i Sióstr Miłosierdzia w starym gmachu szpitalnym, w którym dotąd mieścił się oddział chirurgiczny; — tak samo ze względu, że urządzenia mechaniczne szpitalu św. Łazarza w części co do maszyny parowej już są wykonane a z obłożeniem chorymi pawilonu chirurgicznego w ścisłym stoją związku, żąda Wydział krajowy już na ten rok kredytu dodatkowego na roboty tem sprawozdaniem objęte.

Tak więc zestawienie wydatków połączonych z naprawą i rozszerzeniem urządzeń mechanicznych szpitala św. Łazarza, przedstawia się jak następuje:

Naprawa maszyny i pompy wraz z wynagrodzeniem dla prowadzącego te roboty (jak L. W. 1.579/93 i 6.669/93)	2.650 zł
Koszt reszty robót według kosztorysu do L. W. 21.042/93 oraz wynagrodzenie za nadzorowanie tych robót	14.600 „
Dodatek na urządzenie odrębnego wodociągu w pawilonie chirurgicznym . .	2.650 „
razem . .	19.900 zł.

Komisya budżetowa wnosi zatem zgodnie z Wydziałem krajowym.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje do wiadomości zarządzenia Wydziału krajowego w przedmiocie naprawy i rozszerzenia urządzeń mechanicznych szpitala św. Łazarza w Krakowie i zezwala, ażeby reszta projektowanych w powyższym celu robót dokonaną została w ciągu roku 1893.

II. Na pokrycie wydatków już uskutecznionych oraz projektowanych robót powyższych przeznacza Sejm kredyt dodatkowy w kwocie 19.900 zł., o którą to kwotę zwiększoną zostaje dotacya, wyznaczona dla szpitala św. Łazarza w rubr. XI. poz. 141 budżetu funduszu krajowego z r. 1893.

Lwów dnia 6. kwietnia 1893.

Zastępca Przewodniczącego:
Stanisław Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Czyżewicz *w. r.*

L. s. 858/1893.

Aleg. 186.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej odnośnie do wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie rozmieszczenia oddziałów i Sióstr Miłosierdzia w szpitalu św. Łazarza w Krakowie po przeniesieniu oddziału chirurgicznego do nowego pawilonu.

Wysoki Sejmie!

Niehygieniczne i niestósowne umieszczenie oddziału chirurgicznego szpitalu św. Łazarza w Krakowie, w starym poklasztornym budynku, spowodowało Wys. Sejm, że w myśl wniosku komisyi budżetowej uchwałą z d. 19. listopada 1890 r. polecił wybudować nowy pawilon dla tego oddziału. Wówczas już komisya budżetowa wyraźnie podniosła, że nie tylko oddział chirurgiczny, ale cały szpital św. Łazarza od samego swego założenia nie odpowiada, co do pojemności swemu zadaniu. Niemniej podniesiono jako przyczynę tego stanu okoliczność, iż w roku 1873 nie zastósowano się do pierwotnych planów budowy i zamiast 5 wybudowano tylko 2 pawilony. To mylne założenie budynku szpitalnego powoduje ciągły brak miejsca, ciągłe przepełnienie i coroczne wnioski o nowe dobudowy. Jakkolwiek stary poklasztorny budynek nie odpowiada wymogom hygieny szpitalnej co do umieszczenia chorych, to przecież dopóki istnieje zużytym być musi, a tem samem i musi być utrzymany w stanie do użytku możliwym. Budynek ten właściwie nigdy należycie odrestaurowanym nie był, coroczne zaś rekonstrukcye i poprawki były tylko łataniną a nigdy restauracyą, wedle wszelkich zaś relacyj, jakie Wydział krajowy o tym budynku posiada, znajduje się on w stanie takim, że odnowionym być musi. Gruntowna restauracya byłaby po prostu przebudową. Na tę nie ma funduszów, więc Wydział krajowy proponuje wykonanie najpotrzebniejszych adaptacyi, tylko dla możliwego pomieszczenia chorych. Kosztorysy w tym względzie przedkładane doszły po kilkakrotnem ich zmniejszaniu, do kwoty minimalnej 6.905 zł. od której nic już odtrącić niepodobna. Że zaś Wydział krajowy przychodzi obecnie z wnioskiem na udzielenie kredytu nadzwyczajnego w celu wykonania tych restauracyj i adaptacyi starego gmachu szpitalnego wynika po prostu stąd, iż pawilon chirurgiczny jest na ukończeniu, że oddział jego już w tym roku wyprowadzony będzie z tego budynku, a jego miejsce zająć mają inne oddziały szpitalne wprost niemożliwie umieszczone. Również Siostry Miłosierdzia, które pomimo osuszania ścian, zaprowadzenia kanałów betonowych i t. p. corocznie przez Wys. Sejm uchwalanych przeobrażeń, zawsze miały wilgotne i niezdrowe mieszkania, otrzymają lepsze, oraz znacznie obszerniejsze. Po długich pertraktacyach z współudziałem lekarzy szpitalnych, po kilkakrotnie przedkładanych zmianach postanowionych już wniosków co do rozmieszczenia oddziałów szpitalnych, uchwalono nareszcie takowe. Okazało się przytem, że pojemność starego gmachu na potrzeby szpitalne bezwzględnie nie wystarcza. Wyłoniła się więc myśl budowy nowych

pawilonów, a gdy ta, z braku funduszów, okazała się niemożebną do przeprowadzenia, uznano jako konieczne, przynajmniej wyciągnąć 2 piętro tam, gdzie go dotąd niema, t. j. w dwóch miejscach. I tu atoli wysokość ceny kosztów stanęła w drodze do urzeczywistnienia słusznych wymogów, i Wydział krajowy zdecydował się na teraz wybudować tylko część 2 piętra nieodzowną, na frontowej ścianie starego gmachu, co znowu spowoduje wydatek, już dalej w kosztorysach niedający się zmniejszyć w kwocie 4710 zł. w. a. — Tak się przedstawia sprawa adaptacyi starego budynku.

Mimowoli nasuwa się tu pytanie, czy w ogóle warto jest rok-rocznie uchwalać niemałe kwoty w celu utrzymania budynku, a nawet rozszerzania go, skoro jak wiadomo, w obecnym stanie nie odpowiada wymogom szpitalnym. I pomimo, że na to pytanie jasna jest odpowiedź, to przecież niema innej drogi wyjścia. Stan i przypływ chorych wzmaga się w szpitalu św. Łazarza w taki sposób, że prędzej czy później potrzeba będzie pomyśleć o tych niewybudowanych w r. 1873 pawilonach, a w takim razie budynek stary szpitalny obejmie te oddziały, które z natury rzeczy nie wymagają tak dobrego umieszczenia, jak inne, dla których takowe jest niejako kwestyą życia. Otóż chociaż z czasem musi być wybudowany nowy zakład dla obłąkanych w Krakowie, to jego miejsce zajmie oddział położniczo-ginekologiczny, obecnie o ile to możebne, najgorzej w starym gmachu umieszczony, a chociaż nowy pawilon administracyjny przeniesionym będzie kiedyś na inne miejsce, to budynek, w którym się mieści obecnie, już teraz jest potrzebny na rozszerzenie oddziałów wewnętrznych, już obecnie za małych. Dalej, co ważniejsze, na pomieszczenie oddziałów małych dla chorób krtani i gardła, oraz nerwowych chorób, które bez kosztów urządzić można, których szpital pomimo rzeczywistej potrzeby nie posiada. Oddziałki te stanowić mają materyał naukowy tych działów medycyny, które chociaż bardzo ważne, praktycznie dotąd dla braku oddziałów szpitalnych uczone być nie mogą, pomimo, iż fakultet lekarski usilnie się o nie upomina.

I z tego powodu wnosi jednocześnie Wydział krajowy, zupełnie słusznie o zmianę statutu, w myśl którego Dyrektor szpitala obowiązanym jest mieszkać w szpitalu, a to zmianę w tym kierunku, aby temu Dyrektorowi dać relutum na mieszkanie, a jego mieszkanie użyć na cele szpitalne. W ten sposób układ zrobiony na restauracyę i dobudowę starego gmachu szpitalnego nie będzie stracony. Cały ten gmach bowiem użytym będzie w przyszłości na pomieszczenie oddziałów kiłowych i zaledwie na ten cel wystarczy, a dobudowa 2go piętra dla tych oddziałów właściwie jest projektowaną. Ma ona atoli i stronę dodatnią. Jedynie po jej przeprowadzeniu da się rozszerzyć ilość łóżek dla kliniki kiłowo-skórnej Uniwersytetu Jagiellońskiego potrzebnych. Przez to powiększenie ilości łóżek tej kliniki, których obecnie jest zamało, zmniejszy się ilość tychże w odpowiednim oddziale szpitalnym, a tem samem nsunie konieczność tworzenia nowego oddziału szpitalnego, którego obecna już wielkość dochodzi do granic wykluczających możność prowadzenia takiego oddziału przez jednego prymarjusza. Rozszerzenie kliniki obciąża budżet państwowy powodując ulgę w wydatkach funduszowi krajowemu. Z natury rzeczy powinien być uregulowany stosunek profesora klinicznego do oddziału szpitalnego w taki sposób, jak jest ustanowiony odnośnie do innych profesorów prowadzących oddziały szpitalne. Dopłaty atoli, które fundusz naukowy rządowy dodaje do utrzymania kliniki, przewyższają wydatki i rosną w stosunku pomnożonej ilości łóżek klinicznych.

Doświadczenie przy najnowszych budowlach szpitalnych zrobione okazało, że w naszych stosunkach oddawanie robot budowlanych, na podstawie cen kosztorysowych, w przedsiębiorstwo, zapomocą ofert przez zawezwanych budowniczych wnoszonych, okazało się dla funduszu krajowego korzystnem, dlatego komisya budżetowa zgodnie z objawionem zdaniem szefa departamentu sanitarnego Wydziału krajowego przypuszcza, że przy tym sposobie przeprowadzania budowli, da się osiągnąć niejaką oszczędność, której atoli z góry obliczyć nie podobna i dlatego zgodnie z Wydziałem krajowym wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm zezwala, ażeby już w roku 1893 stosownie przeistoczone zostały ubikacye w starym gmachu szpitala św. Łazarza w Krakowie i ażeby dobudowane było drugie piętro na części frontowej łącznym kosztem 11.615 zł. w. a., o którą to kwotę będzie przekroczoną Rubr. XI. poz. $52|_2$ uchwalonego na rok 1893 budżetu szpitalnego.

II. Z uwagi, że c. k. Rząd z oferowanego mu przez Wydział krajowy na podstawie uchwał sejmowych z 13. lipca 1880 i 23. stycznia 1886 gruntu „na Blichu“ na cele budowy klinik przez lat trzynaście nie korzystał, przez co udaremnione zostały intencye powyższych uchwał sejmowych przyspieszenia budowy klinik i zapobieżenia przez to choć w części przepełnieniu szpitala św. Łazarza, — z uwagi dalej, że szpital św. Łazarza, utraciwszy już jeden grunt budowlany, odstąpiony bezpłatnie c. k. Rządowi pod budowę gmachu dla katedr anatomii patalogicznej, medycyny sądowej i t. d., obecnie nie posiada odpowiedniego miejsca pod budowę własnego pawilonu, którego budowa jest konieczną — Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby najdalej do końca r. 1894 przystąpił do budowy klinik uniwersyteckich na gruncie „na Blichu“, w przeciwnym razie Sejm przeznacza ten grunt na rozszerzenie ubikacyj szpitala św. Łazarza.

III. Sejm zezwala, ażeby ubikacye, przeznaczone w szpitalu św. Łazarza w Krakowie na mieszkanie Dyrektora, użyte zostały przez ten czas po stosownem ich przeistoczeniu na pomieszczenie chorych. Dyrektor szpitala pobierać będzie tymczasem relutum na mieszkanie z opałem o rocznych 600 zł. w. a.

Lwów dnia 6. kwietnia 1893.

Zastępca przewodniczącego:
St. Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:
Czyżewicz *w. r.*

L. s. 857/93.

Aleg. 187.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej odnośnie do wniosku Wydziału krajowego w sprawie seperatek i ogrodu spacerowego dla oddziału obłąkanych w szpitalu św. Łazarza w Krakowie.

Wysoki Sejmie!

W pawilonie dla chorych obłąkanych w szpitalu św. Łazarza w Krakowie umieszczone są seperatki dla szałowych w suterynach budynku i urządzone w sposób, który nie tylko nie odpowiada wymogom nauki lekarskiej, ale na każdego, nawet nie lekarza, najprzykrzejsze robi wrażenie. Takie zdanie orzekła o tych seperatkach ankieta zwołana przez Wydział krajowy na polecenie Wysokiego Sejmu w roku 1891 i takie objawić musi każdy, kto je raz tylko zobaczył. Wcelu poprawienia złego pragnął Wydział krajowy zbudować osobny pawilon dla szałowych i niespokojnych w nadziei, że budowa ta nie przekroczy kwoty 15.000 zł. Kosztorys sporządzony przez budowniczego szpitalnego, obliczył wydatek na pokrycie tej budowy potrzebny, początkowo na 31.300 zł., który następnie do kwoty 18.000 zł. zredukowany został. Ale i od tej budowy odstąpił Wydział krajowy i to zupełnie słusznie raz dla tego, że cały pawilon dla obłąkanych w szpitalu św. Łazarza, tak co do swojej pojemności jakoteż swego rozkładu wewnętrznego nie odpowiada swemu celowi, a drugi raz dlatego, że budynek ten stoi w miejscu, które nie dozwala na odpowiednie rozszerzenie go. Jest bowiem od strony północnej zamknięty nowo wybudowanym pawilonem chirurgicznym i budynkiem mieszczącym choroby zakaźne, od południa znajduje się wprawdzie ogród, atoli o takim gruncie, który za nieodpowiedni do budowy w ogóle uznanym został i z którego to właśnie powodu odstąpiono nawet, za zezwoleniem Wysokiego Sejmu, od pierwotnej myśli stawiania w tym ogrodzie moczarowatym pawilonu chirurgicznego.

Zmiana terenu budowy tego właśnie pawilonu spowodowała, że cały jeden ogród dla dla chorych obłąkanych przeznaczony, w teren budowy pawilonu w ciągniętym został i obecnie zakład dla obłąkanych kobiet nie ma właściwie ogrodu. Pomijając już okoliczność, że daty statystyczne odnoszące się do ilości rozkładu obłąkanych w zachodniej częśei kraju, dalej przypływ tych chorych do oddziału szpitalnego w Krakowie i ruch ich w tymże, — nader wyraźnie wykazują konieczność wybudowania zakładu dla takich chorych w zachodniej części kraju, to niepodobna przy wszelkich przebudowach i dobudowach do istniejącego już budynku zapomnieć o utartych dziś prawidłach urządzania zakładów dla obłąkanych i o tej myśli przewodniej, która jest całą istotą leczenia i umieszczenia chorych tego rodzaju.

Otóż tą myślą przewodnią, wedle której powstają obecnie domy dla obłąkanych, myślą która nietylko wydała już świetne rezultaty leczenia, ale zarazem odpowiada zasadom humanitarnym i etyki, jest umieszczanie obłąkanych w grupach odpowiednich w osobnych domkach, w ogrodach położonych i zajęcie ich pracą na świeżem powietrzu, pod dokładnym nadzorem, ale bez odłączania ich więziennemi murami i kratami. Swoboda i wpływ uroczej natury uspokaja umysł, daje możność zapomnienia wstrząśnień, które spowodowały obłąkanie i wraca jednostki społeczeństwu, które je miało za stracone, albo w przypadkach rozpaczliwych dozwala im przepędzić życie na zawsze złamane, w dziwnie spokojnem ustroniu, które daje prawie zupełne zapomnienie o świecie i jego dążeniach. Tą myślą powodowany uchwalił Wysoki Sejm, budowę takich właśnie odrębnych domków w zakładzie kulparkowskim, które obecnie są na ukończeniu i z czasem powoli i do innych działów chorób umysłowych zastosowane, zmienią zupełnie fizyonomię tego zakładu i zatrą w pamięci klęski, które on przechodził. Do tego atoli trzeba miejsca dużo miejsca, którego nie ma w szpitalu św. Łazarza i nigdy być nie może. Jeśli zaś nie ma miejsca, to i niema możności zrobienia zakładu dla obłąkanych takim, jakim być powinien i pomimo największych wkładów zostanie on złym i nieużytecznym, zostanie chyba jako przestroga, że tak budować nie można. Wydział krajowy słusznie zatem odstąpił od myśli do budowy pawilonu dla szałowych w Krakowie, bo to byłby wyrzucony pieniądz. Dla chwilowej poprawy atoli proponuje Wydział krajowy, aby kosztem 2952 zł. seperatki dla szałowych umieścić w tych samych suterynach tego samego budynku, od strony południowej, motywując ten wydatek twierdzeniem, że wobec uznanej przez ankietę potrzeby wybudowania w niedalekiej przyszłości drugiego zakładu dla obłąkanych w zachodniej części kraju, szkoda większego wydatku na inne, a w każdym razie tylko czasowe umieszczenie szałowych.

Komisya budżetowa sądzi, że przeniesienie tych separatek ze strony północnej na południową tych samych suteren, które dla nich nie są odpowiednie, tak samo ich nie poprawi otyle, aby poprawa ta była rzeczywistą. „Skoro zaś na parterze gdzie one już niegdyś były i gdzie i teraz napowrót umieścić je chciano, umieścić je niepodobna, bo rozkład i rodzaj budowy całego budynku jest taki, że spokój chorych niedozwalał pozostawienia ich w parterze i dlatego znów z niemałym kosztem przeniesiono je do suteryn, to szkoda i tych 3000 zł., aby je przenieść na inną tylko stronę i tam znów nieodpowiednio umieścić. Dalej żąda Wydział krajowy kwoty 285 zł. za sporządzenie planu i kosztorysów budowy, która nie przyszła wprawdzie do skutku, atoli robota ta wykonana była i słusznie zapłacona być winna. Nareszcie żąda Wydział krajowy kwoty 2000 zł. na powiększenie i urządzenie ogrodu spacerowego dla obłąkanych.

Nie jest to właściwie powiększenie, tylko oddanie obłąkanym kobietom tego, co one już miały, dopóki ich ogród dla budowy pawilonu chirurgicznego zabranym nie został. Utrata tego ogrodu spowodowała takie nieprawidłowe urządzenie, że nie mogąc w jednym ogrodzie pomieścić razem mężczyzn i kobiety obłąkane, zamyka się w salach budynku jednych albo drugie i jedni tylko używają tego, co dla obłąkanych jest najważniejsze t. j. zajęcia na świeżem powietrzu. Urządzenie więc ogrodu dla kobiet jest koniecznem. Ogród taki musi być oparkaniony, powstać ma przez użycie kawałka ogrodu warzywnego na utworzenie ogrodu dla obłąkanych kobiet. Pierwotne kosztorysy oparkanienia i urządzenia tego ogrodu wynosiły kwotę 3.534 zł., z czego na ogrodzenie i altany 1.862 zł. 72 ct., na urządzenie ogrodu 1.661 zł. 60 ct. przypadać miało.

Oddział techniczny Wydziału krajowego zredukował kosztorys ogrodzenia na kwotę 974 zł. 23 ct. Co do urządzenia zaś, to sądzi komisya budżetowa, że takowe w ogrodzie spacerowym jednomorgowym, w którym tak czy tak tylko młode drzewka sadzić trawę siać można, mogłoby być pokrytem z kosztów rocznych utrzymania ogrodu warzywnego, o ten morg obecnie zmniejszyć się mającego, ze współudziałem obłąkanych jako siły roboczej i dlatego na pierwszy rok na urządzenie ogrodu uważa kwotę 225 zł. 76 ct. w. a. za dostateczną.

Z wyłuszczonych więc powodów, w załatwieniu sprawozdania Wydziału krajowego L. s. 3980/93, wnosi komisya budżetowa.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm zezwala, ażeby w roku 1893 użyto z funduszu szpitala św. Łazarza w Krakowie, jako wydatek nadzwyczajny.

1. Na uiszczenie należytości za plany i kosztorysy dobudowy pawilonu obłąkanych kwoty 285 zł. w. a.

2. Na powiększenie i urządzenie ogrodu spacerowego dla obłąkanych kwotę 1.200 zł. w. a.

Lwów dnia 6. kwietnia 1893.

W zastępstwie przewodniczącego:
Stanisław Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:
Czyżewicz *w. r.*

Ls. 914/93.

Aleg. 188.

Sprawozdanie

komisyi drogowej o wniosku posła Niedzielskiego w przedmiocie zniżenia taryf kolejowych dla materyałów budowlanych na cele drogowe.

Wysoki Sejmie!

Wniosek posła Niedzielskiego i towarzyszy w przedmiocie zniżenia taryf kolejowych dla materyałów budowlanych, dąży do ułatwienia rozwoju środków komunikacyjnych, a tem samem do podniesienia dobrobytu kraju naszego.

Wiadomem jest bowiem, że liczne okolice a i całe powiaty kraju naszego nie posiadają kamienia, w skutek czego budowa, utrzymanie i naprawa dróg, postępuje bardzo powoli i połączona jest z ogromnemi kosztami, gdyż dostawa kamieni kosztuje częstokroć więcej aniżeli cała budowa, a nawet nieraz czyni sumienną budowę zupełnie niemożliwą.

Temu niekorzystnemu stanowi rzeczy, wpływającemu ujemnie na budowę nowych dróg w kraju naszym, możnaby jednak zaradzić, gdyby koleje państwowe zastosowywały jak najniższe taryfy dla przewozu materyałów budowlanych, służących na cele drogowe.

Wiele bowiem kamieniołomów leży tuż przy torze kolei państwowych, z których by kamień na cele drogowe, w okolice w kamień ubogie sprowadzić można, co także i do transportu innych materyałów, jak drzewa, wapna itd. itd. do budowy mostów potrzebnych w równej mierze, zachodzi.

Gdy podniesienie komunikacyi przez ułatwienie rozwoju tejże ma nietylko dla kraju naszego, ale również ze względów ekonomicznych i strategicznych dla państwa wielką doniosłość — gdy dalej dobre i liczne drogi komunikacyjne przyczyniają się bezsprzecznie do zwiększenia ruchu towarowego i osobowego na kolejach, a tem samem do pomnożenia dochodów kolei państwowych, komisya drogowa zgodnie z żądaniem wnioskodawców wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu:

1. Aby jak najprędzej poczynił odpowiednie kroki u władz właściwych, ażeby w jak najkrótszym czasie dla przewozu kolejami państwowemi, kamieni w ogóle materyałów budowlanych jakoto: drzewa, cegieł, wapna, cementu na cele drogowe, jak najniższe taryfy przewozowe zostały zastosowane.

2. Aby wyjednać u Władz właściwych odstąpienie na rzecz Wydziałów Rad powiatowych, na stacyach kolejowych, gdzie to jest możliwe, choćby za odpowiedniem wynagrodzeniem place na skład powyższych materyałów.

Lwów dnia 9. Maja 1893.

J Męciński
przewodniczący.

Gniewosz
sprawozdawca.

Z drukarni Pillera i Spółki.

LW. 19.798/93.

Aleg. 189.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowej szkole ogrodniczej w Tarnowie za r. 1892.

Wysoki Sejmie!

Uwzględniając powody przytoczone w sprawozdaniu Wydziału krajowego z dnia 26. lutego 1892, powziął Wysoki Sejm na wniosek komisyi gospodarstwa krajowego, następujące uchwały:

„Sejm otwiera Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 8.000 zł. w. a., celem postawienia budynku murowanego, przeznaczonego na pomieszkanie kierownika szkoły, kancelarye, trzy sale wykładowe i pomieszczenie zbiorów, — tudzież kredyt do wysokości 2.000 zł. na rekonstrukcyę i rozszerzenie dotychczasowego budynku, mieszczącego uczniów i ich dozorcę, razem przeto na cele powyższe: 10.000 zł. w. a.“

„Sejm ustanawia w miejsce dotychczasowych nauczycieli pomocniczych niestałych, stałą posadę nauczyciela do nauk elementarnych ogólnie kształcących i przygotowawczych, z płacą roczną w kwocie 500 zł., dodatkiem aktywalnym 100 zł. i dodatkami pięcioletnimi po 50 zł.“

Przedkładając Wysokiemu Sejmowi powyżej powołane sprawozdanie swoje, Wydział krajowy opierając się na oświadczeniu kilku wybitnych członków Reprezentacyi gminy miasta Tarnowa, udzielonem delegatom Wydziału krajowego podczas lustracyi szkoły ogrodniczej — liczył na pewne, że Reprezentacya ta załatwi pomyślnie propozycyę Wydziału krajowego z dnia 19. stycznia 1892 (LW. 1780) i odstąpi do użytku szkoły drugą część parceli l. 277, przylegającą do tej, na której mieszczą się budynki szkole odstąpione, a mające być rekonstruowane i na której nowy budynek murowany ma być postawiony.

Mały ten (zaledwie $^1/_3$ morga mierzący) kawałek gruntu, dzisiaj miastu prawie żadnego nie przynoszący pożytku, miałby dla szkoły tę wartość, że możnaby na nim założyć bezpośrednio przy szkole i pod bokiem kierownika, cieplarnię i inspekta, wymagające ciągłego i bacznego nadzoru, a nadto założyć szkółkę drzew i krzewów droższych i szlachetniejszych, które tu, na gruncie o wiele lepszym, lepszy i pewniejszy mogłyby dawać pożytek, niżeli na gruncie ogrodu szkolnego, który jeszcze wiele lat usilnej pracy wymagać będzie, zanim zostanie doprowadzony do pożądanego stanu kultury.

Wbrew oczekiwaniom, Rada miejska nie zgodziła się jednak na propozycyę Wydziału krajowego, motywując odmowę swą tem, że część parceli l. 277. użytą być musi na regulacyę i rozszerzenie przytykających do niej ulic, i że na niej znajdują się cieplarnie miejskie, kosztem około 2.600 zł. urządzone, dla których nie ma innego odpowiedniego miejsca.

Jakkolwiek odmowa ta uniemożliwia Wydziałowi krajowemu doprowadzenie szkoły ogrodniczej w krótkim czasie do takiego stanu, w jakim mogłaby odpowiadać słusznym wymaganiom przy małych stosunkowo ofiarach ze Skarbu krajowego, — i jakkolwiek w skutek zbytniego ściśnienia budynków szkolnych na małem podwórzu, i konieczności założenia inspektów po za obrębem szkoły (bo w ogrodzie od budynków szkolnych znacznie oddalonym), różne wyniknąć muszą dla szkoły niedogodności, trudności i koszta administracyjne, — postanowił Wydział przystąpić do postawienia budynku murowanego, na które Wysoki Sejm powyżej powołaną uchwałą odpowiedni kredyt otworzył, na tej samej parceli, na której się teraźniejsze stare budynki znajdują, nie mogąc — bez obawy narażenia funduszu krajowego na znaczne straty — proponować Wysokiemu Sejmowi postawienia budynków szkolnych przy samymże ogrodzie, jak to jest życzeniem kuratoryi szkoły.

Wydział krajowy poruczył więc (pod d. 26. lutego 1892. l. 10.418) wypracowanie planów i kosztorysów, projektowanego budynku murowanego nowego i rekonstrukcyi budynków starych, budowniczemu miejskiemu p Szczęsnemu Zarembie.

Ponieważ jednakże przedłożone przez tegoż plany i kosztorysy wykazały, że postawienie nowego domu murowanego parterowego — o 12-tu ubikacyach i o takich wymiarach fundamentów i ścian parterowych, ażeby na tych z czasem piątro postawić było można — jakoteż rozszerzenie starego budynku, kosztować będzie 13.274 zł., zarządził Wydział krajowy przerobienie planów w kierunku możliwego zmniejszenia rozmiarów projektowanego domu murowanego, a tem samem i zmniejszenia cyfry kosztorysowej, — równocześeie zaś odniósł się (pod d. 17. czerwca 1892. LW. 28.839) za pośrednictwem c. k. Namiestnictwa, do c. k. Ministerstwa rolnictwa, o udzielenie na wspomniane postawienie nowego domu murowanego, rekonstrukcyę domu starego, postawienie cieplarni i oparkanienie, subwencyi ze Skarbu państwa w kwocie 5.000 zł.

C. k. Ministerstwo, przychylając się do motywowanego żądania Wydziału krajowego, przyznało żądaną subwencyę, wyasygnowało wszakże dotychczas tylko 2.000 zł., czyniąc wyasygnowanie reszty, tj. 3.000 zł., zależnem od konstytucyjnego załatwienia budżetu w Radzie państwa.

Mając tedy zapewniony fundusz w kwocie 15.000 zł., przystąpi Wydział krajowy z początkiem lata bieżącego roku do postawienia budynku szkolnego w pierwotnie projektowanych rozmiarach, a po uskutecznieniu rekonstrukcyi i rozszerzeniu budynku dawnego, na sypialnie dla 24 uczniów i pomieszczenie dozorcy przeznaczonego, postawi z funduszu tego jeszcze potrzebne dla szkoły cieplarnie, ogrzewane inspekta, i zamknie należycie cały zakład odpowiedniem oparkanieniem.

Melioracya ogrodu szkolnego postąpiła znacznie: cały już prawie ogród został zrigolowany, zwapniony i silnie nawozem stajennym znawożony; — wcale też ładne i obfite wydał w r. 1892 plony w zwykłych warzywach ogrodowych, które w części spieniężane, w części zaś na kuchnię uczniów zużytkowane zostały. — Część dolna ogrodu, pomimo drenowania podmokła, musiała być przez nasyp jedno- do kilko-stopowy podniesioną. — Urządzono też sadzawkę (zbiornik) dostarczającą — obok poprzednio urządzonej studni z pompą — wody do podlewania ogrodu. — Z funduszu na ten cel przez Wys. Sejm przeznaczonego, sprowadzano także znaczną ilość szczepów drzew i krzewów owocowych i ozdobnych, i pozakładano szkółki wzorowo utrzymane. Jednem

słowem zrobiono wszystko, co na gruncie tak niewdzięcznym i z małymi stosunkowo funduszami, zrobić można było; — a zasługą to w pierwszym rzędzie kierownika szkoły p. Wojciecha Maciaszka, co Wydział krajowy z tem większem uznaniem podnosi, że do wszystkich powyż wymienionych prac melioracyjnych i założenia ogrodu, użyci byli przeważnie uczniowie szkoły, którzy też wszelkie prace bieżące około uprawy i utrzymania ogrodu wyłącznie sami wykonują.

Celem wykonania uchwały drugiej Wysokiego Sejmu na wstępie przytoczonej, rozpisał Wydział krajowy pod d. 13. kwietnia 1892. LW. 16.162 konkurs, na który zgłosiło się 14 kandydatów. — Sekcya stała krajowej komisyi rolniczej, której Wydział krajowy listę kwalifikacyjną i podania wszystkich kandydatów do zaopiniowania przydzielił, zaleciła z pomiędzy najlepiej ukwalifikowanych i warunkom konkursu zupełnie odpowiadających, do uwzględnienia na pierwszem miejscu: Karola Polakiewicza, — na drugiem: Józefa Hahna, — a na trzeciem: Zygmunta Ziemiańskiego, nauczyciela do nauk elementarnych w krajowej niższej szkole rolniczej w Jagielnicy.

Opinię tę komisyi rolniczej, wraz z listą kwalifikacyjną wszystkich kandydatów, przesłał Wydział krajowy (LW, 49.593/92) kuratoryi szkoły ogrodniczej w Tarnowie, z wezwaniem, ażeby — ze względu, że Wydział krajowy nie mógłby się zgodzić na przeniesienie p. Zygmunta Ziemiańskiego z Jagielnicy, gdzie jest potrzebny, do Tarnowa, gdzie kandydat ten byłby mniej odpowiedni, gdyż do udzielania nauki rysunków ukwalifikowanym nie jest, — bądź jednego z pomiędzy dwóch na pierwszem miejscu zaleconych wybrała, bądź też umotywowany wniosek wyboru innego kandydata Wydziałowi krajowemu przedstawiła. — W skutek pisma kuratoryi z dnia 11. grudnia 1892. L. 33. oznajmiającej, że na ten raz nie chce korzystać z prawa przedstawiana kandydatów na nauczycieli nauk elementarnych, zamianował Wydział krajowy takimże nauczycielem kandydata na pierwszem miejscu przez komisyę rolniczą zaleconego, to jest p. Polakiewicza, nauczyciela etatowej szkoły ludowej w Łazach.

P. Polakiewicz, zrzekł się jednakże nadanej mu posady i zwrócił Wydziałowi krajowemu dekret nominacyjny, usprawiedliwiając się, że dopiero po otrzymaniu dekretu miał możność przekonać się, iż wszelkie artykuły żywności, a nadto i opał, są w Tarnowie tak drogie, iż straciłby materyalnie, przenosząc się z posady dotychczas zajmowanej do Tarnowa, gdzie nadto na dalszy awans widoków nie ma. — Ponieważ poprzednio już i p. Hahn podanie swoje cofnął, rozpisał Wydział krajowy ponowny konkurs (LW. 6.485/93), z terminem podania do dnia 15. maja b. r.

Obowiązki nauczyciela fachowego pomocniczego w krajowej szkole ogrodniczej w Tarnowie, pełnił, za zgodą Reprezentacyi miasta, ogrodnik miejski p. Kazimierz Waśniewski. — Było to koniecznem, ze względu, że jedynym środkiem do nauki praktycznej uczniów szkoły ogrodniczej, po przeniesieniu jej do Tarnowa, był ogród miejski i należące do tego cieplarnie, zostające pod wyłącznym zarządem ogrodnika miejskiego; — było zaś możliwem, gdyż p. Waśniewski posiadał dostateczne wykształcenie fachowe i praktykę w zawodzie ogrodniczym, ażeby przy pomocy pozostającego w jego ręku ogrodu i urządzeń ogrodowych, obowiązki pomocniczego nauczyciela fachowego pełnić. — Ponieważ Wydział krajowy przewidywał, że stosunek ten pomiędzy szkołą a ogrodnikiem miejskim będzie musiał być dłuższy czas utrzymany, zanim szkoła nie posiądzie tych urządzeń, któreby ją od ogrodu miejskiego i jego ogrodnika niezależnymi czyniły, zażądał i otrzymał od reprezentacyi gminy miasta Tarnowa deklaracyę z dnia 16. listopada 1887 L. 11.197, mocą której punktem 5 wspomniana reprezentacya zobowiązała się: obsadzać posadę ogrodnika miejskiego tylko za zgodą i porozumieniem Wydziału krajowego.

Kiedy więc Magistrat miasta Tarnowa p. Waśniewskiego od obowiązkow ogrodnika miejskiego uwolnił, — i na jego miejsce mniej drogiego przyjąć postanowił, przedłożył Wydziałowi (pismem z d. 21. maja 1892. L. 6.236) podania wszystkich kandydatów o upróżnioną posadę się ubiegających, przedstawiając trzech z pomiędzy nich do wyboru. Zarazem prosił Magistrat o pozostawienie mu wolnej ręki w obsadzaniu posady ogrodnika miejskiego, twierdząc, że przez założenie przy szkole osobnego ogrodu, łączenie obowiązku ogrodnika miejskiego z obowiązkiem nauczyciela fachowego pomocniczego straciło racyę bytu.

Jakkolwiek twierdzenie to magistratu miasta Tarnowa jest bezpodstawne, gdyż trzymorgowy ogród szkolny, założony (a raczej obecnie zakładany) na gruncie przez miasto szkole odstąpionym, jeszcze przez długi szereg lat nie będzie mógł uczynić zbędnem używanie ogrodu miejskiego, jako środka do nauki praktycznej uczniów w utrzymywaniu drzew i krzewów ozdobnych, tudzież w obchodzeniu się z roślinami ozdobnymi w szklarniach miejskich, — i jakkolwiek nie łatwo mogłaby się szkoła ogrodnicza obejść bez pomocy ogrodnika, zarządzającego ogrodem miejskim, — to jednakże uznał Wydział krajowy. że nie jest wykluczonem pozostawienie Magistratowi wolnego wyboru ogrodnika miejskiego, gdyby się dało tak uregulować stosunek ogrodu miejskiego do szkoły, ażeby na tem nauka nie cierpiała. — Wydział krajowy zażądał przeto (LW. 25.714/92) opinii kuratoryi w tej sprawie. — Kuratorya oświadczyła pod d. 28. czerwca 1892 l. 13. (LW. 31.370/92): że żaden z kandydatów starających się o posadę ogrodnika miejskiego w Tarnowie, nie posiada takiej kwalifikacyi, ażeby mógł być pomocny przy udzielaniu nauk w szkole ogrodniczej, — najmniej zaś kwalifikują się do tego trzej kandydaci przez Magistrat zaproponowani, — że o takiego kandydata u nas bardzo trudno, — a gdyby nawet i był, to połączenie obowiązków ogrodnika miejskiego, z obowiązkiem nauczyciela, podlegającego innej władzy, musi prowadzić do tego, że bądź jedna, bądź druga strona z czynności ogrodnika będzie niezadowolnioną, — i dla tego też popiera Kuratorya prośbę Magistratu, aby mu w wyborze potrzebnego dla miasta ogrodnika wolną pozostawić rękę, z zastrzeżeniem wszakże: 1. że ogród miejski wraz z cieplarniami służyć ma i nadal szkole jako środek demonstracyjny i naukowy, w całem tego słowa znaczeniu; 2. że do składu komisyi ogrodowej miejskiej, która jest bezpośrednią władzą zwierzchnią ogrodnika, wejdzie także kierownik krajowej szkoły ogrodniczej. — W ten bowiem sposób mógłby kierownik szkoły wywierać pewien wpływ na prowadzenie ogrodu, a tem samem usuwać przeszkody w użytkowaniu ogrodu miejskiego dla celów szkoły, gdyby ogrodnik miejski takie przeszkody chciał stawiać.

Komisya rolnicza, której opinii Wydział krajowy również zażądał, uwzględniając z jednej ztrony rzeczywistą trudność pogodzenia obowiązków ogrodnika miejskiego z obowiązkiem nauczyciela szkoły ogrodniczej, z drugiej zaś strony mając na uwadze tę okoliczność, iż tylko przyrzeczenia daleko idących ofiar na rzecz szkoły ogrodniczej, dane swojego czasu przez reprezentantów gminy delegatowi komisyi gospodarstwa krajowego, skłoniły Wydział krajowy i Sejmową komisyę gospodarstwa krajowego do postawienia wniosku na przeniesienie szkoły ogrodniczej z Czernichowa do Tarnowa, a Wysoki Sejm do uchwalenia tego wniosku, doradzała: tylko pod tym warunkiem przychylić się do prośby Magistratu, że reprezentacya gminy miasta Tarnowa, ustępstwo to odpowiednio wynagrodzi.

Na podstawie powyższych dwóch opinii oznajmił Wydział krajowy Magistratowi miasta Tarnowa (LW. 31.370/92), że nie może się zgodzić na zamianowanie ogrodnikiem miejskim, żadnego z przedstawionych przez Magistrat kandydatów, — nie przychyla się też do prośby Magistratu, ażeby miasto Tarnów uwolnić od obowiązku przyjętego deklaracyą z dnia 16. listopada 1887. L. 11.197, — że jednakże Wydział krajowy byłby skłonny przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek na przychylenie się do wspomnianej prośby Magistratu, gdyby Reprezentacya gminy miasta Tarnowa przyznała odpowiednią rekompensatę powiększenia kosztów urządzenia

i utrzymania szkoły, jakie z powodu przyznania miastu ulg wspomnianych musiałyby dla funduszu krajowego wyniknąć, a zarazem gdyby przyjęła warunki przez Kuratoryę szkoły zaproponowane, a powyżej przytoczone.

Jednakże Magistrat miasta Tarnowa obstaje przy swojej odmowie odstąpienia parceli l. 277. do użytku szkoły ogrodniczej, oświadczając się natomiast z gotowością odstąpienia bezpłatnie jeszcze jednego morga pola, przyległego do tych trzech morgów, które na założenie ogrodu szkolnego Reprezentacya miasta odstąpiła, i ponownie prosi o zwolnienie gminy od obowiązku powoływania na ogrodnika miejskiego tylko takiego kandydata, na jakiego Wydział krajowy się zgodzi. — Kuratorya szkoły poparła ostatnie to przedstawienie Magistratu bardzo gorąco. — Sprawa jest jednakże jeszcze w toku.

Możliwe zaś użytkowanie ogrodu miejskiego dla praktyki uczniów zabezpieczone zostało na razie tem, że kierownik szkoły p. Maciaszek powołany został przez Radę miejską do komisyi ogrodowej i — za wiedzą Wydziału krajowego — kontrolę nad ogrodem miejskim objął.

Skład grona nauczycieli kraj. szkoły ogrodniczej nieznacznej tylko uległ zmianie w ubiegłym roku 1892. Kierownikiem szkoły i pierwszym nauczycielem fachowym jest p. Wojciech Maciaszek, uczący tych samych przedmiotów, jakie w zeszłorocznem sprawozdaniu wykazane zostały.

Obowiązki nauczyciela fachowego pomocniczego pełni dalej prowizorycznie p. Kazimierz Waśniewski, były ogrodnik miejski.

Rysunków i miernictwa, zastosowanych do potrzeb ogrodników, udzielał inżynier melioracyjny p. Józef Górski.

Nauki elementarne ogólnie kształcące i pomocnicze, rozdzielone zostały pomiędzy nauczycieli miejskich szkół ludowych pp. Jana Ciejkę i Józefa Pankowicza.

Ochmistrzem uczniów był p. Leopold Jeż, dawniej pomocnik przy ogrodzie botanicznym w Krakowie; — po jego zaś ustąpieniu (w sierpniu 1892) powołany został na tę posadę p. Franciszek Niklas,

Obowiązki katechety pełnił ks. Wawrzyniec Okulicki, któremu w uznaniu gorliwie pełnionych obowiązków Wydział krajowy podniósł dotychczasowe wynagrodzenie do 150 zł. w. a. rocznie.

Jak powyżej nadmieniono, obowiązki nauczyciela fachowego pomocniczego pełni dotychczas p. Kazimierz Waśniewski prowizorycznie; — brak ludzi odpowiednio teoretycznie i praktycznie wykształconych utrudnia Wydziałowi krajowemu wyszukanie osobistości, którąby celem stabilizowania na tej posadzie mógł powołać — Nieustając w poszukiwaniach, postanowił Wydział krajowy wykształcić sobie odpowiednie siły fachowe i w tym celu udzielił, po zasięgnięciu opinii krajowej komisyi rolniczej, zasiłek pieniężny p. Stanisławowi Piątkowskiemu, kształcącemu się w szkole ogrodniczej w Wersalu, i wysłał na naukę praktyczną do ogrodów w Niemczech, abituryenta kraj. szkoły ogrodniczej w Tarnowie: Władysława Lichańskiego.

Wikt uczniów dawniej w ręku osobnego przedsiębiorcy, dostarczany jest uczniom obecnie we własnym zarządzie — co przyczynia wprawdzie zajęć kierownikowi szkoły, dozwala jednakże żywienie uczniów zastosować do rzeczywistych ich potrzeb.

Bliższe szczegóły odnoszące się do szkoły nauk wykładowych, stanu uczniów i ich postępów w naukach zawiera załączone tu (alegat A) sprawozdanie Dyrekcyi.

Alegat

Tutaj nadmienić tylko jeszcze wypada, że jak w roku poprzednim, tak też i w ubiegłym 1892. lustrowali szkołę ogrodniczą w Tarnowie kilkakrotnie: Członek Wydziału krajowego Tadeusz Romanowicz i referent spraw szkolnych i rolniczych profesor Strusiewicz.

Kończąc niniejsze sprawozdanie Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowej szkole ogrodniczej w Tarnowie, za rok 1892. przyjmuje Sejm do wiadomości.

We Lwowie, dnia 21. kwietnia 1893.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Romanowicz w. r.
Członek Wydziału krajowego.

SPRAWOZDANIE

Dyrekcyi krajowej szkoły ogrodniczej w Tarnowie

za rok szkolny 1891/2.

I. Ogólne wiadomości o szkole.

Celem krajowej szkoły ogrodniczej w Tarnowie jest wykształcenie ogrodników, uzdolnionych do prowadzenia ogrodów wiejskich.

Do szkoły może być przyjęty każdy kandydat, który: 1. wykaże się, że ukończył przynajmniej 15 lat życia, odbył z dobrym postępem obowiązkową naukę w szkole ludowej, jest fizycznie i umysłowo zdrów i nienagannych obyczajów; 2. w terminie przez Dyrekcyę oznaczonym złoży egzamin wstępny, służący do ocenienia, czyli kandydat jest w ogóle dostatecznie rozwinięty umysłowo ażeby mógł korzystać z nauk w tej szkole udzielanych.

Kandydaci, którzy odbyli przynajmniej **jednoroczną praktykę ogrodniczą**, a czynią zadość powyżej wymienionym warunkom, mają pierwszeństwo do przyjęcia.

Koszta utrzymania ucznia w zakładzie wynoszą 165 zl. rocznie, za co otrzymuje mieszkanie, pościel, wikt, pranie, światło i ubranie, prócz bielizny i obuwia, w które każdy wstępujący zaopatrzony być powinien dostatecznie z domu.

Synowie ubogich rodziców przyjęci być mogą na koszt funduszu krajowego.

Nauka trwa lat trzy, a rok szkolny rozpoczyna się z dniem 1. kwietnia każdego roku.

Przy końcu każdego półrocza szkolnego składają uczniowie egzamin ze wszystkich nauk udzielanych w tym czasie, jakoteż i z nabytej wprawy w wykonywaniu prac i czynności zawodowych.

O wyniku egzaminu zawiadamia kierownik szkoły listownie rodziców lub opiekunów każdego ucznia.

Uczeń, który przy egzaminie rocznym nie otrzymał przynajmniej dostatecznego postępu z każdego przedmiotu nauki, nie może przejść na rok wyższy. Pozwolenie do powtarzania zaniedbanego roku udzielić może Wysoki Wydział krajowy na przedstawienie kierownika szkoły, jeżeli uczeń wytrwałą pracą i wzorowem zachowaniem się na to zasługuje.

Po ukończeniu całego trzechletniego kursu nauk zdaje każdy uczeń egzamin końcowy czyli główny, z całości nauk zawodowych, przed osobną komisyą egzaminacyjną, a w razie pomyślnego wyniku tego egzaminu otrzymuje »świadectwo ukończenia nauk«, wystawione według wzoru, przez Wys. Wydział krajowy zatwierdzonego.

Jeżeli zaś uczeń egzaminu tego nie złoży, otrzymuje tylko poświadczenie pobytu w szkole. Innych świadectw uczniom szkoła nie wydaje.

II. Nauki w szkole udzielane.

Nauka jest teoretyczną i praktyczną i obejmuje następujące przedmioty:

a) Z nauk ogólnie kształcących i podstawowych:

1. Religia, 2. język polski, 3. język niemiecki, 4. poprawne czytanie i pisanie używanych w botanice łacińskich nazw roślin, 5. arytmetyka i geometrya z miernictwem praktycznem, 6. geografia, 7. kaligrafia, 8. rysunki, 9. elementarne wiadomości nauk przyrodniczych podstawowych, 11. botanika ogólna i ogrodnicza;

b) Z nauk zawodowych:

1. Zasady ogólne ogrodnictwa, 2. warzywnictwo, 3. sadownictwo, 4. kwiaciarstwo, 5. hodowla drzew i krzewów ozdobnych, oraz 6. zasady zakładania i utrzymywania ogrodów;

c) Z nauk pomocniczych:

1. Uprawa chmielu, 2. uprawa wikliny koszykarskiej, 3. pszczelnictwo.

Treść wszystkich powyższych nauh podaną została w zeszłorocznem sprawozdaniu Dyrekcyi.

Nauka teoretyczna odbywa się w izbach szkolnych i bywa popieraną (o ile na to środki i zbiory szkoły pozwalają) demonstracyami w szole i ogrodzie, nauka przedmiotów fachowych i pomocniczych bywa zawsze demonstrowaną w ogrodzie i stwierdzaną licznymi przykładami tak podczas ćwiczeń praktycznych w ogrodach szkolnych i ogrodzie miejskim, jakoteż w ogrodach prywatnych, do których odbywają uczniowie wycieczki.

Podręczników używają uczniowie tylko przy nauce przedmiotów ogólnie kształcących i podstawowych (z wyjątkiem botaniki), nauk fachowych i pomocniczych uczą się uczniowie z wykładu nauczyciela, który w sposób jak można najzrozumialszy i treściwy naukę podaje, a przy powtarzaniach i demonstracyach według podstrzeby uzupełnia i objaśnia.

Nie ulega wątpliwości, że przy pomocy odpowiednich podręczników nauka odbywałaby się o wiele prędzej, materyał naukowy możnaby lepiej rozwinąć, a uczeń nie byłby ograniczony tylko do tego, co sam zapamiętał. Niestety, nauczyciele fachowi, zajęci cały rok wysilającą pracą, nie mieli dotychczas dosyć swobodnego czasu, ażeby mogli byli wykłady swoje należycie uporządkować. Poprzestają więc na tem, że ważniejsze daty i wskazówki zasadnicze podają w taki sposób uczniom, ażeby je zanotować mogli.

Naukę praktyczną pobierali uczniowie przedewszystkiem w ogrodach szkolnych i ogrodzie miejskim, a także i w ogrodach prywatnych, o ile te dostarczały materyału potrzebnego do nauki praktycznej uczniów, materyału, którego na razie ogród szkolny dostarczyć nie mógł.

W ogrodzie szkolnym uczyli się uczniowie praktycznie: przyrządzania kompostów, uprawy ziemi, rozmnażania, uprawy i przechowywania roślin warzywnych i produkcyi nasion; dalej: rozmnażania, uprawy i hodowli drzew i krzewów owocowych, uprawy chmielu i wikliny koszykarskiej. W ogrodzie miejskim uczyli się: uprawy roślin kwiatowych, gruntowych i szklarniowych, rozmnażania, uprawy i hodowli drzew i krzewów ozdobnych, utrzymywauia trawników i ogrodu spacerowego, wysadzania kląbów i kwietników kobiercowych. Do nauki praktycznej w prowadzeniu drzew owocowych w formach karłowych używani byli uczniowie w ogrodach prywatnych.

Nauka teoretyczna w szkole udzielaną bywa przedewszystkiem w okresie zimowym, z wyjątkiem nauk, których materyał w okresie zimowym wyczerpać było trudno, jak nauki religii, botaniki, języka polskiego, niemieckiego, arytmetyki i rysunków. Nauka praktyczna odbywa się przez cały rok pod kierunkiem nauczycieli fachowych.

*/. Załączony rozkład godzin */. nauki teoretycznej i praktycznej wskazuje dokładnie, jakiej nauki i w ilu godzinach uczą się w okresie letnim i zimowym.

III. Skład grona nauczycieli i nauki przez nich udzielane.

1. Kierownik zakładu, nauczyciel fachowy, **Wojciech Maciaszek**, uczył praktycznie **w półroczu letniem** na wszystkich trzech latach: warzywnictwa, — sadownictwa, — chmielarstwa, — pszczelnictwa, — uprawy wikliny koszykarskiej — i układania sprawozdań tygodniowych z dokonanych prac; zaś **w półroczu zimowem:** warzywnictwa na II. i III. roku, — sadownictwa na I., II. i III. roku, — kwiaciarstwa szklarniowego na III. roku, — chmielarstwa, — uprawy wikliny koszykarskiej i pszczelnictwa na II. roku, — a to w szesnastu godzinach na tydzień, prócz demonstracyj z sadownictwa, warzywnictwa i kwieciarstwa szklarniowego i nauki praktycznej, przy inspektach, w ogrodach i szklarniach.

2. Nauczyciel fachowy pomocniczy **Kazimierz Waśniewski**, ogrodnik miejski, uczył w **półroczu letniem:** botaniki ogrodniczej na I. i II. roku, po 1 godzinie na tydzień, prócz tego uczył praktycznie na wszystkich trzech latach hodowli roślin kwiatowych w gruncie, — hodowli roślin kobiercowych, — urządzenia kwietników kobiercowych i klombów, — utrzymywania trawników i ogrodu spacerowego; — zaś w **półroczu zimowem:** ogólnych zasad ogrodnictwa na I. roku, — kwieciarstwa gruntowego na I. i II. roku, — krzewoznawstwa na II. i III. roku, — botaniki ogrodniczej na I. i II. roku — i zoologii zastosowanej do potrzeb praktycznego ogrodnika na I. roku, — w 13 godzinach na tydzień razem.

3. Katecheta **ks. Okulicki**, udzielał nauki religii w obu półroczach po 1 godzinie tygodniowo na wszystkich trzech latach.

4. Nauczyciel pomocniczy do nauki rysunków i miernictwa, **Józef Górski**, pomocnik techniczny biura melioracyjnego w Tarnowie, uczył w półroczu letniem: miernictwa na II. roku i rysunków na wszystkich trzech latach, w 3 godzinach na tydzień, zaś **Franciszek Vetulani**, kierownik ekspozytury kraj. biura melioracyjnego w Tarnowie, uczył w półroczu zimowem: budownictwa ogrodowego na III. roku i rysunków na wszystkich trzech latach w 3 godzinach tygodniowo.

5. Nauczyciel pomocniczy do nauk elementarnych, **Józef Pankowicz**, kierownik trzyklasowej szkoły pospolitej na Strusinie ad Tarnów, uczył w półroczu letniem: języka polskiego na I. i II. roku, — języka niemieckiego na II. roku — i arytmetyki i geometryi na I. i II. roku, — w 6 godzinach tygodniowo; w półroczu zimowem: języka niemieckiego na I., II. i III. roku, — języka polskiego na I., II. i III. roku, — geografii z historyą na I. i II. roku, — i kaligrafii na I. i II. roku, w piętnastu godzinach tygodniowo; — a

6. Nauczyciel pomocniczy do nauk elementarnych **Jan Ciejka**, nauczyciel siedmioklasowej szkoły ludowej w Tarnowie, uczył w półroczu zimowem: arytmetyki na I., II. i III. roku, — geometryi na I. II. roku, — elementarnych wiadomości z nauk przyrodniczych na II. roku, w 10 godzinach tygodniowo.

7. Ochmistrz (dozorca uczniów), **Leopold Jeż**, nadzorował uczniów przy zajęciach praktycznych.

IV. Środki naukowe szkoły.

Do wymienionych już w zeszłym roku środków naukowych w bieżącym roku przybyło: Zbiór minerałów, zakupiony przez Dyrekcyę po profesorze c. k. Seminaryum nauczycielskiego, za kwotę 15 zł.

Przyhory do rysowania, zakupione za krotę 23 zł. 32 ct.

Narzędzia ogrodnicze, jak: noże, piłki, nożyce, łopaty, widły i grabie stalowe, wózek z beczką do wody i t. p. zakupione za kwotę 238 zł.

Nadto zakupiono do biblioteki po jeduym egzemplarzu następujących dzieł do użytku nauczycieli za kwotę 52 zł. 58 ct.: Gaucher's praktischer Obstbauzüchter, — Pflanzenphysiologie, Soraner, — Nadelholzkunde, Beissner, — Die Rose Nietner, — Obstbaumzucht River, — Samenkunde Schulze, — Entomologie, Taschenberg, Schulz der Obstbäume, Lucas.

V. Frekwencya uczniów.

Z początkiem roku szkolnego 1891|92 zapisanych było do szkoły ogrodniczej 20 uczniów, mianowicie: na I roku 7, — na II roku 7, — na III roku 6ciu.

Wszyscy uczniowie byli religii rzymsko-katolickiej. Pod względem wieku było:

z ukończonym	15	rokiem	życia:	3
» »	16	»	»	4
» »	17	»	»	4
» »	18	»	»	6
» »	19	»	»	3

Przygotowanie uczniów było następujące:

z	3	klasą	szkoły ludowej	uczniów 12
»	4	»	»	» 4
»	6	»	»	» 1
»	1	»	średniej	» 2
»	4	»	»	» 1

Pochodzenie uczniów:

z powiatu	tarnowskiego	2
„	bocheńskiego	3
„	ropczyckiego	2
„	dąbrowskiego	4
„	sandeckiego	1
„	chrzanowskiego	1
„	krakowskiego	3
„	wielickiego	1
„	wadowickiego	1
„	tarnobrzeskiego	1
z gubernii	siedleckiej	1

Pod względm stanu i zajęcia rodziców było:

a)	synów	urzędników	1
b)	„	nauczycieli	1
c)	„	oficyalistów prywat.	2
d)	„	mieszczan	1
e)	„	rękodzielników	2
f)	„	włościan	11
g)	„	służby folwarcznej	2

W ciągu roku szkolnego wydalono dwóch uczniów II roku z zakładu.

Przy końcu roku szkolnego było uczniów:

na	I	roku	7
na	II	„	5
na	III	„	6

razem 18.

VI. Egzamina.

Z siedmiu uczniów roku I złożyło egzamina roczne:

a)	z postępem	bardzo	dobrym	1
b)	„	„	dobrym	3
c)	„	„	dostatecznym	2
d)	„	„	niedostatecznym	1

Z pięciu uczniów roku II złożyło egzamina:

a) z postępem dobrym 3
b) z postępem dostatecznym 1
c) z powodu choroby nie składał egzaminu 1.

Z sześciu uczniów roku III złożyło egzamina:

a) z postępem bardzo dobrym 1
b) z postępęm dobryw 3
c) z postępem dostatecznym 2.

Do egzaminu końcowego przystąpili wszyscy, a z tych złożyło:

a) z postępem dobrym 3, (Koza, Rozeblat i Szczudło).

b) z postępem dostatecznem 3, (Babraj, Łabus, Nowak).

Z uczniów, kiórzy w roku 1892 naukę w szkole ogrodniczej ukończyli, udało się na praktykę do ogrodu JW. Pana Romana hr. Potockiego w Łańcucie 1, — do ogrodu JO. ks. A. Sapiehy w Krasiczynie 1, — do c. k. ogrodu botanicznego w Krakowie 2, — na posady ogrodników wyjechało 2.

Egzamina półroczne przeprowadzono w dniu 15 października 1891 pod przewodnictwem delegata Wys. Wydziału krajowego W. p. prof. Zygmunta Strusiewicza, w obecności delegata konsystoryalnego ks. Walentego Gadowskiego, katechety c. k. Seminaryum nauczycielskiego, i członków Kuratoryi szkoły, mianowicie: JWPP. radcy Namiestnictwa i starosty Płazińskiego, Adolfa Dobrzyńskiego, prezesa rady powiatowej tarnowskiej, Józefa hr. Męcińskiego, posła na Sejm krajowy i Leszczyńskiego, delegata gminy miasta Tarnowa.

Egzamina roczne odbyły się w dniu 28. i 29. marca, w obecności członków Kuratoryi szkoły.

Egzamina końcowe odbyły się w dniu 30. marca przed komisyą egzaminacyjną, złożoną z dolegata Wys. Wydziału krajowego Wp. proł. Zygmunta Strusiewicza, kierownika szkoły p. W. Maciaszka i nauczyciela fachowego p K. Waśniewskiego. We wrześniu raczył zwidzieć tutejszy zakład JE. Marszałek ks. Sanguszko.

W ciągu roku szkolnego zwidzany był zakład kilkakrotnie przez członków Kuratoryi szkoły i delegata Wydziału krajowego prof. Strusiewicza.

VII. Wiadomości o byłych uczniach.

Uczniowie który w roku szkolnym 1891 naukę ukończyli, pozostają wszyscy na swych przeszłorocznych stanowiskach. Z dawniejszych jeden pozostaje na posadzie ogrodnika u JWP. hr. Koziebrodzkiego w Chlebowie, jeden u Dra Piaseckiego w Zakopanem, jeden jako praktykant w Medyce, a dwóch wyjechało do Ameryki.

VIII. Sprawy internatu.

Pod względem nadzoru uczniów w internacie nic się nie zmieniło. Dyrektor, przy pomocy ochmistrza, dozoruje uczniów w zakładzie i ogrodach.

Pod względem zaś utrzymania uczniów zaszła taka zmiana, że Wys. Wydział krajowy rozp. z dnia 26. czerwca 1891 L. 26.548 polecił Dyrekcyi wypowiedzieć przedsiębiorcy dostarczanie dla uczniów wiktu, i wziąść takowy we własną administracyę, pod nadzorem kierownika szkoły; co też od 1. października 1891 nastąpiło. Już w tych paru miesiącach Dyrekcya miała sposobność przekonania się, że w ten sposób prowadzone gospodarstwo domowe o wiele korzystniejszem pod każdym względem dla funduszu krajowego i uczniów się okazało. Uczniowie są lepiej dostatniej żywieni, — a wikt mniej kosztuje. Tylko kierownik ma wskutek tego nierównie więcej zajęcia, tak, że nie mając żadnej pomocy do kancelaryi, nie może wszystkiemu podołać, osobliwie w miesiącach letnich, kiedy całymi dniami musi być z uczniami w ogrodzie.

Stan zdrowotny uczniów nie pozostawiał nic do życzenia. Oprócz lekkich słabości, jak kataru, na żadną inną poważniejszą chorobę uczniowie nie zapadali.

Pomocy lekarskiej udzielał, jak w zeszłym roku, Dr. Roth, — a po jego odjeździe, Dr. Walczyński.

IX. Budynki szkolne.

W sprawoadaniu za rok przeszły Dyrekcya miała zaszczyt wykazać stan budynków szkolnych i położyła nacisk na konieczność wybudowania naszego budynku szkolnego.

Stan ten, który w tym roku nietylko sie nie poprawił, mimo stosunkowo wielkich na reperacyę wydatków, ale się nawet pogorszył, będzie wszakże w najbliższym czasie usunięty, z wielkim dla szkoły pożytkiem.

X. Ogród szkolny.

W ubiegłym roku dokończono rigolowania ziemi w ogrodzie; najniższe miejsca podwieziono ziemią, braną z pod fundamentów budującego się w pobliżu domu prywatnego. Podczas rgolowania dokonano wapnowania gruntu. (Melioracyę tę wykonano na 1 *H* i użyto do tego 1 wagon sproszkowanego wapna). Skutek był pomyślny; ziemia w jesieni zrigolowana i zwapnowana o wiele lepiej się przedstawia, niż ta, którą już uprawiało się przez trzy lata.

Nawóz bydlęcy, dla ogrodu potrzebny, zalicytowano z placów miejskich i ulic, za kwotę 200 zł. rocznie.

Wysypano wszystkie drogi w ogrodzie miałem z węgli kamiennych, którego dostała szkoła bezpłatnie z fabryki szkła i ze stacyi kolejowej w Tarnowie. Dowóz kosztował 198 zł. Do nakładania zaś na wozy i rozwożenia po ogrodzie, użyci byli wyłącznie uczniowie szkoły.

Powiększono o jeden dział szkółkę dzew i krzewów owocowych i ozdobnych.

Założona w zeszłym roku szkółka drzew owocowych została w tym roku uszlachetnioną.

Posadzono kolekcyę drzew i krzewów owocowych na matki, obejmującą odmian: 70 jabłoni, 70 grusz, 18 śliw, 20 wiśni i czereśni, 12 brzoskwini, 7 moreli, 2 orzechów włoskich 4 laskowych, 12 agrestów, 6 pożeczek i 4 malin.

Na reszcie ogrodu uprawiano warzywa w zakres ogrodnictwa wchodzące.

Urodzaj na warzywa był bardzo piękny. Wszystkie wydały dorodny i obfity plon. To też gdy Towarzystwo ogrodniczo-pszczelnicze we Lwowie zaprosiło szkołę do wzięcia udziału w wystawie, Dyrekcya propozycyę przyjęła i za zezwoleniem Wys Wydziału krajowego wystawiła bogatą kolekcyę warzyw, która została przez sędziów dyplomem honorowym (najwyższą nagrodą) odznaczoną.

Na niewielkiej części ogrodu uprawiano także nasiona roślin warzywnych, jak: kapust wszelakich, buraków, pietruszki, marchwi, cebuli, selerów, sałaty, rzodkiewki, cykoryi, salcefii i t. p. i nasion kwiatów letnich.

Wyprodukowane płody ogrodowe przyniosły gotówką 184 zł. 47 ct. rachunkiem do kuchni zakładowej 81 zł. 60 ct, **razem 286 zł. 07 ct.** Wiele prodktów nic nie przyniosło, a hodowane być musiały dla nauki uczniów, np. kardy, karczochy, skorzonera rapontyka, endywia letnia i zimowa, pietruszka naciowa, salcefia, selery naciowe i tp. Wierzba koszykarska, została w gospodarstwie ogrodowym użyta do przywiązywania drzew, reparacyi koszów i na paliki do roślin.

XI. Wycieczki naukowe uczniów z nauczycielami.

Tak jak poprzedniego roku odbyli uczniowie i w roku bieżącym pod przewodnictwem nauczycieli kilka naukowych wycieczek do ogrodów JE. ks. Sanguszki w Gumniskach, i do pobliskich miejscowości.

W końcu września zwidzili uczniowie z łaski Wys. Wydziału krajowego wystawę pszczelniczo-ogrodniczą we Lwowie. Oprócz wystawy zwidzili uczniowie wszystkie ogrody publiczne i handlowe Lwowskie, których kierownicy i właściciele wszelkich dołożyli starań, ażeby uczniowie nasi jak największą wynieśli z tego zwiedzenia korzyść. To też Dyrekcya spełnia miły obowiązek, składając tym panom, a mianowicie Pp. Błażkowi, starszemu ogrodnikowi ck. ogrodu botanicznego, – Röhringowi, inspektorowi ogrodów miejskich, — Klimowiczowi, — Piątkowskiemu, — Hillichowi, — Kaczyńskiemu, — Starkowi — i Kajserowi, właścicielom zakładów ogrodniczych, serdeczne na tem miejscu podziękowanie.

Z Dyrekcyi krajowej szkoły ogrodniczej

W Tarnowie dnia 10. września 1892 r.

Wojciech Maciaszyk
kierownik szkoły.

Alegat do sprawozdania Dyrekcyi.

Rozkład godzin

na półrocze letnie 1891/92.

Dzień	Rok	Przed południem							Po południu					Godzin teoryi			praktyki		
		5—6	6—7	7½-8	8—9	9—10	10—11	11—12	2—3	3—4	4—5	5—6	6—7	I.	II	III.	I.	II.	III.
Poniedziałek	I.	Ćwiczenia praktyczne		Śniadanie	Ćwiczenia praktyczne				Ćwiczenia praktyczne					—	—	—	11	—	—
	II.													—	—	—	—	11	—
	III.													—	—	—	—	—	11
Wtorek	I.	Ćwiczenia praktyczne			Ćwiczenia praktyczne			Jęz. polski	Religia	Ćwiczenia praktyczne				1	—	—	10	—	—
	II.													—	1	—	—	10	—
	III.													—	—	—	—	—	11
Środa	I.	Ćwiczenia praktyczne			Ćwiczenia praktyczne				Arytmetyka					1	—	—	10	—	—
	II.								Religia	Arytmetyka	Ćwiczenia praktyczne			—	2	—	—	9	—
	III.													—	—	—	—	—	11
Czwartek	I.	Ćwiczenia praktyczne			Ćwiczenia praktyczne			Jęz. polski	Ćwiczenia praktyczne					1	—	—	10	—	—
	II.							Botanika						—	1	—	—	10	—
	III.													—	—	—	—	—	11
Piątek	I.	Ćwiczenia praktyczne			Rysunki	Miernictwo			Ćwiczenia praktyczne					2	—	—	9	—	—
	II.													—	3	—	—	8	—
	III.								Religia					—	—	3	—	—	8
Sobota	I.	Ćwiczenia praktyczne			Ćwiczenia praktyczne				Botanika	Jęz. polski			Sprawozdanie z prac wykonanych	3	—	—	8	—	—
	II.								J. niemiecki	Ćwiczenia praktyczne				—	2	—	—	9	—
	III.													—	—	1	—	—	10
Niedziela					Nabożeństwo w kościele														
													Suma . .	8	9	4	58	57	62

Rozkład godzin

na półrocze zimowe 1891/92.

Dzień	Rok	Przed południem				Po południu					Godzin					
											teoryi			praktyki		
		8—9	9—10	10—11	11—12	2—3	3—4	4—5	5—6	6—7	I.	II.	III.	I.	II.	III.
Poniedziałek	I.	Ćwiczenia praktyczne.						Arytmetyka	Geogr. i Hist.		2	—	—	7	—	—
	II.	Kwiaciarstwo						Geogr. i Hist.	Arytmetyka	Warzywnictwo	—	4	—	—	—	—
	III.	Sadownictwo	Kwiaciarstwo			Ćwiczenia praktyczne				Krzewoznawstwo	—	—	3	—	5	—
Wtorek	I.			Geometrya	Botanika	Religia			Ogólne zasady ogrodnictwa		4	—	—	5	—	6
	II.	Sadownictwo	Upr. wikliny					Krzewoznawstwo	Jęz. polski	Upr. chmielu	—	5	—	—	4	—
	III.	Ćwiczenia praktyczne			Arytmetyka	Ćwiczenia praktyczne				Jęz. polski	—	—	2	—	—	7
Środa	I.	Kwiaciarstwo	Ćwiczenia praktyczne					Fizyka	J. niemiecki		3	—	—	6	—	—
	II.					Religia	Ćwiczenia praktyczne		Chemia	Botanika	—	3	—	—	6	—
	III.	Sadownictwo	Kwiaciarstwo					J. niemiecki		Warzywnictwo	—	—	4	—	—	5
Czwartek	I.		Rysunki		Ćwiczenia praktyczne	Ćwiczenia praktyczne		Arytmetyka	Jęz. polski	Botanika	5	—	—	4	—	—
	II.	Sadownictwo						J. niemiecki		Pszczelnictwo	—	5	—	—	4	—
	III.	Budownictwo							Arytmetyka		—	—	4	—	—	5
Piątek	I.	Ćwiczenia praktyczne				Ćwiczenia praktyczne		J. niemiecki	Zoologia		2	—	—	7	—	—
	II.	Kwiaciarstwo						Krzewoznawstwo	Jęz. polski	Warzywnictwo	—	4	—	—	5	—
	III.	Sadownictwo	Kwiaciarstwo			Religia	J. polski				—	—	4	—	—	5
Sobota	I.	Sadownictwo	Ćwiczenia praktyczne			Kaligrafia	J. polski	Geometrya			4	—	—	5	—	—
	II.							J. niemiecki	Geometrya	Botanika	—	4	—	—	5	—
	III	Krzewoznawstwo	Warzywnictwo			Ćwiczenia praktyczne			J. niemiecki		—	—	3	—	—	6
Niedziela		Nabożeństwo w kościele														
										Suma . .	20	25	20	34	29	34

REPORTED DEATHS

Aleg. 190.

Wniosek.

Zważywszy, że Galicya pod względem środków komunikacyi wodnej jest zupełnie zaniedbaną;

zważywszy, że sprawa dróg wodnych, uspławnienia rzek i budowy kanałów w krajach Monarchii przez wiele Sejmów i przez Radę Państwa w kilku rezolucyach uznaną została za naglącą;

zważywszy, że najbliższym urzeczywistnienia jest projekt budowy kanału, łączącego Dunaj z Odrą;

zważywszy, że wybudowanie kanału łączącego Dunaj z Odrą bez odnogi łączącej tenże kanał z Wisłą, a dalej z Dniestrem, przyniósłby krajowi szkodę, odbierając krajowi naszemu pole zbytu do Prus, Saksonii i t. d.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w interesie państwa i krajów, jak: Galicya, Bukowina, Szląsk i Austrya dolna przystąpił jak najrychlej do budowy kanałów spławnych łączących Dniestr ze Sanem, doliną rzeki Wiszni, tudzież Wisłę z Odrą i Odrę z Dunajem.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby jak najrychlej wykończył regulacyę rzeki Dniestru między Żurawnem a Okopami, tudzież rzeki Sanu od Przemyśla do ujścia do Wisły.

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby projekt regulacyi Dniestru między Rozwadowem a Dołobowem opracował z uwzględnieniem spławu i przyszłego połączenia Dniestru ze Sanem kanałem spławnym.

Lwów dnia 10. maja 1893.

Sprawozdawca:
Rutowski *w. r.*

Gnoiński Jan, Dr. Olpiński, J. Puzyna, Palch, Klemensiewicz, Kramarczyk, Stan. Jędrzejowicz, M. Michalski, Potoczek, Czartoryski, Romanowicz, Rayski, Goldman, Szczepanowski, Abrahamowicz, Lenartowicz, Borkowski, Chamiec, ks. Sawa, Jan Stadnicki, Tyszkiewicz, M. Siczyński, Kułaczkowski, Huryk, Korol, Teliszewski, Romańczuk, Rożankowski, Hoszard, Dr. L. Midowicz, Dr. Dworski, Brykczyński, Gross, Skałkowski, M. Torosiewicz, Ochrymowicz, Wereszczyński, Marchwicki, Dr. Adam Asnyk, Ziemiałkowski, Weigel, Żardecki, Okuniewski, Onyszkiewicz, T. Merunowicz, A. Jędrzejowicz, Dr. Sawczak, A. Barabasz, St. Larysz, Niedzielski.

Aleg. 191.

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o sprawie regulacyi górnego Dniestru.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą Wysokiego Sejmu z 6. kwietnia 1892, ustalono projekt regulacyi Dniestru między Żurawnem i Rozwadowem, upoważniono Wydział krajowy do wypłaty 18.000 zł. celem umożliwienia c. k. Rządowi wykonania nagłych robót pod Rozwadowem, Waryniem i Zaleścami i polecono, ażeby Wydział krajowy wykończył projekt regulacyi górnego Dniestru z dopływami, uzupełnił studya do projektu melioracyi bagien naddniestrzańskich, dołożył starań o jak najrychlejsze rozpoczęcie robót około zabudowania potoków górskich i zalesień, wreszcie, ażeby zdał sprawę o postępie tych robót na najbliższej sesyi sejmowej.

Gdy według odezwy c. k. Namiestnictwa udzielenie Najwyższej sankcyi dla powyższej ustawy zależnem było jedynie od konstytucyjnego przyzwolenia funduszów melioracyjnych na rok 1893, co już nastąpiło, przeto rozpoczęciu robót nic nie stoi na przeszkodzie.

Kwota 18.100 zł. nie została zużytą, gdyż c. k. Rząd nie wykonał robót zaprojektowanych jako nagle na rok 1892 a kwota powyższa wpłynie do 40%-wej zaliczki płatnej z funduszu krajowego w roku 1893 na koszta regulacyi Dniestru.

Co do poleceń danych Wydziałowi krajowemu w powołanej uchwale sejmowej czyni Wydział krajowy w odnośnem sprawozdaniu z dnia 11. kwietnia 1893 L. 12.926 następujące uwagi:

Projekt regulacyi górnego Dniestru musi obejmować:

1. regulacyi Dniestru od Rozwadowa do Hordyni na długość 55 kilom.;
2. „ Dniestru od Hordyni do źródeł na długość 82 kilom.;
3. „ Strwiąża od ujścia do młynówki samborskiej na długość 22 kilom.;
4. „ Strwiąża od młynówki samborskiej w górę na długość 65 kilom.;
5. „ Kłodnicy na długość 46 kilom.;
6. „ Letnianki na długość 20 kilom.;
7. „ Tyśmienicy na długość 46 kilom.;
8. „ Ludnicy na długość 12 kilom.;
9. „ Bystrzycy na długość 67 kilom.;
10. „ Wereszycy na długość 70 kilom.;
11. „ Błożewki na długość 32 kilom.

Razem 517 kilometrów.

12. Kolmatacyi bagien naddniestrzańskich zajmujących obszar 13.000 hektarów w gminach: Hordynia, Bilina, Bilinka wielka, Majnicz, Wołoszcza, Dołobów, Czajkowice, Pohorce, Podolce, Susułów, Mosty, Manasterzec, Terszaków, Koniuszki siemianowskie, Chłopczyce, Nowa wieś, Powerchów i Kołodruby.

13. Zabudowanie potoków górskich i zalesienia w górnem dorzeczu Dniestru w powiecie Turczańskim i Staromiejskim.

Dla powyższych trzynastu przedsiębiorstw potrzeba wypracować projekty techniczne. Wypracowanie projektu zalesień i zabudowań potoków górskich, należy do c. k. oddziału leśno-technicznego przy Ministerstwie rolnictwa, wszystkie inne muszą być wypracowane przez inżynierów biura melioracyjnego, co zajmie około 10 lat czasu.

Ze względu że u źródeł Dniestru w powiecie turczańskim i staromiejskim, lasy zajmują zaledwo 26·86% obszaru, że na domiar złego jest tam 56.000 morgów pustek i możliwie najgorszych pastwisk. Sprawa zalesień nabiera wielkiego znaczenia, a dla tego zażądał Wydział krajowy, ażeby do projektu robót górskich, wciągnięto także i zalesienie, co też c. k. Ministerstwo rolnictwa w reskrypcie dnia 25. czerwca 1892 L. 10.639 uznało za niezbędnie potrzebne. Sekcya przemyska c. k. oddziału leśno-technicznego przy c. k. Ministerstwie rolnictwa, otrzymała polecenie objęcia projektem zabudowań potoków górskich także i tych przestrzeni, których zalesienie nie może być zarządzone na mocy ustawy lasowej. W roku 1892 wykonano 19 zdjęć w górnym dorzeczu Dniestru, cały projekt techniczny wykończonym będzie najdalej z początkiem roku 1894.

Zważywszy, że kolmatacya bagien naddniestrzańskich i nawodnienie łąk tą kolmatacyą meliorowanych, może bardzo znaczne przysporzyć korzyści, że kolmatacya wymagać będzie dłuższego przeciągu czasu, a jak to komisya gosp. kraj. w zeszłorocznem sprawozdaniu podniosła, tylko przy dzisiejszym, dzikim stanie wody, powodującym częste wylewy, może postępować szybko, należy przedewszystkiem przystąpić do wygotowania projektu dla tego właśnie przedsiębiorstwa melioracyjnego.

Do końca roku 1892 zdjęto 4.000 hekt. bagien, przeprowadzono niwelacyę, wykonano sondowania i zbadano jakość gruntu. Do zdjęcia reszty 9.000 hektarów potrzeba zdaniem Wydziału krajowego dwóch lat czasu przy tych siłach technicznych jakiemi biuro melioracyjne dziś rozporządza, a chcąc roboty o jeden rok przyspieszyć, należałaby powierzyć zdjęcia inżynierom cywilnym, co spowodowałoby wydatek 10.000 zł. Te same zdjęcia wykonane przez inżynierów biura melioracyjnego kosztowałyby 6.000 zł., tak że to przyspieszenie zwiększyłoby wydatek o 4.000 zł. Jest to kwota bardzo nie wielka, a pożytek jakiby przysporzono właścicielom tych 13.000 hektarów bagien, przyspieszając o jeden rok ich melioracyę, pokryłby ją wielokrotnie, pomimo to jednak nie może kom. gosp. krajowego przemawiać za tym wydatkiem, a to z następujących powodów:

Gdyby zdjęcie powierzono inżynierom cywilnym za dziennym wynagrodzeniem, praca ich trwałaby zdaniem Wydziału krajowego 10 miesięcy, to jest do końca kwietnia 1894, więc projekt tej regulacyi, chociażby zaraz z wiosną 1894 uzyskał zatwierdzenie Sejmu, nie mógłby otrzymać Najwyższej sankcyi, gdyż Rada państwa nie uchwaliłaby dać wcześnie potrzebnych funduszów, a roboty nie mogłyby być rozpoczęte przed rokiem 1895. Do jesieni roku 1894 może być cały projekt wygotowany siłami technicznemi biura melioracyjnego, a wówczas nic nie będzie stało na przeszkodzie, żeby wszelkie do zrealizowania potrzebne zarządzenia były wykonane i uchwały powzięte. Nie można też pominąć uwagi, że zdjęcia na bagnach tak rozległych, należy niezawodnie do najtrudniejszych, wymagają wiele pracy i doświadczenia, a przytem muszą być nadzwyczaj dokładne i pewne, gdyż tworzyć będą podstawę dla bardzo rozległego i kosztownego przedsiębiorstwa. Roboty wykonane przez techników za dziennym wynagrodzeniem, nie dawałyby zupełnej gwarancyi dokładności, jeśliby przez inżynierów biura melioracyjnego nie były kontrolowane i sprawdzane.

Dla tych powodów uważa komisya gosp. krajowego wykonanie zdjęć przez biuro melioracyjne za jedynie właściwe i nie wątpi że Wydział krajowy zarządzi co uzna za potrzebne, aby do jesieni 1894 r. cały projekt był wykończony i do uchwały przygotowany. Użycie pomocy inżynierów cywilnych i to jedynie do wypracowań biurowych byłoby tylko w takim razie wska-

zanem, a wydatek tem spowodowany usprawiedliwionym, gdyby od tego było zależnem wykończenie projektu w terminie wyżej zaznaczonym.

Z uwagi, że przez cały czas trwania kolmatacyi, właściciele tych namulonych gruntów nie będą mogli użytkować je w jakikolwiek sposób, przez co znaczny poniosą uszczerbek w dochodach, byłoby pożądanem odroczyć ściąganie datków konkurencyjnych, aż do czasu, kiedy roboty zostaną ukończone. Cel ten dałby się osiągnąć przez zastosowanie §. 7, państwowej ustawy melioracyjnej z dnia 30. czerwca 1884, która oprócz zasiłków przyznaje krajom także pożyczki z państwowego funduszu melioracyjnego do wysokości 50% tej sumy, jaką kraj obraca na pewną robotę melioracyjną, bądź w formie subwencyi, bądź w formie pożyczki. Fundusz krajowy mógłby spółce mającej się zawiązać dla kolmatacyi bagien naddniestrzańskich udzielić pożyczkę bezprocentową zwrotną w pewnych ratach po ukończeniu robót do wysokości całego datku konkurencyjnego, natomiast zaś uzyskać w myśl §. 7. państwowej ustawy melioracyjnej z państwowego funduszu melioracyjnego, pożyczki tej samej wysokości spłacalną w tych samych ratach, gdyż unormowana ustawą suma pożyczki w wysokości połowy datku i pożyczki krajowej (40% i 30%) wynosiłaby 35%, zatem więcej jak potrzeba dla pokrycia konkurencyi właścicieli gruntów.

Z powyżej wymienionych 11 robót regulacyjnych, najpilniejszą jest regulacya Dniestru od Rozwadowa do Hordyni, i regulacya górnego Strwiąża. Regulacya ta winna być przeprowadzoną w ten sposób i w takich rozmiarach, ażeby Dniestr na przestrzeni od Rozwadowa do Dołobowa uczynić spławnym, a to ze względu na projekt połączenia Dniestru ze Sanem i Wisłą a dalej i Odrą. Połączenie to nie jest trudnem do wykonania, należy jedynie rzekę Wisznię, którą wielkie wody dniestrowe spływają do Sanu, odpowiednio rozszerzyć i pogłębić. Projekt połączenia Dunaju z Odrą jest blizkim zrealizowania, a dla zbytu płodów węgierskich nowe otworzą się pola, na których dotąd dla produkcyi naszego kraju lepsze istniały warunki. Dla zwalczania konkurencyi węgierskiej potrzeba stworzyć arteryę, którąby możliwie najtaniej można przewozić surowe płody w dolinę Odry, to jest drogą wodną od Dniestru do Odry, przez wybudowanie kanałów Dniestr, San, Wisła i Odra.

Sprawa to niezwykłej doniosłości osobliwie dla wschodniej części kraju.

Ze względu, iż Dniestr może być spławnym między Rozwadowem i Dołobowem, będzie możliwem uzyskać dla regulacyi tej części rzeki pomoc państwową z funduszu melioracyjnego i z funduszu budowli wodnych podobnie jak dla części Dniestru między Żurawnem a Rozwadowem.

Na podstawie powyższego sprawozdania kom. gosp. kraj. wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić!

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 11. kwietnia 1893 L. 12.726 o regulacyi górnego Dniestru przyjmuje Sejm do wiadomości.

II. Na rok 1894 otwiera się Wydziałowi krajowemu kredyt do wysokości 2.000 zł. na wynagrodzenie inżynierów cywilnych, o ile by ten wydatek okazał się koniecznym.

Lwów dnia 5. maja 1893.

Przewodniczący:
Polanowski *w. r.*

Sprawozdawca:
J. Gnoiński *w. r.*

L. s. 941/93.

Aleg. 192.

Sprawozdanie

Komisyi administracyjnej o administracyi krajowego funduszu pożyczkowego na budowę koszar w r. 1892.

Wysoki Sejmie!

W dniu 30. grudnia 1891 r. przedstawiał się stan funduszu pożyczkowego na budowę koszar:

Należytość od gmin.	996.199 zł. 03 ct.*)
W gotówce	44.256 „ 69½ „
Razem . .	1,040.455 zł. 72½ ct.

a w końcu 1892 r.:

Należytość od gmin	1,069.434 „ 78 „
Zapas kasowy.	173.670 „ 28½ „
Razem . .	1,243.105 zł. 06½ ct.

W r. 1892 wypłacono na rachunek promes, gminie:

1.	Jarosław	15.000 zł.
2.	Jaworów	18.000 „
3.	Rzeszów	17.000 „
4.	Sanok	15.000 „
5.	Stryj	14.000 „
6.	Złoczów	15.000 „
7.	Żółkiew	60.000 „
	Razem . .	154.000 zł.

*) W sprawozdaniu komisyi administracyjnej z 2. kwietnia 1892 r. wykazaną została należytość u gmin z końcem 1891 r. w kwocie 996.429 zł. 97 ct. Różnica 230 zł. 94 ct. powstała w skutek zmiany w 1892 r. planu umorzenia pożyczek gminy miasta Trembowli począwszy od roku 1891 i odmiennego obliczenia odsetek zwłoki, od rat w r. 1891 w terminie właściwym przez tęż gminę nie spłaconych.

Natomiast zwróciły w ciągu 1892 r. gminy:

1.	Bochnia	3 874 zł. 95 ct.
2.	Brzeżany	2.100 „ — „
3.	Czortków	833 „ — „
4.	Gródek	1.666 „ 66 „
5.	Jarosław	15.998 „ — „
6.	Jaworów	500 „ — „
7.	Kołomyja	2.500 „ — „
8.	Kraków	5.000 „ — „
9.	Lwów	5.000 „ — „
10.	Łańcut	166 „ — „
11.	Nowy Sącz	2.915 „ 34 „
12.	Przemyśl	5.414 „ — „
13.	Rzeszów	4.790 „ 66 „
14.	Sanok	2.556 „ — „
15.	Stanisławów	8.332 „ — „
16.	Stryj	1.833 „ 33 „
17.	Tarnopol	6.248 „ — „
18.	Trembowla	6.932 „ 06 „
19.	Złoczów	2.598 „ — „
20.	Żółkiew	1.506 „ 25 „
	Razem	80.764 zł. 25 ct.

Podług dołączonego wykazu wypłacono gminom po koniec roku 1892 pożyczek w sumie . . . . . 1,409.700 zł. — ct.

Gminy zaś zwróciły po koniec 1892 r. . . . . 340.265 „ 22 „

Pozostaje więc u gmin z końcem 1892 r. j. w. . 1,069.434 zł. 78 ct.

Wykazany w końcu 1892 r. fundusz koszarowy powstał:

a)	z uchwalonego przez Wysoki Sejm d. 11. stycznia funduszu w kwocie	1,000.000 zł. ct.
b)	z dodatkowego kredytu (uchwała z 5. kwietnia 1892)	200.000 „ — „
c)	z chwilowych lokacyi	40.917 „ 81 „
d)	z 6% odsetek zwłoki	2.187 „ 25½
	Razem	1,243.105 zł. 06½

Nadto uchwalił Wysoki Sejm 24. października 1892 r. kredyt dodatkowy . . . . . 80.000 zł. — „

A ponieważ zapas kasowy w końcu 1892 wynosił . . 173.670 „ 28½

otrzymujemy razem . . 253.670 zł. 28½

które wraz z dochodami funduszu koszarowego preliminowanemi w r. 1893 na . . . . . 100.727 „ 26 „

Alegat 1.

mogą być użyte na dalsze bezprocentowe pożyczki na budowę koszar.

W roku 1892. i 1893. przyrzekł Wydział krajowy następujące dotychczas niezrealizowane pożyczki dla miast:

Tarnowa (płatną w 1893., 1894. i 1895. roku)	200.000 zł.
Czortkowa	45.000 „
Przemyśla	100.000 „
Krakowa	100.000 „
Do przeniesienia	445.000 zł.

Z przeniesienia . .	. 445.000 zł.	
Nowego Sącza	. 30.000 „	
Trembowli	. 15.000 „	
Żółkwi	. 60.000 „	
Razem . .	. 550.000 zł.	
na pokrycie których jest.		253.670 zł.
oraz dochody z r. 1893., 1894. i 1895. około . .		330.000 „
Razem około . .		583.000 zł.

Widzimy więc z tego, że dochody funduszu koszarowego za lata 1893, 1894 i 1895 są prawie zupełnie wyczerpane i że dalsze pożyczki będą mogły być udzielane dopiero w r. 1896., jeżeli niektóre z wyżej wymienionych promes nie zostaną unieważnione, jak promesy

Brodów na . .	100 000 zł.
Dębicy na . .	20.000 „
Kolbuszowy na .	10.000 „
Tyśmienicy na .	35.000 „
Razem .	165.000 zł. a. w.

Uchwałą z 5go kwietnia 1892 r. upoważnił Wysoki Sejm Wydział krajowy, aby w wypadkach, zasługujących na uwzględnienie, zezwalał pojedyńczym gminom na spłatę w przeciągu lat 20 pożyczek udzielonych im z funduszów koszarowych. Na mocy tej uchwały zezwolił Wydział krajowy gminom: Jaworów, Przemyśl, Trembowla i Żółkiew, aby zaciągnięte z funduszu koszarowego na lat 12 pożyczki spłacały w ciągu 20 lat; do spłaty tych rat zobowiązały się wzmiankowane gminy notaryalnie.

Nareszcie polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby przeprowadził z c. k. Rządem rokowania, w celu uzykania zasiłku z c. k. Skarbu dla gmin a względnie dla kraju na budowę koszar.

W wykonaniu tej uchwały wystosował Wydział krajowy do c. k. Prezydyum Namiestnictwa dnia 8go czerwca 1892 r. memoryał, w którym upraszał:

1) o ułożenie wspólnie z kompetentnemi władzami wojskowemi programu budowy koszar dla wojska i zakomunikowanie tego programu Wydziałowi krajowemu,

2) o przychylne przedstawienie c. k. władzom centralnym wniosku na coroczne udzielanie z c. k. Skarbu państwowego albo funduszowi krajowemu bezprocentowych zaliczek zwrotnych w takiej wysokości, jaka po każdorocznem porozumieniu się Wydziału krajowego z c. k. Namiestnictwem okaże się potrzebną do uzupełnienia rocznego dyspozycyjnego funduszu krajowego w kwocie około 100.000 zł., celem rozdania gminom potrzebnych w odnośnym roku bezprocentowych pożyczek na budowę koszar dla wojska, albo — coroczne udzielanie z c. k. Skarbu państwowego bezpośrednio gminom takichże bezprocentowych pożyczek po porozumieniu się z Wydziałem krajowym.

Odezwą z 16. i 31. grudnia 1892. r. przedłożyło c. k. Namiestnictwo Wydziałowi krajowemu wykazy trzech komend korpuśnych, obejmujące owe budowy, które zdaniem tychże winne być na razie jak najspieszniej wykonane:

A) W okręgu XI. Korpusu lwowskiego.

1) W Brodach: *a)* Normalne koszary dla sztabu dywizyjnego i trzech szwadronów z krytą ujeżdżalnią,

b) szpital wojskowy dla 2 oficerów i 50 ludzi.

2) We Lwowie: *a)* Koszary normalne dla dwóch batalionów piechoty obok domu inwalidów,

b) koszary dla jednego szwadronu kawaleryi,
c) magazyn augmentacyjny dla dywizyi bateryi N. 22.
d) koszary tymczasowe dla wojska pomieszczonego nieodpowiednio w koszarach Jabłonowskich.
e) adaptacya i dobudowa koszar obrony krajowej batalion Nr. 63 i 64 położonych obok ogrodu Jabłonowskich.

3) W Kołomyi: *a)* dorywcze koszary dla 66-go batalionu obrony krajowej i
b) magazyn amunicyi dla tegoż batalionu i landwerzyckiego pułku ułanów Nr. 1.

4) W Czortkowie: Koszary normalne dla dwóch kompanii piechoty.

5) W Stanisławowie: *a)* Szpital wojskowy na 120 chorych,
b) koszary normalne i remiza dla 62-go batalionu obrony krajowej,
c) adaptacya pomieszczeń dla 69-go i 70-go batalionu obrony krajowej.

Lwowska Komenda korpuśna odstępuje natomiast od żądania pożyczki w kwocie 180.000 zł. na budowę koszar w Buczaczu, której to pożyczki zresztą Wydział krajowy swego czasu odmówił i 35.000 zł. dla Tyśmienicy, które były już przyrzeczone.

B) W okręgu X. korpusu przemyskiego:

1) W Przemyślu: *a)* Normalne koszary dla sztabu i kadru uzupełniającego pułku kawaleryi,
b) normalne koszary dla 61-go batalionu obrony krajowej.

2) W Gródku: *a)* Normalne koszary dla dwóch szwadronów kawaleryi rozmieszczonych obecnie w Sądowej Wiśni i Gródku,
b) koszary dorywcze dla jednego batalionu piechoty.

3) W Samborze: *a)* Normalne koszary dla 1 batalionu piechoty,
b) magazyn augmentacyjny dla pułku piechoty.

4) W Dębicy: Dom wczasu dla 35 chorych.

5) W Rzeszowie: Szpital wojskowy na 100 chorych.

6) W Jarosławiu: *a)* Normalne koszary dla trzech szwadronów kawaleryi w miejsce nieodpowiedniego obecnie pomieszczenia,
b) Szpital garnizonowy dla 250 do 300 chorych.

7) W Sanoku: Normalne koszary dla batalionu piechoty w miejsce dotychczasowych złych koszar dorywczych.

C) W okręgu I. korpusu krakowskiego:

1) Pod Tarnowem albo Krakowem: Koszary dla sztabu dywizyjnego i trzech szwadronów rozlokowanych w Dębicy i Ropczycach.

2) W Tarnowie: *a)* Koszary normalne dla 1 szwadronu,
b) koszary normalne dla dwóch kompanii strzelców,
c) magazyn augm. i wozownia dla 1. pułku ułanów,
d) magazyn pospolitego ruszenia dla 53. batalionu obrony krajowej,
e) koszary normalne dla szkoły oficerów brygady, podoficerów kadru uzupełn. i sztabu 1. pułku ułanów.

3) W Nowym Sączu: rozszerzenie istniejących koszar batalionu obrony kraj. Nr. 60.

4) W Krakowie: Koszary normalne dla 54. (Wadowice) batalionu obrony krajowej.

Zarazem oznajmiło c. k. Namiestnictwo w swej od ezwie z 16. grudnia 1892 L. 101.446, że zamierza przedłożyć program budowy koszar c. k. Ministerstwu obrony krajowej z wnioskiem na coroczne udzielanie z c. k. Skarbu państwa, funduszowi krajowemu bezprocentowych zaliczek zwrotnych.

W odezwie z 2. lutego 1893. do c. k. Namiestnictwa oświadczył Wydział krajowy, że wykazów tych za program budowy uważać nie może, gdyż wszystkie te budowy nie mogą być równie niezbędne i niepodobieństwem jest, aby wszystkie wykazane budowle mogły być równocześnie wykonane. Wydziałowi krajowemu idzie głównie o to, które budowle i kiedy mają być budowane, ażeby podług tego kierować się przy rozdzielaniu promes i aby c. k. Namiestnictwo mogło mieć materyał do wniosku o coroczny kredyt na zasiłek dla funduszu krajowego.

W odpowiedzi swojej z 18. marca 1893 r. oznajmiło c. k. Namiestnictwo, że podobny program ułożyć się wprawdzie nie da i udzieliło trzy wykazy, w których uwidoczniono stan w jakim sprawa budowy koszar w poszczególnych gminach się znajduje. Pierwszy wykaz wylicza koszary, co do których pertraktacye między władzami wojskowemi i gminami już ukończono; drugi wykaz budowli, co do których pertraktacye są w toku; wreszcie trzeci wykaz budowli, co do których nie wdrożono dotąd kroków przedwstępnych.

Wreszcie oznajmiło c. k. Namiestnictwo, że nieprzesądzając dalszej w tej mierze zapaść mającej decyzyi wysokiego Rządu, gdy gmina Brody ustawą z 23. sierpnia 1892 r. otrzymała już z funduszów państwowych bezprocentową pożyczkę w kwocie 350.000 złr. na budowę koszar normalnych, przeto uchwale Wysokiego Sejmu z 5. kwietnia 1892. dotyczącej wyjednania zasiłku ze Skarbu państwa na budowy koszar, stało się już po części zadość.“

Wzmiankowany wyżej wykaz pierwszy koszar oraz magazynow, co do których pertraktacye między gminami i władzami wojskowemi już ukończono obejmuje wymienione w ogólnych wykazach budowy:

1) W Tarnowie poszczególnionych pod *b)*, *c)*, *d)* i *e)*.
2). We Lwowie poszczególnionych pod *b)* i *e)*.
3). W Kołomyi poszczególnionych pod *a)* i *e)*.
4). W Czortkowie
5). W Stanisławowie poszczególnionych pod *b)* i *c)*.
6). W Przemyślu poszczególnionych pod *b)*.

Na powyższe budowle wydał Wydział krajowy promesy gminie miasta Tarnowa na 200,000 złr. gminie miasta Czortkowa na 45,000 złr. i gminie miasta Przemyśla na 100,000 złr.

Miasto Czortków żąda jednak podwyższenia tej pożyczki o 30,000 zł. a miasto Przemyśl o 12,000 zł.

Gminie miasta Lwowa odmówił Wydział krajowy pożyczki na 200,000 zł. dla braku funduszów.

Gminie miasta Kołomyi odmówił Wydział krajowy żądanej pożyczki w kwocie 52.000 zł. r. z powodu że władze wojskowe odmówiły przyznania zamierzonej budowie nawet charakteru koszar dorywczych i odmówiły zabezpieczenia 15-to letniego czynszu.

Nareszcie gmina miasta Stanisławowa nie wniosła dotąd żadnego podania o pożyczkę.

We zmiankowanej już odezwie Wydziału krajowego do c. k. Namiestnictwa z dnia 8. czerwca 1892 r. podnosi Wydział krajowy, że ustawa kwaterunkowa z 1879 r. postanawiając, że pojedyńcze kraje koronne obowiązane są dostarczać koszar dla wojsk, nałożyła na Galicyę niepomierne ciężary i powołując się na sprawozdanie Wydziału administracyjnego z 2. kwietnia 1892 wykazuje, że gdy w chwili wydania ustawy w Austryi wyższej i niższej, Czechach, Morawie, i innych krajach koronnych istniało wiele koszar rządowych, w Galicyi było ich bardzo mało.

Nadto z powodu przeniesienia Komendy 10go Korpusu do Przemyśla i wielu oddziałów wojsk z innych krajów do Galicyi, potrzeba koszar znacznie wzrosła, a wymagania instrukcyi co do koszar normalnych tak są wygórowane, że byłoby pożądanem możliwe ich ograniczenie. Tymczasem gminy uskarżają się, że wymagania władz wojskowych idą nawet pozate wymagania, co wpływa na wzrost kosztów budowy tychże koszar.

Uwzględniając te okoliczności oświadczyło c. k. Namiestnictwo, że zamierza przedłożyć c. k. Ministerstwu program budowy koszar z wnioskiem na coroczne udzielanie z c. k. Skarbu państwa funduszowi krajowemu bezprocentowych zaliczek zwrotnych i oznajmiło, że nie przesądzając dalszej w tej mierze zapaść mającej decyzyi Wysokiego Rządu, ustawą z 23 sierpnia 1892 r. gmina Brody otrzymała z funduszów państwowych bezprocentową pożyczkę w kwocie 350.000 zł.

Obecnie rozpoczęta została budowa koszar barakowych w Krakowie dla dywizji artyleryi, mającej przyjść z Ołomuńca. Nareszcie w Krakowie są już na ukończeniu rokowania między Rządem a przedsiębiorcą mającym budowaó koszary dla trzech szwadronów kawalerji, bez żadnych zaliczek.

W obec tego wyraża Komisya administracyjna nadzieję, że za pomocą pożyczek z funduszu koszarowego, przedsiębiorców budujących koszary na własny rachunek i zaliczek bezprocentowych udzielonych przez Rząd na budowę koszar gminom, którym fundusz koszarowy, z powodu wyczerpania, z pomocą przyjść nie może, — sprawa budowy koszar tak wyjątkowo obarczająca Galicyę, pomyślnie załatwioną zostanie.

Na podstawie powyższych wywodów wnosi Komisya administracyjna:

Wysoki Sejm raczy uchwalić;

Sprawozdanie Wydziału krajowego o administracyi kraj. funduszu pożyczkowego na budowę koszar dla wojska za rok 1892. przyjmuje się do wiadomości.

Lwów 10. Maja 1893.

Przewodniczący:
Ziemiałkowski, *w. r.*

Sprawozdawca:
Popowski, *w. r.*

Aleg. do sprawozd. Komisyi adm. do L. 941

Liczba porządkowa	Nazwa gminy	Wypłacono gminom po koniec roku 1892		Spłacone raty pożyczek po koniec roku 1892		Wysokość rocznych rat		Ostatnia rata przypada	Uwaga
		Życzek N. po-	Złote w. a.	zł.	ct.	zł.	ct.		
1	Bochnia . . .	1-a	16.000	4.666	62	1.333	32	1/7 1901	
		2-a	8.000	2.333	31	666	66	1/7 1901	
		3-a	7.000	2.041	72	583	32	1/7 1901	
2	Brzeżany . .	1-a	4.000	4.000	—	—	—	1/7 1892	Spłacalna w 20 ratach po 400 zł.
		2-a	12.000	9.600	—	1.200	—	1/7 1894	„ „ 20 „ „ 400 „
		3-a	6 000	3.500	—	500	—	1/10 1897	„ „ 24 „ „ 400 „
3	Czortków . .	1-a	15.000	5 000	34	1.250	—	1/7 1900	
		2-a	5.000	1.248		416	—	1/7 1901	
4	Gródek . .	1-a	20.000	15.000	02	1.666	66	15/12 1895	
5	Jarosław . .	1-a	35.000	14.588	—	2.916	—	1/7 1899	
		2-a	7.000	2.910	—	582	—	1/7 1899	
		3-a	150.000	37.500	—	12 500	—	1/7 1901	
		4-a	15.000	—	—	—	—	1/7 1904	Spłata od 1|1 1893 po 1.250 zł. rocznie.
6	Jaworów . .	1-a	20.000	500	—	1.000	—	1/1 1912	od 1|1 1893 po) Lic. 11.446|92 900 zł. rocznie) rozłożono na lat 20.
		2-a	18.000	—	—	—	—	1/7 1912	
7	Kołomyja . .	1-a	30.000	16.250		2.500	—	1/1 1898	
8	Kraków . .	1-a	60.000	10.000	—	5.000	—	1/7 1902	
9	Lwów . . .	1-a	60.000	30.000	—	5.000	—	1/7 1898	
10	Łańcut . .	1-a	2.000	332	—	166	—	1/7 1902	
11	Nowy Sącz .	1-a	25.000	9.369	—	2.082	—	1/1 1900	
		2-a	10.000	2.500	02	833	34	1/7 1901	
12	Przemyśl . .	1-a	15.000	12.500	—	1.250	—	1/7 1894	
		2-a	10.000	7.488	—	832	—	1/7 1895	
		3-a	20.000	2.499	—	1.666	—	1/1 1903	
		4-a	20.000	1.666	—	1.666	—	1/1 1903	
		5-a	90.000	—	—	—	—	1/7 1912	Spłata od 1|1 1893 po 4.500 zł. rocznie w 20 ratach.
13	Rzeszów . .	1-a	20.000	14.994	—	1.666	—	1/1 1895	
		2-a	40.000	13.328	—	3.332	—	1/1 1900	
		3-a	25.000	6.249	96	2.083	32	1/1 1901	
		4-a	30.000	1.250	—	2 500	—	1/1 1904	
		5-a	17.000	—	—	—	—	1/7 1904	Spłata od 1|1 1893 po 1.418 zł. rocznie.
14	Sanok . . .	1-a	10.000	8.320	—	832	—	1/1 1895	
		2-a	700	203	—	58	—	1/7 1901	
		3-a	40.000	1.666	—	3.332	—	1/1 1904	

Liczba porządkowa	Nazwa gminy	Wypłacono gminom po koniec roku 1892		Wypłacone raty pożyczek po koniec roku 1892		Wysokość rocznych rat		Ostatnia rata przypada	Uwaga
		N. pożyczek	Złote w. a.	zł.	ct.	zł.	ct.		
14	Sanok . . .	4-a	30.000	—	—	—	—	1/7 1904	Spłata od 1/1 1893 po 2.500 zł. rocznie.
15	Stanisławów .	1-a	60.000	30.000	–	5.000		1/7 1898	
		2-a	40.000	9.996		3.332	—	1/7 1901	
16	Stryj . . .	1-a	22.000	5 499	98	1.833	32	1/7 1901	
		2-a	25.000	—	—	—	—	1/7 1904	Spłata od 1/1 1893 rocznie po } 2.083 zł. 32 ct.
		3-a	14.000	—	—	—	—	1/7 1904	} 1.168 „ — „
17	Tarnopol . .	1-a	25.000	6.246	—	2.082	—	1/7 1901	
		2-a	50.000	4.166	—	4.166	—	1/7 1903	
18	Trembowla .	1-a	160 000	34.000	—	7.000	—	1/7 1910	LW. 26.777/92 skonwertowane do zwrotu w 20 latach od r. 1891 począwszy.
19	Złoczów . .	1-a	6.000	5.250	—	500	—	1/1 1894	
		2-a	25.000	2.098	—	2.082	—	1/7 1903	
20	Żółkiew . .	1-a	30 000	1.506	25	1.500	—	1/7 1911	Spłata od 1/1 1894 po 3.000 zł. rocznie. } Rozłożono na lat 20 LW. 26.466/92.
		2-a	60.000			—	—	1/7 1913	
	Razem . .		1,409.700	340.265	22	86.907	94		

Raty płatne od I. stycznia 1893.

Jarosław	1.250 zł. — ct.
Jaworów	900 „ — „
Przemyśl	4.500 „ — „
Rzeszów	1.418 „ — „
Sanok	2,500 „ — „
Stryj	2.083 „ 32 „
	1.168 „ — „
	Razem 13 819 zł. 32 ct.

Zatem wysokość rocznych rat na rok 1893 wynosi

	86.907 zł. 94 ct.
	13.819 „ 32 „
Razem	100.727 zł. 26 ct.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Do L. S. 521/93.

Aleg. 193.

Sprawozdanie

komisyi kolejowej w przedmiocie ustawy o kolejach lokalnych.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie popierania kolei lokalnych przez kraj, uchwałą Wys. Sejmu z dnia 26. kwietnia 1893 komisyi kolejowej do zbadania i sprawozdania przekazane i załączone doń alegata, wyczerpująco przedstawiają przebieg tych wszystkich czynności które Wydział krajowy w wykonaniu uchwały Wys. Sejmu z 29. Listopada 1890 przeprowadził aż do tej chwili, w której Wys. Sejmowi projekt ustawy krajowej o popieraniu niższorzędnych kolei żelaznych przedstawia.

W przekonaniu, że dobre i dostateczne środki komunikacyi są jednym z głównych czynników rozwoju ekonomicznego kraju, Wysoki Sejm i Wydział krajowy od chwili wprowadzenia samorządu a względnie od czasu objęcia spraw komunikacyi w zarząd kraju w roku 1868, na podniesienie środków komunikacyjnych zawsze szczególną zwracał uwagę.

Smutny był stan komunikacyi w Galicyi w roku 1868, tem smutniejszy, że inne kraje koronne już, jak na ten czas, dostatecznemi a przeważnie ze środków państwowych powstałemi drogami były zaopatrzone.

W Galicyi istniały w roku 1868 tylko dwie główne drogi eraryalne przerzynające kraj od zachodu ku wschodowi, trakt wiedeński i podkarpacki z pewnemi nielicznemi odnogami na północ i południe a oprócz tego tak zwane drogi cyrkularne (Kreisstrassen) budowane kosztem okolicznych mieszkańców, przyjęte w roku 1868 w poczet dróg krajowych, które licho budowane i utrzymywane, z powodu koniecznej rekonstrukcyi były raczej ciężarem funduszu krajowego niż stosunkom miejscowym odpowiednim środkiem komunikacyi.

Dzięki wielkim wysileniom kraju udało się w komunikacyi krajowej ład zaprowadzić. Od roku 1868 aż do dnia dzisiejszego wydał kraj na budowę, przebudowanie i utrzymanie dróg krajowych, na zarząd i na zasiłki dla dróg powiatowych i gminnych po odtrąceniu wszystkich dochodów z myt i t. p. 15,620.908 zł. nie licząc wartości prestacyi dla dróg gminnych i dodatków powiatowych.

Pod względem zaś kolei, to gdy inne kraje, jak Austrya, Czechy, Morawa już w r. 1868 do ówczesnych stosunków handlowych i ekonomicznych zastosowanemi liniami kolejowemi były zaopatrzone, w Galicyi istniała tylko część linii kolei Karola Ludwika, z Krakowa do Przemyśla. I późniejsze lata nie poprawiły tego stanu. Dokończono wprawdzie linie ze

Lwowa do Podwołoczysk i Czerniowiec, zbudowano dwie linie strategiczne Przemyśl-Łupków i Tarnów-Leluchów, lecz podczas gdy w innych krajach koronnych rozpostarto gęstą sieć kolejową, jak np. w zachodniej i północnej części Czech, w Austryi niższej i t. p., gdy budowano koleje z najrozmaitszych powodów, gdy koszta budowy bywały przez sposób finansowania nadzwyczaj wysokie a i te często nie wystarczały, Galicya mimo ciągłych i usilnych nalegań i starań ani jednej linii kolejowej, ekonomiczną potrzebą kraju zpowodowanej, osiągnąć nie mogła.

Dopiero po roku 1881 zwrot pomyślny nastąpił. Przedsiębiorstwa kolei Karola Ludwika i Czerniowieckiej zbudowały i dla względów strategicznych i dla podniesienia ruchu na swych liniach, koleje do Bełzca, do Sokala i do Nadbrzezia, a z powodu stosunków politycznych i międzypaństwowych powstały znaczne linie kolei strategicznych, jak kolej transwersalna, kolej ze Stryja do Ławocznego i ze Stanisławowa do Woronianki, jakkolwiek zaprzeczyć się nie da, że linie te, chociaż ze względów strategicznych były budowane, także dla ekonomicznego rozwoju kraju mają niezawodnie pewne znaczenie, i dlatego kraj je z radością powitał, to jednak nie mają one takiego doniosłego znaczenia, jakieby miały, gdyby linie i trasy li tylko z powodów ekonomicznych budowano i wyznaczano. Powołujemy się w tym względzie na słowa JE. Ministra handlu, który broniąc przedłożenia rządowego co do kolei wschodnio-galicyjskich, następujące wyrzekł słowa: „To jest właśnie tych strategicznych linii właściwością, że względy które wywołały ich budowę, także na trasę wpływ mają, i że ta trasa ekonomiczne interesa na boku zostawia a tylko jest nadzieja, że za pomocą kolei lokalnych te ekonomiczne względy przyłączone zostaną do względów ogólno państwowych".

Pierwsza linia kolejowa li tylko ze względów ekonomicznych i na usilne staranie kraju powstać mająca, jest linia kolei wschodnio-galicyjskich, przez radę państwa uchwalona, a Najwyższą sankcyą zatwierdzona. Wdzięczność i uznanie wyraża kraj c. k. Rządowi, że mimo licznych trudności umożliwił przyjście do skutku tej linii zasiłkiem państwowym 10 milionów zł. a. w., — uznanie ciałom ustawodawczym, które uchwalając ustawę, tem samem stwierdziły, że tylko we wzajemnem uznaniu potrzeb ekonomicznych leży rękojmia dobrobytu państwa i kraju.

Galicya posiada obecnie 2600 kilometrów kolei żelaznych pierwszorzędnych (Hauptbahne) zbudowanych jak wyżej powiedziono bądź dla względów strategicznych i politycznych państwa, bądź dla stosunków handlowych z innemi państwami i krajami. Kolei żelaznych zbudowaych li tylko ze względów miejscowych, kolei lokalnych we właściwem słowa znaczeniu, żadnej nasz kraj nie posiada prócz kilku kilometrów do kopalni nafty w Kołomyjskiem, bo nawet kolei tak zwanej podolskiej budować się mającej, chociaż ze względów ekonomicznych powstałej jako kolei lokaną uważać nie można.

A właśnie w naszym kraju potrzeba kolei lokalnych więcej niż gdzie indziej czuć się daje. Należy bowiem istniejące kolei strategiczne uczynić służebnemi interesom gospodarstwa krajowego, należy przy obecnem systemie państwowej administracyi kolejowej (osobliwie w naszym kraju) te koleje państwowe uczynić rentownemi, nie przez podnoszenie taryf przewozowych, gdyż kolej tylko dla przedsiębiorstwa prywatnego może być celem, dla państwa zaś musi być środkiem, lecz rentownemi je uczynić za pomocą zwiększonego ruchu, za pomocą tych żyłek organizmu krajowego, które użyźniają główne arterye. A stać się to może jedynie pod względem dróg przez drogi powiatowe i dojazdy kolejowe, pod względem kolei przez koleje lokalne.

Uznały to i inne kraje koronne, pomimo że główne kole je budowano tam ze względów ekonomicznych i że obok tych głównych kolei już teraz istnieje znaczna ilość kolei czysto lokalnych, i wszelkie wysilenia tych krajów ku temu dążą; uznał to c. i k. Rząd ustawami państwowemi specyalnie dla poparcia budowy kolei lokalnych wnoszonemi, jak ustawa z d. 17. czerwca 1887 Dz. P. P. Nr. 81., której moc obowiązująca gaśnie z końcem bieżącego roku.

Tę potrzebę uznała i Izba deputowanych Rady państwa, uchwalając w ciągu sesyi roku 1893 subwencye dla rozmaitych linii kolei lokalnych, wezwania do Rządu o poparcie licznych linii tego rodzaju, wreszcie uchwalając jednomyślnie następujące rezolucye:

Wzywa się c. i k. Rząd usilnie ażeby:

1. w drodze ustawodawstwa państwowego unormował rozszerzenie i pomnożenie subwencyi i ułatwień dla budowy kolei lokalnych,

2. by użył stosownych kredytów gwoli zabezpieczenia przyjścia do skutku kolei lokalnych potrzebnych (bauwürdigen), by po przeprowadzonem badaniu zdecydował o projektach przedłożonych, i by przez czynny współudział popierał roboty interesentów przy odnośnych kolejach.

3. by wziął pod ścisłą rozwagę systematyczne uzupełnienie sieci kolei lokalnych, i o tem Izbie deputowanych Rady państwa w jesieni bieżącego roku zdał sprawę.

W innych krajach koronnych przyszły do skutku ustawy krajowe co do poparcia przez kraj budowy kolei lokalnych a mianowicie:

w wyższej Austryi ustawa z dnia 14. lutego 1889;

w Styryi ustawa z dnia 11. lutego 1890;

w Czechach ustawa z dnia 17. grudnia 1892;

a że te starania krajów nie zostały bez skutku wynika z następującego wykazu kolei lokalnych Styryjskich od dnia 11. lutego 1890:

Kolej	Długość w kilometrach	Koszt ogólny zł.	Koszt 1 kilometra	Subwencya państwowa akcye pierwszeństwa	Subwencya kraju akcye zakładowe	Interesenci akcye zakładowe	Uwaga
Radkersburg Luttenberg	25.7	850.000	33.100	. . . .	170.000	130 000	
Fürstefeld Hartberg	38.8	1,813,000	46.700	750.000	250 000	188.000	
Pöltsbach Gonobitz	15.0	350.000	23.300	. . . .	. . . .	. . .	zbudowana przez kraj
Wieselsdorf Stein	11.5	270.000	23.500	. . .	. . .	. . .	dto
Kapfenberg Seebach	22.6	700 000	31 000	.	. . . .	. . .	dto
Murthalbahn	75 0	2,340.000	31 200	akcye zakładowe 400 000	akcye pierwszeństwa 1,280 000 ks. Salzburg 80.000	480.000	

Taką to ustawę dla naszego kraju wniósł Wydział krajowy, która jest przedmiotem niniejszego sprawozdania.

Cel tej ustawy jest: obudzić interes powiatów, okolic, grup pojedyńczych przemysłowych lub dospodarskich do budowy kolei lokalnych i wzniecić przekonanie, że w takim razie pod pewnymi warunkami na poparcie kraju liczyć mogą.

Główne zasady ustawy są następujące:

1. Kraj będzie popierał budowę niższorzędnych kolei żalaznych środkami krajowymi, jeżeli potrzeba i użyteczność takich kolei przez Sejm uznaną zostanie.

2. Dla osiągnięcia takiego poparcia jest niezbędnym warunkiem przyczynienie się stron interesowanych do kosztów budowy.

3. Sejm w każdym poszczególnym wypadku orzeka, czy, w jaki sposób i w jakiej mierze tego poparcia udzieli.

4. Sejmowi, względnie Wydziałowi krajowemu waruje się nadzór i ingerencya we wszystkich kolejach lokalnych, które poparcie materyalne od kraju otrzymały.

Wreszcie co do analogii obecnie proponowanej ustawy z innemi podobnemi ustawami nadmieniamy, że istnieje zupełna analogia co do celu, zasad i ustroju ustawodawczego, jednakże zachodzą i zachodzić muszą różnice co do sposobu poparcia przez kraj, mając na względzie rozmaitość stosunków finansowych i ekonomicznych pojedynczych krajów.

Co do pojedynczych paragrafów ustawy komisya kolejowa niektóre zmiany proponuje:

w paragrafie pierwszym lit. C) opuścić słowa „w jakikolwiek inny sposób a w szczególności także".

Sposoby popierania kolei lokalnych wyraża §. 1. taxative jako regułę i orzeka, że te trzy tamże wzmiankowane sposoby jako główne i jak na teraz najodpowiedniejsze uważa.

Pozostawienie eliminowanych wyrazów sprowadziłoby zamęt pojęć i najrozmaitsze tłumaczenia — czego w ustawie unikać należy.

Ażeby jednak Wys. Sejmowi w poszczególnych wypadkach pozostawić możność użycia także innego sposobu poparcia według może wyjątkowych a uwzględnienia godnych stosunków, eliminowane z §. 1. słowa w §. 3. właściwe miejsce znaleść powinny.

Z powodu rozmaitych motorów przy tramwajach, komisya przy exemplifikacyi kolei niższorzędnych w §. 1. po słowie: „tramwajów", wypuszczenie słowa: „parowych" proponuje.

W §. 5. zachodzi omyłka w tłumaczeniu lub druku, gdyż i z natury rzeczy i z analogii z wszystkiemi innemi podobnemi ustawami wynika, że tutaj nie „część akcyj zakładowych", lecz: „część kapitału akcyami zakładowemi pokrytego" rozumianą być powinna i dla tego komisya inną stylizacyę §. 5. zaleca.

Komisya kolejowa proponuje opuszczenie całego §. 8.

Pierwsza część tego paragrafu, orzekająca, że postanowienia ustawy krajowej z dnia 23. stycznia 1891 L. 20 Dz. u. k. mają być zastosowane także do kolei niższorzędnych jest zbyteczna — wynika to bowiem jasno z §. 1. rzeczonej ustawy, zaś druga część proponowanego §. 8. — zwalniająca przedsiębiorstwa kolei lokalnych od obowiązku stosownego utrzymania części drogi przez siebie zajętej, nastręczyłaby osobliwie przy drogach powiatowych i gminnych powodów do licznych skarg i nieporozumień bez znacznej korzyści dla kolei, a z krzywdą dla powiatów i gmin. Zresztą to co Wydział krajowy proponuje może nastąpić n. p. przy drogach powiatowych w drodze obopólnego porozumienia przy rokowaniach i pertraktacyach w każdym szczególnym wypadku.

W §. 10. proponuje komisya dodać między pierwszym a drugim ustępem jeszcze następujący:

Datki na kolej lokalną, do których zobowiążą się powiaty lub gminy, mają być corocznie wstawiane w budżet powiatowy lub gminny.

Paragraf 11. co do treści niezmieniony proponuje komisya w odmiennej stylizacyi.

Jednocześnie i w związku z ustawą proponuje Wydział krajowy szereg uchwał, które komisya kolejowa z małemi zmianami do przyjęcia zaleca.

Roczną dotacyę na cele popierania kolei niższego rzędu w wysokości 300.000 przez 30 lat uważa komisya za odpowiednią. — Sejm styryjski na podobny cel tworzy fundusz 10 milionowy przez krajową pożyczkę kolejową — przeznacza do tego funduszu i inne wpływy i normuje tegoż użytek, trwanie i ewentualne rozwiązanie.

Wydział krajowy proponuje zamiast doraźnego znacznego uposażenia takiego funduszu roczne dotacye, z jednej strony nie obciążające zbytecznie funduszu krajowego, z drugiej strony dostateczne, by zapewnić poważny rozwój kolei lokalnych w kraju. Każdorazową ustawą (§. 2) zawarowana decyzya Wys. Sejmu, opinia zasięgnięta rady kolejowej, ingerencya Wydziału krajowego i kautele w ustawie zawarte, współudział państwa i interesowanych stron w kapitale budowy, są dostateczną gwarancyą, że kraj poprze tylko koleje potrzebne i użyteczne, tak, że nawet obawa zbudowania kolei nie pokrywającej koszta exploatacyi miejsca mieć nie może.

Komisya kolejowa sądzi, że jest koniecznie wskazanem, by te roczne dotacye kraju, i inne wpływy możliwe tworzyły osobny fundusz krajowy, niezależnie od ogólnego funduszu krajowego i w tym celu rezolucye Wys. Sejmowi do przyjęcia zaleca.

Rzeczą będzie Wydziału krajowego w swojem przedłożeniu przedstawić Wysokiemu Sejmowi plan co do zasobów, administracyi, rachunkowości i t. p. tego funduszu.

Gdy bank krajowy także do współdziałania w tej akcyi jest powołany, odpowiednią rezolucyę Wydział krajowy i komisya proponuje.

Nie podlega wątpliwości, że czynności Wydziału krajowego przez inaugurowaną akcyę co do kolei niższorzędnych znacznie powiększonemi zostaną. Z tego zapatrywania się wychodząc i inne kraje koronne w swych ustawach, nie wchodząc w szczegóły postanowiły utworzenie przy Wydziale krajowym biura krajowego kolejowego (Landeseisenbahnamt) — jak §. 9. ustawy styryjskiej.

I Wydział krajowy podobne kiuro kolejowe proponuje. Komisya, uznaje potrzebę utworzenia takiego biura — lecz odmienną od Wydziału krajowego rezolucyę do przyjęcia zaleca, nie radzi bowiem już teraz decydować o organizacyi, liczbie osób i t. p. takiego biura.

To powinno być wynikiem doświadczenia, okazanej potrzeby i dojrzałej rozwagi.

Dlatego komisya ogranicza się tylko na wezwaniu Wydziału krajowego by w stosownym czasie przedłożył Wysobiemu Sejmowi projekt organizacyi takiego biura, tegoż składu i agend w pojedynczych ustępach należycie motywowany. — Nim to jednakże nastąpi, ze względu, że po wejściu w życie ustawy czynność Wydziału krajowego względnie dep. IV. jnż w bieżącym roku znacznie się zwiększy, przeznacza się jako kredyt dodatkowy na rok 1893 ryczałt do wysokości 5.000 zł. — do wyrachowania przy budżecie - i nim stanowczo biuro kolejowe będzie utworzone, ma Wydział krajowy przedkładając budżet, potrzebne z powodu tych czynności na rok budżetowy kwoty w budżet wstawiać.

Potrzebę utworzenia krajowej rady kolejowej komisya uznaje i tak odnośną rezolucyą jak też proponowany przez Wydział krajowy statut organizacyjny takiej rady bez zmiany Wysokiemu Sejmowi do przyjęcia zaleca.

Ustawa państwowa o kolejach lokalnych z 17. czerwca 1887 Dz. u. p. Nr. 81 z dniem 31. grudnia 1893 traci swą moc obowiązującą i w najbliższej sesyi rady państwa nowa ustawa ma być uchwaloną.

Ażeby ta ustawa odpowiadała tym zamysłom któremi Wysoki Sejm uchwalając ustawę o poparciu kolei lokalnych jest powodowany, potrzebne są w tej państwowej ustawie pewne postanowienia, których w obecnie obowiązującej nie ma, a które są konieczne jeżeli na podstawie ustawy krajowej i w związku z nią powziętych uchwał Wys. Sejmu, wysilenia które kraj dla podniesienia stanu komunikacyi, dla wytworzenia sieci kolei lokalnych czynić zamierza nie mają się stać bezskutecznemi.

W tym celu Wydział krajowy wniósł rezolucyę zawierającą szereg odmian pożądanych w uchwalić się mającej państwowej ustawie.

Komisya kolejowa przyjmuje te rezolucye w całości jako przyszłą dyrektywę dla krajowych członków Rady państwa i takową Wys. Sejmowi z małemi odmianami w art. V. lit. e. i w artykule VI. do uchwały proponuje.

W artykule V. lit. e) słusznem jest, w razie gdyby to było przez c. k. Rząd wymaganem, ograniczyć to zniesienie opłat stemplowych w tym kierunku, by przynajmniej ono tak długo trwało, póki własne dochody kolejowe nie wystarczą na oprocentowanie i umorzenie kapitału zakładowego.

W artykule VI. ustępie drugim wypowiedziana jest zasada, że dążyć należy do tego by koleje lokalne nie były pociągane do kosztów nowych budowli i do przebudowań na stacyach złączenia, przeznaczonych do wspólnego z główną koleją użytku.

Zaprzeczyć się nie da, że mogą zajść wypadki, że te koszta nowych budowli i przebudowań będą tak wysokie, iż niepozostawałyby w żadnym stosunku z dochodami, jakieby kolej lokalna przysparzała głównej kolei. Komisya jednakże nie zmienia w tym względzie propozycyi Wydziału krajowego, pozostawiając osądzenie tej okoliczności członkom krajowym Rady Państwa tem bardziej, że w poszczególnych wypadkach pewne ograniczenie w tym względzie bądź przy wydaniu koncesyi bądź przy kolejach lokalnych, przez Państwo subwencyonowanych, przy wymiarze tej państwowej subwencyi nastąpić może.

Co do ustępu 3. i 4. art, VI. komisya zauważa, że z powodu ułatwień w tych ustępach zawartych nie należy na główne koleje państwowe lub prywatne nakładać obowiązku zwiększenia taboru, materyałów, inwentarza, rozszerzenia warstatów i t. p.

W ustępie 5. proponuje komisya wstawić słowa: „i oddana“ — co jest słusznem i w interesie kolei lokalnych.

Z tych wszystkich tu przytoczonych wywodów komisya kolejowa wnosi:

I.

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony ·/. projekt ustawy o popieraniu kolei żelaznych niższorzędowych.

II.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Upoważnia się Wydział krajowy do wstawiania w preliminarz funduszu krajowego na cele popierania kolei niższego rzędu w myśl powyższej ustawy, rocznej dotacyi w kwocie 300.000 zł. w. a. przez lat 30 począwszy od r. 1894.

2. Poleca się Wydziałowi krajowemu, by po zasięgnięciu zdania Rady nadzorczej Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem i porozumieniu się z c. k. Rządem, przedłożył Sejmowi projekt zmiany statutu Banku krajowego, upoważniającej Bank rzeczony do pośredniczenia w dostarczaniu kapitałów potrzebnych na cele popierania kolei niższego rzędu przez kraj. w myśl §. 11. ustawy ad I uchwalonej.

III.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Upoważnia się Wydział krajowy do utworzenia krajowej Rady kolejowej jako organu doradczego Wydziału krajowego na podstawie załączonego ·/. statutu organizacyjnego.

2. Poleca się Wydziałowi krajowemu, by w stosownym czasie w celu zaprowadzenia krajowego biura kolejowego przy Wydziale krajowym przedłożył Sejmowi projekt składu, organizacyi i zakresu działania krajowego biura kolejowego.

Jeżeli z powodu wejścia w życie ustawy o popieraniu przez kraj kolei niższorzędnych czynności Wydziału względnie Dep. IV. już w roku bieżącym zwiększą się o tyle, że załatwieniu tych czynności obecnie do dyspozycyi będące siły Wydziału kraj nie podołają udziela się Wydziałowi krajowemu dodatkowy kredyt aż do wysokości 5.000 zł. na rok 1893 — w celu przyjęcia potrzebnych sił.

IV.

Wysoki Sejm raczy uchwalić następującą rezolucyę:

Wzywa się c. k. Rząd aby wziął pod rozwagę rewizyę ustawy o kolejach lokalnych z dnia 17. czerwca 1887 (dz. u. p. Nr. 81) tudzież rozporządzeń ministeryalnych dotyczących wygotowania projektów kolei lokalnych i w związku z tem będącego postępowania władz, a to w tym kierunku, aby systematyczne i skuteczne popieranie finansowe kolei lokalnych przez państwo w drodze administracyjnej było umożliwione, a procedura odnośna do urzeczywistnienia projektowanych kolei lokalnych została ile możności uproszczoną i skróconą.

W szczególności wzywa się c. k. Rząd, by w bieżącym roku przedłożył Radzie państwa projekt ustawy zmieniającej postanowienia ustawy o kolejach lokalnych z dnia 17. czerwca 1887 w którymby uwzględniono następujące żądania odnoszące się do wymienionych poniżej artykułów tejże ustawy:

1. Do artykułu II.

Przedsiębiorstwa kolei lokalnych powinny być w drodze administracyjnej nietylko zwolnione od obowiązku przewożenia poczty bezpłatnie, lub za opłatą zniżoną, ale nadto oszczędności administracyi pocztowej wynikające dla niej skutkiem transportu koleją, które ewentualnie miałyby być skapitalizowane, winny być przez Państwo na rzecz tychże kolei przekazane tak, jak to ma miejsce w Węgrzech.

2. Do artykułu III.

Rząd powinien być upoważniony do umieszczenia w przepisach taryfowych dla kolei lokalnych, takich ułatwień i uproszczeń procedury, które umożliwiłyby szybkie stósowanie taryf do zmiennych konjunktur handlu.

3. Do artykułu V. lit. a).

Ze względu na to, że rachunki budowy i wykupna gruntów nie mogą być ukończone w ciągu pierwszego roku eksploatacyi, powinno być zwolnienie od stempla i należytości od kontraktów, wpłat, dokumentów, wpisów księgowych i innych urzędowych pertraktacyi odnoszących się do nabycia gruntów, budowy i wyposażenia kolei, przyznane kolejom lokalnym aż po koniec drugiego roku eksploatacyi kolei.

4. Do artykułu V. lit. e).

Opłata 3%-wej należytości stemplowej od biletów jazdy powinna być przy kolejach lokalnych przynajmniej na tak długo zniesioną, póki własne dochody kolei nie wystarczą na oprocentowanie i amortyzacyę kapitału zakładowego.

5. Do artykułu VI.

Koleje lokalne powinny być przy objęciu ich eksploatacyi przez Zarząd państwowy lub Zarząd kolei gwarantowanej przez państwo, zwolnione od wszelkiego przyczyniania się do kosztów zarządu centralnego.

Pomienionych kolei lokalnych nie należy pociągać do przyczyniania się do kosztów budowli nowych i przebudowań na stacyach złączenia, przeznaczonych do wspólnego z główną koleją użytku.

Zarządy kolei państwowych i kolei przez państwo gwarantowanych, ruch na kolei lokalnej prowadzące, winny odstępywać kolejom lokalnym, na ich żądanie, za zwrotem jedynie własnych kosztów, taboru potrzebnego do budowy i eksploatacyi, materyałów użytkowych, jakoteż przedmiotów inwentarza, a nadto winny wykonywać dla nich za zwrotem własnych kosztów wszelkie naprawy w swoich warsztatach, tudzież użyczać im personalu potrzebnego do służby eksploatacyi za wynagrodzeniem zwyczajnych poborów tegoż personalu.

Ewentualne przeładowanie towarów z kolei lokalnej na stacyach złączenia powinno być uskutecznionem przez kolej główną bezpłatnie.

Byłoby pożądanem, by kwestya przyczyniania się kolei głównej do kosztów kolei lokalnej była w ten sposób rozwiązaną, iżby kolej główna płaciła kolei lokalnej pewną oznaczoną premię za każdą osobę i tonę towaru przyjętą i oddaną od kolei lokalnej do dalszego przewozu.

6. Do artykułu VII.

Celem umożliwienia systematycznego a wydatniejszego uczestnictwa skarbu państwa w popieraniu finansowem kolei lokalnych, byłoby pożądanem wziąć pod rozwagę utworzenie nowego typu państwowych obligów dłużnych, któreby były wypuszczane w miarę potrzeby wyłącznie w celu uzyskania specyalnych funduszów na popieranie budowy kolei lokalnych przez państwo.

Należałoby także upoważnić Rząd do obejmowania eksploatacyi kolei lokalnych na rachunek państwa za oznaczeniem stałej renty dzierżawnej w wypadkach, gdzie według opinii Rządu, lub według wykazów przez Rząd sprawdzonych, przewidywane dochody z eksploatacyi kolei wystarczać będą przynajmniej na pokrycie własnych kosztów eksploatacyi kolei przez państwo, oraz na pokrycie pomienionej renty dzierżawnej.

7. Do artykułu X.

Co do używania dróg państwowych do zakładania kolei żelaznych powinny być przyznane przedsiębiorstwom kolei lokalnych ulgi podobne tym, jakie postanawia się co do dróg nierządowych w §. 8. projektu ustawy o popieraniu niższorzędnych kolei żelaznych przez Sejm krajowy uchwalonego.

8. Do artykułu XI.

Czas trwania mocy obowiązującej państwowej ustawy o kolejach lokalnych należałoby ustanowić na dłuższy przeciąg lat, niż to dotychczas bywało, naprzykład na lat piętnaście.

V.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycya L. 123., 193., 571 — udziela się Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

We Lwowie 7. maja 1893.

Zastępca przewodniczącego:
J. Męciński.

Sprawozdawca:
Ap. Jaworski.

Alegat A.

USTAWA

z dnia .... dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o popieraniu niższorzędnych kolei żelaznych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

§. 1.

Kraj popiera w miarę możności budowę niższorzędnych kolei żelaznych (kolei lokalnych, podrzędnych, wicynalnych, tramwajów *parowych* i t. p.), przeznaczonych do publicznego ruchu, użytecznych i potrzebnych ze względu na interesa kraju:

a) przez udzielanie oprocentowanych pożyczek;

b) przez objęcie na kraj akcyi przedsiębiorstwa kolejowego;

c) *w jakikolwiek inny sposób, a w szczególności także* przez przeprowadzenie w własnym zarządzie budowy kolei.

§. 2.

Określone w §. 1. poparcie może być udzielone jeżeli:

a) Sejm krajowy stwierdzi uchwałą swą, iż zamierzona budowa kolei jest ze względu na ogólne interesa kraju użyteczną i potrzebną;

b) jeśli czynniki interesowane, to jest: państwo, powiaty, gminy, obszary dworskie i osoby prywatne, lub tylko jeden z tych czynników zapewni w sposób prawomocny pokrycie udziałami swymi co naj-

§. 1.

Kraj popiera w miarę możności budowę niższorzędnych kolei żelaznych (kolei lokalnych, podrzędnych, wicynalnych, tramwajów i t. p.) przeznaczonych do publicznego ruchu, użytecznych i potrzebnych ze względu na interesa kraju:

a) przez udzielanie oprocentowanych pożyczek;

b) przez objęcie na kraj akcyi przedsiębiorstwa kolejowego;

c) przez przeprowadzenie we własnym zarządzie budowy kolei.

§. 2.

Niezmieniony.

mniej $^1/_3$ nominalnej wartości kapitału zakładowego odnośnej kolei, a to bądź á fond perdu, bądź w zamian za objęcie akcyi zakładowych w pełnej ich nominalnej wartości, lub też jeśli w formie prawomocnej zobowiążą się pokrywać co najmniej jedną trzecią raty rocznej potrzebnej na oprocentowanie oraz planem wskazane umorzenie tegoż kapitału zakładowego.

§. 3.

Sejm krajowy określi w każdym szczególnym wypadku sposób, w jaki ma być udzielone budowie kolei niższorzędnej poparcie kraju i oznaczy miarę pieniężnego udziału kraju w przedsiębiorstwie, kierując się przytem zasadą, iż *kraj o tyle* tylko ma się przyczyniać do finansowego poparcia budowy niższorzędnych kolei, o ile będzie potrzeba zapewnienia funduszów na przeprowadzenie takiej budowy kolei, jakiej wymagać będzie regularny ruch, zastósowany do wymogów miejscowych stosunków ekonomicznych.

§. 4.

Kraj może budowę kolei niższorzędnych, w §. 1. określonych, objąć po myśli postanowień niniejszej ustawy w własny zarząd, jeśli wśród zachodzących stosunków budowa w własnym zarządzie kraju okaże się najodpowiedniejszą.

Kraj może przeprowadzić budowę kolei bądź to na podstawie koncesyi budowy i eksploatacyi uzyskanej na ten cel przez Wydział krajowy, bądź też w wykonaniu osobom trzecim udzielonej koncesyi, stosownie do przepisów ustaw obowiązujących o koncesyonowaniu, budowie i eksploatacyi kolei lokalnych.

W takich też warunkach jest kraj uprawnionym objąć za zezwoleniem Rządu w własny zarząd budowę kolei, już przez innych przedsiębiorców na podstawie postanowień niniejszej ustawy podjętą, celem dalszego jej prowadzenia na koszt przedsiębiorców w myśl zawartych z nimi i z gronem interesowanych umów w tej sprawie.

§. 3.

Sejm krajowy określi w każdym szczególnym wypadku, *czy budowie kolei niższorzędnej ma być udzielone poparcie kraju w myśl §. 1. lit. a), b), c), lub w jakikolwiek inny sposób* i oznaczy miarę pieniężnego udziału kraju w przedsiębiorstwie.

Kraj o tyle i t. d. jak w przedłożeniu Wydziału krajowego.

§. 4.

Niezmieniony.

§. 5.

Osobne towarzystwa akcyjne mają być utworzone dla tych kolei niższorzędnych, dla których kapitał budowlany będzie zgromadzony w ten sposób, iż część akcyi zakładowych obejmą interesowani, lub państwo (§ 2).

Siedziba tych towarzystw ma być z reguły w kraju.

Krajowe biuro kolejowe (§. 14.) uprawnione jest do sprawowania agend tych towarzystw, o ileby nie objął tej czynności zarząd kolei państwowych prowadzący ruch na kolei (§. 7.).

§. 5.

Osobne towarzystwa akcyjne mają być utworzone dla tych kolei niższorzędnych, dla których kapitał budowlany będzie zgromadzony w ten sposób, *iż część tego kapitału akcyami zakładowemi przedsiębiorstwa przez interesowanych lub państwo przyjętemi, pokrytą zostanie.*

Siedziba i t. d.

§. 6.

Budowa kolei niższorzędnych, które stosownie do postanowień niniejszej ustawy przyjdą do skutku, winna być przeprowadzona w sposób odpowiadający interesom kraju i przy bezpośredniej ingerencyi Wydziału krajowego; ingerencya ta jednak nie ma uwłaczać prawom państwa do wykonywania nadzoru zawarowanego dla państwa w ustawach, w koncesyi lub z mocy szczególnego zastrzeżenia.

W szczególności rozdawnictwo robót przy budowie i dostaw, które o ile możności przez rozpisanie ofert ma być dokonywane, winno następować za zgodą Wydziału krajowego.

§. 6.

Niezmieniony.

§. 7.

Prowadzenie ruchu (eksploatacya) na takich kolejach może być oddane zarządowi kolei państwowych za zwrotem własnych kosztów ruchu, które ryczałtowo obliczone być mogą.

Oddanie takie nastąpić może jedynie na podstawie umowy o eksploatacyą, zawartej między zarządem kolei państwowych a Wydziałem krajowym, lub między tymże zarządem a zarządem odnośnej kolei niższorzędnej, w tym ostatnim wypadku za zatwierdzeniem umowy przez Wydział krajowy.

Dla każdej kolei powstałej w myśl postanowień niniejszej ustawy winien być prowadzony odrębny rachunek eksploatacyi.

Postanowienie to obowiązuje także co do tych kolei, dla których niezostały utworzone (§. 5.) osobne towarzystwa akcyjne.

§. 7.

Niezmieniony.

§. 8.

Postanowienia ustawy z dnia 23. stycznia 1891 roku (Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 20) o używaniu dróg publicznych nierządowych do budowy kolei żelaznych i prowadzenia na nich ruchu, oraz do innych celów powszechnej użyteczności, stósowane będą do kolei niższorzędnych, które za poparciem kraju w myśl postanowień niniejszej ustawy będą wybudowane, z tą jedynie zmianą, że przedsiębiorstwa takich kolei wolne będą od przewidzianego w §. 5. wyżej powołanej ustawy obowiązku ponoszenia nadwyżki kosztów utrzymania dróg krajowych, powiatowych i gminnych, spowodowanej użyciem tychże dróg, tudzież od obowiązku ponoszenia kosztów zarządzenia osobnych środków, mających na celu zapobieżenie niebezpieczeństwom i przerwom w komunikacyi publicznej na tych drogach.

§. 8.

Odpada.

§. 9.

Akcye pierwszeństwa kolei budowanych na podstawie postanowień niniejszej ustawy dają prawo żądania 4% dywidendy przed akcyami zakładowemi.

Akcye pierwszeństwa i akcye zakładowe, objęte przez kraj w myśl postanowień niniejszej ustawy (§. 1.), nie mogą być pozbywane przed upływem pierwszych dwu lat od chwili otwarcia ruchu na tej linii kolei, dla której budowy je emitowano.

§. 8. dawniej 9.

Niezmieniony.

§. 10.

Oznaczone rachunkowo kwoty datków, do których płacenia na rzecz kolei niższorzędnych, budowanych w zarządzie kraju, zobowiązały się strony interesowane (§. 2.), winny być w ciągu miesięcy sześciu po upływie roku budżetowego do kasy Wydziału krajowego wpłacone, z zastrzeżeniem późniejszego sprostowania różnic, jakieby się mogły okazać przy szczegółowem zbadaniu rachunków przez zarząd państwowy.

Zaległe datki stron będą na żądanie Wydziału krajowego ściągane od powiatów, gmin i jednostek interesowanych w drodze egzekucyi politycznej.

§. 9. dawniej 10.

Oznaczone rachunkowo kwoty datków, do których płacenia na rzecz kolei niższorzędnych, budowanych w zarządzie kraju, zobowiązały się strony interesowane (§. 2.), winny być w ciągu miesięcy sześciu po upływie roku budżetowego do kasy Wydziału krajowego wpłacone, z zastrzeżeniem późniejszego sprostowania różnic, jakieby się mogły okazać przy szczegółowem zbadaniu rachunków przez zarząd państwowy.

Datki na kolej lokalną do których zobowiążą się powiaty lub gminy, mają być corocznie wstawiane w budżet powiatowy lub gminny.

Zaległe datki stron będą na żądanie Wy-

§. 11.

Bank krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem jest w zasadzie powołanym do pośredniczenia w dostarczaniu funduszów do popierania budowy kolei lokalnych, bądź to w formie subwencyonowania budowy przez kraj (§. 1), bądź w formie prowadzenia budowy w własnym zarządzie kraju (§. 4.).

Finansowe to pośrednictwo Banku krajowego polegać ma na skapitalizowaniu potrzebnych do podjęcia budowy kolei rat rocznych subwencyi krajowej.

Rzeczone raty roczne będą wstawiane w preliminarz budżetu krajowego, który obejmować będzie także odpowiednie dla nich pokrycie.

§. 12.

Sejm krajowy stanowi:

1) o budowie kolei, które w myśl niniejszej ustawy mają być wykonane;

2) o sprzedaży lub wydzierżawieniu kolei, w myśl niniejszej ustawy przez kraj zbudowanych;

3) o bliższych szczegółach dostarczenia funduszów na koleje, które mają być przez kraj budowane (§§. 4. i 11.);

4) o rodzaju i wysokości poparcia finansowego, które ma być udzielone poszczególnym przedsiębiorstwom kolejowym z funduszu krajowego.

§. 13.

Do Wydziału krajowego należy w ogóle przygotowanie i przedłożenie wniosków w sprawach podlegających według §. 12 uchwałom i decyzyi Sejmu krajowego, jakoteż wykonanie uchwał powziętych w tej mierze przez Sejm krajowy.

W szczególności jest zadaniem Wydziału krajowego badać przedłożone projekty, wdrażać i przeprowadzać dochodzenia przygotowawcze, pertraktacye i narady, w celu zapewnienia funduszu krajowego ściągane od powiatów, gmin i jednostek interesowanych w drodze egzekucyi politycznej.

§. 10. dawniej 11.

Subwencya krajowa przyznana przez Sejm krajowy na budowę kolei, będzie w ratach rocznych wstawianą w preliminarz budżetu krajowego, który obejmować będzie także odpowiednie dla nich pokrycie.

Bank krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem jest w zasadzie powołanym do pośredniczenia w dostarczaniu funduszów potrzebnych do popierania budowy kolei żelaznych.

§. 11. dawniej 12.

Niezmieniony.

§. 12. dawniej 13.

Niezmieniony.

nia budowy kolei żelaznych w myśl niniejszej ustawy; zawierać wstępne umowy z interesowanymi, z przedsiębiorcami zarządami kolejowymi, przeprowadzać potrzebne rokowania z administracyą państwową; uzyskiwać koncesye ostateczne na budowę kolei, które mają być na mocy uchwał Sejmu wykonane w zarządzie kraju; zawierać kontrakty budowy i dostaw dla kolei mających być przez kraj budowanemi; zawierać kontrakty eksploatacyi, nadzorować budowę i eksploatacyę kolei, sprawdzać rachunki eksploatacyi oraz dochodów, jakoteż przeprowadzać potrzebne transakcye finansowe stosownie do niniejszaj ustawy i uchwał Sejmu krajowego.

Wydział krajowy może także na prośbę interesowanych sporządzać projekty i obliczenia dochodów kolei niższorzędnych, za zwrotem kosztu tych czynności.

§. 14.

§. 13. dawniej 14.

Celem załatwienia spraw techniczno-administracyjnych, tyczących się kolei lokalnych, mających powstać w myśl niniejszej ustawy, a w szczególności celem badania przedkładanych projektów kolejowych ze stanowiska technicznego i komercyalnego, ustanawia się krajowe biuro kolejowe, jako organ wykonawczy Wydziału krajowego (§. 16).

Niezmieniony.

§. 15.

§. 14. dawniej 15.

Celem rozpatrywania projektów kolei lokalnych, które mają być popierane w myśl niniejszej ustawy, tudzież celem roztrząsania kwestyi, mogących się wyłonić co do budowy i eksploatacyi tychże kolei, powołuje się do życia krajową Radę kolejową.

Niezmieniony.

§. 16.

§. 15. dawniej 16.

Skład, organizacyę i zakres działania krajowego biura kolejowego (§. 14.), tudzież krajowej Rady kolejowej (§. 15.), ustanowi Sejm krajowy na wniosek Wydziału krajowego.

Niezmieniony.

§. 17.

§. 16. dawniej 17.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam moim Ministrom spraw wewnętrznych, skarbu i handlu.

Niezmieniony.

Alegat B.

Statut organizacyjny galicyjskiej krajowej Rady kolejowej.

§. 1. Skład tejże.

Krajowa Rada kolejowa składa się z 14 członków pod przewodnictwem Marszałka krajowego lub zastępcy, wyznaczonego przezeń z grona Członków Wydziału krajowego.

Do krajowej Rady kolejowej powołuje Wydział krajowy na okres trzechletni:

a) 7 członków bezpośrednio według własnego uznania;

b) 7 członków za pośrednictwem następujących korporacyj: jednego członka na propozycyę Izby handlowo-przemysłowej we Lwowie, jednego członka na propozycyę Izby handlowo-przemysłowej w Krakowie, jednego członka na propozycyę Izby handlowo-przemysłowej w Brodach, jednego członka na propozycyę c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego we Lwowie, jednego członka na propozycyę c. k. Towarzystwa rolniczego w Krakowie, jednego członka na propozycyę Towarzystwa leśnego galicyjskiego we Lwowie i jednego członka na propozycyę Towarzystwa naftowego w Gorlicach.

Po upływie trzechlecia ci sami członkowie mogą być ponownie powołani.

§. 2. Miejsca wakujące.

Miejsca, któreby się opróżniły w krajowej Radzie kolejowej przed upływem trzechlecia jej czynności, obsadza Wydział krajowy stosownie do postanowień §. 1.

§. 3. Ściślejszy Komitet doradczy.

Wydział krajowy wyznacza z grona krajowej Rady kolejowej trzech członków i dwóch zastępców, którzy przez czas trwania czynności Rady kolejowej, tworzą ściślejszy komitet doradczy Szefa departamentu IV. Wydziału krajowego w zakresie spraw kolejowych.

§. 4. Posiedzenia krajowej Rady kolejowej.

Krajowa Rada kolejowa zbiera się na wezwanie Wydziału krajowego stosownie do zachodzącej potrzeby, nie mniej jednakowoż, niż dwa razy do roku.

Wszyscy członkowie Wydziału krajowego mają prawo uczestniczyć w posiedzeniach i obradach, tudzież każdego czasu głos zabierać, w głosowaniu wszakże nie biorą udziału.

Referent techniczny i referent administracyjny krajowego Biura kolejowego uczestniczą w posiedzeniach jako organa fachowe Wydziału krajowego.

W posiedzeniu krajowej Rady kolejowej, na wezwanie przewodniczącego, mogą wziąć także udział inne organa krajowe, tudzież znawcy z po za administracyi Wydziału krajowego.

§. 5. Obowiązki i prawa Członków krajowej Rady kolejowej.

Członkowie krajowej Rady kolejowej składają przyrzeczenie, o ile nie są urzędnikami krajowymi lub państwowymi.

Ich czynności są honorowe i żadne wynagrodzenie nie jest z niemi połączone.

Członkom zamiejscowym przysługują dyety (w stosunku 5 zł. dziennie) oraz zwrot kosztów podróży.

§. 6. Zakres działania krajowej Rady kolejowej.

Krajowa Rada kolejowa objawia swoją opinię na wyraźne żądanie Wydziału krajowego: w sprawach wykonania uchwał powziętych przez Sejm krajowy w myśl ustawy o kolejach lokalnych jakoteż w kwestyach kolejowych w ogóle.

Protokoły swych posiedzeń składa krajowa Rada kolejowa Wydziałowi krajowemu.

§. 7. Wydawanie opinii przez krajową Radę kolejową.

Krajowa Rada kolejowa wydaje swą opinię na podstawie uchwał powziętych większością głosów.

Do ważności uchwał potrzebną jest obecność przynajmniej ośmiu członków prócz przewodniczącego.

W razie równości głosów rozstrzyga przewodniczący.

Na żądanie głosujących, zapatrywania odmienne wpisane być mają do protokołu posiedzenia.

Szefowi Departamentu IV. Wydziału krajowego przysługuje prawo podania swego zapatrywania do protokołu, ile razy takowe różni się od opinii krajowej Rady kolejowej.

§. 8. Zakres działania ściślejszego Komitetu doradczego.

Członkowie ściślejszego komitetu doradczego, względnie ich zastępcy, schodzą się w biurze departamentu IV. Wydziału krajowego na każde wezwanie Szefa tegoż Departamentu, celem zaznajomienia się z przebiegiem ważniejszych spraw kolejowych, omówienia tychże, tudzież doradczego uczestniczenia w przygotowaniu wniosków podlegających decyzyi Wydziału krajowego, lub opinii krajowej Rady kolejowej.

§. 9. Regulamin krajowej Rady kolejowej.

Regulamin dla krajowej Rady kolejowej wyda Wydział krajowy.

Z. I. Związkowej drukarni we Lwowie.

L. S. 916/93.

Aleg. 194.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z dnia 21. kwietnia 1893 l. 16.028 w przedmiocie projektu ustawy uzupełniającej postanowienia ustawy krajowej z dnia 20. Marca 1874 Nr. 29 dz. u. kr. o założeniu i wewnętrznem urządzeniu ksiąg hipotecznych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 2. maja b. r. przekazał nam Wysoki Sejm do załatwienia sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 21. Kwietnia b. r. l. 16.028 z ponownym a właściwie już po raz trzeci wniesionym projektem ustawy na wstępie wyrażonej.

Projekt ten nie różni się wcale niczem od projektu jaki Komisya prawnicza w Marcu 1892. r. Wysokiemu Sejmowi przedłożyła, który jednak uchwałą z dnia 18. Marca 1892. r. zwrócony został Komisyi z poleceniem wzięcia pod rozwagę, jaki wpływ projektowana ustawa wywrzeć może na prawo wyborcze do Rad powiatowych, Sejmu i Rady państwa i z ewentualnem wezwaniem poczynienia w projekcie tym odpowiednich zmian.

Chodziło bowiem większości sejmowej wówczas o to, że przyjęty w projekcie ustawy census podatkowy w kwocie 100 zł., jakiego c. k. Rząd się domagał (i domaga) jest za wysoki, że przeszkadzać będzie w przyszłości tworzeniu się mniejszych ciał tabularnych opłacających w podatkach realnych rocznie poniżej 100 zł., a powyżej 25 zł., a nadających właścicielom takim prawo głosu wirylnego w kuryi mniejszych posiadłości.

Komisya prawnicza jak wiadomo, przedłożyła w ówczas na tejżesamej kadencyi sejmowej ponownie swój projekt, opuszczając zupełnie ów wymóg opłacania pewnej wysokości podatków realnych i pozostawiła Wydziałowi krajowemu wraz z c. k. Rządem ocenienie, czyli i kiedy z wydzielonego z dóbr tabularnych kompleksu, nowe ciało tabularne utworzonem być może.

W opuszczeniu owego census podatkowego, widziała Komisya możność tworzenia nowych ciał tabularnych o niższym podatku realnym jak 100 zł. w. a. rocznie, co też przy innych danych warunkach istotnie dotąd się praktykuje.

Lecz i ten projekt komisyi nie uzyskał większości głosów Wysokiego Sejmu, a sprawa cała pozostała w zawieszeniu.

Komisya prawnicza mając przed sobą dawny swój projekt, bacząc przedewszystkiem na interes kraju który wymaga, aby ustawa krajowa z dnia 24. Marca 1874. r. Nr. 29 Dz. u. kr. zgoła nic nie postanawiająca w kierunku ewigowania nowych ciał hipotecznych tak w księgach gruntowych jak i tabularnych, tudzież w kierunku wyłączania i przyłączania części składowych jednego do drugiego ciała hipotecznego w obec coraz bardziej wzmagającego się ruchu w transakcyach gruntowych i parcelacyi na szeroki rozmiar, przed wprowa-

dzeniem w życie w kraju naszym ustawy komasacyjnej, stanowczo uzupełnioną i uregulowaną została — licząc się z jednej strony z większością Wysokiego Sejmu, której zależy na możności tworzenia mniejszych ciał tabularnych o niższym podatku jak 100 zł. rocznie, z drugiej zaś strony nie mogąc iść wbrew wyrażonej decyzyi c. k. Rządu, który ponownie i stanowczo na wypadek przyjęcia w ustawie census podatkowego, takowy jako minimum na 100 zł. oznacza, — postanowiła iść niejako drogą pośrednią, to jest uczynić utworzenie nowego ciała tabularnego wprost zawisłem od przedłożenia zezwolenia Wydziału krajowego i i c. k. Namiestnictwa.

W tym kierunku więc Komisya postanowiła iść przeciw wnioskowi Wydziału krajowego, który w przedłożonym ponownie projekcie census podatkowym w wysokości 100 zł. przyjmuje.

Jakkolwiek zaprzeczyć się nie da, że leżałoby w interesie stron, a właściwie nowonabywcy widzieć naprzód, czyli uzyska konsens na utworzenie nowego ciała tabularnego z zakupionego kompleksu i że przeto przyjęcie w ustawie podstawy podatkowej byłoby wskazanem, jakkolwiek też prawdą jest, że każda ustawa winna być jasną i nie rodzić wątpliwości w interpretacyi i wykonaniu — to jednakowoż jak skoro utworzenie nowego ciała tabularnego czynimy zawisłem od zezwolenia c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego, to już temsamem jasność i pewność jest mocno zachwianą, a to bez względu na to czyli podstawą podatkową (cusus) w ustawie zamieścimy lub nie. Nie jest bowiem wcale wykluczonem, że bądź Wydział krajowy, bądź c. k. Namiestnictwo z pewnych w danych wypadkach na jaw wyjść mogących przyczyn, mimo wykazanej wysokości opłacanych podatków nawet wyżej 100 zł., zezwolenia na utworzenie nowego ciała tabularnego odmówi, w którym to wypadku nabywca znalazłby się istotnie w krytycznem położeniu.

Nie zamieszczając zaś wprojektowanej ustawie wedle żadnego census podatkowego, pozostawia się samemu nabywcy ocenienie czyli nabyty kompleks kwalifikuje się tak pod względem obszaru, położenia, jakoteż wysokości opłacanych podatków realnych do utworzenia ciała tabularnego i pozostawia się mu możność starania się o to nawet w wypadkach, gdzie podatek jest niższym jak 100 złr., a są w kraju naszym bardzo liczne wypadki, w szczególe w okolicach górskich o niskim dochodzie gruntowym, że obszary 200 i 300 morgowe w podatkach realnych znacznie mniej jak 100 złr. w. a. rocznie opłacają, w których to wypadkach władze krajowe na utworzenie nowego ciała tabularnego — tak jak dotąd — zapewne i w przyszłości się zgodzą. Taki nabywca uzyskawszy zezwolenie na utworzenie nowego ciała tabularnego nabyłby tym sposobem głos wirylny w kuryi mniejszej posiadłości, o co też większości sejmowej właśnie chodziło.

W każdym razie bardzo cenną ochronę nabytego prawa własności ma nabywca w postanowieniu ustępu 3-go §. 1. projektowanej ustawy, mogąc po uzyskaniu wpisu w księdze gruntowej na zasadzie uzyskanego zezwolenia, przenieść ciało hipoteczne do ksiąg tabularnych w zakresie jednego roku od daty kontraktu licząc.

Wszelkie inne postanowienia projektowanej ustawy przyjęła komisya jako swoje, — zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego, — a postanowienia te, dawniej już kilkakrotnie omówione, nie wymagają dalszego uzasadnienia.

Alegat. Komisya wnosi przeto załączony ·/. projekt ustawy pod uchwałę Wysokiego Sejmu.

Lwów dnia 9. maja 1893.

Przewodniczący:
Zoll.

Sprawozdawca:
Klemensiewicz.

Ustawa

z dnia . . . . . uzupełniająca postanowienia ustawy krajowej z dnia 20. marca 1874. Nr. 29. dz. u. kr. o założeniu i wewnętrznym urządzeniu ksiąg hipotecznych dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam:

§. 1.

Dla części składowych, wydzielonych z posiadłości tabularnej, może być osobny wykaz hipoteczny utworzony w księgach tabularnych, jeżeli strona w odnośnem podaniu tabularnem przedłoży dowód, że c. k. Namiestnictwo i Wydział krajowy zgadzają się na utworzenie takiego wykazu.

W braku powyższych warunków utworzonem będzie dla takich wydzielonych części składowych nowe ciało hipoteczne w księgach gruntowych dla posiadłości nietabularnych.

Gdyby jednak właściciel takiego nowego ciała w przeciągu jednego roku od daty zawarcia odnośnego kontraktu przedłożył zezwolenie c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego na utworzenie z tychże samych części składowych nowego wykazu tabularnego, natenczas powyższe ciało hipoteczne może być na żądanie właściciela przeniesione do ksiąg hipotecznych tabularnych.

§. 2.

O ile zachodzą warunki przewidziane w §. 5. ust. kraj. z dnia 20. marca 1874 Nr. 29 dz. u. kr., mogą być posiadłości tabularne, lub wydzielone części składowe tychże, na żądanie właściciela wcielane albo do innego wykazu hipotecznego posiadłości tabularnej, objętej tąż samą księgą gruntową, albo do wykazu hipotecznego księgi gruntowej dla posiadłości nietabularnych tejże samej gminy katastralnej, a to z zastosowaniem przepisów ustawy z dnia 6. lutego 1869 Nr. 18 dz. p. p.

Pod tymi samymi warunkami mogą posiadłości nietabularne lub wydzielone z nich części składowe wcielone być do wykazu hipotecznego posiadłości tabularnej, jeżeli będzie wykazanem, iż równocześnie z tem

wcieleniem lub też wcześniej wydzieloną została z tejże posiadłości tabularnej taka część, z którejby roczna należytość w podatkach rządowych realnych nie wynosiła o wiele niższej kwoty od tej, jaka przypada z posiadłości nietabularnej, wcielić się mającej.

Przed zezwoleniem na żądane wcielenie sąd właściwy zasięgnąć ma opinii c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego.

§. 3.

Posiadłości tabularne, które w myśl ustawy krajowej z dnia 21. marca 1888. Nr. 41. Dz. u. kr. wcielone zostaną do związku gminnego, mają być przez właściwe sądy z urzędu wydzielone z ksiąg hipotecznych, przeznaczonych dla posiadłości tabularnych, a przeniesione do ksiąg hipotecznych, obejmujących wykazy posiadłości nietabularnych tej samej gminy katastralnej.

W tym celu zawiadamiać będzie c. k. Namiestnictwo sądy kolegialne o każdem takiem prawomocnem wcieleniu posiadłości tabularnej do związku gminnego.

§. 4.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie zaraz po jej ogłoszeniu.

§. 5.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom spraw wewnętrznych i sprawiedliwości.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie

Aleg. 195.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej ze sprawozdania Wydziału krajowego z wnioskiem na odpisanie gminie m. Bohorodczany zaległości z tytułu prestacyi na płace nauczycieli w kwocie 1609 zł. 35½ ct. w. a.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy w sprawozdaniu powyżej wymienionem wykazał, że gmina powyżej wskazana bez ruiny z powyżej wyszczególnionej należytości uiścić się nie jest w stanie.

Zastrzegając wyjątkowy charakter zwolnień, stawia komisya budżetowa następujący wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Pretensya krajowego funduszu szkolnego do gminy m. Bohorodczany, z tytułu zaległych prestacyi na płace nauczycieli tamtejszej szkoły ludowej, wynoszących po koniec roku 1891 1609 zł. 35½ ct. a. w., uznaje się za umorzoną i zostaje odpisaną.

We Lwowie, dnia 10. maja 1893.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni *w. r.*

Sprawozdawca
Wł. Kozłowski *w. r.*

Aleg. 196.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej ze sprawozdań Wydziału krajowego w sprawie urządzenia wewnętrznego w nowo wybudowanych pawilonach zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie, tudzież rozszerzenia cmentarza przy tym zakładzie.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 8. kwietnia 1892 zezwolił Sejm na wybudowanie dwóch pawilonów przy zakładzie kulparkowskim.

Dnia 6. września 1892 przedłożył Wydział krajowy kesztorys wewnętrznego urządzenia nowo wybudowaoych dwóch pawilonów, obliczając takowe na kwotę 7.000 zł.

Koszta te wydały się komisyi wygórowanemi, stąd też po wysłuchaniu uwag komisyi postanowił Wydział krajowy zasięgnąć ponownie opinii rzeczoznawców i poddał kosztorys ich rewizyi.

Rezultatem rzeczonej pracy było zniżenie pierwotnego kosztorysu do kwoty 5.000 zł., czyli o 2.000 zł. mniej, aniżeli żądał Wydział krajowy w sprawozdaniu z 6. września 1893.

Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 10. lutego 1893 L. W. 5360/93 zawiera dokładne wyszczególnienie urządzenia i szczegółowy wykaz kosztów, na który komisya się powołuje.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

1) Na urządzenie wewnętrzne dwóch nowo wybudowanych pawilonów przy zakładzie dla obłąkanych na Kulparkowie udziela Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt dodatkowy na rok 1893 w wysokości 5.000 zł.

2) Na koszta rozszerzenia i ogrodzenia cmentarza przy powyższym zakładzie udziela Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt dodatkowy na rok 1893 w kwocie 400 zł.

We Lwowie dnia 11. maja 1893.

Zastępca przewodniczącego:

Stanisław Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:

Wł. Kozłowski *w. r.*

Aleg. 197.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej z wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie zrekonstruowania kanału przy krajowym szpitalu powszechnym we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania Wydziału krajowego o potrzebie zrekonstruowania kanału przy krajowym szpitalu powszechnym we Lwowie, Komisya budżetowa, przychylając się do wniosku Wydziału krajowego, uznaje za konieczne usunięcie istniejących obecnie wadliwości w kanałach szpitala lwowskiego przez rekonstrukcyę kanałów szpitalnych – wybetowanie całego dna i zaprowadzenie systemu beczkowego w skrzydle gmachu, zajętem przez Siostry Miłosierdzia i III. Oddział wraz ze stacyą obserwacyjną, ażeby zapobiedz zwilgocaniu murów tej części budynku — a to tem bardziej, że stosunki sanitarne dzielnicy, w której położonym jest szpital powszechny we Lwowie, uważane są za najgorsze z całego miasta, i że może nie bez pewnej racyi opinia publiczna ponawiającą się ciągle epidemią tyfusu w okolicach ulicy Łyczakowskiej. kładzie na karb złej kanalizacyi szpitalu powszechnego;

również Komisya budżetowa, uznając konieczność bardzo dokładnego wykonania projektowanych robót — zgadza się, aby takowe przeprowadzone były w własnym zarządzie Wydziału krajowego, i wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Na pokrycie kosztów rekonstrukcyi i wybetonowania kanałów, tudzież przerobienia wychodków w gmachu szpitala lwowskiego, wstawia się do budżetu na rok 1893. kredyt dodatkowy w wysokości 3.400 zł. w. a.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni *w. r.*

Marchwicki *w. r.*
Sprawozdawca.

Aleg. 198.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie pomocy udzielonej ludności dotkniętej nieurodzajem w r. 1891, z wyznaczonego na ten cel przez Wysoki Sejm kredytu z funduszu krajowego w kwocie 100.000 zł. w. a.

Wysoki Sejmie!

Z powodu klęski nieurodzaju, jaka w roku 1891 dotknęła ludność kraju naszego w ogóle, a w szczególności zachodniej jego części wyznaczył Wysoki Sejm uchwałą z dnia 29. marca 1892 Wydziałowi krajowemu kredyt do 100.000 zł. celem przyjścia w pomoc ludności potrzebującej, upoważniając go do użycia tej kwoty przeważnie na bezprocentowe pożyczki na zasiewy, a wyjątkowo na zapomogi bezzwrotne, albo na dostarczanie zarobku. Z użycia tej kwoty Wydział krajowy przedłożeniem z dnia 16. września 1892 zdaje Wysokiemu Sejmowi sprawę.

Gdy na wezwanie Wysokiego Sejmu c. k. rząd przeznaczył 50.000 zł. na bezzwrotne zapomogi dla mieszkańców Galicyi klęską dotkniętych, Wydział krajowy porozumiewał się z c. k. Namiestnictwem co do sposobu postępowania, a na podstawie relacyj i sprawozdań Wydziałów powiatowych i komitetu Centralnego Towarzystwa rolniczego w Krakowie użył przyzwolonej kwoty w ten sposób, że 24.000 zł. udzielił powiatom tytułem zapomóg bezzwrotnych, a 76.000 tytułem bezprocentowych pożyczek. Między powiatami, które otrzymały zapomogi figurnje powiat Bialski ze znaczniejszą stosunkowo kwotą 7000 zł. Kwota ta udzieloną została z wskutek polecenia Wysokiego Sejmu tytułem zasiłku krajowego na budowę kanału między Macachą, a Sołą tak dla przysporzenia zarobku dotkniętej klęką ludności, jakoteż na cele meljoracyi.

Zauważyć przytem należy, że akcya ratunkowa kraju nie ograniczała się tylko do użycia wyznaczonego w tym celu kredytu 100.000 zł., lecz że Wydział krajowy przyszedł ludności tej w pomoc także dostarczaniem jej sposobności zararobku przy robotach drogowych i meljoracyj, zarządzonych w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem w różnych częściach kraju.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie pomocy udzielonej ludności dotkniętej nienrodzajem w roku 1891 z wyznaczonego na ten cel kredytu z funduszu krajowego w kwocie 100.000 zł.

Lwów, dnia 9. Maja 1893.

Sprawozdawca:
Goldman *w. r.*

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni *w. r.*

L. s. 937/93.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi Wydziału powiatowego Cieszanowskiego, o przyjęcie na fundusz krajowy kwoty 86 zł. 85 ct. jako kosztów utrzymania dla Marcina Stupczyńskiego z Horyńca w miejskim zakładzie dla nieuleczalnych we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Wskutek petycyi Wydziału powiatowego w Cieszanowie, przekazanej uchwałą sejmową z dnia 8. kwietnia 1892 Wydziałowi krajowemu do zbadania i zbania sprawy, Wydział krajowy w przedłożeniu z dnia 10. września 1892, podaje szczegółowo stan poruszonej w petycyi sprawy.

Orzeczeniem prawomocnem Starostwa zobowiązana została gmina Horyniec do zwrotu gminie miasta Lwowa kosztów utrzymania Marcina Stopczyńskiego w miejskim zakładzie dla nieuleczalnych. Zwrot ten wynosił kwotę 115 zł. 81 ct. Na poczet tej należytości spłacono jedną ratę 28 zł. 96 ct., a pozostaje zaległość 86 zł. 85 ct. o których przyjęcie na fundusz krajowy domaga się przytoczona powyżej petycya.

Zdaniem Wydziału krajowego, gmina Horyniec, nie należąc do zamożnych, znajduje się jednak w takich warunkach, że zapłacenie kosztów utrzymania Marcina Stopczyńskiego z funduszów gminy nie może i niepowinna naruszyć równowagi w gospodarstwie gminy, ani też nie może zbytnio obciążyć opodatkowanych mieszkańców tej gminy. Zaległość nie wielka, a w dodatku rozłożona na drobne raty, na co się Magistrać lwowski ponownie, przypuszczać należy, zgodzić zechce, może być z łatwością pokryta z bieżących dochodów gminy.

Gmina posiada własne dochody około 90 zł. rocznie, a gdy siła podatkowa wynosi zwyż 1100 zł., zaś normalne wydatki wynoszą około 207 zł. rocznie, okazuje się, że zwykła potrzeby swoje (prócz szkolnych) pokryć może około 10% dodatkiem do podatków. Na pokrycie potrzeb szkolnych wystarcza nałożenie 15% dodatku, a pokrycie zaległości Magistratowi miasta Lwowa wymagałoby nieznacznego podwyższenia dodatków na dwa lub trzy lata.

Zdaniem Wydziału krajowego, które zdania podziela komisya budżetowa, nie jest to tak wielki ciężar, iżby go gmina nie mogła ponosić bez uszczuplenia majątku zakładowego lub bez narażenia się na ruinę.

Z tych powodów komisya budżetowa, zgodnie w Wydziałem krajowym wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nad petycyą Wydziału powiatowego w Cieszanowie o przyjęcie na fundusz krajown kwoty 86 zł. 85 ct. jako kosztów utrzymania Marcina Stopczyńskiego z Horyńca w miejskim zakładzie dla nieuleczalnych we Lwowie przechodzi się do porządku dziennego.

Lwów, dnia 9. maja 1893.

Zastępca przewodniczącego.

Stanisław Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:

Goldman *w. r.*

Do LW. 22007|93.

Aleg. 200.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi gminy Kryczka w powiecie Bohorodczany o przyjęcie na fundusz krajowy kwoty 705 złr. 80 ct. względnie 724 złr. 96 ct. w. a. należącej się gminie miasta Budapeszt za utrzymanie czworga małoletnich sierot po ś. p. Jerzym Daszkiewiczu.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 5. kwietnia 1892. przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do załatwienia petycyę gminy Kryczka o przyjęcie na fundusz krajowy kwoty 705 złr. 80 ct. należącej się gminie miasta Budapeszt za utrzymanie małoletnich Edwarda, Pauliny, Karoliny i Stefana Daszkiewiczów. W wykonaniu tej uchwały Wydział krajowy składa Wysokiemu Sejmowi następujące sprawozdanie.

Rozporządzeniem z 15. lutego 1890. l. 1709 wezwało c. k. Starostwo w Bohorodczanach gminę Kryczka powiatu Bohorodczany do zwrotu gminie miasta Budapeszt powyższych kosztów utrzymania pomienionych sierot po ś. p. Jerzym Daszkiewiczu, gmina bowiem wydała tymże małoletnim certyfikat przynależności.

Podług przedłożonego c. k. Starostwu w Bohorodczanach pismem Magistratu w Budapeszcie z 30. listopada 1884. l. 36086 rachunku, koszta te wynoszą:

a) za Edwarda Daszkiewicza od 23. marca do 19. kwietnia 1886 . . .	5 złr. 40 ct.
b) za Paulinę Daszkiewicz od 23. marca do 19. kwietnia 1886 i od 14. września 1886. do 30. października 1889	230 złr. 80 ct.
c) za Karolinę Daszkiewicz od 23. marca 1886. do 22. czerwca 1889	210 złr. — „
d) za Stefana Daszkiewicza od 23. marca 1886. do 30. października 1889	259 złr. 60 ct.
Razem	705 złr. 80 ct.

Pismem zaś z 20. grudnia 1890 L. 49832 udzielił Magistrat w Budapeszcie c. k. Starostwu w Bohorodczanach jeszcze dodatkowy wykaz należących się gminie Budapeszt kosztów utrzymania Karoliny Daszkiewicz za czas od 23. czerwca do 17. października 1889 w kwocie 19 złr. 16 ct., o czem jednak gmina Kryczka dotąd powiadomioną nie została, rachunek ten ostatni bowiem udzieliło c. k. Starostwo bezpośrednio Wydziałowi krajowemu w ślad swej odezwy z 28. października 1890,

L. 12770, którą upraszało o przyjęcie na fundusz krajowy wykazanych wyżej kosztów 705 złr. 80 ct.

Należytość przeto gminy Budapeszt wynosi razem 724 złr. 96 ct. w. a.

Gmina Kryczka, jak świadczą budżety za lata 1890 do 1893, inwentarz za rok 1892, tudzież zgodne opinie c. k. Starostwa i Wydziału powiatowego w Bohorodczanach należy, do górskich najuboższych gmin powiatu.

Posiada ona wprawdzie 700 morgów przeważnie pastwisk, które jednak jako dobro gminy nie przynoszą gminie jako takiej żadnego dochodu. Zresztą grunta te, jak to stwierdza c. k. Starostwo w swej powołanej wyżej odezwie z 28. października 1890 L. 12770, położone są w górach i są bardzo liche.

Nadto gmina, jak to również c. k. Starostwo w powyższej odezwie stwierdza, nawiedzoną bywa klęskami elementarnemi i z tego powodu mieszkańcy jej „po największej części tułają się po różnych odległych okolicach, szukając zarobku“.

Majątkiem gminy Kryczka są tylko dwie obligacye długu państwa na ogólną kwotę 400 złr. w. a., od których procenta wynoszą kwotę 16 złr. 80 ct. Jako czynsz zaś z prawa polowania pobiera gmina 1 złr. 50 ct. rocznie.

Cały więc roczny dochód gminy wynosi kwotę 18 złr. 30 ct. w. a.

Dochody te oczywiście nie wystarczają na opędzenie zwykłych potrzeb gminy, na pokrycie więc niedoboru musi gmina nakładać corocznie dodatek do podatków bezpośrednich przypisanych na rok 1893 w kwocie 759 złr. 90 ct.

Dodatki te wynosiły (łącznie z dodatkiem szkolnym):

w roku	1890	45%
„	1891	34%
„	1892	31%
zaś „	1893	40%

W obec takiego ubóstwa i obciążenia gminy Kryczka, zwrot kosztów utrzymania małoletnich sierót po ś. p. Jerzym Daszkiewiczu z funduszów tejże gminy, jest wprost niemożliwy. Sprzedaż bowiem majątku zakładowego gminy, której zresztą dopuścić nie podobna, nie wystarczyłaby nawet na pokrycie tych kosztów a ściągnięcie ich z dodatków gminnych wymagałoby nałożenia osobnych przeszło 95% wynoszących dodatków, czyli razem przeszło 135% dodatków do podatków bezpośrednich, co równałoby się ruinie członków gminy i podkopałoby ich siłę podatkową na czas dłuższy.

Z tych powodów Wydział krajowy zgodnie z wnioskiem Wydziału powiatowego i c. k. Starostwa w Bohorodczanach przedkłada Wysokiemu Sejmowi wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Koszta utrzymania Edwarda, Pauliny, Karoliny i Stefana Daszkiewiczów w kwocie 724 zł. 96 ct. w. a., należącej się gminie miasta Budapeszt od gminy Kryczka, przyjmuje się na fnndusz krajowy.

W tym celu otwiera się Wydziałowi krajowemu dodatkowy kredyt na rok 1893 w kwocie 724 złr. 96 ct. w. a.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów, dnia 9. maja 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko *m. p.*

Sprawozdawca:
Dr. Józef Wereszczyński *m. p.*
Członek Wydziału krajowego.

Aleg. 201.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie projektu do zmian statutu Banku krajowego w celu utworzenia osobnego oddziału dla pożyczek i obligacyj kolejowych.

Wysoki Sejmie!

Powołując się na sprawozdanie swoje z dnia 31. marca 1893, l. 15.929 w przedmiocie popierania kolei lokalnych przez kraj, niemniej na sprawozdanie komisyi kolejowej z dnia 7. maja 1893 l. s. 521 w przedmiocie ustawy o kolejach lokalnych, Wydział krajowy po porozumieniu się z c. k. Rządem zgodnie z uchwałą Rady nadzorczej Banku krajowego z dnia 12. maja 1893 przedkłada Wysokiemu Sejmowi projekt zmian statutu Banku krajowego i uprasza:

I.

Wysoki Sejm raczy uchwalić dołączone ·/. zmiany statutu Banku krajowego.

II.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

A) „Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań Banku krajowego wypływających z wydania obligacyi kolejowych aż do wysokości piętnastu milionów złotych austr. wal. imiennej wartości w ten sposób, iż regularną opłatą procentów i spłatę kapitałów według planu, poręcza w pierwszym rzędzie Bank krajowy wierzytelnościami z pożyczek kolejowych przezeń udzielonych, następnie swym osobnym funduszem rezerwowym dla tychże pożyczek utworzonym, dalej całym innym swoim majątkiem a dopiero w wypadku i o ileby fundusze wyżej wymienione nie pokrywały zobowiązań wynikłych z wydania obligacyi kolejowych, wchodzi w zastosowanie gwarancya kraju.“

B) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu aby się wystarał u c. k. Rządu, iżby w drodze ustawy państwowej przyznane zostały obligacyom kolejowym przez Bank krajowy

wydać się mającym jak najdalej idące ulgi podatkowe, stemplowe i należytościowe a co najmniej takie, jakie obligacyom styryjskiej krajowej pożyczki kolejowej ustawą z 15. czerwca 1890 Nr. 121 Dz. u. p. przyznano a zarazem o wystaranie się u c. k. Rządu, iżby wyżej wymienione obligacye kolejowe mogły być użyte jako lokacye kapitałów fundacyjnych, kapitałów zakładów pod dozorem publicznym zostających, funduszów pupilarnych, fideikomisowych i depozytowych, dalej iżby te obligacye kolejowe służyć mogły według kursu giełdowego jako kaucye w stosunkach służbowych i kontraktowych tudzież jako małżeńskie kaucye wojskowe, kaucye cłowe, jakoteż na lokacyę c. k. pocztowej kasy oszczędności.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 13. maja 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Edward Jędrzejowicz w. r.
członek Wydziału krajowego.

STATUT
BANKU KRAJOWEGO
Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

I. Cel, firma i zakres działania.

§. 1. W myśl uchwały Sejmu krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem z dnia 21. października 1881 ustanawia się w celu podniesienia dobrobytu w kraju, a w szczególności dla popierania rozwoju rolnictwa, przemysłu i handlu, zakład kredytowy pod nazwą: „Bank krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem“ jako samoistną osobę moralną (jurystyczną).

Na założenie tej instytucyi przeznacza Sejm krajowy fundusz w wysokości 1 miliona zł. w. a.

§. 2. Zakład ten ma główną siedzibę we Lwowie.

W pieczęci swej używać ma herbu krajowego z nazwą powyższą w obwódce. Firma Banku krajowego (po polsku: „Bank krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem“; po niemiecku: „Landesbank des Königreiches Galizien und Lodomerien mit dem Grossherzogthume Krakau“; po francusku: „Banque du royaume de Galicie et Lodomérie avec le grand duché de Cracovie“) podpisywaną będzie przez dwóch dyrektorów albo przez jednego dyrektora i jednego prokurzystę.

§. 3. Bank krajowy składa się z *czterech* oddziałów, t. j. działu hipotecznego i działu komunalnego, *dalej z działu dla pożyczek kolejowych* i działu bankowego.

A) Oddział hipoteczny obejmuje udzielanie pożyczek hipotecznych, spłacalnych ratami. Pożyczki te nie mogą być niższe niż 100 zł. i udzielane będą w listach zastawnych, wydawanych do wysokości sumy udzielonych pożyczek hipotecznych.

Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań, wypływających z emisyi listów zastawnych

B) Oddział komunalny obejmuje udzielanie pożyczek gminom i powiatom, spłacalnych ratami. Pożyczki te udzielane będą w obligacyach komunalnych, wydawanych do wysokości udzielanych pożyczek. Wszystkie obligacye komunalne wszelkich emisyj, będące równocześnie w obiegu, nie mogą łącznie przekraczać kwoty 5,000.000 (pięciu milionów) zł. w. a. imiennej wartości.

Uwaga. Zmiany uwidacznia druk kursywą. Ponieważ numeracya rozdziałów i paragrafów zmienioną została, więc cyfry na czele w klamrach podane oznaczają dawne liczby rozdziałów i paragrafów.

Do emisyi obligacyj komunalnych ponad ogólną sumę pięciu milionów zł. w. a. imiennej wartości, potrzebnem jest zezwolenie c. k. Rządu.

Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań, wypływających z wydania obligacyj komunalnych pierwszej i następnych emisyj, aż do wysokości pięciu milionów imiennej wartości, w ten sposób, iż regularną opłatę procentów i spłatę kapitału posiadaczom obligacyj komunalnych, poręcza w pierwszym rzędzie specyalny fundusz rezerwowy, utworzony dla obligacyj komunalnych, następnie Bank krajowy całym swoim majątkiem, a dopiero o ileby fudusze wyżej wymienione nie pokrywały zobowiązań, wynikłych z wydania obligacyj komunalnych, wchodzi w zastosowanie gwarancya kraju.

C) *Oddział kolejowy obejmuje udzielanie spłacalnych ratami pożyczek państwu, krajowi i prywatnym przedsiębiorstwom kolejowym w kraju. Pożyczki te udzielane będą odbiorcom w obligacyach kolejowych, wydawanych do wysokości udzielanych pożyczek. Wszystkie obligacye kolejowe będące równocześnie w obiegu, nie mogą łącznie przekraczać kwoty 15,000.000 zł. austr. wal. imiennej wartości.*

Do emisyi obligacyj kolejowych ponad powyższą sumę potrzebne jest zezwolenie c. k. Rządu.

Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań, wypływających z wydania obligacyj kolejowych, aż do wysokości 15,000.000 imiennej wartości w ten sposób, iż regularną opłatę procentów i spłatę kapitału poręczają w pierwszym rzędzie wierzytelności Banku krajowego pochodzące z pożyczek udzielonych w obligacyach kolejowych, jakoteż nabyte w myśl §. 64 lit. b. walory kolejowe, specyalny fundusz rezerwowy utworzyć się mający dla obligacyj kolejowych (§. 76), następnie cały majątek Banku krajowego (§. 67), i że dopiero wówczas i o tyle, o ileby rzeczone aktywa na pokrycie w mowie będących zobowiązań nie wystarczały, wchodzi w zastosowanie gwarancya kraju.

D) Oddział bankowy obejmuje następujące czynności:

a) nabywanie wierzytelności i ściąganie tychże na własny i obcy rachunek, umawianie się z dłużnikami i wierzycielami o ich spłatę w ratach;

b) nabywanie i sprzedawanie własnych listów zastawnych, obligacyj komunalnych, *kolejowych* i obligacyj krajowych;

c) eskontowanie wylosowanych własnych listów zastawnych, obligacyj komunalnych *i kolejowych*, oraz kuponów od tych listów i obligacyj;

d) udzielanie zaliczek na własne listy zastawne, obligacye komunalne *i kolejowe*, urzędownie na giełdzie notowane listy zastawne innych w kraju istniejących zakładów hipotecznych, na obligacye krajowe i w ogóle na papiery wartościowe, w których kapitały pupilarne lokowane być mogą;

e) eskontowanie weksli, w szczególności weksli przedkładanych przez kasy oszczędności, powiatowe i gminne kasy pożyczkowe, stowarzyszenia zaliczkowe i inne, oparte na ustawie z 9. kwietnia 1873 Dz. ust. p. Nr. 70 jak również przez koła kredytowe — tudzież reeskontowanie weksli;

f) udzielanie pożyczek gminom i powiatom, kasom pożyczkowym gminnym i powiatowym, stowarzyszeniom zaliczkowym i innym opartym na ustawie z dnia 9. kwietnia 1873 Dz. ust. p. Nr. 70, oraz kołom kredytowym na skrypta notaryalne;

g) udzielanie zaliczek na płody rolnicze, górnicze i przemysłowe na podstawie listów składowych (warrants), wystawionych przez zarządy zakładów publicznych, oraz udzielanie pożyczek na zastawy;

h) przyjmowanie gotówki na wkładki oszczędności, asygnaty kasowe i na rachunek bieżący;

i) przyjmowanie depozytów;

k) prowadzenie towarowego interesu komisowego;

l) pośredniczenie w zakładaniu i prowadzeniu przedsiębiorstw rolniczych, przemysłowych i handlowych, oraz udzielanie im pożyczek;

m) udzielanie pożyczek na przedsiębiorstwa melioracyjne, ułatwiaule w drodze kredytu tworzenia się spółek melioracyjnych, a względnie wykonywanie robót melioracyjnych na rachunek osób trzecich.

II. Interesa hipoteczne.

A) Udzielanie pożyczek.

§. 4. Bank krajowy udziela pożyczki:

1. na posiadłości ziemskie w Galicyi i w Wielkiem Księstwie Krakowskiem położone i zapisane w księgach hipotecznych;

2. na zapisane w księgach hipotecznych domy murowane mieszkalne w miejscowościach, podlegających podatkowi domowo-czynszowemu, które oznaczy Wydział krajowy.

§. 5. Bank krajowy udzielać może tylko pożyczki ubezpieczone hipotecznie w ten sposób, żeby udzielona pożyczka z doliczeniem poprzedzających ją na hipotece ciężarów, mieściła się w pierwszej połowie wartości hipoteki, lub też jeżeli wierzyciele hipoteczni złożą oświadczenie, wciągnięte następnie do ksiąg hipotecznych, że odstępują Bankowi pierwszeństwo hipoteczne dla pożyczki zamierzonej i dla praw połączonych z nią podług statutów tak, ażeby pożyczka ubezpieczoną została w pierwszej połowie wartości hipoteki.

§. 6. Domy, na które Bank udziela pożyczki, tudzież budynki gospodarcze, których wartość uwzględniono przy udzielaniu pożyczki na posiadłość ziemską, muszą być w zakładzie przez Wydział krajowy wskazanym w ten sposób od ognia ubezpieczone, żeby suma zabezpieczona bez pozwolenia Banku nie mogła być wypłacona ubezpieczonemu.

§. 7. Bank krajowy ocenia wartość hipoteki, która ma służyć za podstawę pożyczki, z uwzględnieniem stokrotnego podatku gruntowego, katastralnych oszacowań przychodu, kontraktów kupna i dzierżawy, miejscowych cen ziemi, czynszów dzierżawnych, działów familijnych i przeprowadzonych detaksacyj sądowych. Jako wartość domów czynszowych, znajdujących się w dobrym stanie, może Bank krajowy przyjąć najwyżej kwotę wynikłą z obliczenia w ten sposób uskutecznionego, że z przeciętnego dochodu ostatnich sześciu lat, a przy domach w późniejszym czasie zbudowanych, z przeciętnego dochodu rocznego od czasu, jak są zamieszkane, strąconą zostanie jedna trzecia część, a w miarę stosunków miejscowych, więcej, aż do połowy, zaś reszta kapitalizowaną najmniej po pięć od sta. W żadnym jednak razie kwota strącona z dochodu rocznego nie może być mniejszą, niż suma podatkowa wraz z dodatkami, opłacanymi przeciętnie z domu, o który chodzi, w latach wziętych za podstawą przy obliczaniu dochodu.

Jako podstawa ocenienia hipoteki tak co do posiadłości wiejskich jak i miejskich, służyć może także oszacowanie przedsięwzięte na żądanie i koszt proszącego o pożyczkę.

Pożyczki hipoteczne udzielane na podstawie osobnego oszacowania, o ile co do dóbr przenoszą 50.000 zł., a co do domów 25 000 zł., wymagają przyzwolenia Rady nadzorczej.

Prezes Rady nadzorczej, lub wskazany przezeń członek Rady nadzorczej (§. 108 stat.) ma prawo co do wszelkich pożyczek hipotecznych, chociażby takowe nie podlegały zatwierdzeniu Rady nadzorczej, zawiesić uchwałę Dyrekcyi i odesłać sprawę pod rozstrzygnięcie Rady nadzorczej.

Bliższe szczegóły, co do postępowania przy ocenianiu wartości hipotek i udzielaniu pożyczek zawiera regulamin.

§. 8. Bank krajowy może odmówić pożyczki bez podania powodów.

§. 9. Przy nabyciu istniejącej już wierzytelności hipotecznej muszą być zapewnione takie same prawa, jakich zakład wymaga przy każdej pożyczce.

W razie gdyby pierwotny skrypt dłużny temu postanowieniu nie odpowiadał, natenczas ma być uzupełnionym w tej mierze przez dodatkowe oświadczenie właściciela, którego nieruchomość obciążona jest ową wierzytelnością, w razie potrzeby także przez odpowiednie oświadczenie ze strony innych wierzycieli hipotecznych.

§. 10. Mimo wypełnienia wszystkich wskazanych warunków, wypłata pożyczki może być odmówioną:

a) jeżeli od czasu przyznania pożyczki wartość hipoteki tak się zmniejszyła, że nie przedstawia już dostatecznego bezpieczeństwa w myśl statutu (§. 5.);

b) jeżeli proszący o pożyczkę w ciągu dni 30 po uwiadomieniu, że pożyczka przygotowaną jest do wydania, takowej nie podniósł;

c) jeżeli zmarł proszący o pożyczkę;

d) jeżeli otworzono konkurs do jego majątku;

e) jeżeli sądowa licytacya realności ofiarowanej na hipotekę jest w toku.

B) Stosunek dłużnika hipotecznego do zakładu.

§. 11. Dłużnik ma w skrypcie dłużnym poddać się wyraźnie statutom działu hipotecznego Banku krajowego jako obowiązującej dlań normie.

Pod tym warunkiem wchodzą w zastosowanie postanowienia zawarte w tym rozdziale, a obowiązujące dłużnika.

Dłużnik obowiązany jest oznaczone w skrypcie dłużnym raty (obejmujące spłatę prowizyi i kapitału) spłacać w ustanowionych półrocznych terminach z góry, tudzież uiszczać równocześnie dodatek na koszta zarządu. Stopę procentową pożyczek i wysokość dodatku na koszta zarządu ustanowi Wydział krajowy na przedstawienie Dyrekcyi i po wysłuchaniu Rady nadzorczej.

§. 12. Dłużnik może spłacić kapitał pożyczony także przed upływem ustanowionego terminu w całości lub w części, jeżeli kwota kapitału, której spłatę ofiaruje, wynosi jedną lub więcej całych umówionych rat kapitałowych i jeżeli dłużnik rzeczoną kwotę sześć miesięcy pierwej wypowie, albo uiści od niej umówioną prowizyę za czas do upływu tego terminu niedostający. — Wszelkie spłaty kapitału po nad plan umorzenia mogą być uskuteczniane jedynie w jednym z terminów, dla spłaty rat ustanowionych.

§. 13. Prowizya i umówione raty umorzenia mają być zawsze uiszczane w gotówce, w wylosowanych i płatnych już listach zastawnych, lub zapadłych kuponach, wszelkie zaś spłaty kapitału, któreby dłużnik chciał uskutecznić nad plan umorzenia, wolno mu uiścić w listach zastawnych wartości nominalnej lub w gotówce.

§. 14. Dla ulżenia dłużnikom — każdy termin spłaty rat pożyczkowych obejmować będzie dni piętnaście, tak, że dopiero po upływie piętnastego dnia, od nieuiszczonych rat obliczoną będzie prowizya zwłoki, która jedynie w gotówce może być uiszczoną.

§. 15. Bank upoważnionym jest żądać od dłużnika:

a) ażeby wykazał się uiszczeniem opłaty asekuracyjnej od budynków, których wartość została wziętą w rachubę przy wymiarze pożyczki;

b) aby wykazał się uiszczeniem podatków opłaconych z nieruchomości za hipotekę służącej;

c) aby wykazał się uiszczeniem prowizyi od innych kapitałów, ciążących na tej samej hipotece a poprzedzających pożyczkę zaciągniętą w zakładzie.

§. 16. Bank krajowy ma prawo nawet bez porozumienia się z dłużnikiem hipotecznym dopełniać na jego rachunek wypłaty, należnych z dóbr obciążonych pożyczką hipoteczną podatków i innych ciężarów, jak niemniej renty i procentów od kapitału, poprzedzającego na hipotece wierzytelność Banku, oraz premji asekuracyjnej.

Bank krajowy może umówić się z jednym z zakładów asekuracyjnych krajowych o spłatę premji asekuracyjnej z kasy swojej i żądać od dłużnika hipotecznego zwrotu takowej przy spłacie rat amortyzacyjnych pożyczki.

§. 17. Jeżeli dłużnik nie uiści w oznaczonym terminie raty w skrypcie dłużnym ustanowionej, będzie Bank krajowy uprawnionym ściągnąć w drodze egzekucyjnej całą należytość swoją bez poprzedniego wypowiedzenia.

W razie jeżeli hipoteka takiej uległa zmianie, że nie daje już Bankowi krajowemu zabezpieczenia w statucie wymaganego, służy zakładowi prawo wypowiedzenia całej wierzytelności na trzy miesiące bez względu na pierwotnie umówiony termin spłaty.

§. 18. Dłużnik może żądać w każdym czasie pokwitowania na spłaconą dotąd część pożyczki z zezwoleniem na wykreślenie tej spłaconej sumy ze stanu biernego nieruchomości za hipotekę służącej.

§. 19. Jeżeli przynajmniej czwarta część wypożyczonego kapitału spłaconą została, może dłużnik żądać ustanowienia nowego planu amortyzacyjnego dla reszty pożyczki.

§. 20. Celem ściągnięcia zapadłych prowizyj i rat umarzających od pożyczek hipotecznych, może Bank żądać egzekucyi politycznej w myśl ustawy z dnia 21. czerwca 1882 (Dz. ust. p. Nr. 81.) lub egzekucyi sądowej. Inne należytości, które dłużnik hipoteczny zobowiązał się uiścić, może Bank ściągnąć w drodze egzekucyi sądowej.

§. 21. Bankowi krajowemu służy wolność od opłat przy dokumentach, oraz wolność od opłaty stempla od wydawanych listów zastawnych i kuponów w myśl ustawy z dnia 10. lipca 1865 Nr. 55. Dz. p. p. i rozporządzenia Ministerstwa skarbu z dnia 16. stycznia 1866 Nr. 9. Dz. p. p.

Wszelkie inne opłaty stemplowe, lub w innej formie pobierane, jakieby należały skarbowi publicznemu od pożyczki hipotecznej lub połączonych z nią czynności, winien dłużnik ponosić.

C) Listy zastawne.

§. 22. Na podstawie udzielonych w myśl niniejszego statutu pożyczek hipotecznych, Bank krajowy wydawać będzie listy zastawne t. j. dokumenta, zapewniające właścicielom tychże wypłaty procentów i kapitału, pod warunkami, w samych listach zastawnych wyszczególnionymi.

§. 23. Ogólna suma listów zastawnych znajdujących się w obiegu, nie może przekraczać w żadnym razie ogólnej sumy równoczesnych wierzytelności hipotecznych zakładu.

W razie spłaty pożyczek hipotecznych w gotówce przed upływem ustanowionego terminu, winien Bank wycofać z obiegu odpowiadającą spłaconemu kapitałowi ilość listów zastawnych.

§. 24. Wszelkie spłaty pożyczonych kapitałów uiszczane czy to w przepisanych półrocznych ratach, czy też naraz wskutek wypowiedzenia pożyczki, mają wpływać do funduszu umorzenia, który przeznaczony jest wyłącznie na umorzenie listów zastawnych wylosowanych podług wartości nominalnej.

§. 25. Opłata procentów i kapitału poręczona zostaje posiadaczom listów zastawnych wierzytelnościami hipotecznemi Banku krajowego, innemi jego aktywami i funduszem rezerwowym, a w dalszym rzędzie gwarancyą funduszu krajowego w myśl uchwały Sejmu krajowego z dnia 21. października 1881.

W celu zapewnienia prawidłowej wypłaty kuponów i listów zastawnych w każdem półroczu przypadających, Bank krajowy tworzyć będzie specyalną rezerwę:

1. z wpisowego, które każdy zaciągający pożyczkę hipoteczną z Banku krajowego w wysokości $^1/_4$ % imiennej wartości pożyczki przy jej odebraniu uiścić będzie obowiązany;

2. z zysków, jakie Bank osiągać będzie przez wykup z wolnej ręki listów zastawnych do wycofania przeznaczonych;

3. z części nadwyżki dochodów Banku krajowego w §. 101. statutu na fundusz rezerwowy pożyczek hipotecznych przeznaczonej pod warunkami tamże wymienionymi. Rezerwa ta kontrolowaną będzie oddzielnie i oddzielnie wykazywaną w bilansach Banku.

§. 26. Każdy list zastawny ma zawierać;

a) oznaczenie kapitału na który opiewa:

b) stopę procentową i terminy opłaty procentów;

c) walutę, w której kapitał i procenty będą płacone;

d) termin umorzenia kapitału;

e) przyrzeczenie opłaty procentów i kapitału ze strony Banku krajowego;

f) podpis i pieczęć Dyrekcyi;

g) potwierdzenie Rady nadzorczej i ustanowionego komisarza, że list zastawny wydano na podstawie nabytej przez Bank, odpowiadającej statutowi wierzytelności hipotecznej;

h) powołanie się na przysługującą listom zastawnym Banku krajowego gwarancyę funduszu krajowego, wreszcie

i) na odwrotnej stronie paragrafy statutu, odnoszące się do listów zastawnych.

§. 27. Stopa procentowa listów zastawnych zawsze ma być równą stopie procentowej pożyczek, na których podstawie listy zostały wydane.

§. 28. Listy zastawne opiewają na okaziciela i mają przydane: arkusz z półrocznymi kuponami procentowymi i talonem na dalsze kupony.

§. 29. Listy zastawne będą opiewały na 50 zł., 100 zł. lub wyższe, przez 100 podzielne kwoty.

§. 30. Czas obiegu listów zastawnych może być oznaczonym z góry, lub też zależnym od wylosowania.

§. 31. Jeżeli list zastawny ściągnięty zostaje z obiegu, należące doń, a nie zapadłe jeszcze kupony muszą być zwrócone.

W braku tych kuponów potrącona będzie w gotówce ich wartość nominalna, jeżeli amortyzacya w drodze prawnej nie została przeprowadzoną.

§. 32. Zapadłe kupony od listów zastawnych, kwity procentowe i wylosowane listy zastawne będą wypłacane w kasach Banku krajowego i w innych miejscach, które Dyrekcya z uwzględnieniem dogodności interesowanych oznaczy i poda do publicznej wiadomości. — Procenta zapadłe, a nie pobrane w przeciągu lat trzech, równie jak wylosowane listy zastawne niezrealizowane w przeciągu lat 30 od dnia zapadłości, są zadawnione i nie mogą być więcej żądane.

§. 33. Bank uważa posiadacza listu zastawnego i posiadacza kuponu za właścicieli tychże.

Jeżeli kto chce zapewnić sobie pobór procentów od listów zastawnych do niego należących, lub jeśli list zastawny i przychód z niego płynący ma być stale poświęcony na pewien cel, natenczas należy wnieść do Banku pisemną prośbę o winkulowanie.

Przy wypłacie procentu od winkulowanych listów zastawnych, co za kwitami się odbywa, Bank nie jest obowiązany rozpoznawać prawdziwości podpisu i nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w tym względzie.

Wolno jednak właścicielowi listu zastawnego żądać, aby zapłata kapitału przypadadającego na winkulowany list zastawny, wypłata procentów, a w końcu dewinkulacya listu zastawnego nastąpić mogła jedynie za przedłożeniem jego podpisu, notaryalnie lub sądownie legalizowanego.

§. 34. W celu dewinkulowania listów zastawnych, winkulowanych na rzecz gmin, lub innych pod opieką władz zostających korporacyj i zakładów, potrzebnem jest nadto przyzwolenie władzy nadzorczej.

Jeżeli ma nastąpić dewinkulacya listu zastawnego na żądanie innej osoby, a nie tej, którą wymienia zastrzeżenie na liście zastawnym umieszczone, natenczas żądający musi się wykazać dokumetami publicznymi, albo notaryalnie lub sądownie legalizowanymi, że nabył własność listu zastawnego.

§. 35. Listy zastawne Banku krajowego mogą być użyte na lokacyę kapitałów fundacyjnych, kapitałów od Zakładów zostających pod dozorem publicznym, tudzież funduszów pupilarnych fideikomisowych i depozytowych i nareszcie służyć mogą według kursu giełdowego jako kaucye w stosunkach służbowych i kontraktowych, tudzież jako zabezpieczenie wojskowych kaucyi małżeńskich.

III. Pożyczki komunalne.

A) Udzielanie pożyczek.

§. 36. Bank udzielać będzie pożyczki w obligacyach komunalnych gminom i powiatom:

a) na spłatę lzb ułatwienie spłaty wysoko oprocentowanych długów powiatów, gmin i członków gminy;

b) na inwestycye i przedsiębiorstwa produkcyjne, oraz na zakładanie lub zasilanie powiatowych zakładów pożyczkowych;

c) na cele użyteczności publicznej, nie wchodzące w zakres bieżącej gospodarki gminnej.

Przyznanie pożyczki w obligacyach komunalnych, nastąpić może tylko za uchwałą Rady nadzorczej Banku krajowego, powziętą na wniosek Dyrekcyi, a zatwierdzoną przez Wydział krajowy.

Udzielanie pożyczki komunalnej gminom wiejskim, miasteczkom i miastom nieposiadającym osobnych statutów, poprzedzać ma uchwała Rady powiatowej uznającą istotną pożyteczność i potrzebę pożyczki na jeden z celów powyżej wymienionych.

O każdej pożyczce komunalnej, kwotę stu tysięcy (100.000) zł. przenoszącej, tudzież o każdej pożyczce komunalnej, udzielonej gminie lub powiatowi, przedtem już jakąś zaliczką lub pożyczką obciążonym, Wydział krajowy składać będzie Sejmowi szczegółowe sprawozdanie na najbliższej sesyi sejmowej.

B) Stosunek dłużnika do zakładu.

§. 37. (§. 36. A.) Dłużnik ma w skrypcie dłużnym poddać się wyraźnie statutom działu komunalnego Banku krajowego jako obowiązującej go normie.

W myśl powyższego warunku wchodzą w zastosowanie postanowienia zawarte w tym rozdziale, a obowiązujące dłużnika.

Dłużnik obowiązany jest oznaczone w skrypcie dłużnym raty (obejmujące spłatę prowizyi i kapitału) spłacać w ustanowionych półrocznych terminach z góry, tudzież uiszczać równocześnie dodatek na koszta zarządu w wysokości przepisanej dla pożyczek komunalnych.

Przepisy dla udzielania pożyczek komunalnych wyda Wydział krajowy na przedstawienie Dyrekcyi i po wysłuchaniu Rady nadzorczej.

§. 38. (§. 36. B.) Dłużnik może spłacić kapitał pożyczony także przed upływem ustanowionego terminu w całości lub w części, jeżeli kwota kapitału, której spłatę ofiaruje wynosi jedną lub więcej całych umówionych rat kapitałowych i jeżeli dłużnik rzeczoną kwotę sześć miesięcy pierwej wypowie albo uiści od niej omówioną prowizyę za czas do upływu tego terminu nie dostający. Wszelkie spłaty kapitału po nad plan umorzenia mogą być uskuteczniane jedynie w jednym z terminów dla spłaty rat ustanowionych.

§. 39. (§. 36. C) Spłaty rat na kapitał, jakoteż wszelkie spłaty po nad plan dopełniane być mogą albo gotowizną w walucie austryackiej, albo w obligacyach komunalnych, o ile kwota z tego tytułu spłacać się mająca przez sto jest podzielna. Inne spłaty tylko gotowizną w walucie austryackiej dopełniane będą.

§. 40. (§. 36. D.) Przepisy §§. 14. i 19. statutu mają zastosowanie także do pożyczek komunalnych.

§. 41. (§. 36. E) Jeżeli dłużnik nie uiści w oznaczonym terminie raty w skrypcie dłużnym ustanowionej, będzie Bank krajowy uprawniony ściągnąć w drodze egzekucyjnej całą należytość swoją bez poprzedniego wypowiedzenia.

§. 42. (§. 36. F.) Wszelkie opłaty stemplowe lub w innej formie pobierane, jakieby należały się skarbowi publicznemu od pożyczki lub połączonych z nią czynności, winien dłużnik ponosić.

C) Obligacye komunalne.

§. 43. (§. 37.) Na podstawie pożyczek komunalnych, udzielonych powiatom lub gminom, do wysokości tych pożyczek wydawać może Bank krajowy obligacye komunalne.

§. 44. (§. 37. A) Ogólna suma wydawanych obligacyj komunalnych w żadnym razie przekraczać nie może ogólnej sumy równoczesnych wierzytelności Banku krajowego w kapitale z tytułu pożyczek udzielonych powiatom i gminom. Do tej sumy wierzytelności nie mogą być wliczane wierzytelności w kapitale, powstałe z zalegania rat amortyzacyjnych.

W razie spłaty pożyczek komunalnych w gotówce przed upływem ustanowionego terminu, winien Bank wycofać z obiegu odpowiadającą spłaconemu kapitałowi ilość obligacyj komunalnych.

§. 45. (§ 37. B) Wszelkie spłaty pożyczonych kapitałów, uiszczane czy to w przepisanych półrocznych ratach, czy też wskutek częściowej spłaty po nad plan umorzenia, czy wreszcie wskutek wypowiedzenia całej pożyczki, mają wpływać do funduszu umorzenia, który przeznaczony jest wyłącznie na umorzenie obligacyj komunalnych, wylosowanych podług wartości nominalnej.

§. 46. (37. C) Za opłatę procentów i spłatę kapitału obligacyj komunalnych ręczy Bank krajowy przedewszystkiem pożyczkami powiatowemi i gminnemi, dalej specyalnym funduszem rezerwowym i aktywami swojemi, a w dalszym rzędzie wchodzi w zastosowanie gwarancya kraju w myśl §. 3. B) niniejszego statutu.

§. 47. (§. 37. D) Każda obligacya komunalna ma zawierać:

a) Oznaczenie kapitału, na który opiewa;

b) stopę procentową i terminy opłaty procentów;

c) walutę, w której kapitał i procenta będą płacone;

d) termin umorzenia kapitału;

e) przyrzeczenie opłaty procentów i kapitału ze strony Banku krajowego;

f) podpis i pieczęć Dyrekcyi;

g) potwierdzenie Rady nadzorczej i ustanowionego komisarza, że obligacyę wydano na podstawie udzielonej przez Bank, odpowiadającej statutowi pożyczki komunalnej i że do obligacyi tej ma zastosowanie gwarancya kraju (§. 3. B), — wreszcie

h) na odwrotnej stronie paragrafy statutu i przepisów, odnoszące się do obligacyj komunalnych.

§. 48. (§. 37. E) Stopa procentowa obligacyj komunalnych zawsze ma być równą stopie procentowej pożyczek, na których podstawie obligacye zostały wydane.

§. 49. (§. 37. F) Obligacye komunalne opiewają na okaziciela i mają przydane: arkusz z półrocznymi kuponami procentowymi i talonem na dalsze kupony.

§. 50. (§. 37 G) Obligacye komunalne będą opiewały na 100 zł. lub wyższe przez 100 podzielne kwoty.

§. 51. (§. 37. H) Czas obiegu obligacyj komunalnych może być oznaczonym z góry lub też zależnym od wylosowania.

§. 52 (§. 37 I.) Jeżeli obligacya komunalna ściągniętą zostaje z obiegu, należące do niej a nie zapadłe jeszcze kupony muszą być zwrócone

W braku tych kuponów potrąconą będzie w gotówce ich wartość nominalna, jeżeli amortyzacya w drodze prawnej nie została przeprowadzoną.

§. 53. (§. 37. K.) Zapedłe kupony od obligacyj komunalnych, kwity procentowe i wylosowane obligacye komunalne, będą wypłacane w kasach Banku krajowego i w innych miejscach, które Dyrekcya z uwzględnieniem dogodności interesowanych oznaczy i poda do publicznej wiadomości. — Procenta zapadłe a nie pobrane w przeciągu lat trzech, równie jak wylosowane obligacye komunalne, niezrealizowane w przeciągu lat 30 od dnia zapadłości są przedawnione.

§. 54. (§. 37. L.) Bank uważa posiadacza obligacyi komunalnej i posiadacza kuponu za właścicieli tychże. Przepisy o winkulacyi i dewinkulacyi listów zastawnych (§§. 33. i 34 stat.) mają zastosowanie także do obligacyj komunalnych.

§. 55. (§. 37. M.) Specyalna rezerwa dla obligacyj komunalnych II. i następnych emisyj powstaje:

a) z wpisowego, które każdy zaciągający pożyczkę w Banku krajowym w obligacyach komunalnych II. i następnych emisyj w wysokości $^1/_4\,\%$ od imiennej wartości pożyczki przy jej odebraniu uiścić będzie obowiązanym;

b) z zysków, jakie Bank osiągać będzie przez wykup z wolnej ręki obligacyj komunalnych do wycofania przeznaczonych;

c) z części nadwyżki dochodów Banku krajowego w §. 101. stat. na fundusz rezerwowy pożyczek komunalnych przeznaczonej.

Rezerwa ta kontrolowaną będzie oddzielnie i oddzielnie wykazywaną w bilansach Banku.

IV. Pożyczki kolejowe

A. Udzielanie pożyczek.

§. 56. Celem popierania budowy kolei żelaznych w Galicyi, przeznaczonych dla publicznego ruchu, a uznanych uchwałą Sejmu lub Wydziału krajowego ze stanowiska interesów kraju za pożyteczne lub potrzebne, udziela Bank krajowy pożyczki w obligacyach kolejowych a mianowicie:

a) Państwu i Krajowi za skryptami dłużnymi celem uzyskania funduszów potrzebnych dla kolei przez nich wybudować i prowadzić się mających, jakoteż celem wpłaty akcyj pierwszeństwa i zakładowych, towarzystw akcyjnych założonych w celu budowy i ruchu takichże kolei.

W ostatnim przypadku można zastrzec ewentualne złożenie (zastawienie) dotyczących w zupełności wpłaconych akcyj lub obligacyi pierwszeństwa tych towarzystw

Udzielanie pożyczek jest tylko o tyle dopuszczalne, o ile oprocentowanie i amortyzacya obligacyj kolejowych, udzielonych tytułem pożyczki znajdują pokrycie w annuitetach przez Państwo lub Kraj poręczonych;

b) prywatnym przedsiębiorstwom kolei żelaznych za skryptami dłużnymi na hipotece dotyczących linij kolejowych, w księdze kolejowej zapisanymi, ewentualnie za złożeniem (zastawieniem) obligacyj pierwszeństwa przez przedsiębiorstwa te wydanych, a to w każdym razie tylko do wysokości owej sumy której oprocentowanie i amortyzacya planem umorzenia przewidziana, są zapewnione gwarancyą Państwa, Kraju lub też w inny sposób.

Przyznanie pożyczki kolejowej nastąpić może z reguły tylko za uchwałą Rady Nadzorczej Banku krajowego, powziętą na wniosek Dyrekcyi, a przez Sejm zatwierdzoną.

Potrzeba uchwały Sejmu odpada, a wystarcza zatwierdzenie Wydziału krajowego, jeżeli chodzi o galicyjskie koleje, których czysty dochód został przez Państwo lub Kraj już poręczony.

O każdej udzielonej pożyczce Wydział krajowy składać będzie Sejmowi szczegółowe sprawozdanie na najbliższej sesyi.

B. Stosunek dłużnika do Banku.

§. 57. Stosunek dłużnika do Banku krajowego normują następujące przepisy ogólne, tudzież wydać się mające przez Wydział krajowy na wniosek Dyrekcyi, i po wysłuchaniu Rady Nadzorczej przepisy szczegółowe, które dłużnik w skrypcie wyraźnie jako obowiązujące uznać winien.

§. 58. Dłużnik obowiązany jest oznaczone w skrypcie dłużnym raty obejmujące spłatę prowizyi i kapitału, spłacać w ustanowionych półrocznych terminach, tudzież uiszczać równocześnie dodatek na koszta zarządu w wysokości oznaczonej przez Wydział krajowy (§. 112. lit. 2).

§. 59. Dłużnik może spłacić kapitał pożyczony także przed upływem ustanowionego terminu w całości lub w części, jeżeli kwota kapitału, której spłatę ofiaruje, wynosi jedną lub więcej całych umówionych rat kapitałowych i jeżeli dłużnik rzeczoną kwotę sześć miesięcy pierwej wypowie, albo uiści od niej umówioną prowizyę za czas do upływu tego terminu nie dostający. Wszelkie spłaty kapitału po nad plan umorzenia, mogą być uskuteczniane jedynie w jednym z terminów dla spłaty rat ustanowionych.

§. 60. Spłaty rat na kapitał, jakoteż wszelkie spłaty po nad plan dopełniane być mogą albo gotowizną w walucie austryackiej, albo w obligacyach kolejowych Banku krajowego, o ile kwota spłacać się mająca przez 50 jest podzielna. — Inne spłaty tylko gotowizną w walucie austryackiej dopełniane będą.

§. 61. Przepisy §§. 14. i 18. statutu mają zastosowanie także do pożyczek w obligacyach kolejowych.

W miarę spłaty pożyczki może żądać dłużnik wydania akcyj i obligacyj w myśl §. 56 zastawionych.

§. 62. Jeżeli prywatne przedsiębiorstwo kolejowe nie uiści raty w skrypcie dłużnym ustanowionej, będzie Bank krajowy uprawnionym bez poprzedniego wypowiedzenia ściągnąć w drodze egzekucyjnej całą swoją wierzytelność, co jednakże nie uwłacza pierwszeństwu, przyznanemu ustawą dla wydatków ruchu i należytości obrachunkowych.

§. 63. Jeżeli wartość dochodowa prywatnego przedsiębiorstwa kolejowego (§. 56 lit. b) tak się zmieni, że przedsiębiorstwo to, względnie zdeponowane obligacye pierwszeństwa nie dają już Bankowi krajowemu statutowego bezpieczeństwa, przysługa Bankowi prawo wypowiedzenia na trzy miesiące całej wierzytelności, albo odpowiedniej jej części, bez względu na pierwotnie umówiony termin spłaty.

C. Obligacye kolejowe.

§. 64. Wydawanie obligacyj kolejowych może nastąpić:

a) celem udzielenia określonych w §. 56. pożyczek Państwu, Krajowi lub prywatnemu przedsiębiorstwu kolejowemu aż do wysokości tychże pożyczek,

b) nadto w celu nabycia w drodze kupna, poręczonych przez Państwo lub Kraj. akcyj i obligacyj pierwszeństwa kolei, określonych w §. 56.

Zakupno takich akcyj i obligacyj nastąpić może tylko za zezwoleniem Wydziału krajowego i to o tyle, o ile oprocentowanie i amortyzacya obligacyj kolejowych, wydanych celem nabycia rzeczonych walorów, znajduje rachunkowe pokrycie w gwarancyi, udzielonej przez Państwo lub Kraj dla zabezpieczenia oprocentowania i spłaty tych walorów.

§. 65. Wartość imienna wszystkich w obiegu będących obligacyj kolejowych musi w każdym razie znajdować pokrycie w ogólnej sumie Bankowi krajowemu należnych każdocześnie kapitałów, z tytułu udzielonych pożyczek kolejowych, z doliczeniem wartości nominalnej walorów kolejowych w myśl § 64 lit. b. przez Bank krajowy nabytych i w jego posiadaniu się znajdujących.

Do pokrycia nie mogą być wliczane należytości powstałe z zaległych rat amortyzacyjnych.

W razie spłaty pożyczek lub walorów kolejowych (§. 64 lit. b.) przed upływem ustanowionego terminu, winien Bank wycofać z obiegu odpowiadającą spłaconemu kapitałowi ilość obligacyj kolejowych.

§. 66. Celem umorzenia obligacyj kolejowych w pełnej ich wartości imiennej, utworzony będzie, przeznaczony wyłącznie na ten cel fundusz umorzenia, do którego wpływać będą wszelkie spłaty uiszczone w umówionych albo w wyjątkowych terminach, spłaty wskutek wypowiedzenia, tudzież spłaty, następujące skutkiem wylosowania lub sprzedaży nabytych w myśl §. 64 lit. b. walorów kolejowych.

§. 67. Za oprocentowanie i planem umorzenia przewidzianą spłatę obligacyj kolejowych, ręczy Bank krajowy przedewszystkiem swojemi wierzytelnościami z pożyczek kolejowych i posiadanymi walorami kolejowymi (§. 64 lit. b.), specyalnym funduszem rezerwowym (§. 76.), jakoteż wszelkiemi innemi swojemi aktywami; w dalszym rzędzie wchodzi w zastosowanie gwarancya kraju w myśl §. 3. C. niniejszego statutu.

§. 68. Każda obligacya kolejowa ma zawierać:

a) Oznaczenie kapitału na który opiewa;

b) stopę procentową i terminy opłaty procentów;

c) walutę, w której kapitał i procenta będą płacone;

d) termin umorzenia kapitału;

e) przyrzeczenie opłaty procentów i kapitału ze strony Banku krajowego;

f) podpis i pieczęć Dyrekcyi;

g) potwierdzenie Rady Nadzorczej i ustanowionego komisarza (§. 112. l. 12), że obligacyę wydano na podstawie udzielonej przez Bank, odpowiadającej statutowi pożyczki, względnie na podstawie nabytych w myśl statutu walorów kolejowych, i że do obligacyi tej ma zastosowanie gwarancya kraju (§. 3. C), wreszcie

h) na odwrotonej stronie paragrafy statutu i przepisów, odnoszące się do obligacyj kolejowych (§ 57.)

§. 69. Stopa procentowa obligacyj kolejowych, zawsze ma być równą stopie procentowej pożyczek, na których podstawie obligacye zostały wydane, a w przypadku przewidzianym w §. 64. lit. b. równą stopie procentowej nabytych walorów.

§. 70. Obligacye kolejowe opiewają na okaziciela i mają przydane: arkusz z półrocznymi kuponami procentowymi i talonem na dalsze kupony.

§. 71. Obligacye kolejowe będą opiewały na 50 zł. lub wyższe przez 50 podzielne kwoty.

§. 72. Czas obiegu obligacyj kolejowych może być oznaczonym z góry lub też zależnym od wylosowania.

§. 73. Jeżeli obligacya kolejowa ściągnięta zostaje z obiegu; należące do niej, a nie zapadłe jeszcze kupony muszą być zwrócone, w przeciwnym bowiem razie potrąconą będzie ich wartość.

§. 74. Zapadłe kupony i obligacye kolejowe i kwity procentowe, będą wypłacane w kasach Banku krajowego i w innych miejscach, które Dyrekcya z uwzględnieniem dogodności interesentów oznaczy i poda do publicznej wiadomości.

Procenta zapadłe a nie pobrane w przeciągu lat trzech, równie jak wylosowvne obligacye kolejowe niezrealizowane w przeciągu lat 30 od dnia zapadłości, przepadają jako przedawnione na rzecz specyalnego funduszu rezerwowego.

§. 75. Bank uważa posiadacza obligacyi kolejowej i posiadacza kuponu za właścicieli tychże. Przepisy o winkulacyi i dewinkulacyi litsów zastawnych (§§. 33. i 34. stat.) mają zastosowanie także do obligacyj kolejowych.

§. 76. Specyalna rezerwa dla obligacyj kolejowych powstaje:

a) z wpisowego, które każdy zaciągający pożyczkę kolejową w wysokości ¼% od imiennej wartości pożyczki przy jej odebraniu uiścić będzie obowiązanym;

b) z zysków, jakie Bank osiągać będzie przez wykup z wolnej ręki obligacyj kolejowych do wycofania przeznaczonych;

c) z wpływów pochodzących z przedawnienia kuponów i obligacyj kolejowych.

Tak utworzony specyalny fundusz rezerwowy administrowany będzie oddzielnie od reszty majątku Banku krajowego i oddzielnie wykazywany w bilansach.

V. (IV.) Interesa bankowe.

a) Interes eskontowy, pożyczkowy i zastawniczy.

§. 77. (§. 38.) Bank krajowy upoważniony jest eskontować weksle, asygnacye i obligi

Weksle muszą mieć z reguły trzy, a przynajmniej dwa podpisy osób lub instytucyj finansowych wekslowo obowiązanych, znanych z wypłacalności.

Bank nie potrzebuje podawać powodów nieprzyjęcia wekslu do eskontu.

§ 78. (§. 39.) Dla ocenienia weksli podanych do eskontu, a względnie reeskontu, złożony będzie komitet cenzorów, mianowanych po zasięgnięciu opinii Izb handlowych i Towarzystw rolniczych, na wniosek Dyrekcyi przez Radę nadzorczą, a zatwierdzonych przez Wydział krajowy na trzy lata.

Po upływie trzechlecia ci sami cenzorowie mogą być ponownie powołani. Krewni w linii zstępnej lub wstępnej, spólnicy i prokurzyści Dyrektorów i cenzorów nie mogą być cenzorami.

§. 79. (§. 40) Przy objęciu swego urzędowania cenzorowie złożyć mają pisemne przyrzeczenie, że przy ocenianiu weksli postępować będą z największą bezstronnością.

Żaden z nich nie może brać udziału w ocenianiu weksli przedsiębiorstwa, w którem uczestniczy w jakikolwiek sposób.

§. 80. (§. 41.) Bank krajowy udzielać będzie pożyczki na akta notaryalne gminom, powiatom, stowarzyszeniom zaliczkowym i innym, opartym na ustawie z dnia 9. kwietnia 1873 Dz. u. p. Nr. 70, oraz kołom kredytowym, kasom oszczędności w ogóle, gminnym i powiatowym kasom oszczędności i kasom pożyczkowym, ostatnim czterem instytucyom jednak tylko za poręczeniem właściwych gmin lub powiatów, wykazanem uchwałą reprezentacyi gminnej lub powiatowej, zatwierdzoną przez władzę wyższą, jak tego ustawy wymagają.

§. 81. (§. 42.) Zaliczki na zastaw papierów publicznych (§. 3. lit. D. d.) udzielane będą na przeciąg czasu nie krótszy jak dni 8, a nie dłuższy jak dni 90.

Rada nadzorcza ustanowi na wniosek Dyrekcyi normy, na które papiery wartościowe, do jakiej wysokości i na jaki procent zaliczki udzielane być mają.

§. 82. (§. 43.) Dłużnikowi wolno spłacić przed terminem zaliczkę na zastaw papierów otrzymaną. Nie upoważnia go to jednak do żądania zwrotu procentów z góry uiszczonych.

§. 83. (§. 44.) Jeżeli przyjęta przy udzieleniu zaliczki wartość giełdowa papierów w zastaw danych obniży się na $^3/_4$ przyjętej wartości kursowej, winien dłużnik złożyć odpowiedni dalszy zastaw, lub spłacić stosowną część zaliczki. W przeciwnym razie Bank krajowy upoważnionym jest sprzedać zastaw w całości lub w części na giełdzie przed terminem spłaty zaliczki. a nadwyżkę, po zaspokojeniu własnej należytości pozostałą przechować jako depozyt bezprocentowy do dyspozycyi dłużnika, lub na rzecz jego złożyć do Sądu.

Jeżeliby kwota ze sprzedaży zastawu uzyskana nie wystarczała na zaspokojenie pretensyi Banku, dłużnik obowiązany jest pokryć pozostałą resztę pretensyi.

§. 84. (§. 45) Jeżeli zaliczka nie została spłaconą w terminie, upoważniony jest Bank bez odnoszenia się do dłużnika i bez sądowej interwencyi sprzedać zastaw w całości lub w części w celu pokrycia swoich pretensyj do których należą także koszta sprzedaży.

§. 85 (§. 46.) Rada nadzorcza oznaczy, na jakie przedmioty mogą być udzielane pożyczki w oddziale zastawniczym, oraz ustanowi na wniosek Dyrekcyi wysokość stopy procentowej i należytości manipulacyjnych. Wysokość tych ostatnich należytości wymaga zatwierdzenia Rządu.

§. 86 (§. 47). Pożyczki na zastaw (§. 85.) udzielane będą na czas nie dłuższy, jak 6 miesięcy i mogą być także częściowo spłacane.

§. 87. (§. 48). Jeżeli przedmioty zastawione nie zostaną w terminie wykupione lub na nowo zastawione, natenczas służy Bankowi krajowemu prawo bez odnoszenia się do dłużnika i bez sądowej interwencyi sprzedać zastaw w całości lub w części w celu pokrycia swoich pretensyj, do których należą także koszta sprzedaży. Sprzedaż nastąpić ma w drodze publicznej licytacyi. Towary mające cenę giełdową lub targową, mogą być także sprzedane bez licytacyi przez przysięgłego stręczyciela.

§. 88. (§. 49.) Bank krajowy uważa posiadacza kwitu zastawniczego za uprawnionego do wykupna zastawów i w ogóle do wszelkich czynności, jakie właściciel zastawu przedsiębrać może. Zakład nie bada wiarygodności potrzebnych w interesie zastawniczym podpisów stron i nie przyjmuje żadnej za nie odpowiedzialności.

b) Przyjmowanie pieniędzy na książeczki oszczędności, asygnaty kasowe i rachunek bieżący.

§. 89. (§. 50.) Bank krajowy przyjmować będzie gotówkę na wkładki oszczędności.

Najmniejsza wkładka może wynosić 5 zł. a ogólna suma wkładek oszczędności nie może przenosić jednego miliona zł. w. a.

Każdoczesny stan wkładek oszczędności ma być co miesiąc ogłaszany.

Zwrot wkładek oszczędności i spłata odsetek od tychże poręczoną zostaje posiadaczom książeczek wkładkowych aktywami i funduszem rezerwowym Banku, a w dalszym rzędzie (subsydyarnie) do wysokości jednego miliona złotych, gwarancyą funduszu krajowego.

Formularze książeczek oszczędności podlegają zatwierdzeniu c. k. Rządu.

§. 90. (§. 51.) Bank krajowy wydawać będzie na złożoną gotówkę w najmniejszej kwocie 100 zł., oprocentowane asygnaty kasowe.

Ogólna suma wydanych asygnat kasowych nie może przekraczać jednego miliona złotych.

Bank uważa posiadacza asygnaty na okaziciela opiewającej za upoważnionego do odbioru pieniędzy, o ile składający nie zastrzeże, iż pieniądze mogą być wydane tylko jemu lub wylegitymowanemu legalizowanym dokumentem pełnomocnikowi albo prawonabywcy.

Formularze asygnat kasowych podlegają zatwierdzeniu c. k. Rządu.

§. 91. (§. 52.) Bank krajowy będzie przyjmował gotówkę na rachunek bieżący i uskuteczniał do wysokości złożonej kwoty wypłaty zlecone przez wkładającego, bądź wypłacając w gotówce przekazy (cheques)przezeń wystawione, bądź przepisując na żądanie wkładającego kwotę przezeń złożoną, w całości lub w części na rachunek innej osoby.

Formularze przekazów (cheques) podlegają rządowemu zatwierdzeniu.

c) Inne interesa bankowe.

§. 92. (§ 53.) Sposób prowadzenia interesów bankowych, wymienionych w §. 3. statutu w ustępie D. pod lit. *a*, *b*, *c*. i *i*, określa regulamin.

§. 93. (§. 54.) Rada nadzorcza oznaczy, na jakie towary rozciągać się ma interes komisowy Banku krajowego i wyda szczegółowe instrukcye w tej mierze.

§. 94. (§. 55.) Czynności pośredniczenia w zakładaniu i prowadzeniu przedsiębiorstw rolniczych, przemysłowych i handlowych, oraz udzielanie im pożyczek (§. 3. ustęp D. lit. *l.*) mogą być przedsiębrane tylko za poprzednią uchwałą Rady nadzorczej powziętą od wypadku do wypadku.

Udzielanie pożyczek na przedsiębiorstwa melioracyjne, ułatwianie na drodze kredytu tworzenia się spółek melioracyjnych, a względnie wykonywanie robót melioracyjnych na rachunek osób trzecich, określone będzie osobną instrukcyą ułożoną przez Radę nadzorczą a zatwierdzoną przez Wydział krajowy.

d) Interesa bankowe ze stowarzyszeniami zarobkowemi i gospodarczemi, opartemi na ustawie z dnia 9. kwietnia 1873 (Dz. u. p. Nr. 70).

§. 95. (§. 56.) Dla stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych, opartych na ustawie z dnia 9. kwietnia 1873. (Dz. u. p. Nr. 70), może Bank krajowy utworzyć osobny oddział interesów bankowych, a to z jednej strony, w celu ułatwienia tym stowarzyszeniom kredytu udzielanego w myśl poprzednich postanowień tego statutu w celu otwarcia im na podstawie odpowiednich skryptów notaryalnych kredytu niepokrytego w rachunku bieżącym, w celu załatwiania ich interesów pieniężnych na placach bankowych, oraz w celu lokacyj zwyżek kasowych tych stowarzyszeń — z drugiej strony celem korzystania z ich pośrednictwa w interesach Banku.

§. 96. (§. 57.) W razie utworzenia takiego oddziału, stowarzyszenia chcące być dopuszczone do korzystania z niego, winny się poddać nadzorowi Banku krajowego w myśl instrukcyi osobnej, którą uchwali Rada nadzorcza.

Dla oddziału tego ustanowionym będzie osobny komitet cenzorów, przy którego utworzeniu przyznaną będzie stowarzyszeniom ingerencya, określona bliżej przez Radę nadzorczą w osobnej instrukcyi.

§. 97. (§. 58) Bank krajowy w myśl postanowienia §. 3. ust. D. pod lit. *l.*, współdziałać będzie przy zachowaniu przepisu §. 94., przy zakładaniu towarzystw zarobkowych i gospodarczych mających za przedmiot przedsiębiorstwa pod przytoczoną literą *l.* wymienione.

e) Uposażenie działu bankowego.

§. 98. (§. 59.) Za zobowiązania Banku krajowego, wypływające z interesów bankowych (§. 3. ustęp. D.) odpowiada przedewszystkiem fundusz rezerwowy, utworzyć się mający w myśl postanowienia §. 101. lit. *c.* statutu, następnie zaś kapitał zakładowy, składający się z kwoty jednego miliona zł., którą kraj wyposaża dział bankowy i z kwot przekazywanych na pomnożenie kapitału zakładowego w myśl §. 101. lit. *a.* statutu.

§. 99. (§. 60.) Jeśliby wskutek zaszłych strat kapitał zakładowy Banku krajowego zmiejszył się do połowy, Rada nadzorcza obowiązaną jest donieść o tem niezwłocznie Wydziałowi krajowemu celem dalszego zarządzenia.

VI. (V.) Bilans i fundusz rezerwowy.

§. 100. (§. 61.) Rok słoneczny jest rokiem administracyjnym Banku. Corocznie dnia 31. grudnia Dyrekcya zamyka rachunki i układa bilans i inwenterz majątkowy Banku. Zestawienia te, po ścisłem sprawdzeniu, zaopatrzone podpisem Dyrekcyi i naczelnego buchhaltera. Rada nadzorcza przeszle wraz ze sprawozdaniem swem Wydziałowi krajowemu, który przedłoży je Sejmowi na najbiższej sesyi celem wydania absolutoryum.

Jeśliby Bank wszedł w życie w ciągu roku słonecznego, natenczas pierwsze zamknięcie rachunków i bilans, tudzież inwentarz majątkowy ułożone będą dopiero z końcem najbliższego roku słonecznego.

§. 101. (§. 62.) Nadwyżka dochodów Banku krajowego obliczona w myśl postanowień prawa handlowego obracaną będzie:

a) w 40% na pomnożenie zakładowego majątku Banku, dopóki ten majątek nie dojdzie do dwóch milionów dwakroć stotysięcy zł. w. a.;

b) w 30% na utworzenie specyalnych rezerw dla listów zastawnych i obligacyj komunalnych Banku krajowego a w szczególności: 20% służyć ma na utworzenie specyalnej rezerwy dla listów zastawnych (§. 25. statutu), zas 10% na utworzenie specyalnej rezerwy dla obligacyj komunalnych II. i następnych emisyj (§. 55.);

c) w 30% na utworzenie funduszu rezerwowego w celu pokrycia możebnych strat.

Fundusz rezerwowy wymieniony pod *c)* służy w równej mierze dla wszystkich oddziałów bankowych.

Uzbierana dotąd rezerwa specyalna dla obligacyj komunalnych I emisyi ma być oddzielnie kontrolowaną i oddzielnie w bilansach wykazywaną tak długo, dopóki wszystkie obligacye komunalne I. emisyi nie zostaną z obiegu wycofane.

Po zupełnem wycofaniu z obiegu obligacyj komunalnych I. emisyi całe saldo tego specyalnego funduszu przechodzi do specyalnej rezerwy dla obligacyj komunalnych II. i następnych emisyi.

§. 102. (§. 63.) Gdy kapitał zakładowy Banku dojdzie do dwóch milionów dwakroć sto tysięcy zł. w. a., nadwyżka coroczna przychodów Banku krajowego, o ile nie będzie potrzebną na utrzymanie w powyższej wysokości kapitału zakładowego, oddaną będzie do dyspozycyi Sejmowi krajowemu.

VII. (VI.). Zarząd i nadzór.

§. 103. (§. 64). Bezpośredni zarząd Banku krajowego i zastępywanie tegoż wobec trzecich osób należy do Dyrekcyi.

§. 104. (§. 65). Dyrekcya ma siedzibę we Lwowie i składa się z trzech dyrektorów

W razie, gdyby jedna z posad dyrektorów była nieobsadzona, lub w razie przeszkody w urzędowaniu dyrektora, Wydział krajowy zarządza zastępstwo z łona Rady nadzorczej.

§. 105. (§. 66). Wydział krajowy mianuje dyrektorów na podstawie przedstawienia Rady nadzorczej, a naczelnego buchhaltera i kasyera na podstawie przedstawienia Dyrekcyi, oznaczając zarazem wysokość kaucyi służbowej dla obu ostatnich funkcyonaryuszy.

Stosunki służbowe Dyrektorów określi Wydział krajowy po wysłuchaniu Rady nadzorczej, osobnemi normami, które poda do wiadomości Sejmu krajowego.

§. 106. (§ 67). Dyrekcyi podlegają wszyscy urzędnicy i słudzy Banku. Ustanowienie i zmiana etatu następuje za uchwałą Wydziału krajowego, powziętą na podstawie wniosków Rady nadzorczej. — Obsadzenie posad, z wyjątkiem naczelnego buchhaltera i kasyera (§. 105), należy do Dyrekcyi, z zastrzeżeniem zatwierdzenia nominacyi urzędników przez Radę nadzorczą.

§. 107. (§. 68). Do ważności uchwał Dyrekcyi potrzebny jest komplet trzech Dyrektorów, lub urzędujących zastępców i zgoda dwóch uczestników posiedzenia.

Dokumenta zobowiązujące Zakład muszą być podpisane przez dwóch Dyrektorów, albo przez jednego z nich i jednego zastępcę.

Przepisy o prokurzystach, oraz bliższe szczegóły wewnętrznego toku i rozdziału czynności zawiera regulamin.

§. 108. (§. 69). Rada nadzorcza wykonuje kontrolę nad Bankiem krajowym i czuwa nad jego bezpieczeństwem.

Prezes lub wskazany przezeń zastępca (§ 7. al. 4.) ma prawo wglądać we wszystkie czynności bankowe i brać udział w posiedzeniach Dyrekcyi, która o terminie tychże wcześnie prezesa Rady nadzorczej lub jego zastępcę zawiadomić winna.

§. 109. (§. 70). Do zakresu Rady nadzorczej należy:

A) w dziale hipotecznym:

1. potwierdzanie na listach zastawnych, że wydane zostały na podstawie nabytej przez Bank, a odpowiadającej statutowi wierzytelności hipotecznej (§. 26. lit. g.).

B) w dziale komunalnym:

2. przyznawanie na wniosek Dyrekcyi pożyczek komunalnych (§. 36) i potwierdzanie na obligacyach komunalnych, że wydane zostały na podstawie pożyczki udzielonej gminie lub powiatowi (§. 47 lit. g.).

C) w dziale pożyczek kolejowych:

3. Przyznawanie pożyczek kolejowych jakoteż nabywanie walorów kolejowych (§. 64.) na wniosek Dyrekcyi i potwierdzanie na obligacyach kolejowych, że wydane zostały na podstawie udzielonej w myśl statutu pożyczki lub na podstawie nabytych w myśl statutu walorów kolejowych (§. 64).

D) w dziale bankowym:

4. mianowanie cenzorów (§. 78);

5. oznaczenie wysokości zaliczek i procentu przy przyjmowaniu papierów wartościowych w zastaw (§. 81);

6. oznaczenie przedmiotów, które w zastaw będą brane, oraz ustanawianie wysokości procentu i należytości manipulacyjnej w oddziale zastawniczym (§. 85);

7. ustanawianie należytości od depozytów przyjętych przez Bank do przechowania;

8. oznaczanie towarów, które obejmować może interes komisowy Banku i wydanie osobnych instrukcyi dla interesu komisowego (§. 93).

9. przyzwalanie od wypadku do wypadku na podejmowanie czynności określonych w §. 3 ustępie D. pod lit. l. tego statutu (§. 94);

10. wydanie instrukcyi osobnej co do interesów ze stowarzyszeniami zarobkowemi i gospodarczemi (§. 96).

E) w ogólności:

11. wnioski do zmiany regulaminu dla Banku krajowego, ewentualnie wydanie regulaminu dla filii Banku oraz prowincyonalnych organów pomocniczych i wykonawczych (§. 113);

12 przedstawianie propozycyi na posady dyrektorów (§. 105).

13. wnioski do ustanowienia i zmiany etatu, oraz zatwierdzenie nominacyi urzędników (§. 106);

14. uchwalanie, czy ma być naruszony kapitał funduszu rezerwowego;

15. przekonywanie się o stanie funduszów Banku i o prowadzeniu interesów, przeprowadzanie przynajmniej co kwartał skontra kasy i rewizyi ksiąg.

§. 110. (§. 71). Rada nadzorcza składa się z dziewięciu członków, czterech zastępców wybranych przez Sejm krajowy na przedstawienie Wydziału krajowego.

Wydział krajowy mianuje z grona Rady nadzorczej Przewodniczącego i jego Zastępcę.

Członkowie Wydziału krajowego, urzędnicy krajowi, dyrektorowie i urzędnicy Banku krajowego nie mogą być członkami Rady nadzorczej.

Członkowie Rady nadzorczej Banku krajowego i ich zastępcy, wybierani będą na lat sześć.

Z pomiędzy członków Rady nadzorczej występuje co dwa lata trzecia część w sposób następujący: z upływem pierwszych dwóch po pierwszym wyborze, a następnie drugich dwóch lat urzędowania rozstrzyga los, którzy członkowie ustąpić mają, następnie zaś ustępować będą ci, którzy sześć lat urzędowali.

Z pomiędzy zastępców członków Rady nadzorczej ustępuje co trzy lata połowa w ten sposób, że z upływem pierwszych trzech lat urzędowania los rozstrzyga, którzy zastępcy ustępują, następnie zaś ustępować będą ci, którzy sześć lat urzędowali.

Dopóki nowo wybrani członkowie i zastępcy nie wejdą w urzędowanie, urzędują dotychczasowi członkowie i zastępcy, chociaż zostali wylosowani.

Występujący członkowie Rady nadzorczej i zastępcy mogą być napowrót wybrani.

§. 111. (§. 72.) W posiedzeniach Rady nadzorczej biorą udział z głosem doradczym dyrektorowie, lub urzędujący ich zastępcy, z wyjątkiem spraw wymienionych w §. 109 pod liczbami 12. i 15., które załatwiane być mają w nieobecności urzędujących członków Dyrekcyi.

Do ważności uchwał Rady nadzorczej potrzebna jest obecność pięciu członków Rady nadzorczej lub ich zastępców oraz dwóch dyrektorów lub urzędujących zastępców i większość głosów obecnych członków Rady nadzorczej, względnie ich zastępców.

Przy załatwianiu spraw wymienionych w §. 109. pod liczbami 12. i 14. potrzebną jest obecność siedmiu członków Rady nadzorczej lub ich zastępców.

Bliższe szczegóły co do toku czynności Rady nadzorczej określi regulamin.

§. 112. (§. 73.) Zwierzchniczy nadzór nad Bankiem krajowym wykonuje Reprezentacya kraju t. j. Sejm, a w jego zastępstwie Wydział krajowy.

W szczególności należy do Wydziału krajowego:

1. wydanie regulaminu dla Banku krajowego (§. 109 lit. E. l. 11.);

2. ustanowienie stopy procentowej dla pożyczek hipotecznych *i kolejowych* i wysokości dodatku na koszta zarządu (§§. 11. i 58.) oraz ustanowienie stopy procentowej prowizyi zwłoki (§. 14);

3. oznaczanie miejscowości, w których Bank może udzielać pożyczek hipotecznych na domy (§. 4);

4. oznaczenie zakładu ubezpieczeń, w którym mają być ubezpieczone budynki służące za hipotekę pożyczki (§. 6.);

5. zatwierdzenie cenzorów (§. 42.);

6. zatwierdzenie instrukcyi o wykonaniu przedsiębiorstw melioracyjnych (§. 94);

7. przedkładanie każdoczesnemu Sejmowi sprawozdania o stanie Banku krajowego (§. 100);

8. mianowanie dyrektorów, naczelnego buchhaltera i kasyera, oraz zarządzenie zastępstwa w dyrekcyi (§§. 104 i 105);

9. ustanowienie norm służbowych dla dyrekcyi i urzędników, oraz ustanowienie i zmiana etatu (§§. 105 i 106);

10. ustanawianie filij oraz organów pomocniczych i wykonawczych dla Banku krajowego (§. 113);

11. szkontrowanie kasy Banku krajowego i rewidowanie ksiąg każdej chwili, kiedy potrzeba tego uznaną została;

12. wykonywanie nadzoru w myśl ustawy z dnia 24. kwietnia 1874 r. (Dz. ust. p. Nr. 48) i ustanowienie komisarza, który wykonywać ma funkcye wskazane w przytoczonej ustawie;

13. zatwierdzenie uchwał Rady nadzorczej, powziętych na wniosek Dyrekcyi w sprawie udzielania pożyczek komunalnych, jakoteż przedkładania Sejmowi sprawozdań w myśl §. 36. statutu;

14. Zatwierdzanie w granicach zastrzeżeń §. 56, uchwał, powziętych przez Radę nadzorczą na wniosek Dyrekcyi, w przedmiocie udzielania pożyczek kolejowych i zakupna walorów kolejowych (§. 64) tudzież przedkładanie Sejmowi sprawozdań.

Oddział bankowy zostaje pod nadzorem Rządu w myśl cesarskiego patentu z dnia 26. listopada 1852 (Dz. ust. p. Nr. 253.).

§. 113 (§. 74.) Bank krajowy ma prawo zakładać filie w kraju oraz ustanawiać prowincyonalne organa pomocnicze i wykonawcze dla wszystkich lub niektórych tylko działów swojego zakresu. Ustanawianie filij oraz organów pomocniczych i wykonawczych z oznaczeniem zakresu działania, uchwala Wydział krajowy na wniosek Rady nadzorczej, która następnie osobnymi regulaminami i instrukcyami określi szczegółowo stosunek filij i wspomnionych organów do centralnego zarządu.

§. 114. (§. 75.) Przy pożyczkach nieprzenoszących 1.000 zł. w. a. wypłata kapitału pożyczkowego i pobór rat pożyczkowych mogą się odbywać:

a) za pośrednictwem rządowych kas poborowych o tyle i na tak długi czas, jak Rząd na to pozwoli, i

b) za pośrednictwem kas Wydziałów powiatowych.

VIII. (VII.) Zmiana statutów i zwinięcie Zakładu.

§. 115. (§. 76.) Zmiany statutów uchwala Sejm krajowy. Zmiany te podlegają zatwierdzeniu Rządu.

Jeśliby okoliczności wymagały zwinięcia Zakładu, winien Wydział krajowy po wysłuchaniu Rady nadzorczej przedłożyć odpowiednie wnioski Sejmowi, który uchwali zarazem sposób przeprowadzenia postanowionego zwinięcia Zakładu.

§. 116. (§. 77.) W razie rozwiązania Banku krajowego, wskutek uchwały Sejmu krajowego, cały majątek Banku przechodzi na własność Kraju.

Aleg. 202.

Wniosek.

Zważywszy, że Wys. Sejm jeszcze w r. 1873 wyraził c. k. Rządowi opinię swoją, że uważa utworzenie nowych Sądów kolegialnych w kraju naszym, a między innemi także w mieście Stryju, za nieodzownie potrzebne;

zważywszy, że Wys. Sejm uchwałą z dnia 12. stycznia 1886 utworzenie Sądu kolegialnego w Stryju ponownie urgował;

zważywszy, że po pożarze miasta Stryja w r. 1886 c. k. Rząd rozpoczął rokowania z gminą tego miasta, celem uzyskania od niej znacznych ofiar na opędzenie kosztów tego Sądu, i gmina na ten cel obowiązała się zapłacić gotówką 20.000 zł. i dostarczyć bezpłatnie gruntu pod budowę gmachu sądowego;

zważywszy, że po przeprowadzonych rokowaniach Najwyższem postanowieniem z dnia 29. grudnia 1890 utworzenie nowego Sądu obwodowego w Stryju zarządzono;

zważywszy nareszcie, że od tego Najwyższego postanowienia znowu 2 lata i 5 miesięcy upłynęło, a dotąd aktywowanie Sądu obwodowego w Stryju ani na krok naprzód nie postąpiło.

Podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, aby nieoglądając się na współdziałanie, a względnie na dalsze ofiary gminy miasta Stryja bezzwłocznie przystąpił do aktywowania c. k. Sądu obwodowego w Stryju i w tym celu budowę gmachu sądowego w Stryju jeszcze w bieżącym roku rozpoczął.

Lwów dnia 10. maja 1893.

Wnioskodawca:

Fruchtman w. r.

Weigel, Dr. Midowicz, Dr. Olpiński, Dworski, Skałkowski, M. Michalski, Goldman, Rożankowski, Dr. Sawczak, Albin Rayski, Stanisł. Szczepanowski, Gross, Lenartowicz, T. Merunowicz, Stan. Jędrzejowicz, ks Sawa, Klemensiewicz, Rogoyski.

Aleg. 203.

Wniosek.

Zeszłoroczny ruch w jesieni wśród włościaństwa ruskiego i wśród Mazurów, który ogarnął nagle aż 7 powiatów i wstrząsnął umysłami najspokojniejszej warstwy naszego społeczeństwa do tego stopnia, że wedle samych urzędowych obliczeń 6.111 osób opuściło było kraj nasz, by tylko zarobku i ziemi w obczyźnie dla siebie wyszukać, — jest jaskrawym dowodem anormalnych stosunków wśród naszego włościaństwa, zniewalającym każdego sumiennego człowieka, a tem bardziej Reprezentacyę krajową do głębszego zastanowienia się nad tą sprawą i zaradzenia złemu.

Objaw ten jest tem groźniejszy, że włościanin nasz, zarówno ruski jak i mazurski, przywiązany głęboko do swojej ziemi od wieków, porzucił ją nagle całymi tłumami, poszedł pod rządy absolutyzmu, i nie czuł najmniejszego żalu za pozostawioną tutaj swobodą osobistą i gminną.

Z uwagi, że zapatrywanie się naczelnej władzy politycznej krajowej na tę sprawę, upatrującej przyczynę emigracyi w kwestyi chleba, a raczej w braku zarobku i chleba, są wręcz przeciwne zapatrywaniu się Wydziału krajowego, upatrującego przyczynę tejże emigracyi, głównie „w starannie zorganizowanych, systematycznie prowadzonych agitacyach, których źródeł i sprężyn jednak nie odkryto“ (pismo Wydziału krajowego z dnia 24. października 1892);

z uwagi, że tak samo i Reprezentacye powiatowe wydały w tej sprawie opinie, wręcz sobie przeciwne;

z uwagi, że wedle samych obliczeń statystycznych Dra Pilata, wykazujących gęstość zaludnienia w powiatach, dotkniętych gorączką emigracyjną, razem (!) na własności tabularnej i nietabularnej w ilości około 100 dusz na 1 kilometrze kwadratowym, nie podano nawet w przybliżeniu prawdziwego obrazu tej gęstości zaludnienia na samych gruntach włościańskich;

z uwagi, że w czterech powiatach, gdzie się objawił prąd emigracyjny, mianowicie w Husiatyńskim, Czortkowskim, Borszczowskim i Zaleszczyckim, własność tabularna często dzięki inkorporowaniu tak zwanych „wakantów“ albo pustek rustykalnych i lasów gminnych, nad któremi patentem z dnia 20. września 1782 byłym dominiom jedynie prawo policyjnego nadzoru przyznano, a już przy regulacyi serwitutów to prawo nadzoru samowolnie na prywatne prawo własności przemieniono i dworom przyznano, stanowi bez mała połowę wszystkich gruntów, i od lat 20 już nawet nie widać skłonności do zmiany tych zupełnie nieproporcyonalnych stosunków majątkowych;

z uwagi, że na pola nietabularne z ludnością przeszło półmilionową na 571.872 morgów roli uprawnej, przypada aż 29.980 morgów pustych nieużytków, gdy przeciwnie na własność tabularną z zaledwie 353 właścicielami na 323.986 morgów ziemi uprawnej, przypada tylko 3.999 morgów takich pustych nieużytków, a za to lasów na własność tabularną w powiatach, dotkniętych gorączką emigracyjną, przypada 121.326 morgów, gdy przeciwnie na wszystkich włościan przypada tylko 10.945 morgów;

z uwagi, że nasze władze krajowe nawet nie zdały sobie dotychczas dokładnie sprawy z niebezpiecznych skutków strasznego rozdrobnienia gruntów włościańskich, które spadły poniżej wszelkiego minimum existentiae, nie mówiąc już o możności jakiejkolwiek racyonalnej gospodarki i inwestycyj krajowych;

z uwagi, że rok rocznie się powtarzające klęski elementarne, lichwa, ciężkie konkurencye kościelne i szkolne, przymus intabulacyjny, bezwzględność władz skarbowych, geometrów ewidencyjnych i t. p. rujnują do reszty gospodarstwa włościańskie;

z uwagi, że Sejm Bukowiński, uznając chociaż w części nieszczęsne położenie powracających z Rosyi emigrantów, zawotował dla nich na obecnej sesyi zasiłek w kwocie 5.000 zł. w. a.;

Podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy celem zbadania przyczyn nędzy ekonomicznej naszego włościaństwa, która między innemi spowodowała zeszłoroczną emigracyę do Rosyi, i celem obmyślenia środków zaradczych, polecić Wydziałowi krajowemu, by zwołał ankietę z osobistości, zostających w bliskiej styczności z włościaństwem, tudzież z samych włościan, i by przedłożył wynik tych badań Wysokiemu Sejmowi na najbliższej sesyi razem ze swojemi wnioskami.

Lwów dnia 12. maja 1893.

Wnioskodawca:
Huryk w. r.

Teliszewski, Dr. Sawczak, Kułaczkowski, Antoniewicz, Herasymowicz, Mandyczewski, Potoczek, Hamorak, Kramarczyk, Stręk, Dr. Okuniewski, I. Romańczuk, Rożankowski, Barabasz, Korol, M. Siczyński, Ochrymowicz, Sirko.

L. s. 1034/93.

Aleg. 204.

Wniosek.

Zważywszy, iż subwencyonowanie ze skarbu krajowego kwotą 600 zł. rocznie utrakwistycznej: niemiecko-polskiej, wyznaniowej szkoły izraelickiej w Brodach, posiadającej wyjątkową organizacyę nie jest ani słusznem, ani potrzebą kraju uzasadnionem.

Podpisani wnoszą:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby przeprowadził rokowania z zarządem izraelickiej gminy wyznaniowej w Brodach, względem przekształcenia tamtejszej izraelickiej szkoły wyznaniowej, z funduszu krajowego subwencyonowanej, w etatową szkołę publiczną, zorganizowaną według ogólnie obowiązujących przepisów, z językiem wykładowym polskim, a o wyniku układów ażeby zdał sprawę Sejmowi na najbliższej sesyi.

Lwów, dnia 13. maja 1893.

Wnioskodawca:

Teofil Merunowicz w. r.

Weigel, Romanowicz, Michalski, Czyżewicz, Szczepanowski, Dr. Midowicz, Goldmann, Lenartowicz, Dr. Adam Asnyk, Rutowski, Albin Rayski, Klemensiewicz, Gross, Dr. Olpiński, Potoczek, Palch, Żardecki, Kramarczyk, Stręk, Rogoyski, Sala, Fr. Strzygowski, Dr. Dworski.

Do LW. 625/93.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o petycyi komitetu wykonawczego powszechnej Wystawy krajowej o udzielenie subwencyi.

Wysoki Sejmie!

Myśl urządzenia powszechnej wystawy krajowej we Lwowie w r. 1894. — przedstawiona przez grono inicyatorów licznemu zgromadzeniu delegatów rad pow atowych, miast, towarzystw rolniczych i przemysłowych i t. d., w którem to zgromadzeniu wzięły udział najwybitniejsze osobistości, zajmujące się ekonomicznym rozwojem kraju, obok reprezentantów krajowych władz autonomicznych i rządowych, — zyskała ogólne uznanie, poczem zawiązał się komitet wystawowy i zorganizowane zostały sekcye fachowe.

Program wystawy, uchwalony przez komitet, obejmuje wszystkie działy życia ekonomicznego kraju, tak iż rozmiary wystawy nie dadzą się wcale porównać z wystawą z r. 1877. — Była to pierwsza dopiero u nas próba na tem polu, a mimo tego pozostawiła długotrwałe dobroczynne skutki dla ekonomicznego rozwoju i postępu społeczeństwa naszego, które zawsze z wdzięcznością wspominać będzie imiona mężów, co mieli odwagę i wytrwałość rzecz — w ówczesnych stosunkach niepospolicie trudną z pożytkiem dla kraju przeprowadzić.

Obecnie po kilkunastu latach usilnej pracy, wystawa krajowa dać może obraz rezultatów dotychczas osiągniętych, z większą jeszcze dla ogółu korzyścią, aniżeli przy wystawie z r. 1877. — Znajdujemy się bowiem w pełni akcyi, która właściwie dopiero rozpoczęła się po wystawie krajowej z r. 1877. — a obejmuje zarówno prace nad spotęgowaniem prokukcyi rolniczej i rolniczo-przemysłowej, jak usiłowania około odrodzenia przemysłu rękodzielniczego i domowego, — niegdyś kwitnącego, następnie wśród nieprzyjaźnych okoliczności podupadłego, — jak wreszcie próby dążące do zorganizowania handlu, w sposób odpowiadający potrzebom społeczeństwa.

Żywe zainteresowanie się całego kraju jest rękojmią, że udział tak wystawców jak zwiedzających, będzie bardzo znaczny. Otrzymuje też komitet wystawy liczne zgłoszenia nietylko wystawców prywatnych, ale także od c. k. ministerstw i władz krajowych, które oświadczają gotowość wzięcia w wystawie czynnego udziału.

Wiadomo też Wysokiej Izbie, że na prośbę komitetu raczył Najjaśniejszy Pan przyjąć najłaskawiej protektorat nad wystawą a nawet przyrzec, że osobiście wystawę odwiedzi.

Wymaga zatem nietylko interes kraju, ale i godność jego, aby wystawa pod względem rozmiarów i wszechstronności odpowiadała znaczeniu i powadze tego kraju, jaka mu w państwie słusznie się należy.

Wynika ztąd, że do przeprowadzenia rozpoczętego dzieła potrzebne są fundusze znaczne, a komitet — jakkolwiek z góry wykluczył wydatki zbytkowe i postanowił trzymać się najściślejszej oszczędności, — obliczył w preliminarzu koszta wystawy na przeszło 600.000 złr.

Z tej sumy spodziewa się komitet połowę pokryć dochodem z biletów wstępu, z placowego, z opłat od przemysłowców, z loteryi i t. p. Drugą zaś połowę pokryć muszą fundusze subwencyjne, bądź to instytucyi i władz, bądź też osób prywatnych.

Komitet preliminował dochód z wkładek udziałowych osób prywatnych na 75.000 złr. Subwencye rad powiatowych, stowarzyszeń, instytucyi finansowych, również na 75.000 złr. — Resztę zaś spodziewał się otrzymać tytułem subwencyi od państwa, kraju, tudzież od gminy miasta Lwowa.

Komissya budżetowa wglądnęła w księgi komitetu wystawowego, prowadzone z wszelką dokładnością, i przekonała się, że na rachunek preliminowanych w sumie 75.000 złr. wkładek udziałowych osób prywatnych wpłynęło do dnia 10. b. m. 41.775 złr. Na rachunek subwencyi od rad powiatowych, stowarzyszeń, instytucyi finansowych, korporacyi i t. d. wpłynęło dotychczas 67.265 złr. a komitet spodziewa się z tych źródeł jeszcze około 10.000 złr. otrzymać.

Miasto Lwów uchwaliło subwencyę 30.000 złr. a oprócz tego ponosi koszta urządzenia placu i dojazdów, które według preliminarza wyniosą do 50.000 złr.

Od c. k. Rządu zapewniona jest subwencya w takiej samej kwocie, jak na czeską wystawę w Pradze, t. j. 40.000 złr.

Zestawienie cyfr powyżej przytoczonych przekonuje, że prośba komitetu wystawowego o subwencyę z funduszów krajowych w sumie 50.000 złr. jest istotnie uzasadnioną, zarówno ze względu na wysokość ogólnych kosztów wystawy, dotychczas nie pokrytych, jak też z uwagi na subwencye z innych źródeł już uzyskane.

Pozwalamy sobie przytoczyć dla porównania, że na wystawę czeską Sejm udzielił 100.000 złr., a miasto Praga 60.000 złr.

Jeżeli zatem, pomimo obfitych datków wpływających w Czechach na cele wystawy, tak iż pojedyncze rady powiatowe po 3000 złr. uchwalały, — pomimo znacznych zasiłków od czeskich spółek przemysłowych, przedsiębiorstw kolejowych i fabrycznych, korporacyi, stowarzyszeń i t. d. — tudzież pomimo bardzo znacznego dochodu, zapewnionego z loteryi (800.000 losów po 1 złr.) — nie wahał się Sejm czeski subwencyonować wystawę krajową sumą 100.000 złr., to zdaniem komisyi budżetowej udzielenie połowy tej sumy, t. j. 50.000 złr. na cele naszej wystawy krajowej, odpowiada rzeczywiście rozmiarom wystawy naszej i jej potrzebom.

Komisya przeto nie waha się, zgodnie z treścią petycyi, zaproponować Wysokiej Izbie przyznanie subwencyi 50.000 złr., jakkolwiek nie może przemilczeć, że ta ofiara z funduszu krajowego na cele wystawy jest stosunkowo nawet większą, aniżeli subwencya udzielona na ten cel przez Sejm czeski, — mianowicie ze względu na zamożność Czech, tudzież ich siłę podatkową*)

Komisya budżetowa wnosi zatem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Komitetowi powszechnej wystawy krajowej w r. 1894. we Lwowie odbyć się mającej, przyznaje się subwencya z funduszów krajowych na ogólne cele tej wystawy w sumie 50.000 zł. w. a

2. Suma ta wypłacona będzie Komitetowi wystawy w dwóch ratach, a mianowicie w r. 1893. i w r. 1894.

3. Przyznaje się Wydziałowi krajowemu kredyt dodatkowy na rok 1893. w sumie 25.000 celem wypłacenia pierwszej raty subwencyi powyżej wymienionej.

4. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby sumę potrzebną na wypłacenie drugiej raty rzeczonej subwencyi wstawił sumę 25.000 złr. w preliminarzu budżetu na rok 1894. w dziale wydatków nadzwyczajnych.

Lwów, dnia 11. maja 1893.

Zastępca przewodniczącego
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
Skałkowski.

---

*) Według budżetu czeskiego na rok 1890. wynosił niedobór budżetowy, pokryć się mający dodatkami do podatków 10,644.443 złr.

Na pokrycie tego niedoboru uchwalił sejm czeski dodatek krajowy w wysokości 39 centów.

Wydatność przeto jednego centa podatkowego przedstawia się w kwocie 272.934 złr. — czyli przeszło $2^1/_2$ razy więcej, aniżeli w Galicyi.

Aleg. 206.

Sprawozdanie

komisyi podatkowej o wniosku posła Skałkowskiego względem postępowania c. k. władz skarbowych przy egzekwowaniu podatków i innych należytości rządowych.

Wysoki Sejmie!

Przekazany komisyi podatkowej do zbadania wniosek posła Skałkowskiego o wezwanie c. k. Rządu, aby przy egzekucyach na rzecz Skarbu Państwa przeprowadzanych zachowywane były przepisy noweli egzekucyjnej z 10. czerwca 1887 jest w ścisłym związku z ogólnem przeciążeniem, jakiego ludność naszego kraju doznaje w skutek coraz wyższego opodatkowania, tudzież w skutek bezwzględnego postępowania władz skarbowych przy wymiarze należytości.

Wiadomo, że ostatnie dziesięciolecie przyniosło krajowi naszemu nader znaczne powiększenie podatku gruntowego, który od r. 1881 pobierany jest na podstawie nowego katastru, tudzież podatków domowych, podwyższonych na mocy ustawy z 9. lutego 1882.

Szczególnie podatek domowo-klasowy, dotykający przedewszystkiem ludność najuboższą, podniósł się tak dalece, że w miejsce obowiązującej poprzednio najniższej opłaty 20 kr. mon. konw., czyli 35 ct. w. a., zaprowadzono opłatę 1 zł. 50 ct., zatem blisko pięć razy wyższą.

Wiadomo również, że podatek gruntowy pobierany jest w wysokości $22^{7}/_{10}\%$, a podatek domowo-czynszowy w wysokości 26% (we Lwowie i Krakowie), względnie 20% (w innych miastach) od dochodu przez władze skarbowe stwierdzonego.

Ta stopa procentowa jest nader wysoką, zwłaszcza w porównaniu ze stopą procentową przyjętą przy podatku dochodowym, która zasadniczo wynosi tylko 10%.

Wprawdzie co do podatku gruntowego ma być podstawą wymiaru tylko dochód odpowiadający średniej kulturze (§. 5 ust. z 24. maja 1869), zatem bez względu na amelioracye i wkłady gospodarcze.

Lecz wymiar podatku gruntowego nie uwzględnia także gorszego stanu kultury, jaki często zmusza właściciela do gospodarowania przez szereg lat bez żadnego dochodu, jedynie tylko w celu podniesienia rentowności majątku na przyszłość.

Nadto podatki gruntowe i domowe ciężą na własności bez względu na hipoteczne obciążenia.

W naszym kraju długi hipoteczne tak własności ziemskiej wielkiej i średniej, jak własności miejskiej sięgają w regule do połowy wartości, a w licznych wypadkach to obciążenie połowę wartości przekracza.

Właściciele zaś, których długi nie dosięgają połowy wartości hipoteki, zaliczają się do wyjątków.

Co do własności włościańskiej — kredyt hipoteczny jest dla niej zazwyczaj niedostępny z powodu wielkiego jej rozdrobnienia. Są zatem włościanie ograniczeni zwykle na kredyt osobisty, znacznie droższy od hipotecznego, a często udzielany pod warunkami przekraczającemi możność dłużnika i doprowadzającemi go do niewypłacalności.

Własność włościańska zatem jest również obdłużona, wprawdzie inaczej, aniżeli własność większa i średnia, lecz częstokroć w sposób daleko niekorzystniejszy dla właściciela.

Powszechne to obdłużenie wszelkiej własności nieruchomej w naszym kraju sprawia, że podatki tej własności dotyczące są już z tego powodu nader uciążliwe.

Właściciel bowiem, który połowę lub większą część swego dochodu oddaje wierzycielom, pomimo tego płaci podatki w pełnej wysokości.

Zachodnie prowincye monarchii, gdzie obdłużenie własności nieruchomej nie doszło do tych rozmiarów, co u nas, gdzie kredyt hipoteczny jest tańszy, a dostępny także dla włościan, których posiadłości nie uległy takiemu, jak u nas, rozdrobnieniu, mają potężną dźwignię dobrobytu w rozwiniętym od dawna, długoletnią opieką rządu wspieranym przemyśle i handlu.

Nie wdając się w szczegółowe cyfry statystyczne, przytoczymy tylko te daty, które odnoszą się do opodatkowania własności nieruchomej, tudzież przemysłu i handlu, porównując nasz kraj z całą Cislitawią według stanu z r. 1890 *).

Podatek	w całej Cislitawii	w Galicyi	przypada zatem na Galicyę
gruntowy	37,384.000 zł.	5,239.000 zł.	0·14
domowo-klasowy	5,550.000 „	1,563.000 „	0·28
domowo-czynszowy	25,520.000 „	1,778.000 „	0·07
zarobkowy i dochodowy	40,211.000 „	2,112.000 „	0·05

Biorąc zatem podatek za podstawę porównania, okaże się, że gdy własność ziemska w naszym kraju przedstawia siódmą część ogólnej wartości ziemi w Przedlitawii, przedsiębiorstwa nasze przemysłowe i handlowe przedstawia tylko dwudziestą część całego przemysłu i handlu.

Tylko w podatku domowo klasowym przypada na Galicyę znaczny udział, mianowicie $^1/_4$ część, co jest wyrazem tego rozdrobnienia własności włościańskiej, jakie w naszym kraju dokonało się i jeszcze dalej postępuje, właśnie z powodu braku odpowiedniego zajęcia dla przyrostu ludności wiejskiej skutkiem nierozwiniętego przemysłu.

Suma podatku gruntowego i domowo klasowego jest u nas prawie dwa razy większa od sumy podatku zarobkowego i dochodowego razem z domowo-czynszowym, podczas gdy takie porównawcze zestawienie tych podatków w prowincyach zachodnich daje rezultat wprost przeciwny.

U nas zatem posiadłości wiejskie płacą tytułem podatków sumę dwa razy większą od tej, którą opłacają miasta, tudzież przemysł i handel. W zachodnich zaś prowincyach monarchii wpływa do kas podatkowych blisko dwa razy więcej od właścicieli realności miejskich, od przemysłowców i kupców, aniżeli od rolników.

Że podatki obciążające własność nieruchomą są zbyt uciążliwe, przyznał sam p. minister skarbu, uzasadniając w swej mowie z 19. lutego 1892 projekt reformy systemu podatkowego także potrzebą obniżenia podatku gruntowego i domowo-czynszowego.

---

*) Cyfry te wyjęte z przedłożenia rządowego o reformie podatkowej, względnie z przedłożenia Wydziału krajowego o budżecie.

A wiadomo, że stałe podatki są w naszym kraju finansową podstawą całego życia autonomicznego. Na dodatkach do tych podatków stoi budżet krajowy, na nich opierają się wszystkie budżety powiatowe i gminne; tylko gminy miejskie mogą bądź to dochodem z prawa propinacyi, bądź też nakładaniem opłat gminnych od napojów, pokryć część swoich wydatków.

I to także jest powszechnie znanem, że w żadnym kraju niema tak wysokich dodatków na potrzeby krajowe, jak w Galicyi.

Według budżetów przez Wysoki Sejm na rok 1893 uchwalonych, dodatki na potrzeby funduszu krajowego i funduszu indemnizacyjnego wynoszą razem 68%.

Oprócz tego ciężą na każdym, kto jakikolwiek podatek stały opłaca, dodatki powiatowe gminne, drogowe, szkolne, nie mówiąc już o nadzwyczajnych ciężarach z powodu konkurencyi kościelnej lub szkolnej i t. p.

Jak wysokie są dodatki gminne, wiadomo Wysokiemu Sejmowi z licznych uchwał, któremi zatwierdzone zostają postanowienia gmin, nakładające dodatki powyżej 25% na potrzeby administracyjne. Wysokość zaś dodatków, uchwalanych przez gminy n. p na konkurencyę kościelną lub szkolną, niezależy nawet od zatwierdzenia władz wyższych, i tylko przy badaniu budżetów gminnych dochodzi do wiadomości Wydziałów powiatowych.

To też bez przesady twierdzić można, że większa część kontrybuentów w Galicyi opłaca, oprócz ordinaryum podatkowego dla skarbu państwa, jeszcze blisko 100% tytułem rozmaitych dodatków.

Jeżeli się obok tego ma w pamięci, że podatek od nieruchomości wynosi w ordynaryum 22·7% względnie 26% dochodu, a mimo obciążenia hipotecznego, pochłaniającego zwykle połowę, często większą część dochodu, wysokość podatku zostaje niezmienioną, to przekonujemy się, że przy takiem obciążeniu podatkowem właściciel średniego majątku zadłużony tylko do połowy wartości, jest już raczej tytularnym tylko, aniżeli rzeczywistym właścicielem. Włościaninu zaś, który sam pracuje na swej małej własności, choćby nie zadłużony, oddaje tak wielką część swego dochodu na potrzeby ogólne, że tylko przy wielkiej pracowitości i oszczędności zdoła utrzymać się przy swojem gospodarstwie, ale nie potrafi nic zaoszczędzić i odłożyć na wydatki nieprzewidziane.

To też każda klęska ogólniejsza, każdy nieurodzaj, zmusza ludność wiejską do szukania pomocy z zewnątrz. Stwierdzają to tylokrotne uchwały Wysokiego Sejmu, dotyczące zasiłków bezzwrotnych, tudzież zaliczek, ludności dotkniętej niedostatkiem udzielanych.

Rozbierając następstwa przeciążenia podatkowego niepodobna milczeniem pominąć tych konsekwencyi, jakie wywołać musi ciągłe podwyższanie podatku domowo-czynszowego w miastach.

Każde podwyższenie ogólne tego podatku, wywołuje zaraz podniesienie czynszów najmu, które już teraz w kraju naszym, zwłaszcza we Lwowie i Krakowie, są nader wysokie.

Podrożenie ceny pomieszkań, według znanych prawideł ekonomicznych, daje się najdotkliwiej uczuć mniej zamożnym warstwom ludności miejskiej. U tej bowiem ludność i opłata pomieszkania, choćby nader szczupłego, stosunkowo więcej znaczy w domowym budżecie, aniżeli u osób zamożniejszych.

Drożyzna pomieszkań i trudność odpowiedniego pomieszczenia ludności uboższej wyrosła już za granicą do rozmiarów kwestyi, żywo zajmującej najpoważniejsze umysły.

Są usiłowania, poparte częstokroć niepospolitą ofiarnością, zmierzające do tego, aby umożliwić robotnikom umieszczenie swych rodzin w pomieszkaniach, odpowiadających wymogom zdrowotnym. Są inne próby, zmierzające do dania osobom niezamożnym, lecz rozporządzającym pewnym stałym dochodem, sposobności nabycia własnego domku, pod warunkami ułatwionemi.

W naszym kraju podobne usiłowania i próby nie wyszły jeszcze po za stadjum projektów, ale nadmierna drożyzna pomieszkań istnieje już od dawna, głównie z powodu podatkowego przeciążenia.

Gdy obecnie są w toku dochodzenia urzędowe, zmierzające do znacznego podwyższenia podatku domowo-czynszowego, nasuwa się pytanie, czy w obec notorycznej już drożyzny pomieszkań w naszych miastach jest rzeczywiście wskazane przez podwyższenie podatku, które natychmiast spowodować musi podrożenie pomieszkań, i utrudnić jeszcze egzystencyę ludności miejskiej, a zwłaszcza warstw mniej zamożnych.

Nie jest wcale zamiarem komisyi przedstawiać wszystkie objawy przeciążenia podatkowego w naszym kraju. Przekraczałoby to ramy niniejszego sprawozdania, a byłoby nawet o tyle zbytecznem, że Wysokiej Izbie znane są dokładnie te nowe ciężary, jakie w ostatniem mianowicie dziesięcioleciu na nasz kraj spadły. W świeżej pamięci jest nader wielkie obciążenie, spowodowane nową ustawą o opodatkowaniu spirytusu, obciążenie, które przedewszystkiem dotknęło nasz kraj i jego rolniczą, tudzież rolniczo przemysłową produkcyę. Po takiem obciążeniu, które przyczyniło się znakomicie do uregulowania finansów państwowych, miał kraj prawo spodziewać się, że przynajmniej będzie z pewną względnością traktowany i że władze skarbowe nie będą do tego tylko dążyć, aby powiększyć istniejące ciężary, lecz zastanowią się nad koniecznością wprowadzenia pewnych ulg, przynajmniej w postępowaniu swojem, od którego przy niejasności ustaw, nader wiele zależy.

Jak dalece od sposobu postępowania władz zależna jest wysokość ciężarów fiskalnych, przekonać się można porównując opodatkowanie publicznych instytucyi finansowych.

Zarówno postanowienia patentu o podatku dochodowym, jak i inne przepisy, dotyczące różnych opłat skarbowych, dozwalają interpretacyi rozmaitej, zależnej od sposobu zapatrywania, jaki u władz przeważa.

Lecz i na tem polu widzimy, że w naszym kraju wymagania władz skarbowych są daleko surowsze, aniżeli w innych prowincyach monarchii.

Dla ilustracyi tych stosunków pozwalamy sobie przytoczyć następujące cyfry, wyjęte ze sprawozdań kas oszczędności za rok 1892.

	Zysk	Podatek i inne opłaty skarbowe	Stosunek podatku do zysku w procentach
Czeska kasa oszczędności w Pradze . .	1,788.066 zł.	123.570 zł.	6%.
Styryjska kasa oszędności w Gracu . .	134.710 „	21.251 „	15%.
Galicyjska kasa oszczędności we Lwowie .	115.102 zł.	59.541 zł.	51%.

Przeciążenie podatkowe dotyka zatem nietylko tych, którzy nie umią bronić się przeciw przesadnym żądaniom władz skarbowych, ale losowi temu uledz musi także instytucya, która z pewnością nie zaniedbała żadnych środków prawnej obrony.

Nadmierne ciężary podatkowe, które z natury rzeczy najdotkliwiej dają się uczuć ludności niezamożnej, są jednak częstokroć jeszcze mniej uciążliwe, aniżeli należytości prawne. Przy wymiarze bowiem i ściąganiu tych należytości władze fiskalne postępują sobie bardzo często w sposób niewłaściwy, zarówno niezgodny z zasadami słuszności i sprawiedliwości, jak przeciwny zdrowym pojęciom umiejętności skarbowej.

Przedmiot ten był szczegółowo rozpatrywany w Wysokim Sejmie z powodu wniosku, który postawił obecny referent w r. 1885 domagając się uchylenia tych wadliwości.

Ówczesna komisya podatkowa, w wyczerpującym referacie posła Edwarda Jędrzejowicza, wykazała, jak dalece mieszkańcy kraju naszego, a przedewszystkiem włościanie cierpią z powodu wymiaru należytości, częstokroć przesadnego i niesprawiedliwego, tudzież jak trudną jest prawna obrona przeciw tego rodzaju niesłusznym wymaganiom władz skarbowych.

Wykazano wówczas, że obok ustawy o należytościach istnieje cały zbiór przepisów, składający się z mnóstwa postanowień luźnych, które ustawę uzupełniają, zmieniają lub wyjaśniają.

Dokładna tych przepisów znajomość wymaga ścisłych studyów i długoletniej praktyki, a każde przekroczenie, choćby mimowolne, tych przepisów, sprowadza surową karę.

Władze skarbowe, wymierzając należytość, zwykle nie uwzględniają tych okoliczności, które wpływają na obniżenie wymiaru i wymierzają należytość jak najwyższą.

Interesentom pozostaje wprawdzie droga rekursu, to jednak bez pomocy fachowej jest niemożliwe. Rekurs egzekucyi nie wstrzymuje, a połączony jest z kosztami.

Dla zamożniejszych osób, przy interesach większych, opłaci się użycie pomocy prawnej, jeżeli rekurs skutek odniesie. Lecz włościaninowi, dla którego uzyskanie pomocy fachowej przy kwotach drobnych okaże się często za kosztowne, nie pozostaje nic innego, jak zapłacić żądaną należytość, zwłaszcza gdy grozi egzekucya, a skutek rekursu wątpliwy.

Władze skarbowe, o ile spieszą się z egzekwowaniem wymierzonej należytości, o tyle zwlekają z załatwieniem rekursów. Jeżeli zaś rekurs przychylnie zostanie załatwiony, co często dopiero w najwyższej instancyi następuje, a kontrybuent należytość już zapłacił — czego wobec egzekucyi uniknąć trudno — musi on znowu dopełnić rozmaitych formalności, zanim odbierze to, co niesłusznie od niego ściągnięto.

Stwierdzając, że postępowanie takie jest wielce krzywdzącem dla każdego, dotkniętego niesprawiedliwym wymiarem, a szczególnie uciążliwem jest dla włościan, komisya podatkowa przytoczyła wówczas szereg rozporządzeń ministeryalnych, które wpływają na obniżenie należytości, a które powinny być zastosowywane z urzędu, nie czekając aż interesent zastosowania tych przepisów domagać się będzie.

Przytoczyła także komisya podatkowa kilka przykładów przesadnych i nieuzasadnionych wymiarów należytości, nakładanych na włościan, zauważając, że przykłady te charakteryzują dokliwe krzywdy, jakich doznają w ten sposób włościanie.

Komisya zaproponowała Wysokiej Izbie rezolucyę do c. k. Rządu o polecenie władzom skarbowym, aby przy wymiarze należytości prawnych uwzględniono z urzędu te przepisy, które wpływają na obniżenie wymiaru, i aby przed prawomocnością nakazu płatniczego nie egzekwowano należytości.

Wysoki Sejm uchwalił tę rezolucyę, która jednak żadnego skutku nie odniosła, gdyż jak powszechnie wiadomo c. k. władze skarbowe postępują dotychczas przy wymiarze i ściąganiu należytości prawnych z tą samą bezwzględnością, którą komisya podatkowa w roku 1885 tak trafnie przedstawiła, że do tej charakterystyki istotnie trudnoby cokolwiek dodać.

Ponieważ sprawa ta jest w związku z przedmiotem na wstępie tego sprawozdania wymienionym uważaliśmy za niezbędne przypomnieć, w jaki sposób tę sprawę w roku 1885 załatwiono, zauważając, że wskazanem jest uchwalone w tej sprawie w roku 1885 wezwanie do c. k. Rządu z całym naciskiem powtórzyć.

W cztery lata później, mianowicie w roku 1889, poruszoną została w Wysokim Sejmie potrzeba reformy ustawy o należytościach, a to przez wnioski posłów Abrahamowicza i Teliszewskiego.

Ówczesna komisya podatkowa, w sprawozdaniu wypracowanem przez posła Chamca, przedstawiła, jak naglącą jest potrzeba zmiany ustawy należytościowej z roku 1850, która wobec dokonanego przeobrażenia stosunków ekonomicznych stała się nieodpowiednią, a dla uboższych klas społeczeństwa nader uciążliwą.

Podniesiono ponownie, że mnogość rozlicznych przepisów, częstokroć krzyżujących się, a zawsze niejasnych, sprowadza stan rzeczy nader przykry dla podatkującego, który żyje ciągle pod grozą, że w skutek przekroczenia któregokolwiek z tych nieznanych mu przepisów będzie narażonym na dotkliwą karę pieniężną.

Na wniosek komisyi podatkowej uchwalił też Wysoki Sejm wezwanie do c. k. Rządu, aby przedłożył projekt nowej ustawy o należytościach, któryby uprościł postanowienia prawne, a przyniósł ulgę ludności uboższej.

Lecz i temu wezwaniu nie stało się zadość, a gdy do tego czasu trzy lata upłynęły, należałoby, zdaniem komisyi, uchwaloną w roku 1889 rezolucyą względem zmiany ustawy należytościowej, powtórzyć.

W takim stanie rzeczy, gdy ciężary podatkowe są w kraju naszym daleko dotkliwsze, niż w innych prowincyach; gdy unormowanie postępowania władz skarbowych co do prawnych należytości, w sposób zabezpieczający ludność od niesprawiedliwego wymiaru, mimo żądań Sejmu, dotąd nie nastąpiło; gdy skutki wiekowego zaniedbywania naszego kraju we wszystkich działach administracyi publicznej dotychczas trwają, i niemogły być jeszcze usunięte ani życzliwszą od pewnego czasu opieką rządu, ani usiłowaniami reprezentacyi i władz autonomicznych; gdy usiłowania te, skierowane do obudzenia prawidłowego rozwoju ekonomicznego, mają do zwalczenia przeszkody mnogie, a rzeczywiste ich rezultaty przypaść mogą dopiero przyszłemu pokoleniu; w takim stanie rzeczy jest całkiem naturalnem, że w kraju naszym daleko częściej, aniżeli w innych prowincyach, zdarzać się muszą wypadki niewypłacalności opodatkowanych.

Władza skarbowa powinnaby, w należytem zrozumieniu tak interesów skarbu państwa, jak też wyjątkowo trudnego położenia mieszkańców tego kraju, z wszelką postępować względnością wobec podupadłych majątkowo kontrybuentów, pozostawić im środki niezbędne do dalszego zarobkowania, nie zabierać im resztek mienia, nie tamować zwykłego toku gospodarstwa przez zajęcie przedmiotów inwentaryalnych.

Takie postępowanie, zarówno racyonalne, jak zgodne z poczuciem sprawiedliwości, jest też wyraźnie wskazane ustawą z dnia 10. czerwca 1887, która, jak wnioskodawca w uzasadnieniu swego wniosku szczegółowo udowodnił, obowiązuje przy egzekucyach, wdrażanych przez organa skarbowe.

Nie powtarzając wywodu wnioskodawcy, opartego na oficyalnych oświadczeniach reprezentanta c. k. Rządu przy obradach nad wspomnianą nowellą egzekucyjną, komisya podatkowa konstatuje, że c. k. Rząd zasady postępowania egzekucyjnego, objęte tą nowellą, uznał jako obowiązujące dla c. k. Władz skarbowych przy ściąganiu wszelkich pretensyi fiskalnych.

Komisya podatkowa musi jednak z ubolewaniem także to skonstatować, że organa egzekucyjne, którym ściąganie wierzytelności skarbowych jest poruczone, humanitarnych przepisow wspomnianej nowelli często wcale nie przestrzegają, owszem postępują przy egzekucyach z taką bezwzględnością, jak gdyby ustawa z dnia 10. czerwca 1887, wcale nie istniała.

Komisya jest przekonana, że władze krajowe dlatego tylko tym niesprawiedliwościom dotychczas tamy nie położyły, ponieważ nie zwrócono na to ich uwagi w sposób właściwy; nie wątpi też komisya, że c. k. Rząd zechce wydać bezzwłocznie odpowiednią instrukcyę, pouczającą organa egzekucyjne o treści obowiązujących przepisów ustawy z 10. czerwca 1887.

W tym celu proponuje komisya, zgodnie z wnioskiem, odpowiednią rezolucyę do uchwalenia.

Zarazem przedkłada komisya, w myśl poprzednich wywodów, rezolucye dotyczące postępowania przy wymiarze i ściąganiu należytości, tudzież zmiany ustawy należytościowej, a to zgodnie z poprzedniemi wezwaniami do c. k. Rządu przez Wysoką Izbę wystosowanemi, dotąd nie załatwionemi.

Zdawało się jednak komisyi, że Wysoka Izba na uchwaleniu rezolucyi poprzestać nie może.

Przeciążenie podatkowe, pod którem kraj się ugina, nie dopuszcza — zdaniem komisyi — dalszego podwyższenia ciężarów.

Coraz bezwzględniejsze zastosowanie ustaw i coraz energiczniejsza egzekucya może podnieść chwilowo dochody skarbowe, lecz odbiłoby się to fatalnie na ekonomicznej przyszłości kraju, a tem samem osłabiłoby i tak już niemal do ostateczności naprężoną siłę podatkową.

Dlatego mniema komisya, iż ze względu na ważność sprawy nie podobna ograniczyć się na rezolucye, które według zwyczajów parlamentarnych streszczają tylko pewien postulat w zwięzłych wyrazach, lecz należy polecić Wydziałowi krajowemu, aby w odpowiednich memoryałach przedstawił sytuacyę kraju, co do przeciążenia podatkowego, tak JE. p. Namiestnikowi, jako Prezydentowi krajowej Dyrekcyi skarbowej, jak też JE. p. Ministrowi Skarbu.

Komisya nie wątpi, że Wydział krajowy zajmie się tą sprawą gorliwie, jak tego ważność przedmiotu wymaga, a spodziewa się, że c. k. Rząd weźmie tę sprawę pod najściślejszą rowagę.

Komisya podatkowa wnosi zatem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Wzywa się c. k. Rząd, aby polecił władzom skarbowym przy egzekucyach przestrzegać najściślej postanowienia ustawy państwowej z dnia 10. czerwca 1887. Nr. 74. Dz. pr. p. i inne przepisy prawne o przedmiotach wyjętych z pod egzekucyi.

II. Wzywa się ponownie c. k. Rząd, aby polecił c. k. władzom skarbowym przy wymiarze należytości prawnych uwzględniać z urzędu te przepisy, które wpływają na obniżenie wymiaru, tudzież przed prawomocnością wymiaru nie ściągać należytości w drodze egzekucyi.

III. Wzywa się ponownie c. k. Rząd, aby przedłożył do konstytucyjnego traktowania projekt ustawy o należytościach, systematycznie opracowany, uwzględniając przy tem potrzebę uproszczenia postanowień prawnych i ulżenia ludności.

IV. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby przedstawił w odpowiedni sposób JE. p. Namiestnikowi, jako Prezydentowi krajowej Dyrekcyi skarbowej, tudzież JE. p. Ministrowi Skarbu sytuacyę ekonomiczną kraju, zagrożoną w wysokim stopniu przeciążeniem podatkowem, wykazując zarazem naglącą potrzebę uczynienia zadość żądaniom Sejmu, w rezolucyach od I. II. III. objętym.

We Lwowie dnia 10. Maja 1893.

Przewodniczący:
Abrahamowicz w. r.

Sprawozdawca
Skałkowski w. r.

L. W. kr. 21.441/93.

Aleg. 207.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o czynnościach odnoszących się do podniesienia hodowli bydła.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego a sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 9. lutego 1892 r. L. 7.470 w przedmiocie hodowli bydła, uchwalił Wysoki Sejm, na posiedzeniach dnia 1. i 4. kwietnia 1892 ustawę o licencyonowaniu buhajów gminnych (Najwyższem postanowieniem z dnia 20. lipca 1892 sankcyonowaną), a zarazem powziął następujące uchwały:

1. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z komitetami centralnymi Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego i Towarzystwa rolniczego krakowskiego wypracował przepisy wykonawcze do ustawy hodowlanej (ustawy o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych) a to dla pojedynczych stref i całego kraju.

2. Utworzonym zostaje stały fundusz hodowlany w wysokości 50.000 zł. na udzielanie pożyczek tym gminom, które według ustawy o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych będą musiały postarać się o buhaja gminnego, a nie rozporządzają dostatecznymi na ten cel środkami.

Fundusz ten będzie osobno administrowany, a zwroty udzielanych z niego pożyczek będą wpływać napowrót do tegoż funduszu.

Na utworzenie funduszu tego wstawiane będą w budżet krajowy od roku 1893 począwszy przez 4 lata, raty po 12.500 zł. rocznie.

3. W budżet funduszu krajowego wstawianą będzie przez lat 10 począwszy od 1. lipca 1892 kwota 30.000 zł. rocznie na inne środki podniesienia hodowli bydła, a głównie na subwencyonowanie obór zarodowych, na zakupno buhajów rasowych, premiowanie hodowców i t. p.

4. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby wyjednał u c. k. Rządu na cel pod 3. wymieniony subwencyę ze skarbu państwa po 30.000 zł. rocznie przez lat 10.

5. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby wezwał Wydziały powiatowe do przyczynienia się z funduszów powiatowych do wydatków na cel podniesienia hodowli bydła w powiecie.

6. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby przy udzielaniu pożyczek i zasiłków wyżej pod 2 i 3 wymienionych, uwzględniał w pierwszym rzędzie te powiaty, których reprezentacye funduszami swymi przyczyniają się do wydatków na podniesienie hodowli bydła w powiecie.

7. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby postarał się o odpowiedni statut dla „Towarzystw hodowlanych" i „spółek utrzymywania buhajów".

8. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby postarał się o odpowiedni stosunkom kraju podręcznik o utrzymywaniu buhajów gminnych, jakoteż o wydanie praktyoznego podręcznika chowu bydła rogatego, przeznaczonego przeważnie dla miejscowych właścicieli, a któryby uwzględniał różnice stosunków hodowlanych w poszczególnych częściach kraju.

9. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z komitetami centralnymi Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego i Towarzystwa rolniczego krakowskiego ułożył program wystaw przeglądowych bydła, połączonych z premiowaniem hodowców, któreby się odbywały przez dłuższy szereg lat we wszystkich okolicach kraju.

10. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby wędrowni nauczyciele rolnictwa zajęli się obecnie przeważnie popularnymi wykładami chowu bydła odnośnie do danej okolicy.

O uchwałach powyższych zawiadomił Wydział krajowy komitety obu krajowych Towarzystw rolniczych we Lwowie i Krakowie, wzywając (pod d. 17. maja 1892 L. 21.222):

1. ażeby wspólnie wypracowały i jak najrychlej Wydziałowi krajowemu do zbadania i zatwierdzenia przedłożyły szczegółowy plan użycia subwencyi hodowlanej i

2. ażeby wypracowały i do 15. lipca 1892 Wydziałowi krajowemu przedłożyły:

a) projekt przepisów wykonawczych do ustawy o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych, a to dla poszczególnych stref hodowlanych i całego kraju;

b) projekt programu Wystaw przeglądowych bydła, połączonych z premiowaniem hodowców. Zarazem oświadczył Wydział krajowy centralnym komitetom obu krajowych towarzystw rolniczych, że pożądane mu są wszelkie wnioski i uwagi, jakie w sprawie wykonania wspomnianych uchwał Wysokiego Sejmu uważałyby komitety za potrzebne poczynić.

Wskutek wezwania tego przedłożyły centralne komitety obu krajowych towarzystw rolniczych projekty użycia subwencyi krajowej na podniesienie hodowli bydła na rok 1892 (komitet c. k. Tow. gosp. galicyjskiego pod dniem 14. czerwca 1892 l. 823, z obszernie motywowanym „Zarysem programu" na pierwszy rok akcyi Towarzystwa, — komitet zaś c. k. Tow. roln. Krakowskiego pod d. 20. czerwca 1892 l. 577), które komisyi krajowej dla spraw rolniczych do zaopiniowania przydzielone zostały.

W myśl wniosków sekcyi stałej tejże komisyi, uchwalonych na posiedzeniu w dniu 15. lipca 1892, zatwierdził Wydział krajowy projekty użycia subwencyi hodowlanej na rok 1892, — a zarazem uchwalił następujący rozdział subwencyi przez Wysoki Sejm na podniesienie hodowli bydła na rok 1892 wyznaczonej:

1. Dla c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego $^2/_3$ całej subwencyi, czyli: **10.000 zł. w. a.**

2. Dla c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego $^1/_3$ kwoty subwencyjnej t. j.: **5.000 zł. w. a.**

Rozdział ten uskutecznił Wydział krajowy na podstawie liczby bydła rogatego, znajdującego się, według ostatniego spisu, w obrębie każdego z wymienionych Towarzystw (mianowicie: w obrębie c. k. Towarzystwa gosp. gal. 1,600.751=65·8%, a w obrębie c. k. Tow. roln. krak. 831.000=34·2%), i w uwzględnieniu stanu hodowli i stosunków hodowlanych części wschodniej i zachodniej kraju.

Na żądanie komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego, przedłożył Wydział krajowy komitetom obu krajowych Towarzystw rolniczych do końca grudnia 1892 termin przedłożenia programu szczegółowego sposobu użycia subwencyi hodowlanej na całe 10-ciolecie, tudzież projektu przepisów wykonawczych do ustawy hodowlanej i programu wystaw przeglądowych. — Otrzymane w miesiącu grudniu 1892 programy i projekty, przydzielone komisyi rolniczej do zaopiniowania, były przedmiotem studyów i rozpraw na kilku posiedzeniach jej sekcyi stałej; — do ułożenia zaś instrukcyi dla komisyi licencyonujących buhaje powołani zostali na wniosek sekcyi stałej kraj. komisyi rolniczej (w myśl §. 6. statutu komisyi), praktyczni hodowcy z poza grona komisyi, z różnych okolic kraju, którzy na posiedzeniu sekcyi stałej komisyi rolniczej w dniu 30. stycznia 1893 w czynnościach tej sekcyi czynny udział wzięli.

Na podstawie projektów przez komitety centralne obu krajowych Towarzystw rolniczych przedłożonych, tudzież uwag i opinii sekcyi stałej kraj. komisyi rolniczej, wypracowane zostały przez Departament II. Wydziału krajowego, a następnie przez pełną komisyę rolniczą na posiedzeniu jej w dniu 17. kwietnia 1893 przyjęte:

a) Przepisy wykonawcze do ustawy z d. 20. lipca 1892 o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych. (Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 51).

b) Instrukcya dla komisyi licencyonujących buhaje

c) Program wystaw przeglądowych bydła rogatego, połączony z premiowaniem.

Przepisy te wraz z instrukcyą i program wystaw, następnie przez Wydział krajowy uchwalone przedkładamy w załączeniu (Alegaty A., B. i C).

/. Alegaty A., B. i C.

Programy szczegółowe sposobu użycia subwencyi hodowlanych, przez komitety obu krajowych Towarzystw rolniczych na cały 10-letni okres wypracowane, zatwierdził Wydział krajowy, z nieznacznymi zmianami, przez sekcyę stałą komisyi rolniczej zaproponowanymi a na posiedzeniu pełnej komisyi rolniczej w dniu 17. kwietnia b. r. uchwalonymi.

Programy te, bardzo obszerne i szczegółowe (złożone w biórze sejmowem do przeglądu) wskazują jako cel akcyi, a tem samem i kierunek działalności Towarzystw rolniczych: stopniowe ulepszanie bydła włościańskiego, do czego zresztą obydwa Towarzystwa dążyły dotychczas, w miarę środków, jakimi rozporządzać mogły.

Środki zaś do tego prowadzić mające, a przez obydwa Towarzystwa rolnicze dotychczas używane są następujące:

A) **Bezpośrednio działające,** mianowicie:

1. Stacye buhajów subwencyjnych (t. j. buhajów z funduszów subwencyjnych zakupowanych i własnością tegoż funduszu pozostających), a wyłącznie do użytku mniejszych gospodarzy rolnych, mianowicie włościan przeznaczone — i

2. Stacye buhajów subwencyonowanych (będących własnością prywatną, których właściciele wszakże obowiązani są za odpowiedniem wynagrodzeniem ryczałtowem dopuszczać do pewnej, umową oznaczonej liczby krów włościańskich).

Stacye buhajów subwencyjnych i subwencyonowanych, przy teraźniejszych naszych stosunkach budowlanych — osobliwie w środkowej i wschodniej części kraju — mają prawie to samo znaczenie, jak buhaje licencyonowane gminne, od wielu lat w innych krajach koronnych z wielkim pożytkiem dla rolników zaprowadzane. Stacyami buhajów subwencyjnych działają jeszcze dzisiaj bardzo skutecznie na podniesienie hodowli bydła w różnych krajach państwa niemieckiego. Uzasadnionem przeto jest, ażebyśmy i u nas jeszcze stacyami buhajów na podniesienie hodowli bydła włościańskiego działali i w tym celu stacye buhajów subwencyjne

przez dłuższy szereg lat utrzymywali, — stacye zaś buhajów subwencyonowane przynajmniej tak długo, mianowicie w części środkowej i wschodniej kraju zatrzymali, jak długo trwać będzie okres przejściowy paragrafem 21-ym ustawy hodowlanej naznaczony, z końcem którego to okresu buhaje licencyonowane prywatne lub gminne wszędzie już w dostatecznej będą ilości. W miarę zatem przybywania buhajów gminnych zmniejszaną będzie, — według programu komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego — liczba stacyi buhajów subwencyjnych, — i dlatego to kwota 15.000 zł. na rok 1893 na stacye te preliminowana, zmniejsza się stopniowo do 14 400 zł. i 13.400 zł. Czy po upływie sześciolecia przejściowego stacye subwencyonowane w całości lub części utrzymane zostaną, czy też cała kwota teraz na nie przeznaczona, użytą zostanie na stacye buhajów subwencyjnych, lub na inne środki podniesienia hodowli, stanowić można będzie po upływie sześciolecia i na podstawie nabytego w tym czasie doświadczenia.

W obrębie Towarzystwa rolniczego krakowskiego hodowla bydła stoi znacznie wyżej, niż w środkowej i wschodniej części kraju, — łatwiej tam już teraz o materyał na buhaje gminne, — i dlatego komitet tego Towarzystwa wypuścił z programu swego stacye buhajów subwencyonowane, które w początkach zakładał, a ograniczył się tylko do stacyi buhajów subwencyjnych.

3. Obory zarodowe pół krwi i pełnej krwi.

Ażeby wychować odpowiedni materyał rozpłodowy, którym możnaby zasilać gminy a względnie stowarzyszenia hodowlane, lub poszczególnych hodowców, utrzymywane być mają nadal obory zarodowe, założone przez komitety obu krajowych Towarzystw rolniczych i pomnażane będą w miarę potrzeby i funduszów, a to:

a) Obory zarodowe pełnej krwi (w okręgu Towarzystwa rolniczego krakowskiego: Bern-Simmenthal, Pinzgau, krajowe górskie i Oldenburgskie — w okręgu zaś Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego: Bern-Simmenthal, krajowe nizinne (majdańskie) i Oldenburgskie, przeznaczone głównie do dostarczania rozpłodników oborom zarodowym pół-krwi;

b) Obory zarodowe pół-krwi, przeznaczone do dostarczania materyału rozpłodowego, a głównie rozpłodników męskich do podniesienia hodowli bydła włościańskiego potrzebnych, a więc dla stacyi buhajów na buhaje gminne odpowiednich.

Ze względu na nasze stosunki gospodarskie, stan hodowli bydła włościańskiego i stopień oświaty i wykształcenia fachowego włościan naszych w kierunku hodowli bydła, muszą obory zarodowe pozostać — jak dotychczas — w ręku inteligentnych większych właścicieli.

4. Zważywszy jednakże, że już teraz są miejscowości — osobliwie w podgórskich powiatach — gdzie zamiłowanie do hodowli bydła już obudzone a i znajomość racyonalnej hodowli więcej rozpowszechniona, wydały bardzo dobre rezultaty, jak się o tem przekonać można w okolicach: Kamienny, Bukowa, Zarszyna, Wzdowa, a dalej Mycowa, Firlejówki i t. d., postanowił komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego dążyć do zaprowadzenia w takich gminach, odznaczających się dobrą hodowlą, produkcyą buhajów dla stacyi i gmin przydatnych, do założenia w tych gminach pewnego rodzaju hodowli zarodowej, a to przez rozdawanie pewnemu gronu gospodarzy gruntowych buhaji rozpłodowych pełnej krwi, pod warunkami analogicznymi do tych, pod jakiemi dawane bywają buhaje rozpłodowe właścicielom obór zarodowych, większym hodowcom.

5. W tym samym celu, to jest dla wytworzenia gniazd hodowli doborowego bydła włościańskiego, któreby nietylko buhai dla gmin dostarczało, ale przykładem swoim do lepszej hodowli zachęcając, coraz szersze kręgi zajmowało, udzielanem być ma w okolicach mających już dzisiaj lepszą hodowlę, wzorowym hodowcom włościanom, pod pewnymi warunkami (w programie komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego wyszczególnionymi) poprawny materyał żeński.

Rozdawanie gronu gospodarzy gruntowych i poszczególnym włościanom hodowcom materyału rozpłodowego męskiego i żeńskiego zakupowanego z funduszów subwencyjnych, w celach pod 4 i 5 wskazanych, ogranicza się tylko do okręgu c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego.

6. W przekonaniu opartem na bardzo pomyślnych rezultatach, otrzymanych w krainach alpejskich, że nasze karpackie połoniny (obejmujące od Tatr do granic Bukowiny przeszło 40 000 morgów pastwisk) przyczynić się mogą w wysokim stopniu do podniesienia hodowli bydła w kraju, jeżeli je odpowiednio zużytkujemy do wychowu zdrowego materyału rozpłodowego, zamierza komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego utworzyć Zakłady wychowu młodzieży na rozpłodniki przeznaczonej. Zakłady takie mają być utworzone bądź u prywatnych hodowców, posiadających dosyć rozległe pastwiska połoninne, bądź też u spółek lub stowarzyszeń hodowlanych, dla których wypracowane być mają wkrótce plan organizacyi i statuta. Hodowcy lub spółki, podejmujący się wychowu młodzieży, podług planu i wskazówek udzielonych przez komitet c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego, otrzymają odpowiednie wynagrodzenie lub subwencyę z funduszów subwencyjnych.

7. Komitet zaś c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego, zamierza zakładać u znanych gospodarzy-hodowców tak zwane cielęcarnie t. j. zakłady wychowu cieląt górskiego bydła krajowego czerwonego, na wzór tej, jaką już u p. Romera w Limanowej założył, a to w tym samym celu, w jakim zaprowadzony być ma w obrębie Towarzystwa wychów młodzieży na połoninach.

B) Pośrednio działające środki:

1. Że premiowanie bydła na wystawach przeglądowych, urządzanych w różnych okolicach kraju, są jednym z najsilniej działających środków zachęty i wywołania współzawodnictwa u hodowców, a zatem i jednym z najskuteczniej pośrednio działających środków podniesienia hodowli bydła w kraju, dowodzą doświadczenia, jakie w innych krajach hodowlanych poczyniono; — uznała to także sejmowa komisya gospodarstwa krajowego i zaznaczył Wysoki Sejm powzięciem uchwały, polecającej Wydziałowi krajowemu, ażeby w porozumieniu z centralnymi komitetami obu krajowych Towarzystw rolniczych „program wystaw przeglądowych połączonych z premiowaniem“ ułożył.

W uwzględnieniu tej okoliczności, że stan hodowli bydła włościańskiego w obrębie c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego na dosyć niskim jeszcze stoi stopniu i że materyał do premiowania przedstawiany będzie w pierwszych latach jeszcze nie liczny i mniej odpowiedni, a dopiero później (w skutek zaprowadzenia licencyonowania buhajów) liczniejszym będzie, przeznacza im na premiowanie bydła włościańskiego na wystawach przeglądowych w obrębie c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego na rok pierwszy tylko 3.000 zł., a dopiero na rok trzeci 5.000 zł.

Na premiowanie zaś bydła rozpłodowego, połączone z wystawami przeglądowemi w obrębie c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego, gdzie — jak wiadomo — hodowla bydła u włościan na znacznie wyższym stoi stopniu, gdzie zatem znacznie więcej materyału do premiowania już teraz się znajduje, przeznaczoną została od razu wyższa kwota t. j. 5.000 zł.

2. Premiowanie wzorowo urządzonych, t. j. odpowiednio postawionych i starannie utrzymywanych stajen w gospodarstwach włościańskich, może się także przyczynić do lepszego utrzymania, a tem samem i podniesienia hodowli bydła u włościan naszych. Mianowicie w części wschodniej kraju i u jego granic południowych, gdzie rolnictwo w ogóle na bardzo niskim stoi stopniu, a budynki gospodarskie, zwłaszcza zaś stajnie, w sposób primitywny są budowane, okazuje się działanie przykładem i zachętą bardzo pożądane. I dla tego wyznacza się na ten cel, w obrębie c. k. Towarzystwa gospodarskiego galic., kwotę poniżej podaną.

W obrębie c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego, gdzie wszelkie budynki gospodarskie potrzebom rolników więcej odpowiadają, jest już tego rodzaju zachęta niepotrzebną.

3. Komitety obu krajowych Towarzystw rolniczych zakupują bądź z funduszów własnych, bądź subwencyjnych, nasiona różnych roślin pastewnych, których uprawa na rozpowszechnienie u włościan zasługuje. Nasiona te rozdzielane bywają za pośrednictwem oddziałów Towarzystwa, a względnie Towarzystw okręgowych. Sposób ten wspierania pośredniego hodowli, praktykowany jest z powodzeniem nawet w krajach alpejskich.

I na ten to cel przeznaczoną została dla obrębu c. k. Towarzystwa gospod. galic. kwota 500 zł.

Komitet c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego przeznaczył na ten sam cel inne fundusze, którymi może dysponować.

4. Nakoniec: Rozpowszechnienie stosownych dziełek popularnych, należy bezsprzecznie do bardzo skutecznych środków szerzenia i podnoszenia wiedzy zawodowej, tam, gdzie wykształcenie elementarne ogólne już podniosło się do tego stopnia, iż włościanin z dziełek takich korzystać może. W kierunku elementarnego wykształcenia ogólnego ludu naszego zdziałały nasze szkoły ludowe bardzo wiele — i przygotowały — mianowicie młodsze pokolenie — należycie do tego, ażeby mogło z fachowych dziełek popularnych dostatecznie korzystać. Na wydawnictwo takich dziełek wyznacza się dla komitetu c. k. Towarzystwa gosp. galic. kwota skromna, poniżej podana.

C) Fachowe kierownictwo i kontrola projektowanych sposobów podniesienia hodowli bydła.

Celem przeprowadzenia planu postępowania powyżej naszkicowanego (a w szczegółowych programach komitetów obu kraj. Towarzystw rolniczych dokładniej opisanego), musi być pomnożony dotychczasowy personal biórowy komitetów kraj. Towarzystw, a przedewszystkiem personal fachowy, działający po za obrębem biór komitetów wspomnianych, mianowicie: ustanowioną być musi odpowiednia liczba tak zwanych „Inspektorów hodowli“, a to tem bardziej, że nie można ograniczać się jak dotychczas, do kontroli tylko obór zarodowych i stacyi buhajów subwencyjnych, — ale potrzeba kierować wystawami przeglądowymi i połączonem z tymi wystawami premiowaniem, — wprowadzać w życie zakłady wychowu młodzieży na połoninach, dotychczas u nas nieistniejące i t. d., a w końcu potrzeba koniecznie i w jak najkrótszym czasie, zbadać dokładniej stosunki hodowlane w okolicach kraju, dotychczas pod tym względem mniej znanych.

Zgodnie z propozycyą komitetów centralnych obu krajowych Towarzystw rolniczych i opinią kraj. komisyi dla spraw rolniczych, zatwierdził Wydział krajowy powyżej naszkicowany program działania obu wspomnianych komitetów, przyczem zatwierdził także rozgraniczenie stref dla ras bydła nizinnego i górskiego, przez wspomniane komitety zaprojektowane. Zarazem ustanowił Wydział krajowy stosunek rozdziału subwencyi hodowlanej pomiędzy obydwa Towarzystwa rolnicze, według którego z ogólnej kwoty subwencyjnej przypada $^2/_3$ na c. k, Towarzystwo gospod. galic, a $^1/_3$ na c. k. Towarzystwo rolnicze krakowskie.

W przypuszczeniu zaś, że i Wys. c. k. Rząd rozdzieli subwencyę państwową w tym samym stosunku, w myśl propozycyi Wydziału krajowego z dnia 19. maja 1892, LW. 21.222, na ręce c. k. Namiestnictwa przedłożonej, zatwierdził Wydział krajowy na r 1893, następujący rozdział subwencyi hodowlanych, przez krajową komisyę dla spraw rolniczych na podstawie wniosków komitetów obu krajowych Towarzystw rolniczych zaprojektowany:

	I. Dla c. k. Tow. gospod. galic.	II. Dla c. k. Tow. roln. krak.
ad A: 1. Na utrzymanie istniejących i tworzenie nowych stacyi buhajów subwencyjnych rocznie . .	2.300 złr.	7.000 złr.
2. Na utrzymanie i zakładanie nowych stacyi buhajów subwencyonowanych na rok 1893: . . (na rok następny: 14400 złr. a na następne cztery lata po 13.400 złr. w. a.)	15.400 „	
3. Na utrzymanie obór zarodowych istniejących i tworzenie nowych, tak pół-krwi, jak i pełnej, rocznie .	5.000 „	4.000 „
4. Na rozdawanie buhajów raz poprawnych gospodarzom gruntowym (włościanom), — a względnie gminom wiejskim	1.000 „	—
5. Na dostarczanie krów rasy poprawnej wzorowym hodowcom włościanom	2.000 „	—
6. Na wychów młodzieży na połoninach, a względnie tak zwanych cielęcarniach , . .	1.000 „	1.000 „
ad B. 1. Na premiowanie bydła włościańskiego na wystawach przeglądowych, w roku 1893 . . (na rok drugi preliminowano 4.000 zł., zaś na rok trzeci do szóstego po 5000 zł. w obrębie Towarzystwa gosp. galic.)	3.000 „	po 5.000 „
2. Na premiowanie wzorowych stajen dla bydła u gospodarzy włościańskich . . .	500 „	—
3. Na zakupno i dostarczanie gminom wiejskim nasion roślin pastewnych	500 „	—
4. Na wydawnictwo dziełek popularnych o hodowli, mleczarstwie, uprawie pasz i t. p. . . .	300 „	—
ad C: Na koszta administracyjne, mianowicie: administracyę biurową, inspekcyę hodowlaną i badanie stosunkow hodowlanych w kraju, jak niemniej na koszta wprowadzenia w życie ustawy o licencyonowaniu buhajów . .	9.000 „	3.000 „
Razem .	**40.000** złr.	**20.000** złr.

W dziale *A.* dozwolona jest **virement** pomiędzy pozycyami 1 do 6, wszakże tylko za poprzedniem porozumieniem z Wydziałem krajowym.

Odezwą z dnia 19. maja 1892 LW. 21.222 odniósł się Wydział krajowy do c. k. Namiestnictwa o wyjednanie na cele podniesienia hodowli bydła subwencyi państwowej w kwocie co najmniej 30.000 zł. zapewnionej na przeciąg lat 10 — a to w myśl uchwały Wys. Sejmu z 1. i 4. kwietnia 1892 punkt 4. — Odezwą z dnia 11. grudnia 1892 L. 98769, zawiadomiło nas c. k. Namiestnictwo, że c. k. Ministerstwo rolnictwa oznajmiło reskryptem z dnia 23. listopada 1892 l. 10.752/1.431, iż udzieli żądanej subwencyi w kwocie 30.000 zł. z zastrzeżeniem konstytucyjnego przyzwolenia, — i że przy układaniu swego preliminarza w latach następnych, pamiętać będzie o wstawieniu tej samej kwoty na podniesienie hodowli bydła w Galicyi.

Czyniąc zadość poleceniu zawartemu w punkcie 5tym powyżej powołanej uchwały Wys. Sejmu, wezwał Wydział krajowy (LW. 21.222/92) wszystkie Wydziały powiatowe, ażeby od Rad powiatowych wyjednały odpowiednie kwoty na wydatki ku podniesieniu hodowli bydła w powiecie, który Rada powiatowa reprezentuje. Zarazem zawiadomił Wydział krajowy Wydziały

powiatowe, iż w myśl uchwały Wysokiego Sejmu, pożyczki na zakupno buhajów gminnych, tudzież zasiłki na inne środki podniesienia hodowli bydła udzielane będą z funduszów subwencyjnych w pierwszym rzędzie w tych powiatach, których reprezentacye funduszami swymi przyczynią się do pokrycia wydatków na podniesienie hodowli bydła w ich powiecie.

Z wyjątkie 6ciu, odpowiedziały wszystkie wydziały powiatowe na wezwanie nasze, z tych Wydziały powiatowe: Barszczowski, Brzeski, Jaworowski, Limanowski, Sokalski i Żywiecki oświadczyły iż nie mogą przyczynić się z funduszów własnych do podniesienia hodowli bydła w ich powiatach, inne ofiarowały na ten cel od 100 złr. do 1000 złr. na rok 1893.

Zostały też wykonane polecenia Wysokiego Sejmu zawarte pod 2. i 3. na początku powołanej uchwały.

Stało się w końcu zodość poleceniom Wys. Sejmu zawartym w punktach 8 i 10 uchwały sejmowej: „Macierz polska“ wydała już popularną książeczkę pod tytułem „Przykazania“ (Rady) dla utrzymujących buhaje rozpłodowe, — krajowi zaś nauczyciele wędrowni otrzymali polecenie, ażeby się zajęli przeważnie pouczaniem hodowli bydła zastosowanem do danej okolicy, a zarazem otrzymali szczegółową instrukcyę, w jaki sposób mają stosunki hodowlane w kraju badać, i z wyników tych badań Wydziałowi krajowemu sprawy zdawać.

Sprawa ułożenia statutu dla Towarzystw hodowlanych i spółek utrzymywania buhajów jest w toku. Również w toku jest sprawa ustanowienia okręgów licencyonowania buhajów na podstawie opinii zażądanej od komitetów centralnych obu krajowych Towarzystw rolniczych i Wydziałów powiatowych.

Kończąc niniejsze sprawozdanie Wydział krajowy uprasza:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydziału krajowego o czynnościach odnoszących się do podniesienia hodowli bydła, w myśl uchwał powziętych na posiedzeniach w dniach 1. i 4. kwietnia 1892 przyjmuje Sejm do wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Lwów dnia 2. maja 1893.

Marszałek krajowy:

Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Romanowicz w. r.

Członek Wydziału krajowego.

Przepisy wykonawcze

do ustawy z dnia 20. lipca 1892 o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych (Dz. u. i rozp. kr. Nr. 51).

do §. 4. Wydział krajowy ustanowi, po zasięgnięciu opinii właściwych Wydziałów powiatowych i Komitetu c. k. Towarzystwa gospodarskiego, względnie c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego, okręgi dla komisyi licencyonujących, z których przynajmniej jedna ma istnieć w każdym powiecie, i oznaczy gminy i obszary dworskie do każdego okręgu należące.

Okręgi działalności komisyi, tudzież nazwiska członków komisyi i ich zastępców, ogłaszane będą każdego roku w miesiącu styczniu w dzienniku ustaw krajowych, oraz w każdym powiecie okólnikiem Rady powiatowej.

Kancelarya „Komisyi licencyonującej buhaje“ mieścić się będzie w lokalnościach Wydziału powiatowego, dokąd też należy przesyłać wszystkie pisma do niej wystosowane.

Przewodniczący Komisyi licencyonującej kieruje załatwieniem wszelkich spraw, wynikających z postanowień ustawy i niniejszego rozporządzenia wykonawczego i czuwa nad ich wykonaniem

Wszelkie pisma Komisyi licencyonującej będą opatrzone liczbą protokołu i podpisywane przez przewodniczącego.

Celem kolegialnego załatwienia spraw bieżących zbierają się Komisye licencyonujące dwa razy do roku na posiedzenia stałe Oprócz tego obowiązani są członkowie Komisyi zbierać się na posiedzenia nadzwyczajne, w razie uznanej przez przewodniczącego potrzeby.

Na każde posiedzenie otrzymać mają członkowie zaproszenie tydzień naprzód.

Jeżeli członek Komisyi nie może wziąć udziału w jej pracach, winien zawiadomić o tem pisemnie przewodniczącego, który powoła do składu Komisyi jego zastępcę.

Członkowie Komisyi mają prawo do zwrotu kosztów podróży i poboru dyet, według norm przez Wydział krajowy ustanowionych.

do §. 5 Licencyonowanie główne odbywać się ma w zasadzie na wiosnę, o ile możności łącznie z premiowaniem bydła, urządzonem w powiecie przez oddziały towarzystw rolniczych.

Miejsce i czas oglądania buhajów, dla których właściciele chcą uzyskać licencyę, lub tych buhajów, dla których wydana licencya straciła swą ważność (§. 7. 1. ustawy, oznaczy przewodniczący Komisyi i ogłosi na 6 tygodni naprzód osobnym okólnikiem, rozesłanym za pośrednictwem Wydziałów powiatowych (§. 18.) do wszystkich przełożonych gmin i obszarów dworskich, celem dalszego ogłoszenia w sposób zwykle używany. Okólnik winien być osobno udzielony wszystkim członkom Komisyi licencyonującej i ich zastępcom, oraz Wydziałowi

krajowemu, Komitetowi Towarzystwa gospodarczego, względnie Towarzystwa rolniczego krakowskiego, Wydziałowi powiatowemu i c. k. Starostwu.

Jeżeli po odbyciu licencyonowania głównego wpłynie do Komisyi najmniej 10 próśb, na piśmie wystosowanych, o zarządzenie dodatkowego licencyonowania, natenczas przewodniczący Komizyi oznaczy na trzy tygodnie naprzód miejsce i czas oglądania buhajów, zawiadomi o tem petentów i poda to do wiadomości w sposób wyżej wskazany.

Licencyonowsnie buhaji, w terminie i miejscu przez Komisyę licencyonującą naznaczonych, jak bezpłatne. Wzór

Gdyby jednak kto pragnął w innym czasie lub miejscu buhaje przedstawić do licencyonowania, winien zgłosić się z tem pisemnie do Komisyi i złożyć kwotę, wystarczającą na pokrycie kosztów. W takim razie przewodniczący zarządzi co należy, uwiadamiając petenta i członków Komisyi licencyonującej, względnie ich zastępców, tudzież Wydział powiatowy i c. k. Starostwo, co najmniej na sześć dni naprzód. Wzór

do §. 6. Licencyonowanym może być tylko taki buhaj, którego Komisya licencyonująca, według zasad zawartych w udzielonej jej instrukcyi, uzna odpowiednim do rozpłodu w danym okręgu licencyonowania.

Instrukcya zawierająca zasady ocenienia przydatności buhaja do rozpłodu podaną jest
Załącz. I. w załączniku I. ·/.

do §. 7. Właścicielowi względnie posiadaczowi buhaja, uznanego za przydatnego do rozpłodu, wyda przewodniczący Komisyi „licencyę“, ważną na jeden rok, według załączonego
Wzór A. wzoru A. ·/.

Buhaj taki będzie zaraz opiętnowany na prawym rogu, a w braku jego na lewym rogu, znakiem *L* (licencyonowany) i liczbą roku licencyonowania.

Komisya ma prowadzić regestr licencyonowanych buhajów według dołączonego wzoru
Wzór B. *B* ·/., a zaraz po ukonczeniu licencyonowania głównego ogłaszać nazwiska miejscowości, w których są licencyonowane buhaje, z wymieniem ich właścicieli. Nadto obowiązkiem jej będzie utrzymywać osobną ewidencyę buhajów, zakupionych z subwencyi państwowych lub krajowych
Wzór C. i umieszczonych w gminach położonych w jej okręgu działalności, a to według wzoru *C* ·/.

do §. 8. Naczelnicy gmin i przełożeni obszarów dworskich obowiązani są przesełać przewodniczącemu Komisyi licencyonującej, do 15. stycznia każdego roku, wykaz stanu bydła
Wzór D. rogatego, według załączonego wzoru *D* ·/., wypełniony należycie we wszystkich rubrykach.

Wykazy te służyć będą Komisyi licencyonującej za podstawę do orzeczenia, ile licencyonowanych buhajów znajdować się ma w gminie, przyjmując jednego buhaja na 80 do 100 krów i stanownych cielic.

do §. 12. Jeżeli licencyonowany buhaj przejdzie w posiadanie innej osoby, lub przeprowadzony zostanie do innej miejscowości, albo też zginie, obowiązany jest dotychczasowy jego posiadacz zawiadomić natychmiast zwierzchność gminną, która doniesie o tem bezwłocznie przewodniczemu właściwej komisyi licencyonującej.

do §. 13. Zwierzchność gminna, pod dozorem Komisyi licencyonującej, ma czuwać, aby buhaje gminne (§. 9. ustawy) umieszczane były, celem ich utrzymania, żywienia i pielęgnowania jedynie u takich osób, które posiadają odpowiednie dość obszerne obejście, dobrze zbudowaną stajnię, podostatkiem odpowiedniej karmy i urządzą na obejściu osobne podwórze lub ogrodzenie do stanowienia.

Osoby te obowiązane są utrzymywać buhaja w stajni zdrowej i suchej, w odgrodzeniu od innego bydła, i pielęgnować go starannie, to jest czyścić codziennie i trzymać go na suchej codziennie świeżej podściółce; także nawóz z pod buhaja musi być codziennie wyrzucany.

Buhaj ma dostawać jako karmę owies, tudzież zdrowe doborowe siano i słomę w odpowiedniej (słomę w małej) ilości.

Wypuszczanie buhaja razem z bydłem na pastwisko jest najsurowiej wzbronione.

Buhaj może być dopuszczony do krowy lub cielicy w regule raz na dzień i ma być zaraz po skoku odprowadzony do stajni. Wyjątkowo tylko można buhaja dopuszczać do dwóch krów dziennie, w odstępie jednakże nie krótszym, jak 6-cio godzinnym.

Przepisy dla utrzymujących buhaje licencyonowane objęte są osobną Instrukcyą, wydaną przez Wydział krajowy w porozumieniu z komitetami c. k. Towarzystw gospodarskich galicyjskich i c. k. Towarzystwa krakowskiego.

do §. 14. Każdy, utrzymujący licencyonowanego buhaja ma prowadzić „regestr stanowienia“ według dołączonego wzoru *E.* ·/. i wydawać właścicielowi krów i cielic stanowionych Wzór E. Wzór F. potwierdzenie odstanowienia, według dołączonego wzoru *F.* ·/. sporządzone. Za poświadczenie takie nie należy się żadne wynagrodzenie.

Z końcem każdego roku obowiązany jest on przedłożyć „regestr stanowienia“ przewodniczącemu Komisyi licencyonującej.

Niedokładne prowadzenie tych regestrów pociągnie za sobą karę pieniężną (§. 17. ustawy).

Druków potrzebnych do prowadzenia regestrów, wymaganych niniejszą ustawą, oraz na poświedczenia stanowienia, udzieli przewodniczący Komisyi licencyonującej właścicielom lub utrzymującym buhaje licencyonowane bezpłatnie.

Wszelkie druki, oraz pieczęć i piętno, otrzyma przewodniczący Komisyi licencyonującej z Wydziału krajowego za pośrednictwem Wydziału powiatowego.

do §. 16. Celem zapobieżenia przekroczeniom przepisu zawartego w §. 16. ustawy, wzbrania się pod grzywną w powołanym § naznaczoną, pasać buhajki, powyżej 6 miesięcy wieku mające, wspólnie z krowami i jałówkami.

do §. 18. Wydziały powiatowe i Władze polityczne powiatowe, użyczać będą wszelkiej pomocy Komisyom licencyonującym i czuwać będą nad tem, aby Zwierzchności gminne przestrzegały ściśle postanowień ustawy z dnia 20. lipca 1892 i niniejszych przepisów wykonawczych.

do §. 19. Komitetom c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego, a względnie c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego, przysługuje prawo przedstawienia Wydziałowi krajowemu umotywowanego wniosku na rozwiązanie Komisyi licencyonującej.

do § 20. Zakupno buhajów dla gmin, które uzyskały w tym celu pożyczkę z funduszu hodowlanego, lub bezzwrotną subwencyę z funduszów publicznych, przeprowadzać będzie, z upoważnienia Wydziału krajowego, Komitet Towarzystwa gospodarskiego, względnie Komitet krakowskiego Towarzystwa rolniczego

Koszta zakupna i dostawy zakupionego buhaja na miejsce przeznaczenia, ponosić będzie gmina.

Załącznik do Przepisów wykonawczych do ustawy z dnia 20. lipca 1892. §. 6.

INSTRUKCYA

dla komisyi licencyonujących buhaje, zawierająca zasady ocenienia przymiotów, jakie buhaj posiadać powinien, ażeby mógł być licencyonowany.

§. 1.

Licencyonowanym być może tylko taki buhaj, który:

I. Pochodzi z rasy lub zawodu bydła, jakie wskaże Wydział krajowy, na wniosek krajowej Komisyi dla spraw rolniczych, dla poszczególnych okolic kraju, w uwzględnieniu ich miejscowych stosunków, a więc w uwzględnieniu najodpowiedniejszego dla tych okolic kierunku hodowli;

II. Jest już dostatecznie rozwinięty, ażeby mógł być do rozpłodu użyty z pożytkiem dla hodowli, — co zwykle ma miejsce dopiero wtedy, kiedy mu się już pierwsza para zębów powtórnych (stałych bydlęcych) wyrznęła;

III. Jest zupełnie zdrów i dobrze zbudowany, tak, iż z budowy tej, w całości harmonijnej, a oku przyjemnej, i ze swobodnych, elestycznych ruchów jego, wnosić można o jego sile i męskości;

IV. Ma prawidłowo rozwinięte organa rozpłodcze, mianowicie: worek moszuowy jędrny, elastyczny, a nie obwisły, — o jądrach gładkich, równych, wydatnych i z wyrazistym sznurem (przewodem) nasiennym;

V Posiada kształty i inne wybitne cechy rasy lub zawodu, z których ma pochodzić — a zarazem wyraźne znamiona przydatności do tego przeważnie kierunku (do tego rodzaju użytku), w jakim hodowla danej okolicy ma być prowadzoną.

§. 2.

Jakkolwiek budowa zwierzęcia w ogóle zależną jest do pewnego stopnia od rasy, z jakiej pochodzi, — i jakkolwiek w tej samej rasie znajdują się zawody i gniazda bydła, które pod wieloma względami odznaczają się innymi przymiotami i idącymi z niemi w parze kształtami i cechami zewnętrznymi, niżeli są te, jakie ich rasie są w ogóle właściwe, — to jednakże budowa i przymioty buhaja licencyonowanego powinny być w każdym razie następujące:

1. Głowa w stosunku do całego tułowiu zwierzęcia lekka i krótka, ale wyrazista i znamionująca męskość i siłę, a więc nie wąska i spiczasta, nie krowia. Czoło głowy buhaja

duże szerokie; — ramiona szczęki dolnej (ganasze) dobrze rozwinięte, silne i szerokie — krawędź czołowa nie ostra i w linii między-czołowej nie wypukła; — nozdrza i pysk szerokie i muszkularne, ale delikatne; — uszy szerokie i równo odstające, sprężyste, lecz nie grube i nie suche; — rogi zaś dobrze osadzone, kształtne, gładkie i ile to zgodne jest z cechami rasowymi bydlęcia, krótkie i lekkie. — Wzrok, dużych dobrze rozwartych i czystych ócz, łagodny, lecz pewny i śmiały, a nie ponury, i nie dziki.

2. Szyja stosunkowo do tułowiu krótka i muszkularna, o karku szerokim i cokolwiek wypukłym, lecz nie tłustym, a dobrze (t. j. bez waraźnych granic, a tem mniej znaczniejszych zagłębień) z kłębem i piersią połączona.

3. Tułów ile możności beczkowaty, o dobrze łukowatych (dobrze wysklepionych) a zarazem długich żebrach, — z szerokim, długim i poniżej łokci opuszczonym mostkiem, — o pełnych (nie zaklęśniętych) słabiznach (głodnicach) i o okrągłym, nie obwisłym (krowiem), ale też i nie podkasanym (chartowatym) brzuchu. — W szczególności:

Pierś z przodu, pomiędzy stawami barkowymi, szeroka i głęboka, z bokami kosza piersiowego dobrze wysklepionymi i daleko ku głodnicom sięgającymi (pierś z boku długa), a od dołu dobrze poniżej stawy łokciowe sięgająca. — W ogóle klatka piersiowa (kosz piersiowy) przestronna: szeroka, głęboka i długa.

Łopatki szerokie, długie i pełne, dosyć pochylone, i dobrze (bez zagłębień) z kłębem i tułowiem związane, lecz nie sztywne.

Kłąb szeroki, zaokrąglony, silny, ze szyją, łopatkami i grzbietem silnie a bez załamów połączony, — i nie wiele po nad linię grzbietową wyniosły.

Grzbiet wraz z lędźwiami szeroki i razem z tymi tworzący jednolitą i jak najwięcej do prostej zbliżoną linię, tak zwaną linią grzbietową, (sięgającą od kłębu do krzyża, a względnie do nasady ogona) — więc nie wypukły (garbaty), ani też wklęsły (łęgowaty).

Krzyż, w przedłużeniu linii grzbietowej leżący, z lędźwiami bez wyraźnego odgraniczenia (bez zaklęśnięcia i bez wypukłości) silnie złączony, — w biodrach szeroki, długi, ku tyłowi mało pochylony i mało zwężony, — i wraz z całym pośladkiem dobrze muszkułami (mięśniami) pokryty; zatem uda grube i szerokie, o mięśniach wyrazistych, nisko ku stawom skokowym sięgających.

Nasada ogona silna, szeroka, muszkularna, a po nad linię grzbietową nie wyniosła, ani też za niska. Ogon zaś cienki i zakończony kiścią o gęstym i długim włosie.

4. Nogi stosunkowo krótkie, jednakże o długich i silnych podbarczach i goleniach, szeroko rozstawione, i od kolana ku dołowi prosto (pionowo) ustawione, — kolana przednie i tylne (stawy skokowe) silne i szerokie i w ogóle wszystkie stawy dobrze rozwinięte, a racice krótkie i szerokie, o silnym i gładkim rogu.

5. Skóra silna, lecz podatna (dająca się układać w fałdy) i elastyczna, a nie sucha, pokryta krótkim, elastycznym i połyskującym włosem (sierścią).

6. Chód buhaja powinien być pewny, równy, a sprężysty, — nie ociężały i nie wlokący.

§. 3.

Nie może być przeto licencyonowany buhaj:

1. innej rasy i zawodu lub kierunku hodowli, jakie dla stosunków klimatycznych i gospodarczych danej okolicy za najodpowiedniejsze uznane i dla tej okolicy przez kompetentne władze wskazane zostały. — Przedewszystkiem zaś nie może być licencyonowany buhaj ras nizinnych w okolicach górskich;

2. należycie jeszcze nierozwinięty, któremu nie wyrznęła się jeszcze pierwsza para zębów bydlęcych;

3. który nie posiada prawidłowo rozwiniętych organów płciowych;

4. z wyglądem krowim, a więc o głowie długiej, wązkiej i spiczastej, — lub którego budowa i ogólny wygląd — jak i pochodzenie — dobrego zdrowia nie znamionują;

5. mający głowę: bardzo ciężką, z grubymi, dużymi, ciężkimii łuskowatym i rogami, — mający szyję cienką, płaską i źle połączoną z piersią, — pierś wązką, z mało rozwiniętymi, cienkiemi, źle (zbyt pionowo) postawionymi łopatkami, — kosz piersiowy płytki, grzbiet wązki, ostry, lub przełęgowaty, — lędźwie słabe, zapadłe, wązkie; — pośladek wązki, krótki (ucięty), spadzisty (stromy) i w tyle zeszczuplony, — brzuch wiszący (krowi), przy zbyt długich i słabych głodnicach, — nogi wysokie, cienkie, bez wyrazistych mięśni, krzywe i szablaste (krowie), — chód niepewny i sztywny.

Również nie powinien być licencyonowany buhaj mający skórę zbyt cienką, pokrytą rzadkim, cienkim i miękkim włosem, — albo też skórę twardą i suchą, nie podatną i pokrytą włosem kosmatym i martwym (bez żadnego połysku).

Wzór **A.** do §. 7.

L......

Licencya.

Komisya licencyonująca buhaje w okręgu .....

zezwala p. .....

zamieszkałemu w ..... *pod Nr.* .....

używać buhaja (pochodzenia) rasy .....

..... *wieku*.....

maści .....

oznaczonego wypalonem piętnem **L** *i liczbą roku*..... *na*..... *rogu,*

zapisanego w regestrze głównym licencyonowanych buhajów pod Nr. .....

do stanowienia cudzych krów i cielic przez jeden rok t. j. do dnia.....

..... *189*.....

..... *dnia* ..... *189*.....

.....

Przewodniczący komisyi.

(pieczęć).

Wzór **B.** do §. 7. ustawy.

Okręg komisyi licencyonowania buhajów ..... ***Rok*** .....

Regestr licencyonowanych buhajów

.....

Nr. porządkowy a zarazem L. wydanej licencyi.	Nazwisko gminy w której buhaj ma przebywać.	Nazwisko i imię właściciela lub utrzymującego buhaja.	Nr. domu.	Opis buhaja licencyonowanego				Data odbytego licencyonowania i wydania licencyi	**Uwaga.**
				Wiek (data urodzenia)	Rasa, pochodzenie	Maść	Szczególne znaki (piętno, złamania rogu i t. p. zewnętrzne znaki)		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.

Wzór **C.** do §. 7.

Wzór C. do §. 7.

Okręg komisyi licencyonowania buhajów _____ ***Rok*** _____

WYKAZ

buhajów zakupionych z subwencyj państwowych lub krajowych a umieszczowych w powiecie _____

Nr. bieżący.	Nazwisko gminy w której buhaj subwencyjny jest umieszczony.	Nazwisko i imię utrzymującego buhaja.	**Opis buhaja subwencyjnego:** Wiek (data urodzenia)	Rasa zawod. względnie nazwa buhaja	Maść	Szczególne znaki.	Miejsce pochodzenia buhaja, kiedy i gdzie był zakupiony.	Cena zakupna.	L. licencyi.	Ile razy był użyty do stanowienia	Kiedy został uznany za nieużytecznego do rozpłodu.	Cena sprzedaży.	**Uwaga.**
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.

Wzór **D.** do §. 8.

Powiat _____ ***Rok*** _____

W Y K A Z

stanu bydła rogatego w gminie (obszarze dworskim) _____

Numer domu.	Nazwisko właściciela bydła.	ile posiada w dniu 31. grudnia 189.....						Uwaga.
		krów:	jałowek wyżej jednego roku:	cieliczek niżej jednego roku:	buhajków nieużywanych dotąd:	buhajów używanych już a nielicencyonowanych:	buhajów licencyonowanych:	

Wzór **E.** do §. 14.

Okręg komisyi licencyonowania buhajów ..... ***Rok*** .....

Powiat ..... ***Gmina*** .....

Regestr stanowienia.

Buhaj rasy (pochodzenia) ..... *maści* ..... *wieku* .....
licencyonowany dnia ..... *i zapisany w regestrze licencyonowanych buhajów pod*
Nr. ..... *z r.* ..... *należący do* .....

L. bieżąca i L. wydanego poświadczenia stanowienia	Nazwisko i miejsce zamieszkania właściciela krowy lub cielicy.	Krowy lub cielicy:		Data pierwszego stanowienia.	Data powtórnych stanowień.	**U w a g a.**
		Rasa i maść.	Wiek.			

Wzór F. do §. 14.

L. R. st......

Krowa
Jałówka

rasy: .....

maści: .....

wieku: .....

należała do.....

w .....

stanowiona d.....

buhajem L. .....

Ponowne stanowienie:

2gie dnia.....

3cie „ .....

L. Regestru stanowienia .....

Poświadczenie stanowienia

Krowa
Jałówka pochodzenia (rasy).....

maści: .....

wieku: ..... należąca do p.:

.....

zamieszkałego w.....

była stanowioną dnia .....

przez licencyonowanego buhaja L..... rasy.....

.....

..... dnia ..... 189....

podpis
utrzymującego licencyonowanego buhaja

.....

Data ponownego odstanowienia:

podpis utrzymującego licencyonowanego buhaja;

2. .....

3. .....

2. .....

3. .....

jak wyżej.

jak wyżej.

Program

wystaw przeglądowych bydła rogatego, połączonych z premiowaniem.

§. 1.

Celem przeglądowych wystaw bydła rogatego, połączonych z premiowaniem, jest:

a) zachęcenie do współzawodnictwa w osiąganiu najlepszych rezultatów hodowli;

b) ułatwienie stronom interesowanym poznania stanu hodowli w okolicy, i porównania rezultatów przez poszczególnych hodowców osiągniętych.

§. 2.

Każda wystawa przeglądowa bydła rogatego, połączona z premiowaniem, ma być przeto w ten sposób urządzona, aby dawała obraz stanu hodowli bydła w okolicy, w której się odbywa, tudzież aby zainteresowała włościan i innych mniejszych gospodarzy.

§. 3.

Wystawy przeglądowe bydła rogatego, połączone z premiowaniem, które winny się odbywać ile możności jak najczęściej po wszystkich okolicach kraju, urządzają właściwe Oddziały c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego, a względnie okręgowe Towarzystwo rolnicze krakowskie, w porozumieniu z odnośnymi Wydziałami powiatowymi, a pod kierunkiem komitetów centralnych wspomnianych dwóch Towarzystw krajowych.

§. 4.

Komitet centralny c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego, a względnie c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego, na podstawie wniosków Oddziałów tegoż Towarzystwa, a względnie wniosków Towarzystw okręgowych, oznacza co roku czas i miejsce wystaw przeglądowych, tudzież okręgi, dla których odbyć się mają wystawy, a zarazem wyznacza kwoty potrzebne na premiowania.

§. 5.

Wystawy preglądowe bydła rogatego, połączone z premiowaniem, należy o ile możności tak urządzać, ażeby przypadły równocześnie z licencyonowaniem buhajów.

§. 6.

Na wystawach przeglądowych premiowane będą: buhaje rozpłodowe, — krowy cielne lub z cielętami, — jałówki cielne, — jałownik do chowu przeznaczony — i woły; — mianowicie:

1. Buhaje od 1¼ roku (nie kładąc granicy co do wieku, jeżeli buhaj jest zupełnie przydatnym do hodowli. Przy równej wszakże jakości, młodsze buhaje mają pierwszeństwo).

2. Krowy cielne lub z cielętami od 3 do 8 lat, t. j. z 2-ma parami stałych zębów aż do zupełnego wyrośnięcia 4-taj pary takichże zębów.

3. Jałówki cielne od 2¼—3¼ lat, t. j. z wyrośniętą już zupełnie 1-szą parą stałych zębów, aż do czasu pojawienia się 3-ciej pary takichże zębów.

4. Jałownik od 1—1¾ roku, t. j. aż do pojawienia się 1-szej pary stałych zębów — i cielęta od 5 miesięcy do 1 roku. — Kastrowany jałownik jest w tej kategoryi od premiowania wykluczony.

5. Woły od 2½—5 lat, t. j. od czasu pojawienia się 2-giej pary stałych zębów, aż do zupełnego wyrośnięcia 4-tej pary takichże zębów.

Co do rasy:

Premiowane być może tylko bydło takich ras, które odpowiadają obowiązującym przepisom wykonawczym do ustawy o licencyonowaniu i utrzymywaniu buhajów gminnych.

Przy premiowaniu uwzględniani będą w pierwszym rzędzie ci posiadacze bydła, którzy przedstawią na wystawie poglądowej więcej sztuk jednego typu, rasy powyżej wspomnianej.

§. 7.

Premie (nagrody) na wystawach przeglądowych udzielane są:

1 honorowe;

2. pieniężne.

Nagrody honorowe składają się z Dyplomów honorowych, Dyplomów uznania, Medali i listów pochwalnych.

Nagrody pieniężne, rozdawane z funduszów subwencyjnych na podniesienie hodowli bydła przeznaczonych, wynosić mają każda nie mniej niż 20 koron, ani też więcej jak 60 koron w złocie.

W granicach powyżej podanych, Rada Oddziału c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego, a względnie okręgowego Towarzystwa rolniczego, ustanawia wysokość nagród dla poszczególnych kategoryi bydła.

§. 8.

O nagrody pieniężne, udzielane z subwencyi na podniesienie hodowli bydła przeznaczonej, ubiegać się mogą tylko włościanie lub inni mniejsi gospodarze.

Właściciele większych posiadłości otrzymują w zasadzie tylko premie honorowe.

Handlarze bydła rogatego są wykluczeni od premiowania.

§. 9.

Na wystawie przeglądowej można ubiegać się o nagrody pieniężne tylko z bydłem będącem co namniej 6 miesięcy własnością wystawcy, a wychowywanem w tej samej okolicy, w której się wystawa odbywa.

Wyjątkowo mogą być premiowane i buhaje wychowane w innej okolicy. Buhaje takie jednak muszą być przynajmniej od sześciu miesięcy własnością wystawcy i muszą być używane do rozpłodu w okolicy, w której odbywa się wystawa.

Przy równych zresztą warunkach bydło pochodzące po buhajach licencyonowanych, a szczególnie po buhajach gminnych i subwencyjnych, będzie miało pierwszeństwo przy premiowaniu przed bydłem innego pochodzenia.

Sztuka bydła, za którą wystawca otrzymał już raz na przeglądowej wystawie pieniężną nagrodę, z subwencyi na podniesienie hodowli bydła przeznaczonej, nie może być ponownie na wystawie przeglądowej premiowaną, z wyjątkiem sztuk jałownika żeńskiego, które w następnych latach już jako krowy ponownie premiowane być mogą.

Jeżeli premiowana krowa jest z cielęciem, to tylko krowę uważa się za premiowaną.

§. 10.

Każda dorosła sztuka bydła, za którą nagrodę przyznano, otrzyma bezzwłocznie na jednym rogu piętno, a to: literę **P.** (premiowana) i rok premiowania.

§. 11.

Wystawcy albo ich zastępcy obowiązani są:

a) Udzielić komisyi sędziów, na żądanie, wiarogodnych wyjaśnień: co do wieku, pochodzenia, karmienia, mleczności i t. p. szczegółów, odnoszących się do każdej przyprowadzonej na wystawę sztuki bydła.

b) Każdy wystawca wykazać się ma przed Komisyą sędziów poświadczeniem naczelnika gminy, (względnie przełożonego obszaru dworskiego, jeżeli na obszarze dworskim zamieszkuje), w której ma swoje gospodarstwo, lub świadectwem dwóch członków c. k. Towarzystwa gosp. galic. a względnie c. k. Towarzystwa roln. krak. że co najmniej od 6-ciu miesięcy jest właścicielem sztuki bydła z którą się o nagrodę ubiega.

Niedostarczenie żądanych wyjaśnień i brak dowodu własności, wyklucza od premiowania, — zaś podanie z umysłu fałszywych wyjaśnień, pociąga za sobą wykluczenie raz na zawsze od ubiegania się o nagrodę.

§. 12.

Wystawca, który otrzymał z subwencyi nagrodę pieniężną, obowiązany jest premiowaną sztukę bydła przynajmniej jeden cały rok, licząc od dnia tej wystawy, na której udzielono mu nagrody, we własnym posiadaniu zatrzymać, a jeżeli takową zmuszony jest sprzedać, winien postarać się u Rady Oddziału c. k. Towarzystwa gosp. galic. a względnie Towarzystwa okręgowego krak. o pisemne pozwolenie sprzedaży.

W razie sprzedaży bez pozwolenia, obowiązany jest zwrócić kasie c. k. Towarzystwa gospodarskiego galic. we Lwowie, a względnie Towarzystwa roln. w Krakowie, całkowitą otrzymaną premię.

Gdyby tego uczynić zaniechał, traci raz na zawsze prawo ubiegania się o nagrodę za swoje bydło.

§. 13.

Premiowanie przeprowadza Komisya powiatowa oceniająca i premiująca, która składać się ma z 5-ciu członków, mianowicie:

1. z delegata komitetu c. k. Towarzystwa gosp. galic. a względnie c. k. Towarzystwa rolniczego krakawskiego, jako przewodniczącego komisyi.
2. z delegata właściwego Wydziału powiatowego.
3. z weterynarza powiatowego.
4. i 5. z dwóch delegatów własciwego oddziału Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego, a względnie Towarzystwa okręgowego krakowskiego.

W powiatach, któreby nie należały do żadnego oddziału Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego, lub Towarzystwa okręgowego krakowskiego, właściwy Komitet centralny zamianuje także tych dwóch delegatów.

Jeżeli premiowane mają być także buhaje, natenczas bierze udział w komisyi jako 6-ty jej członek: Inspektor chowu bydła odnośnego Towarzystwa.

Wystawca urzędujący jako sędzia, nie może ubiegać się o nagrodę.

§. 14.

Komisya premiująca orzeka tak przy ocenieniu jakości bydła na wystawę przeglądową przedstawionego, jak i pod względem przyznawania odpowiednich za nie premii, większością głosów wszystkich członków komisyi.

Szczegółowe przepisy co do postępowania przy osenianiu i premiowaniu, zawiera Instrukcya przez Komitety c. k. Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego i c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego osobno wydana.

Do L. W. 19.889/93.

Aleg. 208.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie wzięcia udziału w powszechnej wystawie krajowej we Lwowie w r. 1894., tudzież z przedstawieniem potrzeby przyznania kredytu na pokrycie kosztów udziału w tej wystawie.

Wysoki Sejmie!

Na powszechnej wystawie krajowej we Lwowie w r. 1894. według zakreślonego jej programu ma być podany o ile możności jak najdokładniejszy obraz ekonomicznego i umysłowego kraju. Pragnąc przyczynić się do urzeczywistnienia tego programu, Wydział krajowy postanowił wziąć udział w wystawie i przedstawić na niej te wszystkie działy gospodarstwa krajowego, które są kosztem kraju utrzymywane lub subwencyonowane i pod naczelnym kierunkiem i nadzorem Reprerentacyi kraju administrowane. Nie może zaiste tak dla celów wystawy jak dla Reprezentacyi kraju być obojętnem, jak się te działy pod jej zarządem rozwijały i jaki jest obecny ich stan, a przeto jest rzeczą wskazaną, ażeby Reprezentacya kraju dołożyła jak najusilniejszych starań w celu urządzenia jak najdokładniejszej wystawy tych działów. To mając na względzie, Wydział krajowy w odpowiedzi na zaproszenie Dyrekcyi wystawy do udziału w wystawie oświadczył jej pismem z dnia 20. marca 1893. l. 9.754, że kosztem kraju urządzi wystawę w siedmiu grupach, a mianowicie wystawę:

I. szpitali krajowych i innych pod zarządem kraju będących zakładów sanitarnych i dobroczynnych;

II. szkół ludowych;

III. krajowych komunikacyi lądowych;

IV. budowli wodnych, komunikacyi wodnych i melioracyi gruntów;

V. szkół rolniczych, szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, szkoły ogrodniczej w Tarnowie tudzież szkoły uprawy i wyprawy lnu w Gródku;

VI. prac w zakresie górnictwa krajowego;

VII. zakładów dla zawodowej nauki przemysłowej i przemysłu domowego.

Wydział krajowy oświadczył również Dyrekcyi wystawy, że gotów jest urządzić kosztem skarbu krajowego pawilon krajowych szkół rolniczych i innych pokrewnych im szkół krajowych tudzież pawilon naukowych zakładów przemysłowych i przemysłu domowego.

Zrealizowanie wszelako powyższego projektu Wydziału krajowego wymaga kosztów, na które nie ma obecnie pokrycia w budżecie krajowym. O przyznanie kredytu na ten cel Wydział krajowy uprasza Wysoki Sejm. Koszta urządzenia wystawy w wymienionych wyżej poszczególnych grupach przedstawiają się jak następuje:

I.

Z działu szpitalnego i sanitarnego będą wystawione następujące przedmioty:

1) Łóżko dla gorączkujących z całem urządzeniem 2) Łóżko dla położnicy z całem urządzeniem. 3) Łóżko dla chirurgicznych z całem urządzeniem. 4) Łóżko dla padaczkowych z całem urządzeniem. 5) 2 łóżka dla dzieci w szpitalu św. Zofii i św. Ludwika. 6) Stoliki, spluwaczki itd. 7) Waterklozety, naczynia do przechowywania zwalanej bielizny. 8) Przyrząd do podnoszenia chorych. 9) Stół operacyjny. 10) Przyrządy opatrunkowe. 11) Sterylizatory. 12) Nosze. 13) Waty, wełny drzewne, juty i t. d. 14) Plany wszystkich szpitali i fotografii. 15) Modele pawilonu w Kulparkowie, pawilonu chirurgicznego w Krakowie, zakładu położniczego we Lwowie i filtru w Kulparkowie. 16) Tablice graficzne ruchu chorych od 1873 do 1893. 17) Tablice graficzne śmiertelności w szpitalach od 1873—1893 18) Tablice graficzne utrzymania szpitali. 19) Tablice żywienia chorych.

Wystawienie powyższych przedmiotów wymaga 90 mtr^2 powierzchni poziomej. Przygotowanie okazów wymienionych pod 1 do 13 nie spowoduje kosztów, natomiast koszt sporządzenia przedmiotów pod 14 do 19 według szczegółowych obliczeń będzie wynosić 650 zł. Koszta umieszczenia tych przedmiotów Wydział krajowy preliminuje w kwocie 1.350 zł., którą wypadnie funduszowi krajowemu przyczynić się do kosztów budowy wystawowego pawilonu sanitarnego. Łącznie zatem potrzeba na urządzenie tej wystawy dodatkowego kredytu na r. 1893 w kwocie 2.000 zł.

II.

W przedmiocie zasiłku na pokrycie kosztów urządzenia wystawy szkół ludowych, Wydział krajowy zdał Wysokiemu Sejmowi sprawę w przedłożeniu z dnia 27. kwietnia 1893 l. 21.047.

III.

W celu przedstawienia obecnego stanu komunikacyi lądowych w kraju a szczególnie wyniku prac i starań Reprezentacyi kraju w tym kierunku należy zebrać, uzupełnić i przygotować na wystawę następujące przedmioty:

1) mapę Galicyi przedstawiającą stan komunikacyi w czasie przed wprowadzeniem autonomii, oraz komunikacyi zbudowanych w okresie autonomicznym;

2) mapę Galicyi przedstawiający obecny stan komunikacyi z oznaczeniem różnych kategoryi tychże;

3) wykazy statystyczne tyczące się komunikacyi w kraju;

4) projekty niektórych dróg zbudowanych;

5) typy mostów zbudowanych na drogach krajowych;

6) modele niektórych mostów.

Celem dokonania wymienionych prac, potrzeba koniecznie zwiększyć czasowo siły techniczne oddziału drogowego, gdyż obecny techniczny personal drogowy nie mógłby podołać temu zadaniu bez uszczerbku dla terminowych spraw bieżących, których załatwienie nie może być odroczone. Przeprowadzenie powyższego programu w szerszym zakresie wymagałoby znacznych wydatków, z tego powodu Wydział krajowy poprzestaje na skromnych rozmiarach i ogranicza się do prac najważniejszych.

Na pokrycie kosztów wykonania tych objektów, tudzież kosztów ich umieszczenia na wystawie, niezbędny jest kredyt w kwocie 3.500 zł. Z tej sumy będzie jednak w r. 1893. potrzebna tylko kwota 2.000 zł., reszta zaś w kwocie 1.500 zł. dopiero w r. 1894.

IV.

W myśl ułożonego programu mają być w dziale melioracyjnym wystawione przez Wydział krajowy następujące przedmioty:

A) Melioracye pierwszorzędne.

1) Karty przeglądowe Galicyi:

a) hydrograficzna z uwidocznieniem rzek spławnych i funduszowych, oraz większych melioracyj, korzystających z państwowego funduszu melioracyjnego;

b) geologiczna;

c) zalesienia;

d) izohytyczna;

2) Projekty regulacyi rzek wraz z obwałowaniem i zabudowaniem potoków górskich, tudzież większych melioracyj wykonywanych siłami zbiorowemi; operaty konkurencyjne i statuty spółek wodnych.

3) Plany wykonanych melioracyj pierwszorzędnych (operaty wykonawcze).

4) Publikacye hydrograficzne (ombrometryczne, wodoskazowe, hydrometryczne i t. d.)

B) Melioracye lokalne.

5) Karta przeglądowa Galicyi z uwidocznieniem melioracyj lokalnych: zaprojektowanych i wykonanych (osuszenia rowami i drenami, tudzież nawodnienia).

6) Plany i kosztorysy wykonanych melioracyj lokalnych (osuszenia rowami i drenami, nawodnienia i kultury torfowisk) wraz ze studyami pedologicznymi. Wykazy rentowności tych melioracyj i korzyści gospodarskich, mianowicie: polepszenia fizykalnych i chemicznych własności gleby, powiększenia czasu wegetacyi (w skutek możliwości wcześniejszej uprawy wiosennej), podwyższenia dochodu, umożliwienia nowych kultur itd.

7) Wykonany na placu wystawy system nawodnienia zalewowego, stokowego i grzbietowego, oraz jeden system drenów z uwidocznieniem połączeń rurek i kilku rodzajów wylotu drenów.

8) Wystawa krajowego kursu praktycznego dozorców melioracyjnych (prace uczniów, wzory i modele).

Koszta przygotowania tej wystawy przedstawiają się jak następuje:

1) Do wykonania mających się wystawić map, tudzież przekopiowania planów, potrzeba czterech wprawnych rysowników przez 6 miesięcy od 1. listopada 1893. do końca kwietnia 1894. z płacą dzienną po 3 zł. w. a. (90 zł. w. a. miesięcznie), co przedstawia wydatek w sumie	2.160 zł.
2) Zakupno map i przyborów rysunkowych, tudzież oprawa planów .	150 „
3) Urządzenie na placu wystawy 3 systemów nawodnienia (po 100 zł.) i 1 systemu drenowania z różnymi rodzajami wylotów (100 zł.) . . .	400 „
4) Utrzymanie dozorcy do demonstrowania nawodnienia i drenowania przez 4 i pół miesięcy (od 1. czerwca do 15. października) po 45 zł. miesięcznie, okrągło	202 „
5) Rozmaite i nieprzewidziane	88 „
Razem . .	3.000 zł.

Na poczet tej sumy będzie w ciągu r. 1893. uskuteczniony wydatek tylko w kwocie 1.000 zł., reszta zaś w kwocie 2.000 zł. będzie wydana dopiero w r. 1894.

V.

Wydział krajowy przedstawił już wyżej, że uznał konieczną potrzebę wystawienia kosztem funduszu krajowego pawilonu szkół rolniczych. W tym pawilonie ma się mieścić wystawa sześciu krajowych szkół rolniczych i cztery krajowych szkół tymże pokrewnych. Projektowana wystawa tych dziesięciu zakładów wymaga według szczegółowych obliczeń powierzchni poziomej przynajmniej 500 mtr.^{2} Tę też minimalną przestrzeń Wydział krajowy przyjmuje za podstawę do obliczenia kosztów budowy pawilonu. Wydział krajowy nie może wprawdzie przedłożyć Wysokiemu Sejmowi szczegółowych planów i kosztorysu tej budowy, nie waha się jednak preliminować na pokryoie jej kosztów kwoty 5 000 zł., licząc koszta 1 metra^2 zabudowanej powierzchni po 10 zł. Tę cenę jednostkową Wydział krajowy przyjmuje na podstawie doświadczenia nabytego przy podobnych budowlach i przeprowadzanych dochodzeń i nie wątpi, że w granicach preliminowanej na ten cel sumy, budowlę rzeczoną do skutku przyprowadzi.

Oprócz tego są niezbędnie potrzebne zasiłki dla poszczególnych szkół na pokrycie kosztów przygotowania okazów wystawowych, ustawienia ich w pawilonie i transportu. Zasiłki te, po przeprowadzeniu szczegółowych badań, Wydział krajowy preliminuje jak następuje:

1)	krajowa wyższa szkoła rolnicza w Dublanach	2.500 zł.
2)	krajowa szkoła rolnicza w Czernichowie	1.400 „
3)	krajowa niższa szkoła rolnicza w Dublanach	500 „
4)	„ „ „ „ w Horodence	500 „
5)	„ „ „ „ w Jagielnicy	500 „
6)	„ „ „ „ w Kobiernicach	500 „
7)	krajowa szkoła gorzelnicza w Dublanach	1.500 „
8)	krajowa szkoła gospodarstwa lasowego we Lwowie	1.000 „
9)	krajowa szkoła uprawy i wyprawy lnu w Gródku	500 „
10)	krajowa szkoła ogrodnicza w Tarnowie	500 „
	Suma	9.400 zł.

Łącznie zatem na cele udziału szkół, o których mowa, potrzebny jest kredyt w kwocie 14.400 zł., z którego jednak przypada na r. 1893 tylko kwota 10.000 zł., reszta zaś kredytu w kwocie 4.400 na r. 1894.

VI.

Wystawa z działu górnictwa nafty i wosku ziemnego i z niem połączonego technologicznego przemysłu, obejmować będzie:

a) ogólne i szczegółowe geologiczno-górnicze mapy kraju oraz wykazy statystyczne krajowej produkcyi nafty i wosku ziemnego i importu tych produktów;

b) okaz zbioru mineralogiczno-geologicznego dla powiatu, jakie Wydział krajowy zaleca wraz z szafą;

c) wzór chemicznego laboratoryum zalecanego dystylarniom nafty;

d) okazy wyrobów utrzymywanych w krajowej stacyi doświadczalnej dla produktów naftowych, lub otrzymanych przy badaniach chemiczno-technologicznych, z funduszu krajowego subwencyonowanych.

Dla ustawienia tych przedmiotów potrzeba następujących przestrzeni:

a) 4 m.² ściany w pawilonie przemysłowym;

ad b) 2 m.² długiej przestrzeni i 2 m. wysokiej w tym samym pawilonie;

ad c) w pawilonie naftowym 3 m.² duży stół, na którym stanie goblotka z produktami zaszklona;

ad d) analogiczna gablotka stanie na stole 1·80 m. długim w pawilonie przemysłowym,

a koszta tych przedmiotów:

ad a) wykonanie map, rysunków i zestawień	150 zł.
ad b) szaf i zbiorów i t. p.	200 „
ad c) i d) dwie gablotki, stół i szkło na wystawienie produktów .	150 „
Razem . .	500 zł.

W kwocie tej która będzie wydana dopiero w roku 1894. mieści się już i placowe, które dla tak małych zajętych przestrzeni będzie bardzo mało wynosić.

VII.

Pawilon przemysłowy, który — jak to Wydział krajowy poprzednio przedstawił — zostanie zbudowany kosztem skarbu krajowego, ma obejmować następujące przedmioty:

1) okazy wyrobów zakładów dla fachowej nauki przemysłowej;

2) wyroby towarzystw zarobkowych, połączonych z naukowymi warsztatami;

3) wyroby przemysłu domowego z różnych okolic kraju — o tyle, o ile one mogą stanowić ważniejsze źródło zarobku dla pewnych okolic albo dla całych osad i przez udoskonalenie techniki, tudzież organizacyi odbytu mogą stać się towarem zdolnym do konkurencyi z wyrobami obcymi.

Co do udziału szkół zawodowych w tym dziale wystawy zaznacza się jako zasadę, iż każda szkoła powinna wysłać na wystawę tylko takie okazy, których wyrabianie — według przepisanego jej planu — jest przedmiotem nauki szkolnej, wraz z metodycznem przedstawieniem używanych w pracowni szkolnej materyałów, ulepszonych narzędzi, jakoteż stopniowego postępu nauki.

Z wystawą będzie połączony zjazd kierowników, nauczycieli i opiekunów naukowych zakładów przemysłowych. Ogólna ilość zakładów fachowych, które zostaną pomieszczone w pawilonie przemysłowym wynosi 34, a w tej liczbie 24 zakładów krajowych, 5 rządowych i 5 subwencyonowanych ze skarbu krajowego, według zaś poszczególnych zawodów przemysłowych mieści się w tej liczbie 34 zakładów: a) 10 zakładów dla przemysłu drzewnego, b) 9 tkackich, c) 4 zakłady keramiczne, d) 4 koronkarskie, e) 2 dla przemysłu metalowego, f) 2 o różnych gałęziach przemysłowych, g) 2 szewskie, h) 1 zakład powroźniczy. Nie zaliczono tu 4 zakładów robót kobiecych (w Krakowie, Lwowie, Makowie i Przemyślu), znajdą one bowiem wraz z uzupełniającemi szkołami przemysłowemi umieszczenie w pawilonie c. k. krajowej Rady szkolnej, który zostanie zbudowany kosztem J. E. c. k. Namiestnika.

Jest rzeczą wskazaną, ażeby w pawilonie przemysłowym Wydziału krajowego, umieścić również wystawę spółek produkcyjnych, które pozostają pod opieką kraju korzystając z kredytu i zasiłków funduszu krajowego i mają na celu rozwinięcie w pewnych mijescowościach lub okolicach przemysłu domowego. Towarzystwa takie przeważnie działają przy pomocy szkół zawodowych i pozostają z niemi w związku organicznym. Gdzie zaś towarzystwa te w podobnym związku nie zostają, tam posiadają pracownie, które są także praktycznemi

szkołami postępowemi. Takich towarzystw jest 20. W pawilonie przemysłowym wypada wreszcie dla illustracyi działalności fachowych towarzystw zarobkowych, pomieścić okazy pierwotnych wyrobów przemysłu domowego w tych okolicach, gdzie kraj rozpoczął już akcyę pomocniczą uznawszy istniejący tam przemysł za żywotny i zdolny do rozwoju. Takie grupy przedstawiałyby n. p. towary gliniane z Alwerni, Poremby, Glińska, Potylicza, Siedlisk, Rawy, Mikołajowa, Kołomyi, Kossowa, Toustego itd., wyroby koszykarskie włościan z okolic Krakowa, Jarosławia, Jasła, Niska itd. wyroby tkackie z Buczacza, Horodenki, Kossowa, wyroby sukiennicze z Podola, Rakszawy itd.

Urządzeniem pawilonu przemysłowego i wystawy powyższych zakładów zajmie się krajowa Komisya dla spraw przemysłowych, która co do tego działu wystawy będzie załatwiała czynności biurowe Komitetu względnie dyrekcyi wystawy.

Na umieszczenie wystawy wspomianych wyżej 34 naukowych zakładów przemysłowych potrzebna jest niezbędnie — według szczegółowych obliczeń - powierzchnia pozioma przynajmniej 600 mtr². na wystawę zaś 20 towarzystw zarobkowych i wyrobów przemysłu domowego powierzchnia pozioma przynajmniej o 300 mtr²., razem więc minimalna powierzchnia gruntu pod budowę pawilonu przemysłowego będzie wynosić 900 m.² Na podstawie ceny jednostkowej przyjętej przy pawilonie szkół rolniczych, t. j. po 10 zł. za 1 m.² zabudowanej powierzchni poziomej, — Wydział krajowy oblicza koszt budowy pawilonu przemysłowego na kwotę 9.000 zł.

Koszta wewnętrznego urządzenia pawilonu, transportu okazów, dozoru i utrzymania wystawy przez 4 miesięcy i t. p. Wydział krajowy po poprzedniem zbadaniu sprawy preliminuje w kwocie 9.000 zł. Wydział krajowy liczy jednak na to, że z opłat miejscowego w pawilonie przemysłowym tudzież ze sprzedaży materyału budowlanego z pawilonu wpłynie znaczniejsza kwota i z tego powodu, Wydział krajowy uprasza Wysoki Sejm tylko o 6.000 zł. na pokrycie wspomnianych wydatków. Razem więc preliminowane przez Wydział krajowy koszta urządzenia wystawy przemysłowej będą wynosić 15.000 zł. Z tej sumy przypada na rok 1893 kwota 10.000 zł. reszta zaś na rok 1894.

Łączna suma kredytów preliminowanych wyżej pod I. do VII. wynosi 38.400 zł. Ponieważ jednak było rzeczą niemożliwą obliczyć z całą ścisłością wysokości wydatków połączonych z wystawą, przeto Wydział krajowy nie chcąc przekraczać kredytu na wystawę, uprasza Wysoki Sejm jeszcze dodatkowo o dalszą kwotę 1.600 zł.. na nieprzewidziane obecnie wydatki, Wydział krajowy uprasza więc o kredyt na cele wystawy w łącznej kwocie 40.000 zł. Z tej sumy przypada na rok 1893 kwota 25.000 zł., kwota zaś 15.000 zł. będzie potrzebna dopiero w roku 1894.

Na podstawie powyższego wywodu Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 12. Maja 1894. l. 19.889 w przedmiocie wzięcia udziału w powszechnej wystawie krajowej we Lwowie w r. 1894.

2) Sejm przyznaje do rozporządzenia Wydziału krajowego na pokrycie kosztów udziału w wystawie powyższej sumę 40 000 zł. płatną w dwóch ratach.

3) Tytułem pierwszej raty dotacyi ad 2. Sejm wstawia w Rubr. XVII. wydatków budżetu krajowego za r. 1893. jako dodatkowy kredyt kwotę 25.000 zł.

4) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby w Rubr. XVII. preliminarza wydatków budżetu krajowego za r. 1894. wstawił kwotę 15.000 zł. tytułem drugiej raty dotacyi ad 2.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem krakowskiem.

We Lwowie dnia 12. maja 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Romanowicz. w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Do LW. 24.581/93.

Aleg. 209.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie materyalnej pomocy kraju na rzecz budowy kolei lokalnej, któraby połączyła Brzeżany i Podhajce z kolejami Czerniowiecką i Karola Ludwika.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z d. 28. listopada 1890 uznał Wysoki Sejm potrzebę wybudowania kolei lokalnej, któraby Brzeżany i Podhajce połączyła z kolejami Czerniowiecką i Karola Ludwika — i wyraził gotowość pomocy materyalnej na rzecz powyższej kolei pod warunkiem, że zostanie przedtem zapewnioną stosowna pomoc państwa i interesentów. Po przeprowadzeniu odnośnych rokowań z c. k. Rządem przez Wydział krajowy, oświadczył c. k. Rząd ostatecznie w piśmie z dnia 12. maja b. r., że postanowił przeprowadzić budowę linii kolejowej z Halicza przez Słobodę, Dytiatyn, Zastawczyk obok Bożykowa, Potutory, Krzywe, Kozowę, Denysów do Ostrowa (Tarnopola) kosztem skarbu państwa, jako przedłużenie kolei Marmarosz-Sziget-Woronienka-Stanisławów, której budowa jest w pełnym toku.

Nadmieniając przytem, że rewizya tej trasy odbędzie się już w czerwcu b. r. oznajmił c. k. Rząd zarazem, iż w obec licznych starań, usiłowań i petycyi popartych przez publiczne ciała reprezentacyjne, byłby skłonny objąć programem budowy kolei Halicz Ostrów (Tarnopol) także odnogi do Brzeżan i do Podhajec dla zapewnienia komunikacyi kolejowej odpowiadającej potrzebom tej części kraju, a to jednak tylko pod tym warunkiem, jeżeli kraj i interesenci zobowiążą się do złożenia na cele budowy oznaczonej sieci kolejowej datku w wysokości jednego miliona zł. *a fond perdu*.

Celem urzeczywistnienia tego projektu, mogłaby trasa kolei w mowie będącej przechodzić — zdaniem c. k. Rządu — z Halicza na Bołszowce w Dolinie Narajówki, przez Podwysokie, Mieszczyszów i Potutory, z którego to miejsca nastąpiłoby połączenie z Brzeżanami [1]) wówczas gdy odnoga do Podhajec rozpoczynałaby się w Kozowej [2]).

---

[1]) Odnoga Potutory-Brzeżany miałaby około 8 kilom. długości.

[2]) Odnoga Kozowa-Podhajce miałaby około 23 kilom. długości.

Z uwagi, że trasa poprowadzona Doliną Narajówki przez Podwysokie, zamiast jak pierwotnie wskazano: przez Dytiatyn, Zastawczyk do Potutor, przedstawiłaby tę korzyść, iż ułatwiłaby w znacznym stopniu zrealizowanie popartego przez Wysoki Sejm projektu budowy kolei z Brzeżan na Rohatyn do Chodorowa — albowiem odpadłyby w przyszłości przy ewentualnem przedłużeniu trasy głównej na Rohatyn do Chodorowa, koszta budowy części linii kolejowej na przestrzeni Potutory-Podwysokie w długości około 19 kilometrów oraz z uwagi, że propozycya c. k. Rządu czyni zadość objawionemu przez Wysoki Sejm życzeniu połączenia Brzeżan i Podhajec z kolejami Czerniowiecką i Karola Ludwika — Wydział krajawy sądzi, iż propozycya pomieniona uwzględnia w znacznej mierze intencye Wysokiego Sejmu objawione w uchwale z dnia 28. listopada 1890 i usprawiedliwia żądanie materyalnej pomocy od kraju oraz interesowanych.

Z powyższych powodów Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm uznając ewentualny zamiar c. k. Rządu co do zmienienia projektowanej pierwotnie trasy kolei Halicz-Ostrów (Tarnopol) oraz objęcia programem budowy pomienionej kolei, także odnóg do Brzeżan i Podhajec, za odpowiadający w znacznej mierze ekonomicznym potrzebom tej okolicy kraju, poleca Wydziałowi krajowemu, żeby przeprowadził w tym przedmiocie ostateczne rokowania z c. k. Rządem oraz rokowania z interesentami co do odpowiednich ofiar na rzecz budowy pomienionej sieci kolejowej.

2. Sejm upoważnia Wydział krajowy, żeby do kosztów budowy powyższej kolei przyczynił się subwencyą bezzwrotną, któraby łącznie z ofiarami interesentów nie przenosiła sumy jednego miliona zł. i wydatek przypadający na fundusz krajowy pokrył w sposób przewidziany krajową ustawą o popieraniu kolei niższorzędnych.

Lwów, dnia 14. maja 1893.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:
Sanguszko, m. p.

Sprawozdawca:
Jędrzejowicz, m. p.
Członek Wydziału krajowego.

L. s. 1.082/1893.

Aleg. 210.

W myśl §. 10. ustawy z dnia 9. marca 1889 l. 30 Dz. u. p. o ulgach należytościowych przy konwersyach długów hipotecznych, tracą postanowienia §§. 2. i 3. tejże ustawy moc obowiązującą z końcem roku 1893.

Wobec okoliczności, że w kraju naszym istnieje dotąd bardzo znaczna ilość długów hipotecznych oprocentowanych po $4^1/_2\%$, 5% i wyżej — i gdy zatem w najbliższej przyszłości spodziewać się można bardzo mnogich konwersyi na pożyczki 4%-we, stawiam

Wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, ażeby w drodze ustawodawczej wyjednał przydłużenie mocy obowiązującej §§. 2. i 3. ustawy z dnia 9. marca 1889 l. 30 Dz. u. p. na lata dalsze.

Lwów, dnia 15. Maja.

Wnioskodawca:

J. Męciński w. r.

Wiktor, Tadeusz Langie, M. Rey, Z. Dembowski, S. Koziebrodzki, Skałkowski, Trzecieski, J. Stadnicki, Madeyski, Zdzisław Skrzyński, Barański, Paszkowski, Albin Rayski, Fr. Jędrzejowicz, Marchwicki, Czaykowski, Borkowski, Polanowski, Niezabitowski, Ed. Micewski, W. Gnoiński, A. Jędrzejowicz, St. Tarnowski, Schnell, Pilat, Sala, G. Romer, Zoll, St.. Tarnowski junior.

L. s. 1.017/1893.

Aleg. 211.

Sprawozdanie

komisyi drogowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie udzielenia gminie miasta Brodów prawa poboru myta kopytkowego.

Wysoki Sejmie!

Ustawą z dnia 16. stycznia 1890 (Dz. u. kr. Nr. 7.) uprawniona do pobierania przez przeciąg trzechletni dochodu z myta kopytkowego, gmina miasta Brodów wniosła prośbę o przedłużenie tego prawa na dalsze sześć a przynajmniej na trzy lata.

Sprawdzone przez Wydział krajowy rachunki gminy Brodów wykazują w czasie od 1888 do końca 1891 roku wydatek na utrzymanie i rekonstrukcyę dróg, ulic, placów ogółem 30.295 zł. 63 ct.

Uzyskany w tym czasie dochód z kopytkowego wynosił 26.309 zł. 62 ct.. brakującą zaś resztę pokryto zasobami dawniejszemi i dotacyą z funduszów miejskich. — Według sprawozdania Wydziału powiatowego, zarząd miasta, z godną uznania gorliwością, w miarę rozporządzalnych funduszów, stara się o należyte utrzymanie dróg, ulic i placów.

Wydział powiatowy zbadał program i preliminarz gminy na dalszy 6-cioletni okres czasu, i według tego, w braku dalszej koncesyi na pobór kopytkowego, mogłaby gmina miasta Brodów liczyć na dochód z prestacyj drogowych, grzywien i resztę jeszcze niepobranego czynszu z poborn kopytkowego z bieżącego roku ogółem . . 9.798 zł. 75 ct.

W wydatkach zaś na konserwacyę dróg szutrowanych i nieszutrowanych, rekonstrukcye dróg szutrowanych i budowa nowych, jakoteż rekonstrukcya bruków i chodników i inne roboty i koszta zarządu wynoszą . . . . . 58.121 zł. 5 ct.

tak więc okazałby się niedobór w wysokości . . . . . 48.322 zł. 30 ct.

którego, znajdując się w niepomyślnem położeniu finansowem gmina miasta Brodów, bez przyzwolenia jej prawa dalszego poboru myta kopytkowego w dotychczasowej wysokości zdaniem Wydziału powiatowego pokryćby nie mogła.

Odnośną prośbę gminy, uchwaliła Rada powiatowa poprzeć, jednak z propozycyą obniżenia dotychczasowej wysokości taryfy mytniczej od sztuki bydła pociągowego z 5 na 2 centy.

Wydział krajowy sprawdzając coroczne preliminarze i rachunki gminy miasta Brodów, ma sposobność przekonania się dowodnie o prawidłowej gospodarce drogowej w tem mieście i dopełnianiu skropulatnem warunków szczegółowych przywiązanych do poboru myta i dla tego podzielając zdanie Wydziału powiatowego, oświadcza się za udzieleniem gminie brodzkiej tego

prawa na dalsze lat trzy w dotychczasowej wysokości, a to głównie z tego powodu, że dochód z myta kopytkowego wynoszący dotąd corocznie około 6 600 zł. w razie obniżenia taryfy do 2-ch centów od sztuki, spadłaby do kwoty około 2.600 zł. którato suma wcale nie byłaby wystarczającą do pokrycia nieodzownych potrzeb gospodarki drogowej.

Podnosi również Wydział krajowy i tę godną uwagi okoliczność, iż gmina brodzka przy wykonywaniu służącego jej dotychczas prawa poboru kopytkowego, uwzględniając potrzebę ludności okolicznej co do jarmarków i targów każdego poniedziałku się odbywających, — i zwolniła wszelkie fury i bydło w dniach tych do miasta pędzone, od uiszczenia opłaty kopytkowego.

Na podstawie powyższego wywodu zgodnie ze zdaniem Wydziału krajowego, komisya drogowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy.

Lwów dnia 10. maja 1893.

Przewodniczący:
J. Męciński w. r.

Sprawodawca:
Struszkiewicz w. r.

Ustawa

o udzielenie gminie miasta Brodów prawa do poboru myta kopytkowego.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

Art. I.

Dla ulżenia ciężaru utrzymywania w dobrym stanie ulic, placów i dróg miejskich, udziela się gminie miasta Brodów prawo pobierania myta kopytkowego na trzy lata pod następującymi warunkami:

Art. II.

Gmina miasta Brodów pobierać ma myto kopytkowe na siedmiu rogatkach, a mianowicie:

a) przy drodze wiodącej na ulicę Leszniowską;

b) przy drodze wiodącej na ulicę Lwowską;

c) przy drodze do Wielkich folwarków, obok starego okopiska;

d) przy drodze do Małych folwarków, obok skarbowego chmielnika;

e) na Jurydyce, w miejscu dawnego wału miejskiego;

f) na Podzamczu naprzeciw skarbowego browaru;

g) przy drodze do dworca kolei żelaznej obok mostu na Suchowólce.

Art. III.

Opłatę myta kopytkowego należy pobierać raz tylko przy wstępie do miasta, a to podług następującego wymiaru:

a) od każdej sztuki bydła pociągowego w zaprzęgu 5 (pięć) centów;

b) od każdej sztuki bydła pociągowego nie w zaprzęgu, od bydła pędzonego ciężkiego i koni wierzchowych 2 (dwa) centy;

c) od każdej sztuki bydła pędzonego drobnego 1 (jeden) ct.

Konie, krowy, woły, muły, osły, należą do bydła ciężkiego, zaś cielęta, źrebięta, owce, kozy i świnie do drobnego.

Zwierzęta, które ssą i przy matkach idą, są wolne od wszelkiej opłaty mytniczej.

Art. IV.

Przy poborze opłaty kopytkowej, mają być zachowane ogólne przepisy o uwolnieniu od opłat mytniczych, lub o zniżeniu takowych.

Art. V.

Dochód z myta kopytkowego nie może być obrócony na żaden inny cel, jak tylko na brukowanie lub szutrowanie ulic, placów i dróg miejskich i na zakładanie lub utrzymywanie na nich ścieków, kanałów i mostów.

Art. VI.

Zużycie dochodu z myta kopytkowego na opędzenie kosztów utrzymania ulic, placów i dróg miejskich, nie uwalnia miasta od obowiązku utrzymywania takowych w ogóle w dobrym stanie i używania na ten cel prestacyi, a względnie ekwiwalentu w pieniądzach według postanowień ustawy drogowej z dnia 7. lipca 1885 Dz. u. kr. Nr. 39 część XV. i wykonawczego regulaminu drogowego z dnia 24. września 1886 Dz. ust. i rozp. kr. N. 80.

Art. VII.

Każdego roku przedłoży gmina pobierająca myto kopytkowe, przed rozpoczęciem roku budżetowego, Wydziałowi powiatowemu preliminarz tych robót, które zamierza w tym roku wykonać i pokryć prawdopodobnie spodziewanym dochodem z myta kopytkowego i podług postanowień powyższego artykułu VI.

Art. VIII.

Najpóźniej w cztery tygodnie po upływie każdego roku budżetowego, wykaże gmina, pobierająca myto kopytkowe, Wydziałowi powiatowemu, czyli i o ile roboty preliminowane na ten rok z funduszu myta kopytkowego, oraz z innych zasobów ustawą drogową i regulaminem drogowym wskazanych, zostały uskutecznione i czy cały dochód, który z tych źródeł wpłynął do miejscowego funduszu dróg gminnych, był na powyższe roboty obrócony i wyczerpany.

Art. IX.

Kontrolę nad robotami około utrzymania w dobrym stanie ulic, placów i dróg miejskich, pokrywanemi z funduszu poboru myta kopytkowego, wykonuje Wydział powiatowy a względnie Wydział krajowy w myśl §. 25. ustawy drogowej z 7. lipca 1885, przyczem służy mu prawo przedsięwzięcia stosownych środków zaradczych na koszt gminy pobierającej opłatę kopytkową.

Art. X

Gdyby gmina miasta Brodów, pobierająca myto kopytkowe, wymienionych w tej ustawie warunków nie dopełniła, zarządzi polityczna władza powiatowa środki przymusowe, wskazane ustawą drogową z 7. lipca 1885 i wykonawczym regulaminem

drogowym z 24. września 1886 r. Jeżeliby zwykłe środki przymusowe nie skutkowały, a organa miejskie nie utrzymywały ulic, placów i dróg miejskich w dobrym stanie, lub używały w sposób nieodpowiedni funduszu pochodzącego z poboru myta kopytkowego lub innych dochodów miejscowego funduszu dróg gminnych, natenczas obejmie Wydział powiatowy bezpośredni zarząd wyżej wymienionych dróg ulic i placów niemniej też funduszów w myśl postanowienia §. 28. ust. 5. ustawy drogowej.

Art. XI.

Od zwierząt w art. III. poszczególnionych, t. t. opłatą kopytkowego objętych, nie będzie gmina miasta Brody pobierała żadnej innej opłaty podczas dni targowych lub jarmarcznych.

Art. XII

Wykonanie powyższej ustawy polecam Memu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Aleg. 212.

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Komisya gospodarstwa krajowego zgadza się z całą osnową i treścią sprawozdania Wydziału krajowego w sprawie szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie.

Z tego powodu wnioski, które komisya Wysokiemu Sejmowi do uchwały przedstawi równobrzmiące są z wnioskami Wydziału krajowego, zbytecznem więc tu byłoby obszerniejsze motywowanie tych wniosków, które wyczerpująco Wydział krajowy w swem sprawozdaniu usprawiedliwił.

Z swej strony komisya gospodarstwa krajowego proponuje Wysokiemu Sejmowi dodatkowy wniosek zmierzający do wykształcenia na przyszłość zdolnych profesorów dla szkoły lasowej.

Z wielką trudnością połączonem jest dla Wydziału krajowego obsadzanie stosownemi siłami posad profesorów w tej szkole, raz dla tego, że utrzymanie jest zbyt skromne, powtóre, dla braku wszelkiego awansu.

Każden fachowo w tym kierunku wykształcony, znajduje łatwe i o wiele korzystniejsze umieszczenie przy możliwym awansie w dobrach państwowych.

Dla tego komisya gospodarstwa krajowego wnosi uchwalenie ustanowienia na przeciąg dwóch lat, dwóch stypendyów po 600 zł., celem wykształcenia w szkole wyższej leśniczej (Hochschule für Forsteultur) nauczycieli zdolnych dla szkoły lasowej. Wypadałoby żądać od tych stypendystów zaręczenia, że przez pewien przeciąg lat przynajmniej zobowiążą się oddać swe usługi szkole lasowej, a także porozumieć się z c. k. Ministeryum rolnictwa, aby tych właśnie stypendystów nie przyjmowano do służby rządowej.

Powołując się na sprawozdanie Wydziału krajowego o szkole gospodarstwa lasowego i na podstawie powyższych uwag, komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowej szkole gospodarstwa lasowego za rok 1892.

2. Sejm uchwala następujący nowy etat płac nauczycieli stałych krajowej szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie, uchylając tem samem etat dotychczasowy:

a) Dyrektor a zarazem profesor fachowy: płacy stałej 2.000 zł. i dodatek aktywalny (na pomieszkanie) w kwocie 480 zł. — tudzież pięć dodatków pięcioletnich po 200 zł. każdy.

b) Dwaj profesorowie do nauki zawodowej leśniczej: po 1.300 zł. płacy stałej i 400 zł. rocznie dodatku aktywalnego (na pomieszkanie), tudzież po pięć dodatków pięcioletnich po 200 zł. każdy.

c) Dwaj nauczyciele adjunkci: po 1.000 zł. płacy stałej i 300 zł. dodatku aktywalnego (na pomieszkanie) tudzież pięć dodatków pięcioletnich po 150 zł. każdy.

3. Sejm ustanawia na przeciąg lat dwóch, począwszy od 1. lipca 1893 r. dwa stypendya po 600 zł. w wyższej szkole leśniczej (Hochschule für Forstcultur) celem wykształcenia nauczycieli fachowych dla szkoły gospodarstwa lasowego.

4. Sejm uchwala kredyt dodatkowy na ten cel, na rok 1893 w kwocie 600 zł.

5. Sejm upoważnia Wydział krajowy do sprzedania ogrodu na „Szumanówce“ i nabycia natomiast innego korzystniej położonego gruntu, któryby mógł na cele szkoły lasowej być użytym. Sprzedaż ta winna się odbyć z uwzględnieniem możliwych potrzeb szkoły weterynaryi.

Lwów dnia 7. maja 1893.

Przewodniczący
Polanowski *w. r.*

Sprawozdawca:
Zamoyski *w. r.*

Aleg. 213.

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie krajowych składów publicznych w Krakowie i we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy w tegorocznem swem sprawozdaniu; przedstawiwszy powzięte przez Wysoki Sejm (na posiedzeniu z 5. kwietnia 1892) w tym względzie uchwały; zestawił ponadto cały szereg uwag i życzeń; zawartych w sprawozdaniu komisyi; i zaliczając je obok powziętych uchwał za szereg ważniejszych dezyderatów lub niewyjaśnionych pytań; — na wszystkie dość szczegółowo i wyczerpująco odpowiada.

Pierwsza uchwała polecała Wydziałowi krajowemu przeprowadzenie z galicyjskim akc. Towarzystwem handlowem we Lwowie, rokowań w sprawie warunków rozszerzenia składów także na dział towarowy; — a jest o tyle ważniejszą od innych i aktualną iż stanowi także tło główne tegorocznych wniosków Wydziału krajowego; — równocześnie zaś; chociaż milcząco przełamuje kwestyę rozszerzenia; w takim razie koniecznego składu lwowskiego.

W załatwieniu owej uchwały Wys. Sejmu, rozpoczął Wydział krajowy rokowania z galicyjskim Towarzystwem handlowem; do tej chwili jednak nie można ją uważać za skończoną; — gdyż w myśl odpowiedzi tego towarzystwa z daty 26. października 1892, zastrzega ono sobie przedłożenie odnośnych propozycyi w późniejszym czasie.

Równocześnie bez względu na owe jeszcze nieskończone rokowania i bez szczegółowych dalszych dat pod tym względem; — motywując Wydział krajowy w swem sprawozdaniu potrzebę rozszerzenia składów na dział towarowy; — twierdzeniem iż „podług wszelkiego prawdopodobieństwa“; — rozszerzenie to przysporzyłoby składom stałego i znacznego dochodu w czasach zwykłych, a tem samem mogłoby także co najmniej zmniejszyć roczne niedobory tych instytucyi.

W dalszem motywowaniu przedstawia Wydział krajowy potrzebę uzyskania od Wys. Sejmu upoważnienia rozszerzenia gwarancyi kraju tak w obec stron jak w obec zarządu i skarbu państwowego, na ów zaprowadzić się mający nowy dział towarowy.

Wreszcie zaznacza, że już dziś przewidzieć należy, że wprowadzenie działu towarowego w magazynie lwowskim wywoła bezwarunkową potrzebę rozszerzenia magazynu co najmniej o jedną szopę.

Komisya gospododarstwa krajowego już z góry zaznacza że nie uważa za wskazane już na obecnej sesyi proponować Wys. Sejmowi uchwalenie rozszerzenia koncesyi składów na dział towarowy; — z powodu iż z jednej strony nie może uważać układów z Tow. handlowem rozpoczętych za skończone i do pewnego w tym kierunku działania zachęcające; — z drugiej strony konieczną jest rzeczą oparcia wyrażonego przez Wydział krajowy „prawdopodobieństwa" na pewnych choć w przybliżeniu do rzeczywistości podobnych cyfrach; — na podstawie których możnaby wszelkie konsekwencye tego kroku w obec Wysokiego Sejmu — kraju usprawiedliwić.

Łudzić się bowiem nie należy; a jedyny wzgląd problematycznego nawet zmniejszenia; nie jest jeszcze wystarczającym by rzecz zdecydowaną i uchwaloną być mogła.

Zwłaszcza kwestya budowy nowej szopy na zboże a co najważniejsze, koszta urządzeń mechanicznych do wyciągania, przewietrzania i t. d. zboża w nowej szopie a względnie możność zastósowania dotychczas nowych urządzeń starego budynku, do nowo postawić się mającego, na uwagę wziętemi być powinny i stanowić także pewne daty do przyszłych powziąć się mających uchwał sejmowych.

Uchwała dalsza Wysokiego Sejmu polecająca Wydziałowi krajowemu sprzedaż pewnych, składom zupełnie niepotrzebnych skrawków gruntu i użycia uzyskanych ztąd funduszów na pewne inwestycye przy składzie lwowskim; została w myśl powyższych wskazówek wykonaną.

Za sprzedane skrawki gruntu osiągnął Wydział krajowy od prywatnego nabywcy kwotę 3.000 zł. zaś od gminy miasta Lwowa na utworzenie nowej ulicy kwotę 600 zł., wreszcie za sprzedaż starej blachy z dachu za kwotę 164 zł.

Uzyskane kwoty użyte zostały według dawniejszych propozycyi Wydziału krajowego na konieczne pokrycie magazynu zbożowego nową blachą i przykupno 20 beczek transportówek i najkonieczniejsze roboty ciesielskie w magazynie zbożowym. Resztę w kwocie 830 zł. zamierza Wydział krajowy użyć na częściowe pokrycie kosztów osuszenia gruntu tutejszych składów. Osuszenie to ze względu na wartość cierpiących na tem budynków jest wskazanem i nie cierpiącym zwłoki. Komisya gospodarstwa krajowego zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego, stawia pod tym względem przy końcu sprawozdania odpowiedni wniosek.

Uchwała trzecia Wys. Sejmu upoważniająca Wydział krajowy do zakupna od zarządu kolei północnej, bezpośrednio do składu publicznego w Krakowie przylegającego gruntu kosztem nie przenoszącym 16 000 zł. do zaciągnięcia w tym celu na hipotekę na realności, na której składy krakowskie się znajdują; pożyczki w powyższej wysokości i odstąpienia za odpowiednim wynadgrodzeniem zarządowi kolei północnej pewnej przestrzeni gruntu do składów należącego; nie mogła być wykonaną z powodu odpowiedzi jeneralnej Dyrekcyi kolei północnej, donoszącej iż wobec szczupłości swego terenu nic z swoich gruntów odstąpić nie może. Wobec tego nie zaciągał Wydział krajowy pożyczki na kupno tego gruntu.

Z szeregu uwag zawartych w przeszłorocznem sprawozdaniu komisyi gospodarstwa krajowego, zatrzymuje się Wydział krajowy nieco dłużej nad dwoma w formie pytań rzuconemi kwestyami i na podstawie szczegółowych odpowiedzi, które w tym względzie od zapytanych fachowych instytucyi rolniczych i Dyrekcyi obu składów otrzymał, przychodzi do pewnych konkretnych w tym kierunku zapatrywań. Komisya gospodarstwa krajowego odnośnie do pytania jakie budynki w przyszłości w razie rozszerzania składów, byłyby najbardziej celowi odpowiadające, czy szopy i składy drewniane, czy też budynki murowane, jest zdania, że pierwszym momentem decydującym jest miejsce i obszar, którym się rozporządza i że licząc się z tym momentem w razie

absolutnego braku miejsca i niemożności rozszerzenia się, budowa piątrowych budynków murowanych staje się koniecznością.

W razie jednak możności korzystania z obszerniejszego obszaru, jest komisya stanowczo zdania, że w naszych warunkach stawianie tylko tańszych przewiewnych szop drewnianych na zboże jest polecenia godnem. Łatwiejsze oprocentowanie kapitału, przewiewność budynków; szybsze przesuszanie i dogodniejsze pomieszczenie i wyprowanzenie zboża z takiego budynku, są decydującemi korzyściami drewnianych budowli.

Głębszego znaczenia i bardziej wyczerpującego zastanowienia się wymagało drugie pytanie; którego wyjaśnienie i rozwikłanie powinno pod pewnym względem być podstawą dalszego działania w kierunku inwestycyi i zakładów dla krajowych składów przez kraj ponieść się mających. Kwestyę zupełnego prawie usunięcia się bezpośrednich producentów od korzystania ze składów krajowych, poddał Wydział krajowy ocenieniu znowu fachowych instytucyi rolniczych i Dyrekcyi obu składów i podzielając w większej części zapatrywania tychże, swoją opinią, pewną mgłą tajemniczości ukryć potrafił.

Komisya natomiast mniema, iż o ile już na pewnych danych oprzeć się można, należy otwarcie i szczerze wyrazić swoje o tem zdanie, tem bardziej ugruntowanie, że trzechletniem doświadczeniem już stwierdzone. Trzy lata istnienia składów krajowych, to okres czasu wystarczający do ocenienia ich bardziej lub mniej pożytecznej działalności a zwłaszcza w kierunku omawianego tu pytania, i dlatego komisya, nie zgadzając się ze zdaniem w sprawozdaniu Wydziału krajowego (jako odpowiedzi jednej z zapytanych o to instytucyi fachowych) się znajdującem; jakoby dzisiaj było jeszcze rzeczą przedwczesną wydawać pod tym względem sąd jakiś stanowczy, twierdzi że producenci bezpośrednio ze składów dotąd nie korzystali — obecnie nie korzystają i w przyszłości korzystać nie będą, z wyjątkiem pojedyńczych, specyalnemi okolicznościami spowodowanych wypadków.

Co do przyczyn tego objawu, który nie jest odosobnionym i niedotyczy jedynie naszego kraju, lecz dowodnie stwierdzonym również został w innych krajach i prowincyach monarchii, jak zwłaszcza w Węgrzech i Tyrolu, słuszne są zapatywania Wydziału krajowego i zapytywanych o to instytucyi co do wielu szczegółów, komisya podziela zdanie Towarzystwa rolniczego krakowskiego w tym kierunku wypowiedziane, że dla większych właścicieli jest ta instytucya zbyteczną, zaś dla średnich niewygodną i trudną skutkiem rozlicznych formalności pisaniny i kłopotów różnego rodzaju, że jest kosztowną skutkiem opłat składowego; ekspedycyi, asekuracyi i różnych innych wydatków; że wreszcie warunki uzyskania kredytu na warranty nie zachęcają wcale do korzystania z tej formy zaliczek, albowiem jak się dosłownie wyraża Tow. rolnicze krakowskie: „Kredyt warrantowy połączony jest z takiemi utrudnieniami, stratą czasu i kłopotami, iż przepisy odnośnej ustawy działają raczej odstraszająco niż zachęcająco na producentów rolniczych.“

Ponadto jednak sądzi komisya, że istnieje przyczyna utrudniająca a w wielu wypadkach, chociażby wyżej wymienione przeszkody usuniętemi być mogły, uniemożliwiająca przeważnej ilości producentów, korzystanie z istniejących dwu składów krajowych. Przyczyną też jest zcentralizowanie składów we Lwowie i Krakowie.

Już przy sposobności zeszłorocznego swego sprawozdania miała komisya sposobność wyrazić swoje zdanie o niestosowności wybranej siedziby, zwłaszcza co do składów lwowskich, obecnie obowiązana z jednej strony zbadać dokładnie wszystkie przyczyny usunięcia się producentów bezpośrednich od składania swych produktów w magazynach krajowych, z drugiej strony zaznaczyć swoje stanowisko w kwestyi wszelkich dalszych inwestycyi, które rozszerzanie istniejących składów na celu by mieć mogły, nie chce się ograniczać do negatywnego tylko twierdzenia, i sądzi że jedynie *zdecentralizowanie składów w kraju temu anormalnemu położeniu rzeczy, stanowczo kres położyć byłoby w możności.*“

Komisya gospodarstwa krajowego, rzucając to śmiałe twierdzenie, liczy się równocześnie z jego konsekwencyami i mniema, że osiągnięcie tego celu przez zakładanie licznych składów krajowych, jest rzeczą wprost „*nie wykonalną.*“

Wysokość znacznych wkładów połączonych z założeniem takich składów i trudność i koszta administracyi tychże, uniemożliwić muszą na długi czas jeszcze wprowadzenie w czyn tej zasady.

Czy jednak akcya na tej zasadzie oparta, nie byłaby na innej drodze możliwą i wykonalną, czy nie byłoby wskazanem zastanowić się nad „*założeniem przez Zarząd kolei państwowych składów zbożowych na wszystkich ważniejszych stacyach kolejowych w kraju*“ na jakich podstawach i pod jakiemi warunkami, to otwarte pytanie które pozostawić musi komisya głębokiej rozwadze Wydziału krajowego.

Gdy w myśl polecenia przez Wys. Sejm na podstawie sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego, Wydziałowi krajowemu udzielonego, rokowania z poważnemi instytucyami krajowemi i nie krajowemi co do objęcia w Zarząd składów lwowskich są jeszcze w toku, uważa komisya za zupełne słuszne zarządzenie Wydziału krajowego nie systemizowania etatu osób i płac personalu krajowych składów we Lwowie.

Z innych spraw poruszonych sprawozdaniem Wydziału krajowego z rezultatem dodatnim, podnosi komisya pertraktacye z Ministerstwem wojny i handlu, o przyznaniu taryfy wojskowej dla zboża składanego w magazynach krajowych a przeznaczonego dla magazynów wojskowych. Pertraktacye te są już na ukończeniu, w myśl życzeń przez Wydział krajowy władzom wyższym przedłożonych.

Również udało się z dobrym skutkiem przeprowadzić układy z Prezydyum krajowej Dyrekcyi Skarbu o wyjednanie u c. k. Ministerstwa skarbu uwolnienia krajowych składów od obowiązku ponoszenia zbyt wielkich opłat za urzędowy nadzór cłowy.

Dzięki uprzejmej interwencyi Prezydyum Dyrekcyi Skarbu rzecz została osiągniętą a cyfrowo przedstawia się w formie uzyskanej rocznie oszczędności dla składu we Lwowie około 1.100 zł. dla składu w Krakowie 1.400 zł.

Na zakończenie niniejszego sprawozdania uważa komisya za wskazane, przedstawić w krótkości cyfry obrotu zboża i spirytusu w obydwu składach za r. 1892 w porównaniu z takimże obrotem za r. 1891.

W składzie lwowskim wynosił obrót zboża:

w r. 1891, 6.238 wagonów;
w r. 1892, 6.657 wagonów;

Spirytusu:

w r. 1891, 170.35 wagonów czyli 17.035 Hekt. abs. zawartości
w r. 1892, 183.2 wagonów czyli 18.320 Hekt. abs. zawartości.

W składzie krakowskim wynosił obrót zboża:

w r. 1891, 3.014 wagonów
w r. 1892, 1.901.8 wagonów.

Spirytusu:

w r. 1891, 46 wagonów,
w r. 1892, 18 wagonów.

Zamknięcia rachunków obu składów za rok 1891 i preliminarza na rok 1893 przedłożone zostały komisyi budżetowej, komisya gospodarstwa krajowego wstrzymuje się zatem od wyrażenia swego zdania od nich i rejestruje tylko ostateczny wynik za r. 1891, który się cyfrowo przedstawia przy składzie lwowskim niedoborem w kwocie 2.782 zł. 65 ct., zaś przy składzie krakowskim niedoborem w kwocie 214 zł. 63 ct.

Na podstawie powyższych wywodów komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sprawozdanie Wydziału krajowego o zarządzie krajowych składów publicznych dla zboża i spirytusu we Lwowie i Krakowie za rok 1892. Sejm przyjmuje do wiadomości.

2. Sejm upoważnia Wydział krajowy, ażeby na częściowe pokrycie kosztów dalszego osuszenia gruntu krajowych składów we Lwowie, użył resztę pozostałą z ceny kupna i sprzedaży 288□° gruntu z realności Nr. 572 3/4 w kwocie 220 zł. 39 ct., tudzież kwoty 600 zł. uzyskać się mającej od gminy miasta Lwowa za odstąpionych jej z powyższej realności 763□° gruntu pod nową ulicę miejską.

Lwów dnia 10. maja 1893.

Przewodniczący:
Polanowski w. r.

Sprawozdawca:
Stan. Stadnicki w. r.

Aleg. 214.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o trzech petycyach pod L. 929 S.|699 p. 183 s.|130 p. i 146|108 do Wysokiego Sejmu celem uzyskania jednorazowych zapomóg z funduszu krajowego wniesionych, mianowicie:

I. Petycyi grecko-katolickiego Komitetu parafialnego w Haliczu do L. 929/699 o udzielenie zapomogi w kwocie 200 zł. w. a. na naprawę uszkodzeń, wskutek przedsięwziętych badań archeologicznych, w cerkwi poczynionych;

następnie II. petycyi Wydziału Towarzystwa Wzajemnej pomocy djaków cerkiewnych gr. kat. dyecezyi Stanisławowskiej L. 183/130 celem uzyskania zapomogi na pomnożenie majątku zakładowego tego Towarzystwa wniesionej;

nakoniec III. petycyi z L. 146/108., przedstawiającej prośbę o zapomogę na dokończenie rozpoczętej, a dotąd niedokonanej restauracyi cerkwi i odnowienia dachu, przez grecko-katolicki Komitet cerkiewny w Niemirowie wniesioną.

Wysoki Sejmie!

W ocenieniu próśb zawartych w wyżej wymienionych petycyach, poczytuje sobie Komisya budżetowa za obowiązek przedstawić Wysokiemu Sejmowi w krótkiem streszczeniu powody, które ją skłoniły do przedłożenia poniżej wyszczególnionych wniosków.

Co do petycyi I. Komitetu cerkiewnego w Haliczu, podnosi Komisya budżetowa tę okoliczność, że jeszcze w roku 1883 poczyniono z polecenia c. k. Komisyi archeologicznej poszukiwania celem wykrycia pewnych wskazówek, które mogłyby udowodnić wiarygodność starożytnego pochodzenia miejskiej cerkwi w Haliczu.

Uszkodzenia z tego przedsięwzięcia wynikłe, nie były małe; bowiem dla przeprowadzenia badań, odbito zewnątrz i wewnątrz cerkwi otynkowania, uszkodzono częściowo mury, pokopano rowy i inne zagłębienia.

Gdy przeto uszkodzenia te celem dokonania badań nad przeszłością historyczną halickiej Rusi i w interesie całego kraju były poczynione, Komisya budżetowa uznając słuszność przytoczonych w petycyi powodów, wnosi;

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Cerkiewnemu Komitetowi gr. kat. w Haliczu udziela się jednorazową zapomogę w kwocie 200 zł. w. a.

Przedstawiając Wys. Sejmowi obraz rozwoju (petycya II. 929 S/499 p) Towarzystwo wzajemnej pomocy djaków gr. kat. dyecezyi Stanisławowskiej zaznacza Komisya budżetowa, iż Towarzystwo to, na podstawie zatwierdzonego przez Wys. c. k. Rząd, pod dniem 10. lipca 1889. do L. 42615 statutu, pod protektoratem gr. kat. ordynaryatu stanisławowskiego w życie wprowadzone zostało.

Rzetelnie zdąża ono dotąd do podniesienia oświaty i dobrobytu u pojedynczych swoich członków, których liczy 133.

Sprawami Towarzystwa zarządza pod ścisłą kontrolą Najprzewielebniejszego ks. Biskupa Kuiłowskiego przewodniczący i tegoż zastępca przezeń zamianowani, tudzież ośmiu członków przez Ogólne Zgromadzenie wybranych.

Majątek Towarzystwa w czasie 3-letniego istnienia jego uzbierany, wynosi 752 zł. 75 ct. w. a., zeń zakupiono jeden $4^1/_2$ % list. Bankn krajowego S. II. L. 5998, pozostałą zaś resztę włożono do Kasy Oszczędności w Stanisławowie na książeczkę L. 2530. na rzecz Towarzystwa zawinkulowaną.

Zważywszy powyższe okoliczności, wypada podnieść, iż Towarzystwo to od początku istnienia cieszy się Opieką Biskupiego Ordynaryatu, i spodziewać się należy, iż nadal na nią zasługiwać nie przestanie, z tych przeto powodów Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Wydziałowi Towarzystwa Wzajemnej pomocy dijaków gr. katol. dyecezyi Stanisławowskiej udziela się jednorazową zapomogę w kwocie 100 zł. w. a.

W załatwieniu petycyi III. L. 146/108. grecko-katol. Komitetu cerkiewnego w Niemirowie, z prośbą o jednorazową zapomogę, zaznacza Komisya budżetowa, że w roku 1890 przedsięwzięto, zapomocą złożonej przez konkurujące strony kwoty 1719 zł. 50 ct. w. a. nowe pokrycie blachą cerkiewnego dachu.

Atoli po rozebraniu zniszczonego dachu okazały się tak liczne i wielkie spustoszenia, iż zapobiegając grożącemu runięciu murów, rozpisano nową rozprawę konkurencyjną celem uzupełnienia pierwszej i podniesienia pierwotnej kwoty do 4330 zł. 64 ct. w. a., przeto o 2601 zł. 14 ct. w. a. od poprzednio ściągniętej wyższej.

Okazało się niepodobnem, kwotę ową od parafian uzyskać, bowiem rolnicy zamieszkali w Niemirowie, miasteczku wśród lotnych prawie piasków lub wklęsłych moczarów położonem, są notorycznie biedni; Komisya budżetowa przeto zważywszy rzeczywistą potrzebę dokonania rozpoczętych reparacyj, tudzież równie rzeczywiste ubóstwo parafian rolników, wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Grecko-katolickiemu Komitetowi Cerkiewnemu w Niemirowie, na dokończenie reperacyi cerkwi, udziela się jednorazową zapomogę w kwocie 100 zł. w. a.

Lwów dnia 8 maja. 1893.

Przewodniczący

Stanisław Badeni *w. r.*

Sprawozdawca.

Tytus Kowalski *w. r.*

L. s. 1.033/1893.

Aleg. 215

Sprawozdanie

komisyi budżetowej w przedmiocie petycyi gminy Przedmieście o przyjęcie na fundusz krajowy kwoty 395 zł. 20 ct. należącej się gminie miasta Budapeszt za utrzymanie małoletnich Tomasza i Józefa Sajczuków.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy wykazał w sprawozdaniu powyżej wymienionem:

1) że powyżej wyszczególnione koszta utrzymania gminie Budapeszt na podstawie ustawy o przynależności rzeczywiście się należą;

2) że dochody gminy Przedmieście nie wystarczają na opędzenie zwykłych potrzeb gminy i że gmina ta opłaca 37% dodatków do podatków bezpośrednich.

Ze względu na trudność, jaką zapłacenie kwoty 395 zł. 20 ct. gminie Przedmieście, sprawiłby musiało, i na złe skutki, jakieby dla stósunków materyalnych tejże gminy za sobą pociągnęła, wnosi komisya budżetowa zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego.

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Koszta utrzymania Tomasza i Józefa Sajczuków w kwocie 395 zł. 20 ct. w. a., należącej się gminie miasta Budapeszt od gminy Przedmieście, przyjmuje się na fundusz krajowy. W tym celu otwiera się Wydziałowi krajowemu osobny kredyt na rok 1893 w kwocie 395 zł. 20 ct. w. a.

Lwów dnia 12. maja 1893.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Włodzimierz Kozłowski w. r.

Aleg. 216.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej ze sprawozdania Wydziału krajowego z petycyi gmin Wołczatycze, Chudyjowice, Szyszkowce i Drohiczówka o zniżenie prestacyi szkolnych.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy wykazał w sprawozdaniu z dnia 6. września, że zniżenie prestacyi szkolnych w powyżej wymienionych gminach ze względu na ich opłakane stosunki majątkowe na zalecenie zasługuje.

Komisya budżetowa uchwaliła przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek Wydziału krajowego do przyjęcia, powtórzyć jednak zawarte w sprawozdaniu Wydziału z dnia 8. marca 1892 i w sprawozdaniu komisyi budżetowej z dnia 11. maja 1893 zastrzeżenie ściśle wyjątkowej natury zwolnień od prestacyi szkolnych.

Komisya stawia wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Począwszy od 1. stycznia 1883 zniża się dotychczas uiszczane prestacye na płace nauczycieli następującym gminom: Wołczatycze powiatu bobreckiego z 200 na 150 zł., Chudyjowice powiatu borszczowskiego z 200 na 150 zł. rocznie, Szyszkowce powiatu borszczowskiego z 200 na 150 zł. rocznie, wreszcie gminie Drohiczówka powiatu zaleszczyckiego z 200 zł. na 100 zł. rocznie.

Lwów dnia 12. maja 1893.

Zastępca przewodniczącego:
***Stanisław Badeni** w. r.*

Sprawozdawca:
***Włodzimierz Kozłowski** w. r.*

Aleg. 217.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej ze sprawozdania Wydziału krajowego o petycyach kilku gmin w sprawie zniżenia prestacyi na płace nauczycieli.

Wysoki Sejmie!

Po zasięgnięciu opinii Rady szkolnej krajowej, przedłożył Wydział krajowi Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie z petycyi gmin Potutory powiatu brzeżańskiego, Koziary powiatu zbaraskiego, Falkenberg powiatu dobromilskiego, Palczyńce powiatu zbaraskiego, Dąbrowa powiatu chrzanowskiego, Mołodyńcze powiatu bóbreckiego, wreszcie Dubie, dotyczące zniżenia prestacyi na płace nauczycieli.

Zgodnie ze zdaniem Rady szkolnej krajowej po wglądnięciu w stosunki majątkowe i w budżety powyższych gmin, uznał Wydział krajowy poniżej wyszczególnione zniżenia prestacyi do zalecenia godne.

Komisya budżetowa przychyliła się ze względu na wyjątkowe stosunki powyższych gmin do wniosków Wydziału krajowego, ze względu jednak na zbyt liczne a nie zawsze dostatecznie usprawiedliwione żądania zwolnień, z któremi gminy do Sejmu się zwracają, czuje się komisya zniewoloną przypomnieć zastrzeżenie zawarte w sprawozdaniu Wydziału krajowego z 8. marca 1892.

„Wydział krajowy musi w zasadzie oświadczyć się przeciw uchylaniu istniejących dobrowolnych zobowiązań, zwłaszcza w tym wypadku, w którym właśnie w skutek tych dobrowolnych ofiar, otrzymały gminy wcześniej szkoły i z lepszem uposażeniem, takie zniżenie prestacyi pociągnęłoby zresztą za sobą znaczne obciążenie funduszu szkolnego krajowego, który w przeważającej liczbie wypadków musi niedobory funduszów szkolnych okręgowych pokrywać“.

Komisya nie może pominąć uwagi, że się z powyższą argumentacyą zupełnie zgadza i praktyczne zastósowanie jej w wypadkach, ściśle wyjątkowej natury niemających, zalecić musi

Komisya budżetowa stawia wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Począwszy od 1. stycznia 1894 zniża się dotychczas uiszczane prestacye na płace nauczycieli, gminom: Potutory powiatu brzeżańskiego, z kwoty 153 zł. 62 ct. na 120 zł.; Koziary powiatu zbaraskiego, z kwoty 200 zł. na 150 zł.; Falkenberg powiatu dobromilskiego, z kwoty 109 zł. na 60 zł.; Palczyńce powiatu zbaraskiego, z kwoty 95 zł. 97 ct. na 30 zł.; Dąbrowa powiatu chrzanowskiego, z kwoty 167 zł. 14 ct. na 80 zł.; Mołodyńcze powiatu bobreckiego, z kwoty 110 zł. na 90 zł.; wreszcie gminy Dubie, z kwoty 180 zł. na 160 zł. rocznie.

Lwów dnia 13. maja 1893.

W zastępstwie przewodniczącego
Stanisław Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:
Włodzimierz Kozłowski *w. r.*

L. S. 983/93.

Aleg. 218.

Sprawozdanie

Komisyi górniczej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych.

Wysoki Sejmie!

Sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie spraw górniczych przedstawia wykonanie uchwał, powziętych 4. Kwietnia zeszłego roku przez sejmową Komisyę górniczą, jakkolwiek te uchwały dla braku czasu nie przyszły na porządek dzienny Wysokiego Sejmu. Podnosimy też z uznaniem dla c. k. Rządu i dla starań Wydziału krajowego, że życzeniom naszym w znacznej części stało się zadość.

Wysoki Rząd uchylił rozporządzenie ministeryalne z d. 18. Grudnia 1891. mocą którego c. k. Zakład geograficzno-wojskowy nie miał podejmować się druku map geologicznych naszego kraju, wydawanych staraniem Akademii Umiejętności w Krakowie i zarządził żądane przez Komisyę górniczą a następnie przez Wydział krajowy głębsze wiercenie między Kałuszem i Morszynem w celu przekonania się o rozciągłości warstw zawierających sole potasowe; Generalna Dyrekcya c. k. kolei państwowych zarządziła też w roku bieżącym licytacyę na dostawę węgla dla użytku kolei żelaznych w obrębie każdej Dyrekcyi ruchu i zamówiła dla Galicyi więcej niż połowę potrzebnej ilości węgla w kopalniach galicyjskich. Oba te zarządzenia wzbudzają w nas otuchę, że i rolnictwo będzie znajdować tyle mu potrzebny materyał nawozowy w stosownie rozwiniętych kopalniach kałuskich, a górnictwo brunatnego węgla we wschodniej części kraju podniesie się, utrwali i odpowie potrzebie okolic bezleśnych, lub tych, w których lasy dla dobra kraju ochronić należy.

Co zaś do wydawnictwa map geologicznych kraju, któremu rozporządzeniem Ministerstwa wyznań i oświecenia z d. 5. Grudnia z. r. przeszkody uchylone zostały, mniema Komisya górnicza, iż ono szybkim krokiem postępować powinno, wszystkie do druku gotowe mapy powinny być w najkrótszym czasie odbite i wraz z objaśniającym je tekstem wydane. Wydział krajowy uznając potrzebę spiesznego załatwienia tej piekącej sprawy, zakomunikował swoje zapatrywanie Akademii Umiejętności i niewątpimy, że ich wykonania dopilnuje.

Rezolucyi naszej ażeby c. k. Rząd wyjednał w drodze ustawodawczej uwolnienie krajowych rafineryi i kopalni nafty od podatku zarobkowego i dochodowego na ten sam przeciąg lat, w którym z tego uwolnienia korzysta fabryka Tryesteńska, nie uczyniono niestety dotychczas zadość, Wydział krajowy nie otrzymał na tę rezolucyę żadnej odpowiedzi, a skoro do przytoczonych w sprawozdaniu Wydziału krajowego na poparcie tej rezolucyi argumentów o istotnej krzywdzie wyrządzonej galicyjskim dystylatorom nafty, jeśli konkurującej z niemi fabryce udziela c. k. Rząd wyjątkowej ulgi, i nie mniejszej krzywdzie wyrządzonej galicyjskim kopalniom nafty, jeśli udziela się ulg fabryce zaopatrującej się wyłącznie w produkt zagranicznej proweniencyi, nic dodawać nie trzeba, uprasza Komisya o uchwalenie już w roku przeszłym wniesionej rezolucyi.

Ze spraw które stanowią stały zakres działania Wydziału krajowego, za najważniejszą może uważa Komisya sprawę nauczania górnictwa tak w obu niższych krajowych szkołach górniczych jak w c. k. wyższej szkole politechnicznej we Lwowie.

Słuszną była myśl przestudyowania organizacyi innych szkół górniczych w monarchii zanim Wydział krajowy ułoży statut dla szkół krajowych, również słusznem jest żądanie dla tych szkół subwencyi z funduszów państwowych skoro c. k. Rząd takiej subwencyi innym szkołom prywatnym i krajowym udziela.

Kilka lat ich istnienia w naszym kraju, dały poznać ich wady i zalety, oraz warunki w jakich dla przedsiębiorstw naftowych i dla kopalń wosku ziemnego odpowiednich dozorców przysposabiać będą mogły; ze swej strony Komisya daje tę wytyczną, że statut tych szkół powinien stworzyć dla każdej kuratoryę w której obok funkcyonaryusza Wydziału krajowego, c. k. urząd górniczy i przedsiębiorcy naftowi reprezentowani być powinni.

Nie wchodząc tak samo jak Wydział krajowy w szczegóły programu nauk c. k. wyższej szkoły politechnicznej we Lwowie, mniema Komisya, że obowiązkiem c. k. Rządu jest uzupełnić istniejące już wykłady do tej miary, aby świadectwa odbytych tu nauk wystarczały c. k. urzędom górniczym w kraju przy przyznawaniu kwalifikacyi do dozorowania i kierownictwa kopalń nafty i wosku ziemnego i takie wykłady stale ustanowić, a staraniem Wydziału krajowego powinno być, to rozszerzenie dzisiejszych wykładów u c. k. Rządu uzyskać.

Zarządzenia Wydziału krajowego w sprawie zbierania i publikacyi dat statystycznych o produkcyi nafty krajowej, przywozie i konsumcyi nafty zagranicznej, powzięte na wniosek krajowej Rady górniczej uważa komisya za dobry początek czynniejszej w tym dziale akcyi. Zbieranie i zestawienie tych dat niestanowi jednak takiego interesu, ani przynosi tyle korzyści dla poszczególnych przedsiębiorców, aby było słusznem pracy tej od nich bez żadnego wynagrodzenia żądać.

Każda statystyka potrzebną jest dla rozwoju przemysłu w ogóle, dla objaśnienia o potrzebach tego przemysłu władz państwowych i krajowych. Gdyby więc zarządzone obecnie zbieranie dat statystycznych z 20 okręgów na które terytoryum kopalń naftowych zostało podzielone, nieodpowiedziało oczekiwaniu, to Komisya mniema, że w preliminarzu budżetu krajowego na rok 1894 wydatek 600 — 800 zł. na ten cel wstawić należy.

Niewielki okres czasu dzieli nas zapewne od chwili, w której przy dyskusyi budżetu krajowego na rok 1894. potrzeby przemysłu górniczego, będziemy mieli sposobność omawiać. Komisya górnicza wnosi odwołując się do wyżej podanych motywów:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego o czynnościach górniczych w roku 1892. do wiadomości.

2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu aby: *a)* z c. k. Rządem przeprowadził rokowania o wyznaczenie z funduszów państwowych odpowiedniej subwencyi dla niższych szkół

góniczych w naszym kraju, i Sejmowi krajowemu przedłożył projekt ustalenia obu szkół w Borysławiu i we Wietrznie wraz z projektem statutów, i *b)* nieustawał w staraniach aby c. k. Rząd wykłady górnicze w c. k. wyższej szkole politechniczej we Lwowie odpowiednio do potrzeb kraju uzupełnił i ustalił:

3. Sejm wzywa c. k. Rząd ażeby w drodze ustawodawczej wyjednał uwolnienie krajowych rafineryi i kopalń nafty od podatku zarobkowego i dochodowego na ten sam przeciągu czasu, w którym z takiego uwolnienia korzystać będzie rafinerya nafty w Tryeście.

Lwów 12. Maja 1893.

Przewodniczący Komisyi:
Gorayski w. r.

Sprawozdawca:
Szczepanowski w. r.

Z drukarni Pillera i Spółki.

Aleg. 219.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o petycyach do rubr. VII budżetu krajowego.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nad petycyami: Barbary Szulz l. 902, Kazimierza Lipińskiego l. 935, Anieli Dwornikiewicz l. 594, Wandy Nostkiewicz l. 663, Maryi Spitzerównej l. 579, Anieli Romerównej l. 595 i Lubiny Babeckiej l. 850 przechodzi się do porządku dziennego, gdyż przy rozdawnictwie ryczałtu w kwocie 3.000 zł. w rubr. VII. poz. 79 dla młodzieży kształcącej się w naukach i sztukach przyznano; petycyą l. 608 Wydziału Towarzystwa śpiewackiego „Echo“ o udzielenie subwencyi odstępuje się Wydziałowi krajowemu.

Nad petycyą l. 730 Michała Meklera o subwencyę na wydawnictwo dzieł muzycznych przechodzi się do porządku dizennego, gdyż fundusz krajowy nie jest powołany do subwencyonowania takich wydawnictw.

Lucyan Kwieciński, dyrektor teatru w Stanisławowie, wniósł do l. 580 petycyę o subwencyę.

Teatr stanisławowski założony przed rokiem rozwija się pomyślnie, a dobry i umiejętny kierunek artystyczny, pod którym zostaje, może wytworzyć szkołę dla młodych aktorów, którzy następnie sceny lwowskie i krakowskie zasilać mogą. Przedłożony przez petenta spis sztuk dotąd granych wykazuje, iż na 116 sztuk dotąd granych bylo 76 sztuk polskich, co z uznaniem, jako właściwy kierunek teatru prowincyonalnego podnieść należy.

Komisya budżetowa wnosi:

Lucyanowi Kwiecińskiemu, dyrektorowi teatru w Stanisławowie, udziela się jednorazową subwencyę w kwocie 500 zł., płatną w dwóch ratach: 1 czerwca i 1 listopada b. r. i przyznaje się w tym cely kredyt dodatkowy w kwocie 500 zł.

We Lwowie, dnia 13. maja 1893.

Przewodniczący:
Dunajewski *w. r.*

Sprawozdawca:
Stanisław Badeni *w. r.*

Aleg. 220.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o petycyach L. 196 (144), L. 386 (301), L. 781 (602), L. 782 (603), L. 322 (252).

Wysoki Sejmie!

Petycya L. 196 (144). Komitet przytuliska sierót im. św. Józefa we Lwowie (ul. Piekarska l. 49) prosi o stały roczny datek. Przytulisko to, jak podaje petycya, założone zostało w r. 1870., a statut jego zatwierdziło c. k. Namiestnictwo dnia 22. listopada 1876. Ono przyjmuje dzieci, których rodzice odumarli lub stali się niezdolni do ich utrzymania, i daje im całkowite utrzymanie aż do roku 8-go, w którym stara się o ich dalsze umieszczenie. Obecnie jest dzieci w Przytulisku 23.

Ze względu, że jest to zakład mały, o charakterze widocznie lokalnym, którego utrzymywanie miejscowemi środkami powinno być uskutecznione, Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nad petycyą Przytuliska sierót pod opieką św. Józefa we Lwowie (L. 196 [144]) przechodzi się do porządku dziennego.

Petycya L. 386 (301). Siostra Miłosierdzia św. Karola Boromeusza w Wielkich Oczach prosi o udzielenie zapomogi na ukończenie domu przytułku w Wielkich Oczach. Petycya podaje tylko, że ochronka ma przedewszystkiem zapobiegać wałęsaniu się dzieci przez przyjęcie ich do zakładu tego, żywienie i odzianie ich tamże, tudzież udzielanie im tego praktycznego wychowania, jakie im celem znalezienia sobie w przyszłości uczciwego zarobku okaże się koniecznie potrzebnem. Żadnych dalszych wyjaśnień petycya nie podaje.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycyę Siostry Miłosierdzia św. Karola Boromeusza w Wielkich Oczach o zapomogę na ukończenie domu przytułku w Wielkich Oczach (l. 386 [301]) prze-

kazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i ewentualnego uwzględnienia; na ten cel wstawia się w budżet krajowy w rubrykę VI. wydatków, dodatkowo kwotę 500 zł. jako kwotę maksymalną do rozporządzalności Wydziału kraj.

Pet. L. 781 (602.) Towarzystwo ochronek chrześcijańskich we Lwowie, prosi o udzielenie subwencyi dotychczas stale udzielanej i na rok 1893.
Petycya ta z 25. kwietnia 1893 została załatwjoną w myśl petenta uchwałą Wys. Sejmu z 24. września 1892 przez wstawienie do budżetu krajowego w rubrykę VI. pozycyę 44 wydatków, kwoty 500 zł.

Pet. L. 782 (603). Zarząd Stowarzyszenia Ochronki dziewcząt sierót w Stanisławowie prosi o jednorazową zapomogę. Ochronka ta utrzymuje 20 najuboższych dzieci, została przez Wys. Sejm za instytucyę pożyteczną uznaną; otrzymując jednorazową subwencye w latach 1877, 1881, 1888 i 1889. W bieżącym roku wskutek wyjątkowych okoliczności preliminarz przychodu i rozchodu wykazuje niedoboru 962 zł., pomimo subwencyi miejscowych 500 zł.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Zarządowi stowarzyszenia Ochronki dziewcząt sierót w Stanisławowie (pet. l. 782 [603]) udziela się jednorazowa subwencya w kwocie 150 zł.; kwotę tę wstawia się w budżet krajowy w rubr. VI. wydatków, jako wydatek dodatkowy.

Pet. L. 322 (252). Julian Zachariewicz, c. k. konserwator zabytków historycznych, prosi o subwencyę 6.000 zł. na ochronienie zamku w Żółkwi. Zamek ten, od niedawna własność miasta, znajduje się w opłakanym stanie i wymaga koniecznie rychłego ratunku. Na pokrycie budynku i założenie pustych otworów okiennych, potrzeba według obliczenia petenta, na razie sumy 6.000 zł. Konieczne roboty powinne być uskutecznione przed zimą r. 1892. (petycya została wniesioną d. 24. Września 1892.), jeżeli wydatki nie mają się znacznie zwiększyć.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycya Juliana Zachariewicza, c. k. konserwatora zabytków historycznych, o subwencyę 6.000 zł. na ochronienie zamku w Żółkwi (l. 322 [252]), przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i sprawozdania na najbliższej sesyi sejmowej.

We Lwowie, dnia 10. Maja 1893.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni.

Sprawozdawca:
J. Romańczuk.

Z drukarni Pillera i Spółki.

LW. 22.957/93.

Aleg. 221.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi gminy Falkenberg w pow. Dobromil o przyjęcie na fundusz krajowy kwoty 564 zł. 33 ct. w. a. należącej się gminie miasta Budapeszt za utrzymanie Anny i Karola Majerów.

Wysoki Sejmie!

Jeszcze uchwałą z 20. grudnia 1886 odstąpił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do dalszego urzędowania petycyę gminy Falkenberg między innemi także o przyjęcie na fundusz krajowy kwoty 564 zł. 33 ct. w. a. należącej się gminie Budapeszt tytułem zwrotu kosztów utrzymania Anny i Karola Majerów wdowy i syna ś. p. Jana Majera.

W wykonaniu tego polecenia Wydział krajowy reskryptem z 4. marca 1887 l. 75011 zawiadomił gminę, że prośby jej uwzględnić nie może z powodu braku upoważnienia w tym względzie ze strony Wysokiego Sejmu, że jednak może wnieść ponownie do Wysokiego Sejmu prośbę o przyjęcie powyższych kosztów na fundusz krajowy, co też gmina dopiero w roku 1892 uczyniła.

Petycyę odnośną odstąpił nam też Wysoki Sejm ponownie uchwałą z 8. kwietnia 1892, z poleceniem zbadania i zdania tej sprawy na następnej sesyi.

Wydział krajowy przedkłada zatem Wysokiemu Sejmowi następujące sprawozdanie.

Prawomocnem orzeczeniem c. k. Starostwa w Dobromilu z d. 30. sierpnia 1883 l. 7758 przyznano Annie Majer z domu Pełyko tudzież jej ślubnym dzieciom, pomiędzy innemi także Karolowi, przez głowę ich ojca względnie męża Jana Majera, przynależność do gminy Falkenberg.

Następnie zaś wezwało c. k. Starostwo powyższą gminę rozporządzeniem z 6. października 1886 l. 7519, ażeby zwróciła gminie miasta Budapeszt:

a) za utrzymanie Anny Majer w latach od 1882 do 1885 (dawano jej 5 zł. miesięcznie zapomogi) . . . . . 240 zł.

b) za utrzymanie Karola Majera od 8. września 1883 do 20. maja 1886, liczyć po 120 zł. rocznie . . . . . 324 „ 33 ct.

Razem . . 564 zł. 33 ct.

Według inwentarza za rok 1892 posiada gmina 2 morgi 1140 □° gruntu, 34 morgów 1403 □° krzaków i 20 morgów 385 □° lasu, co wszystko jednak jako dobro gminy nie przynosi żadnego dochodu. Prócz tego posiada zapis długu państwa na 50 zł., tudzież ulokowany w kasie pożyczkowej Wydziału powiatowego fundusz ubogich w kwocie 416 zł. 25 ct., z której procenta przeznaczone są dla ubogich gminy powyższej.

Długi gminy wynoszą 374 zł., z których 250 zł. przedstawia pożyczkę na budowę szkoły, a 126 zł. resztę dłużną powiatowi z pożyczki krajowej roku 1873.

Dochody własne gminy stanowią jedynie tylko procent od powyższej obligacyi 2 zł. 10 ct. rocznie, tudzież czynsz za dzierżawę prawa polowania 60 ct.

Dochody te oczywiście nie wystarczają na pokrycie potrzeb gminy, niedobór zatem pokryty być musi dodatkami do podatków, które wynosiły łącznie z dodatkiem na potrzeby szkolne w 1892 roku 103%, a w 1893 roku 112% podatków bezpośrednich rozpisanych na rok 1893 w kwocie 288 zł. 84 ct.

W obec tak wielkiego obciążenia gminy, nałożenie jeszcze osobnego dodatku około 200% na pokrycie powyższych kosztów, jest zdaniem Wydziału krajowego prawie niemożliwe zakładowy zaś majątek gminy, gdyby na podobny cel nie produktywny mógł być użyty, nawet nie wystarczyłby na pokrycie tych kosztów.

Z tych powodów Wydział krajowy zgodnie z przedstawieniem Wydziału powiatowego w Dobromilu, stawia wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Koszta utrzymania Anny i Karola Majerów w kwocie 564 zł. 33 ct., należącej się gminie miasta Budapeszt od gminy Falkenberg przyjmuje się na fundusz krajowy. W tym celu otwiera się Wydziałowi krajowemu dodatkowy kredyt na r. 1893 w kwocie 564 zł. 33 ct.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 12. maja 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Dr. J. Wereszczyński w. r.
Członek Wydziału krajowego.

Ls. 1081/93.

Aleg. 222.

Wniosek.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył projekt organizacyi praktycznych szkół rolniczych dla włościan.

Lwów 15 Maja 1893.

Wnioskodawca:
Tadeusz Langie w. r.

Polanowski, Schnell, Barański, Tyszkowski, Borkowski, W. Gnoiński, Sala, Tyszkiewicz, G. Romer, St. Stadnicki, Onyszkiewicz, J. Męciński, Skałkowski, St. Tarnowski, W. Struszkiewicz, Dydyński, St. Brykczyński, Zamoyski, Rey, Trzecieski, Gniewosz, Z. Dembowski, Niezabitowski, M. Torosiewicz.

Aleg. 223.

Sprawozdanie

komisyi bankowej o Banku krajowym tudzież o sprawozdaniach Wydziału krajowego w przedmiocie zmiany statutu tejże Instytucyi.

Wysoki Sejmie!

Sześć przedłożeń Wydziału krajowego, dotyczących Banku krajowego przekazał Wysoki Sejm w ciągu bieżącej sesyi komisyi bankowej do załatwienia, a mianowicie:

Sprawozdanie Wydziału krajowego

1. Z czynności Banku krajowego za rok 1891.
2. „ „ „ „ „ „ 1892.
3. O potrzebie budowy skrzydła gmachu sejmowego na pomieszczenie biur Banku i Wydziału krajowego.
4. W przedmiocie uwolnienia dochodów Banku krajowego od wszystkich dodatków do podatków, z wyjątkiem państwowych.
5. Co do zmiany §. 50. statutu Banku krajowego, celem podwyższenia gwarancyi kraju za wkładki oszczędności w Banku krajowym lokowane do wysokości 2,000.000 zł.
6. Wreszcie w przedmiocie projektu do zmiany statutu Banku krajowego, w celu utworzenia osobnego oddziału dla pożyczek i obligacyi kolejowych.

Po dokładnem zbadaniu powyż wymienionych przedłożeń, a z myślą przewodnią na wielką ilość w domiar nader ważnych co do treści spraw, które Wysoki Sejm w bardzo krótkim czasie ma jeszcze do załatwienia, uznała komisya bankowa za stosowne niniejszem sprawozdaniem objąć wszystkie sprawy polecone jej do zbadania i załatwienia.

Ad 1. i 2. Ze sprawozdań Wydziału krajowego i Rady nadzorczej Banku krajowego, tudzież zamknięć i sprawozdania z czynności tej instytucyi, przyszedł Wysoki Sejm do wiadomości o stanie majątkowym, obrotach i bilansie, niemniej dokonanych lub też podjętych czynnościach Banku krajowego w latach 1891 i 1892 — jakoteż spełnieniu przezeń poleceń zawartych w uchwałach sejmowych z 26. marca 1892, co do otworzenia w Banku krajowym oddziału parcelacyjnego i zniżenia minimalnej kwoty pożyczek hipotecznych na włościańskie posiadłości ziemskie do 300 zł. w. a.

Bilans Banku krajowego wykazujący jako czysty zysk operacyj finansowych tej instytucyi w roku 1891 kwotę . 101.650 zł. 49 ct.
zaś „ 1892 „ . 127.461 „ 93 „
normalny lubo falujący wzrost obrotu ogólnego, który z końcem roku 1892 doszedł do wysokości 322,720.990 zł,, emisyi zaś własnych obligów nominalnej ich kwoty do 29,752.750 zł. , utworzenie osobnego działu zaliczek na towary, bądź to znajdujące się w magazynach państwowych kolei lub będące w ich transporcie, sfinansowanie pokrycia kosztów budowy kolei Tłumacz-Pałahicze, dostarczenie funduszów fabryce maszyn wagonów kolejowych Kazimierza Lipińskiego w Sanoku, a przeto umożliwienie temu przedsiębiorstwu podjęcia się wykonania obstalunku kilkuset wagonów dla kolei państwowych, udział w parcelacyi kilku wielkich majątków ziemskich, rozszerzenie poręki dla kredytu podatku spożywczego od cukru i piwa, obok tej samej poręki dla podatków opłacanych od przemysłu naftowego i gorzelnianego, oto obraz rozwoju czynności Banku krajowego, lecz nie mniej i spełniania tych zadań, które zakreślił sobie Wysoki Sejm zakładając tę instytucyę.

O ile przecenianie działalności spekulacyjnych instytucyi bywa nie rzadko skuteczną reklamą, — o tyleż musi ona być stanowczo wykluczona w Zakładach powstałych dla celów wyższych, bo ogólnych, zwłaszcza, gdy twórcą ich jest reprezentacya kraju lub państwa.

Podnosząc zatem niepospolity rozwój Banku krajowego, użyteczność jego dla kraju , nie należy jednak zapominać o wielkiem uposażeniu instytucyi tej przez kraj.

Jego przeto zyski, względnie zwyżki w dochodach, zawierają i znaczną część danych mu szczególnych uposażeń przez kraj, nie mogą przeto stanowić tła do porównania z innymi instytucyami finansowymi.

Podnosimy to ze względów ścisłej objektywności, a nie w celu umniejszania użytecznej a doniosłej pracy Dyrekcyi Banku i jego Rady nadzorczej, którą to działalność komisya bankowa od szeregu lat pełnem uznaniem ocenia.

Zarówno sprawozdania Wydziału krajowego, jakoteż działalność Banku krajowego w latach 1891 i 1892, nie daje komisyi bankowej podstawy do jakichkolwiek uwag lub wskazówek.

Zgodnie więc ze sprawozdaniami Wydziału krajowego z dnia 14. kwietnia i 5. maja r. b. przedstawiamy Wysokiemu Sejmowi wnioski ad I., co do przyjęcia do wiadomości sprawozdań Wydziału krajowego o Banku krajowym i udzielenia dyrekcyi Banku krajowego absolutoryum z rachunków za czas od 1. stycznia 1891 do 31. grudnia 1892.

Ad 3. Sprawą zwiększenia lokalu dla Banku krajowego, zajmywała się komisya bankowa już w poprzednich swych obradach — wychodząc jednak z założenia, że inwestycya tego rodzaju winna być podjętą jedynie w razie absolutnej potrzeby, nie czyniliśmy żadnych wniosków, bo nawet w sprawozdaniach komisyjnych pomijana bywała ta rzecz. Dziś jednak potrzeby wzmogły się do tego stanu, iż dalsza zwłoka w ich uwzględnieniu stanowczo usprawiedliwić się nie da.

Dlatego też komisya z uwagi, iż projekt Wydziału krajowego co do budowy skrzydła gmachu sejmowego na pomieszczenie Banku i Wydziału krajowego przedewszystkiem podyktowany jest istotną potrzebą, następnie pod względem pokrycia kosztów jest trafny i słuszny, przychyla się w zupełności do wniosku odnośnego Wydziału krajowego i przedstawia go ad 2. do uchwały Wysokiemu Sejmowi.

Ad 4. Wskutek upływającego z dniem 31. grudnia r. b. uwolnienia Banku krajowego od opłaty wszystkich autonomicznych dodatków do podatków, domaga się Wydział krajowy w sprawozdaniu swem z 21. kwietnia r. b. ponowienia tego uwolnienia ze strony Wysokiego Sejmu na dalszych lat dziesięć, a przeto do końca 1902 r.

Żądanie to uzasadnia Wydział krajowy okolicznością, iż motywa które skłoniły Wysoki Sejm w 1884 roku do przyznania Bankowi krajowemu tej ulgi w opłatach, są dziś jeszcze te same co przed laty dziesięciu.

Komisya bankowa wychodząc z zapatrywań, iż leży w interesie kraju, by kapitał zakładowy Banku krajowego podwoił się w czasie możliwie najkrótszym, zatem doszedł do wysokości 2,200.000 zł a to zarówno przez wzgląd na ciągle rozszerzającą się działalność tej instytucyi, jak niemniej rozpoczynający się z uzyskaniem tej kwoty udział kraju w zyskach Banku krajowego w stosunku 40%,

zważywszy następnie, iż w tym stanie rzeczy zrzeczenie się czasowe dochodów z dodatków krajowych, które Bank krajowy opłacać winien, jest niczem innem jak ich skapitalizowaniem, w domiar przy stopie procentowej z pewnością nie niskiej, uznaje komisya wniosek Wydziału krajowego dotyczący uwolnienia Banku krajowego od opłaty dodatków krajowych na lat dalszych dziesięć jako praktyczny i ze względów finansowych nader wskazany.

Natomiast nie może komisya przychylić się do żądań Wydziału krajowego, iżby uwolnienie to rozciągnięte zostało na wszystkie dodatki autonomiczne, zatem gminne, a w danym wypadku i Izby handlowej.

Bank krajowy jest bowiem instytucyą, którą wspierać ma obowiązek tylko cały kraj wobec równego prawa korzystania z niej wszystkich jego mieszkańców. Nie należy przeto korzystając z przysługującego prawa nakładać na pewne jednostki specyalnych ofiar, co nastąpiłoby, gdyby uwolnienie od wszystkich autonomicznych dodatków Bankowi krajowemu przyznanem było.

Mógł to Wysoki Sejm wyjątkowo uczynić w chwili powołania do życia instytucyi użyteczności ogólnej, gdy jeszcze potrzebywała ona do ustalenia bytu swego i wzrostu wyjątkowego poparcia, — dziś jednak wypadek ten nie zachodzi, a przeto wyjątkowe postanowienia zmieniać w regułę, zwłaszcza ze szkodą jednych dla korzyści ogólnych, byłoby czynem wprost nieusprawiedliwionym.

I dla tego to Komisya bankowa modyfikuje wniosek Wydziału krajowego, proponując ze swej strony uwolnienie nadal Banku krajowego li od opłaty dodatków krajowych w myśl wniosku swego ad III.

Ad 5. Dotychczasowy stały wzrost majątku Banku krajowego w kapitale zakładowym i rezerwach, z końcem bowiem roku 1892 doszedł on z pierwotnego jednego miliona zł. do kwoty 1,771.329 zł. zatem wzrósł o 77%, uprawnia najzupełniej Bank krajowy do żądania, iżby przyznany mu dotąd kredyt w dziale ściśle bankowym rozszerzony został.

Jakoż Wydział krajowy uwzględniając powyższą okoliczność, w sprawozdaniu z dnia 21. kwietnia r. b., żąda od Wysokiego Sejmu podwyższenia gwarancyi kraju za wkładki oszczędności w Banku krajowym lokowane z dotychczasowego 1,000.000 zł. do wysokości 2,000.000, a w ślad zatem zmiany w tym kierunku §. 50. statutu Banku krajowego.

Komisya bankowa zaznaczywszy na wstępie uprawnienie Banku krajowego do postawienia powyższego żądania, popiera je nadto z uwagi, iż klientelę w tym dziale bankowym wedle sprawozdania Banku krajowego tworzą w przewadze instytucye publiczne zatem wkładający, którzy cokolwiekbądź nie mogą być stawiani na równi z ową klientelą pięcioreńskową, pochopną do wycofywania swej wkładki na każde hasło, a którą terminologia giełdowa nazwą runów określa.

Niema przeto nietylko podstawy do utrudnień Bankowi krajowemu w pozyskaniu na tej drodze większych środków pieniężnych, lecz przeciwnie ważne względy przemawiają za ich pomnożeniem. Komisya zatem zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego, przedstawia Wysokiemu Sejmowi do uchwały wniosek ad IV. i odnośną zmianę statutu bankowego. A.

Ad 6) W ścisłym a dodamy i nierozdzielnym związku z uchwaloną przez Wysoki Sejm w dniu 12. b. m. ustawą o kolejach lokalnych, stoją wnioski Wydziału kraj. zawarte w jego sprawozdaniu wniesionem do Sejmu 15. b. m., w przedmiocie uchwały gwarancyjnej, poręczającej subsydyarnie przez kraj zobowiązania Banku krajowego, wypływające z wydania obligacyj w celu budowy galicyjskich kolei lokalnych, a w ślad zatem i proponowanej zmiany statutu Banku krajowego.

W obec uchwalonej przez Sejm ustawy o budowie kolei lokalnych, wszelkie dalsze uzasadnienie tuż co wspomnianych wniosków Wydziału krajowego uważamy za wręcz zbyteczne, a żądania w nich zawarte jako już przesądzone; przystępując zatem do ostatecznego załatwienia sprawy, przedstawia komisya Bankowa Wysokiemu Sejmowi wnioski zawarte w alegatach *ad B* i *C.*

Kończąc niniejsze sprawozdanie, uważa komisya Bankowa za obowiązek swój podnieść, iż w przedłożonym przez Wydział krajowy projekcie co do zmiany statutów Banku krajowego, zawartą jest również propozycya zmiany dotychczasowego ugrupowania pojedynczych postanowień statutu bankowego wedle paragrafów i szczegółowych postanowień w sposób alfabetyczny, — na więcej zparagrafowane, czyli innymi słowy, naznaczenie pojedynczych postanowień zamiast zgłoskami, osobnymi paragrafami.

Proponowana ta zmiana, jakkolwiek zupełnem milczeniem pominięta w samem sprawozdaniu Wydziału krajowego — uprości jednak statut bankowy i uczyni go jaśniejszym — atoli naturalnem następstwem tej zmiany będzie rozszerzenie statutu bankowego, z dotychczasowych 77 na 116 paragrafów, a to łącznie już z postanowieniami dotyczącemi utworzenia w Banku krajowym osobnego działu dla pożyczek i obligacyi kolejowych.

Reasumując sprawozdanie Komisya bankowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. *a)* Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdania Wydziału krajowego o Banku krajowym z dnia 14 kwietnia i 5. maja r. b.

b) Sejm udziela dyrekcyi Banku krajowego absolutorium z rachunków za czas od 1. stycznia 1891 do 31. grudnia 1892 roku, to jest za lat dwa.

II. *a)* Sejm upoważnia Wydział krajowy do wybudowania skrzydła gmachu sejmowego na gruncie stanowiącym własność funduszu krajowego, położonym przy ulicy Kościuszki, kosztem nieprzekraczającym sumy 100.000 zł.

b) Sejm upoważnia Wydział krajowy, ażeby na pokrycie kosztów zamierzonej budowy zaciągnął w Banku krajowym Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem na hipotekę gmachu sejmowego, pożyczkę do wysokości 100.000 zł.

c) Cały wydatek na oprocentowanie i amortyzacyę tej pożyczki, ponosić ma Bank krajowy Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

III. Wysoki Sejm raczy uchwalić: ustawę dołączoną *ad A.*

IV. Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawia, co następuje: Zwrot wkładek oszczędności lokowanych w Banku krajowym Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem i spłata odsetek od tychże, poręczoną zostaje posiadaczom książeczek wkładkowych przedewszystkiem aktywami i funduszem rezerwowym Banku, a w dalszym rzędzie aż do wysokości dwu milionów zł. gwarancyą funduszu krajowego.

V. Wysoki sejm raczy powziąć uchwały wyrażone w alegacie *B.*

VI. Uchwalić zmianę Statutów Banku krajowego wedle alegatu *C.*

Lwów dnia 16. maja 1893.

Przewodniczący:
Polanowski.

Sprawozdawca:
Abrahamowicz.

Alegat A.

Projekt ustawy.

USTAWA

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o uwolnieniu wszystkich dochodów Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem od krajowych dodatków do podatków.

Zgodnie z uchwałą Sejmu mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

Art. I.

Wszystkie dochody Banku krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, płynące z czynności jego tak w dziale hipotecznym jak i bankowym, wolne są od opłaty krajowych dodatków do podatków na lat dziesięć a mianowicie od 1. stycznia 1894 r. do dnia 31. grudnia 1902 r.

Art. II.

Wykonanie tej ustawy poruczam moim ministrom skarbu i spraw wewnętrznych.

Załącznik A.

PROJEKT USTAWY

USTAWA

o zniesieniu obowiązujących w Królestwie cłach i dochodowej z Wielkiem Księstwem Krakowskiem i uwolnieniu wzajemnych dochodów Banku Krajowego Królestwa cłach i dochodowej z Wielkiem Księstwem Krakowskiem od krajowych dochodów do podatków.

Alegat B.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

A) „Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań Banku krajowego wypływających z wydania w celu popierania budowy koleji w Galicyi obligacyj kolejowych aż do wysokości piętnastu milionów złotych austr. wal. imiennej wartości w ten sposób, iż regularną opłatę procentów i spłatę kapitałów według planu, poręcza w pierwszym rzędzie Bank krajowy wierzytelnościami z pożyczek kolejowych przezeń udzielonych, następnie swym osobnym funduszem rezerwowym dla tychże pożyczek utworzonym, dalej całym innym swoim majątkiem a dopiero w wypadku i o ileby fundusze wyżej wymienione nie pokrywały zobowiązań wynikłych z wydania obligacyi kolejowych, wchodzi w zastowanie gwarancya kraju".

B) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby się wystarał u c. k. Rządu, iżby w drodze ustawy państwowej przyznane zostały obligacyom kolejowym przez Bank krajowy w celu popierania budowy kolei w Galicyi wydać się mającym jak najdalej idące ulgi podatkowe, stemplowe i należytościowe a co najmniej takie, jakie obligacyom styryjskiej krajowej pożyczki kolejowej ustawą z 15. czerwca 1890 Nr. 121 Dz. u. p. przyznano. Również, aby się wystarał u c. k. Rządu, iżby wyżej wymienione obligacye kolejowe mogły być użyte jako lokacye kapitałów fundacyjnych, kapitałów zakładów pod dozorem publicznym zostających, funduszów pupilarnych, fideikomisowych i depozytowych, dalej iżby te obligacye kolejowe służyć mogły według kursu giełdowego jako kaucye w stosunkach służbowych i kontraktowych tudzież jako małżeńskie kaucye wojskowe, kaucye cłowe, jakoteż na lokacyę c. k. pocztowej kasy oszczędności.

Alegat C.

Projekt do zmiany

Statutów Banku krajowego.

Dotychczasowe brzmienie §. 3., §. 50., §. 70., i §. 73. uchyla się i znosi.

1. §. 3. ma odtąd brzmieć jak następuje:

§. 3. Bank krajowy składa się z *czterech* oddziałów, t. j. działu hipotecznego i działu komunalnego, *dalej z działu dla pożyczek kolejowych* i działu bankowego.

A) Oddział hipoteczny obejmuje udzielanie pożyczek hipotecznych, spłacalnych ratami. Pożyczki te nie mogą być niższe niż 100 zł. i udzielane będą w listach zastawnych, wydawanych do wysokości sumy udzielonych pożyczek hipotecznych.

Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań, wypływających z emisyi listów zastawnych.

B) Oddział komunalny obejmuje udzielanie pożyczek gminom i powiatom, spłacalnych ratami. Pożyczki te udzielane będą w obligacyach komunalnych, wydawanych do wysokości udzielanych pożyczek. Wszystkie obligacye komunalne wszelkich emisyj, będące równocześnie w obiegu, nie mogą łącznie przekraczać kwoty 5,000.000 (pięciu milionów) zł. w. a. imiennej wartości.

Do emisyi obligacyj komunalnych ponad ogólną sumę pięciu milionów zł. w. a. imiennej wartości, potrzebnem jest zezwolenie c. k. Rządu.

Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań, wypływających z wydania obligacyj komunalnych pierwszej i następnych emisyj, aż do wysokości pięciu milionów imiennej wartości, w ten sposób, iż regularną opłatę procentów i spłatę kapitału posiadaczom obligacyj komunalnych poręcza w pierwszym rzędzie specyalny fundusz rezerwowy, utworzony dla obligacyj komunalnych, następnie Bank krajowy całym swoim majątkiem, a dopiero o ileby fundusze wyżej wymienione nie pokrywały zobowiązań, wynikłych z wydania obligacyj komunalnych, wchodzi w zastosowanie gwarancya kraju.

C) *Oddział kolejowy obejmuje udzielanie spłacalnych ratami pożyczek państwu, krajowi i prywatnym przedsiębiorstwom kolejowym w kraju. Pożyczki te udzielane będą odbiorcom w obligacyach kolejowych, wydawanych do wysokości udzielanych pożyczek. Wszystkie obligacye kolejowe będące równocześnie w obiegu, nie mogą łącznie przekraczać kwoty 15,000.000 zł. austr. wal. imiennej wartości.*

Do emisyi obligacyj kolejowych ponad powyższą sumę potrzebne jest zezwolenie c. k. Rządu.

Kraj gwarantuje dopełnienie zobowiązań, wypływających z wydania obligacyj kolejowych aż do wysokości 15,000.000 imiennej wartości w ten sposób, iż regularną opłatę procentów i spłatę kapitału poręczają w pierwszym rzędzie wierzytelności Banku krajowego pochodzące z pożyczek udzielonych w obligacyach kolejowych, jakoteż nabyte w myśl §. 64 lit. b. walory kolejowe, specyalny

fundusz rezerwowy utworzyć się mający dla obligacyj kolejowych (§. 76), następnie cały majątek Banku krajowego (§ 67), i że dopiero wówczas i o tyle, o ileby rzeczone aktywa na pokrycie w mowie będących zobowiązań nie wystarczały, wchodzi w zastosowanie gwarancya kraju.

D) Oddział bankowy obejmuje następujące czynności:

a) nabywanie wierzytelności i ściąganie tychże na własny i obcy rachunek, umawianie się z dłużnikami i wierzycielami o ich spłatę w ratach;

b) nabywanie i sprzedawanie własnych listów zastawnych, obligacyj komunalnych, *kolejowych* i obligacyj krajowych;

c) eskontowanie wylosowanych własnych listów zastawnych, obligacyj komunalnych *i kolejowych*, oraz kuponów od tych listów i obligacyj;

d) udzielanie zaliczek na własne listy zastawne, obligacye komunalne *i kolejowe*, urzędownie na giełdzie notowane listy zastawne innych w kraju istniejących zakładów hipotecznych, na obligacye krajowe i w ogóle na papiery wartościowe, w których kapitały pupilarne lokowane być mogą;

e) eskontowanie weksli, w szczególności weksli przedkładanych przez kasy oszczędności, powiatowe i gminne kasy pożyczkowe, stowarzyszenia zaliczkowe i inne, oparte na ustawie z 9. kwietnia 1873 Dz. ust. p. Nr. 70 jak również przez koła kredytowe — tudzież reeskontowanie weksli;

f) udzielanie pożyczek gminom i powiatom, kasom pożyczkowym gminnym i powiatowym, stowarzyszeniom zaliczkowym i innym opartym na ustawie z dnia 9. kwietnia 1873 Dz. ust. p. Nr. 70, oraz kołom kredytowym na skrypta notaryalne;

g) udzielanie zaliczek na płody rolnicze, górnicze i przemysłowe na podstawie listów składowych (warrants), wystawionych przez zarządy zakładów publicznych, oraz udzielanie pożyczek na zastawy;

h) przyjmowanie gotówki na wkładki oszczędności, asygnaty kasowe i na rachunek bieżący;

i) przyjmowanie depozytów;

k) prowadzenie towarowego interesu komisowego;

l) pośredniczenie w zakładaniu i prowadzeniu przedsiębiorstw rolniczych, przemysłowych i handlowych, oraz udzielanie im pożyczek;

m) udzielanie pożyczek na przedsiębiorstwa melioracyjne, ułatwianie w drodze kredytu tworzenia się spółek melioracyjnych, a względnie wykonywanie robót melioracyjnych na rachunek osób trzecich.

2. Dotychczasowe postanowienia zawarte w §. 50., odtąd opiewać będą pod §. 89. jak następuje:

§. 89. Bank krajowy przyjmować będzie gotówkę na wkładki oszczędności.

Najmniejsza wkładka może wynosić 5 zł. a ogólna suma wkładek oszczędności nie może przenosić dwu milionów zł. w. a.

Każdoczesny stan wkładek oszczędności ma być co miesiąc ogłaszany.

Zwrot wkładek oszczędności i spłata odsetek od tychże poręczoną zostaje posiadaczom książeczek wkładkowych aktywami i funduszem rezerwowym Banku, a w dalszym rzędzie (subsydyarnie) do wysokości dwu milionów złotych, gwarancyą funduszu krajowego.

Formularze książeczek oszczędności podlegają zatwierdzeniu c. k. Rządu.

3. Dotychczasowe postanowienia §. 70., odtąd opiewać będą pod §. 109. jak następuje:

§. 109. Do zakresu Rady nadzorczej należy:

A) w dziale hipotecznym:

1. potwierdzanie na listach zastawnych, że wydane zostały na podstawie nabytej przez Bank, a odpowiadającej statutowi wierzytelności hipotecznej (§. 26. lit. g.).

B) w dziale komunalnym:

2. przyznawanie na wniosek Dyrekcyi pożyczek komunalnych (§. 36) i potwierdzanie na obligacyach komunalnych, że wydane zostały na podstawie pożyczki udzielonej gminie lub powiatowi (§ 47 lit. g.).

C) w dziale pożyczek kolejowych:

3. Przyznawanie pożyczek kolejowych jakoteż nabywanie walorów kolejowych (§. 64.) na wniosek Dyrekcyi i potwierdzanie na obligacyach kolejowych, że wydane zostały na podstawie udzielonej w myśl statutu pożyczki lub na podstawie nabytych w myśl statutu walorów kolejowych (§. 64).

D) w dziale bankowym:

4. mianowanie cenzorów (§. 78);

5. oznaczenie wysokości zaliczek i procentu przy przyjmowaniu papierów wartościowych w zastaw (§. 81);

6. oznaczenie przedmiotów, które w zastaw będą brane, oraz ustanawianie wysokości procentu i należytości manipulacyjnej w oddziale zastawniczym (§. 85);

7. ustanawianie należytości od depozytów przyjętych przez Bank do przechowania;

8. oznaczanie towarów, które obejmować może interes komisowy Banku i wydanie osobnych instrukcyi dla interesu komisowego (§. 93).

9. przyzwalanie od wypadku do wypadku na podejmowanie czynności określonych w §. 3. ustępie D. pod lit. l. tego statutu (§. 94);

10. wydanie instrukcyi osobnej co do interesów ze stowarzyszeniami zarobkowemi i gospodarczemi (§. 96).

4. Dotychczasowe postanowienia zawarte w §. 73. odtąd opiewać będą pod §. 112. jak następuje:

§. 112. Zwierzchniczy nadzór nad Bankiem krajowym wykonuje Reprezentacya kraju t. j. Sejm, a w jego zastępstwie Wydział krajowy.

W szczególności należy do Wydziału krajowego:

1. wydanie regulaminu dla Banku krajowego (§. 109 lit. E. l. 11);

2. ustanowienie stopy procentowej dla pożyczek hipotecznych *i kolejowych* i wysokości dodatku na koszta zarządu (§§. 11. i 58.) oraz ustanowienie stopy procentowej prowizyi zwłoki (§. 14);

3. oznaczanie miejscowości, w których Bank może udzielać pożyczek hipotecznych na domy (§. 4);

4. oznaczenie zakładu ubezpieczeń, w którym mają być ubezpieczone budynki służące za hipotekę pożyczki (§. 6.);

5. zatwierdzenie cenzorów (§. 42.);

6. zatwierdzenie instrukcyi o wykonaniu przedsiębiorstw melioracyjnych (§. 94);

7. przedkładanie każdoczesnemu Sejmowi sprawozdania o stanie Banku krajowego (§. 100);

8. mianowanie dyrektorów, naczelnego buchhaltera i kasyera, oraz zarządzenie zastępstwa w dyrekcyi (§§. 104 i 105);

9. ustanowienie norm służbowych dla dyrekcyi i urzędników, oraz ustanowienie i zmiana etatu (§§. 105 i 106);

10. ustanawianie filij oraz organów pomocniczych i wykonawczych dla Banku krajowego (§. 113);

11. szkontrowanie kasy Banku krajowego i rewidowanie ksiąg każdej chwili, kiedy potrzeba tego uznaną została;

12. wykonywanie nadzoru w myśl ustawy z dnia 24. kwietnia 1874 r. (Dz. ust. p. Nr. 48) i ustanowienie komisarza, który wykonywać ma funkcye wskazane w przytoczonej ustawie;

13. zatwierdzenie uchwał Rady nadzorczej, powziętych na wniosek Dyrekcyi w sprawie udzielania pożyczek komunalnych, jakoteż przedkładania Sejmowi sprawozdań w myśl §. 36. statutu;

14. Zatwierdzanie w granicach zastrzeżeń §. 56. uchwał, powziętych przez Radę nadzorczą na wniosek Dyrekcyi, w przedmiocie udzielania pożyczek kolejowych i zakupna walorów kolejowych (§. 64) tudzież przedkładanie Sejmowi sprawozdań.

Oddział bankowy zostaje pod nadzorem Rządu w myśl cesarskiego patentu z dnia 26. listopada 1852 (Dz. ust. p. Nr. 253.).

5. Jako postanowienia dodatkowe:

IV. Pożyczki kolejowe.

A. Udzielanie pożyczek.

§. 56. Celem popierania budowy kolei żelaznych w Galicyi, przeznaczonych dla publicznego ruchu, a uznanych uchwałą Sejmu lub Wydziału krajowego ze stanowiska interesów kraju za pożyteczne lub potrzebne, udziela Bank krajowy pożyczki w obligacyach kolejowych a mianowicie:

a) Państwu i Krajowi za skryptami dłużnymi celem uzyskania funduszów potrzebnych dla kolei przez nich wybudować i prowadzić się mających, jakoteż celem wpłaty akcyj pierwszeństwa i zakładowych, towarzystw akcyjnych założonych w celu budowy i ruchu takichże kolei.

W ostatnim przypadku można zastrzec ewentualne złożenie (zastawienie) dotyczących w zupełności wpłaconych akcyj lub obligacyj pierwszeństwa tych towarzystw

Udzielanie pożyczek jest tylko o tyle dopuszczalne, o ile oprocentowanie i amortyzacya obligacyj kolejowych, udzielonych tytułem pożyczki znajdują pokrycie w annuitetach przez Państwo lub Kraj poręczonych;

b) prywatnym przedsiębiorstwom kolei żelaznych za skryptami dłużnymi na hipotece dotyczących linij kolejowych, w księdze kolejowej zapisanymi, ewentualnie za złożeniem (zastawieniem) obligacyj pierwszeństwa przez przedsiębiorstwa te wydanych, a to w każdym razie tylko do wysokości owej sumy, której oprocentowanie i amortyzacya planem umorzenia przewidziana, są zapewnione gwarancyą Państwa, Kraju lub też w inny sposób.

Przyznanie pożyczki kolejowej nastąpić może z reguły tylko za uchwałą Rady Nadzorczej Banku krajowego, powziętą na wniosek Dyrekcyi, a przez Sejm zatwierdzoną.

Potrzeba uchwały Sejmu odpada, a wystarcza zatwierdzenie Wydziału krajowego, jeżeli chodzi o galicyjskie koleje, których czysty dochód został przez Państwo lub Kraj już poręczony.

O każdej udzielonej pożyczce Wydział krajowy składać będzie Sejmowi szczegółowe sprawozdanie na najbliższej sesyi.

B. Stosunek dłużnika do Banku.

§. 57. Stosunek dłużnika do Banku krajowego normują następujące przepisy ogólne, tudzież wydać się mające przez Wydział krajowy na wniosek Dyrekcyi, i po wysłuchaniu Rady Nadzorczej przepisy szczegółowe, które dłużnik w skrypcie wyraźnie jako obowiązujące uznać winien.

§. 58. Dłużnik obowiązany jest oznaczone w skrypcie dłużnym raty obejmujące spłatę prowizyi i kapitału, spłacać w ustanowionych półrocznych terminach, tudzież uiszczać równocześnie dodatek na koszta zarządu w wysokości oznaczonej przez Wydział krajowy (§. 112. 2).

§. 59. Dłużnik może spłacić kapitał pożyczony także przed upływem ustanowionego terminu w całości lub w części, jeżeli kwota kapitału, której spłatę ofiaruje, wynosi jedną lub więcej całych umówionych rat kapitałowych i jeżeli dłużnik rzeczoną kwotę sześć miesięcy pierwej wypowie, albo uiści od niej umówioną prowizyę za czas do upływu tego terminu niedostający. Wszelkie spłaty kapitału po nad plan umorzenia, mogą być uskuteczniane jedynie w jednym z terminów dla spłaty rat ustanowionych.

§. 60. Spłaty należnych w terminach zapadłości rat na kapitał, jakoteż wszelkie spłaty po nad plan dopełniane być mogą albo gotowizną w walucie austryackiej, albo w obligacyach kolejowych Banku krajowego, o ile kwota spłacać się mająca przez 50 jest podzielna. — Inne spłaty tylko gotowizną w walucie austryackiej dopełniane będą.

§. 61. Przepisy §§. 14. i 18. statutu mają zastosowanie także do pożyczek w obligacyach kolejowych.

W miarę spłaty pożyczki może żądać dłużnik wydania akcyj i obligacyj w myśl §. 56 zastawionych.

§. 62. Jeżeli prywatne przedsiębiorstwo kolejowe nie uiści raty w skrypcie dłużnym ustanowionej, będzie Bank krajowy uprawnionym bez poprzedniego wypowiedzenia ściągnąć w drodze egzekucyjnej całą swoją wierzytelność, co jednakże nie uwłacza pierwszeństwu, przyznanemu ustawą dla wydatków ruchu i należytości obrachunkowych.

§. 63. Jeżeli wartość dochodowa prywatnego przedsiębiorstwa kolejowego (§ 56 lit. b) tak się zmieni, że przedsiębiorstwo to, względnie zdeponowane obligacye pierwszeństwa nie dają już Bankowi krajowemu statutowego bezpieczeństwa, przysługa Bankowi prawo wypowiedzenia na trzy miesiące całej wierzytelności, albo odpowiedniej jej części, bez względu na pierwotnie umówiony termin spłaty.

C. Obligacye kolejowe.

§. 64. Wydawanie obligacyj kolejowych może nastąpić:

a) celem udzielenia określonych w §. 56. pożyczek Państwu, Krajowi lub prywatnemu przedsiębiorstwu kolejowemu aż do wysokości tychże pożyczek,

b) nadto w celu nabycia w drodze kupna, poręczonych przez Państwo lub Kraj, akcyj i obligacyj pierwszeństwa kolei, określonych w §. 56.

Zakupno takich akcyj i obligacyj nastąpić może tylko za zezwoleniem Wydziału krajowego i to o tyle, o ile oprocentowanie i amortyzacya obligacyj kolejowych, wydanych celem nabycia rzeczonych walorów, znajduje rachunkowe pokrycie w gwarancyi, udzielonej przez Państwo lub Kraj dla zabezpieczenia oprocentowania i spłaty tych walorów.

§. 65. Wartość imienna wszystkich w obiegu będących obligacyj kolejowych musi w każdym razie znajdować pokrycie w ogólnej sumie Bankowi krajowemu należnych każdocześnie

kapitałów, z tytułu udzielonych pożyczek kolejowych, z doliczeniem wartości nominalnej walorów kolejowych w myśl § 64 lit. b. przez Bank krajowy nabytych i w jego posiadaniu się znajdujących.

Do pokrycia nie mogą być wliczane należytości powstałe z zaległych rat amortyzacyjnych.

W razie spłaty pożyczek lub walorów kolejowych (§. 64 lit. b.) przed upływem ustanowionego terminu, winien Bank wycofać z obiegu odpowiadającą spłaconemu kapitałowi ilość obligacyj kolejowych.

§. 66. Celem umorzenia obligacyj kolejowych w pełnej ich wartości imiennej, utworzony będzie, przeznaczony wyłącznie na ten cel fundusz umorzenia, do którego wpływać będą wszelkie spłaty uiszczone w umówionych albo w wyjątkowych terminach, spłaty wskutek wypowiedzenia, tudzież spłaty, następujące skutkiem wylosowania lub sprzedaży nabytych w myśl §. 64 lit b. walorów kolejowych.

§. 67. Za oprocentowanie i planem umorzenia przewidzianą spłatę obligacyj kolejowych, ręczy Bank krajowy przedewszystkiem swojemi wierzytelnościami z pożyczek kolejowych i posiadanymi walorami kolejowymi (§. 64 lit. b.), specyalnym funduszem rezerwowym (§. 76.), jakoteż wszelkiemi innemi swojimi aktywami; w dalszym rzędzie wchodzi w zastosowanie gwarancya kraju w myśl §. 3. C. niniejszego statutu.

§. 68. Każda obligacya kolejowa ma zawierać:

a) Oznaczenie kapitału na który opiewa;

b) stopę procentową i terminy opłaty procentów;

c) walutę, w której kapitał i procenta będą płacone;

d) termin umorzenia kapitału;

e) przyrzeczenie opłaty procentów i kapitału ze strony Banku krajowego;

f) podpis i pieczęć Dyrekcyi;

g) potwierdzenie Rady Nadzorczej i ustanowionego komisarza (§. 112. l. 12), że obligacyę wydano na podstawie udzielonej przez Bank, odpowiadającej statutowi pożyczki, względnie na podstawie nabytych w myśl statutu walorów kolejowych, i że do obligacyi tej ma zastosowanie gwarancya kraju (§. 3. C), wreszcie

h) na odwrotnej stronie paragrafy statutu i przepisów, odnoszące się do obligacyj kolejowych (§. 57).

§. 69. Stopa procentowa obligacyj kolejowych, zawsze ma być równą stopie procentowej pożyczek, na których podstawie obligacye zostały wydane, a w przypadku przewidzianym w §. 64. lit. b) równą stopie procentowej nabytych walorów.

§. 70. Obligacye kolejowe opiewają na okaziciela i mają przydane: arkusz z półrocznymi kuponami procentowymi i talonem na dalsze kupony.

§. 71. Obligacye kolejowe będą opiewały na 50 zł. lub wyższe przez 50 podzielne kwoty.

§. 72. Czas obiegu obligacyj kolejowych może być oznaczonym z góry lub też zależnym od wylosowania.

§. 73. Jeżeli obligacya kolejowa ściągnięta zostaje z obiegu, należące do niej, a nie zapadłe jeszcze kupony muszą być zwrócone, w przeciwnym bowiem razie potrąconą będzie ich wartość.

§. 74. Zapadłe kupony i obligacye kolejowe i kwity procentowe, będą wypłacane w kasach Banku krajowego i w innych miejscach, które Dyrekcya z uwzględnieniem dogodności interesentów oznaczy i poda do publicznej wiadomości.

Procenta zapadłe a nie pobrane w przeciągu lat trzech, również jak wylosowane obligacye kolejowe niezrealizowane w przeciągu lat 30 od dnia zapadłości, przepadają jako przedawnione na rzecz specyalnego funduszu rezerwowego.

§. 75. Bank uważa posiadacza obligacyi kolejowej i posiadacza kuponu za właścicieli tychże. Przepisy o winkulacyi i dewinkulacyi listów zastawnych (§§. 33. i 34. stat.) mają zastosowanie także do obligacyj kolejowych.

§. 76. Specyalna rezerwa dla obligacyj kolejowych powstaje:

a) z wpisowego, które każdy zaciągający pożyczkę kolejową w wysokości ¼ % od imiennej wartości pożyczki przy jej odebraniu uiścić będzie obowiązanym;

b) z zysków, jakie Bank osiągać będzie przez wykup z wolnej ręki obligacyj kolejowych do wycofania przeznaczonych;

c) z wpływów pochodzących z przedawnienia kuponów i obligacyj kolejowych.

Tak utworzony specyalny fundusz rezerwowy administrowany będzie oddzielnie od reszty majątku Banku krajowego i oddzielnie wykazywany w bilansach.

6. Postanowienia dotychczasowe §. 36. §. 37. w niezmienionej osnowie, odtąd zawarte będą w paragrafach od 36 do 55.

7. Tak samo postanowienia dotychczasowe paragrafów od 38. do 69. odtąd zawarte będą w paragrafach od 77. aż do 108; wreszcie postanowienia dotychczasowych §. 71. i 72. dalej §. 74. do 77. zawarte będą w paragrafach 110. 111. 113. do 116.

8. W końcu oznaczenie rozdziałów statutów IV. do VII. zmienia się na oznaczenie tych rozdziałów: V. do VIII.

L. 969/93.

Aleg. 224.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o reformie postępowania sądowego w sprawach niespornych.

Wysoki Sejmie!

Na wniosek posła Madeyskiego otrzymał Wydział krajowy od Wysokiego Sejmu w dniu 19. stycznia r. 1888. polecenie:

1) ażeby w sposób odpowiedni zbadał potrzebę reformy postępowania sądowego w sprawach niespornych, a zwłaszcza w sprawach spadkowych i opiekuńczych, tudzież:

2) ażeby na najbliższej sejsyi sejmowej przedstawił zasady, mające służyć za podstawę do ustawy o postępowaniu sądowem w sprawach niespornych dla naszego kraju, o której wniesienie w drodze konstytucyjnej należałoby wezwać c. k. Rząd.

Wydział krajowy chcąc się wywiązać z danego sobie polecenia, postanowił przedewszystkiem zasięgnąć zdania mężów fachowej wiedzy i doświadczenia, i zaprosił w tym celu na naradę członków sejmowej komisyi prawniczej, tudzież delegatów Towarzystw prawniczych we Lwowie, Krakowie i Wadowicach. Idąc za wskazówkami na tej naradzie uchwalonemi, Wydział zajął się zbieraniem materyałów, a mianowicie: rozesłał odpowiednio ułożone kwestyonaryusze do wszystkich Wydziałów powiatowych i notaryuszów w kraju, zasięgnął opinii Izb notaryalnych, Izb adwokackich i Towarzystw prawniczych w kraju, zapytał o zdanie Centralną deputacyę powszechnego austryackiego Stowarzyszenia notaryuszów we Wiedniu, poprosił Wydziały krajowe wszystkich innych krajów w państwie austryackiem o informacyę, nakoniec wysłał swojego urzędnika z poleceniem, ażeby w 12-stu Sądach powiatowych w kraju (6 w zachodnich i 6 we wschodnich powiatach) zbadał sam odnośne akta sądowe i zebrał potrzebne daty.

Te czynności przygotowawcze, tak szeroko zakreślone, musiały zabrać wiele czasu. Ale też wynik ich niezwykle obfity i szczegółowy rozjaśnił rzecz tak gruntownie, że nietylko nie ma powodu utyskiwać na opóźnienie, ale owszem Wydziałowi krajowemu i jego urzędnikom, których do tej pracy użyto, wypada wyrazić uznanie, a wszystkim korporacyom i jednostkom, które w tej pracy obywatelski brały udział, podziękowanie.

Na dzień 12. marca r. 1892. zaprosił Wydział krajowy ankietę, złożoną z mężów obznajomionych ze sprawą bądź teoretycznie, bądź praktycznie — przedstawił jej cały materyał,

jaki zdołał zebrać i wywołał uchwały na sformułowane pytania, na zasadzie których przedstawił Wysokiemu Sejmowi w ubiegłej sesyi wniosek, obecnie ponowiony, w osnowie następującej:

I. Sejm uznając, iż reforma postępowania sądowego w sprawach niespornych, a w szczególności w sprawach spadkowych i sierocińskich ze względu na nasze stosunki jest niezbędną i konieczną, wzywa c. k. Rząd, ażeby do reformy tej w drodze konstytucyjnej jak najrychlej przystąpił na podstawie następujących zasad:

1) We wszystkich działach dzisiejszego postępowania w sprawach niespornych ma być przeprowadzony ścisły rozdział czynności, polegających na właściwem orzekaniu, od czynności, których zadaniem jest tylko stwierdzenie faktów i dostarczenie publicznych dokumentów dowodowych.

Pierwsze pozostać mają przy sądach, drugie należy z zakresu sądownictwa wyłączyć i oddać z ustawy notaryuszowi, nie uwłaczając jednak dotychczasowej kontroli Sądu.

Wskutek tego ograniczać się będzie czynność sędziego w toku rozprawy spadkowej na przyznaniu spadku i na rozsądzaniu nadarzających się w toku rozprawy kwestyj spornych.

2) System wymiaru i uiszczania należytości przypadających notaryuszom jako delegatom sądowym, za sporządzenie aktów spadkowych należy w ten sposób unormować, iżby za podstawę do oznaczenia wynagrodzenia ustanowioną była stała taryfa według wartości czystego spadku bez względu na stratę czasu i rozmiar dokonanych czynności. Od drobnych spadków nie należy się żadna opłata, dla mniej zamożnych taryfa mała, a w miarę zamożności taryfa progresywna. — Wymiar tych należytości, oraz ściąganie takowych i peryodyczną wypłatę należy pozostawić urzędom podatkowym, którym za podstawę do tych należytości służyć mają wykazy udzielane im do wymiaru podatku spadkowego.

3) Notaryuszom jako delegatom sądowym należy pozostawić wolność wyręczania się w czynnościach urzędowych, odnoszących się do spraw spadkowych, ukwalifikowanymi zastępcami, którymi jednak mogą być tylko kandydaci notaryalni egzaminowani, zaprzysiężeni i zaopatrzeni odpowiednimi dekretami ze strony sądu, upoważniającymi ich do zastępowania notaryuszy, jako delegatów sądowych.

Zastępcy ci działając pod materyalną odpowiedzialnością notaryuszy muszą otrzymać pisemne polecenie od swojego notaryusza i to tylko dla pewnych specyalnych czynności po za siedzibą urzędową notaryusza spełnić się mających.

4) Prowadzący metryki ma obowiązek razem z doniesieniem o śmierci oznajmić, czy pozostał ruchomy lub nieruchomy majątek, i czy istnieją niewłasnowolni spadkobiercy, a to jak najspieszniej, w każdym zaś razie przed upływem ośmiu dni.

5) Naczelnik gminy ma obowiązek zarządzić prowizoryczne środki zabezpieczenia majątku małoletnich, nieobecnych lub niewłasnowolnych spadkobierców i donieść o tem zarządzeniu bezzwłocznie notaryuszowi.

6) Przepisy patentu z dnia 9. sierpnia 1854 L. 208. Dz. p. p., według których spisanie aktu zejścia i innych, nastąpić winno w miejscu mieszkania zmarłego, mają być w tym kierunku zmienione, iż czynność ta tylko w wyjątkowych wypadkach, w razie koniecznej potrzeby lub na żądanie spadkobierców w miejscu zamieszkania zmarłego przedsięwziętą być winna.

7) Przy spadkach włościańskich i drobnych małomiejskich spisane być winny, o ile to być może, wszystkie do wydania dekretu dziedzictwa potrzebne akta w jednym protokole i na jednym terminie.

8) Urządzenie administracyi spadku, zabezpieczenia majątku, zawiadomienia dziedziców, legataryuszy, egzekutorów testamentu itp., w ogóle czynności dotychczas według §§. 75, 76, 80 do 91 ces. pat. z 9. sierpnia 1854 L. 208. Dz. p. p. sądom przydzielone, dalej odebranie przyrzeczenia

opieki, odebranie w toku pertraktacyi przysięgi od świadków na ustne ostatniej woli rozporządzenie, rozpisanie wszelkich edyktów itd. ma być pozostawione delegatowi sądowemu.

9) Czas terminów edyktalnych skrócić należy najwyżej do 6 miesięcy. Oprócz ogłoszenia w gazecie urzędowej, należy zarządzić ogłoszenie także w miejscu ostatniego pobytu.

10) Po przesłuchaniu stron, w razie uprawdopodobnionego zatajenia majątku, dopuszczoną być winna na żądanie spadkobiercy lub legataryusza, w drodze niespornego postępowania, w każdym okresie pertraktacyi spadkowej, a nawet po jej ukończeniu, przysięga manifestacyjna.

Sąd na podstawie przedłożonego mu przez delegata sądowego aktu, wyda w drodze niespornej orzeczenie o dopuszczalności przysięgi, która w czasie trwania postępowania spadkowego odebraną być może także przez delegata sądowego.

11) Fizyczny dział spadku ma być przeprowadzony definitywnie w drodze niespornej ze skutkiem wykonalności, jeżeli którykolwiek z interesowanych działu zażąda.

12) Sam dział przeprowadza notaryusz, sporne szczegóły, wyłaniające się w toku działu, rozstrzyga sąd bez formy procesu na zasadach dowodowych proceduralnych.

13) Dział spadku ma być przeprowadzonym przed dekretem dziedzictwa, gdy tego choćby jeden dziedzic zażąda. Jeżeli wszyscy dziedzice są małoletni, a dziedziczą bez testamentu, wtedy dział ma się odbyć po wydaniu dekretu dziedzictwa, albo na żądanie tego dziedzica, który dojdzie do pełnoletności, albo gdy sąd nadopiekuńczy uzna tego potrzebę.

14) Wynik podziału wciągniętym być ma do dekretu dziedzictwa.

15) Dla wzmocnienia nadzoru nad opieką i kuratelą ustanowić należy Rady opiekuńcze, jako organ pomocniczy i kontrolujący działalność opiek i kuratorów, mający obowiązek donoszenia sądowi o nadużyciach lub zaniedbaniu opiek i kuratorów i posiadający prawo głosu doradczego w ważniejszych kwestyach zarządu majątkiem pupilów i kurandów.

Dla każdej gminy wiejskiej może być mianowaną jedna stała rada dla wszystkich spraw, dla innych ustanowioną będzie rada w każdym poszczególnym wypadku z członków rodziny i mężów zaufania.

II. Zarazem wzywa się c. k. Rząd, ażeby się postarał:

1) o uwolnienie od należytości spadkowych w wypadkach przewidzianych w §. 1. ust. z 31. marca 1890. l. 53. dz. pp. wszystkich spadków, których czysta wartość kwoty 500 zł. nie przenosi;

2) o pomnożenie liczby sądów i sił sędziowskich;

3) o tępienie pokątnego pisarstwa przez wprowadzenie do kodeksu karnego odpowiednich postanowień karnych.

Gdy rozchodzi się o reformę istniejącej instytucyi, to rozebrać należy przedewszystkiem pytanie: czy zachodzi potrzeba reformy? Jeżeli się uzna, że taka potrzeba zachodzi, dopiero wypada zastanowić się nad pytaniem drugiem: w jakim kierunku powinna pójść reforma?

Nie może być zadaniem sejmowej komisyi prawniczej, zastanawiać się nad tem, czy obowiązujące w Austryi postępowanie sądowe jest uzasadnione ze stanowiska teoretycznego, ani też nad tem, o ile ono odpowiada praktycznym potrzebom wszystkich krajów w państwie. Wystarczy wzmianka ogólna, że potrzebę reformy tego działu prawa formalnego uzasadniali pierwszorzędni uczeni prawnicy już przed wielu laty, tudzież że pod wpływem tej krytyki naukowej w c. k. Ministerstwie sprawiedliwości wypracowano podówczas projekt do nowej ustawy. Ten jednak dążył do zmiany dzisiejszego stanu rzeczy tak radykalnej, że go wnet porzucono i odtąd sprawa tej reformy jeszcze na porządku dziennym prawodawczej pracy c. k. Rządu nie stanęła,

Dla czego o reformę nie dopominały się dotąd inne kraje państwa, o tem mogą nas objaśnić informacye, nadesłane przez Wydziały krajowe tychże krajów. Okazuje się z nich, że jakkolwiek w całem terytoryum państwa jedne obowiązują ustawy, przecież praktyka w ich wykonywaniu, ulegając różnym zwyczajom, wyrobiła się w sposób rozmaity. A czy ta praktyka zaspokaja potrzeby ludności i w jakiej mierze, to zawisło od wielu czynników, które znów po różnych krajach są rozmaite. Takimi są mianowicie: charakter ludu, stopień jego oświaty i dobrobytu, tudzież liczba i obsadzenie sądów zwłaszcza powiatowych. Bądź co bądź żaden z tych Wydziałów krajowych nie wychwala bezwzględnie istniejącego stanu rzeczy, owszem postępowanie w sprawach opieki ganią wszystkie jako zbyt formalistyczne i rozwlekłe, w sprawach spadkowych zaś niejeden z nich wytyka niedostatki.

Jeżeli te niedostatki i wady występują w naszym kraju najbardziej jaskrawo, to przyczyny należy szukać w tem, że wzmiankowane wyżej czynniki, które w tej mierze wywierają wpływ stanowczy, nigdzie nie ułożyły się tak niekorzystnie jak w Galicyi i na Bukowinie. Nasza ludność włościańska nie ma jeszcze tego wykształcenia, ażeby w sprawach prawniczych umiała sobie sama należycie pomódz. Nasze Zwierzchności gminne nie zdołają spełnić tych funkcyj urzędowych w spadkach i opiekach, na jakie liczyć może ludność w krajach zachodnich państwa. Przytem włościanie przeważnie są niezamożni, więc bardziej czują ciężar kosztów i opłat, z jakiemi połączone jest sądowe postępowanie w tych sprawach. Gdyby przynajmniej sądownictwo w naszym kraju opierało się na tak silnej organizacyi, jak w krajach zachodnich, to może i wady w ustawach leżące nie rozwinęłyby się do tego stopnia. Wiadomo jednak, że od samego początku organizacyi kraj nasz otrzymał stosunkowo znacznie mniej sądów i mniej urzędników sądowych, aniżeli inne kraje państwa. Rzecz więc naturalna, że gdy zabrakło sił do podołania całemu zadaniu, jakie spadło na sądownictwo, musiano zaniedbać te sprawy, o których załatwienie ludność nie dopominała się tak natarczywie, jak inne. Do takich należały właśnie sprawy spadkowe i opiekuńcze zwłaszcza w tych czasach, gdy dla posiadłości włościańskich nie było jeszcze ksiąg gruntowych.

Prawodawca austryacki zrozumiał to rychło, że sądy ani nie zdołają same pokonać tego ogromu pracy, jakiej wymaga tak zwane sądownictwo dobrowolne, ani też nie są właściwym do wszystkich tych czynności organem. Dla tego na wzór państw zachodnich zaprowadził osobną instytucyę notaryuszów, którym część urzędowej pracy tej gałęzi sądownictwa powierzył. Lecz i tym razem, jak zresztą bardzo często, Austrya przyjęła wzór obcy, lecz przyjęła go tylko częściowo a nie w całości; tak jak on się gdzieindziej historycznie rozwinął. To też kiedy w innych państwach notaryat spełnia znakomicie swoje zadanie obok sądów i adwokatury na podstawie racyonalnego rozdziału pracy ku wspólnemu dobru ogólnych celów wymiaru sprawiedliwości, u nas chroma każda z tych trzech gałęzi, bo jedna drugiej należycie nie wspiera.

Ggdy z biegiem czasu życie prawne zaczęło wyradzać coraz więcej potrzeb, braki w instytucyach sądowniczych dawały się czuć coraz dotkliwiej, tak że naraz opinia powszechna domaga się u nas reformy na wszystkich polach.

II.

Co się tyczy postępowania w sprawach spadkowych, to materyały zebrane przez Wydział krajowy stwierdzają w zupełności prawdziwość tej krytyki, jaka dała pochop do wprowadzenia tej sprawy na porządek dzienny prac Wys. Sejmu.

Tok pertraktacyj spadkowych jest powolny, z powodu formalizmu uciążliwy, a mało praktyczny i dla ludności mniej zamożnej za kosztowny.

Są to wady tak wielkie, że nieraz już zastanawiano się nad pytaniem, czy nie byłoby lepiej, porzucić zupełnie austryacką zasadę sądowego regulowania spadków, zostawiając takowe

swobodnej dyspozycyi interesowanych stron, tak jak to się dzieje w innych państwach. Jednakże tak radykalnej zmiany niepodobna doradzać, zwłaszcza że nie możnaby nawet spodziewać się tego ażeby na taką zmianą prawa spadkowego zgodziło się prawodawstwo państwowe. Albowiem w zachodnich krajach monarchii, wyrobiło się w odległych już czasach prawo rodzinne, że dziedzicowi nie wolno brać spadku inaczej, jak tylko z rąk sądu. Ażeby więc sąd mógł spełnić to zadanie, musi mieć urzędowe stwierdzenie tych faktów, których wymaga kodeks cywilny dla orzeczenia, kto według prawa spadkowego reprezentuje spadkodawcę po jego śmierci w stosunkach prawa majątkowego, które po nim pozostały. Tu leży przyczyna, dla której w Austryi — inaczej aniżeli gdzieindziej — sąd wkracza z urzędu w sferę interesów prywatnych, skoro tylko dowie się, że że ktoś umarł. Idzie tu o stwierdzenie, jaki pozostał majątek, jakie ciężary, kto jest dziedzicem do spadku powołanym, legataryuszem, wierzycielem i t. d.? Czy dziedzic przyjmuje spadek czyli nie? Jak go przyjmuje, czy mianowicie gotów jest odpowiadać za ciężary bezwzględnie, czy tylko w miarę wartości samego spadku i t. p.? Przez cały czas potrzebnych w tej mierze dochodów, sąd czuwa nad tem, ażeby spadek nie został uroniony. A gdy wszystkie daty zostały już autentycznie stwierdzone, sąd wydaje tak zwany dekret dziedzictwa, to jest orzeczenie, kogo dziedzicem po spadkodawcy uznaje. Ten dokument przyznania spadku legitymuje dziedzica jako prawnego zastępcę po zmarłym. On jest tym aktem urzędowym, zapomocą którego sąd dziedzicowi spadek wydaje. Nie ulega wątpliwości, że takie obowiązkowe legitymowanie dziedziców ze stanowiska porządku prawnego bardzo jest pożyteczne. Przez to wyrównywa się to wstrząśnienie, jakiego musi doznać na chwilę prawne życie społeczeństwa, gdy naraz zabraknie jednego z ogniw wiążących stosunki prawne w całość obrotów majątkowych. W Austryi ta obowiązkowa legitymacya spadkowa ma także dla tego ważne znaczenie, że na niej oparte już jest w znacznej mierze prawodawstwo hipoteczne. Gdyby zaś nawet i ten dział prawa odpowiednio zmienić, to z drugiej strony trudno by było liczyć na to, że strony interesowane same dopilnują się i że w celach hipotecznej ewidencyi praw będą w razie potrzeby żądały od sądu wydania legitymacyi spadkowej. Najprzód dla tego, że ludność już do tego przywykła, że sąd zajmuje się legitymacyą spadkową z urzędu. Powtóre dlatego, że nasza zwłaszcza ludność włościańska tak jeszcze mało rozumie doniosłość urządzenia hipotecznego, że gdyby jej samej pozostawić troskę o uzyskanie sądowej legitymacyi spadkowej w celu wpisania odziedziczonych praw do ksiąg gruntowych, to wpisów tych jeszcze by mniej pilnowała, aniżeli to czyni dzisiaj, z wielką ujmą dla instytucyi hipotecznej i dla tych korzyści tak prywatnych jak powszechnych, jakie ta instytucya dać może i powinna.

Z tych powodów projekt reformy postępowania spadkowego, który komisya prawnicza Wys. Sejmowi przedstawia, wychodzi z tego założenia, że specyalnie austryacka zasada prawa spadkowego, to jest urzędowe urządzanie spadków powinna być nadal zachowana.

Jeżeli tedy ludność ma się poddać temu przepisowi, że spadek po każdym zmarłym otwarty ma być tak jak dotąd urzędownie pertraktowany, powstaje oczywiście pytanie zasadnicze: jaki organ urzędowy jest do takiej czynności najbardziej powołany? od którego organu można się spodziewać rezultatów najbardziej dokładnych, szybkich i praktycznych, niemniej kosztownych?

Gdyby chciano wyłączną wagę położyć tylko na kwestyę kosztów, to niewątpliwie najdogodniejszem byłoby dla stron interesowanych urządzenie wtenczas, gdyby pertraktacye spadkowe przeprowadzali bezpłatnie urzędnicy przez państwo stale utrzymywani — mniejsza o to, czyby się oni nazywali urzędnikami sądowymi czy notaryuszami czy komisarzami sądowymi lub jakkolwiekbądź inaczej. Takiego jednak urządzenia komisya prawnicza doradzać nie może. Najprzód bowiem pertraktacya spadku jest czynnością, która odbywa się w pierwszym rzędzie w interesie prywatnych praw tych osób, które majątek spadkowy wprost obchodzi i które z urzędowej regulacyi tegoż majątku wprost odnoszą korzyść. Więc nie byłoby rzeczą sprawiedliwą, zwalniać te osoby od ponoszenia ciężaru, z jakim ich korzyść prywatna jest połączona, a obar-

czać nim bez podstawy wszystkich podatkujących a więc i tych, dla których sprawy te są zupełnie obojętne, zwłaszcza, że z natury rzeczy inna musi być podstawa do sprawiedliwego wymiaru opłaty za sporządzenie czynności spadkowych, jeżeli opłata obciąża odnośne jednostki, a całkiem odmienną jest podstawa ogólnego opodatkowania ludności.

Nasuwa się jednak pytanie: czy nie dałoby się pogodzić oddania pertraktacyj spadkowych urzędnikom stale płatnym ze zachowaniem opłat indywidualnych, które strony interesowane uiszczałyby wtenczas nie urzędnikowi spadek pertraktującemu, lecz państwu, jako należytości skarbowe? I tej kombinacyi komisya prawnicza nie może Wysokiemu Sejmowi doradzać. Jeżeli pertrakcye spadkowe mają być przeprowadzane dobrze, tak jak tego ich cel wymaga, to czynność ta musi być powierzona prawnikowi, którego wykształcenie ogólne i prawnicze nie jest mniejsze od wykształcenia sędziego powiatowego, który jednak obok tego nabył tyle specyalnego w tych sprawach doświadczenia i wprawy, oraz tyle lokalnych znajomości stosunków i ludzi, ile ich nie może nabyć sędzia powiatowy, który oprócz spraw spadkowych ma do załatwienia tyle innych, daleko więcej jego właściwemu powołaniu odpowiadających i który stanowisko to zajmuje tylko chwilowo jako przejściowy szczebel do posunięcia się na dalszą posadę urzędową, nieodzowny.

Takie warunki kwalifikacyi o jakich wyżej była mowa, w dzisiejszej organizacyi sądowniczej posiadają tylko notaryusze. Więc właściwie wypadałoby w takim razie dzisiejszych notaryuszów zamienić na stale płatnych urzędników państwowych i oddać im sporządzanie aktów spadkowych, a należytość za te czynności opłacałyby strony do kasy rządowej. Gdyby tak być miało, to nasuwa się natychmiast pytanie, cóż stanie się z tą czynnością, która stanowi główne zadanie notaryuszów i którem zajmują się oprócz pertraktacyi spadkowych, to jest ze sporządzaniem kontraktów, aktów prawnych i dokumentów publicznych? Czynność ta sama nie jest w stanie zapewnić bytu notaryuszom, ile że pod przymus notaryalny ustawa oddała bardzo mało aktów prawnych (w porównaniu ze stanem rzeczy w innych państwach) a inne akta i dokumenta mogą być sporządzane we formie prywatnej, legalizacyę podpisów zaś, która dla dokumentów hipotecznych jest wymagana, można uzyskać nietylko od notaryusza ale także od sądu. Nie możnaby zatem rozdzielić notaryuszów na dwie kategorye i jednej z nich oddać sporządzenie aktów prawnych tak jak dzisiaj, a drugich wziąć na etat państwa i użyć do pertraktacyj spadkowych. Tylko trzebaby zostawić obadwa te działy pracy połączone i chyba od obydwóch ustanowić opłaty skarbowe na rzecz państwa dla notaryuszów za całe ich dzisiejsze zajęcie opłacać stałą dotacyę w charakterze urzędników państwowych. Tego rodzaju urządzenie pod względem myśli zasadniczej nie jest, bynajmniej nowe. Istniała niegdyś w Prusach taka organizacya, że sądy były obowiązane sporządzać ludności bezpłatnie akta prawne. Lecz nawet we warunkach ekonomicznych bez porównania więcej prymitywnych, aniżeli są u nas dzisiaj, taki eksperyment nie udał się zupełnie i porzucono go też dawno. Sporządzanie aktów prawnych bowiem wogóle a zwłaszcza też dla ludzi mniej wykształconych jest zadaniem bardzo trudnem i tak specyalnem, że tylko zapomocą usilnej specyalnej pracy, szczególnego zamiłowania i poświęcenia się tej gałęzi jako osobnemu zawodowi, można dojść do takiej sprawy i takiego doświadczenia w juryspondencyi kantolarnej, jakiej potrzeba koniecznie, ażeby wymagania stron pod tym względem zaspokoić należycie. Taka zaś już jest natura ludzka, że chęć zasłużenia sobie na wyższe honoraryum za pracę, tudzież nadzieja wyrobienia sobie dobrej opinii u ludności i między kolegami w zawodzie a nareszcie i chęć zyskania szerszej klienteli, wszystko to jest energicznym bodźcem do gorliwszego i usilniejszego oddania się praay. Tych bodźców niema wtedy, gdy spisujący akt stronom jest stale płatnym urzędnikiem. Bo czy on wykona pracę mniej czy więcej gruntownie i dobrze, zawsze czeka go to samo wynagrodzenie. Dalej nie można zapominać, że tego rodzaju czynność jak sporządzanie aktów prawnych dla stron, z natury tych sprsw nie da się ująć w ogóle, a nawet pod względem czasu w prawidła biurokratyczne. Gdy strony mają zawrzeć jaki interes, szybkość działania staje

się dla nich częstokroć tak niezbędną, że wobec niej kwestya kosztów idzie na drugi plan, one wtenczas nie mogą czekać, aż nadejdzie godzina urzędowa, lecz udają się do notaryusza natychmiast i ten rozumiejąc położenie rzeczy — zresztą odpowiednio wynagrodzony — nie odmawia swojej natychmiastowej pomocy i nie ogląda się wcale na godziny urzędowe.

Wynikałoby ztąd, że sporządzanie aktów spadkowych należałoby pozostawić w rękach notaryuszów. A przecież dotąd notaryusze zajmują się tą czynnością i mimo to ludność nie jest zadowolona — gdzież więc szukać tego przyczyny?

Rozpatrzywszy się bliżej w całem urządzeniu pertraktacyj spadkowych, przyczyny te odkryć nietrudno. Polegają one głównie na tem, że rozdział atrybucyj pomiędzy sądy a notaryuszów nie jest ani racyonalny ani praktyczny; że taryfa należytości notaryalnych za sporządzanie aktów spadkowych nie jest zastosowana do zamożności stron, które je opłacać mają; że w całem postępowaniu spadkowem przeważa formalizm nad praktycznością.

I tak ostatecznym celem pertraktacyi spadkowej jest urzędowe orzeczenie, kto ma być uważany za dziedzica po pewnym spadkodawcy odnośnie do pewnego majątku. Że samo wydanie takiego orzeczenia jest zadaniem sędziowskiego powołania, to nie ulega wątpliwości. Idzie tu bowiem o to, ażeby zbadawszy, czy zaszły wszystkie te fakta których wymaga kodeks cywilny do przejścia stosunków prawnych z jednej osoby na drugą w skutek śmierci pierwszej z nich, zastosować do tych faktów ustawę i wydać sąd. Oprócz tego zdarzyć się może wśród toku pertraktacyi, że pomiędzy stronami interesowanemi powstanie wątpliwość, brak porozumienia pod względem jakiegoś szczegółu, którego urządzenie dla celów samej pertraktacyi jest niezbędne, n. p. strony poróżnią się zasadniczo w projekcie urządzenia administracyi spadku czy to pod względem sposobu administracyi, czy też pod względem osoby administratora; albo też podobny spór powstanie między stronami o użycie rzeczy z majątku spadkowego, które podlegają zepsuciu, o deponowanie lub fruktyfikowanie pieniędzy i t. p.

Tego rodzaju kwestye, wyłaniające się w toku pertraktacyi, skoro staną się spornemi, potrzeba rozstrzygnąć — a do rozstrzygania tylko sędzia jest powołany.

Ale wszystkie inne czynności pertraktacyi spadkowej nie są niczem innem, jak tylko autentycznem stwierdzeniem faktów, które pod względem prawnym mają pewne znaczenie, a które właśnie w tym celu urzędownie stwierdzone być muszą, ażeby sędzia mógł je przyjąć za pewne i przystosować do nich przepisy kodeksu cywilnego o prawie spadkowem. Takie stwierdzanie faktów prawnych jest właśnie specyalnem powołaniem notaryusza. Dla tego też i w prawie francuskiem, pod którego powagą notaryat rozwinął się najwcześniej i najlepiej, urzędowe czynności regulacyi spadków, o ile one w ogóle prawnie są dopuszczalne, należą do zakresu czynności notaryusza lub sędziego pokoju, a nie stanowią atrybucyi właściwych sądów.

Skoro jednak obowiązujące ustawy spadkowe austryackie mówią o sądowej pertraktacyi spadku, niechże więc notaryusz nie działa we własnym zakresie, lecz w imieniu sądu, a więc jako delegat sądowy — niejako w przekazanym sobie od sądu zakresie urzędowym. Ale niechaj już spełnia wszystkie funkcye przygotowawcze, sędziemu do wydania dekretu dziedzictwa potrzebne, a więc i te, które dotąd sędzia wykonywał, jak n. p. tymczasowe zarządzenie administracyi i zabezpieczenie majątku spadkowego, zawiadamianie dziedziców, legataryuszów, egzekutorów testamentu i t. d., dalej przyjęcie przyrzeczenia opiekuńczego, rozpisywanie edyktów i t. p. W ten sposób pertraktacya będzie się mogła odbyć bez przerwy, więc znacznie szybciej. Sędzia bowiem otrzyma od notaryusza wszystkie akta tak już przygotowane, że gdy znajdzie wszystkie potrzebne daty, już autentycznie stwierdzone, będzie mógł odrazu wydać dekret dziedzictwa i pertraktacyę zakończyć. Gdyby zaś w toku pertraktacyi zdarzyły się jakieś sporne kwestye, któreby sędzia potrzebował rozstrzygnąć, to w każdym razie w drodze instrukcyi wypadałoby uprościć tok korepomiędzy notaryuszem a sądem tak, ażeby wzajemne komunikowanie sobie aktów,

wniosków i rezolucyi odbywało się w drodze jak najkrótszej, bez form, etykiety chierarchicznej, niepotrzebnie czas zajmujących.

Potrzeba jednak na to, ażeby ustawa sama przekazała notaryuszom sporządzanie aktów spadkowych, a nie żeby, tak jak jest dotąd w sądach powiatowych, sędzia miał sobie zostawioną wolność delegowania notaryusza do przeprowadzenia poszczególnych pertraktacyj. Ogólna obowiązkowa delegacya notaryuszów jako komisarzów sądowych do pertraktacyj spadkowych istnieje u nas już z mocy ustawy w sądach kolegialnych (krajowych i obwodowych). I jeżeli prawodawca tej zasady nie zastosował odrazu do sądów powiatowych, to niewątpliwie tylko dla tego, że wówczas, gdy tę zasadę wprowadzano, nie był jeszcze notaryat tak rozwinięty, żeby przy każdym sądzie powiatowym był notaryusz. Teraz rzeczy się zmieniły. Notaryusze urzędują w siedzibie każdego sądu powiatowego, nie ma więc żadnej przeszkody do konsekwentnego przeprowadzenia ogólnej delegacyi notaryuszów we wszystkich sądach.

Przez to usunie się wszystkie te różnorodne scysye, jakie zachodzą tak często pomiędzy sądem a notaryuszem z powodu niewłaściwego stosunku zawisłości, w jakim znajduje się notaryusz, którego sędzia powiatowy deleguje lub nie deleguje do tej lub owej pertraktacyi spadkowej podług dowolnego upodobania. Scysye te wpływają zawsze bardzo niekorzystnie na tok samych pertraktacyj i pociągają za sobą częstokroć skutki, skóre osłabiają zaufanie ludności tak do notaryusza jak i do sądu.

Ogólne oddanie sporządzenia aktów spadkowych notaryuszom z mocy ustawy, zwiększy także ich odpowiedzialność za wykonywanie tych czynności, przez co oczywiście tem pewniej można będzie na to liczyć, że czynności te będą wykonywane starannie, dokładnie i szybko. Mimo to jednak nie należy zapominać o koniecznej potrzebie urządzenia ścisłej kontroli sądów nad urzędowaniem notaryuszów jako delegatów sądowych. Niepodobna bowiem pozostawić notaryuszów w tak samodzielnej niezawisłości, ażeby tylko na ich własną gorliwość i na czuwanie stron nad sprawami spadkowemi liczyć można. Owszem Komisya prawnicza mniema, że kontrola, jaką dzisiaj Sądy w tej mierze faktycznie wykonują, nie jest dostateczną, że ją owszem zaostrzyć potrzeba.

Ale ogólne oddanie pertraktacyj spadkowych notaryuszom ma jeszcze inną ważną doniosłość. Jeżeli państwo zapewni notaryuszom trwałe odpowiednie dochody przez to, że im odda wyłącznie sprawy spadkowe, to wtedy będzie ono miało niewątpliwe prawo, nałożyć na notaryuszów także pewne i wzajemne ciężary. Takim ciężarem będzie przedewszystkiem bezpłatne urzędowanie notaryusza w sprawach spadkowych ludności ubogiej, a następnie pobieranie opłat niskich od spadków mniejszej wartości, i w ogóle opłat ułożonych li tylko podług wartości spadków bez żadnego względu na to, czy notaryusz miał z tym spadkiem wiele trudności, zajęcia i straty czasu czyli nie. A tego właśnie rodzaju reforma taryfy opłat notaryalnych jest nieodzownym postulatem społecznym w naszym kraju.

Dzisiejsza taryfa stoi na formalistycznem stanowisko bezwzględnej sprawiedliwości: im więcej czasu i trudu poświęca notaryusz na pertraktacyę spadkową, tem większe bierze za to wynagrodzenie, które oznacza sędzia. Nic dziwnego, że ludność nasza a zwłaszcza włościańska, w ogóle niezamożna na opłaty notaryalne w ten sposób urządzone, narzeka. Bo też im dziedzic uboższy, tem dotkliwszy ciężar spada stąd na niego. Dosyć zajrzeć do przedłożonego przez Wydział krajowy „Zestawienia dat Nr. V.“ (str. 3 — 27), ażeby zrozumieć przyczynę narzekania na opłaty notaryalne. Daty te przekonywują, że im mniejszy majątek kto dziedziczy, tem wyższy procent od tego majątku musi wydać na opłatę notaryusza. Najwyższa stopa procentowa dotyka spadki poniżej 100 zł., bo dochodzi aż do 14%. W kategoryach dalszych od 100 zł. do 150 zł., od 150 zł. do 200 zł., a dalej po 100 zł. postępując, spada stopa procentowa tak, że w spadkach od 300 do 400 zł. nie przechodzi 4·3%, zaś w spadkach wyżej 800 zł. obraca się pomiędzy 0·2% a 3%, zbliżając się najczęściej do 1%. Jakże więc może się ludności wydać słusznem, gdy od

majątku wartości do 100 zł. trzeba opłacić 14 zł., kiedy od majątku wyżej 800 zł. opłaca się tylko 30 i kilka złotych?

Dla tego też komisya prawnicza przywiązuje wielką wagę do tego, ażeby taryfa notaryalnych opłat od spadków została zreformowana na podstawie następujących zasad:

1) Od spadków, których czysta wartość nie przechodzi 100 zł. nie powinna być pobierana żadna opłata.

2) Od spadków, których czysta wartość przechodzi kwotę 100 zł. powinna opłaty oznaczać ustawa, podług wartości spadku bez względu na trud i czas, z jakimi pertraktacya spadku była połączona, a to w stałej taryfie progresywnej. Tylko taka taryfa wykluczająca wszelką dowolność, a zastosowana do zamożności dziedzica, będzie słuszną i racyonalną i nie da powodu do skarg.

O zamożności dziedzica daje miarę czysta wartość majątku spadkowego, a nie sam stan czynny. Więc właściwie taryfa opłat notaryalnych powinnaby wziąć za podstawę tylko czystą wartość spadku. Jednakże w praktyce ta zasada nie da się konsekwentnie przeprowadzić. Jest bowiem rzeczą wiadomą, że stan bierny zawsze bywa wiernie do inwentarza spadkowego podawany, owszem niekiedy nawet ponad rzeczywistą wartość, mianowicie wówczas, gdy w inwentarzu muszą być zapisane pretensye sporne lub wątpliwe, o których okaże się później, że w chwili śmierci spadkodawcy już nie istniały. Natomiast stan czynny majątku spadkowego przedstawia się w inwentarzu zawsze bez porównania niżej, aniżeli jest jego rzeczywista wartość. Bo albo majątek składa się z gotówki, która zazwyczaj usuwa się z pod dokładnego zbadania i zapisania do inwentarza, albo też, gdy to jest grunt, podstawę ocenienia wartości stanowi tylko czysty dochód katastralny; albo wreszcie gdy detaksatorowie majątek szacują, rozstrzygają o podaniu wartości uboczne względy na różne ciężary, jakie na dziedzica spadają, jak n. p. ciężar spłaty sched z gruntu, który rodzina zmarłego radaby utrzymać w jednym ręku, wzgląd na wysokość opłat i t. p. A ponieważ w ogóle te majątki, które się z pod inwentaryzacyi nie usuwają, bywają zazwyczaj, niekiedy nawet bardzo znacznie obdłużone. Wynika ztąd, że ich czysta wartość w inwentarzu przedstawia się w cyfrach bardzo niskich, które prawdziwej miary o rzeczywistej zamożności dziedzica nie dają. Gdyby tedy tylko czysta wartość spadku stanowiła zawsze podstawę dla taryfy opłat notaryalnych, to suma ogólnego dochodu notaryuszów z tych opłat byłaby niestosunkowo małą, a przy tem taryfa taka byłaby dla notaryuszów przez to zanadto niesprawiedliwą, że im więcej w spadku jest długów, tem więcej trudu i czasu musi notaryusz dołożyć, ażeby inwentarz sporządzić, a za to tem mniejsze byłoby jego wynagrodzenie, bo tem niższa czysta wartość spadku.

Dla tego Komisya prawnicza mniema, że pod tym względem wypada rozdzielić spadki na dwie kategore, mianowicie na spadki, których stan czynny kwoty 1.000 zł. nie przenosi i na takie, których stan czynny tę wysokość przenosi. Pod pierwszą kategoryę podpadają niemal wszystkie nasze spadki włościańskie i małomiejskie. W tych stan czynny majątku nie zawiera prawie nigdy gotówki, którąby się z pod inwentaryzacyi usunęła, nie ma ruchomości, na którychby detaksatorowie wartość stanu czynnego znacznie obniżyć mogli jest tylko zwykle grunt z budynkami i skromnym inwentarzem. Długi zaś są zazwyczaj albo hipoteczne, albo też polegające na zaległej spłacie schedy, lub na wziętej pożyczce. Więc z jednej strony zbadanie tego rodzaju długów nie sprawia notaryuszowi zbyt wiele trudu, z drugiej strony zaś wpływ niższego szacowania stanu czynnego na wynik czystej wartości majątku tak jest jednakowy we wszystkich spadkach tej kategoryi, że ostatecznie trzeba wprawdzie przyjąć za pewne, że zamożność rzeczywista dziedzica jest większa, aniżeli ją cyfra czystej wartości spadku przedstawia, ale przecież czysta wartość — w tem względnem porównaniu wszystkich spadków tej samej kategoryi — jest miarą stopnia zamożności. Inaczej mówiąc, czysta wartość majątku spadkowego nie jest miarą bezwzględ-

dną, ale jest miarą względną zamożności dziedziców w spadkach włościańskich i małomiejskich. Dla tego dla tej kategoryi spadków można czystą wartość spadku przyjąć za podstawę dla ułożenia progresywnej skali opłat notaryalnych, a należy to uczynić z tego względu, że taka podstawa taryfy usuwa zupełnie wszelki powód do uczuwania jakiejkolwiek niesprawiedliwości po stronie włościan i gospodarzy mniejszych, którzy nie mogą się czuć dotkniętymi ciężarem wymierzonym ściśle według wyjątkowych sił odziedziczonego spadku.

Inaczej ma się rzecz w drugiej kategoryi spadków, to jest spadków, których wartość stanu czynnego przenosi kwotę 1.000 zł. Tutaj należą większe posiadłości ziemskie, realności miejskie, przedsiębiorstwa fabryczne lub handlowe, tudzież majątki w gotówce. W tych spadkach zbadanie stanu biernego zazwyczaj więcej wymaga czasu, trudu i pracy prawniczej. Wysokość kapitału obrotowego, którego istnienie jest prawie konieczne, usuwa się z pod imacolaryzacyi. Oszacowanie stanu czynnego, o ile tenże podlega zbadaniu, wpływa bardzo znacznie na obniżenie cyfry czystej wartości. A wpływ ten tak jest w tych spadkach nierówny, że czysta wartość nie może być poczytana nawet za względną masę rzeczywistej zamożności dziedzica w spadkach tej kategoryi. Przy tem zważyć należy, że tego rodzaju większe już przedsiębiorstwa obracają wogóle znaczniejszemi kwotami, dochód nie ma stałości, zatem i jednorazowy ciężar opłaty za pertraktacyę spadkową nie gra tak znaczącej roli w wydatkach. W tej zatem kategoryi spadków niepodobna brać za podstawę taryfy czystej wartości spadku, lecz trzeba wziąść wartość stanu czynnego i według niej ułożyć progresyę.

Taryfa w ten sposób ułożona, jak to komisya prawnicza projektuje, ma jeszcze inną zaletę, która zdaniem komisyi jest bardzo cenną: mianowicie opłaty, które ustawa oznaczy ściśle tylko według wartości, może wymierzać i ściągać ten sam organ rządowy, który wymierza i ściąga podatek spadkowy t. j. urząd podatkowy. I na tę reformę komisya kładzie nacisk stanowczy. Albowiem za pomocą tej bardzo prostej zmiany usunie się stanowczo bardzo wiele przyczyn dzisiejszego niezadowolenia z czynności pertraktacyj spadkowych. Notaryusze nie będą mogli dopuszczać się żadnych nadużyć. Sędziowie nie będą mieli żadnej sposobności ani do protegowania sympatycznych sobie notaryuszów, ani też do dotknięcia tych, którzy im są niesympatyczni. Ludność zaś nietylko że nie dozna nigdy żadnego pokrzywdzenia, ale — co jest rzeczą bardzo ważną — nie będzie nawet miała pozoru do jakiejś nieufności do notaryusza lub do sędziego z powodu pertraktacyj spadkowych.

Wszystkie inne zmiany, które komisya prawnicza Wysokiemu Sejmowi proponuje, są tak zrozumiałe, że niema potrzeby bliżej ich objaśniać. One dążą do tego, ażeby postępowanie spadkowe, ile można uprościć i przyśpieszyć.

O dwóch tylko punktach wspomnieć jeszcze wypada osobno, to jest o przysiędze manifestacyjnej i o dziale spadkowym. Myśli, zawarte w rezolucyi, komisya prawnicza wzięła z prawa francuskiego. Mniema bowiem, że one są zdrowe, a doświadczenie prawa francuskiego wykazało, że są praktyczne.

Według dotychczasowego prawa austr. można wprawdzie dojść do tego, że Sąd dopuści przysięgi manifestacyjnej, mającej sprawdzić podejrzenie, że majątek spadkowy został zatajony. Ale droga, którą trzeba w tym celu przebyć, jest tak długa, formalnościami utrudniona i kosztowna, że w praktyce takie wypadki należą do najrzadszych zdarzeń. Trzeba bowiem w tym celu najformalniejszy przeprowadzić proces. W prawie francuskiem jest inaczej. Tam nie potrzeba procesu. Skoro sędzia spadkowy nabędzie przekonanie, że podejrzenie o zatajenie majątku spadkowego jest prawdopodobne, dopuszcza przysięgi i odbiera ją od tej osoby, o którą chodzi. Urządzenie to naturalne, proste, a tak dobrze prawa osób interesowanych zabezpieczające, zasługuje na to, żeby je przejąć.

Podobnie ma się rzecz z działami spadków. U nas dekret dziedzictwa od sądu uzyskany daje dopiero urzędową legitymacyę prawnego charakteru dziedzica. Ale jeżeli kilku dziedziców

nabywa jaką rzecz wspólnie w częściach nie oddzielonych n. p. każdy w $^1/_3$ części i t. p., to podział tej rzeczy, jeżeli nie zgodzą się na niego wszyscy wspólnicy, nie może być uzyskany inaczej, jak tylko drogą procesu. A taki proces zaczyna się od tego, że kto działu żąda, do odzić musi swojej własności na rzeczy w tej $^1/_3$ części itp. jaka mu służy. Pozwani bowiem współwłaściciele przeczą wtedy wszystkiemu, bo temu nasza procedura sprzyja, a oni nie chcą do działu dopuścić. I zaczynają się dopiero wszystkie te trudności formalistyczne i dowodowe, tak dobrze już powszechnie znane, tak rozwlekłe i drogie, że znów wypadki przeprowadzonych działów spadkowych u nas należą do rzadkości. Strony raczej układają się bez procesu, lecz z krzywdą słabszego, bo ten woli nawet taki układ, aniżeli drogę procesu, która go prędzej może zniszczyć, aniżeli do pożądanego doprowadzić celu.

W prawie francuskiem i to postępowanie urządzone jest w sposób bardzo prosty. Jeżeli jeden ze współwłaścicieli czy współdziedziców żąda działu, sędzia dopuszcza go. Notaryusz zajmuje się stwierdzeniem urzędowem wszystkich tych czynności, które kodeks przejmuje celem przeprowadzenia podziału i przedkłada akt sądowi do autoryzowania. A jeżeliby w toku działu pozostały między stronami jakieś kwestye sporne, które trzeba rozstrzygnąć, to notaryusz przedstawia je sędziemu, a ten zbada rzecz, rozsądzi i komunikuje orzeczenie notaryuszowi, ażeby tenże według niego dalej postępował.

Takie zatem postępowanie działowe projektuje komisya prawnicza dla naszej ludności, upatrując w tej zmianie jeden z najważniejszych, bo najpraktyczniejszych punktów zamierzonej reformy postępowania niespornego.

W braku tej instytucyi działu spadkowego szukać należy najgłówniejszej przyczyny niezadowolenia naszej ludności z urządzenia pertraktacyj spadkowych w ogóle. Jeżeli bowiem na powołanego do dziedziczenia spadkobiercę spada z urzędu — bez pytania się o jego wolę — ten ciężar, że cały majątek, który ma dziedziczyć, podlega badaniu, opisywaniu i oszacowaniu, że musi składać deklaracyę spadkową, musi wreszcie opłacać się za tę czynność urzędową, wykonaną niby na jego korzyść a bez jego żądania, to rzeczą jest naturalna, że on się za tą mniemaną korzyścią ogląda i chciałby ją ostatecznie spożytkować. Więc gdy po skończonej pertraktacyi spadkowej otrzyma od sądu dekret dziedzictwa, przyznający mu spadek, to musi przecież mieć to przekonanie, że teraz już, gdy mu ktoś jego dziedzictwo zaprzeczy, sąd doda mu potrzebnej pomocy, ażeby przyznane sobie dziedzictwo z rąk sądu rzeczywiście odebrał. Gdy potem dowie się, że w tym celu dopiero na nowo musi pójść na osobną drogę procesu, która znów osobno kosztuje, to niepodobna się dziwić, że zwłaszcza gdy to jest osoba mniej wykształcona lub mniej zamożna, musi z niejaką goryczą zadać sobie pytanie: więc pocóż całe postępowanie spadkowe? po co trud, strata czasu i koszta?

Gdy zamiast drogi sporu ustawa wskaże szybkie, proste i nie drogie postępowanie niesporne jako środek dojścia do rozdziału spadku i uzyskania dziedzictwa, wtedy ludność zrozumie wnet korzyść praktyczną całego urządzenia spadkowego, a łatwość ustalenia dziedzictwa wpłynie bardzo korzystnie na ekonomiczne stosunki kraju w ogóle.

II.

Stan sprawowania opieki nad małoletniemi jest w kraju naszym jeszcze gorszy aniżeli stan spraw spadkowych. Obraz jaki przedstawił nam Wydział krajowy w zebranych w tej mierze materyałach, jest poprostu zatrważający. Zaniedbanie sierot wiejskich tak pod względem ich wychowania jakoteż pod względem zarządu ich majątkiem, jest regułą, do której i ludność i rząd — zdaje się — już przywykli.

Ile ztąd wynika szkody społecznej dla kraju, o tem pouczy nas „Zestawienie Nr. IV“, z którego okazuje się, że w tym okresie czasu, za które delegat Wydziału krajowego badał akta spadkowe w 12 sądach powiatowych, liczba spadków, w których brali udział małoletni wynosiła od 54% do 76% wszystkich spadków. O materyalnych zaś stratach świadczy fakt, że spadki, w których znajduje się majątek nieruchomy, przez złą administracyę tak łatwo ulegający niszczeniu, wynosił w badaniach delegata Wydziału krajowego od 81% do 98·4%.

Nie można powiedzieć, żeby myśl przewodnia urządzenia opieki sądowej, jak ją nasz kodeks cywilny za podstawę przyjął ze względu na nasze stosunki, była wprost chybiona. Sąd mianuje opiekę, powołując do jej wykonywania najbliższych z rodziny. Oddaje im zarząd majątku i troskę o wychowanie. Każe składać rachunki ze zarządu, które sąd sprawdzać powinien. Opieka odpowiada za wypełnienie obowiązków swoim majątkiem. A na każdym obywatelu cięży obowiązek zawiadomienia sądu o usterkach w opiece, gdyby jakie spostrzegł.

Dwie są jednak przyczyny, dla których myśl powyżej przedstawiona, wcielona w przepisy kodeksu, nie wydaje w praktyce pożądanych skutków.

Jedną z nich i niewątpliwie najważniejszą, jest za mała ilość urzędników sądowych przy sądach powiatowych, wynikające ztąd przeciążenie ich pracą, a wskutek tego zaniedbanie ze strony sądów ścisłego sprawowania kontroli nadopiekuńczej. Drugą zaś brak lokalnej kontroli nad sprawowaniem opieki i zarządu, która niezbędną jest w naszych stosunkach z różnych powodów. Najprzód bowiem włościanin nasz nie dosięgnął jeszcze powszechnie tego stopnia cywilizacyi, żeby się umiał skrupulatnie rachować, więc gdy weźmie w zarząd gospodarstwo sieroce, nie bardzo można na to liczyć, żeby sam bez pouczającej kontroli umiał zdać sprawę z każdego dochodu i wydatku. Dalej poczucie obowiązku pracy dla dobra sieroty także nie jest jeszcze tak silnie i powszechnie rozwinięte, żeby można na niem spokojnie polegać. W obrębie rodziny skrupuły pod tym względem zdają się być jeszcze słabsze. Bardzo często zaś zdarzają się wypadki, że wdowa uzyskawszy zarząd nad majątkiem swoich drobnych jeszcze dzieci, wychodzi powtórnie za mąż i natrafia na człowieka, który korzysta z braku ścisłej kontroli ze szkodą małoletnich właścicieli na korzyść własną lub dzieci własnych.

Otóż potrzebę stworzenia jakiegoś organu, któryby pośredniczył pomiędzy sądem zbyt oddalonym a opieką zarząd sprawującą, czują powszechnie ci wszyscy, którzy stan rzeczy z praktyki znają. Jako taki Komisya prawnicza proponuje na razie Radę opiekuńczą. Byłby to organ, który miałby prawo i obowiązek dać swoją opinię o sposobie wychowania sierót i zarządu ich majątkiem, tudzież wykonywać nadzór nad pełnieniem tych obowiązków ze strony opieki. Że taka Rada da się złożyć w każdej gminie z ludzi doświadczonych, niezależnych i bezstronnych, Komisya prawnicza ma nadzieję. A jeżeli tylko sąd i notaryusz jako delegat sądowy przy pertraktacyach spadkowych postawią te Rady na właściwem stanowisku wobec ludności, to instytucya ta mogłaby się wżyć i przecież stan opiek cokolwiek poprawić.

Czy i o ile w sprawie reformy opiekuńczej wypadałoby brać wzgląd na instytucyę sądów pokoju, tego Komisya prawnicza nie brała wcale pod rozwagę. Bo niepodobna jest stosować kierunek reformy do instytucyi jeszcze nie istniejącej, a dla samych tylko spraw opiekuńczych sądów pokoju domagać się również nie byłoby rzeczą właściwą. O sądy pokoju dopominał się Wysoki Sejm osobno a gdyby instytucya podobna miała być wprowadzoną, wtedy byłoby na czasie, zastanowić się nad jej spożytkowaniem dla spraw opieki.

Co się tyczy pomnożenia liczby sądów i urzędników sądowych, jakoteż kilku innych z postępowaniem niespornem w związku będących postulatów, dawno już przez Wysoki Sejm żądanych, Komisya prawnicza uważa za rzecz właściwą, przypomnąć je i teraz c. k. rządowi Komisya jest nadto zdania, że przez to samo, że sądy nie będą zajęte sporządzaniem aktów spadko-

wych, które powierzy się notaryuszom, sędziowie zyskają tyle wolnego czasu, że będą mogli za to pilniej oddać się sprawom opieki.

Na tej zasadzie Komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić następujące rezolucye:

Rezolucye.

I. Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem, uznając że reforma postępowania sądowego w sprawach niespornych a zwłaszcza w sprawach spadkowych, opiekuńczych i kuratelarnych ze względu na stosunki kraju jest niezbędną, wzywa c. k. Rząd, ażeby do tej reformy w drodze konstytucyjnej jak najrychlej przystąpił — a to na podstawie zasad następujących:

A) W ogólności.

We wszystkich działach dzisiejszego postępowania w sprawach niespornych ma być przeprowadzony ścisły rozdział czynności, polegających na właściwem orzekaniu, od czynności, których zadaniem jest tylko autentyczne stwierdzenie faktów i dostarczenie publicznych dokumentów dowodowych.

Pierwsze z nich mają pozostać przy sądach Drugie zaś należy przekazać mocą ustawy notaryuszom jako stałym delegatom sądowym, pod odpowiednią kontrolę sądów.

B) W szczególności w sprawach spadkowych.

1. Działanie sędziego w pertraktacyi spadkowej ograniczy się w zasadzie na rozstrzyganiu nadarzających się w toku postępowania kwestyj spornych, tudzież na przyznanie spadku.
2. Wszelkie inne czynności, załatwi notaryusz jako delegat sądowy. Do zakresu działania notaryusza będą mianowicie należeć także i te czynności, które według §§. 75., 76., 80. do 91. ces. pat. z dnia 9. sierpnia r. 1854. l. 208. dz. p p. sądom są zastrzeżone, jak: tymczasowe urządzenie administracyi spadku, zabezpieczenie majątku spadkowego, zawiadomienie dziedziców, legataryuszów, egzekutorów testamentu i t. p. dalej przyjęcie przyrzeczenia opiekuńczego, rozpisania wszelkich edyktów i t. d.
3. Mocą ustawy należy upoważnić notaryuszów jako delegatów sądowych do wyręczania się w czynnościach urzędowych odnoszących się do spraw spadkowych ukwalifikowanymi zastępcami. Zastępcą może być tylko kandydat notaryalny, egzaminowany, który złoży przysięgę i odpowiedni dekret od sądu uzyska.

   Zastępca notaryusza jako delegata sądowego może go wyręczyć tylko w czynnościach specyalnych, poza urzędową siedzibą notaryusza odbyć się mających, dla których otrzymał od notaryusza specyalne piśmienne zlecenie.

   Zastępca działa pod materyalną odpowiedzialnością notaryusza.
4. Za sporządzenie aktów spadkowych strony uiszczać będą opłaty, których wysokość oznaczy ustawa w stałej taryfie, ułożonej wyłącznie tylko podług wartości spadku, bez względu na stratę czasu i rozmiar dokonanych czynności. W szczególności od spadków, których czystą wartość nie przechodzi kwoty 100 zł. w. a. nie należy się żadna opłata. Powyżej tej granicy będą ułożone dwie taryfy, zaczynające się od opłat bardzo niskich postępujących progresywnie.

   Jedna z nich będzie obejmowała skalę opłat spadków, w których wartość stanu czynnego nie przenosi kwoty 1.000 zł. W tych podstawą taryfy będzie czysta wartość spadku (po strąceniu stanu biernego).

Druga taryfa będzie obejmowała skalę opłat spadków, w których wartość stanu czynnego przenosi kwotę 1.000 zł. W tych podstawą taryfy będzie wartość samego tylko stanu czynnego, bez względu na stan bierny majątku.

Wymiar i ściąganie opłat spadkowych należy przekazać urzędom podatkowym, którym za podstawę służyć mają wykazy składane im do wymiaru podatku spadkowego.

Ściągnięte w ten sposób opłaty pobierać będą notaryusze w urzędzie podatkowym.

Donoszenie o wypadkach śmierci powinno być uskuteczniane jak najspieszniej, w każdym razie przed upływem dni ośmiu. W doniesieniu ma być uczyniona wzmianka, czy po zmarłym pozostał jaki majątek ruchomy lub nieruchomy, tudzież czy pomiędzy stronami interesowanemi znajdują się osoby bezwłasnowolne.

6. Miejscowa władza policyjna ma obowiązek zarządzić w razie potrzeby tymczasowe środki zabezpieczenia majątku spadkowego, gdy chodzi o interes osób bezwłasnowolnych. O takiem zarządzeniu należy bezwłocznie zawiadomić notaryusza.

7. Akta spadkowe będą sporządzane w siedzibie urzędowania notaryusza. Poza siedzibą urzędowania może notaryusz spisać akt spadkowy tylko wte nczas, gdy zajdzie rzeczywista potrzeba lub gdy tego strona interesowana zażąda. W ostatnim przypadku koszta wynikające z powodu podróży notatyusza lub jego zastępcy opłaci strona, która wyjazdu zażądała ze zastrzeżeniem ewentualnego regresu. Powód wyjazdu musi być w odnośnym akcie dokładnie wyjaśniony.

8. W sprawach włościańskich jakoteż wogóle w spadkach mniejszej wartości należy się starać o to, ażeby wszystkie akta spadkowe były spisane na jednym terminie i w jednym protokole.

9. Czas terminów edyktalnych należy skrócić do 6. miesięcy. Edykta zaś nie tylko umieszczać w gazecie urzędowej, ale także ogłaszać w miejscu ostatniego pobytu zawartego odpowiednim sposobem.

10. Na żądanie spadkobiercy, legataryusza, dziedzica koniecznego lub wierzyciela spadkowego sąd w postępowaniu niespornem dopuści przysięgę manifestacyjną, gdy się okaże prawdopodobnem, że majątek spadkowy został zatajony.

Jeżeli przysięgi manifestacyjnej zażądano w toku pertraktacyi spadkowej, notaryusz jako delegat sądowy spisze protokół ze stronami i sprawę do orzeczenia sądu przygotuje.

11. Fizyczny podział spadku ma być przeprowadzony w drodze postępowania niespornego ze skutkiem wykonalności, jeżeli którykolwiek z dziedziców interesowanych działu zażąda.

Działu dopuszcza sąd, przeprowadza go notaryusz jako delegat sądowy.

Sporne szczegóły, wyłaniające się w toku działu, rozstrzyga sąd bez formy procesu według zasad dowodowych proceduralnych.

Dział spadku ma się odbyć przed dekretem dziedzictwa, gdy tego choćby jeden dziedzic zażąda. Jeżeli zaś wszyscy dziedzice są bezwłasnowolni a dziedziczą bez testamentu, wtedy dział odbędzie się po wydaniu dekretu dziedzictwa, a to albo na żądanie tego dziedzica, który się stanie własnowolnym, albo też gdy sąd nadopiekuńczy uzna tego potrzebę.

Wynik podziału ma być zamieszczony w osnowie dekretu dziedzictwa, gdy dział przedtem był wykonany.

C) W szczególności w sprawach opiekuńczych i kuratelarnych.

Dla wzmocnienia nadzoru nad opieką i kuratelą ustanowić należy Rady opiekuńcze, jako organ pomocniczy i kontrolujący działalność opiek i kuratorów, mający obowiązek donoszenia

sądowi o nadużyciach lub zaniedbaniu opiek i kuratorów i posiadający prawo głosu doradczego w ważniejszych kwestyach zarządu majątkiem pupilów i kurandów.

Dla każdej gminy wiejskiej może być mianowaną jedna stała rada dla wszystkich spraw, dla innych ustanowioną będzie rada w każdym poszczególnym wypadku z członków rodziny i mężów zaufania.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby się postarał:

1. o uwolnienie od należytości spadkowych w wypadkach przewidzianych w §. 1. ust. z 31. marca 1890. l. 53 dz. p. p. wszystkich spadków, których czysta wartość kwoty 500 zł. nie przenosi;
2. o pomnożenie liczby sądów i sił sędziowskich;
3. o tępienie pokątnego pisarstwa przez wprowadzenie do kodeksu karnego odpowiednich postanowień karnych.

Lwów dnia 9. maja 1893.

Przewodniczący:
Zoll *w. r.*

Sprawozdawca:
Madeyski *w. r.*

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

Aleg. 225.

Sprawozdanie

Komisyi prawniczej o wniosku p. Dr. Weigla i tow. dotyczącym zmiany statutu krajowego i krajowej ordynacyi wyborczej w kierunku pomnożenia liczby posłów z miast Lwowa i Krakowa.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu z dnia 10. września b. r. p. dr. Weigel i towarzysze złożyli do laski Marszałkowskiej wniosek dążący do zmiany statutu krajowego i krajowej ordynacyi wyborczej w tym kierunku, aby pomnożono liczbę posłów wybieranych z miasta Lwowa o dwóch a z miasta Krakowa o jednego.

Uchwałą z dnia 21. września b. r. Wysoki Sejm przekazał ten wniosek Komisyi prawniczej z poleceniem, aby jeszcze w tej sesyi Sejmowej sprawozdanie swoje przedłożyła.

Wywiązując się z tego polecenia Komisya prawnicza, która na poprzednich sesyach sejmowych tą samą sprawą kilkakrotnie się zajmywała i wszechstronnie ją zbadała, doszła do przekonania, że niema powodów, dla którychby obecnie od dawniejszych swoich uchwał i wniosków odstąpić miała i dlatego zaleca Wysokiemu Sejmowi przyjęcie wniosku wyżej wspomnianego.

Sprawa pomnożenia liczby posłów z miast stoi już od przeszło ćwierć wieku na porządku dziennym Wysokiego Sejmu, i przecież raz stanowczo załatwioną być by powinna.

Wydział krajowy kilkakrotnie przedłożył wnioski dążące do pomnożenia liczby posłów z miast Lwowa i Krakowa, a na posiedzeniu z dnia 29. marca 1892 Wysoki Sejm uchwalił przedłożone przez Komisyę prawniczą projekta do ustawy, zgodne z wnioskiem Wydziału krajowego, któremi statut krajowy i krajowa ordynacya wyborcza zmienione być miały w tym kierunku, aby Lwów wybierał odtąd sześciu, a Kraków czterech posłów, i aby nadano głosy wirylne rektorowi szkoły politechnicznej we Lwowie i prezesowi akademii umiejętności w Krakowie.

Przy imiennem głosowaniu wnioski te przyjęte zostały 97 głosami przeciw 11, i tylko brak wymaganego ustawą kompletu do uchwalenia zmian statutu krajowego i krajowej ordynacyi wyborczej był przeszkodą, dla której uchwała ta nie stała się prawomocną.

To skłoniło wnioskodawców do ponowienia dawniejszych wniosków na obecnej sesyi Wysokiego Sejmu, z tą jedynie zmianą, że już nie proponują nadania głosów wirylnych rektorowi szkoły technicznej i prezesowi akademii umiejętności.

Komisya prawnicza zgadza się z tą zmianą głównie dlatego, że na posiedzeniu z dnia 29. marca 1892 pan komisarz rzędowy stanowczo oświadczył, iż c. k. Rząd na tworzenie nowych głosów wirylnych zgodzić się nie może.

Wprawdzie oświadczył p. komisarz rządowy na tem samem posiedzeniu także, że „c. k. Rząd nie mógłby użyczyć poparcia takiej reformie krajowej ordynacyi wyborczej, któraby się opierała wyłącznie na liczebnem porównaniu z jednej strony ilości mieszkańców, względnie uprawnionych w pojedyńczych grupach do wyboru, a z drugiej strony wysokości opłacanych podatków, — z pominięciem wszystkich innych zasadniczych podstaw, które na skład reprezentacyi kraju wpływ wywierają, a w szczególności z pominięciem interesów społecznych i ekonomicznych kraju, które w swoim czasie przy ułożeniu krajowej ordynacyi wyborczej za podstawę przyjęte zostały.“

Lecz komisya prawnicza sądzi, że uwagi tej nie można uważać za stanowcze sprzeciwienie się c. k. Rządu proponowanej reformie.

Albowiem tak Wydział krajowy jak i Komisya prawnicza wykazali w swoich sprawozdaniach, że nietylko liczebne porównanie ilości mieszkańców i opłacanych podatków, ale także bardzo wiele innych względów przemawia za pomnożeniem liczby posłów z miast Lwowa i Krakowa, że inne zasadnicze podstawy na skład reprezentacyi krajowej wpływ wywierające — wcale pominięte nie zostały, — że owszem właśnie interesa społeczne i ekonomiczne kraju nakazują — choć częściowe zrównanie miast, jako głównych siedzib inteligencyi, handlu i przemysłu — z innemi kuryami wyborczemi co do liczby posłów z każdej z tych kuryi wybrać się mającej, — aby usunąć tę krzywdę, którą krajowa ordynacya wyborcza kuryi miast od samego początku wyrządziła. Krzywda ta z biegiem czasu wskutek wzmagania się ludności i siły podatkowej miast Lwowa i Krakowa, rozwoju w nich handlu, przemysłu i inteligencyi — stała się obecnie tak rażącą, że projektowana reforma jest nietylko postulatem sprawiedliwości, ale jest także potrzebną dla dobra kraju, aby właśnie w myśl pierwotnych intencyi statutu krajowego wszystkie interesa kraju w Sejmie równomiernie i harmonijnie były reprezentowane.

Wskutek jednomyślnej prawie uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 29. marca b. r. Komisya prawnicza sądzi, że zbytecznem by było na tem miejscu ponownie wyłuszczać szczegółowo wszystko to, co powyższe zdanie uzasadnia, i wystarczy, jeżeli Komisya na dawniejsze swoje sprawozdanie jako też na sprawozdanie Wydziału krajowego w tej sprawie przedłożone wskaże.

Prostując zaszłą we wniosku p. D-ra Weigla pomyłkę, że „Sejm składa się ze 156 członków“ w ten sposób, że „Sejm składa się tylko z 154 posłów,“ Komisya prawnicza wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączone ustawy I. i II.

Lwów 24. września 1892.

Przewodniczący:
Zoll.

Sprawozdawca:
Fruchtmann.

I

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zmieniająca §. 3. statutu krajowego z dnia 26. lutego 1881 roku.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. I.

Postanowienie §. 3. statutu krajowego z dnia 26. lutego 1861. i ustawy z dnia 20. września 1866 roku, zawierającej dodatek do §. 9. statutu krajowego (Dz. ust. i rozp. kraj. Nr. 22.) znoszą się.

§. 3. statutu krajowego ma brzmieć jak następuje:

Sejm krajowy składa się z stu pięćdziesięciu czterech członków, mianowicie:

a) Z trzech arcybiskupów lwowskich, Kslęcia biskupa krakowskiego, dwóch biskupów przemyskich, biskupa tarnowskiego i biskupa stanisławowskiego.

W razie wakującej stolicy arcybiskupiej lub biskupiej administrator dyecezyi jest członkiem Sejmu krajowego.

b) Z rektorów uniwersytetów krakowskiego i lwowskiego.

c) Ze stu czterdziestu czterech posłów wybranych, a to:

1) z czterdziestu czterech posłów z klasy wielkich posiadłości gruntowych:

2) z dwudziestu sześciu posłów miast w ustawie wyborczej wymienionych i Izb handlowych i przemysłowych;

3) z siedemdziesięciu czterech posłów reszty gmin Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie z dniem jej ogłoszenia.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

II.

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zmieniająca §. 3. sejmowej ordynacyi wyborczej z dnia 26. lutego 1861 roku.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art. I.

Postanowienie art. III. sejmowej ordynacyi wyborczej z dnia 26. lutego 1861 roku znosi się w jego obecnej osnowie i ma brzmieć jak następuje:

Lwów wybiera sześciu, Kraków czterech posłów a każde z innych w §. 2. wymienionych miast po jednym.

Wszyscy do wyboru uprawnieni każdego miasta tworzą jedno ciało wyborcze.

Art. II.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie z dniem jej ogłoszenia.

Postanowienia przejściowe.

Art. III.

Zaraz po ogłoszeniu niniejszej ustawy przeprowadzone będą wybory dwóch posłów z miasta Lwowa, a jednego posła z miasta Krakowa. Mandaty posłów wybranych przy tych wyborach trwać będą tylko do końca VI. peryodu wyborczego Sejmu galicyjskiego.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy polecam Memu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Drukiem Pillera i Sp. we Lwowie.

Aleg. 226.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej odnośnie do wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie przyjęcia dla szpitala św. Łazarza w Krakowie jeszcze jednej Siostry Miłosierdzia i posługaczki oraz pomocnika prowizora.

Wysoki Sejmie!

Między różnemi wadami jakie znaleziono w urządzeniach administracyjnych szpitala św. Łazarza, przez wydelegowaną w myśl polecenia Wys. Sejmu komisyę, była i ta, że podręczny magazyn sanitarny, prowadzony był przez dozorcę domu, który nie posiadał żadnych do tego kwalifikacyi fachowych i naturalnie prowadził go najgorzej.

Pierwotnie postanowił Wydział krajowy oddać ten magazyn tam gdzie on należy i gdzie zwykle bywa umieszczany t. j. aptece szpitalnej. Okazało się atoli, że apteka ta prowadzona we własnej administracyi, wrzekomo tak jest obciążona pracą, że tej drobnej zresztą czynności podołać nie może. Nie mniej brakło w tej aptece miejsca na ów magazyn. Wskutek tego utworzył Wydział krajowy osobny magazyn sanitarny odłączony od apteki — polecił przyjąć jedną Siostrę Miłosierdzia do prowadzenia tego magazynu, oraz dodać jej jedną posługaczkę, która, jak się Wydział krajowy wyraża, potrzebną jest do roznoszenia przyborów i naczyń na każde zapotrzebowanie oddziałów. To zarządzenie wprowadzonem zostało od 1. sierpnia 1892 i Wydział krajowy żąda jego zatwierdzenia.

Dalej pokazało się, że personal apteki szpitalnej, przeciążony jest pracą i dla tego Wydział krajowy zezwolił na przyjęcie prowizora za dziennem wynagrodzeniem, początkowo $1^1/_2$ zł. dziennie wynoszącem, a następnie na 2 zł. podwyższonem. Przyjęcie to nąstąpiło od 1. grudnia 1892. Wydział krajowy motywuje jego potrzebę podwyższeniem się czynności apteki, które po przeniesieniu oddziału chirurgicznego do nowo zbudowanego pawilonu w ciągu tego łata jeszcze wyraźniej wystąpi. I w tej sprawie uprasza Wydział krajowy o zatwierdzenie Wysokiego Sejmu.

Magazyn sanitarny jest to skład przyrządów opatrunkowych, które w wielkich ilościach zapisuje się z fabryki takowe wyrabiającej. Przyrządy te przychodzą w paczkach o pewnej wadze i wedle żądania w takich już gotowych paczkach na podstawie asygnacyi przez prymaryusza oddziału napisanej, a Dyrektora szpitalu potwierdzonej, odsela się je na oddział. Ten

potwierdza odbiór, a asygnata zostaje w ręku wydającego i stanowi dowód ile spotrzebował odpowiedni oddział. Manipulacya więc jest tak prostą i tak mało czasu zabiera, że za drobną robotę właściwie uważaną być musi i nigdzie nie bywa do niej osobnego personalu. I owszem oddziały które dużo przyrządów opatrunkowych potrzebują, wyrabiają takowe często u siebie w domu dla taniości i to z pomocą personalu służbowego oddziału.

Tak n. p. wyrabia się na oddziale chirurgicznym we Lwowie gaza jodoformowa i woda destylowana, której wiele liter dziennie potrzeba. Prócz tego przechowuje się w magazynie takim także niektóre przyrządy lekarskie, zakupione gotowe w większej ilości i w sposób zupełnie taki sam jak opatrunkowe, rozdzielane wedle potrzeby pojedynczym oddziałom. Ponieważ tak przyrządy opatrunkowe, jak i lekarskie a nawet przeroby gumowe w każdej aptece muszą być obowiązkowo, jak leki utrzymywane, więc taki magazyn z szaf złożony, posiada każda apteka, a żadna nie utrzymuje dla niego specyalnego personalu. Jednocześnie z lekarstwami rozsela apteka i przyrządy opatrunkowe, a właściwie je nie rozsela, tylko posługacze oddziałowi ztamtąd je odbierają. Urządzenie więc osobnego magazynu nie tylko nie ułatwia oddziałom czynności ale ją utrudnia, bo zamiast chodzić do apteki po lekarstwa i przyrządy, chodzi służba osobno do apteki, osobno do magazynu.

Co do czynności apteki to wyliczone przez Wydział krajowy 7 grup czynności, nie wyglądają tak niepomyślnie. To wszystko prowadzi się w każdej aptece tylko z dodatkiem, że prócz tego wpisuje się w księgę wszystkie recepty i ekspedycya lekarstw nie może być tak prostą i surową w aptece zwykłej, jak jest w szpitalnej. Pracę zaś apteki oblicza najlepiej ilość spotrzebowanych surowych leków, przyczem dodać należy, że i ta czynność jest w szpitalu bez porównania łatwiejszą, a to z powodu, że robi się leki te same, zapisywane dla kilku chorych, razem, a nie osobno.

Wedle zamknięcia rachunków za rok 1891, kosztowały lekarstwa w całym roku 3.816 zł. 48 ct. Przeróbka ich zaś kosztowała: aptekarz placa 1.200 zł. (RI. 7), zaś utrzymanie apteki (R. VIII. 40), opał 149 zł. 82 ct., dwie Siostry Miłosierdzia 552 zł. 64 ct., dwie laborantki 321 zł. 04 ct. — Ogółem 2.222 zł. 68 ct. Do tego dodać należy posługę wspólną z której korzysta apteka, oraz utrzymanie całego urządzenia apteki, które niezawodnie kilkaset zł. wyniosą. Następnie dodać należy obecnie jeszcze prowizora, którego dodał już aptece Wydział krajowy tj. kwotę 730 zł., tak że apteka, która zużywa leków za 3.816 zł. potrzebuje na opłacenie samego personalu, z 2 prowizorów, 2 Sióstr Miłosierdzia i 2 laborentek złożonego t. j. z 6 osób 2.953 zł. Apteka nie może sobie dać rady z ekspedycyą przyborów opatrunkowych i leczniczych i dla ekspedycyi tychże znów dwie osoby o koszcie utrzymania 436 zł. 92 ct. rocznie Wydział krajowy przeznaczył.

Prawdą jest, że apteczny prowizor w r. 1874, miał do zaopatrzenia przeciętnie tylko 341 chorych w szpitalu, gdy obecnie ma ich 599, ale w r. 1874 były oddziały syfilityczne i obłąkanych niemal o cały kilometer odległe od szpitalu św. Łazarza, nie miał drugiego prowizora i pobierał placę 525 zł. a obecnie kosztuje z prowizorem 1.930 zł.

Dalej nie podobna wyjaśnić, dlaczego na przeciętną cyfrę 599 chorych apteka ekspedyuje także dziennie około 900 lekarstw i jakim sposobem roczna cyfra lekarstw, przechodząca w takim razie 325.000 ekspedycyj, może spotrzebować leków tylko za 3.800 zł.

Tuż obok apteki, ściśle z jej lokalem złączony, znajduje się pokoikoik, przeznaczony obecnie dlo sekundaryusza na mieszkanie. Pokój ten odłączony jest zupełnie od ubikacyj dla chorych przeznaczonych. Przy adaptacyi budynku starego, po wydaleniu ztamtąd oddziału chirurgicznego, oraz po oddaniu mieszkania Dyrektora na cele szpitalne, znajdzie Wydział krajowy bez najmniejszej trudności umieszczenie dla tego sekundaryusza, a pokoik ten oddany być może aptece jako magazyn sanitarny,

Dla tego komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Urządzenie osobnego magazynu sanitarnego, które już od dnia 1. sierpnia 1892 r. zaprowadzonem zostało, tak samo jak przyjęcie drugiego prowizora z płacą 1 i pół a później 2 zł. dziennie od 1. grudnia 1892 r. przyjmuje się pro praeterito do wiadomości, na przyszłość atoli zezwala się tylko na przyjęcie prowizora drugiego do apteki szpitalnej, za dziennem wynagrodzeniem 2 zł. — magazyn zaś sanitarny ma być przydzielony odpowiednio obowiązującym apteki przepisom do apteki szpitalnej, który obecnej powiększony personal obejmie i zajęcie się tymże.

Lwów dnia 11. maja 1893.

Zastępca przewodniczącego:
St. Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Czyżewicz w. r.

L. s. 921/93.

Aleg. 227.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o projekcie rządowym ustawy łowieckiej dla Galicyi.

Wysoki Sejmie!

Na posiedzeniu dnia 15. października 1884 uchwalił Sejm wezwanie do c. k. Rządu o przedłożenie projektu ustawy zmieniającej ustawodawstwo obecne o szkodach wyrządzonych przez zwierzynę drapieżną.

Tymczasem c. k. Rząd na sesyi r. 1886 przedłożył projekt do ustawy zmieniającej niektóre postanowienia prawne o wykonywaniu prawa polowania, dotyczący głównie wydzierżawienia polowań gminnych.

Projekt ten z pewnemi zmianami uchwalony został na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z dnia 17 stycznia 1887 lecz nie otrzymał Najwyższej sankcyi.

Razem z powyższą uchwałą polecono Wydziałowi krajowemu, aby po dokładnem zbadaniu stosunków i potrzeb gospodarstwa łowieckiego w kraju, poddał rewizyi obowiązujące obecnie dotyczące ustawy i przedłożył odpowiednie wnioski na najbliższej sesyi sejmowej.

Dodatkowo podczas tejże samej sesyi, z powodu, że uchwalony pod dniem 19. stycznia 1886 projekt ustawy o kartach i certyfikatach myśliwskich nie otrzymał Najwyższej sankcyi uchwałą z dnia 24. stycznia 1887 Wysoki Sejm polecił Wydziałowi krajowemu, aby na najbliższej sesyi przedłożył projekt do ustawy o wprowadzeniu kart i certyfikatów myśliwskich, o ile możności razem z projektem do ustawy łowieckiej.

W wykonaniu powyższych poleceń Wydział krajowy przy sprawozdaniu z dnia 4. listopada 1887 przedłożył projekt ustawy łowieckiej, obejmujący całość przedmiotu z uwzględnieniem wniosków posła Abrahamowicza o wprowadzeniu kart i certyfikatów myśliwskich, które to sprawozdanie przez komisyę administracyjną załatwione nie zostało.

Tymczasem c. k. Prezydyum Namiestnictwa w odezwie z dnia 31. stycznia 1888 L. 12.872 zakomunikowało Wydziałowi krajowemu, a ten następnie komisyi administracyjnej sejmowej ogólne uwagi c. k. Ministerstwa rolnictwa względem wypracowanego przez Wydział krajowy projektu ustawy łowieckiej.

C. k. Ministerstwo nie wdając się w rozpoznawanie szczegółów oświadczyło, że nie uważa reformy obowiązującej całe ustawodawstwo łowieckie ani za konieczną ani za sto-

sowną, chociaż nie zapoznaje, że poszczególne postanowienia obecnie obowiązujących przepisów łowieckich wymagają rozpatrzenia i ulepszenia. Wskutek tego c. k. Ministerstwo oświadcza, że sukcesywnie wnosić będzie do Sejmów krajowych przedłożenia (i jedno z takich wniosło już do Sejmu tutejszego w r. 1866) o zmianę niektórych postanowień prawnych co do wykonywania prawa polowania. W końcu c. k. Prezydyum Namiestnictwa oświadczyło, że odpowiadałoby to tendencyom c. k. Rządu aby reprezentacya kraju na razie zaniechała uregulowania całego kompletu postanowień o łowiectwie.

Już po zamknięciu sesyi sejmowej w r. 1888 na której ustawa łowiecka nie weszła na porządek dzienny, c. k. Prezydyum Namiestnictwa w odezwie z dnia 7. października 1888 L. 10.726 oznajmiło Wydziałowi krajowemu, że p. Minister rolnictwa zmienia swoje poprzednio wypowiedziane poglądy i nie będzie stawiać przeszkód dążeniom do reformy ustawodawstwa łowieckiego za pomocą nowej jednolitej ustawy, lecz tam tylko, gdzie reprezentacya krajowa stanowczo się oświadczy za wydaniem jednolitej ustawy łowieckiej, i na ten wypadek c. k. Rząd gotów będzie wziąć udział w opracowaniu podobnej ustawy i zawiązać rokowania z Wydziałem krajowym aby przedłożyć Sejmowi projekt oparty na porozumieniu się c, k. Rządu z Wydziałem krajowym.

Wskutek podobnego oświadczenia Wydział krajowy sprawę tę przedłożył Wysokiemu Sejmowi, który pod d. 12. listopada 1889 uchwalił oświadczyć c. k. Rządowi swoje zdanie, „że uznaje za potrzebne wydanie dla naszego kraju jednolitej ustawy łowieckiej obejmującej całość przedmiotu.

W następstwie tego c. k. Rząd po wysłuchaniu opinii fachowej ankiety jako też zdania Wydziału krajowego wniósł projekt do ustawy łowieckiej, który uchwałą Sejmu przydzielony został komisyi administracyjnej do sprawozdania.

Patent 28. Lutego 1786 jako też późniejszy z 7. marca 1849, rozp, Minist. z 31. lipca 1849 i z 15. grudnia 1852 są podstawą ustawodawstwa łowieckiego w Austryi. Z postępem gospodarstwa myśliwskiego i wzrastającem zainteresowaniem się dla tego działu kultury krajowej uznano w wielu krajach austryackich potrzebę zmiany lub uzupełnienia istniejących dawnych przepisów i zastosowania ich do dzisiejszych stosunków. Sejm czeski uchwalił jednolitą ustawę łowiecką w r. 1866, częściowe ustawy mają: Szląsk, Austrya dolna, Styrya, Morawa, Kraina i Tyrol; w Węgrzech uchwalono ustawę łowiecką w r. 1883.

W naszym kraju ograniczono się dotychczas do uchwalenia przepisów dotyczących ochrony niektórych zwierząt i ptaków i zakazu polowania w pewnym czasie, mianowicie w ustawach z 29. lipca 1869, z 21. grudnia 1874 i z 31. stycznia 1875. Czy zachodzi potrzeba wydania teraz jednolitej ustawy łowieckiej? Na to pytanie odpowiadają kilka razy powzięte uchwały w tym kierunku Wysokiego Sejmu, opinia powołanej przez Wydział krajowy fachowej ankiety jak również rozliczne głosy w kraju i petycye wielu gmin o zmianę dzisiejszych przepisów.

Nie ulega wątpliwości, że uchwalenie ustawy łowieckiej opartej na zasadach zupełnej słuszności nie jest łatwe, albowiem wkracza w stosunki prawno prywatne, dotyka nader drażliwej kwestyi odszkodowania, w kraju w którym polowanie nie może być jeszcze uważane ani dla wydzierżawiającego, ani też dla dzierżawcy jako źródło dochodu, gdzie ochrona zwierzyny postawia bardzo wiele do życzenia, a poszanowanie własności zwierzyny mało uznawane.

W tych warunkach wprowadzenie ustawy łowieckiej musi napotkać na trudności, ale z drugiej strony unormowanie istniejących jako też uchwalenie nowych postanowień, które z doświadczenia w innych krajach okazały się pożytecznemi, jest pożądane dla podniesienia łowiectwa i ustalenia stosunków w tym dziale gospodarstwa krajowego jak również dla wyjaśnienia niektórych wątpliwości.

Projekt rządowy ustawy łowieckiej obejmuje wszystkie działy łowiectwa i znosi dotychczasowe przepisy i postanowienia.

Ze stanowiska formalnego przedstawia się tenże projekt jako jednolita kodyfikacya całego prawnego przedmiotu odnoszącego się do łowiectwa ze stanowiska materyalnego, zaś jako powtórzenie i dalszy rozwój dotychczas istniejących łowieckich zasad prawnych a poczęści jako reforma tychże.

Z nowych postanowień zawartych w projekcie zasługują na wzmiankę:

Określenie pojęcia prawa polowania, wyliczenie zwierząt, na które polować wolno, rozszerzenie uprawnienia do samodzielnego polowania, oznaczenie i zgłoszenie okręgów na czas trwania dzierżawy, sposób uregulowania gruntów otoczonych (enklaw),—dalej postanowienia tyczące się wydzierżawienia polowań gminnych i zmian w posiadaniu gruntów w czasie dzierżawy polowania, oznaczenie czasu ochronnego w drodze rozporządzenia, przepisy co do ochrony kultury krajowej przeciw nadmiernemu rozmnożeniu się zwierzyny, uregulowanie prawa zabijania szkodliwej zwierzyny, wreszcie postanowienia odnoszące się do wynagradzania szkód wyrządzonych przez polowanie i przez zwierzynę łowną. Projekt ustawy łowieckiej składa się z pięciu głównych rozdziałów, z których pierwszy: §§. 1 do 33 odnosi się do prawa polowania i wykonywania tegoż, drugi: §§. 34 do 61 zawiera postanowienia policyi łowieckiej, trzeci: §§. 62 do 80 zarządzenia co do szkód wyrządzonych przez polowanie i zwierzynę, czwarty: §§. 81 do 86 ogólne postępowanie o władzach, wreszcie piąty rozdział: §§ 87 do 95 tyczy się przekroczeń i kar.

Komisya administracyjna, biorąc za podstawę obrad projekt rządowy, przyjmuje w załączonym projekcie ten sam podział. Ze względu na obszerny materyał i szczegółowe a bardzo cenne uwagi dołączone no projektu rządowego, które zawierają tak opinie wszystkich dotychczasowych ankiet fachowych i Wydziału krajowego, jakoteż spostrzeżenia z rezultatu ustaw łowieckich wprowadzonych w innych krajach koronnych, komisya administracyjna nie chcąc powtarzać wszystkich tamże przytoczonych motywów ogranicza się do uzasadnienia w ogóle przewodnich zasad projektu ustawy a szczegółowo tych paragrafów, które modyfikuje lub zmienia.

Projekt rządowy pomija zupełnie ingerencyę władz autonomicznych, chociaż łowiectwo należy do gospodarstwa krajowego i dotyczy majątku gmin lub członków tychże.

Komisya administracyjna nie idzie tak daleko jak ustawa czeska, która wykonanie ustawodawstwa łowieckiego oddaje wyłącznie władzom autonomicznym, ale w myśl pierwotnego projektu Wydziału krajowego z r. 1887 jakoteż opinii Wydziału krajowego o dzisiejszym projekcie rządowym, proponuje pewną ingerencyę dla Wydziałów powiatowych mianowicie przy ustanowieniu okręgów dzierżawnych, przy wydzierżawianiu, przy niektórych przepisach o ochronie zwierzyny, jako też przy postępowaniu o odszkodowaniach a to w §§. 11, 12, 24, 40, 45, 46 i 77.

Dział I. Prawo polowania i jego wykonywanie.

A) Postanowienia ogólne.

Określenie pojęcia prawa polowania §. 1. jest zasadnicze i usuwa wszelką wątpliwość co do uprawnień z prawem polowania połączonych.

Przez wyliczenie zwierząt, na które polować wolno §. 2. zostało pojęcie prawa polowania należycie uzupełnione. Podział na zwierzynę łowną w przeciwstawieniu do niełownej jest podstawą, na której się dalsze postanowienia ustawy opierają.

§. 3. „Prawo polowania jest przywiązane do własności gruntu".

„Wykonanie tego prawa jest albo samodzielne albo ograniczone."

Te postanowienia zawarte są we wszystkich znanych nam ustawach łowieckich jakoteż w dotychczas obowiązujących przepisach.

§. 4. przyjmuje jako minimum uprawniające do samoistnego polowania 115 hektarów analogicznie do dziś obowiązujących przepisów (200 morgów).

§. 5. projektu rządowego przyznaje samodzielne prawo polowania posiadaczom ogrodów albo parków, o ile są ogrodzone, jakoteż posiadaczom przestrzeni gruntowej okolonej murem, kratą lub podobnem stałem urządzeniem. Komisya administracyjna zgodnie z opinią Towarzystwa łowieckiego przyszła do przekonania, że zastrzeżenie samodzielnego ploowania w pewnym wypadku (parki i ogrody) nie ma w praktyce znaczenia, zaś co do drugiej alternatywy lit. *b)* §. 5. projektu rządowego wyłączenie takie byłoby z wielką szkodą dla łowiectwa, gdyż w porze zimowej podczas śniegów łatwo zwierzynę wciągnąć do tych ogrodzonych przestrzeni. Nadto postanowienie takie spowodowałoby rozliczne spory, bo interpretacya, co jest stałe ogrodzenie, może być rozmaita.

Komisya przyznaje prawo do samodzielnego polowania jedynie w zwierzyńcach, które są przeznaczone do hodowania zwierzyny, wskutek tego należycie okolone i celem ich jest łowiectwo. W następstwie tego proponuje komisya zatrzymanie w §. 5. projektu rządowego tylko litera c.

Następne §§. 6. i 7. przyjmuje komisya bez zmiany, zaś w §. 8. proponuje, aby tak gmina jak i obszar dworski miały możność zastąpienia się.

B) Ustanowienie okręgów polowania.

Ustanowienie okręgów polowania na najbliższy okres dzierżawny, to jest na lat 10, jest postanowieniem nowem i korzystnie oddziała na uregulowanie stosunków łowiectwa; termin dzierżawy 10-letni jest racyonalny, albowiem mając dłuższy czas przed sobą dzierżawca może więcej łożyć na powiększenie stanu zwierzyny. Komisya administracyjna przyjmuje zasadę okręgów, zmienia jednak §. 10. o tyle że termin zgłoszenia okręgów samoistnych z 6 rozszerze na 8 tygodni dalej że władza polityczna jest obowiązana edykt wzywający do zgłoszenia okręgów dawnych posiadaczów gruntu którzy polowanie samodzielnie wykonywali. Wreszcie obawiając się przewlekłej procedury wprowadza uproszczenia przy zgłoszeniu okręgów.

Komisya rozumie pod szkicem sytuacyjnym zwyczajną mapkę lub kopię a nie sporządzoną przez geometrę co by strony na stratę czasu i koszt narażało.

Komisya administracyjna proponuje, aby we wszystkich sprawach odnoszących się do ustanowienia okręgów i zmian tychże władze polityczne działały w porozumieniu z władzami autonomicznemi.

C) Wydzierżawienie polowań gminnych.

Komisya proponuje §§. 13. do 30. z następującemi zmianami: w §. 13. dopuszcza konkurencyę między kilkoma posiadaczami przyległych polowań samodzielnych przy wzięciu w dzierżawę przyległego okręgu.

W §. 15. trzeba dodać słowa: „oraz zawiadomi o tem Wydział Rady powiatowej".

§. 18. proponuje komisya w innej stylizacyi mianowicie że towarzystwa myśliwskie tylko za poprzedniem pozwoleniem od władzy politycznej powiatowej do dzierżawy polowania mogą być dopuszczone.

W §. 24. następuje zmiana mianowicie postanowienie aby w razie niemożności wydzierżawienia polowania gminnego zarządziło c. k. Starostwo w porozumieniu z Wydziałem powiatowym (§. 81.) inne środki użytkowania z polowania gminnego. Takie zarządzenie jest prostsze, niż zawiadywanie polowaniem przez znawcę, jak chciał projekt rządowy i nie naraża gminy na możliwą znaczną stratę, spowodowaną kosztami zawiadywania.

D) Rozwiązanie uskutecznionego przez władzę wydzierżawienia polowania.

W tym dziale oprócz opuszczenia z §. 26. (27) ustępu 2. jako zbytecznego nie zachodzą żadny zmiany.

E) Zmiany w posiadłości gruntowej.

§§. 30.—34. pozostają według projektu rządowego.

Wychodząc z zasady, że uprawnienie do samodzielnego polowania może się rozpocząć tylko z końcem okresu dzierżawy polowania, potrzebnem jest postanowienie, że okręgi samodzielnego polowania, które powstały w ciągu okresu dzierżawy, wchodzą w życie dopiero przy oznaczeniu okręgów polowania dla następującego okresu dzierżawy (§. 30).

Zastosowanie §. 33. odnosi się tylko do zwierzyńców, gdyż załączony projekt do ustawy nie nadaje innym miejscom zamkniętym prawa samodzielnego polowania.

II. Przepisy policyi łowieckiej.

A) Nadzór nad polowaniem.

§§. 34. i 35. przyjmuje komisya według projektu rządowego.

B) Karty myśliwskie.

Jeszcze w roku 1886 uchwalił Sejm ustawę o kartach myśliwskich, która jednak z powodu drobnych usterek najwyższej sankcyi nie otrzymała. Wydział krajowy przedkładając w roku 1887 jednolity projekt ustawy łowieckiej, objął nim przepisy o kartach i certyfikatach.

W krajach austryackich obowiązują przepisy co do kart myśliwskich w moc ustaw: w Czechach od roku 1866, w Szląsku od roku 1877, w Austryi dolnej od roku 1880, w Styryi od roku 1881, w Morawie od roku 1882, w Krainie od roku 1884, zaś na mocy rozporządzeń Namiestnictwa, w Austryi wyższej od roku 1852, w Tyrolu od roku 1872.

Zaprowadzenie kart okazało się wszędzie pożyteczne dla podniesienia łowiectwa, a nadto taksy opłacane za uzyskanie kart zasilają fundusz krajowy. Z tych też powodów komisya administracyjna zgodnie z projektem rządowym przyjmuje zasadnicze w tym względzie postanowienia z tą zmianą, że projektuje karty dla myśliwych a bezpłatne certyfikaty dla straży łowieckiej §§. 36. i 38. Dodatek w §. 41. lit. g. „lub za przekroczenie z § 51.“ jest ważny, gdyż zabrania na dwa lata udzielenie karty temu, kto po cudzym gruncie nieprawnie ze strzelbą chodzi, więc przeważnie kłusownikom. Reszta zmian odnosi się do wprowadzenia certyfikatów.

C) Przepisy o ochronie.

Art. I. wprowadzający projekt ustawy łowieckiej postanawia, że z chwilą wejścia w życie jednolitej ustawy łowieckiej tracą moc obowiązującą dotychczasowe rozporządzenia odnoszące się do polowania, tem samem przepisy o ochronie zwierzyny wydane dla naszego kraju ustawą z r. 1887 Nr. 37 Dz. u. kr.

Czas ochrony dla zwierzyny unormowany był dotąd w drodze ustawodawczej zaś projekt rządowy w §. 43. pozostawia wydanie dotyczących przepisów drodze rozporządzenia. Jest to różnica zasadnicza motywowana tem, że zmiana pór ochronnych dla zwierzyny nie raz okazuje się potrzebną, i zatem względy praktyczne za tego rodzaju postanowieniem przemawiają, zaś komisya administracyjna przyjmuje powyższe postanowienie w myśl § 81. Namiestnictwo winno przed wydaniem takiego rozporządzenia porozumieć się z Wydziałem krajowym, nadto zasięgnąć opinii znawców, wreszcie potrzebnem jest zatwierdzenie Ministerstwa rolnictwa.

§§. 44. do 46. nadają władzy politycznej powiatowej prawo wydania zarządzeń odnośnie do ochrony, wystrzelania pewnej ilości zwierzyny, jak również późniejszego lub wcześniejszego zamknięcia pory ochronnej.

Komisya administracyjna proponuje, aby w tych wypadkach poprzedziło porozumienie c. k. Starostwa z Wydziałem Rady powiatowej.

Nowy §. 48. postanawia, aby sprzedaż łownej zwierzyny odbywała się za okazaniem świadectwa, wykazującego pochodzenia takowej. Świadectwo takie ma wystawić uprawniony do polowania lub jego pełnomocnik. Postanowienie to wzięte jest z dawnego projektu Wydziału krajowego i analogiczne do postanowień ustawy czeskiej. Dla ochrony zwierzyny przepis taki jest pożądany, będzie bowiem tamą a przynajmniej utrudni nieprawne nabywanie zwierzyny.

Natomiast modyfikuje komisya postanowienie projektu rządowego zabraniające po 8 dniach po upływie terminu ochronnego sprzedawanie zwierzyny i termin ten przedłuża do dni 14.

D) Inne przepisy policyi łowieckiej.

W §. 52. komisya proponuje zmianę w tym kierunku, że nie wolno polować na polach obsianych od początku wiosny aż do ukończenia zbiorów z wyjątkami tamże przytoczonemi. Projekt rządowy niezaprzeczenie tę samą myśl zawierał ale określenie słowami „od chwili gdy zboże dojrzewać zaczyna“ jest niedostateczne i mogłoby w praktyce znaleść różne zastosowanie. Patent z r. 1786 w §. 14. wyraźnie postanawia że po obsianych polach polować nie wolno.

Ustawa czeska z r. 1866 §. 33. zabrania polować przed ukończeniem żniwa, rozporządzenie dla niższej Austryi wydane na zasadach patentu z 7. marca 1849 zabraniając polować na polach obsianych wyjaśnia, że aby wykonywanie polowania nie udaremniać wolno jest polować na polach zasadzonych kartoflami, kukurudzą i innemi w szerokich odstępach uprawionemi roślinami także na polach oziminą obsianych z wyjątkiem w czasie wielkiego mokra.

Komisya administracyjna przyjmuje do ustawy analogiczne postanowienia uważając takowe jako pożądane dla gospodarstwa rolnego.

W §. 53. proponuje komisya dodatek zabezpieczający niejako spokój domowy, aby w obrębie zabudowań, w ogrodach, w dziedzińcach, wstęp uprawnionemu do polowania mógł być przez właściciela wzbroniony.

§. 54. jest nowy (wzięty z pierwotnego projektu Wydziału krajowego) i zabrania polowania z nagonką w niedzielę, w inny sposób zaś dopiero po ukończeniu nabożeństwa w miejscowym kościele. Ze względu na święcenie niedzieli, zwyczaju jakiego się w naszym kraju trzymano a nawet dla zapobieżenia nieprawnemu polowaniu, komisya administracyjna przywiązuje wagę do powyższego postanowienia.

III. O szkodach wyrządzonych przez polowanie i przez zwierzynę.

A) O obowiązku odszkodowania.

Projekt ustawy § 57 dzieli zwierzynę niełowną na dwie kategorye według stopnia szkodliwości i niebezpieczeństwa i zalicza dziki do tych zwierząt które każdy zabijać a tem samem przywłaszczać sobie może.

Komisya administracya podział ten przyjmuje w uwzględnieniu że w niektórych okolicach naszego kraju dziki w wielkiej liczbie na wolności się znajdują zaś częste skargi i do Wysokiego Sejmu zanoszone wskazują potrzebę tępienia tychże.

Na tej zasadzie oparty jest §. 3. patentu z 28. lutego 1786 r. Również pominąć nie można że Trybunał administracyjny kilkakrotnie orzekł w wypadkach w których właściciel polowania wzbraniał się tępić dziki. Obowiązek odszkodowania uznając w tem postępowaniu znamiona hodowania w sposób przeciwny powołanemu wyżej patentowi. Trybunał administracyjny 27. września 1883 l. 1847.

Przyjmując zasadę §§. 56. i 57. że zwierzęta drapieżne i szkodliwe tylko w zwierzyńcach trzymać i każdemu tępić wolno, czy to przydybane czy też na własnym gruncie —

nie przyznaje załączony projekt odszkodowania za szkodę przez tegoż rodzaju zwierzynę wyrządzoną, z wyjątkiem, jeżeli jest hodowaną (w zwierzyńcach).

Zasada ta przyjęta jest we wszystkich znanych nam ustawach. Podług patentu z 28. lutego 1786 jest każdy uprawniony zabijać szkodliwe zwierzęta, i dlatego uprawniony do polowania nie może być odpowiedzialny do zwrotu szkody wyrządzonej przez zwierzęta, przeciw którym każdy sam bronić się ma prawo (orzeczenie Minist sp. wew. z 29. października 1869). Natomiast odszkodowanie za zwierzynę łowną, którą uprawniony do polowania hoduje i z której ciągnąć może zyski, należy się w pełni właścicielowi gruntu, a to w myśl powołanego patentu z r. 1876, patentu z 7. marca 1849 rozp. minist. z roku 1852 jakoteż rozlicznych dekretów kancelaryi nadwornej i rozporządzeń ministeryalnych.

Nowsze ustawodawstwa opierają się na powyższych zasadach, uzupełniając je przepisami, które z biegiem czasu i postępu łowiectwa okazały się potrzebnemi. Czechy i Dalmacya uregulowały powyższe stosunki jednolitą ustawą łowiecką, zaś w Styryi, Austryi niższej, Vorarlbergu i Krainie weszły w życie osobne ustawy o odszkodowaniu jako uzupełnienie istniejących przepisów łowieckich, w Karyntyi wniósł Rząd przedłożenie o odszkodowaniu.

W projekcie do ustawy, który komisya administracyjna na podstawie projektu rządowego przedkłada Wysokiemu Sejmowi, postanawia §. 61 lit. b., że szkoda wyrządzona przez zwierzynę łowną, winna być wynagrodzona. Można się spotkać z zarzutem, że stosunki naszego kraju pod względem łowieckim, mała ilość zwierzyny, która wyjątkowo chyba jest u nas przedmiotem dochodu, nie wskazują na potrzebę postanowienia już teraz o obowiązku odszkodowania, że należałoby iść raczej za przykładem Prus, gdzie odszkodowanie w tej formie nie istnieje, ale pozostawione jest umowie stron przy wydzierżawieniu prawa polowania.

Przyznając, że w wielu okolicach kraju dzierżawa polowania gminnego połączona jest ze stratą materyalną i dzierżawi się polowanie gminne nieraz jedynie dla obrony przeciw kłusownikom i ochrony własnego okręgu łowieckiego, to jednakowoż komisya nie mogła zejść poniżej dziś obowiązujących postanowień. Załączony projekt nie stwarza nic nowego, nie obciąża żadnym przepisem właściciela polowania więcej niż dotychczas i stara się w skróconem postępowaniu przy ocenieniu szkody przynajmniej zniżyć koszta dochodzenia.

Nowym jest dodatek „z wyjątkiem przez stada dzikich gęsi i kaczek“, które jako takie, w konsekwencyi zaliczone być muszą pod postanowienia §. 57.

W niektórych okolicach kraju zapada ten gatunek ptactwa stadami i wyrządza w ziemiopłodach znaczne szkody, zaś dzierżawca polowania jest bezsilny, aby takiej szkodzie zapobiedz. Galicyjskie Towarzystwo łowieckie w swej petycyi do Wysokiego Sejmu przemawia za takim wyjątkiem, który też komisya do ustawy wprowadza.

Skreslając §. 60 projektu rządowego wychodzi komisya z tego zapatrywania, że to postanowienie jest zbyteczne, bo poprzedni ustęp nie wyklucza zwierzyny przechodniej gdyż obojętnem jest jaka zwierzyna, byle w okręgu myśliwskim szkoda wyrządzoną została. W ustawach dla Styryi, Krainy i Austryi niższej nie ma takiego postanowienia tylko w ustawie dla Vorarlbergu.

§. 63 odnosi się do wyjątkowego obowiązku odszkodowania za zwierzynę niełowną; postanowienie to jest zgodne z duchem ustawy, gdyż w zwierzyńcu może być również szkodliwy rodzaj zwierząt hodowany, a następstwem tego jest obowiązek odszkodowania, jeżeli jak wyraźnie postanowienie ustawy brzmi „takie zwierzęta wymknęły się ze zwierzyńców“. Ztąd nie można wysnuć dedukcyi, aby n. p. dziki, które wyjdą z miejscowości lub z lasu nie ogrodzonego należycie, nie są tamże hodowane, były powodem odszkodowania.

W związku z tem jest §. 64, który daje uprawnionemu do polowania możność udania się do drogi prawa przeciw właścicielowi zwierzyńca celem zwrotu zapłaconego odszkodowania.

§§. 65 do 70 przyjmuje komisya według projektu rządowego z niektóremi poprawkami stylistycznemi. Zresztą postanowienia powyższych paragrafów odpowiadają przeważnie dotychczasowym przepisom patentu z 7. marca 1849.

Pozwolenie dane uprawnionemu (§.65) do ogrodzenia cudzych gruntów celem ochronienia ich od szkody jest uzasadnione, z warunkiem, że posiadaczowi gruntu ogrodzonie to nie będzie przeszkadzało do użytkowania tegoż. Analogiczne postanowienie znajduje się w ustawie dla Czech.

Obowiązek wynagrodzenia za szkody w ogrodach warzywnych, drzewkach i t. p. zależny jest od tego, czy właściciel poczynił takie urządzenie, które w zwykłych okolicznościach szkodę powstrzymać jest w stanie. Takie same ograniczenie odszkodowania znachodzimy w ustawie łowieckiej czeskiej, w ustawie o odszkodowaniu dla Austryi niższej, Voralrbergu, Krainy i Styryi.

Postanowienie jest zupełnie słuszne, wychodząc z założenia, że racyonalny gospodarz przedmioty większą wartość mające chroniłby od uszkodzenia przez zwierzęta, nawet tedy, gdyby polowanie wykonywał samodzielnie. Zresztą uprawniony do polowania mógłby także być wyzyskiwany przez umyślne narażenie tego rodzaju przedmiotów na szkody.

Prawna podstawa zarządzenia tego leży w przewinieniu posiadacza gruntu, wobec którego ustaje obowiązek wynagrodzenia szkody.

B) Postępowanie.

Jest bardzo ważne, jaki sposób postępowania przy oszacowaniu szkody zastosować należy; przedewszystkiem powinno postępowanie być krótkie i tanie zachowując możność sprawiedliwego ocenienia szkody.

§. 15 patentu o polowaniu z r. 1786 zarządza wogóle ocenienie szkody przez mężów bezstronnych. Ustawa dla Czech nie ma formalnego oszacowania szkody przez znawców, ale każda ze stron wybiera do sądu polubownego dwóch mężów zaufania. O ile nam wiadomo, ten sposób postępowania nie okazał się praktyczny.

Ustawa dla Styryi nakazuje tylko wogóle ocenienie szkody przez znawców. Ustawa dla Krainy postanawia, że ta czynność ma być przedsięwziętą przez zaprzysiężonych znawców, ustanowionych przez władzę polityczną.

Projekt rządowy dla Karyntyi wymaga utworzenia komisyi znawców, do której każda ze stron wybiera jednego znawcę a ci przewodniczącego.

Wreszcie projekt rządowy Wysokiemu Sejmowi przedłożony postanawia dochodzenie przez władzę polityczną z przybraniem znawców.

Ten projekt pod względem sprawiedliwego ocenienia szkody zapewne daje największą gwarancyę, ale w praktyce byłby uciążliwy i narażałby strony na koszta komisyjne nieraz zbyt wysokie.

Pozostawiając zasadę, iż władza polityczna przeprowadza dochodzenia i orzeka o odszkodowaniu komisya administracyjna proponuje w §. 77 postanowienie, mocą którego może władza polityczna w porozumieniu z Wydziałem powiatowym mianować raz na zawsze naczelników gmin i przełożonych obszarów dworskich do spełnienia stale tych funkcyi w zastępstwie władzy politycznej z przybraniem ewentualnie zaprzysiężonych taksatorów.

Tego rodzaju postępowanie zmniejszy znacznie koszta dochodzenia szkód i zredukuje je nieraz do minimum. Można zrobić zarzut, że skoro komisya administracyjna ten sposób postępowania uznaje jako odpowiedni w następstwie tego nie umieściła w projekcie do ustawy „obowiązku“ dla władzy politycznej mianowania takich funkcyonaryuszy ale tylko „możność“. Kategoryczny taki obowiązek wydawał się nam za daleko idący raz, że mogą być okolice, w których władza polityczna należytego zastępstwa nie znajdzie, powtóre mogą zajść szkody

większe gdzie bezpośrednia ingerencya władzy jest wskazaną, wreszcie możność odwołania tychże chronić będzie od nadużyć lub stronniczych orzeczeń.

Porozumienie się z Wydziałem powiatowym przy ustanowieniu lub odwołaniu naczelnika gminy, względnie przełożonego obszaru dworskiego do powołanych wyżej czynności może dodatnio wpłynąć na wybór tychże funkcyonaryuszy. — Z tych też powodów proponuje komisya administracyjna ingerencyę władz autonomicznych przy §. 77.

Następny paragraf przyjmuje komisya według propozycyi rządowej.

IV. Ogólne postanowienia o władzach i o postępowaniu niekarnem, jako też dział V. Przekroczenia i kary.

§§. 81 do 95 przyjmuje komisya bez zmian zasadniczych. W następstwie postanowień o ingerencyi władz autonomicznych uzupełnia się §. 81 dodatkiem, że w razie nieporozumienia się między władzą polityczną powiatową a Wydziałem rady powiatowej rozstrzyga Namiestnictwo po zasięgnięciu zdania Wydziału krajowego.

Na podstawie tego sprawozdania komisya administracyjna wnosi:

Alegat ·/. Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy.

Przewodniczący:

Ziemiałkowski w. r.

Sprawozdawca:

Adam Jędrzejowicz w. r.

Ustawa

z dnia . . . . . .

którą wydana zostaje ustawa łowiecka dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art. I.

Dołączona ustawa łowiecka dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wchodzi w życie w trzy miesiące po ogłoszeniu jej w Dzienniku ustaw krajowych. Z tą samą chwilą tracą moc obowiązującą dotychczasowe ustawy i rozporządzenia, odnoszące się do przedmiotu niniejszej ustawy.

Art. II.

Okręgi polowania, na których istniało w myśl §. 5. cesarskiego patentu z 7. marca 1849 Dz. u. p. Nr. 154 samodzielne prawo polowania, mające jednak ustać z mocy §. 6. dołączonej ustawy łowieckiej, a które przed ogłoszeniem tej ustawy zostały wydzierżawione, podlegają przepisom zawartym w powołanym §. 6. co do wykonywania prawa polowania dopiero po upływie tej dzierżawy.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Postanowienia ustawy

według projektu rządowego

zestawione dla uwidocznienia zmian, poczynionych przez Komisyę administracyjną.

A. Postanowienia ogólne.

§. 1.

Bez zmiany.

§. 2.

Bez zmiany.

§. 3.

Prawo polowania przywiązane jest do własności gruntu, służy więc każdoczesnemu posiadaczowi gruntu.

Ustawa łowiecka

dla

Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

I. Prawo polowania i jego wykonywanie.

A. Postanowienia ogólne.

§. 1.

Prawo polowania polega na wyłącznem uprawnieniu do hodowania, ścigania, chwytania i zabijania w obrębie właściwego okręgu polowania zwierzyny, na którą wolno polować, jakoteż do przywłaszczania sobie tejże, oraz oddzielonych z niej części użytecznych, jak zrzuconych rogów i t. p.

Odnośnie do dzikiego ptactwa mieści w sobie prawo polowania także wyłączne uprawnienie do przywłaszczenia zniesionych jaj.

§. 2.

Zwierzyną łowną (na którą polować wolno) są w rozumieniu niniejszej ustawy: Jeleń i daniel, gemza (kozica), sarna, zając, dziki królik, borsuk, świstak, głuszec, głuszco-cietrzew (mieszaniec z głuszca i kury cietrzewia), cietrzew jarząbek, pardwa i kuropatwa, przepiórka, chróściel (derkacz), bażant, drop, czajka, różne rodzaje bekasów, jako to: słonka, bekas, dubelt, kszyk, siewka, kulig i t. p., kurki wodne, mianowicie: łysice i zielonki, dziki łabędź, dzika gęś, gatunki dzikich kaczek, jak krzyżówka, łyska, cyranka i t. p., różne rodzaje dzikich gołębi.

Namiestnictwo może w drodze rozporządzenia uznać za łowne inne jeszcze gatunki zwierzyny.

§. 3.

Prawo polowania przywiązane jest do własności gruntu, służy więc każdoczesnemu posiadaczowi gruntu.

Pod względem wykonania tego prawa znajduje zastosowanie w miarę następnjących postanowień niniejszej ustawy albo prawo samodzielnego polowania, t. j. gdy uprawniony postanawia dowolnie o sposobie wykonywania swojego prawa polowania (własny zarząd, wydzierżawienie, i t. d.), albo też wykluczenie tej wolności wskutek przepisanego ustawą wydzierżawienia prawa polowania.

§. 4.

Bez zmiany.

§. 5.

Prawo do samodzielnego polowania służy dalej:

a) posiadaczowi takich ogrodów (ozdobnych lub warzywnych) albo parków, bez względu na przestrzeń, które się znajdują przy domu mieszkalnym i naturalnem lub sztucznem ogrodzeniem stałem (płot, krata, mur i t. d.) w ten sposób są okolone, że inne osoby, nie naruszywszy tego ogrodzenia lub nie przesadziwszy się przez nie, żadną inną drogą tam dostać się nie mogą, jak tylko przez umieszczone w ogrodzeniu zamykane drzwi lub wrota;

b) posiadaczowi takiej przestrzeni gruntowej bez względu na jej rozmiar, przeznaczenie i położenie, która okoloną jest murem, kratą lub podobnem stałem urządzeniem w ten sposób że wśród zwyczajnych warunków (to jest z wykluczeniem zawiei śnieżnych i innych tego rodzaju wypadków oslabiających skuteczność ogrodzenia) zwierzyna znachodząca się w przeważnej liczbie po za ogrodzoną przestrzenią do jej wnętrza dostać się nie może.

Wykonuje się to prawo w miarę następujących postanowień niniejszej ustawy albo jako samodzielne polowanie, t. j. gdy uprawniony postanawia dowolnie o sposobie wykonywania swojego prawa polowania (własny zarząd, wydzierżawienie i t. d.), albo *ta wolność jest wykluczoną* wskutek przepisanego ustawą wydzierżawienia prawa polowania.

§. 4.

Prawo samodzielnego polowania służy posiadaczowi nieprzerwanej przestrzeni gruntu, wynoszącej co najmniej 115 ha. (okręg polowania samodzielnego), przyczem nie stanowi różnicy, czy cała owa przestrzeń gruntu leży w jednej gminie, względnie miejscowości, lub czy rozciąga się na terytoryum kilku gmin, względnie miejscowości. Również nie stanowi różnicy, z wyjątkami wypływającymi z §. 6., czy posiadacz jest osobą fizyczną, czy też prawną osobą pojedynczą lub zbiorową; w ostatnim wypadku nie może jednak posiadłość być podzieloną co do przestrzeni.

§. 5.

Prawo do samodzielnego polowania służy także posiadaczowi przestrzeni gruntowych, przeznaczonych do hodowli zwierzyny i zupełnie zabezpieczonych przeciw wymianie hodowanej zwierzyny ze wszystkich i na wszystkie inne grunta sąsiednie (zwierzyńce), bez względu na rozmiar tychże przestrzeni.

W razie sporu o to, czy jakaś przestrzeń gruntowa ma być uważaną w myśl *powyższego postanowienia* jako zwierzyniec, powołaną jest do rozstrzygnięcia polityczna władza powiatowa.

Na przestrzeniach gruntu określonych pod a) i b) nie wolno jednak przysposabiać takich urządzeń, któreby zwierzynie przybywającej z sąsiedniego obcego okręgu polowania w wypadkach pod b) określonych w razie wydarzenia się nadzwyczajnych okoliczności napowrót wyjść przeszkadzały;

c) posiadaczowi przestrzeni gruntowych, poświęconych hodowli zwierzyny i zupełnie zabezpieczonych przeciw wymianie hodowanej zwierzyny ze wszystkich i na wszystkie inne grunta sąsiednie (zwierzyńce), również bez względu na rozmiar.

W razie sporu o to, czy jakaś przestrzeń gruntowa ma być uważaną w myśl poprzednich postanowień jako zamknięta, względnie jako zwierzyniec, powołaną jest do rozstrzygnięcia polityczna władza powiatowa.

§. 6.

Gminie służy samodzielne polowanie według §. 4. tylko co do przestrzeni gruntowej, należącej do majątku gminnego, położonej bądź to w obrębie własnej, bądź też obcej gminy i to jedynie wtedy, jeżeli gmina posiada własny statut albo podlega ustawie gminnej z 13. marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 24.

Względem przestrzeni gruntowej odstąpionej spółce uprawnionych drogą wykupna służebności, niemniej względem przestrzeni gruntu znajdującej się we wspólnem posiadaniu innej agrarnej spółki, nie służy użytkowcom gruntu samodzielne polowanie według §. 4.

§. 7.

Jako nieprzerwaną w myśl §. 4. uważać należy przestrzeń gruntową, jeżeli poszczególne części gruntu w takiem ze sobą zostają połączeniu, że można dostać się z jednej części gruntu na drugą, nie przechodząc przez obcą posiadłość gruntową.

Drogi, koleje żelazne i tychże przynależytości, rzeki i strumienie, które przerzynają przestrzeń gruntową, jakoteż położone zupełnie, lub częściowo pośród niej wody stojące, nie stanowią przerwy kompleksu, a nawet wyspy uważać należy w tym względzie za złączone z gruntami nadbrzeżnymi.

§. 6.

Gminie służy samodzielne polowanie według §. 4. tylko co do przestrzeni gruntowej, należącej do majątku gminnego, położonej bądź to w obrębie własnej, bądź też obcej gminy i to jedynie wtedy, jeżeli gmina posiada własny statut albo podlega ustawie gminnej z 13. marca 1889 Dz. u. kr. Nr. 24.

Na przestrzeni gruntowej odstąpionej spółce uprawnionych drogą wykupna służebności, niemniej *na* przestrzeni gruntu znajdującej się we wspólnem posiadaniu innej agrarnej spółki, nie służy użytkowcom *tegoż* gruntu samodzielne polowanie według §. 4.

§. 7.

Przestrzeń gruntowa w myśl §. 4. uważa się za nieprzerwaną, jeżeli poszczególne części gruntu *tak ze sobą są połączone*, że można dostać się z jednej części gruntu na drugą, nie przechodząc przez obcą posiadłość gruntową.

Drogi, koleje żelazne i tychże przynależytości, rzeki i strumienie, które przerzynają grunt, jakoteż wody stojące, nie stanowią przerwy kompleksu, a nawet wyspy uważać należy za złączone z gruntami nadbrzeżnymi.

Natomiast nie tworzą kompleksu wymaganego do samodzielnego polowania grunta od siebie oddzielone i połączone tylko drogą przez

Natomiast nie tworzą kompleksu wymaganego do samodzielnego polowania grunta od siebie oddzielone i połączone tylko drogą przez obce grunta prowadzącą, lub wodą wzdłuż obcych gruntów płynącą.

§. 8.

Grunta położone w obrębie gminy miejscowej i obszaru dworskiego z tą gminą jednę miejscowość stanowiącego, co do których prawo samodzielnego polowania w ogóle nie istnieje, albo stosownie do §. 10. zgłoszone nie zostało, stanowią okręg polowania gminnego.

Prawo polowania w gminnym okręgu polowania (polowanie gminne) ma być wydzierżawione przez polityczną władzę powiatową na rzecz posiadaczy gruntów.

Co do tego wydzierżawienia zastępuje posiadaczy gruntów reprezentacya gminna stosownie do postanowień niniejszej ustawy.

Jeżeli okręg polowania gminnego obejmuje grunta obszaru dworskiego, to zastępstwo takie, o ile nie ma osobnej umowy między reprezentacyą gminną a przełożonym obszaru dworskiego, służy bądź to pierwszej, bądź też drugiemu w miarę tego, czy grunta gminy miejscowej, czy też obszaru dworskiego, mają większą przestrzeń. Strona powołana do zastępstwa działać winna po porozumieniu się z drugą stroną, której jednak w miarę postanowień niniejszej ustawy wolno także samoistnie stawiać wnioski wobec politycznej władzy powiatowej.

Jeżeli posiadacz gruntów obszaru dworskiego wcielonych do okręgu polowania gminnego jest dzierżawcą odnośnego polowania gminnego, albo tegoż części, wtedy zastępstwo w każdym razie służy reprezentacyi gminnej. Podobnie rzecz się ma, jeżeli jeden z dwóch, lub więcej posiadaczy gruntów obszaru dworskiego, wcielonych do okręgu polowania gminnego jest dzierżawcą odnośnego polowania gminnego w całości lub części, i albo jest przełożonym obszaru dworskiego, albo też spłaca więcej, niż połowę przypadających na obszar dworski państwowych podatków realnych.

obce grunta prowadzącą, lub wodą wzdłuż obcych gruntów płynącą.

§. 8.

Grunta położone w obrębie gminy miejscowej i obszaru dworskiego z tą gminą jednę miejscowość stanowiącego, co do których prawo samodzielnego polowania nie istnieje, albo w myśl §. 10 zgłoszone nie zostało, stanowią okręg polowania gminnego.

Prawo polowania w gminnym okręgu polowania (polowanie gminne) ma być wydzierżawione przez polityczną władzę powiatową na rzecz posiadaczy gruntów.

Przy wydzierżawieniu polowania zastępuje posiadaczy gruntów reprezentacya gminy, a jeżeli okręg polowania gminnego obejmuje grunta obszaru dworskiego, reprezentacya gminy z przełożonym obszaru dworskiego według postanowień niniejszej ustawy.

Jeżeli posiadacz gruntów obszaru dworskiego wcielonych do okręgu polowania gminnego jest dzierżawcą odnośnego polowania gminnego, albo tegoż części, wtedy zastępstwo w każdym razie służy reprezentacyi gminnej. Podobnie rzecz się ma, jeżeli jeden z dwóch, lub więcej posiadaczy gruntów obszaru dworskiego, wcielonych do okręgu polowania gminnego, jest dzierżawcą odnośnego polowania gminnego w całości lub części, i albo jest przełożonym obszaru dworskiego, albo też opłaca więcej, niż połowę przypadających na obszar dworski państwowych podatków realnych.

B. Ustanowienie okręgów polowania.

§. 9.

Ustanowienie okręgów polowania ma być przedsięwzięte każdym razem na najbliższy okres dzierżawny polowania. Dzierżawny okres polowania wynosi lat dziesięć. Jedynie w wypadkach, w których reprezentacya gminna (przełożony obszaru dworskiego) wniesie u politycznej władzy powiatowej przed upływem przedostatniego roku bieżącego okresu dzierżawnego z uzasadnionych powodów podanie o przedłużenie, albo skrócenie okresu dzierżawy, może Namiestnictwo zarządzić przedłużenie co najwyżej do lat 14, lub skrócenie do najmniej 6 lat.

Przeciw takiemu zarządzeniu rekurs nie ma miejsca.

§. 10.

Na sześć miesięcy przed upływem bieżącego okresu dzierżawy polowania ma polityczna władza powiatowa ogłosić w miejscu swojej siedziby urzędowej, jakoteż w gminie miejscowej i na obszarze dworskim stanowiącym z gminą jednę miejscowość, edykt, mocą którego ci posiadacze gruntów, którzy na nadchodzący, w edykcie określić się mający dzierżawny okres polowania (§. 9.) na podstawie §. 4. roszczą sobie uprawnienie do samodzielnego polowania, wezwani zostają, aby tę pretensyę w ciągu sześciu tygodni u politycznej władzy powiatowej zgłosili i w odpowiedni sposób uzasadnili.

Polityczna władza powiatowa zbadać ma zgłoszenia i dowody, według potrzeby przedsięwziąć dochodzenia a następnie ustanowić okręgi polowania samodzielnego według §. 4. jakoteż wydzierżawić się mający okręg polowania gminnego.

Samodzielne polowanie według §. 4. na gruntach należących do gminy miejscowej, lub do obszaru dworskiego, które w ciągu powyższego sześciotygodniowego terminu nie zostały zgłoszone celem wyłączenia z ogręgu polowania gminnego, należą w najbliższym okresie dzierżawnym do okręgu polowania gminnego.

Samodzielne zaś polowania według §. 5. już jako takie pozostają wyłączonemi z okręgu

B. Ustanowienie okręgów polowania.

§. 9.

Okręgi polowania *ustanawia się* każdym razem na najbliższy okres dzierżawny polowania. Dzierżawny okres polowania wynosi lat dziesięć. Jedynie w wypadkach, w których reprezentacya gminna (przełożony obszaru dworskiego) wniesie u politycznej władzy powiatowej przed upływem przedostatniego roku bieżącego okresu dzierżawnego z uzasadnionych powodów podanie o przedłużenie, albo skrócenie okresu dzierżawy, może Namiestnictwo po wysłuchaniu stron interesowanych zarządzić przedłużenie co najwyżej do lat 14, lub skrócenie do najmniej 6 lat.

Przeciw takiemu zarządzeniu rekurs nie ma miejsca.

§. 10.

Na sześć miesięcy przed upływem bieżącego okresu dzierżawy polowania ma polityczna władza powiatowa ogłosić w miejscu swojej siedziby urzędowej, jakoteż w gminie miejscowej i na obszarze dworskim stanowiącym z gminą jednę miejscowość, edykt, mocą którego ci posiadacze gruntów, ktorzy na nadchodzący, w edykcie określić się mający dzierżawny okres polowania (§. 9.) na podstawie §. 4. roszczą sobie uprawnienie do samodzielnego polowania, wezwani zostają, aby tę pretensyę w ciągu ośmiu tygodni u politycznej władzy powiatowej zgłosili.

Edykt ten ma być oprócz tego doręczony wszystkim tym posiadaczom gruntów, którzy w bieżącym okresie dzierżawnym polowanie samodzielnie w myśl §. 4. na swych gruntach wykonywali.

Do zgłoszenia się wystarcza zwykłe podanie do władzy politycznej powiatowej lub nawet protokolarne oświadczenie z dołączeniem szkicu sytuacyjnego dotyczących przestrzeni gruntowych.

Przy następnem ustanowieniu samodzielnego prawa polowania wystarczy odwołanie się do poprzedniego zgłoszenia.

Polityczna władza powiatowa zbadać ma zgłoszenia, według potrzeby przedsięwziąć dochodzenia a następnie ustanowić okręgi polowania samodzielnego według §. 4., jakoteż wydzierżawić się mający okręg polowania gminnego.

polowania gminnego i nie potrzeba na to osobnego zgłoszenia ze strony odnośnego posiadacza gruntu, lub bliższego określenia tych samodzielnych polowań przy ustanowieniu okręgu polowania gminnego.

§. 11.

Bez zmiany.

§. 12.

Celem stosownego zaokrąglenia przylegających do siebie okręgów polowania gminnego, może polityczna władza powiatowa przy ustanawianiu tych okręgów po wysłuchaniu interesowanych reprezentacyj gminnych (przełożonych obszarów dworskich) poszczególne części odłączyć od jednego a przydzielić do drugiego okręgu polowania gminnego; wskutek tego jednak nie

Samodzielne polowania według §. 4. na gruntach należących do gminy miejscowej, lub do obszaru dworskiego, które w ciągu powyższego ośmiotygodniowego terminu nie zostały zgłoszone celem wyłączenia z okręgu polowania gminnego, należą w najbliższym okresie dzierżawnym do okręgu polowania gminnego.

Samodzielne zaś polowanie według §. 5. już jako takie pozostaje wyłączone z okręgu polowania gminnego i nie potrzeba na to osobnego zgłoszenia ze strony odnośnego posiadacza gruntu, lub bliższego określenia tego samodzielnego polowania przy ustanowieniu okręgu polowania gminnego.

§. 11.

Jeżeli dwie lub więcej reprezentacyj gminnych (przełożonych obszarów dworskich) uchwalą przed wydaniem wspomnianego w §. 10. edyktu, że okręgi polowania gminnego albo części tychże złączone być mają w jeden wspólny okręg polowania, w takim razie zarządzi polityczna władza powiatowa *w porozumieniu z Wydziałem powiatowym* to połączenie, jeżeli nie stoją temu na przeszkodzie ważne względy na wykonywanie polowania.

Jeżeli przeciwnie reprezentacya gminna (przełożony obszaru dworskiego) przed określonym właśnie terminem domaga się rozdzielenia okręgu polowania gminnego na kilka części, które z osobna miałyby być wydzierżawione, to polityczna władza powiatowa zarządzi takie rozdzielenie w tym razie, jeżeli szczególne stosunki, jak mianowicie różnorodność polowania rozdział taki usprawiedliwiają; jednak żadna z tych części nie może obejmować mniej, jak 115 h. przestrzeni.

§. 12.

Celem stosownego zaokrąglenia przylegających do siebie okręgów polowania gminnego, może polityczna władza powiatowa *w porozumieniu z Wydziałem powiatowym* przy ustanawianiu tych okręgów po wysłuchaniu interesowanych reprezentacyj gminnych (przełożonych obszarów dworskich) poszczególne części odłączyć od jednego a przydzielić do drugiego okręgu

może powierzchnia żadnego okręgu polowania gminnego być mniejszą jak 115 h.

C. Wydzierżawienie polowań gminnych.

§. 13.

Jeżeli okręg polowania gminnego wynosi mniej jak 115 h, to służy przedewszystkiem posiadaczowi przyległego, według § 4. istniejącego samodzielnego polowania, a jeżeli jest więcej takich samodzielnych polowań przyległych, w pierwszym rzędzie posiadaczowi samodzielnego polowania, graniczącego na dłuższej przestrzeni, prawo wydzierżawienia przed wszystkimi innymi, bez przetargu na przypadający okres dzierżawny całego gminnego polowania za cenę, jaka wypadnie z obliczenia za przestrzeń tego okręgu, jeżeli się przyjmie za podstawę czynsz dzierżawny, uzyskany za jeden hektar najbliższego przez publiczną licytacyę wydzierżawionego polowania gminnego.

Jeżeli zachodzą szczególne stosunki, z powodu których taki wymiar nie jest odpowiednim, w takim razie czynsz dzierżawny oznaczy polityczna władza powiatowa po wysłuchaniu reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego) i odnośnego posiadacza samodzielnego polowania.

Do oświadczenia się względem korzystania z tego prawa wyznaczy polityczna władza powiatowa interesowanym posiadaczom samodzielnych polowań odpowiedni termin prekluzywny.

§. 14.

Jeżeli okręg polowania gminnego wynosi więcej jak 115 h. i jeżeli część jego niedosięgająca tego rozmiaru:

a) otoczoną jest w całym obwodzie albo w dwóch trzecich częściach obwodu samodzielnem polowaniem istniejącem według §. 4.—albo

b) takiem samodzielnem polowaniem oddzielona jest od reszty okręgu polowania gminnego

polowania gminnego; wskutek tego jednak nie może powierzchnia żadnego okręgu polowania gminnego być mniejszą jak 115 h.

C. Wydzierżawienie polowań gminnych.

§. 13.

Jeżeli okręg polowania gminnego wynosi mniej jak 115. h., to służy przedewszystkiem posiadaczowi przyległego, według §. 4. istniejącego samodzielnego polowania, *prawo wydzierżawienia przed wszystkimi innymi bez przetargu* na przypadający okres dzierżawny całego gminnego polowania za cenę, jaka wypadnie z obliczenia za przestrzeń tego okręgu, jeżeli się przyjmie za podstawę czynsz dzierżawny, uzyskany za jeden hektar najbliższego przez publiczną licytacyę wydzierżawionego polowania gminnego.

Jeżeli zachodzą szczególne stosunki, z powodu których taki wymiar nie jest odpowiednim, w takim razie czynsz dzierżawny oznaczy polityczna władza powiatowa po wysłuchaniu reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego) i odnośnego posiadacza samodzielnego polowania.

Jeżeli jest więcej takich posiadaczy przyległych polowań samoistnych, służy pierwszeństwo do dzierżawy sąsiedniego okręgu polowania gminnego temu z nich, który ofiaruje wyższy czynsz dzierżawny, o ile ten czynsz co najmniej dorównywa czynszowi dzierżawnemu według ustępu pierwszego względnie drugiego tegoż §-fu.

Do oświadczenia się względem korzystania z tego prawa wyznaczy polityczna władza powiatowa interesowanym posiadaczom samodzielnych polowań odpowiedni termin prekluzywny.

§. 14.

Jeżeli okręg polowania gminnego wynosi więcej jak 115 h. i jeżeli część jego niedosięgająca tego rozmiaru:

a) otoczoną jest w całym obwodzie, albo w dwóch trzecich częściach obwodu samodzielnem polowaniem istniejącem według §. 4. — albo

b) takiem samodzielnem polowaniem oddzielona jest od reszty okręgu polowania gmin-

w ten sposób, że do niej bez przekroczenia granic gminy nie można dostać się inaczej, jak tylko przez grunta należące do polowania samodzielnego, względnie drogami przez te grunta prowadzącemi, to służy posiadaczowi samodzielnego polowania prawo wydzierżawienia polowania na wspomnianej części (enklawie) okręgu polowania gminnego na przypadający okres dzierżawny przed wszystkimi innymi, bez przetargu za cenę, jaka za ową przestrzeń wypadnie z obliczenia, jeżeli się przyjmie za podstawę czynsz dzierżawny, uzyskany za jeden hektar najbliższego przez publiczną licytacyę wydzierżawionego polowania gminnego. Jeżeli zachodzą szczególne stosunki, z powodu których taki wymiar nie jest odpowiedni, w takim razie ma czynsz dzierżawny oznaczyć polityczna władza powiatowa po wysłuchaniu reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego) i odnośnego posiadacza samodzielnego polowania.

Jeżeli enklawa jest kilkoma z poprzednio wspomnianych polowań samodzielnych w sposób określony w alinei 1. otoczoną (lit. a), względnie oddzielona (lit. b), w takim razie służy wspomniane prawo pierwszeństwa dzierżawy przedewszystkiem posiadaczowi samodzielnego polowania, graniczącego z enklawą w dłuższej rozciągłości. Gdyby w skutek wykonania prawa pierwszeństwa dzierżawy okręg polowania gminnego zmiejszyć się miał poniżej 115 h, wówczas prawo pierwszeństwa dzierżawy tylko wtedy może być wykonane, jeżeli uprawniony do samodzielnego polowania wraz z enklawą obejmie w dzierżawę także polowanie na pozostałej części okręgu polowania gminnego, przyczem co do wymiaru czynszu dzierżawnego od tej pozostałej części te same postanowienia, jak co do samej enklawy, mają zastosowanie.

Do oświadczenia się względem korzystania z prawa w poprzednich ustępach określonego, wyznaczy polityczna Władza powiatowa interesowanym posiadaczom samodzielnych polowań odpowiedni termin prekluzywny.

§. 15.

Pominąwszy wyjątki wypływające z §§ 13, 14 i 25 mają być gminne polowania wydzierżawiane w drodze publicznego przetargu.

nego w ten sposób, że do niej bez przekroczenia granic gminy nie można dostać się inaczej, jak tylko przez grunta należące do polowania samodzielnego, względnie drogami przez te grunta prowadzącemi, to służy posiadaczowi samodzielnego polowania prawo wydzierżawienia polowania na wspomnianej części (enklawie) okręgu polowania gminnego na przypadający okres dzierżawny przed wszystkimi innymi bez przetargu. *Cena* za ową przestrzeń wypadnie z obliczenia, jeżeli się przyjmie za podstawę czynsz dzierżawny, uzyskany za jeden hektar najbliższego przez publiczną licytacyę wydzierżawionego polowania gminnego. *W razie szczególnych stosunków*, z powodu których taki wymiar nie jest odpowiedni, ma czynsz dzierżawny oznaczyć polityczna władza powiatowa po wysłuchaniu reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego) i odnośnego posiadacza samodzielnego polowania.

Jeżeli enklawa jest kilkoma z poprzednio wspomnianych polowań samodzielnych w sposób określony w alinei 1. otoczoną (lit. a), względnie oddzieloną (lit b), w takim razie służy wspomniane prawo pierwszeństwa dzierżawy przedewszystkiem posiadaczowi samodzielnego polowania *który ofiaruje wyższy czynsz dzierżawny z zastrzeżeniem z §. 13. ustęp 3.* Gdyby wskutek wykonania prawa pierwszeństwa dzierżawy okręg polowania gminnego zmniejszyć się miał poniżej 115. h., wówczas prawo pierwszeństwa dzierżawy tylko wtedy może być wykonane, jeżeli uprawniony do samodzielnego polowania wraz z enklawą obejmie w dzierżawę także polowanie na pozostałej części okręgu polowania gminnego. *Co do* wymiaru czynszu dzierżawnego od tej pozostałej części, *służą* te same postanowienia, jak co do samej enklawy.

Do oświadczenia się względem korzystania z prawa w poprzednich ustępach określonego, wyznaczy polityczna władza powiatowa interesowanym posiadaczom samodzielnych polowań odpowiedni termin prekluzywny.

§. 15.

Pominąwszy wyjątki wypływające z §§. 13, 14 i 25, mają być gminne polowania wydzierżawiane w drodze publicznego przetargu.

*

W tym celu ogłosi polityczna władza powiatowa natychmiast po uskutecznionem ustanowieniu okręgu polowania gminnego w sposób w miejscu przyjęty, licytacyę gminnego polowania w siedzibie urzędowej politycznej władzy powiatowej, w odnośnej gminie miejscowej, jako też w okolicznych gminach miejscowych i na obszarach dworskich. Jeżeli prawdopodobnie uzyskany będzie znaczniejszy czynsz dzierżawny, należy rozpisać licytacyę na gminne polowanie także w jednej z najwięcej w powiecie rozpowszechnionych gazet.

Obwieszczenie to zawierać ma najistotniejsze dane co do polowania, względem którego przetarg ma się odbyć, co do ceny wywołania, czasu trwania dzierżawy (§. 9.) i potrzebną wzmiankę co do złożyć się mającego wadyum, następnie zamieścić należy w tem obwieszczeniu wyraźne zastrzeżenie, że w wypadku, gdyby wskutek ostatecznego rozstrzygnięcia w toku jeszcze będących rekursów, albo też stosownie do dalszych postanowień niniejszej ustawy nastąpił przyrost, względnie zmniejszenie okręgu polowania gminnego, także czynsz dzierżawny osiągnięty przy licytacyi dozna odpowiedniego podwyższenia lub zniżenia w stosunku do rozmiaru przestrzeni przyrosłej, względnie odpadłej.

§. 16.

Bez zmiany.

§. 17.

Bez zmiany.

W tym celu ogłosi polityczna władza powiatowa natychmiast po uskutecznionem ustanowieniu okręgu polowania gminnego w sposób w miejscu przyjęty, licytacyę gminnego polowania w siedzibie urzędowej politycznej władzy powiatowej, w odnośnej gminie miejscowej, jako też w okolicznej gminach miejscowych i na obszarach dworskich, *oraz zawiadomi o tem Wydział Rady powiatowej.* Jeżeli prawdopodobnie uzyskany będzie znaczniejszy czynsz dzierżawny, należy rozpisać licytacyę na gminne polowanie także w jednej z najwięcej w powiecie rozpowszechnionych gazet.

Obwieszczenie zawierać ma najistotniejsze dane co do polowania, względem którego przetarg się ma odbyć: *cenę* wywołania, *czas* trwania dzierżawy (§. 9.) i *wysokość* złożyć się mającego wadyum. *Także* zamieścić należy w tem obwieszczeniu zastrzeżenie, że gdyby wskutek ostatecznego rozstrzygnięcia w toku jeszcze będących rekursów, albo też stosownie do dalszych postanowień niniejszej ustawy nastąpił przyrost, lub zmniejszenie okręgu polowania gminnego, *dozna również* czynsz dzierżawny osiągnięty przy licytacyi odpowiedniego podwyższenia lub zniżenia w stosunku do rozmiaru przestrzeni przyrosłej, względnie odpadłej.

§. 16.

Wydzierżawienie gminnego polowania (§§. 13., 14. i 15.) uskutecznia polityczna władza powiatowa na czas ustanowionego okresu dzierżawy (§. 9.), wolno jednak wspomnianej władzy powierzyć tę czynność odnośnemu naczelnikowi gminy (przełożonemu obszaru dworskiego).

Akt wydzierżawienia jako też w szczególności protokół licytacyjny sporządzony być ma podług wzoru ustanowionego przez Namiestnictwo.

§. 17.

Osoby wykluczone według §. 41. od uzyskania karty myśliwskiej, dalej gminy z wyjątkiem gmin, które mają własny statut albo tych, dla których wydaną została ustawa gm. z 13. marca 1889, Dz. u. kr. Nr. 24, jakoteż spółki agrarne (§. 6., alinea 2) jako takie nie mogą być

§. 18.

Towarzystwo myśliwskie może być dopuszczone do dzierżawy wystawionego na licytacyę gminnego polowania z wyłączeniem tych członków, którzy nie mogą prawnie uzyskać karty myśliwskiej (§. 41.).

§. 19.

Na podstawie aktu licytacyi przyzna polityczna władza powiatowa zalicytowane polowanie temu, kto wniósł najwyższą ofertę, przyczem jednak nie mogą być uwzględnione oferty tych osób, które według §§. 17. i 18. wykluczone są od dzierżawy.

Jeżeli przeciw temu przyznaniu rekurs wniesiony i za uzasadniony uznany zostanie, należy orzec unieważnienie dokonanej licytacyi i ponowne wydzierżawienie gminnego polowania na pozostały jeszcze czas okresu dzierżawnego, chyba że władza o rekursie decydująca uzna za stosowne oddać polowanie gminne innemu oferentowi, który wniósł rekurs.

Jeżeli wniesiono rekurs przeciw przyznaniu polowania, mimo to pozostaje aż do ewentualnego ostatecznego unieważnienia przetargu dzierżawcę polowania gminnego ten, kto utrzymał się przy licytacyi.

Jeżeli polityczna władza powiatowa żadnemu z oferentów nie przyznała polowania, a przeciw temu wniesiono odwołanie, to należy aż do ostatecznego rozstrzygnięcia rekursu postąpić stosownie do §. 24.

Jeżeli wniesiono odwołanie przeciw wydzierżawieniu gminnego polowania, dokonanemu według §§. 13. i 14., to aż do ostatecznego unieważnienia dzierżawy, pozostaje dzierżawcą gminnego polowania również ten, komu ono wydzierżawione zostało.

§. 20.

Dzierżawca winien w ciągu 14 dni po przyznaniu mu gminnego polowania (§§. 13., 14 i 15.) koszta połączone z przyznaniem, względnie dopuszczone do dzierżawy gminnego polowania (§. 13., 14. i 15.).

Wszelkie umowy mijające się z niniejszym przepisem, są nieważne.

§. 18.

Towarzystwo myśliwskie może być dopuszczone do dzierżawy wystawionego na licytacyę gminnego polowania na podstawie osobnego pozwolenia o które poprzednio u politycznej władzy powiatowej postarać się ma.

§. 19.

Na podstawie aktu licytacyi przyzna polityczna władza powiatowa zalicytowane polowanie temu, kto wniósł najwyższą ofertę. Nie mogą być uwzględnione oferty tych osób, które według §§. 17. i 18. wykluczone są od dzierżawy.

Jeżeli przeciw przyznaniu *polowania* rekurs wniesiony i *uwzględniony* zostanie, należy orzec unieważnienie dokonanej licytacyi i zarządzić ponowne wydzierżawienie gminnego polowania na pozostały jeszcze czas okresu dzierżawnego, chyba że władza o rekursie decydująca uzna za stosowne oddać polowanie gminne oferentowi, który wniósł rekurs.

Pomimo wniesionego rekursu przeciw przyznaniu polowania, pozostaje aż do ewentualnego ostatecznego unieważnienia przetargu dzierżawcą polowania gminnego ten, kto utrzymał się przy licytacyi.

Jeżeli polityczna władza powiatowa żadnemu z oferentów nie przyznała polowania, a przeciw temu wniesiono odwołanie, to należy aż do ostatecznego rozstrzygnięcia rekursu postąpić stosownie do §. 24.

Jeżeli wniesiono odwołanie przeciw wydzierżawieniu gminnego polowania, dokonanemu według §§. 13. i 14., to aż do ostatecznego unieważnienia dzierżawy, pozostaje dzierżawcą gminnego polowania również ten, komu ono wydzierżawione zostało.

§. 20.

Dzierżawca winien w ciągu 14 dni po przyznaniu mu gminnego polowania (§§. 13., 14. i 15.) koszta połączone z przyznaniem, względnie

wydzierżawieniem zwrócić, a nadto złożyć u politycznej władzy powiatowej kaucyę w wysokości jednorocznego czynszu dzierżawnego.

Kaucya jest poręką za grzywny, na które skazany zostanie dzierżawca z powodu dzierżawionego polowania gminnego, dalej koszta urzędowych czynności odnoszących się do dzierżawionego polowania gminnego, do ponoszenia których dzierżawca zostanie zobowiązany, wreszcie za czynsz dzierżawny, jakoteż za wypełnienie innych zobowiązań ciążących na dzierżawcy wskutek umowy dzierżawnej.

Jeżeliby kaucya uszczuploną została poniżej jednorocznego czynszu dzierżawnego, polityczna władza powiatowa poleci dzierżawcy uzupełnić ją w ciągu 14 dni do pierwotnej wysokości.

Kaucya ma być złożona w gotówce w państwowych lub innych pupilarne bezpieczeństwo przedstawiających papierach wartościowych według kursu giełdowego w dniu złożenia, albo wreszcie w książeczkach wkładkowych krajowych kas oszczędności.

W cztery tygodnie po upływie okresu dzierżawy zwróconą będzie kaucya dzierżawcy, o ile nie zostanie zatrzymaną na cele, dla których służy za porękę.

§. 21.

Bez zmiany.

wydzierżawieniem zwrócić, a nadto złożyć u politycznej władzy powiatowej kaucyę w wysokości jednorocznego czynszu dzierżawnego.

Kaucya jest poręką za grzywny, na które skazany *być może* dzierżawca z powodu dzierżawionego polowania gminnego, dalej koszta urzędowych czynności odnoszących się do dzierżawionego polowania gminnego, wreszcie za czynsz dzierżawny, jakoteż za wypełnienie innych zobowiązań ciężących na dzierżawcy wskutek umowy dzierżawnej.

Jeżeliby kaucya uszczuploną została poniżej jednorocznego czynszu dzierżawnego, polityczna władza powiatowa poleci dzierżawcy uzupełnić ją w ciągu 14 dni do pierwotnej wysokości.

Kaucya ma być złożona w gotówce w państwowych lub innych pupilarne bezpieczeństwo przedstawiających papierach wartościowych według kursu giełdowego w dniu złożenia, albo wreszcie w książeczkach wkładkowych krajowych kas oszczędności.

W cztery tygodnie po upływie okresu dzierżawy zwróconą będzie kaucya dzierżawcy, o ile nie zostanie zatrzymaną na cele, dla których służy za porękę.

§. 21.

Pierwszy czynsz dzierżawny złożony być winien w ciągu 14 dni po przyznaniu gminnego polowania, każdy zaś następny na cztery tygodnie przed początkiem roku dzierżawnego, a to z reguły u Zwierzchności gminnej.

Jeżeli jednak okręg polowania gminnego obejmuje grunta obszaru dworskiego, to przypadający na te grunta w stosunku do ich rozmiaru udział w czynszu dzierżawnym, który to udział oznaczy cyfrowo polityczna władza powiatowa przy sposobności wydzierżawienia polowania gminnego, złożyć należy u przełożonego obszaru dworskiego.

Jeżeli czynsz dzierżawny nie zostanie złożony w oznaczonym czasie, ma polityczna władza powiatowa na uczynione o tem doniesienie naczelnika gminy, względnie przełożonego obszaru dworskiego, wezwać dzierżawcę do zapłaty z oznaczeniem terminu dni 14 i z zagrożeniem rozwiązania dzierżawy (§. 28. l. 1.).

§. 22.

Złożony u zwierzchności gminnej czynsz dzierżawny za gminne polowanie wpływa do kasy gminnej. Reprezentacya gminna ma w ciągu czterech tygodni po każdoczesnem złożeniu rocznego czynszu dzierżawnego obwieścić w sposób w miejscu przyjęty, że poszczególni właściciele gruntów podnieść mogą udziały na nich z czynszu przypadające w stosunku do rozległości ich posiadłości gruntowej, włączonej do okręgu polowania gminnego w ciągu pewnego oznaczyć się mającego terminu, gdyż inaczej przepadają na rzecz kasy gminnej. Termin ten nie może wynosić mniej niż 4 tygodnie.

Jeżeli okręg polowania gminnego obejmuje grunta obszaru dworskiego, które należą do różnych posiadłości, to powyższe postanowienia niniejszego paragrafu mają analogiczne zastosowanie także do udziału w czynszu dzierżawnym przypadającego za te grunta.

§. 23.

Bez zmiany.

§. 24.

Jeżeli nie zdołano wydzierżawić gminnego polowania w drodze licytacyi, mają być przez polityczną władzę powiatową po wysłuchaniu reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego) ustanowieni znawcy do zawiadywania polowaniem na tak długo, dopóki nie uda się ponowwe wydzierżawienie na pozostający okres dzierżawny.

Koszta połączone z tem zawiadowstwem polowania pokrywa kasa gminna (obszaru dworskiego), której też przypadają wpływające przychody.

§. 22.

Złożony u Zwierzchności gminnej czynsz dzierżawny za gminne polowanie wpływa do kasy gminnej. Zwierzchność gminna ma w ciągu czterech tygodni po każdoczesnem złożeniu rocznego czynszu dzierżawnego obwieścić w sposób w miejscu przyjęty, że poszczególni właściciele gruntów podnieść mogą udziały na nich z czynszu przypadające w stosunku do rozległości ich posiadłości gruntowej, włączonej do okręgu polowania gminnego, w ciągu pewnego oznaczyć się mającego terminu, gdyż inaczej przepadają na rzecz kasy gminnej. Termin ten nie może wynosić mniej niż 4 tygodnie.

Jeżeli okręg polowania gminnego obejmuje grunta obszaru dworskiego, które należą do różnych posiadłości, to powyższe postanowienia niniejszego paragrafu mają analogiczne zastosowanie także do udziału w czynszu dzierżawnym przypadającego za te grunta.

§. 23.

Oddanie dzierżawionego polowania gminnego (§§. 13., 14. i 15.) w części lub w całości w poddzierżawę jest wzbronione. Można jednak za przyzwoleniem politycznej władzy powiatowej, po wysłuchaniu reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego), polowanie gminne wydzierżawione w drodze licytacyi, odstąpić na resztę okresu dzierżawnego trzeciej osobie, która z mocy §§. 17. i 18. nie jest wykluczona od dzierżawy.

§. 24.

Jeżeli nie zdołano wydzierżawić gminnego polowania, polityczna władza powiatowa w porozumieniu z Wydziałem Rady powiatowej i wysłuchaniu wniosków Zwierzchności gminnej względnie przełożonego obszaru dworskiego, zarządzi inne środki użytkowania z prawa polowania na tak długo dopóki nie uda się ponowne wydzierżawienie na pozostający okres dzierżawny.

Z końcem każdego roku należy zrobić obrachunek, a wynik tegoż obwieści zwierzchność gminna (przełożony obszaru dworskiego) sposobem w miejscu przyjętym w ciągu miesiąca stycznia.

Jeżeli okręg polowania gminnego obejmuje grunta obszaru dworskiego, to ma być ewentualny czysty zysk, lub niedobór wedle stosunku w myśl §. 21. alinei 2. oznaczyć się mającego, rozdzielony między gminę miejscową jako taką z jednej a obszar dworski z drugiej strony, a potrzebne wyrównanie między kasą gminną a kasą obszaru dworskiego nastąpić winno jeszcze w ciągu miesiąca stycznia.

Co do rozdziału czystego zysku przypadającego na grunta gminy miejscowej i na grunta kilku posiadłości obszaru dworskiego, względnie co do rozdzielenia udziału w czystym zysku między właścicieli gruntów, mają zastosowanie przepisy §. 22.

Pokryty zaliczkowo z kasy gminnej niedobór, względnie udział w nim, pokryć mają na żądanie zwierzchności gminnej właściciele gruntów w stosunku do rozmiaru ich posiadłości gruntowej do okręgu polowania gminnego wcielonej.

To zarządzenie ma analogiczne zastosowanie także względem niedoboru, pokrytego zaliczkowo z kasy obszaru dworskiego, jeżeli okręg polowania gminnego obejmuje więcej posiadłości należących do obszaru dworskiego.

§. 25.

Gdy stosownie do §§. 9—12. czas trwania najbliższego okresu dzierżawnego oznaczony i na tenże okres okręgi polowania ustanowione zostały, może w ten sposób określone polowanie gminne, o ile nie zachodzi i nie będzie wykonane prawo pierwszeństwa dzierżawy na podstawie §§. 13. i 14., być wydzierżawione na oznaczony najbliższy okres dzierżawny bez licytacyi z wolnej ręki przez polityczną władzę powiatową po wysłuchaniu reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego) temu, kto je ma w dzierżawie w ubiegającym okresie, jeżeli tenże wniesie o to prośbę przed wydaniem obwieszczenia, określonego w §. 15. i ofiaruje czynsz dzierżawny, co najmniej o 20% za hektar wyższy od przypadającego za hektar czynszu z upływającego okresu dzierżawy.

§. 25.

Gdy stosownie do §§. 9. — 12. czas trwania najbliższego okresu dzierżawnego oznaczony i na tenże okres okręgi polowania ustanowione zostały, może w ten sposób określone polowanie gminne, o ile nie zachodzi i nie będzie wykonane prawo pierwszeństwa dzierżawy na podstawie §§. 13. i 14., być wydzierżawione na oznaczony najbliższy okres dzierżawny bez licytacyi z wolnej ręki przez polityczną władzę powiatową po wysłuchaniu reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego) temu, kto je ma w dzierżawie w ubiegającym okresie, jeżeli tenże wniesie o to prośbę przed wydaniem obwieszczenia, określonego w §. 15. i ofiaruje czynsz dzierżawny, co najmniej o 20% wyższy od czynszu z upływającego okresu dzierżawy.

Przyznanie gminnego polowania nastąpi w takim wypadku bez licytacyi, przyczem mają zastosowanie postanowienia §. 15. alinei 3. o ewentualnem powiększeniu, względnie zmniejszeniu okręgu polowania gminnego i czynszu dzierżawnego jakoteż postanowienia §. 19 alinei 3.

Jeżeli wskutek rekursu wniesionego przeciw takiemu przyznaniu gminnego polowania nastąpićby miało ponowne tegoż wydzierżawienie, to będzie ono podjęte na pozostający czas okresu dzierżawnego.

D. Rozwiązanie uskutecznionego przez władzę wydzierżawienia polowania.

§. 26.

Dokonane przez władzę według niniejszej ustawy wydzierżawienie polowania gaśnie, z wyjątkiem wypadków §. 27. przez śmierć dzierżawcy, względnie tego, komu dzierżawa za przyzwoleniem władzy (§. 23.) została odstąpiona.

O ile zmiana w stosunkach własności takich posiadłości gruntowych, które są miarodajne pod względem ukształtowania okręgu polowania, oddziałuje na przeprowadzone przez władzę wydzierżawienia polowania, stanowią §§. 30 do 33.

§. 27.

Bez zmiany.

§. 28.

Każde przez władzę przeprowadzone wydzierżawienie polowania może przez polityczną władzę powiatową być uznane za rozwiązane, skoro dzierżawca

1) nie złoży w oznaczonym terminie kaucyi, względnie dopełnienia tejże, albo czynszu dzierżawnego, albo

2) nie zastosuje się do przepisów ustawy o nadzorze polowania (§. 34.) albo

Przyznanie gminnego polowania nastąpi w takim wypadku bez licytacyi, przyczem mają zastosowanie postanowienia §. 5. alinei 3. o ewentualnem powiększeniu, względnie zmniejszeniu okręgu polowania gminnego i czynszu dzierżawnego jakoteż postanowienia §. 19. alinei 3.

Jeżeli wskutek rekursu wniesionego przeciw takiemu przyznaniu gminnego polowania nastąpićby miało ponowne tegoż wydzierżawienie, to będzie ono podjęte na pozostający czas okresu dzierżawnego.

D. Rozwiązanie uskutecznionego przez władzę wydzierżawienia polowania.

§. 26.

Wydzierżawienie polowania gaśnie, z wyjątkiem wypadków §. 27. przez śmierć dzierżawcy, względnie tego, komu dzierżawa za przyzwoleniem władzy (§. 23.) została odstąpiona.

§. 27.

Polowania wydzierżawione na podstawie §§. 13. lub 14. przechodzą po śmierci dzierżawcy, albo wskutek zaszłej z innego powodu zmiany w osobie posiadacza przyległego względnie okalającego okręgu samodzielnego polowania na resztę okresu dzierżawnego na nowego posiadacza tegoż okręgu.

§. 28.

Wydzierżawione polowanie może przez polityczną władzę powiatową być uznane za rozwiązane, skoro dzierżawca

1. nie złoży w oznaczonym terminie kaucyi, względnie dopełnienia tejże, albo czynszu dzierżawnego;

2. nie zastosuje się do przepisów ustawy o nadzorze polowania (§. 34.);

3. dopuści się powtórnie innego przekroczenia niniejszej ustawy;

3. dopuści się powtórnie innego przekroczenia niniejszej ustawy, albo wreszcie

4. utraci zdolność uzyskania karty myśliwskiej.

§. 29.

Opróżnione po myśli §§. 26. i 28. polowanie ma być przez polityczną władzę powiatową na resztę okresu dzierżawnego:

1) wcielone do okręgu polowania gminnego, o ile chodzi o enklawę (§. 14.), jeżeli nie zajdzie i nie będzie wykonane inne prawo pierwszeństwa do dzierżawy, stosownie do §. 14.;

2) wydzierżawione w drodze licytacyi, o ile chodzi o inny okręg polowania gminnego, jeżeli nie zachodzi i nie będzie wykonane inne prawo pierwszeństwa dzierżawy, według §. 13.

W obydwóch wypadkach odpowiada poprzedni dzierżawca, o ile ponosi winę w rozwiązaniu poprzedniej umowy dzierżawnej, za koszta urosłe z powodu nowego wydzierżawienia, niemniej za ewentualny ubytek czynszu dzierżawnego.

Jeżeli kosztów ponownego wydzierżawienia nie można ściągnąć od poprzedniego dzierżawcy, mają one być zwrócone przez nowego dzierżawcę według §. 20. alinei 1.

E. Zmiany w posiadłości gruntowej.

§. 30.

Jeżeli dopiero w ciągu okresu dzierżawnego powstanie okręg w §. 4. określony, to uprawnienie do samodzielnego polowania na tymże zaczyna się dopiero z najbliższym okresem dzierżawnym w przypuszczeniu, że ten okręg polowania zostanie prawidłowo zgłoszony (§. 10.). Jeżeli jednak części takiego okręgu polowania samodzielnego położone są w różnych okręgach polowania gminnego, w któryoh okresy dzierżawne upływają w różnych terminach, w takim razie zgłosić się można ze wspomnianem uprawnieniem w sposób przepisany dopiero przy ustanawianiu okręgów polowania tej gminy, w której okres dzierżawny najpóźniej się kończy.

Tymczasem zaś pozostają poszczególne części tego nowo powstałego okręgu polowania sa-

4. utraci zdolność uzyskania karty myśliwskiej.

§. 29.

Opróżnione w myśl §§. 26. i 28. polowanie ma być przez polityczną władzę powiatową na resztę okresu dzierżawnego:

1. wcielone do okręgu polowania gminnego, o ile chodzi o enklawę (§. 14.), jeżeli nie zajdzie i nie będzie wykonane inne prawo pierwszeństwa do dzierżawy, stosownie do §. 14.

2. wydzierżawione w drodze licytacyi, o ile chodzi o inny okręg polowania gminnego, jeżeli nie zachodzi i nie będzie wykonane inne prawo pierwszeństwa dzierżawy, według §. 13.

W obydwu wypadkach odpowiada poprzedni dzierżawca, *jeżeli rozwiązanie dzierżawy nastąpiło z jego winy* (§. 28.), za koszta nowego wydzierżawienia, niemniej za ewentualny ubytek czynszu dzierżawnego.

W razie niemożności ściągnięcia kosztów ponownego wydzierżawienia od poprzedniego dzierżawcy mają one być zwrócone przez nowego dzierżawcę (§. 20. alinea 1).

E. Zmiany w posiadłości gruntowej.

§. 30.

Jeżeli w ciągu okresu dzierżawnego powstanie okręg w §. 4. określony, to uprawnienie do samodzielnego polowania na tymże zaczyna się dopiero w najbliższym okresie dzierżawnym w przypuszczeniu, że ten okręg polowania zostanie prawidłowo zgłoszony (§. 10.). Jeżeli jednak części takiego okręgu polowania samodzielnego położone są w różnych okręgach polowania gminnego, w których okresy dzierżawne upływają w różnych terminach, w takim razie zgłosić się można ze wspomnianem uprawnieniem w sposób przepisany dopiero przy ustanawianiu okręgów polowania tej gminy, w której okres dzierżawny najpóźniej się kończy.

Tymczasem pozostają poszczególne części tego nowo powstałego okręgu polowania samo-

modzielnego wcielone do odnośnych polowań gminnych.

§. 31.

Bez zmiany.

§. 32.

Bez zmiany.

§. 33.

Bez zmiany.

dzielnego wcielone do odnośnych polowań gminnych.

§. 31.

Gdyby w ciągu okresu dzierżawnego jakaś posiadłość gruntowa uznana na ten okres za okręg polowania samodzielnego po myśli §. 4. przeszła częściami na kilku właścicieli, to pozostaje w mocy uprawnienie do samodzielnego polowania, odnośnie do tych części posiadłości, które zawsze jeszcze odpowiadają wymogom §. 4.

Natomiast owe części podzielonej posiadłości gruntowej, które już nie odpowiadają tym wymogom, równie jak wogóle wszelkie przestrzenie uznane jako okręgi polowania samodzielnego, które w ciągu okresu dzierżawnego utracą wymagany dla okręgów polowania samodzielnego rozmiar 115 *ha*, albo też potrzebną nieprzerwaną ciągłość, ma polityczna władza powiatowa na żądanie reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego), dzierżawcy gminnego polowania lub innego interesowanego włączyć na resztę okresu dzierżawnego do okręgu polowania gminnego, chyba że kto wystąpi w myśl §§. 13. lub 14. z prawem pierwszeństwa dzierżawy.

§. 32.

Jeżeli okręg polowania samodzielnego, którego właściciel dzierżawił okręg polowania gminnego na podstawie §. 13. albo enklawę na podstawie §. 14. utraci właściwość graniczącego albo otaczającego, względnie oddzielającego okręgu polowania samodzielnego, to polityczna władza powiatowa na żądanie reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego), dzierżawcy gminnego polowania albo innej osoby interesowanej wydzierżawi odnośny okręg polowania gminnego na resztę okresu dzierżawnego drogą licytacyi, względnie włączy enklawę do okręgu polowania gminnego, o ile w jednym i drugim przypadku nie zajdzie i nie będzie wykonane inne prawo pierwszeństwa dzierżawy według §. 13. i 14.

§. 33.

Jeżeli w ciągu okresu dzierżawnego powstaną samodzielne polowania w §. 5. określone, to odpadają one zaraz z chwilą powstania od

*

II. Przepisy policyi łowieckiej.

A. Nadzór nad polowaniem.

§. 34.

Każdy posiadacz samodzielnego polowania określonego w §. 4., tudzież każdy dzierżawca polowania gminnego, obowiązany jest do nadzorowania i ochrony polowania ustanowić straż łowiecką (strażników łowieckich) w stosownej ilości i przedstawić ją według odnośnych przepisów do zatwierdzenia i zaprzysiężenia, jako personal ustanowiony do służby strażniczej dla ochrony kultury krajowej.

Jeżeli nie zachodzą jakie wątpliwości, mogą także wspomnieni posiadacze i dzierżawcy polowań sami być potwierdzeni i zaprzysiężeni jako straż łowiecka pod warunkiem, że posiadają wymaganą kwalifikacyę.

§. 35.

Zatwierdzone i zaprzysiężone organa straży łowieckiej mają prawo w wykonywaniu swojej służby, nosić broń myśliwską, jakoteż krótką szablę, wolno im jednak z broni tej zrobić użytek przewiw osobom trzecim tylko w wypadku słusznej obrony koniecznej.

B. Karty myśliwskie.

§. 36.

Nikt nie może wykonywać polowania bez karty myśliwskiej wystawionej przez właściwą władzę.

Wzór karty myśliwskiej i bliższe szczegóły co do ich sporządzania i zarachowywania ustanowi Namiestnictwo w drodze rozporządzenia.

polowania wydzierżawionego przez władzę. Jeżeli zaś w tego rodzaju okręgu polowania zajdzie zmiana, odbierająca mu charakter okręgu polowania samodzielnego według §. 5., winna polityczna władza powiatowa na żądanie reprezentacyi gminnej (przełożonego obszaru dworskiego) dzierżawcy gminnego polowania albo innej osoby interesowanej, wcielić go na resztę okresu dzierżawnego do okręgu polowania gminnego, o ile nie zajdzie i nie będzie wykonane prawo pierwszeństwa dzierżawy według §. 14.

II. Przepisy policyi łowieckiej.

A. Nadzór nad polowaniem.

§. 34.

Każdy posiadacz samodzielnego polowania określonego w §. 4., tudzież każdy dzierżawca polowania gminnego, obowiązany jest do nadzorowania i ochrony polowania ustanowić straż łowiecką w stosownej ilości i przedstawić ją według odnośnych przepisów do zatwierdzenia i zaprzysiężenia, jako personal dla ochrony kultury krajowej.

Jeżeli nie zachodzą jakie wątpliwości, mogą także posiadacze i dzierżawcy polowań sami być potwierdzeni i zaprzysiężeni jako straż łowiecka pod warunkiem że posiadają wymaganą kwalifikacyę.

§. 35.

Zatwierdzone i zaprzysiężone organa straży łowieckej mają prawo w wykonywaniu swojej służby, nosić broń myśliwską, jakoteż krótką szablę, wolno im jednak z broni tej zrobić użytek przeciw osobom trzecim tylko w wypadku obrony koniecznej.

B. Karty myśliwskie.

§. 36.

Nie wolno polować nikomu bez wydanej przez właściwą władzę karty myśliwskiej.

Zaprzysiężeni strażnicy łowieccy, ktorzy są równocześnie ustanowieni strzelcami potrzebują do wykonania polowania certyfikatu zamiast karty myśliwskiej z wyjątkiem strażnikow wymienionych

§. 37.

Do wystawienia karty myśliwskiej powołaną jest polityczna władza powiatowa, w której okręgu ubiegający się o kartę w danej chwili przebywa, może więc także obcym t. j. osobom nie zamieszkałym w Galicyi, tutejszo krajowa polityczna władza powiatowa wydać kartę myśliwską.

§. 38.

Kartę myśliwską wystawić można albo na bieżący rok kalendarzowy, albo też i na bieżący i dwa następne lata kalendarzowe.

Karty myśliwskie wydawane zatwierdzonym i zaprzysiężonym strażnikom łowieckim, jako ewentualnie ustanowionym równocześnie strzelcom, mają być wystawione na czas ustanowienia ich strzelcami.

§. 39.

Karta myśliwska ważną jest na cały obszar Królestwa Galicyi wyłącznie dla osoby, na której nazwisko opiewa, nie może więc komu innemu być odstąpiona; nie daje ona jednak prawa polować bez zezwolenia uprawnionego do polowania.

Kartę powinni posiadacze w czasie wykonywania polowania zawsze mieć przy sobie i okazać ją na żądanie organom bezpieczeństwa.

§. 40.

Za roczną kartę myśliwską opłacać trzeba taksę 5 zł., za trzyletnią taksę 15 zł. Opłaty te wpływają do funduszu krajowego.

Od opłaty taksy za kartę myśliwską wolni są uczniowie szkół lasowych i praktykanci leśnictwa na czas swoich studyów, względnie nauki.

Karty myśliwskie wystawiane według §. 38. alinea. 2 nie podlegają opłacie taksy, lecz polityczna władza powiatowa odmówić ma bezpłatnego wydania takich kart, jeżeli powziąć można z zachodzących okoliczności, że zamierzone jest uchylenie się od obowiązku opłaty taksy przez pozorne ustanowienie odnośnych strzelców.

w §. 34. ust. 2., którzy są obowiązani mieć wzór karty myśliwskiej i certyfikatu ustanowi Namiestnictwo w drodze rozporządzenia.

§. 37.

Karty myśliwskie i certyfikaty wydaje polityczna władza powiatowa, w której okręgu ubiegający się o nie w danej chwili przebywa, może więc także obcym, t. j. osobom nie zamieszkałym w Galicyi, tutejszo krajowa polityczna władza powiatowa wydać kartę myśliwską.

§. 38

Karta myśliwska wystawiona być może na rok albo na trzy lata kalendarzowe i ważną jest na cały obszar Królestwa Galicyi.

Certyfikaty wydawane będą strażnikom łowieckim na czas ustanowienia ich strzelcami i ważne są w obrębie okręgu łowieckiego, na który strażnik ustanowiony jest.

§. 39.

Karta myśliwska i certyfikat ważne są wyłącznie dla osoby, na której nazwisko opiewają, nie mogą więc komu innemu być odstąpione.

Kartę powinni posiadacze w czasie wykonywania polowania zaś certyfikat strażnicy w czasie pełnienia obowiązku zawsze mieć przy sobie i okazać je na żądanie organom bezpieczeństwa.

Karta myśliwska nie daje jednak prawa polować bez zezwolenia uprawnionego do polowania.

§. 40.

Za roczną kartę myśliwską opłacić trzeba taksę 5 zł., za trzyletnią taksę 15 zł. Opłaty te wpływają do funduszu krajowego.

Od opłaty taksy za kartę myśliwską wolni są uczniowie szkół lasowych i praktykanci leśnictwa na czas swoich studyów, względnie praktyki.

Certyfikaty wystawiane według §. 38. alinea. 2. nie podlegają opłacie taksy, lecz polityczna władza powiatowa odmówić ma wydania takich *certyfikatów*, jeżeli powziąć można *podejrzenie*, że zamierzone jest uchylenie się od obowiązku opłaty taksy.

§. 41.

Wystawienie karty myśliwskiej odmówić należy:

a) małoletnim, o ile o karty dla nich nie proszą ojcowie, albo opiekunowie, dla uczniów szkoły lasowej Dyrekcya, dla praktykantów i pomocników leśnictwa pryncypał, względnie przełożony;

b) wyrobnikom żyjącym z zarobku dziennego, tudzież ubogim wspieranym przez zakłady dobroczynne albo z funduszów gminnych;

c) umysłowo chorym i opilcom?

d) osobom, które nie mogą wykazać się kartą na broń, o ile ją według odnośnych przepisów mieć powinny;

e) na czas pięciu lat po odbyciu kary temu, kto uznany był winnym zbrodni przeciw bezpieczeństwu osoby lub mienia;

f) na czas trzech lat po odbyciu kary temu, kto według §. 335 ust. karn. uznany był winnym przestępstwa przeciw bezpieczeństwu życia z powodu nieostrożnego obchodzenia się z bronią palną, albo też przekroczenia kradzieży, względnie udziału w tejże:

g) na czas dwuletni temu, kto powtórnie ukarany został, za przekroczenie przepisów o ochronie zwierzyny albo o kartach myśliwskich.

§. 42.

Bez zmiany.

C. Przepisy o ochronie.

§. 43.

Bez zmiany.

§. 41.

Wystawienie karty myśliwskiej odmówić należy:

a) małoletnim, o ile o karty dla nich nie proszą ojcowie, albo opiekunowie, dla uczniów szkoły lasowej Dyrekcya, dla praktykantów i pomocników leśnictwa pryncypał, względnie przełożony;

b) wyrobnikom żyjącym z zarobku dziennego, tudzież ubogim wspieranym przez zakłady dobroczynne albo z funduszów gminnych;

c) umysłowo chorym i opilcom;

d) osobom, które nie mogą wykazać się kartą na broń, o ile ją według odnośnych przepisów mieć powinny;

e) na czas pięciu lat po odbyciu kary temu, kto uznany był winnym zbrodni przeciw bezpieczeństwu osoby lub mienia;

f) na czas trzech lat po odbyciu kary temu, kto według §. 335 ust. karn. uznany był winnym przestępstwa przeciw bezpieczeństwu życia z powodu nieostrożnego obchodzenia się z bronią palną, albo też przekroczenia kradzieży, względnie udziału w tejże;

g) na czas dwuletni temu, kto powtórnie ukarany został za przekroczenie przepisów o ochronie zwierzyny albo o kartach myśliwskich *lub za przekroczenie z §. 51. tej ustawy.*

§. 42.

Kartę myśliwską odebrać należy bez zwrócenia złożonej za nią taksy, jeżeli po wystawieniu zajdzie, lub wiadomą się stanie co do osoby właściciela jedna z wymienionych powyżej (§. 41) okoliczności wykluczających.

C. Przepisy o ochronie.

§. 43.

Namiestnictwo oznaczy w drodze rozporządzenia pory ochronne dla tych zwierząt łownych, dla których koniecznem jest ustanowienie czasu ochrony w celu utrzymania zwierzostanu odpowiadającego stosunkom łowieckim kraju.

W porze ochronnej nie wolno na podległy ochronie rodzaj zwierzyny polować, ani też jej chwytać lub zabijać.

§. 44.

Jeżeli w jakim okręgu polowania okaże się potrzebnem zmniejszenie ilości pewnego rodzaju zwierzyny w interesie gospodarstwa rolnego lub leśnego, które przez tę zwierzynę szkodę ponosi, to polityczna władza powiatowa powinna zarządzić wystrzelanie pewnej ilości sztuk zwierzyny w odnośnym okręgu polowania nawet w porze ochronnej.

§. 45.

Polityczna władza powiatowa zezwolić może na późniejsze rozpoczęcie albo wcześniejsze.

Zamknięcie pory ochronnej pewnych rodzajów zwierzyny dla poszczególnych albo dla wszystkich okręgów polowania w powiecie, jeżeli to jest usprawiedliwione względami na miejscowe lub klimatyczne stosunki. Wyjątki takie można jednak w każdym razie przyznać tylko na rok bieżący.

§. 46.

Polityczna władza powiatowa zezwolić może polowanie na pewne rodzaje zwierzyny w poszczególnych albo we wszystkich okręgach polowania w powiecie zupełnie zastanowić co najwyżej na dwa lata w tym samym okresie dzierżawy, jeżeli to w skutek szczególnych okoliczności jest odpowiedniem.

Z powodu takiego zastanowienia nie może sobie dzierżawca polowania rościć pretensyi do opustu z czynszu dzierżawnego.

§. 47.

Postanowienia §§. 43 do 46 nie mają zastosowania do zwierzyńców ze względu na hodowaną w nich i przez zamknięcie przeciw wymianie zabezpieczoną zwierzynę (§. 5. lit. c).

§. 44.

Jeżeli w jakim okręgu polowania okaże się potrzebnem zmniejszenie ilości pewnego rodzaju zwierzyny w interesie gospodarstwa rolnego lub leśnego, które przez tę zwierzynę szkodę ponosi, ma polityczna władza powiatowa *w porozumieniu z Wydziałem powiatowym* zarządzić wystrzelanie pewnej ilości sztuk zwierzyny w odnośnym okręgu polowania nawet w porze ochronnej.

§. 45.

Polityczna władza powiatowa *w porozumieniu z Wydziałem Rady powiatowej* zezwolić może na późniejsze rozpoczęcie albo wcześniejsze zamknięcie pory ochronnej pewnych rodzajów zwierzyny dla poszczególnych albo dla wszystkich okręgów polowania w powiecie, jeżeli to jest usprawiedliwione względami na miejscowe lub klimatyczne stosunki. Wyjątki takie można jednak w każdym razie przyznać tylko na rok bieżący.

§. 46.

Polityczna władza powiatowa *w porozumieniu z Wydziałem Rady powiatowej* może polowanie na pewne rodzaje zwierzyny *w niektórych* albo we wszystkich okręgach polowania w powiecie *zamknąć* co najwyżej na dwa lata w tym samym okresie dzierżawy, jeżeli to wskutek szczególnych okoliczności jest odpowiedniem.

Z powodu takiego *zakazu* nie może sobie dzierżawca polowania rościć pretensyi do opustu z czynszu dzierżawnego.

§. 47.

Postanowienia §§. 43 do 46 nie mają zastosowania do zwierzyńców co do hodowanej w nich zwierzyny.

§. 48.

Sprzedaż łownej zwierzyny odbywać się może tylko za okazaniem świadectwa jej pochodzenia. Świadectwa takie, z podaniem gatunku i ilości zwierzyny, wydawać będą uprawnieni do polowania lub ich pełnomocnicy ze swojego okręgu polowania.

§. 48.

Po upływie dni ośmiu od rozpoczęcia się czasu ochronnego i podczas dalszego trwania tego czasu, nie wolno objętej ochroną zwierzyny, ani w stanie żywym, ani zabitej, ani w całości ani w kawałkach, na składach, targowicach, w restauracyach, ani też w inny sposób podawać na sprzedaż.

Zakaz ten odnosi się również do zwierzyny pochodzącej z oznaczonych w §. 5. samodzielnych okręgów polowania, ze składów dziczyzny, albo z po za granic kraju.

§. 49.

Bez zmiany.

D. Inne przepisy policyi łowieckiej.

§. 50.

Zakazuje się każdemu przechodzić ze strzelbą przez jakikolwiek okręg polowania bez pozwolenia uprawnionego do polowania, wyjąwszy gdyby go do tego uprawniało, względnie obowiązywało jego stanowisko urzędowe.

Jeżeli kto wbrew temu zakowi przez strażnika publicznego po za publicznymi gościńcami, drogami, albo po za takiemi drogami, których używa się powszechnie jako połączenia między miejscowościami i zagrodami przydybany zostastanie, to można żądać od niego natychmiast wydania strzelby i jest on obowiązany oddać ją bez wahania.

Odebraną strzelbę należy bezzwłocznie oddać politycznej władzy powiatowej.

§. 51.

Od chwili, gdy plony dojrzewać poczynają,

§. 49.

Po upływie dni *czternastu* od rozpoczęcia się czasu ochronnego i podczas dalszego trwania tego czasu, nie wolno objętej ochroną zwierzyny, ani w stanie żywym, ani zabitej, ani w całości ani w kawałkach, na składach, targowicach, w restauracyach, ani też w inny sposób *sprzedawać*

Zakaz ten odnosi się również do zwierzyny pochodzącej z oznaczonych w §. 5. samodzielnych okręgów polowania, ze składów dziczyzny, albo z po za granic kraju.

§. 50.

Jeżeli zwierzyna została zabita w wykonaniu postanowień §§. 44. i 45. po za ogólnym czasem polowania (§. 43.), albo przy, zarządzonej według §. 88. sprzedaży nabytą została, to winna w pierwszym wypadku polityczna władza powiatowa, w drugim zwierzchność gminna (przełożony obszaru dworskiego). zezwolić na owe wyjątki z pod zakazu §. 49., jakie są potrzebne do spieniężenia dziczyzny, z zachowaniem odpowiednich środków ostrożności przeciw możliwym nadużyciom i wydać na to potrzebne poświadczenia.

D. Inne przepisy policyi łowieckiej.

§. 51.

Zakazuje się każdemu przechodzić ze strzelbą przez jakikolwiek okręg polowania bez pozwolenia uprawnionego do polowania, wyjąwszy gdyby go do tego uprawniało, względnie obowiązywało jego stanowisko urzędowe.

Kto wbrew temu zakazowi *przydybany zostanie* przez strażnika publicznego po za publicznymi gościńcami, drogami, albo po za takiemi drogami, których używa się powszechnie jako połączenia między miejscowościami i zagrodami, *winien jest na żądanie tegoż wydać mu strzelbę.*

Odebraną strzelbę należy bezzwłocznie oddać politycznej władzy powiatowej.

§. 52.

W czasie od wiosny aż do ukończenia żniw

aż do ukończenia żniw, nie wolno na odnośnych polach i winnicach ani polować, ani ścigać, ani też psami tropić zwierzyny — chyba że właściciel plonów na to pozwoli.

Wyjęte z pod tego zakazu są pola obsiane koniczyną albo moharem, dalej zasadzone ziemniakami albo rzędowym siewem kukurudzy, buraków, kapusty, lub innymi w dalekich odstępach uprawianymi ziemiopłodami.

nie wolno bez zezwolenia właściciela po polach zasianych lub zasadzonych, w winnicach zaś przed ukończeniem winobrania, ani na zwierzynę polować ani też takowej ścigać lub psami tropić.

Wyjęte z pod tego zakazu są pola obsiane koniczyną albo moharem, dalej zasadzone ziemniakami albo rzędowym siewem buraków i kapusty lub innymi w dalekich odstępach uprawianymi ziemiopłodami.

W czasie wyjątkowo mokrym nie wolno na polach obsianych polować konno lub z pogonką nawet w jesieni i w zimie.

§. 52.

W najbliższem otoczeniu miejscowości pojedynczych domów i stodół można wprawdzie tropić i ścigać zwierzynę, nie wolno jej jednak ubijać bronią palną.

§. 53.

W najbliższem otoczeniu *zabudowań* można wprawdzie tropić i ścigać zwierzynę, nie wolno jej jednak zabijać bronią palną, *zaś wstęp na dziedziniec jakoteż do ogrodów ozdobnych i warzywnych, ogrodzonych lub innym sposobem okolonych, a znajdujących się w pobliżu domów i zabudowań gospodarskich, może być przez właściciela wzbronionym.*

§. 53.

Bez zmiany.

§. 54.

Zakazanem jest polować na zwierzynę łowną z nagonką przez cały dzień w niedzielę, w inny zaś sposób polować wolno w niedzielę dopiero po ukończeniu przedpołudniowego nabożeństwa w miejscowych kościołach.

§. 55.

Do chwytania zwierząt łownych nie wolno zastawiać żelazek, łapek i innych przyrządów samochwytnych.

Zwierzyna postrzelona lub w inny sposób zraniona, która przyjdzie na obcy okręg polowania, nie może być tamże ściganą, ewentualnie jej dalsze ściganie, zabicie i wzięcie w posiadanie, zastrzeżone jest uprawnionemu do polowania w tym okręgu polowania, na którym zwierzyna się znajduje.

§. 54.

Bez zmiany.

§. 56.

Dziki i zwierzęta groźne dla osobistego bezpieczeństwa trzymać wolno tylko w zwierzyńcach zabezpieczonych zupełnie przeciw wyłamaniu się tych zwierząt.

§. 55.

Na wolności przydybane niedźwiedzie, wilki, rysie, żbiki i dziki, może każdy łowić, ubijać i przez to je nabywać.

Zwierzęta następujące, jako to: lisy, kuny, leśne i domowe, tchórze, łasice, wiewiórki, chomiki, wydry, wszelkie gatunki orłów, sokół białozor, sokół wędrowny, raróg, kobuz, drzemlik, kania wielka, kania czarna, jastrząb, krogulec, błotniak (rybołówka, trzcinnik), czapla siwa, mewa sina, puchacz, dzierżba, sroka, kruk mogą być wewnątrz okręgu polowania przez uprawnionego do polowania, dalej na własnym gruncie przez właściciela gruntu, a za jego pozwoleniem także przez trzecie osoby, wreszcie na miejscach stanowiących dobro publiczne, przez każdego chwytane, albo zabijane i zabierane.

O ile uprawnionemu do rybołowstwa służą dalej idące prawa, osądzić należy według przepisów o rybołowstwie na wodach śródziemnych.

§. 56.

Do chwytania zwierząt oznaczonych w §. 55. może używać uprawniony do polowania także żelazek, łapek i innych przyrządów samochwytnych, nie może to jednak odbywać się w miejscach, w których łatwoby ztąd powstać mogło niebezpieczeństwo dla ludzi albo dla zwierząt pożytecznych i muszą być przy tem w każdym razie ustawione znaki, które każdy może bez trudności spostrzedz i rozpoznać. Zakładanie samostrzałów jest bezwarunkowo wzbronione. Jeżeli ściganie wyżej oznaczonych zwierząt odbywać się ma przez inne osoby z bronią palną lub w inny sposób łowiecki, to potrzebne jest na to poprzednie pozwolenie uprawnionego do polowania, wyjąwszy wypadek niezbędnie koniecznej obrony lub bezpieczeństwa osoby lub mienia albo też, gdy polityczna władza powiatowa zarządzi obławę.

W okolicach, gdzie przebywają dziki, może polityczna władza powiatowa osobom, ze strony których nadużycia obawiać się nie potrzeba, nawet bez zgody uprawnionego do polowania

§. 57.

Na wolności przydybane niedźwiedzie, wilki, rysie, żbiki *i dziki* może każdy łowić, *za*bijać i przez to je nabywać.

Zwierzęta następujące, jako to: lisy, kuny leśne i domowe, tchórze i łasice, wiewiórki, chomiki, wydry, wszelkie gatunki orłów, sokół białozor, sokół wędrowny, raróg, kobuz, drzemlik, kania wielka, kania czarna, jastrząb, krogulec, błotniak (rybołówka, trzcinnik), czapla siwa, mewa sina, puchacz, dzierżba, sroka, kruk mogą być wewnątrz okręgu polowania przez uprawnionego do polowania, dalej na własnym gruncie przez właściciela gruntu, a za jego pozwoleniem także przez trzecie osoby, wreszcie na miejscach stanowiących dobro publiczne, przez każdego chwytane, albo zabijane i zabierane.

Nadto z pomiędzy zwierzyny łownej może właściciel gruntu zabijać zapadłe na gruncie w stadach dzikie gęsi i kaczki.

O ile uprawnionemu do rybołowstwa służą dalej idące prawa, osądzić należy według przepisów o rybołowstwie na wodach śródziemnych.

§. 58.

Do chwytania zwierząt oznaczonych w §. 57. może używać uprawniony do polowania także żelazek, łapek i nnych przyrządów samochwytnych, nie może to jednak odbywać się w miejscach, w których łatwoby ztąd powstać mogło niebezpieczeństwo dla ludzi albo dla zwierząt pożytecznych i muszą być przy tem w każdym razie ustawione znaki, które każdy może bez trudności spostrzedz i rozpoznać. Zakładanie samostrzałów jest bezwarunkowo wzbronione. Jeżeli ściganie wyżej oznaczonych zwierząt odbywać się ma przez inne osoby z bronią palną lub w inny sposób łowiecki, to potrzebne jest na to poprzednie pozwolenie uprawnionego do polowania, wyjąwszy wypadek niezbędnie koniecznej obrony lub bezpieczeństwa osoby lub mienia albo też, gdy polityczna władza powiatowa zarządzi obławę.

W okolicach, gdzie przebywają dziki, może polityczna władza powiatowa osobom, ze strony których nadużycia obawiać się nie potrzeba, nawet bez zgody uprawnionego do polowania

lecz za równoczesnem zawiadomieniem go i za wydaniem certyfikatu, który ma służyć do legitymacyi i na żądanie być okazany organom nadzorującym, pozwolić na zabijanie dzików z broni palnej w obrębie oznaczonego terytoryum i przez czas oznaczony.

§. 57.

Namiestnictwo może w drodze rozporządzenia inne jeszcze rodzaje zwierząt poddać pod postanowienia §. 55.

Również może Namiestnictwo poszczególne rodzaje zwierząt wyłączyć z pod przepisów §. 55.

§. 58.

Przydybane psy polujące same zdala od domów i trzód, tudzież koty włóczące się po polach lub w lesie mogą być przez uprawnionego do polowania lub jego strzelców zabijane.

III. O szkodach wyrządzonych przez polowanie i przez zwierzynę.

A. O obowiązku odszkodowania.

§. 59.

Uprawniony do wykonywania polowania ma obowiązek:

a) szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu polowania przez niego samego, jego personal łowiecki, gości myśliwych albo przez psy tych osób (szkodę wyrządzoną przez polowanie);

b) szkodę wyrządzoną w obrębie jego okręgu polowania przez zwierzęta łowne na gruncie i niezebranych jeszcze plonach (szkodę wyrządzoną przez zwierzynę) wynagrodzić według przepisów niniejszej ustawy.

Jeżeli prawo do wykonywania polowania służy więcej osobom, odpowiadają one za szkody wyrządzone przez polowanie i przez zwierzynę do niepodzielnej ręki

§. 60.

Szkody wyrządzone przez łowną zwierzynę przechodnią lub przemienną wynagrodzić ma

lecz za równoczesnem zawiadomieniem go i za wydaniem *bezpłatnego* certyfikatu, który ma służyć do legitymacyi i na żądanie być okazany organom nadzorującym, pozwolić na zabijanie dzików z broni palnej w obrębie oznaczonego terytoryum i przez czas oznaczony.

§. 59.

Namiestnictwo może w drodze rozporządzenia inne jeszcze rodzaje zwierząt poddać pod postanowienia §. 58 *lub je z pod takowych wyłączyć.*

§. 60.

Tropiące, lub samopas włóczące się psy zdala od domów i trzód, tudzież koty włóczące się po polach lub w lesie, mogą być przez uprawnionego do polowania lub jego strzelców zabijane.

III. O szkodach wyrządzonych przez polowanie i przez zwierzynę.

A. O obowiązku odszkodowania.

§. 61.

Uprawniony do wykonywania polowania ma obowiązek *wynagrodzić według przepisów niniejszej ustawy:*

a) szkodę wyrządzoną przy wykonywaniu polowania przez niego samego, jego personal łowiecki, gości myśliwych albo przez psy tych osób (szkodę wyrządzoną przez polowanie);

b) szkodę wyrządzoną w obrębie jego okręgu polowania przez zwierzęta łowne *z wyjątkiem przez stada zapadłych dzikich gęsi i kaczek* na gruncie i niezebranych jeszcze plonach (szkodę wyrządzoną przez zwierzynę).

Jeżeli prawo do wykonywania polowania służy więcej osobom, odpowiadają one *solidarnie* za szkody wyrządzone przez polowanie i przez zwierzynę.

§. 62.

Wzbronienie wstępu na przestrzenie gruntowe określone w §. 53. uważane być ma za zrze-

również uprawniony do polowania owego okręgu, gdzie szkoda została wyrządzona.

§. 61.

Bez zmiany.

§. 62.

Bez zmiany.

§. 63.

Bez zmiany.

§. 64.

Bez zmiany.

czenie się wynagrodzenia szkody, która na tych gruntach przez polowanie lub przez zwierzynę wyrządzoną być może.

§. 63.

Szkody wyrządzone na gruncie lub niezebranych jeszcze plonach przez zwierzęta, które nie są przedmiotem polowania a wymknęły się ze zwierzyńców, winny być także wynagrodzone przez uprawnionego do polowania owego okręgu gdzie szkoda została wyrządzona.

§. 64.

Obowiązanemu do wynagrodzenia szkód wyrządzonych przez polowanie (§. 61 lit. a) służy regres do bezpośredniego winowajcy na zwykłej drodze prawa.

Zwrotu zapłaconego według §. 63. odszkodowania wolno uprawnionemu do polowania dochodzić na zwykłej drodze prawa przeciw właścicielowi zwierzyńca, musi jednak dowieść, że zapłacona szkoda przez zwierzęta tego ostatniego wyrządzoną została.

§. 65.

Każdy posiadacz gruntu ma prawo zabezpieczyć swoje grunta przeciw wdzieraniu się zwierzyny; poczynione jednak w tym celu urządzenia nie mogą być przysposobione do łapania zwierzyny. Przytem mają być w okolicach nad wodami poczynione odpowiednie urządzenia, iżby w razie wezbrania wód zwierzęta ratować się mogły.

Każdemu wolno jest odstraszać, i odpędzać zwierzynę od swoich gruntów przez wyznaczonych ku temu ludzi, przez urządzenie straszydeł, ogni nocnych itp. Gdyby zaś przy takiej sposobności jakie zwierzę zraniło się albo zginęło, to uprawniony do polowania nie może za nie domagać się odszkodowania.

§. 66.

Także uprawniony do polowania może cudze grunta, położone w obrębie swego okręgu polowania chronić przeciw szkodom od zwierząt za pomocą ogrodzeń lub innych środków ostrożności, o ile przezto właściciel gruntu nie zostanie ograniczony w użytkowaniu gruntu.

Uprawniony do polowania odpowiada za

§. 65.

Szkody wyrządzone przez zwierzynę w sadach, ogrodach warzywnych i ozdobnych w szkółkach drzew, wreszcie na stojących pojedyńczo młodych drzewkach, mają być tylko wtedy wynagrodzone, jeżeli się okaże, że szkoda nastąpiła, mimo że dla ochrony uszkodzonych przedmiotów właściciel poczynił takie urządzenia, które wśród zwykłych okoliczności szkodę rzeczoną powstrzymać są wstanie.

§. 66.

Bez zmiany.

§. 67.

Jeżeli szkody przez polowanie lub zwierzynę w zbożu i innych ziemiopłodach, których zupełną wartość dopiero w czasie żniwa można ocenić, przed tym czasem wyrządzone zostały, to ma być szkoda wynagrodzona w takiej mierze, w jakiej przedstawia się w czasie żniwa.

§. 68.

Przy ocenianiu szkody przez polowanie lub zwierzynę wyrządzonej według tej miary, w jakiej się ona przedstawia, przyjąć należy w rachunek rzeczywistą stratę, której poszkodowany doznał w plonach swego gruntu, po potrąceniu tych wydatków, jakieby ponieść jeszcze musiał aż do zebrania plonów.

O ileby szkoda według zasad prawidłowej gospodarki przez ponowną uprawę w tym samym roku wyrównaną być mogła, należy i to także uwzględnić przy oszacowaniu.

wyrządzoną przez zwierzynę pomimo takich urządzeń szkodę, jeżeli nie wykaże, że cel tych urządzeń z winy poszkodowanego udaremniony został.

§. 67.

Szkody wyrządzone przez zwierzynę w sadach, ogrodach warzywnych i ozdobnych, w szkółkach drzew, wreszcie na stojących pojedyńczo młodych drzewkach, mają być tylko wtedy wynagrodzone, jeżeli się okaże, że szkoda nastąpiła, mimo że dla ochrony uszkodzonych przedmiotów właściciel poczynił takie urządzenia, które wśród zwykłych okoliczności *szkodzie rzeczonej zapobiedz* są w stanie.

§. 68.

Szkody wyrządzone przez zwierzynę w plonach dojrzałych, albo też już zebranych lecz jeszcze nie zwiezionych, nie mają być wynagradzane wtedy, jeżeli się okaże, że w czasie wyrządzenia szkody zwózka plonów przy porządnej gospodarce mogła i powinna już była być dokonaną, lub też — o ile chodzi o plony, które można zachować na wolnem polu — że zaniedbano takich urządzeń, jakiemi porządny gospodarz tego rodzaju plony przeciw szkodzie od zwierzyny zwykł chronić.

§. 69.

Jeżeli szkody przez polowanie lub zwierzynę *wyrządzone zostały* w zbożu i innych ziemiopłodach, których zupełną wartość dopiero w czasie żniwa można ocenić, to ma być szkoda wynagrodzona w takiej mierze, w jakiej przedstawia się w czasie żniwa.

§. 70.

Przy ocenianiu szkody według tej miary, w jakiej się ona przedstawia, przyjąć należy w rachunek rzeczywistą stratę, której poszkodowany doznał w plonach swego gruntu, po potrąceniu tych wydatków, jakieby ponieść jeszcze musiał aż do zebrania plonów.

O ileby szkoda według zasad prawidłowej gospodarki przez ponowną uprawę w tym samym roku wyrównaną być mogła, należy i to także uwzględnić przy oszacowaniu.

B. Postępowanie.

§. 69.

O pretensyi do wynagrodzenia szkód przez polowanie lub zwierzynę wyrządzonych rozstrzyga władza polityczna.

W pierwszej instancyi właściwą jest polityczna władza tego powiatu, w którym uszkodzenie miało miejsce.

§. 70.

Poszkodowany zgłosić winien dokładnie cyfrowo oznaczoną pretensyę o wynagrodzenie szkody u politycznej władzy powiatowej w czasie, w którym szkoda może jeszcze być dostrzeżona i oceniona, gdyż inaczej gaśnie prawo do odszkodowania.

W wypadkach określonych w §. 67. nie jest wymagane liczebne oznaczenie wysokości żądanego odszkodowania, lecz może to nastąpić dopiero w dodatkowem podaniu według §. 74 wnieść się mającem.

§. 71.

Polityczna władza powiatowa przeprowadzić ma wcześnie potrzebne dochodzenia na miejscu z przybraniem stron, których nieobecność jednak nie wstrzymuje przedsięwzięcia czynności urzędowej, jakoteż wyznaczonego przez władzę znawcy. W ważniejszych i trudniejszych wypadkach może polityczna władza powiatowa podejmując te dochodzenia przybrać dwóch znawców.

Jako znawców użyć można tylko bezstronnych i nieposzlakowanych fachowców, od których odebrać należy przysięgę albo raz na zawsze, albo w każdym poszczególnym wypadku na sumienne wypełnienie obowiązków.

§. 72.

Bez zmiany.

B. Postępowanie.

§. 71.

Powiatowe władze polityczne rozstrzygają w pierwszej instancyi wszelkie skargi o wynagrodzenie szkód, wyrządzonych przez polowanie lub zwierzynę.

§. 72.

Z zastrzeżeniem postanowień określonych w trzecim ustępie §. 77. winien poszkodowany zgłosić dokładnie cyfrowo oznaczoną pretensyę o wynagrodzenie szkody u politycznej władzy powiatowej w czasie, w którym szkoda może jeszcze być dostrzeżona i oceniona, gdyż inaczej gaśnie prawo do odszkodowania.

W wypadkach określonych w §. 69. nie jest wymagane liczebne oznaczenie wysokości żądanego odszkodowania, lecz może to nastąpić dopiero w dodatkowem podaniu według §. 76. wnieść się mającem.

§. 73.

Polityczna władza powiatowa przeprowadzić ma wcześnie potrzebne dochodzenia na miejscu z przybraniem stron, których nieobecność jednak nie wstrzymuje przedsięwzięcia czynności urzędowej, jakoteż wyznaczonego przez władzę znawcy. W ważniejszych i trudniejszych wypadkach może polityczna władza powiatowa podejmując te dochodzenia przybrać dwóch znawców.

Jako znawców użyć można tylko bezstronnych i nieposzlakowanych *ludzi fachowych* od których należy odebrać przysięgę albo raz na zawsze, albo w każdym poszczególnym wypadku na sumienne wypełnienie obowiązków.

§. 74.

Przy komisyjnem dochodzeniu ma prowadzący czynność urzędową usiłować przedewszystkiem ugodę między stronami, którą należy objąć także koszta postępowania. Jeżeli to usiłowanie skutku nie odniesie, powinien naprzód oświadczyć się znawca:

1. czy uszkodzenie nastąpiło rzeczywiście przez zwierzynę, względnie przy wykonywaniu polowania; następnie zaś

2. o ile podania stron względem okoliczności, wpływających według §§. 67. do 69. na pretensyę o odszkodowanie, ze stanowiska fachowego są uzasadnione.

§. 73.

Bez zmiany.

§. 74.

W owych zaś wypadkach, gdzie zdaniem znawcy dla słusznego oszacowania szkody wyczekiwać trzeba czasu żniw, zawiadomi polityczna władza powiatowa poszkodowanego, że ma wcześnie podać powtórnie o podjęcie drugich oględzin urzędowych i to jeszcze przed rozpoczęciem żniwa, inaczej bowiem gaśnie pretensya o odszkodowanie. Na takie podanie ma polityczna władza powiatowa przedsięwziąć ponowne oględziny z przybraniem stron i — o ile to możliwe — pierwotnie użytego, zaś w razie niemożności, innego według postanowień §. 71. powołać się mającego znawcy. Przy tem powinien kierujący czynnością urzędową przedewszystkiem usiłować ugodę między stronami rozciągającą się także na dotychczasowe koszta postępowania.

Jeżeli usiłowanie ugody skutek nie odniesie, oświadczyć się ma znawca z uwzględnieniem przepisów §. 68. co do wysokości szkody wyrządzonej przez polowanie lub zwierzynę.

Następnie orzeknie polityczna władza powiatowa o odszkodowaniu.

§. 75.

Dochodzenia przekazane w myśl poprzednich postanowień politycznej władzy powiatowej co do szkód wyrządzonych przez polowanie lub zwierzynę, mogą być przez nią od wypadku do wypadku poruczone naczelnikowi gminy (przełożonemu dworskiemu).

§. 75.

W tych wypadkach, w których wysokość szkody może być zaraz w sposób stanowczy i pewny stwierdzoną, oświadczy się znawca bezzwłocznie także co do wysokości szkody wyrządzonej przez polowanie lub zwierzynę, poczem władza polityczna orzec ma o odszkodowaniu.

§. 76.

W owych zaś wypadkach, gdzie zdaniem znawcy dla słusznego oszacowania szkody wyczekiwać trzeba czasu żniw, zawiadomi polityczna władza powiatowa poszkodowanego, że ma wcześnie podać powtórnie o podjęcie drugich oględzin urzędowych i to jeszcze przed rozpoczęciem żniwa, inaczej bowiem gaśnie pretensya o odszkodowanie. Na takie podanie ma polityczna władza powiatowa przedsięwziąć ponowne oględziny z przybraniem stron i — o ile to możliwe — pierwotnie użytego, zaś w razie niemożności, innego według postanowień §. 73. powołać się mającego znawcy.

§. 77.

Dochodzenia *i usiłowania ugodowe* przekazane w myśl poprzednich postanowień politycznej władzy powiatowej co do szkód wyrządzonych przez polowanie lub zwierzynę, mogą być przez nią od wypadku do wypadku *albo raz na zawsze aż do odwołania poruczone naczelnikowi*

gminy (przełożonemu obszaru dworskiego). W tym wypadku wyznaczy równocześnie polityczna władza powiatowa po wysłuchaniu Reprezentacyi gminy (przełożonego obszaru dworskiego) i uprawnionego do polowania, dwóch znawców (§. 73.) którzy mają być zaprzysiężeni raz na zawsze.

Jeżeli nastąpi delegacya naczelnika gminy (przełożonego obszaru dworskiego) raz na zawsze, należy to z podaniem nazwisk znawców, ogłosić w sposób w miejscu używany i podać do wiadomości uprawnionego do polowania.

Po wydaniu takiego ogłoszenia mają być pretensye o zwrot szkód przez polowanie i zwierzynę wyrządzonych w sposób określony w §. 72. wnoszone bezpośrednio do delegowanego naczelnika gminy (przełożonego obszaru dworskiego), równie jak i w wypadku §. 76. żądania o przedsięwzięcie powtórnych oględzin.

Tenże naczelnik gminy (przełożony obszaru dworskiego) winien o każdej u niego wniesionej pretensyi o odszkodowanie jako też o każdem żądaniu przedsięwzięcia powtórnych oględzin, zawiadomić natychmiast polityczną władzę powiatową i przedsięwziąć na miejscu potrzebne dochodzenie z przybraniem jednego lub w wypadkach ważniejszych i trudniejszych obydwóch ustanowionych znawców jako też podjąć określone usiłowania ugodowe.

Do tych dochodzeń i usiłowań ugodowych, również do interwencyi stron i znawców mają analogiczne zastosowanie postanowienia §§. 73—76.

Jeżeli ugoda (§. 74., 76.) nie przyjdzie do skutku, ma być protokolarnie spisany wynik dochodzeń, bezzwłocznie przesłany politycznej władzy powiatowej która w razie potrzeby może dochodzenie w odpowiedni sposób i to także z przybraniem innych znawców kazać uzupełnić i następnie ma wydać orzeczenie (§§. 75. i 76.).

Bliższe przepisy i postanowienia o delegacyi o przeprowadzeniu dochodzeń i usiłowań ugodowych przez delegatów wydane zostaną przez c. k. Namiestnictwo w drodze rozporządzenia.

Odwołanie trwałej delegacyi naczelnika gminy (przełożonego obszaru dworskiego) może polityczna władza powiatowa zarządzić każdego czasu. Odwołanie należy ogłosić w sposób w miejscu używany i zawiadomić o tem uprawnionego do polowania.

Tak co do delegacyi naczelnika gminy (przełożonego obszaru dworskiego jak również odwołania

tejże delegacyi winna polityczna władza powiatowa porozumieć się z Wydziałem powiatowym.

§. 76.

Bez zmiany.

§. 77.

Bez zmiany.

§. 78.

Polityczna władza powiatowa winna równocześnie z rozstrzygnięciem o odszkodowaniu orzec także o przenoszeniu kosztów odnośnego dochodzenia. Na osobną prośbę odnośnej strony należy o tych kosztach nawet wówczas orzec, jeżeli odpadła potrzeba decydowania o odszkodowaniu. Jako koszta postępowania mogą tylko być zarachowane:

1. koszta z powodu interwencyi organu urzędowego i znawcy przy podjętych oględzinach tudzież koszta doręczeń i należytości stemplowe (koszta urzędowe);

2. wydatki stron w gotówce urosłe z powodu uczestniczenia w oględzinach na miejscu, lub ewentualnie z powodu zarządzonego przez polityczną władzę osobistego przed nią jawienia się, o ile wydatki te są konieczne (koszta stron), z wyłączeniem jednak możliwych kosztów przybrania doradcy prawnego.

§. 79.

Względem ponoszenia kosztów w §. 78 określonych, obowiązują następujące postanowienia:

1. koszta urzędowe, wyjąwszy wypadek pod 3. określony, ponosić ma oskarzony, który na wynagrodzenie szkody skazany zostaje.

Jeżeli zaś skarzący zupełnie został oddalony ze swoją pretensyą, ma on ponieść koszta urzędowe.

2. Do zwrotu kosztów stron nie ma prawa ani skarzący ani skarzony. Wyjątki od tej zasady zachodzą w wypadku ustępu 3, jakoteż w następujących razach:

a) jeżeli skarzącemu przyznano całe przezeń liczebnie oznaczone odszkodowanie (§. 72), to oskarzony obowiązany jest zwrócić koszta prywatne skarzącego;

b) jeżeli skarzący zupełnie został oddalony, ma on uiścić koszta prywatne oskarzonego;

3. jeżeli ofiarowana bezskutecznie przez oskarzonego w postępowaniu ugodowem (§§. 74. i 76.) kwota ugodowa nie była niższą od tej,

C. Ugodowe unormowanie wynagrodzenia szkód.

§. 78.

Bez zmiany.

IV. Ogólne postanowienia o władzach i o postępowaniu niekarnem.

§. 79.

Wykonywanie niniejszej ustawy służy w miarę oznaczonej w poszczególnych przepisach kompetencyi politycznej władzy powiatowej albo Namiestnictwu. Władzy te mają przytem, o ile chodzi o kwestye fachowe, postępować także w innych a nie tylko w wypadkach §§. 71. i 74., po wysłuchaniu jednego, a według potrzeby i kilku znawców.

Namiestnictwo winno przed wydaniem rozporządzeń, według niniejszej ustawy tejże władzy zastrzeżonych, porozumieć się z Wydziałem krajowym a w wypadkach §§. 2. alinea 2, 43. i 57. zasięgnąć zatwierdzenia Ministerstwa rolnictwa.

Polityczne władze korzystać mają w sprawach łowiectwa, o ile to wyda się dla przyspieszenia i zmniejszenia kosztów czynności urzędowej wskazanem a zresztą dopuszczalnem, z pomocy przydzielonych im organów policyi lasowej (krajowych inspektorów lasowych, techników i dozorców lasowych na powiecie), na których ciąży obowiązek przy sposobności objazdów i obchodów robić także spostrzeżenia o stosunkach łowieckich i przedstawiać wynikające z tego sprawozdania i wnioski.

którą skarżącemu przyznano, można na żądanie oskarzonego zobowiązać skarżącego do zwrotu odpowiedniej części kosztów urzędowych, jako też kosztów prywatnych oskarzonego.

Ewentualne koszta prawnego doradcy ponosi we wszystkich wypadkach każda strona sama za siebie.

C. Ugodowe unormowanie wynagrodzenia szkód.

§. 80.

W drodze porozumienia z właścicielami gruntów, mogą być zawierane względem wynagrodzenia szkód wyrządzonych przez polowanie lub zwierzynę odmienne od postanowień niniejszej ustawy umowy, których jednak dochodzić wolno tylko na zwykłej drodze prawa.

IV. Ogólne postanowienia o władzach i o postępowaniu niekarnem.

§. 81.

Wykonywanie niniejszej ustawy służy w miarę oznaczonej w poszczególnych przepisach kompetencyi politycznej władzy powiatowej albo Namiestnictwu. Władze te mają przytem, o ile chodzi o kwestye fachowe, postępować [także i w innych a nietylko w wypadkach §§. 73. i 76], po wysłuchaniu jednego, a według potrzeby i kilku znawców.

Namiestnictwo winno przed wydaniem rozporządzeń, według niniejszej ustawy tejże władzy zastrzeżonych, porozumieć się z Wydziałem krajowym a w wypadkach §§. 2. alinea 2, 43, 59. i 75 alin. 5 zasięgnąć zatwierdzenia Ministerstwa rolnictwa.

W wypadkach w których nie nastąpiło porozumienie między władzą polityczną powiatową a Wydziałem powiatowym rozstrzyga Namiestnictwo po zasięgnięciu zdania Wydziału krajowego.

§. 80.

W wypadku, jeżeli gmina, której poruczoną jest polityczna administracya, posiada samodzielne polowanie i w obrębie własnego obszaru gminnego, załatwianie i rozstrzyganie w pierwszej instancyi wszelkich do tego samodzielnego polowania odnoszących się praw, w którychby gmina występować miała jako strona, należy do Namiestnictwa.

§. 81.

Bez zmiany.

§. 82.

Bez zmiany.

§. 82.

Jeżeli gmina, której poruczoną jest polityczna administracya, posiada samodzielne polowanie w obrębie własnego obszaru gminnego, *załatwia i rozstrzyga* w pierwszej instancyi *Namiestnictwo wszystkie* do tego samodzielnego polowania *odnoszące się sprawy*, w którychby gmina występować miała jako strona.

§. 83.

Rozprawy ze stronami prowadzić należy z reguły ustnie, z dopuszczeniem doradców prawnych i fachowych.

Także oprócz wypadków §. 16 i 77 może władza polityczna do poszczególnych czynności urzędowych delegować naczelników odnośnych obszarów (przełożonych dworskich).

Z całej rozprawy ma być spisany protokół, który zawierać powinien wynik doprowadzonego do skutku porozumienia, albo jeżeli porozumienie do skutku nie przyszło, oświadczenia stron wraz z uzasadnieniem, niemniej wszelkie przeciwne uwagi.

§. 84.

Wyjąwszy wypadki wynagrodzenia szkód przez polowania i zwierzynę wyrządzonych, obowiązują zresztą co do ponoszenia kosztów postępowania, o czem władze polityczne równocześnie z decyzyą o przedmiocie głównym w zwykłym toku instancyi rozstrzygają następujące postanowienia:

1. koszta ponosi w pierwszym rzędzie strona, która żądała wdrożenia postępowania, albo własną winą je spowodowała;

2. polityczna władza ma orzec, czy i w jaki sposób ewentualnie koszta te w poszczególnym wypadku miałyby może być rozdzielone także na inne albo na wszystkie w rozprawie uczestniczące strony, a to w miarę interesu, jaki strony mają w uregulowaniu sprawy głównej i z uwzględnieniem okoliczności, czy niektóre, zresztą zbędne wypadki, nie zostały spowodowane zachowaniem się jednej lub drugiej strony.

§. 83.

Bez zmiany.

§. 84.

Bez zmiany.

V. Przekroczenia i kary.

§. 85.

Bez zmiany.

§. 86.

Bez zmiany.

§. 85.

Rekurs przeciw orzeczeniu politycznej władzy powiatowej idzie do Namiestnictwa, przeciw decyzyi Namiestnictwa wyjąwszy wypadek określony w §. 9, do Ministerstwa rolnictwa.

Przeciw potwierdzonemu przez Namiestnictwo orzeczeniu o szkodach przez polowanie i przez zwierzynę wyrządzonych, dalszy rekurs nie ma miejsca.

Rekurs należy w 14 dniach po doręczeniu orzeczenia wnieść pisemnie lub ustnie u władzy politycznej, która rozstrzygała w pierwszej instancyi.

§. 86.

Rekurs wcześnie wniesiony ma z reguły skutek zawieszający, wyjąwszy wypadki §. 20. alinea 3. i 5., względnie §. 26. alinea 2., jakoteż wtedy, gdy względy na bezpieczeństwo publiczne, albo zagrażające niebezpieczeństwo szkody wymagają bezzwłocznego przeprowadzenia poleconych zarządzeń.

V. Przekroczenia i kary.

§. 87.

Naczelnicy gmin, przełożeni obszarów dworskich, c. k. żandarmerya, jakoteż zatwierdzona i zaprzysiężona straż łowiecka mają obowiązek czuwać nad zachowaniem przepisów niniejszej ustawy i o dostrzeżonych przekroczeniach donieść władzy powiatowej.

Taki sam obowiązek ciąży w szczególności także na organach policyi targowej co do zakazu w §. 49. zawartego.

§. 88.

Przekroczenia tej ustawy, jakoteż rozporządzeń i szczegółowych zarządzeń na jej podstawie wydanych, mają być karane, o ile powszechna ustawa karna nie ma zastosowania, przez polityczną władzę powiatową grzywną od pięciu do pięćdziesięciu złotych, która to grzywna podwyższona być może w wypadku powtórnego przekroczenia, albo też, jeżeli przekroczenie pociągnęło za sobą znaczną szkodę, aż do stu złotych. W razie niewypłacalności uznanego winnym, należy grzywnę zamienić na karę aresztu,

przyczem pięć złotych równoważy jeden dzień aresztu.

W razie cięższych przez dłuższy czas dokonywanych albo powtarzanych wykroczeń przeciw niniejszej ustawie, można zamiast grzywny orzec karę aresztu od 1 do 20 dni.

§. 87.

W wypadkach przekroczeń §§. 43., 46. i 48., których dopuszczają się sam uprawniony do polowania, względnie handlarz i właściciele gospód, należy zarazem orzec przepadek zwierzyny złowionej albo ubitej wbrew przepisowi, względnie podanej na sprzedaż.

Przy przekroczeniach §§. 53. alinea 1. i § 56. alinea 2. orzec należy przepadek zakazanych przyrządów, bez różnicy, czy są one własnością przestępcy lub nie.

W wypadku §. 50. alinea 3. można obok ukarania przestępcy uznać także odebraną broń palną za przepadłą.

§. 88.

W razie zajęcia wyłożonych przyrządów zakazanych §§. 53. alinea 1. i 56. alinea 2., przyczem ściganie lub skazanie pewnej osoby z powodu ich przysposobienia nie mogłoby mieć miejsca, należy orzec samodzielnie przepadek takich przyrządów.

§. 89.

Bez zmiany.

§. 90.

Bez zmiany.

§. 91.

Z orzeczeniem karnem połączyć należy, o ile nie chodzi o wynagrodzenie szkód przez

§. 89.

W wypadkach przekroczeń §§. 43., 46 i 49., których dopuszczają się sam uprawniony do polowania, względnie handlarz i właściciele gospód, należy zarazem orzec *utratę* zwierzyny złowionej albo zabitej wbrew przepisowi, względnie podanej na sprzedaż.

Przy przekroczeniach §§. 55. alinea 1. i 58. alinea 2. orzec należy *utratę* zakazanych przyrządów, bez różnicy, czy są one własnością przestępcy lub nie.

W wypadku §. 51. alinea 3. można obok ukarania przestępcy uznać także odebraną broń palną za przepadłą.

§. 90.

W razie zajęcia przyrządów zakazanych §. 55. alinea 1. i 58. alinea 2., należy orzec samodzielnie utratę takich przyrządów, chociażby dochodzenie przeciw pewnej osobie lub skazanie za użycie tychże nie było możliwem.

§. 91.

Zwierzyna, odebrane strzelby i przyrządy zakazane, które zostały uznane za przepadłe, sprzedane być mają przez naczelnika gminy (przełożonego obszaru dworskiego) w drodze publicznego przetargu na rzecz funduszu ubogich tej miejscowości, gdzie nastąpiło zajęcie. Przed sprzedażą winny być przyrządy zakazane uczynione niezdatnymi do użytku w formie zakazanej.

§ 92.

Grzywny wpływają do funduszu ubogich tej gminy, w której obrębie przekroczenie popełnione zostało.

§. 93.

Z orzeczeniem karnem połączyć należy, o ile nie chodzi o wynagrodzenie szkód przez

polowanie i przez zwierzynę wyrządzonych, także zobowiązanie do wynagrodzenia szkody przekroczeniem spowodowanej, o ile potrzeba dalszych jeszcze wywodów nie czyni odesłania pretensyi o odszkodowanie przed sądy cywilne niezbędnem.

Jeżeli odszkodowanie zostanie prawomocnem orzeczeniem karnem przyznane lub odmówione, wolno temu, kto z takiego rozstrzygnienia nie jest zadowolony, udać się na zwykłą drogę prawa.

§. 92.

Bez zmiany.

§. 93.

Co do właściwości politycznych władz do dochodzenia i karania przekroczeń niniejszej ustawy, co do terminów odwołania i co do odnośnego postępowania zastosowane być mają ogólnie obowiązujące przepisy o administracyjnem postępowaniu karnem.

O karach i w związku z niemi będących zwrotach szkód i kosztów rozstrzyga w najwyższej instancyi Ministerstwo spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem rolnictwa.

polowanie i przez zwierzynę wyrządzonych, także zobowiązanie do wynagrodzenia szkody przekroczeniem spowodowanej, *jeżeli nie zachodzi potrzeba odesłania pretensyi o odszkodowanie dla braku dostatecznego wyjaśnienia przed sądy cywilne.*

Jeżeli odszkodowanie zostanie prawomocnem orzeczeniem karnem przyznane lub odmówione, wolno temu, kto z takiego rozstrzygnienia nie jest zadowolony, udać się na zwykłą drogę prawa, *co jednak nie wstrzymuje wykonania tego orzeczenia.*

§. 94.

Dochodzenie i karanie przekroczeń niniejszej ustawy ustaje wskutek przedawnienia jeżeli przestępca w ciągu sześciu miesięcy od chwili popełnienia czynu karygodnego nie został pociągnięty do śledztwa, co jednak bynajmniej nie narusza obowiązku uchylenia trwającego wskutek przekroczenia stanu bezprawnego.

§. 95.

Co do dochodzenia i karania przekroczeń niniejszej ustawy przez władze polityczne, co do terminów odwołania i odnośnego postępowania, zastosowane być mają ogólnie obowiązujące przepisy o administracyjnem postępowaniu karnem.

O karach i w związku z niemi będących zwrotach szkód i kosztów rozstrzyga w najwyższej instancyi Ministerstwo spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem rolnictwa.

Aleg. 228.

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego z petycyi gminy Borzęcin. powiatu Brzeskiego, o zapomogę na odbudowanie szluz w wałach rzeki Uszwicy.

Wysoki Sejmie!

Dla ochrony nadbrzeżnych gruntów i osad od wylewów przeprowadził c. k. **Rząd** w roku 1875. obwałowanie rzeki Uszwicy w powiecie Brzeskim, kosztem stron interesowanych, do czego gmina Borzęcin przyczyniła się datkiem około 40.000 zł. w. a.

Zbudowane z materyału drzewnego szluzy i przepusty w wałach, które miały służyć do odprowadzenia wód opadowych z gruntów ochronionych wałami, zniszczały jednak w ciągu 18-tu lat do tego stopnia, że dziś wcale nie funkcyonują, a dla spuszczenia wody z pól na wiosnę i po każdorazowym deszczu wały muszą być rozkopywane.

Potrzebę zaradzenia temu smutnemu stanowi rzeczy, który grozi zerwaniem wałów w miejscach, gdzie takowe bywają rozkopywane, uznało c. k. Namiestnictwo po powodzi zatorowej w roku 1891, i na wniosek Wydziału powiatowego w Brzesku odniosło się do Wydziału krajowego o przyznanie z funduszu krajowego zasiłku w wysokości $^1/_3$ części kosztów naprawy szluz i wałów, obliczonych na 6.693 zł. 48 ct. w. a., przyrzekając ze swej strony wyjednać taki sam zasiłek u c. k. Ministerstwa rolnictwa.

Zgodnie z wnioskiem c. k. Namiestnictwa oświadczył Wydział krajowy gotowość przyznania, względnie wyjednania u Wysokiego Sejmu zasiłku na cel powyższy w kwocie 2.231 zł. 16. ct. w. a., jednakże zażądał należytego umotywowania zaprojektowanych przez Wydział powiatowy budowli i odpowiedniej zmiany konstrukcyi, gdyż projektowane szluzy i przepusty nie dawały rękojmi trwałości.

Gdy więc właściciele gruntów nadbrzeżnych narażeni są na katastrofę przy najbliższem wezbraniu Uszwicy, wnosi obecnie gmina Borzęcin, jako najbardziej interesowana, petycyę do Wysokiego Sejmu o udzielenie zasiłku 6000 zł. w. a. na odbudowanie szluz w wałach Uszwicy. uzasadniając swą prośbę wielkiem obciążeniem konkurencyjnem do regulacyi Uszwicy i budowy szkół, oraz klęskami elementarnemi.

Po zasięgnięciu informacyi w departamencie I. Wydziału krajowego, tudzież u posła zastępującego gminy wiejskie powiatu Brzeskiego, zaleca Komisya Wysokiemu Sejmowi uwzględnienie prośby gminy Borzęcin, z tem jednak ograniczeniem że na odbudowanie szluz w wałach Uszwicy ma być udzieloną z funduszu krajowego w myśl wniosku c. k. Namiestnictwa zapomoga w wysokości $^1/_3$ części kosztów, reszta zaś ma być pokrytą w tej samej wysokości przez c. k. skarb Państwa i konkurencyą.

Ponieważ dotacya dyspozycyjna, uchwalona w budżecie na rok 1893 na popieranie mniejszych melioracyj, jest już zaangażowaną (na regulacyą Jasiołki pod Szebniami i Szczepańcową, regulacyę Lubaczówki pod Manastercem i inne roboty), a odbudowanie szluz w wałach Uszwicy nie cierpi zwłoki, pozwala sobie komisya upraszać Wysoki Sejm o uchwalenie na ten cel dodatkowego kredytu na rok 1893 w kwocie 2.000 zł. w. a.

Komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

I. Na odbudowanie szluz i przepustów w wałach rzeki Uszwicy, przyznaje Sejm zasiłek bezzwrotny w wysokości $^1/_3$ części kosztów budowy, pod warunkiem, jeżeli reszta kosztów pokrytą zostanie po połowie przez c. k. Skarb państwa i konkurencyą.

II. Na cel powyższy otwiera Sejm Wydziałowi krajowemu kredyt dodatkowy na r. 1893. w kwocie 2.000 zł. w. a.

Lwów, dnia 13. maja 1893 r.

Przewodniczący:
Polanowski *w. r.*

Goraysk *w. r.*
Sprawozdawca.

Aleg. 229.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o wniosku posła Fruchtmanna w sprawie przyspieszenia wprowadzenia w życie Trybunału I. Instancyi w Stryju.

Wysoki Sejmie!

Za Najwyższem zezwoleniem z dnia 29. grudnia 1890 ustanowiony został rozporządzeniem c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z dnia 6. stycznia 1891 w okręgu sądu krajowego wyższego lwowskiego, sąd obwodowy z siedzibą w Stryju dla okręgów sądów powiatowych bolechowskiego, doliniańskiego, rożniatowskiego, skolskiego, stryjskiego, mikołajowskiego, żurawieńskiego, żydaczowskiego i medenieckiego, które odłączyć się mają od okręgu sądu obwodowego samborskiego.

Rozporządzeniem powołanem zostało zarazem zapowiedziane, że czas rozpoczęcia przez tenże sąd czynności urzędowych później zostanie postanowiony i do wiadomości podany.

Pomimo, że od Najwyższego postanowienia upłynęło już prawie półtrzecia roku, pomimo, że gmina Stryj, jakkolwiek pożarem zniszczona, obowiązała się dać bezpłatnie grunt pod budowę gmachu sądowego, tudzież przyczynić się kwotą 20.000 zł. do pokrycia kosztów budowy, jak to wnioskodawca przy motywowaniu swego wniosku wykazał — c. k. Rząd nietylko nie przystąpił do aktywowania tego sądu, lecz dotąd niema nawet żadnych przygotowań ani do budowy gmachu sądowego. ani też do wprowadzenia w bliskim czasie w życie ustanowionego Trybunału.

Komisya sądzi, że dalszych ofiar od gminy żądać nie należy, że nie można wymagać od gminy, ażeby wdawała się w przedsiębiorstwa ryzykowne budowy gmachu sądowego, którego rezultat finansowy zgóry obliczyć się nie da.

Zważywszy, że konieczna potrzeba kreowania Sądu obwodowego w Stryju jeszcze w roku 1873 uznana, obecnie wskutek wzrostu ludności okręgu tego Sądu o przeszło 20.000 mieszkańców, tudzież wskutek mnożenia się interesów prawnych i wybudowania kilku linii kolejowych w Stryju się krzyżujących jeszcze spotęgowaną została, a zatem każda zwłoka w aktywowaniu Sądu obwodowego w Stryju ze szkodą interesów publicznych jest połączoną, komisya jest przekonania, że Reprezentacya kraju powinna zwrócić uwagę c. k. Rządu na tę nagłą, zwłoki niecierpiącą sprawę i zawezwać go, aby najwyższe postanowienie z dnia 29. grudnia 1890 bezzwłocznie wprowadził w życie.

Komisya prawnicza zatem wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k. Rząd, aby nie oglądając się na dalsze ofiary gminy miasta Stryja, bezzwłocznie przystąpił do aktywowania c. k. Sądu obwodowego w Stryju i w tym celu budowę gmachu sądowego w Stryju jeszcze w bieżącym roku rozpoczął.

Lwów dnia 15. maja 1893.

Przewodniczący:
Zoll w. r.

Sprawozdawca:
Lenartowicz w. r.

L. S. 951/93.

Aleg. 230.

Sprawozdanie

Komisyi prawniczej o wniosku posła Dra Skałkowskiego w przedmiocie autentycznego interpretowania §. 23. ustawy krajowej z dnia 30. grudnia 1875 Nr. 55 Dz. u. kr. z roku 1877.

Wysoki Sejmie!

Wniosek posła Dra Skałkowskiego na posiedzeniu Wysokiego Sejmu z dnia 29. kwietnia 1893 do laski Marszałka złożony, dąży właściwie do autentycznej interpretacyi §. 23. ustawy krajowej z dnia 30. grudnia 1875 Nr. 55 Dz. u. kr. z roku 1877 w tym kierunku, aby właściciele majętności tabularnych, z któremi przed wejściem w życie ustawy cytowanej połączone było prawo propinacyi, także po wejściu w życie ustawy krajowej z dnia 22. kwietnia 1889 Nr. 30 Dz. u. kr. wolni byli od opłat od zakładania nowych gorzelń, browarów lub miodosytni w pierwszym ustępie §. 23. ust. kr. z dnia 30. grudnia 1875 ustanowionych.

Motywując swój wniosek, poseł Dr. Skałkowski podniósł, że §. 23. ustawy z dnia 30. grudnia 1875 Nr. 55 Dz. u. kr. ex 1877 późniejszą ustawą propinacyjną z dnia 22. kwietnia 1889 Nr. 30 Dz. u. kr. ani zniesionym ani też zmienionym nie został i że Wysoki Sejm uchwalając tę ostatnią ustawę, nie miał bynajmniej intencyi pozbawić właścicieli dóbr tabularnych, z któremi dawniej prawo propinacyi było połączone, — prawa zakładania gorzelń, browarów i miodosytni bez uiszczenia jednorazowej opłaty 2.000 zł. od każdego takiego zakładu.

Tylko okoliczność, że po wejściu w życie ustawy z dnia 22. kwietnia 1889 Nr. 30 Dz. u. kr. judykatura władz politycznych a nawet c. k. Trybunału administracyjnego postanowienie ustępu 3. §. 23. ust. kr. z dnia 30. grudnia 1875 Nr. 55 Dz. u. kr. ex 1877 inaczej tłumaczy, i także właścicieli dóbr tabularnych do opłaty 2.000 zł. pociągają, jeżeli oni na swoich terytoryach gorzelnię, browar lub miodosytnię zakładają, skłoniło wnioskodawcę do podjęcia tej sprawy w Wysokim Sejmie, aby mylne (jego zdaniem) tłumaczenie ustawy ze strony Władz politycznych i c. k. Trybunału administracyjnego uchylić.

Wnioskodawca więc nie chce stworzyć nowe prawo, lecz pragnie, aby prawa ust. 3. cytowanego §. 23., unormowane mylnem tłumaczeniem ustawy, naruszone nie zostały.

Może to się stać jedynie w drodze autentycznej interpretacyi już istniejącej ustawy, która w myśl §. 8. ustawy cywilnej tylko przez władzę ustawodawczą dokonaną być może.

Komisya prawnicza, której wniosek posła Skałkowskiego uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 2. maja 1892 przekazany został, konstatuje przedewszystkiem, ze ustawa krajowa z d.

30. grudnia 1875. Nr 55 dz. u. kr. z r. 1877. z wyjątkiem §§. 3, 4, 5, 19, 24, 25, 38, 39, 40 i 41 późniejszą ustawą z dnia 22. kwietnia 1889. Nr. 30 dz. u. kr. wyraźnie uchylonych, dotąd w całej pełni obowiązuje i zmienioną nie została, więc i §. 23. tej ustawy z r. 1875. dotąd jest niezmieniony.

Wysoki Sejm uchwalając ustawę z dnia 22. kwietnia 1889. nie tylko nie miał zamiaru uchylenia trzeciego ustępu tylekrotnie cytowanego § 23, lecz owszem z rozpraw komisyi propinacyjnej projekt do ustawy z r. 1889. przygotowującej, do których wszyscy posłowie wolny mieli przystęp, Sejm nabrał przekonania, że projekt do ustawy z r. 1889. nie narusza praw właścicieli dóbr tabularnych ust. 3 §. 23. im przyznanych, i jedynie w tem przekonaniu nie uważał za potrzebne prawo to osobno zawarować. Że zaś prawo to właścicielom majętności tabularnych słusznie się należy, wynika niewątpliwie z całej akcyi zniesienia a względnie wykupna prawa propinacyi ustawą z r. 1875. zainicyowanej, a ustawą z r. 1889. ostatecznie dokonanej.

Wiadomo, że prawo propinacyi obejmowało przed rokiem 1875. wyłączne prawo szynkowania tudzież wyłączne prawo wyrobu napojów propinacyjnych. Prawo wyszynku pozostawiała ustawa z roku 1875. jeszcze na czas 26 lat w rękach dotychczasowych uprawnionych, którzy po upływie tego czasu pewne wynagrodzenie w pieniądzach otrzymać mieli. Prawo wyrobu trunków propinacyjnych zaś natychmiast zostało zniesione.

Późniejsza ustawa z roku 1889. wykupiła od dotychczasowych właścicieli tylko prawo wyszynku i sprzedaży napojów propinacyjnych (§. 1), które jeszcze do roku 1910 trwać miało.

Tak ustawa z r. 1875. jak i ustawa z r. 1889. przyznają byłym właścicielom prawa propinacyi wynagrodzenie za zniesienie względnie wpkupno tylko prawa wyszynku, czego dowodem są postanowienia ustawy z r. 1875., według których wynagrodzenie jedynie na podstawie obliczonego czystego dochodu z propinacyjnego prawa wyszynku miało być wymierzone (§. 10. ustawy z r. 1875), jakoteż postanowienia ustawy z r. 1889, która w §. 2. wyraźnie mówi, że: „właściciele prawa propinacyi otrzymają za odjęcie im tego prawa (t. j. prawa wyszynku w §. 1. wymienionego) wynagrodzenia. Więc wynagrodzenie właścicielom propinacyi wypłacone, dane im było jedynie za odjęcie prawa wyszynku; za zniesienie zaś wyłącznego prawa wyrobu właściciele propinacyi wynagrodzenia w pieniądzach lub obligacyach nie otrzymali.

Władza ustawodawcza uchwalając cytowane ustawy z lat 1875 i 1889 świadomą była, że prawo propinacyi uważanem było jako prawo prywatne, i że jeżeli względy na dobro publiczne wymagały odjęcie tego prawa dotychczasowym właścicielom, należało według zasad sprawiedliwości w ustowodawstwach wszystkich państw cywilizowanych uznanych a w szczególności w myśl §. 365 austryackiego kodeksu cywilnego, tym wywłaszczonym przyznać wynagrodzenie za to odjęte im uprawnienie w całej jego rozciągłości. Skoro zaś ustawa z roku 1875 przyrzekła wywłaszczonym wynagrodzenie w pieniądzach tylko za propinacyjne prawo wyszynku, a zatem tylko za jedną (przyznajemy że największą i najcenniejszą) część tego uprawnienia, ustawodawca szukać musiał za środkiem aby właściciele propinacyi wynagrodzić także za drugą część odjętego im prawa propinacyi t. j. za zniesione wyłączne prawo wyrobu napojów propinacyjnych. Środek do takiego wynagrodzenia znaleziono w uwolnieniu wywłaszczonych od opłat za zakładanie gorzelń itp. ustawą z r. 1875 zaprowadzonych.

To uwolnienie od opłat, ustępem 3 §. 23 ustawy z roku 1875 wywłaszczonym właścicielom prawa propinacyi przyznane, stanowić miało i stanowi jedyne a to nader szczupłe wynagrodzenie za zniesione wyłączne prawo wyrobu napojów propinacyjnych, a wynagrodzenie to, bez którego zniesienie prywatnego prawa wyłącznego wyrobu napojów propinacyjnych żadną miarą usprawiedliwić by się nie dało, wynagrodzenie to byłym właścicielom prawa

propinacyi i ich prawonabywcom odjętem być nie może, bez popełnienia rażącej niesprawiedliwości.

W tem wszystkiem ustawa z r. 1889 nic nie zmieniła i zmienić nie mogła, bo ustawa ta zastała już prawny i faktyczny stan rzeczy, że owa część prawa propinacyi, która na wyłącznem prawie wyrobu napojów propinacyjnych polegała, już była zniesioną, więcej nie istniała i byli właściciele tego prawa już za odjęcie im takowego postanowieniem ust. 3 §. 23 ustawy z r. 1875 byli wynagrodzeni, ustawa z r. 1889 nie miała tedy potrzeby, a nawet nie mogła się tą sprawą zajmywać, skoro ona już ostatecznie była załatwioną. Wystarczyło przeto zupełnie, jeżeli nowa ustawa z r. 1889 między paragrafami ustawy z r. 1875 uchyleniu uledz mającemi nie wymieniła §. 23, a każda ustawa obowiązuje tak długo póki późniejszą ustawą zniesioną nie zostaje.

Do innego pojmowania stanu rzeczy dojść można jedynie w drodze ściśle gramatycznej interpretacyi ostatnich wyrazów ustępu 3 §. 23. ustawy z roku 1875, które opiewają: „ . . . . . w obszarze tej gminy, na której obszarze r o z c i ą g a się j e g o propinacyjne prawo wyszynku“. To praesens czasownika „rozciąga“ i wyraz „jego“ mogło w drodze gramatycznej interpretacyi doprowadzić do mniemania, że skoro właściciel majętności tabularnej obecnie już propinacyjnego prawa wyszynku nie posiada, nie może być uwolniony od opłat w mowie będących.

Komisya prawnicza sądzi jednak że taka interpretacya nie leżała i nie leży w intencyi władzy ustawodawczej, że taka interpretacya krzywdzi właścicieli tych majętności tabularnych z któremi przed r. 1890. połączone było prawo propinacyi, ze zatem obowiązkiem jest władzy ustawodawczej krajowej, krzywdę tę naruszającą zasadnicze postanowienia §. 365. k. c. naprawić i w tym celu wydać autentyczną interpretacyę kwestyonowanej ustawy.

Wysoki Sejm do tego tembardziej przystąpić może i powinien, ponieważ — jak to wnioskodawca słusznie podniósł — z jednej strony dotychczasowa praktyka c. k. władz administracyjnych i c. k. trybunału administracyjnego ujemnie wpływać może na rozwój przemysłu gorzelnictwa rolniczego tak ważną rolę odgrywającego w kraju naszym dotąd jeszcze par excellence rolniczym, z drugiej strony zaś ubytek dochodu z opłat w mowie będących, w obec milionowych dochodów funduszu propinacyjnego będzie tak minimalny, iż w budżecie funduszu propinacyjnego ledwie będzie dostrzegalny, a pominąć nie można i tej okoliczności, że podczas przygotowań i obrad nad ustawą z r. 1889 przy obliczeniach dla skonstatowania możliwych dochodów przyszłego prawa propinacyjnego, opłat tych od właścicieli majętności tabularnych wpływać mających, nigdy w rachubę nie wzięto.

Komisya prawnicza zgadzając się z wnioskiem posła Skałkowskiego, zmienia go tylko co do formy w tym kierunku, że cały §. 23. ustawy z r. 1875. pozostawia niezmieniony i proponuje nową ustawę tylko jako uzupełnienie §. 23.

Zmianę w ostatnich wyrazach art. I. poczynioną, uważała Komisya za potrzebną dla usunięcia na przyszłość wszelkich wątpliwości.

Komisya prawnicza wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić załączoną ustawę. ·/·

Lwów dnia 8. maja 1893 r.

Przewodniczący:
Weigel.

Sprawozdawca:
Fruchtman.

Ustawa

z dnia . . . . . uzupełniająca postanowienia §. 23 ustawy krajowej z dnia 30. grudnia 1875 Nr. 55 Dz. ust. i rozp. kraj. z r. 1877.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

Art. I.

„Właściciel majętności tabularnej, który według §. 23. alinea 3, ustawy krajowej z dnia 30. grudnia 1875 Nr. 55 Dz. ust. i rozp. kraj. z r. 1877 wolny był od opłat na rzecz funduszu propinacyjnego, od zakładania nowych gorzelń, browarów lub miodosytni, pozostaje i nadal od tych opłat uwolniony, jeżeli zakłada gorzelnię, browar lub miodosytnię w obrębie tego okręgu, na który rozciągało się propinacyjne prawo wyszynku do końca r. 1889. z jego majętnością tabularną połączone.

Art. II.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

L. 1.018/93.

Aleg. 231.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków funduszów iudemnizacyjnych za rok 1891.

Wysoki Sejmie!

Zamknięcie rachunków z wydatków i dochodów funduszów indemnizacyjnych: wschodnio galicyjskiego, zachodnio galicyjskiego i krakowskiego za rok 1891, ułożone i przedłożone przez Wydział krajowy, przekazała Wysoka Izba w dniu 24. kwietnia r. b. Komisyi budżetowej do roztrząśnienia i zdania o niem sprawy. Komisya budżetowa spełniwszy to zadanie składa sprawozdanie następujące.

Jest to pierwsze sporządzone przez Wydział krajowy zamknięcie rachunków z dochodów i wydatków funduszów indemnizacyjnych. Albowiem odpowiednio umowie zawartej między Wydziałem krajowym a c. k. Rządem 12. listopada 1890 r., a zawartej na mocy uchwał Wys. Sejmu z 20. października 1882 i z 27. października 1890 r. oraz ustawy państwowej z 5. czerwca 1890 r. w sprawie uregulowania stosunków skarbu państwa do funduszów indemnizacyjnych galicyjskich, — objął Wydział krajowy w swój zarząd fundusze indemnizacyjne z dniem 1. kwietnia 1891 roku o czem Wydział krajowy zdał już Wys. Sejmowi sprawę sprawozdaniem przedłożonem w marcu 1892 r., roztrząśniętem wówczas przez Komisyę budżetową i na jej wniosek przyjętem przez Wys. Izbę.

Roztrząśnienie szczegółowe zamknięcia rachunków z dochodów i wydatków każdego z trzech funduszów indemnizacyjnych w roku 1891 poprzedzić musimy kilku uwagami ogólnemi.

To zamknięcie rachunków wykazuje pod względem merytorycznym, iż wszystkie trzy fundusze indemnizacyjne pokryły wszelkie swoje wydatki rzeczywiste w 1891 roku wynoszące razem 5,802.057 zł. 89 ct. w. a. dochodami własnymi, chociaż nawet spłacono nimi zaliczkę daną na rachunek 1890 r. ze skarbu państwa w kwocie 85.800 zł. w. a.; spłacono zaś tę zaliczkę, aby nieopłacać od niej wysokiego bo 5% od sta wynoszącego procentu.

Jednak w tem zamknięciu raahunków z wydatków i dochodów funduszów indemnizacyjnych za rok 1891 znajdujemy ten niekorzystny wynik, iż rzeczywiste wydatki na zarząd funduszami indemnizacyjnymi były znacznie **większe** od preliminowanych w budżecie na ów rok, a także większe od rzeczywistych wydatków na zarząd w roku poprzednim 1890. Albowiem preliminowano na zarząd wszystkimi trzema funduszami indemnizacyjnymi w budżecie na 1891 rok 20.000 zł. w. a.; wydano zaś rzeczywiście na zarząd tymi funduszami w 1891 roku 25.005 zł. w. a., przeto wydano więcej o 5.005 zł w. a. niż preliminowano. Rzeczywiste wydatki

na zarząd funduszami indemnizacyjnymi w 1891 r. były także większe, jak wspomnieliśmy, niż rzeczywiste wydatki na ten zarząd w 1890 r. Albowiem na zarząd wszystkimi trzema funduszami indemnizacyjnymi wydano istotnie w 1890 roku 21.097 zł. 14 ct. w. a. Gdy zaś w 1891 roku po objęciu przez Wydział krajowy zarządu funduszami indemnizacyjnymi wydano rzeczywiście na ten zarząd 25.005 zł. w. a., przeto wydano istotnie więcej o 3.908 zł. w. a. niż w 1890 roku. Głównym powodem tego zwiększenia się wydatków rzeczywistych na zarząd funduszami indemnizacyjnymi w 1891 roku po nad preliminarz, był wydatek nadzwyczajny wynikły z objęcia zarządu funduszów przez Wydział krajowy na zakupno kasy, szaf i innnych sprzętów, na urządzenie biór, przewiezienie ksiąg i aktów, z c. k. Namiestnictwa i z Ministerstwa skarbu w Wiedniu, który to wydatek nadzwyczajny wynosił 4.901 zł. 55 ct. w. a. Wydatek ten nadzwyczajny Komisya uznaje za zupełnie uzasadniony. Szczegółowy wykaz tych wydatków nadzwyczajnych na zarząd wszystkiemi trzema funduszami indemnizacyjnymi, wynoszących 4.901 zł. 55 ct. w. a., załączono w przedłożonem zamknięciu rachunków. Komisya budżetowa wyraża nadzieję uzasadnioną, że ponieważ już w 1891 roku zakupiono kasę, sprzęty i wszelkie potrzeby do urządzenia bióra dla zarządu funduszami indemnizacyjnymi, przeto zapewne ujrzymy zaoszczędzenia w ryczałtowych kwotach 17.000 zł. i 5.000 zł. razem 22.000 zł. w. a. preliminowanych na zarząd funduszami indemnizacyjnymi w 1892 roku także i na r. 1893, a wyższych o 902 zł. 86 ct. w. a. niż wynosiły wszystkie wydatki rzeczywiste na zarząd w 1890 r. Nadzieję tę opiera Komisya budżetowa na tej podstawie, iż na zarząd funduszami indemnizacyjnymi w 1892 i w 1893 r. wyznaczył Sejm kwoty blisko o tysiąc zł. w. a. większe, niż wydatki na ten zarząd wynosiły rzeczywiście w 1890 roku; a wyznaczył te kwoty wyższe z tego powodu, że kwotami temi miały być pokryte także wydatki nadzwyczajne na sprawienie części jeszcze sprzętów i urządzenie biór dla zarządu funduszami; lecz wydatków tych nie będzie już potrzeba czynić w 1892 i 1893 r., bo zakupienie sprzętów i urządzenie biór dokonano w zupełności już w 1891 r. i na to wydano 4.901 zł. w. a. —

W przedłożonem zamknięciu rachunków brak jest szczegółowego wykazu płac urzędników Wydziału krajowego zatrudnionych zarządem funduszów indemnizacyjnych, wykazu dodatków dla nich służbowych i osobistych oraz remuneracyi i płac dziennych, które razem wynoszą kwotę 14.466 zł. 77 ct. w. a. Wykaz ten zdawał się Komisyi tem potrzebniejszy, że te płace, dodatki osobiste i aktywalne oraz dyurna nie mogły być oparte ani na etacie ani na budżecie uchwalonym przez Wys. Sejm; albowiem Wys. Izba uchwaliła budżet na 1891 r. w 1889 r., w czasie gdy nie można było przewidzieć, czy Wydział krajowy obejmie w swój zarząd fundusze indemnizacyjne w 1891 roku. Przeto Komisya budżetowa zażądała tego szczegółowego wykazu od Wydziału krajowego, a otrzymawszy go i roztrząsnąwszy, uznała te wydatki za uzasadnione.

Musi Komisya budżetowa uczynić uwagę, że w przedłożonem zamknięciu rachunków indemnizacyjnych za r. 1891, uzasadnienia różnic między preliminarzem a wynikiem są niedostateczne, mianowicie co do najważniejszej rubryki dochodów t. j. dochodu z dodatku indemnizacyjnego do podatków bezpośrednich, i w ogóle niedostatecznie uzasadniony wynik dochodów z dodatku indemnizacyjnego. Wykazujemy to niżej szczegółowo przy roztrząsaniu odnośnych rubryk dochodów każdego z funduszów indemnizacyjnych. Na te różnice i na dokładne zbadanie i wykazanie powodów mniejszego dochodu z dodatku indemnizacyjnego należy zwrócić tem większą baczność, że c. k. władze podatkowe ten dodatek pobierają, zaś zarząd funduszów indemnizacyjnych sprawował od 1890 roku nie c. k. Rząd ale Wydział krajowy. Z powodu niedostatecznego uzasadnienia tej rubryki dochodów w zamknięciu rachunków na 1891 r. musi Komisya budżetowa domagać się uzupełnienia uzasadnień, a co do przyszłości wypowiada tu żądanie, aby w zamknięciach rachunków ineemnizacyjnych za lata 1892 i 1893, które winne być przedłożone na późniejszych sesyach sejmowych, uzasadniano dokładnie pozycye dochodów i wydatków rzeczywistych. —

Wreszcie co do formy przedłożonego przez Wydział krajowy zamknięcia rachunków za rok 1891, odstąpiono w kilku punktach od formy przyjętej w ostatnich zamknięciach rachunków przedłożonych przez c. k. Namiestnictwo, a przyjętej na wyraźne żądanie Komisyi budżetowej

zatwierdzone przez wys. Sejm. Między innemi nie jest dobrze uwidocznioną „pozostałość z rachunków“ każdego funduszu z końcem roku, z którego jest zamknięcie rachunków przedłożone.

Po tych uwagach ogólnych przystępujemy do szczegółowego zbadania rachunków każdego z trzech funduszów indemnizacyjnych za r. 1891.

Wszystkie *wydatki* funduszu indemnizacyjnego *wschodnio-galicyjskiego* preliminowane w budżecie na rok 1891, wynosiły 3,567.470 zł. w. a.; zamknięcie zaś rachunków za r. 1891 wykazuje, że ogół wydatków tego funduszu wynosił rzeczywiście 3,556.921 zł. 27 ct. w. a., przeto mniej niż preliminowano w budżecie o 10.549 zł. w. a.

Głównymi powodami, iż ogół wydatków rzeczywistych w 1891 roku był mniejszy od ogółu preliminowanych w budżecie na ów rok, były dwa następujące: Po pierwsze, że w budżecie na rok 1891 zamieścić musiano i zamieszczono, jak zwykle, sumę 2,478.000 zł. w. a. potrzebną do wypłaty za wszystkie obligacye wylosowane w drugiem półroczu w 1890 roku i w pierwszem półroczu 1891 a przypadające do wypłaty 1891 roku; przedłożono zaś rzeczywiście do wypłaty w ciągu 1891 roku obligacyj indemnizacyjnych wschodnio galicyjskich wylosowanych w tym roku i w latach poprzednich a do ówczas niewypłaconych za 2,448.957 zł. w. a., przeto mniej niż preliminowano o 29.043 zł. w. a. Po drugie, na rentę dla uprawnionych, t. j. na wypłatę za kupony płatne w 1891 roku, preliminowano w budżecie na ów rok sumę 1,073.205 zł. w. a., równą wartości wszystkich kuponów płatnych w owym roku; wypłacono zaś istotnie za wszystkie kupony przedłożone do wypłaty w ciągu 1891 roku (a płatne nie tylko w roku 1891 lecz i w pięciu latach poprzednich a do ówczas nieprzedłożonych do wypłaty) 1,042.150 zł. 84 ct. w. a., mniej o 31.054 zł. w. a. niż preliminowano. Wypłacono zaś za kupony mniej niż preliminowano z dwóch powodów; mianowicie: 1) iż fundusz indemnizacyjny wschodnio galicyjski nie przedłożył sam sobie do wypłaty kuponów od obligacyj będących jego własnością, ale je zniszczył, jak zwykle; powtóre, że niektórzy właściciele obligacyj nie przedłożyli jeszcze w ciągu 1891 r. kuponów płatnych w tymże roku.

Oprócz powyższych dwóch głównych a zwykłych przyczyn zmniejszających w dwóch najważniejszych rubrykach wydatki rzeczywiste, wpłynęło także na zniżenie ogółu wydatków rzeczywistych niżej preliminarza zniżenie ich w trzech drobniejszych rubrykach. Mianowicie: *A*) W budżecie na 1891 r. preliminowano na zakupno obligacyj na własność funduszu 2.048 zł. w. a. to jest przewyżkę preliminowanych dochodów nad wydatki obrachowane przy układaniu budżetu. Lecz ponieważ w 1891 r. dochody rzeczywiste bieżące nieprzewyższyły rzeczywistych wydatków, a to z powodu, że w 1891 r. musiano pokryć znaczny wydatek nieprzewidziany w budżecie na ów rok, (zaś niżej szczegółowo wykażemy co spowodowało ten wydatek), przeto w 1891 r. nie zakupywano obligacyj na własność funduszu i nic na ten cel nie wydano. — *B*) Na rozmaite drobne wydatki preliminowano 477 zł. w. a.; a wydano istotnie tylko 298 zł. w. a. mniej o 179 zł. w. a. — *C*) Na zaliczki zwrotne po roku budżetowym, preliminowano 1.169 zł., wydano rzeczywiści 614 zł. 98 ct. mniej o 554 zł. w. a., niż wyznaczono w budżecie.

Z powyżej wymienionych powodów, ogół wydatków rzeczywistych byłby mniejszy od ogółu wydatków preliminowanych o 62.878 zł. w. a. Jednak istotnie ten ogół wydatków rzeczywistych był mniejszy od ogółu preliminowanych tylko o 10.549 zł. w. a. jak to już wykazaliśmy; albowiem w trzech pożycyach, które zaraz szczegółowo przedstawimy, wydatki rzeczywiste były większe od preliminowanych o 52.329 zł. w. a.

Mianowicie: po 1-sze na zarząd funduszem indemn. wschodn. galic. preliminowano 12.571 zł. w. a., wydano w wydatkach zwyczajnych na płace, dodatki, remuneracye, dyurna, potrzeby kancelaryjne, judykaturę w sprawach indemnizacyjnych 12.641 zł. 4 ct. w. a., zaś w wydatkach nadzwyczajnych na sprzęty i urządzenie biur 3.080 zł. 89 ct. w. a., razem na zarząd fun-

duszem wydano 15.721 zł. 93 ct. w. a., przeto wydano więcej niż preliminowano o 3.151 zł. w. a. a to z powodów które już wskazaliśmy na początku tego sprawozdania i uznaliśmy za słuszne.

Po 2-ie, na zwrot zaliczek oprocentowanych ze skarbu państwa nic nie preliminowano, gdyż przy układaniu budżetu na 1891 rok nie przewidziano (jak to już komisya budżetowa wspomniała w swojem sprawozdaniu o zamknięciu rachunków funduszów indemnizacyjnych galicyjskich za r. 1890), iż w owym roku zatwierdzi Rada państwa ugodę między państwem a krajem naszym regulującą stosunek skarbu państwa do funduszów indemnizacyjnych, mocą której to ugody, skarb państwa odstąpił od nieuzasadnionej pretensyi, aby kraj zwracał skarbowi wszystkie subwencye wypłacone z tego skarbu w całym szeregu lat funduszom indemnizacyjnym, a natomiast zmniejszono o 200.000 zł. w. a. subwencyę bezzwrotną wypłacaną corocznie z skarbu państwa dwom funduszom indem. gal. Zaś przy uchwalaniu w 1889 r. budżetu funduszu indem. na rok 1890, wyjątkowo właśnie nie powzięto uchwały *dodatkowej*, którą zawsze w poprzednich latach Sejm, na wniosek komisyi budżetowej uchwalał, iż w razie przyjścia do skutku ugody między państwem a krajem naszym w sprawie indemnizacyjnej, pobierany będzie dodatek indemnizacyjny wyższy o dwa centy. Wskutek zmniejszenia subwencyi bezzwrotnej w 1890 roku a niepobierania dodatku indemnizacyjnego wyższego o dwa centy, wzięły oba fundusze indem. gal. przy końcu 1890 roku ze skarbu państwa zaliczkę oprocentowaną w wysokości 85.800 zł. w. a., zaś w 1891 r. okazało zało się korzystniej zwrócić ją skarbowi państwa, niż opłacać od niej 5% od sta. Ponieważ zaś fundusz indem. wschod. gal. z tej zaliczonej przez skarb państwa kwoty 85.800 zł. w. a. wziął w 1890 roku 46.936 zł. 95 ct. w. a. zaś zwrócił je w 1891 roku, a tego wydatku nie przewidziano w budżecie, przeto z tego powodu jego wydatek rzeczywisty był większy w tej nieprzewidzianej pozycyi o 46.936 zł. 95 ct. w. a.

Po 3-cie; ponieważ od tej oprocentowanej zaliczki z skarbu państwa, zanim je fundusze indemnizacyjne skarbowi spłaciły, zapłacił fundusz indem. wschod. gal. w procencie 2.241 zł. 33 ct. w. a., zaś na ten wydatek nic nie preliminowano w budżecie, przeto ta także kwota podwyższyła ogół wydatków rzeczywistych.

Wszystkie d o c h o d y funduszu indemnizacyjnego wschodnio galicyjskiego przyniosły rzeczywiście w 1891 roku 3,484.367 zł. 73 ct. w. a. jak wykazuje zamknięcie rachunków za ów rok. Ponieważ zaś ogół dochodów preliminowanych w budżecie na 1891 wynosił 3,567.470 zł. w. a. przeto dochody rzeczywiste były mniejsze od preliminowanych w budżecie o 83.103 zł. w. a.

Mianowicie dochody rzeczywiste były mniejsze od preliminowanych: Po 1-sze, dochód od kraju t. j. dochód z dodatku indemnizacyjnego uchwalonego i pobieranego w 1891 roku w obu częściach Galicyi w wysokości 29 centów do każdego złotego całej należytości podatków bezpośrednich, przyniósł rzeczywiście z wschodniej części Galicyi 2,195.196 zł. 24 ct. w. a. mniej o 110.478 zł. w. a. niż go obrachowano w budżecie na 2,305.674 zł. w. a., a obrachowała go c. k. Dyrekcya funduszów indemnizacyjnych na podstawie sprawdzonej należytości podatków bezpośrednich w 1889 roku, która to należytość tych podatków w 1889 roku wynosiła w wschodniej części Galicyi tylko 7,950.623 zł. w. a. Dla uzasadnienia tego mniejszego o 110.478 zł. w. a. dochodu rzeczywistego z dodatku indemnizacyjnego do podatków (a istotnie mniejszego od obrachowanej sumy o 218.000 zł., gdyż z zaległości dodatku indem. z lat dawniejszych ściągnąć miano, jak twierdzi przedłożone zamknięcie rachunków, w ciągu 1891 roku 108.000 zł. w. a.), wydrukowano w przedłożonem przez Wydział krajowy zamknięciu rachunków tylko słowa następujące: „Ponieważ należytość w podatkach, od których dodatki indemnizacyjne opłacane bywają, okazała się m n i e j s z ą aniżeli przyjęto przy układzie budżetu na podstawie przypisanych podatków na r. 1889“.

Taki ogólnikowy frazes, który ma uzasadnić zmiejszenie dochodu rzeczywistego z dodatku indemnizacyjnego o 218 tysięcy zł. niżej kwoty obrachowanej na podstawie należytości podatków w 1889 roku musi komisya budżetowa uważać nietylko na uzasadnienie niedostateczne ale nawet mylne. Albowiem należytość podatków bezpośrednich była w 1891 roku według

tabeli przedłożonej we wrześniu 1892 r. przez c. k. Namiestnictwo, **większą** niż należytość tychże podatków bezpośrednich w 1889 r. na podstawie których obrachowano w budżecie funduszów indemn. na r. 1891 dochód z dodatku indemnizacyjnego; gdyż należytość podatków bezpośrednich z wschodniej części Galicyi wynosiła w 1889 roku 7,950.623 zł., zaś należytość tych podatków z wschodniej części Galicyi w 1891 r. wynosiła 8,215.552 zł. jak świadczą urzędowe wykazy należytości podatków. Przeto należytość dodatku indemnizacyjnego w r. 1891 była większą aniżeli preliminowano na r. 1891 na podstawie należytości podatków na rok 1889. — Jeżeli więc z bieżącej należytości dodatku indemnizacyjnego za rok 1891 mniej zaległo o 108 tysięcy przeszło niż ściągnięto zaległości z lat dawniejszych (bo według załączonego a niesprawdzonego wykazu zaległości dodatku z końcem roku 1891, ogólna zaległość dodatku indemn. miała wynosić tylko 842.102 zł., a z końcem roku 1890 wynosiła 959.646 zł. w. a. przeto miała się zmiejszyć o 108.544 zł, w. a.), w takim razie ogólny dochód z dodatku indemnizacyjnego w r. 1891 powinien być nie mniejszy o 110 tysięcy zł. jak wyazano w przedłożonem zamknięciu rachunków; ale znacznie większy niż obrachowano i preliminowano na podstawie należytości podatków w r. 1889.

Wspomnieć zaś tu musimy, że w zamknięciach rachunków przedkładanych przez c. k. Namiestnictwo w ostatnich latach, uzasadniano ściśle cyframi, wskutek poprzednich żądań komisyi budżetowej, wszystkie różnice między preliminowanym a rzeczywistym dochodem z dodatku indemnizacyjnego.

Dokładne pod tym względem uzasadnienia cyframi są tem potrzebniejsze w tych latach w których nie c. k. Namietnictwo lecz Wydział krajowy miał i ma zarząd funduszów indemnizacyjnych, aby komisya budżetowa, względnie Wys. Sejm mógł upomnieć się u Rządu o proporcyonalną do sumy pobranych podatków bezpośrednich, kwotę dodatku indemnizacyjnego. Sprawozdawca komisyi budżetowej zażądał dokładnego uzasadnienia rzeczywistego dochodu z dodatku indemn., uzasadnienia odpowiedniego powyższym uwagom; lecz do dnia zamknięcia tego sprawozdania jeszcze go nie otrzymał, bo uzasadnienia te muszą się opierać na wykazach pobranych przez urzędy podatkowe podatków i dodatków indemnizacyjnych, których Wydział krajowy zażądać winien od c. k. rządu. Przeto komisya budżetowa domagać się musi, aby Wydział krajowy zażądał od c. k. rządu dokładnych wykazów pobranych podatków bezpośrednich i dodatków indemnizacyjnych dla wszystkich trzech funduszów w ciągu roku budżetowego 1891 na rachunek tegoż roku oraz wykazów zaległości dodatków indemnizacyjnych z końcem roku budżetowego 1891 i aby uzasadnienie rzeczywistego dochodu z dodatku indemnizacyjnego dla wszystkich trzech funduszów w 1891 roku, opartego na tych wykazach, przedłożył Wysokiemu Sejmowi na przyszłej sesyi sejmowej.

Po 2-gie; dochód z odsetek od obligacyj indemnizacyjnych będących własnością funduszu preliminowano w kwocie 15.083 zł. w. a., gdyż taka była wartość kuponów płatnych w 1891 r. od tych obligacyj; rzeczywiście zaś nie było żadnego dochodu z tego tytułu, gdyż fundusz indemnizacyjny nie wypłacił sam sobie kuponów, ale je zniszczył; jednak ponieważ w budżecie wydatków zamieszczono jako rentę dla właścicieli obligacyj, sumę 1.073.205 zł. w. a. równą wartość wszystkich kuponów płatnych w 1891 roku, przeto należało zamieścić w budżecie dochodów kwotę równą wartości kuponów płatnych w 1891 roku od obligacyj będących własnością funduszu.

Po 3-cie; dochody rzeczywiste były także nieco mniejsze, bo tylko o 50 zł. w. a. od preliminowanych w rubryce „wpłata kapitałów“; albowiem preliminowano 2.788 zł. w. a. na podstawie obrachowania należytości, wpłynęło zaś rzeczywiście 2.737 zł. 63 ct. w. a. a to z powodu, że nie wszystkie należytości ściągnięto pomimo użycia środków przymusowych.

Wreszcie po 4-te. dochody były mniejsze od preliminowanych ze zwrotu zaliczek i ze zwrotu kwot mylnie zarachowanych. Albowiem preliminowano na podstawie przeciętnego dochodu w trzech latach ostatnich 1.639 zł. w. a., rzeczywiście zaś wpłynęło 414 zł. 49 ct. w. a. mniej o 1.225 zł. w. a. niż preliminowano, a to z powodu, że także na zaliczki, w r. 1891 mniej wy-

dano niż preliminowano, jak to widzieliśmy w dziale wydatków, a także z powodu, że zaległość zaliczek wzrosła w ciągu 1891 r. z 785 zł. na 986 zł. w. a.

Natomiast dochody rzeczywiste były w i ę k s z e niż preliminowano: Po 1-sze; W rubryce odsetki za zwłokę i inne dochody, oraz w rubryce wpłaty na rentę; albowiem w rubrykach tych preliminowano dochód na 10.438 zł. w. a. przyniósł zaś rzeczywiście 17.824 zł. 40 ct. w. a. więcej o 7.386 zł. 40 ct. w. a., a to jedynie z powodu znacznie większego zwrotu za kupony brakujące przy wylosowanych obligacyach indemnizacyjnych, niż dochód ten preliminowano.

Po 2. Z ilości obligacyj indem. będących własnością funduszu wylosowano w 1891 r. za sumę 15.083 zł. w. a., te wylosowane obligacye zrealizowano i w poczet bieżących dochodów rzeczywistych kwotę tę wciągnięto; przy układaniu zaś budżetu na r. 1891 sądzono, że nie należy w tym roku realizować obligacyj wylosowanych będących własnością funduszu, z powodu, że majątek funduszu już się znacznie zmniejszył, przeto z tego źródła nie preliminowano żadnego dochodu.

Po 3. Większy dochód przyniosły, niż preliminowano w budżecie, odsetki z chwilowego umieszczenia na procent pieniędzy będących własnością funduszu, zaczem wydane zostały. Komisya budżetowa przy układaniu projektu budżetu na rok 1891, zważywszy, że skarb państwa corocznie wypłacał funduszom galic. zasiłek bezzwrotny w sumie 2,100.000 zł. i pożyczkę bezprocentową 325.000 zł. w. a. w ratach kwartalnych z g ó r y, które to sumy można było umieszczać choć na krótki okres w Banku krajowym lub innych instytucyach, na rachunek bieżący, zaczem sumy te wydane zostały, a także zważywszy, że należy oprocentowywać zapas kasowy, — preliminowała dochód z odsetek na 6.000 zł. w. a. nie chcąc dochodu za wysoko obliczać, odsetki zaś te z chwilowej lokacyi przyniosły rzeczywiście 9.176 zł. 96 ct. w. a. przeto więcej o 3.177 zł. w. a. niż preliminowano.

Jedynie tylko zasiłek bezzwrotny i zaliczka bezprocentowa wypłacane z skarbu państwa na mocy ugody, obu funduszom indemnizacyjnym przyniósł rzeczywiście dla funduszu indem. wschodnio gal. tę samą sumę, w jakiej był preliminowany t. j. 1,225.848 zł. w. a.

Porównawszy ogół wydatków rzeczywistych funduszu indem. wschodnio gal. w 1891 r., wynoszący 3,556.921 zł. 27 ct. w. a., z ogółem rzeczywistych dochodów tegoż funduszu w tymże roku wynoszących 3,484.367 zł. 73 ct. w. a. widzimy, że ogół wydatków był w i ę k s z y m od ogółu dochodów bieżących za ów rok o 72.553 zł. 54 ct. w. a.

Lecz ponieważ oprócz ogółu dochodów bieżących znajdowała się w zapasie kasowym funduszu indem. wschod. gal. pozostałość z rachunków z lat dawniejszych, wynosząca z końcem 1890 r. 402.390 zł. 8 ct. w. a., której można było użyć i użyto z niej 72.553 zł. 54 ct. w. a. do pokrycia przewyżki wydatków na dochody 1891 roku, przeto po pokryciu wszystkicg wydatków rzeczywistych i zamknięciu rachunków za r. 1891, p o z o s t a ł o ś ć z r a c h u n k ó w dochodów i wydatków funduszu indem. wschodnio gal. wynosiła z końcem r. 1891 **329.836 zł. 54 ct. w. a.** i znajdowała się w zapasie kasowym tegoż funduszu wschod. gal.

Majątek funduszu indem. wschodnio gal, wynosił z końcem 1891 roku 244.545 zł. w. a. w obligacyach indemnizacyjnych policzonych w ich imiennej wartości i 3 zł, 19 ct. w. a. w książeczce kasy oszczędności, razem 244.548 zł. 19 ct. w. a. Ponieważ zaś majątek tego funduszu wynosił z końcem 1890 roku 277.518 zł. 19 ct. w. a., przeto zmniejszył się o 32.970 zł. w. a., a to z powodu, iż z obligacyj będących własnością tego funduszu wylosowano w 1891 roku obligacyj za 31.400 zł. m. k. czyli za 32.970 zł. w. a., obligacye wylosowane zrealizowano a gotówkę wzięto w poczet dochodów roku 1891 i użyto na pokrycie wydatków w tymże roku. Wspomnieć tu winniśmy, że oprócz tego majątku w obligacyach indemnizacyjnych, fundusz indem. wschod. gal. posiadał z końcem 1891 roku znaczną, wyżej wskazaną pozostałość z rachunków wynoszącą 329.836 zł. 54 w. a. która, nieprzeniesiona do majątku funduszu, była w zapasie kasowym.

Aktywa czyli stan czynny funduszu indem. wschod. gal. wynosił z końcem 1891 roku 1,442.905 zł. 50 ct. w. a.; ponieważ zaś ogół aktywów z końcem roku 1890 wynosił 1,659.634 zł.

53 ct. w. a.. przeto aktywa zmniejszyły się o 216.729 zł. 3 ct. w. a. jeżeliby podana cyfra zaległości dodatku indemnizacyjnego z końcem roku budżetowego 1891, która potrzebuje sprawdzenia, okazała się dobrze obrachowaną. Zmniejszenie się to aktywów w ciągu 1891 r. powstało! Po 1 z wyżej wskazanego zmniejszenia się majątku funduszu o 32.970 zł. w. a. Po 2. z powodu zmniejszenia się pozostałości z rachunków, która z końcem roku 1891 wynosiła 329.836 zł. 54 ct. w. a., a z końcem 1890 roku 402 390 zł. 8 ct. w. a., przeto zmniejszyła się w ciągu r. 1891 o 72.553 zł. 54 ct. w. a. ponieważ tę kwotę wzięto z pozostałości rachunków i użyto dla pokrycia reszty wydatków 1891 roku, jak to już wyżej przedstawiliśmy. Po 3-cie, iż zaległość dodatków indemnizacyjnych u podatkujących w wschodniej części Galicyi wynosiła z końcem 1890 roku 950.646 zł. w. a. zaś według wykazu przedłożonego przez Wydział krajowy, wynosić miała z końcem 1891 roku 842.129 zł. w. a. przeto mniej o 108.517 zł. w. a. niż wynosiła z końcem 1890 roku. Dopóki nie będzie przedłożone zażądane powyżej prz ez komisyę budżetową cyfrowe wykazanie powodów, na mocy których dodatek indemnizacyjny w 1891 r. przyniósł znacznie mniejszy dochód niż obrachowano w budżecie na ów rok 1891, a obrachowano na podstawie należytości podatków w 1989 r., która to należytość podatków w 1889 r. była znacznie mniejszą od należytoći podatków w 1891 r., na podstawie których dodatek indem. był istotnie pobierany, — dopóty komisya budzetowa musi uważać za sprzeczny z powyższymi faktami wykaz przedstawiający, iż zaległość dodatku indemnizacyjnego z wschodniej części Galicyi zmniejszyła się w ciągu 1891 roku o 108 tysięcy zł. w. a.

Nakoniec po 4-te, zmniejszyły się także nieco drobne pozycye stanu czynnego, które stanowią należytości funduszowi od stron obowiązanych, mianowicie należytości wpłat na kapitały z 19.031 zł. 54 ct. na 17.221 zł. 7 ct. w. a., wpłat na renty z 1.162 zł. 70 ct. na 1.020 zł. 59 ct. w. a., odsetki za zwłokę i inne dochody z 7.862 zł. 33 ct. na 7.162 zł. 33 ct. w. a., a to z powodu spłacenia w większej ilości zaległej należytości w roku 1891 niż przybyło należytości w tym roku.

Pasywa czyli stan bierny funduszu indem. wschod. gal. wynosiły z końcem 1891 r. 22,229.376 zł. 9. ct. w. a. ponieważ zaś z końcem r. 1890 wynosiły passywa tegoż funduszu 24,629.038 zł. 45 ct. w. a., przeto zmniejszyły się w ciągu 1891 roku o 2,399,662 zł. 36 ct. w. a. Zmniejszenie to nastąpiło głównie z powodu, iż w ciągu 1891 r. spłacono wylosowanych obligacyj indemnizacyjnych wschodnio galic. za 2,448.957 zł. w. a.

Po 2-gie z powodu że renty dla uprawnionych tj. należytość za kupony płatne a nieprzedawnione i nieprzedłożone jeszcze do wypłaty zmiejszyła się z 541.365 zł. w. a. na 479.098 zł. w. a. przeto zmniejszyła się o 62.267 zł. w. a.

Wreszcie po 3-cie; należytości bierne tego funduszu zmniejszyły się także z powodu spłacenia w r. 1891 r. przez fundusz indemn. wschod. gal. skarbowi państwa zaliczki oprocentowanej w kwocie 46.936 zł. 95 ct. w. a., jak to już wyżej wskazaliśmy rozstrząsając wydatki funduszu. Z tych trzech powodów ogół stanu biernego byłby z końcem 1891 r. mniejszym niż pozostał rzeczywiście, gdyby w tymże roku nie zwiększyła się jedna pozycya należytości biernych tj. pozycya zaliczek nieoprocentowanych danych ze skarbu państwa funduszowi. Wiadomo bowiem że na na mocy ugody między państwem a krajem naszym w sprawie indemnizacyjnej, skarb państwa dawał corocznie obu funduszom indem. gal. zaliczkę nieoprocentowaną w kwocie 325.000 zł. w. a. a sumę powstałą z tych zaliczek miano zwracać skarbowi państwa po wylosowaniu i spłacie wszystkich obligacyj indemnizacyjnych. Ta należytość bierna powstała z zaliczek nieoprocentowanych danych funduszowi indemn. wschod. gal. w latach poprzednich i w r. 1891, wynosiła z końcem 1891 roku 2,357.325 złr. w. a. Gdy zaś z końcem r. 1890 wynosiła 2,193.037 zł. w. a. przeto w ciągu 1891 r. wzrosła o 164.288 zł. w. a. gdyż taką zaliczkę z skarbu państwa pobrał fundusz indemn. wschod. gal. w r. 1891.

Główną pozycyę stanu biernego funduszu indemnizacyjnego wschodniej Galicyi stanowiła należytość za obligacye wschodniej Galicyi, pozostające jeszcze do losowania od końca roku 1891. do 1898 r. włącznie, a która wynosiła 19,381.876 zł. 50 ct. w. a. jak to już wyżej wspomnieliśmy. Nadmienić tu winniśmy, że ten stan bierny funduszu indem. wschod. gal. miał w 1891. r. podobnie jak w 1890., inną zupełnie postać jak w latach poprzednich, albowiem na mocy tylokrotnie wspomnianej ugody między krajem naszym a skarbem państwa w sprawie indemnizacyjnej, wykreślono już z tego stanu biernego w 1890. roku olbrzymią, a niczem nieuzasadnioną pretensyę skarbu państwa, która już w 1889. roku wynosiła w stanie biernym funduszu indem. wschod. gal. 53,711.917 zł. w. a., a w stanie biernym funduszu indem. zach. gal. 39,835.643 zł. w. a., razem 93,547.560 zł. w. a., a przez te dwa lata 1890. i 1891. byłaby wzrosła o 5,250.000 zł. w. a.

Przechodzimy teraz do zdania sprawy z przedłożonego przez Wydział krajowy zamknięcia rachunków dochodów i wydatków funduszu indem. *zachodnio-galicyjskiego* za rok 1891.

Wszystkie wydatki tego funduszu obrachowano w budżecie na rok 1891. na 2,052.483 zł. w. a., zaś zamknięcie rachunków okazuje, iż ogół wydatków rzeczywistych tegoż funduszu w 1891. roku wynosił 2,063.164 zł. 1 ct. w. a.; przeto wydano istotnie więcej niż preliminowano o 10.681 zł. w. a Tego zwiększenia wydatków rzeczywistych nad preliminarz dwa były główne powody; mianowicie: 1) ponieważ na zarząd funduszem wydano rzeczywiście więcej niż wyznaczono w budżecie; po 2-gie, ponieważ w 1891. roku spłacono skarbowi państwa zaliczkę oprocentowaną daną funduszowi w roku poprzednim. Zwyżka z tych dwóch powodów wydatków rzeczywistych nad preliminowane, byłaby znacznie większą, niż była istotnie, gdyby znów w rubryce wydatków na wypłatę kuponów od obligacyj, wydatek rzeczywisty nie był mniejszy od oznaczonego w budżecie. Wykażemy tu szczegółowo, w których rubrykach wydatki rzeczywiste były większe lub mniejsze od preliminowanych i z jakich powodów.

Wydano rzeczywiście więcej niż preliminowano: po 1-sze na koszta zarządu funduszem indem. zachodnio-galicyjsk. wyznaczono w budżecie 6.857 zł. w. a., wydano zaś rzeczywiście w wydatkach zwyczajnych 6.888 zł. 39 ct. w. a., a w wydatkach nadzwyczajnych na sprawienie kasy, sprzętów i urządzenie biura 1,680 zł. 62 ct. w. a., razem 8.569 zł. w. a., więcej o 1.712 zł. w. a. niż preliminowano. Ten wzrost wydatków na zarząd funduszami indemnizacyjnemi w 1891. roku nastąpił głównie z powodu, iż w roku tym Wydział krajowy objął od Rządu w swój zarząd te fundusze i musiał urządzić biuro zarządu. Uwagi, które Komisya budżetowa uczyniła w niniejszem sprawozdaniu przy tej samej pozycyi funduszu indemnizacyjnego wschodnio-galicyjskiego, odnoszą się także tutaj, również i wykazy przedłożone dodatkowo przez Wydział krajowy dla uzasadnienia tej przewyżki wydatków, którą Komisya uznaje za usprawiedliwioną.

Po 2-gie, wydano więcej niż preliminowano, ponieważ fundusz indemnizacyjny zachodnio-galicyjski zwrócił skarbowi państwa w 1891. roku zaliczkę oprocentowaną, daną mu w roku poprzednim w kwocie 38.863 zł. 5 ct. w. a., lecz zanim ją zwrócił, opłacił od niej procent 972 zł. 5 ct. w. a., zaś w budżecie na rok 1891. nie preliminowano nic na oba te wydatki z powodów wyłożonych szczegółowo przy tejże rubryce wydatków funduszu indemnizacyjnego wschodnio-galicyjskiego.

Po 3-cie, na spłatę kapitału przez losowanie obligacyj, t. j. na wypłatę za obligacye wylosowane wyznaczono w budżecie na 1891. r. 1,392.300 zł. w. a., bo według planu losowania taką ilość obligacyj wylosować miano i wylosowano w drugiem półroczu 1890 i w pierwszem półroczu 1891, za które wypłata przypadała w 1891. r.; wypłacono zaś rzeczywiście za obligacye indemnizacyjne zachodnio-galicyjskie przedłożone do wypłaty w ciągu 1891. roku 1,392.825 zł. w. a, przeto więcej o 525 zł. w. a. niż wyznaczono w budżecie, a to z powodu, że chociaż nie

przedłożono jeszcze w 1891. roku do wypłaty wszystkich obligacyj wylosowanych w owym roku, jednak przedłożono także do wypłaty obligacye wylosowane w latach poprzednich a wówczas nieprzedłożone.

Natomiast wydano mniej niż wyznaczono w budżecie: po 1-sze, na renty dla właścicieli obligacyj. Albowiem w budżecie wyznaczono na ten wydatek 652.890 zł. w. a., sumę równą wartości wszystkich kuponów płatnych w 1891. r. od obligacyj indemnizacyjnych zachodnio-galicyjskich; wypłacono zaś za kupony od tych obligacyj przedłożone do wypłaty w ciągu 1891. roku 621.772 zł. 22 ct. w. a., mniej o 31.118 zł. w. a. niż preliminowano, a to głównie z powodu, iż fundusz sam sobie nie wypłacił kuponów od obligacyj będących jego własnością, tylko je zniszczył, a kupony od tych obligacyj płatne w 1891. roku, wynosiły kwotę 24.307 zł. w. a.

Wreszcie wydano rzeczywiście mniej niż oznaczono w budżecie na „Rozmaite wydatki" na które preliminowano 45 zł., zaś wydano 30 zł. i na zaliczki zwrotne, na które preliminowano 391 zł., wydano istotnie 162 zł. odpowiednio potrzebie.

Ogół dochodów rzeczywistych funduszu indemnizacyjnego zachodnio-galicyjskiego w 1891. roku wynosił 2,086.065 zł. 73 ct. w. a.; ponieważ zaś ogół dochodów tegoż funduszu preliminowanych na rok 1891. wynosił 2,052.725 zł. w. a., przeto dochody przyniosły rzeczywiście więcej o 33.341 zł. w. a. niż oznaczono w budżecie.

Mianowicie dochody rzeczywiście przyniosły więcej niż preliminowano:

1) w obu pozycyach dochodu z należytości od obowiązanych; albowiem wpłatę kapitałów preliminowano w budżecie w kwocie 647 zł. w. a., wpłatę rent w kwocie 84 zł. w. a., rzeczywiście zaś wpłata kapitałów przyniosła 2.209 zł. 80 ct. w. a., wpłata rent 753 zł. 24 ct. w. a., razem więcej o 2.232 zł. w. a. niż preliminowano, a to z powodu ściągnięcia zaległych należytości z lat dawniejszych.

2) Dochód z odsetek za zwłokę, dochód ze zwrotu za kupony brakujące przy obligacyach wylosowanych i inne drobne dochody obliczono w budżecie na kwotę 5.667 zł. w. a., rzeczywiście zaś dochody te przyniosły 15.682 zł. 94 ct. w. a., przeto więcej niż preliminowano o 10.015 zł. 94 ct. w. a. a to głównie z powodu znacznie większego dochodu ze zwrotu za brakujące kupony przy obligacyach wylosowanych, niż przewidziano w budżecie; albowiem dochód z tych zwrotów preliminowano na 4.579 zł. w. a., przyniósł zaś istotnie 12.845 zł. w. a.

3) Z ilości obligacyj będących własnością funduszu wylosowano w 1891. roku obligacyj za sumę 80.100 zł. m. k. czyli za 84.105 w. a., te obligacye wylosowane zrealizowano i gotówkę za nie wzięto w poczet dochodów bieżących 1891. r. dla pokrycia wydatków tegoż roku; dochodu zaś z tego źródła nie preliminowano wcale w budżecie na 1891. r. z powodów, które wskazaliśmy przy takiejże pozycyi dochodów funduszu indem. wschod. gal.

4) Dochód z odsetek od pieniędzy umieszczanych chwilowo na procent preliminowano w budżecie na 1.150 zł. w. a., przyniósł zaś rzeczywiście 7.317 zł. w. a., więcej o 6.167 zł. w. a. niż preliminowano, z powodów wskazanych przy roztrząsaniu w tej pozycyi dochodów funduszu indem. wschodnio-gal.

Natomiast dochody przyniosły rzeczywiście mniej niż preliminowano:

1) Z odsetek od obligacyj będących własnością funduszu, albowiem dochód z tych odsetek zapisano w budżecie w sumie 24.307 zł. w. a., to jest w sumie równej wartości kuponów płatnych w 1891. roku od obligacyj będących własnością funduszu, a to odpowiednio zasadzie budżetowej, wyrażonej przy tejże pozycyi dochodów funduszu indemn. wschod. gal.; jednak tych kuponów fundusz sam sobie nie wypłacił, lecz je zniszczył. — 2) Dochód z dodatku indemnizacyjnego dla funduszu indem. zach. gal. obrachował rząd w przedłożonem przez siebie projekcie budżetu tego funduszu na 1891, na 821.367 zł. w. a., obrachował zaś na podstawie sprawdzonej należytości podatków bezpośrednich z zachodniej części Galicyi w r. 1889. Rzeczywiście zaś przyniósł do-

datek indem. z zachod. części Galicyi funduszowi indem. zach. gal. w 1891. roku 776.378 zł. 90 ct., mniej o 44.988 zł. 10 ct. w. a. niż preliminowano. Wykazano w zamknięciu rachunków za r. 1891. jeden tylko powód tego mniejszego rzeczywiście dochodu dodatku indem. z zachodniej części Galicyi w 1891. roku niż obrachowano na ów rok, mianowicie, że zaległość dodatku indemn. u podatkujących w tej części kraju wzrosła w ciągu 1891. roku o 17.604 zł. 39 ct w. a., albowiem z końcem roku 1890 wynosiła 156.588 zł. 86 ct., zaś z końcem r. 1891 wynosiła 174.193 zł. 25 ct. w. a. Lecz powód ten uzasadnia tylko część różnicy między dochodem rzeczywistym a preliminowanym. Dla uzasadnienia reszty tej różnicy, wynoszącej 27.384 zł. w. a., przytoczono ogólnikowy frazes, iż „rzeczywista należytość w dodatkach na r. 1891 okazała się mniejszą od dochodu preliminowanego z tegoż tytułu".

Komisya budżetowa zważywszy, że dochód z dodatku indem. w zachodniej części Galicyi obliczyło c. k. Namiestnictwo a następnie Komisya budżetowa na podstawie sprawdzonej należytości podatków bezpośrednich w 1889. r., a należytość tych podatków z zachodniej części Galicyi wynosiła w 1889. roku 2,832.310 zł. w. a., przeto jeden cent dodatku indem. do każdego złotego pobieranego w podatkach bezpośrednich przyniósłby 28.323 zł. w. a., a dodatek indem. pobierany w wysokości 29 centów przyniósłby 821.367 zł. jak preliminowano, — zażądała wykazu jako sumę rzeczywiście pobraną w podatkach bezpośrednich z zachodniej części Galicyi w 1891. roku, z którego zamknięcie rachunków jest już gotowe. Albowiem tylko różnica między sumą, którą wynosiła sprawdzona należytość podatków bezpośrednich w 1889. roku, na podstawie której preliminowano dochód z dodatku indemnizacyjnego na 1891. rok, a sumą którą rzeczywiście przyniosły podatki bezpośrednie z zachodniej części Galicyi w 1891. roku, może uzasadnić całą różnicę między preliminowanym a rzeczywistym dochodem dodatku indemnizacyjnego w 1891. roku.

Wykazu takiego, na wniosek Komisyi budżetowej, ma zażądać Wydział krajowy od c. k. rządu.

Po 2gie, dochód rzeczywisty był nieco mniejszy od preliminowanego ze zwrotu zaliczek i ze zwrotu kwot mylnie zarachowanych przez urzęda podatkowe. Dochód z tego źródła oznaczono w budżecie na 351 zł. w. a. na podstawię trzechletniego przecięcia, a przyniósł rzeczywiście 266 zł. 52 ct., mniej o 84 zł. 48 ct. w. a. niż preliminowano.

Porównawszy ogół rzeczywistych dochodów funduszu indem. zach.-gal. w 1891. r., wynoszący 2,086.065 zł. 73 ct. w. a., z ogółem rzeczywistych wydatków w tymże roku wynoszących 2,063.164 zł. 1 ct., okazuje się przewyżka dochodów rzeczywistych nad wydatki rzeczywiste o 22.901 zł. 72 ct. w. a. i kwota ta stanowi pozostałość z rachunków samego roku 1891. Jeżeli zaś tę kwotę 22.901 zł. 72 ct. dodamy do pozostałości z rachunków z lat dawniejszych funduszu indem. zach. gal., która z końcem 1890. roku wynosiła 60.652 zł. 11 ct., widzimy, że *pozostałość z rachunków* z końcem 1891. roku wynosiła **83.553 zł. 83 ct.** i znajdowała się w zapasie kasowym funduszu indem. zach. gal.

Majątek funduszu indem. zach. gal. z końcem r. 1891 wynosił 370.563 zł. 7 ct. w. a. Mianowicie w obligacyach indemnizacyjnych policzonych w ich imiennej wartości było 352.900 zł. m. k. czyli 370.545 zł. w. a., oraz 18 zł. 7 ct. w. a. w książeczce kasy oszczędności. A ponieważ majątek tego funduszu z końcem r. 1890. wynosił 454.668 zł. 7 ct. w. a., przeto zmniejszył się o 84.105 zł. w. a., a to z powodu, iż w 1891. roku z ilości obligacyj będących własnością funduszu, wylosowano obligacyj za 80.100 zł. m. k. czyli za 84.105 zł. w. a. te wylosowane obligacye zrealizowano na gotówkę w tej samej kwocie, tę gotówkę wzięto w poczet dochodów bieżących r. 1891. i użyto na pokrycie wydatków tegoż roku, jak to przedstawiliśmy przy roztrząsaniu dochodów i wydatków tegoż funduszu.

Aktywa funduszu indem. zachodnio galicyjskiego wynosiły z końcem r. 1891, 632.366 zł. 72 ct. w. a. Ponieważ zaś ogół aktywów tegoż funduszu z końcem r. 1890. wynosił 681.601 zł.

17 ct. w. a., przeto ogół aktywów zmniejszył się w ciągu 1891. r. o 49.234 zł. 45 ct. w. a. Albowiem chociaż wzrosły dwie pozycye stanu czynnego, mianowicie: zaległość dodatku indemnizacyjnego u podatkujących o 17.604 zł. 39 ct. w. a., bo z końcem 1890 r. wynosiła 156.588 zł. 86 ct. w. a. zaś z końcem 1891 r. 174.193 zł. 25 ct. w. a.; oraz wzrosła pozostałość z rachunków z końcem 1891 r. będąca w kasowym zapasie funduszu o 22.901 zł. 72 ct. w. a., bo z 60.652 zł. 11 ct. w. a. na 83.553 zł. 83 ct. w. a.; to natomiast zmniejszyło się ważne aktywum, t. j. majątek funduszu o 84.105 zł. w. a., jak to właśnie wykazaliśmy, oraz zmniejszyły się nieco cztery drobne pozycye stanu czynnego, mianowicie: należytości od obowiązanych wskutek spłat części tych należytości w ciągu 1891 r., t. j. wpłata na kapitały z 4.516 zł. 61 ct. na 2.479 zł. 31 ct. w. a. wpłaty na renty z 837 zł. 13 ct. na 219 zł. 47 ct. w. a., odsetki za zwłokę i inne dochody z 3.700 zł. 9 ct. na 1.029 zł. 65 ct. w. a. i parę drobniejszych jeszcze pozycyj stanu czynnego.

Stan bierny funduszu indem. zach. gal. z końcem 1891 r. wynosił 13,934.662 zł. 30 ct. w. a. Ponieważ zaś z końcem roku budżetowego 1890. wynosił 15,226.474 zł. 76 ct. w. a, przeto pasywa funduszu indem. zach. gal. zmniejszyły się w ciągu 1891 roku o 1,291.812 zł. 46 ct. wa. Zmniejszenie to pasywów nastąpiło głównie z powodu, że najważniejsza pozycya stanu biernego, należytość za obligacye indem. zach. gal. pozostające jeszcze do losowania i do wypłaty, zmniejszyła się o 1,392.825 zł. w. a., gdyż za taką sumę wypłacono w ciągu 1891 r. obligacyj indem. zach. gal. wylosowanych i w tymże roku przedłożonych do wypłaty. Albowiem z końcem 1890 r. pozostawało do losowania obligacyj indem. zach. gal. za 12,880.224 zł. w. a., a wylosowanych już ale jeszcze nieprzedłożonych do wypłaty za 235.935 zł. w. a., razem należało się jeszcze za obligacye indem. zach. gal. pozostające do losowania i do wypłaty, oraz za wylosowane lecz nieprzedłożone jeszcze dowypłaty 13,116.159 zł. w. a.; zaś z końcem 1891 r. pozostało obligacyj indem. zach. gal. tak jeszcze niewylosowanych, jak już wylosowanych lecz nieprzedłożonych do wypłaty, ogółem za 11,723.334 zł. w. a. Uczynić tu musimy uwagę, iż w zamknięciu rachunków za r. 1891 przedłożonem przez Wydział krajowy załączony wykaz stanu biernego funduszu indem. zach. gal. nie przedstawia jaką część tej sumy 11,723.334 zł. stanowiły obligacye już wylosowane a nieprzedłożone jeszcze do wypłaty, a jaką część obligacye pozostające jeszcze do losowania i do wypłaty. Wykazy stanu biernego funduszów indem. załączane w zamknięciach rachunków przedkładanych przez c. k. Namiestnictwo, mieściły zawsze ten ważny szczegół; a komisya budżetowa wyraża tu żądanie, aby w zamknięciach rachunków funduszów indem. za rok 1892 i 1893 załączać się mające wykazy stanu biernego, przedstawiały: ile, w ogólnej sumie obligacyj, które pozostawały jeszcze w odnośnym roku do wypłaty, znajdowało się takich obligacyj, które były już wylosowane lecz nie przedłożone jeszcze do wypłaty, a jaką sumę stanowiły obligacye pozostające jeszcze do losowania i wypłaty.

Zmniejszyła się także w ciągu 1891 roku druga pozycya stanu czynnego t. j. należytość za kupony już płatne lecz jeszcze nieprzedłożone do wypłaty z 260.806 zł. 26 ct. na 238.968 zł. 86 ct. w. a. Jednak powtórzyć tu winniśmy uwagę, odnoszącą się do stanu biernego wszystkich trzech funduszów indem., iż cząstka obu wymienionych pozycyj stanu biernego nie jest rzeczywistą, ponieważ część obligacyj wylosowanych w poprzednich latach, a nieprzedłożonych do wypłaty po koniec 1891 r., oraz kuponów płatnych w pięciu poprzednich latach o nieprzedłożonych do wypłaty po koniec 1891 r., zaginęła zapewne i dlatego nieprzedłożono ich do wypłaty. Zmniejszyła się wreszcie w ciągu 1891 r. trzecia pozycya stanu biernego, t. j. należytość za zaliczki zwrotne, oprocentowane, dane ze skarbu państwa, albowiem zaliczki te dane funduszowi indem. zach. gal. w 1890 r. w kwocie 38.863 zł. w. a. spłacono w 1891 r.

Z powodu zmniejszenia się trzech roztrząsanych powyżej pozycyj stanu biernego, byłoby zmniejszenie się ogółu pasywów funduszu indem. zach. gal. znaczniejsze niż o 1,201.812 zł. w. a., gdyby nie była wzrosła w ciągu 1891 r. jedna pozycya stanu biernego, mianowicie należy-

należytość skarbowi państwa z powodu wypłacanych przez tenże skarb corocznie obu funduszom indem. gal. zaliczki bezprocentowej w sumie 325.000 zł. w. a., z której to sumy fundusz indem. zach. gal. wziął w 1891 r. 160.712 zł. w. a. Wskutek tego pozycya ta stanu biernego funduszu indem. zach. gal., wynosząca z końcem 1890 r. 1,806.962 zł. 99 ct. w. a., wzrosła z końcem 1891 r. na 1,967.674 zł. 99 ct. w. a.

Przystępujemy wreszcie do zdania sprawy z zamknięcia rachunków dochodów i wydatków funduszu indemniz. *krakowskiego* za rok 1891.

To zamknięcie rachunków wykazuje, że ogół wydatków rzeczywistych tegoż funduszu w 1891 roku wynosił 181.972 zł. 61 ct. w. a. Ponieważ zaś ogół wydatków tegoż funduszu obliczono w budżecie na r. 1891 na 182.189 zł. w. a., przeto wydano rzeczywiście mniej niż preliminowano o 217 zł. w. a.

Mianowicie wydano mniej niż preliminowano: na wypłatę za obligacye wylosowane, albowiem preliminowano na tę wypłatę 140.700 zł. w. a. sumę równą wartości obligacyj, które wylosowano w drugiej połowie 1890 roku i w pierwszej połowie 1891 roku, a które przypadały do wypłaty w ciągu 1891 r.; zaś wypłacono rzeczywiście w ciągu r. 1891 za obligacye wylosowane 137.770 zł. 50 ct. mniej o 2.930 zł. w. a., gdyż w ciągu 1891 r. przedłożono obligacyj do wypłaty za powyższą tylko sumę. Nadto na rozmaite drobne wydatki preliminowano 4 zł. w. a. a nic nie wypłacono, bo wydatku takiego nie było; na zaliczki zwrotne preliminowano 30 zł. wypłacono tylko 7 zł. 63 ct. w. a. odpowiednio rzeczywistej potrzebie.

Natomiast wydano rzeczywiście więcej niż preliminowano: 1) Na zarząd funduszem preliminowano 572 zł. w. a., wydano zaś w wydatkach zwyczajnych 574 zł. w. a., w wydatkach nadzwyczajnych (na sprzęty, urządzenie biura) 140 zł. razem 714 zł. w. a., więcej o 142 zł. w. a. niż preliminowano, z powodów wykazanych przy tejże pozycyi funduszu indemniz. wschod. gal. — 2) Na wypłatę za kupony płatne w 1891 roku preliminowano 40.883 zł. w. a. sumę równą wartości kuponów płatnych w 1891 roku; zaś w ciągu owego roku wypłacono rzeczywiście za kupony 42.625 zł. w. a. więcej o 1.742 zł. w. a., albowiem przedłożono do wypłaty w 1891 roku także część kuponów płatnych w poprzednich pięciu latach, lecz nie realizowanych w poprzednich latach. — 3) Ponieważ dla pokrycia wydatków bieżących w okresach roku, w których nie wpływały dochody bieżące, nie sięgnięto do majątku funduszu wynoszącego wówczas 90.384 zł. w. a., a złożonego w obligacyach indemnizacyjnych, majątku dość znacznego w porównaniu z bieżącemi należytościami funduszu, ale brano zaliczki oprocentowane; zapłacone od tych zaliczek odsetki wynosiły w ciągu 1891 roku 855 zł. w. a., a wydatku tego nie preliminowano.

Ogół dochodów rzeczywistych funduszu indemnizacyjnego krakowskiego wynosił w 1891 roku 184.158 zł. 88 ct. w. a. Ponieważ zaś obrachowane w budżecie na r. 1891 dochody wynosiły ogółem 185.865 zł. w. a., przeto dochody rzeczywiste były mniejsze od preliminowanych o 1.706 zł. 12 ct. w. a. Wprawdzie główne źródło dochodu funduszu indemnizacyjnego krakowskiego (nie pobierającego nigdy ani subwencyi ani zaliczek bezprocentowych z skarbu państwa) — dodatek do podatków przyniósł jak w latach poprzednich tak i w r. 1891 większy dochód niż obliczono w budżecie. Albowiem w uchwalonym na r. 1891 budżetów funduszów indemnizacyjnych, dochód z dodatku indemnizacyjnego pobieranego w Krakowskiem po 17 centów do każego złotego zapłaconego w podatkach bezpośrednich preliminowano 152.014 zł. w. a.; przyniósł zaś rzeczywiście ten dodatek indemnizacyjny w 1891 roku 152.387 zł. 19 ct. w. a., przeto przyniósł więcej niż obliczono w budżecie o 373 zł. 19 ct. w. a. Uzasadnienie tej różnicy między dochodem preliminowanym a rzeczywistym, i w ogóle uzasadnienie rzeczywistego dochodu z dodatku indemnizacyjnego w 1891 r. dla funduszu indemnizacyjnego krakowskiego jest mylne w przedłożonem zam-

knięciu rachunków, jak to zaraz wykażemy. Sprawdzona należytość podatków bezpośrednich z Krakowskiego w 1891 roku wykazana w tabeli dołączonej do przedłożonego Wys. Sejmowi we wrześniu 1892 r. przez Wydział krajowy projektu budżetu funduszów indemnizacyjnych na r. 1893, wynosiła 989.203 zł. 25 ct. w. a., przeto należytość z jednego centa dodatku indemnizacyjnego do każdego złotego należytości bezpośrednich z Krakowskiego wynosiła w 1891 r. 9.892 zł. 3 ct., zaś należytość dodatku pobieranego w Krakowskiem w 1891 roku w wysokości 17 centów do każdego złotego należytości podatków bezpośrednich, wynosiła 168.164 zł. 51 ct. w. a. Mylnie przeto zapisano w przedłożonem zamknięciu rachunków (str. 51) uzasadnienie, jakoby należytość dodatku indemnizacyjnego w 1891 roku z Krakowskiego wynosiła 232.049 zł. 16 ct. — Wykazy urzędów podatkowych w Krakowskiem, które to wykazy przedłożyło komisyi budżetowej biuro indemnizacyjne Wydziału krajowego przedstawiając, że na nich oparło swój obrachunek, są sprzeczne z tym obrachunkiem, a nie mogą wcale wykazywać całej sumy dodatku indemnizacyjnego, jaką w Kakowskiem pobrano w ciągu roku budżetowego 1891 i jaka pozostała zaległość tego dodatku u podatkujących z końcem roku budżetowego 1891; albowiem te wykazy urzędów podatkowych datowane są 12. stycznia 1892 r., zaś jeszcze do końca marca 1892 r. ściągały urzędy podatkowe należytość dodatku indemnizacyjnego z roku 1891 i zaległość z lat ubiegłych na rachunek roku budżetowego 1891. Z powyższych powodów komisya budżetowa domagać się musi, aby Wydział krajowy zażądał od c. k. rządu wykazu, jaką sumę przyniosły podatki bezpośrednie a jaką dodatki indemnizacyjne, pobrane w Krakowskiem w całym ciągu roku budżetowego 1891, oraz jaka była zaległość podatków i zaległość dodatku indemnizacyjnego w Krakowskiem w końcu roku budżetowego 1891, i aby Wydział krajowy wykaz ten przedłożył Wysokiemu Sejmowi na przyszłej sesyi sejmowej.

Po 2-ie dochody rzeczywiste były większe niż preliminowano, z należytości od obowiązanych i ze zwrotów rachunkowych, albowiem dochód w tej rubryce preliminowano na 960 zł. w.a. przyniósł zaś rzeczywiście 3.144 zł. 65 ct. w. a., więcej o 2.184 zł. głównie z powodu, iż dochód ze zwrotów za brakujące kupony przy obligacyach wylosowanych, preliminowany na 931 zł. w. a. przyniósł rzeczywiście 2.948 zł., przeto więcej o 2.017 zł. w. a.

Po 3-cie w budżecie na 1891. nie preliminowano żadnego dochodu ze zrealizowania obligacyj wylosowanych; zaś w roku tym obligacye wylosowane z pomiędzy obligacyj będących własnością funduszu, zrealizowano, gotówkę za te obligacye 714 zł. policzono w poczet dochodów bieżących i użyto na pokrycie wydatków bieżących 1891 roku.

Wreszcie po 4-te, ze zwrotu zaliczek i mylnych zarachowań przez c. k. urzędy podatkowe, preliminowano 12 zł., rzeczywisty zaś dochód w tej rubryce przyniósł 1.035 zł. w. a., albowiem urząd podatkowy oddał tę właśnie kwotę 1.035 zł. pobraną przez niego w dodatku indemnizacyjnym w 1890 roku, lecz nie odesłana przed końcem budżetowego roku 1890, którą to kwotę przeto zapisano w zamknięciu rachunków za rok 1890, jako należytość do zwrotu przez urząd podatkowy, co zaznaczyła Komisya budżetowa w sprawozdaniu swojem o zamknięciu rachunków funduszu indem. krak. za r. 1890.

Natomiast dochody rzeczywiste funduszu indemnizacyjnego krakowskiego były mniejsze niż oznaczono w budżecie: 1) z odsetek od obligacyj będących własnością funduszu. Albowiem w budżecie zapisano w tej rubryce dochodów sumę 5.049 zł. w. a. równą wartości wszystkich kuponow płatnych w 1891 roku od obligacyj będących własnością fundnszu, a to zapisano odpowiednio zasadom budżetowym, gdyż w dziale wydatków wpisano na wypłatę za kupony sumę równą wartości wszystkich kuponów płatnych w 1891 roku od obligacyj indemn. krakowskich; lecz fundusz nie wypłacił sam sobie za kupony od obligacyj będących jego własnością, ale je zniszczył jak zwykle.

Po 2-ie, dochód z odsetek od pieniędzy umieszczonych chwilowo na procent obliczono w budżecie na 582 zł. w. a. w przypuszczeniu, iż pozostałość z rachunków z końcem r. 1890 wy-

noszącą 26.349 zł. w. a., będzie można umieścić na procent przez pierwszą część roku; ponieważ jednak dochody bieżące nie wpływały, potrzeba było tę pozostałość z rachunków, przeznaczoną już budżetem na pokrycie wydatków bieżących 1891 roku, wziąść wcześniej na ten cel niż sądzono, i dochód z odsetek od pieniędzy chwilowo lokowanych wynosił rzeczywiście tylko 128 zł. 50 ct. w. a.

Po 3-ie, przy układaniu budżetu na 1891. pozostałość z rachunków w gotówce z lat ubiegłych wynosiła z końcem 1889 roku 27.248 zł. w. a. i całą tę pozostałość przeznaczono budżetem w poczet dochodów roku 1891. Lecz ponieważ w ciągu 1890 roku ta pozostałość z rachunków w gotówce będąca w zapasie kasowym, zmniejszyła się o 699 zł. w. a. i wynosiła z końcem 1890 roku 26.549 zł. w. a., przeto tę tylko sumę przeniesiono rzeczywiście w poczet dochodów 1891 roku, mniej o 699 zł. w. a. niż preliminowano. Z tych to powodów ogół dochodów rzeczywistych był mniejszy od ogółu dochodów preliminowanych o 1.707 zł. w. a.

Porównawszy ogół wydatków rzeczywistych funduszu indemn. krakowskiego w 1891 r. wynoszący 181.972 zł. 61 ct. w. a. z ogółem jego dochodów rzeczywistych w tymże roku wynoszącym 184.158 zł. 88 ct. w. a. widzimy, że dochody większe były od wydatków o 2.186 zł. 27 ct. w. a., przeto pozostałość z rachunków z końcem r. 1891. wynosiła **2.186 zł. 27 ct.** i była w zapasie kasowym tegoż funduszu indemn. krakowskiego.

Majątek funduszu indem. krakowskiego wynosił z końcem 1891 roku 89.670 zł. w. a. licząc obligacye indemnizacyjne, w których były złożony, w ich imiennej wartości. Ponieważ zaś majątek tego funduszu z końcem roku 1890 złożony wyłącznie także w obligacyach indemnizacyjnych, wynosił 90.384 zł. w. a., przeto zmniejszył się w ciągu 1891 r. o 714 zł. w. a., a to z powodu, że z pomiędzy obligacyj będących własnością funduszu wylosowano w 1891 roku obligacyj za 680 zł. m. k. czyli za 714 zł. w. w., zrealizowano je i gotówkę policzono do dochodów funduszu i użyto na pokrycie jego wydatków.

Według przedłożonego przez Wydział krajowy zamknięcia rachunków za rok 1891, *aktywa* funduszu indemnizacyjnego krakowskiego wynosiły z końcem 1891 roku budżetowego 163.157 zł. 71 ct. w. a., ponieważ zaś z końcem roku 1890 wynosiły, według sprawdzonego zamknięcia rachunków za ów rok, 119.718 zł. 68 ct. w. a., przeto powiększyły się o 43.449 zł. 3 ct. w. a., Aczkolwiek bowiem zmniejszyły się w ciągu 1891 roku oprócz jednej wszystkie pozycye stanu czynnego, mianowicie: 1) majątek funduszu z 90.384 zł. w.a. na 89.670 zł. w.a. z powodu wyżej przedstawionego; 2) pozostałość z rachunków, która z końcem r. 1890 wynosiła 26.549 zł. 49 ct. w. a. wynosiła z końcem roku 1891. tylko 2.186 zł. 27 ct. w. a. przeto mniej o 24.363 zł. 22 ct. w. a.; 3) drobne należytości od obowiązanych zmniejszyły się z 419 zł. 45 ct. w. a. na 231 zł. 8 ct. w. a., 4) zwrot zaliczek z 1035 zł. 5 ct. w.a. na 7 zł. 63 ct. w.a.; jednak natomiast według tego przedłożonego zamknięcia rachunków, wzrosnąć miała bardzo w ciągu 1891 roku jedynie zaległość dodatku indemniz. u podatkujących w Krakowskiem z 1.130 zł. w. a., którą to kwotę wynosiła z końcem roku budżetowego 1890, na 71.062 zł. 72 ct. w. a. Ponieważ jednak wskazaliśmy wyżej, że rzeczywista zaległość dodatku indemnizacyjnego u podatkujących z końcem roku 1891 jest wykazana mylnie przedłożonem zamknięciu rachunków za rok 1891, bo oparta jest na wykazie urzędów podatkowych przedstawiających jaką kwotę wynosiłyby pobrane dodatki indemnizacyjne za rok 1891 i jaka była zaległość dodatku w dniu 12. stycznia 1892 roku, a więc przed końcem roku budżetowego 1891, bo aż do końca marca 1892 r. pobierały urzędy podatkowe należytość dodatku indemnizacyjnego za rok 1891 i zaległą należytość z lat dawniejszych na rachunek 1891 roku — przeto ta mylnie zapisana w przedłożonem zamknięciu rachunków zaległość dodatku indemnizacyjnego, jakoby z końcem 1891 r. budżetowego w sumie 71.062 zł. 72 ct. w. a. musi być sprostowaną i według niej sprostowany spis aktywów funduszu indemnizacyjnego krakowskiego w wykazie, który powinien Wydział krajowy przedłożyć na przyszłej sesyi sejmowej.

Stan bierny funduszu indem. krakowskiego wynosił z końcem 1891. roku 840.341 zł. 59 ct. w. a. Ponieważ zaś z końcem r. 1890 wynosił 983.063 zł. 61 ct. w. a., przeto pasywa tegoż funduszu zmniejszyły się w ciągu 1891. roku o 142.722 zł. w. a., a zmniejszyły się głównie

z powodu, że z pomiędzy obligacyj krakowskich, pozostających jeszcze do losowania i do wypłaty, wypłacono w ciągu 1891. roku obligacyj wylosowanych za sumę 137.770 zł. 50 ct. w. a. Główną pozycyę stanu biernego stanowiły z końcem 1891. roku obligacye indem. krak., pozostające jeszcze do losowania i wypłaty, i obligacye już wylosowane lecz nie przedłożone jeszcze do wypłaty. Przedłożone przez Wydział krajowy zamknięcie rachunków nie wykazuje ile było jednych a ile drugich, co wykazywały zamknięcia rachunków z lat poprzednich, lecz podaje należytość za jedne i drugie razem w cyfrze 717.759 zł. — 2) Należytość za kupony płatne a nie przedłożone jeszcze do wypłaty z końcem roku 1891 wynosiła 122.313 zł. 50 ct. w. a., przeto zmniejszyła się o 4.951 zł. 11 ct. w. a. w porównaniu z należytością z końcem r. 1890. Nadmienić należy, iż część obu tych pasywów, to jest należytość za obligacye wylosowane w dawniejszych latach a nie przedłożone jeszcze do wypłaty i należytość za kupony, płatne w poprzednich latach a nie przedłożone jeszcze do wypłaty, nie jest rzeczywistą, bo część tych obligacyj i kuponów zaginęła i dla tego nie przedłożono ich do wypłaty.

Komisya budżetowa przedkładając Wysokiemu Sejmowi to szczegółowe sprawozdanie o zamknięciu rachunków wszystkich trzech funduszów indemnizacyjnych za rok 1891., w którym już Wydział krajowy objął zarząd tych funduszów, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) Z rachunków funduszów indemnizacyjnych Galicyi wschodniej, Galicyi zachodniej i Wielkiego Księstwa Krakowskiego za rok 1891. Sejm udziela Wydziałowi krajowemu absolutorium.

2) Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby na przyszłej sesyi sejmowej przedłożył w uzupełnieniu zamknięcia rachunków za r. 1891., wykaz dochodów rzeczywistych z dodatku indemnizacyjnego w roku 1891. dla wszystkich trzech funduszów indemnizacyjnych, oraz wykaz zaległości tego dodatku z końcem roku budżetowego 1891. wraz z uzasadnieniem kwot tych dochodów i zaległości.

We Lwowie dnia 10. Maja 1893. r.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni, w. r.

Sprawozdawca:
Leon Chrzanowski, w r.

Z drukarni Pillera i Spółki.

L. 1.067/93.

Aleg. 232.

Sprawozdanie

komisyi gminnej o wnioskach posłów Pilata i Rutowskiego w sprawie reformy gmin wiejskich.

Wysoki Sejmie!

Uchwała Wysokiego Sejmu z d. 25 stycznia 1887 poleciła Wydziałowi krajowemu, aby na podstawie zbadania wyników 20-letniej działalności samorządu gminnego poczynił wnioski, czy i o ile potrzebną jest reforma ustawodawstwa gminnego tak dla gmin miejskich jak dla wsi. W szczególności co do gmin wiejskich Wydział krajowy otrzymał polecenie zbadać i poczynić wnioski, „czyby nie należało dla tych żądań administracyi publicznej, którym gminy i obszary dworskie nie są wstanie podołać, wytworzyć lub dać możność wytworzenia takiej organizacyi samorządnej, któraby przy szerszej, silniejszej podstawie pod względem obszaru, ludności i zasobów materyalnych tym zadaniom sprostać zdołała“.

Uchwała ta Wys. Sejmu stwierdzając, że są zadania publicznej administracyi miejscowej, którym gminy i obszary dworskie nie są w stanie podołać, uznała zarazem potrzebę reformy w urządzeniach gmin wiejskich a Wydziałowi krajowemu pozostawiła do zbadania i rozważenia, czyli droga wskazana w przytoczonym ustępie uchwały nie byłaby najwłaściwszym środkiem do uchylenia niedostatków dzisiejszej organizacyi gminnej.

Wydział krajowy w wykonaniu powyższych poleceń Wys. Sejmu przeprowadził bardzo rozległe i szczegółowe badania co do tego, jak funkcyonuje dzisiejsza organizacya gminna we wszystkich kierunkach objętych jej zakresem ustawowym. W szczególności zebrał Wydział krajowy od Wydziałów powiatowych i od c. k. Starostw wyczerpujące odpowiedzi na kwestyonarze do nich rozesłane i ogłosił te odpowiedzi w drukowanej pracy rozdanej posłom w r. 1888 pod tytułem „Materyały do reformy gminnej zestawione przez dr. W. Lewickiego“.

Wynik tych badań, zestawiony w wspomnianej pracy całkiem przedmiotowo, potwierdził w zupełności zdanie Wys. Sejmu w uchwale z 25 stycznia 1887 wypowiedziane, że są zadania miejscowej administracyi publicznej, którym gminy i obszary dworskie nie mogą podołać, zatem potwierdził zapatrywanie Wys. Sejmu co do potrzeby reformy w urządzeniach gmin wiejskich. Zarazem wykazały owe badania, zgodnie z zapatrywaniami niejednokrotnie wyrażanemi i w Wys. Sejmie i przy obradach przygotowawczych zwoływanych przez Wydział krajowy i na innych zebraniach oraz w publicystyce, że przyczyny złego funkcyonowania dzisiejszej organizacyi

gminnej na wsi, leżą w braku potrzebnej oświaty, w braku odpowiednich środków materyalnych, a nie mniej wreszcie w zbytniej zależności zwierzchności gminnych od tego ciasnego koła, w którem spełniać mają zadania publicznej administracyi.

Co do sposobów zaradzenia owym przyczynom złego funkcyonowania administracyi gminnej to trzykrotne narady zwoływane przez Wydział krajowy w latach 1887, 1889 i 1891 a złożone tak z posłów sejmowych jak z innych osób znających dokładnie stosunki gminne, oświadczyły się bardzo przeważną większością za tym samym środkiem, który Wys. Sejm w wspomnianej już uchwale z 25. stycznia 1887 wskazał Wydziałowi krajowemu do rozważenia, to jest za wytworzeniem zbiorowej organizacyi złożonej z gmin i obszarów dworskich, któraby w takim razie rozporządzała i większymi zasobami inteligencyi, i znaczniejszymi środkami materyalnymi a zarazem dawała organowi wykonawczemu wśród niej funkcyonującemu większą niezależność od miejscowych wpływów. Przy wspomnianych naradach wystąpiły różniące się pomiędzy sobą propozycye co do zakresu działania projektowanej zbiorowej organizacyi tudzież co do sposobu wytworzenia jej zarządu, jednakże co do potrzeby zasadniczej reformy urządzeń gminnych i wytworzenia zbiorowej organizacyi dla zadań administracyi publicznej obecnie niespełnianych należycie panowała niemal zupełna zgodność.

Komisya gminna, której Wys. Sejm uchwałami z d. 29. kwietnia b. r. przekazał do sprawozdania wnioski oddzielne posłów Pilata i tow. tudzież Rutowskiego i tow. w sprawie reformy gmin wiejskich, roztrząsała tę sprawę bardzo szczegółowo na szeregu posiedzeń tak w pełnej komisyi jak w subkomitecie przez nią wybranym i przyszła do przekonania, zgodnego z zapatrywaniami komisyi gminnej z r. 1887 tudzież z uchwałą Wys. Sejmu wówczas na wniosek tej komisyi powziętą, że pogląd na sprawowanie administracyi publicznej w gminach wiejskich i na obszarach dworskich każe uważać reformę wiejskich urządzeń gminnych za rzecz konieczną i pilnie potrzebną. Spotęgowanie nadzoru władz wyższych, do czego zmierzały liczne nowele do ustawy gminnej, jakie w ciągu ostatnich lat dwudziestu weszły w życie, nie wystarczyło i nie może wystarczyć w tych licznych czynnościach, przy których, jak przedewszystkiem przy sprawowaniu policyi miejscowej, zwierzchność gminy musi brać inicyatywą a w ogóle nadzór sam nie może pomódz tam, gdzie organ pozostający pod nadzorem nie jest w stanie spełniać nałożonych obowiązków.

Następnie uznała komisya, że poprawy administracyi publicznej w gminach wiejskich należy szukać na tej drodze, którą Wys. Sejm uchwałą z 25. stycznia 1887 wskazał a zwołane przez Wydział krajowy ankiety doradzały a mianowicie w utworzeniu dla kilku gmin i obszarów dworskich wspólnej organizacyi, któraby objęła te zadania miejscowej administracyi publicznej, jakich owe ciała należycie wypełniać nie mogą. Komisya uznała przytem, będąc w tej mierze w zasadniczej zgodzie z wszystkimi projektami reformy na podstawie zbiorowej organizacyi, jakie kiedykolwiek były przedłożone Wys. Sejmowi, że koszta owej wspólnej organizacyi powinny być ponoszone równomiernie przez gminy i obszary dworskie taką organizacyą objęte, ponieważ w należytem wypełnieniu zadań, którym ta organizacya miałaby służyć a przedewszystkiem w należytem sprawowaniu policyi miejscowej zarówno gminy jak obszary dworskie są interesowane.

Zgodziwszy się bardzo przeważną większością na wskazany poprzednio główny kierunek przyszłej reformy gmin wiejskich komisya nie mogła przychylić się do żadnego z dwóch odmiennych zapatrywań, jakie objawiły się w jej łonie. Mianowicie jeden z członków komisyi żądał, aby ustawa przepisała, iż rada powiatowa wraz z starostwem ma podzielić powiat na okręgi dla pisarzy gminnych, dalej iż wydział powiatowy w porozumieniu ze starostwem ma zatwierdzać wybór pisarza a w związku z tem domagał się utworzenia kursów dla wykształcenia pisarzy gminnych i wzmocnienia atrybucyi nadzorczych wydziałów powiatowych oraz obowiązkowego ustanowienia lustratorów gminnych przez wydziały powiatowe. Wydatki na płace pisarzy miałyby być ponoszone nietylko przez gminy ale i przez obszary dworskie położone w okręgu. Wnioskodawca zgadzał się w końcu na łączenie zbyt drobnych gmin z innemi gminami. Wniosek ten nie uchyla zasadniczej

wady dzisiejszego ustroju gminnego, jaką jest nieudolność i zależność organu decydującego w sprawach publicznej administracyi miejscowej, wady, której w dziale administracyi najbardziej pozostawiającym do życzenia t. j. w sprawach policyi miejscowej, nadzór choćby najściślejszy i bardzo kosztowny nie zdoła usunąć, jak to wykazało doświadczenie w powiatach, w których istnieją lustratorowie. Wniosek wspomniany nie zaradza też dalszej ujemnej stronie dzisiejszej organizacyi gminnej to jest brakowi środków materyalnych na opędzenie kosztów administracyi miejscowej a o ile powołuje obszary dworskie do ponoszenia wydatku na płace pisarzy gminnych, na których mianowanie obszary dworskie nie miałyby wpływu i z których czynności wcale nie mają korzystać, nakłada na obszary dworskie ciężar specyalny, niczem nie dający się usprawiedliwić. Oddzielna jednostka administracyjna, jaką jest obszar dworski, miałaby ponosić koszta nie urządzenia wspólnego z innemi jednostkami administracyjnemi, lecz koszta urządzenia wyłącznie celom innej jednostki administracyjnej służącego. Za wnioskiem tutaj omówionym oświadczyły się w komisyi tylko dwa głosy.

Z innej strony podniesioną została myśl, aby zaradzić brakom niniejszej organizacyi gminnej przez włączenie obszaru dworskiego do dzisiejszej gminy przyznając posiadaczowi obszaru dworskiego stanowisko uprzywilejowane a mianowicie: stanowisko prezesa rady gminnej z prawem zawieszania uchwał, obok którego istniałby wybierany wójt jako organ wykonawczy. Komisya nie uznała za stosowne wchodzić w rozbiór bliższy takiego podziału władzy miejscowej i projektu utworzenia urzędu gminnego przywiązanego do posiadania gruntu tabularnego, zaś co do myśli połączenia jednego obszaru dworskiego z jedną gminą to komisya przypuszcza wprawdzie, że przy przeprowadzeniu projektowanej organizacyi zbiorowej trafią się w kraju stosunki, wśród których mianowicie ze względu na zbytnią rozległość terytoryum wypadłoby poprzestać na takiem połączeniu, mniema jednak, że w przeważnej liczbie wypadków cel zamierzonej reformy t. j. stworzenie organizacyi rozporządzającej dostatecznymi środkami materyalnymi i zasobami inteligencyi, a zarazem dającej rękojmię regularnego i zgodnego funkcyonowania, nie zostałby osiągniętym przez utworzenie tak ciasnego koła.

Komisya uważała, że nie należy jej poprzestać na ogólnikowem określeniu głównego kierunku reformy i zaznaczeniu wspólności w ponoszeniu kosztów przyszłej organizacyi zbiorowej, lecz sądziła, że nie podejmując pracy kodyfikacyjnej, która w sprawie tak trudnej i ważnej a tak głęboko sięgającej w stosunki społeczne i wszystkie działy ustawodawstwa musi być należycie przygotowaną przez Wydział krajowy, winna doradzać Wysokiemu Sejmowi, aby polecając Wydziałowi krajowemu wygotowanie wniosków do reformy gmin wiejskich wskazał zarazem pewne punkta wytyczne, co do których przypuszczać należy, iż na nie przyjąwszy raz zasadę zbiorowej organizacyi, bardzo przeważna większość Wys. Sejmu nietylko się zgodzi ale nawet wskazanie wyraźne tych punktów uchwałą Wys. Sejmu uważać będzie za warunek, od którego zależy przyjęcie owej zasady i powodzenie całej reformy.

Mianowicie zgodziła się Komisya doradzać, aby Wys. Sejm wskazał, że ta zbiorowa organizacya ma mieć charakter autonomiczny, że ma zostawać w ścisłym związku z samorządną organizacyą powiatową, że nie ma ona pomnażać o jeden nowy stopień liczby i tak niejednokrotnie zbyt znacznej istniejących dziś instancyi dla miejscowej administracyi publicznej, lecz w sprawach należących do jej zakresu wstąpić w miejsce instancyi istniejących dotąd dla tych spraw, wreszcie, że należy określić w przyszłej kodyfikacyi wpływ i nadzór wyższych władz samorządnych w obec projektowanej organizacyi, w szczególności co do urzędu naczelnika i pisarza.

Co do zakresu działania projektowanej zbiorowej organizacyi, zatem co do tego, jakie poszczególne sprawy należące do zakresu dzisiejszych gmin i obszarów dworskich, winny być przydzielone owej organizacyi zbiorowej z powodu, że gminy i obszary dworskie tych zadań należycie wypełniać nie mogą, uznała Komisya za stosowne doradzać tylko wskazówkę, że do tych spraw w żadnym razie nie ma należeć zarząd majątkiem i dobrem gminy, zresztą zaś pozostawić

do bliższej rozwagi Wydziałowi krajowemu, jakie sprawy publicznej administracyi miejscowej po winny z wspomnianego powyżej powodu należeć do zakresu projektowanej zbiorowej organizacyi.

Pod względem składu zarządu projektowanej zbiorowej organizacyi Komisya uważała za stosowne doradzać zastrzeżenie, którego nie widzi potrzeby szczegółowo uzasadniać, aby skład tego zarządu dawał rękojmię należytej administracyi i odpowiedniego uwzględnienia żywiołów inteligentnych a zarazem ponoszących znaczniejszą część kosztów. Pod tymi żywiołami rozumie komisya w pierwszym rzędzie właścicieli posiadłości dworskich lub ich zastępców. Obok tego zastrzeżenia wydawało się komisyi potrzebnem umieścić jeszcze dalsze. W obecnym ustroju naszym przeważnie z wyborów wychodzącym, ilość tych wyborów jest bardzo znaczną a każde pociągają za sobą koniecznie pewną agitacyę, pewne zaniepokojenie ludności, nie mówiąc już o ciężarze czynności, jakich przysparzają władzom przeprowadzającym te wybory. Jeśli ten wzgląd każe unikać tworzenia osobnych ciał wyborczych i odrębnych wyborów dla projektowanej zbiorowej organizacyi to niemniej przemawia za tem ten wzgląd dalszy, aby przez odrębność wyborów nie dawać powodu do wytworzenia się, ze szkodą administracyi publicznej, jakiegokolwiek antagonizmu gmin miejscowych. Tego antagonizmu będzie można najłatwiej uniknąć, jeśli w zarządzie owej organizacyi zbiorowej zasiadać będą osoby, które wchodzą w skład zarządów gmin miejscowych. Z tych względów komisya doradza zalecić Wydziałowi krajowemu, aby unikał tworzenia osobnej organizacyi ciał wyborczych przy projektowanej reformie a zarazem wnosi, aby polecić Wydziałowi krajowemu do rozważenia, czy nie należałoby złożyć zarząd projektowanej organizacyi zbiorowej wprost z naczelników dzisiejszych gmin tudzież przełożonych obszarów dworskich lub ich zastępców, ewentualnie z wzmocnieniem reprezentacyi gmin większych.

Kwestya kosztów jak przy każdej innej tak i przy tej reformie musi odgrywać nader ważną rolę przy decyzyi ostatecznej co do jej wprowadzenia. Pewnem jest, że dzisiejsza administracya gminna kosztuje i kosztuje niemało, nietylko przez to, co się na nią wydaje na podstawie budżetu i prócz tego po zabudżetem wskutek najróżnorodniejszych dodatkowych wymagań, ale i przez to, że jest zła, że nie daje porządku, bezpieczeństwa i należytego wymiaru sprawiedliwości w sprawach do niej należących. Niemniej też jest pewnem, że każda organizacya zbiorowa również będzie kosztować a nie wiadomo z góry, o ile skutkiem niej zniży się potrzeba wydatków w poszczególnych gminnych, ile czynności, korespondencyi itd. odpadnie wskutek niej obszarom dworskim. Należy przeto polecić Wydziałowi krajowemu, aby tę tak ważną kwestyę finansową na podstawie materyałów, jakie ma w swych aktach i jakie dodatkowo zebrać zdoła, szczegółowo zbadał i przybliżony obraz kosztów projektowanej organizacyi przedstawił mając na względzie możność zmiejszenia się wydatków w gminach. Przy tem musi Wydział krajowy wziąć pod rozwagę w szczególności koszta poruczonego zakresu działania i starać się wykazać je jak najdokładniej osobno, tem bardziej że wobec występujących z innych krajów austryackich licznych żądań, aby państwo ponosiło te koszta łożone w interesie jego administracyi można oczekiwać, że żądania te w ten lub inny sposób osiągną skutek, co byłoby tem więcej słusznem, jeśli kraj przeprowadzając reformę w ustroju władz miejscowych ulepszałby zarazem organizacyę spełniającą poruczony zakres działania.

Przedsiębiorąc tak ważną pracę ustawodawczą powinien Wydział krajowy zdaniem komisyi poznać zapatrywania Wys. Rządu w tej sprawie już w toku pracy, aby mógł zdać sprawę sobie samemu a następnie Wys. Sejmowi, czy i w jakich kierunkach mogą zachodzić trudności w przedłożeniu ewentualnej uchwały Wys. Sejmu do sankcyi. Obok tego byłoby niewątpliwie pożądanem, aby Wydział krajowy mógł korzystać także z doświadczeń i materyałów, jakimi rządowe władze krajowe rozporządzają w przedmiocie administracyi gminnej wskutek służącego Rządowi z mocy ustawy prawa nadzoru.

Niemniej uważa komisya za potrzebne doradzać polecenie Wydziałowi krajow., aby w sprawie tak ważnej wypracowany przez siebie projekt ustawy wcześnie ogłosił drukiem i podał pod publiczną dyskusyę a w szczególności żeby przez udzielanie go reprezentacyom powiatowym dał

tym korporacyom zostającym w ciągłej styczności ze stosunkami wiejskimi możność objawienia owych zapatrywań co do szczegółów projektowanej reformy.

Na podstawie powyższego wywodu komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w dalszem wykonaniu uchwał sejmowych z d. 25. stycznia 1887 i z 24. marca 1892 wygotował wnioski do zmiany ustawy gminnej z 12. sierpnia 1866 w tym kierunku:

1. aby utworzoną została dla tych zadań miejscowej administracyi publicznej, których poszczególne gminy i obszary dworskie należycie wypełniać nie mogą, zbiorowa organizacya autonomiczna, złożona z dzisiejszych gmin i obszarów dworskich, zostająca w ścisłym związku z samorządną organizacyą powiatową a nie naruszająca ani odrębności dzisiejszych gmin pod względem zarządu majątkiem gminnym i korzystania z dobra gminnego ani też obecnego stanowiska obszarów dworskich w sprawach do zakresu owej wspólnej organizacyi nie należących;

2. aby koszta nowej organizacyi ponoszone były równomiernie przez gminy i obszary dworskie w nią wciągnięte;

3. aby skład zarządu projektowanej organizacyi zbiorowej dawał rękojmię należytej administracyi i odpowiedniego uwzględnienia żywiołów inteligentnych, a zarazem ponoszących znaczniejszą część kosztów i aby w tym zarządzie wytworzenie ciała uchwalającego (rady), odbywało się bez tworzenia osobnej w tym celu organizacyi ciał wyborczych;

Wydział krajowy rozważy, czy nie należałoby złożyć ten zarząd wprost przełożonych dzisiejszych gmin, tudzież przełożonych obszarów dworskich lub ich zastępców ewentualnie przy większych gminach z wzmocnieniem ich reprezentacyi.

4. aby projektowana organizacya zbiorowa nie pomnażała liczby instancyi w sprawach administracyi publicznej o nowy stopień, lecz w sprawach do niej należących wstąpiła w miejsce instancyi istniejących;

5. aby określony został wpływ i nadzór wyższych władz samorządnych w obec projektowanej organizacyi w szczególności co do urzędu naczelnika a następnie pisarza;

II. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby zbadał i zdał sprawę, jakie będą koszta zarządu połączone z projektowaną reformą przy dążeniu do najdalej idącej oszczędności, a zarazem o ile nastąpiłoby zmniejszenie wydatków na zarząd w gminach?

III. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby przy wykonaniu powyższych poleceń zbadał zapatrywania c. k. Rządu co do projektowanej reformy.

IV. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby po wypracowaniu projektu zbiorowej organizacyi autonomicznej, w ustępie I. skreślonej, projekt ten ogłosił a w szczególności podał do wiadomości reprezentacyi powiatowych, ażeby umożliwić im wyrażenie zdania o tym projekcie.

Lwów dnia 15. maja 1893.

Przewodniczący:
Dunajewski.

Sprawozdawca:
T. Pilat.

Aleg. 233.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o zamknięciach rachunkowych galicyjskiego funduszu propinacyjnego za rok 1892.

Wysoki Sejmie!

Udzielone nam przez c. k. Dyrekcyę funduszu propinacyjnego zamknięcie rachunkowe tego funduszu za rok 1892 a mianowicie:

1. galicyjskiego funduszu propinacyjnego:
   a) ogólnego,
   b) zasobowego z załącznikami;
2. galicyjskiego funduszu propinacyjnego rezerwowego:
   a) obrotowego,
   b) zarodowego z załącznikami, oraz sprawozdanie c. k. Dyrekcyi funduszu propinacyjnego, mamy zaszczyt w myśl §. 41. Ustawy z dnia 22. kwietnia 1889 (Nr. 30. D. u. kr.) przedłożyć z uwagą:

iż jakkolwiek zamknięcie wszystkich czterech funduszów należycie sporządzone i zestawione, są zgodne co do istoty rzeczy, to jednak życzyćby należało: a) iżby w przyszłych zamknięciach funduszu ogólnego c. k. Dyrekcya funduszu propinacyjnego prócz porównań sum zestawianych na podstawie przypisanych należytości, jak to w obecnych zamknięciach ma miejsce, sporządzała jeszcze zestawienie ogólnych sum dochodów i wydatków podług wyników kasowych, — i

b) aby po wcieleniu zwyżki za dany rok do funduszu zasobowego, każdoczesny zapas ostateczny wypływał sam z siebie (rezulował) w funduszu ogólnym,

albowiem jak to wykazano w sprawozdaniu c. k. Dyrekcyi: ogólny stan funduszów propinacyjnych z końcem roku 1892 w kwocie złr. 6,544.933 ct. 54 obejmuje tylko dwa fundusze, a to zasobowy i rezerwowy, czyli zapasy i kapitały lokowane majątków zarodowych tych funduszów, bez wliczenia do wykazanego stanu kwoty zł. 198.081 ct. 36 stanowiącej

zapas ostateczny funduszu ogólnego a służyć mającej na pokrycie przewyżki należytości biernych tego funduszu.

Wnosimy zatem:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, raczy zatwierdzić zamknięcia rachunkowe galicyjskiego funduszu propinacyjnego z roku 1892.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 9. maja 1893.

Marszałek krajowy:
Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Sawczak w. r.
członek Wydziału krajowego.

Sprawozdanie

c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego z przedłożeniem zamknięć rachunkowych tego funduszu za rok 1892.

Wysoki Sejmie!

Po myśli §. 41. ustawy z dnia 22. kwietnia 1889. Dz. ust. kraj. Nr. 30. ma zaszczyt c. k. Dyrekcya galic. funduszu propinacyjnego przedłożyć niniejszem Wysokiej Izbie do zatwierdzenia zamknięcia rachunkowe za rok 1892 a mianowicie:

1. galic. funduszu propinacyjnego
   a) ogólnego,
   b) zasobowego.
2. galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego
   a) obrotowego;
   b) zarodowego.

W operacie zamknięć rachunkowych wyjaśniono w osobnych załącznikach przy odnośnych pozycyach różnice zachodzące między zatwierdzonym przez Wysoką Izbę na rok 1892 budżetem a wynikłością tego roku.

Z ogólnego stanowiska zauważa c. k. Dyrekcya do tych zamknięć rachunkowych co następuje:

1. Co do galic. funduszu propinacyjnego
   a) ogólnego.

Według zamknięcia za rok 1892 wynosiły przypisane w księgach zwyczajne dochody

bieżące	4,652.302	zł. 71	ct.
wydatki zaś	4,410.813	„ 82	„
przeto w porównaniu okazuje się zwyżka dochodów	241.488	zł. 89	ct.
ze względu jednak, że z zaległości czynnych pozostałych z końcem r. 1891. w kwocie 421.942 zł. 25 ct. odpisano według załącznika Nr. 2. kwotę	10.564	„ 06	„
która służyć miała do pokrycia zaległych wydatków, przeto pokryto tę część zaległości biernych zwyżką dochodów roku 1892, która wskutek tego wynosi tylko	230.924	„ 83	„
a w porównaniu do zwyżki dochodów za r. 1891 w kwocie . . .	229.234	„ 88	„
jest większą o	1.689	zł. 95	ct.

Nadwyżka ta dochodów roku 1892 w kwocie . . . 230.924 zł. 83 ct.
jest w porównaniu z preliminowaną w budżecie na rok 1892 nadwyżką
w kwocie . . . . . 147.004 „ — „
większą o . . . . . 83.920 zł. 83 ct.
z powodów, naprowadzonych przy pojedynczych rubrykach zamknięcia rachunkowego w uzasadnieniu różnic (załącznik Nr. 1).

Zwyżkę tę w kwocie 230.924 zł. 83 ct. wcielono do funduszu zasobowego.

b) zasobowego:

Według zamknięcia za rok 1892 wynosi zwyżka dochodów majątku obrotowego
kwotę . . . . . 252.932 zł. 99 ct.
która w porównaniu z preliminowaną w budżecie na r. 1892 zwyżką w kwocie 12.044 „ — „
jest większą o . . . . . 240.888 zł. 99 ct.
z powodów, naprowadzonych przy pojedynczych rubrykach zamknięcia rachunkowego w uzasadnieniu różnic (załącznik Nr. 1).

Według zamknięcia rachunku za rok 1892 wynosi majątek zarodowy funduszu zasobowego w papierach publicznych . . . . . 546.600 zł. — ct.
w lokowanych kapitałach . . . . . 256.541 „ 82 „
razem . . 803.141 zł. 82 ct.
a w porównaniu z majątkiem pozostałym z końcem roku 1891 . . 503.139 „ 83 „
powiększył się o . . . . . 273.001 zł. 99 ct.

Szczegółowy przyrost, względnie zmiany zaszłe w tym funduszu w ciągu roku 1892 są uwidocznione w dotyczącem zamknięciu rachunku.

2. Co do galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego

a) obrotowego.

Według zamknięcia rachunku za rok 1892. wynoszą dochody 239.285 zł. 50½ ct.
wydatki zaś . . . . . 83.991 „ 32 „
przeto w porównaniu pozostaje zwyżka . . . . . 155.294 „ 18½ ct.
ze względu jednak, że zaległość dochodów z końcem roku w kwocie 90 zł. — ct.
jest od zaległości wydatków w kwocie . . . . . 2 „ 94 „
większą o . . . . . 87 „ 06 „
przeto wynosi zwyżka dochodów z końcem roku 1892 . . . 155.207 „ 12½ „
a w porównaniu z zwyżką roku 1891 w kwocie . . . . . 147.079 „ 76½ „
jest większą o . . . . . 8.127 zł. 36 ct.

Korzystny ten wynik powstał z zaoszczędzeń w wydatkach na administracyę.

Nadwyżka dochodów roku 1892 wynosząca . . . . 155.207 zł. 12½ ct.
w porównaniu z preliminowaną w budżecie na rok 1892 nadwyżką . 129.697 „ — „
jest większą o . . . . . 25.510 „ 12½ „
z przyczyn, naprowadzonych w uzasadnieniu różnic przy pojedynczych rubrykach w załączniku Nr. 1. zamknięcia rachunku.

Zwyżkę tę w kwocie . . . . . 155.207 zł. 12½ ct.
przeniesiono po myśli §. 22. lit. *a)* noweli propinacyjnej do majątku zarodowego funduszu rezerwowego.

b) zarodowego.

Z końcem roku 1892 wynosi majątek zarodowy:

a) w papierach publicznych nominalnie	5,326.950 zł.	— ct.
b) w lokowanych kapitałach	336.479 „	— „
c) w gotówce	78.362 „	72 „
razem . . .	5,741.791 zł.	72 ct.
a w porównaniu z majątkiem z końcem roku 1891 wynoszącym . .	5,571.101 „	— „
jest większy o	170 690 zł.	72 ct.

Szczegółowy przyrost w ciągu roku 1892 jest uwidoczniony w dotyczącem zamknięciu rachunku.

Stan papierów publicznych z końcem roku 1891 wynosił . .	5,546.700 zł.
i jest w porównaniu do stanu z końcem roku 1892	5,326.950 „
mniejszy o	219.750 zł.

z powodu, że c. k. Dyrekcya udzieliła w roku 1892 funduszowi krajowemu pożyczkę w kwocie 1,650.000 zł., a nie posiadając odpowiedniej gotówki musiała papiery wartościowe sprzedawać.

Ogólny stan majątku funduszu propinacyjnego wynosi z końcem roku 1892.

a) w galic. funduszu propinacyjnym zasobowym . .	803.141 zł.	82 ct.
b) w galic. funduszu propinacyjnym rezerwowym . .	5,741.791 „	72 „
razem . . .	6,544.933 zł.	54 ct.
a w porównaniu z majątkiem z końcem roku 1891. wynoszącym . .	6,101.240 „	83 „
jest większy o	443.692 „	71 „

Ogólny stan funduszów propinacyjnych z końcem r. 1892 wynosi kwotę 6,544.933 zł. 54 ct.
a w porównaniu z otrzymanym od Wydziału krajowego funduszem uzbieranym po koniec

roku 1889 w gotówce	41.592 zł. 91 ct.	
w papierach publicznych nominalnie	3,770.200 „ — „	3,811.792 „ 91 „
powiększył się majątek z końcem roku 1892 o		2,733.140 zł. 63 ct.

W końcu wypada jeszcze nadmienić, iż tytułem wynagrodzenia za zniesione prawo propinacyi wyasygnowano uprawnionym po dzień 5. kwietnia 1893 w gotówce 33,364.553 zł. 89½ ct., zaś w 4% po koniec roku 1894 winkulowanych obligacyach nominalnie 22,827.450 zł., pozostaje przeto jeszcze do wyasygnowania w gotówce 479.731 zł. 28 ct., zaś w obligacyach nominalnie 1,054.650 zł.

Nadto przyznano i wyasygnowano uprawnionym tytułem odsetek od kapitałów w gotówce wyasygnowanych 302.104 zł. 67 ct.

We Lwowie, dnia 12. kwietnia 1893.

Badeni w. r.

Zamknięcie rachunku

galicyjskiego funduszu propinacyjnego

ogólnego

za rok 1892

(z 3 załącznikami).

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 12. Kwietnia 1893.

Liczba porządkowa	Liczba rubr. budżetu	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	razem zł.	razem ct.
		Dochody						
		a) **Zwyczajne.**						
1	1	Czynsz za wydzierżawione prawa propinacyi i dochody uzyskane przez wykonywanie tego prawa we własnym zarządzie	15.591	93½	3,448.345	39	3.463.937	32½
2	2	Opłaty od szynkarzy	12.737	54	205.546	81½	218.284	35½
3	3	Opłaty od zakładania gorzelń, browarów i miodosytni	6.000	—	4.100	—	10.100	—
4	4	Grzywny za przekroczenia propinacyjne	5.593	38	10.492	54½	16,085	92½
5	5	Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych	—	35	94	57	94	92
6	6	Odsetki zwłoki	1	14	11.644	92	11.646	06
7	7	Zasiłek z milionowej subwencyi ze zkarbu państwa	371.303	84½	891.129	22	1,262.433	06½
8	—	Odsetki czynne od lokowanych kapitałów z dochodów bieżących i emisyi obligacyj propinacyjnych	—	—	70 162	40½	70.162	40½
9	—	Rozmaite	150	—	10 876	84½	10.936	84½
		Razem	411.378	19	4,652 302	71	5,063.680	90
		b) **Obojętne.**						
10	—	Mylnie zarachowane dochody przez c.k. urzędy podatk.	—	—	1.827	21	1.827	21
11	—	Zwrot mylnie przez c. k. urzędy podatkowe zarachowanych wydatków	7	33	8	10	15	43
12	—	Kaucye na zabezpieczenie warunków dzierżawy prawa propinacyi	—	—	54.919	53½	54.919	53½
13	—	Wpłacone czynsze za wydzierżawione prawa propinacyi na rachunek lat przyszłych	—	—	323.619	82½	323.619	82½
14	—	Wpłacone opłaty od szynkarzy na rach. lat przyszłych	—	—	14.782	17	14.782	17
15	—	Zwrot wypłaconych kuponów od wylosowanych obligacyj w obiegu będących	1.361	—	1.839	—	3 200	—
		Razem	1 368	33	396.995	84	398.364	17
		c) **Operacye kredytowe.**						
16	—	Zwrot lokowanych kapitałów	1,964.864	59	2,596.544	03	4,561.408	62
		Razem	1,964.864	59	2,596.544	03	4,561.408	62
		Zapas kasowy z początkiem roku	*134.450*	*03*	—	—	134.450	03
		Ogółem	2,512.061	14	7,645.842	58	10,157.903	72
		W porównaniu z wydatkami	2,522.625	20	7,404.353	69	9,926.978	89
		pozostaje zwyżka	**10.564**	**06**	241.488	89	230.924	83
		którą przeniesiono do funduszu zasobowego galicyjskiego funduszu propinacyjnego.						

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głównej
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
9.264	43½	3,426.546	11½	3,435.810	55	3,445 357	—	9.546	45	—	—	28.126	77½	89
7.668	43	192.329	07½	199.997	50½	203.000	—	3.002	49½	—	—	18.286	85	93
—	—	25	—	25	—	—	—	—	—	25	—	10 075	—	96
1.517	11½	1.952	64½	3.469	76	3.500	—	30	24	—	—	12.616	16½	102
—	35	94	57	94	92	200	—	105	08	—	—	—	—	105
1	14	11.644	92	11.646	06	7.000	—	—	—	4.646	06	—	—	110
371.303	84½	519.825	37½	891.129	22	891.129	—	—	—	—	22	371.303	84½	113
—	—	70 162	40½	70.162	40½	—	—	—	—	70.162	40½	—	—	118
150	—	10.557	30½	10.707	30½	—	—	—	—	10.707	30½	229	54	122
389.905	31½	4,233.137	41	4,623,042	72½	4.550.186	—	12.684	26½	85.540	99	440.638	17½	—
										72.856	72½			
—	—	1.827	21	1.827	21	—	—	—	—	—	—	—	—	147
6	93	—	—	6	93	—	—	—	—	—	—	8	50	151
—	—	54.919	53½	54.919	53½	—	—	—	—	—	—	—	—	155
—	—	323.619	82½	323.619	82½	—	—	—	—	—	—	—	—	167
—	—	14.782	17	14.782	17	—	—	—	—	—	—	—	—	171
853	—	—	—	853	—	—	—	—	—	—	—	2.347	—	176
859	93	395.148	74	396.008	67	—	—	—	—	—	—	2.355	50	—
7.206	49	2,596.544	03	2,603.750	52	—	—	—	—	—	—	1,957.658	10	213
7.206	49	2,596.544	03	2,603 750	52	—	—	—	—	—	—	1,957.658	10	—
										Ogółem	. .	2,400.651	77½	—

Uwaga. *Stan czynny:*

z końcem r. 1891 wynosił w zaległych dochodach . . . . 2,388.175 zł. 17 ct.
w zapasie kasowym . 134.450 „ 03 „
razem . 2,522.625 zł. 20 ct.
i wystarczył na pokrycie zaległych wydatków w kwocie 2,522 625 zł. 20 ct.

Stan czynny:

z końcem roku 1892 wynosi w zaległych dochodach . . . . . 2,400.651 zł. 77½ ct.
w zapasie kasowym . . 198.081 „ 36 „
razem . 2,598.733 zł. 13½ ct.
i wystarcza na pokrycie zaległych wydatków w kwocie 2,598.733 zł. 13½ ct.

Liczba porządkowa	Liczba rubr. budżet.	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	razem zł.	razem ct.
		Wydatki.						
		a) **Zwyczajne.**						
1	1	Spłata kapitału za wylosowane obligacye funduszu propinacyjnego	853.750	—	1,510.850	—	2,364.600	—
2	2	Wypłata kuponów od obligacyj w obiegu będących	1,208.658	—	2,359.121	—	3,567.779	—
3	3	Prowizya c. k. uprzyw. Bankowi dla krajów koronnych w Wiedniu i Bankowi krajowemu we Lwowie za pośrednictwem w wypłacie wylosowanych obligacyj i zapadłych kuponów .	—	—	2.192	85	2.192	85
4	4	Należytość stemplowa od kwitów na pobór zasiłku ze skarbu państwa	1.162	50	2.790	—	3.952	50
5	5	Podatek dochodowy od czynszu za wydzierżawione prawa propinacyi	—	—	535.799	72	535.799	72
6	6	Podatek zarobkowy od dochodów uzyskanych przez wykonywanie prawa propinacyi we własnym zarządzie	—	—	60	25	60	25
		Razem .	2,063.570	50	4.410.813	82	6,474 384	32
		b) **Obojętne.**						
7	—	Zwrot mylnie zarachowanych dochodów przez c. k. urzędy podatkowe	2.276	96½	1.827	21	4.104	17½
8	—	Mylnie przez c. k. urzędy podatkowe zarachowane wydatki	—	—	8	10	8	10
9	—	Zwrot kaucyi złożonych na zabezpieczenie warunków dzierżawy prawa propinacyi . . .	159.728	34	54.919	53½	214.647	87½
10	—	Zwrot wpłaconych czynszów za wydzierżawione prawa propinacyi na rachunek lat przyszłych .	282.644	76½	323.619	82½	606.264	59
11	—	Zwrot wpłaconych opłat od szynkarzy na rachunek lat przyszłych	14.404	63	14.782	17	29.186	80
12	—	Wypłata kuponów od wylosowanych obligacyj w obiegu będących	—	—	1.839	—	1.839	—
		Razem .	459 054	70	396.995	84	856.050	54
		c) **Obojętne.**						
13	—	Lokacya kapitałów	—	—	2,596.544	03	2,596,544	03
		Razem . .	—	—	2,596.544	03	2,596.544	03
		Ogółem . .	2,522 625	20	7,404,353	69	9,926.978	89

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głównej
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
728.500	—	760.350	—	1,488.850	—	1,510.850	—	22.000	—	—	—	875.750	—	231
1,093.138	—	1,266.525	—	2,359.663	—	2,359.121	—	—	—	542	—	1,208.116	—	235
—	—	2.192	85	2.192	85	3.200	—	1.007	15	—	—	—	—	239
1.162	50	1.627	50	2.790	—	2.790	—	—	—	—	—	1.162	50	247
—	—	535.799	72	535.799	72	527.161	—	—	—	8 638	72	—	—	250
—	—	60	25	60	25	60	—	—	—	—	25	—	—	254
1,822.800	50	2,566.555	32	4,389 355	82	4,403.182	—	23 007	15	9.180	97	2,085.028	50	—
								13.826	18					
696	50½	—	—	696	50½	—	—	—	—	—	—	3.407	67	305
—	—	8	10	8	10	—	—	—	—	—	—	—	—	309
44.683	15½	—	—	44.683	15½	—	—	—	—	—	—	169.964	72	313
280.714	51½	—	—	280.714	51½	—	—	—	—	—	—	325.550	07½	328
14.404	63	—	—	14.404	63	—	—	—	—	—	—	14.782	17	332
—	—	1.839	—	1.839	—	—	—	—	—	—	—	—	—	336
340.498	80½	1.847	10	342.345	90½	—	—	—	—	—	—	513.704	63½	—
—	—	2,596.544	03	2,596.544	03	—	—	—	—	—	—	—	—	366
—	—	2,596.544	03	2,596.544	03	—	—	—	—	—	—	—	—	—
											Ogółem	2,598.733	13½	

Załącznik Nr. 1. do zamknięcia rachunku galicyjskiego funduszu propinacyjnego za rok 1892.

Uzasadnienie

różnic między budżetem a wynikłością uiszczenia.

Dochody.

a) Zwyczajne.

1. Czynsze za wydzierżawione prawa propinacyi i dochody uzyskane przez wykonywanie tego prawa we własnym zarządzie.

Wynikłość mniejsza o	9.546 zł. 45 ct.
z powodu niewpłaconych zaległości za rok 1892.	
Przypisana na rok 1892 należytość wynosi	3,448,345 „ 39 „
i jest w porównaniu z przyzwoloną budżetem kwotą .	3,445 357 „ — „
większą o	2.988 zł. 39 ct.

z powodu, że podczas sporządzania budżetu na rok 1892 nie były jeszcze wszystkie dzierżawy uprawnień propinacyjnych po koniec roku 1892 kontraktami zabezpieczone. Preliminowano przeto czynsze, które w przypuszczeniu spodziewano się uzyskać, przy zawarciu kontraktów uzyskano jednak wyższy dochód o powyższą kwotę.

Z pozostałej zaległości z końcem roku 1892. . . .	28.126 zł. 77½ ct.
wpłacono już po koniec lutego 1893	13.955 „ 54— „
zalega jeszcze	14.171 zł. 23½ ct.
a to za rok 1890	2.966 „ 49— „
„ „ 1891	3.342 „ 34— „
„ „ 1892	7.862 „ 40½ „

z zaległości za rok 1890 przyzwolono spłacać kwotę 1.793 zł. 23 ct. w kwartalnych ratach; co do reszty 1.173 zł. 26 ct. i co do zaległości za rok 1891 i 1892 są w toku procesa sądowe względnie postępowanie egzekucyjne.

2. Opłaty od szynkarzy.

Wynikłość mniejsza o	3.002 zł. 49½ ct.

z powodu zaległości pozostałych z końcem roku 1892, których ściągnięcie jest w toku egzekucyi politycznej.

3. Opłaty od zakładania gorzelń, browarów i miodosytni.

Wynikłość większa o . . . . . 25 zł. —— ct.
z powodu wpłacenia częściowej opłaty budżetem nieprzewidzianej od założenia jednej miodosytni.

4. Grzywny za przekroczenia propinacyjne.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 30 zł. 24— ct.
z tego samego powodu jak przy opłatach od szynkarzy.

5. Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 105 zł. 08— ct.
z powodu, iż dochód tej rubryki ściśle z góry budżetem oznaczyć się nie da.

6. Odsetki zwłoki.

Wynikłość większa o . . . . . 4.646 zł. 06— ct.
z tego samego powodu jak przy dochodach ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych.

7. Zasiłek z milionowej subwencyi ze skarbu państwa.

Wynikłość większa o . . . . . — zł. 22 ct.
ponieważ w budżecie preliminowano ten dochód w zaokrąglonej kwocie.

8. Odsetki czynne od lokowanych kapitałów z dochodów bieżących i emisyi obligacyj propinacyjnych.

Wynikłość większa o . . . . . 70.162 zł. 40½ ct.
a to z powodu:

1. iż dochody bieżące mogły być przez cały rok 1892 lokowane, gdyż wypłata kuponów i kapitałów za wylosowane obligacye funduszu propinacyjnego stopniowo w miarę zgłoszeń uskutecznioną była.
2. że kapitały w obligacyach za zniesione prawo propinacyi były w ciągu roku 1892 wypłacane stopniowo w miarę uzyskanych przekazów sądowych tak, iż z końcem roku 1892 pozostał w kasie zapas w kwocie 1,203 150 zł. uprawnionym nie wydany, którzy tem samem nie mogli ani kuponów ani też kapitałów za wylosowane obligacye zrealizować, podczas gdy c. k. Dyrekcya potrzebne na ten cel fundusze już posiadała i je na procenta lokowała.

9. Rozmaite.

Wynikłość większa o . . . . . 10.707 zł. 30½ ct.
z powodu inkasowania kaucyj uznanych za przepadłe z powodu kontraktołomności dzierżawców uprawnień propinacyjnych.

Wydatki.

a) Zwyczajne.

1. Spłata kapitałów za wylosowane obligacye funduszu propinacyjnego.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 22.000 zł. —— ct.
ponieważ nie wszystkie wylosowane obligacye do spłaty zgłoszone zostały.

2. Wypłata kuponów od obligacyj w obiegu będących.

Wynikłość większa o . . . . . 542 zł. —— ct.
z powodu wypłaty kuponów za rok 1890 i 1891.

3. Prowizya c. k. uprzyw. Bankowi dla krajów koronnych w Wiedniu i Bankowi krajowemu we Lwowie za pośrednictwo w wypłacie wylosowanych obligacyj i zapadłych kuponów.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 1.007 zł. 15— ct.
ponieważ prowizya w budżecie dokładnie oznaczoną być nie mogła.

5. Podatek dochodowy od czynszów za wydzierżawione prawa propinacyi.

Wynikłość większa o . . . . . 8.638 zł. 72— ct.
przeważnie wskutek podwyższenia na rok 1892 krajowego dodatku o trzy centy.

6. Podatek zarobkowy od dochodów uzyskanych przez wykonywanie prawa propinacyi we własnym zarządzie.

Wynikłość większa o . . . . . — zł. 25— ct.
ponieważ w budżecie preliminowano wydatek ten w zaokrąglonej kwocie.

Z c. k. Dyrekcyi gal. funduszu propinacyjnego.

Lwów dnia 12. kwietnia 1893.

Załącznik Nr. 2. do zamknięcia rachunku galic. funduszu propinacyjnego za r. 1892.

Wykaz

umniejszenia się zaległości wskutek przedawnienia, niemożności ściągnięcia i sprostowania należytości.

	Dochody		Wydatki	
	zł.	ct.	zł.	ct.
Według zamknięcia rachunku za rok 1891 pozostały zaległości z końcem roku 1891 w kwocie	2,388.175	17	2,522.625	20
z tego odpisano	10.564	06	—	—
pozostało	2,377.611	11	2,522.625	20
które przeniesiono do zamknięcia rachunku za rok 1892 jako początkową zaległość				

Dochody.	Odpisano wskutek: przedawnienia zł.	ct.	niemożności ściągnięcia zł.	ct.	sprostowania należytości zł.	ct.
a) Zwyczajne:						
Czynsze za wydzierżawione prawa propinacyi i dochody uzyskane przez wykonywanie tego prawa we własnym zarządzie . .	—	—	1.492	65½	424	64
Opłaty od szynkarzy	—	—	1.010	87	2.293	26½
Grzywny za przekroczenia propinacyjne . .	—	—	5.217	63	125	—
Razem . . .	—	—	7.721	15½	2.842	90½
Ogółem jak wyżej . .	10.564 06					

Z c. k. Dyrekcyi galic, funduszu propinacyjnego.

Lwów dnia 12. kwietnia 1893.

Załącznik Nr. 3. do zamknięcia rachunku galic. funduszu propinacyjnego za rok 1892.

WYKAZ

ilości szynkarzy i obliczenie rocznej należytości.

Rok	Po 10 zł.		Po 15 zł.		Po 20 zł.		Po 60 zł.		Po 80 zł.		Po 100 zł.		Razem	
	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna	szynkarzy	opłata roczna
1890	6.614	66.140	6.880	103.200	907	18.140	34	2.040	147	11.760	26	2.600	14.608	203.880
1891	5.973	59.730	7.010	105.150	1.204	24.080	33	1.980	130	10.400	30	3.000	14.380	204.340
1892	5.853	58.530	7.011	105.165	1.100	22.000	33	1.980	128	10.240	36	3.600	14.161	201.515

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 12. kwietnia 1893.

Zamknięcie rachunku

galicyjskiego funduszu propinacyjnego

zasobowego

za rok 1892

(z 2 załącznikami).

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 12. Kwietnia 1893.

Liczba porządkowa	Liczba rubr. budżetu	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	ct.	bieżąca zł.	ct.	razem zł.	ct.
		Gotówka.						
		Majątek obrotowy.						
		Dochody.						
1	1	Odsetki czynne	—	—	22.008	16	22.008	16
2	—	Nadwyżka dochodów galic. funduszu propinacyjnego za rok 1892	—	—	230 924	83	230.924	83
		Razem . . .	—	—	252.932	99	252.932	99
		W porównaniu z wydatkami	—	—	—	—	—	—
		pozostaje zwyżka . . .	—	—	252 932	99	252.932	99
		którą przeniesiono do majątku zarodowego galic. funduszu propinacyjnego zasobowego.						
		Majątek zarodowy.						
		a) Gotówka.						
		Dochody.						
1	—	Zwroty lokowanych kapitałów	228.339	83	230.924	83	459.264	66
2	—	Za wylosowane papiery wartościowe . . .	—	—	11.000	—	11.000	—
3	—	Nadwyżka dochodów majątku obrotowego za r. 1892	—	—	252 932	99	252.932	99
		Razem . . .	228.339	83	494.857	82	723.197	65
		W porównaniu z wydatkami	—	—	—	—	—	—
		pozostaje zapas . . .	—	—	—	—	—	—
		Wydatki.						
1	—	Na zakupno papierów wartościowych	—	—	235 731	—	235.731	—
2	—	Lokacya kapitałów	—	—	230 924	83	230 924	83
		Razem . . .	—	—	466.655	83	466.655	83

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głównej
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
—	—	22.008	16	22.008	16	12.044	—	—	—	9.964	16	—	—	381
—	—	230.924	83	230.924	83	—	—	—	—	230.924	83	—	—	378
—	—	252.932	99	252.932	99	12.044	—	—	—	240.888	99	—	—	—
202.722	84	—	—	202.722	84	—	—	—	—	—	—	256.541	82	395
—	—	11.000	—	11.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	399
—	—	252.932	99	252.932	99	—	—	—	—	—	—	—	—	407
202.722	84	263.932	99	466.655	83	—	—	—	—	—	—	256.541	82	—
—	—	—	—	466.655	83									
—	—	—	—	—	—									
—	—	235.731	—	235.731	—	—	—	—	—	—	—	—	—	414
—	—	230.924	83	230.924	83	—	—	—	—	—	—	—	—	410
—	—	466.655	83	466.655	83	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Liczba porządkowa	Liczba rubr. budżetu	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	razem zł.	razem ct.
		Efekta.						
		Dochody.						
1	—	Zakupione papiery wartościowe	—	—	255.800	—	255.800	—
		Razem . . .	—	—	255.800	—	255.800	—
		Zapas kasowy z początkiem roku	—	—	—	—	—	—
		Ogółem . . .	—	—	—	—	—	—
		W porównaniu z wydatkami	—	—	—	—	—	—
		pozostaje zapas . . .	—	—	—	—	—	—
		Wydatki.						
1	—	Wylosowane papiery wartościowe	—	—	11.000	—	11.000	—
		Razem . .	—	—	11.000	—	11.000	—

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głównej
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
—	—	255.800	—	255.800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	460
—	—	255.800	—	255.800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	301.800	—									
—	—	—	—	557.600	—									
—	—	—	—	11.000	—									
—	—	—	—	546.600	—									
—	—	11 000	—	11.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	504
—	—	11.000	—	11.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Majątek obrotowy.

Uzasadnienie

różnic między budżetem a wynikłością uiszczenia.

Dochody.

1. Odsetki czynne.

Wynikłość większa o . . . . . 9.964 zł. 16 ct.
z powodu, że po przedłożeniu budżetu zakupiono papiery wartościowe, od których odsetki nie były na r. 1892 preliminowane.

2. Nadwyżka dochodów galic. funduszu propinacyjnego za r. 1892.

Wynikłość większa o . . . . . 230.924 zł. 83 ct.
ponieważ w budżecie na rok 1892 nie preliminowano żadnej kwoty dochodu.

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów dnia 12. kwietnia 1893.

Załącznik Nr. 2. do zamknięcia rachunku gal. funduszu propinacyjnego zasobowego za r. 1892.

Majątek zarodowy.

WYKAZ

zmian majątku zarodowego w papierach wartościowych w r. 1892.

L. porządkowa	Bliższe oznaczenie	Papiery wartościowe				Gotówka							
		przyrost		ubytek		dochody				wydatki			
		szczegółowo	razem	szczegół.	razem	szczegółowo		razem		szczegółowo		razem	
		złote austryackie				zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Przyrost.												
	Zakupione papiery wartościowe:												
1	4% obligacye gal. funduszu propin. po kursie 92 zł. za 100 zł.	216.300	—	—	—	—	—	—	—	198.996	—	—	—
2	4% obligacye gal. funduszu propin. po kursie 93 zł. za 100 zł.	39.500	255.800	—	—	—	—	—	—	36.735	—	235.731	—
	Ubytek.												
	Wylosowane papiery wartościowe:												
3	4% obligacye gal. funduszu propinacyjnego	—	—	11.000	11.000	11.000	—	11.000		—	—	—	—
	Razem . .	—	255.800	—	11.000	—	—	11 000	—	—	—	235.731	—
	Do tego początkowy zapas	—	301.800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Ogółem .	—	557.600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	W porównaniu z ubytk.	—	11.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	pozostaje zapas .	—	546.600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 12. kwietnia 1893.

Zamknięcie rachunku

galicyjskiego funduszu propinacyjnego

rezerwowego

za rok 1892.

Majątek zarodowy

(z 4 załącznikami).

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 12. Kwietnia 1893.

Liczba porządkowa	Liczba rubr. budżetu	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	razem zł.	razem ct.
		Gotówka.						
		Dochody.						
		a) **Zwyczajne.**						
1		Opłaty od szynkarzy	9 432	85	—	—	9.432	85
2		Grzywny za przekroczenia propinacyjne	7.107	84½	—	—	7 107	84½
3		Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych	26	37	—	—	26	37
4		Odsetki zwłoki	—	—	402	10½	402	10½
5		Rozmaite	—	—	9	81	9	81
6		Zwyżka dochodów majątku obrotowego gal. funduszu propinacyjnego rezerwowego na rok 1892		—	155.207	12½	155.207	12½
		Razem	16.567	6½	155.619	4	172.186	10½
		b) **Operacye kredytowe.**						
7		Za wylosowane papiery wartościowe	—	—	84.200	—	84.200	—
8		Za sprzedane papiery wartościowe	—	—	578.346	62½	578 346	62½
9		Zwrot lokowanych kapitałów	22.234	97½	336.479	—	358 713	97½
		Razem	22.234	97½	999.025	62½	1,021.260	60
		Ogółem	38.802	4	1,154.644	66	1,193.446	70½
		Do tego początkowy zapas						
		Razem						
		W porównaniu z wydatkami						
		pozostaje zapas						
		Wydatki.						
		a) **Zwyczajne.**						
1		Zwrócone grzywny za przekroczenia propinacyjne	—	—	9	61	9	61
		Razem	—	—	9	61	9	61
		b) **Operacye kredytowe.**						
2		Na zakupno papierów wartościowych	—	—	430.971	—	430 971	—
3		Lokacya kapitałów	—	—	336.479	—	336.479	—
		Razem	—	—	767.450	—	767 450	—
		Ogółem	—	—	767.459	61	767.459	61

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głównej
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
2.125	31½	—	—	2.125	31½	—	—	—	—	—	—	7.307	53½	209
1.130	35	—	—	1.130	35	—	—	—	—	—	—	5.977	49½	213
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26	37	216
—	—	402	10½	402	10½	—	—	—	—	—	—	—	—	220
—	—	9	81	9	81	—	—	—	—	—	—	—	—	225
—	—	155.207	12½	155 207	12½	—	—	—	—	—	—	—	—	230
3.255	66½	155.619	4	158.874	70½	—	—	—	—	—	—	13.311	40	
—	—	84.200	—	84.200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	292
—	—	578.346	62½	578 346	62½	—	—	—	—	—	—	—	—	288
22.234	97½	—	—	22.234	97½	—	—	—	—	—	—	336.479	—	296
22 234	97½	662 546	62½	684.781	60	—	—	—	—	—	—	336.479	—	
25.490	64	818.165	66½	843.656	30½	—	—	—	—	—	—	349.790	40	
				2 166	2½									
				845.822	33									
				767.459	61									
				78.362	72									
—	—	9	61	9	61	—	—	—	—	—	—	—	—	321
—	—	9	61	9	61	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	430.971	—	430 971	—	—	—	—	—	—	—	—	—	346
—	—	336.479	—	336.479	—	—	—	—	—	—	—	—	—	350
—	—	767.450	—	767.450	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	767 459	61	767.459	61	—	—	—	—	—	—	—	—	

Liczba porządkowa	Liczba rubr. budżetu	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	razem zł.	razem ct.
		Efekta.						
		Dochody.						
1		Zakupione papiery wartościowe	—	—	446.400	—	446.400	—
2		Wymiana papierów wartościowych	—	—	54.550	—	54.550	—
		Razem . .	—	—	500.950	—	500.950	—
		Do tego początkowy zapas	—	—	—	—	—	—
		Ogółem . . .	—	—	—	—	—	—
		W porównaniu z wydatkami	—	—	—	—	—	—
		pozostaje zapas . . .	—	—	—	—	—	—
		Wydatki.						
1		Sprzedane papiery wartościowe	—	—	581.950	—	581.950	—
2		Wylosowane papiery wartościowe	—	—	84.200	—	84.200	—
3		Wymiana papierów wartościowych	—	—	54.550	—	54.550	—
		Razem . .	—	—	720.700	—	720.700	—

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głównej
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
—	—	446.400	—	446.400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	397
—	—	54.550	—	54.550	—	—	—	—	—	—	—	—	—	401
—	—	500.950	—	500.950	—									
—	—	—	—	5 546.700	—									
—	—	—	—	6,047.650	—									
—	—	—	—	720.700	—									
—	—	—	—	5,326.950	—									
—	—	581.950	—	581.950	—	—	—	—	—	—	—	—	—	474
—	—	84.200	—	84.200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	478
—	—	54.550	—	54.550	—	—	—	—	—	—	—	—	—	483
—	—	720.700	—	720.700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

Załącznik Nr. 1. do zamknięcia rachunku galic. fund. propinac. rezerwowego za r. 1892.

Majątek zarodowy.

Wykaz

zmniejszenia się zaległości w skutek przedawnienia, niemożności ściągnięcia i sprostowania należytości.

	Dochody		Wydatki	
	zł.	ct.	zł.	ct.
Według zamknięcia rachunku za rok 1891 pozostała zaległość z końcem roku 1891	44 279	32½	—	—
Z tego odpisano	5 477	28½	—	—
pozostało	38.802	4	—	—
które przeniesiono do zamknięcia rachunku za r. 1892 jako początkową zaległość.				

Dochody.	Odpisano wskutek					
	przedawnienia		niemożności ściągnięcia		sprostowania należytości	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
a) Zwyczajne.						
Opłaty od szynkarzy	—	—	2.509	6½	610	1
Grzywny za przekroczenia propinacyjne . .	—	—	2.037	10	320	80
Dochody ze sprzedaży przedmiotów skonfiskowanych	—	—	—	31	—	—
Razem . .	—	—	4.546	47½	930	81
Ogółem jak wyżej .	5.477	28½				

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów dnia 12. kwietnia 1893.

Załącznik Nr. 2. do zamknięcia rachunku gal funduszu propinacyjnego rezerwowego za r. 1892.

Majątek zarodowy.

WYKAZ

zmian majątku zarodowego w papierach wartościowych w r. 1892.

Liczba porządkowa	Bliższe oznaczenie	Papiery wartościowe				Gotówka							
		przyrost		ubytek		dochody				wydatki			
		szczegółowo	razem	szczegółowo	razem	szczegółowo		razem		szczegółowo		razem	
		Złote austryackie				zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
	Przyrost.												
	Zakupione papiery wartościowe:												
1	4% obligacye gal. funduszu propinacyjnego po kursie 93 zł. za 100 zł.	111.000	—	—	—	—	—	—	—	103 230	—	—	—
2	4% obligacye gal. funduszu propinacyjnego po kursie 94 zł. 90 ct. za 100 zł.	105.000	216 000	—	—	—	—	—	—	99.645	—	202.875	—
3	4½% listy zastawne Banku krajowego po kursie 99 zł. za 100 zł	230.400	230.400	—	—	—	—	—	—	228.096	—	228.096	—
	Wymiana papierów wartościowych:												
4	4½% listy zastawne Banku krajowego	3.550	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	4½% obligacye gal. pożyczki krajowej z roku 1883	20.000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6	4% obligacye gal. fund. propinacyjnego	31.000	54.550	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Ubytek.												
	Sprzedane papiery wartościowe:												
7	4½% listy zastawne Banku krajowego po kursie 98 zł. 95 ct. za 100 zł. .	—	—	119.650	—	118 393	67½			—	—	—	—
8	4½% listy zastawne gal. Towarzystwa kredytowego ziemskiego po kursie 100 zł. za 100 zł.	—	—	230.400	—	230.400	—			—	—	—	—
9	4½% obligacye gal. pożyczki krajowej po kursie 98 zł. 5 ct. za 100 zł: z roku 1883	—	—	10.000	—	9.805	—			—	—	—	—
10	„ 1884	—	—	15 000	—	14.707	50			—	—	—	—
11	„ 1888	—	—	100	—	98	5			—	—	—	—
12	„ 1889	—	—	56.800	—	55.692	40			—	—	—	—
13	4% listy zastawne austro-węgierskiego Banku po kursie 99 zł. 50 ct. za 100 zł	—	—	150.000	581 950	149.250	—	578.346	62½	—	—	—	—
	Wylosowane papiery wartościowe:												
14	4½% obligacye gal. pożyczki krajowej: z roku 1883	—	—	10.000		10.000	—						
15	„ 1888	—	—	2 000		2.000	—						
16	„ 1889	—	—	7.200		7 200	—						
17	4% obligacye gal. fund. propinacyjnego	—	—	65.000	84.200	65.000	—	84.200	—	—	—	—	—
	Wymiana papierów wartościowych:												
18	4½% listy zastawne Banku krajowego	—	—	3.550									
19	4½% obligacye gal pożyczki krajowej: z roku 1884	—	—	5.000									
20	„ 1888	—	—	10.000									
21	„ 1889	—	—	5.000									
22	4% obligacye gal. fund. propinacyjnego	—	—	31.000	54.550								
	Razem . .	—	500.950		720.700			662.546	62½			43.971	
	Do tego początkowy zapas	—	5,546.700										
	Ogółem . .	—	6,047 650										
	W porównaniu z ubytkiem . .	—	720.700										
	pozostaje zapas . .	—	5,826.950										

Z c. k. Dyrekcyi gal. funduszu propinacyjnego.

Lwów dnia 12. kwietnia 1893.

Załącznik Nr. 3. do zamknięcia rachunku gal fund. propinac. rezerw. za rok 1892.

Majątek zarodowy.

Wykaz papierów publicznych

stanowiących własność galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego z dniem 31. grudnia 1892.

Liczba porząd.	Bliższe oznaczenie	Nominalna wartość zł.
1	4½% listy zastawne Banku krajowego	1,034.150
2	4½% obligacye galic. pożyczki krajowej z r. 1883	120.000
3	4½% „ „ „ „ „ 1885	30.000
4	4½% „ „ „ „ „ 1888	258.100
5	4½% „ „ „ „ „ 1889	228.600
6	4% listy zastawne austr. Zakładu kredytowego ziemskiego	150.000
7	4% obligacye galic. funduszu propinacyjnego	3,506.100
	Razem . . .	5,326.950

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów dnia 12. kwietnia 1893.

Załącznik Nr. 4. do zamknięcia rachunku galic. funduszu propinacyjnego rezerwowego za rok 1892.

Majątek zarodowy.

Porównanie

majątku zarodowego gal. funduszu propinacyjnego rezerwowego pozostałego z końcem roku 1892 z pozostałością r. 1891.

	szczegółowo		razem	
	zł.	ct.	zł.	ct.
Stan majątku zarodowego wynosi z końcem r. 1892				
a) w papierach publicznych	5,326.950			
b) w lokowanych kapitałach	336.479			
c) w gotówce	78.362	72	5,741.791	72
Stan majątku zarodowego wynosił z końcem r. 1891			5,571.101	.
w porównaniu przeto okazuje się z końcem roku 1892 powiększenie majątku zarodowego o			170.690	72

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego

Lwów dnia 12. kwietnia 1893.

Zamknięcie rachunku

galicyjskiego funduszu propinacyjnego

rezerwowego

za rok 1892.

Majątek obrotowy

(z 2 załącznikami).

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów, dnia 12. Kwietnia 1893.

Liczba porządkowa	Liczba rubr. budżetu	Nazwa rubryki	Należytość zaległa zł.	zaległa ct.	bieżąca zł.	bieżąca ct.	razem zł.	razem ct.
		Dochody.						
		a) **Zwyczajne.**						
1	1	Odsetki czynne	—	—	237.756	94½	237.756	94½
2	—	Rozmaite	—	—	1.037	84	1.037	84
		Razem	—	—	238.794	78½	238.794	78½
		b) **Obojętne.**						
3	—	Zwrot danych zaliczek zwrotnych	282	50	90	—	372	50
		Razem	282	50	90	—	372	50
		Zapas kasowy z początkiem roku	118	22	—	—	118	22
		Ogółem	400	72	238 884	78½	239.285	50½
		W porównaniu z wydatkami	385	90	83.605	42	83 991	32
		pozostaje zwyżka	14	82	155.279	36½	155.294	18½
		z której z powodu, iż zaległość dochodów w kwocie 90 zł. — ct. jest od zaległości wydatków w kwocie 2 „ 94 „ większą o					87	6
		przenosi się do majątku zarodowego gal. funduszu propinacyjnego rezerwowego tylko					155.207	12½
		Wydatki.						
		a) **Zwyczajne.**						
1	1	Płace urzędników	378	31	23.891	63	24.269	94
2	2	Płace sług			901	50	901	50
3	3	Adjuta			799	98	799	98
4	4	Dyurna			14.299	30	14.299	30
5	5	Ryczałt do skarbu państwa na koszta utrzymania c. k. kasy galic. funduszu propinacyjnego			10.000	—	10.000	—
6	6	Czynsze najmu			2 500	—	2.500	—
7	7	Koszta administracyi powiatowej			21.469	50	21.469	50
8	8	Dyety i koszta podróży członków Dyrekcyi			843	2	843	2
9	9	Potrzeby kancelaryjne	7	59	1.845	97	1 853	56
10	10	Koszta zarządu			791	51	791	51
11	11	Koszta sądowe			600	—	600	—
12	12	Remuneracye, zapomogi i rozm. nieprzewidziane wydatki			5.573	1	5 573	1
		Razem	385	90	83.515	42	83 901	32
		b) **Obojętne.**						
13	—	Dane zaliczki zwrotne	—	—	90	—	90	—
		Razem	—	—	90	—	90	—
		Ogółem	385	90	83.605	42	83.991	32

Uiszczenie na należytość						Kwota budżetem przyzwolona		W porównaniu uiszczenia z budżetem okazuje się wynikłość				Zaległość ostateczna		Stronica księgi głównej
zaległą		bieżącą		razem				mniejsza		większa				
zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.	
—	—	237.756	94½	237.756	94½	230.974	—	—	—	6.782	94½	—	—	5
—	—	1.037	84	1.037	84	—	—	—	—	1.037	84	—	—	39
—	—	238 794	78½	238.794	78½	230.974	—	—	—	7.820	78½	—	—	
282	50	—	—	282	50	—	—	—	—	—	—	90	—	77
282	50	—	—	282	50	—	—	—	—	—	—	90	—	
										Ogółem		90	—	
378	31	23.891	63	24.269	94	23.440	—	—	—	829	94	—	—	101
—	—	901	50	901	50	864	—	—	—	37	50	—	—	105
—	—	799	98	799	98	800	—	—	2	—	—	—	—	109
—	—	14.299	30	14.299	30	15.873	—	1.573	70	—	—	—	—	113
—	—	10 000	—	10.000	—	10 000	—	—	—	—	—	—	—	117
—	—	2.500	—	2 500	—	2.500	—	—	—	—	—	—	—	120
—	—	21.469	50	21.469	50	27.000	—	5.530	50	—	—	—	—	124
—	—	843	2	843	2	2.000	—	1.156	98	—	—	—	—	128
7	59	1.843	3	1.850	62	7.000	—	5.149	38	—	—	2	94	133
—	—	791	51	791	51	1.000	—	208	49	—	—	—	—	136
—	—	600	—	600	—	800	—	200	—	—	—	—	—	140
—	—	5.573	1	5.573	1	10 000	—	4.426	99	—	—	—	—	145
385	90	83.512	48	83.898	38	101.277	—	18.246	6	867	44	2	94	
								17.378	62					
—	—	90	—	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	179
—	—	90	—	90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	94	

Majątek obrotowy.

Uzasadnienie

różnic między budżetem a wynikłością uiszczenia.

Dochody.

a) Zwyczajne.

1. Odsetki czynne.

Wynikłość większa o . . . . . 6.782 zł. 94½ ct.
z powodu, że po przedłożeniu budżetu wpłynęła zwyżka dochodów za rok 1891 i 1892, od której odsetki nie były preliminowane.

2. Rozmaite.

Wynikłość większa o . . . . . 1.037 zł. 84 ct.
ponieważ te dochody w budżecie nie były preliminowane.

Wydatki.

a) Zwyczajne.

1. Płace urzędników.

Wynikłość większa o . . . . . 829 zł. 94 ct.
z powodu wypłaty zaległości z r. 1891 w kwocie 378 zł. 31 ct., przyrostu płacy jednego c. k. kocepisty i zamianowania c. k. radcy rachunkowego na etacie funduszu propinacyjnego c. k. nadradcą rachunkowym.

2. Płace sług.

Wynikłość większa o . . . . . 37 zł. 50 ct.
z powodu przyrostu dodatku aktywalnego dla jednego woźnego.

4. Dyurna.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 1.573 zł. 70 ct.
z powodu zredukowania personalu dyetaryuszów w oddziale administracyjnym i manipulacyjnym.

7. Koszta administracyi powiatowej.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 5.530 zł. 50 ct.
z powodu zmiejszenia się wynagrodzeń dla delegatów na powiatach.

8. Dyety i koszta podróży członków Dyrekcyi.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 1.156 zł. 98 ct.
z powodu zmniejszenia się potrzeby odbywania częstszych posiedzeń w łonie c. k. Dyrekcyi.

9. Potrzeby kancelaryjne.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 5.149 zł. 38 ct.
ponieważ założone książki rachunkowe dla biura rachunkowego c. k. Dyrekcyi i dla c. k. kasy funduszu propinacyjnego starczyły także i na rok 1892.

10. Koszta zarządu.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 208 zł. 49 ct.
z powodu iż wydatek tej rubryki ściśle z góry budżetem oznaczyć się nie da.

11. Koszta sądowe.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 200 zł.
z powodu zmniejszenia się procesów sądowych w dziale dzierzawnym.

12. Remuneracye, zapomogi i rozmaite nieprzewidziane wydatki.

Wynikłość mniejsza o . . . . . 4.426 zł. 99 ct.
ponieważ przyzwolona na ten cel kwota nie została w całości wyczerpaną.

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów dnia 12. kwietnia 1893.

Załącznik Nr. 2. do zamknięcia rachunku galic fund propinac. rezerwowego za r. 1892.

Majątek obrotowy.

Wykaz

zmniejszenia się zaległości wskutek przedawnienia, niemożności ściągnięcia i sprostowania należytości.

	Dochody		Wydatki	
	zł	ct.	zł.	ct.
Według zamknięcia rachunku za rok 1891 pozostało w zaległości	282	50	400	72
Z tego odpisano	—	—	14	82
pozostało	282	50	385	90
które przeniesiono do zamknięcia rachunku za rok 1892 jako początkową zaległość.				

Wydatki.	Odpisano wskutek					
	przedawnienia		niemożności ściągnięcia		sprostowania należytości	
	zł.	ct.	zł.	ct.	zł.	ct.
a) Zwyczajne.						
Koszta administracyi powiatowej	14	82	—	—	—	—

Z c. k. Dyrekcyi galic. funduszu propinacyjnego.

Lwów dnia 12. kwietnia 1893.

Aleg. 234.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o petycyi Towarzystwa łyżwiarskiego we Lwowie w przedmiocie odstąpienia temuż Towarzystwu w drodze sprzedaży części gruntu „Szumanówką“ zwanego.

Wysoki Sejmie!

Wskutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 20 maja 1875 oddał Wydział krajowy realność we Lwowie pod l. kat. 466¼ zwaną Szumanówką c. k. Rządowi na użytek c. k. szkoły weterynaryi.

C. k. Rząd wydzielił z tej realności przestrzeń około 7 morgów potrzebną pod szkołę kliniki i inne zabudowania i wraz z przylegającym do szkoły stawem odgraniczył parkanem, pozostałą zaś część gruntu jako niepotrzebną zwrócił Wydziałowi krajowemu, który oddał ją do użytku krajowej szkoły lasowej.

Po bliższem rozpatrzeniu okazało się jednak, że grunt ten z powodu zbytniego oddalenia od szkoły, nieodpowiedniego terenu dla kultur lasowych, oraz z innych powodów, które przytacza sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 21 kwietnia b. r. LW. 19.797/93 na powyższy cel użytym być nie może, wskutek czego Wydział krajowy zaniechał dalszych prac około założenia pola doświadczalnego i poczynił starania, aby przez sprzedaż gruntu na Szumanowce uzyskać fundusz na nabycie innego bliżej szkoły lasowej i w korzystniejszych warunkach położonego gruntu. W tym celu wnosi Wydział krajowy w powyższem sprawozdaniu o dozwolenie przez Wysoki Sejm do sprzedaży gruntu tego.

Towarzystwo łyżwiarskie we Lwowie, pragnąc utworzyć instytucyę podobną do istniejącej w Krakowie a znanej pod nazwą „Parku Dra Jordana“, któraby służyć mogła w ciągu całego roku do rozrywek i pożytecznych ćwiczeń dla młodzieży szkolnej, w celu rozwijania sił fizycznych, a dowiedziawszy się o zamierzonym projekcie sprzedaży gruntu wspomnianego, wniosło jeszcze w lutym b. r. prośbę do Wydziału krajowego o odstąpienie na własność gruntu tego za cenę 9.300 zł.

Z uwagi jednak, że podobna sprzedaż bez zezwolenia Wysokiego Sejmu dokonaną być nie może, ponawia obecnie Towarzystwo łyżwiarskie prośbę swą do Wysokiego Sejmu, a starając się wykazać, że adaptacya gruntu tego na cel zamierzony, jako to: wystawienie niezbędnych zabudowań, założenie betonowanego rezerwoaru, sztucznego nawodnienia tegoż, urządzenie boiska, przyrządów i t. d. potrzebować będzie znacznego kapitału, przewyższającego środki Towarzystwa, prosi, by cena kupna mogła być rozłożoną na raty.

Ze względu na cel pożyteczny jaki zakreśliło sobie Towarzystwo ubiegające się o nabycie gruntu na Szumanówce, oraz oceniając korzyść tak dla ogółu młodzieży szkolnej przez obrócenie

tego gruntu na park dla ćwiczeń gimnastycznych, jak i dla celów szkoły lasowej przez korzystne tegoż spieniężenie i umożliwienie Wydziałowi krajowemu nabycia innych terenów. Komisya administracyjna mniema, że prośba Towarzystwa łyżwiarskiego zasługuje na uwzględnienie Wysokiego Sejmu, zaś uiszczanie regularne spłat ratalnych ceny kupna, może być prawnie zabezpieczone na nowej realności bez uszczerbku dla funduszu krajowego.

Z tych tedy powodów komisya administracyjna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm upoważnia Wydział krajowy do sprzedania tej części gruntu pod l. k. 466$^{1}/_{4}$ Szumanówką zwanego, której pozbycie według sprawozdania Wydziału krajowego LW. 19.797/93 jest zamierzonem.

II. Petycye towarzystwa łyżwiarskiego l. s. 500 i 729 odstępuje się Wydziałowi krajowemu do możebnego uwzględnienia i przyznania w razie sprzedaży możliwych ulg w wypłacie ceny kupna przy zastrzeżeniu, że towarzystwo łyżwiarskie urządzi na ewentualnie nabytym gruncie plac ćwiczeń gimnastycznych dla młodzieży.

We Lwowie, dnia 13. maja 1893.

Przewodniczący:
Ziemiałkowski w. r.

Sprawozdawca:
J. Wiktor w. r.

Aleg. 235.

Sprawozdanie

komisyi kolejowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie materyalnej pomocy kraju na rzecz budowy kolei lokalnej, któraby połączyła Brzeżany i Podhajce z kolejami Czerniowiecką i Karola Ludwika.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy zawiadamia Wysoki Sejm sprawozdaniem z dnia 14. maja, że c. k. Rząd w piśmie z dnia 12. maja oświadczył, że postanowił przeprowadzić budowę linii z Halicza przez Dytiatyn, Potutory, Krzywę, Kozowę do Ostrowa (obok Tarnopola) kosztem Skarbu państwa, i że rewizya tej trasy odbędzie się już w Czerwcu b. r. Równocześnie oznajmia Rząd, że w obec licznych starań o zmianę trasy powyższej odpowiednio do potrzeb ekonomicznych części kraju, którą kolej ma przecinać, gotów jest objąć programem budowy kolei Halicz, Ostrów (Tarnopol), także odnogi do Brzeżan (8 kilom.) i z Kozowej do Podhajec (23 kilom.), oraz zmienić proponowaną trasę z Potutor do Halicza w ten sposób, ażeby z Potutor przejść do Podwysokiego i doliny Narajówki i z biegiem tejże dostać się do Halicza, jednak tylko pod tym warunkiem, jeżeli kraj i interesenci zobowiążą się do złożenia a fond perdu na cele budowy oznaczonej sieci kolejowej datku w wysokości jednego miliona zł.

Wydział krajowy powołuje się na uchwałę Wysokiego Sejmu z d. 28. listopada 1890 r. uznającą potrzebę połączenia Brzeżan i Podhajec z kolejami Czerniowiecką i Karola Ludwika, i wyrażającą gotowość pomocy materyalnej na rzecz powyższej kolei pod warunkiem, że zostanie przedtem zapewnioną stósowna pomoc Państwa i interesentów.

Dalej zważywszy, że alternatywa, proponowana przez Rząd, ułatwiła by w wysokim stopniu zrealizowanie popartego przez Wysoki Sejm planu kolei z Brzeżan na Rohatyn do Chodorowa, albowiem 8 kilometrów z Brzeżan do Potutor i 19 kilometrów z Potutor do Podwysokiego już jest zawartych w powyższej ofercie rządowej, Wydział krajowy mniema, że propozycya pomieniona uwzględnia w znacznej mierze intencye Wysokiego Sejmu objawione w uchwale z dnia 28. listopada 1890 i usprawiedliwia żądanie pomocy materyalnej od kraju i interesowanych.

Komisya kolejowa przychyla się do zdania Wydziału krajowego i zgodnie z nim wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm uznając ewentualny zamiar c. k. Rządu co do zmienienia projektowanej pierwotnie trasy kolei Halicz-Ostrów (Tarnopol) oraz objęcia programem budowy pomienionej kolei, także odnóg do Brzeżan i Podhajec, za odpowiadający w znacznej mierze ekonomicznym potrze-

bom tej okolicy kraju, poleca Wydziałowi krajowemu, żeby przeprowadził w tym przedmiocie ostateczne rokowania z c. k. Rządem oraz rokowania z interesentami co do odpowiednich ofiar na rzecz budowy pomienionej sieci kolejowej.

2. Sejm upoważnia Wydział krajowy, żeby do kosztów budowy powyższej kolei przyczynił się subwencyą bezzwrotną, któraby łącznie z ofiarami interesentów nie przenosiła sumy jednego miliona zł. i wydatek przypadający na fundusz krajowy pokrył w sposób przewidziany krajową ustawą o popieraniu kolei niższorzędnych.

Lwów 17. maja 1893.

Przewodniczący Komisyi:
Jaworski w. r.

Sprawozdawca:
Szczepanowski w r.

Z drukarni Pillera i Spółki.

L. 1029/93

Aleg. 236.

Sprawozdanie

komisyi kolejowej nad wnioskiem hr. Borkowskiego i Towarzyszy o udzielenie dodatkowej subwencyi w kwocie 100.000 zł. na rzecz koleji podolskich.

Wysoki Sejmie!

Wniosek hrabiego Borkowskiego, udzielenia na rzecz koleji podolskich dodatkowej subwencyi 100.000 zł. został uzasadniony trudnością zebrania pomiędzy interesentami pierwotnie zamierzonej sumy 500.000 zł., a to z powodu, że skutkiem zmienionej trasy, lub innych okoliczności pewna część pierwotnych podpisów cofniętą została, tak że obecnie cały jeden powiat interesowany zgoła się nie przyczynia, inne powiaty zaś znacznie swoje udziały zmniejszyły, a prócz tego cały szereg najzamożniejszych obywateli w pobliżu dóbr których lub nawet przez których dobra, kolej przechodzi, usunęli się od udziału w zebraniu fundusz wymaganego.

Komisya sądzi jednakowoż, że podobne uzasadnienie nie jest dopuszczalne, albowiem tak Wydział krajowy i Wysoki Sejm z jednej strony, jakoteż i c. k. Rząd i Rada Państwa zgoła się z pojedyńczemi interesentami nie znosili, tylko przez cały czas dziesięcioletni wyłącznie działali na podstawie zobowiązań przyjętych przez konsorcyum ubiegające się o koncesyę, a reprezentowane przez hr. Władysła Baworowskiego. Rzeczą i obowiazkiem tego konsorcyum było przeprowadzić odnośne układy z interesentami, i w samej rzeczy też to konsorcyum przy każdej sposobności przy której zależało władzom krajowym lub rządowym na dowiedzeniu się na jakiej podstawie akcya zebrania funduszów potrzebnych na budowę koleji ma być oparta, zaręczało w imieniu interesantów, że podejmuje się zebrać kwotę pół miliona zł. Obowiązek ten wynika jasno z aktów dotyczących negocyacyi o przeprowadzenie tych koleji jakoteż z dyskusyi i uchwał tak Sejmu jak i Rady Państwa.

Kiedy Sejm w dniu 5 kwietnia 1892 r. uchwalił w zamian dawniej już udzielonej rocznej subwencyi, wstawić w budżet krajowy na rok 1893 kwotę 500.000 zł. żaden głos się nie podniósł jakoby ta kwota była nie wystarczająca, i jakoby konsorcyum przedstawiające interesentów nie mogło zebrać takiej samej kwoty 500.000 zł. Toż samo powtórzyło się później w Radzie Państwa. Konsorcyum z góry było poinformowane, że udział interesentów w kwocie pół miliona jest niezbędnem warunkiem wniesienia i przeprowadzenia ustawy o budowie koleji. W prawdzie konsorcyum w piśmie swojem z dnia 5 maja 1892 zwraca się do Ministerstwa handlu z uwagą, że pierwotne zobowiązania przyjęte przez strony interesowane gasną w Czerwcu 1892, a że nowych zobowiązań zbierać nie można dopóki trasa nie będzie ustaloną, ale też reskryptem ministeryalnym z dnia 15 Listopada 1892 r. zostało zawiadomionem o trasie ostatecznie przyjętej. Był więc czas zorientowania się pomiędzy listopadem 1892, a lutym 1893 kiedy ustawa rządowa została wniesiona przed Radę Państwa czy zobowiązanie kosorcyum może być dotrzymane lub nie. Dodatkowo upłynęło kilka tygodni

zanim sprawa dostała się do komisyi kolejowej. Był znowu kilkotygodniowy czas pomiędzy korzystnem załatwieniem w komisyi a 16-tym marca, w którym to dniu ustawa została uchwaloną przez Radę Państwa. Przez cały ten czas konsorcyum stało niezmiennie przy swojej pierwotnej propozycyi zebrania ze swojej strony kwoty 500.000 zł. A teraz kiedy ustawa już przeszła wszystkie instancye, kiedy 5-go kwietnia, t. r. uzyskała najwyższą sankcyę, kiedy ck. Rząd, przychylając się do życzeń wypowiadanych przez naszą delegacyą w imieniu całego kraju, przedsięwziął wszystkie przedwstępne kroki do jak najspieszniejszej organizacyi zarządu budowy, teraz co roboty mają się niebawem rozpocząć, teraz dopiero miałoby się pokazać, że ta podstawa pierwotna całej akcyi, t. j. współudział interesentów miejscowych, podstawa na mocy której uzyskało się pół miliona funduszów krajowych, a gwarancya rządowa na 10 milionów, miała być iluzoryczną.

Komisya jest zdania, że w interesie sprawy publicznej podobne postępowanie nie jest dopuszczalnem.

Konsorcyum przez cały czas negocyacyi wskazywało na datki interesentów jako dowody znaczenia ekonomicznego tej koleji i jej potrzeby dla Podola, które dostało zapewnienie tak szczodrych kontrybucyi ze strony kraju i państwa, kontrybucyi przewyższających i relatywnie i absolutnie podobne kontrybucye udzielane innym kolejom podobnym w innych krajach koronnych. To też konsorcyum winno jest wywiązać się również ze swoich zobowiązań i tak jak kraj i Państwo zrobili swoje także zrobić i co do niego należy, i że w tym obowiązku nie może w żaden sposób być wyręczone przez budżet krajowy.

Komisya jest zdania, że żadne względy poszczególne nie mogłyby uzasadnić odstąpienia w tym wypadku od koniecznych reguł ścisłej i sumiennej gospodarki finansowej i budżetowej.

Raz wytworzyć precedens, że zobowiązania czy to prywatnych czy to gmin, miast i powiatów, które się stają podstawą akcyi finansowej krajowej, mogą być później cofnięte lub nieuiszczone, a deficyt pokryty z budżetu krajowego, to znika wszelka podstawa do racyonalnego obliczenia zobowiązań krajowych i racyonalnego budżetowania. Mianowicie w obecnej chwili kiedy Wysoki Sejm ma niebawem obradować nad ustawą o kolejach lokalnych i kiedy akcya budowy koleji ma być wdrożoną na szerszą skalę, to taki procedens by z góry zwichnął całą zamierzoną akcyę i stał się przyczyną nieobliczalnych szkód dla zdrowej gospodarki krajowej, bo by od razu odebrał tę ścisłą podstawę budżetową zastósowania dokładnego rozmiarów tejże akcyi do środków któremi możemy dysponować, a mógł zapędzić kraj w nieobliczalne zobowiązania.

Z tych przyczyn komisya kolejowa sądząc, że nie zaszły żadne okoliczności któreby mogły zwolnić konsorcyum od zobowiązań przez nie przyjętych jednogłośnie uchwaliła przejść nad wnioskiem hr. Borkowskiego do porządku dziennego, a wszystkiemi głosami przeciw jednemu odrzuciła wniosek ażeby wezwać Wydział krajowy do udzielania swej interwencyi w celu zebrania u interesentów kwot potrzebnych do uzupełnienia funduszu pół milionowego. W opinii komisyi nie ma tu miejsca dla interwencyi publicznej, chociaż swoją drogą nie wykluczoną jest możliwość prywatnego i moralnego wpływu w celu skutecznego załatwienia sprawy.

Dodatkowo komisya sądzi, że dla informacyi kraju i stron interesowanych, należy przy tej sposobności podnieść pewne dodatnie strony ustawy o kolejach podolskich, które sprawują, że system gwarancyi przyjęty w tej ustawie nie dopuszcza do tych wyzyskiwań skarbu publicznego, które są pamiętne wszystkim co brali udział w prawach kolejowych przed dwudziestu laty i które doprowadziły do ogólnego potępienia systemu gwarancyjnego tak jak on dawniej był wykonywany. Obecna ustawa opisuje w całkiem jasny sposób poszczególne zobowiązania przyjęte przez każdą ze stron współdziałających i zapewnia, że te zobowiązania muszą być ściśle dopełnione i nie mogą być zastąpione żadnym ubocznym sposobem albo przez bank finansujący albo przez przedsiębiorstwo budujące, jak to często bywało w czasach dawniejszych.

Tak finansowanie, jak też i budowa koleji są wyłącznie w rękach Rządu. I jedno i drugie odbywa się na podstawie ofert publicznych. Niedopuszczalnem są więc zyski uboczne, czy to na finan-

sowaniu, czy to na budowie, zyski z których w czasach dawniejszych spekulacyi kolejowych, niejednokrotnie dopełniano zobowiązań interesentów tego samego rodzaju, jak te zobowiązania na rzecz koleji podolskich, o których tutaj mowa. Jest to zaletą tej ustawy a poniekąd i wzorem i wskazówką dla przysłej akcyi krajowej.

Do ułatwienia interesentom płat powołane są krajowe instutucye finansowe, czy to przez kapitalizacyę rocznych zobowiązań, czy to udzielając pożyczki za wykazującem zabezpieczeniem. Ale co do Sejmu to w mniemaniu komisyi nie można odstąpić od ścisłej gospodarki wskazanej treścią ustawy, i dopuścić do jakiegokolwiek nbocznego sposobu wywiązania się z obowiązków raz na siebie przyjętych.

Komisya ma też przeświadczenie, że swoją uchwałą zastosowała się do wymagań takiej gospodarki i miała na oku raczej ogólny interes kraju aniżeli życzenia pewnych pojedyńczych interesentów.

Z tych powodów komisya kolejowa wnosi

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nad wnioskiem posła hr. Borkowskiego i towarzyszy, zmierzającego do udzielenia dodatkowej subwencyi 100.000 zł. na rzecz koleji podolskich, przechodzi się do porządku dziennego.

We Lwowie 13. Maja 1893.

przewodniczący:
Jaworski w. r.

Sprawozdawca:
Stanisław Szczepanowski w. r.

Aleg. 237.

Sprawozdanie

Komisyi konkurencyjnej o wniosku posła Okuniewskiego w przedmiocie zmiany §. 9 ustawy krajowej o konkurencyi kościelnej i parafialnej z dnia 15. sierpnia 1866 (Dz. u. kr. Nr. 28).

Wysoki Sejmie!

Sprawa, poruszona wnioskiem p. Okuniewskiego względem zmiany §. 9 ustawy krajowej o konkurencyi kościelnej i parafialnej była już niejednokrotnie omawianą w tej Wysokiej Izbie. Dosyć przypomnieć obszerne dyskusye, prowadzone w tym przedmiocie na sesyi sejmowej z r. 1884. Niżej podpisany sprawozdawca w r. 1890 ponowił w swoim wniosku tę sąmą sprawę, a wtedy to Wysoki Sejm uchwałą z dnia 28. listopada 1890 polecił Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z ordynaryatami biskupimi zbadał, jak dalece pożądaną jest zmiana przytoczonego powyżej §. ustawy konkurencyjnej w tym kierunku, aby parafianie, posiadający i utrzymujący kościoły filialne uwolnieni byli od obowiązku konkurowania do wydałków na kościół i budynki parafialne (matryczne) i odpowiedni wniosek przedłożył na najbliższej sesyi sejmowej.

Wydział krajowy wywiązał się z otrzymanego polecenia i w sprawozdaniu swem z dn. 10. grudnia 1891 wniósł zmianę ustawy obowiązującej o tyle, iż utrzymując zasadę §. 9, zniewalającą filialistów do kontrybucyi na rzecz kościoła parafialnego, następujący dodał wyjątek:

„Jednakże parafianie tych miejscowości, w których znajduje się kościół publiczny nieparafialny, ich staraniem utrzymany, uważani będą za wyłączonych ze związku parafialnego i uwolnieni będą od konkurowania do wydatków na kościół i budynki parafialne (matryczne), jeżeli przy owym nieparafialnym kościele z ramienia władzy duchownej i za zezwoleniem c. k. Rządu ustanowiony jest stale duchowny, sprawujący wszystkie funkcye duszpasterza i prowadzący oddzielnie i niezależnie od plebana księgi metrykalne“.

Wniosek ten nie szedł tak daleko, jak uchwała Wysokiego Sejmu z d. 9. października 1884, według tej bowiem parafianie owych miejscowości, gdzie istnieje kościół filialny, ich staraniem utrzymywany, mieli być w każdym przypadku wolni od konkurencyi do wydatków na budynek kościoła parafialnego, a w przypadku, przewidzianym powyżej przez Wydział krajowy mieli być nadto uwolnieni także od obowiązku konkurowania do wydatków na budynki parafialne.

Przyczyną odstąpienia Wydziału krajowego od rzeczonej uchwały była trudność przeprowadzenia jej w obec §§. 35 i 36 ustawy państwowej z dnia 7. maja 1874 (Dz. u. p. Nr. 50), wkładających obowiązek kontrybucyi konkurencyjnej na wszystkich członków gminy parafialnej. Zą to sądził Wydział krajowy, iż zmiana, którą powyżej polecał, przy odpowiedniej stylizacyi da-

łaby się pogodzić z postanowieniami ustawy państwowej. Najsilniejszy bowiem zarzut c. k. Rządu, że mimo ekspozyta stałego filialiści ciągle należeć będą do dawniejszego związku parafialnego da się usunąć przez to, że w projektowanej ustawie wyraźnie będzie zastrzeżone, iż tacy filialiści poczytani będą za wyjętych z owego związku. Zresztą nie można przemilczeć tego, że i trybunał administracyjny postanowienia §§. 35 i 36 ustawy państwowej w taki pojmuje sposób, iż uwolnienie filialistów od kontrybucyi na rzecz kościoła parafialnego w przypadku, przewidzianym przez Wydział krajowy w ramach owej ustawy dopuszcza. Kiedy bowiem gminy Niewiska, Huciska i Trześń wystąpiły przeciwko decyzyi Ministerstwa oświaty z d. 23. sierpnia 1876 l. 13502 wkładającej na nie obowiązek kontrybuowania na rzecz kościoła macierzystego w Rzochowie, wówczas trybunał administracyjny orzeczeniem z d. 10. listopada 1877 l. 1437 decyzyę w tej sprawie zależną uczynił od kwestyi, czy kościół nieparafialny w podanym przypadku stanowi samodzielną stacyę duszpasterską (eine selbständige Seelsorgestation) albo nie. W motywach swego orzeczenia trybunał ów powiada wyraźnie: „Massgebend für die Frage kann nach den Grundsätzen des canonischen sowie des österreichischen Kirchenrechtes nur sein, ob der Pfarrer von Rzochow berufen ist, im Sprengel der Kirche zu Niwiska zugetheilten Gemeinden alle pfarrämtlichen Handlungen kraft eigenen Rechtes auszuüben, so, das der bei der Kirche zu Niwiska angestellte Seelsorger nur als Delegat des Pfarrers von Rzochów anzusehen und Niwiska demgemäss nicht als selbstständige Seelsorgestation zu behandeln wäre". Przy tem zaś trybunał administracyjny żadnej nie przywiązywał wagi do nazwy, jakiej w dawnych dokumentach na orzeczenie takiego kościoła używano, czy go nazywano parochia, czy ecclesia filia (ob. Budwiński „Entscheidungen" z r. 1877 Nr. 152).

W obec tego wszystkiego Komisya konkurencyjna sądzi, że zmiana §. 9 ustawy konkurencyjnej krajowej, jaką wnosił Wydział krajowy w swojem sprawozdaniu z r. 1891, da się pogodzić z przepisami ustawy państwowej z r. 1874 i poleca ją do przyjęcia Wysokiemu Sejmowi.

Jednakże zmiana ta w małych tylko rozmiarach usunęłaby niesłuszność, na którą powszechnie narzekają kontrybuenci, mieszkający w obrębie kościołów filialnych, zwłaszcza ci, którzy należą do obrządku grecko-katolickiego. Niesłuszność ta tem dotkliwiej musi dać się uczuwać, skoro jak wiadomo, na mocy ustawy państwowej wielu nawet zamożnych posiadaczy nieruchomości zwolnionych bywa od konkurowania z krzywdą istotnych kontrybuentów.

Kontrybuenci, należący do obrządku rzymsko-katolickiego, mają znaczenie więcej takich kościołów filialnych, przy których z ramienia władzy duchownej ustanowieni są stali duszpasterze, spełniający wszystkie funkcye plebanów i prowadzący oddzielnie od parafii księgi metrykalne, dlatego też ordynaryaty rzymsko-katolickie oświadczyły się tylko za zwolnieniem tego rodzaju kontrybuentów od konkurowania do wydatków na kościoły i budynki parafilane. Inaczej ma się rzecz z kontrybuentami, należącymi do obrządku grecko-katolickiego, bo u nich zaledwo jest kilkanaście takich kościołów filialnych, które mają przydzielonych stałych ekspozytów, największa zaś część rzeczonych kościołów, które w dawniejszych czasach były nawet kościołami parafialnemi, przez niesprawiedliwione łączenia kilku parafii w jedną, zeszły na stanowisko kościołów filialnych, bywają utrzymywane przez parafian, w ich obrębie zamieszkałych, a jednak nie mają samodzielnego ekspozyta do sprawowania funkcyi duchownych. Otóż ordynaryaty grecko-katolickiego obrządku, podobnie jak i ordynaryat ormiańskiego obrządku oświadczają się za uwolnieniem wszystkich kontrybuentów, zamieszkałych w obrębie rzeczonych kościołów filialnych od obowiązku konkurowania do wydatków na kościół parafialny. Do tego samego celu zdąża także wniosek p. Okuniewskiego, Natomiast do wydatków na budynki parafialne musieliby się tacy kontrybuenci przyczyniać, a według wniosku p. Okuniewskiego od tego obowiązku tylko tam powinniby być uwolnieni, gdzie istnieje osobna umowa, albo gdzie z ramienia biskupa ustanowiony jest stały ekspozyt do samodzielnego spełniania wszystkich funkcyi parafialnych.

Nie da się zaprzeczyć, że żądania te są słuszne i komisya konkurencyjna pragnęłaby je poprzeć, jednakże w drodze zmiany ustawy krajowej nie da się obecnie cel ten osiągnąć, gdyż

mu stoją na przeszkodzie postanowienia ustawy państwowej z r. 1874. Na razie przeto Komisya konkurencyjna nie może polecić Wysokiemu Sejmowi innego wniosku, jak przyjęcia rezolucyi, wzywającej c. k. Rząd do jak najrychlejszego przeprowadzenia takiej zamiany w przepisach powyższej ustawy, któraby umożliwiła Wysokiemu Sejmowi uchwalenie zmiany §. 9 ustawy konkurenyjnej krajowej również w kierunku, wskazanym przez ordynaryaty obrządku grecko-katolickiego i ormiańskeigo, tudzież przez posła Okuniewskiego.

Komisya konkurencyjna wnosi przeto:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje załączony projekt */. ustawy.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby jak najrychlej na właściwej drodze przeprowadził takie zmiany w ustawie z dnia 7. maja 1874. (Dz. u. p. Nr. 50), któreby umożliwiły uchwalenie zmiany w ustawie krajowej z dnia 15. sierpnia 1866., skierowanej do uwolnienia parafian tych miejscowości, w których znajduje się utrzymywany przez nich publiczny kościół nieparafialny, od obowiązku konkurowania do wydatków na budynek kościoła parafialnego (macierzystego).

Lwów dnia 13. maja 1893.

Przewodniczący:
***Sembratowicz** w. r.*

Sprawozdawca:
***Zoll** w. r.*

Ustawa

z dnia . . . . . mocą której zostaje zmieniony §. 9 ustawy z dnia 15. sierpnia 1866 (Dz. ust. kr. N. 28) o pokryciu kosztów stawiania i utrzymywania budynków kościelnych i plebańskich w parafiach wyznania katolickiego tudzież sprawiania przyrządów i sprzętów kościelnych.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co następuje:

Art. I.

§. 9. ustawy z dnia 15. sierpnia 1866 o konkurenci kościelnej przestaje obowiązywać a ma odtąd brzmieć jak następuje: „§. 9. Kościoły filialne i zabudowania mieszkalne i gospodarskie dla duchownych, którzy przy nich są exponowani, mają przy pomocy rozporządzalnego majątku tych kościołów stawiać i utrzymywać ci, w których interesie te kościoły i zabudowana istnieją jeżeli inne prawne zobowiązania w tej mierze nie zachodzą. Okoliczność ta nie uwalnia ich wszakże, wyjąwszy osobną umowę od obowiązku konkurowania do wydatków na kościół i budynki parafialne (§. 1).

Jednakże parafianie tych miejscowości, w których znajduje się kościół publiczny nieparafialny, ich staraniem utrzymywany, uważani będą za wyłączonych ze związku parafialnego i uwolnieni od konkurowania do wydatków na kościół i budynki parafialne (matryczne), jeżeli przy owym nieparafialnym kościele z ramienia władzy duchownej i za zezwoleniem c. k. Rządu ustanowiony jest stale duchowny, sprawujący wszystkie funkcye duszpasterza i prowadzący oddzielnie i niezależnie od plebana księgi metrykalne.

Art. II.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi wyznań i oświaty.

L. s. 1.148.

Aleg. 238.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o wniosku posła Weigla względem przedsięwzięcia odpowiednich kroków przez Reprezentacyę krajową dla ochrony granic kraju nad Morskiem Okiem, tudzież o petycyi sołtysów Nowobialskich w tym samym przedmiocie.

Wysoki Sejmie!

Wedle podań ludowych, wedle opisów naszych Tatrów z dawniejszych czasów pochodzących, wedle map geograficznych cechę urzędową mających tak w Austryi jako i w Węgrzech wydanych, a nawet wedle metryki pomiarowej tak zwanej Jozefinskiej — granica Galicyi przy okupacyi tejże przez Austryę obejmowała: Polski Grzebień, wysunięta była aż do miejscowości Rohatku także Mauthstein zwanej i szła doliną Rowienki aż do punktu połączenia się Białej wody z potokiem „od Rybiego“ zwanym.

Granica ta niezostała żadnym aktem prawnym, stosunki polityczne granice regulującym, zmienioną.

W roku 1818 kiedy Rząd austryacki w celu sprzedaży dóbr kameralnych Zakopane z przyległościami, majętności te pomierzyć i opisać kazał, wypadły granice tych dóbr a zatem i granice kraju jak inne a na naszą niekorzyść przynajmniej o 2000 morgów przestrzeni. Kiedy i w jaki sposób powyżej określone granice przy okupacyi Galicyi istniejące, uszczuplone zostały — tego dzisiaj niepodobna wskazać, to tylko twierdzić można, że o ile naszemu krajowi ziemi odpadło — o tyle przybyło jej państwu węgierskiemu a przyczyny tego w tem chyba szukać należy, że rząd węgierski to co jego poddani a sąsiadujący właściciele dóbr Lundok z dobrami Zakopane z przyległościami z tych dóbr sobie przywłaszczyli, do swego państwa wcielał, a zarząd dóbr kameralnych na to pozwalał a rząd austryacki ówczesny granic kraju okupowanego nie strzegł, kraj zaś nasz nie posiadał wtenczas swego organu, któryby nad jego całością czuwał i o jego prawa się upomniał.

Do niedawnych jeszcze czasów nikomuby niebyłoby przyszło na myśl przypuścić, że się ktoś znajdzie któryby nam całości Morskiego Oka i Czarnego Stawu, tych pereł naszych gór tatrzańskich zaprzeczył.

Zagarnięto nam — jak wyżej powiedziano — przeszło 2000 morgów naszej ziemi, w samowolny sposób zaokupował w najnowszych czasach właściciel dóbr Landok, ks. Ernest Kraft Hohenlohe Oeringen z dóbr Zakopane około 900 morgów ziemi, w których mieści się

część znaczna Morskiego Oka i część Czarnego Stawu, zaprzeczył sołtysom Nowobialskim nadane im przez króla Jana Kazimierza prawa paszenia bydła przy Morskiem Oku a rząd węgierski chce tę przestrzeń uważać już jako terytoryum węgierskie.

Na czemże opierają Węgrzy te swoje aspiracye, czy na jakichś dokumentach, jeżeli na tych to chyba na ten cel w najnowszych czasach sporządzonych jednostronnych mapach geograficznych, dawniej sporządzone mapy geograficzne jak mapy Lesgeniga z r. 1793 mające cechę zupełną publicznego dokumentu bo z rozkazu władz sporządzone a nawet mapy ze strony węgierskiej sporządzone przeciwnie temu świadczą. I skądże powstało to twierdzenie że do dóbr Landok ma odpaść jeszcze z dóbr Zakopanego przestrzeń do 900 morgów, że granica węgierska ma przecinać nasze Morskie Oko i urwać część Czarnego stawu?

Przy oddawaniu w r. 1824 nabytych przez Emanuela Homolacza od kamery dóbr Zakopanego z przyległościami w jego fizyczne posiadanie i opisanie granic tychże dóbr niejaki Dydyński, pełnomocnik ówczesnego właściciela dóbr Landok z przyległościami Junyo i Jaworyna zapewne z gorliwości swej oddania przysługi swemu mocodawcy wyrzekł, że granica Węgier pójśćby powinna przez Czarny Staw ciągnąć się przez Morskie Oko a dalej potokiem od Rybiego, który Węgrom podobało się nazwać Białką dla upozorowania swoich praw. a który potok mieszkańcy zawsze potokiem od Rybiego zwali i odróżniali od rzeki Białki płynącej z Węgier przez Białe Skały i ztąd Białką nazwanej.

Twierdzenie Dydyńskiego było luźne, niczem niepoparte a nawet nie stanowcze, a tylko ku temu skierowane, aby coś dla swego mocodawcy z majętności Zakopane uzyskać, To urojone żądanie Dydyńskiego zostało stanowczo odparte, bo komornik graniczny Nerunowicz jak to ze sporządzonego przez niego protokołu widoczne, kazał kopce graniczne usypać, wedle tych granic jak te w sporządzonym opisie w r. 1818 oznaczone zostały a mianowicie na wschód do jedynej rzeki Białki płynącej przez wsie galicyjskie, Bukowinę, Brzegi i Białki.

W roku 1834 wniósł br. Paloczy, właściciel dóbr Landok do biskupa Bellika w Koszycach jako prezesa komisyi do wypośrodkowania granic między Węgrami a Galicyą ustanowionej zażalenie na Homolacza właściciela dóbr Zakopanego o naruszenie posiadania jego posiadłości w skutku tego odbyła się w r. 1837 komisya i przy tej powtórzył znowu zastępca br. Paloczya pretensye do posiadania tej przestrzeni, o której Dydyński wspominał że taż należeć by miała do dóbr Landok i do terytoryum królestwa węgierskiego, ze strony węgierskiej niezaprodukowano przy tej sposobności żadnych dowodów na to, zaś na odparcie tych niesłusznych żądań wręczył tamtoczesny starosta c. k. urzędu cyrkularnego w Nowym Sączu, reprezentującemu przy tej komisyi rząd węgierski 32 sztuk oryginalnych dokumentów, który tenże dla porobienia odpisów z tychże się domagał, dokumenta te zatrzymał rząd węgierski, a na żądanie zwrotu tychże przez rząd austryacki, odesłał temu tylko niezupełnie odpisy wierzytelne zatrzymując sobie jure caduco oryginały.

Skutku żadnego komisya ta nie miała, z obydwóch stron przedłożono władzom centralnym spisane przy tej sposobności protokoły, na które z władz centralnych decyzya nienastąpiła — a granice pozostały te, jakie je graniczny komornik Nerunowicz nakreślił przy oddaniu Zakopanego Emanuelowi Homolaczowi w roku 1824.

W roku 1858 znowu domagają się spadkobiercy Br. Paloczy dla rozszerzenia granic swoich dóbr Landok znaczniejszej przestrzeni z majętności Zakopane, jakoby przez Homolaczów nieprawnie posiadanej; Klementyna Homolaczowa, ówczesna właścicielka dóbr Zakopanego zastrzegając sobie drzewostan w lasach do wyrąbania dla siebie, nieprzywiązując wartości do przestrzeni tej po wycięciu drzewa; zawiera w r. 1858 w Nowytargu ze spadkobiercami Br. Paloczya umowę, przyznaje tą z terytoryum dóbr Zakopane parcele Nr. L. 2538, 2539, 2540, 2541, 2537 i 263 na mapie katastralnej gminy Brzegi objętości 899 morgów 300 sążni

wedle oznaczenia tychże przez austryacki kataster i obcy dwie strony prywatne stanowią sobie jeszcze w dodatku, że układ ich miałby również stanowić o granicach kraju.

Klementyna Homolaczowa wyrębała sobie na swój użytek las, a niezważając na powyższy układ posiadała dobra Zakopane z przyległościami tak i w tych granicach jak komornik Nerunowicz jej poprzednikowi je oddał, bo umowa sama nie weszła w życie, sądową drogą nie została przeprowadzoną pomiędzy stronami cywilnemi a c. k. komisyą Namiestnictwa w Krakowie, której treść tego układu przedłożono, zaprzeczyła wprost ważności temu aktowi o ileby o granicy kraju stanowił. Dopiero od czasu nabycia dóbr Landok a przyległościami przez ks. Ernesta Kraft Hohenlohe Oeringen a zawiązaniu Towarzystwa tatrzańskiego wzrosły aspiracye właściciela dóbr węgierskich do posiadania tej przestrzeni a z drugiej strony objawiło Towarzystwo tatrzańskie chęć odporności przeciw tym aspiracyom — a od czasu tego, gdy przed 4 laty na własność nabył dobra Zakopane z przyległościami Władysław hr. Zamoyski ten i o swoje dobro a może więcej o całość granic kraju dbały — pilnie tych granic strzedz i przeciw wszelkiemu wdzieraniu się w granice te bronić się swojemu zarządowi polecił — w sposób samowolny bo skrycie i potajemnie w nocy, to znowu użyciem gwałtownych środków dążył zarząd dóbr ks. Hohenlohego do wejścia w to posiadanie

W skutek tego = gdy takim usiłowaniom zarząd dóbr Zakopanego tamę położyć chciał i kroki ku zagarnieniu tego posiadania kilkakrotnie odparł — zaskarzył ks. Hohenlohe rządcę dóbr Zakopańskich przed sądem węgierskim w Starej wsi skargą prowizoryalną i opierając się na układzie z r. 1858 z Klementyną Homolaczową zawartym, żądał od sądów węgierskich oddanie mu posiadania tym dokumentem unormowanego — ks. Hohenlohe nawet przez władze sądowe węgierskie w II. i III. instancyi z swemi roszczeniami oddalony, postanowił siłą w każdy możliwy choćby w gwałtowny sposób wejść w to posiadanie, jak budować drogę na tem terytoryum, stawiać domki przy Oku Morskiem.

Właściciel dóbr Zakopanego turbowany w wszelki możliwy sposób przez zarząd ks. Hohenlohe wniósł przeciw temu skargę prowizoryalną przed sądem powiatowym w Nowymtargu — a sędzia powiatowy chcąc powstrzymać wszelkie dalsze wdzieranie się ks. Hohenlohe w to posiadanie, chcąc zapobiedz możliwym gwałtom, których ze strony górali rozdrażnionych tem wdzieraniem się zarządu ks. Hohenlohego w posiadanie ich gór spodziewać się było można, polecił w myśl ustawy, obydwom stronom aż do ostatecznego wydania wyroku w tej sprawie zaniechać wszelkich czynności na spornem terytoryum.

Zarząd dóbr ks. Hohenlohego wniósłszy zarzut niewłaściwości sądów galicyjskich do rozpoznania tej sprawy jakoby przedmiotu po stronie węgierskiej się znajdującego, lekceważąc sobie zarządzenie sądu powiatowego w Nowymtargu z podwójną energią usiłował w posiadanie to wejść a kiedy na zażalenie właściciela dóbr Zakopanego, komisya sądowa na miejsce sporne przybyła dla przekonania się o tem, że ks. Hohenlohe przekracza nakazy sądu — wtenczas zarząd ks. Hohenlohego z dodaną mu przez rząd węgierski asystencyę żandarmów zabronił komisyi, sądowej austryackiej przystępu na sporne terytoryum — a żandarmi węgierscy z bagnetami w rękach grożąc użycia broni, udaremnili wszelkie postępowanie władz tutejszych — a gdy sąd powiatowy w Nowytargu o tem c. k. Sądowi krajowemu wyższemu w Krakowie doniósł, postanowił tenże sąd, że wszelkie dalsze postępowanie sądowe w tej sprawie ma być na tak długo zawieszone, póki kwestya do którego państwa przestrzenie sporne należą, przez dotyczące władze załatwioną niezostanie.

Tym sposobem stała się ta sprawa czysto cywilna sporem niejako międzynarodowym — a w dalszej konsekwencyi tutejsi obywatele pozbawieni opieki sądowej przeciw roszczeniom i bezprawnym napaściom obywateli węgierskich — a kraj nasz narażony na to, że w granice tutejszego terytoryum wkroczyli żandarmi węgierscy a pod ich opieką obejmuje zarząd dóbr

ks. Hohenlohego faktyczne posiadanie naszej ziemi — zaprzecza sołtysom Nowobialskim przysługujących im praw.

Reprezentacya krajowa zajmowała się tą sprawą i od Wysokiego Sejmu wyszło już do c. k. rządu wezwanie ochrony granic kraju. — Tutejsze c. k. Namiestnictwo na wezwanie to przedstawiło tę sprawę c. k. Ministerstwu, które jednakże tem przedstawieniem się niezadowolniło, dodatkowych objaśnień i uzupełnień zażądało, temu stało się zadosyć, a Wydział krajowy odezwą do c. k. Namiestnictwa z dnia 24. sierpnia 1892 L. s. 915 zawiadomiony został, że ze strony Namiestnictwa — Ministerstwo w celu przeprowadzenia rokowań z rządem królewsko węgierskim starannie zebrany i objaśniony materyał dowodowy do wykazania słuszności pretensyi Galicyi do spornego terytoryum przy Morskim oku przedłożony został.

Nasze władze centralne zbyt powolnie badają sprawę tę i stanowczo jej niezałatwiają, chociaż na udowodnienie słuszności naszych żądań mają bogaty materyał dowodowy, mniej skrupulatny w tej mierze jest rząd węgierski — bo kiedy sądy nasze oczekują od lat kilku załatwienia pytania, na czyjem terytoryum sporny przedmiot się znajduje, to ze strony Ministerstwa spraw wewnętrznych w Węgrzech ma już być powzięta w tej mierze decyzya, że to jest wyłącznie terytoryum węgierskie, a decyzya ta udzieloną być miała nawet sądowi powiatowemu w Starej wsi w Węgrzech, że władze sądowe węgierskie są do załatwienia tych sporów kompetentne. W tej decyzyi nie były zapewne tak skrupulatne a chyba nawet nie tak lojalne władze węgierskie jak nasze, skoro dokumentów im przez starostę Nowosądeckiego urzędu cyrkularnego na ręce ich komisarza Almaszego przy sposobności komisyi w roku 1837 do zbadania wręczonych nam niewrócili, a tych zapewne c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych w Budapeszcie wydając powyższą decyzyę nieuwzględniło.

Komisya administracyjna podziela zatem zdanie posła Weigla, że obowiązkiem jest Wysokiego Sejmu wezwać c. k. Rząd do spiesznego załatwienia tej sprawy, jak niezaprzeczonem jest prawem Reprezentacyi krajowej czuwania nad całością granic naszego kraju.

Komisya administracyjna przekonaną jest, że Rządowi krajowemu bardzo na sercu leży spieszne załatwienie tej sprawy na korzyść kraju — niewątpi o tem, że c. k. Namiestnictwo z całą starannością zbierze dowody dla poparcia naszej sprawy i tak zebrany materyał c. k. Ministerstwu przedłoży — sprawa ta jednakże poruszona w kraju zajęła szersze warstwy naszej społeczności, a aspiracye węgierskie pobudziły gorętszych obywateli naszego kraju do szukania materyałów dowodowych na słuszność naszej sprawy jasne światło rzucić mogących — już komisyi administracyjnej przedłożono w tej sprawie liczny bardzo materyał, wiele dowodów może być jeszcze w ukryciu, które gorliwy patryotyzm z tegoż wynaleść potrafi, przechodziłoby zaś ramy tego sprawozdania, gdy te dowody, które komisyi administracyjnej przedstawiono, ona chciała w tem sprawozdaniu pomieścić — dla tego komisya administracyjna jest zdania, że zadaniem Wydziału krajowego być powinno sprawę tę jeszcze dalej badać, materyały dowodowe, które my gorąco sprawą tą zajmujemy się przedstawić, zebrać , chociażby Wydział krajowy miał do tego użyć pomocy sił z poza grona swojego i swoich urzędników i że dowody w osobnym memoryale c. k. Rządowi przedstawi i tym niejako jeszcze dobitniej uwydatni jak wielce kraj tą sprawą się zajmuje i że sprawa ta zawsze jako do kompetencyj reprezentacyi krajowej należy.

Komisya administracyjna przedstawiając Wysokiemu Sejmowi daje polecenie Wydziałowi krajowemu wystosowanie imieniem kraju memoryału w tej sprawie, nie proponuje tak jak to poseł Weigel w swoim wniosku uczynił, wybranie już teraz deputacyi z Wysokiego Sejmu do tronu samego nasze żale zanieść mającej, to w myśl jej wniosku Wydział krajowy ma się jeszcze zająć zebraniem materyałów dowodowych i ułożeniem memoryału — a nie wątpi o tem, że w razie uznania potrzeby wysłania takiej deputacyi, Wydział krajowy z swego grona takową wyszle, do czego w moc swego urzędu jest zresztą uprawniony.

Wnioskami, które komisya administracyjna poniżej postawi, będzie również załatwiona petycya sołtysów Nowobialskich, a w tej petycyi uczynione insynuacye posłowi Weiglowi jakoby on na tę sprawę mylnie się zapatrywał, odparł sam poseł Weigel w uzasadnieniu swego do Wysokiego Sejmu w tej sprawie uczynionego wniosku.

Komisya administracyjna załatwiając wniosek posła Weigla, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby sprawę sporu o granice państwa i kraju nad Morskiem Okiem stanowczo i energicznie się zajął i takową jak najspieszniej do pomyślnego skutku doprowadził.

2. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby zebrawszy materyały dowodowe granic kraju dotyczące, c. k. Rządowi wyczerpujący memoryał przedłożył i wszelkiemi środkami korzystne dla kraju załatwienie tej sprawy popierał i o tem Sejmowi na najbliższej sesyi relacyę zdał.

We Lwowie dnia 17. Maja 1893.

Przewodniczący:
Ziemiałkowski w. r.

Sprawozdawca:
Klemens Żywicki w. r.

Aleg. 239.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej o petycyi Akademii Umiejętności w Krakowie, żądającej nadzwyczajnej jednorazowej subwencyi 5.000 zł. w. a. dla pokrycia nadzwyczajnych w r. b. wydatków.

Wysoki Sejmie!

Akademia Umiejętności w Krakowie wniosła do Wysokiego Sejmu w dniu 24 kwietnia r. b. petycyę o nadzwyczajną jednorazową subwencyę 5000 zł. w. a., uzasadniając to żądanie obszernie i dokładnie trzema ważnymi a następującymi powodami:

Rachunki z swoich wydatków i dochodów za rok 1892 zamknęła Akademia niedoborem 4233 zł. 59 ct. w. a., który to niedobór pokryć musiała dochodami roku bieżącego. To przekroczenie budżetu zeszłorocznego było nieodzowne, bo chociaż z powodu niedostatecznych funduszów odroczyła wiele ważnych publikacyj przygotowanych już do druku i chociaż ten brak funduszów zmusza Akademię do powstrzymania się w niejednem naukowem przedsięwzięciu, jednak bez znacznej dla nauki szkody nie mogła przerwać wydawnictw i przedsięwzięć naukowych najważniejszych.

Oprócz powyżej wskazanego faktu iż pokrycie niedoboru za rok przeszły dochodami roku bieżącego zmniejszyło już i tak szczupłe dochody Akademii Umiejętności na rok bieżący, położenie finansowe Akademii jest w obecnej chwili tem trudniejsze, że właśnie w bieżącym roku czekają ją dwa znaczne wydatki nadzwyczajne na bardzo ważne cele i od tych wydatków uchylić się nie może bez wielkiej dla nauki i całego kraju szkody.

W roku przeszłym zawarła Akademia układ z rozwiązującem się Towarzystwem historyczno-literackiem w Paryżu, mocą którego to układu Akademia objęła majątek ruchomy i nieruchomy tego Towarzystwa, oraz cenną jego bibliotekę, ale zarazem zobowiązała się bibliotekę tę pod nazwą „Biblioteki polskiej“ utrzymywać w Paryżu jako księgozbiór publiczny i przy niej założyć „Stacyę naukową.“ Ta Stacya naukowa przyczyni się niezawodnie do rozwoju zadań pełnianych przez Akademię i przyniesie dla całego narodu znaczne korzyści. Albowiem dwa są cele tej Stacyi naukowej paryskiej: przedsiębrać w archiwach paryskich i bibliotekach dalsze sposzukiwania i wypisy według wskazówek Akademii; powtóre, służyć za stałe źródło informacyi o rzeczach polskich dla uczonych francuskich i angielskich. Pod pierwszym względem Stacya naukowa ciągnąć będzie dalej pracę w archiwach i bibliotekach paryskich, rozpoczętą przez wielu znakomitych rodaków pod wodzą jeszcze Niemcewicza i będzie gromadzić dalej materyały do historyi polskiej, a w „Bibliotece polskiej“ znajduje się już bogaty plon tej pracy, złożony w 48 tekach, które Akademia sprowadzi do Krakowa, aby ułatwić spożytkowanie tych mate-

ryałów. Ważne także, a może ważniejsze w obecnej chwili jest drugie zadanie Stacyi, polegające na pośrednictwie między nauką polską a światem uczonym francuskim. Szanowny sekretarz Akademii, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, Stanisław Smolka, przedstawił szczegółowo w broszurze przez siebie wydanej pod napisem „Stacya naukowa w Paryżu", powyżej wspomnione dwa zadania tej Stacyi i korzyści, które przyniesie dla nauki i dla narodu naszego. W broszurze tej czytamy między innemi:

„Trzeba pamiętać o tem, że dziś nauka francuska w dziedzinie historyi, filologii i pokrewnych przedmiotów nie zamyka się bynajmniej, jak to bywało dawniej, w granicach rodzimej umysłowości; że młodsze zwłaszcza pokolenie uczonych, z niejaką afektacyą nawet, dąży do pewnej uniwersalności, starając się rywalizować z Niemcami. To też utworzenie naszej Stacyi przyjęto ze szczerem uznaniem; „wyborna myśl", „znakomite urządzenie", oto wyrazy, z którymi spotykaliśmy się za każdym razem, kiedyśmy mieli sposobność zawiadamiać uczonych francuskich, że potrzebując informacyi o rzeczach polskich, znajdą je zawsze, na każde zawołanie, na Quai d' Orléans 6. Urzędnicy nasi, mając pod ręką „Bibliotekę Polską", będą mogli po największej części na poczekaniu kwerendy takie załatwiać; w razie potrzeby zaś udadzą się do Akademii, a zasięgnąwszy stamtąd informacyi, będą niemi służyć uczonym francuskim. Jak to jest ważnem, żeby o rzeczach naszych zasięgano wiadomości u nas, a nie gdzieindziej, zbyteczna nawet mówić." . . . . „Świadectwem, którego nam dziś potrzeba więcej, niż kiedykolwiek, świadectwem życia i zdolności do życia, będzie ta instytucya, której powstanie zawdzięczamy szczodremu zapisowi Towarzystwa historyczno-literackiego. Stokroć większych korzyści można się po niej spodziewać, niżli gdyby „Bibliotekę Polską" przewieziono do kraju, a fundusze jej wcielono do ogólnego majątku Akademii. Mądra, natchniona to była myśl, zachować jedno z najpiękniejszych dzieł emigracyi, związane z pamięcią Adama Czartoryskiego, Niemcewicza, Mickiewicza, Karola Sienkiewicza i tylu innych; wlać w nie pierwiastek nowego życia i przekształcić je w posterunek nauki polskiej na Zachodzie, pośredniczący pomiędzy krajem a wielkim ruchem europejskim."

Chociaż utrzymanie Biblioteki polskiej w Paryżu i Stacyi tam naukowej (której stały personal składa się na teraz z dwóch osób, delegata Akademii i adjunkta), — nie będzie stanowić dla Akademii Umiejętności ciężaru pod względem materyalnym, gdyż majątek byłego Towarzystwa historyczno- literackiego, (który to majątek stanowi dom przy Quai d' Orleans w Paryżu, w którym mieści się Biblioteka, oraz kapitał, który wynosił 70000 franków, lecz z którego użyć musiano 13.000 franków na zapłacenie należytości skarbowej od przeniesienia własności z Towarzystwa na Akademię), dostarczy skromnych dochodów na dalsze utrzymanie Biblioteki i Stacyi naukowej; jednak z dochodów tych nie można pokryć jednorazowego nadzwyczajnego wydatku na urządzenie tej Stacyi i ten nadzwyczajny wydatek pokryć musi Akademia Umiejętności. To jest drugi ważny powód, dla którego Akademia Umiejętności żąda nadzwyczajnego jednorazowego zasiłku w kwocie 5.000 zł.

Trzecim powodem żądania przez Akademię tego zasiłku są nadzwyczajne wydatki, które czekają Akademię umiejętności z powodu zamierzonego udziału w Wystawie krajowej przyszłorocznej. Albowiem Akademia zamierza nietylko wystawić cały zbiór publikacyj własnych, obejmujący 400 tomów i tablice graficzne przedstawiające obraz jej działalności, ale nadto podjęła się wykonania tablic statystyczno-graficznych przedstawiających obraz ruchu wydawniczego w dziedzinie piśmiennictwa polskiego od 1794 roku. Rozpoczęte są już prace przygotowawcze do wykonania tych tablic, a ponieważ wymagają współdziałania osobnych pracowników, którym powierzono mozolną, mechaniczną robotę pod kierunkiem członków Akademii, przeto wykonanie tych tablic pociągnie za sobą znaczny wydatek.

Zarząd Akademii w petycyi swojej oświadcza, iż „Akademia ściągłaby na siebie ciężką odpowiedzialność wobec kraju, z którego funduszów czerpie główne swe dochody, gdyby przez wzgląd na oszczędność uchyliła się od wydatków na wyżej wskazane dwa cele, to jest, gdyby

zaniedbała urządzić należycie instytucyę tak ważną i tyle korzyści rokującą, jak Stacya naukowa w Paryżu, i gdyby powstrzymała się od udziału w Wystawie krajowej. „Jeżliby jednak Akademia te nadzwyczajne wydatki pokryła bieżącymi dochodami, w takim razie wobec wyjaśnionego wyżej jej położenia finansowego, musiałaby rachunki z końcem roku bieżącego zamknąć tak znacznym deficytem, iż w roku przyszłym byłaby zniewoloną zwolnić bardzo prawidłowy tok swych czynności, powstrzymując, z wielkim dla nauki uszczerbkiem, dalszy postęp wszystkich rozpoczętych przedsięwzięć naukowych. Jedynem wyjściem w takiem położeniu“ — pisze w petycyi Zarząd Akademii umiejętności — „może być tylko wyjednanie nadzwyczajnej subwencyi na pokrycie wymienionych wydatków nadzwyczajnych.“

Komisya budżetowa uznając ważność wyżej przytoczonych powodów, na których Akademia w petycyi swojej do Sejmu opiera żądanie nadzwyczajnej subwencyi 5.000 zł., uznając mianowicie dwa ostatnie powody szczegółowo wyłuszczone, za wszechstronnie uzasadnione — wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1) „Sejm udziela Akademii umiejętności w Krakowie jednorazowy nadzwyczajny zasiłek w kwocie 5.000 zł. w. a.“

2) Na pokrycie tego wydatku Sejm uchwala kredyt dodatkowy na rok 1893 w kwocie 5.000 zł. i poleca Wydziałowi krajowemu wypłacić tę kwotę Zarządowi Akademii.

We Lwowie dnia 14. maja 1893 r.

Przewodniczący:

Dunajewski *w. r.*

Sprawozdawca:

Leon Chrzanowski *w. r.*

LW. 1178/93.

Aleg. 240.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie kredytu na pokrycie kosztów udziału w wystawie krajowej w r. 1894 odbyć się mającej.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 16. maja 1893 przekazał Wysoki Sejm komisyi budżetowej sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie uczestnictwa Wydziału na powszechnej wystawie krajowej w r. 1894, na której według oświadczenia Wydziału krajowego, przesłanego Dyrekcyi wystawy pismem z 20 marca 1893 — autonomiczna władza krajowa ma zamiar urządzić wystawy specyalne:

1. szpitali krajowych i innych narzędzi sanitarnych;
2. komunikacyi lądowych (dróg i mostów);
3. budowli wodnych i melioracyi;
4. szkół rolniczych i szkoły leśnej;
5. górnictwa;
6. szkół przemysłowych i przemysłu domowego.

W temże piśmie oświadczył także Wydział krajowy Dyrekcyi wystawy gotowość pokrycia kosztów, połączonych ze specyalną wystawą szkół ludowych, — lecz co do tego przedmiotu przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdanie do L. 739, które komisya osobnym wnioskiem załatwia.

Co do sześciu specyalnych wystaw, powyżej wymienionych, które dać mają obraz działalności naszej najwyższej władzy autonomicznej nad uregulowaniem stosunków komunikacyjnych, zdrowotnych, nad podniesieniem domowego przemysłu, na polu melioracyi w szerokiem tego słowa znaczeniu i t. d., nie może komisya pożyteczności zamiarów Wydziału krajowego nieuznawać, lecz mimo tego kwoty na ten cel preliminowane wydają się komisyi budżetowej zanadto wygórowanemi.

Mianowicie żąda Wydział krajowy:

na wystawę szpitalną	2.000 zł.
na wystawę komunikacyi lądowych	3.500 „
na wystawę melioracyjną	3 000 „
na wystawę szkół rolniczych z osobnym pawilonem	14.400 „
na wystawę przedmiotów dotyczących górnictwa	500 „
na wystawę przemysłu domowego i szkół fachowych — z osobnym pawilonem .	15.000 „
cyfry te wynoszą razem	38.400 zł.

lecz Wydział krajowy żąda kredytu w zaokrąglonej kwocie 40.000 zł., a to 25.000 zł. na rok bieżący, a 15.000 zł. na rok przyszły.

Komisya budżetowa niemogła dojść do przekonania, że wszystkie wydatki powyżej przytoczone są istotnie niezbędne. Odnosi się to mianowicie do dwóch osobnych pawilonów, które miałyby być wybudowane, a mianowicie jeden dla szkół rolniczych, drugi dla szkół przemysłowych, a to kosztem 14.000 zł.

Zdaniem komisyi należałoby zachować oszczędność właśnie co do budowy pawilonów, które ostatecznie są tylko zewnętrzną dekoracyą wystawy, a o jej wartości wcale nie decydują.

Komisya nie mogła dla braku czasu wdawać się w szczegółowe badanie preliminarzy poszczególnych działów wystawy, a zauważając, że kwoty preliminowane nie są oparte na kosztorysach, tylko podane w przybliżeniu, jak zresztą w obecnej chwili inaczej być niemogło.

Komisya budżetowa mniema jednak, że o ile urządzenie osobnego pawilonu przemysłowego, w którem byłyby pomieszczone wyroby szkół fachowych, tudzież wyroby domowego przemysłu, jest istotnie pożądanem i z takiej wystawy spodziewać się można niewątpliwego pożytku dla tyle ważnej sprawy rozwoju przemysłu domowego, — o tyle znów wydaje się komisyi zbytecznem urządzenie osobnego pawilonu dla krajowych szkół rolniczych i w ogóle wskazaną jest jak największa oszczędność w tym dziale, a kwot w ustępie V. sprawozdania Wydziału krajowego dla tych szkół zapreliminowanych komisya żadną miarą za uzasadnione uważać nie może.

Nie można też pominąć i tej uwagi, że n. p. koszta wystawy z działu szpitalnego i sanitarnego mogłyby snadnie być pokryte zaoszczędzeniami z kwot na cele szpitalne i sanitarne w budżecie na rok 1893 uchwalonych.

Że takie postępowanie jest możliwem, świadczy wniosek Wydziału krajowego o upoważnienie Rady szkolnej krajowej do użycia oszczędności w budżecie szkolnym na rok 1893 uchwalonym na koszta specyalnej wystawy szkolnej w kwocie 4.000 zł. preliminowane.

Komisya budżetowa postanowiła zatem zaproponować Wysokiemu Sejmowi udzielenie tylko ryczałtowej sumy 20.000 zł. na cele przez Wydział krajowy wskazane, w przekonaniu, że suma ta, przy zachowaniu najściślejszej oszczędności, wystarczyć powinna.

Komisya budżetowa wnosi zatem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyznaje do rozporządzenia Wydziału krajowego na koszta udziału w powszechnej wystawie krajowej w r. 1894 we Lwowie odbyć się mającej, sumę 20.000 zł. w dwóch ratach płatne.

2. Tytułem pierwszej raty rzeczonej dotacyi wstawia Sejm kwotę 15.000 jako kredyt dodatkowy do budżetu krajowego na rok 1893 uchwalonego, a mianowicie w rubr. XVII. działu wydatków tego budżetu, jako wydatek nadzwyczajny.

3. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu aby w preliminarzu budżetu krajowego na rok 1894 wstawił tytułem drugiej raty rzeczonej dotacyi kwotę 5.000 zł. w rubryce XVII. wydatków jako wydatek nadzwyczajny.

We Lwowie 17. maja 1893.

Przewodniczący:
Dunajewski w. r.

Sprawozdawca:
Skałkowski w. r.

Aleg. 241.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie zasiłku na urządzenie wystawy specyalnej szkół ludowych na powszechnej wystawie krajowej w r. 1894.

Wysoki Sejmie!

Rada szkolna krajowa udała się do Wydziału krajowego z prośbą o wyjednanie zasiłku 4000 zł. na urządzenie wystawy szkolnej, a to w pawilonie, który na powszechnej wystawie krajowej sumptem JE. p. Namiestnika wzniesiony będzie.

Program tej wystawy obejmuje:

Ochronki i ogródki freblowskie, mianowicie urządzenie takiego ogródka, t. j. sprzęty i przybory, dalej wzorowa biblioteczka, tudzież tablice i daty statystyczne;

Szkoły ludowe, pospolite i wydziałowe, zatem zbiór ustaw, przepisów sprawozdań, mapy wykazuje ilość szkół i frekwencyę, plany szkolnych budynków i ogrodów; zbiory środków naukowych, biblioteczki, środki naukowe szkół uzupełniających i t. d.

Seminarya nauczycielskie, mianowicie plany naukowe, przybory naukowe, biblioteka pedagogiczna, graficzne przedstawienie rozwoju seminaryów, wzorowe prace tak uczniów seminaryów jak nauczycieli szkół ludowych;

Instytucye dobroczynno-wychowawcze t. j. internaty, zakłady wychowawcze dla sierót, zakłady specyalne dla ociemniałych i głuchoniemych, kolonie wakacyjne i t. p.;

Szkoły średnie, zatem zbiory ustaw i sprawozdań, mapa przedstawiająca ilość i kategorye szkół, zbiory podręczników i środków naukowych, wzorowa biblioteka i t. d.

Z tego streszczenia programu widoczne, że ta specyalna wystawa szkolna będzie nader cennym i pouczającym obrazem obecnego stanu szkolnictwa we wszystkich jego działach, które pod zarządem naszej Rady szkolnej krajowej pozostają.

Pożyteczność więc tej wystawy szkolnej nie ulega wątpliwości, a gdy przyznanie sumy na ten cel potrzebnej nie wymaga nawet nowego obciążenia budżetu, gdyż ten wydatek Rada szkolna pokryje oszczędnościami, jakie w poszczególnych rubrykach budżetu szkolnego spodziewa się osiągnąć, przeto komisya budżetowa zgodnie z Wydziałem krajowym wnosi:

Upoważnia się Radę szkolną krajową na pokrycie kosztów urządzenia wystawy szkolnictwa na powszechnej wystawie krajowej w r. 1894. odbyć się mającej użyć spodziewanych oszczędności z sum dozwolonych budżetem funduszu szkolnego na rok 1893 uchwalonym aż do wysokości kwoty 4000 złr. w. a.

We Lwowie dnia 18. maja 1893.

Przewodniczący:
Dunajewski w. r.

Sprawozdawca:
Skałkowski w. r.

Aleg. 242.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie ulg podatkowych dla Wielkiego Księstwa Krakowskiego z powodu konwersyi długu indemnizacyjnego.

Wysoki Sejmie!

Przedkładając w roku ubiegłym wnioski do konwersyi długu indemnizacyjnego Wydział krajowy przedstawił równocześnie potrzebę przyznania ulgi opodatkowanym Wielk. Ks. Krakowskiego na wypadek, jeżeli konwersya przeprowadzoną będzie.

Wielkie Księstwo Krakowskie bowiem opłacało w r. 1893 dodatek indemnizacyjny o 13 ct. niższy aniżeli Galicya wschodnia i zachodnia. Nadto Wielkie Księstwo Krakowskie nie było nic dłużne Skarbowi państwa; jego fundusz indemnizacyjny pokrywał swe zobowiązania własnemi środkami, a zupełne tego funduszu umorzenie nastąpić miało o $2^1/_2$ lat wcześniej, aniżeli umorzenie funduszów galicyjskich.

Odmienne te stosunki, spowodowane tem, że na terytoryum byłej rzeczy pospolitej krakowskiej uregulowanie poddaństwa nastąpiło jeszcze przed przyłączeniem tej ziemi do monarchii austryackiej, należało koniecznie uwzględnić w chwili, gdy Wysoki Sejm uchwalał zupełną spłatę długów indemnizacyjnych, czego konieczną konsekwencyą było uchylenie dodatków na fundusz indemnizacyjny, a wejście na to miejsce dodatku na potrzeby funduszu krajowego.

Dlatego polecił Wysoki Sejm uchwałą z 28. września 1892 Wydziałowi krajowemu przedłożyć na obecną sesyę wnioski do uregulowania stosunku opodatkowanych Wielkiego Księstwa Krakowskiego do skarbu krajowego w ten sposób, „aby podatkujący miasta Krakowa, tudzież powiatów krakowskiego i chrzanowskiego wskutek konwersyi długów indemnizacyjnych niezapłacili z tytułu opłaty indemnizacyi ogólnej sumy większej, aniżeli byliby zapłacili z tegoż tytułu, gdyby konwersya przewrowadzoną nie była“.

Spełniając to polecenie Wydział krajowy obliczył udział Wielkiego Księstwa Krakowskiego w długu indemnizacyjnym, i jego siłę podatkową, tudzież przedstawił obliczenie finansowej korzyści, jaka wynikła z konwersyi.

Na tych podstawach obliczonym został w sprawozdaniu Wydziału opust podatkowy, jaki opodatkowanym Wielkiego Księstwa Krakowskiego przyznać należy, a mianowicie na okres 25 letni, w skali spadającej.

Komisya budżetowa, badając przedłożenie Wydziału krajowego, nabyła to przekonanie, że do absolutnej dokładności cyfrowej w tej sprawie dojść niepodobna, że zatem byłoby daremnem usiłowaniem — szukać dla wniosków, przez Wysoki Sejm uchwalić się mających, zupełnie dokładnej podsławy matematycznej.

Niemożliwość uzyskania takiej absolutnie pewnej podstawy wynika już stąd, że jest niepodobieństwem w tej chwili obrachować dokładnie udział Wielkiego Księstwa Krakowskiego w skonwertowanym długu indemnizacyjnym.

Taki obrachunek, jeżeli miałby być dokładny, należałoby przeprowadzić po przedłożeniu i sprawozdaniu zamknięć rachunków funduszów indemnizacyjnych za rok 1892 — i uwzględnić przy tem wszystkie aktywa i passywa.

Wydział krajowy w swojem obliczeniu uwzględnił tylko zapasy kasowe i własne obligi funduszów indemnizacyjnych nie przytaczając, według którego zamknięcia rachunków takie zapasy pozostawały.

Lecz nie można zapominać, że fundusze indemnizacyjne posiadały także inne aktywa, a w pierwszym rzędzie zaległości u opodatkowanych.

Te zaległości, po przeprowadzeniu konwersyi, wpłyną do funduszu krajowego, na który przeszły zobowiązania funduszów indemnizacyjnych.

Ściśle rzecz biorąc — należałoby zatem obrachować i uwzględnić także wartość tych zaległości, przyczem jednak znowu trudności niemałe się przedstawiają.

Zaległości te bowiem, jakie z końcem r. 1892 do ściągnięcia od kontrybuentów pozostały, są tego rodzaju wierzytelnością funduszów indemnizacyjnych, względnie fundzszu krajowego, której nie można przyjąć w wartości nominalnej, gdyż trzeba być na to przygotowanym, że pewna część tych zaległości okaże się nieściągalną.

Komisya budżetowa czyniąc te uwagi niema wcale zamiaru poddawać przedłożenie Wydziału krajowego krytyce pod względem dokładności cyfrowej, gdyż uznać trzeba że Wydział krajowy, wykonując wyraźne polecenie Wysokiego Sejmu, aby wnioski do uregulowania stosunku Wielkiego Księstwa Krakowskiego do skarbu krajowego już z początkiem roku 1893 były przedłożone, niemógł wyczekiwać z przedłożeniem tych wniosków aż do zamknięcia rachunków funduszów indemnizacyjnych za rok 1892.

Uwagi te zmierzają jedynie do tego, aby się nie wydawało, że obliczenia przez Wydział krajowy dokonane przyjąć należy jako niewzruszoną matematyczną podstawę wniosków, które z tych obliczeń wyprowadzone zostały.

Zdaniem komisyi dają jednak te obliczenia podstawę dostateczną do merytorycznego załatwienia sprawy, o którą się rozchodzi, a komisya nie mogła wahać się z przedłożeniem swoich wniosków, w obec wyraźnej intencyi Wysokiego Sejmu, aby sprawa ta już na bieżącej sesyi ostatecznie została załatwioną.

Komisya jest także zdania, że bez obawy popełnienia pomyłki znaczniejszej można poprzestać na cyfrach, odnoszących się do wzajemnego stosunku funduszów indemnizacyjnych, a przez Wydział krajowy dostarczonych, a przyjmując te cyfry za podstawę, tudzież sposób obliczenia wartości poszczególnych kapitałów i rent według stopy procentowej 4%, przedstawia komisya niniejszem następujące obrachowanie wysokości ulg podatkowych, jakie, zdaniem komisyi, Wielkiemu Księstwu Krakowskiemu słusznie się należą.

Z ogólnej sumy pożyczki konwersyjnej, wynoszącej	29,425.000 zł.
z roczną opłatą ratalną przez lat 50 w kwocie	1,365.500 zł.
przypada na fundusz indemnizacyjny krakowski kwota kapitałowa	660.135 zł.
od której roczna opłata ratalna wynosiłaby przez lat 50	30.634 zł.
Do spłaty konwersyjnej pożyczki miałaby zatem Galicya wschodnia i zachodnia przyczyniać się przez lat 50 coroczną kwotą	1,334.866 zł.
a Wielkie Księstwo Krakowskie kwotą	30.634 zł.

Należy jednak od części długu, jaka przypada na samą Galicyę, potrącić tę nadwyżkę subwencyi rządowej, która po wzajemnem skompenzowaniu należytości skarbu Państwa i skarbu krajowego, na korzyść kraju pozostaje.

W tej nadwyżce Wielkie Księstwo Krakowskie niema udziału, gdyż, jak wyżej wspomniano — żadnej subwencyi ze skarbu Państwa dla swego funduszu indemnizacyjnego nie pobierało.

Po potrąceniu tej nadwyżki z subwencyi rządowej, przedstawia dług kraju skonwertowany, według obliczenia Wydziału krajowego, sumę . . . . . 22,783.074 zł.
której to sumie odpowiada coroczna opłata ratalna przez lat 50 w kwocie . . . . . 1,057.259 zł.

Mamy zatem, przy oprocentowaniu 4% i 50-letnim okresie umorzenia, rzeczywisty ciężar Galicyi wschodniej i zachodniej, w corocznej opłacie . . 1,057.259 zł.
co daje przy wartości 1 centa dodatku do podatków na
98.754 zł. obliczonej — obciążenie podatkowe . . . . . $10\frac{706}{1000}$ centów.

a gdy Wielkie Księstwo Krakowskie, mając do płacenia corocznie . . . . . 30.634 zł.
przy wartości 1 centa dodatku do podatków w kwocie 8.293 zł.
obciążonem byłoby dodatkiem . . . . . $3\frac{693}{1000}$ centów.

przeto obliczenie to wykazywałoby, że Wielkiemu Księstwu Krakowskiemu należy się ulga podatkowa w wysokości 7 centów przez cały 50 letni okres umorzenia pożyczki konwersyjnej.

Słuszność jednak wymaga, aby uwzględnione zostały i te korzyści finansowe, jakich doznaje Wielkie Księstwo Krakowskie, jako integralna część całego kraju, z przeprowadzenia konwersyi i będącego z tem w związku uregulowania stosunków skarbu krajowego.

Finansową korzyść konwersyi obliczył Wydział krajowy na kwotę 92.671 zł. 32 ct. w. a. rocznie, czyli w kapitale 1,996.990 zł.

Do tych cyfr dochodzi Wydział krajowy przez porównanie obciążenie kraju przed konwersyą z obciążeniem po konwersyi. Obliczając wartość zobowiązań kraju z tytułu długu indemnizacyjnego, pożyczek krajowych i długu do skarbu państwa przedstawia Wydział krajowy, że obciążenie to wymagałoby przy 50 letnim planie umorzenia rocznej opłaty 1,644.796 zł.

Następnie oblicza Wydział krajowy wysokość raty od pożyczki konwersyjnej, wartość nadwyżki, jaka pozostanie ze subwencyi rządowej po spłaceniu wszystkich krajowych pożyczek, z wyjątkiem pożyczki z r. 1873 dalej wartości zaoszczędzenia kosztów zarządu funduszu indemnizacyjnego, które wynosiły 21.000 zł. rocznie, — i zestawienia tych pozycyi otrzymuje corocznie obciążenie kraju po konwersyi w kwocie 1,562.125 zł. tak, iż okazuje się w ten sposób zmniejszenie obciążenia rocznego o kwotę 92.671 zł. 32 ct., co równa się kapitałowi 1,996.990 zł.

Lecz i te cyfry nie mogą, zdaniem komisyi, uchodzić za pewnik matematyczny, gdyż niektóre z nich zostały wyprowadzone z czynników, przyjętych tylko na podstawie przypuszczenia, a niestwierdzonych doświadczeniem.

I tak mianowicie spłata całkowita wszystkich pożyczek krajowych funduszami, jakie wpłyną do skarbu krajowego ze skarbu państwa na podstawie ugody indemnizacyjnej, nie jest jeszcze faktem dokonanym, zatem korzyści finansowej ztąd wyniknąć mającej całkiem dokładnie obrachować nie można.

Podobnie ma się rzecz co do spodziewanych zaoszczędzeń w kosztach administracyjnych, które przy zarządzie funduszów indemnizacyjnych wynosiły 21.000 zł., a z których, zdaniem Wydziału krajowego, przez lat 5 po 15.000 zł. zaoszczędzonem będzie, przy czem Wydział kra-

jowy tylko całkiem ogólnikowo o kosztach administracyi blisko 30 milionowego funduszu krajowej pożyczki konwersyjnej wspomina, nie wyrażają tych kosztów żadną cyfrą.

Komisya budżetowa mniema, że koszta takiego zarządu 30 milionowym funduszem nie będą tak drobne, jakby to z wyrażenia użytego przez Wydział krajowy wydawać się mogło.

Dość przypomnieć, że za same tylko czynności kasowe, połączone z zarządem 62 milionowego funduszu propinacyjnego, płaci Dyrekcya tego funduszu c. k. głównej kasie krajowej ryczałt roczny 10.000 zł., a ta kwota wcale przecież nie obejmuje kosztów prowadzenia ksiąg emisyjnych, wykazów umorzenia, ksiąg kontroli ściągniętych z obiegu kuponów i obligów, wydatków na losowanie i inseraty, które według zamknięć rachunków funduszu propinacyjnego znaczne przedstawiają cyfry, a których przecież i Wydział krajowy, zarządzając wspomnianym 30 milionowym funduszem konwersyjnym, uniknąć nie może, jakkolwiek wydatki te zapewne osobno wykazywane nie będą, lecz będą pomieszczone w dziale ogólnych wydatków administracyjnych.

I tę uwagę komisya budżetowa dlatego jedynie uczyniła, aby uwydatnić, że podstaw rachunkowych, któreby dawały absolutną matematyczną dokładność, przedstawić trudno.

To też komisya w przekonaniu, że tej sprawy nie można traktować przeważnie ze stanowiska obliczeń matematycznych, a to właśnie dla braku podstaw całkiem pewnych i cyfrowo aż do najdrobniejszych szczegółów jasno wyrażonych, nie zgodziła się na system obliczania wartości jednego centa podatkowego z domniemanym corocznym wzrostem o 500 zł., począwszy od roku 1893.

Zdaniem komisyi przyjęcie jeszcze jednego czynnika o wartości bądź co bądź hypotecznej, nie przyczynia się do wyjaśnienia sprawy, ani też na słuszne jej zatatwienie dodatnio nie oddziaływa.

Wprawdzie według dotychczasowych doświadczeń siła podatkowa kraju, a względnie wydatność centa podatkowego, powoli lecz stale wzrasta, a w normalnych stosunkach tego wzrostu i w przyszłości spodziewać się można. Lecz pomimo tego trudno jest takie nadzieje brać za cyfrową podstawę przy obliczeniu pretensyi części kraju do całego kraju, zwłaszcza jeżeli ma się na oku długoletni okres czasu, w ciągu którego okoliczności tak dalece zmienić się mogą, że wzrost siły podatkowej zostałby powstrzymany, nie mówiąc już o takich ewentualnościach, które spowodowałyby obniżenie siły podatkowej.

Komisya przyjmuje zatem przy obliczeniu, jaki udział ma W. ks. Krakowskie w finansowych korzyściach konwersyi obecną wydatność centa podatkowego za podstawę, a ze względu, że Wydział krajowy, biorąc w rachubę także wzrost siły podatkowej, dochodził do wyników cokolwiek niekorzystnych dla W. ks. Krakowskiego, komisya, pomijając ten spodziewany wzrost podatku, przy szczegółowym obrachunku zaokrąglenia cyfr nie na korzyść W. ks. Krakowskiego, lecz na korzyść kraju przeprowadza i ułamki dla krakowskiego wypadające wypuszcza.

Skoro, jak wyżej wspomniano, 1 cent dodatku do podatku w Galicyi daje kwotę 98.754 zł., a w W. ks. Krakowskiem 8.293 zł., to siła podatkowa W. ks. Krakowskiego przedstawia w stosunku do siły podatkowej całego kraju cyfrę 7·7%

Przyjmując zgodnie z Wydziałem krajowym, że finansowa korzyść z konwersyi przedstawiłaby wartość kapitałową w okrągłej sumie 2,000.000 zł., okazałby się udział W. ks. Krakowskiego w tej korzyści według stosunku siły podatkowej powyżej przytoczonego w kwocie 154.000 zł.

Takiemu kapitałowi według zwykłych zasad obliczenia wartości rent odpowiada roczna 4% renta 50 letnia w kwocie 7.168 zł.

Udział zatem W. Ks. krakowskiego w finansowych korzyściach z konwersyi przedstawia w przybliżeniu wartości 1 c e n t a p o d a t k o w e g o w obec czego opust podatkowy, przypadający W. Ks. krakowskiemu, o b n i ż a s i ę n a 6 c e n t ó w p r z e z l a t 50.

Komisya budżetowa uznając słuszność argumentacyi Wydziału krajowego, że najwłaściwiej

będzie tę ulgę podatkowa na lat 25 rozłożyć, a niepowtarzając wywodów sprawozdania Wydziału, jako Wysokiej Izbie już znanych, przystępuje wprost do rozłożenia rzeczonego opustu, na okres 25 letni.

Kapitałowa wartość 6 centowego opustu przy sile podatkowej 8296 zł. przez lat 50, przy 4% oprocentowaniu, przedstawia sumę 1,068.901 zł., a ten kapitał, rozłożony na lat 25 daje roczną rentę 68.509 zł. co znowu zredukowane na centy podatkowe wartości 8293 zł. przedstawia opust $8\frac{26}{100}$ centów przez lat 25.

Komisya budżetowa uznaje także potrzebę rozłożenia tego opustu w skali spadającej, a gdy coroczny opust $8\frac{26}{100}$ centów daje w okresie 25 letnim, łącznie 206 centów, przeto rozkład tego opustu na lat 25 byłby następujący:

Przez	lat	5	od roku	1894	do	1898	włącznie	ulga	po	14 ct.	razem	70 ct.
„	„	5	„ „	1899	„	1903	„	„	„	11 „	„	55 „
„	„	5	„ „	1904	„	1908	„	„	„	8 „	„	40 „
„	„	5	„ „	1909	„	1913	„	„	„	5 „	„	25 „
„	„	3	„ „	1914	„	1916	„	„	„	4 „	„	12 „
„	„	2	„ „	1917	„	1918	„	„	„	2 „	„	4 „
		25	lat									206 ct.

Co do strony formalnej, komisya zgodnie z Wydziałem krajowym proponuje uchwalenie ustawy, której projekt przedkładając w stylizacyi nieco odmiennej od wniosku Wydziału, a obejmujący cyfry powyżej przytoczone, wnosi:

Wysoki Sejm raczy załączony projekt usiawy krajowej o ulgach podatkowych dla Wielkiego Księstwa Krakowskiego uchwalić.

Lwów dnia 10. maja 1893.

Przewodniczący:

Dunajewski *w. r.*

Sprawozdawca:

Skałkowski *w. r.*

Ustawa

o ulgach dla opodatkowanych miasta Krakowa, tudzież powiatów krakowskiego i chrzanowskiego, z powodu konwersyi długu indemnizacyjnego Galicyi wschodniej, Galicyi zachodniej i Wielkiego Księstwa Krakowskiego.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem postanawiam co następuje:

Art. I.

Przy wymiarze dodatków do podatków na potrzeby fundnduszu krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem będą opodatkowanym miasta Krakowa, tudzież powiatów krakowskiego i chrzanowskiego, przyznawane następujące ulgi:

Wymienieni opodatkowani opłacać będę w okresach poniżej wyrażonych od ilości groszy dodatku do każdej korony podatków bezpośrednich, dla całego kraju przyzwoloyych — mniej:

W latach od r.	1894	do	1898	włącznie	o	28	groszy.
„ „ „	1899	„	1903	„	„	22	„
„ „ „	1904	„	1908	„	„	16	„
„ „ „	1909	„	1913	„	„	10	„
„ „ „	1914	„	1916	„	„	8	„
„ „	1917	i	1918	„	„	4	„

Od roku 1919 będą wyżej wymienieni opodatkowani opłacać dodatki do podatków na potrzeby fundnszu krajowego w tej samej wysokości, jaka dla opodatkowanych w całym kraju oznaczona będzie.

Art. II.

Ustawa ta wchodzi w życie z dniem 1. stycznia 1894.

Art. III.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi skarbu.

L. s. 318/1893.

Aleg. 243.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej z petycyi odnoszących się do funduszu szkolnego.

Wysoki Sejmie!

Komisya budżetowa uchwaliła przedłożyć Wys. Sejmowi następujące wnioski:

I. Petycye Nr. 318|249 Szymona Feśluka, b. nauczyciela szkoły ludowej w Wolicy Derewlańskiej, pow. Kamionka Strumiłowa o zaopatrzenie; Nr. 778/559 Bazylego Rakowskiego, b. nauczyciela z gminy Jamelnica o przyznanie emerytury, względnie zapomogę; odsela się do Wydziału krajowego do zbadania w porozumieniu z Radą szkolną krajową.

II. Petycye Nr. 795/615 Sylwestra Witoszynskiego, stałego nauczyciela ludowego w Stałach, Nr. 228/171 Zdzisława Babka, nauczyciela ludowego w Giedlarowej pow. Łańcut, Nr. 795/615 Teodora Szarko, nauczyciela szkoły ludowej w Bortiatynie, Nr. 166/126 Józefa Stefana Medvetzkyego, kierownika szkoły 2 kl. w Domaradzu pow. Brzozów, Nr. 775/596 Franciszka Sieleckiego, stałego nauczyciela szkół ludowych w Radłowicach i Nr. 604/464 J. Dültza, emerytowanego nauczyciela, Nr. 669/516 Bazylego Koreńca, nauczyciela szkoły w Łanach, pow. Stryj o zaliczki na płace odstępuje się c. k. Radzie szkolnej krajowej do załatwienia.

III. Nad petycyami Nr. 512/389 Jana Freja b. nauczyciela a obecnie asystenta c. k. kolei państw. w Mielcu o dar z łaski, Nr. 484/434 Andrzeja Jurczyńskiego, emerytowanego nauczyciela zamieszkałego w Podgórzu, Nr. 490/368 Michała Kobryna, b. prow. nauczyciela szkół ludowych pow. horodeńskiego, Nr. 401/313 Bazylego Witwickiego, tymczasowego nauczyciela w Hołoskowie, Nr. 276/209 Damiana Chomiaka, nauczyciela ludowego w Berlinie, pow. Brody, Nr. 316/247 Modesta Maksymowicza, emerytowanego nauczyciela w Rudkach, Nr. 229/172 Mikołaja Horoszka, nauczyciela w Kurytówce ad Leżajsk pow. Łańcut, Nr. 223/166 Władysława Łukaszkiewicza, młodszego nauczyciela szkoły 4-klasowej w Brzozowie, Nr. 224/167 Jana Niemca, nauczyciela 4-klasowej szkoły chłopców w Brzozowie, Nr. 225/169 Józefa Trznadla, rzeczywistego nauczyciela w Brzozowie, Nr. 226/169 Erazma Ziołowskiego, emer. nauczyciela w Tarnowie, Nr. 154/115 Rudolfa Dasia, b. nauczyciela przy szkole ludowej 4-klasowej w Nisku, Nr. 777/598 Jakóba Topolnickiego, emerytowanego nauczyciela ludowego w Samborze, Nr. 776/597 Błażeja Drzeciaka, nauczyciela szkoły ludowej w Krościenku nad Dunajcem, Nr. 796/616 Michała Gruszki, emerytowanego nauczyciela szkół ludowych z Biłki szlacheckiej, pow. Lwów, Nr. 712/544 Sylwestra Witoszyńskiego, stałego nauczyciela w Stadach pow. Tarnobrzego, Nr. 352/277 Antoniego Klebowicza, emerytowanego nauczyciela w Mizuniu pow. Dolina, Nr. 711/543 Wojciecha Pułaty, nauczyciela w Uhercach mineralnych,

obok Liska, Nr. 710/542 Stanisława Drozda, nauczyciela szkoły ludowej w Woli rzędzińskiej, Nr. 737/568 Józefa Adlera, nauczyciela ludowego w Lipowej, pow. Żywiec, Nr. 668/515 Alojzego Domańskiego, emerytowanego nauczyciela ludowego, obecnie zamieszkałego w Tłumaczu, Nr. 603/463 Maurycego Eichenkatza, młodszego nauczyciela przy 4-klasowej szkole etatowej w Skałacie, Nr. 652/499 Michała Puko, nauczyciela w Antoniewie, pow. Tarnobrzeg, o zapomogi przechodzi się do porządku dziennego.

IV. Petycye wdów po nauczycielach Nr. 231/174 Anieli Guzdkiewiczowej, Nr. 86/53 Julii Koszałkowskiej, Nr. 383/278 Julii Danielewiczowej, Nr. 506/384 Franciszki Wilkowej, Nr. 494/372 Tekli Ilasiewiczowej, Nr. 492/370 Cecylii Pyżowej, Nr. 493/371 Maryi Michajlukowej, Nr. 188/136 Olimpii Rubachowej, Nr. 124/91 Katarzyny Jacukowej, Nr. 564/424 Karoliny Pietraszkiewiczowej, Nr. 565/425 Honoraty Ptaszkowskiej, Nr. 566/426 Klementyny Alojzy Picyk, Nr. 567/427 Jadwigi Skwirzyńskiej, Nr. 596/456 Teofili Proskurnickiej, Nr. 1099/868 Katarzyny Lalickiej, Nr. 1054/778 Bronisławy Jakimowskiej o zapomogi odstępuje się Radzie szkolnej krajowej do załatwienia i zdania sprawy na przyszłej sesyi sejmowej.

V. Petycye Nr. 752/574 myślenickiego Wydziału pow., Nr. 448/328 cieszanowskiego Wydziału pow., 433/315 kałuskiego Wydziału pow., 452/330 cieszanowskiego Wydziału pow., Nr. 817/622 sanockiego Wydziału pow., Nr. 700/332 turczańskiego Wydziału pow., Nr. 699/531 borszczowskiego Wydziału pow., Nr. 629/476 śniatyńskiego Wydziału pow., Nr. 628/475 jasielskiego Wydziału pow., Nr. 532/392 grybowskiego Wydziału powiatowego o zasiłki na naukę zręczności odseła się do Wydziału krajowego w porozumieniu z Radą szkolną krajową.

Przy tej sposobności czyni Komisya tę uwagę, że fundusze powiatowe i miejscowe we większej mierze do nauki zręczności przyczyniać się powinny, a że pomimo wielokrotnie uznanej pożyteczności tej nauki, fundusz szkolny krajowy większych niż dotychczas ciężarów na siebie przyjąćby nie mógł.

VI. Petycye Nr. 928/698 Rady szkolnej miejscowej w Przemyślu, Nr. 768/589 Rady szkolnej miejscowej w Dublanach, Nr. 437/319 Rady szkolnej miejscowej w Grembowie, Nr. 709/541 Adama Wojtałowicza, stałego nauczyciela w Kidałowicach, Nr. 708/540 Józefa Adlera nauczyciela ludowego w Lipowej, Nr. 646/493 Jana Garbienia, nauczyciela szkoły ludowej jednoklasowej w Kościeliskach, Nr. 645/492 grona nauczycieli szkół lud. w Brzeżanach o korzystniejsze uregulowanie płac nauczycieli odseła się do Rady szkolnej krajowej w celu załatwienia.

VII. Petycye Nr. 476/354 gminy Przeniwółki, Nr. 477/355 gminy Hranki-Kuty w pow. bobreckim, Nr. 478/356 gminy Hórodysławice w powiecie bobreckim, Nr. 351/276 Rady szkolnej miejscowej w Antoniowie, powiat Tarnobrzeg, Nr. 589/449 Rady szkolnej miejscowej w Antoniowie, Nr. 371/286 gminy Leżajska, Nr. 707/539 gminy Osiek, Nr. 735/566 gminy Zatora, Nr. 664/54 gminy Kłaj, Nr. 642/489 gminy Chryplin, Nr. 589/449 Rady szkolnej miejscowej w Antoniowie, powiat Radomyśl, Nr. 556/416 gminy Sienkowie, powiat Kamionka Strumiłowa, Nr. 554/415 gminy w Tuszowie powiat Mielec, Nr. 554/414 gminy w Chrząstowie pow. Mielec, Nr. 553/413 gminy Hecznarowice pow. Biała, Nr. 1062/782 gminy Kłusowa pow. Sokal, Nr. 1004/746 gminy w Stałach pow. Tarnobrzeg, Nr. 927/697 gminy miasta Brzeżan, Nr. 1003/745 gminy Chodaczkowa powiat Tarnopol, Petycya gminy Tetepczyce pow. Kamionka Strumiłowa, Nr. 1079/797 gminy w Sporoszu, Nr. 1078/796 gminy Wołczatycze, Nr. 1045/770 gminy Niepli pow. Jasło, Nr. 1046/771 gminy Grodzisko, pow. Wadowice, Nr. 926/699 gminy król. miasta Brzozowa o zniżenie prestacyi na płace nauczycieli szkół a względnie na utrzymanie szkół i uregulowanie stosunków szkolnych, odseła się do Rady szkolnej krajowej do zbadania i zdania sprawy na przyszłej sesyi sejmowej.

Komisya musi jednakże do powyższego wniosku dołączyć zastrzeżenie, że jedynie tylko w wyjątkowych i szczególnego uwzględnienia godnych wypadkach uwolnienie od prestacyi jest dopuszczalne, w razie częstych zwolnień powstałaby pomiędzy gminami, które dobrowolnie przyjęły obowiązek prestacyi, rażącą nierównomierność.

VIII. Petycye Nr. 350|275 gminy Woli Zdarkowskiej pow. Mielec, Nr. 470|348 gminy Kunin pow. Żółkiew, Nr. 47|349 gminy Zamoście, pow. Przemyślany, Nr. 472|350 gminy Sanniki pow. Mościska, Nr. 473|351 gminy Wymysłówki, pow. Brzeżany, Nr. 474|351 gminy Pawlokowy pow. Brzozów, Nr. 475|333 Rady szkolnej miejscowej w Mikuliúcach, Nr. 216|160 gminy Przeczycy pow. Pilzno, Nr. 217|161 Rady szkolnej miejscowej w Bucniowie, pow. Tarnopol, Nr. 313|244 Rady szkolnej miejscowej w Zarzeczu, pow. Jasło, Nr. 287|218 gminy Hołoska, p. Lwów, Nr. 370|285 gminy Jasionki, p. Rzeszów, Nr. 336|262 gm. Surowicy p. Sanok, Nr. 765|586 gm. Tyrawy Wołoskiej pow. Sanok, Nr. 705|537 gm. miasteczka Jaćmierz p. Sanok, Nr. 704/536 gminy Skała, pow. Borszczów, Nr. 703/535 gminy Brzezawka, pow. Borszczów, Nr. 702/534 gminy miasta Bukowska, pow. Sanok, Nr. 706/538 gminy miasteczka Jaźmierz, pow. Sanok, Nr. 673/520 gminy Jasionka, pow. Krosno, Nr. 672/519 Rady gminnej w Zagórzu, pow. Lwów, Nr. 640/487 gminy Stowiły, pow. Przemyślany, Nr. 639/486, gminy miasteczka Dunajowo, pow. Przemyślany, Nr. 1002/744 gminy Wietrzno, pow. Krosno, Nr. 1044/769 gm. Biercza, Nr. 1077/793 gm. Kopeczyńce, Nr. 956/715 i 955|714 gm. Zagórz, pow. Sanok, Nr. 960/719 gminy Tawrów pow. Brzeżany, Nr. 957|716 gminy Steznica, pow. Lisko, o pożyczki a względnie zasiłki na budowę szkół odseła się do Rady szkolnej krajowej. Do wniosku powyższego dodaje komisya uwagę, że Wysoki Sejm świeżo przeznaczył na budowę szkół wiejskich znaczny fundusz pożyczkowy, który na ten cel wystarczyć powinien. W granicach tegoż funduszu zatem należy w miarę potrzeby i możności uwzględnić powyżej wymienione petycye. Petycya 609|469 gminy miasta Ustrzyki odstępuje się Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia z funduszu z r. 1883.

IX. Petycye Nr. 197|145 Antoniego Kowalskiego, nauczyciela 6-klasowej męskiej o założenie parku do zabaw młodzieży w Nowym Sączu, Nr. 769|590 Rady szkolnej miejscowej w Skale nad Zbruczem o przeniesienie nauczycieli tejże szkoły z klasy XIV. do klasy III. pobieranych płac, Nr. 665|512 Hipolita Lewickiego, emer. nauczyciela o udzielenie jednorazowej zapomogi bezzwrotnej i przyznanie remuneracyi za udzielanie nauki religii przez lat 18, Nr. 557|417 nauczycieli i nauczycielek szkoły w Tłumaczu, odseła się do Wydziału krajowego w celu odstąpienia Radzie szkolnej krajowej.

Przewodniczący:
Dunajewski w. r.

Sprawozdawca:
Włodzimierz Kozłowski w. r.

Z drukarni i litografii Pillera i Spółki.

Aleg. 244.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej z wniosku posła Szczepanowskiego przeznaczenia 2.000 zł. na sprowadzenie zwłok Teofila Lenartowicza do kraju, i złożenie ich w grobie zasłużonych na Skałce.

Wysoki Sejmie!

W uznaniu zasług Teofila Lenartowicza jako patryoty i poety, uchwaliła Komisya przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek przychylenia się do wniosku posła Szczepanowskiego.

Według wykazu Komitetu z dnia 27. kwietnia 1893 roku, koszta przeniesienia zwłok obliczono na 5530 zł. w. a.

Na podstawie powyższych wywodów przedkłada Komisya budżetowa Wysokiemu Sejmowi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Na koszta sprowadzenia zwłok Teofila Lenartowicza do kraju i złożenie ich w grobie zasłużonych na Skałce, przeznacza Sejm kwotę dwóch tysięcy zł. do rąk komitetu pogrzebowego w Krakowie, i wstawia tę kwotę jako kredyt dodatkowy w budżet 1893 roku.

Lwów dnia 13 maja 1893.

Przewodniczący
Dunajewski *w. r.*

Sprawozdawca.
Włodzimierz Kozłowski *w. r.*

L. S. 1118/1893.

Aleg. 245.

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego w przedmiocie założenia stacyi doświadczalnych przy szkołach rolniczych w Dublanach i Czernichowie.

Wysoki Sejmie!

Komisya gospodarstwa krajowego skonstatować przedewszystkiem winna, że z powodów jej niewiadomych, dopiero w ostatnich dniach Sejmu sprawozdanie Wydziału krajowego o stacyach doświadczalnych rozdanem zostało, że zatem z powodu braku czasu, tylko bardzo krótkiem sprawozdaniem Komisyi załatwionem być może.

Równocześnie wyraża Komisya życzenie, by wszelkie sprawy, dotyczące Dublan i Czernichowa a mające z tymi zakładami bezpośredni związek, — jeżeli sprawozdania o tych szkołach bywają Wysokiemu Sejmowi przedkładane — mieścić w sobie mogły wszystko, co tych zakładów dotyczy. — Osobne o pewnych szczegółach tych zakładów sprawozdania nie przyczyniają się niewątpliwie do rozjaśnienia wielu spraw tych zakładów z bliska dotykających.

Komisya gospodarstwa krajowego powzięła ze zdziwieniem ze sprawozdania Wydziału krajowego wiadomość, że wbrew bardzo wyraźnie zaznaczonej opinii Wysokiego Sejmu na posiedzeniu z dnia 9. kwietnia 1892, opierającej się na sprawozdaniu Komisyi i zapatrywaniom przeważnej większości pełnej Komisyi dla spraw rolniczych — zamierza Wydział krajowy przystąpić do urządzenia w Dublanach i Czernichowie dwóch samoistnych instytucyi: jako to stacyi doświadczalnych.

Że wysoko cenić należy zapatrywanie prof. Godlewskiego, którego zdanie pod względem fachowym i podstaw teoretycznych za wzór do założenia tego rodzaju instytucyi służyć mogących — na szali wydać się mającego orzeczenia zaważyć powinno — nie ulega najmniejszej wątpliwości. Pomimo tego jednak były widocznie słuszne i usprawiedliwiające powody do odmiennego zapatrywania i Komisya, która w roku przeszłym podzielała, nie ma najmniejszego powodu zdanie swoje zmieniać.

Komisya mniema, że stojąc przy zasadzie koniecznej potrzeby a nawet nagłości założenia stacyi doświadczalnych — uczyni zadość odczutej w kraju potrzebie, jeżeli w myśl już stwierdzonych uchwałą Sejmu zapatrywań — doradzać będzie Wydziałowi krajowemu założenie takich stacyi przy szkołach rolniczych w Dublanach i Czernichowie niejako instytucyi samoistnych, lecz do zakładów tych wcielonych i integralną tychże część stanowiących.

Przy założeniu takich stacyi niepodobna krajowi stósować się do zagranicznych wzorów, które przy pomocy licznego i kosztownego personalu — tworząc zupełnie odrębne instytucye — obliczone są na zaspokojenie wymagań w najszerszych rozmiarach i zniewalają zarówno przy założeniu jako też dalszem ich utrzymywaniu — do nadmiernych wkładów i wydatków.

Środkiem do naszych potrzeb zastósowanym a bezpośrednio do celu wiodącym, będzie zużytkowanie sił nauczycielskich fachowych przy szkołach rolniczych w Dublanach i Czernichowie już istniejących, lub dla nich pozyskać się jeszcze mających, którzy przy uzupełnieniu potrzebnych, a niezbyt kosztownych urządzeń, w istniejących obszernych lokalnościach i laboratoryach zakładowych, przy zapewnionej już ze strony c. k. Ministeryum rolnictwa odpowiedniej materyalnej pomocy, zadaniu pod każdym względem odpowiedzieć będą mogli. Na podstawie powyższych zapatrywań, nie podziela komisya obaw w sprawozdaniu Wydziału krajowego zawartych, jakoby tak trudno było pozyskać od razu dwóch ukwalifikowanych kierowników stacyi samoistnych, gdyż jest przekonaną, że pod warunkami przez Wydział krajowy przewidzianymi, więcej jak dwie osobistości gotowość swoją służenia sprawie zgłosić by nie omieszkały.

Tembardziej zaś zbytecznemi okazują się owe poszukiwania, że nawet pozyskanie wyjątkowo ukwalifikowanych osobistości na te nowo kreować się mające w myśl życzeń Wydziału krajowego posady, nie mogło by wpłynąć na zapatrywania komisyi co do rzeczowego załatwienia sprawy powstać mających stacyi doświadczalnych.

Komisya wobec powyższych wywodów zmienić musi wnioski Wydziału krajowego w kierunku myśli przewodniej, którą się kierowała i wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby z dniem 1. stycznia 1894 r. utworzył w Dublanach i Czernichowie stacye doświadczalne rolnicze, których prowadzenie poruczy miejscowym nauczycielom chemii i botaniki.

II. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby w preliminarzu budżetu na r. 1894. przedstawił projekt budżetu stacyi doświadczalnych i podał do wiadomości Sejmu odpowiednie instrukcye.

III. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, aby co do subwencyonowania tych stacyi ze skarbu państwa przeprowadził z c. k. Rządem dalsze rokowania.

Lwów dnia 15. Maja 1893.

Przewodniczący:
St. Polanowski w. r.

Sprawozdawca:
St. Stadnicki w. r.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

Aleg. 246.

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności nauczycieli wędrownych gospodarstwa wiejskiego i Instruktora mleczarstwa za rok 1893.

Wysoki Sejmie.

Ze sprawozdania Wydziału krajowego i z relacyi nauczycieli wędrownych, przekonać się można, że Wysoki Sejm ustanawiając tę instytucyę, trafną obrał drogę szerzenia wiedzy rolniczej między ludem wiejskim, który już nietylko chętnie gromadzi się na wykłady nauczycieli wędrownych i stosuje się do ich wskazówek, ale domaga się coraz częściej powtórnego przyjazdu ich do gminy.

Komisya gospodarstwa krajowego stwierdzając pożyteczną działalność nauczycieli i dobre ich pracą kierownictwo Wydziału krajowego, powołuje się na sprawozdanie swoje z roku ubiegłego i wyrażone w niem wskazówki, zaleca usilnie rozwadze Wydziału krajowego.

Komisya gospodarstwa krajowego wyraża ubolewanie, że przez cały rok 1892. nie mogło funkcyonować czterech nauczycieli, zwłaszcza że i ta ilość nie wystarcza na potrzeby rozległego naszego kraju. Uchwała Wysokiego Sejmu z 8. Kwietnia 1892 r. na wniosek Komisyi budżetowej, zmusiła Wydział krajowy do starania się o weterynarza, który zastąpić miał jednego z czterech nauczycieli wędrownych, a nadto zastąpić miał trzech nauczycieli weterynaryi w szkołach niższych rolniczych. Wniosek ten podyktowany był zapewne względami finansowymi, ale nie dałby się usprawiedliwić ze względu na istotne potrzeby ludności wiejskiej. Gdy zaś — jak można było przewidzieć — żaden zdolny weterynarz nie zgodził się na objęcie posady, nie zapewniającej mu ani nadziei awansu, ani prawa do emerytury, podwójna stała się szkoda, bo przez rok 1892. nie było czwartego nauczyciela wędrownego i nie było weterynarza.

Ażeby tę szkodę jak najrychlej powetować, radzi Komisya gospodarstwa krajowego uzupełnić ilość czterech nauczycieli wędrownych przez przyjęcie brakujących kandydatów, a równocześnie utworzyć posadę weterynarza jako urzędnika Wydziału krajowego, poruczając mu przedewszystkiem wykład tej nauki w niższych szkołach rolniczych i niesienie pomocy fachowej tam, gdzie tego Wydział krajowy zapotrzebuje. Ustawa hodowlana nastręczy często

ku temu sposobność. Takie załatwienie sprawy, byłoby tem więcej wskazanem, że c. k. Rząd dając subwencyę na utrzymanie czterech wędrownych nauczycieli, niezgodziłby się zapewne na to, aby jeden z nich przeważnie był zajęty w szkołach rolniczych, na których utrzymanie oddzielne fundusze kraj i Rząd przeznacza.

Byłoby raczej właściwem udać się do c. k. Rządu o subwencyę na utrzymanie stałego nauczyciela weterynaryi któryby częściowo także pełnił obowiązki piątego nauczyciela wędrownego. Jeżeli się zważy że inne, mniejsze prowincye Monarchii Austryackiej zatrudniają po kilkunastu nauczycieli wędrownych trzeba przyznać słuszność komisyi gosp. kraj. gdy się domaga, żeby raczej zwiększać liczbę tych nauczycieli a nie dopuścić nigdy do jej uszczuplenia. W tym też duchu czyni komisya gosp. kraj. stosowny wniosek.

Instruktor mleczarstwa spełniał swoje zadanie skutecznie i sumiennie, a jak świadczy szczegółowe sprawozdanie, rozbudził we wszystkich niemal okolicach kraju zajęcie się rolników, tą ważną gałęzią gospodarstwa wiejskiego, a nadto wyuczył uczniów szkół rolniczych rayonalnego obchodzenia się z nabiałem.

Wydział krajowy zapowiada na przyszłą sesyę sejmową szczegółowe wnioski w sprawie mleczarstwa, więc będzie stosowna pora do zbadania ich, i wypowiedzenia fachowej opinii.

Ograniczając się na powyższym przedstawieniu sprawy, komisya gosp. kraj. ma zaszczyt przedłożyć do uchwały Wysokiej Izby następujące wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o czynnościach krajowych nauczyli wędrownych gospodarstwa wiejskiego i krajowego Instruktora mleczarstwa za rok 1892.

2. Sejm ustanawia stałą posadę krajowego nauczyciela weterynaryi, z prawami przysługującemi urzędnikom krajowym i wynagrodzeniem stałem wynoszącem: 1300 zł. (2600 koron austr.) płacy 240 zł. (480 koron austr.) dodatku aktywalnego i dodatkami pięcioletniemi. Na koszta zaś podróży przeznacza się ryczałt w kwocie 500 złr. (1000 koron austr.) rocznie.

Lwów dnia 15. maja 1893.

Przewodniczący:
St. Polanowski.

Sprawozdawca:
Tadeusz Langie.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

Aleg. 247.

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego, dotyczącem szkół niższych rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach, oraz założyć się mających szkołach w Uhersku i Krośnie.

Wysoki Sejmie!

Jak w roku przeszłym tak i bieżącym, widzi Komisya gospodarstwa krajowego istotny postęp w szkołach niższych rolniczych. Komisya wierzy w stały rozwój tych zakładów, ponieważ przekonała się, że Wydział krajowy dokładnie bada ich braki, i trafnych używa środków do wprowadzania ulepszeń. Od chwili w której stosunek Wydziału krajowego do organów doradczych i Dyrekcyi szkół, stosownie do przepisów uregulowany został, wykonuje Wydział krajowy swoją władzę z całą świadomością celu i odpowiedzialności.

Ażeby zaś mógł wydać odpowiednie rozporządzenia i działać stanowczo, przedkłada każdą ważniejszą sprawę pod gruntowną rozwagę Komisyi rolniczej we Lwowie i z jej wskazówek dobry czyni użytek.

Dyrekcye szkół widzą dziś jasno, jakie ich zadanie i z całą gorliwością i należnem uszanowaniem wypełniają polecenia Wydziału krajowego jako jedynej swej władzy. Kuratorowie zaś widząc skuteczność działania Wydziału krajowego, dobrowolnie przestały go wyręczać w zarządzie szkołami i ograniczają się na tych czynnościach, które im statut organizacyjny wyznaczył. Tak więc wszystkie czynniki, ożywione najlepszemi chęciami pracują wspólnie dla dobra krajowych instytucyi i pomagają skutecznie Wydziałowi krajowemu w spełnianiu trudnego obowiązku. Wnioski, którymi Wydział krajowy zakończył swoje sprawozdanie, zamienił już Wysoki Sejm w uchwały przy rozprawie budżetowej we wrześniu 1892 r., wskutek czego Wydział krajowy postanowił 17. marca b. r. rozpisać konkurs na stypendya dla dwóch kandydatów na nauczycieli niższych szkół rolniczych. Również zajmuje się Wydział krajowy przygotowaniem podręczników z nauki rolnictwa i hodowli, do czego Komisya gospodarstwa kraj. największą wagę przywiązuje, bo wykłady dotychczas jeszcze nie odpowiadają słabemu przygotowaniu naukowemu uczniów.

Komisya gosp. kraj. sądzi, że na konferencyach nauczycielskich, które Wydział krajowy corocznie urządza, należałoby wpajać w nauczycieli przekonanie, że taki tylko wykład przynieść może pożytek, który zdoła zająć słuchaczy i nie przekracza stopnia ich pojętności. Trzeba im stanowczo wskazać, że nie należy przeciążać pamięci uczniów, lecz przystępną formą wykładu rozwijać umysł i kształcić umiejętność spostrzegania i myślenia.

Przy tej sposobności przypomina Komisya, że oświadczając się w roku zeszłym za podwyższeniem płacy profesorom fachowym, zastrzegła wyraźnie, iż ci tylko powinni wyższą płacę otrzymać, którzy wykażą się kilkoletnią praktyką gospodarską i świadectwem z egzaminu nauczycielskiego. Wprawdzie Wydział krajowy wymierzając nauczycielom pensye, ściśle się do tego zastosował, ale na tem poprzestać nie można. Komisya gosp. kraj. czyniąc powyższe zastrzeżenie, nie miała wyłącznie na celu oszczędzenia kilkuset zł. funduszowi krajowemu, lecz chciała dać wskazówkę Wydziałowi krajowemu, aby na nauczycieli przedmiotów rolniczych, przyjmował wyłącznie ludzi mających pełne kwalifikacye.

Dawniej, gdy brakowało ludzi fachowych, trzeba było z konieczności powierzyć tu i owdzie posady nauczycielskie dyletantom. Dziś jednak, gdy istnieje od kilku lat Komisya egzaminacyjna w kraju i można zdawać egzamin w języku ojczystym, powinni tylko tacy ludzie zajmować posady fachowych nauczycieli w szkołach krajowych, którzy uczynili zadość wszystkim warunkom, wskazanym w r. 1892 przez Komisyę gosp. kraj. Komisya wyraża życzenia, aby Wydział krajowy jak najrychlej przeprowadził zmiany w myśl powyższych wskazówek.

Sprawa założenia niższych szkół rolniczych w Uhersku i Krośnie nie dojrzała jeszcze do tego stopnia, aby komisya gospodarstwa krajowego mogła już wypowiedzieć stanowczo swoje zdanie.

Układy z właścicielami gruntów jeszcze nie skończone, a wskutek tego Wydział krajowy nie przedłożył jeszcze projektów organizacyi i kosztów założenia wspomnianych szkół.

Z tych powodów, komisya gospodarstwa krajowego wstrzymuje się z wyrażeniem fachowej opinii do czasu, w którym Wydział krajowy ukończy pertraktacye z właścicielami gruntów i przygotuje wyczerpujący projekt organizacyi szkół w Uhersku i Krośnie.

Komisya gospodarstwa krajowego ma zaszczyt przedłożyć Wysokiej Izbie następujące wnioski:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowych niższych szkołach rolniczych w Horodence, Jagielnicy i Kobiernicach, o szkole uprawy i wyprawy roślin włóknistych w Gródku, tudzież o czynnościach tyczących założenia nowych szkół rolniczych niższych w Uhersku i Krośnie.

2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył stanowcze wnioski co do organizacyi i kosztów założenia nowych szkół rolniczych w Uhersku i Krośnie.

Lwów dnia 15. maja 1893.

Przewodniczący:
Polanowski w. r.

Sprawozdawca:
Tadeusz Langie w. r.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

L. 586/93.

Aleg. 248.

Sprawozdanie

Komisyi szkolnej o petycyi kuratoryi Tarnowskiego internatu dla uczniów seminaryum nauczycielskiego i komitetu, opiekującego się takimże internatem w Krakowie (l. 586 i 780) o przyznanie subwencyi.

Wysoki Sejmie!

Kuratorya tarnowskiego internatu dla uczniów seminaryum nauczycielskiego przedstawiwszy nie świetny stan materyalny tegoż zakładu, domaga się w swojej petycyi:

1) jednorazowej subwencyi w kwocie 1.500 zł. w. a., na opłacenie czynszu najmu i na zakupno inwentarza, płatną w czerwcu b. r., oraz

2) podwyższenie stypendyów pedagogicznych do kwoty 15 zł. w. a. miesięcznie od każdego interna.

Komitet krakowskiego internatu, wykazując niedobre strony systemu, przyjętego przez Wysoką Izbę w minionym roku, według którego zniesiono wszelkie subwencye dla internatów, a upoważniono Radę szkolną krajową do wypłacania internatom za każdego interna kwoty 100 zł. z dotacyi, wyznaczonej na stypendya pedagogiczne, domaga się przyznania sobie, jak to dawniej bywało, rocznej subwencyi 3000 zł., a to z powyżej przytoczonej dotacyi.

Również i przełożona SS. Nazaretanek z Krakowa w petycyi (l. 502) zmierzającej do uzyskania pewnej subwencyi na rozszerzenie internatu, przezeń założonego i utrzymywanego użala się na to, że na r. 1893 nie otrzymała żadnej subwencyi, jakkolwiek w reskrypcie Wydziału krajowego z dnia 17. maja 1892 l. 8.716 była mowa o stałej rocznej subwencyi 1000 zł. w. a.

Że wywody przytoczone w powyższych petycyach, zwłaszcza w petycyi komitetu krakowskiego internatu bardzo są ważne i zastanowienia godne, to żadnej ulegać nie może wątpliwości, wobec uchwalonego jednak budżetu na r. 1893 i przyjętego przez Wysoką Izbę systemu co do wspierania internatów, trudno jest komisyi szkolnej występować obecnie z wnioskiem, któryby merytoryczne załatwienia powyższej sprawy obejmował, zwłaszcza, że że jest także rzeczą bardzo wątpliwą, czyby komisya budżetowa na dorazowe poparcie owych petycyi, za którem dosadne względy, słuszności przemawiają, zgodzić się chciała.

Chociaż atoli komisya szkolna do wywodów, które zwłaszcza w krakowskiej petycyi zostały przytoczone, wielką przywiązuje wagę, to przecież może już dzisiaj oświadczyć,

iżby jej trudno było, zgodzić się na wyznaczanie takich subwencyi stałych dla internatów nauczycielskich, któreby miały uszczuplić roczną dotacyę, wyznaczoną przez Wysoki Sejm na stypendya dla kandydatów nauczycielskich.

Dlatego wnosi komisya szkolna:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby w porozumieniu z Radą szkolną krajową zbadał, czyby ze względu na przyczyny, przytoczone w petycyach zarządów tarnowskiego i krakowskiego internatu nauczycielskiego, nie należało wyznaczyć pewnej dotacyi przeznaczonej na subwencyonowanie internatów nauczycielskich, i żeby następnie odpowiedni wniosek przedłożył na najbliższej sesyi sejmowej.

Lwów dnia 17. maja 1893.

Przewodniczący:
Czartoryski *w. r.*

Sprawozdawca:
Zoll *w. r.*

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie

L. S. 502/93.

Aleg. 249.

Sprawozdanie

Komisyi szkolnej o petycyi przełożonej SS. Nazaretanek w Krakowie, o subwencyę jednorazową w kwocie 5000 zł. na wybudowanie drugiego piątra celem rozszerzenia internatu dla kandydatek seminaryum nauczycielskiego.

Wysoki Sejmie.

Już od kilku lat utrzymują SS. Nazaretanki w Krakowie internat dla kandydatek tamtejszego Seminaryum nauczycielskiego, o którem dyrekcya tegoż Seminaryum jak najpochlebniej się wyraża. Dopóki też Wysoka Izba stale subwencyonowała tego rodzaju zakłady, wyznaczono dla powyższego internatu roczną stałą subwencyę w kwocie 1000 zł., a z osnowy reskryptu Wydziału krajowego z dnia 17 maja 1892 l. 8716 zdawało się SS. Nazaretankom taki wysnuć wniosek, iż ta subwencya ich nie minie, dopóki internat utrzymywać będą. Tymczasem wprowadził Wysoki Sejm w ubiegłym roku inny system subwencyionowania internatów, którego przełożona zakładu widocznie nie zrozumiała, bo przyjąwszy 11 uczennic Seminaryum do swego internatu nie troszczyła się o to, czy one pobierają jakie stypendyum i liczyła na subwencyę 1000 zł., która jednak nie weszła do budżetu na r. 1893.

Obecnie rada szkolna krajowa zwróciła się do dyrekcyi Seminaryum nauczycielskiego w Krakowie z wezwaniem, aby zawiązano tamże komitet pań, któryby się zajął założeniem internatu nauczycielskiego żeńskiego. Zdaniem dyrekcyi jest to jednak rzeczą zbyteczną, albowiem internat SS. Nazaretanek odpowiada tak znakomicie swojemu celowi, że należy myśleć raczej o jego rozszerzaniu i popieraniu, a nie o zakładaniu nowego internatu i każdy to zdanie podzieli, kto zna stosunki krakowskie.

SS. Nazaretanki chętnie też rozszerzyłyby swój wzorowy zakład, gdyby na to posiadały odpowiedni fundusz koniecznem zaś na ten cel jest postawienie drugiego piętra nad internatem obecnym, umieszczonym na pierwszem piątrze. I dlatego to SS. Nazaretanki domagają się w swojej petycyi jednorazowej subwencyi w kwocie 5.000 zł. w. a.

Z przyczyn bardzo naturalnych, komisya szkolna obecnie nie może jeszcze wystąpić z wnioskiem, któryby obejmował merytoryczne załatwienie powyższej sprawy i dlatego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby sprawę poruszoną w petycyi SS. Nazaretanek w porozumieniu z Radą szkolną krajową zbadał i odpowiedni wniosek przedłożył na najbliższej sesyi sejmowej.

Lwów 17. maja 1893.

Przewodniczący:
Czartoryski w. r.

Sprawozdawca:
Zoll w. r.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

L. s. 1056/1893.

Aleg. 250.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o wniosku posła Merunowicza i Towarzyszy w sprawie wezwania c. k. Rządu o przyspieszenie zaprowadzenia przymusu ubezpieczania budynków od szkód ogniowych.

Wysoki Sejmie!

W styczniu roku 1888 uchwalił Wysoki Sejm ustawę o przymusowem ubezpieczeniu budynków od ognia z pozostawieniem właścicielom wolności wyboru instytucyi, w którejby zabezpieczyć swe budynki mieli. Ustawa nie otrzymała sankcyi, odniosła jednak pewien sukces, bo odtąd c. k. Rząd stale acz nader zwolna zajmuje się projektem ustawy o przymusowem ubezpieczeniu i co na chlubę autorów ustawy podnieść należy, w miarę badań zbliża się do przyjęcia zasadniczych podstaw, na których oparto ustawę przez Sejm nasz uchwaloną.

Wysoki Sejm w odczuciu potrzeby ustawy uchwałami z 26. listopada 1889 r. i 23. marca 1892 przypominał c. k. Rządowi niespełnione dzieło. Poseł Merunowicz wnioskiem swym podnosi ponownie ważną tę krajową sprawę, a chwila jest stosowna, w Radzie Państwa bowiem stanie prawdopodobnie wkrótce na porządku dziennym obrad. Z naszej strony należy skonstatować ponownie, że dążymy stanowczo do przymusu ubezpieczenia bydynków od ognia, że myśl pierwotna nie tylko zarzuconą nie została, ale przeciwnie projekt ustawy zyskuje zwolenników w coraz szerszych kołach.

Komisya, powołując się na obszerne, niedawno Wysokiemu Sejmowi składane komisyjne sprawozdania, na nader trafne uzasadnienie wniosku, kilka dni temu w Wysokiej Izbie wygłoszone ma zaszczyt zgodnie z wnioskodawcą prosić:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wzywa się c. k Rząd, ażeby przyspieszył zaprowadzenie przymusu ubezpieczania budynków od szkód ogniowych w duchu uchwał Sejmu Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem z 19. stycznia 1888 i 26. listopada 1889.

Lwów dnia 14. maja 1893.

Przewodniczący:
Ziemiałkowski *w. r.*

Sprawozdawca:
Trzecieski *w. r.*

Aleg. 251.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności w sprawie konwersyi długu indemnizacyjnego.

Wysoki Sejmie!

Odnosząc się do dokładnego i szczegółowego sprawozdania Wydziału krajowego, komisya budżetowa sądzi, że wystarcza tylko podnieść kilka głównych rysów cechujących naturę i rozmiary operacyi przeprowadzonej, jakoteż jej znaczenie dla gospodarki finansowej kraju.

1. Przedewszystkiem trzeba zaznaczyć, że środki obmyślane przez Wysoki Sejm w celu wykonania uchwały konwersyjnej z dnia 28. września 1892 r. okazały się skuteczne. Mianowicie ustanowienie sejmowej komisyi doradczej było niezawodną pomocą dla Wyoziału krajowego w chwili, kiedy się trzeba było zdecydować, czy wziąść odpowiedzialność za przystanie na warunek postawiony przez rząd przed udzieleniem ulg podatkowych i fiskalnych dla nowej pożyczki, to jest na rozrachowanie zobopólnych pretensyi c. k. Skarbu i kraju. Za poradą komisyi doradczej Wydział krajowy słusznie przystał na obniżenie pobieranej subwencyi rządowej z kwoty 2,425.000 zł. rocznie przez 5 lat, na roczną dopłatę ze skarbu Państwa 1,488.935 zł. 20 ct. przez ten sam czas, przyczem potrącenie roczne 936.064 zł. 80 ct. reprezentuje ekwiwalent zwrotów, do których uiszczenia w latach 1899 do r. 1904 fundusz indemnizacyjny galicyjski jest zobowiązanym.

Komisya budżetowa podziela zdanie Wydziału krajowego, że to rozrachowanie było korzystne tak dla Skarbu Państwa jakoteż dla kraju. Skarb Państwa uzyskał natychmiastową ulgę w swoim budżecie, wynoszącą blisko miliona, co też umożliwiło wniesienie do Rady Państwa ustawy o ulgach dla soli bydlęcej, która to ustawa stanowi poniekąd nabytek pośrednio spowodowany i umożliwiony galicyjską operacyą konwersyjną. Kraj zaś otrzymał rozrachowanie po korzystnej dla niego stopie procentowej 5 od sta, co się równa pięciu-procentowemu ulokowaniu zwyżek w budżecie krajowym otrzymanych przez konwersyą. Z drugiej strony efekt

tego rozrachowania, zmniejszający na razie subwencyę rządową, był ten, że zmniejszył on skoki nagłe w wpływach kasowych funduszu krajowego i ułatwił regularną gospodarkę.

2. Pod względem umowy zawartej 24. stycznia 1893. z konsorcyum austryacko-berlińskiem reprezentowanem przez Union-Bank wiedeński, należy podnieść z uznaniem, że Wydział krajowy umiał wywołać pewne współubieganie się kapitalistów europejskich o interes konwersyjny i otworzyć targi europejskie dla pożyczki konwersyjnej. Uznanie się również należy Wydziałowi krajowemu, że znowu wsparty uchwałami komisyi doradczej, umiał uchwycić chwilę stosowną do osiągnięcia warunków korzystniejszych, aniżeli były te, o których jeszcze przed rokiem myślano. W układaniu programu finansowego przyjęto kurs pożyczki po 90 za sto. Rzeczywiście zaś uzyskano 91·50 za sto, tak że suma długu, która według kursu 90 za sto wynosić miała . . . . . 29,916.030 zł.
faktycznie wynosi tylko . . . . . 29,425.000 „
zatem mniej o . . . . . 491.030 zł.
z czego wypływa roczna oszczędność w racie amortyzacyjnej o 22.768 zł.

3. Pod względem kursu osiągniętego komisya jednakoweż sądzi, że nie dość jest skonstatować, że kurs jest lepszym aniżeli przed rokiem jeszcze spodziewać się można było i że należy pomimo tego korzystnego rezultatu zbadać o ile warunki uzyskane były najlepsze w danej chwili do osiągnięcia. Fakt, na który się Wydział krajowy powołuje, że kurs uzyskany dla Galicyi 91·50, stoi pośrodkiem pomiędzy kursem uzyskanym przy wielkich konwersyach państwowych 91 dla renty koronowej węgierskiej a 92 dla renty koronowej austryackiej nie przedstawia wszystkich okoliczności, na które uwagę zwrócić trzeba. Najprzód nie można pominąć faktu, że przy konwersyi renty austryackiej i węgierskiej, konsorcyum oprócz kursu 92 a względnie 91 zobowiązało się dzielić z Rządem nadwyżkę uzyskaną przy subskrypcyi od publiczności. Nie podlega jednak wątpliwości, że gdyby podobny warunek był postawiony w ugodzie z Union Bankiem, to o tyle by się był obniżył kurs minimalny uzyskany dla pożyczki, a renta by była zależna od nieobliczalnych szans subskrypcyi publicznej. W tych okolicznościach więcej zależało na otrzymaniu kursu całkiem pewnego, choćby nawet nie najlepszego, jak na spekulacyjnych jakichś nadziejach, które mogłyby zawieść. Dalej należy uwzględnić fakt, że nasza pożyczka konwersyjna o tyle przedstawia szanse korzystniejsze od rent państwowych podobnie oprocentowanych, że oprócz procentu daje dodatkową premię wynikającą z losowania i amortyzacyi obligów w wartości nominalnej. Wysokość tej premii przedstawia się z następującego zestawienia:

Pożyczka nasza konwersyjna przynosi
od wartości nominalnej 100 zł. . . . . 4 od sta
od kursu uzyskanego 91·50 . . . . . 4·37 „ „
od kursu uzyskanego z uwzględnieniem premii przez losowanie i amortyzacyą . . . . . 4·53 „ „
wysokość premii amortyzacyjnej . . . 0·16 od sta.

Takiej premii odpowiada kurs o kilka procent wyższy w porównaniu do rent państwowych, które przynoszą tylko procent bez premii amortyzacyjnej. Dla tego też przy równym kursie nasze obligacye konwersyjne przedstawiają korzystniejszą lokacyą kapitału, aniżeli renty państwowe. Nie można więc twierdzić, jakby się z powierzchownego zbadania cyfr zdawać mogło, że nasza pożyczka uzyskała kurs wyższy od renty węgierskiej i że kredyt Galicyi już się stał lepszym, aniżeli kredyt państwa Węgierskiego. Jeżeli tak jeszcze nie jest, to jednak okoliczność, że przy pierwszym wystąpieniu na targach europejskich Galicya uzyskała kredyt tak zbliżony do kredytu węgierskiego, chociaż mu jeszcze nie dorównający, jest okolicznością pełną otuchy na przyszłość i okolicznością, która musi wpłynąć znakomicie na dalszy rozwój ekonomiczny kraju.

4. Ten fakt, że pożyczka konwersyjna galicyjska przedstawiała lokacyą o wysokość premii asekuracyjnej korzystniejszą od rent państwowych, przynoszących nominalnie ten sam procent, jest nie tylko ważnym do słusznego ocenienia kursu uzyskanego dla pożyczki, ale zarazem jak najlepszem tłómaczeniem tak łatwego udania się naszej pożyczki. Subskrypcya na naszą pożyczkę została rozpisana na dzień 15-go marca, a już w miesiąc później konsorcyum zamknęło swoje rachunki, bo cała operacya zapełnie była ukończoną, a w dniu pisania tego sprawozdania już i Wydział krajowy postanowił wydać konsorcyum kaucyą złożoną w Banku krajowym, tak że operacya trzydziesto milionowa została przeprowadzoną w niewielu tygodniach i załatwiono z najzupełniejszem zadowoleniem obydwu stron interesowanych.

Szczegóły subskrypcyi podaje wykaz następujący:

Instytucye, w których zgłoszono obligacye indemnizacyjne do konwersyi:	Zgłoszono w mon. konw.	Przydzielono 4% obl. poż. kraj. z r. 1893	Zgłoszono gotówką	Przydzielono gotówką
Unionbank	9,365.510	10,381.650	14,464.200	3,998.150
Bank krajowy	8,108.100	9,000.000	5,800.000	100.000
Bank hipoteczny	970.930	1,077.700	4,712.150	95.000
Filia Union Banku czeskiego w Bielsku-Białej	744.900	826.800	7,330.650	150.000
Bank eskontowy w Bernie . . .	253.950	281.850	819.100	16.500
Bank eskontowy w Gracu	233.200	258.850	721.350	15.000
Bank eskontowy w Lincu	191.850	212.950	281.750	6.000
„ „ w Pradze . . .	251.850	279.550	3,560.200	72.000
Żiwnosteńska Banka	60.800	67.450	3,100.000	62 000
Filia Unionbanku w Tryeście . .	108.650	120 600	11,750.500	235.000
Payr et Sonvico Insbruk	1.100	1 200	50.000	1.000
J. M. Rothaut Klagenfurt	77.100	19.600	128.000	2.500
Wydział	877.850	1,000.000		
Mendelsohn Berlin	912.200	1,011.050	6 630.200	132.600
	22,098.590	24,539.250	59,348.100	4,885.750

5. Ponieważ budżet krajowy uchwalony na rok 1893. właściwie był alternatywny, to jest zależnym od tego, czy konwersya da się przeprowadzić czy nie, to interesującem jest choć w przybliżeniu przedstawić prawdopodobny wynik tegoż budżetu po przeprowadzonej operacyi konwersyjnej. Na podstawie informacyi zasięgniętych w Wydziale krajowym można w przybliżeniu zrobić następujące zestawienie. W tem zestawieniu wysokość dodatkowych kredytów przyjętą jest w cyfrze 120.000 zł., wpływ zaś ujemny zmiany roku budżetowego oszacowany przez Wydział krajowy na 135.000 zł. jest pominięty, albowiem prawdopodobnie wydatność centa będzie znacznie wyższa od 105.500 zł. przyjętych w budżecie. Dodać jeszcze trzeba, że c. k. Namiestnictwo jako zawiadujące funduszem propinacyjnym, zgodziło się na to, żeby z całej pożyczki 1,650.000 zł. zaciągniętej przez kraj z funduszu propinacyjnego spłacić w tym roku tylko 650.000 zł.

Wydatki.

Uchwalone budżetem	6,586.905 zł.	
mniej: odsetki bierne	15.000 „	
	6,571.905 zł.	
możliwe dodatkowe kredyta	120.000 „	6,691.905 „
Półroczna (listopadowa) rata nowej pożyczki		682.750 „
Koszta konfekcyi, kontroli, koszta podróży dla zaciągnięcia pożyczki itp.		24.000 „
Koszta zarządu funduszów indemnizacyjnych		21.000 „

Bonifikacya skarbowi państwa podatku kuponowego . . .			61.835 zł.
Kupon indemnizacyjny za maj			680.431 „
Zaległe kupony indemnizacyjne			925.000 „
„ obligi „			650.000 „
Ogół wydatków . .			9,736.921 zł.

Dochody.

Własne funduszu krajowego (budżet)			938.437 „
Zwyżka rachunków z r. 1891			237.486 „
Dodatki do podatków:			
a) krajowe 39 ct. po 105.500 zł.		4,114.500 zł.	
b) indemnizacyjne:			
Galicyi wschodniej i zachodniej	2,845.440 zł.		
Wielk. Ks. krakowskiego .	153.153 „	2,998.593 „	7,113.093 „
Obligi własne funduszów indemnizacyjnych			584.000 „
Zysk na ich konwersyi i sprzedaży			17.000 „
Pozostałość rachunków i inne dochody funduszów indemnizacyjnych .			510.000 „
Subwencya rządowa			1,488.935 „
Ogół dochodów . .			10,888.951 zł.
Od tego wydatki jak wyżej .			9,736.921 „
Zwyżka . .			1,152.030 zł.
Do tego: ¼ roczna lokacya po 3% rocznie			8.415 „
Zwyżka . .			1,160.445 zł.
Z tego spłacić:			
a) funduszowi policyi krajowej		132.859 zł.	
b) „ propinacyjnemu		650.000 „	
c) pożyczkę 4½% z r. 1885		319.000 „	
		1,101.859 zł.	1,101.859 „
do przeniesienia na rok 1894			58.586 zł.

6. Na końcu komisya budżetowa zadowolona jest, że może wyrazić uznanie dla departamentu finansowego i rachunkowego Wydziału krajowego za dokładność, punktualność i pospiech, z któremi przeprowadzono i w niewielu miesiącach załatwiono tak ważną i tak trudną sprawę Dosyć przeczytać szczegółową instrukcyę wydaną przez Wydział krajowy o nadzorze i postępowaniu przy drukowaniu i oddawaniu do kasy krajowej obligacyi i kuponów tudzież kwitów tymczasowych, i o ich przechowaniu i o dalszem postępowaniu kasy krajowej, ażeby zobaczyć, jaki szereg drobiazgowych, męczących a nader ważnych kontroli był konieczny do przeprowadzenia sprawy i jak dobrze się zasłużyli urzędnicy Wydziału krajowego, którym poruczono czuwanie nad wykonaniem instrukcyi i roboty rachunkowe administracyjne i manipulacyjne połączone z tak wielką operacyą finansową. Zważywszy również, że znaczna część korespondencyi musiała być załatwioną w drodze telegraficznej, że przeważnie wszystkie czynności były terminowe, że każda zwłoka, każda niedokładność by szkodliwie na udanie się operacyi wpłynąć mogła, to Wysoki Sejm może z zadowoleniem przyjąć do wiadomości, że departament finansowy podołał zadaniu wyjątkowemu, które mu przypadło. Komisya podnosi także szczegół, że za staraniem Wydziału krajowego konfekcya i druk wszystkich obligacyi i kuponów wykonaną została w zakładach krajowych.

7. Na podstawie tych faktów i objaśnień komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy przyjąć do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o czynnościach w sprawie konwersyi długu indemnizacyjnego.

Lwów 16. maja 1893.

Stanisław Szczepanowski.
Sprawozdawca.

Dunajewski.
Przewodniczący.

Aleg. 252.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o zamknięciu rachunków funduszu propinacyjnego miast za rok 1891 przedłożonem przez Wydział krajowy.

Wysoki Sejmie!

Fundusz propinacyjny miast, posiadających odrębne prawo propinacyi, pozostały pod zarządem Wydziału krajowego, który do zamknięcia rachunków za rok 1891 z wszystkich funduszów, jakiemi zarządza, dołączył także zamknięcie rachunku rzeczonego funduszu propinacyjnego a właściwie 37 osobnych funduszów, które należą do tyluż miast, a które to fundusze są oddzielnie fruktyfikowane i w ewidencyi utrzymywane.

Dochody w r. 1891 były wyjątkowo znaczne, albowiem w tym właśnie roku wpłynęły kwoty należne funduszowi miast z tytułu milionowego zasiłku ze skarbu państwa.

Udział funduszu miast w rzeczonej subwencyi milionowej oznaczony został w myśl §. 43. noweli propinacyjnej z 22. kwietnia 1889 na kwotę 108.870 zł. 79 ct.

Trzyletnia należytość z tego tytułu, mianowicie za lata 1889, 1890 i 1891 przedstawia sumę łączną . . . . . 326. 612 zł. 37 ct.
wpłynęło jednak faktycznie tylko . . . . . 325.603 „ 61 „
zatem mniej o . . . . 1.008 zł. 76 ct,

a to z powodu opłaty stemplowej od kwitów, którą Skarb państwa przy wypłacie subwencyi pobiera, a która to opłata, jak wiadomo według skali II. wynosi około $^1/_3$% sumy zakwitowanej a obliczony powyżej ubytek od należnej subwencyi właśnie tej należytości w wysokości $^1/_3$% odpowiada.

Oprócz tego znacznego dochodu z subwencyi wpłynęły do funduszu propinacyjnego dochody zwykłe, mianowicie:

z opłat od szynkarzy . . . . . 29.594 zł. 97½ ct.
z odsetek od kapitałów własnych . . . 43.672 „ — „
a suma wszystkich dochodów wynosiła w r. 1891 399.464 „ 81 „
podczas gdy w r. 1890 wpłynęło tylko . . 55.497 „ 15½ „
zatem w r. 1891 więcej . . 343.967 zł. 65½ ct.

a to głównie z powodu zrealizowania wspomnianego udziału w subwencyi państwowej za okres trzechletni.

Zaległości z opłat szynkarskich wynosiły z końcem r. 1891 znaczną kwotę 10.092 zł. 49 ct.
a gdy z końcem roku 1890 wynosiły . . . . . 8.907 „ 45 „
przeto wzrosły o 1.185 zł. 4 ct.

Na tę bardzo znaczną sumę zaległości, gdyż wynosi ona przeszło $^1/_4$ część całej należytości uiścić się mającej w roku 1891, wpłynęły głównie zaległości w dwóch miastach, a mianowicie:

w Przemyślu, gdzie zalega	2.827 zł. 34 ct.
w Stanisławowie „ „	3.291 „ 51 „

Komisya budżetowa powtarza zatem uwagę, którą już w ubiegłym roku co do tych samych miast uczyniła, mianowicie: że tak wielki stan zaległości w wymienionych tu dwóch miastach powinienby skłonić Wydział krajowy do przedsięwzięcia stosownych energicznych kreków dla ściągnięcia zalegających opłat.

Komisya jest przekonana, że Wydział krajowy na tę sprawę zwróci uwagę i nieomieszka zawiadomić Wysoki Sejm, jakie kroki i z jakim skutkiem zostały zarządzone.

Wydatki administracyjne wynosiły w roku 1891	2.436 zł. 26 ct.
a gdy w roku 1890. wynosiły tylko	1.849 „ 86 „
przeto wzrosły o . . .	587 zł. 40 ct.

Ten wzrost wydatków pochodzi stąd, że w roku 1890. obejmowały koszta administracyjne tylko okres 7 miesięcy, a to od 1. czerwca 1890. do 31. grudnia 1890, obecnie zaś są wstawione w rachunkach koszta administracyi całorocznej.

Właściwie zatem administracya w roku 1891. była daleko oszczędniej prowadzona, aniżeli w roku 1890, co komisya z uznaniem podnosi.

Ogólny majątek tego funduszu przedstawia z końcem roku 1891, sumę 972.283 zł. $44^1/_2$ ct.

Z tej sumy rozdzielono na fundusze pojedynczych miast i odpowiednio ulokowano sumę 959,453 zł. $10^1/_2$ ct. a pozostała do ściągnięcia, jako należytość czynna (t. j. opłaty szynkarskie razem z jedną opłatą od nowego browaru), kwota łączna 12.837 zł. 34 ct.

Komisya budżetowa wnosi zatem:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Zamknięcie rachunków funduszu propinacyjnego miast za rok 1891, przedłożone przez Wydział krajowy, przyjmuje Sejm do wiadomości.

Lwów dnia 18. maja 1893.

Przewodniczący:
Dunajewski *w. r.*

Sprawozdawca:
Skałkowski *w. r.*

L. S. 838/93.

Aleg. 253.

Sprawozdanie

Z petycyi Reprezentacyi k. miasta Leżajska w sprawie przyjęcia na fundusz krajowy kosztów utrzymania w kwocie 575. zł. w. a. w klasztorze Sióstr miłosierdzia w Krakowie nieletnich Heleny i Maryi Bąkowskich.

Wysoki Sejmie!

Nieletnie Helena i Marya Bąk false Bąkowski zwane przebywały w klasztorze Sióstr miłosierdzia w Krakowie w czasie od 9. października 1886 do 5. lipca 1890, w skutek czego narosłe koszta ich utrzymania do poważnej sumy 575 zł. w. a.

Ponieważ poważne wątpliwości zachodziły czy owe nieletnie rzeczywiście do gminy k. miasta Leżajska, czy też według zeznania ich dziadka do Ulanowa są przynależnymi — rozpoczął się między tymi gminami spór, który w końcu przez kompetentne Władzy na niekorzyść k. miasta Leżajska rozstrzygnięty został i reskryptem c. k. Starostwa w Łańcucie z dnia 14. lipca do L. 13210 gminie k. miasta Leżajska polecono, owe koszta w kwocie 575 zł. za utrzymanie nieletnich sierót Heleny i Maryi Bąk false Bąkowskich zwanych w klasztorze Sióstr miłosierdzia w Krakowie w jak najkrótszym czasie złożyć.

Wedle treści petycyi i wedle w krótkiej drodze zasięgniętych wiarogodnych informacyi przedstawia się stan majątkowy k. miasta Leżajska w bardzo opłakanym stanie.

Pominąwszy bowiem, że gmina królewskiego miasta Leżajska ma glebę piaszczystą niemal zupełnie nieurodzajną, że cała okolica w takich samych warunkach położona, aż niemal do niemożliwości uboga do dochodów miasta bardzo mało przyczynić się może, które nadto żadnego przemysłu nieposiada, zostały dochody k. m. Leżajska przez zniesienie prawa propinacyjnego bardzo dotkliwie uszczuplone. Zamiast bowiem dawniejszego czynszu propinacyjnego w kwocie 4.780 zł. pobiera miasto procenta od obligacyi propinacyjnych roczną rentę tylko w kwocie 1490 zł. Utraciło więc w dochodach poważną sumę 3290 zł.

Załączony do petycyi wyciąg z budżetu k. m. Leżajska wykazuje 1712 zł. 50 ct. niedoboru, który pomimo nałożonego 14 procentowego dodatku do podatków i 50 procentowego podatku konsumcyjnego od wina zupełnego pokrycia nieznachodzi i 800 zł. niedoboru zostawia. Przy tym niedoborze administracyjnym zmuszoną była gmina na wydatki od których się uwolnić nie mogła znaczne pożyczki zaciągać, jak 1000 zł. na asanacyę miasta, 1000 zł. na urządzenie rzezalni dla bydła rogatego, 1000 zł. z powodu ustawy o policyi ogniowej, 1000 zł. na urządzenie targowicy i 1000 zł. na przekształcenie miodosytni na budynek na rzeź nierogacizny i na wybudowanie studni:

Z uwagi więc, na wyżej przedstawiony bardzo niekorzystny majątkowy stan gminy k. m. Leżajska komisya petycyjna wznosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Koszta utrzymania w klasztorze Sióstr Miłosierdzia w Krakowie nieletnich Heleny i Maryi Bąk false Bąkowskich zwanych w kwocie 575 zł. przyjmuje się na fundusz krajowy.

Lwów dnia 17. maja 1893.

Zastępca przewodniczącego:
Ed. Micewski *w. r.*

Sprawozdawca:
Cyryl Hamorak *w. r.*

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

L. S. 938/93.

Aleg. 254.

Sprawozdanie

Komisyi przemysłowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności w zakresie przemysłu krajowego.

Część I. Komisya krajowa dla spraw przemysłowych, stypendya, zasiłki, fundusz przemysłowy.

Wysoki Sejmie!

Sprawy i zadania, leżące w zakresie działania Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, wzmagają się z roku na rok. Tak pod względem ilości jakoteż pod względem ważności mnożą się wypadki, w których współdziałanie Komisyi jest wskazanem i w których Komisya, dzięki wzrostom zasiłków ze źródeł miejscowych, z funduszu krajowego i ze skarbu państwa, chętnie, gorliwie i skutecznie współdziała, ażeby ruszyć ludność z uśpienia na polu rękodzielnictwa i przemysłu i utorować drogę do istotnego rozwoju przemysłu krajowego.

Urządzona staraniem Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych wśród arkad klatki schodowej gmachu sejmowege wystawa prac szkolnych i wyrobów warsztatowych, wykonanych w zawodowych szkołach, obudziła ogólne zajęcie, dała poznać wyroby oddalonych zakładów naukowych, o których mało kto co wiedział, i złożyła dowód, że fundusze przeznaczone przez Wysoki Sejm na popieranie krajowego przemysłu nie idą na marne.

W składzie Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych zaszły w czasie sprawozdaniem objętym następujące zmiany:

Długoletni, z tokiem spraw wszechstronnie obeznany członek, p. Ludwik Wierzbicki, ustąpił z grona członków z powodu przesiedlenia do Wiednia, a radca Namiestnictwa p. Kazimierz Laskowski z powodu objęcia posady delegata Namiestnictwa w Krakowie, wystąpił ze stałej Komisyi administracyjnej.

Pierwszy ubytek zastąpił Wydział krajowy powołaniem do składu komisyi p. Augusta Sołtyńskiego, a do stałej Komisyi administracyjnej powołała Komisya profesora Juliana Zacharjewicza.

Sprawa sekretarza krajowej Komisyi dla spraw przemysłowych i jego wynagrodzenia została już załatwiona przy uchwaleniu budżetu na rok 1893. Komisya budżetowa i Wysoki Sejm wstawiając do budżetu na r. 1893 kwotę 600 złr. jako osobisty dodatek dla obecnego sekretarza, uznały zarazem, że sekretarz spełnia swoje obowiązki z gorliwością i z pożytkiem dla sprawy przemysłu krajowego.

Stypendya.

Przy rozdawnictwie stypendyów na cele przemysłowe trzymała się Komisya tych samych zasad, które nią dotąd w sprawie tej kierowały, a które przez Wysoki Sejm aprobowane zostały. Według tych zasad jest głównem zadaniem stypendyów: wspierać równomiernie wszystkie rodzaje przemysłu, posiadające warunki rozwoju i podtrzymywać frekwencyę szkół zawodowych, przez wspomaganie uczniów, rekrutujących się zazwyczaj z ubogich warstw społeczeństwa.

W ciągu roku rozdano takich stypendyów 185. Podług szczegółowego wykazu przedłożonego przez krajową komisyę, obracały się te stypendya w granicach franków 1.000 rocznie i złr. 3 miesięcznie, a ze względu na rodzaje przemysłu przypadało: na przemysł drzewny 71, na naukę tkactwa i sukiennictwa 40, na przemysł metalowy 22, na garncarstwo 22, na kamieniarstwo 1, na koronkarstwo 11, dla fachowych szkół przemysłu artystycznego 14, na naukę typografii 1.

W dziewięciu wypadkach udzielono z kwoty przeznaczonej na stypendya jednorazowych zasiłków w ogólnej kwocie 874 zł., a na pomoc dla nauczycieli sposobiących się na kursie rysunkowym w c. k. państwowej szkole przemysłowej w Krakowie na nauczycieli rysunków dla szkół przemysłowych uzupełniających, przeznaczono kwotę 2.000 zł, przyczem Komisya wskazała miejscowości dla których dobrze przysposobieni nauczyciele rysunków byliby pożądani.

Poruszona w sprawozdaniu Komisyi krajowej sprawa stypendyów dla młodzieży handlowej, załatwioną została przychylnie przy uchwalaniu przez Wysoki Sejm budżetu na r. 1893. Wstawiając do budżetu na rok 1893. na ten cel kwotę 2.000 zł., Wysoki Sejm uznał potrzebę fachowego kształcenia personalu handlowego dla przedsiębiorstw przemysłowych, a w szczególności dla spółek rękodzielniczych.

Przychylnie również załatwione zostało dalsze żądanie Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, a względnie Wydziału krajowego, odnoszące się do wydatku nadzwyczajnego w kwocie 1.500 zł., na sporządzenie normalnych druków administracyjnych, którymi zarządy szkół zawodowych miałyby być zaopatrzone. Wysoki Sejm wstawiając do budżetu jako wydatek nadzwyczajny kwotę żądaną 1.500 zł., uznał że unifikacya rachunkowości o ile się takowa przy różnorodności szkół zawodowych da przeprowadzać, staje się wymogiem niezbędnym, tam zaś gdzie ze względu na odrębności fachowe, oddzielny rodzaj zapisków i książek rachunkowych musi być zaprowadzony, jest rzeczą pożądaną, ażeby i te zapiski odpowiadały ściśle zasadom rachunkowości. Sporządzenie normalnych druków administracyjnych umożebni ujęcie rachunkowej gospodarki szkół zawodowych w karby porządku.

Zasiłki i pożyczki z funduszu przemysłowego.

W czasie sprawozdaniem objętym przyznano w 8 wypadkach zasiłki bezzwrotne w ogólnej kwocie 1.830 zł., a w dwóch wypadkach zasiłki zwrotne w ogólnej kwocie 900 zł., a to przeważnie na koszta założenia towarzystwa, na urządzenie warsztatów i na kupno materyału.

Z funduszu przemysłowego Wydział krajowy zgodnie z wnioskami komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, uchwalił pożyczki w 19 wypadkach w ogólnej kwocie 66.052 zł.

Oprócz tych pożyczek użył także Wydział krajowy części funduszu przemysłowego na subskrypcyę 50 akcyj 1.000-guldenowych na rzecz *Galicyjskiego akcyjnego Towarzystwa handlonego*, na rachunek których wypłacono już 25.000 zł., a druga rata w kwocie 25.000 zł, ma być wpłaconą w ciągu r. 1893. Sprawa ta szczegółowo wyłuszczona w zeszłorocznem sprawozdaniu sejmowej komisyi przemysłowej była przedmiotem ożywionych rozpraw w Wys. Sejmie. Nadzieje, akie przeważna większość Wys. Sejmu do tej nowopowstałej instytucyi przywiązywała, nie zawiodły. Instytucya ta już w pierwszym roku istnienia powołaniem do życia „Centralnego bazaru

krajowego“ urzeczywistniła ustęp programu w którym zapowiadała „organizacyę handlu i otwarcie dróg zbytu w kraju i po za krajem dla przemysłu domowego“. Instytucya ta daje warsztatom, spółkom i poszczególnym przedsiębiorstwom możność rychłego i pewnego zbytu wyrobów bez więzienia kapitału obrotowego w długotrwałych kredytach, rozpowszechnia wiadomość o istnieniu wielu wybornych wyrobów krajowego przemysłu, zachęca do nabywania takowych, a walcząc z konkurencyjnym towarem zagranicznym i wywalczając zwyczaj zaopatrywania się w wyroby swojskie, użycza skutecznej pomocy Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych w jej zabiegach o dźwiganie krajowego przemysłu.

Sejmowa Komisya przemysłowa z uznaniem podnosi działalność Komisyi krajowej dla spraw przemysłowych, w kierunku subwencyonowania *Pierw. galic. Towarzystwa dostaw dla armii.* W granicach kredytu 2.000 zł. Komisya krajowa sprowadziła z Frankfurtu maszyny do walcowania skóry, wycinania podeszew i płatków obcasowych, szycia wierzchów, skrawywania brzegów i t. p. Przy pomocy tych maszyn dało się zorganizować dokładny wyrób obuwia wojskowego, a równocześnie dostarczyć dobrego zarobku pozbawionym zarobku majstrom szewskim.

Sprawozdanie krajowej Komisyi dla spraw przemysłowych i przedłożenie Wydziału krajowego, z którego dajemy sprawę, sporządzone zostały we wrześniu 1892. Wtenczas Komisya i Wydział krajowy miały do dyspozycyi rezultaty obrotu funduszu przemysłowego z końcem Czerwca 1892. Wykazy te w tej chwili są już przestarzałe i dla tego Komisya sejmowa przemysłowa podaje poniżej wykazy pożyczek i stanu funduszu przemysłowego z końcem roku 1892, a to na podstawie zamknięcia rachunków przez Bank krajowy sporządzonego, a przez Wydział krajowy sejmowej Komisyi dostarczonego.

W roku 1892 rozdano pożyczki w ogólnej kwocie 93.200 złr., w ciągu tego roku spłacono 58.459 złr., odpisano zaś 4.593 złr.

Stan funduszu przemysłowego z końcem r. 1892 jest następujący:

Reszta niezapłacona pożyczek, udzielonych po koniec r. 1892 . . .	337.075 złr. 46 ct.
Udział w Towarzystwie handlowem wraz z dywidendą	26.250 „ — „
W kasie Banku krajowego	3.365 „ — „
Razem . .	366.690 złr. 46 ct.

Na ten stan złożyły się:

Dotacya funduszu krajowego	240.000 złr. — ct.
Aktywa przejęto od Wydziału krajowego w udzielonych a niespłaconych pożyczkach	94.249 „ 10 „
Przyrost z tytułu odsetków	32.441 „ 36 „
Razem . .	366.690 złr. 46 ct.

Z ogólnej cyfry udzielonych z funduszu przemysłowego pożyczek przypada:

na przemysł tkacki . . .	74.890 złr. — ct.
na przemysł skórny . . .	84.739 „ 44 „
na przemysł drzewny . .	44.463 „ 71 „
na przemysł metalowy . .	57.320 „ — „
na przemysł keramiczny . .	41.745 „ 97 „
na inne rozmaite . . .	33.916 „ 34 „
Razem	337.075 złr. 46 ct.

Komisya przemysłowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności w zakre sie przemysłu krajowego i dołączone do niego sprawozdanie z czynności krajowej komisyi dla spraw przemysłowych o ile ono dotyczy wewnętrznej organizacyi krajowej komisyi, rozdawnictwa stypendyów i zasiłków i udzielanie pożyczek z funduszu przemysłowego.

Lwów dnia 9. Maja 1893.

Przewodniczący:
Czartoryski w. r.

Sprawozdawca:
Goldman w. r.

Z drukarni Pillera i Spółki.

L. s. 1177/93.

Aleg. 255.

Sprawozdanie

komisyi przemysłowej o przedłożeniu Wydziału krajowego odnoszącem się do czynności w zakresie przemysłu krajowego.

(Część II. Szkoły zawodowe i warsztaty wzorowe).

Wysoki Sejmie!

Wobec spóźnionej pory sejmowej i wobec faktu, że za parę miesięcy Wysokiemu Sejmowi przedłożonem będzie sprawozdanie Wydziału krajowego za rok 1893, komisya przemysłowa ogranicza się do sumarycznego zestawienia dochodów szkół zawodowych i warsztatów wzorowych, subwencyonowanych przez fundusz krajowy i do postawienia kilku wniosków, których załatwienie potrzebne jest w interesie spraw bieżących.

Wykaz załączony *A)* przedstawia dochody wszystkich szkół zawodowych subwencyonowanych przez kraj i źródeł, które się składają na te dochody. Z uznaniem trzeba podnieść okoliczność, że w ostatnich dwu latach c. k. Rząd znacznie podwyższył subwencye dla szkół przemysłowych galicyjskich. W budżecie na r. 1891 suma subwencyi rządowych wynosiła tylko 34.230 zł., w budżecie na rok 1893 już 60.340 zł., czyli prawie dwa razy tyle. Pomimo jednak tego częściowego uwzględnienia naszych potrzeb, Galicya na polu szkolnictwa przemysłowego zawsze jeszcze pozostaje upośledzona wobec innych prowincyi, które posiadają cały szereg specyalnych szkół rządowych, podczas kiedy u nas Rząd z reguły tylko udziela skromnych subwencyi dla szkół powołanych do życia staraniem kraju.

Ze spraw bieżących wymagających załatwienia, pierwsza odnosi się do stacyi doświadczalnej mechanicznej, założonej przy c. k. Politechnice lwowskiej. Wysoki Sejm wstawił na koszta tej stacyi kwotę 2.500 zł. w budżet roku 1892 i tożsamo w budżet r. 1893.

Całkowite koszta wyniosą 7.500 zł. a uzupełniająca rata 2.500 zł. ma być wstawioną do budżetu na rok 1894. Ponieważ jednak nie ma jeszcze uchwały formalnej, która by związała Sejm do poniesienia tych kosztów, Namiestnictwo nie może wypłacić subwencyi rządowej na ten sam cel, a zależnej od takiej uchwały. Tej potrzebie odpowiada rezolucya II.

Rezolucya III. przedłożona przez komisyę przemysłową, odnosi się do sprawy już kilkakrotnie omawianej, założenia szkoły kowalstwa i ślusarstwa w Tarnopolu.

Rezolucya IV. odnosi się do kosztów budowy gmachu szkoły tkackiej w Krośnie, który wyniosły blisko 44.000 zł. t. j. o 14.000 zł. więcej aniżeli pierwotnie preliminowano. Miasto otrzymało na ten cel subwencyę krajową w kwocie 10.000 zł. ale zawsze pozostało jeszcze 34.000 zł. jako obarczających miasto, które acz pod względem ofiarności na cele publiczne może być wzorem dla innych o wiele większych miast, nie posiada takich zasobów, ażeby znieść tak wielki ciężar.

Z powodu, że w innych krajach koronnych cały szereg szkół podobnych ale rządowych wprost jest umieszczony w budynkach nabytych lub wybudowanych przez Rząd, i że sprawa już w tym duchu podniesioną została przez delegacyę polską w komisyi budżetowej Rady Państwa w Wiedniu, komisya przemysłowa sądzi, że korzystnem by było przyjąć rezolucyę IV. wzywająca c. k. Rząd do przyczynienia się do nadzwyczajnych wydatków na budowę szkoły tkackiej w Krośnie.

Z tych powodów komisya przemysłowa przedstawia Wysokiemu Sejmowi do uchwały następujące rezolucye:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Przyjmuje się do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego za rok 1892 z czynności zakresu przemysłu krajowego.

II. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby do preliminarza wydatków budżetu krajowego za rok 1894 wstawił kwotę 2.500 zł. jako ostatnią ratę na pokrycie kosztów założenia mechaniczno-technologicznej stacyi doświadczalnej przy c. k. szkole politechnicznej we Lwowie.

III. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby przyspieszył rokowania z c. k. Rządem oraz z radą gminną Tarnopola i radami powiatów przyległych Tarnopolowi o założenie w Tarnopolu instrukcyjnego warsztatu kowalskiego i ślusarstwa maszynowego, który by miał być utrzymanym kosztem skarbu Państwa z pomocą zasiłków dawanych z skarbu krajowego i od innych czynników krajowych.

IV. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby się przyczynił do pokrycia nadzwyczajnych wydatków na budowę gmachu szkoły tkackiej w Krośnie.

Lwów, 18. maja 1893.

Przewodniczący:
Czartoryski.

Sprawozdawca:
Stanisław Szczepanowski.

A. Budżet szkół fachowych i warstatów wzorowych subwencyonowanych przez kraj

na rok 1893.

L. p.	Szkoły fachowe i warstaty wzorowe	Preliminarz dochodów			Ze sprzedaży wyrobów	Razem
		od c. k. Rządu	z fund. kraj.	różne od gmin, państwa i osób		
		zł.	zł.	zł.	zł.	zł.
	I. Dla wyrobów z drzewa i łoziny.					
1	Grybów, kołodziejska	1.000	2.720	300	150	4.170
2	Czerwona Wola, koszykarska	600	800	200	2.500	4.190
3	Jasło, koszykarska	200	400	100	1.150	1.850
4	Kamionka Strumiłowa, kołodziejska	700	3.011	—	1.850	5.561
5	Stanisławów, stolarska	700	1.160	1.100	400	3.360
6	Grzymałów, kołodziejska	1.000	2.720	350	2 000	6.070
7	Żywiec, stolarstwo i wyrób zabawek	1.000	800	300	600	2 700
	II. Dla Garncarstwa.					
8	Kołomyja	2.000	2.700	98	1.400	6.198
9	Poremba	1.800	1.036	50	600	3.486
10	Touste	1.300	900	300	600	3.100
	III. Dla przemysłu szewskiego.					
11	Uhnów	—	600	300	650	1.550
	IV. Dla przemysłu tkackiego.					
12	Błażowa	250	1.190	60	—	1.500
13	Gliniany	500	800	370	—	1.670
14	Korczyna	500	1.140	—	—	1.640
15	Kosów	500	650	100	—	1.250
16	Krosno	3 500	7.298	200	—	10.998
17	Łańcut	250	1.590	550	—	2 390
18	Rychwałd	300	700	200	—	1.200
19	Wilamowice	300	650	250	—	1.200
20	Rakszawa	—	5.000	—	—	5.000
	V. Dla koronkarstwa.					
21	Kańczuga	400	763	124	1.500	2.787
22	Muszyna	200	688	300	600	1.788
23	Zakopane	400	2.040	—	500	2.940
24	Przeworsk	—	300	—	—	300
25	Kraków (kursa robót i kursa handl. dla kob.)	700	500	7.565	800	9.565
26	Lwów, (praca kobiet)	—	700	1.600	—	2.300
27	Przemyśl (roboty kobiece)	—	420	960	180	1.560
	VI. Państwowe szkoły fachowe.					
28	Zakopane (wyroby z drzewa)	17.260	1.650	—	—	18.910
29	Świątniki (ślusarstwo)	13.720	11.167	—	—	24.887
	VII. Stacye doświadczalne.					
	Lwów (keramiczna)	—	3 390	630	—	4.020
	„ (mechaniczna)	—	2.500	—	—	2.500
	Razem	60.340	61.443	16.090	15.480	153.266

L. s. 1.172/93.

Aleg. 256.

Sprawozdanie

komisyi przemysłowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego o czynnościach w sprawach przemysłowych:

1. o szkołach przemysłowych uzupełniających,
2. o sprawach podatkowych.

Wysoki Sejmie!

I. Szkoły przemysłowe uzupełniające.

Po raz ostatni komisya przemysłowa zdawała sprawę Wysokiemu Sejmowi z czynności Wydziału krajowego na polu szkolnictwa przemysłowego uzupełniającego w marcu 1892 Od tego czasu postęp na tem polu jest niezaprzeczony, tak pod względem powołania do życia nowych zakładów, jakoteż co do podniesienia naukowego tych szkół, uposażenia w coraz lepsze siły nauczycielskie, uzupełnienia środków naukowych, słowem skuteczności nauki. Nadto nieda się zaprzeczyć, że dzięki nawoływaniom Sejmu, budzi się w kołach lokalnych większe zainteresowanie, zwiększa się ofiarność lokalnych czynników. Niemniej też z uznaniem należy skonstatować zwiększenie dotacyi Państwa, chociaż wymiar tejże nie stoi zawsze jeszcze w żadnym stosunku z działalnością Państwa na tem polu w innych krajach monarchii.

Wzrost szkół jest nieustanny:

W r.	1885/6	było	14	szkół i	1.519	uczniów
„	1887/8	„	15	„	2.155	„
„	1888/9	„	18	„	3.357	„
„	1890/1	„	22	„	3.662	„ zaś w roku
„	1891/2	„	28	„	4.231	„

Dodać należy, że z pomiędzy tych 28 szkół, trzy które zostały otwarte dopiero w jesieni 1892, nie podały liczbę uczniów, tak że prawdopodobnie liczba uczniów faktyczna musi już dochodzić 4.500. Nowe szkoły aktywano w jesieni r. 1892 w Brodach, Nowym Targu, Stryju.

Od zamknięcia sprawozdania Wydziału krajowego i komisyi przemysłowej we Wrześniu 1892, przybyła nadto szkoła przemysłowa uzupełniająca w Krośnie, która z Nowym rokiem 1893 weszła w życie. Nadto na ukończeniu są rokowania co do szkół w Sanoku i Sądowej Wiszni, tak, że obiedwie z przyszłym rokiem szkolnym wejdą w życie.

Zawsze jeszcze szereg miejscowości wskazanych poprzednimi uchwałami Sejmowemi nieposiada takich szkół i komisya przemysłowa jest przekonaną, że Wydział krajowy nie ustanie w usiłowaniach, ażeby zakłady podobne otwarte zostały w miastach i miasteczkach jak w Andrychowie, Brzozowie, Buczaczu, Dobromilu, Dolinie, Gródku, Kałuszu, Oświęcimie, Radymnie, Śniatynie, Staremmieście, Trembowli, Zaleszczykach, Złoczowie.

Wykazanych w r. 1892 28 szkół posiadało 62 oddziałów a 88 klas. Nauczycieli 233 udzielało naukę.

Co do wieku młodzieży było:

	niżej 18 lat	wyżej 18 lat
w r. 1890	84%	16%
w r. 1891	82.30 „	17·70 „
w r. 1892	81·97 „	18 03 „

Co do wyznania wypada na młodzież:

	w r. 1892	1891	1890
obrządku rz. katol.	64·69%	64·15%	61·84%
„ gr. „	7·07 „	6·85 „	9·47 „
innych wyznań chrześc.	1·06 „	0·79 „	
wyznania mojżeszowego	27·18 „	28·21 „	27·90 „

Udział poszczególnych czynników w pokrywaniu kosztów utrzymania szkół przemysłowych uzupełniających przedstawia się od r. 1888. w następujących stosunkach procentowych:

	w r. 1892/3	1891/2	1890/1	1889/90	1888/9
udział kraju . . .	29·01%	28 26%	27·52%	24·80%	24·99%
„ państwa . . .	26·16%	27·47%	27·52%	24·80%	20·11%
„ powiatów . . .	5·65%	5·24%	5·78%	6.62%	5·64%
„ gmin . . .	26·67%	28·55%	27·59%	34·09%	36·90%
„ izb handl., instytucyi finansowych etc. .	12·51%	10·48%	11·59%	9·69%	12·36%

Wydatki kraju wynosiły:

	w r. 1888	6.277 zł.	
	1889	7.313 „	
	1890	8.235 „	
	1891	8.758 „	
	1892	10.792 „	na rok uchwalił
Wysoki Sejm	1893	15·200 „	

Wydatki państwa wynosiły:

w r. 1888	1.700 zł.	
1889	5.888 „	
1890	8.235 „	
1891	8.798 „	
1892	11.580 „	
zaś na rok 1893	14.000 „	

Mimo jednak podnoszenia subwencyi państwowej na szkoły przemysłowe uzupełniające, stosunek Galicyi do innych krajów przedstawia się zawsze jeszcze bardzo niekorzystnie.

Subwencya Państwa zapewniona na rok 1893 wynosi:

dla Galicyi	14.000 zł.	—	8·43%
„ Austryi niższej	29.800 „	—	17·95%
„ Austryi wyższej	1.500 „	—	0·90%
„ Salzburgu	350 „	—	0·21%
„ Tyrolu i Vorarlb.	5.200 „	—	3.13%
„ Styryi	5.310 „	-	3·20%
„ Karyntyi	500 „	—	0·30%
„ Krainy	5.300 „	—	3·19%
„ Wybrzeża	4.000 „	—	2·41%
„ Dalmacyi	700 „	—	0·42%
„ Czechów	71.600 „	—	43·12%
„ Morawy	20.400 „	-	12·28%
„ Szląska	5.400 „	—	3·25%
„ Bukowiny	2.000 „	—	1·21%
Ogółem	166 060 zł.	—	100·00%

Z uznaniem podnieść należy, że Wydział krajowy a względnie krajowa komisya przemysłowa, zajęły się sprawą nauki religii w szkołach przemysłowych uzupełniających, Wydział krajowy wdrożył w tym celu skuteczne rokowania z Ordynaryatami biskupiemi obydwu obrządków katolickich, oraz wydał instrukcyę do katechetów udzielających naukę w szkołach przemysłowych uzupełniających.

Niezostała dotąd załatwioną mimo tylokrotnych wezwań Wyzokiego Sejmu do Rządu sprawa statutu krajowego dla szkół przemysłowych uzupełniających za statut normalny, i ponowne wezwanie jest niezbędnem.

Niezostała dotąd uregulowaną sprawa stałego nadzoru krajowego nad temi szkołami. Nie posunęła się też naprzód sprawa ujednostajnienia takich szkół przemysłowych uzupełniających we Lwowie na zasadzie normalnego statutu krajowego.

Ponawiają się też nieustannie skargi, że majstrowie nie posyłają młodzieży rękodzielniczej na naukę do szkół przemysłowych uzupełniających, a Władze polityczne, jako wtadze przemysłowe nie przychodzą z pomocą i nie przynaglają majstrów w myśl §. 75a, §. 100 i 133 ustawy przemysłowej z d. 15. marca 1883 do posyłania młodzieży do tychże szkół.

Komisya przemysłowa ma zaszczyt przedłożyć Wysokiemu Sejmowi w tych przedmiotach odpowiednie wnioski.

II. Sprawy podatkowe.

Na posiedzeniu z dnia 9. kwietnia 1892, na wniosek Komisyi przemysłowej powziął Wysoki Sejm następującą uchwałę:

I. Sejm wzywa c. k. Rząd, aby w drodze rozporządzenia należycie ogłoszonego:

1) Określił pojęcie zarobkowych towarzystw magazynowych, zarejestrowanych w myśl ustawy z dnia 9. kwietnia 1873. (Nr. 70. Dz. u. p.);

2) Podał szczegółowe znamiona tych zarobkowych towarzystw magazynowych, opierających się na ustawie z dnia 9. kwietnia 1873, które w myśl ustawy ograniczają swą działalność do własnych członków;

3) określił wyczerpująco warunki prawne, od których dopełnienia zależy zastósowanie ustaw z dnia 27. grudnia 1880. (Nr. 151. Dz. u. p.) i z dnia 14. kwietnia 1885. (Nr. 43. Dz. u. p.) do zarobkowych towarzystw magazynowych, zarejestrowanych w myśl ustawy

z dnia 9. kwietnia 1873. Gdyby zaś osiągnięcie tego celu w drodze rozporządzenia było niemożebnem;

4) ażeby c. k. Rząd, przedłożył corychlej odnośną reformę ustawy do konstytucyjnego zatwierdzenia.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby przyspieszył załatwienie uchwały sejmowej z dnia 18. listopada 1890 w sprawie wydania ustawy krajowej obowiązującej w królestwie Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o uwolnieniu zakładów i spółek przemysłowych towarzystw akcyjnych od wszelkich dodatków do podatków z wyjątkiem państwowych na okres dziesięciu lat".

Co do rezolucyi pod II. powiodło się nareszcie uzyskać załatwienie tej tak ważnej sprawy. Uchwała sejmowa z dnia 18. listopada 1890 o uwolnieniu zakładów przemysłowych, spółek i towarzystw akcyjnych od wszelkich dodatków do podatków z wyjątkiem państwowych, uzyskała Najwyższą sankcyę w dniu 11. kwietnia 1893 i stała się ustawą krajową.

Komisya nie wątpi, że ustawa ta przyniesie znakomitą korzyść przemysłowi i stać się może zwrotem w dziejach rozwoju przemysłu naszego. Komisya też nie wątpi, że Wydział krajowy, w myśl dawniejszych uchwał sejmowych niezwłocznie postara się o to, by wiadomość o korzyściach zapewnionych tą ustawą dostała się do wiadomości jak najszerszych kół interesowanych w kraju, oraz za granicą, oraz że Wydział krajowy wraz z Komisyą krajową dla spraw przemysłowych wdroży należytą akcyę, ażeby dobrodziejstwa z tej ustawy płynące zostały należycie w interesie przemysłu wyzyskane.

Co do rezolcyi pod I. została ona w znakomitej części części załatwioną. Mianowicie na wniosek posła dr. Rutowskiego, przyjęty przez Komisyę budżetową Rady państwa, Izba uchwaliła zmianę postanowień ustawy z 27. grudnia 1880 Dz. u. p. nr. 151 i 14. kwietnia 1885 Dz. u. p. nr. 43 w tym duchu, że korzyści z tych ustaw płynące zostają rozciągnięte i na Spółki magazynowe i tym podobne zbywające wyroby swoich członków niecłonkom. Ustawa ta otrzymała najwyższą Sankcyę 1893 i weszła w życie, działając wstecz z dniem 1. stycznia 1893.

Ustawa ta zabezpiecza byt i rozwój Spółkom magazynowym, które dotąd były skazane na zatratę.

Pozostaje jednak ciągle otwartą sprawa nakładania podatków na przemysł domowy wolny z mocy ustaw od opodatkowania. Nieustanną akcyą Wysokiego Sejmu, tak ofiarną, ażeby przemysł domowy ratować od upadku, podnosić technicznie, materyalnie, paraliżuje ciągle fiskalizm, a z wielu stron ciągle nadchodzą wiadomości o systematycznem zamarciu przemysłu domowego w jego rozlicznych gałęziach w prastarych siedzibach przemysłu, wobec ciasnej interpretacyi ustaw przez władze fiskalne, lub w prost wobec przekraczania ustaw.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego z działalności na polu szkół przemysłowych uzupełniających do wiadomości.

2. Sejm wzywa ponownie c. k. Rząd, ażeby wzorowy statut dla uzupełniających szkół przemysłowych, przedłożony c. k. Ministerstwu wyznań i oświaty, pismem komisyi krajowej dla spraw przemysłowych z dnia 19. września 1889 l. 272, uznał za normalny dla uzupełniających szkół przemysłowych w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

3. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby wydał polecenia władzom politycznym pierwszej instancyi, iżby jako władze przemysłowe przynaglały majstrów do posyłania terminatorów na uzupełniającą naukę przemysłową.

4. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby tenże przy pomocy krajowej komisyi dla spraw przemysłowych opracował projekt stałej organizacyi krajowego nadzoru nad szkołami przemysłowemi uzupełniającemi.

5. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby tenże nie ustawał w usiłowaniach powołania do życia nowych szkół przemysłowych uzupełniających w miejscowościach, w których czynniki lokalne sprawą tą dostatecznie nie zajęły się.

6. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, ażeby tenże prowadził dalej rokowania z gminą miasta Lwowa celem ujednostajnienia organizacyi szkół przemysłowych uzupełniających na zasadach normalnego statutu krajowego dla tychże szkół.

II. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby tenże tak jak dotąd nieustawał w czuwaniu nad przemysłem domowym, i o każdym fakcie nienależytego opodatkowania wykonujących przemysł domowy bezwłocznie donosił c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu,

Lwów dnia 16. maja 1893.

Przewodniczący:
Czartoryski, *w. r.*

Sprawozdawca:
Dr. Rutowski, *w. r.*

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

Aleg. 257.

Sprawozdanie

komisyi przemysłowej o wniosku posła Antoniewicza i towarzyszy w sprawie zakazu moczenia lnu i konopi oraz opodatkowania przemysłu domowego.

Wysoki Sejmie!

Wysoki Sejm przekazał Komisyi przemysłowej następujący wniosek p. Antoniewicza i towarzyszy z dnia 4. marca 1893.:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, by w porozumieniu z c. k. Rządem postarał się w drodze odpowiedniej:

a) o usunięcie, albo przynajmniej o uregulowanie zakazu moczenia konopi i lnu po rzekach i potokach, jako przynoszącego wielką szkodę tkackiemu przemysłowi domowemu i powodującego wzmagania się nędzy wśród ludu;

b) o ponowienie wezwania do władz, by takowe na przemysł domowy podatków nie nakładały.

Co do punktu pierwszego. Od długiego szeregu lat, zwłaszcza zaś od r. 1876. sprawą tą zajmował się Wydział krajowy. Wielorako kollidujące ze sobą interesa sprzeczne, ekonomiczne i sanitarne uczyniły tę sprawę jedną z zawilszych administracyi publicznej w bardzo wielu krajach, a że i nauka bardzo długo wahała się w orzeczeniu co do szkodliwości moczenia lnu i konopi w wodach bieżących i stojących, znajdujemy w przepisach administracyjnych znaczne różnice.

Niedziw, że sprawa ta u nas dotąd uregulowaną nie została. Od dłuższego czasu jednak, w miarę jak zajęto się żywiej gospodarstwem rybnem w wodach publicznych i prywatnych, zaczęły się użalania na zanieczyszczanie wód. Nadewszystko jednak względy sanitarne, nieustawanie chorób nagminnych, pobudzały władze do wykonywania ściślejszego nadzoru obowiązujących przepisów, a obawa cholery w roku ubiegłym wywołała potrzebę ostrych poleceń.

Nie ulega wątpliwości, że sprzeczne te interesa wymagają rychło odpowiedniego uregulowania. Ważna dla kraju naszego, jeszcze dotąd bardzo rozpowszechniona a zasługująca na rozwój uprawa lnu i konopi bez środków moczenia lnu i konopi obejść się nie może, z nią zaś

wiąże się ściśle sprawa bytu i rozwoju przemysłu tkackiego i powroźnictwa. Gdy o użyciu sztucznych, chemicznych sposobów przyrządzania włókna z lnu i konopi mowy być nie może, potrzeba koniecznie zabezpieczyć tej gałęzi produkcyi rolniczej możliwość bytu, przez uregulowanie sposobów należytych użycia wód bieżących czy stojących do tego celu.

Równocześnie jednak stwierdzona przez naukę i niezawodne doświadczenie szkodliwość zanieczyszczenia wody moczeniem lnu i konopi nietylko dla ryb, ale i dla bydła, a przedewszystkiem udowodniona szkodliwość takiej wody dla organizmu ludzkiego, wymaga środków wielkiej ostrożności.

Pogodzenie sprzecznych interesów jest konieczne. Gdy jednak ani czas, ani inne warunki nie dają komisyi przemysłowej możliwości, ażeby ocenić należycie wszystkie współdziałające czynniki, stopień szkodliwości, naturę i wartość używanych w różnych krajach urządzeń, gdy materyały, jakie miała przed sobą, zwłaszcza opinie krajowej Rady zdrowia z jednej, a towarzystw gospodarskich i innych z drugiej strony, nie wyczerpują dostatecznie całości kwestyi, słowem gdy komisya przemysłowa nie może uznać się kompetentną do przedstawienia Wysokiemu Sejmowi merytorycznych postanowień, komisya ma zaszczyt zalecić do przyjęcia jedynie wniosek zlecający Wydziałowi krajowemu, w porozumieniu z krajową Radą zdrowia, oraz z komisyą krajową dla spraw rolniczych dalsze zajęcie się tą sprawą.

Co do punktu drugiego. Wniosek p. Antoniewicza i tow. w sprawie nakładania podatków na przemysł domowy, jest tylko dowodem, że dotychczasowe usiłowania Sejmu, Wydziału krajowego w obronie przemysłu domowego przed fiskalizmem, nie były dostatecznie skutecznemi. Powołując się na swoje sprawozdanie o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności na polu przemysłu, komisya przemysłowa ma zaszczyt zalecić Wysokiemu Sejmowi następującą rezolucyę do przyjęcia:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby tenże w porozumieniu z krajową Radą zdrowia i komisyą krajową dla spraw rolniczych obmyślił sposoby uregulowania sprawy moczenia lnu i konopi, któreby z jednej strony zabezpieczyły dalszy byt i rozwój uprawy lnu i konopi, oraz domowego przemysłu tkackiego, a z drugiej zabezpieczały wody od zatruwania tak szkodliwego dla ludzi, bydła i ryb.

II. Wzywa się c. k. Rząd, ażeby tenże ściśle przestrzegał, by przemysł domowy z wolą ustaw wolny od podatków, nie był podatkami obciążany.

Lwów 16. maja 1893.

Przewodniczący:
Czartoryski w. r.

Sprawozdawca:
Dr. Rutowski w. r.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

Aleg. 258.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej z petycyi odnoszących się do Rubryki XVII. Rozmaite.

Wysoki Sejmie!

I. Petycye Nr. 998/740 mieszkańców gminy Nazawizowa, powiatu Nadwórniańskiego o zasiłek dla mieszkańców dotkniętych klęską powodzi, Nr. 2081/52 gminy Głowa pow. Tarnów o zapomogę z powodu gradobicia, Nr. 334/260 Wola Radłowska o zapomogę z powodu gradobicia, Nr. 333/259 gminy Liszni w pow. Drohobyckim o zapomogę z powodu wylewu wód, Nr. 1.116/818 gminy Mołoszkowice o udzielenie zapomogi 19 pogorzelcom, Nr. 1.092/801 15 pogorzelcom miasta Kukizowa, Nr. 120/87 gminy Sassko-Kameralnej pow. Drohobycz o udzielenie zapomogi z powodu powodzi, Nr. 954/713 15 pogorzelców Hiżdyczowa o zapomogę, Nr. 1·047/772 16 pogorzelców Stratyna pow. Rohatyn o zapomogę, Nr. 1.091/800 36 pogorzelców Harasymowa pow. Horodenka o zapomogę przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i ewentualnego uwzględnienia w granicach ryczałtu 1.000 zł. i wstawia się na ten cel do budżetu na r. 1893 kredyt dodatkowy na 1000 zł.

II. Z uwagi na okoliczność, że kolonia lecznicza w Rymanowie przez powagi lekarskie zaleconą została, że znajdowało w niej ratunek 70 dzieci, a że obecnie przy znacznym udziale dobroczynności prywatnej komitet kolonii stawia dom mogący pomieścić 200 dzieci, stawia komisya budżetowa wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Na budowę domu dla kolonii leczniczej w Rymanowie przeznacza się 1.500 zł. i wstawia się kredyt dodatkowy 1.500 zł. do budżetu na rok 1893.

III. Nad petycyami Nr. 382. i 297. komitetu parafialnego w Sądowej Wiszni o udzielenie jednorazowej zapomogi, Nr. 720. i 552, komitetu parafialnego przy kościele łać. w Szczurowicach o zapomogę na odnowienie wnętrza kościoła, Nr. 701. i 533. Reprezentacyi gminy Bachórz o pomoc na założenie kasy systemu Raffeisena, przechodzi się do porządku dziennego.

IV. Nad petycyami 797. i 617. Julii Ilnerowej, wdowy po właścicielu folwarku w Dzieszkowicach, Nr. 319. i 250. Jędrzeja Wścisły z Bieżanowa, powiat wielicki, o zasiłek, Nr. 97. i 66. Teodora Rumijowskiej o zapomogi.

V. Nad petycyami Nr. 552. i 212. gminy Janowa koło Trembowli i Nr. 111. i 78. członków gminy Zakopane, o przyznanie subwencyi na pokrycie kosztów tymczasowego Zarządu gminnego ustanowionego po rozwiązaniu Rady gminnej, przechodzi się do porządku dziennego.

VI) Petycyą Nr. 1033/768 Reprezentacyi Król. miasta Żółkwi o udzielenie z funduszu koszarowego bezprocentowej pożyczki w kwocie 150.000 odstępuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy na przyszłej sesyi sejmowej.

VII) Petycyą Nr. 115/82 Reprezentacyi lwowskiej Zjednoczonego Tow. Przyj. Sztuk pięknych z prośbą o subwencyę na budowę własnego gmachu, wobec faktu, iż planów i kosztorysów nie przedłożono, odseła się do Wydziału krajowego do zbadania i zdania sprawy na przyszłej sesyi sejmowej.

VIII) Petycyą 498/376 Towarzystwa Pań w Stanisławowie ku wspieraniu ubogich chrześcian wstydzących się żebrać o udzielenie subwencyi na budowę przytułku dla niezdolnych do pracy i kalek, Nr. 270/203 Towarzystwa kolonii wakacyjnych dla dziewcząt we Lwowie o subwencyę w kwocie 1000 zł., Nr. 503/381 Maryi Izabeli Żmigrodzkiej przełożonej konwentu panien klarysek w Starym Sączu o powiększenie zasiłku na budowę szkoły przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i ewentualnego uwzględnienia przy układaniu preliminarza na rok 1894.

IX) Pod petycyą 235/178 Polek tercyarek w Cieszynie o udzielenie bezzwrotnej subwencyi na zapłacenie pierwszej raty ceny kupna domu na ochronkę polską w Cieszynie przechodzi się do porządku dziennego.

Komisya uchwaliła przedłożyć Wysokiemu Sejmowi ten wniosek pomimo wyrażonego przez jej członków najgorętszego uznania dla patryotycznej i humanitarnej działalności powyżej wymienionej instytucyi, utrzymało się jednak zdanie, że tego rodzaju instytucye o dobroczynność prywatną opierać się winny.

X) Nad petycyami Nr. 185/138 Franciszka Szyndlera c. k. profesora gimnazyalnego w Brodach o udzielenie subwencyi na dalsze wydawanie historyi polskiej w powieściach, Nr. 583/443 Zarządu lwowskiego Oddziału Towarzystwa Pedagogicznego o subwencyę na wydanie mapy powiatu lwowskiego, przechodzi się do porządku dziennego. W rozprawie nad temi petycyami zazalecono ich pożyteczność, komisya jednak nie może zalecić Sejmowi poparcie wszystkich pożytecznych wydawnictw i pragnąć musi, ażeby one przychodziły do skutku o własnych silach.

XI Nad petycyą Nr. 147/109 Józefy Jaroszyńskiej kierowniczki ogródka freblowskiego przechodzi się do porządku dziennego.

XII. Petycye Nr. 896 Tow. gimnastycznego Sokół w Wadowicach, Nr. 895 Tow. gimnastycznego Sokół we Lwowie o subwencye, odstępuję się Wydziałowi krajowemu do zbadania i ewentualnego uwzględnienia w granicach uchwalonego na r. 1893 ryczałtu, albo w razie gdyby takowy był wyczerpanym do ewentualnego uwzględnienia przy układaniu preliminarza na r. 1894.

XIII. Petycye Nr. 844/645 Stowarzyszenie Rękodzielników chrześcijańskich Gwiazda Tarnowska, Nr. 843/644 Wydziału katolickiego Stowarzyszenia przemysłowców i rękodzielników „Gwiazda“ w Tarnopolu przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i ewentualnego uwzględnienia w granicach przeznaczonego dla Towarzystw rzemieślniczych ryczałtu, a w razie, gdyby tenże ryczałt już był wyczerpanym, do ewentualnego uwzględnienia przy układaniu budżetu na rok 1894.

Nad petycyami Nr. 931/700 Ochotniczej straży pożarnej w Nowymtargu i Nr. 1009/781 Straży pożarnej Sokół w Czechach ad Brody o zapomogę przechodzi się do porządku dziennego.

Lwów dnia 18. maja 1893.

Przewodniczący:

Dunajewski *w. r.*

Sprawozdawac:

Włodzimierz Kozłowski *w. r.*

Aleg. 259.

Dodatkowe sprawozdanie

komisyi budżetowej z petycyi odnoszących się do funduszu szkolnego.

Komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Petycyę gminy Ponikiew L. 766/587, L. 887 gminy Rzepiennik Biskupi w pow. gorlickim, L. 886 gminy Ładyczyn powiat Tarnopol, L. 885 gminy Putatyńce powiat Rohatyn o zniżenie prestacyj szkolnych odseła się do Rady szkolnej krajowej do załatwienia.

II. Petycye L. 890 nauczycieli szkoły dwuklasowej w Łącku pow. Nowy Sącz, L. 892/643 Jana Hummla nauczyciela w Wołoszczyźnie okr. szk. Bóbrka o podwyższenie płacy odseła się do Rady szkolnej krajowej do załatwienia.

III. Petycye gminy Brzostowa Góra L. 911/622, L. 888 gminy miasta Załanowa, L. 871/659 gminy Mrzygłodu, L. 839/640 gminy Lubsza o zasiłki a względnie o pożyczki na budowę szkół odseła się do Rady szkolnej krajowej do załatwienia. Przy tej sposobności zwraca komisya szczególną uwagę Rady szkolnej krajowej na stosunki gminy Brzostowej Góry.

IV. Petycyę gminy miasta Cieszanowa L. 889 odseła się do Wydziału krajowego do możliwego uwzględnienia z fundudzu z roku 1872.

V. Petycyę Katarzyny Banach wdowy po nauczycielu L. 893, L. 862/653 Antoniny Danilewiczowej wdowy po nauczycielu, L. 861/652 Barbary Zharskiej wdowy po nauczycielu, L. 894 Maryi Boguszowej wdowy po nauczycielu ludowym w Moszczenicy pow. Gorlice, o zapomogi odseła się do Rady szkolnej krajowej do załatwienia.

VI. Nad petycyą L. 892 Piotra Bierońskiego, em. nauczyciela w Makowie, o zapomogę przechodzi Sejm do porządku dziennego.

VII. Petycyę L. 825/626 Wydziału Rady powiatowej w Kossowie, o subwencyę na naukę zręczności, odseła się do Rady szkolnej krajowej do załatwienia.

Sprawozdawca:
Wł. Kozłowski *w. r.*

Przewodniczący:
Dunajewski *w. r.*

Aleg. 260.

Dodatkowe sprawozdanie

Komisyi budżetowej z petycyi odnoszących się do rubryki XVII. Rozmaite.

Komisya budżetowa stawia wniosek:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

I. Petycyę L. 1157/840 gminy Potutory o zapomogę dla 100 pogorzelców odseła się do Wydziału krajowego do zbadania i ewentualnego uwzględnienia i na ten cel wstawia się do budżetu na r. 1893. kredyt dodatkowy 500 zł.

II. Petycyę L. 21.379 odseła się do Wydziału krajowego do zbadania i ewentualnego uwzględnienia w granicach ryczałtu przeznaczonego na zasiłki z powodu klęsk elementarnych.

III. Petycyę L. 900 Dra Józefa Merunowicza, opiekuna małoletnich sierót po Drze Żegocie Krówczyńskim o przyznanie w drodze łaski dodatku na wychowanie dla czworga sierót odseła się do Wydziału krajowego do zbadania i zdania sprawy na przyszłej sesyi sejmowej.

IV. W załatwieniu petycyi L. 982 Natalii Jeziorańskiej, wdowy po funkcyonaryuszu Wydziału kr. Jeziorańskim przyznaje się pani Natalii Jeziorańskiej 300 złr. dożywotniego rocznego zaopatrzenia i wstawia się na ten cel kredyt dodatkowy 300 zł. do budżetu za r. 1893.

Sprawozdawca
Włodz. Kozłowski. *w. r.*

Przewodniczący
Dunajewski. *w. r.*

L. S. 578/93.

Aleg. 261.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej z petycyi o zasiłki na kształcenie się w rozmaitych gałęziach rolnictwa i przemysłu.

Wysoki Sejmie!

Petycyę Nr. 578|438 Władysława Bernadzikiewicza, ucznia wyższej szkoły przemysłowej w Krakowie, o stypendyum na kształcenie się w przemyśle tkanin, odseła się do krajowej komisyi przemysłowej. — Nad petycyami Nr. 576|436 Józefa Bernasza o subwencyę na naukę pszczelnictwa; Nr. 577|437 Jana Gaja, pomocnika ogrodniczego w ogrodzie botanicznym w Dublanach, o subwencyę na dalsze kształcenie się w ogrodnictwie poza granicami kraju; Nr. 848|649 Franciszka Stylińskiego, słuchacza szkoły piwowarskiej, na ukończenie kursu piwowarskiego, przechodzi komisya do porządku dziennego.

Przewodniczący:
Dunajewski w. r.

Sprawozdawca:
Włodzimierz Kozłowski w. r.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

L. s. 323/93.

Aleg. 262.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej z petycyi gminy Wieprz o przyjęcie na koszt funduszu krajowego kosztów utrzymania Adolfa i Maurycego Teichnerów, gminy Szkło, w powiecie Jaworowskim; o przyjęcie na koszt funduszu krajowego kosztów leczenia Katarzyny Kozakowej; wreszcie gminy miasta Zaleszczyk, o przyjęcie na koszt funduszu krajowego kosztów utrzymania nieuleczalnej Pauliny Słońskiej.

Wysoki Sejmie!

Komisya budżetowa stawia wniosek:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Petycye Nr. 323|253 gminy Wieprz, w powiecie Wadowickim, o przyjęcie na koszt funduszu krajowego kosztów utrzymania Adolfa i Maurycego Teichnerów, w kwocie 412 zł. 5 ct. wa. Magistratowi miasta Wiednia od tejże gminy się należących; Nr. 1080/798. gminy Szkło, powiat Jaworów, o przyjęcie na koszt funduszu krajowego kosztów leczenia i utrzymania Katarzyny Kozakowej w Zakładzie nieuleczalnych we Lwowie, w kwocie 81 zł. 50 ct; petycyą Nr. 692|528 gminy miasta Zaleszczyk, o przyjęcie na fundusz krajowy kwoty 248 zł. 22 ct. w. a., należącej się tytułem kosztów utrzymania nieuleczalnej Pauliny Słońskiej z Zaleszczyk, w miejskim zakładzie dla nieuleczalnych we Lwowie, przekazuje się Wydziałowi krajowemu dla zbadania i zdania sprawy na przyszłej sesyi sejmowej.

Lwów dnia 16 maja 1893.

Przewodniczący
Dunajewski *w. r.*

Sprawozdawca.
Włodzimierz Kozłowski *w. r.*

Aleg. 263.

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego nad sprawozdaniem Wydziału krajowego z czynności, odnoszącej się do średniej szkoły rolniczej i folwarku w Czernichowie.

Wysoki Sejmie!

Szkoła Czernichowska zdąża z każdym rokiem więcej do pożądanego celu wykształcania młodzieży na ludzi pożytecznych dla kraju. Zarówno pod względem naukowym, jakoteż pod względem wychowania, stosunki uległy w zakładzie Czernichowskim w ciągu kilku lat ostatnich bardzo wybitnej i korzystnej zmianie, co z uznaniem dla czynników kierujących i nadzorujących ponieść należy.

Duch między młodzieżą jest jak najlepszy a dobrem tego świadectwem jest zamiłowanie do pracy i do nauki przy widocznej chęci korzystania w najszerszych granicach z pobytu w zakładzie, niemniej też moralne, na zasadach religijnych oparte zachowanie się młodzieży.

Liczne zgłoszenia o przyjęcie, przewyższające o wiele ograniczoną możność pomieszczenia, dozwalają robić z pomiędzy kandydatów wybór jak najlepszy, ułatwiając tem samem zadanie zapełnienia zakładu doborową młodzieżą.

Przy ogólnem jednak wyrażeniu uznania dla pomyślnej zmiany przy zestawieniu przeszłości z teraźniejszością, komisya nie może przemilczeć spostrzeżeń, stanowiących dziś jeszcze ujemną stronę zakładu Czernichowskiego.

Jako taką uważać należy, pojawiając się od czasu do czasu nieporozumienia w łonie grona nauczycielskiego. Komisya gospodarstwa krajowego uważając takowe za szkodliwe, wyraża nadzieję, że zarówno Wydział krajowy, jakoteż i kuratorya dołożą starania, by powody takowych usuniętemi zostały jak najrychlej i aby przywróconą została harmonia, która cechować winna grono ludzi wykształconych, poczuwając się do obowiązku usuwania wszystkiego, coby na wychowanie młodzieży, jego opiece powierzonej, szkodliwy wpływ wywierać mogło. Dokonana w roku ubiegłym stabilizacya dyrektora, dodając powagi jego stanowisku, ułatwi niezawodnie to zadanie.

W kwestyach dalszych ściśle do zakresu działania władzy wykonawczej należących a w sprawozdaniu Wydziału krajowego naprowadzonych, nie sądzi komisya, by zachodziła potrzeba wypowiedzenia zdania z jej strony; zaś co do myśli ustanowienia osobnej posady sekretarza, to w obec dostatecznej liczby funkcyonaryuszów w Czernichowie i w obec tego, że czynności w zakres ten wchodzące do tego czasu należycie spełnianemi były, — nie widzi komisya potrzeby obciążania funduszu krajowego takim nowym a zbytecznym wydatkiem. Korzystając ze sposobności komisya gospodarstwa krajowego, uważa za stosowne wyrazić zdanie, że ponad sposób proponowany przez Wydział krajowy, — usterkom pojawiającym się od czasu do czasu w krajowych zakładach rolniczych jedynie skutecznie mógłby zaradzić nieprzerwany i systematyczny nadzór nad szkołami rolniczemi wszelkich kategoryi, wykonywany przez osobno do tego ustanowionego funkcyonaryusza, którego potrzeba tem więcej jest uzasadnioną, ile że przy Wydziale

krajowym z każdym dniem więcej odczuwać się daje brak fachowo uzdolnionego referenta, przeznaczonego wyłącznie do załatwiania spraw przy komisyi krajowej dla spraw rolniczych. Oprócz więc wymienionego powyżej nadzoru nad szkołami do obowiązków takiego funkcyonaryusza należałoby fachowe i wyczerpujące przygotowywanie i opracowywanie przedmiotów w zakres prac krajowej komisyi dla spraw rolniczych zaliczyć się dających. Mimo korzyści jednak, jakie w ustanowieniu podobnej posady w jak najkrótszym czasie upatrywać należy, komisya gospodarstwa krajowego jest zdania, że dotyczące stanowcze postanowienie poprzedzonem być winno upatrzeniem i wyszukaniem odpowiedniej osobistości, którąby pod względem charakteru i uzdolnienia wszelkim warunkom tak poważnego stanowiska w całej pełni odpowiedzieć mogła.

Bardzo ujemnego również znaczenia są ciągle zmiany osób, wykładających najważniejszy w szkole rolniczej przedmiot nauki rolnictwa. W ciągu ubiegłego roku wykłady te czterokrotnie różnym osobom zostały powierzane, przyczem przerwy były zwykle dość długie, pozbawiając tem samem młodzież sposobności kształcenia się w głównym dla zawodowego rolnika przedmiocie. Zmiana osób pociąga też za sobą odmienny system wykładów i brak systematycznej ciągłości w nauce, co w połączeniu z nieuniknionemi a dowiedzionemi w roku ubiegłym przerwami jest rzeczą wielce szkodliwą, która bezwzględnie powtarzać się w przyszłości nie powinna.

Od lat już kilku komisya gospodarstwa krajowego wyraża każdorocznie w swych sprawozdaniach potrzebę podręczników, — dotąd jednak bezskutecznie, pomimo przeznaczonych na ten cel funduszów i pomimo, że niektóre z takowych dla pojedynczych przedmiotów naukowych napisane, od dłuższego już czasu oczekują ocenienia i zatwierdzenia. Nagląca tego potrzeba znalazła dobitne uzasadnienie w ostatniem sprawozdaniu komisyi gospodarstwa krajowego z r. 1892. Powołując się na takowe, komisya domagać się teraz musi z całą usilnością zaprowadzenia podręczników w jak najkrótszym czasie. Żądanie to jest bardziej jeszcze usprawiedliwionem częstokroć doświadczoną zmianą osób dla poszczególnych wykładów, o czem w poprzednim ustępie była mowa, — niemniej też konieczną nadania nauce stale unormowanego kierunku, zależnego zbyt często od subjektywnych pojęć każdoczesnego prelegenta.

W razie trudności w wyszukaniu stosownych samoistnych elaboratów, mogłyby zadaniu, uczynić zadość tłumaczenia z tego rodzaju książek, używanych w analogicznych zakładach niemieckich lub francuskich. Byłoby to w każdym razie lepszem od zupełnego braku podręczników.

Komisya gosp. kraj. ponawia też wyrażoną w dawniejszych sprawozdaniach potrzebę, by w danym przedmiocie teorya nie przeważała nad kierunkiem praktycznym, który w ogóle jak najszersze zastosowanie w średniej szkole rolniczej znaleźć powinien. Zamykając spostrzeżenia nad działem naukowym, komisya gospodarstwa krajowego sądzi, że nauka hygieny, dotąd w Czernichowie nie wykładana a znajdująca zastósowanie w niższych szkołach rolniczych, byłaby tem więcej wskazaną w szkole średniej, posiadającej młodzież z wyższem znacznie stosunkowo wykształceniem.

Objęcie posady kapelana i katechety przez ks. Władysława Jelonka, którego gorliwość podniesioną a korzystnem oddziaływaniem na pojęcia młodzieży stwierdzoną została, uważać należy za bardzo odpowiedni wybór.

W sprawie projektowanego przyznania emerytury byłemu kasyerowi p. Janowi Wojnie, nie może komisya gosp. kraj. przychylić się do zdania Wydziału krajowego i popierać wniosku przyznania takiej emerytury w wypadku, w którym prawa nabyte nie dają do tego podstawy, a to ze względu na szkodliwy precedens dla przyszłości. Natomiast chcąc dać wyraz uznaniu dla podniesionej w sprawozdaniu gorliwości i pilności w spełnianiu obowiązków przez byłego kasyera, komisya gosp. kraj. pozwala sobie zalecić Wysokiemu Sejmowi przyznanie p. Janowi Wojnie jednorazowego zasiłku w wysokości pobieranej przez niego całorocznej płacy.

Przyjmując do wiadomości przedstawienie sprawy, dotyczącej przybudówki do mieszkania Dra Nowakowskiego, komisya gosp. kraj. wyraża życzenie, by zamierzona ta budowa w roku bieżącym dokonaną została i aby główne zajęcie około budowy gmachu szkolnego nie spowodo-

wało odroczenia tej drobniejszej roboty do czasu późniejszego, narażając lokatora na dokuczliwą niewygodę i na niekorzystne dla zdrowia warunki.

Budowa gmachu zdaje się obecnie dobiegać chwili tak bardzo pożądanego urzeczywistnienia. Fundamenta już założone, poszczególne roboty rozdane przedsiębiorstwu — a co najważniejsza, fundusze tak ze strony Państwa, jak kraju przyznane, dozwalają żywić nadzieję, że już w roku przyszłym panująca obecnie ciasnota ustąpi miejsca wygodnemu pomieszczeniu. Plany uwzględniają wszelkie potrzeby a pomimo, że nie o wiele się różnią od pierwotnego w roku przeszłym przedłożonego, zapewniają jednak wykonaniu pomieszczenie w granicach preliminowanej kwoty 60.000 zł.

Projektowa e pierwotnie oświetlenie elektryczne zostało słusznie zaniechane ze względu na znaczne koszta urządzenia. Godną jednak zastanowienia jest myśl zaprowadzenia oświetlenia gazowego kosztem 2.500 zł. płatnych w 3. latach w myśl oferty firmy Sucków z Wrocławia.

Ze sprawą budowy połączony projekt zaopatrzenia zakładu w dostateczną ilość zdrowej wody, załatwi tę potrzebę od dawna odczuwaną, w granicach funduszów na budowę przeznaczonych.

Folwark.

Gospodarstwo folwarku Czernichowskiego, jak to już w poprzedniem sprawozdaniu zaznaczonem zostało, rozwija się normalnie a w pojedynczych działach nawet bardzo korzystnie. Budynki, z wyjątkiem stodoły, której przebudowanie jednak do lepszej chwili odroczonem być jeszcze może, są dobre, dobrze urządzone i dostarczają wygodnego pomieszczenia dla inwentarzy, remanentów i produktów a utrzymanie ich w dobrym stanie nie pozostawia nic do życzenia. Jedynie tylko rozszerzenie chlewów dla nierogacizny, znajdujące dostateczne uzasadnienie w sprawozdaniu Wydziału krajowego, wymagać będzie nieznacznego nakładu 500 zł., który to wydatek w obec dowiedzionej korzyści z tego działu gospodarstwa Czernichowskiego, — Komisya gospodarstwa krajowego Wysokiemu Sejmowi zgodnie z wnioskiem Wydziału krajowego do zatwierdzenia zaleca.

Dokonane przeistoczenie obory przez sprzedaż krów rasy holenderskiej i zakupno takowych z rasy Simmenthal, przy równoczesnem zakupnie buhaja, będącego pięknym okazem, dostarczyła folwarkowi Czernichowskiemu cennego materyału rozpłodowego, który jednak powiększonym być winien przez zakupno dalszych kilku sztuk, a to przy użyciu pozostałego od obrotu funduszu 1.270 zł. Sądząc wedle tego już dziś istniejącego doborowego materyału, przychowek zapewnić może tej oborze dochód odpowiadający kosztom jej założenia.

Przy uzupełnieniu obory inwentarz żywy będzie zupełnie wystarczającym do odpowiedniej dla gospodarstwa rolnego produkcyi nawozu. Mimo to komisya gospodarstwa krajowego sądzi, że próby użycia nawozów sztucznych, choćby na małą tylko skalę, byłyby wskazane, a to nie tylko ze względu na doświadczenia, któreby cenną dla rolnictwa w ogólności stanowić mogły wskazówkę, lecz bardziej jeszcze jako demonstracye dla uczniów, którzyby przy rozszerzającem się z każdym dniem więcej użyciu tychże nawozów z dokonanych doświadczeń, ważne ze szkoły wynieść mogli dla zawodu swego wskazówki.

Równie użytecznem dla gospodarstwa a wielce ponczającym objektem demonstracyjnym dla uczniów mogłaby być, choćby niewielka przestrzeń łąki, urządzonej do nawodnienia. Dałoby się to uskutecznić nieznacznym kosztem w miejscu, w którem obecnie wyrabianą jest cegła, (przeznaczona do budowy gmachu szkolnego), a to tak ze względu na możność zużytkowania wody z bliskiego potoku, jak i na korzystne położenie w bezpośredniej blizkości folwarku.

Lwów dnia 10. maja 1893.

Przewodniczący:
Polanowski *w. r.*

Sprawozdawca:
Vivien *w. r.*

Do sprawozdania

komisyi gospodarstwa krajowego o średniej szkole rolniczej i folwarku w Czernichowie.

Wysoki Sejmie!

Na podstawie powyższego sprawozdania komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sprawozdanie Wydziału krajowego o szkole i folwarku w Czernichowie przyjmuje Sejm do wiadomości.
2. Byłemu kasyerowi panu Janowi Wojnie przyznaje Sejm odprawę w wysokości pobieranej przez niego całorocznej płacy.
3. Na rozszerzenie chlewów przyznaje Sejm kredyt w kwocie 500 zł.

Lwów dnia 10. maja 1893.

Przewodniczący:
Polanowski *w. r.*

Sprawozdawca:
Vivien *w. r.*

L. S. 1146/93.

Aleg. 264.

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie czynności odnoszących się do podniesienia hodowli bydła.

Wysoki Sejmie!

W załatwieniu sprawozdania komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego z dnia 9. lutego 1892 r. L. 7.470 w przedmiocie hodowli bydła, uchwalił Wysoki Sejm, na posiedzeniach dnia 1. i 4. kwietnia 1892 ustawę o licencyonowaniu buhajów gminnych (Najwyższem postanowieniem z dnia 20. lipca 1892 sankcyonowaną), a zarazem powziął następujące uchwały:

1. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z komitetami centralnymi Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego i Towarzystwa rolniczego krakowskiego wypracował przepisy wykonawcze do ustawy hodowlanej (ustawy o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych) a to dla pojedynczych stref i całego kraju.

2. Utworzonym zostaje stały fundusz hodowlany w wysokości 50.000 zł. na udzielanie pożyczek tym gminom, które według ustawy o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych będą musiały postarać się o buhaja gminnego, a nie rozporządzają dostatecznymi na ten cel środkami.

Fundusz ten będzie osobno administrowany, a zwroty udzielanych z niego pożyczek będą wpływać napowrót do tegoż funduszu.

Na utworzenie funduszu tego wstawiane będą w budżet krajowy od roku 1893 począwszy przez 4 lata, raty po 12.500 zł. rocznie.

3. W budżet funduszu krajowego wstawianą będzie przez lat 10 począwszy od 1. lipca 1892 kwota 30.000 zł. rocznie na inne środki podniesienia hodowli bydła, a głównie na subwencyonowanie obór zarodowych, na zakupno buhajów rasowych, premiowanie hodowców i t. p

4. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby wyjednał u c. k. Rządu na cel pod 3 wymieniony subwencyę ze skarbu państwa po 30.000 zł. rocznie przez lat 10.

5. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby wezwał Wydziały powiatowe do przyczynienia się z funduszów powiatowych do wydatków na cel podniesienia hodowli bydła w powiecie.

6. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby przy udzielaniu pożyczek i zasiłków wyżej pod 2 i 3 wymienionych, uwzględniał w pierwszym rzędzie te powiaty, których reprezentacye funduszami swymi przyczynią się do wydatków na podniesienie hodowli bydła w powiecie.

7. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby postarał się o odpowiedni statut dla „Towarzystw hodowlanych“ i „spółek utrzymywania buhajów“.

8. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby postarał się o odpowiedni stosunkom kraju podręcznik o utrzymywaniu buhajów gminnych, jakoteż o wydanie praktycznego podręcznika chowu bydła rogatego, przeznaczonego przeważnie dla mniejszych właścicieli, a któryby uwzględniał różnice stosunków hodowlanych w poszczególnych częściach kraju.

9. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby w porozumieniu z komitetami centralnymi Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego i Towarzystwa rolniczego krakowskiego ułożył program wystaw przeglądowych bydła, połączonych z premiowaniem hodowców, któreby się odbywały przez dłuższy szereg lat we wszystkich okolicach kraju.

10. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby wędrowni nauczyciele rolnictwa zajęli się obecnie przeważnie popularnymi wykładami chowu bydła odnośnie do danej okolicy.

---

ad 1. W wykonaniu uchwały pierwszej wypracował Wydział krajowy, na podstawie projektów przez komitety centralne obu krajowych Towarzystw rolniczych, tudzież po zaciągnięciu opinii krajowej komisyi rolniczej, — „Przepisy wykonawcze do ustawy hodowlanej“ (ustawy z dnia 20. lipca 1892 o licencyonowaniu buhajów i utrzymywaniu buhajów gminnych), tudzież „Instrukcyę dla komisyi licencyonującej buhaje“, załączone jako alegat *A* i *B* do Sprawozdania Wydziału krajowego z dnia 2. maja b. r.

ad 2. Wstawił w budżet wydatków z funduszu krajowego na rok 1893 kwotę 12.500 zł., jako pierwszy z czterech rat na utworzenie funduszu hodowlanego w kwocie 50.000 zł. przez Sejm uchwalonego. — Z funduszu tego osobno administrowanego, nie udzielił Wydział krajowy dotychczas żadnej pożyczki gminom na zakupno buhaj, jakich w myśl powyż powołanej ustawy utrzymywać mają, a to z tego powodu, że wprowadzenie w życie komisyi licencyonujących i utworzenie okręgów licencyonowania buhajów jest jeszcze w toku.

ad 3. Wstawioną została w budżet wydatków krajowych na rok 1892 kwota 15.000 zł., a na rok 1893 kwota 30.000 zł., przeznaczona na inne środki podniesienia hodowli bydła, — a zarazem

ad 4. wyjednał Wydział krajowy u c. k. Rządu takąż samą subwencyę (w kwocie 30.000 zł.) na lat 10 zapewnioną.

Subwencyę w kwocie 15.000 zł. na rok 1892 przeznaczoną, rozdzielił Wydział krajowy w $^2/_3$ na c. k. Towarzystwo gospodarskie galicyjskie, a $^1/_3$ na c. k. Towarzystwo rolnicze krakowskie (10.000 zł., a względnie 5.000 zł. w. a.), zatwierdzając równocześnie, na wniosek sekcyi stałej krajowej komisyi rolniczej, projekt użycia tej subwencyi przez komitety obu wspomnianych Towarzystw na rok 1892 przedłożony.

Na podstawie szczegółowych programów sposobu użycia subwencyi hodowlanej z funduszu krajowego i funduszu państwowego łącznie 60000 złr. rocznie wynoszącej i na lat 10 zapewnionej, przez komitety centralne obu krajowych Towarzystw rolniczych na żądanie Wydziału

krajowego przedłożonych i przez kraj. komisyę rolniczą z nieznacznymi zmianami do zatwierdzenia zaleconych, ustanowił Wydział krajowy stosunek rozdziału tej subwencyi, według którego przypada:

dla Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego **40.000 zł.**
a dla Towarzystwa rolniczego krakowskiego **20.000 zł.**

Równocześnie zatwierdził Wydział krajowy następujący rozdział subwencyi wspomnianych, przez krajową komisyę rolniczą, na podstawie wniosków komitetów obu krajowych Towarzystw rolniczych, zaprojektowany — ograniczając wszakże zatwierdzenie to tylko do roku 1893, w przekonaniu, że doświadczenia, jakie w tym roku zebrane zostaną, spowodują bądź komitety obu krajowych Towarzystw rolniczych, bądź krajową komisyę rolniczą do zaprojektowania zmian pewnych:

A) Na środki bezpośrednio działające:

	I. Dla c. k. Tow. gospod. galic.	II. Dla c. k. Tow. roln. krak.
1. Na utrzymanie istniejących i tworzenie nowych stacyi buhajów subwencyjnych, rocznie . . .	2.300 zł.	7.000 zł.
2. Na utrzymanie i zakładanie nowych stacyi buhajów subwencyonowanych, na r. 1893. . . .	15.400 „	
3. Na utrzymanie obór zarodowych istniejących i tworzenie nowych, tak pół-krwi, jak i pełnej, rocznie . .	5.000 „	4.000 „
4. Na rozdawanie buhajów ras poprawnych gospodarzom gruntowym (włościanom), — a względnie gminom wiejskim	1.000 „	—
5. Na dostarczanie krów rasy poprawnaj wzorowym hodowcom włościanom	2.000 „	—
6. Na wychów młodzieży na połoninach, a względnie w tak zwanych cielęcarniach . . .	1.000 „	1.000 „

B) Na środki pośrednio działające:

1. Na premiowanie bydła włościańskiego na wystawach przeglądowych w r. 1893 . . . (na rok drugi preliminowano 4000 zł. zaś na rok trzeci do szóstego po 5000 zł. w obrębie Towarzystwa gosp. galic.)	3.000 „	po 5.000 „
2. Na premiowanie wzorowych stajen dla bydła u gospodarzy włościańskich	500 „	—
3. Na zakupno i dostarczanie gminom wiejskim nasion roślin pastewnych	500 „	—
4. Na wydawnictwo dziełek popularnych o hodowli, mleczarstwie, uprawie pasz i t. p. . . .	300 „	—
C) Na koszta administracyjne mianowicie administracyę biurową, inspekcyę hodowlaną i badanie stosunków hodowlanych w kraju, jak niemniej na koszta wprowadzenia w życie ustawy o licencyonowaniu buhajów . .	9.000 „	3.000 „
Razem .	**40.000 zł.**	**20.000 zł.**

Uzasadnienie każdej w powyż przytoczonych pozycyi mieści się w sprawozdaniu Wydziału krajowego — a więcej szczegółowe w znajdujących się w aktach programach komitetów obu towarzystw rolniczych. — Tu zaznaczyć tylko należy, że w kwotach 9.000 zł. i 3.000 zł. *ad c.*

preliminowanych, znajdują pokrycie także, przynajmniej na rok 1893, koszta wprowadzenia w życie komisyi licencyonujących buhai, na które żadna osobna pozycya w budżet wydatków wstawioną nie została.

Jakkolwiek komisya gospodarstwa krajowego mniema, że subwencya w powyżej podanym planie jest zbyt rozdrobnioną na poszczególne środki mające do celu prowadzić (jak np. na środki pod B2—B3 i B4. wymienione, na które dałoby się prawdopodobnie odpowiednie kwoty z funduszów państwowych przekazać) a w skutek tego na inne środki jak n. p. pod A. 1. wymienione, zbyt mała kwota jest wyznaczoną — to jednak komisya gospodarstwa krajowego powstrzymuje się na teraz od wydania sądu co do projektu rozdziału subwencyi hodowlanej na poszczególne środki mające do podniesienia chowu bydła służyć, gdyż rzecz jest jeszcze nową, a komisya ma przekonanie, że z nabytych w tym roku doświadczeń zechcą tak komitety obu krajowych towarzystw rolniczych i krajowa komisya dla spraw rolniczych, jak i Wydział krajowy korzystać.

ad 5.—8.—9. — i *10.* Wykonał Wydział krajowy polecenie Wysokiego Sejmu zawarte w uchwałach pod 5. 8. 9. i 10 na wstępie przytoczonych.

ad 6. Uchwała pod 6 przytoczona, będzie mogła być wykonaną po wprowadzeniu w życie licencyonowania buhajów i przy zaprowadzeniu buhajów gminnych.

ad 7. Sprawa wydania statutu dla „Towarzystw hodowlanych“ i „spółek utrzymywania buhajów“ jest w toku. — Również przygotowaną jest sprawa wyznaczenia okręgów licencyonowania buhajów w każdym powiecie i ustanowienia komisyi licencyonujących.

Na podstawie powyższych wywodów komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdanie Wydziału krajowego za rok 1892/93 o czynnościach odnoszących się do podniesienia hodowli bydła przyjmuje Sejm do wiadomości.

Lwów dnia 17. Maja 1893.

Przewodniczący:
St. Polanowski.

Sprawozdawca:
Schnel.

L. S. 922/93.

Aleg. 265.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o przedłożeniu Wydziału krajowego w przedmiocie ustawy budowniczej dla pomniejszych miejscowości.

Wysoki Sejmie!

Ustawa budownicza dla wsi i mniejszych miasteczek stoi od lat kilku na porządku dziennym Wysokiego Sejmu. W r. 1888 Wysoki Sejm polecił Wydziałowi krajowemu, aby tenże rozesłał Radom powiatowym projekt ustawy budowniczej i zasięgnął zdania tychże co do tego projektu. Rady powiatowe zainteresowały się żywo tą sprawą, wnikającą głęboko w stosunki wiejskie i nadesłały bardzo cenne wskazówki co do stosunków swych okolic wyrażając życzenie, aby ustawa budownicza mająca wejść w życie potrzebom wiejskiem odpowiadała.

Na podstawie tych uwag Wydział krajowy przerobił swój dawniejszy projekt i przedłożył go obecnie Wysokiemu Sejmowi.

Komisya administracyjna do której projekt ustawy odesłany został, przyjęła go za podstawę do dyskusyi szczegółowej i starała się projekt ten uzupełnić, poprawić i ile możności zastósować go do tak niejednostajnych stosunków naszego rozległego kraju. Przystępując do ocenienia przepisów obecnego projektu ustawy uprzytomnić sobie należy, w jak różnorodnych warunkach ustawa ta ma działać, jak różnorodne stosunki ma ona normować, i jak bardzo trudno jest wszystkie zachodzące tu względy mieć zawsze na oku, aby nie przekroczyć tej miary, która jest wskazana, aby z jednej strony nie wymagać rzeczy niemożliwych, a z drugiej strony, aby przecież zapewnić w sprawach budowniczych pewien postęp i zaznaczyć dążność do poprawy. Aby wskazać na nasuwające się tu trudności dość będzie przypomnieć, że ustawa ta obowiązywać ma wsie nasze na zachodnich krańcach kraju w powiatach n. p. Bialskim, Wadowickim i t. d., jak i wsie powiatów wschodnich n. p. Husiatyńskiego lub Borszczowskiego, następnie wsie położone w okolicach górskich, bogatych w drzewo i kamień, jak i w okolicach nizinnych z których niektóre kamienia lub drzewa są pozbawione. Ale dalej ustawa ta odnosi się także do miasteczek a nawet niektórych małych miast, które choć małe i często ubogie jednak inaczej zupełnie są zabudowane jak nasze wioski; w wielu miasteczkach spotykamy się ze zwarto zabudowanemi kompleksami domów, w których przepisy budownicze z natury rzeczy muszą być inne i w regule więcej wymagające jak w wioskach, których chaty są rozrzucone po znacznej nieraz przestrzeni. Ustawie tej podlegają nakoniec także nasze zdrojowiska i uzdrowiska, których

stosunki również są w niejednym względzie odmienne, a które to zakłady koniecznie potrzebują stanowczego unormowania warunków budowniczych.

Rozpatrując zatem przepisy projektu ustawy budowniczej którą Wysokiemu Sejmowi komisya admin. ma zaszczyt przedłożyć, trzeba koniecznie te bardzo znaczne trudności mieć na oku, które powstają z tak wielkiej rozmaitości stosunków naszego kraju. Wydział krajowy miał te wszystkie względy na uwadze, a i komisya administr. starała się względom tym zadość uczynić. Żądanie to tem było dla komisyi adm. trudniejsze, że spełnione być musiało w czasie nieproporcyonalnie krótkim, bo krótkość sesyi sejmowej nie pozwala na obszerniejsze czynności wstępne.

Komisya administracyjna nie widzi potrzeby, aby uzasadniać iż wydanie ustawy budowniczej jest pożądanem lub nawet koniecznem, a to dla tego, ponieważ Wysoki Sejm już przed kilku laty uznał tę potrzebę i polecił Wydziałowi krajowemu, aby projekt ustawy budowniczej dla wsi wypracował i Sejmowi przekłożył. Nadmieniamy zatem tylko tyle, że komisya administracyjna przyjęła w ogóle projekt Wydziału krajowego i tylko wprowadziła doń kilka ważniejszych zmian. Zmiany te idą głównie w kierunku tym, aby od ludności ile możności, jak najmniej wymagać i ile możności ułatwić jej budowanie.

Przedewszystkiem zatem nadmienić należy, iż projekt komisyi nie wymaga nigdzie stawiania jakichkolwiek budynków z materyału ogniotrwałego, nawet budynków piątrowych; dość spojrzeć na domy mieszkalne w naszych miejscach kąpielowych, aby to zrozumieć.

Ale nawet przy budynkach na cele publiczne nie można wymagać, aby koniecznie były tylko murowane, wszak do budynków takich należą szkoły wiejskie, szpitaliki gminne, domki mytnicze i t. d.

Toż samo trzeba powiedzieć o wielu budynkach na cele przemysłowe n. p. wiejskie kuźnie, albo budowle służące przemysłowi naftowemu i t. p.

Natomiast komisya administracyjna wstawia przepis, iż Radzie gminnej służy prawo (za zatwierdzeniem przez Radę powiatową) postanowić iż domy mieszkalne w tych częściach gminy, które są zwarto zabudowane, muszą być budowane z materyału ogniotrwałego. Przepis taki odpowiada naszym stosunkom i może w wielu razach przyczynić się do poprawy stanu zabudowania głównie naszych miasteczek.

Również komisya administracyjna nie sądzi, aby u nas można już wymagać pokrywania dachów ogniotrwale. Nie podobna jest także wzbraniać pokrywania dachów słomą, boż to jest w największej części wypadków jedyny dostępny dla naszej ludności materyał do krycia dachów a mający ten wielki przymiot iż jest stosunkowo bardzo tani. Zabezpieczenia od pożarów należy szukać w oddaleniu od siebie budynków słomą krytych.

Co do kominów to sądziła komisya, iż jakkolwiek dążyć trzeba do tego, aby kominy wszędzie były murowane z cegieł, to jednak wymagać tego bez wyjątku dziś jeszcze nie można i dozwolić należy kominów t. z. wałkowanych, wylepionych dobrze gliną. W §. 1. wprowadziła komisya tę zmianę iż ograniczyła potrzebę konsensu budowniczego na wsi do najważniejszych robót. Innych pomniejszych zmian, które komisya w projekcie Wydziału krajowego porobiła nie widzimy potrzeby wykazywać i szczegółowo uzasadniać. W tytule ustawy wprowadziliśmy zmianę tę, iż ustawa ma się nazywać ustawa budownicza „dla wsi i pomniejszych miast i miasteczek“ a nie „dla pomniejszych miejscowości“ jak Wydział krajowy proponował. Nazwa przez nas proponowana wysuwa naprzod tę nomenklaturę, która obejmuje przeważną część tych miejscowości, które przepisom tej ustawy podpadać mają.

Z tych zatem uwag i z temi zmianami komisya administracyjna przedstawia Wysokiemu Sejmowi ustawę budowniczą dla wsi i pomniejszych miast i miasteczek do uchwalenia.

Obok ustawy powyż omawianej Wydział krajowy przedkłada jeszcze projekt zmiany trzech paragrafów ustawy budowniczej dla 131 miast i miasteczek z 4 kwietnia 1889 Nr. 31 dz. u. kr. a mianowicie §§. 73. i 74. jakoteż Art. I tejże ustawy. Zmiana proponowana co do §§. 73. i 74. ma na celu usunięcie instancyj Rady gminnej, jako rekursowej od uchwał Zwierzchności gminnej; zatem rekurs miałby być wnoszonym nie do Rady gminnej ale do Wydziału powiatowego.

Komisya administracyjna z zmianą tą się zgadza i proponuje uchwalenie §§. 73. i 74. według wniosków Wydziału krajowego. Na zmianę zaś Art. I. komisya administracyjna zgodzić się nie może. Wydział krajowy propozycyą swoją zmierza do tego, aby działalność ustawy z 4. kwietnia 1889 Nr. 31 dz. u. kr. rozciągnąć jeszcze na szereg innych miast i miasteczek, przeważnie małych i ubogich. Komisya administracyjna mniema, iż ustawa której uchwalenie Wysokiemu Sejmowi właśnie proponuje lepiej odpowie stosunkom tych miasteczek jak ustawa dla 131 miast i miasteczek, która z natury rzeczy, jako wydana dla miejscowości znaczniejszych znacznie wyższe wymagania stawiać musi.

Na podstawie powyższego wywodu komisya administracyjna wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić dołączony wyżej:

I. Projekt ustawy budowniczej dla wsi i pomniejszych miast i miasteczek wraz z ustawą wprowadczą;

II. Projekt ustawy zmieniającej §§. 73. i 74. ustawy z 4. kwietnia 1889. Nr. 31 Dz. ustaw kr.

Lwów dnia 9. maja 1893.

Przewodniczący:
Ziemiałkowski w. r.

Sprawozdawca:
Gustaw Romer w. r.

Alegat 1.

USTAWA

z dnia . . . . . obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Zgodnie z uchwałą Sejmu mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem wydaję załączoną ustawę budowniczą dla wsi i pomniejszych miast i miasteczek i rozporządzam co następuje:

Art. I.

Przepisom niniejszej ustawy podlegają wszystkie miejscowości kraju z wyjątkiem miast Lwowa i Krakowa, gmin miejskich, dla których wydaną została ustawa budownicza z 28. kwietnia 1882 Nr. 77. dz. u. kr., oraz znaczniejszych miejscowości podlegających ustawie budowniczej z 4. kwietnia 1889 Nr. 31. dz. u. kr.

Art. II.

Postanowienia §§. 2. do 15. ustawy ogniowej dla miast i miasteczek, wydanej na mocy Ces. patentu z dnia 28. Lipca 1786 oraz postanowienia §§. 1. do 10. ustawy ogniowej dla gmin wiejskich, wydanej również na mocy Ces. patentu z d. 28. Lipca 1786, zostają uchylone.

Art. III.

Ustawa niniejsza wchodzi w wykonanie dnia dziewięćdziesiątego po jej ogłoszeniu.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Alegat 2.

Ustawa budownicza
dla wsi i pomniejszych miast i miasteczek

ROZDZIAŁ I.
O pozwoleniu na budowę (konsensie).

§. 1.

Budowy lub roboty wymagające konsensu.

Następujące budowy lub roboty budowlane wymagają zezwolenia (konsensu) Zwierzchności gminnej; względnie przełożonego obszaru dworskiego:

a) budowa nowego, przebudowanie lub przekształcenie starego budynku, dobudowanie nowej części do istniejącego budynku lub dobudowanie nowej części nad nim;

b) budowa studni i piwnic;

c) budowa nowych lub zmiana istniejących ognisk i kominów;

d) przeistoczenie niezamieszkałych budynków lub ich części na mieszkania, oraz przeistoczenie pomieszkań na sklepy, warstaty, budynki gospodarskie lub łazienki;

e) wyprowadzenie lub zniesienie murów ogniowych, wyprowadzenie lub zniesienie wszelkich ścian;

f) przeistoczenie lub podwyższenie dachu;

g) zmiana sklepień;

h) ustawianie ciężkich przedmiotów (posągów, kopuł i t. p.) nad gzymsami okapowymi,

a nadto w gęściej zabudowanych częściach gmin, zwłaszcza miejskich i małomiejskich jakoteż tych gmin w których znajdują się zdrojowiska lub uzdrowiska, a które to części gminy Rada gminna dokładnie uchwałą swą oznaczy, wymagają zezwolenia Zwierzchności gminnej jeszcze następujące budowy lub roboty:

i) budowa nowego lub zmiana istniejącego kanału, ścieku, jamy kloacznej, wychodków, zbiorników na wodę lub nawóz;

k) wybicie drzwi lub okien ku ulicy lub ku domom sąsiednim;

l) stawianie słupów przy ulicy lub placu publicznym;

m) odgraniczanie i odgradzanie gruntów prywatnych od ulic i placów publicznych.

Do udzielenia zezwolenia na budowle wykonywane na cele publi-

czne przez państwo, kraj, lub powiat, budowle kolei żelaznych i obok kolei żelaznych oraz na budowy do celów przemysłowych powołane są władze wskazane w §§. 9. 10. i 11.

§. 2.

Pomniejsze zmiany.

Wszystkie inne, w §. 1. nie wymienione pomniejsze zmiany w budynku istniejącym mogą być wykonane bez pozwolenia Zwierzchności gminnej.

§. 3.

Podania o konsens i plan budowy.

O pozwolenie na wykonanie budowy lub robót wymagających konsensu należy wnieść do Zwierzchności gminnej pisemne podanie i dołączyć doń plan w dwu równobrzmiących egzemplarzach podpisanych przez sporządzającego plan i przez budującego.

Jeżeli chodzi o budowę zwykłego włościańskiego lub małomieszczańskiego domu mieszkalnego albo też o zwykłe budynki gospodarskie wystarczy przedłożenie prostego szkicu budowy i planu sytuacyjnego oznaczającego położenie budynku tudzież położenie i odległość najbliższych budynków. Budujący może także ustnie u Zwierzchności gminnej wnieść prośbę o pozwolenie na wykonanie budowy lub robót zamierzonych i jeżeli nie przedkłada szkicu obowiązany jest opisać zamierzone roboty, położenie i miejsce na którem mają być wykonane, oraz odległość od najbliższych zabudowań własnych i sąsiadów i od przylegającej drogi lub od przylegającego placu publicznego. Prośbę tę i opisanie wciągnąć ma Zwierzchność gminna do protokołu bezpłatnie.

W innych wypadkach należy przedłożyć zupełne plany, które mają obejmować:

a) plan sytuacyjny uwidoczniający położenie i granice gruntu zabudować się mającego jakoteż przyszłego budynku, położenie i odległość starych zabudowań istniejących na gruncie budowlanym, położenie i odległość sąsiednich realności z wymienieniem ich właścicicieli, jakoteż odległość i kierunek przylegającej ulicy lub placu publiczego;

b) plan niwelacyjny, wykazujący poziom gruntu budowlanego;

c) plany poziome wszystkich piąter, piwnic i poddasza, przekrój podłużny i poprzeczny i fasadę budynku.

Na planie piwnic winny być uwidocznione doły kloaczne, kanały domowe, ich połączenie z kanałem głównym, przekrój poprzeczny i spadek, wreście ścieki i studnie.

Na planie poddasza przedstawić należy wszystkie mury strychowe, kominowe i ogniowe.

Niezwykłe konstrukcye, mianowicie żelazne, przedstawić należy rysunkami szczegółowymi.

Wszystkie plany winny być rysowane według miary metrycznej a mianowicie:

a) plany sytuacyjne, obejmujące większą przestrzeń, według skali 1 : 500 albo 10 cm. = 50 m. naturalnej wielkości, przy mniejszych prze-

strzeniach według skali 1 : 250 albo 10 cm. = 25 m. naturalnej wielkości;

b) plamy poziome mają być rysowane w wymiarach długości według skali planu sytuacyjnego, w wymiarach wysokości zaś według dziesięć razy większej skali;

c) plany budowli mają być sporządzane według skali 1 : 100 albo 10 cm. = 10 m. naturalnej wielkości.

Rysunki szczegółowe i konstrukcyjne mają być wykonywane według skali, któraby ich dokładne zbadanie umożliwiła, a mianowicie w stosunku jak 1: 10, 1: 20, 1: 50.

§. 4.

Badanie planu.

Zwierzchność gminna obowiązaną jest w przeciągu trzech dni, w wypadkach zaś przewidzianych w §. 12. w przeciągu 14. dni po otrzymaniu pisemnego podania względnie ustnej prośby (§. 3.), powołać komisyę na miejsce zamierzonych robót.

W komisyi tej mają wziąć udział:

a) Naczelnik gminy, lub jego zastępca;

b) delegat komisyj zdrojowej lub klimatycznej względnie także rządowy inspektor zdrojowy w tych miejscowościach, gdzie się znajdują zdrojowiska lub uzdrowiska;

c) jeżeli zachodzi potrzeba także nie interesowany w zamierzonych robotach znawca biegły w sprawach budowniczych.

O terminie oględzin komisyjnych należy uwiadomić strony interesowane, a mianowicie budującego i sąsiadów budującego t. j. właścicieli gruntów położonych bezpośrednio lub pośrednio w odległości 15 metrów, a w wypadkach przewidzianych w §§. 32 i 51 w odległości 30 metrów od zamierzonej budowy lub roboty.

Komisya zbada na miejscu plan budowy lub protokolarnie podany opis zamierzonych robót, przesłucha znawcę, jeśli został powołany, dalej sąsiadów czy i jakie czynią zarzuty przeciw zamierzonej budowie, zawezwie budującego do oświadczenia się na odnośne zarzuty i starać się będzie strony pogodzić.

Zdanie znawcy, jeśli był do komisyi wzywany, zgłoszone przeciw budowie zarzuty, tudzież wynik rokowań co do ugodowego ich załatwienia, zapisze komisya do protokołu, który przez uczestników komisyi podpisany być winien.

Czynności biorących udział w tej komisyi są bezpłatne, z wyjątkiem znawcy, którego budujący wynagrodzić winien podług taksy uchwalonej przez Radę gminną (§. 41), jeśli znawca ten nie jest płatnym za to funkcyonaryuszem gminy.

§. 5.

Załatwienie podania o konsens.

Na podstawie protokołu przeprowadzonej rozprawy (§. 4.) ma Zwierzchność gminna do trzech dni po odbyciu komisyi wydać i doręczyć za rewersami budującemu i stronom, które przeciw budowie wniosły za-

rzuty, pisemne orzeczenie zezwalające na zamierzoną budowę lub odmawiające pozwolenia, rozstrzygając tak w jednym jak w drugim wypadku podniesione przeciw budowie zarzuty o ile one odnoszą się do policyi miejscowej lub w ogóle do względów publicznych.

Wrazie odmowy należy podać przyczyny, to jest uzasadnić ją postanowieniami ustawy.

Zezwolenie na budowę winno zawierać:

a) wymienienie rodzaju zamierzonej budowy lub roboty (§. 1.):

b) dokładne oznaczenie miejsca budowy lub roboty i odległości od innych budynków i sąsiednich gruntów;

c) oznaczenie materyału z którego ściany, dach, kominy a w budynkach drewnianych i ściany do komina lub ogniska przyległe mają być stawiane;

d) długość, szerokość i wysokość budynku w miarze metrycznej;

e) ilość i wymiar okien i drzwi;

f) ilość i rodzaj ognisk;

Wszelkie zmiany przez Zwierzchność gminną w konsensie zastrzeżone, winny być ilemożności oznaczone także w przedłożonych planach, z których jeden egzemplarz zaopatrzony podpisem i pieczęcią Zwierzchności gminnej, zwrócony być winien budującemu a drugi przechowany w aktach.

§. 6.

Prawa prywatne.

Jeżeli przeciw zamierzonej budowie podniesiono zarzuty, pochodzące z tytułu prawa prywatnego i zarzuty te przy komisyjnem zbadaniu planów nie mogły być w drodze ugody usunięte, może być udzielony konsens na budowę, której względy publiczne nie stoją na przeszkodzie. Co do zarzutów z tytułu prawa prywatnego podniesionych, ma Zwierzchność gminna odesłać strony do drogi prawa. W rozporządzeniu, którem konsens na budowę udzielono, należy wyraźnie wymienić zarzuty z tytułu prawa prywatnego podniesione i do drogi prawa odesłane.

Sąd rozstrzyga, czy budowa dopuszczona ze względów publicznych, przeciw której podniesiono zarzuty z tytułu prawa prywatnego, ma być wstrzymaną aż do rozstrzygnięcia sporu, czy też i pod jakimi warunkami tymczasem prowadzoną być może (§§. 340, 341 i 342 ust. cyw.).

§. 7.

Rozpoczęcie budowy.

Budowa może być dopiero wtedy rozpoczętą, gdy konsens stał się prawomocnym, to jest, gdy od dnia doręczenia go stronom upłynęło dni czternaście a żadna z nich nie wniosła rekursu przeciw temu konsensowi.

§. 8.

Gaśnięcie i odnawianie konsensu.

Konsens na budowę gaśnie, jeżeli budowa dozwolona, nie została wykonaną w ciągu dwóch lat od prawomocności konsensu.

W razie rozpoczęcia budowy i niemożebności wykończenia jej w ciągu powyższych dwóch lat, należy przed upływem rzeczonego terminu naprzód uwiadomić Zwierzchność gminną o zamierzonem dalszem prowadzeniu budowy i oczekiwać postanowienia jej, czy budowa może być dokończoną za podstawie pierwotnego planu, czyli też ze względu na zmienione stosunki zachodzi potrzeba rewizyi planów i odnowienia konsensu.

Postępowanie przy odnawianiu konsensu należy przeprowadzić podług postanowień §§. 4. 5. i 6.

§. 9.

Budowy na cele przemysłowe.

Przy budowach na cele przedsiębiorstw przemysłowych, które w myśl ustawy przemysłowej wymagają zezwolenia władzy politycznej, powołany jest Wydział powiatowy do przeprowadzenia czynności przepisanych w §§. 4. 5. 6. 8. i 12.

Do udziału w komisyi (§. 4.) i objawienia swego zdania zawezwie Wydział powiatowy także odnośnego naczelnika gminy lub jego zastępcę a jeśli budowa wykonana ma być na obszarze dworskim (§. 51.), przełożonego tegoż obszaru.

Rozprawę budowniczą łączyć należy ile możności z rozprawą przemysłowo - policyjną i w tym celu ma Wydział powiatowy porozumieć się z władzą polityczną co do terminu rozprawy.

W każdym razie konsens na taką budowę udzielony być może dopiero po prawomocnem zezwoleniu na prowadzenie przedsiębiorstwa.

Koszta komisyi Wydziału powiatowego poza miejscem siedziby tegoż Wydziału, ponosi strona podająca o konsens.

§. 10.

Budowy kolejowe i obok kolei żelaznych.

Przy budowach na gruntach kolei żelaznych (w myśl §. 2. ustawy o budowie kolei żelaznych z dnia 19. maja 1874. Nr. 70 Dz. ust. p.) i przy nowych budowach, dobudowaniach i przedbudowaniach obok kolei żelaznych już istniejących, lub w budowie będących, względnie w ich rejonie pożarnym, należy się stosować do osobnych przepisów w tej mierze istniejących.

Do przedsiębrania czynności urzędowych przy budowach w rejonie pożarnym kolei powołanym jest stosownie do ustawy z dnia 26. grudnia 1882 Nr. 3 Dz. ust. kr. z r. 1883 c. k. Starostwo, przyczem zastosowane być mają prócz szczegółowych w tej mierze obowiązujących przepisów, także postanowienia niniejszej ustawy.

§ 11.

Budowy publiczne wykonywane przez państwo, kraj lub powiat.

Przy budowach na cele publiczne przedsiębranych przez państwo, kraj lub powiat, powołane jest c. k. Starostwo do przeprowadzenia czynności przepisanych w §. 4.

Jeżeli przeciw zamierzonej budowie nie wniesiono zarzutow, lub wniesione w toku rozprawy zostały usunięte, uwiadomi o tem c. k. Starostwo władzę budującą.

Zarzuty nieusunięte a nie pochodzące z tytułu prawa prywatnego, rozstrzyga c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z władzą, która budowę wykonuje. Co do zarzutów opartych na tytule prawa prywatnego postąpi c. k. Namiestnictwo według §. 6. ustawy.

§. 12.

Budowy obok dróg i placów, na polu górniczem, na granicy państwa i w rejonie fortyfikacyjnym.

Odległość budynku od drogi krajowej, powiatowej lub publicznego dojazdu kolejowego, wynosić ma przynajmniej trzy metry a od drogi gminnej dwa metry, licząc od zewnętrznej krawędzi rowu drogowego.

Odległość ogrodzeń od powyższych dróg publicznych wynosić ma conajmniej 60 cm., licząc od zewnętrznej krawędzi rowu drogowego.

Wyjątek stanowią ulice i place posiadające ustalone linie regulacyjne (§. 13. i 14.)

O rozprawie zarządzonej względem udzielenia konsensu na budowę, lub roboty przy drogach krajowych, powiatowych, publicznych dojazdach kolejowych, lub też przy drogach gminnych, których administracya na podstawie §. 28. ustawy drogowej z 7. lipca 1885 Nr. 39. Dz. u. kr. miejscowemu zarządowi drogowemu odjętą została, należy przynajmniej na ośm dni przed terminem badania planu uwiadomić władzę zarządzającą temi drogami, pozostawiając jej wybór bądź to wzięcia udziału w rozprawie komisyjnej przez delegata, bądź też nadesłania pisemnego wniosku.

W razie zamierzonej budowy na eksploatowanem polu górniczem lub naftowem, należy do rozprawy przepisanej §. 4. zawezwać także przedsiębiorcę górniczego, względnie naftowego.

Jeżeli nowy budynek stawiany być ma na ustroniu w pasie dwu kilometrów od granicy państwa, należy o wniesieniu podania o konsens uwiadomić c. k. Starostwo. Starostwo może do rozprawy delegować zastępcę, albo też pisemnie przesłać swe uwagi w tej mierze.

Przy budowach w rejonie fortyfikacyjnym, tudzież obok dróg państwowych, mają być zastosowane przepisy w tej mierze obowiązujące.

§. 13.

Odbudowanie zniszczonych części miejscowości.

W razie zniszczenia całej miejscowości lub znaczniejszej części jej przez pożar, wylew, lub inne wypadki elementarne, winna Zwierzchność gminna bezzwłocznie donieść o tem Wydziałowi powiatowemu.

Wydział powiatowy zarządzi w przeciągu ośmiu dni od chwili zawiadomienia komisyonalne oględziny przestrzeni zniszczonej, celem przeprowadzenia jej regulacyi:

W komisyi mają wziąć udział.

a) Delegat Wydziału powiatowego jako przewoduiczący.
b) Naczelnik gminy lub jego zastępca.
c) Przełożony obszaru dworskiego.
d) Znawcy przez Wydział powiatowy powołani.

Strony interesowane winny otrzymać uwiadomienie o odbyć się mającej komisyj z oznaczeniem terminu oględzin.

Komisya sporządzi plan regulacyjny, spisze protokolarnie i szczegółowo numera parcel, imię i nazwisko właściciela, przestrzeń gruntów, które winny być zajęte lub odstąpione, wreszcie wciągnie do tego protokołu zgłoszone przeciw zamierzonej regulacyi zarzuty, opinię swoją co do tych zarzutów i wynik rokowań co do ugodowego ich załatwienia. Plan regulacyjny z pomienionym protokołem przedłoży komisya Radzie gminnej.

Rada gminna obowiązaną jest w przeciągu 14 dni od dnia doręczenia planu powziąć uchwałę tak co do tego planu jak i co do zarzutów podniesionych przeciw rzeczonemu planowi przez strony interesowane.

O powziętej uchwale przyjmującej plan regulacyjny bez zmiany lub ze zmianami, obowiązaną jest Zwierzchność gminna w przeciągu trzech dni zawiadomić strony interesowane za dowodami doręczenia, albo też uchwałę rzeczoną ogłosić w gminie w sposób należyty.

Po upływie ośmiu dni od dnia doręczenia względnie ogłoszenia stronom interesowanym zapadłej uchwały Rady gminnej, ma Zwierzchność gminna bezzwłocznie przesłać plan regulacyjny z powyższym protokołem, uchwałę Rady gminnej i dowodami jej doręczenia lub ogłoszenia, jakoteż z rekursami jeśli wniesione zostały, Wydziałowi powiatowemu do zatwierdzenia planu względnie rozstrzygnięcia rekursów.

Gdyby Rada gminna w powyższym terminie uchwały niepowzięła, albo odmowną powzięła uchwałę, zażąda Wydział powiatowy przedłożenia sobie planu regulacyjnego z protokołem oględzin do powzięcia stosownej decyzyi.

Tylko na podstawie zatwierdzonego planu regulacyjnego mogą być wydawane konsensa na budowy lub roboty poszczególnione w §. 1.

Koszta komisyj i sporządzenia planu regulacyjnego ponosi fundusz powiatowy. Za udział w komisyi rzeczonej stron interesowanych i miejscowej władzy policyjnej, nie mogą być żadne koszta przyznane.

§. 14.

Regulacya zdrojowisk lub stacyi klimatycznych.

W miejscowościach, w których znajdują się zdrojowiska lub uzdrowiska (stacye klimatyczne), obowiązany jest Wydział powiatowy najdalej w przeciągu dwóch lat od wejścia w życie niniejszej ustawy, zesłać na miejsce komisyę mającą na celu sporządzenie planu regulacyjnego odnośnej miejscowości.

W komisyi tej mają wziąć udział:

a) Delegat Wydziału powiatowego jego przewodniczący.

b) Naczelnik gminy lub jego zastępca.

c) Właściciel obszaru dworskiego.

d) Znawcy przez Wydział powiatowy powołani.

e) Właściciel zakładu.

f) Delegat komisyi zdrojowej lub klimatycznej względnie także rządowy inspektor zdrojowy.

Strony interesowane winny otrzymać uwiadomienie o odbyć się mającej komisyj z oznaczeniem terminu oględzin.

Dalsze czynności mają być wykonane podług postanowień §. 13.

Po zatwierdzeniu planu regulacyjnego, mogą być tylko na podstawie tego planu wydawane konsensa na budowy lub roboty poszczególnione w §. 1., przyczem ściśle przestrzegać należy:

ażeby przy drogach, ulicach i placach na tej przestrzeni na której znajdują się mieszkania przeznaczone dla gości kąpielowych stawiano tylko główne budynki (szczególniej mieszkalne) na podmurowaniu 50 cm. wysokiem;

wszelkie zaś inne budynki stawiano tylko w podwórzu po za budynkiem głównym.

Koszta komisyi i sporządzenia planu regulacyjnego ponosi fundusz powiatowy. Za udział w tej komisyi stron interesowanych i miejscowej władzy policyjnej nie mogą być przyznane żadne koszta.

W miejscowościach gdzie powstaną zdrojowiska lub uzdrowiska obowiązany jest Wydział powiatowy zarządzić sporządzenie planu regulacyjnego w przeciągu sześciu miesięcy od czasu wydania statutu zdrojowego.

§. 15.

Plan regulacyjny.

Przy sporządzeniu planu regulacyjnego (§§. 13. i 14.) należy przestrzegać głównie:

a) Ażeby rozkład i położenie budynków odpowiadały wymaganiom sanitarnym, ogniowo-policyjnym i w ogóle względom bezpieczeństwa.

b) Ażeby drogi i ulice były szerokie proste i równe.

c) Ażeby opady atmosferyczne miały zabezpieczony należyty odpływ a sposób odprowadzania nieczystości został należycie ustanowiony.

§. 16.

Wywłaszczenie.

Jeżeli na podstawie zatwierdzonego planu regulacyjnego okaże się potrzeba utworzenia nowej drogi lub ulicy przez grunta prywatne albo sprostowania lub rozszerzenia istniejącej drogi lub ulicy, winien będzie właściciel gruntu odstąpić gminie na własność, potrzebną na to przestrzeń za wynagrodzeniem.

Jeśli zaś wskutek tej regulacyi okaże się potrzeba wysunięcia budowy do nowej linii regulacyjnej, wówczas budujący tak długo nie będzie miał prawa przystąpić do wykonania projektowanej budowy, pokąd nie nabędzie na własność od dotychczasowego właściciela za wynagrodzeniem części gruntu między dawniejszą linią frontową a nową linią regulacyjną, którą to część gruntu właściciel jemu odstąpić winien.

Orzeczenie o wywłaszczeniu (§. 365 ust. cyw.) należy do władzy politycznej.

Gdyby w tych przypadkach co do wysokości wynagrodzenia ugoda do skutku nie doszła, oznaczy ją orzeczenie sądowe. Niedojście ugody nie wstrzymuje ostatecznego ustanowienia planu regulacyjnego względnie linii regulacyjnej i dalszej rozprawy budowniczej.

W sprawach ustanowienia planu regulacyjnego lub linii regulacyjnej oraz w sprawach oznaczenia przestrzeni, która ma być zajętą lub odstąpioną z powodu ustanowienia planu regulacyjnego lub linii regulacyjnej, wykluczoną jest droga sądowa.

ROZDZIAŁ II.

Szczegółowe przepisy o budowlach.

§. 17.

Kierownictwo budowy.

Budujący winni przy prowadzeniu budowy posługiwać się osobami do tego prawnie upoważnionemi.

Postanowienie to obowiązuje zwłaszcza przy budowlach na cele publiczne, przemysłowe i wszelkich znaczniejszych budowlach prywatnych.

Do wykonania mniejszych budowli o pojedynczych konstrukcyach, bez sklepień i urządzeń podziemnych (suterenów), wolno używać osób, posiadających dla wykonywania przemysłu budowlanego koncesyę najniższej kategoryi.

Budowle włościańskie i zwykłe gospodarskie mogą być stawiane także przez samego budującego lub jego zastępcę z tem ograniczeniem, że do budowy kominów użyty być winien majster murarski.

Nazwisko kierownika budowy należy w każdym wypadku podać do wiadomości Zwierzchności gminnej i uwiadomić ją o wszelkich zmianach w tej mierze zachodzących.

Za wszelkie naruszenia warunków konsensu, za odstąpienie od zatwierdzonego planu bez poprzedniego uzyskania przyzwolenia Zwierzchności gminnej, i w ogóle za wszelkie uchybienia przepisom tej ustawy, odpowiadają niepodzielnie kierownik budowy i budujący.

Nie wyklucza to jednak odpowiedzialności innych w budowie udział biorących osób, o ile na nich ciąży wina.

§. 18.

Materyał do budowy.

Budowanie z materyału nieogniotrwałego jest dozwolone, należy jednak zważać na to, aby budynki stawiane z materyału nieogniotrwałego przynajmniej o 10 metrów od innych budynków oddalone były, jeżeli tylko miejsce na to pozwala, w żadnym jednak razie odległość ta mniej jak 4 metry wynosić nie może.

W budynkach stawianych z nieogniotrwałego materyału, jednak wszelkie ściany, przy których znajdują się kominy, piece i ogniska, winny być w przestrzeni pół metra od komina a jednego metra od pieca lub ogniska zupełnie murowane z cegieł, lub kamienia, lub cegły surowej na powietrzu suszonej (surówki).

Rada gminna może postanowić, iż domy mieszkalne stawiane w częściach gminy zwarto zabudowanych muszą być budowane z materyału ogniotrwałego.

Terytorium to należy w uchwale dokładnie oznaczyć.

Do ważności takiej uchwały potrzeba zatwierdzenia przez Radę powiatową.

§. 19.

Pokrywanie dachów.

Dachy słomą (trzciną, szuwarem i t. p.) pokrywać wolno: należy jednak zważać na to aby budynki w ten sposób pokryte przynajmniej o 10 metrów od innych budynków oddalone były, jeżeli tylko miejsce na to pozwala; w żadnym jednak razie odległość ta mniej jak 4 metry wynosić nie może.

§. 20.

M u r y.

Grubość murów powinna być dokładnie oznaczoną w planach budowy. Komisya badająca plany orzeka, czy projektowana grubość murów odpowiada bezpieczeństwu publicznemu, czy też winna uledz zmianie. Grubość murów ceglanych w budynkach mieszkalnych parterowych i jednopiątrowych, powinna wynosić przy ścianach zewnętrznych, co najmniej 45 cm., a 30 cm. przy ścianach wewnętrznych: na których pułapy spoczywają.

Przy budynkach mieszkalnych, mających więcej piąter, mury dwu piąter najwyżej położonych winny mieć grubość najmniej 45 cm. względnie 30 cm., w każdych zaś następujących dwóch niżej położonych piątrach grubość murów o 15 cm. powiększoną być musi.

Mury fundamentów winny być o 15 cm. grubsze od ściany na nich spoczywającej.

Rozmiary powyższe odnoszą się do murów niewyprawionych w stanie surowym.

§. 21.

Schody i klatka schodowa.

W domach piątrowych powinna istnieć za pomocą schodów komunikacya do wszystkich mieszkań, na strych i do piwnicy. Schody mają być przynajmniej na 1 m. szerokie. Wysokość stopnia na schodach nie powinna wynosić więcej jak 16 cm., szerokość zaś nie mniej jak 29 cm. w linii podziałowej. Linia podziałowa przyjmuje się w obrębie 45 cm. od ściany. Poręcze muszą być tak urządzone, ażeby zesuwanie się po nich było niemożliwem.

Władza może stosownie do przeznaczenia i rozmiarów budynku zarządzić wybudowanie także schodów bocznych.

Pod schodami jakoteż w klatce schodowej, nie wolno urządzać ognisk i otworów kominowych.

Klatkę schodową oddzielać ma od strychu powała u dołu wyprawiona, a na strychu wyłożona cegłą albo polepą z gliny 8 cm. grubą. Drzwi na strych prowadzące w domach murowanych powinny być pobite żelazną blachą od strony strychu.

§. 22.

Wymiary izb, okien i drzwi.

Budynki mieszkalne winny być suche i posiadać dostateczny przystęp powietrza i światła. Wysokość izby wynosić winna przynajmniej 2·20 m., wysokość okna najmniej 60 cm., szerokość najmniej 40 cm., wysokość drzwi najmniej 1·80 m. a szerokość 1 m.

W każdej izbie winno być przynajmniej jedno okno urządzone do otwierania.

W miejscowościach, w których znajdują się zdrojowiska lub uzdrowiska (stacye klimatyczne), wysokość izb przeznaczonych na mieszkanie dla gości wynosić winna conajmniej 3 m., wysokość okna najmniej 1 m., a szerokość najmniej 60 cm., wysokość drzwi najmniej 2 m. a szerokość 1 m.

§. 23.

Podłoga i powała.

Powierzchnia podłogi (ułożonej z desek lub cegły czy ubitej z gliny) w budynkach mieszkalnych z wyjątkiem wypadków przewidzianych w §. 14. winna leżeć przynajmniej o 30 cm. wyżej od powierzchni gruntu, na którym budynek stoi.

Podłoga na piętrze winna zawierać warstwę suchego nasypu.

Powała strychowa w budynkach mieszkalnych ma być pokryta cegłą lub polepą glinianą 8 cm. grubą.

§. 24.

K o m i n y.

Budowa domów i chat mieszkalnych bez kominów zabronioną jest bezwarunkowo.

Kominy winny być murowane z cegły palonej lub kamienia, ściany kominów najmniej 15 cm. grube i 80 cm. nad dach wyprowadzone, wnętrze komina gładko wytynkowane, a część zewnętrzna w obrębie strychu wyprawiona.

Wyjątkowo dozwalać można budowania tak zwanych wałkowanych kominów dobrze gliną wylepionych i wewnątrz wygładzonych.

Otwór wewnętrzny kominów przełazowych wynosić ma najmniej 48 cm. w kwadrat. Otwór kominów wąskich (cylindrowych) wynosić ma najmniej 15 cm. średnicy. Jeżeli zaś do tego wąskiego komina wchodzi dym z dwóch lub więcej ognisk, wówczas otwór jego ma wynosić najmniej 20 cm.

Wszystkie kominy, a szczególniej wąskie (cylindrowe), winny być ile możności w pionowym kierunku stawiane.

Kominy wąskie winny być w stosownych miejscach zaopatrzone w otwory do czyszczenia, szczelnie zamykane. Materyał drewniany, znajdujący się w pobliżu tych otworów, powinien być ogniochronnie osłonięty.

Kominów murowanych nie wolno zastępować rurami blaszanemi wewnątrz budynku, ani też przeprowadzać takich rur przez ściany drewniane lub dachy nieogniotrwałe.

Kominy fabryczne i w ogóle kominy dla wielkich ognisk należy tak urządzać, aby dym i sadza nie zanieczyszczały powietrza w sposób dla zdrowia szkodliwy, albo dla sąsiadów dokuczliwy.

§. 25.

Piece w izbach.

Piece w izbach, stojące bezpośrednio na podłodze nieogniotrwałej, winny być podmurowane na 30 cm. Przed drzwiczkami pieców należy podłogę zabezpieczyć od ognia.

Pieców żelaznych nie wolno tam używać, gdzie bywa wyrabiany lub gromadzony materyał łatwo zapaleniu podlegający.

§. 26.

K u c h n i e.

Pod ogniskiem i na 80 cm. w około ogniska nie wolno urządzać podłogi z desek.

Nad ogniskiem otwartem należy tak umieścić kapę, by po wszystkich stronach o 30 cm. wystawała nad krawędź kuchni.

Dym z otwartych ognisk tylko przełazowymi kominami odprowadzać wolno.

W kuchniach angielskiemi zwanych należy dla odprowadzenia pary urządzić otwory wentylacyjne z drzwiczkami żelaznemi.

§. 27.

P i w n i c e.

Piwnice pod budynkami mieszkalnymi winny być sklepione.

§. 28.

Wychodki i zbiorniki na nawóz.

W budynku mieszkalnym lub obok takiego budynku winny być urządzone wychodki z łatwym i trwałym odpływem dla nieczystości.

Rada gminna wyda w przeciągu sześciu miesięcy od wejścia w życie niniejszej ustawy przepisy, gdzie i jak mają być urządzone zbiorniki na nieczystości kloaczne.

Każdy zbiornik taki winien być oddalony przynajmniej o 2 m. od granicy sąsiedniej, a 10 m. od najbliższej studni.

Wychodki nie powinny być widoczne z ulicy lub placu publicznego.

W tych samych odległościach mogą być urządzane zbiorniki na nawóz, które od domów mieszkalnych oddalone być mają przynajmiej na 10 m. jeżeli miejsce na to pozwala.

§. 29.

Obprowadzanie nieczystości.

Odprowadzenie nieczystości na ulice lub place publiczne albo do rowów tychże ulic i placów jest bezwarunkowo zabronione, nawet z budynków już istniejących.

§. 30.

Piece piekarskie przemysłowe, wędzarnie.

Piece dla przemysłu piekarskiego należy w regule umieszczać w lokalu sklepionym. Podłoga przed ogniskiem winna być ogniotrwale urządzona.

Ściany w wędzarniach muszą być sporządzone z materyału ogniotrwałego i zaopatrzone w drzwi żelazne lub przynajmniej blachą od środka pobite. Wędliny tylko na hakach lub prętach żelaznych zawieszać wolno.

§. 31.

Stawianie kotłów parowych.

Kotły parowe należy stawiać, jeżeli tylko można, w odrębnem zabudowaniu.

Stanowczo wzbronionem jest jednak ustawianie kotłów parowych pod lokalem mieszkalnym lub roboczym, równie jak urządzanie sklepień lub pował nad nimi.

Tylko w razie udowodnionej konieczności dopuszczona być może lekka powała.

§. 32.

Suszarnie, cegielnie, wędzarnie, piece do wypalania wapna i kuźnie.

Suszarnie na owoce, len lub konopie, wędzarnie i budynki o większych palowiskach winny być od innych budynków przynajmniej o 30 m. oddalone.

Cegielnie i piece do wypalania wapna mogą stać jedynie poza obrębem zabudowanego obszaru miejcowości.

Kuźnie winny być od budynków innych właścicieli oddalone przynajmniej o 30 m. lub urządzone w budynkach ogniotrwale zbudowanych i ogniotrwale krytych.

§. 33.

Ogrodzenia, płoty i t. p.

Jaki materyał dozwalany być może do urządzania ogrodzeń, zastosować się należy do zwyczajów miejscowych.

Na ogrodzeniach wzdłuż dróg publicznych, jakoteż na ogrodzeniach takich, które dotykają zabudowań lub ogrodzeń sąsiednich, nie wolno urządzać ostrzeszków ze słomy, trzciny, szuwaru, pężu, odpadków łodyg konopnych i t. p. łatwo zapalnych przedmiotów.

§. 34.

S t u d n i e.

Studnie mogą być urządzane tylko w odległości przynajmniej 10 m. od jam kloacznych, kanałów i gnojowisk, mają być ocembrowane, a ocembrowanie ma się wznosić przynajmniej na 80 cm. ponad poziom gruntu otaczającego studnię.

§. 35.

Sadzenie drzew między budynkami.

Przy stawianiu budynku, który ma być pokryty słomą, trzciną lub szuwarem cięży na budującym obowiązek, oddzielenia go szeregiem drzew od budynków sąsiednich.

ROZDZIAŁ III.

Zamieszkanie nowych budynków i utrzymanie istniejących.

§. 36.

Pozwolenie na zamieszkanie.

Budynki nowo wystawione lub przekształcone nie mogą być ani zamieszkane ani na inny cel użyte przed uzyskaniem pozwolenia Zwierzchności gminnej, a w wypadkach przewidzianych w §. 9. przed uzyskaniem zezwolenia Wydziału powiatowego.

Przed daniem takiego pozwolenia musi osobna komisya zbadać na miejscu, czy budowa wykonana jest zgodną z planem zatwierdzonym, czy odpowiada wymaganiom sanitarnym i warunkom bezpieczeństwa publicznego.

Komisyę przeprowadzić winien naczelnik gminy lub jego zastępca w przeciągu trzech dni po ustnem lub pisemnem wniesieniu prośby a w wypadkach przewidzianych §. 9. delegat Wydziału powiatowego przy współudziale naczelnika gminy lub jego zastępcy, względnie przełożonego obszaru dworskiego, przybierając w razie niezbędnej potrzeby także fachowego znawcę.

W miejscowościach zaś, w których znajdują się zdrojowiska lub uzdrowiska (stacye klimatyczne) o nadanym statucie, winien wziąć udział w komisyi także delegat komisyi zdrojowej lub klimatycznej.

Stosownie do wyniku tych oględzin nastąpić ma załatwienie prośby budującego.

Budujący obowiązany jest zapłacić dyety i koszta podróży delegata Wydziału powiatowego i znawcy.

§. 37.

Termin zamieszkania.

Budynek murowany, podczas wiosny pod dach doprowadzony, a w jesieni narzucony, może być dopiero w następnej wiośnie zamieszkany. Budynek zaś w jesieni pod dach doprowadzony, a w następnej wiośnie narzucony, może dopiero w jesieni do zamieszkania być oddany.

Gdyby w powyższych okresach czasu tylko niektóre części domu zostały wykończone, może być wydane pozwolenie na częściowe zamieszkanie budynku.

§. 38.

Utrzymanie budynków.

Każdy właściciel budynku obowiązany jest utrzymywać go w dobrym stanie, czysto i porządnie. Winien mianowicie zapobiegać takim

uszkodzeniom, które mogłyby zagrażać bezpieczeństwu publicznemu lub zdrowiu mieszkańców.

W izbach mieszkalnych niewolno utrzymywać koni, bydła, nierogacizny, owiec i kóz.

§. 39.

Budynki grożące zawaleniem.

Jeżeli budynek grozi niebezpieczeństwem zawalenia, zarządzi Zwierzchność gminna komisyjne zbadanie stanu rzeczy i podług stopnia sprawdzonego niebezpieczeństwa poleci właścicielowi przy równoczesnem wyznaczeniu stosownego terminu i zagrożeniu następstwami prawnemi (§. 49.), bądź to opróżnienie i zabezpieczenie budynku starego aż do wykonania potrzebnych napraw, bądź też częściowe albo nawet całkowite rozebranie budynku.

Komisyę przeprowadzić winien naczelnik gminy lub jego zastępca bezpłatnie protokolarnie w obecności stron interesowanych i z przybraniem znawcy, którego wynagrodzić należy z funduszów gminy, jeśli znawca ten nie jest płatnym za swe urzędowanie funkcyonaryuszem gminy.

ROZDZIAŁ IV.

Władze wykonawcze.

§. 40.

Zwierzchność gminna.

Zwierzchność gminna obowiązaną jest ściśle czuwać nad przestrzeganiem przepisów tej ustawy, przedewszystkiem zaś, ażeby:

a) nie budowano bez uzyskania prawomocnego konsensu;

b) ściśle stosowano się do zatwierdzonego planu budowy;

c) zachowano linię regulacyjną (§§. 13. i 14.).

W razie spostrzeżenia uchybień winna Zwierzchność gminy w wypadkach pod a) b) i c) wymienionych, wstrzymać dalszą budowę (§. 48).

Od rozporządzeń Zwierzchności gminnej można wnieść na ręce naczelnika gminy rekurs do Wydziału powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu rozporządzenia.

§. 41.

Rada gminna.

Rada gminna:

a) Zatwierdza plany budynków przeznaczonych na cele gminne lub zakładów gminnych:

b) uchwala z zastrzeżeniem zatwierdzenia przez Wydział powiatowy plan regulacyjny przy odbudowaniu zniszczonych części miejscowości (§. 13.), a w miejscowościach, gdzie znajdują się lub powstaną zdrojowiska lub uzdrowiska (stacye klimatyczne), plan regulacyjny odnośnej miejscowości (§. 14.), oraz postanawia o podniesionych zarzutach przeciw regulacyi;

c) wydaje uchwały w sprawach określonych w §§. 1 i 18.

d) wydaje obowiązujące przepisy, gdzie i jak mają być urządzone zbiorniki na nieczystości kloaczne. (§. 28.);

e) ustanawia taksę dla znawców biegłych, jeśli znawcy ci nie są płatnymi funkcyonaryuszami gminy.

Od uchwały Rady gminnej można wnieść na ręce Zwiarzchności gminnej rekurs do Wydziału powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu uchwały.

§. 42.

Wydział powiatowy.

Wydział powiatowy:

a) rozstrzyga rekursy przeciw rozporządzeniom Zwierzchności gminnej (§. 40) i uchwałom Rady gminnej (§. 41);

b) czuwa nad tem, ażeby Zwierzchność gminna nie zaniedbywała obowiązków niniejszą ustawą na nią włożonych;

c) wykonuje czynności wskazane §§. 9., 13., 14, 36 i 51 niniejszej ustawy.

Od rozporządzenia Wydziału powiatowego można wnieść na ręce tegoż Wydziału rekurs do Wydziału krajowego w nieprzekraczalnym terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu rozporządzenia.

§. 43.

Wydział krajowy.

Wydział krajowy załatwia jako ostateczna instancya rekursy przeciw orzeczeniom Wydziału powiatowego i Rady powiatowej.

§. 44.

Władze polityczne.

Prawa zastrzeżone władzom politycznym postanowieniami §§. 104., 105., 106. i 107. ustawy gminnej z dnia 12. sierpnia 1866 Nr. 19. Dz. u. kr. pozostają nienaruszone.

ROZDZIAŁ V.
Postanowienia karne.

§. 45.

Przekroczenia objęte ustawą karną.

Przekroczenia przepisów budowniczych, objęte ustawą karną, będą dochodzone i karane przez właściwe Sądy.

§. 46.

Inne przekroczenia.

Co do innych przekroczeń przepisów zawartych w tej ustawie, służy prawo karania naczelnikowi gminy z dwoma przysiężnymi. Przekroczenia te karane będą stosownie do stopnia winy i do wynikającego z niej niebezpieczeństwa publicznego grzywną od 1 do 25 zł. w. a., a w razie niemożności uiszczenia kary pieniężnej, aresztem od 24 godzin do dni 7

§. 47.

Rekursy przeciw orzeczeniom karnym.

Rekursy przeciw orzeczeniom karnym (§. 46) mają być w terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu wnoszone do c. k. Starostwa za pośrednictwem Zwierzchności gminnej.

§. 48.

Budowy wykonane bez konsensu lub wbrew konsensowi.

Jeżeli budowa została całkiem lub częściowo wykonaną bez konsensu lub wbrew temuż konsensowi, winna Zwierzchność gminy natychmiast wstrzymać budowę (§. 40). Władza powołana do wydawania konsensu przeprowadzi następnie czynności wskazane w §. 4. względnie §. 9. i wyda orzeczenie czy i o ile wykonana budowa może być pozostawioną, czyli też ma być zmienioną lub zniesioną.

Przeciw orzeczeniom Zwierzchności gminnej służy zwykła droga rekursu wszystkim stronom interesowanym.

Niezależnie od tego orzeczenia może nastąpić ukaranie winnego w myśl §§. 45. i 46.

§. 49.

Wykonanie prawomocnych poleceń.

Jeżeli właściciel budynku, pomimo nałożenia kary za niedotrzymanie pierwszego terminu, nie dopełni w drugim przez Zwierzchność gminną oznaczonym terminie prawomocnego polecenia władz powołanych do wykonania tej ustawy, Zwierzchność gminna wykona to polecenie na jego koszt i stratę.

ROZDZIAŁ VI.

Postanowienia co do obszarów dworskich.

§. 50.

Zasadnicze postanowienie.

Obszary dworskie miejscowości, w których niniejsza ustawa obowiązuje, podlegają również postanowieniom tejże ustawy.

Zakres działania przyznany niniejszą ustawą Zwierzchności i Radzie gminnej, przechodzi na obszarze dworskim na przełożonego tegoż obszaru z wyjątkiem prawa karania (§. 46.), które przysługuje c. k. Starostwu i z wyjątkiem wypadków przewidzianych w § 51. ustęp 1. i 2.

§. 51.

Budowle pośród zabudowań gminy, oraz karczmy, szynkownie itp.

Wykonywanie wszystkich czynności policyi budowniczej, jak nie mniej prawo karania za przekroczenie przepisów tej ustawy na tych częściach obszaru dworskiego, które leżą pośród zabudowań gminy, należy do zakresu działania gminy.

To samo odnosi się do karczem, szynkowni i należących do nich stajni, szop, i t. p. zabudowań, co do których w myśl §. 7. ustawy o obszarach dworskich z dnia 12. sierpnia 1866 Nr. 20 dz. u. kr. sprawowanie policyi miejscowej należy do gminy.

Nadto, jeżeli budynek, który na obszarze dworskim ma być stawiany mniej aniżeli o 30 m. oddalony będzie od zabudowanego terytoryum gminy, winien przełożony obszaru dworskiego zawiadomić o zamierzonej budowie Zwierzchność gminy. Jeśli zaś Zwierzchność gminna mniema, że budynek ten stawiany jest wbrew przepisom niniejszej ustawy i ztąd zagraża niebezpieczeństwo, może o tem donieść Wydziałowi powiatowemu, który winien na tej podstawie zbadać rzecz i wydać orzeczenie, tak, jak gdyby w tej sprawie do niego rekurs wniesiony został przeciw wydanemu w pierwszej instancyi orzeczeniu.

Ustawa

z dnia ..... obowiązująca w Królestwie Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem, zmieniająca §§. 73. i 74. ustawy krajowej z 4. kwietnia 1889. Nr. 31. dz. u. kr.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam jak następuje:

Art. A.

Postanowienia §§. 73. i 74. ustawy krajowej z dnia 4. kwietnia 1889. Nr. 31. dz. u. kr. w dotychczasowem brzmieniu zostają uchylone i mają opiewać jak następuje:

§. 73.

Zwierzchność gminna.

Zwierzchność gminna czuwa nad przestrzeganiem przepisów tej ustawy.

Zwierzchność gminna daje pozwolenie na budowę (konsens) i przestrzega ażeby:

a) nie budowano bez uzyskania prawomocnego konsensu,
b) zachowano linię regulacyjną i poziom,
c) ściśle stosowano się do zatwierdzonego planu budowy,
d) do wykonania budowy używano osób upoważnionych w myśl §. 21.
e) tylko dobrego trwałego materyału.

Przy spostrzeżeniu uchybień winna Zwierzchność gminna w wypadkach pod a) b) i c) wymienionych, wstrzymać dalszą budowę, w wypadku pod d) usunąć nieupoważnionego wykonawcę od dalszej budowy, a w wypadkn pod e) zarządzić uprzątnięcie z placu budowy materyału za nieodpowiedni uznanego

Od rozprządzeń Zwierzchności gminnej można na ręce naczelnika gminy wnieść rekurs do Wydziału powiatowego w nieprzekraczalnym terminie dni 14 po doręczeniu lub ogłoszeniu rozporządzenia, z wyjątkiem wypadków przewidzianych w §. 3. niniejszej ustawy.

Rekurs od zarządzenia, wstrzymującego budowę rozpoczętą, nie ma mocy odraczającej.

§. 74.

Rada gminna.

Rada gminna załatwia następujące sprawy:

a) zarządza sporządzenie ogólnego planu miasta, zatwierdza go i czuwa nad jego peryodycznem uzupełnieniem przez Zwierzchność gminną;

b) zatwierdza plany budynków, przeznaczonych na cele gminy lub zakładów gminnych;

c) zatwierdza plany podziału znaczniejszych obszarów na parcele budowlane (§. 18.);

d) uchwala plan regulacyjny przy odbudowaniu zniszczonych części miasta (§. 19.);

e) oznacza części obszaru miejskiego, w których tylko materyał ogniotrwały do budowy użytym być może (§. 24.);

f) w gminach, w których materyał ogniotrwały jest nader kosztowny lub ludność ubogą, postanawia z zatwierdzeniem Rady powiatowej, że w następującym przeciągu lat 10, z wyjątkiem mieszkalnych domów piątrowych, wszystkie inne budynki na całym obszarze miejskim z muru pruskiego lub drzewa stawiane być mogą (§. 24. lit. c.);

g) oznacza, przy których ulicach i placach publicznych budynki z materyału nieogniotrwałego mają być stawiane na fundamentach murowanych i na podmurowaniu 50 cm. wysokości (§. 25.);

h) uchwala w sprawie wyjątkowego uwolnienia gminy miejskiej od obowiązku pokrywania dachów ogniotrwałym materyałem (§. 47.);

i) wydaje obowiązujące przepisy o systemie kanalizacyi (§. 52.);

k) oznacza okręg miasta, w którym tylko piątrowe domy stawiać wolno i daje wyjątkowe pozwolenie na stawianie domu parterowego w tym okręgu (§. 57.);

l) oznacza materyał, jaki ma być użyty do ułożenia chodnika przed nowym budynkiem w pewnej ulicy lub części miasta (§. 59.);

m) oznacza wysokość taksy dla znawców za oględziny nowo wybudowanych domów (§. 68.).

Uchwały Rady gminnej w sprawach tu pod a), b), c), d), e), g), i), k) określonych, winny być w obrębie gminy ogłoszone. Od tych uchwał wolno stronom interesowanym wnieść za pośrednictwem Zwierzchności gminnej rekurs do Wydziału powiatowego w ciągu dni 30 od ich ogłoszenia.

Art. B.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Aleg. 266.

Sprawozdanie

Komisyi budżetowej z petycyj odnoszących się do Rubryki VII.

Wydatki na cele wykształcenia i oświaty.

Wysoki Sejmie!

Petycye L. 499/377 Towarzystwa gimnastycznego „Sokół“ w Nowym Sączu o udzielenie jak najwyższej subwencyi i o bezprocentową pożyczkę w kwocie 4.000 zł. na budowę domu. L. 513/390 Towarzystwa gimnastycznego „Sokół“ w Żółkwi, o odpowiednią zapomogę na wybudowanie własnego budynku. L. 610/470 Towarzystwa gimnastycznego „Sokół“ w Złoczowie, o możliwie najwyższą subwencyę na rzecz Towarzystwa. L. 677/524. Towarzystwa gimnastycznego „Sokół“ w Tarnopolu, o stałą subwencyę, — odstępuje się Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia z kwoty 500 zł., wstawionej w Rubryce VII. Poz. 60. pod tytułem „Dla Towarzystw gimnastycznych „Sokół“, ryczałt do dyspozycyi Wydziału krajowego.

Co do petycyi L. 60/31. Józefa Polińskiego, nauczyciela stenografii i Dyrektora biura stenografów sejmowych, o zasiłek na wydawnictwo dzieł stenograficznych, wnosi Komisya budżetowa o udzielenie mu subwencyi jednorazowej w kwocie 200 zł. w. a.

Petycyą L. 121/88. Stowarzyszenia dla pielęgnowania chorych słuchaczy na Uniwersytecie wiedeńskim, odstępuje się Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia z kwoty 700 zł. wstawionej jako ryczałt w Rubryce VII. poz. 83 d.

Petycya L. 584/444. Towarzystwa Oświaty ludowej w Tarnowie, uwzględnioną została uchwałą Wysykiego Sejmu, wstawiającą w budżet na rok 1893 w Rubryce VII. poz. 83a kwotę 100 zł. w. a. na cele tych Towarzystw.

Nad petycyą L. 602/509. Stowarzyszenia Polaków w Budapeszcie, o zapomogę dla Towarzystwa, wnosi Komisya budżetowa przejść do porządku dziennego.

Petycyę L. 660/507. Towarzystwa bursy polskiej w Kołomyi, o subwencyę, odstępuje się c. k. Radzie szkolnej krajowej do możliwego uwzględnienia z kwoty 4.000 zł., wstawionej jako ryczałt na zasiłki dla burs, mieszczących ubogą młodzież polską i ruską.

Nad petycyą L. 501/379. Stowarzyszenia pomocy dla ubogich słuchaczy c. k. wyższej szkoły dla rolnictwa w Wiedniu (Hochschule für Bodencultur) wnosi Komisya budżetowa przejść do porządku dziennego.

Petycya L. 722/554. Stowarzyszenia pod tytułem „Przytulisku Uniwersytetu wiedeńskiego“, znajduje swoje uwzględnienie w uchwalonej na ten cel przez Wysoki Sejm poz. 84a. Rubryki VII. wysokości 100 zł.

Petycya L. 779/600. Kolegium Profesorów c. k. szkoły politechnicznej we Lwowie, jest objawem poważnego ruchu naukowego, któremu Wysoki Sejm nigdy pomocy nie odmawiał; na poparcie zasługuje wydawnictwo podjęte przez profesorów szkoły politecznicznej, tem więcej, iż wzbudza to wydawnictwo nadzieję, że przez nie ustali się terminologia polska, jak dotąd niedokładna, a często wadliwa w dziedzinie techniki, gdzie coraz to nowe wynalazki wyrobienia właściwej i poprawczej terminologii wymagają. Komisya budżetowa, nie odmawiając cyfry, o którą prosi Kolegium Profesorów c. k. szkoły politechnicznej, pragnie tylko, aby takowa zaciężyła mniejszą kwotą na budżecie krajowym, i wnosi o wstawienie roeznej kwoty 500 zł. przez lat 10 w budżecie krajowym w Rubryce VII. pozycyi 74. obok pozycyj, przeznaczonych dla innych wydawnictw treści naukowej, z zastrzeżeniem, że Kolegium Profesorów c. k. szkoły politechnicznej co do wydawnictwa podręczników, porozumiewać się będzie ze sekcyą do wydawnictwa podręczników c. k. Akademii Umiejętności w Krakowie.

Petycyę L. 784/705. Józefa Brandysa, o udzielenie zapomogi na kształcenie się w nauce rysunków i malarstwa, odstępuje się Wydziałowi krajowemu do załatwienia z ryczałtu uchwalonego w Rubryce VII. poz. 79.

Nad petycyą L. 803/618. Zofii Mrozowickiej, żądającej subwencyi na wydawnictwo pod tytułem „Wiek młody“, wnosi Komisya budżetowa przejść do porządku dziennego.

Lwów, dnia 8. maja 1893 r.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni w. r.

Sprawozdawca:
Jan Stadnicki w. r.

L. S. 930/1893.

Aleg. 267.

Sprawozdanie

komisyi administracyjnej o petycyi mieszkańców Pawłowy, Krzywego i Capłapy w przedmiocie wyłączenia osady Pawłowa, Krzywe i Capłapy w powiecie Jarosławskim ze związku gminy Majdan, i utworzenia z nich samoistnej gminy.

Wysoki Sejmie!

Od roku 1881, zatem od lat dwunastu starają się mieszkańcy osad Pawłowa, Krzywe i Capłapy, do związku gminy Majdan w powiecie Jarosławski położonej, należący — o wydzielenie tychże ze związku gminy Majdan i utworzenie z nich samoistnej gminy.

Po przeprowadzeniu ustawą wymaganych formalności Wydział krajowy przedłożył Wysokiemu Sejmowi już trzykrotnie, a mianowicie dnia 15. stycznia 1888, dnia 27. sierpnia 1889, i dnia 6. sierpnia 1890 wyczerpujące sprawozdanie z wnioskiem o przychylenie się do żądania rzeczonych osad, i w tym kierunku dołączał zawsze projekt do ustawy, dozwalającej wyłączenia.

Każdorazowo sprawozdanie Wydziału krajowego było bezskuteczne, gdyż w dwóch pierwszych razach nie weszło na porządek dzienny, zaś w trzecim razie nie zostało załatwione przez komisyę administracyjną.

Obecnie mieszkańcy przysiołków Pawłowa, Krzywe i Capłapy ponawiają, petycyą z dnia 24. kwietnia 1893 l. 446 prośbę o oddzielenie ich od gminy Majdan.

Powody, które Wydział krajowy już trzykrotnie skłoniły do oświadczenia się za wydzieleniem osady Pawłowy z Krzywem i Capłapami ze związku gminy Majdan, i za utworzeniem z nich osobnej gminy, a które także i komisya administracyjna jako należycie udowodnione w zupełności przyjmuje, są następujące:

Osada Pawłowa z Krzywem i Capłapami w powiecie Jarosławskim stanowi dla siebie gminę katastralną, jako odrębną całość, i założone są dla niej osobne księgi gruntowe.

Osada ta ma swoją własną kasę pożyczkową, osobne pastwisko gminne, odrabia tylko na własnym terytorynm powinności szarwarkowe, w ogólności nie ma nic wspólnego, prócz lasu i pastwiska gminnego, z gminą Majdanem.

Z powodu zbytniej odległości, bo wynoszącej do 6. kilometrów od Majdann, wszelkie czynności administracyjne są bardzo utrudnione, a najbardziej daje się odczuwać ta odległość ze względu na szkołę, położoną w Majdanie, do której wedle brzmienia petycyi pierwotnych, tudzież według relacyi delegata powiatowego, w aktach przechowanych, ani jedno dziecko z Pawłowy i Krzywego nie uczęszcza, pomimo że opłacają podatki szkolne, i że ilość dzieci sięga do 115.

Rada gminna w Majdanie jeszcze w roku 1881 na posiedzeniu z 30. grudnia powzięła uchwałę, na wyłączenie Pawłowy i Krzywego ze związku gminy Majdanu, i utworzenia z nich samoistnej gminy, a Rada powiatowa w Jarosławiu na posiedzeniu z 30. grudnia 1886 oświad-

czyła się jednogłośnie, po zbadaniu sprawy na miejscu przez swojego delegata, za tem rozdzieleniem. Co do przysiołka Capłapy, kilka chałup obejmującego, oświadczenie to nastąpiło ze strony Rady gminnej w Majdanie dnia 20. grudnia 1887.

C. k. Starostwo w Jarosławiu w odezwie z dnia 19. grudnia 1886, wystosowanej do Wydziału powiatowego, oznajmiło, iż ze względów publicznych żadne nie zachodzą przeszkody przeciw oddzieleniu przysiołków Pawłowy i Krzywe od gminy Majdanu, i utworzeniu z nich samoistnej gminy, przyczem c. k. Starostwo podało co do tych osad następujące daty:

1) Liczba mieszkańców wedle ostatniej konskrypcyi wynosi w Majdanie 1820 dusz, zaś w przysiołkach Pawłowa i Krzywe 562 dusz.

2) Samoistnych gospodarstw (kontrybuentów) jest w Majdanie 399, zaś w Pawłowej z Krzywem 102.

3) Podatku gruntowego opłaca Majdan 629 zł. 65 ct., zaś Pawłowa z Krzywem 182 zł. 16 ct.

4) Podatek domowy opłaca Majdan wspólnie z Pawłową i Krzywem, i wskutek tego nie można podać, ile podatku domowego przypada osobno na te osady. Razem opłacają one 612 zł. 40 ct. podatku domowego, a domów znajduje się w takowych 416.

5) Obszar gruntów w Majdanie wynosi 4.308 morgów 284°□, zaś w Pawłowej z Krzywem, 937 morgów 1000°□. Majdan jest od Pawłowej z Krzywem, oddzielony granicami gminnemi (kopcami).

6) Podatek gruntowy opłaca Majdan i Pawłowa z Krzywem do osobnej tabeli, zaś domowy do wspólnej, wreszcie

7) Majdan stanowi dla siebie osobną całość pod względem katastralnym, toż samo Pawłowa z Krzywem i Capłapami.

Na skutek wezwania Wydziału krajowego z 18. stycznia 1887 l. 2417 przystąpili reprezentanci obydwóch miejscowości do porozumienia się co do rozdziału wspólnego majątku i dobra gminnego, i zawarli na dniu 10. sierpnia 1887 między gminą Majdanem a przysiółkami Pawłową i Krzywem formalny układ o rozdział wspólnego majątku, który Wydział powiatowy w Jarosławiu na mocy uchwały Rady powiatowej z dnia 10. listopada 1887, tudzież co do osady Capłapy uchwałą z dnia 29. grudnia 1887 w całej osnowie zatwierdził.

Wszystkie przytoczone okoliczności przemawiają za przychylnem załatwieniem petycyi, przeto komisya administracyjna, zgodnie z przedstawionemi po trzykroć oświadczeniami Wydziału krajowego, wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić, dołączony poniżej projekt ustawy.

We Lwowie dnia 9. maja 1893 r.

Przewodniczący:

Ziemiałkowski *w. r.*

Sprawozdawca:

Zbyszewski *w. r.*

Ustawa

z dnia . . . . . dla Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem o wyłączeniu osady Pawłowy z Krzywem i Capłapami ze związku gminy Majdan, i utworzeniu z nich osobnej gminy.

Zgodnie z uchwałą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam:

Art. I.

Osada Pawłowa z Krzywem i Capłapami, stanowiąca osobną gminę katastralną w powiecie Jarosławskim, wyłącza się z gminy Majdan tegoż powiatu i ma stanowić w granicach dotychczasowej gminy katastralnej osobną gminę dla siebie.

Art. II.

Co do podziału majątku i dobra gminnego, obowiązuje dobrowolna umowa, zawarta między Reprezentacyami interesowanych miejscowości.

Art. III.

Do dni sześdziesięciu po ogłoszeniu ustawy rozpisane zostaną wybory do nowych Reprezentacyi gminnych Majdanu, i Pawłowy z Krzywem i Capłapami.

W dniu w którym nowe Reprezentacye gminne w Majdanie i w Pawłowiej z Krzywem i Capłapami ukonstytuują się, wchodzi w życie niniejsza ustawa.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy poruczam Mojemu Ministrowi spraw wewnętrznych.

Aleg. 268.

Rubryka XV.

na cele rolnictwa i górnictwa, sprawozdawca p. Jan Stadnicki.

Wysoki Sejmie!

W petycyi L. 497/875 oddział czarnohorski Towarzystwa Tatrzańskiego, prosi o zapomogę 300 zł. na dokończenie budowy i wewnętrznego urządzenia dworku Czarnohorskiego, głównego schroniska w Żabiu.

W budżetach poprzednich uchwalał Wysoki Sejm przez przeciąg lat kilku kwotę 100 zł. na „dokończenie“ owego domku.

Oddział Czarnohorskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w swej petycyi wykazuje, że po ukończeniu domku okazał się niedobór w kwocie 500 zł. i prosi znów na dokończenie tejże budowli o 300 zł. subwencyi. Komisya budżetowa wnosi uchwalenie jeszcze tym razem kwoty 100 zł. z tem wyraźnem zastrzeżeniem, że skoro domek ukończony oddział Czarnohorski Towarzystwa Tatrzańskiego dalszej subwencyi na ten cel pobierać nie będzie.

Petycyę L. 107/74 Dr. T. Ciesielskiego redaktora „Bartnika postępowego“, przekazuje komisya budżetowa Wydziałowi krajowemu do załatwienia odnośnie do pozycyi 222 rubryki XV, w której Sejm wyznaczył ryczałt 2.000 zł. przeznaczony na rozmaite zasiłki, mające na celu podniesienie leśnictwa i przemysłu rolniczego, tudzież wiedzy rolniczej (do dyspozycyi Wydziału krajowego.)

Nad petycyą L. 189/137 Stanisława Kazimierza Górskiego, słuchacza Wydziału leśnictwa w głównej akademii Ziemiańskiej w Wiedniu, proszącego o subwencyę na ułatwienie studyów, wnosi komisya budżetowa przejście do porządku dziennego.

Petycya L. 265/198 Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego, domaga się podwyższenia subwencyi z funduszu krajowego z 3.000 zł. na 5.000 zł. Komisya budżetowa, aczkolwiek uznaje wielkie zasługi położone przez c. k. Towarzystwo rolnicze krakowskie, nie może jednak przychylić się do żądania Komitetu tegoż Towarzystwa, gdyż podwyższenie subwencyi corocznej, stałej, jednej instytucyi udzielanej, pociągnęłoby za sobą niewątpliwie szereg podobnych żądań innych instytucyj. Wysoki Sejm zaś w ostatnich latach, stworzył nowy organ dla spraw rolniczych naszego kraju t. j. krajową komisyę dla spraw rolniczych i udotował takowy kwotą 3.000 zł. rocznie, nie mówiąc już o innych funduszach przeznaczonych na nauczycieli wędrownych rolnictwa, na podniesienie wiedzy rolniczej, na gospodarstwo nabiałowe, na hodowlę bydła i t. d. Komisya budżetowa przedstawia wniosek przejścia do porządku dziennego nad wyż wymienioną petycyą.

Petycyę L. 574/434 Kazimierza Horodyńskiego wnoszącego prośbą o subwencyę 300 zł. na wydawnictwo „Gorzelnika“ przekazuje się Wydziałowi krajowemu do możliwego uwzględnienia z ryczałtu wstawionego pod poz 222 rubryki XV pod tytułem za rozmaite zasiłki mające na celu podniesienie roluictwa i przemysłu rolniczego tudzież wiedzy rolniczej (do dyspozycyi Wydziału krajowego).

Petycyę L. 587/44 Komitetu c. k. Towarzystwa rolniczego krakowskiego, proszącą o przeznaczenie na r. 1894 kwoty 500 zł. na wydawnictwo „Tygodnika Rolniczego“ znajdzie swoje uwzględnienie przy układaniu budżetu na rok 1894 na przyszłej sesyi sejmowej.

Petycyą L. 678/525 Romana Dzieślewskiego profesora elektrotechniki przy c. k. szkole politechnicznej lwowskiej, wnosi komisya budżetowa odstąpić c. k. Rządowi do możliwego uwzględnienia.

Nad petycyą L. 588/448 Wydziału Galicyjskiego, Towarzystwa ochrony zwierząt we Lwowie wnosi Komisya budżetowa przejście do porządku dziennego.

Nad petycyą L. 785/606 Kazimiera Piątkowskiego, ogrodnika, proszącego o wyznaczenie stypendyum dla syna na ukończenie kursu ogrodnictwa we Francyi, wnosi komisya budżetowa przejście do porządku dziennego.

Petycyę L. 723/555 p. Władysława Szybińskiego, proszącego o zasiłek lub pożyczkę w kwocie 500 zł. na ułatwienie mu studyów w Niemczech, przekazuje się Wydziałowi krajowemu do uwzględnienia z pozycyi 204 Rubr. XV, przeznaczającej kwotę 1600 zł. na stypendya dla abituryentów krajowej wyższej szkoły rolniczej w Dublanach, w której p. Szybiński pobierał nauki od r. 1868 do 1871. Pan Szybiński następnie pełnił obowiązki urzędnika w dobrach XX. Sapiehów i według zaciągniętych informacyi przez komisyę budżetową na uwzględnienie zasługuje.

Lwów dnia 13. maja 1893.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni w. r.

Sprawozdawca:
J. Stadnicki w. r.

Aleg. 269.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o petycyach urzędników i sług zakładu obłąkanych w Kulparkowie.

Wysoki Sejmie!

Emil Wierzbiański, oficyał krajowego Zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie, zwrócił się do Wys. Sejmu (petycya 568/428) z prośbą o dodatek osobisty, a względnie o relutum za wikt.

Wydział krajowy prośbę petenta Sejmowi do uwzględnienia zalecił.

Mimo to jednak nie przychyliła się do niej komisya budżetowa, relutum za wikt bowiem etat powyżej wymienionej posadzie nie przyznaje, a do zmiany etatu nie ma powodu. Również nie da się uzasadnić przyznanie petentowi nadzwyczajnego dodatku osobistego, petent bowiem dopiero dekretem z dnia 12. sierpnia 1892 L. 38349 oficyałem Zakładu kulparkowskiego mianowanym został, a Wydział krajowy w zaleceniu jego petycyi wprawdzie chwali jego gorliwą i pożyteczną służbę, ale żadnych nadzwyczajnych zasług na uzasadnienie dodatku osobistego nie przytacza.

Zalecone przez Wydział krajowy petycye L. 679/526 maszynisty zakładu kulparkowskiego o przyznanie prawa do trzech pięcioletnich dodatków, równie jak i petycye L. 680/527 ślusarza zakładu kulparkowskiego Władysława Liebicha, i palacza Ignacego Żarkowskiego, o przyznanie im poborów w wysokości płacy z 22 na 25 zł. i z 13 na 15 zł. ze względu na drobiazgowe kwoty przez Wydział krajowy proponowane nie kwalifikują się bynajmniej do wniesienia kredytu dodatkowego, który jedynie tylko w wyjątkowych wypadkach uzasadnić się da. Stąd też przedkłada komisya Wys. Sejmowi wniosek, ażeby petycye rzeczone zwrócić Wydziałowi w celu ponownego zbadania i ewentualnego uwzględnienia przy układzie preliminarza budżetu na rok 1894.

Również przedkłada komisya budżetowa Wys. Sejmowi wniosek, ażeby petycyę L. 247/190 Jana Kamińskiego, b. dozorcy Zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie, wraz z petycyą L. 607/467 Edwarda i Anny Tobiasiewiczów, sług powyżej wymienionego Zakładu, o zaopatrzenie odstąpić Wydziałowi krajowemu w celu zbadania i zdania sprawy na przyszłej sesyi sejmowej.

Na podstawie powyższych wywodów przedkłada komisya budżetowa Wys. Sejmowi następujące wnioski:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

1) Nad petycyą L. 568/428 Emila Wierzbiańskiego, oficyała krajowego Zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie, przechodzi się do porządku dziennego.

2) Petycyę L. 679/526 Józefa Krzyżanowskiego, maszynisty Zakładu kulparkowskiego, o przyznanie pięcioleci, oraz petycye L. 680/527 Władysława Liebicha ślusarza i Ignacego Żarkowskiego palacza powyżej wymienionego Zakładu, o podwyższenie płacy odstępuje się Wydziałowi krajowemu w celu ponownego zbadania i ewentualnego uwzględnienia przy układzie preliminarza na rok 1894.

3) Petycyę L. 247/190 Jana Kamińskiego, b. dozorcy Zakładu dla obłąkanych w Kulparkowie, o udzielenie stałego daru z łaski, wreszcie petycyę L 607/467 Edwarda i Anny Tobiasiewiczów, sług powyżej wymienionego Zakładu, o zaopatrzenie odsyła się do Wydziału krajowego z poleceniem zbadania i zdania sprawy na przyszłej sesyi sejmowej.

We Lwowie dnia 11. maja 1893

Zastępca przewodniczącego:

Stanisław Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:

Wł. Kozłowski *w. r.*

Aleg. 270.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o petycyach Rady gminnej w Mszańcu powiatu Staremiasto L. 644/491, Zwierzchności gminnej w Szydłowcach L. 643/490, gminy Hajworonka w powiecie Podhajeckim L. 127/92, Mikołaja Nowaka nauczyciela ludowego w Zrotowicach powiatu Perehińsko L. 439/321, Wydziału Towarzysta „Szkilna Pomicz“ w Stanisławowie L. 585/445, Matwija Kozaka z Romanowa L. 792/613 i komitetu cerkiewnego w Drohobyczu L. 721/553 do Wysokiego Sejmu wniesionych.

Wysoki Sejmie!

Nie lekceważąc słusznych prawdopodobnie, żadnym jednakże aktem urzędowym nie popartych motywów przytoczonych w gołosłownych petycyach Rady gminnej w Mszańcu i Zwierzchności gminnej w Szydłowcach, domagających się zniżenia o połowę prestacyi na płacę nauczycieli i zważywszy, że komisya budżetowa nie może z braku tego poparcia rzeczywistą onych wiarogodność sprawdzić, takowa wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Petycyę Rady gminnej w Mszańcu pow. Staremiasto L. 644/491, tudzież petycyę Zwierzchności gminnej w Szydłowcach L. 643/493 przekazuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i przedłożenia odpowiednich wniosków na najbliższej sesyi sejmowej.

W komisyjnem załatwieniu petycyj L. 127/92 gminy Hajworonka powiatu Podhajeckiego wniesionej do Wysokiego Sejmu z prośbą o udzielenie bezprocentowej pożyczki w kwocie 2.000 zł. w. a. nie jest w stanie komisya z powodu braku poparcia ze strony władz przełożonych: autonomicznej i szkolnej, konieczności zaciągnięcia tej pożyczki stwierdzić, wnosi przeto:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Petycyę L. 127/92 gminy Hajworonka pow. Podhajce odstępuje się Wydziałowi krajowemu wspólnie z Radą szkolną krajową do zbadania.

W ocenieniu słuszności petycyi L. 439/321 Mikołaja Nowaka, nauczyciela ludowego w Zrotowicach pow. Perehińsko, w której tenże nauczyciel prosi o zwrot kwoty 147 zł. wydanych przezeń na „zamówienie“ majstrów przy budowie budynku szkolnego zatrudnionych, komisya budżetowa zauważyć musi, iż aczkolwiek do petycyi dołączony jest „Odpis rachunków szkolnych sprawdzonych przez delegata Rady powiatowej Przemyskiej“, zaopatrzony pieczęcią gminną i podpisem wójta, tudzież dwóch radnych, nasuwa się wątpliwość już z tego powodu, że kwota 147 zł., rzekomo przez nauczyciela na zamówienie majstrów wydana, w zmiankowanym odpisie uwidocznioną nie jest, przeto komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

Petycyę L. 439/321 Mikołaja Nowaka, nauczyciela ludowego w Zrotowicach pow. Perehińsko odstępuje się Wydziałowi krajowemu wspólnie z krajową Radą szkolną do zbadania i ewentualnego uwzględnienia.

W załatwieniu pozostałych trzech petycyj komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nad petycyami L. 585/445 Wydziału Towarzystwa „Szkilna pomicz“ w Stanisławowie, L. 792/618 Matwija Kozaka w Romanowie i L. 721/553 komitetu cerkiewnego w Drohobyczu przechodzi się do porządku dziennego.

We Lwowie dnia 11. maja 1893

Przewodniczący:
Dunajewski *w. r.*

Sprawozdawca:
Tytus Kowalski *w. r.*

L. s. 972/93.

Aleg. 271.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej odnośnie do Wniosku Wydziału krajowego w przedmiocie urządzenia kursu nauki pielęgnowania chorych przy szpitalu powszechnym we Lwowie.

Wysoki Sejmie!

Towarzysto Czerwonego Krzyża, oddział dam, powzięło myśl, wielokrotnie już zresztą przeprowadzoną, urządzenia szkoły posługaczy i posługaczek przy szpitalu tutejszym. Towarzystwo to ma zadanie pielęgnować rannych wczasie wojny i posiada własne szpitale wojenne i własne pociągi do transportu rannych. Ówcześni doradcy lekarscy tego towarzystwa wyrobili plan takiej szkoły. Może ona atoli istnieć tylko przy szpitalu. Udano się więc o pozwolenie zaprowadzenia tej szkoły przy szpitalu we Lwowie, atoli pertraktacye do żadnego nie doprowadziły rezultatu.

Sprawa ta wyłoniła się następnie przy rozprawie nad preliminarzem szpitala lwowskiego na rok 1891. i zapadła uchwała wysokiej Izby, aby szkołę dozorców przy szpitalu lwowskim założyć.

W wykonaniu tej uchwały na podstawie opinii Dyrekcyi szpitalu proponuje Wydział krajowy, aby w r. 1894 założyć 3—4 miesięczny kurs dla Sióstr Miłosierdzia przy szpitalu lwowskim. Wykłady mają się odbywać w kancelaryi Dyrekcyi w godzinach popołudniowych, wolnych od urzędowania, więc będą czysto teoretyczne, a najodpowiedniejszym docentem będzie inspektor szpitali, który na żądanie Wydziału krajowego napisał podręcznik dla dozorców chorych, a więc urzędnik administracyjno lekarski, nie prowadzący żadnego oddziału szpitalnego, tylko zajęty w biurze sanitarnym. Remuneracya ma wynosić 300 zł. o wstawienie których na rok 1894 w preliminarz wydatków szpitala powszechnego we Lwowie, Wydział krajowy uprasza.

Sprawa zabezpieczenia dobrej posługi szpitalnej, jest w obecnej chwili jedną z najbardziej piekących i wzbudza ogólne zajęcie. Od 8—10 września r. b. czynnym będzie międzynarodowy kongres samarytów w Wiedniu, który w 4. i 10. punkcie obrad swoich postawił temata, w jaki sposób wykształcać należy tych, co mają pielęgnować chorych i w jaki sposób zużyć w tym celu publiczne i prywatne szpitale.

Szkoły dla dozorców chorych przeważnie płci żeńskiej istnieją w Pradze, w Wiedniu (Rudolfinerhaus) w Baden, Prusiech, Saksonii, Hanowerze, Hamburgu i w innych krajach i państwach i ktokolwiek mianowicie w Niemczech zwiedza szpitale, wszędzie znajdzie kobiety z odznakami czerwonego krzyża, które z tych szkół wyszły i z instytucyą macierzystą są związane. U nas w kraju sprawa ta zupełnie jest zaniedbaną, zato więcej jak gdziekolwiek piekącą. Ale jest ona bardzo trudną do rozwiązania i wymaga głębokich studyów. Kardynalnym warunkiem

wartości szkoły jest wykształcenie praktyczne t. j. bezpośrednie przy łóżku chorego. Jest to nauka która ma na celu obznajomienie się z postępowaniem z chorym, wymaga więc bezpośredniej obsługi chorego, pod nadzorem lekarza praktycznego i to jedynie i wyłącznie oddanego zawodowi operatorskiemu. Większa nabyta wprawa i inteligencya uprawia do wyższej rangi w tej służbie, ale przy nauce niema niższej i wyższej służby, i każda czynność, która dla chorego jest potrzebną choćby była najobrzydliwszą i wstrętną, jest równie wysoką, bo jest temu choremu potrzebną. Jeśli tej zasady mianowicie praktycznego kształcenia przy spełnianiu wszelkich czynności do obsługi chorych należnych i to na chorym leżącym na łóżku, szkoła nie ma na oku, to przestaje być szkołą dozorców i żadnego nie ma celu. Docent musi być rutynowanym operatorem, bo tylko taki uczyć praktycznie potrafi. Podręcznikiem najlepszym jaki obecnie jest znany, jest znakomicie napisana książka: Die Krankenpflege im Hause und im Hospitale wydana przez Dra T. Bilrotha. Ona powinna istnieć w przekładzie polskim.

Komisya budżetowa, nie może się zgodzić z wnioskiem Wydziału krajowego, sądzi że należy zwołać w tej sprawie ankietę, przeważnie z operatorów lekarzy złożoną, z współudziałem delegatów Towarzystwa Czerwonego Krzyża, oraz Towarzystwa Samarytów, jeśli takowe u nas w kraju powstanie i dlatego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Wniosek w sprawie założenia szkoły osób do posługi chorych przeznaczonych, odsyła siu do Wydziału krajowego, w celu zwołania ankiety i postawienia wniosków w myśl uchwał tejże.

Lwów dnia 11. maja 1893.

Zastępca Przewodniczącego:

Stanisław Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:

Dr. Czyżewicz *w. r.*

L. s. 1.089/1893.

Aleg. 272.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z petycyi gminy Falkenberg o odpisanie tejże gminie zaległości pożyczki z r. 1873 i przyjęcie na fundusz krajowy kosztów utrzymania wdowy po Janie Majerze.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 8. kwietnia 1892 przekazał Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu do zbadania i zdania sprawy na najbliższej sesyi sejmowej z petycyi gminy Falkenberg o odpisanie reszty pożyczki z roku 1873 w kwocie 102 zł. 2. ct. w. a., i zaległości w kwocie 564 zł. 25 ct. w. a., o które upomina się gmina Budapeszt, tytułem zwrotu kosztów za utrzymanie wdowy i dzieci po Janie Majerze rzekomo do gminy Falkenberg przynależnych.

Zarządzone wskutek tej uchwały przez Wydział krajowy dochodzenie, co się tyczy kosztów utrzymania wdowy i dzieci po Janie Majerze, o które się gmina Budapeszt upomina jak w swoim sprawozdaniu Wydział krajowy oświadcza, jest jeszcze w toku, wskutek czego komisya budżetowa w tej sprawie żadnego wniosku nie stawia.

Co się zaś tyczy zwrotu pożyczki zaległej w kwocie 102 zł. 2 ct. opierającą się na motywach w sprawozdaniu Wydziału krajowego podniesionych, że pożyczka ta nie była bezpośrednio przez Wydział krajowy gminie Falkenberg udzieloną, jest tylko częścią pożyczki w kwocie 8.000 zł. udzielonej powiatowi Dobromilskiemu na mocy ustawy z 12. lutego 1873 dla zapobieżenia niedostatkowi z powodu nieurodzaju i z pożyczki tej, którą Wydział powiatowy Dobromilski już w roku 1885 w zupełności spłacił, udzielał tenże między innemi także członkom gminy Falkenberg częściowej pożyczki, z których ta zaległość pochodzi; a pożyczka ta nie stała zatem i nie stoi w księgach funduszu krajowego, jako zaległość gminy Falkenberg, lecz stanowi ona zwrot należny Wydziałowi, względnie funduszowi powiatowemu Dobromilskiemu, a gdy według tego stanu rzeczy zwolnienie gminy, a względnie członków jej od spłaty powyższej zaległości na rzecz Wydziału powiatowego dobromilskiego, nie leży u kompetencyi Wydziału krajowego, a uwzględnienie prośby tej przez Wysoki Sejm pociągnęłoby za sobą zwrot Wydziałowi powiatowemu z funduszu krajowego spłaconej już przezeń kwoty 102 zł. 2 ct.

Komisya budżetowa zatem zgodnie z Wydziałem krajowym wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Nad petycyą gminy Falkenberg o odpisanie zaległości pożyczki krajowej z roku 1873 w kwocie 102 zł. 2 ct. przejść do porządku dziennego.

Lwów dnia 16. maja 1893.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:
Zagórski *w. r.*

L. s. 1.110/1893.

Aleg. 273.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie prośby gminy Czarnołośce powiat Tłumacz o przyjęcie na fundusz krajowy kwoty 230 zł. 16 ct. uiszczonej gminie miasta Stanisławów tytułem zwrotu kosztów utrzymania sierot po ś. p. Włodzimierzu Raczyńskim.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 5. kwietnia 1892, Wysoki Sejm przekazał Wydziałowi krajowemu załatwienie tej prośby; Wydział krajowy zbadawszy dokładnie przedstawiony stan rzeczy, popiera prośbę tejże gminy, na podstawie, że jak się z stanu rzeczy okazuje, tak dzieci małoletnie jak i ich ojciec Włodzimierz Raczyński, choć na mocy orzeczenia c. k. Starostwa w Tłumaczu z dnia 25. kwietnia 1890 l. 3.772, jak najzupełniej zgodnego z obowiązującemi ustawami zostali jako przynależni do gminy Czarnołośco uznani, nigdy do tej gminy jako takiej nie należeli i do ponoszenia ciężarów nie przyczyniali się.

To też Wydział krajowy sądzi, że jeżeli kiedy to w niniejszym wypadku przyjęcie tych kosztów na fundusz krajowy jest usprawiedliwionem, zwłaszcza, że ciężar ten trafia gminę bardzo ubogą.

Inwentarz gminy za rok 1891, tudzież budżet z trzech lat ostatnich, dowodnie stwierdzają, że gmina nie posiada żadnego takiego majątku, z którego powinnościom na nią nałożonym mogła zadość uczynić.

Wysokość dodatków wzrasta stale, i tak na rok 1890, rozpisano dodatków na potrzeby gminne 21%, szkolne 20% razem 41%, na r. zaś 1892, na potrzeby gminne 40%, szkolne 17% razem więc 57%.

Wobec tak znacznego obciążenia kontrybuentów, nałożenia dalszych dodatków byłoby rzeczywiście nadmiernym dla nich ciężarem.

Sprzedaż zaś obligacyi stanowiących majątek zakładowy gminny, i niemal jedyny jej dochód własny, tak że doradzać nie podobna.

Nie mając żadnego funduszu na pokrycie w mowie będących kosztów, udała się gmina do Rady powiatowej w Tłumaczu z prośbą o zezwolenie na zaciągnięcie pożyczki w kwocie 115 zł. z kasy pożyczkowej gminnej, tudzież o zapomogę z funduszów powiatowych w kwocie 115 zł.

Rada powiatowa na posiedzeniu 19. października 1891, przychyla się do żądania gminy i zaliczyła gminie ze swoich funduszów drugą połowę otrzymania pod warunkiem, że gmina wnie-

sie do Wysokiego Sejmu prośbę o przyjęcie tych kosztów, na fundusz krajowy i w razie pomyślnego skutku petycyi, zwróci powiatowi udzielony jej zasiłek.

Komisya budżetowa zatem zgodnie z wnioskiem Wydziału krojowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Koszta utrzymania małoletnich dzieci po Włodzimierzu Raczyńskim w kwocie 230 zł. 16 ct. narosłe, a gminie miasta Stanisławowa przez gminę Czarnołośce zwrócone, przyjmuje się na fundusz krajowy, i w tym celu otwiera się Wydziałowi krajowemu dodatkowy kredyt w kwocie 230 zł. 16 ct. do rubryki XVII. rozmaite.

Lwów dnia 15. maja 1893.

Zastępca przewodniczącego:
Stanisław Badeni *w. r.*

Sprawozdawca:
Zagórski *w. r.*

Aleg. 274.

Sprawozdanie

komisyi budżetowej o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie fundacyi ś. p. Stanisława hr. Skarbka.

Wysoki Sejmie!

Wydział krajowy przedłożył Izbie sprawozdanie o fundacyi Skarbkowskiej za rok 1892, na którem podaje do wiadomości Wysokiego Sejmu, że przy zarządzonem dnia 18. czerwca 1892 szkontrum kasy centralnej fundacyi znaleziono stan gotówki i efektów zgodnie z księgami, a lustracya zakładu drohowyzkiego wykazała korzystne zmiany w tamtejszej gospodarce. Dostrzeżone różnice między dziennikiem magazynu żywności a faktycznym stanem tego magazynu, co jednak tłumaczy się przeciążeniem magazyniera w pracy i kilkakrotną zmianą rachmistrzów, tak, iż komisya szkontrująca, wyrażając się o magazynierze korzystnie, zaproponowała rozdział jego czynności między dwie osoby.

Także o zarządzie warsztatów wyraziła się pochlebnie komisya szkontrująca.

Z pomiędzy uchwał Rady administracyjnej fundacyi, wspomina sprawozdanie Wydziału krajowego o uchwale, dotyczącej inwestycyi celem podniesienia dochodu z dóbr, które to inwestycye Rada, zgodnie z wnioskiem kuratoryi, zamierzała pokrywać z funduszu propinacyjnego lub rezerwowego.

Wydział krajowy tej uchwały nie zatwierdził, i oznajmił Radzie administracyjnej, że mógłby się zgodzić tylko na zaliczkowe pokrywanie inwestycyi z rzeczonych funduszów.

Dalej wspomina Wydział krajowy o uchwale Rady administracyjnej co do zmiany instrukcyi dla kuratora i Rady, która to sprawa nie została jeszcze stanowczo załatwioną, gdyż Wydział krajowy wezwał jeszcze kuratora do współudziału przy ostatecznem opracowaniu tej instrukcyi.

Wreszcie nadmienia Wydział krajowy o postanowieniu Rady administracyjnej względem spieniężenia 4% obligów propinacyjnych nominalnej wartości 100.000 zł. celem zakupienia za uzyskaną gotówkę 5% obligacyi komunalnych Banku krajowego, którą to uchwałą Wydział krajowy zatwierdził.

Takie były najważniejsze czynności Wydziału krajowego w wykonaniu przysługującego mu prawa nadzoru nad fundacyą w roku 1892, a przyjęcie dotyczącego sprawozdania do wiadomości nie stałoby nic na przeszkodzie.

Gdy jednak sprawozdanie Wydziału o fundacyi Skarbkowskiej za lata 1890 i 1991 nie zostały przez Wysoki Sejm załatwione, dla ciągłości zaś sprawy jest niezbędnem, aby pierwej

załatwić sprawozdania o fundacyi Skarbkowskiej za lata 1890 i 1891, a potem dopiero przystąpić do załatwienia sprawozdania za rok 1892, przeto komisya budżetowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm wstrzymuje się z załatwieniem sprawozdania Wydziału krajowego o fundacyi ś. p. Stanisława hr. Skarbka na rok 1892, dopóki nie zostaną załatwione sprawozdania Wydziału krajowego o tejże fundacyi za rok 1890. 1891.

2. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył ponownie sprawozdanie o fundacyi skarbkowskiej za rok 1890. i 1891. wraz z dotyczącemi zamknięciami rachunków, niemniej też, aby przedłożył ponownie sprawozdanie swoje o tejże fundacyi za rok 1892.

Lwów dnia 17. maja 1893.

Przewodniczący:
Dunajewski *w. r.*

Sprawozdawca:
Skałkowski *w. r.*

L. s. 1.030/93.

Aleg. 275.

Sprawozdanie

komisyi drogowej o czynnościach Departamentu IV., za czas od 1. listopada 1891 do końca roku 1892.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 24. kwietnia 1893, przekazał Wysoki Sejm komisyi drogowej do zbadania sprawozdania z czynności Departamentu IV. w czasie od 1. listopada 1891 po koniec roku 1892.

W skutek powyższego polecenia, komisya drogowa przedkłada następujące sprawozdanie:

I. W peryodzie powyższym zaszła donośna zmiana w ustroju wewnętrznym Departamentu przez wprowadzenie w życie powiększenia etatu osób i płac oddziału technicznego i technicznej służby drogowej. Do powzięcia odnośnej Uchwały; połączonej ze znacznem obciążeniem budżetu krajowego, spowodował Wysoki Sejm w pierwszym rzędzie wzgląd na konieczność wykonywania czynnej i szybkiej kontroli nad budową dróg subwencyonowanych, komisya żywi nadzieję, że działalność Departamentu w tym właśnie kierunku zapewni pomyślny wynik usiłowań pojedyńczych powiatów i gmin w celu stworzenia gęstej i racyonalnie obmyślanej sieci gościńców drugo- i trzeciorzędnych, której doniosłość dla rozwoju ekonomicznego kraju, wzmogła się znacznie po zamknięciu okresu budowy dróg krajowych.

II. Na jedynej budującej się jeszcze drodze krajowej Kańczuga-Dynów posunięto roboty o tyle, że pozostaje do zupełnego jej ukończenia:

Wywłaszczeń	na	8	kilometrach
Robót ziemnych . . .	„	14	„
Szutrowania	„	18·5	„
Dowozu kamienia . .	„	16	„
Mostów do zbudowania	„	60	„

Na 17 duktach krajowych wykonano, prócz normalnej konserwacyi, następujące ważniejsze roboty:

a) na 8 drogach częściowe rekonstrukcye;

b) na drodze Czorsztyn-Chabówka ukończono regulacyę rzeki Biały-Dunajec pod Nowym Targiem;

c) na drodze Słotwina-Sącz ukończono budowę mostu kratowego;

d) na 9 drogach częścio przebudowano, a częścią wybudowano na nowo mosty i przepusty.

e) Tak c. k. Rząd, jakoteż strony interesowane, domagają się rekonstrukcyi niektórych dróg krajowych z powodu zbyt silnych spadków i skrętów. Wydział krajowy jednak, nie mając dotąd zapewnionych funduszów, zamierza na razie podjąć następujące tylko roboty: 1) Dalszą budowę drogi z Chabówki do Nowego Targu doliną Raby dla obejścia góry Obidowej.

2) Rekonstrukcyę drogi Zakliczyn-Niedzica między Zbyszycami a Dąbrową, dla obejścia góry Zbyszyckiej. Koszt tej budowy preliminowany na 80.000 zł.

Koszta utrzymania dróg krajowych wynosiły:

w roku	1889	na 1	kilometer	267 zł.	29 ct.
„	1890	„	„	250 „	80 „
„	1891	„	„	223 „	— „
„	1892	„	„	222 „	— „
preliminowano „	1893	„	„	220 „	— „

w tych cyfrach objawia się usiłowanie Departamentu IV. zastosowania się do uwag i poleceń konieczności obniżenia kosztów konserwacyi, czynionych w Sprawozdaniach komisyi drogowych z lat ostatnich, które i obecna komisya wznawia z naciskiem, gdyż jest przekonaną, że obniżenie cen kamienia spowodowane łatwiejszą dostawą z jednej, a znaczne pomnożenie sił technicznych i dozorujących z drugiej, powinne na przyszłość zapewnić dalsze obniżenie kosztów konserwy dróg krajowych.

Dochód z myta na drogach krajowych podniósł się na 88 stacyach mytniczych wydzierżawionych od 1. stycznia 1892 z kwoty 138.614 zł. na 149.939 zł. 99 ct., a zatem o 11.325 zł. 99 ct.

Ogólny zaś dochód z myta preliminowany na rok 1891 w kwocie 214.511 zł. 58½ uczynił w rzeczywistości 218.340 zł. 03½ ct., a zatem powiększył się o 3.828 zł. 45 ct. Korzystny ten rezultat należy przypisać zwiększającemu się ruchowi na drogach krajowych wskutek przybywających rokrocznie dróg bitych powiatowych i gminnych, i regulacyi myt krajowych. Na podstawie przeprowadzonych rewizyi spowodował Wydział krajowy w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem zmianę 7 stacyi mytniczych na 5 duktach krajowych, podczas gdy 12 już jako potrzebne uznane zmiany stacyi mytniczych są obecnie w toku. Zbudowano 4 nowe budki mytnicze, a 4 przebudowano.

III. Rewizya dawnych myt prywatnych, opartych na koncesyach rządowych lub osobnych przywilejach, wykazała tychże ogółem 91. Z tej liczby 13 myt należy uważać za bezprawne, a zniesienie takowych jest w drodze. Komisya zaleca przeprowadzenie dalszych sprawdzeń uprawnienia myt prywatnych i ewentualne usunięcie tychże, o ile zostaną uznane za bezprawne.

Zestawienie myt na drogach powiatowych i gminnych uzyskanych w drodze ustawodawstwa krajowego wykazuje ogółem 284 uprawnień z dochodem rocznym:

106	myt drogowych	w kwocie	120.307	zł.
198	„ mostowych	„	53.360	„
60	„ przewozowych	„	8.624	„
		Ogółem	182.291	zł.

IV. W ciągu roku ubiegłego przybyły 3 nowe dojazdy kolejowe, mianowicie Bóbrka-Chlebowice, Chodorów dworzec i Jasło dworzec.

Program sieci dojazdów kolejowych, spowodowany rezolucyą Wysokiego Sejmu, nie mógł dotąd zostać stanowczo ułożony, a to z powodu, że niektóre Wydziały powiatowe (20) dotąd nie przedłożyły swoich wniosków, żaden zaś Wydział powiatowy nie przeprowadził niezbędnych czynności przedwstępnych, które są warunkiem do ułożenia — w porozumieniu z c. k. Namiestnictwem — nadmienionego programu.

21 Wydziały powiatowe uznają potrzebę wybudowania 44 dojazdów kolejowych (których długość nie jest widoczną ze sprawozdania Departamentu); reszta powiatów (33) oznajmiło, iż nie zachodzi potrzeba budowania dojazdów kolejowych w ich obrębie.

Z uwagi, że pewna systematyczność w ułożeniu programu dojazdów kolejowych jest niezbędną, zaznacza komisya drogowa konieczność, by Wydział krajowy zaurgował skompletowanie wniosków Wydziałów powiatowych i rozpoczęcie przedwstępnych rokowań.

V. Co do dróg powiatowych i gminnych, ukończono budowę drogi Chodorów-Rohatyn. Długość jej wynosi 23·45 kilometrów, mostów i przepustów zawiera 35. Koszt budowy został pokryty w sposób następujący:

Subwencya Państwa	64.000 zł.	— ct.
Datki dobrowolne	6.848 „	25 „
Z funduszu krajowego	70.696 „	80 „
Ogółem	141.545 zł.	05 ct.

Budowę przeprowadzono pod zarządem Wydziału krajowego. Konserwacyę jej prowadzi na razie Wydział krajowy na rachunek c. k. Rządu, jednocześnie zaś są w toku rokowania z c. k. Namiestnictwem celem stałego objęc a konserwacyi tej drogi.

Subwencyę na budowę i rekonstrukcyę 59 dróg powiatowych i gminnych udzielono 40. powiatom w łącznej kwocie 226.856 zł. 34 ct.

Z tego: *a*) Subwencya Rządu 19.500 zł.
b) datek dobrowolny 1.000 „
razem 20.500 zł.

Rzeczywisty wydatek z funduszu krajowego wynosił zatem 206.356 zł. $3^1/_2$ ct.

Z powyższych robót wykonano 15 dróg w 7 powiatach pod nadzorem technicznym Inżynierów krajowych, zaś 26 budowli wedle projektów Oddziału technicznego.

Fundusz pożyczkowy na poprawę dróg powiatowych i gminnych udzielił pożyczek bezprocentowych po koniec roku 1890 w kwocie . . . . . 245.050 zł.
W roku 1891 zaś 11 powiatom kwotę . . . . . 63 000 zł.
zatem 31 „ łącznie . . . . . 308.050 zł.
na rachunek tych pożyczek spłacono w roku 1891 . . 118.044 zł. 42 ct.
pozostaje zatem do zwrotu w następnych latach . . . 190.005 zł. 58 ct.
Bilans tego funduszu wykazuje przyrost o . . . . . 20.662 zł. 42 ct. w a.

VI. Jakkolwiek nie w tej mierze jak w latach poprzednich, ale jednak i w ubiegłym niektóre Wydziały powiatowe zalegają z wykazami obrotu funduszów dróg gminnych. Ogólny wynik zestawienia mało tylko różni się od zeszłorocznego i wykazuje zużycie w całym kraju prestacyi na poprawę dróg gminnych reprezentującą wartość pieniężną przeszło 1,500.000 zł.

Co do powiatowych funduszów dróg gminnych, wynikłość w 65 powiatach jest następująca:

Dochody wynosiły	918447 zł. $83^1/_2$ ct.
Wydatki wynosiły	810141 zł. $02^1/_2$ ct.
Pozostałości kasowe w 63 powiatach . .	118306 zł. 81 ct.
Niedobory w 2 powiatach	874 zł. $57^1/_2$ ct.

Cyfra pozostałości kasowych jest znaczną, gdy się atoli uwzględni okoliczność, że należy z nich pokryć nieukończone dotąd, a odnośnemi preliminarzami objęte roboty, można je uważać za usprawiedliwione, n tem samem nie ma powodu do wstrzymania wypłaty zasiłków przyznanych na budowę dróg powiatowych i gminnych.

Coby atoli powinno mieć miejsce w tych wypadkach, gdy Wydział powiatowy zalega ze zamknięciem rachunku powiatowego funduszu dróg gminnych.

Z powodu wadliwej administracyi drogowej w powiecie Drohobyckim, Wydział krajowy był zniewolonym, objąć na własny zarząd drogi tego powiatu.

W 5 ciu powiatach zaszła potrzeba objęcia w zarząd powiatu drogi w obrębie 11 gmin, zaniedbujących utrzymanie takowych.

VII. C. k. Rząd udzielił w roku 1891 na drogi nie erarialne:

1. Subwencye na budowę 5 dróg w kwocie	78940 zł.
2. Dotacye na 5 dróg i 2 mosty wybudowane przez organa c. k. Rządu . . .	157000 zł.
Ogółem	235940 zł.

Komisya drogowa zwraca uwagę Wydziału krajowego na konieczność popierania powiatów i gmin w zabiegach o uzyskanie znaczniejszych subwencyi od c. k. Rządu na budowę dróg t. zw. strategicznych, a względnie o wyjednanie u Wysokiego Rządu stałej corocznej i znaczniejszej niż dotąd dotacyi, nakoniec potrzebę zabezpieczenia kosztów konserwacyi dróg budowanych na żądanie i pod dozorem c. k. Rządu. Temu zapatrywaniu swemu Komisya daje wyraz w rezolucyi.

VIII. Kontrola nad miastami pobierającemi kopytkowe, wykonywana tak przez Wydziały powiatowe jako też przez specyalnie delegowane organa Departamentu IV. okazało w 7-miu miastach stosunki zupełnie zadowalniające; co do 4 miast, atoli okazała się potrzeba dochodzeń i zarządzeń szczegółowych.

IX. Z pomiędzy czynności Departamentu IV. spowodowanych uchwałami i rezolucyami Wysokiego Sejmu, komisya drogowa nadmienia jako ważniejsze:

Wyasygnowanie Wydziałowi powiatowemu w Nadwórnie (3000 zł. na częściowe pokrycie kosztów budowy mostu na Prucie, jakoteż 5.000 zł. na rachunek przyznanej 50% subwencyi na budowę drogi Nadwórna-Markowce; niemniej udzielił Departament IV. temu powiatowi technicznej pomocy do wypracowania projektu powyższej drogi.

Uzyskał u c. k. Namiestnictwa oznajmienie, że gmina Podhajczyki-Wybranówka otrzyma należytość za przerobne w kwocie 1.567 zł. 71½ ct.

X. Załatwiając petycye przekazane mu przez Wysoki Sejm, Wydział krajowy podwyższył przedtem już przyznane subwencye na budowę dróg powiatowych i gminnych:

1. Dla drogi Miłocin-Bratkowice z 25% na 35%.
2. Wydziałowi powiatowemu w Cieszanowie dla drogi Dahnów-Lubaczów do 40%.
3. Wydziałowi powiatowemu w Wieliczce na drogi Świątniki-Mogilany i Świątniki Wieliczka do 50%.

Wyasygnował Wydziałowi powiatowemu w Wieliczce 600 zł. na wykończenie drogi Krasne-Żerosławice-Kępanów.

Udzielił Wydziałowi powiatowemu w Kolbuszowie 5000 zł. na drogę powiatową Raniżów-Sokołów.

Udzielił Wydziałowi powiatowemu w Śniatynie 2000 na drogę Zabłotów-Załucze.

Udzielił Wydziałowi powiatowemu w Turce 2000 zł. na drogę Turka-Lutowiska.

Wstawił do preliminarza funduszu krajowego Rubryka X. na rok 1893 kwotę 300.000 zł. na zasiłki dla dróg powiatowych i gminnych. Komisya drogowa wychodząc z zasady, że po zaniechaniu budowy dróg krajowych, subwencyonowanie dróg powiatowych i gminnych jest najważniejszym czynnikiem do dźwignięcia i uzupełnienia komunikacyi krajowych, uznaje słuszność stanowiska, zajętego w tej sprawie przez Departament IV. i wyraża życzenie:

a) by przy udzielaniu subwencyi uwzględniono w pierwszym rzędzie te powiaty, które dotąd posiadają w stosunku do swej rozległości, zaludnienia i produkcyi, najmniej dróg bitych krajowych, powiatowych i gminnych.

b) by przy układaniu preliminarza na rok przyszły, wstawiono do tej pozycyi kwotę minimalną 300.000 zł.

XI. Rachunki funduszu pro praeterito budowy dróg krajowych i powiatowych wykonanych przez c. k. Rząd wykazują:

Należytości czynne i zapasy kasowe	159037 zł. $62^1/_2$ ct.
Za przerobne należy się stronom	145792 zł. 62 ct.
Zwyżka zatem wynosi	13245 zł. $00^1/_2$ ct.

Z powodu niedokładności w prowadzeniu ówczesnej rachunkowości, zachodzi jednak obawa, że nietylko powyższa kwota okaże się nieściągalną, lecz fundusz krajowy prawdopodobnie dopłacić będzie musiał stronom od 6.000 do 8.000 zł.

XII. W zastosowaniu ustawy z dnia 28. grudnia 1887 r. Wydział krajowy wypłacił tytułem ubezpieczenia od wypadków drożników i robotników przy drogach krajowych kwotę 556 zł. 37 ct.

XIII. Ze spraw drogowych, wytoczonych przed Trybunał administracyjny, zostały załatwione 3 na korzyść, 2 zaś na niekorzyść Wydziału krajowego, 4 dalsze sprawy są w toku.

XIV. Z oznajmienia c. k. Dyrekcyi poczt i telegrafów wynika, że w okresie będącym, objętym niniejszem sprawozdaniem, otworzono w Galicyi 19 stacyj pocztowych i 2 telegraficzne.

XV. W komisyi drogowej podniesiono okoliczność, że niektóre gościńce rządowe w rozmaitych częściach kraju znajdują się w nader złym stanie, utrudniającym komunikacyę. Komisya sądzi, że Wydział krajowy powinien zwrócić na ten stan rzeczy, uwagę c. k. Rządu.

XVI. Ponieważ niektóre powiaty zalegają z uiszczeniem kwot deklarowanych w swoim czasie na budowę kolei Transwersalnej, Komisya uznaje potrzebę ostatecznego załatwienia tej sprawy i wnosi w tej mierze uchwałę.

XVII. Działalność Departamentu IV. odnosząca się do spraw kolejowych i Banku krajowego jest przedmiotem oddzielnych sprawozdań odnośnych komisyi Sejmowych.

XVIII. Czynności Departamentu IV. wzmagają się stale, jak świadczy wzrastająca cyfra exhibitów.

W roku 1890 wpłynęło liczb 6448.
„ 1891 „ „ 6657.
„ 1892 „ „ 8039.

Komisya drogowa stwierdza z uznaniem, że restancyi za rok 1892 i z 3 pierwszych miesięcy roku bieżącego nie ma żadnych, i że czynności biurowe załatwione są prawidłowo.

Na podstawie powyższych wywodów Komisya wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności Departamentu IV. Sejm przyjmuje do wiadomości.

II. Uchwała: Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby przynaglił odnośne Reprezentacye powiatowe do regularnej spłaty datków przez nie ofiarowanych na budowę kolei Transwersalnej.

III. Rezolucya: Wzywa się c. k. Rząd, ażeby objął na koszt Państwa konserwacyę dróg zbudowanych w interesie Państwa i przy pomocy zasiłków ze Skarbu Państwa udzielonych.

Lwów, dnia 13. maja 1893 r.

Przewodniczący:
Józef Męciński *w. r.*

Sala *w. r.*
Sprawozdawca.

L. s. 1023/93.

Aleg. 276.

Sprawozdanie

komisyi drogowej o wniosku posła Viviena w przedmiocie, by na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył Wydział krajowy projekt ustawy, mającej na celu obsadzenie drzewami dróg wszelkich kategoryi, ze szczególnem uwzględnieniem potrzebnej dla drzew przydrożnych ochrony przed szkodnikami.

Wysoki Sejmie!

Wniosek posła Viviena i towarzyszy dąży do wydania nowej ustawy, któraby chroniła drzewa przy drogach posadzone, jakoteż zniewalała do obsadzania niemi dróg wszystkich kategoryi w całym kraju.

Czy obsadzenie wszystkich dróg drzewkami byłoby korzystne z punktu techniki drogowej pozostaje kwestyą otwartą, albowiem wielu inżynierów drogowych twierdzi, że zbytnie ocienienie dróg nieszutrowanych, w ziemiach spoistych, a nie przepuszczalnych jest dla ich utrzymania wręcz szkodliwem. Nieprzesądzając jednak tej wątpliwości, Wydział krajowy nie spuszczał nigdy z oka ważności przedmiotu obsadzania dróg tak krajowych, jak i innych, a do Wydziałów powiatowych często się w tej kwestyi odnosił, a mianowicie, okólnikami z dnia 21. listopada 1882 3. listopada 1883 i okólnikiem po wniosku posła Huryka 2. grudnia 1893, polecając Wydziałom powiatowym, ażeby korzystali z §. 10. przepisów o policyi drogowej, udzielonych Wydziałom powiatowym dnia 1. marca 1892 do liczby 10323, wedle których, właściciele gruntów przylegających do dróg publicznych, jak też i innych kategoryi dróg, obowiązani są sadzić, i pielęgnować własnym kosztem drzewka wzdłuż dróg po obu ich stronach. Wybór gatunków drzewek pozostawia się Wydziałom powiatowym.

Trudności jednak w wykonaniu §. 10. przepisów o policyi drogowej są dla Wydziałów powiatowych bardzo wielkie, albowiem właściciele mniejszych posiadłości nie posiadają drzewek do sadzenia, brane zaś z obszarów dworskich z kultur leśnych ocienionych, przyjmować się niechcą, gdyby zatem wola wnioskodawcy w całości wykonaną być miała, każdy Wydział powiatowy, musiałby szkółki dla dróg zakładać, i takowe własnym kosztem utrzymywać. Trudności się jeszcze mnożą przez nieposzanowanie drzewek, przy drogach, już posadzonych przez szerszą naszą publiczność.

Z powodu więc zupełnego braku wykonania wszelkiej policyi drogewej, i z powodu niewyrobionego poczucia u szerszej publiczności poszanowania cudzej własności, nie tylko u najmłodszych dzieci, i pastuszków, lecz i u starszych, stworzenie nowej ustawy, o ochronie drzewek nie jest na czasie, albowiem przy organach dzisiejszej policyi gminnej, wykonaną być nie może.

Z powyż wymienionych powodów, komisya drogowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu, ażeby i nadal na podstawie istniejących przepisów, czynił usiłowania, iżby wszystkie kategorye dróg drzewkami obsadzane były.

Lwów, dnia 13. maja 1839.

Przewodniczący:
J. Męciński *w. r.*

Sprawozdawca
Fr. Jędrzejowicz *w. r.*

L. 1.028/93.

Aleg. 277.

Sprawozdanie

Komisyi gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia osobnego oddziału melioracyjnego w Banku krajowym.

Wysoki Sejmie!

Nikt nie może zaprzeczyć ekonomicznej doniosłości melioracyj rolnych, właściwie bowiem i ze znajomości rzeczy przeprowadzone powodują one niewątpliwie zwiększenie się produkcyi i większą pewność takowej, w naszym zaś klimacie i geologicznem ukształtowaniu przeważnej części obszarów pod produkcyę rolną zajętych, mają one niewątpliwie dla kraju naszego pierwszorzędne znaczenie.

Po całym szeregu zarządzeń, które z polecenia Wysokiego Sejmu i przy poparciu c. k. Rządu w dłuższym okresie lat, a faktycznie z powodzeniem w kierunku popierania melioracyi rolnych, Wydział krajowy wykonał, naturalnym porządkiem rzeczy, z coraz większym naciskiem występuje na porządek dzienny kwestya funduszów, za pomocą których zarządzenia te i postanowienia, mogłyby być dla rolnictwa krajowego w całej pełni zużytkowanemi.

Pomijając tutaj całą akcyę popierania kultury krajowej na polu budowli rolnych, która jest co roku przedmiotem obrad i uchwał Wysokiej Izby i stanowi stałą a znaczną rubrykę w wydatkach krajowych, jakoteż i znacznym zawsze cieszy się poparciem c. k. Rządu, pobieżnie przynajmniej wyliczyć należy zarządzenia w wprowadzone już w życie, a mające na celu popieranie melioracyj rolnych w ściślejszem tego słowa znaczeniu.

Takiemi są: urządzenie ekspozytur krajowego biura melioracyjnego i postanowienie powzięte w zeszłym roku, znacznego pomnożenia liczby takowych, z wyraźną wskazówką, że zajmować się one mają sporządzaniem i wykonywaniem planów i robót w kierunku odwadniania, nawodniania i drenowania gruntów pojedynczych właścicieli; wysełanie na koszt kraju i c. k. Rządu techników kształcących się w kierunku melioracyjnym do zagranicznych zakładów dla uzupełnienia uzdolnienia naukowego i praktycznego; urządzenie kursów dla dozorców melioracyjnych, którego dalsze trwanie dopiero przed kilku dniami Wysoki Sejm zapewnił. Popieranie w różnych okolicach krają fabryk rurek drenarskich, których zakładanie na podstawie zeszłorocznych uchwał sejmowych i odpowiedniej subwencyi rządowej jest właśnie w toku. Oto wszystkie zarządzenia, które stanowczo i skutecznie mogą wpłynąć i wpłyną niewątpliwie na podjęcie na szerszą skalę robót około melioracyj rolnych nadmienionych, w całym kraju, gdzie one są i okażą się potrzebnemi.

To są też także żądania wyrażone w petycyach oddziałów c. k. Towarzystwa gospod. galicyjskiego i Towarzystw rolniczych okręgowych, Towarzystwa rolniczego krakowskiego, które w liczbie 17 komisyi gospodarstwa krajowego do załatwienia przekazane zostały. W wyliczonych zarządzeniach zatem, znajdują wspomniane petycye zadowalniające spełnienie swych żądań.

Jeden tylko punkt, będący także zarazem przedmiotem sprawozdania Wydziału krajowego, o którym mowa, nie został dotąd załatwionym, a ważna kwestya kredytu melioracyjnego oczekuje rozwiązania.

W praktycznej i bogatej Anglii przy użyciu znacznych sum ze skarbu publicznego za pomocą odpowiedniego przymusu, z korzyścią zastosowanego, zdołano w krótkim stosunkowo przeciągu czasu, osiągnąć znakomite rezultata. We Francyi za czasów 2-go cesarstwa, z sumy 100.000 milionów franków zaledwie około jednego miliona zużytkowali rolnicy dla celów melioracyj rolnych w ściślejszem znaczeniu, gdyż przepisy warunkujące uzyskanie pożyczek z tego funduszu, były zbyt krępujące i nie praktyczne. W Saksonii tak zwane „Meliorationsrentenbanken“ przeważnie tylko w kanalizacyach miejskich, regulacyi ulic i przebudowaniu domów pracowały, zużycie zaś tych kapitałów, w kierunku melioracyi rolnych w ścisłym tego słowa znaczeniu, odnośnemi przepisami ograniczone niewielkie oddało rolnictwu usługi. Według pruskiego prawa zaś udzielenie takiej pożyczki melioracyjnej z odnośnych instytucyi finansowych (Cultur-Renten-Banken) uczyniono zależnem od tak zwanego Auseinandersetzungsverfahren i bardzo też nieznaczne osiągnięto wyniki, ba nawet do pewnego stopnia działanie tych instytucyi było niekorzystne, bo z braku odnośnych koniecznych zastrzeżeń co do sposobu użycia kapitału dla celów melioracyjnych pożyczonego, obciążenie hipoteki większe, a właściwa i pożyteczna melioracya nieprzeprowadzona, były w wielu wypadkach powodem ruiny finansowej właściciela gruntu. W jednej tylko Bawaryi więcej pocieszające wyniki są do zaznaczenia. Wyznaczony bowiem fundusz 4 miliony marek wynoszący, a oddany do rozporządzenia ministra finansów, z przeznaczeniem użycia dla melioracyi rolnych, obok odpowiednich zastrzeżeń co do wykonania robót, pomiędzy rolników, z przezornością rozdzielony więcej ma zapewnione powodzenie.

U nas kwestya kredytu melioracyjnego była przedmiotem obrad Wysokiego Sejmu jeszcze w roku 1880, które toczyły się na podstawie bardzo gruntownego sprawozdania ówczesnej Komisyi kultury krajowej w dniu 19. lipca.

Wychodząc ze słusznego założenia, że zwykłe dotychczasowe formy kredytu nieodpowiadają potrzebom kredytu melioracyjnego bada właściwości ówczesny referent tej Komisyi poseł Gorayski, różnych rodzajów kredytu i twierdzi słusznie że:

„Kredyt hipoteczny przeważnie ma znaczenie przy pożyczkach większych lecz dorazowych, jak n. p. na spłaty rodzinne, na pokrycie istniejących a uciążliwych długów, przy kupnach majątków i wszelakich transakcyach i t. p., lecz już z powodu swej długości, kosztów intabulacyi i ekstabulacyi, które tylko przy długoletnich terminach mniej uciążliwymi się stają, nie kwalifikuje się dla przedsiębiorstw melioracyjnych, które właśnie dla swego charakteru produktywnego raczej w kapitałach ruchomych, używanych częściowo w miarę postępu robót, zwykle na lat kilka rozłożonych, odpowiednią pomoc znaleść powinny“.

„Wreszcie tam, gdzie zdrowy i siły dochodowej ziemi nieprzeciążający kredyt hipoteczny jest wyczerpany, wszelki nakład na podniesienie gospodarstwa stałby się niemożebny, jeżeli inne jego źródła będą zamknięte, lub też rzeczywiście byłby niebezpiecznym, jeżeliby miał być zaciąganym pod niewłaściwymi tak co do stopy procentowej, jak i co do terminów warunkami, — lub wreszcie w braku warunków zabezpieczających zużycie go na wskazane cele“.

Kredyt osobisty znowu jest za krótkim, żeby na przedsiębiorstwa gruntowe bezpiecznie mógł być użytym. Jeżeli zasadą nakładów melioracyjnych przedewszystkiem być musi, że przewyżka produkcyi odpowiednią melioracyą uzyskana spłaci i pokryje poniesione koszta, to przy

gospodarstwie rolnem koszta te przynajmniej na lat dłuższy szereg rozłożone być winny, żeby osiągniętymi przez podniesione gospodarstwo płodami rolniczymi opłacone być mogły. — Podstawą zaś kredytu osobistego jest termin krótki 3-ch miesięczny, a jeżeli niektóre zakłady krajowe, chcąc przyjść w pomoc rolnikom, rozkładają pożyczki na spłaty 10-procentowe czyli na $2^1/_2$ lat, to termin ten nie tylko, że jest za krótki dla przedsiębiorstw melioracyjnych, lecz nadto, jako na każdym 3-ch miesięcznym terminie wypowiedzialny, zupełnie już nakładom gruntowym nie odpowiada, lecz jedynie właściwym jest dla przemysłu rolniczego, jak gorzelnie, opasy, serownie itp.

„Zresztą warunkiem kredytu użytego na melioracye jest niewypowiedzialność do pewnego racyonalnie oznaczonego terminu, t. j. żeby rolnik włożywszy kapitał w poprawę gruntu, nie był zaskoczony koniecznością spłacenia go, zanim korzyści podniesionej produkcyi pokryć go zdołają. Kredyt więc wekslowy choćby przy najszczerszych ułatwieniach nie jest odpowiedni dla nakładów gruntowych".

Lecz najważniejszą a odmienną od innych cechą kredytu melioracyjnego jest to, że gdy przy pożyczkach hipotecznych lub osobistych dłużnik dając wierzycielowi zabezpieczenie czy to rzeczowe czy osobiste, staje się nieograniczonym panem pożyczonego kapitału i może go użyć na jakiekolwiek cele, kredyt melioracyjny winien zaś być jedynie tam skierowany, skąd źródło jego wychodzi, t. j. do podniesienia wartości i siły dochodowej gruntu, — a więc w szczególności na dokonanie melioracyi dla której został przeznaczonym i to pod tak ścisłemi rygorami, by żaden grosz tak wypożyczonego kapitału na inne cele jak wskazane użytym być w żadnym razie nie mógł.

Tak więc różne właściwości dotychczaswych kredytów obecnie używanych odmienne od właściwości kredytu melioracyjnego, powodują do wniosku, że dla tego ostatniego nowe i odpowiednie celowi zasady, ustanowić należy. —

Nie można tedy nazwać zalecenia godnym projektu o którym w petycyach w ustępie 5tym żądań mowa, który brzmi: „zarządzić z organizowanie kredytu melioracyjnego w ten sposób, iżby w drodze kredytu melioracyjnego przeprowadzane melioracye gruntowe, były wykonywane przez organa krajowego bióra melioracyjnego, we własnym zarządzie, na co udzieliłby Wydział krajowy zaliczki, których zwrot na majątku odnośnym poprzednio zabezpieczony, po uskutecznieniu melioracyi nastąpiłby z pożyczki na majątek zmeliorowany zaciągniętej, z instytucyi udzielającej kredytu hipotecznego". — Pomijając bowiem już w konsekwencyi jego konieczność angażowania znaczniejszych funduszów krajowych i osobnej dla tego celu dotacyi i nie zawsze i nie w każdym wypadku zupełne ich bezpieczeństwo, to już same trudności i koszta prawne i należytości skarbowe z proponowanem urządzeniem połączone, uczyniłoby by go żmudnem, trudnem i nie wygodnem, a w końcu pokazaćby się musiało, że tak jak we Francyi i Prusach i Saksonii nie wielkie osiągnąćby można wyniki. —

Dobrze też to pojmował Wysoki Sejm w roku 1880. Gdy na podstawie wspomnianego powyżej sprawozdania Komisyi gospodarstwa krajowego uchwalał zasady według których pragnął mieć urządzonym kredyt melioracyjny.

Zasady te które komisya kultury krajowej proponowała wówczas brzmią;

Raty amortyzacyjne pożyczek udzielonych pojedyńczym właścicielom gruntów z funduszów krajowych, lub przez założony w tym celu zakład krajowy, lub wreszcie przez inny zakład kredytowy (na zysk nieobliczony), na osuszenie gruntów przez rowy i dreny, lub poprawę biegu wód niespławnych, mogą być podobnie jak prestacye do spółki wodnej (§. 23 Ustawy wodnej państw. z 30. sierpnia 1869) uznane za ciężar gruntowy, mający aż do wysokości 3-ch letnich zaległości pierwszeństwo przed innymi ciężarami rzeczowymi, bezpośrednio po państwowych podatkach i publicznych należytościach, i będzie ściągany w razie zaległości drogą politycznej egzekucyi, a to pod następującymi warunkami:

I.

1 pożyczka w ten sposób udzieloną nie może w regule przekraczać 10 razowej sumy podatków bezpośrednich całego ciała hipotecznego, do którego meliorować się mające parcele należą.

Przy większych pożyczkach prawa wierzycieli hipotecznych mają być zapewnione w sposób analogiczny, jak w ustawie państw. z 6. lutego 1869 r.

2o rozpoznanie pożyteczności zamierzonych robót melioracyjnych nastąpi przez właściwe organa rządowe i autonomiczne.

3o Zaliczki wypłacane będą na roboty już wykonane w miarę ich podstępu.

4o Ustawa krajowa a względnie statut zakładu kredytowego określi:

a) przedwstępne czynności celem uzyskania promessy,

b) sposób rozpoznania rozmiaru i pożytku zamierzonych robót melioracyjnych,

c) termin rozpoczęcia i wykonania robót, oraz nadzór nad tą czynnością,

d) nadzór nad wykonanemi robotami, oraz przepisy zmuszających do należytej ich konserwacyi,

e) sposób wypłacania zaliczek na roboty wykonane w części lub w całości według szczegółowych postanowień,

f) obliczenie całego na meloracyę wyłożonego kapitału, w który wchodzą wypłacone zaliczki, koszta finansowania kapitału, koszta podróży i dyety inżynierów i innych organów, oraz wszelkie inne koszta w tym celu poniesione wraz z procentami,

g) sposób dostarczenia kapitału,

h) ustanowienie stopy procentowej,

i) wszelkie inne warunki, którym strony żądające pożyczki poddać się winny.

II.

Pożyczki w ten sposób zaciągnięte są niewypowiedzialne ze strony wierzyciela.

Jedne z tych postanowień należą do zakresu działania Rady państwa inne zaś do ustawodawstwa krajowego inne wreszcie do przepisów wykonawczych, wszystkie jednak razem użyte stanowią nie wątpliwie najdoskonalsze podstawy do odpowiedniego rozwiązania kwestyi kredytu melioracyjnego. Przedewszystkiem zaś góruje tu zasada pierwszeństwa hipotecznego, dla tego kapitału który w celu melioracyj użytym by był — zasada która zresztą w ustawodawstwie austryackiem nie jest nową, bo znajduje już precendensa w ustawie wodnej z roku 1869 i ustawie o funduszu melioracyjnym z 30. czerwca 1884.

Obok podniesionej już ważności ekonomicznej melioracyi rolnych w obec której pewne wyłączne przywileje dla kapitału mającego być w tym celu użytym byłyby usprawiedliwione, nie da się również zaprzeczyć twierdzeniu że wierzyciel nie ma prawa do zwiększonej przez meliorację wartości przedmiotu, że za tem nie dzieje się krzywda wierzycielowi hipotekę zajmującemu jeżeli się przed nim da pierwszeństwo kapitałowi użytemu rzeczywiście i wyłącznie na podniesienie wartości hipoteki, a nie miał też na podstawie nabytych doświadczeń żadnej wątpliwości że z meliorowanie odpowiedniej przestrzeni rolnej z biernej robi ją czynną a wskutek tego czyni tak opłacanie procentów i amortyzacyi dawniejszych na inne cele użytych pożyczek jak też i spłatę kapitału użytego na melioracye możliwem i pewniejszem.

W królestwie węgierskiem — gdzie z tak wielką skwapliwością i energią wszelkie myśli i środki zdążające do podniesienia ekonomicznego kraju tego są chwytane i w życie wprowadzane — dostrzeżono zaraz doniosłość tej myśli i jakkolwiek trudno by było może udowodnić że skrzystano tam z wspomnianych wywodów komisyi kultury krajowej, to jednak analogia postanowień prawa węgierskiego z roku 1889 artykuł XXX z temi wywodami jest tak w oczy wpadającą iż trudno się oprzeć przypuszczeniu że prawodawcy węgierscy — mieli te wywody przed sobą, projektując wspomniane prawo.

Nie wszystkie szczegóły tych zasad jakie wspomniane propozycye z roku 1880 zawierają mogłyby zdaniem komisyi gospodarstwa krajowego w pełni być zastosowanemi — w szczególności bowiem nie byłby słusznym przepis, po 1o wymieniona, a brzmiąca że „pożyczka w ten sposób udzielona nie może w regule przekraczać 10-cio razowej sumy podatków bezpośredniego całego ciała hipotecznego, do którego meliorować się mające parcele należą; mogłaby bowiem ta miara być w niejednym wypadku za wielką w innym nie wystarczającą — pierwszy miałby miejsce w majątkach przeważnie leśnych i małej przestrzeni pod uprawę rolną lub łąkową zajętej a drugi przy odwrotnym tychże kultur stosunku, i zdawałoby się jedynie słusznem by kilkakrotny iloczyn czystego katastralnego dochodu parcel na których melioracya ma być przeprowadzona był tym miarodajnym czynnikiem; inne jednak kontele tak jak w tenczas tak i dzisiaj są odpowiednie i koniecznie.

Jak wyżej wspomnieć sobie pozwoliliśmy część zasad postawionych przez ówczesną komisyę kultury krajowej należałaby do kompetencyi ustawodawstwa państwowego a część do krajowej władzy prawodawczej i jej organów wykonawczych. Spostrzegł też tę różnicę zaraz przy dyskusyi w pełnej izbie wówczas poseł Madejski i uczynił dodatkowy wniosek który też przez Wysoką Izbę uchwalonym został następującej treści: Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z W. Księstwem Krakowskiem, wzywa c. k. Rząd, ażeby wyjednał w drodze ustawodawstwa państwowego wydanie postanowień, któreby z jednej strony utworzyły podstawę kredytu melioracyjnego dla pojedynczych właścicieli gruntów, z drugiej zaś oznaczyły warunki pod któremi kredyt ów użytym być może.

W odpowiedzi swej na to wezwanie c k. Rząd zaznaczył w roku 1885 że oczekuje konkretnych propozycyi, w tym przedmiocie — a w razie uznanej potrzeby rozważy jakie kroki tak w kierunku ustawodawczym jak administracyjnym możliwe i potrzebne będą, by żądaniu Sejmu zadosyć się stał.

W roku 1891 uczynił podpisany sprawozdawca w Izbie posłów Rady Państwa w Wiedniu wniosek analogiczny z wymienioną uchwałą Wysokiej Izby — a przy rozprawie w odnośnej Komisyi — reprezentanci wszystkich stronnictw i krajów oświadczyli się w zasadzie za nim — jak również obecny na tem posiedzeniu reprezentant c. k. Ministerstwa sprawiedliwości i o ile wiadomo toczą się obecnie rokowania w łonie c. k. Rządu, co do przedłożyć się mającego Radzie państwa projektu do prawa, przyznającego zasadniczo pierwszeństwo hipoteczne dla kredytu melioracyjnego i normującego warunki od dopełnienia których zależnem będzie korzystanie z tego przywileju w królestwach i krajach Monarchii. Wątpić też nie należy że w tym wypadku przyznane będą także dla odnośnych aktów i czynności urzędowych uwolnienia i ulgi w opkłatach skarbowych.

Tak tedy kwestya urządzenia kredytu melioracyjnego u nas zdaje się być bliską rozwiązania i słuszną zdaniem komisyi gospodarstwa krajowego była uchwała z dnia 5. stycznia 1892 mocą której komisya krajowa dla spraw rolniczych „uznaje potrzebę ażeby Wydział krajowy sprawę ułatwienia kredytu melioracyjnego na oku zachował i w czasie właściwym odpowiedne kroki u c. k. Rządu i Wys. Sejmu poczynił, a ktorą też i Wysoki Sejm na posiedzeniu z dnia 6. kwietnia 1892 do wiadomości przyjął uchwalając zarazem wnioski wówczas przedłożone, a mające na celu głównie przygotowanie sił i urządzeń technicznych któreby możliwość podjęcia melioracyi rolnych na szerszej jak dotąd przestrzeni kraju przygotowały.

Obecnie też nie widzi komisya gospodarstwa krajowego potrzeby doradzania Wysokiemu Sejmowi powzięcia postanowień urządzających ostatecznie akcyę w kierunku urządzenia ostatecznego dotyczącego kredytu melioracyjnego. — Osią bowiem około której cała rzecz toczyć się musi — będzie niewątpliwie osnowa oczekiwanego prawa państwowego, którego wydania od c. k. Rządu domagać się przedewszystkiem należy. Dotychczasowe zaś działanie w przedmiocie w mowie będącym tak ze strony Wydziału krajowego jak Banku krajowego — opinie i zdania kół fachowych, jakoto Towarzystw rolniczych i komisyi krajowej dla spraw rolniczych dostateczny przedstawiają materyał, aby w obecnej chwili opierając się na postanowieniach wspomnianego

przyszłego prawa państwowego — bez zbyt wielkiej straty czasu przystąpić do ostatecznej decyzyi co do mających się ustanowić urządzeń, które będą wskazane.

Na podstawie powyższych wywodów komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego w przedmiocie utworzenia w Banku krajowym oddziału melioracyjnego.

2. Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem krakowskiem wzywa powtórnie c. k. Rząd ażeby wyjednał w drodze ustawodawstwa państwowego wydanie postanowień, któreby z jednej strony utworzyły podstawę kredytu melioracyjnego dla poj dyńczych właścicieli gruntów, z drugiej zaś oznaczyły warunki pod któremi ów kredyt użytym być może.

3. Petycye do l. S. 436, 536, 537, 538, 539, 634, 635, 716, 717, 718, 759, 760, 761, 833, 834, 943, 944, uznaje się niniejszem za załatwione.

Lwów, dnia 6. maja 1893.

Przewodniczący:
S. Polanowski w. r.

Sprawozdawca:
W. Struszkiewicz w. r.

L. s. 1024/1893.

Aleg. 278.

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego o wnioskach p. Viviena i towarzyszy, dotyczących korczunków, obniżenia taryfy przewozowej dla węgla kamiennego oraz funduszów, celem poparcia przemysłu torfowego.

Wysoki Sejmie!

Komisya gospodarstwa krajowego przyznając wnioskowi p. Viviena i towarzyszy doniosłe znaczenie ze względu na niezaprzeczony wpływ, jaki lasy wywierają na klimat, uważa też za właściwe i wskazane popierać go w zastosowaniu do bezleśnych okolic Podola, którego wysokie położenie, przy braku lasów, łagodzących siłę gwałtownych wiatrów, naraża tą część kraju na los stepowego położenia, sprowadzając często wielce szkodliwą posuchę dla gruntów już z natury swej nadto niemal przepuszczalnych.

Zwrócenie więc uwagi na konieczną baczność przy udzielaniu konsensów na korczunki, o ile one wywierać mogą ujemny wpływ na klimat w okolicach o słabem zalesieniu, jest wedle zdania komisyi gospodarstwa krajowego bardzo na czasie, a w zastosowaniu do tychże bezleśnych okolic Podola bardzo wskazanem.

Niemniej jednak winna komisya gospodarstwa krajowego zaznaczyć, że o ile podobne ograniczenie dla Podola za wskazane i pożyteczne uznaje, o tyle rozszerzenie tej zasady do okolic obfitujących w lasy a znajdujących się tem samem w odmiennych warunkach, mogłoby w danych okolicznościach przynieść ujmę uznanym zasadom dobrego gospodarstwa krajowego.

Już bowiem odnośne przepisy dotyczące korczunków, uwzględniają korzyści, wynikające z rozszerzonej kultury ornej w okolicach, w których przeistoczenie lasu na grunt orny korzyści takie przedstawiać musi a przy odpowiedniem stosunku zalesienia, żadnej zmiany na gorsze w stosunkach klimatycznych spowodować nie może.

Podzielając to zdanie, komisya gospodarstwa krajowego pozwala sobie przedstawić Wysokiemu Sejmowi odnośną rezolucyę, w nieco zmienionej a do specyalnej potrzeby okolic bezleśnych Podola zastosowanej formie do przyjęcia.

Powyższe przedstawienie jest też bardzo odpowiedniem uzasadnieniem drugiej rezolucyi, wzywającej Wysoki c. k. Rząd do obniżenia na kolejach Państwowych taryfy dla węgla kamiennego, głównie przy transporcie tegoż do okolic tak bezleśnych jak jest Podole. Wysoka taryfa, przewyższająca w dwójnasób wartość tego materyału opałowego w kopalniach, czyni go opałem droższym od drogiego na Podolu drzewa i nie dozwala mu dotrzymać konkurencyi z opałem drzewnym. Jestto więc przyczyną, że lasy podolskie w tych warunkach korzystnie spieniężane

stanowią przedmiot pochopnej intraty, a tem samem przedstawiając wysokie korzyści dla właściciela, przetrzebiane bywają wbrew zasadom racyonalnego gospodarstwa lasowego, a z ujmą dla stosunków klimatycznych i dla dobrej gospodarki krajowej. Jedynie też tylko obniżenie taryfy przewozowej i spowodowane tem obniżenie ceny węgla w miejscu konsumcyi, wywołać może pożądaną dla opału drzewnego konkurencyę, wytwarzając tem samem ograniczenie w przesadnem wyzyskiwaniu lasów. Nie będzie to również bez doniosłego znaczenia dla rolnictwa, cierpiącego obecnie z powodu używania słomy do opału przez uboższą ludność wiejską, której grunta orne pozbawione są tym sposobem odpowiedniej sterkoryzacyi. Niemniej też lasy dziś istniejącego, a bardziej jeszcze możność rozwinięcia się przemysłu w przyszłości w odpowiednim stosunku do surowej produkcyi, zależnemi są od możności używania węgla kamiennego w szerszych, a ceną tegoż warunkowawych rozmiarach.

Na tych opierając się powodach, komisya gospodarstwa krajowego zaleca Wysokiemu Sejmowi drugą także rezolucyę do przyjęcia z poleceniem poparcia jej jak najsilniej przez Wydział krajowy.

Co do trzeciego wniosku przeznaczenia funduszu 5.000 zł. na zbadanie torfowisk i na poparcie przemysłu torfowego, komisya gospodarstwa krajowego sądzi, że przekazanie tej sprawy Wydziałowi krajowemu jest na razie wskazanem i potrzebnem, by opracowanie projektu takich badań i obliczenie połączonych z tem kosztów podanem zostało opinii władzy wykonawczej, gdyż ta mogąc się posłużyć siłami fachowemi, może też kompetentną swą opinią z korzyścią dla tej ważnej sprawy do jej wyjaśnienia i do nadania jej właściwego kierunku wielce się przyczynić.

Uznając donośne znaczenie torfu jako znakomitego surrogatu dla opału drzewnego, głównie dla okolic bezleśnych Podola, komisya gospodarstwa krajowego, daleko od zamiaru usunięcia lub odraczania tego wniosku dla salwowania funduszów krajowych kosztem rzeczywistych i uzasadnionych potrzeb, upatruje właśnie w przekazaniu Wydziałowi krajowemu ważny dlań moment w kierunku jego urzeczywistnienia, a to przez danie tym sposobem możności przedstawienia go na następnej sesyi w formie fachowo opracowanego projektu.

Na powyższych opierając się motywach, komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sejm Krolestwa Galicyi i Lodomeryi wzywa c. k. Rząd, by przy udzielaniu konsensów na korczunki w okolicach o słabem zalesieniu Podola zwracał szczególną uwagę na ujemny wpływ, jaki wykorczowana przestrzeń lasu mogłaby wywierać na stosunki klimatyczne w danej okolicy.

II. Sejm wzywa c. k. Rząd, by z szczególnem uwzględnieniem okolic bezleśnych, taryfy przewozowe dla węgla kamiennego na kolejach pod zarządem państwowym zostających, obniżył do najdalej sięgających granic, przyczem poleca Wydziałowi krajowemu, by u Wysokich Władz rządowych sprawę tę całym swym wpływem jak najusilniej popierał.

III. Poleca się Wydziałowi krajowemu, by na następnej sesyi przedłożył Sejmowi wniosek zdążający do poparcia przemysłu torfowego z szczególnem uwzględnieniem bezleśnych okolic Podola, przy równoczesnem przedstawieniu połączonych z tem kosztów dla funduszu krajowego.

Lwów dnia 13. maja 1893.

Przewodniczący:

Polanowski *w. r.*

Sprawozdawca:

Vivien *w. r.*

L. 546/93.

Aleg. 279.

Sprawozdanie

komisyi gminnej z petycyi Wydziału powiatowego w Mielcu o uchwalenie ustawy regulującej użytkowanie wspólnych pastwisk gminnych.

Wysoki Sejmie!

W powiecie mieleckim znajdują się pastwiska o znacznym obszarze będące wspólną własnością wielu gmin. I tak:

a) 962 morg. 667□ jest własnością wspólną 4 gmin, mianowicie części:
159/252 Padwi narodowej,
79/252 „ kolonii,
9/252 Zarówni,
5/252 Zachwiejowa;

b) 574 morg 1549□ jest własnością wspólną 5 gmin, mianowicie części:
601/1092 gminy Jaślany,
240/1092 „ Josefsdorf,
88/1092 „ Pluty,
87/1092 „ Czajkowej,
76/1092 „ Pierzchne;

c) 241 morg 425□ jest własnością wspólną 3 gmin, mianowicie części:
2/4 gminy Piechoty,
1/4 „ Zarównie,
1/4 „ Zachwiejowa;

d) 22 morg 879□ jest wspólną własnością 2 gmin, mianowicie części:
1/2 gminy Zarównie,
1/2 „ Zachwiejowa.

Jak widzimy, poważny obszar pastwisk gminnych 1801 m. 320□ jest wspólną własnością aż 10 gmin, a z tych dwie gminy w 3 wypadkach są współwłaścicielami wraz z innemi.

Wydział powiatowy w Mielcu czynił usiłowania do zaprowadzenia w gminach racyonalnej gospodarki nieruchomym majątkiem gminnym, aby tenże przynosił gminie pewien dochód na pokrycie kosztów administracyi gminnej jako takiej, co by pociągnęło za sobą pewne ulżenie w dodatkach gminnych. Usiłowania te częściowo w niektórych gminach odniosły do pewnego

stopnia pożądany skutek — zaprowadzono pewien ład i porządek w racyonalnem użytkowaniu wspólnych pastwisk gminnych, zaprowadzono pewne spłaty od pasanego bydła tak, że chociaż majątek ten gminny nie przynosi odpowiedniego swej wartości dochodu, ale przecież przynosi jakiś, z którego przynajmniej podatek gruntowy i należytość ekwiwalentową opłacić można bez uciekania się na ten cel do dodatków do podatków.

Ale pomyślny dla niektórych gmin skutek osiągnięty przez te zarządzenia nie był przykładem do naśladowania dla innych, które pozostały na dawnem stanowisku marnowania swego majątku zakładowego, w gorszem jednak jeszcze położeniu znajdują się te majątki nieruchome gminne, te pastwiska o znacznej przestrzeni, jak wyżej wymieniono, które są wspólną własnością gmin kilku. Tam jakiekolwiek porozumienie przyjść do skutku nie może — właściciele najmniejszych procentowo części, są najzajadlejszymi przeciwnikami rozdziału wspólnej własności, po przeprowadzeniu którego dopiero możnaby myśleć o zaprowadzeniu racyonalnego i z korzyścią dla gminy jako takiej połączonego użytkowania pastwisk gminnych. Z tego też powodu wydział rady powiatowej w Mielcu wniósł petycyą do Wysokiego Sejmu w dwóch kierunkach.

1) aby, zważywszy, iż rozwiązanie wspólnej własności tylko na podstawie kodeksu cywilnego, t. j. w drodze procesu da się przeprowadzić a droga ta jest nader kosztowną, długotrwającą, wywołującą między współwłaścicielami (gminami) rozjątrzenie i zakłócenie harmonii społecznej — przeprowadzić to w drodze administracyjnej, a zatem, aby Wysoki Sejm raczył przyspieszyć uchwalenie ustawy, na mocy której na wniosek jednej choćby gminy z współposiadających, lub też na wniosek wydziału powiatowego taka wspólna własność z urzędu w drodze przymusowej była między pojedyńcze gminy w ten sposób rozdzieloną, aby każda z gmin otrzymała odrębne pastwisko równające się idealnej wartości części całego pastwiska na wyłączną, nieograniczoną własność gminy, stanowiącej jej majątek zakładowy;

2) aby na wniosek pewnej części współużytkujących lub Wydziału powiatowego uregulować w drodze przymusowej wspólne użytkowanie stosownie do racyonalnej gospodarki zapewniającej gminie jako takiej odpowiednie do wartości posiadanego majątku nieruchomego korzyści.

Komisya, jak w ogóle cały kraj podziela w zupełności zapatrywania Wydziału powiat. w Mielcu, iż sprawa uregulowania i zaprowadzenia racyonalnego, przynoszącego gminom większe niż dotychczas korzyści użytkowania zakładowych majątków gminnych, jako to: pastwisk i lasów, jest pierwszorzędnego znaczenia. Jest przecież rzeczą powszechnie wiadomą, że te olbrzymie przestrzenie gminnych pastwisk i lasów nie przynoszą gminom odpowiedniego do swej wartości dochodu, nieraz nie przynoszą tyle, aby wystarczyło na opłacenie podatku gruntowego i należytości ekwiwalentowej, które dodatkami do podatków pokryte być muszą. Pastwiska są w najwyższym stopniu zaniedbane, lasy gminne przedstawiają obraz ruiny i zniszczenia. Przy pastwiskach wobec obojętności i źle zrozumianego własnego interesu nie zależy nikomu na ulepszeniu nikt nie chce nic robić z czego by opieszalszy korzystał, przy lasach zaś gminnych każdemu chodzi o wyciągnięcie jak największej chwilowej korzyści nie oglądając się na przyszłość, nikt też dla przyszłości i korzyści innych nic zrobić nie chce. Użytkowanie tego majątku gminnego jest nieraz najniesprawiedliwsze i nieraz bogatsi i silniejsi korzystając w lwiej części, spychając ciężary lub eksploatując słabszych i uboższych. Nieraz przy obojętności, złej woli lub stronniczości zwierzchności gminnych, te zakładowe majątki gminne topnieją i nikną bezpowrotnie przez przywłaszczanie, przyorywanie, oddawanie pod budynki, tworzenie serwitutów a w obec §§. 67. i 68. ustawy gminnej, władze zwierzchnicze t. j. wydziały rad powiatowych są bezsilne w położeniu złemu tamy, zaprowadzeniu ładu i racyonalnej gospodarki — zarząd majątkiem gminnym należy wyłącznie do zwierzchności a kontrola jest nader utrudniona. Stosunki są jeszcze gorsze i trudniejsze gdy majątek zakładowy należy do gmin kilku jak to ma miejsce w powiecie mieleckim lubo rozdział wspólnej własności gmin w takim wypadku przeprowadzić można na podstawie §. 4. i 6. patentu cesarskiego z dnia 5. lipca 1853.

Wogóle przeświadczenie o złej administracyi nieruchomości majątkiem gminnym, skłoniło Wydział krajowy do zajęcia się tą sprawą.

Wiadomości o gruntach zostających we wspólnem użytkowaniu gmin, względnie ich części lub członków gmin, zebrane zostały przez Wydział krajowy po raz pierwszy w roku 1874 wskutek okólnika z 26. grudnia 1873 l. 21.988. Na podstawie odpowiedzi Wydziałów powiatowych opracował dr. Ochenkowski ten materyał pod tytułem: „Ziemska własność gmin w Galicyi, ich kapitały i stan bierny“. (Tom I. wiadomości statystycznych).

Sprawa opieki nad gruntami będącemi we wspólnem użytkowaniu członków gmin, była poruszoną okólnikiem Wydziału krajowego z daty 22. maja 1874 l. 7.373 (uchwalenie regulaminu użytkowania lasów gminnych i sporządzanie inwentarzy tychże).

W r. 1875 Wydział krajowy postanowił okólnikiem z dnia 17. sierpnia l. 14.358, że gminy mają spisać inwentarze majątków swoich podług przez Wydział kraj. ułożonego formularza.

Dalej okólnikiem z daty 27. kwietnia 1890 l. 15.980 zalecono przeprowadzenie pasania bydła przez pastuchów gminnych.

Okólnikiem z daty 11. listopada 1884 l. 59.003 polecił Wydział krajowy zbadać sprawę zarządu majątkiem gminnym.

C. k. Rząd przygotowywuje w porozumieniu z Wydziałem krajowym projekt do ustaw krajowych o komasacyi, podziale i uregulowaniu użytkowania gruntów wspólnie posiadanych na podstawie ustaw państwowych z 27. listopada 1883 l. 94. Ustawa ta państwowa mogłaby być punktem wyjścia znacznej poprawy gospodarstwa wspólnie posiadanych gruntów, mianowicie pastwisk i lasów. Ustawa państwowa z 7. listopada 1773 l. 94, pozostawia ustawodawstu krajowemu do oznaczenia czy i kiedy postępowanie do podziału lub uregulowania użytkowania ma nastąpić z urzędu a kiedy na żądanie stron.

W celu zebrania materyału potrzebnego do ułożenia projektu takiej ustawy krajowej rozesłał Wydział krajowy okólnikiem z daty 31. listopada 1891 szczegółowy kwestyonaryusz w tej sprawie do wszystkich rad powiatowych. Dotąd jednak w ramach ustawy paystwowej z 27. listopada 1883 l. 94 ustawy krajowej regulującej podział i sposób użytkowania wspólnych majątków gminnych nie ma.

Uważając jednak uchwalenie takiej ustawy krajowej normującej przepisy co do użytkowania wspólnych własności — zaprowadzenia lepszej gospodarki odpowiadającej wartości jaką nieruchome majątki gminne stanowią przyznania większej ingerencyi w tym względzie władzom zwierzchniczym t. j. wydziałom Rad powiatowych, za niezbędne a załatwiające równocześnie petycyę wydziału Rady powiatowej w Mielcu.

Komisya wnosi:

Wysoki Sejm uchwalić raczy co do pierwszego ustępu petycyi:

Poruczа się Wydziałowi krajowemu aby zawiadomił Wydział powiatowy w Mielcu iż uregulowanie praw posiadania i użytkowania pastwisk współwłasnością gmin Padew narodowa, Papew kolonia, Zarównie, Zachwiejowa, Jaslana, Jozefsdorf, Pluty, Czajkowa, Pierzchne, Piechota na podstawie §§. 4. i 6. patentu cesarskiego z 5. lipca 1853 w drodze postępowania tymże patentem nakreślonego nastąpić może jeśli jedna z gmin tego zażąda;

co do punktu drugiego petycyi:

poleca się Wydziałowi krajowemu ażeby na podstawie zebranych materyałów o istniejących stosunkach użytkowania majątku i dobra gminnego w gminach wiejskich, przedłożył sejmowi wnioski zmierzające do uporządkowania i podniesienia gospodarki majątkiem i dobrem gminnem.

Zastępca przewodniczącego:
Wojciech Dzieduszycki w. r.

Sprawozdawca:
St. Larysz Niedzielski w. r.

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie.

Aleg. 280.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności Departamentu VI. za czas od 1. października 1891 do końca roku 1892.

Wysoki Sejmie!

Po rozpatrzeniu przekazanej sobie uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 24. kwietnia r. b. części sprawozdania Wydziału krajowego, dotyczącej czynności Departamentu VI., zdaje komisya prawnicza z ważniejszych tegoż Departamentu czynności sprawozdanie.

W zakresie czynności Departamentu VI niezaszła żadna zmiana.

Liczba exbibitów wynosząca 6881 zmniejszyła się w porównaniu z takiem samym bezpośrednio poprzedzającym czasokresem 15 miesięcy o 1006. Wszystkie eksbibita zostały załatwione.

W sprawach dotyczących zmian terytoryalnych, uzyskały ustawy o zmianie obszarów Reprezentacyi powiatowej w Stryju, Żydaczowie, Lwowie i Gródku przez Wys. Sejm uchwalone Najwyższą Sankcyą o czem właściwe Wydziały powiatowe zostały przez Wydział krajowy zawiadomione.

Uchwałą z dnia 26. marca 1892 udzielił Wysoki Sejm petycyę Wydziału powiatowego w Tarnobrzegu i Kolbuszowej o ustanowienie w tej okolicy nowego c. k. Sądu obwodowego Wydziałowi krajowemu do zbadania; zasięgnąwszy opinii Rad powiatowych przedłożył Wydział krajowy akta c. k. Wyższemu Sądowi krajowemu w Krakowie, od którego do LW. 14049/1893 otrzymał opinię iż sprawę tę traktować należy razem ze sprawą ustanowienia Sądu kolegialnego w Bochni, resztę uchwał Wysokiego Sejmu w tym dziale powziętych wykonał Wydział krajowy w miarę możności, przedłożywszy co do niektórych sprawozdania, zaś niedojrzałe do stanowczego załatwienia w nieprzerwanym utrzymuje toku.

W sprawach wojskowych wyjednał Wydział krajowy rozszerzenie atrybucyi członków Reprezentacyi powiatowych i gminnych w czynnościach komisyi asenterunkowych, o tyle, że na żądanie jednego z nich zarządzonym być ma dodatkowe badanie (Uiberprüfung) a wrazie uczynienia przez nich zarzutów przeciw postępowaniu komisyi asenterunkowych spisanym być ma w obecności komisyi protokół; — tudzież ustępstwo iż niektórzy naczelnicy gmin którzy, z powodu iż nie są dla służby publicznej niezbędnie potrzebnymi, albo ze względów wojskowych nie mogą być uwolnieni na cały czas mobilizacyi od służby w pospolitem ruszeniu, których jednak w początku mobilizacyi nie można zastąpić przez inne odpowiednie osoby, mogą uzyskać uwolnienie od służby w pospolitem ruszeniu aż do 15-go dnia po uruchomieniu pospolitego ruszenia.

Komisya prawnicza zaznacza ponownie iż skutkiem może zbyt ścisłego w wykonaniu zastósowywania rozporządzeń c. k. Ministerstwa Obrony kr. z 20. grudnia 1889 Nr. 193 Dz. U. P. liczba uwolnień od służby w pospolitem ruszeniu funkcyonaryuszy władz autonomicznych co roku się zmniejsza w roku 1890 wynosiła 809, w roku 1891 428, zaś w roku 1892 uwolniono z przedstawionych do uwolnienia 420 funkcyonariuszy tylko 296.

Wydatki i ciężary które kraj ponosi na kwaterunek c. k. żandarmeryi wzrastają rokrocznie niepomiernie, w roku 1892 spowodowało pomnożenie stanu żandameryi w Galicyi o 180 żandarmów jednorazowy wydatek na sprawienie łóżek, pościeli, sprzętów koszarowych i kuchennych w poważnej kwocie 11.326 zł. 80 ct. — zaś roczny wydatek na zabezpieczenie czynszów dochodzi do 8.000 zł. w. a. a jak wykazuje sprawozdanie Wydziału krajowego z 26. kwietnia 1893, LW. 19741 pomnożonym zostaje stan żandarmeryi w kraju naszym o 351 żandarmów, 11 oficerów wyższych stopni i 7 komend oddziałowych wskutek czego Wydział krajowy żąda dodatkowego kredytu na rok 1893 na jednorazowy wydatek w kwocie 27.638 zł. 76 ct., zaś na umieszczenie, po potrąceniu wynagrodzenia 9.818 zł. 10 ct. w łącznej kwocie 37.456 zł. 86 ct. w przyszłości zaś wydatek stały roczny na kwaterunek zwiększony zostaje o 16.831 zł. 12 ct.

Wydział krajowy mając słusznie na uwadze, że tak znaczne pomnożenie stanu żandameryi w Galicyi nastąpiło w interesie całego Państwa a nie samej tylko Galicyi, że zatem wedle zasad sprawiedliwości i słuszności, Skarb Państwa ponosić powinien wydatki spowodowane powiększeniem stanu żandarmeryi w interesie Państwowym, odwołał się do c. k. Rządu z odezwą, ażeby c. k. Skarb Państwa koszta te przyjął na siebie.

Odwołanie to nieodniosło niestety skutku c. k. Ministerstwo Obrony krajowej oświadczyło bowiem reskryptami udzielonemi odezwami c. k. Prezydium Namiestnictwa Wydziałowi krajowemu, że co do pomieszczenia żandarmeryi muszą być zastósowane przepisy o kwaterunku żandarmeryi Najwyższem postanowieniem z 21. lipca 1851 zaprowadzone a ustawą z 26. lutego 1876 w mocy utrzymane.

Z uwagi że Wydział krajowy sprawozdaniem z 26. kwietnia r. b. LW. 19741 komisyi budżetowej do załatwienia przekazanem wnosi ponowienie uchwały Wysokiego Sejmu wzywającej c. k. Rząd o spowodowanie w drodze ustawodawstwa Państwowego — zrównania wynagrodzenia opłacanego przez Skarb Państwa za kwaterunek c. k. żandarmeryi z wynagrodzeniem opłacanem za kwaterunek c. i k. wojska, tudzież że komisya budżetowa Wysokiego Sejmu osobne w tej sprawie przedłoży sprawozdanie, komisya prawnicza nie czyni żadnego wniosku, zaznacza jednak że ustanowienie wynagrodzenia za kwaterunek c. k. żandarmeryi Najw. rozporządzeniem przed przeszło 40 laty wydane, nie odpowiada teraźniejszym stosunkom, że ze względu na to iż kwaterunek c. k. żandarmeryi z powodu obowiązku dostarczania nie tylko kwater, ale także całego urządzenia tychże jest nie równie kosztowniejszym jak kwaterunek c. i k. wojska, wniosek Wydziału krajowego, jest nader skromnym że zrównanie wynagrodzenia za kwaterunek c. k. żandarmeryi z owem za kwaterunek c. i k. wojska zaoszczędziłoby skarbowi krajowemu roczny wydatek w sumie 37.857 zł. 72½ ct.

Komisya prawnicza zaznacza wreszcie że koszta umieszczenia c. k. żandarmeryi wynoszą w roku 1893 poważną kwotę 138.235 zł. z doliczeniem żądanego kredytu 38.000 zł., łączną kwotą 176.253 zł., nielicząc koszar krajowych dla żandarmeryi reprezentujących wedle oszacowania roczny dochód 12 000 zł. w. a. i wyraża nadzieję, że Rząd uwzględnić zechce te okoliczności i przystąpi jak najspieszniej do uregulowania wynagrodzenia za kwaterunek c. k. żandarmeryi odpowiedniego teraźniejszym stosunkom i zasadom sprawiedliwości.

W sprawach ustawodawstwa cywilnego i karnego przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie o potrzebie reformy postępowania sądowego w sprawach niespornych.

Wskutek wezwania c. k. Ministerstwa sprawiedliwości z dnia 7. lipca 1892 L. 11769 o udzielenie dat statystycznych o gminnych urzędach rozjemczych ustawą z 21. września 1869, Nr. 150 Dz. U. P. i ustawą krajową z 6. marca 1875 Nr. 27 Dz. U. kr. zaprowadzonych tudzież

zdania czy i w jakiem kierunku byłaby wskazaną reforma tych urzędów, ażeby zadaniom swoim odpowiedziały; zażądał Wydział krajowy okólnikiem z dnia 12. września 1892 LW. 34292, takowych od wszystkich Wydziałów powiatowych i zawezwał także wszystkie Izby notarialne, Izby adwokatów i Towarzystwa prawnicze o objawienie opinii, — po otrzymaniu których przedłoży Wysokiemu Sejmowi i c. k. Ministerstwu sprawiedliwości sprawozdanie.

Na rezolucyę Wys. Sejmu z dnia 26. marca 1892, dotyczącą zmiany kompetencyi do judykatury w sprawach o czyny karygodne wedle ustaw z 29. lutego 1880 Nr. 35 i 37 Dz. U. P. i z dnia 24. maja 1882 Nr. 51 Dz. U. P., (o zapobieganiu chorobom zwierzęcym zaraźliwym), nienadeszła dotąd decyzya od c. k. Ministerstwa sprawiedliwości.

Komitet krakowskiego c. k. Towarzystwa rolniczego wniósł dnia 6. marca 1892 LS. 396, do Wys. Sejmu petycyę o wyjednanie reformy ustawy o podatku od spadków; sprawozdanie komisyi podatkowej o tej petycyi spadło jednak z porządku dziennego obrad Wysokiego Sejmu; Wydział krajowy mimotego zebrał w myśl wyrażonego w sprawozdaniu komisyi podatkowej wniosku wskazany tamże materyał, w nadziei że materyał ten posłuży Wys. Sejmowi wrazie ponowienia tej tak żywotnej sprawy.

Zważywszy iż Ustawa o należytościach z dnia 9. lutego 1850 Nr. 50 Dz. U. P. i z dnia 13. grudnia 1862 Nr. 89 Dz. U. P. jest nie tylko zbyt uciążliwa, ale nadto z powodu dodatkowych do niej wydanych ustaw i niezliczonych rozporządzeń wyjaśniających, c. k. Ministerstwa Skarbu, w bardzo wielu wypadkach nawet dla ludzi fachowych niezrozumiałą a przynajmniej do zrozumienia bardzo trudną i w zastósowaniu rozmaite tłumaczenia dopuszczającą, że postanowienie iż rekurs niewstrzymuje biegu egzekucyi a Władze Skarbowe chociaż należytość zajęciem ruchomości zupełnie jest zabezpieczoną, przeprowadza przed nadejściem decyzyi ostatecznej licytacye ruchomości zajętych, co częstokroć naraża strony na dotkliwe i niepowetowane straty, zważywszy że Wysoki Sejm i Rada Państwa od roku 1861 — domagały się rozlicznemi uchwałami i rezolucyami rewizyi tej ustawy — tudzież, że ówczesny c. k. Minister Skarbu jeszcze w roku 1868 uznając potrzebę reformy tej ustawy, oświadczył iż takowa jest w toku; komisya prawnicza wyraża zdanie, iż należy uchwalić ponowienie kroków dążących do wyjednania rewizyi ustaw o należytościach i usunięcia uciążliwości i wadliwości tychże.

W sprawie urządzenia w kraju naszym zakładów przymusowej pracy i poprawczych kolonii rolniczych przedłożył Wydział krajowy po przeprowadzeniu dalszych dochodzeń i rokowań Wysokiemu Sejmowi osobne sprawozdania i wnioski.

Komisya prawnicza z zadowoleniem podnosi, że objęcie dostawy odzieży dla szupaśników we własny zarząd i przelanie prawa orzekania o potrzebie przyodzienia szupaśników z gmin na c. k. Starostwa, przysporzyło funduszowi krajowemu znaczne zaoszczędzenia, w roku 1891 wynosiły one kwotę 5.600 zł. w. a., zaś od roku 1884 do końca roku 1891 kwotę 39.800 zł. w. a.

Dochód z krajowych opłat konsumcyjnych obniżył się nieco w stosunku do zaofiarowanych pierwotnie czynszów dzierżawnych, które tylko za pierwszy kwartał w całości zostały wpłacone, już w drugim kwartale przestali niektórzy dzierżawcy płacić czynsz dzierżawny, a przy przeprowadzonej relicytacyi uzyskano znacznie bo w trzech powiatach niższe o łączną kwotę 3.255 zł. w. a. czynsze roczne, w trzech powiatach przyznał Wydział krajowy opusty z czynszu dzierżawnego wynoszące 3.200 zł. w. a. rocznie — w 16 wypadkach zmuszonym był Wydział krajowy wdrożyć kroki sądowe wskutek których dzierżawcy zaległe raty zapłacili.

Komisya prawnicza przypisuje obniżenie to dochodu, temu iż dzierżawcy niemając danych do obliczenia wartości pojedyńczych dzierżaw, a nierachując się z trudnościami w poborze tych opłat w bardzo wielu wypadkach za wysokie ofiarowywali czynsze dzierżawne, wreszcie że u c. k. Władz rządowych którym dochodzenie i karanie przekroczeń przysparza wiele czynności, nieznajdują należytego poparcia w wykonywaniu prawa poboru opłat.

Spór graniczny w okolicy Morskiego Oka mimo uchwalonego przez Wys. Sejm dnia 5. kwietnia 1892 wezwania do c. k. Rządu o jak najspieszniejsze rozstrzygnięcie mimo starań Koła

polskiego, dotąd nierozstrzygnięty budzący obawę utraty drogiej całemu narodowi i najcenniejszej części naszych Tatr, żywo obchodzi i zaniepokaja cały kraj, dowodem czego petycye ze wszystkich okolic i części kraju tysiącami podpisów zaopatrzone do Koła polskiego wniesione.

Komisya prawnicza mając na uwadze podany do Wysokiego Sejmu w tej sprawie wniosek Dra Weigla i towarzyszy, ogranicza się na wyrażeniu niepłonnej nadziei, że Rząd przyspieszy stanowcze tego sporu rozstrzygnięcie i niedopuści by takowe było dla naszego kraju niesprawiedliwem.

Między innemi przedłożył Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi sprawozdanie z projektem ustawy o policyi ogniowej dla gmin wiejskich i obszarów dworskich; — w sprawie zaprowadzenia ogólnego przymusowego zabezpieczenia od ognia, naglącej dla naszego kraju z powodu znacznych bardzo wyrządzanych pożarami rokrocznie szkód, o które Wysoki Sejm uchwałami z roku 1888 z 15. listopada 1890 i 23. marca 1892 wzywał Rząd, niepowzięło c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych wedle odpowiedzi c. k. Namiestnictwa, z dnia 10. września 1892 żadnej dotąd decyzyi.

Poseł Merunowicz i towarzysze uczynili 8. maja r. b. wniosek o wezwanie c. k. Rządu, ażeby przyspieszył zaprowadzenie przymusu ubezpieczenia budynków od szkód ogniowych, który Wys. Sejm przekazał komisyi administracyjnej do sprawozdania.

Komisya prawnicza zaznacza wkońcu że przeglądnąwszy czynności Departamentu VI. Wydziału krajowego znalazła wszystkie załatwione prawidłowo i bez zwłoki, a wyrażając nadzieję, że Wydział krajowy nie spuści z oka spraw dotąd przez Rząd niezałatwionych i starać się będzie o przyspieszenie załatwienia onych — wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić!

1. Sejm przyjmuje sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności Departamentu VI. do wiadomości.

2. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu ażeby z użyciem zebranego i dołączonego do aktu LW. 24655/1892 materyału ponowił u W. Rządu kroki celem wyjednania rewizyi ustawy z dnia 9. lutego 1850 Nr. 50 Dz. U. P. i z dnia 13. grudnia 1862 Nr. 89 Dz. U. P. i usunięcia uciążliwości tylekrotnie w Radzie Państwa i Sejmach krajowych podnoszonych i wykazywanych.

We Lwowie dnia 10. maja 1893 r.

Przewodniczący:
Weigel *w. r.*

Sprawozdawca:
Dworski *w. r.*

Aleg. 281.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o petycyi gminy miasta Podgórza w przedmiocie zaliczenia tego miasta do kuryi wyborczej miast i nadania mu prawa wybierania posła na Sejm krajowy.

Wysoki Sejmie!

Od początku ery konstytucyjnej nie minęła prawie żadna sesya sejmowa, aby znaczniejsze miasta kraju naszego, które jako takie w ordynacyi wyborczej sejmowej z r. 1861. pominięte i do kuryi wyborczej mniejszych posiadłości wcielone zostały, nie upominały się o uchylenie krzywdy wyrządzonej im przez to, że ordynacya wyborcza odbiera im możność wybierania własnego reprezentanta do Sejmu krajowego.

Dotąd wszystkie petycye miast w tym kierunku wniesione zostały bez skutku.

W szeregu miast, które o prawo wybierania własnego posła się upominają, stanęła także gmina miasta Podgórza, wnosząc jeszcze w marcu 1892. petycyę do Wysokiego Sejmu, domagającą się przyznania temu miastu prawa wybierania własnego posła. Gdy petycya ta przez Wysoki Sejm załatwioną nie została, gmina miasta Podgórza ponawia ją wniesioną d. 24. kwietnia 1893. do l. 461 prośbą.

Miasto Podgórze domaga się w tej samej petycyi, aby je do kuryi wyborczej miast zaliczono, i mu prawo wybierania osobnego posła nadano, opierając się na tem, że od czasu wydania ordynacyi wyborczej sejmowej z r. 1861. stosunki miasta tego ogromnie się zmieniły, że miasto szybko nadzwyczajnie się rozwinęło, i tak liczbą ludności, jak wysokością opłacanych podatków i zasobem inteligencyi, głównie zaś rozwiniętym przemysłem fabrycznym wiele miast do kuryi miejskiej należących — obecnie już przewyższa.

Komisya prawnicza, której petycya miasta Podgórza przekazaną została, nieraz miała sposobność wyrazić swoje zdanie, że ordynacya wyborcza krajowa z r. 1861 krzywdzi cały szereg miast kraju, i jakkolwiek oparta na zasadzie zastępstwa interesów i uznając miasta jako reprezentantów odrębnej grupy interesów — liczne miasta z tej grupy wyłącza, pozbawia je możności reprezentowania tych interesów w Sejmie i doprowadza do tej konsekwencyi, iż obywatelstwo tych miast nie może korzystać z prawa konstytucyjnego brania bezpośredniego udziału w wyborze posła, gdyż należąc do kuryi mniejszych posiadłości, wybierają tylko prawyborców, głosy wyborców zaś przez miasta wybieranych — teraz wśród ogromnej większości wyborców wiejskich, którzy zupełnie inne aniżeli miejskie interesa mają na oku.

Jakkolwiek zaprowadzone w petycyi porównawcze daty statystyczne co do innych miast osobnego posła wybierających — nie ze wszystkiem rzeczywistemu stanowi rzeczy odpowiadają, to przecież komisya prawnicza uznać musi, że miasto Podgórze, tak jak ono obecnie się przedstawia, nie tylko w interesie samego miasta, ale w interesie całego kraju, a choćby tylko dla tego, aby zasada zastępstwa interesów na którą ordynacyą wyborczą z r. 1861. miano zbadać, stała się prawdą — powinno być zaliczone do kuryi miejskiej i bądź samo dla siebie lub przynajmniej w połączeniu z innem miastem w drodze bezpośrednich wyborów — własnego posła wybierać.

Gdy atoli te same stosunki zachodzą także względem całego szeregu innych miast, które chyba dlatego obecnie już petycyi nie wniosły, bo wnoszone dotąd prośby zostały bez skutku, — Komisya prawnicza nie sądzi, aby było wskazanem reformę ordynacyi wyborczej w kierunku pomnożenia liczby posłów miast prowincyonalnych — urywkowo dla każdego miasta z osobna traktować, owszem jest zdania, że taka reforma tylko z uwzględnieniem całości kraju może i winna być wdrożoną.

Dlatego komisya prawnicza wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Petycyę gminy miasta Podgórza, o wliczenie tego miasta do kuryi wyborczej miast, i nadania mu prawa wybierania osobnego posła, odstępuje się Wydziałowi krajowemu do zbadania i ewentualnego przedstawienia wniosków swoich co do reformy ordynacyi wyborczej krajowej w kierunku pomnożenia liczby posłów z kuryi wyborczej miast.

Lwów dnia 10. kwietnia 1893.

Przewodniczący:
Weigel, *w. r.*

Sprawozdawca:
Fruchtmann, *w. r.*

Z drukarni Pillera i Spółki we Lwowie

Aleg. 282.

Sprawozdanie

komisyi prawniczej o wniosku Wydziału krajowego względem reaktywowania zniesionego w r. 1880 c. k. Sądu powiatowego w Jazłowcu.

Wysoki Sejmie!

Sąd powiatowy w Jazłowcu został na skutek uchwały sejmowej z dnia 29. maja 1875 w r. 1880 zniesiony, a dotyczące miejscowości przydzielono w części do nowo utworzonych sądów powiatowych w Złotym-Potoku i w Tłustem, w części do sądów powiatowych w Buczaczu i Czortkowie.

Już w roku 1886 wniosła gmina Jazłowiec petycyę o reaktywowanie Sądu powiatowego w Jazłowcu, która atoli pozostała bez skutku.

W roku 1889 ponowiła gmina Jazłowiec tę petycyę, a Wydział krajowy po przeprowadzeniu dochodzeń i po zasięgnięciu opinii rad powiatowych, i c. k. wyższego Sądu krajowego, przedkłada obecnie wniosek na reaktywowanie Sądu powiatowego w Jazłowcu, do którego proponuje przyłączyć:

a) Z okręgu sądu powiatowego w Buczaczu miejscowości: Browary, Duliby, Jazłowiec, Nowosiołki Jazłowieckie, Przedmieście, Pomorce, Rzepińce, Zaleszczyki małe, Żnibrody;

b) z okręgu Sądu powiatowego w Tłustem i Starostwa Zaleszczyckiego miejscowości: Bereniany, Chmielowa, Drohiczowka, Latacz, Swierżkowce;

c) z okręgu Sądu powiatowego i Starostwa w Czortkowie miejscowoćci i Bazar Krzywołuka i Pauszówka; — razem 17 gmin z ludnością 19.673 mieszkańców.

C. k. wyższy Sąd krajowy oświadczył się zarówno za reaktywowaniem Sądu powiatowego w Jazłowcu, z tą jedynie zmianą, że pominął miejscowości Pomorce i Rzepińce, poczem jazłowiecki okręg sądowy, złożony wedle opinii c. k. wyższego Sądu krajowego; obejmywałby 15 miejscowości z ludnością 17.299 mieszkańców.

Okoliczność, że sąd powiatowy w Jazłowcu przed 12 laty, właśnie na skutek uchwał sejmowych został zniesiony, wymaga absolutnie przekonywujących powodów, żeby uzasadnić zmianę opinii dawniejszej, na opinię wprost przeciwną.

O potrzebie, a choćby tylko o pożyteczności proponowanych zmian w jurysdykcyj sądowej, decydują w pierwszej linii objawione życzenia stron bezpośrednio tutaj interesowanych.

Tymczasem tylko 8 gmin i obszarów dworskich z buczackiego okręgu sądowego (Browary, Duliby, Jazłowiec, Nowosiołki Jazłowieckie, Przedmieście, Pomorce, Zaleszczyki małe, Żni-

brody) — tylko dwie gminy i dwa obszary dworskie z okręgu sądowego Tłuste (Bereniany i Świerżkowce) — oświadczają się zgodnie za reaktywowaniem Sądu powiatowego w Jazłowcu i za przydzieleniem do tego Sądu.

Natomiast nie życzą sobie tego gmina Rzepince z powiatu Buczackiego, gminy i obszary dworskie Bazar, Krzywołuka i Pauszówka z powiatu Czortkowskiego.

Gmina Chmielowa z okręgu sądowego Tłuste, zgadza się na przyłączenie do sądu powiatowego w Jazłowcu tylko pod warunkiem pozostania nadal przy Starostwie w Zaleszczykach, obszary zaś dworskie Chmielowa, Drokiczówka i Latacz protestują w ogóle przeciw wszelkim zmianom w teraźniejszej jurysdykcyj sądowej.

Ostatecznie także rady powiatowe w Czortkowie i Zaleszczykach oświadczyły się stanowczo przeciw zamierzonym zmianom, a rada powiatowa w Zaleszczykach jedynie na wydzielenie miejscowości Bereniany i Świerżkowce z okręgu sądu Tłusteńskiego się zgadza.

Opór rad powiatowych w Czortkowie i Zaleszczykach jest dostatecznie uzasadniony powodami finansów autonomicznych przez wzgląd na zmniejszenie się terytoryóm, które już obecnie do mniejszych w kraju się liczą, a na skutek proponowanych zmian spadną w Czortkowie na 60.386 mieszkańców, a w Zaleszczykach na 67.486 mieszkańców, gdy natomiast terytoryum Starostwa Buczackiego podniesłoby się do wyjątkowo wysokiej liczby 122.628 mieszkańców, ze czteroma sądami powiatowemi.

Zupełnie uzasadnioną jest także opozycya, gmin i obszarów dworskich Bazar, Krzywołuka i Pauszówka, bo takowe mają w Czartkowie oprócz sądu powiatowego, jeszcze starostwo i powiatową Dyrekcyę skarbu a będą też tam miały Sąd obwodowy, co bardzo zaważy wobec przygotowujących się zmian w prawodawstwie cywilnem i karnem.

Łatwem też pojąć, że gmina Rzepince, mając w Buczaczu oprócz Sądu powiatowego także Starostwo, nie życzy sobie przydzielenia do sądu w Jazłowcu.

Wreszcie także opozycya obszarów dworskich Chmielowa, Drohiczowka i Latacz nie jest bez podstaw, i właśnie ta opozycya nasuwa wątpliwości, czy też gminy Chmielowa, Drohiczówka Latacz, które się za reaktywowaniem Sądu Jazłowieckiego oświadczyły, zastanowiły się nad tem, że na skutek przydzielenia do Jazłowca, podpadną jurysdykcyj sądu obwodowego w Stanisławowie, i stracą stanowczo pretensyę, należyć w swoim czasie do sądu obwodowego w Czortkowie.

Owóż położenie jest takie, że projekt Wydziału krajowego na utworzenie sądu powiatowego w Jazłowcu dla 17-ści miejscowości i 19.673 mieszkańców, tylko dla 10-ciu miejscowości z populacyą 10.727 mieszkańców przedstawia niewątpliwą pożyteczność — dla reszty miejscowości zaś z ludnością 9.401 mieszkańców, zatem prawie dla połowy mieszkańców proponowanego okręgu sądowego, przestawia ten projekt wartość w ogóle wątpliwą, a we względzie przeważnej części mieszkańców (Rzepinie, Bazar, Krzywołuki i Pauszówka) jest ten projekt absolutnie nie do przyjęcia.

Uwagi powyższe załatwiają w gruncie rzeczy wniosek na reaktywowanie sądu powiatowego w Jazłowcu, jasnem jest bowiem, że dla 10.727 mieszkańców kwestyę utworzenia nowego Sądu proponować niepodobnem, już dlatego, że Sąd taki nie znalazłby potrzebnego zatrudnienia.

Atoli w międzyczasie poruszoną została kwestya utworzenia nowego Sądu powiatowego w Jaglelnicy, miasteczku należącem do okręgu Sądu powiatowego w Czortkowie, a Wysoki Sejm poruczył już uchwałą z dnia 8. b. m. zbadanie tej sprawy Wydziałowi powiatowemu.

Utworzenie nowego Sądu powiatowego w Jagielnicy mogłoby stanowczo wpłynąć na zmniejszenie agend Sądów powiatowych w Czortkowie i Tłustem, a właśnie wzgląd ten wpłynął jak się zdaje przeważnie, że Wydział krajowy zaproponował reaktywowanie Sądu powiatowego w Jazłowcu.

Obie te sprawy są przeto w ścisłym związku między sobą.

W ślad uwag powyższych wnosi Komisya prawnicza.

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm zwraca Wydziałowi krajowemu sprawozdanie tegoż z dnia 5. sierpnia 1892 roku Ł. 29.817/92 z poleceniem:

1) sprawę reaktywowania Sądu powiatowego w Jazłowcu połączyć ze sprawą utworzenia nowego Sądu powiatowego w Jagielnicy;

2) zarządzić pouczenie gmin i obszarów dworskich w Berenianach, Chmielowie, Drohiczowie, Lataczu i Smierzkowcach w tym kierunku, że w skutek przydzielenia do Sądu powiatowego w Jazłowcu, podpadną jurysdykcyj Sądu obwodowego w Stanisławowie, a tem samem nie będą już mogły w niedługim może już czasie należyć do przyszłego Sądu obwodowego w Czortkowie — poczem dopiero na podstawie pouczenia takowego zażądać od gmin i obszarów dworskich właśnie wymienionych oświadczenia się, czy sobie życzą przydzielenia do Sądu powiatowego w Jazłowcu, lub też w teraźniejszym związku jurisdykcyj sądowej pozostać pragną;

3) na podstawie uzupełnienia takowego w kwestyj reaktywowania Sądu powiatowego w Jazłowcu, — i w miarę wyników dochodzeń w sprawie utworzenia nowego Sądu powiatowego w Jagielnicy, przedłożyć Sejmowi odpowiednie wnioski na najbliższej sesyj sejmowej.

Lwów dnia 8. maja 1893.

Za Przewodniczącego:
Weigel *w. r.*

Sprawozdawca:
Krynicki *w. r.*

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.

L. S. 314/92.

Aleg. 280.

Sprawozdanie

komisyi szkolnej o petycyi Teodora Dumy, nauczyciela w Rudnikach w powiecie żydaczowskim: 1) o zmianę artykułu 49 ustawy z dnia 1. Stycznia 1889 (Dz. u. kr. Nr. 16) i 2) o zwrot reszty kosztów pogrzebu nauczycielki Józefy Kozub w kwocie 60 złr.

Wysoki Sejmie!

W marcu zeszłego roku zmarła w Piasecznej w powiecie żydaczowskim stała nauczycielka Józefa Kozub, nie zostawiwszy żadnego majątku i nie mając innej blizkiej rodziny oprócz matki staruszki i brata kaleki. Z tej przyczyny nauczyciel w Rudnikach Teodor Duma, jako najbliższy sąsiad, zajął się pogrzebem zmarłej i poniósł koszta tegoż w sumie przeszło 89 zł., w tem przypuszczeniu, że one z kwartału pozgonnego zostaną mu zwrócone. Jednak c. k. Rada szkolna krajowa, której Teodor Duma przedłożył udokumentowane rachunki pogrzebu, odmówiła wypłaty kwartału pozgonnego, powołując się na wyraźne brzmienie artykułu 49. ustawy z dnia 1. Stycznia 1889 (Dz. u. kr. Nr. 16), a przyznała mu tylko 30 zł. na pokrycie kosztów pogrzebu. Z tego powodu rzeczony nauczyciel prosi: 1) o zmianę art. 49 ustawy z dnia 1. Stycznia 1889 (Dz. u. kr. Nr. 16) w tym kierunku, ażeby z niego cały ogół nauczycielstwa mógł korzystać; 2) o zwrot reszty kosztów pogrzebu nauczycielki Józefy Kozub w kwocie 60 zł.

Artykuł 49. ustawy z dnia 1. Stycznia 1889 brzmi: „Jeżeli spadek nie wystarcza na opędzenie kosztów choroby i pogrzebu, należy się wdowie, a w braku tejże dzieciom, $^1/_4$ część onej płacy jako kwartał pozgonny.“ Z tego brzmienia wynika, że kwartał pozgonny należy się tylko wdowie lub dzieciom zmarłego nauczyciela, a nie należy się na opędzenie kosztów choroby i pogrzebu nauczycieli niemających żony lub dzieci albo nauczycielek.

Komisya szkolna nie sądzi wprawdzie, ażeby dla tego jednego artykułu, którego niekorzyść zresztą tylko w nielicznych wypadkach może dać się uczuć, należało zmieniać ustawę, przypuszcza jednak, że petent działał w dobrej wierze, pragnąc spełnić uczynek koleżeński i miłości bliźniego. Komisya sądzi więc, że należy wydatki przez petenta, niezamożnego nauczyciela, na pogrzeb poniesione do wysokości kwartału pozgonnego w drodze łaski

mu zwrócić, jakkolwiek uważa, że koszta pogrzebu 89 zł. dla nauczycielki wiejskiej nie mającej żadnego majątku są za wielkie.

Komisya szkolna wnosi tedy:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Poleca się Wydziałowi krajowemu zwrócić Teodorowi Dumie, nauczycielowi w Rudnikach, resztę kosztów pogrzebu nauczycielki Józefy Kozub do wysokości kwartału pozgonnego i w miarę udowodnionych wydatków, i przyzwala się na ten cel dodatkowy kredyt 60 zł.

Przewodniczący:
J. Czartoryski w. r.

Sprawozdawca:
J. Romańczuk w. r.

Z drukarni i litografii Pillera i Sp.